D. FRANCISCI

SALGADO

DE SOMOZA,

TRACTATUS

DE REGIA PROTECTIONE

VI OPPRESSORUM APPELLANTIUM

à Cauſis & Judicibus Eccleſiaſticis.

R 1414

D. FRANCISCI
SALGADO
DE SOMOZA,

JURIS UTRIUSQUE ANTECESSORIS,
& in Ampliſſimo Regioque Senatu Galleciæ Advocati,

TRACTATUS

DE REGIA PROTECTIONE

VI OPPRESSORUM APPELLANTIUM

à Cauſis & Judicibus Eccleſiaſticis;

Utrique Reipublicæ, tam Eccleſiaſticæ, quàm temporali, valdè utilis: necnon ſupremis regalibus Prætoriis, cunctiſque Tribunalibus Eccleſiaſticis omninò neceſſarius.

In quo fœcundiſſima praxis, præcipuè Eccleſiaſtica & beneficialis, dilucidè continetur.

Opus equidem præſtantiſſimum, à pleriſque petitum, & ab omnibus in univerſum deſideratum: non ſine magno labore & experientia digeſtum, providèque & accuratè illuſtratum: anteà in duos Tomos diviſum, nunc verò in unum corpus redactum.

Cum Summariis, ac duplici Indice; altero Partium & Capitum: altero rerum ſingularium locupletiſſimo.

EDITIO NOVISSIMA.

LUGDUNI,
Sumptibus J. B. DELAMOLLIERE.

1792.

AUTHORIS PROTESTATIO.

Quidquid in tam utiliſſimo Tractatu dixerim, ſanctæ matris Eccleſiæ limæ, correctioni, & cenſuræ, & me pariter ſubmitto. Quæ ſi aliud cenſeat, aliterve ſtatuat, idipſum ego cenſeo, & ab ſcriptis deſiſto, teſtorque magis me fragilitate humana tunc labi deceptum, cum ſana ſit intentio.

INDEX
PARTIUM, ET CAPITUM
quæ in hoc Opere continentur.

PARS PRIMA.

Epilogus proœmialis. *pag.* 1

CAPUT I.

QUÆ ſit ſupremi Principis poteſtas, quonam jure ſuſtineri valeat in adimenda vi, à judicibus Eccleſiaſticis illata, & de ejus origine, & principio; ubi plura fundamenta (tum utilia, tum protectionis juſtificationi omninò neceſſaria) inferuntur, hactenus à nemine conſiderata. 5

Præludium primum. 9
Præludium ſecundum. 12
Præludium tertium. 14
Præludium quartum. 28
Præludium quintum. 30

CAPUT II.

De modo procedendi per regium Senatum in adimenda vi ab Eccleſiaſtico judice illata, non deferente juſtæ appellationi, & de variis formulis, quibus decreta concipiuntur, & quid ſi excommunicatum (prout rogatur) recurſet abſolvere, an ad id cogatur; & an actorum inſpectio in ſenatu interim impediatur? & quid ſi ſecundæ juſſioni (quam *ſobrecarta* dicimus) non obtemperavit. 49

Decretum formulæ. 67

§. I.

Per delationem, atque repoſitionem an & quemadmodum regiæ proviſioni judicem Eccleſiaſticum ſatisfeciſſe dicatur; & quid ſi ſemel repoſitum revocaverit. 74

§. II.

De proviſione proceſſus non integri (*de autos diminutos* à pragmaticis dicta) & quando concedi, & quomodo concedenda. 75

§. III.

Quod jus, ſeu ſtylum, an Rotæ, an tribunalis Eccleſiaſtici, quamve opinionem Regius Senatus attendere debeat in articulis violentiæ, & an in dubio judicem vim feciſſe decernatur. 80

§. IV.

Proviſio expedita vigore decreti Regii, quo vim fieri eſt declaratum, quemadmodum intimanda ſit Judici degenti in alterius tribunalis diſtrictu, & à duobus judicibus adinvicem procedentibus, exiſtentibus in diverſis tribunalium diſtrictibus, emiſſarum appellationum pro delatione quod tribunal adeundum. 83

§. V.

De his cauſis, & negotiis, quibus denegatur recurſus ad ſuprema Prætoria per hanc viam violentiæ. 84

CAPUT III.

Appellanti ab aliquo gravamine, quo finem ſuæ judex juriſdictioni imponit, vel aliter expirarit; ita ut ea penitus ad reponendum careat, vel quando poſt gravamen illatum judex abiit, vel obiit: quemadmodum ſupremus Senatus per viam violentiæ aditus, conſulere queat. 91

CAPUT IV.

Ab Eccleſiaſtico judice aliquid reponente mandato & virtute proviſionis Regii Senatus ad quem per viam violentiæ itum eſt, appellationi emiſſæ non deferens an vim faciat. 101

CAPUT V.

Oppreſſus qui uſus eſt regio decreto conditionali (quod pragmatici *tertium genus* vocant) an poſſit poſtmodum ſuam proſequi appellationem, & ejus virtute judex inhiberi inferior, ubi latè de natura decreti conditionalis, & quibus caſibus locum habeat. 103

CAPUT VI.

Appellationis legitimæ denegata delatio, & attenuata exequutio, ſeu ad ulteriora proceſſus præcisè, an ſimul requirantur, ut violentiam adeſſe declaretur, quid ſi adeſt ſubſequuta exequutio dumtaxat, præcedente tamen delatioe appellationis; & quid in actis negativis. 112

CAPUT VII.

Regia intimata ordinaria, & pendente recurſu ad Regem; an judex Eccleſiaſticus ſuperſedere teneatur, ita ut interim ab eo geſta, nulla, & attentata dicantur; & an termini interdum ſuſpendantur; in quo quid Rota cenſuerit refertur. 119

CAPUT VIII.

Dato ſemel in Senatu decreto ſuper violentia ex actorum inſpectione, illis tamen diminutis: an poſtmodum eis integris, poſſit ejuſdem appellationis virtute, ſuper eodem articulo, & Regius iterum habere recurſus per hanc viam violentiæ. 126

PARS SECUNDA.

CAPUT I.

A Sententiis merè interlocutoriis, vel vim diffinitivæ, damnum irreparabile, vel præjudicium cauſæ principali habentibus, an, & quando judex Eccleſiaſticus vim facere dicatur, appellationi non deferens, ad clariorem intelligentiam legis Regiæ, & decreti Tridentini. 133

CAPUT II.

Appellationi gravamen præcedenti, ut conditionali, niſi, &c. ſeu etiam minus legitimæ, ubi aliàs licitè interponi potuit: an judex non deferens vim faciet; & quo tunc decreti genere uti ſolet Senatus. 157

CAPUT III.

Quando duo gravamina ita ſe habent, ut unum veniat in complementum, effectum, ſeu exequutionem alterius, ſi eſt omiſſum appellari à primo, an à ſecundo appellationi interjectæ judex non deferens vim faciat. 195

CAPUT IV.

Quando & quibus caſibus judex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens appellationi interpoſitæ à carceratione, ſeu detentatione, ut qualis ea injuſta ſit intelligatur, & quid ab ejus relaxatione. 167

Index Capitum

De indebita incarceratione perſonæ. *pag.* 174
De injuſta detentatione ratione temporis. 177
De injuſta detentatione ratione loci. 178
De injuſta caceratione ratione ordinis non ſervati. 179
De injuſta carceratione ratione rei & cauſæ. 181

CAPUT V.

Ab excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto, eorumque rexalatione an judex committere dicatur appellationi emiſſæ non deferendo; & quid à ſuſpenſione vel depoſitione beneficii, vel temporalia reſpicientibus. 191

CAPUT VI.

An Judex Eccleſiaſticus vim faciat non deferens appellationi interpoſitæ à ſententia interlocutoria lata ſuper articulis ejus cauſæ, à cujus diffinitiva prohibetur appellari. 202

CAPUT VII.

A ſententia adverſam qualitatem habente, alia quæ prohibet, appellationem permittens; ſi appellationi emiſſæ judex in totum non deferat: an violentiam facere dicatur, & quid quando una qualitas apponitur conditionaliter ad aliam, aut etiam ſucceſſivè. 211

CAPUT VIII.

A ſententia lata in caſibus, quibus à jure vel ab homine denegatur audientia, appellationi interpoſitæ: an Judex Eccleſiaſticus vim faciat, ſi non deferat; ubi de aliis diſpoſitionis verbis, ſub quorum involucro tacitè appellatio ſublata intelligatur. 225

CAPUT IX.

A compoſitione, ſeu diffinitione, quam facit Ordinarius Eccleſiaſticus in controverſia ſuper præcedentia in proceſſionibus, tumulandis defunctis, confraternitatibus, & ſimilibus actibus appellationi emiſſæ, an ſi non deferatur, violentia fiat. 237

CAPUT X.

A duobus judicibus, delegatis, ſeu & aliis in eadem cauſa ſe invicem inhibentibus hinc inde appellationi emiſſæ quis eorum non deferens an vim faciat, & quid ſi exiſtant in diverſis Senatuum diſtrictibus, ad quem ſit recurrendum, ut uter vim faciat, declaretur, & generaliter quid & quando à qualibet inhibitione, ſive perpetua, ſive temporali appellatio legitima dicatur. 247

CAPUT XI.

A ſententia reddendæ rationis contra adminiſtrationem rei piæ, vel profanæ latæ, appellationi emiſſæ non deferens, an vim faciat. 257

CAPUT XII.

A ſententia affirmativè, vel negativè ſola ſuper attentatis appellationi delegatio denegari nunquid queat abſque metu violentiæ. 262

CAPUT XIII.

Si à collatione, electione, confirmatione, præſentatione, inſtitutione beneficii, aliiſve actibus extrajudicialibus appellationi interpoſitæ judex Eccleſiaſticus non deferat; an & quando violentiam facere dicatur ubi exactè quando extrajudicialiter, vel judicialiter proceſſum fuiſſe, vel debuiſſe dicatur, in proviſione beneficiorum. 267

CAPUT XIV.

A decretis Ordinarii, putà, ſuper alienatione rerum Eccleſiaſticarum, donatione juriſpatronatus, & ſimilibus appellationi interpoſitæ: an ſi non deferat, judex vim faciat. 299

CAPUT XV.

A mandato de reſidendo beneficium vel de ordinando de ordine ei neceſſario, ac etiam a viſitatione, an vis fiat, ſi appellationi interpoſitæ minimè ſit à judice delatum. 304

CAPUT XVI.

A ſequeſtro ejuſque relaxatione, ſive etiam à depoſito, vel ejus remotione, appellationi interpoſitæ, an non deferens vim judex faciat. 312

CAPUT XVII

A judice, cui à ſuperiore appellationis ſemel cauſa (etiam tacitè) remiſſa eſt, ad ulteriora procedente in cauſa principali, appellationi emiſſæ, vis an fiat haud deferendo; ubi an hodie ſtante Tridentini decreto, attribuente primam inſtantiam ordinariis, ſuperior valeat articulum committere cum clauſula (unà cum toto negotio principali, quam & quas) & ſimilibus. 321

CAPUT XVIII.

A reſervatione, quam facit judex declinatoriæ, ſeu alterius articuli incidentis, ſeu emergentis in cauſa, ad litis diſcurſum, ſive diffinitivam; appellationi interpoſitæ, an, & quando ipſe deferre teneatur; ubi etiam obiter quid ab inordinato proceſſu. 325

PARS TERTIA.

CAPUT I.

SI virtute alicujus contractus, quo alimenta promiſſa ſunt, quibus judex ex officio dare jubet (putà filio à patre, patri à filio, & ſimilibus) agatur, à ſententia ſuper tali contractu lata appellationi non deferens, an vim faciat; & quid generaliter à qualibet alimentorum ſententia, vel eorum, quæ celerem executionem deſiderant. 332

CAPUT II.

A ſententia reformante alimenta, ſeu penſionem & aſſignante congruam beneficiato, vel coadjutori dato illiterato, ſeu imperito Rectori, œconomove vacanti Eccleſiæ nominato; ſeu etiam lata pro ſolutione decimarum, mercede famulorum, appellationi emiſſæ, an non deferens vim faciat. 340

CAPUT III.

Appellanti à ſententia, qua quis condemnetur, ad ſolutionem penſionis ſuper ejus beneficio appoſitæ; an & quando ob denegatam delationem vis fiat. 349

CAPUT IV.

A ſecunda ſententia revocatoria prioris, ſive contra actorem, ſive contra reum lata in judicio ſui natura privilegiato, & non admittente appellationem, an ei interpoſitæ non deferens judex vim faciat; & quid à prima lata contra agentem, & eandem viam privilegiatam intentantem. 356

CAPUT V.

A ſententia, ſeu compulſione, quam facit ordinarius Eccleſiaſticus Rectori, vel Parochianis in contributione pro conſtructione Eccleſiæ dirutæ, ſeu etiam à ſententia, qua juſſit, novam aliquam Eccleſiam Parochialem ædificari, eo quòd aliqui Parochiani non poſſunt, vel propter locorum diſtantiam, vel aquarum inundationem, aliamve probabilem difficultatem, matricem adire; an appellationi interpoſitæ non deferens vim faciat. 364

CAPUT VI.

Ab eo, quod fit ſecundùm legis, & juris diſpoſitionem, canonicas ſanctiones, aut decreta, à judiceque eas exequente, ſeu ubi jus commune reſiſtit, aut ubi juris & de jure præſumptio adeſt, appellationi emiſſæ non deferendo, violentiam adeſſe an dicatur, ubi etiam exactè de appellationibus frivolis. 369

CAPUT VII.

A ſententia declarante, beneficium incompatibile vacaſſe, mandanteque providere perſonæ idoneæ, appellationi interpoſitæ an judex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens procedenſque ad ejus executionem. 376

CAPUT VIII.

A ſententia, qua quis ſuſpenditur, privaturque officio,

Index Capitum.

cio, vel à nominatione muneris, authoritate & utilitate publici, sive authoritate tantùm; appellationi interjectæ Regiæ Curia deferri an mandabit. *p.* 384

CAPUT IX.

Si in judiciis privilegiatis, seu aliàs inappellabilibus, ratio appellandi sit in promptu, appellationi in sententia emissæ an judex non deferens vim faciat; & ibi exactè quando appellandi ratio in promptu esse dicatur, præcipuè in provisione beneficiorum, tam curatorum quàm simplicium. 387

CAPUT X.

De jure Regio patronatus, & an, & quibus casibus ab ordinario recusante instituere præsentatum per Catholicam Majestatem, certante Regiæ coronæ jus patronatus minimè pertinere, appellationi interjectæ non deferendo, vis fiat. 411

CAPUT XI.

A provisione beneficii sive curati, sive simplicis per superiorem facta jure devoluto, appellationi non deferens, an judex vim facere dicatur. 436

CAPUT XII.

A sententia lata in remedio adipiscendæ *ex l. fin. C. de edicto D. Adrian.* aliisve quibusvis possessoriis remediis, an & quando judex Ecclesiasticus vim faciat, appellationi non deferens, & quid à sententia continente mixturam. 443

CAPUT XIII.

A sententia à judice ut bono viro arbitrante, vel arbitrio juris, vel in iis, quæ judicis arbitrio regulato, vel etiam libero relinquuntur, seu etiam conscientiæ, potestati, ejusve mero officio, appellationi interpositæ non deferens vim an faciat, ubi etiam quid ab actibus, & sententiis negativis. 454

CAPUT XIV.

A sententia lata in criminalibus causis, an, & quibus casibus judex non deferendo, violentiam facere dicatur, ubi etiam latè quid in notoriis, & quando. 463

CAPUT XV.

A sententia lata partim in favorem alicujus, partim verò contrà, qua solus provocavit, quatenus contra se erat, quoad cætera consentiens; an pro parte accepta transeat in rem judicatam, ita ut à judice eam exequente appellationi emissæ, non declaretur, & quid in via executiva. 468

CAPUT XVI.

Tertiæ appellationi per aliquem emissæ à sententia, seu articulo causæ, aut etiam à tribus conformibus, an & quando judex Ecclesiasticus non deferens, vim faciat. 473

CAPUT XVII.

A non admissione, seu rejectione appellationis emissæ super aliqua causa, ea putà; quia sunt tres conformes, vel aliàs est causa inappellabilis; appellationi interjectæ judex non deferens, violentiam facere an dicatur. 479

CAPUT XVIII.

A judice deferente appellationi minimè deferendæ, seu etiam ab eo revocante delationem, procedenteque ad suæ sententiæ executionem, seu ad ulteriora, appellationi interjectæ non deferens, vim an faciat; & quid à declarante appellationem à diffinitiva defertam. 482

PARS QUARTA.

CAPUT I.

A Præcepto, & expeditione executorialium, quidve in ea potissimum sit servandum, seu etiam ab earum commissione facta executori; an & quando non deferens appellationi emissæ, vim commisisse dicatur. 493

CAPUT II.

Quanto temporis spatio silentium executorialium vires seu minuat, seu penitus enervet, ubi inter utrumque jus, & regium redditur discrimen. 502

CAPUT III.

Executorum differentia quotuplex, & de singulorum lata demonstratione, quando ab eo emissæ appellationi denegata delatio vim detegat, ubi quid sit excessus quotuplex, quomodo, quotidie proponatur, aut etiam probetur, aut ab eo quoties appellari licebit. 508

CAPUT IV.

Pro exequutoris excessus repositione, & appellationis cognitione, judex ejus competens adeundus; & an ab ordinario, Ecclesiastico reponere volente excessum factum ab executore Apostolico, seu alterius judicis superioris, appellationis interjectæ haud deferens, vim faciat. 527

CAPUT V.

Quid inter se distent quoad procedendi modum, exequutor speciei certæ, & exequutor quantitatis, jurisve incorporalis, aut executor facti, hoc est, compulsor ad factum præcisum, & an, & quando ab eis absque citatione procedentibus, seu excedentibus emissæ appellationi minimè deferentibus vis fiat. 531

CAPUT VI.

Ab exequutore sive suæ personæ aut commissionis, sive superioris mandantis defectu, jurisdictione, & potestate carente, & ad ulteriora procedente, appellationi non deferente, an, & quando vis fiat, & an is de hujusmodi incompetentia cognoscere queat. 540

CAPUT VII.

Ab exequutore rejiciente legitimas exceptiones exequutorialium exequutioni oppositas, & admittendas, seu etiam admittente rejiciendas; an & quando appellationi interjectæ vim faciat non deferens, ut qualiter excedat, cognoscatur. 547

CAPUT VIII.

An, & quibus casibus ab exequutore excedente, dum exequitur personas in executorialibus minimè nominatas, nec virtualiter comprehensas, appellationi interpositæ non deferens vim faciat; & qualis ii sint casus, specifiè monstrantur. 561

CAPUT IX.

Ab exequutore exequutionem faciente in quantitate, seu rebus minime in executorialibus nominatis, aut aliter comprehensis; an & quando appellationi denegans delationem, vim commisisse dicatur; ubi plurimi casus adnotatione dignissimi inseruntur. 595

CAPUT X.

Ab excessiva fructuum, damnorum, expensarum, interesse, pertinentiarum, ac connexorum liquidatione, & taxatione facta per executorem appellationi emissæ non deferendo, an vis fiat, ubi exactè quomodo hoc casu simplex gravamen ab excessu cognoscatur. 613

CAPUT XI.

Ab executore excedente de tempore ad tempus; an & quibus casibus (ubi singuli valdè utiles annectuntur) appellationi emissæ non deferens, vim faciat. 627

CAPUT XII.

Ab executote perperam sententiam interpretante, appellationi emissæ, an non deferens vim faciat; ubi latè & utiliter, quæ inter interpretandum præ oculis haberi debeant. 633

CAPUT XIII.

Ab executore sententiæ ordinem præposterante, & omittente, an appellationi emissæ non deferens violentiam commisisse dicatur. 644

CAPUT XIV. & ULT.

De effectibus repositi excessus, & an tertio rei possessori non citato etiam clerico afficiat; & an fructus non expressos comprehendat, & an excessus totam vitiet executionem, vel is solus dumtaxat reponendus; & insuper facta semel executione, si res iterum deveniat in potestatem condemnati, an aliæ exequutoriales novo requirantur. 649

Approbatio

Approbatio Licentiati BERNARDI DE LUAZES, *Senatoris in Regio Tribunali Gallecíæ digniſſimi.*

TRACTATUM de Regia Protectione vi oppreſſorum appellantium à cauſis & Judicibus Eccleſiaſticis Auctore D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, ex commiſſione Domini, atque Domini Didaci Vela, Vicarii generalis Sereniſſimi Fernandi Infantis Archiepiſcopi Toletani, perlegi & examinavi, nihil in eo Catholicæ fidei, Romanæve Eccleſiæ, nec bonis moribus contrarium; quinimo multa eruditionis & doctrinæ plena, valdè utilia & neceſſaria, omnibuſque tribunalibus profutura inveni. Ideò non ſolùm typis poſſe, ſed etiam debere mandari cenſeo,

Licentiatius Bernardus de Luazes.

HE hecho ver el libro contenido en eſta certificacion, no tiene coſa contra la fè y buenas coſtumbres; y por lo que a mi me toca ſe puede. En Madrid a 21. de Junio 1623. años.

Don Diego de Vela.

Approbatio inſignis doctiſſimi, necnon nobiliſſimi D. DIDACI GONZALES DE CUENCA ET CONTRERAS, *digniſſimi Senatoris in Supremo Indiarum Conſilio Catholici Regis* PHILIPPI IV.

HE viſto por commiſſion del Conſejo el libro *de Regia Protectione vi oppreſſorum appellantium à cauſis & judicibus Eccleſiaſticis*, que preſentò pidiendo licencia para imprimirle, el Lic. D. FRANCISCO SALGADO DE SOMOZA, y no hallo coſa que impida el darle la licencia, antes ſegun mi parecer ſe le deve dar, porque el libro es muy util, ſi la materia eſta muy exacta, docta, ſi agudamente tratada, de ſuerte que promete conoſcido fructo, y aſegura mejor y mas plena intelligencia en ella. En Madrid a 2. de Noviembre de 1633.

Licenciado Don Diego Gonzales de Cuenca y Contreras.

IMPRIMENDI FACULTAS.

JOannes Claudius Deville, in ſacra Theologia Magiſter, in Eccleſia S. Crucis Cuſtos, DD. Alphonſi Ludovici du Pleſſis de Richelieu, Eminentiſſimi Cardinalis, ac Reverendiſſimi Archiepiſcopi Lugdunenſis Provicarius generalis: Librum inſcriptum, *Tractatus de Regia protectione vi oppreſſorum Appellantium à cauſis & Judicibus Eccleſiaſticis*, Auctore D. FRANCISCO SALGADO DE SAMOZA, ante in duos Tomos diviſum, nunc verò in unum corpus compactum, in lucem edi facultatem concedimus. Lugduni die 2. Novembris 1646.

DEVILLE.

CONSENSUS.

LIbrum hunc inſcriptum, *Salgado de Regia Protectione*, &c. Auctore FRANCISCO SALGADO, typis mandari, & in lucem edi ſumptibus LAURENTII ANISSON, Bibliopolæ Lugdunenſis, Fgo Regis Conſiliarius & Procurator in Lugdunenſi Præfectura, non impedio. Lugduni die 6. Novembris 1646.

LORIN.

PERMISSIO.

LIbrum qui inſcribitur, *Salgado de Regia Protectione*, à LAURENTIO ANISSON, typis mandari permittimus, ac ſimul, ne quis citra factam ei poteſtatem denuò excudat, interdicimus Lugduni die 6. Novembris 1646.

SEVE.

TRAC-

TRACTATUS
DE REGIA PROTECTIONE
VI OPPRESSIONE
APPELLANTIUM.
EPILOGUS PRÆMIALIS.

CUM protectio, & ſubditorum defenſio cum ipſo ſit ſimul Regno ab origine orta, ita ut Regni objectum ſit; & cauſa finalis *a*: Regnum ſiquidem propter protectionem vi oppreſſorum, non protectio propter Regnum, aut Regem creatum eſt à Rege Regum & Domino dominantium Deo: ab ipſoque ſupremis Principibus temporalibus ita ſit datum *b*: efficit, ut Vaſſallorum defenſio providè meritòque proprium Regis officium dicatur *c*, attributum naturale inhærens viſceribus regiminis, & qualitas infixa oſſibus, ac ſubſtantiæ diadematis, ita ut regimen, & protectio unum ſit effectum continens, indiſſolubile, & inſeparabile, quæ nec à Rege tolli poſſunt, nec à regimine (cujus eſt anima) ſeparari, niſi ſimul & cum regno eradicetur *d*; quia de regalibus eſt in ſignum competens ſupremæ poteſtatis, quam ſequitur ſicut umbra corpus, & qualitas ſubjectum *e*, quam Protectionem omni jure, naturali *f*, divino *g*, & poſitivo, tam Canonico, quàm Civili *h* Rex ſupremus exhibere adſtringitur vaſſallis oppreſſis, non ſolùm laicis, ſed multò fortius Eccleſiaſticis perſonis *i*, tum tanquam Dei Miniſtris, & majori defenſione indigentibus non utentibus materialibus armis, ſed ſpiritualibus tantùm; nempe, lacrymis, jejuniis, orationibus, carniſque maceratione, & ſui ipſorum abnegationem, nec non modeſtiam & charitatem profitentibus, tum etiam, quia ſunt pars populi, membra, & cives Reipublicæ temporalis in ordine ad defenſionem & protectionem naturalem *k*, cujus privilegiis gaudent, & ut tales tenentur ad obſervantiam legis politicæ concernentis bonum publicum, ut univerſam laicorum ſimul, & Clericorum utilitatem ſeu conſervationem, non vi compulſiva, ſed vi directiva dumtaxat *l*, ad quorum defenſionem, & protectionem ex debito officii & merito charitatis *m*, & omni jure tenetur Rex, cujus manus murus eſt Eccleſiæ *n*, pax Clericorum, ſalus populi vita vaſſallorum, caput ſubditorum, tutor Reipublicæ, & præſidium Chriſtianæ Religionis *o*: id ipſum igitur omnes promiſcuè, tam Clerici, quàm Laici neceſſitate adſtricti, & vi oppreſſi pro auxilio, & defenſione naturali merito confugiunt *p*, ut propulſetur tollaturque & levetur violentia ſibi illata à judice Eccleſiaſtico, denegante legitimæ appellationi delationem, ſuamque ſententiam indebitè, & jure reluctante exequente, ſuis bonis ſpoliante appellantem, carcereque, & cenſuris inique plectente, uſurpando ſuperioris jurisdictionem, & privando oppreſſum naturali defenſione ne poſſit ad ſuperiorem recurrere pro medela ſuæ iniquitatis, & injuſtitiæ *q*; quia quemadmodum ipſi appellanti, omni jure præcipuè naturali ſit permiſſum, ac licitum propulſare violentiam, & reſiſtere judici exequi volenti violenter & de facto contra jus ſententiam *r*, multò fortiùs ſibi licitum erit, imò urbaniùs faciet ad Principem Supremum recurrere *ſ*: qui abſque ullo ſcandalo violentiæ reſiſtat, præſtet auxilium & defenſionem naturalem, cujus proprium officium eſt; ex hoc enim recurſu ad Regem nullatenus infringitur libertas Eccleſiaſtica prout nec indirectè in minimo diminuitur, nec impeditur Eccleſiaſtica juriſdictio, ſed imò potiùs augetur, & ampliatur *t*, cùm finis hujus charitativi ſubſidii, & Regii recurſus in totum directè tendat, ac etiam præcipuè in ejus conſervationem, utilitatem & authorita-

a *Dixi latè c.* 1. *hac p.* 1. *à n.* 44. & *à n.* 53. 95. & *c.* 2. *à n.* 26. *cum ſeqq.*

b *c.* 1. *præludio* 1. *à n.* 40. *uſque ad fin. præludii.*

c *à n.* 92. *in d. c.* 1.

d *d. c.* 1. *à n.* 53. & *ſub n.* 87. & *n.* 97. & *à n.* 310. & *c.* 2. *à n.* 37. *cum pluribus ſeq.* & *ſupr.*

e *c.* 1. *n.* 97. & *c.* 2. *à n.* 32. & *ſeqq. ſurſum.*

f *Agitur in d. c.* 1. *à n.* 78. *præludio* 3. *per totum,* & *præcipuè à n.* 79. & 88.

g *à n.* 99. *cum ſeqq. ibid.*

h *d. c.* 1. *à n.* 96. *n. plurib. ſeq.*

i *d. c.* 1. *prælud.* 2. *à n.* 57. & *à n.* 70.

k *d. c.* 1. *à n.* 58. *cum aliis plurib. in d. præludio* 2.

l *latè diximus d. c.* 1. *à n.* 59. *uſque ad n.* 60.

m *à n.* 59. *ibid.* & *n.* 84. & 88. *n. d. cap.* 1. *à n.* 70. & 75.

o *De omnibus iis attributis latè in d. c.* 1. *prælud.* 2. *à n.* 70. *uſque ad* 77.

p *Diſputatur in cap.* 2. *à n.* 6. *latè præludio* 4. *d. c.* 1. *à n.* 181. & *ſeqq.* & *de ſupra dictis prælud.* 3. *n.* 84. & *ſuprà. d. c.* 1. *à n.* 85.

q *Ibidem à n.* 90.

tem, debitus ſuperiori Eccleſiaſtico honor deferatur : ne vilipendatur ex impedimento curſus negotiorum ad Sedem Apoſtolicam, utque omnia conſerventur in eodem ſtatu, quo reperiuntur tempore prolatæ ſententiæ (appellatione legitima pendente, & juriſdictione judicis ſuſpenſa) ne pax publica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur. Ex quo colligitur, quod ipſe judex Eccleſiaſticus eſt qui juriſdictionem impedit, *a*, vilipendit, atque infringit juriſdictionem Eccleſiaſticam, qui cùm ſuam habeat ſuſpenſam, velit ſuperioris uſurpare, eaque abutendo ulteriùs contra omnia juris canonici & Sanctorum Patrum decreta, necnon œconomica concilia attentare, vi opprimendo; ad hoc enim exhibendum regium auxilium, & præbendam protectionem vi oppreſſo Rex nullatenus aliquo utitur veſtigio, ſeu umbra juriſdictionis *b*, ſed ſub meris limitibus defenſionis naturalis continetur; nihil enim in hujuſmodi cognitione reperietur juriſdictionale, quia eſt nuda poteſtas, naturalis defenſio, auxilium politicum, œconomica tuitio, permiſſa facultas, & licita vis; charitativa protectio, propugnaculum violentiæ, aſylum vi oppreſſorum, tutus acceſſus, legitimus recurſus, vis protectiva, ac propulſiva, qua vis injuſta à Principe Supremo propulſatur, atque repellitur *c*; cujus proprium officium eſt, vi oppreſſos liberare, de facto quidem nullo juris, ſed judicii ordine ſervato: ſed extrajudicialiter per rei evidentiam *d* cuncta celeriter expediuntur *e*, cùm Principes & ejus ſupremi Senatores non cognoſcant de juſtitia, aut injuſtitia gravaminis, & ſententiæ *f*, ſed dumtaxat de natura, & qualitate appellationis: an legitima ſit, & à jure permiſſa, talis, ut utrumque retineat effectum devolutivum & ſuſpenſivum *g*, præſtetque judici impedimentum ulteriùs in cauſa procedendi, ad illumque dumtaxat finem, ut tollatur violentia facta ab ipſo judice violenter exequendo, & attentando *h*. Interimque dum recurritur ad ſuperiorem pro juris remedio, conquieſcat in cauſa, donec ſibi illam ulteriùs remittat *i*, vel aliter ſuperior de jure cenſeat, cui tota cognitio ſuper eadem cauſa tam circa legitimitatem, admiſſibilitatem, vel repulſionem appellationis, quàm ſuper juſtitia negotii principalis reſervatur *k*, nullo habito reſpectu ad decretum tribunalis Regii, directum inferiori, quo ſive dictum ſit, vim non fieri in exequendo, ſive aliter, quia tale decretum reſpectu ſuperioris nihil adſtringit *l*, cum imò in ejus favorem potius latum ſit, ut libere, & abſque inferioris impedimento, queat in cauſa procedere, & dumtaxat ad illum effectum celerrimam illam Senatus adhibet extrajudicialem cognitionem, (dpraturam momento *m*) ex actorum originalium *n* (quæ geſta fuiſſe apparent ab Eccleſiaſtico) & non aliorum quorumlibet *o*, inſpectione, quantumvis legitimorum, non enim tale decretum etiam illius articuli violentiæ reſpectu, facit inſtantiam, nec tranſit in rem judicatam, ſed retinet propriam naturam actus extrajudicialis. Aliter enim dicere, foret abſurdum, & attribuere juriſdictionem regio recurſui, qui nullo modo juriſdictionis aut judicii capax eſt, nec illa ullo modo indiget, nec ſubjecta materia illam patitur, nec ratione materiæ, nec ratione formæ *q*. Ratione materiæ, quoniam admiſſibilitas, vel non admiſſibilitas appellationis, quatenus tangit judicem à quo, eſt quid facti, cujus cognitio juriſdictione non eget, nec circa hoc declaratio inferioris parat partibus præjudicium, nec tranſit in rem judicatam, quominus judex ſuperior de appellatione cognoſcens, queat prout ſibi de jure viſum fuerit, revocare *r*; & ita de hoc decreto tribunalis judicandum eſt, quoad judicem ſuperiorem, ac ſi de facto ab ipſo geſtum ſit judice inferiori ceſſante recurſu & regio decreto, maximè cum ipſi faciendum ſemper remittat regius Senatus, ac inſuper quoniam repoſitionem attentati, & eorum, quæ geſta fuere appellatione pendente, non eſt neceſſaria juriſdictio *s*, ſed factum ſufficit judicis attentantis, juriſdictione carentis, mediante legitima appellatione ab eo interjecta, tum etiam quia Principibus temporalibus Chriſtianis protectio Clericorum, & Eccleſiæ commendata eſt à Deo, Summiſque Pontificibus, & ſic non juriſdictio *t*, cui enim commendata eſt alicujus protectio, non intelligitur conceſſa juriſdictio in eum, ſed defenſio ab oppreſſionibus dumtaxat. Hæc ſiquidem poteſtas in tollenda vi conſideratur in Principe, ac in tutore, cui minor non ſubeſt juriſdictionaliter, ſed quoad defenſionem, protectionem nudam *u*, in Patre reſpectu filiorum, in Domino reſpectu famulorum, quorum eſt poteſtas abſque juriſdictione *x*. Ratione formæ etiam hæc cognitio per viam violentiæ dicitur extrajudicialis, & abſque veſtigio ſeu umbra juriſdictionis à ſui principio uſque ad ſui finem, etenim ad ſimplicem oppreſſi libellum querimonialem, non

t *Ibidem à n.* 149. *& à n.* 239. *& n.* 306. *& à n.* 354.
u *à n.* 238. & 242.
a *Ibid. à n.* 723.
b *D o. præludio* 5. *per totum à n.* 193. *cum ſequentibus uſque ad finem, & c.* 2. *à principio cum pluribus numeris ſeqq. ubi multa ſcitu digniſſima.*
c *De iis recurſus cognominibus & qualitatibus. c.* 2. *num.* 3.
d *C.* 2. *à nu.* 95.
e *Prout clarè apparet en modo procedendi appoſito in c.* 2. *à principio, ubi ſæpe diximus à n.* 121. *n.* 130. & 104.
f *D.c.* 2. *à n.* 104. & *à n.* 121. & *à n.* 180. *cum ſeq.*
g *Ut in locis proximè citatis ad num.* 180. & *à num.* 217.
h *D c.* 2. *à n.* 186. *cum ſeqq.*
i *N.* 198. *& ſupr.*
k *à n.* 183. & 188. & *à n.* 190. *uſque ad n.* 198. & *c.* 8. *à n.* 38.
l *Ibid. à n.* 194. & *eadem* 1. *p. c.* 8. *à n.* 41. & *ruſſum.*
m *D. c. à n.* 104. *& ſeqq. & n.* 91. & *n.* 198. & *ſupr.*
n *C.* 2. *à nu.* 95. *cum plurimis ſeqq.*
o *Ibid. à n.* 120.
p *Loco citato à n.* 191. *& eadem* 1. *p. c.* 8. *à n.* 28. *cum multis ſeqq.*
q *D. cap.* 2. *latè à num.* 202.
r *Cap.* 1, *à n.* 211. *cum multis ſeqq.*
s *D. c.* 1. *à nu.* 218. & *c.* 2. *à n.* 87. & *latius* 1. *p. c.* 3. *à n.* 10. *uſque ad n.* 23.
t *Exactè probatur in d. c.* 1. *à n.* 205. *cum ſeqq.*
u *C.* 1. *à n.* 203.
x *C.* 1. *à n.* 278. & *ſuprà.*
y *D. c.* 1. *à n.* 54. *ſurſum.*
z Ibid. *latè à nu.* 46. *uli diſputatur.*

non criminalem (quia nec in punitione, ſed nuda protectione, & naturali defenſione concludit *y*) permiſſum tam clerico, quàm laico *z* : expeditur proviſio ordinaria *aa*, quæ certè quædem monitio eſt directa judici, ut iterum causâ melius conſiderata, informetur de natura & qualitate appellationis, cui, legitimam ſi repererit, deferat, atque poſt eam, aut intra tempus ad appellandum geſta reponat *bb*, quod ſi ſecus putarit proceſſum mittat originalem, integrum, & ſine diminutione *cc*, ex cujus inſpectione manifeſtè & notoriè detegitur violentia judicis, *a*, quia quod ex eo apparet, notoriè apparere dicitur *b*, hæc enim actorum exportatio cùm fiat ad Curiæ inſtructionem ad animique ſui motum informandum, jure dicitur extrajudicialis cognitio *c*, in qua nullius requiritur citatio *d* ; quæ violentiæ probatio aliter deducenda non eſt, nec ullo pacto à Senatu Regio admittenda *e*, & eadem ordinaria intimatur parti non in vim citationis *f*, quia illum non arctat, nec cauſa citationem requirit *g*, quia nullius allegatio, exceptio, teſtiumque repulſio admitti poteſt *h* ; ſed utriuſque partis juſtificatio ex actis geſtis jam coram Eccleſiaſtico judice detegenda eſt, quod parte abſente rectè geri poteſt ; ſed eſt quædam certioratio, & monitio extrajudicialis *i*, & privata, ut ille certus ſit de traductione, & exportatione proceſſus ad Curiam, ut ſui ſua putaverit intereſſe, poſſit (ſi velit) ad eandem Curiam coire, *k* quæ certioratio, & monitio adeò extrajudicialis eſt, ut etiam à judice carente juriſdictione, & aliàs incapace reſpectu certiorati licitè geri poteſt *l* : proceſſuſque cum ad Senatum perveniat, ſtatim, & abſque aliqua dilatione inſpicitur, ex eoque certiorantur Senatores de natura, & qualitate appellationis, an habeat utrumque effectum, vel non, *m*, (ſecundùm quæ nos accuratè per varias quæſtiones in diſcurſu hujus tractatus, ubi plus centum, & quinquaginta quæſtiones à nemine tactæ diſputantur) ex quo detegitur violentia, quia ſi appellatio ſuſpendat, ut legitima ejus juriſdictionem violenter exequitur, & attentat in procedendo ; quare appellatio ipſa eſt præciſum, & neceſſarium principium ac fundamentum hujus Regii recurſus *n*, quia ubi deficit non poteſt cadere nec appellationis delatio, nec delationis negatio, nec attentata exequutio, & per conſequens deficit violentia, ſuper quibus fundatur, cujus mediante non aliter regia protectio invocatur, & auxilium exhibetur. Et licèt in exequutione, & attentato conſiſtat perfecta vis *o* ; tamen ad hujuſmodi recurſum, regiam protectionem, & deffenſionem naturalem invocandam, ſufficit timor ipſius exequutionis & attentati *p*, qui ſatis evidenter detegitur ex denegata delatione legitimæ appellationis, qui ex eo animi deliberatio cognoſcitur, quæ ſola facit licitam defenſionem & propulſionem violentiæ *q*, ſicque pars eſt, principium, & præparatio ad perfectam violentiam, et tandem proceſſu inſpecto multifariam decernunt Senatores, vel vim feciſſe, vel vim non feciſſe judicem Eccleſiaſticum, vel aliter ſecundùm ſtatum proceſſus, & quod ex eo juſtiùs queat colligi *r*, expeditur proviſio, quam judici Eccleſiaſtico intimatam ſtatim (prout jaceat) adimplere, & obedire tenetur cum effectu *ſ*, non verbaliter tantùm *t*, aliàs expeditur oppreſſo ſecunda juſſio cum comminatione amiſſionis, orrginis & bonorum temporalium *u*, quæ comminatione & mulcta exquiritur in eum ; ſi ulteriùs protervus fuerit & inobediens *x*, cùm Eccleſiaſtici teneantur, omnino obtemperare mandatis Principum *y*. Quod ſi hujuſmodi pœnarum comminatio Principi permiſſa non fuiſſet : inutilis foret regii recurſus invocatio, quia raro aut nunquam deſiſteret judex à ſemel illata violentia *z*. Quare cùm ſit penitus neceſſarium ad conſequendum permiſſum & ſalubrem finem hujus cognitionis & defenſionis naturalis ; Principi per conſequens intelligitur conceſſa *aa* ; tum quia ſecundùm Philoſophum natura non debet eſſe deſtituta remediis ad ſui conſervationem *bb*, tùm etiam quia Chriſtus verus Deus, cujus opera perfecta ſunt ; imò & quilibet prudens gubernator, qui committit vices ſuas alicui, vel ſuam poteſtatem delegat ; conſequenter dat poteſtatem ad omnia, quæ neceſſaria ſunt ad illum finem perfectè conſequendum *cc*. Hic inſuper regius recurſus, dum provenit ex viſceribus, origine et fonte perenni & incommutabili juris naturalis, quo vim vi repellere licet ; quatenus eſt vera defenſio, & nuda protectio : ſi ſub limitibus legitimæ & naturalis defenſionis contineatur, atque cum moderatione inculpatæ tutelæ exerceatur *dd* ; nec repugnat diſpoſitioni Concilii Tridentini *ee*, nec Bullæ in Cœna Domini *ff*, imò ſervata forma miro modo inventa, ab urgenti neceſſitate, & eminenti periculo *gg* ; ſtatim ut meum

aa *Ibid. à n.* 82. *& ſeqq.*
bb *An.* 89. *ibid.*
cc *Exactè tractatur hac* 1. *p. c.* 2. §. *per totum, & c.* 8. *per totum.*
a *D. c.* 2. *à n.* 95. *cum pluribus ſeqq.*
b *Ibid. à n.* 110. *& 3. p. c.* 9. *à principio & per plures columnas*
c *c.* 1. *præludio* 5. *fundamento* 4. *à n.* 215. *& c.* 2. *à n.* 137.
d *Latè d. c.* 2. *à n.* 137. *& ſeqq.*
e *Ibid. à n.* 110. *cum ſeqq. & ſupr. &* 1. *p. c.* 3. *à num.* 29. *cum multis ſeqq.*
f *C.* 2. *à n.* 129. *& ſeqq.*
g *Ibid. à n.* 129. *& ſurſum.*
h *D. c.* 2. *à n.* 140.
i *D. c.* 2. *à n.* 119. *cum ſeqq.*
k *Ibid. à n.* 133.
l *Ibid. à n.* 131.
m *D. c.* 2. *à num.* 180. *& ſeqq.*
n *Ib. à n.* 64. *cum aliis pluribus.*
o *Latè tract. in* 1. *p. c.* 6. *à pr. & præcipuè à n.* 11.
p *D. c.* 6. *à n.* 12. *cum multis ſeqq. & c.* 1. *n.* 191.
q *Diximus in d. c.* 6. *à n.* 17. *& ſeq.*
r *Decretorum formulæ, quibus juxta caſuum varietatem utitur Senatus plenè & fideliter ſunt deſcriptæ in d. c. d.* 2. *à n.* 199. *uſque ad n.* 230. *& inferiùs.*
ſ *D. c.* 2. *à n.* 263. *& ſeqq.*
t *Latiſſimè hac* 1. *p. c.* 2. §. 1. *per totum.*
u *C.* 2. *à n.* 63. *cum multis ſeqq.*
x *Dixi exactè d. c.* 2. *à n.* 273. *& ſeqq.*
y *Ibid. à n.* 267.
z *Ibid. à n.* 285. *cum multis ſeqq.*
aa *Eodem c.* 2. *an.* 289. *ubi latè probatur.*
bb *à n.* 279.
cc *Ibid. à n.* 293. *& ad propoſitum multa ſuperiùs & infrà per multos numeros*
dd *c.* 1. *à n.* 243. *cum multis ſeqq. & c.* 2. *à n.* 6.

Epilogus Procœmialis.

& tuum fuit inter homines introductum, & per immemorialem consuetudinem *hh* mixtam Clericorum, & laïcorum à vi oppressis conservatam *ii* à pluribus Rotæ decisionibus approbatus hic recursus est, & licitè judicatus *kk*. Imò Martinus V. Pontifex Maximus anno sui Pontificatus 12. expresse per Bullam declaravit ad instantiam Regis Francorum; hunc legitimum casum protectionis cognitionis per viam violentiæ, esse præservatum à Bullarum censuris, quibus innodantur judices sæculares cognoscentes de causis clericorum *ll*, ac insuper præservata intelligitur consuetudo immemorialis *mm*, quæ super hoc steterit; quia potiùs declarativa est juris naturalis, quàm novi juris inductiva *a*. Et eodem modo satisfit cunctis difficultatibus, quæ in oppositum refragantur, ut procedant in Principe, & judice temporali procedente cum jurisdictione & in forma judicii in causis Clericorum, illam usurpante, & perturbante; non tamen in hoc charitativo subsidio, nuda defensione & protectione naturali *b*, in qua si quis (suadente diabolo) legitimos defensionis modos excesserit, sciat, se statim incidere in Censuras Bullæ in Cœna Domini, prout expresse declaravit Rot. Romana *c*; & ex eadem Bulla clarè detegitur, quod nimirum est, cùm in re hac defensio naturalis, & Bulla Cœnæ Domini confines sint, & utramque unus limes dividit, scilicet legitimitatis, & debitus protectionis modus, quo sublato, unum fit contiguum *d*. Qui quidem regius recursus per viam violentiæ illatæ ab Ecclesiasticis judicibus non solùm in his Hispaniarum Regnis practicatur, sed & in cunctis Catholicæ religionis & Christianæ Reipublicæ ditionibus usitatus est *e*, nullibi tamen meliùs ac perfectiùs tractatur, sicuti nec tractari potest isthæc materia violentiæ, quàm in regio Senatu Galleco, ubi summa perfectione, & curiositate, tum ob magnam harum causarum frequentiam, cursum & experientiam, tum ob continuum & perpetuum laborem Senatorum, & Advocatorum ventilatur, & accuratè discutitur, prout in dies testantur senatores, qui ibi adfuerunt, postmodumque Cancellarias & consilia suprema occupant nunc, & retro; & ob id mirabiliter ibidem scitur, ac digestum reperitur universum jus Pontificium. Sine quo igitur recursu magnas turbationes, injurias & scandala tota respublica universalis pateretur, valde utilis & saluberrimus in universum dictus, si cum moderamine inculpatæ tutelæ (hoc est, salva semper in omnibus reverentia sanctæ Matris Ecclesiæ) præbeatur *f*. Caveant igitur supremi Senatores, ne prætextu potestatis licitæ atque permissæ, in reprobam & prohibitam censuris innodati incidant, cujus causa plerique infelices successus & exemplaria horrenda in sacris literis nobis referuntur, ut in 1. Regum cap. 22. quo legimus de Rege Saül, qui occidi fecit Achimelec, & alios octoginta quatuor Sacerdotes, ac etiam se intromisit in officio Samüelis Sacerdotis, faciendo sacrificium in Galgala, postmodum infelicem finem obtinuit 1. Regum cap. 13. & de Rege Ozias legitur Paralipomenon 2. cap. 23. relato *in cap. nos si. 2. q. 7.* qui cùm voluisset usurpare Sacerdotii officium, quod exercebat Azarias, lepra percussus fuit, & de Dino maximo Jur. Consult. dicitur, fuisse revelatum cuidam Eremitæ (ut post Angel. & alios Didac. Perez *in l. 17. tit. 3. lib. 1. ordin. col. 144.*) esse ad inferos damnatum, eo, quòd non faveret Christianæ Religioni. Varia etiam exempla congerit Robad. *in polit. lib. 2. c. 18. à num. 8.* Contineantur igitur judices in potestate permissa, scilicet; ubi dumtaxat violentiam notoriam ex actorum inspectione repererint, & unum denique sciendum; quòd licèt vis variis modis applicetur; tamen violentia propiùs quadrat oppressioni factæ à judice litiganti, juxta ea quæ latè congerit Card. Tusc. *pract. concluſ. lit. V. concluſ. 214. à n. 1. & per totam, tom. 8.*

cum aliis & à n. 285.

ee *De quo c. 1. à n. 28. cui respondetur ibi à n. 222. cum seqq.*

ff *De qua d. c. 1. n. 30. cui satisfit à n. 232. & à n. 309. & c. 2. à n. 289.*

gg *c. 2. à n. 19.*

hh *c. 1. à n. 121. cum multis seqq. & Contra ipsam argumenta à num. 32.*

ii *Ibid. latè à num 40.*

kk *Referuntur plures in d. c. 1. à n. 145. & 2. à n. 13. vide etiam n. 31. in d. c. 1. & iterum à n. 234. cum seqq. ubi plurimæ aliæ recensentur.*

ll *c. 1. n. 291. & à n. 175. usque ad num. 298.*

mm *D. cap. 1. à n. 154. & 314.*

a *Ibid. à n. 122.*

b *D. c. 1. à n. 324. & apparet ex responsion. ad argumenta, & quæ à num. 222. cum multis seqq. c. C. 1. præludio 5. à n. 220. & c. 2. à n. 6. & plurib. in locis eorundem c. & præcipuè in c. 1. in responsione ad 3. urgum. n. 254.*

c *D. c. 2. à n. 15.*

d *Et de singulis adnotavimus c. 1. à n. 154. usque ad num 174.*

e *C. 2. à n. 1. & seqq. & c. præludio 4. & pluribus aliis locis, ut superius hoc procœmio adnotavi.*

TRACTATUS
DE REGIA PROTECTIONE
VI OPPRESSORUM
APPELLANTIUM.

PARS PRIMA.

CAPUT I.

Quæ ſit ſupremi Principis poteſtas, quonam jure ſuſtineri valeat in adimenda viâ judicibus Eccleſiaſticis illata, & de ejus origine, & principio, ubi plura fundamenta (tùm utilia, tum protectionis juſtificationi omnino neceſſaria) inſeruntur, hactenus à nemine conſiderata.

SUMMARIUM.

1 *Recurſus ad Regem, ſeu Senatores regios pro evitandis violentiis ab Eccleſiaſticis judicibus extortis, in triplici eſſe differentia tradit Author.*

2 *Recurſus ad Regem, ſeu Senatum Regium pro retentione Bullarum Apoſtolicarum in derogationem patronatus Regii; ſeu laicorum, & naturalitatis juris, ab exteris, ſeu naturalibus impetratarum, fit.*

3 *Recurſus ad Regem, & Senatum quoties Eccleſiaſticus de laico, & cauſa profana cognoſcere vult, quo caſu* auto de legos *decernitur.*

4 *Caſus mixti fori, & quibus laicus judex de Eccleſiaſticis vel Eccleſiaſticus de laicis cognoſcere poſſint remiſſive.*

5 *Recurſus ad Regem, & Senatum, quoties judex Eccleſiaſticus vim fieri proponitur non deferens juſtæ & legitimæ appellationi, fit.*

6 *Recurſus pro violentia in non deferendo appellationi juſtæ, eſt caſus intactus dubias continens quæſtiones, non tactas, & alias non hucuſque ſecundum recurſus iſtius naturam applicatas.*

7 *Authoris inſtitutum præcipuum eſt de hac tertia violentiarum ſpecie tractare.*

8 *Nullus hucuſque nec Juriſta, nec Theologus materiam tangens definit in errore inveniri ſive in principiis, ſive in terminis, vel natura hujus cognitionis.*

Ea quæ domi fiunt, malè probantur per eos, qui à domo abfuerunt, ibidem.

9 *Opus in ſex dividit partes Author.*

In prima parte agitur de materia, forma hujus recurſus, juſtificatione, modo & ſtylo procedendi, & de his quæ ad Senatum non trahuntur, ibidem.

10 *In ſecunda parte de violentiis; quæ contingunt in denegata delegatione appellationis ab interlocutoriis.*

11 *In tertia parte tractatur de violentiis appellationis denegatæ à diffinitivis, & in 4. parte de violentiis appellationis denegatæ in executivis, & executoribus, & eorum exceſſibus.*

12 *In 5. parte de juſta Bullarum retentione, & quibus caſibus locum habeat, & de violentiis admiſſis per conſervatores in procedendo, ſive in non deferendo juſtis appellationibus, & de violentiis tangentibus proceſſus, executiones executorum Apoſtolicarum gratiarum.*

13 *In 7. parte variarum, & practicabilium quæſtionum reſolutio tangentium materiam, de qua Author, continetur.*

14 *Verb. l. 36. titul. 5. lib. 2. recop. notantur, & explicantur.*

15 *Hoc c. 1. ad juſtificationem tantum hujus recurſus pertinet non ad modum procedendi, de quo c. 2. Author ſcribit.*

16 *Jure, & conſuetudine eſt attributa facultas, & poteſtas Regibus Hiſpaniæ propulſandi violentias, & tollendi oppreſſiones à judicibus Eccleſiaſticis factas.*

Doctores materiam attingentes refert Author, ibid.

17 *Sex annis ante Cevallos Author hæc ſcripta habebat.*

Ter eandemmet materiam tranſcripſit Cevallos, ibid.

18 *Hujus Scripturæ teſtimonium, & quo tempore agitata ſit, invocat Author.*

19 *Doctores licèt juſtificationem hujus recurſus pertractaverint: non tam amplè, quin plura neceſſaria, & à quibus tota dependet radix poteſtatis, omiſerint.*

20 *Quæſtiones (quibus ſpecialiter caſibus violentiam adeſſe cognoſcatur) Authores omnes omiſerunt, quas nimio labore, & doctiſſimorum ſuaſione Author devolvit.*

21 *Cevallos licèt aliquot violentiæ caſus tetigiſſet, tamen ad caſus* de autos de legos, *dumtaxat, quos Author ad plures allegatos Doctores ſuperiùs remiſit, eoſque hic, omittit, nova inducens.*

22 *Scriptores debent apes imitari ex authoritate Senecæ.*

23 *D. l. 36. recop. declaratur, ut non ſit novi juris inductiva.*

24 *Qui declarat, nihil novi facit, ſed rei exiſtentiam demonſtrat.*

25 *Princeps ſæcularis non poteſt legem promulgare circa Eccleſiaſticas perſonas, aut res ſpirituales, ſed in corroborationem juris Canonici, & naturalis ſecus.*

L. Regia diſponit in auxilium juris Canonici, prohibentis violentas oppreſſiones, ibidem.

26 *Rex Hiſpaniæ eſt ſupremus princeps non recognoſcens Superiorem, nec Imperio ſubeſt.*

Aſſertioni Regis Hiſpaniæ ſtandum eſt, cum probet in facto proprio, ibidem.

27 *Aſſertio Principis maximè in antiquis probat etiam in præjudicium tertii.*

Doctori aſſerenti conſuetudinem, credendum eſt, ibid.

28 *Contraria, quæ impugnant ſupremi Regis poteſtatem tollendi violentias ab Eccleſiaſticis factas, referuntur.*

Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 3. verba narrantur, ibid. circa hunc regium recurſum.

29 *Concil. Trid. ſeſſ. 25. c. 20. notatur.*

30 *Bullæ in Cœna Domini declarantur verba tangentia violentiarum recursus.*

31 *Locus Sese ad intellectum dictæ Bullæ traditur.*

32 *L. Regia refertur asserens consuetudine immemoriali competere Regi potestatem tollendi violentias.*

Consuetudo immemorialis habet vim tituli, & privilegii, quando non constat de injusto seu invalido principio, ib.

33 *Juris Canonici decreta disponunt, ut causæ clericorum, super rebus suis temporalibus & spiritualibus, ad sæculares judices non trahantur.*

34 *Mala fides videtur considerari in Principe, & Senatoribus cognoscentibus per viam violentiæ contra decreta Canonica.*

Laicus possidens spiritualia semper præsumitur esse mala fide, ibidem.

Consuetudo præjudicialis statui Ecclesiastico & contra libertatem Ecclesiæ, omni jure prohibita, & reprobata est.

36 *Consuetudo immemorialis non suffragatur, ubi datur in præscribente incapacitas.*

Laicus non se intromittit in spiritualibus, & eis annexis nisi de licentia Pontificis, & in casibus à jure concessis expresse, ibidem.

37 *Lex, consuetudo, seu statutum regulatur à potestate inducentis consuetudinem.*

Laici non possunt inducere legem, aut consuetudinem contra Clericos ex defectu potestatis, & jurisdictionis, ibid.

Consuetudo merè civilis non potest Clericos ad observantiam astringere, ibidem.

38 *Immemorialis facit præsumere privilegium præcessisse, & Principem concessisse.*

Privilegium sponte concessum à Principe, potest illud revocare, ibidem.

39 *L. Regiam 36. recop. nervosè defendit Author, & juris naturalis esse declaratoriam affirmat, jure etiam divino Canonico fundatam.*

VIas tuas Domine demonstra mihi, & semitas tuas edoce me: dirige me in veritate tua: & doce me: Psalm. 24. Hujus recursus, & Regiæ protectionis extrajudicialem, & extraordinariam cognitionem (tot summa difficultate casuum diversorum frequentiæ respectu
1 innodatam, & involutam) usibus supremi regiminis, ad obviandas judicum Ecclesiasticorum violentias, attributam, & à necessitate miro modo inventam, in triplici esse genetica differentia, reperio.

2 Primo enim modo aditus, & recursus conceditur ad Principem, ejusque suprema tribunalia, pro Bullarum legitima detentione, quæ in derogationem juris Regii patronatus, aliorumque laïcorum, ac naturalitatis juris, extra summi Pontificis voluntatem, sive ab exteris, sive à Regnicolis impetrantur, ne illis utantur, donec (præmissa legitima ab eisdem supplicatione) summus Pontifex melius de veritate informatus quid senserit, quidve voluerit, aliud provideat, de qua violentiarum specie variis quæstionibus, & difficultatum resolutionibus ornata, inferius ampliſſimè egimus in 5. parte, à cap. 1. cum sequentibus.

Secundo modo, iste patet aditus; & salubre refugium ad supremam Majestatem; quoties judex Ec-
3 clesiasticus mittens falcem in messem alienam, de mere laico, re simul merè profana cognoscens; Regiam temporalem jurisdictionem usurpat, propriæ finitibus non contentus, quod querelam *de autos de legos*, practici vocant, de qua violentiæ specie cùm doctissimus Castell. à Bobadilla in sua politica, *lib. 2. cap. 17. & 18.* latissimè etiam per Martam, *tract. de jurisd. 2. p. per tot. & etiam 3. & 4. ac per totum tractatum*, qui alios plurimos referunt, præcipuè Bobadilla, qui cuncta cumulans, infinitos penè casus congessit, tum mixti fori, tum etiam & quando, inter personas, seu res Ecclesiasticas laicus judex cognoscere potest; aut Ecclesiasticus inter laicos, exactissimè, doctèque tractavit; ita ut vix aliquid in hujus articuli materia desiderabis; quin ejus resolutionem apud illum summa casuum quorumlibet distinctione reperies, quapropter ut justissimè excusatus ad eum te libentissimè remitto, quia amplius non tracto, videremur etenim jam tacta transcribere, & alienos labores surripere, quod à lectoris auribus abhorret, & docto viro alienum est, sed novas difficultates subvertere, & alterare.

Tertio, & frequentiori modo, ad Regem, & 5
ejus tribunalia suprema recurritur per hanc viam violentiæ; quoties judex Ecclesiasticus vim facit non deferens appellationi legitimæ, & jure Canonico approbatæ, interdum ea spreta, superioris, & summi Pontificis jurisdictionem contemnens, contra jus exequitur, partes spoliando, & appellantem excommunicatione violenter plectendo, quæ violentiarum, 6
& recursus species, quàm utiles & practabiles quæstiones, quàm ingentes difficultates complectatur, sive quia quamplurimæ à Doctoribus sunt omissæ, & intectæ (ut in discursu hujus Tractatus videbimus) sive quia tactæ violentiarum principiis, regulis & naturæ non sunt applicatæ, & coæquatæ, nemo qui vel judicando, vel patrocinando supremis tri- 7
bunalibus in dies assistit, ignorare potest; cujus præcipuus hic erit sermo noster, & utilissimus, summèque necessarius tractatus, cujus materiam (loquendo moraliter) impossibile est, ut alius quantumvis doctus vir, quàm qui longo usu, & casuum frequentium expertus, in supremis tribunalibus continuè versatus militaverit, tractare possit, ejusque ingentes difficultates, & naturam explicitè callet, prout experimento quotidie cognovimus. Vix etenim aliquis extra Senatores, vel Advocatos Regalium tribu-
nalium (ubi dumtaxat hæc materia violentiarum cuditur, 8
& versatur) eam attigit, sive Theologus, sive Jurista, quin, vel in terminis vel in principiis, & natura errarit, ac defuerit, eorum enim, quæ in domo fiunt, domi non stantes, quomodo legitimè testes esse possunt?

Hinc igitur nostrum tractatum (ut cum distinc- 9
tione, & summa claritate procedatur) in sex partes dividere, melius, ac commodius censui. In prima enim tractatur de materia, & forma hujusmodi violentiarum recursus, hoc est, de ejus justificatione, de qua in hoc cap. 1. de modo, formaque, & stylo procedendi, & de difficultatibus, circa processum oriundis, ac de iis quæ ad suprema prætoria non vehuntur per hanc viam violentiæ 10
à capite secundo, & sequentibus. In secunda tractatus parte agitur de violentiis quæ contingunt in denegata delatione appellationis emissæ præcipuè ab interloquutoriis.

In tertia autem parte tractatur de violentiis con- 11
tingentibus in denegata delatione appellationis, præcipuè à diffinitivis. In quarta autem discutiuntur violentiæ tangentes denegatam delationem appel- 12
lationis ab exequutorialibus, exequutoribus, & eorum excessibus, materia quidem subtilissima, & nimis practicabilis, præcipuè in tribunalibus superioribus, dilucidè tractata. In quinta autem parte agitur (ut superiùs dixi, ad principium) de justa Bullarum retentione, & quibus casibus locum habeat, ac etiam de violentiis admissis per judices 13
conservatores, sive in procedendo, sive non defendendo, justis appellationibus; ac etiam de violentiis tangentibus processus, & exequutiones exequutorum Apostolicarum gratiarum. In sexta autem & ultima hujus tractatus parte, variarum ac practicabilium quæstionum resolutiones annectuntur, quæ materiam tangunt, & tractatum perficiunt, illumque & utilem, & illustrem reddunt.

Et

Et pro totius operis introductione, ut clarius cog-
14 noscatur, & justificationis detur fundamentum; præmittenda sunt mirabilis legis Regiæ 36. *tit. lib.* 2. *recopilationis* verba, quæ ita transcripta recitentur.

Por quanto assi por derecho como per costumbre immemorial, nos pertenece alçar las fuerças, que los juezes Eccleſiasticos y otras personas hazen en las causas, de que conoscen, no otorgando las appellaciones, que dellos legitimamente son interpuestas. Porende mandamos à nuestros Presidentes, y Oidores de las nuestras audiencias de Valladolid, y Granada; que quando alguno viniere ante ellos, quexando, se le otorga la appellacion, que justamente interpone de algun juez Eccleſiastico, den nuestras Cartas en la forma acostumbrada en nuestro Consejo, para que se otorgue la appellacion; y si el juez Eccleſiastico no la otorgare, manden traxer a las dichas nuestras audiencias el processo Eccleſiastico originalmente, el qual trahido, sin dilacion lo vean, y si por el les constare, que la appellacion esta legitimamente interpuesta; alçando la fuerça provean, que el tal juez la otorgue, &c. & alia prosequitur verba, quæ magis pertinent ad modum procedendi in hac extrajudiciali cognitione recursus, quæ in princ. c. sequentis refe-
15 rentur, cujus proprius locus est, cùm hoc cap. de justificatione tantùm, quatenùs tangit ad Theoricam, tractemus; cum hac lege concordat *l.* 2. *tit.* 6. *t.* 1. *& l.* 7. *tit.* 2. *l.* 3. *recopil.* comprobant etiam alia plura juris Canonici decreta, quorum nomenclatura protinus recensenda erit.

Præcipuam igitur nostræ legis Regiæ conclusionem;
16 ut Regibus Hispanis jure, & consuetudine sit attributa facultas, & potestas propulsandi violentias, & oppressiones factas à judicibus Eccleſiasticis, sive inter clericos, sive inter laicos, plurimi nostri juris professores, tam exteri, quàm Regnicolæ amplissimè exornant juribus, & rationibus Anfrer. *in additio. ad repeti clem.* 1. *de off. ord. gl.* 2. *fall.* 30. Carol. de Graff. *gl.* 1. *regal. Franciæ, jure* 7. Rebuf. 3. *com. tit. de appell. tanquam ab abusu*, Montal. *in repetito. verb. Rex in fin. fol.* 115. Martinus Nava. *in cap. cum contingat, rem.* 1. *col.* 2. *cum seqq.* idem Navarr. *in manuali latino, c.* 27. *n.* 69. Avendan. *in c.* 1. *præt. n.* 32. *l.* 1. *& c.* 6. *n.* 12. *l.* 2. Castel. *in l.* 49. *Tauri, n.* 4. Avileſſ. *in cap. prætor.* 1. *verbo mandamos, n.* 8. *cum seq.* Villalo. *in ærario comm. opinio. lit. C. n.* 25. *f.* 26. defendit Chaqueria. *in dec. Pedemont.* 30. *per totum*, latè Salced. *in additio. ad prax. Bern. Diaz, c.* 102. *lit. A. verb. violentiæ illatores*, Paz *in praxi. tom.* 1. *temporis, c.* 1. *à n.* 23. Greg. Lopez *in l.* 13. *tit.* 13. *p.* 2. *verb. ninfuerça*, latissimè Bartholo Humand. *in eadem l.* 3. *d. verb. ninfuerça gl.* 4. *ex n.* 1. *p.* 2. *f.* 37. pulchrè Vivald. *in candelabro Eccleſiæ, in explanatione Bullæ Cœnæ Domini, casu* 14. *ex n.* 102. & optimè *casu* 16. *n.* 115. Olan. *antinomia juris lit. S. n.* 76. Mexia *super l. Tolet. in* 2. *fund.* 11. *p. n.* 47. *fol.* 107. nostras Joan. Garcias, vir Doctissimus, omnique laude dignissimus, *in tr. de nobil. gl.* 9. *in* 51. *& seqq.* Segur. *in dictio jud.* 2. *p. c.* 7. *n.* 12. optimè Dominus Præsul Dov. *in pract. quæst. c.* 35. *vers. cæterum in hac Regia, & Castellana*, &c. *cum seqq. & in vers.* 5. allegat Mart. ab Aspilqueta *in d. c. cùm contingat*, Joan. Gutier. *pract. quæst. civil* 1. *q.* 20. *per totam.* & idem *de juram confirm. l. c.* 2. *n.* 36. Castel à Bobad. *in sua polit. l.* 2. *c* 16. *à n.* 91. *& seqq.* Azeved. *in l.* 3. *tit.* 6. *l.* 1. *recop.* Cæned. *in collecta. ad decretal. collecta.* 17. *per totam*, & idem *ad decret. collect.* 7. Axia, *de exhiben. auxil. fund.* 24. Olivanus, *de. jure fisci, c.* 30. *n.* 36. *&c.* 11. *n.* 54. *&* 36. Sese *de inhibit. c.* 7. §. 1. §. 2. §. 3. *&* §. 4. & novissimè *in* 2. *tom. decis.* scribit unam epistolam ad Regem *per totam, in eodem tom. decis.* 114. *per totam*, latè etiam Pacianus *consil.* 164. *à n.* 23. *cum pluribus seq.* Fontan. *de pactis nuptia. & gl.* 3. *concl.* 4. *à n.* 8. *& n.* 17. *& gl.* 13. *clausu.* 14. *p.* 3. *à n.* 12. *cum seq.* Sim. *de Cathol. instit. tit.* 55. *n.* 45. Didac. Perez. *in l.* 2. *tit.* 1. *l. in gl. pueden. conoscer, pag.* 197. *princ.* Henriq. *in sum. l.* 10. *c.* 3. *n.* 4. optimè Morla 1. *p. tit.* 2. *q.* 14. *n.* 4. Hierony. Llam. 1. *p. method. c.* 19. *pag.* 93 *& in* 3. *p. c.* 12. §. 7. *p.* 839. optimè etiam & latè tracta. novissimè Torre Blan. *de Magia, l.* 3. *c.* 26. *per tot.* Cæned. *in q. can.* 45. *per totam*, idem probat Carolus de Graffis *in tractatu de effect. cleric. effect.* 1. *num.* 396. *& seqq.* & per Franchis *decis.* 193. *num.* 11. Carolus de Tapia Regius Consiliarius *in compila. jur. reg. Neap. rubr.* 4. *num.* 11. *lib.* 3. *fol.* 27. & sex jam transactis annis 17
post hæc scripta de hac recursus justificatione, quæ à Doctoribus præfatis dicta erant, recitavit Cevall. idem, quod in lucem semel, bis, ac iterum, prodiit; prima enim vice, *sub* 4. *tom. suarum communium opinionum* Hispano sermone, quo Epistolam ad Regem vocat, postmodum in eodem volumine, illummet de verbo ad verbum transcribit, ex Hispano in Latinum sermonem traducendo, sub nomine quæstionis 897. quo adhuc non contentus, iterum illud idem *in* 5. *tom. suarum opinionum* repetit (mutato, & variato modo duntaxat) per glossas & apostillas, ad d. l. Regiam 6. distinguendo, quibus omnibus unum, & idem semper repetitur. Omnia ista igitur (multò post hæc scripta) 18
edita fuêre, cujus veritatis testimonium ab omnibus ferè hujus regni jurisperitis, hujusque omnibus tribunalibus, ac nonnullis Vallisoletani, & etiam Regalis supremi Concilii Senatoribus, & Advocatis testimonium petere possumus; sed ut cæteros taceam, omni exceptione major ad hoc esse potest, Dominus, ac semper Dominus meus, non satis ab omnibus mundi linguis laudatus illustrissimus, ac excellentissimus Comes de Monte Rey, & de Fuentes, dignissimus potentissimi Philippi IV. Præsul supremi Italiæ Concilii.

Igitur præcitati Doctores, licèt in genere, & in 19
communi de Regum recursus justificatione tractarint (de qua nos in hoc cap. 1. duntaxat tractamus) tamen non tam amplè, quin nostræ continuæ meditationi labore constrictæ, plurima servarent intacta fundamenta, tum mirabilia, tum omni modo rei, de qua agimus, necessaria, (prout suis locis adnotabo) quibusque totum hujus operis pondus niti apparebit.

Cæteræ autem quæstiones, & difficultates, quæ 20
infinitæ penè sunt, & ingentes materiam nostram tangentes, scilicet, quibus specialiter casibus violentiam adesse cognoscatur, ab omnibus Doctoribus omissæ sunt, tanti operis laborem aufugientibus, quod & ego feciſſem, si nimia plurium amicorum doctissimorum persuasione in dies non fuissem pressus; nec immemorem me arguat nemo, cùm Cevall. *in d.* 5. *tom. communium opinio.* aliquos inseruit casus violentiæ, qui quidem pertinent duntaxat ad violen- 21
tias *de autos de legos*, dictos (prout in se pauca ad principium testatur) quas, ut superiùs dixi ad principium hujus capitis, libenter omitto, ne videar Bobadillam, qui dilucidè illas in unum congessit, & Martam post eum *tract. de jurisd.* 2. *p. &* 3. *&* 4. *ac etiam ferè per totum tractatum*, transcribere; sed omnia nova inducere.

Et hujus prioris capitis materiæ respectu, ita me 22
geram, ut eo utar modo, quem tradit Seneca, *in Epist.* 85. *lib.* 12. dum loquendo de Scriptoribus; in hæc inquit: Nos quoque apes debemus imitari, & quæcumque ex diversa lectione congessimus, separare, melius enim distincta servantur; deinde adhibita ingenii nostri cura & facultate in unum saporem varia illa libamenta confundere, ut etiamsi apparuerit, unde sumptum sit, aliud tamen esse, quàm unde sumptum est, appareat. Quod in corpore nostro videmus, sine ullâ operâ nostrâ facere, alimenta, quæ accipimus, quandiu in sua qualitate perdurant, & solida innatant stomacho onera sunt; at cum ex eo quod erant, mutata sunt, tunc demum in vires, & in sanguinem transeunt: idem in his, quibus aluntur ingenia, præstemus, quæcumque hausimus, non patiamur integra esse, ne aliena sint, sed concoquamus illa, *&c.*

Et in primis pro nostræ legis Regiæ justificatione, 23

duo notanda ſunt, primum, quòd d. l. 36. non eſt diſpoſitio juris novi inductiva ſed juris naturalis; & rei exiſtens declarativa, cùm vergat ad directionem ſubditorum, & vaſſallorum defenſionèm Principis officio inhærentem, & jure naturali inductum, tradunt Alvar. Valaſ. *conſult.* 100. Ant. de Petra. *de poteſtate Principum*, *c.* 3. *quæſt* 3. *num.* 35. *verſ. ex hoc patet. n.* 39. Covar. *pract. quæſt c* 1. *n.* 2 & idem facit Valaſ. *conſ.* 73. *num.* 5. Seſe *in deciſ.* 113. *n.* 2. & 3. ubi compro-
24 bat, qui enim declarat, nihil novi inducit, ſed rei exiſtentiam demonſtrat, & ſic ceſſat difficultas, quòd
25 Princeps ſæcularis non poteſt legem promulgare ſuper Eccleſiaſticas perſonas, aut res ſpirituales; licèt verum ſit, quòd in corroborationem juris Canonici, & naturalis, & in ejus utilitatem valida erit lex ut docent Morla, *in Empor. jur. tit. de leg. num.* 24. & 25. Joan. Gutierr. *l.* 2. *pract. q.* 1. *n.* 4. & cùm hæc lex Regia diſponat in auxilium juris Canonici, prohibentis violentas oppreſſiones, & ne judex in contemptum ſuperioris exequetur ſententiam, pendente legitima appellatione, ideo validè procedère dicetur, maximè cùm, ut dixi, nihil novi inducat, facit *l. adeo*, §. *cùm quis*, *ff. de acquir. rerum domi.* ibi, cùm enim grana, quæ ſpicis continentur, perfectam habeant ſuam ſpeciem; qui excuſſit ſpicas non novam ſpeciem facit, ſed eam quæ eſt detegit; & quæ in ejus comprobationem latiſſimè nos deduximus infra, 4. p. cap. 10. per totum.

26 Secundò, notandum eſt, quòd cùm ſacra Catholica Majeſtas ſupremus Princeps ſit, nullum in temporalibus recognoſcens ſuperiorem, nec etiam Imperatorem quia ipſi non ſubeſt, ut latiſſimè probat plurimis Doctoribus congeſtis Mart. *in tract de juriſd.* 1. *p. cap.* 26. *num.* 68. ubi etiam *à n.* 96. de regno Portugalliæ, & de aliis ſigillatim regnis, & Regibus *ibi à n.* 68. Cardinal. Tuſc. *pract. concl. littera R. concl.* 345. & de Rege Portugalliæ *concl.* 348. & de Rege Aragonum *concl.* 341. & de aliis Regibus *à concluſ.* 338. *cum ſeqq.*

27 Ejus aſſertioni (ſcilicet Regibus Hiſpaniæ de jure, & conſuetudine immemoriali competere poteſtatem tollendi violentias ab Eccleſiaſticis judicibus illatas ſtandum eſt, qui probat etiam in facto proprio, ut per *clem. ſi ſummus Pontifex*, *de ſentént. excommunic.* & poſt Quintilian. Mandoſ. & alios plures probat Menoch. *conſil.* 100. *num.* 24. maximè cùm ſimus in antiquis, in quibus Princeps fundat intentionem ſuam, nam ejus aſſertio probat etiam in præjudicium tertii, latè poſt alios plures Cravet. *in tract. de antiquit. tempor. cap.* 2. *num.* 25. Mandoſ. *ad Lapum*, *allegatione* 7. latè proſequitur Maſcar. *de probat.* 3. *tom. concluſ.* 1228. *& per totum*, & quid mirum, ſi etiam Doctoribus atteſtantibus de conſuetudine ſit credendum, ut inferiùs dicetur, cùm Princeps ſit lex viva?

Argumenta contra recurſum ad Regem.

28 SEd contra ejuſdem legis Regiæ principalem intentionem, ut ſcilicet ſupremis Principibus ſæcularibus, nec de jure, nec de conſuetudine competat, nec competere poſſit hujuſmodi cognitio, & poteſtas tollendi violentias ab Eccleſiaſticis perſonis, & judicibus commiſſas, fortia pugnant argumenta: & in primis diſpoſitio Concilii Tridentini *ſeſſ.* 25. *c.* 3. ibi: Nefas ſit ſæculari cuilibet magiſtratui, prohibere Eccleſiaſtico judici, ne quem excommunicet, aut mandare, aut latam excommunicationem revocet, ſub prætextu quod contenta in præſenti decreto non ſint obſervata, cùm non ad ſæculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat, *&c.* Quæ quidem Concilii verba directò repugnare videntur huic cognitioni per viam violentiæ, & recurſus ad Regem noſtrum. Quod etiam confirmatur ex
29 d. Concil. Trid. *ſeſſ.* 25. *c.* 20. ubi hortatur Reges, & Principes, ne permittant Eccleſiaſticos à judicibus ſæcularibus, in aliquo offendi, vel gravari.

Secundò, fortius urget Bulla in Cœna Domini quo- 30
tannis promulgata Romæ in Cœna Domini, *ſcilicet c.* 14. 15. & 16. & hujus caſus verba ſunt: Nec non qui Archiepiſcopos, Epiſcopos, alioſque ſuperiores, vel inferiores Prælatos, & omnes alios, quoſcunque judices Eccleſiaſticos, ordinarios quomodolibet impediunt, quominus ſua juriſdictione Eccleſiaſtica contra quoſcumque utantur, ſecundum quod Canones, & ſacræ conſtitutiones Eccleſiaſticæ; decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini ſtatuunt, aut etiam eos, qui poſt ipſorum ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum, quorumcumque ſententias, & decreta, aut aliàs fori Eccleſiaſtici judicium, illudentes, ad Cancellarias, & alias curias ſæculares recurrunt, & ab aliis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia ordinariis, aut delegatis prædictis, decerni, & contra illos exequi procurant; eos quoque, qui hæc decernunt, & exequuntur, ſeu dant auxilium, conſilium, patrocinium, & favorem in eiſdem, *&c.*

Tertiò, fortiter pugnat Rotæ deciſio reſoluta anno 31
1599. quam referens ad literam tranſcribit Seſe *in tract. de inhibit. juſtitiæ Aragon. c.* 8. §. *n.* 109. cujus ſunt verba, *ibi*: Utraquè parte infirmante, ſuper dubio dato, an Paulus Lecanus fuit excommunicatus ob recurſum ad tribunal ſæculare juſtitiæ Aragonum, in quo illius procurator obtinuerat formam juris, ad inhibendum judici Eccleſiaſtico, ne (appellatione pendente) aliquid innovaret, & ibi Domini reſponderunt illum ipſo jure incidiſſe in ſententiam excommunicationis, quia recurrendo ad judices ſæculares, cauſam præbuit, ut immunitas Eccleſiaſtica violetur, § 16. Bullæ in Cœna Domini, *&c.* Deinde quia hæc cognitio per viam violentiæ non ſolum jure non fundatur, & competit, ut aſſeverat d. l. Regia 36. ſed imò infinita penè juris Canonici decreta reſiſtunt, ut ſtatim; aliæ etiam plurimæ ſunt deciſiones Rotæ eodem modo loquentes, quas litteraliter retulimus infrà à n. 254. cum ſeqq.

Deinde, & quarto contra conſuetudinem immemo- 32
rialem, quâ eadem lex Regia affirmat hanc poteſtatem tollendi violentias inter Eccleſiaſticas perſonas competere Regi noſtro; non minora repugnant juridica fundamenta; etenim immemorialis conſuetudo, & præſcriptio licèt vim habeat tituli, veritatis, & privilegii, (quod ex tanti temporis curriculo præſumitur præceſſiſſe) tamen talis immemorialis non ſuffragatur, quoties evidenter apparet de invalido, & de injuſto titulo, & iniquo principio, quia conſuetudo immemorialis nullam incidit præſumptionem, quantumvis legitimè ſit probata, ut veriſſimam concluſionem firmat latè poſt alias, Mieres *in tract. de Maj.* 4. *p. q.* 21. *n.* 58. *& ſupra à n.* 49. *&* 52. *in* 2. *impreſſ.* Avendan. *in tract. de exequen. manda.* 1. *p. c.* 12. *n.* 6. *fol.* 85. Pariſius *in tract. de confident q.* 28. Hieronym. Gonzal. *in reg.* 8. *de altern. gl.* 18. *n.* 48. Triviſſa *deciſ.* 55. *num.* 69. Aloyſ. Ricc. *in pract. Eccleſ. juris pars*, *deciſ.* 144. *n.* 18. ubi teſtatur ſacram congregationem cenſuiſſe, Verall. *in deciſ.* 314. *part.* 3. Creſcent. *deciſ.* 21. *num.* 4. *de præbend.* Cardin. Pút. *deciſ.* 189. *num.* 5. *lib.* 1. *& in deciſ.* 222. *lib.* 3. *& deciſ.* 436. *lib.* 2. Sed de injuſto titulo, & infecto principio 33
apparet evidenter, & notoriè per innumeroſa juris Canonici decreta, diſponentia, ut cauſæ clericorum ſuper eorum rebus, & temporalibus, & ſpiritualibus, ad ſæcularia judicia non trahantur, *c. at ſi clerici*, *de jud. c. ſi diligenti*, *c. ſi judex laicus*, *de ſententia excommunicationis*, *lib.* 6. imo & cum hæc cognitio per viam violentiæ procedat contra jura illi reſiſtentia, jam in Principe, & ejus Senatoribus, 34
neceſſario datur mala fides, *juxta l. quemadmodum C. de agricol. & cenſi. l. qui contra jura*, *ff. de regul. jur. non dubium*, *C. de legib. cùm concordan.* Unde laicus poſſidens ſpiritualia, ſemper præſumitur eſſe in mala fide

fide, ut dicit Innocen. *in c. constitutis, de electio.* & Bald. *in l. super longi. col.* 4. *C. de præscript.* 30. *ann.* Mart. *in tract. de jur.* 4. *p. cent.* 1. *casu* 47. *n.* 5. sed consuetudo immemorialis non habet juris effectum, nec locum habet, ubi datur mala fides, Minsinger. *cent.* 1. *observ.* 30. Jafred. *in decis.* 69. Bald. *de præscript. p.* 3. *tit. de bona fide, q.* 6. Aloys. Ricci, *in prax. jur. patr. d. decis.* 144. *sub n.* 18. *vers. secundus est casus*, & nos latiùs diximus *infrà* 3. *p. c.* 10. *vers. ex quibus deducitur quòd licèt, à n.* 182. ergo hujusmodi consuetudo procedere non potest.

35 Quintò, quia hujusmodi consuetudo nimis est præjudicialis statui Ecclesiastico; & contra libertatem Ecclesiæ, quæ quidem omni jure similis consuetudo reprobata est; quia cùm exemptio clericorum sit jure divino (saltem in spiritualibus) introducta, nulla potest consuetudine tolli, *C. clerici, de judiciis*, ibi: Non debet in hac parte Canonicis præjudicium generare, *&c.* text. *in c. cum terra, de electione*, ubi damnatur quædam consuetudo contra Ecclesiam, *ibi*, quia in gravamen, & perniciem Ecclesiasticæ libertatis redundat; text. *in c. cum inter.* text. *in c. ad nostram, de consuetud.* text. *in authent. Cassa C. de sacrof. Ecclesiis*, & quod talis consuetudo sit nullius momenti, decidit Rota *decis.* 804. *de consuetud. in antiq.* quod & probatur ex d. Bull. in Cœna Domini cas. 15. *ibi*, ex quavis causa; & quovis quæsito colore, aut etiam prætextu cujusvis consuetudinis, aut privilegii, *&c.* ex qua resultat, quòd non solùm prohibetur consuetudo hoc casu, sed etiam revocatur privilegium quodlibet ei contrarium.

36 Sextò, quia ubi datur in præscribente incapacitas, etiam consuetudo immemorialis non suffragatur, latè prosequitur Marta *de jurisd.* 5. *part. cent.* 2. *casu* 47. *per totum*; ubi alios allegat, quia laicus non potest se intromittere in spiritualibus, & ejus annexis, nisi, aut de licentia Papæ, aut in casibus à jure sibi expressis, gl. *in c. fin.* 23. *q.* 1. quam ad id dicit singularem Marta ibi *n.* 4. ergo cùm in Principe sæculari detur incapacitas; non procedet consuetudo etiam immemorialis.

37 Septimò probatur, quia lex, consuetudo, & statutum regulatur à potestate inducentis consuetudinem; sed laici, qui non possunt inducere legem, aut consuetudinem contra clericos, ex defectu jurisdictionis, & potestatis, ut latè plures citans argumentatur Mart. *de jurisd.* 4. *part. cent.* 1. *cas.* 64. *per totum*; ergo cùm hujusmodi consuetudo cognoscendi per viam violentiæ inter Ecclesiasticos est inducta à laicorum Rege, & eorum judicibus, & tribunali supremo; ergo non debet valere, lege resistente, & ex defectu potestatis; cùm talis consuetudo sit merè civilis, quæ clericos non potest ad ejus observantiam adstringere, Covar. *pract. c.* 31. Azor. *institut. moral.* 1. *tom. l.* 5. *c.* 18. *q.* 12. latè Carolus de Grassis *tract. de effectib. cleric. effectu* 2. *n.* 130. & 131. ubi de hoc articulo.

38 Octavò ultimò facit, quoniam si aliqua ratione, hæc immemorabilis consuetudo potest sustineri in re sui natura prohibitiva, maximè quia à jure inducitur, ac etiam facit præsumere præcessisse privilegium, & Principem illud concessisse, ut probant Doctores *superius* citati *ad* 4. *argumentum*, sed privilegium sponte concessum à Principe, potest illud revocare, ut notat post alios Marta *de jur. cas.* 52. *num* 6. ergo revocatum intelligitur, per Bullam in Cœna Domini, *d. casu* 15. ibi, aut prætextu cujusvis consuetudinis, aut privilegii, *&c.*

39 Quibus tamen, & aliis infinitis penè, quæ consulto omitto (cùm omnia & alia, quæ considerari possunt, sub relatis tamen virtualiter comprehendantur) non obstantibus, defendenda, & viribus omnibus tenenda est d. l. Regiæ 36. assertio, cùm sit juris naturalis declaratoria, & ex principio rationis naturalis inducta, jure divino, Canonico, & positivo approbata, frequenti, & universali usu recepta, ac immemoriali consuetudine corroborata; ad cujus cognitionem, ut clarè & distinctè procedamus, nonnulla necessaria, & utilia præmitenda sunt.

PRÆLUDIUM I.

SUMMARIUM.

40 *Dominus Deus noster omnipotens vi oppressorum protector auxilium & recursus dicitur ex sacræ paginæ testimonio.*

41 *Hæc potestas tollendi violentias protectio vi oppressorum à Domino Deo derivata, & in reges non cognoscentes superiorem in temporalibus gradatim transfusa.*

Michaeli Archangelo potestas concessa fuit in Cœlo propulsandi violentam superbiam Luciferi thronum Dei altissimi occupare cupientis, ibidem.

Reges in temporalibus Vicarii Christi Domini nostri electi fuêre, ut in pace vassallos à violentiis defendant, ibid.

42 *Non est potestas nisi à Deo, quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt.*

43 *Regimen à Deo Reges non simpliciter acceperunt, sed cum qualitate vi oppressorum protectionis naturaliter illis annexa, & indivisibilis.*

Rex est imagino Reipub. & quasi Deus in terra, ibid.

Regis proprium officium est, vi oppressos liberare, ibid.

44 *Objectum, & finis supremi regiminis est temporalis pax publica, & vassallorum tranquillitas.*

Ob bonum commune, & publicam subditorum utilitatem regimen creatum, & à Deo concessum est, ibid.

45 *Deus Principem præfeci, ut homines malos compescat, & bonos tueatur ab oppressis.*

46 *Dei potentiam curare; regna ordiri, & mutare; regesque reficere, aliosque creare, & vocare, ut ab aliorum tyrannide, & oppressione populum tueantur, sacræ paginæ testimonio probatur.*

47 *Suprema Principum potestas temporalium non recognoscentium superiorem in temporalibus, & eorum jurisdictio non data fuit eis à Pontifice.*

48 *Ante adventum Domini nostri Jesu Christi, summamque Clavium potestatem traditam Pontifici, jurisdictio temporalis vigebat in Regibus immediatè data à Deo, mediante populo & causativè, ibid.*

49 *Principes temporales in principio non cognoscentes superiorem, omnia tam temporalia quam spiritualia regebant.*

50 *Exemptio Clericorum à jurisdictione sæculari fuit deducta à Regibus Christianis, & concessa ob reverentiam sanctæ Ecclesiæ.*

51 *Privilegium exemptionis Clericorum à tempore Constantini Imperatoris est concessum.*

52 *Deus in universo duos constituit Vicarios, ut in tranquillitate & pace respublica gubernetur.*

53 *Potestas temporalis habet ut objectum & finem, felicitatem humanam, hoc est justitiam & felicitatem vitæ temporalis, & sic considerata, & est abspirituali distincta, & separata.*

54 *Duæ potestates, ubi simul reperiuntur in republica Christiana, unum corpus faciunt, subest tamen temporalis spirituali.*

55 *Summus Pontifex utramque habet potestatem, spiritualem, & temporalem; primam absolutè, secundam in habitu, & potentia.*

56 *Summus Pontifex cessante causa spirituali, non utitur potestate temporali contra regimen Regum, & Principum temporalium.*

REx Regum, & Dominus Dominantium, qui superiorem nullum, nec in terra, nec in cœlo recognoscit, nec potest, Imperator cœlestis Deus, vi oppressorum protector, auxilium, & recursus dicitur; cujus omnipotentiam fortem, ac potentissimum

mum brachium patientes violentias, tribulationes implorare, & invocare, pluribus Divinæ Scripturæ locis legimus, juxta illud Isaiæ 38. cap. *Domine, cùm patior, responde pro me, &c.* Et illud Habacuc Prophetæ cap. 1. *Usque quo, Domine, clamabo, & non exaudies: vociferabor ad te vim patiens, & non salvabis, &c. Et factum est judicium, & contradictor potentior. Propter hæc lacerata est lex, &c.* juncto Psalmo 70. *Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum:* & in Psalm. 26. *Dominus protector vitæ meæ, à quo trepidabo.* Sequitur & facit, *Si consistant adversùs me castra, non timebit cor meum.* Et in Psalm. 45. ibi, *Deus noster refugium, & virtus, adjutor in tribulationibus*, & Psam. 17. *Deus meus, adjutor meus, & sperabo in eum*, idem reperitur Psalm. 27. & 29. Et ulteriùs idem probatur in Psalm. 69. *Adjutor meus, & liberator meus es tu: Domine, ne moreris*, & Psalm. 21. *Tu autem Domine, ne elongaveris auxilium tuum à me, ad defensionem meam conspice.* Et Psalm. 79. ibi: *Excita potentiam tuam, & veni ut salvos facias nos*, & Psalm. 73. *Leva manus tuas in superbias eorum in finem, quanta malignatus est inimicus in sanctо?* Et in Psalm. 30. *Accelera, ut eruas me: esto mihi in Deum protectorem, & in domum refugii, ut salvum me facias, quoniam fortitudo, & refugium meum es tu*, & in Psalm. 90. *Scuto circumdabit te veritas ejus, &c.* Rectè convenit illud Psalm. 33. *Iste pauper clamavit, & Dominus exaudivit eum: & ex omnibus tribulationibus ejus salvavit eum*, juncto Psalm. 34. *Eripiens inopem de manu fortiorum ejus: egenum, & pauperem à diripientibus eum.* Et illud Isaiæ Prophetæ, cap. 25. *Super hoc laudabit te populus fortis, civitas gentium robustarum timebit te: quia factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua: spes à turbine, umbraculum ab æstu, &c.* Et convenit illud Exodi cap. 3. ibi: *Vidi Afflictionem populi mei in Ægypto, & clamorem ejus audivi propter duritiam eorum, qui præsunt operibus, & sciens dolorem ejus, descendi, ut liberem eum de manibus Ægyptiorum, &c.* Sequitur, & facit: *Clamor ergo filiorum Israel venit ad me: vidique afflictionem, quâ ab Ægyptiis opprimuntur. Sed veni*, &c.

41 Hanc defensionis, & protectionis naturalis facultatem, ab ipso omnipotentissimo Domino gradatim ad omnes Principes, & Reges non recognoscentes superiorem in temporalibus, derivatam, & originem traxisse apparet. Etenim in cœlo Michaëli Archangelo concessa fuit, ad propulsandam violentem superbiam tumidi Luciferi thronum Dei altissimi violenter occupare cupientis, deinde statim post mundi, & hominis creationem, ut dicit Ecclesiasticus c. 17. *Et dedit illi potestatem eorum, quæ sunt super terram, & posuit timorem illius, super omnem carnem, &c.* ob delictum ejus damnandi, defensionem concessit, *c. d. caus. poss. & propr.* & ex eo in omnes mundi Reges continuata fuit per Dei concessionem, quos vicarios suos in temporalibus eligit, ut in pace vassallos à violentiis defendant, & in pace Rempublicam tueantur, ejusque legitimi imitatores sint, ut inquit Plutarc. *in libello ad Principem ineruditum:* Justitia finis legis est, lex autem officium Principis, at Princeps imago Dei est, omnia rectè constituentis, & disponentis.

42 Non enim est potestas nisi à Deo, quæ autem sunt, à Deo ordinata sunt, ut inquit Paul. ad Roman. c. 13. & infra: *Dei enim minister est.* Et Sapient. cap. 6. dicitur. *Audite, Reges, quoniam data est à Domino potestas vobis, & virtus ab altissimo:* & Daniel. 2. *Rex Cœli regnum, & fortitudinem, & imperium dedit tibi*, & Proverbiorum 8. *Per me Reges regnant.* Et sic Divus Augustinus *de Divinitate Dei, cap.* 21. Non tribuamus dandi regni, & imperii potestatem, nisi Deo vero, ob quam rationem dixit D. Paul. ad Rom. 13. *Non sine causa gladium portat, Deo enim minister est, vindex in iram ei, qui malum agit.* Unde Daniel. cap. 2. *Illius est sapientia & majestas, ille tempus, & horam mutat; ille Reges repudiat, & constituit.* Et probatur idem Proverb. cap. 16. & cap. 25. & Levit. cap. 18. & Sapient. cap. 5. *Malitia evertit sedes potentum.* Et plures elegisse Deum Reges ob rectam, & tranquillam populi gubernationem, probatur *Exod. c. 3. Deuteron. c. 31. Josue. c. 1. & Regum lib. 1. c. 3. c. 4. & c. 9. 10. & 15.*

Hoc insuper regimen à Deo non simpliciter acce- 43
pisse Reges, apparet, sed cum qualitate, & attributo, naturaliter illi inhærente, scilicet, auxilio, & protectione vi oppressorum, ita ut in Rege non recognoscente superiorem in temporalibus, unum, & idem sit inseparabile & indivisibile regimen, & refugium, pro quo allego text. *in authen. ut judices, sine quoquo suffragio, in prin. col.* 2. ubi Imperator in hæc inquit: Omnes nobis dies ac noctes contingit, cum omni lucubratione, & cogitatione degere, semper volentibus; ut aliquid utile, & placens Deo à nobis collatoribus, præbeatur, & non in vano vigilias duximus, sed eas in hujusmodi consilia expendimus, pernoctantibus, & noctibus sub æqualitate dierum, attentis, ut nostri subjecti, sub omni quiete consistant, *&c.* Et iterum *in vers. oportet*, ibi. Et nostros subjectos in quiete à provincialibus judicibus conservari, propterea festinabimus gratis administrationes eis dare, *&c. authent. de quæstionibus, in prin.* ibi. Dei auxilio, ut subjecti ab ejus clementia nobis traditi illæsi fervantur, *& in auth. constitutio, quæ de dignitatibus in princ* à Deo traditæ nobis Reipublicæ, *auth. de armis, in princ.* ibi: Subjectos omnes, quorum regimen nobis dedit Deus: text. etiam *in auth. de priv. dotis in prin. auth. ut differentes judices*, ibi: Ex quo nos Deus Romano præposuit imperio, & illius commissæ nobis à Deo reipublicæ, *c.* Et& jure nostro Regio idem probatur, ut in proœmio p. 2. ibi: *E ansi pusso Dios en la tierra à los Reyes y Emperadores, porque de otra suerte se turbaria la paz de la Republica, y se disminuira la authoridad y potestad del Principe, in gran danno y diminucion de la Republica Christiana.* Hinc *l. 1. in fin. tit. 1. & l. 5. ead. p. 1.* dicitur, ibi: *Vicarios de Dios son los Reies cada uno en su Reyno, quanto à lo temporal.* Probatur etiam iterum *in l. 2. tit. 10. p. 2.* ibi: *Que pues el Principe es cabeça de todos, que se debe de doler del mal que resciven assi como de sus miembros.* Cui convenit, quod dicit Girond. *in tract. de Gabell. 1. p. n. 33.* quòd Rex est imago Reipublicæ, & quasi Deus in terra. Idem Franchis Topius *in tract. de potest. prin. sæcu. §. 8. n. 14.* & Reges dicuntur Dei ministri, suæ voluntatis exequutores, probat Marta *tract. de jurisd. 1. p. c. 6. n. 18.* ergo cùm sit Dei Vicarius, & ejus vices gerens, illum debet imitari in dies vigilando in protectione vi oppressorum; prout ipse Deus facit, ut satis probatum reliquimus *ad principium hujus præludii*, alias Princeps naturale attributum amittet, cujus proprium officium est, vi oppressos liberare, & aliud geret, quàm Deus in terris, ut eleganter considerat Menoch. *l. 1. contr. illustr. c. 1. n. 10.* ut rectè possit dici, quòd iste substitutus sapit naturam ejus in cujus locum subrogatus est.

Objectum enim, & finis supremi regiminis tempo- 44
ralis, est pax publica, & vassallorum tranquillitas, Franc. Top. *ubi proximè* Bellar. *contr. 5. l. 3. c. 6. tot. 1.* Axia *de exhib. auxil.* ob commune enim bonum, & publicam subditorum utilitatem, omne regimen, & creatum, & à Deo concessum esse, ex hactenus dictis apparet, probat B. *in l. de regim. civitatis, n. 27.* Bald. *in l. 2. §. novissimè. ff. de origine juris, & in cons. 333. n. 1. & in cons. 327. n. 7. lib. 1.* Alberi. *in l. princeps legib. n. 8. ff. de legib. & in l. decernimus, C. de Sacr. Eccl. &* Soc. *cons. 279. in in l. digna vox, à n. 1. C. d. leg.* Natt. *cons. 139. n. 13. fin. l. 2.* Gramm. *voto 32. n. 16.* Alph. Guer. *in thesauro Christianæ relig. c. 54. n. 1. l. 1.* Greg. Lop. *in l. 9. tit. 1. p. 1. ver. Aristoteles.* Ideoque Deus principem perfecit, ut malos homines compescat, & bonos 45
tueatur ab oppressionibus, ut dicit Fulg. *cons. 20. circa fi.* ubi

ubi teſtatur hanc eſſe communem omnium opinionem; ſequitur Cardin. Tuſc. *practic. concluſ. lit. P. concluſ.* 679. *n.* 19. *&* 21. 22. *&* 23. idem dicit Abb. *conſil.* 20 *videtur, n.* 2. *in fin.* Roland. à Valle, *conſ.* 1. *n.* 101. *& ſeqq. lib.* 1. prout etiam docuit *B. in proœmio, ſeu prima conſtitutione, ff. in verb. omnem, n.* 3. *&* 7. ubi dicit, quòd Princeps tenetur protegere, ac defendere ſubditos à violentiis, ſequitur etiam unico verbo Abb. *in c. qualiter, & quando, n.* 8. *de judiciis*, dicens quòd Rex, ſi Eccleſiaſticus aliquem gravet, debet monendo, vel juvando relevare gravatum, quem ſequitur Seſe, *de inhib. c.* 8. §. 3. *n.* 60. ubi *n.* 58. quòd Principes, de jure divino, & humano poſſunt, imo teneantur, ad conſervationem pacis, & tranquillitatis Reipubl. Chriſtianæ tollere violentias, & oppreſſiones, omnes violentias factas, tam à clericis quàm à laicis.

46 In pluribus inſuper divinarum literarum locis legimus, ſæpiſſimè Dei potentiam curaſſe, regna oriri mutari, & interire Regeſque dejicere, alios creare, & vocare, ut ab aliorum tyrannide, & oppreſſione populum tueantur, & liberent, nec patitur tyrannos Reges quos ad caſtigationem ſceleſtorum pacem publicam turbantium vocaverat, ut ſuæ fuiſſent voluntatis miniſtri, ut *in* 3. *lib. Reg. c.* 12. *& Iſaiæ, cap.* 45. *& iterum eodem l* 3. *Reg. c.* 11. *& lib.* 2. *Paralip. n.* 9. *&* c. 10. *&* 3. *lib. Reg. c.* 13. *&* 4. *lib. Reg. c.* 16. Hæc autem omnia ordinantur à Deo, ad defenſionem & liberationem Reipublicæ vi oppreſſæ, ut probatur per Iſaiam, cap. 45. *ibi*, Chriſto meo Cyro, cujus apprehendi dexteram, ut ſubjiciam ante faciem ejus gentes, & dorſa Regum vertam, *&c.* Sequitur. & facit in verſiculo, Accinxi & non cognoviſti me, quia in bellando non habuiſti oculum ante Deum, ego tamen ordinavi ad liberationem populi mei, *&c.*

47 Ex quibus omnibus illud deducitur, quod ſuprema Principum temporalium non recognoſcentium ſuperiorem in temporalibus, politica, & œconomica poteſtas, & juriſdictio; illis non fuit conceſſa per Summum Pontificem (ut minus bene exiſtimavit Azeved. *in l.* 11. *tit.* 1. *n.* 16. *l.* 4. *recopil.* quem ſequitur Seſe, *de inhibition. c.* 8. §. 1. *n.* 2.) quoniam ante Domini noſtri Jeſu Chriſti adventum, ſummamque clavium poteſtatem traditam
48 Pontifici, juriſdictio temporalis vigebat in Regibus immediate data à Deo, ut in quiete Rempublicam conſervarent, ex hactenus adductis, & tradunt Lancelot. Corrad. *in templo omnium judicum. l.* 1. *de Rom. Pont. c.* 2. §. 1. *n.* 3. Parla. *l.* 2. *rerum quotid. c.* 1. *n.* 5. Axia, *de exhib. auxil. 6. fund.* & mediatè à populo, *l* 1. *ff. de conſtit. l.* 15. tit. 13. *p.* 2. ibi: *Todo home debe ſer ſometido à los Reyes, porque ſon pueſtos por mano de Dios, y el poderio que an de lo reſciven.* Caſtro *c.* 1. *de leg. pœn. c.* 1. Cov. *in p.* 2. *n.* 2. *&* 6. Mol. *de juſt. & jur.* 1. *tom. diſp.* 26. Bell. *de laic. lib.* 3. *c.* 6. *in reſponſ. contra Venet. propoſ.* 6. & contrà Seſe tenet Cevall. *in epiſt. ad Regem, à n.* 12. idem etiam affirmat Torre-Blanc. *de Mag. l.* 3. *c.* 26. *à n.* 55. *& c.* 4.

49 Et comprobatur, quia Principes temporales ſuperiorem non cognoſcentes à principio omnia regebant & gubernabant, tàm temporalia, quàm ſpiritualia, *l.* 6. *tit.* 1. *p.* 2. ibi, *E porende los llaman Reyes, porque regian tambien lo eſpiritual como lo temporal.* Nav. *in cap. novit. nota* 3. *n.* 32. Ceval. *in cont. comm. l.* 2. *q.* 739. *n.* 31. *&* 32. *& l.* 4. *q.* 1. *in fin. epiſt. ad reg. n.* 77. *& l.* 5. *in tract. de cogn. per viam viol. in proœmio, cap.* 5. *n.* 8. *&* 9. *c.* 4. *n.* 17. Morl. *in empar. jur. tit. de jur. q.* 12. *n.* 1. latè comprobat Torre-Blanc. *de Mag. l.* 3. *c.* 26. *à n.* 95. *cum ſeqq.*

50 Et clariùs colligitur ex eo, quòd exemptio clericorum à juriſdictione ſæculari ab ipſa poteſtate, & juriſdictione temporali fuit deducta, à Regibus Chriſtianis conceſſa ob reverentiam ſanctæ Eccleſiæ, ut probat *l.* 50. *tit.* 6. *p.* 1. ibi, *Franquezas muchas han los clerigos mas que otros homes, tanbien en las perſonas, como en ſus coſas, eſtos les dieron los Emperadores, e los Reyes por honra y reverencia de la Santa Yglesia, c. bene quidem* 83. *d.* Axia, *de implorand. auxil. fundam.* 24. ubi dicit, quòd civilis magiſtratus cœpit tempore legis naturæ, à tempore etenim Conſtantini Imperatoris, hoc privilegium exemptionis à juriſdictione temporali clericis 51
eſt conceſſum, ut docet Almain. *in* 4. *q.* 1. *diſt.* 25. & Palac. *in* 4. *d.* 25. *diſp.* 3. & conſtat *ex l.* 1. *C. de Epiſcop. & cleric. & in l.* 1. *C. de Epiſcop. aud.* Baron. *anno* 130. *authent. Coſſ. de ſacroſ. Eccleſ. authent. ſtatuimus, C. de Epiſcop. & cleric. l.* 51. *tit.* 6. *p.* 1. *l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 1. *recopil.*

Et pro majore perfectione hujus prioris Præludii, & ad clariorem intelligentiam ſequentium breviſſimè notandum eſt; Deum in univerſo duos conſtituiſſe vicarios, ut in tranquillitate, & pace Reſpublica gubernetur, ut teſtatur Gelaſ. Pap. ad Imperatorem Anaſtaſium: Duo ſunt quippe (inquit) Imperator Auguſte, 52
quibus principaliter is mundus regitur, authoritas ſacra Pontificum, & regalis poteſtas) refertur *in cap. duo ſunt.* 96. *d.* & Leo IV. Pontifex ad Ludov. Imper. *in c. humanum*, 1. *d. c. cùm ad verum*, 96. *d. Auth. quomodo oportet Epiſc.* §. *in princ.* ibi, Sacerdotium, imperium, illud divinis, hoc autem humanis, præſidens, *cap. non ſi incompetenter*, ibi. Sed notandum eſt, quòd duæ ſunt perſonæ, quibus mundus ipſe regitur, Regalis videlicet, & Sacerdotalis; ſicut Reges præſunt in cauſis ſæculi; ita Sacerdotes in cauſis Dei, *& c. ſolitæ, de major. & obed.* ibi, Fecit Deus duo magna luminaria, id eſt, duas dignitates, quæ ſunt Pontificalis authoritas, & regalis poteſtas, *l.* 3. *tit.* 1. *p.* 1. ibi, *por eſtas dos ſe govierna el Mundo*; Abb. *in d. c. ſolitæ, n.* 6. *&* 8. Fel. *n.* 4. 4. & cæteri Canoniſtæ Morl. *in emp. jur.* 1. *p. tit.* 2. *n.* 25. Caſſiod. *var. ep.* 3. Seſe, *de inhibit. in epiſt. ad Regem, à n.* 1. *tom.* 2. *deciſ.*

Et licèt poteſtas temporalis habeat ut objectum, & 53
finem, felicitatem humanam, hoc eſt, juſtitiam, ac felicitatem vitæ temporalis, ut dicunt omnes Theologi; prout latè doctiſſimus inquiſitor Paramo, *tract. de origine genera inquiſ. l.* 3. *q.* 1. *opin.* 4. *n.* 37. ita ut hoc modo conſiderato hæc poteſtas temporalis cum ſuo immediato fine felicitatis humanæ, integra erit Reſpublica ab ſpirituali diſtincta, & ſeparata, & non dependens, ad commodiorem, ac meliorem expeditionem politici; & œconomici regiminis, ita latè Ludovic. Param. *ubi ſuprà, n.* 38. Navarr. *in c. novit. not. n.* 58. *de judiciis*, Victoria, *de poteſt. civi. n.* 8. Covar. 1. *p. c.* 1. *num.* 6. Molin. *de juſtit. & jur.* 1. *tom. diſp.* 26. Bellarm. *de laic. lib.* 3. *c.* 3. & iterum *in reſponſ. contra Venet propoſ.* 1. *fol.* 3. Petrus à Mont. *de Monarchia concil. tit. de Imperat in princ. n.* 1. *in* 6. *col.* tractat. Cevall. *in contra. comm. l.* 4. *q.* 899. *n.* 112. *& in epiſt. ad Regem, n.* 1. Seſe, *in epiſtol. ad Regem, n.* 6. *&* 7. *ſeqq.* dicentes, quòd ubi hæ duæ poteſtates ſimul reperiuntur, ut in Repub ica Chriſtiana; unum corpus faciunt, & unam Rempublicam conſ- 54
tituunt; tamen hoc ordine, ut ſubſit poteſtati ſpirituali, prout poſt D. Thomam explicat Param. *ubi prox mè, à n.* 34. *cum ſeqq.*

Summus inſuper Pontifex utramque poteſtatem Ec- 55
cleſiaſticam, & temporalem habet, illam ſcilicet abſolutè, abſque alterius participatione, & dependentia, temporalem autem in habitu, & potentia in ordine tantum ad bonum ſpirituale animorum, & ad hunc effectum ea poteſt uti omni tempore, & occaſione neceſſaria, & adverſus quoſcumque fideles legis Evangelicæ profeſſores, Joan. Driedo *lib.* 1. *de liberta. Eccleſiaſtica, c.* 15. *per totum*, Lud. Param. *de orig. inquiſit. lib.* 3. *q.* 1. *opin.* 4. ubi refert quatuor opiniones. Navarr. *ubi ſuprà.* Covarr. *in reg. peccatum* 2. *p.* §. 1. *n.* 7. Pelag. *de planct. Eccleſ. l. n.* 37. Almarin. *de poteſt. Eccl.* 1. *p. c.* 2. 9. Jacoba. *de Concil. l.* 1. *art.* 8. Menoch. *contr. illuſtr. c.* 20. *à num.* 1. Bobaldil. *in ſua polit.* 1. *p. c.* 17. *n.* 6. qui ſic ſunt intelligendi, Bellarm. *de Pontific. l.* 5. *verſ. tertio ſententiam*, qua dicit communem opinionem Theologorum, & Juriſtarum, & Enri. *quod l.* 6. *q.* 13. Dried. *l.* 2. *de libert. Chriſt. cap.* 2. Victoria, *de poteſt. Eccleſ. q.* 2.

Soto,

Soto, in 4. d. 25. q. 2. art. 1. Vivald. *lib. 2. doct. fid. art. 3. c. 76. & 78.* Cevall. *in Epiſt. ad Regem, n. 6. & ſeqq.* Seſe, *in Epiſt. ad Regem, n. 9. cum ſeqq.* ubi aliqua reddit, & mirabiles comparationes, ac exempla.

Ceſſante autem hac cauſa ſpirituali, Summus Pontifex non poteſt temporali poteſtate uti contra regimen Regum, & Principum politicum temporalium, Bellarm. *de laicis, lib. 3. c. 3.* Navar. *d. c. novit. n. 21.* Molin. *de juſtit. & jur. tom. 1. diſp. 29.* Frater Franciſc. de Soto, *contra incognitum, n. 52.* Marta, *de juriſd. 1. p. c. 17.* Cevall. & Seſe, *ubi proximè.*

Deficiente igitur in Pontifice uſu, & exercitio temporalis poteſtatis neceſſarium eſt, illam habere Reges ac Principes ſupremos, non recognoſcentes ſuperiores in temporalibus, ad bonum regimen, quietem, tranquillitatem Reipublicæ, pacem, & conſervationem vaſſallorum, illos protegendo, tollendo violentias, & oppreſſiones quorum proprium officium eſt, & naturale attributum, inhærens oſſibus regiminis, & coronæ à Deo maximo ſibi ab origine traditæ, & à principio hujus præludii latè comprobatum reliquimus.

PRÆLUDIUM II.

SUMMARIUM.

57 *Princeps temporalis non recognoſcens in temporalibus juriſdictionem, tenetur ira ad protectionem clericorum, ſicut laicorum.*

58 *Clerici dicuntur cives, pars populi, & membra Reipublicæ.*

Civium appellatione etiam in ſtatutis clerici veniunt, ibi.

59 *Parochus eſt de univerſitate & poteſt uti fructi paſcuis, & nemoribus civitatis ſicut quibus de univerſitate.*

60 *Beatus Paulus civis populi Romani fuit nuncupatus, quia pater ejus cum Romanis civilitatem contraxit.*

61 *Prælatos Hiſpaniæ, & alias perſonas Eccleſiaſticas de conſuetudine teneri ad juramentum fidelitati Regi præſtandum in recognitionem dominii ac capitis in temporalibus.*

Joannem Pontificem XXII. conceſſiſſe Regibus Hiſpaniæ privilegium jurandi Prælatos fidelitatem, ibid.

62 *Clerici non tam abſolutè exempti ſunt à juriſdictione Regia quin ratione ſubjectionis, & vicinitatis in temporalibus ſubſint Principi ſæculari in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen.*

63 *Privilegium conceſſum terræ, patriæ & Reipublicæ non ſolum laicos, ſed etiam clericos comprehendit.*

64 *Clerici tenentur ad obſervantiam legis politicæ tangentis bonum univerſum, & publicum communitatis laicorum, & clericorum.*

65 *Lex temporalis ratione directiva obligat etiam clericos, quatenus univerſaliter tangi bonum publicum clericorum, & laicorum.*

66 *Leges Regias tangentes bonum totius communitatis tenentur obſervare clerici, cum non tendunt in præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ.*

Clerici ſicut in ſpiritualibus tenentur jura canonica ſervare, ita in temporalibus à civilibus ſanctionibus concernentibus bonum publicum, diſcedere non poſſunt, ibi.

67 *Aliud eſt condere legem particularem circa bona clericorum, aliud generalem, quæ comprehendat temporalia tam laicorum, quàm clericorum, cum prima non licet, ſecunda valet.*

Obſervantia talium legum eſt neceſſaria ad pacem Reipublicæ, ibidem.

68 *Clerici tenentur ad obſervantiam pragmaticæ taxæ panis ſub pœna peccati, & reſtitutionis.*

69 *Tamen quoad punitionem, & pœnæ exactionem non judex ſecularis, ſed Eccleſiaſticus competens eſt.*

75 *Supremus Princeps in temporalibus tenetur clericos ab oppreſſione, & violentia eis facta à judicibus Eccleſiaſticis deviare, quia murus eſt Eccleſiæ.*

71 *Principes temporales tenentur ex debito officii impartiri brachium, auxilium, & protectionem Eccleſiaſticis perſonis.*

Res, & Eccleſiaſticæ perſonæ in tuto eſſe non poſſunt, niſi eas regia, & ſacerdotalis regat poteſtas, ibidem.

72 *Reges ad hoc ſunt in terris dati à Deo, ut tueantur Eccleſiam univerſalem, & omnes Eccleſias, & Eccleſiaſticam libertatem.*

Eccleſia, & Eccleſicaſtici arma non exercent, & ideo indigent defenſione & protectione, ibid.

Imperator jurat auxilium, & protectionem Eccleſiæ exhibendam, ibidem.

73 *Reges Hiſpaniæ, & cæteri Catholicæ reipublicæ ſupremi Principes ſunt protectores decretorum Concilii Tridentini.*

74 *Reges Catholici tanquam Chriſtianæ religionis protectores poſſunt aſſiſtere per ſe & ſunt Legatos Concilio propter quietem reipublicæ.*

75 *Non ſolum Principi, ſed cuilibet licet injurias & oppreſſiones ſacerdotibus factas vindicare.*

76 *Principes ſunt tutores reipublicæ.*

Definitio tutelæ traditur, ibidem.

77 *Princeps ſupremus judex conſervator ſubditorum dicitur.*

Conſervatoris officium eſt, violentias & injurias notorias tollere, & reprimere, ibidem.

EX hactenus deductis ſequitur Principem temporalem ſupremum in temporalibus eodem modo teneri ad protectionem vi oppreſſorum clericorum, ſicut laicorum, nam cùm clerici ſint pariter cives; pars populi, & membra reipublicæ temporalis, docet B. *in l. 1. num. 11. ff. ad munic.* Bald. *in cap. 1. de vaſſal. qui arma bellica depoſuit.* Oldrad. *conſil. 22.* Natt. *conſ. 157. num. 8.* Marſil. *in tract. de bannit. in verſ. civitate, n. 116.* Tiraq. *de primog. q. 94. n. 9. & q. 44. n. 9.* latè Petr. Surd. *in conſ. 1. n. 7. vol. 3.* Franc. Marc. *deciſ. Delph. 456. n. 9. p. 1.* Vinc. de Franc. *deciſ. 49. num. 4. & num. 5. vol. 1.* Greg. Lop. *in l. 1. tit. 10. p. 2.* Cevall. *in epiſt. ad reg. ſub n. 22.* Alvar. Valaſ. *conſult. 100. n. 2.* Bobad. *in Polit. lib. 2. c. 18. n. 67. & 181. & num. 308.* Mart. *de juriſd. 4. p. caſ. 1. n. 27.* Domin. *in c. de his 12. diſt.* per text. ibi, dicens, quòd civium appellatione etiam in ſtatutis, clerici veniunt, refert Burg. de Paz, *in l. 3. Tauri, n. 40. fol. 222.* alleg. text. quem bonum vocat *in l. 5. in princ. tit. 2. p. 1. & in c. ſi in adjutorium, 11. diſt.* Nat. *in tract. de ſtatuto excluſi. fœmin. in 3. q. princ. cap. 1. n. 85.* Cumian. *ſuper ritibus Siciliæ, c. 40. n. 280.* Barba. *in c. Rodulph. n. 137. de reſcript.* latè Mart. *in tract. de juriſd. 3. p. cent. 1. laſ. 49. fol. 123. à n. 7.* latè Bartol. de Chaſſan. *in conſuet. Burgundiæ, rubric. 13. de floreſt. §. 5. col. 2.* Lucas de Penna, *in l. civis. col. 1. Cod. de agricol. & cenſit. lib. 10.* & facit quod dicit Alberi. *in l. 1. col. 2. & 3. ff. quod cujuſque univerſitatis nomine,* quòd clericus parochiæ ſit de univerſitate & ſi illum frui poſſe prout alios cives, paſcuis, & nemoribus univerſitatis, Oldrad. *conſil. 32.* quem refert, & ſequitur Boer. *deciſ. 26. ad hoc, n. 21.* idem Boer. *in deciſ. 260, n. 21.* Joan. Becc. *in conſuetud. Alvernæ, fol. 235. col. 2.* Abb. *conſ. 6. caſus ſuper quo lib. 1.* plures alios refert Burg. de Paz, *ubi proximè, n. 403.* tenent etiam copiosè Bellarm. *de cleric. cap. 28. verſ. tertia propoſitio* Menoch. *conſ. 1000. n. 27. lib. 10. & conſ. 800. n. 21. lib. 8.* Aven. *de exequen. 2. p. c. 14. n. 19.* Ozaſc. *deciſ 181.* Sarm. *lib. 7. ſelect. cap. 13.* Bobad. *ubi ſupra n. 2. 2.* Farin. *tit. de inquiſition. q. 8. n. 30.* Covarr. *reg. poſſeſſ. 4. p. §. 4. n. 9.* Ozaſc. *deciſ. 28. à num. 6.* Qui etiam probant ex hac ratione clericos teneri tanquam vaſſallos legem politicam in bonum publicum ſervare, Probant etiam Doctores, *in cap. 1. de vita & honeſtate cler. & in c. dilect. de for. compet. & in l. 1. ad municip.*

ex

ex text. *in auth. quæstor. in prin.* & quod dicit text. in §. *plebiscitum. instit. de jur. natur. gent. & civil.* Greg. Lopez *in l. in verb. pueblo claman, in fin. tit.* 10. *p.* 2. & Thom. Gramati. *in decis.* 100. *in causa universitatis, n.* 18. & ob
60 hanc rationem B. Paulus se nuncupavit civem populi Romani, quia ejus pater cum Romanis civilitatem contraxerat. *c. si in adjutorium*, 11. *d.* & ibi glos. & Doctores, Burg. de Paz. *in l.* 3. *Tauri, n.* 332. & quòd veniant clerici appellatione vassallorum Principi naturaliter, & originariè, latissimè comprobat Carolus de Grassis, *de effecti. cleric. effectu* 2. *à n.* 3[illegible] *usque ad num.* 379. infinitos allegans, ubi plurima congerit, videndus.

61 Et ex hac ratione provenit laudabilis illa consuetudo regni Hispaniæ, Prælatus scilicet, ac personas Ecclesiasticas teneri ad juramentum fidelitatis Regi præstandum in recognitionem Domini, ac capitis in temporalibus. Alvar. Valas. *consul.* 100. *in in.* Francis. Top. *de potestate Principis sæcularis*, §. 3. *n.* 13. & post Barda *en el fuero de prelatur. n.* 10. Carolus de Grassis *in tract. de effectib. cleric. in præludio, n* 376. post Valascum *ibi n.* 6. tenet Sese *in Epistol. ad Regem, n.* 114. Olivan. *de jure fisci, c.* 7. *n.* 7. & est *l.* 5. *tit.* 15. *part.* 1. ibi: *Adesto deben facer. omnènaje lo mas onrados homes del Reyno que y fueren, assi comos los Prelados, y Reos homes*, &c. & ibi Greg. *ver. los prelados.* Camill. Borell. *de Reg. Cath. præst, c.* 46. qui referunt hoc etiam privilegium concessisse Joan. Pontificem XXII. Regibus Hispaniæ; ac ideo
62 licèt clerici sint exempti etiam in causis temporalibus à jurisdictione Regia, nihilominus non tam absolutè quam ratione subjectionis, & ut cives reipublicæ temporalis, ac membra illius, subsint Principi temporali in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen totius communitatis. Navar. *manuali c.* 23. *n.* 88. Soto *in* 4. *dist.* 25. *q.* 2. Molin. *de just. & jur.* 1. *tom. disput* 31. *vers. sexta consil.* Bellarm. *lib.* 1. *de clericis, c.* 28. Salced. *in addit. ad Bernard. Diaz. cap.* 55. *num.* 5. Prosp. Farinac. *in tract. criminum tit. de inquisit. q.* 8. *n.* 30. ergo Princeps supremus tenetur Clericos defendere, & à violentiis protegere, quemadmodum cæteros judices, & Reipublicæ Vassallos.

63 Ex qua ratione provenit, quod cùm clerici dicantur cives reipublicæ, privilegium concessum terræ, patriæ, & reipublicæ, non solùm laicos, sed etiam clericos comprehendat, Roma. *in cons.* 180. *n.* 2. Feli. *in cap. Eccl. S. M. num.* 76. *de institut.* Oldrad. *in cons.* 32. Mart. *de jurisd.* 4 *p. cent.* 1. *cas.* 63. *sub n.* 5. & 6. latissimè Grassis *de effect. cler. effectu.* 2. *n.* 371. & latè *à n.* 361.

64 Et ex hac doctrina, & ab omnibus recepta conclusione, ut clerici subjaceant Principi temporali, ut cives, & membrum reipublicæ; procedit, ipsos teneri ad observantiam legis politicæ tangentis bonum universum, & publicum communitatis laicorum; & clericorum, prout gravissimi Doctores eam tenent, tam Theologi, quàm Juristæ, Menoch. *consil.* 1000. Bellarm. *lib.* 1. *de cler. q.* 28. *vers. tertia propositio*, Avenda. *de exequen. manda.* 2. *p. c.* 14. *n.* 19. Mexia *ad pragmaticam Regiam, concl.* 5. *n.* 4[illegible]. Menchaca *lib.* 1. *de succession. creatio.* §. 10. *num.* 468. & ita fuisse judicatum tenet Chaquer. *decis. Pedemont.* 181. Menoch. *consil.* 800. *n* 21. *lib.* 8. probat *lex.* 54. *tit.* 6. *p.* [illegible]. *& l.* 52. *tit.* 6. *p.* 1. *l.* 1. *tit.* 25. *l.* 5. *recopila.* ibi: *Clerigos y personas Ecclesiasticas como frailes.* Probant etiam DD. supra citati *sub num.* 59. latè plura per Grassis *in tract. de effectib. cler. effectu* 2. *n.* 130. & 131. & *à n.* 166. *fol.* 430. & iterum *à n.* 265. plurimos citat.

65 Quia lex temporalis ratione directiva obligat etiam clericos, quatenus universaliter tangit, & respicit bonum publicum, & commune laicorum, & clericorum, quia justum est, & rationi consonum, ut pars subjiciatur conservationi, & utilitati totius universi, prout est respublica temporalis, Covarr. *in regul. possessor.* 2. *p.* §. 9. *vers.* 3. Menoch. *de consil.* 800. *consil.* 1000. Surd. *cons.* 301. *vol.* Gutier. *lib.* 1. *p. quæst. fin.* Sarmient. *lib.* 7. *Select. cap.* 13. *num.* 1. Mart. *de jurisd.* 4. *p. q.* 1. *casu* 7. *num.* 6. Hieronym. Gabriel. *cons.* 37. *num.* 5. *lib.* 2. Vincent. de Franc. *decis.* 9. *n.* 3. ubi allegat Didacum Perez *in l.* 2. *tit.* 2. *lib.* 1. *ordinam.* & post Bernard. Diaz Bobadill. *in politic. l.* 2. *c.* 18. *n.* 122. *cum seqq.* & statim citandi probant, & Grassis *in locis proximè citatis.*

Quia licèt clerici exempti sint à sæculari Regia juris- 66
dictione, ut notum est, tamen leges Regias respicientes bonum publicum totius communitatis tenentur observare vi directiva, dummodo non tendant in præjudicium libertatis, & immunitatis Ecclesiasticæ; ita eleganter Victoria *in relectione de potestate Ecclesiæ, n.* 4. Morla *in empor. jur. 1. p. tit.* 1. *de leg. n.* 9. ubi fundant hanc doctrinam, tenet etiam Cevall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, in proœmio, c.* 4. *in princ. & per totum præcipuè à n.* 10. ubi dicit quod ex eo quia clerici sint cives reipublicæ temporales, tunc lex civilis, quæ respicit universum bonum & commodum reipublicæ, servanda est ab omnibus, ut tradit Abb. *in c. Eccles. n.* 20. *& 21. de cons.* Menoch. *de cons.* 1000. *volum.* 10. Per. Surd. *cons.* 1. *num.* 8. *vol.* 3. Et est ratio, quia sicut clerici in spiritualibus tenentur jura Pontificia servare; ita in temporalibus, à civilibus functionibus, concernentibus bonum commune omnium civium, discedere non debent, ita Diodor. *de doctri. Christian. lib.* 2. *c.* 1. *propositi.* 4. S. Thom. *de regim. Principum. lib.* 1. *c.* 12. Bellarm. *l.* 3. *c.* 6. Salced. *ad Bernard. Diaz c.* 55. *vers. sed ut liberè dicas*, leges enim & statuta, quæ fiunt ad Regni gubernationem, & conservationem, etiam Clericos astringunt. Radin. *de Majest. Princ. verb. non solum armis decoratam*, 2. *p. n.* 166. *cum seqq.* Deci. *in c. Eccles. sanctæ Mariæ, n.* 104. *de const.* Christoph. de Paz. *de tenut.* 2. *p. c.* 63. *n.* 14. plurimos citat Grassis *in locis nuper citatis*, ubi eleganter plures congerit doctrinas, ad propositum videndus.

Quia aliud est condere legem particularem circa bona 67
clericorum, vel generalem, quæ comprehendat omnia temporalia tam laicorum, quàm clericorum; nam in primo casu procedit argumentum; & ratio illius, in secundo verò non, quia lex non respicit in particulari bona clericorum; sed universa bona consistentia in republica temporali, quæ sunt sub dominio, & protectione Regis, quoad bonum publicum totius communitatis & sic valida est talis dispositio, & lex; cùm non concernat personas principaliter, nec accessoriè clericorum; sed bonum publicum totius communitatis, ad eorum mutuam societatem, & uniformitatem, & sic in hoc casu omnes clerici obligantur, quoad vim directivam, in quo omnes Catholici conveniunt, tradit Suarez *ubi suprà, de leg. lib.* 3. *cap.* 34. Et ratio est, quia uniformis observantia talium legum est necessaria ad pacem reipublicæ, & ad observandam inter cives æqualitatem, latissimè Grassis de *effectib. cleric. effectu* 2. *à num.* 161. *& 265.*

Ex qua ratione tenendum est, clericos ad observa- 68
tionem pragmaticæ taxæ panis teneri sub pœna peccati, & restitutionis, ut docet Joan. Gutier. *lib.* 2. 1. *p. quæst.* 18. *n.* 1. Soto *in* 4. *sententia, distinct.* 25. *q. c. art.* 2. Morla *in suo empor. jur. tit.* 2. *de jurisd. q.* 12. *n.* 12. *& in tit. de legib. q.* 16. *n.* 15. Francisc. Vivius. *decis.* 18. *per totam*, & Ceval. *in Epist. ad Regem nostrum, n.* 23. *& in lib.* 4. *com.* 899. *n.* 147. quia illa lex obligat omnes sive ex vi jurisdictionis, quia respicit bonum publicum, sive ex vi rationis directivæ, vel ex utraque causa: latissimè prosequitur Alder. Mascard. *de interpret. statu. concl.* 1. *limit.* 6. *à num.* 340. *cum seqq.*

Et licèt contra hanc rationem & fundamentum, re- 69
probando Cevall. censeat aliud Sese *in Epist. ad Regem, n.* 112. *cum seqq.* nihilominus ut vera & recepta ab omnibus tenenda est, & licèt Clericum obliget vim rationis directivæ, tamen quoad punitionem, & pœnæ impositæ exactionem, judex sæcularis non est competens, sed Ecclesiasticus, ita Bellarm. *lib.* 1. *de cler. cap.* 28. *vers. tertia propositio*, Sossa *ubi suprà fol.* 30. Covarr.

prax. 1. *c.* 34. *n.* 7. Sarmien. *lib.* 1. *Selectar. c.* 8. Radin. *de majeſtate Principum, n.* 175. Surd. *ſuprà n.* 31. Marta *de juriſd.* 4. *p. cent.* 1. *caſ.* 1. *à n.* 33. *& ſuprà*, Vide optime Graſſis *de effectib. cler effectu* 2. *à n.* 130. *&* 131.

70 Et ex hac ratione præmiſſa, ut Princeps ſupremus in temporalibus alium non recognoſcens teneatur exhibere, & præſtare ſuum auxilium, & protectionem Eccleſiaſticis perſonis oppreſſis, & violenter à ſuis judicibus affectis ſequitur, ut manus Regia murus ſit Eccleſiæ, ita eleganter Bellug. *in ſpecul. Princip. rubr.* 11. §. *tractandum*, & eſt text. *in l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 2. *recopil.* ibi *Y à los Reyes, y Principes encomendo Dios la defenſion de la ſanta Madre Yglesia*, &c. cui convenit *l. ſi quis in hoc genus*, §. *ſitque*, *C. de ſacroſ. Eccleſ.* ibi: Sit cunctis laudabile factas Sacerdotibus injurias, veluti crimen publicum proſequi. *l. Epiſcop. C. de Epiſc. audien.* Mart. *de juriſd.* 1. *p. c.* 49. *à n.* 15. ubi citat *l. Sanctiſſimarum, propè fin. C. de Epiſcop. & cler.* ubi Juſtin. mandat, omnibus ſubditis imperio ſub pœna, ut auxilium, & opem ferant Eccleſiaſticis perſonis, text. etiam *in c. cùm ad verum* 96 *diſt.* text. *in c. Maximianus Epiſcopus* 23. *q.* 3.

71 Ac ideo omnes Principes temporales tenentur ex debito officii impartiri brachium, auxilium, & protectionem Eccleſiaſticis perſonis, quia ipſi dicuntur Romanæ Eccleſiæ defenſores, ideo Catholicam religionem armis defendere tenentur, *cap. boni Principes* 96. *diſtinct. cap. tributum, cap. Principes* 23. *q.* 8. *cap. Chriſt.* 23. *q.* 1. & probatur etiam *in clem.* 1. *de jur. jur.* ubi jurant adjutores Eccleſiæ Catholicæ, prout latè proſequitur multa adducens Marta, *de jur. p.* 1. *cap.* 49. *fol.* 144. & attributum Principis in protegendo vi oppreſſos, præſertim procedere in Eccleſiaſticis perſonis vi oppreſſis, dixit Mart. *de juriſd. d.* 1. *p. cap.* 48. *ſub n* 26. reddens rationem, quia res, & perſonæ Eccleſiaſticæ nequaquam in tuto eſſe poſſunt, niſi eas & Regia, & ſacerdotalis regat poteſtas, *cap. res* 23. *q.* 5. *cap. fin.* 95. *d.* quapropter Rex rectè dicitur oppreſſorum recurſus, ut in lib. Regum cap. 22.

72 Reges itaque, Principes & Imperatores debent tueri Eccleſiam univerſalem, ac ſingulas omnes Eccleſias, & Eccleſiaſticam libertatem, quia ad hoc ſunt in terris dati à Deo, ut per text. *in cap. ab Imperatoribus* 23. *q.* 3. & per alia jura firmat Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. litera R. concluſ.* 333. *num.* 10. & quòd defenſio potiùs conveniat Eccleſiæ, & Eccleſiaſticis perſonis, quia arma non exerceant, quàm aliis, & ideo quòd Princeps temporalis teneatur Eccleſiam, ſive particularem, ſive univerſalem, tueri, probat Marc. Anton. Genuenſis *tract. de Eccleſ. ſeu praxis Eccleſ. q.* 63. *n.* 2. & 3. ubi quod ad hoc auxilium, & protectionem exhibendam jurat Imperator *ex clemen.* 1. *de jur. jur.*

73 Hinc eſt, quod Reges Hiſpaniæ, & cæteri Catholicæ reipublicæ ſupremi Principes ſunt protectores decretorum Concilii Triden. ut eo patet *in ſeſſ.* 25. *cap.* 20. ibi, ad pietatem, religionem Eccleſiarumque protectionem exiſtant. Et conſtat *ex d. l. fin. C. de Summa Trinit. & fide Cathol. & auth. quomodo oport. Epiſc. col.* quibus dicitur, Regiam poteſtatem ad hoc inter cætera eſſe inſtitutam, ut Sanctorum Patrum decreta ſalubertima, exequutioni demandari faciant, & inviolabiliter obſervari; docet. Bellarmin. *l.* 3. *cap.* 18. *de laicis, fol.* 1343.

74 Et hanc ob fundamentalem rationem, eleganter reſolvit Anton. Cuchus *lib.* 2. *inſtitut. major. tit* 3. *de Concil. Oecumenico, n.* 36. quòd Principes poſſunt per ſe, & ſuos legatos intereſſe, & aſſiſtere dicto Concilio, propter quietem, & tranquillitatem, ne reſpublica turbetur tanquam Chriſtianæ religionis protectores, cujus hæc ſunt verba *ibi*; Eruntque hæc Principum ſæcularium partes præcipuæ, ut Concilii quietem, & tranquillitatem authoritate, ac, ſi opus fuerit, armis tueantur, foveant, & tegant, turbatores longè ſubmoveant, cui ſi pax, & diſciplina Eccleſiæ ſolvatur, ille à Principibus rationem ſit exacturus, qui eorum poteſtati ſuam Eccleſiam commendavit. Et quòd ſic obſervatum fuit in Conciliis Hiſpaniæ celebratis, ut in eis ad ejus protectionem adſtiterit Regum authoritas, ſingulorum Conciliorum verbis, & teſtimonio comprobat, & latiùs proſequitur Cevall. *in tractat. de cognitione per viam violentiæ, in proœmio, cap.* 9. *à num.* 70. *cum ſequentibus.* Sed præ cæteris multis citatis rationibus, & authoritatibus exornat Valdeſ. *in tractatu de dignitate Regis Hiſpaniæ, cap.* 1. *per totum, & num.* 8 Convocator. Concilii Trident. Pii IV. *ſeſſ.* 16. Eugubinus, *de repartitione fidei, lib.* 5. *ſigno* 13. *cap.* 8. *cum ſequentibus.*

Si enim ex d. l. *hoc genus* §. *ſitque C. de ſacroſ. Eccl.* & Mart. *ſuprà* cunctis ſit licitum injurias, & oppreſſiones factas Sacerdotibus, (ut jus publicum) vindicare, & proſequi, quantò magis ipſi Regi hoc permittendum, cui proprium officium eſt, vi oppreſſos liberare, & ad hoc, regimen à Deo fuit conceſſum; ut ſuprà diximus, cuique principaliter intereſt, ne hujuſmodi oppreſſiones fiant, probat text. *in l.* 2. *tit.* 10. *p.* 2. ibi: *Que pues el Principe es cabeça de todos, que ſe debe deler del mal, que recivem aſſis como de ſus miembros, y que entonces ſera ſumuro, y amparo de todos, & l.* 2. *tit.* 1. *p.* 2. ibi: *Como quier que ſea Señor de todos los del Imperio, para ampararos de fuerça è mantenerlos en juſticia*, & probatur *in l.* 26. *tit.* 14. *p.* 2. ibi: *El Rey es cabeça, vida, y mantenimiento de los vaſſallos, y el quien no ſirvieſſe à ſu Rey, quitaria à Dios ſu Vicario, y à al Reyno ſu cabeça, y al pueblo ſu vida.* 75

Principes enim ſunt tutores reipublicæ, ut dicit Seneca *lib.* 1. *cap* 4. *de clement. ad Neronem*, & Franch. Top. *tract. de poteſt. Princ. ſæcul.* §. 5. *num.* 36. Plinius Secund. *lib.* 10. *Epiſt.* ſi enim tutor eſt, debet ei tutelæ definitio quadrare, de qua *in* §. 2. *Inſt. de tutel.* ibi: *Eſt autem tutela* (ut Servius definit) *vis, ac poteſtas in capite libero ad tuendum eum, qui per ætatem ſe defendere nequit*, &c. ergo Rex tenetur tam clericos, & Eccleſias, quàm laicos tueri, cùm ſint pars, membra, & cives reipublicæ temporalis, quæ ſub tutela Regis eſt; imò & Princeps vaſſallos uti filios, & nepotes tractare debet, Joan. de Platea *in l. neminem, in fin. C. de decurionib. lib.* 10. gloſ. *in l. moveor. C. de ſerv. expor.* Roland. à Valle *conſ.* 1 *n.* 114. *lib.* 1. Cravet. *conſil.* 9. *num.* 33. *& conſ.* 241. *n.* 8. Tuſch. *ubi proximè, num.* 26. Princeps inſuper ſupremus judex conſervator dicitur, ad tollendas violentias, & injurias notorias ſuorum vaſſallorum, ità eleganter Tuſchus *in tract. de viſitatione, cap.* 31. *num.* 5. ibi: Rex eſt judex conſervator ſuorum vaſſallorum, ut nemini injuria fiat, & ne aliis injuria inferatur. Conſervatoris enim officium eſt violentias, & injurias notorias tollere, & reprimere, text. *in cap.* 1. *& cap. fin. de off. delegati, in* 6. Concil. Trident. *ſeſſ.* 1. *cap.* 5. *& cap.* 14. de quo latiùs erit agendum infrà 5. p. c. 6. & meliùs probat ipſe Tuſchus *in lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 15. *&* 16. ex Grama. *deciſ.* 78. *& alii*, quem ſequitur noviſſimè Moneta *in tract. de conſervatoribus, cap.* 3. *ſub num.* 2. ubi alia adducit in propoſito, ut Princeps dicatur conſervator ſuorum vaſſallorum. Et quòd Principes teneantur defendere à violentiis judicum Eccleſias, Eccleſiaſticaſque perſonas, jure naturali, divino, canonico, & conſuetudine immemoriali, probabimus in ſequenti Præludio, quoniam ut ſuprà diximus, ex Belluga, manus Regia murus eſt Eccleſiæ, pax clericorum, ſalus populi, vita vaſſallorum, caput ſubditorum, tutor reipublicæ, propugnaculum, & præſidium Chriſtianæ religionis. 76 77

PRÆLUDIUM III.

SUMMARIUM.

78 *Princeps temporalis ſupremus omni jure naturali, divino, & poſitivo, & conſuetudine immemoriali tenetur*

à

à violentiis personas Ecclesiasticas sibi subditas protegere.

79 *Verba l.* 36. *recop.* por derecho, *de naturali intelligit, & defendit author.*

80 *Jus naturale dictat, ne alicui in judicio, & extra judicium vis fiat.*

81 *Appellatio, quatenus est defensio, à jure naturali provenit.*

Appellatio non denegatur excommunicato, quia est defensio, ibid.

Formalitas, & solemnitas appellationis est inducta à jure positivo, ibid.

82 *Appellatio est præsidium innocentiæ inventa ad subveniendum oppressis, & corrigendam iniquitatem judicis.*

Ecclesia Romana est refugium omnium oppressorum, ibidem.

83. *Recursus ad Regem pro violentia tollenda à nemine impediri valet cùm sit species defensionis.*

84 *Prohibita appellatione non censetur prohibitus recursus.*

Regius recursus dicitur charitativum auxilium, ibid.

85 *Cuilibet licet vim repellere, & oppressus de facto potest judici injustè volenti sententiam exequi, non obstante sua legitima appellatione resistere.*

6 *Pontificis magis interest conservatio recursus ad Regem pro tollenda violentia, facta à judicibus Ecclesiasticis, volentibus in contemptum appellationis ad summum Pontificem interpositæ, exequi sententiam indebitè.*

87 *Pro defensione sui vel suorum potest quis convocare famulos, servos, vel amicos, & extraneos, si aliter non possit se tueri.*

88 *De jure naturali est oppressis concessum ob propugnandam violentiam, superiorum potentiam invocare.*

Ex debito sui officii & charitatis tenetur Rex præstare auxilium oppressis, ibid.

89 *Quando aliquid fieri licèt propria authoritate, ut vim vi repellere, multo magis id licèt facere per judicem, etiam incompetentem.*

90 *Ubi quis potest de facto judici Ecclesiastico exequi volenti sententiam non obstante legitima appellatione, resistere; urbanius faciet, recurrendo ad regium Consilium, ut violentia tollatur, ex Rota solvit Author.*

91 *Exemptio Clericorum à potestate, & jurisdictione temporali in eorum utilitatem, non in damnum, & detrimentum eorum introducta, ut oppressi per judices Ecclesiasticos non prohibeantur recurrere ad Regem pro violentia tollenda.*

Concurrentibus ex uno jure positivo, & ex altero jure naturali & divino, prævalet jus divinum & naturale tanquam potentius, ibid.

Sese in epistola ad Regem à n. 112. 113. & 114. *reprehenditur ab Authore, ibid.*

92 *Text. in cap. dilecto, de senten. excommun. lib.* 6. *declarat Author.*

Princeps temporalis in defectum jurisdictionis Ecclesiasticæ tenetur auxilium suum præstare, ibid.

93 & 94 *Potestas sæcularis tenetur negare auxilium imploratum à judice Ecclesiastico pro executione sententiæ appellabilis, & à qua legitimè appellatum est etiamsi appellatio non sit admissa à superiore judice Ecclesiastico, & de hoc constet sæculari, dummodo de jure deberet admitti.*

95 *D. l.* 36. *recopil. in illis verbis* por derecho, *interpretatur de divino ab Authore, & plures sacræ paginæ loci referuntur.*

Princeps an peccet negando auxilium violentiæ, remissivè, ibidem in fin.

96 *D. l.* 36. *ibi* por derecho, *ut de canonico etiam intelligatur, tradit Author.*

Cùm de uno disputatur, cætera supponi debent habilia, ibidem.

97 *C. Regum officium, declaratur.*

Potestas cognoscendi per viam violentiæ est de regalibus, & reservatis Principi superiori in signum supremæ potestatis, ibidem.

Suprema Regia tribunalia Principem repræsentant; & ideo eis hæc potestas cognoscendi commissa est, ibid.

98 *Lex loquens cum aliqua qualitate ad sui intellectum trahit omnes alias quæ in illo proposito simpliciter, aut generaliter loquantur.*

Ad ea quæ frequentius accidunt, jura adaptantur, ibid.

Defensio & protectio Clericorum, est causa pia; ibid.

99 *C. Princeps sæculi* 23. *q.* 5. *declaratur.*

100 *Propter locorum distantiam, aut magnam difficultatem remedii consequendi, adeo ut ad superiorem recurri non possit, multa prohibita permittuntur.*

Ex mora regulariter periculum oritur, ib.

101 *Longinquitas accurrendi Romam dicitur, quando locus est ultra Italiam.*

102 *Civitas oppressa potest alteri Domini se tradere defendendam.*

103 *Necessitas caret lege, & legem non admittit, & illicitum licitum facit; judicem incompetentem facit legitimum, alteratque præcepta, etiam divina, & alia hujusmodi.*

104 *Rex potest adiri data judicis Ecclesiastici superioris remissione.*

105 *Recursus ad suprema tribunalia pro tollenda violentia nititur maxima utilitate, ut experientia demonstrat.*

Innocentes gravissimè opprimerentur à judicibus Ecclesiasticis, cùm longè distet Curia Romana, si hoc non potirentur auxilio regio, ibid.

106 *Negantes auxilium vi oppressis videtur quodammodo Christum Dominum nostrum persequi.*

Regis auxilium implorare contra detinentes decimas, licitum est, ib.

107 *Reges & imperatores tenentur præstare auxilium Ecclesiæ.*

108 *In Lusitania non solùm Regii auditores, sed quilibet Prætor Regiæ Coronæ in sua provincia cognoscit de violentia inter Ecclesiasticos de consuetudine, observaturque decisio textus in c. petimus* 11. *q.* 1.

109 *C. Administratores* 23. *q.* 5. *declaratur.*

110 *C. Christiani* 11. *q.* 1. *declaratur.*

Violentia est inimica legibus, ibid.

111 *C. Filiis vel nepotibus* 16. *q.* 7. *declaratur.*

112 *C. Quidam Monachi* 16. *q.* 1. *declaratur.*

113 *L. fin. C. de summa Trinitate, & fide Cath. declaratur.*

Manus Regia manus est Ecclesiæ, ibid.

Reges defensores Ecclesiæ, & religionis appellantur, ibidem.

114 *Judex ordinarius tenetur suos subditos defendere.*

Rex est ordinarius in suo Regno, cum omnes jurisdictiones ab eo effluxerint, ibid.

115 *Licet Clericis auxilium legis Imperialis assumere, sicut & Imperatorem ipsum & Principem, tanquam legem vivam.*

116 *Ecclesiasticis judicibus exequi volentibus abusus notorios à se factos violenter resistitur per privatam personam.*

117 *Abusus notorius dicitur quoties in actu, qui geritur, usus nullus est ibidem in exemplis.*

118 & 119. *Recursus violentiæ juribus Regis fundatur, & omnis juris consonus est pluribus Authoribus.*

120 *L.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recop. verb.* por costumbre immemorial *declarat Author.*

Aliud est requirere jus, aliud acquisitum conservare, ibidem.

Consuetudo immemorialis, de qua in d. l. 36. *est declarativa, & inductiva formalitatis, & modi defensionis extrajudicialis, observati per longum tempus, ibid.*

Actus determinatio ubi non apparet, à consuetudine regulatur, ibid.

122 *Sicut lex positiva interpretatur legem divinam, ita & consuetudo.*

Recursus violentiæ ex immemoriali tempore indubitabilis efficitur, ibid.

Opinio Doctorum, cui vel consuetudo adhæret, præferenda est, ibidem.

123 *Consuetudo est legum interpres.*

124 *Principes Hispaniarum non usi cognitione violentiarum nisi in specie l. 36. tit. 5. recop. per tempus immemoriale, non impediuntur, quin possint in aliis causis violentiæ, & oppressionis, uti citra immemorialem, ut etiam consuetudo extendatur ad alias.*

Quando adest jus & causa universalis per usum partis conservatur jus in toto, & consuetudo in parte extenditur ad totum genus illius speciei, ib.

125 *Consuetudo immemorialis sufficiens erat ad procedendum per Principes, in causa violentiæ.*

126 *Consuetudo immemorialis habet vim tituli, privilegii, ac veritatis, & similia attributa.*

127 *Clerici exempti in spiritualibus jure divino, in temporalibus tamen positivo.*

128 *Consuetudo concedens laicis jurisdictionem in Clericos generaliter, licèt non valeat, valet tamen consuetudo particularis respectu alicujus casus particularis.*

129 *Consuetudo potest distinguendo, & declarando limitare jus divinum.*

130 *Quod potest acquiri privilegio, potest etiam consuetudine immemoriali.*

131 *Pontifex potest in certis casibus ob aliquam justam causam concedere laico privilegium cognoscendi de Ecclesiasticis personis, ibidem.*

132 *Consuetudo immemorialis præscripta, cum qua concurrerit fama privilegii, habet vim privilegii Papalis.*

133 *Si cum immemoriali, & fama, concurrat probatio Principis habentis majora alia privilegia super Ecclesiis, præsumitur justo principio fuisse introductam.*

134 *Prælati ante Episcopatuum, & prælatiarum possessionem jurant Regi fidelitatem.*

135 & 136. *Princeps Hispaniarum sive Rex habet facultatem præsentandi Episcopos, & beneficia consistorialia, quæ aliàs erant Pontifici reservata, & monasteria virorum remissivè, & percipiendi partem seu tertiam decimarum.*

137 & 138. *Consuetudo cognoscendi per viam violentiæ est inducta per Clericos & laicos, & ideo mixta nuncupatur Clericorum, & laicorum, & habet magnos effectus.*

139 *In consuetudine immemoriali cognoscendi per viam violentiæ concurrit scientia tacita, & expressa Pontificis.*

140 *Scientia officialium in præscriptione jurisdictionis Principum, Pontificum, vel Dominorum, eis præjudicat, & sufficiens est, ut eis præjudicium causetur.*

141 *Multi Pontifices ex Hispaniarum Regnis, qui habuerunt scientiam cognitionis per viam violentiæ.*

143 & 144. *Recursus ad Regem per viam violentiæ approbatus pluribus Rotæ decisionibus.*

145 *Recursus prædictus expressè approbatus à Pontifice est.*

146 *Recursus violentiæ non damnosus, libertati Ecclesiasticæ, sed utilis dicitur.*

147 *Privilegium laicorum Clericis utile, præsumitur à Papa approbatum.*

148 *Patientia & tolerantia Romanorum Pontificum, vel alterius Principis impedire potentis, inducit dispensationem, & confirmationem.*

149 *Si Clericus possideat duas Ecclesias sciente, & patiente Pontifice superstite, inducitur ex rata patientia unio dictarum Ecclesiarum & pœnæ remissio.*

150 *Tolerantia in eo quod à jure naturali non prohibetur, pro expressa dispensatione habetur.*

151 *Præsumptus consensus ex scientia, & non contradictione, cum temporis diuturnitate inductus, consensu expresso fortior reputatur.*

152 *Consuetudo immemorialis hujus recursus violentiæ ab initio quo meum & tuum sibi usurpare cœptum est.*

153 *Consuetudo immemorialis non censetur comprehensa in qualibet Pontificia dispositione, ubi consuetudo sublata est.*

154 *Concil. Trident. sess. 22. de reform. cap. 8. declaratur.*

155 *Sublata potestate seu recursu violentiarum ad Principes sæculares, magnæ reipublicæ calamitates insurgerent.*

156 *Consuetudo immemorialis cognoscendi de violentiis ab omnibus approbata Doctoribus.*

157 *Reges Christianissimi & sanctæ Sedi Apostolicæ obedientes non tolerarent consuetudinem cognoscendi de violentiis ab Ecclesiasticis perpetratis, si injustitiam contineret, nec est præsumendum.*

158 *Coram justitia Aragonum in Camera sui Consilii fuisse congregatos triginta & septem advocatos ex gravioribus Regni, & consultos fuisse super recursus, & formis ne pendente appellatione violenter attententur à judice Ecclesiastico, & ab omnibus sine scrupulo justum videri resolvitur.*

159 *Cognitio extrajudicialis per viam violentiæ non est nova in Regnis Hispaniæ introductio, sed in omnibus Regnis & Christianæ religionis provinciis hæc agitatur defensio.*

160 *In Regno Portugalliæ id servatur.*

161 *In Regno Borgeniæ idem.*

162 *In Senatu Neapolitano.*

163 *In Regno Franciæ.*

164 *In Regno Aragonum.*

165 *In Regno Navarræ.*

166 *In Regno Sabaudiæ.*

167 *In Regno Catalauniæ.*

168 *In Senatu Sebusiano.*

169 *In Senatu Pedemontano.*

170 *In Senatu Mediolanensi.*

171 & 172. *In Regno Galleciæ non solum cognoscitur per viam violentiæ à judicibus Ecclesiasticis, nec deferentibus justis appellationibus; sed etiam de omnibus possessoriis super rebus Ecclesiasticis, seu spiritualibus, etiam inter Ecclesiasticos, in solo tamen Regio Senatu illius Regni prout cum aliis testatur Author, &* autohordinario *vocatur, & de ejus natura remissivè.*

173 *Maximilianus ab Austria Archiepiscopus olim Compostellanus jam defunctus, voluit apud supremum Regis consilium* autohordinario *alterare, & avellere à Senatu Regio Galleco.*

174 *Duo Advocati doctissimi, quorum unus Pater Authoris laudabilis, Rogati scripserunt pro defensione decreti Ordinarii Senatus Galleciæ apud Consilium contra Archiepiscopum, posteàque dicta scriptura ampliata à quodam Senatore, simulque ab Authore.*

175 *Martinus Pontifex hanc extrajudicialem cognitionem per viam violentiæ inter Ecclesiasticos approbavit.*

176 *Nulla Pontificii censura generaliter promulgata intelligitur velle derogare juri competenti Regiæ majestati, tam de jure, quàm de consuetudine.*

178 *Hæc cognitio per viam violentiæ fundatur jure divino, naturali & positivo, canonico, & civili, estque à Sede Apostolica tacitè, & expressè confirmata, & consuetudine immemoriali usitata.*

179 & 180. *Doctori asserenti consuetudinem stare credendum est, maximè cùm nullus Doctor contrarium affirmans inveniatur.*

QUIA Ecclesiasticæ personæ, quatenus ad protectionem tanquam cives reipublicæ temporalis, & pars, ac membra populi subsint Principi temporali, non recognoscenti superiorem in tem-

temporalibus, ab eo debent defendi, atque à violentiis, injuriis, & oppreſſionibus liberari, ac protegi, ex debito officii, ad quod tenentur, omni jure naturali, divino, & poſitivo, & conſuetudine immemoriali, vallato, frequentique uſu recepto, ſic enim intelligenda ſunt, & merito interpretanda verba illa *lib.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recop.* ſuperiùs à nobis relata *n.* 14. ibi: *Por quanto aſſi por derecho, como por coſtumbre immemorial nos perteneſce alcar las fuerças, que los juezes eccleſiaſticos y otras perſonas hazen en las cauſas que conoſcen*, &c.

Et illa verba por derecho, *de naturali intelligenda.*

79 ET hanc explicationem, ut ſcilicet jure naturali, hæc extraordinaria, & extrajudicialis cognitio pertineat Regi, probant omnes ferè Doctores ſuperius citati, *num.* 16. exponit Olivan. *de jur. fiſci, c.* 3. *num.* 43. Seſe *in epiſtol. ad Regem n.* 70. *in* 2. *tom. deciſ. ad prin.* & poſt hæc Cevall. *in epiſtol. ad Regem. n.* 19. *in fin. & in tract. de cognitione per viam violent. in prologo. n.* 45. ubi ſe iterum refert ad gloſſ. 6. *n.* 135. & optimè explicuit lex Portugalliæ quæ poſtquam *in l.* 1. *tit.* 9. §. 12. *ordina* dixerat his verbis: *Que en eſtos caſos, el Rey como Senor tiene obligacion de acudir, y defender à ſus vaſſallos* exponit *in l.* 2. *tit.* 16. *lib.* 1. *ejuſdem ordina.* ibi: *Facendo las fuerça, non gardando lles odercito natural.* &c. jus enim naturale dictat, ut alicui, nec in judicio, nec extra judicium violentia fiat, eamque oppreſſus poſſit licitè propulſare; text. *in c. jus naturale, in fin* 1. *d.* ibi, violentiam per vim expulſio. *l. ut vim in fin.* ubi communiter Doctores, *ff. de juſtitia & jure: clem. paſtor. de re jud.* text. *in l.* 1. ibi, vim vi repellere licere Caſſius ſcribit, idque jus natura comparatur, apparet autem (inquit) ex eo armis repelle-
80 re licere, &c. *ff. de vi & vi arma.* text. optimus & mirabilis ad hanc materiam; aureis literis deſcribendus *in c. dilecto* 1. *in princ.* ibi, cùm omnes leges, omniaque jura vim vi repellere, cunctiſque ſeſe defendere permittant, & infrà *de ſentent. excommunic. lib.* 6. *cap. ſignificaſti* 2. *de homicid. cap.* 3. §. *ſi verò, in fin. de ſentent. excommunic. lib.* 2. *tit.* 1. *p.* 1. ibi: *Otroſi conſiente eſte derecho natural, que jada uno ſe pueda amparar de los, que des honra ò fuerça les quiſier en ſaber, lib.* 2. *tit.* 8. *p.* 7. ibi: *Conatural caſſa es, à mui guiſada, que toda home aya poder de amparar ſu perſona de muerte, queriendo alugna mater à el, lib.* 3. *tit.* 16. *p.* 2. ibi: *offendiendo*: ubi Gregor. latè explicat ad noſtrum propoſitum.

81 Et ex hoc jure naturali provenit appellatio, quatenus eſt defenſio adversùs oppreſſionem, injuſtitiam, & iniquitatem judicii & ad ſubveniendum oppreſſis inventa, *l.* 1. *ff. de appellat. c. omnis oppreſſus* 2. *q.* 6. *cap. ſuggeſtum de appellat.* Doctores communiter *in rubr. de appella. in decreta*, præſertim Panorm. *n.* 6. Mant. 13. Philipp. Fran. *n.* 23. *verſ. ſed tamen dubitatur.* Biſignet. *deciſ. fin. n.* 3. *de appella.* Soci. *conſil.* 39. *cap. primo, n.* 9. *lib.* 4. Alexander. *conſil.* 113. *viſo themate. num.* 5. *lib.* 5. Marant. *in ſpecul.* 6. *p. in verbo & quandoque appellatur, n.* 247. *fol.* 496. Paz *in praxi, in proœmio,* 6. *part. tom.* 1. *n.* 6. *& 7.* Scaccia *de appella. quæſt.* 16. *n.* 4. *& in eadem q.* 16. *limita.* 1. *à numero* 21. *& quæſt.* 3. *ſub num.* 1. Damaudet. *in prax. cap.* 220. *numero* 3. Rebuff. *n.* 2. *tom. de reſcript. in præfatione, numero* 161. Covarr. *in practica, cap.* 23. *numero* 6. Pinel. *in repeti. lib.* 2. *Cod. de reſc. n. vendit.* 1. *p. rubr. cap.* 2. *numero* 2. quæ quatenus eſt defenſionis ſpecies, non denegatur, etiam ex communicato, Scaccia *d. numero* 21. *verſ. primo quia,* & plurimos citat *quæſt.* 5. *num.* 5. *verſ. extende tertio*, qui omnes probant, appellationem quoad ſubſtantiam eſſe de jure naturali inductam, quatenus continet defenſionem, quoad ejus tamen formalitatem, & ſolemnitatem eſſe de jure poſitivo: ubi diſputant, quando per

Principem tolli poteſt appellatio; tandem dicitur fundamentum popularis libertatis, & defenſionis naturalis: ita tenet Marta *de juriſd.* 1. *part.* 43. *à numero primo.*

Appellatio igitur eſt præſidium innocentiæ, text. *in* 82 *d. cap. cùm ſpeciali*, §. *porrò*, ibi, *ad præſidium innocentiæ*, optimè *in proœmio. tit.* 23. *p.* 3. & eſt inventa ad ſubveniendum oppreſſis, & corrigendum iniquitatem judicis; ſcribit Socin. *in conſ.* 39. *cap.* 1. *numero* 9. *lib.* 4. Rebuff. *tit. de appellatio. in præfatione, n.* 17. *& ſequentibus, tom.* 2. Scaccia, *de appellat. qu.* 3. *ſub n.* 1. Cæſar. Contar. *in l. unica, in ratione dubitandi, num.* 3. *&* 5. *C. ſi de momenta, poſſ.* & Divus Bernard. teſtatur *in lib. de conſideratione ad Eugenium*, appellationem eſſe grande, & generale bonum modo, idque tam neceſſarium hominibus, quàm Sol mortalibus: nam Sol juſtitiæ eſt pandens, & redarguens opera tenebrarum, & Eccleſia Romana ad hunc effectum eſt refugium omnium oppreſſorum, inſtar David Regis, qui dicebatur oppreſſorum recurſus, lib. 1. Regum cap. 22. Omnis qui opprimebatur à Saule, recurrebat ad David, & habetur *in c. ad Romanam* 2. *q.* 6. ubi ad Romanam Eccleſiam ab omnibus, maximè tamen ab oppreſſis appellandum, & concurrendum eſt, quaſi ad matrem, ut ejus uberibus nutriantur, authoritate defendantur, & à ſuis oppreſſionibus releventur, textus etiam *in d. cap. omnis oppreſſus, eadem cauſa & quæſtione.*

Qui quidem recurſus, cùm ſit ſpecies defenſionis 83 naturalis, à nemine impediri poteſt. Minodorus *deciſione* 27. *numero* 2. optimè dicit Marte *de juriſdiction.* 4. *part. centu.* 1. *caſu* 56. *num.* 6. *verſ. tamen non poſſit.*, ex quo inferas quod in noſtris terminis probat noviſſime Torre Blanca *in tractatu de magia, lib.* 3. *cap.* 26. *numero* 5. *& ſequentibus*, quòd hæc cognitio violentiæ, cùm fundetur in jure naturali immutabili, tolli non poteſt, ex qua etiam Doctrina rectè infert Doctor Marta, & Minodorus locis citatis, quod pro- 84 hibita appellatione, non cenſeatur prohibitus recurſus, idem Minodorus *in deciſio. Neapolitan.* 42. Abb. *in cap.* 1. *de reſcript.* & latè per Lancelot. *de attentat. tit. de attenta. pendente recurſu, cap.* 19. ubi *num.* 21. poſt alios teſtatur hanc eſſe magis communem opinionem, & per Menoch. etiam *de arbitra. judic. lib.* 1. *quæſt.* 70. Igitur judicibus eccleſiaſticis impedientibus oppreſſo hunc recurſum ad ſanctam Sedem apoſtolicam, tam ſalubri remedio, & auxilio uti, adverſus iniquitatem ſuæ ſententiæ, & in contemptum ejuſdem ſedis, denegando delationem legitimæ, & juſtæ appellationi, intentantibus exequi, & interdum de facto, & attentatè exequentibus, uſurpando ſuperioris authoritatem, & juriſdictionem, cùm ſua per appellationem ſit ſuſpenſa, & in ſuperiorem tranſlata; juſtiſſimè poterit Princeps ſupremus, & ejus tribunalia reſiſtere, vim repellere, & violentiam propulſare, imò ad id tenetur occurrendo oppreſſioni ex debito officii, & charitatis, cujus auxilium charitativum dicitur: Ozaſc. *deciſ.* 116. Seſe *de n.* 8. *&* 3. *n.* 20. & profitentur Doct. ſupra cit. *n.* 16.

Quod & ex eo probatur, nam ſi ex principio juris naturalis cuilibet permittentis ſui, ac ſuorum defenſionem, & vim vi repellere, ut à principio hujus tertii præludii, poteſt oppreſſus de facto reſiſtere judici injuſtè & debitè exequi tentanti ſuam ſententiam, legitima appellatione ſuſpenſam, ut traduht Bald. *in l. ad dictos, n.* 2. *C. de epiſcopali audient.* Abb. *in c. ſi quando, n.* 2. & Feli. *n.* 2. *verſ. fallit primo*, Decius, *n.* 13. Bellamera, *n.* 1. *verſ. tertio. de off. delegati*, per text. & ibi B. *in l. prohibitum, C. de jur. fiſci, lib.* 10. & Barthol. Humad. *in l.* 13. *tit.* 1. *p.* 2. *gloſſ.* 5. *n.* 2. *ad med.* Alphonſ. Azeved. *in l.* 2. *tit.* 11. *ex n.* 3. *l.* 2. *novæ recopil.* Avil. *in c.* 3. *præt. in gloſſ.* in verbo *juriſdictio, n.* 13. *in fin.* pulchrè Lancel. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *ampliatio* 20. *& in limit.* 1. *n.* 100. *p.* 218. Marant. *in diſp.* 1. *n.* 38. Farin. *in tract. crimin. q.* 32. *n.* 88. *& q.* 33. *n.* 108. Cæned. *in quæſtionibus Canonic.*

p. 45. *n.* 22. Aloyſ. Ricc. *in tract. deciſ. implora. brach. ſæcul. deciſ.* 312. *ſub n.* 1. *verſ. amplia rurſus*, à fortiori, & cum nullo ſcandalo, poterit judex eccleſiaſticus reſiſti, & impediri à poteſtate Regia (cùm ex neceſſitate officii hoc incumbit) ne pendente appellatione legitima procedat ad effectum tollendi violentiam, nec alicui fiat injuria; cenſuris opprimendo, præjudicando, vim inferendo, & ſuperiori reverentiam denegando, vique oppreſſos liberandi à violentia, potentia judicum
86 eccleſiaſticorum, ne pax publica turbetur, in maximum Reipublicæ, & Pontificis contemptum, & dedecus, donec ſummus Pontifex debitum auxilium præſtet, mediante appellatione, cujus magis intereſt, ut hic ſaluberrimus recurſus conſervetur, juxta mirabilem *l.* 1. *ff. iis, qui ſunt ſui, vel alieni juris*, dum ibi inquit Ulpian. Dominorum quidem poteſtatem in ſervos ſuos illibatam eſſe oportet, nec cuiquam hominium jus ſuum detrahi; ſed Dominorum intereſt, ne auxilium contra ſævitiam, vel famem, vel intolerabilem injuriam denegetur iis, qui juſtè deprecantur, *&c.* quam rationem conſiderant omnes hanc violentiæ juſtificationem tractantes ſupra citati num. 16. Cæned. *ubi proximè*, & *n.* 4. poſt Didacum Perez.

87 Sed hoc argumentum aliter, noviter, & meliùs conſiderandum erit, nam vim paſſus, ſi per ſe non poteſt violentiæ, & oppreſſioni reſiſtere ex defectu potentiæ, licitè, ac jure permittente, poterit ad eam propulſandam in auxilium convocare ſervos, amicos, familiares, & extraneos, in ſui, ac ſuorum defenſionem; hic eſt mirabilis text. *in c. dilecto, de ſent. excomm. l.* 6. gloſſ. *in l.* 3. §. *cùm igitur, de vi & vi arma.* Bal. *in l.* 2. *de procurato*, B. *in l. devotum*, *C. de met. l.* 12. *l.* 7. *tit.* 10. *p.* 7. ubi Greg. Lopez, Marant. *diſput.* 1. ubi docet idem etiam procedere contra clericos, & in terminis idem poſt alios probat Torreblanca *in tract. de magia*, *lib.* 3. *c.* 26. *n.* 8. ergo à fortiori multo commodiùs & meliùs poterit invocare auxilium Regium, cujus authoritate omnes reprimuntur audaciæ, violentiæ levantur, & oppreſſi proteguntur; cujus proprium, & naturale officium eſt, infixum & inhærens regimini commiſſo, à quo avelli non poteſt, niſi ſublato regimine, quòd ſequitur ſicut umbra corpus, viſus oculum, qualitas ſubjectum, eſt enim ſupremæ poteſtati qualitas naturalis, ſimultaneè orta, ab eadem origine, & fonte procedens.

88 Hinc etiam provenit, ut pariter naturale ſit omnibus vi oppreſſis ſupremorum potentiam invocare, juxta illud Iſaiæ c. 38. *Domine, vim patior: reſponde, &c.* & alia divinæ Scripturæ loca relata ſuprà in primo præludio, ad princip. & quotidie experimur, cùm orta diſſenſione inter quoſlibet, etiam pueros, oppreſſum Regis auxilium vocare dicentem, *aqui del Rey*, qui omnino ex debito charitatis, & omni jure, tenetur præſtare, & occurrere; eſt *in d. c. dilecto*, ibi. Et quidem cùm liceat cuilibet, ſuo vicino, vel proximo, pro repellenda ipſius injuriâ, ſuum impertiri auxilium, imò ſi poteſt, & negligit, videatur injuriantem fovere, ac eſſe particeps ejus culpæ, *&c.* text. *in cap. inferenda. cap.* 4. *& ibi gloſſ. de ſentent. excommunic.* ibi; & ad defenſionem clericorum, (quidquid dicas de laicis) quilibet tenetur, quia hoc pertinet ad publicum, *prima d.* & alios concordantes adducit gloſſ. *in d. cap. dilecto ubi vicino*, &c. & eſt mirabilis gloſſ. *in d. cap. dilecto*, verbo *ſibimet*, & verb. *utrumque*, maximè verb. *ſuffragari.* ibi ſed hîc loquimur de exequutione ipſius gladii. (ſcilicet temporalis) non in modum juſtitiæ, ſed defenſionis, quæ ſunt aureis literis deſcribenda verba, de quo tamen inferiùs ſuo loco videbimus.

89 Et iis adde, quòd quando aliquid fieri licet propria authoritate, ut vim vi repellere, & propulſare, multò magis licet illud facere per judicem incompetentem, arti competentis copia haberi non poteſt, ut aliis relatis dubitat Cancer. 2. *p. vari. c.* 10. *num.* 31. Cæned. *canoni. q.* 45. *num.* 23. & cùm ob longam diſtantiam non poteſt haberi copia Romani Pontificis, ad quem magis frequenter appellatio interponitur, ut inhibeat judici inferiori, ne ad exequutionem violenter procedat illa pendente, & attentata reponat, ut inferius dicetur; legitime fiet, hoc violentiæ levamen per Regalem poteſtatem, cui hoc munus competit.

Et in noſtris propriis terminis, quòd quando pars 90
poteſt judici eccleſiaſtico de facto exequi volenti, violenterque & indebitè (propria authoritate) reſiſtere, & defendere, ut urbaniùs facit, recurrendo ad Regium conſilium, ut protegatur, & faciat deferre appellationi interjectæ: pluries determinaſſe Rotam Romanam reperio, ut in una Salmant. canonicatus 24. Maii 1515. coram Blanqueto *ibi.* Non obſtat exceptio excommunicationis propter recurſum ad Conſilium Regium, nam iſte recurſus hoc caſu ad defenſionem proprie poſſeſſionis, & appellationis admiſſionem, non eſt improbatus. Achil. *deciſ.* 36. *de appell.* Urbanius enim aget, cùm poſſit de facto judici procedenti de facto reſiſtere, Pariſ. *conſ. vit. lib.* 4. & fuit dictum in illa Taracon. Villæ de Reus coram R. P. D. meo Decano, *&c.* Hactenus de tam celebri, & mirabili deciſione, quam ad litteram adducit Seſe, aliud agens *in tract. de inhibit. cap.* 8. §. 3. *n.* 174. aliam etiam in terminis adducit Achil. de Graff. *deciſ.* 34. *attentare noluerunt*, *ſub. tit. de attento.* Mand. *tract. de commiſſ. n.* 14. *formul. commiſſ. attentato*, in verb. *revocandi q.* 4. optimè, & mirabiliter Lancelot. Robert. *de attenta.* 2. *p. c.* 4. *de attent. lite penden. à n.* 36. *& ſeqq.* ubi *n.* 38. teſtatur ita fuiſſe declaratum per Rot. in una Cæſar. Auguſtana juris eligendi coram Oradino 7. Februarii 1561. & in alia Vercellen. jactationis parochialis de Aldeo coram Paleoto 27. Junii 1561. ut eſt in recollectis, per eundem Paleot. *deciſ.* 362. *incipit*, *Dubium erat*, &c. & nos latiùs dicemus inferiùs hoc eodem præludio.

Cui convenit, quod per Olivanum dicit Seſe *in* 91
epiſtola ad Regem, *ſub n.* 70. *in* 2. *tom. deciſ. ad princ.* quòd data in eccleſiaſticis judicibus, aut perſonis, violentia, ceſſant omnes juris regulæ, cùm tendat ad conſervationem pacis, & quietis Reipublicæ Chriſtianæ. Cui etiam convenit, quod Avendanus *de exequend. mandat.* 1. *p. c.* 1. *n.* 32. dicit, quòd violentia illata à judicibus eccleſiaſticis, Eccleſiis, aut perſonis eccleſiaſticis, & præſertim laicis, eſt cauſa, ut devolvatur juriſdictio ad judicem ſæcularem, cujus proprium officium eſt violentias tollere, idem etiam affirmat Seſe *in tract. de inhibition. cap.* 8. §. 3. *n.* 62. *& in d. epiſtol. ad Regem*, *n.* 71. & quod dicunt, *juriſdictio*, intellige poteſtas, & cognitio extrajudicialis abſque umbra juriſdictionis, ſed dumtaxat de facto.

Hoc etiam comprobant Anton. Oliva. *in tract. de jure fiſc. c.* 3. *n.* 77. Petr. Greg. Thoſol. *in Syntag. jur. lib.* 47. *n.* 12. *&* 15. dicentes, quòd cùm ab origine creationis Regni ſit Regi à Deo commiſſa omnium Vaſſallorum defenſio, ad quam de jure naturali, & divino tenetur, à qua temporali juriſdictione deducta fuit exemptio clericorum, ut diximus latiùs in prælud. 1. verſ. & comprobatur, quia Principes, *&c.* à n. 49. & ſuprà à princip. quæ inducta fuit ad utilitatem cleri, & Eccleſiæ, non ad ejus ruinam, damnum, & detrimentum, prout contingeret, ſi per violentias gravatus; & vi oppreſſus à judicibus eccleſiaſticis, non haberet recurſum ad Regem, & Principem tempotalem, ad cujus exhibitionem tenentur jure naturali, & divino, quod inviolabile eſt. Concurrentibus enim iis duobus præceptis, eccleſiaſtico, petente exemptionem, divino autem, & naturali petente defenſionem contra violentias, & oppreſſiones; clarum eſt, quod jus Pontificium, ut poſitivum cedet divino, & naturali, ut potentiori, & incommutabili, & ſic iſto caſu ceſſante fini, & intentione exemptionis poteſtas, & attributum illud naturale Regibus competens, dato caſu violentiæ eccleſiaſticorum judicum, redibit ad ſuum primum principium, & originem, unde deductum fuit,

&

& ad Rempublicam temporalem, cum integra in illo casu, authoritate, & potestate, quanta scilicet sit necessaria, ad naturalem defensionem duntaxat, prout eleganter comprobat post Olivar. & Petr. & Gregor. Ceval. *in epistol. ad Regem, n. 76. & seqq.* ubi in comprobationem juridica exempla refert, & iterum *in tract. de cognit. per viam violent. in proœmio, c. 4. n. 15.* licèt contra ipsum insurgat & improbè, Sese *in epist. ad Regem, à n. 112. 113. & 114.*

92 Insuper pro complemento hujus juris naturalis dicendum est, *ex c. dilecto de sent. excom. 6.* ibi, Sitque utrumque quodammodo gladium & temporalem, & ecclesiasticum, alterum videlicet altero adjuvare, maximè, quia ii duo gladii consueverunt (exigente necessitate) sibi invicem suffragari, & in juvamen alterius subventione mutua frequentius exerceri, *&c.* qui textus loquitur de propulsanda violentia, quia Princeps temporalis, ibi ob defectum, & impotentiam jurisdictionis ecclesiasticæ, tenetur auxilium suum præstare, gl *in c. fiat in verbo potestatem, de maled.* Bellug. *in speculo Prin. rub. 11. §. tractandum, n. 1.* Franc. Marc. *in decis. 169. in princip. 1.* Unde dicit Innoc. & gl. *in c. 1. de off. ord.* quòd per potentiam sæcularem adjuvari debet potestas ecclesiastica, ut voluit etiam text. *in se administratores, cum seqq. 23. q. 5.* Archidi. *in c. de perso. Presb. 11. q. 1.* Bald. *in l. C. de his qui lat. occult. Fel. in c. significasti. de off. de leg. & in c. cùm sit generale, n. 8 de for compet.* Franc. Marc. *d. decis. 269. 13. & decis. 763. p. 1.* Oldr. *cons. 86. 89. & 319.* Feder. de Senis *cons. 251. n. 5.* latè prosequitur Aloys. Ricc. *pract. decis. implorat. brach. sæcul. dec. 319. per totum*, ubi post plurimos, quòd potestas temporalis suum auxilium omnino impartiri debet, & tenetur: ergo cùm judex ecclesiasticam, superiorisque ad quem per legitimam appellationem devoluta est, usurpet, vim faciendo, & partem gravando; bene poterit Princeps superioris jurisdictionem adjuvando, & auxilium impartiendo, vim tollere, ut liberè superior Ecclesiasticus adiri possit.

93 Maximè quia judici ecclesiastico volenti exequi suam sententiam, à qua legitimè appellatum esse constat, cujus virtute sua jurisdictio suspensa remansit; potest, imò tenetur sæcularis potestas, suum auxilium denegare, tenet Oldrad. *in cons. 89. n. 3.* Marant. *disput. 1. num. 26.* Franc. Marc. *decis. 259. sub numero 1. in 1. p.* Alberic. *in l. Episcopale, num. 3.* & ibi Paul. de Cast. *sub num. 4. C. de Episc. audient.* S. Broz. *in tract. de vicar. Episcop. lib. 2. n. 190. n. 11.* Gramatic. *cons. 109. in causa vertente, n. 17. & per totum in civilibus.* Ursil. *in decis. 24. de materia, n. 16.* & Dec. *in c. significasti, n. 15. de off. delegat,* Gail. *observat. 115. n. 4. l. 1. practic. observ.* communem dicit post Abb. & Fel. Afflict. *in proœm. const. Reg. sub n. 54.* Menoch. *de retinen. rem. 3. sub n. 360.* ubi intelligit, quando appellationi nihil obstet. Navarri. *in c. cùm contingat, rem. 1. sub num. 5. de rescript.* & Roland. à Valle, *cons. 37. n. 13. vol. 1.* hoc extendit Aloys. Ricc. *in prac. decis. implorat. brach. sæcul. decis. 312. n. 1. &*

94 2. ut procedat, etiamsi judex sæcularis sciret, appellationem non esse receptam à superiori ecclesiastico, cùm tamen eam de jure debebat recipere, & declaratum ita fuisse, testatur Afflict. *in proœmio constit. Reg. sub n. 61.* ergo illi poterit Princeps resistere, exequenti injustè, abutendo potestate, & jurisdictione Ecclesiastica competente Pontifici, qui ob longam distantiam huic periculo occurrere non valet, eique potestas sæcularis debet auxiliari, ut vis tollatur, debitus ordo servetur, & honor judicibus deferatur.

Por derecho, *de Divino interpretandum.*

95 NOn solùm de jure naturali pertinet supremis Principibus, violentias tollere, & vi oppressos liberare atque defendere; sed etiam mero jure divino attributum reperitur, juxtà illud Hieremiæ cap. 21. ubi Dominus loquens domui Regis Juda inquit: Judicate manè judicium, & eruite vi oppressos de manu calumniantium. Et expressiùs disponitur, ex eodem Hierem. c. 22. ibi: Audi Verbum Domini, Rex Juda, qui sedes super solum David, facite justitiam, & liberate vi oppressos de manu calumniatoris. Et comprobat illud David. Ps. 81. quo dicitur: Judicate egeno, & pupillo, humilem, & pauperem justificate: Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate, & iterum in Psal. 40. ibi: Beatus vir qui intelligit super egenum, & pauperem, in die mala liberabit eum Dominus: Dominus conservet eum, & vivificet eum, & beatum faciat eum in terra, & non tradat eum in animam inimicorum ejus: Dominus opem ferat illi, *&c.*

Idem etiam docet S. Leo Papa *Sermone 2. de jejunio 10. mensis, & collectis.* ibi, Studeamus viduarum defensioni, pupillorum utilitati, lugentium consolationi, diffidentium paci, suscipiatur peregrinus, adjuvetur oppressus, ut quicumque nostrorum de justis laboribus, authori bonorum omnium Deo, Sacrificium hujus pietatis obtulerit, ab eodem Regni cœlestis præmium percipere mereatur, *&c.*

Probatur etiam per Isaiam c. 45. ibi: Christo meo Cyro cujus apprehendi dexteram, ut subjiciam ante faciem ejus gentes, & dorsa Regum vertam, *&c.* Sequitur & facit in vers. Accinxi te, & non cognovisti me, quia in bellando non habuisti oculum ante Deum, ego tamen totum ordinavi ad liberationem populi mei. Sed quid hic immoramur, hunc articulum latissimò comprobavi, supra in prælud. 1. per totum, adducens ad idem plures sacræ Scripturæ authoritates. probantes à Deo, datum esse regimen Principibus supremis, hoc fine, hac qualitate, & attributo, populum, rempublicam, & vassallos defendant ab oppressionibus, & violentiis, & in quiete, & pace conservent, & tueantur, & facit *l. 1. in fin. tit. 1. p. 2. Que el Emperador es Vicario de Dios en el imperio, para hazer justicia en lo temporal, assi bien como el Papa en lo spiritual.*, &c. & probatur *in proœmio. p. 2.* ibi, *è assi puso Dios en la tierra à los Reyes è Emperadores, porque de otra suerte se turbaria la paz de la Republica*, & quòd Principes temporales teneantur de jure divino tollere violentias suæ reipublicæ etiam inter ecclesiasticos, tenet Sese *de inhibit. c. 8. §. 3. n. 60. & 58.* Cov. *pract. q. cap. 35.* Greg. Lop. *in lib. 13. tit. 13. p. 2.* Azev. *in d. 36.* Gasp. Rodr. *de annuis redditib. l. 1. p. 17. n. 8.* & ferè omnes Doctores, de re hac tractantes, & quòd Princeps cùm possit resistere, & defendere oppressum, si non faciat, & deneget hoc charitativum auxilium, peccet, conatur post hæc probare Cevall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, gloss. 5. à n. 38. & seqq.*

Probatur etiam Actuum Apostolor. c. 23. quo legimus, D. Paulum oppressum à Judæis timentem ab eis in ejus necem conspiratis, occidi; misisse adolescentem qui indicaret Tribuno Judæorum consilium perdendi, & occidendi eum, ex quo dicit Mart. *de jurisd. 1. p. c. 48. num. 28.* quòd ubi datur moræ periculum, melius est haberi recursum ad Regem; & alibi etiam evidentius apparet Actuum Apostolorum c. 25. quo docemur, ipsum Paulum, ob magnas violentias, injurias, & oppressiones, sibi à Pharisæis illatas, potentiam Cæsaris convocasse, *ibi.* Ad Tribunal Cæsaris sto. Eò authoritatem etiam Divi Petri, & Pauli adducunt Octav. Chac. *in decis. Pedem. 3. n. 8. 9. & 10.* Azev. *in l. 2. tit. 6. lib. 1. recop.*

Por derecho, *ulteriùs de canonico, & positivo interpretandum.*

96 NOn solùm ex principiis juris naturalis, ac etiam divini, supremæ Regiæ Majestati facultas, & po-

teſtas tollendi violentias inter Eccleſiaſticas perſonas, & ab Eccleſiaſticis judicibus illatas, competit; ſed etiam jure poſitivo, & Canonico, ut teſtantur omnes Doctores ſupra citati in introductione hujus n. 16. & in diſcurſu relati; & referendi, quorum fundamenta non erubeſcam referre, ut in hoc propoſito dixit Cæned. *can. qq. q.* 45. *ſub num.* 3. tum quia ſunt utilia, & elegantia, tum etiam & præſertim quoniam cùm de hujus materiæ caſibus particularibus, & individuis difficultatibus, ſit præcipuus ſermo, & tractatus noſter, neceſſitate ductus de juſtificatione poteſtatis Regiæ erit præmittendum, quia cùm de uno diſputatur, cætera ſupponi debent habilia eſt text. *in c. cum nuntius, de teſtib. l. Titius ff. de obſequiis liber* Mant. *tract. de contract. tom.* 1. *lib.* 12. *tit.* 22. *n.* 9. ubi unum diſponitur, aliquo ſuppoſito non verificatur diſpoſitio, niſi priùs verificetur ſuppoſitio.

97 Primò enim expendi ſolet à Doctoribus text. mirabilis *in cap. Regum officium* 23. *q.* 5. illius determinationem uſque ad ſidera (debito modo) exclamantibus, quo ita dicitur: Regum officium eſt proprium facere judicium, atque juſtitiam, & liberare de manu calumniantium vi oppreſſos, & peregrinis, pupillis, & viduis, qui facilius opprimuntur à potentibus, præbere auxilium, (Ecce textum mirabilem, probantem poteſtatem Principis præſtantem auxilium vi oppreſſis, ex quo textu junctis iis, quæ latiſſimè in præludio primo, & cæteris diximus, ſatis deducitur proprium eſſe Principis tollere violentias, ne pax publica turbetur, ut adhæreat medullis regiminis, & coronæ, ita ut unum ſit effectum inſeparabile, & indiviſibile, à quo nec avelli, nec tolli poteſt etiam dempto jure, & conſuetudine) niſi ea cauſa, & ratione, qua poteſt Rex ſupremus Regno: & regimine privari, & tolli, non aliter; quia tunc tanquam quid connexum, vel potius eſſentiæ ei inhærens, & qualitas non accidentalis; ſed omnino naturalis deficit, ſublato principali, quia regum officium eſt proprium, *&c.* ita ut hæc poteſtas cognoſcendi per viam violentiæ, ſit de Regalibus, & de reſervatis Principi ſuperiori in ſignum ſupremæ poteſtatis. Ita Camil. Borrel. *de Reg. Cathol. præſtant. c.* 5. *n.* 7. *& in n.* 26. à quo avelli non poteſt, nec uſurpari, niſi ejus nomine, & conceſſione faciat perſonam ipſius Principis repræſentans, (prout ſunt ſuprema tribunalia Regia) quibus hæc extrajudicialis cognitio commendata eſt, ex legibus Regiis, ut faciliùs, citiùs, & commodiùs, tolli poſſint violentiæ, ac præ manibus charitativum hoc refugium, auxilium, & protectionem, queant vi oppreſſi habere.

98 Nec obſtat quod ille textus non loquitur de perſonis Eccleſiaſticis, prout de ſæcularibus, prout ſunt pupilli, viduæ, & peregrini, qui tantùm exprimuntur in d. text. quia ultra id., quòd alia jura canonica de clericis loquuntur, citanda, ſecundùm quæ hic textus intelligendus, quia quando aliqua lex loquitur cum aliqua qualitate, ad ſui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter, ſeu generaliter loquuntur, Alber. de Roſſ. *in l. ſi quis, in prin. tituli, n.* 2. *in* 2. *oppoſ. ff. de legat* 3. quo Socin. jun. *in l. cum filio famil. verſ. venio ad apparatum gloſſæ, n.* 46. *de legat.* 1. Card. Mant. *in tr. de contract. tom.* 1. *l.* 4. *tit.* 23. *n.* 11. Ulteriùs reſpondetur, quòd ratio illius textus eſt generaliſſima, & licet Hieronymus ponat exemplum in peregrinis, pupillis, viduis, ex ratione, de qua in eodem text. *ibi*, peregrinis, pupillis, & viduis: qui faciliùs opprimuntur à potentibus. (Nam ad ea quæ frequentius accidunt, jura adaptantur, non excluditur, quòd ſi inter Eccleſiaſticas perſonas oppreſſio, & violentiæ dentur, non poſſit Rex ſuum charitativum auxilium impartiri, ad defendendum vi oppreſſos, maximè, quia ut ſuperiùs latiùs prabavimus, defenſio, & protectio clericorum eſt cauſa publica, *ex l. ſi quis in hoc gen. §. ſiquæ, C. de ſacroſ. Eccl.* ibi: Sit cunctis laudabile factas Sacerdotibus injurias, velut crimen publicum proſequi, *&c.* quare *in d. text* clerici excludi non poſſunt, cùm ejus ratio generalis, nec Regi, cujus próprium officium eſt vi oppreſſos liberare, denegari, quod univerſis conceſſum eſt, & permiſſum, *ex d. §. ſitque cunctis, &c.* cùm murus ſit Eccleſiæ, & protector Eccleſiaſticæ, & Catholicæ religionis, ut ſuprà diximus latiùs.

Secundò, & pro hac parte, expenditur text. *in cap. princeps ſæculi* 23. *q.* 5. ubi dicitur, quòd Princeps ſæculi habet intra Eccleſiam poteſtatem, ut ſuperborum cervices comprimat, quando non eſt præ manibus Eccleſiaſticus, qui præbeat auxilium, ut inſinuant ejus verba: Ut qui intra Eccleſiam poſiti contra fidem, & diſciplinam agunt, rigore Principum conterantur, ipſamque diſciplinam, quam utilitas Eccleſiæ exercere non prævalet, cervicibus ſuperborum poteſtas principalis imponat, & ut venerationem mereatur, virtutem poteſtatis impartiatur. (Ex quo text. fatetur Marta, *in tract. de juriſd.* 1. *p. cap.* 48. *à n.* 26. *cum ſequentibus*, quòd quando facilis non poteſt haberi authoritas Sedis Apoſtolicæ, vel propter loci diſtantiam, recurri poteſt ad Regem; ubi loquitur de Eccleſiaſticis perſonis, tenet Sarmient. *proœmio regul. Cancella.* quia proprium Regum officium eſt vi oppreſſos liberare. 89

Nam propter longam terrarum diſtantiam (unde abſque magna difficultate, ac ſpe opportuni remedii ad ſuperiorem recurri non poteſt, ad illud conſequendum, nempe ut miſerabiles tyrannica, & injuriosa oppreſſione laceſſiti tueantur) multa permittuntur, & licita judicantur, quæ aliàs nec permitterentur, nec licita dicerentur, quia dilatio, diſtantia, aut difficultas, ſeu impoſſibilitas recurſus, & medelæ, talem tribuunt effectum, cùm frequenter ex mora periculum ſolet oriri, juxta text. *in cap. pudenda* 24. *quæſt.* 1. ibi, nempe is mos antiquus fuit; ut quia pro longinquitate vel difficultate itineris ab Apoſtolico illis oneroſum fuerat, ordinarii ipſi ſe invicem, *&c.* text. etiam *in cap. cum longè* 64. *d.* ibi, cùm longè latèque diffuſo tractatu terrarum commeantium impeditur celeritas nuntiorum, text. *in cap.* 1. 29. *d.* text. *in c.* 1. *&* 24. *diſt.* text. etiam, *in leg. mediterraneæ*, ibi, ac plus haberet diſpendii tranſlatio, quàm devolutionis illatio, *C. de annon. & tribut.* quòd tunc dicitur longinquitas, & remotio à curia Romana, quando locus eſt ultra Italiam, text. *in cap. nihil eſt de electione*, & probat Gloſſ. *in d. cap. cum longè, juxta verb. de longinquo*, & de Hiſpania, imò & etiam ſpecialiter de noſtra hac alma ac dulciſſima Patria Gallecia, expreſſe probat, & decidit text. *in dict. c. cum longè* Cæned. *in quæſt. canon.* 45. *n.* 33. 100 101

Qua de cauſa, poteſt Civitas oppreſſa alteri domino ſe defendendam tradere, juris naturalis permiſſione, B. *in l. ſodalos, in lib.* 3. *n.* 10. *ff. de collegiis illicit.* Montanel. *in repertor. ſuper l. Reg. verb. liga.* Aviles *in c.* 1. *prætor. juntaran*, & alii quos ipſe Monta. allegat, hac etiam ratione Monachis, Abbatem ſuum tyrannum detinere, & detrudere permittitur, aliique non ſuo judici ſe ſubjicere argum. text. *in cap. ab Eccleſiarum, juncta gloſ. de off. ordina. c. baptizarem* 5. *d. gloſ. in cap. ſacro, §. caveat, ver. periculo moræ, de ſent. excomm.* tenent Archidiacon. Ancarr. & Philip. Franc. *in conſtitutiones, de verb. ſignif. in.* 6. Innocent. *in c. olim, de teſtib. ſpoliato.* Card. *in clem.* 1. *n.* 16. *ac fin. de off. ordin.* latè Tiraq. *in legib. connub. gloſ.* 8. *n.* 9. & idem Tiraq. *in tract. de retract. §.* 26. *gloſ.* 1. *n.* 18. Doctiſ. Navarr. *in cap. novit.* 3. *notat. num.* 114. *&* 11 *de judic.* Octavian. Chaquer. *deciſ. Pedemont.* 68. *n.* 30. Matienſ. *in gloſ.* 1. 21. *n.* 10. *& ſeqq. tit.* 10. *lib.* 5. *recopil.* quod etiam procedit in privato laico, adverſus laicum: vel etiam judice laico, contra clericum, ubi periculum eſt in mora: ut cum infinitis Doctoribus reſolvit Bobadill. *polit. lib.* 2. & latè etiam proſequitur *cap.* 17. *num.* 108. 102

Neceſſitas

103 Neceſſitas enim, & periculum moræ, caret lege, iegem non admittit, atque legem tribuit, licitum facit, quod non eſt, ac judicem incompetentem legitimum facit, multoties alterat, non ſolùm præcepta humana, ſed etiam divina, atque naturalia, *c. ſicut de conſec. d.* 1. *c. licèt de feriis, c. diſcipulorum, de conſecr. d.* 5. *c. anni. rumore, &c. ſi nulla neceſſitas* 23. *q.* 8. *c. ſecund. de obſervat. jejunii, cap. quanto, de conſuetud. c. quod non eſt licitum, de regul. jur. in* 6. *l. nemine. C. de religio. & ſumpti. funer. l* 2. *C. de patr. qui filios diſtrax. unica & ibi gloſſ. expedire, ff. de offi. conſul.* cum multis congeſtis à Tiraquell. *de retract.* §. 1. *gl.* 9. *n.* 32. & latiùs §. 26. *gloſſ.* 1. *num.* 18. *& ſeqq.* & iterum *in tract. de pœn. tempor. cauſſa* 33. *per totam.* Chaſſan. *in conſuetud. Burgun. rubr.* 1. §. 4. *gloſſ.* 1. *n.* 26. *&* §. 5. *verb. ſi elle n'a grace, n.* 15. *& ſeqq.* Chaquer. *in deciſ. Pedemon.* 68. *n.* 28. alios citat Queſſ. *diverſ. q. c.* 4. *n.* 3. Petrus Greg. *in Syntag jur.* 1. *p. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 4. latà Camil. Gallid. *de verb. ſig. lib.* 10. *ex num.* 21. Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 318. & in noſtris terminis Cæned. *in q. can.* 45. *n.* 26.

Et quòd imminens periculum, & inſtans neceſſitas non recipiat dilationem, attribuat, juriſdictionem, etiam non habenti, cùm tunc à juris regulis meritò recedatur, probat text. *in aut. defenſ. civit.* §. *audi, l.* 2. *tit.* 9. *p.* 5. Ab *in c. cum non ab hom. n.* 15. *cum ſequentibus, de judi.* & *in c. conſtitutus, n.* 9. *de appellatio.* Alex. & Immol. *in l.* 2. *ff. de juriſ. omni. jud.* & *in conſ.* 62. *diſertiſ. Doctor vol.* 4 Suar. *in declaratio. l.* 2. *for. num.* 47. *& ſequentib.* poſt repetitio *l. poſt rem. ff. de re judi.* Bernard. Diaz. *in regul.* 496. Gregor. Lopez *in d. l. par. gloſſ.* 2. *deciſ. Pedemontan.* 30. *n.* 14. Tallard. *de carcere, c.* 11. §. 1. *n.* 2. Caſtell. à Bobadill. *in politic. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 71. & *cap.* 17. *n.* 109. *cum ſequentibus*, & iterum *d. lib.* 2. *c.* 28. *num.* 318. Mart. *in tractatu de juriſd.* 1. *p. cap.* 48. *à n.* 76 ubi *à num.* 28. dicit quòd ob moræ periculum, aliquando quem ſubjici judici non ſuo, & ob id non ſit conſulendus ſummus Pontifex, Ab. *in c. non metus, col. penul. verſ. putarem, & col. ult. in verb. puto, de immunit. eccleſ.*

104 Quod & idem eſt, quando judicis eccleſiaſtici ſuperioris datur remiſſio, vel negligentia, quia tunc Rex poteſt adiri, quia in Eccleſiaſticos poteſtatem habet, ut ex Alexan. Decian. Bellug. & aliis tenet Bobadill. *in d. c.* 18. *n.* 93. & Mart. *ubi proximè à num.* 25. igitur cùm in noſtro caſu longa ſit diſtantia, & aditus ad Romanam Curiam, ita ut ab ea defenſio adiri non poſſit; ad impediendum judicem Eccleſiaſticum, ne ſententiam violenter, & atrentè exequatur, legitima appellatione ſuſpenſam, abſque imminenti periculo poterit recurri ad Principem temporalem, pro tollenda hac vi de facto, extrajudicialiter, & abſque juriſdictione, quia ut dicit Iſidor. *lib.* 3. *de ſum. bon. c.* 35. Principes ſæculi nonnunquam intra Eccleſiam poteſtatis ademptæ culmina tenent, ut per eandem poteſtatem, diſciplinam Eccleſiaſticam muniant.

105 His autem forenſis uſus, & praxis, qua Regis conſiliarii utuntur, non ſolùm his rationibus juſtificatur, ſed præcipuè, propter maximam utilitatem, quæ Reipublicæ accedit, prout experientia rerum magiſtra docet, & vetuſtas antiquiſſima ſuadet, aliter enim, ſi hoc remedium, & auxilium adverſùs judices Eccleſiaſticos non adhiberetur, graviſſimè opprimerentur innocentes à judicibus Eccleſiaſticis, qui à Romana Curia longè diſtant, & ſic interim contra Canonum ſtatuta, poteſtate, & juriſdictione Eccleſiaſtica abuterentur, exequendo ſuas ſententias juſtas ſeu injuſtas (ſpreta, & neglecta legitima appellatione) pro qua ſententia etiam expendo text. *in cap. ſi quis pecun.* 79. *d. ibi* & humano auxilio, dixit Ceval. *in q.* 889. *q.* 140. *&* 148. tenet Navarr. *in. c. cùm contingat,* 1. *tom. f.* 147. *verſiculo ſecundo facit*, plures allegando optimè proſequitur Henriq. *l.* 14. *c.* 12. *num.* 6. *in gloſſ. in littera* S. Chaquera. *deciſ.* 3. *n.* 14. Cæned. eleganter *in pract. quæſt. can.* 45. *ſub. num.* 35. cui addit, quòd dum remedium à Romano Pontifice adhiberetur, fideles periclitarentur, & ſcandalum ſubirent, ſe & amicos, vel vicinos excommunicatos ubi etiam, *n.* 34. refert Didac. perpulchrè dicentem, *in lib.* 6. *cap.* 3. *tit.* 13. *pag.* 716. & Princeps, & ejus ſacrum conſilium ſupplet defectum juſtitiæ inferiorum totius regni, ſive inferentes vim & oppreſſiones, ſint judices, Domini temporales, ſive Eccleſiaſtici, cùm non adeò celeriter ſit aditus ad Papam, pro violentia reppellenda, & ſi interim de vi, ac violentia, Rex non cognoviſſet, ac opportunè (prout ſolet) providiſſet, plura mala, ac vexationes partium oppreſſarum ſequerentur, & ideo ne vis fiat (dicunt) ſemper recurrendum eſſe ad Curiam Principis.

Tertiò, probatur *ex cap. omnis* 7. *q.* 1. ubi negantes 206
auxilium vi oppreſſis, videntur quodammodo Chriſtum Dominum Deum noſtrum perſequi *ubi*, omnis qui gemebat & vexabatur à Saül, fugiebat, & veniebat ad David. Si Rex piiſſimus David ſciret peccatum eſſe fugientes perſequutionem, & ſic proprium officium Regis eſt, vi oppreſſos, & eos qui perſecutionem patiuntur liberare, & defendere, cùm ſit talis defenſio naturalis, ut *in l. ut vim. ff. de juſtitia, & jure*, pro qua opinione eſt formalis, text. *in c. poſtulaſti de homic.* ubi licitum eſt implorare Regis auxilium, contra detinentes decimas, *ibi*, quæſiviſti præterea utrùm contra quoſdam debitores Eccleſiæ decimas ſubſtrahentes, tibi Regiam implorare liceat poteſtatem, & licere ſupponit Pontifex ibi, idemque docet Leo Papa *in epiſtol.* 75. *ad Leonem Auguſtum* Debes, inquit, Imperator, incunctanter advertere Regiam poteſtatem tibi non ſolùm ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatum, ut auſus nefarios comprimendo, & quæ bene ſunt ſtatuta defendas, & veram pacem his, quæ ſunt turbata reſtituas, *&c.*

Quartò, facit text. *in c. Maximianus* 23. *quæſt.* 3. 107
ubi Reges & imperatores tenentur præſtare auxilium Eccleſiæ *ibi*: Maximianus Epiſcopus Vaſienſis auxilium petit ab Imperatore Chriſtiano, contra hoſtes Eccleſiæ, non tam ſui ulciſcendi cauſa, quàm tuendæ Eccleſiæ, ſibi creditæ, quòd ſi prætermiſiſſet, non ejus fuiſſet laudanda patientia, ſed negligentia meritò culpanda, 1
quia manus Regia, & ejus auxilium eſt murus fortiſſimus Eccleſiæ, eſt pax clericorum, ſalus populi, propugnaculum, præſidium, & tutela Chriſtianæ religionis.

Quinto, facit text. *in c. petimus* 11. *q.* 1. ibi: Ad 108
querelam nondum laici, ſed etiam clerici pati violentiam à ſuo Prælato, poteſt rector Provinciæ, & defenſor civitatis ſuum officium imponere, ut conſtito de violentia reducat ſpoliatos, & vi oppreſſos ad ſuam poſſeſſionem. Quod audivi ſervari, de conſuetudine in Regno Portugalliæ, ubi non ſolùm Regii auditores, ſed quilibet prætor Regiæ coronæ in ſua provincia cognoſcit de ſimilibus cauſis per viam violentiæ, quod eſſet maximè conveniens in hac noſtra Hiſpania, ne tot expenſis litigatores vexarentur recurendo ad ſupremum Conſilium, vel ad Cancellarias, ex partibus remotis, ſed jam durum eſſe, ab hac tam vetuſtiſſima praxi recedere, maximè quia illud tangit ſupremam juriſdictionem, & protectionem, quæ aliis judicibus inferioribus non conceditur.

Sextò, adſtipulatur hæc opinio, & indubitata ſenten- 109
tia, ex text. *in c. adminiſtratores* 13. *quæſt.* 3. ibi: Adminiſtratores ſæcularium dignitatum, quia ad Eccleſiarum tuitionem, pupillorum, ac viduarum protectionem, rapaciumque refrænationem conſtituti proculdubio eſſe debent, quoties ab Epiſcopis, & Eccleſiaſticis viris converſi fuerint, eorum querimoniis auditis audiant, & ſecundùm quod neceſſitas expedierit, abſque negligentia examinent, & ſtudio diligenti corrigant.

Septimò,

110 Septimò, facit pro hac ſententia text. *in c. Chriſtianis* 11. *q.* 1. ibi: Deſervientibus beneficium negare non convenit Sylveſter, atquæ Fauſtinian. qui ſe à cunabulis clericos confitentur, à Theodora ſe opprimi per violentiam conqueruntur, & ibi & per authoritatem Regiam contra leges publicas, cùm clericali cingulo olim tenerentur aſtricti, per Archidiaconum urbis Grumentinæ eſſe conventos, cùm conſtat, eum qui cœleſtem militem pulſat, non mihi ejus forum debere ſectari, & ibi ſublimitatis tuæ tuitione vallaretur, ne quid illis, quod ſubreptio, aut inimica legibus violentia neceſſitatis imponat (ecce ubi violentia, de qua Rex poteſt cognoſcere, eſt inimica legibus) & ſic juſtis de cauſis ad tollendam dictam violentiam, ut jus ſuum unicuique tribuatur, Rex noſter, & ſui graviſſimi, & integerrimi auditores cognoſcere poſſunt, in dictis cauſis ad tollendam vim ſine præjudicio cauſæ principalis, cujus cognitio pertinet ad judices Eccleſiaſticos, & non ſæculares.

111 Octavò, confirmatur ex text. *in c. filiis, vel nepotibus* 16. *q.* 7. ubi conſtat Epiſcopis, vel Archiepiſcopis negligentibus punitionem illorum qui bonis Eccleſiaſticis abutuntur, poſſe Regem adire, ut illo malo medeatur, *ibi*: Quòd ſi alia Epiſcopus agere tenet, metropolitano ejus hæc inſinuari procurent, ſin autem metropolitanus talia gerat, Regis hæc auribus intimari non differant. (Ubi gloſſa verbo *Regis* intelligit,) ubi judex Eccleſiaſticus negligens eſt, quod contingit, quando non ſolùm propter negligentiam, ſed propter notoriam violentiam procedendo de facto, & contra jus cauſa defertur ad Regia tribunalia, ubi tollitur vis, donec cauſa principalis de jure coram Romano Pontifice ventiletur, in quo juriſdictio Eccleſiaſtica non læditur, imò potius augetur, ut ſuprà probatum eſt.

112 Nonò, fulcitur iſta ſententia *in c. quidem Monachi* 16. *quæſt.* 1. ubi adversùs Monachos, qui ſine licentia ſuperioris vagantur, poteſt poteſtas ſæcularis procedere, præbendo auxilium, adversùs perturbationem tranquillitatis Eccleſiæ, *ibi*: Statuit igitur ſancta Synodus hos primum commonere, ut exeant, ac inde per defenſorem compelli, ad ſua loca redeant.

113 Decimò, etiam jure civili probatur, *ex l. fin C. de ſumma Trinit. & fid. Catholic.* ubi dicitur Regiam poteſtatem ad hoc inter cætera eſſe inſtitutam, ut ſanctorum Patrum decreta ſaluberrima exequutioni demandari faciat, & inviolabiliter obſervari. Et hinc eſt quòd manus Regia manus eſt Eccleſiæ, ut optimè inquit Bellug. *in ſpecul. Princip. rubr.* 11. §. *tractandum*, & Ariſt. ad Alex. ſcripſit in hæc: Juſtitia regentis utilior eſt ſubjectis, quàm fertilitas temporis, quem refert Roy. *in epitom. ſucceſſ. c.* 34. *num.* 10. & facit *l.* 1. *tit.* 3. *lib.* 2 *recop.* ibi: *Ya los Reyes y Principes encomendo Dios la defenſion de la Santa Madre Yglesia.* Reges enim defenſores Eccleſiæ, & religionis appellantur, *in d. c. Princeps*, & ſecundùm Eſaiam c. 49. nutritii dicuntur, & facit illud Judæ Regis, 4. Reg. cap. 12. qui juſſit pecuniam ablatam ad tutelam templi erogari fabris, ac cæmentariis, quia Sacerdotes, quibus id commiſſum erat, negligentes in erogatione hac ſtetêre.

114 Undecimò probatur, quia ordinarius judex ſubditos ſuos defendere tenetur, *l. illicita, in prin. & in §. ne potentior*, & ibi Bald. *ff. de off. præſidiis*, ubi notatur ad officium judicis ſpectare providere, ne alicui violentia fiat, nec potentiores minus potentes opprimant. ubi Bald. *in fin.* inquit, quòd judex facit magnam eleemoſynam apud Deum, quando pauperes tuetur, ne opprimantur, & cùm Rex ſit ordinarius in regno ſuo, quia omnes ſæculares juriſdictiones ab ipſo fluunt, & ab ipſo defluunt, ſicut flumina ad mare, ſic per plurimos Doctores latè comprobat Azeved. *in l.* 3. *gl.* 1. *tit.* 5. *l.* 3. *recopilat.* Sequitur inde eum debere violentias excutere, & in ruitione oppreſſos conſervare, & ſic in hoc apud Deum facit eleemoſynam, ex quo provenit, quòd hæc extrajudicialis protectio charitativum auxilium, & defenſio dicatur ſecundùm Matthæum de Afflict. *in conſtitut. Reg. Siciliæ, rubr.* 67. *c. fin. n.* 11. *lib.* 1. Avenda *de exequen. manda.* 1. *p. c.* 1. *n.* 32. *verſiculo nam pro violentiis, &c.* & per Afflict. & *d. c. petimus.* 11. *quæſt.* 1. *&c. quidam Monachi.* 16. *q.* 1. idem dicit in terminis Mart. *tract. de juriſdict.* 4. *p. cent.* 1. *caſ.* 38. *n.* 20.

115 Duodecimò comprobatur, nam ſi licet cleticis in auxilium legis imperialis aſſumere ex textu *in cap. ſi in adjutor.* 11. *d.* cur itidem dicendum non eſt, ſibi licere, curque eis non permittendum, Imperatorem ipſum aliumve quemlibet principem adire, cùm ſit lex animata in terris, *auth. de conſulib.* § *omnib.* & ibi gloſſa.

116 Decimo tertiò probatur, nam in abuſibus notoriis, à judicibus Eccleſiaſticis factis, eis poteſt, ſi exequantur, per quamlibet perſonam privatam reſiſti, & obviari, text. *in l. prohibitum, l. defenſionis, C. de jur. fiſc. c. ſi quando, de reſcript.* & tunc abuſus notorius dicitur, quo- 117
ties in actu qui geritur, uſus nullus ſtat, *l. ob quæ vitia*, §. *idem Pomponi. ff. de ædilit. edicto*, rectè conducunt per nos infra 2. *p. c.* 9. *à n.* 21. veluti contra naturam actus ſit, l. 2. §. *ſed ſecundum, eodem tit.* vel quando actus ſit à non habente poteſtatem, quia non poteſt eſſe major abuſus, vel nullitas, quam defectus potentiæ, ſecundum Innocentium, & Doctores *in cap. cùm olim, de cauſ. poſſ. & proprieta.* quod omne verificatur in noſtro caſu, cum denegare oppreſſo appellationem in caſibus à jure permiſſis, contra jus eſt evidenter, tam naturale, quàm poſitivum, cùm tollat defenſionem, ut latè diximus ad principium hujus præludii, & contra naturam cauſæ, cùm ſententiæ effectus jure ſuſpendatur per legitimam appellationis interpoſitionem, ita ut ejus exequutio impediatur, ut attentata, & violenta, *l.* 1. *& toto tit. ff. nihil novare appellatione pendente, c. non ſolùm, de appellation. l.* 6. & ſic aliter faciens judex Eccleſiaſticus, feciſſe dicetur abuſum notorium, in quo ſupremus Princeps poteſt manum imponere, ſecundùm Carolum de Graſſal. *l.* 3. *Regal. Fran. jur.* 7. *pag.* 3. *in parvis*, & Rebuffum 3. *tom. conſt. Franc. tit. de app. tanquam ab abuſu, gl.* 1. quia violentia quædam eſt Navarr. *ubi ſuprà verſiculo decimo facit.* Aufrer. *de poteſt. ſæcular. ſuper Eccleſ. regul.* 2. *fol.* 30. & poſt Simanc. *de Catholicis inſtit. tit.* 45. *n.* 35. dicit Cæned. *Canoni. q.* 45. *n.* 6.

118 Decimo quartò, probatur jure noſtro Regio *in d. l.* 36. 37. & 40. *l.* 34. *tit.* 5. *l.* 2. *recopil. l.* 18. *tit.* 7. *lib.* 1. *recop. in* §. 1. *l.* 8. *tit.* 10. *eodem lib.* 5. *l.* 2. *tit.* 1. *or. l.* 13. *tit.* 13. *p.* 2. ibi: *E para defenderlos que non reciban mal ninfuerça.* & *l.* 59. *tit.* 9. *part.* 1. cum aliis ſuperiùs hactenus allegatis.

119 Et quòd iſthæc extrajudicialis defenſio, & charitativa protectio juri conſona ſit, & probabilis, affirmant Portoles *in ſcholiis ad Molinum, in* §. *appellatio. num.* 3. & optimè *in* §. *firma, n.* 101. & 172. ubi quam plurimis rationibus comprobat Navar. *in c. cùm contingat, de reſcrip. rem.* 1. *per tot.* Didac. Perez, *lib.* 1. *tit.* 1. *l.* 1. *in gl. pueden cognoſcer, pag* 196. *in princ.* Henric. *in ſum. lib.* 13. *cap.* 30. *num.* 4. Gundizal. de Paz *in prax.* 1, *p.* 2. *tom. c.* 6. §. *ex num.* 34. optimè Morl. 1. *petit.* 2. *quæſt.* 14. *n.* 4. Bobadil. *lib.* 2. *c.* 18. *n.* 139. *in litera B.* Salced. *in addit. ad Diaz in prax.* 102. *in littera A. C.* Michaël Axia *de exhiben. auxil. n.* 127. *fundam. ex pag.* 112. *verſiculo hic poſſet aliquis*, Hieron. Llam. 1. *p method. c.* 7. §. 19. *ex pag.* 93. *& in* 3. *p. cap.* 12. § 7. *pag.* 839. Carol. Graſſal. *Regal. Franc. lib.* 2. *jur.* 7. ubi optimè id confirmat, & Afflict. *eccleſ.* 24. *ubi pulchrè* loquitur, & *in conſtitut. regni Siciliæ, in conſtitut. Bavild. locorum,* §. *de Burgenſaticis, lib.* 8. *rubr.* 67. Anton. Scap. *de jur. non ſcrip. lib.* 1. *c.* 16. *ex n.* 2. Joan. Gutier. *de juram. confir.* 1. *p. c.* 2. *n.* 28. & *in lib.* 1. *pract. quæſt.* 20. *ex n.* 1. Joan. Garci. *de nobilit. gl.* 9. *ex n.* 51. Covarr. *in tract. c.* 35. *n.* 2. Azeved. *l.* 1. *tit.* 6. *in d. l.* 2. ubi plura refert jura Divina, Canonica, Regia, & Civilia, in hujus rei comprobationem, authoritatibus etiam

etiam Petri, & Pauli; conatur etiam hanc partem defendere Octavian. Chaquer. *in decis. Pedemont.* 30. *ex n.* 8. *fol.* 56. qui duo præstantissimi viri latè fundamenta, & rationes hujus opinionis commemorant; eandem etiam opinionem tenet Menoch. *de retinend. poss. rem.* 3. *n.* 356. Joan. Segura da Bal. *in direct.* 2. *part. cap.* 13. *n.* 51. & plures retuli *in* 1. *p. collect.* 5. *n.* 3. *& in* 2. *p. collect.* 17. *n.* 2. & tradit Didac. Perez *in d. glos. pueden conoscere, pag.* 196. *post medium*, asserens, quòd si quilibet tenetur eripere oppressum, *ex cap non inferendam* 23. *q.* 3. multò fortiùs tenebitur Rex, qui hoc facere officii ratione tenetur, *ex c. Regum officium* 23. *q.* 5. & habetur *l.* 13. *part.* 2. & ibi singulariter Greg. Lopez *in glos. verb. sinfuerça*, Mich. Axia, *de exhiben. auxi in* 27. *fundam. versiculo ergo oppressos, pag.* 111. Avenda. *lib.* 1. *de exeq. cap.* 1. *n.* 32. *versiculo nam cum*, Morla 1. *p. tit.* 2. *p.* 14. *n.* 5. novissimè, & doctissimè Joseph. à Sese regens Cancellariam regni Aragonum in suo eleganti tract. inhibitionum, & magistratus justitiæ Aragonum, *cap.* 8. §. 3. *n.* 25. Cæned. *in Canoni. q.* 45. *per totam*, & alii plures citati suprà in introductione hujus capit. n. 16.

Por costumbre immemorial.

120 NOn solùm titulis superioribus, scilicet; jure naturali, divino, & positivo hoc jus, & extrajudicialis cognitio tollendi violentias, & liberandi vi oppressos ab Ecclesiasticis judicibus, & inter Ecclesiasticas personas; sed etiam consuetudine immemoriali, hoc etiam competere affirmat, *l.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* circa quam nonnulla obiter notanda sunt: Et primò, quòd hæc consuetudo non est juris novi inductiva, sed juris naturalis, divini, & positivi, supremo Regis regimini inhærentis conservativa, inter quæ longa est distantia, & differentia, *in l. una est via*, quia aliud est adquirere, aliud est jus competens conservare, juxta text. *in l. una est via, ff. de servitu. rusticor. prædior.* ubi glos. verb. *servat.* text. quem dicunt Doctores egregium *in lib.* 1. §. *hoc interdictum, ff. de itinere, actuque priva*. Gratus *cons.* 61. *n.* 27. *lib.* 1. Veccius *cons.* 217. *lib.* 1. *n.* 8. Decius *cons.* 271. *n.* 7. optimè, latèque Joan. Garc. *in tract. de nobilit. glos.* 7. *can.* 6. *& glos.* 1. §. 1. *n.* 79. *ante fin.* Avendan. *de exequen. manda.* 1. *p. cap.* 1. *sub n.* 25. Riminal. *consil.* 338. *n.* 25. *lib.* 2. & nos diximus infrà 3. part. cap. 10. verficulo secundò,
121 facit quòd Cæsarea, n. 100. & verficulo, insuper & quinto sufficit, numero 108. quem vide, estque hujusmodi consuetudo immemorialis declarativa, & inductiva formalitatis, & modi defensionis extrajudicialis, observati per longum tempus, quoniam ubi actus determinatio non apparet, à consuetudine regulatur, recipitque distinctam determinationem, ut latissimè per Mierez *in tract. de major.* 1. *part. qu.* 48. *à num.* 71. *usque ad num.* 77. omnino videndum, ad quem te libenter remitto.

122 Secundò, quia in casu dubio, an aliquid sit contra jus divinum, vel non, consuetudini standum est, nam sicut lex positiva modificat, & interpretatur legem divinam, ut notatur *in cap. quæ in Ecclesia, de constitut.* idem potest consuetudo, ita latè, & mirabiliter prosequitur Jo.de Anani. *in c.in Civitate, col* 6. *in fin. de usur.* cujus verba omnino videnda refert Sese *decis.* 113. *n.* 183 & 184. *tom.* 2. *& in tract. de inhibition. cap.* 8. §. 3. *à n* 143. Cravet. *cons.* 258. *n.* 8. Abb. *in cap. venerabilis, de consuetud.* idem etiam firmant post Abb. Navarr. *in manual. c.* 27. *n.* 286. latè Azor. *institut. moral. lib.* 2. *c.* 10. optimè prosequitur novissimè doctissimus Villalob. *in summ. tract.* 1. *diffic.* 4. *n.* 3. & sic quando hujusmodi cognitio extrajudicialis per viam violentiæ, competens Principibus supremis, ex principiis juris naturalis: & omni jure admitteret aliquem probabilem dubitationem, per tam longum usum, ac consuetudinem immemorialem cessaret penitùs. Et illa Doctorum opinio, cui consuetudo adhæret, omnino præferenda est; Duennas post Neviz. *in regul.* 100. *versiculo fallit primo*, latè plures recensens Alphons. Ojed. *de beneficiorum incompatibilit.* 1. *p. c.* 19. *n.* 46. Anton. Quessa. *divers. qu. st. cap.* 16. *n.* 5. *versiculo & ita*, Iss. *in l. post dotem, num.* 100. *solut. matrimonio*, Decius *cons.* 141. *juxta finem.* Decian. *cons.* 44. *col.* 2. *ex num.* 9. *& cons.* 52. *vol.* 2. *ex num.* 1. Cavalin. *in milleloquio* 140. Pulchrè Burg. de Paz. *in proœmio legum Tauri, ex num.* 225. Optimè Cæned. *in quæstio. Canon.* 8. *n.* 10. Gregor. Lopez *in lib.* 53. *tit.* 6. *part.* 1. *glos.* 1. *in fin.* & rursus *l.* 54. Molin. *lib.* 2. *cap.* 6. *n.* 58. Rot. *decis.* 574. *n.* 3. *p.* 1. in novissimis, & subdit Decius *in cap. ac si clerici*, quòd licèt inter Doctores dubium sit, super articulo etiam bonorum Ecclesiæ. valet consuetudo, & opinio ei adhærens, ita mirè loquitur Hippolyt. de Marsi. *in cap. at si clerici, de judi. num.* 205. Aretin. *in cons.* 11. Alexand. *cons.* 207. *penult. col. lib.* 2. Rochus de Curt. *in repet. rubr. de consuetud. q.* 4. *prin.* Decius *consil.* 43 *col.* 2. *in prin. & in cap cùm M. Ferrar. de constitutio.* & nostris in terminis post Parlador. *l.* 1. *rerum quotid. c.* 1. §. 11. *n.* 4. & Divum Thom. 2. 2. *qu.* 138. *art.* 7. tenet Cæned. *in* 123
qu. 45. *sub n.* 29. Cùm consuetudo optima sit legum interpres, *cap. cùm dilectus, de consuetudine, l. si de interpretatione, & l. si minimè ff. de leg.* Tiraquel. *de privil. causæ piæ, privil.* 27. *n.* 3. *in fin.* Navarr. *in manuali Latino, cap.* 27. *n.* 286. ubi tradit Menoch. *lib.* 1. *de arbitr. quæ* 72. *ex n.* 3. *& in tract. de præsumptio. lib.* 2. *præsumpt.* 72. *num.* 22. idem Menoch. *cons.* 871. *n.* 54. latè Gratian. *regul.* 94. Cæphal. *cons.* 220. *vol.* 3. *ex n.* 31. relatus à Josepho Ludovico, *concl.* 38. *illatione* 26. Antoni. Marcus Corrati, *lib.* 2. *commun. opinio. tit.* 9. *casu* 18. *n.* 97.

Tertiò, notandum est, quòd licèt Hispaniarum Prin- 124
cipes temporales non uterentur sua facultate, & jure illis competente ad tollendas omnes violentias, & oppressiones, sed duntaxat illæ fuissent usi per tempus immemoriale in hac specie violentiæ, scilicet, de qua in lege Regia 36. *Alçar las fuerças que les juezes Eclesiasticos, y ottras personas hazen en las causas, de que conoscen no otorgando las appellaciones, &c. tit.* 5. *lib.* 2. adhuc tamen posset hujusmodi consuetudo extendi ad alias violentiæ species, quia quando adest jus, & causa universalis; per usum partis conservatur ejus in toto, & tunc consuetudo, ac præscriptio in una juris specie, extenditur ad alios casus ejusdem speciei, de quo amplissimè usque ad refectionem plurimas, & elegantes doctrinas adducans tractavi infra 3. p. cap. 10. post principium per aliquot columnas.

Quartò, notandum est, quòd licèt Regi Catholico 125
non competeret hæc cognitio extrajudicialis jure naturali, divino, & positivo, (ut hactenus dictum est, & latiùs comprobavimus.) illi sufficere consuetudo immemorialis, de qua testatur, cujus assertioni standum est, (ut superiùs diximus ad principium hujus capituli) quia immemorialis consuetudo, quæ memoriam hominum excedit, habet vim tituli, privilegii ac veritatis, per eamque licitè fit, quod Prin- 126
ceps ex causa poterat concedere, titulumque confert, cum majori causa, quàm considerari posset, ut post multos resolvit Molina, *de primogen. l.* 1. Mascar. *de probatio.* 3. *tom. concl.* 1372. Avenda. *de exequen. manda. cap.* 4. 2. *p.* qui lepidè 1. *p cap.* 6. *n.* 8. quæ consuetudo immemorialis plures sub se continet effectus, quorum triginta enumerat Gaspar. Thesaur. *in decis.* 17. aliquid per Osasc. *in decis. Pedemont.* 101. Vincent. de Franch. *decis.* 166. Joseph. Ludovicus *in decis. Perusin.* 106. Aloys. Ricc. *in praxi decisionum jurispatronatus* 144. & in superioribus, latissime Mier. *in tract. de major.* 4. *p. qu.* 21. *à n.* 10. *& pluribus numeris antecedentibus* infinitos penè allegans, latè post plures Grassis *de effect. clericatus, effectu* 1. *à num.* 382. *& à num.* 376.

Et licèt clerici in spiritualibus exempti sint à juris- 127
dictione

dictione judicis jure divino, in temporalibus, tamen jure positivo, ut latissimè per Covar. Sese *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *à num.* 31. *& suprà*, & amplissimè infinitos referens pro utraque parte Cæned. *in q. Cano.* 4. *per totam*, & post hæc Cevall. *de cognitio. per viam violentiæ, in proœmio*, *c.* 5. ita ut nec Summus Pontifex possit in universum tollere hanc exemptionem, *in practic. cap.* 31. *n.* 4. *in fin.* Sese *de inhibition. d. c.* 8. §. 3. *n.* 131. ita ut consuetudo dans laicis cognitionem in clericos, pariter non valeat, etiam cum tolerantia Pontificis. Carolus de Grassis *ubi suprà*, *à n.* 383. ubi plures citat videndus.

128 Tamen consuetudo respectu alicujus casus particularis, valet, quia per talem consuetudinem particularem non impeditur finis exemptionis, scilicet: ne clerici impediantur, & detrahantur à divinis officiis; quia tunc ex causa publicæ utilitatis, tendentis ad conservationem, quietem, & pacem universalem, potest acquiri jurisdictio per consuetudinem limitatam ad casum particularem, ut per Jul. Clar. Covar. Jo. Garc. & Gasp. Rodrig. probat. & latissimè prosequitur Sese *in tract. de inhibition. c.* 8. *d.* §. 3. *à n.* 154. *& suprà à n.* 146. *& à n.* 130 & quod consuetudo in certis casibus limitatis, non tamen universalis & absoluta, si sit immemorialis, attribuat jurisdictionem laicis in clericos, concurrente fama privilegii, tenet post Feli. Mart. *in tract. de jur.* 34. *p. cent.* 1. *cas.* 64. *n.* 13. ubi dicit ita fuisse decisum per Rot. *in decis.* 127. *p.* 3. *lib.* 3. *diverso.* nam sicut Princeps potest jus divinum interpretari, & declarare, ita ut illud jus ad aliquem casum particularem non extendi appareat, ex aliqua fundamentali, & probabili ratione, plurimos citat Covar. *c.* 31. *n.* 4. & 5. Sese post alios *de inhibition. cap.* 8. §. 3. *n.* 151. ubi post Decium, quòd humana potestas potest interpretari, vel declarare jus divinum in materia spectante ad suam jurisdictionem, & post plures latè comprobat Grassis *de effectib. cleric. effectu* 1. *à num.* 181. ubi quando allegatur fama privilegii.

129 Ita etiam consuetudo potest distinguendo, & declarando limitare jus divinum in causa publicæ utilitatis, ita Roch. de Curt. *in c. cum tanto gl.* 1. *n.* 6. & 8. dicens quod in hoc nullus discrepat. Sequitur Sese *d.* §. 3. *à n.* 152. ergo in nostro, immemorialis hæc consuetudo potuit ex causa publicæ utilitatis, ne pax publica turbetur, hunc casum reservare Principibus temporalibus, dato casu, quòd ad eos non spectare hæc extrajudicialis violentiarum cognitio, ex principiis juris naturalis.

130 Deinde quia, ut tradit Decius *cons.* 589. *num.* 2. & *cons.* 649. ut illud quod est quæsibile privilegio, possit acquiri consuetudine immemoriali, si enim per privilegium possit Romanus Pontifex concedere Principi laico capacitatem rerum spiritualium, in aliquibus certis & limitatis casibus ob rationabilem, & justam causam, ut tradit Aufr. *de potestate sæculari super Ecclesiasticos regul.* 1. *fall.* 12. Grat. *cons.* 61. *n.* 22. & 23. *col.* 1. ubi dicit, quòd consuetudo tribuit jus Principibus sæcularibus conferendi beneficia: ergo à fortiori potest causare consuetudo in hac cognitione per viam violentiæ inter personas Ecclesiasticas, maximè cum illud non sit damnosum libertati Ecclesiasticæ, sed valde utile, ut expresè tenet Suar. *lib.* 5, *de immunit. Eccles. c.* 94. *n.* 43. *in fin.* & in simili consuetudine tradit Chaquer. *decis.* 30. *n.* 25. ubi citat Covarr. idem tradit. Anton. Thess. *decis.* 131. *n.* 12. & copiosè post plures Grassis *de effectu cleric. effectu* 1. *à n.* 373. & *à* 376. *cum seqq.*

131 Et ulteriùs quoniam cùm Summus Pontifex possit Principi sæculari, vel alteri laico concedere privilegium procedendi contra clericos in aliquibus limitatim casibus, aut respectu certorum clericorum, aut etiam delegare, ut testantur Decius *in cap. præterea n.* 8. *de off. deleg. & in cap.* 2. *de judiciis.* Alexan. *cons.* 74. *n.* 9. *in* 4. Menoch. *de retinen. rem.* 3. *n.* 35. Pacian. *cons.* 116. *n.* 116. & 117. ubi loquuntur etiam de facultate excommunicandi, & conferendi beneficia: ergo idem poterit acquiri, tacito ejus consensu, consuetudine immemoriali, cùm privilegium inducat, ut post Decium, Bellug. Rolan. à Vall. Alexan. Pacian. & alios tenet Sese *in epistola ad Regem*, *n.* 100. *& n.* 46. & latiùs *in d.* §. 3. *à n.* 152. vide latissimè Grassis *de effectib. cleric. effectu* 1. *à n.* 388. *& suprà à n.* 383.

Qui quidem Sese *in epistola ad Regem*, *l.* 2. *decisionum. ad prin. n.* 112. post plurimos resolvit, quod quando consuetudo præscripta est immemorialis, & cum ea concurrit fama privilegii, *ut in d. l. Regia* 36. habet vim sicut privilegium papale, docet Puteus *decis.* 365. Paci *cons. fin. n.* 121. Aufrer. *reg.* 1. *n.* 20. *versiculo duodecimo fallit. de potestate sæculari*, Benedict. *in c. Raynut. verbo. & uxorem nomine Adelasiam*, *decis. n.* 169. Pacian. *cons.* 166. *n* 120. Rot. *decis.* 215. *p.* 1. *novissima*: ubi sufficit fama privilegii vaga & incerta. Rip. *in c.* 2. *nu. penult. ad fin. de jud.* primos pro hac doctrina citat Carolus de Grassis *in tract. de effectib. cleric. effectu* 1. *à n.* 381. *cum seqq. & suprà.* 132

Et idem quòd fama, operatur probatio, Principem habere alia majora, seu æqualia privilegia, super Ecclesiis, tunc enim cum immemoriali præsumitur talem consuetudinem legitimo initio esse, vel fuisse introductam, Benedict. *ubi suprà decis.* 2. *n.* 117. *versiculo ex quibus resultat.* Roland. à Vall. 23. *in fin. lib.* 2. latè prosequitur Sese *in d. epistol. n.* 112. & cùm in sacra Catholica Majestate Hispaniarum Rege concurrant tot, tantaque alia privilegia, prout est, ut Prælati ante Episcopatuum, & prælatiarum possessionem, jurent Regi fidelitatem, de quo suprà; item ut possint præsentare omnes Episcopatus, ac beneficia consistorialia, seu monasteria virorum, quæ sunt Pontificis dignitati, & ejus consistorio reservata, de quo latiùs infrà 3. p. cap. 10. per totum, & alia immemorialia, & de privilegio percipiendi tertiam partem decimarum nonnullorum beneficiorum, quod *tertias*, diximus, *lib* 1. *tit.* 21. *lib.* 9. *recopil.* Lassar. *de gabel. cap.* 19. *n.* 36. Suar. *allegatione* 28. Puteus *decis.* 319. *l.* 3. de quo per Cevall. *in contra commun. qu.* 822. *à n.* 70. ergo nihil mirum, ut præsumatur justo principio fuisse introductam. 133 134 135 136

Et insuper, quoniam cùm isthæc cognitio extrajudicialis per viam violentiæ sit recepta; & inducta per tam longum usum, activè, & passivè universaliter per clericos, & Prælatos Ecclesiæ, ac laicos; dicetur consuetudo mixta, clericorum, & laicorum; quæ magnam vim habet, etiam in rebus, & negotiis Ecclesiasticis, ut per text. insignem *in cap. cùm venissent*, ibi; *Legi regni innitentes*, *de eo quod mit. in poss.* & ibi Abb. *n.* 3. text. *in cap. cum causa, de re jud.* ubi Abb. *n.* 4. Feli. *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ*, *n.* 80. *versiculo secundus casus*, *de constitutio.* Rochus de Curte *in c. fin. section.* 8. *n.* 65. *de consuetud.* Cov. *pract. qu. c.* 31. *n.* 5. & Decius *in c. ad nostram*, *n.* 3. *de probatio.* Sese *in epist. ad Regem*, *n.* 111. latissimè Joan. Garci. *de nobilit. gl.* 6. *à n.* 35. & in simili mixta consuetudine clericorum, & laicorum, idem tenet Barb. *in l. Titia*, *n.* 33. *versiculo præterea*, *ff. solut. matrimon.* qui loquuntur in acquirenda jurisdictione: ergo à fortiori dicendum est de hac cognitione extrajudiciali per viam violentiæ, ubi nulla inest jurisdictio, sed nuda, & absoluta potestas Principis, quantum est necessaria duntaxat ad tollendam violentiam, maximè cum sit utilis Ecclesiæ, imò quod plus est, hæc consuetudo originaliter fuit introducta ab Ecclesiasticis personis, quæ versantur in judiciis ecclesiasticis; pro quorum vexatione, & oppressione habent recursum ad Regem, pro quibus ulterius facit quæstio, quam disputat Marc. Anton. Genuens. *in tract. de Eccles. seu prax. Eccles. qu.* 669. quia post alios resolvit, quòd quando consuetudo fuit primitiva, seu inducta clericorum, & laicorum dicitur mixta, quæ absque dubio ligat clericos; ut latius 137 138

per

per eam post Anton. de Butr. Imol. Feli. & Picum latissimè comprobat post plurimos Carolus de Grassis *d. effectu* 2. *à n.* 201. *fol.* 346.

139 Maximè quoniam in hac immemoriali consuetudine concurrit Romani Pontificis scientia, non solùm tacita, & præsumpta, sed etiam expressa. Præsumpta, quoniam hujus cognitionis per viam violentiæ conscii sunt omnes Nuntii Sedis Apostolicæ, qui in Curia Regia Christianissimi, & prædecessorum residere solent, quibus notissimam esse nemo dubitavit, cùm causæ coram eo verterres in dies per hanc viam violentiæ prorrahantur ad suum Regium Senatum ad quem recurrunt oppressi, in quo vim fieri declaratur, deferri, & reponi jubetur, & insuper Archiepiscopis, & Episcopis, aliisque Ecclesiasticis Prælatis, totius Hispaniæ, eadem ratione, hæc cognitio per viam recursus plusquam notissima & manifesta est absque contradictione, & ulla repugnantia, & ab eis ad eosdem Nuntios quotidiè, & frequentes interponuntur appellationes; ad quos transportantur acta, quibus decreta Regii recursus per viam violentiæ inserta sunt, & utroque modo scire debent Nuntii hanc Regiam protectionem; ut in similibus terminis, juribus, & Doctoribus, hoc probat Narbona, *de appellat. à Vica. Archi.* 2. *p. fundam.* 5. *num.* 13.

140 Unde sequitur, quòd in præscriptione contra Principem, & summum Pontificem, scientia officialium sufficiat ad illius præjudicium, Bal. *in l. si publicanus*, §. *fin. num.* 2. *ff. de publica.* Aymo. *de antiquit. tempor.* 4. *p.* absolutiss. *num.* 23. Bal. *de præscrip.* 2. *p.* 5. *p. q.* 3. *sub n.* 8. Tiraq. *de nobilit. c.* 14. *num.* 3. Covar. *in regul. possessor.* 2. *p. in initio*, *n.* 8. *versic. tertio circa fin.* Nicol. Garc. *de benef.* 5. *p. c.* 5. *in* 136. Rota Romana in una Reatina beneficii *decis.* 166. & *dec.* 600. *n.* 5. *p.* 1. *divers.* & iterum tenuisse Rotam, in una Mediolanen. præeminen. 15. Decemb. 1589. coram Bubal. firmat. Nicol. Gar. *ubi proxime*, & ex Alexand. Decio, & aliis tenet Card. Tusc. *practic. con. litera C. conc.* 396. *n.* 39. Joan. Narbon. *in tract. de appell. Vicarii ad conc.* Arch. *Tolet.* 2. *p. fundam.* 5. *n.* 10. qui loquitur de præscriptione contra Romanum Sedem in casu difficili, quod fundamentum elegans est, quod nulli Doctorum hujus cognitionis justificationem tractantes attigerunt.

141 Et inducitur hæc Sedis Apostolicæ scientia, quia multi fuerunt Summi Pontifices ex Hispaniarum Regnis oriundi, ut de Damaso I. Alexand. VI. Benedict. XIII. Calixto III. Joanne XXII. qui tam salubrem usum, & laudabilem consuetudinem sciebant, prout testatur Cæned. *in q. Cano.* 45. *n.* 27. *ad fin.* quos hanc scire præsumendum est, cùm ex hoc Regno orti essent, & tamen illud tolerarunt, hoc enim ita notabile non præsumitur Summos Pontifices ignorasse; argumento text. *in cap. cùm illorum*, *de sentent. excomm.* maximè quoniam cum omni jure naturali, divino, tot Pontificum decretis, conformitate, & declaratione concordant, quæ omnia Pontificem non censetur ignorasse, quoniam jura in scrinio pectoris sui censeatur habere, *c.* 1. *de constitutio. lib.* 6.

142 Et hanc consuetudinem, ac salubrem recursum ad Regem pro defensione naturali ad tollendam violentiam, ut Judex Ecclesiasticus deferat, & reponat attentata, & violentiam factam, pluribus Rotæ Romanæ decisionibus approbatum esse reperimus, & testatur eleganter videndus Lancelo. *de attenta.* 2. *part. cap.* 4. *lite pendente*, *limi.* 1. *num.* 36. *cum seqq.* ut in una coram Prospero, ut est decisio in recollectis per Achil. de Grassis *dec.* 34. *attentare noluerunt sub tit. de attentat.* quem etiam refert Mandos. *in tract. de commiss. in* 14. *formul. commissio*, *attent. verbo revocandi*, *q.* 4. dummodo in hujusmodi recursu ad Regem modus defensionis non excedatur, ut resolutum fuit in una Cæsar-Augustana juris eligendi coram Domino Oradino 7. Februarii 1571. secundùm quam resolutionem fuit deinde idem tentum in alia Vercellensi jactationis Parochialis de Aldea coram Paleoto sub die 27. Junii 1561. ut est in recollectis per eundem Paleotum, *decis.* 374. incipit *divinum erat*; testatur Lancelot. *ubi proximè*, *numer.* 38. & pluries etiam semper hanc consuetudinem, & recursum ad Regem per viam violentiæ, & extrajudicialis defensionis amplexam esse per Rotam, & curiam Romanam testatur doctissimus Sese, *in tract. de inhibit. Magistrat. justitiæ Aragonum*, *c.* 8. §. 3. *n.* 171. *cum sequentibus*, ubi ad liferam refert sequentes decisiones.

Et imprimis ita decisum fuisse in una Tarraconensi 1
Villæ de Reus, 4. Decemb. 1592. coram R. P. D. Se- 43
raphino in hæc verba: fuit per Dominos consultum possessionem captam per Dominum Archiepiscopum non fuisse attentatam, quia Archiepiscopus habebat facultatem illam capiendi propria authoritate, sibi concessam in brevi confirmationis. Unde licèt urbaniùs agendo fuerit aditus Judex sæcularis pro assistentia, non tamen hoc fecit, quin voluerit uti facultate sibi competenti. Parisius *consil. ult. lib.* 4. Achil. *decis. ult. de attenta* per Doctrinam Bart. *in lib.* 2. *numero* 26. *C. de pignor.* Ruin. *consil.* 252. *numero* 10. *libro* 4. Socin. *consil.* 82. *numero* 8. *lib.* 5. Decius *in l. ult. numero* 5. *Cod. de pactis.* Zuchar. *in lib.* 1. *numero* 49. *eodem titulo*, & universitas non possidebat, unde cessat doctrina allegata in contrarium. Bart. *in l. creditores. Cod. de pignor.* Nec obstat inhibitio Rotalis, cùm data fuit juxta formam commissionis quæ habet clausulam sine præjudicio exequutionis literarum Apostolicarum, Put. *decis.* 323. *lib.* 1. cum aliis allegatis per Modernos; Peruf. *de attenta. post inhibitio. in* 3. *limit.* Nec obstat quod hæc clausula sit restituta, ita ut non impediat exequutores Apostolicos, quia non ideo censetur ablata facultas capiendi propria authoritate, cùm exequutio literarum Apostolicarum sit simpliciter reservata, ultra quod possessio ita potest sustineri, tanquam data ab exequutoribus Apostolicis, quia à Domino Amerino exequutore deputato in literis fuit expeditus processus, fulminatus, directus omnibus, & singulis, qui fuit præsentatus Joanni Sabales officiali Regio, ad quem universitas habuerat recursum; & illius vigore potuit procedere, uti metus exequutor, ad notata *in c. fin. de præsumptio.* & sic cessat quod dicitur inferiores citra titulum attentatorum non potuisse se in hujusmodi exequutione intromittere, ex quo Papa dans speciales exequutores videtur hanc exequutionem ad se advocasse, *juxta cap. ut nostram*, *de appell.* Rot. 3. *de appella. in novis.* Felin. *d. c. fin. n.* 35.

Et ulteriùs aliam etiam & mirabilem decisionem refert Sese ubi proximè *d.* §. 3. *à num.* 174. in una Salmantin. Canonicatus. 24. Maii 1594. coram illustrissimo Domino Blanqueto; qua determinatum fuisse per Rotam Roman. in hæc verba: Resolutum fuit Antonium de Soria manutenendum, cùm enim per resignationem Felicis factam in manibus ordinarii vacaret possessio Canonicatus, de quo agitur, Rot. *de renuntia. in antiquis.* Cassad. *decisione* 4. *num.* 2. *de restitut. spol.* potuit illius capere possessionem Antonius, & ejus possessio est manutenibilis.

Non obstat quod acta non sint integra; quo notarius testatur de continuato registro fol. 42. non obstat exceptio excommunicationis propter recursum ad consilium Regium: nam iste recursus hoc casu ad defensionem propriæ possessionis, & appellationis admissionem non est improbatus, Achil. *decis.* 36. *de appellat.* urbaniùs enim egit, cum potest judici de facto procedenti, de facto etiam resistere, Paris. *consil. ult. libro* 4. & fuit dictum in illa Tarraconen. Villæ de Reus coram R. P. D. meo Decano; præterea excommunicatus auditur pro defensione suæ possessionis, *cap. intelleximus de judic.* Menoch. *de retinend. rem.* 3. *numero* 72. & *sequent.*

Nec refragatur allegata ex defectu tituli, primò, quia in hoc judicio retinendæ non obstat hujusmodi defectus, ut fuit novissimè resolutum coram R. P. D. meo Corduba, in una Parmen. prioratus: secundò, quia hoc respicit petitorium: tertiò, quia cum prior secundo loco constitutus priùs resignaverit, primus censetur revocatus, Cassad. 2. *de appell.* Vant. *de nullita. ex defectu mandati. n.* 171. Possessio Didaci non venit consideranda, cùm sit mera turbatio, & judex nulliter ad ejus favorem processerit, & Antonius nunquam se habuit pro spoliato.

Idem etiam fuerat judicatum in alia decisione Rotali, quæ est in recollectis per Roma. P. D. Achil. de Grass. sacræ Rotæ auditorem præstantissimum, *& dec.* 36. *sub tit. de appellat.* cujus verba sunt: Attentare illom noluerunt Domini in una Eluen. coram Domino Prospero; qui post inhibitionem à Rota ivit ad consilium Regium, pro manutentione possessionis suæ, quam poterat propria authoritate defendere, quia urbaniùs egit, per plura quæ ponit Paris. *consil. ult. volum.* 4.

145 Imo & quod magis est hujusmodi cognitionem per viam violentiæ qua Principes temporales utuntur extrajudicialiter ad defensionem vi oppressorum, expressè approbatam fuisse per Romanam sedem tempore Martini Pontificis (cujus Bullam inferiùs referam) testatur Guido Pap. *q. Delphi.* 1. *& q.* 85. Sese *in epistol. ad Regem, n.* 97.

Ex quibus Rotæ decisionibus, quæ elegantissimæ sunt, satis scientia Romanæ sedis ac Dominorum Rotæ apparet, & deducitur, & quia cùm Regna Christianissimi Regis Hispaniarum sint ampliss ima, ut refert eleganter Doctor Didacus à Morla 1. *p. alleg. pro Reg. extran. n.* 5. & Lancell. Corrad. *in templo omnium judicum* 1. *p.* 1. *l.* 1. *c.* 2. §. 3. *ex n.* 14. & Cæn. *in collecta.* 51. 1. *part. num.* 4. Camil. Borrel. *cons.* 74. *volum.* 1. *numer.* 37. & Bobadilla *lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 212. & idem Cæned. *in quæst.* 45. *numero* 29. & quotidie plures Regnicolæ in Curia Romana causas agentes assistunt, quæ causæ præsertim de partibus vehuntur ad Romanam Curiam, per viam appellationis, in quorum discursus pluries ad suprema tribunalia Regia trahuntur per viam violentiæ, ut judices Ecclesiastici deferant, & reponant, cum quibus articulis, & decretis Regiis, in eis insertis, dictæ causæ ad Curiam Romanam mittuntur, verisimile quidem est, id non esse ignotum aliis Summis Pontificibus, & quia verisimile præsumitur, imo talem recursum censeantur approbare.

146 Quia cùm cognitio violentiæ, & salubris ad Regem recursus non sit damnosus libertati Ecclesiasticæ, sed potiùs valdè illis utilis, ut in terminis tenet Suarez *l.* 4. *de immunit. Ecclesiar. cap.* 44. *num.* 43. & post hæc Cevall. *in tract. de cognitione per viam violentiæ, gloss.* 14. *sub nu.* 4. Carolus de Tapia *in compila. jur. reg. Neapol. l.* 3. *rubr.* 4. *super cap.* 266. incipit *præcepti, nu.* 8. *fol.* 28. alios citavi *infrà n.* 239.

147 *& seqq.* Sequitur ut privilegium aliorum utile clericis, præsumatur à Papa approbatum. Hostiens. *in cap. fin. de censibus.* Abb. *in cap. Eccl. sanctæ Mariæ, num.* 9. *de constitutio.* Sequitur Mart. *de juris.* 4. *part. cent.* 1. *cas.* 59. *n.* 4. *&* 5. maximè ubi ex eo non resultet jurisdictio sæcularis, prout in hoc recursu, ut declarat Mart. *ibi*, pro quo facit text. elegans *in l.* 1. §. *magistratum autem*, ibi, Cæterum si scit & passus est eum in nave magisterio fungi, ipse eum imposuisse videtur, *ff. de exercitoria actione.*

148 Et comprobatur, nam patientia, & tolerantia Romanorum Pontificum, vel cujusvis alterius Principis qui prohibere, vetare, sive impedire potuit, dispensationem, confirmationem, & actus validitatem inducit, *l. quid ergo* 13. *versiculo, certò, ff. de his qui not. infam. l. cùm plures* 60. §. *locator, ff. locati, l.* 1. §. *magistratum autem ff. de exercit. act. l. an in totum, C. de ædificiis priv. l.* 1. §. *scientiam. ff. de tribut. actio.* Felin. *in cap.* 1. *n.* 6. *versic. lex nova, de treuga & pace*, Barbal. Angel. & alii relati per Surd. *cons.* 371. *n.* 58. *vol.* 3. *gl. fin.* ubi Abb. *n.* 8. Butr. *in cap. quia circa, de consang. & affin.* Innoc. *in c. veniens, n.* 4. *de filiis Presbyter.* Alex. *in l. fin. adl. Jul. de vi privat. & in l fin. ff. de adult. & cons.* 1. *nu.* 45. *& cons.* 107. *nu.* 10. *lib.* 2. Joan. de Anan. *in cap. sicut Judæi*, 9. *n.* 12. *de Jud*, ibidem Feli. *num.* 1. *&* 2. *c. quæ in Eccl. n.* 7. *de constitutio. & in d. c. de treuga & pace*, Decius *cons.* 36. aliàs 327. incipit. *viso casu præpositio n.* 3, *versiculo* 4. *& ult.* Iff. *in l. omnes populi, nu.* 48. *ff. de just & jur. & in l. ubi pactum. n.* 17. *C. de transf.* Guil. de Cun. *in l.* 1. *in princ. ff. de exerc. actione.* Nel. *in tract. bannitor.* 3. *p.* 2. *temp. q.* 84. Hippolyt. Bonac. *quæst. crimin. verb. de bannis, pag. mihi* 30. Ant. Sola *ubi suprà n.* 142. Hippolyt. de Marsil *singul.* 77. *per totum*, Tiber. Decian. *cons.* 124. *n.* 20. *vol.* 3. Aug. Beroïus *cons.* 173. *nu.* 61. *vol.* 1. Cassanate *cons.* 39. *nu.* 23. & 40. Ant. Sala, *in constitutiones antiquas Ducatus Sabaudiæ, gloss.* 4. *proœmii, n.* 40. & 41. Gonzal. *in regul.* 8. *Cancell. gl.* 9. §. 2. *num.* 87. *& sequent.* Flamin. Paris. alios referens *de confident. benef. quæst.* 40. *ex num.* 16. & in terminis nostris, quod hæc sententia, & tolerantia Romanorum Pontificum habeat vim dispensationis, tenent Guillelm. Benedict. *in cap. Raynut. in verb. & uxorem nomine Adelasiam, num.* 58. & 59. optimè Menoch. *in cons.* 1000. *n.* 67. Cæned. *in Canon. quæst.* 45. *num.* 28. ubi receptissimam sententiam dicit.

Nec à proposito nostro dissentit pulchra & celebris Ancharani doctrina, *consil.* 161. *ad fin.* dicens: quod si 149
clericus possideat duas Ecclesias patiente superiore ex hujusmodi patientia dictarum Ecclesiarum unio facta, & ob id etiam remissa pœna præsumitur, uti refert. Dec. *respons.* 4. *num.* 24. *ad fin. volum.* 4. Narbon. *in tract. de appellat. à Vicario ad consil. Archiepiscopi Toletani.* 150
2. *part. fund.* 5. *n.* 6. *& suprà*, & quia Summi Pontificis tolerantia in eo quod à jure naturali non prohibetur, pro expressa dispensatione habetur, ut post Abbatem *in c. clerici el* 2. *num.* 4. *de vita & honest. clericor* Loaz. *de matrim. dubit.* 12. *n.* 32. *in fin.* & Mascard. *de probatio. vol.* 3. *concl.* 115. *n.* 1. tenet Cæned. *in quæst. Canon.* 45. *sub n.* 30.

Imo in casu nostro scientiam, & patientiam Summorum Pontificum consensu expresso fortiorem esse, ex quo ipsi diu tolerarunt, planè est, quia præsumptus consensus ex scientia, & non contradictione cum tem- 151
poris diuturnitate inductus, consensu expresso fortior reputatur, ut eleganter respondit Cravet. *consil.* 640. *nu.* 10. *lib.* 4. quem sequitur doctissimus Cassanate, *consil.* 29. *numero* 40. Narbon. *ubi proximè*, *num.* 9.

Er pro hujus consuetudinis immemorialis justificatione, illud erit notandum, quòd ejus initium hominum memoriam penitus excedit, quod ab eo sumendum esse necessarium est, à quo meum, & tuum, sibi usurpationes, & violentiæ inter gentes inceptæ fuerunt 152
ob eorum malitiam, exorbitantiam, & tyrannidem, ad quam exclusionem, & propulsionem, ac inferiorum defensionem, Regna creata sunt à Deo, juxta ea quæ ampliss imè principio hujus capituli dicta sunt, ut de utriusque rei initio, doctè, & exactè videre poteris apud Martam *de jurisd.* 1. *p. cap.* 1. 2. 3. *&* 4. *& sequent.* quæ consuetudo talis est efficaciæ, prærogativæ, excellentiæ, & virtutis, ut in qualibet dispositione Pontificia 153
(qua sublata est consuetudo) non censeatur comprehensa, nec exclusa, etiam quibuscumque verbis generalibus utatur, ut docet glossa recepta *in cap.* 2. *de pr. hoc lib.* gloss. *verbo præscriptione in authentico ut de cætero commutat.* §. *de cætero*, & ibi Angel. *n.* 1. *collat.* 5. Rip. *in l. nemo potest, n.* 115. *ff. de l.* 1. Carol. Ruin. *lib.* 2. *cons.* 13. *n. fin.* Matthæus Afflict. *decis.* 253. *n.* 5. Bertran. *consil.* 98. *n.* 12. Cravet. *de antiquit. tempor.* 4. *part.* §. *materia ista, n.* 4. Boër. *d.* 39. *n.* 12. Ruin. *c.* 13.

nu 20.

n. 30. *lib.* 2. Rochus de Curte *in cap. fin. de præscrip. sect.* 7. *concl.* 6. *n.* 10. Tiraq. *de retract. convent.* §. 1. *glos.* 1. *n.* 12. Covarr. plures referens *l.* 3. *variar. resolut. cap.* 13. *num.* 5. Avend. *respons.* 16. *num.* 1. Pelaëz de Mier. *de major.* 4. *p. q.* 20. *num.* 51. Flores de Men. *q.* 10. *num.* 44. Emmanuël Rodrig. *quæst. regul.* 1. *num. quæst.* 9. *art.* 1. Anton. Gab. *lib.* 3. *commu. opin. tit. de præscription. concl.* 1. *n.* 27. *versiculo contrarium*, & cum aliis pluribus resolvit Joan. Gutier. *practic. quæst. lib.* 3. *q.* 77. *num. fin.* Tiber. Decian. *tom.* 2. *resp.* 44. *n.* 19. Rol. à Valle *cons.* 59. *n.* 17. *lib.* 34. Ottalor. *de nobilit.* 3. *p. c.* 7. *n.* 11. Chassan. *in consuet. Burg. rub.* 9. *de mains mortes*, §. 2. *in verbo*, *porque el que laps de tems*, *n.* 1. plures tradit Mascar. *de probat. conclus.* 1372. *n.* 45. *cum seqq. vol.* 3. & hanc esse verissimam opinionem testatur Andr. Fachin. *lib.* 2. *cons.* 87. *num.* 22. *cum seqq.* Narbon. *de appella. ad consilium Archiepiscopi Toletani*, 2. *p. fundam.* 3. *n.* 9. & 10.

154 Quorum omnium sententia, vel ex eo solùm manifestè comprobatur, quòd scriptum est in Sacrosancto Concil. Trident. *sess.* 22. *de reformatione*; *cap.* 8. *ad finem*, sub illis verbis: Non obstantibus quacumque consuetudine, etiam immemoriali privilegio, aut statuto. Quo in loco sancta Synod. ad excludendam immemorialem consuetudinem, non solùm scripsit, quacumque consuetudine, quasi his verbis, licèt generalibus, non comprehendatur, sed etiam immemorialem expressit, ut videretur excluſa, ita & similiter expendit Azeved. 2. *titul.* 25. *lib.* 4. *recopilat. n.* 10. facit declaratio Cardinalium de sacrosanct. Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. ubi cùm sancta Synodus disposuisset, ut causæ omnes ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiamsi beneficiales sint, in prima instantia coram ordinariis locorum duntaxat cognoscantur, & non coram illis, licèt quibuscumque consuetudinibus fuerint muniti, sacra, inquam, congregatio decrevit d. S. Concil. Tridentin. decretum generalissimis illis verbis immemorialem consuetudinem minimè sustulisse, quam declarationem sæpissimè per Rotam observatam testatur Hieronym. Gonz. *regul.* 8. *Cancell. glos.* 33. *num.* 5. Ex qua doctrina sequitur, quòd licet aliqua Pontificali dispositione sublata sit consuetudo, ut judices sæculares ea non possint adquirere jurisdictionem in laicos, imò, & quod plus est ut ex eadem doctrina colligitur, si expressè tollatur consuetudo recurrendi ad Principes per viam violentiæ, non potest comprehendi hæc immemorialis.

155 Et si quis contendat à Principibus sæcularibus hanc tollere potestatem ex sententia Covarr. *in d. c.* 35. *n.* 3. *vers.* 5. non serò sed statim comperiet experimento manifestissimo, quantum calamitatis Reipublicæ Christianæ invexerit, & intulerit, & idem asseverat Azeved. *in lib.* 1. *titul.* 6. *libro* 2. *in versiculo præsertim. pag.* 145. Cæned. *in Cano. quæst.* 49. *num.* 35. & alii moderniores rem hanc tractantes: unde quamvis à viris sapientissimis optatum est, ut summa Ecclesiæ potestas, id est, summus Pontifex, audita hac Regum praxi, & ratione determinet opportunum remedium pro communi pace & bona gubernatione, ut inquit Navarr. *in num. cap.* 27. *num.* 69. & quos refert Henriq. *lib.* 14. *c.* 12. *num.* 6. *in glos.* 11. asserit tamen, quò nullum hactenus inventum est aptius remedium, quàm, ut praxis hæc immemoriali consuetudine confirmata conservetur.

156 Et hanc consuetudinem Hispaniæ immemorialem cognoscendi inter Ecclesiasticos ad tollendam vim, defensionemque vi oppressorum, ut legitimam, & immemoriali usu receptam, & à Sede Apostolica approbatam, probant, defendunt & testantur plurimi gravissimi Doctores, Avenda. *in capit. prætor.* 2. *part. nu.* 12. *versiculo decimus casus*, *& in* 1. *part. cap.* 1. *n.* 32. eam etiam consuetudinem approbat Salced. *in praxi ad Ber-Salgado de protect. Reg.* nard. *Diaz. cap.* 102. *versic. hinc etiam.* doctissimus Navarr. *in manual. cap.* 27. *à n.* 69. & 70. Cordub. *in summa quæst.* 35. Azeved. *in l.* 2. *titul.* 6. *lib.* 1. *de recopilat. à n. fin. versiculo secùs verò* Lancelot. 2. *part. cap.* 4. *n.* 36. Joan. Garc. *de nobilit. gloss.* 12. *n.* 54. Segur. de Habalos *in director. judicum Ecclesiasticorum*, 2. *p. cap.* 13. *n.* 52. Olan. *litera l. num.* 77. & *litera C. n.* 34. Nostras Gasp. Rodrig. *de annu. reddit. lib.* 1. *quæst.* 17. *num.* 61. & 63. Gutier. *l.* 1. *Cano. quæst. cap.* 34. *num.* 25 Michaël Axia *de exhiben. auxil. fundam.* 27. Anton. Oliban. *in tract. de jur. fisci*, 14. *num.* 15. doctissimus Castell. à Bobadill. *in sua Politi. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 138. & *cap.* 19. *num.* 31. Vival. *in Candelab. aur. in bulla in Cœna Domini*, *casu* 14. Castill. *in lib.* 49. *Tauri*, *n.* 3. Parlador. *rer. quoti. differ.* 9. *n.* 24. Veg. *in sum. tom.* 1. *cap.* 29. *num.* 1. *in fin. versic. nota*, *que el Rey*, & *in cap.* 85. *casu* 141. *versiculo nota para esto*, Mexia *ad l. Tolet. fundam.* 11. *part.* 2. *num.* 47. Gratian. *regu.* 9. *n.* 25. optimè Sese *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *num.* 158. & expressiùs *in numero* 45. ubi allegat Avend. *d.* 1. *part. cap.* 1. *à numero* 13. *cum sequentibus*, & Aviles, idem etiam tenet Greg. Lopez *in l.* 13. *titul.* 13. *part.* 2. *in gloss. ninfuerça*, *litera E.* Humad. latissimè *in eadem l.* 13. *glos.* 4. *in verbo ninfuerça*, Covarr. *in practi. q. cap.* 31. Morla, *in empor. jur.* 1. *part. titul.* 2. *quæst.* 14. *num.* 5. Cæned. *in collecta.* 6. *jur. decretum*; & latissimè doctissimèque multa in comprobationem hujusmodi consuetudinis congerit in *Can. n. quæst.* 45. *à num.* 27. *cum multis sequentibus*, & post hæc Cevall. *in epistol. ad Regent*, *à. n.* 66. *& in quæst.* 897. *commun. contra comm. à n.* 222. & iterum *in tract. de cognitione per viam violentiæ glos.* 2. & talem consuetudinem probat Marta *de jurisd.* 1. *part. c.* 12. *n.* 3. & 4. & novissime Peguera *decis.* 9. *num.* 6. ubi bene illam defendit.

Nec est credendum, Reges Christianissimos, fidei 157
zelotes justissimos & sanctissimos Catholicæ Re igionis conservatores, Sedi sanctæ Apostolicæ obedientes, sanguine proprio Hispaniam à faucibus inimicorum redimentes, si eam consuetudinem injustam, & in Ecclesiæ præjudicium existimassent, nunquam toleràssent, nec peccato, & censuris involvissent, si justa ratione moti non fuissent, cùm sanctissimi sint, & fuerint, laudabiliterque vixerint. Præsumendum igitur est, eos tali consuetudine utentes, suisque relicta posteris, non caruisse fundamento, cui favet quod dicit Bobadill. *in politi. lib.* 2. *cap.* 18. *numero* 139. & doctissimus Sese *de inhibitio. cap.* 8. §. 4. *num.* 6. scilicet, die 8. Junii 1568. coram Domino Joanne de la Naza, in justitia Aragonum fuisse congregatos in Camera 158
sui consilii triginta & septem advocatos de gravioribus Regni, qui consulti fuerant super his recursibus, & formis, ne pendente appellatione violenter attentetur à Judice Ecclesiastico, & quasi omnes dixisse firmat, pendente appellatione, absque scrupulo provideri debere.

Et quod magis rem hanc, & cunctorum conscientias securas reddit, illud præcipuè, quòd hujusmodi cognitio extrajudicialis per viam violentiæ non est nova horum Hispaniæ Regnorum introductio, quoniam in omnibus ditionibus, Regnis, & Provinciis, & na- 159
tionibus, Catholicæ Christianæ Religionis, eadem cognitio extrajudicialis nudaque inter Ecclesiasticas personas ab oppressionibus defensio observaretur, ut testatur Covarr. *in pract. quæst. c.* 35. doctissimus Sese *tract. de inhibitio. cap.* 8. §. 4. *nu.* 6. iterum §. 2. *nu.* 5. & Bobadil. *lib.* 2. *cap.* 19. *n.* 139. & multo post hæc Cevall. *in epist. ad Regem*, *n.* 96. & iterum *in commun. contra commun. n.* 897. *n.* 252 & ulterius *in tr. de cogni. per viam* 160
violen. l. 4. *n.* 7. prout servari in regno Portugalliæ testatur Navarr. *in c. cùm conting. de rescrip. rem.* 1. idem in regno Borgeniæ affirmat Boër. *decis.* 69. *n.* 23. hoc idem remedium in Senatu Neapolitano docet Afflict. *decis.* 2. 161
& *decis.* 24. Thomas Gramati *decis.* 78. *n.* 2. Menoch. 162

de recup. poſſ. rem. 1. *n.* 120. & Chaquer. *dec. Pedemont.* 30, & Rebuff. *in comment. Regal. conſt. Fran. t. de poſſ. benef. gl.* 2. n. 8. Guill. Benedict. *in c. Raynut.* 1. *p. verb. & uxorem nomine Adelaſiam*, *n.* 39. *de teſtam.* Navarr. *d. rem.* 1. *caſ.* 16. Carol. de Graſſ. *Regal. Fran. lib.* 9.
163 *jur.* 7. & in regno Franciæ teſtantur. Rebuff. *ibid.* Olivan. *tract. de jur. fiſci*, *c.* 3. *n.* 36. Michael Axia *de exhi-*
164 *ben. auxil. fundam.* 24. Navarr. & Carol. de Graſſal. *ubi proximè*, & in regno Aragonum teſtantur Seſe *c.* 8. §. 2. *n.* 5. *&* 36. Bobadill. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 18. *à n.* 319. *& cap.* 19. *n.* 31. *cum ſequent.* Portoles *in ſcholiis ad Molinam* §. *appellatio*, *n.* 31. Cæned. *in*
165 *pract. Cano. quæſt.* 45. *num.* 49. ſimilem conſuetudinem habere Navarr. ex l. Regia confirmatam firmat Olanus *litera I. num.* 77. *& litera C. n.* 33. idem in regno
166 Sabaudiæ, ut tradit Anton. de Herrer. *in informatione juris*, quam fecit pro omite Stabilio *cap.* 36. *in fin.* &
167 idem practicari in regno Catalauniæ, teſtatur Olivan. *de jur. fiſci*, *c.* 1. *n.* 36. Fontanel. *de pact. nuptial. gl.*
168 3. *part.* 3. *concl.* 4. *à num.* 8. *& num.* 17. de Senatu Sebuſiano teſtatur Antonius Faber. *in ſuo Cod. l.* 7.
169 *titul.* 24. *de appellatio.* quem ad id refert Fontanel. *loco citato* 3. *part. gloſſ.* 13. *clauſ.* 4. *num.* 20. *in fin.*
170 & in Senatu Pedemontano Menoch. *de recuperan. rem.* 15. *n.* 120. *Pedemont. deciſ.* 30. in Senatu Milanenſi Rebuff. *in comment. Regum Fran.* 3. *tom. tit. de poſſ. benefic. gloſſ.* 2. *num.* 8. Guillel. Benedict. *in d. cap. Raynut.* 1. *part. verb. & uxorem*, *nu.* 39. *de teſtam.* Gaſpar. Rodrig. *de annu. redit. lib.* 1. *qu.* 17. *n.* 71. &
171 idem ſervari in regno Galleciæ tam in violentiis commiſſis inter Eccleſiaſticas perſonas ſuper rebus tam Eccleſiaſticis, ac ſpiritualibus, quàm in temporalibus poſſeſſoriis, & in violentiis factis à judicibus Eccleſiaſticis ob non delatam appellationem, & ea pendente violenter attentantibus teſtatur noſter Gaſpar. Rodrig. *ubi proximè*, & ego etiam teſtor, Poſt Joannem Garciam *ibi*, de quo nos teſtamur, ut pariter cognoſcatur, in hoc ſupremo Senatu Galleco dari recurſus ad propulſandas per viam violentiæ illationes, ab Eccleſiaſticis & Religioſis, non ſolùm in rebus profanis, ſed & ſpirttualibus, quam cognitionem *auto ordinario*
172 pragmatici vocant, de cujus natura, & qualitate, proceſſu, & exequutione, latè Rodrig. *ibi.* Et cùm 16. Octobr. anno 1606. illuſtriſſimus & religioſiſſimus, & non ſatis laudatus Princeps Maximilianus
173 de Auſtria Archiepiſcopus Compoſtellanus, in Conſilio Regali voluit altercari; cupiens alterari, & avelli prædictum *auto ordinario*, latiſſimè contra illud inſurgens, per ſuos advocatos pro cujus decreti
174 ordinarii de protectione à Senatu Galleco rogati fuêre doctiſſimi, acutiſſimi, & expertiſſimi duo advocati, alter chariſſimus Genitor meus, virtute, gravitate, & nobilitate præclarus, cujus effigies omnium venerabilis eſt, licentiatus Gaſpar Lopez Salgado de Somoza, clarum ſpeculum, & utile conſilium; alter doctor doctiſſimus Camero del Villar, ingenii fœcundia, & claritate præditus; cujus ſcientia, continuus, & ſtudioſus labor cunctis notiſſimus eſt, qui quidem in decreti ordinarii praxi, & ſtyli juſtificatione eruditiſſimè (ut ſolent) licèt temporis brevitate, arctati, manum impoſuêre; poſtmodum autem creſcente controverſia illud ampliare fuit neceſſe, ut integraliter, à Conſilio Regio cognoſceretur, quem laborem Senatus Gallecus meritò commendavit doctiſſimo viro licentiato Alvaro de Paz, & Quimonez, ejuſdem tribunalis meritiſſimo Senatori, quia poſtmodum ad Regalem Cancellariam auditor convolavit, de cujus literis, prudentia, & virtute ampliora confidi poterant (cui & ego labori etiam adſtitit) is igitur, ampliſſimam informationem juribus, fortiſſimiſque rationibus fundatam, & authoritatibus ornatam confecit, quæ typis tradita, præ manibus habetur.
175 Hanc etiam conſuetudinem cognoſcendi Principes ſupremos per modum defenſionis extrajudialis, ad tollendas violentias inter Eccleſiaſticos approbavit Martin. Pontifex, cujus Bullam ad literam refert Guido Papæ *in quæſt. Delphina. quæſt.* 1. *& quæſtio.* 85. & Seſe *in epiſtola ad Regem*, *numero* 77. *quæ eſt in* 2. *tom. deciſ. in princ.* quæ declaravit, quod nulla Pontificis cenſura generaliter promulgata intelligatur, velle derogare juri competenti Regiæ majeſtati, tam 176
de jure, quam de conſuetudine, cùm non cenſeatur ad æmulationem juriſdictionis Eccleſiaſticæ, de qua 177
nos ad reſponſionem Bullæ in Cœna Domini *num.* 291. ubi ad literam refertur.

Maximè cum hæc conſuetudo fundata ſit in jure 178
naturali, divino, poſitivo, Canonico & civili ne pax publica turbetur, & Reſpublica detrimentum patiatur, à Sede Pontificali tacitè, & expreſsè approbata & confirmata, cum tam longo uſu, cujus initium memoriam hominum excedit, ut teſtatur *d. l. Regia* 36. cujus aſſertioni ſtandum eſſe omnino probavi *ſuperiùs*, *poſt principium hujus cap.* de qua etiam teſtantur tot tantique Doctores fide digni, & doctiſſimi viri, quorum aſſertionibus & atteſtationibus conſuetudinem ſtare credendum eſt, tradit doctiſſimus & ſtudioſiſſimus Solis, vir quondam hujus Galleciæ tribunalis 179
auditor, *in tract. de cenſ.* 3. *p. cap.* 3. *num.* 9. Nevizan. *conſ.* 66. *n.* 31. Ceval. *in contra commun. lib.* 1. *qu.* 1. & iterum. *p.* 897. *& num.* 253. & ampliùs *de cognitione per viam violentiæ*, *gloſſ.* 4. *ſub. n.* 9. & repetit *in introductione* 38. Cavalli. *in tract. de evictio.* §. 5. *n.* 39. Tobias Nonius 180
conſ. 45. *n.* 11. *& conſ.* 48. *n.* 12. Moheda. *deciſ.* 206. *alias* 27. Hondedeus *conſ.* 110. *n.* 19. *vol.* 1. quod maximè procedit, cùm nullus Doctor de contraria conſuetudine diſponat, Gozadin. *conſil.* 59. Aymon. Cravet. *conſil.* 166. & dicit communem Curtius Jun. *conſil.* 60. Roland. à Valle *conſil.* 71.

Sed quorſum tendimus, cum tam longa, ac profunda noſtræ conſuetudinis juſtificatione, cùm ferè omnes doctrinæ à principio præſertim adductæ loquantur in rigoroſis, & fortioribus terminis, ſcilicet; quando tractatur de acquirenda, & præſcribenda juriſdictione, contra clericos, per Principem temporalem in aliquo caſu particulari; quod quantum à noſtra conſuetudine atque intentione ſit alienum, & abſonum (cùm hic recurſus ad Regem, nec habeat, nec etiam indigeat aliqua juriſdictione, ſed de facto & extrajudicialiter cognoſcatur) dilucidè ſummo labore, ac curioſitate, ampliſſimè videbis *infra præludio* 5.

PRÆLUDIUM IV.

SUMMARIUM.

181 *Vim facere judicem Eccleſiaſticum non deferentem appellationi legitimæ, & ea non obſtante procedentem ad executionem, concors omnium ſententia eſt, in hoc tamen nova Autoris conſideratio, ibid.*

182 *Plures ſunt in jure ſpecies violentiæ, eiſque variæ defenſionis ſpecies applicantur.*
Ad quatuor tamen reducit Author, ut in exemplis, ibid.

183 *Differentiæ inter ſpecies violentiæ juris communis, & ſpeciem hanc cognitionis per viam violentiæ traduntur.*

184 *Definitionis deſcriptio hujus ſpecie violentiæ conſtituitur ab Authore.*

185 Lex lege Julia 7. ff. ad leg. Jul. de vi pub. *declaratur in comprobationem violentiæ illatæ à judice in non deferendo legitimæ appellationi, declarat & exornat Auth.*

186 L. 4. tit. 10. p. 86. *in eundem ſenſum tradit Author.*

187 *Leges debent intelligi ſecundum rubricam ſub qua ſituatæ ſunt.*

188 *Paria ſunt occidere innocentem, & occidere eum, qui confugit ad juſtam defenſionem.*

Doctores

189 *Doctores mentionem facientes* d. l. leg. Julia, *referuntur.*

190 *Cevallos reprehendit Author affirmantem* d. l. lege Julia *à nemine ponderatam.*

191 *Ut habeat locum cognitio hæc violentiæ, an requiratur, ut simul adsint & appellationis denegatio, & ea non obstante attentatum seu executio, traditur remissivè.*

192 *Hæc species judicis violentiæ omnibus aliis violentiis major, & atrocior est.*

181 COnstito, Principibus supremis temporalibus competere facultatem tollendi quaslibet violentias suæ ditionis, & Reipublicæ, etiam inter Ecclesiasticas personas, tanquam cives, et membra ipsius, quia sub Regia protectione esse dignoscitur, & licèt Doctores omnes de hujusmodi cognitionis per viam violentiæ justificatione tractantes, affirment, vim facere judicem non deferendo appellationi legitimæ & ejus occasione, procurantem ad exequutionem procedere, jurisdictione suspensa, in quo omnium concors est sententia, quos citavimus *supra, n.* 6. & alii plures in discursu: tamen specialiter nihil conferunt, ut individuò probetur, hoc casu vim adesse ob appellationis denegatam delationem: pro cujus declaratione cùm materiæ, & articulo, de quo loquimur, omnino sit necessarium, plura à nemine hactenus de re hac tractante considerata & & ponderata, noviter in medium proferam.

182 Et in primis; cùm respectu rerum, in jure plures species violentiæ reperiantur, quibus variæ defensionis species applicantur, ad quatuor tamen reduci posse dicit gloss. celebris *in l. exstat, gloss. fin. ff. quod metus causa glos.* 2. *in cap. ad audientiam, quod metus causa*, & post Alciat. & alios tenet, & sequitur Plot. Navar. *in repet leg. si quando, n.* 63. *cum multis sequentibus. Cod. unde vi*, prima dicitur vis expulsiva, secunda vis ablativa, tertia dicitur vis inquietativa, de quibus latè Menoch. *in remediis possessoriis.*

183 Nostra autem, de qua loquimur violentia, longè ab illis differens est & diversa species, siquidem illis actio, & interdicta judicialiter exercenda designata sunt, huic nuda defensio, nuda potestas, vis propulsiva, & protectiva, extrajudicialiter à principe interponenda, illæ à privatis committuntur, ista à judicibus tantùm, illæ extra judicium in bonis, hæc in processibus, & in judicio inter cognoscendum jurisdictionis prætextu, quæ ita describi valet ut sit damnosa quædam, injuriosa & violenta oppressio, naturalis defensionis impeditiva, per judicem illata.

Et in primis, quòd judex non deferendo appellationi legitimæ, & jure deferendæ, & jus occasione tentans suspensam sententiam exequi, committat vim; est mirabilis, & famosus textus *in l. lege Julia 7. ff. ad l. Juli.* 185 *de vi publica*, ibi, Lege Julia de vi publica tenetur, quicumque imperium potestatemve haberet, civem Romanum adversus provocationem necaverit, verberaverit jusseritve aliquid fieri. Et illud verbum *civem Romanum*, intelligi idem in quocumque homine libero, *juxta* §. *de nup.* Rebuff. proximè citandus, & gloss. ibi, *verbo provocationem*, exponit, id est, qui appellaverat.

186 Reus ab ejus injuria, est etiam text. optimus *in l.* 4. *tit.* 10. *part.* 7. cujus elegantissima verba sunt: *Sientense por agraviados à las vegadas los homes de los juicios de los juzgadores è piden alçada para delante del Rey: tales juezes a que con grand soberbia, ò malicia que ay en ellos, ò por ser mui desentendidos, que les no quieren dar alçada, antes los desonran diçiendoles; mal ò prendiendoles, è porende deçimos, que qualquier juzgador que sobre tal raçon come esta firiesse, ò prendiesse, ò matasse, ò deshontrasse algun ome que debe haver porende otra tal pena, como si ficiesse fuerza con armas, porque muy fuertes armas*

han para facer mal aquellos que tienen voz del Rey, quando quisieren usar mal del lugar que tienen, ecce mirabilia non admittentia cavillationem, & jura expressè probantia judices vim facere, non deferentes legitimis appellationibus, sententias exequi curantes.

Quæ jura nihilominus quòd expressè id probant, clariùs comprobatur, quia cùm sint sub titulis de violentiis tractantibus, prout *dicta l. Julia sub rubr. de vi publica*, & *d. l. partitæ sub tit. de las fuerças*, secundùm quas rubricas declarantur, quia leges debent intelligi secundum rubricam sub qua situatæ sunt Joan. Andr. Immol. Anton. de Butr. & Panormit. citati & sequuti ab Everard *in locis legalibus, in loco à rubro, ad nigrum* 45. *f.* 333. *vel si autem oratio*, quibus juribus mirabiliter comprobatur *d. l.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* ibi: *Alçar las fuerças que los juezes Eccleſiasticos, y otras personas hazen en las causas de que cognoscen, ne otorgando las appellaciones, que dellos legitimamente son interpuestas*, & ex determinatione *d. l. Julia*, dicit Bald. *in l. addictos, C. de Episcop. aud.* quòd paria sint occidere innocentem, & occidere qui confugit ad justam defensionem. 188

Et ulteriùs quod judex vim faciat non deferens appellationi legitimæ per eandem legem, *l. Julia*, tenent quamplurimi Doctores, Bart. *in d. l. Jul.* optimè & mirabiliter Guid. Papæ *in tract. de appellat. q.* 600. *n.* 89. & per eandem legem, idem tenet Rebuff. *in tractatu. de sentent. exequut. in præfatione, n.* 2. *in comment.* 10. 2. *f. mihi.* 307. Mansuer. *in prax. judic. in tit. de appel. col.* 16. *vers. judex qui non permittit. fol.* 123. & sentit Lancelot. Corrad. *de prætor. §.* 2. *de off. prætor. in cauſ. civil. tit. de apell. n.* 6. & tradit per Joannem Fabrum *in l. à proconsul. C. de appell.* & doctores *in l. fin. de variis, & extraordin. cognitio.* & Aretin. & Fabr. *in prin. inst. de oblig. quæ ex quasi delicto*, ut Nicol. Boër. *decis.* 153. *judex pact. n.* 4. & per eandem legem idem dicit Lancelot. Robert. *de attenta.* 3. *p. cap.* 31. *à nu.* 242. *cum sequentibus*, ubi etiam allegat. Guid. Pap. *in d. tractatu de appel. qu.* 2. *& quæst.* 120. *col.* 4. *vers. quæro an appellatione interposita.* Scaccia *de appel. q.* 13. *artic.* 13. *sub nu.* 100. Prosper. Farin. *in quæstion. crim. l.* 3. *qu.* 101. *ampliat.* 3. *n.* 5. Clarius de Seysello *in repetition. l. ut vim num.* 36. *de justit. & jur.* ibi, quia judex malè procedendo etiam facit vim, ut loquitur de exequente, appellatione legitima, & post hæc eadem lege citata idem dicit Sese *tract. de inhibition. cap.* 8. §. 3. *nu.* 9. in nostris terminis eam ponderat, & allegat, qui omnes ad hoc citant dictam legem *l. Julia*, quod Lancel. *ubi proximè* post Guid. Pap. *quæst.* 93. idem intelligit; etiamsi appellatio ab amico interposita fuisset; & licèt multo post hæc scripta viderim Cevall. *in tractatu de cognitio. per viam violentiæ glos.* 6. *sub nu.* 9. allegantem d. l. *l. Jul.* nullis citatis authoritatibus, *in epistola ad regem*, nec 196 *in qu.* 896. qua epistolam transcripsit, ubi dicit dictam legem à nemine hactenus esse ponderatam, in quo, ut vides, deceptus est, cùm tot Doctorem catervam retulimus illius legis intuitu affirmantium, vim committere judicem non deferentem legitimæ appellationi, curantemque sententiam suam exequi, ut ex eis patet.

An autem in hoc violentiarum recursu, & cognitione, ad hoc ut declaretur vim fieri, utrumque simul requiratur, scilicet, appellationi denegata delatio, & sententiæ attentata exequutio simul, *infrà hac.* 1. *p. cap.* 6. commodiùs tractandum est. 191

Igitur si judex hoc casu infert vim, poterit legitimè oppressus ad Regem confugere, ut vis illa propulsetur, & vim passus protegatur, & defendatur; cæteris etenim violentiis, hac quæ à judice fit, major est, 192 & atrocior, cùm sub secuto, & superioritatis, ac jurisdictionis prætextu, facillimè deliberari potest, ad hujusmodi vim inferendam, quò quidem tendunt; & pro derari debent illa verba *d. l.* 4. *tit.* 10. *p.* 7. ibid. *Que debe*

haver otra tal pena como si ficiesse fuerça con armas, porque muy fuertes armas han para fazer mal aquello, que tienen vez del Rey: quando quisier en usar mal del lugar que tienen. Cui consonat illud Ecclesiast. *cap.* 12. Judicium, in quo aliquis condemnatus injustè, simile est violentiæ latronum; idem docet D. Thom. 22. *quæst.* 69. *art.* 4. ibi, Principes ejus in medio illius, quasi lupi rapientes prædam ad effundendum sanguinem; & ideo sicut licet resistere latronibus, licet resistere in tali casu aliis Principibus. Et facit quod habetur *Psal.*103. *n.* 22. & melius illud David. *Psal.* 70. ibi; Esto mihi in Deum protectorem, & in locum munitum, ut salvum me facias, quoniam firmamentum meum, & refugium meum es tu. Deus meus, eripe me de manu peccatoris contra legem agentis, & iniqui, *&c.* Igitur cùm judices tot intolerabiles violentias, & oppressiones suæ majoritatis, & jurisdictionis occasione committant; justissimè multò fortius poterit Rex illis resistere, & oppressis naturalem defensionem præstare, cujus proprium officium est, & facit *l.* 2. *vers. item aut.* ibi., Spectat autem ad nos injuria, quæ eis fit, qui vel potestati nostræ vel affectui subjecti sunt, *&c.* quibus applica, quæ hactenus dicta sunt, cùm vera vis sit.

PRÆLUDIUM V.

SUMMARIUM.

193 *In cognit. violentiæ omnium concors sententia est, ut extrajudicialiter, & sine cognitione judiciali celeriter, & sine jurisdictione proceditur, à nomine tamen comprobatur.*

194 *Dicta Doctorum in hac causæ cognitione extrajudiciali referuntur.*

Senatus Regius non se intromittit de his oppressionibus jurisdictionaliter, & in modo ordinariæ jurisdictionis, nec ut causam definiat, quæ ad se non pertinet, sed per modum extraordinariæ cognitionis, ut vim repellat, & appellationi justæ deferatur, ibid.

195 *Sola cognitio contentiosa in his prohibita est sæculari, non verò extrajudicialis, qua sæcularis potestas contra violentiam judicum Ecclesiasticorum providet, non jurisdictionem impedit, &c,*

196 *Constito de violentia summariè nulla facta citatione per facti notorium, non per cognitionalem indaginem, mandatur cum moderamine inculpatæ tutelæ Ecclesiastico, ut vis tollatur.*

871 *Hæc cognitio debet esse extrajudicialis absque eò, quòd Senatus se intromittat in meritis causæ principalis, sed per viam extrajudicialis protectionis.*

198 *Senatus in hac cognitione violentiæ nec directè, nec indirectè jurisdictionem habet, principaliter nec accessoriè.*

199 *Senatus non cognoscit tanquam judex appellationis, nec habet jurisdictionem de meritis appellationis, & ejus justitia.*

200 *Senatus Regius pronuntiat per modum causæ, scilicet, judicem Ecclesiasticum feciſſe, vel non feciſſe vim in non deferendo appellationi; non verò justè, vel injustè processisse.*

201 Gloss. in cap. dilecto, de sent. excomm. lib. 6. *in comprobationem prædictorum expenduntur.*

202 *Hujusmodi recursus nec ratione formæ, nec ratione materiæ jurisdictionem desiderat.*

203 *Vis protectiva in ordine ad tutelam, & defensionem abstrahitur, & consideratur de per se extra jurisdictionem.*

204 *Tutor est privata persona, & ei pupillus non subest quoad jurisdictionem, sed quoad tutelam, & defensionem, & protectionem.*

Princeps supremus dicitur tutor vassallorum quoad protectionem, remissivè, ibid.

205 *Principibus Christianis commendata est à Deo Sede Apostolica, & Romanis Pontificibus protectio Clericorum, & Ecclesiarum.*

206 *Commendata protectione per Summum Pontificem, aut alium Principem circa aliquid, non videtur in eo concessa jurisdictio, sed solùm defensio ab oppressoribus.*

207 *Nec recommendatus dicitur exemptus à jurisdictione suorum judiceum nec subesse jurisdictioni protectoris.*

208 C. ex parte de privileg. *declaratur, ibid. ad causam violentiæ extrajudicialem ponderatur ab Authore, ubi* c. accepimus, *eodem tit. expenditur.*

209 *Principes, quibus clericorum & Ecclesiarum defensio, protectio committitur, ultra defensionis legitimos modos ad jurisdictionem Ecclesiasticam non progrediantur, ne pœnis, & censuris Bullæ in Cœna Domini involvantur.*

210 *Principes Christiani ipso jure sunt protectores Ecclesiæ, etsi specialiter à Pontifice illis tribuatur protectio alicujus specialis loci, vel hospitalis, nec adquirunt jurisdictionem, nec ex tali protectione possunt inducere, aut probare superioritatem in tali Hospitali, vel loco, & ejus bonis.*

211 *Deferre vel non deferre appellationi, vel abstineri à receptione appellationis, vel deferri, est quid facti absque adminiculo jurisdictionis.*

212 *Judex ad quem, non à quo, habet jurisdictionem pronuntiandi super legitimitate appellationis.*

213 *Judex debet ad sui solam instructionem cognoscere de qualitate appellationis, non verò quod partes pronuntiare, cùm sit jurisdictionale, & ipse judex à quo jurisdictione careat.*

214 *Senatus aditus per viam violentiæ, ut appellatio deferatur, & innovata reponantur; solùm quoad sui instructionem cognoscit de qualitate appellationis, quod est facti, ut suprà.*

215 *Quando informatio assumitur ad solam instructionem & informationem Curiæ, Cognitio, & processus est omnino extrajudicialis.*

216 *Senatus non defert appellationi negatæ à judice Ecclesiastico sed eum provocat, & incitat, ut deferat, quod est minus facto.*

217 *Sæcularis judex de facto etiam rei spiritualis incidenter cognoscit, ut in observatione juramenti, & in possessorio rei spiritualis, ibid.*

218 *Judex inordinatè procedens, & contra jus exequens suam sententiam dicitur privata persona, & ut privatus, & sine jurisdictione procedit.*

219 *Judex de facto procedens, de facto, & sine jurisdictione procedere, & reponere debet.*

220 & 221. *Recursus violentiæ Rota approbatus est.*

222 *Trid.* sess. 25. cap. 3. *declaratur.*

223 *Clausulis sub generalibus Reges, & eorum Regia tribunalia non comprehenduntur.*

224 *Salced. & Rodrig. in declaratione Trid. loci refelluntur.*

225 *Trid. locus* in d. c. 4. sess. 25. *noviter declaratur.*

226 *Trid. Concilium in multis disposuit idem, quod jure communi erat dispositum.*

227 *Confirmatoria lex recipit eandem limitationem, quam confirmationem.*

228 *Lex loquens cum aliqua qualitate, ad sui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo proposito simpliciter & generaliter loquuntur.*

229 *Trid.* d. c. 3. sess. 25. *si voluisset impedire cognitionem per viam violentiæ, id expressisset, ut intelligeretur.*

230 *Cevall. in Tridentini loci interpretatione reprehenditur.*

231 *Tridentini decretum* in d. c. 3. sess. 25. *non comprehendit recursum violentiæ ex communi Doctorum.*

232 *Bulla in Cœna Domini* cap. 13. 14. 15. & 16. *declaratur.*

233 *Impedientes de facto & contra juris dispositionem, jurisdictionem*

jurisdictionem judicum Ecclesiasticorum dumtaxat, incurrunt in Bullam in Cœna Domini & ejus censuras.

234 Præsumere, *verbum, positum in lege, præsupponit dolum, idem de verbo* audere, *ibidem.*

235 *Recursus ad Regem, & ejus tribunalia per viam violentiæ virtualiter approbatus in Bulla in Cœna Domini, refertur.*

236 *Recursus per viam violentiæ tanquam defensio naturalis inductus est ad dirigendos judices Ecclesiasticos, ut legitime jurisdictione Ecclesiastica secundùm canones utantur, non vim facientes exequendo sententiam, & non deferendo legitimis appellationibus.*

237 *Ecclesiastici judices incurrunt in Bullam Cœnæ Domini vim facientes & contra præcepta canonica procedentes ad executionem sententiæ non obstantibus legitimis appellationibus.*

238 *Minister est Ecclesiæ supremus Princeps, qui occasione recursus violentiæ injuriam tollit, & oppressos defendit.*

239 *Princeps temporalis summo honore prosequitur Ecclesiasticum judicem appellationis cùm tractat, ut ejus jurisdictio violentiam non patitur.*

240 *Cognitio violentiæ non reputatur damnosa libertati Ecclesiasticæ, sed in totum favorabilis.*

241 *Violentiæ cognitio vergit in magnam utilitatem libertatis Ecclesiasticæ, ejusque respicit favorem.*

242 *Princeps sæcularis per cognitionem violentiæ interponit suum auxilium judici Ecclesiastico superiori contra inferiores usurpantes ejus jurisdictionem: in non devolvendis justis appellationibus.*

243 *Potestas sæcularis solum tollit violentias per modum extrajudicialis & Christianæ defensionis, non judicialis, ideo nec incurrit censuras, nec adversatur sacris Canonibus.*

244 *Regalis potestas in tollenda violentia non se intromittit ut judex, & cum jurisdictione: sed ut Canonum & legis minister.*

245 *Principes sæculares nec ejus consiliarios nullus judex Ecclesiasticus, nec Summus Pontifex ut excommunicatos habet per Bullam Cœnæ Domini.*

246 *Doctores utriusque juris & sacræ Theologiæ referuntur remissivè defensores hujus cognitionis violentiæ tot per sæcula usitatæ ab omnibus Christianæ religionis Principibus.*

247 *Principes & Senatores si Summus Pontifex haberet excommunicatos, ut pastor exhortaretur, & aliquando maneret, ut desisterent ab excommunicatione & censuris, imò in contrarium suam voluntatem declaravit.*

248 *Recursum Regium per viam violentiæ, nec Principes temporales comprehendi in censuris Bullæ in Cœna Domini testantur plurimi Theologi & Juristæ.*

249 *Regium recursum ad tollendum an possit expediri excommunicatio remissivè.*

250 *Manuel. Rodrig. verba recensentur in interpretatione Bullæ in Cœna Domini.*

251 *Principes sæculares in multis casibus habent potestatem super Ecclesiasticos.*

252 *Ecclesiasticos non recurri ad Principes sæculares, cum jure dicitur intelligendum est, ubi non patiuntur violentiam secus oppressi.*

253 *Recursus per viam violentiæ etiamsi pateretur aliquod juris dubium stante communi Doctorum receptissima, & usitata sententia, sine scrupulo usitandus est etiam stante alia communi in contrarium, cum recursui faveat consuetudo.*

254 *Respondetur ad decisionem Rotæ declarantis recurrentem ad Principem incidere in censuras & seqq.*

255 *Cevall. responsio ad Rotæ decisionem refertur.*

256 *Cevall. responsio ad d. Rotæ decisionem reprobatur.*

257 *Sese responsio ad Rotæ decisionem approbatur.*

258 *Rotæ Auditores aliter censuere de recursu ad justitiam Aragonum, quam praxis in rei veritate se habet.*

259 *Responsio vera ad Rotæ decisionem assignatur.*

260 *Rotæ Domini non habent excommunicatos recurrentes ad Regem pro tollenda violentia, sed ubi cum jurisdictione sæculares procedere intelligunt.*

261 *Recursum ad judices laicos ad nudam defensionem suæ possessionis Rota semper approbavit.*

262 *Rota non intendit tollere recursum ad judices sæculares pro defensione naturali, sed ubi præsumit tolli cum causæ cognitione & jurisdictionaliter.*

263 *Cognitio per viam violentiæ ad illam extrajudicialiter tollendam est inducta, non ad cognoscendum de causæ meritis, ut ne violenter aliquid fiat donec Summus Pontifex de remedio provideat.*

264 *Recurrentem ad Principes pro tollenda violentia supponente Rota procedi jurisdictionaliter, nihil mirum, ut declaret excommunicatum falso fundamento existente.*

265 *Casus quam plurimi sunt in jure, quibus clerici subjiciuntur jurisdictioni sæculari absque excommunicatione, atque immunitatis violatione.*

266 *Rotæ decisio oppugnans recursum regium adducitur, cui satisfit, ut loquatur quando in tollenda violentia proceditur cum jurisdictione.*

267 & 268. *Recursum per viam appellationis ad Regem justissimè damnavit Rota, & eo utentem excommunicatum declarat.*

269 *Recursu ad Regem per viam appellationis si aliquis uteretur, statim Senatores remitterent causam judici Ecclesiastico absque violentiæ cognitione.*

270 *Rotæ decisiones relatæ in casu variè fuit declaratum, quandòque incurrisse recurrentem, quandòque non incurrisse.*

271 *Rotæ decisiones relatæ, casu negato, quòd reprobaverint recursum ad regem, eis standum non erit, cùm in contrarium plures numero sint illum approbantes, cui favet consuetudo, & Doctorum caterva.*

272 *Rotæ in eligenda opinione magna est authoritas, communem facit.*

273 *Rotam rotare & diversimodè aliquando judicare qui dixerint.*

274 *Rotæ tantum esse deferendum, quantum ratio ipsa urget.*

275 *Rotæ decisio jus non facit, nec ad causarum determinationem est necessaria.*

276 *Recurrentem ad Regem non ideo, quod Rota reprobet in aliquo casu, eò quòd mutato ordine, & illicitè fuisset aliquis usus, non erit ad licitos arguendum.*

277 *Rotæ decisio adducitur, quæ reprobat recursum ad Regem judicialiter procedentem.*

An minus brevi termino appellationi non deferentem vim fieri declarat Senatus, ibid.

278 *Judices laici non possunt inhibere Ecclesiasticis, cùm in eos nullam habeant jurisdictionem.*

Judices laici non possunt prætextu violentiæ judicibus Ecclesiasticis inhibere, ibid.

279 *Recursum ad Regem præsumi factum ad ejus instantiam, qui habet interesse in causa, n.* 283. & 285.

280 *Procurator an possit recurrere ad Regem pro tollenda violentia virtute mandati generalis ad illam causam, quæ est clausula ut queat adire Cancellarias, &c. pro postulandis quibusvis provisionibus.*

Absolutio generalis non suffragatur violatoribus Ecclesiasticæ libertatis, ibid.

281 *Recursus ad Regem pro defendenda propria possessione Rota non damnat.*

282 *Recursus ad Regem nunquam permisit Rota tanquam ad judicem, ad effectum obtinendi inhibitiones, sed tanquam privatum & potentem.*

283 *Rotæ decisio refertur, quæ recurrentes ad judices sæculares excommunicatos declarat, cui respondetur.*

Rotæ decisio alia quæ de recursu ad Regem loquitur refertur.

284 *Recursus ad Regem, & sententia reprobationis judicis Ecclesiastici probant attentatum coram superiore.*

285 *Rotæ decisio refertur de recursu ad Regem disponens.*
286 *Rotæ decisio refertur loquens de recursu ad sæculares.*
288 *Rotæ decisio refertur disponens in recursu ad sæculares.*

Respondetur ad præfatas Rotæ decisiones, ut tunc prohibeant recursum, quando supponunt tolli violentiam cum jurisdictione, non tamen extrajudicialiter, ibid.

289 *Rotæ decisio refertur, qua dicitur, licitum esse patronis laicis recurrere ad laicos pro tollenda vi, quod nos* retencion de Bullas *vocamos.*

290 *Martinus V. declaravit, se non intelligere, excommunicare clericos recurrentes ad Regem in casibus illi spectantibus tam de jure, quàm de consuetudine immemoriali.*

291 *Martini Bulla refertur ad litteram pro omnimoda satisfactione cognitionis per viam violentiæ.*

292 *Violentias tollendi in beneficiorum possessione ex immemoriali consuetudine, aut jure, competens Regi approbat Summus Pontifex.*

293 *Bulla Martini, licèt fuerit emanata ad instantiam Regis Francorum, tamen ejus determinatio universalis est ad omnes Principes supremos consuetudinem immemorialem habentes cognoscendi in certis casibus de personis Ecclesiasticis.*

294 *Consuetudines rationabiles & immemoriales tollendi violentiam non præsumitur, Pontificem velle tollere.*

295 *Reges in ordine ad spiritualia subsunt Summo Pontifici, qui etiam temporalem jurisdictionem habet in ordine ad spiritualia.*

296 *Princeps cùm uni præsidi rescribit, omnibus præsidibus scripsisse intelligitur.*

297 *Legis ratio generalis licèt uni præsidi directa, ad omnes extenditur.*

298 *Violentiam tollere ex immemoriali Principibus permittitur, dummodo non fiat in contemptum jurisdictionis Ecclesiasticæ.*

299 *Respondetur ad quartum argumentum suprà positum, n. 23. contra recursum regium.*

300 *Consuetudo immemorialis, quæ comprobatur recursus ad Regem, non habet injustum principium, sed fundatum in jure naturali, divino & positivo.*

301 *Jura prohibentia laicis ne de clericis cognoscant, loquuntur de cognitione judiciali, non extrajudiciali.*

302 *Respondetur ad quintum argumentum appositum suprà, n. 35.*

303 *Exemptionem clericorum à jurisdictione temporali esse de jure divino quam nec Summus Pontifex potest tollere in totum.*

304 *Exemptionem in casu limitato non habere locum, potest inducere consuetudo.*

305 *Jura loquentia de tollenda consuetudine, in cognitione clericorum per laicos introducta, loquuntur de cognitione judiciali, & de præscribenda jurisdictione.*

306 *Consuetudo tollendi violentias inter personas Ecclesiasticas libertati Ecclesiasticæ est favorabilis, & utilis.*

307 *Respondetur ad septimum argumentum, de quo n. 39. pro contraria parte adductum.*

308 *Consuetudo mixta clericorum, & laicorum magnam vim habet etiam in negotiis Ecclesiasticis.*

309 *Respondetur ad octavum argumentum, n. 38. pro contraria parte adductum.*

Bulla in Cœna Domini illis verbis (aut prætextu cujusvis consuetudinis, seu privilegii) interpretatur, ib.

310 *Cognitio & protectio naturalis vassallorum vi oppressorum non competit supremis Principibus privilegio Pontificalis sed juris naturalis instinctu, & ratione.*

311 *Cognitio per viam violentiæ, & defensio naturalis, est attributum inhærens regimini, à quo avelli non potest nisi simul cum ipso regimine.*

312 *Defensio naturalis, & extrajudicialis cognitio semper reservata censetur in omnibus privilegiorum revocationibus.*

313 *Cognitio per viam violentiæ an revocari possit per Pontificem casu, quo ex privilegio Principi competeret dumtaxat.*

314 *Bulla in Cœna Domini quando loqueretur in Regia protectione, non intelligeretur sublata consuetudo immemorialis.*

315 *Bulla in Cœna quo anno incipit.*
Et per quos Pontifices fuerit ampliata, & confirmata, ibidem.

316 *Clausula (sub prætextu violentiæ) incipit à Bulla Adriani VI. anno* 1523.

317 L. Regni. 36. tit. 15. l. 2. recop. *fuit condita anno* 1524. *qua Reges Catholici affirmant habere jus cognoscendi inter Ecclesiasticos per viam violentiæ ex immemoriali retrò.*

318 *Immemorialis supponit tempus infinitum.*

319 *Interruptio & prohibitio non excludit immemorialem.*

320 *Consuetudo immemorialis cognoscendi per viam violentiæ formata erat ante promulgationem Bullæ in Cœna.*

321 *Bulla in Cœna respectu tollendæ violentiæ (casu quo de ea loqueretur) non fuit recepta in omnibus Christianæ religionis ditionibus usitata semper cognitione hac.*

322 *Lex usu populi non recepta, sed contrariis actibus rejecta, nec obligat, nec adstringit.*

323 C. fin. de consuetudine *non comprehendit tribunal, qua ante ejus promulgationem contraria consuetudo vigebat.*

324 *Recursui regio, & defensioni naturali contraria omnia procedunt in judice sæculari volente judicialiter cognoscere: non tamen in Principe protegente subditos vi oppressos.*

325 *Doctores Regiæ cognitionis per viam violentiæ terminos confundentes, & abutentes conteruntur.*

326 *Doctores quandoque nonnulli hanc cognitionem extrajudicialem vocant jurisdictionem, nonnulli quandoque Principem habere præscriptam jurisdictionem contra Ecclesiasticos cognoscendi per viam violentiæ; qui reprehenduntur ab Authore.*

327 *Azorius qui ex proprio marte insurgit adversus hanc regiam protectionem reprobatur.*

328 *Azorius fundavit suam opinionem in falso supposito & fundamento, nempe Regem in hac protectione vi oppressorum procedere cum jurisdictione.*

329 *Prosper. Farin. reprobatur.*

330 *A. Cevallos cavendum utente loquendi modo scilicèt: appellatur per viam violentiæ.*

331 *Appellare per viam violentiæ, duo sunt repugnantia, si enim appellare; quando per viam violentiæ? si per viam violentiæ: quomodo appellare?*

332 *Cevallos assertio animadvertitur lapsi.*

333 *Judicialiter cognoscere, nihil aliud est, quàm servatis judicii substantialibus procedere.*

334 *Judicialiter & extrajudicialiter sunt contraria, unum affirmans, aliud negans.*

335 *Cevallos animadvertitur, dum hanc protectionem extrajudicialem extraordinaria simpliciter vocat.*

336 *Cevall. reprehenditur, dum assertionem Gregorii Lopez & aliorum reprobat.*

337 *Lex regia fundat cognitionem per viam violentiæ in jure, & consuetudine suis omnibus requisitis vallata, & acquisita.*

338 *Consuetudo in juribus incorporalibus requirit præcisè scientiam & patientiam ejus, contra quem introducitur, alias non habet in principium unde causari possit.*

339 *Patientia & tolerantia in juribus incorporalibus idem operatur, quod possessio in rebus corporalibus.*

340 & 341 *Cevallos idem quod modo reprobat in Gregorio Lopez, pluribus in locis fuit sequutus.*

342 *Cevallos reprehenditur, dum reprobat opinionem Dominici Bannez.*

Qui

343 *Qui proprio ore convincitur.*
344 *Doctores tractantes de recursu per viam violentiæ ferè omnes de fama privilegii testantur.*
345 *Sixtum IV. fuisse consultum super hac violentiæ cognitione instante D. Fran. Gimen: Archiep. Tolet. eamque approbasse, qui affirmant.*
346 *Recursum Regium si alieno privilegio justificamus, cur non melius cùm fama proprii?*
347 *Cognitionem per viam violentiæ consuetudine & jure vallatam, non erit inconveniens privilegio expresso confirmatam habere.*
348 *Possidere quis potest ex pluribus causis, & ex utiliori juvari.*
349 *Privilegium Sedis Apostolicæ emanatum in confirmationem cognitionis per viam violentiæ, etsi postea revocetur nihil Regis detrahit juri.*
350 *Jura duo ubi competunt, uno sublato actus alio sustinetur.*
351 *Jura plura in uno concurrentia uno sublato, cætera cum eo non confunduntur.*
352 *Condemnatus ex una causa, potest ex alia judicium movere super eadem re.*
353 *Cognitio per viam violentiæ non solum fundatur in privilegio præsumpto ex immemoriali, sed ex jure regali proveniente à radice, & fonte juris naturalis.*
354 *Privilegium consensum à Sede Apostolica in comprobationem Regii recursus an possit ab eadem Sede revocari.*
355 *Privilegium concessum in favorem Ecclesiæ, revocari à Principe non potest.*
356 *Privilegium concessum à Pontifice licèt revocetur, remanet Regi defensio vassallorum, & cognitio per viam violentiæ extrajudicialis, cujus proprium officium est incommutabile.*
357 *Princeps licèt sit Dominus universalis quoad protectionem, & jurisdictionem, non tamen quoad dominium particularium quod tollere nequit.*
358 *Privilegium concessum non subdito revocari non potest.*
359 *Gregorii Sayrii assertio probatur.*
360 *Ad defensionem sui licitum est, omnibus modis uti cum moderamine inculpatæ tutelæ.*
361 *Defensionis pluribus uti nemo prohibetur.*
362 *Defensio non est de genere prohibitorum, & una via electa, altera tollatur.*
363 *Textus optimus* in cap. dilecto de sentent. excomm. l. 6. *refertur.*
364 *Theorica hujus recursus per viam violentiæ, quia hoc capite dicta sunt nota, quia à nemine ita considerata & ordinata hactenus fuêre, plurimæ essentialissimæ rationes, doctrinæque infinitæ pene sunt noviter adducta.*
365 *Authoris protestatio.*

MAteria hujus Præludii cardo est, seu potius columna fortissima, super qua totum hujus recursus pondus, onus, virtus, essentia, requiescunt, estque totius contradictionis insidiarum, seu argumentorum fortissimus murus, constans propugnaculum, impenetrabile, & valida resistentia, quaque omnibus penitus satisfit adversariis oppositionibus, in quo pariter omnes Doctores de justificatione hujus Regali recursus, tractantes obiter, & nimis genericè attingunt: 193 est etenim omnium Doctorum, quorum nomenclaturam *supra ad principium hujus capitis, num.* 16. & aliorum in discursu citavimus, concors, & receptissima sententia, ut scilicet in hac cognitione per viam violentiæ impertiatur defensio vi oppressis, extrajudicialiter, celerrimè, & absque jurisdictione, nihil ulteriùs probantes, nec fundantes (prout essentialiter requiritur) verificantes à propugnatoribus hoc fundamentum evacuari queat, indeque totum ædificium laborat.

Pro cujus declaratione quid in hoc dixerunt Doctores prætermittendum est, & in primis Olivan. *in tract. de jure fisci, cap.* 11. *n.* 90. Post Covarr. & Afflict. &c. 14. *n.* 1000. *cum sequentibus*: quod Regius Senatus non se intromittit de his oppressionibus jurisdictionaliter, & in modo ordinariæ jurisdictionis, nec ut causam definiat, quæ ad se forè non pertinet, sed per modum extraordinariæ defensionis, ut vim repellat, propulset, & oppressum sublevet, & ecclesiasticum quodammodo reducat ad viam justitiæ & tramites legitimos, deferatque appellationi justæ: ita Olivan, *n.* 54. ubi alios allegat; 194 eumque referens sequitur Sese *de inhibitio. cap.* 8. §. 195 *sub n.* 70. per quem dicit ulteriùs, quòd sola cognitio contentiosa de iis prohibita est sæculari, non verò charitativa, & extrajudicialis, nam hæc sæcularis potestas, cautio, & provisio contra violentiam & oppressionem judicum ecclesiasticorum, non jurisdictionem impedit Ecclesiasticam; non usurpat, nihil de causa definit, non cognoscit, sed pro quiete subditorum, pro tranquillo statu provinciæ, pro æquitate retinenda, pro injuriis, & oppressionibus reprimendis interponitur, & cum summa reverentia Ecclesiæ debita, cum maturitate, & monitione permissa, & magis monendo quàm corrigendo exercetur, ut per eundem Olivanum *n.* 56. quem sequitur Sese *ibi* & *epistol. ad Regem, n.* 22. & 75. post Bobadil. & Lucam de Penna *in l. si coloris, colum.* 11. *C. de agricol. & censit.* ubi hæc elegantissima verba scribit: Nulla alia proinde citatione facta, constito de vio- 196 lentia summariè per facti notorium, non per cognitionalem indaginem, mandatur per judicem sæcularem assistere laico, vel clerico, &c. cum moderamine inculpatæ tutelæ, &c. Idem etiam repetit Sese 197 *in de epistol. n.* 54. & 65. ubi optimè loquitur, quòd hæc cognitio debet esse extrajudicialis absque eo, quòd se possit Senatus intromittere in terminis causæ principalis, sed per viam protectionis extrajudicialis, & œconomicæ potestatis, ubi allegat Menoch. & Pacia. *cons.* 164. *n.* 38. & quod Senatus in hujusmodi protectione per viam violentiæ non procedat authoritate judiciali, quia ad id nec habet, nec est necesse, tenet Born. de Laureac. de casibus in quibus judex sæcularis injicit manus in personas clericorum *n.* 2. Aufrer. *de potestate judiciali super clericos, reg.* 2. Carol. de Grassis *l.* 2. 198 *regal. Franc. c.* 26. *in fin.* Olivanus *de jur. fisc. c.* 30. *n.* 50. ubi illos refert. & *c.* 8. *n.* 30. ubi dicit, quòd Senatus in hac cognitione jurisdictionem non habet, directè, nec indirectè principaliter, nec accessoriè, sequitur Cevall. *in epistol. ad Regem, n.* 31. Michael. Axia *de exhiben. auxil. fundam.* 266. & idem dicit Humad. *in l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. *n. glos.* 4. *in verbo ninfuerça* & Co- 199 varr. *cap.* 35. *n.* 3. *versiculo nec Regi*, quòd Senatus non cognoscunt tanquam judices appellationis, & habentes jurisdictionem de justitia appellationis, ad Summum Pontificem deferendæ, ad hoc ut ab ipsius sententia confirmetur, aut revocetur, quia in eo casu violaretur immunitas ecclesiastica Ecclesiæ juxta textum *in c. novit. & in c. gravem de senten. excommunic.* sed solùm recurritur ad ipsum, ut per modum extraordinariæ & extrajudicialis defensionis succurratur oppressis, & ad finem ut tollatur vis illa, quæ à judice Ecclesiastico injustissimè fit appellanti; quamplurimos ad idem refert Cæned. *canonicarum qu.* 45. *n.* 8. *& suprà, & iterum, n.* 18. *versic. cæterum*, post Afflict. qui in proposito bene loquitur, *decisione* 24. & Lucam de Peña *ubi supr.* Menoch. *de recuper. rem.* 15. *n.* 214. hoc idem tenent Siman. *de cathol. instit. c.* 45. *n.* 35. Navar *in d. c. cum contingat. rem.* 1. Men. *de recup. rem.* 3. *n.* 356. Segur. de Aval. *in direct. judi. Eccles.* 2. *p. c.* 13. *n.* 51. Azeved. *in l.* 2 *tit.* 6. *l.* 1. *recop.* Gutierr. *de juram. confirm.* 1. *p. c.* 2. *n.* 26. Humad. *in d. l.* 13. *tit.* 13. *p.* 2. *glos.* 4. & ibi Gregor. *gloss. verb. ninfuerças.* Vivald. *in candelab. aureo in explicatione Bullæ in Cœna Domini in cas.* 14. *n.* 103. & idem Cæned. *ubi proximè in n.* 15. dicit quod

judices

200 judices Regii pronuntiant per modum cauſæ, ſcilicet, judicem eccleſiaſticum vim feciſſe, vel non feciſſe, in eo quod appellationi partis non detulerit, non autem pronuntiare, quod judex eccleſiaſticus juſte, vel injuſte proceſſerit, quod & eleganter declarat Navarr. *in cap. cùm contingat, pag.* 149. *verſ.* 3. *idem non obſtat*, & hoc jure utimur & quotidiè practicamus.

201 Hæc ſunt, quæ de hoc articulo tractarunt Doctores unus alteros inſequentes ulteriùs non juſtificantes, nec corroborantes hunc articulum, quibus & tu addere poteris celebrem gloſſam *in cap. dilecto, verb. ſibimet, & verb. utrumque maximè, verb. ſuffragari*, ibi; ſed hic loquimur de exequutione ipſius gladii (ſcilicet temporalis.) non in modum juſtitiæ, ſed defenſionis, *&c.* quæ notabilia *de ſentent. excommunic. lib.* 6.

202 Quorum doctrina noviter à nobis altiùs, & ulteriùs, fundatur, quoniam hujuſmodi recurſus nec ratione formæ, nec ratione materiæ, juriſdictionem deſiderat, nec poteſt, nec ea indiget, quia ſubjecta materia non patitur, nec etiam neceſſaria eſt; ratione formæ, & modi procedendi ipſa demonſtrat aperte, ut in ſæpe repetita lege Regia 36. & non latiùs *cap. ſeq.* & quia in clericos judex laicus exercere non poteſt, ut incapax.

203 Rationem materiæ ſic probo, primo quoniam hæc cognitio eſt nuda defenſio & abſoluta Regis facultas, vis protectiva, & defenſiva: etenim vis protectiva in ordine ad tutelam, & defenſionem abſtrahitur, & conſideratur de per ſe, extra juriſdictionem, quod
204 mihi probet eleganter textus *in* §. 1. *inſtitut. de tutelis*; ubi tutela eſt jus, ac poteſtas in homine libero, ad ejus defenſionem, cui non ſubeſt, quoad juriſdictionem, quia tutor eſt privata perſona, ſed quoad tutelam, protectionem, & defenſionem, quod monſtrant illa verba; (in homine libero) quæ ſic interpretor, & intelliguntur (quod & noſtræ conſiderationi rectius arridet) ſi memineris, nos *ſuperiùs* probaſſe à *n.* 76. Principem ſupremum dici tutorem reipublicæ, & vaſſallorum in hoc ſenſu, ut ſub ejus protectione ſint, ne ab aliis opprimantur, nec vexentur: ergo ſequitur, quid vis propulſiva, & protectiva, qua Princeps aliorum vim repellit, juriſdictione non indiget, & abſque illa eſſe poteſt, quod per Rotæ deciſionem ſtatim citandum ulteriùs corroboratur.

205 Secundo, quoniam Principibus Chriſtianis, à Deo, Sede Apoſtolica, & romanis Pontificibus, ac legibus poſitivis commendata eſt protectio clericorum, & Eccleſiarum, ut ex ſacro Concilio Tridentino & ex aliis pluribus juribus, & authoritatibus abundanter probavi *ſupra in prælud.* 2. *per totum*, quod non repeto, & faciunt etiam quæ diximus *in prælud.* 1. *à princ.* Sed ſic eſt, quod cui protectio alicujus commendata eſt per Summum Pontificem, aut alium Principem, non ideo cenſetur conceſſa juriſdictio, ſed ſolum defendere ab oppreſſionibus, ergo nec hîc Minorem elegantiſſime, probat mihi Geminian. *in conſ.* 81. *per totum*, ubi dicit quod protector alicujus univerſitatis, vel commendatæ tenetur recommendatum defendere, ſi injuſte opprimatur, prout principes ſæculares, qui tenentur protegere Eccleſiam, & alia pia loca, ex quo infert, quod habens aliquem recommendatum, vel ſub protectione, non dicitur habere ſub ſuo gubernio, vel juriſdictione, quæ eſt ſtupenda doctrina, ad noſtrum propoſitum, quam ad idem referens ſequitur Cardin. Tuſc. *practi. concluſ. tom.* 6. *littera P. n.* 1. & 2. ubi dicit idem de verbo ad verbum.

206 Et quod quando aliquis ex privilegio Pontificali recommendatur protectioni alterius, non cenſeatur in protectorem tranſire ſimul juriſdictionem, ſed defenſionem nudam ad oppreſſionibus, nec à juriſdictio-
207 ne ſuorum judicum intelligantur eximi, optime notat gloſſ. *in leg. fin. de confirmatione utili, vel inutili*, & pene per Bartol. *in l.* 1. *de excuſat. lib.* 10. quos ſequitur Joan. Petr. Ferrar. *in practi. tit. de forma appoſitio. contra inſtrum.* §. *aliis rationibus, & cauſis, n.* 3. *fol. mihi* 231. & eſt textus ſingularis *in cap. ex parte* 18. cujus ſunt verba: ex parte tua fuit quæſitum utrùm clerici, & laici, qui litteras protectionis oſtendunt, in quibus perſonæ ſuæ expreſſo nomine, cum omnibus rebus ſuis, ſub Apoſtolicæ protectione conſiſtere declarantur, à juriſdictione Epiſcopi diœceſani ſint exempti: Nos autem reſpond. quod per litteras hujuſmodi ab Epiſcoporum ſuorum poteſtate minimè ſubtrahuntur. Hactenus de inſigni textu de privilegiis in decretalibus.

Qui text. utramque noſtram intentionem probat, & 208
quòd per hujuſmodi protectionem clericorum Principibus temporalibus commendatam, non cenſeatur illorum juriſdictioni clericos ſubmittere, nec à juriſdictione eccleſiaſtica extrahere, prout noſtro in propoſito, in quo tantùm ad violentiam tollendam adhibetur cognitio extrajudicialis, an appellatio ſuſpendat vel non, ut violentia judicis detegatur, ob negatam debitam delationem appellationis, cujus cognitio, an juſta, vel injuſta ſit, tam appellationis, quàm ſententiæ ſuperiori eccleſiaſtico præſervata remanet; & eſt ſimilis text. *in cap. accepimus, in fin.* ibi, ſi vero ad judicium perceptæ protectionis, cenſus perſolvitur, 209
non ex hoc juri diœceſani Epiſcopi aliquid eſſe ſubtractum, *&c. eodem tit. de privilegiis*, ergo Principes ſupremi, quibus recommendata eſt protectio dumtaxat clericorum vi oppreſſorum, quoad defenſionem ſub protectionis limitibus contineri debent, nec exercendo legitimos protectionis & defenſionis modos, ad juriſdictionem eccleſiaſticam & alienam ingrediantur, & inde in Bullam in Cœna Domini, maximè cùm ad tollendum violentias vis protectiva, & nuda Regia poteſtas ſufficiant, juxta ſubjectam materiam, quæ nec juriſdictonem patitur, neque ea indiget.

Et hoc eodem modo argumentatur Mar. Anton. Macerat. *variar. reſol. lib.* 1. *reſol.* 6. *n.* 6. poſt Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *cent.* 4. *caſu* 337. *n.* 7. Gabr. *conſ.* 195. *n.* 1. *cum ſequentibus*, ubi probat, quòd. cùm Principes Chriſtiani ſint ipſo jure protectores Eccleſiæ, 210
clem. 1. §. *ergo de jur. jur.* ut alicujus etiam particularis Eccleſiæ, aut Hoſpitalis illis ſpecialiter protectio conceſſa à Summo Pontifice neque acquirit juriſdictionem nec illam tollit Juriſdictionem ſuperioris eccleſiaſtici, nec ea poteſt Princeps inducere, aut probare ſuperioritatem aliquam circa eandem Eccleſiam, aut hoſpitale, & ejus bona aut jura, quod eſt notandum.

Tertiò non minùs ſubtiliter hac noſtra propo- 211
ſitio comprobatur, etenim admiſſibilitas ſeu non admiſſibilitas appellationis reſpectu judicis à quo, eſt quid facti, quia ipſe citra delationem, vel non delationem, appellationis juriſdictione caret, niſi prout eſt quid facti, nam abſtineri à receptione appellationis, vel ei deferri eſt quid facti, abſque adminiculo juriſdictionis: ita eleganter dicit Philipp. Franc. *in cap. conſtitutus* 45. *ſub n.* 9. *de appellat.* quem referens ſequitur Scaccia *de appellat. qu.* 11. *art.* 1. *ſub. n.* 4. *verſ. infero ex hac ſecunda*, quare non poteſt ſe intromittere in appellationis juſtificatione, vel in juſtitia, nec pronuntiare, quoad partes an ſit admittenda, vel non, ſed pronuntiare limitatè factum proprium; & reſpectu ſuæ perſonæ, tantum ſcilicet defero, vel non defero, admitto, vel non admitto appellationem, nam in univerſum pronuntiare, ut legitimam admittendam, vel non, 212
pertinet judici ad quem, qui habet juriſdictionem non ad eum qui ea caret, per appellationis interpoſitæ effectum ſuſpenſivum; latiſſimè poſt Contard. & alios proſequitur Scaccia *ubi proximè à num.* 1.

Ex quo infert ipſe Scaccia, ibi *ſub n.* 4. *verſ. infero ex* 213
hac, cum Philippo Fran. *in d. cap. conſtitutus ſub n.* 19. *de appella.* quod cùm judex debeat ac ſui ſolam inſtruc-

tionem

tionem cognoscere de qualitate appellationis, non debet quoad partes (ut faciat jus) pronuntiare, sed quoad se dumtaxat, & ad sui instructionem, quia non habet jurisdictionem, nisi prout sit admissibilitas, quid facti, dicendo defero, vel non defero, admitto, vel non admitto, ad quam cognitionem qualitatis appellationis, quoad sui instructionem in hoc casu (quæ est quid facti) non indiget jurisdictione, nec est necessaria : quia nihilominus quòd caret jurisdictione suspensa per legitimam appellationem, tacitè à jure sive sit ab eo admissa sive non : textus optimus *in l.* 1. ibi appellatione interposita, sive recepta, sive non ; medio tempore nihil novari oportet ; siquidem fuerit recepta appellatio, quia recepta est, si verò non est recepta, ne præjudicium fiat ei, quoad deliberetur, ut tum recipienda sit appellatio, an non sit, *ff. nihil novari appellatione penden.* tamen cognoscere potest de hac admissibilitate, de qualitate, sive natura appellationis, an debeat, vel non deferre, & sic extrajudicialiter.

214 Ex qua miraculosa doctrina literis aureis describenda, tres mirabiles & utilissimi oriuntur effectus, quoad hanc nostram cognitionem extrajudicialem per viam violentiæ, & ejus justificationem cui libenter arridet Primus ; quòd cùm in Senatu adito per viam recursus, ut deferat judex appellationi & reponat attenta, agatur dumtaxat an appellationi debeat deferri vel non (interim dum superior aditus aliud censeat) de cujus qualitate, & natura informatur extrajudicialiter ad sui instructionem, tantùm per actorum inspectionem, quod est quid facti ; sequitur manifestè, ut jurisdictione non egeat, quia subjecta materia, nec patitur, nec illam desiderat, etiam in eodem judice, quia sententiam tulit, ex eodem Franc. & Scaccia supra citatis.

215 Quartò, fulcitur nostra propositio ex secundo effectu proximè præcedentis doctrinæ ; enim vero si à Senatu in hujusmodi salutari recursu cognitio adhibetur ad sui instructionem, & animi informationem ex actorum inspectione, ut appellationis natura cognoscatur, ut dictum est ; ergo sequitur quòd procedit extrajudicialiter, quoniam incommutabilis est, & recepta doctrina ; quòd quando informatio assumitur ad solum intructionem, & informationem Curiæ, cognitio & processus est omnino extrajudicialis ; & in ea, nec servatus, nec attenditur forma, nec solemnitas judicialis, quia totaliter extrajudicialiter, & absque jurisdictione proceditur Bal. *in l.* 3. §. *si tibi, col.* 2. *vers. sed pone, juncto vers. sed an ista, ff. de cond. ob turp. caus.* Alberi. *de malef. in tract. de test. cap.* 7. *post. n.* 38. Angel. *tract. de malef. in verbo quod forma publica, n.* 11. Scilicet. *in l. si D. de quæst.* Marsil. *in l. de unoquoque, nu.* 35. *vers. dicas tamen, ff. de re judic. & post. n.* 81. Bonif. de Vitall *in clem.* 2. *n.* 89. Marant. *de ord. jud.* 6. *p. memb.* 1. *rubric. de citatio. n.* 20. Mascar. *tract de probatio. l.* 1. *in præfat. q.* 5. *n* 39. *& l.* 3. *concl.* 1366. *n.* 6. Hamin Chartar. *in tract. de exequut. sentent. cup. fin. n.* 175. *& in practic. interrog. reorum, l.* 3. *c.* 3. *n.* 61. Bertazol. *cons.* 353. *n.* 4. *vers. secundo dato, l.* 2. & videnda, quæ in hunc sensum congessit Marescot. *variar. resol. l.* 2. *c.* 1. *n.* 51. post alios, de quo nos latissimè *infrà*, 2. *p. cap.* 12. *per totum, & etiam* 13. ubi plures doctrinas & authoritates, in comprobationem reperies. Ergo de primo ad ultimum sequitur subjectam materiam non pati jurisdictionem, nec ea indigere, cùm sit quid facti, maximè quia respectu Senatus multò inferior & debilior est hujus
216 articuli cognitio, quàm in judice à quo, quia in ipso non adhibetur ad effectum deferendi appellationi, vel non, quia ipsemet Senatus non defert, sed provocat, & incitat judicem à quo, ut deferat deferendæ quo longè minus est, & sic multo minus jurisdictione eget.

Tertius effectus ex prædicta doctrina Philippi Fran. & Scacciæ resultans ille est, quòd cum admissibilitas appellationis, vel non admissibilitas, hoc est deferendum, vel non deferendum, sit quid facti, ut meritò 217
Princeps sæcularis cognoscere possit, quia de facto etiam rei spiritualis judex sæcularis incidenter cognoscere queat, plures citat Covarr. *in* 4. 2. *p. cap.* 8. §. 12. *num.* 3. *& in practic. cap.* 35. *num.* 1. *vers. quibus.* Natt. *cons.* 411. *num.* 1. Chassan. *in Cons. Burgund. rubric.* 1. *vers. Esdroc. de vellis, n.* 109. *in fin. colum.* 8. Vival. *in explicat. Bullæ Cœnæ Domini n.* 103. Gut. *l.* 1. *canonic. quæst. c.* 34. *n.* 17. Cevall. *com. contra. quæst.* 403. *ex n.* 1. Mier. *in tract. de maj.* 3. *p. quæst.* 15. *ex n.* 16. Cœned. *in quæst canon.* 45. *n.* 17. plures congerit Sese *tractat. de inhibit. c.* 8. §. *à n.* 4. *cum sequentibus, n.* 22. *&* 23. nostras Joan. Garc. *de nobilit. gloss* 1. *à num.* 27. hinc pro observatione juramenti judex laicus cognoscit *cap. licèt. de jur. l.* 6. in possessorio rei spiritualis ut ipsi & alii latè probant, & novissimè Torre blanca *in tract. de magia, lib.* 3. *c.* 26. *n.* 9. *& seqq.*

Quintò, corroboratur nostra principalis doctrina, & 218
propositio : nam si judex inordinatè procedit, & contra jus exequitur suam sententiam, ut privatus procedere dicitur, & absque jurisdictione, Avenda. *in cap.* 2. *præto. cap.* 12. *& c.* 11. *num.* 9. Azeved. *in l.* 31. *tit.* 6. *l.* 5. *recop.* Mexia *super. l. Tolet. fund.* 2. *p.* 11. *n.* 34. *& seqq. f.* 106. vide quæ nos latiùs *hoc* 1. *p. c.* 3. *à n.* 12. 219
ubi magnam Doctorum catervam congessi, ubi judex qui de facto processit, de facto, & sine jurisdictione reponere debet, quia ad repositionem attentatorum, quæ de facto facta sunt, & finita jam jurisdictione, jurisdictio necessaria non est ex celebri doctrina Romani, *cons.* 320. *incipit hæc istorum, nu.* 4. *vers. quo igitur & col. fin.* Card. Tusc. *pract. concl. tom.* 3. *litera E concl* 11. *n.* 12. quos sequutus sum, & comprobavi *d. cap.* 3. *à num.* 15. *& supra*, quia facta de facto reponuntur : ergo cùm in hujusmodi salubri cognitione per viam violentiæ illud dumtaxat quæratur, ut appellationi legitimæ deferatur, & attentata violenter reponantur à judice, sequitur, ut ad id jurisdictio necessaria non sit, sed politica Principis potestas, & nuda defensio, cujus proprium officium est, ut repellatur violentia, prout quilibet privatus, & ipsa pars oppressa poterat licitè resistendo facere, & sibi jus dicere, quod ut urbaniùs fiat, & absque scandalo recurritur ad Principem, secundùm ea, quæ exactissimè diximus in proposito *suprà prælud.* 3. *per totum, & præcipuè in vers. quod & ex eo probatur à n.* 85. ergo sequitur quòd Princeps in tollenda hac vi, extrajudicialiter procedat, & non cum jurisdictione aliqua, qua subjecta materia non eget.

Sextò hanc nostram doctrinam mihi probat expressè Rot. Romana in una Oscens. Canonicatus Veneris 1. Decemb. 1596. quam ad literam refert Sese *de inhibit. cap.* 8. §. 3. *n.* 109. *fol.* 599. qua postquam reprobatus est recursus ad Regem ad tollendam violen- 220
tiam, per modum jurisdictionis, & contentiosum judicium in hæc inquit ; Neque decisiones Rotales Achillis 6. de appellat. in impressis & R. P. D. Decani in illa Tarraconen. Villæ de Reus die 4. Decemb. 1592. & R. P. D. Blancheti in Salmantin. canonicatus die 24. Maii proximè præteriti suffragabantur Paulo, quia licèt per illas decisiones concederetur facultas, quandoque recurrendi ad judices laicos, & invocandi nudum eorum auxilium ad defendendum & propugnandum possessionem, qua quis de facto spoliatur, & quam quis propria etiam authoritate defendere posset ; nusquam tamen dicitur in eis : quòd talis recursus fieri possit ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra prælatos, & judices Ecclesiasticos, hoc enim nunquam docuit Rota, quæ optimè novit, judices laicos, nec actu nec habitu habere jurisdictionem in clericos, imò jus esse penitus incapaces, arg. *c. causa, de rescript. & canon. Sacerdotibus, 11. qu.* 1. *&c.* Ex qua decisione apertè probatur, quòd recursus ad Regem inter ecclesiasticas personas non est habilis, nec capax jurisdictionis,

sed

ſed nuda defenſio, & auxilium ad propulſandum violentiam.

221 Hoc idem aperte probatur ex Rotæ deciſione in una Cæſar-Auguſtana juris eligendi coram Domino Ordino 7. Februar. 1561. & alia Ver. jactationis Parochialis de Aldea coram Paleoto ſub die 27. Junii 1561. ut eſt in recollectis ejuſdem Paleoti, *deciſ.* 372. *incipit*, *dubium erat*, quas ſequitur & teſtatur Lancellot. Robert. *de attent. 2. p. cap. 4. limi. 1. n.* 38. quibus in terminis reſolutum fuit, quòd ſi Conſilium Regium, cujus aditus fuit recurſus ad tollendam violentiam, ultra manutentionem poſſeſſionis (quod eſt merum factum) aliud faciat, putè ſequeſtrando, & ad manus Curiæ rem de quo agitur apprehendendo, nihil agit quin tunc modus legitimæ defenſionis excedatur, & ad actus juriſdictionales ſe extendit, ut dictum eſt; quibus omnibus fundamentis ſatis comprobata remanet aliàs ſimplex & nuda Doctorum aſſertio (vera tamen propoſitio) ut in hac cognitione per viam recurſus & nudæ defenſionis ad liberandum vi oppreſſos per Eccleſiaſticos judices extrajudicialiter procedatur, abſque juriſdictione, nec umbra illius, quia ſubjecta materia nec ea indiget, nec illam appetat unquam, ut modus & forma procedendi, de qua *in cap. ſequenti* eſt agendum, evidenter demonſtrat.

Reſponſio argumentorum.

ET licèt ex his quinque Præludiis tàm dilucidè comprobatis, ac diſtinctè & explicitè ordinatis, præ cæteris omnibus Doctoribus hujus juſtificationis articulum tangentibus, ut tibi ad oculum evidenter apparet, facillimè potes deducere, quid cunctis difficultatibus ſit reſpondendum, nihilominùs libet brevius, & ſigillatim explanare.

222 Et in primis non obſtat primum argumentum pro contraria parte *ſuprà* adductum à *n.* 8. ex Concilii Trident. loco *de reformat. c.* 3. *ſeſſ.* 25. cui reſpondet Salced. *in additio. ad Bern. Diaz. in practic. in c.* 102. *litera A verſ. parique ratione*, ut procedat quando ſæculares magiſtratus tanquam judices appellationis, veluti juriſdictione ſpirituali utentes, intenderent excommunicationem revocare, aut temperare, ſecus autem (inquit ille) ſi ad tollendam vim ab Eccleſiaſticis judicibus illatam dicto remedio, & recurſu, uterentur, quem intellectum non admittit noſtras Gaſpar. Rodrig. *de annuis red. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 73. *ad medium*, ex eo quòd hactenus auditum eſt, ſæcularem judicem in cauſis Eccleſiaſticis in appellationis inſtantia cognoviſſe: nec illa verba dicti Trid. *ibi*, (aut mandare, ut latam excommunicationem revoces) convenire interlocutioni, in cauſa appellationis prolatæ, nàm appellationis judex inferioris ſententiam revocat, non tamen præcipit, ut judex inferior revocet, quod verum eſt, & ideo reſpondet ipſe Rodrig. quòd ea verba videntur pertinere ad violentiæ decreta, niſi dixeris (inquit ille) verba Concilii non comprehendere ſuprema Regia tribunalia, ſed magiſtratus duntaxat, & judices inferiores, quibus ea cognitio per viam violentiæ jure non competit, ut ita intelligantur verba ejuſdem Concilii, *ibi*, nefas ſit ſæculari cuilibet magiſtratui, quæ non videantur dirigi in Re-
223 giam majeſtatem, nec ejus ſuprema tribunalia; ex eo quod Reges ſicut dignitatis altitudine præeminent, ſic prærogativa gratiæ ipſos convenit anteferri, *cap. fin. de off. delegat. in* 6. & ideo ſub clauſulis generalibus ſublimes non continentur, *argum. cap. ſedes, de reſcript. cap. de multa de præbendis.* Reb. *in pract. 1. parte ſignatu. n.* 62. facit regula Cancellar. 40. *de derogatione juris patronatus*, ubi in diſpoſitione generali non comprehenditur Rex. Mandoſ. *regul.* 13. *de reſervatione*, *qu.* 15. *n.* 3.

224 Sed ſalva pace tantorum virorum utramque interpretationem ejuſdem Concilii verba expreſsè abhorrent, à quibus quidem alienam eſſe apparebit, quia Trident. nec loquitur de magiſtratu, & judice, ut ſuperiore cognoſcente de excommunicatione tanquam judice appellationis, ut putavit Salced. ex eo quòd in eum inſurgit (& benè) Rodrig. non quidem ex prima ejus ratione, quia debilis eſt, ſed ex ſecunda nec etiam loquitur in cognitione per viam violentiæ, ut exiſtimat Rodrig. dum excipit Reges, & ſuprema tribunalia, ut dictum eſt.

Quorum Doctorum in modum miror tam clara 225
diſpoſitione vel interpretari ſeu potiùs cavillari, & in dubium redigere, vel contra text. *in l. ille aut ille* 25. *de leg.* 3. quid ergo in illius textus litera obſcurum aut intricatum invenère, ut quæſtioni locus foret; enim verò textus ille ſic ſimpliciter, & prout jacet adhuc in ſenſu literali nihil addito, nec detracto, intelligendus eſt: nam poſtquam normam excommunicandi judicibus tradit, ſequitur, & facit, nefas ſit ſæculari cuilibet magiſtratui prohibere Eccleſiaſtico judici, ne quem excommunicet; aut mandare, ut latam excommunicationem revocet, ſub prætextu, quòd contenta in præſenti decreto non ſunt obſervata; (reddit rationem) cùm non ad ſæculares, ſed ad Eccleſiaſticos hæc cognitio pertineat; textus etenim generaliter loquitur, ut nullus judex de facto impediat, perturbet excommunicationem non ut judex appellationis, ut putabat Salced. ſed quomodolibet impedire voluerit, quocumque genere impedimenti, & perturbationis, ſive occaſione juriſdictionis, ſive de facto mittendo falcem in meſſem alienam, aut juriſdictionem Eccleſiaſticam uſurpando, prout indicant illa verba Concilii *ibi*, cùm non ad ſæculares, ſed ad Eccleſiaſticos, *&c.* ita ut illius textus deciſio non ſe reſtringat ad aliquam ſpeciem perturbationis: ſed generaliter loquitur, prohibendo ne ſe magiſtratus intromittat, quo decreto illud idem quod jure communi diſpoſitum erat, generaliter, ut judex ſæcularis non ſe inſerat in Eccleſiaſticis cauſis, aut ſpiritualibus, ſpecialiter hoc decreto continetur reſpectus excommunicationis, ut illam nullo modo impediat, non ſe reſtringendo ad ali- 226
quam ſpeciem perturbationis, ſed generaliter de quibuſlibet omnibus impedimentis, nec eſt novum ut Concilium Tridentinum diſponat idem, quod jus commune, ut illud noviter ſuſcitetur, renovetur, ac ſit in viridi obſervantia, ut conſtat ex plurimis decretis Tridentini, prout *in c.* 4. *ſeſſ.* 21. quo continetur idem quod *cap. ad audientiam, de Eccleſ. edifi. & in cap.* 4. *ſeſſ.* 7. *de reform.* idem diſponit quod *cap. de multa*, & ſic de aliis.

Et ſic ſub tanta verborum generalitate, non eſt comprehendendum tam ſalubre remedium, & charitativum ſubſidium, miſeris, & oppreſſis ſpecialiter à jure canonico ex ratione, & principiis juris naturalis, & divini permiſſum, longo uſu immemoriali conſervatum, ſuper quo, cùm Tridentinum nihil ſpecialiter inducat, ſed ge- 227
neraliter potiùs diſponat, hanc limitationem à jure approbatam debet accipere, quia lex nova generaliter confirmatoria recipit eam limitationem, quam lex confirmata, juxta *l. ſciendum, juncta gl. ibi, commun. notant Doctores, ff. qui ſatiſd. cogan. & in l. C. de ſilentiariis, verbo decurionibus*, communiter approbatum, & *in l. hæc conſultiſſima in princ. gl.* 2. *C. qui teſtam. facere poſſ.* R. *in l. ſed & ſi poſteriores*, & ibi Joan. Oroſius *n.* 12. *ff. de leg. & in l.* 1. *n.* 33. *de conſtitu. Princip.* poſt Iſ. *ibi n.* 16. Mencha *de ſuc. creat.* §. 3. *n.* 10. Covarr. *in rubr. de teſt.* 2. *p. n.* 19. Mexia *in l. Reg. Tolet.* 2. *p. in* 6. *fund. n.* 18. *cum ſequent.* Gutier. *pract. q. civi. l.* 4. *q.* 1. *n.* 4. Greg. Lopez *in l.* 7. *t.* 13. *p.* 6. *gl.* 9. & quia qnando aliqua lex loquitur cum aliqua qualitate ad ſui intellectum, trahit 228
omnes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter, & generaliter loquuntur, Alberi. de Roſ. *in l. ſi quis, in princ. tit. n.* 2. *in ſecunda oppoſ. ff. de legat.* 3. Socin. jun. *in l. cum filio famil. verſ. venio ad apparatum gloſſæ, n.* 46. *de l.* 1. dicit notabile Cardinal. Manti. *in tractatu de contract. to.* 1.

tom. 1. *l.* 4. *tit.* 23. *n.* 11. & ſic cùm Concilium generaliter de omnimodo impedimento loquatur, non debet intelligi in hoc ſaluberrimo recurſu ſpecialiter, à jure canonico pluribus decretis excepto, permiſſo, reſer-
229 vato, & exceptuato, ob bonum, & utilitatem reipublicæ Chriſtianæ, ne reſpublica turbetur, & bonum publicum detrimentum patiatur. Et ſi iſtud remedium, & charitativum ſubſidium voluiſſet Concilium Tridentinum comprehendere, & ſubvertere, expreſſiſſet utique, juxta text. *in cap. inter corporalia*, *verſ. unde*; ibi, unde ſi circa tranſlationem id fieri voluiſſet, quod de ceſſione dixerat, & de tranſlatione poterat, expreſſiſſet, *&c. de tranſlatione Epiſcopi*, textus optimus *in c. ad audientiam*, ibi, nam ſi intelligeremus tantùm de novalibus, ubi ponimus de laboribus, de novalibus, poneremus, *&c. de decimis*, text. *in l. unica*, §. *ſin autem ad deficientis*, ibi, nam ſi Concilium volebat, nulla erat difficultas coniunctim ea diſponere, *C. de caducis tol.* ita Cervantes *in l.* 3. *Tauri*, *n.* 84. per Bald. *in d.* §. *ſin autem.* latè Gutierr. *conſ.* 13. *num.* 17. & ex aliis doctiſſimus Caſtellus *quotidian. controv. l.* 2. *c.* 4. *à n.* 26.

230 Et hoc noſtro novo, & veriſſimo intellectu ad Concilium Tridentinum, venit reprobandus Ceval. *in qu.* 897. *n.* 126. dum reſpondet ad idem Tridentinum, ut loquatur, quàndo judex ſæcularis vult cognoſcere de excommunicatione per viam appellationis principaliter, vel incidenter per modum juriſdictionis, an ſententia ſit juſta, vel non, an potuiſſet Eccleſiaſticus, vel non potuiſſet excommunicare, quod falſum eſt: nam ſi ille textus de illo impedimento tantùm loqueretur, ſequeretur abſurdum, quòd potuiſſet de ipſe cauſa cognoſcere quilibet judex ſæcularis, de quo loquitur Tridentinum extrajudicialiter; ſed hoc eſt falſum; quia etiam extrajudicialiter alius quàm Princeps, & ejus ſuprema tribunalia, quod idem eſt, cujus proprium officium eſt, non poteſt de huiuſmodi violentiis cognoſcere, ut dicemus latiùs *in c. ſeq.* ergo dicendum eſt, ut Concilium Tridentinum loquatur de quolibet impedimento facto à judice ſæculari, ſive judicialiter, ſive extrajudicialiter, & de facto quomodolibet ſe intromittente.

231 Et ſic cùm Concilium Tridentinum generaliter loquatur, nullo modo intelligitur, nec diſponit de hoc ſpecialiſſimo juris remedio, & recurſu, nec talis defenſionis facultas omni jure Principi competens comprehenditur ſub tali decreto, tenent Azeved. *in lib.* 2. *tit.* 6. *l.* 1. *recopil. verſiculo item & de uno quarto*, ubi latiſſimè Bobadill. *in Polit. l.* 2. *n.* 18. *n.* 139. *& c.* 16. *n.* 90. Humada *in l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. *in gl.* 4. *in verbo*, *ninfuerça*, Vivald. *in explicatione Bullæ in Cœna Dom. n.* 109. & cum Azeved. Salzed. & Bobad. idem dicit poſt hæc Cevall. *in Epiſtol. ad Regem*, *n.* 94. & iterum *in q.* 897. *n.* 133. & ſuprà idem tenet Vivald. *in Candel. aureo*, *in explicat. Bullæ in Cœna Domini*, *part.* 2. *caſ.* 16. *à n.* 114. Barboſ. *in remiſſ. ad Concil. Trident. d. c.* 3. *ſeſſ.* 25. *de reform. n.* 4. *ſuper verſiculo neſas autem ſit*, *&c.* Cæned. *in q. Cano.* 45. *n.* 2. *& præcipuè ſub n.* 7. *& ſub n.* 60.

232 Nec obſtat ſecundum argumentum contra noſtram cognitionem per hanc viam violentiæ *ſuperius* ad principium appoſitum *numero* 30. *ex Bulla in Cœna Domini*, *c.* 13. 14. 15. *&* 16. quæ magis in ſpecie videntur repugnare hujuſmodi Regio recurſui per hanc viam violentiæ, cui reſpondent omnes communiter Doctores tam Theologi, quàm Juriſtæ ſtatim citandi, ut procedat, & habeat locum quando Judex ſæcularis, & ſuprema tribunalia volunt, judices, & cum Juriſdictione ſe intromittere in cognitione rerum ſpiritualium, aut aliàs Eccleſiaſticarum, hoc animo, & intentione, ut violetur libertas Eccleſiaſtica, & uſurpetur ejus juriſdictio ad effectum impediendi cognitionem, & proceſſus Judicum Eccleſiaſticorum indebitè, & in caſibus à jure non permiſſis, quia tunc talia facientes in cenſuram ejuſdem Bullæ incidant, ut expreſsè probant ejuſdem Bullæ verba in caſu 14. *ibi*: Excommunica-

& anathematizamus omnes, & ſingulos, qui per ſe, vel per alios authoritate propria, ac de facto, *&c.* beneficiales, & decimarum, ac alias cauſas ſpirituales; & ſpiritualibus annexas, ab auditoribus, & commiſſariis noſtris, aliiſve judicibus Eccleſiaſticis, vocant, illarumve curſum, & audientiam, *&c.* cauſæ ipſas proſequi volentes, impediunt, ac ſe de illarum cognitione tanquam judices interponunt, *&c.* (& iterum, *ibi*, vel aliàs compellunt, vel exequutionem literarum Apoſtolicarum, ſeu exequutorialium proceſſuum, ac decretorum prædictorum quomodolibet impediunt, *&c.*) ponderatis verbis ſupradictis, *ibi*, avocant, (& *ibi*, impediunt) & *ibi*, tanquam judices. (quæ expreſsè denotant procedere in quibuſcumque perſonis, ut judicibus tam Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus de facto, ſeu ut judicibus, ſe intromittentibus, & impedientibus curſum cauſarum cum Juriſdictione, & per modum cognitionis, prout inſuper colligitur *ex eodem cap.* 14. *ad finem*,) ibi: Etiamſi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacumque præfulgeant dignitate, aut Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Commendatarii, ſeu Vicarii fuerint, *&c.* (& probantur etiam manifeſtè *in d. cal.* 15. *dictæ Bullæ*, ibi: Coram ſe ad ſuum tribunal, audientiam, Cancellariam, Concilium, vel Parlamentum, præter Canonici diſpoſitionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant directè, vel indirectè, quovis quæſito colore:) & *in caſu* 6. evidenter etiam probatur, *ibi*: Et omnes alios, quoſcunque judices Eccleſiaſticos ordinarios quomodolibet impediunt, quominus ſua Juriſdictione Eccleſiaſtica, contra quoſcunque utantur, ſecundùm quod Canones, & ſacræ conſtitutiones Eccleſiaſticæ, & decreta Conciliorum generalium, & præſertim Tridentini, ſtatuunt, ac etiam eos, qui poſt ipſorum ordinariorum, &c. ſententias, & decreta; aut aliàs fori Eccleſiaſtici judicium illudentes ad Cancellarias, & alias Curias ſæculares recurrunt, & illis prohibitiones, & mandata etiam pœnalia, *&c.*

Ex quibus quidem verbis clariſſimè conſtat, injuſtè 233
impedientes de facto, & contra juris diſpoſitionem impedientes Juriſdictionem Judicum Eccleſiaſticorum dumtaxat; incurrere in Bullæ cenſuras, volentes Juriſdictionem Eccleſiaſticam uſurpare, ut benè declarat Seſe *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *num.* 102. ubi verba, quibus utitur Bulla, neceſſariò intelligenda ſunt de actionibus injuſtis & contra juris permiſſionem, & denotant etiam illa verba, præſumunt (De quibus *in d. Bulla*, *cap.* 13. *ad fin.* quæ præſupponunt dolum, ut per Feli. Marſi. Deci. Cravet. Turrec. & Plotum tenet Marcus Ant. Macerat. *variar. reſolut. lib.* 3. *reſolutione* 19. *num.* 9. qui etiam idem dicunt de verbo, audeant.) At verò quando Juriſdictio Eccleſiaſtica 234
non impeditur, prout non impeditur, ſed potius auxiliatur, & favetur, quando recurritur ad ſupremum Principem, & tribunalia pro tollenda violentia facta à judice Eccleſiaſtico, neque judex Eccleſiaſticus impediendo curſum appellationis legitimæ ad Sedem Apoſtolicam, exequatur ſuam ſententiam, reponuntque omnia attenta violenter, quo caſu Princeps non ut judex (ut dicit d. Bulla, *ibi*, tanquam judices, *&c.* & *ibi*, avocant,) quod non ſit abſque Juriſdictione, juriſdictionaliter, & in forma judicii procedens; ſed extrajudicialiter, per nudam defenſionem, & abſolutam Principis poteſtatem, abſque umbra Juriſdictionis, quam forma procedendi, & ſubjecta materia excludit, quia Juriſdictionis capax non eſt, nec ea indiget, de quo latiſſimè præ cæteris altiùs examinavi *ſuprà*, *prælud. per totum.*

Quæ quidem extrajudicialis, & nuda defenſio omni 235
jure naturali, divino, Canonico, Civili, Regio ac conſuetudine immemoriali Principi ſupremo commendata eſt, & attributa, ut de ſingulis latè *in prælud.* 3. *per totum*; ac ideo tantùm abeſt, quòd ſit à Bulla excluſa, quinimo ſit virtualiter in ea approbata;

bata, ut apparet ex d. Bulla *cas.* 15. ibi : Ad tribunal, audientiam, Cancellariam, Consilium, vel Parlamentum, præter juris Canonici dispositionem trahunt, &c. (ergo cùm hic recursus ad Cancellariam Regiam sit secundùm juris dispositionem, non solùm Canonici, sed etiam naturalis, & divini, *ibi*, non excluditur; sed virtualiter, & quodam modo expressè permittitur,) ex quibus verbis expressè notat Card. Tolet. *in sum. l.* 1. *c.* 17. *n.* 3. quòd judex sæcularis, qui secundùm juris dispositionem cognoscit de Ecclesiastica persona, in casibus à jure sibi permissis, non intelligitur per d. Bullam communicari.

Quod & etiam insinuant illa verba d. Bullæ *casu* 16. ibi, quomodolibet impediunt, quominus sua Jurisdictione Ecclesiastica, contra quoscunque utantur secundùm quod Canones, & sacræ constitutiones Ec-
236 clesiasticæ, & decreta Conciliorum generalium, (& præsertim Tridentini statuunt, &c.) quoniam hujusmodi defensio naturalis inducta est ad dirigendos judices Ecclesiasticos, nequaquam utentes Jurisdictione Ecclesiastica, ut dicit d. Bulla, sed ea potiùs abutentes, vim faciendo, non deferentes appellationi legitimæ, cui ab omni jure tenentur deferre, & ea pendente violenter, & iniquè exequentes suam sententiam, quod omne non secundùm Canones est, ut dicit d. Bulla, sed omnino, & directò illi contrarium, & repugnans in magnum vi oppressorum damnum, & Reipublicæ inquietem, & in superioris Ecclesiastici dedecus, ac vilipendium, cui per hujusmodi extrajudicialem, & nudam defensionem obviare curant tribunalia, quæ dirigitur ad observationem juris Canonici, & non ad impediendam Jurisdictionem Ecclesiasticam, quæ fuit Pontificis intentio, *in d. Bulla in Cœna Domini*, ut judices incurrant censuram, *ibi*, quomodolibet impedientes, & *ibi*, impediunt, *&c.* & pluries hoc utitur verbo.

237 Qui verò impediunt dictam jurisdictionem, sunt ipsi judices Ecclesiastici, in quibus verificatur quod dicitur, *&c. in d. Bulla*, *c.* 14. *ad fin.* ibi : Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, *&c.* qui cùm debeant procedere secundùm jus Canonicum indebitò non opprimendo litigantes censuris, & aliis violentiis, denegando illis appellationis debitam delationem, ad defensionem naturalem, intentando, & parite attentando sententiæ exequutionem per appellationes suspensam, ideo ne superiorem vilipendat, nec ejus debito honori aliquid detrahat, charitativa hæc protectio à Principe, ad quem recurrit oppressus, interponitur, né procedatur in causa, & quidem in his Princeps supremus Ec-
238 clesiæ minister est, qui injuriam nullam facit, sed potiùs præsidio est miseris, ne violentiam, & injuriam (quam Ecclesia non vult, sed odit ratione indiscreti judicis) patiantur, ut optimè tradit Llamas 3. *p.* §. 12. & §. 7. *pag.* 839. Cæned. *in quæst. Cano* 45. *n.* 9.

239 Quapropter si benè perpendatur essentia, veruspue effectus hujus defensionis naturalis, judicem, ad quem appellatum est, summo honore prosequitur Princeps supremus, cùm resistat violentiis in conservationem ejus Jurisdictionis, ne judex à quo aliquid indebitè attentet, pendente appellatione ad ipsum, ut bene
240 considerat Cæned. *ubi proximè*, *sub n.* 9. & ideo hæc cognitio per viam violentiæ meritò damnosa non reputatur libertati Ecclesiasticæ, sed imò illi valdè utilis, & in totum favorabilis est, ut in terminis dicit
241 Suarez l. 4. *de immunit. Eccles. c.* 44. *n.* 44. Cæned. *quæst.* 94. *n.* 35. imò vergit in ejus summam utilitatem, ejusque respicit favorem, tradit Morl. *in empor. jur. tit.* 2. *de Jurisdict. quæst.* 14. *num.* 8. Cæned. *ubi proximè*, *num.* 9. & post hæc cum Suarez *ubi*, *proximè*, tenet Cevall. in l. 4. *communi contra commun. quæst.* 897. *sub n.* 157. & iterum *in tract. de cognitione per viam violentiæ*, *glos.* 4. *sub n.* 4. & post Manuel. Roder. Navar. Covarr. Pacianum, & Chaqueran, probat novissimè Torre Blanca, *in tract. de magia*, *lib.* 3. *c.* 26. *num.* 32. Carol. de Tapia *in compila. jur. reg. Neapol. lib.* 3. 242
tit. 4. *super c.* 266. *incipit*, *finis præcepti*, *n.* 8. *fol.* 28. unde etiam dicitur, Principem sæcularem hoc casu interponere, & impartiri suum auxilium superioribus Ecclesiasticis contra inferiores, nolentes deferre legitimis appellationibus illis devolventibus juris dispositione Jurisdictionem, ab inferioribus ablatam, ut post alios optimè considerat Moria *in empor. jur.* 1. *part. tit.* 2. *q.* 14. *num.* 8 Salced. *in additio. ad prax. Bernar. Diaz.* 103. *versiculo præterea rem hanc. pag.* 355. quos referens sequitur Cæned *d. quæst.* 45. *sub n.* 9. *ad fin.* quibus convenit, quod dicit Sese *in tractat. de inhibitio. justitiæ Aragon. cap.* 8. §. 4. *à n.* 3. quod cùm fundamentum violentiæ id solùm operetur, & inducat, ut scilicet, sæcularis potestas vim tollat extrajudicialiter, & per modum extrajudicialis, & 243
Christianæ defensionis; aliqua tamencognitione adhibita circa violentiam, non autem judicialis ordinariæ cognitionis nullas incurrat censuras, cùm id fiat ad nudum auxilium dumtaxat, pro tollenda violentia, quod de jure naturali permissum est immutabili, & perpetuo, ob quod non videri praxim hanc adversam esse Canonibus, & Pontificalibus constitutionibus, cùm hoc casu Regalis potestas non se interponat, ut judex cum 244
jurisdictione, sed ut legis, & Canonum minister testatur Sese *ubi proximè*, *d.* 8. §. 4. *n.* 5. *& sub n.* 6.

Quare summa cum ratione nullus judex Ecclesiasti- 245
cus habet hos Principes sæculares, eorumve consiliarios ut excommunicatos, imò nec ipse beatissimus Papa, nec ullus alius evitat illos, uti intelligendum est, Pontifices maximos noluisse tam ingens damnum per præfatas clausulas ipsis inferre, ut optimè considerat Vivald. *in explicatio. Bullæ in Cœna*, *n.* 107. qui *ex n.* 102. refert quamplures juris utriusque, ac
sacræ Theologiæ Doctores hujus opinionis defensores, 246
per tot sæcula usitatæ, & receptæ ab omnibus Christianæ Religionis Principibus. Si enim ex d. Bulla Summus Pontifex illos excommunicatos haberet, ut
pastor Ecclesiæ, & curator animarum, illos exhorta- 247
retur aliquando, illos monendo, & suadendo, ut à censuris, & ab hac cognitione desisterent; imò in contrarium suam intentionem declaravit expressè (ut statim dicam) ut scilicet illos non incidisse in censuras, præter hanc extrajudicialem cognitionem, in ordine ad tollendam violentiam.

Et quòd hic justus Regis recursus non includatur in 248
d. Bulla, nec sub censuris comprehendatur Principes, nec eorum Consiliarii affirmant ultra citatos Salced. *in additio. ad prax. Bernar. Diaz*, *in c.* 101. *litera A*, *ex pag.* 353. *& pag* 346. *versiculo nec etiam.* Corduba *in tract. casuum conscientiæ*, *casu* 35. *versiculo lo secundo.* Humad. latissimè *in l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. *in gloss.* 4. *in verb. ninfuerça.* optimè Bobadill. *in Polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 139. *in gloss. in litera C.* Vivald. *ubi suprà*, *n.* 109. optimè Rodrig. 1. *part. c.* 156. *n.* 8. *& in additione ad Bullam.* §. 9. *n.* 87. Alphons. à Vega *in summa*, *t.* 1. *c.* 29. *casu* 1. *in fin. versiculo nota que el Rey*, *& in c.* 85. *casu* 141. pulchrè Azeved. *in l.* 2. *tit.* 6. *l* 1. *recopi. ex versiculo item & decimoquarto.* Martinas Nav. *in manuali Latino*, *c.* 27. *n.* 69. & 70. Cæned. *in collecta. ad decretal. collect.* 17. *& col.* 4. *n.* 1. & iterum, & latè *quæst. Canon.* 45. *sub. n.* 2. *& sub n.* 7. *& sub n.* 9. *n.* 71. nonnullos etiam ad idem citat, & sequitur Josephus Sese, *tractatu de inhibit. justit. Arag. c.* 8. §. 3. *sub n.* 82. & 83. *& à num.* 88 *cum seqq.* & post hæc scripta eum eodem Sese, idem dicit Cevall. *in Epist. ad Regem*, *à n.* 92. *& in q.* 897. *à n.* 133. & *in cognitione per viam violentiæ* pluribus in locis, quia *in d. Epistol. d. n.* 92. tentavit probare, quòd cùm hic recur- 249
sus ad regem per viam violentiæ sit fundatus in jure naturali, & in ejus principiis, ac jure divino, ac ideo non potest contra illud induci, aut expediri excommunicatio jure positivo adversùs illum, quia lex inferioris, & sic jus positivum, non potest revocare legem superioris

rioris, prout est jus naturale, & divinum, quod ego modò non examino, sed sufficiat cognoscere illa Bulla non esse comprehensum, nec loqui hoc de recursu, & nuda defensione.

250 Et prædictis etiam addere poteris Manuel. Rodr. *in additio. ad* §. 9. 87. ubi circa interpretationem Bullæ Cœna in hæc verba ait: *Pero quando la persona Eccleſiaſtica, que ſu juez Eccleſiaſtico la haze agravio, y la oprime puede recurrir al juez ſeglar, para que le* 251 *defiende, pues vemos, que en muchos caſos el Principe ſecular, tiene poder ſobre los Eccleſiaſticos, principalmente quando falta el Superior Eccleſiaſtico por eſtar auſente, conforme lo que dizen los ſacros Canones, y eſto procede con mas razon, quando ay peligro* 252 *en la tardanza recurrendo al Superior*, &c. & paulo poſt: *Y anſi quando ſe dize en derecho, que los Eccleſiaſticos no recurran à los tribunales ſeculares, ſe ha de entender, ſalvo ſi recurren por ſu defenſion, y para que indevidamente no ſean opprimidos, (y eſto es lo que hizo San Pablo*, &c.) & idem dicit idem Rodr. *in q. reg. q.* 6. *art.* 8. ubi asserit sine timore excommunicationis Bullæ posse Regis Consiliarios per viam violentiæ inter Ecclesiasticas personas extrajudicialiter cognoscere. Torre Blanca *in tract. de magia, l.* 3. *c.* 26. *n.* 31. qui etiam satisfacit dictæ Bullæ.

253 Igitur existente hac communi Doctorum receptissima sententia, etiamsi ea aliquod juris dubium acciperet (quod non facit, quia est fundata in principiis juris naturalis, & divini, ac positivi) cùm sit adjuta consuetudine, maximè immemoriali per tot sæcula usitata; ei standum erit intrepidè, & sine scrupulo, & etiamsi alia sit in contrarium opinio, ut latiùs, & optimè probavimus *suprà prælud.* 3. circa justificationem consuetudinis immemorialis, ubi videre poteris à princ. pluribus citatis Doctoribus; aliæ autem doctrinæ, quæ hujus argumenti responsioni conducunt, videndæ sunt in sequentibus.

254 Nec etiam obstat tertium argumentum pro contraria parte *suprà* adductum *n.* 31. ex Rotæ decisione de anno 1560. quâ stat declaratum recurrentem ad tribunal sæculare justitiæ Aragonum incidisse excommuni-
255 cationem Bullæ in Cœna Domini, cui conatur respondere post hæc Ceval. *in epist. ad Regem*, quod in illa decisione pars prævenit inhibitionem, antea quàm judex Ecclesiasticus de causa principali cognovisset, nec vim, aut gravamen aliquod intulisset, quo casu (inquit ille) justissimè fuisse per eam declaratum incurrisse in Bullam Cœnæ.

256 Sed miror tantum virum, verissimum illius decisionis sensum non calluisse, & claram ejus determinationis intentionem ignorasse, cùm ad oculum sit, contra cujus responsionem directò multa notabilia, ac juridica congerit doctissimus Sese *in epistol. ad Regem, num.* 77. *cum multis sequentibus*, quem merito carpit ac evidenter convincit, dicens deceptum fuisse, ubi refert illius Regni praxim juris firmiæ, ne pendente justa appellatione Ecclesiasticus exequatur, quæ ferè in nullo discrepat à nostra, prout videbimus latiùs *infra, c. seq.*

257 Et pro illius decisionis declaratione, & responsione plura recenset fundamenta Sese *in tract. de Injubi. c.* 8. §. 3. *à n.* 115. in comprobationem, & corroborationem eorum, quæ referuntur in d. decisione contra nostrum recursum, & postmodum alia quamplurima contra illam inserit pro recursus justificatione, & tandem omnibus satisfacit, & benè, quem tu videre poteris, quia latissimè prosequitur juxta ea quæ nos *suprà, in præludiis* scripsimus.

258 Et pro ejus verissima satisfactione dicendum est, ut ex ipsius decisionis tenore satis apparet, Dominos de Rota aliter sensisse de recursu ad tribunal justitiæ Aragonum, quàm praxis illius Regni in rei veritate se habet, ut benè considerat Cæned. *in q. Canon.* 45. *n.* 42. *in prin.* licet obiter. Supponitur enim in illa justitia Aragon. per hunc recursum procedere cum plena causæ cognitione judicialiter, & cum jurisdictione. Etenim 259 cùm provisio Regia ordinaria, qua nos in Hispania utimur, in illo regno inhibitio dicitur, ne lite pendente, &c. quæ quidem inhibitio prima quidem facit, nomine attento, sonat in jurisdictionem, quia anima inhibitionis est jurisdictio, quæ à jure Canonico & Tridentino non expeditur absque legitima causæ cognitione, ab eo, qui super negotio jurisdictionem habet; ideo nihil mirum ut juris principiis prima facie attentis, tot contra illam applicarent Domini de Rota illa fundamenta, quæ expressè conveniunt inhibitioni, & cognitioni jurisdictionali, non tamen nudæ defensioni naturali, & Regiæ protectioni extrajudiciali. Hunc intellectum mihi probant verba illius decisionis *ibi*, dicebatur enim, talem consuetudinem, tanquam improbam, sacris Canonibus inimicam, quæ clericos jurisdictioni laicorum quandoque supponit, non fuisse attendendam, *c. quali-* 260 *ter & quando, de judiciis*, &c. quod quidem aliud foret judicandum per ipsam decisionem, si cognovissent illi Domini de Rota naturam, & effectum illius juris firmiæ, & ejus praxis, ut si quædam nuda defensio, & extrajudicialis cognitio absque jurisdictione ad tollendam violentiam dumtaxat, juxta quæ hactenus dicta sunt in præludiis, prout & manifestissimè adnotavit illa Rotæ decisio *inferiùs* in hæc verba: Nec decisiones Rotales Achill. 6. *de appell. in impressis*, R. P. D. Decani *in illa* 261 *Tarracon Villa de Reus die* 4. *Decemb.* 1592. & R. P. D. Blancheti *in Salmant. Canonicatus die* 2. *Maii proximè præteriti*, suffragabantur Paulo, quia licèt per illas decisiones concederetur facultas quandoque recurrendi ad judices laicos; & invocandi nudum eorum auxilium ad defendendum propriam eorum possessionem, qua quis de facto spoliatus, & quam quis propria etiam authoritate defendere posset: nusquam tamen dicitur in eis, quod talis recursus fieri posset ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos, & judices Ecclesiasticos; hoc enim nunquam docuit Rota, quæ optimè novit judices laicos, nec actu, nec habitu habere jurisdictionem in clericos; imò illius esse penitus incapaces, *&c.* Ex quibus quidem verbis clarè, & 262 evidenter apparet, Rotam in eadem decisione habuisse intentionem tollendi, & reprobandi recursum, cognitionem sæcularium per formam judicialem & jurisdictionalem, prout ibi putavit, & concepit in illo casu, ac supponit: non tamen cognitionem extrajudicialem, & recursum ad suprema tribunalia per modum extrajudicialis, & nudæ defensionis, confirmando secum aliis similibus Rotæ decisionibus, in confirmationem Regii recursus, & protectionis latis, de quibus nos *superiùs in prælud.* 3. circa justificationem consuetudinis immemorialis, & *in prælud.* 5. *in fundamento* 5. ubi latiùs fundavimus.

263 Hanc etiam nostram interpretationem post hæc scripta invenio sentire doctissimum Sese *tract. de inhibitio.* c. 8. §. 3. qui post longam disputationem super fundamentis ipsius decisionis *à n.* 190. *usque ad n.* 197. dicit *in n.* 171. illius decisionis determinationem dubiam judicandam, & reddi per ab eo dicta, quia hic recursus ad Principem ratione violentiæ quam committunt judices Ecclesiastici, attendendo legitima appellatione pendente, cum sit extrajudicialis, ut tollatur violentia, non ad cognoscendum de causæ meritis, nec ad jubendum aliquid fieri, aut revocare, ut Rotalis illa decisio inopinatur, sed solum ne aliquid fiat violenter in superioris judicis vilipendium, donec à Romano Pontifice debitum remedium provideatur, quod Curia Romana semper amplexa est. Hæc ille, idem etiam tenet, & respondit Cæned. *in q. Canon.* 45. *n.* 58.

264 Et cum hoc falso supposito, quo opinatur in casu, de quo ibi, jurisdictionaliter procedi, nihil mirum, ut ad principium dixerit, illum incidisse in excommu-

nicationis ſententiam, qui recurrendo ad judices ſæculares cauſam præbuit, ut immunitas Eccleſiaſtica violaretur, quia licèt per juriſdictionalem cognitionem (quam ſupponitur violari) ſit fatendum: tamen per hanc cognitionem extrajudicialem, & nudam defenſionem, quæ eſt charitativa protectio, non ſolum non violatur immunitas Eccleſiaſtica, ſed potius auxiliatur, & defenditur, ut latius in reſponſione ad ſecundum argumentum *ſuprà* diximus, & probavimus *à num.* 289. & probat expreſsè Bulla Martini Papæ ſtatim referenda.

265 Et ideo benè reſpondet Cæned. *ubi proximè, n.* 52. *& ſeqq.* quod illa ratio non urget, ſiquidem, quamplurimi ſint caſus in quibus Eccleſiaſticæ perſonæ, eorumque bona Regiæ juriſdictioni optimo jure ſubjiciuntur, abſque illo cenſurarum incurſu, nec immunitatis Eccleſiaſticæ violatione, ut videre licet per eundem *in collecta. ad decreta.* 37. *ex n.* 2. & proſequitur latiſſimè Bobaldil. *in politi. l.* 2. *c.* 18. *à n.* 50. *per totum, & à prin.* quam rationem latius ibi inſequitur.

266 Minùs etiam obſtat alia Rotæ deciſio Oſcenſis Pœnitentiariæ Lunæ 10. April. 1595. coram Blancheto, quâ determinatum fuit, recurrentem ad judicem laicum eſſe excommunicatum per Bullam Cœnæ, quam deciſionem ad literam refert Seſe *in tract. de inhibitio. juſt. Arago. cap.* 8. §. 3. *à n.* 187. eam etiam refert Farin. *in conſil.* 68. *inter deciſiones cauſarum criminalium.* cui pariter ſatisfit etiam, prout in caſu ſupradictæ præcedentis deciſionis fuit reſponſum, ut inferiùs patebit, quæ loquitur, quando tribunal ſæculare procedit in tollenda vi per viam, & ordinem judicialem, ut ex ea patebit.

267 Et inſuper reſpondetur, quòd in caſu illius deciſionis non fuit interpoſita appellatio ad Papam, aut judicem Eccleſiaſticum, ſed ad ipſum judicem laicum ut hac via tolleret violentiam, prout & ego vidi quandam quærelam certi advocati ignari, & non experiri in iis violentiarum cauſis (quia nunquam vixit in aliquo ſupremo tribunali, ubi duntaxat ventilantur) qua dicebat: *Y aviendo in parte interpueſtos ſu appellacion para delante vueſtra Senoria, el dicho juez Eccleſiaſtico no ſe la quiſo otorgar.* &c. & ſic nihil mirum, ut in deciſione huic ſimili advocatus petierit protectionem Regiam per viam appellationis, ut conſtat ex verbis ejuſdem deciſionis, *ibi*: Nec excuſari poteſt Paulus à tali recurſu, ex eo, quòd poſtea voluerit proſequi gravaminis cauſam coram Eccleſiaſtico, quia talis excuſatio non habet locum, quando recurri poteſt ad Eccleſiaſticum, qui tale gravamen impediat, prout poterat Paulus adeundo Metropolitanum, vel nuntium Apoſtolicum, & illum ad iſtum effectum non recurriſſe, eventus docuit; quia neutrum adducit, proviſiones Regiæ multò magis hoc declarant, *&c.* Ecce verba clara, quibus dicitur in caſu, de quo ibi, per viam appellationis, non ad Eccleſiaſticum, ſed ad ſæcularem recurriſſe, quod & manifeſtant verba, quæ ſtatim ſequuntur, *ibi*. Ex quibus nihil aliud inferri poteſt, niſi quòd ipſi judices volunt de cauſa Eccleſiaſtica cognoſcere, quod eſt admodum abſurdum, cùm judex laicus ſit incapax juriſdictionis in perſonas Eccleſiaſticas, & eorum cauſas, &c. Et hoc idem in terminis clarè colligitur ex eodem Proſpero Farinacio *in d. conſ.* 68. *num.* 7. qui ſic declaravit, & intellexit dictam Rotæ deciſionem in hæc verba, *ibi*: Et demum prolata ſententia non appellavit ad Papam, ejuſque ſanctam ſedem Apoſtolicam, prout regulariter appellari ſolet, & debet; ſed ad ſuperiores, volens intelligere de judicibus ſæcularibus, prout poſtea facto ſe declaravit affigendo Regias proviſiones in foribus Cathedralis Eccleſiæ.

268 Quo ſuppoſito, quid mirum ut in eadem Rotæ deciſione incidiſſe in cenſuras Bullæ in cœna Domini, declaretur appellans, deviando legitimos modos recurſus, & nudæ defenſionis, quia Regius recurſus fundatur dumtaxat in denegata delatione legitimæ appellationis interpoſitæ à judice Eccleſiaſtico, ad judicem ſimiliter Eccleſiaſticum ſuperiorem ſive ut frequentiùs accidit, ad Sedem Apoſtolicam, in tantum quòd ſi conqueſtus protraheret hac via proceſſum ad Curiam Regiam, illum ſtatim remitterent judici Eccleſiaſtico abſque ulla violentiæ cognitione, judicantes Senatores de hac appellatione, ac ſi appellatio nulla fuiſſet interpoſita, decernendo non venire in ſtatu, aut per debitum ordinem, de quo nos latius *infrà cap.* 2.

Eſt inſuper adnotandum, quòd in caſu dictæ deci- 270
ſionis variè ſuper illo articulo incurſus cenſurarum fuit determinatum, nam prius auditore Rotæ, deinde à vicario urbis, in ſecunda inſtantia, poſtmodum appellante ipſo condemnato, & cauſa commiſſa ad quendam auditorem cameræ, ſeu ejus locum tenentem Proſperum Farinacium in tertia inſtantia, & revocavit duas ſententias ſupradictas, immunem eum declarantem, ultima Julii 1592. cujus ſententia tranſtulit in rem judicatam, ut teſtatur, & adnotavit Seſe *de inhibitio. d. c.* 8. §. 3. *à n.* 182. *cum ſeq.* ubi *à n.* 185. dicit, quòd poſtmodum anno 1593. occaſione alterius litis diverſæ illa exceptio fuit oppoſita, & declaratum, prout in d. deciſ. Oſcenſ. de cujus declaratione hactenus tractavi, & de vario illius deciſionis, & caſus progreſſus vide ipſum Seſe ibi per multos numeros, ad quem te remitto.

Dato caſu (quem ego nego) quod illæ deciſiones 271
determinaverint contra noſtram conſuetudinem laudabilem, & præſcriptam legitimè, & quòd in caſibus, de quibus nos diximus, & probavimus evidenter ex eiſdem, non loquerentur; adhuc eorum determinationi ſtandum non eſſet, cum plures magni numero alias deciſiones in comprobationem hujus recurſus ad Regem in modum defenſionis ad tollendam violentiam ſæpè determinavit Rota, ut conſtat ex eis quas nos congeſſimus *ſuprà, in prælud.* 3. circa juſtificationem conſuetudinis, & iterum *in prælud.* 4. & quando inter ipſas deciſiones daretur æqualitas contrariæ, & appoſitæ opinionis (quòd non datur) illa longè verior, & ſequenda foret, cui favet conſuetudo, de quo latiſſimè plura dixi *ſuprà in d. prælud.* 3. circa juſtificationem conſuetudinis à princ. maxime, quia pro recurſu ad Regem pro tollenda violentia ſtat maxima Doctorum caterva, & communis opinio nemine ferè dempto (uno tantùm Azore) quos retuli *ſuprà, hoc c. n.* 16. & alios plurimos in diſcurſu hujus capitis, & in terminis poſt hæc ſcripta uno verbo dicit Seſe *de inhibition. cap.* 8. §. 3. *n.* 95.

Imò facit, quod in terminis pro reſponſione dictæ 272
Rotæ deciſionis pulcherrimè conſideravit Cæned. *in quæſt. Cano.* 45. *n.* 50. & 51. quòd licèt Rotæ in eligenda opinione magna ſit authoritas, imò ipſa communem opinionem faciat, tamen (dicit ipſe & non cautè) Rotæ tribunal (ſub eorum venia) evenire aliquando ſolet, ut errore decepti labantur (quod ego non dixerim) ut adnotant Doctores citati à Neviz. *in libro* §. *Sylvæ nuptial. num.* 62. & Petr. Magdalen. *in tractatu* 273
de nuncup. teſtam. p. 2. *c.* 9. *n.* 35. ubi allegat illud proverbiale dictum, *Rota rotat*, vel diverſimodè aliquando judicat, & Rotæ tantum eſſe deferendum, quantum ratio ipſa urget, ex Menoch. *lib.* 2. *præſumpt.* 71. *n.* 15, & probat inſuper ipſe Cæned. quòd licèt magna ſit au- 274
thoritas, & probabilis; tamen ad deciſionem cauſarum non eſt neceſſaria ejus deciſio, quia jus non facit, ex quo infert ad reſponſionem prioris deciſionis Rotæ à nobis adductæ, quòd licèt in illo caſu non legitimo 275
modo uſus fuiſſet appellans Regio recurſu, & in caſu non ſibi licito, indè tamen non erit rectè inferendum, quod omnis recurſus ad Regem pro tollenda violentia 276
illata per Eccleſiaſticum ſit injuſtus.

Aliæ etiam nonnullæ Rotæ deciſiones, ſunt quæ licèt,

licèt videantur recurſum ad judices laïcos reprobare; nihilominus eiſdem pariformiter reſpondetur: ut ſcilicet, recurſum ad Principem non excludant pro defenſione naturali, & pro tollenda violentia extrajudicialiter, & abſque juriſdictione, ut ex eis evidenter appareat, & imprimis Rota, 1. April. anno 1604. coram R. P. D. Penna, de qua teſtatur Torre Blanca *in tract. de Magia, lib. 3. cap. 26. à n.* 34. quæ deciſio in ſequentibus verbis diſponit.

277 Cùm Martinus de Padilla Senior reſignaſſet benef. in manibus S. D. N. Clementis VIII. ad favorem Martini junioris anno 1596. & literis ſuper reſignatione expeditis, & coram Proviſore Lucenſ. earum executore præſentatis, oppoſuit ſe Petrus Gratis de eodem beneficio proviſus per obitum reſignantis, agentes Petri à præfinitione cujuſdam termini, quem nimis brevem eſſe prætendebant, appellarunt, & recurſum habuerunt ad Gubernatorem generalem Regni Galleciæ, & præmiſſa Narrativa, quòd ad ipſum pertinebat cognitio ſuper violentiam factam per judicem Eccleſiaſticum, quam amovere, & tollere debebat, obtinuerunt eidem Proviſori mandari ſub pœna amiſſionis temporalitatum, quas habebat in dicto Regno, ut eidem Petro concederet appellationem, aut infra tres dies ſequentes tranſmitteret ſibi proceſſum, ut eo viſo provideret.

Cauſa in Rota introducta, Petrus nulla facta mentione de recurſu, nec obtenta abſolutione ab excommunicatione pro prædicto recurſu idem beneficium à Sede Apoſtolica impetravit. Sed quia Martinus prætendebat gratiam à Petro obtentam, ei non ſuffragari, dubitavi, an conſtaret de tali recurſu, quia ad prædictum effectum Petro obſtaret: & Rota, utraque parte informante ob recurſum obſtare cenſuit, quia recurrendo ad judicem laïcum ipſo jure incidit in ſententiam excommunicationis, cauſam præbuerit, ut immunitas Eccleſiaſtica violaretur, *cap. noveris. c. gravamen, de ſent. excommu.* Et ex textu (quem ignorare non licet) in proceſſu in Bulla in Cœna Domini, quæ ſingulis annis ſolemniter publicatur *in* §. 16. gravi anathemate feriuntur, qui ad Cancellarias, & Curias ſæculares recurrunt pro obtinendis prohibitionibus, & mandatis contra Prælatos Eccleſiaſticos, cum judices laïci ſint incapaces Juriſdictionis in clericos exercendæ, *cap. Sacerdotibus*, 11. *q.* 1. *c. ita Dominus.*
278 19. *dict. c. bene quidem*, §. *iſta ſcriptura, cap. denique cap. ſi Imperator*, 96. *d.* & judicibus Eccleſiaſticis ſint inferiores, *d. c. denique, Clem. Roman. denique.* ideòque non poſſunt, nec debent Eccleſiaſticos corrigere, aut eis inhibere, aut alia præcepta facere, præſertim pœnalia, prout in caſu propoſito, Abb. *in d. c. qualiter & quando, n.* 2. *de judi.* Mar. Socin. *in cap. ſi quis clericus, n.* 8. *& in c. ſanè* 3. *n.* 10. *de for. compet.* Rot. *deciſ.* 10. *de conſuetud. in antiq.* & dum prætextu violentiæ audent judices laici judicibus Eccleſiaſticis ſuperioris ordinis præcipere, aut inhibere, audent ſacris Canonibus, & perpetuo Eccleſiæ uſui (quæ ſemper hujuſmodi recurſus damnavit, & anathemate plectendos cenſuit,) graviorem violentiam inferre. Et conſequenter Petrus non potuit acquirere beneficium impetratum, quorum gratia fuit ipſo jure nulla, *cap. poſtula. de clerico excommun. miniſt. cap. cùm bonæ, de ætate, & qualit. ordin.* Innocent. *in cap. poſt electionem, n.* 21. *d. conceſſ. præben.* Selva *part.* 3. *de benef. quæſt.* 4. *n.* 22. facit Covar. *in c. alma mater, part.* 1. *relect.* §. 3. *n.* 3. ubi teſtatur de communi.

279 Ad excuſationes datas per informantes pro Petro ſequentes reſponſiones dedit Rota: Ad primam, quòd recurſus fuerit habitus non ab ipſomet Petro, ſed Alphonſo ejus Patre, de cujus legitimo mandato non conſtabat, fuit reſponſum, primò iſtos recurſus ad judices ſæculares præſumi factos ad inſtantiam; & petitionem eorum, qui habent intereſſe in cauſa, ut fuit ſæpe in Rota deciſum, & ſignanter in cauſa Carthaginenſ. portionis die 14. Novembr. 1594. coram R. P. D. Seraphino, & in cauſa civitatis Scholaſtriæ 24. Martii coram Pamphilio, & nuper coram me in cauſa Hiſpalenſ. beneficii die 22. Martii proximè præteriti.

Sed quia alii ex Dominis dicebant hoc non procedere, ubi agitur de incurrenda pœna inhabilitatis, quo caſu requirantur probationes concludentes, & quòd de mandato recurrentis hàbeatur fides, ut fuit concluſum in cauſa Vincent. Cantoriæ die 14. Julii 1610. coram Domino meo Litta, fuit 2. reſponſum, Petrum latis habuiſſe ſcientiam hujus recurſus, & illam ratam habuiſſe, primò quia recurſus fuit habitus, & proviſio à generali Gubernatore Galleciæ fuit obtenta in civitate Corunnæ die 1. Auguſti 1597. & tandem Petrus ſub die 18. Junii præcedentis quidem anni 1597. dederat mandatum Petro de Lemos ſpecialiter ad hanc cauſam ad comparendum coram quibuſcumque judicibus in Regia Curia Val- 280
liſoleti, & in Regni Galleciæ ab obtinendum quaſcumque proviſiones. Secundo, fuit reſponſum Petrum uſum fuiſſe d. proviſione, quia die 3. Auguſti ejuſdem anni 1597. Notarius ad inſtantiam Patris ejuſdem Petri notificavit dictam proviſionem Proviſori Lucenſi. Tertio dicebatur oriri probationem ſufficientem ex propria comparitione ejuſdem Petri in loco judicii ſub die 14. Octobris ejuſdem anni, & ex pluribus aliis comparitionibus, & actis per eundem Petrum factis, ex quibus dicitur ſufficienter conſtare de ſcientia recurſus, & cùm Petrus non reclamaverit, vel renuntiaverit proviſioni judicis ſæcularis, & reperiretur in proceſſu, ex tot actibus videbatur illam ſciviſſe, & ratam habuiſſe.

Ad ſecundam excuſationem deductam ex clauſula ſupplicationis, *teque abſolventes*, quæ concedi conſuevit impetrantibus quaſcunque gratias ad effectum validitatis, & ſubſiſtentiæ illarum, informantes contra Petrum dicebant talem abſolutionem non prodeſſe impedientibus executionem literarum Apoſtolicarum, tanquam violatoribus libertatis Eccleſiaſticæ, & allegabant Felin. *in c. Apoſtolicæ, in prin. verſic. idem de abſolutione, de exceptionibus*, & Rebuff. *in prax. tit. de form. & declaratione novæ proviſionis, verſiculo teque abſolventes n.* 12. *&* 13. Mandoſ. *tract. de ſignat. gratiæ, verſiculo abſolutio ab excommunicatione, ad fin.*

Sed hæc reſponſio non ſatisfecit Rotæ, quia Felin. fundavit ſe in concl. Innocent. VIII. & Rebuff. in concluſ. Julii III. & ſimiliter Mandoſ. in concluſ. tunc vigente, quæ per mortem conditorum expiarunt, & ideo amplexa fuit concluſ. 65. S. D. N. Clement. PP. VIII. qua cavet; præteritam generalem abſolutionem à cenſuris Eccleſiaſticis non ſuffragari violatoribus Eccleſiaſticæ libertatis via facti auſu temerario Apoſtolico mandato non obtemperantibus, & Nuntios, vel executores Apoſtolicæ Sedis, & officialium eis commiſſa impedientibus, ſi propter præmiſſa, vel aliquod eorum excommunicati à jure, vel ab homine per quatuor menſes ſcienter excommunicationis ſententiam ſuſtinuerunt, cùm non vigente hac clauſula habitus fuerit recurſus, contra Petrum merito fuit reſponſum.

Ad tertiam excuſationem pro Petro deductam, quod 281
ille recurrerit in caſu licito, & permiſſo pro defendenda propria poſſeſſione, quem caſum nec Canones, nec deciſiones Rotales damnant, quin potiùs videntur permittere, ut apud Achillem *deciſio* 36. *de appella. in impreſſis*, & etiam in cauſa Tarraconnenſ Villæ de Reus die 4 Decembris 1592. coram D. Seraphino & in cauſa Salman. Cantoriæ die 14. Maii 1596. coram illuſtriſſimo Blancheto, tunc Rotæ Auditore, fuit reſponſum, ſicut aliàs Rota reſponderat in cauſa

Oxonenſ. die 1. Decemb. 1595. coram me per præfatas deciſiones non defendi recurſum ad judices laïcos, & invocari eorum nudum auxilium ad defendendam propriam poſſeſſionem, qua quis de facto ſpoliatur, & qua quis etiam propria authoritate defendere poteſt, nuſquam tamen legitur in eis, quod talis recurſus fieri poſſit ad tribunalia, ſive judices laïcos, tanquam judices, ad effectum obtinendi inhibitiones, & mandata contra Prælatos, & judices Eccleſiaſticos, & præcepta pœnalia ut in caſu propoſito.

282 Cæterùm quia nihil eſt tam verè dictum, quod non poſſit ſiniſtrè interpretari, & informantes pro Petro uterentur etiam deciſione in dicta cauſa Oxonenſ. coram me, licèt clariſſimè hujuſmodi recurſus deteſtetur, & damnet, ideo ex ſententia Rotæ ad tollendam omnem difficultatem viſum fuit duo adjungere.

Primum præfatas deciſiones nullam præbuiſſe, nec præbere iſtis recurſibus authoritatem, niſi in caſibus à jure Canonico expreſſis, quamvis Rudiores, qui præfatas deciſiones compilarunt, viſi interdum fuerint iſtis recurſibus deferre pro defendenda poſſeſſione, quam quis propria authoritate defendere poteſt, non quòd ad judices ſæculares tanquam judices, & ſuperiores recurrere liceat, ſed tanquam ad homines privatos juvare tamen potentes, non ſecus ac ſi quis invocaret auxilium cujuſlibet tranſeuntis per vicos, vel plateas: ſi fortè facto ab alio potentiore de propria domo depelleretur, non tamen ut poſſet à judicibus laïcis defendi per citationes, & inhibitiones, & pœnarum comminationes contra judices Eccleſiaſticos, quia tales recurſus tanquam illicitos Rota ſacrorum Canonum cultrix & obſervatrix nunquam probavit, aut toleravit, quia potiùs in ea re graviſſimè lapſum Cov. *practic. c.* 35. *num.* 3. & cæteros idem opinantes uno conſenſu ſemper cenſuit, & docuit. Alterum fuit, jam ſuperiore ſæculo viros pios tenuiſſe præfatam Achil. deciſionem poſſe ſuſtineri, ad id tamen anſam præbere non ſolùm Regibus, ſed etiam Dominis temporalibus quibuſvis circa negotia Rotalia (quæ ut plurimùm beneficialia exiſtant) & circa Sacerdotia, & dignitates, ac perſonas Eccleſiaſticas ſe intromittendi, contra text. *in c. novit. de judi.* & Domini temporales iſta occaſione, ſeu prætextu manutentionum, ſeu defenſionum, ſe & ſuos judices ſuper Sacerdotiis, & Sacerdotum juriſdictionibus, & Sacerdotibus, conſtituerunt. Ergo tempore meo propter iſtam cauſam ſemper Achillis deciſionem vidi haberi ſuſpectam.

Quod attinet ad deciſionem D. Cardinalis Blanchetti in cauſa Salmantina, ſæpe fuit reprobata, & nulla ejus penitus habita ratione; atque ex his fuit concluſum, Petro obſtitiſſe recurſum, ut non potuerit tanquam excommunicatus acquirere beneficium, quod à Sede Apoſtolica impetravit. Hactenus de dicta deciſione.

283 Alia etiam eſt Rotæ deciſio in una Genuenſis Portionis Mercurii 3 Decemb. 1613. coram Burrato, de qua teſtatur Proſper. Farinac. *part.* 2. *tom.* 1. *deciſ.* 491. *num.* 6. *fol.* 541. in hæc:

Accedebat recurſus habitus pro Gomeſio poſt ſententiam ordinarii, ad judices laïcos in hac cauſa, quo fit, ut incideret in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini, & veniat à limine judicii repellendus; *c. exceptionem.* 12. *de exceptio.* ubi Doctores *c.* 1. *& Clem.* 1. *eodem tit.* & notat *in c.* 1. *de reſcript. in* 6. & conſequenter deneganda remiſſoria. Rota in Tolentan. Parochial. 2. Maii 1597. coram bon. mem. Litta, & cum iſti recurſus ſint facti nomine Gomeſii habentes intereſſe, præſumuntur etiam de illius mandato, ad effectum denegandæ eidem audientiæ Rot. in Placent. beneficiorum decimo nono Februarii, anno milleſimo ſexcenteſimo tertio, coram illuſtriſſimo Cardinale Mellino, & in Tuden. benef. 5. April. & vigeſimo quinto Junii; anno milleſimo ſexcenteſimo quarto, coram bon. mem. Penia, ex his præcipuè pro denegatione remiſſoriæ reſolutum.

Alia eſt deciſio Rotæ in una Pampilon. attentat. 284
Mercurii primo Julii, anno milleſimo ſexcenteſimo decimo quinto, coram Pirovan. de qua teſtatur Farin. 2. *p. t.* 1. *deciſione* 751. in hæc verba:

Pro Nicolao Solo informante fuit reſolutum, nempe conſtare de attentatis, quæ veniant revocanda, quia cauſa pendente in Rota, & poſt inhibitionem Rotalem tranſmiſſam judex delegatus, jam officio ſua functus ſuper executione literarum Apoſtolicarum in ſpretum Juriſdictionis judicis ad quem repoſuit Martinum ab omnibus decretis per eum factis, quod facere minimè poterat, ſtante pendentia cauſæ, & inhibitione, quæ omnino erat timenda, Achil. *deciſio.* 19. *de appell.* & coram Accorambon. inter impreſſas poſt tract. ſalu. D. Statilii, *deciſione* 60.

Non obſtat quod ad prædictam attentatorum revocationem deveniendum non ſit, niſi priùs tranſportatis actis ad Curiam, ſine quibus juriſdictio non dicitur aperta judici, juxta decreta Concilii Tridentini, nam ultra quod adſunt ſufficientia acta ad probandum attentata, nempe, recurſus ad Concilium, & ſententia repoſitionis contra propriam ſententiam jam latam pro Nicolao, fuit etiam dictum, ſtante impedimento præſtito per Conſilium inſtante procuratore Martini, ne acta poſſet tranſportari, ſolent in odium recurrentium haberi pro tranſportatis, Gabriel *de appella. concl.* 5. *num.* 5. *&* 9. & in his terminis alias fuit reſolutum in Calaguritana beneficii; undecimo Februarii, anno milleſimo ſexcenteſimo octavo, coram R. P. D. Domino Pamphilio.

Adverterunt tamen Domini, quod omnia in Conſilio Regio geſta fuerunt per Gabrielem de Eguillis procuratorem Martini, de cujus mandato non conſtat, quæ etſi acta in Corduben. Archidiaconatus de Caſtro, vigeſimo ſeptimo Octobris, anno milleſimo ſexcenteſimo ſexto, coram Reverendiſſimo Archiepiſcopo Damaſceno, nihilominus ad declarationem cenſurarum majorem probationem expectare voluerunt, prout etiam dixerunt in cauſa Genuenſ. cenſus coram me 17. Junii, anno 1603. ideo quod ad cenſuras, ultra principalem pro revocandis attentatis, nihil voluerunt determinare, & ita fuit deciſum.

Et idem Farina. 1. *part. tom.* 2. *deciſione* 534. *fol.* 285
93. teſtatur de alia deciſione in una Placentin. benef. Mercurii vigeſimo, anno milleſimo ſexcenteſimo decimo tertio, coram Ubaldo in hæc;

Fuit reſolutum ſententiam Rotalem eſſe confirmandam, quia de ejus validitate non controvertitur, & in ea intervenerunt omnia requiſita, de quibus Caputaq. *deciſ.* 260. *part.* 1. juſtitia vero deducitur, quia beneficium, de quo agitur, vacavit de menſe Februarii, qui ſtante altera conceſſa Epiſcopo, & ab eo acceptata, ſit ordinarius, & ideo collatio ab eo facta in perſona Bernardini valuit, gratia vero Joannis fundata in prætenſa reſervatione ratione menſis corruit Roma. *conſ.* 335. *num.* 11. *&* 14. ut latiùs fuit deductum in deciſionibus in hac cauſa factis 29. Novemb. anno milleſimo ſexcenteſimo decimo, & 1. Julii, anno milleſimo ſexcenteſimo undecimo, coram illuſtriſſimo Cardinale Lancelloto, à quo emanavit ſententia prædicta abſolutoria Bernardini.

Contra quam tamen in hodierna cauſæ propoſitione coram me adducebantur multa reſpicientia, tam inhabilitatem perſonæ Epiſcopi conferentis, quàm ipſius Bernardini, cui fuit facta collatio, & quoad Epiſcopum apponebatur ipſum fuiſſe excommunicatum, de tempore factæ collationis, propter recurſus ad judices laïcos, & ideo collationem non valere, *cap.* 1. *de reſcript. in* 6. etiamſi excommunicatus eſſet occultus,

Cæſar

Cæsar de Graff. *decis.* 191. *aliàs* 2. *n.* 12. *& seqq. de sent. excom.* Sed fuit responsum, præterquam quod non satis videbatur constare, quod de mandato Episcopi fuissent habiti, & executioni demandati dicti recursus, prout requirebatur mandatum speciale, & in individuo, cum aliàs nemo præsumitur habere mandatum ad delinquendum *l.* 4. §. *si Procurator*, *ff. quod quisque jur. l. si Procurator*, & ibi Bart. *ff. de cond. indeb.* Mart. *consilio* 538. *num.* 15. *lib.* 3. & cùm agatur ad effectum incurrendi pœnam inhabilitatis Episcopi, requirantur probationes concludentes, & non sufficiant tantùm præsumptiones mandati, ut fuit dictum in Tuden. beneficii quinto Aprilis, anno millesimo sexcentesimo quarto, *versiculo*, *sed quia aliqui eorum bonæ memoriæ Penia exempla allegarunt.*

Quidquid igitur sit de hoc, respondebatur ulteriùs, quod cùm Episcopus nunquam fuisset declaratus excommunicatus, nec pro tali habitus, gesta ab eo, quamvis verè fuisset talis, ratione publici officii sustinentur, *l. Barbatius*, ubi Doctores *ff. de offic. cap. nonne* 8. *quæst.* 4. *cap. ad probandum*, & ibi Abb. *num.* 3. *& num.* 14. *in fin. & seqq.* Felin. *num.* 3. *& 6. de re judic.* Innocent. *in cap. veritatis*, *num.* 1. (ibi, quod intelligendum videtur,) & ibi Bellamer. *num.* 22. Abb. *n.* 42. & cæteri Doctores *de dolo & contum.* Covarr. *in cap. alma mater*, *part.* 1. §. 7. *sub num.* 9. *versiculo ideo*, *de sentent. excommun. in* 6. Lap. *allegatio.* 89. *num.* 11. *versiculo propterea*, *& num.* 12. & ibi Mandos. *de commun. in verb. excommunicatus*, Felin. *in cap. Rodulphus*, *n.* 39. *de rescript.* & fuit in terminis dictum in causa Jacen. Archidiaconatus vigesima tertia Julii, anno millesimo sexcentesimo primo, coram bonæ memoriæ Cardinali Pamphilio, & hanc responsionem sequuta est Rota in hac causa in dict. decisio. 1. Julii, anno millesimo sexcentesimo undecimo, coram illustrissimo Lanceloto, quæ etiam hodie placuit Dominis.

Non obstat, quod excommunicatio inflicta per Bullam in Cœna Domini ob dictos recursus sit notoria, quia bene respondetur in d. decisione Jacen. sufficere, quod recursus non sint notorii, propter quos excommunicatio imponitur, *cap. cùm secundum*, *de hæretic. l.* 3. 6. *&c.* (sequitur dicta decisio, & facit.)

Contra personam vero Bernardini, pariter excipiebatur eum fuisse excommunicatum propter recursum ad judices laicos, & propter declaratoriam Rotæ in alia causa contra eum latam, quoad recursus non videbantur satis probati ad effectum, de quo agitur, qui est ut Bernardinus reddatur inhabilis ad beneficium consequendum, quo casu plena requiritur probatio, & non sufficit præsumptiva, ut fuit dictum in d. Tuden. benefic. coram Penia; affertur enim assertio adversarii Bernardini, quod sibi fuerunt sublata acta suæ Bullæ ad instantiam Bernardini; quæ Bernadino non videtur potuisse præjudicare, *l. Seia mancipia emit*, *ff. ad Velleian.* nec non provisio judicum laicorum, quæ apparet facta ad instantiam procuratoris Fiscalis audientiæ Episcopalis, nec constat de mandato, vel ratificatione Bernardini, & quatenus etiam ipse haberet aliquod interesse; tamen ultra quod in hac causa non admittitur ista probatio præsumptiva, ut dictum est, nec etiam operatur contra aliquem, quando constat plures habuisse interesse, ut fuit dictum in Calaguritana fructuum 19. Martii, anno millesimo sexcentesimo octavo, coram bon. mem. Scotus.

Nec obstat, quod à Bernardino fuerit petita absolutio, quæ videtur supponere excommunicationem, quia potuit peti ad cautelam, Rot. *decisione* 111. *de sententia excommunication. in antiquis*, Cardinal. *in cap. perpendimus sub num.* 19. *vers. quæro an ad probandum*, *de sentent. excommunicat.*

286 Alia est Rotæ decisio in una Abbatia de Salas Mercurii vigesimo Novembris, anno 1613. coram Ubaldo, & est Farinacii 529. *num.* 4. *fol.* 87. *prima part. tomo secundo*, in hæc.

Et facit ad motivum superadditum simile de supplicationibus factis judicii laico pro habendo brachio sæculari adversùs judicem Ecclesiasticum, quæ præsumitur porrecta ab eo, cujus interest, ut sæpè dictum est in Rota; & signanter in causa Tuden. beneficii octavo Junii anno millesimo sexcentesimo septimo, coram Reverendissimo Domino meo Damasceno, & tamen præsumptio tendit ad supplicantem afficiendum pœna excommunicationis, undè multo magis videtur intrare dicta præsumptio, quod supplicatio fuerit porrecta in hoc casu ab eo, cujus intererat, ex quo tractatur de ejus lucro.

Idem Farinac. *in eodem tomo secundo*, *prima* 287 *part. decisione* 602. *folio* 179. in una Placentina beneficio, Mercurii 21. 1614. in hæc:

Impugnabatur decisio in hac causa coram me facta die vigesima septima Novembris præteriti duobus potissimùm fundamentis, primùm erat, quod videbantur sufficienter probati recursus Episcopi Placen. ad judices laicos ex mandato speciali ad recurrend. acceptatione, & ratificatione ipsius, & proinde tanquam excommunicatus non videbatur capax alternativæ, cujus vigore contulit beneficium, de quo agitur, nam alternativa, quam acceptaverat de tempore felic. record. Clementis VIII. expiraverat per obitum Papæ de anno millesimo sexcentesimo quinto, & tempore alternativæ concessæ per sanctissimum. D. N. quam Episcopus acceptavit de anno millesimo sexcentesimo sexto, jam erat excommunicatus propter dictos recursus habitos de anno millesimo sexcentesimo tertio, & aliàs certum est excommunicatum esse incapacem cujuscunque gratiæ, & rescripti, *cap.* 1. *de rescript. in* 6. Butr. *in cap. ad probandum*, *num.* 11. *versiculo* 28. *casus*, Calder. *consilio* 12. *de reg.* Roman. *consilio* 506. *num.* 12.

Secundo dicebatur ex textibus noviter examinatis probatum, fuisse, Episcopum durante excommunicatione ordines sacros contulisse, & dabatur etiam publicum instrumentum unius collationis, quo casu Episcopus videbatur factus irregularis, *cap. is qui*, 2. *respons. de sentent. excomm. in* 6. *cum allegat.* quæ irregularitas inducit suspensionem, & suspensus, sive occultè, sive palam, prohibetur ab exercitio jurisdictionis, sic à collatione beneficiorum, ut etiam distinguendo inter excommunicatum, & suspensum firmatur in d. decisione hujus causæ coram me.

Verùm his non obstantibus Domini non putarunt esse recedendum à prædicta decisione 27. Novembr. in hac causa facta, ex fundamentis ibi relatis. Et quoad primum objectum considerabant, quo in effectu agitur, ut Episcopus propter dictos recursus fuerit effectus inhabilis ad conferendum, & ulterius ab eo provisi priventur jure sibi quæsito, & sic negari non potest, quin in utroque casu agatur de pœna *lib.* 1. *Cod. de his, qui pœnæ non.* Bald. *in repet. l. seu & si post*, *sub numero* 60. *ff. si quis cautio. in judic.* & ideo hoc casu requiritur concludentissima probatio, recursuum, ut fuit firmatum in decis. Tudent. Beneficii 5. April. 1604. & 25. Junii ejusdem anni coram bon. mem. Penia, & in d. decis. coram me.

Quo posito, si examinentur vel conjunctim, vel divisim præsumptiones illæ, quæ afferuntur contra Episcopum, non putabant Domini esse tales, ex quibus Episcopus potuisset, vel posset hodie, si viveret, declarari excommunicatus, nam quoad mandatum illud, fuit generale ad faciendas quascumque requisitiones, appellationes, & protectiones, in causa Episcopi cum Decano, & Capitulo, & sic potuit intelligi in casibus licitis, in quibus Ecclesiastici possunt impunè recurrere ad judices laicos, ut latè per Menoch. *de retinend. remed.* 3. *quæst.* 52. *num.* 354. *& sequentibus.*

Proviſiones Regiæ, quæ adducebantur, partim emanarunt ante dictum mandatum, partim petitæ fuerunt à diverſa perſona ab iis, quæ in mandato fuerunt expreſſæ, ut latius fuit oſtenſum per informantes, ſed quatenus etiam eſſent probati dicti recurſus, tamen cum Epiſcopus nunquam fuerit declaratus excommunicatus, potuit conferre, cum excommunicatus non privetur exercitio Juriſdictionis, antequam declaretur excommunicatus, per Navarr. *in man. cap.* 26. *ſub n.* 1. *& num.* 152. *verſiculo dicto*, & latiùs fuit deductum in deciſione hujus cauſæ.

Et idem Farinac. *in deciſione* 686. *num.* 2. *fol.* 287. *d.* 2. *tom.* 1. *part.* in hæc ibi.

288 Imo non ſolùm fuit probata ſcientia Rectorum, ſed manifeſta, & doloſa contumacia, ex quo ipſi habuerunt recurſum ad Concilium Regium, & ſub falſo prætextu, quod proviſor careret Juriſdictione, extorſerunt proviſionem Regiam, in qua nihilominus refertur ſtatus cauſæ circa examen, quod per receptorem fiebat, *ſummario num.* 4. quo caſu, & qua ſtante contumacia non erat neceſſaria aliqua citatio, etiamſi aliàs de jure foret requiſita juxta text. *in cap.* 2. *de dol. & contumac. in* 6. Alexand. *in l. de unoquoque*, *num.* 16. *de re judic.* Gabriel, *de citat. conſilio* 1. *numero* 299. *& hinc.* ceſſabat alia nullitas deducta *ex lib.* 8. *titulo* 6. *lib.* 4. *nov. recopilatio.* ubi antequam receptor literis utatur, illas debet notificare parti, ut ad locum receptoriæ accedat, & ibi Alphonſ. de Azeved. notat idem eſſe de jure communi, ſcilicet ſumptum *ex l. judices*, ubi Caſtrenſ. *in princ. & num. fin. Cod. de fid. inſtrument.* ille enim defectus fuit ſanatus ex ſupervenienti ſcientia Rectorum.

Quæ omnes deciſiones tunc prohibent recurſum ad judices ſæculares, quando ipſi judicialiter procedunt in tollenda violentia, prout ex eis evidenter apparet, quæ dum dicunt recurrentes ad judices laicos incurriſſe cenſuras, ſupponunt judicium, & Juriſdictionem in judicibus laicis, prout inhibitiones, & alias ſimilia profitentes omnes unanimiter, rectè poſſe recurri ad judices ſæculares pro tollenda violentia à judicibus Eccleſiaſticis illata, nullo dato juris ordine, ſed extrajudiciali cognitione dumtaxat; prout in noſtro recurſu ad Regem evidenter monſtravimus *ſuprà*, *præludio tertio.*

289 Cui favet Rotæ deciſio in una Aurienſ. Parochial. de Pao Lunæ ſecundo Decembris 1606. coram D. Ludonenſe, dum permiſit Patronis laicis poſſe recurrere ad ſuprema tribunalia; quem recurſum nos Bullarum retentionem dicimus, de qua deciſione teſtatur Farinacius, *part.* 1. *tom.* 1. *deciſione* 191. *num.* 5. *fol.* 205. quæ in hæc inquit.

Non obſtant recurſus habita ad judices laicos *ad Rot. deciſ.* 7. *de re judic. in nov.* quia hoc caſu non probantur, & ubi probarentur, potuerunt fieri per Patronos laicos; dum autem recurſus habere potuerunt à pluribus, non probant contra certum aliquem, niſi in illis eſſet nominatus, ut fuit dictum in cauſa Pampilon. prioratus de Argüidas coram R. P. D. meo Ludovico 5. Martii 1603.

290 Et ut omnino tollatur in hoc caſu difficultas, ſciendum eſt Romanum Pontificem Martinum V. anno 12. ſui Pontificatus in una Bulla, ſeu Pontificali reſcripto declaraſſe ad inſtantiam Regis Francorum; ſe per illam ſuam ſanctionem, qua graves pœnas ſtatuerat adversùs clericos ſe conveniri patientes coram judicibus ſæcularibus: non intellexiſſe de caſibus pertinentibus Regi tam de jure, quam de conſuetudine immemoriali inter clericos cognoſcendi, eum eo jure non uratur ad æmulationem Juriſdictionis Eccleſiaſticæ, quàm refert ad literam Guid. Papæ *in quæſt.* 1. *Delphin. & in quæſt.* 85. & eam etiam ad noſtrum propoſitum refert Seſe *in Epiſtol. ad Regem*, *numero* 97. cujus etiam eſſentialem partem refert idem Seſe *tract. de inhibit. c.* 8. §. 3. *n.* 48. *fol.* 589. quam hîc inſerere libuit pro noſtræ conſuetudinis, & cognitionis extrajudicialis defenſionis, ac cognitionis per viam violentiæ majori perfectione, ac claritate, quæ ſic ſe habet in hæc varba.

Bulla Martini V. Pontificis Maximi.

MArtinus Epiſcopus ſervus ſervorum Dei, ad 291
perpetuam rei memoriam. Apoſtolicæ Sedis, à qua & circumſpecta proviſio quorumlibet jura, & tranquillitatem confoveri ſatagens, cùm veriſimiliter timetur, ne cupiditas improba ſe à vetitis abſtinere neſciens ſtatutis, & ordinationibus à ſe hujuſmodi prodeuntibus laxato fræno orationis abutatur, nunc per proviſionis debitæ remedium; nunc verò per opportunæ declarationis officium nititur obviare, dudum ſiquidem providere conſiderantes, quod licèt clerici, Eccleſiaſticæque perſonæ, quæ ſuas cauſas, & querelas in his præcipuè, quæ de jure, vel conſuetudine ad forum Eccleſiaſticum, pertinere noſcuntur, eo tamen derelicto, ſæcularibus negotiis ſe ſubmittere, ſeu partes ſibi adverſas ad forum de jure vetitum conveniri, vel trahere præſumebant, gravibus proinde pœnis tam in ſpiritualibus, quàm temporalibus, etiam jure diſponente alligarentur; pœnas tamen ipſas non ſine propriæ ſalutis periculo ſæpius habere videbantur in contemptum, nos qui ex debito paſtoralis officii ſalutem quærimus ſingulorum, ſuper his opportunè providere volentes authoritate Apoſtolica ſtatuimus, & etiam ordinamus, quod quicunque ex clericis, & perſonis eiſdem de cætero reus talis præſcriptionis exiſteret, niſi à præmiſſis deſiſteret, omni commodo careret, ipſeque in graves, tunc expreſſas, & alias juris pœnas incurreret, prout in dictis literis plenius continetur. cum autem ſicut pro parte chariſſimi in Chriſto Filii noſtri Caroli Regis Francorum illuſtris, nuper nobis fuit expoſitum; quod à nonnullis vertitur in dubium, an per hujuſmodi noſtram conceſſionem derogare voluerimus juri, & Juriſdictioni Regiæ, præſertim in cauſa poſſeſſorii retinendæ poſſeſſionis ſuper ſuis Eccleſiis, & beneficiis Eccleſiaſticis ſuorum Regni Franciæ, & Delphinatus Viennenſis per quam Juriſdictionem præfatus Rex ſibi aſſerit licere in omni caſu etiam juridicè tueri poſſeſſores: nos ad omne ambiguitatis tollendum dubium, ſuper his opportunè providere volentes, ejuſdem Regis in parte ſupplicationibus inclinati, authoritate Apoſtolica tenore præſentium declaramus noſtræ intentionis non fuiſſe, nec eſſe per dictam, aut quamcunque aliam conſtitutionem eidem Regi, & ejus Regiæ Juriſdictioni, per quam, ut aſſeritur, tam Rex, quàm ſui primogenitores ſuper hujuſmodi poſſeſſorio à tanto tempore, citra quod de ejus contrario memoria hominum non exiſtit, conſueverunt cognoſcere, in aliquo derogare voluiſſe, aut velle quoquomodo, ipſoſque Reges, & judices decernentes partes moleſtas, ſuper earum conſervatione ad ſuorum beneficiorum poſſeſſionem ipſius Regis auxilium implorantes; dummodo in contemptum Juriſdictionis, & libertatis Eccleſiaſticæ, ut partes ſibi adverſas in rebus Eccleſiaſticis diutiùs pertubarent, hoc non fecerint, pœnas in dicta noſtra conſtitutione contentas nullatenus incurriſſe, aut debere incurrere, quovis modo, per hoc autem nullum jus ſeu Juriſdictionem, in præmiſſis cognoſcendi, eidem Regi de novo acquiri volumus, ſed antiquum (ſi quod habeat) omni modo conſervari. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam noſtræ declarationis, conſtitutionis, & voluntatis infringere, & ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli, Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Ro- 292
mæ

mæ apud ſanctos Apoſtolos Kalendis Maii Pontificatus anno 22. Floruit anno 1431.

293 Cujus Bullæ determinatio attentè ponderanda eſt, & ejus verba attendenda, quæ licèt ſpecialiter ſit inducta in favorem Regum Franciæ; tamen ejus deciſio, & determinatio generalis eſt, univerſaliter comprehendit omnes Reges, & Principes ſuperiores, ſimile jus & conſuetudinem immemorialem habentes cognoſcendi in aliquibus caſibus inter perſonas Eccleſiaſticas, ut tradit Guillel. Benedict. *in c. Raynut. verbo: & uxorem nomine Adelaſiam, deciſ.* 2. *n.* 117. *de teſtament.* quem ad idem ſequitur Fulvius Pacian. *conſ fin. n.* 12. *& n.* 29. & poſt Covar. idem tenet Sefe *tract. de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *n.* 85. dum dicit generaliter lo-
294 quendo ex eadem Bulla Martini V. quod non præſumitur, Papam velle tollere has immemoriales conſuetudines antiquas, & rationabiles, Idem, & clariùs tenet *in eodem* §. 3. *n.* 50. quòd illius Bullæ determinatio extendatur ad illam conſuetudinem ſimilem, quæ habetur in illo Regno Aragonum, recurrendi ad Senatum per viam protectionis & tollendæ violentiæ, ubi allegat ad id Navarrum, & Salcedum, per quos etiam *in n.* 86. & 87. affirmat, quòd Romanus Pontifex per cenſuras generaliter à ſe latas, non videtur velle derogare juri quæſito Majeſtati Regiæ. ſive de jure, ſive de conſuetudine juxta illam declarationem Martini relatam, & ſic omnes ex identitate rationis (quæ generalis eſt) intelligunt illam Bullam in omnibus Regibus, ſimile jus, & conſuetudinem immemorialem habentibus, maximè Regibus Hiſpaniæ, qui cæteris ſunt præſtantiores, & maximo amore, & privilegio ſunt ſemper à Sede Apoſtolica honorati, prout debetur.

295 Prout & ulteriùs ratione de jure probatur, etenim cùm ſimus in cenſurarum incurſione, ſeu abſolutione & ſic in ſpiritualibus; & rebus tangentibus animam, in quorum reſpectu, & ordine omnes etiam Principes Chriſtianæ religionis profeſſores ſubditi ſunt Romano Pontifici, imò etiam in temporalibus in ordine ad ſpiritualia, ut latè Joan. Driedo *lib.* 1. *de libertate Eccleſiaſt. cap.* 15. *per totam*, Paramo *de ordine inquiſitorum l.* 3. *q.* 1. *opin.* 4. Molin. *de juſti. & jur. tom.* 2. *diſ.* 29. Marta *de juriſ.* 1. *p. cap.* 17. & nos alibi diximus; & noviſſimè probat Torre Blanca *de magia*, *lib.* 3. *cap.* 16. *à n.* 11. *cum ſeqq. & num. fin.*

296 Unde eſt, quòd quando Princeps uni præſidi reſcribit, per conſequentiam omnibus præſidibus ſcripſiſſe intelligitur. Iſta eſt mirabilis doctrina B. *in l. relegatorum*, § *interdicere*, *ff. de interdict. & releg.* Paris de Put. *de Syndicatu.* §. *officialis*, *cap.* 1. *num.* 14. Iſſ. *in l.* 1. *n.* 7. *ff. de conſtit. princip.* parlador. *lib.* 2. *rerum*
297 *quotid. c. fin.* 5. *p.* §. 10. *num.* 26. *folio* 258. ubi etiam, quod quando ratio legis eſt generalis, uni tamen præſidi directa, ad omnes judices extenditur, & comprehenditur; ergo licèt hæc Bulla ſpecialiter ſit directa ad Regem Franciæ, tamen cùm ejus ratio generalis ſit, ad ſimiles conſuetudines, & caſus debet extendi, ubi identitas rationis conſideretur.

298 Quare perpetuò attendenda eſt illius Bullæ celebris determinatio, præcipuè in illis verbis *ibi*: Nos ad ambiguitatem tollendam declaramus, noſtræ intentionis non eſſe, per quamcumque conſuetudinem Regi, & Regis juriſdictioni, per quam à tempore immemoriali conſuevit ipſe; & ſui officiales cognoſcere ſuper omni poſſeſſorio; in aliquo derogare, ipſumque Regem, & judices detinentes partes moleſtas, ſuper earum conſervatione ad ſuorum bonorum poſſeſſionem ipſius Regis auxilium implorantes, dummodo in contemptum juriſdictionis Eccleſiaſticæ, ut partes ſibi adverſas in rebus Eccleſiaſticis, diutius perturbarent; hoc non fecerint, pœnas in dicta noſtra conſtitutione contentas nullatenus incurriſſe, nec incurrere quovis modo. Hactenus de ſatisfactione tertii argumenti.

Nec obſtat quartum ſuperius oppoſitum *num.* 32. 299
ubi quòd immemorialis conſuetudo non prodeſt, ubi conſtat, & apparet de injuſto titulo, & principio, prout in hac noſtra; quia omni jure eſt pro-
hibitum Regi temporali, de Eccleſiaſticis cauſis cog- 300
noſcere, quia, reſpondetur, quòd huic conſuetudini non ſolum non repugnant jura, ſed imò cuncta favent, quia fundatur in jure naturali, divino & poſitivo, prout nos latius diximus, & evidenter comprobatum relinquimus *ſuprà*, *prælud.* 3. *per totum*, & juxta prohibentia laicis, ne de clericis cognoſcant, loquuntur de cognitione judiciali, & juriſdictionali; quod veriſſimum eſt, non tamen de defenſione naturali, & protectione vi oppreſſorum appellantium abſque umbra juriſdictionis, cujus cognitio ex materia, & forma extrajudicialis eſt, ut præ cæteris diximus *prælud.* 3. 301
per totum: quare in hac conſuetudine non datur injuſtum principium, ſed omnino juſtum, & omni jure comprobatum, competens, & inhærens officeribus Regalis regiminis, cujus proprium officium eſt vi oppreſſos liberare.

Minus obſtat quintum argumentum, de quo ad 302
principium hujus *capitis n.* 35. ubi quòd hujuſmodi conſuetudo, eſt præjudicialis Eccleſiaſticæ libertati, & ideo ſuſtineri non poteſt, & exemptio clericorum, quæ de jure divino eſt, nulla conſuetudine etiam immemoriali auferenda. Cui reſpondetur, quòd licèt verum ſit; à jure divino in ſpiritualibus procedere exemptionem clericorum, quam etiam Summus Pon- 303
tifex tollere non poteſt in inverſum; tamen in caſu particulari, & limitato poteſt induci conſuetudo, prout & de aliis pluribus doctrinis, quibus hæc opinio, & argumentum repellitur, latiſſimè vi- 304
dere poteris ex his, quæ congeſſimus *ſuprà*, *prælud.* 3. circa juſtificationem hujus conſuetudinis immemorialis à *n.* 121. prout paſſim in jure videmus, plurimis in caſibus poſſe judicem ſæcularem de clericis cognoſcere, & Eccleſiaſtica negotia tractare, ut *ſuperiùs num.* 251.

Et inſuper reſpondetur, prout, ſuperioribus argu- 305
mentis reſpondemus, ut omnia illa jura doctrinæ, & authoritates, tàm regulæ, quam limitationes, de quibus nos loco citato; procedunt, & loquuntur in juriſdictione præſcribenda, & in conſuetudine inducenda contra clericos juriſdictionaliter, de quo nos non loquimur, nec ſermo noſter eſt, ſed tantùm de nuda defectione & protectione vi oppreſſorum, & auxilio Regio extrajudicialiter imploranti exhibendo, prout adnotavimus *ſuprà*, *prælud.* 1. *per totum.*

Et ideò minus obſtat, quòd hæc conſuetudo ſit con- 306
tra libertatem Eccleſiaſticam, quia totaliter illi favorabilis eſt, nimiſque valdè utilis, ut notat Suarez *lib.* 4. *de immunit. Eccleſiaſt. in cap.* 44. *n.* 43. Cæned. *in quæſt. canon.* 45. *num.* 9. ubi optimè & *n.* 35. Morl. *in Empor. jur. tit.* 2. *de juriſd. quæſt.* 14. n. 8. & probat expreſsè de Bulla Martini V. ſuperiùs relata ad reſponſionem tertii argumenti, & nos latiùs comprobavimus *ſuprà*, ad reſponſionem ſecundi, & poſt Manuelem Roder. Navar. Covar. Pacian. & Cachera. tenet noviſſimè Torre Blanca *in tractatu de magia*, *lib.* 3. *cap.* 26. *n.* 32. alios citavi ſurſum *à num.* 239.

Nec obſtat ſeptimum argumentum, de quo *ſuprà.* 307
num. 37. quo dicitur, quod laici non poſſunt inducere conſuetudinem ligantem Eccleſiaſticas perſonas. Cui reſpondetur; quòd hæc conſuetudo originaliter fuit introducta ab Eccleſiaſticis perſonis, quorum frequentia major eſt in tribunalibus Eccleſiaſticis, & ob id magis frequenter violentias reportant & ab illis opprimuntur etiam laici, & ſic activè, & paſſivè per longum uſum à clericis, & ſæcularibus introducta fuit, & ideo dicitur conſuetudo mixta clericorum, & laicorum, quam magnam vim habere, etiam in negotiis Eccleſiaſticis, ex Abbate, Felin. Dec. Covar. Joan. Garc. Barboſ. Butr. Immol. & Mart. Anton. Genuenſ. latiùs diximus 308
ſuprà,

ſuprà, prælud. 3. circa juſtificationem conſuetudinis, verſic. & inſuper quoniam cum iſthæc, à n. 137.

309 Nec obſtat octavum, & ultimum argumentum adductum *ſupra, n.* 38. ex quo dicebatur, quòd privilegium præſumptum inductum eſt conſuetudine, potuit tolli, & revocari à Romano Pontifice, prout in Bulla Cœnæ Domini *caſu* 15. ibi, aut prætextu cujuſvis conſuetudinis, ſeu privilegii, quia reſpondetur, primò, quod Bulla diſponit, ut nullus occaſione, & colore alicujus privilegii, aliquid faciat contra *ibi* depoſitum, ſed Bulla non loquitur, non procedit, nec aliquid diſponit ſuper hac cognitione extrajudiciali, & charitativa protectione, ac nuda vi oppreſſorum defenſione, omni jure naturali, divino, poſitivo, & conſuetudine, permiſ-
310 ſa, & pertinente Regibus ſupremis (prout latiùs videmus in ſecundi argumenti reſponſione) & ſic à ſeparatis non ſit illatio. Secundò reſpondetur, quòd hæc cognitio, & naturalis defenſio ſubditorum non competit Regibus ſupremis ex aliquo privilegio Romani Pontificis, ſed è juris naturalis inſtinctu, ratione, & principio, naturale attributum eſt, propriumque Regis officium inhærens regimini, à quo avelli non poteſt, niſi ſimul, & iis cauſis, quibus regimen, & Regnum
311 tolli poteſt, & tunc non de per ſe tollitur, ſed tanquam ſubſtantiâ, medulla, anima, & qualitas ſui totius ſubjecti. Et quia hæc iſta cognitio, & extrajudicialis de-
312 fenſio proveniens à nudo jure naturali, ſemper in omnibus privilegiorum revocationibus præſervata, cenſetur confirmata, & approbata ejuſque immemorialis conſuetudo, ut apparet expreſsè ex d. Bulla Martini V. & poſt hæc notata vidimus Cevall. *in tractatu de cognitione per viam violentiæ, in proœmio, c.* 10. & *gloſſ.* 6. *n.* 42. diſputantem, an dato caſu, quòd hæc
313 cognitio pertineat Regi ex privilegio (cum præcipuè competit mero jure ex officio regali, & ex fonte juris naturalis) poſſit per Pontificem revocari, & quòd tolli non poſſit probat Torre Blanca *tractatu de magia, lib.* 3. *c.* 26. *à n.* 3. *cum ſeqq.*

314 Deinde quia in d. Bulla dumtaxat excommunicantur generaliter impedientes, & quoquo modo perturbantes libertatem eccleſiaſticam, ſuper quo tollitur conſuetudo, & privilegium, & caſu negato, quòd illa Bulla in hac cognitione per modum extrajudicialis defenſionis loqueretur, conſuetudinem immemorialem noſtram non cenſeri ſublatam, diximus latius *ſuprà d. prælud.* 3. *à num.* 155. circa juſtificationem conſuetudinis, & quia ut *ſuperius* diximus, non ſolum non violatur ex protectione Regia libertas eccleſiaſtica, imò applicatur, & augetur, ut tutiori, & ſecuriori modo jus innocentis conſervetur.

315 Inſuper jam notandum eſt, quòd Bulla Cœnæ Domini incipit anno 1499. Kalendis April. tempore Alex. & Martini V. in qua nulla fit mentio tollendæ violentiæ, ſed generaliter excommunicantur impedientes libertatem eccleſiaſticam, poſtea verò Sixtus Papa IV. Bullam Cœnæ ad antiquam illam formam Martini V. reduxit, & multas clauſulas à Paulo II. poſitas, abſtulit à prædicta Bulla, ut tradit Angel. *verb. excommunicatio*, 30. *caſ.* 31. Sylveſter *verbo excommunicatio* 7. *n.* 77. *excommunicatione* 32. Tabien. *verb. excommuniatio* 6. §. 12. *verſ.* 15. ubi Sylveſter refert Bullam ejuſdem Sixti IV. ad Ducem Mediol. Galleaceum anno 1479. Novemb. 19. poſteà verò ſpecialiter, & in particulari fuit facta mentio in Bulla hujus prohibitionis (ſcilicet etiam ſub prætextu violentiæ) ut habetur in Bulla Adriani Papæ, & Sixti, ut tradit Cajetan. *verb. excommunicatio. cap.* 30. idem habetur in Bulla Julii Papæ III. ſecundum Ledeſmam 2. *p. q.* 26. *art.* 2. idem habetur in Bulla Pauli IV. Soto *in* 4. *d.* 22. *quæſt.* 2. *art.* 3. & in Bulla Gregorii XIII. anno 1584 tradit. Navar. *in manual. cap.* 27. *n.* 69. & ſic dicta Bulla, & clauſula
316 (etiam ſub prætextu violentiæ) incipit à Bulla Adrian. VI. anno 1523.

Hæc adduxit, ut cognoſcatur, quòd quando dicta Bulla Cœnæ Domini comprehenderet (quod negamus) legitimam Protectionem, & vi oppreſſorum naturalem defenſionem, & legitimam cognitionem, cum non fuerit in Hiſpania, & in aliis ditionibus Chriſtianæ religionis recepta, non deberet officere. Etenim lex Regis 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* condita fuit anno 1525. 317
quo tempore affirmant Reges Catholici Hiſpani, habere jus & conſuetudinem immemorialem cognoſcendi per viam violentiæ in cauſis eccleſiaſticis, quibus eſt credendum (ut diximus *ſuprà prope principium hujus capitis*) quæ immemorialis ſupponit tempus infinitum! ut docet Corneus *conſ.* 22. *num.* 5. *lib.* 1. ubi dicit, 318
quod interruptio, & prohibitio non excludit immemorialem. Sequitur Paul. Caſtr. *conſil.* 27. *num.* 48. *lib.* 1. 319
Molina *lib.* 1. *de primogeniis, cap.* 6. *à n.* 47. *& cap.* 2. *num.* 20. & nos latius *ſuperiùs* diximus, & ſic ante prædictam Bullæ promulgationem cauſata erat, & formata conſuetudo immemorialis, quæ interrumpi non potuit per dictam Bullam, dato caſu (ut dixit) quod loqueretur de hac violentia, quia reſpectu illarum clauſularum nunquam recepta fuit, non ſolum in Hiſpania, ſed 320
etiam in aliis Regnis Chriſtianorum Principum, imò poſt ejus promulgationem minimè variatum, aut im- 321
mutatum fuit, continuata ſemper, & frequentata Regii recurſus extrajudiciali defenſione uſque ad præſens tempus. Et ideo lex ſeu conſtitutio, quæ uſu populi 322
recepta non eſt, ſed imò contrariis actibus reluctantibus, nec obligat, nec adſtringit, quia vim legis promulgatæ leges non recipiunt, niſi dum à populo recipiuntur, & conſenſu civium comprobantur, quam ſententiam tenuerunt gloſſa *in c.* 1. *verb. frangere, de treuga, & pace,* cujus meminit Iſſ. *in l. rem non novam, C. de judic.* Enriq. Bot. *in tractatu de Synodo Epiſcoporum, art.* 2. *n.* 51. docent Abb. & communis relata à Felin. *in cap.* 1. *à num.* 69. *& num.* 12. *verſ. intelligere* 4. *de treug & pace,* Domini, *in c. in iſtis,* §. *leges,* 4. *d.* Aretin. *in conſ.* 54. quem ſequitur Ant. Faber *in rubr. inſtit. de teſtamentis, n.* 11. Duen. *de regul.* 79. *ampliat.* 5. Martin. Novar *in manual. c.* 23. *n.* 41. *& lib.* 1. *conſilior. tit. de conſtitutio. q.* 5. Guil. Benedict. *in c. Raynut. verb. & uxorem nomine Adelaſiam, n.* 229. Rebu. *in proœmio Regum Gallicor. tit.* 1. *n.* 11. *&* 12. communem dicit Covarr. *lib.* 2. *variar. c.* 16. *n.* 6. *verſ. quinto ſunt,* Cajetan. *verb. excommunicatio, c.* 75. §. *nota* 2. Manuel. Rodr. *q. regul.* 1. *tom. q.* 6. *art.* 10. Major. *in* 4. *d.* 14. *q.* 4. §. *contra ſecundum.* Driedo *de libert. Chriſtian. lib.* 1. *c.* 9. *conſideratione* 22. Summa Armil. *verb. lex.* Manuel Saa *eodem verb. n.* 1. cum pluribus aliis relatis Vaſquez 1. 2. *tom.* 2. *diſput.* 156. *c.* 5. *n.* 34. *cum ſequentibus,* latiſſimè comprobans Joan. Narb. *de appella. à vicar. ad conſil. Archiepiſcop. Toletan. p.* 2. *feuda.* 3. *à n.* 12. ubi in ſimilibus terminis hanc doctrinam applicat, dicens text. *in c. fin. de conſuetud.* quatenus prohibet conſuetudinem appellandi à Vicario ad Epiſcopum, 323
dum idem ſit tribunal non comprehendere illud tribunal, quo ante ejuſdem textus promulgationem conſuetudo contraria vigebat, & poſtmodum uſu receptas non fuit, quia ſemper in contrario uſu continuata fuit conſuetudo.

Et tandem ut dixit & eleganter Azeved. *in l.* 1. *tit.* 324
6. *verſ. nec huic conſuetudini, lib.* 2. *recopila. pag.* 145. quem referens, etiam ſequitur Cæned. *in practic. quæſtion. canonic.* 45. *n.* 60. omnia huic regio recurſui, & legitimæ defenſioni vi oppreſſorum contraria, procedunt in laico judice, ut judice judiciariè cognoſcere volente de cauſis clericorum; non tamen in Principe protegente ſubditos per hanc viam violentiæ, & extrajudicialis defenſionis, quo cunctis ſatisfit difficultatibus, quod & omnes ferè Doctores hactenus in decurſu citati, præcipuè *ſuprà n.* 16. profitentur unanimiter.

Hinc obiter conterendi ſunt nonnulli Doctores, qui 325
non benè perpendentes hanc noſtram materiam cognitionis

gnitionis per viam violentiæ inadvertenter labuntur, magis terminorum juridicorum ignari quàm corde; & intentione peccantes, qui quidem legitimos, ac
326 debitos loquendi modos confundentes, vel hanc extrajudicialem protectionem, & nudam defensionem vocant jurisdictionem. Vel efferunt, etiam inadvertenter judices Regios habere præscriptam jurisdictionem adversùs ecclesiasticos judices, ad cognoscendum per viam violentiæ, inter quos unus est Bobadill. *in polit.* 2. *num.* 139. Sogura de Habalos *in directorio judic. eccleſiaſt. cap.* 13. *num.* 51. quia hîc (ut sæpe diximus, præcipuè *prælud.* 3. ubi latè probavi) nulla datur jurisdictio, sed vis protectiva, & propulsiva, nudum auxilium & naturalis defensio, ac potestas politica & œconomica, sine umbra aut vestigio Jurisdictionis.

327 Hinc etiam Azor. *in Summa inſtitutio. moral. lib.* 5. *c.* 14. *num.* 1. (qui ex proposito tenaciter sui proprii dumtaxat opinione motus, contra hujusmodi cognitionem per viam violentiæ, & nimis justificatam protectionem latè insurgit, præcipuè contra Covarr.) meritò reprobatus, reprehenditur per Sese *tractatu de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *num.* 55. *&* 166. Fontanel. *in tractatu de pact. nuptial. gloſſ.* 13. *caſu* 14. *p.* 3. *à num.* 12. *cum ſequentibus*, & eo non citato, Peguer. *in ſuis deciſ* 92. & post hæc Cevall. *in epiſt. ad Regem*, *num.* 99. *& in lib.* 4. *commun. opin. quæſt.* 1. *à n.* 327. *& iterum n.* 273. & amplius *in tractatu de cognitione per viam violent. gloſ.* 6. *n.* 56. qui falso supposito fundamento totam suam opinionem fundat, scilicet; supponendo Regem in hac
328 cognitione, & protectione procedere cum jurisdictione, & judicialiter, & in forma judicii quod quàm falsum sit, monstravimus *suprà* longa manu præ cæteris *in prælud.* . ex quo multas doctrinas mirabiles in ista materia reperies, quibus facillimè poteris evacuare hujus Doctoris fundamenta, & ejus suppositionem falsam oculis monstrare: cujus fundamentis sigillatim, & ex professo respondent præcitati Doctores, illum unanimiter reprobantes, ad quos te remitto, quia altiori
329 examinatione non indiget, idem etiam penè, quod Azor. & contra Covarr. dicit Prosper. Farinacius *conſil.* 68. *inter deciſiones criminal.* eodem falso supposito, & fundamento jurisdictionis, cui pariter, ut *superiùs* respondendum, licèt ipse duobus concurrentibus admittat hujusmodi recursum ad Principem.

330 Eadem etiam ratione cavendum est à Cevall. dum *in epistol. ad Regem*, *n.* 8. & in aliis pluribus sui operis partibus, hoc loquendi modo utitur, dum tractat de recursu Regio, dicit, potest, vel non potest in hoc casu
331 appellare per viam violentiæ: miror certè tanti Doctoris, duo invicem repugnantia conjungere, etenim si appellare, quomodo per viam violentiæ? si per viam violentiæ, quomodo appellare? ex hac ergo nefanda mixtura, quid potest oriri nisi horror, & scandalum utrique Reipublicæ, Ecclesiasticæ, & temporali, idem dicit *in gloſſa.* 9. *num.* 8. *ad fin.*

332 Hinc majori animadversione dignus est Cevall. qui alios reprobat minori causa, & occasione qui quidem *in tractatu de cognitione per viam violentiæ*, *in proœmio*, *c.* 1. *ſub n.* 9. labitur peccans in legitimis jurisprudentiæ, & hujus protectionis extrajudicialis terminis, il os penitùs confundens, inquit igitur, loquendo de viribus legis Regiæ 36. *tit.* 5 *lib.* 2. *recopil.* in hæc: Et sic nemo potest de ejus viribus, & potentia dubitare, quia nihil de rebus ad Ecclesiasticum forum pertinentibus, dispo-
333 nit, sed solùm dat formam procedendi judicialiter in defensione subditorum per viam violentiæ, & extraordinariæ cognitionis. Quid enim est judicialiter cognoscere, nisi figurâ, & formâ judicii procedere, omnibus servatis terminis substantialibus, & cum jurisdictione, quia alius ea carens ita procedere non potest. Sibi enim invicem opposita sunt duo hæc, judicialiter, & extrajudicialiter, quia aliud affirmat, alterum verò negat, ac
334 quorum natura, distinctione, & cognitione, quia latissimè tractamus *infrà*, 2. *p. c.* 13 *per totum*, ubi multa scitu digniſſima reperies circa hunc modum loquendi, quo lapsus usus est Cevall. hîc omitto.

Quod ulterius declaravit *ibidem*, dum hanc pro- 335
tectionem, extraordinariam cognitionem simpliciter vocavit, quia extraordinaria cognitio de per se non excludit judicialem cognitionem, nec substantialem formam judicii, nec ab alio, quàm à judice, & jurisdictionem habente experiri potest, *toto tit. ff. de variis*, *& extraordinariis cognitionibus*, quia non dicitur extraordinaria respectu formæ & modi procedendi; sed respectu casuum; quibus adhibetur, ut eodem titulo patet, & ex omnibus practicis Doctoribus, & sic in hac materia non potest dici extraordinaria cognitio sola, & de per se; adjuncta extrajudiciali.

Unum tamen dissimulare non possum, quod 336
post scripta vidi apud eundem Cevall. *in tractatu de cognitione per viam violentiæ gloſ. num.* 42. quo loco reprobat opinionem doctissimi Gregorii Lopez, Avendan. Sese, Azeved. ex eo quòd inter confirmandam hanc naturalem Principis defensionem asseverant nostram consuetudinem, de qua *in d. l. Regia* 36. procedere ex præsumpta voluntate, & tolerantia Pontificis, qui propter bonum publicum tolerant dictam consuetudinem cognoscendi per hanc viam violentiæ, perperam enim illos reprobare intendit.

Quæro quid tum docti viri dicere, quòd reprehen- 337
sione digni possit ab aliquo judicari? Si quidem illi (ut asslolent) juris notissima principia insequuntur, imò & *lex* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* quæ fundatur in jure & consuetudine, quam consuetudinem aut non legitimè, & suis debitis requisitis inductam; & acquisitam fuisse fatendum est, aut scientiam, vel præsumptam seu interpretativam, & tolerantiam Pontificis interveniſſe. Sed illud est falsum, quia dicta consuetudo omnibus suis partibus constans est, & legitimis modis, & requisitis necessariis inducta, prout nos latissimè fundavimus *suprà in prælud.* 3. circa justificationem consuetudinis, & probat Doctorum caterva, quorum nomenclaturam *ibi* adducimus *ad fin.* ergo remanet verissima illa Doctorum assertio. Etenim notissimum juris principium est, 338
quòd ad consuetudinem introducendam, & formandam in juribus incorporalibus scientia, & patientia ejus, contra quem introducitur præcisè, necessariò requiritur, quia licentia hujusmodi & tolerantia deficiente, non habet principium, unde possit causari consuetudo, quia in incorporalibus juribus tolerantia habet vim possessionis, ut in corporalibus, & sic deficiente in illis tolerantia deficit possessio; quare sequitur, ut sine pos- 339
sessione præscriptio non procedat, de quo articulo quia plurima notatu digna tetigimus *infrà*, 3. *p. cap.* 10. *à princ. & ferè per totum*, hîc amplius non repeto: ergo cùm Rex noster se fundet in consuetudine; assertio Gregorii Lopez, & sequacium perperam, & nimis præcipitanter, & inconsideratè fuit à Doctore Cevall. reprobata sine ratione, & sine fundamento, maximè quia illud idem, quod Gregor. Lopez, asseverant omnes in universum Doctores de hac consuetudine loquentes, quod citavimus *de prælud.* 3. *circa consuetudinis justificationem*, *ad finem*.

Sed quando hæc ita verissima, & notissima non fo- 340
rent, ad effectum tamen, ut cognoscatur calumniosa, & iniqua reprobatio, quam illorum Doctorum fecit Cevall. *ubi suprà*, sufficiet pro comprobatione, quòd illud idem, quod nunc reprobat, ipse sequutus fuit *pluribus in locis*, etenim *in lib.* 4. *commun. opinion. quæſt.* 1. *n.* 274. impugnando opinionem Azoris dicit in hæc: Sed salva pace gravissimi, & religiosissimi viri, sua opinio generaliter, & indistinctè sumpta, non est vera, nec tenenda, cùm sit singularis, & nullum habeat sectatorem, & loquitur contra communem Doctorum opinionem

nionem, & traditionem antiquissimam de jure comprobatam, & confirmatam per tacitum Romanorum Pontificum consensum. Hæc ille, qui proprio ore con-
341 vincitur, firmatque perperam reprobari Gregorium, & idem Cevall. iterum hoc idem, quod Gregor. profitetur efficaciùs *in eadem qu.* 1. *n.* 251. in hæc verba, *ibi:* Maximè cùm ista consuetudo fundetur etiam ex tolerantia Pontificis, qui cùm habeat omnia jura in scrutinio sui pectoris, & videat, & intelligat plures causas, de quibus in Regiis consistoriis cognoscitur per viam violentiæ, videtur tolerare dictam cognitionem, etamsi aliquantulum deviaret à tramite juris propter bonum publicum, *&c.* Quæ verba formaliter sunt eadem, quæ Gregor. Azeved. Sese. quos ipse modò varius; & inconstans reprobat, palinodiam recantans.

342 Hinc & ulteriùs reprehensione dignus est Cevall. qui *in tractatu de cognit. per viam violentiæ, glos.* 6. *num.* 57. minùs doctè reprobat opinionem Dominici Bannez, eo quòd *in* 2. 2. *quæst.* 67. *art.* 1. *dub.* 2. *concl.* 6. dixerit, Reges Hispaniæ habere privilegium Pontificis revocandi causas Ecclesiasticas ad sua tribunalia per viam violentiæ: in quo enim iste vir peccavit, ut reprobatione dignus sit tam ignominioso epitaphio, quo subscribit Cevall. *ibi*, opinio Dominici Bannez reprobatur? nonne consuetudo immemorialis, quâ se fundat l. Regia, quæ, ut diximus, causatur à jure naturali, & corroboratur, seu perficitur Pontificis scientia, patientia, & tolerantia, vim privilegii habet, præsumereque facit, privilegium Pontificis præcessisse, & similes alios effectus, ut latissimè *supra* probavimus *prælud.* 3. *circa justificationem consuetudinis;* igitur Bannez nihil dissonans asseruit, sed expressit illud, quod à jure tacitè inest, quia ex immemoriali potest non solùm allegari privilegium, sed etiam quilibet alius titulus de mundo: plures ad id citat Rotæ decisiones, *ante medium*, quas literaliter adducit Nicolaus Garcias, *de benefi.* 5. *p. cap.* 1. *sub n.* 452. *ante medium.*

343 Deinde quia foret scitum confundere Cevall. & redarguere, qui idem firmavit, *in eodem tractatu de violent. glos.* 4. *num.* 6. ubi alios sequutus in hæc dicit: Et post hæc scripta doctissimus Sese, *lib.* 2. *decisio in Epistol. Regia, verb. volentes. n.* 122. ubi resolvit, quod quando consuetudo præscripta est immemorialis, & cum ea concurrit fama privilegii (ut in nostra lege Regni) habet vim sicut privilegium Papale, *&c.* (de quo & ego latiùs *suprà, suo loco*) qui enim de fama privilegii testatur, plus firmat, quam Bannez, si enim adest fama privilegii, quid illum redarguit, dicentem habere Regem privilegium, cùm adsit immemorialis, quomodo enim fama privilegii apparere potest, nisi ii, qui de re hac tractaverint, testentur, imò omnes de eo mentionem faciunt, & eos sequutus Bannez; idem dicit Cæned. *in quæstion. canonic.* 45. *n.* 18. *& sub n.* 27. & est videre per doctissimum Humadam, *in l.* 1. *tit.* 13. *p.* 1. *glos.* 4.
344 Vegam *in summa. t.* 1. *c.* 29. *casu* 1. *in fin. vers. nota que el Rey, & in cap.* 85. *cas.* 141. *vers. nota para esto;* imò & quod magis est, dicit Cæned. *ubi proximè n.* 18. *ad finem*, in hæc: Imò quidem, ut referunt gravissimi viri nostri Catholici Reges, super hoc Summum Pontificem Six-
345 tum IV. consuluerunt, instigante illustrissimo memoriæ immortalis B. Francisco Ximenio, Toletano Archiepiscopo, Cardinali sanctæ Balduinæ, & dictus Pontifex vivæ vocis oraculo hanc consuetudinem comprobavit, conferunt concessisse Bullam super hoc, *&c.* Hæc ille Cevall. igitur contrarium quomodo comprobare poterit, si isti viri de actu affirmativo testantur? & quid mirum, hoc ita fuisse; cùm in simili casu ad instantiam Regis Franciæ, qui pariter jure, & consuetudine facultatem habet tollendi violentias summus Pontifex
346 Martin. V. illi concessit Bullam, de qua *suprà;* qua si nos juvamur (prout & ipsemet Cevall. *ubi proximè, in proœmio, cap.* 10. *n.* 36.) multò magis hanc consuetudinem debemus tueri privilegio expressò, & ejus fama.

Quod enim inconveniens esse potest hanc cognitio- 347
nem per viam violentiæ competentem Regi nostro de jure, & consuetudine, privilegio expresso confirmatam, & corroboratam habere? quæ enim abundant, non nocent. Et quia certum est, posse quem ex pluri- 348
bus causis possidere, & ex utiliori juravi *l. possideri*, §. *ex pluribus, ff. de acquir poss.* ubi B. & Ifl. textus etiam *in l. paterna*, & ubi Paulus, & Bald. *Cod. de judi. hæredi.* tenet. Bartol. *in l. gerit, vers. ad secundum ff. de acquir. hæredi.* idem tenet Alexand. *in lib.* 2. *C. quod metus causa, & cons.* 32. *volum.* 3. *& consil.* 8. *volum.* 3. pulchrè, & multùm ad nostrum propositum nostras Joan. Grarc. *tract de nobilit. gloss.* 12. *à n.* 39. *cum seqq.*

Nec est in consideratione dicere, quod privilegium 349
possit ab eodem Romano Pontifice iterum revocari; quia respondetur, id parùm urgere, non enim ex hoc impediretur Regi recursus, & naturalis hæc defensio competens jure naturæ, divino, & consuetudine immemoriali, cujus proprium, & naturale officium est, & à diademate inseparabile; & sic licèt cessiet jus ex privilegio, non cessant aliæ causæ, & jura propria; quia ubi concurrunt duo vincula, & jura, uno sublato, actus ex alio sustinetur, § *affinitatis, Institutis de nuptiis, cum* 350
concordantibus, & quando plura jura in uno concurrunt ex diversis respectibus, uno sublato, remanent alia, nec cum deficiente confunduntur; latissimè multa congerens in propositum Tiraq. *de retract. conventio.* §. 2. 351
glos. unica, per totam, & præcipuè à num. 18. *cum sequentibus, & iterum, à num.* 61. *cum pluribus sequentibus*, hinc victus in judicio ex una causa, & jure super aliqua re, poterit ex alia causa, & jure rem iterum petere, & judicium movere, *l. si mater*, §. *si quis autem. l & an eodem, & l. fin cum* 352
aliis, ff. de except. rei judi. & d. l. si mater. §. *si quis iter, l.* 2. *ff. eodem tit.* & nos latiùs suo loco diximus, ergo si privilegium, quod contingat revocari, non ideo tollitur Regi nostro facultas extrajudicialiter defendendi vi oppressos, cùm sustineatur ex jure naturali, divino, positivo, & immemoriali, quibus jure proprio competit, quod remanet intactum, & illibatum; quæ juridica fundamenta, & rationes, cùm non considerasset Cevall. ad vincendum inconveniens revocationis privilegii, eo indebitè adstrictus, & victus, motus fuit à vero aberrare, negans absolutè privilegium, de cujus fama plurimi testantur, & ipse etiam, cujus contrarium ipse probare non poterit, maximè cùm verisimilius sit adesse, imò juris, & de jure præsumptione inducta ab immemoriali præcessisse confitendum est.

Quo supposito, meritò reprobabitur doctrina Suarez 353
lib. 4. *de immunitate Ecclesiarum, c.* 34. *n.* 33. ubi supponit Regem Hispaniæ non habere facultatem cognoscendi per viam violentiæ, nec sustineri, nisi Pontificis privilegio, & tolerantia; (quod idem est) cui respondetur, quòd hujusmodi cognitio non fundatur dumtaxat in privilegio Pontificis tacito, aut præsumpto ex immemoriali; sed in jure Regali proveniente à radice, & fontem juris naturalis, quo jure proprium officium Regis est vi oppressos liberare, & protegere.

Maximè quia rectè defendi potest tale privilegium à 354
Pontifice concessum, non posse à Sede Apostolica ampliùs revocari, quoniam hujusmodi privilegium magis concessum est, & principaliter Ecclesiæ, & Ecclesiasticis personis, quoniam hæc cognitio illi est magis favorabilis, & nimis valde utilis, quia per eam Jurisdictio Ecclesiastica augetur, & tuetur, & potiùs ampliatur, Pontificisque, & aliorum judicum superiorum debitus conservatur honor in tranquillitate, & rempublicam utramque conservans, ne pax publica turbetur, ut sæpiùs diximus, maximè *suprà*, in responsione ad quintum principale argumentum, *vers. & ideo minus obstat, à num.* 240. sed privilegium concessum in favo- 355
rem

tem Ecclesiæ revocari à Principe non potest, ut tenent Lucas de Penna *in l. fin. n.* 64. *C. de locand. prædiis civilib.* Innocent. *in c. novit.* pro qua Feli. *in cap. ad Apostolicam, numero* 1. *de simonia*, dicit, esse ibi de hoc casum Iff. *in l. non amplius, §. si certum, num.* 54. *ff. de leg.* 1. dicens istam opinionem in consulendo, et judicando esse tenendam; comprobat aliquibus rationibus Marta *de jurisd.* 4. *p. cent. casu* 52 *à n.* 15. *cum seqq.*

356 Probatur etiam, quia licèt aliquando privilegium revocare possit Pontifex, tamen protectio, et defensio naturalis remanet Regi, cujus proprium est, & immutabile ex jure naturali, & hoc, quod alicujus etiam privati proprium est, Princeps tollere non potest, quia Imperator, & Princeps, licèt sit Dominus quoad protectionem, atque recognitionem universalem, juris-
357 dictionem, non autem quantum ad dominium particularium rerum, ad particularem spectans, de quo propterea disponere non potest; ita in terminis, ut in uno plures referant, latè prosequitur multa in proposito adducens Marta *tractatu de jurisd.* 4. *p. cent.* 2. *casu* 125. *à n.* 10. *usque ad n.* 17. ubi quod Princeps in his, aliquid alterare, nec mutare potest ubi elegantissimè: ergo licèt fateamur, aliqua justa de causa privilegium posse revocari; tamen non jus proprium Regis proveniens ex visceribus juris naturalis.

358 Deinde quia Rex Hispaniæ in temporalibus Pontifici non subest, quia sunt duæ potestates separatæ, & districtæ, (ut notum est) sed privilegium concessum non subdito, non potest revocari, ut singulariter voluerit Innoc. *in. d. c. novit.* quem sequitur B. *in l. qui se patris, C. unde liberi, & in l. si cum mihi, ff de dolo*, Card. *in repe. c. perpendimus, in prin. de sent. excom.* Archid. *in c. quicumque* 11. *q.* 1. Castrens. *in cons.* 317. *viso, & examinato puncto, col.* 3. *vers. constat autem, vol.* 1. Decius *in cons.* 286. *num.* 9. Iff. *in cons.* 56. *n.* 2. *vol.* 1. Castr. *in l. digna vox, circa medium, vers. nota pro terris Ecclesiæ, C. de legib.* Marta *ubi proximè n.* 20. quem (post hæc visus) de verbo ad verbum transcripsit Ceval. *de cognit. per viam viol. c.* 10. *in proœmio*, tacito tamen authore, apud quem alia etiam poteris videre ad hoc propositum fundamenta, pariter transcripto ipso Marta, eo tamen non citato. Vide etiam nonnulla per Torreblanca *in tract. de magia, lib.* 3. *c.* 26. *à n.* 3. *cum seqq.* ubi quod hæc cognitio violentiæ tolli non potest, latè probat.

Miror igitur tanti Doctoris aliorum authoritatibus ex infesto detrahentis apponenda epitaphia, et ignominiosas subscriptiones, ut cunctis patens sit, (reprobatur opinio N.) quod quidem alienum est à viro tam docto, maximè nobili, cujus magis propria, & naturalis modestia est, suavissimo artificio aliorum opiniones reprobare, & in receptum redigere, quantum sit dumtaxat necessarium ad veritatem eruendam.

359 Illud tamen tandem obiter prænotandum: non esse audiendum Gregor. Sayrium *in thesauro casuum conscientiæ, lib.* 3. *c.* 18. *n.* 6. ubi approbans nostram cognitionem per viam violentiæ, ex juris naturalis principiis afferit cessare, quando alia via possit tolli violentia per Romanum Pontificem, ita ut dato recursu ad Pontificem, cessare recursum ad Regem, cui ut Theologo parcendum est libentiùs, quia ratione caret; etenim si oppresso per judicem, licita est ad sui defensionem non solùm propriæ personæ resistentia; sed ad idem amicos convocare, ut vim propulsent, & auxilientur, quantum securiùs erit recurrere, & urbaniùs justitiæ ministrorum Regis ipsius (cujus proprium officium est) auxilium invocare, ut *superiùs* latè diximus *prælud.* 3. *à princ.*

360 Et quia ad sui defensionem, & propulsandam vim licitum est omnibus modis uti, dummodo in eis non excedatur modus legitimæ defensionis, & inculpatæ
361 tutelæ (ut dicemus latiùs *c. sequenti, à prin.*) & probatur juris regulis, & principiis dictantibus, quod nemo pluribus uti defensionibus prohibetur, ut in *l. nemo ff. de exceptio. &c. nullus plur. de regul. jur. in* 6. & quia 362 defensiones non sunt de genere prohibitorum, ut una via electa, excludatur altera, ut in *regul. cum quid.* 84. *eodem tit.* ergo oppressus non est culpandus, si duobus; vel utiliori, aut faciliori & uberiori ex his remediis utatur ad sui defensionem, cùm talia remedia non sint inter se contraria respectu finis: imò tendant ad eundem defensionis, scilicet, & protectionis effectum, ut expressè probat text. optimus in *c. dilecto, de sent. excom. lib.* 6. ibi: Sua propria spirituali defensione 363 tueri, sicque utrumque quodammodo gladium, & temporalem, & Ecclesiasticum, alterum videlicet altero adjuvare; maximè quia duo gladii consueverunt, exigente necessitate, ad invicem suffragari, & in juvamen alterius subventione mutua frequentibus exerceri, *&c.* (& ejusdem Sayrii opinionem post hæc scripta visus) reprobat Ceval. *de cognit. per viam violent. glos.* 56.

364 Hactenus de theorica hujus saluberrimi, & charitativi Recursus, seu nudæ defensionis naturalis, & ejus justificatione, quæ omnia nota, & attentè lege, quia à nemine hucusque adeo explicitè & distinctè omni resecato superfluo perpensa fuêre plurima essentialissima addita, & mirabiliter, curiosèque applicata reperies, & quoniam quæ gravia sunt, nec clausis debent oculis præteriri, ut inquit Pontifex *in c. conquestus, de sent. excom.* ideo in prædictorum progressu, & toto tractatu hoc, quidquid dixerim, sanctæ matris Ecclesiæ, limæ, correctioni, & censuræ libentissimè, & me submitto, quæ si aliud censeat, aliterve statuat idipsum ego censeo, in eaque scripta muto, acumentisque desisto, & testor, magis humana, debilique fragilitate, & ignorantia tunc labi deceptum, quàm culpa, cùm sana sit intentio.

CAPUT II.

De modo procedendi per Regium Senatum in adimenda vi, ab Ecclesiastico judice illata, non deferente justæ appellationi; & de variis formulis, quibus decreta concipiuntur; & quid si excommunicatum (prout rogatur) recusetabsolvere, an ad id cogatur, & an actorum inspectio in Senatu interim impediatur: & quid si secundæ jussioni (quam *sobre carta* dicimus) non obtemperaveris.

SUMMARIUM.

1 *Theoricam cognitionis per viam violentiæ abundè præ cæteris tractavit Autor in cap. præcedenti.*
2 *Cognitio violentiæ fit extrajudicialiter absque umbra, & vestigio jurisdictionis, quam nec subjecta materia, nec forma procedendi patiuntur.*
Cognitio violentiæ nihil continet jurisdictionale, quia est nuda potestas,
Naturalis defensio,
Auxiliorum politicum,
Œconomica tuitio,
Permissa facultas,
3 *Et licita vis.*
Charitativa protectio,
Propugnaculum violentiæ,
Asylum vi oppressorum,
Tutus accessus,
Legitimus recursus,
Vis protectiva & propulsiva, quâ vis injusta justè repellitur & à principe propulsatur, ibidem.
4 *Violentiæ tractatus ingentes includit difficultates.*
5 *Author à pluribus doctissimis viris Senatoribus, & Advocatis fuit persuasus, in lucem edere hunc labo-*

rem, utilitatem promittentibus, ut recta praxis in bonum dirigatur, & ne in posterum ab advocatis ignaris inficiatur.

6 *Defensio naturalis abhibenda cum moderamine inculpatæ tutelæ.*

7 *Defensionis legitimæ modus non excæditur, si id fit, sine quo vis propulsari, nec periculum evitari potest.*

8 *Princeps in tollenda vi non debet excedere limites legitimæ defensionis naturalis, sed cum moderamine inculpatæ tutelæ.*

9 *Senatus in tollendæ vi eousque suam interponat authoritatem dumtaxat, quantum ad id sufficiat, aliàs si ad non necessè se extendat, non facit sinè scrupulo censurarum.*

10 *Recursus regii fundamentum est, vim tollere per viam extrajudicialis defensionis, adhibita aliqua non judiciali cognitione, & tunc censurarum incursus evitatur.*

11 *Defensio ex suo genere omnibus licita est, si necessaria sit, & debito modo fiat.*

12 *Defensio etiam contra Pontificem licita est Ecclesiæ, & Principibus.*

13 *Rotæ decisiones plures referuntur, quibus recursus ad Regem legitimus dicitur, ad finem propulsandi vim extrajudiciAliter, secus si debitus, & solitus excedatur modus.*

14 *Bullæ in Cœna Domini censuras incidi per excessum legitimæ defensionis, probant Rotæ decisiones plures.*

15 *Bulla in Cœna Dñi, & defensio naturalis vicinæ sunt, & confines, quas sola legitimas distinguit, & separat.*

16 *Dictio (sub prætextu) id est, sub colore, & sumpta occasione casus permissi, devenitur ad prohibitum.*

17 *Prætextu æquitatis plerumque perniciosè erratur.*

18 *Dictio (prætextu) est velamen, quo quis simulat, se moveri ad aliquid faciendum.*

19 *Necessitas, & utilitas mirabilem, & laudabilem modum præbendæ protectionis contentum sub limitibus naturalis defensionis induxêre.*

20 *Remedium nullum hactenus aptius potuit inveniri, ad sedandas judicum Ecclesiasticorum violentias ob denegatam delationem appellationi, quam frequenter usitatum.*

21 *Instructio procedendi in causis violentiæ è consilio Regio, & ejus stylo, cæteris fuit missa tribunalibus.*
Quam ad literam trahit practicus Monterross. ibid.

22 *Instructionis substantiæ qui meminerint Doctores.*

23 *Instructionis, & praxis substantiam procedendi in tollenda vi à judicibus Ecclesiasticis non deferentibus appellationi, recenset* l. Regia 36. tit. 5. lib. 2. *cujus verba referuntur.*

24 *Sub* l. Regiæ 36. *verbis multæ includuntur difficultates usu frequentes, diluendæ per authorem.*

25 *Violentiæ tollendæ an Principibus, & Dominis inferioribus potestas competere possit.*

26 C. Regium officium, *ponderatur in illis verbis,* (Regis proprium) *ut scilicet, aliis sit alienum.*

27 L. Regiæ 36 *verba ponderantur ibi,* nos pertenesce.

28 *Vi oppressos liberare est attributum naturale, inhærens visceribus regiminis, & qualitas infixa ossibus, & substantiæ diademæ, inseparabilis, & indivisibilis.*

29 *Protectio, & regimen unum judicatur indissolubile, quæ à Rege tolli non potest, nec à regimine separari.*

30 *Defensio subditorum simul est orta cum Regno.*

31 *Protectio est objectum & causa finalis Regni.*

32 *Protectio vassallorum à violentiis est de regalibus, Regi competens in signum supremæ potestatis.*

33 *Dominis temporalibus, puta Ducibus, & Marchionibus, superiorem recognoscentibus potestas tollendæ violentiæ non potest competere, & de ratione.*

34 *Princeps concedens aliis Dominis inferioribus jurisdictionem pleno jure, non intelligitur concessa potestas, & superioritas inhærens regio diademati.*

35 *Princeps à se non potest abdicare, quod majestati suæ adhæret.*

36 *Potestas castigandi, & judicandi est omnino intrinsecæ authoritati Principis respectu subditorum.*

37 *Potestatem supremæ jurisdictionis, aut recursus in casibus violentiæ, nullus sive sæcularis, sive Ecclesiasticus, acquirere potest titulo donationis, aut præscriptionis adversùs Principes supremos.*

38 *Regis majoria, aut Pontificis nullatenus à Rege alienari potest.*

39 *Jurisdictio suprema adhæret formaliter dominio Regiæ majestatis, & visceribus intrinsecis regiminis.*

40 *Subditum esse exemptum à suprema protectione proveniente à fonte perenni juris naturalis, impossibile videtur.*

41 *Dignitas est immortalis, & licèt Summus Pontifex moriatur, non tamen Summus Pontificatus.*
In Rege duæ significationes, & personæ concurrunt, intellectualis, perseverans ænigmaticè, & corporalis, ibid.

42 *Rex licèt deficiat quoad rumbum, remanet persona Regis quoad organum, quæ est publica, principaliter fundans actus, quæ potiùs attenditur, quàm virtus organica.*

43 *Rex semper vivit quoad majestatem supremam, & protectionem subditorum quæ nullo facto avelli potest.*

44 *Tribunalia suprema Regis personam, & imaginem repræsentant in administratione supremæ jurisdictionis.*

45 *Præcepta supremorum Senatorum observanda sunt, ac si ab ipso Rege dimanarent.*

46 *Recursus pro tollenda violentia ab Ecclesiasticis judicibus illata habetur ad suprema tribunalia regia.*

47 L. 34. & 36. tit. 5. lib. 2. recopil. *ponderantur.*

48 *Jura, & Rotæ decisiones in contrariam partem motos, referuntur.*

49 *Ecclesiasticæ personæ possunt ad Regem recurrere pro extrajudiciali defensione à violentiis judicis Ecclesiastici, & ibi querimoniam proponere, multa jura canonica suadent.*

50 *Onias Summus Sacerdos ad Regem recurrisse pro tollenda violenta seditione populi à Simone Sacerdote illata, legitur.*

51 *Recurrere ad Regem pro protectione violentiæ permisit Toletanum Concilium.*

52 *Recursum ad Imperatorem Ludovicum habuit clericus, querimoniam proponendo de Leone Papa.*

53 *Divus Paulus à Tribuno auxilium postulavit.*

54 *Querela violentiæ non est accusatoria, in pœna, aut castigatione concludens, seu certioratio querimonialis, in protectione naturali concludens.*

55 *Querela supponit judicem, querimonia autem privatam personam.*

56 Lex Regia 36. *in illis verbis* (ante ellos quexandose) *ponderatur.*
Querela omnis dicitur remedium extraordinarium, & nomen commune, ibid.

57 *Regi commendata est omni jure, maximè clericorum protectio.*

58 *Princeps non potest protegere vi oppressos, si de violentia notitiam non habet.*

59 *Jura prohibentia, clericum recurrere ad judicia sæcularia intelliguntur, ut cognoscant de meritis causæ jurisdictione; non tamen pro tollenda violentia extrajudicialiter.*

60 *In quo omnes Doctores tam Theologi, quàm Juristæ conveniunt.*

61 *Bulla in Cœna si maturè perpendatur, nullibi loquitur de parte recurrente pro tollenda violentia illata à judice Ecclesiastico, ut illum tueatur.*

62 *Aloys. Riccius asserens, recurrere pro tollenda violentia ad Regem esse contra canonicas sanctiones, reprobatur.*

63 *Querelæ tenor ab non delatam legitimam appellationem refertur.*

64 *Appellatio est necessaria, ad fundandum recursum per viam violentiæ.*

65 *Recursus fundamentum deficit, deficiente appellatione, qua non est dabile subjectum habile, quo cognitio & decretum possit cadere.*

Recur-

66 *Recurſus, finis & intentio ceſſant deficiente appellatione.*

67 *Qualitas, quâ fundatur juriſdictio, in primis apparere debet.*

68 *Suppoſitum debet verificari priùs.*

69 *Recurſus violentiæ in decretis laicorum declinatoriam appellationem, aut proteſtationem aliquam non requirit, quia tunc principaliter præjudicium Regis attenditur.*

70 *Cevall. reprobatur, qui pariformiter ad violentiæ recurſum requirit proteſtationem, ſicut appellationem.*

71 *Proteſtatio violentiæ exprimitur in appellatione ab Eccleſiaſtico ad ejus terrorem, & trepidationem, & ad appellantis animi declarationem, & ex ſuperabundanti, non tamen de neceſſitate.*

Oppreſſus etiamſi expreſsè renuntiet recurſui violentiæ, illi denegandus non eſt, ibid.

72 *Vi oppreſſum defenſuri advocati velociter confugiunt ad appellationem, quomodo ſit formata.*

Et ſi appellatio non adeſt, vel minus legitima, quod remedium ſit adhibendum, ibid.

73 *Appellatione conditionaliter propoſita (niſi concedas &c.) non expectata judicis interlocutoria, ad Senatum confugiens regium, quod decretum reportabit, & quomodo conſulendus.*

74 *Recurſus ad Regem pro delatione appellationis à ſententia non intimatæ ex tunc ejus ſcientiam arguit.*

75 *Querela violentiæ propoſita, & ejus ordinaria expedita ante gravamen à judice Eccleſiaſtico illatum (juſte timeatur) tamen ſuſtinetur.*

76 *Occurrere ante tempus melius eſt, quàm poſt illatum damnum remedium quærere.*

77 *Violentiæ remedium de facto eſt poſtulanti exhibendum pro inſtante, aut præſumpto periculo.*

78 *Princeps in cauſis neceſſitatis extra ordinem occurrit.*

79 *Jus ſuperveniens lite pendente an proſit, remiſſivè....*

80 *Recurſus adhibitus ante gravamen, & ſententiam latam non arguet notitiam ejus, ut currat tempus ad appellandum.*

81 *Proviſio ordinaria oblata violentiæ querela, ſtatim expeditur illa inſerta, & quid contineat.*

82 *Proviſio ordinaria, ſola, & ex ſimplici querela expeditur.*

83 *Proviſio ordinaria non arctat ad deferendum, ſed eſt exhortatoria, & monitoria, quâ ſuſcitatur judex ad denuo ſe informandum de natura appellationis.*

84 *Clericus juſto timore ductus poteſt recurrere ad Regem, & literas impetrare, ne ſuus judex eum moleſtet, nec ex obruto procedat.*

85 *Proviſio prima ordinaria monitoria, ut deſiſtat à violentia judex, nullum illi præjudicium infert, ſed ejus libertati relinquit.*

86 *Oppreſſus ad obtinendum regiam proviſionem juris præſumptionem pro ſe habet, cum omnibus appellationibus ſit regulariter deferendum.*

Proviſio ordinaria potiùs dici poteſt juris exhortatio, ibi.

87 *Judex ad reponendum attentata, etiam poſt appellationem, & functus officio ſuo, liberam habet facultatem.*

88 *Proviſione ordinaria intimata judici Eccleſiaſtico ſi deferre recuſet, ſecundùm ejus partem conditionaliter ſibi appoſitam adimplebit, ſcilicet mittere proceſſum originalem ad Senatum.*

89 *Violentiæ cognitionem evitare in libera facultate judicis Eccleſiaſtici eſt, ſcilicet, deferendo.*

90 *Proviſio ordinaria, cognitio & proceſſus miſſio non eſt præciſa, ſed cauſativa.*

91 *Cognitio per viam violentiæ tantùm durat, quantùm violentia, non ampliùs.*

92 L. Regia 36. *interpretatur in illis verbis*, para que ſe otorgue la apelacion.

93 *Proviſioni ordinariæ ſatisfacit judex per ſolam dela-*

tionem appellationis abſque repoſitione, ubi quid reponendum non ſi adſit attentatum.

94 *Denegata delatio legitimè, ſicut tacitè conſecutivum habet ſententiæ executionem; ita legitima delatio executionis repoſitionem.*

95 *Proviſio ordinaria cùm non ſit arctatoria ſed provocatoria, licèt ad ſolum partis libellum expediatur: tamen ad effectum adſtringendi judicem, ut reſiſtat à violentia, extrajudicialiter violentia per rei evidentiam, & notoriè debet conſtare.*

96 *Proceſſum originalem ad effectum cognoſcendi ex eo de violentia, poſſe ad ſe exportari facere Principem.*

97 *Principem auxilium præbendo ex obruto, anteaquam ſibi de violentia conſtet, paſſim contingeret, illud opprimenti præſtare, & vim vi addere.*

98 *Proceſſus originalis exportatio ad Senatum, & inde inſtructio, & informatio eſt actus extrajudicialis.*

99 *Informatio etiam ex textibus, ſumenda ex ſimplici eorum aſſertione ad inſtructionem Curiæ, eſt actus extrajudicialis, remiſſivè.*

100 *Natura humana, nec quælibet ingenii fœcunditas quantumvis experta poterit alium modum ad cognoſcendum de violentia aptiorem reperire, quam hactenus inventum, & practicatum.*

101 *Acta faciunt rem notoriam, & quod ex eorum inſpectione apparet, dicitur notoriè conſtare.*

102 *Ex forma procedendi in tollenda violentia inventa maxima omnibus oritur utilitas, & feſtinanter occurritur oppreſſis neceſſitati.*

103 *Probatio violentiæ per teſtes, etiam de notorietate probantes, incongrua foret naturæ negotii quia per negationem offuſcaretur notorietas, & evacuaretur.*

104 *Proceſſus originalis non tranſſumptus vehi ad Senatum jubetur, ut brevitati conſulatur, & expenſis, cùm proceſſus non ſit retinendus hoc caſu in Senatu, ſed per momentum.*

105 *Proceſſus violentiæ ſtatim, & ſine dilatione ante alios fori ſæcularis inſpiciuntur.*

106 *Senatus cognoſcens de violentia nullum libellum (dempta querimonia) exceptionem, conteſtationem, receptionem teſtium, ſcripturam, nec aliorum actorum præſentationem admittit, cum omnia ad violentiæ cognitionem neceſſaria detegantur notoriè ex actorum inſpectione.*

107 *Ordo juris non ſervatur in notoriis, ſed ordo eſt, ordinem non ſervare.*

108 *Periculum inſtans non recipit dilationem, legem non admittit, atque legem tribuit.*

109 L. 36. *ibi* el qual trahido ſin dilacion lo vean *omnia juris principia favent.*

110 & 114. *Judicis iniquitatis inter procedendum probatio eſt actorum inſpectio.*

111 L. 36. *ibi.* y del les conſtare, *&c. interpretatur.*

112 *Princeps ſolet in neceſſitatibus, non ſervato ordine ſubvenire.*

113 *Princeps ex publica utilitate poteſt in aliquo caſu novum genus probationis inducere, aliis etiam alias licitis reprobatis.*

114 *Exceſſus, violentia, & judicis iniquitas inter procedendum ſi arguatur, ex actorum inſpectione detegenda eſt.*

115 *Violentiæ requiſita, putà, denegata dilatio, ſuſpecta executio, appellatio an legitima, & legitimè interjecta, &c. non aliter poteſt conſtare (moraliter loquendo) quam ex eiſdem actis.*

116 *Privilegiatum judicium, & ſuâ natura inappellabile, aut executivum in dies alteratur, & variatur ex modo proponendi, aut proſequendi, & efficitur appellabile, & è converſo.*

117 *Gallecia Senatoribus, & advocatis Regii Senatus hæc violentiæ materia præ cæteris patet, & quia de cauſa.*

118 *Delatio appellationis legitimæ denegata ex actis apparere debet.*

119 *Nega-*

119 *Negativa coarctata ad acta certa ex eisdem probatur, & quod ibi non reperitur, præsumitur non adfuisse.*

120 *Acta ea, quæ presentata non fuêre coram Ecclesiastico judice, etiam appellationis justificationi necessaria, ad violentiæ remedium nihil prosunt, nec in Senatu admittuntur.*

121 *Acta coram judice à quo non visa, non prosunt coram judice ad quem, ad justificandum appellationem ab interloquutoria, quia ex antiquis, non autem novis gravamen detegendum est.*

122 L. 36. *ibi*, el qual trahido sin dilacion lo vean, y si por el les constare, *&c. interpretatur.*

123 *Acta noviter quando præsentari debent coram judice Ecclesiastico ad effectum reponendi suum gravamen, & adhærendi interjectæ appellationi, & tradi ad Senatum eadem acta.*

124 *Provisionis ordinariæ si judex neutram partem adimpleat, secunda jussio (dicta* sobre carta*) expeditur.*

125 *Secunda jussio, nempe,* sobre carta *expeditur aliquando (rato tamen) cum expensarum mulcta solvendarum, sive à judice, sive à notario, per quemlibet steterit, processum non mittere.*

126 *Nuntio adducenti processum ad Senatum in eo salarium taxatum præstari jubetur procuratori querelantis.*

127 *Expensis actum petentis quod petitur faciendum est.*

128 *Expensis appellantis fit actorum transportatio ad superiorem, quia ille tenetur ad expensas actus, qui instat pro illo actu.*

129 *Provisione ordinaria assignatur brevis terminus judici, & tabellioni ad mittendum processum, & quod certioretur pars adversa de actorum exportatione, ut intra illum terminum in Senatu compareat, si sibi visum fuerit, ad informandum, &c.*

130 *Provisionis intimatio facto parti non est citatio, sed certioratio, non arctans ad comparendum, quia ejus persona in hac cognitione extrajudiciali non est necessaria.*

131 *Monitionem simplicem quilibet sæcularis judex facere potest clerico, ut de aliquo certioretur, ut constituatur in mala fide aut mora, & ut certioratio illi præstet præjudicium.*

132 *Monitio à citatione differt, quia illa nullam arguit superioritatem monentis, & sic à judice laico fieri potest clerico.*

133 *Citatio, si suâ putaverit interesse, potest à judice laico fieri clerico.*

134 *Clericus comporens virtute citationis (si suâ putaverit interesse) quæ potiùs est incitatoria, & certioratoria, judicis laici judicio & sententiæ stare cogitur.*

135 *Clericus citatus (si sua putaverit, &c.) comparens, & docens de suo interesse, & possessione, an officiatur rem necessarius, remissivè.*

136 *Inventarii in confectione possunt inter alios legatarii clerici citari per judicem laicum.*

137 *Informatio ad Curiæ instructionem dumtaxat est extrajudicialis, etiamsi ex testium assertione sit facienda, quæ nec citationem requirit.*

138 *In informatione ad Curiæ instructionem nullam non proceditur jurisdictionaliter, sed formâ juris omissâ.*

139 *Citatio partis non est necessaria, quando judex aliquid facit ad sui instructionem.*

140 *Citare non est necesse eum, qui præsens justè non potest contradicere, nec aliquam potest defensionem allegare.*

141 *Citatio non est necessaria, quando princeps extrajudicialiter procedit.*

142 *Intimatio provisionis ordinariæ absque scrupulo faciendum est, quod non sit citatio, sed simplex monitio non supponens jurisdictionem monentis, & à quolibet judice facienda.*

143 *Processus inspectio in Senatu suspenditur durante termino provisionis regiæ, donec pars certiorata veniat intra illum vel mittat legitimum procuratorem.*

144 *Processus inspectio suspenditur, quousque pars querelata veniat durante termino provisionis, quo transacto parte appellante, & instante inspicitur processus, si sit traductus.*

145 *Provisione ordinaria intimata parti appellatæ ipsi comparenti & transacto termino, si querelans sit absens, secum habeat ordinariam, quomodo consulatur, ut sit semper securus.*

146 *Et quomodo ei hoc casu interim sint reficiendæ expensæ, ab adversario præstandæ.*

147 *Querelans de violentia si malitiosè nolit uti provisione ordinaria, mirificè consulitur adversario comparenti per aliam provisionem, & quid contineat.*

148 *Remedium ad præsidium innocentium inventum, non debet esse præsidium iniquitatis.*

149 *Judex Ecclesiasticus rogatur à Senatu, ut per terminum 60. dierum absolvat excommunicatos, interim dum articulus violentiæ decernitur.*

150 *Cognitio violentiæ, & processus inspectio an sit suspendenda nolentè Ecclesiastico absolvere.*

151 *Appellare licet etiam excommunicato, uti reo necessario in appellatione.*

152 *Extrajudiciali appellatione uti non potest excommunicatus.*

153 *Recursus ad Regem est actus extrajudicialis.*

154 *Rogitus Principis, & superioris inducit mandatum, præcisam necessitatem.*

155 *Inspectionem processus non suspendi ob denegatam absolutionem veriùs defenditur, & an cogi possit præcisè Ecclesiasticus adimplere rogitum absolutionis.*

156 *Excommunicatio post legitimam appellationem est nulla ipso jure.*

157 *Excommunicare potest judex illegitimè appellantem pro executione suæ sententiæ.*

158 *Senatus non potest ante actorum inspectionem adstringere Ecclesiasticum, ut excommunicatum absolvat, quia interim de violenta excommunicatione non constat.*

159 *Senatus judicem Ecclesiasticum nolentem deferre virtute provisionis ordinariæ ad id non cogit, cùm nondum de violentia constet.*

160 *Concil. Trident.* sess. 25. de reform. c. 3. *ponderatur.*

161 *Defensionis legitimæ modus exceditur, si fiat id fine quo vis tolli possit, & periculum evitari.*

162 *Absolutio excommunicati nec consequenter, nec antecedenter est necessaria, ad tollendam violentiam, nec in aliquo est impedimentum ejus negatio.*

163 *Defendendo se etiam in judicio admittitur excommunicatus.*

164 *Excommunicatus ad appellationem judicialem admittitur, quatenus est species defensionis.*

165 *Recursu Regio pro nuda defensione violentiæ posse excommunicatum uti, determinavit Rota.*

166 *Recursus Regius summus est gradus defensionis naturalis appellatio autem extrajudicialis vim habet conventionis.*

167 *Excommunicatus sicut non potest agere, & convenire ita nec appellare extrajudicialiter.*

168 *Excommunicatus potest appellare extrajudicialiter à judice, secùs à parte.*

169 *Rogitus Principis, & superioris inducit mandatum in iis, in quibus potest mandare, non in aliis.*

170 *Judex Ecclesiasticus antequam constet notoriè de violentia per actorum inspectionem, non potest cogi, excommunicatum absolvere.*

171 *Rogitus in provisione ordinaria suam litteralem significationem retinet, nec aliam patitur natura negotii.*

172 *Rogitus absolutionis inducit præceptum post actorum inspectionem, & dato decreto violentiæ.*

173 *Urbanitas, & rogantium honor debitus adstringit judicem ad absolutionem, & uti liberalitate propria.*

174 *Provisio* de ruego *ad absolvendum ubi sit periculum, quando, & quomodo concedendum.*

175 *Potestati judicis non quidquid relinquitur, submittitur juris necessitati.*

Pœnarum

176 *Pœnarum inſertio foret contra ſubſtantiam, & naturam proviſionis* de ruego *ſuo primo mobili repugnans.*

177 *Senatores quibus moveantur ad expediendam proviſionem* de ruego, *& quibus etiam ex urbanitate Eccleſiaſticus implere adſtringatur.*

178 *Proviſio* de ruego *quando ſimulata negatione abſolutionis denegetur, & ad proceſſus inſpectionem deveniat Senatus.*

179 *Proviſio* de ruego *alia expediri ſolet, quando ſemel abſolutionis lapſus eſt terminus ante actorum inſpectionem, & articuli violentiæ terminationem.*

180 D. l. Regia 36. *ibi:* Y ſi por ellos conſtare, que la apelacion eſta legitimamente interpueſta, alçando la fuerça, provean, &c. *interpretatur, & multæ difficultates reſolvuntur.*

181 *Senatores in tollenda violentia, non ſe intromittunt in cauſa, & negotio principali, nec circa juſtitiam, aut injuſtitiam appellationis, ſed de illa apparente notoriè actorum inſpectione.*

182 *Cognitio, an appellationi ſit deferendum reſpectu judicis à quo, eſt quid facti ſeparatum à cauſa principali.*

183 *Cognitio, an ſit deferendum reſpectu judicis à quo, non requirit juriſdictionem.*

184. *Judex à quo juris miniſterio, etiam non deferens juſtæ appellationi inhibetur.*

185 *Senatores longè minorem cognitionem extrajudicialem habent, quàm judex à quo carente juriſdictione, quia iſte defert, Senatores præcipiunt deferendum ab alio.*

186 *Recurſus Regii finis eſt, ut jura, & decreta Canonica ſerventur, quo opprimentis impetus detineatur, interim quòd ſecurus queat ſuperiorem adire oppreſſus.*

187 *Cognitio vera ſuper appellatione, & executione attentata propria eſt ſuperioris, ad quem eſt appellatum.*

188 *Deferre, vel non deferre appellationi, non facit jus inter partes, nec quoad judicem ad quem.*

189 *Senatores ſupremi in tollenda violentia ſunt miniſtri Eccleſiæ, dirigendo judices indiſcretos per legitimos juris tramites.*

190 *Decretum violentiæ, quo vim non fieri declaratur, non impedit judici ſuperiori appellationis, cognoſcere de attent. execut. & circa illam de jure pronuntiare.*

191 *Decretum violentiæ, non facit inſtantiam, nec tranſit in rem judicatam, ſed ei ſtatur, donec ſuperior aliud cauſâ cognitâ cenſeat.*

192 *Senatus non ſe intromittit in cognitione juſtitiæ, aut injuſtitiæ cauſæ principalis, quæ illibata ſemper remanet ſuperiori.*

D. l. 36. *ibi:* Porque las partes puedan ſeguir ſu juſticia ante quien, y como devan, *verus ſenſus, ibid.*

193 *A ſuperiore gravante in revocatione executionis factæ ab executore (ſive ſuper illa ſit aditus Senàtus ſive non) poteſt appellari, & pro violentia hac nova recurri ad tribunal ſub cujus diſtrictu hic ſuperior deget.*

194 *A Cevallos cavendum eſt, dum allucinari videtur, quod ſuperior non poſſit revocare executionem ſtante decreto Regio.*

195 *Decretum Regium ſuper articulo violentiæ non eſt in conſideratione quominus ſuperior, poſtquam eſt aditus, poſſit de juſtitia executionis, & attentati inferioris cognoſcere.*

196 *Finis dum habetur non curatur de medio.*

197 *Cognitio ſuperioris ſuper attent. executione inferioris novus eſt articulus, nova perſona, novum factum & novum gravamen quo novâ interpellatione opus eſt.*

198 *Decreti violentiæ effectus durat, donec aditus ſuperior iterum remittat cauſam inferiori, quo ulteriùs non ligatur; & multò minus ſuperior, cui non eſt directum.*

199 *Decretorum violentiæ ob non delatam appellationem quintuplex genus reperitur dumtaxat ſive judex ſit delegatus, conſervator, executor aut ordinarius.*

200 *Decretorum violentiæ primum genus locum habet; quando judex non obſtante legitima appellatione, utrumque effectum habente, exequi vult, & negat delationem.*

201 *Hujus decreti forma inſeritur.*

202 *Senatus Regii non pronuntiant principaliter de juſtitia appellationis, ſed cauſativè.*

203 *Decretorum violentiæ ſecundum genus datur, ubi reperitur appellationem non ritè, aut non rectè interjectam, & etiam in caſu privilegiato, ſi tamen ejus ſit ex progreſſu natura alterata, & variata.*

204 *Decreti ſecundi generis forma inſeritur.*

205 *Decretorum violentiæ tertium genus eſt conditionale, ſeu mixtum, participans ex primo, & ſecundo, conditionaliter tamen.*

206 *Decreti conditionalis forma inſeritur.*

207 *Decreti conditionalis materia, remiſſivè.*

208 *Decreto conditionali non dicitur judicem vim facere ob non impletum id, quod conditional. ſibi apponatur.*

209 *Decreto conditionali ut locus ſit, debet pro conditione apponi id, quod etiam ceſſante decreto judex poterat de jure facere licitè.*

210 *Decreto violentiæ conditionali ut locus ſit, neceſſaria eſt legitima appellatio à gravamine, ſuſpendens de jure ejus executionem.*

211 *Decreti violentiæ quartum genus decernitur, quando deficit appellatio, quæ eſt fundamentum eſſentiale, quo fundatur violentia, & recurſus, ſuper quo nihil decernit Senatus.*

212 *Decreti violentiæ quarti generis forma.*

213 *Decreti violentiæ quintum genus datur, quando viſo proceſſu reperitur, ordinariam non fuiſſe intimatam parti, aut judici.*

Hoc concipiatur decretum que no viene en eſtado, *ibid.*

214 *Decretum,* que por agora no aye fuerça, y ſe buelvan los autos al notario, &c. *quibus caſibus detur.*

215 *Cevallum communiter Senatores, & advocati conterunt ſuper conceptione decretorum à ſe facta.*

216 *Decretum abſolutum (vim non fieri) & Decretum,* el proceſſo no eſtà en eſtado, *multùm diſſimilia ſunt, & non idem: ut putavit Cevallus.*

Et de ratione differentiæ latè diſcutitur, ibid.

217 *Cevallos reprehenditur dicens, quòd Senatus revocat executionis acta caſu, quo executio non debuit fieri pendente appellatione.*

218 *Decreta violentiæ, quæ* de legos *dicuntur, annullanda decernunt geſta à judice Eccleſiaſtico contra laicum, & quare.*

219 *Cevallos reprobatur.*

220 *Cevallos in interpretatione l. Regiæ 36. ibi,* alçando la fuerça, *reprobatur.*

221. 222. 223. 224. & 225. *Cevallos in conceptione decreti, de quo ibi, maximum præbuit ſcandalum Senatoribus, & peritis advocatis.*

226 *Judicibus duobus ſe adinvicem inhibentibus ſuper competentia juriſdictionis, quemadmodum eſt recurrendum ad Senatum per viam violentiæ, & quod decretum detur.*

227 *Cevallos reprobatur in conceptione decreti ſuper appellatione à delatione appellationis in via executiva, & ſeqq.*

228 *A delatione appellationis in via executiva regulariter appellatio eſt legitima, & quem pariat effectum.*

229 *Decretorum tertium genus datur in appellatione à delatione appellationis in cauſa executiva.*

230 *Decretorum violentiæ conceptorum per Cevallos vix aliquo vitio caret.*

231 *Decretorum violentiæ nullum genus appellationem, ſupplicationem, etiam ad Principem, nec aliquem recurſum admittit.*

232 L. 25. lit. 1. 2. recop. *refertur prohibens ſupplicari, aut appellari ad Cancellariam Valliſoletanam à decretis latis in Senatu Galleciæ ſuper cognitione per viam violentiæ.*

233 *Decreta violentiæ non admittunt reviſionem, ſicut nec appellationem, quia æquiparantur.*

234 *Decreta violentiæ non admittunt nullitatis allegationem.*

235 *Cevallos reprobatur in ratione aſſignata, quare à decretis violentiæ non datur appellatio.*

236 *Ab actibus extrajudicialibus, & à judice extrajudicialiter procedente datur appellatio.*

237 *Decretum violentiæ quorum proviſio expediatur, & quorum ſufficiat certificatio Secretarii Regii tribunalis.*

238 *Lex Regia, ibi,* con condemnacion de coſtas, ſi los pareſciere, *interpretatur.*

239 & 240 *Expenſarum condemnatio tunc fieri poteſt duntaxat, quando Senatus declarat, vim nullam feciſſe judicem Eccleſiaſticum, & de ratione.*

241 *Expenſarum mulcta eſt quid conſequutivum, & acceſſorium ad cognitionem extrajudicialis defenſionis, & ad illius perfectionem.*

242 *Judex ſe incompetentem declarans, poteſt in expenſis condemnare.*

243 *Judex Eccleſiaſticus, qui vim intulit, an poſſit expenſis mulctari.*

244 *Qui partem affirmativam tenuerunt.*

245 *Judicem Eccleſiaſticum vim inferentem non poſſit in expenſis mulctari, verius oſtenditur.*

246 *Expenſarum condemnationem fiendam in decretis violentiæ nullibi ſcriptum reperitur, niſi in d. l. 36. quæ, ut exorbitans non extenditur ultra caſum, de quo loquitur.*

247 *L. 36. Regia, quæ de expenſarum condemnatione loquitur, habet locum contra partem.*

148 *Judex ſæcularis poteſt condemnare in expenſis clericum vim inferentem, & ſpoliantem, cujus cognitio in pluribus Chriſtianorum ditionibus practicatur, remiſſivè.*

249 *Judex Eccleſiaſticus inobediens proviſionibus Regis, ſive ordinariæ, ſive à* la ſobre carta *mulctatur in expenſis.*

250 *Clericus ſi dolosè petat auxilium violentiæ, an poſſit in expenſis mulctari.*

251 *Expenſarum condemnatio ſupponit juriſdictionem.*

252 *Clericus ſi uſque ad diffinitivam diſtulit declarare, quis judex, an idem ſæcularis, an Eccleſiaſticus damnabit in expenſis.*

253 *Clericum abutentem Regio recurſu poſſe in expenſis mulctari, probabilius reſolvitur.*

254 *In laicorum decreto locum habet expenſarum condemnatio.*

255 *Proviſio de* ...tos diminutos, *quando concedatur cum termino, & expenſarum mulcta, niſi adducantur intra illum.*

256 *Proviſione intimata parti appellatæ, & ultra terminum comparens, & reperiens abſentem querelantem, quando expenſarum refectionem petere poterit.*

257 *Regii Senatores poſſunt damnare in expenſis impetrante beneficia injuſtè.*

258 *Expenſarum præſtatio tunc reſpicit juriſdictionem quando judicio formato fit earum condemnatio, ſecus extrajudicialiter.*

259 *Judex incapax non poteſt clericum differentem declinatoriam in expenſis condemnare.*

260 *Articuli veſtiuntur natura cauſæ principalis, quæ ſi eſt ſummaria, & illi etiam ſunt ſummarii, & inappellabiles.*

261 *Appellatio ſui naturâ ſupponit judicium, ſi tamen interponatur à judice extrajudicialiter procedente, dicitur extrajudicialis, & diſtincta à judiciali.*

262 *Cevallos opinio reprobatur.*

263 *Proviſioni Regiæ inſerto decreto violentiæ intimatæ tenetur judex, libenter adimplere, deferre, & reponere.*

264 *Proviſioni Regiæ inſerto decreto conditionali judex obtemperet cui licebit alterum ex alternativis eligere.*

265 *Juſſio ſecunda, dicta* ſobre carta, *quando expediatur, & cum quibus comminationibus, & expenſis,*

266 *Proviſioni ſecundæ dictæ* ſobre carta *ſi judex non pareat, tertia expeditur, ut ſi adhuc ſit contumax, compareat in Senatu, & proceditur uſque ad ejus temporalitatum, & originis amiſſionem.*

267 *Proviſionibus, & mandatis Regiis tenentur obedire clerici, & Prælati Eccleſiaſtici.*

268 & 272 *Regibus ſubſunt Eccleſiaſticæ perſonæ in iis, quæ tangunt regimen, & ordinem poteſtatis, & ad eorum invocationem tenentur accedere.*

269 *Regi tenentur Eccleſiaſtici Prælati obedientiam, fidelitatem, & reverentiam obſervare.*

270 *Regi ratione domicilii Eccleſiaſticæ perſonæ ſubditæ ſunt.*

271 *Conſilium ſupremum Regis ſolet præcipere Epiſcopis, Monachis, & aliis Eccleſiaſticis perſonis coram Senatu comparere.*

272 *Principi potius, quam Archiepiſcopo tenentur Epiſcopi obedire, cùm ſint Regii Conſiliarii.*

273 *Proviſionibus mediantibus Rex interponit auxilium ſuum, & nudam defenſionem ad elevandam vim.*

274 *Proviſionibus Regiis violentiæ ſi judex adeo ſit protervus, & rebellis ut non obtemperet, poteſt Rex illi jubere, ut à ſuis Regnis exeat & in amiſſionem originis, & temporalitatum condemnare.*

275 *Quod in omnibus ditionibus Chriſtianæ religionis practicari teſtantur Doctores citati.*

276 *Rex in executione protectionis naturalis, & nudæ defenſionis non procedit ex potentia juriſdictionis contentioſæ, ſed poteſtatis politicæ, & æconomicæ.*

277 *Rex ſupremus poteſt à Regno ſuo expellere clericos vim notoriam inferentes ſuis vaſſallis, & turbatores pacis publicæ, & juriſdictionis, & præcipere, ne ad ſua Regna accedant.*

278 *Pater, ſeu dominus privatus poteſt filium, ſeu famulum ſuum clericum è domo ejicere ob ejus pacem, & quietem virtute poteſtatis politicæ.*

279 L. unica, Cod. *de* emendatio. propinquorum, *ponderatur.*

280 *Navarri opinio refertur circa interpretationem Bullæ in Cœna Domini.*

281 *Proteſtatio Authoris.*

282 *Bulla in Cœna Domini interpretatur, & declaratur circa expulſionem clericorum à Regno.*

283 *Verbum (ejicientes) quo utitur Bulla in Cœna Domini, intelligitur de violenta, & tyrannica ejectione.*

284 *Una pars alternativa alteram declarat.*

285 *Defenſionis modus, quo utuntur ſuprema tribunalia, continetur ſub limitibus protectionis naturalis.*
Text. mirabilis in c. ut famæ, de ſent. excommun. *ponderatur, ibidem.*

286 *Moderamen inculpatæ tutelæ tunc ſervatur, quoties id fit, quo omiſſo vis tolli non poteſt.*

287 *Modo magis ſuavi, ac politico, minùſque damnoſo Eccleſiaſticæ libertati uti Rex non poteſt, ad tollendam violentiam cum effectu, ſi judex ſit rebellis, cùm illum per carcerem compellere non poteſt.*

288 *Imputari non poteſt facienti id, ſi aliter violentiam tollere non poterat.*

289 *Principi conceſſa violentiarum propulſatione, & vi oppreſſorum, etiam Eccleſiaſticorum protectione naturali, ſibi intelliguntur conceſſa omnia ad id neceſſaria.*

290 *Finis cui conceditur, conceſſa intelliguntur omnia per quæ devenitur ad finem.*

291 *Conceſſio extenditur ad ea, quæ conſequutivè veniunt ad diſpoſitionem.*

292 *Juriſdictione conceſſa, conceſſa cenſentur omnia, ſine quibus exerceri non poteſt.*

293 *Regnum conceditur, neceſſariò conceduntur omnia, ſine quibus gubernari non poteſt.*

294 *Principali conceſſo, conceſſum intelligitur quod venit ex natura actus, de quo diſpoſitio loquitur.*

Princi-

295 *Principali conceſſo cenſetur conceſſum quod venit conſecutivè, & acceſſoriè ad illud.*

296 *Principi conceſſa facultas levandi violentias, de vento ſerviret, ſi debitum non haberet exitum, & careret effectu.*

297 *Formam qui dat, & ea dat, quæ conſequuntur ad ipſam, ſecundùm Philoſophum.*

298 *Natura humana non poteſt eſſe deſtituta remediis ad ſui conſervationem neceſſariis.*

299 *Fine ex bono bona præordinatio præſumitur.*

300 *Cevalli opinio reprobatur aſſerentis, Senatores Regios poſſe uti juriſdictione, quando foret neceſſaria ad expediendum articulum violentiæ.*

301 *Reponere, & deferre ſunt neceſſaria ad tollendam violentiam, quæ in illis conſiſtit.*

302 *Judici Eccleſiaſtico remittit Senatùs delationem, & reprobationem faciendam, cui hoc competit.*

303 *Violentia licèt remaneat; & adhuc ſubſiſtat ob judicis proterviam; tamen Princeps non ſe intromittit in ea tollenda, deferendo, & reponendo, licet judex è Regno extrahendus.*

304 *Cevallos opinio ſi foret vera, omnia in comprobationem cognitionis per viam violentiæ ſubverterentur.*

305 *Temporalitates clericorum quæ dicantur, ut occupari poſſint, ob eorum proterviam & contumaciam.*

306 *Senatores in executione violentiæ decreti, & pœnarum, ſumma procedant præmeditatione, moderatione, ac modeſta conſideratione, ne excedendo juſtæ defenſionis limites incidant in cenſuras Bullæ.*

ſ

1 DE theorica noſtræ Regiæ cognitionis per viam violentiæ ampliſſimè, & dilucidè *ſuprà, cap. præcedenti*, præ omnibus tractavi; quo probavi, præcipuè *præludio* 3. in ea non procedi judiciaaliter, ſed extrajudicialiter, & abſque umbra ſeu veſtigio
2 juriſdictionis, quam non patitur, nec indiget ſubjecta materia, & res de qua agimus, vel potiùs ſuper qua cadit cognitio, nec forma, ac modus procedendi omnibus judicii ſubſtantialibus, & apparatu deſtitutus, illam admittit, prout de cætero monſtrabimus, nihil enim in ea reperitur juriſdic-
3 tionale, quia eſt nuda poteſtas, naturalis defenſio, auxilium politicum, œconomica tuitio, permiſſa facultas, & licita vis, charitativa protectio, propugnaculum violentiæ, aſylum vi oppreſſorum, tutus acceſſus, legitimus recurſus, & vis protectiva, & propulſiva, quâ vis injuſta juſtè repellitur, ac à Principe ſupremo propulſatur, cujus proprium officium eſt vi oppreſſos liberare;
4 non quidem judicii ordine ſervato, ſed de facto, & per rei evidentiam, ut praxis vulgaris obſervat, de qua, & ejus difficultatibus (quæ ingentes ſunt, & innumerabiles penè) *hoc in capite, & tota hac prima parte* erit explicitè tractandum, & quidquid nocibile fuerit ſectatum ab aliquibus, eadem praxi, horumque negotiorum curſu carentibus, & ſtyli ignaris reſecandum & damnandum, ne aliquando forſan noſtrum ſalubrem receptum, & juſtiſſimum procedendi modum inficiat, & detrectet: cujus in-
tentione, & legitima cauſa à pluribus doctiſſimis, providis, & expertis viris, Senatoribus, & advoca-
5 tis fui perſuaſus, ut noſtrum nunc in publicum ederem laborem, utiliſſimum, & proficuum fore toti Chriſtianæ Religioni, & utrique Reipublicæ Eccleſiaſticæ, & temporali, atque omnium ſubditorum paci, & quieti, judicantibus.

6 Cùm igitur naturalis defenſio debeat adhiberi cum moderamine inculpatæ tutelæ non excedendo limites, & modum legitimæ defenſionis; quod tunc accidit, quando id fit, ſine quo vis propulſari non poteſt, nec aliter periculum evitari, gloſſ. *in c. ſignificaſti,*
7 2. *de homicid.* Bart, *in l.* 1. *C. unde vi*, Abb. *in cap. olim. n.* 15. *de reſtit. ſpol.* prout latè proſequitur plures referens Proſperus Farin. *conſ. crimi.* 35. *nu.* 31. *cum ſeqq.* & nonnulla Tiraquel. *in tract. de pœnis temper. à n.* 7. ideo ut hæc noſtra cognitio, & naturalis defenſio legitima ſit in Principe protegente populos ſibi ſubjectos, & oppreſſos injuſtè à 8
judicibus Eccleſiaſticis, pariter eſſe debet cum moderamine inculpatæ tutelæ, non excedendo limites, & permiſſos modos legitimæ defenſionis, & protectionis (id eſt, ſalva ſemper in omnibus Summi Pontificis authoritate) in terminis probant Simanc. *de Cathol. inſtitut. titul.* 45. *nu.* 35. Cæned. 35. *in collecta. ad decret. colum.* 5. *n.* 3. *l.* 1. & iterum pulchrè *in quæſt. Canon.* 45. *num.* 6. *& nu.* 25. idem probat Seſe *in tract. de inhibit. cap.* 8. §. 4. *nu.* 3 12. 13. *&* 14. ubi dicit quod judex repellens violentiam, non excedat modum inculpatæ tutelæ; 9
ita ut in repellenda vi debeat contentari, & eo uſque ſuam authoritatem interponere dumtaxat, quantum ſufficit ad tollendam vim, aliàs autem ſi ultra quàm ad id neceſſe ſit, ſe intromittens cauſam tractet per omnes judicii tramites, non benè faceret, nec ſine ſcrupulo incurſus cenſurarum Bullæ in Cœna Domini. Sicut ſecùs eſſet (inquit ille) quando tantum cognitionis adhiberet, quantum neceſſe eſſet, ad tollendam vim, & ad reſtituendum negotium, de quo agitur; ad pacificum ſtatum, in quo ante vim erat; qui iterum *d. numero* 3. dixerat, fundamentum violentiæ id ſolùm operari, & inducere, ut ſcilicet, ſæcularis vim tollat extrajudicialiter, & per modum extrajudicialis, & charitativæ defenſionis, 10
aliqua tamen cognitione adhibita circa violentiam, non autem judiciali, inferens ex hoc poſt alios, qui intra juſtos limites hos recurſus habuerint ad ſæcularem, ad nudum auxilium dumtaxat nullas incurrere cenſuras, idem tenet *in* §. 3. *ſub n.* 85. & Navarr. *in manuali Latino, cap.* 27. *nu.* 69. hoc idem dixit Suarez *in lib.* 4. *de immunita. Eccleſiaſt. de defenſio. fid. Cathol. cap.* 34. *à n.* 30. ibi: Sexta, & ultima excuſatio eſt; juſta defenſio Regni, aut innocentium, vel propria. Et hæc eſt valde uſitata in Regiis tribunalibus, quia per ſe, & generatim ſpectata habet magnam quandam ſpeciem illius naturalis æquitatis, quàm vim vi repellere licet; nam defenſio ex ſuo genere omnibus licita eſt, ſi 11
neceſſaria ſit, & debito modo fiat, unde etiam con- 12
tra Papam licitam eſſe Regibus, vel Eccleſiæ, cum Cajetano *in opuſculo de poteſtate Papæ, c.* 27. & Victoria *relectione* 1. *l. de poteſt. Eccleſiæ, n.* 8. *ſeu propoſit.* 8. Covar. & multis modernis ſcriptoribus Hiſpaniæ. Hæc ille.

Hanc etiam noſtram concluſionem probant expreſsè 13
plures Rotæ deciſiones, ut in una Cæſar-Auguſtana juris eligendi coram Oradino 7 Feb uarii 1561. & idem fuit tantum in alia Vercellenſi jactationis Parochialis de Aldea coram Paleoto ſub die 27. Junii 1561. ut eſt in recollectis per eundem Paleotum *deciſ.* 372. *in Princ. dubium erat*, quibus dictum fuit, quòd recurſus ad Regium Conſilium legitimus eſt, ad finem dumtaxat; propulſandæ violentiæ, extrajudicialiter procedendo ſecus ſi in auxilio præſtando debitus modus, & ſolitus excedatur, procedendo ad actus juriſdictionales; quas referens ſequitur ad idem Lancel. Robert *de attenta. 2. part. cap.* 4. *lim.* 1. *n.* 38. videndus *à n.* 36. & magis clarè, ac expreſſius hoc idem probatur in aliis Rotæ deciſionibus citatis *ſuprà c.* 1. *in reſponſione ad* 9. *argum. à n.* 354. & etiam 14
per aliqua *in prælud.* 5. quibus dicitur, quòd per hujuſmodi defenſionis legitimæ exceſſum inciditur in cenſuras Bullæ in Cæna Domini.

Et quid mirum, quia in re hac defenſio naturalis, 15
& Bulla Cœnæ Domini vicinæ ſunt, & contiguæ, & una cum altera confinat, & utraque ſub uno, & eodem limite eſt, ſcilicet; legitimus, & debitus modus, quo utraque diſtinguitur, & ſeparatur, quæ legitimos limites defenſionis excedens indubitabile eſt, ut ingrediatur, & incidat in cenſuras Bullæ & expreſsè probant ejus verba *cap.* 14. *ibi*, ſub prætextu violentiæ prohibendæ, &c. hoc eſt, ſi ſub colore violentiæ tollendæ, &

propulſandæ juriſdictio Eccleſiaſtica uſurpetur, turbe-
16 tur, aut impediatur, cenſuris involvantur, & immo-
dentur excendentes Senatores: nam dicto *ſub prætex-
tu*, qua utitur Bulla idem ſignificat, quod ſub colo-
re, aut ſub velamine, quando, ſcilicet, ſumpta oc-
caſione caſus permiſſi, devenimus ad prohibitum; text.
in l. ſub prætextu. 19. *& l. ſub prætextu* 29. *C de tranſac-
tionib. l. prætextu, C. de hæreditatis actioni.* text. *in c.
inter monaſterium* 20. ibi, ſub prætextu novorum inſtru-
mentorum (*c. ſuborta ad fin.* ibi, prætextu privilegii.)
de ſent. & re judica. & hanc dictionem *ſub prætextu*, ita
etiam exponit Hieron. Gonzal. *in regul. de menſ. & al-
ternat. gl.* 57. *n.* 2. & facit *l. ſi ſervum* 91. *aliàs ſervum
filii. §. quæritur. ff. de verbor. obligat.* & quod per eam
bene dicit Joan. Garc. *de nobili. gloſſ.* 1. *num.* 32. ubi
17 quòd prætextu æquitatis plerumque perniciosè erratur.
Huc conducit, quod per Villalob. *in ſua eleganti ſumma*
18 *1. part. tr.* 19. *difficul.* 61. *ſub n.* 60. *ante fin.* quod dic-
tio, *prætextu*, eſt velamen, quo quis ſimulat, ſe move-
ri ad aliquid faciendum, idem affirmat Souſa *in explica-
tione Bullæ Cœnæ Domini concl.* 30. & bene conducunt
alia, quæ ibi ipſi Doctores citati congerunt.

19 Quare mirabilem & laudabilem modum præbendæ
protectionis imploratæ inter Eccleſiaſticos neceſſitas,
& utilitas induxere omnimodo contentum ſub limi-
tibus legitimæ defenſionis, & auxilii naturalis juxta
illud celebre Marci Tullii in oratione pro Milone,
in hac: Hoc & ratio doctis, & neceſſitas barbaris,
& mos gentibus, & feris natura ipſa præſcripſit, ut
omnem ſemper vim, quacumque ope poſſent, à corpo-
re, à capite & à vita ſua propulſarent; quem refert
Valenzuela *diſcurſu ſtatus, & belli. 2. part. conſideratio
7. n.* 11. Imo ut dicit Enriq. *lib.* 14. *cap.* 12. *num.* 6.
gloſſ. 1. *&* 2. Azeved. Covarr. & alii ſequuti, & citati
per Cæned. *in practi. Canon.* 45. *ſub n.* 57. *& n.* 36.
20 Humad. *in l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. *gloſſ.* 4. *n.* 5. ut hacte-
nus nullum aptius potuit inveniri remedium ad ſedandas,
& propulſandas judicum Eccleſiaſticorum violentias,
negantium appellantibus juſtam delationem, quàm quod
praxis induxit & frequenter utimur.

21 Cujus inſtructio deducta fuit ab ſtylo Regii Conſilii
ſupremi, tribunalibus cæteris miſſæ, ut meminêre *l.* 5.
tit. 1. *lib.* 3. *ordinam. & l.* 36. *titul.* 5. *lib.* 2. *novæ reco-
pil.* Præſul. doctiſſimus Covarr. *practi. quæſt cap.* 34. *nu.*
1. *verſiculo cæterum*, Salced. *in additio. ad praxim Ber-
nard. Diaz, c.* 102. *litera A. verſiculo pro quocum inter-
pret. ad med.* eandemque inſtructionem litteraliter refert
practicus ille Monterroſ. *c.* 2. *de la Permiſſion de los pley-
tos Eccleſiaſticos, y de la inſtrucion, que con ella ſe invia,*
quam ibi per te videre poteris.

22 Cujus quidem formam, & ſubſtantiam ſcriptam
ejuſdem etiam inſtructionis, & praxis meminêre Na-
var. *in c. cùm contingat, rem. in prin. fol.* 154. Paz,
in prax. 1. *p.* 1. *tom.* 1. *temp. n.* 24. Gaſpar. Ro-
driq. *de annu. redit. lib.* 1. *c.* 28. *n.* 66. idem Mon-
terroſ. *in tract. practi. Cancell. c.* 2. *de la ſecunda
manera, en que ſe trahen las pleytos per via de fuerça
f.* 94. habemus *in l. Regia* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *novæ
recopilat.* cujus verba ſunt quæ ſequuntur.

23 *Por quanto aſſi por derecho, como por coſtumbre im-
memorial nos perteneſce alçar las fuerças, que los jue-
zes eccleſiaſticos, y otras perſonas hazen las cauſas,
de que conoſcen, no otorgando las apelaciones, que
dellos legitimamente ſon interpueſtas. Porende manda-
mos à los nueſtros Preſidentes, y Oydores de las
nueſtras Audiencias de Valladolid, y Granada, que
quando alguno viniere ante ellos, quexando ſe, que
no ſe le otorga la apelacion, que juſtamente interpone
de algun juez Eccleſiaſtico; den nueſtras cartas en la
forma acoſtumbrada en nueſtro conſejo, paraque ſe otor-
gue là apelacion, y ſi el juez Eccleſiaſtico no la otor-
gare, manden traher à las dichas nueſtras Audiencias
el proceſſo Eccleſiaſtico originalmente, el qual trahido,
ſin dilacion lo vean, y ſi por el les conſtare, que la
apelacion eſta legitimamente interpueſta, alçando la
fuerça, provean que tal juez la otorgue; porque las
partes puedan ſeguir ſu juſticia ante quien, y como
devan, y repongan lo que deſpues della uvieren hecho,
y ſi por el dicho proceſſo pareſciere la dicha apelacion
no ſer juſta, y legitimamente interpueſta, remitan luego,
el tal proceſſo al juez Eccleſiaſtico con condemnacion
de coſtas, ſi les pareſciere, para que el proceda y ha-
ga juſticia.* Hâctenus de mirabili lege Regia, ſub quo-
rum verborum involucro multæ mirabiles, & uſu
frequentes difficultates continentur, quas ſigillatim
libet diluere, & extirpare.

Et licèt circa juſtificationem prioris partis hujus 24
legis (ſcilicet de facultate, & Regia poteſtate in
admittenda vi ab Eccleſiaſticis illata, quia illi tan-
quam cives, & membra reipublicæ temporalis ſub-
ſunt, quoad protectionem, & defenſionem natura-
lem, cujus proprium officium eſt, vi oppreſſos li-
berare) ampliſſimæ præ omnibus egerim *c. præcedenti*;
tamen hîc primitus, & anteaquam ad praxim veniam,
indagare utile cenſui, an hæc protectio aliis etiam 25
Principibus, & Dominis inferioribus, hocque jus,
& facultas competat.

Quod brevibus reſolvam negativè pro quo primò 26
pondero textum *in c. Regum officium* 23. *qu.* 5. ibi
Regum officium proprium eſt liberare de manu ca-
lumniantium vi oppreſſos, in illis verbis (Regis
proprium) quæ maximum in ſe claudunt miniſte-
rium, ac ſi dixiſſet, ut aliis ſit alienum; quoniam
duo non poſſunt eſſe ejuſdem rei inſolidum domini,
nec rem inſolidum poſſidere; quo etiam loquendi mo-
do utitur noſtra l. 36. ibi: *Y per coſtumbre immemo-* 27
rial nos perteneſce alçar las fuerças, &c. quaſi dicat;
aliis non pertinet, non jure, quia eo ſcriptum non
reperitur, non conſuetudine, quia non egreditur per-
ſonam præſcribentis, nec ad aliam extenditur (ut eſt
vulgarè) & conducunt, quæ latè *in cap præcedenti* 28
à prin. ubi docuimus hoc ita proprium Regis eſſe
officium, ut ſit attributum naturale inhærens viſce-
ribus regiminis, & qualitas infixa oſſibus, & ſubſtan-
tiæ diademæ, inſeparabilis, & indiviſibilis, ita ut pro-
tectio, & regimen unum; & idem judicetur indiſſolu- 29
bile, quod à Rege tolli non poteſt, nec à regimine ſe-
parari, niſi Regnum tollatur, cùm protectio, & defen-
ſio ſubditorum ſimul cum Regno orta eſt; imò protectio 30
objectum eſt, & cauſa finalis Regni; Regnum enim
propter protectionem vi oppreſſorum, non protectio 31
propter Regnum, aut Regem, datum eſt à Deo ſupre-
mis Principibus temporalibus, prout videbis latiſſimè
d. c. 1. *prælud.* 1. *& ſeq.*

Et hinc eſt, ut hæc Regia protectio, & naturalis 32
ſubditorum defenſio à violentiis, ejuſque extrajudi-
cialis cognitio Regi ſoli pertineat: etenim eſt de re-
galibus, Regi pertinens in ſignum ſupremæ poteſtatis,
ita Borell. *de Regis Cathol. præſtant. c.* 5. *n.* 7. *& n.* 26.
& idem dicit cum Didac. Perez *in l.* 2. *tit.* 1. *l.* 3. *ord.
gl.* 1. *verſiculo quæro ſi eſt dubium*, ubi allegat. Palac.
Rubeum, & cùm Azevedio etiam *in l.* 3. *in fin. tit.*
21. *l.* 4. *recop.* tenet noſtras Gaſp. Rodr. *de ann. reddit.
l.* 1. *qu.* 17. *n.* 1. *ad fin.* poſtque Covarr. & Afflict. pul-
chrè dicit Seſe *in tr. de inhibitio. c.* 8. §. *ſub n.* 70.
prope principium.

Quare hoc jus tollendi violentias Duces, Marchiones, 33
& alii Domini temporales recognoſcentes ſuperiorem
in eorum ditionibus, non habent, quoniam quamvis hæc
conſuetudo tollendi has violentias, oppreſſiones vigeat
& toleretur in perſona Regis, & ejus ſupremorum Se-
natorum quorum tribunal Regis perſonam repræſentat,
ex jure proprio, & principiis juris naturalis, ac divini,
tamen non habet, nec poteſt habere locum in aliis
Dominis inferioribus, in quibus illa jura non mili-
tant, nec rationes, ita Avend. *lib.* 1. *de exequen.
manda. cap.* 1. *num.* 32. *verſiculo & cum hæc con-
ſuetudo.* Bobadill. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num* 90.
Cæned. *in pract. quæſt. Cano.* 45. *n.* 61. *poſt medium*, quia
Principes ſupremi non recognoſcentes ſuperiorem in
tempora-

temporalibus, habent hanc cognitionem per viam violentiæ, & protectionis jure proprio regali.

34 Quod in tantum procedit, quod etiamsi Princeps inferioribus Dominis concedat jurisdictionem pleno jure, cum mero mixto imperio; non censebitur concessa hæc superioritas, quæ hæret ipsi Regio diademati, in signum Regiæ Majestatis, quia in Principe adhuc remanet hic recursus, per quem subditi liberantur à vi & oppressione, quia cùm (ut diximus) proprium sit vim tollere, non potest hæc proprietas ad alium pertinere in damnum subditorum, qui sint sub protectione, & tutela regali, nec ipse Princeps, quod Majestati suæ
35 adhæret, à se potest abdicare, c. *super quam*, §. *porrò*, *de off. delegat. c. etsi contra unum.* §. *ult. eod. tit. l.* 6. Parlador. *l.* 1. *rerum quoti. c. n.* 15. Lessius *de justitia &*
36 *jur. lib.* 2. *cap.* 6. *dubitatione* 12. ubi dicit, quod potestas castigandi, & judicandi est omnino intrinseca authoritas Principis respectu subditorum, tenet etiam Ceval. *in tractatu de cognitio. per viam violent. in proœmio, cap.* 10. *num.* 38. & 39.

37 Et ob hanc rationem nullus potest sive Ecclesiasticus, sive sæcularis titulo donationis, vel præscriptionis, illam supremam jurisdictionem acquirere in casibus violentiæ, & appellationis, seu recursus protectivi adversùs Reges & Principes supremos, nec in alios transferri potest etiam per donationem quantumcunque ampliſſimis causis fulcitam; quia ab ejus diademate Regio, cui infixa est, nullo modo avelli potest, ut tradu t Lucas de Penna *l. quicumque* 2. *C. de omni agro deserto*, Peregri. *cons.* 1. *num.* 13. *col.* 1. Bobad. *in Polit.*
38 *l.* 2. *c.* 16. *num.* 83. & 117. & 196. Scaccia *tract. de appell. q. num.* 111. *verſiculo oppono ſecundo*, dicentes, quod majoria Regis nullo modo à Rege alienari potest, & loquendo in Pontifice idem tenet Decius *cons.* 307. *col.* 3. Guillel. Benedict. *in c. Raynut. de testam. verb. & uxorem. nomine Adelasiam in* 2. *decis. n.* 319. Carol. de Grassal. *lib.* 2. *Regal. Fran. jur.* 14. Anastas. Germon. *de sacror. immunit. in c. de indultis*, §. *Episcopi*, n. 29. quia illa suprema jurisdictio
39 adhæ et formaliter, & essentialiter dominio Regiæ majestatis, & visceribus intrinsecis regiminis, & ideo videbitur impossibile subditum esse exemptum, & immunem
40 ab illa suprema jurisdictione, & protectione, quæ procedit à fonte perenni, & origine juris naturalis, *l. ut vim, ff. de justitia & jur.* juxta text. *in d. c. Regum officium* 23. *q.* 5. Navarr. *in c. novit. de jud.* Covar. *in pract. c.* 1. *n.* 6. Fulvius Pacian. *cons. fin. n.* 61 gl. *in. c. cùm non licèt* 12. *de præscript.* docet Lucas de Penna *in l. sacris*, *col.* 3. *C. de prox. agror. scrinior. l.* 1. pro quo facit *tit.* 15. *l.* 4. *recopilat.* quam declarat Gutier. *lib.* 1. *practicar. quæst.*

41 Cui convenit, quòd pulchrè, & subtiliter dicit Bal. *cons.* 159. *n.* 5. *vol.* 3. quòd, dignitas seu imperium est immortale, & licèt Summus Pontifex moriatur, non moritur Summus Pontificatus, & quòd in Rege concurrunt duæ personæ, & significationes, & quòd ipsa significatio (quæ est quid intellectuale) semper est perseverans ænigmaticè, licèt non corporaliter, & ob hanc causam licèt Rex deficiat quoad rumbum, remanet per-
42 sona Regis quoad organum, & instrumentum, & illius persona intellectualis, & publica est, quæ principaliter fundat actus, unde magis attenditur actus principalis, quàm virtus organica; & quemadmodum mundus non moritur, sed dispositiones mundi, arg. *l. proponebatur*,
43 ubi Alberi. *ff. de judic.* sic Rex semper vivit quoad majestatem supremam, & protectionem circa subditos, quæ nullo jure, nec facto avelli potest à Regia majestate, quia aliàs moreretur Rex quoad effectum supremæ potestatis, jurisdictionis, & protectionis; quod deviat à tramite juris, & veritatis, de qua Baldi doctrina plures adducens mirabiles, & subtilissimas doctrinas exactissimè tractavi *infrà*, *hac* 1. *p. c.* 3.

44 Quare meritò à Principis supremi persona non recedi-
tur, *l. si quis arbitratu*, *ff. de verb. l. fin. Cod. de contra-*
henda empt. l. in compromissis ff. de arbit. l. fin. ff. de conditio. & demonstra. l. si eo ita, *ff. pro socio*, cujus suprema tribunalia (cùm ejus vices in supremæ potestatis administratione, justitiæ, ac regimine provinciarum gerunt) personam, & imaginem repræsentant, unumque, & idem faciunt consistorium, juxta *l. omnium*, ibi: Inter tot nobiles, & probatas personas, quæ conscientiam Princi-
pis tenent, &c.) *C. de testam.* quorum itaque præcepta 45
ita sunt obtemperanda, ac si ab ipso Roge dimanassent, Chassanæus *in Catalogo gloriæ mund.* 7. *p. consid.* 9. Avend. *in dictionar. verb. Oydores*, Azeved. *in l.* 29.
titul. 1. *l.* 2. *recopilat.* ideo meritò ad ipsa suprema tri- 46
bunalia recurrendum esse pro tollenda violentia judicibus Ecclesiasticis illata, docent omnes Doctores de justificatione hujus recursus tractantes *suprà* citati *c.* 1. *num.* 26. & alii in discursu, & probant insuper expresse *l.* 34. ibi: *Y mandamos à los Presidentes, y Oydores de las audiencias, que assi lo complan y guarden, y que en los dichos processos Eccleſiasticos den las provisiones y guarden la orden segun que hasta agora sea acostumbrado dar en nuestro Consejo, &c.* & idem probat nostra l. 36. ibi: *Porende mandamos à los nuestros Presidentes, y Oydores de las nuestras audiencias de Valladolid, y Granada, que quando alguno viniere ante ellos quexando se, que no se otorga la apelacion, que justamente interpone*, &c. *tr.* 5. *l.* 2. *recopil.*

Ex quibus verbis *ante ellos quexando se*, oritur diffi- 47
cultas, an omnes indistinctè tam clerici, quàm laici, possint hujusmodi querelam coram supremo Regio tribunali proponere, & quod clericis hæc sit denegata facultas, ut non possint recurrere ad sæcularem, in negotiis, vertentibus coram judicibus Ecclesiasticis, probat text. *in cap.* 1. & 2. *quæst.* 1. cujus ratio ibi assignatur, Quia de Ecclesia malè sentire, & judicare videtur is, qui à sæculari judice auxilium postulat, text. *in c. si quis* 25. *q.* 8. *cum pluribus aliis, ibi per glossam citatis*, ubi pu- 48
nitur clericus, qui contempto judice Ecclesiastico ad Imperatorem confugit, de quo etiam latè 21 *q.* 1. *per totam:* ergo clericis hæc querelandi facultas denegata censetur, quod etiam tenet Aloys. Rice *in collect. decis.* 407. 2. *p. post medium vers. potest.* 14. *fol. mihi* 222. dicens, hoc esse contra Canones, & pro hac parte faciunt esse in terminis decisiones Rotæ adductæ *suprà*, *c.* 1. *n.* 31. & ad responsionem tertii argumenti apposiți *à n.* 254. quibus declaratum fuisse apparet, clericum recurrentem ad Regia tribunalia pro tollenda vi, incidisse in excommunicationem Bullæ in Cœna Domini: ergo *d. l.* 36. sub illis verbis generalibus non debet comprehendere Ecclesiasticas personas.

Sed contrarium verius est in nostro casu dicendum, 49
ut pro extrajudiciali defensione, ad tollendam vim illatam à judice Ecclesiastico, licet etiam clerico ad Principem temporalem recurrere, & querimoniam proponere: text. est optimus *in c. administratores*, ibi: Eorum querimonias attentiùs audiant, & secundùm quod necessitas expetierit, &c. 23. *q.* 5. text. *in c. filiis*, *vel nepotibus* 16. *q.* 7. *cap. si in adjutorium* 10. *d. cap. petimus* 11. *qu.* 1. *c. cap. nos incompetenter* 2. *quæst.* 6.

Hinc *lib.* 2. *Machabæor. c.* 4. legitur, Oniam summum 50
Sacerdotem Jerusalem recurrisse ad Regem, ut propulsaret violentiam, ac seditiosam inquietem in populo causatam, & illatam à Simone pariter Sacerdote amicorum convocatione, judicantem summè necessarium ad Regale auxilium, & protectionem confugere, ut pax publica turbata quiesceret, *ibi:* Ad Regem se contulit, non ut civium accusator, sed communem utilitatem apud semetipsum universæ multitudinis considerans, videbat enim sine Regali providentia impossibile esse, pacem rebus dare, &c. & in Tolet. Concil. XIII. *c.* 12.
permittitur ad Metropolitanos judices, vel Regios recur- 51
rere, ut protegantur, & à vi oppressionibus defendantur, quæ latè congerit doctissimus Bobadil. *in sua Polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 240. *ad fin.* ubi etiam illud asserit, quòd
ad 52

ad Imperatorem Ludovicum confugiſſet quidem clericus querimoniam proponendo de Leone Papa.

53 Cæterùm quia D. Paulus metuens inſtans periculum, & conjurationem, & oppreſſionem Phariſæorum, licèt Eccleſiaſticus auxilium à Tribuno poſtulavit, ut tutus periculum poſſit evadere, Bobad. *in polit. l. c.* 18. *num.* 24. *& lib.* 2. *c.* 23. Mexia *in pragma. concl.* 6. *num.* 55. Morl. *in empor. jur. 1. p. tit.* 2. *q.* 12. Cæned. *in q. Cano.* 45. *ſub. num.* 9. Manuel Roder. *in addit. ad §. num.* 87. & legimus actuum Apoſtolor: *c.* 23. 25. *&* 26. & *ibi*: Ad tribunal Cæſaris ſto, & *c.* 28. ait: Contradicentibus autem Judæis coactus ſum appellare Cæſarem.

54 Quoniam iſthæc querela non eſt accuſatoria, nec in pœna, aut caſtigatione concludit, ſed eſt quædam certioratio querimonialis, concludens in mera protectione, & in nuda defenſione naturali, & extrajudiciali; quia hæc eſt differentia inter querelam, & querimoniam ſe-

55 cundùm vulgarem loquendi uſum (à quo rectum ſumimus argumentum ex juribus vulgaribus) quia querela ſupponit, & reſpicit judicium, & judicem; quærimonia autem privatam perſonam, & extrajudicialiter latam, ut bene colloquitur ex *d. c.* 14. *Machabæor. lib.* 2. *ibi*: Ad Regem ſe contulit, non ut civium accuſator, ſed communem utilitatem, &c. *& in d. c. adminiſtratores*, ibi: Eorum querimonias, *&c.* quo loquendi modo conſultè uſa eſt noſtra lex Regia 36. *ſuprà* relata, ibi, *ante ellos que-*

56 *xando ſe*, *&c.* non dicit *querelando ſe*, quia reſpicit accuſationem, quæ omnimodo ab hoc inſtituto aliena eſt. Et quia querela eſt nomen generale, commune civili, & criminali cauſæ, omnemque querelam dici extraordinarium remedium, affirmant Craveta *conſ.* 469. *in fin.* & Cuman. *conſ.* 42. *viſo proceſſu, circa fin.* Jul. Clar. §. *teſtamentum*, *q.* 40. Angel. *conſ. pro deciſione*, *n.* 4. *verſ. ſed remedium*, Card. Tuſc. *pract. liter. Q. concl.* 38. *n.* 1. *&* 3.

57 Si enim Regi permiſſa eſt, & commendata omni jure maximè clericorum protectio, ut latiùs diximus *ſuprà*, *c.* 1. *à prin.* & probatur *in L.* 51. *tit.* 6. *p.* 1. ibi: *E como quier que todos los homes de la tierra por derecho deben ſer ſeguros, mucho mas deben haver eſta ſeguridad los clericos.* Oliva. *de jur. fiſci*, *c.* 11. *n.* 55. *&c.* 14. *n.* 100. Pacian. *conſ. fin. n.* 42. quomodo poterit auxilium ſuum

58 interponere, ac proprium officium exercere, ſi violentiæ notitiam non habet, & ſi Regi licitum eſt protegere, multò magis licitum eſt protectionem in neceſſitate poſtulare: argum. text. *in c. debitores*, *de jur. jur.*

59 Hinc non obſtant jura in contrarium, quibus prohibetur clericis ad Regem confugere in cauſis pendentibus coram ſuis judicibus; quia procedunt, & loquuntur, quando occurrit ad ſæcularem, & cognoſcat de cauſa principali judicialiter, & cum juriſdictione: non tamen quando confugit pro tollenda violentia illata ab Eccleſiaſtico judice, eo quòd debitæ appellationi non detulit certans ſententiam exequi, quia tunc valde licitum eſt protectionem, & defenſionem naturalem Regiam invocare, ita pulchrè tenet, & reſpondet Ozaſc. *deciſ. Pedemont.* 30. *n.* 4. *&* 19. ubi refert Covar. *c.* 35. *n.* 52. pulchrè etiam & poſt eum tenet Seſe *tract. de inhibit. c.* 8. §. 3. *n.* 105. *cum duobus ſeqq.* benè etiam probant Afflict. *deciſio.* 24. Carol. de Graſſal. *lib.* 2. *Regal. Franciæ. jur.* 7. Dicat Perez, *lib.* 3. *ordin. tit.* 3. *p.* 718. Navar. *in c. cùm contingat, de reſcript.* 1. *rem. cauſ.* 16. Fulvian. Pacian. *conſ. fin. per totum*, *præſertim n.* 42. Bartholom. Humad. *in l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. Lancelot. *de attenta.* 2. *part.* 5. *declaratio. n.* 36. noſtras Gaſp. Rodrig. *de annu reddit. lib.* 1. *q.* 17. *n.* 71. Cæned. *in q. Can.* 45. *ſub n.* 9. *& n.* 13. poſt Achil. *dec.* 36. *de appellat.* & faciunt pulchra verba Manuëlis Roderici *in additio.*

60 *ad §.* 9. *n.* 87. ubi circa interpretationem Bullæ Cœnæ Dom. in hæc inquit: *Pero quando la perſona Eccleſiaſtica vee, que ſu juez Eccleſiaſtico le haze agravio, y le oprime, puede recurrir al juez ſeglar, para que le defienda, &c.* & iterum paulò poſt: *Y aſſi quando ſi dize en derecho, que los Eccleſiaſticos no recurran à los tribunales ſeglares, ſe à de entender, ſalvo ſi recurren per ſu defenſion, y para que indevidamente no ſean opprimido, y eſto es lo que hizo San Pablo, &c.* in qua doctrina omnes tam Theologi, 61 quàm Juriſtæ de hac re tractantes unanimiter conveniunt, quorum nomenclatura *ſuperiùs*, *c* 1. *n.* 16. *&* conſonat Cæned. *ubi proximè*, *n.* 13. quod ſi Bulla maturè conſideretur, nullibi loquitur de parte, quæ ad evitandam injuriam judicis Eccleſiaſtici recurrit ad laicum, ut illum tueatur à tali injuria, animo recurrendi ad ſuperiorem Eccleſiaſticum, ad quem appellavi. Hinc venit reprobandus Aloyſ. Ricci. pro contraria parte *ſuprà* citatus, ubi referens noſtram doctrinam ex 62 Oſaſco ipſe dicit, non ſequi, cùm ſit contra Canones, quia ſecundùm Canonicas ſanctiones citatas hoc procedere verius eſſe, oſtendi, ac propterea verius, rectèque procedit noſtra l. Regia 36. ibi: *Que quando alguno viniere ante ellos quexando ſe, que nos ſe le otorga la apelacion, que juſtamente interpone de algun juez Eccleſiaſtico*, *&c.* quæ querimonia forma ſequenti proponenda erit.

Citius procuratorio nomine Sempronii coram Alti- 63 tudine Veſtra comparendo, querello de Licentiato N. Proviſore, ac vicario generali talis diœceſis, aut de Licentiato N. Canonico talis Eccleſiæ Cathed. judice delegato, vel executore Sedis Apoſtolicæ, *&c.* dico partem meam coram ſupradicto judice litem tractaſſe adverſante F. Clerico beneficiato talis diœceſis (vel laico, variata propoſitione) ſuper tali beneficio, vel illa re, *&c.* præfatus judex in ea tale gravamen parti meæ intulit, vel talem protulit ſententiam, à qua ſentiens ſe nimis gravatum, legitimè ad Sedem Apoſtolicam appellavit, cui præfatus judex non defert, nihilominus ea utrumque habente effectum in d. cauſa procedit, & pro potentiæ, vel gravaminis executione magnis Sempronium efficit cenſuris, uſque ad Eccleſiaſticum interdictum, quo ita facto notoriam vim, ac evidentem commiſit injuriam, Altitudine veſtra peto, ac ſupplico, ut ſublevando, & amovendo vim parti meæ det Regiam proviſionem, ac cartam, ut præd. judex appellationi, ſeu appellationibus in hac cauſa interpoſitis deferat omnino geſtumque, poſt appellationem legitimè emiſſam, vel intra terminum ad appellandum reponat; quod ſi fecerit ipſe, aut tabellio, ſive notarius acta proceſſus habens, ea originaliter ad Regiam veſtram mittat audientiam, ut eo viſo fiat juſtitia, & interim Altitudo veſtra ei jubeat; excommunicatos abſolvat per terminum Veſtræ Altitudinis placitum, cum cæteris in prædicta proviſione ordinaria expreſſis, *&c.*

Ex cujus querimoniæ ceptione illud præ oculis ſem- 64 per habendum eſt, ut legitima appellatio debeat præcedere, interpoſita à judice Eccleſiaſtico: etenim cùm vis hoc caſu conſiſtat in denegata juſta delatione appellationis, ſuſpendentis judicis juriſdictionem, ne in poſterum exequatur, ſecundùm ea quæ latè adduximus *ſuprà*, *c.* 1. *prælud.* 5. *à prin.* ſequitur, ut debeat adeſſe appellatio; quia aliter non entis nullæ ſunt qualitates, & delatio quæ à judice petitur, debet ſupponere appellationem, qua deficiente, non poteſt dari ſubjectum habile, nec materia, ſuper qua cadere poſſit violentiæ nec fundari hæc extrajudicialis cognitio, nec decretum, *otorgue* 65 *y reponga*, quia non eſt cui deferendum appellationi, nec eſt quid reponendum, quia deficiente appellatione, cùm ſententia tranſit in rem judicatam, licitè procedi-tur ad exequutionem, in quo non cadit violentia, quia ad exequutionem proceditur jure permittente, & quia quando eſt omiſſum appellari à primo gravamine non auditur poſtmodum conquerens, de cujus exquutione agitur, ut latiſſimè plures, & curioſas doctrinas congerens dixi *infrà*, 2. *p. c.* 3. *per totum*, tunc enim ceſſat finis hujus charitativæ protectionis, ut ſit tollere impedi- 66 mentum oppoſitum per Eccleſiaſticum, ut liberè oppreſſus poſſit adire ſuperiorem ſuum, & coram eo appella-

pellationem prosequi, quod verificari non potest deficiente appellatione, in quo Doctores unanimiter conveniunt, & probant, quos retulimus *suprà*, *c.* 1. *n.* 15. & in
67 discursu, prout etiam videmus jurisdictione fundata, & permissa super aliqua qualitate, putà notoria, aut
68 manifesta injuria, *&c.* de qua in primis constare, & apparere debet, Farin. 1. *tom. q.* 8. *n.* 86. *& q.* 21. *n.* 87. *& consil.* 10. *n.* 26. & nos sæpè diximus, & quando unum disponitur, & alterum supponitur, non procedit dispositio; nisi prius appareat suppositio, quo fit ut cùm plures ignari advocati, & negligentes litigantes hoc non præmisso necessario fundamento, & angulari lapide, proponunt querimoniam, & postmodum traducto processu originali, & viso in Senatu, justissimè declaratur, non venire per ordinem, aut in statu, de quo *inferiùs*.

69 Ex iis omnimodo cavendus est Cevall. *in tractat. de cogn. per viam violent. gl.* 16. *sub n.* 20. qui postquam dixerat, quòd in recursu ad Regem super decretis laicorum, hoc est, quando judex Ecclesiasticus facit vim cognoscendo de mere laico super causa, & re merè profana, ut non sit necessaria appellatio, nec protestatio à judice Ecclesiastico, nec ulla declinatoria, qui omnibus iis deficientibus datur recursus, & cognitio violentiæ (quod verum est) *per gl. in cap. imperial.* §. *præterea de prohib. feudali per Feder. B. in l.* 1. §. *post operis*, *n.* 8. *de novi oper. nun.* pro quo facit *l.* 4. *tit.* 7. *p.* 3. *l. consulta divalia*, *C. de testamentis*, & tradit Guillelmus Benedict. *in cap. Raynuntius*, *versiculo si absque liberis*, *el* 2. *de testament. n.* 49. & in terminis nostris nostras Gasp. Rodrig. *l.* 1. *c.* 17. *versiculo his tamen*, *de annu. redd.* quia tunc principale consideratur præju-
70 dicium, & interesse Regis; tamen constituendo differentiam subdit ipse Cevall. *ibi :* Si verò causa sit Ecclesiastica, vel inter personas Ecclesiasticas; necessaria est appellatio, & protestatio, ut suprà dictum est. Ex quibus verbis clarè voluit imponere æqualem necessitatem protestationi sicut appellationi, quod quidem absonum est; quia ad hunc recursum sola appellatio, tanquam præcisum fundamentum est necessaria protestatio autem coram Ecclesiastico nullo modo, nec hactenus visum, nec auditum est; defectum protestationis impediisse cognitionem, & determinationem super
71 articulo violentiæ, quia illud apponi solet in appellationibus à judicibus Ecclesiasticis, ad animi appellantis declarationem, & judicis timorem, & trepidationem, ex superabundanti; (imò ut ego opinor) etiamsi expressè ipse oppressus huic recursui renuntiaverit; illi denegandus non erit, quia est defensio naturalis, ac etiam remanet jus, & interesse Principis, cujus proprium officium est inter vassallos vim non pati; & sic sola appellatio est præcisa, ut dictum est.

72 Quare cauti advocati defensuri vi oppressum, visuri processum imprimis confugiunt, velociter inquirentes appellationem, quomodo sit formata, an legitimè interposita; si autem ipsam deficere, & minimè interpositam repererint; statim persuadent oppositum, ut omni brevitate mittat ad judicem Ecclesiasticum, ut coram illo appellatio prorumpatur, ita demum si fit possibile, illam interponere intra terminum juris, datum ad appellandum, aliter enim inutile erit consilium, non profuturum.

73 Illud insuper animadvertentes, ut cùm multoties soleat proponi appeliatio conditionaliter, scilicet; si hoc non feceris, appello, vel peto terminum, & si non concesseris, appello, & alia, non expectata judicis declaratione, confugiunt ad regale tribunal per viam violentiæ, ubi viso processu, justissimè declaratur, *por agora no haze fuerça* (de quo exactè explicitè multa dicta sunt utilissima *infrà* 2. *p. c.* 2. ad quæ te remitto pro majori intelligentia proponendæ doctrinæ) ex eo, quia deficit gravamen, & sententia, super qua possit cadere appellatio nec postmodum sequuto gravamine ipse poterit illa se appellatione juvare appellans, secundùm quæ *ibi* diximus; & ideo litigans debet redire ad Ecclesiasticum & expectare gravamen, vel ipso instante pro determinatione articuli, & si neget à se petitum, novam interponat appellationem omnino; quia prior nunquam 74
profuit, & noviter etiam conquerendus est in Senatu, ubi pluribus citatis probavi.

Et insuper attende, quòd si jam illata sententia, nec fuit intimata gravato, non aliter ex processu detegatur ejus notitia, & scientia, querela in Senatu ab eo proposita illi ad hoc nocebit, quoniam cùm debeat referre latam sententiam, & ab ea appellationem interjectam, ut in violentia, & defensione concludatur; evenit, ut 75
ex tunc arguitur ejus notitia, & gravaminis, seu sententiæ scientia.

Sed quid dicendum de ea querela, & ejus virtute expedita ordinaria, postulata à parte, antea quàm gravamen, seu sententia sit lata ab Ecclesiastico judice, & per consequens, etiam antea quàm ipsa pars interposuerit suam interpretationem? quia hoc remedio solent uti plures timentes periculum futurum, scilicet, judicem Ecclesiasticum illos injustè condemnaturum, aut gravaturum, ac de facto, sive non expectata appellatione, sive eâ etiam legitimâ spretâ violenter exequi, & opprimere, cui fortè periculo opportunè non occurrunt ob distantiam Regii tribunalis; ideo præventam custodiunt ordinariam, & statim latâ sententiâ festinant appellationem 76
proponere, & simul ordinariam intimare, ut judex debito servato honore Regi protectori, urbanitatis non oblitus, conquiescat; ut communiter in dies practicari videmus, & testatur Gondizalv. de Paz. *in prax.* 1. *p.* 1. *temp.* 1. *n.* 24. *&* 34. & post hæc scripta per eum idem dicit Cevall. *in comm. contra comm. t.* 4. *q.* 1. *n.* 464. quoniam melius est ante tempus occurrere damno, quàm post illatum remedium quærere, *l.* 1. *C. quando liceat sine judice se vendicare;* alias etiam rationes reddit Paz, *ibi :* Sed meliùs dicas, quoniam licèt de jure à futuro gravamine non detur appellatio (de quo latiùs nos *infrà* 2. *p.* 77
c. 2.) tamen id procedit in appellatione, tanquam remedio ordinario, quod juris suos terminos habet, in quo aliud instans periculum non timetur, sed cum nos simus in remedio extrajudiciali, & de facto exhibendo postulanti pro instanti, aut præsumpto periculo occurrendo, & simus in extrajudicialibus, in quibus omnis ordo juris postponitur, nam ubi timetur periculum oppressionis, soli suspensioni, aut minæ occurrendum est, non expectato periculi effectu, & operatione, ut latiùs *hac* 1. *p. c.* 6. diximus & probavimus. Ex qua ratione provenit, quod ab actibus extrajudicialibus 78
permittitur appellatio à futuro gravamine, quando quis timet gravare latè probavi *infrà*, 2. *p. c.* 13. *à n.* 297. *& seq.* & facit, quia in necessitatibus non servato ordine juris occurrit text. optimus *in l. ex hoc rescripto*, *vers. extra ordinem*, ibi : Extra ordinem Princeps in causis necessitatis subvenit, &c. *ff. de ventre inspiciendo* arg. text. *in l.* 2. ibi : Damnum infectum est, damnum nondum factum, 79
sed quod futurum veretur : *juncta l.* 1. *ff. de dam. infect.* quia damnum timenti succurritur per fidejussionis præstationem. Et facit, quia etiam in judicialibus actio superveniens post judicium cœptum, sine quo expetierat actor, ille prodest, *l. si à Titio.* 73. *ff. de rei vend. c.* facit *l. cum res*, *C si res ali. pignor.* 80
dat. fuer. & ibi gl. alia jura allegans, de quo vide exactissimè Giurbam. *decis.* 17. *per tot.* Ex quo præventò remedio, quo usus est oppressus, constito per ejusdem, & sententiæ datam præcessisse gravamen, & sententiam; non arguetur scientia scientiæ, ad effectum currendi terminum, excusatus maximè 81
continuo, & frequenti stylo.

Porrecto igitur, & oblato hujus querimoniæ libello in Senatu, provisio postulata, quam *ordinaria* pragmatici vocant statim expeditur, & conceditur inserta prædicto libello de verbo ad verbum, quâ exhortatur judex Ecclesiasticus, ut appellationi ab eo emissæ, si legitima sit, deferat, omniaque attentata post illam, aut intra

tempus

82 tempus appellandi reponat: ſi autem non deferendum putaverit mittat proceſſum originaliter, &c. quæ ordinaria proviſio ex ſimplici querela expeditur, ut poſt Cov. *in c.* 35. *n.* 3. *verſ. cæterum* & Joan. Gutier. *pract. qq. lib.* 1. *q.* 20. *n.* 7. Bobadil. *in polit. l.* 2. *c.* 18. *n.* 139. refert & ſequitur Cæned. *in q. Canon.* 45. *n.* 39. & eſt praxis uſitata, de qua noſtra l. 36. ibi: *Quexandoſe, que no ſe otorga la apelacion, que juſtamente interpone del juez Eccleſiaſtico, den nueſtras cartas en la forma acoſtumbrada en nueſtro conſejo, para que ſe otorgue la apelacion, &c.*

83 Quæ proviſio ordinaria ita facilè expeditur, alio non cognito, tum, quia ea non arctatur judex ad deferendum, ſed ejus arbitrio, & facultati relinquitur deliberatio, quia non eſt arctatoria, ſed exhortatoria & monitoria, qua ſuſcitatur judex Eccleſiaſticus, ad hoc, ut denuò informetur de natura, & qualitate appellationis & ſi legitimam eſſe invenerit, reducatur ad viam juſtitiæ, & juris legitimos tramites, deſiſtendo à violentia, & deferendo appellationi coram ſuperiore judice proſequendæ, ut dicit Olivan. *de jur. fiſc. c.* 11. *n.* 54. ubi alios allegat Seſe *de inhibi. c.* 8. §. 3. *ſub n.* 7.

84 Hæcque proviſio ordinaria juſtificatur ex doctrina Octaviani *deciſ. Pedem.* 30. *n.* 25. Salced. *in additio. ad praxim. Bern. Diaz. lit. A. verſ. qua abſque adeo, f.* 326. affirmantium, quòd ſi clericus juſto timore ductus non audens coram ſuo Prælato comparere, poteſt ad Principem recurrere ejuſque conſiliarios, & ab eo litteras Regias poſtulare, ne judex Eccleſiaſticus illum indebitè opprimat, nec injuriis violenter afficiat, ſed nec ex obruto juris ordine poſtpoſito procedat, per Bal. *in l. fin. col.* 1. *C. de edicto Divi Adr. & ex auth. de ſanctiſſ. epiſc.* §. *omnib.*

85 Tum etiam quia ex iſta prima monitione directa judici, ut deſiſtat, illi nullum præjudicium infertur, cùm ejus libertati relinquatur, ut benè advertit Seſe *in epiſt.*
86 *ad Regem n.* 78. quæ eſt *in* 2. *tom. deciſ. ad Princ.* & quia oppreſſus conquerens juris præſumptionem omnimodam pro ſe habet, cùm in omnibus appellatio admittenda eſt, *l. & in majorib. C. de appell.* cui in dubio deferendum, ut vulgare eſt, & ſic exhortatio juris eſt potiùs dicenda, cùm Princeps ſæcularis in hoc dicatur miniſter juris (ut *cap. ſuperiori* dixi) qua proviſione Regia judici Eccleſiaſtico intimata, quandoque facit quòd ea exhortatus eſt, meliùs perpendendo negotium, & deferendo appellationi; omnia injuſtè attentata (ſi quæ ſint) repo-
87 nit, prout de jure tenetur, etiamſi jam functus ſit officio judicis, quia ad reponendum à ſe attentata poſt appellationem legitimam liberam facultatem habet, de quo nos latiùs multa congerentes ſcitu digna *infrà, c.* 3. *à n.* 10. *uſque ad n.* 23. *& ferè per totum*, pro quo expendo textum famoſum *in c. qualiter, el.* 1. *de accuſat.* ibi: Nec inde naſcantur injuriæ, unde jura naſcuntur, ideoque mandamus, quatenus ad conſcientiæ veſtræ judicium recurrentes, ſi contra præſcriptum ordinem, tanquam homines exceſſiſtis, non pudeat vos errorem veſtrum corrigere, qui poſiti eſtis, ut aliorum corrigatis errorem, *&c.* quem in revocatione exceſſus exequutoris adduxi *infrà*, 4. *p. c.* 14. *ad fin.*

88 At ſi judex, ut minùs legitimæ appellationi non eſſe deferendum putaverit, debet proviſionis ordinariæ ſecundam partem adimplere, quæ ſibi conditionaliter eſt appoſita, ibi: *E ſi el juez Eccleſiaſtico no la otorgare, manden traher à las nueſtras audiencias el proceſſo Eccleſiaſtico originalmente*, quare ex eiſdem verbis clarè colligitur, ut *ſuperiùs* probavimus nuperrimè, in facultate judicis eſſe, evitare cognitionem violentiæ, & proceſſus expoſtulationem, cùm ejus electioni appoſitum ſit, violentiam tollere, ſcilicet, deferendo appellationi legitimæ ad ſuperiorem, ac omnia in ejus præjudicium attentata reponendo, quoniam (ut *ſuperiùs* probavi) iſthæc violen-
89 tiæ cognitio conſiſtit, & fundatur in notoria violentia, at cùm per delationem, & conſequutivè repoſitionem (ſi quid eſt quod reponatur) à violentia deſtitiſſe judicem evidenter apparet, meritò cognitio ceſſabit, quia ceſſante cauſa cognitionis, ceſſabit cognitio, *c. cum ceſſante cauſa, de app.* & probatur in d. verbis, ibi: *E ſi el juez Eccleſiaſtico no otorgare la appellacion*, &c.

Quare (ut *ſuperiùs* dixi) iſta proviſio ordinaria, imò 90
& cognitio, aut proceſſus remiſſio, non eſt præciſa, ſed cauſativa in judicis poſita facultate, ſcilicet aut deſiſtat ab illata violentia, aut remittat originalem proceſſum, ut & poſt hæc conſiderat pulchrè Seſe *in tract. de inhibitio. c.* 8. §. 1. *n.* 34. & §. 3. *n.* 29. poſt Afflict. *deciſ.* 24. Menoch. *de recuper. rem.* 15. Fulvium Pacian. *conſ.* 164. ubi dicit, quod tantùm durat iſthæc cognitio per viam 91
violentiæ, & recurſus, quantum violentia, non amplius, & multo poſt hæc idem ſentit Cevall. *in tract. de cognitio. per viam viol. gl.* 10. *n.* 3. nullo tamen citato Doctore.

Unum tamen ex eiſdem verbis legis Regiæ notabis, 92
ibi: *Para que ſe otorgue la apelacion*, & iterum: *E ſi el juez Eccleſiaſtico no la otorgare*, &c. quibus videtur probari ſufficere judicem Eccleſiaſticum deferre abſque eo, quod reponat, & eo tantùm ſatisfacere proviſioni Regiæ; quæ verba debet ſubintelligere, quando non eſt quid reponat, putà, quia judex ad exequutionem non proceſſit, quia tunc ſufficiet deferre, quod ſecùs 93
erit quando aliquid exequutioni tradiderit, quia tunc conſequutivè debet illud reponere, quia aliter non ſatisfaciet intentioni proviſionis, ut dicit Cevall. *ubi proximè n.* 1. tradit etiam Villa Diego *in ſua politica c.* 4. *n.* 39. & 32. *f.* 78. Joan. Gutier. *l.* 1. *Canon. quæſt. c.* 1. *n.* 90. quæ lex ita debet declarari ex poſteriori parte ipſius, ibi: *Y repongan lo que deſpues della uvieron hecho*, quia non eſt novum, ut una pars legis inſtrumenti, aut teſtamenti alteriuſve diſpoſitionis, ex alia ejus parte declaretur (quod non curo probare) maximè quia ſicut appellationi tanquam non legitimæ denegata delario habet tacitè conſequutivum, exequutionem ſententiæ, ita etiam per contrarium ejus delatio habet etiam con- 94
ſequutivum attentatum declarare, & reponere *c. cùm teneamur, de appell. cap. non ſolùm, eodem tit in* 6. de quo, & nos latiùs examinamus *infrà, hac* 1. *p. c.* 6.

Et licet ad expediendam ordinariam, quæ, ut moni- 95
toria, & exhortatoria, non arctatoria ex nulla præcedente cauſæ cognitione, ſed ſolum ad ſimplicis partis aſſertionem concedatur; tamen ad effectum adſtringendi, & arctandi judicem Eccleſiaſticum deſiſtere à violentia, & ut protectio, & extrajudicialis defenſio per Principem præſtetur, non ſola libelli protectio ſufficit, ſed priùs debet de ea (non quoquomodo, ſed notoriè, & per rei evidentiam) conſtare, Afflict. *in conſtit. de Burgenſat. n.* 3. *verſic. ſed pro declaratio. col.* 2. *rub.* 67. *de ſacram. præſt. l.* 1. Salicet. *in l. ad creditor. n.* 30. *C. de pign.* Alexan. *conſ.* 131. *n.* 8. *l.* 4. Pacian. *conſ. fin. n.* 69. pulchrè Seſe *in epiſtol. ad Regem, n.* 77. *&* 78. & omnes etiam Doctores allegati *ſuprà, c.* 6. *n.* 16. citati eandem probant concluſionem, ideò dicitur in d. l. *Manden traher à las nueſtras audiencias el proceſſo Eccleſiaſtico originalmente, el qual trahido ſin dilacion lo vean.*

Quam actorum originalium exportationem, ad effec- 96
tum cognoſcendi ex eis an violentia facta ſit, quòd fieri poſſit licitè per Principem temporalem, probant Octavian. *deciſ. Pedemon.* 30. *n.* 18. *verſ. non enim, ante fin. n.* 25. & Bobad. *in polit. l.* 2. *c.* 18. *n* 139. Gutier. *in pract. lib.* 1. *p.* 20. *n.* 7. Cæned. *in pract. q. Cano.* 45. *ſub n.* 3. *verſic. obſervandum tamen eſt*, non enim ita facilè ſe movere debet aliter de violentia non apparendo, fortèque potiùs illum inferre: ſic ex obruto auxilium impertiri, & mul- 97
toties contingeret, vi oppreſſum ampliùs afficere, & opprimere, & offendentem protegere, & ſic an ſit violentia, perquirat. Juxta text. *in c. licèt Eli.* ibi: Deſcendam (inquit Dominus) & videbo utrùm clamorem, qui venit ad me, opere compleverint, *&c.* & iterum non facilè credere debet, nec ad vindictam accedere, cùm res eſt (incognita, ſed coram ſenioribus diligenter eſt veritas perſcru-

perſcrutanda, &c. de ſimonia, & *Deuter. c.* 3. quære ſollicitè, & diligenter rei veritate perſpecta, ſi inveneris certum eſſe, quod dicitur, &c. textus *in cap. inter hæc* 1. *de pœnis*, *d.* 3. *Clem. paſtor.* § *rerum*, *de ſent. & de jud.* text. *in c. ſi verò*, 86. *d.* ibi: Si vero de quocumque clerico ad aures tuas pervenerit, quod te juſtè poſſit offendere, facilè non credas, nec ad vindictam, &c. optimus text. *c. Deus omnipotens* 2. *q.* 1. & pulcher text. ad propoſitum *in c. nos ſi*, *in princip.* 2. *q.* 7. quem citant,
98 & per eundem aſſerunt pedem, *ubi proximè n.* 13. Bobad. *d. c.* 18. *num.* 140. hæc enim proceſſus exportatio, & ex eo inſtructio & informatio actus eſt extrajudicialis, cum adhu quando Curiæ inſtructionem, & animi mo-
99 tum, eſt deducenda informatio ex teſtibus cum aſſertione ſimplici tamen, & abſque juramento, & extrajudicialiter fieri, certum eſt, & abſque partis citatione, ut latius probavimus *infrà*, *verſiculo quod & ex eo interum cognoſcitur*, *à num.* 137. ergo à fortiori dicendum eſt in hæc actorum exportatione, & nuda inſpectione.
100 Nullum igitur humana natura, nec ingenii fœcunditas & acumen, quantumcunque ornatum litteris, & experientia inſtructum, meliorem poterit modum magis æquum ſuavem, œconomicum, ac politicum, naturæ negotii (quod gerimus) inveſtigare, & reperire, quam qui ab hac inſtructione & praxi eſt hactenus
101 inventus, ſi quidem acta faciunt rem notoriam & quod ex eorum inſpectione apparet, notoriè & evidenter conſtare dicitur, Ruin. *conſ.* 78. *lib.* 4. Guid. Papæ *dec.* 50. Menc. *conſil.* 110. *n.* 72. *l.* 2. Covatr. *in pract.* 3. *p. c.* 15. *n.* 3. Avend. *reſp.* 56. *n.* 10. Oralora *de nobil.* 3. *p. c.* 5. *n.* 3. Didac. Perez *in l.* 2. *tit.* 15. *l.* 3. *ordinamen. gl.* 1. *verſ. intellige*, *& limita.* Mexia, *in l. Toleti*, *in reſponſ. ad primæ part.* 2. *fundam. n.* 15. Azeved. *in l.* 2. *tit.* 17. *n.* 30. *cum ſeq. libr.* 4. *recopilat.* Guitter. *practic. quæſt. l.* 1. 96. *quæſt. à num.* 5. Ozaſc. *deciſ. Pedemo.* 142. *num.* 33. Cæſ. Batz. *deciſ. Bononi.* 55. *num.* 5. Rot. *deciſ.* 100. *num.* 12. *p.* 1. *diverſ.* Caputaq. *deciſ.* 66. *p.* 1. Petr. Surd. *conſ* 405. *num.* 21. *in fin.* (æned. *in termin. practi. quæſt. canonic.* 45. *n.* 14. Mareſcot. *vari. l.* 1. *c* 86 *à n.* 2. *& cap.* 28. *&c.* 89. *à n.* 29. de qua veritate infiniti penè Doctores teſtantur, quorum omenclaturam congeſſimus *infra*, 3.
95 *p. c.* 9 *à princ.* & per aliquot columnas ubi plurimas doctrinas hujus uſtificationis valde utiles reperies.
102 Ex hac enim mirifica forma extrajudiciali inventa omnibus oritur utilitas, nam per eam diligenter occurritur inſtanti neceſſitati vi oppreſſi, cui non retardatur defenſio & protectio, quem celerem requirit periculum inſtans, pro quo accuratè & latè conſideravimus *ſuprà cap* 1 *prælud.* 3. *circa juſtificationem juris poſitivi*, *ſecundo fundamento*, *verſ. nam propter longam diſtantiam à n* 10. *cum pluribus ſeqq.*
103 Nam ſi probatio per teſtes expectaretur, etiam probantes de notorietate (quod hoc caſu foret difficile) per impugnationem alterius partis offuſcaretur notorietas, & eſſentia notorii evacuaretur, quouſque juris terminis ſervatis agnoſcatur notorietas, ut poſſ. Abbat. Cardin. Gramat. & Gandin. teſtatur Foller. *in pract. crim. verbo item quod eſt notorii*, *n.* 14. Decian. *conſ.* 283. *num.* 27. Carrer. *in pract. crimin. tit. de appella.* §. *ſecundus erit caſus*, *à n.* 111. Boſſ. & alii, quos citat Farinac. *in tract. crimin.* 1. *com. quæſt.* 21. *num.* 116. & Maſcar. de *probatio. conſ.* 1.01. *à prin.* & ſic maximum ſequeretur inconveniens, excedereturque modus legitimæ extrajudicialis defenſionis, cùm potiùs
104 judicialis eo modò dici poſſit, quod abſit, & eadem intentione conſultò jubetur, proceſſum originaliter exportari, ut partium commoditati, & utilitati, expenſis, & dilationibus conſulatur, quæ ſupervacanæ forent, cum proceſſus non exportetur, ut in Senatu retineatur ad cognoſcendum in cauſa appellationis, ſed de nullo illo articulo naturalis defenſionis, quod momento durat, ut *in d. l.* 36. ibi: *El qual trahido ſin dilacion lo vean*; cui conſonat *l.* 24. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* ibi: *Se vean antes y primero que otros pleitos* 105
algunos, *sin embargo de las ordenanças*, *que ſobro eſto ay que en quanto diſpenſamos con ellas*, &c. adeò ut nullus libellus (dempta querela) exceptio, conteſtatio, teſtium exceptio, ſcriptura, aut aliorum actorum præſentatio, repulſio, aut impugnatio, admittatur, ſed
106 cuncta, quæ cogitari poſſunt, ex inſpectione proceſſus deteguntur, alio juris ordine attento, nec ſervato, quem notorietas ex actorum inſpectione reſultans, non patitur.
107 Et meritò quia in notoriis ordo juris non ſervatur, ſed ordo eſt ordinem non ſervare, *c. pervenit de teſtibus*, *c. conſuluit*, *de appell. cap. ad noſtram ſecundo*, *de jur. jur. c. bonæ.* 2. *de electione*, *cap. manifeſta*, *de pœnitent. & remiſſ. c. cùm delictus*, *de purgatione canon. c. olim.* 1. *de reſtit. ſpoliat. c. ſuper eo*, *de teſt. cogend. c. quanto*, *de tranſl. prælato.* Bald. *in l. Presbyteri*, *col. penult. C. de Epiſcop. & cleric.* Marſil. *conſil.* 5. *n.* 2. *& ſingul.* 511. Deci. *conſ.* 544. *n.* 6. Pariſ. *conſil.* 111. *n.* 8. *l.* 41. Capr. *in tractatu de notor. membr.* 4. *n.* 2. & 40. Gramat. *deciſ.* 36. *n.* 41. & 56. & *deciſ.* 45. *n.* 55. Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 14. *num* 260. Foller. *in pract. verb. item quod commiſſum crimen notorii*, *n.* 1. Boſſ. *in tractatu quomodo procedatur in crimine notorio*, Ant. Gomez *l.* 3. *de delict. c.* 1. *ſub. n.* 42. Clar. *in pract. queſt.* 9. *in princ.* Corrad. *in pract. crimin. tit. de notor. crimine*, *n.* 1. *in princ. & in fin.* Anton. de Butr. *in tract. de notor. art.* 4. *à num.* 5.
Neceſſitas enim inſtans, & moræ imminens peri- 108
culum (quod hoc caſu conſideravimus exactè *ſuprà*, *c.* 1. *prælud.* 3. *à n.* 10. *juſtificationem juris canonici & poſitivi fundam.* 2.) non recipit dilationem, cum tunc à juris regulis meritò recedatur, legem non admittit atque legem tribuit, licitum facit aliàs illicitum, text. *in cap. aut. defenſ. civit.* §. *audio*, *l.* 2. *tit.* 9. *p.* 5. *cap. ſicut*, *de conſecrat. d.* 1. *cap. licèt*, *de feriis*, *cap. diſcipulos*, *de conſecratio. d.* 5. *c. ſi nulla neceſſitas* 23. *q.* 8. *l.* 2. *C. de patr. de filios diſtrax. l. unica*, & ibi gl. expeditè, *ff. de off. conſulis. l. nemine. C. de regul. & ſumptib. funer.* Tiraq. *de retract.* 1. §. 1 *g.* 9. *n.* 82. & latiùs §. 26. *gl.* 1. *n.* 18. *& ſequentib. & in tractatu de pœn. temper. cauſ.* 33. *per totam.* Chaſſan. *in conſuetud. Burg. rubr.* 1. §. 4. *gl.* 1. *n* 26. Cacher. *deciſ. pedemont.* 68. *n.* 28. alios citat Queſada *diverſ. q. c.* 2 *n.* 3. Bernard. Diaz. *in reg.* 496. Greg. Lopez *in d. l.* 2. *gl.* 5. Bobadill. *lib.* 1. *num.* 17. *& c.* 1. *n.* 71. *à n.* 169. *cum ſequentibus* & iterum *lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 318. Mart. *tractatu de juriſd.* 1. *p. cap.* 48. *à n.* 27. *& 28. & ſequentibus*, qui quidem alios plurimos referunt: ergo meritò dictus juris ordo omittitur, quia negotium de quo agimus non patitur, quare meritò affirmandum eſt noſtræ 109
l. Regiæ 36. omnia juris principia favere omnimodaque juſtificatione procedere, in prædictis verbis: *El qual trahido ſin dilacion lo vean.*
Cùm enim in hujuſmodi extrajudiciali cognitione 110
tractetur de regenda violentia, & iniquitate judicis: ac de ejus calumnioſa oppreſſione inter cognoſcendum de aliqua cauſa aliter legitimè apparere non poterit, ſed propria, vera, & indubitata probatio illa eſt, quæ ſit per actorum inſpectionem, & ideò meritò ap- 111
poſita ſunt in *d. l.* 36. illa verba, *y ſi dellos conſtare*, ac ſi dixiſſet non aliter conſtet, quia etiamſi alio modo poſſit conſtare, ad nos non pertinet, nec noſtros conſiliarios, ſed in hoc caſu hæc ſit permiſſa, duntaxat legitima dicatur probatio, aliis probationis modis, & formulis excluſis quoniam in neceſſitatibus ſolet Princeps non ſervato ordine ſubvenire: textus eſt *in* l. ibi, extra ordinem Princeps in cauſis neceſſitatis ſubvenit, 112
ff. de ventre inſpiciendo, de quorum verborum intellectu, & interpretatione latiùs egimus *infra*, *hac* 1. *part. c.* 3. *à n.* 29. *cum pluribus ſequentibus*, ubi probavimus, aliud genus probationis ex illis verbis excluſum, poſſeque Principem ex publica utilitate novum in aliquo caſu probationis modum inducere, ita ut 113

aliter probatum, etiam aliàs legitimè, nec admittatur, nec licitum dicatur, de quo articulo accurate ibi actum eſt, ad quæ te remitto circa interpretationem prædictæ *l. Regiæ* 36. in verbis relatis.

114 Quod & ex eo comprobatur noſtra l. Regia; etenim iſte modus probationis directus eſt, & concludens cæteris longè certior; quoniam quando judicis dolus, & iniquitas in procedendo arguitur, idem proceſſus, eadèmque acta per ipſum geſta inſpicienda ſunt, ut injurioſa iniquitas, exceſſus, & violentia detegatur iſta eſt B. doctrina *in l. ſocietatem*, §. *arbitrorum*, *num.* 26. *ff. pro ſocio*, Abb. *in conſil.* 2. *lib.* 1. Butrigar. *conſil.* 24. *colum.* 5. Salicet. *in l. cum antea*, *colum. penult. verſ. quæro actavò*, *C. de arbitr.* Alex. *conſ.* 101. *in fin. l.* 2. Oria *in tractatu de arbit. col.* 4. Menoch. *in tract. de arbitr. judicum*, *l.* 1. *q.* 72. ubi ad adducit fundamentum.

115 Et quia denegata delatio appellationi, & inde ſuſcepta exequutio an appellatio ſit legitima, legitimèque interjecta, non aliter conſtare, nec apparere poteſt (moraliter loquendo quàm ex actorum inſpectione, etenim ex eis deducitur, quæ actionis natura intenta ſit, & an in ejus proſequutione juris ordo, ut ſolemnitas ſit ſervata, ſolet enim (prout in dies, immò paſſim accidit) aliqua privilegiata via intentari, ad alimentorum exequutionis, aut ex inſtrumento guarentigiato ſive ex exequutorialibus remediis, *ex l. fin. de*

116 *caſido D. Adrian.* petitio, quæ ſui primæva natura attenta, non admittit appellationem ſuſpenſivam, & per conſequens, nec judex denegans delationem vim facit: accidit tamen ex variis cautarum figuris, ex ordine modòque procedendi, intentandi, aut excipiendi (prout in diſcurſu hujus tractatus paſſim reperies) alterari, & variari naturam judicii, & qualitatem appellationis mutari, & ex privilegiata, & innappellabili ſententia, & judicio, non privilegiatum, & appellabilem elici; ut ex judicio ſui natura appellabili, inappellabile ex proceſſus progreſſu ſit effectum, & violentia in non denegata appellatione detegatur, quod ne novum eſt, nec rarò, ſed per momentum, in dieſque contingit; quia nihil ſtudioſis occultum eſt, maximè

117 Senatoribus, & advocatis Senatus Regii Galleciæ, quibus certè præ cæteris hæc violentiarum natura (tum ob ejus frequentiam, & maximum concurſum; tum ob continuum eorum laborem, & ingenii acumen) clariùs, & efficaciùs patet, prout fatentur omnes Senatores, & advocati ex eo Senatu ad alios, & conſilia convocati.

118 Hæc igitur omnia impoſſibile penè judicandum eſt, ut aliter (ſcilicet per teſtes) quàm ipſius proceſſus, & ille integer inſpectionem queat apparere, & juſtificari; & quia hæc negativa, nempe delatio denegata eſt juſtæ

119 appellationi; ex actis decet conſtare; etenim negativa coarctata ad certa acta per inſpectionem oculorum eſt probanda, id namque, quod non reperitur in eis, præſumitur non factum, nec adfuiſſe: bonus textus *in cap. cum ad ſedem*, *de reſtit. ſpolia. cap.* 1. *de lit. conteſtat. l. fin. C. d. de rebus credit.* ubi communiter Doctores, Decius *conſ.* 426. *præponitur*, *colum. fin. lib.* 3. Felin. *in cap. illud*, *in fin. d. præſumpt.* Alex. *conſil* 123. *ſcripſit*, *col.* 9. *verſiculo præterea*, *lib.* 4. Caſſiad. *deciſ.* 8. *num.* 2. *ſuper regulis.* Petr. de Ancharan. *conſ.* 207. *in quæſt. col.* 2. Angel. *conſil.* 138. *viſis*, *col.* 2. Lap. *allegat.* 55. *in* 2. *col. circa fin.* & poſt Bart. Abb. Bald. & alios plures, probat Vant. *in tract. de nullit. ſentent. tit. à quo*, *& quibus modis*, &c. *n.* 28. *& à num.* 12. *cum pluribus ſeqq.* & iterum *tit. de inhabilit. ſeu defectu mandati*, &c. *num.* 62. ſuprà Afflict. *deciſ.* 43. *num.* 5. & Mar. de Fan. *in tractatu de probanda negativa*, *tom.* 3. Beſc. *conſ.* 40. *n.* 2. Herculan. *in tractatu de brobanda negativa num.* 123. *& num.* 176. Petr. Surd. *deciſ.* 21. *n.* 1. Marcus Anton. Macerat. *variar. reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 1. *n.* 45. de cujus genere probationis exactè, & accuratè plura congeſſimus *infrà*, 4. *part. cap.* 3. *verſ. quemadmodum autem iſte exceſſus ſit probandus*, *à num.* 163. *cum ſeqq.* ubi egimus, ut hoc modo ſit probandus exequutoris exceſſus.

Ex quibus omnibus illud in praxi valdè utile dedu- 120
cendum venit, quod ea acta, quæ coram judice Eccleſiaſtico præſentata non fuerunt, non poſſunt ad tribunalia trahi, quantum vis neceſſaria ſint, & utilia ad appellationis juſtificationem, vel impugnationem, ut etiam in terminis advertit Gaſp. Rodrig. *de annu. reddit. lib.* 1. *q.* 17. *ſub. num.* 66. *ad medium*, quoniam cùm ipſe illa non viderit, non poteſt redargui, cur aliter judicavit, quod in fortioribus terminis procedit in judice, ad quem ab aliquo gravamine, & interloquutoria eſt appellatum quoniam gravamen debet verificari actis 121
antiquis geſtis, & præſentatis coram judice à quo, non autem ex novis ſcripturis, ſeu actis illi incognitis, & poſt modum coram ipſo judice ad quem exhibitis, pulchrè Bard. *in l. ſocietatem*, §. *arbitror*, *n.* 16. *ff pro ſocio*, Abb. *conſ.* 2. *num.* 2. *lib.* 1. Butrigar. *conſ.* 24. *col.* 5. Salicet. *in l. cum antea*, *col. penult. verſ. quæro octavò*, *C. de arbitr.* Alexand. *conſ.* 101. *in fin. lib.* 2. Orian. *tract. de arbitr. colum.* 4. Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæſt.* 72. & poſt Joan. And. *in rubr. de conſuetud.* & alios quos citat, ita tenet Robin. à Val. *conſ.* 48. *n.* 16. & 23. *fol.* 173. & alibi paſſim per Doctores, quantò magis hoc erit verificandum in iſta extrajudiciali cognitione, in qua nec adhuc datur interluquutoria, imò ipſa appellationis dilationis dilatio interloquutoria dicitur de quo nos *infrà*, 3. *p. c.* 17. *ad princ. & cap.* 18. *pariter ad princ.* in qua (prout pluries diximus) non datur cognitiò ſuper juſtitia, vel injuſtitia appellationis, nec ad effectum revocandi ſententiam, nec etiam annullandi; quare nihil mirum, ut duntaxat acta geſta, & cognita judici Eccleſiaſtico attendantur in Senatu Regio, omnimodo exploſa aliorum actorum ſeu ſcripturarum admiſſione, ex hactenus dictis, prout communiter practica- 122
tur; & ad unguem obſervarur, cui conveniunt ponderanda verba noſtræ legis Regiæ, ibi, *El qual trahido ſin dilacion lo vean*, *y ſi por el les conſtare*, &c. ut tranſportatio, ſeu adventus actorum & inſpectio unum ſit continuum, nullo mediante, nulloque admiſſo dilationis veſtigio; & fateor tamen quod ſi ſimus in appella- 123
tione ab iis gravaminibus, quæ judicis facultati relinquitur, revocare, juxta notata *in cap. cum ceſſante*, *de app.* & quæ nos latiùs *infrà*, *hac.* 1. *p. cap.* 5. quod poterit gravatus, & conqueſtus nova acta coram eodem judice Eccleſiaſtico præſentare, petendo ſui gravaminis revocationem, adhærens appellationi propoſitæ à denegata revocatione, & iſthæc acta exportari etiam poſſunt ad tribunalia; prout fieri aſſolet in caſu, de de quo loquimur.

Circa quam proviſionem ordinariam nonnulla adno- 124
tanda ſunt neceſſaria in praxi. Et primò quòd ſi judex Eccleſiaſticus neutram ejus partem adimpleat, ſcilicet, nec deferat, & reponat (prout dictum eſt) nec mittat proceſſum originalem ad partis inſtantiam; ſecunda proviſio expeditur (quæ *ſobre carta* dicitur) & quandoque cum expenſarum condemnatione, ſolvendarum, 125
ſive à judice, ſive à tabellione per quem ſteterit proceſſum mittere, quia ejus culpâ factæ ſunt & cauſatæ vi oppreſſo, quia ob inobedientiam Regiæ proviſioni ſive priori, ſive ſecundæ & ulterioribus ſoleat ipſe judex Eccleſiaſticus aliquando mulctari in expenſis, probant Joan. Gutier. *pract. quæſt. civ. l.* 2. *q.* 21. *ad fin. fol.* 64. *verſ. ſecundò conſidera*, idem firmat practic. Monterroſ. *in praxi de Cancell. c.* 2. *de la ſecunda manera de los pleytos Eccleſiaſticos*, *que ſe trahen por via de fuerça*, *fol.* 94. de quo nos *inferiùs*, quod & raro contingit.

Secundò notandum eſt, quod in dicta proviſione or- 126
dinaria jubetur judici, & tabellioni (& huic ſub certa pœna, in illa inſerta) ut mittat proceſſum originalem integrum per nuntium, cui in Senatu ſtatim ſalarium, & ſtipendium taxatum ſecundùm tempus, & loci diſtantiam præſtari, mandatur procuratori querelantis & quidem

127 quidem juſtiſſimè, nam regula generalis eſt quòd quoties, aliquid fieri petitur; expenſis parentis faciendum eſt; textus expreſſius *in l. quoniam liber*, ibi, vel aliis per quos fuerint poſtulati ſumptus competentes dari præcipiat. *C. de teſtib.* B. *in l.* 3. §. *defend. ff. in quibus cauſſ. in poſſ. eatur.* Afflict. *deciſ.* 177. ubi Urſil. *n.* 2. Vincent. de Franch. *deciſ.* 332. *n.* 3. idem B. *in l. poſtulavit*, *in princ. de adult.* Bald. *in l. generaliter*, §. *is de præſen. C. de reb. credit.* Joan. Andr. *in additio. ad Specul. tit. de inſtrum. editione*, §. 7. *in additio. mag. verb. œconomus*, *in* 1. *col. verſ. ſi talis ſcriptura*, Hiero. Campa. *diverſ. jur. canon. rub.* 7. *c.* 6. *à num.* 132. *uſque ad* 134. præcipuè ſi fortè contigerit, poſtulantem à Principe hanc protectionem in expenſis condemnari per Senatum, quod fieri poterit, quando violentiam nullam feciſſe judicem eccleſiaſticum reperiatur ex proceſſus inſpectione, ſi Senatui viſum fuerit in noſtra

128 probat l. Regia *ad fin.* de quo nos etiam *inferiùs* dicemus, & loquendo in tranſportatione proceſſus ad ſuperiorem, ut appellantis expenſis debeat fieri, quoniam ille tenetur ad expenſas actus, qui inſtat pro illo actu; probat poſt alios Sigiſmund. Scac. *tractatu de appell. q.* 20. *num.* 10. *& l.* 1. *cauſ. civi. & crim. c.* 8. *à n.* 851. *cum pluribus ſequentibus*, qui quidem ad plures caſus in ſpecie inferunt.

129 Tertiò notandum eſt, quod cùm in dicta proviſione apponitur certus terminus judici & tabellioni, ut intra illum mittat proceſſum prædictum, dicitur etiam in ea, ut pars appellata (in cujus favorem judex vim fecit non deferendo) certioretur de actorum exportatione; ut intra illuminet terminum in Senatu compareat, ſi ſibi viſum fuerit, ad informandum de apellationis natura & qualitate, aut mittat procuratorem ad

130 idem inſtructum. Circa quam intimationem unum non omittam omnino neceſſarium in hac materia, ut illa non ſit citatio, ſed quædam ſimplex intimatio & certioratio, quæ nec arctat ad comparendum, nec circumducitur, nec accuſatur non comparentis contumacia quia ejus perſona in hac cognitione extrajudiciali non eſt neceſſaria, quia cùm articulus violentiæ examinetur per actorum inſpectionem, & rei evidentiam, ac notorium facti permanentis, qua propter (ut hactenus diximus) nulla admittitur allegatio, exceptio inſtrumentorum, ſeu teſtium præſentatio, aut redargutio, conteſtatio, nec concluſio, ſed inſpectio extrajudicialiter expeditur, ideo alicujus partis præſentia, nec ejus curatoris neceſſaria eſt.

131 Ideoque meritò ſimplex certioratio eſt, ut hujus actorum tranſportationis notitiam habeat, quam quidem quilibet judex ſæcularis facere poteſt, ita eleganter docet Jacob. Butriga. Paul. & Bald. *in l. teſtamenta omnia*, per textum ibi *C. de teſtam.* Bal. *in l. præſcriptione*, *C. ſi contra jus*, *vel utili. publ.* Felin. *in c. cùm inter*, *col.* 8. *de exceptio.* Jafred. Lanfranc. Bald. *in ſuis obſervatio: deciſ.* 323. *incipit*, *citatio.* Marant. *de ord. judicio.* 4. *p. d.* 11. *num.* 36. pulchrè Bobadill. *in polit. lib.* 1. *c.* 18. *n.* 131. ubi affirmant, quòd ſi quis compareat coram judice ſæculari dicens, juri ſuo eſſe conſonum, ut aliquid intimaretur alicui clerico, ut certiorato præjudicium fiat, aut interpellatus conſtituatur in mora, ſeu mala fide, quoniam ad hunc effectum prædictam intimationem, certiorationem licitè poteſt facere judex ſæcularis; quod valde notabile eſt ad noſtrum propoſitum, in quo nullum ferè præjudicium illi, etiam ex non certioratione cauſatur, ut dixi.

132 Pro quo facit celebris gloſſa *in c. cum clauſ. de off. delegat.* quæ pulchrè conſiderat differentiam inter citationem & monitionem, ut monitio, cùm nullam arguat ſuperioritatem monentis; rectè à judice ſæculari inter clericos fieri valet quam gloſſam in noſtris terminis refert & ſequitur Marth. de Affl. *in dec. Neap.* 24. *n.* 8. & idem tenet Paul. Caſtr. *conſ.* 44. *incipit*, *in cauſa Ægidii*, convenit quod Maria Soc. *in tract. de citat. art.* 5. *verſ.* 23.

Et inſuper facit quoniam quando clericus per laicum 133
non ſimpliciter citatur, ſed duntaxat ut compareat, ſi
ſuâ putaverit intereſſe, etiam in judicialibus poteſt
hujuſmodi citatio per judicem laicum expediri, ex eo 134
quoniam hujuſmodi citatio potiùs dicitur incitatoria,
& certioratoria, quàm arctatoria; qui clericus, ſi eorum
dicto judice compareat laico, illius quoque judicio, ac
ſententiæ ſtare cogitur Bald. *in d. l. teſt. col. fin. C. de teſta.* Cæpol. *cautel.* 68. *n.* 3. Cotto *in memorab. verb. clerici non poſſunt conveniri*, *pag. mihi* 110. Marant. *in ſpecul. in* 4. *p. in* 7. *diſtin. judicio. in fin.* & hoc latè comprobant Roland. *conſ.* 29. *n.* 1. *& ſeqq. vol.* 2. Joſeph. Ludovi. *concluſ.* 5. *verſ. ampliantur ſupradicta*, *&c. in communi opinione l.* 1. Proſper. Farin. poſt alios 135
loco citato tractat, quid dicendum, quando ita citatus
clericus comparet, & docet de jure, & intereſſe ſuo,
putà, de poſſeſſione; an efficaciter reus neceſſarius;
& Farina. *ibi*, *num.* 89. latè etiam tractat, quod in con-
fectione inventarii citandi legatarii, poſſunt etiam 136
aliqui legatarii clerici per laicum citari, quare evidenter patet, ut iſthæc proviſionis intimatio non ſit citatio, ſed monitio, exhortatio, & certioratio.

Quod & ex eo iterum cognoſcitur, quia ſubjecta 137
materia, & res de qua agimus, citationis non eſt capax,
nec eam requirit, quia cùm cognitio ex actorum inſpectione fiat duntaxat ad nudam Curiæ inſtructionem,
& ſui animi infirmationem, & morum, extrajudicialiter fieri dicitur, adeò ut etiamſi ad illam teſtium
aſſertio ſit expectanda, nulla citatio neceſſaria eſt, Bal.
in l. 3. §. *ſi tibi*, *colum.* 2. *verſ. ſed pone juncto verſic. ſed ante*, *ff. de condictio. ob turpem cauſ.* Alberi. *de malef. in tractatu de teſti. cap.* 7. *poſt num.* 38. Angel. *tractatu de malef. in verb. quod forma publica*, *n.* 11. Salicet. *in l. fin. in fin. C. de quæſto.* Marſill. *in l. de unoquoque*, *n.* 35. *verſ. dicas tamen*, *ff. de re judi. & poſt n.* 81. Bonif. de Vitalli. *in clem.* 2. *n.* 89. Marant. *de ord. jud.* 6. *p. mem.* 1. *rubr. de citatione*, *num.* 20. Maſcar. *tractatu de probatio*, *lib.* 1. *in præfatione*, *q.* 5. *n.* 39. *& lib.* 3. *conſ.* 1366. *n.* 6. Flami. Cartar. *in tractatu de executione ſententiæ*, *c. fir. n.* 175. *& in practl. interrogator. reorum*, *l.* 3. *c.* 3. *n.* 61. Bertazol. *conſil.* 553. *num.* 4. *lib.* 2. de 138
quo nos latiùs in alio propoſito (ut ſcilicet, hoc caſu
non procedatur juriſdictionaliter, ſed extrajudicialiter,
non ſervata juris forma, & ordine,) *ſuprà prælud.* 5. *fundam.* 4. *à n.* 215

Et inſuper quòd quando judex aliquid facit ad ſui 139
inſtructionem, & informationem, ut citatio partis non
requiratur, probant Bald. *in l. non dubium*, *verſ. juxta hoc quæro*, *C. de legib.* Innocentius Hoſtienſis, & Joan. Andr. *in cap. fin. de præſumptio* Rom. *in repetit. rubric. ff. de arbitr. verſic. item in officio judicis.* Barb. *in repeti. cap. teſtimonium*, *de teſt.* Bal. *in c.* 1. §. *ſi duo*, *de pace tenenda & ejus viol.* Hippolyt. *in l. de unoquoque*, *ff. de re jud.* Maria Soci. *in tractat. de citatio in* 10. *caſ.* Milis *in reperto. verb. citatio non requiritur*, *quando judex.* Nicell. *in tractatu de concord. gloſſ.* 52. *fall.* 43. & poſt alios Ant. Gabri. *commun. opinion. l.* 2. *tit. de citationib. concl.* 1. *n.* 329.

Ulteriùs, quia etiam in judicialibus, ubi pars ſi fuiſſet 140
præſens non potuiſſet actum impedire, nec ei juſtè
contradicere, quia nullam poteſt allegare defenſionem,
citatio non requiritur, Rot. *deciſ.* 58. *in novis*, Milis
in receptio verb. citari non oportet ad actum, Albert.
Brun. *conſ.* 1. Curti. *conſ.* 1. Hippolyt. *in rubr. de probatio.* Nicell. *in concor. gloſſ.* 52. *fall.* 16. & 26. Gozadi. *conſ.* 92. Abb. *in c. cùm olim. de re jud.* Oldrad. *conſil.* 95. *in fin.* Paul. Caſtr. *in l. quia poterat*, *in fin. princ. ff. ad trebel.* Pelin. *in cap. qualiter*, *& quando*, *de accuſa.* Rom. *in conſ.* 211. Carder. *in conſil.* 8. *tit. de conſtit.* Hippolyt. *ſingul.* 30. *incipit tu ſcis*, & idem Hippolyt. *ſingul. in l.* 1. *verſ. fiat etiam ff. de queſ.* Marian. Socin. *in tractatu de citatio. in ſecundo*, & 7. *caſu* Pariſ. *conſ.* 5. *vol.* 4. Marià junior. *conſ.* 77. *n.* 110. *vol.* 1. Grat. *conſ.* 1. *volum.* 1. Hanc infiniti penè tenent concluſionem, quos ut in uno referam, ſequitur Ant. Gabr.

lib. 2. *comm. opinio. tit. citationi. n.* 332. qui *in princ. n.*
141 20. probat non requiri citationem, quando Princeps procedit extrajudicialiter, poſt Pariſ. *conſ.* 1. *vol.* 1. *& in conſil.* 101. *eodem volum. deciſ. Neapol.* 69.

142 Hæc adduxi, ut depoſito omni ſcrupulo, & difficultate libere fateatur, ut hæc imitatio non ſit citatio, ſupponens juriſdictionem, & judicialem cognitionem, ſed nuda monitio, certioratio, & incitatio extrajudialis, quam etiam judex ſæcularis expedire poteſt ex hactenus probatis.

143 Quartò notandum eſt, quòd hujuſmodi ordinariæ intimatione facta, adhuc expectanda eſt in Senatu pars appellata, vel ejus procurator, per illum, ſcilicet terminum appoſitum in d. ordinaria, pro exportatione, & immiſſione proceſſus, etiamſi hîc pervenerit, eo nondum tranſacto, quia illud idem tempus aſſignatum eſt dictæ parti appellatæ, interimque ſuſpenditur proceſſus inſpectio, quod communiter practicamus.

144 At ſi pars appellata poſt ordinariæ intimationem pervenerit ad Senatum, ſi querelans abſens ſit, pariter per illummet terminum expectatur, & actorum viſio, ut eo tranſacto, ſi omnia acta in Senatum venerint, & proviſio cum omnibus diligentiis; ſcilicet judicis, & tabellionis intimatione, inſtante parte appellata, ſtatim (etiam querelante abſente,) inſpicitur præceſſus. 145 Si autem dicto termino tranſacto querelans non ſit præſens, & ſecum habeat dictam proviſionem ordinariam; ſolet Senatus, petente parte præſente, aliam Regiam ei proviſionem concedere, ut conquerenti intimatur, quòd ſua ordinaria utatur, & articuli violentiæ cognitio ſuſpendatur, donec eidem appellatæ parti iterum ordinariæ fiat nova intimatio, aut aliquando (ratò tamen) aut illi reficiantur interim expenſæ, præſtandæ per querelantem, juxta ea quæ 146 *inferiùs* dicenda ſunt circa declarationem noſtræ legis 36. *in fin.* ibi: *Con condemnacion de coſtas ſi les pareſciere*, & quandoque etiam utrumque conceditur.

147 Si tamen conquerens in Senatu noluerit uti proviſione ordinaria ſibi conceſſa, hoc animo, & intentione differendi, ſcilicet, hac via recurſus & impediendi curſum negotii coram eccleſiaſtico; tunc ſi appellatus, in cujus favorem judex dicitur vim feciſſe, compareat in Senatu hoc idem proponens per libellum, ſolet ei dari proviſio, querelanti intimanda, ut ordinaria ſua utatur intra brevem terminum aſſignarum: *Con apercibimiento, que ſi dentro del no uſare della, ſe bolveran los autos al notario eccleſiaſtico*, & aliquando ſolum dicitur, *con apercibimiento* tantum, alio non expreſſo. Sed licèt non exprimatur, tacitè ſubintelligitur, ut ſcilicet, tranſacto termino ſibi aſſignato, non utatur (dicta ordinaria ad petitionem partis indubitantes reddi jubentur acta eccleſiaſtica Notario abſque eorum inſpectione, cognitione violentiæ, nec determinatione ut judex eccleſiaſticus in cauſa procedat, quod juſtiſſimum eſt; ex eo namque conſulitur clerici expeditioni cognitionis per viam vio-
148 lentiæ, juxta noſtram l. Regiam: *el qual trahido ſin dilacion lo vean*, cujus intentioni hoc modo rectè ſatisfit; tum etiam commodè malitioſis querimoniis obviatur, ne tam ſalubri recurſu Regio abutantur, néque remedium ad præſidium innocentium inventum, ſit vinculum iniquitatis: textus eſt *in cap. ſuggeſtum*, & ibi Philip. Franc. *notab.* 2. & cæteri Doctores *de appellatio.* Scaccia *eodem tractatu de appel. q.* 3. *ſub n.* 1. & hoc jure utimur.

149 Sed ſucceſſivè quæro, data proviſione ordinaria, qua judex eccleſiaſticus rogatur, ut per terminum 60. dierum abſolvat excommunicatum appellantem, interim dum proceſſus trahitur & inſpicitur in Senatu ſuper articulo violentiæ, & extrajudicialis defenſionis, & protectionis de qua praxi etiam teſtatur Covar. *in pract. quæſt. c.* 35. *ſub n.* 3. *in princ. verſ. & rogatur judex*, Gutier. *de jur. confir.* 1. *p. cap.* 2. *n.* 26. Lalinas 1. *p. method. cap.* 7. §. 29. ſubdens, hæc non eſſe contra libertatem Eccleſiæ Cæned. *in canon. q.* 45. *n.* 20. Bobadill. *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *num.* 63. Navarr. *in cap. cùm contingat*, *rem.* 1. *in princ. verſ. pro hoc remedio*, &c. an judice hujuſmodi abſolutionem recuſante, aut etiam differente, aut negante ſuſpendatur in Senatu actorum 150 inſpectio, & violentiæ cognitio, donec abſolutionem concedat: inſuper an ad id cogi poſſit judex eccleſiaſticus? Et videtur quòd ſic. Primò quoniam excommunicatus nec in judicio, nec extra judicium eſt communicandus, & participans cum excommunicato declarato incurrit excommunicationem, & ideo in judicio non auditur maxime agendo, prout hîc, quia ipſe proponit querelam ac ideo actoris vices ſuſtinere videtur: ergo interim hoc ſtante impedimento, violentiæ cognitio erit ſuſpendenda.

Secundo, & ulteriùs comprobatur, quia licèt appel- 151
latio judicialis ſit defenſio, & per conſequens etiam ſit excommunicato interponere, uti reo neceſſario, licitum, ut probat Sigiſm. Scaccia *tractatu cauſar. civil. & crimin. lib.* 1. *c.* 2. *à n.* 179. *&c.* 9. *num.* 1024. *& in tractatu de appellatio. q.* 5. *n.* 6. tamen in appellatione 152
extrajudiciali non procedit, quia ea uti, excommunicato prohibetur, probant Abb. *in c. bonæ memoriæ* 51. *n.* 10. *differen.* 8. Philip. Fran. *n.* 25. *verſ. undecimò licèt*, Card. Alex. *ſub num.* 54. *differen.* 2. Decius *num.* 29. *differen.* 8. *de appellat.* Rebuff. *in tractatu de appel. in præfatio. n.* 61. *tom.* 3. *fol.* 480. Gregor. Tholoſ. *in tractatu de appell. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 3. *differen.* 11. *fol.* 91. & Scaccia *locis proximè citatis*. Ergo à for- 153
tiori dicendum eſt in noſtro caſu, ubi datur recurſus ad Regem, quem eſſe remedium extrajudiciale, nemo dubitabit, & nos probavimus *ſuprà*, *cap. prælud.* 5. *per totum*, ideo excommunicatus; nec eo uti poterit, nec proceſſus inſpectio facienda eſt, interim dum non abſolvitur ab excommunicatione.

Tertiò deinde & fortiter repugnat, nam is judex 154
eccleſiaſticus, licèt exhortetur ad abſolutionem per viam Rogitus, ſcilicet; *Rogamos, y encargamos*, & non per viam præcepti; ſit concepta proviſio Regia, nihilominus ad relaxationem excommunicationis adſtringi videtur; quia Rogitus Principis, & Superioris inducit mandatum, & præciſam neceſſitatem, Salicet. *in l. ſi vero*, *C. adulter.* Abb. *in c. fin. de for. compet.* facit gloſſ. *in clem. paſtoral. verb. de more*, *de re judicata*, gl. *in verb. pignora*, *in l. unica*, *C. ſi rector provinciæ*, gl. *verb. quemadmodum*, *in l.* 1. *ff. quod quiſque jur.* ſingularis ſecundum B. *in tractatu de tyrannid. n.* 23. Innocent. *petitio de jurejur.* Andr. de Iſer. *in cap. ſi quis miles*, *de feud. ſine culp. non amit.* Iſſii. *in* §. *quadrupli. n.* 58. *Inſtit. de actio.* Alex. *conſ.* 124. *vol.* 1. *n.* 4. Barb. *conſ.* 60. *colum.* 6. *verſ. ſic capio nunc*, *vol.* 1. Avil. *in cap. præto. verbo mandamientos. n.* 7. Tiraq. *de pœn. temperan. cap.* 35. *n.* 1. *cum ſeqq.* ſimils gloſſ. *in l.* 1. §. *q. quæ onerandæ. verb. metu. fol. ff. quarum rerum actio non detur*, *& ibi aditio. & in clem.* 1. *verbo exhortamur*, *de teſtibus*, facit text. *in c. beatus. 7. quæſt.* 1. *c. Rogo* 11. *q.* 3. Azeved. *in l.* 2. *tit.* 1. *l.* 4. *novæ recopil. in fin.* Rebuff. *in concordat in rub. de collation.* §. *volumus*, *in princip. pag.* 413. Bartholom. Hum. *in l.* 49. *tit.* 6. *pag.* 1. *gl.* 3. *num* 7. *in princ.* Afflict *deciſ.* 69. *n.* 5. Bobadil. *in politic. lib.* 2. *cap.* 28. *n.* 63. Menoch. *de arbitra. caſ.* 344. *n.* 13. Cæned. *in q. canon. q.* 45. *n.* 20. quoniam ſcilicet Bobadil. & Cæned. item & Henr. in Summa poſt alios *lib.* 14. *cap.* 12. *n.* 6. *litera. C.* tenent in hac proviſione, qua rogatur abſolvi, ergo ſequitur quod cùm teneatur præciſè judex adimplere Rogitum, debeat etiam expectari, ac ſuſpendi articulus violentiæ.

Contrariam tamen ſententiam in utroque eſſe ver- 155
iorem exiſtimo de jure & ſtylo & in primis ſupponendum eſt, quòd licet excommunicatio lata poſt legitimam appellationem à judice eccleſiaſtico interjecta, ſit nulla ipſo jure, textus eſt *in c. ad præſentiam*, & ibi Philip. Franc. *de appellat. & in c. ſæpe*, *in gloſſ. verb. rat. n.* 3.

& in

156 *& in 2. pervenit, in 3. nota. eodem tit.* Angel. *conf.* 113. Lap. *allegatio.* 1. *n.* 2. Philip. Franc. *inc. folet, de sentent. excom. l.* 6. Rot. *decis.* 10. *de appellat. in novis*, Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *amplia.* 8. *n.* 3. de quo nos latius *alibi suo loco* tradavimus.

157 Tamen ubi appellatio legitima non est, nec utrumque effectum habens, cùm tunc judici permittatur à jure sententiam suam exsequi, poterit licitè contumacem condemnatum pro ejus executione excommunicare, forma Tridentini servata, *c.* 1. *& 2. de adulteriis, c. ex literis, cap. sicut, & cap. requisivit, de sponsal. cap de illis c. ex literis*, & Felin. *in c.* 1. *n.* 12. *de pace*, alios citat Rota novissi. 25. per totum *in recollect. per Prosp. Farin. fol.* 10. Thom. Sanch. *de matr. lib.* 1. *disp.* 29. Joan. Garci. *de matrim.* 1. *p. c.* 15. *à princ.* Franc. Cardin. Manti. *tractatu de contract. tom.* 1. *l.* 3. *tit.* 18. Lancelot. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *lim.* 50. *n.* 118. *&* 119. Nicol. Garcias *de benef.* 1. *p. c.* 5. *n* 586. Cæsar. Contar. *in l. uni. limi.* 16. *in fin. & n.* 20. *C. si de momen. poss.* Gallest. *ad formam Cameræ oblig. in* 2. *p.* 3. *princ. in can. reliqua, de processu*, 43. *junctis iis quæ scribit n.* 38. *& seqq. fol.* 363. Marchesia. *de commis.* 1. *p. c.* 13. *n.* 1. Cardin. Tusc. *practi. conclus. litera A, conc.* 40. 10. *n.* 9. qui loquuntur in primo Casu Consilii Trid. *sess.* 23. *de reformat. c.* 1. *ante fin. & sess.* 25. *de reformat. c.* 3. *per totum*, Marta *de jurisd.* 3. *p. c.* 4. *à n.* 15. *& seqq.*

158 Quo supposito censeo dictam ordinariam consultò uti verbi Rogitus, quoniam cùm vis & potestas hujus defensionis naturalis consistat in violentia notoria, & evidenti quæ aliter non apparet, quam per inspectionem actorum (ut hactenus diximus) ideo non potest Senatus, interim dum processus non inspicitur *y si por el les constare que la apelacion esta legitimamente*, &c. juxta nostram legem Regiam 36. adstringere judicem Ecclesiasticum, ut ab excommunicatione (quæ violenta non constat) desistat, quia tunc foret excedere modum legitimæ defensionis, & limites inculpatæ tutelæ.

159 Et clariùs hoc idem ex eo colligitur, qui etiam eadem ordinaria, quia jubetur judici, ut deferat si justam appellationem repererit, illum tamen ad id non adstringit sed ejus meræ facultati relinquit, nec in illum denegantem delationem emittitur secunda jussio (quæ *sobre carta* dicitur) ex eo, quia cùm non constat de violentia, non potest illi præcipi, sed exhortari, & monere (ut latiùs ad princ. diximus post alios Doctores) ergo minùs in absolutione excommunicationis
160 juxta Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de reformat. n.* 3. ibi: Prohibere judici ecclesiastico, ne quem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem revocet, *&c.* quod procedere diximus; quando non servatur modus legitimæ defensionis.

161 Deinde quoniam tunc non servari modum legitimæ defensionis, & excedit limites inculpatæ tutelæ; diximus *suprà, ad princ. hujus cap.* quando id fit sine quo poterat vis tolli, & periculum evitari: gl. celebris *in cap. significasti, de homic.* Bart. *in l.* 1. *C. unde vi*, Abb. *in cap. olim* 15. *de restit. spolia. l. sciendum*, §. *qui cùm aliter, ff. ad l. Aquil.* Bal. Cyn. & communiter omnes Doctores *in l.* 1. *Cod. unde vi*, Bart. *in l. furem, in fin. ff. de sicariis*, communiter per Doctores *in leg. ut vim, ff. de just. & jur. & in l.* 1. §. *vim, ff. de vi, & vi arma.* Angel. *in tract. de mal. in gl. verbo defendendo.*, plenè prosequitur Farin. *in cons. cr.* 35. *n.* 31. *cum seqq.* & latiùs probavimus *suprà, à princ. hujus cap.* quæ omnia hic applica.

162 Sed hæc excommunicati absolutio, de qua judex ecclesiasticus rogatur, nec est necessaria ad tollendam violentiam, nec in aliquo potest esse impedimento antecedenter, nec consequenter, quominus cognitio, & inspectio processus per Senatores fiat, ergo illam concedere judex adstringendus non est, quia foret excedere limites defensionis.

Quòd non sit necessaria, nec impedimentum, probatur quoniam (ut sæpe diximus, præcipuè *c.* 1. *prael.* 5. *&* 1.) hic recursus Regius est naturalis, & nuda defensio, sed excommunicatus defendendo, etiam in judicio admittendus est, nec illum communicans necessitate negotii ligatur, *c. exceptionem, de exceptio.* quod & ideo ad appellationem judicialem, quatenus est species defensionis, admittitur excommunicatus, ut probant Scaccia, Abbas, Philip. Franc. Gregor. Tholo. Dec. Rebuff. & Cardin. Alexand. *suprà* citati *in* 3. *arg. contrariæ partis* (quidquid sit in extrajudiciali, ut statim) & in nostris terminis, ut excommunicatus possit uti recursu Regis pro nuda defensione violentiæ sibi illatæ, probat Rot. in una Salmanti. anno 1595. quam citat Farin. 68. *n.* 13. *&* 14. *in decis. ca sir. criminal.* quam adduximus ad litteram *suprà*, *c.* 1. responsionem tertii argumenti; quæ in fin. ita ait: Præterea excommunicatus auditur pro defensione suæ possessionis, *c. intelleximus, de judic.* Menoch. *de retinen. rem.* 3. *n.* 811. *cum seq.* ergo cum non sit necessaria absolutio ad hujusmodi defensionem, & Regium auxilium impertiendum, nec suspendenda est actorum inspectio, & violentiæ cognitio, nec judex ecclesiasticus ad illam præstandam recusans cogendus est. 163

Nec huic obstat, quod *suprà* diximus in secundo argumento contrariæ partis, scilicet; appellatione extrajudiciali uti non posse excommunicatum, quia facilis patet, & elegans responsio rationis imparitate, quæ inter illam, & nostrum Regium recursum viget. Etenim iste summus est gradus naturalis defensionis; illa autem & sic appellatio extrajudicialis nihil habet defensionis, sed vim habet conventionis, ut ex Abb. & Gail. probat Scacia *tractatu de appel. d. quæst.* 5. *sub d. n.* 6. *vers. confirmatur, quæst.* 2. *art.* 3. *n.* 46. *differ.* 11. *& quæst.* 7. *nu.* 52. *& quæst.* 5. *ampliat.* 12. *n.* 43. *&* 44. & cùm excommunicatus non possit convenire & agere, ergo nec ita appellare extrajudicialiter, ut argumentatur Scac. *d. n.* 6. & maximè quoniam tota hæc doctrina procedit, quando appellatur extrajudicialiter à parte; quia tunc vim habet conventionis & citationis, quia dicitur provocatio; secus autem quando appellatur à judice extrajudicialiter, quia tunc permittitur excommunicato, tanquam defensio, ita latè Scaccia *in d. q.* 5. *n.* 7. *& q.* 2. *n.* 46. *& aliis locis citatis*; ubi alios plures citat, quibus directè & legitimè satisfactum est 1. & 2. argumento contrariæ partis. 164 165 166 167 168

Nec obstat tertium, & ultimum, quo dicebamus, Rogitum Principis inducere præceptum, & mandatum; quia respondetur, verum esse, & procedere in iis casibus, in quibus superior potest præcipere, & mandare non verò in alteris: ita distinguendum esse in hoc articulo, eleganter docet Castell. à Bobadill. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 56. *ad fin.* sed in isto casu particulari (quando scilicet rogatur judex ecclesiasticus, absolvere ante actorum inspectionem; & anteaquam de violentia per evidentiam, atque notoriè appareat cessat potestas Principis, quæ ad solos limites necessariæ & legitimæ defensionis limitata est quia tunc non contineret sub meris limitibus defensionis, sed aliud facere, quàm quod ad protectionem, & propulsandam vim, fuisset necessarium (ut probatum est) ergo verbum, *rogo*, in dicta provisione ordinaria suam propriam literalem retinet significationem, cùm aliam non patiatur natura negotii, & subjecta materia, ac Bulla in cœna domini *cap.* 14. ibi, (sub prætextu violentiæ prohibendæ) de quo nos *suprà, à princip. hujus capitis*, & ideo ad Cæned. Henri. & Bobadill. *in fin.* 3. *arg.* citatos respondetur, ut procedant, & loquantur in provisione, quæ post inspectionem actorum inserto decreto, quo vim fieri, declaratur, excommunicationum absolutionem rogatur judex, quia tunc cùm cessent prædicta inconvenientia, & princeps ex debito officii teneatur, 169 170 171 172

obviare, reſiſtere, & præcipere judici Eccleſiaſtico, ut omnino deſiſtat à violentia, Rogitus tunc præceptum inducit, *inferiùs* apparebit.

173 Fateor tamen, quòd judex Eccleſiaſticus urbanitate adſtrictus, & ut debitus honor tanti Principis regalibus ſupremis tribunalibus deferatur, tenetur Regio Rogitu moveri, & propria liberalitate uti ad abſolutionem præſtandam, non ſecùs ac ſi privatim per literas miſſivas (prout revera ſunt hæ proviſiones *de ruego*) id ei fuiſſet poſtulatum, à quo urbanitas nec liberat, nec excuſat, quoniam ad illum rogandum expeditur.

174 Quare vulgaris praxis, & ſtylus in hoc caſu obtinuit, ut denegata abſolutione, & ſuſpenſione interdictorum ad reincidentiam, de quo judex rogabatur, ſi fortè periculum eſt in mora, ſecunda ſolet proviſio (vulgò dicta *ſobre carta de ruego*) ad eundem effectum, per viam rogitus poſtulanti concedi, non tamen ſub aliqua commination e, nec etiam expenſarum, quia non quidquid judicis poteſtati relinqui-
175 tur, id ſubmittitur juris neceſſitati, *l. non quidquid, ff. de judic.* & quia liberalitas nullo jure cogitur, *l.*
176 *donatio, ff. de reg. jur. arg. leg. rem legat. ff. de adimen. legat. & leg. in re mandata, C. mandati.* & ideo pœnarum inſertio foret contra ſubſtantiam & naturam actus, & ejus primo mobili, & fundamento repugnaret, quod merito vitari debet, *argum. l. cum precario*, quæ ibi notant gloſſ. & Doctores, *ff. de precar.* & hoc modo per viam Rogitus moti fuêre Senatores, reſcribere Eccleſiaſtico, præcipuè propter ſemetipſos, cùm poſſent forſan facilè exce-
177 dere permiſſos, & neceſſarios communicationis cum excommunicato terminos, & juridicos limites, attendentes etiam tutius, & ſecurius eſſe, eundem etiam defendentes, vitari, ne in tribunali degat ſic interdictus & excommunicatus, forſan cum aliorum circumſtantium ſcrupulo, & ſcandalo, quibus quidem rationibus moveri omnino debet judex Eccleſiaſticus, ad hujuſmodi abſolutionem ſibi rogatam, non negandam ſaltim (ut dixi) ex urbanitate. De qua etiam praxi teſtatur ille Practi. Monteroſſe. *n.* 5. *tractatu de Chancell. cap.* 2. *de la ſecunda manera en que ſe trahen*, &c. §. *ſi notificanda eſta proviſion, ad med. fol.* 93. attamen ſi periculum non eſt in mora, præ-
178 ſertim ſi jam proceſſus Eccleſiaſticus ad Curiam pervenerit, ſolet aliquando ſimulari, ita ut viciſſim, ſecunda proviſio negetur, viciſſim autem pro temporum, perſonarum ac negotiorum qualitate conceditur, & ut plurimum ſimulata negatione abſolutionis proceditur ad inſpectionem proceſſus, & ſecundùm quæ ex eo colligitur, diſcernitur articulus violentiæ, quam praxim pariter teſtatur ipſe Monter. *loco citato.*

179 Alia etiam proviſio (*de ruego* vulgò dicta) concedi ſolet poſtulanti excommunicato, quæ principaliter tendit ad abſolutionem rogandam, interim dum proceſſus inſpicitur, & articulo violentiæ extrajudicialis cognitio adhibetur, ac denique terminatur, facta acceſſoriè & obiter principalis articuli relatione, demonſtrationis gratiâ duntaxat, quod tunc etiam accidit, quando, ſcilicet, tempus, pro quo ad reincidentiam ſemel virtute ordinariæ abſolutus fuerat, lapſum fuiſſet ante actorum inſpectionem & articuli terminationem, ex eo præcipuè, quia terminatio dilata eſt, vel quia hæc dilatio contingit culpâ negligentis notarii non mittentis acta originalia aut etiam judicis Eccleſiaſtici, vel ob concurſum negotiorum litigantium in Senatu, aut negotii difficultatem, & ejus difficilem reſolutionem maturè conſiderandam, & ſic alia juſta de cauſa, nova hæc proviſio conceditur, & ſecundùm proximè ſuperiorem diſtinctionem etiam ſolet dari, vel etiam negari ſecunda proviſio ejuſdem, nempe; *ſobre carta*, & ex eiſdem cauſis, & qualitatibus, cum eadem ſit in effectu.

Quibus ſi celeriter, omnique dempta, & ſublata 180
dilatione, expeditis, inſpicitur proceſſus à Senatoribus: *Y ſi por el les conſtare, que la appelacion eſta legitimamente interpueſta, alçando la fuerça, provean, que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir ſu juſticia ante quien y como devan*, quæ ſunt verba noſtræ legis Regiæ. 36. quæ quidem verba magna includit utiliſſima ex quibus quidem plura deducenda ſunt notabilia in praxi.

Et primùm ut ex eiſdem colligitur, Regii Conſilia- 181
rii in hac violentiæ extrajudiciali cognitione non ſe intromittunt in cauſa, & negotio principali, nec circa juſtitiam, aut injuſtitiam ſententiæ, à qua eſt appellatum, ad hoc, ut ab ipſis ſententia confirmetur, vel revocetur, nec de juſtitia, aut injuſtitia appellationis deferendæ ad ſummum Pontificem; ſed duntaxat de natura, qualitate appellationis, notoriè apparentibus ex actorum inſpectione, an utrumque habeat effectum ſuſpendendi, ſcilicet ſententiæ exequutionem; & devolvendi ad ſuperiorem, vel unum tantùm effectum devolutivum, ſcilicet, ita ut judex Eccleſiaſticus licite ad exequutionem queat procedere ad hoc ut unde detegatur violentia, an judex illam commiſerit, non deferendo & exequendo, utque eadem vis tollatur, quæ adversùs ſacros Canones, & authoritatem Sedis Apoſtolicæ infertur appellanti, Martin. Navarr. *in cap. cum contingat. rem.* 1. *verſic.* 7. Covar. *practic. quæſt. cap.* 35. *ſub num.* 3. *circa prin. & verſiculo nec Regii Conſiliarii*, Gaſpar. Rodriguez *de annu. reddit. libro* 1. *cap.* 17. *n.* 74. Olivan. *tractatu de jur. fiſc. cap.* 11. *à n.* 5. *uſque ad* 54. Seſe *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *ſub num.* 70. & ulteriùs *in Epiſtol. ad regem, n.* 72. *&* 73. *n.* 54. *&* 65. & idem Olivan. *d. tractatu de jur. fiſc. cap.* 30. *n.* 80. *& cap.* 8. *n.* 30. Bartholom. Hum. *in lib.* 13. *tit.* 13. *p.* 2. *in gloſ.* 4. *in verb. ninfuerça*, Michael. Axia *de exhibend. auxil. fund.* 26. Cæned. *in q. can.* 45. *n.* 8. imò hoc idem probat Doctorum caterva de hujus cognitionis juſtificatione tractantium, quorum nomenclaturam adjunximus *ſupr. c.* 1. *num.* 16.

Hujus enim articuli cognitio, an appellationi ſit de- 182
ferendum, vel non deferendum reſpectu judicis à quo, nihil juris habet, ſed eſt quid facti, ſeparatum à cauſa principali. Iſtud eſt pulchrum dictum Philip. Fran. in *capit. conſtitutus* 45. *ſub num.* 9. *de appellatio.* quem referens ſequitur Sigiſmundus Scaccia *tractat. de appellatio. quæſt.* 11. *articulo* 1. *ſub num.* 4. *verſicul. infero ex hac ſecunda*, quòd cùm hæc admiſſibilitas appellationis reſpectu judicis à quo ſit quid facti & ſeparatum à 183
cauſa principali appellationis, licite fieri poteſt per judicem à quo, etiam carente juriſdictione ſuſpenſa tacite jure operante, à quo ſtatim inhibetur, etiamſi non deferat: ex *l.* 1. *ff nihil novari appellatione pendente*, cujus articuli cognitio, & decretum non facit jus inter partes, nec perpetuum præjudicium, quominus 184
judex ſuperior de appellatione cogniturus, quid ſibi de jure videatur, decernere queat, ut late probant Philip. Franch. & Scac. *locis citatis*, & vide quæ nos latiùs *cap.* 1. *prælud.* 5. *à princ. & præcipuè fundam.* 3. *à num.* 211. ubi etiam quod judex à quo, quoad ſui inſtructionem, & animi deliberationem adhibet cognitionem circa naturam appellationis, effectum ut ipſe deferat.

Secundò notandum eſt, quod circa hanc admiſſibi- 185
litatem appellationis, quod eſt quid facti (ut dixi) multominus ſe intromittunt Regii Conſiliarii, quàm judex à quo carente juriſdictione quia iſte ad ſui inſtructionem cognoſcit, aut ipſemet ſit delatus, vel non delaturus, illi autem ad hunc effectum non cognoſcunt, quia ipſi non decernunt deferendo appellationi, vel delationem denegando; ſed duntaxat, an judex à quo debeat, vel non debeat deferre, & ſic an vim intulerit denegando delationem, exequendo appellatione pendente

pendente ad Summum Pontificem, quod quidem (ut vides) adhuc est multùm distinctum & separatum, tam à causa principali, quàm ab illa facti cognitione permissa judici à quo carenti jurisdictione juris ministerio, cujus longè minus erit, ac ideo per Senatum sibi ipsi remittitur causa ad deferendum ex nostra l. Regia ibi: *Provean que el tal juez la otorgue*, &c. de quorum verborum mirabili intellectu, & interpretatione latiùs agimus *infrà*, *cap.* 3. *per totum.*

186 Tertio notandum est, quòd cùm finis, & intentio hujus caritativæ protectionis, & recursus Regii illud respiciat, ut jura, & decreta canonica serventur, nihilque contra jus violenter fiat, quo detinetur impetus judicis Ecclesiastici, ut libere oppressus appellans queat securus adire superiorem, interimque omnia sint in eo statu, quo erunt tempore appellationis, donec judex superior (cujus jurisdictio & autoritas contempta defenditur, & juvatur) de debito remedio provideat, admittendo vel non admittendo appellationem, infirmando per viam attentati vel confirmando
187 exequutionem appellatione pendente, factam, cujus vera & propria cognitio est ex juribus vulgaribus, ut dicit Cæned. *in quæst. canonic.* 45. *sub num.* 22. *ad fin.* Olivan. *de jur. fisc.* 1. *num.* 54. Sese *de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *sub num.* 70. & omnes Doctores citati *suprà*, *notab.* 1. quoniam ut modò dicebamus admissibilitas, vel non admissibilitas appellationis,
188 delatio concessa, vel denegata per judicem à quo, non facit jus inter partes respectu judicis ad quem, ut post Philipp. Franc. Cæs. Contar. & alios tenet Scaccia *ubi proximè* citatus *notabil.* 1. *n.* 184. Etenim hac in cognitione, & recursu supremi Consiliarii ministri
189 sunt Ecclesiæ, dirigentes judices indiscretos per legitimos juris tramites, ut dicunt Cæned. *ubi proximè*, *n.* 9. Llam. 1. *part. method.* 3. *p. c.* 12. §. 7. *pag.* 839. Sese, & Oliv. modo citati.

190 Sequitur, ut hoc remedium violentiæ, & ejus decretum non sit impedimento, quominus judex superior dum de appellatione cognoscit, queat illud judicare, & terminare, secundùm quod sibi de jure videatur, ita ut si ipse declaret tanquam attentata revocanda gesta ab inferiore post appellationem (non obstante decreto tribunalis Regii vim non fieri cernentis) ni-
191 hilominus reponenda sunt ex supradictis & quia tribunalis decretum non est sententia, quæ faciat instantiam, sed est actus quidam extrajudicialis, extrajudicialiter actum, quod quidem nunquam transit in rem judicatam, sed interim ei statur, donec superior de causa cognoscens, aliud censeat, ita docent Immol. *in cap. fin. & 12. de præsumpt.* ubi Abb. *sub. n.* 15. *post. princ.* optime Lapus *allegatio.* 61. *num.* 4. *versic. & extrajudicialis.* Card. Tuschus *practic. concl. lit E*, *concl.* 5003. *n.* 7. *per notata in dict. cap.* Rebuff. *in tractatu de appellatio. in præfatione num.* 6. *& 70. tom.* 3. *fol.* 468. idem Abb. *in cap.* 1. *n.* 13. *post. princ. de iis quæ fiunt à majori parte Capit.* Cardinal. *consil.* 140. *factum tale est magister*, Felin. *in d. c. fin. sub num.* 33. *ad finem.* Hieronymus Gonzal. *de mens.*
192 *& alter. glos.* 9. *in adnotatio. numero.* 31. & quia in ea cognitione Senatus non se intromittit circa justitiam aut injustitiam appellationis & negotii principalis quia ipsa reservata & illibata semper remanet superiori, prout probant nostræ legis verba, ibi, *provean que el tal juez la otorgue*, *porque las partes puedan seguir su justicia ante quien*, *y como devan*, quæ hoc modo interpretanda sunt, & intelligenda, quorum verus sensus est iste.

193 Illo tamen addito, quòd si judex superior injuste revocaverit hanc inferioris exequutionem (sive circa illam per viam violentiæ aditus fuisset Senatus, sive non, sed illum fecerit ex proprio motu) licite poterit gravatus appellare, & ejus vigore ad illum Senatum recurrere per hanc viam violentiæ sub cujus districtu degerit superior, quo declarabitur secundùm naturam, & qualitatem appellationis, an justa, ve injusta fuerit ab illo gravamine interposita, & hoc jure utimur.

Ex iis igitur (quæ verissima sunt, usu recepta, & 194
in dies practicata) cavendus est vel potiùs cautè legendus, Cevall. (quem post hæc vidi) *in tractatu de cognition. per viam violentiæ*, 2. *p. quæst.* 74. *n.* 74. *& sequentibus*, dum sub obscuris tamen verbis, videtur contrarium allucinari, & sentire, quia imo casus per eum relatus multum conformis est nostræ doctrinæ opinioni, & praxi, de qua dubium nullum esse potest, quia omnibus juris, & Regii recursus 195
naturæ & principiis consona est; quia postquam superior est aditus de causa cogniturus & ejus justitia principali, non est in consideratione decretum tribunalis eo respectu, ut possit definere de viribus gra- 196
vaminis, & attentati cognoscere, quia dum finis habetur, non curatur de medio, *l. mulier. ff. ad Trebell.* Sese *decis.* 125. *num.* 7. *tom.* 2. quia tunc novus est articulus, nova persona, novum gravamen & novum factum; quare (ut dixi) nova appellatione opus est, si fortè ipse superior injustè revocavit, ut attentatum, gesta ab inferiori, & ita de novo potest etiam pars gravata appellare, ut dictum est.

Quod clarè & pulchre insinuat Cæned. *in canonic.* 198
quæst. 45. *num.* 48. ubi dicit, quòd cùm hic recursus sit invitus, ut judex conquiescat, donec superior, ad quem appellatum est, aliud judicet, cognoscens de justitia causæ principalis: quo cognito, si iterum illam remittat judici à quo, tollitur effectus decreti Regalis quo illi jussum fuerat deferre, & reponere, quæ doctrina elegans est, per consequens multò magis intelligenda est in judice superiore, cum quo decretum Regium non loquitur.

Decretum Formulæ.

NOTA 199

IN hac igitur extrajudiciali cognitione per viam violentiæ ubi scilicet, adesse asseritur ob denegatam dilationem appellationis, & ejus exequutionem, tunc post actionum inspectionem, multifariam solent Senatores Regii decernere. Etenim licet judex Ecclesiasticus (de cujus violentia conqueritur in Senatu ob denegatam delationem appellationis ab eo interpositæ) sit ordinarius, sive delegatus, sive exequutor, sive conservator, quintuplex reperitur genus decretorum duntaxat. Et primum genus est, quando inspecto pro- 200
cessu *Y por el les constare que la apelacion esta legitimamente interpuesta, alçando la fuerça provean, que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan seguir su justicia ante quien, y como devan, y reponganlo que despues della uviere hecho;* quam formam dat nostra l. Regia 36. cujus dicta verba sunt, ex quibus colligitur, quod si natura appellationis, & qualitas bene perspecta, non alterata, nec variata per modum & formam procedendi, aut proponendi dictet & postulet utrumque etiam suspensivum, & devolutivum effectum, ita ut suspendat effectum sententiæ sive diffinitivæ, sive interloquutoriæ (casibus, quibus legitime appellatur quoad utrumque effectum, de quibus diximus *infrà*, 2. *part. cap.* 1. *& ferè per totam. C.* 2. *part.* 3. *&* 4.) sive judicialis, sive extrajudicialis de quibus omnibus *suis locis* diximus) quominus judex Ecclesiasticus illam queat exequi de jure; meritò vim fieri in Senatu declaratur hoc modo: *Dixeron, que el juez Ecclesiastico* 201
en no otorgar la apelacion al dicho N. haze fuerça, la qual alçando y quitando, mandaron del provision, para que el dicho juez otorgue la dicha apelacion, para que el dicho N. la pueda seguir ante quien debe, reponga todo lo por el hecho y executado despues de la legitima apelacion, y en el tiempo que se puede interponer, &c.

Ex qua decreti conceptione evidenter colligitur, 202
Senatores Regios, non pronuntiare principaliter in causa, sed causative, & per modum causæ, elegantet considerat Navarr. *in d. repetit. cap. cum contingat, vers.*

tertio loco non obſtat. part. 194. *de reſcript. tom.* 1. Cœned. *in pract. quæſt. canonic.* 45. *n.* 15. eoque decreto ſimul jubetur judici, ut tollat cenſuras, & excommunicatos abſolvat pro illa cauſa ligatos.

203 Secundum genus decretorum dari ſolet, quando appellatio non ritè, aut rectè ſeu intra legitimum juris terminum, ac aliquo juris defectu, non ſervatis debitis ſolemnitatibus, eſt adjecta, vel quando ſui natura, & qualitas aliàs poſtulat ſuſpenſivum effectum dumtaxat, quia à jure privilegiata eſt. Quia ſi ejus privilegium ex progreſſu litis, ac modo proponendæ actionis fuerit alteratum, variatum, & amiſſum, quia tunc cùm licitam faciat, & permiſſivam exequutionem, vim non fieri declarandum eſt, juxta noſtram leg. Regiam 36. ibi: *Y ſi por el dicho proceſſo pareſciere la dicha apelacion no ſer juſta, y legitimamente interpueſta, remitan luego el tal proceſſo al juez Eccleſiaſtico non condemnacion de coſtas ſi les pareſciere, para que el proceda y haga juſticia*, &c. in hunc modum:

204 *Dixeron que el dicho juez no haze fuerça en no otorgar la apelacion en eſta cauſa, interpueſta por la parte de N. y remiten la cauſa, y proceſſo, para que proceda en ella, y haga juſticia:* aliquando in hoc genere decretorum negativo fit expenſarum condemnatio ſecundùm *d. l. & inferiùs* dicenda.

205 Tertium genus decretorum hac cognitione per viam violentiæ, in non deferendo appellationi ſolet dari, quod conditionale eſt, aut etiam mixtum dici poteſt, participans ex duobus prædictis; quia in eo decernitur (conditionaliter tamen,) judicem vim non feciſſe aut vim feciſſe ob denegatam appellationi delationem, 206 quod in hunc modum concipitur: *Dixeron, que el dicho juez Eccleſiaſtico oyendo de nuevo, ò dando termino à la parte, ò reciviendo el negocio aprueba, ò admitiendole la excepcion, que oppone*, &c. (quæ omnia loco exempli ponuntur) *y reponiendo todo lo hecho deſpues de la apelacion, no haze fuerça, y ſe le remite el proceſſo, y no lo haziendo, la haze, y otorgue la apelacion, y reponga lo* 207 *hecho*, &c. de cujus decreti natura, quia latè & accuratè (prout ejus natura requirit) *infra, hac* 1. *part. cap.* 5. hìc omitto ad illud remittens.

208 Non enim dicitur in hoc decreto, vim facere, non adimplere id, quod ſibi pro conditione impoſitum eſt, ſed caſu, quod illud non faciat, vim facit, non deferendo appellationi à ſe interpoſitæ, pro quo duo notare debes quæ omnimodo neceſſaria ſunt ut præcisè concurrant, ut huic decreti conditionalis generi locus ſit de jure. Primum ut id, quod judici pro conditione ap- 209 poſitum eſt, ſit ejus naturæ, & qualitatis, quod ipſemet judex ceſſante decreto, licitè de per ſe potuiſſet facere, ut accidit in iis gravaminibus, & interloquutionibus, quæ judici licitum eſt reponere, & revocare: juſta *cap. cum ceſſante, de appella. l. quod juſſu, ff. de re judi.*

201 Secundum eſt, ut ſi appellatio cui dilationem negaverat, interpoſita ab eodem gravamine, fuerit de jure licita, & permiſſa quoad utrumque effectum, & ſuſpenſivum & devolutivum, & per conſequens ex actorum inſpectione evidenter appareat, vim feciſſe judicem, illi non deferendo, & ita judices ſupremi juſtiſſima de cauſa moti Eccleſiaſtico dans modum ſuaviſſimum; quo ille ſua utens juris facultate poſſit deſiſtere à violentia, & juriſdictionem cauſæque cognitionem reaſſumere, prout ipſe (ut dixi) licite poterat facere etiam à principio, ceſſante decreto Regio, eoque modo partium ſumptibus, laboribus & delationibus conſulitur, ſi judex (cujus arbitrio, electioni, & poteſtati hoc relinquitur) priori decreti parti acquieſcens, conditionem adimpleat, & tunc ceſſat violentia, cùm ceſſet appellatio ceſſante gravamine, cauſa coram eodem proſequitur prout nos latiſſimè, & utiliter de hoc diximus *infra* 1. *p. d. cap.* 5. *à princ.*

211 Quartum genus decretorum in hac ſpecie violentiæ illud eſt, quando ſcilicet nihil decernitur ſuper articulo principali violentiæ, ſuper quo additus fuit Senatus ſed duntaxat decernitur, proceſſum non venire per ordinem (hoc eſt legitima via juxta ordinem, & inſtructionem, & hoc tunc locum habet quando deficit in proceſſu appellatio. Etenim, cùm in hac materia vis nulla eſſe poteſt, ubi deficit appellatio, quia ſuper ejus denegatam delationem & ejus virtute ſuſpenſæ ſententiæ exequutionem, fundatur, & conſiſtit violentia, & recurſus (ut *ſuperiùs* diximus) 212 ideo deficiente primo mobili, & fundamento neceſſario, nulla vis adeſt, nec ex eorum inſpectione detegitur, ac propterea nihil decernit Senatus ſuper ea, ſed hoc modo *Dixeron que el dicho proceſſo non viene por la orden, y ſe buelva al notario de la cauſa.*

Quintum, & ultimum genus decretorum duobus 213 modis ſolet incipi aliquando dicendo *Dixeron, que el dicho proceſſo no vienne en eſtado* quod tunc accidit quando proceſſus inſpicitur, & reperitur proviſionem ordinariam non fuiſſe judici aut parti intimatam. Secundo modo iſtud decretum concipitur, quando ſcilicet eſt appellatum conditionaliter, & à gravamine nondum per judicem illato, ut putà ſi non me admiſeris ad probandum, vel ſi non mihi terminum conceſſeris, & aliis in caſibus, quos latè congeſſimus *infrà*, 2. *part. c.* 2. *per totum*, quibus non expectat appellans judicis declarationem, aut determinationem petiri, vel aliquibus ſimilibus aliis caſibus, & tunc ita decernitur: 214 *Dixeron, que por agora no haze fuerça, y ſe buelvan los autos al notario, para que el juez haga juſticia*, & promiſcuè etiam hoc caſu decernitur: *Por agora no viene en eſtado*, &c. & iſte verus eſt decretorum ſtylus, & praxis, quam omnes Senatores, & advocati ſupremorum tribunalium experti imo & moderni etiam hoc ſciunt & aliter dicere foret praxim ignorare uſitatum ſtylum confundere, & deſtruere.

Hinc Senatores & advocati communiter conterunt 215 Cevall. qui (poſt hæc ſcripta aſſerit *in epiſtola ad Regem. n.* 80. *ad fin.* in hæc: *Y deſde principio naſce bolverſe à remitir muchos proceſſos al tribunal eccleſiaſtico, decretando que no haze fuerça, ò que no viene el proceſſo en eſtado, que es lo miſmo que dezir, que no ha lugar*, cui quidem vulgaris praxis, juris principio, & Senatorum, & Advocatorum peritia reſiſtit falſum eſſe probantium.

Etenim multum diverſum eſt decretum, quo dicitur 216 abſolutè, vim non fieri, aut *el proceſſo no eſta en eſtado*, quoniam in priori caſu ſuper eodem articulo non poteſt iterum aliquis haberi recurſus ad Senatum Regium; in ſecundo autem ſic, putà intitimata poſtmodum proviſione ordinaria parti, aut judici, aut etiam poſtea quando declaratur non venire per ordinem, eò quia non apparuit appellatio ex actorum inſpectione, quia licet tunc in actis non adfuerit potuit legitimo tempore interponi, & in rei veritate adeſſe; ac propterea quando poſtea appareat, quis dubitat poſſe iterum ejus virtute ad Senatum per viam violentiæ recurrere, prout in dies fit; quod etiam idem poteſt contingere, quando appellatio revera interpoſita non eſt coram eccleſiaſtico, ſed tamen poteſt eſſe gravamen intra terminum ad appellandum, vel à die intimationis ſententiæ; vel ab ejus notitia, intra quem poſtea licet interjecta appellatione, ad Senatum recurrere, quando oppoſitum totum eſt in primo genere decreti, putà, quando declaratur vim non fieri, quia tunc nullum habet recurſum conquerens, nec appellationem, nec ſupplicationem, nec nullitatem, & ut tibi clariùs pateat, cupis videre, quæ inter hæc duo decreta ſit differentia, quanta inter ſententiam diffinitivam abſolutoriam, ſententiam interloquutoriam ab obſervatione judicii, ſeu inſtantiæ, putà, quia ineptus libellus fuit propoſitus, quia prima perpetuum parat præjudicium, ſecunda autem donec rectè denuo proponatur libellus.

Pariter

217 Pariter & iterum ipse Cevall. corripiendus, dum *in quæstione* 897. *sub num.* 142. ausus est in hæc scribere: Et si facta fuit violentia in causa per judicem Ecclesiasticum exequendo sententiam suam, non obstante appellatione (in casibus, in quibus non erat exequenda) tunc revocantur acta exequutionis, & declaratur vim fuisse factam, &c. *Si que otorgue, y reponga y de por ninguno todo lo hecho despues de la dicha apelacion, y en del tiempo que se pudo apelar.* Hæc ille nunquam vidit, nec audivit tam reprobrum stylum; nonne hactenus nos fuimus professi, catervam Doctorum sequuti, ut Senatores non se intromittant in declaratione causæ principalis, justitia aut injustitia sententiæ, aut appellationis; sed duntaxat circa qualitatem, & naturam appellationis, quantum sufficiat ad detegendam vim in denegata delatione, & sententiæ exequutione; cur igitur modò Cevall: asseverat
218 acta annullanda declarare Senatum? ipse autem terminos juris, & decretorum genera confundit, siquidem in decretis laicorum, hoc est, *en los autos de legos*, quando scilicet, judex Ecclesiasticus se intromittit cognoscere de laico reo super re merè profana, quia tunc cùm licitè inhiberi potest à Regio Senatu, qui ab illo in totum tunc amovet causæ illius cognitionem, & remittit judici laico competenti, ac ideo merito decernitur annullanda acta, tanquam, scilicet, facta à judice incompetente, & carente jurisdictione temporali, quia fidem non faciunt, at ubi pro violentia ob non delatam appellationem in causa ad se pertinente, aditur Senatus, illa non militant, sed penitus cessant, ac ideò absurdum foret acta annullanda declarare contra principia, & fundamenta hujusmodi cognitionis extrajudicialis per viam violentiæ, quod & iterum
219 dixisse reperio, *in tract. de cognitione per viam violentiæ, gloss.* 18. *sub num.* 171. *in secundo decreto, &c.* quod pariter delendum est, tanquam omni stylo, & rationi juridicæ repugnans.

220 In eundem errorem lapsus est *in glos.* 12. *sub nu.* 5. ubi verba illa nostræ legis Regiæ 36. ibi: *Alçando la fuerça*, exponit ille, id est, revocando tradita exequutioni, *provean que el tal juez la otorgue, &c.* error enim geminatus indulgentiæ non est dignus, sciant cuncti, nunquam tale genus decreti ita fuit conceptum, ut hactenus superioribus dixi.

221 Sed, aliud ipse Cevall. *d. gloss.* 18. *sub n.* 171. *in sexta formula decretorum*, refert decretum, ex cujus conceptione longè majus ortum est scandalum Senatoribus, & peritis advocatis tribunalium, cujus epitaphium ita dicit. *Auto entre dos juezes Ecclesiasticos, y que una parte declina y otra sentencia y cognosce.* Sequitur, & fact.

Dixeron que el dicho juez Ecclesiastico conservador, ò Apostolico, en recognoscer, en la dicha causa haze fuerça, la qual alçando, y quitando, remitieron el dicho processo y cognoscimiento al dicho vicario, para que haga justicia, y revocaron, y dieron por ninguno todo lo hecho por el dicho juez Ecclesiastico, ò Apostolico, y que alce las censuras, y quite el entre dicho advertit ipse ibidem dicens: *Y si la causa fuere del conservador remittir sela y declararon, que haze fuerça el ordinario.* Hactenus de tam nefando decreto. Si enim ex proposito alicuis dolo, & malitia tumidus voluisset formare aliquod decretum repugnans, ex diametro justificationi hujus Regii recursus, certè aliter non posset concipere, quàm forma relata: illi etenim hujus cuncta cognitionis principia, & elementa re-
222 sistunt, contra quod, & singulas ejus partes, tot possem suscitare fundamenta quin hoc omne volumen caperent: sed breviter directionis gratiâ obiter advertam pauca.

223 Quod enim ex eo decreto reservatur superiori Ecclesiastico, terminaturo articulum, cùm totus principalis ibi per tale decretum est omnino terminatus? Nonne superior Ecclesiasticus poterit aliter definire, & sententiare, quantumcumque jurisdictione prærogativa utatur? ibi enim declaratur, judicem conservatorem non potuisse procedere, & cognoscere ibi: remittitur causa & ejus cognitio ordinario: ibi revocatur, & nullum declaratur omne in ea gestum per conservatorem, enim talem jurisdictionem Ecclesiasticam dedit Principibus sæcularis cipibus sæcularibus; Quis enim Princeps sæcularis Christianus saltem Hispanus, ejusque Consiliarii, tam reprobam intentionem habuêre, ut vellent Ecclesiasti-
224 cam jurisdictionis tam publicè usurpare? Quod Hispaniarum tribunali hactenus est auditum, tale decretum ita fuisse unquam formatum? ex eo enim tota cognitionis extrajudicialis per viam violentiæ, atque defensionis & protectionis naturalis (quæ absque umbra jurisdictionis Principibus supremis duntaxat est omni jure concessa) justificatio subverteretur, cujus primum principium est, & præcipuum fundamentum in hac
225 materia, quo tot impugnationibus satisfit, Principem non se intromittere in justitia, aut injustitia causæ principalis, nec in justitia aut injustitia appellationis, sed in cognitione violentiæ per qualitatem appellationis, an debeat ferre, vel non, quod est merum factum, & hoc extrajudicialiter, & absque jurisdictione, de quo latiùs *suprà, cap.* 1. *prælud.* 5. *& vere ver totum illud, & præsens capitulum.*

226 Igitur pro junioribus advertendum, quod quoties inter duos judices, putà, conservatorem, & ordinarium est differentia supra cognitione alicujus causæ, qui adinvicem se inhibent, & excommunicant, & uterque cognoscit, & in causa conatur procedere, & utriusque jurisdictio declinatur, tunc hujus articuli cognitio impossibile est, ut ad Senatum Regium possit venire, nisi per viam violentiæ, interposita præcisè appellatione, & tunc si uterque appellat ab alterius præcessu, & cognitione uterque potest querelare, & ad Principem recurrere, & tunc ex actorum inspectione quis vim faciat detegitur, quia constat ex eisdem absque jurisdictione & per consequens nulliter procedere, & tunc eundem vim facere non deferendo appellationi ab eo interjectæ, deferat, & reponat, decernitur: alterum autem judicem, putà, ordinarium in denegando delationem appellationi ab eo interpositæ, nullam vim feciisse, processusque sibi remittitur, & sic juxta primum, & secundum genus decretorum simpliciter declaratur in hoc casu.

227 Aliam etiam decreti conceptionem apponit ipse Cevall. *d. n.* 171. quod est 12. in ordine, circa cujus impugnationem plura in medium adduci possent, qui in Summario præmittit: *Auto quando apela de otorgar la apelacion en la via executiva.* Sequitur & facit: *Dixeron, que no uvo lugar de vir como vino,*
228 *y se buelva el processo al notario*, quis enim in hoc casu hoc genus decreti prudens concipere poterit? Siquidem in hoc casu quando appellatur à delatione appellationis in via exequutiva; ut plurimùm, & regulariter violentia adest, quia appellatio legitima est, & illum habet effectum, ut judex, qui contra jus detulit appellationi non suspensivæ poterit per actoris contradictionem, & sic per ejus appellationem revocando delationem, reassumere jurisdictionem & in causa ad suæ sententiæ privilegiatæ exequutionem liberè procedere, alio non existente defectu, & impedimento, prout nos dilucidè, & amplissimè probamus post innumeras Rotæ, & Doctorum authoritates & doctrinas *infra* 3. *p. cap.* 18. *per totum, & etiam cap.* 17.

229 Quare minus rectè percepit Cevallos decretum illud in hoc casu, cùm potiùs regulariter in concipiendum sit ex tertio genere decretorum, puta: *Dixeron, que reasumiendo la jurisdicion y reponiendo lo hecho, no*
230 *hazer fuerça, y se le remite, y ne lo haziendo, la haze, otorgue y reponga, &c.* & ita tenendum est, quia omni juri congruum est, & consonum secundùm quæ nos congessimus *dictis capitibus* 18. & 17. & tandem cave omnino ab illius praxi, & decretis, quoniam viæ

aliquod

aliquod scripsit, quod vitio careat, ut ex eorum inspectione manifestè cognosces.

231 Aliud insuper meminisse juvabit, ut à neutro horum decretorum genere in Senatu admittitur supplicatio, nec appellatio etiam ad Principem, nec alius datur ullo modo recursus, ut probant Avenda. *de exequen. manda. c. 1. n. 32. versiculo & quia provisio, in prima parte*, Nostras Gasp. Rodrig. *de annu. reddit. lib. 1. quæst 17. n. 73.* Practicus Monterros. *n. 5. tract. de Cancellar. tit. Siguese el tercero processo, que es Ecclesiastico*, &c. *ad fin. fol. 93. & sequent. ad fin. fol. 94.* 232 & est expressa l. 35. *tit. 5. lib. 2. recopil.* ubi cautum est: *Que los pleytos Eccleſiasticos, y negocios, que los Alcaldes mayores del Reyno de Galicia mandaren traher ante si por via de fuerça, sobre otorgar, y reponer, ò remitir, que si de lo que en ellos, ò en cada uno dellos, determinaren, se apelare por alguna de las partes para la nueſtra Real audiencia de Valladolid, que Presidente y Oydores de la dicha audiencia no se entremetan à conoscer, ni cognoscan de las tales causas por apelacion; ni en otra manera alguna, ni den provisiones, para que* 233 *los tales pleytos vengan à la dicha audiencia*, & ita communiter practicatur, & ad unguem servari, certum est ubique tribunalium supremorum, quibus nullatenus tentatur hujusmodi decreti supplicari; & si non potest supplicari, nec poterit appellari, quia revisio appellationi æquiparetur. Lancell. *de attenta. 2. p. c. 19. n. 8.* Gasp. Rodrig. *de annu. ubi proximè, n. 73.* quia hæc revisio, & supplicatio de seipso ad seipsum, 234 prout eleganter probat Mier. *de major. 3. part. qu. 25. n. 26. & à n. 24. & suprà* imò dicit Rodrig. *ibi*, ex hoc etiam nullitatis allegationem removeri, ex regula *l. 4. tit. 17. lib. 4. recopil.*

235 Hinc audiendus non est Cevall. (post hæc visus) *in tractatu de cognitione per viam violentiæ, gloss. 9. sub n. 10. versiculo, y en confirmacion desta verdad*, dum asserit, quòd à decreto violentiæ, nec supplicatur, nec appellatur (nullo citato authore, sed notata per Anastas. Germon. *de sacr. immunit. lib. 2. cap. 13. num. 17.*) ex eo quia in hac cognitione proceditur extrajudicialiter quod secùs fuerit (inquit) si foret cognitio judicialis, quia rationi huic totius juris principia repugnant, cum indubitatum sit, ab actibus extrajudicialibus, & judici extrajudicialiter procedente absque umbra judicii appellare permitti, quæ dicitur 236 similiter appellatio extrajudicialis, de qua latissimè nos egimus *infrà, lib. 2. cap. 13. à princip.* quo quidem ejus ratio evacuatur.

237 Quare meritò dictis decretis latis expeditur provisio Regia; scilicet primi, & tertii generis, ejus tenore inserto; alio autem, cùm scribantur aliquandoque ad crapulas ejusdem proces. provisio expediri non solet, quia cum processu redeunt ad judicem Ecclesiasticum, si autem ibi non sint adscripta, per Secretarium tribunalis dari solet ad petitionem partis certificatio, decreti tenore inserto, ut judex Ecclesiasticus certioretur, quia in iisdem decretis nihil judici Ecclesiastico petitur faciendum, cùm per ea sibi processus remittatur.

Memineris tamen nostræ l. Regiæ 36. ad finem, ibi: *Y si por el dicho processo paresciere la dicha apelacion no ser justa, y legitimamente interpuesta, remita luego el tal processo al juez Ecclesiastico con condemnacion de costas, si les paresciere, para que el proceda*, &c. quibus verbis 238 clarissimè apparet, hoc genere decreti fieri expensarum, condemnationem duntaxat, scilicet; quando 239 in denegata appellatione judicem vim minimè commisisse detegitur quasi temerè, perperam, & perluscriè conquerens causam calumniosè protrahi fecit ad Regium Senatum, abutens saluberrimo recursu ad præsidium innocentiæ invento, & illum in vinculum, & tutamen malitiosæ iniquitatis assumendo, juxta text. *in cap. suggestum, de appellat.* cùm clausula in fine posita debeat ad proxima referri, maximè quia in medio unius orationis sit, quia tunc illi duntaxat clausula apposita videtur; ut notum est, & in terminis bene adnotat Joan. Gutier. *pract. q. civil. lib. 1. q. 20. n. 7. ad fin.* quod verissimum existimo, & quod 240 in hac violentiæ extrajudiciali cognitione possit fieri expensarum multa, condemnatio, tenent Gregor. Lop. *in l. 13. tit. 13. verb. ninfuerça, in fin. part. 2. versiculo dubitari tamen vidi in Regali Cancellaria*, quem sequitur Avenda. *de exequen. manda. 1. part. cap. 1. n. 32. versiculo nam pro violentiis*, ubi etiam ad idem allegat Guillel. Bened. Avil. *in cap. prætor. c. glossa mandamientos, n. 11.* & cum Chassaneo *in consuetud. Burgund. rub. 1. §. 5. n. 82.* tenet Salced. *in add. ad prax. Bernard. Diaz, cap. 102. versiculo quod usque adeo*, Azev. *in l. 2. in fin. versiculo & solent aliquando partem, tit. 6. lib. 2. recopil.* Gasp. Rodrig. *de annu. reddit. l. 1. cap. 17. sub n. 73. versiculo & quandoquidem*, Sese *in tract. de inhibitio. justit. Arag. cap. 8. §. 3. n. 96.* Cæned. *in quæst. Conon. 45. in fin.*

Ex eo probantes, quoniam hoc provenit ex origine, 241 & perfectione illius extrajudicialis cognitionis, & nudæ defensionis, tanquam quid illius consequutivum, & accessorium, & quia ubi quis aditur, ut judex competens, licèt se pronuntiet incompetentem, condemnat agentem in expensis, *l. fin. quoniam verò*, ubi Platea 242 *Cod. de re militari*, & post Ana. Anani. & Fel. tenet Marant. *de ordine jud. 4. part. princ. d. 8. n. 3. fol. 103.* & in terminis etiam considerant Gregor. Lopez, Avend. Sese, Cæned. *locis citatis*, & Joan. Gutierr. *lib. 2. q. 20. à n. 20.*

Sed stat difficultas, an judex Ecclesiasticus, qui vim 243 intulisse decernitur, possit juxta nostram l. Regiam in expensis condemnari. Et partem affirmativam videtur tenere Guillel. Benedict. *in cap. Raynut. verb. & uxorem nomine Adelas. n. 320.* & cum Gregor. Lop. & 244 Avenda. idem tenet Salced. *in additio. ad prax. Bernard. Diaz. d. cap. 101. versiculo quod usque adeò*, ubi dicit, quòd hæc expensarum condemnatio locum habet contra vim inferentem, qui autem vim facit, judex est Ecclesiasticus juxta nostram l. 36. imò ita in Senatus decreto expressè declaratur, ergo ipse mulctari potest in expensis ex ipsis doctoribus. Eodem etiam loquendi modo utitur, & resolvit Cæned. *d. quæst. 45. in fin.* & ut possit Ecclesiasticum vim facientem in expensis condemnare, firmat Sese *in tract. de inhibitio. cap. 8. §. 3. n. 96. ad princ.* & in terminis, ut judex Ecclesiasticus queat condemnari in expensis expressè dicit Gaspar. Rodrig. *de annu. reddit. l. 1. q. 7. sub num. 73.* ubi ita intelligi Cæned. post alios modò citatos.

Sed contrariam sententiam, & opinionem longè ve- 245 riorem esse existimo, & à praxi receptam; ut scilicet judex Ecclesiasticus eo quòd vim intulisse decernatur, in expensis non mulctetur, pro qua expressa videtur nostra l. Regia 36. quia cùm utrumque casum decernat putà, quando judex Ecclesiasticus vim faciat non deferendo, & quando vim non facere, non deferendo appellationi, tanquam minùs legitimæ compertum est, decretum: cui tantùm casui posuit expensarum condemnationis facultatem, prout *superiùs* ex Gutierr. ponderavimus. Ex quo sequitur evidenter, ut judex Ecclesiasticus, non sit expensis mulctandus, sed pars, quæ malitiosè conquesta est, asserens se vim pati, & cùm nullibi inveniamus hanc condemnationem expen- 246 sarum faciendam, nisi in ista lege (loquor, quando ob non delatam appellationem aditur Senatus juxta terminos d. l. 36.) in qua duntaxat fit earum condemnatio, quando reperitur judex vim non fecisse, & sic eo, quod abhorret Princeps, ut ejus auxilium dolosè, perperam, & fraudulenter imploretur, abutendo tam salubri remedio, partem ipsam, quæ dolosè se fingit oppressam, & vim passam mulctari permittit in expensis; cujus legis novum & mirabilem intellectum, tanquam verissimum perpetuò tene menti, quæ tanquam exorbitans, non potest extra casum, quo loquitur, extendi.

Quarè

247 Quare quòd hujuſmodi condemnatio habeat locum contra partem, tenet expreſsè Azeved. *in d. l.* 2. *tit.* 6. *l.* 2. *recopil. in fin.* ibi: Et ſolent aliquando partem unam in expenſis condemnare, & quod judex Eccleſiaſticus non ſit in expenſis condemnandus, tenet expreſsè Gregor. Lopez *in d. l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. *verb. ninfuerça*, *ad fin.* & quòd l. 36. Regia circa expenſas non loquatur ne procedat in judice etiam vim faciente, tenet, & declarat optimè Joan. Gutierr. *in pract. q. civi. lib.* 1. *qu.* 20. *num.* 7. *ad fin.* licèt ob inobedientiam ſic (ut mox dicemus.)

248 Nec obſtant Doctores in contrarium citati, ſcilicet Seſe, Rodrig. & Salced. quia vel intelligendi ſunt ſecundùm Benedictum; cujus doctrina fundatur, ſcilicet; quando judex ſæcular. cognoſcit de aliquo clerico violenter ſpoliante alterum, ſive clericum ſive ſæcularem cujus cognitio in plurimis Chriſtianorum regnis ex conſuetudine pertinet Principibus ſupremis, prout latè videre eſt, & copioſè per Gaſpar. Rodrig. *de annu. redd. lib.* 1. *quæſt.* 17. *à n.* 25. *cum pluribus ſeqq.* quo caſu bene procedunt Doctores aſſerentes, contra vim facientem expenſarum fieri condemnationem.

249 Vel etiam ſunt intelligendi, quando judex Eccleſiaſticus ob contumaciam, & obedientiam Regiis proviſionibus mulctatur in expenſis ſive proviſioni ordinariæ, ſive ſecundæ juſſioni dictæ *ſobre carta*, quia tunc bene procedere firmat Doctor. Joan. Gutierr. *d. q.* 20. *ad fin verſiculo ſecundò conſidera*, & pro praxi idem teſtatur Practic. Monterroſ. *in practic. de Cancellar. cap.* 2. *de la ſegunda manera en los pleytos*, *que ſe trahen por via de fuerça*, *fol.* 94. & ultra hos caſus, Doctores loquentes audiendi non ſunt, quia d. l. Regia non procedit in judice, ſed in parte, & tunc non ſemper, ſed quando doloſè, ac ob calumniam invocavit auxilium Regium, & quod judex Eccleſ. inobediens Regiis proviſionibus poſſit per Senatores mulctari, probat Torreblanca *in tract. de magia lib.* 3. *cap.* 26. *n.* 30.

250 Sed cùm *d. l. Regia* 36. (ut diximus) loquatur in parte condemnanda in expenſis, quæro an procedat etiam, ſi pars quæ abuſa eſt hoc recurſu, ſit clericus, & videtur negativè dicendum, tum quia expenſarum condemnatio ſupponit judicialem & juriſdictionalem cognitionem, *l. ſancimus*, *Cod. de judiciis. c. calumniam de pœn.*

251 Afflict. *deciſ. Neapolita.* 24. qua juriſdictione, & judiciali cognitione caret Princeps in hoc recurſu per viam violentiæ, ut latiùs probavimus *ſupra*, *c.* 1. *prælud.* 5. & *ferè per totum c. a princ.* ergo in perſonas Eccleſiaſticas expenſarum condemnatio facienda non eſt.

252 Deinde quia licèt clericus conventus coram ſæculari judice, quando ob malitiam diſtulit declaratoriam uſque ad finem litis & ſententiam, poſſit condemnari in expenſis, tamen judex ſæcularis earum condemnationem facere non poteſt, ſed judex Eccleſiaſticus tantùm. Abb. *in c. ſi diligenti*, *de for. compet. col. penult.* Bald. *in l.* 2. *C. de Epiſcopali audi. & in l. ſi ex aliena*, *colum. ff. de judic.* Decius *conſil.* 241. Covar. pro utraque parte diſputans *pract. q. c.* 35. *n.* 2. *& à princ.* plures etiam pro utraque adducens idem tenet Salced. *in addition. ad Bern. in pract. crim. cap.* 62. *num.* 6. *fol.* 222. Roland. à Vall. *conſ.* 12. *n.* 38. *volum.* 2. Gramat. *voto* 18. *n.* 17. Mart. *tract. de juriſd. caſ.* 102. *n.* 18. Proſp. Farin. *in pract. crim. quæſt.* 8. *n.* 17. ergo hujuſmodi condemnatio facienda non eſt contra clericum.

253 Sed contrarium verius eſſe exiſtimo, tum quia in parte (quæcumque ſit) nullus ex ſupradictis Doctoribus, hactenus de hac re tractans dubitavit, imò ex omnium mente eſt, ut in perſona Eccleſiaſtica cadat hæc mulcta, quia proponunt difficultatem ſupradictam, & nihilominus ſolvunt, non procedit in earum condemnatione cum juriſdictione, ſed extrajudicialiter, tanquam conſequutivum, & ſic loquuntur in Eccleſiaſtica perſona; quoniam inter laicos, & ſuper re merè profana & Reo laico datur decretum; laicorum, in quo 254
ut habeat locum hæc condemnatio; nemo dubitat, ſed probat Greg. Lop. *in d. l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. *verb. ninfuerça*, *in fin.* deinde quia dum præ- dicta Doctores excipiunt tantùm judicem Eccleſiaſticum, firmant regulam in cæteris tum etiam quia communiter practicatur in dies, ut ſi aliqua perſona Eccleſiaſtica petat proviſionem, *de autos diminutos*, 255
in hac cognitione per viam violentiæ, & Senatus ſuſpicetur fortè calumnioſè petitam eſſe, ad finem duntaxat (prout aſſolet) ſuſpendendi cognitionem, & proceſſus inſpectionem, ſolet concedere illam cum limitatione, quod ſi acta, quæ defeciſſe aſſerit intra aſſignatum terminum non adducat, præſtet tot denarios parti adverſæ pro expenſis, item & idem ſervatur, conquerente intimante ordinariam parti appellatæ qua 256
comparente termino tranſacto, non adeſt quærelans in Senatu, tunc pars appellata utitur remedio (de quo nos latiùs *ſupra*, *hoc cap.* diximus) & petit ut ſibi reficiantur impenſæ, & pluries ſic jubetur; ergo à fortiori dicendum eſt in calumnia ſuper principali, & probatur expreſsè ex doctrina Flores de Mena *pract. q. lib.* 2. *q.* 18. *n.* 8. 257
ubi dicit poſſe Regios Senatores condemnare in expenſis injuſtè impetrantem Bullas Apoſtolicas, quando ad illos recurritur per viam violentiæ, ut detineantur; quia putà, eſt in derogationem juriſpatron. Regii, vel laicorum, quas alius, quàm clericus non impetrat, & ſic idem in noſtro caſu reſolvendum ſine dubio.

Nec obſtat, quod in contrarium adduximus, quia 258
expenſarum præſtatio ſui natura attenta non exigit juriſdictionem, quia etiam inter privatos poteſt in pactum deduci, & ab arbitris, ſeu arbitratoribus etiam poteſt condemnatio earum fieri; ſed tunc exigit juriſdictionem, quando in judicio formato petuntur, & condemnatio fit, prout loquuntur, contraria: at cùm hæc cognitio ſit extrajudicialis, ad ejus perfectionem tanquam quid conſequutivum poteſt fieri mulcta hæc: nec obſtat, quod ex Covarr. Dec. Rolan. Mart. Fari. & aliis proximè citatis 259
ut ſæcularis non poſſit condemnare in expenſis clericum differentem declinatoriam; quia ibi judex eſt incapax articuli principalis, de quo non poteſt cognoſcere, & ſic nec de acceſſorio quia deficit fundamentum, quia qualitas non poteſt eſſe ſine ſubjecto, ut expreſsè dicunt Doctores præcitati, quæ ratio non procedit in noſtro caſu, quoniam Principi competit cognitio extrajudicialis per viam violentiæ omni jure, & ſic multo fortiùs ſibi competens ſuper acceſſorio pariter extrajudicialiter, ut arbitro, & ſimilibus, quia articuli incidentes 260
veſtiuntur, & aſſumunt naturam cauſæ principalis, & ita ſi hæc eſt ſummaria, omnes ejus articuli ſunt ſummarii, ſi eſt inappellabilis, & ejus articuli efficiuntur inappellabiles, & cauſa exequutiva ſuper Principali; etiam efficitur exequutiva ſuper acceſſorio, de quibus latiſſimè agimus *infra* 2. *part. cap.* 6. *per totum*, & 261
aliis pluribus locis hujus tractatus, & ecce comprobatur, quia licèt appellatio, ſuâ naturâ attentâ ſupponit judicium, & ſententiam juriſdictionaliter latam, & tamen ſi interponatur ab actu extrajudicialiter celebrato & judice extrajudicialiter procedente, ejus natura veſtitur, & pariter eſt appellatio extrajudicialis, in plurimis diſtincta à judiciali; de quibus nos latè *infra*, 2. *p. c.* 13. *à princ.* ergo idem dicendum eſt in noſtro caſu; quare audiendum non eſt, Ceval. (quem poſt hæc ſcripta vidi) *in tract. de cognitio. per viam violent. gloſſ.* 16. 262
n. 7. & 8. in hoc articulo contrarium ſentiens, motus ex d. doctrina Decii Rolan. Farin. & aliorum, cui nunc congruam reſponſionem tradimus: ubi etiam aſſerit ſuam opinionem eſſe de mente Joan. Gutier. & Gregor. Lopez. quia contrarium eſt verius, imò eorum, & cæterorum omnium intentionem meam fovet omnino.

Igitur expedita præfata proviſione Regia, inſerto 263
de verbo ad verbum decreto tribunalis, ſuper articulo violentiæ, intimato judici Eccleſiaſtico ſtatim tenetur obtem-

obtemperare, & deſiſtendo à violentia, omnia in eo contenta debet libenter adimplere; quod ſi deferre, & reponere jubetur, utrumque faciet de quo latiùs *hoc c.*
264 *infrà*, §. 1. Si autem decretum ſit conditionale (quod tertium genus vocamus) ſibi libet, alterum ex alternativis eligere, quod etiam illico complere debet, quæ facere ſi recuſet, expeditur ſecundo juſſio (quæ *ſobre*
265 *carta* dicitur) in qua ſit comminatio amiſſionis naturalitatis, temporalitatum, quas his regnis habet, & aliquando ſit in hac expenſarum condemnatio ſtatim, ut
266 ex Gutier. & aliis diximus *ſuperiùs*, *verſiculo*, *vel etiam ſunt intelligendi*, *n.* 249. cui ſi non pareat, expeditur tertia proviſio, & ſi adhuc contumax ſit, & rebellis jubetur ut compareat in Senatu uſque ad amiſſionem originis, & privationem temporalitatum.

267 Quòd non ſolum vaſſalli ſæculares, ſed etiam clerici Epiſcopi, Archiepiſcopi, & alii Prælati Eccleſiaſtici tenentur obedire, & obtemperare mandatis, & proviſionibus Regis *l.* 29. *tit.* 4. *lib.* 2. *recopil. & l.* 13. *tit.* 3. *lib.* 4. *recopil. eadem recopil.* ubi Azeved. qui ſi non præſtiterint eis obedientiam, in eos exequitur pœna
268 amiſſionis temporalitatum, & originis generale ſiquidem verum eſt, Eccleſiaſticas perſonas, quatenus tangit Regem, regimen, regnum, atque ordinem poteſtatis, Regibus ſubeſſe, & ad eorum invocationem accedere, *c. petimus* 11. *q.* 1. *cap. Princeps, & cap. adminiſtratores* 23. *qu.* 5. *c. tributum, & ibi gloſſ.* 23. *q.* 8. Petr. Antibol. *in tractatu n.* 3. *part. n.* 97. Dec. *conſ.* 72. *n.* 3. *in fin. & n.* 4.
269 *l. tit.* 5. *p.* 1. *verb. la quinta*, & ibi Gregor. *verb. el Rey, & l.* 2. *&* 8. *tit.* 7. *part.* 3. *& l.* 13. *tit.* 3. *l.* 4. *recop.* 11. *tit.* 10. *verb y mandamos al Maeſtre Eſcuela, lib.* 5. *recopilat.* & ibi Matienſ. *gloſ.* 7. *l.* 29. *tit.* 4. *l.* 2. *recopilat.* Azeved. *in l.* 1. *n.* 5. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopil.* & idem Azeved. *in l.* 13. *n.* 5. *titul.* 13. *lib.* 4. *recopilat.* quia tenetur obſervare obedientiam, fidelitatem, reverentiam, & veneratio-nem Regi, & domino ſuo, atque tranquillitatem, & pacem publicam, optimè Durand. *de mod. concil.*
270 *general. celebr. rubric.* 71. & quia ipſe Eccleſiaſticæ perſonæ ſubditi Regum ſunt ratione domicilii, ut probant Gregor. Lopez *in l.* 4. *tit.* 15. *part.* 4. *gloſſ. magna, ad fin.* Azeved. *in d. l.* 13. *n.* 5. Bobadill. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 62. *ad med.*

271 A quo ſine dubio videtur, ortam fuiſſe practicam hodiernam qua utitur Conſilium ſupremum Regium, præcipere clericis, Epiſcopis, Monachis, & aliis Eccleſiaſticis perſonis apud Senatum comparere, ut adnotat
272 Caſtell. à Bobad. *in Politic. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 61. ubi etiam latè comprobat, Epiſcopus potiùs teneri, obedire Principi ſupremo, quàm Archiepiſcopo, cùm ſint ipſi conſiliarii Regis, quoniam (ut diximus) in his, quæ tangunt Regem, regimen, & ordinem poteſtatis Regiæ, Regi obediendum eſt. Divus Thom. 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. Soto *de juſt. & jur. q.* 4. *art.* 2. *col.* 2. *in fin. cum. ſeqq.* Roder. Suar. *in repetit. l. quoniam, in prior. limit.* 2. *l. regni, n.* 14. *ad fin. C. de inofficioſo teſtam.* Navar. *in manual. c.* 25. *n.* 9. Azeved. *in l.* 13. *n.* 6. *tit.* 4. *recopil.* Bobad. *ubi proximè.*

273 Quibus quidem fundamentalibus rationibus jure procedere videtur quotidianam praxim, ut ſi judex Eccleſiaſticus, adeò contumax ſit, & rebellis, ut à vi illa nolit deſiſtere, imò protervus, & inobediens monſtretur Regiis proviſionibus, & mandatis, quibus mediantibus ad violentiam elevandam, interponitur à Rege protectio nuda, & naturalis defenſio cujus proprium officium eſt, ex quo pax publica turbatur, & læſa cenſetur authoritas Regia & Regis ſubditi violentiam patiuntur: poteſt Rex illi jubere, ut à ſuis regnis, & ditionibus exeat, ipſumque in amiſſione originis, & temporalitatum condemnare, ejuſque bona temporalia occupare in pœnam obedientiæ, ex juribus, & authoritatibus, in
274 ſpecie rem hanc tractantes Doctores fulcire conantur *ex l. fin. ff. de off. procuratoris Cæſaris, l. minimè ff. de religioſ. & ſumpt. funer.* 2. *ſi clericus, verſic. ſi autem, de pace tenenda in uſibus feud.* ubi Bald. *& l. quicunque* ubi eleganter Paul. de Caſtr. *C. de Epiſcop. & cleric. l.* 18. *tit.* 9. *part. l.* 8. *tit.* 7. *p.* 3. *part. &* 2. *tit.* 5. *l* 11. *tit.* 8. *lib.* 1. *recopil. lib.* 4. *tit.* 1. *l.* 13. *tit.* 3. *lib.* 4. *recopilat.* Archid. *in c. de form.* 22. *q.* 5. pulchrè Paul. Caſtr. *in l. addictos ſupplicio, n.* 6. *Cod. de Epiſcop. audien.* Guillelm. Benedict. *in c. Raynut. verbo & uxorem nomine Adelas. deciſ.* 2. *n.* 155. *ad fin. & n.* 161. *cum ſeqq. de teſtam.* Chaſſan. *in Catalog. gloriæ mund.* 5. *part. conſid.* 24. *caſ.* 1338. *fol.* 117. Avend. *in cap.* 6. *prætor. n.* 10. *verſiculo decimus caſus*, 2. *p.* Montalb. *in repert. l. Reg. verb. arma, fol.* 30. Avil. *in c. prætor c.* 3. *gloſſ. verb. juriſd. n.* 2. Covar. *in pract. c.* 3. *n.* 3. *verſic. adverſus.* Gregor. Lopez *in l.* 13. *tit.* 13. *part.* 2. *verb. ninjuerça, in fin. & l.* 57. *gl. que ſe la dio, verſ. an autem Princeps, tit.* 6. *p.* 1. Jul. Clar. *in pract. crim.* §. *fin. q* 38. *n.* 24. noſtras Joan. Garcias *in tract. de nobil. gl.* 9. *n.* 31. & 32. *in fin. & ſeqq. & fol.* 926. *verſiculo, ſexta concluſio,* Segur. *in direct. judicum,* 2. *p. c.* 13. *n.* 53. pulchrè Salced. *in pract. Bernard. Diaz, cap.* 102. *littera A. pag.* 353. Barth. Humad. *in ſcholiis ad Gregor. Lopez. in l.* 68. *tit.* 5. *part.* 1. *gloſſ.* 8. *n.* 7. Petr. Cæned. *in collect. ad decretum, cap.* 37. *n.* 9. *fol.* 54. Azeved. *in l.* 13. *nu.* 10. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopil.* Mexia *in praxim. taxæ pan. concl.* 5. *n.* 37. & idem *ſuper l. Tolet.* 2. *fund.* 11. *part. n.* 47. *fin.* 108. Bobadill. *in Politic. lib.* 2. *cap.* 10. *n.* 63. Gaſpar. Rodrig. *de annu. reddit. lib.* 1. *c.* 17. *n.* 67. Octavia *in deciſ. Pedem.* 30. *num. fin. ad fin.* Carol. de Graſſal. *lib.* 2. *regal. Fran. jur.* 7. *col. penult.* idem Bobadill. *in Politic. lib.* 12. *c.* 18. *à nu.* 60. *cum ſeqq.* Corſet. *in tract. de poteſt. regal.* 3. *p. q.* 34. *n.* 60. Boër. *in tract. de ſeditio. cap.* 1. *colum.* 1. Chaſſan. *in conſuetud. Burg. rub.* 1. §. 5. *gloſſ. ſi el, n.* 81. & de hac noſtræ Hiſpaniæ praxi teſtatur Marta *de juriſd.* 2. *part. cap.* 34. *n.* 42. licèt ipſe (ut aſſolet) aliud cenſeat, Joan. Gutierr. *pract. quæſt. lib.* 2. *q.* 20. latè Seſe *tract. de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *à n.* 48. *cum ſeqq.* & idem Seſe *in cap.* 9. §. 1. *à n.* 11. Olivan. *in tract. de jur. fiſc. c.* 11. *n.* 27. *cum ſeqq.* Hieron. Portol. *in ſcholiis ad Molinum, in* §. *appe. manifeſtationis, ex n* 10. Cæned. *q. Canon.* 45. *n.* 62. Cevall. poſt hæc (paucis tamen ex iis citatis) *in cognitione per viam viol. gloſſ.* 16. *n.* 10. qui quidem omnes, idem in aliis ditionibus, & regnis Chriſtianæ Religionis practicari teſtantur, prout & ego jam ſemel vidi practicatum in 275
Regio Senatu Galleciæ, quibus adde noviſſimè Torre-Blanca *tract. de magia l.* 3. *cap.* 26. *à n.* 30. *& ſupra.*

In hoc enim modo exequendæ protectionis naturalis, 276
non procedit Rex ex vi, & potentia juriſdictionis, contentioſæ, & juriſdictionalis (quam in clericos exercere non poteſt ſed ex virtute poteſtatis politicæ, & œconomicæ, prout Avend. Azeved. Carol. de Graſſal. Gutier. Salced. Joſeph. Seſe, Oliva. & Cæned. poſt alios, *locis proximè citatis*, aſſerentes ex vi hujus œconomicæ & politicæ poteſtatis poſſe Principem ſupremum 277
clericos inobedientes vim notoriam inferentes vaſſallis ſuis, ac turbatores reipublicæ, pacis, & juriſdictionis à ſuis ditionibus expellere, & ut extraneos habere, illiſque præcipere, ne ad ſua regna accedant, juxta mirabilem text. *in d. l. fin. de off. procurat. Cæſaris.*

Nam ſicut ex vi hujus œconomicæ poteſtatis poteſt 278
pater; vel dominus quilibet privatus filium clericum, aut familiarem Eccleſiaſticum ſibi inobedientem, è domo ſua expellere & ejicere, ob ejus pacem, & quietem, ita ejus exemplo poteſt Rex temporalis ejicere à Regno ſuo, & Republica (cujus pater, caput, & tutor eſt, ut diximus & probavimus latè *ſupra, cap.* 1.) clericum turbatorem pacis, & inquietum, rebellem, & inobedientem juſtis juſſibus regalibus, tanquam membrum putridum, & infectum; ſecundùm illud D. Hieronymi *in c. reſecandæ, & in c. ecce* 14. *quæſt.* 3. Hoc exemplum, & ſimilitudinem mirabiliter conſideravit Carol. de Graſſal. *lib.* 2. *regal. Franc. jur.* 16. eandem etiam faciunt Gregor. Lopez *in l.* 57. *gloſſ.* 2. *in fin. tit.* 6. *part.* 1. Azeved. *in l.* 4. *nu.* 12. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopi-*

recopilat. Castel. à Bobadill. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *n.* 62. *ad medium.*

279 Pro qua doctrina facit *l. unica C. de emendatio. propinquorum*, ibi: In corrigendis minoribus per qualitatem dedicti senioribus propinquis tribuimus facultatem, ut quos ad vitæ decora domesticæ laudis exempla non provocant, saltim correctionis medicina compellat, & iterum ibi: Nec tamen nos in puniendis vitiis potestatem in immensum extendi volumus, sed jure patrio authoritas corrigat erratum, & privata animadversione compescat, *&c.*

280 Et quamvis insignis Martinus Navarr. *in manual. cap.* 27. *n.* 67. putavit, *ex c.* 10. *Bullæ Cœnæ Domini* diffinitum esse, non licere sæcularibus judicibus, Episcopis comparentibus, suis juffibus præcipere, ut à regnis exeant sub censurarum incursu, quod secus esse (dicit) si jubeant eos à curia Regis exire, vel alio loco, qui non sit eorum diœcesis, quia tunc non ligarentur dictis censuris.

281 Nihilominus (salva semper correctione, & authoritate sanctæ Matris Ecclesiæ, cujus limæ, censuræ, cuncta mea scripta subimitto, quæ millies revocabo, si semel aliud censeat, quia id ipsum pariter ego censeo) respondendum est, prout respondent Salced. *in additio. ad prax. Bernard. Diaz, in pract. crimin. Canon. cap.* 192. *litera A post princ.* quem etiam sequitur Bobadill. *in Polit. l.* 2. *cap.* 18. *n.* 62. *litera A ad fin.* nostras Gasp. Rodrig. *de annu. reddit. lib.* 1. *cap.* 17. *numero* 73. *ad medium*, Joseph. Sese *in tractatu de inhibitio. c.* 3. §. *...sub n.* 190. *& sequentibus*, idem etiam tenet Cæned.

282 *in quæst. Canon.* 45. *n.* 61. Bartholom. Humiad. *in l.* 65. *tit.* 5. *part.* 1. *glossi numero* 3. dicentes, dictam bullam nihil potestati Regiæ detrahere, aut derogare, sed tantùm procedere, quando Prælati injustè, & sine legitima causa expelluntur; secùs tamen quando jure permittente, prout quando occurritur vi oppressis, quod facere Princeps tenetur ex debito officii, cujus proprium est, illos protegere per modum naturalis, defensionis, & extrajudicialis cognitionis œconomicæ, ac po-

283 liticæ potestatis, ut declarat idem Navarr. *n.* 69. *vers.* 3. quòd & indicat illud verbum (ejicientes) ejusdem Bullæ, quod debet intelligi de electione violenta, & injusta, seu tyrannica, sicut à principio ejusdem capitis sentit Romanus Pontifex, dum loquitur

284 contra percutientes, verberantes, & hostiliter insequentes sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, Patriarchas, *&c.* & protinus continuativè subjungit (aut eos deiicientes, *&c.*) nam certum est, quod una pars alternativæ alteram declarat, *l.* 1. *ff. de rebus dubiis*, prout pulchrè in terminis consideravit Sese *ubi proximè*, *n.* 103. pro quo expendo text. (qui simili stylo utitur, & sic communiter intelligitur, & interpretatur per scribentes *in clem.* 1. *de pœnis*, ibi: Injuriosè, vel temerè percusserit, aut ejecerit, seu banniverit, vel hæc mandaverit fieri, aut facta, *&c.*) quibus adde quæ *suprà* diximus *cap. præced. post.* 5. *prælud.* ad responsionem secundi, & tertii argumenti.

285 Hic enim defensionis modus, quo utuntur suprema tribunalia, continetur sub limitibus protectionis naturalis, & nudæ defensionis, text. optimus *in cap. ut famæ* ibi: Dum tamen non amplius eorum violentia se extendat, quàm defensio, vel rebellio exigit clericorum, *de sent. excommun. cap. olim de rest. spol. c. significasti, de homicidio, l.* 1. *C. unde vi*, quia tunc servari moderamen inculpatæ tutelæ dicitur,

286 quando id fit, quo omisso repelli vis non potest, prout latè *ad princip. hujus cap.* diximus. Et quo enim judici Ecclesiastico nimiâ suavitate, & amore prima & secunda monitio per Principem missa est, ut à violentia notoria patente ex actis desistat, de-

287 ferendo & reponendo, ac absolutionem excommunicatis præstando, si adhuc rebellis est, & inobediens, quo modo magis politico, minùsque libertati Ecclesiasticæ præjudiciali poterit Princeps temporalis uti, ad tollendam violentiam, & ut ab illa desistat compellendum, ut queat oppresso cum effectu occurrere; cum illum nolit, nec possit per corporalem compulsationem, putà, carcerem cujus persona exempta est, 288 dirigere, & sic ut tædio affectus à protervia desistat; occupantur, temporalia, quæ subsunt Regi, nulli siquidem imputatur, ut faciat aliquid, si aliter se defendere, & repellere injuriam non potest, juxta text. *in l. sciendum*, §. *quo cum aliter*, *ff. ad l. Aquil.*

289 Si enim Principibus supremis omni jure naturali, divino, Canonico, & consuetudine immemoriali competit protectio vi oppressorum, ac violentiarum propulsatio, tam inter clericos tanquam eorum subditos quoad protectionem & membra, ac cives Reipublicæ, temporalis, quàm inter laicos (in quo nemo dubitare potest, ut latiùs *suprà cap.* 1. *à princip.* probavimus) multò magis sibi intelliguntur permissa omnia ea, quæ necessaria sunt ad ipsam violentiam effectivè repellendam intra limites ejusdem naturalis defensionis, 299 quia cui conceditur finis, concessa censentur ea, per quæ devenitur ad finem, & cui conceditur antecedens, conceditur etiam consequens, *l.* 1. §. 1. *ff. si usufruct. petat. l.* 3. §. *qui habet*, & ibi præsertim Paulus Castrens. *ff. de servitu. rusti. prædio l. refectionis gratia*, *& ibi gloss. ff. communia prædio l.* 2. & ibi Cynus & alii, *ff. de jurisdict. omn. judi. l.* 2. §. *inspectio. ff. quemadmod. testam. aper. l. ad rem mobilem*, *ff. de procurator. l. ad legatum*, *eodem cap. quoniam*; *de sentent. excommunic. lib.* 6. §. *idem juris*, *insti. qui & in quibus caus. manumit. non posse. cap. cùm infirmitas, de pœniten. & remissio. l.* 3. §. *non perpetuo. de sepulchro viola.* latè Everar. *in loco de conces. antecedent. ad concessionem consequentis. num.* 10. *& per totum*, Ripa *in l. si constante*, *numero* 76. *ff. solut. matrim.* Crot. *in repeti. l. omnis populi*, *n.* 179. *in fin. conclus. ff. de just. & jur.* Aymon. Cravet. *de antiq. tempor.* 4. *part. in princ. à n.* 67. *cum seqq.* idem Crot. *consil.* 135. *n.* 36. *lib.* 1. ubi. 291 quòd concessio extenditur ad ea, quæ consecutive veniunt ad dispositionem. Villagut. *in tract. de extensione, l. rubrica, de exten. leg. correct. n.* 17. *fallent.* 9. Prosper Farinac. *fragment. crimin. n.* 1. *par. num.* 228. *fol.* 170. quæ jura, & Doctores plures decidunt in propo- 292 sito casus particulares, inter quos quòd concessa jurisdictione, videntur omnia concessa, sine quibus jurisdictio exerceri non potest, Cephal. *consilio* 406. *numero* 20. *volum* 3. Morl. *in emp. jur.* 1. *part. tit.* 2. *de legibus*, *num.* 28. *verficulo quia cum regnum*, ubi dicit, quòd cui conceditur regnum, necessariò om- 293 nia censetur concessa, sine quibus regnum gubernari non potest, Suarez *de immunit. Eccles. & defens. fidei Cathol. adverf. error. Angliæ*, *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 2. *in fin.* ubi dicit quòd non solùm Christus verus Deus, cujus opere perfecta sunt, sed etiam quilibet prudens gubernator, quia vices suas alicui commisit, vel suam potestatem delegat consequenter dat potestatem ad omnia quæ ad finem talis commissionis necessaria sunt, ut prudens ratio naturalis, & jura civilia, & Canonica disponunt.

Cui enim conceditur principale, censetur etiam 294 concessum id, quod venit ex natura actus, de quo dispositio loquitur, latè Aymon. *de antiq. tempor.* 4. *p. in princ. numero* 80. Farinac *ubi proximè*; *numero* 295 233. & cui conceditur principale, intelligitur concedi id, quod consequutivè, & accessoriè venit ad illud principale, *cap. prudentiam*, §. *si verò*; & ibi communiter Doctores *de officio de leg.* Alberi. *in l. cùm principalis*, *ff. de regul. jur.* B. Bald. Iss. & Rochus de Curte, quos referens ad idem sequitur Aymon. *de antiquit. tempo.* 4. *part. in princ. n.* 67. *cum sequentibus*, *&* 121. Everard. *in loco à conces. anteced. ad conces. consequent. n.* 2. *l. final. Cod. de frum. verbis Constant.* & ibi Bart. & Platea *lib.* 11. plures citat Villagut. *in tractatu de exten. leg. correct. & pœnal. fitiul. à n.* 265. *cùm sequentibus.*

Igitur dicendum erit, quòd cùm Principi sit con- 296 cessa

ceſſa facultas, omni jure, præcipuè naturali, liberandi vi oppreſſos, & tollendi violentias extrajudicialiter, debet illi concedi, & permitti omne quod ad illius expoſitionem, exequutionem & perfectionem eſt neceſſarium intra limites protectionis naturalis, & juxta naturam principalis conceſſionis, cui includitur ex ſupradictis, quia aliàs ſupervacanea, & fruſtratoria eſſet, & de vento ſerviret cognitionis extraju-
297 dicialis per viam violentiæ cognitio ſi debitum non haberet exitum, & neceſſario careret effectu; nam, ut inquit Philoſoph. qui dat formam, dat ea quæ
298 conſequuntur ad ipſam, maximè ut quia pulchrè inquit Suarez *lib.* 3. *de primatu Summi Pontif. cap.* 1. *num.* 4. *in fin.* quòd humana natura non poteſt eſſe deſtituta remediis ad ſui conſervationem neceſſariis. & cùm prædictus modus exequendi decretum, & violentiæ tollendæ ſit ultimum remedium; magis contentum intra limites naturalis, & extrajudicialis defenſionis, quod pro ſuo objecto, & fine habet defenſionem vi oppreſſorum provenientem ex viſceribus juris naturalis; debet haberi probo, quia ex bono fine bona præordinario
299 præſumitur *l. ſi quis, C. de adult.* Felin. *in c.* 1. *c.* 14. *de præſumptis.* Ruin. *conſ.* 1. *cum ſeqq. volum.* 5. Neli. *tractatu de bannit.* 2. *part.* 2. *temp. quæſt.* 13. Iſſ. *conſ.* 20. *col. fin. & conſil.* 86. *colum.* 1. *volum.* 3. Alexand. *conſil.* 111. *volum.* 1. Cravet. *conſ.* 4. *n.* 15. Mar. Anton. Macerat. *varia reſolut. lib.* 3. *reſolut.* 19. *num.* 11. & 12. qui adducunt bona exemplaria: itaque neceſſariò fatendum eſt ad conſequendum illum finem, exercitium dictæ cognitionis permiſſæ inter clericos, ut Princeps poſſit exercere omne neceſſarium, ſine quo regalis protectio & vi oppreſſorum defenſio redderetur inutilis, & fruſtratoria.

300 Unum tamen tolerare non poſſunt quod Cevallos (quem poſt hæc ſcripta vidi) *in tractatu de cogni. per viam viol. gl.* 18. *ſub n.* 148. *verſiculo nec obſtat decimum argum.* ubi excedendo limites Bullæ in Cœna Domini: dixit, quod in hac cognitione nullus actus juriſdictionis exercetur, ſed merus actus defenſionis. & licèt (inquit ille) eſſet neceſſarius actus juriſdictionis poſſent Senatores Regii illos exercere, ſi aliter articulus violentiæ non poſſet experiri: horribile verbum, quod abſit à nobis & penitus delendum, qui quidem evidenter convincitur.

301 Etenim defenſio, & protectio regalis in nullo alio conſiſtit, quàm in delatione, & repoſitione attentati, quia in iis etiam conſiſtit violentia, quæ quidem omnino ſunt neceſſaria immediatè ad tollendam illam vim illatam, ut conſtat ex noſtra l. Regia, vel etiam quando conditionaliter apponitur aliquid ad faciendum per eundem judicem, per quod violentia tollitur, vel in decreto conditionali, de quo *ſuprà* (quod tertium genus vocamus) & tamen,
302 cùm id pertineat judici Eccleſiaſtico, non ſe in illud intromittit Princeps, imò ad illud reponendum eidem judici Eccleſiaſtico remittit, ne videatur juriſdictionem Eccleſiaſticam uſurpare, ut probat noſtra l. Regia, & hactenus latè diximus, & communiter practicamus, ergo Princeps ſæcularis ut non poterit juriſdictione in clericos, etiamſi de neceſſitate finis, ſit neceſſaria ad tollendam violentiam.

303 Quod & in tantum procedit, nam etiamſi violentia non remaneat ſublata, ſed imò ſubſiſtat, tolli non poteſt directò, per ipſum Principem facta, ſcilicet, per eum revocatione, & delatione appellationis, quod evidenter probo. Etenim ſi judex Eccleſiaſticus adeò protervus ſit, & inobediens Regiæ proviſioni, ut nec à violentia deſiſtere velit, nec reponere, & deferre, licèt Princeps ſupremus temporalis vindicet ejus inobedientiam, judicem expellendo à ſuis ditionibus (ut hactenus vidimus) tamen quamvis judex Eccleſiaſticus nolit tollere violentiam, ipſe Princeps ad illam tollendam, deferendo, & reponendo, non ſe intromittit, ut hactenus evidenter vidimus; quia nolit, nec poteſt Eccleſiaſticam poteſtatem uſurpare, etiamſi violentia non tollatur; ergo licèt ad tollendam violentiam ſit neceſſaria juriſdictio, ea inter clericos uti non poterit Princeps temporalis.

Deinde quia ſi doctrina Cevall. (quod abſit) vera 304
fuiſſet, omnia, quæ à Doctoribus dicta ſunt in expoſitionem Bullæ in Cœna Domini, Concilii Tridentini, & Rotæ deciſionum, de quibus ampliſſimè *ſuprà*, *cap.* 1. *in reſponſione ad* 1. 2. *&* 3. *argum.* ſubverſa, & falſa forent; ſi quidem Doctores omnes reſpondent, procedere in hac extrajudiciali cognitione; & abſque juriſdictione; habere tamen locum, quando in ea excederetur modus, utendo, & procedendo juriſdictionaliter, de quo, & nos etiam copiosè *ſuprà hoc cap. à princ.* ergo fatendum eſt, ut ſi articulus violentiæ juriſdictione indigeat, ad ejus expeditionem, & rectum finem, ea uti non poſſet, nec nollet Princeps, maximè quia illi permiſſa eſt cognitio rei, quæ nec ex forma, nec ex ſubjecta materia juriſdictionem appetit, nec eget, & ita tenendum.

Quæ autem in hoc caſu dicantur temporalitates cleri- 305
corum, ut eorum proterviam, & inobedientiam poſſint occupari, an mobilia, & utenſilia domus, an fructus præbendarum comprehendantur, & de aliis vide Guillelm. Benedict. *in cap. Raynut verb. & uxorem nomine Adelaſ. à n.* 232. *cum pluribus ſeqq.* Flores de Men. *variar. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 8. §. 1. *n.* 25. Azeved. *in l.* 1. *per tot. tit.* 5. *lib.* 1. *recopilat.* Joſeph. Seſe *tract. de inhib. c.* 9. §. 1. *num.* 22.

In his tamen exequendi modis animadvertant Sena- 306
tores, quia juſtificatione procedunt, caveant, ne in cenſuram Bullæ labantur, quod facilè facere poſſunt, quia quantum materia hæc periculum contineat, nemo ignoret, in illum errorem ne incidant, excedendo legitimos, ac permiſſos nudæ defenſionis modos, cuncta tractantes cum moderamine inculpatæ tutelæ, attento animo, nimia præmeditatione, ac modeſtiſſima conſideratione, quantum gravitas, & periculum rei exigit, prout etiam prudenter advertit Seſe *de inhibitio. c.* 8. §. 3. *num.* 104. & Bobadil. *in Polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 69.

---

§. I.

Per delationem, atque repoſitionem, an, & quemadmodum Regiæ proviſioni judicem Eccleſiaſticum ſatisfeciſſe dicetur, & quid ſi ſemel repoſitum revocaverit.

SUMMARIUM.

1 *Reponere tenetur judex Eccleſiaſticus virtute decreti Senatus inſerti in proviſione Regia, omnia attentata poſt appellationem & intra terminum ad appellandum, & omnia compellere ad unguem.*
2 *Reponere ſe, & deferre ſi reſpondeat judex proviſioni Regiæ; an dicetur ſatisfeciſſe.*
3 *Reponere verbaliter, cum actus revocatione ſufficiet, ſi attentum ſit verbale.*
4 *Repoſitio cum effectu requiritur, quando attentatum conſiſtit in facto, quia non ſufficiet tunc verbalis.*
5 *Verba proviſionis Regiæ debent intelligi cum effectu reſpectu proviſionis.*
6 *Sententia judicis, & verbalis juſſio non tollit, nec tradit poſſeſſionem, ſed actualis executio requiritur*
7 *Poſſeſſio, quæ conſiſtit in facto, non transfertur ex ſententia actualiter non executa, cùm non tranſeat dominium conſiſtens in jure*
8 *Facto ubi opus eſt, verba non ſufficiunt.*

9 *Factum*

9 *Factum ubi lex requirit, & actualem redditionem, non statur assertioni.*
10 *Verbo (demissione) debent intelligi cum effectu.*
11 *Reponere cum effectu, si judex recuset, datur oppresso* sobre carta, *ut adimpleat provisionem cum effectu.*
12 *Casus de facto mirabilis refertur.*
13 *Reponat si judex in parte, partim verò non, an provisioni Regiæ satisfeciss dicetur.*
14 *Factum non dicitur, ubi aliquod remanet faciendum.*
15 *Repositum non dicitur attentatum, si propositio non fiat in pristinum statum usque ad unum nummum.*
16 *Repositum semel cum effectu vigore provisionis Regiæ, si iterum judex revocet an nova appellatio & novus recursus sit necessarius, an verè sufficiat secunda jussio.*
17 *Repositionem si in continenti revocet judex ipse, secunda jussio sufficiet, hoc est,* sobre carta.
18 *Factum non dicitur, quod non durat factum.*
19 *Executione semel facta si res iterum auferentur, potest idem executor ejusdem sententiæ virtute rem restituere.*
20 *Defendisse non sufficit si defensio non durat.*
21 *Repositionis revocatio si proveniat à novo articulo incidenti in discursum litis, secunda jussio denegatur in Senatu, quia nova appellatione, & recursu opus est.*
22 *Reponere an debeat indistinctè judex Ecclesiasticus vigore Regiæ provisionis omnia à se gesta post appellationem, etiam quæ aliàs sibi licebat facere ea pendente, & deferente.*
23 *Cognitio per viam violentiæ fuit inducta, ne judex Ecclesiasticus aliquem violenter vexet contra jus.*
24 *Princeps in tollanda vi juris est minister, & sic non potest judicem adstringere, ut reponat, quod secundum jus fecit.*
25 *Recursus ad regem limitatus est ad solam violentiam, quam adesse est impossibile, ubi jure proceditur.*
26 *Recursus Regius non potest plus operari, quàm inhibitio Canonica è superiori emanata.*
27 *Recursus ad Regem nunquam causat attentatum.*
28 *Recursus Regius dirigitur ad juvamen jurisdictionum superioris, ut nihil in ejus præjudicium interim contra jus fiat.*
29 *Inhibitio Canonica non inficit, nec impedit, quæ jure mittente, judex inferior facere potest appellatione pendente.*
30 *Inhibitio operatur in his quæ sunt contra jus, & appellationem.*
31 *Judex inferior quæ gerere potest appellatione pendente* remissivè.
32 *Provisio Regia, si sub repositione comprehenderet licitè gesta per judicem Ecclesiasticum, vinculum iniquitatis, præsidium innocentiæ diceretur.*
33 *Verba quantumcunque præcisa recipiunt interpretationem de jure.*
34 *Et ad terminos suæ potestatis restringuntur.*
35 *Verba generalia restringuntur, ut absurdum evitetur.*
36 *Verba sententiæ impropriantur, ut ad juris intellectum, & reducantur.*
37 *Principis voluntas talis præsumitur, qualis scriptæ naturalis rationis.*
38 *Verba provisionis Regiæ debent recipere interpretationem de jure; ne limites protectionis naturalis, & suæ potestatis excedant.*
39 *Verbum respiciens plura determinabilia, ea determinat, prout uniuscujusque naturæ convenit.*
40 *Determinatio una respiciens plura determinabilia pariformiter tunc determinat, si in omnibus eadem sit ratio determinandi.*
41 *Provisione Regia intimata, an judex Ecclesiasticus possit taxare expensas contentas in sententia, à quo est appellatum.*
42 *Jussio secunda dicta* sobre carta, *deneganda erit in iis, quæ judex poterat appellatione pendente licitè facere.*
43 *Reponere tenetur etiam judex, vigore Regiæ provisionis censuras, & absolvere, quod non repugnat dispositioni Concil. Trident.*
44 *Absolutio quando data dicatur cum effectu: & an per procuratorem, aut litera sufficiat, & an censura aliter quàm per absolutionem tolli possint.*
45 *Absolutio ad reincidentiàm ad tempus potest dari.*
46 *Absolutus ad reincidentiam virtute provisionis*, de ruego; *per sexaginta dies, si intra illos decretum violentiæ detur, an illis transactis absolutione egeat.*
47 *Absolutus ad reincidentiam per sexaginta dies si violentiam adesse ob non delatam appellationem declaretur intra illud tempus, nova absolutione indiget.*
48 *Superior etiamsi revocet gesta ab inferiori, vel ipse excommunicatum absolvit, vel remittit inferiori absolutionem.*
49 *Absolutus per sexaginta dies virtute querelæ laicorum, an si vim fieri intra illos sit decretum, termino transacto indigeat nova absolutione.*
50 *Absolutus per tempus ad reincidentiam, si intra illud solvere non potuit, an eo transacto incidat in censuras.*
51 *Provisioni Regiæ quoties judex non satisfecerit cum effectu, integrè reponendo semper in Senatu, secunda jussio, hoc est* sobre carta, *conceditur.*
52 *Cognitio violentiæ, & protectio naturalis tantùm durat quantùm ipsa violentia.*

SI autem judex Ecclesiasticus (prout protinus tenetur) E regiis provisionibus obtemperat sciat omnia, prout in decreto dictæ provisionis scriptæ sunt, complere tenetur, scilicet, deferre, & reponere omnia attentata, & gesta post appellationem emissam, vel intra terminum, quo potuit interponi, *juxta c. non solum, de appell. l. 6. cum concord* absolvendoque excommunicatos, censuras, ac interdicta levare, de quibus *in hoc §.* 1. videndum erit.

Et in primis unum valde utile animadvertam, an 2 judex Ecclesiasticus, qui statim provisioni Regiæ sibi intimatæ respondet, seu etiam postmodum per suam interloquutoriam, quod refert appellationi, atque omnia gesta post eam, &c. prout in provisione jubetur, reponis, satisfeciss, dicatur provisioni prætatæ, prout affirmativè videtur evidenter.

Sed averte, quod multi ignari litigantes, & advo- 3 cati in hoc in dies decipiuntur, quare in hoc distinguendum est, nam ut attentatum est verbale; puta, quia post appellationem legitimam processit ad aliquem actum judicialem, assignando terminum, admittendo scripturas, vel probationem causæ principalis, testes, aut eorum repulsas, aut aliquam sententiam interloquutoriam, vel diffinitivam proferendo, aut alia similia, tunc verbalis repositio sufficiet, & eorum revocatio; qui nihil tam naturale est, quàm eodem modo quodque dissolvi, 4 quo colligatum est; aut attentatum non consistit solùm in verbis, sed etiam in acto, putà, quia ad exequutionem de facto processit, tradendo possessionem beneficii, aut alterius rei actualiter alicui, sive vacuam, sive ab altero occupatam, quem violenter spoliavit, ut alteri traderet in exequutionem suæ sententiæ; & tunc non sufficit verbalis repositio; sed omnino debet fieri cum effectu: hic est text. mirabilis *in cap. si à judice* 10. ibi & ipse in termino gravamen revocaverit cum effectu, *de appella. c.* 1. *de eo qui mittitur in poss. causs. rei ser. c. ad Apostolicæ, versiculo eratque parata, de sent. & re jud. lib.* 6. unde, dicit gloss. mirabilis *in d. c. si à judice, verb. cum effectu*, quòd si gravamen fuit verbale, revocatio sufficiat verbalis, ubi ad hoc allegat ibi Archid. & Joan. Andr. quare judex debet ad actualem suæ interloquutionis exequutionem procedere, quia verba ejus & provisiones Regiæ debent intelligi præcisè & cum effectu, *l.* 1. §. *hæc autem verba, ff. quod quisque jur. l. si. per annum,* 5

cere, ff. ne quis eum, qui in jus vocat, cap. relatum; de cler. non reſiden. Decius *conſ.* 385. *col. penult. verſic. iis tamen non obſtant.* idem Decius & Curtius Jun. *in d. §. hæc autem, verb.* latè Decius *conſ.* 14. *n.* 31. Petr. Surd. *dec.* 303. *n.* 5. Tiraquell. *in repet. l. boves. §. hoc ſermone, limit.* 6. *n.* 4. Card. Tuſc *practi. concluſ. litera V. concl.* 9. *per totam & n.* 13. *&* 17.

6 Et quia per verbalem repoſitionem nec redditur poſſeſſio vi oppreſſo, nec adimitur à detentatore, quia ſola ſententia judicis, & ejus verbalis juſſio nec tradit, nec aufert poſſeſſionem, niſi actualis traditio, & exequutio ſubſequatur, gl. *in §. fin. inſtitu. de off. jud.* latè Anton. Gomez. *in l.* 40. *Tauri, num.* 24. Aviles *in c.* 1. *præto. gloſſ. verb. à las partes*, pulchrè etiam Joan. Garcias *tract. de nobilit. gloſſ.* 7. §. 1. *à n.* 3. dicentes actualem ſententiæ exequutionem, quæ ſit per rei actualem traditionem, eſſe neceſſariam, *ex l.* 1. *Cod. de exequut. rei jud. l. ab exequutione, C. quorum appell. non recipit. l. is cui, §. miſſus. ff. ut in poſſ. leg.* Doctores *in l. miles §. qui judicati, ff. de re judic. l. qui reſtit ier.* ibi, manu militari, *de rei vindic. l. traditionibus ff. de pract. juncta l. quem admodum, ff. de acquir. vel*
7 *amit. poſſeſſione* & ſi ex ſententia judicis non transfertur dominium, quod conſiſtit in jure, ut probant latè Doctores citati & Joan. Garc. *& n.* 1. multo minùs transfertur poſſeſſio, non ſequuta actuali exequutione quæ conſiſtit in facto, text. optimus *in l. cùm hæredes. ff. de acquir. poſſ. & l. traditionibus.*

8 Ergo per actualem exequutionem, non autem verbalem repoſitionem in iis ſatisfiet Regiæ proviſioni, quia ubi facto opus eſt, verba non ſufficiunt, *l. qui decem. §.* 1. *verſiculo idem reſponſum, ff. de ſolut. l. ait prætor, §. ſi quis. ff. de novi oper. nuntia.* alia plura in comprobationem adducit Tiraq. *de retract. §.* 1. *gloſ.* 20. *ſub n.* 6.
9 *fo. mihi* 131. Roland. à Valle *conſ.* 49. *n.* 52. *vol.* 1. qui ex hoc dicit *n.* 10. quod quando lex requirit factum, & actualem redditionem, non ſtatur aſſertioni, per text. *in l. ſi fortè, ff. de caſtr. peculio*, & Cardin. Tuſc. *practi.*
10 *concl.* 99. *n.* 13. 17. ubi verba (demiſſione) debeant intelligi cum effectu, quare ſi cum effectu non reponat judex recurrit oppreſſus ad Senatum Regium & ſibi datur ſecunda juſſio (dicta *ſobrè carta*) ut cum effectu reponat, & effectivè proviſionem adimpleat.

11 In quo ut nullus negligens ſit deinceps, hic obiter in propoſito unum elegantem referam caſum, quem de
12 facto exhibui. Vacante beneficio curato merè collativo edictis affixis, duo comparuere oppoſitores examinandi, uni facta eſt collatio per ſententiam judicialem, & conſequutivè poſſeſſio beneficii traditi, alter à ſententia appellativa, uſus eſt Regio recurſu, & vim feciſſe judicem ordinarium, ut deferat, & reponat, decretum fuit, judex intimatæ proviſioni reſpondet, quod libenter defert appellationi, & reponit omnia poſtea geſta & attentata. Poſt aliquod tempus quidam tertius impetravit beneficium prædictum, tanquam Sedi Apoſtolicæ reſervatum, qui in ejus menſe vacaret; exequutor Brevis cameralis, acceptata commiſſione, cùm vacuam poſſeſſionem beneficii invenerat, & à nemine occupatam, verificatâ narrativâ, & extrajudicialiter procedens, nemine citato, quia non aderat (ut dixi) poſſeſſor, poſſeſſione beneficii tradidit proviſo Apoſtolico vigore fulgoris, prout eſt Brevis cameralis. Ille, cui ordinarius contulerat præfatum beneficium, comparuit coram exequutore, dicens, poſſeſſionem ab eo datam eſſe reponendam, ex eo, quia ipſe non fuerat citatus, prout debuerat, quis habeat jus ad illud ex collatione ordinarii, & ſimilia, cujus exequutione appellans invocat Regiam protectionem, adducto proceſſu, me informante, cum cognoviſſem ex ejus inſpectione, & relatione petitionis querelantis, legitimè proceſſiſſe exequutorem, cùm non teneatur aliquem non poſſeſſorem citare, nec aſſumere partes judicis, niſi aliud in Brevi ſit contrarium (juxta ea quæ *infra* Deo dante dicenda latiùs 5. *p. tom.* 3.) aſtrictus fui intentiùs in negotio penſare, & inveni repoſitionis decretum regale verbaliter tantùm fuiſſe repoſitum, nulla præmiſſa actuali exequutione, & avocatione priùs traditæ beneficii poſſeſſionis, perperam proceſſiſſe exequutorem Brevis omittentem citationem hujus poſſeſſoris, quem omnino perquirere debebat, & ad id aſſumere tenebatur partes judicis, ac judicialiter procedere, viriliter defendens, vim feciſſe declaratum fuit, ſeu potiùs tertium genus decreti, ſcilicet; *que oyendo de nuevo, y citando al querelante y reponiendo*, &c. *y no lo haziendo lo haze, otorgue y reponga*, &c.

Et inſuper quæro, quod ſi repoſuit partim effectivè, 13
partim verò non, an proviſioni Regiæ ſatisfeciſſe dicatur; & dicendum eſt quod non, quia non dicitur factum, ubi aliquid remanet faciendum, *l. cum Syllania. in fin. Cod. de his quibus ut indignis* ubi Bald. *num.* 2. 14
l. ſi vend. ff. de verbor. ſignifica. cap 1. *de baptiſmo, c. nihil.* 7. *quæſt.* 1. nec dicitur actus perfectus, quando partim eſt factus, partim vero non *l.* 2. ibi: Quia ipſi animadvertunt aliquid deeſſe *ff. de orig. ar.* Hieronym. Gonzal. *in regul. de menſ. & alter gloſſ.* 63 *à n.* 24. & adde quæ latius dixi poſt alios *infrà, q. p. c.* 14. *à n.* 252. *& à n.* 248.

Nec dicitur purgatum, nec repoſitum attentatum, 15
niſi omnia ſint purgata, uſque ad unum nummum in priſtinum ſtatum facta repoſitio Achil. de Graſſ. *deciſ.* 17. *de reſtitu ſpol.* Cæſar de Graſſ. *deciſ.* 159. *n.* 4. & 8. *p.* 1. *& dec.* 270. *p.* 2. *n.* 5. *& dec.* 171. *& dec.* 176. *p.* 3. Put. *dec.* 56. *n.* 12. *lib.* 1. *& dec.* 298. *lib.* 2. cum aliis per Lancelot. Robert. *de attent.* 3. *part. cap. fin. n.* 78. 85. *& 176. & n.* 191. quare rectè poterit oppreſſus iterum recurrere ad tribunal Regium pro ſecunda juſſione, hoc eſt, *ſobre carta*, ut in totum reponat, & adimpleat proviſionem.

Et ulterius quid ſi judex ſemel repoſuerit juxta te- 16
norem proviſionis effectivè, iterum tamen repoſitionem revocando, idemmet fecit attentatum; an neceſſaria nova ſit appellatio, ejus vigore novus ad Regem recurſus, an ſufficiat ejuſdem proviſionis ſecunda juſſio. In qua quæſtione, & difficultate reſolutivè dico, quod 17
ſi ipſe judex ſtatim repoſitionem revocavit, abſque novi articuli cognitione, ut putà; quia ſimus in appellatione à ſententia diffinitiva, quam violenter appellatione legitima pendente fuerat exequutus, tunc nullum dubium erit, quod ſufficiet ſecunda juſſio, hoc eſt, *ſo-* 18
bre carta, virtute prioris, quia non dicitur factum, quod non durat factum, *idem, §. ſi actor ff. quod cujuſque univerſit. nom. l. ſi pro parte, §. verum*, ubi gloſſ. citat concordantes *ff. de in rem verſ. l.* 3. *§. ſi quis ita*, ubi Immol. *ff. de hæred. inſtitu.* Socin. *conſil.* 91. *n.* 2. *vol.* 1. Petr. Surd. *c.* 145 *n.* 11. *part.* 1. nec videtur feciſſe quod parum dubitavit Joan. Andr. & Panorm. per illum text. *in c. nam & ego, de verbor. ſigni.* ubi gloſſ. *c. Rayner.* Alvar. Martin. Lauden. Cardin. Alexand. & cæteri ſcribentes poſt gloſſ. *in c.* 1. *quin etiam, in verbo non admittantur, tit. Epiſcop. vel Abbat.* pulchrè & latè Hyppolit. de Manſil. *in repetit. l. ult. n.* 155. *& mult. ſeq. ff. de jur. omn. judi. & in l.* 2. *in fin. ff. quibus ex cauſſ. in poſſ. eatur*, facit *l. qui ſic, ff. de ſolutio.*

Et comprobatur, quod ſi quis ſit condemnatus ad 19
rei reſtitutionem, facta ſemel exequutione, iterum illi auferatur res, poterit exequutor virtute earumdem exequutorialium; & ſententiæ iterum illi rem reſtituere, tanquam nondum facta exequutione, ita tenent Immol. Paulus Caſtr. Alex. & alii recentiores, *in l. permiſceri §. ſpecies, ff. de acquir. poſſ.* Paul. Rom Alex. & Iſſ. *in l. ſed & ſi poſſeſſ. ff. de jur. jur.* per text. *ibi*, Caſtr. *in l. Titio centum, in princip. ff. de conditio & demonſtr.* Franc. de Areten. *in l. ſi fidejuſſ. §. meminiſſe, col. fin. ff. de legat.* 1. Cornens *conſil.* 59. *placet in hac conſultatione, col.* 1. *lib.* 3. Bar. & alii citati per Tiraquell. *in repet. l. ſi unquam, ver. ſuſceperit liberos, num.* 283.

de

de quo nos ampliſſimè agimus plura hinc inde adducentes *infrà*, 4. *p. cap.* 14. *à n.* 217. *q. penult. per totam*, quare hoc caſu ſufficere ſecundam juſſionem
20 dubium non eſt, omnino concedendam quia non ſufficit defendiſſe, ſi defenſio non durat; textus *in l.* 1. §. *ait. prætor.* 111. *ff. quorum legat.* ita inquit eleganter Hippolyt. de Marſill. *in l.* 2. *in fin. ff. quibus cauſ. in poſ. eatur.*

21 Si autem iſthæc repoſitionis revocatio proveniat, & deſcendat à novo articulo, in diſcurſu proceſſus contingente, putà, quando judex ex juris rationibus reaſſumpſit cauſam, vel quia in tribunali datum eſt tertium genus, vel fortè ſuperior de appellatione cognoſcens ſibi remiſit cauſam, & ſimilibus; tunc cùm ſemper in novis articulis ejuſdem litis pro appellationis delatione ſit ad Senatum recurrendum, de novo, novæ querelæ virtute, eſt iterum inſpiciendus proceſſus; quia illum articulum poterit judex ex variis cauſarum figuris juſtificare; ideo nova interpellatione opus eſt, ita ut ſecunda juſſio omnino deneganda ſit, & ita communiter practicatur. Vide quæ nos *ſuprà*, *cap.* 2. *num.* 198. & *ſurſum.*

22 Amplius quæri poteſt, an judex Eccleſiaſticus, ad quem deferre, & reponere inſerto decreto Regia proviſio dirigitur, an diſtinctè omnia à ſe geſta poſt appellationem legitimam, ſeu tempus ad appellandum datum, reponere teneatur, etiam ea quæ ſibi alias licitè juris permiſſione, & etiam delata appellatione, poterat ipſe judex facere? Et videtur quod ſic, quia proviſio indiſtinctè loquitur, *Que reponga lo hecho deſpues de la apelacion*, &c. ergo ſi quid poſt eam factum reperiatur, debet ſub repoſitione includi, quia oratio indefinita æquipollet univerſali, ut vulgare eſt.

23 Sed contrarium verius eſſe de jure exiſtimo, ex principiis, & fundamentalibus rationibus hujus cognitionis extrajudicialis per viam recurſus, quia ut evidenter apparet, & ſæpe diximus *hoc capite*, & *ſuperiori*; hanc cognitionem ortam fuiſſe, & habere locum contra judicem Eccleſiaſticum vexantem, & opprimentem aliquem contra jus, ac contra diſpoſitiones, & decreta canonica, ut ille hac via ad juſtos juris tramites reducatur, quia Princeps in hac re juris miniſter eſt, & Judicis ſuperioris: non poterit facere, ut idem reponat, quod ipſe jure permittente, ac juris diſpoſitione,
24 ſibi permittitur, & ut plurimum ad faciliorem cauſæ expeditionem, etiam appellatione pendente, juxtà *cap. cum teneamur de appella.* quoniam ut ſæpe diximus, hæc Principis extrajudicialis cognitio limitata eſt ad ſolam violentiam dumtaxat, imò in ſola violentia ha-
25 bet fundamentum, ut hactenus dixi *hoc. c. & cap. præcedenti*, & in iis, in quibus jure proceſſit judex Eccleſiaſticus, impoſſibile eſt, ut violentia reperiatur, ut probat expreſsè noſtra lex Regia 36. & ad oculum patet, ergo ea reponenda non ſunt. Vide quæ nos probamus 2. *p. c.* 4. *à n.* 253. *cum ſeqq.*

26 Inſuper probatur evidentiùs, iſte Regius recurſus non poteſt, pluſquam inhibitio canonica à judice ſuperiore legitimè expedita, operari, tum quia iſta ſtatim tollit juriſdictionem inferioris, etiam ubi alias appellatio devolutivum effectum habeat dumtaxat, & cauſat attentata, *cap. non ſolùm*, §. *ſin autem*, *de appellatio. l.* 6. *cum vulgatis*, recurſus autem
27 nunquam cauſat attentatum, ut *infrà* diximus latiùs *c.* item recurſus dirigitur ad juvamen juriſdictionis ſuperioris, ut nihil in ejus præjudicium interim
28 contra jus violenter fiat per inferiorem Eccleſiaſticum, latè *ſuprà*, *c.* 1. *prælud.* 5. *à prin.* & pluribus aliis locis, & ſic plus influit cauſa in ſeipſa, quam in accuſato.

29 Sed inhibitio canonica, à ſuperiori emanata non revocat, inficit, nec comprehendit ea, quæ judex inferior jure permittente facere poteſt, appellatione pendente, imò & poſt ipſam inhibitionem poſſunt licitè per eum geri, ut poſt Anton. de Butr. & Feder. de Sen. *in conſ.* 93. tradit eleganter Franc. *in cap. cum teneamur*, *colum.* 4. *verſ. ſecundus intellectus*, *num.* 21. *de appellatio.* ſubdens rationem, quia inhibitio operatur in iis, quæ ſunt contra jus, & appellationem, ſecus in iis, quæ ſunt in favorem, quia ad ea non ſe extendit inhi- 30
bitio, ſequitur Veſtr. *in praxi Roma. Cur. lib.* 8. *cap.* 4. *n.* 7. *verſ. nec eo minus*, pulchrè. Lancelot. *de attenta.* 2. *p. cap.* 20. *de attent. poſt inhibitio. limi.* 4. *per totam*, quos ſequitur, & tranſcribit Scaccia *de appellatio. q.* 3. *à num.* 34. qui *à num.* 20. *cum pluribus ſequentibus*, & Lancelot. *ubi proximè*, & iterum latiùs *ead.* 2. *p. c.* 12. *de attenta. appella. pendent. limi.* 4. *princ.* latiſſimè congerunt plures caſus, qui poſt appellatio- 31
nem, & inhibitionem canonicam geri poſſunt per inferiorem, ad faciliorem exitum appellationis, quos omnes per te videre poteris, ergo multò minus poterit 32
proviſio Regia ſimiles caſus, licitè factos, & non contra jus, nec violenter, comprehendere, quia tunc talis recurſus non præſidium innocentiæ, ſed vinculum potiùs iniquitatis diceretur.

Deinde quia verba, quantumque præciſa, reci- 33
piunt congruam interpretationem de jure, latè Mieres *de majorat.* 1. *p. q.* 10. *à num.* 153. & ad terminos ſuæ 34
poteſtatis reſtringuntur ibi *à num.* 158. atque etiam verba generalia reſtringunt, ut abſurdum evitetur, ipſe 35
Mieres *d. q.* 10. *n.* 283. & *n.* 298. & iterum 1. *p. q.* 60. *à num.* 21 & 33. imo verba ſententiæ impropriantur, 36
ut ad intellectum juris reducantur, ipſe Mier. *d. q.* 1. *n.* 269. quibus locis copiosè agit, & *d. q.* 60. *à n.* 9. probar, quod talis præſumitur voluntas Principis, qualis eſt 37
legis ſcriptæ, & naturalis rationis. Bal. *in cap.* 1. *colu.* 2. *n.* 3. *apud quem*, *vel ad quos*, & idem Bald. *in l. bonorum*, *C. qui admitti.* Innocent. Joan. Andr. & Ant. *in cap. dudum*, *de decimis.* Decius *conſ.* 33. *n.* 14. & *con-* 38
ſil. 124. *n.* 4. ergo verba proviſionis quantumcumque generalia, debent recipere interpretationem de jure, ne aliàs ſequatur abſurdum contra naturam rei geſtæ, rationem fundamentalem naturalis protectionis, utque non excedat terminos permiſſos ſuæ poteſtatis, ut geſta contra jus & violenter comprehendat, non autem quæ ſecundùm illud & ejus permiſſione geſta reperiantur.

Deinde quia verbum appoſitum reſpiciens plura de- 39
terminabilia, ea determinat, prout uniuſcujuſque naturæ convenit; *c. cùm dilectus*, ubi Cardin. & Abb. *de conſuetud. cap. olim. de reſcript.* notant Iſſ. *in l. contra majores*, *n.* 10. *de inofficioſ. teſt.* Simon. de Præt. *de interpret. de funct. volunt. lib.* 2. *interpret.* 4. *debit.* 2. *ſolut.* 2. *nu.* 267. *fol.* 173. Mier. *tractatu de majora.* 1. *p. q.* 22. *n.* 221. qui *à num.* 220. infinitos penè citat ad limitationem illius regulæ, qua docemur, quòd una determinatio reſpiciens plura determinabilia, ut omnia debeat pariformiter determinare, ut ſcilicet, procedat, quando in omnibus eadem eſt ratio determi- 40
nandi; igitur verba generalia noſtræ proviſionis Regiæ, ſcilicet; *Reponga lo hecho deſpues de la apelacion*, &c. licèt reſpiciat illicita, & violenter geſta, atque etiam permiſſa, & juſtè facta, quæ ſunt diverſæ naturæ, & rationis, circa illa operentur, non autem circa hæc.

Et poſt hæc ſcripta in terminis noſtris hanc quæſtio- 41
nem tetigiſſe reperi Cæned. *in collect. ad decretal. collecta* 17. *in fin.* ubi ponit caſum, poſtquam judici Eccleſiaſtico intimata fuit proviſio, an poſſit taxare expenſas, in quibus appellantem in ſententia, à qua appellavit, condemnaverat; qui quidem dicit, pro reſolutione recurrendum eſſe ad Capel. Tholoſ. *deciſ.* 465. Felin. *conſ.* 13. *n.* 2. Marant. *de ordin. judic.* 6. *p.* §. *& quandoque appellatur*, *n.* 197. Ant. Gabr. *l.* 3. *communi. opini. tit. regul. jur. concl.* 3. *n.* 54. Guid. Papæ *ſing.* 349. latiſſimè Lacelot. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 11. *per totum*, qui quidem tractant, quando licitum eſt judici procedere ad ea, quæ tendunt in exitum appellationis, etiam ipſa pendente, de quibus nos hactenus; ergo manifeſtè ſentit ipſe Cæned. ut judex

42 ſcilicet, ſtante proviſione Regia, non impediatur ea facere, quæ aliàs ſibi de jure licebat, & quæ etiam ipſe judex ſuperior de cauſa cogniturus, non debebit, nec poterit revocare de jure: quare veriſſimè puto de iſtis geſtis non intelligatur proviſio Regia, ac per conſequens deneganda eſt ſecunda ejus juſſio.

43 Ex iis etiam patet, teneri judicem in repoſſeſſione, abſolvere excommunicatos, & levare cenſuras, tum quia etiam ſibi exprimitur in proviſione Regia, tum quia ad id tenetur, etiamſi non exprimatur, quia eſt attentatum & quid conſequutivum ad delationem appellationis, & ejus acceſſorium, quod non repugnat diſpoſitioni Concilii Trident. quia de hac excommunicatione non cognoſcit Princeps principaliter, nec per modum juriſdictionis; ſed extrajudicialis protectionis naturalis, & nudæ defenſionis, cujus excommunicationis ſimplex factum duntaxat in ejus conſequentiam, & acceſſoriè venit cauſativè, cum tractatur de principali articulo violentiæ quod quantum diſtet à determinatione Concilii Tridentini, latè poſt alios diximus *ſuprà cap.* 1. *ad reſponſionem primi argumenti.*

44 Quemadmodum autem hæc abſolutio danda ſit, ut cum effectu dicatur adimpleri proviſio Regia, & an, & quando per procuratorem, aut etiam per literas, vide pluribus citatis, Zerol. *in prax.* 2. *part. verb. abſolutio*, *q.* 16. & vide etiam 1. *p. eodem verbo*, *in prin.* & aliter quàm per abſolutionem cenſuræ tolli poſſunt. Vide latè poſt alios Juriſtas, & Theologos Villalob. noviſſimè *in ſum. tractatu* 16. *difficult.* 17. *per totam.*

45 Et cùm abſolutio ab excommunicatione poſſit, ob aliquam cauſam, & rationem, per tempus limitatum dari à judice ad reincidentiam, ut latè Villalob. *ubi proximè*, *difficult.* 23. & Covar. *in c. alma mater*, 1.
46 *p.* §. 11. *n.* 6. dubitatur nunc, an oppreſſus, qui virtute ordinariæ *de ruego*, abſolutus fuit per octoginta dies ad reincidentiam, an poſtmodum intra illum terminum, ſi declaratur in Senatu; vim intuliſſe judicem; an tranſacto dicto termino nihilominus reincidat in excommunicationem prædictam, ita ut egeat abſolutione.
47 In quo duo caſus diſtinguuntur. Primus, quando recurritur ad Senatum pro tollenda violentia ob non delatam appellationem legitimam; & tunc nullum dubium eſſe poteſt, ut abſolutione egeat; quia decretum tribunalis nihil ponit ineſſe circa juſtitiam cenſurarum, ſed declarat ab extra, vim feciſſe judicem, cui tollenda remittitur, ut videmus, ut etiamſi ſuperior revocet
48 ſententiam excommunicationis inferioris, & omnia ab eo proceſſa, & nihilominus indiget abſolutione, quam vel ipſe præſtat, vel judici à quo remittit præſtandam: textus *in c. per tuas*, *de ſent. excomm.* Farin. *quæſt. crim.* 101. *n.* 68. Scaccia *de appella. qu.* 17. *limi.* 22. *à n.* 34. *&* 35.

49 Secundus caſus eſt, quando recurrit laicus, de quo reo ſuper cauſa mere profana judex Eccleſiaſticus vult cognoſcere, & oppreſſit cenſuris, qui virtute ordinariæ *de ruego* fuit ad reincidentiam abſolutus, & declaratum eſt in Senatu intra terminum abſolutionis, vim feciſſe judicem Eccleſiaſticum in procedendo, & cognoſcendo, ac propterea annullantur omnia acta, & rei cognitio remittitur ad competentem ſæcularem; an poſtmodum reincidat tranſacto termino, ita ut abſolutione egeat, Bobadill. *in politic. cap.* 19. *n.* 46. firmat abſolutionem neceſſariam eſſe. Cevall autem *in tractatu de cognit. per viam violentiæ*, *q.* 59. *prope finem*, contrarium tenet dicens, quod pendente abſolutione, cùm cauſæ cognitio remiſſa fuit judici ſæculari, inhibito Eccleſiaſtico nulliter procedente, poſtmodum adveniente termino non reincidit, quia nec eſt contumacia, nec peccatum, & ſic nec materia, ſuper qua cedere poſſit excommunicatio.

50 Cujus reſolutio mihi difficilis videtur, cùm negotii remiſſio, vel retentio non fuerit appoſita pro cauſa abſolutionis, prout & in minùs dubitabili caſu videbimus. Etenim quando datur abſolutio ad reincidentiam per certum terminum, intra quem pars ſatisfacere non potuit; hoc caſu dixit Suar. *tract. de cenſur. diſp.* 7. *ſect.* 8. *n.* 27. ſibi videri, de novo incurrere, quia ad id non eſt neceſſaria nova culpa, nec nova contumacia ſicut quando fit abſolutio ad aliquem actum, quia illa, moraliter loquendo, eadem eſt. Villalob. autem *in Sum. tract.* 16. *difficult.* 15. *n.* 6. dicit hanc ſententiam probabilem, ac etiam contrariam; quia hic terminus fuit datus, ut ſatisfaciat, & quando non poteſt, ad id non eſt obligatus, quare in noſtra difficultate tutiorem eſſe abſolutionem cenſeo.

51 Et pro complemento hujus §. primi illud tandem adnotabis, ut quoties per judicem Eccleſiaſticum non fuiſſet ſatisfactum proviſioni, & decreto Regio, vel integrè, aut cum effectu non adimpleat ſecundùm doctrinas quæ hactenus ſcripſimus; poteſt recurri ad Senatum pro ſecunda, & ulteriori juſſione, donec integraliter, & cum effectum adimpleat; quia tunc adhuc violentia durat, quæ in Senatu denegari nunquam ſolet: quoniam hujus extrajudicialis cognitio, nuda protectio, & naturalis defenſio tantùm durat, quantum violentia, non amplius, prout eleganter conſideravit Fulvius Pacian. *conſ.* 364. & ex Seſe adnotavimus *ſuperius*, & quia non ſufficit defendiſſe, ſi defenſio non durat juxta *l.* 1. *ait prætor*, *ff. quorum legat.* Hippolyt. de Marſil. *in l.* 2. *in fin. ff. ex quibus conſ. in poſſ. eatur*, & hoc jure utimur, & eſt textus mirabilis *in c. ut famæ*, *de ſentent. excommunic.* & ea quæ nos *ſuprà*, *cap.* 2. *à num.* 285. *cum ſeqq.*

---

§. II.

De proviſione proceſſus non integri (*de autos diminutos* à pragmaticis dicta) & quando concedi, & quomodo cencedenda.

SUMMARIUM.

1 *Acta omnia ſunt neceſſaria, ut de iniquitate judicis procedentis appareat.*
2 *Acta integra ſunt neceſſaria geſta à judice, quia aliter veritas apparere non poteſt.*
3 *Actorum partem non ſufficit tranſportare.*
4 *Acta omnia ſunt exportanda.*
5 *Nullitatem allegans tenetur omnia acta exhibere, ut poſſit argui contra ſententiam.*
6 *Violentiæ cognitio aliam ab extra probationem non admittit, ultra proceſſum.*
7 *Aſſerenti acta eſſe diminuta, & diſmembrata, proviſio* de autos diminutos *dicta conceditur in Senatu.*
8 *Actus præſumitur perfectus, ſi aliud è converſo non appareat.*
9 *Acta integra præſumuntur tranſportata, quandiu de contrario non docetur.*
10 *Acta integra non eſſe, ſed diminuta aſſerenti incumbit onus probandi.*
11 *Acta intitulata à Notario ſic (copia omnia actorum,) præſumuntur integra.*
12 *Etiamſi ex lectura proceſſus appareat aliquid deficere.*
13 *Proviſio* de autos diminutos *quando inſpicitur proceſſus, petitur, vel in cauſa proxima eſt inſpiciendi, quando ſit reſervanda eidem inſpectioni.*
14 *Proviſio denegatur ſi ex inſpectione proceſſus conſpiciatur, vel non deficere, vel deficere non eſſentialia ad articulum violentiæ, & proceditur ad ejus decretum.*
15 *Proviſio* de autos diminutos *quando concedatur cum termino limitato, & expenſis adverſario præſtandis, caſu, quod non defecerint alia acta.*

16 *Pro-*

16 *Provisio* de autos diminutos *conceditur postulanti, quando inspecto processu detegitur, deficere appellatione, & simul datur decretum processum non venire per ordinem.*

17 *Acta omnia transportare in causa appellationis sive à diffinitiva sive ab interloquutoria, quis teneatur, remissivè.*

1 UT de iniquitate judicis perperam procedentis appareat, acta omnia sunt necessaria, quia ex eorum inspectione apparere, *suprà* diximus latè, & insuper facit *l. eos*, §. *super his*, *C. de app. cap. cupientes* 16. *vers. cùm omnibus actis juribus electio. in* 6. Rota coram Gipsio in una Placentina administrationis Sacram. 1. Decembr. 1567. de qua testatur Gratian. *discept. foren. capite* 121. *numero* 9. B. *in authen. de his qui ingred. ad app. in prin. num.* 19. *col.* 3. *& in l. hi qui*, *sub n.* 4. *C. de appell.* Capell. Tholos. *decis.* 341. *ad med. vers. aut utraque pars*, Guido Papæ *q.* 436. *n.* 9. *concl.* 7. Papiens. *in form. appell. verb. & in quantum*, *n.* 6. Mascardus *de probat. concl.* 115. *n.* 5. optimè Bald. *in l.* 2. *is apud quem*, *versic. ex quo not. C. de edendo*, ad effectum cognoscendi naturam appellationis, an admitti debeat, vel non, tenet Anton. à Sola *in comment. ad novas constit. Sabaud. tit.* 28. *gl.* 7. *sub num.* 2. optimè Cravet. *cons.* 273. *nobilis*, *n.* 5. *vol.* 2. Veronens. *cons.* 35. *vers. secundo principaliter*, text. *in cap. cupientes* ibi omnibus actis, *de electio. l. nec causas*, *l. à proconsulibus*, *l. præcimus*, *leg. eos*, §. *super his*, *C. de appellatio.*

2 Ideo integra omnia acta ab eodem judice gesta sunt omnino necessaria, quia aliter veritas certe apparere non potest, prout expressè probat Concil. Trident. *sess.* 24. *de reform. c.* 20. § *præterea*: aliter autem inspectio, & gesta actis diminutis, ac dismembratis, & non integris, penitus corruunt, ut post Rotæ decis. & Marquess. tenet pulchrè Joan. Hieronym. Campa. *diversi. jur. cano. rub.* 1. *cap.* 13. *sub n.* 314. *vers. & si non integraliter expotaverit.* Ubi testatur Rotam iteratis vicibus, ita terminasse, ut testatur Plat. in una Coronensi bonor. de Scitillo Merentii 28 Junii 1589. quæ inter congestas à Prospero Farinac. est decisio 104. decis. Fivez 1. *num.* 13. *p.* 3. quod acta integraliter sunt transferenda, quia aliter non potest causa rectè percipi, nec cognosci, tenet Marian. Ant. Marcerat. *varia. resolu.* 50. *n.* 55. ubi allegat Trid. & decisionem Rotæ 64. *n.* 7. *p.* 1. *in novissimis* Marquessan. *tractatu de commiss. de volut. caus. ad Rom. cur.* 2. *p. cap.* 11. *num.* 11. *fol.* 592. & quòd non sufficiat productio actorum, nisi integrè facta fuerit, probat Gratian. *discepta. foren.* 1. *p. cap.* 121. *n.* 28. per Rot. coram Cardin. Millin. Placent. Castri 4. Julii 1601. plures citat Giurba *decis.* 29. *per totam*, & probat jura *suprà* allegata.

3 Et quòd omnia acta sunt exportanda, ideo quod non sufficeret transportatio partis actorum, etiam facientium contra appellantem, tenet Vantius *de nullita. sentent. rub. à quo & quibus*, &c. *sub. num.* 20. & 21. Sequitur Scaccia *tractatu de appellatio. quæst.* 20. *n.* 8. *in prin.* & quòd omnia acta debeant ex-
4 portari tenuit Rota per Cardin. Seraphin. Imol. Castror. 16. Martii 1576. quam referens sequitur Gratian. *disceptat. forens.* 21. *sub n.* 8. *in fin.* & 9. per quam dicit, quod allegans nullitatem tenetur exhibere om-
5 nia acta, ut possit argui contra sententiam citat Vanti. ubi etiam *n.* 10 dicit, ita servari in omnibus curiis, sive simus in sententiis diffinitivis, sive interloquutoriis, ut testatur Ranchin. *in addit. ad Guid. Pap. quæst.* 20. & idem etiam quod Gratian. *d. n.* tenent idem Ranchin. Capell. Tholos. *decis.* 91. & 341. Guid. Papæ *decis.* 431. & per eandem Rotæ decisionem Molendin. idem dicit Aloys. Ricc. *in prax. Eccl. decis. Arch. Neapol. appellationum decis.* 510. *num.* 7. & *per totam*, tenet etiam Marescot. *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 43. *n.* 1. quare cùm acta omnia sint omnino necessaria non diminuta, sed integra, ut queat cognosci de iniquitate, violentia judicis, præcipuè in hac extrajudiciali cognitione, ubi alia ab extra probatio non admittitur, merito asserendi acta diminuta, & dismembrata, proviso, quæ *de autos diminutos* dicitur conceditur quia incivile est nisi tota lege perspecta judicare, *l. incivile. ff. de legib.* quia multories talis potest particula processus deficere, quæ respectu articuli violentiæ sit multùm necessaria, quæ vel justificet, vel alteret, & variet naturam, aut privilegium appellationis. 6 7

8 Sed cùm in dubio regula generalis sit, quod actus præsumatur perfectus, si aliud è converso non appareat, *l. si is qui* ubi Bald. & Imol. *de testam.* Iss. *in rub. ff. de nova oper. nuntia. in fin.* inde similiter acta transportata integra esse præsumitur, quandiu aliud non doceatur, 9 ita tenet Aymon. Cravet. *de antiquit. tempor. p.* 2. *n.* 15. Marquess. *tractatu de commiss. d.* 2. *p. cap.* 11. *num.* 11. Gratian. *in discepta. feren. d. c.* 121. *num.* 28. allegat ad id Rotæ decisionem Marescot. *variar. resolu. d. l.* 2. *cap.* 43. *n.* 6. Farin. *decis.* 884. *n.* 2. Giurba *decis. n.* 3.

10 Adeo ut asserenti acta non esse integra sed diminuta, incumbit onus probandi, tenent ipsi Doctores proximè citati, & fuisse dictum in una Senogalien. Silvæ 14. Maii 1577. coram Cotta testatur Marescot. *ubi proximè*, & in alia Mediolanen. bonorum Emphyteuti 19. Januarii 1692. coram Dom. Ludovic. pariter testatur Gratian. *cap.* 121. *n.* 29. idem tenet Scac. *de appell. quæst.* 20. *num.* 15. ubi per Cravet. testatur de communi opini. & ita testatur etiam latè Rot. Roma. *decis.* 64. *fuit resolutum*, *n.* 3. *in fin. & n.* 4. & 7. *p.* 2. *divers.* Rota *decis.* 63. *n.* 4. *p.* 1. *divers.* Marquessan. *suprà*, *n.* 12. Giurba *ubi proximè*, ubi extra hos alios citat.

11 Quod maximè procedit, quando simus in copia actorum, & esset adnotatio intitulata (Copia omnium actorum) prout ita practicari firmat Scaccia *ubi proximè*, *n.* 16. qui ulterius *n.* 17. hoc extendit, etiamsi ex lectura processus appareat, aliquid deficere, quia ad-
12 huc asserenti diminutionem actorum incumbit onus illam probandi, & extare alia acta non transportata, Rota *decis.* 64. *num.* 8. *vers. quinimo.*

13 Quare cum in Senatu aliqua non potest admitti probatio, ne differendi occasio detur, aliter consulitur malitiis, & cavillosis dilationibus: etenim si quando tribunal incipit inspicere processum, vel præsto est, aliquia pars asserat, actæ deficere, & esse diminuta, nihilominus non suspenditur inpectio, sed illi reservatur provisio petita, etsi processu inspecto cognoscatur ma-
14 litia petentis, sola differendi causa moti, quia vel non deficiunt acta aliqua, vel quæ deficiunt, nihil tangant violentiæ articulum, illique nec prosint, nec noceant ut tenet Scaccia *ibi proxime*, *n.* 13. textus optimus *in l. argentar.* §. *edi autem*, edi autem ratio ita intelligitur, si à capite edatur, nam ratio nisi à capite inspiciatur, intelligi non potest: & iterum; sed ut ea sola pars, quæ ad instruendum aliquem pertineat, inspiciatur, & describitur, *&c. ff. de edendo*, tunc denegata tacitè, vel expressè provisione *de autos diminutos* petita, proceditur ad decretum.

15 Si autem tempore, quo petitur provisio hæc, præmanibus non habetur processus, ut quando petitur die, quo non solent violentiæ inspici, & Senatus præsumit malitiam, & dilationis causa, vel quando aliàs est dubius per processus inspectionem, an sint alia acta, vel non, solet concedere prædictam provisionem ad brevem, & limitatum terminum, intra quem si acta, quæ deficere asserit, non adducat, solvat expensarum nomine alteri parti tot drachmas in dies, & insuper termino transacto inspicietur processus.

16 At vero si post inspectionem processus cognoscat Senatus deficere appellationem, decernitur causam non venire per ordinem, darique jubetur parti insistenti & postulanti, provisionem, *de autos diminutos*, qua

intimata judici Ecclesiastico, & tabellioni, integraliter omnibus actis, inspectis, iterum in Senatu datur novum decretum, an violentia facta fuisset, vel non, & hoc jure utimur.

17 Quis autem in causa appellationis sivè ab interlocutoria, sivè ad diffinitiva teneatur omnia acta primæ instantiæ exportare, & quorum expensis, & an dispositio Tridentini procedat in omnibus judicibus tam delegatis, quàm ordinariis ultra Episcopos, de quibus loquitur, & de pluribus aliis mirabilibus difficultatibus hujus materiæ exportationem actorum spectantibus, latissimè & copiosè videre poteris per omnes Doctores modernos in *hoc*. §. 2. citatos, apud quos etiam plenè: an sententia lata, & processus gestus per superiorem actis non integrè exportatis teneat, videre per eos, præcipuè Scacciam, Marescot. Gratianum, & Joan. Hieron. Campanill. & alios ab eis citatos: de quo nos *infra hac* 1. *p. cap.* 7. Marius Giurba *decis.* 29. *à princ.*

§. III.

Quod jus, seu stylum, an Rotæ, an tribunalis Ecclesiastici, quamve opinionem, Regius Senatus attendere debeat in articulo violentiæ, & an in dubio judicem vim fecisse, decernat.

SUMMARIUM.

1 *Senatores inter cognoscendum de violentiæ articulo, præ oculis habere debent jus Canonicum, concilia, & decreta Ecclesiastica.*

2 & 3. *Judex superior inter cognoscendum, an inferior bene, vel malè processerit, attendit statuta, & stylum tribunalis judicis inferioris.*

4 *Causa Ecclesiastica ut usura, juramentum, &c. si tractetur coram judice sæculari, decidenda erit secundum jus canonicum, non civile.*

5 *Laicus litigans coram judice Ecclesiastico, jure canonico, & tribunalis stylo adstringitur, & è converso.*

6 *Judex Ecclesiasticus subrogatus in locum judicis sæcularis eodem modo procedit, quo judex sæcularis procedebat.*

7 *Appellationis delatio, seu non est de appendicibus primæ instantiæ, & ideo ejus statutis, & stylo subjacet.*

8 *Appellatio est de ordinatoriis judicii, & ideo stylus & jus illius, à quo proponitur, est attendendus.*

9 *Articulus, an appellationi sit deferendum, vel non, non respicit ordinaria judicii.*

10 *Ordo, & stylus tribunalis, ubi proponitur appellatio, attenditur in possibilitate appellandi.*

11 *Quod multò magis procedit in appellatione ab interlocutoria ante diffinitivam.*

12 *Stylum, & statuta, & constitutiones judicii inferioris, tenetur attendere superior, inter cognoscendum, an sit deferendum appellationi.*

13 *Senatus inter cognoscendum, an sit deferendum, attendere debet jus canonicum, & constitutiones Synodales, sed & stylum illius judicii Ecclesiastici, à quo est appellatio emissa.*

14 *Senatus inter decernendum violentiæ articulum deficiente jure canonico, an potiùs attendere debeat jus civile, quàm Regium.*
Qui teneant affirmativè, ibidem.

15 *Judex Ecclesiasticus deficiente jur. canonico potiùs debet attendere jus Regni, quàm jus civile, & è converso.*

16 *Laicorum leges non ligant clericos.*
Et quando secus ibidem.

17 *Laicorum lex si est vel approbata per Papam, vel tacitè recepta, debet attendi in foro Ecclesiastico.*

18 *Stylus tribunalium Regalium multoties practicatur in foro Ecclesiastico, & approbatur per Rotam.*

19 *Senatus in cognitione per viam violentiæ an potius attendere debeat stylum Romanæ Curiæ, quam illius tribunalis de cujus violentia conqueritur.*

20 *Stylus de partibus etiam contrarius stylo Rotæ in ipsa attenditur in litibus, quæ transportantur ad Curiam.*

21 *Stylum judicis à quo in ordinariis judicii, Rota, & quilibet superior tenetur observare, etiam contrarium stylo sui tribunalis.*

22 *Senatus inter decernendum articulum violentiæ quam opinionem servare debet.*

23 *Opinio communis Doctorum sive in lecturis, sive in tractatibus, vel in consiliis, sequenda est per judicem.*

24 *Opinio quæ plurimorum authoritate comprobatur, præsumitur verior.*
Nec ab ea recedendum in judicando, & consulendo, ibi.

25 *Senatus inter decernendum articulum violentiæ adhærere debet communi Doctorum, quam neglexit judex Ecclesiasticus.*

26 *Opinionibus duabus contrariis æquè probabilibus, seu communibus, judex Ecclesiasticus potest, quam maluerit eligere.*

27 *Etiam in foro conscientiæ.*

28 *Senatus præcisè tenetur inhærere ei opinioni, quam de jure potuit judex Ecclesiasticus eligere.*

29 *Vim fecisse declarabit Senatus in dubio consistente in subtilitate juris, aut facti intricatione, &c.*

30 *Violentia sapit odium, & delictum.*

21 *Appellationi in dubio deferendum est.*

32 *Innovare non debet judex sed supersedere in executione, ubi est dubium juris, vel facti, an appellatio teneat.*

33 *Delationi appellationis si patiatur dubium, etiam ubi regulariter est prohibita deferendum est.*

34 *Prohibitio appellationis in possessoria, &c. est limitatio regulæ, & per admissionem in ea in dubio redimus ad eandem regulam.*

35 *Causis duabus concurrentibus, alia permissiva, alia prohibitiva appellationis, hæc ut fortior attenditur; quando constat apertè de prohibitione, secùs si dubiè.*

36 *Recursus ad Regem est favorabilis omnino, & omni jure permissus, sub limitibus defensionis naturalis contentus.*

37 *Recursus ad Regem vergit in utilitatem utriusque reipublicæ, & jurisdictionis Ecclesiasticæ, & seqq.*

38 *In violentiæ cognitione non tractatur de imponendæ pœna juris, sed an sit deferendum, vel non.*

Licet in specie Doctores tractantes de hujus Recursus ad Regem per viam violentiæ materia, nihil de propositis difficultatibus attingant, ex omnium tamen mente clarissimè apparet, quod Senatores inter cognoscendum de hoc violentiæ articulo, teneantur respicere jus canonicum, statuta, consilia, & decreta Ecclesiastica. Omnes etenim dicti Doctores asserunt, Principem posse uti hac protectione, quoties judex Ecclesiasticus contra decreta Ecclesiastica, & sacros canones vim facit, denegando appellationi permissæ, & violenter eadem pendente exequendo. 1

Sed ut articulus iste magis in specie tibi liqueat, notare debes, primo, quod quando agitur coram alio judice de processu alterius, an malè, vel benè processerit, judex superior debet attendere, & considerare dumtaxat, an inferior servaverit statuta, & stylum sui tribunalis, ubi judicavit: ita tenet Alexand. *consil.* 164. *circa dubitationem, nume.* 3. *& sequentibus, & numer.* 8. *l.* 6. Scaccia, *de appella. quæst.* 18. *sub. num.* 10. *versiculo infero secundo*, & post Joan. Andr. *in rubr. de consuetud.* & ex aliis idem firmat Roland. à Vall. *cons.* 48. *n.* 16. *&* 23. *fol.* 173. nam in his quæ respiciunt processum, superior debet attendere statuta, & stylum judicis inferioris, *in Margar.* 2 3

ad

ad Innocent. in verb. judex appell. sequitur Guid. Pap. *tract. de appel. q.* 52. *sub n.* 40. *tom.* 5. *f.* 58. Rebuf. *tract. de appell. art. ult. gl. unic. n.* 44. Natt. *cons.* 353. *cum quidem*, *n.* 10. & quibus casibus dicatur legem, seu statutum respicere ordinatoria, vel decisoria judicii, vide latè Grassis *de effect. cleric. effectu* 2. *à n.* 133. *cum sequentib.*

4 Hinc est, quòd si de re ecclesiastica agatur coram judice sæculari; prout usurâ, juramento, & similibus; tunc causa decidi debet secundùm jus canonicum, non secundùm jus civile, text. gloss. & communiter Doctores *in c. canonum. statuto* 1. *in ord. de constit.* per quem text. ita ibi adnotavit Abb. Socin. *in cons.* 77. *n.* 20. *vol.* 1. Marant. *de ord. judicio*, *in* 3. *p* 73. cum aliis latè per Felin. *in c. cum caus. n.* 1. *de testib.* Afflict. *decis.* 322. ubi Ursill. Cituent. *in l.* 3. *Tauri*, *n.* 3. *Avil. in cap. præt. c.* 19. *gl. guardar*, *n.* 3. Montalb. *in l.* 4. *tit.* 5. *lin.* 1. *fori*, *verb. acuerd.* Villalob. *in antiq. jur. c.* 1 *n.* 14. & 15. Plac. *de delict. cap.* 1. *n.* 24. Perez, *in proœmio legum or. q.* 3. Bernard. Diaz *in pract c.* 60. *n.* 7. Burgos de Paz *in l.* 1. *Tauri*, *n.* 602. Joannes Gutier. *de juramen. con-*
5 *firm.* 3. *p. cap.* 17. *num.* 8. qui alios allegant, Marta *de jurisd.* 4. *p. cent.* 1. *cas.* 50. *n.* 5. de quo habetur *in c. fin. de præscript.* Hinc est ut laicus litigans coram ecclesiastico judici, adstringatur juris canonici dispositionibus, & juris ecclesiastici stylo, sicut e converso; Philipp. Franc. *in cap. si duobus* 7. §. *denique*, *num.* 2. *versic. quid autem si laicus*, & *num.* 3. & 4. *de appellatio.* Aretinus *in cap. quod clericis* 11. *n* 9. & 10. *de foro compet.* Decius *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ*, *n.* 151. *vers. ex præmiss. & num. sequentibus*, *de constitut.* & esse communem omnium opinionem refert, & sequitur Cæsar Contard. *in lege unica*, *lim.* 4. *num.* 6. *Cod. si de moment poss.*

6 Et facit, quia si judex ecclesiasticus subrogatur in locum judicis sæcularis debet procedere eodem modo, & eadem forma, quâ secularis procedere debebat, docet Abb. *in. d. c. Eccles. sanctæ Mariæ*, *n.* 31. *de constit.* Rebuff. *in tract de nominat. nu.* 23. *pag.* 140. Mandos. *cons.* 65. *n.* 16. Mier. *tr. de major.* 3. *p. q.* 11. *n.* 19. in noviori impress. ergo e converso ex identitate rationis.

7 Et magis in terminis facit elegans doctrina, quia appellationis admissio, seu non admissio; scilicet, an sit deferendum, vel non, est de appendicis illius instantiæ, cujus est sententia, à qua appellatur, & ideo subjacet statuto, & stylo illius loci & judicii, in quo est lata sententia, Rota Roman. *decis.* 330. *resolverunt Domini*, *n.* 1. & 2. *part.* 2. *diverf.* & quod appellatio sit de ordinatoriis judicii, & propterea in articulo, an causa sit appellabilis, vel non appellabilis, tanquam pariter ordinaria, sit attendendus stylus, jus, & statutum judicis, à quo lis tractata fuit, tenuit, & sæpius Rot. ut testatur Achill. de Grassis *decis. c.* 12 *aliàs* 238. *appellationem esse*, *n.* 1. *de appellatio. fol.* 108. quam refert, & sequitur Marquessan. *tractatu de commiss. part.* 1. *de commiss. appellat. super diverf. cap.* 18. *num.* 5. *fol.* 208. *in se-*
9 *cunda impressione*, & dixit eadem Rot. *decis.* 181. *causs. Rarmenens. sub n.* 6. *part.* 3. *lib. diverf.* Scaccia *tractatu de appellatio. quæst.* 18. *numero* 5. ubi etiam dicit quòd articulus, an sit appellationi deferendum, vel non deferendum, respicit ordinaria judicii, secundùm opinionem magis communem, receptam, & consequenter litigantes in Rota, etiamsi in temporalibus nullo modo essent subjecti Papæ ligentur constitutione Ægidiana, disponente super delatione appellationis in possessorio deneganda, idem tenet Cæsar Contard. *in quibus Ægidia. qu.* 6. *sub n.* 6. & 1. *Cod. si moment. poss.*

10 Et quod in possibilitate appellandi attendatur stylus, & ordo tribunalis, ubi proponitur, Baldus *in lege* 1. *versicul. extra quæritur*, *num.* 10. *Cod. ne liceat tertio provoca.* Alexand. *in lib.* 1. *sub numero* 14. *versiculo extra gloss. ibi*, *deinde Bart.* & *sub n.* 18. *versus fin.* & *n.* 19. *ff. de legat.* 2. Feli. *in c. superhis* 16. *n.* 13. *lim.* 7. *sed contrarium de accusat. quod multò magis procedit* 11
in appellatione, ab interloquutoria ante diffinitivam, scribunt Archidiac. *in ea non ita* 18. 2. *q.* 6. Abb. *in cap. Eccles. Sanctæ Mariæ*, *in* 1. *repeti. sub n.* 25. *de constit.* Philip. Franc. *c. si duobus* 7. §. *denique*, *sub n.* 4. *de appella.* & post Decium Scac. *de appella. qu.* 20. *n.* 7. & 12
n. 10. & quod judex de gravamine appellationis cognoscens, an sit deferendum, vel non, & similibus, & quæ respiciunt ordinaria judicii, debeat sequi, & attendere statuta, stylum, & constitutiones judicis à quo, vide latè per eundem Scacciam *ibi à numero* 1. Ergo sequitur evidenter, quòd cùm in hac extrajudiciali cogni-
tione per viam violentiæ tractetur, an judex à quo il- 13
lam commiserit, denegando delationem appellationi, & ea pendente violenter processerit ad exequutionem; non solùm jus canonicum in genere, sed in specie statuta, constitutiones Synodales, & stylum illius judicii ecclesiastici, debeat Senatus inter decernendum 14
violentiam omnino, & præcisè attendere, & præ oculis habere.

Sed quid si deficit jus canonicum, quod in illo casu specialiter nihil determinat, an recurrendum erit potiùs ad jus civile, quàm Regium, Videtur, quod sic, prout in terminis similibus dicit Præpos. *in c. consuetudo* 1. *d. n.* 3. & Petr. de Ravenna *in Alphabeto aureo in allegat. in materia consuetudinum*, *in prin. in* 5. *col. ad fin.* quòd in Hispania judex Ecclesiasticus potiùs debeat judicare secundùm leges imperiales, quam secundùm leges Regni, ergo Senatus in detegenda violentia, cùm debeat attendere jus, quod sequitur judex Ecclesiasticus, videtur debere attendere jus civile, non Regni.

Sed contrarium verius est de jure, in utroque casu, 15
imò quòd judex ecclesiasticus, deficiente jure canonico debeat omnino recurrere potiùs ad jus Regni, (quia est jus commune ipsius) quàm ad jus civile, & leges Imperiales, sive converso, ex sententia. Bal *in l.* 1. *C. de cessio. bonor.* Ant. & Abb. *in c. licèt*, *de for. compe.* tradunt ex nostratibus latiùs Palac. Rub. *in introduct. ad rub. de donat. inter*, *n.* 16. & 17. Villalob. *in antinom. jur. litera.... §. n.* 14. Dicac. Perez, *in legib. ord. in q.* 3. *proœmial.* Parlador. *Sesquicentur. differ.* 52. *à n.* 1. & 2. ubi alios contrarium tenentes recenset, hanc tamen veriorem dicit, eam etiam post Palac. Rub. & Doctor. Villadieg. tenet etiam, & bene probat Salced. *in additio. ad Bernard. Diaz. in practic. crim. canon. c.* 66. *sub n.* 6. *fol.* 245.

Et comprobatur etiam, quia licèt leges laicorum non 16
ligent clericos (prout tenent nonnulli citati per Mart. *de jurisd.* 4. *p. cent.* 1. *cas.* 50. *à n.* 1.) tamen id non procedit, primò quando deficit providentia juris canonici, quia tunc recurritur ad leges laicorum: *c.* 1. *de novi oper. nuntia.* & ea quæ hactenus diximus.

Secundò etiamsi non deficiat, tamen lex laicorum 17
vel est approbata per Papam, vel tacitè recepta, quia tunc debet attendi in foro Ecclesiastico, ut firmat ipse Marta *ib. n.* 3. & hinc est, quod quotidie videmus, stylum tribunalium Regalium servari, & practicari pariter in judiciis Ecclesiasticis, qui licèt deviet à jure, & stylo 1
Romanæ Curiæ; nihilominus sustinetur, & approbatur per Rotam Romanam, prout plures decisiones citamus ad idem *infrà*, 3. *part. c.* 9. *antè fin. à n.* 533. ubi latè Et pro hac parte facit *l* 1. *in fin. tit.* 18. *lib.* 6. *recopil.* quia leges Regni, quando practicantur in utroque foro, debent omnino servari, nec à tali praxi recedendum. Cumian. *super Ritu magnæ Cur. c.* 40. *n.* 279. plures citat Carpan. *super statu Mediolan. in præludiis*, *n.* 600. & 601. Alciat. *tract. de præsumpt. reg.* 3. *præsumpt.* 44. *num.* 17. Graff. *de effect. cler. eff.* 2. *n.* 133.

Igitur cùm, ut *superius* probatum est, Senatus debeat 19
attendere jus, & stylum judicis, & fori Ecclesiastici, quæro, an potiùs debeat attendere stylum romanæ Curiæ provenientem tanquam à fonte, & origine juris perennis; an verò stylum particularem tribunalis judicis, de

de cujus violentia conqueritur. In quo breviter, & reſolutivè dico, etiam in eſſentialibus judicii teneri Senatum potiùs præ oculis habere ſtylum, & praxim judicis Eccleſiaſtici, quàm Romanæ Curiæ, etenim ipſe judex Eccleſiaſticus ſui tribunalis ſtylum tenetur ſervare, in tantum, quòd etiam in litibus, quæ de partibus tranſportantur ad Curiam, etiam in Rota attenditur, & approbatur, quamtumvis contrarius ſit ejuſdem, ſcilicet, Rotæ ſtylo, & etiam in eſſentialibus, ut pluries, in dieſque terminavit Rota, ſecundùm varietatem caſuum, ut in una Pampilonenſi Parochiali 14. April. 1577. ut teſtatur Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 4. *in præfatio. n.* 312. & in una Corduben. decimarum 14. Jan. 1534. contra Seraphino, & in alia Calagur. oblatio. 26. Maii 1590. coram Comitulo, & in alia Toletana decimarum, de Sarre 18. Feb. coram Pamphilo, & aliàs ſæpius, de quibus teſtatur Hieron. Gonzal. *in reg. de menſ. & alterna. l.* 9. §. 1. *in adnotatio. n.* 55. Cæſar. de Graff. *dec.* 6. *n.* 6. *de ſentent. & re judic.* Caputaquen. *deciſ.* 165. *p.* 3. & fuiſſe determinatum una Calaguritan. juris votandi 19. Jan. 1590. Coram Ornano, teſtatur Hieron. Gonzal. *ubi proximè, n.* 115. *& à n.* 154 *& à n.* 117. idem affirmat fuiſſe per Rotam determinatum, in alia Burgenſ. concedendæ licentiæ, Coram Orano de anno 1585. & in alia Pampilonenſi Parochiali 13. Junii 1600. idem firmat Pute. *deciſ.* 258. *n.* 2. *lib.* 1.

Quam concluſionem probant Cæſ. Contar. *in l. un. quibus Ægidiana q.* 6. *ſub n.* 6. *& 7. C. ſi de moment. poſſ.* Rot. Roma. *deciſ.* 330. *reſolverunt, à princ. uſque ad n.* 3. *p.* 2. *diverſ.* Scaccia *de appell. q.* 18. *num.* 6. 9. *& 10.* & ſatis clarè probant omnes DD. *ſuper* à princ. hujus §. 3 dum affirmant, quod in ordinariis judic. Rota, & quilibet alius judex appellationis tenetur ſervare ſtylum judicis à quo, etiam ſit contrarius ſtylo ſui tribunalis, apud quos videre poteris. Sed quia de hoc articulo in multis caſibus ſpecialibus, & ſcitu digniſſimis plura dicimus *infrà* 3. *p. c.* 9. *propè fin. verſic illud tamen valde utiliſſimum, à n.* 233. *uſque ad finem* & nonnulla etiam 4. *part. cap.* 1. *ante fin. verſ. at verò notandum eſt, à n.* 86. ideo ad ea libenter te remitto.

Qui autem ubi contraria eſt DD. opinio, quando alii faciunt articulum appellabilem, alii verò non appellabilem, & tunc prima erit concluſio, quod quando in aliqua difficultate reperiuntur Doctores contrariæ & repugnantis ſententiæ, ſive in lecturis, tractatibus, vel conſiliis contingat, illa opinio regulariter præferri debet, quæ communis dicitur, vel quæ plurimorum Doctorum authoritatibus corroboratur, ut tradit Bernar. Diaz. *in regul.* 107. ubi Salced. *in addit.* Iſſ. *in authent. noviſſ. n.* 22. *C. de inoffic. teſt. & in auth. ſi qua mulier, n.* 12. *C. de ſacroſ. Eccleſ.* Abb. *in c. pendentiam, n.* 4. *de off. deleg.* Decius *conſ.* 422. *ex prin. & conſ.* 441. *n.* 14. plures refert Joan. Garcia, regul. 252. pulchrè, & latiſſimè Alphonſ. Ojeda *de benef.* 2. *p. c.* 1. *ex n.* 16. Ant. Corrar. *in tract. comm. opin. in præfatio. ex n.* 27. Montier. *in præfat. deciſ. n.* 31. Tiraq. *de pœnis temp. n.* 51. *& num.* 64. *ubi* optimè decidit, quando variæ ſunt opiniones, illam eſſe eligendam & tenendam, quæ plurimorum Doctorum authoritate comprobatur; præſumitur enim verior ex Menochio *de præſump. l.* 2. *præſumptio.* 71. *n.* 2. Cervantes *in l.* 1. *Tauri, n.* 1. Humad. *in ſchol. ad Greg. Lop. in prolog. partit. gl.* 18. *n.* 1. Maſ. *de prob. concl.* 338. *n.* 4. & 8. Cæned. *in collect.* 2. *p. collect.* 84. ubi plures refert *in noviſſ. in quæſt. canon. q.* 8. *n.* 10. ab eaque communi opinioni recedere non debemus, nec in judicando, nec in conſulendo. Morla *in Empor. jur.* 1. *p. tit.* 2. *q.* 5. *n.* 6. Burg. de Paz *in proœm. legum Tauri, n.* 251. Ceval. *in præm. pract. quæſt. ex n.* 30. Dec. *conſ.* 131. *in fin.* Roland. *conſ.* 60. *n.* 40. *vol.* 1. *& conſ.* 16. *ex n.* 22. *vol.* 3. ſubdens fatuum eſſe recedere ab ipſa communi: & poſt plures alios tenet Cæned. *d. quæſtione* 8. *ſub. num.* 10. Quare ſi judex eccleſiaſticus hanc communem DD. neglexerit, ſupremus Senatus de articulo violentiæ cognoſcens, illi inhærendo (prout tenetur) juxta illam decernet, cùm ſit communis.

Si autem in aliquo articulo duæ ſint Doctorum opiniones, alia permittens appellationis delationem, alia autem negans; utraque tamen opinio probabilis ſit, vel æquè communis: tunc cum judex Eccleſiaſticus poſſit quam maluerit, licitè eligere propter dubium exiſtens, & authoritatem Doctorum unamquamque tenentium, ut ex Gutier. *l.* 1. *canon. quæſt. c.* 13. *n.* 23. Mercad. Sot. & alii citati, & ſequuti à Cæned. *in* 1. *p.* collecta 28. *n.* 17. Salon. 2. 2. *q.* 63. *art.* 4. *controverſ.* 2. *colum.* 1093. & ex Noviz. & aliis reſolvit Cæned. *in d. q. n.* 22. videnda ſunt, quæ Villalob. *noviſſ. in Summa, tractatu* 1. *difficult.* 5. poſt Azor. & alios dicentes omnes, hanc doctrinam procedere etiam in foro conſcientiæ: quare hoc caſu præcisè, & neceſſariò tenetur Senatus, eidem opinioni per judicem Eccleſiaſticum electæ inhibere, quoniam nullo modo poteſt de iniquitate redargui: ceſſat enim violentia, ubi uſus aſſiſtit, licitè enim & ſibi permiſſum gerit ille judex, de quo dumtaxat quæritur in detegenda violentia; anne contra jus denegavit delationem appellationis, & ita tenendum eſt.

Et pro complemento hujus §. 3. quid dicendum, ubi ceſſant prædicta, ſed dubietas aliunde provenit, putà, ex ſubtilitate juris, aut ex intricatione proceſſus, & ſi quæ ſunt alia; an in dubio Senatus debet declarare, violentiam judicem feciſſe in non deferendo, partem negativam urget: quia violentia ſapit odium, & delictum, *l. ſi quis in tantam furoris pervenerit audaciam, C. unde vi l. Julio, ff. de vi publica*, qui ex text. expreſſus ergo in dubio vim non feciſſe decernendum.

Sed contrarium verius eſt, & ſequendum, immò in dubio vim feciſſe judicem non deferentem appellationi, cui de jure in dubio deferendum eſt, probant Speculat. *tit. de appellat.* §. *nunc dicamus, n.* 2. *in fin. & ſub n* 6. *& n.* 8. *l.* 2. *fol.* 194. Philip. Franc, *in c. de priori* 31 *ibi, aut ſummus in dubio, & in c. conſtit.* 45. *n.* 18. *& in c. ut debitus ſub n.* 43. *verſ. in eadem ibi in tali, dubio de appell.* Card. Alexand. *in c. cum ſpeciali* 61. §. *porrò ſub n.* 16. *eodem tit.* Rebuff. *de ſentent. exequut. art.* 7. *gl.* 1. *n. fol.* 359. Alex. *in l.* 1. *ff. ſi quis cautio.* Socin. *conſ.* 39. *n. vol.* 4. *Marant. de ordin. jud. tit. de appel.* 6. *p. n.* 262. Tiraq. *tract. le mort ſaiſit. p.* 6. *declar.* 6. *n.* 10. *f.* 120. Anguriſ *conſ.* 76. *de trib. ſub n.* 1. *& ſeq.* Nevizanus *conſ.* 44. *n.* 9. Crot. *conſil.* 124. *n.* 11. Roland. à Valle *conſ.* 34. *n.* 3. *vol.* 3. Vincent. de Franc. *deciſ.* 120. *n.* 4. Cornaz. *in deciſion. Rot. Lucen. deciſ.* 193. *n.* 1. Tiber. Decia. *conſ.* 44. *n.* 32. *vol.* 1. Fulv. Pac. *conſil.* 127. *n.* 1. & 18. Farin. *dec.* 418. & 870. Petr. Surd. *tract. de aliment. tit.* 18. *priv.* 60. *ſub n.* 1. & 2. & idem *in conſ.* 163. *arbitr. num.* 5. *verſ.* 3. *ubi l.* 2. & iterum ipſe Surd. *conſ.* 271. *n.* 17. *& in deciſ.* 36. *n.* 2. Marqueſſan. *tract. de commiſſ. p.* 2. *de commiſſ. appellatio. p.* ... *cap.* 1. *n.* 7. *fol.* 5. & quod in dubio fiat interpretatio, quòd appellatio deferatur, Alexand. *conſil.* 113. *viſo themate. num.* 2. *lib.* 5. & quòd ubi de jure, vel de facto eſt dubium, nunquid appellatio teneat; tunc judex à quo debeat ſuperſedere in exequutione, ita ut nihil debeat innovare, ſcribunt Specul. *d.* §. *nunc dicamus, n.* 8. Joan. Andr. *in c. paſtoral.* 28. *n.* 10. *in fin. de off. & poteſt. jud. deleg.* Philip. Franc. *in c. conſtit.* 45. *ſub n.* 18. Sigiſmund. Scaccia. *de appella. q.* 17. *amplia.* 10. *n.* 60.

Quod procedit etiam in caſu, in quo appellatio ſit regulariter prohibita, putà, in cauſa poſſeſſoria, quia nihilominus ſi adſit dubitatio circa delationem, vel non delationem appellationis, debet admitti Cæſ. Contar. *in l. unica, limit.* 27. *n.* 1. *& ſequentibus*, & idem *in quæſt.* 1. *num.* 43. *in fin. & num.* 44. *Cod. ſi de momen. poſſ.* Scaccia *ubi proximè, d. q.* 17. *amplia.* 16. *num.* 64. Petr. Surdus *conſ.* 163. *arbitror. n.* 6. *lib.* 2.

Nec obſtat, quod, in dubio regulæ eſt inhærendum, quoniam in cauſis poſſeſſoriis prohibitio appellationis eſt

eſt limitatio Regulæ generalis, permiſſivæ in omnibus regulariter, & per admiſſionem in dubio, redimus ad regulam, prout etiam dicit Scaccia *ubi proximè*, *n.* 64. ubi etiam ſatisfacit illi difficultati, quòd concurrentibus duabus cauſis, permiſſiva ſcilicet, & prohibitiva, 35 hæc ut fortior attendenda (de quo latiùs ampliſſimè *infra*, 2. *p. cap.* 7. *per totum*; & 3. *p. cap.* 1.) quia procedit, quando conſtat apertè de prohibitione, ſecus quando eſt dubium, quia tunc debemus regulæ adhærere permiſſivæ, ut dictum eſt: igitur evidenter fatendum eſt in dubio deferendum, & reponendum debere decernere Senatum.

36 Nec obſtat quòd ſimus in odioſis, quia imò tota iſta hæc extrajudicialis cognitio, & recurſus ad Regem, ſi ſub limitibus defenſionis naturalis contineatur, eſt favorabilis, & ab omni jure, naturali, divino & poſitivo proveniens, & permiſſus; quare valde utilem dixit Suarez *l. de immun. Eccleſiaſt. c.* 44. *n.* 43. Cevall. *in tract. de cognit. per viam viol. gl.* 4. *ſub n.* 4. *& in q.* 897. *ſub n.* 152. Cæned. *in q. canon.* 45. *n.* 935. Morl. *in empor.* jur. *tit.* 2. *de juriſd. quæſt.* 14. *num.* 8. qui affirmat, quòd cùm vergat in utilitatem reipublicæ utriuſque, ideo dicitur favorabilis. Nec obſtat, quòd punitur judex, quia in hæc extrajudiciali cognitione nihil de pœna juris tractatur imponenda, ſed duntaxat de nulla delatione, an debuerit judex deferre, vel non, & ita tenendum eſt. Et quòd hic recurſus ad Regem ſit favorabilis, & utilis juriſdictioni Eccleſiaſticæ, tenet póſt manuel. Roder. Navarr. Covarr. Pacian. & Chaquerant. noviſſimè Torreblanca *tractatu de magia*, *l.* 3. *c.* 26. *num.* 32.

§. IV.

Proviſio expedita vigore decreti Regii, quo vim fieri eſt declaratum, quemadmodum intimanda ſit judici degenti in alterius tribunalis diſtrictu, & à duobus judicibus adinvicem procedentibus exiſtentibus in diverſis tribunalium diſtrictibus, emiſſarum appellationum, pro delatione quod tribunal adeundum.

SUMMARIUM.

1 Leg. Regiæ 36. tit. 5. l. 2. recopil. *verba inſeruntur, diſponentia tribunal, ſub cujus diſtrictu degit judex Eccleſiaſticus vim inferens adeundum eſſe pro illa tollenda.*

2 *D. l. Regiæ determinatio providè obviat pluribus inconvenientibus conſideratis.*

3 *Violentiæ tempore, & etiam querelæ, & decreti ſi judex Eccleſiaſticus degat ſub uno diſtrictu, & ad proviſionis intimationem in diſtrictu alterius tribunalis abſens reperiatur quomodo intimatio ſit facienda.*

4 *Citatio ab uno territorio emanata non poteſt fieri degenti alio, niſi per literas requiſitorias.*

5 *Actus extrajudicialis ubique geri poſſunt, judiciales non niſi intra territorium.*

6 *Proviſionis Regiæ intimatio non eſt citatio, ſed monitio, & certioratio extrajudicialis, quæ geri poteſt etiam per judicem incapacem.*

7 *Judex laicus póteſt aliquid intimare clerico, ut certiorato paret præjudicium, aut conſtituatur in mora, aut mala fide.*

8 *Proviſionem Regiam ab uno tribunali legitimè cognoſcente de violentia, ut intimetur judici poſtea degenti in diſtrictu alterius, tutius erit præſentari in altero tribunali.*

9 *Proviſione Regia intimata judici Eccleſiaſtico in alio diſtrictu non obtemperanti, ubi petenda eſt ſecunda, & tertia juſſio ac pœna comminata temporalitatum exequenda.*

10 *Tribunal quod adeundum ſi a duobus judicibus ad invicem ſe inhibentibus eſt appellatum, degentibus in diverſis diſtrictibus Senatuum.*

11 *Senatus is eſt adeundus pro tollenda violentia, ubi degit judex, à quo appellatur; eo quòd dedit ſe pro inhibito.*

12 *Senatus is eſt adeundus, ubi degit judex inhibens, à cujus gravamine, & inhibitione appellatur.*

13 *Senatus quis adeundus, quando eſt appellatum à facto utriuſque judicibus inhibentis, & invicem inhibentium, degentium in diverſis diſtrictibus.*

14 *Judex uterque eſt competens ad cognoſcendum de eo, qui exiſtens in uno territorio occidit alium exiſtentem in altero territorio cum ſclopo.*

15 *Senatus uterque ſi à qualibet parte appellante, & concurrente adhiberetur, maxima ſequeretur repugnantia, contrarietas, & abſurdum, alienum à natura Regiæ protectionis.*

ET pro hujus §. breviſſima reſolutione primitus 1
ſupponenda ſunt verba l. 36. *tit.* 5. *l.* 2. *recopil.* quæ ſunt: *Otroſi porque ſuele ſucceder diferencia, à qual de las audiencias han de ir los proceſſos, que ſe mandan llevar pro via de fuerça, quando los juezes Eccleſiaſticos que proceden, eſtan ò reſiden allende, ò aquende de Tajo, havemos por bien declarar, y declaramos, que os tales proceſſos vayan á cada una de las dichas audiencias, de baxo de cuyos eſtaviere el juez Eccleſiaſtico, y alla ſe determinen por los oydores dellas: ſin embargo ne otra qualquier cedula que ſe aya dado para que fueſſen à la audiencia, ſo cuyos limites fueſſe el Reo.*

Neceſſaria fuit valde hujus legis tam provida deter- 2
minatio, ſiquidem unaquæque audientia ſuprema certos habet limites, & notorios, aliter enim ſi liberum fuiſſet oppreſſo, quamlibet adire Regiam audientiam ad ſui electionem; intricabilis foret labyrinthus, & inextricabils confuſio. Siquidem duo appellantes, puta, ab eadem ſententia (quod poſſunt in quantum contra, prout *alibi ſuo loco* latiùs) unuſquiſque eligeret tribunal, & ſe invicem impedirent cognitionem, vel magnam parando dilationem, vel ſimul concurrendo cum proviſionibus ordinariis, requirentes notarios pro proceſſus exportatione. Hinc ſi Reus originarius in cauſa appellationis fiat actor, & an appellans actor, fiat Reus, inde etiam præventionum diſcordiæ quotidie orirentur, & aliæ innumerabiles confuſiones, & inconvenientia, quæ tacitè ſentit l. Regia ibi. *Suele ſucceder diferancia.*

Hæc enim nova determinatione, quæ longè utilior 3
eſt, prædictis difficultatibus obvians, unuſquiſque facillimè, & ſine controverſia aliqua poteſt, ſi vi opprimatur à judice Eccleſiaſtico, illud adire tribunal ſub quo deget judex ipſe, in qua quidem inſuper duas difficultates ſubſiſtere reperio, prima quid ſi tempore intimandæ proviſionis unius tribunalis Regii, judex Eccleſiaſticus abſens inveniatur in diſtrictu alterius, quid faciendum, aut quomodo intimanda, quia juxta diſpoſitionem text. *in l. à D. Pio*, §. *ſententiam Romæ dictam*, *ff. de re judi.* & latè Cov. *in pract. q. c.* 10. *n.* 7. *& clem. Paſtoralis*, §. *deſpiceret*, *de jud. l. fin. ff. de juriſd. omn. jud.* Rebuff. *in tract. de liter. requiſito. à prin.* qui plurimos citant, Paz *in prax.* 4. *p.* 1. *tom. cap.* 2. *num.* 10. *& per totum cap.* Parlador. *lib.* 2. *rer. quotid. cap.* 6. *p. num. fin. l.* 21. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop. l. l.* 1. *tit.* 27. *p.* 3. quòd ſi citatio facienda eſt ei, qui ſub diſtrictu, & diverſa juriſdictione alterius ju- 4
dicis exiſtit, debet per requiſitorias literas fieri; item exequutio ſententiæ alibi ratæ: ergo idem dicendum videtur in noſtro caſu; ut nullatenus ei intimari debet hæc proviſio, niſi ad requiſitorias literas, ſeu ſupplicatorias tribunalis, de violentia cognoſcentis. 5

Sed contrarium in noſtro caſu verius eſſe exiſtimo; tum quia dictus §. *ſentent. Romæ*, procedit in juriſdictionalibus actibus, exercendis in aliena juriſdictione; non autem loquimur in actibus extrajudicialibus, qui ubique geri poſſunt, ut probatur etiam à ratione ceſſante d. §.

d. §. *ſent. Romæ*, quam Doctores citati reddunt, tum etiam quoniam proviſionis intimatio non eſt citatio, nec aliquid jurisdictionale continet, ſed eſt quædam mo-
6 nitio, & certioratio monitorialis, quæ nullam arguit, nec ſupponit ſuperioritatem, ac propterea à quocunque judice, carente juriſdictione etiam aliàs incapace laico, ſcilicet, fieri poteſt clerico, tanquam actus extrajudicialis; ita probat gl. celebris *in c. cum cauſ. de off. deleg.* (quæ inter utramque citationem hanc ponit differentiam) Matthæus de Affict. *in deciſ. Neapol.* 24. *n.* 8. docent Jacob. Butriga. Paul. & Bald. *in l. teſtamenta omnia*, per text. *ibi*, *C. de teſtam.* Bal. *in l. præſcriptio. C. ſi contra juſ. vel util. publ.* Feli. *in c. cum inter*, *col.* 8. *de exceptio.* Jafred. Lanf. Bald. *in ſuis obſervat. deciſ.* 323. *incipit*, *citatio.* Marant. *de ord. judicio.* 4. *p. d.* 11. *n.* 46. ubi pulchrè Bobad. *in polit. l.* 2. *c.* 18. *n.* 131. qui affirmat, quòd ſi quis compareat coram judice ſæ-
7 culari dicens, juri ſuo eſſe conſonum, ut aliquid intimaretur alicui clerico, ut certiorato præjudicium fiat, ut interpellatus conſtituatur in mora, ſeu mala fide, ut ad hunc effectum prædictus judex ſæcularis licitè poteſt facere dictam intimationem, & certificationem, ſeu monitionem, de quo nos latiſſimè *ſuprà*, *hoc cap. à n.* 129. tractavimus, circa intimationem proviſionis ordinariæ: ergo ſequitur manifeſtè, ut ad illam proviſionis Regiæ intimationem non ſint neceſſariæ requiſitoriæ literæ, maximè ut evitentur dilationes, quas violentia pendens non patitur, prout *ſuperiùs* diximus *hoc cap.*

8 Tutius tamen erit, ut ipſa proviſio præſentetur in eodem tribunali Regio: ubi deget judex vi opprimens, ſcilicet, *en el acuerdo*, cum petitione negotii facta relatione, ut jubeat cuilibet tabellioni illam intimare, ſi intimatione facta, proviſioni non obtemperet, ſecunda juſſio ab eadem audientia Regia, à qua prima ema-
9 navit poſtuletur, & illi prout *ſuprà* intimata, ulteriùs illo recuſante à violentia deſiſtere, tertia juſſio cum temporalitatem occupatione (prout *ſuperius*) expediatur, ad hanc autem exequendam utile judicarem, ut tribunal per quod expeditur, reſcribat (non per viam requiſitoriæ, ſed ſimpliciter cum urbanitate, facta negotii ſimplici relatione) alteri tribunali Regio, ut comminatas pœnas exequatur.

10 Secunda autem difficultas, quæ oritur ex d. l. Regia, *ſuprà* citata ad principium hujus §. illa ſit, an duobus judicibus degentibus in diverſis limitibus dictorum tribunalium Regalium, ſe invicem inhibentibus, & à quolibet ſit emiſſa appellatio, ad quod tribunal pro tollenda violentia ſit recurrendum; quam quæſtionem dilucidè tractamus *infrà*, 2. *cap.* 10. *verſ. his*, *& ordine ſucceſſivo difficilis*, *&c. à n.* 52. *cum multis ſequentibus*, *in ſimili propoſito*, *& n. ſin.* cujus doctrinis rectè ad hanc noſtram tollendam difficultatem inferri poteſt, ubi enim propoſuimus illam quæſtionem, ſi judex in uno degens diſtrictu, expediat literas inhibitorias contrà alium judicem, in alio diſtrictu degentem, à qua datur inhibitione appellatio, quòd horum tribunal pro illius delatione per viam violentiæ adeundum ſit, in quo
11 tres caſus diſtinximus: quod aut appellatio emittitur à judice inhibito, eo quod ſe dedit pro inhibito, certans appellans ab eo, ut debeat reaſſumere juriſdictionem, quia minùs juſtè inhibitioni non legitimæ acquievit; & tunc cùm appellatio debeat interponi coram hoc judice gravante, ſine dubio ad illud tribunal recurrendum eſt, ſub cujus limitibus reperitur judex opprimens, à quo appellatur, juxta noſtram l. Regiam ad principium hujus §. citatum.

12 Secundus caſus ſit, quando appellatur ab expeditione inhibitionis, & ſic à facto, & gravamine judicis inhibentis, & tunc ſimiliter non eſt dubium, quin id tribunal pro tollenda violentia ſit adeundum, ſub cujus diſtrictu inhibens deget, prout hoc diſtinctionis dictorum, & *ſuperius* latè pluribus doctrinis applicamentis

tis *in d. c.* 10. comprobavi, pro quibus mirabilis eſt doctrina Aloiſii Riccii *in prax. deciſ.* 326. *per totam*, & optimè vide quæ nos *infra*, 4. *p. c.* 4. *à p.* 41.

Tertius caſus eſt quando à facto, & à gravaminibus 13
utriuſque judicis & ſic ab expeditione inhibitionis, & à judice inferiori, dante ſe pro inhibito, ſimul eſt appellatio emiſſa, & tunc probavimus, & reſolvimus, quod cùm iſtæ cauſæ ſint effectæ unum continens, ac propterea dividi non poſſint, tum quælibet Regalis Curia pro tollenda violentia ſuper toto negotio adiri poterit, quod ex identitate rationis idem diximus *in d. c.* 10. *ad fin.* procedere in duobus judicibus, ad invicem ſe inhibentibus, à quorum ſingulis inhibitionibus, utraque pars appellavit, quia ut dictum eſt continentia cauſæ dividi non poteſt; & ideo cuilibet Curiæ pertinet cognitio ſuper violentia ob denegatam delationem utrique appellationi, ſi utraque pars appellans conqueretur, ex rationibus fundamentalibus *ibidem* adductis, juxta ſimilem doctrinam, de qua per Joan. Andr. & Philipp. Fran. *in reg. in obſc. de reg. jur. n.* 6. Abb. *in c. fin. n.* 25. *de for. compet.* Bal. *in l. ſi quis non dicam rapere*, *col.* 3. *C. de Epiſc. & cler.* Marſil. *in l. uni. n.* 100. *C. de rapt. virg. & in* 14
l. fin. n. 110. *C. de jur. omn. jur.* dum tractant de eo, qui exiſtens in uno territorio emiſit ſagittam ſive ſclopum, & occidit aliquem in alio territorio exiſtentem, ut hoc caſu uterque judex ſit judex competens, ne continentia cauſæ dividatur quam doctrinam eſſe communem teſtatur Abb. *d. n* 26. Alberi. *in* 4. *p. ſtatuto*, *q.* 79. Nell. *de bannit. in* 2. *p.* 1. *temp d. q.* 8. *Clar. d. q.* 27. *verſ. item poſſe*, Pract. Corrad. *tit. de inquiſitio n.* 15
18. *verſ. Ab. tamen uſque ad n.* 17. Propſ. Far. *in pract. crim.* 1. *tom. tit. de inquiſ. q.* 7. *n.* 46. aliàs enim maximum ſequeretur abſurdum, ſi ad utrumque tribunal recurri poſſet, & deberet, quoniam diverſa, & contraria decreta utraque pars reportaret, & pro exequutione magna ſequeretur repugnantia, aliena à natura hujus cognitionis extrajudicialibus, nudæ protectionis, & defenſionis naturalis, vide latiùs *in d. c.* 10. & pro omnibus iis caſibus vide mirabiles doctrinas, de quibus nos *infra*, 4. *p. cap.* 4. *prope finem*, *verſ. ultimò pro neceſſario fundamento*, *& n.* 41.

§ V.

De his cauſis, & negotiis, quibus denegatur recurſus ad ſuprema prætoria per hanc viam violentiæ.

SUMMARIUM.

1 *Judicare unum ex pluribus cùm Prætor vetat, cætera committere videtur.*
2 *Exceptio firmat regulam in contrarium.*
3 *Regalia ſpecificata quædam in venditione alicujus terræ à Rege facta, & aliqua excepta, omnia regalia ultra excepta veniunt.*
4 *Caſus nonnulli juris rationibus ſunt excepti, ut trahi non poſſint ad Regia prætoria per viam violentiæ, quidam abſolute, & quidam deficiente demum qualitate.*
5 *Cauſæ ſpectantes cognitioni ſancti officii ſive civiles criminales, non trahuntur per viam violentiæ ad Regia tribunalia.*
6 *In regno Aragonum juris firma denegatur in cauſis tangentibus ſancto officio.*
7 *Manifeſtatio perſonæ occultæ non datur in Regno Aragonum in cauſis ſpectantibus ſancto officio.*
8 *Cauſæ inquiſitionis plus ſcandali, quam utilitas afferrent, ſi contra earum naturam & ſigillum ad regia prætoria traherentur.*
9 *Opprimi potius, quam protegi infideles debent.*
10 *Regularium utriuſque ſexus cauſæ ſuper correctione, & viſitatio.*

sitatione Monochorum regularium & Monialium non venit ad tribunalia.

11 *Abbates & Prælati in suos Religiosos, quorum sint judices Ordinarii, jurisdictionem ordinariam habent, & de eorum causis cognoscunt.*

12 *Indecens esset religiosorum excessus in tribunalibus recitari.*

13 *Religiosorum correctio, & quælibet sententia Prælati, non recipit appellationem regulariter, & ubi admittitur non suspendit.*

14 *Religiosorum Prælati vim exequendo non faciunt, quia eorum sententiæ non suspenduntur per appellationem.*

15 *Religiosi appellantes à correctione sui prælati non possunt in Francia recurrere ad Parlamentum.*

16 *Religiosi non possunt appellare.*

18 *A Prælato excedente modum correctionis, & visitationis licita est appellatio.*

19 & 20. *Cevallos varius, & perplexus, an causæ religiosorum trahantur per viam violentiæ, reprobatur.*

21 *Religiosorum causas etiam super electionibus gestas à Prioribus generalibus, & aliis Superioribus inter Monachos, hactenus est inauditum, trahi ad tribunalia per viam violentiæ.*

22 *Lex Regia, prohibens causas religiosorum trahi per viam violentiæ, interpretatur.*

23 *Actus ubi determinatio non apparet, ab usu & consuetudine informatur.*

24 *Religiosorum causæ quælibet, quæ ex Tridentino tractari possunt coram ordinariis, per viam violentiæ ad Regia prætoria trahi possunt.*

25 *Idem in causis contentiosis pendentibus coram religiosorum conservatoribus, & aliis judicibus.*

26 *Concil. Trid.* sess. 21. cap. 8. *explanatur, & seqq.*

27 *Ordinarius, quando in defectum superioris per eum admoniti suos religiosos non visitantis & corrigentis potest visitare, an ob denegatam appellationem ab ordinario possint religiosi ad Senatum recurrere per viam violentiæ.*

28 *Subrogatus an debeat servare statuta ejus, in cujus locum subrogatur, an propria.*

29 *Episcopus visitans religiosos in defectum superioris juxta Trid. observat eorum instituta prout superior.*

30 *Causæ, Bullam cruciatæ, subsidium, & excusatum tangentes quomodolibet, non trahuntur per viam violentiæ ad Senatum.*

31 *Apostolicæ tres gratiæ, scilicet, Cruciatæ, subsidii, &c. concessæ sunt ut exercitus Regius fortis reddatur in defensionem Ecclesiæ.*

32 *Commissarius generalis Cruciatæ quomodo in dictarum gratiarum executione se habeat, & quam, & à quibus jurisdictionem habeat.*

33 *Commissarii generales, Ministri, & subdelegati, coram quo sunt conveniendi in casibus tangentibus suum munus.*

34 *Doctor Perez de Lara Senator ab Authore laudatur.*

35 & 36. *Commissarius Cruciatæ tenetur in singulis diœcesibus subdelegatos nominare, cujus qualitatis, & de quibus possint cognoscere, & quomodo.*

37 *Tribunalia suprema sunt inhibita, ut nullatenus possint cognoscere, etiam per viam violentiæ de causis vertentibus coram Commissario Cruciatæ, & eorum subdelegatis.*

38 *Subsidii repartitio non suspenditur per appellationem, nec contradictionem, sed ejus statim fit executio.*

39. *Subsidii recollectio, & solutio non recipit appellationem.*

40 *Subsidium Charitativum pro alimentis etiam impositum ab Episcopo non recipit appellationem.*

41 *Scholasticorum causæ vertentes coram Magistro scholarum Salmantino, & ejus locum tenente, non trahuntur ad tribunalia per viam violentiæ.*

42 *Scholasticus, reus, an possit conveniri coram judice ordinario, si degat ultra duas dietas.*

43. *Dieta quid sit, & à quo incipiat loco, usque ad quem finiatur, & quid sit stadium, remissive.*

44 & 45. *Lex Regia de dieta apposita intelligitur respectu scholastici alium invenientis coram Magistro scholæ.*

46 & 47. *Scholastico Salmantino in remotis degenti convento coram Ordinario dantur conservatoriæ literæ per suum Magistrum scholarum, ut remittatur.*

48 *Casus de facto referuntur circa declinatoriam scholasticorum, & eorum remissionem ad Magistrum scholarum.*

49 *Scholarium causæ pendentes coram delegato à Magistro scholarum in remotis, in partes trahi nequeant ad suprema prætoria per viam violentiæ.*

50 *A subdelegato delegati cum clausula (appellatione postposita) licet appellare.*

51 *Causa sui natura exequibilis ad quemcunque vadat delegata, transit cum sua qualitate.*

52 *Qualitas rei inhærens cum ea transit, quocunque vadat.*

53 *Scholasticorum privilegium non propter Magistrum scholasticorum, sed propter ipsos scholasticos datum est.*

54 *Privilegii durante causa ipsum debet durare.*

55 *Senatus Regius à Salmantino Magistro ob incompetentiam, vel ab alio judice Ecclesiastico excommunicatus, potest cognoscere de causa violentiæ ad petitionem fiscalis Regii ejusdem tribunalis.*

Secus si judex excommunicans sit sub alterius tribunalis districtu, quia ad idem erit recurrendum, ibid.

56 *Causæ, quæ non absolutè sed deficiente qualitate ad Senatum non trahuntur per viam violentiæ, quæ sint.*

57 *Et de ratione.*

58 *Qualitas attribuens jurisdictionem prius debet constare.*

CUm prætor unum ex pluribus judicare vetat, cætera committere videtur. Verba sunt Pauli Jurisconsulti *lib. 17. ad edictum* relata *in l. cum prætor. ff. de judic.* etenim per cognitionem earum causarum, & negotiorum, quæ ad tribunalia suprema non veniuntur per viam violentiæ, facilè cognoscendum, quæ jure trahi queant, cùm exceptio firmet regulam in contrarium, *l. nam quod liquide, §. fin. 1. respons. ff. de pen. legat. l. quæsitum, §. denique, in fin. ff. de fundo instructo*, text. junct. gloss. *in authent. de non alien. vel permut. rebus Ecclesiæ, colat. 2. c. 2. de conjug. leprosi* cum aliis, ita ut casus specialiter ab hac regula non exceptus à lege, sub ea comprehendi, dubitavit nemo. Cùm enim Princeps hoc regale supremis suis tribunalibus concessisset, à quibus aliquos expressim casus excepit, cæteri omnes censentur commissi ultra exceptos, ex Ludovico Romano *in suo eleganti consilio 271. incipiente Vos tota*, ubi dicit, quod in venditione terræ sancti Lusidii facta per Ladislaum Regem Ungariæ, veneunt gabellæ, & jura exituræ, quæ sunt regalia, ex quo in venditione, quædam regalia sunt specificata & postea quædam excepta, quæ exceptio firmat regulam in non exceptis ex supradictis juribus, quem refert Everard *locis legali. loco ab exceptione ad regul. fol. mihi 55. in princ.* 1 2 3

Et quamvis, hucusque dictum sit, defensionis remedium, & recursum saluberrimum, & præstantissimum esse ad propulsandas, & sedandas injurias judicum Ecclesiasticorum justis appellationibus non deferentium: tamen jure nostro Regio moritò, justisque, & legitimis rationibus aliqui sunt casus excepti, quibus inhibitæ sunt Cancellariæ supremæ, ne ad eas per hanc viam violentiæ traherentur; quidam tamen absolutè, & sine aliqua distinctione, quidam autem non absolutè, sed deficiente qualitate ex priori genere. 4

Primus ille est, in causis, nempe tam civilibus, quàm criminalibus, quarum cognitio pertinet ad Inquisitores Hæreticæ pravitatis, & ad judices bonorum 5

publicatorum, etiam ſub prætextu ſublevandi vi oppreſſos, ſed qui appellare voluerint in ſupraſcriptis cauſis adire tenentur ſacroſanctum Senatum ſupremum Inquiſitionis, quod ita ex Regiis decretis prohibitum extat, ut poſt Jacobum Simancas *de Catholicis inſtitu. cap.* 36. *n.* 2. tradit Salced. *in additio. ad prax. crim. Bern. Diaz. c.* 102. *litera A. pag. mihi.* 327. *colum.* 1. ubi refert Regium decretum circa hoc edictum Burg. die 7. Martii anno 108. renovatum 1553. circa quod legendus eſt d. Simancas, Cæned. *in collecta. ad decreta. colum.* 17. *n.* 4. *fol.* 128. ubi dicit in his caſibus in Regno etiam Aragonum, nec juris firmiam etiam pendente appellatione dari, idem tenet Seſe *in tract. de inhib. cap.* 30. §. 1. *à nu.* 44. *cum ſeqq.* ubi etiam dicit in illo Regno non habere locum manifeſtationem perſonæ, qua uti ſolet juſtitia Aragonum ſuper manifeſtanda qualibet perſona occultata, ſeu aliter injuſtè detenta à quolibet judice, & quod in iis cauſis ſpectantibus Inquiſitorum cognitioni; non habeat locum cognitio per viam violentiæ, tenet idem Seſe noviter *in epiſtol. ad Regem, num.* 99. quæ eſt in primo tomo deciſ. ad princ. Rodrig. *de annu. reddit. l.* 1. *quæſt.* 17. *num.* 75. nam cum in illis negotiis tanto procedatur ſecreto, ut nec idem partis teſtium copia detur, nefas eſſet, & minùs congruum, tales lites contra ipſorum naturam, rectumque, & neceſſarium procedendi modum præ oculis tantorum, diverſorum generum, tantique perſonarum concurſus, in ſupremis regalibus Cancellariis de gentibus, publicè referre, imò ſcandali plus afferret, quàm utilitatis; pro quo bene facit text. *in cap. reſecandæ* 24. q. 3. cujus verba ſunt: Reſecandæ ſunt putridæ carnes, & ſcabioſa ovis à caulis reppellenda, ne tota domus, maſſa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, putreſcant, & intereant. Arrius in Alexandria una ſcintilla fuit, ſed quoniam non ſtatim oppreſſus eſt, per totum orbem ejus flamma populata eſt: ecce text. qui hujuſmodi perſonarum genus potiùs opprimi, quàm defendi permittit.

Secundus caſus eadem fermè ratione fundatur, & non venit ad tribunalia, nempè; à correctione, & viſitatione monachorum regularium, & monialium, ut probat l. Regia 40. *titul.* 5. *l.* 2. *recopila.* in hæc verba: *Porque ſomos informados, que los negocios Eccleſiaſticos, tocantes à viſitacion, y correcion de religioſos, y religioſas, que ſe haz en por ſus ſuperiores, trahe inconvenientes, traherſe por via de fuerça à las audiencias, aſſi por razon del ſecreto que conviene tenerſe, de lo que ellos ſe trata, y por el breve deſpacho y otras cauſas: porende mandamos à los Preſidentes, y Oydores de las audiencias, que no ſe entremetan, à conoſcer de ſemejantes negocios, ni mandar traher ante ellos tales proceſſos por via de fuerça in manera alguna, porque quando en eſto uviere que proveer, los del queſto Conſejo proveeran.* Noſtras Rodrig. *de reddit. q.* 17. *l.* 2. *n.* 75. nam cum à ſuo judice ordinario, nempe Abbatibus, & Prælatis, qui abſque dubio in eos religioſos ſingulos juriſdictionem ordinariam, non verò delegatam habent, qui de eorum religioſorum ſubditorum cauſis cognoſcunt, quemadmodum, clerici Epiſcopum, & proviſorem ejus, ut relato Emanuele Rodr. 1. *titul. quæſt. Regularium, q.* 65. *art.* 13. tenet Joan. Gutier. *pract. q. civil.* 4. *q.* 64. *n.* 2. *verſiculo pro quorum, & poſtmodum in verſiculo, in* 2. *caſu principali;* imò in eos religioſos majorem poteſtatem habent, quàm domini in ſervos, ut latè comprobat Philip. Franch. *in cap.* 3. *circa princ. de appell.* multùm enim indecens videretur exceſſus religioſorum quibus honeſtas, & exemplum magis, quàm cæteris commendatum eſt in tribunalibus coram ruſticis, & idiotis plurimis ibi frequenter aſſiſtentibus, recitari, quod abſque ſcandalo id fieri nullo modo poſſet. Et quia ad effectum hujus recurſus, & remedii nullum appellantibus religioſis per Senatum præſtari poterat quoniam nihilominus quod regulariter prohibita ſit appellatio à quacunque ſententia lata per Prælatos & Abbates in ſuos ſubditos, & quando in aliquo caſu permittitur, non ſuſpendit effectum ſententiæ, imò ea non obſtante poteſt procedere ad exequutionem, ex text. expreſſo *in cap. ad noſtram* 3. *in ordin. de appella.* ex ratione adducta. Quia verò remedium appellationis non eſt inventum ut alicui à religionis & ordinis obſervantia exorbitanti debeat in ſua nequitia patrocinium exhibere, *&c.* ubi Abb. latè, & Philip. Fran. *num.* 3. & quia talis appellatio fruſtratoria judicatur ut ex Lancelot. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *lim.* 18. *num.* 8. ea propter, cùm à tribunalibus iſti prælati non poſſunt juberi deferre, cùm nullam vim committant exequendo; fruſtra traherentur proceſſus & meritò ad eos trahendos proviſio negatur, propter circuitus vitandos; agitur *clem. audit. de reſcript.* & ita tenet Rodrig. *ubi proxim.* & eadem ratione idem dicit ſervari in Francia circa appellationem tanquam ab uſu non admittatur à Senatu, ſeu Parlamento. Rebuff. *tit.* 3. *tractatuum, tit. de appellat. tanquam ab uſu, art.* 1. *gloſ.* 1. *n.* 23. 24. & 25. *fol.* 936.

Et quod in Francia non poſſint Religioſi appellantes à correctione ſui ſuperioris Prælati recurrere ad Parlamentum Regium, tanquam abuſu, ſed imò potiùs appellatione non obſtante, poſſit prælatus exequi, tenet Scaccia *de appella. qu.* 27. *lim.* 26. *n.* 9. & 10. *verſiculo ego non diſced.* Gregor. Tholoſa. *in tract. de appella. l.* 2. *cap.* 10. *n.* 7. *verſic. in Gallia. fol.* 156. & quod Religioſi non poſſunt appellare, tenet Covar. *in pract. q. cap.* 23. *ſub. n.* 6. *verſicul.* 8. idem tenet Domini. à Soto *lib.* 5. *de juſti. & jur. qu.* 6. *art.* 3. dicentes, ſanctè, ac religiosè in religionibus Monachorum appellandi uſum ſublatum fuiſſe, nam etiamſi poſſet accidere, Monachum aliquem injuria læſum affligi à Prælato; tamen multa damna ex appellationibus ſequerentur, quæ religionis nervum, & decus potiſſimum macularent: idem tenent Manuel. Rodrig. *quæſt. regul. qu.* 29. *art.* 2. Argon. 22. *q.* 69. *art.* 3. Cerol. *in prax.* 2. *part. verb. regulares, verſic.* 6. idem Rodrig. *tom* 1. *qu.* 29. *art.* 3 *& in ſumma, in fin. tit. de ord. judic. cap.* 13. *n.* 5. idem teſtatur Seſe *tract. de inhibitio. c.* 29. §. 1. *ſub. n.* 44. & idem *in epiſtol. ad Regem, n.* 99 & ſic ex utraque ratione, tam ratione ſcandali vitandi, de quo in l. Regia, quàm ratione appellationis prohibitæ nullo modo admittitur Religioſus in correctione ad recurſum Regium. Hoc jure utimur, nam ad ea quæ frequentiùs accidunt, jura adaptantur. *l. nam ad ea ff. de legibus.*

Sed dictam tamen regulam, quam ut firmiſſimam hactenus firmavimus, appellari non poſſe à Prælato religioſo gravante, & opprimente ſuum ſubditum religioſum, limitandam eſſe, quando in correctione, & viſitatione Prælatus modum exceſſit, quia tunc poteſt licitè appellare Specula. *tit. de appellat.* §. *in quibus autem caſibus*, Franch. *in c. de prior. n.* 31. *ſub n.* 1. *de appellat.* Card. Alexand. *in d. c. ad noſtram. l.* 3. *n.* 3. *verſiculo nota* 2. & Decius *n.* 1. & *ſeqq.* Marant. *de ord. judic.* 6. *part. actu* 2. *prin. verb. & quandoque appellatur, lim.* 27. *ſub n.* 333. Gregor. Tholoſ. *de appellat. lib.* 2. *c.* 10. & apertiùs *a n.* 8. *fol.* 151. Ruginel. *eodem tract.* §. 2. *c.* 3. *n.* 229. Scaccia *de appella. q.* 17. *limi.* 17. *nu.* 12. & de exceſſu Prælati in viſitatione, vide multa per Pavin. *tract. de viſit.* 1. *p. qu.* 10. *per totam, fol.* 189. & *ſequentibus*, & ita intelliguntur, prout loquuntur, Navarr. *l.* 2. *conſ. tit. de appell. conſ.* 4. *n.* 5. & *in cap. nullam* 18. *q.* 2. *n.* 51. prout & illum intelligit, & ſequitur Cæned. *in Canoni. q.* 26. *ſub n.* 22. *verſ. advertendum tamen eſt.*

Quæ limitatio probatur ex text. *in cap. de prior.* 31. *de appell.* quem ita ibi intelligunt, & interpretantur Doctores citati, & eſt optima gloſſa ibi *verb. contempſerit*, & eſt text. *in cap. licet, de off. ordin.* & ita illum etiam intelligunt Doctores communiter *ibi* Calderi. *conſil.* 3. *ſub titu. de appell.* Anchara. *conſ.* 42 Abb. *in d. cap. adnoſtram, num.* 7.

num. 7. & ibi Felin. *n.* 7. Decius *num.* 1. *appellat.* quare dicendum eſt, perperam intellexiſſe illum Ceval. *de cognitio. per viam viol.* 2. *p. quæſt.* 95. *à prin.* quo motus, nimis variat in hujus articuli typis cognita reſolutione, ac inſuper ad ſubvertendam l. Regiæ, & communis, ac incommutabilis praxis determinationem, qui quidem *à num.* 1. *uſque ad n.* 20. de verbo ad verbum tranſcripſit (nullo addito, vel dempto verbo) Cæned. *in quæſt. canon.* 16. *à num.* 10. *per quatuor columnas*, eo tamen non citato, & quod ipſe ultimo loco addit ex ſuo Marte vulgari praxi repugnat.

20 Siquidem *in d. q. ad prin.* dicit vim facere religioſos Prælatos, ſuas in ſubditos ſententias exequi, appellatione remota, & poſtmodum, poſtquam in articulo nullam firmam aſſumpſit reſolutionem, an debeat admitti appellatio in cauſis religioſorum, necne, quia modo unum; modò aliud indeterminatè ſentit: tandem *in num.* 20. & *ſeqq.* reſolvit, quòd ſi appellatione non obſtante mandatur exequutioni ſententia ſuperioris erit articulus violentiæ, & inſuper dicit non obſtare ſuæ reſolutioni noſtram l. Regiam 4. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* quia (dicit) loqui in cauſis viſitationis, & correctionis religioſorum, & poſtmodum continuativè *n.* 24. dicit (& ſic non eſt permiſſa appellatio, nec cognitio per viam violentiæ, niſi judex excedat modum) ſed miror tanti viri, ex quo ſi attentè legatur, nulla poterit firma reſolutio deduci, quia in tota quæſtione variè, & contrariè loquutus eſt.

21 Sed tu, ne fortè decipiaris, ſcias quod cauſæ religioſorum quæ fiunt, & geruntur per eorum ſuperiores, Priores, Guardianos, Rectores, Generales, Provinciales, & ſimiles, quia ſive directè, ſive indirectè, ſemper tendunt ad correctionem, & regimen religioſorum: nullo modo poſſunt trahi ad ſuprema prætoria per viam violentiæ, ſive in eis prohibita ſit appellatio (prout regulariter prohibetur) ſive permiſſa ſit (prout quando exceditur) nec hactenus viſum, nec auditum fuit inter practicos, & expertos tribunalium advocatos, & Senatores hujuſmodi perſonarum cauſas ad illa exportari per hanc viam; imò nec in gravaminibns & exceſſibus ſuper electionibus, nec ſuper aliis rebus, quæ (ut dixi) geruntur inter religioſos per eorum ſuperiores; trahi, unquam permiſſum eſt, & ſic non video, quomodo ipſe Cevall. deviare auſus eſt à tam frequenti, & omnibus tribunalium etiam minimis officialibus notoria, & uſitata praxi.

22 Et quia dicta lex Regia non ſe fundat tantùm in permiſſione, aut prohibitione appellationis in ſimilibus cauſis (quia hæc ratio illius fuit ſubintellecta) ſed in pace, quiete, & conſervatione ſtatus religioſi, cùm illius nervus, atque decus conſiſtat in eo, ut ne facilè cauſæ ſuæ extra religionis ambitus deducantur, ex quo non levia jurgia, ac perturbationes orirentur in graviſſimum religionum detrimentum, prout conſiderant Soto, & Covar. *ubi ſuprà*, & quando circa hoc d. l. pateretur aliquam difficultatem, univerſalis, perpetua, & firmiſſima, juſtiſſimaque ab
23 uſu & praxi recepta conſuetudo ſufficiens fuit, illam legem intelligere, interpretari, & declarare, quia actus, ubi determinatio non apparet, ab uſu & conſuetudine informatur, & regulatur, latiſſimè plura congerens adducit Mier. *tractat. de major.* 1. *p. quæſt.* 48. *à n.* 71. *uſque ad num.* 77. Seſe *deciſ.* 113. *num.* 183. & 184. *tom.* 1. & idem *in tract. de inhibitio. cap.* 8. §. 3. *à num.* 143. Parlador. *lib.* 1. *rer. quotid. cap.* 1. §. 11. *n.* 4. Cæned. *in q. canon.* 45. *ſub n.* 29. & nos latiſſimè plures congeſſimus *ſuprà*, *c.* 1. *circa juſtificationem conſuetudinis immemorialis*, *à prin.* ergo ſi non obſervat incommutabilis, & juſtiſſima praxis, cur temerè d. Cevall. contrarium firmaturus erit? quia minimè ſunt mutanda, quæ certam interpretationem ſemper habuerunt ex juribus vulgaribus.

24 Unum tamen eſt, quòd in iis caſibus, in quibus per Concil. Tridentinum permiſſum eſt ordinariis, de cauſis religioſorum cognoſcere (de quibus dilucidè per Cæned. *in canon. quæſt.* 26. & alios, de quibus nos latiùs *infra*, 3. *tom.* 6. *p.*) poterit licitè per religioſos recurrere ad Regium Senatum per viam violentiæ, qua ſunt oppreſſi ab eiſdem ordinariis, quia tunc jam dictæ cauſæ exeunt ambitum, & clauſtra religionis, & in illis ceſſat ratio noſtræ legis; item etiam idem dicendum erit, & à fortiori in cauſis, de quibus cognoſcunt religionum conſervatores in foro contentioſo, juxta Trid. *ſeſſ.* 14. *c.* 5. & nos ſuo loco dicemus *infrà*, 25
tom. 3. 5. *p. c.* 6. ac etiam alius quilibet judex extra religioſum, cognoſcens de qualibet religionis cauſa ex identitate rationis, & ita practicatur.

Sed quid dicendum circa diſpoſitionem Concilii 26
Trident. *ſeſſ.* 21. *c.* 8. dum loquendo de religionibus, in hæc inquit: Et ſi in eis vigeret obſervantia regularis, provideant Epiſcopi paternis admonitionibus, ut eorum regalium ſuperiores juxta eorum regularia inſtituta, debitam vivendi rationem obſervent, obſervari faciant, & ſibi ſubditos in officio contineant, & moderentur. Quòd ſi admoniti intra ſex menſes non viſitaverint, vel correxerint, tunc iidem Epiſcopi etiam ut delegati Sedis Apoſtolicæ eos viſitare poſſint, & corrigere, prout ipſi ſuperiores poſſunt juxta eorum inſtituta, quibuſcumque appellationibus, privilegiis, exemptionibus penitùs remotis, & non obſtantibus, *&c.* an tunc data contumacia procedente ordinario 27
in religioſorum correctione, poterunt ob negatam delationem appellationi ab eo interpoſitæ confugere religioſi ad Regium Senatum per violentia tollenda.

Et videtur quòd ſic, per doctrinam Bald. *in l. cer-* 28
tum, *cap.* 5. *ſub num.* 22. *verſiculo item dubitatur*, *verſus fin. Cod. unde legiti. & unde cog.* quem refert, & ſequitur Socin. *conſ.* 195. *circa primum*, *ſub n.* 1. *verſ. & præmiſſis*, *l.* 2. dicentes, quòd ſi per ſtatutum ſit aſſignatum unum tempus Capitaneo, & aliud poteſtati, & in aliquo caſu poteſtas ſit ſubſtituta Capitaneo, debet poteſtas judicare ſecundum ordinamenta poteſtatis, & non ſecundùm ordinamenta Capitanei, quia ſubrogatus non tenetur ſervare ſtatuta ejus, in cujus locum ſubrogatur, ſed propria. Sequitur Scaccia *de appel. quæſt.* 18. *num.* 15. ergo tenetur Epiſcopus admittere appellationem, ſicut in cæteris cauſis, & religioſi poterunt uti Regio recurſu.

Sed contrarium verius, tum juxta verba dicti Con- 29
cilii *ibi:* (Prout ipſi ſuperiores poſſunt juxta eorum inſtituta) quæ enervant vires doctrinæ Bald. hujus caſus reſpectu, & ſic cum omnibus ſuis qualitatibus debet correctionem, & viſitationem gerere prout religioſi ſuperiores attenta cauſarum natura propria; tum etiam quia in eadem correctione eadem viget ratio fundamentalis noſtræ legis Regiæ 40. propter quam in iis religioſorum cauſis recurſus impeditur, & ita firmiter tenendum eſt in præſentis difficultatis reſolutione.

Tertius caſus eſt in omnibus cauſis, & negotiis at- 30
tingentibus quoquo modo, vel attingere valentibus tres gratias, ſeu conceſſiones à Pontificibus conceſſas, multis confirmationibus vallatas, Principibus Catholicis Hiſpaniarum Regibus, nempe Bullam ſanctæ Cruciatæ ſubſidium, & excuſatum, eò motis, quoniam cùm ipſi Catholici Reges proprium ſuum patrimonium pro Eccleſia, tam devoto zelo conſumpſiſſent, ut protervi, & infideles, hæretici, & idololatræ ad Eccleſiæ communionem, & conſortium reducerentur, juxta ea quæ Juſtinian. Imperatori inquit in 25. conſtitutione de contributariorum indulgentiis, *ibi:* Nam ærarium cùm multis prægravatum debitis, & ad extremam redactum inveniremus inopiam, ære alieno in nos ſuſcepto onere pariter, & magna difficultate ſublevavimus, & rem militarem, quæ jam neceſſariarum rerum inopia defluxerat, ut undique reſpublica Barbarorum labefactaretur

taretur irruptionibus. Melius dici poteſt, hunc exercitum, & prælium Eccleſiæ potius, & Eccleſiaſtici ſtatus, quàm Principis ſæcularis, cum fiat ad exaltationem & augmentum fidei.

31 Ignorone Eccleſia, Chriſtianaque reſpublica moleſtius, & incurſiones inimicorum ſanctæ fidei patereturne, tres prædictæ gratiæ eis à Sancta Sede conceſſæ fuêre, ut ex proceſſo, & producto ab eis, atque ſimul ex Regio patrimonio fortis reddatur Catholicus exercitus, & vincat Leo.

32 Ad exequutionem harum conceſſionum, & gratiarum Commiſſarius eſt quidam generalis, qui præeſt omnibus cauſis, & negotiis eas attingentibus, iſteque Commiſſarius Eccleſiaſticam & ſpiritualem juriſdictionem exercet, delegatum ſcilicet per Summum Pontificem, cum res, & perſonas Eccleſiaſticas, & ſpirituales comprehendant gratiæ hæ, & temporalem etiam à noſtro invictiſſimo Rege conceſſam, ſic per vim auxilii & brachii ſæcularis illam directè, & realiter ſibi dante, & attribuente, ut in conſilio, quod vocamus *de la Cruzada*, cauſas dirimat temporales, quæ coram ipſo frequenter inter ſæculares tractantur, in quibus potuiſſet juriſdictio declinari; qui licèt præſit d. conſilio Cruciatæ, non appellatur Præſes, ſed Commiſſarius generalis, ſicque dictus, quia commiſſam ſibi juriſdictionem, & delegatam à Papa, & Rege exercet,

33 & Generalis ad differentiam cæterorum Commiſſariorum inferiorum ſubdelegatorum, quibus ipſe immediatè præeſt; qui etiam alibi conveniri non poteſt, quàm coram Summo Pontifice, ac pariter ejus miniſtri in his, quæ ſua reſpiciunt officia, & munera, alibi conveniri non queunt, niſi coram ipſo Commiſſario generali, ut in eadem conceſſionis Bulla, & gratia dicitur,

34 & refertur in compendio 3. gratiarum edito per doctiſſimum virum ſcientiâ, & experientiâ decoratum, magnaque ingenii facilitate, & claritate præditum, omni laude, ac ſublimi præmio digniſſimum, Licen. Perez de Lara *fol.* 66. *in prin. tit. de los privilegios y exenciones*, &c. *l.* 1. & ibi *fol.* 16. *tit. del officio del Commiſſario General*, multa de tali officio videbis, & invenies.

35 Iſte commiſſarius generalis tenetur ſuam commiſſionem ſubdelegare in ſingulis Diœceſibus, & Capitibus Provinciæ, ſive partiri his, qui in Cathedralibus Eccleſiis præbendas habuerunt, Magiſtratus, & Doctoratus, aut inquiſitoribus, ſi ibi ſint, & in eorum omnium ſubdelegatorum abſentia, vel impedimento alios ſubdelegatos nominet ipſe Commiſſarius Generalis, qui quidem ſint periti, & literati, graduatique, ac intemeratæ conſcientiæ, & opinionis, dummodo iſti commiſſarii ſubdelegati in ſingulis Diœceſibus duos numero non excedant, juxta *l.* 12. §. 2. *in tit.* 10. *lib.* 1. *recopilat.* & in concordia regnorum Caſtellæ, & Leonis ſuper excuſato, quam tranſactionem acceptavit Rex noſter, relata in d. compendio trium gratiarum *lib.* 2. *del excuſado*, *fol.* 66. § *item que por los reverendiſſimos jueces Commiſſarios*, &c. qui quidem ſubdelegati cognoſcunt de omnibus cauſis quomodolibet contingentibus bona, & adminiſtrationem eorum, & rationem dictarum gratiarum, & compoſitionem Bullarum, bonaque etiam eorum, qui ab inteſtato decedunt, ſine conſanguineo intra quartum gradum, & ea, quæ deperdita, & pro derelictis habentur, & ſine proprii Domini cognitione ſunt (quæ nos *monſtrenços* dicimus) quæ ſimul annexa, & applicata ſunt Cruciatæ, de quo & de modo procedendi in his cauſis, & in bonis, & in applicatione bonorum deperditorum, ſive *monſtrençorum*, & ab inteſtato venientium, vide latiſſimè, & omnia de materia require *d. compendium*, *lib.* 1. *fol.* 276. *cum ſeqq.* ubi ad amuſſim inſtructiones procedendi, his ſubdelegatis datas, & ad quæ earum extendatur cognitio refert, multaque de iis mentio fit *in l.* 10. *tit.* 10. 1. *lib. recopil.*

36 Quarum omnium cauſarum cognitio ad eos privativè pertinet: ita ut Præſidentes, & Auditores omnium in univerſum Cancellariarum, cæterarumque audientiarum regalium inhibiti ſunt expreſsè, *in l. tit.* 10. *l.* 1. *recopil.* ita ut de eiſdem cauſis, & negotiis cognoſcere non poſſint, nec recipere appellationem, ſeu appellationes à ſententiis, decretis, ſeu juſſibus, & compulſionibus interpoſitas, quas ſi forſan recepiſſent ſtatim ad d. Commiſſarium generalem, ſeu ejus ſubdelegatos remittant, nec de his ſententiis, & decretis recurſum aliquem etiam per viam ſupplicationis, gravaminis, nec nullitatis ad ea tribunalia detur, nec ad alia etiam inferiora, ſed tantùm ad ſupradictum Commiſſarium generalem, ad quem dictorum tantùm cognitio pertinet *ex d. l.* 9.

Quod adeò verum eſt, ut dicta inhibitio etiam ad 37
noſtrum caſum extendatur, ita ut nullo modo cauſæ prædictæ quomodolibet coram d. Commiſſario generali, ſeu ejus Commiſſariis, & ſubdelegatis tractare contigerit, ad prædicta ſuprema tribunalia per viam violentiæ remittantur, *juxta l.* 8. *d. tit.* 10. *lib.* 1. *recopilat.* quæ idem diſponit circa quartas Regibus pertinentes, ibi: *A pedimiento de algunas perſonas mandan traher los proceſſos*, &c. *ſean fecho y tratado ante el juez Comiſſario, y executor general, y ante ſus ſubdelegados à las dichas mis audiencias Reales por via de fuerça, y que cognoſcen dellos, y que les mandan otorgar las apelaciones, que interponen de los dichos Comiſſarios, y juezes generales, particulares, y que los compellen, y apremian à eſto, y porque eſto podria ſer en gran danno, y prejudicio de las dichas Bulas, y ſubſidios*, &c. *mandamos à los dichos Preſidentes, y Oydores, que no vos entremetais, à conoſcer por via de fuerça, ni otra manera alguna de cauſa proceſſo, ni diferencia tocante à las dichas Cruzada Bullas, y quartas, y ſubſidios, y quentas dello, ni admittais peticiones*, &c. idem tenet Bobabill. *in Politi. l.* 2. *cap.* 16. *num.* 9. Rodrig. *de annu. reddit. lib.* 1. *quæſt.* 17. *num.* 75. Azeved. *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *recopil. fol.* 146. *in prin.* refertur etiam *in d. compend. lib.* 2. *del ſubſidio, titul. de concor. de Caſtil. y Leo, fol.* 10. *verſic. otroſi que ſon à geſtad ad fin.* Joſeph. Seſe *tract. de inhibit. cap.* 30. §. 1. *ſub num.* 44. & iterum *in epiſt. ad Regem*, *num.* 99. *quæ eſt in* 2. *tom. deciſ. ad prin.*

Imò cauſis ſubſidii, nempe, circa repartitionem, 38
quæ fit per repartitores cujuſcunque Eccleſiæ, & diœceſis, ſtatim talis repartitio exequitur; vehiturque ad debitam exequutionem abſque aliqua dilatione, non obſtante quacunque contradictione, aut appellatione, nec poſſint dari proviſiones Domini Commiſſarii generalis ad effectum impediendi prædictam partitionem, factam exactionem, nec exequutionem ejus, quod ſi in contrarium factum ſit, & dari proviſiones tales contigerit, obducuntur, & non adimplentur, nec eis obſtantibus ceſſat dicta repartitio, exequutio, nec recollectio ejus, ut conſtat *ex dicta concordia regni Caſtellæ, & Leonis*, de qua *in d. compendio*, *ubi proximè*, *fol.* 11. *verſ. otroſi el repartimiento que ſe hiziere del dicho ſubſidio*, &c. ita etiam in eorum exequutione, & collectione proceditur appellatione poſtpoſita & remota, ut probatur ibi *fol.* 6. §. *en la Cobranza del ſubſidio*, quod etiam jure communi videtur pro- 39
bari: nam cùm hic agitur de collectione rerum in ſubſidium militiæ conceſſarum: cùm non requirat altiorem indaginem in eis, recipienda appellatio non eſt; ad effectum demorandi exequutionem collectionis, quoad effectum ſuſpenſivum ſaltim: de rebus etenim eſt, quæ dilationem non patiuntur; expendo ad propoſitum text. firmè expreſſum *in l ſi res delationem*, *fin.* ibi: Si res delationem non recipiat, non permittitur appellare, veluti nec teſtamentum aperiatur, ut D. Adria. conſtituit, nec frumentum in uſum militum in annonæ ſubſidia contrahatur, &c.) qui text. ad propoſitum elegans eſt, & quiâ cùm hoc reſpiciat militum alimenta, & ſuſtentationem, & ad id ſolùm conceſ-

conceſſum eſt à Pontificibus ad ſuſtentationem, & alimoniam 100. galearum, & triremium contra perfidos, & ideo
40 dicitur, & appellatum eſt ſubſidium, ut expreſsè dicitur *in compend. l. 2. del ſubſidio e que ſea la gracia, y conceſſion del ſubſidio, fol. 3. ad fin. & fol. 1.* quo caſu quòd charitativum ſubſidium pro alimentorum, nempe, neceſſitate etiam ab Epiſcopo impoſitum habet hoc idem privilegium, ut in eo minimè appellatio admittatur, ut expreſsè tenet Bellencin. *in tract. de charitativo ſubſidio, q. 55.* Guigand. *de penſ. q. 95. n. 4.* igitur ſi in his cauſis poteſt judex, lege permittente, & abſque vitio attentati ſuam ſententiam exequi, non obſtante appellatione; fruſtra quæreret hoc defenſionis auxilium appellans, cùm judex nullam vim facit, nec injuriam exequendo ſententiam privilegiatam, & ſui natura exequibilem, *arg. reg. qui jure ſuo, de reg. jur.* quorum proceſſuum traductio ad ſuprema tribunalia maneret illuſoria, quod evitare judices, & jura debent, ex textu *in cap. cauſſam quæ,* ubi omnes Doctores communiter ſolent adnotare *l. 3. §. plus dicit, ff. ad exhibendum, & in §. interdum,* ibi: Quia vindicare non poſſum, nec ad exhibendum experiri, &c. nec tali appellanti prodeſt proteſtatio violentiæ coram judice Commiſſario generali, vel ejus ſubdelegato, quia proteſtatio de illo actu facta cujus eventus nihil operatur, nihil valet, nec verenda eſt, *l. hæc ſtipulatio. §. divus, ff. ut legator. nomine cave. l. non cogendum, §. fin. ff. de procur.* omnes Doctores *in l. non ſolùm, §. morte, ff. de oper. nov. & in c. cum M. Ferrar. de conſtitutio.*

41 His & proximus quartus caſus eſt, & ab hac regula ſuprapoſita exceptus, cauſæ nempe, quælibet attingentes conſervatores Salmantinæ univerſitatis, nam ab eo quòd Magiſter ſcholarum, & ejus locum tenentes pronuntiant, decernunt, & declarant, ſi appellationibus ſuper ipſo interpoſitis non detulerint, nec deferant, ſed his propoſitis ad ſententiarum exequutionem procedunt, prohibitum ſtat proviſiones ordinarias à Cancellariis, & audientiis ſupremis dari, ut ad eas proceſſus trahantur ut conſtat *ex l. Regia 18. cit. tit. 7. l. 1. recop.* Boba. *in Poli. l. 2. c. 16. n. 9.* & alii ex rationibus *in d. c. 1. l. Regiæ,* à ſcriptis cæteris motivis ad privilegium ſtudentibus conceſſum.

42 Unum tamen diſſimulare non poſſum, quod frequenter in tribunalibus verſatur, ſæpeque de eo dubitari vidi; an. *l. 20. cod. tit 7. lib. 1.* dum diſponit, & reſtringit judicis dictionem Magiſtri ſcholæ ad duas dietas tantùm, reſtringensque *l. 18. §. 2.* qua quatuor dietæ concedebantur, procedat, & habeat locum non ſolùm quando ſcholaſticus eſt actor, & vult trahere ad d. judicem ſuum alium, putà, ſæcularem, ſed etiam procedat, quando ſcholaſticus reus eſt, ita ut ſcholaſticus Salmanticæ matriculatus, & in quo qualitates requiſitæ concurrunt ad utendum hoc privilegio, ſi extra duas prædictas dietas degat, & ibi conveniatur, & accuſetur coram judice ordinario, cujus juriſdictionem declinaverit, an remittatur ad Magiſtrum ſcholarum. Quid autem ſit dieta,
43 quæ ſtadia comprehendat, & iſtæ duæ dietæ à quo incipiant numerari, & uſque ad quem locum, vide latiſſimè, & ex aliis per Azeved. *in d. l. 20.*

44 Et brevibus ſolvendo dico & ſuppono *ex d. l. Regia,* ſcholaſticum poſſe trahere ad ſuum Magiſtrum ſcholarum reum quemlibet; etiam ſecularem; vel alium ſuum debitorem, ut conſtat *ex d. l. 18.* & ibi Azeved. itaque omnes dietæ, de quibus loquitur jus Canonicum *in c. nonnulli de reſcript. & in cap. ſtatutum, §. cùm verò, & §. cum autem, eod. tit. in 6. & in c. olim. 7. de exceptio.* & in conſervatoriis, & legibus Regiis, non limitatæ fuere, nec eſſet neceſſarium, niſi quando aliquis in prima vel ſecunda inſtantia extrahitur à proprio foro, & diœceſi contra regulam juris, quæ habet, quòd actor forum rei ſequi debet; & quia privilegium, quod contra hanc juris regulam habet ſcholaſticus, ut tradit Rebuff. *in tract. de privil. ſchol. ſt. privil. 61. & 62.* indiſtinctè, & abſque limitatione diſtantiæ nimis eſſet ipſis reis damnoſum, & ſic *in d. §. 2. lib. 18.* cùm neceſſarium, & rationi con-

gruum viſum fuit jubetur ut Magiſter ſcholarum, ſeu ejus locum tenens minimè poſſet ad ſe trahere perſonam aliquam ultra dictas dietas, quæ referenda ſunt ad ſcholaſticum, qui ut actor trahit reum ad ſuum judicem, ex gloſſ. expreſſa *in c. ſi diligenti, verbo pertrahant, de for. compet.* quæ allegans *cap. inolita 11. q. 1.* dicit referendum ad actorem, ex cujus propria verbi ſignificatione *d. cap. ſi diligenti, &c. nonnulli, cap. olim,* ſupra allegata *authent. habita,* ibid. *trahere tentaverint,* quia reum trahit invitum actor, ut ex Rebuffo *in l. 111. de verbor. ſignifi.*

Sicque d. l. videtur loqui in ſcholaſtico, ut actore tra- 45
here volente alium extra duas dietas coram ſuo judice ſcholaſtico, & ita eſt communis praxis Salmantina. At quoties contingerit ſcholaſticum, etiam in remotis conveniri ſive in civilibus, ſive in criminalibus coram judice ordinario illius provinciæ; a ſuo ſcholaſtico ſtatim ut ipſe poſtulet, ſibi dantur conſervatoriæ in certis conſtitutionibus univerſitatis, & clauſulis Bullæ Innocentii, relatæ ad literam per Azeved. *in d. l. 20.* ubi per te vi-
dere poteris: d. autem l. 20. ſolùm venit ad reſtringen- 46
dum quatuor dietas prædictas, de quibus *in d. l. 18. c. 7.* ad ſolas ſuas duas, ut inquit Azeved. *in d. l. 20. à princip.* ubi dicit, ſtudentes ſuos trahere debitores uſque ad quatuor dietas, idem dicit Rebuff. *ubi proximè, privil. 161.* ubi allegat noſtram legem Regiam, dicitque Innocent. VIII. has dietas reduxiſſe ad jus Canonicum decretalium; nempe, *cap. nonnulli 28. de reſcript.* & ſic intelligit, prout intelligenda eſt d. l. Regia Hiſpana Bulla, & conſervatoria, quas refert, quando ſcholaſticus actor eſt, & in privil. 165. & 177. mentionem facit de tranſactione concord. & pacto ſanctæ fidei, de qua *in dicta lege 18.*

Et ſit reſolutio, ut ſcholaſticum Salmantinum in 47
univerſitate matriculatum, in quo cætera requiſita *in d. l. 18.* concurrunt, quocunque vadat, & ubique locorum, comitatur ſuum privilegium fori, & ſequitur, ſicut umbra corpus, aut ſi conveniatur, vel accuſetur civiliter, vel criminaliter coram judice ordinario etiam extra prædictas duas dietas opponens fori exceptionem, ad Magiſtrum ſuum remitti neceſſariò debeat cum elogio *l. non dubium,* ibi: Illud à quibuſdam obſervari ſolet, ut cùm cognoverit, & conſtiterit, remittat illum cum elogio ad eum, qui provinciæ præeſt unde is homo eſt, quod ex cauſa faciendum eſt, *ff. de cuſto. & exhi. reorum,* ut in milite *l. de militib.* ibi: Ita ſervatur, ut ad eum remittantur, ſi quid deliquerint, ſub quo militant, &c. *ff. eod. l. deſertorem, cum aliis pluribus de re milita. & in clerico, c. ſi judex laicus, de ſen. excomm. in 6.* & alibi paſſim; & ita communis ſtylus dietæ univerſitatis Salmantinæ d. l. Reg. interpretatus eſt, & declaravit, ſecundùm quam declarationem, & ſtylum vidi judicatum fuiſſe in hac alma aula, & Galleco tribunali, ubi ſcholaſticus extra dictas dietas delinquens, & accuſatus hic, oppoſuit fori exceptionem: replicante verò adverſario ipſum ſcholaſticum degere ul- 48
tra dictas dietas, & nihilominus poſt hinc inde longam diſputationem, & controverſiam negotii Senatus ſe incompetentem declaravit, dictumque ſcholaſticum uti in hoc caſu ſuo privilegio, & ſic remittendum eſſe ad Magiſtrum ſcholarum, vel ejus locum tenentem, & in alio negotio huic ſimili Pinciana Cancellaria, dum Burgenſi erat, declaravit & in alio negotio cujuſdam conſanguinei mei, idem declaravit eadem Cancellaria, licèt antea in hoc Senatu Galleco in eodem negotio, ſcholaſtico abſente, & contumace, contraria ſententia lata fuit, licèt enim poſtmodum contingens in priori caſu, magis cognitio de cauſa, ſe non judices declarave-
re.

Illud tamen rei de qua agimus, utiliſſimum non 49
omittendum eſt, an cauſæ, & negotia agitata coram delegato Magiſtri ſcholarum ad partes remotas dari

ſolito eadem prærogativa fungantur, qua gaudet ipſe Magiſter, ne poſſint per viam violentiæ, ad Senatum trahi, exemplo res fuit manifeſta, nempe, in caſu ſupradicto, vel quando ſcholaris extra Salmantinam Univerſitatem degit, & ibi deliquit, accuſatur coram Cancellaria, vel Regia audientia, vel alio judice, Magiſter ſcholarum emittit inhibitionem, vel ſupplicatoriam cum comminatione cenſurarum, & ut ad eam reſpondeat procurator Regius fiſcalis, vel judex, commodiùs ſolet dictus Magiſter delegare cauſam ſuper illa exceptione declinatoria, alicui in illo eodem loco, ut declaret, an gaudere debeat ſcholaris privilegio, vel non, judicibuſque, & tribunali imponat cenſuras, & interdicta; nunc quæro igitur, an ſi judex à declaratione, & interdicto appellaverit, & proteſtatus eſſet auxilium Regium hoc, an eo uti poſſet, & ſic an cauſæ hujuſmodi judicis delegati poſſint trahi ad
50 Cancellariam per viam violentiæ, quæſtio eſt à nemine tacta, videtur quod ſic: Primò, quoniam quando cauſæ committuntur alicui cum clauſula, recurſu, vel appellatione remota, ſi eam ſubdelegaverit, nihilominus à ſubdelegati pronuntiatione, ſententia vel gravamine licet appellare, & habet pars ipſa gravata recurſum, licèt à delegantis ſententia vel gravamine nullum haberet: text. eſt *in c. ſuper quæſtio. §. nos autem, de off. & poteſt. jud. delegat.* ergo licèt per *d. l.* 18. Magiſtro ſcholarum hæc ſit attributa poteſtas, ut ab eorum violentiis, & gravaminibus non habeatur recurſus ad regalia, & ſuprema tribunalia per viam violentiæ, non debet hæc ipſa ad delegatos transferri, & tranſmitti.

51 Contrarium tamen de jure verius exiſtimo, eo fortiſſimo fundamento, quoniam quando in cauſa ex natura ſua, & ſui jure communi eſt exequibilis, & non appellabilis; tunc in quemcumque delegatum cum illa qualitate tranſit, quia qualitas rei non alteratur ex perſona ſucceſſoris; text. eſt *in l. 2. §. ex his, ff. de verb. oblig.* quia
52 omnis res tranſit cum ſua cauſa, & qualitas quæ inhæret rei, tranſit cum ea in quemcunque ſucceſſorem *l. Imperatores, ff. de veſtig. & commiſſ.* juxta quam doctrinam intelligenda ſunt quæ Abb. *in c. ſignifi. n. 25. circa med. de for. compet. & in c. cum in veteri. de electio.* tradidit, quòd delegatus debet cognoſcere de cauſa eo modo, & forma, qua fuiſſet cognita, ſi facta non eſſet delegatio ſed apud delegantem retenta; nam ſi ſententia quæ meretur exequutionem, alicui committatur, vel delegetur, minimè ab hoc delegato appellatur, quemadmodum nec poſſet ab ipſo delegante, *l. ab executio. C. de appell. ab executo. ff. eod.* quia hoc provenit ex natura rei commiſſæ à qua non datur appellatio, niſi in certis. & limitatis cauſis in d. juribus expreſſis. Sed his cauſis ſcholaſticorum (de quibus agimus) ea ſua propria natura, eo quòd à iure illa eſt qualis inventa, ut pro eorum violentiis ad
53 ſuprema tribunalia non eatur, non propter ipſos Magiſtros ſcholarum, ſed propter ipſos ſcholaſticos tantum & univerſitatem ut probatur expreſsè *in d. l.* 18. 1. *Que nos place, por hazer favor à la dicha univerſidad, y perſonas della*, & iterum ibi: *no mandeis ſobreſeer la dicha execucion, ni traher ante vos los proceſſos como ſe ſuele hazer en las otras fuerças*, &c. *in l. eadem. in §.* 1. ideo dicit, concedi debere privilegium; quia aliter: *Los eſtudiantes del dicho ſtudio dexan de eſtudiar y los Doctores de leer, y Cathedraticos ſus Cathedras por ir à poner recaudo en ſus Pleytos, y cauſas*, &c. bonus text *in l.* 4. *Cod. de ſilenti. auth. habita, Cod. ne fil. pro pat.* & Innoc. VIII. *in ſua conſervatoria, f.* 171. inter conſtitutiones Salmantinas, Rebuff. *privil.* 83. ergo cùm hoc privilegium ipſis ſcholaribus tantùm abſque alterius contemplatione ſit conceſſum, & ipſi ſunt qui litigant coram delegato: ergo coram ipſo durare debet, *arg. c. cùm perſonæ, de privil. in* 6. quia cùm adhuc duret cauſa privilegii, cum ea debet negotium ad delegatum tranſire, *l. ſi convenerit, §. ſi fundus*, ibi: Manere cauſam pignoris conſtitit, quia
54 cum ſua cauſa fundus tranſeat *ff. de pignor. actio.* durat enim non autem ceſſat ratio finalis ipſius leg. *arg. cap. cum ceſſante, de appella. l. adigere, §. quamvis, de jur. part. l.* 1. §. *hujus rei, de off. ejus, cui mandata eſt jur. quod dictum, ff. de pact. cum aliis.* Ad argumentum autem reſpondetur; quod procedit in proviſione, & diſpoſitione hominis, non legis, quod paſſim, ac frequenter ſolet variari, mutari, & alterari, & pro comprobatione hujus difficultatis, & reſolutionis, vide quæ latiſſimè in ſimilibus terminis multis dictis comprobantes congeſſimus *infrà, 3. parte, cap.* 11. *per totum*, quæ omnino hic conducunt.

Aliud tamen obiter animadvertere libet, quòd quando hi judices decernunt cenſuras, vel interdictum 55
contra auditores alicujus tribunalis ſupremi, vel alii etiam quilibet judices Eccleſiaſtici pro eo, quod ſcholaſticum vel qui ſe clericum dicit, idem tribunal detinet, negatque relaxandum, à quibus cenſuris, & interdicto Regius fiſcalis ipſius Audientiæ, vel Cancellariæ defenſor juriſdictionis regalis, appellet, & proteſtetur auxilium violentiæ, praxis obtinuit, & obtinebit, ipſum idem tribunal cognoſcere de hac eadem vi, ſi ſub ejus diſtrictu eſt judex Eccleſiaſticus, qui idem excommunicavit, vel interdixit, ſin autem, id eſt, non ſit ſub ejus diſtrictu, puto recurrendum eſſe ex parte fiſcalis, ad id tribunal, ſub cujus diſtrictu judex deget, *juxta l.* 39. *tit.* 5. *l.* 2. *novæ recopil. fol.* 64.

Hactenus de his cauſis, & negotiis, quæ reperiuntur abſolutè prohibita, protrahi ad ſuprema prætoria per viam violentiæ, atque in eis à principio denegantur proviſiones ordinariæ, prout videre ex iis quæ hactenus dicta ſunt.

Aliæ autem ſunt cauſæ, quæ non abſolutè ſunt pro- 56
hibitæ (ut diximus *ad princ. hujus §.*) ſed deficiente qualitate, prout ſunt appellationes à ſententia mere interloquutoria, quæ nec habet vim diffinitivæ nec continet damnum irreparabile, nec præjudicium parat cauſæ principali, de quo *in l.* 38. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* ibi: *Para que no otorguen las apelaciones de autos interlocutorios y eſtos en grande agravio de las partes, y ſe impide la viſta de otros muchos negocios, mandamos à los Preſidentes, y Oydores de las dichas Audiencias, que de aqui adelante no libren cartas para traher por via de fuerça proceſſos algunos Eccleſiaſticos de authos interlocutorios, ſalvo ſi fueren tales, que tengan fuerça de definitiva, y que en ella no ſe pueda reparar.*

Et cùm difficile ſit propter varietatem, & intrica- 57
tionem cauſarum, in quarum diſcurſu rei natura & qualitas alterari aſſolet docere de hujuſmodi qualitate, quâ fundatur Regia poteſtas, nec aliter directè, nec indirectè, poſſit conſtare legitimè, quàm per ipſorum actorum inſpectionem; ideo neceſſe eſt, ut acta exportentur ad tribunalia, ut inde deducatur, an ſit appellatum à ſententia, aliquam ex dictis qualitatibus habente, prout aliàs videmus etiam in juriſdictionalibus, ubi qualitas attribuens juriſdictionem,
priùs debet conſtare, *l.* 2. §. *ſed ſi dubitatur, ff. de* 58
jud. l. ſi quis aliena, eodem tit. l. 1. §. *ait prætor, ff. ne quid in flumine publico, l. prætor. §. docere, ff. ut bonorum rapto.* B. *in l. multum, ff. de condit. & dem. & in l. ſi finita, §. Julianus, ff. de damno infecto*, Pariſ. *de ſyndicat. §. judices puras, col.* 3. *verſiculo judice tempor. n.* 13. cum aliis relatis ab Andrea Gaill. *in tract. de pace pub. c.* 13. *n.* 12. *& ſeqq. libr* 1. plurima notanda in propoſito congerit Fari. *in tract. crim. tit. de inquiſ. qu.* 8. *nu.* 85. *& ſeq. & qu.* 1. *n.* 87. *& n.* 10. *à n.* 26. & maximè ubi non auditur contradictio, nec in contrarium allegatio, ut hîc, de quo latè Fari. *ibi*, Mart. *de jur.* 4. *p. cent.* 2. *caſ.* 129. *à n.* 20. *fol.* 225. *& caſu.* 145. *n.* 3. 4. & 8. quare proceſſu adducto cognoſcitur, & inſpicitur in Senatu natura & qualitas appellationis verè, & evidenter, & ſecundùm eandem decernere ſolent, vel deferre jubere, vel in totum remittere, & ita communiter practicatur

dicta

dicta lex Regia 37. quia ſtylus, & uſus optimus eſt legum interpres.

CAPUT III.

Appellanti ab aliquo gravamine, quo finem ſuæ judex juriſdictioni imponit, vel aliter expirarit, ita ut ea penitùs ad reponendum careat, vel quando poſt gravamen illatum judex abiit, vel obiit: quemadmodum ſupremus Senatus per viam violentiæ aditus, conſulere queat.

SUMMARIUM.

1 *A declaratione judicis ſe non judicem declarantis, vel ſe inhibentis, legitimè appellatur, & Senatus Regius appellationi deferendum decernit, vel tertium genus decreti expedit, & ibi exemplum.*

2 *Judex Eccleſiaſticus proviſioni Regiæ ſibi intimatæ reſpondens, juriſdictione, carere, ut pluribus caſibus ibi relatis; quid faciendum, ne inane ſit decretum Regium.*

3 *Judex referens appellationi alias non legitimæ, ſeu non deferendæ, abdicat à ſe omnimodam juriſdictionem.*

4 *Judex inhibitus ad inhibitionem ſuperioris, vel ſe inhibens, caret juriſdictione, nec aliquid decernit in ſententiæ executione, etiam privilegiatæ.*

5 *Et idem in judice ſe declarante non judicem remiſſivè.*

6 *Judex qui functus eſt officio ſuo, non poteſt ſe in cauſa intromittere.*

7 *Repoſitio actorum, ſeu alii actus juriſdictionales geri non poſſunt ab alio, quàm à judice non privato, ſeu juriſdictione carente.*

Omnis res per quaſcunque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, ibid.

Solemnitas quæ requiritur in conſtruendo, requiritur in deſtruendo, ibidem.

Valet argumentum de contractu ad diſtractum, ibid.

8 *Judex Eccleſiaſticus non debet aſtringi per proviſionem Regiam ad faciendum id, quod ſibi jure prohibitum eſt.*

9 *Revocare, & reponere attentata appellatione pendente pertinet ad judicem ad quem, non ad alium.*

10 *Secunda juſſio, vulgò* ſobre carta, *decernitur in Senatu contra judices Eccleſiaſticos volentes evitare repoſitionem attentatorum reſpondentes proviſionibus Regiis non poſſe attentata revocare, quia carent juriſdictione.*

11 *Juriſdictio neceſſaria non eſt ad effectum reponendi attentata.*

12 *Judex procedens juris ordine non ſervato reputatur privata perſona, & ſine juriſdictione.*

13 *Quæ de facto fiunt à judice, de facto per eum revocari jus eſt.*

14 *Judex qui permiſſo juris ordine, & ſine citatione poſſeſſionem abſtulit, poterit de facto eam revocare.*

Judex facilis in concedendo, ita debet eſſe in reponendo, ibidem.

15 *Judex qui tenutam, & poſſeſſionem abſtulit alicui non citato, illam eidem reſtituere poteſt, nec ſibi obſtat quòd officio ſuo functus ſit.*

16 *Judex revocando poſſeſſionem nulliter datam procedit tanquam perſona privata, & præſumitur facere modo, quo facere poteſt.*

17 *Juriſdictio non requiritur ad revocandum ea, quæ de facto fiunt à judice.*

18 *Attentata licèt regulariter ad judicem ad quem revocare pertineat, tamen, poteſt etiam judex à quo attentata poſt appellationem à ſeipſo revocare.*

Attentatum à parte, & attentatum à judice à pari procedunt ad hoc, ut judex attentans poſſit revocare, ibid.

19 *Libera facultas conceditur à jure judici à quo ad revocandum attentata cùm ſit ad faciliorem cauſæ exitum.*

20 & 21. *Interlocutoriam executioni mandatam non revocat judex, niſi nulla ſit, nam tunc revocat, & executionem reponit.*

22 *Propoſitionibus Regiis quotidie jubetur judici Eccleſiaſtico vim inferenti, appellationi deferre, & attentata omnia reponere per ſeipſum, ipſeque reponit cum effectu.*

23 *Violentiarum cognitio inanis eſſet, ſi judex, qui attentavit, non poſſit reponere attentatum, prout ſibi jubetur à Senatu.*

Judex Eccleſiaſticus ad reponendum non eget juriſdictione, & ideo contra eum ſecunda juſſio, vulgò ſobre carta *expedienda, ad reponendum cum effectu, ibid.*

25 *Executor, vel alius judex delegatus Pontificis ſeu Nuntii ad aliquam cauſam ſi attentat, & dum pars gravata accedit ad Senatum, abiit in longinquo ſecum acta proceſſus aſportando: pars gravata debet occurrere ad ſuperiorem judicem ipſius gravantis, n. 24. & non ad Senatum.*

26 *Acta proceſſus ſunt neceſſaria, ut violentia in Senatu detegatur.*

27 & 29. *Violentia, ſeu iniquitas judicis allegata in procedendo ex actis ab eo geſtis conſtare debet.*

28 *Defectus proceſſus ex actis ejus conſtare debet.*

29 *Princeps, & ejus Regia tribunalia in elevanda vi illata à judice Eccleſiaſtico, ſine juriſdictione, & extrajudicialiter procedunt, & ideo recipere teſtes, vel alia judicialia facere abſonum eſſet, d.*

L. 36. tit 5. lib. 2. recopil. *explicatur in illis verbis,* el proceſſo originalmente, el qual trahido ſin dilacion, *&c. ib.*

30 *Ablativus abſolutus importat conditionem, & formam ſine qua non habet locum diſpoſitio.*

Proceſſu originali non adducto, non cognoſcitur de violentia in Senatu, ibid

31 *Dictio, ſi, in diſpoſitione appoſita, illam reddit conditionalem, qua deficiente non verificatur diſpoſitio.*

32 *Lex requirens aliquod genus, ſeu modum probationis in aliquo actu, debet adimpleri ſpecificè, & aliter probari nullo modo poteſt.*

33 *Lex, ſeu ſtatutum poteſt occurrente aliqua utilitate, aut evidente cauſa (ut hic) facere ut probatio valida, & perfecta in aliquo actu, ſit invalida & imperfecta.*

34 *Lex, vel ſtatutum factum ob publicam utilitatem ſi requirat certum genus probationis, non admittitur alia probatio ſimul cum requiſita.*

35 *Senatores abſtinere debent à violentia, & cognitione, cum ex defectu proceſſus ſibi apparere non poſſit, cum nihil certum decernere poſſint.*

Lex abſentis, ff. de pœnis, *declaratur, ibid.*

36 *Cognitio violentiæ proceſſu originali adducto ad tribunal Regium rectè procedit, & decretum tribunalis prout ex actis adductis colligitur.*

38 *Decretum expeditum in Senatu in cauſa violentiæ quomodo exequendum, ſi judex Eccleſiaſticus, contra quem datum eſt, abſit, remiſſivè.*

38 *Notarius apud quem adſint acta geſta per judicem Eccleſiaſticum contra quem violentia intentata eſt in Senatu, etiam abſentem, compellendus eſt ad exhibenda.*

39 *Tabellio debet regiſtrum, ſeu protocollum inſtrumentorum actuum judicialium, & extrajudicialium ſecum retinere, & non poteſt tradere partibus niſi judicis præcepto.*

40 *Regium tribunal quemadmodum ſe habere poſſit ad executionem decreti violentiæ lati contra judicem Eccleſiaſticum poſt gravamen illatum abſentem & abeuntem.*

41 D. l. 36. tit. 5. lib. 2. recop. *ponderatur in illis verbis,* provean que el tal juez la otorgue, *&c.*

42 *Judice Eccleſiaſtico vim inferente mortuo ante repoſitionem, an evaneſcere decretum violentiæ debeat, cum ipſe ſit gravans & attentans, & contra eum oppreſſus in Senatu querelam obtulit, & decretum contra eum dirigitur.*

43 *Morte omnia ceſſare debent cùm culpa ſit extincta.*
Decretum Regii tribunalis an intelligatur cum judice ſubrogato, & ſucceſſore in tribunali, & juriſdictione judicis vim inferentis: & ad delationem appellationis, & repoſitionem attentatorum cogi poſſit ipſe ſubrogatus, vel ſucceſſor virtute dicti decreti, ibid.

44 *Alia eſt vis defuncti, alia violentia ſucceſſoris, adeò ut ſententia lata contra defunctum pro violentia ab eo allata non exequatur contra ſucceſſorem, & hæredem.*
Aliud eſt factum defuncti, aliud factum ſucceſſoris, ibid.

45 *Subrogatus non ſapit naturam prædeceſſoris, quando militat diverſa ratio in ſubrogato, & in eo, in cujus locum ſubrogatur.*

46 *Facinus ſuos habet authores, quos pœna nullo modo egreditur.*
Violentia facinus continet, ibid.

47 *Violentiâ latâ lædituf majeſtas judicis, & ſuperioris.*

48 *Contra illum judicem per viam querelæ agitur, quæ ſuum authorem comitatur.*

49 *Pœna judicis eſt attentatorum repoſitio.*
Reſignatarius non tenetur purgare attentata facta à prædeceſſore reſignante, quia ille in nullo deliquit, ibid.

50 *Subrogatus non ſapit naturam principalis, nec ſit extenſio ad illum, qui verè non ſit talis, ſed fictè & repreſentativè tantum in pœnalibus, & odioſis.*

51 *Caſus pœnales non recipiunt interpretationem extenſivam ſeu ſimilitudinariam.*

52 *Decretum violentiæ non cantans de judice ſubrogato, vel ſucceſſore ejus, qui vim intulit, an exequatur contra eum.*

53 *Judex ſucceſſor in juriſdictione, ſeu tribunali judicis vim inferentis omnino tenetur proviſionem Regii Senatus adimplere, & attentata à ſuo prædeceſſore, reponere cum effectu, & appellationi deferre.*

54 *Eadem res eſſe cenſetur, quantumcunque circa ipſam materiam aliqua commutatio contigerit.*

55 *Si plures dati ſint judices in aliqua cauſa, & poſtea aliqui, vel etiam omnes immutati fuerint, nihilominus eadem dicitur cauſa.*

56 *Mutatione judicis eadem non diverſa manet juriſdictio, eademmet cauſa, idemque judicium, & idem tribunal.*

57 *Mutatione, & ratione perſonarum, qualitatis, vel accidentis non mutatur res ut de Civitate, Collegio, Eccleſia, dignitate & præbenda, circa declarationem* l. proponebatur, de judiciis.

58 *Judex ſucceſſor in juriſdictione, & tribunali alterius idem reputatur ac prædeceſſor cùm in ejus locum ſubrogetur, & poteſt idem facere, quod poterat ille, cujus loco fuit ſubrogatus.*

59 *Terminus, & tempora præſtituta primo judici ad cauſam determinandam, eadem cenſebuntur præſtituta ſucceſſori, & ſubrogato.*

60 *Judex non tanquam perſona privata conſideratur, ſed tanquam miniſter juſtitiæ, quam gerit, & adminiſtrator dignitatis, & tribunalis, quod repræſentat, quiſquis ſit etiam in infinitum.*

61 *Quamvis in appellatione requiratur expreſſio nominis judicis à quo; tamen ſatis eſt, ut contineat nomen dignitatis judicis prout eſt appellatio ab Auditore Cameræ,* &c.
In appellatione licèt requiratur expreſſio nominis judicis ad quem, tamen ſufficit nomen dignitatis exprimere, ut in exemplo, ibid.

61 *Dignitas, & tribunal, cùm juriſdictio cohæret, potiùs attendi debet, quàm perſona adminiſtratoris.*

63 *Judex datus loco demortui illum non repræſentat, ſed tantum dignitatem, quæ eſt corpus quoddam fictum, quod comprehendit ſubjecta tanquam membra illius corporis ficti.*

64 *Quandiu ſupereſt forma corporis ficti, ſemper cenſebitur idem corpus, licèt partes mutentur.*

65 *Tutor vel Curator minoris datus in loco demortui Tutoris, vel Procuratoris non gerit vices demortui, nec ejus perſonam repræſentat, ſed duntaxat pupillum, aut dominum conſtituentem Procuratorem.*

66 *Judex prædeceſſor, & ſucceſſor quamvis diverſi ſint perſonarum reſpectu, eo tamen habito ad dignitatem, & adminiſtrationem, & coæqualitatem poteſtatis, verè idem ſunt, n.* 66.

67 *Judex ſucceſſor verè idem judex ac prædeceſſor reputatur, præcipuè quando judex accipitur pro juriſdictione, vel tribunali.*

68 *Judex ſucceſſor poteſt taxare expenſas reſervatas taxari in ſententia prædeceſſoris.*
Judex ſucceſſor poteſt ſententiam dubiam prædeceſſoris interpretari, ibid.

69 *Statutum à decurionibus editum, ab eorum ſucceſſoribus, vel à populo eſt declarandum.*

70 *Jus declarandi, ſeu interpretandi ad hæredem, & ſucceſſorem non tranſit, cum ex arbitrio diſponentis pendeat.*
Jus concedit facultatem declarandi ſucceſſoribus in officio vel juriſdictione, ibid.

71 *Judex ſucceſſor, vel aliter loco alterius datus, cauſam aſſumit in eodem ſtatu, eamque determinat ex eiſdem actis.*

72 *Judex ſucceſſor procedit eo modo, quo & prædeceſſor proceſſit.*

73 *Acta facta coram uno judice, fidem faciunt coram alio, ſi ſit ſucceſſor in eodem tribunali.*

74 *Acta facta in uno judicio in caſibus, quibus probant in alio, intelligi debet ſi reproducantur.*

75 *Actorum reproductio non requiritur coram judice ſubrogato, ſeu ſucceſſore, ſed viſio duntaxat ipſorum actorum.*

76 *Acta coram uno arbitro geſta probant coram ſucceſſore in quem partes compromiſerunt, quando acta ſunt publica, & actum reſpiciunt.*

77 *Executor ſucceſſor perficit exequutionem, quam inceptam reliquit prædeceſſor.*
Decima, ſeu emolumentum executionis cui executori debeatur, ſucceſſori, aut prædeceſſori executionem incipienti, ibid.

78 *Judex ſucceſſor vel in alterius locum ſubrogatus, poteſt ea omnia facere, quæ poterat illius prædeceſſor.*

79 *Judex ſucceſſor ordinarius poteſt in integrum reſtituere contra factam ſui prædeceſſoris.*

80 *Judex ſucceſſor poteſt abſolvere ab excommunicatione decreta per prædeceſſorem.*

81 & 84. *Judex prædeceſſor poteſt reponere attentata à ſe geſta, & eodem modo ſucceſſor.*

82 *Judex à quo in caſibus, quibus reponit attentata à ſe, vel alio facta, poterit idem ſucceſſor.*

83 *Non ſolùm judex cujus fuit læſa majeſtas, revocat attentata; ſed etiam ejus ſucceſſor, & ſubrogatus, cum læſio dicta non perſonæ, ſed dignitati (quæ nunquam moritur) cohæret.*
Quod amplia, ſive ſubrogatus ſit expreſsè ab homine ſive tacitè à jure, ibid.

85 *Succeſſor in beneficio per reſignationem tenetur purgare attentata per prædeceſſorem reſignantem.*
Attentatis non purgatis per ſucceſſorem in beneficio per reſignationem attentantis, non eſt procedendum in cauſa, ibidem.

86 *Præceptum impoſitum prætori, ut tali, & ratione officii, impoſitum eſt, & ſucceſſori taliter, quod tenetur adimplere.*
Judice ab officio remoto, poterit ſucceſſor ejus attentata revocare ex ſuo mero officio, ibid.

87 *Epiſcopus debet adimplere mandatum factum prædeceſſori ſub nomine dignitatis.*

88 *Et idem in executore.*

89 *Succeſſor tenetur exequi mandatum factum per Papam ſuo prædeceſſori.*

Literas

90 *Literas directas Episcopi prædecessori mortuo sub nomine dignitatis, & habito respectu ad officium, tenetur exequi successor.*

91 *Successor, vel novus executor potest exequi mandatum sui prædecessoris sine novo mandato.*

L. d. 36. recopilat. *declaratur, ibid. & n. 93. & 95. in illis verbis,* provean que el tal juez la otorgue, *&c.*

92 *Ad ea quæ frequentibus accidunt, jura adaptantur. Tristes eventus non sunt in consideratione, ibid.*

94 *Violentiæ cognitio in procedendo est extraordinaria, & irregularis, pariter & ejus executio.*

96 *Judex vim inferens mortuus, impossibile est, ut reponere queat.*

Casus omissus juris dispositioni relinquitur, ibid.

97 *Sententia, quæ non potest secundum ejus tenorem exequi propter maximam difficultatem, aut interdum impossibilitatem, exequi debet eo modo, quo potest, ne judicium reddatur illusorium.*

98 *Condemnatus, ut conservet indemnem Titium ab obligatione si interim extinguatur obligatio, quia compulsus Titius solvit; debet Titius ipse relaxari indemnis ut sibi restituatur solutum, quamvis hoc non contineatur in sententia.*

99 *Condemnatus ad tradendum debitori instrumentum debiti, si non reperiatur, cogitur creditor eadem sententia debitorem liberare.*

100 *Verba adaptantur implicitè.*

101 *Sententia continens rem, vel animal, vel quid simile, si propter interitum non possit exequi in ipsa re, vel animali; exequitur in alia re coæquali, aut æquivalenti.*

102 *Attentatorum repositio, seu revocatio est actus favorabilis & privilegiatus.*

103 *Cognitio violentiæ est remedium favorabile, & charitativum subsidium, quo agitur de vi oppressos liberando.*

Extensio fit ad subrogatos in causis favorabilibus, ibid.

104 *Executor sententiæ pœnalis non participat de illius pœna sed honore, & potestate judicis superioris.*

105 *Senatus Regius se non intromittit in exequenda pœna apposita judici pro attentatis à se factis.*

106 *Pœna non transit in successorem, vel hæredem; sed tantùm damnorum satisfactio de eo quod ad hæredem pervenit.*

107 *Attentatum à judice est qualitas, quæ liti inhæret, ab eaque dependet, sine quo attentata non dantur.*

108 *Subrogatus ad litem potest dicere de attentatis, quemadmodum ejus prædecessor.*

109 *Alia est possessio defuncti, alia hæredis, in quem licèt omnia jura transeant, non tamen possessio.*

Possessio hæredis est nova possessio, & non continuata cum possessione defuncti, ibid.

110 *Possessio jurisdictionis tribunalis, Ecclesiæ universitatis, & populi, non finitur morte possessoris; sed in successione continuatur, cùm persona ficta possideat.*

111 *Successor administrationis non accipit novam possessionem rerum universitatis.*

112 & 117. *Possessio rerum Ecclesia non vacat, mortuo Prælato.*

113 *Possessio Ecclesiæ in Ecclesia continuatur etiam mortuo Prælato; & dicitur simul cum occupatore possidere, & esse in summariissimo possessorio, nec attentat Ecclesia possidendo.*

114 *Prælatus Ecclesiæ non succedit tanquam Dominus, sed tanquam Procurator Ecclesiæ.*

115 *Possessio juris patronatus competens alicui ratione dignitatis, villæ, castri, majoratus, aut Ecclesiæ, retinetur per ipsam dignitatem, villam, castrum, majoratum, aut Ecclesiam, etiam mortuo Prælato, & administratore.*

116 *Novus possessor castri, villæ, seu majoratus, ratione cujus competit jus præsentandi, licèt nunquam præsentaverit potest præsentare.*

Possessio juris præsentandi, continuatur in successore dignitatis castri, villæ, vel comitatus, seu majoratus sine nova apprehensione, ibid.

118 *Successor singularis judicis attentantis reponit attentata.*

119 *Sententia sicut contractus non comprehendit non nominatos in ea.*

Provisio regalis Senatus in causa violentiæ directa judici comprehendit successorem non nominatum in ea, ibid.

120 *Et ipsi intimata tenetur reponere, aliàs secunda jussio vulgo* sobre carta *contra eum decernitur.*

121 *Collega judicis mortui vel absentis, si procedere non valeat (mediante clausula rescripti) occurrit pars gravata ad superiorem, ut alius judex loco mortui subrogetur, eique intimari debet provisio Regia, ut attentata reponat, numero* 122. & 123.

124 *Subrogatoria commissio dicitur, cùm alius judex in locum demortui impediti, vel absentis subrogatur, teneturque causam in eodem statu manentem prosequi.*

125 *Subrogatoriæ commissiones frequenter dari, animadverti tamen debere an in corpore inscribatur clausula alterans primum statum litis, quia tunc nova citatio erit necessaria.*

DErdificilem hujus capituli materiam, tot doctissimis viris ejus resolutionem incognitam, summis difficultatibus involutam, accuratè adeò tractare intendo: ut deinceps, dubitatio omnis penitùs amputetur. Et circa priorem ejus patrem attendendum est, sæpissimè contingere, ut judex executor executorialium, seu alicujus Brevis Cameralis, putà; admittendum aliquem in possessionem alicujus beneficii, id exequitur (juris ordine prætermisso) vel absque citatione possidentis beneficium, qui postmodum comparens suas allegat legitimas exceptiones, & ab omni ejus processu; & à non reponenda executione appellat, ipse autem judex vel ipsi appellationi, vel provisioni Regiæ respondet, se functum esse suo officio, & ad reponendum jurisdictione carere. Vel etiam aliter hoc contingere potest: judex sive ordinarius, sive delegatus (latâ sententiâ diffinitivâ vel interloquutoriâ) appellationi justæ, & legitimè interpositæ (prout debebat) detulit: & insuper, vel minatur, vel vult exequi, aut de facto exequitur, eandem sententiam: Supremus Senatus aditus per viam violentiæ declarat; vim facere, quòd deferat & reponat: judex autem Regiæ provisioni respondet, se carere jurisdictione, cùm illam à se omnimodam per delationem abdicaverat, ac ideo reponere executionem non posse. Vel alio etiam casu reddi potest exemplum: Judex Ecclesiasticus declaravit se non judicem, & insuper ad executionem processit, aut dedit se pro inhibitio, à qua delatione, ut legitimæ appellationi emissæ supremus Senatus deferendum decrevit, & reponendum. Vel (ut frequentiùs accidit) hoc casu tertium genus decreti expediunt, nempe judicem reassumendo iterum jurisdictionem, & reponendo attentata, vim nullam facere: non deferentem autem eidem appellationi, nec reassumendo jurisdictionem, vim facere, deferat, & reponat, &c. ipse autem judex se jurisdictione carere ad reponendum respondet Regiæ provisioni sibi intimatæ. Quibus quidem casibus, & multis aliis similibus, in quibus reddi possunt exempla, inanis, inutilis, & sine effectu videtur remanere Regia cognitio, & decretum violentiæ, cùm ad effectum perduci non posse appareat. Siquidem in dictis casibus fortis est, & efficax reputatur à jure judicis responsio, jureque concludens; etenim per delationem appellationis etiam aliàs non legitimæ, & non deferendæ, omnimodam à se judex abdicat jurisdictionem, & in superiorem transfert: text. est *in cap. cum appellat. frivolis, de appell. lib. 6.* Philip. Franc. *cap. Romana. §. sin autem, num. 5. de appellat. lib. 5.* Carrerius *in practic. crimin.* 1 2 3

crimin. 1. p. 2. verbo & si non confitebuntur, n. 66. Aufrerius *in aditio. ad capell. Tholosa. decis.* 176. *ad medium.* Roland. à Valle *consilio* 77. *viso, num.* 1. *& frequentibus lib.* 2. Antonius Gomez *variar. resolut. lib.* 3. *cap.* 13. Ozasius *decis. Pedemont* 131. *n.* 10. Parisius *consil.* 106. *à num.* 5. *& à num.* 24. *lib.* 4. Prosperus Farin. *in pract. crimin. quæst.* 101. *num.* 106. *tom.* 3. de quo latius egimus *in lib.* 3. *cap.* 19. *circa appellationem à delatione, à principio.*

4 Hoc etiam à pari procedit in judice dante se pro inhibito, qui postquam à superiori emanavit inhibitio, cùm careat jurisdictione, non potest exequi sententiam etiam aliàs merentem executionem, ut privilegiatam, text. *in cap. Romana, § fin autem, de appell. lib.* 9. 5 notatur *in cap. non solùm, eodem tit.* latè multa ad propositum diximus *d. lib.* 3. *cap.* 19. *vers. in delatione autem simpliciter facta,* &c. & de judice declarante se non judicem, vide ibi *fol.* 4. *ad princ.* & est textus *in cap. significantibus, de offic. deleg. cap. judex, eodem tit. lib.* 6. *leg. dicere ff. de arbitris.*

6 Quod & idem est, quando judex functus est officio suo, quia iterum in causa se non potest intromittere: textus *in leg. judex posteaquam semel dixit sententiam ff. de jurisdictione omnium judicum*, cum concordantibus. 7 Sed actus jurisdictionales, prout est repositio ab alio, quàm à judice non privato, nec jurisdictione carente geri non possunt, quemadmodum nec ipsa executio, quia omnes res per quascumque causas nascitur, & per easdem dissolvitur, solemnitatesque quæ requiritur constituendo, requiritur in destruendo: & valet argumentum de contractu ad distractum, ut vulgare est: ergo 8 per provisionem Regiam Ecclesiasticus judex adstringi non potest, ut faciat quod sibi ab omni jure est prohibitum, quod omnino, atque præcisè supremus Senatus attendere debet, ut *capitibus præcedentibus* latè diximus.

9 Hinc est, quòd ad nullum alium, quàm ad judicem, ad quem pertinet revocare, & ponere attentata facta (appellatione pendente) cùm ejus sit læsa majestas: textus *in cap. non solùm, de appellat. lib.* 6. textus optimus *in c. solitudinem, de appel.* ubi Franc. *n.* 3. *& in dict. cap. non solum* Lancel. Corra. *de Prætore, §.* 2. *de offic. prætor. in causa civil. in c. de appellat. n.* 24. post plures, quos allegat dicit communem Covarr. *practic. quæst. cap.* 23. *sub num.* 1. *vers. prima igitur sit interpretatio.* Beroi. *consil.* 71. *sub n.* 4. *in fine, lib.* 3. communem etiam dicit Vivius *communium opinio. lib.* 2. *opin.* 4. 30. *incipit. attentata, post princ.* Masuer. *in praxi judiciali, tit. de apellat. col.* 13. *vers. item si agatur una cum art. appellationis,* &c. latissimè etiam Lancelot. Robert. *de atten.* 3. *p. c.* 27. *à n.* 34. *cum pluribus sequentibus, & suprà;* ergo sequitur evidenter, ut nullo modo judex Ecclesiasticus attentans, appellatione pendente, possit in hoc casu reponere compelli, cùm ejus suspensa sit jurisdictio.

10 Quibus quidem fortibus (apparenter tamen) rationibus intentavêre nonnulli judices Ecclesiastici, ita respondentes provisionibus Regiis evitare repositionem attentatorum. Sed ut non omnino concludentes vias iterum in eodem tribunali secunda justio passim conceditur, quæ *sobre carta* dicitur (de qua *cap. præcedenti*) & quidem meritò; quoniam ad hunc effectum repo- 11 nendi attentata, jurisdictio necessaria non est: tum ex rationibus *superiùs* adductis, quia omnis res per quascunque causas nascitur, per easdem dissolvitur.

Tum etiam, quia judex quando procedit juris ordine non servato de facto attentando, & excedendo: procedit tunc non ut judex, sed tanquam privata quædam 12 persona sine jurisdictione, Gramati. *cons. civi.* 150. Bart. *in l. prohibitum, C. de jure fisci,* per illum text. idem Bart. *in l. devotum,* & ibi Jo. de Plat. per illum text. *C. de metallar.* & per Cassaneum ita tenet Anton. Gab. *commun. opinion. tit. de citat. concl.* 1. *num.* 433. Avendan. *in cap.* 2. *præt. cap.* 12. *& cap.* 11. *n.* 9. Azeved. *in gl.* 31. *tit.* 6. *lib.* 3. *recopil.* Mexia *super l. Toler. fundam.* 3. *p.* 11. *n.* 34. *& sequentibus, fol.* 106. ultra infinitos penè, quos in unum congessimus videndos *infrà* 4. *p. c.* 4. *post princ. à n.* 18. *cum sequentibus:* ergo ut privata persona debebit reponere, ut jurisdictio necessaria est.

Quoniam quæ à judice de facto facta sunt; de facto 13 etiam & per eundem revocari, jus est, glos. *in l. minor, verbo Seius, ff. de evict.* Maria Socin. *in tract. de cita. casu* 20. Angel. *in l. ea quæ, C. quomodo & quando judex.* Bald. *in l. si pacto quo pœnam, C. de pactis,* Angel. & Imola *in l. de unoquoque, ff. de re jud.* plenè Alexand. *consil.* 179. *lib.* 1. Castro *consil.* 412. *visis punctis, col.* 12. *lib.* 2. Gemin. *consil.* 43. *n.* 4. Romanus *singul.* 786. *& cons.* 66. Alexand. & Jas. *in d. l. si pacto quo pœnam,* Bald. *in l.* 2. *versicul. quartò quæro C. de servitutibus, & aqua, & in l. tale pactum, §. qui provocavi: ff. de pactis* Innocent. *in c. querelam, de electione.* Anton. de Butrio *in c. cum cessante, de appell. in l.* 1. *§. nunciatio, ff. de operis nunt. num.* 24. Roma. *cons.* 226. *& cons.* 68. Calcaneus *cons.* 126. Nicel. *in concor. glos. concor.* 52. *fallen.* 30. Staphil. *de liter. gratiæ & just. fol.* 151. Felin. *in c. qualiter, & quando, de accusa.* Rebuff. *in c. quod jussit, n.* 60. *ff. de re judic. in primo nota.* Hippol. *cons.* 38. *n.* 14. Bertran. *cons.* 172. *volum.* 2. *& in cons.* 178. *vol.* 1. Ricc. *consil.* 209. *vol.* 1. Gramati. *cons.* 85. *& sequentibus,* Felin. *in cap.* 49. *num.* 15. plures congerit, & de communi testatur Anton. Gabr. *commun. opinion. tit. de citat. concl.* 1. *à n.* 430. Tiraquel. *in tractatu res inter alios act. limi.* 39. Asinius *in praxi,* §. 7. *limi.* 134. Lancelot. Rober. *de atten.* 3. *p. c.* 35. *à num.* 44. inferentes ex hac doctrina ferè omnes, quòd si judex juris ordine prætermisso, & absque citatione possessionem abstulit, & in alium attentando transtulit, quòd poterit, & itetum de facto, & absque citatione illius, in quem transtulit, possessionem eandem revocare; quia sicut judex fuit facilis in concedendo, ita debet esse facilis in reponendo: plurimos ad id congerit Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 3. *lit. F. concl.* 11. *n.* 9. 14

His magis in specie accedit; quod eleganter dicit Romanus *cons.* 320. *incipit hæc istorum, à num.* 4. *vers. quo* 15 *igitur, & col. fin.* ut judex qui tenutam, & possessionem abstulit alicui absque citatione; eodem modo potest illam restituere, eam à detentatore revocando, absque eo, quod illi obstet, ut functus jam fuerit officio suo: quia potest ut privata persona hoc facere, & præsumitur facere eodem modo, quo potest, eundem Roman. referens sequitur Cardin. Tusch. *pract conclus. d. tom.* 3. *litera F. concl.* 11. *n.* 12. quò pertinet, quod nu- 16 per dicebamus, judicem procedentem de facto, non procedere ut judicem, sed ut privatam personam, & eodem modo de facto ab eo facta posse revocare, in quo jurisdictio necessaria non est. Facit insuper quia licèt irregulariter attentata post appellationem revocet judex 17 ad quem, *c. non solùm, de appell. lib.* 6. & ea, quæ latiùs in contrarium *suprà* adduximus; tamen si ipse judex à quo aliquid attentat, (non obstante quòd per appellationem ejus sit suspensa jurisdictio) potest nihilominus actum à se attentatum, reponere, & revocare, ea quæ 18 revocatio licitè sibi permittitur: textus est *in cap. venientes, in fin. de jurejur.* & notat Philip. Franc. *in d. c. non solùm, in* 1. *not. vers.* 2. *de appel. in* 6. sequitur Lanc. Robert. *de atten.* 3. *p. c.* 27. *n.* 48. optimè etiam explicat, comprobatque Covarr. *pract. q.* 23. *sub n.* 1. *vers. prima igitur sit interpretatio*, plures allegans, ubi quod ad hoc à pari procedit attentatum à parte, & attentatum à judice.

Quia ad revocandum attentata post appellationem 19 libera facultas conceditur à jure judici à quo, quia tendit in faciliorem causæ expeditionem: textus *in cap. cum teneamur, de appel.* ubi latè Philip. Franc. & cæteri Doctores, & alibi passim.

Et comprobatur etiam, quia etsi interlocutoria, 20 quæ exequutioni mandata est à judice, vel à jure aut parte, non possit à judice revocari; tamen, si nulla est, eam

revocat,

revocat, & reponit executionem judex à quo quantumvis jurisdictione caruerit, prout loquendo in judice legitimè inhibito, probant Philip. Franc. *in c. cum cessante, n.* 17. *vers. amplius intellige, de appellat.* Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 1. *sub n.* 22. *vers. etiam intellige, fol.* 358. Scaccia *de appel. quæst.* 17. *limi.* 47. *membro.*
21 1. *num.* 72. prout aliàs etiam regulare est, ut judex licèt non possit executam interlocutoriam reponere: tamen, si nulla est, potest Scaccia *ubi proximè, n.* 69. Lancelot. *n.* 21. Hostiens. *in cap. cum cessante*, & Cardinalis Alexand. *n.* 40. *fall.* 10. *de appellat.* Felin. *in cap. qualiter & quando, el* 1. *fallen.* 4. *sub num.* 24. *de accusat.* quod in attentatis verificatur, cùm sint nulla.

22 Quod etiam & nos quotidie practicatum videmus in omnibus Regiis provisionibus, in quibus judici Ecclesiastico vim inferenti jubetur appellationi deferre, & attentata omnia reponere: nam ipse statim sibi intimata provisione, verbaliter defert, & nihilominus postea cum effectu reponit attentata, prout tenetur ordine literæ attento; foret enim absurdum, si delatio illi repositionem impediret, & foret penitùs inanis violentiarum cognitio,
23 & provisio decreti, cùm nullum effectum sortiri potuisset, quibus quidem satisfactum remanet rationibus, & difficultatibus in contrarium adductis: & illis minimè obstantibus nervosè affirmandum est, ut judex Ecclesiasticus ad reponendum jurisdictione non egeat, & secunda jussio contra expedienda est, ut cum effectu reponat.

24 In secunda autem capituli parte, nempe, quando judex post gravamen illatum abiit, minor est difficultas, id quod considerandum venit, nam quandoque judex executor, vel alius à Romana Curia, vel reverendissimo Nuntio Sedis Apostolicæ ad remotas partes accedit, ad aliquid exequendum, aut de aliquo alio cognoscendum, & similibus, & postquam inordinatè attentando, gra-
25 men parti intulit, interim dum ad Regium tribunal pro protectione accedit gravatus, judex abiit secum acta processus asportando, tunc igitur affirmandum erit, ut solus superior Ecclesiasticus pro gravaminis repositione adeundus sit, Senatus quippe Regius non potest, parti gravatæ hoc casu in aliquo relevare, & consulere, cùm acta processus deficiant: sunt etenim
26 omnino necessaria, ut violentia, de qua quæritur, detegatur, probat *l.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* ibi: *Y si el juez Eccleſiaſtico no la otorgare, manden traher à las dichas nueſtras audiencias el proceſſo Eccle-*
27 *ſiaſtico originalmente*, &c. & insuper probatur, quia ubi judicis iniquitas, & violentia in procedendo arguitur, ex actis ab eo gestis non aliter constare debet, latè post alios Menoch. *de arbit. lib.* 1. *qu.* 72. prout & generale est de quolibet defectu processus, qui per ejus inspectionem debet apparere, Vantius
28 *de nullitate sententiæ, tit. à quo, & quibus modis, à num.* 18. *& infrà à num.* 12. de quo nos latè.

Deinde quia non quælibet probatio sufficit hoc casu, nam cùm suprema tribunalia tractent de levanda violentia notoria, requiruntur acta, cùm hæc
29 notorietas aliter, quàm ex actis integrè perfectis apparere non possit, latè diximus *cap. præcedenti, & num.* 95. *cum sequentibus, & à num.* 129. *& sequentibus*, latiùs etiam diximus *infrà*, 4. *p. c.* 3. *à n.* 167. *& suprà*, cùm Princeps (prout notum diximus *suprà, cap.* 1.) hoc casu absque jurisdictione procedat, non judicialiter sed extrajudicialiter tantùm testes recipere, foret absonum, & rei, de qua quæritur, impertinens & imperfectum; insuper si attentiùs *d. l.* 36. *recopil.* legamus, eam ferè expressam invenimus huic casui, inquit autem: *Y si el juez Eccleſiaſtico no lo otorgare, manden traher à las dichas nueſtras audiencias el proceſſo originalmente Eccleſiaſtico, el qual trahido ſin dilacion lo vean, y ſi por el les conſtare, que la appellacion eſta legitimamente interpueſta, alçando la fuerça, provean que el tal juez lo otorgue.* &c. *y ſi por el dicho proceſſo pareſciere*; *la dicha appellacion no ſer*, &c. Ex quibus verbis nonnulla præcisè ponderanda sunt, & in primis: *el qual trahido*, &c. Quod est ablativus absolutus, qui importat conditionem, & formam sine qua non habet locum dispositio. *l. ab emptione, ff. de pactis, l.* 30
evictis, ff. de evictione, l. à testatore, ff. de conditio. & demonst. Pedem *decis.* 165. *n.* 12. Roland. à Valle *cons.* 20. *nu.* 12. *vol.* 4. Surd. *decisio.* 268. *n.* 11. *& decis.* 331. *n.* 11. ita ut processu originali non adducto non cognoscetur de violentia.

Et ulteriùs magis clarè colligitur ex aliis verbis: 31
ibi: *Y ſi por el les conſtare*, & iterùm, *Y ſi por el dicho proceſſo pareſciere*, &c. ita ut sensus, quòd si non constiterit ex dicto processu originali, nihil decerni posse, quamvis aliter queat apparere, nam dictio, si in dispositione apposita, illam reddit conditionalem, qua deficiente non verificatur dispositio: jura sunt expressa, *l. in conditionalibus.* 19. *in princ. & §. hæc ſcriptura, l. multum intereſt,* 21. *l. hæc ſcriptura* 26. *l. hæc conditio.* 29. *l. filiæ ſuæ, l. filio famil.* 42. *l. ſi cui libertas* 49. latè gloss. fin. *in l. à teſtatore* 198. & ferè omnes leges, *ff. de condit. & demonſt.*

Insuper quoniam quando lex requirit, & de novo 32
inducit aliquod genus, & modum probationis in aliquo actu, aliter probari nullo modo potest, Æguid. *decis.* 432. *& decis.* 611. *&* 746. Cassiador. *de præbend. dec.* 20. *n.* 21. Bal. *in l. fin. n.* 14. *de re jud.* Mascar. *concl.* 593. hinc est quod concurrente publica utilitate, aut evidente causa (ut hic potest etiam per statutum, aut consuetudinem effici, ut
probatio aliàs regulariter, valida, & perfecta in ali- 33
quo actu sit invalida, & imperfecta, ita Joan. de Immola, & alii *in cap.* 2. *de probat.* Alexand. *cons.* 170. *visis ſtatutis prædictis, circa princ. l.* 7. Jas. *in l. admonendi, de jurejuran.* Alexand. *consil.* 68.
viſo proceſſu, lib. 3. *n.* 1. *& per totum*, Castr. *cons.* 34
271. *viſis, n.* 2. *lib.* 2. ubi Apostilla plures citat. Imò & quando hoc statutum fuit ob publicam utilitatem, alia probatio ultra requisitam, etiam simul admittenda non est, Jas. *in l. certi, §. quoniam. n.* 10. *& n.* 11. *ff. ſi certum petatur*, Pupu. *in additio. ad ipſum, d. n.* 10. Alexand. *cons.* 68. *viſo proceſſu, lib.* 3. *n.* 2. 3. *& ſequentibus*, quod reperitur *lib.* 6. *cons.* 36. Card. Tusc. latè *pract. concl. lit. S. concl.* 637. *à n.* 9. *& à princ.* nimis enim absurdum foret, si in re tam gravi, ac periculosa extra acta processus extrinsecùs testes admitterentur ad violentiam detegendam, ac ideo ex quo non potest de hujusmodi notorietate legitimè constare ob defectum processus, cùm nihil 34
certum possint Senatores aliter decernere; justissimè etiam abstinent à violentiæ cognitione, cùm de violentia sibi non appareat, & quidem meritò, juxta textum *in l. abſentem, ff. de pœnis*, ibi: Satius enim esse impunitum relinqui facinus nocentis, quàm innocentem damnare, &c. & sic ita oppressus aliud quærat remedium apud superiorem Ecclesiasticum, de causa, & gravamine cogniturum.

Si autem judex abiit (relicto tamen processu) rectè 35
procedit cognitio violentiæ, cùm eo adducto, ad tribunal Regium decretum expeditur, prout ex illo justiùs colligetur, quis autem; quonammodo, hoc decretum exequendum, cùm judex absit; latiùs ex mox dicendis in ultima particula hujus capitis constabit. Animadverte tamen quòd judice abeunte, notarius coram quo acta fuere facta, remanserit; ad ea dimittenda, & exhibenda cogendus & compellendus est, si sunt acta, quæ
de necessitate apud eum debeant remanere, juxta *auth.* 36
de tabellionib. §. fin. & l. 6. *tit.* 19. *p.* 3. *& in l.* 2. *tit.* 8. *lib.* 1. *fori, & in l.* 12. *&* 13. *tit.* 25. *lib.* 4. *recopil.* ubi glossa, & Didac. Perez. *in l.* 2. *tit.* 5. *lib.* 2. *ordin. verſic. & ſexta alia dubitatio*, & ex aliis optimè Paz, *in praxi, in principio. annotatione ult. n.* 8. ubi probat quòd tabellio debet registrum seu protocollum instrumentorum, actuum judicialium, & extrajudicialium, secum retinere, nec 37
partibus concedendum, nisi ex judicis præcepto,

ex

ex Doctoribus, & juribus citatis optimè etiam & de hoc articulo latè per Aviles *in cap. prætor. cap.* 36. gloſſ. pub. *ſean guardados, per totam*, prout & ego paſſim practicari vidi.

Ad tertiam autem, & difficillimam hujus capitis partem, nempe, quando judex Eccleſiaſticus poſt gravamen illatum obiit; accedo, an & quomodo conſuli poſſit per ſupremum tribunal Regium, ad quod confugit oppreſſus pro tollenda vi, ubi eam feciſſe, & eſſe reponendam, fuit decretum: in qua difficultate nullo poſſe juvari remedio hunc oppreſſum, videtur dicendum primò ex jure, quo nos utimur, de quo *in l.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopilat.* & Doctorum caterva *ſuprà* adducta *capitibus præcedentibus*, quibus latè probavimus, & expreſsè apparet, ut idem judex, qui vim intulit, & attentavit; ipſemet reponere ſit cogendus, ut *in d. l.* 36. ibi: *Alçando la fuerça, provean que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir ſu juſticia ante quien y como devan, y repona lo que deſpues della uvieſſe hecho*, &c. ergo ipſo judice mortuo evaneſcere debet decretum violentiæ quia cùm ad id ejus ſit perſona electa à jure, ut ex d. l. Regia ibi *el tal juez*, &c. ab ea minimè eſſe recedendum probat text. *in l. fin. quis arbitratu* 43. *ff. de verborum obligat. l. in compromiſſis, ff. de arbi. l. fin. C. de contrahenda empt. in teſtamento, l. multa, de condition. & demonſtr. l. ſi eor. ff. pro ſocio*, & quia ipſe judex eſt, qui gravavit, & attentavit, de ipſo quaetelam obtulit oppreſſus & cum eo decretum loquitur, & proviſio repoſitionis dirigitur: ergo ejus morte omnia ceſſare debent, cùm culpa ſit extincta l. 1. ibi, vita functus eſt, ac per hoc crimen in perſona ejus ſit extinctum, &c. *& toto tit. C. ſi reus, vel accuſator mortuus fuerit*, & tandem jam eſt impoſſibile ab eo repoſitionem expectare.

Nec cum ejus ſubrogato, & ſucceſſore in tribunali, & juriſdictione eadem ſive ordinaria ſive delegata, decretum violentiæ, & proviſio hæc poteſt intelligi, nec ad delationem appellationis, & repoſitionem cogi; quia ſucceſſor nullam intulit violentiam; nec oppreſſus de eo eſt conqueſtus: ſed de mortuo, de quo tantùm querelam obtulit. Et alia eſt vis defuncti, alia verò violentia ſucceſſoris: adeò ut ſententia lata contra defunctum pro violentia ab eo illata non exequatur contra ſucceſſorem, & hæredem, Innocent. *in cap. Abbate, colum.* 2. *de verborum ſignificat.* Butr. Joan. Andr. & Bald. *in l. de eo, §. hæres, ff. ad exhibend* Joan. Faber. *in §. hæc, n.* 13. *verſ. in interdicto nihil, inſtitut. de actio.* Afflict. *deciſ.* 145. *& deciſ.* 345. Capicius *deciſ.* 1. *& n.* 1. Rebuff. *in comment. ad reg. conſlit. Gall. tomo* 3. *tit. de accuſ. poſſ. benefi. art.* 11. *gloſ.* 1. Pariſius *in cap. veniens, de præſcriptio.* Menoch. *in tractatu de retin. poſſeſſ. rem.* 3. *à n.* 828. Rodr. *de annuis reddit. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 44. *ad fin.* Vincent. de Franchis *deciſ. Neapolit.* 199. *per totam*, 1. *p.* ex prædicta ratione; quia alia eſt vis defuncti, alia ſucceſſoris: & aliud factum illius, aliud verò factum ſucceſſoris.

Quò pertinet, quòd ſubrogatus non ſapit naturam prædeceſſoris, quando militat diverſa ratio in ſubrogato, & in eo in cujus locum ſubrogatur, Gomeſius *in §. fuerat, in limi.* 4. *inſtitut. de actioni.* Barba. *in c. ab excommunicato, n.* 33. *de reſcript.* Anton. Gabriel. *communium opinionum lib.* 6. *tit. de regul. juris, concl.* 2. *n.* 76.

Deſuper probatur, quia facinus ſuos habet authores, quos pœna nullo modo egreditur, Farinac. *practi. quæſt. crimin.* 1. *tomo, qu.* 24. *in princ.* ſed violentia, quæ facinus continet, *l. quoniam*, ubi multa facinora ſub uno violentiæ nomine continentur, &c. *C. ad l. titul. de vi publi.* quia & judicis ſuperioris læſa majeſtas conſideratur, ex his quæ latè *ſuprà, ad princ. hujus cap. n.* 9. & contra illum judicem per viam querelæ agitur, quòd eum authorem comitatur, *l.* 1. *& toto tit. C. ſi reus, vel accuſator mortuus fuerit*, ejus pœna, prout eſt atteſtatorum repoſitio quatenus nullitatem continet. *cap. ſi negligioſus, ibi, in pœnam, de electione, l.* 6. *Senatus, ff. de contrah. empt.* Bart. *in l. turpia ff. de lega.* 1. *& in l. prætor ait, ff. de novi oper. nun. l.* 1. *ff. de his quæ pro non ſcriptis*, Bart. *in l. nemo martyres, C. de ſacroſ. & in l. non dubium, C. de legibus*, Latè Felin. *in c.* 2. *vol.* 1. *de teſtam.* poſt Abb. *in c. cognoſcentes, colum.* 2. *de conſtitut.* latiùs Vantius *tractatu de nullit. ſentent. tit. quid ſit nullitas, n.* 14. *&* 15. nullo modo poteſt authorem definitum egredi, & ſucceſſorem ſubrogatum comprehendere: hoc etiam argumento utitur Flamin. Pariſ. *de reſig. benef. lib.* 1. *q.* 16. *n.* 39. hoc, ut reſignatarius non teneatur purgare attentata facta à prædeceſſore reſignante, quia ille in nullo deliquit, & per conſequens pœnam non meretur.

Cæterum & evidentiùs probatur, quoniam in pœnalibus & odioſis ſubrogatus non ſapit naturam principalis, nec ſit extinctio ad illum, qui verè non ſit talis, ſed fictè & repræſentativè tantùm, textus eſt *in l. multa. ff. de conditio. & demonſt.* Ant. Gabriel. *commun. opinion. tit. de regul. jur. concl.* 2. *à n.* 59. *lib.* 6. Proſper Farinac. *pract. quæſt. crim.* 1. *tomo, qu.* 24. *à n.* 28. Roland. à valle *conſ.* 59. *à n.* 52. *vol.* 3. *fol.* 229. & dicit Bald. *in l. cum propo. circa fin. Cod. de hæred. inſtitu.* dicens quòd caſus pœnales non recipiunt interpretationem extinſivam, ſeu ſimilitudinariam, *per d. l. multa, & in l. teſtam. ff. de condition. & demonſtr.* Alex. *conſ.* 113. *col. fin. vol.* 2. Decius *conſ.* 290. *col. penult. & rurſus conſ.* 273. *colum. fin. in prin. & in conſil.* 406. *in fin.* Curtius junior *conſ.* 119. *col. penult.* optimè etiam idem Bald. *in l. Gal. §. & quid ſi tantum, colum.* 3. *verſ. ex hoc infero ff. de liber. & poſthum.* & poſt alios Aimon. *de antiquitat. temp.* 4. *p. n.* 77. Riccius *conſ.* 143. *vol.* 5. ergo ad judicem ſucceſſorem, & ſubrogatum in locum demortui; cùm in rei veritate non ſit, qui gravamen, & violentiam intulit, ſed per fictionem, & repræſentativè; extendi non debet decretum violentiæ, & regalis proviſio.

Et ultimo pro hac parte facit: nam in tribunali Regio nulla de hoc ſucceſſore mentio facta eſt, ſicuti fieri nec debet, nec eſt neceſſe: cum ipſe non attentavit, nec decretum violentiæ de eo loquitur, nec proviſio ejus virtute expedita judici gravanti intimanda de ſucceſſore mentionem facit, nec cantat: ego in ipſum exequi nefas eſt, & omni jure oppoſitum, Corneus *conſ.* 131. *in hac conſultatione. lib.* 4. *in principio*, plenè Jaſ. *in l. Julian. in fine princ. ff. de verb. obligat.* Bal. *in cap. per venerabilem, de electione*, Alex. *conſil.* 52. *n.* 13. *lib.* 4. Curtius Senior. *conſil.* 55. *n.* 23. Jaſſ. *conſil.* 29. *colum. fin. lib.* 3. late Boërius *deciſ.* 221. *n.* 4. Bald. *in c. Rodulph. de reſcript.* Angel. *in l. fin. C. de falſa cauſa adjecta legat.* Card. Tuſc. *lit.* 1. *concl.* 240. *n.* 48. 49. & 55. *cum ſequentibus*, extra quos plures alios adduximus *infrà*, 4. *part. c.* 8. *à n.* 42. *cum ſequentibus, & principio per totum illud caput:* de re hac agitur, ubi multa ad propoſitum videnda: ergo iſte ſucceſſor, & ſubrogatus virtute decreti violentiæ, proviſionis Regiæ compelli non poteſt ad reponendum ea, quæ ſuus prædeceſſor attentavit; cùm de eo non cantet, nec mentionem aliquam faciat proviſio.

Contrariam tamen ſententiam, & opinionem; imò quod judex ſucceſſor in juriſdictione, tribunali, ſeu judicio omnino teneatur tenorem proviſionis Regiæ adimplere, attentaque à ſuo prædeceſſore, reponere cum effectu; & appellationi deferre, libenter amplector, & ut veriorem probabo, tum ex philoſophica, & fundamentali illa ratione, quam ad plurimos caſus decidendos conſideravit acutè Juriſconſultus *in l. proponebatur 76. ff. de judiciis*, nempè; quod cujus rei ſpecies eadem eſt (hoc eſt, forma, ut explicat gloſ. fin. ibi) eadem res eſſe cenſetur; quantumcunque circa ipſam materiam aliqua commutatio contigerit, hincque decidit ipſe Juriſconſultus; quod ſi plures dati ſint judices in aliqua cauſa, & poſtea aliquid, vel etiam omnes mutati fuerint, nihilominus eadem dicitur cauſa, *ibi:* Ex his judicibus, qui in eadem re dati eſſent, nonnullos (cauſâ auditâ)

audita) excusatos esse , inque eorum locum alios esse sumptos , & quærebatur singulorum judicum mutatio , eandem rem , an aliud judicem feciſſet : reſpondi non
55 modo , ſi unus , aut alter , ſed ſi omnes judices mutati essent , tamen & rem eandem , & judicium idem , quod antea fuiſſet , permanere , nec in hoc ſolùm evenire , ut partibus commutatis eadem res esse exiſtimaretur , ſed & in multis cæteris rebus , &c. circa quam rationem pulchrè exornat Alciatus *lib.* 7. *Parergon. cap.* 17. Ariſtot. *lib.* 3. *polit. cap.* 2. Cicero *lib.* 2. *academicarum quæſtio.* Plutarch. *de ſera numin. vindicta , & in Theſeo.* Cagnolus *in l.* 2. *n.* 257. *de pactis inter empto. & vendi.* gloſſ. & Doctores communiter *in d. l. proponebatur , & in l. properandum §. ſin autem utraque , ad medium , C. de judiciis , & in leg. fin. Cod. de ſent. & re jud.* Bart. *in l.* 2. *n* 1. *C. de action. & obligat. & in l. ab executore, n.* 9. *ff. de appellat.* latè & optimè Petrus Barboſa , *in commentar. ad titul. ff. de judici. circa interpretationem d. l. proponebatur* , Burgos de Paz , *in l. Tauri , num.* 426. Lancelot. Robert. *in tract. de attenta.* 3. *p.*
56 *cap.* 27. *n.* 52. *& ſequentibus* , Milanenſ. *deciſ. Siciliæ* 2. *num.* 27. *&* 29. Felix Phœbus *concl.* 118. *num.* 2. *crimi.* qui quidem & infiniti penè alii ſtatim citanda hanc probant concluſionem ; ut per mutationem judicis eadem , non diverſa manet juriſdictio , eademmet cauſa , idemque judicium , & idem tribunal , ſicut & in aliis pluribus exemplis hoc ipſum , & iſthæc identitas conſiderantur , ut per mutationem , & variationem perſonarum , qualitatis , vel accidentis , non mutetur res , ut de civitate , collegio , Eccleſia , dignitate , & præbenda *per d. l. proponebatur* , Probant Niconic. *in rubr. à n.* 14. *ff. de nov. ope. nuntia.* Mandoſ. *conſ.* 91.
57 *n.* 5. *&* 6. Alvarat. *in cap.* 1. §. 1. *n.* 1. *ad fin. de alienatione feudi* , Bart. *in leg. quibus , d. num.* 14. *ff. de legibus , & l.* 1. *n.* 9. *ff. de juriſd. omnium judi.* Roman. *conſ.* 405. *num.* 8. Paulus Caſtrenſ. *conſil.* 389. *col.* 2. *poſt princ. lib.* 1. Felin. *in cap. conſuluit, n.* 1. *de Judæis* , Bald. *in cap. publicato , num.* 12. *de electione* , Gregor Lopez *in l.* 5. *tit.* 15. *part.* 2. Emanu. Rod. *quæſt. regular. q.* 26. *art.* 1. *ad fi.* 1. & ſigillatim Barboſa *in d. leg. proponebatur* , Menoch. *conſil.* 219. *num.* 14. *lib.* 3. facit. *l. quid tamen.* §. 1. *quibus modis uſusfructus amittatur , leg. grege , d. l. & ſi grege , l. ſi ita legatum ,* §. *fin. ff. de leg.* 1.
58 Qui quidem aſſerunt , quòd judex ſucceſſor in juriſdictione , & tribunali idem reputatur , ac prædeceſſor , cùm in ejus locum ſubſtituatur , & ſubrogetur , & ob id poteſt is judex idem facere , quod poterat ille , cujus loco fuit ſubrogatus. *l.* 2. *C. de eo , qui vicem alterius gerit ;* exornat Alex. *in l.* 1. *n.* 53. *de off. ejus* , Petrus. Barboſ. *in commen. ad tit. de jud. ind. ſi longius* 18. *in prin.* per text. ibi *n.* 43. *&* 44. & poſt alios in bono caſu probat Covar. *pract. q. cap.* 11. *ſub n.* 2. *ad fin. verſ. poſtremò illud , & ſuprà , à n.* 1.
59 Et ideo terminus , & tempora præſtituta primo judici ad cauſam determinandam *juxta l.* 2. §. *ſed ſi judex , de judi.* eadem cenſebuntur præſtituta ſucceſſori , & ſubrogato , *l. judex* 31. *ff. de judiciis* , non enim judex tanquam privata perſona attenditur , & conſideratur ,
60 ſed tanquam miniſter juſtitiæ , quam gerit , & tanquam adminiſtrator dignitatis , & tribunalis , quod repræſentat , quiſquis autem ſit etiam in infinitum omnes ejuſdem rei adminiſtratores ſunt , nam remmet , alienam tamen gerentes , quippe tribunal , dumtaxat (quod ſemper durat & permanet) & eſt in conſideratione.
61 Prout videmus , quòd licèt in appellatione requiratur expreſſio nominis judicis à quo , tamen ſatis eſt , ut contineat nomen dignitatis judicis , putà , appello ab auditore Cameræ ab Epiſcopo Salmantino , *&c.* Bald. *in l.* 1. §. *num.* 6. *verſ. ſuper ſecundo* , Rebuff. *in tract. de appellat. in præfatione , num.* 29. *tom.* 3. *fol.* 477. Geminian. *in cap. Roman.* §. *cùm autem , de appell. in* 6. Sigiſmund. Scaccia *in tractatu de appellat. quæſt.* 6. *à num.* 43. qui *à num.* 49. *&* 50. dicit , quod licèt ſit neceſſarium , ut in appellatione exprimatur nomen judicis , ad quam appellatur ; tamen ſuſtinetur appellatio , ſi contineat nomen dignitatis , & tribunalis , putà appello ad Archiepiſcopum Compoſtellanum , ad Archiepiſcopum Toletanum , *&c.* 62 quia tribunal & dignitas , cui juriſdictio cohæret , & propria eſt , potiùs attendi debet , quàm perſona adminiſtratoris , Geminian. & Philip. *c. cùm verò. n.* 1. *de appell. in* 6. *lib.*

Hinc infertur , quod judex datus loco demortui , 63 minimè illum repræſentat , ſed tantùm dignitatem , quæ eſt corpus quoddam fictum , quod comprehendit ſubjecta , tanquam membra illius corporis ficti , *l. mortuo , ff. de fidejuſſoribus* , Bart. *in l. aut facta* , §. *fin. ff. de pœnis.* Barb. *in d. l. proponebatur , num.* 24. *& ſequentib.* quandiu igitur ſupereſt forma illius corporis ficti , ſemper cenſebitur idem corpus , licèt partes mutentur , ut dictum eſt , & probatur *in leg. grege ,* 64 *& leg. & ſi grege , ff. de legat.* Barboſ. *dict. num.* 24. quapropter licèt judicis demortui locum occupet novus judex , illum tamen non repræſentat , quia juris ſui 65 nulla reliquit veſtigia , ſed tribunal , quod nunquam moritur , cujus vices gerit , & juriſdictionem adminiſtrat , prout videmus in tutore minori dato , aut in procuratore , quem dominus conſtituerat , quo mortuo , & alio ſubrogato in locum demortui , non tamen ejus gerit vices , nec repræſentat , ſed dumtaxat pupillum , aut dominum viventem , nec gerit res , & negotia pupilli tanquam res tutoris mortui ; & licèt æqualem , imò eandem poteſtatem recipiat ſucceſſor , non tamen à mortuo recipit , cùm jam ſua extincta , ſed à domino & tribunali , cujus oſſibus radicata eſt , & viget : optimè faciunt quæ Covarruvias *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 15. *ſub numero* 6. *verſiculo ego verò conſiderandum , & ſequentibus.*

Et ideo licèt judex prædeceſſor , & ſucceſſor diverſi 66 ſint perſonarum reſpectu : eo tamen habito ad adminiſtrationem , & ad coæqualitatem poteſtatis ; verè idem ſunt , & reputantur ; attenta veritate , & rerum natura , notat Bart. *in l. ab executore , num.* 9. *ff. de appell.* per quem idem Barboſ. *in d. l. proponebatur , ſub num.* 16. & per eundem Bart. melius Burgos de Paz *in l.* 1. *Tauri , n.* 427. ubi dicit quod ſucceſſor 67 verè idem judex reputatur , & per eundem Bart. idem affirmat optimè Aviles *in cap.* 1. *præto. num.* 20. *verſ. ſed in contrarium* , ubi dicit , quando accipimus judicem pro juriſdictione , ſeu tribunali , ut in his caſibus , verè eundem eſſe judicem , & judicium , quia hoc non competit ſucceſſori , & ſubrogato , ut privato , ſed judici ad differentiam hæredis , qui non eſt verè idem quod defunctus , ſed fictè.

Ex qua ratione provenit ; quòd judex ſucceſſor po- 68 teſt taxare expenſas , quas ſibi taxandas judex prædeceſſor in ſententia à ſe lata reſervavit ; item & eundem ſucceſſorem poſſe dubiam prædeceſſoris ſententiam interpretari , ut docet Bart. *in l. ab executore* , cui plerique alii conſentiunt , quorum illic Alexand. *in additionibus* , memor eſt , & ſingulariter idem Alexand. *in l. ſtipulantem* , §. 1. *ff. de verbo. oblig. col.* 3. quo loco recenſet tenentem contrariam ſententiam , quaſque nititur conciliare Burgos de Paz *in l.* 1. *Tauri , ſub num.* 427. tenet etiam Joannes Ferrarienſis *in tractatu de appel. cap.* 5. *num.* 53. *& num.* 57. cujus eſt farinæ , ſtatutum à Decurionibus editum , 69 ab eorum ſucceſſoribus , vel à populo eſſe explicandum , & declarandum , ita docet Bart. *in l. omnes populi* 3. *q.* 6. *princ.* & ibidem palam placet Joanni Franciſc. de Ripa *in l. ex facto , colum.* 2. *ff. de vulgari* ad quod allegant text. *in leg. ab executore. ff. de appellat.* & eis lucidé adhæret Carolus Ruinus *in conſilio* 38. *num.* 9. *lib.* 1. Burgos de Paz *in l. Tauri , num.* 425.

Qui quidem *in num.* 426. *verſ. ſed tamen* , cum 70 Bart. *in l. ab executione in princ. col.* 3. *ff. de appell.* reſpondit mirabiliter , ad illam difficultatem ortam ex illa

illa regula quòd jus declarandi, ſeu interpretandi ad hæredem, & ſucceſſorem non tranſit, cùm ex arbitrio diſponentis pendeat, ut *in l. inter ſtipulantem §. Stichum, de verbo.oblig.* quia cùm hoc jus declarandi non pertineat ad judicem ſucceſſorem, ut privatam perſonam, ſed tanquàm ut officialem juſtitiæ miniſtrum, & judicem, hoc enim ſolùm ſucceſſoribus officium gerentibus, jure concedi videtur, quia ſucceſſor verè idem judex reputatur, quod & eandem reſponſionem reperit *ſub numer.* 427. *verſ. nec obſtant jura*, in hæc: Nec obſtant jura, quibus cavetur declarandi jus ad hæredes non tranſire; quia non obtinet, cùm jure proprio hæredibus, vel ſucceſſoribus, jus ipſum declarandi competit, ut *in d. l. ab executore*, quam doctrinam nota, quia mirabilis eſt.

Ex hoc fonte fluit, quòd judex ſucceſſor, ſeu aliter datus loco alterius, & in ejus effectum, cauſam aſſumit in eodem ſtatu, eumque determinat ex eiſdem actis, textus eſt *in l. mortuo judice*, ibi, idem eum, qui ſubditus eſt ſequi oportet, *&c. ff. de judi.* & ibi tenet gloſſ. *verbo idem*, text. *in l. fin.* & ibi gl. optima *Cod. de ſenten. & re judic. c. ſi quis Epiſcopum*, 2. *q.* 3. gloſſa *in l. ſi ut proponit*, *verbo denuo*, *Cod. quomodo*, & *quando judex*, gloſſ. fin. *in l. ſi expreſſum*, *ff. de appell.* Jacobinus *in l. ſi longius*, *in prin. num.* 4. Imola *in leg. cum quærebatur*, *n.* 10. *ff. de re judic.* Angel. Aretin. *in l. ſi expreſſim*, *num.* 45. *de appell.* plura jura allegat Odofredus *in d. l. mortuo judice*, & eleganter proſequitur Briſſonius *in tract. formularum*, *lib.* 5. *pag.* 513. Barboſ. *in d. l. ſi longius*, *in princ. n.* 45. optimè Marqueſſ. *de commiſſ.* 1. *p. c.* 3. *à num* 33. Decius *conſ.* 449. *n.* 20. & facit in terminis Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 20. & quæ in ejus comprobationem adduxi 4. *p. c.* 2. *à num.* 65. & Zerela *in praxi Epiſc.* 1. *prin. verbo inſtantia*, §. 4.

72 Et eodem modo procedit ſucceſſor, quo proceſſit prædeceſſor, *leg. properandum*, *Cod. de judiciis*, Lancelot. Robert. *de attent.* 3. *part. cap.* 27. *numero.* 53. quia acta facta coram uno judice fidem faciunt coram alio, ſi ſit ſucceſſor in eodem tribunali: ita plures
73 referens ſequitur Petrus Philipp. Corneus *in leg. geſta*, *numero* 5. *Cod. de re jud.* Chriſtophorus de Paz *in tractatu de attentat. cap.* 32. *num.* 40. cui conducit, quòd acta facta coram uno judice in caſibus, quibus
74 probant, & fidem faciunt coram alio; ſemper debent intelligi, ſi reproducantur, aliàs non ſecundùm Alex. *conſ.* 82. *verſ.* 2. *numero* 4. & 5. *lib.* 1. Apoſtilla 1.
75 *ad deciſionem Capellæ Tholoſ.* 198. intelligitur, ut coram ſubrogato judice non requiratur hujuſmodi productio, ſed juſſio dumtaxat ipſorum actorum, ſecundùm Jaſ. *in l.* 2. *num.* 14. *verſ. ex tertia lectura*, *C. de edendo*, ſequitur Cardin. Tuſc. *pract. concluſ. tom.* 1. *litera A. concluſ.* 91. *num.* 5. qui etiam *ibi num.* 1. poſt Bald. *conſilio* 147. *inventarium hæredis in fin. verſiculo ſequitur videre*, *lib.* 4. inquit; quòd
76 acta coram uno arbitrio geſta, probant coram ſucceſſore: in quem partes compromiſerunt; quando acta ſunt publica, & actum reſpiciunt, quare judex executor ſucceſſor perficit executionem, quam inceptum reliquit ſuus prædeceſſor, ſecundùm Baldum
77 *in leg. fin. Cod. de fructib. & litium expenſ.* Bartolus *in leg. ſucceſſores*, *Cod. de ſuſcepto*, & *arcar.* Avenda. *in leg. Fabiana*, *ff. de manumi.* Guido Papæ *deciſ.* 535. Montalb. 69. *in l.* 4. *titulo* 17. *libro* 4. *Fori.* Bald. Imola, & Alexand. *in leg. fin. ff. de jurisdictione omnium judic.* Jaſ. *in leg. more*, *num.* 22. *eodem.* Decius *conſil.* 492. *num.* 5. *volum.* 4. Boërius *deciſ.* 5. *num.* 18. Avil. *in cap. præto. cap.* 15. *num.* 35. Avenda. *in eodem tractatu* 1. *p. c.* 17. *num.* 10. Parlad. *rerum quoti. l.* 2. *c. fin.* 6. *p.* §. *unico*, *à num.* 34. qui etiam diſputant, quis eorum prædeceſſor, an ſucceſſor executor debeat habere, & percipere decimam, & emolumenta ipſius executionis; qui illam incepit, aut qui illam perfecit: hinc meritò judex ſucceſſor, vel aliter loco alterius ſubrogatus, poterit ea omnia facere; quæ poterat ille, cujus fuit loco ſubrogatus, *l.* 2. *Cod. de eo*, *qui vicem alter gerit.* Alexand. *in l.* 1. *n.* 53. *ff. de off. ejus cui mandata eſt*, Petrus Barboſa. *in l. ſi longius*, *in princ. n.* 44. *ff. de judiciis*, & facit reg. *is qui in jus ſuccedit alterius*, *de regulis juris.* 78

Hinc eſt quod ſucceſſor ordinarius, & prædeceſſor, 79
(cùm idem judex reputetur) poteſt ſucceſſor reſtituere integrum, contra factum ſui prædeceſſoris, Speculator *titul. de reſtitut. in integrum*, §. *videndum reſtat. n.* 4. quem referens ſequitur Sigiſmund. Scaccia 80
in tractatu de app. quæſt. 19. *rem.* 2. *num.* 32. & abſolvere ab excommunicatione emiſſa per prædeceſſorem & ſubdelegantem, ita Felinus per textum *ibi in cap. paſtoralis*, *principio*, *ſub numero* 11. *de officio*, *& poteſtate judicis delegati.*

Cum igitur judex prædeceſſor poteſt reponere atten- 81
tata à ſe geſta juxta text. *in c. venientes*, *in fin. de jurejuran.* & per Philipp. Francum, Covar. Lancelot. & alios *ſuprà* citatos ad priorem partem hujus capitis, ubi latiùs de hac re; nihil mirum, ut ſucceſſor in idem tribunal, inſtantiam & juriſdictionem, ac poteſtatem, queat illa ſimiliter reponere.

Et in ſpecie probatur, quia in omnibus caſibus, in 82
quibus judex à quo poteſt reponere attentata ſive à ſe, ſive ab aliquo facta, pariter & ejus ſucceſſor poterit illa reponere, & revocare, quia eodem modo procedit ſucceſſor, quo prædeceſſor, ita tradit poſt Innocentium ibi Anton. Butrius *in cap. cum M. Ferrarien. in c.* 58. *colum. antepenult. in prin. de conſtit.* Lancelot. Robert. *de attentatis.* 3. *p. cap.* 27. *numer.* 43. Facit Rota *deciſ.* 55. alias 389. *ſi appelletur*, *de appell. in novis.* Milis *in repertorio*, *verbo*, *attentata*, *lite pendente*, *fol.* 3. *ac in verbo judex appellationis à gravamine fol.* 175. & idem latè, & optimè Marqueſſan. *tractatu de commiſſio.* 1. *p. cap.* 29. *à num.* 40.

Item & benè Lancelot. *ubi proximè*, *num.* 52. *cum ſequentibus*, dicit; quòd non ſolùm judex, cujus fuit læſa majeſtas, hanc revocationem attentatorum facere poſſit, verùm etiam ejus ſucceſſor, & ſubrogatus; cùm hæc majeſtatis læſio non dicatur facta perſonæ; nec cohærere perſonæ ipſius judicis, ſed dignitati, quæ nunquam moritur, cùm repræſentativè ſemper duret idem judex, *juxta leg. proponebatur*, *ff. de ju-* 83
diciis, *qui num.* 56. & hoc ampliat, non ut ſolùm procedat, quando hujuſmodi ſubrogatio facta fuerit expreſsè ab homine; verùm etiam ſi ſit facta tacitè à jure, *ex dicta Rotæ deciſione.*

Et quòd ſucceſſor tenetur reponere, & purgare 84
attentata à ſuo prædeceſſore facta, tenet latè Flamin. Pariſ. *reſig. lib.* 1. *quæſt.* 16. *à num.* 39. *& ſequentibus*, ubi reſolvit pro veriori opinione, quòd ſuccedens in beneficio per reſignationem, tenetur purgare attentata per prædeceſſorem reſignantem, & ita tenuiſſe Rotam in una Ariminen. nullitatis, & 85
attentationem coram Acorambon. 27. Aprilis 1556. teſtatur, qua deciditur, non eſſe procedendum in cauſis niſi purgatis per eum attentatis: teſtatur de ea deciſione Lancelot. Robert. *in tractatu de attent. cap.* 4. *ampliatione* 5. *numer.* 3. *& cap.* 29. *numero* 102. & iterum tenuit Rota in una Camaricenſi Archidiaconatus ſub die 12. Novembris 1558. teſte Cardin. Paleoto *deciſione* 116. *incipit. Guti.* quem allegat Pariſi. *ubi ſuprà*, *numer.* 42. ergo judex ſucceſſor in tribunali, aut in juriſdictione, juſtiſſimè poterit reponere attentata à prædeceſſore facta, quemadmodum, & iſte poterat revocare prædeceſſor, maximè virtute proviſionis Regiæ, quia hujuſmodi attentatorum repoſitio jubetur poſt actorum inſpectionem.

Et ulteriùs hæc pars comprobatur, quia quando 86
præceptum eſt aliquid prætori ut prætori, rutà, & ratione officii, tranſit in ſucceſſorem, qui omnino tenetur adimplere,

adimplere, ita tenet Bald. *in leg. tale pactum, ff. de pactis, leg. si communis servus, ff. de stipulat. servo.* idem tenet Bart. *in leg. à filio, in fin. de aliment. & cibariis legatis*, Speculator. *in titulo de instrum. editione*, § *nunc aliquid, versiculo sed quid erit*, & idem transit gl. *in cap. penult. de testam. in* 6. Rota *decis.* 412. *in novis*, probat pulchrè Covarru. *in practic. quæst. cap.* 11. *à n.* 1. & præcipuè *nu.* 2. *versiculo secundo hoc ipsum probatur*, benè etiam Mantica *de tac. & ambig. conventio. lib.* 7. *tit.* 23. *n.* 49. & 50. & nos latius *infrà*, 4. *p. cap.* 6. *in ultima difficultate, vers. circa quòd nunc primò quæro*, &c. *à n.* 66 quibus facit ferè in terminis, quæ Marquess. *tract. de comm.* 1. *p.* 29. *n.* 40. dum inquit; quod judice ab officio remoto, alter ei succedat, tunc quia non persona, sed dignitas officii, vel majestas, in successore eadem existens fuit læsa, quia repræsentativè semper durat eadem persona, & judex, *ex d. leg. proponebatur*: poterit ex suo mero officio attentata à prædecessore reponere, *Rotæ decis.* 2. *de restit. spolia. in novis*, 87 & 5. *num.* 5. *ut lite penden. in antiq. & in d. decis.* 412. *fuit determinatum*, ubi dicitur, quod Episcopus debet adimplere mandatum factum prædecessori, sub nomine dignitatis, ita per Abb ibi, tenet etiam Felin. *in c. quoniam*, Abb. *n.* 10. *de off. delegat.* qui cum Speculatore *ubi proximè*, idem intelligit in executore; cui con- 88 venit, quod dicunt Redoanus *in pract. de rebus Eccles. q.* 57. *num.* 9. & Zerola *in praxi Episcopi.* 1. *p. verbo successor.* §. 5. *fol. mihi* 334. quod successor tenetur exequi mandatum factum per Papam suo prædecessori. 89

90 Hinc etiam est, quòd literæ directæ Episcopo prædecessori mortuo, sub nomine dignitatis, & habito respectu ad officium, illas tenetur succcssor exequi, & implere, ita tenet Flores de Mena *practic. quæst. q.* 4. *nu. fin* & est text. expressus *in authent. ut nulli judic. liceat habere loci servato.* §. *ex hoc verò jubemus*, cujus sunt mirabilia verba. Ex hoc verò jubemus observari ab omni administratore, ut si contigerit, in scriptis nostram jussionem fieri ad aliquem judicem, & interea iste quiescat ab administratione: is qui post illum susceperit dignitatem, accipiat eam, & insinuet: & siquidem privata est causa, & implere eam, & assequi, quemadmodum ad eam prometui rescriptum, &c. qui text. mirabilis est, & expressus huic difficultati, ubi glossa etiam mirabiliter explicat.

Hinc etiam est, qued eleganter doctissimus Avendan. *in tract. de exequen. mand. c.* 17. *sub n.* 10. *vers. & novus executor*, post Angelum *in auth. ut nulli judicum*, §. *hoc, col.* 9. & Felin. *in c. cùm contingat, de foro compet.* & 91 per notata per Doctores *in l. fundam., in princ. ff. de acquir. poss.* quòd successor & novus executor virtute primi mandati, dati suo antecessori, potest illud exequi absque alio novo mandato.

Ex prædictis igitur evidenter colligit, tuendam esse, & tenendam in praxi, prout ego tantum vidi aliquoties; ut successor in jurisdictionem sibi provisionis Regiæ facta intimatione, teneatur reponere attentata per suum prædecessorem; quo supposito, non obstant fundamenta pro contraria parte adducta.

Nec enim obstat primum deductum *ex d. l.* 36. ubi in illis verbis, *provean que el tal juez la otorgue*, &c. qui multipliciter respondetur, tum quia ideo de eodem judice loquitur, quia assiduè ipsemet reponit, raro au- 92 tem, imò & rarissimè, contigit, ut ipsemet moriatur, eo litis statu, & sic nihil mirum, ut de eo loqueretur l. Regia, cùm ad ea quæ frequentiùs accidunt, jura adaptantur, & tristes eventus non sunt considerandi.

Vel aliter & secundò, & meo videri rectè, respondetur ad d. l. Regiam, quod ideo dicit, *el tal juez*, ut declaretur quod non idemmet tribunal Regium, quod decre- 93 tum protulit violentiæ, ipsum debeat cum effectu exequi (prout juris regulæ aliàs in cæteris causis postulant) nec alius quibus judex alterius tribunalis, sed ipsemet dumtaxat, qui de causa cognoscit, decretum exequatur, reponendo attentata, ad demonstrandum, quod, & 94 violentiæ cognitio in procedendo sit extraordinaria cùm irregularis, pariter & ejus executio extra ordinem etiam esse debebit.

Et ulteriùs respondetur, ut illa verba, *el tal juez*, intelligantur, id est, judex talis tribunalis, ut comprehendatur etiam successor, cum successor, & prædecessor 95 idem judex reputetur, ut latiùs *superiùs* probatum reliquimus, *juxta dict. l. proponebatur, de jud. & cætera jura*, maximè cùm ita de jure sit, ut præceptum factum prædecessori, ut judici, debeat successor exequi, & implere, cùm in eo rectè positio verificetur, ut paulò antè latè probavimus, præcipuè cùm sumus in favorabilibus, & privilegiatis, prout est attentatorum repositio, ut statim dicetur.

Deinde, quia cùm ille judex, qui vim intulit, de- 96 cesserit; impossibile est, ut reponere queat, qui est casus non præventus, nec decisus à d. l. Regia, & sit relictus dispositioni juris communis, dictantis, quod quando sententia non potest secundum ejus tenorem exequi propter maximam difficultatem, aut interdum impossibilitatem, exequi debet eo modo, quo potest, 97 ne judicium reddatur illusorium, & remaneat sine effectu, latè, & eleganter Angel. Aretin. *cons.* 136. *in themate, nu.* 4. *& seqq. usque ad fin.* qui loquitur in optimo casu, scilicet, quando quis condemnatur, ut conservet indemnem Titium, ab obligatione Caii, si inte- 98 rim obligatio extincta fuit, quia Titius fuit compulsus solvere debet Titius relaxari indemnis, eodem modo, quo potest, ut solutum sibi restituatur, & idem Aretin. *in d. consil.* 136. *à num.* 3. constituit aliud exemplum 99 scilicet, quando quis condemnatus est ad tradendum debitori instrumentum debiti, quod si non reperiatur, cogitur creditor debitorem liberare, & plura similia exempla adducit ibi, quem sequitur Card. Tusc. *pract. concl. tom.* 7. *litera S. concl.* 126. *à nu.* 125. *ad num.* 129. quia verba adaptantur saltim implicitè Bertachi. *in tractatu de Gabellis* 2. *membro* 8. *part. pri. de Gabellis* 100 *rerum animatarum*, secundum gloss. quam dicit notabilem *in auth. generaliter*, & ibi Bald. *C. de Episcop. & Cleri. & per l. si ita fidejussorem accepero, ff. de fidejussorib.* unde evenit quod si sententia non potest exequi propter maximam difficultatem, quia servus, vel res, ad quam fuit quis condemnatus, ea abest, aut periit, mortua, aut extincta est, loco ejus exequitur in alia re 101 coæquali, aut æquivalenti, & sic in ejus valore, aut interesse, est *in leg. qui restituere, ff. de rind. l. Julianus, ff. de confessis, leg. si servo, §. fin. ff. de verb. obligatione, leg. si longis. Cod. de exequutione rei jud. l.* 5. *ante medium, tit.* 27. *part.* 3. *l.* 3. *tit.* 14. *part.* 5. Palacius Rubius *in l.* 63. *Tauri, n.* 32. Parladorus *lib.* 2. *rerum quotidianarum, cap. fin.* 5. *p.* §. 2. *n.* 7. *& in lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 13. Castillo *in l.* 36. *Tauri, fol.* 129. *columna* 3. *ad fin. & colum.* 4. Franc. *decis.* 229. *p.* 2. Gregorius Lopez *in dictis legibus Regiis*, & in cæteris communiter Doctores, de quo nos latè agimus *infra, in* 4. *part. cap.* 5. *à n.* 33. *& cap.* 9. *à n.* 206. ergo forniori idem dicendum est in nostro casu, ut judex subrogatus loco primi demortui, teneatur exequi, & Regiam provisionem adimplere, ne illusorium remaneat tot salubre violentiarum remedium.

Nec obstant, quod in pœnalibus, & odiosis non fit extentio ad subrogatos, & quod facinus suos habet authores, quos pœna non egreditur; quia respondetur, quod in præsenti non sumus in odiosis, & pœnalibus; 102 sed in re merè favorabili, & privilegiata, prout est attentatorum repositio, & revocatio: quo remedio, nullum favorabilius in jure reperitur, Franch. *in cap. bonæ n.* 13. *& sub n.* 15. *de appellationibus.* Alexand. *cons.* 89. *diligenter in fin. lib.* 1. Decius *in cap. ex parte el secundo, columna fin. versic.* 4. *concl. de rescript.* Rota *dec.* 2. aliàs 14. *fuit dubitatum, n.* 3. *de restitut. spoli.* Franc. *in*

c. conſuluit, el 2. n. 8. de appell. Alexand. *conſ. 99. viſus, nu. 4. lib. 5.* Petr. de Anchara. *in c. 1. ut lite pendente. in fin.* Oldrad. *conſ. 199. pro fundamento, in princ.* poſt Innoc. Ripam, *in d. c. conſuluit, ſuo nu. 10.* Eguid. *deciſ. 49. agens, & deciſ. 294. id autem,* Steph. Aufreet. *in addit. ad deciſionem Capellæ Tholoſ. 15. ad fin.* Ruin. *conſ. 76. in princ. lib. 5.* Joan. Crot. *conſ. 101. viſo puncto, nu. 3.* Menoch. *de recuperan. poſſ. rem. 17. n. 25.* Achill. de Graſſis *deciſ. 24. attentatorum cauſâ ſub rubr. de attentatis,* latiſſimè proſequitur Lancelot. *de atten. 3. p. c. 30. tit. de privilegiis attentatorum, per totum.*

103 Et ex alio colligitur eſſe privilegiatum, & favorabile, prout eſt hoc charitativum ſubſidium, & recurſus ad tribunal Regium, quo agitur de liberando vi oppreſſos à manu calumniantium, & ut ſuperioris authoritas, quæ per attentantem contempta erat, reſtituatur, liberèque, & ſine impedimento gravatus illum queat adire, ex his, quæ latè nos adduximus *capitibus præcedentibus*, præcipuè *c. 1. à n. 149. 239. & 306. & à n. 354. & in epilogo proœmiali, infrà*, & ita cum hic non agatur de cauſa pœnali, ſed privilegiata, & favorabili, ſequitur, ut argumentum retorqueatur, & ut faciat ſenſum, quod
104 cùm ſimus in favorabilibus, fiat extenſio ad ſubrogatos: & inſuper quia judex ſucceſſor tantum abeſt, ut aliqua affligatur pœna, ſed ut Regii tribunalis miniſtro ſibi cauſa medenda committatur, exequutor enim, cui ſententia pœnalis exequenda committitur, non participat de illius pœna, ſed honoris, & poteſtatis judicis ſuperioris, non enim hîc agitur de exequenda pœna, appoſita à judice prædeceſſori judici, pro attentatis à ſe factis in judicem ſucceſſorem, nec in hoc ſe poteſt intromit-
105 tere Senatus, prout diximus *infra, hac 1. p. c. 6. à nu. 12.* quia ſi hoc eſſet, rectè procederet argumentum contrarium, ſed ſumus in longè nimis diſſimili caſu, ut dictum eſt.

Imo etiam & adhuc in pœnalibus, & odioſis, licèt pœna non tranſeat ad ſucceſſorem, & hæredem (cum
106 morte ſit extincta) tranſit tamen damnorum ſatisfactio, in quantum ad eum pervenit: bonus eſt text. *in l. 1. C. ex delictis defunctorum, in quantum hæredes conveniri*, ibi, quo vim fecit, &c. defuncto ſucceſſoris ejus in ſolidum, alioquin in quantum ad eos pervenit, con-
107 veniri valet, cum uo latè *ſuprà* dixi, in ſucceſſorem tranſeat judicium, juriſdictio, inſtantia acta, & lis, cujus
108 pars eſt, attentatum à judice, quod eſt qualitas, quæ lui inhæret, ab eoque dependet, ſine quo attentata non dantur, ſecundum Caſſiadorum *dec. 67. n. 2. ſuper Regul.* & dictum fuit in una Nolanenſ. Abbatiæ coram Junio, 29. Oct. 1557. & in alia Mediolanenſ. Capellaniæ coram Chiſanen. 28. Junii 1557. in alia nullius, ſeu Pennen. coram Robuſterio, 31. Maii 1568. ut teſtatur Lancelot. Robert. *de attent. 3. p. cap. 22. a nu. 41. & ſeqq.* ubi ex hoc infert, quod ſubrogatus ad litem, poſſideri de attentatis, quem admodum ejus prædeceſſor, ſequitur evidenter, quod etiamſi effectus in pœnalibus, nihilominus ſucceſſor tenebatur revocare parti damnum, quod fit per attentatorum repoſitionem, quibus quidem rationibus, omnia ferè ceſſant argumenta contraria partis.

Nec enim obſtat, quod ſententia lata contra vim inferentem non exequatur contra ſucceſſorem hæredem, quia alia eſt vis defuncti, alia hæredis, & ſucceſſoris, quia omiſſa alia reſponſione, quæ dari poteſt, & colligitur ex his quæ latè diximus *infra, in tract. de exhib. cap. 8. de exceſſu de perſona ad perſonam, à num. 42.*
109 Dico, quod id procedit in hæredibus, ex ea ratione, quia eſt poſſeſſio defuncti, alia hæredis, ſucceſſoris, in quem licèt omnia jura tranſeant (acta hæreditate,) non tamen poſſeſſio, quæ extincta jam fuit, *l. cum hæredes, de acquir. poſſeſſ.* & poſſeſſio hæredis eſt nova poſſeſſio, non autem continuata à defuncto, per cujus mor-

tem fuit extincta, ut dicunt Doctores pro contrario adducti, ſed non procedit in juriſdictionis, tribunalis, univerſitatis, dignitatis, Eccleſiæ, populi, & aliorum ſimilium ſucceſſore, in quibus non datur hujuſmodi poſſeſſionis extinctio, & variatio: quoniam ipſa univerſitas, & perſona facta eſt, quæ poſſidet, & ſemper eandem 110
poſſeſſionem retinet, quia nunquam moritur, ſed ſemper eadem eſt, & per variationem, & mutationem, ſeu mortem adminiſtrantis non mutatur, variatur, aut in aliquo alteratur univerſitatis poſſeſſio, quæ nunquam vacat mortuo adminiſtratore.

Et ideo ſucceſſor adminiſtrationis non indiget de 111
novo accipere poſſeſſionem rerum univerſitatis: optimè & latè B. *in l. 1. §. municipes, ff. de acquir. poſſ. & in l. cum hæredes, ff. de acquir. poſſ.* per Innoc. *in c cum in officiis, de teſtam.* & loquendo de Eccleſia, quæ cùm nunquam moriatur, *cap. liberti 12. q. 2.* ita nec poſſeſſio 112
rerum Eccleſiæ dicitur vacare, etiam mortuo Prælato, ex quo ipſe poſſidet; docent Bal. *in l. fin. C. de edicto Div. Adria. tol. & in l. unica, in princ. Cod. de cadue. toll.* Pariſius *conſ. 24. n. 7. vol. 1.* Borgni. Cavalcan. *dec. 96. in princ. n. 5. & in add. n. 54. & dec. 74. n. 105. p. 1. & dec. 28. n. 12. p. 3.* ubi ex hoc infert, quòd cùm poſ- 113
ſeſſio Eccleſiæ in Eccleſia continuatur (etiam mortuo Prælato) dicitur ſimul cum occupatore poſſidere, & eſſe in ſummariiſſimo poſſeſſorio, nec dicitur attentare Eccleſia poſſidendo. Sequitur Brexianus *in repertor. ad eundem Cavalca. verbo poſſeſſio Eccleſiæ continuatur.* Marta *in tractatu de juriſdictione, 4. p. cent. 17. à num.* 114
10. ubi dicit, quòd Prælatus ſucceſſor non ſuccedit tanquam dominus, ſed tanquam procurator Eccleſiæ *c. 2. de donat.* ubi ad plura ipſe refert, quæ huc conducunt.

Hinc eſt, quod poſſeſſio juris patronatus competens 115
alicui ratione dignitatis, villæ, caſtri, majoratus, aut Eccleſiæ, retinetur per ipſam dignitatem, villam, caſtrum, majoratum, aut Eccleſiam, (etiam mortuo Prælato, & adminiſtratore) Rot. *dec. 1. de jure patron.* aliàs 140. *in novi.* Bellamera. *deciſ. 20.* Paul. *de citat.* Dinus *de jure patron. 6. part. 3. n. 64.* Lamber. *eodem tractatu. 2. p. 1. lib. q. 9. art. 3. n. 8. ad fin. & 1. p. q. 3. 2. l. q. 3. art. 1. n. 9.* poſt Card. *in c. ex literis, 1. oppoſi.* per illum text. (quem ſic intelligit) *de jure patr.* Cajet. *in repetitio. c. fin. electione in 6.* Nicol. Garcias *de beneficiis, 5. p. c. 5. n. 9.* qui etiam dicunt, quod novus poſſeſſor caſtri, villæ, ſeu comitatus, ratione cujus competit jus præſentandi, licèt nunquam antea præſentaverit 116
poteſt præſentare, quia ipſa dignitas, aut comitatus, videtur hoc jus patronatus ſemper retinuiſſe, quia quaſi poſſeſſio juris præſentandi, quæ erat apud anteceſſorem ratione dignitatis, beneficii, caſtri, villæ, vel comitatus continuatur in ſucceſſorem, etiam abſque alia nova ejus apprehenſione, d. Rota *deciſ. 1. aliàs 140. in novis.* Achil. *deciſ. 105. ſeu 5. de cauſa poſſ. n. 8.* Tiraq. *in tract. le mort ſaiſit, in præfatione, declaratione 9. facit deciſ. Rotæ 9. de cauſa poſſ. in antiq.* latiſſimè proſequitur Nicolaus Garcias *ubi proxime, à n. 37. cum ſequentibus; & ſupra à n. 33.* reddens rationem, quia poſſeſſio retinetur per Eccleſiam, ſeu dignitatem, etiam mortuo 117
Prælato, ut per Felin. *in cap. conſtitutus. n. 19. de reſcriptis*, Rota *deciſ. 1. n. 14. de reſtitutione ſpoliatorum, in novis*; Caſſiador *deciſione 7. n. 13. de cauſa poſſ.* Rota *deciſ. 390. part. 1. & deciſ. 19. n. 9. part. 2. de perſonis*, de quo etiam bene per Peregrinum *de tractandi fabr. art. 48. n. 79.* cum pluribus Doctoribus, ubi advenit differentiam inter poſſeſſionem hæredis, & ſucceſſoris Prælati, & inter dignitatem, ſeu Eccleſiam, & ſic non obſtat argumentum in contrarium adductum. Maximè quia non ſumus in longè diverſo caſu, & extra terminos Doctorum in dicto argumento allegatos, quia ſumus in attentatis, in quibus etiam ſucceſſor ſingularis 118
illius, qui attentavit, & etiam judex, ut latè probavimus *ſupra.*

Nec

Nec obſtat ultimum argumentum, quo dicitur quòd cùm proviſio Regia de ſucceſſore non loquitur
119 de eo non debet intelligi : quia doctrinæ ibi adductæ loquuntur in condemnatis per ſententiam, & obligatis per ſcripturam, quia cùm non nominentur in ea, non debet contra illos exequi, nos autem loquimur, in proviſione directa judici, qui etiam verificatur in ſucceſſore in eandem juriſdictionem, cum idem reputatur ſecundùm text. *in c. quoniam Abb. de off. de legati*, *& in l. proponebatur*, *de judiciis*, & ea quæ longa manu *ſuprà* congeſſimus pro hujus partis fundamentis, quibus ſuppoſitis, licitè poterit pars, in cujus favorem data
120 eſt proviſio Regia, ut judex Eccleſiaſticus deferat, & reponat, recurrere ad judicem ſucceſſorem, ſive in delegatam, ſive ordinariam juriſdictionem, ſive ſit datus ab homine, ſive tacitè à jure; eique intimet proviſionem prædictam, quam ſi non adimpleverit, ad tribunal recurratur pro ſecunda juſſione, quæ dicitur vulgò *ſobre carta*, & ita practicatur; & aliquando in praxi receptum vidi. Præ oculis tamen habeat pars, ut animadvertat, an collecta virtute commiſſionis & reſcripti poſſit cauſam ab alio, vel mortuo, vel legitimè impedito jam inceptam aſſumere, & cognoſcere, quod ex ſerie, & tenore clauſularum reſcripti facilè colligetur, juxta text. *in cap. cum plures*, *de off. delegati*, *in 6.*
121 *c. prudentiam in fine*, *de off. delegati*, & alii plura jura *in titulis de off. & poteſt. jud. delegati*, *& de reſcript. in decretal. in 6.* ac etiam in jure civili, & ubiqui latè per Doctores, ſi fortè collega procedere non poteſt, recurrat pars ad ſuperiorem, ut alium loco mortui, judicem nominet, *juxta l. mortuo judice*, *ff. de judiciis*, *l. fin. Cod. de ſententia*, *& re judicata*, vel loco impediti, vel abſentis, juxta text. *in l. ſi longius*, *ff. de judiciis*, ubi latiſſimè per Doctores, & præcipuè per Petrum
122 Barboſam, ubi late agit quod loco judicis abſentis, vel impediti, delegati vel ordinarii, dandus eſt ſucceſſor, ubi quando impedimentum eſt perpetuum vel tempo-
123 rale & de aliis pluribus difficultatibus; hunc articulum concernentibus, adeo ut quiſquis ſubrogetur, in cauſa loco mortui judicis abſentis vel impediti, poteſt & tenetur virtute Regiæ proviſionis attentata à prædeceſſore reponere, appellationique deferre, & hoc jure utimur.

124 Et advertit quid iſta talis dicitur ſubrogatoria commiſſio, quando ſcilicet abſente judice jam dato, ſuſpecto, impedito, ſive mortuo, alter in ejus locum datur & ſubrogatur, cauſam ei in eiſdem ſtatuet terminis, quibus reperitur demandando, Decius *conſil.* 449. *numer.* 21. utique talem commiſſionem eſſe receptam, paſſimque concedi teſtatur Marqueſſa. *de commiſſion.* 1. *parte*, *cap.* 3. *num.* 43. animadvertens, & bene circumſpecte, hac ſubrogatorias commiſſiones dandas fore, & ſimpliciter attendendos, ne in corpore inſerantur clau-
125 ſulæ ſtatum cauſæ alterantes, maxime circa ſubſtantialia, quia partis citatio tunc foret neceſſaria, & ab iſta praxi antiqua non eſſe recedendum, teſtatur poſt Cravetam *conſil.* 91. *num.* 7. Roland. à Valle *conſil.* 4. *num.* 24. *volum.* 3. Bald. *in l. quicunque*, *num.* 26. *Cod. de ſervis fugitivis*, pro quo faciunt quæ *ſuprà num.* 69. diximus, judicem ſubrogatum, & taliter ſucceſſorem aſſumere negotium, & cauſam in eodem ſtatu, eamque ex eiſdem actis determinare, quare ſimplicem ſubrogationem, & non aliud continere debet commiſſio, qui aſſiſtat jus commune, cùm ſubrogatus ad inſtar anteceſſoris habetur, dicit Marqueſſa. *ubi proximè*, *d. c.* 43.

CAPUT IV.

Ab Eccleſiaſtico judice aliquid reponente mandato, & virture proviſionis Regii Senatus, ad quem per viam violentiæ itum eſt, appellationi emiſſæ non deferens, an vim faciat.

SUMMARIUM.

1 *Appellare licet à repoſitione, vel delationem appellationis, quemadmodum à repoſitione alicujus articuli.*
2 *Tribunalia Regia jus imitantur, & ideo eorum proviſiones jubent judicibus Eccleſiaſticis, ut reponant, ea quæ ipſi de jure reponere debeant.*
3 *Pactum accidens ultra ſtatutum, quo quis jam tenebatur, non mutat qualitatem, vel naturam obligationis.*
4 *Judex Eccleſiaſticus aſtringitur præcepto Tribunalis Regii ſub pœnarum incurſu, attentata reponere, & appellationi deferre.*
5 *Appellari non licet à judice faciente id, ad quod præciſè faciendum compellitur.*
6 & 7 *Appellari non poteſt à permiſſione data à judice requiſito per literas alterius, ut in ſua juriſdictione aliquid exequatur.*
8 *Faciens aliquid voluntariè, ad quod præciſè faciendum poterat compelli, dicitur neceſſitate coactus facere.*
9 *Sola potentia cogendi ad actum, quamvis ad actum coactionis non ſit deventum, inducit coactionem.*
10 *Facienti aliquid coactè, & contra ſuam voluntatem ſibi non imputatur.*
11 *Repoſitio attentatorum facta à judice Eccleſiaſtico, eſt in executionem decreti Regii Senatus, vim fieri declarantis, & ibi de intellectu* d. l. 36. recop.
12 *Appellari non poteſt, nec ſupplicari à decreto Regio Senatus vim fieri declarantis, vel negantis, nec alius datur recurſus.*
L. 36. tit. 5. lib. 2. recop. *declaratur ibid.*
13 *Appellari non poteſt ab executione decreti Regii Senatus, & ejus executore, qui eſt judex Eccleſiaſticus, cui decretum dirigitur exequendum.*
14 *Executio non gravat plus quàm ſententia, quæ exequitur.*
Appellari non poteſt ab actu, à quo executio emanat, ſicuti nec ab executione, ibid.
15 *Actus duo quando ita ſe habent, ut unus veniat in executionem alterius, ſi non poteſt appellari à primo, nec poterit à ſecundo.*
16 *Judex Eccleſiaſticus reponendo attentata virtute decreti Regii Senatus ita mandantis, non eſt qui gravat; ſed ipſe Senatus, cujus decretum exequitur.*
17 *Actus non attribuitur gerenti, ſed mandanti, & ordinanti.*
18 *Leges Regiæ in caſibus violentiæ veniunt ad evitandum fraudes.*
Quod unâ viâ prohibetur alicui, ad id aliâ non debet admitti, ibid.
19 *Senatus Regius vim non facere judicem Eccleſiaſticum declarat, non admittentem tppellationem interpoſitam à repoſitione facta virtute aliàs Regii decreti.*
20 *Appellatio à repoſitione attentatorum non admittitur quoad ſuſpenſivum remiſſivè.*
21 *Judex Eccleſiaſticus ſuperior adhibitus licitè poterit, ſi viſis actibus juſtum viſum fuerit; revocare repoſitionem factam ab inferiore virtute Regi Senatus decreti, cùm ad hoc impediendum non ſe extendat.*

APpellare poſſe partem, quæ ab hujuſmodi repo- 11
ſitione, & delatione appellationis cenſetur gravata, licitè videtur, quemadmodum, & aliis caſibus,

quibus à repoſitione alicujus articuli ſibi eſt permiſſum à jure, ſecundum Rotam *in deciſ.* 12. *aliàs* 362. *ſicut auditor de probat. in novis*, Caputaquen. 1. *part. deciſ.* 265. *incidit judex repoſuit.* optimè declarat Lancel. Rober. *de atten.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 1. *num.* 14. *& ſuprà, à num.* 12. cùm ipſe judex Eccleſiaſticus, eſt, qui reponit, & qui partem ex repoſitione gravata : ergo
2 ab eo poteſt appellare, maximè quia licèt hoc faciat virtute proviſionis Regiæ, nihilominus ipſe poterat illud ſua ſponte facere, quia ſi non potuiſſet ipſe abſque Regio decreto, non etiam potuiſſet, eo mediante, quia tribunalia Regia imitantur jus, & id præcipiunt judici, quod ipſe poterat facere aliàs ſinè decreto, &
3 ſic haberi debet, ac ſi ipſe feciſſet abſque proviſione Regia; quin pactum accedens ultra ſtatutum, pro quo is tenebatur jam, non immutat qualitatem, vel naturam obligationis, *l. qui mutuum, ff. mandat. l. quæ dubitationis, de regul. jur. teſtam. C. de teſtamentis.*

Sed contrarium, ut appellationi à repoſitione, quam facit judex Eccleſiaſticus virtute proviſionis Regiæ ſibi intimatæ, non ſit deferendum, verius de jure
4 & ſtylo eſſe cenſui. Et primò quia Judex Eccleſiaſticus illud attentatum reponit, quia ita ſibi jubetur per tribunal Regium, & ejus præcepto aſtringitur ſub pœnarum comminatione, ut *ſuprà, cap.* 2. diximus latè, & ut plurimum contra ſuam voluntatem
5 id facit, & ſic ab eo non poteſt appellari, quoniam à judice faciente id, quod præcisè faciendum compelli cogique poteſt, non licet appellare Collect. Innoc. & Abb. Panormit. *c. cùm jure, de off. de legati.* Aufrer. *in deciſ. Tholoſa. quæſt.* 42. *requiſitus*,
6 idem tenet Rebuffus *in commentariis.* 2. *part. titul. de literis requiſitoriis, gloſſa* 3. *num.* 10. ubi dicit, quòd à judice requiſito per literas alterius judicis permittente; ut illæ exequantur ia ſua juriſdictione, non poterit pars ab hac permiſſione, & conſenſu
7 appellare, quia judex requiſitus tenetur omnino obtemperare requiſitioni juſtè factæ, & ad id poteſt compelli per ſuperiorem.

8 Denique, quia faciens aliquid ad quod neceſſario poterat compelli, dicitur neceſſitate coactus facere, tametſi id ſponte faciat, ut per Decium, *in conſil.* 22. *l. noviſſimè ff. quod falſo tutore.* & per eundem pleniſſimè *in cap. cum. M. Ferrarienſ. num.* 34. *colum.* 10. *verſic. ſed iſta differentia de conſtitution.* Areti. *in conſ.* 24. *quatuor dubia.* optimè Phanuti. *in tract. de lucro dotis. gloſſ.* 8. *n.* 56. *fol mihi.* 349. *in parvis*, facit *l. velle non creditur, ff de reg. jur.* imò ſufficit potentia cogendi, quamvis ad actum coactionis non ſit deventum, ut per multa pro-
9 bat Areti. omnino videndus *in d. conſ.* 24. *num.* 9. *verſ. præterea*, Decius *in auth. præterea, num.* 10. *verſ. finaliter tamen, Cod. unde vir. & uxor.* Felin. *in cap. cum M. Ferrari. col.* 11. *de conſt.* Marſil. *in l. quæſtionis, n.* 20. *ff. de quæſtioni.* Menoch. *conſ.* 175. *n.* 20. Gabriel. *conſ.* 92. *n.* 5. *volum.* 1. Roland. à Valle *conſ.* 2. *n.* 72. *vol.* 1. Petr. Surd. *in tract. de alimentis, tit.* 6. *quæſt.* 8. *n.* 60. & idem Surd. *in deciſ.* 305. *n.* 28. *cum ſequentib.* Gratia. *in diſceptat. forenſi. tom.* 2. *c.* 227. *per totum*, ad quod eſt text. *in l. noviſſimè, ff. quod falſo tutore auctore.*
10 Hinc eſt, quod facienti aliquid coactè, & contra ſuam voluntatem, ſibi non imputatur : text. *in c.* 1. *c.* 2. *& c.* 3. *c. itàne.* 32. *quæſt.* 5. & eſt bonus textus *in l. cura ff. de muneribus, & honoribus*, Bal. *in l. eam quam, colum.* 8. *Cod. de fideicomm.* idem Bal. *in l. ſi qua illuſtris, in verſic. quod ſi mater, C. ad Orfician.* Hoſtienſ. *in c. inimicus, de accuſationibus*, Bart. *in l. poſt. legatum, §. his vero, in final. verbis, ff. quibus ut indig.* Ang. *in l.* 1. *removit, ff. de poſthu.* Ludov. Romanus *con.* 252. *pro deciſione in fin.* gl. *in c.* 3. *colum.* 2. *de furt.* Hoſtienſ. *in cap. ſuper eo, de uſuris, l.* 1. *Cod. in quibus cauſis, col.... lib.* 11. Joan. de Anania, & ibid Doctores, Archidiaconus *in cap. movetur* 12. *q.* 1. *& in cap. ſi quis uſuram* 20. *q.* 4. Petr. de Ancharrano *in cle.* 1. *de uſuris*, & Joan. de Imola *in cap. debitores, de jurejurand.* Alexand. *conſilio* 1. *col.* 2. *volum.* 2. *& conſ.* 107. *col.* 2. *volum.* 1. Joan. de Anania *in cap. ſuper eo, de uſuris, colum.* 2. optimè Bald. *in Authentica item nulla communitas, Cod. de epiſcopis, & clericis in fine*, idem Joannes de Anania *in cap. excommunicationi, colum. penult. de rapto.* Oldradus *conſ.* 35. *incipit factum tale eſt quidam Joannes, &c* Barto. *in l. ſi dictum, §. ſi compromiſero, ff. de evictio.* Innocentius *in cap. inter monaſterium, de re jud.* Joannes de Immol. *in l. quidam conſulebant de re judic.* Angelus *in l. ſi quis major, circa princ. Cod. de tranſactio.* Alexand. *in l. debitori, in princ. Cod de pactis*, Paulus de Caſtro *in l. fin. §. ſervi, ff. de publica.* Angel. *in l. quid ſi fugitivus, in princ. ff. de ædil.* & Bald. *in l.* 1. *Cod de naufr.* & ibi etiam Bart. Ludovi. Roman. *in repetitione l. ſi verò §. de viro fallentia* 54. *verſiculo* 23. *probatur*, &c. *ff. ſoluto matrim.* Angelus *in l. fin. §. ſi propter, ff. de reipublicanis*, Aretinus *conſil.* 87. *in præmiſſa conſultatione*, &c. *circa medium*, exactiſſimè, & valdè eleganter per Hippolytum de Marſil. *in titul. de quæſtionibus, in l. prima, §. præterea, à num.* 11. *uſque ad num.* 35. *fol.* 31. *& ſequentib.* ubi varia, & infinita congeſſit exempla, & autoritates in comprobationem noſtræ doctrinæ omnino videndus, quia omnia conducunt ad propoſitum. Nonnulla etiam congeſſit Petrus Surdus *deciſ.* 305. *à n.* 28. *cum pluribus ſequentibus*, ergo ſi judex Eccleſiaſticus coactè reponit, nihil ſibi imputatur, & ſic nec ab eo debet appellari, juxta Aufrerium, Rebuffum, & alios ad principium allegatos.

Et inſuper evidentiùs probatur, quoniam illa repoſi- 11
tio fit in executionem decreti Regii Senatus declarantis vim fieri, ad reponendum *juxta l.* 36. *tit.* 5. *l.* 2. *recopil.* ibi : *Manden traher à las dichas nueſtras audiencias el proceſſo Eccleſiaſtico originalmente, el qual trahido ſin dilacion lo vean, y ſi por el les conſtare, que la apelacion eſta legitimamente interpueſta, alçando la fuerça, provean, que el tal juez la otorgue*, &c. à quo decreto ſicut non poteſt appellari, nec ſupplicari, 12
nec alius recurſus haberi, *juxta l.* 35. *eodem titul. & lib.* Avenda. *de exequendis mand. cap.* 1. *n.* 32. *verſ. & quia proviſio.* 1. *p.* Gaſpar. Rodriguez *de annuis reddit. lib.* 1. *q.* 17. *num.* 75. & alibi paſſim per Doctores, 13
pariter nec poterit appellari ab ejus executione, ſeu executore, qui eſt judex Eccleſiaſticus : ita argumentatur Geminianus *in conſ.* 99. Guido Papæ *conſ.* 574. Corneus *conſ.* 71. *l. & in conſ.* 221. *in fine, lib.* 4. Areti. *in l.* 5. *in prin. n.* 3. *circa medium, de verborum oblig.* Alex. *conſ.* 95. *l.* 2. Socinus *in regul.* 26. *appellare*, Felinus *in cap. quo ad conſultationem, n.* 14. *&* 15. *de re judicata.* Ruinus *conſ.* 78. *n.* 2. Socinus Junior *conſ.* 138. *n.* 6. *lib.* 3. Gratus *reſponſo* 16. *col.* 1. *n.* 2. Rolandus à Valle *conſ.* 43. *n.* 3. *in princ.* Rota *deciſ.* 100. 1. *par. diverſorum.* Et ratio eſt, quia ipſa executio plus non gravat, & ſic ab ea non appellatur, ſicuti nec ab actu, à quo emanat, ita hanc rationem reddunt Angel. *in l. ſi cum exceptione*, §. 14
hæc autem actio, ff. de eo, quod metus cauſa. Joannes Andreas *in additio. ad Speculato. tit. de appellat. §. in quibus, verſ.* 5. Scaccia *de appell. q.* 17. *lim.* 10. *n.* 12. *& n.* 6. Felinus *in c. quoad conſultationem, de ſent. & re judic. n.* 14. *poſt med.* Rebuff. *in tract. de appell. art.* 9. *gloſſ. unic. n.* 8. *& ſeqq. fol.* 507. Rolandus à Valle *dicto conſ.* 43. *n.* 3. & tenet etiam omnes Doctores mox citat.

Facit etiam elegans illa doctrina, quòd quando duo 15
actus ita ſe habent, ut unus veniat in executionem alterius, ſi non poteſt appellari à primo, pariter nec poterit apellari à ſecundo : ita docet Bald. *indicta l. ſi cum exceptione, §. hæc autem actio*, Felinus *in d. cap. quoad conſultationem, num.* 14. *ante fin.* Sigiſmundus Scaccia. *d. lim.* 10. *numero.* 11. Capicius *deciſione prima, num.* 17. *& num.* 23. Lancelotus Robertus *de attentatis*, 2. *parte, capite* 12 *limitatione* 53. *numero* 36. Cæſar Contardus *in repetitione l. unica, Cod. ſi de moment. limit.* 19. *num.* 16. ſed repoſitio facta per judicem Eccleſiaſticum, venit in executionem decreti Regii,

quo

quo jubetur ita fieri: ergo quemadmodum ab isto non appellatur, ita nec poterit à repositione.

16 Deinde quia iste judex reponendo non est qui gravat, sed tribunal à quo jussus, & decretum emanavit, ita considerat Craveta *consil.* 273. *nobilis Domini*, *colum.* 2. *num.* 1. *versiculo* 2. *quia versiculo nec obstat*, Rebuff. *in tract. de appellat. art.* 7. *glossa* 2. *numero* 15. *versic. quintus*, *tom.* 3. *fol.* 993. Abb. *in cap. de* 17 *cætero*, *num.* 10. *de re judicata.* Philippus Francus *in cap. novit. in princip. de appellat.* Si enim admitteretur ab hac repositione appellatio, potiùs diceretur interposita à Senatu Regio, quàm à judice Ecclesiastico, quoniam actus non attribuitur gerenti, sed mandanti, & ordinanti, *cap. cum aliquibus de rescript.* Petr. Surd. *de alimentis*, *tit.* 8. *privileg.* 56. *num.* 83. Pelaës à Mieres *in tract. de majoratu*, 1. *part. quæst.* 48. *num.* 26. *&* 27. *in noviori impressione*, Palacius Rubius, *in rub. de donat. inter*, §. 30. *à n.* 7. *cum seqq. fol.* 83. *l. item eorum*, §. *si decuriones*, *ff. quod cujusque universitatis nomine*, *per cap. cum aliquibus*, *de rescript. lib.* 6. ubi DD. Aimon. Craveta, *cons.* 144. *num.* 3. Tiraquel. *in l. connubial. gloss.* 8. *num.* 184. *&* 194. Petr. Surd. latè *cons.* 29. *c.* 3. *t.* 1. & iterum, *decis.* 8. *n.* 23. *&* *decis.* 292. *à n.* 9. quod foret absonum, quoniam ab hujusmodi decreto violentiæ, & provisionis expeditæ per supremum tribunal (lege prohibente) nullum, nec appellationis, nec supplicationis datur remedium, nec recursus.

18 Deinde quoniam si hujusmodi appellationes à repositionibus virtute provisionis Regiæ factis, permitterentur, manifesta aperiretur via fraudibus, & hæc admitteretur via, quòd tot justissimis rationibus leges Regiæ vetant, quibus fraus fieret, quod non est permittendum, quia quod una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti, *juxta l. quod una via*, *ff. de reg. jur. l. oratio*, *ff. de sponsalibus*, *cum similibus.*

19 Et ideo quoties pro hujusmodi appellationis à repositione, delatione recurrit ad Senatum Regium, declaratur vim nullam fieri, causaque iterum remittitur eidem judici, & ampliùs etiam hoc decretum negativum justum redditur; nam appellatio interponitur à revocatione, & repositione attentatorum, à qua, ut 20 privilegiata, licitam non esse appellationem, quoad suspensivum, dicemus latè *infrà*, *in* 2. *part. cap.* 12. *de appellationibus attentatis*, ubi latè per rem videre poteris, & ita communiter practicatur in tribunalibus minimè permittentibus hujusmodi appellationes.

21 Sed non negamus posse judicem Ecclesiasticum superiorem, de causa ut competentem, cogniturum, licitè, liberèque hujusmodi repositionem revocare, quæ, ut dixi, licèt non habeat suspensivum, devolutivum tamen habet, sive alio quovis juris legitimo remedio, & idem postquam superior ipse (causa cognita) aperierit repositionem revocandam fore, id omnino sequendum esse, hoc enim charitativum violentiæ remedium, non est inventum, nisi superioris authoritas & jurisdictio conservetur, ut judex à quo interim nihil attentet, donec judex superior de causa appellationis cognoscat, & quid in ea sit agendum decernat, ut *suprà* latè *in cap.* 1. *&* 2. dictum reliquimus *à num.* 194. *&* *infrà*, *cap.* 8. *à num* 41. *&* *suprà*, *&* *in epilogo proœmiali.*

Nos tamen loquimur in tribunalibus Regiis, quæ appellationi à repositione facta de eorum mandato non esse deferendum, justè decernunt, cùm careat suspensivo, & aliis rationibus, & fundamentis in re hac consideratis hactenus.

CAPUT V.

Oppressus, qui usus est Regio decreto conditionali (quod pragmatici, tertium genus, vocant) an possit postmodum suam prosequi appellationem: & ejus virtute judex inhiberi inferior, ubi latè de natura decreti conditionalis, & in quibus casibus locum habeat.

SUMMARIUM.

1 *De natura decreti conditionalis, quòd vulgò (tertium genus) nominatur, & quomodo concipiatur.*

2 *Decretum hoc conditionale locum habet duntaxat in iis quæ liberæ facultati, & potestati judicis jure relinquuntur.*

3 *Actus reprobatus, & à jure judici non permissus, nullatenus potest in regio decreto conditionaliter apponi.*

4 *Decretum conditionale à Senatu Regio expediri non potest, nisi his casibus, in quibus juste appellatur, vimque detegatur.*

5 L. quod jussit, ff. de re judic. & cap. cum cessante de appellat. *declaratur.*

6 *Judex quandoque etiam post decem dies datos ad appellandum potest revocare interlocutoriam, dummodo ante diffinitivam.*
Sententia interlocutoria licèt quoad partes non appellantes transit in rem judicatam, non tamen quoad judicem, ibidem.

7 *Judex sive sit ordinarius, sive delegatus, suam interlocutoriam revocare potest.*

8 *&* 9. *Judex executor mixtus revocat etiam suam interlocutoriam, & arbiter.*

10 *Judex licèt non possit actum facere nisi ad petitionem partis, potest tamen iis invitis, & contradicentibus sententiam interlocutoriam revocare.*

11 *Judex an possit revocare non solùm interlocutoriam, sed etiam ipsam revocationem, seu revocatoriam interlocutoriæ.*

12 *Judex an semel, vel pluries possit sententiam interlocutoriam revocare.*

13 *&* 14 *Judex semel, & iterum tantùm potest interlocutoriam revocare, & opiniones communes contrariæ conciliantur, & exemplum doctrinæ.*

15 *Et ut magis communis opinio resolvitur.*

16 *Illato gravamine per judicem si ab eo pars appellet, & judex appellantem reponat; videtur reponendo, gravamen revocare, & si reponendo altera pars gravetur, à tali repositione licitè appellatur.*

17 *Doctrina relata procedit, non solùm quando judex expressè revocavit interlocutoriam, sed etiam tacitè nempe faciendo actum contrarium.*

18 *&* 19. *Judex, si post factam publicationem testium, si tacita parte ante didicita testificata admittat novos testes, censetur revocare publicationem, & idem si post conclusionem admittit jura, censetur revocare conclusionem.*

20 *Provocatio interlocutoriæ facta à judice à quo irritat & annullat processum per judicem ad quem medio tempore factum.*

21 *Decretum conditionale, aliàs tertium genus potest decerni à Senatu Regio in casibus, quibus judex Ecclesiasticus potest revocare interlocutoriam, ut in exemplis relatis.*

22 *Conditio, quæ juri repugnat, aut illi resistit, in dispositionibus apponi non patitur, & apposita aut vitiat, vel vitiatur.*

23 *Conditio juri contraria dicitur impossibilis.*

24 *Remedium violentiæ jus, & neceſſitas induxit, ad ſecundam violentiam, quam contra jus judex Eccleſiaſticus perpetraret.*

25 *Senatores caveant in cauſis violentiæ, ne decreta conditionalia perpendat in iis, in quibus jus non relinquit judicis poteſtati, & facere non permittit, ut in ſententiis diffinitivis, quas revocare non poteſt.*

26 *Sententiam interlocutoriam vim diffinivæ habentem judex non revocat.*

27 *Declara tamen interlocutoria, quæ aliam diffinitivam expectat poſt ſe.*

28 *Sententiam interlocutoriam habentem vim diffinitivæ, ſi aliam diffinitivam expectat poſt ſe, recte judex revocat.*

29 *Sententiam iterlocutoriam vim diffinitivæ habentem revocat judex, ſi per partem gravatam fuerit appellatum ab ea.*

30 *Iterlocutoriam per quam judicis officium, ſeu juriſdictio finitur, veluti ſi judex ſe non judicem pronuntiat vel appellationem eſſe deſertam, & ſimilia exempla ibi: non poterit revocare, non reponendo eam juriſdictionem reaſſumere.*

31 & 32 *Judex qui ſe incompetentem pronuntiavit, non poteſt ipſam pronuntiationem revocare, & ſi de facto revocat, non valet revocatio.*

33 *Judex delegatus etiam de partium conſenſu non poteſt interlocutoriam, qua ſe non judicem pronuntiavit, revocare.*

34 *Secùs in ordinario, qui poteſt revocare.*

35 *Judex delegatus, qui ſe incompetentem declaravit in articulo dependenti à principali, & non in ipſo principali, poteſt revocare dictam declaratoriam, quia ſibi remanet juriſdictio.*

36 *Judex delegatus revocat interlocutoriam, per quam finitur juriſdictio ſi ab ea fuerit appellatum.*

37 *Judex, qui detulit appellationi interpoſitæ ab interlocutoria, non poterit eam revocare.*

38 *Negotio, ſeu non donatio Apoſtolorum vim habet delationis.*

39 *Judex poſtquam detulit appellationi, poteſt de conſenſu partium revocure gravamen.*

40 *Judex à quo poſtquam detulit appellationi, poteſt (re integra) vel de conſenſu partium revocare gravamen.*

41 *Judex poſtquam detulit appellationi, aliàs non deferendæ, ſi à tali delatione eſt appellatum, licitè revocat delationem, & gravamen.*

42 *Judex à quo poſt inhibitionem ſibi delatam non poteſt interlocutoriam revocare.*

43 *Judex inhibitus, ſi inhibitio eſt nulla, & minùs legitima poteſt (ea non obſtante) revocare interlocutoriam.*

44 *Judex inhibitus poſt inhibitionem revocat interlocutoriam à ſe latam, ſi eſt nulla.*

45 *Judex non revocat interlocutoriam executioni mandatam.*

46 *Judex qui oppoſita exceptione contra mandatum legitimum, Procuratorem declaravit, ut talis lis conteſtata eſt, non poteſt talem declarationem revocare.*

47 *Judex pronuntians dandum eſſe fidejuſſorem per interlocutoriam, eo dato, non revocat dictam interlocutoriam, niſi de partium conſenſu.*

48 & 49 *Interlocutoriam mandatam executioni à judice, vel à parte, judex non revocat, vel ſi ſit talis, quæ abſque facto hominis habeat ſecum executionem.*

50 *Judex revocat interlocutoriam executioni mandatam de conſenſu partium.*

51 *Judex revocat interlocutoriam executioni traditam cum cauſæ cognitione.*

52 *Appellatio eſt licita à revocatione interlocutoriæ executioni mandatæ, abſque cauſæ cognitione facta.*

53 *Judex revocat interlocutoriam executioni traditam, ſi ſit nulla ex aliquo defectu.*

54 *Judex revocat interlocutoriam latam officio judicis mercenario actioni deſerviente, non tamen officio judicis, nobili, ut in decretis interponendis, & ſimilibus.*

55 *Alias limitationes & declarationes ad regulam* I. quod juſſit, *remiſſivè.*

56 *Decretum conditionale, ſive tertium genus, non imponitur judici Eccleſiaſtico in caſibus, quibus ipſe de jure revocare, vel reponere à ſe facta non poſſit, alias.*

57 & 58 *Decretum conditionale non datur, in caſibus, in quibus appellatio ad interlocutoria legitima ſit, & ea legitima non appellante, tribunal proceſſum ſtatim remittit ad judicem Eccleſiaſticum.*

Principis cognitio fundata eſt in ſola violentia orta ex denegata delatione appellationis legitimæ, ibid.

59 *Quando appellatio ab interlocutoria legitima eſt, commodius remedium eſt decretum conditionale, ſeu tertium genus proferre à Senatu Regio, quàm ſimplex violentiæ decretum.*

60 *Decreto conditionali à Senatu, in arbitrio judicis Eccleſiaſtici eſt, adimplere conditionem, & uti juriſdictione, vel ab ea ſe abſtinere, deferendo appellationi in totum & acta reponendo.*

61 *Cui licet quod plus eſt, licet utique quod eſt minus.*

In majore ineſt quod eſt minus, ibid.

62 *Cui permittitur reponere ſententiam interlocutoriam multò fortiùs licebit illam declarare, & interpretari, quod eſt minus.*

63 *Magis honorificum eſt judici Eccliſieſtico decretum conditionale, ut ſit in electione ejus, an velit procedere, & reaſſumere.*

Minus verecundum eſt corrigere ſeipſum, quam corrigi ab alio, ibidem.

Sapientis eſt mutare conſilium in melius, ibid.

Non poteſt notari de levitate utens ſuo conſilio, revocando quod malè fecit, ibid.

54 *Decretum conditionale imitator eſt juris, quia non adſtringit judicem præcisè ad reponendum, cùm jure fieri nequit.*

Non quidquid judicis poteſtati relinquitur, id juris neceſſitatis ſubmittitur, ibidem.

65 *Judex quamvis poſſit interlocutoriam à ſe latam revocare, ad id præcisè cogi non poteſt.*

Decretum conditionale duplicem judici Eccleſiaſtico oſtendit viam, ut qua malit, utatur, utrique tamen jus aſſiſtit, ibid.

66 *Decretum conditionale decernitur in Senatu contra judicem Apoſtolicum, ſeu executorem gratiæ nulliter procedentem contra non citatos in caſibus, quibus deberent citari, præviamq. cauſæ cognitionem adhiberi.*

67 *Judex executor data poſſeſſione abſque citatione citandorum, & ſine cauſæ cognitione ſi ampliùs audiat & de novo citet, debet priùs & poſſeſſionem, & attentata antea facta reponere.*

68 *Judex, qui aliàs non poteſt revocare ſuam interlocutoriam, ut in caſibus relatis, ſi nulla ſit, quocunque modo revocare poteſt.*

69 *Judex delegatus, ſive ordinarius, & non alius, cognoſcit de nullitate interlocutoriæ à ſe latæ, etiam vim diffinitivæ habentis.*

Continentia cauſæ dividi non debet, ibid.

70 *Judex poteſt revocare ſententiam diffinitivam, quæ non tranſit in rem judicatam.*

71 *Appellatio ſequitur executionem & acta; ac ea tantùm dicuntur attentata, quæ fiunt poſt appellationem, aut intra tempus ad appellandum.*

Tempus ad appellandum currit à die ſcientiæ, vel notitia, quæ non præſumitur, niſi probetur, ibid.

72 *Legitimus contradictor comparens ad allegandum de jure ſuo*

suo, petit repositionem actorum ob defectum citationis, & insuper appellat à gestis,

73 *Gesta per judicem sine partis citatione dicuntur attentata, facta intra tempus ad appellandum.*

74 *Decretum conditionale postquam est judici Ecclesiastico intimatum, an possit ipse judex inhiberi virtute appellationis ab interlocutoria, pro cujus delatione oppressus occurrit ad Senatum.*

75 *Jurisdictio est anima inhibitionis, & sine ea inhibitio probata est nulla, & minus canonicè expedita.*

76 & 77. *Appellatio censetur renuntiata per comparationem appellantis coram judice à quo, etiamsi judex nihil provideat, declara ut infrà, numer. 80. & 81.*

Cùm principale non subsistit, nec ea, quæ sequuntur, locum habent, ibid.

78 *Intimato decreto conditionali, & actorum repositione secuta, acta per judicem ad quem remanent irrita, & nulla.*

79 *Inhibitio rectè procedit, si decreto conditionali intimato judici Ecclesiastico nihil agat, & medio tempore ipsi inhibitio intimetur.*

80 & 85. *Appellatio non videtur renuntiata per comparitionem appellantis coram judice à quo, gravamen reponi petentis; quia non agit actum contrarium.*

81 *Comparitio appellantis coram judice à quo, pro repositione gravaminis, tendit in augmentum desiderii appellantis.*

82 *Revocatio attentatorum facta virtute decreti conditionalis, vel simplicis Senatus Regii, nullam requirit causæ cognitionem.*

83 *Appellatio non dicitur renuntiari per comparitionem appellantis, si comparitio admissa non fuerit.*

84 *Appellatio quando censeatur per comparitionem, renuntiari, vide plures casus remissivè.*

86 *Appellatus comparens coram judice à quo ad intimandum decretum conditionale, non renuntiat appellationi interpositæ, nec facit actum præjudicii.*

87 *Inhibitio est nulla & sine effectu intimata judici Ecclesiastico post repositionem interlocutoriæ & attentatorum, virtute Regii decreti factam.*

Gravamen est causa appellationis, quo cessante cessat & ipsa appellatio, ibid.

88 *Acta per judicem appellationis ab interlocutoria nulla sunt revocata interlocutoria vigore decreti Senatus, & judex à quo rectè procedit in causa.*

89 & 90. *Limita, si repositio facta sit ante intimationem inhibitionis, nam si post intimatam, nec repositio nec processus gestus valent.*

91 *Judex Ecclesiasticus inhibitus ante repositionem virtute decreti conditionalis, non poterit amplius uti alternativis ejus decreti.*

92 *Sed ultimam partem decreti, y no lo haziendo otorgue y reponga, debet adimplere, cum ea non tollatur per inhibitionem.*

93 *Peremptâ una re ex alternativè debitis, remanet obligatio in alia præcisè.*

94 *Repositio virtute decreti Senatus facta, tollendæ appellationis effectus operatur, nec judex aliter, quàm adimplere potest.*

95 *Senatus Regius post actorum inspectionem decretum conditionale decernens, prævidisse & cognovisse omnes difficultates, quæ oriri possent, censetur.*

96 & 101. *Appellans sicut in multis casibus potest tacitè appellationi renuntiare, ita & ejus procurator licet expressè non possit.*

97 *Prælatus Ecclesiasticus potest tacitè non expressè appellationi renuntiare.*

98 *Nec Syndicus.*

Renuntiare est donare, ibid.

99 *Procuratores, Syndicos & Prælatos sine speciali mandato ad renuntiandum, renuntiare non posse, traditur.*

100 *Si causa sit talis, ex qua verisimiliter colligatur, dominum renuntiatum, in ea potest procurator expressè renuntiare.*

102 *Vera contumacia procuratoris non nocet Domino, quominus possit appellare à sententia lata contra procuratorem contumacem.*

103 *Debet tamen Dominus expressè intra terminum ad appellandum appellationem interponere à die latæ sententiæ, & non notitiæ connumerandum.*

104 *Procurator appellans, si compareat coram judice à quo post appellationem petens id ex quo renuntiatio inducitur, Domino præjudicat, & appellationi videtur tacitè renuntiasse.*

PRincipalis capituli difficultas, ut veram consequatur solutionem, operæ pretium duxi, de natura decreti conditionalis (quod pragmatici vocant tertium genus decretorum,) nonnulla, quæ & utilia & necessaria sunt præmittere: & in primis hoc decretum conditionale hoc modo concipi dixerunt, ut judex Ecclesiasticus audiens denuo partem, & factum reponendo, non facit vim, sibique causa remittitur, illud autem non faciens, vim infert, deferat, & reponat, &c. & sic de aliis similibus ex variis causarum figuris, circa quod tres sunt proponendæ conclusiones. 1

Prima conclusio: Regale decretum conditionale locum habet duntaxat in iis, quæ liberæ potestati, & facultati judicis jure relinquuntur, & permittuntur, ita ut conditio sit potestativa, hoc est, ut alias licitè ipse judex poterat facere, si voluisset; etiam decreto cessante juris permissione. Hæc conclusio justificabitur ex iis, quæ in comprobationem secundæ dicenda sunt. 2

Secunda sit conclusio, huic directò contraria: Actus jure reprobatus, & à jure judici non permissus, nullatenus potest in Regio decreto conditionaliter sibi apponi. 3

Tertia & ultima sit conclusio: Decretum conditionale à supremo Senatu expediri non potest, nisi in his casibus, in quibus oppressum justè, & legitimè appellasse, & vim sibi fuisse factam detegatur. 4

Quibus suppositis, ad singularum conclusionum exempla devenire utilissimum erit valdè.

Et ut à priori incipiamus, sciré convenit, quod justit vetuitve prætor, contrario imperio tollere, vel remittere posse, licet de sententia contra l. *quod justit, ff. de re jud.* text. *in c. cum cessante 60. de appel.* ubi: Statuimus, ut sive judex ordinarius sive delegatus, aliquid comminando, sive interloquendo, protulerit, quo executionis mandato alter litigantium gravaretur, & sano usus consilio ab hujusmodi interlocutionis, vel comminationis effectu desistere, liberè in causa cognitione procedat, non obstante, si à tali comminatione, vel interlocutione fuerit appellatum, &c. l. *dicetur, §. fin. cum l. seq. ff. de app.* text. optimus *in c. si à jud. de appel. l. 6.* text. *in c. qualiter, & quando el primero de accus. c. fin. de appel. in l. 6. v. post sententiam*, ubi Doctores, *c. de sent. & interl. jud. &* communiter Doctores *in dd. jurib.* glol. *in c. fin. de appel. in §.* Præpositus *in dicto c. cum cessante, a princ.* & Rip. *in dicta l. quod justit, n. 8. & 9.* Card. *in cle. sæpe, §. & quia in 7. nota de verbor. sign.* Decius *cons. 84. in fin.* Angel. *in d. l. quidquid astringendæ, in fin. de verb. oblig.* Ant. de Butrio, *in dic. c. cum cessante, sub n. 10. & per tot.* Abb. Cardin. Alex. Dec. Philipp. Fran. *de appel.* B. Imola, Alex. Jas. Ripa, Rebuf. latissimè *in repetit. l. quod justit ff. de re jud.* Felt. *in c. qualiter & quando, n. 18. & supra de accus.* Cor. *cons. 117. col. 1. vol. 4.* Alex. *in arbitrio n. 3. ff. qui satisd. cogan.* Berrr. *cons. 186. n. 9. vol. 8.* Crav. *cons. 23. n. 8.* Bald. *in l. 2. q. 2. sentent. rescind. non posse*, Card. Zaba. *cons. 32. n. 2. & 3. vers. ad secun.* Alex.

Alex. plenè *conſ.* 84. *conſideratis n.* 9. *& ſequent l.* 4. *& ſequent.* Alex. *conſil.* 99. *lib.* 5. Capella Toloſ. *dec.* 185. *& ibi additio.* Caſtrenſ. *conſ.* 91. *in cauſa appel. n.* 11. *& in conſ.* 119 *videtur dicendum, in princ. lib.* 2. Aug. de Perufio, *conſ.* 200. *in civitate Lucana, n.* 5. Zabar. *c.* 72. *n.* 13. latiſſimè proſequitur per exempla, & declarationes Card. Tuſc. *pract. concl. litera S. concl.* 115. *t.* 7. Sigiſmundus Scaccia *tract. de appell. quæſt.* 19. *remed.* 1. *concl.* 5. *à n.* 13. *cum ſequent. & q.* 17. *lim.* 47. *membr.* 1. *à n.* 30. Maranta *in Speculo aureo*, 6. *p. verſ. & demum fertur ſententia, n.* 7. & 8. Latè Lancel. Robert. *de atten.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 1. *à n.* 1. *cum ſequentib.* Petrus Surdus *conſil.* 167. *per totum, tomo* 2. idem Surdus *in conſ* 88. *à n.* 12. *& ſequentib. tomo* 2. Pariſius *conſ.* 107. *n.* 103. *volum.* 3. Beroius *conſ.* 19. *n.* 23. *& 27. volum.* 3. *& in conſ.* 60. *n.* 13. *vol.* 2. Natta. *conſ.* 339. *n.* 1. *& in c. ſequent.* Gratianus *in diſceptatio. foren.* 1. *tom. cap.* 147. *à n.* 7 *cum ſequentibus, & c.* 155. *à num.* 16. qui quidem omnes illud unanimiter profitentur, ut judex quando-
6 cunque, etiam poſt decem dies datos ad appellandum poſſit revocare, & reponere ſuam interlocutoriam, ante diffinitivum; quia licèt quoad partes tranſeat in rem judicatam, quoad ipſum judicem tamen nullo modo,
7 & hoc non ſolum judex ordinarius, verum etiam delegatus ſuam interlocutoriam reponere poteſt, omnes fatentur: & eſt textus oppreſſus *in dicto c. cùm ceſſante*, pariter etiam, & id facere poteſt judex executor mixtus,
8 ſecundùm Ripam *in dicta l. quod juſſit, ſub n.* 14. *ampliat.* 3. Scaccia *de appella. quæſt* 19. *remedio* 1. *concl. ſub n.* 22. *f.* 55. & etiam arbiter *l. dicetur*, §. *fin. cum l. ſeq. ff. de arbi.* & etiam illam interlocutoriam revocare
9 poteſt invitis, renuentibus, & contradicentibus partibus, in iis nempe caſibus, quibus ſibi revocare licet de jure, licèt aliàs dicatur, quòd judex nullum poſſit ac-
10 tum facere, niſi ad petitionem partis, quòd per text. *in dicto cap. cùm ceſſante*, ubi *liberè* probat latè Philip. Françus ibi *notavi, l.* 6. *n.* 4. & per eundem text. Bar. *in l. quod juſſit*, & Bald. *in l.* 1. *Cod. ſententiam reſcindi non poſſe*, Scaccia *de appell. q.* 16. *reme.* 1. *concl.* 5. 17. Gratianus *diſcept. foren.* 1. *tomo, d. cap.* 155. *num.* 22. Petrus Surdus *conſil.* 167. *ſub n.* 18. *tomo* 2. & alibi paſſim.

11 Sed eſt dubium, an judex poſſit non ſolùm revocare ipſam interlocotoriam, ſed etiam poſſit poſtmodum revocare ipſam revocationem, & ſic deinceps; & quòd non poſſit eam revocare, niſi ſemel, tenet, Petrus Ve-
ſur, *in l. quod juſſit*, quem refert ibi Jaſ. *ſub. n.* 33. *verſic.* 3. *fuit*, qui dicit ſuſtentabilem in jure: refert etiam Tiraq. *in l. vobis*, §. *hoc ſermone, n.* 45.

12 Secunda eſt opinio, ut non ſolùm ſemel, ſed etiam pluries, & millies poſſit judex ſuam interlocutoriam revocare, tenuerunt Ang. & aliquot refert Jaſ. *in d l. quod juſſit, ſub n.* 4. *verſic. ſecunda*, refert etiam Tiraq. *in dicto* §. *hoc ſermone, n.* 43. & ita hanc ſervare opinionem auditorem cameræ Apoſtolicæ de ejus ſtylo, teſtantur Veſtrius *in praxi l.* 8. *c. pen. ut lite pend.* Galeſ. *ad form. cameræ obligat. rubr. reliqua de proceſſu. n.* 29. *tom.* 6. *p.* 2. *fol.* 358. Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 1. *n.* 13. & 14. Sigiſmundus Scaccia *de appel. q.* 17. *n.* 31. & quod pluries poſſit interlocutoriam revocare per Angelum, & alios tenet Petrus Surdus *conſ.* 188. *n.* 15. hanc ſequitur Cumanus, *in l. quod juſſimt.* 4. *verſic. item quærit, de re judi.* & veriorem eſſe opinionem teſtatur Mandoſius *in forma g. commiſſ. in verb. admittit. in fine*, & Monteſ. *dec. Arago.* 3. *per totam*, ubi latè quos etiam referens ſequitur Gratianus *in diſcepta. foren. cap.* 147. *n.* 11. & iterum *cap.* 155. *n.* 16. & *ſequentibus*.

13 Sed harum opinionum neutram mihi ſequendam debere videtur, non primam, tanquam nimis reſtringentem verbum *poteſt* poſitum *in l. quod juſſit, de re jud.* nec ſecundam, multum laxantem & abtentem facultate juris; ſed mediam inter ipſas, ut judex ſemel, & iterum duntaxat poſſit interlocutoriam revocare, ita ut ſi à gravamine appelletur, illud reponat, & ſi ob altera parte à repoſitione appellatio interponatur, iterum re- 14
poſitionem revocare poſſit, ita eſt ſententia Bart. *in d. l. quod juſſit, n.* 17. *col.* 3. *verſic. quæro an judex poſſit*, & aliorum *ibi*, Salicetus poſt Dinum *in l. poſt ſententia, col. ult. verſiculo* 5. *quæro quoties, C. de ſenten.* Antonius *in cap. fraternitatis, col. penul. verſiculo quinto, quæro de frigid. & malefic.* poſt gloſſam ibi *in verbo fornicatio, in fin.* hanc opinionem communiter tenent Canoniſtæ *in cap. cùm ceſſante, de appellat.* ut dicit Tiraquell. *in d.* §. *hoc ſermone*, n. 44. qui licet refe at dictas tres opiniones, nullam tamen elegit Socin. *in d. l. quod juſſit, nu.* 60. & 61 Rebuff. *in l. unica, nota* 1. *n.* 6. *Cod. de ſentent. quæ pro eo quod intereſt, fol.* 356. hancque eſſe commu- 15
nem, & magis communem opinionem, & Canoniſtas eam ſequi, teſtatur Jaſon. *in dict. l. quod juſſit, n.* 43. *verſic. quarto quærit*, & *nu.* 46. *in fin.* eam ut magis communem ſequitur Sigiſmundus Scaccia *tract. de appell. quæſt.* 19. *rem* 1. *concluſione* 6. *nu.* 63. *verſic. infero ex hac limitatione*, & *n.* 11. nec ab ea recedendum dicit, ibi, *verſiculo non recedas ab illatione, fol.* 563. & hanc opinionem latè defendit poſt Doctores *in d. cap. cum ceſſante*, Jaffred. *deciſione* 194. & hanc opinionem videtur tenere Lancelotus Robertus *de atten. ſecunda parte, cap.* 12. *lim.* 1. *n.* 13. & 14. dum dicit, quod illato gravamine per judicem, ab eo pars appellet & judex 16
appellantem reponat; videtur reponendo revocare illatum gravamen, quod ſi reponendo Judex aliorum partem gravet, poteſt illa à repoſitione appellare, de qua repoſitione dicit loqui Rotam *deciſione* 12. *aliàs* 362 *ſi auditor, de prob. in novit.* Capuraq. 1. *p deciſ.* 265. *incipit judex repoſuit*, non enim ipſe Lancelotus loquitur niſi de bina revocatione tantum, & remiſſivè ad Jaſon. *ubi proximè*, idem tenet Card. Tuſchus *pract. concluſ. litera S. concluſ.* 115. *nu.* 8. *tom.* 7.

Quæ concluſio, & doctrina huc uſque comprobata 17
procedit non ſolùm, quando judex expreſsè revocavit interlocutoriam; ſed etiam quando tacitè, nempe ſi faciat actum ei contrarium: ita Cardinal. Zabar. *conſ.* 31. *n.* 3. pleniſſimè Alexand. *in conſil.* 84. *conſideratis, n.* 9. *& ſequent. verſ.* 3. *principaliter*, Card. Tuſchus. *in pract. concluſ tom.* 7. *litera S, concluſione* 115. *à n* 2. ubi per 18
numeros ſequentes plura conſtituit hujus doctrinæ exempla ſequendo, vel potiùs tranſcribendo, Alexand. *ubi proximè*: apud quos videbis de judice faciente publicationem teſtium, & probationum, ſi citata parte antequam ſint dicta teſtificata, admittat novos teſ- 19
tes, cenſetur revocare, ut quando poſt concluſionem, ſi citata parte, admittit jura, cenſetur revocare concluſionem.

Et his adde quòd hujuſmodi revocatio irritat, & 20
annullat proceſſum per judicem ad quem medio tempore factum, nam ſi poſt appellationem, judex impetretur, & is in cauſa procedat, talis proceſſus (ſubſecuta demum revocatione interlocutoriæ per primum judicem) geſtus dicitur eſſe nullus, ut poſt alios tradit Nicolaus Boerius *deciſione* 256. *poſt princip.* Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. c.* 12. *lim.* n. 15. *& ſequentib.* Sigiſmundus Scaccia *de appell. qu.* 17. *n.* 30. his igitur, & aliis caſibus, de quibus latiſſimè poteris per te videre, per Doctores hucuſque relatos, poterit in tribuna- 21
libus Regiis expediri decretum conditionale, prout diximus in concluſione.

Secunda autem, quâ diximus, actum à jure reproba- 22
tum, & à jure judici non permiſſum, non poſſe in Regio decreto conditionaliter apponi, eo verificatur, quoniam conditio, quæ juri repugnat, aut illi reſiſtit, in diſpoſitionibus apponi non patitur, & appoſita, vel vitiat, vel vitiatur, ſecundùm ſubjectam materiam ultimæ voluntatis, aut aliarum diſpoſitionum, text. *in l. conditiones, la* 2. 14. ibi: Conditiones contra edicta Imperatorum, aut contra leges, aut quæ legis vicem obtinent ſcriptæ,

vel

vel qu contra bonos mores, &c. pro non ſcriptis habentur, &c. text. *in l. conditiones, la* 1. *filius* 25. *cum pluribus aliis, ff. de conditio. & demonſt. l.* 3. *n.* 4. & ibi latè Gregor. *p.* 6. text. *n.* 8. *impoſſibilis, de hær. inſt.* Antonius Gomez *tomo* 1. *variarum, c.* 12. *n.* 66.

23 latè Petrus Surdus *deciſ.* 68. *per totam*,. hæc enim conditio jure contraria dicitur impoſſibilis, ſecundum jura & Doctores relatos, hujuſmodi enim actus quem jus judicis poteſtati non permittit, ſi ei in conditionem apponeretur, omnino repugnat fini, origini, &

24 rationi, hujus charitativi ſubſidii; quod jus & neceſſitas induxit ad ſedandam violentiam, quam contra jus judex perpetraret; foret enim potiùs judicem Eccleſiaſticum provocare, & cogere ad violentas oppreſſio-

25 nes, quam ad eas elevandas. Caveant igitur judices ſupremi de violentiis hujuſmodi cognituri, ut nullo modo expediant decreta conditionalia in iis, in quibus judicis facultati, & poteſtati jus non relinquit, & facere non permittit, prout eſt in ſententiis diffinitivis, quas reponere, & revocare non poteſt ipſe judex qui eas protulit, *l. quod juſſit, ff. de re jud.* ibi: Licèt de ſententiis contrà: & eſt omnium ſcribentium *ibi*, & *in d. c. cùm ceſſante, de appell.* notiſſima concluſio omnium eſt.

26 Pariter etiam ſententiam interlocutoriam habentem vim diffinitivæ judex revocare poteſt Phi. Franc. *in c. cum ceſſante, num.* 6. *verſiculo ſed tamen, limita.* 1. *de appellat.* Lancelot. Conradus *in tract. de prætó.* §. 2. *de officio prætor. in cauſa civili, in cap. de ſententia, verſiculo viſi interlocutoria*, gl. *in cap. ult. verbo inanis, de appellat. in* 6. Anto. de But. *in d. cap. cùm ceſſante. ſub num.* 10. *verſic. ad prim.* Alexand. *in l. quod juſſit, n.* 71. *fall.* 4. Socin. *n.* 16. *nota.* 9. Jaſ. *ſub. num.* 10 *lim.* 9. & Ripa *n.* 27. *fol.* 8. Felin. *in d. cap. qualiter, & quando* 16. *num.* 7. *fol.* 1. *de accuſa.* Roma. *conſil.* 358. *in præſen.* Thomaſ. Triviſ. *deciſione* 4. *in una juſtit. Neapo. num.* 28. *verſiculo ultra quod, lib.* 1. Breded. *in tract. de appellat. part.* 2. *tit.* 3. *col.* 5. *verſiculo, ſed tamen, lit.* B. & quod ita teneant omnes, teſtatur Abb. *in d. c. cùm ceſſante, num.* 11. *verſiculo hæc regula fallit.* quam ſequi-

27 tur Decius *num.* 36. Maran. *de ordine jud.* 6. *p. actu* 1. *titul. & demum fertur ſententia, num.* 32. *folio mihi* 401. *& aliàs* 438. Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 7. *lit S. concluſ.* 115. *à n.* 19. *& ſequentibus*, poſt alios; quæ tamen doctrina intelligenda eſt de interlocutoria, quæ aliam diffinitivam non expectat poſt ſe, ſecundùm exempla ſtatim apponenda in verſiculo, & ex hoc fonte fluit, ut interlocutoriam, &c.

28 Secùs autem ſi aliam ſententiam diffinitivam expectet poſt ſe, quia tunc interlocutoriam habentem vim diffinitivæ latam ante eandem diffinitivam, licet judici revocare: ita Alex. *in d. l. quod juſſit. fall.* 4. *ſub n.* 7. *verſ. dicebat.* Soci. *num.* 68. & 69. Maran. *in ſuo ſpeculo,* 6. *p. actu* 1. *in tit. & demum fertur ſententia, num.* 46. *fol.* 436. & in noviter additis *fol.* 403. Scaccia *tract. de app. q.* 19. *rem.* 1. *concl.* 5. *num.* 34. *fol.* 560. & idem Scac. *in tract. de jud. c.* 9. *ſub num.* 105. *verſ. non obſtant.* Felin. *in c. qualiter, & quando, num.* 7. *verſicu.* 12. *limita iſtam*, Geminia. *in cap. fin. de electione, lib.* 6. Imola, *in d. cap. cum ceſſante*, Joan. Andr. *in cap. pervenit, de appellat.* Ripa. *in d. l. quod juſſit, num.* 28. & ibi Jaſ.

29 *n.* 10. latè & oprimè, ubi de ratione videndus Petrus Surdus *conſ.* 189. *num.* 2. & 3. *tomo* 1. *fol.* 6,6. quæ tamen concluſio limitatur, ut non procedat, quando ad hujuſmodi interlocutoria vim diffinitivæ habente fuerit per gravatum appellatum, quoniam tunc poteſt illam revocare, eum tunc appellatio addit robur ad revocandum, & procedendum in cauſa, ut eleganter conſiderat Capicius *in deciſione* 1. *incipit, in cauſa. num.* 27 & 29. Lancelot. Rober. *de attent.* 2. *p. cap.* 11. *limi.* 1. *n.* 18. & 53. & hæc fallentia exactè corroborabitur ex proximè dicendis.

30 Et ex hoc fonte fluit, ut interlocutoriam, per quam finitur juriſdictio, & judicis officium non poſſit idem judex revocare, & reponendo juriſdictionem reaſſumere, & in cauſa procedere; veluti ſi ſe judicem inmere, & in cauſa procedere; veluti ſi ſe judicem incompetentem declarat, aut appellationem eſſe decompetentem declarat, aut appellationem eſſe deſertam, aut non judicem, aut quòd ſuper libello non ſit procèdendum, vel quando reus abſolvi u ab obſervatione judicii, ita Caſtrenſ. *conſ.* 282. *in cauſa iſta, num.* 2. *verſ. num. imò dicitur, lib.* 7. & *conſ.* 283. *num.* 6. *eod. lib.* Romanus plenè *conſ.* 358. *in preſenti, per totum*, Cardin. Tuſ. *pract. conclu. d. tom.* 7. *litera S. concl.* 115. *num* 35. *& ſequentibus*, Bal. *conſ.* 144. *in princ. lib.* 4. Ang. *conſ.* 200. *in civitate Lucana n.* 5. *verſ. ad ſecundum* qui reddunt rationem, quia habet vim diffinitivæ, & poſt Bar. & Abb. tenet Phi. Franvim diffinitivæ, & poſt Bar. & Abb. tenet Phi. Franc. *in d. cùm ceſſante, limit.* 2. *num.* 11. B. *in l. quod juſſit, num.* 9. ubi Jaſ. & Alexand. qui multa in corroborationem confert, *num.* 12. *ff. de re jud.* & eſt text. *in c. ſignificantib. de offic. delegati.*

31 Et loquendo in judice pronuntiante ſe eſſe incompetentem, ut ipſam interlocutoriam non poſſit revocare, tenent Abb. *in d. c. cùm ceſſante, ſub n.* 11. & 12. Card. Alex. *ſub n.* 50. *fall.* 2. Feli. *in c. qualiter, & quando* 17. *el primero, ſub n.* 9. *fall.* 7. *de accuſ.* Guido Papæ *tract. de appell. q.* 89. *n.* 53. *tom.* 5. *fol.* 59. Bar. *in repetit. ſecunda l. ex quacumque, ſub n.* 13. *ff. ſi quis in jus vocatus non ierit*, & idem *in d. l. quod juſſit*, communiter ſequi omnes teſtantur, Jaſon. *ibi, n.* 25. *verſ. ſecundum exemplum*, & Ripa *n.* 16. *verſ. limita primò*, ita ut ſi judex de facto revocet prædictam interlocutoriam, nulliter revocare dicatur: ita 33
Guido Papæ *in loco citato, numero præcedenti*, Scaccia *de appella. q.* 10. *remedio* 1. *concluſ.* 6. *num.* 52. & *ſuprà*, qui *num.* 53 hoc extendit in delegato, qui non poteſt revocare prædictam interlocutoriam, etiam de 33
partium conſenſu, ſecundum Jaſ. *in d. l. quod juſſit, n.* 26. *verſic. iſtam concluſionem, in fin.* Philipp. Franc. *in d. c. cùm ceſſante, ſub n.* 11.

Iſthæc tamen doctrina procedit, in judice delegato 34
non tamen in ordinario, quoniam ordinarius poteſt præfatam interlocutoriam revocare; ita tenet Alex. *in d. l. quod juſſit, n.* 27. *fallent.* 1. Philipp. Franc. *in cap. ex ratione* 8. *n.* 82. *verſic. ſecundò quæritur*, & Card. Alex. *n.* 48. *verſic. quinta eſt quæſt. de app.* idem Francus *in d. c. cùm ceſſante, ſub n.* 11. *lim.* 2. *verſ.* 2. *adverte*, & ibi Card. Alexand. *ſub n.* 40. *fallen.* 2. & Decius *n.* 43. *prædicta limitatio.* & in hac declaratione reſidet Bart. *in repetitione l.* 2. *ex quacumque, ſub num.* 13. *ff. ſi quis in jus vocatus non ierit*, Jaſ. *ſub n.* 38. *verſ.* 2. *limita*, quando ipſemet Sigiſmundus Scaccia *de appella. c.* 19. *remedio* 1. *concl.* 6. *à numero* 55. *fol.* 563. qui alios refert contrarium tenentes, & iſtam doctrinam latè defendit, & explicat Rebuf. *in repetitione, l. quod juſſit, num.* 106. *de re jud.* nos exactiſſimè *infrà*, 3. *p. in c.* 18. *de appellatione à delatione, verſiculo ultim.* & quoad hunc articulum, ubi plurimos pro hac doctrina congeſſimus, quos omnino videas, & tenet Tuſchus *pract. concl. tom.* 7. *litera S. concl.* 115. *n.* 44. cum Romano *conſ.* 358. *in fin.* ubi Apoſtilla dat concordantes, & ipſe Scaccia poſt alios *n.* 57. declarat iterum ſupradictam concluſionem, ut procedat 35
quando delegatus declaravit ſe incompetentem ſuper cauſa principali, non tamen, quando declaravit ſuper aliquo articulo dependenti à principali, quia tunc, cùm non expiravit juriſdictio, poterit revocare cum Ripa, Alexand. & Felin.

Hoc autem quod dicimus, ut delegatus non poſſit re- 36
vocare interlocutoriam, per quam finitur juriſdictio non intelligitur quando ab ea interlocutoria fuerit appellatum, quoniam tunc poterit revocare, ita Decius *in cap. cum ceſſante de appell. num.* 41. & 42. Anton. de Butrio *ibi num.* 10. *colum.* 4. Abb *ſub n.* 12. Card. Alexand. *ſub num.* 4. Francus *in cap. ex ratione, num* 82. & Cardin. Alexand. *n.* 48. *de appella.* Felin. *in c. qualiter, el primero, ſub num.* 8 *de accuſatio.* Capicius *deciſ.* 1. *num.* 27. & 29. Lancelotus *de attent.* 2. *part cap.* 12. *limi.* 1. *num.* 18. Scaccia *de appellationibus, ut ſuprà, num.* 59.

num. 59. ubi cum Decio dixit communem, & quia tunc tendit ad faciliorem causæ expeditionem, & per Rotam *decis.* 42. *de appellat. in antiq. aliàs* 455. & duplicatur *in novis, eodem titul. decisione* 12. *aliàs* 86. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tomo* 7. *S. concl.* 115. *n.* 38. Auferius *in decisione Capellæ Tholosa. quæst.* 185. Rebuffus *in repetitione, l. quod jussit, n.* 105. & ultra hos Doctores, plures aduximus *infrà, in d. cap. de delatione* 3. *p. c.* 18. de quo etiam latè per Joan. Garciam *in tract. de nobilit. d. l. d n.* 24. *& seqq. fol.* 28.

37 Quò etiam pertinet, ut judex, qui appellationem ab interlocutoria detulit, cùm à se abdicet jurisdictionem, saltim quoad exercitium, non possit sententiam ipsam revocare, & reponendo reassumere jurisdictionem semel abdicatam, Abb. *in c. cùm cessante. num.* 15. Philip. Francus. *num.* 14. *lim.* 5. Cardinal. Alexand. *sub num.* 40. *fall.* 6. & Decius *num.* 50. *fall.* 6. Geminia. *in c. ut super* 4. *sub num.* 6. *de appellat. in* 6. Alexand. *in d. l. quod jussit, fallen.* 3. *num.* 16. Jas. *sub num.* 36. Felin. *in c. qualiter, & quando, nu.* 24. *de accusa.* Lancel. Robertus *de atten.* 2. *part. c.* 12. *limi.* 1. *numero* 20. Lancel. Conradus *de prætore.* §. 2. *de offic. prætor. in causa civili, in c. de sententia. lim.* 6. Sigismundus Scaccia *de appell. quæst.* 18. *à num.* 42. *cum sequentibus*, qui cum Geminiano, & aliis intelligit, sive ante traditionem Apostolorum delatoriorum, sive post, Benintend. *decis.* 1. *circa fin. vers. si verò sumus Romæ, vers.* 502. *per totum.* Cardinal. Tuschus *pract. conclusion. tomo* 7. *litera S. conclusione* 115. *num.* 28. *&* 29. *&* 38 *ibi in versicul. subextende secundò*, hoc ampliat etiam post tempus dandorum Apostolorum, quorum eorum negatio aut non datio vim habet delationis, dicit ipse Scaccia.

39 Judex tamen postquam detulit appellationi ab interlocutoria, poterit de consensu partium revocare gravamen, Cardin. Alexand. *d. num.* 40. qui de communi testatur, Decius, & Franchus *ubi proximè*, & Lancelotus *d. lim.* 1. *sub n.* 74. & Scaccia post alios *num.* 44. ubi etiam ampliat tam ad ordinarios, quam ad delegatos, quod fallit, quando res est integra, quia tunc potest illam judex revocare, Philippus Francus *in d. c. cum cessante num.* 15. *lim.* 5. *ampliùs per prædicta, lim. de appel.* Scaccia *ubi proximè*, *num.* 46. Lancelotus *de limi.* 1. *num.* 74. per Franc. & Jacob. Henri-

40 cum *in cons.* 34. *utrùm judex*, *libro* 3. *per totum*, ubi eleganter hanc opinionem tuetur, quòd judex à quo postquam detulit, potest re integra, vel de consensu partium procedere, præsertim *num.* 17. Alexand. *in consil.* 133. *circa executionem*, *in fin. lib.* 6. Cardinal. Tuschus *pract. concl. tom.* 7. *litera S*, *conclusio.* 125. *num.* 48.

41 Quibus autem casibus diximus, judicem post delationem appellationis ab interlocutoria, non posse retinere eandem, fallit, quando deferre non debuit, & minùs legitimè, & ab hujusmodi delatione fuerit appellatum, & quia tunc potest, & delationem, & gravamen reponere, & in causa procedere, quod & nos latissimè examinavimus *infrà, p.* 3. *cap. de appellatione à delatione injusta* 18. *& per totum capitulum*, ad quod te remitto, & faciunt, ea quæ hactenus diximus *à versiculo pariter etiam usque nunc.*

42 Insuper quando postquam judex ad quem inhibuerit judicem à quo, minimè poterit suam interlocutoriam revocare Hostiens. Joan. Andr. & Imola. Federicum de Senis *consil.* 237. *incipit. si à sententia*, *in d. cap. cùm cessante*, & Cardin. Alexand. *sub n.* 40. *fallentia* 10. *de appell.* Felinus *in d. cap. qualiter & quando el primer. fallen.* 4. *sub num.* 14. *de accusat.* Lancelotus *de atten.* 2. *part. cap.* 12. *limi.* 1. *num.* 11. Lancelotus Conradus *de prætore*, §. *de officio præto. in causa civili, in cap. de sententia*, *lim.* 6. *n.* 16. qui alios allegat, Lanfrancus *decisio.* 459. *incipit. appellatione*, licèt contrarium tenuerint, licèt sub dubio Abb. *in d. cap. cùm cessante*, *num.* 16. & tenet respondendo contrariis Philippus Francus *n.* 16. ubi dicit posse revocare non solùm post inhibitionem sed post citationem, Decius *sub n.* 53. & licet utramque opinionem videatur approbare Scaccia *de appella. q.* 17. *n.* 59. priori tamen videtur inclinari.

Illam tamen dupliciter limita, ut non procedat, 43 quando inhibitio minùs legitima est, quia tunc (ea non obstante) revocare poterit interlocutoriam, ut post Marantam tenet Lancel. Robertus *ubi proximè*, *n.* 22. Scaccia, *ubi modò*, *vers. subrestringe.*

Secundò limitatur, quando interlocutoria esset vali- 44 da, secùs autem si esset nulla, quia tunc judex eam poterit revocare, non obstante inhibitione, Philippus Francus *in d. c. cùm cessante, num.* 17. *versiculo ampliùs intellige*, Capicius *decis.* 1. *in causa*, *num.* 30. Lancelotus *d. lim. num.* 22. Scaccia *d. q.* 17. *num.* 69. *versiculo subrestringe.* 2. & faciunt quæ Felin. *in cap. qualiter, & quando el primero fallen.* 5. *num* 15. *lim.* 3. *de accus.* Jas. *in l. quod jussit, sub n.* 32. *versiculo limita, & intellige, ff. de re jud.* Lancelotus *ubi proximè, num.* 27. & nos *inferius.*

Ulteriùs supradictis adde, quod tum non poterit judex 45 revocare interlocutoriam, postquam fuerit executioni mandata Bart. *in l. quod jussit, num.* 16. *versiculo quæro an invitis*, Alexand. *d. num.* 24. *lim.* 9. Socinus *num.* 30. *&* *num.* 55. Jas. *sub n.* 32. Ripa *sub n.* 29. *ff. de re jud.* Philippus Francus *in dicto cap. cùm cessante, limi.* 9. *num.* 24. ubi reddit exemplum, ubi contra mandatum procuratoris apponit adversarius, & judex legitimum procuratorem pronuntiat, cum quo uti tali, contestata est lis, quod est declarationis executio, tunc judex ampliùs declarationem revocare nequit, & 46 in specie Socin. *suprà*, *num.* 56. & Francus *ubi proximè*, *num.* 20. Exemplificat insuper, in judice interloquente dandum esse fidejussorem, quo datò ampliùs non revocat, nisi de partium consensu, Cardin. Alexand, 47 *in d. cum cessante. sub n.* 40. *fall.* 12. Decius *n.* 60. Romanus *cons.* 226. *ultra prædicta, in prin.* Felin. *in rubrica, sub n.* 15. *vers. non obstat gl. de sententia, & re jud. & in d. c. qualiter, & quando, de accus. fall.* 5. *num.* 15. Jas. *in l. servi electione* 5. *n.* 13. *ff. de legat* 1. Scaccia *in tract. de appell. quæst.* 17. *n.* 58. *& sequentibus*, Lancelotus *de attent. 2. p. c.* 12. *lim.* 1. *num.* 23. Brededo *in tract. de appell part.* 2. *tit.* 3. *colum.* 58. 59. Menochius *in tractatu de retinenda possessione ult. quæst.* 21. *num.* 56. *&* 57. commu- 48 nem opinionem testatur Cardin. Alexand. & Ripacitatis plurimos alios allegat Card. Tuschus *pract. concluf. tom.* 7. *litera S. concluf.* 115. *n.* 45. quæ ampliatur sive fit executioni mandata à judice, sive à parte, Cardinal. Alex. Scaccia, Francus, & Lancelotus *ubi proximè*, vel etiamsi talis sit, quæ absque facto hominis secum traheret executionem, quia eam judex revocare non potest, Cardi. Alexand. *in d. cap. cum cessante: num.* 40. *fail.* 13. Alex. *in d. l. quod jussit, n.* 24. *fall.* 9 Jas. *num.* 32. Scaccia *ubi proximè*, *num.* 62. *cum sequentibus*, 49 ubi reddit exempla, & est gl. *in l.* 1. §. *ultim. in verbo vel adde*, & ibi Rainerius quam dicit singularem exclamatam à Bar. & Bald. *ubi. ff. de prætor. stipulat.* Raine. & Imola *in l. penult. eodem titul.* Roman. qui & eam dicit singularem *consil.* 226. *ultra pridie allegata*, *in princ.* Panorm. *in d. c. cum cessante colum. ultima per glossam, ibi*, Philippus *col.* 8. Paul. Castrens. *in d. l. quod jussit*, Jas. *in l. cum procurator*, § *si Dominus*, *column.* & iterum *in ff. si opus*, *colum.* 1. *de operis novi nunt.* Felin. *in cap. si clerici*, §. *de adulteriis*, *colum.* 2. *versiculo fallit* 1. *de judiciis*, Francus Aretinus *in l. si quis ex pluribus, ff. de verborum obligat.* Tiraquel. *in repetitione l. si unquam, verbo revertatur, num.* 309. conducunt quæ ipse ibi, *à n.* 307.

Quæ tamen propositio limitatur, quia potest de par- 50 tium consensu revocari, etiamsi sit executioni mandata ex eis, quos latè Scaccia *ubi proximè*, *num.* 66. Lance- lot. *de attentat. d. limi. prima*, *n.* 24. *&* 25. & tenent 51 plures ex allegatis *superius*; fallit etiam nisi revocare- tur cum causæ cognitione, quia tunc possit pariter revocari,

revocari, ſecundùm B. Socin. Jaſ. Felin. Cardin. Alexand. Decium, Bero. Scacciam *in locis allegatis*, &
52 Lancelot. *n.* 25. ut aliter ſit quando revocaverit prædictam ſententiam executioni mandatam abſque cauſæ cognitione, quia tunc à tali revocatione permittitur appellatio, ut ex Innocentio refert, & ſequitur Philip. Francus *ubi ſuprà*, *limitation.* 9. *ſub num.* 10. & 22. Scacciâ *ubi proximè*, *num.* 68.

53 Et limitatur ultimò, ut non procedat, quando ipſa interlocutoria executioni mandata nulla eſſet, & invalida, ut putà, ſi fuiſſet lata ſine cauſæ cognitione & ſine citatione, aut alium juris defectum pateretur, quia tunc ipſam poterit judex revocare, quantumvis ſit executioni tradita, ita Felin. *in d. cap. qualiter, & quando el primero. fallen.* §. *nu.* 15. *limit.* 3. *de accuſa* Jaſ. *in d. l. quod juſſit*, *ſub n.* 32. *verſiculo limita, & intellige.* Scaccia *de appellat. d. quæſt.* 17.
54 *ſub num.* 68. *fol.* 48. Auguſtin. Beroi. *conſilio* 16. *in cauſa*, *num* 35. *lib.* 3. prout etiam poterit judex revocare hujuſmodi interlocutoriam, latam officio judicis mercenario propoſitæ actioni deſerviente, non tamen, quando officio judicis nobili putà ſuper decretis interponendis, ut per Francum, & alios dicit Scaccia *de appella. quæſt.* 19. *rem.* 1. *concluſ.* 6. *numero* 33. *folio* 560.

55 Et circa alias limitationes, & ſublimitationes, ampliationes, & exemplificationes hujus materiæ vide Doctores omnes, præcipuè Soci. Jaſ. & Rebuf. *in l. quod juſſit*, *de re jud.* ampliſſimè etiam Philipp. Franc Cardin. Alex. & communiter omnes Doctores *in d. c. cum ceſſante appel.* Felin. *in c. qualiter, & quando el primero*, *in ordine* 17. *de accuſat.* Scacciam *de appellat. quæſt.* 19. *rem.* 1. *conc.* 6. *à num.* 13. *& cum ſequentibus*, *fol.* 559. & iterum *c.* 17. *à n.* 30. *cum pluribus ſequentibus fol.* 477. (quem poſt hæc ſcripta vidi) Lancel. *de atten.* 2. *part. cap.* 12. *limit. à n.* 12. & Card. Tuſchum *pract. concl. tom.* 7. *litera S. concluſione* 115. *per totam.* interdum tamen hæc
56 ſufficiunt, frequentiora, pro exemplis ſucundæ concluſionis ut iis caſibus, in quibus judex non poteſt revocare, nec ſibi permittitur, minimè ei eſt repoſitio ipſofum pro conditione in decretis Regiis apponenda, in aliis verò ſic, juxta priorem concluſionem.

57 Tertia autem concluſio *ſuperius* appoſita, nempe, ut hujuſmodi decretum conditionale, non poſſit expediri, niſi in caſibus, in quibus appellatio ab interlocutoria legitima reperitur, & violentia detegitur, omnimodo neceſſaria eſt, & præ oculis habenda, nam ubi appellatio, pro cujus delatione confugit oppreſſus ad Regem, minùs legitima reperitur, & extra caſus à jure permiſſos, ſecundùm ea quæ nos latè *alibi* ſcripſimus, ſuo loco; Regium tribunal nullatenus ſe ampliùs in
58 cauſa intromittere poteſt, ſed ſtatim eſt remittenda ad judicem Eccleſiaſticum l. 36. ibi: *Y ſi por el tal proceſſo pareciere la dicha apelacion no ſer juſta, remitan luego el tal proceſſo al juez Eccleſiaſtico*, &c. *tit.* 5. *l.* 2. *novæ recopilat.* quoniam in ſola violentia, quæ oritur ex denegata delatione legitimæ appellationis fundata eſt Principis poteſtas, & hoc ſalutiferum remedium, ſecundùm *d. l.* 36. *à princ.* & quæ nos latè ad *cap. primum*, *& ſecundùm hujus primæ partis.*

At quando appellatio juſta eſt, & legitimè interpoſita, cum tribunal Regium poſſit præcipiendo judici, ut deferat, & reponat, auferetur illi juriſdictio, ut pars oppreſſa poſſit juſtitiam ſuam conſequi, coram ſuperiore, juxta d. l. 36. ibi: *Alçando la fuerça provean, que el tal juez la otorgue, porque las partes puedan ſeguir ſu juſticia, ante quien, y como devan*, &c. melius ſibi licebit, decretum hoc conditionale expedire, quò commo-
59 dius, conſulitur laboribus, & expenſis litigantis, ne pro quolibet gravamine, cogatur conſequi executoriales, abſens à ſuo domicilio, & domo, tot incommoditatibus
60 oppreſſus: quare in maxima æquitate fundatum apparet hujuſmodi conditionale decretum, cum in facultate & electione judicis Eccleſiaſtici relinquatur, velit, necne, uti juriſdictione, & procedere in cauſa, quod non potuiſſet, ſi decretum Regium purè ſcilicet, defe-
rat, & reponat, *&c.* expediretur, cum per delationem amittat omnino juriſdictionem, ac ideo tribunali Regio, 61
cui licet quod eſt plus, licet utique quod eſt minus, *l. in actionibus*, §. 1. ubi Alexand. *ff. de in litem juran. cap. cui licet*, *de regulis jur. in* 6. ubi Dinus *l. non debet*, ubi Decius *ff. eodem tit.* & majori ineſt quod eſt minus. *c. cum in cunctis*, ubi gloſſ. Joannes Andr. Abb. Imola, & alii *de electione*, *c. quemadmodum*, *de jure juran.* Ever. *loco* 65. *in princ.* ubi alios, & per hanc rationem dicunt Doctores quòd cui permittitur reponere ſententiam interlocutoriam, multò fortius licebit illam declarare, & interpretari, quod eſt minus, ut cum B. 62
Ang. Imola, & Caſtrenſ. *in l. ab executore*, *ff. eo*, latè proſequitur Petrus Surdus *conſil.* 288. *tom.* 2. *à n.* 9. *& ſuprà*, *fol.* 633.

Fundatur etiam in maxima urbanitate, orta ex juris 63
principiis, dum judicis Eccleſiaſtici liberæ electioni committat, velit (juriſdictionem reaſſumendo) procedere ulterius: imò & ipſi judici nimis honorificum judicari debet, cum minus verecundum ſit corrigere ſe ipſum, quàm ab alio corrigi, *authentica de nuptiis*, *circa princ. c. qualiter*, *& quando*, *de accuſa el* 1. *ubi gloſ.* ſapientis enim eſt mutare propoſitum in melius, text. eſt *in c. cum ceſſante de appellat.* hinc dicitur quis uti ſano conſilio revocando quod malè fecit, nec poteſt notari de levitate, imò potius commendandus de ſapientia, *cap. magna* 2. 2. *quæſt.* 4. *dict. c. qualiter*, *& quando*, *& d. c. cum ceſſante*, ubi Philipp. Franc. *nota.* 3. *ſub n.* 3. Decius, 5. *num.* 21. *&* 19. *&* 22. Petrus Surdus *conſ.* 88. *ſud num.* 12. *tomo* 2. *fol.* 633. & melius *in conſ.* 167. *num.* 9. *eodem tomo* 2.

Hoc inſuper conditionale decretum imitator eſt juris, 64
quia non aſtringit judicem ad præcisè reponendum, cum jure fieri nequit, juxta text. *in l. quod juſſit*, ibi *poteſt*, &c. *& d. cap. cum ceſſante de appella. & cap. ſi à judice*, *eodem tit. in* 6. & non quidquid judicis poteſtati relinquitur, id ſubjicitur juris neceſſitati, *l. non quidquid*, *ff. de judiciis*, & quod judex, qui interlocutoriam tulit, 65
quam poteſt, ſi vult, revocare, ad id facere non poſſit cogi, ut ex B. *in l. quid juſſit*, *n.* 13. tenet Grat. *in diſcepta. foren. tom.* 1. *cap.* 149. *n.* 3. & iterum *c.* 155. *n.* 23. Petrus Surdus *conſi.* 288 *n.* 17. *lib.* 2. cum declaratione, de qua ibi, per eum, duplex tantum illi juris oſtenditur via, ut quamlibet eligat, utrique tamen jus aſſiſtit.

Unum tamen neceſſarium, & utile in hæc materia omittendum non eſt, nempe, quòd judex Apoſtolicus, ſeu executor gratiæ, qui non citatis præcisè. & de jure citandis, & ſic, nec diffinitivè pronuntiavit, nec legitima cauſæ cognitione, ſecundum ea, quæ latè per Flores de Mena *pract. qu. q.* 14. *n.* 35. 42. 44. *&* 59. *& qu.* 12. *à num.* 9. *&* 12. Doctores *in cap. fin. de præſumptionib.* latiſſimè infinitos refert, & explipat Nicolaus Garc. *de beneficiis*, 6. *cap.* 2. *à nu.* 110. gratiam exequitur, à cujus proceſſu appellat poſtmodum legitimus contradictor, & pro delatione confugiens ad Senatum obtinet, prout ibi frequentius eſt, decretum conditionale, nempe: *Que reponendo lo hecho y oiendo de nuevo no haze fuerça*, alias etiam 66
faciat, deferat, & reponat, quia judex executor data poſſeſſione abſque citatione citandi, & abſque cauſæ cognitione, ſi ipſum audiat, & citet de novo, prius debet poſſeſſionem, & acta, quæ nulla ſunt, & attentata reponere ut per Cardinalem *conſ.* 75. & aliàs Rota deciſionem declaravit ipſa Rota in una Majoricenſi Parochia de Campanato 23. Januarii 1591. 67
quam ad literam refert Nicolaus Garc. *de benefic.* 6. *part. cap.* 2. *num.* 125. Roma. *conſ.* 320. *incipit hæc iſtorum*, *verſiculo quo igitur*, *& col. fin.* Cardin. Tuſchus. *pract. concluſion. tomo* 3. *littera F. concluſione* 11. *n.* 22. & latè quæ diximus *ſuprà*, *p.* 1. *cap.* 3. *de judice carente juriſdictione ad reponendum.*

Pro quo etiam facit, quoniam judex interlocutoriam à ſe latam, ſive merè interlocutoriam, ſive vim
68 diffinitivè habentem, ſex aliis caſibus, quibus hactenus diximus; in prima & ſecunda concluſione, non poſſe reponere, non procedit, quando ipſa interlocutoria nulla eſt, & quia tunc licitè poteſt revocare, ita Felin. *in d. c. p. qualiter, & quando, el* 1. *de accuſa. fall.* 5. *n.* 15. *limit.* 1. Jaſ. *in l. quod juſſit, ſub nu.* 32. *verſiculo limita, & intellige de re judi.* Philippus Francus *in cap. cum ceſſante, n.* 17. *verſiculo ampliùs intellige, de appella.* Lancelotus Rober. *de attent.* 1. *part. cap.* 12. *limit.* 1. *ſub n.* 27. *&* n. 22. Sigiſmundus Scaccia *in tract. de appell. quæſt.* 17. *n.* 72. *&* 68. *verſiculus, tertius caſus eſt. fol.* 484. *& ſequentibus.*

69 Et rurſus, quoniam de nullitate interlocutoriæ, tam delegatus, quam ordinarius cognoſcit, imò nullus alius judex, ne continentia cauſæ dividatur, & judicandum eſt ex eiſdem actis, ubi dicitur; etiam ſi habeat vim diffinitivæ, ita Philipp. Franc. *in cap. dilecto* 63. *ſub num.* 67. & loquendo de utroque juduci Cardinal. Alexand. *ibi num.* 58. 59. Vantius *in tractatu de nullitate ſententiarum, rubrica coram quo poſſit, n.* 2. *&* 3. *fol.* 374. dicens, quòd in omnibus, præterquam in diffinitivis, poteſt, & debet, tam ordinarius quàm delegatus, iterum reponere, quod minus ritè fecerat: ſequitur Scaccia *de appel-*
70 *lat. quæſt.* 19. *remedio* 1. *concluſione* 6. *à num.* 11. *& ſuprà, à n.* 2. ubi copiosè de hoc articulo: imò, & adhuc ſententiam diffinitivam, quæ non tranſit in rem judicatam, poteſt judex revocare, juxta textum *in l.* 4. §. *condemnatum, de re judi. cap. lator. de re jud.* Philipp. Francus. *in d. cap. cùm ceſſante, de appellation. columna* 3. *verſiculo* 2. *limit.* niſi eſſet talis ſententia, quæ non tranſiſſet in rem judicatam.

71 Hoc autem conditionale decretum illud patitur dubium, quoniam appellatio ſequitur exequutionem, & acta ad ea tantùm dicuntur attentata, quæ fiunt poſt appellationem, aut intra tempus ad appellandum juxta textum *in cap. ſolum, de appellat. lib.* 6. & ſic non veniunt reponenda; quam difficultatem facillimè evitare poteris, ſi conſideres, quòd poſſeſſio, & acta ab hujuſmodi executore, ſequuntur appellationem, ſeu ſaltim geſta ſint intra tempus ad appellandum; notum eſt enim, ut tempus ad appellandum non currat gravato à die, quo ſulminatur, ſed à die imitationis, ſeu notitiæ, & ſententiæ, quæ nunquam præſumitur niſi probetur, at contradictor legitimus quando comparet, de jure ſuo allegans petit repoſitionem ob defectum citationis, & inſuper appellat ea de cauſa, à toto proceſſu, &
72 juſtè facit, quæ hujuſmodi appellatio capit illum primum actum, quod fieri ſolet poſt citationem, qui quidem cum ob defectum citationi nullus eſt, & ab eo legitima appellatio, ac ideo cum gravatus nunquam fuit citatus, ſemper reperitur, intra tempus ad appellandum, poſtquam venerit ad ſuam notitiam gravamen, quare omnia deinceps per judicem geſta
73 juſtiſſimè dicuntur nulla, & attentata, facta intra tempus ad appellandum, ideo, ut talia, cuncta debet revocare, & reponere negotium in illo ſtatu, quo gravatus debebat audiri, & citari, juxta Doctores, & doctrinas hactenus applicatas.

74 Quibus ſic ſuppoſitis, facilius invenimus reſolutionem principalis partis hujus capituli, quo eſt quæſitum, an poſtquam imitatum eſt conditionale hoc decretum judici Eccleſiaſtico, poſſit poſtmodum inhiberi, vigore appellationis ab interlocutoria, pro cujus delatione oppreſſus confugit ad Senatum; in quo partem negativam, nempe quòd minimè poſſit inhiberi abſolutè, probari breviter quoniam juriſdictio eſt anima inhibitionis; ita ut abſque ea inhibitio nulla ſit, & minus canonicè expedita. Socinus *conſilio* 109. *lib.* 3.
75 ubi alios allegat: latè Auguſt. Biſo. *conſ.* 117. *ex ultima, n.* 2. *lib.* 3. latius Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 10. *à n.* 22. *cum ſequentibus*, ſed appellatio, cujus 76
vigore ſuperior habet juriſdictionem in cauſa, cenſetur tacitè renuntiata per comparitionem appellantis, coram judice à quo, eſt textus *in cap. gratum, de officio delegati*, textus *in cap. ſollicitudinem, de appell.* Philipp. Franc. *in cap. cum teneamur* 17. *ſub n.* 4. *& in cap. ſollicitudinem, qu.* 6. *n.* 10. *appell.* Rebuffus *in tractatu de appellat. art.* 15. *gloſſa* 1. *n.* 7. *verſiculo tacitè tomo* 3. *f.* 517. Marantà *in ſpeculo, part.* 6. *actu* 2. *princ. in verbo & quandoque appellatur. limit.* 29. *nu.* 342. *verſic.* 2. *modo, & num.* 424. *caſu* 10. Antonius Gabriel *in concl. lib.* 3. *titulo de appellat. concluſ.* 2. *num.* 1. Caputaq. *deciſ.* 29. *appellationi, nu.* 1. 1. Lancelotus Robert. *tractatu de attent.* 2. *part. cap.* 12. *in præfatione, n.* 15. *& ſequentibus, & ampli.* 2. *princ. nu.* 4. *&* 5. Ruginellus *tractatu de appell.* §. 9. *gloſſ. cap.* 17. *num.* 41. Cæſar. Bar. *in deciſ. Bono. deciſ.* 154. *alia, num.* 2. Montal. Neapol. *tractatu de exception. articulo* 24. *contra appellationes, num.* 10. *tomo* 3. 77
part. 1. *ſolio* 120. quod procedit etiamſi judex nihil fecerit, cum ſufficiat ſola comparitio appellantis coram eo, ut cenſeatur appellationi renuntiare, ut ex Felin. *in cap. cum ſit Romana, ſub num.* 10. *verſiculo* 3. *conſidera. de appellation.* Antonius Gabriel *d. concluſ.* 2. *ampliat.* 2. *num.* 3. *ſolio* 264. ergo inhibitio non debet effectum operari (appellatione pendente) quia cum principale non ſubſiſtit, nec ea quæ ſequuntur locum habent.

Deinde comprobatur hæc pars, quoniam per inti- 78
mationem decreti conditionalis, & ejus virtute repoſitionem, in tantum defecit appellatio, juxta textum *in cap. cum ceſſante, de appellation. & cap. ſi à judice, eodem titulo, lib.* 6. Tiraquel. *in tractatu, cauſa ceſſante, num.* 41. ut omnia acta per judicem ad quam vigore ipſius appellationis, nulla: & irrita remaneant, poſt alios Nicolaus Boer. *deciſ.* 256. latè Lancel. *de attent.* 2. *cap.* 12. *lim.* 1. *nu.* 15. *& ſequentibus*, & non poſt alios diximus *ſuprà, hoc cap.*

Harum difficultatum occaſione diſtinctè procedendum eſt, capienda eſt prior earum pars, ſcilicet quando appellans comparuit, & intimavit decretum Se- 79
natus, ipſe tamen judex nihil geſſit, & tunc dico regulariter verius eſſe, ut inhibitio (ſi aliàs legitima ſit) operetur effectum ſuum, quoniam oppreſſus appellans comparet coram judice à quo, ut gravamen reponat, qua comparitione non inducitur tacita renun- 80
tiatio, quoniam non agit actum contrarium ſuæ appellationi, cum tam ipſa, quam comparitio tendant ad unum, eundem finem, intentionem, ſcilicet ad reponendum gravamen appellationi, *N. in fin. de renuntiatione, in novis*, Philipp. Franc. *in cap. ſollicitudinem* 54. *ſub numero* 13. *limit.* 4. *de appellat.* Felin. *in cap. gratum* 10. *ſub nu.* 8. *verſiculo* 2. *limita, de officio, & poteſtate judicis delegati*, Aufrerius *ad Capell. Tholoſ. deciſ.* 194. *an pars gravata, ſub numero* 4. *ſall.* 6. *&* 7. Anton. Gabriel. *communium concl. tit. de appella. lib.* 2. *concl.* 2. *limit.* 3. *num.* 14. ubi alios allegat, & hanc eſſe communem opinionem ſequitur, & teſtatur, Socin. *conſil.* 21. *abundè, & diffusè ſub num.* 3. *libro* 4. & Decius *in cap. ſollicitudinem* 54. *notabili* 6. *ſub* 81
numero 13. *de appellat.* Scaccia *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 2. *à num.* 21. *fol.* 293. imò iſte actus comparitionis pro revocatione gravaminis tendit in augmentum deſiderii appellantis, ſecundum Felinum *ubi proximè*. Hanc etiam opinionem tenuit Rota, ut ſcribit Achilles de Graff. *deciſ.* 21. *aliàs* 247. *appellat n.* 1. *de appell.* qui *n.* 2. *& ſequentibus*, reddit rationem *fol.* 113. Lancelot. Robert. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *de attent. appella. penult. amp. prin.* 2. *n.* 11. & in hoc caſu limitatur doctrina, quæ de renuntiatione appellationis ob comparitionem loquitur, de qua *ſuprà* 82
in primo fundamento contrariæ partis, maximè cum hujuſmodi revocatio, cum fiat virtute decreti Senatus Regii, nullam requirit cognitionem cauſæ, nec ulterius

&

& citationem, ſed de facto tantùm, ut quotidie videmus, & practicamus, cui conducunt, quæ adduxit poſt Anton. Gabriel. Achillem de Graſ. Aufrerium, Felin. Rot. & alios Scaccia *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 2. *n.* 22. & 23. *fol.* 293.

83 Et ulteriùs quoniam dum comparitio appellantis gravati (etiam in caſibus, in quibus videtur aliàs renuntiari appellationi, per comparitionem) non fuerit recepta, non cenſetur appellationi ſuæ renuntiaſſe; ita limitatur text. *in d. cap. ſollicitudinem, de appellat. & cap. gratum, de officio delegati.* ut teſtatur Anto. de But. *in d. cap. gratum, notab.* 4. *in fin.* optima gloſſ. *in cap. cùm veniſſent, in verbo obtinuit, de eo qui mitt. in poſſ. cauſa rei ſerv.* Romanus *conſ.* 792. Abb. *in d. cap. cùm veniſſent, num.* 8. Felin. *in d. cap. gratum* 4. *limit.* & ibi Decius *in* 3. *limit.* Philipp. Franc. *in cap. ſollicitudinem, de appellat.* Felin. *in cap. capitulum verſiculo confirmatur iſta ſexta, de reſcript.* idem Felin. *in cap. cùm veniſſent, in verſic in gloſſ.* 2. *in princ. de teſti.* Additio. *ad deciſionem Tholoſ.* 193. *in* 14. *fallen.* Socinus *in Regula* 25. *in* 1. *fallen.* Bald. *in d. cap. veniſſent, num.* 7. & 8. *de eo qui mitti.* Joannes Cro. *in cap.* 1. *nota* 2. *de conſtitut. lib.* 6. Millis *in Repert. verbo appellationi renuntiaſſe*, Barba. *in Apoſtilla ad Bal. in l. ad ſolutionem, C. de re judi.* optimè Anton. Gabriel. *communium concl. lib.* 2. *tit. de appellat. concluſ.* 2. *num.* 19. qui quidem per totam illam concluſionem adducit mul-

84 tas alias ampliationes, & limitationes ad Regulam generalem, quando per comparitionem cenſeatur appellationi renuntiari, vel non, & etiam per Scacciam *in tractatu de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 2. *à num.* 12. *cum pluribus ſequentibus*, ad quos, & ad *ſuperiùs* citatos Doctores poteris recurrere, quæ pro nunc non

85 tracto, quoniam ultra prædicta propoſitæ difficultati non conveniunt, ita conclude, quòd per comparitionem appellantis, & intimantis decretum Senatus judici Eccleſiaſtico, & petentis repoſitionem gravaminis, non cenſetur appellationi interpoſitæ renuntiare, & ex ſupradictis, & per conſequens inhibitio ejus virtute emanata, legitimata ex hoc capite dicenda eſt, maximè interim dum recipitur comparatio, & petitio.

86 Hæc autem reſolutio quæ loquitur in appellante, multò fortiùs procedit in appellato, in cujus favorem interlocutoria appellata lata fuit, comparens coram judice à quo, intimans eidem decretum conditionale Senatus, quoniam in eo ceſſant omnia inconvenientia, & pericula ſupradicta, quæ tantùm attenduntur, & conſiderantur in appellante, *ex d. cap. gratum de officio delegati, & dict. cap. ſolutionem, de appellation.* & Doctores allegati.

87 Quid autem quando judex vitute decreti ſibi intimati repoſuit gravamen, diſcutiamus; in quo illud regulariter affirmandum eſſe cenſeo, ut tunc inhibitio virtute appellationis reddatur nulla, & evacuata ex rationibus, & doctrinis in ſecundo fundamento, contrariæ partis adductis, quoniam gravamen eſt cauſa appellationis, quo per revocationem ceſſante, ceſſat appellationis effectus, textus *in d. c. cùm ceſſante, de appellat. cap. ſi à judice, de appel. libro* 6. Philipp. Franc. Abb. & cæteri communiter *in d. cap. cùm ceſſante*, Tiraquell. *in tractatu cauſa ceſſante, num.* 41. Doctorum caterva adducta ad primam concluſionem

88 hujus capitis, & etiam ad ſecundam, ita ut de cætero liberè poſſit judex à quo in cauſa procedere, ut latè *ibi* diximus, adeo ut omnia geſta per judicem interim impetratum vigore appellationis prædictæ reddantur nulla, repoſitione gravaminis ſubſecuta, ut poſt alios Nicolaus Boerius *deciſ.* 256. *poſt princ.* Lancelot. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 1. *à numero* 5 *cum ſequentibus*, Scaccia *de appellat. quæſtione* 17. *numero* 30. quæ doctrina procedit, tam in appellante, quàm

89 in appellato intimante decretum. Hinc tamen reſolu-

90 tionem limitandam eſſe opinor, ut procedat, quando judex à quo repoſuit virtute decreti; antequam ſibi ſi ſuperioris inhibitio intimata, ſecùs autem erit, quando inhibitio præceſſit revocationem gravaminis, quoniam cùm per inhibitionem tollatur judici à quo facultas, & potentia à jure conceſſa reponendi, interlocutoriam appellatam, & reaſſumendi juriſdictionem ſecundum Lancelotum Conradum *de prætore*, §. 2. *de officio prætor. in cauſ. civil. in cap. decentia, limit.* 6. *numero* 26. Lanfranc. *deciſ.* 459. *incipit*, *appellationem*, Lancelot. *de attent.* 2. *cap.* 12. *limit.* 1. *numero* 21. & alios, quos citavimus *ſub ſecunda concluſione*, *numero* 42. *verſ. inſuper poſtquam judex ad quem inhibuerit.*, *&c.* cum limitationibus, & declarationibus ibi poſitis, jam igitur non eſt in ſua facultate alterum ex alternativis decretis eligere, cum unum ex eis jam ſit ſublatum, & ſic è decreto etiam tollitur illa facultas & conditio, quoniam cum 91 ſit judici ablata juriſdictio, nullo modo poteſt ea uti, cum illa ſupponat, ut alterius queat judex in cauſa procedere, cui jam locus non eſt propter inhibitionem.

Alterium autem ex alternativis poſitis in decreto 92 Senatus, nempe: *Y no lo haziendo otorgue y reponga*, &c. ex ipſo decreto remanet, cui præcisè obtemperare debet, & implere judex Eccleſiaſticus, tunc quoniam cum ſupponatur appellatio legitima, ei debet deferri, ſublata maximè juſta judicis inhibitione & attentata poſt eam reponenda ad faciliorem cauſæ expeditionem, *juxta cap. cùm teneamur, de appellat.* tunc etiam quoniam perempta una re alternativè debitis, remanet obligatio in alia tenetur præcisè adimplere, textus eſt *in l. Stichum, aut Pamphilum, ff. de ſolutio.* textus *in l. non utique, ff. de* 9 *eo quod certo loco*, textus *in l. cum his, ff. de condict. indebiti, l. ſtatu liberum, ff. Stichum aut Pamphilum, ff. de legatis* 2. & idem diſponit *l.* 23. *tit.* 11. *p.* 5. latè poſt alios Anton. Gomez. *tomo* 2. *vari. c.* 11. *à n.* 40.

Unum tamen judex Eccleſiaſticus attendat attentè: ut hujuſmodi repoſitio virtute decreti Senatus facta, ſuos tollendæ appellationis effectus operetur, licèt aliàs ipſi videatur, ut illud decreverit Senatus in caſu quo aliàs judici repoſitio permiſſa non ſit, ſecundùm illa, quæ diximus *ſuprà*, in concluſione prima, & ſecunda, quibus caſus retulit, quoniam ad ſe non pertinet illud inquirere, ſed huic eſt tantum omnino parêre, maximè quoniam cùm Senatus poſt actorum inſpectio- 95 nem ita decreverit conditionaliter, nemini dubium eſſe poterit, prævidiſſe omnes difficultates, cognoviſſeque, ſicque poſſe licitè expediri. Illud obiter tamen memineris quæſo, quod in iis caſibus, in quibus appellans poteſt tacite appellationi ſuæ renuntiare, ſecundum ea, quæ latè per ampliationes, & limitationes tractant Doctores *in cap. gratum, de officio delegati,* 96 *& cap. ſollicitudinem, de appel. in l. ad ſolutionem, C. de app.* exactiſſimè per Anton. Gabriel. *communium concluſ. lib.* 1. *tit. de appellat. concluſ.* 2. *per totam*, & Scacciam *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 2. *à num.* 12. *cum ſequentibus*, iis etiam poterit ejus procurator; nam licèt, ſi procurator non poſſit expreſsè appellationi renuntiare ſcribunt Bald. *in l. fin.* §. *fin. numero* 7. *de temp. appellat.* Philippus Franc. *in cap. ex ratione* 8. *num.* 42. & Cardin. Alexand. *num.* 18. *de appellat.* idem Franc. *in cap. Nicolao* 64. *quæſt.* 7. *ſub. numero* 13. & iterum. *in cap. interpoſita* 10. §. *ille denique, queſt.* 6. *num.* 9. *de appell.* Urſil. *in adnotat. ad Afflict. deciſ.* 78. *in cauſa Firmini ſub num.* 9. Caſſiador poſt Felin. *deciſ.* 3. *ſæpè contingit,* 97 *ſub num.* 2. *de reſcript.* etiamſi ipſam appellationem, ipſe procurator interpoſuiſſet. Philipp. Franc. *loco proximè citato* & etiamſi ſit effectus dominus litis, Franc. *in d.* §. *ille denique, num.* 9. quod etiam extenditur ad Prælatos Eccleſiaſticos, qui habent medium inter procuratorem ſimplicem, & dominum, quia nec ipſi poſ-

ſunt expreſſè appellationi renuntiare, ita tenet Bald. *in lege fin. §. fin. ſub. num 7. verſic. ſed nunquid Procurator, C. de temp. appell.* quam referens ſequitur Franc. *in dict. cap. ex ratione, ſub numero 24. & in cap. interpoſita 70. §. ille denique, quæſtione 6. num. 9. de appell.* Scaccia *de appell. quæſt. 17. limit. 2. n. 89. & ſuprà*, qui *n.* 88. hoc extendit etiam ad Syn-
98 dicos, ut nec poſſint expreſsè appellationi renuntiare, quia eſt donare, ita Ruginell. *in tractatu appell. §. 9. gloſſ. 1. c. 1. num. 13. verſiculo Syndicus.*

99 Omnes igitur hujuſmodi procuratores, & adminiſtratores requirunt ſpeciale mandatum ad expreſsè renuntiandum: Mohed. *deciſ. 3. aliàs 89. contra capitulum, verſ. finem. de appell.* & par Cardin. Alex. ita tenet Scaccia *ubi proximè ſub num. 90.* ubi inter alias limitationes hanc adnectit *in verſ. quartus caſus eſt*, quòd eſt nova, & magna, & juſta cauſa, quæ ſit talis, quæ veriſimiliter dominus renuntiaret, po-
100 terit etiam expreſsè appellationi renuntiari, tenet etiam Cardin. Alexand. *in cap. ex ratione 8. ſub. n. 18. verſ. ex prædictis, de appell.* Philipp. Franc. *in dict. cap. interpoſita 70. §. ille denique, q. 6. n. 9. in fin. de appellat.*

101 Generaliter tamen tacitè poteſt procurator appellationi renuntiare, Philipp. Franc. *in d. c. ex ratione, n. 40. verſ. circa quartum impedimentum, & ſub num. 32.* Card. Alex. *ubi num. 18. verſ. ex prædictis*, idem Franc. *in cap. Nicolao. quæſt. 7. n. 13. de appell.* ut loquantur, quando apparet renuntiare non proſequendo appellationem. Urſill. *in adnotat. ad Afflict. deciſ. 78. in cauſa Firmani, num. 9. in fin.* dicens poſſe tacitè renuntiare permittendo labi tempus, Scaccia *de appell. q. 17. limit. 2. num. 71.* ubi etiam quòd poteſt renuntiare tacitè non appellando, infrà decem dies, & paſſus eſt labi terminus, quia tunc pariter præjudicat domino, ut & ipſe, 90. *verſ. tertius caſus*, Philipp. Franc. *in dict. cap. interpoſita, & ille denique, quæſt. 6. n. 9.* tenent. Speculator *in titul. de appellat. §. 1. num. 7. lib. 2. fol.* 184. Salicet *in authent. hodie, n. 1. C. de appellat.* Felin. *in cap. 1. ſub n. 6. ut lite non conteſtat.* Nicell. *tractatu de concord. gloſſ. concord. 6. fall. 18. n. 54. & ſequentibus, tom. 18. fol.* 193. Afflict. *deciſ.* 144. *fuit dubitatum, num. 1.* Lancel. *de attent. 2. parte, c. 12. lim. 50. n. 9. & ſequentibus*, Cephalus *conſil.* 185. *in cauſa n. 34.* & aliquibus objectis hanc opinionem tuetur Scaccia *de appellat. q. 12. à n.* 188.

102 His convenit quòd licèt vera contumacia procuratoris in cauſa non noceat domino, quoniam poſſit appellare à ſententia, contra eundem contumacem lata, quia dominum hoc beneficio non privat, tamen debet ipſe dominus appellare, & infrà decem dies à die lætæ ſententiæ, & non à die ſcientiæ, & notitiæ, ſe-
103 cundùm Rotam *deciſione 27. aliàs 313. nota quòd ubi procurator, verſ. fin. de appellat. in antiquis*, Franc. *in dict. cap. Nicolao, ſub num.* 19. Speculator. *ubi proximè.* Nicellus *ubi proximè, & n.* 57. Afflict. *deciſ.* 214. *n.* 2. Roland. à Valle *conſ.* 91. *n.* 8. *& ſuprà, lib.* 4. Lancelot. *de atten. d. lim.* 50. *n.* 8. *& ſuprà, lib.* 4. Lancelot. *de atten. d. lim.* 50. *n.* 8. latè & optimè proſequitur Scaccia *d. q.* 12. *à num.* 120.

Et hucuſque dictis, ſatis comprobatur, poſſe procuratorem tacitè renuntiare appellationi, ſi poſt ejus interpoſitionem comparuerit coram judice à quo, ita ut domino præjudicet, ita tenet in ſpecie Bellam. 137. *procurator*, quem ſequitur Ant. Gabriel. *communium concl. lib. 2. de appellat. conſil. 2. ampli. 3. n. 4.* Felin. *in cap. quoad conſultationem 15. ſub num. 7. de ſententia, & re jud.* Antonius Gabriel. *ubi prox. concl. 3. num. 2. à num. 19. & 18.* contra hac in ſpecie tenent Caputaq. *dec. 10. n. 1. & 2. part. 1.* Urſil. *ad Afflict. deciſ. 87. n. 9.*

CAPUT VI.

Appellationis legitimæ denegata delatio, & attentata exequutio, ſeu ad ulteriora proceſſus; præciſè, an ſimul requirantur, ut violentiam adeſſe declaretur, & quid ſi adeſt ſubſequuta exequutio dumtaxat: præcedente tamen delatione appellationis; & quid in actis negativis.

SUMMARIUM.

1 *Vim facit, & lege Julia de vi tenetur, qui provocatione pendente ſententiam exequitur.*
L. lege Julia, ff. ad l. Juliam, de vi public. *refertur, ibid.*
2 L. 4. tit. 10. p. 7. *verba adducuntur.*
3 Cap. quoties Epiſcopi 2. quæſt. 6. *verba recenſentur.*
4 *Recurſus an denegetur in denegata delatione appellationis ab actibus negativis.*
5 *Cevallos refertur aſſerens violentiam conſiſtere in denegata appellatione, & executione.*
6 *Decretum violentiæ* que otorgue y reponga, *an poſſit verificari, ubi deficit quid reponendum, num. 6. & num. 49. & ſequentibus.*
7 *Diſpoſitio eſt interpretanda ut quolibet verbum aliquid operetur, ne videatur fruſtra appoſitum.*
8 *Verbis diſpoſitionis in dubio eſt ſerviendum.*
9 *Recurſus, ut locum habeat ſolam denegatam delationem legitimæ appellationis ſufficere abſque executione, verius oſtenditur.*
10 *Vis non ſolùm conſiſtit in hominum vulneratione.*
11 *Delatio denegata non eſt violentia perfecta, ſed principium, præparatio, & animi deliberatio ad illam committendam.*
12 *Pœna appoſita à jure judici exequenti appellatione pendente ut infligatur, debet expectari exequutio, & actus conſummatio.*
L. lege Julia, ff. ad l. Jul. de vi publ. *interpretatur, ibidem, & num.* 30.
13 *Recurſus Regius non introductus ad imponendam pœnam judici Eccleſiaſtico vim inferenti.*
14 *Finis recurſus eſt dumtaxat protectio nuda, & naturalis, ne quis vi opprimatur à judice Eccleſiaſtico.*
15 *Defenſio, ut licita dicat non eſt expectandus violentia effectus; ſed ſufficit animi determinatio, & propoſitum.*
16 *Defenſio licita eſt à violentia, quando probabiliter de periculo dubitari poteſt.*
17 *Animus exequendi, & ad ulteriora procedendi appellatione non obſtante, ſatis detegitur ex denegata delatione.*
18 *Delatione denegare ubi judici permittitur, tacitè permittitur ei ſententia exequi appellatione non obſtante.*
19 *Judex inferior tacitè eſt inhibitus à jure interpoſita legitima appellatione, etiam non inferat.*
20 *Delatio denegata eſt pars integralis violentiæ, & animi deliberatio apta ad invocandum auxilium Regium.*
21 L. Regia 36 & 37. tit. 5. l. 3. recopila. *ponderantur, ut ad invocandam Regiam protectionem ſola ſufficiat appellationis denegata delatio abſque executione.*
22 *Damno à principio reſiſtere, quàm poſt illatum remedium quærere, melius eſt.*
23 *Recurſus regius, ut locum habeat, ſolus timor futuræ executionis, ubi denegatur delatio legitimæ appellationi, ſufficit.*
24 *Violentia committitur, quando legitima pendente appellatione judex exequitur, vel quando timetur exequi, quoad auxilium invocandum.*
25 L. 86. tit. 5. lib. 2. recopil. *ibi*, para que el proceda, *ponderatur.*

26 *Vim*

26 *Vim ſi non adeſſe reperiatur proceſſus inſpectione, judici remittitur.*
27 *Proviſioni Regiæ non ſatisfiet per ſolam delationem appellationis ſi ſit quid attentatum, ſecus ſi aliquid non ſit, quia tunc per ſolam delationem ſatisfit.*
28 *Cevallos varius adnotatur.*
29 *Recurſus violentiæ non ſolùm eſt inductus in favorem vi oppreſſi, ſed juriſdictionis Eccleſiaſticæ ſuperioris, ne illius authoritas vilipendatur.*
30 L. 4. titul. 10. p. 7. & l. Jul. *interpretatur.*
31 C. quoties Epiſcopi 2. q. 6. *interpretatur.*
32 *Judici exequi volenti ſuam ſententiam appellatione pendente, poteſt pars reſiſtere, urbanius tamen Princeps, cujus proprium officium eſt.*
33 *Recurſus locum habet in actis negativis, ubi non datur executio, ſed ſola ſufficit legitima appellationis denegata delatio.*
34 *Auxilium imploratum ab Eccleſiaſtico negante appellatur, & adhibetur Senatus per viam violentiæ.*
35 *Appellatio eſt legitima ab Epiſcopo viſitante exemptum.*
36 *Ab Epiſcopo excommunicante judicem laicum nolentem præſtare ſuum auxilium injuſtè petitum, denegantesque cenſurarum abſolutionem, licet appellare, & adire Senatum per viam violentiæ.*
37 *Recurſum denegare in actis negativis, ubi appellatio ſui natura utrumque habet effectum, foret abſurdum.*
38 *Attentata appellatione pendente plurima ſunt, alia extra ſententiæ executionem, ut in exemplis.*
39 *Appellatio legitima ſuſpendit effectum ſententiæ, & juriſdictionem etiam in ſententia ſecum habente executionem.*
40 *Recurſus ſi conceditur in non delatis appellationibus ab actis affirmativis, quia timetur executio, multò magis eſt concedendus in actis negativis, qui illam ſecum trahant.*
41 *Cauſa plus influit in ſeipſa, quàm in cauſato.*
42 *Cevallos vulgariter reprehenſus ab Authore explicatur.*
43 *Executionem petitam à judice denegante, appellationique deferente, & non exequente, vim non fieri in Senatu declaratur.*
44 *Delatio ubi adeſt, & deficit executio, fundamentum recurſus deficit.*
45 *Ab executione inſtrumenti, putà, injuſtè denegata, licita eſt appellatio, & quem producat effectum.*
46 *Et quo decreti genere hoc caſu utatur Senatus.*
47 *Judex Eccleſiaſticus inhibens ſæculari, ne exequatur inſtrumentum, dum cognoſcit de ejus uſura, ſi illud non eſſe uſurarium declaret, & ut ſæcularis poſſit procedere, an appellatione ſubſequuta in hac ſententia ſæcularis procedet.*
48 *In ſententia appellabili ſui natura facta condemnatione & in fine mandare relaxari executoriales; eſt attentatum pendente termino ad appellandum.*
49 *Decreti violentia verba*, qñe otorgue y reponga, *& comprehendat attentata, ſi quæ ſint, non ſunt ſine effectu quid operandi.*
Decreti verba, otorgue y reponga, *ſtant conditionaliter, ibidem.*
50 *Dècreti verba*, abſuelba los deſcomulgados, *intelliguntur, ſi adſint excommunicati.*
51 *Decreti verba*, otorgue y reponga, *veniunt in declarationem ejus, quod tacitè inerat.*
52 *Verba non dicuntur ſuperflua ſi opponantur ad majorem declarationem.*
53 *Recurſum ad invocandum ſufficit ſolus timor attentati, nec ſimul exequutionem Doctores omnes requirunt.*
54 & 55. *Delatio appellationis licèt adſit, ſi tamen judex ad ulteriora procedat, vis eſt perfecta & dabilis eſt recurſus.*
56 *Delatum ubi eſt appellationi, & longè major violentia eſt, quia duplici cauſa judicis eſt ſuſpenſa juriſdictio.* Salgado de Protect. Reg.
57 *Delatio ubi datur interveniente inſuper attentato, ſi non admitteret recurſum, duo abſurda darentur.*
58 *Recurſus ſi ob ſolam delationem negatam ob timorem attentati datur, multò magis in ipſo attentato, & executione ſubſecuta.*
59 *Cauſa plus operatur in ſe ipſa, quàm in cauſato.*
60 *Recurſus regius duo copulata jubet judici facienda, deferre & reponere, & ſic requirit concurſum copulatorum.*
61 *Querela violentiæ quemadmodum concipienda quando judex detulit tamen ante, vel poſt attentavit, & noluit reponere.*
62 *Ubi ponuntur duo remedia mirabilia.*
61 62 & 63. *Cevallos propoſitio reprobatur, cùm ipſe includat duo abſurda intolerabilia.*
64 *Deferre, vel negare delationem, an cenſeatur, ſi judex appellationi reſpondeat, auditur, quantum de jure, &c. an ſufficiat invocandum regium auxilium.*
65 *Senatus tunc decretum dat*, que por agora no haze fuerça *quando appellationi propoſitæ nihil reſpondit, nec poſtea proviſioni ordinariæ, ſed mandavit notario, ut mittat acta.*
66 *Et quid quando in hoc caſu proviſioni reſpondit appellationem eſſe minùs legitimam, &c. an id ſit attendendum, ut cognoſcatur ſuper articulo violentiæ.*

UTILISSIMA eſt ejus quæſtionis reſolutio, in ea ſiquidem nonnullos, juris peritiſſimos lapſos fuiſſe videmus: in eaque varios, licèt quid verum ſit tandem fuerint amplexi; ideòque ut penitùs dubitatio deinceps amputetur, eam accuratè examinabo ad partes.

Et pro negativa: ut ſcilicet nulla vis eſſe poſſit in ſola denegata appellationis legitimæ delatione; ſed ſimul debeat concurrere exequutio, attentatum, ſeu ad ulteriora proceſſus, fortiſſima urgent fundamenta, & in primis expendo textum ferè expreſſum *in l. lege Julia*, in hæc verba. Lege Julia ubi publica tenetur, qui cùm imperium, poteſtatemve haberet, civem Romanum adversùs procurationem necaverit, verberaverit, juſſerit ve aliquid fieri, &c. *ff. ad l. Jul. de vi public.* ecce igitur violentiam, non ſolùm conſiſtere in denegata delatione appellationis, ſed ſententiæ exequutione potiſſimum. 1

Secundò & pro eadem parte non minùs expreſſus eſt text. *in l. 4. tit. 10. p. 7.* cujus verba ſunt: *Sientenſe por agraviados algunos vegadas los homes de los juizios de los juzgadores, e piden alçada para delante el Rey, è tales juezes ha, que con gran ſoberbia, ò malicia, que ay en ellos, ò por ſer muy deſentendidos. que no les quieren dar alçada antes los deshonran, diziendoles mal, ò prendiendoles, è por eſſo deximos que qualquiera juzgador que ſobre tal razon como eſta firieſſe, ò prendieſſe, ò mataſſe, ò deshonraſſe algun home, que debe haver perende otal pena, como ſi ficieſſe fuerça con armas*, &c. ecce textum apertum, requirentem ſententiæ exequutionem, ut violentia adeſſe dicatur. 2

Tertiò facit etiam bonus textus *in c. quoties Epiſc. 2. q. 6.* ibi: Et dum prædictam Romanam Eccleſiam appellaverint, ut ab ea ſe audiri popoſcerint; nullos eos aut excommunicare, aut eorum ſedes furripere, aut res eorum auferre, aut aliquam vim eis inferre, præſumat quàm amborum cauſa Romani Pontificis authoritate terminetur, quod ſi aliter à quoquam præſumptum fuerit, nihil erit, ſed viribus carebit. Ex quibus verbis apertè colligitur: vim conſiſtere, non in denegata delatione appellationis, ſed in eo, quòd, ea pendente, in Rom. Curia exequitur: ergo aliter Regius recurſus interponi non poteſt. 3

Quartò, & pro hac parte fortiter urgeret enim ſi aliqua ratione in actis negativis denegatur recurſus ad Regem ea potiſſimum, quia in eis non datur attentatum, exequutio, necnon quid reponatur, ut poſt hæc tenet 4

Ceval. *in q.* 857. *n.* 902. *cum ſeqq.* ubi ponit caſum in denegata exequutione, petita vigore guarentigiati inſtrumenti, aut ſententiæ tranſactæ in rem judicatam, ut appellans ab hac denegatione non poſſit ad Regem recurrere, quia nulla adeſt violentia, nec quid exequendum, & per conſequens, nec quid reponendum, & ita Cevall. ibi ad hoc communiter allegatur inter omnes
5 advocatos, & augetur difficultas ex eo, quòd ipſemet Cevallus nunc *in gl.* 6. *ſub n.* 90. ſcripſit, in hæc: Et ratio eſt, quia tota lis, & poteſtas hujus cognitionis per viam violentiæ conſiſtit in non admittenda appellatione ad ſuperiorem, & exequenda appellatione remota in caſibus, quibus de jure admittenda eſt. Hæc ille; ergo altero deficiente, ſivè denegata delatione, ſive ejus exequutione penitus ceſſat recurſus ad Regem; cùm ejus deficiat fundamentum.

6 Quintò, & ultimò facit: nam aliquo prædictorum deficiente, impoſſibile eſt, ut poſſit nec Regium decretum, nec ejus proviſio verificari, concipitur enim, *que otorgue y reponga lo hecho*, &c. & ſic ubi non eſt, quid reponatur, ſuperflua forent, quod negandum eſt; quia in qualibet diſpoſitione verba non debent eſſe
7 ſine effectu aliquid operandi, imò penitùs debemus præcisè interpretari; ut quodlibet verbum aliquid operetur; ne videatur fuiſſe fruſtra poſitum, *l. ait prætor*, *la primera*, ibi Paul. Caſtr. & Alexand. & Jaſ. *ff. de jur. jur. leg. poſtliminium*, §. *ult. ff. de capt. & poſtlimin. reverſ. cap. paſtoral. & ibi not. de app.* & in ſimilibus terminis dicit Tiraq. *in repeti. leg. ſi unquam*, *verb. omnia vel partem aliquam*, *n.* 10. *Cod. de revocand. donat.* & quia in re dubia verbis diſpoſitionis eſt ſerviendum poſt alios Tiraq. *ibi*, *verbo*
8 *libertis*, *ſub n.* 4. ergo manifeſtè ſequitur; hanc partem negativam probabilem eſſe, ut utrumque tam denegata delatio, quàm exequutio, & attentatum ſit de eſſentia hujus Regii recurſus, ita ut altero deficiente, vim non fieri decernatur.

9 Quibus tamen, & aliis non obſtantibus, contrariam ſententiam, & opinionem, imò utrumque non requiri ſimul ad invocandam Regiam protectionem, ſed quod ſola ſufficiat denegata delatio, veriorem, atque receptiorem eſſe manifeſtè probabo, & primò ex verbis juriſconſ. *in leg. penult.* ibi: Cùm Matri dixerit, vim nullam fecit Cæſar dixit; Tu vim putas eſſe ſolùm, ſi homines vulnerentur, *ff. ad leg. Jul. de vi priva.*
10 eademmet etiam verba repetuntur *in l. exiat. ff. de eo*, *quod metus cauſa*, quapropter dicendum eſt, ut ea quæ dicta ſunt *in d. l. leg. Jul. & l.* 4. *part.* loco exempli apponantur, non ut aliter violentia non dicatur, & eſt textus expreſſus *in leg. fin. ff. quod metus cauſa*; ubi timenti violentiam permittitur adire poteſtatem, ut prohibeat vim pati, de quo poſt alios Moneta, *de conſervato*, *cap.* 3. *ſub n.* 2.

11 Secundò probatur ex indiſſolubili ratione, illo ſuppoſito priùs, quòd delatio denegata non eſt violentia perfecta, ſed principium, pars, præparatio, & animi deliberatio ad illam committendam, quare licèt ad impoſitionem pœnæ impoſitam à jure judici, violenter exequenti, ſit neceſſariò expectanda exequutio, ut
12 cognoſcatur qualitas, & quantitas delicti, ut pœna menſurabilis applicetur, cùm aliter in civilibus, aliter in criminalibus, & in illis etiam variè puniatur judex, ideo expectandus eſt effectus, & actus conſummatio, quia regulariter in dilectis non punitur affectus, animus, & voluntas, niſi ſequatur effectus voluntatis, & animi exequutio, prout apud omnes criminaliſtas notum eſt: ac propterea ad imponendam dictam pœnam, facta eſt mentio exequutionis actualis *in d. l. leg. Jul. & in d. l. partita*, de cujus
13 pœnæ impoſitione in hoc Regio recurſu non tractatur, nec violentiæ cognitio ad illum eſt effectum introducta, quia id voluntario, & arbitrio judicis Eccleſiaſtici ſuperioris liberè relinquitur, qui de juſtitia cauſæ principalis, gravaminis ſententiæ, & appellationis cognituras eſt.

At finis eius cognitionis extrajudicialis longè alius eſt, & diverſus quia dumtaxat tendit ad nudam pro- 14
tectionem vi oppreſſi, quæ conſiſtit in defenſione naturali, ne aliquis vi opprimatur à judice Eccleſiaſtico, de quo latè diximus *c.* 1. *in prælud.* 5. *& fere per totum c. à princ.* & ulteriùs *in c.* 2. *à princ.* quæ omnia ibi ſcripta huc conducunt, & applica: ergo ad defenſionem interponendam ſufficit violentiæ animi determinatio; & deliberatio, quæ ex denegata delatione apertè colligitur, ut ſtatim probabimus.

Quod quidem argumentum evidenter fulcitur, nam 15
ut defenſio licita & juſta dicatur, & à jure permittatur, non eſt expectandus violentiæ effectus, & conſummatio: ſed ſufficit dumtaxat animi determinatio, & propoſitum vim inferendi, ut ipſa violentia licitè propulſari queat: iſta eſt elegans Bartoli doctrina, per text. ibi: *in l. ſed & ſi quemcumque*, *ff. ad leg. Aquil. & in l. ſi ex plagiis*, §. *tabernarius*, *ff. eodem tit.* Bald. *in l.* 2. *ff. ad l. Cornel. de ſicar.* Flori poſt Ramer. *in l.* 1. §. *cum arietes*, *ff. ſi quadru. paup. feciſ. dicat.* quem refert, & ſequitur Cæpol. poſt Felin. & alios *conſ.* 28. & 29. & Graniat. *conſ.* 18. *ad fin. in cr.* & poſt Bal. qui pulchrè loquitur. *in l. multa. ad fin. C. de liberal. cauſ.* & alios Alex. *conſ.* 66. *& conſ.* 109. *lib.* 1. Cornel. *conſ.* 107. *col.* 2. *n.* 7. *& ſeq. & conſ.* 162. *col.* 3. *l.* 1. & latè Moderni. *in l ut vim*, & maximè Jaſ. *col.* 2. *&* 3. Dec. *conſ.* 676. *&* 670. *l.* 4. Socin. Jun. *conſ.* 117. *num.* 13. *l.* 3. Niarti. *in prac. cri.* 9. *quoniam col.* 12. *verſ. ulteriùs etiam judex*, *num.* 62. Boſſ. & alii citati, quos referens ſequitur, ubi pulchrè loquitur, Proſper. Farin. *in conſ. crim.* 55. *à n.* 15. *cum ſeq. fol.* 189. *& ſeq.* ergo cùm judex denegando appellationis delationem animum ſuum detegat, vim inferendi effectivè ſequitur ut illa ſola ſufficiat ad invocandam Regiam protectionem, & defenſionem naturalem, ut illam propulſet, & vi repellat.

Quæ quidem doctrina non ſolam procedit, quando 16
detectus eſt animus vim inferendi, ſed etiam quando probabiliter de periculo dubitari poteſt, quia tunc licita eſt pariter defenſio, ac violentiæ propulſatio, ita docet Innoc. *in c. ſi verò*, *de ſentent. excommun.* & Angel. Areti. *in* §. *jus autem gentium*, *inſtitu. de jur. natur. gen. & civil.* quem refert & ſequitur Granat. *d. conſ.* 18. *n.* 5. *& conſ.* 29. *n.* 2. Marſil. *conſ.* 425. & St. & Proſper. Farin. *d. conſil.* 35 *n.* 22. qui *nu.* 23. adducit plures, ut idem ſit quando imminet periculum.

Hæc enim animi determinatio exequendi, ſeu 17
aliter ulteriùs in cauſa procedendi, appellatione non obſtante, ſatis evidenter, & manifeſtè detegitur ex denegata delatione. Siquidem in iis cauſis in quibus judici permittitur denegare delationem, ei tacitè permittitur ad ulteriora procedere, & exequi, quia eſt conſequutivum, & effectus denegatæ delationis, quia cùm non abdicavit à ſe juriſdictionem, illam retinet, qua mediante ulteriùs in cauſa procedere quit. Vitalli. 18
in tract. claus. nihil. nover. appell. pend. in princ. in prima limit. plures citat. Lancelot. Robert. *tract. de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 25. *&* *lim.* 17. *per totum.* Scaccia *de appell. q.* 17. *lim.* 6. *membr.* 2. *ſub nu.* 15. *fol.* 334. *& lim.* 12. *nu.* 23. *verſ. ſubextende primò.* Petr. Surd. *deciſ.* 225. *n.* 14. Menoch. *de retinen. poſſ. rem.* 3. *n.* 830. Mier. *in tract. de majora.* 3. *p. q.* 24. *n.* 62. *ad fin.* Caſ. Contard. *in l. un. q.* 12. *num.* 6. *pag.* 549. *C. ſi de mom. poſſ.*

Igitur eadem quidem intentione nolit judex, à ſe 19
facto proprio abdicare juriſdictionem per delationem, facto proprio ab illam ſuam ſuperiore, in quem tacitè à jure tranſlata eſt, & judex inferior per legitimam appellationem juris miniſterio eſt inhibitus *l.* 1. *ff. nihil. novar. appel. pend.* igitur de primo ad ultimum ſequitur, quòd ex denegata delatione juſtæ appellationi, manifeſtè deducta; dicitur judicis deliberatio, & determinatio vim cum effectu inferendi, ac propterea, quod ipſa denegatio ſit violentiæ pars integralis, & principium violen- 20
tiæ ſufficiens ad auxilium, & Regiam protectionem

invo-

invocandum, non secùs ac si in rixa aliquis apponat enſi manum, aut illum requirat, seu pallium brachio involvere incipiat, necnon galerum in capite collocaverit, ejusque verticem levaret, ex iis enim præparatio ad offensam colligitur evidenter.

21 Tertiò pro hac parte expendo textum oppressum (qui prorsus omnimodam cavillationem excludit) *in l.* 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* ibi. *Por quanto, assi por derecho como por costumbre immemorial nos pertenece, algar las fuerças, que los juezes Ecclesiasticos, y otras personas hazen, en las causas que cognoscen, no otorgando las apelaciones, que dellos legitimamente son interpuestas.* (& iterum ibi: *Quexandose, que no sele otorga la apelacion,* &c.) *den nuestras cartas en la forma acostumbrada,* &c. (*para que se otorgue la apelacion.*) &c. & *in l.* 37. *& seq.* ibi; *Que à las audiencias se trahen por via de fuerça muchos processos,* &c. (*& porque no otorgan las apelaciones,* &c.) ecce jura apertè probantia nostram opinionem verissimam, ut ad invocandam protectionem Regiam, & nudam defensionem, solius justæ appellationis attendatur denegata delatio, non etiam expectetur exequutio; quæ quidem jurà providè disponunt in præbenda protectione, cùm natura defensionis sit; ut præstetur ante damnum, & vim illatam, & cùm de periculo timetur; quid enim prodest jam occiso defensio? quomodo etiam occurritur in periculo, jam incidenti, & perenti in illo? minanti enim periculo, & damno infecto

22 occurrendum & resistendum est, *juxta tot. tit. ff. de damno infecto*; quia melius siquidem est, in principio damno resistere, & occurrere, quàm post illatum remedium quærere, *l.* 1. *Cod. quando liceat sine judi. vind.* quarum legum genuina ratio legitimè deducitur ex iis, quæ hactenus diximus circa naturam defensionis naturalis.

23 Quartò, & pro harum legum Regiarum, & nostræ doctrinæ declaratione. facit mirabilis doctrina Fulvii Pacian. *in conf.* 164. *n.* 38. Sese *tractatu de inhibit. c.* 8. §. 1. *n.* 4. & ulteriùs *in dec.* 114. *n.* 4. *tom.* 2. *fol.* 52. qui quidem affirmant, quòd ad hujusmodi Regium recursum, tunc vim adesse, dicetur: quando sumus in appellatione quæ utrumque habet effectum, devolutivum, & suspensivum; etenim si timetur, quod judex à quo vult, non obstante appellatione procedere, vim infert, & potest Senatus Regius se intromittere, vim tollendo, & oppressum; protegendo, impedireque judicem, ne indebitè exequatur: ergo solus timor exequendi sufficiet, ad auxilium postulandum: ideò benè dicit ipse Sese *d.* §. 1. *sub n.* 4. utrumque casum amplectens, scilicet; quando indebitè appellatione suspensiva non obstante, processerit, vel procedere timeatur, ut in tali casu dicatur inferre vim, ad invocandam Regiam protectionem, qui quidem Doctores rectè calluerunt hujus recursus naturam & substantiam, quia ex hac denegata delatione judex minatur exequutionem, & procedere ad ulteriora tacitè proponit, quia est vera præparatio ad illam.

25 Quintò, hæc etiam pars ex aliis ipsius l. 36. verbis in fi. probatur ibi: *Y si por el dicho processo pareciere la dicha apelacion no ser justa, y legitimamente interpuesta, remitan luego el tal processo al juez Ecclesiastico,* &c. *para que el proceda,* &c.) quæ verba indicant ante exequutionem sententiæ, recursum Regium fuisse imploratum, necnon posse licitè implorari, quoniam si facta foret jam exequutio, quid procedere nihil haberet amplius, & sic non possent illa verba, in sententia diffinitiva, verificari, quia exequutione semel facta functus esset judex officio suo, quod eodem modo

26 eleganter explicuit Cæned. *in quæst. canon.* 45. *sub n.* 39. ubi dicit, quòd si ex adducto processu ad Regium Senatum fuerit compertum, appellationem esse frivolam, causa ad eundem judicem remittitur, ut exequatur sententiam: ergo requiritur, ut facta exequutione, & attentato conducatur processus ad Regium prætorium.

Pro quo sextò etiam urget intellectus quem assignavimus, *hac* l. *p. c.* 2. *ad d. l. Regiam* ,6. *in princ.* 27
in illis verbis ibi: *E si el juez Ecclesiastico no lo otorgare*, &c.) ut scilicet subintelligantur, quando non fit aliquid exequutioni traditum, quia tunc secundum d. l. sufficiet sola delatio appellationis ad tollendam violentiam, & provisioni Regiæ satisfaciendum. Secùs autem si aliquid exequutioni judex tradiderit, qui tunc per solam delationem non satisfiet ordinariæ Regiæ provisioni. Sequitur Villadiego *in sua polit. c.* 4. *n.* 39. & 42. *fol.* 78. Joan. Gutier. *lib.* 1. *canon. q. c. n.* 9. & post hæc etiam dicit Ceval. *in gloss.* 10. *sub n.* 1. & 2. ex quo qui intellectu apertissimè constat; ad invocandum auxilium, & Regiam defensionem, sufficere solam denegatam delationem appellationis, & non simul exequutionem, nec ulteriùs processum requiri, quo quidem varius ipse redditur Cevall. dum *in gloss.* 6. *sub n.* 90. (quem citavi- 28
mus pro contraria parte *suprà*, *in fundam. ad fin.*) aliud censeat.

Septimò, comprobatur amplius quoniam hæc Regia 29
protectio ea potissimùm ratione in hoc genere violentiæ fuit inducta, non solùm, ut oppresso appellanti occurratur, sed etiam ut judicis superioris authoritas conservetur, ejusque adjuvetur jurisdictio: neque ipsius honor vilipendatur prohibendo appellanti, ne ad illum recurrat, claudendo illi januam justæ defensionis, ne possit oppressus coram superiorem appellationem prosequi, impediendo cursum negotii, & jurisdictionis, à se juris ministerio abdicatæ; si ad superiorem transmittatur, illam usurpans, & occupans per delationis negationem, prout sæpè diximus *c.* 1. *& 2. & supra*, & passim probant DD. de hac materia tractantes, quos retulimus *c.* 1. *n.* 16. Sed hoc penitus verificatur in sola delatione appellationis legitimæ negata, *ut superiùs* probatum est, & ad oculum paret; ergo in sola denegata delatione consistit violentia ad hoc saltim, ut Regius haberi possit recursus.

Ex quibus clarè constat, quòd licet ad imponendam 30
pœnam condignam generi attentati, requiratur, & expectetur exequutio effectiva, & actualis attentio, quia non punitur affectus, nisi sequatur effectus (ut *superiùs* dictum est) tamen ad invocandam Regiam protectionem, animi determinatio sufficit, quia in ea non proceditur ad dictæ pœnæ impositionem, quod quidem etiam est ex mente *d. l.* 4. *p. supra citatæ pro* 2. *fundamento contrariæ partis*, quæ si attentè legatur videbimus, quòd dum in principio de denegata delatione, loquitur, nihil de executione apponit, tamen postmodum ad pœnæ applicationem præmittit sententiæ exequutionem, cui quidem, & *d. l. Julia* adductæ *suprà*, *in princ.* pro primo fundamento contrariæ partis respondendum est, ut procedant, & loquantur quoad pœnæ condignæ impositionem, ut ad hunc effectum expectanda sit quantitas, & qualitas exequutionis, cùm non sit de delictis, in quibus punitur affectus, & animi determinatio, etiamsi non sequatur effectus, non autem loquimur de defensione naturali præstanda, ad impediendam violentiam, & vim propulsandam, ad quod animi determinatio, necnon solus timor inspicitur, ut dictum est.

Hoc idem insinuat text. *in d. c. quoties Episcopi* 2. *q.* 31
6. quem adduximus pro contrariæ partis tertio fundamento, quo non agitur de impositione pœnæ vim inferenti, judici, sed de actorum annullatione, ac propterea sola præsumptio, & affectus illo text. prohibetur, & inhibetur, *ibi*, aut aliquam vim eis inferre præsumant, & iterum *ibi*, quod si aliquid à quoquam præsumptum fuerit, nihil erit, sed viribus caruit; & ita ubi non agitur de pœna corporali, obviatur initio, & præsumptioni, & animi deliberationi vim inferendi appellanti, cujus germanus est intellectus, & nostræ doctrinæ consonus.

Octavò, pro hac parte pugnat ratio, quam communi- 32

ter adducunt Doctores in juſtificationem hujus Regii recurſus, quos citavimus *ſuprà c. 1. n. 16.* quod licitum ſit parti reſiſtere, & prohibere judici volenti exequi ſuam ſententiam appellatione ſuſpenſam. Eodem modo, & urbanius poterit ipſe Princeps, cujus proprium officium eſt, vi oppreſſos liberare, prohibere, reſiſtere, & propulſare: ne procedat appellatione pendente, ſcilicet eo tempore, quo poterat oppreſſus, nempe volenti exequi, & ultrà dictos Doctores, vide poſt alios Cæned. *in q. canon.* 45. *num.* 22. *& n.* 60. *& ſuprà n.* 4. ergo intentioni, & animi deliberationi judicis à principio eſt reſiſtendum, ex ipſorum Doctorum aſſertione, ſatis clarè patet, ut hoc intelligant ante factam exequutionem, & vide quæ nos *ſuprà, c. 1. præl. 3. propè principium, verſ. quod & ex eo probatur, à n.* 85. ubi expreſsè docuimus.

33 Nonò, ampliùs noſtra reſolutio comprobatur, quoniam in actis, & ſententiis negativis nulla datur exequutio facto judicis, & tamen ob ſolam denegatam delationem emiſſæ appellationi (in caſibus, quibus legitima ſui natura reputatur) fundatur violentia, & recurſus Regius per viam violentiæ, ita in terminis poſt Covar. *pract. q. c.* 10. *n.* 1. *verſ. eadem ratione.* Avil. *in c.* 20. *præto. verb. uſurpan. n.* 21. Villalob. *in ærario com. opin. lit. J.* 165. probant pulchrè Bobaldill. *in polit. lib.* 2. *c.* 17. *ſub nu.* 129. & Azeved. *in l.* 15. *tit.* 1. *num.* 10. *&* 21. *lib.* 4. *recopil.* qui quidem affirmant, quòd ſi in caſu neceſſario judex ſæcularis imploraverit
34 auxilium à judice Eccleſiaſtico, & ipſe ut teneatur præſtare recuſet, poterit talis ſæcularis ab iſta protervia, & negato auxilio ad ſuperiorem appellare, & ſi deferre recuſet, poterit recurri ad regia prætoria ſuprema per viam violentiæ, prout è converſo etiamſi coerceatur
35 ſæcularis judex ab Eccleſiaſtico per cenſuras, petente auxilium à laico adversùs eum, qui prætendens ſe exemptum appellavit ab Epiſcopi viſitatione ex cauſa probabili, quia cùm tunc ſæcularis non teneatur auxilium ſuum impartiri; ut tradit Michaël. Axia *de exhibend. auxil. in* 8. *col.* 8. *in* 3. *caſ. ex pag.* 156. Cæned. *canon. quæſt.* 36. *n.* 14. ideo poſtquam compareat coram Ec-
36 cleſiaſtico petens revocationem cenſurarum, & ut abſolvat eum, quod ſi facere recuſet, ab hac denegata abſolutione, & cenſurarum revocatione petita, poterit appellare judex ſæcularis, eo quòd non tenetur jure, impartiri brachium ſuum petitum, uſque quo videat juſtè petitum fuiſſe, & ſi appellationi hujuſmodi non detulerit, poterit pro tollenda violentia recurrere ad Regium Senatum, qui declarabit, vim feciſſe, & deferre appellationi, ita etiam tenet Azeved. *ubi proxime, in d. l.* 15. *tit.* 1. *n.* 12. *lib.* 4. *recopil.* quem exaggerans ſequitur, & benè explicat Cæned. *in quæſt. canon.* 36. *n.* 14. videndus.

Abſurdum enim foret, dicere, quòd appellationis denegatæ delatione ab actibus negativis, non poſſet ad
37 Regem per viam violentiæ recurri, ſi aliàs ſuî natura appellatio licita eſt, & utrumque effectum habens: non ſolùm enim in hac violentiæ cognitione conſideranda eſt duntaxat exequutio ejuſdem ſententiæ, & gravaminis, à quo appellatum eſt, ſed etiam alia attentata, quæ
28 deſuper committi poſſunt extra ipſam ſententiam: plurima enim attentatorum genera reperiuntur etiam appellatione pendente, licèt directò non ſit in favorem ſententiæ. Finge, peto à judice, ut mihi terminum concedat, vel me recipiat ad probandum, interloquitur negativè, mihi eſt licita iſthæc appellatio quod utrumque effectum (prout de eis, & aliis pluribus actis negativis probavi latiſſimè *infrà*, 2. *p. c.* 1. *per totum*) judex illam ſententiam exequi non poteſt, quia tanquam negativa non indiget facto hominis, quia non entis nullæ ſunt qualitates; tamen ſi vim non feciſſe declaretur in denegata delatione; poſſet ad ulteriora procedere, & excluſis, necnon negatis mihi legitimis defenſionibus, poterit liberè cauſam proſequi, uſque ad diffinitivam ſententiam, & eam ſui ad libitum proferre: ſi igitur appellatio eſt legitima, & jure approbata, ab iis actis negativis ſuſpendit juriſdictionem judicis à quo, ejuſque manus ligat, ita ut ad ulteriora procedere nequit; quare ſi proceſſerit, omne erit attentatum, quia geſtum appellatione pendente, *l.* 1. *& toto tit. ff. nihil novari append. cum vulgar.* igitur non valet conſequentia; Sententia negativa non poteſt exequi, ergo ab ea legi- 39
tima appellatio non cauſat attentata, nec quòd poteſt ejus appellationem pendentem non detur attentatus proceſſus, quia falſum foret, quia certum eſt, quòd appellatio legitima ſuſpendit effectum ſententiæ, juriſdictionem judicis, & etiamſi ipſa ſententia ſecum trahat exequutionem, notabile dictum vocat Sigiſm. Scaccia *tract. de appell. q.* 3. *n.* 18. *&* 74. pulchrè Phil. Fran. *in c. ad hæc quoniam, ſub n.* 1. *& ſub n.* 5. *de app.* alias etiam mirabiles deciſiones, & doctrinas in his terminis videndas omnino adduxi à *p. c.* 13. *à n.* 206. ubi quòd hujuſmodi appellatio denegata inſtitutione ſuſpendat, & cauſet attentata.

Igitur ſi appellatio ab actibus negativis poteſt cau- 40
ſare attentata, quando interponitur ab actibus, licitè appellationem permittentibus, & appellatio adeſt legitima, cur recurſu ſaluberrimo ad Regiam curiam eſt privandus vi oppreſſus? Imò etiam aliud non timeretur attentatum, ſola denegata delatio appellationi ab actu negativo fortior eſt cauſa, ut ad Regem hæc cauſæ per viam violentiæ trahantur, quoniam ſi ob ſolam denegatam appellationi licitæ delationem in ſententia affirmativa datur recurſus, quia ex ea juſtè timetur ſententiæ exequutio, cujus fortiùs non erit concedendus in ſententia, quæ ſecum trahit exequutionem? 41
Quia plus gravat, plus ſiquidem influit cauſa in ſeipſa, quàm in cauſato, *clem.* 1. *de reliquiis, & venerat. ſancto.* aut multò magis *C. de ſacroſan. Eccleſ.* propter unum enim quodque tale, & illud magis. Sed quia de hoc articulo latiſſimè egi *infrà* 3. *p. c.* 13. *verſ. hinc incidit excludendus, damnanduſque error, à n.* 74. *uſque ad finem capitis, & ſuperius per plures numeros*, quò loci tam explicitè, quàm remiſſivè congeſſimus innumeros caſus negativos, à quibus licita eſt appellatio quoad utrumque effectum, ſuſpenſivum, & devolutivum, tam ab interloquutoriis, quàm à diffinitivis; & inde inferentes, validiſſimiſque fundamentis comprobantes, nullo modo nenegandum recurſum Regium licitè appellationibus, prout ibi latè videre poteris, ac propterea hîc omitto.

Hinc audiendus non eſt Hieron. Cevall. (quem pro 42
contraria parte citavimus in quarto argumento) *q.* 897. *n.* 902. *cum ſeqq.* qui contrarium videtur ſentire, ſi vulgò credamus, prout à pluribus advocatis, & Senatoribus in hoc ſenatu communiter citatur, & intelligitur; ut ſcilicet in actis negativis ſit denegatus recurſus per viam violentiæ, omniumque communi calculo reprobatur. Sed certè ſi attentiùs legatur Cevall. *in d. loco*, non probat, id, ad quod (ut dixi) ſolet allegari, quapropter illi indebitus reddendus eſt honor, ille enim loquitur in caſu veriſſimo, adeò ut (prout jacet) indubitabilis ſit, & ſine umbra difficultatis, nempe, 43
quando vigore inſtrumenti guarentigiati actor petit exequutionem, & judex illam denegat, ab hac denegatione appellationem interponit, judex illi detulit, nec non exequutionem ſententiæ negavit, quia non erat quid exequendum, cùm ſit actus negativus; inquit igitur hoc caſu tunc, ſi ad ſuprema prætoria recurratur per viam violentiæ, nullam adeſſe decerni; quia tunc, ut inquit Seſe de *inh. c.* 8. §. 1. *n.* 5. deficit fundamentum, deficit appellationis denegata delatio, & 44
etiam exequutio, ipſe inſuper judex Eccleſiaſticus ad primam proviſionem ordinariam poteſt reſpondere, ut detulit, & inſuper defert libenter, & omnia (ſi quæ ſunt) reponit.

Sed adhuc iſte caſus ſi abſolutè intellectus ab ipſo 45
Cevall. non magno caret ſcrupulo ex ſupradictis, tum quia licèt judex ipſe deferat appellationi, & actus ſit

exe-

executivus negativus; tamen cùm à denegato juris beneficio, & privilegio, putà exequutione debita guarentigio sit licita appellatio, prout latè diximus *in d. c.* 53. *p.* 3. *& eadem* 3. *p. c.* 4. *à prin.* quibus locis plura reddidimus exemplaria, tunc suspensa remanet judicis jurisdictio, & potest de facto ad alios actus ultra exequutionem procedere, & devenire, ideo recursus pro repositione attentatorum necessarius est, maximè cum ex *infrà* dicendis apparebit, etiam ubi adest delatio appellationis, dari potest ad Regem recursus per viam violentiæ: tum etiam quia iste actor, cui ex guarentigio denegata est exequutio, statim ac in judicio instrumentum præsentatum est, poterit licitè ab hujusmodi denegatione appellare (ut dixi) & maximi est effectus, quia cum sit actus interloquutorius, poterit judex reassumere jurisdictionem, appellatione mediante, & in
46 causa procedere, juxtà doctrinam Fel. *in consultat. de off. deleg.* per text. *ibi*, & quæ nos *suprà*, *c. præced.* diximus & sæpe in suis locis, ac ideo recurri potest ad Senatum delatione denegata, & si inveniatur perperam denegasse exequutionem instrumento debitam, solet dari decretum tertii generis, putà, *que reponiendo lo hecho, y oyendo de nuevo no haze fuerça. &c.* Sed quid erit dicendum; quando ipse Judex causa petitæ exequutionis cognita, & auditis partis revocando exequutionem, negavit, & auditis partis revocando exequutionem, negavit, sententiam addictionis, quam dicimus, *de remate:* an idem sit dicendum, colliges ex iis quæ diximus *d. c. præc.* ubi latè, quando judex possit interloquutoriam habentem vim diffinitivæ revocare, & ob interjectam appellationem jurisdictionem reassumere, & similia.

47 Ex nostra doctrina, quæ circa acta negativa scripta est, illud notabile infero, quòd si judex Ecclesiasticus cognoscendo, an instrumentum sit usurarium, & inhibuerit judici sæculari, ne interim ad ejus exequutionem procedat, postmodum si ipse judex Ecclesiasticus negativè pronuntiet, non adesse usuram, nec contractum esse usurarium, mandatque judici sæculari: ut ad ulteriorem exequutionem queat procedere; si pars, quæ egit de usura, appellat à sententia hujusmodi, petitque revocari revocationem inhibitionis inclusæ in sententia diffinitiva, & mandari judici sæculari, quòd super sedeat; debet ipse judex Ecclesiasticus hoc facere, cum ipse nullatenus debeat revocare illam inhibitionem, pendente appellatione ab ejus sententia; vel termino pendente ad appellandum, ab ea: ista est pulchra doctrina Philip. Fran. *in c. cùm teneamur* 17. *n.* 24. *de appel.* explicat & sequitur Scaccia *de appell. q.* 3. *n.* 24. ecce legitimam appellationem, ab actu negativo, & attentatum ea pendente repositione dignum, licèt ipsa sententia negativa principalis nihil habeat exequutionis, facto judicis; & ideo pro delatione, & repositione poterit licitè (ut diximus) recurrere ad Regia prætoria suprema per viam violentiæ tollendæ.

48 Ex qua doctrina pulchrè infert Scaccia *ubi proximè n.* 25. malam esse formulam sententiarum, quæ aliqui utuntur judices in prima instantia, & causa appellabili sui natura, condemnando reum: addunt in fine sententiæ quòd etiam relaxant, & decernunt quodcunque mandatum necessarium, & opportunum, quia hoc est, attentare, & decernere exequutionem pendente termino ad appellandum, quod facere non possunt, ut dicit Phil. Franc. *ubi suprà*, & ideo illud uti attentatum esse reponendum, & revocandum, dicit Rota, quam referens sequitur Lancelot. Rober. *de attenta.* 2. *p. c.* 11. *de attent. pendente termi. ad appell. sub n.* 42. *vers. octava regula*, Scaccia *ubi proxi.* quo loco insuper advertit, quod judex ipse debet appellante instante, illud decretum inclusum revocare, dummodo appellaverit infra legitima tempora, ex iis quæ ipse ibi *effect.* 4. *num.* 57. *versic. stringe.*

Cum quibus simul remanet responsum quarto argumento, *superius* pro contraria parte principalis quæstionis appositio, ut scilicet, falsum sit affirmare, in actis negativis non dari recursum, ubi aliàs ab eis licita legitima, & permissa est appellatio suspendens jurisdictionem judicis, illam ferentis: aliis autem argumentis scilicet, primo. 2. & 3. *superius* etiam directò satisfecimus.

Restat tamen respondere quinto, & ultimo argu- 49
mento, cui facilis patet responsio, quoniam prædicta verba, quibus concipitur decretum Regium: *Que otorgue y reponga lo hecho despues de la apelacion, &c.* ex quo respiciant, & comprehendant attentata, si quæ sint, non possunt dici esse sine effectu aliquid operandi, quæ tunc dicerentur talia, quando aliquid reperiatur attentatum, & denegaretur ejus repositio, existentibus dictis verbis; nam cùm attentatorum repositio sit consequutivum, & dependens necessarium à delatione appellationis legitimæ & ejus præcisus effectus *cap. non jolùm de appell. in 6.* & sæpè diximus, ideo illis verbis datur fœcunda providentia, ut si quid fortè judex attentaverit, reponat; de quo enim serviret decernere, vim adesse: si vis non tollatur ex integro, & sic illa verba stant conditionaliter, si adsit attentatum, ut videmus etiam in eodem decreto, quod solet poni clausula (ut leventur censuræ, & excommunicati absolvantur) quia intelligitur, si fortè excommunicati sint, ut benè per 50
Cæned. *in q. Canon.* 45. *sub n.* 39. & ut plurimum nulla adest excommunicatio. Et quidem in jure talium sententiarum conceptio non est nova, siquidem videmus, in rei facta condemnatione cum fructibus, & tamen potest esse, ut fructus nulli debeantur, nec fuerint percepti, & in remed. *l. fin. Cod. de edict. divi Adri.* quæ absolutè judex mandat hæredem mitti in possessionem omnium bonorum, quæ remanserint tempore mortis testatoris, & tamen intelligitur conditionaliter quæ remanserint, operatur enim, & verificatur, si fructus sunt percepti, & bona aliqua remanserint.

Deinde quia declarante Senatu, vim factam, & 51
appellationi deferendum, tacitè subintelligitur attentatorum repositio (si quæ sint) prout ex Villadiego, Joan. Gutier. & Cevall. diximus *suprà in 6. fundam. hujus resolutionis. num.* 27. & ideo illa verba decreti. *otorgue y reponga*, veniunt in ejus declarationem, & verba non possunt dici superflua, si apponantur ad majorem specificationem, & satis operari dicuntur, si tollunt dubitationem, & magis declarant, Alexand. *consil.* 33. *viso themate, num.* 52
5. *lib.* 1. Cravet. *consil.* 35. *num.* 3. Roland. *consil.* 56. *n.* 29. *lib.* 3. Ruin. *cons.* 136. *num.* 10. *lib.* 3. Tiraquell. *de retract.* §. 1. *gloss.* 2. *num.* 28. Cravet. *consil.* 70. *n.* 29. *versiculo si dicatur.* Card. Tusc. *pract. conclus. litera V. conclus.* 87. *n.* 73.

Ex prædictis igitur constans illa elicitur conclusio, ut sola denegata legitimæ appellationis delatio, enim antea quam judex devenerit ad attentatorum, & exequutionem, nempe, ex solo timore attentandi sufficiat ad invocandum Regiam protectionem, necnon ut decernatur, vim fieri, cùm ad licitam defensionem interponendam animi deliberatio judicis (quæ colligitur aperte ex denegata delatione) duntaxat sufficiat: quæ conclusio ex mente est omnium Doctorum citatorum *cap.* 1. *num.* 16. qui quidem, ut plurimum, & frequentius loquuntur, vim judicem facere, non 53
deferendo appellationi legitimæ, ideò ut nullus ad recursum invocandum requiri, firmet attentatum, & exequutionem præcedere (dempto uno Cevall. *loco citato suprà, ad prin. arg.* 4.) & pro hac conclusione magis clarè loquitur pulchrè Sese *tract. de inhib. cap.* 8. §. 3. *n.* 70. & melius *cap.* 8. §. 1. *n.* 14. & iterum optimè idem Sese *tom.* 2. *decision. num.* 114. Pacian. *cons.* 164. *sub n.* 4. benè etiam sentit Cæned. *in quæst. Canon.* 45. *n.* 39. *& sub n.* 48. *&* 49. *& sub num.* 22.

Quid autem dicendum est è converso; quando adest 54
attentatum gestum præmissa delatione legitimæ appellationis

pellationis, an recurri poſſit ad Senatum per viam violentiæ, & facit difficultas, quia ſi detulit, non poſſunt verificari verba decreti, *que otorgue*, ex quo apparet delatum. Sed contrarium verius eſt, ut licèt deferat appellationi, ſi tamen attentet, & exequatur, poteſt vim fieri, declarari ex iis, quæ *à princ. hujus quæſtionis* diximus, quia licèt delationis negatio ſit apta ad hujuſmodi Regium recurſum poſtulandum; tamen non eſt violentia perfecta, ſed eſt principium, & pars illius, quia eſt actus, per quem detegitur voluntas judicis violentiam inferendi; at vera vis tunc fit, quando exequitur injuſtè; ſcilicet, legitima appellatione pendente, quia tunc illa eſt perfecta violentia; ac ideo dum adeſt violentia, durat recurſus, quia non ſufficit verbaliter deferre, niſi ſimul reponat, quia ubi facto opus eſt, verba non ſufficiunt, & propterea videmus dari ſecundam juſſionem, ut cum effectu reponat, cùm aliter non tollatur vis, ut *ſuprà* diximus latè *cap.* 2. §. 1. & ſic quouſque reponat recurſus, locum habet.

55 Si enim aliter dici poſſet, ſequeretur, quòd delatio quæ per Senatum fieri jubetur ad favorem oppreſſi, ut abdicata à ſe per eam juriſdictione, non deveniat ad attentata, illaque reponat: in ejus damnum retorqueretur, & contrarium effectum operaretur, imò potiùs delatio ipſa deſerviret, ut poſſet ſecurè attentare abſque metu, & ſpe Regii recurſus, ſicque inductum ad omnem finem contrarium effectum operaretur, *juxta l. quod favor*, *Cod. de legib.* hac enim fraudis via aperta, aſſiduè ea poſſent uti judices Eccleſiaſtici, ſcilicet, deferendo appellationi, ut ſine impedimento poſſent ſecuri devenire ad ſuæ ſententiæ exequutionem, & foret verbis non rebus legem imponere, cui locus dandus non eſt, nec via fraudibus aperienda, cùm potiùs hoc
56 caſu, quando poſt appellationem admiſſam, & delatam judex attentavit, longè major violentia ſit, quia duplici via ejus eſt ſuſpenſa juriſdictio, tum juris diſpoſitione, *ex l. ff. nihil novari appell. pendent.* tum ex potentia delationis, per quam omnimodam à ſe abdicavit juriſdictionem, etiam ſi aliàs ipſe licitè potuiſſet in cauſa procedere, *cap. cum appellationib. frivol. de appell. lib. 6.* & quæ nos *infra* 3. *part. cap.* 17. *& cap.* 18. *per totum*, *& alibi paſſim*; ergo multò fortiùs hoc caſu locus eſt Regio recurſui, quia per attentata, & ulteriorem proceſſum, quantum in ſe eſt, certat de revocanda delatione per contrarium actum, *juxta l. quod juſſit*, *ff. de re jud. cap. cùm ceſſante*, *de appellat.* prout dicimus de judice, qui poſt concluſionem in cauſa recepit teſtes, vel poſt actum contrarium exceptioni, ut videatur contra illam pronuntiare tacitè, & ſimilibus.

57 Sequerentur inde inſuper duo abſurda, primum, quod poſtquam vigore Regiæ proviſionis detulit appellationi, non teneretur reponere, tum quia vis ſola diceretur conſiſtere in delatione negata, tum etiam quia poſtquam detulit, non habet juriſdictionem ad reponendum, de quo nos latiùs egimus *ſupra*, *cap.* 3. *à princ.*

58 Deinde, quia ſi per ſolam denegatam delationem datur recurſus ad Regem, ex eo, quia per illam timetur ne deveniat judex ad violentiam, & ſic ad exequutionem, & attentata, quod eſt finis Regiæ protectionis, & ſic propter illa & ejus cauſa, multò magis debet concedi ipſi attentato, & exequutioni, quia cauſa magis
59 influit, & operatur in ſe ipſa, quàm in cauſato, *l. & ſi non ſint clavi* 21. §. *perveniamus*, *ff. de auro & argento. legat. l. navis onuſta*, *in* 1. *reſponſ. ff. ad l. Rhodi. de pact. l. tempus.* 29. *ff. de re judi.* omne enim jus potentiùs operatur in cauſa, quàm in cauſato, Caſtrenſ. *conſil.* 129. *volum.* 1. ubi allegat. *l. digna vox. Cod. de leg.* Felin. *in cap. auditis*, *num.* 20. *de præſcript.* deciſ. Gen. 128. *num.* 2. Doctiſſimus (omni laude, & honorabili præmio digniſſimus Regius Senator in Galleco Senatu) Perez de Lar. *inſigni ſuo tractatu*
60 *de anniver. & capell. l. cap.* 24. *à num.* 2. *cum ſeqq.* & ulteriùs quod hic Regius recurſus in pro-
pulſanda violentia duo copulativè jubet judici opprimenti fienda, ut ſcilicet, deferat, & reponat, & ſic non ſufficit unam tantùm partem adimplere, ſed requirit concurſum copulatorum, *l. ſi hæredi plures*, *ff. de condit. inſtitut.* Theſaur. *deciſ.* 189. *num.* 1. Moron. *in tractat. de pace*, *quæſt.* 447. *num.* 1. & 2. *fol.* 330. Felin. *in cap.* 2. *num.* 32. *in verſiculo copulæ*, *de reſcript.* Mandoſ. *in gloſſ. facult.* §. *ac etiam in verb. pro tempore*, *fol.* 247. *col.* 1. Plot. *de in litem juran.* §. 6. *num.* 33. *fol.* 84. quare concludendum eſt, quod quantumvis judex detulerit, ſi tamen vel ante delationem 61
attentaverit, vel poſt delationem, & nolit reponere, licitè, & abſque dubio poterit recurri ad Regia prætoria ſuprema, pro tollenda violentia: hoc modo conqueratur, ut cum legitimè appellaſſet, nolit judex deferre & ad ulteriora attentando violenter procedit, datur ordinaria, quia dicitur, *que otorgue y reponga*, ſi ipſe reſpondeat, ſe detuliſſe, & nolit reponere debet acta omnino remittere, vel erit conqueſto in Senatu iterum danda ſecunda juſſio, ut reponat cum effectu, ſicut in ordinaria continetur, & ita communiter utitur, & practicatur apud omnia Regia prætoria, & alia etiam via poterit ad Senatum recurri, ſcilicet, compa- 62
rendo coram judice Eccleſiaſtico, & ratificata priori appellatione; noviter etiam toto à proceſſu, & attentato appellare, & adducto proceſſu ad Senatum per viam violentiæ, totum reponi mandatur, quia cùm ſint facta tempore, quo ipſe appellans potuit appellare à primo actu judicis, totum ut nullum venit in repoſitione, prout *alibi* dixi.

Et dum hæc typis dabantur, perlegi Cevall. *in com-* 63
mun. contra commun. tom. 4. *q.* 897. *num.* 902. *fol.* 166. qui in hæc inquit: Quam violentiam cùm ipſa conſiſtat in exequendo appellatione remota, non verò in exequendo appellatione admiſſa. (à qua aſſertione cavendum eſt, quia intolerabilia duo in ſe vitia includit, vulgatiſſimo ſtylo, & praxi, necnon juris diſpoſitioni repugnantia: alterum dum dicit, quod violentia conſiſtit in exequendo, appellatione remota, quaſi dicat, quòd ſola appellationis denegata delatio, non exiſtente, nec ſequuta exequutione non poterit habere locum hæc cognitio per viam violentiæ, quòd quam ingens ſit abſurdum, evidenter probavimus *à principio hujus capitis.*

Imò & ipſe ex ipſo convincitur, dum *in eodem q.* 64
897. *n.* 464. ſequutus Gonzal. de Paz, *in prax.* 1. *p.* 1. *tom* 1. *temp. num.* 14. quòd locum habet hic recurſus, & poteſt quando timetur de exequutione, & violentia judicis Eccleſiaſtici, eo uti, antequam gravetur, & querimoniæ libello in Senatu præſentato poſtulare ordinariam, ut judex deferat, & reponat, ex eo, quia melius eſt ante tempus recurrere, quàm poſt cauſam vulneratam remedium quærere, *juxta l.* 1. *Cod. quando liceat ſine judicio ſe vind.* de quo nos alibi latiùs diximus *cap.* 2. *à n.* 75. quod quidem in fortioribus terminis procedit.

Secundum autem dum dicit; è converſo, quòd vio- 65
lentia non conſiſtit in exequutione, appellatione admiſſa, quaſi dicat, quod dum judex admiſerit appellationem, & ei detulerit, licèt exequatur ſententiam ſuam non erit locus recurſui, quia violentia non adeſt quod tum à veritate, & à praxi frequenti aberraverit, hactenus docuimus, quia, quando detulerit, major violentia adeſt, ſi attentaverit, quia majorem juriſdictionis defectum habet, cùm per delationem omnimodam à ſe abdicavit juriſdictionem, & hæc attende.

Adverte denique, aliquando ad tribunalia exportari 66
appellationem legitimam à judice interpoſitam cum proceſſu, cùm ipſe judex reſpondit, auditur, quantum de jure locus eſt & aliqui putarunt, hoc eſſe idem, quod dicere defero, ſi & in quantum, *&c.* ſed decipiuntur, quia hæc clarè admittit ſecundùm juris diſpoſitionem, illa autem ſub verbis ambiguis potius rejicere intelligitur, ac propterea quoad violentiam tollendam,

de

de ea judicandum erit, ac si negaverit, & sic communiter practicantur in supremis tribunalibus, cum vigore ordinariæ, cui ipse respondere tenetur, animum suum detegit, & declarat, de quo senserit, an deferat, vel non, & sic quoad hunc effectum invocandi auxilium regium, sufficit dicto modo respondisse.

Aliquando etiam appellans nimis properè, & ante tempus præcurrit ad Regiam protectionem, dum legitimè appellat à judicis sententia, tamen præsentato coram judice appellationis libello, nihil illi respondet judex, & postmodum viso in tribunali, solet declarari, *que por agora no haze fuerça, y se le remite;* sed tu adverte, quòd hoc decreti genus tunc procedet, quando judex provisioni ordinariæ simpliciter dixit, quod intimetur tabellioni, ut mittat processum: at si respondit, appellationem non esse legitimam, & minus dignam delationis, vel quòd non potest illi deferre, tunc sine dubio de ea responsione judicandum erit, ac si à principio delationem denegasset, ac ideo in Senatu idem attendendum est, ut directo decernatur, an violentia adsit, vel non, secundùm quæ per actorum inspectionem reperierint appellationem esse, vel non esse legitimam.

CAPUT VII.

Regia intimata ordinaria, & pendente recursu ad Regem, an judex Ecclesiasticus supersedere teneatur, ita ut interim ab eo gesta nulla, & attentata dicantur, & an termini interdum suspendantur, in quo quid senserit Rota refertur.

SUMMARIUM.

1 *Supersedere tenetur judex interim, dum articulus incidens terminatur ab alio judice, cui cognitio competit.*
2 *Principe apponente manum in causa, judex inferior debet supersedere, aliàs attentat.*
3 L. 36. tit. 5. lib. 2. recop. *ibi*, para que el proceda, &c. *acutè ponderatur.*
4 *Recursu ad Regem pendente, judicem non posse ad executionem procedere sententiæ, qui teneant.* 11. & 44.
5 *Quod maximè procedit, quando recursus intimatus est parti, & super eo citata, & à n.* 44.
6 *Processus originalis exportatio ad Senatum, fit ad ejus instructionem, & informationem.*
7 *Relatione ad Principem pendente an interim gesta per inferiorem nulla dicantur.*
8 *Assertione Octaviani Pedem. dicentis in hoc recursu suspendi judicis jurisdictionem, nunquam fuisse ablatam.*
9 *Cevallos opinio refertur asserentis pendente recursu ad Regem, & facta ordinariæ intimatione, attentatum esse, & nullum factum à judice Ecclesiastico, & à n.* 51.
10 *Recursu ad Regem pendente, & intimata ordinaria, non esse nulla, & attentata quæ gerit judex Ecclesiasticus, veriorem, & receptiorem opinionem esse clarè ostenditur, & n.* 44.
11 *Recursu pendente ad judicem, non impedit executionem sententiæ nec causat attentata.*
12 *Recursus ad Regem, & supplicatio à pari procedunt, & pariter in utroque inferioris non suspenditur jurisdictio, sed licitè exequitur.*
13 *Recursus, quando provenit ex suprema jurisdictione, si non suspendit jurisdictionem inferioris; ergo multò minus quando extrajudicialiter protegit per viam defensionis naturaliter.*
14 *Querela ad Principem pendente pro tollenda injustitia, jurisdictio inferioris non suspenditur, quominus ad executionem procedat.*
15 *Querela, & actio nullitatis à pari procedunt, & neutra suspendit sententiæ executionem.*
16 *Recursus ad Principem non censetur prohibitus, ubi prohibetur appellatio.*
17 *Recursus pro tollenda violentia est quid indistinctum, & omnino separatum à justitia causæ principalis.*
18 *Jurisdictionis ad suspensionem nullus actus fortior appellatione.*
19 *Appellatio, ubi extrajudicialiter opponitur, suspensivo effectu caret.*
20 *Recursus ad Regem totus est extrajudicialis, absque spe, ut aliqua via possit fieri judicialis.*
21 *Recursu pendente ad Regem si gesta à judice forent attentata, Senatus ante actorum inspectionem super articulo violentiæ, revocaret.*
22 *Recursu ad Regem pendente gesta insunt in articulo principali violentiæ, de quibus pariter judicatur, ac de gestis ante ordinariæ intimationem.*
23 *Revocatio eorum quæ geruntur post ordinariæ intimationem, pendet à futuro eventu, & sic regulatur à justificatione appellationis, & seq.*
25 *Gesta post appellationem ex natura ipsius dicuntur provenire, & eorum revocatio pendet à futuro eventu.*
26 *Incertitudo, quæ verificari, & declarari potest ex futuro eventu sustinetur.*
27 *De attentatis gestis interim dum disceptatur, an appellatio sit admittenda, vel non, idem judicatur, ac de cæteris.*
28 *Recursu pendente ad Regem gesta si fuissent nulla, etiam quolibet decreto Regio lato, remanerent nulla.*
29 *Attentata durant etiam post appellationis desertionem, aut illius renuntiationem tacitam, vel expressam.*
30 *Decretum violentiæ non facit instantiam quominus judex superior de appellationis admissione, vel non admissione cognoscat.*
31 *Decretum violentiæ arctat inferiorem cùm ejus virtute deferendo abdicavit à se jurisdictionem.*
32 *Acta recursu pendente ad Regem, si fuissent nulla, sive Senatus, sive superior Ecclesiasticus reponere semper, quod tamen hactenus nec auditum, practicatum, est, sed pendet à determinatione articuli violentiæ.*
33 *Ordinaria intimata provisione, an judex Ecclesiasticus possit taxare expensas, in quibus reum condemnavit.*
34 *Ordinaria intimata, judex Ecclesiasticus licèt de rigore juris non teneatur supersedere, tamen ex urbanitate ob decorem debitum tantæ majestati, tenetur.*
35 *Recursu pendente ad Regem gesta licèt vitio attentatorum non subjaceant, nec annullentur, tamen mulctari solet judex ob ejus irreverentiam.*
36 *Pendente recursu, & actis originaliter transportatis ad Senatum, si judex actum gerat, requirentem causæ cognitionem, nullus erit non ex capite pendentis recursus, sed defectu causæ cognitionis.*
37 *Qui comprehenditur sub repositione vigore decreti violentiæ postea lati.*
38 *Recursu pendente, & actis ad Senatum transportatis, si judex procedat ad actum requirentem causæ cognitionem, quò consulatur litigans, si Senatus decreverit super articulo violentiæ illam non feciisse judicem.*
39 & 43 L. Regia 46. tit. 4. l. 2. recopil. *ibi*, remitan luego &c. para que el proceda, *mirabiliter interpretatur, & ponderatur.*
40 *Recursu pendente ad Regem actis traductis differtur jurisdictionis exercitium, non jure operante, sed accidentia facti.*
41 *Recursus ad Regem non est articulus præjudicialis causæ principali, sed favorabilis ad ejus faciliorem expeditionem.*
42 *Avocatione Principis jurisdictio tollitur.*
43 L. 36. tit. 5. lib. 2. *ibi* para que el proceda, *ulteriùs interpretatur.*

44 *Recurſu pendente ad Regem non ſuſpendi juriſdictionem veriorem eſſe opinionem.*
45 *Recurſus ad regem ſuper injuſtitia ſui primæva natura attentata, non facit litem.*
46 *Attentata regulariter non dantur ſine lite.*
47 *Recurſus ob injuſtitiam natura alteratur per citationem, quia efficitur lis.*
48 *Recurſus violentiæ quomodolibet varietur, etiam per intimationem ordinariæ (quæ non eſt citatio) nullatenus poteſt affici judicialis.*
49 *Proceſſus remiſſio ad Senatum nullatenus adaptatur naturæ relationis factæ per inferiorem principi.*
50 *Relatione pendente ad regem, non ſuſpendit referentis juriſdictionem, patrio jure inductum eſt; niſi Princeps expreſsè.*
51 *Cevallus aſſerens intimata ordinariæ, & pendente recurſu ad regem, eſſe multa geſta per Eccleſiaſticum reprehenditur, & ſeqq.*
52 *Recurſus ad Regem ob injuſtitiam fundatur in circumventione adverſarii, recurſus verò violentiæ in vi oppreſſione judicis.*
53 *Recurſu ad Regem ob injuſtitiam revidetur ex novis productionibus, & noviter deductis actis: at recurſus violentiæ ex eorumdem inſpectione dumtaxat nullis admiſſis.*
54 *Recurſus ob injuſtitiam, licèt citatione ſecuta, officitur judicialis recurſus autem violentiæ nihil unquam judicialitatis recipit, nec poteſt.*
55 *Recurſus ob injuſtitiam provenit ex potentia ſuprema juriſdictionis, recurſus violentiæ ex poteſtate politica, & œconomica abſque veſtigio juriſdictionis.*
56 *Recurſus ob injuſtitiam proponendus eſt intra terminum ad appellandum (juxta unam opinionem) recurſus violenti uno termino circumſcriptus reperitur.*
57 *Cevallos ſibi contrarius, & varius & notatur.*
58 *Terminus parti à jure, vel judice aſſignatus ad aliquid gerendum non currit pendente recurſu ad Regem.*
59 *Terminus partis, vel judicis non currit dum diſceptatur ſuper articulo.*
60 *Terminus non currit appellanti, dum diſceptatur, an appellatio ſit nulla.*
61 *Terminus novem dierum, ad retrahendum rem patrimonialem, non currit durante diſceptatione ſuper venditione.*
62 *Terminus decem dierum ad appellandum non currit dum diſceptatur de nullitate appellationis propoſita.*
63 *Maximè ſi nullitas provenit ex attentatis.*
64 *Dilationes duæ provenientes ex eodem fonte diverſis cauſis ad invicem, non confunduntur, ſed ſucceſſivè utraque operatur.*
65 *Impedito agere non currit terminus.*
66 *Terminus conficiendi inventarium non currit impedito.*
67 *Impedimentum excuſat à pœna, contumacia, deſertione, ſolutione canonis, & ab obligatione accedendi ad Concilium.*
68 *Propter impedimentum receditur à forma.*
69 *Impedito de facto judicis non currit tempus.*
70 *Impedimentum proveniens ex facto Principis excuſat.*
71 *Violentia excuſat à temporis curſu vim paſſo.*
72 *Terminum non currere pendente recurſu ad Regium conſilium, expreſsè terminavit Rota Romana.*
73 *Impedimentum ob recurſum ad Regem evidens eſt, & patens ex actis, quantum tempus duraverit.*
74 *Cevallos opinio reprobatur aſſerenti ut terminis ſuſpenſus per Regium recurſum, iterum ſit parti intimandus, ut de novo curat.*
75 *Terminus remanet ſuſpenſus in hoc ſtatu, quo ſupervenit impedimentum, & tantum temporis ſuppletur, quantum abſtulit impedimentum.*
76 *Terminus informationis in via executiva ſuſpenditur ex impedimento partis, quo ſublato alius ſuppletur, quantum abſtulit impedimentum.*

QUAM ingentem, & inextricabilem difficultatem includat hæc quæſtio, ex utriuſque partis fundamentis apparebit. Et pro affirmativa, ut poſtquam judici Eccleſiaſtico ſit intimata proviſio, & in Senatu regio pendeat recurſus, debeat in cauſa ſuperſedere, ita ut nulla, & attentata omnia ab eo geſta, dicantur; probatur primò, quando pro articulo decernendo, & determinando incidente in 1
diſcurſu alicujus cauſæ, ſit recurrendum ad alium diverſum judicem, in tantum debet, in principali ſuperſederi, ut interim omnia geſta, ut nulla, & attentata revocentur, text. eſt *in cap. lator, cum concordantibus*, & quæ ibi communiter Doctores, *qui filii ſint legitimi*, ergo pariter & eodem modo dum recurritur ad Regem per viam recurſus, cujus eſt violentiæ cognitio, & proprium officium, judex non debet procedere abſque reatu.

Secundò probatur, quia quando Princeps apponit 2
manus ſuas in aliqua cauſa, judex, qui de ea cognoſcebat, adeò debet ſuperſedere, ut geſta nulla ſint: & attentata, text. eſt *in c. ut noſtram, de appellat.* text. *in c. paſtoralis, de off. deleg.* latiſſimè comprobat, & proſequitur (ut in uno plures referam) Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 10. *à princ.* ſed Princeps ſupremus, ubi adeſt violentia judicis, interponit ſuum brachium, & Regiam manum pro illa tollenda, & propulſanda; ergo interim geſta nulla dicenda ſunt.

Tertiò, & pro hac parte expendo *l.* 36. *titul.* 5. 3
lib. 2. *recopil. in fin.* qua videtur probari, ut judex Eccleſiaſticus interdum debeat ſuperſedere ibi: *Y ſi por el dicho proceſſo pareciere la dicha apelacion no ſer juſta, y legitimamente interpueſta, remitan luego el tal proceſſo al juez Eccleſiaſtico*, &c. *para que el proceda, y haga juſtitia*, quæ verba indicant manifeſtè, ut interim ligatas habebat manus, & illi erat impedimentum appoſitum per recurſus pendentiam, ne poſſet in cauſa procedere, donec ſibi remittatur.

Quarto fortiter urget, nam recurſu ad Regem 4
pendente, judicis juriſdictio ſuſpenſa remanet, qui in cauſa & ſententiæ exequutione quieſcere & ſuperſedere debet, ac ſi fuiſſet appellatio, docet Bald. *in cap. ſancimus, ſub numero* 3. *quo tempore miles inveſt. petere deb. in uſibus feudorum*, cujus opinionis videtur etiam eſſe Menoch. *de arbitr. judi. lib.* 1. *quæſt.* 7. *num.* 18. & videtur etiam ſubſcripſiſſe Cephal. *in conſil.* 180. *incipit anno. num.* 19. *lib.* 2. Afflict. *deciſ.* 231. & *deciſ.* 348. *n.* 8. & 9. Carativa *ſuper ritu magnæ Curiæ* 252. *n.* 4. quod maximè procedit, quando ipſe recurſus ad Regem fuit parti intimatus, & vel pars ſuper eo citata; ita tradit Franc. Marc. 5
in quæſtio. Delphinal. 83. *num.* 2. ergo cùm recurſus ad Regem ſui natura ſuſpendat juriſdictionem judicis, præcipuè facta illi intimatione proviſionis ordinariæ, è curia emanata, debet præcisè in cauſa ſuperſedere.

Quintò ulteriùs probatur, nam illa actorum origi- 6
nalium remiſſio, & exportatio ad Curiam Regiam, facta per judicem Eccleſiaſticum, poſtquam ſibi eſt intimata ordinaria, qua continetur, ut videat, ſi appellatio eſt legitima, & illi deferat: quia aliud eſt, niſi quædam relatio, & informatio facta ab ipſo judice, ut Curia inſtruatur de natura, & qualitate appellationis, & videat ex eiſdem, ſe juſtè recuſaſſe delationem; ſed ſic eſt, quod relatione ad Principem pendente, omnia geſta dicuntur nulla, & attentata, ut latè per Lancel. *de attent.* 2. *part.* 7
c. 8. *relatione pendente, folio* 163. ergo in noſtro caſu data paritate rationis, debet interim ab Eccleſiaſtico judice facta attentata judicari.

Sextò, & pro hac parte facit in terminis doctrina 8
Octavia, *in deciſ. Pedem.* 30. *num.* 18. *ad fin.* dicentis in hoc

hoc recurſu judicis Eccleſiaſtici eſſe dilatam juriſdictionem, licèt non ablatam, quia quod differtur non aufertur, *ex l. quoties, Cod. de precibus Imperatori offeren.*

9 Et hanc partem audacter tenet Cevall. nulla ferè adducta ratione, fundamento, nec authoritate (quem multò poſt hæc ſcripta vidi) *in cognitione per viam violent. 2. part. quæſt. 14. à n. 41. præcipuè num. fin. fol.* 168. cujus hæc ſunt verba: Ex qua reſolutione colligitur in practica, circa cognitionem per viam violent. *que deſpues de notificada al juez Eccleſiaſtico ò ſeglar la proviſion Real de fuerça, no pueden innovar en la cauſa ni hazer autos en ella, y todo lo que ſe innovare*, pendente recurſu & facta notificatione, *ſera nullo*; idem etiam, & iterum repetere inveni *in gloſſ. 9. fol. 91.* ibi: Adverte tamen, quòd pendente recurſu ad Regia tribunalia, non eſt innovandum per judicem ordinarium Eccleſiaſticum, ut tradit Franciſ. Mar. *deciſ. 83. n. 1.* quem citavimus *ſuprà in 4. fundam.* Ex quibus quidem urgentibus fundamentis ſatis comprobata videtur hæc pars affirmativa, ita ut ab ea non videatur recedendum. Vide *infrà, à num. 51. cum ſeqq.*

10 Sed iis, & aliis non obſtantibus, contrariam ſententiam, & opinionem veriorem eſſe, & de jure probabiliorem, nec non communi uſu, & praxi, uniformique Senatorum, & Advocatorum calculo receptam, & ut ſecuriorem certioremque amplexam eſſe, ut ſcilicet, intimata ordinaria, & pendente recurſu ad Regem non ſint nulla, & attentata, quæ gerit judex Eccleſiaſticus, quæ quidem juridicis, veris, & fortiſſimis fundamentis fulcitur. Primò, quia pendente recurſu ad Regem, juriſdictio inferioris nec ſuſpenſa remanet, nec in exequutione ſententiæ tenetur ſuperſedere, ac inſuper geſta interim attentata non dicuntur; quia hæc eſt una ex differentiis inter appellationem, & recurſum,
11 ſeu etiam ſupplicationem, ut notant omnes Doctores communiter in authentica, *quæ ſupplicatio*, & melius *in l. ſi quis adverſus, Cod. de precib. Imperat. offerend.* præſertim Jaſ. *ſub num. 2. verſiculo quinto. nota.* Capic. *deciſ. 28. in cauſ. n. 11.* pulchrè Guid. Papæ. *deciſ. 50. quia hæc Curia, in pr.* Afflict. *deciſ. 213. dicit Regia*, & *deciſ. 358. ſub n. 2.* & idem videtur ſentire *in deciſ. 269. judices, ſub n. 3. & deciſ. 341. lata.* & iterum *cap. 52. in cauſ. ſub nu. 2.* quam concluſionem ſequitur etiam expreſsè Marant. *in Specul. 3. p. 6. p. princ. qu. 1. n. 26.* Menoch. *ubi ſuprà n. 19. & n. 23.* poſt Curtium *in l. admonendi, ff. de jur. jur.* Jaſ. *in d. l. ſi quis adverſus*, Corrad. *in prælud. naturalit. §. nihil. commune, ff. de acquir. poſſ.* & Joan. de Neviz. *in conſil. 70. nu. 1.* quibus adde Franciſ. Mar. *d. deciſ. 63. n. 2.* ubi teſtatur de ſtylo, & Minſinger. *ſingul. obſer. cen. 1. deciſio. 48. incipit poſtulata, in fin.* plenè per Joan. Baptiſt. & Aſyn. *in prax. jud. §. 31. c. 2. in 9. ampliat. verſiculo nono ampliatur*, ubi plurimos allegat alios Jacob. Henrich. *conſil. 38. quoniam, n. 3. & 4. l. 3.* & hanc opinionem uti veriorem dicit amplectendam, quam optimè comprobat Lancelot. Robert. *de attent. cap. 19. à n. 16. cum multis ſeqq.* ubi contrariis elegantèr reſpondet, eam etiam amplectitur Scaccia *tract. de appellat. qu. 19. rem. 3. n. 30. & n. 33.* ubi dicit
12 quod à pari procedunt, recurſus ad Regem, & ſupplicatio, de qua *in d. authentica quæ ſupplicatio*; & quemadmodum in iſta non ſuſpenditur judicis inferioris juriſdictio, nec impeditur ſententiæ exequutio, prout latè ipſe ibi *n. 27.* & *ſeqq.* ita pariter nec recurſu debet ſuſpendere, nec cauſare attentata. Si igitur ubi Princeps procedit cum ſuprema juriſdictione,
13 recurſus ad illum non ſuſpendit juriſdictionem ſui inferioris, multò fortiùs dicendum eſt, ubi Princeps procedit extrajudicialiter, ad nudam defenſionem, & propulſandum vim abſque umbra, & veſtigio juriſdictionis.

14 Secundò, & pro hac parte facit, nam querela obla ta Principi pro tollenda injuſtitia judicis inferioris non ſuſpendit interim, dum Princeps de ea cognoſcit, juriſdictionem ejuſdem judicis, nec impedit ad ulteriora proceſſum, atque exequutione ſententiæ, tenet Achil. Perſonal. *in tractatu de adipiſcen. poſſ. n. 349. verſic. vel & licèt, & iterum ſub n. 350. verſic. & ſupplicatio, & n. 351. tom. 3. p. 2. fol. 370. diverſ.* ſequitur Sigiſmun. 15
Scaccia *tract. de appell. d. rem. 3. n. 30.* qui quidem *n. 31.* dicit idem dicendum eſſe de querela, quod de actione nullitatis, quæ non ſuſpendit ſententiæ exequutionem, juxta quæ ipſe ibi *in rem 1. de null. & prob.* Felin. *in c. in literis 9. ſub n. 5. declarat. 4. verſiculo & nota de off. & poteſtate judicis deleg.* ubi dicit quòd paria ſunt dicere de nullitate, & adire per viam querelæ.

Quod & pulchra ratione comprobo, nam recurſus, 16
& querela ad Regem locum habet, ubi ſententia tranſlata ſit in rem judicatam, & ubi appellationi locus non eſt, quia ubi prohibetur appellatio, non tamen per hoc eſt prohibitus recurſus ad principem, & querela, ita per gloſſ. *in cap. ſtatutum, §. acceſſorem, de reſcript. in 6.* tenet Curt. Senior, *in l. admonendi, num. 179. ff. de jur. jur.* Angel. *de maleſ. verb. præſente d. Caio*, &c. *n. 32.* Boërius *deciſione 384. à num. 20. cum ſequentibus*, Menoch. (qui dicit magis communem) *de arbitrar. quæſt. 70. à n. 18. & ſeqq. lib. 1.* Anchara. Regien. *quæſt. familiar. 5. n. 8. verſ. ulteriùs quoque dixi* Boſſ. *in prax. crimin. tit. de mult. n. 4.* & poſt plures antiquiores de hac regula generali teſtantur Roland. à Valle *conſ. 94. à nu. 1. cum ſeqq. libr.* Conrard. *in l. 1. q. 8. per totam, C. ſi de momen. poſſ.* Lancelot. Robert. *de attentat. appel. pend. c. 19. n. 21. & 25.* Cæned. *in pract. q. Canon. 45. n. 59. pag. 892.* Mart. *tract. de juriſ. d. 4. part. cent. caſ. 56. n. 7. fol. 119.* pulchrè Proſper. Farin. *in proœ. crim. quæſt. 17. num. 32. & 33. tom. 1.* Minadou. *deciſione Neapol. 22. & 42.* Igitur ſi in querela ad Principem, qua tractatur de viſceribus juſtitiæ, & cauſæ principalis, ad ejus revocationem non ſuſpenditur juriſdictio judicis inferioris, quominus in cauſa licitè procedere queat, à fortiori idem dicendum eſt in 17
querela, & recurſu, de quo agimus, ubi quid diſtinctum, & penitùs ſeparatum à cauſa principali, agitur, & quidem extrajudicialiter, & abſque veſtigio, ſeu umbra juriſdictionis, quam Princeps nec exercet, nec poteſt, nec indiget in hoc caſu, ut ſæpe dixi *ſuprà c. 1. & 2.*

Tertiò, & indiſſolubili fundamento probatur, quia 18
ad effectum ſuſpendendi, & cauſandi attentata, & nullitatem, nullus actus in jure fortior, efficacior, & potentior eſt appellatione & inhibitione, *cap. non ſolùm, de appellat. l. 1. & toto tit. ff. nihil novari appell.* prout vulgare eſt & probant Doctores citati *ſuprà, ad princ. 4. arg. contrariæ partis*, qui plurimos adducunt. Sed appel- 19
latio quando extrajudicialiter proponitur, hoc caret effectu ſuſpenſivo, ita ut judex licitè procedat in cauſa *c. 1. de appel. c. conſtitutus, el 2. eod. tit.* & nos latiſſimè dicemus *infrà 2. p. c. 13. per tot.* Lancelot. *de attentat. 2. p. c. 12. lim. 3. princ. à princ.* at hic recurſus ad Regem 20
per viam violentiæ totus eſt actus extrajudicialis, & abſque ſpe, ut aliqua via, & occaſione fieri queat judicialis, prout latè diximus *ſuprà, cap. 1. per totum, præcipuè prælud. 5. & c. 2. à princ.* igitur nullo modo poteſt cauſare attentata, & nullitatem ejus pendentia.

Quartò, & pro hac parte fortiter pugnat evidenter, 21
quoniam ſi pendente hoc recurſu Regio, geſta à judice Eccleſiaſtico attentata & nulla forent: ſtatim antequam deveniretur ad inſpectionem actorum ſuper articulo principali violentiæ & ante omnia per ipſum tribunal Regium revocaretur; & ut violenter factum reponere juberet, quia hoc eſt privilegium attentati, ut in primis, & ante omnia ſuſpenſo principali negotio ſive juſto, ſive injuſto, de eo cognoſcatur, & in priſtinum ſtatum reponatur: text. *in l. ex illo, l. nemine, C. de appel. l. 1. C de bon. poſſ. ſecundùm tabul. l. 1. ff. nihil novari appel. pend. cap. an ſit appellat. cap. bonæ memoriæ, de confirmat.*

firmat. uti. l. sciendum ff. de appellat. recip. c. non solùm, de appellat. lib. 6. Covarr. *in pract. quæst. cap. 23. per totum, & cap. 24.* plurimos citat Lancelot. *de attentat. 3. part. cap. 21. à n. 14. & 3. part. cap. 30. num. 33. & per totum*, sed sic est, quòd hactenus nec visum, nec auditum est, ut in aliquo Hispaniæ tribunali hæc cognitio, & attentati revocatio præcederet articulum principalem violentiæ, sed semper cum eodem articulo principali, quo virtualiter inest, decernitur, de quo attento quidem judicatur pariter, ac de aliis, quæ gessit judex Ecclesiasticus ante recursum Regium invocatum, & ante ordinariam intimatam, ejusque revocatio pen-
23 det à futuro eventu, & regulatur à natura, & qualitate appellationis. Etenim si appellatio legitimè proposita reperiatur in Senatu per actorum inspectionem, cùm declaratur, vim fieri, deferrique, & reponi, quæ post appellationem judex fecerit, hæc attentata tanquam gesta post eam includuntur, & eodem jure reponuntur quo alia attentata, antea gesta, non virtute recursus pendentis, quia id nec operatur, nec potest (ut hactenus satis evidenter probavimus) sed vigore appellationis legitimæ, quæ tacitè illum produxit effectum suspendendi, & faciendi illicita cuncta quæ post eam gesta fuêre.

24 Quia cùm ultra appellationem nihil extrinsecùs accedat, quod de juris rigore suspendat jurisdictionem judicis Ecclesiastici, cùm hoc nullo modo operetur querela, seu recursus ad Regem (prout dictum est) debent hujusmodi processus interim per eum gesti justitia vel injustitia, à natura, & potentia appellationis pendere: quia ut eleganter dicit Innocent. *in c. dilecti, el. 3.*
25 *de appellatio.* quòd gesta post appellationem, dicuntur provenire ex natura ipsius appellationis, quod menti tenendum dicit Philipp. Franc. *ibi nu. 1. q. 1.* notabile dicit Lancelot. *de attent. 3. p. c. 2. n. 27.* quare nihil mirum ut eorum vocatio pendeat à futuro eventu, ut in similibus terminis docuit Rot. *decis. 28. aliàs 187.* licèt fictè *de appellat. in novis. & decisione 13. aliàs 94. si judex de appel. in novis. & decisione 40. aliàs 451. not. si judex, de appellat. in antiquis*, & post alios Philipp. Franc. *in cap. personas, sub n. 4. versiculo septimo aliquando judex,, de appellat.* Lanf. *decisione 30. incipit si appellans*, Lancel. Robert. *de attenta. 3. p. d. cap. 21. à n. 29. & seqq.* ubi dicunt, quod si judex præfixit terminum appellanti, ad prosequendum, & docendum de prosequutione, & ille justo impedimento cessante, infra terminum non docuit, quia exequutio per judicem interim facta non revocatur per viam attentati, sed beneficio justitiæ, & expectatur eventus causæ appellationis, quia si obtinuerit infirmari sententiam, cassabitur exequutio.

26 Interim tamen dum non discernitur articulus violentiæ, hic processus per judicem gestus est in indifferenti, & in incerto: quod mirum non est; quia incertitudo, quæ verificari, ac declarari potest ex futuro eventu, sustineri non est dubium: text. est *in l. quidam relegat. ff. de rebus dubiis*, ubi gl. D. & communiter Doctores & *in l. id quod pauperibus, C de Episcop. & clericis*, quapropter verè affirmandum est, ut recursus Regii pen-
27 dentis de per se non possit operari virtutem inducendi attentatum, & nullitatem. Et quia ideo etiam modo judicatur de iis attentatis, quæ fiunt interdum; medio tempore dum disceptatur, an appellatio sit admittenda, ac de iis, quæ intra terminum ad appellandum, & post appellationem gesta fuère, text. *in l. unic. in princ. ff. nihil novar. appel. pend.* ibi, quoad deliberetur, utrùm recipienda sit appellatio, an non: per quem text. gloss. *in l. appellatione, in verbo deliberationis, C. de tempor. app.* Bald. & post eum Jas. *in l. 2. n. 1. not. 1. C. de bonor. poss. secund. tabul.* Lancelot. post alios *de attenta. 2. p. c. 12. amplia. 19. n. 1.* ergo eodem tempore reponenda simul.

28 Quinto & ultimo, pro hac parte facit elegans ratio, quoniam si propter Regii recursus pendentiam alio non considerato, scilicet; abstractam à natura, & effectu appellationis; processus factus ab Ecclesiastico nullus fuisset, & attentatus; sequeretur exinde, quolibet decreto lato per Senatum, etiam vim non fieri: adhuc ille actus remaneret nullus (prout diximus de attentatis pendente appellatione) quia etiam post illius desertionem duraat, vel etiam post illius renuntiationem tacitam, vel expressam appellationis & ut talia 29
attentata reponi, peti potest: latè Lancel. *de attent. 2. p. c. 12. ampliat. 1. à princ. & ampliat. 2. per totam*, vide etiam *ampliation. 3.* quod in nostro casu minus dubium foret, quia Senatus decretum non facit instantiam circa admissibilitatem appellationis (quia de ejus justitia 30
non se intromittit) respectu judicis ad quem, quominus queat jure super illius admissione, vel non admissione disceptare; sed tantùm respectu judicis à quo, qui virtute ejusdem Regii decreti detulit appellationi, & per delationem, sive justam, sive injustam, abdicavit à se jurisdictionem *cap. cum appellat. frivol de* 31
appellat. libro 6. ac ideo donec sibi à superiori causa remittatur iterum, non poterit in ea procedere (ut *alibi* latiùs explicuimus) ac ideo si à principio ejus respectu fuisset nullus, semper nullus remansit, nec potuit tractu temporis convalescere, juxta jurisregula.

Et sic sive Senatus, tanquam factum in ejus contemptum, illum potuisset nihilominus reponere, vel saltem 32
judex Ecclesiasticus superior; ad quem pro appellatione prosequenda recurritur; potuisset utique tanquam nullum ipso jure annullare, & revocare, & de eo imprimis cognoscere ad hunc effectum: sed horum neutrum hucusque auditum, visum, nec practicatum est, nec in supremis Regiis prætoriis, nec in tribunalibus Ecclesiasticis de eo articulo dubitatur, opponitur, aut disceptatur: ergo manifestè sequitur de primo ad ultimum, ut gestum recursu pendente per judicem Ecclesiasticum, nec sit nullum de jure, nec recursus de per se solus consideratus potest jurisdictionis inducere suspensionem; sed totum relinquitur, & attribuitur articulo principali, hoc est, qualitati appellationis, ut si justa, & legitima reperiatur & vim fieri decernatur, hoc idem tanquam post illam gestum sub repositionis decreto includatur: è converso autem non. Et ita tenendum, prout communiter tenetur, practicatur, & firmiter observatur apud omnia suprema Regis tribunalia Hispaniarum, à qua tot fulcita invincibilibus fundamentis, tamque juri consona recedendum non est.

Hoc idem sentire reperio Cæned. *in collecta ad* 33
decretal collect. 17. in fin. ubi tractat, ad judicem intimata ordinaria Regia provisione, possit nihilominus taxare expensas, in quibus reum condemnaverat in sententia; qui quidem dicit, pro resolutione recurrendum esse ad Capel Tholos. *decis.* 495. *n.* 2. Ant. Gabriel. *lib. 3. comm. opinion. titul. de reg. jur. conc. 3. n. 50.* Maran. Guid. Papæ, & Lancelot. *de attent. 2. p. cap. 12. limit. 11. per totam*, ubi latè tractant post plures alios, an, & quando judex possit, appellatione pendente, expensas hujusmodi taxare absque vitio attentati; ergo clarè sentit ipse Cæned. quòd ad judicandum, an gesta ordinaria intimata, sive regulanda ex negotio principali, & natura, atque qualitate appellationis, non autem attribui hanc potestatem pendenti Regio recursui; quod verum est, prout probavimus hactenus.

Unum tamen scias, quòd licèt processus à judice 34
Ecclesiastico factus, postquam sibi intimata est prædicta provisio Regia, non sit nullus, nec ut attentatus de per se, & principaliter revocetur, sed pendeat ex futuro eventu (ut dixi, quia ejus jurisdictio nullo pacto potest dici suspensa de rigore juris loquendo:) tamen de urbanitate ipse judex tenetur acquiescere, & supersedere, postquam Princeps manum super violentiæ cognitione appoluerit propter decorem, & honorem tantæ majestatis præsentiæ debitum; quod si aliter fecerit, licèt

gesta

gesta non subjaceant periculo attentatorum, nec ut talia reponantur statim, nec revocentur, tamen frequenter solet Senatus supremus judicem mulctare propter ejus irreverentiam, & audaciam, decorem proprium,
35 & respectum amissum vindicandi causa, prout ego non semel practicatum vidi in hoc Regio Galleco Senatu, quod justissima ratione fit. Etenim si inter duos rixantes quidam nobilis occurrat ensem, & pacem opponendo, si insuper aliquis eorum prolixè persistat, atque tenaciter perseveret in alterius injuria, & oppressione in dedecorem manum, & pacem apponentis, justè poterit ille nobilis irasci, & omissa principali rixa, & propriam injuriam vindicando, audacem percutere, & castigare; prout in dies contingere solet: ac ideo judex Ecclesiasticus, licèt de jure ejus non sit suspensa jurisdictio, tamen ex urbanitate ipse se continere debet, seque ipse eadem debet adstringere, & ligare.

36 Ulterius etiam notandum erit, ut in uno casu posset iste judicis Ecclesiastici processus pendente recursu, nullus fieri, putà, quando omnia acta integraliter, fuissent traducta jam ad Regium Senatum (ut assolet originaliter) & judex illis non visis, processerit ad aliquem actum, qui de necessitate requirit causæ cognitionem & actorum inspectionem, putà, ad sententiam diffinitivam, vel quid simile, quia tunc non visis actis (cum præ manibus non habeat) sententia est nulla ipso jure, non ex capite recursus pendentis, sed ex defectu actorum, & causæ cognitionis, Jas. *in l. judices, n.* 2. *C. de judic.* Federi. à Senens. *in tract. de sent. à num.* 3. Alexan. *consil.* 123. *num.* 24. *l.* 4. pulchrè & latè Vant. *de null. sent. c. penult. num.* 32 & 33. exactè Ant. Gabriel. *tit. de sent. concl.* 6. *num.* 5. & 6. Achil. *decis.* 2. *n.* 4. *de filiis presbyt.* Put. *dec.* 344. *l.* 1. Avil. *in cap.* 5. *præt. gl. verb. trabaje, n.* 8. & 9. qui alios
37 plures allegant, qui in fortioribus terminis loquuntur, quando judex protulit sententiam in tam brevi tempore, & tanta festinatione, ut verisimiliter possit dici, illam tulisse non visis actis, ac propterea nulla est ipso jure, ac ideo si vim fieri decernat Senatus, etiam hæc sententia reponenda est, sicut alia acta facta post appellationem, ut *suprà* diximus.

38 Attamen super hac nullitate nihil tunc se potest intromittere Senatus, quando declaravit, vim non intulisse in articulo violentiæ, qui tunc pendebat quia nulla via potest, de illius repositione tractare, sed omnino spectat judici superiori, licet sit nulla; & pars, contra quam est lata comparens coram eodem Ecclesiastico judice, ob nullitatem ab ea appellabit, & protestatus auxilium violentiæ, iterum traducto denuo processu vim fecisse, non deferendo indubitanter declarabitur, quoniam sententia nulla non meretur exequutionem.

39 Et ad terminos hujus proximæ doctrinæ reducenda est l. Regia 36. *titul.* 5. *lib.* 2. *recopilat. suprà* adducta pro fundamento 3. contrariæ partis in illis verbis: *Para que el proceda, y haga justicia*, quoniam licet de jure non sit illius suspensa jurisdictio; tamen de facto impeditum est ejus exercitium, quia deficientibus actis, & absentibus, non poterat procedere in causa, ne facere justitiam partibus, non secus ac si tabellio, vel litigans, seu quidam alius processum detineat, & occultet, ita ut etiam compulsus nolit exhibere; quia hoc impedimentum; quòd de facto provenit, sufficiens est ad differendum cursum negotii, quia actis non visis ferre non potest sententiam (ut dictum est) ejus tamen propterea jurisdictio non est suspensa, & sic rectè dicit *d. l. remitan luego el proceso al juez*, &c. *para que el proceda*, &c. hoc est, ut amplius actorum defectus non illi impedit procedere, quæ optima est ad illam legem declaratio, ultra aliam, quam ad argumentorum responsionem reddemus.

40 Quo etiam sensu accipiendus est Ozasc. *decis. Pedem.* 30. *n.* 18. *ad fin.* quem citavimus *suprà, in* 6. *argu.* *Salgado de Protect. Reg.* *ment. contrariæ partis*, qui dicit quod ex hoc recursu, & actorum traductione ad Senatum non aufertur judici jurisdictio, licèt differatur; quia illius differtur exercitium, non jure operante, sed accidentia facti, quia illo medio tempore, quo absunt acta, non potest ad omnes actus indistinctè procedere, qua ut plurimùm requirunt eorum inspectionem, quo satisfactum remanet sextum argumentum contrariæ partis.

Quibus sic suppositis, non obstant argumenta pro 41
contraria parte adducta. Et non primum *ex cap. lator. qui filii sint legitimi.* Cui respondetur; quod illa suspensio causæ principalis provenit ex natura articuli incidentis, qui tanquam præjudicialis operatur suspensionem causæ principalis, etiamsi idem judex de eo sit cogniturus, de quo nos exactissimè agimus *infrà*, 2. *part. cap.* 18. *à princip.* ubi multa scitu digna congessimus in proposito; at iste articulus violentiæ non est præcisus, sed est in voluntate partis, illo uti, si voluerit, ideo non suspendit causam principalem, nec illi est præjudicialis, sed multùm favorabilis, quia tendit in faciliorem causæ expeditionem, ut sæpè diximus *ex d. c. pastoral.*

Nec obstat secundum *ex d. c. pastoral. & d. cap.* 42
ut nostrum: quia loquuntur in avocatione jurisdictionis facta per Principem à suo judice inferiori: quia judicium solvitur vetante eo, qui judicare jusserat, *l. judic. solvi. ff. de jurisd. omni. jud.* ac propterea cùm inferior ex avocatione jurisdictione careat, nihil mirum, ut ab ea gesta subjiciantur vitio attentatorum, ut latè Lancelot. *loco citato in d. arg.* 1. quod multùm aberrat à natura nostri Regii recursus.

Nec obstat tertium *d. l. Regia* 36. in illis verbis, 43
ibi: *Para que el proceda, y haga justicia*, quia ultra congruam declarationem, quam illi nuperrimè assignavimus *in n.* 30. & 40. amplius respondetur, quòd cum in hoc articulo violentiæ non aliud tractatur, nisi an judex jure processerit, pendente appellatione ab eo interjecta, vel an illi sit in posterum impediendus processus, obstante de appellatione; ideo nihil mirum, ut illa minùs legitima reperta, reddatur processus, ut procedat, quia nullum est inventum impedimentum, non tamen ex hoc sequitur, quòd interim suspensa ejus fuerit jurisdictio, ut *superiùs* diximus.

Nec obstat quartum, de recursu ad Regem pendente, ut suspendat secundum Doctores in eo allegatos; 44
quoniam contraria opinio, ut scilicet, non suspendat, longè verior est, & receptior, prout diximus, & probavimus *suprà, in* 1. *fundam. hujus* 2. *p.* & *resolutionis, n.* 10.

Nec obstat quod ibi diximus ex Fran. Mar. *d. dec.* 83. *n.* 1. & 2. ut facta citatione suspendatur judicis jurisdictio; quia verum est suppositio priùs, quod recursus sui primæva natura attenta, non facit litem, ut testatur ipse Franc. Mar. *in q. Delphi. decis.* 624. *quæritur super literis; num.* 7. post. Bald. *in auth. quæ* 45
supplicatio, Col. de preci. Imper. offer. & alios per eum citatos: idem etiam tenet Lanc. Rober. *de attent.* 2. *p. c.* 19. *n.* 19. & 20. ac ideo non considerantur attentata, quæ regulariter sine lite non dantur. Lan-
cel. *ibi.* Cassiad. *decis.* 6. *voluerunt Domini. n.* 2. *super* 46
regul. Cancell. & necessariò præsupponit litem stare Paleot. *decis.* 222. *Marti, ad med.* at cum per citationem illius alteretur natura, quia per eam procul-dubio regulariter inducatur litis pendentia, ex his quæ Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 4. *de attent. lite penden. in præfatio. n.* 28. & nos latius dicemus *infrà*, 2. *p. cap.* 13. 47
in discursu, ideo ex hac ratione dicit ipse Lancel. *d.* 2. *p. c.* 20. *n.* 30. & 14. probabilem esse opinionem Francis. Mar. quæ quidem ratio nullo modo unquam quomodocumque varietur recursus ad Regem, potest adaptari in hac extrajudiciali omnimoda protectione, & 48
cognitione per viam violentiæ, & ut *suprà, cap.* 2. latius probavimus, intimato ordinariæ non est citatio,

ſed ſimplex quædam monitio, quæ fieri poteſt licitè à judice quolibet, carente aliàs juriſdictione, ſed reſpectu moniti, & certiorati incapace; quare cùm hæc extrajudicialis cognitio remaneat ſemper in meris terminis nudi recurſus extrajudicialis, non poteſt adaptari limitario caſu, quo ipſa ſine ſcrupulo vera dici poſſit.

49 Minùs etiam obſtat quintum de relatione ad Principem pendente, quia illa proceſſus remiſſio, nec quadrat, nec poteſt convenire aliquo modo naturæ, & qualitati relationis, quam judex inferior facit Principi, prout latè videre eſt ex eodem Lancel. *d. 2. part. cap. 8. à princ.* deinde quia d. relatio, de qua ibi loquitur, reſpicit merita, & eſſentiam; ſeu ſubſtantiam cauſæ principalis, cujus judicialis, atque juriſdictionalis determinatio expectatur à Rege, & ideo nihil mirum, ut ſuſpendit juriſdictionem inferioris, interim dum illa cauſa iterum remittitur, aut reſolutio expectatur,

50 quod quantum à noſtro recurſu diſtet, nemo eſt, qui non videat; imò ulteriùs habemus legem Regiam expreſſam P. *titulo* 14. *libro* 4. *recopilation.* ubi diſponitur, quod quando Princeps mandat judici inferiori, aut tribunali, ut illi mittat relationem ſuper ſtatu alicujus negotii, non propterea debet in eo ſuperſedere, niſi forte aliquando ipſe Princeps ſuperſedere mandet ſimul.

51 Quibus ſuppoſitis, audiendus non erit Cevall. dum contrariam partem audacter, ac temerè ſectatur, quia loquitur contra omnia juridica principia, & notiſſimam omnium tribunalium ſupremorum praxim, ac propterea communi Senatorum, & Advocatorum calculo reprehenditur quotidie, fundatur enim in falſa opinione, tenente, recurſum ſuſpendere, quia ut vidiſti, non eſt vera, & adhuc dato caſu, quod vera

52 foret, nihilominus ex ea non potuiſſet inferri ad recurſum Regium, de quo loquimur, quia longè abſimilis eſt, quoniam querela fundatur in errore partium, & circumventione adverſarii. Greg. Tholoſ. *tractatu de appellat. libro* 1. *cap.* 6. *num.* 10. Scaccia *tractatu de appellat. quæſt.* 19. *rem.* 3. *ſub numero* 34. hic noſter fundatur in ſola violentia, & vi oppreſſione judicis (ut ſæpè dictum eſt) ille recurſus, & querela

53 revidetur etiam ex novis actis, & noviter repertis, ac novis productionibus, Gregor. Tholoſ. *ubi proximè*, *num.* 11. & Scaccia *ſub d. num.* 34. at noſter recurſus & querela ex eorundem actorum inſpectione dumtaxat nullo modo aliis admiſſis detegitur, probat *l.* 36. *titulo* 5. *libro* 2. *recopilat.* & nos latè probavi-

54 mus *ſupra*, *cap.* 2. Deinde ille recurſus licèt ſit à principio extrajudicialis, tamen in ejus cognitione, ſequuta, ut requiritur, citatione, efficitur judicialis: & litis pendentia, ut nuper *in reſponſione ad quartum argumentum*, *n.* 45. poſt Fran. Mar. Lancelotum, & alios diximus: at noſter recurſus à ſui principio uſque ad ejus finem nihil judicialitatis recipit, nec recipere poteſt, ſed in eo proceditur abſque ſpe illam in minimo recipiendi, ut ſæpè *ſuo loco* diximus, ille

55 recurſus, & querela provenit ex potentia meræ, & ſupremæ juriſdictionis, ut manifeſtè apparet ex Doctoribus de illo tractantibus, quos citavimus hactenus: at iſte noſter ex ſola poteſtate politica, & œconomica, & etiam charitativa abſque veſtigio, ſeu umbra juriſdictionis, quam rei qualitas, & ſubjecta materia nullo modo patitur: item an ille recur-

56 ſus ad appellandum intra terminum datum eſt proponendus, ſi credimus ingenti Doctorum catervæ, quos congerit Lancelot. *de attentat. 2. parte*, *cap.* 19 *num.* 11. quem tamen pro reſolutione vide *à num.* 24. & 25. & vide etiam Scacci. *ubi ſuprà*, *ſub numero* 27. *verſiculo ſubdeclara primò*, & *num.* 28. at noſter recurſus nullo termino aut tempore circumſcriptus reperitur. Ex quibus omnibus clarè patet, quòd quando fortè verum foret, recurſum ad Principem habere effectum ſuſpenſivum, tamen ex rationis diſparitate non potuiſſet; de illo ad noſtrum argui, à contrario autem, ſcilicet retenta veriori opinione negativa, quæ habet carere ſuſpenſivo, rectè procedit argumentatio de illo ad noſtrum, per argumentum à fortiori, quo nos uſi ſumus *ſuperiùs*.

Et notandum eſt, quòd ipſemet Cevallus contra- 57
rium firmavit *in tractatu de cogni. per viam viol. gl.* 15. *n.* 1. *fol.* 97. ubi loquendo de via exequutiva, ut judex licitè poteſt in ea procedere, in hæc inquit: Tunc non eſt reponendum, quod exequutioni traditum eſt, imò non obſtante appellatione, & invocatione auxilii regalis; judex Eccleſiaſticus licitè procedit in cauſa, *&c.* Ecce igitur manifeſtè ſentire, quòd recurſu pendente ad Regem proceſſum non fieri nullum, & attentatum ex hoc capite, ſed pendere ex natura, & qualitate appellationis principalis, quæ ſi careat ſuſpenſivo, ille etiam geſtus recurſu pendente, licitus, & non reponendus, prout *ſuperiùs* reſolvimus: nam ſi ex capite pendentis recurſus Regii fuiſſet attentatus, & nullus, nullo modo potuiſſet validus reddi, nec reviviſcere, ut *ſuprà* probavi.

Quoad ſecundam partem noſtri capituli, ſcilicet; 58
an pendente recurſu ad Regem, ſuſpendantur, vel currant termini, parti, vel partibus aſſignati ad aliquem articulum à jure, ſeu à judice: & licèt hinc inde plurima poſſem conferre, breviter tamen dicendum arbitror, terminos non currere. Finge, receptæ ſunt partes ab probandum cum certo termino aſſignato, una pars vel appellavit à ſententia probationis receptæ, vel interim in diſcurſu appoſuit contra teſtem legitimam objectionem, & à non admiſſione, vel ab admiſſione ex adverſo fuit appellatum; vel quis fuit vigore inſtrumenti exequutus, cui intimatus fuit decem dierum terminus, interim ob aliquam cauſam appellans, & iis caſibus, & aliis ſimilibus ad Senatum Regium recurritur per viam violentiæ interim dum in Senatu diſceptatur, & cognoſcitur de qualitate appellationis, ſuſpenduntur dicti termini; quia proceſſus originalis defectu impeditur ejus curſus, & partes occupati ſunt, & impediti, dum aſſiſtunt in diſceptatione articuli violentiæ in Senatu Regio: quare illis non debet obeſſe terminorum curſus. Primò 59
quoniam dum ſuper aliqua re diſceptatur, ut ipſa diſceptatione pendente terminus non currit partibus, nec etiam judici: ita eleganter in pulchro caſu obtinuiſſe teſtatur Joan. Baptiſt. Gener B. *in tractatu de arbitr. lib.* 33. *cap.* 2. *numero* 8. & 9. latè proſequitur Lancel. *de attenta.* 2. *part. cap.* 11. *ampliat.* 29. *à numero* 4. & *ſuprà*, qui *in numero* 6. & *in* 3. *part. cap.* 30. *in privileg.* 10. firmat fatalia non currere appellanti, donec diſceptatur, an appellatio 60
ſit nulla, poſt Paul. Caſtrenſ. *conſ.* 231 *viſis actis*, *numero* 2. *lib.* 1. Jaſ. *in l. contra majores*, *Cod. de inoffic. teſtam. & in cap. ex ratione*, *de appellat.* & poſt Bald. *in l.* 1. *Cod. ſi penden. appellat. mors interv. in fin.* tradit Bartol. Socinus *in conſilio* 122. *præſantiſſimè*, *numero* 4. *lib.* 1. quia legitimum reputatur impedimentum; ergo hic dum diſceptatur coram Principe de legitimitate, & potentia, ſeu effectibus appellationis, debet ſuſpendi terminus.

Cui convenit, quod dicit Montab. *in l.* 13. *titulo* 10. 61
lib. 3. *fori*, quem referens ſequitur Cifuent. *in lib.* 70. *Tauri*, & per eos Meres *in tract. de major.* 3. *part quæſtio* 26. *num.* 60. *in noviori impreſſione*; quòd novem dierum termini, qui dantur ad retrahendam rem venditam, non currunt, durante diſceptatione ſuper ipſa re, & ejus venditione.

Pro quo fortiùs urget, quòd quando condemnatus 62
uſus eſt remedio nullitatis, interim dum de ipſa diſceptatur non currunt ei decem dies ad appellandum, etiamſi in nullitate ſuccumbat, Cynus *in l. contra majores* 16. *num. Cod. de inofficioſ. teſtam.* Franc. *in cap. dilecto* 63. *quæſt.* 6. *num.* 11. *de appellat.* Hippolyt. de Marſil.

Marsil. *sing.* 152. *succumbens*, quem referens sequitur Thom. Fossan. *consil.* 10. *instantis*, *n.* 8. & 10. & adversus Guid. Papæ, & Lancelot. hanc sequitur opinionem Scaccia *de appellat. quæst.* 12. *n.* 169. & iterum *quæst.* 15. *sub num.* 91. & 98. & *nu.* 95. post Joan. de Amicis *consil.* 6. *sacr. Regio*, *à numero* 29. *cum sequentibus*, & *sub num.* 35. ubi de communi omnium consensu procedere; ubi nullitas provenit ex attentatis. Igitur
63 idem dicendum venit in nostro casu, quòd dum pendet remedium, & cognitio violentiæ quo aliquis oppressus usus est; non debet currere terminus; nec aliquod partibus præjudicium generare. Et hinc
64 etiam provenit; quòd quando duæ dilationes ex diversis causis, seu actionibus procedunt, una alteram non confundit, sed successivè prodest, una post alteram finitam, latè prosequitur Tiraquell. *de retract. conventio.* §. 1. *gloss.* 1. & *unica*, *gloss.* 18. *cum sequentibus*, & iterum *à num.* 61. *cum multis sequentibus*, de quo nos *alibi* diximus latiùs in materia excessus.

65 Hinc est ut impedito agere, non currat tempus, *l.* 1. §. *fin. ff. de annal. except. l. ut perfecti*, *C. de annal. exceptio.* Jason. *in l. contra majores*, *num.* 6. *Cod. de inofficioso testam.* Riminal. *consil.* 21. *numero* 29. *libr.* 1. Decius *consil.* 358. *column. penult.* Cravet. *consil.* 271. *libro* 1. Menoch. *consil.* 38. *numero* 35. *volum.* 1. Bert. *quæst. fami.* 40. & 65. Bard. *de temp. util. & contin. cap.* 7. & 8. *cum seqq.* Joan. de Lignan. *de censur. Ecclesiast.* §. 14. *numero* 17. ex quo inferunt Rom. *consil.* 433. *incipit quoad primum.* Felin. *in cap. cùm dilecto*, *colum.* 21. *versiculo limita* 7. *num.* 13. *de rescript.* Rip. *tract. de peste* 3. *part. quæst.* 6. Hierony. Prævid. *in tractatu de pest. versiculo vidimus*, *numero* 2. Cass. *decis.* 1. *de dilat. & super regul. Cancel. decis.* 22. Sarm. *de publicar. quæst.* 3. *num.* 2. Rebuff. *in ead. regul.* Mars. *in l.* 1. §. *propterea*, *num.* 131. *ff. de quæstio.* Moder Florent. *de fortuit. casib. part.* 2. *quæst.* 6. Cardin. Paris. *cons.* 143. *column.* 1. *volum.* 4. Navarr. *cons.* 3. *n.* 3. *de renunt.* Caputaq. *decis.* 73. *part.* 2. Flami. Paris. *de resigna. lib.* 11. *tom.* 2. *quæst.* 13. *à num.* 1. & *num.* 33. qui loquuntur de impedimento, quod suspendit tempus publicandi resignationem, & ipse Paris. *ibi à numero*
66 10. quòd impedito non currit terminus conficiendi inventarium; & quòd impedimentum excusat à pœna, à contumacia, à desertione, à solutione canonis debiti ab emphyteuta, ab obligatione accedendi ad Concilium sive generale, sive provinciale, & aliis pluri-
67 bus, ubi latissimè, & dilucidè prosequitur hanc materiam. Hinc est ut propter impedimentum recedatur à forma, Cardin. Paris. *cons.* 32. *num.* 11. 14. &
68 16. & *cons.* 33. *n.* 32. 25. & 31. *volum.* 2. Cravet. *cons.* 12. *volum.* 2. Bursat. *cons.* 74. *num.* 157. *volum.* 1. quia non videtur formæ, ac legi contravenire, Jas. *in l. si quis*, *n.* 7. *ff. de jurisd. omni jud.* Ægui. Boss. *in pract. crimin. titul. de arcess. fidejuss. num.* 47. Flamin. *ubi proxime*, *num.* 3. & 5.

69 Hinc est, quòd impedito ex facto judicis non currit tempus, Paris. *consil.* 124. *præsentis numeri* 1. *lib.* 1. Bald. *tract. de præscriptio. in* 1. *p.* 4. *p. princip. quæst.* 6. *num.* 4. *tom.* 17. *fol.* 71. Scaccia *de appellat. q.* 15. *num.* 124. & *à num.* 122. *cum sequentibus*, ubi plurimos allegat; plures etiam citat Flami. Paris. *de resign. lib.* 11. *tom.* 2. *q.* 13. *num.* 120. & *num.* 95. & facit ad propositum quod ipse Flami. *num.* 131. post Sarner. *de public. quæst.* 13. *numero* 3. Rip. *in tract. de pest. in* 3. *p. q.* 6. quòd si literæ detineantur à judice, & transeat tempus, excusatur à publicatione.

70 Hinc est, ut impedimentum proveniens ex facto Principis excuset, ut testatur Decius *in cap. ex ratione*, *n.* 22. *versic. secundus casus*, Scaccia *de appell. quæst.* 15. *sub n.* 124. *vers. adverte unum*, *ad finem:* imò etiam violentia excusat, & est causa, ut tempus non currat
71 vim posse, ita post alios Flami. Paris. *ubi proxim*, *à n.* 95. *cum sequentibus*, ubi etiam de impedimento pro-

veniente ex facto adversarii, quæ omnia optimè conducunt resolutioni nostræ propositæ difficultatis.

Et in nostris terminis, quod termini, & tempora 72
jure præscripta non currunt propter recursum ad Regem per hanc viam violentiæ, expressè determinavit Rot. Romana in una Legionen. Præstimon. 27. Novemb. 1592. coram Phanphilio, quam ad literam refert Nicol. Garc. *tract. de benef.* 6. *p. cap.* 4. *sub n.* 44. *fol.* 819. in qua postquam latè tractaverit, an lapsus fuerit terminus exequendi exequutoriales quasdam, post medium ita dicitur: Maximè cùm taciturnitas fuerit causata ex impedimentis præstitis per Alvarum mediante recursu ad consilium regium, per quod curavit auferri executoriales, &c. quæ mirabiles est ad propositum, & ita etiam declaratum fuit, & practicatum in 73
hoc Senatu Gallo-Græco, maximè quia hujusmodi impedimentum est notorium, evidens, & manifestum; probatum ex eisdem actis, quibus apparet quantum tempus ipsum duraverit iis, quæ latè prosequitur Flamin. *ibi suprà*, *à n.* 22. *cum seqq. & à n.* 119.

Et nullo adducto fundamento, nec authoritate (multò post scripta) legimus Cevall. *in tractatu de cognitio. per viam violent. gl.* 14. *num. fin. ad fin.* tenentem hanc partem, qui in hoc articulo ita ait: *Y los terminos la prueva estan suspensos, durante que el processo no se vuelve à remitir al Eccleśiastico, y si fuere exequutiva la causa no corren los diez dias de la oppościon, si no que à de volver à notificar el termino; si el processo fuere remitido al ordinario sobre algun articulo y assi lo hè visto y praticado:* quia impedito agere non currit tempus *l.* 1. §. *fin. Cod. de annal. except.* & est regula juris dicentis, 74
quod per me non stat, mihi imputari non debet. Hæc ille in hoc articulo dicit; quantum autem asserit, quod denuò sit terminus oppositionis intimandus, ita ut de novo incipiat currere, ratione, & fundamento caret, nam terminus suspenditur, & remanet in eo statu, quo supervenit impedimentum, ita ut pars termini jam transacti non renovetur, sed duntaxat tollitur de medio illud tempus, quo impedimentum duravit: ita Flami. Paris. post alios *ubi suprà*, *à num.* 227. & *seqq. & n.* 119. pulchrè & plenè Roman. *cons.* 443. *quoad primum*, *in princ.* Calderi. *cons.* 119. *aliàs* 4. *de appell.* 75
circa med. vers. & est danda, Gemini. *cons.* 42. *n.* 10. *vers. impedimentum plurimam comprobationem*, Roman. *cons.* 496. *primus*, *n.* 9. & *seq. vers. quoad secundum*, Cardin. Tusc. *pract. concl. litera Y*, *concl.* 29. *num.* 8. & *n.* 21. *tom.* 4. & alibi passim per Doctores; alias enim maximæ potuissent oriri & intolerabiles fraudes ad renovandum terminum transactum, quibus locus dandus non est, & nos pro hac opinione plures citamus 2. *p. cap.* 13. *à num.* 253. & eam insuper sequuntur Bald. & ejus addit. *in authen. clericus*, *num.* 9. *eod. de Episcop. & Cleric.* Amedæ. *de syndic. num.* 76. *fol.* 48. Catal. *eadem tract. quæst.* 75. *num.* 44. & *seqq. fol.* 15. Put. *eodem tract. verb. instantia syndicat. cap.* 4. *fol.* 194. Castel. *in l.* 64. *verb. passados*, *fol.* 192. *col.* 3. *in fin.* & ibi Palac. Rub. *num.* 5. *fol.* 126. *in leg. Taur.* Avenda. *respons.* 2. *fol.* 118. *concl.* 6. Didac. Perez. *in l.* 5. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordin. col.* 1111. *vers. intelligenda*, Azeved. *in addit. ad Curi. Pisan. lib.* 4. *cap.* 6. *n.* 87. *fol.* 103. & *in d. l.* 7. *n.* 81. *in fin. & seq. tit.* 18. *lib.* 4. *recop.* facit reg. *imputari de regul. jur. in* 6. & *l.* 1. & *tit. ff. de eo per quem factum erit.*

Et in terminis quod quando in via executiva ob im- 76
pedimentum partis non potuit fieri informatio per debitorem, ei non assignetur novus terminus ex integro, sed suppleatur tantum, quantum abstulit impedimentum, probat post nonnullos ex allegatis Bobadilla *polit. lib.* 3. *c.* 8. *n.* 153.

CAPUT VIII.

Dato ſemel in Senatu decreto ſuper violentia ex actorum inſpectione, illis tamen diminutis: an poſtmodum eis integris, poſſit, ejuſdem appellationis virtute, ſuper eodem articulo Regius iterum haberi recurſus per hanc viam violentiæ.

SUMMARIUM.

1 *Decretum violentiæ per viam nullitatis, appellationis aut reviſionis, revocari non poteſt.*
2 *Cevallos refertur aſſerens decretum violentiæ tranſire in rem judicatam, quoad Senatum inferiorem, non tamen quoad conſilium ſupremum, quia illud poteſt reformare, & revocare, vide n.* 36.
3 *Sententia lata contra rem judicatam eſt nulla ipſo jure.*
4 *Decretum violentiæ*, que no viene por la orden ò en eſtado, *non impedit, ut iterum ordinato proceſſu, queat oppreſſus ſuper eodem articulo, & appellatione ad Senatum recurrere.*
5 *Sententia abſolutoria ob ineptum libellum non impedit alium bene conceptum noviter proponere.*
6 *Succumbens ex actione ineptè propoſita iterum aptè agens auditur.*
7 *Decretum violentiæ*, que por agora no haze fuerça, *&c. non impedit, quominus oppreſſus accedente poſtea violentia, queat ſuper eodem articulo ad Senatum recurrere.*
8 *Agens ad debitum conditione non impleta, & ſuccumbens, poterit illa impleta iterum agere.*
9 *Succumbens ob non probatam rei poſſeſſionem in adverſario, contra illum denuo poſſidentem poteſt iterum agere.*
10 *Cauſa defenſionis limitata limitatos producit effectus.*
11 *Decreto vim non fieri, lato ſemel in ſenatu, eſſentialibus tamen actis deficientibus poſtea tamen integris poſſe ejuſdem violentiæ reſpectu iterum haberi recurſum, defendit Author.*
12 *Acta integra facta à judice Eccleſiaſtico, de eſſentia ſunt recurſus regii, ut vis detegi poſſit.*
13 *Sententia lata actis non integris, ſed diminutè tranſportatis, eſt nulla ipſo jure, & quæ executionem non moretur.*
14 *Et hæc nullitas non excuſatur præſumptione boni juris.*
15 *Exceptio proceſſus non integri ante omnia per judicem examinanda.*
16 *Gratianus reprobatur, & varius arguitur.*
17 *Decretum violentiæ latum actis non integris, legis forma, & ordo omittitur.*
L. Regia 36. tit. 5. l. 2. recopi. *ibi*, en la forma acoſtumbrada, *&c. & manden traher el proceſſo, &c. ponderatur, & interpretatur, ibidem.*
18 *Sententia actis diminutis dicitur lata ordine perturbato.*
19 *Actis non viſis, vel eis non integris, ſed diminutis, ſententiam ferre, idem eſt.*
20 *Cauſa vera ubi requiritur ad ſubſtantiam actus, non ſufficit eam habere pro ſubſiſtente.*
21 *Factum malè, aut minus plenè ex integro eſt agendum.*
22 *Diſpoſitio licèt intelligatur de primo actu, non tamen de nullo, & inutiliter geſto, quia iterum utiliter geri poteſt.*
23 *Diſpoſitio licet intelligatur de primo actu, ſi ex eo non ſatis ſit intentioni diſponentis, alius fiat, ut ex integro ſatisfiat.*
24 *Per decretum violentiæ actis non integris latum, non ſatisfiet fini, & intentioni Principis juris, divini, naturalis, & Canonici, cùm vis ſubſiſtat.*
25 *Diſpoſitio pro certa cauſa (prout violentiæ propulſio) durat durante cauſa.*
26 *Cauſa durante ſemper durat, quod ob cauſam introductum eſt.*
27 *Per decretum violentiæ, ſcilicet illam non adeſſe, non integris actis latum, major judici datur occaſio violentiæ inſiſtendi.*
28 *Decretum violentiæ nunquam tranſit in rem judicatam.*
29 *Extrajudicialis actus licèt poſt decem dies per appellationem non revocetur, tamen ſic quandocunque per viam recurſus, & querelæ.*
30 *Actus extrajudicialibus nunquam tranſit in rem judicatam.*
31 *Condemnatus per tres conformes ſententias, quæ non tranſeunt in rem judicatam, non auditur ulteriùs appellans.*
32 *Deſertio appellationis ab actu extrajudiciali non præcludit viam querelæ.*
33 *Decreto (vim non fieri) ſemel dato ex actis non integris, poteſt oppreſſus eis ſimultaneis ad Senatum recurrere ſuper eodem articulo violentiæ; tamen cum limitationibus.*
34 *Decreto violentiæ ſemel dato actis non integris non adit oppreſſus Senatum iterum per viam appellationis, nullitatis aut reviſionis, ſed extrajudicialiter, ac ſi nunquam datum ſit decretum.*
35 *Remedium ſalubre violentiæ non eſt credendum, velle Principem fictè, & apparenter præbere, manente adhuc vi.*
36 *Cevallos reprobatur aſſerens decretum violentiæ, tranſire in rem judicatam.*
37 *Cevallos reprobatur aſſerens, conſilium ſupremum revocare, & reformare decretum violentiæ latum à Cancellaria, vel alia audientia inferiori, & ſeqq.*
38 *Cevallos probatur aſſerens, Nuntium de appellatione cognoſcentem non poſſe ſententiam ferre contrariam decreto violentiæ directo ordinario inferiori.*
39 *Decretum violentiæ non facit inſtantiam, nec præjudicium partibus, nec tranſit in rem judicatam.*
40 *Cognitio ſuper juſtitia cauſæ principalis remanet ſalva ſuperiori per decretum violentiæ, quod cum ſuperiore nec loquitur, nec intelligitur.*
41 *Judex ſuperior cauſa cognita poteſt ſuper ſententiæ executione & attentatis terminare, nullò habito reſpectu ad decretum violentiæ directum inferiori.*
42 *Deferendum, vel non, licèt ad ſui inſtructionem poſſit cognoſcere judex inferior, tamen ſuperior non impeditur, ſuper admittenda, vel rejicienda appellatione, & attentatis, terminare.*
43 *Superioris interloquutio ſuper admittenda, vel non admittenda appellatione, & revocatione attentatorum, etiam ſtante decreto directo regio inferiori, eſt novum gravamen, & diverſa perſona oppreſſa, diverſus judex, & nova violentia & ſic nova appellatione, & recurſu indiget.*
44 *Auxilio novo indigent quæ de novo emergunt.*
45 *Diſpoſitio intelligitur rebus ſic ſtantibus, quæ propter ſupervenientiam novæ cauſæ alteratur.*
46 *Decreto violentiæ ſi judex ipſe per litis diſcurſum contrariam ferat ſententiam, nova appellatio, novus recurſus eſt neceſſarius, quia nova eſt vis.*
47 *Conſilium ſupremum ſe intromiſiſſe unquam in reformatione decretorum violentiæ Regii tribunalis inferioris, nec viſum, nec hactenus auditum eſt.*
48 *Decreto violentiæ ſemel dato, actis tamen diminutis, tunc ad Senatum iterum poteſt recurri, ſi acta quæ deficiebant erant omnino eſſentialia ad detegendam violentiæ exiſtentiam, non alias.*

Oppreſſus

49 *Oppreſſus, qui ex actis diminutis ſemel obtinuit decretum contra ſe, licèt vim non fieri, poteſt eis integris, iterum recurrere, ſecus autem appellatus.*

50 *Pars appellata, quæ contra ſe reportavit decretum in Senatu vim fieri actis diminutis; non poteſt eis integris ulterius recurrere, quia caret appellatione, & ſic fundamento, quo violentia fundatur.*

51 *Violentia committitur in non deferenda legitima appellatione, non tamen in deferenda non deferendæ.*

52 *Judex non deferens juſtæ appellationi punitur.*

53 *Judex deferens appellationi minùs legitimæ non punitur.*

54 *Oppreſſus affirmans in Senatu acta eſſe integra, non auditur poſtea ex capite proceſſus diminuti volens noviter recurrere ad Senatum ſuper eodem articulo.*

55 *Oppreſſus ut iterum poſſit recurrere ad Senatum ſuper eodem articulo ex capite proceſſus non integri, debet de hoc conſtare notoriè, & evidenter ex actorum inſpectione; aliter non auditur.*

Et quomodo conſulatur oppreſſus ut hoc modo notoriè appareat, ibid.

56 *Notarii fidei ſtandum eſt aſſerentis alia acta non eſſe ad reſponſionem proviſionis* de autos diminutos, *quoad proceſſus inſpectionem ſuper violentia procedit Senatus.*

57 *Actis novis apparentibus facit variare fidem Notarii, contrarium aſſerentis, & ſi eſt laicus, punitur à Senatu.*

58 *Giurbæ diſtinctio, an ſi ſententia ſit nulla ob acta non integra, reprobatur.*

INgenue fateor, in hac quæſtione plus diſcere, quàm docere me velle: ſiquidem dato ſemel decreto vigore unius appellationis quoque modo acta acceſſerint ad tribunal, ſi iterum prætextu proceſſus non integri, velit oppreſſus, alia nova non accedente violentia, ad idem confugere, pro alio decreto obtinendo; videretur potiùs accedere pro prioris revocatione, & ſaltim quaſi per viam nullitatis petere reviſionem iterum, quod nullo modo patitur, ut poſt Avenda. *de exequen. mand. cap.* 1. *numero* 32. *verſ. & quia proviſio. in prima parte.* Gaſp. Rodrig. *tractatu de annu. reddit. lib.* 1. *quæſt.* 17. *num.* 73. Practic. Monter. *in* 5. *tractatu de Cancell. tit. Sigueſe el tercero proceſſo que es Eccleſiaſtico, ad fin. fol.* 93. *& ſeqq. ad fin. fol.* 94. *l.* 35. *lib.* 2. *recop.* latiùs diximus *ſuo loco*, à neutro decretorum genere in articulo violentiæ dari appellationem, ſupplicationem, nec etiam permitti nullitatem, aut alium recurſum: ergo dicendum eſt in hoc caſu: ut nullo modo iterum admittatur oppreſſus, quantumcunque de actorum diminutione, ac diſmembratione dixerit.

2 Ulterius & pro hac parte negativa facit, quoniam licèt tribunalis Regii inferioris ſuper cognitione per viam violent[illegible] reſpectu conſilii ſupremi propter ejus ſoveraniam; nunquam tranſeat in rem judicatam, quominus queat ſuper eodem articulo violentiæ datum decretum per Cancellariam, aut aliam Regiam audientiam reformare, revocare, ſeu in melius reponere: tamen reſpectu ejuſdem tribunalis, & Cancellariæ, quæ decretum violentiæ protulit, ſive juſtum, ſive iniquum, eo non admittitur appellatio, ſupplicatio, aut alius recurſus: quia reſpectu ſui tranſivit decretum in rem judicatam, ita hanc conſiderationem latè proſequitur Cevall. (quem multò poſt hæc vidi) *in tractatu de cognit. per viam viol.* 2. *q.* 74. *à n.* 24. *uſque ad fin.* ubi caſum, & exemplar recenſet *fol.* 283. igitur oppreſſo ſemel dato uno decreto in tribunali, oſtium penitus claudendum eſt, ne aliter recurrere poſſit, cum decretum jam tranſierit in rem judicatam, quia ſententia lata contra rem judicatam eſt nulla ipſo jure. Bald. *in l.* 1. *col.* 2. *n.* 5. *verſ. ex prædictis, C. quando provo. non eſt neceſſe, & in cap. ſi à nobis*, 65. & ibi Philipp. 3
Franc. *n.* 12. *verſ.* 3. *ſed quæritur, de appellat.* & hanc eſſe communem opinionem teſtatur, & ſequitur Franc. *in c. dilecto* 63. *quæſt.* 41. *ſub num.* 94. *de appel.* late proſequitur Scaccia *de appel. q.* 11. *à num.* 194. *cum pluribus ſeqq.*

Sed nihilominus ut in re tam gravi, atque difficili 4
cum diſtinctione procedamus; Tres caſus diſtinguendi ſunt: Primus quando in Senatu poſt actorum inſpectionem decretum fuit, proceſſum non venire per ordinem debitum, & ſtatum, putà, quia deficit appellatio, & tunc dubium non eſt, iterum ſuper eodem articulo, & ejuſdem appellationis cauſa, & occaſione, poſſe iterum ad eundem Senatum recurri, quando proceſſus conduci poſſit ordinate, ac debito, ſeu legitimo modo, quia ex eo decreto nihil ſuper articulo violentiæ decretum fuerat, ad ſimilitudinem ſententiæ abſolutoriæ ab obſervatione judicii, vel ab inſtantia, putà, propter ineptum libellum, ut poſſit iterum eadem cauſa in judicium refricari, bene con- 5
cepto libello, ut probant text. *in leg. ſed & ſi pupillus*, §. *ſi inſtitoria*, & ibi gl. Bal. & expreſſius Alberi. & Salic. *ff. de inſtitu. & in l. Mævius, in fin.* & ibi quoque Alber. *ff. de pact. dotal. &c. coram.* & ibi Petr. Anchar. *in* 4. *not. de reſcript. & cap. examin. de reſcript.* Signorol. *conſ.* 142. *in quæſt. vertente, col.* 2. *verſ. præterea in ſimili*, ubi alia jura citat Ancharan. *in cap. ne captandæ, col.* 1. *in* 3. *de conceſſ. præbend. lib.* 6. bonus textus *in clem.* & ibi Cardin. Flor. *in* 2. *notab.* & alii *de ap- 6*
pellat. latè Tiraq. *in leg. boves*, §. *hoc ſermone, limit.* 1. *à numero* 26. qui dicunt, quòd ille, qui actionem, aut libellum ineptum propoſuit, & ob id fuit repulſus, vel ſuccubuit, debet iterum aptè agens audiri de novo.

Secundus caſus eſt præcedenti ſimilis, putà: quando 7.
decretum eſt in Senatu, *que por agora no haze fuerça y ſe le remite*, &c. quod tunc contingit, quando reperitur in actis, judicem nihil appellationi reſpondiſſe, an deferebet, vel non; vel quando conqueritur de exequutore nolente deferre appellationi per aliquem interjectæ, eo puta, quia eum citavit, certantem non eſſe comprehenſum, coram quo oppoſuerat exceptionem legitimam, & nihil contra eam judex dixerit. Vel quando eſt appellatum ab aliquo judice conditionaliter, niſi me admiſeris ad probandum, vel conceſſeris terminum, &c. & non expectata determinatione, & gravamine judicis, recurrit ad Senatum per viam violentiæ, & pluribus aliis, de quibus per diſcurſum hujus operis: quoniam poſtmodum facta, & accedente violentiæ ſuper eodem articulo, poterit abſque dubio, iterum ad Senatum confugere, ut in caſu ſuperiori, & ex identitate rationis.

Pro quo facit, nam qui nondum conditione im- 8
pleta, egit ad debitum, & ob id ſuccumbit; tamen ea conditione poſtea impleta, denuo iterum poteſt agere, *l. grege, ff. ſi ſub conditione, ff. de ædilitio edicto, l. mater*, §. *eandem, verſ. & ideo ſi fortè ſub conditio. ff. de exequutione rei judi.* Tiraq. *in d.* §. *hoc ſermo- 9*
ne, limit. 1. *n.* 16. & meliùs facit, nam ſi actor ideo à judice ſit repulſus, quia rem petitam reus non poſſideret, poterit licitè iterum agere, ſi reus inceperit poſſidere, *l. quoties*, §. *ult. l. ſed & ſi poſtea, ff. de noxal. act. l. ſi a te, in princ. & l. rem meam, & l. ſi quis ad exhibendum, ff. de except. rei jud. l. procurator ad exhibendum, in princ. ff. rem ratam haberi, l. neque* 3. *ff. ad exhibend.* latiùs comprobat Tiraq. *in repet. l. boves*, §. *hoc ſermone, limit.* 1. *n.* 17. *ff. de verb. ſignific. fol.* 232. & quia hoc idem dictat, & indicat ſimilium Doctorum conceptio, quia eſt limitata, ac ideo limitata cauſa 10
defenſionis limitatos producit effectus. Maria Socin. *conſ.* 26. *ex iis quæ in facto, colum.* 2. *verſiculo poſtremo poſito, lib.* 1. Tiraquel. *in tractatu cauſa ceſſante. ſub num.* 147. ubi per totum latè comprobat regulam

generalem, quòd cauſa limitata limitatos producit effectus.

11 Tertius & difficillimus caſus eſt, quando directè latum eſt in Senatu decretum ſuper articulo violentiæ, putà, vim non fieri, ſed tamen deficientibus aliquibus eſſentialibus actibus, quæ ſine dubio ſi ſimul ſtarent cum aliis, penitùs appellationem juſtificarent, manifeſtamque violentiam detegerent: & tunc ſi poſtmodum apparuerint cum proceſſu, opinor, poſſe denuo iterum ejuſdem appellationis virtute, & ſuper eodem articulo ad eundem Regium Senatum, ſeu audientiam per hanc viam violentiæ recurri, ad quod moveor ſequentibus.

12 Primò, quoniam ad hujuſmodi extrajudicialem cognitionem per viam violentiæ omnimodo ſunt eſſentialia omnia acta integra, quæ facta fuêre coram judice Eccleſiaſtico, aut aliter veritas rei, qualitas & natura appellationis detegi non poterit, nec violentia judicis apparere, ut latiſſimè *ſuprà, c. 2. & præcipuè in §. 1. à princip.* adeo ut etiam in judicialibus ſi ſuperior actis non integris, ſed cum diminutione, & diſmembratione tranſportatis ſententiam fuerat, nihil agere videatur, ſed ipſa ſententia ſit nulla ipſo jure, adeo ut exequutioni mandari non poſſit, ita determinavit Rot.
13 Rom. in una Corton. bonorum de Sectilo Mercurii 28. junii 1589. quæ inter relatas per Proſper. Farinac. eſt *deciſ.* 104. *reſolverunt*, & *deciſ.* 107. *n.* 2. alteram etiam Rotæ deciſionem, quam poſt Marqueſſ. citat, & ſequitur Joan. Hieronym. Campanil. *diverſ. jur. canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *ſub n.* 314. *fol.* 367. Fiviz. *deciſ.* 11. *n.* 13. *p.* 3. & *per. l.* 2. ubi gloſſ. & B. *num.* 1. & Jaſ. *nu.* 15. Decius *nu.* 33. *C. de edend.* Felin. qui communem dicit *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ, ante nu.* 17. *de conſtitut.* tenet eleganter Mareſcotus *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 43. *à num.* 1. *cum ſeqq.* maximè hodie ſtante Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 20. §. *præterea*, quod habet decretum irritans, quæ nullitas non excuſatur præſumptione boni juris. Socin.
14 Jun. *conſ.* 8. *num.* 3. *lib.* 2. ſed imo parte opponente priùs judex de ea cognoſcere debet. Pute. *deciſ.* 72. *numer.* 6. *lib.* 3. optimè Mareſcot. *ubi proximè*,
15 *n.* 3. ubi teſtatur ſæpe ita tenuiſſe. Rot. ut in una Patavina decimarum 4. Julii 1576. coram Graſſ. & in Verulla. Spolii 3. Maii 1586. coram Plat. & in alia Venet. ligitimitatis 26. Febr. 1597. coram Penia: etiamſi adſit in commiſſione clauſula (quam, & quas, *&c.*) quia poſt Tridentin. Signatura, & rota intelligunt, ut non operetur, niſi tranſportato proceſſu, prout fuiſſe tentum in una Valenti. Parochial. 13. Januarii 1580. coram Blancheto, teſtatur Mareſcot. *d. l.* 2. *cap.* 43. *n.* 4. qui *n.* 5. ampliat hanc doctrinam, & quod hujuſmodi ſententia lata actis non integris ſit nulla ipſo jure, tenet poſt Bald. Purpurat. & alios, Ant. Gabr. *commun. concl. lib.* 2. *tit. de appellat. concl.* 5. *in fin.* & poſt. Bart. *in l.* 2. *is apud quem, n.* 5. *verſ. terrio modo*, & ibi Bald. *n.* 5. *verſ. ex quo nota, C. de edendo*, tenet Caſſiad. *deciſ.* 2. *n.* 10. *de appellat.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 73. *alioqui* 9. *opponebatur, n.* 5. *de cauſ. poſſ. & propriet.* quos ſequitur Sigiſmun. Scaccia *de appel. quæſt.* 20. *n.* 8. 11. *& ſeqq.* qui *d. n.* 11. teſtatur, ita fuiſſe deciſum in Rota, 13. Februar. 1609. in una Anconita. pecuniar. coram Sacrat. ex quibus quidem clarè convincitur Gratianus *diſcept.*
16 *for. cap.* 121. *n.* 26. & 27. qui in totum non eſſe nullum putavit. Igitur ſi primum decretum latum non viſis actis integris, deficientibuſque eſſentialibus penitùs ad articulum, nullum reputatur, nihilque ex eo actum videatur: licitè poterit de novo ad Senatum recurri, quia non præſtat impedimentum, quo de jure non ſortitur effectum ex regula juris. Et adverte quod ipſe Gratian. 4. *part. cap.* 91. *numero* 28. noſtram opinionem tenet abſolutè poſt plures Rotæ deciſiones Farinacii, quas allegat; vide etiam quæ contra Giurbam dixi ad finem hujus cap.

Secundò facit, etenim lato decreto actis non integris non eſt ſervata forma, & ordo datus à l. Regia 36. *tit.* 5. *lib.* 2. *recopil.* ibi: *en la forma acoſtumbrada*, & ibi: *Manden traher à las dichas nueſtras audiencias el* 17 *proceſſo Eccleſiaſtico originalmente, el qual trahido ſin dilacion lo vean, y ſi por el les conſtare que la apelacion eſta legitimamente*, &c. quæ verba intelligi debent de integro, quia ita juris intellectus ſuadet, ut latè diximus 18 *ſupra, cap.* 2. §. 1. *à princ.* & quia rei appellatione tota continetur, quare per diminutionem actorum decretum latum dicitur ordinis perturbatio: ita docet Bald. *in l. is, apud quem* 2. *n.* 5. *verſ. ex quo nota, Cod. de edendo*, ſequitur Scaccia *de appell. q.* 10. *ſub n.* 8. *ad princ.* Farinac. *deciſ. crimin.* 121. *n.* 4. Purpurat. & Bald. *n.* 6. *in l.* 2. *C. de edend.* Marius Giurba *deciſ.* 26. *ſub num.* 1. qui etiam dicunt, quod idem etſi ſententiam ferre non viſis actis, vel illis non inte- 19 gris, ſeu eſſententiam ferre non viſis actis, vel illis non integris, ſeu eſſentialibus diminutis, prout promiſcuè ſic loquuntur Doctores ſupracitati *in primo fundamento*, præcipuè videndus Scaccia *d. num.* 8. *cum ſequentibus*, poſt alios alibi: Ergo judicandum eſt, ac ſi nunquam veniſſet, cùm forma non ſit ſervata, quia quoties vera 20 cauſa requiritur ad ſubſtantiam actus, non ſufficit, eam habere pro ſubſiſtente, *l. ſi fortè ff. de caſtrenſ. pecul.* ibi veritatem enim ſpectamus, non quod quis finxit Alexand. *conſ.* 27. *num.* 10. *volum.* 1. tenet Perez de Lara (doctiſſimus & peritiſſimus quondam Advocatus; nunc meritiſſimus Senator, nec nonintegerrimus judex) *in tractatu anniver. & Capell. lib.* 2. *c.* 4. *num.* 109.

Tertiò, eſt textus optimus *in l. ſi maritus §. fin.* cujus mirabilia vera ſunt: Si quis adulterum, & adulteram 21 ſimul detulerit, nihil agit, poteritque quaſi neutrum detulerit, rurſus à quo velit, initium facere, quia nil prima delatione egit, *ff. ad leg. Jul. de adult.* quem text. in ſimili propoſito Tiraq. *in leg. bovis*, §. *hoc ſermone*, 1. *ſub n.* 2. qui *ibidem*, *n.* 20. pulchrè inquit, ut id quod male ſit aut minùs plenè, ex integro eſt agendum cujus dictum, fuit gloſſæ *in cap. Diphertum* 7. *quæſt.* 1. & ipſe Tiraq. *ibi n.* 20 & 21. mirabiliter hoc comprobat ex eo, quod ſi in baptiſmo, vel in ordinibus non eſt ſervata forma, atque inutiliter ſemel fiant, licèt ſacramenta nullatenus reiterabilia; tamen poteſt, iterum denuo ſolemniter ritè, & rectè celebrari, ac confici ubi plurima in comprobationem adducit.

Hinc eſt, ut diſpoſitio loquens de actu, licèt intelli- 22 gatur de primo *l. boves*, §. *hoc ſermone*, *ff. de verbor. ſigni.* tamen non intelligitur de primo actu nullo, invalido, ſine effectu, & aliàs inutili, quia tunc iterum abſque impedimento alius actus utilis fieri poteſt, ita latiſſimè poſt alios quam plurimas doctrinas multùm conducentes huic propoſitio congerit Tiraq. *dict.* §. *hoc ſermone*, *limitat.* 1. *d. n. uſque ad finem.*

Quartò, & pro hac parte facit, quia licet omnis diſ- 23 poſitio ſimpliciter loquens, debeat intelligi de primo actu, & prima vice, ita ut iterum reiterari, aut repeti non poſſit, tamen ſi in primo actu non eſt ſatisfactum legi, aut diſponentis intentioni, licitè poteſt iterum fieri, & celebrari, iſque actus repeti, ut ex integro ſatisfaciat diſponenti, ita ſcribit Bald. *in l. fideicommiſſa*, §. *ſi quis alicui decem*, *ff. de legat.* idem Bald. poſt Cyn. *in leg. veluti.* §. *hæc vox*, per illum textum, & ibi quoque Alex. Jaſ. & Jacob. de S. Georg. *ff. de edend.* & ipſe Bal. *in l. qui per ſalutem*, *in fin. novæ lecturæ*, per illum textum, & ibi etiam Alex. & Jaſ. *ff. de jur. jur.* latiſſimè proſequitur pluribus doctrinis, & exemplaribus comprobans Tiraq. *in l. boves*, §. *hoc ſermone*, *limit.* 6. *per totam*, & poſt Roman. Nat. Felin. Dec. Gramat. Tiraq. & plures alios refert, & ſequitur Anton. Gabr. *lib.* 2. *comm. opinion. tit. de leg. & conſtitut. concl.* 2. *limit.* 2. *n.* 28. Menoch. *conſ.* 85. *n.* 124. *volum.* 1. Barboſ. *in divor.* §. *quod in anno*, *n.* 21. *ff. ſolut. matri.* accutiſſimus Perez de Lara *in tractatu de anniverſ. & Capella lib. c.* 1. *cap.* 3. *n.* 28. Igi-

tur

tur cùm ex decreto lato in Senatu, actis integris non 24
visis, non satisfiat Principis, & legis tam regiæ, quàm naturalis, divinæ, ac canonicæ intentioni, dictanti; ut vi oppressus defendatur, & vis tollatur, ubi judicem Ecclesiasticum perperam processisse ex actorum inspectione fuerit compertum, etenim certum est deficientibus essentialibus actis (quibus natura appellationis detegitur, sive justificata, sive etiam alterata) quandoque decerni vim non esse, ubi vis adest evidens ex integris actis, quandoque verò vim adesse; ubi ex eisdem nullam fuisse apparet: ergo ex integro Principis intentioni satisfaciendum est, ne violentia subsistat.

Quintò, hæc pars probatur, nam hæc cognitio per 25
viam violentiæ inventa est, & introducta pro certa, & determinata causa, scilicet, pro tollenda violentia, ut notum est: sed dispositio pro certa, & determinata causa, non intelligitur pro primo actu, & prima vice duntaxat, sed durat durante causa, ut tenet Felin. *in cap. 2. treuga, & pace, limi.* 4. post Bar. *in l. 1. col. fin. ff. ad Jul. majest.* arg. *leg. continuus, §. qui insul. ff. de verb. oblig. leg. veteres, cum l. seq. ff. de itinere, actuque priva.* Angel. *in l. utimur, ad fin. vers. item adde ff. de sepulchro violato,* Panorm. *in d. c. 2. in fin.* Joan. de Plat. *in l. 1. col. 2. vers. & simplex, & determinata, Cod. de navic.* & Greg. Nat. *in repet. clem. sæpe, in princ. col. 6. vers. mihi magis placet, de verbor. signific.* Decius *cons.* 562. *viso puncto, colum. 1. vers. ad idem facit,* Tiraquell. *in d. §. hoc sermone, limit.* 5. ubi *n.* 2. ponit pro regula generali, quòd durante 26
causa, debet semper durare id, quod ob causam introductum est, & concessum, *l. semper, §. negotiator, ff. de jur. immunita & l. si cui, §. 1. ff. ex quibus caus. major. l. 3. §. omnes, ff. de judic. l. Titia, §. usuras, ff. de legat. 3. l. qui omnibus ff. de admin. tuto.* per quæ jura ita tenet Signor. Homodeus *consil.* 153. *Paterfamil. col. 1. n. 6.* Tiraquell. *in tractatu causa cessante, 1. part. num.* 17. *incipit, & illud.* ergo cùm post dictum decretum inutiliter 27
latum remaneat, & subsistat violentia, ab eaque non desistat judex Ecclesiasticus: imò ex decreto, quo dictum fuit, vim non fecisse, ei datur major occasio illi insistendi, & in ea perseverandi contra naturam, & principalem, ac honestissimum finem charitativæ protectionis, & cognitionis per hanc viam violentiæ; ergo recursus denegandus non est; quousque vis tollatur cum effectu.

Sextò, & pro hac opinione fortiter urget, etenim hoc 28
decretum nunquam transit in rem judicatam, quia violentiæ cognitio à sua origine usque ad finem est penitus extrajudicialis, prout sæpè diximus, & latissimè *suis locis* probavimus; sed actus extrajudicialis nunquam transit in rem judicatam, imò etiam post decem dies, licèt via appellandi sit secluſa tamen per viam aditus, & querelæ, & recursus quandocunque constiterit de illius iniquitate, potest denuo peti, revocari, ac reponi: text. *in cap. concertationi, de appellat. lib.* 6. probant 29
Imol. *in cap. fin. num.* 5. & 12. *de præsumptio.* ubi Abb. *sub num.* 5. *post princ.* pulchrè Lapus *alleg.* 61. *num.* 4. *vers. & extrajudicialis,* Cardin. Tuschus *practic. conclus. litera E. concl.* 5003. *n.* 7. *tom.* 3. Rebuff. *tractatu de appellat. in præfation. num.* 69. & 70. *tomo* 3. *fol.* 468. Idem Abb. *in cap.* 1 *num.* 13. *post princ. de his quæ fiunt a major. par. cap.* Cardin. *cons.* 140. *factum tale est magister* & post alios Felin. *in cap. fin. sub num.* 33. *ad fin. de præsumptio.* Hieronym. Gonzal. *in regul. de mens. & alter. glos. 9. in annotat. n.* 31. faciunt etiam notata per Lancelot. *de attent.* 2. *part. cap.* 13. *limit.* 2. *num.* 1. & 3. & nos latè diximus *infrà,* 3. *part. cap.* 12. *versic. quo cognito nihil mirum, à num.* 21. *cum sequentibus:* & quòd actus 30
extrajudicialis nunquam transeat in rem judicatam, & ideo possint quandocunque etiam post decem dies retractari, licèt sit appellationis remedium sublatum, tenet Scaccia *de appellat. quæst.* 19. *rem.* 3. *num.* 19. & post Franc. & Lancelot. idem *in quæst.* 17. *n.* 42. *declara* 3.

igitur prohibitio appellationis in hoc decreto per viam violentiæ non est in consideratione, quominus iterum hac justa, & legitima causa poterit denuo ad Senatum recurrere.

Quod comprobatur, & consonat, nam licèt simus in 31
sententiis, quæ nunquam transeunt in rem judicatam, & aliquis fuisset per tres sententias conformes condemnatus, non possit ulteriùs audiri per viam appellationis, qui tertiò appellare non licèt, ut loquendo in matrimonio Surd. *cons.* 223. *publicatis, nu.* 3. *lib.* 2. plures citat Ant. Gab. *commun. conclus. lib.* 2. *tit. de exequat. rei judi. concl.* 1. *ampliat.* 6. *nu.* 3. & etiam in actis extrajudicialibus, quæ non transeunt in rem judicatam. Si tamen deferatur appellatio extrajudicialis, licèt per viam appellationis non audiatur ulteriùs, ut ex Abb. 32
refert Philipp. Franc. *in cap. cùm sit Romana.* 5. *colum.* 3. *nu.* 15. *de appellat.* & iterum *in cap. directè* 39. *sub n.* 8. *concl.* 6. *versùs finem, de appellatio.* Scaccia *de appellat. quæst. limi.* 1. *nu.* 6. & 7. tamen alia via, scilicet, querelæ, poterit gravatus, de iniquitate actus docere, & audiri, docent Abb. *in cap. frapemitatis, sub nu.* 2. *vers. ultimo ponderabis, de frigid. & maleficia:* & hac via poterit causam denuo inchoare, idem Ab. *in cap. sua nobis, sub num.* 7. & Philipp. Franc. *sub num.* 10. *de appellat.* Antonius de Butr. *in cap. lator.* 7. *versùs finem. de sent. & re judic.* pulchrè Ruin. *cons.* 79. *quæritur* 1. *nu.* 1. *lib.* 5. Scaccia *de appellat. quæst.* 17. *limi.* 1. *n.* 8. qui dicunt, non obstante appellationis prohibitione posse hoc modo, negotium inchoari. Igitur cùm hoc decretum per viam violentiæ, tanquam extrajudiciale suapte natura, non transeat in rem judicatam, à prohibitione appellationis non poterit argumentari ad recursum novum ex tam justissima causa postulatum, ut violentia adhuc existens propulsetur.

His igitur suppositis, opinor, hanc partem affirmari- 33
vam fore amplectendam, nempe quod semel dato decreto in Senatu Regio super articulo violentiæ, ex processu tamen non integro, atque deficientibus aliquibus actis omnino necessariis, ex quibus veritas rei, & violentia detegi possit. scilicet judicem vim fecisse: possit iterum oppressus virtute ejusdem denegatæ delationis suæ appellationi, adire Senatum, querelam denuo proponendo, & ordinariam postulando, & ejus virtute omnia acta integra asportari facere, & ex eis veritas detegenda, & novum decretum dandum, juxta quæ ex novis & simultaneis actis legitimæ, atque juridicè visum fuerit limitationibus, & declarationibus, de quibus *inferiùs, à n.* 48. *& sequentibus.*

Nec obstat primum argumentum contrariæ partis, 34
scilicet, quòd est prohibita revisio, appellatio, & nullitas in istis cognitionibus per viam violentiæ, quia hoc est verum; sed hac via nec Senatus aditur per viam appellationis, nullitatis, aut revisionis, sed denuo extrajudicialiter pariter aditur, ac si nunquam fuisset de illo articulo cognitum, sicut de aliis decretis, quibus non venire in statu, aut per ordinem decretum est, quia primum decretum fingitur non factum, imò caret nomine & effectu, *l.* 4. *§. condemn. ff. de re jud.* illudque nec est in consideratione, nec impedimenti: quoniam non est credendum, ut tam salubre remedium, ad propulsandam viam, velit jus, & Princeps, ut fictè atque inu- 35
tiliter præbeatur, & duntaxat apparenter, remanente adhuc violentia, quod præsumendum non est, quia esset verbis impositam esse legem, non rebus.

Minùs obstat secundum ex doctrina Ceval. dicentis 36
decretum super articulo violentiæ transire in rem judicatam, quia certè præcipitanter loquutus est, immemor ejus, quod ipse pluries dixerit, *in eodem tract. de cognit. per viam violentiæ,* hanc cognitionem à sui principio usque ad finem esse extrajudicialem, & nihil judicialitatis habere, quod nec ipse, nec alius negare poterit, ex iis quæ latè diximus pluries *suo loco:* si ergo

est

eſt extrajudicialis, quomodo poteſt compati, ut tranſeat decretum in rem judicatam, cùm actus extrajudiciales nunquam tranſire in rem judicatam, probavimus bene *ſuprà*, *fundam.* 6. pro hac parte; implicat enim actum eſſe extrajudicialem, & tranſire in rem judicatam, juxta ea, quæ nos copiosè, *infrà*, 2. *part. cap.* 13. *à princ.* quia non ex eo, quòd non poſſit appellari, nec ſupplicari, nec de nullitate dici, aſſeverandum eſt, tranſire decretum in rem judicatam.

37 Sed & quod pejus eſt, aliud majori reprehenſione dignum temerè affirmat ille Cevall. *d. quæſt.* 74. *à num.* 24. 2. *part.* ut ſcilicet, Conſilium ſupremum poſſit reformare, revocare, aut corrigere decreta ſuper articulo violentiæ lata per Cancellariam, aut aliam audientiam regalem, quæ quidem aſſertio aliena eſt, & indigna tam docto viro, ipſe enim motus eſt quadam facti contingentia, cujus varietate proceſſus temerariam valde rationem conquiſivit, qua difficultatem evadere potuiſſet, ſed mehercle in alias ingentiores incidit. Et ut ubi, docte Lector, rei veritas luceſcat; facti ſpeciem breviter referam, prout Ceval. ibi: Viſitator Eccleſiaſticus privavit adminiſtratorem officio adminiſtrationis, & ſtatim exequutus ſententiam, ad illam altero admiſſo, privatus appellavit, & ob denegatam delationem recurrit ad Cancellariam Regiam; cognita cauſæ qualitate per actorum inſpectionem, decretum fuit vim non facere viſitatorem, ſibique remiſſum proceſſum; condemnatus coram Nuntio Apoſtolico proſequutus fuit ſuam appellationem, qui cauſa cognita, citatis partibus, & expedita temporali inhibitione, revocavit exequutionem per viam attentati, tanquam factam legitima appellatione pendente, Patroni dicti Hoſpitalis ab hac ſententia Nuntii ad Romanam Sedem appellavere, & ob ſibi denegatam delationem confugere ad Regium Conſilium ſupremum per viam violentiæ, ubi Senatus ſupremus, vim non feciſſe Nuntium Apoſtolicum, decrevit.

38 Ex hac igitur facti ſpecie, quæ facillima eſt, & frequenter uſitata, indubitabilis, tot doctrinas à juris principalis alienas inducit Ceval. ibi, quæ certè lectoris aures offendunt, & in primis ſententiam Nuntii, qui cauſa cognita ſententiavit, eſſe contrariam decreto Regio, ac ideo non poſſe ipſum de eo articulo cognoſcere, ſuper quo jam ſemel judicatum eſt per viam violentiæ. Sed evidenter labitur, ſiquidem notiſſimum eſt principium, ut finis hujus cognitionis extrajudicialis nullus alius ſit, niſi ut judex inferior non exequatur, nec attentet contra jus, ſed omnia deſinat in eo ſtatu, quo ſunt tempore prolatæ ſententiæ, donec appellans ad ſuperiorem recurrat pro remedio, detinendo interim judicem, donec conſequatur hic finis, & ut liberè cauſa in eo ſtatu ad ſuperiorem vadat, ut poſſit de ea judicare, ſecundùm quòd de jure viſum fuerit. Etenim decretum Regium nullum facit inſtan-
39 tiam, nec præjudicium tam partibus, quàm ſuperiori, nec tranſit in rem judicatam, ſed certat duntaxat, ut tota juriſdictio, & cauſæ cognitio integraliter (prout de jure) aſcendat ad Superiorem, cujus favorem hujuſmodi decretum Regium reſpicit. Tribunal autem de nudo illo facto, an appellatio ſit deferibilis, vel non, cognoſcit, ad prædictum finem duntaxat, ita ut tota cognitio ſuper juſtitia articulorum pertinentium ad cauſam ſalva remaneat ipſi ſuperiori, cum quo nec
40 intelligitur, nec loquitur decretum Senatus, de quibus, ſæpe diximus *ſuprà*, *cap.* 1. *&* 2. *à numero* 183. & omnes Doctores de cognitione per viam violentiæ tractantes, uno ore profitentur, nemine dempto.

41 Igitur ſuperior poſtquam de cauſa cognoverit, poterit ſuper illa (prout ſibi de jure videbitur) judicare, nullo habito reſpectu ad decretum Regium, directum inferiori, & de articulo exequutionis, ſeu attentati cognoſcere, non ſecùs, ac ſi ipſe judex ſuo proprio motu, & abſque decreto Regio aliquid geſſerit, quod & latiùs probavimus *ſupra*, *cap.* 2. *verſiculo tertiò notandum eſt*, *quòd cùm finis*, *& intentio*, *&c. à num.* 186. & comprobatur expreſsè, quia licèt judex inferior quoad ſe poſſet de nudo facto cognoſcere ad ſui inſtructionem, an appellationi delaturus ſit, vel 42
non: tamen iſta declaratio non facit jus quoad partes, nec reſpectu judicis ad quem, quominus ipſe iterum poſſit prout ſibi de jure viſum fuerit: an ſit admittenda appellatio, vel non admittenda de jure pronuntiare, iſta eſt mirabilis doctrina Philip. Franc. *in cap. conſtitutus*, *num.* 19. *&* *n.* 9. *de appellat.* & poſt Conradum, & alia tenet Scaccia *de appellatio. quæſt.* 11. *à num.* 1. *cum ſequentibus.*

At ſi aliquis ex litigatoribus ſenſerit ſe gravatum 43
ex ſententia, & pronuntiatione ſuperioris, poterit appellationem prorumpere ab illa, cui ſi non deferatur, poterit libere recurrere ad Senatum Regium, ſub cujus diſtrictu degat ipſe ſuperior, quo declarabitur violentiam eſſe, vel non, ſecundùm quod per actorum inſpectionem repererit: hic enim novus eſt articulus, nova violentia, & à diverſo judice, noviter perpetrata, diverſus oppreſſus, & nova adhibita cauſæ cognitio. Igitur quid mirum, ut eo modo, quo poteſt, & debet de novo appellare ab hoc novo gravamine, & articulo, poſſit etiam liberè eius vigore recurrere ad Senatum Regium per hanc viam violentiæ, in quo nihil attenditur primum decretum Regium, ſed qualitas hujus appellationis, & ejus legitimitas detegenda eſt, & verificanda ex actis omnibus tam geſtis in prima inſtantia, quàm & præcipuè ex geſtis per ſuperiorem de appellationis cauſa cognoſcentem; quoniam quæ de novo emergunt, novo indigent auxilio, *l. de ætate ex cauſa ff. de interrogat. actio. cap. paſtoralis*, *de exceptioni.* notatur per Roma-
num *in leg. ſi verò*, §. *de viro*, *ff. ſolut. matrim.* 44
Barb. *in rub. Cod. qui admitti. numero* 19. Deci. *in d. cap. paſtoral. numero* 5. Hippolyt. *in l.* 1. §. *ult. n.* 3. *de quæſtio. & ſingulari* 233. *& ſingul.* 503. *&* 512. *&* 619. Pelaez à Mier. *in tractatu de major.* 1. *p. q.* 21. *numero* 18. qui etiam *num.* 17. dicit, omnem diſpoſitionem ſemper intelligi rebus ſic ſtantibus, & propter ſupervenientiam novæ cauſæ alterari, *leg. quod Serius*, *ff. de condict. ob cauſam*, ubi latè Jaſ. qui plura
adducit *cap. ſuggeſtum*, *de decimis. l.* 42. *titulo* 45
18. *part.* 3. imò & etiamſi ipſemet judex inferior, in quem directum eſt decretum Regium ex intervallo, per diſcurſum litis: inter cognoſcendum de cauſa; aliquam ſententiam tulerit, oppoſitam decreto Regio ſemel dato, neceſſariò 46
debent de novo recurri ad Senatum eundem vigore novæ appellationis non admiſſæ, nec delatæ ab eo novo gravamine: prout latiùs diximus, & probavimus *ſuprà*, *cap.* 2. §. 1. *verſic. & ulteriùs quid ſi judex oppoſuerit*, *à num.* 16. *& ſequentibus*, & hæc nova violentia ex noviter agitatis per eundem judicem, præcipuè detegenda eſt, & verificanda, quæ quidem in dies contingit, & communiter hæc praxis præ manibus habetur.

Ex quibus deducitur, minùs benè putaſſe Cevallum *ubi ſuprà*, Senatum in ſpecie illius caſus, à ſe relati, cognoviſſe per viam ſoveraniæ, putanſque, quòd ejus reſpectu non tranſeunt in rem judicatam hæc decreta ſuper articulo violentiæ, ſicut nec aliæ ſententiæ, ab aliis tribunalibus latæ: quia (ut diximus) in illo caſu recurſum fuit ad Senatum ſupremum, eodem modo, quo recurreretur ad eundem Senatum, & audientiam Regiam inferiorem, ſi ſuperior Eccleſiaſticus, aut nuntius, qui de appellatione cognoſcit, degeret, ſub ejus diſtrictu, prout quotidie accidit in judicibus delegatis Synodalibus, ſeu aliis, ad quos dirigitur delegata cauſa appellationis, ſive à Romana Curia, ſive à Nuntio Hiſpaniæ:

Hiſpaniæ : & hoc jure utimur, & communiter practicatur : alia enim via ſcilicet ad effectum reformandi decreta per viam violentiæ lata in audientiis, aut
47 Cancellariis Regiis, hactenus nec viſum eſt : nec auditum, audiri Senatum ſupremum, nec hactenus in ſimilibus caſibus ſe ipſe intromiſit unquam, nec ego audivi, ab aliquo etiam intentatum, quia qualitas rei, & natura negotii hoc abhorret, imò in contrarium quam plurimæ ſunt Regiæ proviſiones apud Cancellarias, & Regias audientias emanata ab ipſo Rege, quare miror unde Cevallos deduxit tam ridiculam praxim.

48 Præfatam autem noſtram reſolutionem, qua diximus, poſſe oppreſſum, iterum recurrere ad Senatum prætextu integri proceſſus, ut limites, & declares, velim ; tunc procedere, quando acta, quæ deficiebant, omnino eſſentialia erant qualitati appellationis, ex eiſque detegi evidenter appellationem eſſe legitimam, quæque ſi adfuiſſent tempore lati decreti Regii, vim feciſſe judicem decerneretur indubiè : aliàs autem ſi ita eſſentialia non ſunt, non debet admitti oppreſſus noviter conqueſtus ex hoc capite proceſſus non integri, pro quo facit doctrina Sigiſmundi Scacciæ *tractatu de appellationibus, quæſtione* 20. *numer.* 13. ubi dicit, quod ſententia dicetur nulla ex defectu proceſſus non integri, quando acta, quæ defecerunt, erant talia, ut ſui natura apta ſunt reddere ſententiam nullam, non aliàs. Scacciam etiam ſequitur Giurba *deciſione* 29. *numero* 5. *ad finem* poſt Rotæ deciſionem.

49 Secundò limitanda eſt, ut procedat dumtaxat in oppreſſo appellante, qui ex actis diminutis, & non integris ſemel decretum obtinuit in Senatu contra ſe, ſcilicet, vim judicem non feciſſe, ejus appellationi minimè deferentem ; quia tunc iterum prætextu proceſſus non integri rectè poterit recurrere : ſecùs autem in appellato, in cujus favorem attentaverat judex. Et ratio differentiæ eſt evidens : etenim oppreſſus redit ad Senatum virtute ſuæ appellationis non delatæ, & fortè exequutionis ſubſequutæ, quo fundatur violentia, & finis hujus cognitionis extrajudicialis, quia deficiente appellatione ceſſat vis, & per conſequens recurſus, prout latiùs *ſuo loco* diximus, & tunc non habetur reſpectus ad ſemel datum decretum in Senatu, quia illud fingitur nunquam adeſſe, nec eſt impedimentum, ut hactenus probavimus, quare dum ſubſiſtit vis, hac de cauſa poteſt iterum recurrere.

50 At è converſo, quando ſcilicet decretum ſemel latum eſt contra appellatum, quia declaratum in Senatu eſt, vim fieri non deferendo appellationi, cùm revera, ſi integra acta adfuiſſent, clarè pateret, appellationi ut minùs legitimæ non eſſe deferendum : eſt aliter affirmandum ; quia in deferendo judex vim nullam fecit, & quia nulla adeſt appellatio, ſuper qua cadat vis, & ſic non poteſt conqueri in Senatu, quia non habet fundamentum, quo poſſit illud redire, cùm non accedat, nec poſſit per viam violentiæ appellatione deficiente : quare ſi ille admitteretur ad reclamationem, directè foret illi permittere viam juris, & juriſdictionalem, ſcilicet, querelæ, & nullitatis, reviſionis, aut ſupplicationis, quod omnino abſit, ut à noſtro inſtituto meritò alienum, quia materia ſubjecta nec patitur, nec eſt capax illius.

51 Et clariùs comprobatur : quia multò majus damnum, & inconveniens conſideratur in denegata delatione appellationi legitimæ & ea pendente exequi & attentare quia committitur vis notoria, pro qua propulſanda aditur Rex ; quàm in deferendo appellationi minimè deferendæ : quia tunc ex ea non committitur vio-
52 lentia ; quia judex non deferens juſtæ appellationi punitur. Specula. *titul. de appellatio.* §. *tunc dicamus numero* 1. *libro* 2. *fol.* 193. Philippus Francus *in cap. paſtoralis* 54. *ſub numero* 5. *verſiculo quinto operatur*, & *in cap. ut debitus* 59. *numero* 42. *verſiculo in gloſſ. in verb. ex rationali*, & *ſub num.* 43. & clariùs *in cap. de priori* 31. *in princ. de appellationib.* Scaccia *de appellationibus, quæſtio.* 13. *à numero* 100. ubi latè de diverſis pœnis, quibus puniatur : Geminian. *in cap. ut ſuper*, 4. *numero* 5. *verſicul. quæro an non tradat, de appellat. in* 6. Marant. *in ſpeculo* 6. *part. actu* 2. *principali in verbo, quandoque appellatur, numero* 210. *fol.* 487. & *numero* 399. *in* 6. *quæſtione principali fol.* 514. Lancelotus Robertus *de attentatis, cap. ult. de pœnis attent. numero* 250. & 251. *fol.* 465. Guid. Pap. *tractatu de appellationibus, quæſtione* 2. *numero* 11. *fol.* 58. & *quæſtione* 120. *numero* 89. & 94. *fol.* 61. Cæſar. Conradus *in leg. uni. quaſtione* 19. *numero* 3. *verſicul. item punitur*, & iterum *in limitatione* 27. *numero* 8. *C. ſi de momentan. poſſeſſio.* qui etiam tractant, quomodo puniantur jure civili, aut Canonico.

53 Et tamen ſi deferat appellationi, minimè deferendæ, & minùs legitimæ, non punitur Philipp. Franc. *in cap. ut debitus, ſub nu.* 43. *verſiculo in eadem, & in dicto cap. de priori, in princ. de appellationibus.* Scaccia, *tractatu de appellationibus, quæſtione* 7. *ampliatione* 16. *numero* 61. *fol.* 281. Cæſar Conradus *in dict. leg. unica. limitatione* 27. *numero* 8. *Cod. ſi de momentanea poſſeſſione*, & ſic cùm inter utrumque caſum tanta detur diſtantia, & diſparitas rationis, nihil mirum, ut oppreſſus ſui appellationis non delatæ vigore iterum, ſint jam integra, ad Senatum recurrere queat per viam violentiæ, quæ durat, non ſine inconveniente, & ſcandalo, appellatus autem nullam habet viam, quâ poſſit redire, quia illi vis illata non eſt, & cum per viam violentiæ non recurrit, aliter Senatum adire nullo modo poterit in cauſis vertentibus coram judice Eccleſiaſtico, quod quidem veriſſimum eſt.

54 Tertio limitanda eſt, ut non procedat, quando ipſe oppreſſus in Senatu firmavit, atque etiam aſſeruit, acta eſſe integra, quia poſtmodum etiamſi diminuta reperiantur, nullatenus audietur, ſi vellet iterum recurrere ex capite proceſſus non integri, prout benè probat Scaccia *dicto cap.* 20. *numero* 14. ubi dicit hunc talem non audiri poſtmodum, volentem dicere ſententiam nullam ex cauſa proceſſus non integri.

55 Quarto limitanda eſt, ut tunc procedat vera, quando ex eiſdem actis evidenter, & manifeſtè apparet, illa eſſentialia acta defeciſſe, atque non adeſſe tempore primi decreti, & in hoc cautus debet eſſe oppreſſus, ut illa acta ita de novo aggregentur liti, eoque modo & aſtutia, ut ex ejus petitione, & judicis, aut notarii reſponſione, tunc defeciſſe notoriè appareat in Senatu ex actorum inſpectione : quoniam cùm in Senatu nulla ſit admittenda extrinſecùs probatio de eorum actorum defectu, ſicuti nec de aliis ad violentiam attingentibus : ſed omnia notoriè, & evidenter patere debent ex eiſdem actis, ut latiſſimè diximus, & probavimus *ſupra*, *cap.* 2. ideo aliter oppreſſus audiendus non eſt : quare caveant Senatores, ne aliter illum admittant ; ſed ſi ita manifeſte ex actis non conſtiterit (prout dixi) ſtatim alio non declarato faciant reddi proceſſum notario Eccleſiaſtico.

56 Unum tamen in hac materia attendere debes, quod ſi in priori decreto petita eſt, & obtenta proviſio *de autos diminutos*, de quâ latiùs *ſupra*, *cap.* 2. §. 7. & intimata notario fidem faciat, alia non eſſe acta, ſed miſiſſe ſe proceſſum integrum, & non diminutum : tunc ſtandum eſt ejus aſſertioni & certificationi, quia in contrarium alia probatio in Senatu non admittitur (niſi fiat coram judice Eccleſiaſtico, prout poteſt)

poteſt) & ſic ad proceſſus inſpectionem deveniendum eſt : ita tenuit Rota Romana in una Salmantina Canonicat. 34. Maii 1595. coram Dom. Blancheto ibi : Non obſtat, quòd acta non ſint integra, quia notarius teſtatur de continuato regiſtro, fol. 24. &c. quam deciſionem adducit ad literam Joſeph Seſe *in tractatu de inhibition. cap.* 8. §. *ſub num.* 174. eandem etiam ad literam refert Proſperus Farinacius *conſilio* 68. *in deciſ. cauſar. crimin. numero* 13. & 14. Bene etiam facit doctrina Sigiſmundi Scacciæ *tractatu de appellatio. quæſtione* 20. *n.* 16. dum dicit, in tantum incumbat onus probandi, acta non eſſe integra, aſſerenti, ut maximè procedat, quando copia proceſſus eſſet à notario intitulata hoc modo (Copia omnium Actorum) tenet etiam obiter Giurba *deciſ.* 29. *ſub.* n. 13.

57 At tum recedituꝛ à fide tabellionis, cùm poſtmodum in eo proceſſu apparent alia acta, quæ verè defuerant, tunc enim oppreſſus non indiget alia probatione, cùm ipſa quidem faciat variare fidem tabellionis, contra quem, cum ſit laicus, poterit tribunal ob falſitatem procedere, & convictum punire, & graviter animadvertere, niſi aliter de ſua innocentia vel appareat, vel doceat, ſcilicet, illa acta penes judicem remanſiſſe, eo tamen inſcio.

Obiter tamen ex ſupraſcriptis unum non omittam, quod diſtinguendo aſſerit Giurba *deciſ.* 29. *n.* 7. *cum ſequentibus*, ſequutus Muſcatellum de *appell. part.* 1. *gloſſa proſequendum*, *num.* 57. 58 & 59. quòd tunc erit nulla ſententia ex actorum diminuta tranſportatione; ſi appellans ſit in dolo, ſecùs ſi in dolo non ſit : ſed miror tantos viros loqui adverſùs communem, & abſolutam Doctorum, & Rotæ deciſionum receptam ſententiam, de qua nos *ſuprà*, *verſiculo primo quoniam*, *à num.* 12. qui omnes profitentur, ſententiam ex capite actorum non integrorum eſſe nullam indiſtinctè ex rationibus de quibus nos *ſuprà*, *c.* 2. §. 2. *à princ.* ubi etiam quia abſque integris actis veritas deduci non poteſt; ergo ſententia nulla dicenda erit : & quia ſi etiam omnibus actis integris judex ferat ſententiam in tam brevi tempore, quòd præſumatur acta non vidiſſe, eſt nulla, ut diximus *infrà*, *à.* 3. *part. cap.* 9. *à. n.* 214. abſque diſtinctione, an adſit dolus, necne; multò fortius ubi jura non inſpiciuntur, quia deficiunt; & quia paſſim videmus in jure, ſententiam eſſe nullam ex defectu cujuſlibet ſubſtantialis actus abſque diſtinctione, an adſit dolus, vel non. Fateor etiam quòd ſi adeſt dolus appellantis, etiam ex hoc capite ſimul dicitur nulla ſententia ex non integris actis, non tamen eſt neceſſarius, & ita prædictorum Doctorum opinio nullatenus admittenda erit, ratione carens.

TRACTA-

TRACTATUS
DE REGIA PROTECTIONE
Vi oppreſſorum Appellantium.
PARS SECUNDA.

CAPUT I.

A ſententiis merè interlocutoriis, vel vim diffinitivæ, damnum irreparabile, vel præjudicium cauſæ principali habentibus; an, & quando judex Eccleſiaſticus vim facere dicatur, appellationi non deferens, ad clariorem intelligentiam legis Regiæ, & decreti Tridentini.

SUMMARIUM.

1 Lex Regia 37. tit. 5. lib. 2. recop. *declaratur,*
2 *Appellatio à merè interlocutoria ſententia omni jure prohibita eſt.*
3 *Appellatur de jure canonico non ſolùm à diffinitivæ vim habente ſententia, & damnum irreparabile continente, aut cauſæ principali præjudiciali; verùm etiam à merè interlocutoria.*
4 *Hodie attenta diſpoſitione Concilii Triden.* ſeſſ. 24. de reform. c. 20. *non appellatur à merè interlocutoria, ſed à diffinitivæ vim habente, damnum irreparabile continente, vel præjudicium gerente cauſæ principali.*
5 *Idem in cauſis criminalibus diſpoſuit Conc. Trid.* ſeſſ. 13. de reform. c. 1. in fin.
6 *Diſpoſitio Concil. Triden.* cap. 20. *procedit in interlocutoria lata tam à judice ordinario, quam à delegato, & tam in prima, quàm in ſecunda inſtantia.*
Omnis diſpoſitio, per quam redactum eſt ad jus commune, favorabilis eſt, & amplianda, ibid.
7 *Appellare non licet de jure civili, & regio ab interlocutoria, niſi à diffinitiva, & diffinitivæ vim habente, vel damnum irreparabile continente.*
8 *Regia majeſtas veſtigiis ſemper Concilii Tridentini decretorum, maximè in violentiarum cognitione, inhæret.*
Appellatione interpoſita ab interlocutoria vim diffinitivæ habente, vel damnum irreparabile continente, vel præjudiciali cauſæ principali non ſit delata, proceſſus trahitur ad Senatum permiſſu legis Regiæ d. 37. ibid.
9 *Appellatio non licèt à citatione valida verbali, etiam jure civili.*
10 *Appellare non licèt à citatione virtute reſcripti emanata, ſed præcisè citatus tenetur per ſe, vel per procuratorem comparere, ſuas exceptiones allegando.*
11 *Citatio realis dicitur captura perſonæ.*
Quæ in cauſa civili non niſi in caſibus remiſſivè poſitis fertur, ibid.
12 *Appellatio à citatione reali non datur ſaltim quoad effectum ſuſpenſivum.*
Alia eſt appellatio à captura, alia à præcepto de capiendo, quod eſt ipſa citatio realis, ibid.
13 *Appellatio nullatenus erit admittenda à præcepto de capiendo, ſeu incarcerando ad effectum ſuſpendendi executionem ipſius.*
14 *Judex, qui reum incarcerare jubet, non obſtante ejus appellatione, non innovat, ſed jus publicum, ut delicta puniantur, conſervat.*
15 *Appellatio ſi reum relaxaret à captura, fruſtratorium eſſet, carceres ædificare.*
16 *Quod dilationem non patitur, non ſuſpenditur per appellationem.*
17 *Captura non recipit dilationem, quia periculum eſſet in mora. Fugæ periculum ſufficiens eſt ad impediendam, & excuſandam citationem.*
Citatio eſt de jure naturali & divino, ibid.
18 *Appellatio datur à malè formata inquiſitione, videlicet, in caſu, quo non debuit formari; ſecus eſt ſi ex capite ignorantiæ male formata dicatur, à qua non appellatur.*
19 *Appellatio licèt à citatione civili continente breviorem terminum, quàm oportebat concedi.*
Citatio continens ita nimis brevem terminum, ut intra eum poſſit comparere, citatus, nulla eſt, & citatum non arctat, ibid
20 *Appellare licet à citatione verbali, vel civili peremptoria, qua delationes abbreviantur.*
21 *Appellare licèt à citatione verbali facta ad locum non tutum.*
22 *Appellare licèt à citatione reali, vel captura, quando captus dicitur in locum ſuſpectum, & non tutum.*
23 *Locus dicitur non tutus, quando quis citatur ad locum peſte, vel aeris contagio corruptum.*
Exceptio citationis loci non tuti poteſt allegari à quocunque; nomine gravati ſine mandato, vel ſatisdatione, ibid.
Appellare licet à citatione verbali, à non citando, veluti quando delegatus cognoſcens virtute reſcripti contra unum in eo contentum, citat alium non contentum, etiam virtualiter, ibid.
24 *Judex tenetur admittere exceptiones dilatorias, vel peremptorias.*
Appellare licet à judice non admittente legitimas exceptiones, ibid.
25 31 & 32. *Gravamen vexationis, ſeu fatigationis dicitur, quando judex declarat, exceptionibus oppoſitis non obſtantibus, ad ulteriora procedendum, ſive ſit declaratio tacita, ſive expreſſa, & quod in hoc caſu legitimè appellatur.*
26 *Judex litigare cogens tempore indebito, facit gravamen irreparabile per appellationem à diffinitiva.*
27 *Factum infectum eſſe non poteſt.*
A judice pronuntiante nullam ex exceptionibus oppoſitis eſſe admittendam, legitimè appellatur, ibid.
28 *A judice rejiciente exceptionem peremptoriam, licitè appellatur, quia talis ſententia vim habet deffinitivæ.*
Opponens exceptionem litis pendentiæ, ſeu prævent:onis, juriſdic-

juriſdictionis, vel ſimilium, ſi non admittatur, legitimè appellat.

32 *Non minus eſt facere, quam dicere.*

33 & 34. *Proceſſus eſt nullus, ſi judex rejiciendo exceptionem oppoſita, procedit ad ulteriora ſine cauſæ cognitione dictæ exceptionis, ut in exceptione declinatoriæ.*

35 *Si judex oppoſita exceptione ſtatim ad ulteriora procedat, ut temporis brevitati videatur non adhibuiſſe cauſæ cognitionem, noviter procedit.*

36 *A reſervatione exceptionum oppoſitarum in finem litis, licitè appellatur.*

37 *Judex non poteſt cognoſcere ſimul de emergenti, & negotio principali, quia eſſet confundere proceſſum.*

38 & 39 *A declaratione judicis ſuper exceptione incompetentiæ, vel juriſdictionis defectu, licitè appellatur, quia habet vim diffinitivæ.*

40 *Quod etiam in cauſis ſcholarium procedit.*

41 *A rejectione exceptionis libelli inepti in quacunque cauſa licitè appellatur.*

42 *Libello inepto, pars non tenetur reſpondere, & à judice contrarium declarante licitè appellatur.*

43 & 44. *Idem in libello obſcuro, & generali reſolvitur, quia eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitivæ.*

45 *A ſententia, quâ judex reum abſolvit à conteſtatione libelli, cùm vim diffinitivæ habeat, licitè appellatur.*

46 *A ſententia lata ſuper exceptione legitimationis perſonæ, ſive affirmativè, ſive negativè lata, ut in exemplis ibi, licitè appellatur.*

47 *Judex vim facit non deferens appellationi ſuper articulo præjudiciali interpoſitæ in cauſis etiam ſummariis.*

48 *Appellatio admittitur in articulo præjudiciali, quando contingit ſive in litis proceſſu, ſive in executione.*

49 *Judex vim facit non deferens appellationi interpoſitæ ab interlocutoria præjudiciali negotio principali.*

50 *Et ab interlocutoria, qua cauſatur difficultas circa cauſæ deciſionem.*

51 *Ab interlocutoria, quâ judex declarat fidejuſſores idoneos, vel minùs idoneos licitè appellatur, & appellatione non delata vim fieri declaratur.*

52 *Ab interlocutoria, quâ judex compellit, ſive principaliter, ſive in conſequentiam debitorum, ſolvere pecuniam debitam minori, ſine tutoris, aut curatoris authoritate, licitè appellatur.*

53 *A pronuntiatione judicis declarantis, aliquem minorem, majorem, ſervum habilem vel inhabilem appellationi emiſſæ ſi judex non deferat, vim facit.*

54 *A ſententia, quâ judex pronuntiat, aliquem non minorem, vel ei non eſſe concedendam reſtitutionem, appellationi interpoſitæ non deferens vim facit.*

55 *Idem quando pronuntiat, Procuratorem eſſe vel non eſſe legitimum.*

Appellatio licita eſt à non admiſſa exceptione defectus mandati, ibid.

56 *Appellatio licita etiam ab interlocutoria, quâ declaratur, tutorem eſſe vel non eſſe legitimum.*

57 *Appellare licet à declaratione judicis dicentis aliquem eſſe hæredem, vel non, cum beneficio legis inventarii, aut ſine eo.*

Quod intellige in ſententia, quæ incidenter hoc declarat, ibid.

58 *Appellatio licita à ſententia, quâ judex incidenter declarat, teſtamentum, inſtrumentum, vel proceſſum, vel actum nullum, etſi principaliter declaratur, dicitur diffinitiva.*

59 *Appellatio legitima à declaratione ordinarii declarantis in proviſione beneficii ſeu capellaniæ proximioribus conſanguineis conferendæ ex ipſa fundatione, non eſſe oppoſitorem propinquiorem, vel in eo non adeſſe qualitates requiſitas à fundatore, & non delata, vim fieri Senatus Regius declarat.*

60 *Appellationi interpoſitæ à denegatione copiæ actorum ſi non deferat judex vim facere declaratur.*

Acta judicii tanquam publica, & communia utrique parti edi debent, ut ſe defendat, ibid.

61 *Sententia qua judex pronuntiat clericum remittendum, remittit ad judicem ſuum Eccleſiaſticum interlocutoria habens vim diffinitivæ dicitur, & ab ea appellatione emiſſa non delata vis fieri declaratur.*

62 *Sententia lata ſuper exceptionibus peremptoriis, de quibus dicitur interlocutoria habens vim diffinitivæ, & ab ea licitè appellatur, quod declara, ſi incidenter proponantur exceptiones dictæ, aliàs ſi principaliter, dicetur diffinitiva, ibid.*

63 *Appellatur licitè à ſententia, quâ exceptiones oppoſitæ à tutore nominato ad ſe excuſandum, rejiciuntur, eique non deferens judex vim facit.*

64 *Ab omni decreto, quo rejicitur beneficium à jure conceſſum, licitè appellatur.*

65 *Sententia, quâ judex declarat tutorem interim non adminiſtrare, eſt interlocutoria, & non appellabilis.*

66 *Appellare an liceat à nominatione tutelæ remiſſivè.*

67 *Appellatio an licita ſit de exceptionibus oppoſitis remiſſivè.*

68 *Exceptio relevans dicitur, cum provenit à cauſa, juſtam cauſante appellandi.*

Exceptio relevans an ſit, arbitrio judicis relinquitur, ib.

69 *Appellans à rejectione exceptionis tenetur eam juſtificare, & probare aliàs gravamen non judicatur.*

70 *Veritate exceptionis non probata, negotium ad judicem appellationis non devolvitur.*

71 *Si veritas exceptionis per ſe patet, non indiget comprobatione.*

72 *Appellatio dicitur juſtificata à denegatione inducia-rum deliberatoriarum, ibid. à denegatione copiæ actorum communium.*

73 *Appellatio legitima dicitur à proceſſu ad ulteriora per judicium recuſatum, & juſtificata, licèt cauſæ recuſationis probatæ non ſint.*

74 & 75. *Appellatio juſtificata dicitur à rejectione exceptionis oppoſitæ, & incontinenti ejus probatione oblata.*

76 *Appellatio interponitur non ſolùm à rejectione exceptionis, verùm etiam non admiſſa ejus probatione.*

77 *Appellatio juſtificata dicitur rejectione exceptionis peremptoriæ, cujus probatio incontinenti oblata fuit.*

78 *Appellatio à rejectione exceptionis, cujus probatio oblata fuit, ſuſpendit, devolvit, & attentata inducit.*

79 *Sententia diffinitiva, & proceſſus factus à judice poſt exceptionem legitimam oppoſitam; & ejus probationem ob eam dicitur attentatum.*

80 *Appellatio non erit legitima in caſibus, quibus in arbitrio judicis eſt exceptionem oppoſitam reſervare, licèt ejus probatio incontinenti offeratur.*

81 & 82. *Judex poteſt reſervare exceptionem oppoſitam contra teſtem, quod ſit infamis, vel criminoſus ad publicationem, etiamſi probatio incontinenti offeratur, & appellatio non erit juſtificata, quia tenetur juſtificare, & probare coram ſuperiore.*

83 *Merus executor non recipit probationes exceptionis oblatæ.*

84 *Appellatio interpoſita à gravamine illato juris præſumptione, puta, à ſequeſtro (etiam non expreſſa cauſa) legitima & juſtificata eſt.*

Sequeſtratio regulariter probata eſt, ibid.

85 *Appellatio interpoſita cauſa probabili, & veroſimili, legitima eſt.*

86 *Appellatio legitima eſt à rejectione exceptionis recuſationis, & à proceſſu ad ulteriora recuſatione oppoſita facto.*

87 *Sententia, qua judex recuſatum, vel non ſuſpectum declarat, dicitur interlocutoria.*

88 *Recuſatio, & appellatio ab interlocutoria æquiparantur reſpectu formæ; ſecùs tamen quoad alios effectus.*

Ad

Ad ſuſpenſionem juriſdictionis adæquatur appellatio, recuſatio, & relatio, ibid.

89 *Facta à judice recuſato an ſint nulla, vel annullanda, remiſſivè.*

90 *A proceſſu ad ulteriora facto per judicem recuſatum, legitimè appellatur.*

91 *A ſententia arbitrorum juris negativa, ſcilicet, recuſationem non eſſe admittendam, aut cauſam non eſſe legitimam, appellatio legitima.*

Periculoſum eſt coram judice ſuſpecta litigare, ibid.

92 *Ab articulo præjudiciali cauſæ principali licita eſt appellatio.*

93 *Supplicatio habet locum in cauſa recuſationis Senatorum.*

94 *In recuſatione judices Eccleſiaſtici arbitri leguntur, qui de cauſis recuſationem cognoſcunt.*

95 *Appellare licet ab arbitris juris.*

96 *A ſententia arbitrorum juris affirmativa, videlicet, judicem legitimè recuſatum, non appellatur.*

97 *A ſententia arbitrorum, quâ judex legitimè recuſatus declaratur, poteſt ipſemet judex recuſatus appellare.*

Recuſatus judex, quando poſſit ſine metu attentati, & nullitatis ad ulteriora procedere, remiſſivè, ibid.

98 *Pronuntiatio de torquendo reo eſt interlocutoria.*

99 *Continet tamen damnum irreparabile, & ab ea appellatur, & tali appellationi non deferentem judicem vim facere declarat Senatus.*

100 *Sive decretum contineat torturam ſuper principali negotio, ſive ad habendam reſponſionem affirmativam, vel negativam.*

101 *Judex appoſita appellatione à decreto torturæ ſuperſedere debet in cauſa, etiamſi non ſit inhibitus, vel inhibitio præſentata.*

102 *Idem ante appellantem ab eo, dum tamen ſit intra tempus datum ad appellandum.*

103 *Confeſſio emanata à reo extorta per judicem poſt appellationem à decreto torturæ, eſt nulla, & inefficax ad condemnandum.*

104 *Appellatio à decreto negativo torturæ licita an ſit, & non deferre, vim fieri declaratur.*

105 *In judiciis actor, & reus æquiparantur, & quod licet reo, actori idem licere debet.*

106 *Appellare non licere à decreto negativo torturæ, reſolvitur à nonnullis.*

107 *Judex hodie raro pronuntiat, reum non torquendum.*

108 *Appellare licere à decreto negativo torturæ pro veriori opinione, reſolvitur author.*

109 *Appellatio omni jure licita eſt à quibuſcumque interlocutoriis reſpicientibus merita cauſæ, & negotium principale.*

110 & 111. *Appellatio à torturæ decreto interpoſita tempore executionis, quo ad notitiam pervenit condemnati, an ſuſpendat, affirmant nonnulli, contrarium author.*

112 *Appellatio à communicatione torturæ licita eſt, ibid.*

113 *Appellatio legitima à ſententia interlocutoria quæ ſecum trahit paratam executionem, de jure eſt.*

114 *Appellatio legitima à ſententia excommunicationis per decretum interlocutorium prolatæ.*

Appellatio legitima à ſententia, quâ pronuntiatur ſuper compromittendo, vel non ex forma ſtatuti, ibid.

115 *Appellatio ab interlocutoria gravamen continente reparabile, ſi tamen cum difficultate magna reparatur.*

116 *Idem ſi per appellationem à diffinitiva non reparetur in totum, nec perfectè.*

117 *Appellatio legitima ab interlocutoria tangente negotium principale, vel ſubſtantiam ipſius.*

118 *Sententia, qua terminus aſſignatur ſeu dilatio, eſt interlocutoria.*

119 *Appellatio legitima ab hac ſententia terminum brevem, ſeu minùs longum aſſignante.*

120 *A ſententia nimis longa dilationem concedente appellatur, ſi excedat terminum inſtantiæ, ſecus ſi non excedat.*

Appellatur legitimè à conceſſione termini, ſi cauſativè pars gravatur, ibid.

121 *Secunda dilatio in ſumma riis non datur, nec ſine cauſæ cognitione, aliàs nulla legitimè appellatur.*

122 *Appellatur legitimè à denegatione termini ad probandum, & tali appellationi non deferentem judicem vim fieri declarat Senatus.*

123 *Appellatio legitima à denegatione dilationis petita per Procuratorem, nomine filii patrimonialis ſe opponentis beneficio patrimoniali vocato ad certiorandum, cùm ſit in longinquis, ut veniat ad examen.*

124 *Appellatio legitima à coarctatione terminorum à jure præſcriptorum, veluti ad præſentandum patrono datum, vel conſanguineo ad retrahendam rem patrimonialem, vel ſimilia.*

125 *Appellatio generaliter licita ab abbreviatione termini ſine cauſæ expreſſione.*

126 *Dilationem non petenti judex dare non tenetur.*

127 *Parti imputetur non appellanti à denegatione dilationis petitæ.*

128 *Dilatione minus brevi conceſſa non datur nullitas, ſed appellationis remedium, cùm dilatio non ſit ordinis ſubſtantialis judicii.*

129 *Appellare licet à decreto revocatorio dilationis, cùm revocari valet, ſi non appelletur.*

130 *Appellatio legitima ab injuſta rejectione probationis, vel non admiſſione ad probandum.*

Res per negotium efficitur dubia, ibid.

131 *Judex, cui nihil conſtat, nihil diſcernere poteſt.*

132 *Judex condemnans non admiſſis probationibus, dicitur in dolo.*

In quocumque judicio etiam ſummario, requiritur plena probatio, ibid.

133 *Papa, nec alius condemnat abſque debita probatione, cùm ſit contra jus naturale.*

134 *Non probans dicitur carere jure.*

135 *Judice non admittente probationes, ſed ſine eis judicante, nullum dicitur judicatum.*

136 *Procedit tamen ſi à tali denegatione admiſſionis probationis appelletur, aliàs tenet judicium.*

A judice denegante beneficium legis licitam eſſe appellationem, ibid.

137 *Sententia ſuper admittenda, vel rejicienda probatione, eſt interlocutoria.*

138 *Ab interlocutoria, quia judex partem excludit à probando, licitè appellatur.*

139 *A nimis brevi termino dato ad probandum licitè appellatur.*

In probationibus ſtat tota virtus cauſæ, ibid.

140 *Sententia lata ſuper admittendis, vel rejiciendis articulis eſt interlocutoria.*

141 *A rejectione vel admiſſione articulo non pertinentium, vel impertinentium, licitè appellatur, tanquàm à præjudiciali.*

142 *Articulus eſt actus præparatorius ad probationem, ſicque de de ipſo judicandum eſt, ac de ipſa probatione.*

Circa articulos, & probationes impertinentes rejectas non cadit appellatio, ibid.

143 *Articulorum copia danda eſt ei contra quem teſtes producuntur, non tamen copia interrogatoriorum danda eſt producenti teſtes.*

144 *Appellatio licita à judice dante copiam articulorum producenti teſtes.*

145 *Appellare licet à denegata remiſſoria ad teſtes examinandos.*

146 *Appellare non licet à conceſſione remiſſoriæ ad examinandos teſtes in civilibus cauſis.*

147 *Appellare licet à tali conceſſione remiſſoriæ in cauſis criminalibus.*

148 & 149. *Appellare non licet à tali conceſſione remiſſoria in caſibus, quibus judex concedere poteſt, ſecùs in caſibus, quibus non poteſt, & quales iſti ſint, remiſſivè.*

150 & 151. *Appellatio licita ab admiſſione, vel rejectione teſtium, an ſcilicet tales teſtes admittendi, vel non admittendi quid eſt interlocutoria continens damnum irreparabile.*

152 *Appellatio prohibita diffinitiva non cenſetur prohibita ab interlocutoria rejiciente teſtes, vel admittente.*

153 *Licita eſt appellatio in omnibus caſibus, in quibus judex ſuâ interlocutoriâ admittit teſtes poſt lapſum termini probatorii, vel teſtes inhabiles.*

154 *In poſſeſſoriis, vel aliis cauſis, in quibus non datur appellatio, ab admiſſione teſtium poſt terminum, vel inhabilium legitima eſt.*

155 *Appellatio emiſſa à judice non admittente exceptiones, vel repulſas contra perſonas teſtium, maximè ſi eſſent admittendæ, legitima eſt.*

156 & 157. *Publicatio atteſtationum interlocutoria eſt & publicationem proceſſus eſſe de ſubſtantialibus proceſſus.*

Sententia non facta publicatione lata non valet, ibid.

158 *Appellatio legitima à denegatione publicationis teſtium.*

159 *Appellatione interpoſita à negata publicatione, ſententia eſt nulla, ſecùs ſi appellatio non ſit interpoſita.*

Publicatio reſpectu partis dicitur de ordine juſtitiæ, non de ordine ſubſtantiali judicii, ibid.

160 *A denegatione tacita, vel expreſſa appellare licet.*

161 *A denegatione copiæ proceſſus publicati legitimè appellatur.*

162 *A receptione teſtium, & probationum poſt concluſionem in cauſa appellatio legitima.*

Parte non opponente, valet receptio teſtium poſt publicationem, ibid.

Appellatio admittenda eſt à receptione teſtium facta poſt publicationem partis oppoſitione non obſtante, ibid.

163 *Juramentum in litem quando, & quomodo in quibus caſibus locum habeat, remiſſivè.*

164 *A juramenti in litem dilatione, an liceat appellare, ibid. & affirmativa proponitur.*

165 *A delatione juramenti delati parti de utriuſque conſenſu an liceat appellare.*

166 L. generaliter 12. §. ſed juramento C. de rebus creditis, & in §. ſibi, *declaratur.*

Appellare non licet abeo, quod quis procuravit fieri, ibid.

167 *Appellatio non admittitur in relatione juramenti, & ſententia diffinitiva ſuper ea lata, quando actor defert juramentum reo, & reus recuſans ad juramentum actori refert.*

168 *Appellare licet à delatione, vel relatione juramenti à parte delati, quando exceptiones legitimæ opponuntur ad non deferendum, ſeu referendum, & tamen compellitur deferre, vel referre.*

Ab actu, quo non appellatur regulariter conceditur appellatio alleganti exceptiones legitimas ad illum actum non deveniatur, ibid.

169 *A juramenti delationis negatione, cùm in locum ſuccedat probationis, legitimè appellatur.*

170 *A juramenti calumniæ delatione non appellatur.*

171 *A præcepto judicis de recognoſcenda ſcriptura non appellatur, nec appellationi non deferens judex Eccleſiaſticus, non vim facit.*

172 *Appellatio legitima ab intricatione proceſſus, & præpoſteratione ordinis judicialis.*

Poſſeſſorium priùs debet terminari, quàm petitorium, ibid.

173 *Quoties concurrunt duæ cauſæ, criminalis videlicet, & civilis, priùs de criminali cognoſci, & determinari debet.*

Cauſa ſtatus, ſeu natalis, & cauſa hæreditatis concurrentibus, priùs de ea, quæ alteram perimit, & ei præjudicium generat, cognoſcendum eſt, ibid.

174 *Priùs de hæreditate, rei vendicatione, vel pro ſocio actionibus, cognoſcendum, quàm de diviſorio, judicio ſi poſſeſſor cohærens, ſeu conſocius ab alio negetur.*

175 *Ordo juris eſt, creditorem priùs principalem debitorem, quàm fidejuſſorem, eo non excuſſo convenire.*

176 *Priùs mandatores, & fidejuſſores excutiendi ſunt, antequam deveniatur ad tertios pignorum poſſeſſores.*

177 *Appellatur ab interlocutoria ſuper comparatione literarum facienda, vel non, cùm concernat articulum probationis amittendæ.*

178 *Diſcordiam ortam inter judices duos ſuper juriſdictione, ſi ſuperior, vel arbitri electi componant, & decernant, à tali pronuntiatione non appellatur.*

Aliùd tamen in arbitris ſuper recuſatione declarantibus dicendum eſt, ibid. remiſſivè.

179 *Ab interlocutoria qua quis admittitur ad ceſſionem bonorum in caſibus, quibus non debet: licitè appellatur, & quales iſti ſint, remiſſivè.*

180 *Ab interlocutoria revocatoria alterius legitimè appellatur, ut in exemplo, ibid.*

181 *Mandatum executorium virtute ſententiæ, vel inſtrumenti guarantigii, eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitivæ & an ab eo appellatur, remiſſivè, ibid.*

Appellatio remittitur à decreto expeditionis executorialium ſententiæ tranſlatæ in rem judicatam, breviter tamen contradictio diſcutitur, ibid.

182 *Sententia mulctæ eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitivæ quæ revocari non poteſt, licèt alii contra, remittitur tamen ob paupertatem.*

A ſententia mulctæ, vel ejus exceſſu licet appellare, remiſſive, ibid.

183 *Sententia deſertionis eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitivæ, & lata ſuper ſententia diffinitiva, diffinitiva eſt, & an ab ea appelletur, remiſſivè.*

184 *Sententia ſuper inſtantia perempta lata, & interlocutoria, quæ habet vim diffinitivæ, & ab ea appellatur licitè, ibid.*

Sententia ſuper attentatis, an ſit interlocutoria habens vim diffinitivæ diſcutitur, & an ab ea licèt appellare remiſſivè, ibid.

185 *Sententia interlocutoria ab obſervatione judicii an habeat vim diffinitivæ, diſcutitur.*

186 *Sententia, qua quis in expenſis damnatur, eſt interlocutoria habens vim diffinitivæ ſi ſeparatim à diffinitiva proferatur, ſecus ſi in diffinitiva & ab iſta interlocutoria expenſarum appellatur, ibid.*

187 *Appellatio ab interlocutoria annotationis bonorum legitima eſt.*

Reus abſens cujus bona deſcripta & annotata fuerunt, comparens licitè appellat à tali annotatione, ibid.

Contumax non auditur appellans, ibid.

Sequeſtratio prohibita eſt, deſcriptio tamen permiſſa, ib.

188 *Revocatio præcepti de non ædificando dicitur interlocutoria, habens vim diffinitivæ, à qua licet appellare.*

189 *A præcepto de agendo contra nominatum non datur appellatio.*

190 *Præceptum inhibitorium de non ſolvendo factum debitori non valet, niſi pro rata, & concurrenti quantitate creditoris, & ultra partem crediti ejus, in cujus favorem præceptum inhibitorium relaxatum eſt, non intereſt.*

191 *Exactio præcepti inhibitorii virtute facta, totius debiti ſi impediatur, licitè apellatur.*

192 *A cumulatione litium, & proceſſuum an liceat appellare, remiſſivè.*

Accumulatio proceſſuum, quando habeat locum remiſſivè, ibid.

193 *A ſententia permittente appellationem in caſu prohibito, an liceat appellare, remiſſivè.*

Sententia, qua declaratur valere appellationem, ſeu poſſe appellare, eſt interlocutoria, habens vim diffinitivæ, ib.

194 *A rejectione, vel admiſſione appellationis, an admittatur appellatio, remiſſivè, ibidem, & admitti reſolvitur.*

Et diſtinctio proponitur remiſſivè, ibid.

195 *Ab actu, in quo ſententia non profertur, & ex eo pari gravatur, licet appellare.*

Veluti à tarditate judicis in non proferendo, vel procedendo, ibid.

196 *Judex qui ter monitus, & requisitus aliquid facere nihil respondeat, videtur negare, & à tali denegatione justitiæ licitè appellatur.*

197 *A gravamine illato in faciendo licitè appellatur.*

198 *Qui non loquitur, & obmutescit, videtur justitiam denegare.*

199 *Monitio seu requisitio unica, vel trina diversis vicibus, aut trina uno contextu facta judici an sit necessaria; ut videatur justitiam denegare, remissivè.*

200 *Judex potest suam interlocutoriam revocare sive ab ea appellatum sit, sive non.*

201 *A revocatione interlocutoriæ, seu gravaminis an licita sit appellatio, disputatur.*

202 & 205. *Revocatio interlocutoriæ, seu gravaminis interlocutoria est, ibid. contra.*

203 *Quando est de genere prohibitorum, de eo idem judicandum est, quod de ipso genere.*

204 *Regula quod in dubio censeatur appellatio permissa declaratur, quando simus in casibus permissivis appellationis, secus in casibus prohibitis ejus, nam tunc in dubio prohibita censetur ut in exemplis, ibid.*

206 *Si pars à gravamine revocato poterat appellare, poierit contrarius à gravaminis revocatione, cum idem jus servetur in ejus repositione, quod in revocatione.*

Valet argumentum de contractu ad distractum, & constitutio, statutum, seu dispositio loquens de contractu, habet etiam locum in distractu, ibid.

207 *Contractus, & distractus judicantur ejusdem naturæ.*

208 *Quando contractus est bonæ fidei, eo casu distractus seu contractus liberatio erit bonæ fidei similiter.*

209 *Habitus si est bonæ fidei, similiter erit privatio.*

Solemnitas requisita in contractu, eadem requiritur in distractu, ibid.

210 *Necessaria in actu producendo, seu conficiendo, eadem requiritur in eo solvendo, vel destruendo.*

Legitimum est argumentum de facto ad distractum, ibid.

211 *Quando militat eadem ratio in sententia interlocutoria, quæ in revocatione ejus, legitime appellatur ab utraque.*

212 & 213. *Appellare licet ab interlocutoria sive negativa sive affirmativa, concurrentibus qualitatibus Concil. Trid.* sess. 24. c. 20. *ut in exemplis, ibid.*

214 *Argumentum de contractu ad distractum validum est, cum identitas rationis concurrit in utroque, etsi res alias diversissimæ sint.*

215 & 216. *A revocatoria interlocutoria gravaminis appellatur, quando ex tali revocatoria oritur gravamen præjudiciale, non in ipso gravamine, ut in exemplis, ibid.*

A sententia lata negativa super revocatione licet appellare, secus ab affirmativa, ibid.

217 & 218. *Arbitri juris pronuntiantes causam recusationis non esse legitimam, si revocant postea talem pronuntiationem, à tali revocatione non licet appellare, secus è conservo, si declarantes legitimam recusationem, declarationem revocant, à tali appellatur.*

Arbitri juris possunt revocare suam interlocutoriam, ibidem.

218 *Appellatur legitimè à repositione, seu revocatoria judicis non valentis revocare, ibid.*

219 *Senatus vim non fieri declarat, quando judex Ecclesiasticus non detulit appellationi interpositæ à revocatoria, quando in ea non concurrunt causæ gravaminis, aut repositionis, de quibus suprà.*

220 *Judex se non judicem declarans mediante appellatione interposita, à tali declaratione jurisdictionem reassumit, & videtur revocare declarationem, quæ vim habet diffinitivæ.*

221 Decisio Rotæ 36. in novis *declaratur.*

222 *Senatus qualiter se habere debet, quoad negotium per viam violentiæ appellationis non delatæ à repositione, seu revocatione gravaminis.*

223 *Appellatio ab interlocutoria eximit appellantem à jurisdictione judicis à quo.*

224 *Judex à quo sine metu attentati procedit ad ulteriora, non obstante appellatione ab interlocutoria, quousque sit inhabitus canonicè.*

225 *Appellatio à lege reprobata non juvat appellantem, nec manus ligat judicis a quo & à processu ejus non appellatur, ibid.*

226, 227 & 234. *Appellatio ab interlocutoria mera non suspendit jurisdictionem judicis à quo, ut suprà, secùs si non sit merè interlocutoria, sed qualificata qualitatibus Concilii, suprà, quia tunc suspendit, & habet utrumque effectum.*

228 *Appellans à sententia interlocutoria vim diffinitivæ habente, tenetur servare formam* cap. cordi, *sicut appellans à diffinitiva.*

229 *Statutum prohibens appellationem ab interlocutoria non censetur prohibere ab habente vim diffinitivæ.*

230 & 231. *Appellatio ab interlocutoria continente damnum irreparabile per diffinitivam suspendit jurisdictionem, & causat attentatum, idem si contineat damnum irreparabile cum difficultate tamen.*

232 *Per appellationem ab interlocutoria continente damnum irreparabile, vel reparabile cum magna difficultate, taliter suspenditur judicis à quo jurisdictio, ut non sit necessaria inhibitio.*

233 *Judice à quo procedente non obstante appellatione ab interlocutoria damnum irreparabile continente potest puniri, & impunè resistit.*

235 *Decretum Senatus primum scilicet,* que otorgue y reponga, &c. *continet, judicem debere omnia reponere facta tempore ad appellandum, usque ad tempus, quo reponit.*

236 *Qui omne dicit, nihil excludit.*

237 *Dictio,* omne, *vulgò* todo, *universalis est, & cuncta comprehendens.*

238 *Et continet in se universalem significationem.*

239 *Verba decreti Regii,* despues de la apelacion, *comprehendunt omnia attentata quæ ipsam appellationem subsequuntur, & quæ attentavit judex jam, & reposuit iterum attentans, ibid.*

Quæ in continenti fiunt censentur inesse, ibid.

Nihil feciisse dicuntur judex, qui reponit, & statim attentat, ibid.

240 *Decretum Regium non se extendit ad ea, quæ judex inter procedendum gravavit post effectualem repositionem virtute decreti.*

241 *Disputatio adjecta verbo vel participio, debet intelligi secundùm tempus verbi seu participii.*

242 *Lex, vel statutum utens verbo de præterito, non extenditur ad futurum.*

Quæ de novo emergunt, novo indigent auxilio, & nova res novum exigit remedium, ibid.

243, 244. & 245. *Recurri ad Senatum posse appellantem, etiamsi appellatio delata sit, dummodo ea non obstante judex innovat circa intellectum.* l. 36. tit. 5. lib. 2. recop.

Violentia consistit non solùm in appellatione non deferendo, sed etiam in ea spreta procedendo, & intellectu legis l. Julia la 1. *ibid.*

145 *Appellationis ab attentatis legitima, & ideo ea interponenda de novo post appellationem à diffinitiva, & ut reponi possit Senatum Regium adire, cautela traditur.*

246 *Aliæ plures interlocutoriæ, quarum appellationes an recipi debeant, proponuntur, remissivè.*

247 *Declaratio sacræ Congregationis refertur plura disponens circa appellationem ante diffinitivam.*

SUPERIUS *cap. 2. part. 1.* caſus congeſſimus exceptos, ſpecialiter à l. Regia eorum prohibita cognitio, per hanc viam violentiæ: præſentem autem, 1 de quo nunc agimus, cùm latiorem examinationem exigat, commodiori loco reſervabimus, circa quem in hæc formalia verba diſponit lex Regia 37. tit. 5. lib. 2. recopil. *Porque ſomos informados, que de las audiencias ſe traen por via de fuerça muchos proceſſos Eccleſiaſticos, por que no otorgan las apelaciones de autos interlocutorios, y eſto es en grande agravio de las partes, y ſe impide la viſta de otros muchos negocios: mandamos à los Preſidentes, y Oidores de las dichas audiencias, que de aqui adelante no libren cartas para traer por via de fuerça proceſſos algunos Eccleſiaſticos de autos interlocutorios ſalvo ſi fueren tales, que tengan fuerça de diffinitiva, y que en ella no ſe pueden reparar, &c.* quod quidem juſtiſſimè ſancitum fuiſſe, 2 apparet ex rationibus adductis *ſuperius cap. 2.* ubi alias fallentias retulimus, & inter alias hæc eſt: quia omni jure tam civili, quàm Canonico prohibita extat appellatio à merè interlocutoria ſententia, ut bene advertit Gaſpar. Rodriguez *de annuis redditibus, lib. 1. c. 16. n. 75.*

3 Et licèt jure Canonico poſſit appellari, non ſolùm à ſententia habente vim diffinitivæ, damnum irreparabile continente, aut cauſæ principali præjudiciali; ſed etiam à merè interlocutoria, & quocunque gravamine *c. ſuper eo, el 2. de appellat. cap. 1. eodem tit. in 6.* Petrus de Belſaper. *in l. unica, num. 9. verſicul. caveatis, ff. nihil innovari appellat. pendente, & in l. invitus, num. 11. in fine, Cod. de procurat.* Cynus *in l. ante ſententiæ*; Paulus de Caſtro *num. 1. Cod. quorum appellat. non recipiant.* Bald. *in l. 2. num. 4. verſiculo quæro modo, Cod. de Epiſcop. audientia,* Angel. Areti. *in l. 2. num. 23. ff. de appellat. recipien.* Franc. *in rubrica de appellat. ſub num. 17. & in d. c. ſuper eo, ſub num. 14. & n. 16. verſiculo ex prædicti. de appell.* & Maranta *in ſuo Speculo, p. 6. actu 2. princ. verbo, & quandoque appellatur, limit. 14. n. 303. & 306. fol. 504.* Capella Tholoſ. *deciſione fin. n. 2.* Veſtrius *in praxi lib. 7. cap. 3. ſub n. 1.* & Gravat. *in adnotat. ad eum l. 3. c. 10. num. 6.* Caravita *in ritu 264. n. 6.* & Contrad. *in l. unic. in 3. oppoſitione, ſub n. 4. & limit. 3. n. 1. C. ſi de moment. poſſeſſ.*

4 Tamen noviori diſpoſitione Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de refor. c. 20.* ad jus civile redactum fuit, & utrumque judicium, tam Eccleſiaſticum, quàm ſæculare, in hoc adæquatum eſt, ex eodem Trident. decreto, per quod pariter in foro Eccleſiaſtico ſublata eſt appellatio à ſententia merè interlocutoria, niſi habeat vim diffinitivæ, vel contineat gravamen irreparabile, per diffinitivam, vel à diffinitiva non liceat appellari: quod & ad 5 cauſas criminales extendendum eſſe, diſponit idem Trident. *ſeſſ. 13. de refor. c. 1. in fin.* & circa decretum 10. Concilii Trident. *ſeſſ. 24. de reform.* Videndi ſunt Zerola *in praxi Epiſcop. 1. part. verbo appell. §. 1. p. 19.* Gondizelvus de Paz, *in prax. tomo 1. part. 6. in proœmio, in.* 6 25. Barboſa *ſuper remiſſione ad idem Concilium, c. 20. n. 5.* aſſerentes, hoc decretum procedere, tam in interlocutoriis latis, tam à judice ordinario, quàm à delegato, tam in prima inſtantia, quàm in ſecunda, quia non eſt correctorium juris communis, ſed potius declaratorium, & omnis diſpoſitio, per quam redactum eſt ad id jus commune, favorabilis eſt, & amplianda. Et nonnulla in comprobationem adducit Paz *ubi proximè*, Marqueſſa. *commiſſ. 1. p. c. 12. n. 17. & n. 52.*

Jure etiam communi, & Regio hoc extat diſpoſitum, ut à merè interlocutoria emiſſæ appellationi non ſit regulariter deferendum, *l. apertiſſimi, Cod. de judiciis, l. ante ſententiæ.* & ibi gloſſa, Cynus, B. Paulus Caſtr. omnes, *n. 1. C. quorum appellat. non recipian.* Speculator. *in titulo de appell. §. in quibus, verſic. 14. ſub n. 15.* Bartol. *in l. 2. n. 2. ff. de appellat. recipien. vel non* Bald. *in l. arbitrio, ſub n. 4. ff. qui ſatiſd. cogan.* Papienſ. *in prac. forma appellat. à ſententia diffiniti. in gloſſ. coram vobis, ſub num. 9. fol. 405.* Franc. *in rubrica, verſiculo 2. eſt præmittendum, de appell.* Socinus *in 24. appellatio in qualibet cauſa, fallen. 1.* Nicellus *tractatu de concord. gloſſ. fallent. 10. num. 40. fol 192.* Caravita *Ritu 264. n. 7.* Aſinius *in prax. §. 1. num. 26. fol. 6.* Maranta, & Veſtrius *ubi proximè*, niſi dicta interlocutoria contineat damnum irreparabile per appellationem ad diffinitiva, vel ejus vim habuerit, aut ſit cauſæ principali præjudicialis, *l. 2. de appella. recipien. l. ante ſententiæ, Cod. quorum appellat. non recipien. l. 13. tit. 1. p. 32. & in l 3. titulo 18 lib. 4. recopilat. lib. 10. tit. 7. lib. 2. de eadem compil.* quæ diſponit ſuper interlocutoriis in cauſis criminalibus, tenet B. *in d. l. 1. ff. de appellat. recipien.* Peruſinus *num. 2.* Præpoſit. *num. 9. in c. ſuper eo, el . . de appellatio.* Bald. *in l. 2. numero 5. Cod. de Epiſcopali audientia,* Coſmas *pragmatica ſanctio. titul. de cauſis, verſiculo nec quidem. column. 3.* Alexand. Striaticus *in practi. jud. c. 4.* & communiter Doctores ſcribentes *in d. l. ante ſententiam, & in d. l. 1. & 2.* Rebuff. *in rep. l. quod juſſit, n. 76. verſ. 3. quando damnum.* Paz, *in praxi. 6. part. tom. 1. in proœmio n. 20. cum ſequentibus.* Cardin. Tuſc. *pract. concl. tom. 1. litera A, concl....* & alii plurimi in diſcurſu paſſim videndi.

Sed quia *in d. l. 35. titulo 5. lib. 2. recopil.* ad imi- 8
tationem Concilii Tridentini (cujus veſtigiis ſemper in omnibus Regia Catholica Majeſtas, & præcipue in violentiarum harum cognitione inhæret) permittitur hujuſmodi appellationis ab interlocutoria proceſſum trahi ad ſuprema poſſe tribunalia, ſi talis ſententia habeat vim diffinitivæ contineatve damnum irreparabile per diffinitivam; nam cùm ipſis non delatis, vim committi certum ſit: & utile, & neceſſarium erit tunc Principem ſuo officio uti ad eam ſublevendam, & tollendam: juxta *c. Regum officium 23. q. 5. & cap. adminiſtratores, eadem cauſa, & q. c. protinus 11. q. 1.* cum iis quæ *ſuperius* retulimus latè *in cap. 1. & 2.* quapropter non inutile judicavi: quæ hæ ſic qualificatæ ſint interlocutoriæ ſententiæ in remedium pro- 9
ferre. Et imprimis à citatione verbali, vel reali videndum erit, quando ſit appellationi deferendum. & amplectens citationem verbalem, hoc eſt, civilem; affirmandum eſſe, regulariter non eſſe deferendum appellationi interjectæ à citatione valida, etiam jure civili: tum, quia eſt merè interlocutoria, tum quia ejus gravamen reparabile eſt per appellationem à diffinitiva, ita docet Bart. *in l. 2. quæſt. 2. numero 12. verſus fin. ff. de appellat. recipien.* quem referens ſequitur Bellamer. *in c. ſi per eo, quæſt. 12. num. 16. de appellat.* Ruginellus *in tractatu de appellationib. §. 2. c. 3. num. 124.* Zerola *in praxi Epiſcop. 2. part. verbo appellat. quæſt. 6.* Rebuffus *tomo 3. tractatu de ſentent. execut. in princ. n. 3. fol. 218.* ubi exemplificat in reſcripto, 10
cujus virtute quis citatur, quia ab hoc ſolùm non poterit appellare, ſed debet per ſe, ſive per ſuum procuratorem comparere, & exceptiones opponere, & allegare, & generaliter veram eſſe hanc doctrinam in omnibus cauſis civilibus, dicit Rebuffus *ubi proximè, gloſſ. 3. fol. 232.*

A citatione autem reali (quæ importat capturam 11
perſonæ, ſecundùm gloſſam Bartol. Alex. & Doctores *in l. 2. de juriſd. omnium jud. & in l. conſentaneum. C. quomodo & quando judex*, quæ regulariter non fit in civilibus, niſi in aliquibus caſibus congeſtis à Maran. *de ordine judicio. in 6. part. princ. n. 58. & ſequentibus, fol. mihi 365.*) appellatio interpoſita non ſuſpendit ejus effectum, (non loquor hac in parte de appellatione ab ipſa captura, & citatione reali, quæ jam ſortita eſt effectum, 12
de qua nos *alibi* commodiùs egimus) ſed loquor de appellatione duntaxat à præcepto de capiendo, & incarceraneo expedito à judice, ſaltem ad hunc effectum, ut captura ſuſpendatur, cùm appellatio nullatenus 13
erit admittenda, ut ſuſpendat capturam, & quominus delinquens carceribus mancipetur, quod obiter tenet Gaſp.

Gaſp. Rodriguez *de annuis redditibus. l.* 1. *c.* 17. *num.* 52. ex Alciato *conſ.* 16. *num.* 14. *lib.* 7. & Lancelot. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 4. *num.* 16. Jul. Clar. *in pract. crim. quæſt.* 46. *numero* 2. ubi dicit, quòd ſi reus videns ſe ad carceres conduci, appellet, de jure dici poſſe (ſtante
14 appellatione) non eſſe carcerandum, quia nihil novari appellatione pendente: tamen verum, & certum eſſe de conſuetudine contrarium ſervari, ut etiam teſtatur Guido Papæ *in deciſione Delphinal.* 235. quem refert Franciſc. Marc. *deciſione* 915. *incipit. quæro an pendente*, *n.*
15 4. nec dicitur judicem, qui delinquentem jubet carcerari, aliquid contra eum innovare; ſed potiùs videtur jus publicum, & ſuum tueri, ne ille fugiat pœnamque delicti evadat. Et certè ſi appellatio delinquentem relaxaret, fruſtratorium eſſet carceres ædificare, ut inquit Julius Clarus, *ubi proximè*, cum quo tranſit Cardinal. Tuſchus *practi. concluſionum litera A*, *concluſione* 101. *numero* 11. mihi autem videtur, & conſuetudine, & jure defendi poſſe, tum quia, quod dilationem non patitur, non ſuſ-
16 penditur per appellationem, *l. fin. ff. de appellat. recipien.* ſed hæc captura non recipit dilationem, quia periculum eſt in mora, ſecundùm Alexa. & Jaſon. *in l. fin. fidejuſſor*, §. *ſi ſatiſdatum*, *col.* 1. *ff qui ſatiſdare cogantur.* Alexand. *in l. de unoquoque*, *column.* 2. deinde quia hoc
17 fugæ periculum ſufficiens eſt ad impediendam, & excuſandam citationem, ſecundùm Bald. *in l. ſi quis curialis*, *in primo notabili*, *C. de Epiſc. & Clericis*, idem *in l. ſi filio*, *in fin. ff. ſoluto matrimonio*, Maranta Robert. *de ordine judicio.* 6. *part. titulo de citatione*, *numero* 15. *folio* 317. & alibi paſſim per Doctores quæ eſt de jure naturali & divino, ergo nihil mirum, ut appellatio etiam minimè admittatur hoc caſu ſaltem quoad effectum ſuſ-
pendendi capturam, quod etiam, & idem procedit in
18 inquiſitione malè formata: id eſt, in caſu, quo non debuit formari, quia tunc datur appellatio, ſecus ſi ex *cap. innocentiæ*, malè formatâ, dicatur, ex Bald. *in l.* 2. *n.* 10. *quæſtio* 4. *Cod. de Epiſc. audien.* ſequitur Ang. Aretinus *in l.* 2. *n.* 31. *ff. de appellat. recipien.*

19 Hæc autem concluſio, quæ dictat, à citatione civili minime appelletur, fallit, quando quis appellat à citatione continente breviorem terminum, quàm oportebat concedi, quia talis citatio nulla eſt, & minimè citatum arctat ad comparendum, nec etiam poſt ipſum terminum ut ex Caſſiadoro *deciſione* 6. *de dolo*, *& contumacia*, & per ea, quæ tradit Afflictis *in conſtitut. incip. ſi quis reſtrium. in* 7. *column. libr.* 1. *conſtitut. Regal. fol.* 101. & ſic cùm præbeat juſtam cauſam appellandi, vim faciet judex Eccleſiaſticus; ſi appellationem ut legitimam non admiſerit. Anto. de But. *in cap.* 1. *de dilat.* Bonif. *in clem.* 5. *col.* 2. 6. *notab. de judiciis*, & ex Dominicis, & aliis ita deciſum fuiſſe à Rota, teſtatur Puteus *deciſione* 150. *n.* 3. *& ſequentibus*, *lib.* 3. Hieronymus Gonzalez *in regul. de menſis*, *& alterna. gloſſa* 9. §. 1. *titulo de nullita. attenta. in cauſ. benefic. numer.* 193. Zerola *in praxi Epiſc. ſecunda parte*, *verſiculo appellatio*, *quæſtio* 6. ubi idem dicit; quando citatio eſt peremptoria, qua abbreviantur dilationes, quod & idem firmat Caputaquenſ. *de-*
20 *ciſione* 38. *capit.* 1. & ibi gloſſ. & Abb. *num.* 7. *verſiculo venio ad gloſſam*, *& n.* 8. *verſiculo circa prædicta*, & latiùs *n.* 10. *verſiculo* 2. *principaliter de dilatio.* Gregor. Tholoſ. *tractatu de appell. lib.* 1. *cap.* 11. *ſub num.* 2. *verſiculo ſi quis vocetur.* B. *in l.* 2. *quæſt.* 2. *n.* 12. *ff. de appellat. recipien.* Rebuffus *in tractatu de ſentent. execut. articulo* 7. *gloſſ.* 5. *num.* 4. *tomo* 1. poſt hæc Sigiſmund. Scaccia *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *ſub num.* 7.

21 Secundò fallit, quando quis citatur ad locum non tutum, quia ab ea citatione rectè poteſt appellari, *cap. ex parte. el* 1: 47. *in ordine de appell. cap. accedens el* 2. *ut lite non conteſtata.* Hieronymus Gonzal. *ubi proximè*, *n.* 191. Zerola *d. quæſt.* 6. Ancharra. *conſilio* 158. *n.* 29 *& ſequentibus* Cardinal. Tuſchus *pract. concluſ. tomo* 1. *concluſione* 397. *numero* 8. ubi hanc limitationem ſublimitat,
22 & in tantum hæc appellatio eſt legitima à citatione ad locum non tutum; ut procedat etiam in citatione reali, hoc eſt, quando perſonaliter dicitur ad locum ſuſpectum, ut poſſit etiam de jure civili appellare, ſecundùm Bartol. quem referens ſequitur Bellamera *in cap. ſuper eo; quæſtio* 13. *numero* 16. *de appell.* Bald. *in l.* 2. *verſiculo Canoniſtæ dicunt*, *de Epiſcopali audientia*, Scaccia *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 23
47. *membr.* 1. *num.* 22. ubi reddit exemplum, ut tunc locus non dicitur tutus, quando quis fuit citatus ad locum peſtis, aut aeris intemperie contagioſum, Franch. *in cap. ex parte tua*, *num.* 23. *verſiculo ultimò quæretur*, *de appell.* Hieronymus Præve. *tractatu de peſte*, *& ejus privilegiis*, *rubrica de judiciis*, *numer.* 1. *& ſequentibus*, *tomo* 8. *folio* 176. *in fine*, *num.* 17. gloſſ. Afflictis, Gail. & alii citati, & ſecuti ab Scaccia *libr.* 1. *cap.* 32. *num.* 33. & iſthæc exceptio poteſt allegari per quemcunque, abſque alio mandato, & ſatiſdatione, ut poſt diſputationem concludit Franch. *ubi proximè*, *n.* 15. *quæſt.* 2. & in veriorem ſequitur Scaccia *in d. libro* 1. *tractatu de cauſ. civil. & crimin. c.* 9. *num.* 1912. vide Gabr. *in pract. concluſ. l.* 2. *tit. de except. concluſ.* 3.

Quæ concluſio ulteriùs limitatur, ut quando quis citatur non citandus, putà, quando judex delegatus, cognoſcendo contra expreſſum in reſcripto, vult citare non expreſſum, nec aliter comprehenſum, etiam virtualiter Guido Papæ *tractatu de appellat. quæſtio.* 49. *ſub num* 39. Gregor. Tholoſ. *in tractatu de appellation. libro* 1. *cap.* 11. *ſub numero* 2. *verſiculo ſi quis vocetur*, *fol.* 86. Scaccia *de appellat quæſt.* 17. *limitat. membro* 1 *numero* 24.

Poſtquam autem citatus in judicium venerit, ſo- 24
let variis ſe tueri exceptionibus, quas, ſi legitimæ fuerint, ſive dilatoriæ, ſive peremptoriæ, tenetur judex admittere, quod ſi non fecerit, poterit ab eo licitè appellari, ex capite irreparabilis gravaminis; nam ſi judex tunc oppoſitis exceptionibus interloquatur, ad ulteriora eſſe procedendum, vel reſpondendum, poteſt appellari quia gravamen litiganti illatum non poteſt tolli per appellationem à diffinitiva, Bartol. *in l.* 2. *quæſt.* 4. *num.* 16. *ff. de appellat. recipit.* Bellamera *in cap.* 12. *ſuper eos quæſt.* 16. *ſub num.* 16. *de appell.* Bald. *in l.* 2. *quæſt.* 5. *num.* 11. *Cod. de Epiſc. audien.* Felin. *in cap. ſuborta* 21. *ſub n.* 4. *column.* 4. *de ſententia*, *& re judi.* Guido Papæ *deciſione* 75. *ſed circa*, *num.* 3. idem Guido Papæ *in tract. de appell. quæſt.* 70. *n.* 45. *folio* 59. Ruginell. *in tractatu de appell.* §. 2. *c.* 3. *num.* 57. Franc. *in cap. ſignificant.* 49. *in ſummario*, *& in num.* 3. *de appell. & num.* 7. Bartol. & Paulus de Caſtro *in l. ejus qui num.* 1. *ſequentibus*, *ff. de appell. recipien.* idem Bartol. *in* 25
l. ante ſententiam 2. *verſiculo* 5. *quæro*, *num.* 17. quia hoc dicitur gravamen vexationis, & fatigationis, & irreparabile per diffinitivam, ſive vexatiò hæc tacita ſit, ſive expreſſa per proceſſum ad ulte- 26
riora, ut probant prædicti Doctores, & Scaccia *in tractatu de appell. quæſt.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *num.* 90. *& ſequentibus*, affirmantes poſſe appellari, ſi exceptio quæ apponebatur, erat legitima, ut tale gravamen ſit irreparabile; ſi enim judex cogit me litigare tempore quo non debeo, talis moleſtia non poterit tolli per appellationem, à diffinitiva, quia continet gravamen conſiſtens in facto, cohærenſque perſonæ, Bellamera *cap. ſuper eo* 12. *quæſt.* 16. *num.* 16. *in fine*, & clarius *quæſt.* 18. *de appell.* Fulvi. Pacianus *tractatu de probationibus*, *lib.* 1. *c.* 58. *ſub. num.* 40. *verſiculo ſed ad hoc*, *& num.* 41. & 42. Ruginellus *in tractatu de appellat* §. 2. *c.* 3. *num.* 27
299. quia cùm hoc gravamen conſiſtat in facto, & factum infectum eſſe non poſſit, ideo irreparabile cenſetur, tenet Bald. *in l.* 2. *qu.* 5. *num.* 11. *C. de Epiſc. audien.* Felin. *ubi ſuprà*, & Guido Papæ *d dec.* 75. *n.* 3. Rebuff. *in tract. de ſententiarum executione*, *art.* 10.

gl. 1. *n.* 3. *verſic.* 1. Lancelot. *de attent.* 2. *p.* 12. *lim. n.* 96. & ideo, quando judex pronuntiat, nullam de exceptionibus oppoſitis eſſe admittendam, poſſit ab hoc gravamine appellari, ſcribit Speculator *titulo de appellat. §. in quibus num.* 30. *verſiculo cæterum*, *lib.* 2. & quod ſi ad-
28 mittatur, vel rejiciatur exceptio peremptoria, poſſit appellari, quia eſt interlocutoria habens vim diffinitivæ, ſcribit Maranta *in ſuo ſpeculo*, *in* 4. *part. ſextæ partis in verbo*, *& demum fertur ſententia*, *num.* 44. *fol.* 438. Scaccia *de appell. quæſt.* 17. *lim.* 47. *membr.* 1. *n.* 94. qui *n.* 95. pariter loquitur tam in oppoſita exceptione dilatoria, quàm peremptoria, quia ſi poſtmodum judex pronuntiet eſſe procedendum ad ulteriora, ab hac pronuntiatione datur appellatio, ut de exceptione dilatoria ſcribit An-
29 gel. Areti. *in l.* 2. *num.* 36. *verſiculo quæro ſi opponatur*, *ff. de appellationib. recipien.* & ſtatim multa hujus doctrinæ reddentur exempla prout eſt in pronuntiatione ſuper competentia judicis, & juriſdictionis, & in pronuntiatione ſuper mandato, & legitimitate procuratoris, aut tu-
30 toris, & alia plurima, de quibus in diſcurſu, & loquendo in non admiſſione exceptionis litis pendentiæ, ſeu præventionis juriſdictionis (ut ejus oppoſitione non obſtante) poſſit is, qui eam oppoſuit appellare, ut refert, & ſequitur Scaccia *in tractatu cauſarum civil. & crim. l.* 1. *c.* 12. *num.* 71. & iterum *ubi proximè*, *n.* 103. & Marque *in tract. de commiſſ.* 1. *p. c.* 12. *n.* 62. loquens de tacita, & expreſſa rejectione.

Quæ doctrina non ſolùm procedit, quando judex re-
31 jiciendo exceptiones legitimas, expreſsè declarat, eſſe ad ulteriora procedendum, ſed etiam quando tacitè id facit, procedendo, ſcilicet, ad ulteriora: nam in utroque caſu licitam eſſe appellationem ob neglectam exceptionem oppoſitam, ſufficit enim quòd tacitè reiiciat pro-
32 cedendo ad ulteriora, licèt verbo judex nihil loquatur, ſed duntaxat facto compellat, quia non minus eſt facere, quàm dicere Philipp. Franc. *in c. ex parte* 67. *nota.* 5. *n.* 4. *&* 8. *de appell.* communem dicit Gallec. *ad form. Cam. obliga. p.* 3. *c. deliqui. ſub n.* 18. *f.* 361. Scac. *d. membr.* 1. *num.* 95. qui *n.* 99. hoc ampliat, ut non ſolum hoc
33 caſu detur appellatio ut dictum eſt, ſed etiam caſu, quo ipſe judex (neglecta exceptione) procederet ad ulteriora, non adhibita cauſæ cognitione ſuper eadem exceptione oppoſita, quia proceſſus erit nullus, & loquendo de exceptione declinatoria, & incompetentiæ oppoſita, ſi non cognoviſſet judex, non cenſetur pronuntiaſſe ſuper ea, & ideo proceſſus ad ulteriora erit nullus, Jaſ. *in l.* 2. *ſub n* 46. *versùs finem*, *ff. ſi quis in jus vocatus non*
34 *ierit.* Philipp. Franc. *in cap. ex parte M.* 67. *ſub num.* 9. ibi: Ideo ſi quæſtio emergens ſit ſuper juriſdictione, *& in cap. ſi duobus*, *column. penultima*, *ſub. num.* 30. ubi: Intellige, quando judex de exceptione cognovit: ubi ſic declarat Innocentium *in cap. præterea de dilationibus.* Et quando judex exceptione oppoſita incontinenti procedat ad ulteriora, ita, quòd de illa exceptione, in tanta temporis brevitate veriſimiliter cognoſcere non potuerit; dicetur ſuper ea non pronuntiaſſe, & proceſſus ab eo
35 geſtus nullus, uti factus ſine cauſæ cognitione quæ eſt de ſubſtantialibus judicii, docet Franc. *in d. cap. ex parte* 67. *ſub num.* 10. ibi: ſuper hac difficultate poteſt ſic concludi. Scaccia *de appellat. q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 7. *n.* 60. *fol.* 380.

36 Et tunc præcipuè poterit ab iſta pronuntiatione de procedendo ad ulteriora appellari; quando judex oppoſitas exceptiones in finem litis reſervaret, ſcribunt Abb. *conſil.* 14. *individuæ Trinitatis verſiculo* 2. *probatur*, *num.* 2. *lib.* 1. Fulvius Pacianus *tractat. de probationibus*, *lib.* 1. *c.* 58. *num.* 50. Ruginellus *in tractat. de appell. §.* 2. *c.* 3. *num.* 303. & ex Felino, quem refert, & ſequitur Scaccia *cauſar. civil. & crimin. lib.* 1. *c.* 102. *num.* 2. & iterum *in tractatu de appell. quæſt.* 17. *lim.* 47. *membro* 1.
37 *n.* 92. *fol.* 498 qui *n.* 98 rationem reddit, quia de emergente præjudiciali exceptione, & de negotio principali ſimul tractare non poteſt, quia eſſet confundere, & inordinare proceſſum, quæ confuſio, & inordinatio proceſſus non poteſt reparari per appellationem à diffinitiva, Bald. *in authentica habita l. num.* 38. *verſiculo quæro num. quid ab iſta*, *circa medium*, *Cod. ne filius pro patre*, & aliquos refert & ſequitur Decius *conſ.* 31. *quod appellari*, *ſub n.* 2. de quo nos latè diximus *hac* 2. *parte c. fin.* vide etiam *infrà*, *n.* 8. *cum ſeqq.*

Ex quo fonte fluit, quòd ſi citatus poſt comparitionem allegat in primis exceptionem incompetentiæ judicis, aut juriſdictionis defectus: tunc ſi judex pronuntiaverit ſe judicem competentem, vel etiam incom-
petentem ab iſta interlocutoria, que diffinitivæ vim 38
habet; gloſſ. ſingularis *in authentica habita*, *in fin. Cod. ne filius pro patre*, ſecundùm Roma. *ſing.* 129. Aufr. *in deciſ. Capellæ Tholoſ. quæſt.* 48. Guido Papæ *in deciſ. Delphinal. q.* 10. *ſi judex*, Gorſetum *ſingul.* 5. *incipit ſententia*, Felinum *in cap. qualiter*, *el* 1. *colum.* 5. *de accuſati.* Ant. Trim. *in addit. ad Ubert. de Bonacurte*, *in cap. pervenit in ſecundo de impedimentis*, *& exceptionibus*, *fol.* 55. *&* 99. Decium *in cap. pervenit. in* 2. *de appellat. in fine.* Doctores *in c. ſignificantibus*, *de officio de leg.* Jaſon. *in l.* 2. *n.* 38. *ff. ſi quis in jus vocatus non ierit.* Bartol. *in l.* 2. *de appel. recipiend.* Felin. *in rubrica de ſententia & re judic.* Rebuff. *in l. quod juſſit in præfatione*, *num.* 43. *ff. de re judi.* quidquid Petrus Ferrar. *in practic. in forma ſentent. interlocuto. ſuper incompet.* diſtinguens inter judicem pronuntiantem ſe incompetentem, & ſe pronuntiantem competentem, ut in hoc ultimo caſu merè interlocutoria ſit, qui audiendus non eſt, cùm in utroque diffinitivæ vim haberet, ut ultra ſupradictos Doctores, ex aliis pluribus advertit Valaſc. *conſultatione* 47. & eſt expreſſa *l.* 3. *tit.* 28. *lib.* 4. *recopil.*

Ab hac propterea pronuntiatione expreſſa, vel ta- 39
cita appellationi interpoſitæ, uti legitimæ, judex non deferens vim faciet, *c ex parte* 58. *de appell. cap. ſignificaſti*, *de officio delegati*, *l. ait prætor*, *§. permittitur*, *ff. de minoribus l.* 3 *tit.* 18. *l.* 4. *recopilat.* Ruinus *conſil.* 1. *lib.* 4. *num.* 4. cum aliis per Menochium *de adipiſc. poſſ. rem.* 4. *n.* 822. *&* 823, Ant. Gravatium *in addit. ad praxim* Veſtrii, *l.* 3. *cap.* 10. *ſub num.* 6. *verſiculo ſimiliter quando quis judicem competentem*, Bald. *conſil.* 2. *viſa petitione.* Cardin. Tuſchum *pract. concluſionum tomo* 1. *litera A*, *concluſione* 359. *n.* 17. Rebuffum 3. *tomo titul. de ſententiarum exe. utione*, *articulo* 53. *gloſſ.* 1. *num.* 9. *fol.* 242. & poſt Angelum, & alios firmat Berta, *in repertorio*, *verbo appell. ab interlocutoria*, *num.* 15. *poſt princip. num.* 1. Fulvius Pacianus *de probationibus*, *lib.* 1. *c.* 58. *num* 47. & de communi teſtatur Beccius *conſil.* 21. *dubitatum fuit in fine*, *num.* 41. *& conſil.* 31. *quod appellari num.* 2. *&* 3. *lib.* 1. Ruginellus *in tractatu de appell. §.* 2. *c.* 3. *in verbo competentia ſua*, *n.* 186. *fol* 84. Scaccia *de appell. q.* 17. *lim.* 6. *principali*, *memb.* 8. *à n.* 47. *cum ſequentibus*, ubi copiosè proſequitur Rolandus à Valle *conſilio* 33. *num.* 1. *in fin. & num.* 2. *&* 7. *lib.* 4. Mynſing. *cent.* 3. *obſervation. n.* 35. Guido Papæ *d. deciſione* 10. Valaſcus *conſultatione* 53. *tomo* 1. Barboſa *in remiſſione ad tridentinum*, *ſeſſione* 14. *de reformat. c.* 20. *num.* 7. Aloyſius Riccius *in collecta deciſio. part.* 4. *collect.* 1306. 40
quod etiam procedit in cauſis ſcholarium, ut per textum *in authentica habita*, *Cod. ne filius pro patre*, reſolvit poſt Abbatem Rebuffus *in tractatu de privil. ſcholaſti. priv.* 263. Hieron. Gonzal. *in regula de menſis & alternativis*, *gloſſ.* 9. *§. tit. de nullitat. attent. in cauſ. benefic. n.* 196. *& ſequent.*

Si autem pars oppoſuerit contra libellum ineptum, 41
quam exceptionem judex non admiſerit, poteſt à tali rejectione appellari in quacunque etiam cauſa, tenet Bald. *conſilio* 217. *verbo libelli*, *n.* 2. *lib.* 2. Cardin. Tuſchus 42
ubi proximè, *concluſio.* 359. *num.* 38. idem ſi judex ipſe mandet ſuper tali libello inepto procedere quoniam pars non tenetur ei reſpondere, & idem eſt affirmandum in libello obſcuro, & generali, ſuper quo 43
judex

judex emandat procedi, litem conteſtari, & reſponderi, quia tunc legitima reputatur appellatio. Paul. Caſtr. *conſ.* 194. *in princ. lib.* 2. & iterum *conſ.* 335. *num.* 3. *& ſequentibus*, *lib.* 1. *in principio conſilii.* Cardin. Tuſchus *ubi proximè*, *n.* 37. *& ſequent.* quoniam hoc facit præjudicium cauſæ principali, ſecundum Bald. *l.* 2. *n.* 12. *ff. de appellat. recipien.* Felin. *in c. ſuborta*, *ſub n.* 4. & *de re jud.* Guido Papæ *tract. de appell. quæſt.* 60. *nu.* 65. *deciſ.* 75. *n.* 3. Ruginellum *tract. de appella.* §. 2. *cap.* 3.
44 *n.* 57. & faciunt ea, quæ latè *ſuprà* diximus, *à n.* 24. & hæc declaratio eſt interlocutoria habens vim diffinitivæ, non teneatur reus reſpondere libello tanquam inepto, ut notant Panor. & alii *in c. examinare*, *in fin. jud.* per textum *in l. metum*, §. *ſed quod prætor*, *ff. quod metus cauſa.* ubi Bald. Romanus *in rubr. ff. de re jud.* idem Bald. *in l.* 2. *q.* 5. *C. de Epiſcop. audien.* Joan. de Anani. *conſil.* 93. *viſo proceſſu*, *& ibi in addit. ad eum.* Nicol. Nell. *in repertorio*, *verbo ſentent. q.* 12. Paul. Caſtr. *in conſ.* 65. *viſo quodam*, *in prim. vol.* Rebuff. *ubi proximè*, *n.* 44. quem de matèria hujus declarationis videre poteris *ibi n.* 86. *ad fin.*

45 Similiter vis fiet. ſi judex non deferat appellationi à ſententia, qua abſolvit reum à conteſtatione libelli, quia talis ſententia, licèt ſit interlocutoria, habet tamen vim diffinitivæ, ut tenet Angel. *in conſ.* 297. *incipit conſtitutio. in princ.* Philipp. Franc. *in c. cùm ceſſante*, *col. ult. verſ.* 24. *dubitatur*, *fol.* 74. *de appellatio.*

46 Pariter etiam, ſi pars oppoſuerit de legitimatione perſonarum, putà, non eſſe quem tutorem, non procuratorem, aut legitimo mandato carentem, non filium, & ſimilia, quia licèt ſententia lata ſuper hac exceptione, ſivè affirmativè, ſive negativè lata, ſit interlocutoria ſecundùm Bald. *in l.* 2. *q.* 8. *Cod. de Epiſcop. audien. cap. ex parte* 3. *de appellat.* ubi Præpoſitus, Angel. Socinus, & Jaſ. *in l. arbitrio*, *colum.* 1. *ff. qui ſatiſdare cogantur.* Petrus Ferrarien. *in praxi in forma interlocutoriæ ſuper legitim. perſonæ.* Joan. de Ana. *conſ.* 93. *viſo proceſſu.* Philip. Franc. *in d. c. cùm ceſſante*, *in fin. de appel.* Salicet. *in l. poſt ſententiam*, *col.* 2. *verſ. ad quartum. C. de ſententiis*, *& interlocutionib.* Jaſ. *in l. nemo poteſt*, *n.* 58. *in* 2. *lectu. de legatis* 1. *fol.* 92. Paul. Caſtr. *in d. l. arbitrio*, Philipp. Franc. *in cap. ex parte de appel.*
47 Natta. *conſ.* 43 *num.* 7. *per totum fol.* 106. tamen ex *c. articuli præjudicialis* permittitur ab ea appellari, qui interpoſitâ vim judex faciet non deferens etiam in quibuſcumque ſummariis judiciis (de quo alio loco copiosè diximus,) tenet Bal. *in d. l.* 2. *nu.* 14. *& in Margarita decreta*, *verbo appell. q.* 8. Petrus Duennas *in regul.* 52. *fall.* 6. Capel. Tholoſa. *dec.* 38. Barboſ. *in remiſſ. ad Trident. ſeſſ.* 24. *de reform.* 20. *n.* 6. Gamma *dec.* 159. *n.* 2. Vivius *dec.* 302. Meno. *de adipiſc. poſſ. rem.* 4. *n.* 824. & 825. Ant. Gravat. *in addi. ad praxim. Veſtrii lib.* 3 *c.* 10. *ſub nu.* 6. *verſiculo item admittitur appellatio.* Pacia. *in tract. de prob. lib.* 1. *cap.* 58. *ſub num.* 47. Scaccia *in tract. de appell. q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 7. *n.* 73. poſt Bald.
48 ubi dicit non ſolùm procedere hanc concluſionem, quando declaratio iſta contingit in litis proceſſu, ſed etiam in executione, in qua admittitur appellatio hæc. Quod ideo procedit, quia regula generalis eſt, quòd quando
49 articulus interlocutoriæ præjudicialis eſſet negotio principali, de quo agitur, judex violentiam committet, ſi à qualibet declaratione interpoſitæ appellationi non detulerit, cùm jure permiſſa ſit, text. *in l. intra utile*, ubi Bart. *ff. minoribus*, Bald. *in l. arbit. n.* 6. *ff. qui ſatiſdare cogantur.* Felin. *in c. cùm cauſam*, *n.* 6. *verſ. lim. quarto*, *de ſentent. & re jud.* Magon. *in deciſio. Lucana.* 13. *n.* 6.
50 Bal. *in l. fin. n.* 5. *verſ. ſecundus eſt actus*, *Cod. de relatio. ubi* idem dicit quando interlocutoria inierit difficultatem circa cauſæ deciſionem, Gregor. Lopez. *in lib.* 23. *part.* 3. *gloſſ. à Menos de Gran. ad fin.* Hieron. Gonzales *in regul. de alternativis*, *gl.* 9. §. 1. *in annotat. n.* 178. *f.* 228. quia teſte Bald. dicitur gravamen irreparabile, *in Margaritis*, *qu.* 8. quem refert Rebuff. 3. *tomo*, *titul. de ſententiarum executione*, *art.* 53. *gloſſ.* 1. *n.* 5. *fol.* 242. cujus doctrinæ varia invenies exempla, circa caſus ſpeciales in diſcurſu hujus capitis, & nonnulla jam *ſuperiùs* ſcripta manent. Inde itaque fluit ex hoc eodem capite, poſſe 51
quem appellare ab interlocutoria judicis, qua declarat fidejuſſores idoneos eſſe vel minus idoneos, quia eſt irreparabile gravamen, text. eſt *in l. in arbitrio*, ibi, (perinde ab eo atque judicibus appellare licèt) text. *in l. ſi arbitrio*, ibi cùm poterit querela ad competentem judicem deferri. & gloſſ. *ibi verb. querela inquit*, *id eſt appellatio*, *ff. qui ſatiſdare cogantur*, Bald. *ubi ſuprà*, Rebuff. *in d.* 1. *tomo*, *titulo de ſentent. executione*, *d. n.* 5. Bald. *in l.* 2. *ſub num.* 15. *ff. de appellationibus recipien.* Cæſar. Contar. *in l. unica*, *lim.* 4. *ſub num.* 13. *Cod. ſi de momentanea poſſeſſ.* Guido Papæ *deciſ.* 74. *num.* 2. Rebuff. *in eodem tractat. de ſentent. executione*, 52
art. 10. *gl.* 1. *nu.* 5. Ful. Pacianus *tractatu de probat. lib.* 1. *cap.* 58. *ſub n.* 47. cui ſi judex non detulerit, violentiam utique facit. Idem puto dicendum, ſi judex compellat, ſive principaliter, ſive per conſequentiam, vel incidentiam debitorem minoris, ut ei pecuniam debitam ſive tutoris, aut curatoris authoritate tradat, *l. ait prætor*, §. *permittitur*, (ibi, niſi fortè quaſi adversùs injuriam appellandum quis ei putet.) *ff. de minoribus*, & ultra Bal. & Rebuff. *de art.* 10. *gloſſ.* 1. *num.* 5. tenet Guido Papæ, *deciſio. Delphina. q.* 52. *incipit circa*, *& deciſ.* 75. *ſub nu.* 2. idem Bald. *in l.* 2. *ſub num.* 15. *de appell. recipien.*

Hinc etiam eſt, quòd à judice pronuntiante aliquem 53
eſſe minorem, vel majorem prodigum, mente captum, ſervum habilem, vel inhabilem, appellationi emiſſæ deferre judex tenetur; aliàs autem violentiam facit hæc quippe pronuntiatio, negotium, & factum principale tangit, & ſubſtantiam ejus textus & gloſſ. *in leg. intra utile*, *ff. de minorib.* Bartol. *l.* 2. *ff. de app. recip.* Salicet. *in l. poſt ſentent. columna* 3. *verſic. ſed ego*, *C. de ſentent. & interlocut.* &c. & tradunt Doctores, 54
in l. iis qui ff. de verborum obligationibus, vel quia habet vim diffinitivæ, hæc pronuntiatio, ut dicit Rebuffus *in dict. leg. quod juſſit*, *in præfatione*, *n.* 45. *de re jud.* & utraque ratio poteſt eſſe vera, cùm in iſto caſu concurrat, & idem etiam eſt de ſententia, qua judex pronuntiavit aliquem non eſſe minorem, vel non habere reſtitutionem, à qua poſſe appellari, affirmant Barboſ. *in remiſſio. ad Concilium ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 20. *n.* 6. Gamma *deciſ.* 159. *num.* 2. Vivius *deciſ.* 302.

Et ſimiliter, quando judex interloquitur, procurato- 55
rem eſſe, vel non eſſe legitimum, quia ab iſta interlocutoria, tanquam à gravamine irreparabili appellatio admittitur, Bart. *in leg.* 2. *nu.* 15. *ff. de appellat. recipiend.* Bald. *in l.* 2. *n.* 14. *Cod. de Epiſcop. audien.* Bellapertica *in c. ſuper eo*, *q.* 15. *ſub n.* 15. *de appell.* Sigiſm. Scac. *in tractatu de appellat. q.* 17. *limita.* 6. *principali. memb.* 7. *n.* 67. Menoch. *de adipiſcenda poſſeſſ. rem.* 4. *n.* 824. Fulvius Pacianus *tractatu de probationibus*, *lib.* 1. *cap.* 58. *n.* 47. Ruginell. *in tractatu de appell.* §. 2. *c.* 3. *nu.* 63. *fol.* 74. ubi quod à non admiſſa exceptione defectus mandat. licita eſt appellatio, Cæſar. Contar. *in l. unica*, *lim.* 5. *ſub nu.* 13. *verſ. reliquum eſt*, *Cod. de nom. poſſ.* textus eſt, & ibi Doctores *in c. ſignificavit* 48. *de appellat.* Philipp. Franc. *in cap. ex parte*, *nota* 5. *num.* 4. *&* 5. *de appella-* 56
tion. qui quidem etiam ibi tractant, & affirmant, idem eſſe interlocutoria, tutorem eſſe, vel non eſſe legitimum, uti latè per eos.

Idem eſt, ut omnino admittere debeat appellationem 57
judex à declaratione ejus an quis ſit hæres, vel non, vel an cum beneficio legis, ſeu inventarii, vel ſine ipſo, quia hæc ſententia interlocutoria nimis præjudicialis eſt cauſæ principalis, imò, & multis aliis, quæ accidere poſſunt, loquor de ea ſententia, quæ incidenter hoc declarat, ex Bald. *conſil.* 373. *pro parte cujuſdam*, *lib.* 3. Cardin. Tuſch. *d. tomo* 1. *concluſ.* 359. *litera A. nu.* 47. 58
& idem dicendum eſſe, quando interloquitur judex, teſtamentum, proceſſum, vel inſtrumentum, ſententiam

ut

ut nullum eſſe incidenter, licèt non principaliter (quia tunc eſſet diffinitiva & ſic ab hac etiam poterit appellari, quoniam eodem modo, & præjudicialis eſt, & vim diffinitivæ habet, Panormit. *in c. audi. colum. 2. de procurat.* Nicolaus Milius *in verbo, ſententia, q.* 18. Guido Papæ *in deciſ. Delphinali, qu.* 16. *incipit, judex, qu.* 220. *& conſ.* 78. *in cauſa*, Felin. *in cap. cauſam, col. 2. de reſcriptis*, Rebuffus *ubi ſuprà, num.* 57. quia tum etiam *fin.* hoc cum Roma *in rubr. ff. de re judic. column. 4.* intelligit, quando incidenter hæc prolata fuit interlocutoria, enim verò ſi principaliter, tunc eſſet diffinitiva.

59 Quò pertinet, quòd ſi eſſet interpoſita appellatio à declaratione, vel non declaratione, quòd aliquis ex oppoſitoribus ad aliquod beneficium, vel capellaniam juris patronatus, inter conſanguineos proximioris gradus Patroni fundatoris præſentatos, declararetur, ſe non eſſe filium patrimonialem vel non eſſe proximiorem, aut alias perſonam legitimam, quia ei non conveniunt qualitates, & conditiones requiſitæ ad beneficium illud: neceſſariò admittenda eſt talis appellatio, aliter atque vim facere in tribunalibus judicem pronuntiabitur, Bal. *in l. 2. C. de Epiſcopali audientia, num.* 14. *& in margarita decretalium, verbo appellatio, qu.* 8. Petrus Duennas *reg.* 52. *fall.* 8. Anton. Gravati. *in additione ad praxim Veſtrii, n. 6. verſiculo etiam admittitur appell.* Hierony. Gonzal. *in regula de alterna. gloſ.* 9. §. 1. *tit. de nullitate attentatorum, n.* 188.

60 Cui & contiguum eſt, quòd ſi judex negaverit copiam actorum, quia à tali denegatione appellationi delationem negare, vis eſt, cùm à juſto gravamine emiſſa intelligatur, textus eſt *in l. 2. Cod. ut lite pendente*, ibi, (niſi vel actorum communium, vel pronuntiationis editio denegetur, &c.) Scaccia *in tractatu cauſ. civilium, crimin. lib. 1. cap.* 100. *n.* 9. Petrus Duennas *in Regul.* 52. *fallen.* 5. Antonius Gravatius *ubi ſupra*, Azeved. *in l. 3. titul.* 18. *lib.* 4. *recopila.* Gonzal. *ubi proximè, n.* 198. Rebuffus *in 3. tomo, titul. de ſentent. executione, artic.* 53. *gloſſ.* 1. *fol.* 242. *n.* 5. quoniam ea, quæ fiunt in judicio & agitantur, & publicanda ſunt, & uti communia utrique parti edi debent, ut hinc inde, quæ juſtitiæ ſuæ defenſionem tangant, allegent *cap. ſi perpetuus, de fide inſtrum.* & ibi gloſſa, & Doctores, *& in d. l.* 2. circa quod videndus Maranta *de ord. jud. 6. part. actu à n.* 53. *cum ſequentibus*, 485. *& ſequentib.*

61 Inſuper ſi judex pronuntiat remittendum, & remittat clericum ad ſuum Eccleſiaſticum judicem, cum hæc talis ſententia interlocutoria eſt habens vim diffinitivæ, *cap. ſi judex Laicus, de ſententia excommun. lib. 6.* & notant Doctores, *& in c. tuam, de ordine cogni. c. lator, qui filii ſint legitimi;* Doctores *in l. Titia, ff. ſoluto matrim. & l. quoties, C. de judiciis.* Feder. *conſ.* 198. *caſus talis*, Moderni omnes *in rubr. ff. de jud.* Præpoſitus *in cap. tua nobis, in 5. notabi. de appellatio.* Guido Papæ *conſ.* 100. *pro declaratione in quarto dubio*, ac ideo in hujus appellatione vis committitur.

62 Quod idem dicendum erit in ſententiis interlocutoriis, quæ feruntur ſuper exceptionibus peremptoriis, putà, rei judicatæ, pacti de non petendo, præſcriptionis, tranſactionis, & ſimilium, vim habent diffinitivæ, gloſſ. 2. *in clementina fin. de appellat.* textus *in c. fin. illo tit. 6. lib.* Doctores *in leg. quod juſſit, ff. de re judic.* Bart. *in d. l. 2. quæſt. 5. de appellat. recip.* Bald. *in leg. eleganter.* Roma. *in rubr. ff. de teſtibus*, §. *ſi quis poſt col. penult. ff. de condictione indebiti* Anchar. *conſ. de jurib. Romanis*, cujus ratio ea eſſe poteſt, quia non finit directò negotium principale, ſed partem ſubſtantialem cauſativè, & ſecundario, & ſic cùm tangat, & referatur ad diffinitivam & ad primam actionem, de qua agebatur, contendebaturque, non ad exceptiones naturæ diffinitivæ ſunt, Aufrer. *in dec Capell. Tholoſa. quæſt.* 48. *idem*, &c. *de ſentent. & quæſt* 469. Cardinal. *conſil. 72. Titius, n. 25. in 5. dubio.* Alexand. *conſ.* 182. *in cauſa, vol. 6.* Cornens *conſ.* 262. *pro evidentia*, Præpoſitus, & Philip. Franc. *in cap. cùm ceſſante, de appellation.* Felinus *in cap. qualiter, & quando colum. 5. de accuſatio.* quod velim intelligas, quando hujuſmodi exceptiones non principaliter, ſed incidenter in judicio ſunt propoſitæ, quia aliàs merè diffinitivæ ſunt, ut bene advertit Felin. *in rubric. de re jud. col. 6. ut in clem. 2. de ſequeſtr. poſſeſſ. & fruct.*

Item etiam ſi judex juſtas tutoris (quem ad tutelam 63
adminiſtrandam nominavit) exceptiones non admiſerit, ab hac rejectione emiſſæ appellationi non deferens vim facit, & gravamen, text. eſt *in l. 1. §. ſi quis tutor*, excuſationem allegandam habet, & ſi fuerit repulſa, tum demum appellare debebit, *ff. quando appelland. ſit, l. excuſationis*, ibi, nec à decreto provocaveris, intelligis parendum eſſe ſententiæ. *de excuſatio. tutorum, l. quicunque eodem tit. cum aliis pluribus*, Rebuffus, *d. 3. tomo, de ſentent. executione, art.* 53. *gloſſ.* 1. 64
fol. 242. *n.* 5. cujus ratio ea eſſe poteſt, prout pro regula generali traditur in hac materia; quòd quando rejicitur beneficium conceſſum per jus commune, licita eſt appellatio, quoniam ubi denegatur obſervantia juris communis, ibi infert gravamen. quapropter appellare licet, ita eleganter dicit Speculator §. *in quibus, num.* 30. *verſ. cæterum ſi judex*, & ibi idem, *n.* 7. ubi etiam additionator per text. *in l. 1. in fine, C. de in integrum reſtitutione, l. ſi quis provocatione, C. de appellat. l. ait prætor. §. permittitur, de minoribus*; Bald. *conſil.* 378. *n.* 2. *lib.* 3. Cardin. Tuſc. *practica. concluſionum litera A, concl.* 359. *tomo* 1. ergo cùm iſthæc immunitas à tutelis aliquibus, & privatis caſibus ſit inducta, & conceſſa à jure communi (ut *ex toto tit. ff. & Cod. de excuſationibus tuto. & curato*) appellatio admittitur. Si autem judex interloquitur, tutorem in- 65
terim non debere adminiſtrare, cum ſit interlocutoria, quia aliam poſt ſe expectat, ut dicit Corneus *conſ.* 281. *in 2. quæſt. vol.* 1. Rebuff. *in repetitione legis quod juſſit, in præfatione, num.* 9. *ff. de re jud.* puto non poſſe appellari ab ea, *ex regul. ante ſententiam, Cod. de appell.* maximè ſi ſe intra tempus, à jure præſtitum excuſaverit. An autem ab ipſa nominatione, & datione tutelæ liceat per tutorem appellari *inferiùs* diximus 2. *p. cap.* 8.

An, & quando, ab exceptionibus oppoſitis licita ſit 66
appellatur, vide Philipp. Franc *in cap. ex parte, col. 2. de appellat.* & nos nonnulla diximus, *ſuprà, hoc eodem capite*, & inſuper dicemus in diſcurſu, & iterum *infrà, hac 2. parte, cap. ſi per totum*, vide Marqueſſ. *de comm. 1. part. cap.* 1[illegible]. *n.* 62.

Unum obiter attende, quò exceptio, ut admittatur, 67
debet eſſe relevans, & tunc relevans, & legitima dicetur, quando provenit à cauſa, quæ juſtam præbet cauſam appellandi, Oldr. *conſ.* 223. *circa primum, in princ.* Fe- 68
de ic. de Senis *conſ.* 90. *verſ. dixi & dico*, Cardin. Tuſchus *pract. tomo* 3. *litera E, concl.* 378. *à num. & in concl.* 377. *à princ.* Anchara *conſil.* 416 *plures, n.* 1. 4. *verſic. quarta exceptio*, B. *in l. ſi pupillæ*, §. *videamus. de negot. geſtis & in leg. ſi unus*, §. *ante omnia, ff. de pactis*, & quæ exceptio relevans dicatur, arbitrio judicis relinqui dicit Cardin. Tuſchus *de concl.* 378. *num. fin.* poſt Joan. de Anania *conſil.* 26. *num.* 10. *verſic. ultimo, circa intellectum ſtatuti*, Marqueſſ. *de commiſſ. 1. p. cap.* 16. *nu.* 44. optimè explicat Mareſcot. *vana. reſolutio. l. 1. cap.* 87. *à n.* 44. *cum ſequentibus, verb. quæ dicatur exceptio relevans, & quæ non.*

Quibus adde, quòd quando quis opponit aliquam 69
exceptionem, quam judex non admittit, & rejectione gravata pars appellat, tunc appellans tenetur juſtificare, & probare veritatem exceptionis, quando judex à quo admiſit, quâ non probatâ, non poteſt dici, quòd judex ex ſola non admiſſione exceptionis illum gravavit, textus eſt *in cap. interpoſitæ* 70. *de appella.* ubi Anton. de Butr. *num.* 1. *& ſub num.* 5. *& ſub n.* 10.

Abb. *num.* 1. Philipp. Franc. *n.* 1. *verſ. tene menti primo, & verſiculo tene menti aliam*, & Decius *num.* 1. &
70 conſequenter non devolvitur negotium ad judicem appellationis, niſi probetur veritas exceptionis, Cardin. Alex. *in d. cap. interpoſita*, *nota* 1. *n.* 1. etiamſi exceptio legitima videatur, quia licèt rejectio exceptionis apparenter legitimæ, ſit juſta cauſa appellandi, tamen ex illa ſola rejectione non probatur gravamen juſtificationum appellationis, niſi aliter doceatur de veritate ipſius exceptionis. Anton. de Butr. *in d. cap. interpoſita*, *ſub num.* 10. *col.* 3. *verſiculo oppono quòd ſolo excepto objecto*, & Philipp. Franc. *ſub num.* 1. *verſ.* 3. *tene menti*, & communiter cæteri Canoniſtæ, & Abb. ibi *nota.* 1. *num.* 2. & But. *n.* 10. dicunt poſſe reum opponere exceptionem in ſe legitimam, ſed tamen fictam, & non exiſtentem in caſu ſuo, ſic foret oppoſitio calumnioſa, & tunc judex non ſolum non gravat, ſed prudenter rejicit ſuſpicatus calumniam.

71 Hæc tamen vera concluſio limitationem patitur, ut non procedat in caſibus, in quibus de veritate exceptionis oppoſitæ per ſe patet abſque alia probatione facienda; qui tunc apppellatio dicitur juſtificata ex ſola appellationis rejectione, prout, quando judex denegat inducias deliberatorias, & pars ab hujuſmodi denegatione appellat, quia tunc appellatio dicitur juſtificata abſque alia probatione, Anton. de But. *ubi proximè*, *ſub num.* 9. *app.* 3. Philipp. Franc. *ſub num.* 2. *limit.* 2.

72 Item & quando judex negat copiam actorum, vel inſtrumentorum communium, (de quo *ſuprà* dixi,) Anton. de Butrio, & Franc. *ubi ſuprà*, & Decius *ibi ſub n.* 2. *verſiculo* 2. *iſta prima regula*, & tunc etiamſi de veritate exceptionis conſtet, ſolummodo præſumptivè, Franc. *ubi ſuprà*, *n.* 2. *lim.* 3. Decius *ſub num.* 2. Cardin. Alexand. *ſub n.* 3. *fall.* 4. ubi varia hujus doctrinæ exempla adducuntur.

73 Secundò etiam d. concluſio limitatur, ut non procedat in exceptione recuſationis, quia quando recuſatur judex, oppoſita legitima cauſa recuſationis, ſi ea non obſtante, judex procedat in caſu principali, appellatio ex hoc cenſetur juſtificata licet pars non probet cauſas recuſationis coram judice appellationis, Franc. *d. c. interpoſita*, *num.* 3. *verſiculo in gloſſ.* 2. Cardin. Alexand. *ſub num.* 3. *fall.* 2. *de appell.* Scaccia *de appellatione*, *quæſt.* 11. *num.* 67.

74 At quando quis opponit exceptionem, inſuper offert ſe incontinenti illam probaturum, & poſtmodum propter exceptionem oblatam probationem illius non admiſſam appellat, ſtatim & ipſo facto cenſetur juſtificata appellatio, ita quod ſufficiet coram judice appellationis probare fuiſſe propoſitam legitimam exceptionem, & oblatam probationem, & judicem, noluiſſe admittere *de cap. interpoſita*, *in fin. princ.* & ibi Abb. *nota. fin. num.* 2. Franc. *ſub num.* 1. *colum.* 1. *verſiculo quarto* & *ultimo*, & communiter cæteri Canoniſtæ *de appell.* Lancelotus *tractatu de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 1. *n.* 40. & 41. nam iſto caſu appellatio juſtificatur, (conſtito dumtaxat, quod probatio fuit oblata, & non admiſſa Lancel. *ibi num.* 38. & 39. & Franc. *ubi proximè*. Et ratio eſt, quia judex
75 à quo non admittendo legitimæ exceptionis probationem, in continenti oblatum, non poteſt excuſari quod non gravaverit quia præſumpta malitia contra excipientem purgatur ex oblata probatione in continenti, quam judex rejiciendo (ipſo facto) detegit iniquitatem ſuam, & ideo ſive exceptio ſit vera, ſive falſa, judex jam gravavit, ut ſcribit Abb. *in d. cap. interpoſita*, *num.* 4. & Franc. *ſub. num.* 1. *verſiculo quarto & ult. columna* 2. *de appellat.* qui *ſub d. num.* 4. *lim.* 9. unum advertit, ut ſimul ſit hoc caſu appellandum, à non admiſſa probatione incontinenti, & à rejecta ex-
76 ceptione, quæ concluſio declaratur, ut procedat, quando exceptio requirit altiorem indaginem, non admittitur, quia tunc ad juſtificationem appellationis, ad ejuſque probationis oblationem incontinenti, adſtringitur opponens, ſecùs autem ubi talis exceptio non admittitur, quia tunc ſufficit ad appellationis juſtificationem offerre probationem incontinenti, ut *ſuprà* dixi-
77 mus, & latè probat Sigiſm. Scaccia *de appell. qu.* 11. *n.* 80. Franc. *ubi proximè*, *ſub dict. n.* 4. Prætata concluſio ampliatur, ut habeat locum, non ſolùm in exceptionibus dilatoriis, ſed etiam in peremptoriis, quia ſi opponatur exceptio peremptoria, & offeratur illius probatio incontinenti, & à non admiſſione appelletur, appellatio juſtificata dicetur, Ant. de Butrio *in d. interpoſita ſub num.* 10. *ibi*, *ſecundo*, *quod exceptio.* & Philip. Franc. *n.* 4. *verſic. in gloſſa*, *verbo ſi offerens de appellat.*

78 Quibus quidem caſibus, & limitationibus, *ſuperiùs* adſcriptis, appellationem ob probationis rejectæ oblationem, adeò juſtificata dicitur appellatio, ut tanquam legitima devolvit, ſuſpendit, & cauſat attentata, Anton. de But. *ubi proximè*, *n.* 7. & *ſub num.* 10. *fall.* 3. Franc. *ſub num.* 4. *colum.* 4. *lim.* 7. Felin. *in cap.* 2. *ſub num.* 2. *de appell.* ſentit Abb. *in cap. interpoſita*, *ſub numer.* 6. de communi teſtatur Dec. ibi. *n.* 10. Cardin. Alex. *ſub n.* 4. *fallen.* 8. Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *lim.* 1. *num.* 38. & 39. & 44. & reddit rationem *n.* 37. & 38. hinc eſt,
79 quòd ſi reus opponat exceptionem peremptoriam, & offerat illius probationem (debito tempore) & judex non admittat, ſed imò ſtatim proferat ſententiam diffinitivam, reus ab hoc gravamine, licèt à non admiſſione exceptionis, & probationis appellet ſententia, & proceſſus tanquam attentata revocantur, Franc. *d. c. interpoſita*, *ſub numero* 4. *limit.* 8. *columna* 4. *in fin.* & Cardin. Alex. *ſub numero* 4. *fallen.* 9. *de appellat.*

80 Et ulterius prædicta concluſio declaratur, ſeu potiùs limitatur, ut non procedat in omnibus caſibus, quibus poteſt judex reſervare exceptiones oppoſitas ad merita cauſæ, & litis diſcurſum, quia tunc licèt opponens exceptionem, & offerat incontinenti illius probationem, & à rejectione appellet, tamen ex hoc ſolo non dicitur juſtificata appellatio, Franc. *in d. cap. interpoſita*, *ſub n.* 4. *lim.* 2. & Card. Alex. *ſub n.* 4. *fallen.* 2. & *colum.* 3. *de appellat.* ſequitur Sigiſm. Scaccia *tractatu de appellat. quæſt.* 11. *num.* 76. qui
81 omnes ponunt exemplum, quando opponitur exceptio contra teſtem quod ſit infamis, vel criminoſus, & offertur probatio incontinenti, quia tunc ſi judex non admittat, & ob hoc appelletur, debet in cauſa appellationis de veritate ſuæ exceptionis probare, quia judex ſi vult, non tenetur recipere exceptiones contra perſonas teſtium, ſed poteſt eas reſervare in tempus publicationis teſtium de quo nos latè dicemus *infrà c.* 18. *de appellatione à reſervatione*: quia quoties ex-
82 ceptio probanda relinquitur arbitrio judicis an ſit admittenda, vel non admittenda, quia in jure non ſit determinatum, ſi judex non admittat, tenetur juſtificare exceptiones coram ſuperiori. Franc. *d. c. interpoſita*, *ſub num.* 4. *limit.* 4. Cardinalis Alex. *ſub n.* 4. *fall.* 4. *colum.* 2. *de appellatio.* Scaccia. *ubi proximè*, *num.* 37. qui etiam *nu.* 74. dicit quòd coram mero
83 executore non dicitur juſtificata appellatio, per oblationem probationis incontinenti tanquam inutiliter factam, quia executor merus non tenetur recipere probationes, poſt Franc. *d. cap. interpoſita*, *ſub n.* 4. *limit.* 5. Decium *numero* 7. *exemplo* 2. vide *ſuprà*, *à n.* 36.

84 Et unum te admoneo, quòd quando de gravamine, quod infertur per interlocutoriam, conſtat juris præſumptione, ut putà, quia judex mandat rem aliquam ſequeſtrari, ut tunc poſſit appellari, etiam non expreſſa cauſa Bald. *in l. minoribus*, 6. *num.* 5. & *nu.* 6. *verſiculo item ſequeſtratio*, *C. de his quibus ut indignis*, dicens ſequeſtrationem eſſe regulariter prohibitam, ideo quod in re tam aperta ſupervacuam eſſe expreſſionem cauſæ, Philipp. Franc. *in c. ut debitus* 59. *qu.* 11. *numero* 22.

&

& Cardin. Alexand. *ſub. num.* 41. *verſ. ſtat ergo regula fallen.* 3. *de appell.* & rurſus Franc. *in c.* 1. *ſub num.* 7. *verſiculo* 4. *limita. de appellat. in* 6. ubi de appellatione à ſequeſtro, & à tortura, Scaccia *tractatu de appellat. q.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *num.* 216. & hinc eſt quod
85 dicit poſt alios Cavalca. *deciſ.* 33. *parte* 2. quòd appellatio dicitur legitima, quando interponitur ex cauſa probabili, & verosimili.

86 Inſuper exceptionem recuſationis contra judicem à parte oppoſitam, ſi ipſe non admittat, poterit à rejectione, & à proceſſu licitè appellari, tenet Philipp. Franc. *in cap. novit.* 43. *nota.* 3. *num.* 3. *& in cap. ut debitus honor.* 59. *quæſt.* 2. *ſub num.* 9. *verſiculo quarto eadem, de appell.* Corneus *conſilio* 80. *in deciſion. ſub num.* 3. *lib.* 1. Scaccia *de appellat. q.* 5. *num.* 116. & iterum *lib.* 1. *c.* 66. *n.* 13. *& ſequentibus, & c.* 101. *n.* 16. *& num.* 20. *& ſequentibus*, ubi latè de materia hujus articuli, & eſt textus *in c. ſuper quæſt.* §. *fin. de off. de leg.* ubi DD.

87 Quid autem de ipſa interlocutoria, quâ judex declaratur, juſtè forte recuſatum, vel non, eſſe, vel non ſuſpectum, nam ea eſt interlocutoria, ſecundùm Archidiaconum *in c. judex de officio delegati, lib.* 6. *in fin.* Bald. & alii *in leg. apertiſſimè, C. de judiciis.* Præpoſitus, & Peruſinus *in c. cum ceſſante, de appell.* Philipp. Franc. *ibi col. antepon. verſiculo quartò ſententia,* Rebuff. *in præfatione legis quod juſſit, num.* 86. Octavius (poſt Alexandrum *conſil.* 89. *colum.* 2. *verſic. ad*
88 *ſecundùm argumentum reſponde,) in deciſion. Pedem.* 84. *num.* 13. cum aliis tenet quòd reſpectu formæ, recuſatio æquiparatur appellationi, ab interlocutoria, quia ſicut appellatio ab interlocutoria debet in ſcriptis proponi, & cum injectione cauſarum, *c.* 1. *de appell. in* 6. ſecùs tamen quoad alios effectus & quoad juriſdictionem ſuſpendendam, citra quod adæquantur appellatio, recuſatio, & relatio, ut ipſe ex Bal. Salic. Joanne Andrea, & aliis per eum citatis, Paulus de Caſtro *in l. quia poterit ad Trebellianum*, Geminianus *in cap. legitima, col.* 2. *de appella. in* 6. Maranta *de ordine judicior.*

89 Et licèt variæ referantur opiniones per Doctores, quorum meminit ipſe Ozaſcus *in d. deciſ.* 84. *per totam*, (an facta à judice recuſato recuſatione propoſita, aut pendente ſint ipſo jure nulla, vel annullanda, de cujus reſolutione conſule Lancelotum Robert. *de attenta.* 2. *p. cap.* 6. *de attent. poſt recuſ.*) omnes tamen, etiam contrarium tenentes, in unum conſentiunt, poſſe ab
90 hoc proceſſu ad ulteriora appellari, appellationemque utrumque trahere effectum, devolutivum, & ſuſpenſivum, quod indubitati juris eſt, ut tenent omnes Doctores citati à Lanceloto *ubi proximè*, & Parlador. 3. *tomo, differ. inter ſententiam nullam, vel injuſtam.*

Item etiam à ſententia lata ab arbitris negativa, ſcilicet recuſationem non eſſe admittendam, aut cauſam non eſſe legitimam, appellari poſſe arbitror, ex illa ratione, quia talis eſt ſententia præjudicialis cauſæ principali, & ejus proſequutioni: nihil enim tam periculoſum eſt, quàm coram judice ſuſpecto litigare, *c.*
91 *quod ſuſpecti.* 3. *quæſt.* 5. *c. ſuprà quæſtionum*, §. *fin. de officio delegati. cap. cum ſpeciale, de appell.* & ſic cùm ex hoc capite articuli præjudicialis cauſæ principali liceat ab interlocutoria appellari, ex Conc. Triden.
92 *ſeſſ.* 24. *de reformatione, cap.* 10. *& in regula* 36. *Cancellariæ, l.* 3. *tit.* 28. *lib.* 4. *recopilat.* Petr. Duennas *regula* 52. *limitat.* 3. Hieronym. Gonz. *in regula de alterna, gl.* 9. §. 1. *tit. de nulla, & attent. n.* 189. & ea, quæ hucuſque in propoſitum adduximus, & per diſcurſum etiam adducenda copioſè probant, & ſic reſpectu ipſius recuſantis, in cujus favorem tot ſunt à jure attributa recuſationi privilegia, ratione tam imminentis periculi, & præjudicii; poterit à dicta
93 ſententia negativa appellari, prout etiam probatur *in l.* 7. *tit.* 10. *l.* 2. *recopilat.* ubi etiam in recuſatione Præſulis ſive prætorio præfecti, & Senatorum, ut ab hac negativa habeat locum ſupplicatio, idem probatur *in lib.* 15. *eodem titulo*, ergo à fortiori in judicibus inferioribus etiam Eccleſiaſticis, ad quorum recuſationis exa- 94
minationem arbitri eliguntur, juxta textum *in cap. cum ſpeciali, in princ. de appellat. c. ſi quis contra clericum, de foro competenti, cap. ſuſpicionis, de officio delegati.* 95
cap. judex ab Apoſtolica, eodem tit. in 6. gloſſ. & DD. communiter, & ea quæ latè adducunt Cov. *practicarum quæſtio. cap.* 26. Pedemon. *in dict. deciſ.* 84. *in princ.* ideo ab eiſdem arbitris, cùm ſint arbitri juris, licitè appellari poſſe diximus, & probavimus in terminis *infrà, parte* 3. *c.* 3. *à num.* 25. *verſiculo qui autem de arbitris juris, & verſiculo quare ab iſtis arbitris appellari licitum eſt*, ad quem te remitto.

Quod periculum, & præjudicium negotii principalis 96
cùm omnino ceſſet in ſententia affirmativa, quâ interloquitur judicem legitimè recuſatum, puto non poſſe alteram partem ab ea appellare, ſi unus quippe amovetur judex, alius ſibi datur, quem ſi ſibi ſuſpectum judicaverit, liberè recuſabit; interim tamen cum hæc ſententia ſit merè interlocutoria, non poterit ab ea appellari, nec negata delatione violentia fiet, ex his quæ *ſuprà* dicta ſunt cùm à ratione ceſſante, quæ interlocutoriam reddit appellabilem; in hoc appellante non militet, regulæ interlocutoriarum inhærendum eſt, in cujus opinionis juſtificationem multa poteris in propoſitum adducere, quæ latè Lancelot. Robert. *de attent.* 3. *part.* 28. *num.* 43. *cum ſequentibus.* Ab hac tamen ſententia, quia judex, ut recuſatus datur, ipſemet valet appellare, ſi poteſt aliquod conſiderabile 97
intereſſe prætendere, ut eleganter tenet Mandelus de Alba. *in conſil.* 92. *in priori, numer.* 4. *& ſequentibus.* Lancelot. *ubi ſupra, num.* 54. & per Mandel. Petrus Surd. *conſ.* 271. *num.* 20. *lib.* 2. Gratian. *in diſceptatio. foren. tomo* 1. *cap.* 100. *n.* 48. & an, & quando judex recuſatus poſſit ad ulteriora procedere abſque reatu attentati, & nullitatis, videndus eſt Lancelot. *ubi proximè, à num.* 53.

Inſuper pronuntiatio de torquendo reo, eſt interlo- 98
cutoria ſententia; tum quia per eam non finitur, nec terminatur cauſa principalis, & quia convenit cæteris cum omnibus qualitatibus interlocutoriæ ſententiæ, & ex verbis apparebit *l.* 2. *ff. de appel. recipien.* mox referendis; tum etiam ex iis quæ dicit, ex pluribus Proſperus Farin. *in praxi crim. tomo* 2. *quæſt.* 38. *n.* 11. *&* 16. tamen cùm trahat ſecum damnum irreparabile, per appellationem à diffinitiva, hoc torturæ decretum, ſine dubio ab illo appellationi emiſſum deferendum eſſe; vimque fieri meritò declarantur tribunalia: textus eſt *in l.* 2. *ff. de appell. recip.* ibi: Anne à ſententia appellari poteſt, ſi quæſtionem in civili negotio habendus judex interlocutus ſit, vel in criminali, ſi contra leges judex hoc facit) per quem textum 99
ſic expreſsè affirmarunt Bart. Bald. Ang. & Alberi. & communiter Doctores ibi, gloſſ. ordinaria, ut etiam communiter Doctores *in l. penult. in verbo diſcuſſore, verſ. ſed fallit in caſu, Cod. quorum appell. non recipien.* gloſſ. *in l.* 2. *verbo cauſa*, ubi pariter concurſus Doctorum, *Cod. de Epiſcop. audien.* Guid. de Suzar. *in tractatu de judiciis & tortura, n.* 23. *in medio*, Carrerius *in pract. crimin. in* 2. *tractatu de ind. & tortur.* §. *circa quintum, num.* 11. Marſilius *in pract.* §. *nunc videndum, n.* 2. *& in* §. *expedita, num.* 70. *& in l.* 1. *in princ. num.* 14. *& num.* 42. *ff. de quæſtio.* Catellia. Cota. *in memoral. in verbo appellatione interpoſita nihil*, Foller. *in praxi crim. in verbo, & ſi confitebuntur, in* 3. *p.* 3. *partis, n.* 50. Ant. Gomez. 3. *tomo variar. cap. de tortu. reorum. n.* 23. Brunor. *de indiciis, & tortur.* 2. *p. quæſt.* 5. *n.* 53. *verſiculo & ab iſta pronuntiat. quæſt.* 9. *n.* 10. *verbo ſi non erunt purgata*, Aron. *d. ſingulari* 39. Franc. Marchus *deciſ.* 60. *incipit. quæritur. qualiter ſit perveniendum, n.* 5.

Quod in quantum à DD. ut verum receptum eſt, ut 100
etiam extendatur, non ſolùm quando judex pronuntiat reum ſore torquendum ſuper principali delicto, ſed etiam quando torquetur ad habendam reſponſionem

94 nem affirmativam, vel negativam, ut tenet Franc. Marcus *in d. dec.* 60. *n.* 5. Caravit. *in ritu magnæ curiæ, tit.* 259. *n.* 12. Prosper. Farinac. *in praxi crimin.* 2. *tom. q.*
95 28. *nu.* 22. *ad fin.* qui ibi *à n.* 11. dicit, quod interpo-
101 sita appellatione à decreto torturæ, judicem debere supersedere in causa, & sententiæ executione, etiam anteaquam sit inhibitus, nec inhibitio præsentata, &
102 idem ante appellationem, intra tempus tamen ad appellandum, ut ex Lanceloto, & aliis pluribus, ibi dicit, & *n.* 17. etiam confessionem à reo per judicem, interim extortam prorsus nullam, irritam, & inefficacem esse ad condemnandum, ex Bald. *in rubrica, Cod. comminatio Episc.* Catelia. Cota, Foller. Anton. Gom. &
96 aliis *suprà*.

103 Illa hinc quæstio resolutionem requirens ad nos accedit difficilis, an quemadmodum tribunalia suprema vim fieri declarant, ac etiam deferendum esse appellationi à tortura, an idem declarare tenentur in appellatione à decreto de non torquendo, vel à denegatione, seu dissimulatione judicis nolentis, per fiscalem promotorem, vel accusatorem emissa, Bald. *in l. penult. n.* 2.
104 & ibi Salicet. *in prima oppositi. pariter, n.* 2. *C. quorum appell. non recip.* tenent, quòd sic, quia eis licet appellare, quos refert, & sequitur Anton. Gomez. 3. *tom. variarum, cap.* 1. *de tort. reorum, post n.* 23. *vers. ex quo infertur*, ubi reddunt rationem, & quia si hoc licet reo, eodem modo debet licere actori, cùm in materia judi-
97 ciorum, actor & reus æquiparentur, *l.* 3. *ff. de re jud. l. solutum, ff. de officio proconsulis.*

Contrariam autem partem & opinionem secutus est Aret. *in l.* 2. *ff. de appell. recip.* quem referens sequitur
106 Brunus *de indiciis, & tortu.* 2. *p. qu.* 5. *n.* 13. *in fin. v. sed quid si pronuntiabitur, non esse torquendum, & q.* 9. *nu.* 10. quam etiam veriorem de jure reputat Farinac. *in d. q.* 38. *n.* 20. ea moti ratione, quia hoc gravamen potest reparari per appellationem à diffinitiva, quapropter denegatur ab interlocutoria, quod non accidere
98 dicunt in decreto de torquendo, cùm torturæ jam illatæ afflictio non tollatur per quamcumque appellationem à diffinitiva, per quam, & per alias rationes contraria respondens, hanc partem sustinet Auber. de Antramonia *in tractatu de quæst. & tortu.* posito inter tractatus criminum diversorum Zileti. *fol.* 450. *n.* 27. & quem allegat Prosperus *suprà*. Et quia hodie cauti judices
107 rarò pronuntiant reum non torquendum, nec requisiti animum suum detegunt, nisi simul reum absolventes, quo casu accusatoribus est consultum per appellationem ab ipsa sententia, absque eo, quòd priùs sibi appellare liceat.

In qua contrarietate priori opinioni, ut veriori de
99 jure, magisque probabili, & juris regulis conformi, & adhæreo, & insisto: nàm licet verissimum sit, quòd illud
108 decretum negativum torturæ minimè contineat gravamen irreparabile, ut affirmativum continet: non ideo sequitur, ab eo minimè appellari licere, quoniam si ex capite gravaminis irreparabilis, & ex ea ratione in hac interlocutoria daremus appellationem, utique profiteremur contrariam opinionem ex suo fundamento, sed eam ex alio capite nos appellabilem facimus, eo scilicet, quia torquere reum respicit merita causæ principalis, cùm per torturam, vel non torturam deveniatur in cognitionem delicti de quo agitur, ideo ejus appellationi utique deferendum esse, justitia appetit, ut ex hac ratione hanc partem veriorem reputarunt Bald. & B. Salicet. *in l. ante senten. C. quorum appell. non recip.* quoniam in hac materia regula generalis est, de jure omni licere appellare à quibuscunque interlocutoriis respicientibus merita causæ, & negotium principale, secundùm Bald. & Salicet. *ibi, & in l.* 1. *Cod. si de moment. poss. n.* 4. Felin. *in rubr. de re jud. n.* 3. Ripa. *in leg. quod*
109 *jussit, n.* 127. *ff. eodem.* Ruinus *consil.* 157. *n.* 20. & 21.
100 *l.* 5. cum aliis allegatis à Contardo *in d. l.* 1. *C. de mom. poss. limitatio.* 1. *n.* 82. *& in* 5. *limit. n.* 7. *& sequentib.*

Prosperus Farinacius *ubi suprà, d. quæst.* 38. *num.* 19. & faciunt ea, quæ *inferiùs* circa probationum, vel testium rejectionem dicta sunt, Marquess. *de commiss.* 1. *p. cap.* 12. *nu.* 52. & 15.

Huic & alia proxima succedit quæstio, (cui varietas 110
Doctorum non minorem attribuit difficultatem) an per judicem vis fiat, non deferentem appellationi à decreto torturæ latæ ab eo, non palam reo audiente, sed secretè, quòd judex differt in tempus, quo reus incipit se spoliare, ut torqueatur, & quòd appellationi tunc emissæ non sit deferendum, nec ejus virtute executio suspendenda, tenet Julius Clarus *in praxi crim. §. fin. quæst.* 64. *n.* 27. & 35. referens Maran. *in spec. 6. p. in actu* 13. *rubr. de quæst. n.* 14. quos referens sequitur Card. Tusch. *tom.* 1. *concl.* 101. *n.* 11. & hunc casum semel in praxi habuisse, testatur Franc. Personal. *in tract. de indiciis & tortura, n.* 11. *in fin.* Joseph. Cum. *de syndic. cap.* 21. *rubr. de tortura, n.* 12. quos refert, & sequitur Flam. Cartar. *in praxi interroga. reorum, l.* 4. *c.* 1. *nu.* 68. 69 *& 77. in fin.* ubi testatur etiam ita in statu Ecclesiastico servari.

Sed hæc opinio, quia destituta est ratione, & funda- 111
mento, jure caret, ni fallor, quam (nemine viso) damnavi, eo namque si indubitatum est, à decreto torturæ licet appellari, & ab ejus comminatione, ex his, quos *supra*, citavimus, adeo ut interim suspendatur executio: cur idem effectus negandus est à Doctoribus prædictis, ei appellationi, quam emisit delinquens, quando intellexit, vel suspicatus est, se torquendum, vel quia sibi videt comminari torturam; nedum quando videt se duci ad locum torturæ, & ibidem, vel spoliari, vel ligari, sive per alios actus exteriores, per quos committatur reus, deducitque se torquendum fore: & cur tunc judicis manus non erunt ligatæ, cùm etiam à comminatione appellatio emissa eas ligat, secundum Aug. & Angelum *de malefic. verb. quod fama publica numero* 100. *vers. advertas, tamen* Brunus *tract. de indiciis, & tortu.* 2. *p. c.* 5. *n.* 14. ubi allegat gloss. *in c. cùm in contemplatione, ex reg. jur.* Caravita, *supra d. ritu magnæ curiæ* 259. *n.* 14. Guido *decis.* 146. *n.* 15. *vers.* 112
7. ubi dicit, quod sicut per appellationem à decreto de torquendo ligantur manus judicis, ita etiam per appellationem à comminatione, & ita quotidie apud eum servari, & practicari testatur & idem etiam tenet Grama, *super c. regni, fol.* 133. *n.* 4. *in fin.* prout illum citat Clarus *ubi supra* sequitur Brun. à Sole *in cons. cr. n.* 162. Carill. *in summa crim. partic.* 3. *rubr.* 31. *de appell. §.* 2. *n.* 3. *vers. idem fieri potest, fol.* 169. *col.* 2. idem tenet Card. Tusch. *concl.* 101. *n.* 11. *tom.* 1. Pax. *in praxi, 6. p. tom.* 1. *in proœmio, n.* 21. Rebuff. 3. *tom. titul. de sententiarum executione, art.* 53. *gl.* 1. *fol.* 242. *n.* 2. Guido Papæ *quæst. Delphi. q.* 75. *sed circa*, ergo cùm nulla detur discriminis, vel differentiæ ratio inter utramque appellationem, malè facient judices, qui hac inefficaci cautela & nullibi juris approbata, imo temerario ausu voluerint auferre permissos defensionis, & appellationis hujusmodi effectus delere, & in re tam gravi attentare, & postquam hanc opinionem contra prædictos authores electam habui, ut magis juris rationi, & regulis consonantem perlegi Prosperum Farinac. *in pract. crim.* 2. *tom. q.* 38. *n.* 21. *&* 22. allegantem Armon. *in singul.* 39. & Bajard. *in addi. & Cla. ubi supra, n.* 65. pariter contrariam rejicientes, & hanc nostram sectantes, vide Prosperum ibid.

Rursus à sententia interlocutoria, quæ secum trahit 113
executionem, etiam jure civili libet appellari, Federicus de Senis *cons.* 66. *incipit cùm secundum in princ.* ubi allegat Anchar. *cons.* 372. *n.* 9. & *seqq.* Tuschum *tomo primo, lit. A. cons.* 350. *n.* 15. & propterea à sententia excommunicationis per decretum interlocutorium prolatæ, minimè denegatur appellatio, sine reatu violentiæ; quia irreparabilis est per diffinitivæ appellationem, 114
Bernard. Diaz. *in praxi regul.* 39. Petrus Duennas *in*

regula 52. *fall.* 2. Rebuff. *de concordatæ Franciæ, tit. de frivolis appell. in rubr. ſub gl.* 1. *in fin. verſ. fall. quando* gravamen. *fol. mihi* 638. & probatur *ex c. paſtoralis de appel.* quia habet executionem ſecum, & idem Rebuff. *in d.* 3. *tom. proximè relato d. n.* 6. ubi dicit, ſic fuiſſe in Senatu pronuntiatum, contra quendam officialem, & ex eadem etiam ratione dicit ipſe *ibidem, & in d. l. quod juſſit, in præfatione, n.* 11. quod à ſententia, quà pronuntiatur ſuper compromittendo, vel non, in aliqua lite ex forma ſtatuti ita dictantis, & requirentis ſententiam dici, habere vim diffinitivæ, ex Bald. *in l.* 1. *col.* 2. *Cod. ſi quacumque præditus poteſtat.* Philipp. Franc. *in cap. cum ceſſante, de appellationib.* Socin. *conſ.* 71. *circa n.* 21. *in* 4. *colum.* & vidend. Cuman. *conſ.* 17. *incip. Hieron. in fin.* Barb. *conſ.* 85. *in medium colum. penult. vol.* 3. cujus appellationi ex regula Concilii Trident. & Doctorum *in principio hujus capitis*, deferendum pronuntiabit Senatus.

115 Idem dicendum eſt ſi gravamen poſſit reparari, ſed magna cum difficultate, aut præjudicio partis, quia tunc de ea idem eſt judicandum, ac ſi omnino reparationem non haberet, Panormitan. *in cap. ſuper eo* 2. *de appellat.* Salicet. *in leg. penult. Cod. quorum appell. non recip.* Bart. *in l.* 1. §. *quæſitum*, per textum ibi: *ſub n.* 6. *in fin. ff. de appell.* Felin. *in cap. accipimus,*
116 *n.* 5. *verſ. hinc eſt de fide inſtrum.* Gregor. Lopez, per textum ibi, *in l.* 3. *in gloſſa amenos de gran danno. tit.* 23. *part.* 2. Duennas *in d. Reg.* 52. *lim.* 10. Rebuff. *ubi ſuprà, in d. tit. de execut. ſententiarum, num.* 11. idem eſt ſi poteſt reparari per diffinitivæ appellationem, ſed non ex toto, nec ità perfectè, quin aliquod remaneat præjudicium parti, Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancell. gloſſ.* 9. §. 1. *n.* 117. Bernard. Grævæ, *ad pract. Camer. Imperia. l.* 1. *concluſ.* 129. *num.* 6. Aloyſ. Ricc. *in praxi Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ.* 93. quia tunc etiam appellationi deferendum eſt per Senatum, cùm ab ea ſententia (licet ſit interlocutoria mera) juſtificata dicitur Appellatio, ex dd. Doctoribus, & Felin. *in cap. cum ſuper, ſub num.* 17. *de ſententia & re jud.* Petro Surdo *deciſion. Mantuana* 36. *n.* 14. Felin. *in d. cap. accepimus, de fide inſtrum.*

117 Alia etiam concluſio ſit, quando interlocutoria fertur ſuper articulo, à quo pendet tota cauſa principalis tangit factum principale, ſeu ſubſtantiam negotii principalis, quia tunc cùm ſit omnino præjudicialis, admittitur appellatio, Paul. Caſtren. *in l.* 2. *n.* 1. *in fin. de appell. recip.* Maranta *in ſpec.* 3. *p.* 6. *p. princ. verb. & demum fertur ſententia, ſub. n.* 44. *verſic. tertia concl. fol.* 338. Rebuffus *in tract. de ſentent. exec. art.* 10. *gloſſ.* 1. *n.* 4. *t.* 1. *fol.* 403. Contar. *in leg. in limit.* 5. *n.* 7. *verſic. lim.* 2. *Cod. ſi de moment. poſſeſſ.* Scaccia *de appel. quæſt.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *n.* 168. Petrus Duennas *regula* 52. *limit.* 3. Hieron. Gonzal. *in regul. de alter. gl.* 9. *in annot.* §. 1. *nu.* 189. cujus doctrinæ plurima exempla in ſpecie reddidimus in diſcurſu hujus capitis, & ſpecialiter *num.* 109.

118 Ex eodem fronte fluit ſententia, quà terminus, vel dilatio aſſignatur, quoniam licet ſit interlocutoria, *l. à procedente, Cod. de dilation.* ubi communiter notatur *c.* 1. *extra. illo tit.* Socinus *conſ.* 99. *col.* 8. *is primum probatur, n.* 11. *incipit. Sereniſſimus, vol.* 3. Rebuff. *in præ-*
119 *fatione l. quod juſſit, n.* 90. & nihilominus, ſi ex aſſignatione termini pars aliqua ſenſerit ſe gravatam, appellationi deferendum. Ricar. Malumb. *in conſ.* 71. *ſatis videre inter conſilia Federici de Senis*: vel à nimis magna dilatione conceſſa à judice, ſi per eam impediatur, ne lis finiatur, utpotè, quia excedit tempus inſtantiæ, quia hoc gravamen eſt irreparabile, ſecùs ſi non excedat tempus inſtantiæ, ut ex Bart. & Bald. tenet Guido Papæ *in dec. Delphin. quæſt.* 336. *nu.* 68. *& ſuprà nu.* 67. vel
120 etiam quando ex aſſignatione termini cauſativè pars gravetur, ita ut (lapſo termino) excludatur, Paulus Caſtrenſ. *conſ.* 237. *viſo proceſſu, n.* 2. *verſ. dicitur etiam primi per totum, lib.* 2. Cardin. Tuſch. *concl.* 359. *n.* 21. & 22. *n.* 1. Id ipſum dicendum erit, quando judex in cauſa ſummaria ſemel aſſignavit terminum, quarum 121
partium altera non probavit intentionem ſuam, alia ſic, vel quomodo petat aliquam ſecundam dilationem eaque concedatur abſque cauſæ cognitione, quia cum ſit talis conceſſio nulla, contra jus, probatur *in l. fin. de feriis* & ibi latè adducunt Doctores, meritò appellatio permittitur, & deferendum eſſe declarandum eſt, Bart. *conſ.* 97. *lib.* 1. *& conſ.* 115. *lib.* 5. Card. Tuſch. *ubi proximè, n.* 43.

Idem etiam declarabit Senatus, quoties coram ipſo 122
conqueratur de judice non deferente appellationi, à denegatione termini ad probandum. Fulgoſius *conſilio* 165. Tuſch. mox relatus *num.* 40. & alibi paſſim, quo fit, ut ſi tempore vacationis beneficii alicujus, & unus ex filiis patrimonialibus in longinquis partibus abſens ſit, vel in loco remoto, & illius procurator, (cujus nomine ſe oppoſuit,) peteret (ſecluſa, & ceſſante fraude,) terminum, & dilationem competentem, ad certiorandum dictum abſentem, ut venire, & accedere poſſit perſonaliter ad ſe examini ſubjiciendum, & ſubeundum, in eventum, quòd ordinarius, vel nolit, vel non poſſit 123
remittere examen ad locum, ubi abſens tunc deget, aliàs appellaret, & dictus ordinarius non obſtante appellatione denegando tacitè vel expreſsè dilationem, procederet ad ulteriora, juſta appellatio hæc judicanda eſt, ex eo, quod diximus: adeò, ut omnia geſta poſt eam erunt attentata, & nulla, ut fuit reſolutum in una cauſa Conchen. Capellaniæ 16. Octobris coram Fabio Peregrino, quæ eſt 265. incipit *eodem die, n.* 1. 2. & 7. *& per totam, lib.* 3. *p. diverſorum*, & refert Gonzalez *in reg. de alternat. gl.* 6. *n.* 223. *& gl.* 9. §. 1. *titul. de nullit.* alias ſimiles deciſiones Rotales ad propoſitum huc refert.

Vim etiam committi verum eſt, ſi appellationi emiſſæ 124
per partem aliquam à coarctatione dilationum, & terminorum à jure præſcriptorum (prout in diverſis cauſis contingit, vel in patrono datis ad præſentandum, capitulis ad eligendum, conſanguineo ad retractandam rem, & generaliter in cæteris omnibus) quia cum tali caſu appellatio ad interlocutoria ſit legitima, attentata, & nulla eſſent omnia: quæ poſt eam ritè interpoſitam facta fuêre à judice: latè per Bertach. *in reperto verb. dilatio ex æquitate, ſub numer.* 4. *poſt princ.* & fuit reſolutum in Rota, teſte Caputaquenſe *deciſ.* 38. *p.* 1. & *dec.* 37. *n.* 1. *per totam* 3. idem dicit Hieron. Gonz proximiori loco relatus *n.* 192. ubi idem dicit de appellatione à brevi termino dato in citatione, ut *à princip. hujus capitis* dixi; idem etiam dico appellari poſſe generaliter ab abbreviatione termini ſine cauſæ expreſſione, 125
Veral. *deciſ.* 32. *lib.* 1. Tuſchus *d. concl.* 359. *tom.* 1. *n.* 30. *litt. A.*

Circa ea tamen advertendum eſt, quod ſi dilatio- 126
nes non fuerint petitæ, non eſt quid imputandum judici, quoniam non petenti dilationem, judex dare non teneatur text. *in l.* 1. ibi, poſtulanti dare convenit,) & ibi Bal. *de dilat.* & probatur *in l.* 2. *C. ut intra certum temp.* ubi Bald. & alii. Si verò fuiſſent petitæ, & denegatæ, 127
procedunt, quæ *ſuprà* diximus; ut tunc poſſit appellari, aliàs autem parti imputatur, quæ non appellando acquievit, prout concludit Bart. *in l. prolatum, C. de ſententiis*, & contra Bald. & gl. ibi defendit ex rationibus per eum adductis, Vantius *de nullitate ſent. ex defectu proceſſus, n.* 42. qui Bal. & gloſſa videntur ſentire contrarium, & inſuper, ſi dilationes poſtquam petitæ ſunt, non dentur, vel dentur nimis breves, non nullitatis remedium contra ſententiam latam proditum eſt, ſed ap- 128
pellationis quoniam dilatio non eſt de ordine ſubſtantiali judicii, *ex c.* 1. *de dilationibus*, & ex rationibus per dictum Vantium adductis, Marqueſſ. *de commiſ.* 1. *part. c.* 12. *à n.* 59.

Item licebit etiam appellare, ſi judex datam dila- 129
tionem

tionem revocaverit, & valet revocatio, si non appellatur, secundùm Joan. de Imol. *in cap. significante, de appella.* Innoc. *in c. sacro sentent. excommun. gl. in c. excommun. de election. lib.* 6. Bertachin. *in reper. verbo dilatio, etiam ex æquitate. sub. n.* 40. affirmans hoc omni casu verum esse, & procedere.

131 Insuper tribunalia suprema declarant appellationi deferendum ab injusta rejectione probationis, hoc est, non admittendo partes ab probationem suæ intentionis, quoniam postquam per negationem partis, res efficitur dubia, *ut in l. si quis libertatem, Cod. quibus ad libert. proclamare liceat, l. nemo, C. de acquirend. possess.* judex cui nihil constat, nihil decernere potest, ut
132 probatur *in l.* 1. ubi gl. *C. de secund. tabul.* quem textum in propositum adducit Bald. *in leg. falsus, col. 7. vers. item dubitatur, in fin. Cod. de furtis,* imò si (nullis præcedentibus probationibus) judex aliquem condemnaret, diceretur in dolo versari, ut voluit Bald. *in l.* 1. *col.* 8. *C. de his quæ pœnæ nom.* cum aliis, de quibus per Alex. *consilio* 131. *incip. in casu. colum. penult. versiculo probatur etiam, lib.* 2. ideo in quocunque judicio etiam possessorio, & quantumvis summario requiritur plena probatio, ut voluit gloss. communiter approbata *in l.* 1. *versiculo filium. Cod. quorum bonorum*, prout attestatur. Alex.
133 *cons.* 159. *circa fin. lib.* 9. quod nec ipse Papa posset facere, nempe condemnare aliquem absque debita probatione, cùm esset contra jus naturale, vel gentium & eradicare naturalem justitiam, ut inquit Alex. *cons.* 2. *colum.* 1. *vers. & est ratio, lib.* 2. quem sequitur decisio Neap. 91. & qui non probat dicitur carere jure, tenet
134 Vantius *de nullitate ex defectu proces. n.* 38. sive sint de ordine substantiali judicii, sive de substantia, & ordine justitiæ, ut latè ibi disputat Vantius ad annullationem sententiæ, tamen quod ad nos attinet indubitati juris est, quod quando judex probationes admittere nolit, sed illis non obstantibus, ad causæ decisionem, & expeditionem procedat, adhuc, hoc casu, sententia potest dici nulla, prout declarat Alexand. post Bald. *cons.* 105. *colum.* 2. *vers. accedit. lib.* 5. putat tamen Vantius *ibi numero* 39. à tali denegatione
136 admissionis probationum hujusmodi appellari debere aliàs sententia teneret ipso jure, concludunt Antonius, Calderinus Dominicus, Felin. & alii *in c. Ecclesia Stæ. Mariæ, de constitut.* per textum *in leg. argentarios, §. cùm autem, versiculo, si non probaverit, ff. de edend. leg. posthumus, §. si quis ex his §. de in officioso testament. leg. cùm putare, ff. familiæ ercisc.* ita concludit decisio Neapolit. *decis.* 47. *incipit fuerunt*, latè Philipp. Franc. exactè *in c. dilecto, quæstione* 55. *de appellatio.* Capicius *decisione* 10. *columna* 9. *versiculo secundo quod dictum:* & alii plures statim deferendi, & probatur etiam ex regula, quam *suprà*, ut veram scriptam reliquimus, quod à judice negante beneficium jure communi concessum, licita est appellatio, quam ad hoc propositum trahit Bald. *cons.* 378. *num.* 2. *lib.* 3. Tuschus *ubi suprà, num.* 36.

137 Et quamvis sententia prolata super admittenda, vel rejicienda justa probatione, sit interlocutoria, text. *in cap. significantibus, de operis novi nuntiatio.* Card. *in clem. fin. quæstione* 2. *appellat.* Joannes de Anania *consilio* 63. *viso in addit. ad Bald.* idem Bald. *in Margarita, verbo sententia, quæst.* 20. *in l.* 2. *Cod. de Episcopa. audien. ante fin. leg. ante, n. fin. Cod.*
138 *quorum appellatio non recipiatur.* Marquess. *ubi proximè d.* 1. *part. cap.* 12. *à n.* 59. Tamen ab hac interlocutoria, quia judex partem excludit à probando, ejusque probationem rejicit, licitam esse appellationem; extra citatos Doctores *num.* 36. firmant Bald. *in leg. arbitrio* 7. *sub. num.* 4. *vers. Tu ergo scies, ff. qui satisdare cogantur*, idem Baldus *in Margarita ad Innocentium, in verbo appellatur ab interlocutoria.* Ozascus *decisione Pedemonta.* 25. *verbo. incæpto, sub num.* 14. *versiculo contrarium*, Scaccia *de appellat. quæstione* 17. *limi.* 6. *membr.* 7. *sub. num.* 43. *versiculo & quod ab interlocutoria*, Petrus Surdus *decis.* 36. Stephanus Gratian. *in disceptation. foren. cap.* 77. *num.* 11. *& sequentibus*, alios citantes, Barbosa *in remissio. ad Trid. sess.* 24. *de reformat. cap.* 20. *sub. num.* 6. & Marquess. *de commiss.* 1. *p.* 12. *n.* 59. ubi optimè & 57.

Ex eadem ratione, idem venit dicendum, in nimis 139
brevi termino dato ad probandum, quia ab eo licita est appellatio, testatur Bald. *in l.* 2. *num.* 8. *vers. sed hic quæritur, in fin. C. de Episcopali audien.* dicens; quod in probationibus stat tota virtus causæ, ideoque ille, qui nimis arctatur, potest appellare, quia est gravamen præjudiciale, sequitur Sigism. Scaccia *de appell. quæst.* 17. *lim.* 47. *principali membr.* 1. *sub. n.* 26.

Similiter sententia, quia judex declarat admittendos 140
esse articulos, vel non admittendos, licèt interlocutoria, sit, ex gl. & ibi Bald. *in leg. post sentent. in vers. interlocutiones Cod. de sentent. & interlocutione*, Joan. *in leg. si opus, in fin. ff. de novi operis nuntiatione*, Rebuff. *in leg. quod jussit, in præfat. n.* 97. *ff. de re judic.* tamen eadem ratione, quâ *suprà* admittenda est appellatio à
rejectione eorum, si legitimi sint, vel etiam ab admis- 141
sione, si fuerint impertinentes, Bald. *in l. post sentent.* 9. *num.* 4. *in fin. Cod. de sentent. & interlocut. omnium jud. versiculo pone ergo quod est appellatum*, Paul. Castren. *in leg. ab executo* 4. *num.* 2. *ff. de appell.* Ruginell. *tractatu de appellat. §.* 2. *cap.* 3. *num.* 85. & 166. & 167. Scaccia *tractatu de appellat. quæst.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *à n.* 137. & 140. Natta *cons.* 172. *num.* 2. Hierony. Gonzal. *in regula de mensis, gloss.* 9. *in annotat. num.* 90. Geminia. *cons.* 24. *num.* 11. & loquendo in rejectione articulorum revelantium, Paul. Castr. *cons.* 335. *visa appellatione, lib.* 1. vide quæ Card. Tus. *pract. conclusionum. tomo* 1. *litera A. concl.* 359. *n.* 32. & loquendo in appellatione ab injusta admissione articulorum tanquam repellente exceptiones partis, Rota *in novis, de testib. decis.* 8. *Gonz. ubi proximè*, & Tusc. *n.* 52. Rota *decis.* 41. *sub. n.* 3. *app. in novis.* Philipp. Franc. *in cap. interposita, sub num.* 4. *versiculo* 7. *de appell.* Lancelot. Robert. *de attenta.* 2. *p. cap.* 14. *limit.* 1. *num.* 42. & 45. *in noviori impressione*, Corneus *cons.* 35. *volum.* 1. Petrus Surdus. *in decis. Mantuana* 36. *ex num.* 17. *& inferiùs, num.* 267. Barbosa *in remissio. ad Concilium, sessione* 24. *de reformat. cap.* 20. *n.* 6. *ad finem.* Stephanus Gratianus *in disceptatio. forensi. cap.* 77. *num.* 15. optimè Mascardus *de probatio.* 1. *tomo, concl.* 131. & 132. & *conc.* 325. *num* 4. ubi latè tractat, quando ab admissione, vel rejectione articulorum licita sit appellatio, ubi multa notatu digna, & facit, quia
cum articulus sit actus præparatorius ad probationem, 142
idem de ipso judicandum est, quod de ipsa probatione estque pars ejus participans naturæ totius. Qui quidem præfati Doctores meritò loquuntur, & affirmant procedere, quando articuli sunt omnino impertinentes, quia circa probationes omnino impertinentes non cadit appellatio, Ruginellus *tractatu de appell. §.* 2. *cap.* 13. *n.* 169. *fol.* 82. & multò magis hoc procedere affirmat in appellatione ab injusta interlocutoria non admittendorum articulorum.

Hinc fit, quòd quemadmodum pars producens 143
testes, dat articulos ad examinandum illos, pars autem, contra quam producuntur, dat interrogatorios ad eosdem testes interrogandos, quare licèt articulorum copia danda sit ei contra quem testes producuntur, non tamen illos producenti est danda copia interrogatoriorum; si enim hoc fieret, esset ipsi occasionem dare ad testes subornandos, ad glossam *in cap. præsentium, in verbo, interrogatoria, litera N. versiculo & hæc interrogatoria*, ubi quod ita est de jure, & ita servatur de consuetudine, & ibi Philippus Francus *post. num.* 6. *de testibus in* 6. Innocent. *in cap. per tuas* 2. *de testibus*, ubi dicit famam esse partem, quæ id consentiat: magis communiter dixerunt Auctores *in d. cap. per*

tua, ubi Dereſa Pudoſ. *poſt num.* 5. *verſiculo de inter-*
rogat. verò, Joannes Andr. *numero* 7. Bald. *numero* 11.
Bella. *num.* 2. *in primâ quæſt.* Butr. *poſt numerum.* 6. Im-
mola *n.* 3. *in fin.* Anchar. *n.* 4. Abb. *n.* 2. Veſtrius *in*
pract. l. 6. *c.* 2. *rubr. de teſtim. & eorum inductione*,
num. 53. Prac. Corra. *rubr. de interrogatio. numero* 1.
& numero 3. Luca Præt. *in pract. capitol. lib.* 2.
c. 5. *num.* 16. Gail. *obſervatione* 95. *num.* 6. l. 1.
Virg. Boccac. *in tractatu de litteris rem. c.* 63.
ſub. num. 35. ubi teſtatur de ſtylo nunquam parti
producenti teſtes ſolere dari copiam interrogatoriorum,
ſive contineat exceptiones contra teſtes, & eorum
144 dicta, ſive etiam intentionem dantis interrogatoria.
Et ideo ſi judex vellet dare hanc interrogatoriorum
copiam parti producenti, licitè poterit pars dans inter-
rogatoria ab eo appellare; idem tenet Abb. d. *cap.*
per tuas, *numero* 2. & ibi addentes *litera C. in verbo*
interrogatorium, & Felin. *num* 3. quo referens ſequi-
tur Proſperus farinacius *in tractatu de teſtibus*, *quæſtione*
73. *ſub numero* 19. ubi latè de hac materia per totam
quæſtionem.

145 Quibus finitium eſt, quod ſi judex in cauſa civili
denegaverit remiſſoriales ad examinandos teſtes, po-
terit pars à tali remiſſoriæ denegatione appellare;
ſecundùm veriorem opinionem, ut Prævenien. poſt
Affictum, quem allegat *deciſione* 74. *n.* 1. *ad medium.*
Severol. *de remiſſio. cap.* 18. *numero* 3. *in fin.* ubi
quod ſi ſine juſta cauſa denegaverit remiſſoriales illas
petenti, ſuccurritur remedio appellationis, & reſ-
titutionis in integrum, & idem dicit *in cap.* 1.
num. 3. *in fin. & cap.* 22. *num.* 3. *& ſequenti*,
Farin. *in tractatu de teſtibus*, *quæſt.* 77. *num.* 4. &
Gratianus *diſcepta. forenſi tomo* 1. *cap.* 199. *num.* 2.
E converſo autem, à conceſſione remiſſoriæ, quam
146 pars prætendit non eſſe concedendam, ab iſto decreto
non dari appellationem in civilibus, teſtantur Severol.
in tractatu de remiſſoriali. c. 12. *n.* 3. Proſper. Fari. *ubi*
proximè, *ſub. d. n.* 4. Gartia. *d. c.* 199. *n.* 3. qui quidem
omnes affirmant in criminalibus admitti appellatio-
nem ab hujuſmodi decreto conceſſæ remiſſoriæ, in
caſu quo pars minimè concedendam prætendit, Mon-
147 tiſc. *in tractatu de teſtibus*, *in verb. examinatio teſtium*
an delegabilis in civilibus, *columna* 3. *num.* 3. qui omnes
affirmant appellationem non eſſe recipiendam à de-
creto concedendæ remiſſoriæ in his caſibus, quibus
poteſt, vel debet per judicem concedi, ut ſecus ſit à
decreto concedente remiſſoriales caſibus quibus non
poſſunt remiſſoriales concedi, ut tunc licita ſit, & le-
gitima appellatio.

148 Caſus autem, quibus poteſt judex, vel non, conce-
dere remiſſoriales ad examinandos teſtes extra locum
judicii, copiosè, & exactiſſimè legi poſſunt apud Feli-
num, & alios *in c. cum cauſam*, *de teſtibus*, Doctores *in*
l. ſi quis teſtium, *eodem. titulo*, Menoch. *de recuper. poſſ.*
rem. 15. *q.* 26. *n.* 336. *uſque ad n.* 363. & latiùs apud
eundem Men. *in tract. de arbitriis*, *in addit. ad caſum.*
250. *num.* 1. *uſque ad n.* 28. bene etiam Gartia. *in diſ-*
149 *ceptatio. forenſ. c.* 199. *per totum.* Severol. *in proprio*
tractatu de remiſſio. Virgin. Bocc. *de literis remiſſoriali*
latè, & optimè etiam Farinac. *de oppoſſit. contra dicta*
teſtim. quæſt. 77. *à num.* 1. *uſque ad numerum* 174. apud
quos latè, quando in civilibus, aut criminalibus dicta
ſit remiſſoria concedenda.

Inſuper vim fieri aſſeverandum eſt, quoties judex non
defert appellationi interjectæ ab admiſſione, vel rejec-
150 tione teſtium: an tales teſtes admittendi ſint, vel non
admittendi: nam licèt adhuc ſit interlocutoria juxta gl.
in l. poſt ſententiam, *Cod. de ſententiis*, *& interlocutioni-*
bus, & ibi Bald. & Salicet. idem Bald. *in margarita*, *q.*
89. *verſ. ſententia*, & idem *in l.* 1. *column.* 3. *Cod. de or-*
dine judiciorum, & iterum *conſ.* 332. *tria pronuntiantur*,
in 4. *volum.* Angel. *in leg. arbitrio*, *columna fin. ff. qui*
ſatisdare cogantur, *authentica ſi teſtes productos*, §. *ſi verò*
151 *dicantur de teſtamentis*, nihilominus ab ea interlocuto-
ria licita eſt appellatio, tanquam à gravamine irre-
parabili: ita conſuluit Corneus *conſil.* 35. *circa pri-*
mum, *in princ. vol* 1. Rebuffus *in* 3. *tomo*, *titul.*
de ſententiarum execut. art. 10. *gloſſ.* 1. *n.* 7. & per
Bald. *in leg. poſt ſentent.* 9. *in fin. n.* 4. *verſic. pone*
ergo quòd appellat. Cod. ne ſentent. & interlocutio. &
per Bernard. Diaz, Duennas, & Menochium tenet
Gratianus *in diſceptatio. forenſ. cap.* 77. *ſub n.* 13. &
cap. 64. *ſub n.* 15. Angel. *conſilio* 46. *ſtatuto civitatis*,
in fin. Ozaſcus *deciſion. Pedemon.* 25. *numero* 14. *verſi-*
culo contrarium tamen, Aufrerius *ad Capell. Tholoſ.*
deciſ. fin. verſiculo idem ſi judex, *num.* 8. affirmantes
omnes, ab injuſta rejectione teſtium admittendorum
licitam eſſe appellationem.

Quod etiam procedit in his cauſis in quibus appel- 152
latio prohibita eſt à diffinitiva, quia etiam in his, ab
hujuſmodi injuſta rejectione, vel admiſſione teſtium
procedit appellatio, tenet Corneus *conſ.* 35. *lib.* 1. quem
refert & ſequitur Petrus Duennas *regula* 52. *fall.* 9. idem
tenet Bartholom. Socinus *in regula* 22. poſt Bald. *l. per*
hanc, *C. de temporibus appellationum*, & per notata *in*
cap. interpoſita, *de appellat.* Gravatius *in additionib. ad*
praxim Veſtrii, *cap.* 10. *n.* 6. *l.* 3. *verſiculo rurſus*, &
per Bald. Duennam, & alios tenet Petr. Surd. *deciſ.*
37. *n.* 18. *d. c.* 77. *n.* 10. *&* 11. *tom.* 1.

Et quemadmodum indiſtinctè, in omnibus caſibus 153
loquendo, licita eſt appellatio ab interlocutoria, quâ
judex admittit teſtes poſt lapſum termini probatorii,
vel teſtes inhabiles, quia ejus gravamen non poteſt
reparari, ut probant Bartol. *in leg.* 2. *n.* 25. *ff. de appellat.*
recipien. Bald. *in l.* 2. *n.* 19. *Cod. de Epiſcop. audien.*
Bellam. *in cap. ſuper eo*, *num.* 23. *de appellat.* Pacianus
in tractatu de probat. lib. 1. *cap.* 58. *num.* 42. *in fin. & ſub*
num. 147. & quod appellatio licita ſit à judice admittente
teſtes, & probationes, latè pertractat videndus Maſcar.
de probatio. 2. *tomo*, *verbo probatio*, *concluſ.* 1230.
num. 5. *& per totam.*

Ita in cauſis poſſeſſoriis, & aliis in quibus non admit- 154
titur appellatio, tamen ab admiſſione teſtium inhabi-
lium, vel poſt terminum probatorium licita reputatur,
ut tenent Bald. *leg. poſt ſentent.*, *num.* 7. *&* 8. *verſi-*
culo pone ergo, *Cod. de ſententiis*, *&* *interlocutio.*
Aufrerius *ad Capellam Tholoſ. deciſione fin. num.*
3. Ozaſcus *deciſ.* 25. *mortuo inteſtato*, *ſub num.* 14.
verſiculo contrarium, Veſtrius *in praxi*, *l.* 7. *cap.* 3.
num. 8. *verſiculo & quamvis* Cæſar. Contar. *in l.*
unica, *lim.* 5. *ſub num.* 13. *Cod. ſi momentanea poſ-*
ſeſſ. & poſt hæc viſus Sigiſmund. Scaccia *tractatu*
de appellat. quæſt. 17. *lim.* 6. *principali memb.* 6. *num.*
41. *fol.* 383.

Rurſus ex eodem fonte fluit, ut Senatus utique de- 155
clarabit, omnino deferendum eſſe appellationi emiſſæ
ab aliquo ex litigantibus, ex eo quòd judex immeritò
non admiſerit exceptiones, & repulſas contra teſtium
perſonas, & etiamſi tales repulſæ eſſent generales, ma-
ximè ſi eſſent inimicitiæ, cùm debuiſſent admitti, Pau-
lus Caſtrenſis. *conſ.* 325. *num.* 2. *lib.* 1. quem referens
ſequitur Cardin. Tuſchus *d. tom.* 1. *litera A*, *concl.* 359.
n. 12. ex ratione eadem, quam ſuperiori caſui adaptavi
conſiderato eodem præjudicio.

Similiter, & eodem modo judicandum eſt in publi- 156
catione atteſtationum, quæ licet interlocutoria ſit, ex
Bald. *in l. publicato*, *quæſt.* 5. *Cod. de teſtam. & authentica*
ſed ſi quis, *C. de teſtibus*, *col. penult.* Rebuff. *in præfatione*
ad l. quod juſſit, *n.* 91. *ff. de re judicata*, tamen quoniam,
ut aliqui; publicationem proceſſus de ſubſtantialibus
proceſſus, & ſic ejus, & teſtium requiri, adeò ut
ſi judex eam non fecerit, ad ulterioraque procedat, 157
ſententia ſecundùm ipſos non valeret, ut voluit Hoſt.
in Summa, *de ſent.* §. *qualiter*, *col.* 3. *verbo duodecimus*, &
eſt gl. quæ dicitur ſingularis *in c. fin. in verbo judicii*, *de*
hæreticis, *lib.* 6. quam in propoſito ſingularem vocat
Alexandr. *in l. divus*, *col.* 1. *de re jud.* quod examinat
latiùs Vantius *in tractatu de nullitate ſententiarum ex*
defectu

158 *defectu processus*, *n.* 4. ab hoc tamen nostro proposito nemo deviare audet, ut à denegata publicatione rectè possit appellari, qua pendente, sententiam prolatam nullam reputari; secùs autem si non appellaverit pars, ex eo, quia processus respectu judicis, semper dicitur
159 publicatus, & respectu partium publicatio dicitur de ordine justitiæ non de ordine substantiali judicii, ut est celebre dictum Innocentii *in c. cum I. & A. de re jud.* quem DD. ibi communiter sequuntur, & Immola *in d. l. Divus*, idem tenet Abb. *in cap. cum dilecti*, *de fide instr.* & Bart. *in l. prolatum*, *C. de sententiis*, Bal. *in c.* 1. *col.* 3. *si de investit. inter dominum*, *& vassallum*, & latè per duas columnas ponit Feli. *in d. c. cum I. & A.* & Angel. *in d. l. prolatam*, Lanfranc. *in clement. sæpe*, *super verbo defensionis*, *num.* 15. *de verborum signifi.* & tenet Guido Papæ *quæst. Delph.* 36. *quæritur*, *& quæst.* 369. *quæ sunt in fin.* Capicius *decis.* 1. *col.* 9. *volum.* 2. *incipit*, *quod dictum.* Alex. *consil.* 120. *viso processu*, *n.* 7. *lib.* 7. Cassiado. *decis.* 6. *n.* 2. *de appellat.* optimè Anchara. *cons.* 53. *commissio publicationis*, ubi dicit, sic practicasse, & quòd non vitiatur sententia
160 (testibus non publicatis) nisi à non publicatione fuerit appellatum; nam si denegatio, & interlocutio tacita vel expressa sit, appellet pars ab ea, argumento *cap. ex parte de appel. l.* 1. *Cod. si sæpe integr. rest. pos.* ibi, appellare debuistis, si sententia vobis displicebat, & probat Bart. *in leg. à procedente*, *Cod. de dilatio.* cui omnino judex tenetur deferre, alias in Senatu violentiam feciffe
161 merito declarabitur, quod indubitati juris est. Et eodem modo licèt admittenda est appellatio à denegatione copiæ processus publicati, ut probatur expresè *in leg.* 3. *tit.* 18. *lib.* 4. *recopil.* ibi, *y l. juzgador*, *que seà tenido de otorgar el alçada*, &c.) & ibi glossa, Marquess. *de commissio.* 1. *part. cap.* 12. *num.* 56. ubi denegata publicatione testium examinatorum.

162 Et huic illud etiam convenit, ut à receptione testium, & probationum facta post conclusionem in causa; appellationi emissæ omnino deferendum. Etenim, testibus post publicationem receptis, parte non opponente licèt valeat, ita ut non sit ipso jure nulla, & consensus partis, idem operatur tacitus, quod expressus, secundum Hostiensem *in cap. fraternitatis*, *n.* 5. *de testibus*, ratione & Doctores allegati per Aretinum *ibidem. nu.* 38. *vers. sed quæritur juncto nu.* 29. Marian. Socin. *num.* 188. tamen si contra hanc receptionem pars opponat, & si nihilominus testes admittantur, appellaverit, appellatio admittenda est, docet Marian. Socin. *d.* 188. Felic. *in eodem cap. fraternitatis*, *num.* 6. Parisius *n.* 54. *usque ad nu.* 61. *in d. cap. fraternitatis*, ubi latè comprobat. Immola *in clement.* 2. *num.* 8. *post medium. vers. item intellige* Bonifac. *n.* 9. *& nu.* 141. *versiculo fatetur tamen*, Crotus *in tractatu de testibus*, *post n.* 263. *& sequenti*, ubi quòd ita tenent communiter Doctores, & quinque fundamentis hanc probat opinionem Ant. Gabr. *titul. de testibus*, *concluf.* 21. *num.* 74. *versiculo contrarium tamen*, *juncto versic. sed tenendo primum.* Alex. Stat. *in pract. judiciar. c.* 18. *n.* 38. *versicul. & quod etiam*, Monticellus *in repertorio testium*, *rubr. testes prod. public. atteslat. fol.* 111. *columna* 2. *versiculo* 4. Prosperus Farinacius *in tractatu de testibus*, *quæst.* 25. *num.* 182. qui *num.* 183. nonnullos Doctores recensèt affirmantes, nullam esse hujusmodi testium receptionem, ipso jure, etiam parte non opponente.

163 An autem à juramento in litem, vel ejus delatione, de quo *in titulo ff. & Cod. de in litem juran.* (de cujus qualitate, & quid ad idem requiratur. & quando procedat, & deferatur, vide Marantam *de ordine judic. 6. part. §. nonus actus*, *titulo de juramento*, *fol.* 466. *n.* 16.) liceat nunquid appellare, in quarto articulo Doctores admodum confusè loquuntur, partem affirmativam favet text. *in l. Creditor*, *§. jussus à judice*, ibi respondi nihil proponi, cui denegandum esset appellandi auxilium.) *ff. de appellatio.* cujus minimè Doctores mentionem fecere, Bart. obscuram distinctionem attribuit, *in leg. in actionibus*, *num.* 26. *ff. de in litem juran.* ex quo Jas. ibi deducit *num.* 47. quod ab hoc juramento in litem non licet appellare ante sententiam, post autem eam latam, bene, cujus B. Doctrinam sequuntur Salicet. & Modernæ, *ibi*, Innocentius *in cap. fin. quod metus causa*, & ibi Antonius de But. *in ultim. column.* & Joannes de Immola *in* 8. *&* 9. *colum.* & hoc est de jure civili ut bene advertit Jas. *ibi*, non verò de jure Canonico, quia hoc jure licebat appellare à quocunque gravamine.

Contrarium tamen, ut à delatione juramenti in 164
litem liceat appellare, quia defertur juramentum à parte parti authoritate legis, quia est interlocutoria lata virtute juramenti necessarii, tenet Ruginellus *in tractatu de appell. §.* 2. *c.* 3. *num.* 522. Gregor. Tholos. *in tractatu de appel. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 3. *vers. quando verò*, Sigismund. Scaccia *tract. de appel. q.* 17. *limit.* 34. *n.* 7. & 8. Menoch. *consil.* 217. *existimaverim*, *sub n.* 25. *lib.* 3. Seraph. *tract. de privil. juram. privileg.* 102. *n.* 15. *limit.* 4. Mings. *centuria.* 1. *observatione* 39. Lancelot. *de attent.* 2. *part. c.* 12. *limit.* 50. *n.* 190. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 9. *in annotat. n.* 195. Barbosa *in remessio. ad Concilium*, *sess.* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. *sub. n.* 6. qui etiam probant, pariter à sententia diffinitiva lata super juramento in litem facto, licitam esse appellationem, in quo dubium non est, quo casu loquitur textus *in d. l. creditor. §. jussus à judice.*

Quid autem erit dicendum à delatione juramenti 165
præstiti à reo, vel ab actore mutuo eorum consensu scilicet, altero eorum deferente, qui à tali delatione acceptata, aut à sententia super ea lata voluerit appellare, in quo breviter dicendum erit, in neutro casu audiendum esse, *l. non erit quanta*, *§. dato*, *ff. de jurejurand. & l. generaliter*, 12. *§. sed jurament.* & ibi Doctores *Cod. de rebus creditis*, ibi: Quis enim ferendus est, ad appellationis veniens auxilium in his, quæ ipse facienda procuravit (& paulò post, *in §. sibi autem*, ibi: Cùm nimis crudele est parti quæ hoc detulit, propter hoc ipsum quòd judex ejus petitionem secutus est, 166
supereſſe provocationem.) Maranta *in Speculo*, *parte* 6. *actu* 2. *princip in verb. & quandoque appellatur*, *limit.* 26. *num.* 332. *fol.* 507. Ruginellus *in tract. de appellat. §.* 2. *cap.* 3. *in verbo juramentum n.* 512. *& sequentibus.* Scaccia *de appellat. qu.* 17. *limit.* 34. *n.* 1. Menochus *consil.* 217. *existimaverim*, *sub n.* 7. *& sequentibus*, *& n.* 21. *& sequentibus. lib.* 3. Seraph. *tract. de privilegiis juram. privilegio* 102. *à n.* 1. & in terminis hujus doctrinæ, quando juramentum est omnino voluntarium, procedunt ea quæ dicit Ozascus *decisione* 61. *actor. juramentum*, *in principio*, *& n.* 1. *& sequentibus*, *usque ad numerum quintum.* Generaliter enim verum est, ut ab eo quod quis procuravit fieri, non possit appellari, *ex d. §. sibi autem*, docent Speculator *tit. de appellat. §. in quæstionibus*, *n.* 23. *lib.* 2. *fol.* 186. Nicell. *tract. de concor. gloss. concor.* 6. *fol.* 63. *n.* 104. *& n.* 195. Gregor. Tholos. *tract. de appell. lib.* 2. *cap.* 27. *n.* 1. Ruginel. *tract. de appellat. §.* 2. *cap.* 3. *n.* 394. *in verbo factum*, Scaccia *eod. tractat. quæst.* 17. *limit.* 39. *n.* 1. *fol.* 492. & cæteri Doctores modo citati.

Quæ quidem doctrina ex identitate rationis locum ha- 167
bet in relatione juramenti, & sententia diffinitiva, super ea lata, ut pariter neutro casu admittatur appellatio, quod tunc procedit, quando actor defert juramentum reo, & reus recusat, & ipsum juramentum actori refert, quia à tali delatione, ut dictum est, appellare non potest, teste Maranta *in suo Speculo. 6. part. actu* 2. *princ. in verbo, & quandoque appellatur, limit.* 26. *n.* 332. *fol.* 507. & sequitur Scaccia *ubi proximè, d. limit.* 44. *n.* 3. *per totum*, licèt contrarium tenuerit Seraph. *ubi suprà*, *limit.* 3. *n.* 14. quem meritò ipse reprobat & conducunt quæ Ruginell. *in tractatu de appell. §.* 2. *c.* 3. *nu.* 514. *versus finem*, Menochius *ubi suprà*, *sub n.* 19.

168 Hæc tamen conclusio limitanda est, ut non procedat, quando is, cui defertur juramentum, allegat rationabiles causas, & exceptiones, quare non teneatur jurare, nec referre, quibus relectis, si nihilominus judex præcipit jurare, vel referri, poterit appallari ab illo præcepto, & à rejectione exceptionum, *l. generaliter*, §. *sed juramento*, *versiculo ipse autem*, *C. de rebus creditis*, Menoch. *d. tractat. de appellat.* §. 9. *gloss.* 2. *sub n.* 42. *versiculo appellari*. Scaccia *ubi proximè*, *sub n.* 3. *versic. accedit*, *quod is*, & *n.* 5. ubi pro fundamento adducit, quòd licèt quis non possit appellare ab aliquo actu, tamen si alleget exceptiones legitimas, ne deveniatur ad illum actum, potest appellare, de quibus rationibus, & legitimis exceptionibus, ac etiam excusationibus, videre poteris Marantam *locis citatis*, nonnullas alias limitationes videbis per Scacciam *ubi suprà*.

169 Ab ipsius tamen delationis juramenti negatione, poterit licitè appellari, ut scilicet quando aliqua pars putat sibi centum deberi, quæ petit, & simul adversario judex deferat juramentum, an hoc sibi debere verum sit, quod judex deferre negaverit, & recusaverit, justum gravamen est, aptumque ad appellandum, nam cùm hoc juramentum sit inductum, & directum ad probationem rei dubiæ, ut expressè probatur *in d. l. generaliter*, *in prin.* ibi: Necessitate itaque rerum coacti, & probationibus pinguibus subvenientes, ad hujusmodi venimus sanctionem, &c. (*l. in bonæ fidei*, ubi: Inopia probationum, per judicem jurejurando causa cognita res decidi oportet.) *Cod. eodem titulo*, *de rebus credi.* cum aliis, à judice namque negante probationem admittere, vel testes, licitum est appellare, ut tenent Antonius, Dominicus, Feli. & alii *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ*, *de constitutionibus*, per text. *in l. argentarios*, §. *cum autem*, *versiculo si non probaverit ff. de edendo*, *l. posthumus*, §. *si quis ex his*, *ff. de inofficioso testam. cum aliis decis. Neapolita.* 47. *incipit fuerunt latæ.* Philipp. Franchus exactè *in c. dilecto*, *quæst.* 65. *de appel.* Capicius *decis.* 1. *colum.* 9. & ex Vantio, & aliis concludimus *suprà*, quia alias impediretur examen processus: ut in appellatione à negata tortura dicunt Bald. & Sali. & alii, *in l. ante sententiæ*, *n.* 2. *C. quorum appellat. non recip.*

170 Aliud autem erit dicendum de juramento calumniæ, quia ab ejus delatione à neutra parte appellari potest, nec ejus appellationi deferendum, ex eis, quæ tradunt Doctores *in rubrica*, *Cod. quorum appell. non recipi.* præsertim Salicetus *ibi*, *num.* 2. ubi etiam, an à diffinitiva appellari posset, dubitatur, de quo alibi videmus, faciunt etiam ea, quæ Maranta congessit *in* 6. *part.* 1. *actu*, *à princ. fol* 423. & Vantius *de nullitate sententiarum*, *titulo ex defectu processus*, *n.* 29. *fol. mihi* 633.

171 Simul etiam, & obiter notabis, vim nullatenus committi posse per judicem Ecclesiasticum, si non detulerit appellationi emissæ à mandato de recognoscenda scriptura, an jurans, vel alius de ejus mandato subscripserit eam, quia est sententia interlocutoria merè. Bald. *cons.* 335. *mandato in scriptis*, *lib.* 4. latè per Avendanum *de exequend.* 2. *mand.* 2. *part. c.* 30. *n.* 2. videndus Gutierrez *quæst. civil. lib.* 1. *quæst.* 124. *nu.* 6. *pag.* 226. idem etiam probat in terminis Borgnin. Cavalca. *decisione* 27. *n.* 56. *part.* 2. ubi alios citat, vide *n.* 177.

172 At verò si appelletur ab intricatione processus, & à præposteratione ordinis judicialis, tunc ab hac intricatione, & præposteratione appellationi emisse deferendum Senatus jubebit, cùm jure legitima reputetur, tenet Ricardus Malumbra *consil.* 71. *incipit satis videre*, suprà relatus inter consilia Federici de Senis, quem referens sequitur Cardin. Tuschus, *ubi suprà*, *d. tomo* 1. *litera A*, *concluf.* 359 *num.* 21. Et hinc est, quod cùm ordinarii juris sit, ut possessorium priùs debeat terminari, quàm petitorium, juxta text. *in l. ordinarii*, *Cod. de rei vindica. l. incerti*, *Cod. de interdictis l. si de vi*, *ff. de judiciis*, *l. fin. C. quorum bonorum*, maximè ubi ageretur actione spolii, quæ ut prius cognoscatur, privilegiata est, *cap. super spoliatione*, *de ordine cognitio.* & 3. *q.* 1. & *q.* 2. *per totam*, si talis ordo, cum sit de justitia, si pervertatur, & pars excipiat audiri debet, Marquesia. *de commissio.* 2. *p. c.* 12. *n.* 51. post alios per eum citatos.

173 Similiter si duæ essent quæstiones, & causæ, quarum una esset major, vel alteri præjudicialis, ut dici consuevit de quæstione criminali, & civili, quoniam quæstio criminaliter mota ratione majoritatis, prius quàm civilis cognosci, & determinari debet, *ut l. fin. Cod. de ordine judiciorum*, aut foret quæstio libertatis, seu natalium, & quæstio hæreditatis, nam illa, quæ alteram perimit, prius terminari debet, cum ex illius decisione altera multoties decidatur, *ut in cap. tuam*, *de ordine cognitionum*, *c. lator*, *qui filii sint legitimi*, *l. unica cum ibi notatis*, *Cod. quando civilis*, *aut crimina. præjudic. l.* 1. *por totum Cod. de ordine cognit.* quod omne ponit, & adducit Bald. *in l.* 2. *n.* 2. *Cod. qui accusare non poss.* Aymon. *consil.* 79. *incipit*, *quædam Catharina*, *col.* 3. *versiculo.* 3. *redditur nulla*, Ancharanus *consil.* 62. *incipit duplicem*, *per totum.* Idem etiam

174 foret quando aliquis non possessor, cohæres, vel Dominus, aut consocius negaretur ab alio, prius enim petitione hæreditatis, rei vindicatione, seu actione pro socio contra possessorem, quàm divisorio judicio agere oportet, text. est *in l.* 1. *ff. familiæ erciscundæ*. *l. fundi quem*, *ff. de exceptionibus*, adducunt communiter gl. & Doctores *in l. si mancipium. ff. de evictionibus* Alexan. *cons.* 95. *visis accuratè*, *col. penult. versiculo ergo est*, *lib.* 1. Et similiter si creditor vellet 175 agere contra fidejussorem, non excusso principali debitore, quia ordo est, ut priùs agat contra principa-
176 lem, si præsens est, *authentica præsente*, *Cod. de fidejussoribus*, prout etiam priùs mandatores, & fidejussores, excutiendi sunt priusquam ad tertios possessores pignorum deveniatur, *authentica sed hodie*, *Cod. de actionibus*, & *obligatio.* Alexand. *consil* 137. *in causa*, *column.* 3. *in princ. lib.* 2. In omnibus igitur ac similibus, de quibus per §. *præjudiciales*, & ibi latè Ang. & cæteri, *Inst. de actio* à præposteratione, & intricatione appellationi interpositæ minimè deneganda est delatio absque reatu violentiæ, ut tenet Ricardus de Malumb. & Tuschus *ubi proximè*, & ex his quæ latè tradit Vantius *de nullitate sentent. ex defectu processus*, *à n.* 42. *cum sequentibus*, & *suprà*, & *n.* 49. de cujus materia, & quando ab intricatione processus licita sit appellatio, latè diximus *infrà*, *hac secunda p. cap. fin.* & latius 4. *part. c.* 13. *per totum.*

177 Ab interlocutoria lata super comparitione literarum facienda, vel non facienda, licitam esse appellationem, quia ex ea resultat, vel non resultat probatio, unde concernit articulum probationis amittendæ, vel negando; refert, & sequitur Ruginel. *tract. de appell. cap.* 3. *n.* 185. *in fin. fol.* 84. Scaccia *eodem tract. quæst.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *n.* 142. & isthæc doctrina fraternizat cum illam, quam subscripsimus *n.* 171.

178 Quando autem orta est discordia, inter duos judices, ordinarios, vel delegatos, superiorque, vel arbitri electi super ista discordia pronuntiant, quis eorum si competens, ab hac pronuntiatione partes non posse appellare. Angel. *in l.* 2. *num.* 8. *versiculo*, & *an ab hac*, *ff. si quis in jus vocatus*, Paul. Anton. de Bene *singulari* 13. *à sententia*, Scaccia *de appellat. qu.* 17. *limit.* 6. *memb.* 7. *n.* 66. & alii, quos refert, & sequitur Ruginell. *tractatu de appellat.* §. 2. *cap. n.* 188. qua doctrina limitatur illa supraposita, *n.* 38. & *sequentibus*, aliud tamen in arbitris super recusatione declarantibus, de quo *suprà*, *n.* 91.

179 Similiter ab interlocutoria, quâ quis admittitur ad cessionem bonorum in casibus, quibus quis redditur indignus bonorum cessione (quis plures sunt) appellari licitè potest, quia pars gravatur, & habet vim diffinitivæ, Ruginel. *tractatu de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *nu.* 183. & §. 6. *gloss.* 7. *cap.* 244. *casu* 40. Parisius *consil.* 80.

in

in hac causa, & controversia, num. 49. *lib.* 1. Marquef. *de commissio* 1. *p. in commissione dilatat. mor. cap.* 2. *num.* 42. *fol.* 142. *in fin.* Cac. *ubi proximè, n.* 197. *& sequenti.*

180 Non minùs deferendum est appellationi interpositæ è merè interlocutoria revocatoria alterius, à qua provocavit gravatus, nam si primus judex noluit deferre appellationi ab interlocutoria per eum lata emissæ, cùm putà, non sit de his, quæ hucusque diximus, quibus jure deferri debet, & processit in causa, usque ad diffinitivam inclusivè, altera autem pars gravata suam appellationem rejectam & refutatam interim prosequens, obtineat alteram revocatoriam, prima interlocutoria, hoc casu redditur ratio nulla, omneque gestum per inferiorem: quòd si diffinitiva sententia est lata in favorem appellati, poterit appellare ab interlocutoria revocatoria lata per superiorem in favorem appellantis, cùm ex ea perdat primam sententiam obtentam in causa principali, ita eleganter tenet Ancharan *consil.* 872 *num. & sequenti.* quem referens sequitur Cardinalis Tuschus 1, *tomo concluf.* 356. *num.* 18. cui si judex Ecclesiasticus non detulerit, vim maximam committit, & quid quando ipse judex inferior revocat superioris interlocutoriam, & quando à revocatione liceat appellari, diximus multa *suprà*, *c.* 5. & etiam *c.* 4 *in prima parte.*

181 Supradictis adjunges præceptum, sive mandatum executorium, virtute sententiæ, vel alicujus instrumenti guarentigiati esse sententiam interlocutoriam, habentem tamen vim diffinitivæ, ita tenet Bart. & Bald. *in l. ab executione, col.* 1. *cum sequentibus, Cod. quorum appell. non recipi. & in l. actori, colum.* 2. *de rebus creditis*, Alexand. *in l. colum.* 3. *ff. de verborum obligat.* Jacob. *in l.* 1. *in fin. in* 2. *lectura, de jurisdictione omnium judicum*, Barba *in rubrica, ff. de re judic. col.* 11. Angel. *num.* 115. *inquiramus*, Cardin. *consil.* 72. *in causa in* 7. *volum.* Socin. *consil.* 63 *in causa, col. fin.* 4. *volum.* Guido Papæ *cons.* 47 *circa diffinitionem, cons.* 49. *pro declaratione, in* 3. *dubio, consil.* 8[illegible]. *non potest Dominus, num.* 4. *& cons.* 11. *ex actis, col. penult. cons.* 178. *n.* 4. *& cons.* 197. *si literæ*, Aretinus *consil.* 20. *in quæstione, colum.* 2. & Felin. *in cap. quod consultationem, coll.* 9. *n.* 3. *de re jud.* licèt Guido *in suis quæstionibus, quæst.* 12. *præceptum, quæst.* 220. *locum tenens, & quæst.* 74. *an judex, in fin.* teneat contrarium, videlicet esse merè interlocutoriam. Ang. *consil.* 114. *quidem petit.* Areti. *cons.* 75. *diligenter, colum.* 2. & alii, sed priorem partem, & opinionem, ut veriorem tenet, & sequitur Rebuffus *in præfatione, l. quod jussit, num.* 56. *ff. de re jud.* sed ab ista interlocutoria admittatur appellatio quoad utrumque effectum, tradunt Doctores *in d. l. ab executione, Cod. quorum appellat. non rec.* & nos alibi dicemus, 4. *part. c.* 1. *à n.* 9. & post hæc latè examinat Scaccia, *de appell. quæst.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *à n.* 191.

182 Verum tamen est, à decreto executorialium expediendarum sententiæ translatæ in rem judicatam, rationabilis appellatio interposita expeditionem suspendit, breviter tamen contradictio examinanda est, ita observat Rota *in noviss. part.* 3. *lib.* 3. *decis.* 228. *num.* 5. Cardin. Tuschus *in d.* 1. *tomo, cons.* 359. *n.* 49. & ita practicatur in hoc Regio Senatu, & etiam Vallisoleti à Cancellaria, de quo vide *infrà*, 4. *p. cap.* 1. *per totum.*

Supradictis addendum est, scientia, quâ quis mulctatur, quæ licèt sit interlocutoria, ut probat Bald. *in l.* 2. §. *hoc autem judicium, ff. si quis dicenti non obtemperaverit, juncta clem. appellanti, de appell.* & ibi Alex. §. *fin. colum.* 1. tamen habet vim diffinitivæ, quia definit negotium ipsum inobedientiæ, propter quam irrogatur, nec subest aliquod principale, quod expectet post se juxta notata per glossam *in clem. fin. de appell.* B. *in l. Titia ff. de accusatio. & l. si cum exceptione*, §. *hæc autem actio, ff. quod metus causa*, & per Doctores *in rubrica de re jud.* latè Antonius de Butrio *cons.* 6. *sententia lata*, & Bald. *in l.* 1. *Cod. quando provocare non est necess.* Innoc. *in cap. cùm cessante, de appellation.* quoniam, ex quo hæc talis mulctæ sententia continet aliquid dari, vel fieri, habet vim diffinitivæ, quæ revocari non potest, juxta Doctores allegatos, & est communis conclusio, quam *supra* retulimus & tenet Abb. *in cap. cùm cessante, col.* 2. *in fin.* & ibi etiam Philip. Franc. *in* 4. *colum. vers. sed tamen limita, de appell.* Bartol. *in d. l. Titia, in fin.* & hanc esse interlocutoriam vim diffinitivæ habentem tenet etiam expressè Maranta *de ordine cognit. sexta partis* 2. *prima de sententia. n.* 32. *cum seqq. fol.* 515. quem videt tenet etiam Marcus Ant. Natta *consil.* 92. *per totum*, & Maran, *ibi*, respondet ad difficultatem, videlicet, hanc posse revocari, quia dicit non procedere ex capite interlocutoriæ, sed ex ipsius natura quia irrogatur secundùm divitias, seu paupertatem contumacis, imò nec revocatur, sed remittitur ob paupertatem, ut *ex l. illicitas*, §. *fin. ff. de officio præsidis*, imò regulatur secundum diffinitivam, ut probat Natta *ibi.* Circa hunc articulum vide multa per Farinacium *qu.* 101. *ampl. à n.* 16. ubi latè, quod licet à mulctæ impositione, & ejus excessu appellare.

183 Appellationi autem interpositæ à sententia lata super defertione, licèt sit interlocutoria (ex his quæ allegat Gregorius Lopez *in l.* 2. *titulo* 22. *part.* 3. *gloss.* 1. *deferendum est, post princ.* habet tamen vim diffinitivæ, gl. *in clem. vel de appell. in verbo repull.* & Bologni *in secundis interpretationibus*, eam notat Bald. etiam *in authentica si quis litigantium, col. ult. & in l.* 2. *quæst.* 14. *C. de Episcopali aud. & in l. ante sententiæ tempus, in fin. Cod. quor. app. non recip. & in Margarita. verbo sententia, q.* 53. *& cons.* 344. *super eodem in primo volumine*, ubi dicit eam esse interlocutoriam, haberet tamen vim diffinitivæ, natura, ratione & effectu. Feder. *in cons.* 198. *casus, fin.* Guido. *consil.* 38. *nedum inferiores, n.* 8. *& consil.* 69. *pro declaratione, & cons.* 77. *& 124. & col.* 2. *circa, & cons.* 154. *de anno Domini, & consil.* 146. *egregius, colum* 2. Oldradus *consil.* 106. *quod litera executoria.* Cornens *consil.* 14. *in hac consultatione, & consil.* 262. *pro evidentia, litera G, in* 4. *vol.* Barbat. *consil.* 31. *bene, in* 3. *volum.* Aret. *consil.* 166. Mateli. *nota.* 39. *nota. quòd ab interlocutoria*, Lanfran. *in repetit. cap. quoniam, in vers. interlocutiones, consil.* 29. *in magna impressione. de probation.* Nicol. *in repert. in verbo, sententia, quæst.* 11. Domini de Rota *decis.* 86. *si à pronuntiatione, & decis.* 427. *fuit dubitatum, in novis. & decis* 125. *in antiq. & 455. decis.* 191. *in antiquis*, Ægidius de Bellamera *decis.* 103. Aufrerius *in suis decisionibus, q.* 363. *item, &c. an sententia.* Guido Papæ *in suis decisionibus, quæst.* 11. *utrùm sententia, & quæst.* 220. *locum tenens, & singulari* 13. *sententia super defertione*, quo in loco illud asserit, sententiam latam super defertione non esse per interlocutoriam, quia expectat aliam sententiam diffinitivam, post se non esse etiam purè diffinitivam, quia non est lata super negotio principali (cui per eam non imponitur finis) sed super processu, Henr. Boerius *in singul. incipit appellat. quæst.* 15. Bonifac. Vitalinus *in clem. appellanti, nu.* 71. *de appellat.* quia aliùs super una re duæ possent ferri sententiæ, quod esset absurdum, *l.* 1. *C. quando provi. non est necess. l. nam & postea*, §. *si damnetur, ff de jurejur.* Felin. *in rubrica, de re jud. colum.* 3. ubi multa vide, quam doctrinam potest limitare, quando talis sententia pronuntiatur super defertione appellationis à diffinitiva, quia tunc diffinitiva esset, ut ex aliis multis notat Rebuff. *in d. præfatione, nu.* 52. & an, & quando liceat appellare, vide Scacciam *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *à n.* 185. & nos diximus latè *infrà*, *l.* 3. *c.* 18.

184 Idem etiam judicandum est de sententia interlocutoria (quam sic vocat Gregorius Lopez *in l.* 2. *gloss.* 4. *titulo* 22. *part.* 3.) quâ declaratur instantiam esse peremptam, quoniam hæc vim diffinitivæ habet ex eadem ratione, quæ in superiori casu, tenet Bald. *in l. fin. Cod. si tutor, vel curator*, Imola *in l. si finitur.* §. *non autem*,

colum. 2. *ff. de damno infecto*, Barb. *in rubrica hujus tituli, col.* 10. Romanus *in rubrica ff. de re jud.* Bald. *conſ.* 344. *ſuper eodem in primo volumine, col.* 2. Joannes de Anania *conſ.* 93. *viſo proceſſu, colum.* 3. Rebuffus *ubi proximè, n.* 54. quapropter regula ſuccedit, vim fieri à non deferente tali appellationi ab hac ſententia emiſſæ.

Similiter ſententiam interlocutoriam ſuper attentatis, nonnulli vim diffinitivæ habere contendunt, ut videre eſt ex deciſione Rot. *in deciſione* 13. *ſi judex, & deciſione* 85. *ſi à ſententia in novis & deciſ.* 215. *nota quod ſententia, & deciſ.* 474. *nota ſi attentata, in antiquis*, Ægidius Bellamera *deciſione* 103. *& ſententia*, Nicolaus de Milis *in repertorio, verb. ſententia, quæſt.* 10. Gardin. *conſil.* 72. *Titius in* 6. *dubio, num.* 24. Felinus *in rubrica de re jud. colum.* 3. *& in cap. qualiter n.* 1. *col.* 5. *de accuſatio.* Rebuff. *in præfatione, l. quod juſſit. ff. de re jud. num.* 46. Quod tamen non ita ſimpliciter, & abſolutè verum eſt, ſed poſt hujus articuli longam diſputationem, varias inter ſe pugnantes refert Doctorum opiniones Lancelot. *de attentat.* 3. *part. cap.* 28. *de ſententia in cauſa attentat. ferenda à principio*, quas cum variis, & prolixis diſtinctionibus, licèt veris, ad concordiam, & amicitiam redigit, ex cujus reſolutione conſtat, an à tali ſententia, & quando liceat appellari, ut & nos ſuo loco exactè examinabimus.

185 Cui etiam proximum eſt, ſententia interlocutoria ab obſervatione judicii, an habeat vim diffinitivæ, & talem eſſe gl. *in l. harum, ff. ſi ſervitus vindicetur. l. Julianus de condictione indebiti in princ. magnæ gloſſ.* & gloſſ. *in authent. de exhibendis reis, collat.* 5. *in verſiculo repetente.* Bartol. *in l. Titia, col.* 1. *de accuſatio.* Ba'd. *in l.* 2. *quæſt.* 8. *Cod. de Epiſcopali aud. & l. properandum, §. ſi quidem, colum. penult. de judiciis, authentica qui ſemel. Cod. quomodo, & quando judex colum.* 4. *& ult.* Bald. *in Marg. in verbo ſententia. quæſt.* 119. Mateſi. *notabili* 39. Roman. *in rubr. ff. de re jud. colum. penult.* Doctores *in c. examinata, extra de judiciis*, Imola *in l. ſi finita, §. non autem ff. de damno infecto.* Barba. *in addit. ad Bal. in l. minoribus, ff. de his, quibus ut indignis*, Felin. *in rubr. de re jud. col. penul.* Petrus de Anchar. *conſil.* 16. *viſo proceſſu.* Contrarium tenet Ang. *conſ.* 106. *in præſenti, &c. colum.* 2. ubi dicit eam merè interlocutoriam eſſe, *& conſ.* 115. *in præſenti conſultat.* hæc Angeli opinio communis eſt, idem *in conſ.* 115. *primò inquiramus in fin. conſil.* 190. *in fin.* Joannes de Anania *conſilio* 93. *viſo proceſſu, & ibi in addit. ad eum*, Guido Papæ *conſ.* 77. *in cauſa colum.* 2. *conſil.* 146. *& conſil.* 69. *pro declaratione, col.* 2. *& conſ.* 154. *de anno Domini, col.* 3. Paulus *conſ.* 272. *viſis, in fine, vol.* 1. Alex. *in l.* 5. *col.* 2. *de verborum obligat.* Nicolaus Mill. *in repertorio, verbo ſententia, §.* 17. Guido Papæ *in deciſionibus Delphin. quæſt.* 16. *Judex, & quæſt.* 220. *locum tenens*, hanc etiam ſequitur Rebuff. *in præfatione, l. quod juſſit, n.* 48. *ff. de re jud.* Rober Maran. *de ordine jud.* 6. *p. fol.* 515. *n.* 33. quia non definit negotium principale, quod patet, quia de novo poteſt judicium inchoari, gl. 1. *in l. & harum, ff. ſi ſervitus vindicetur.* & Bal. *in l. properandum, §. & ſi quidem, C. de judiciis, & in l.* 2. *C. de Epiſcopali audientia*, & pulchrè declarat Philipp. Franc. *in d. cap. cùm ceſſante, col. fin. de appell.* ubi etiam exponit, quando talis abſolutoria poteſt eſſe diffinitiva; & etiam Rebuff. *ubi proximè*, & eſt item de mente Bartol. *in l. Titia. ff. de accuſat.* Abb. *in c. examinata de judiciis, in ult. colum.* & ibi Joannes Andreas, & Anton. de Buttrio. Felinus *in c. qualiter, & quando, verſ.* 5. *fallit ubi judex. num.* 34.

186 His adjunges ſententiam, quâ quis in expenſis damnatur, hæc enim eſt interlocutoria habens vim diffinitivæ Doctores *in cap. auditis, de procuratoribus, cap. fin. de dolo*, Innocent. *in cap. ſacro de ſententia excommunicationis*, Bald. *in l.* 1. *verſiculo extra quæro, C. ſententiam reſcind. non poſſe*, & ibi Salicetus, Præpoſitus *in cap. cùm ceſſante, col.* 7. Romanus *conſil.* 358. *in præſenti*, Guido Papæ *conſ.* 154. *de anno Domini, column.* 3. *verſiculo nec obſtat, & conſ.* 69. *pro declaratione, & conſ.* 76. *circa* Ant. de trem. *in additionibus ad Aubertum, in rubrica de imped. execut. in verbo, ſine ſcriptis, fol.* 99. Alex. *in l. errore, col. ult. C. de teſtam.* hoc tamen cum diſtinctione accipias, ut intelligatur, quando ſeparatim à ſententia diffinitiva profert hæc interlocutoria, expenſarum condemnatoria, ſecùs autem erit, ſi in ipſa diffinitiva earum condemnatio fieret, quia tunc pars eſſet diffinitivæ, gloſſ. *in l. qui agentis. ff. de except. in verbo præcept.* Angel. *in l.* 1. §. 1. *ff. de uſuris*; Præpoſitus, & alii, *in d. cap. cùm ceſſante column.* 6. Roman. *in rub. ff. de re jud.* idem *conſil.* 358. *in præſent.* Guido *d. conſil.* 154. *col.* 3. Salicetus *in l. poſt ſententiam, C. de ſententiis*, & quando fuiſſent petitæ principaliter, Felin. *in rubr. de re jud. column.* 8. ubi dicit eſſe in hunc caſum diffinitivam, Petrus de Anchar. *conſil.* 182. *videretur prima facie*, ac propterea ejus appellationi deferendum eſt. 192

Si judex Eccleſiaſticus non detulerit appellationi ab interlocutoria, annotationis bonorum interpoſitæ vim faciet, ut nempe, quando propter contumaciam delinquentis fieri jubet judex deſcriptionem & inventarium bonorum, de qua *in l.* 2. *C. ſi pendente appellatione mors interveniat*, ubi gloſſ. & Doctores, *& l.* 1. *& toto tit. ff. de requir. reis*, nam poſtquam comparuerit, poteſt ab hac ſententia appellare, & ſic intelligo *d. l.* 2. ubi *n.* 2. *ad fin.* Salicetum, *ubi nu.* 1. reddit rationem, & fundat, quare hæc interlocutoria appellationem mereatur, alias autem, dum eſt contumax, cùm non audiatur, ut probatur in textu, & gloſſa ſingulari *in l. ſed & ſi & per prætorem, §. ſed & ſi dum, ff. ex quibus cauſis majores*, & ibi Ang. idem tenet plenè Jaſ. *in l. jusjurandum, & ad pecunias, §. ait prætor, in ſecundo nota. ff. de jurejuran.* & Bald. *ibi.* Robertus Maranta *de ordine jud.* 6. *part.* 1. *membr. tit. de contumacia, n.* 15. *fol.* 39. quo caſu, etiam permittitur appellare Jaſ. *l.* 1. §. *ſed & ſi is cui*, ubi omnes *ff. de novi oper. nuntia.* Rebuff. 3. *tomo tit. de appell. art.* 8. *gloſſ.* 12. *n.* 36. *in* 37. poſt Vantium *tract. de nulli. ſententiarum ex defectu mandat.* tenet Lancelot. Robert. *de attent.* 3. *part. cap.* 28. *nu.* 78. & 79. ergo illa jura intelligenda ſunt, poſt comparitionem ipſius antra notari delinquentis, & nota, quòd licèt ſequeſtratio ſit prohibita *in toto titulo Cod. de prohibita ſequeſtr.* deſcriptio tamen ſemper intelligitur conceſſa, ut per Bart. & Salicetum *in d. l.* 1. *C. de prohibita ſequeſtratione bonorum.* & Bart. & Angel. & moderni *in l. Imperatores §. fin. de appell.* & quod ex practica communi tenet Picus *in l. poſt contractum, n.* 96. *cum ſeq. ff. de donation.* Curtius *tractatu de ſequeſtr. n.* 5. & 16. Jacobus de Raven. *de ſequeſtr. n.* 20. Aufrerius *ad quæſtiones Tholoſas, quæſt.* 477. quam ſemper poſſe fieri, ait Corneus *conſ.* 267. *in n.* 6. *vol.* 4. Rebuff. *in conſtit. reg. lib.* 1. *de ſequeſtr. & commiſſ. art.* 1. *gloſſ.* 2. *n.* 9. Pedem Octavianus Cacher. *deciſ.* 68. *n.* 26. *& ſequent.* Burſatus *conſ.* 43. *n.* 29. vide etiam quæ ſcribit poſt alios Lancelot. *de attentat.* 2. *part. c.* 5. *n.* 21. *fol.* 154. 193

188 Item etiam licitum erit, appellare à revocatione præcepti de non ædificando, cùm ſit ſententia interlocutoria, habens vim diffinitivæ, ut teſtatur poſt alios Borgninus Cavalca. *deciſione* 23. *num. part.* 2. non tamen licita erit appellatio à pronuntiatione de agendo contra nominatum, idem Borgni. Cavalca. *deciſ.* 45. *n.* 74. *part.* 1. 189

190 Præceptum autem inhibitorium de non ſolvendo factum alicui, putà debitori, cùm non valeat, niſi pro ſua rata, & concurrenti quantitate, quia ultra ſuam partem crediti ejus, in cujus favorem præceptum inhibitorium relaxatum eſt, non intereſt, at teſtatur poſt alios Borgninus Caval. *deciſ.* 31. *num.* 41. *part.* 3. Brixianus *in ejus repertorio, verbo, præceptum inhibitorium*, ideo ſi præcepti vigore exactio totius debiti, & pecuniæ impediatur, hoc eſt in eo, quod excedit creditum, (cùm præceptum in exceſſu nullum ſit) ab hujuſmodi gravamine 191

gravamine licita erit appellatio, juxta regulam *legis* 4. §. *condemnatum*, *ff. de re judi.*

192 An autem à cumulatione litium, & proceſſuum liceat appellare, vide Villadiego *in Polit. cap.* 4. *n.* 19. *ad fin. fol.* 76. & an, & quando, quibuſve caſibus actorum, ſeu proceſſuum fieri debeat accumulatio, vide Parl. *lib.* 2. *rerum quoti. c.* 9. *per totum.* vide etiam latè per Marqueſ. *de commiſ.* 2. *p. c.* 13. *per totum.*

193 Quid autem dicendum eſt in appellatione interpoſita à ſententia interlocutoria, qua pronuntiatur poſſe appellari ab aliqua ſententia, vel non quod contingit, quando aliquando prohibetur appellari à jure, vel non licèt tertio provocare, &c. videndi ſunt Petrus Philipp. Corneus *conſilio* 14. Bartol. & alii poſt Marantam *de ordine judiciorum ſextæ partis*, 2. *part. titul. de ſentent. n.* 26. *fol.* 512. *col.* 4. quæ ſententia licèt ſit interlocutoria, habet tamen vim diffinitivæ, ita tenet Bald. *in l.* 2. *colum. penult. in fin. Cod. de Epiſcop. audientia* Bart. *conſil.* 220. *appellatum.* Guido Papæ *conſil.* 15. *in fin.* Calderi. *conſ.* 6. Joannes de Anania *conſil.* 93. *viſ.* & ibi in additionibus, Corneus *conſil.* 14. *in hac col.* 2. *& conſil.* 262. *in* 4. *volum.* Bald. *in l. unica, col.* 3. *C. ne liceat tertio provocare*, Aufrerius *in deciſionibus Capellæ Tholoſan. quæſtio.* 48. Joannes Monachus *in cap. cupientes, in gloſſ. magna de electione, in* 6. *provinciale omnium Eccleſiæ, fol.* 27. Card. *in clem. fin. de appella.* Roma. *in rubrica. ff. de re jud. col.* 2. *c. ſua nobis*, & ibi Bald. *de appellat.* Franchus *in c. cùm ceſſante, colum.* 14. Felin. *col.* 7. *ex eodem in rubrica*, Rebuffus *in rubrica præfatione, l. quod juſſit. ff. de re jud. num.* 53. & ſic an à rejectione appellationis, vel ab admiſſione ejus admittatur appellatio, vide ultra aliquos, & ſuprà dictos Aſinium *in praxi*, §. 31. *cap.* 18. *limit.* 4. Ruginell. *in tractatu de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *n.* 74. Bart. *in l.* 1. *in fin. ſub n.* 3. *quorum appell.* Philipp. *in cap. cum ſpeciali* 61. §. *porro, num.* 8. *in fin. de appellat.* Capicium *deciſio.* 34. *in cauſa magnifici, n.* 5. *n.* 6. & 7. Angel. de Peru, *in l.* 1. *in fin. C. quorum appellat. non recipiantur.* Nattam. *conſ.* 528. *judex Eccleſiaſticus, n.* 30. Angel. Aretinum *in l. ejus qui* 4. *n.* 9. *ff. appell. recipi.* Cardin. Alex. *cap.* 59. *ut debitus, num.* 11. *verſiculo, & ſic habetis de appellat.* Cæſar. Contard. *in l. unica, quæſt.* 1. *an cauſa appellationis, ſub n.* 30. *verſiculo poſſent tamen*, Cod. *ſi de momen. poſſeſſ.* & poſt hæc Sigiſmun. Scac. *tractatu de appell. quæſt.* 17. *lim.* 47. *membr.* 1. *n.* 106. & 107. & iterum *n.* 166. qui generaliter, & indiſtinctè dicunt,

194 appellari licere, ſive à receptione appellationis, ſive ab ejus rejectione. De hoc tamen articulo vide *infrà lib.* 3. *c.* 17. ubi copioſè de mirabili diſtinctione, ad quam Doctores iſti referendi ſunt.

195 Supradictis adde, ut poſſet appellari, non ſolùm à ſententia, quæ gravamen inferat, ſed etiam à non ſententia, quando, eo, quod ſententia non profertur, infertur gravamen, quare poteſt appellari à tarditate judicis non procedentis, quia judex ter humiliter congruo loco, & tempore, requiſitus facere, ſi non facit, dicitur denegare juſtitiam, licèt non reſpondeat, & ideo poteſt appellari à denegata juſtitia. Joan. Andr. *in cap.*

196 63. *dilecto, ſub num.* 3. *ibi, ſed quid ſi judex ſemper eſt in deliberando, de appellat.* Abb. *in cap.* 67. *ex parte, el.* 2. *num.* 3. *ibi, quid autem ſi judex*, Dec. *ſub num.* 11. *ibi, & idem ſi judex tertio, eodem titul.* Felin. *in cap.* 11. *paſtoralis, ſub n.* 6. *verſ. conſidero tertio, ibi, & ubi Epiſcopus ter requiſitus, de offic. judic. ordin.* & alii plures, quos refert, & ſequitur Neviz. *conſ.* 97. *quia intelligo, ſub num.* 15. & 16. *verſiculo* 7. *facit, ibi quod puto procedere.* Ozaſc. *deciſ.* 12. *appellans, verſ. in contrarium, num.* 6. Rot. *diverſ. deciſ.* 514. *dubitavi de validitate, n.* 4. *part.* 1. quæ eſt ſuperfluè duplicata *in deciſio.* 259 *part.* 2. Gregor. Tholoſ. *tractat. de appell. lib.* 2. *cap.* 28. *n.* 1. & 2. *fol.* 265. & Ruginell. *tractat. de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *n.* 73. *verſic. à quocunque* & ita intelligas Franc. *in cap.* 8. *ex ratione, num.* 60. *ibi non tamen propter hoc*

appel. ubi etſi prima facie videatur loqui ſine determi- 197
natione, tamen in effectu tenet poſſe appellari à gravamine illato in non faciendo, ſubdens, & tenens, ut dixi, ſic etiam intelligas Cardin. Alexand. *in eodem cap.* 8. *ex ratione, n.* 23. *verſ. ſed operæ pretium*, dum adductis contrariis ſubdit, pro iſta ampliatione majores eſſe auctoritates, & majori etiam niti ratione, præſertim de jure canonico, inquit enim Bald. *in cap. unico, num.* 1. *verſ. nota quod de milit. vaſſal. qui contum. eſt* qui non 198
loquitur, obmuteſcit, juſtitiam denegare videtur, & ex Bald. refert, & ſequitur Franc. *in d. cap. ex ratione n.* 49. dicens quod ſi judex eſt requiſitus, de juſtitia, aut de expeditione, & ipſe nihil reſpondet, aut obmuteſcit, aut nihil facit ad propoſitum, dicitur tunc juſtitiam denegare, de quo nos *cap.* 17. *infrà*, *hac* 2. *parte.*

Et an ſufficiat unica monitio, ſeu requiſitio judicis, 199
vel trina ſit neceſſaria, diverſis vicibus, vel an ſufficiat triplex requiſitio unico contextu facta, ad hoc ut appareat de tarditate judicis, & de negatione juſtitiæ, vide Scacciam *de appell. quæſt.* 17. *ampliat.* 16. *d. num.* 46. *fol.* 280.

Pro majori rei, de qua agimus, perfectione, unum 200
difficile, frequens, & utile diſputare libet, quod quidem materiam interlocutoriam illuſtrem, & claram reddet, & dato pro conſtanti, judicem poſſe ſuam interlocutoriam ſententiam revocare, ſive ab ea appellatum fuerit, ſive non, ex text. *in l. quod juſſit, ff. de jud. c. cum ceſſante, de appel.* & utrobique claſſici omnes, & repetentes *& in cap. ſi à judice, de appell. in* 6. qui ſimul regulæ limitationes plures aſcribunt; multas etiam ampliationes, & limitationes potes videre per Lancelot. Robertum *ubi ſuprà, in d. lim.* 1. *n.* 12. *& ſequentibus*, de quo nos exactè *ſuprà*, 1. *part. c.* 4. *per totum.*

Quæſtio igitur ea eſt, an à tali revocatione grava- 201
minis, ſeu repoſitione licita ſit appellatio, cui ut tali in Senatu vim fieri deferendum, aut non deferendum declaretur & pars negativa, nempe; non licere ab ea appellari, ex eo fulcitur, nam revocatio, & repoſitio gravaminum dicitur interlocutoria, tenent Doctores *in l. quod juſſit, ff. de re jud.* Dominicus *in cap. ut ſuper, col.* 2. *de appell. in* 6. *argumen. cap. ſi à judice, illo titulo.* Barb. *in rubrica extra, de re jud. col.* 9. Rebuff. *in repetitione d. l. quod juſſit in princ. num.* 96. qui dicit hoc verum eſſe, etiamſi quodlibet gravamen non ſit interlocutoria, 202
cap. eum qui, de dila. l. 6. & reddit rationem gl. magna circa finem *in c. non ſolùm, de appellatio. in* 6. ubi Doctores, & Doc. Flo. *in clem. appellantur, eodem titulo, in fin.* Philipp. Franc. *in d. cap. cum ceſſante, de appell. col. antepenult. verſ. nonò, ſententia fertur ſuper revocatione, fol. mihi* 73. & ergo à tali repoſitione appellationem prohibitam eſſe conſtat, *ex d. l. ante ſententiæ tempus, C. de appell. recip. & d. Concilio Trid.*

Rurſus, quia cùm ſit interlocutoria, eſt de genere 203
prohibitorum; ideo enim de ea judicandum eſt quod de ipſo genere, cùm hoc valeat argumentum, *l. ſi quid eorum*, §. *interemptum* & ibi notat gl. Bartol. & Doctores *ff. de legat.* 3. & per gloſſam cujus, Bart. & Angel. Bald. Paul. de Caſtro, & alios Doctores *in l. fin. Cod. de jure reſtit.* latè Everar. *in loc. legal. in loco ab ſpecie ad genus.* Quo caſu tali appellationi deferendum non eſſe, ac vim non fieri per judicem Eccleſiaſticum Senatus declarabit: illa enim regula quæ habet, quod in dubio appellationi deferendum ſit, intelligenda eſt, quando ſumus in caſibus, in quibus regulariter eſt permiſſa; ſecus tamen eſt in illis, quibus regulariter eſt prohibita, quia in dubio debet cenſeri prohibita, ut in executione, &c. Et quia licèt regula prohibitiva, in aliquibus caſibus, non procedat, in dubio tamen debet cenſeri prohibita, ſecundùm regulam, non autem permiſſa ſecundùm 204
fallentias, ut poſt Decium adducit Alciatus *conſilio* 68. *gubernatorem, ſub numero* 8. *lib.* 6. Lancelot. Robert.

Robert. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *ampliatione* 5. *n.* 11. 15. & 17.

205 Contrariam tamen ſententiam, imò generaliter à qualibet gravaminis repoſitione appellari poſſe conſtat notabilis repoſitio (ut *ſuprà* diximus) quamvis ſit interlocutoria, habet tamen vim diffinitivæ, putant nonnulli. Rota *deciſio* 86. *incipit, item ſi à pronuntiatione*, aliàs *ſi à ſententia*, *in novis*, per notata *in d. clem. fin. de appellat.* quam in genere refert Philipp. Franc. *in d. cap. ceſſante*, *d. col. antepen. verſic. nonò ſententia fertur ſuper revocatione de appellationibus*, ergo cùm ſuccedat regulæ limitatio, vim fieri, & tali repoſitione appellationi emiſſæ per judicem Eccleſiaſticum deferendum eſſe, declarare debet tribunal, & à repoſitione, ſeu revocatione gravaminis, appellari poſſe, generaliter præſupponit Lancelotus *ubi ſupra*, *d. c.* 12. *lim.* 1. *n.* 14.

206 Quod quidem maximè procedet, quando à gravamine revocato pars, in cujus præjudicium erat, poterat ab eo appellare, quoniam idem jus ſervandum, & admittendum eſt, in ejus repoſitione, & revocatione valet enim argumentum de contractu ad ejus diſtractum, & conſtitutio, & ſtatutum, ſeu diſpoſitio loquens de contractu, habet etiam locum in diſtractu, tex. eſt notabilis *in l. item veniunt, in princ. junctò* §. 1. *ff de petit. hæredit.* text. *in c. de illis primo*, *in pr. de deſponſ. impube. junctò c. unico*, §. *idem quoque*, *eod. tit. in* 6. cum utrobique notatis, & ſentit gl. ſingularis *in l.* 3. §. *contrarium*, §. *de contr. & utili actione tut.* Bal. *in rubr. extr. de jur.* & idem Bal. *in l. pactum in* 21. *q. C. de collatio.* Bart. Bald. Ang. & Salic. Jaſon. & Doctor. *in authent. ſacramenta puberum*, *C. ſi. adverſus venditionem*, quia contractus, & diſtractus judicantur ejuſdem naturæ, ut affirmat Bartol. *in l. videò, in princ. ff. de condit. furtiva*, & inde eſt, quod eo caſu, quo contractus eſt bonæ fidei, eo etiam caſu diſtractus, ſeu liberatio ab eo contractu eſt bonæ fidei, text. eſt *in l.*
208 *ab emptione*, & ibi Bartol. Bald. Ang. & communiter Doctores notant, *ff. de pactis*, bonus text. *in l.* 1. *C. quando licet ab emp. diſced.* & ibi Bald. & Paul. de Caſtro dicens quòd ubi habitus eſt bonæ fidei, ſimiliter ejus privatio. ſic etiam ſolemnitas requiſita in contractu,
209 regulariter requiritur in diſtractu, *l. nihil tam naturale*, *ff. de regul. jur. ſi ut proponis*, *C. de nuptiis*, *l. prout quiſque*, *ff. de ſolut.* & hinc etiam quæ ſunt neceſſaria in acquiſitione, ſeu in actu producendo, vel conficiendo
210 ſunt etiam neceſſaria in eo reſolvendo, vel deſtruendo, text. eſt ſingularis *in l. tria prædia*, & ibi notata per gl. Bart. Ang. Paul. & Doctores *ff. de ſerv. ruſt.* & facit *l. quemadmodum*, *ff. de acquir. poſſeſſ.* quæ omnia ex eo procedunt, quòd legitimum eſt argumentum, de facto ad diſtractum ex ſupracitatis.

211 Vides igitur pro utraque parte fortiſſima fundamenta, quæ meritò variare faciunt quæſtionis iſtius reſolutionem, qua in re (ſi mea expectatur opinio) quæ pro utraque dicta ſunt, vera eſſe, ſectabor, adhibita diſtinctione juridica; aut enim eadem, vel alia appellandi ratio, de quibus, per d. Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 20. militat in ſententia interlocutoria, quæ in ejus revocatione, & tunc ab utraque poterit appellare; quod procedet, quando licet appellari tam à negativa, quàm ab affirmativa interlocutoria, ſuper aliquo articulo lata eo quia in utraque eadem, vel aliqua ex limitationibus
212 Concilii concurrit, putà, quia aut ſententia affirmativa continet gravamen irreparabile, vel reparabile cum magna difficultate, aut habet vim diffinitivæ, aut ſententiæ diffinitiva prohibita eſt appellatio, & ſimilibus, & in ſententia negativa, ſuper eodem articulo aliquod etiam horum gravaminum contineat. Exemplum ſit in ſententia tam affirmativa, quàm negativa lata ſuper legitimatione perſonarum, vel ſuper repulſione, vel admiſſione teſtium, vel probationis, aut articulorum, ex quibus, & aliis *ſuperiùs* exempla reliquimus, in quibus quondam in utraque datur cauſa appellandi, quam ibi reddidimus, tunc ſi judex pronuntiat, putà, perſonam legitimam, & poſtmodum hanc interlocutionem repoſuerit, contrario videlicet imperio, altera pars, in cujus damnum revocata eſt, poterit appellare ab hac repoſitione, quemadmodum ſibi licebat, ſi à principio negativam ſententiam judex protuliſſet, quia pariter in utraque viget ratio appellandi, & quod perierit pars negatur, & hujus appellationis juſtificatio, & legitimatio regulatur à natura interlocutoriæ reponentis, ita 213
tamen, ut de ea judicetur, ac ſi à principio non conceſſum, ſed negatum ſit, quod à parte, in cujus damnum revocatio fit, fuiſſet petitum, & hoc caſu procedit ultimum quæſtionis noſtræ fundamentum, ex argumento, de contractu ad diſtractum. Enim verò tunc 214
demum talis procedit argumentatio, quoties identitas rationis concurrit in utroque, & ſi res aliàs diverſiſſimæ ſint, *l. non poſſunt cum l. ſequenti*, *ff. de legibus*, quo utitur Alexand. 3. *in c.* 2. *de treuga & pace*, & ibi Abb. antiquus, Joan. And. Ant. de Butrio, & Joannes de Imol. & Everar. *in locis legalibus*, *in loco de contractu ad diſtractum in princ. & in verſiculo procedit hæc argumentatio à contractu*, &c.

Aut enim cauſa appellandi concurrit in gravaminis 215
repoſitione, putà; quia ex tali repoſitione infertur parti gravamen præjudiciale, vel irreparabile, non autem in ipſo gravamine; vel è contra, & tunc licebit appellari ab ipſa repoſitione, licèt non potuiſſet alia pars à priori gravamine, quod accidere poteſt, quando ſuper eodem articulo interlocutoria affirmativa, & negativa diverſimodè ſe habent, quoad cauſam appel- 216
landi. Exemplo res fiet manifeſta, & ſic de recuſatione, à cujus ſententia negativa appellationi deferre jubetur in Senatu; ab affirmativa verò legitimam eſſe recuſationem dictante, nullatenus; ex diverſitate rationis quam *ſuprà* tradidimus; nam ſi arbitri pronuntiant cauſam recuſationis non eſſe legitimam, poſteaque eandem interlocutoriam repoſuerunt quod facere poſſunt, etiam arbitri, (ut tenet Ioannes Baptiſta Gener Bartol. *in tractatu de arbitr. libro* 9. *cap.* 15. *num.* 14. & Lancelotus *in dict. limit.* 1. *num.* 17.) tunc à tali 217
repoſitione non licebit appellari, cùm etiam non potuiſſet, ſi à principio ipſi arbitri declararent affirmativè, nempe recuſationi locum fore, & licet etiam à contrario ſenſu exempli, à repoſitione licuiſſet appellari, ut putà, arbitri recuſationem legitimam declararunt, poſtmodum id revocent, ab hac namque revocatione, & repoſitione licebit appellari, quemadmodum & licebat eidem eſt in effectu; quam contrarietatem tuliſſent; quia idem eſt in effectu; quam contrarieta- 218
tem & varietatem in eodem articulo diverſitas rationis operatur, ut circa diſtractum, ad contractum conſiderat Everar. *ubi proximè*, *verſiculo ubi autem non concurrit*, & tenet Joan. Andr *in additionibus ad Speculatorem*, *in titul. de inſtrum. editione*, §. *porrò*, *verſiculo item nota*, & per Salicetum *in l. ſancimus*, *in princip. C. de donationibus.* Et hæc doctrina procedit etiam in his caſibus, in quibus non poteſt judex reponere actum (quos retulimus *ſuprà*, *c.* 5. 1. *part.*) prout eſt quando ſententia habet vim diffinitivæ, vel ſit inhibitus judex, &c. quia tunc legitimè, poterit à repoſitione appellari, ut bene declarat, & intellexit Marqueſſa *de commiſſo*, 1. *p. c.* 29. *num.* 26.

Aut enim in neutro caſu tam gravaminis, quàm ejus 219
repoſitionis appellandi ratio viget, & tunc vim non fieri per Senatum declarabitur, ex ſupradicta regula Concilii Tridentini, & lege *ante ſententiæ*, de quibus *ſupra*, *ad principium hujus capitis*, quia eſt interlocu- 220
toria generaliter ſumpta, ex Barb. Reb. & aliis diximus *ad principium quæſtionis.* Poteſt tamen habere vim diffinitivæ ſecundùm caſum, cui adjicitur, & magis incaleſcit, variata propoſitione, ut putà; quando judex pronuntiat ſe non judicem, à quo appellatur reaſſumendo juriſdictionem ipſa appellatione mediante, juxta text.

in

n. c. consultationibus, de officio deleg. reponit interlocutionem, vel etiam è contra, tunc vim habebit diffinitivæ hæc repositio, quia talis effectum operatur, & sic de aliis exemplis.

221 Ex quo venit intelligenda d. decisio Rotæ 86. *in novis, suprà* allegata, quæ nihil probat, sed decidit quando judex inferior, qui appellationem defertam pronuntiavit, possit hanc sententiam reponere, & recusare quia habet vim diffinitivæ ipsa interlocutio, non autem dicit, de ipsa repositione, & ita Philipp. Franc. qui eam allegavit intelligendus est, secundum hanc nostram distinctionem. Marquessa. *de commiss.* 1. *p. cap.* 12. post Veral.

222 Similiter Lancelot. *ubi suprà* relatus, & alii, qui absolutè loquuti fuerint, appellari posse à repositione alicujus gravaminis, intelligendi sunt secundum distinctionem per nos traditam. Sicque hoc in articulo attendere debebit Senatus, quoties ad id per viam violentiæ lis trahatur, super repositione, ut si in ea gravamen sit irreparabile, per diffinitivam appellationem, vel reparabile cum magna difficultate, vel habeat vim diffinitivæ, vel quando à diffinitiva prohibita sit appellatio, quia tunc vim fieri per judicem non deferentem, ubi autem gravamen non est ita qualificatum, secus declarabit, & juridicum, & æquum est: ad quam etiam distinctionem omnimodo reducenda sunt, & intelligenda ea quæ *superiùs* diximus 1. *p. c.* 5. *à n.* 13. *&c. c.* 4. *n.* 1. Veral. *dec.* 265. *p.* 1.

223 Unum tamen dissimulare non possum valde utile, & necessarium ad ea omnia, quæ dicta sunt hoc capite ut scilicet appellatio ab interlocutoria exivit appellantem à jurisdictione judicis à quo, *c. ad audientiam, c. dilectus de appell. c. tuas de sententia excommun. c. licet,*
224 *eodem tit. in* 6. Craveta *cons.* 103. *visis, num.* 6. *l.* 1. nihilominus tamen in causa bene potest procedere absque metu attentati, saltim quousque sit legitimè, ac canonicè inhibitus text. *in c. non solum de appell. in* 6. Guido Papæ *decis.* 437. *num.* 9. *versic.* 2. *quæro* Franc. *in c. super eo, num.* 6. *& sequentibus*, post Antonium de Butrio contra Panormit. *ibi de appell.* & ex Lanfran. & aliis tradit Joannes de Nevisa. *in cons.* 6. *non declines, num.* 15. & Aug. Beroius *cons.* 106. *quatuor, nu.* 8. *& seqq. lib.* 3. & post Socin. *in regula* 21. tradit Lancel. Corad. *de prætore*, §. 2. *de offi. prætor. in causa civili, in cap. de appell. n.* 11. Felin. *in c. quoniam frequenter, n.* 19. *& seqq. ut lite non contest.* Rota *dec.* 2. aliàs 59. *nota de testibus, in ant.* Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 1. *à n.* 1. *& seqq.*

225 Nam ex quo appellatio non juvat appellantem, eò quòd ut non legitima est à lege reprobata, *ex l. ante sententiæ, & Concil. Trid.* & his quæ *suprà, in princ.* diximus non suspendit judicis jurisdictionem, nec ejus manus ligat, ac ideo rectè dicetur procedere, propterea à procedente eo appellationi vim non fieri declarabitur. Circa hunc articulum, vide etiam quæ nos ex aliis auctoribus dicemus *infrà, lib.* 3. *c.* 18.

226 Quod tamen non ita indistinctè & absolutè à te velim intelligi, ut cuncta ea quæ diximus sursum, destruere, & confundere videar, sed ut hæc doctrina tantum procedat in meris, & simplicibus interlocutoriis, quibus non quadrant limitationes, & qualitates Concilii Tridentini suprà scriptæ, in quibus judex potest liberè in causa procedere ex *suprà* citatis Doctoribus: at verò appellatio emissa ab iis interlocutoriis, quibus aliquæ ex qualitatibus requisitis, & limitationibus Concilii, & juris civilis conveniunt, utrumque habet effectum, & devolutivum & suspensivum, tanquam à jure approbata, & ideo in omnibus interlocutoriis, & his casibus,
227 quos hucusque hoc capite retulimus, appellabiles esse & appellationem appetere, nullatenus hæc doctrina locum habet, imò post appellationem suspensa remanet judicis jurisdictio, & ultra non procedat, cùm habeat utrumque effectum, & ita de appellatione ab interlocutoria habente vim diffinitivæ, expressè tenet Lancelot. *ubi suprà à num.* 51. qui *nu.* 56. interpretatur Guido Papæ *in cons.* 124. *circa materiam*, ubi *n.* 3. firmare videtur attentata, de quibus ibi post appellationem ab interlocutoria, etiam ibi habente vim diffinitivæ non revocari: nam hæ sententiæ interlocutoriæ habentes vim diffinitivæ regulantur generaliter secundùm naturam diffinitivæ, ut tradit post alios Alexand. *in consil.* 182. *in princ. lib.* 6. & post Socin. *in regul.* 21. tradit ex recentioribus Lancelot. Contad. *ubi proximè, sub num.* 22. *vers.* 20. *quando* Andr. Barb. *cons.* 31. *bene cuncta geruntur, num.* 3. *lib.* 3. Natta *consil.* 92. *motivum, num.* 2. *lib.* 1. & qui appellat à sententia interlocutoria, vim diffinitivæ habente, tenetur servare formam capitis *cordi. de appellat. in* 6. sicut appellans à diffinitiva, Milius *in verbo appellans ab interlocutoria vim diffin. habente, fol.* 13. ibi additio elegans Matesila. *in notabili* 39. *incipit nota, quod ab interlocutoria*, & statutum prohibens appellationem ab interlocutoria, non intelligitur de interlocutoria habente vim diffinitivæ, tenent Bartol. & alii *in l. Titia de accusat.* Bald. & alii, quos refert Alciatus *in cons.* 12. *Togatus*, n. 5. *lib.* 7. Lancel. *proximè, n.* 55.

Item etiam in sententiis merè interlocutoriis conti- 230
nentibus gravamen irreparabile per diffinitivam, quorum appellationi deferendum esse ex Concilio Tridentino, & aliis auctoritatibus, diximus *suprà*, quæ quidem cùm utrumque sortiatur effectum, suspendit judicis à quo jurisdictionem, ita ut omnia post illam à judice gesta, & attentata ut talia revocantur, absque alia inhibitione, ut tradit Maranta *in speculo, quæstion.* 2. 3. *partis, princ. num.* 201. Bald. *in l. generaliter*, §. *sed juram. colum.* 2. *vers. sed quid si est talis interlocutoria, C. de rebus creditis, & jurejur.* & tradit Petrus Duennas *in regula* 52. *limit.* 1. ubi reddit rationem, 231
quod etiam extenditur, non solum ad gravamen irreparabile, verum etiam ad reparabile, sed illud cum magna difficultate, ut etiam appellatione ab eo pendente, judex nihil debeat innovare, nec in causa procedere, ut dicit Barb. *in l.* 1. §. *quæsitum, de appell. & in l.* 2. *Cod. de appell. recipiens* quem sequitur Felinus *in cap. accepimus, num.* 5. *de fide instrument.* ut refert Petrus Duennas *in d. regula* 52. *in* 13. *limit. num.* 13. &
Menoch. *de adipiscen. poss. rem.* 4. *quæst.* 100. *nu.* 866. 232
& in tantum hoc etiam casu ligatæ sunt manus judicis à quo, ut non sit expectandum, quòd judex ad quem inhibeat, ut per Marant. *ubi suprà, à n.* 21. & eleganter Catelianus Cota. *in memorialibus, in verbo appellationes interposit.* post Bal. *in rubrica, Cod. Comminat. epist.* Veronensis *cautela* 325. *si quis timet.* & Jason. *in l.* 1. *col.* 19. *circa fin. ff. de offic. ejus, & in l. de pupill.* §. *si quis rivos, ff. de novi operis nuntiatione.* Quo etiam 233
casu volenti ad executionem procedere (spreta appellatione) potest impunè resisti, ut mirifice dicit Angel. *in l. addictos, Cod. de appellat.* & ut talem celebrat Veronensis *cautela.* 6. *potest adhibere*, & Felinus, *in cap. quærenti, col. penult. post princip. de officio deleg.* quos sequitur Cota *in memorabilibus verbo appellatione inter. nihil innova. fol.* 39. & Lancelot. Rob. *de attent.* 2. *p. c.* 13. *limit.* 1. *à n.* 92.

Igitur in hoc articulo ea eliciatur conclusio, quòd à 234
sententiis merè interlocutoriis appellatio non suspendat judicis jurisdictionem, quominus in causa procedat: à sententiis autem interlocutoriis habentibus vim diffinitivæ, vel damnum continentibus irreparabile per diffinitivam; vel à quorum diffinitiva non potest appellari appellatio pendens suspendat judicis jurisdictionem, & ejus manus ligat, ne ultra in causa procedere queat absque reatu attentati ex præcitatis authoribus.

Similiter animadvertendum est in hoc articulo, quòd quemadmodum diversimodè processus ad tribunalia suprema per viam violentiæ trahitur, diversimodè etiam

etiam fortitur effectum decretum Regium in ea expeditum, nam quandoque omnia innovata reponuntur, quandoque autem non omnia, quæ tempora diſtinguenda, & conſideranda ſunt; nam ſi ab interlocutoria legitimæ appellationis virtute, in Senatu obtineat
235 gravatus primum decretorum genus, ſcilicet, *que haze fuerça otorgue, y reponga*, hoc caſu certum eſt hujuſmodi decreti virtute, debere judicem cum effectu reponere omnia facta intra terminum ad appellandum, & ea quæ poſt appellationem attentavit, uſque ad id tempus, quo ſibi decretum, & Regia proviſio intimatur, ut inſinuant decreti verba generaliter concepta,
236 nempe, *todo lo que ha hecho deſpues de la appellacion, &c.* quæ comprehendunt prædicta tempora, nam qui omne dicit, nihil excludit, *l. teſtatorem* 58. *in princ. ff. de legatis* 3. *l. poſt contrarium, ff. de donationibus*, Curtius Senior *conſilio* 49. Aymon. *conſilio* 294. Joannes Gutierrez *numero* 4. & 5. Felinus *in capite de quarta, numero* 15. *de præſcriptione*. Creſcent. *deciſione* 1. *de privilegio* Gomez. *in regul. de triennal. quæſt.* 2. *verſiculo tamen his*, Cæſar. de Graſſis *deciſione* 1. *numero* 1. 5. & 6. *deciſione* 2. *numero* 3. & 4.

237 Rurſus quia dictio, *todo* de qua *in d. decreto*, quod Latinè, *omne*, eſt univerſalis, cuncta comprehendens, *l. omnes populi*, & ibi tradunt DD. *ff. de juſt. & jur. l. Gallus*, §. *in omnib. ff. de l. & poſthum.* & continet in ſe
238 enixam, & univerſalem ſignificationem. Abb. *in cap. qualiter, & quando, el.* 2. *n.* 8. *de accuſat.* Alexand. *conſ.* 72. *viſis, n.* 2. *poſt princ. lib.* 2. Rolan. à Valla *conſ.* 84. *n.* 22. *lib.* 1. & alii, quos allegat Hieronym. Gonzal. *de alterna. gloſſ.* 6. *n.* 20. & 21. & illa alia verba ejuſ-
239 dem decreti, ibi, *deſpues de la apelacion.* comprehendunt omnia attentata, quæ ipſam appellationem ſubſequuntur, *l. ff. cui legetur, in verbo poſt biennium*, & ibi Franciſc. Aret. *col.* 2. *ff. de legatis* 1. imò etiam (ſumma cum ratione) comprehendunt ea, quæ judex ſemel repoſuit vigore Regiæ proviſionis, idemque iterum attentavit in eodemmet articulo, quia cùm in continenti fiunt, cenſetur ineſſe, & ſic non dicitur cum effectu ut tenebatur repoſuiſſe, imò nihil feciſſe videtur, ſi à ſe repoſitum, iterum repoſuerit, juxta *l. qui ſic, ff. de ſolut.* & ea quæ nos latiſſimè congeſſimus *infrà*, 4. *part. cap. fin. ante finem, verſiculo ſed contrariam partem, imò quòd condemnatus, hæc ſententia, à num.* 225. *& pluribus ſequentibus*, ubi multa ad propoſitum reperies, & magis ad propoſitum dixi *ſupra*, 1. *p. cap.* 3. §. 1.

240 Ad ea autem, ad quæ circa diverſos articulos ejuſdem cauſæ judex poſt effectualem repoſitionem, inter procedendum gravavit, ſeu etiam attentavit, non extenditur proviſio, & decretum, cùm loquatur expreſsè de his tantùm, quæ attentata fuere à judice, ibi, *todo lo*
241 *hecho, &c.* & ſic circa jam facta, non verò facienda providet, quia diſpoſitio adjecta verbo, vel participio debet intelligi ſecundùm tempus verbi, vel participii, *l. in delictis*, §. *ſi extraneus; ff. noxalibus, l. ex facto*, §. *pen. ff. ad Trebel.* Decius *conſil.* 662. *n.* 13. Craveta *conſ.* 212. *n.* 3. Cumanus *conſ.* 166. Gutierrez *conſ.* 1.
242 *n.* 14. Cevallos *pract. commun. opinionum, lib.* 6. *q.* 653. *num.* 16. quare ſi lex vel ſtatutum utitur verbo de præterito tempore, non extenditur ad futurum, ſed ad ea tantùm, quæ præterita ſunt, & perfecta, ex proprio ſignificato, *l. cum lex*, ubi B. & alii, *ff. de legibus*, ut per Jacobum Butrigar. Bart. Paul. Alexand. & alios latè dixit Jaſ. *in l. ſi quis id quod, num.* 25. *ff. de juriſd. omnium jud.* & propterea alia, & nova interpellatione opus eſt, argumento text. *in l. non poteſt videri, ff. de judiciis*, & ſic aliter ad Senatum non trahetur proceſſus, niſi virtute novæ appellationis à noviter attentatis, quia quæ poſtea emergunt, novo indigent auxilio, *l. de ætate*, §. *ex cauſa, ff. de interrogatoriis actionibus*, & nova res novum exigit remedium, *l.* 2. *in princip. de vèntre inſpiciendo*, & vide quæ latè dixi *ſupra*, 1. *part. cap.* 2. §. 1.

Ut quando pars appellans ſive ab interlocutoria, 243
ſive à diffinitiva, ad tribunal non accedit pro delatione appellationis nanciſcenda, puta, quia judex jam ei detulit, ſed quia poſtmodum in cauſa judex proceſſit, ſpreto effectu appellationis, cupit attentata revocari, & reponi, quo caſu licet aliàs videatur minimè poſſe tribunal adiri, quia deficit appellatio cujus virtute pro ejus delatione ad idem recurritur, ſecundùm ea, quæ latè diximus *ſupra*, *cap.* 2. *part.* 1. tamen arbitror, virtute ejuſdem appellationis jam delatæ, ſi poſtmodum attentavit, poſſe ad tribunal accedere, gravatus quia violentia non ſolùm conſiſtit in denegata appellationis delatione, ſecundùm legem 36. *titulo* 5. *lib.* 2. *recopilat.* ibi: *Alçar las fuerças, que los juezes Eccleſiaſticos, y otras perſonas hazen en las cauſas que cognoſcen no otorgando las appelaciones, que dellos legitimamente ſon interpueſtas*, & ibi, *den nueſtras cartas en la forma acoſtumbrada en nueſtro Conſejo, para que ſe otorgue la apelacion*, & ibi iterùm, *y ſi por el les conſtare que la apelacion eſta legitimamente interpueſta, alçando la fuerça, provean que el tal juez lo otorgue*, &c.

Sed etiam eadem violentia conſiſtit in his quæ (ſpre- 244
ta appellatione, eaque pendente) judex attentando exequitur, juxta text. mirabilem *in l. lege Julia; la primera*, cujus ſunt verba: Lege Julia de vi publica tenetur, qui cùm Imperium, poteſtatemve haberet, civem Romanum adversùs provocationem necaverit, verberaverit, jufſeritve quid fieri, aut quid in collum injecerit, ut torqueatur &c. *ff. ad legem Juliam, de vi publica*, de quo nos latiùs *in prima parte, cap.* 1. & 2. diximus: tenet etiam per eandem legem Reb. *in tractatu de ſententiarum executione, in præfatione, num.* 22. *tom.* 1. *fol. mihi* 307. ſicque cautela erit, ut oppreſſus 245
conqueratur in tribunali de judice non deferente (cùm revera effectivè non detuliſſe dici poteſt, qui nihilominus attentavit, ſaltim quoad hunc effectum tollendæ violentiæ, & pro ea recurrendi ad ſuprema prætoria) quod mihi veriſſimum videtur, de qua difficultate vide quæ latiſſimè dixi *prima parte, cap. ſexto, per totum*, licèt etiam cautum erit ab attentatis noviter appellare, & pro ejus delatione, & repoſitione adhiberi Senatus, cùm utique ab attentatis appellatio legitima ſit, ſecundùm Lancelot. *de attent.* 2. *parte, cap.* 8. *n.* 7. & 3. *part. cap.* 1. *n.* 10. & *n.* 25. & nos latiùs *ſuo loco* diximus.

Aliæ autem plures interlocutoriæ ſunt, quæ altiorem, 246
& difficiliorem expeditionem exigunt, ut cognoſcatur, an ab eis interpoſitæ appellationi, deferendum ſit, vel non, de quibus in diſcurſu totius hujus ſecundæ partis ſigillatim apponuntur.

Et pro complemento hujus materiæ, qui Congrega- 247
tio cenſuerit circa diſpoſitionem Concilii Trident. an & quibus caſibus ab interlocutoria ſit licita appellatio, unam referam declarationem Congregationis anno 1600. relatam per Quarantam *in ſumma Bull. in verb. Archiepiſcopi authoritas.* Piaſec. *in praxi Epiſcopali p.* 2. *c.* 4. *n.* 191. Aloyſ. Ricc. *in praxi Eccleſiaſtica appellationum, deciſ.* 504. *à num.* 1. *fol.* 533. quæ declaratio tenoris ſequentis eſt.

Ad tollendas ambiguitates, & controverſias juriſdictionales, quæ inter appellationum, & prioris inſtantiæ judices non ſine partium diſpendio; curſuſque juſtitiæ impedimento, & ſæpe cum ſcandalo oriuntur, ſacra Congregatio cum Epiſcoporum præpoſito, facta priùs relatione Sanct. D. N. Clement. VIII. ac de Sanctitatis ſuæ mandato vivæ vocis oraculo deſuper habito in hunc, qui ſequitur modum, ab omnibus, ad quos ſpectat in poſterum fieri, ac ſervari debere, mandavit, & mandat, Metropolitani, Archiepiſcopi, Primates, Patriarchæ, Suffraganeos, eorumque ſubditos

non

non judicent, nisi in casibus à jure expressis. Item nec alii Superiores, etiam Nuntii vel Legati de latere specificam facultatem ma jorem non habentes, causas in Curiis ordinariorum, vel aliorum inferiorum judicum pendentes, ad se advocent, nisi per viam legitimæ appellationis ad ipsorum tribunalia deferantur, tuncque appellantes ab inferiorum jurisdictionibus, quoad alias causas eximere non possint.

Appellationes nunquam recipiantur, nisi per publica documenta, quæ realiter exhibentur, priùs constiterit appellationem à sententia diffinitiva, vel habente vim diffinitivæ, ut à gravamine, quod per diffinitivam sententiam reparari non possit, in casibus à jure non prohibitis per legitimam personam; & intra debita tempora fuisse interpositam, ac prosecutam.

Nec dum causæ coram inferioribus judicibus pendent, ante diffinitivam sententiam, vel habentem vim diffinitivæ, de gravamine illato Superiores cognoscere valeant, licet intra præjudicium cursus causarum, se id facere contestentur, nec ad hunc effectum liceat in eis inhibere, aut simpliciter mandare, ut ipsis copia processus transmittatur etiam expensis appellantis.

Inhibitiones post appellationem, sicut præmittitur, receptam non concedantur, nisi cum inscriptione tenoris sententiæ, ut decreti diffinitivi, aut vim diffinitivi habentis, vel damnum per diffinitivam irreparabile continentis, aliàs inhibitiones, & processus, & inde sequuta quæcunque sunt ipso jure nulla, eisque impune non parere liceat.

Si appellare asserat sententiam, aut appellationis exemplum culpa judicis, vel actuarii habere non posse, non ideo recipienda erit appellatio, aut aliqua inhibitio concedenda, sed eis tantùm, ad quos pertinet, injungi poterit, ut soluta condigna mercede actorum, exemplum authenticum appellanti intra brevem aliquem competentem terminum tradatur.

Ab executione decretorum Sacr. Concil. Trident. aut visitationis Apostolicæ appellationes à Metropolitanis non recipiantur, nec si Episcopi virtute ejusdem Sacr. Concil. procedunt uti Sedis Apostolicæ delegati in causis, quæ sub eorum jurisdictione ordinaria non comprehenditur, salva tamen in hoc casu Legatorum & Nuntiorum Apostolicorum Authoritate.

In causis verò visitationis ordinariorum, aut correctionis morum, quoad effectum devolutivum tantùm admittatur, nisi de gravamine per diffinitivam irreparabile agatur, vel cùm visitator citata parte, & adhibita causæ cognitione judicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit, etiam quoad effectum suspensivum.

Cum gravamine, quod per diffinitivam reparari nequit, ut indebitæ carcerationis, vel torturæ, aut excommunicationis etiam comminatæ appellatur, nonnisi visis actis, ex quibus evidenter appareat de gravamine, appellatio admittatur, aut inhibitio, vel provisio aliqua procedatur.

Causa appellationis pendente, appellantis in eodem, quo reperitur carcere permanebit, quoad judex, ad quem appellatum est, visis actis, & causâ cognitâ aliter decreverit, & tunc si à judicis ad quem decreto vim diffinitivæ habente, fuerit appellatum, nihil mandare, aut pro sui decreti executione attentare poterit, donec per judicem superiorem aliud fuerit ordinatum.

Acta originalia processus primæ instantiæ ad judicem appellationis Notarius mittere non cogatur, nisi probabilis aliqua falsitatis causa, & suspectu incidat, quæ judicialiter objiciatur, & tunc terminata causa remittenda sunt ad ordinarium, ut in suo Archivo conserventur.

Censura Ecclesiastica in appellantem prolata relaxari, aut nulla declarari per judicem appellationis non possit, nisi auditis partibus, & causâ cognitâ, tuncque si constiterit eam justam esse, ad judicem, qui excommunicavit, appellans remittendus est, ut ab ipso, juxta sacros Canones beneficium absolutionis, si humiliter petierit, debitamque emendationem præstiterit, obtineat: si verò injusta esse, clarè appareat, superior absolutionem impendat, si dubitetur, honestius est, ut ad excommunicationem intra brevem aliquem competentem terminum eidem præfigendum, absolvendum remittatur, licèt etiam superior hoc casu id ipsum per se præstare jure possit.

Absolutio ad cautelam, non nisi parte citata, & visis actis cùm dubitatur de nullitate excommunicationis ab homine prolata, vel à jure si occurrant dubium facti, vel probabile dubium juris, concedenda erit, tuncque ad tempus breve cum reincidentia, & præstita per excommunicatum cautione de stando juri, & parendo mandatum Ecclesiæ tantum: & si ob contumaciam manifestam, expensas pariter satisfacere, & cavere de judicio sisti coram excommunicatore quis tenebitur priùs, quàm ad cautelam absolvatur.

A sententia diffinitiva contra verum contumacem prolata, & appellatio non recipiatur, nec inhibitio, aut alia quævis provisio, quandiu appellans in hujusmodi vera contumacia perstiterit, concedatur. Romæ in sacra Congregatione die 13. Octobr. 1600. Alex. Card. Flornet.

CAPUT II.

Appellationi gravamen præcedenti, aut conditionali, nisi, &c. seu etiam minùs legitimæ, ubi aliàs licitè interponi potuit, an judex non deferens, vim faciet, & quo tunc decreti genere uti solet Senatus.

SUMMARIUM.

1 & 6. *Advocatorum error damnum appellantium conditionaliter, peto hoc, & quatenus non concedas, appello, & judicis non expectata determinatione recurrunt ad Senatum per viam violentiæ.*
2 *Decreti genere quo tunc utatur Senatus.*
3 *Appellatio conditionaliter, & à nondum illato gravamine non tenet.*
4 *Exceptionem oppono; & si non admiseris, appello, appellatio legitima non est.*
5 *Exceptionem anteaquam judex, vel admittat, vel rejiciat; pars non dicitur gravata.*
6 *Potens aliquid fieri, & quatenus non fiat, appellat statim, non valet appellatio.*
7 *Gravamen est causa fundamentalis, & finalis appellationis.*
8 *Gravaminis cessante causa, cessat appellatio.*
9 *Appellare non potest non gravatus.*
10 *Gravat judex tacitè procedendo ad actum quod non compatitur cum jure partis, & eò quòd petit.*
11 *Gravamen præcedere appellationem, non est è converso, & exceptionis tacita, vel expressa expectanda determinatio.*
12 *Præposteratio vitiat, & annullat actum.*
13 *Gravaminis causa expressè est proponenda appellatione ab interlocutoria.*
14 *Appellare à gravamine, & pro ejus causa assignare omnes, quæ ex actis possunt colligi, non sufficit.*
15 *Causa talis debet appellatione proponi, quæ si foret probata, reputaretur legitima, aliàs non tenet.*
16 *Conditionaliter appellatio emissa non tenet, quia nulla causa gravaminis potest in ea exprimi.*
17 *Conditionaliter emissa appellatio dicitur à futuro gravamine, quæ non admittitur.*

Salgado de Protect. Reg.

18 *Conditionalis appellatio (si contrarium fecerit) non devolvit causam ad superiorem.*
19 *Conditionalis appellatio non impedit, quominus judex queat ad ulteriora procedere.*
20 *Conditionalis appellationis virtute aditus Senatus, vel decernit, vim non fieri, vel propriùs* por agora non haze fuerça.
21 *Conditionali appellationi propositæ si subsequatur gravamen, an sit deferendum, vel alia nova sit necessaria.*
22 & 29. *Conditionalem appellationem, subsequuto gravamine alia non indigere, qui teneant.*
23 *Conditionalis actus trahitur retro purificata conditione, ac si à principio fuisset purus.*
24 *Conditionalis appellatio accedente gravamine, an devolvat causam, & currat appellanti tempus ad prosequendum.*
25 *Conditionalem appellationem subsecuto gravamine non sufficere, sed nova alia appellatio sit necessaria, verius putat Author.*
26 & 27. *Conditionalis appellatio non devolvit, nec causat attentatum, nec postmodum convalescit.*
28 *Conditionalis appellatio non sufficit, si post eam judex per sententiam negaverit, quod in appellatione petebatur, sed nova est necessaria.*
29 *Secundùm communem opinionem.*
Abbas sibi contrarius arguitur, ibid.
30 *Judicium non debet esse in pendenti.*
Prohibitum fieri principaliter, non potest fieri per viam conditionis, ibid.
31 *Conditio ut retrotrahatur ad tempus dispositionis, debet adesse habilitas extremorum.*
32 *Fictio translativa duo requirit habilia, tempus à quo, tempus ad quod.*
33 *Fictio ex tensiva non potest dari in appellatione conditionali, quoad sui convalescentiam.*
34 *Lex non fingit super impossibili de natura, & de jure, ne sibi repugnet.*
35 *Præsumptio ad id, quod fieri non potest, non porrigitur.*
36 *Jus non fingit, quod sibi ipsi contrarium est.*
37 *Principale si non subsistat precarium, conditio, & alia accessoria evanescunt.*
38 *Conditionalis appellatio (si me gravaveris, &c.) non convalescit, etiam si dicat:* Appello ex nunc, prout ex tunc.
39 *Conditionalis appellatio in extrajudicialibus non impedit translativam fictionem adveniente gravamine.*
40 *Conditionalis appellatio ab actibus extrajudicialibus sustinetur.*
41 *Conditionalis appellatio in extrajudicialibus, non devolvit causam, antequam subsequatur gravamen, etiam cum clausula,* ex nunc, prout ex tunc.
42 *Conditionalis appellationis præcedentis virtute subsequuto gravamine non recurritur ad Senatum, & quomodo tunc decernat.*
43 *Appellatione deficiente non est dabilis recursus ad Senatum, etiam in iis casibus, quibus aliàs de jure licita foret.*
44 *Appellatio, peto revocationem gravaminis, & non nisi revocet, appello, tenet, si super legitimo gravamine interponatur.*
45 *Gravaminis revocatio petita est relevatio, denegatio præcedens est gravamen, à quo tunc appellatur.*
46 *Gravamen futurum quando trahit originem à gravamine illato, appellatio ratione utriusque valet.*
A gravamine comminato potest appellari, ibid.
47 *Conditionalis sententia licèt interim non possit, exequi, tamen quoad appellandum tempus currit statim à tempore sententiæ.*
48 *Condemnatus per sententiam sub conditione ante ejus eventum si efficiatur diversi fori, ligatur priori adveniente conditione.*
49 *Condemnatus per laicum in relegationem, effectus interim clericus si frangat illam, an per sæcularem puniatur.*
Et quid è converso si clericus relegatus efficiatur laicus, ibidem.
50 *Conditionalis sententiæ tempus licèt currat ad appellandum, non expectata conditione, non tamen quoad alios juris effectus.*
51 *Appellationi etiam in casibus aliàs permissis, si nulliter proponatur, non defertur, & quomodo Senatus decernat.*
52 *Appellatio juris solemnitatibus carens, nec dicitur appellatio, omnibusque juri effectibus evacuatur.*
53 *Delatio supponit appellationem, super qua tanquam causa materiali firmatur.*
54 *Qualitas non potest esse sine subjecto.*
55 *Appellatio nulla sicut caret effectu, ita & nomine.*
56 *Terminus ad appellandum, ut currat à tempore notitiæ, debet condemnatus illam habere, quomodo sententia sit lata.*
57 *Condemnatus debet certificari de tenore, & qualitate sententiæ, ut currat tempus ad appellandum.*
58 *Condemnatus donec potuerit habere copiam sententiæ, non currit tempus appellandi.*
59 *Condemnatus semper dicitur esse infrà decem dies à tempore notitiæ, si scientia sententiæ non probetur.*
60 *Appellans absens si post viginti dies à tempore latæ sententiæ appellat, præsumitur esse intra decem.*
61 *Scientia absque sententiæ intimatione sufficit, ut currat tempus.*
62 *Notitia ficta, & præsumpta, prout notificatio ad domum, non sufficit ut currat tempus condemnato.*
63 *Citatio ad sententiam facta ad domum, sufficit postea sententiam intimari ad domum, ut currat tempus.*
64 *Condemnatus, si dum notarius se præparat ad intimandam sententiam, non vult audire, alia intimatio non requiritur.*
65 *Citandus habetur pro citato si non patitur, ut ad illum perveniat citatio, vel aufugiat.*
66 *Citandus si aufugiat, dum citans ad legendum se præparet, habetur pro citato.*
67 *Ratificatio appellationis emissæ per falsum procuratorem debet fieri intra decem dies.*
68 *Procuratori præsenti, vel alii facta sententiæ intimatione, currunt & domino decem dies ad appellandum.*
69 *Procuratore negligente in appellando restituitur dominus in integrum, si procurator non sit solvendo.*
Et ipsi domino nunc currit tempus à die notitiæ, ibid.
70 *Procuratore doloso in appellatione, succurritur domino.*
71 *Appellari potest petendi revocationem gravaminis, & à denegata appellari, etiam ultra decem dies à tempore gravaminis.*
72 *Appellans in extrajudicialibus debet omnino appellationem interponere intra decem dies.*
73 *Ab appellatione exclusis in actibus extrajudicialibus ob lapsum decem dierum datur querelæ remedium.*
74 *Casus, in quibus post decem dies potest appellari per limitationes, & ampliationes remissivè.*
75 *Appellatio sive ab interlocutoria, sive à diffinitiva requiritur in scriptis.*
76 *Extrajudicialis appellatio in scriptis requiritur.*
77 *Appellatio non dicitur in scriptis, si ad intimationem sententiæ respondeat condemnatus, quòd appellat, & quòd tabellio illud in scriptis redigat.*
78 *Appellatio ad intimationem sententiæ aliter in scriptis non præsentata, non causat attentatum, nec impedit executionem.*
79 *Senatus, in appellationibus ad se devolutis interjectis ad intimationem sententiæ tantum declarat,* pro no debuelto, *& in cognitione per viam violentiæ, vim non fieri.*
80 *Libellus appellationis non sufficit porrigi coram notario duntaxat, & non coram judice.*
Et tunc pronuntiatur non devolutam, ibid.
81 *Libellus appellationis ut legatur judici, non est necessarium, licèt sit, ut coram ipso præsentetur.*

Recognitio

82 & 83. *Recognitio ſcripturæ privatæ coram notario, ſeu Alguazello de commiſſione judicis dicitur confeſſio, in judicio, quæ executionem meretur.*

84 *Appellatio viva voce coram judice, niſi incontinenti adhuc ſedente pro tribunali non prodeſt.*

85 *Notarius intimans ſententiam de mandato judicis, nullam recipit juriſdictionem.*

86 *Appellatio illegitimè, & nulliter interjecta quando dicatur remiſſivè.*

1 PASSIM contingit inter interponendas appellationes à gravaminibus, decipi advocatos: aliqui namque proponendo aliquam exceptionem, ſtatim ſimul & appellationem emittunt, nempe oppono ſubreptionis exceptionem contra reſcriptum: & quatenus judex procedit in cauſa, appello: aliqui verò conditionaliter hoc modo, peto terminum, & ſi illum negaveris, appello, vel ſi hoc feceris, vel ſi illud negaveris, appello, & ſimiliter & ſtatim alia judicis ſuper petitis non expectata expreſſa, vel tacita pronuntiatione, confugiunt ad Senatum pro remedio violentiæ, quo quidem poſt actorum inſpectionem Se-
2 natores juſtiſſimè ſolent decernere, quòd vim judex non facit, & interdum, vel quòd pro nunc violentiam non intulit, vel quod minimè per debitum ordinem venit ad Senatum (hoc eſt, *no viene por la orden*) & quòd judici remittitur ſecundùm caſus veritatem, de quorum ſingulis, breviſſimè tamen, noſter erit nunc ſermo. Talis etenim appellatio conditionaliter, vel à nondum illato gravamine, ſed inferendo interpoſita: nulla eſt, non valet, net tenet,
3 ita docent Philip. Franc. *in c. ut debitus honor 9. de appell. quæſt. 2. ſub n. 9. & in c. delicto 63. nota 3. ſub n. 1.* Cor. *conſil. 80. in deciſionib ſub. n. 3. lib. 1.* qui mirabiliter rem hanc tractant, Innocent. *in c. ſuper eo 1. de appella.* & ibi Joan. Andr. Immol. etiam *in eodem cap. ſuper eo*, Speculat. *in tit. de appella, §. qualiter columna 1. in fin. verſiculo item quod faciat judicem.* & ibi Bald. *in additionib. verſiculo dubium facit an ſi dicto*, &c. *columna 12.* idem Bald. *in leg. ante ſententiæ, C. quorum appella. col. 2. verſiculo quæro an ab interlocutoria* gloſſ. Joan. Andr. & Panorm. *in princ. c. 2. ut lite non conteſtat.* Innoc. Panor. Joan. Andr. & Imol. *in. c. ſignificaverunt de teſtibus*, Lap. & Geminian. *in c. 1. in fin. principii de conceſſ. præben. l. 6.* Joan. Andr. & Panor. *in d. c. dilect.* & ibi plenè Innocent. Geminian. *in c. 1. §. quod ſi appellatur, ſub. n. 4. de appell. in 6.* Scaccia *tract. de appell. qu. 5. art. 2. num. 103.* Guido Papæ *tractatu de appell. quæſt. 26. ſub num. 37.* Ruginellus *in tractatu de appell. §. 2. c. 3. ſub. n. 71.*
4 qui omnes affirmant, non poſſe quem hoc modo appellare, oppono hanc exceptionem, quamſi non admiſeris, vel ad ulteriora procedas; vel illud facias, & ſi facere recuſaveris, appello: non eſt legitima appellatio, ſed nulla, & inefficax; quoniam opponens exceptionem, debet prius expectare, an judex admittitur, vel
5 rejiciat exceptionem, & poſtmodum ab illato gravamine appellare, quia antequam judex admittat, vel non admittat, pars non habet gravamen, de quo poſſit conqueri, & eſt textus expreſſus *in c. dilecto 63. de appellat.* ubi latè Doctores, & poſt Innocentium *in d. cap. ſignificaverunt, num. 3. verſiculo nota, quod ab interlocutoria*, & Angelum *conſilio 188. ſed nunc videndum in princ.* dicit Cardin. Tuſchus *pract. concluſ. tomo 1. littera A. concluſ. 361. num. 6.* quod appellatio à gravamine inferendo non tenet, & ideo ille, qui petit aliquid
6 fieri, & ſi illud non fiat, appellat, non valet appellatio. Idem etiam & mirabiliter tenuit pluries Rota Romana, ut teſtatur Jacobus de Pureo *in deciſ. 311.* & *deciſ. 313. p. 3.* Achilles de Graſſis *deciſ. 14. de appellat.* & per eundem Achillum idem tenet Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. limi. 50. à num. 192.* uſque *ad 195.* Marta *in compilatione deciſionum, tomo 1. tit. de appella. c. 93.* & Geminian. Gravet. Philip. Salgado de Protect. Reg. Franc. Scaccia *locis ſuperiùs citatis*, & alii per eos allegati dicunt, ignaros advocatos hujuſmodi appellationes proponere ſolere, non expectato gravamine à judice inferendo.

Quæ concluſio veriſſima eſt, & eo fundata, nam 7
gravamen eſt cauſa finalis, & fundamentalis appella-
tionis, & hæc propter illud conceſſa eſt, & intro-
ducta à jure, *c. ut debitus 59. de appell.* adeò ut grava- 8
minis ceſſante cauſa, ceſſat, appellatio, *cap. cùm ceſſante, de appella.* Tiraquell. *in tractatu cauſa ceſſante, num. 41. in princ. tractatus*, & ideo non poteſt appel- 9
lare non gravatus, Bal. *in l. unic. ſub. num. 7. C. ne liceat una eiſdem que cauſis.* Philipp. Franc. *in cap. ſi duobus 7. n. de appell.* Abb. *in c. interpoſita, n. 76. nota. ulti. ſub n. 2. de appel.* Alex. *conſil. 89. n. 8. lib. 1.* Doctores *in caput debitus honor*, per illum textum & eſt text. *in cap. omnis oppreſſus 2. quæſt. 6.* Card. Tuſchus *pract. concl. tomo 1. litera A, concl. 361. n. 1. & ſequentibus, concluſione 402. num. 15. & 16. concl. 347. n. 11.* Bald. *in leg. poſt ſententiam, n. 4. verſiculo, illud eſto, Cod. de ſentent. & interloc. omnium jud. & in leg. fin. n. 2. verſiculo ſed hoc falſum, C. quando provocare non eſt neceſſe.* Innoc. *in cap. brevi de jur.* Nicellus *in tract. de concord. gloſſ. concor. 6. fall. n. 43. num. 84. tomo 10. fol. 194.* Gregor. Tholoſ. *tract. de appella lib. 5. c. 1. num. 1. fol. 461.* Ozaſc. *d. 61. num. 1.* Cæſar. Barz. *deciſ. Bononi. deciſ. 62. lata fuit, n. 10.* & hinc dicunt But. *in c. quoad conſultationem, columna 3. poſt remedium, num. 16. de re judic.* Petrus Surdus *conſilio 405. num. 26. lib. 3.* Gratian. *in diſceptatio. foren. 1. tomo, cap. 170. num. 11. & cap. 39.* quod appellatio ſolum conceditur, conſtito de gra- 10
vamine per judicem illato, quod procedit ſive gravamen ſit expreſſum, ſive tacitè illatum, ut quia judex procedit ad id, quòd non compatitur cum jure partis, & eo, quòd à judice petit. Bald. *in l. ante ſententiæ, n. 6. verſiculo quæro, an ab interlocutoria, Cod. quorum appellat.* quam refert, & ſequitur Francus *in c. ut debitus quæſt. 2. ſub num. 9. verſiculo 3. hanc ſententiam, de appell.* Scaccia *tract. de appella. q. 5. articul. 2. n. 107.* & poſt Bal. & Jaſ. Mena tenet Philip. Corneus. *conſ. 80. ſub num. 6. ad medium volum. 1.* & facit Putei *deciſio 311. num. 3. p. 3.* ergo à gravamine nondum illato inanis eſt appellatio.

Probatur ſecundò, quoniam gravamen debet præ- 11
cedere appellationem, non appellatio gravamen, &
priùs debet exceptio proponi, atque judicis determinatio expreſſa, vel tacita expectari, ut dicunt omnes Doctores hactenus citati, & in ſpecie optimè Phili. Franc. *in d. cap. dilecto* per textum ibi *notab. 3.* ubi 12
etiam vocat hujuſmodi appellationem conditionalem ineptam ob præpoſterationem, ſed ubi præpoſteratio datur, ibi annullatur & vitiatur actus ſecundùm ea, quæ latiſſimè adduximus *infrà, 4. p. c. 13. per totum*, ubi de hoc articulo & conducunt in ſpecie quæ poſt alios congeſſit Card. Tuſchus *pract. conc. tom. 5. liter. P. concl. 515. n. 4. & 5. & n. 15.* ergo etiam ex hoc capite meritò nulla dicenda eſt hujuſmodi appellatio conditionalis.

Tertiò probatur, quia cauſa gravaminis debet neceſ- 13
ſariò, & præcisè in appellatione ab interlocutoria exprimi, & aliter appellatio non tenet, & hoc non in genere, ſed in ſpecie, Speculator *titulo de appella. §. qualiter autem, ſub. n. 2. verſiculo hæc eſt una differentia. lib. 2. folio 190.* Philippus Francus *in cap. conſuluit. 18. el. 2. n. 1. & 3. & in cap. cum in Eccleſia 38. n. 4. & in d. c. ut debitus, quæſt. 8. n. 17. & in c. cum cauſam, in fin. ſub n. 30. de appella. & in c. 1. n. 3. in fin.* & Geminian. 14
n. 3. de appella. in 6. Abb. *in d. cap. cum Eccleſia, ſub num. 6.* & Lucas Pæt. *in pract. cap... lib 5. c. 6. num. 3. & 4.* Maranta *in Speculatore, 6. p. actu 2. princ. verbo & quandoque appellatur, ſub n. 153.* nec ſufficit, dicere appello ab iniquitate ſententiæ, & pro cauſa gravaminis allego omnes cauſas, quæ ex actis colligi poſſent, Rota *deciſ. 2. aliàs 7. ſi appellatur, de appella.*

in novis, *ſub. n.* 1. Maranta *ubi proximè*, Lucas Pæt. *dict. n. c.* Franc. *in d. cap. conſuluit n.* 3. *& in c.* 1. *n.* 6. *de appellat. in* 6. Lancel. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limi.* 53. *n.* 44. *& limit.* 1. *ſub. n.* 44. Capicius *deciſ.* 1. *n.* 20. latè Cardin. Tuſchus *practic. concluſ. tomo.* 1. *litera A*, *concluſ.* 360. ubi plurimos adduxit, & talis cauſa debet exprimi in appellatione ab interlocutoria,
15 quæ ſi foret probata, reputaretur legitima, aliàs ipſa appellatio non tenet, nec admittitur Philipp. Fran. *in c. ut debitus honor. n.* 5. *verſiculo.* 2. *tene menti*, *de appella.* quem etiam ſequitur Sigiſmund. Scaccia *tractatu*
16 *de appellat. q.* 2. *ſub.n.* 48. ſed gravaminis nondum illati nulla poteſt certa, & legitima cauſa exprimi in appellatione: quia non entis nullæ ſunt qualitates, ergo talis appellatio conditionaliter emiſſa à gravamine inferenda, nulla juſtè reputatur: ita in terminis argumentatur Philipp. Franc. *in d. c. ut debitus*, *quæſt.* 2. *ſub n.* 9. *& in d. c. dilectò*, *nota* 3. *ſub n* 3. *de appell.* Corneus *in conſilio* 80. *incipit. in deciſivis ſub n.* 3. *ubi antequam illatum gravamen. lib.* 1. Scaccia *tract. de app.*
17 *q.* 5. *artic.* 2. *ſub n.* 103. qui omnes dicunt hujuſmodi appellationem nullam ex hac ratione, & inſuper etiam ex ea quon am iſthæc appellatio conditionalis à nondum gravamine illato, ſed inferendo interponi, dicitur à futuro gravamine, quæ minimè admitti debet, comprobant inſuper ex hac ultima ratione omnes Doctores *ſuperiùs* citati *in principio hujus capitis.*

18 Quare cùm hæc conditionalis appellatio, ſi contrarium feceris vel à gravamine nondum illato, ſit nulla, pariter nullos juris effectus operatur, tum quia cauſam non devolvit ad ſuperiorem, ita in terminis tenent Puteus *deciſ.* 311. *&* 313. *p.* 3. Achilles de Graffis *deciſ.*
19 14. *de appellat.* Marta *in compilatione*, *deciſ.* 1. *tomo*, *titul. de appella. c.* 93. ac propterea nec impedit hujuſmodi appellatio judicem, quom nus validè poſſit ad ulteriora procedere in cauſa, abſque reatu attentati, ita docet Innoc. *in c. ſignificaverunt*, *ſub n.* 3. *verſ. ſed ſi monachi de teſtibus*, Sigiſmundus Scaccia *tractatu de appell. q.* 5. *articulo* 2. *n.* 108. optimè Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 50. *à num.* 192. Achill. de Graffis *deciſ.* 24. *de appel.* & ita Rotam tenuiſſe in una Bacar. Monaſ. coram Junio 15. Decembr. 1597. teſta-
20 tur Lancelot. *ubi proximè*, *n.* 194. juxta juris regulam, quia non præſtat impedimentum, quo de jure non ſortitur effectum, quo attento merito per Senatum, ad quem itur per hanc viam violentiæ, declaratur, vel vim non fieri, vel ut plurimum pro nunc vim non feciſſe judicem hoc eſt, *dixeron que por agora no haze fuerça*, *y ſe remite*, &c. cùm adhuc gravamen, ſuper quo cadere poſſit appellatio, non apparet.

Sed major extat difficultas, an interpoſita appellatio conditionalis, vel à gravamine inferendo, ſi gravamen
21 poſtmodum ſubſequatur per judicem illatum; prædicta appellatio precedens roboretur, ita ut ei deferre teneatur judex, vel an erit neceſſe, aliam de novo à ſubſecuto gravamine interponere, & quòd hujuſmodi appellatio conditionalis, ſi me gravaveris, appello, ſi illud non facias, *&c.* ſi valida, & teneat ex eo, quòd non
22 poteſt dici à futuro gravamine, ſed potiùs à præterito: quia cùm ſit conditionalis adveniente cónditione trahitur ad tempus exiſtentis conditionis & habetur, ac ſi appellatio interponeretur poſt gravamen ut affirmant Abb. Panormi. *in c. ſignificaverunt*, *num.* 10. *&* 11. *de teſtibus*, argumento *cap. ſi propter*, & ibi gloſſa *de reſcriptis*, *lib.* 6. & idem nititur ſuſtinere Decius *in c. dilecto* 63. *ſub num.* 5. *verſ. ſed tamen iis remotis*, *& n.*
23 6. *&* 7. *de appell.* pro quo facit, quoniam actus conditionalis purificata conditione trahitur in præteritum, & habetur perinde, ac ſi à principio fuiſſet purè celebratus, *l. neceſſario*, *verſic. quod ſi pendente conditione ff. de actio. empti.* textus *in leg. ſi te ſolum*, *ff. de hæred. inſtit. leg. ſi pupil. ff. de conditio. inſtit. ſed & ſi de ſententia*, §. *fin. de acqui. hæredit. leg. ſi à reo*, §. *ſub diverſis ff. de fidejuſſ. l. fin. ff. de verborum*, notabilis text. *in l. potior*, *verſiculo fin. ff. qui potior hab. leg. qui balneum*, *verſiculo fin. eodem titut. l. nec ſcripto ff. de contrahen. empti. l. ſi quis uxori.* §. *n. ff. de futuris*, *leg. ſub conditione*, *ff. de ſolutio.* & utrobique Doctores citati. Tiraquell. *de retra. lignagi* §. *fin. gloſſ.* 2. *num.* 27. *fol. mihi* 34. latiſſimè, & optimè proſequitur Anton. Gomez. *tom.* 2. *vari. c.* 11. *à n.* 30. igitur accedente gravamine prior appellatio tenet, & aliam noviter interponi non eſt neceſſe, qui gravamen, quod pro conditione erat appoſitum, retrotrahitur.

Secundò probatur hæc pars, quoniam appellatio 24
conditionalis, putà, ſi contrarium feceris, *&c.* adveniente conditione, hoc eſt gravamine illato per judicem, devolvit cauſam ad ſuperiorem, & ex eo tempore, quo accedit gravamen & conditio, currit appellanti tempus ad illam proſequendum; ita tenet in terminis Puteus *deciſ.* 111. & melius 113. Achilles de Graffis *deciſ.* 14. *de appell.* & illis citatis, idem videtur dicere Maria *in compilatione*, *deciſ. tom.* 1. *tit. de appell. c.* 95. ergo evidenter apparet, aliam novam appellationem non eſſe neceſſariam à ſubſecuto gravamine.

Sed nihilominus contrariam opinionem, imò quòd 25
conditione, & gravamine ſuperveniente, non reviviſcat, nec convaleſcat appellatio præcedens, imò quòd alia ſit neceſſaria à dicto gravamine poſtmodum interponenda, ut veriorem amplector, quoniam omnes 26
Doctores *ſuperiùs ad principium* citati ex rationibus, quas in fundamentis ſurſum adduximus, unanimiter fatentur, appellationem conditionalem, & à gravamine non illato, ſed inferendo, eſſe nullam, non devolvere, nec cauſare attentatum, tanquam nullam: ergo poſtmodum, nec poterit convaleſcere, quia quod à principio non valet, tractu temporis non firmatur, *l.* 27
quod in initio vitioſum & leg. penult. ff. de regulis jur. & utrobique latiſſimè Philippus Decius plures doctrinas, & exempla in comprobationem adducunt, regula *non firmatur*, *de regulis jur. in* 6. §. 1. *inſtitut. de exhæredat. liber. cap.* 1. *de deſpon. impuber. cap.* 1. §. 1. *de prohibi. feud. alien.* ergo per acceſſum conditionis non debet convalidari prout ad reſponſionem contrariam clariùs apparebit.

Et in terminis quòd alia appellatio fit neceſſaria, 28
probat Innoc. *in d. c. ſignificaverunt*, 6. *num.* 3. *verſic. ſed ſi monachi de teſtibus*, quem ſequitur Sigiſmund. Scaccia *tractatu de appell. quæſt.* 2. *art.* 2. *num.* 168. dum dicunt, quòd hujuſmodi appellationes, conditionales non impediunt, quin valeat, quidquid fit poſt eas, etiamſi judex poſtea per ſententiam deneget, quod appellans petierat in appellatione conditionali, quia tunc appellans debet rurſus appellare poſt denegationem, quia in ea nullum gravamen, vel cauſa ſuberat, tempore primæ appellationis, quod quidem etiam de mente eſt omnium Doctorum *ſuperiùs* citatorum in principio hujus capituli, ex quibus quidem non obſcurè colligitur, & apparet.

Quibus ſuppoſitis, non obſtant in contrarium ad- 29
ducta fundamenta. Non primum ex doctrina Abbatis, quia eſt contra communem opinionem ab omnibus receptam, de qua *ſuprà*, *ad princ.* eam communem etiam teſtatur Felin. *in d. c ſignificaverunt*, *ſub num.* 9. *verſ. extra gloſſam*, & quod communiter ſequatur per Doctores, & ſoleat pro notabili allegari ab omnibus, teſtatur ipſe Abb. *in d. c. ſignificaverunt*, *ſub n.* 10. *verſ. ſed quæro quid* communem etiam dicit Philipp. Franc. *in cap. ut debitus honor. q.* 2. *ſub n.* 9. *verſ. quartò eandem*, *poſt medium*, *verſ. & ideo tenenda videtur communis opinio de qua ſupra*, qui etiam ibi tenet adverſùs Abbatem, & ſequitur Scaccia *de app. q.* 5. *art.* 2. *n.* 105. & pariter Abbatem reprobat Aymon. *conſ.* 80. *num.* 7. *tomo* 1. ubi & *ibidem* illum arguit de contrarietate ſui ipſius, cùm illud ipſe Abb. affirmaſſet *in cap. dilecto*, *in princ. de appellat.* & ſic tam Abb. ſi inconſtans, quàm Decius audiendi

non

non sunt, quia contra communem jura fundatam sectari voluere.

30 Nec obstat secundum, quod conditio superveniens retrotrahitur, & facit, actum purum à principio juris fictione, quæ etiam est ratio Abb. cui respondet Franc. *ubi proximè*, quod cùm appellatio à futuro gravamine nondum illato non valeat, judicium non debet esse in pendenti, *l. quemadmodum, ff. de judici*, & quia ubi aliquid prohibetur, fieri per viam principalis dispositionis, nec etiam potest fieri per modum conditionis, juxta textum *in leg. Seius, & Augerius, ff. de leg. fal.* & ibi B. & ipse Franc. *ibi*.

31 Ulteriùs respondetur magis in specie: nam ad hoc ut conditio retrotrahatur ad tempus principalis dispositionis, debet concurrere habilitas extremorum, secùs autem quando aliquod extremum reperiatur inhabile, sive ex parte personæ, sive ex parte rei in dispositione deductæ, quia tunc non retrotrahitur. Enimverò in materia fictionis, hoc est principale, & substantiale requisitum, quòd omnis fictio translativa de tempore
32 ad tempus, duo desiderat extrema habilia scilicet; tempus ad quod extenditur, & tempus à quo incipit extensio, textus est *juncta gl. in leg. donationes, quas parentes, in fin. Cod. donat. inter virum & uxorem*, textus *in l. 2. Cod. de inoffic. donatio.* & ibi glossa not. *verbo familiæ erciscundæ*, & ibi communiter Doctores *l. 1. §. si pater filio, ff. de usucap. pro donato, juncta gloss. fin. gl. in l. talis scriptura*, §. *fin. gl. fin. de lega. 1.* text. etiam *juncta gl. in l. Gallus*, §. *sic jus, ff. de lib. & post.* & ibi notant B. & communiter DD. *l. observare*, §. *fin. ff. de offi. proconsulis, & leg.* & ibi Bald. & Alberi. *ex de extremo à quo prob.* text. notab. *in l. quoties, ff. de nov.* quem text. ibi ad hoc notat & commendat Bart. Paul. Imola, & communiter DD. text. *in leg. necessario, versiculo sanè, el. 1. ff. de peric. & commodo rei vendi*, textus *in l. eum qui*, §. *fin. ff. de verborum oblig.* text. *in leg. cùm hæredes*, §. 1. *ff. de acquir. poss.* text. *in leg. huic scriptura, ff. ad l. Aquil. leg. ejus qui, ff. de testam.* & utrobique B. & communiter DD. latè prosequitur & plures inde inferens mirabiles doctrinas, & quæstiones Ant. Gomez *lib. 2. var. c. 11. sub. nu. 30. vers. 3. & principaliter limita.* per tres columnas.

33 Itaque sequitur, ut in nostro casu non potest dari hæc fictio traslativa de tempore ad tempus, quia extremum, ad quod extenditur, reperitur inhabile, & à jure reprobatum, cujus principio jus resistit, appellationemque conditionalem, & à ferendo gravamine irritans, & annullans *ex dict. c. dilecto, & cap. ut debitus honor. de appell.* & ex iis quæ hactenus latè probavimus: ac propterea impossibile est ut utrumque extremum conjungatur: cùm alterum non subsistat juris re-
34 sistentia, quoniam sicut lex non potest fingere super impossibili de facto, vel de natura, ita nec sub impossibili de jure, quia aliàs jus sibi ipsi repugnaret, fingendo valere, id quòd aliàs improbat, & annullat, ut notat Paul. de Castro, singulare dicens, *in d. l. talis scriptura, col. fin. de leg. 1.* Jason. *ibi colum. antepenult. n. 26.* & Bald. *in leg. fin. C. de usucap. pro donato. col. 2. & in leg. sive possidetur, C. de probatio. col. 2. & in cap. innotuit, de electione, col. 2.* pro quo est textus
35 *in leg. ex contrario, ff. de acquir. possess.* secundùm communem intellectum, optimè Ant. Gomez, *ubi proximè, sub l. n. 30. vers. ex quo deducitur, & infertur, &c.* & idem dicendum est de præsumptione; quæ ad id, quod de jure fieri non potest, non porrigitur. Signoro *cons. 259. n. 2.* Corneus *consil. 81. num. 38. lib. 1.* Areti. *in d. l. 1. §. ex contrario. nota 1. & ibi.* Soci. *n. 2. ff. de acquir. poss.* Roma *in leg. si donatione, n. 24. versiculo cùm ergo non possit, Cod. de collatio.* Mantic. *de contract. 2. tomo, lib. 13. à n. 20. cum sequentibus*, & facit *l. 1. C. de natura. lib. & in l. 3. Cod. de donat. inter.* qui etiam dicunt, quod jus non fingit,
36 quod juri contrarium est: faciunt etiam quæ Mascard. *de probationib. tom. 2. concl. 605. n. 2. & à princ.*

Et eo insuper, nam cùm principalis dispositio, hoc 37
est, ipsa appellatio à futuro gravamine, seu conditionalis non subsistat & annulletur, nec ea, quæ sequuntur, locum habent; ideoque conditio, precarium, fimilia evanescunt, *l. nihil dolo*, §. *cùm principalis*, *leg. cùm principalis. ff. de regulis jur.* & ibi latè Philip. Decius §. *liberis institu. de vulg. & paup.* §. *servus instit. tut. delega. l. 2. ff. de pecul. lega. leg. Julius ff. qui potior. in pign. hab. leg. Aurelius.* §. *legatum. de liber. lega. l. non dubium, C. de leg. c. accessorium, de regul. jur.* gloss. *in l. si patronus, 3. si patronum, si quid in fraudem patro* Bald. *in l. ex testam. leg. fideicomm.* Alex. *cons. 81. lecto & discusso, col. 4. lib. 2.* B. *in leg. nemo potest, de leg. 1.* Roma. *cons. 246. clarissimè* & idem Roma. *cons. 15. viso compromisso, dubio 2.* Jas. *in l. 1. Cod. de judi. & in leg. hujusmodi*, §. *legatum, de leg. 1.* Hippolyt. de Marsi. *singul. 17. & singul. 125.* Socin. *consil. 61. in præsente consultatione, col. volum. 4.* Ancharra. *in repetitione d. c. accessorium*, & sic certissimum est, ut in nostro casu utrumque extremum deficiat, & ideo merito dicta conditionalis appellatio non valet, & si in ea dicatur appello, si me gravaveris, vel si hoc feceris, ex nunc prout ex tunc, docent, Bald. *in additio.* 38
ad Specula. titulo de appell. col. 12. versiculo dubium fuit, an si dico appello secundò, Innocent. *in cap. significaverunt, de testibus*, Philippus Franch. *in d. c. ut debitus honor., quæstione 2. sub n. 9. vers. 2. quæritur, post princ. de appellati.* optimè Philip. Corneus *in consilio 8. sub n. 6. lib. 1.* Achil. de Grassis *decisione 14. de appellat. n. 6. in fin. & 7.*

Nec obstat ultimum fundamentum contrariæ partis 39
ex Puteo, Jacobo de Grassis, & Marta, quoniam loquuntur in appellatione conditionali interposita in extrajudicialibus, in quibus cùm non detur aliquod in extremum inhabile, cùm jure permissum sit, à futuro gravamine appellari in extrajudicialibus (ut statim probabo) appellatio fit à principio valida, pendens à futuro eventu, ideo adveniente gravamine non impeditur translativa fictio de uno tempore ad aliud, nec conjungi extrema, quæ habilia sunt. Et quòd in extrajudicialibus appellatio admittatur, & teneat à futuro 40
gravamine, probant expressè dictæ decisiones citatæ *n. 24.* & per d. decisionem Achill. de Grassis *de appel.* 14. aliàs 240. *n. 3.* tenet Sigismundus Scaccia *in tractatu de appell. qu. 5. art. 2.* dicens etiam, quòd conditionalis appellatio in extrajudicialibus devolvit causam 41
nisi secuto gravamine, quoniam cùm sit conditionalis, nihil ponit inesse, nisi secuta conditione, etiam interposita cum clausula, *ex nunc prout ex tunc*, & Puteus *in decis.* idem dicit, & ad hunc sensum referendus est Lancelotus *de attent. 2. p. c. 12. limit. 5°. n. 192. & sequentibus*, dum ex decis. de Grassis, generaliter, & indistinctè loquitur, & sic secundùm Doctorem, quem allegat, & in quo fundatur, debet omnino intelligi, & quòd in extrajudicialibus teneat appellatio hæc Natta *cons. 106. approbo, in fin. n. 14.* idem Philippus Franc. *in c. consuluit. el. 2 sub. n. 4. vers. quid autem sit*, & iterum *in c. dilecto. 23. notal. 3. vers. de quo tamen appell.* Cæsar Contard. *in repetitione leg un. limit. 25. sub n. 2. Cod. si de momen. poss.* ex quibus quidem comprobata ramanet hæc opinio, & conclusio, ut in judicialibus actibus prima appellatio conditionalis, vel à nondum gravamine illato non valeat, nec teneat & si postmodum gravamen sequatur, debet omnino post gravamen ab illo de novo appellare, aliàs si virtute prioris appellationis conditionalis ad Senatum recurratur per 42
hanc viam violentiæ; vim non fieri, vel non venire per ordinem, declarabitur, & justissimè, ut ex hactenus dictis apparet. Et quibus manifestè insuper constat, hoc procedere, etiamsi aliàs gravamen sit tale, quod ab eo legitimè valeat appellari, quia vel habet vim diffinitivæ, vel continet damnum irreparabile, præjudiciale sit causæ principali, de quorum singulis *suo loco* diximus, quia cùm 43
appel-

appellatio non ſubſiſtat, nec teneat, nec devolvat, nec ſuſpendat, nec eſt cui deferatur, cum non entis nullæ ſint qualitates, ideo deficiente appellatione, ad Senatum trahi prohibetur.

44 Sed quid dicendum, quando pars terminum, aut aliquid fieri, petit à judice, qui declarat non faciendum, & pars comparet, & petit revocari illud gravamen, & niſi revocaverit, appellat; an hujuſmodi appellatio tanquam conditionalis teneat, & ſit deferendum; ſi ſuper legitimo gravamine ſit interjecta. Quam difficultatem rectè explicat Innoc. *in d. c. ſignificaverunt, ſub n.* 3. *de teſtibus*, quem ibi refert, & ſequitur Abb. *ſub n.* 10. Scaccia *de appell. d. q.* 5. *art.* 2. *n.* 109. Joan. Andreas *in d. c. ſignificaverunt*, Speculator *in tit. de appellat. §. qualiter, colum.* 1. *in fine, verſ. item quod faciat judicem*, Imola etiam *in d. c. ſignificaverunt*, Philipp. Franc. *in d. c. ut debitus, ſub n.* 9. *ibi quando autem judex denegaſſet, de appellat.* dum affirmant, quòd hujuſmodi appellatio valet, cùm in effectu interpoſita ſit à gravamine illato, non ab inferendo, & futuro, & quod revocatio, quæ petitur, (quæ eſt de futuro) non eſt gravamen, ſed eſt relevatio gravaminis, illa enim denegatio præcedens fuit gravamen, à quo potuit appellari, & in majorem judicis reverentiam, & decorem petitur revocatio: & facit, quòd quando futurum gravamen trahit originem à gravamine jam illato, & appellatio interponitur ratione utriuſque, valet, & tenet appellatio. Franc. *ubi proximè, ſub n.* 9 *limit.* 2. Scaccia *n.* 113. qui aliàs ſcribunt limitationes, prout eſt in gravamine comminato, ut tunc poſſit appellari.

47 Et præfata doctrina adjuvari poteſt, ex eo, quòd licèt ſententia lata ſub conditione interim non poſſit exequi, quia nullum producit effectum, ea pendente, quia in ſuſpenſo eſt, & pendet à futuro eventu, tamen, ab ea ſtatim appellatur; & à tempore intimationis, vel ſcientiæ currit tempus ad appellandum, quia licèt effectus eſt de futuro, tamen gravamen conſideratur de præſenti à quo trahit originem, *l.* 1. §. *biduum, ff. quando appellandum ſit, c. biduum, in princ.* 296. & hanc rationem reddunt B. & alii *in d.* §. *biduum*, Nicol. Neapol. *in leg. ſi cui legatur*, §. 1. *ff. de leg.* 1. bene Jaſ. *in dict. leg.* 1. *columna ultim.* Bald. *in leg. non dubium, colum.* 5. *oppoſit.* 5. *C. de legib. per l. generaliter, poſt princ. C. de rebus creditis*, gloſſ. *in leg. ſi quis iniquum* 3. §. 1. *verbo expeditur, ff. quod quiſque jur.* ubi Bald. eam notat. Bald. poſt Innoc. *in c. quoad in conſultationem, colum.* 2. *& verſ. ulteriùs nota, de re jud.* Panorm. *in c. præterea, col.* 4. *verſic. & quamvis hæc opinio*, ubi Philippus Francus *col.* 3. *de appellat.* & ibi cæteri Doctores: affirmat Ozaſc. *deciſ. Pedemont.* 146. optimè poſt Franc. & alios, Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 50. *à n.* 104. *cum ſequentibus.* latè proſequitur Tiraquell. *de retractu lignag.* §. 1. *gloſſ.* 10. *n.* 44. & iterum 48 *à n.* 51. *cum ſequentib.* qui *n.* 54. affirmat quòd in tantum ſententia conditionalis lædit de præſenti, ut ſi condemnatus, etiam ante conditionis eventum efficiatur de foro alterius judicis; tamen adveniente conditione manet ligatus, ut tenuit Barthol. Brix. *in quæſtionibus venera. quæſt.* 42. de quo tamen & ſimilibus vide gloſſam *in c. à nobis el.* 1. *verbo non niſi ſubditi:* & ibi Panorm. *de ſentent. excommun. & in c. Solemnitate, verbo ſub excommunicationis* 63. *d.* Archid. *in cap.* 2. *de conſtitut. lib.* 6. Joan. Andreas *in cap. cùm ſunt, de reg. jur. eodem lib.* Bald. *in d. cap. præterea, col.* 2. *verſ. quæro pendente* & ibi Card Alex. *col.* 2. *verſ. quod ſi late, de appell.* Lapus *alleg.* 48. Magiſter. *columna* 2. Panorm. *in c. fin. colum. penult.* & ibi quoque Ant. *de offic. de leg.* & Petrus de Anchar. *in conſ.* 158. *ex narratis, col. fin.* & an jam condemnatus per laicum 49 ad relegatione efficiatur clericus, ſi illam frangat, an debeat per ſæcularem puniri, vide Vincent. de Franc. *deciſ.* 95. Marc. Anton. Genue. *in praxi curiæ Archiepiſc.* 9. *à princ.* qui negativè reſolvunt: facit Valaſc. *conſult.* 48. *tom.* 1. & quid è converſo ſi clericus relegatus efficiatur laicus ex identitate rationis; Franchis dicit puniendum à ſæculari. Contrarium tenet ex ſtylo Neapolitano Genuenſ. *ibi*, quod noſtri non eſt examinare nunc.

Unum tamen obiter (quia huc convenit) non omi- 50
tam, quod licèt quoad appellandum ſententiæ conditionalis tempus ſtatim currat, nec expectata conditione; tamen quod alios affectus tempus non currit ante conditionis implementum, ut in pulchro caſu ſingulariter voluit Bald. *in leg. data, columna ante penultima, verſiculo ſed pone aliquis fuit, Cod. qui accuſare non poſſunt*, Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 10. *n.* 54. *ad fin.*

Et ex ſupradictis pariformiter univerſalis deducitur 51
regula, & concluſio; firmiſſimè tenenda: ut etiam in iis caſibus, in quibus juris permiſſione appellationi ejus defert, & ſit à judice deferendum, ſi ipſa appellatio minùs legitimè, minuſve ſolemniter, vel aliàs nulliter interponatur, cùm ut non interpoſita judicetur, delationem non meretur: & ejus virtute aditus ſupremus Senatus, vel vim non fieri declarat, vel non venire per ordinem, cauſaque judici iterum remitti jubetur: appellatio etenim, quæ juris ſolemnitatibus caret, vitiumque nullitatis patitur, non dicitur appellatio, nec judicis juriſdictionem ſuſpendit, nec cauſat attentatum, aliiſque omnibus juris effectibus evacuatur, notat Philipp. Franc. *in cap. ut debitus,* 52
num. 47. *de appellatione.* Guido Papæ *deciſione* 213. *ſtatuta, num.* 6. *& deciſione* 436. *de appellation. num.* 21. *& in conſilio* 124. *circa materiam, num.* 3. *verſiculo ad ſecundum*, & iterum idem Guido Papæ *in tractatu de appellation. quæſtione* 12. *num.* 18. Sebaſtianus Vantius *in tractatu de nullita. quando & intra quæ tempora, numero* 48. *& in titulo de nullitate ex defectu juriſdictio. ordina. n.* 142. Vitali *in tract. de clauſul. in clauſul. nihil. novari appellatio. pendent. n.* 4. ubi poſt. Joann. Monachum *in cap. cupientes*, §. *dirigentur*, ſubtiliter & eleganter poſuit Bald. *in conſilio* 367. *ad evidentiam, in princ. lib.* 1. Stephanus Aufreri *in addition. ad deciſion. Tholoſ. deciſione ultima, circa medium*, Socinus *in conſilio* 45. *viſa ſub n.* 13. *verſiculo* 8. *dubitatio, lib.* 1, Natta *in conſilio* 606. *approba. lib.* 3. *n.* 3. & Pariſius *conſil.* 108. *de bono jure, num.* 26. *lib.* 1. Joannes de Anania *conſil.* 61. Roman. *conſil.* 2. Cornæus *in conſilio* 15. *attentat. litera C. lib.* 3. & iterum *in conſilio* 43. *in hac conſultatione, poſt principium, eodem lib.* Ruinus *in conſilio* 83. *lib.* 5. latè Mantred. *lib.* 2. *practicar. concluſionum. ſuper attentat. concluſione* 177. proſequitur latè Lancel. Rober. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 52. *à princ. & à nu.* 205. *& n.* 213. Rota. *deciſ.* 3. *aliàs* 11. *fuit dubitatum, in ſecunda addit. in princ. de appellat. in novis*, Sigiſmund. Jofred. *in conſ.* 20. *in cauſa notab. num.* 13. idem Manfred. *ubi proximè, concl.* 188. Rota *deciſ.* 30. *aliàs* 190. *quoad revocationem, de appellat. in novis*, Porr. Imolen. *conſ.* 172. *poſterioris, n.* 4. *lib.* 4. Cæpola *conſ.* 64. *concl.* 1. *in fin.*

Delatio enim ſupponit appellationem tanquam ſub- 53
jectum neceſſarium, & præciſum, & ubi deficit appellatio, judex nullo modo poteſt deferre, cùm deficiat hoc caſu cauſa materialis, ſuper qua delatio poſſet ſe 54
firmare, ſi quidem qualitas ſine ſubjecto ſtare non poſſit, *l.* 2. *ff. de uſufruct. cum ſimilibus*, ita conſideravit Lancel. Rober. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 3. *nu.* 38. & vide quæ nos *infrà*, 3. *part. cap.* 3. *num.*... appellatio enim nulla ſicut caret effectu ex ſupradictis, ita & no- 55
mine appellationis evacuatur, *ut per lib.* 4. §. *condemnatum, ff. de re jud. l. non putavit. C. non quævis, ff. de bonorum poſſ. contra tab.* latiſſimè proſequitur Tiraq. *in tr. de retract. ligna*, §. 1. *gloſ.* 2. *à n.* 5. & Petrus Surdus *conſ.* 3. *num.* 12. *cum plaribus ſequentibus*, & iterum *in deciſione* 12... *à n.* 5. multos citavi *infrà.* 4. *p. c.* 9. *à princ. & ad finem*: non enim ſufficit, quod appellatio à jure permiſſa ſit in aliquo

aliquo casu, nisi & ipsa appellatio solemniter legitimè, & absque juris defectu proponatur, ex supradictis Doctoribus.

56 Et ex hac regula & conclusione inferri potest ad aliqua utilia usu frequentia. Et primò quod decem dies dati ad appellandum currunt sive à die notificationis, & intimationis sententiæ latæ, sive à die habitæ notitiæ, quæ notitia non sufficit, ut condemnatus sciat latam sententiam fuisse, sed requiritur, ut sciat quomodo fuisset lata, aut pro eo, contra eum, & donec hoc sciat, dicti decem dies ad appellandum non currunt. Speculat. *in titulo de appellat.* §. 1. *vers. illud autem* 2. *fol.* 184. Rebuffus *in tractatu de appell. in præfatione, n.* 69 *art.* 1. *gloss.* 1. *sub c.* 3. *fol.* 480. & 482. Cardin. Alex. *in cap. personis* 4. *sub n.* 3. *ibi, nec sufficit ut sciat, de appel.* Felin. *in c. quoad nos ultra, n.* 22. *vers. postremo circa cursum*, & clariùs *n.* 22. *versiculo duodecima concl. de sententia, & re jud.* Afflict. *in tractatu de jure promis.* §. 2. *n.* 4. *tomo* 17. *fol.* 7. & Vanc. §. 7. *n.* 17. *fol.* 44. Maran. *in speculo.* 6. *p. actu* 2. *princ. tit. & quandoque appellatur. q.* 3. *princ. vers. limita, num.* 215. *fol.* 488. Natta *consilio* 51. *viso processu, n.* 1. *lib.* 1. *& cons.* 348. *videtur* 1. *n.* 1. *&* 2. *lib.* ubi quod debet certificari de
57 tenore, & qualitate ipsius sententiæ. Marc. Anton. Bald. *tractatu de temp. util. cap.* 3. *sub n.* 1. *vers. hoc autem, in fin. tomo* 5. *fol.* 212. & Doctores *tractatu de restitutione in q.* 69. *art.* 1. *nu.* 2. *in fin.* Lanc. Rober. *de attent.* 2. *part.* 3. 12. *limit.* 5. *num.* 158. & ideo donec potue-
58 rit habere copiam sententiæ, tempus ad appelladum non currit, Francus *in c. ex ratione* 8. *sub num.* 2. *de appell.* & quando intimatio fit cum authoritate judicis, sufficit insinuare, sententiam esse latam contra eum, licèt tenor sententiæ non inseratur, secùs verò, quando fit absque authoritate judicis, teste Natta *d. cons.* 348. *n.* 2. *in fin. &* 3. *l.* 2. quem referens sequitur Lancel.
59 *limit.* 50. *n.* 160. *&* 161.

Et ita scientia, & notitia non præsumitur, nisi probetur per appellatum, cùm in dubio præsumatur ignorantia, & sic semper appellasse intra decem dies, à tempore habitæ notitiæ. Philipp. Franc. *in c. bonæ me-*
60 *moriæ* 51. *num.* 10. *de appell.* Rota *decis.* 55. *fuit conclusum, in fin.* 3. *p.* 1. *diversorum.* Marquessan. *tract. de commissio.* 1. *p de comm. appel. super diversis, c.* 28. *n.* 64. *fol.* 304. *in secunda impressione*, quare absens, qui post viginti dies à tempore latæ sententiæ appellat, præsumitur appellasse infra decem dies à tempore scientiæ, quæ cùm non præsumitur, semper intelligitur stare intra dictos decem dies, dum sibi contrarium non probatur, latè prosequitur Scaccia *de app. q.* 12. *à n.* 24. & tenet Bellam. *decis.* 349 *sicut præsumitur, n.* 1. Felin. *in d. c. quoad consultationem, sub. n.* 25. *vers. secunda*
61 *conclusio, in fin.* Menochius *in tr. de præsumptio. l.* 2. *præsu.* 95. *versic. declaratur* 2. *n.* 7. & quod sufficit scientia alias absque intimatione. Lanc. *ubi proximè, de limit.* 50. *n.* 161. Franc. *in c. si quis suf. n.* 46. *versic. ulteriùs dubitatur, de appell.* & non sufficit notitia ficta, & præ-
62 sumpta, prout est, quæ oritur ex intimatione ad domum, sed est necessaria notitia vera, ita Philipp. Franc. *in d. c. bonæ memoriæ, n.* 21. & 22. Scaccia *ubi*
63 *suprà, sub. d. n.* 24. ubi aliud esse, quando ad sententiam quis fuit citatus ad domum, & postea intimatio sententiæ iterum facta est ad domum.

Sufficit tamen, quòd dum quis se præparat ad intimandam sententiam, adversarius, cui est intimanda, non vult audire, tunc alia intimatio non est necessaria, ei enim tunc imputatur, ex quo per eum, & non per nuntiantem steterit, quominus intimatio fieret. Scaccia *ubi suprà, num.* 34. per Philipp. Franc. *in cap. fin. n.* 47. *versiculo quid autem si quis, de appellat.* prout & generale est quòd quando quis non patitur, ut citatio ad eum perveniat, vel aufugiat, habetur pro citato: textus *in c. quoniam*, §. *porro ut lite non contestata*, & voluit Cardin. Flo. post Eleaz. *in quæst.* 13. *in clement. causam, de electione*, & ibi Barba. *columna* 12. *in parvis, versiculo sed quid si tu vis*, Rebuff. *in tractatu nominationum, in* 4. *quæst. n.* 5. latè Tiraquell. *in tr. de retract. lignagi.* §. 1. *gloss. num.* 105. quia etiam loquitur, quando quis ad legendum se præpararet, & intimandus continuò aufugeret, facit textus cum glossa *in leg. Labeo* 66 *scripsit. ff. de contrahend. emptio.*

Hinc cum facultas appellandi non veniat ultra dictos decem dies, & facta nulla fit ex supradictis DD. pariformiter appellationem emissam à falso procuratore, 67 si dominus voluerit ratificare, facere tenetur intra dictos decem dies, aliàs ratificatio non valebit, ut post Innoc. tradit Millis *in reperto. verb. ratificatio, vers.* 2. *fol.* 338. sentit. Innocent. *in authentica hodie, n.* 4. *C. de appell.* consuluit Guido Papæ *cons.* 124. *circa materiam, sub num.* 7. *vers. ad sextum*, post Hostiens. Joan. Monach. & alios, per eum allegatos, & idem *in tract. de appell. quæst.* 8. *de appellat.* Socinus *cons.* 45. *visa appellatione, sub num.* 10. *versic.* 5. *probatur*, Corneus, *cons.* 292. *visi, colum.* 2. *lib.* 3. Lancelot. Robert. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 50. *à num.* 53. *& sequentibus*, Anton. Gomez *tomo* 2. *variarum, c.* 11. *sub n.* 30. *versiculo* 1. *quod si quis appellavit*, per singularem textum *in leg. bonorum ff. rem ratam haberi*, ubi adducit plures similes, & valde practicabiles casus, & etiam videndus Tiraquell. *de retract. lignag.* §. 1. *glossa* 10. *à n.* 87. *cum pluribus sequentibus, fol. mihi* 17[a].

Et adverte, quòd hi decem dies currunt procura- 68 tori præsenti, vel cui facta est sententiæ intimatio, cum quo lis agitata fuit, etiam domino absenti & ignoranti, & si prædictus procurator infra illud tempus non appellat, præjudicat juri domini, & sententia transit in rem judicatam, licèt verum sit, quod si Pro- 69 curator non est solvendo, succurritur domino per restitutionem in integrum, & tunc currit tempus à die notitiæ sententiæ ipsi domino, vel etiam ei succurri- 70 tur, quando procurator fuit in dolo: latissimè per ampliationes, & limitationes prosequitur hunc articulum Lancel. Rob. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 50. *à n.* 80. *cum pluribus*, Scaccia (post hæc scripta visus,) *in tr. de appell. q.* 12. *à num.* 118. *cum sequentibus.*

Unam tamen cautelam in proposito non omittam, 71 quòd cùm terminus ad appellandum currat, etiam intactis interlocutoriis, qui incipit, putà, à rejectione exceptionis per processum ad ulteriora, & aliis tacitis interlocutoriis, sivè expressis, in quibus, si volueris appellare extra decem dies, petas à judice repositionem gravaminis, & à denegatione poteris appellare ultra dictos decem dies à tempore primi gravaminis, & interlocutoriæ; intra decem tamen dies à tempore denegatæ repositionis computandos, ut docet Paulus de Castro *in cons.* 334. *visa appellat. n.* 6. *lib.* 1. & est mente Millis post Paulum, Abb. & Anton. *in c. dilectus el.* 2. *electione*, tenet Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. c.* 22. *dimitt.* 50. *à n.* 66. & suprà facit Rota *decis.* 5. aliàs 29. *fuit dubitatum, de rescriptis in novis, quoad tempora*, ut per ipsum Lancelot. *ibi.*

Attende etiam, quòd hujusmodi decem dierum ter- 72 minus uniformiter procedit in omni appellatione, etiam extrajudiciali, quia qui uti hoc remedio appellationis voluerit in extrajudicialibus, debet illam omnino interponere infra dictos decem dies, textus expressus *in c. concertationi* 8. *de appellat. lib.* 6. & ibi Anchara. *n.* 1. *notab.* 2. Abb. *in c. bonæ memoriæ* 51. *sub n.* 10. *differ.* 13. & Philipp. Franc. *sub n.* 19. *versic.* 8. *de appell. com.* rursus idem Franc. *in cap. cùm sit Romana* 5. *versiculo ultimo nota, n.* 5. *& in c.* 1. *sub n.* 10. *versiculo sed dic notabiliter, de appell.* Minsinger *singula observat. centu.* 3. *observatione* 11. *solum, sub num.* 1. Maranta *in Speculo*, 6. *part. actu* 2. *princ. titulo & quandoque appellatur. quæst.* 3. *princ. n.* 213. *in fin. fol.* 488. Rugin. *tract. de appella.* §. 2. *cap.* 3. *n.* 13. 15. & 16. Natta *cons.* 606. *n.* 2. Gondizalvus de Paz

in praxi, 6. *p. tom.* 1. *in proœmio.* 16. *fol.* 188. Scaccia *de appell. q.* 22. *n.* 115. ubi & bene reprobat Rebuffum, *tract. de appellat. in præfat. num.* 69. *&* 70. *tom.* 3. *fol.* 408. & Lancel. *de attentat. limit.* 40. *num.* 137. & nos *alibi ſuo loco* diximus. Verumtamen excluſus ab appellatione gravatus in extrajudicialibus propter lapſum decem dierum, poterit recurrere ad remedium querelæ, ut bene declarat Franc. *in locis ſuprà proximè citatis*, & Scaccia *d. n.* 105. *ad fin.*

74 Et de pluribus aliis caſibus, in quibus poteſt, vel non appellari extra decem dies, exactiſſimè per ampliationes, & limitationes poterit recurrere ad Lancelotum *de attentat.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 2. *à n.* 37. *cum multis ſequentibus*, & per Scacciam (poſt hæc omnia ſcripta viſum) *in tractatu de appell. q.* 12. *per totam.*

75 Ex alio etiam capite poteſt dici appellationem nullam, & minùs legitimam, eo ſcilicet; quod non eſt interpoſita in ſcriptis: nam ſive ſit diffinitiva, ſive interlocutoria, niſi in ſcriptis emittatur, nulla redditur, ut de appellatione à diffinitiva probat Pract. Papien. *in forma appellatio. à ſentent. diffinitiva, ingl. in iis ſcriptis, num. fol.* 414. Franc. *in c. cùm Eccleſia, n.* 12. *de appel.* Guido Fapæ *tract. de appell. concluſ.* 8. *n.* 6. Micellus *in tractatu concor. gloſſ. conc. fall.* 69. *n.* 110. *tomo* 18. *fol.* 169. Lucas Pæt. *in practiva, capit. lib.* 5. *cap.* 1. *n.* 1. Cæſar Cont. *in repetet. l. unicæ, limit.* 25. *n.* 4. *in fin. C. ſi de momen. poſſ.* Ruginell. *tract. de appell. in præfat. n.* 37. *fol.* 6. loquendo de jure Canonico de communi teſtatur Franc. *in cap. ut debitus* 59. *q.* 2. *princ. n.* 11. *verſ.* 2. *quæritur de appel.* de ſententia interlocutoria, ut pariter requiratur appellatio in ſcriptis, tenent Specula *in titul. de appel.* §. *qualiter autem, n.* 1. *in fin. l.* 2. *fol.* 190. Philip. Franc. *d. c. ut debitus, q.* 7. *n.* 16. *de appell. & in c.* 1. *ſub num.* 5. *in ſcriptis, de appell. in* 6. & Lucas Pæt. *in pract. capit. l.* 5. *cap.* 6. *num.* 2. 3. & tam de jure Canonico, quàm civili procedere poſt alios dicit Scaccia *de appell. qu.* 3. *n.* 9. qui *n.* 4. dicit poſt plures ab eo citatos, procedere etiam in extrajudiciali appellatione.

76

77 Hinc eſt non ſufficiat, ſi condemnatus voce dicat, appello, ut putà; ad intimationem ſententiæ ſibi factam per tabellionem, & ipſe pro reſponſione dicat, quòd appellat à dicta intimata ſententia, faciatque, & requirat notario, ut illam appellationem, reſponſionem in ſcriptis redigat incontinenti, quia non dicitur in ſcriptis facta appellatio, cùm aliud ſit quod quis teneatur appellare in ſcriptis, aliud verò quod appellatio voce facta, per aliud redigatur in ſcriptis ita docet Jacobus de Aren. *in leg. peces, ſub. n.* 1. *ff. de re jud.* Philip. Franc. *in c. ut debitus* 59. *in princ. quæſt.* 3. *n.* 12. *de appell. & in cap.* 1. *ſub n.* 10. *verſiculo adverte, de appel. n.* 6. Manſ. *in additio. ad practic. Papien. in forma appell. à ſentent. diffinit. in gl. in his ſcriptis fol.* 415. Ruginell. *in tract. de appell. in præfatione, num.* 38 & 39. optimè Sa-
87 cia *de appell. quæſt.* 4. *n.* 5. qui dicunt ulteriùs, quòd hæc appellatio ut non legitimè interjecta non impedit executionem, nam ante omnia debet appellatio eſſe dictata, ſcripta, & data, atque præſentata, priuſquam notarius de ea ſit, vel eſſe poſſit, rogatus, & propterea meritò Scaccia *ubi proximè*, poſt Angelum Areti. *in leg.* 1. §. *fin. num.* 11. *verſiculo unum, tamen nota, ff. de appellat.* invehunt in errorem aliquorum notariorum, qui dicunt, ſe rogatos de appellatione in ſcriptis interpoſita, & dicunt parti, dabis eam poſtea mihi,
79 & ita ego multoties practicari vidi in hoc noſtro Senatu Galleco, tam in cauſis civilibus, & criminalibus, quæ directò ad illum appellantur, in quibus, paſſim declaratur, cauſam; & negotium non devolutum, quàm in his, quæ ad eundem trahuntur à tribunalibus Eccleſiaſticis per hanc viam violentiæ, in quibus quidem quotidie declarari ſolet, vim non fieri, cauſamque remitti iterum.

80 Quod & ex eo adjuvatur, nam etiam libellus appellationis non ſufficit dari, & porrigi appellationem coram tabellione dumtaxat, & non coram judice, quia talis appellatio, nec admittitur, nec valide dicitur, ut teſtatur additio. Capellæ Tholoſ. *deciſ.* 429. & tum pronuntiandum eſſe, nec devolutam, nec admittendam eſſe, ſecundum Rebuffum *in tit. de appellat. articulo* 5. *gl. unica, num.* 10. & pluries ita declaratum vidiſſe in tribunali hoc Galleco, teſtatur Gondizalvus de Paz *in prax.* 6. *p. tomo* 1. *in proœm. ſub num.* 53. *fol.* 192. tum etiam quia de neceſſitate libellus appellationis debet porrigi coram judice à quo, ut probat text. *in clem.* 1. *ibi coram ipſis, de app.* Rota *deciſ.* 50. *de appell. in novis*, Innoc. relatus à Bald. *in cap. cùm olim, colum.* 1. *de dolo, & contumacia*, & teſtatur communem opinionem Navarr. *in relect. c. cùm contingat, de reſcriptis in* 6. *cauſa muli num.* 10. Peruſius *in c. fin. columna* 4. *de appellatio.* Paz, & Rebuffus *ubi proximè*, Gutierrez, *lib.* 1. *practic. quæſt.* 102. *n.* 1. & 3. non tamen eſt neceſ-
81 ſarium, quòd dictus libellus appellationis legatur, ſeu recitetur judici Franc. *in dict. c.* 38. *cùm in Eccleſiæ, verſus finem, & cap. fin. n.* 29. *de appell.* Papien. *in practica in for. appellatio. à ſent. diffinit. in gl. in his ſcriptis, numero* 1. *in fin. fol.* 414. Luca Pæ. *in tract. cæpitol. l.* 5. *cap.* 1. *num.* 22. Ruginell. *in tract. de app. in præfatione, n.* 40. plures adducit Lancell. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 5. *à* 189. ſed ſufficit ſola præſentatio, & exhibitio appellationis in ſcriptis. Franc. *ubi proximè, d. c. fin. n.* 29. *& in c. appell. in* 6. vide quæ *infrà, c.* 16. *hac.* 2. *p. verſ. & licet de jure de tribunali.*

Sed præfatæ noſtræ doctrinæ; quâ diximus, appellationem voce interpoſitam per condemnatum ad intimationem ſententiæ coram Tabellione, non eſſe vali-
82 dam, fortiter obſtare videtur; nam recognitio ſchedulæ privatæ facta per debitorem coram notario, aut Alguazello de commiſſione judicis, pro confeſſione facta in judicio reputatur, quæ executionem meretur, ut per *l.* 6. *titulo* 1. *lib.* 4. *recopil.* dicit Gondizal. de Paz. *in prax.* 5. *p. tomo* 1. *c.* 1. *n.* 24. *fol.* 95. ergo idem dicendum venit in hujuſmodi appellatione.

Quoniam reſpondetur, longè diverſum eſſe unum caſum ab alio; etenim confeſſio non requirit ſcripturam, ſed tantùm, ut viva voce in judicio fiat,
83 & cùm Alguazellus, ſeu tabellio habeat à judice commiſſionem ad recipiendam illam debitoris confeſſionem, ut in judicio facta teneat: at verò noſtra appellatio non ſolùm requiritur, ut fiat coram judice à quo, ut deliberetur, an ſit illi deferendum, vel non; ſed requirit ſcripturam, hoc eſt, ut in ſcriptis
84 à parte præſentetur, & etiam coram judice in voce prorumpatur in judicio, non ſufficit ex ſupradictis Doctoribus, niſi ſit incontinenti, adhuc ſedente judice pro tribunali, & aliud eſt, quòd quis teneatur appellare in ſcriptis, aliud verò appellare in voce, & facere ut per alium in ſcriptis redigatur; ut *ſuperiùs* diximus, *verſ. Hinc eſt, &c. à n.* 77. & tabellio licèt etiamſi de mandato judicis intimet ſententiam, non tamen ullam recipit juriſdictionem, ſed nudum, &
85 ſimplex exercet miniſterium, ut in caſu converſo de quo in argumentum diximus *n.* 82. & ſupponit Pax expreſsè, quare meritò non obſtare, ſatis conſtat, & vide quæ nos 1. *p. c. à n.* 130.

Et pro nunc hæc tibi pro exemplis ſufficiant; ſi autem alios caſus requiras, in quibus appellatio illegitima, & nulla dicitur, latiſſimè & uſque ad refectionem
86 poteris videre Lancel. Rob. *de attent. p.* 2. *c.* 12. *limit.* 50. *per totam*, Sigiſm. Scac. *in tract. de appell. quæſt.* 4. *per totam, & quæſt.* 12. *& quæſt.* 5. *q.* 6. *& q.* 7. & Card. Tuſc. *pract. concl.* 1. *lit. A, concl.* 496. ubi ad plures alios concluſiones ipſe ſe remitti, de hujuſmodi nullitatibus appellationem tractantes, apud quos omnes, & alios per eoſdem allegatos, varios reperire poteris, & practicabiles caſus, quos mei non eſt tranſcribere, nos latiùs *infrà*, 3. *p. c.* 9. *per totum* ubi multa.

CAPUT

CAPUT III.

Quando duo gravamina ita se habent, ut unum veniat in complementum, effectum, seu executionem alterius, si est omissum appellari à primo, an à secundo appellationi interjectæ non deferens vim faciat.

SUMMARIUM.

1 *Pro delatione appellationis à gravamine effectuato, omissa tamen ab eo illato, recurri solet ad Senatum.*
2 *Appellatio si est omissa à judice mandante deferri juramentum parti, an ab ipsa delatione poterit appellari, num.* 10. 11. *&* 17.
3 *Opponens exceptionem, seu articulos admittendos, si amittat appellare à processu ad ulteriora, & postea instat pro admissione illorum à tacita, vel expressa rejectione, an poterit appellare.*
4 *Ab interlocutoria si non est appellatum an à denegata ejus revocatione petita poterit appellari.*
5 *Contractus aliud est, aliud promissio contrahendo, aliud promissio de profitendo, aliud ipsa professio.*
6 *Gravamina diversa diverso jure censentur.*
7 *Actus duo, ubi ita se habent, ut unus veniat in complementum & executionem alterius, si est omissum appellari à primo, non poterit appellari à secundo.*
8 *Actus secundus alterum ad effectum perducens, non est, qui gravat; sed primus.*
9 *Ab interlocutoria de admittendis articulis si non est appellatum, non potest postea appellari ab ipsa actuali juramento.*
10 & 11. *A delatione juramenti si non est appellatum intra terminum, non poterit postea appellari ab ipso actuali juramento.*
12 *Omittens appellare à sententia intra decendium à citatione ad videndum se declarari, & denuntiari, non poterit appellare.*
13 *A censuris fulminatis per executorem executorialium in eorum executionem non apppellatur, licèt aliàs appelletur ab excommunicatione.*
14 *A captura in executionem rei judicatæ, aut obligationis in forma cameræ non appellatur, licèt aliàs licita sit à captura.*
15 *Appellari si non potest à prima sententia, ita nec à secunda idem continente.*
16 *Qualitas prioris actus gravantis, non secundi in ejus effectum gestus inspicitur ad appellandum.*
17 & 18. *Respondetur ad Gaill. in speciali casu loquentem de stylo, non de jure.*
19 *Sententia interlocutoria quoad judicem non transit in rem judicatam, quo minùs queat revocare.*
20 *A repositione gravaminis injustè denegata licet appellari.*
21 *Ita tamen quod eppellatur à causa gravaminis de præsenti, non de præterito, & sic ab ipsa denegatione.*
22 *Appellans à carceratione post decendium, debet allegare causam gravaminis de præsenti, non de præterito.*
23 *Promissio de vendendo obligat de futuro ad venditionem faciendam.*
24 *Effectus, & executio ejusdem non est ab illo diversa sed respectu alterius sic.*

1 EX vera ejus difficultatis resolutione, non parum aliæ ingentes evinci quidem possunt: contingit vicissim disputari inter ligatores testes, probationes, articuli, & similia sint admittenda. Judex interloquendo, admittenda esse dicit, à quo gravamine pars omittit appellare, postmodum verò quando in effectum testes præsentantur & probationes, ipsa pars gravata solet ab admissione appellare, & ob denegatam hujusmodi appellationis delationem ad supremum Senatum confugiunt, ut violentiam feciisse declaretur.

2 Et pro parte affirmativa, quòd vim faciat non deferendo, cùm appellatio legitima videatur. Primò quoniam si judex alteri parti deferat juramentum, licet is contra quem juratur, statim non appellet intra decendium sed eo elapso, pars, cui delatum fuit juramentum, parata sit jurare; & tunc si pars gravata appellaverit ab hujusmodi delatione juramenti, appellatio, recipitur, eique deferundum esse, testatur Minsinger. *singula. observ. centu.* 1. *decisione* 39 *incipit quando à judice*, & eundem referens in proposito Lancelot. Robert. *in tractatu de attent.* 2. *part. cap.* 2. *limit.* 50. *n.* 175. *folio* 282. ergò sequitur evidenter, quòd licèt non appelletur à priori gravamine, poterit appellari à secundo, quòd veniat in complementum, & executionem ejusdem.

3 Secundò, & pro hac parte pugnat; nam si quis opponat exceptionem seu articulos, & petat admittendos, judex per processum ad ulteriora contrarium videtur pronuntiare, si pars omittat appellare intra decendium ab hac tacita rejectione, & gravamine, postmodum si instiserit pro iterum admissione exceptionum, & articulorum, judex vel tacitè, vel expresè iterum illos rejiciat, poterit appellare ab hac ultima rejectione, etiamsi à prima non possit appellari, ob lapsum decem dierum, incipiendo ab illa priori, ita docet Paul. de Castro *in consil.* 334. *visa appellatione, num.* 6. *lib.* 1. & iterum juvatur hoc argumentum ex eo; quod dicit, post Innocent. *in cap. fin. de nov. oper. nuntia.* 4 Guido Papæ *in tract. de appell. q.* 108. quòd si quis ab interlocutoria non appellet, sed petat tantummodo eam contrario imperio revocari, & judex illam non revocet, sed confirmet, ab hujusmodi confirmatoria potest appellari, etiam post decem dies incipiendos, & enumerandos à die primæ interlocutoriæ, & quòd per talem interlocutoriam tota causa devolvitur ad judicem ad quem, qui poterit cognoscere de illa interlocutoria, quâ non fuerat appellatum: ergo in nostro casu idem dicendum est.

5 Tertiò, ultimò urget, quoniam pronuntiare testes admitti debere, vel non, vel articulos admittendos, diversum gravamen est ab ipsa actuali admissione, postmodum facta, sicut aliud est contractus, aliud promissio de contrahendo, aliud est promissio de profitendo, aliud ipsa professio, ut per text. *in l. quod si nolit, versiculo illud plenè, ff. de ædititio edicto, l. non omnes, §. si, ff. de re mili.* & ut in uno plures taceam, magnam doctrinarum, & Doctorum catervam congessit Tiraquell. *de retract. conventio. ad fin. tit. à n.* 42. *cum multis sequentibus*: ergo si sunt diversa 6 gravamina, diverso jure censeri, & judicari debent, & de uno ad aliud non est facienda illatio, *l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir poss.* quia à separatis non est facienda illatio, ubi etenim non datur identitas, non obstat res judicata, *l. & an eandem, cum sequentibus, ff de re jud.*

7 His tamen non obstantibus, contrariam sententiam & opinionem longè de jure veriorem esse existimo, imò quò ubi duo actus ita se habent, ut unus veniat in complementum, perfectionem, effectum, seu executionem alterius, si non potest appellari à primo, putà; quia vel prohibitum est à jure, vel ob transitum in rem judicatam, quia lapsus fuerit terminus ad appellandum: pariter 8 nec poterit appellari à secundo, quoniam primus est, qui gravat, non secundus, qui ad effectum perducit alterum, ita eleganter docet Bald. *in l. si cum exceptione. §. hæc autem actio, ff. de eo quod metus causa*, Felin. *in capite quoad consultationem, n.* 14. *ante fin. de sententia, & re judic.* Scaccia *tractatu de appellat. quæst.* 15. *limit.* 10.

limit. 10. *num.* 11. & poſt Bald. & Felin. tenet Capi- eius *deciſione* 1. *num.* 23. Lancel. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 53. *n.* 26. *fol.* 293. & iterum ipſe Lancelot. *ead. p. cap. limit.* 50. *n.* 118. *ſequentibus*, Cæſar. Contar. *in repet. l. unic. C. ſi de momen. poſſ. lim.* 19. *n.* 16. optimè Eſcobar. à Munnoz *in tract. de ratiociniis. c.* 33. *ſub n.* 25. *poſt medium.*

9 Et ex hac doctrina rectè infert Paul. de Caſtro *in l. ab executore* 4. *ff. de appellat. recip. num.* 2. quòd ſi judex pronuntiat articulos eſſe admittendos, & poſtmodum illos admittit actualiter, ſi non fuit (inquit) appellatum à pronuntiatione de admittendo, non poterit poſtea appellari ab ipſa admiſſione, cùm admiſſio ſit executio interlocutoriæ prioris, & prima eſt, quæ gravat, non autem ſecunda, ſequitur etiam Ruginell. *in tr. de appel. §. 2. c.* 3. *n.* 83. *& n.* 267. & meliùs poſt alios, quos ipſe ibi citat. *in n.* 168. tenet etiam Sigiſmundus Scaccia *in. tr. de appell. q.* 17. *limit.* 47. *n.* 140. *fol.* 502. & ibi etiam *n.* 137. & ex eodem Paulo Caſtro & notata *in c dilecti, de renuntiatione*, Joan. Ferrari. *in tr. de appel. c.* 5. *num.* 50. Ex eodem etiam fonte fluit, ut ſi judex deferat juramentum alicui ex litigantibus, ſi aliter, contra quem juratur, non appellaverit ab hu-
10 juſmodi interlocutoria, & gravamine delationis juramenti intra terminum decem dierum, & poſt illos pars parata ſit jurare, ita ut ad effectum perducatur interlocutoria probationis juratoriæ minimè poterit appellari ab hac admiſſione; quia eſt in executionem prioris, à qua quemadmodum non poteſt nunc appellari, quia extra terminum, ita nec ab admiſſione, ita tenet Scaccia *in d. tractatu de appell. q.* 17. *limit.* 34. *num.* 8. Seraph. *in tract. de privil. jura privileg.* 102. *n.* 6. & 7.

11 Nec obſtat Andreas Gaill. *in ſingula obſer. centu.* 2. *deciſio* 39. *incipit quando à judice*, contrarium tenens in terminis, qui reſpondemus *inferiùs* ad repoſitionem primi argumenti.

12 Inde inſuper ex noſtra principali doctrina infertur, quòd ſi judex tulerit aliquam ſententiam, ſive interlocutoriam, ſive diffinitivam, cujus lapſi ſunt decem dies. demum citat illum, cui officit ſententia, ad videndum ſe declarari, & denuntiari, tunc ab iſta citatione & monitione non poterit validè appellari poſt lapſum decem dierum, à die principalis gravaminis, & ſententiæ, cùm iſta veniat in illius executionem, ita conſuluit Andreas Barba. *in conſil.* 7. *viſis dubiis*, *colum.* 2. *in princ. l.* 3. poſt Angelum, & alios per eum citatos, ſequitur Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limificiis*, 1. *part.* 1. *n.* 586. Cæſar. Con. *in repetitione. l. unicæ*, *lim.* 19. *n.* 20. Galleſ. *ad formam Camer. oblig. in* 2. *part.* 3 *princ. in c. reliqua de proceſſu*, junctis iis quæ ſcribit *num.* 38. *& ſeqq. fol.* 361. Marqueſſa, *de commiſſ. p. c.* 23. *num.* 1. & vide omnino quæ latiùs in optimo caſu dixi (aliis citatis Doctoribus) *infrà* 4. *part. c.* 5. *quod inter ſe diſtent*, *à n.* 68. *cum. ſeqq. ver-*
13 *ſiculo ſed contrariam ſententiam*, *& opin. &c.* ubi aliqua utiliſſima: ubi quòd licèt aliàs à cenſuris liceat appellari, non tamen à cenſuris fulminatis per executorem in complementum executorialium brevis, aut obligationis cameralis, quia ejus veſtiuntur natura, & privilegio.

14 Et idem dicimus de captura, qua licèt aliàs liceat appellari, tamen à facta in executionem rei judicatæ, aut brevis cama: aut obligationis in formam camæ, minimè poterit appellari, ſicut nec à re judicata. Scaccia *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *n.* 160. & vide quæ nos 2. *p. c.* 5. *à n.* 37. *& ſupra.* Ad quod etiam conducit, quod poſt Bald. tradit. Felin. *in cap. quoad*
15 *conſultationem*, *n.* 14. *de re jud.* Quod ſi à prima ſententia appellari non poteſt, nec etiam à ſecunda continente idem quod prima, Contar. *in l. unic. C. ſi dom. limit.* 16. Magon. *deciſione Lucenſ.* 48. *num.* 4. Gonzal. *regul.* 8. *gl.* 6. *ſub num.* 183.

Et omnium ratio illa eſt potiſſimùm, quoniam iſte 16
actus, qui venit in complementum prioris, non eſt qui gravat (ſed prior, & ſic ad appellationem interponendam ille prior actus ejus qualitas, tempus, & natura) qui eſt cauſa gravaminis, ſuper quo fundatur appellatio de neceſſitate *cap. cùm ceſſante*, *de appell.* inſpici, & attendi debet, non iſte ſecundus, Guido Papæ *conſilio* 574. Corneus *conſil.* 71. *n.* 20. *lib.* 1. Felinus *in c. quoad conſultationem*, *nu.* 14. *&* 15. *de re jud.* Gradus *reſpon.* 16. *column.* 1. *n.* 2 Rolan. à Valle *conſ.* 34 *n.* 5. *in princ.* Rota *dec.* 100. *ex novem. p.* 1. *diverſo.* & circa hunc articulum & principalem opinionem, & doctrinam multa adduximus, *infrà*, *à part. c.* 1. *poſt princ.* quæ utiliter conducunt ad propoſitum.

Quibus ſic ſuppoſitis, non obſtant in contrarium 17
adducta fundamenta. Non primum deductum ex Andrea Gaill. quia loquitur de ſtylo Cameræ Imperialis, non tamen de jure communi; & ejus diſpoſitione, ut eodem patet, & reſpondet Scaccia *in tract. de appellat. quæſt.* 12. *num.* 161. *fol.* 171. & eundem allegans Lancelotus Robert. loco, de quo argumento *de num.* 175. ſpecialiter loquitur de dicto ſtylo Cameræ Imperialis, ut ſecùs ſit de jure, prout ipſe Lancelot. profitetur *eadem limit.* 50. *num.* 118. *cum ſequentibus*, *& lim.* 53. *n.* 36. *& eadem* 2. *p. cap.* 12. pro quo facit, quod nos diximus hactenus.

Nec obſtat ſecundum ex Paulo de Caſtro, & Guido 18
Papæ, quoniam quando eorum aſſertio, & doctrina procederet abſolutè, & ſine limitatione, & ſcrupulo de quo per Lancelotum Robertum *in d. tr. de attent.* 2. *part. c.* 12. *limit.* 50. *n.* 66. *cum ſequentibus*, & iterum *inferiùs*, *à n.* 185. tamen longè diverſum eſt à noſtro caſu, quoniam illic non appellatur à ſecundo gravamine, veniente in executionem prioris, ut in noſtro caſu; ſed duntaxat appellatur ab alio de novo illato à judice, eo quòd petita fuit repoſitio ejus gravaminis, 19
quòd ipſe poterat revocare, quia quoad ipſum judicem interlocutoria non tranſit in rem judicatam, quominus eam poſſit, quandocumque reponere & revocare contrario imperio, juxta text. *in l. quod juſſit*, *ff. de re jud.* ubi jaſ. Tiraquell. & cæteris & Franc. Abb & omnes Canoniſtæ *in cap. cùm ceſſante*, *de appell.* Felinus *in cap. qualiter*, *& quando*, *de accuſat.* & nos latè, ſuprà, *c. præcedenti*, & ita cùm injuſtè fuiſſet gravata pars iſteque petierit repoſitionem, judici jure per- 20
miſſam, à denegatione interponitur appellatio, licet reperiatur extra decem dies à tempore prioris gravaminis, dummodo emittatur intra illos computandos à die denegatæ repoſitionis, in tantum, quòd iſte 21
appellans debet eſſe cautus, ut non appellet à cauſa, & gravamine de præterito, ſed de præſenti tantùm, hoc à denegata repoſitione, ut in ſimili caſu dicit Philip. Franc. *in c. ex parte tua* 47. *ſub n.* 19. *de appell.* quem ſequitur Scaccia *de appell. qu.* 12. *n.* 49. ubi poſtquam dixerunt, quòd à carceratione poteſt quandocumque appellari, etiam poſt decem dies, quia carcer ſemper & continuo, ac quotidie gravet, limitant, ut non procedat, quando appellaret carceratus de præterito gravamine, ſive allegaret cauſam gravami- 22
nis de præterito, quia tunc non poſſet appellare poſt lapſos decem dies, & ſic caute debet appellari à cauſa gravaminis de præſenti: ſic cùm iſthæc negata repoſitio non ſit executio actualis prioris gravaminis, quia ipſa aliter fit; ſed aliud & novum gravamen, adeo non officit noſtræ doctrinæ, & reſolutioni.

Nec obſtat tertium, & ultimum *d. l. quod ſi nolit*, 23
verſic. illud plenè, *ff. de ædilit. edict. l. non omnes*, *§. fin. ff. de re milit.* 1. & Tiraquell. *de retract. conven. ad fin. titul. à n.* 42. quibus dicitur aliud eſſe promiſſionem de vendendo, aliud ipſam venditionem, quia ipſa venditio obligat de præſenti, & promiſſio de vendendo obligat de futuro, hoc eſt, ad compellendum obligatum ad venditionem ſibi faciendam, ut latè ipſe Tiraquell. *ibi*, *num.* 24. poſt alios;

alios: quia respondetur; quòd non, propterea unaquæque est diversa in se ipsa respectu illius effectus quem de jure operatur, ac ideo executio ipsius obligationis de vendendo, non est aliud, quod ipsa promissio, quia executio est pars dispositionis principalis, quæ illi inhæret, secundùm ea quæ exactiùs diximus *infrà*, 4. *part. cap.* 1. *post princ.* ubi aliqua (quæ & utilia, & necessaria sunt) adduxi ad hujus capituli materiam, & ideo aliud est executio, effectus, seu complementum unius contractus sui ipsius & respectu ejusdem: aliud verò ipse contractus respectu alterius diversi, quapropter à separatis non fit bona illatio.

CAPUT IV.

Quando, & quibus casibus judex Ecclesiasticus vim faciat, non deferens appellationi interpositæ à carceratione, seu detentione, ut qualis ea injusta sit, intelligatur: & quid ab ejus relaxatione.

SUMMARIUM.

1 *Carceris attributa.*
2 *Carcer est inventus ad custodiam, ut delicta non maneant impunita.*
3 *A carceratione justa appellationi non deferentem vim non facere, decernit Senatus.*
4 *A carceratione injusta, & minùs legitimè facta appellationi deferendum, decernit Senatus.*
5 *Carcerationis gravamen continet damnum irreparabile per diffinitivam.*
6 *A carceratione injusta licet appellare interim reo manente in carceribus judicis à quo, donec superior aliud censeat, ibid.*
7 *Carceratio ex quot causis injusta dicatur.*
8 *Carceratio injusta est facta per judicem incompetentem, aut aliàs jurisdictione carentem.*
9, 10 & 11. *Carceratio ab incompetenti facta ad effectum remittendi suo judici non tamen cognoscendi, justa dicitur.*
12 *Carcerare potest judex incompetens ad effectum remittendi, etiamsi non sit periculum in mora.*
13 *Carcerare potest sæcularis judex clericum repertum in flagranti, vel in causa proxima ad delinquendum, & remittendum suo judici.*
14 *Capi potest miles à judice ordinario ad effectum remittendi.*
15 *Vicarius foraneus non est ordinarius, sed delegatus.*
16 *Vicario generali quando censeantur commissæ causæ criminales, & aliæ requirentes speciale mandatum.*
17 *Vicarius foraneus licèt de causis criminalibus non cognoscat, tamen potest carcerare adhibita informatione ad effectum remittendi.*
18 *A vicario foraneo carcerante clericum, ut remittat appellationi emissæ, Senatus vel non fieri, vel* res mittendo no haze fuerça, &c. *decernit.*
19 *A carceratione facta per delegatum appellationi deferendam, declaratur.*
20 *Carcerare potest delegatus, quando de fuga timetur.*
21 *Carceratio per judicem non habentem merum imperium dicitur injusta.*
22 *Carceratio est meri imperii, quo caret delegatus etiam post litem contestatam.*
23 *Delegare potest Princeps causas meri, & mixti imperii.*
24 *Imperii meri quot sint genera, & quæ delegabilia.*
25 *Coërcitionem modicam quilibet delegatus, vel ordinarius recipit.*
26 *Delegatoria sunt quæ competunt jure magistratus de jure civili.*
27 *Causæ meri, & mixti imperii de jure canonico delegari possunt, etiam per inferiorem à Papa.*
28, 29 & 30. *Carcerare non potest delegatus de jure civili cum limitationibus, secus de jure canonico.*
31 *Delegatus in civilibus an possit testem vacillantem torqueri.*
32 & 33. *Et an illum capere possit.*
34 *Carceratio dicitur injusta facta à privato.*
35 *Et quando incidat in pœnam privati carceris, remissivè.*
36 & 37. *Carceratio dicitur injusta à judice Ecclesiastico laici sine brachio sæculari, etiam in causis, quibus de illo potest cognoscere.*
38 *Judex Ecclesiasticus licèt in spiritualibus habeat in laicos jurisdictionem, intelligatur quod excommunicationem, & remedia Ecclesiastica, non carcerem, nisi invocato auxilio.*
39 *Carceratio in laicos per Ecclesiasticum sine auxilio dicitur injusta, & nulla, & recursus ad Regem legitimus.*
40 & 41. *Et quibus remediis, ibid.*
42 *Carceratio dicitur injusta facta per judicem habentem jurisdictionem super qualitate, de qua tamen non constat.*
43 & 44. *Qualitas, quæ defert jurisdictionem, ante omnia discuti, & probari debet.*
45 *Jurisdictionis exercitium, ut attribuatur satis est qualitatem in libello deducere, licèt de ea queat dubitari.*
46 *Qualitas tamen illa si à principio negetur, debet constare summariè, plenè tamen.*
47 *Concubinam clerici ut capiat Ecclesiasticus, si sit uxorata, debet esse concubinatus notorius.*
48 *Judex sæcularis ut de concubinatu cognoscat, debet esse notorius.*
49 *Carcerari non potest habens salvum conductum à Principe.*
50 & 51. *Salvus conductus in epistola Principis habet vim legis.*
52 *Captus sub salvo conducto ita debet in pristinum relaxari, ut ampliùs capi non possit.*
53 *Captus in Ecclesia ita debet relaxari, ut iterum capi non possit.*
54 *Relaxare obligatus debet captum ponere extra suum territorium in loco quo capi non possit.*
55 *Et ut difficilis sit ejus persecutio.*
56 & 58. *Salvus conductus infringitur per novum delictum, & etiam respectu antiqui.*
57 *Princeps satis offenditur per delictum.*
59 *Clericus incarcerari non potest pro debito civili.*
60 *Secundùm magis, & probabiliorem communem.*
61 *Clerici non conveniuntur, ultra quam facere possit.*
62 *Clericus pauper nec carceratur, nec bonis cedere cogitur sed cautionem juratoriam præstat.*
63 *Fructus beneficii sequestrantur ob debitum clerici, ut satisfiant creditores ad congrua præstanda clerico.*
64 *Ludovici Gomesii opinio reprobetur.*
65 *Clericus obligatus in forma Cameræ, an possit licitè pro debito incarcerari.*
66 *Clericus ut gaudeat privilegio* C. Odoardus, *debet esse in sacris, aut altari, seu ministerio Ecclesiæ deserviens.*
67 *Clericus pro debito ante ordinum susceptionem an possit carcerari.*
68 *Clericus etiam in sacris pro debito potest capi, si subsit fugæ suspicio, & exportat res suas.*
69 *Clericus ut reddat depositum potest incarcerari.*
79 *Clericus justè capitur pro debito ex delicto etiam civiliter tractato.*
71 *Clericum conductorem Regii vectigalis posse carcerari, & incarcerare sæculari.*
72 *Monachus pro debito civili capi non potest.*

Et

73 *Et quid quando ingressus sit religionem in fraudem creditorum, vel post ejus capturam, vel postquam jam petita sit in eam executio, remissivè.*
74 & 75. *Advocatus Licentiatus, Doctor aut etiam Baccalaureus an pro debito civili possit incarcerari.*
76 & 77. *Et in Doctore, qui nec legit, nec advocationis officium exercet.*
78 *Tutor pro debito sui pupilli capi non potest.*
79 *Tutor capi potest pro debito pupilli, si nollit exhibere illius bona, ut fiat executio.*
80 *Pupillus pro debito non potest carcerari.*
81 & 82. *Minor viginti quinque annis pubes an pro debito possit capi.*
83 *Mulier pro debito merè civili non carceratur.*
84 *Mulier capi non potest pro debito publico aut fiscali.*
85 *Mulier succedens laico pro debito fiscali an capi possit remissivè.*
86 *Mulier ratione tutelæ incarcerari non potest.*
87 *Mulier pro debito descendente ex delicto capi potest.*
88 & 89. *Mulier meretrix & personaliter in judicio comparet, & pro debito carceratur, & quid in meretrice maritata.*
90 *Mulier non cogitur personaliter in judicio comparere, sed per Procuratorem.*
91 *Et quid quando judicium absque illa exerceri non potest.*
92 *Mulier pro ferendo testimonio in causa criminali personaliter comparere cogi potest.*
93 *Capi non possunt, qui inviti non vocantur in judicio; & quales sint.*
94 *Capi non possunt, qui ultra quàm facere possint, non tenentur.*
95 *Capi non possunt pro debito, qui per infortunium, naufragium seu incendium bona sua amisere.*
96 *Rusticus quo tempore capi non possit.*
97 *Nobilis pro ære alieno non incarceratur.*
98 *Nobilis conductor vectigalis pro debito carceratur.*
99 & 100. *Carcerari non debet graviter infirmus, etiam pro delicto, etiam pro debito civili.*
101 *Vulneratus non carceratur, sed præstat fidejussores, alias custodias ei opponit judex suis expensis.*
102 *Incarcerari nequit die feriato ob honorem Dei pro debito civili, & quando pro delicto, seq.*
103 *Debitor suspectus de fuga carcerari potest.*
105 *Hæres durante tempore conficiendi inventarium capi non potest, qui ultra inventarium tenetur, si bona in eo contenta abscondat, ibidem.*
106 *Hæres obligatione quoad factum personale, quâ tenebatur defunctus, capi non potest.*
107 *Debitor habens literas dilatorias à partibus, vel à judice, intra illum terminum capi non potest.*
108 *Dilatio & mora à judice quando debitori dari possit.*
109 & 110. *Literarum dilatoriarum debitoribus concessarum qualis sit effectus.*
111 *Creditorum major pars si inducias det debitori, interim non carceratur.*
112 *Literæ dilatoriæ generales an intelligantur in debito jurato, & debitis fiscalibus, & debitis privilegiatis, & an extendantur ad fidejussores affidati, remissivè.*
113 *Confugiens ad locum, quo jure, vel consuetudine capi non potest, relaxandus est.*
114 *Captus in Ecclesia eidem relaxatus restituitur, ibid.*
Ab Ecclesia extrahens delinquentes publicè excommunicatur, & omnia restituere tenetur, & vim facere declarat Senatus, ibid.
115 *Clericus ab Ecclesia invitus extrahi non potest, sicut nec laicus.*
116 *Ab Ecclesia invitus particulari ratione extrahi, & capi possunt, remissivè.*
117 *Immunitate Ecclesiæ sententiæ non gaudentes si appellent ab extractione, vim non fieri, decernit Senatus.*
118 *Captus in Ecclesia an sit detinendus in carcere, interim dum quæstio super restitutione ad illam, decidatur.*
119 *Immunitati Ecclesiæ an invitis rectoribus ejus possit aliquis renuntiare.*
120 & 121. *Carceratio dicitur injusta si fiat in carcere obscuro, & atrato & quando ita dicatur.*
Carceres subterranei dicti, Suetanos *ob quæ, & quando sint prohibiti, ibid.*
122 *Carcer ita esse debet, ut carceratus pœnam non patiatur.*
123 *Carceratus quando possit detineri in vinculis simul.*
124 *Salvus conductus quando tempore, & locis duret.*
125 *Carceratio injusta dicitur ratione ordinis non servati.*
126 *Causa civilis à captura incipi non potest, nisi debitum sit ex re judicata.*
127 *Capturam pro debito debet præcedere citatio, causæ cognitio, & sententia translata in rem judicatam.*
Ante capturam quod non est deductum, non potest deduci ad ejus justificationem, ibid.
128 *Debitor captus omisso juris ordine an sit relaxandus, si verè debitor apparet.*
129 & 130. *Carceratus pro debito falso, an possit pro vero detineri.*
131 *Debitor ex publico instrumento non carceratur, nisi habeat clausulam guarentigiatam, & sit liquidum.*
132 *Capturam debent præcedere legitima indicia.*
133 *Indicia ad capturam qualia legitima sint.*
134 *Indicis arbitrium circa capturam debet subjacere juris regulis.*
135 *Captura ante informationem, & testium receptionem in scriptis, est injusta, & seq.*
137 *Ad capturam in delictis gravibus, & pœnam corporis afflictivam habentibus levia indicia sufficiunt.*
138 *Informatione non recepta in scriptis, sed extrajudiciali, non potest in quolibet delicto ad capturam procedi.*
139 *Nisi tribus concurrentibus, quia tunc cum extrajudiciali informatione capi potest delinquens.*
140 *Quod procedit, si procedatur ex officio, secùs si procedatur ex querela partis, nisi duo tunc concurrunt.*
141 *Confessio vulnerati graviter quando sufficiat ad capturam delinquentium.*
142 *Captus pro uno debito, quando possit pro alio recommendari.*
143 *Obligatus realiter dumtaxat non tamen personaliter, carcerari non potest, & seqq.*
144 & 145. *Hypothecans pro alio rem suam, & non persona, dicitur debitor respectu rei exhibitæ tantùm.*
146 & 147. *Actio personalis limitata ad capturam non extenditur.*
148 *Praxis hodierna tabellionum*, y me obligo con mi persona bienes, *unde ortum habuit.*
149 *Casus de facto refertur, quo executor sententiæ, quâ dicebatur, capi bona processit ad capturam personæ, & vim facere decrevit Senatus aditus per viam violentiæ.*
150 *Obligatus realiter tantùm tunc capi potest, si bona desierit possidere dolosè.*
151 *Ita si rem attrivit, vel consumpsit.*
152 *Carceratio injusta dicitur ratione rei, & causæ.*
153 *Captus pro delicto non infligente pœnam corporalem, relaxandus est sub fidejussione oblata.*
154 *Aliàs appellationi esse deferendum decernit Senatus aditus per viam violentiæ.*
155 & 156. *Clericus captus pro delicto non infligente pœnam corporalem sub fidejussoribus relaxatur.*
157 *Captus pro delicto merente pœnam corporis afflictivam etiam sub fidejussoribus non relaxatur.*
158 *Quod etiam obtinet in clericis.*
159 *Delictum enorme in clerico quale dicatur.*
160 *Clericus non relaxatur sub fidejussoribus, uti habet locum de possessionis pœna.*

Clericus

161 & 162. *Clericus captus non relaxatur, si crimen habeat pœnam corporalem, vel delictum sit grave.*
163 *Clericus non relaxatur captus pro delicto, in quo jure civili etiam sub fidejussoribus non relaxatur.*
164 *Captus pro delicto, quo est appositum exilium, an sit relaxandus.*
Qui teneant partem negativam, ibid.
165 *Pœnam exilii esse corporis afflictivam, qui teneant.*
166 & 167. *Et quid jure regio, & canonico servandum.*
168 *Captus pro delicto, cui opponitur pœna indignationis Principis, an sit sub fidejussoribus relaxandus.*
169 *Captus pro delicto exigente pœnam palinodiæ, non est sub fidejussoribus relaxandus.*
170 *Palinodiæ pœna non potest exequi in absentem, sed in personam.*
171 *Palinodiæ pœna clericus sicut nec nobilis non plectitur.*
172 *Causa omnis tangens famam dicitur gravis.*
Palinodiæ pœna est infamatoria, ibid.
173 *Indiciatus ad torturam sive in civilibus, sive in criminalibus non est sub fidejussoribus relaxandus.*
174 & 175. *Tortura quando potest dari ad eruendam veritatem à testibus etiam in causis pecuniariis, carceratus non est sub fidejussoribus relaxandus.*
176 *Carceratus pro crimine falsi, etiam ubi est pœna pecuniaria, non relaxatur sub fidejussoribus, & quid de jure canonico.*
177 *Captus in fragranti, etiam ubi pœna est pecuniaria, non relaxatur sub fidejussoribus.*
178 *Et quid in reperto de nocte cum armis.*
179 *Confessus delictum etiam in pœna pecuniaria an relaxetur sub fidejussoribus.*
180 *Et quid in solo convicto, licèt non sit confessus.*
181 *Condemnatus reus non relaxatur sub fidejussoribus, sed solutione liberatur.*
182 *Condemnatus ad rem, vel possessionem tradendam, non liberatur præstando fidejussores.*
183 & 184. *Condemnatus ad pecuniam appellans relaxatur, si deponat pecuniam.*
185 *Condemnatus ad pœnam pecuniariam appellans quando sub fidejussione, aut depositio sit relaxandus hodie ex Bulla Pii V.*
186 *Captus non relaxatur sub fidejussoribus, quando causa in termino est determinationis, si hoc usque detulit fidejussores præstare.*
187 *Captus etiam pro delicto corporis pœnam afflictivam merente relaxatur post conclusionem, si ex actis appareat de ejus innocentia.*
188 *Reum sine fidejussoribus relaxatum tempore ferendæ sententiæ potest judex in carcerem revocare.*
189 *Carceri se offerens an debeat sub fidejussoribus relaxari.*
190, 191 & 192. *Pœna corporalis quando veniat in defectum pecuniariæ, an reus sit sub fidejussoribus relaxandus.*
193 *Pœna ubi relicta est arbitrio judicis, an captus sub fidejussoribus sit relaxandus, & quando non.*
194 *Reus confugiens à carcere non est sub fidejussoribus relaxandus, etiam ubi aliâ relaxaretur.*
195 *Aufugiens ad superiorem non dicitur carcerem, homagium, aut juramentum frangere, quia talis fuga non est punibilis.*
196 *Illustris etiam in quolibet delicto, vel multum dives, & aliàs nobilis, quando sit relaxandus sub fidejussoribus, vel custodibus, vel domus, palatium, civitas pro carcere sit assignanda, vel quando sub juratoria cautione, remissivè.*
197 & 198. *Captus quando sit relaxandus sub fidejussoribus commentariensibus, remissivè, ubi de praxi.*
199 & 200. *Debitor adjiciendus creditori torque ferreo, an sit sub fidejussoribus relaxandus.*
Captus pro delicto casu commisso, an relaxandus sub fidejussoribus, ibid.
201 *Pœna verborum aut fustigationis an permittat relaxationem sub fidejussoribus, & seq.*
202 *Infamia sola de per se non admittitur relaxationem fidejussorum.*
203 *Pœna dicta* de verguenza, *est corporis afflictiva.*
204 *Pœna mitræ, quam solet apponere judex Ecclesiasticus, est corporis afflictiva.*
205 *Pœna perpetui carceris dicitur corporis afflictiva, & an de jure civili, an Regio imponi possit.*
206 *Pœna carceris, quibus casibus jure Regio imponi potest.*
207 *Pœna carceris quando imponitur sub fidejussoribus, reus non relaxatur.*
208 *Pœna candentis ferri appositionis apponenda secundò nubentis vivente uxore relaxat sub fidejussoribus.*
209 *Et hæc pœna jure canonico locum habet.*
210 *Judex Ecclesiasticus pœnam infligentem membri mutilationem, vel sanguinem, non potest imponere, aliam tamen pœnam corporalem bene imponere quit.*
Fustigationis pœnam imponit judex Ecclesiasticus, ibid.
211 *Exilii pœnam judex Ecclesiasticus imponit.*
Item detrusionis in monasterium, ibid.
Item, & perpetui carceris, & de aliis, ibid.
212 *Pœna suspensionis ab officio, seu beneficio non admittit relaxationem sub fidejussoribus.*
213 *Carceratio etiam pro delicto corporis pœnam afflictivam merente relaxatur, si sit graviter infirmus, & commodè in carcere non quit curari.*
214 *Et quando secus.*
215 & 216. *Et quid si infirmus non habet fidejussores, vel minùs idoneos, & sit incarceratus pro delicto civili.*
217 *Fidejussores sub quibus sit carceratus relaxandus, obligandi erunt repræsentare reum, stando juri, ac judicato solvendo.*
218 *Fidejussor ad relaxationem ob innocentiam, de qua constat, sufficit obligari de repræsentando.*
219 *Fidejussorem si reus non inveniat, & pignus offerat, est audiendus, cùm melius consultatur fisco.*
220 *Fidejussores si non invenit carceratus, non relaxatur.*
221 *Fidejussores dandi sunt in loco judicii, nisi ibi non reperiat, quia alibi recipiuntur, dummodo in loco subjecto judici.*
222 *Fidejussores non habens, quando sub cautione juratoria relaxatur reus de consuetudine.*
223 *Relaxatus à judice simpliciter dicens sub fidejussoribus, ad quid iste teneatur.*
224 *Fidejussores, si non recipiantur, tabellio & judex quando parti teneatur ad interesse.*
225 *Fidejussor non potest obligari pro pœna corporali, quia non est dominus membrorum suorum.*
226 *Reus eadem causa, qua in prima instantia non relaxatur, vel relaxatur sub fidejussoribus, pariter, & in secunda, & ulterioribus.*
227 *Carceratio, ubi à jure admittitur, appellatio licita non est.*
228 *Appellatio ab injusta incarceratione quandocumque etiam post decendium admittitur.*
229 *Carceratio, cùm quotidie gravet, semper carceratus dicitur esse intra decendium.*
230 & 231. *A carceratione ex eadem causa, & ab eodem judice, nonnisi semel licet appellare.*
232 *Carceratum esse legitimè, ubi est declaratum, debet carceratus appellare ab hac declaratione infra decem dies.*
233 & 234. *Carceratus in appellatione à carceratione injusta ex una causa, si succumbat; poterit postea ex alia appellare, iterum ab ipsa carceratione.*
235 *Relaxatus sub fidejussoribus de solvendo, vel redeundo ad carcerem, non appellat à carceratione.*
236 *Carceratus pro causa sui natura inappellabili, ut pro executione rei judicatæ, non potest appellare.*

237 *A carceratione appellans poſt decem dies debet allegare cauſam gravaminis de præſenti non de præterito.*

238 *Relaxatio carceris an ſuſpendatur per appellationem.*

239 *Contrarium eadem eſt diſpoſitio.*

240 *Carceratio non ſuſpenditur per appellationem à reo interpoſitum.*

241 *Jus idem eſt in actu conficiendo, quod in deſtruendo.*

242 *A relaxatione excommunicationis, non licet appellare.*

243 *Relaxationem carceris ſuſpendi per appellationem, imò vim fieri declarandum, defenditur.*

244 *Ab articulo præjudiciali cauſæ principali licita eſt appellatio.*

Prohibitam qui dicit appellationem, tenetur probare, id.

245 *Carceratio juſta à principio, pariter & in cauſa appellationis ab ea.*

246 *Relaxationis carceris revocatio per ſuperiorem fuiſſet illuſoria, ſi relaxatus reus fuiſſet, appellatione pendente, & aufugiſſet.*

247 *Ratio quæ vincit regulam contrariam, multò fortiùs eam, quæ pro ratione facit.*

248 *Ratio prohibendi appellationem à captura durat, & in ejus relaxatione.*

249 & 250. *Excommunicationis abſolutio non ſuſpenditur per appellationem, quia periculum eſt in mora, carceris autem relaxatio trahit periculum in feſtinatione.*

251 *A relaxatione carceris appellationi niſi deferat judex vim facere, decernit Senatus.*

252 *Quæ doctrina limitatur in relaxatione carceris facta per ſuprema tribunalia, quæ non ſuſpenditur per appellationem.*

253 *Relaxatio rei ob innocentiam non ſuſpendatur per appellationem.*

254 *Decretum Senatus, quo vim fieri decernitur ob non delata appellatione ab injuſta carceratione, an arreſtet judicem deferre & ſimul relaxare reum à carceribus.*

255 *Appellatio à mandato de capiendo non ſuſpendit capturam faciendam.*

256 *Captura poſt appellationem à mandato de carcerando tendit in faciliorem cauſæ expeditionem.*

257 *Geſtum in faciliorem cauſæ expeditionem non venit ut attentatum revocandum.*

258 *A carceratione injuſta appellationi deferendum decernit declaratio Cardinalium, reo tamen interim manente in carcere judicis inferioris.*

259 *Appellatio à carceratione jam facta illam non reddit attentatam, nec ea pendente reus relaxatur.*

260 *Condemnatus jam, an & quando eſt relaxandus appellans.*

261 *Natura appellationis eſt omnia in præſenti ſtatu conſervare.*

262 *Geſtum præcedens appellationem, & ejus tempus ad appellandum, non dicitur attentatum.*

263 *Relaxatio carceris appellatione pendente eſt attentatum.*

264 *Proviſio Regia, & ejus decretum non comprehendit in repoſitione, niſi attentata injuſtè facta.*

265. 266 & 267. *Carceratus appellans ſi virtute Regii decreti relaxaretur, interim de nihilo ſerviret deferre, cùm appellatio gravamine ceſſante evaneſcat, & ſic nihil ſuperiori relinqueretur cognoſcendum.*

268 & 269. *Gravaminis cognitio, & revocatio pertinet ſuperiori Eccleſiaſtico, non autem Senatui Regio, cui tantum ſpectat determinatio ſuper vi, & delatione.*

1 CUm ille, ſepulchrum vivorum, qui in omnibus mortui videntur, conſummatio bonorum, conſolatio inimicorum, & experientiæ amicorum, ſpecies torturæ, mortis ſimilitudo, mala manſio, purgatorium hujus vitæ, & locus horribilis, carcer, tum propter privationem converſationis, tum etiam propter ſqualorem, & immunditiam, quæ in carceribus reperitur, aſſignetur à jure delinquentibus, ut ibi detenti cuſtodiantur, ne fugientes ſui facinoris condignam pœnam poſſint evitare: nempe delicta maneant impunita, *l. 1. & toto tit. ff. & C. de cuſtodia reorum*, & omnes criminaliſtæ: quapropter ſi juſtè à judice facta ſit carceratio, eo quod eſt mera interlocutio, à jure permiſſa & cauſæ neceſſaria, ſi ab ipſa per carceratum emittatur appellatio, non cogit Senatus judicem Eccleſiaſticum illam deferre, quia vim non facit, imò ſibi cauſa remittenda eſt, cùm & jus delationem neget, nec tunc gravat carceratio, ita tenet Philipp. *in c. ſuper eo, el 2. de appellat. in c. ex parte, el 1. col. 2. eodem tit.* & Zerola *in praxi Epiſcopali, 1. p. verbo appellatio, in q. 6. verſiculo ad primum dicitur quod non*, & alibi paſſim per Doctores argumento *l. ante ſententiæ tempus, C. quorum app. non recipi.* & Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 20.* & ea quæ in ejus declarationem adduximus *ſuprà, p...c. 1. in princ.* Camp. *div. jur. rubr. 11. cap. 13. n. 312.* 2 3

Quæ doctrina tunc vera eſt, & indubitata, quotieſcunque carceratio juſta eſt, & debitis ſolemnitatibus facta, non tamen quando injuſta eſt, quia tunc meritò ſuprema tribunalia vim fieri declarant, ſi judex juſtæ huic appellationi non detulerit, quia continet damnum irreparabile, ita cenſuit declaratio Cardinalium circa *d. c. 20.* Conc. Trid. *d. ſeſſ. 24. de reform. c. 20. verſ. ab iſta reparari nequeat*, ibi: Intelligitur etiam de gravamine indebitæ carcerationis, & ordinarius tenetur huic appellationi deferre, & ſinere proceſſum: interim tamen reo remanente in carceribus, donec judex appellationis cauſa cognitâ aliud juſſerit. Hactenus de declaratione: & idem deciſum fuit per interpretes Concilii Trid. 4. *p. dec. noviſſimarum*, quæ cum declarationibus Cardinalium ſunt *dec. 224. dec. 87.* ibi: Congregatio Concilii cenſuit gravamen indebitæ corcerationis eſſe ex his, quæ per appellationem à diffinitiva reparari nequeunt, ideòque ab eo ante diffinitivam appellare licere ex decreto *c. 20. circa principium:* & ordinarium teneri huic appellationi deferre, & ſinere proceſſum transferri ad judicem appellationis: interim tamen reo remanente in carceribus; donec judex appellationis cauſa cognita aliud juſſerit, &c. Vide igitur injuſtam carcerationem cauſam præſtare appellationi, ut ex pluribus Anton. Gomez 3. *tomo varia. cap. 10. n.* 10. uterque Barboſa, alter *in l. 2. in princ. parte 2. n.* 33. alter verò *in remiſſio. ad Trid. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 20. num.* 10. Caldas Pereira *in l. ſi curatorem habens, verbo per quod, num.* 31. Soarez, & Donat. à Fin. *tomo 2. communium opinio. lib. 9. tit. 3. num.* 2. Mainard. *deciſ. 25. lib. 2.* Aloyci Ricci. *in collect. deciſ. p. 3. colum. 542. verſic. primo.* Propſ. de Aug. *in additio. ad Quarant. in ſumma Bullarii, verbo Archiepiſcopi. authoritas, verſ. 18. authoritas, n. 20. litera H. pag. 64. & 71.* ubi refert prædictam Cardinalium congregationem, Franc. *in c. ſuper 12. n. 2. & 3. eod. de appell.* Bal. *in l. 2. verſ. ſed incidenter, n. 6. C. de Epiſc. audien.* Ang. Areti. *in l. 2. n. 27. ff. de appell. reci.* & idem Angel. *in tr. de maleficiis, verbo præſente dicto Caio, n. 16. verſ. quæro an app.* Guido Papæ *tr. de app. q. 30. n. 29. tom. 5. fol. 58.* Lancel. *de attent. 2. p. c. 12. lim. 33. n. 4.* qui quidem, & alii plurimi affirmant, & Camp. *ubi ſuprà*, ut quando à carceratione propter injuſtè factam, putà, appellatur, ei deferendum ſit; reo tamen in carcere manente, donec ſuperior aliud præcipiat, ad cujus delationem, & judicem omnino teneri, quapropter ut in hoc nullus decipiatur, diligenter feſtinandum, & declarandum eſt, quibus caſibus carceratio injuſta ſit, in ejus appellatione vim judex facere dicatur, de quo vide poſt alios Marq. *de com. 1. p. c. 12. n. 54.* Duennas *reg. 52. lim. 1.* 4 5 6

Et ad majorem claritatem, & diſtinctionem captura dicitur injuſta, aut ratione juriſdictione, aut ratione perſonæ, aut ratione temporis, aut ratione loci, aut 7

ratione

ratione ordinis non ſervati, aut ratione cauſæ, & rei, de qua agitur, quorum vera, & exacta cognitio tibi advocato, & honorem, & lucrum, hoc in miniſterio noſtro
8 degenti in tribunalibus ſupremis præſtabit. In priori igitur, quoad primum dicitur injuſtus carcer, ſive in eo detentatio ratione juriſdictionis, & ſic ille, qui non habet juriſdictionem vel eam habet, ſed eſt incompetens judex, carcerare non poteſt; quod ſi fecerit, carceratio ab ipſo decreta, & invalida, & injuſta reputabitur; ita conſuluit Bald. *conſ.* 285. *vol.* 1. *col.* 1. *& conſil.* 318. *col.* 4. *& in c. cauſam matrimonii, circa fin. de off. delegat.* Proſper. Farin. *in praxi crim. lib.* 2. *q.* 27. *n.* 3. adeò ut faciens carcerare aliquem per judicem incompetentem, perdat cauſam, ſecundùm Paridem de Puteo *in tract. ſyndic. verbo captura, c.* 5. *n.* 6. *fol.* 128. Socinum *conſ.* 99. *col.* 2. *vol.* 3. Decianum *conſ.* 75. *col. fin.* Ananiam *conſ.* 55. *colum.* 2. & ibi Bolognin. Doctores Curt. Juni. Purpu. & Jacob. de S. Georgio *in l. magiſtratibus, & in l. cui juriſdictio ff. de juriſdict. omni jud.* Curt. *in tract. de ſequeſtr. q.* 27. *Jaſ. in* §. 1. *n.* 95. *inſt. de actionibus, & in l.* 1. *col.* 6. *in fin. verſic. nota tamen. diligenter, ff. de juriſd. omn. jud.* Roch. Curt. *in c. at ſi clerici. in* 3. *nota de judi.* Roland. *conſil.* 65. *n.* 6. *verſiculo ſed. præmiſſis non obſtan. vol.* 3. quæ communis opinio eſt ſecundùm Bonacoſam, de qua tenetur *in* 1. *p. ſuarum communi. opinio. verſic. captura ad hoc, in fin. pag.* 19. *colum.* 2. ſecundùm quorum intelligentiam, & doctrinam appellationem juſtam eſſe conſtat vimquè fieri à non deferente, eo quòd detentatio injuſta eſt.

9 Quæ tamen regula licèt in ſe vera ſit, non tamen ita procedit, quando judex incompetens aliquem caret non ad effectum cognoſcendi de ipſa cauſa, ſed ad remittendum captum ſuo judici competenti, quo caſu, cùm nec poſſit de incompetentia judicis allegari, & opponi juſta meritò dicitur carceratio, ut notat Bart. *in*
10 *d. l. magiſtratibus*, 1. *q.* receptus communiter ibi cæteris Doctoribus, qui dicit muncipales magiſtratus non habentes poteſtatem cognoſcendi cauſas majores, in quibus corporis, ac ſanguinis pœna imponitur de jure, poſſe delinquentes etiam majori, & corporali pœna dignos incarcerare, & ad majorem remittere judicem, text. *in* §. *judicem, in aut. defenſoribus civi. collatione*
11 3. qui quamvis loquatur in defenſoribus generaliter, intelligendus tamen eſt in omnibus judicibus, tenet B. *in d. l. magiſtratibus.* ubi Purpu. *n.* 8. *&* 9. qui ampliat
12 etiamſi non ſit periculum in mora, *ff. de juriſdictione omnium jud.* idem B. *in l. ſi quis in ſervitute, ff. de furtis*, per *l. fin. ff. de offi. profecti vigilum*, Boerius *d. deciſ.* 15. *n.* 34. *ad medium, verſ. & ſic Dominus*
13 *de Caſtellario*, Proſper. Farin. *in* 3. *tomo pract. crimi. q.* 27. *n.* 5. ubi adducit ſimile de judice ſæculari carcerante clericum deprehenſum in flagranti, ſcilicet, vel cauſa proxima ad effectum illum remittendi ad
14 judicem ſuum Eccleſiaſticnm, de quo per ipſum *in* 1. *tomo, q.* 8. *à n.* 116. & Bobad. *in Polit. l.* 2. *c.*. & facit etiam, quod de milite delinquente dicimus, captoque à judice ordinario ad effectum illum remittendi ad ſuum judicem militarem; juxta text. *in l. de militibus, & l. non dubium*, & ibi gloſſ. & communiter Doctores, *ff. de cuſtodia reorum.*

15 Ex quibus etiam inferri poteſt ad vicarios foraneos, judices non ordinarios, ſed delegatos ad univerſitatem cauſarum, ut ex aliis dicit Zerola *in praxi Epiſcopali*, §. *vicarius*, 1. *p. verſic.* 2. juxta gloſſam *in clem.* 2. *verbo foraneo, de reſcriptis*, & ea, quæ ibi communiter Doctores, & quod not. *l.* §. 1. *ff. quis, à quo appellat.* quibus inter aliquas cauſas, criminalis non committitur ab Epiſcopis; imò aliquando ſpecialiter prohibita, ut praxis ob-
16 ſervat, & an & vicario generali hæ cauſæ criminales, ſub clauſula generali intelligantur commiſſæ ab Epiſcopo, addita ſaltim aliqua particulari cauſa requirente ſpeciale mandatum expreſſa, ut eſt matrimonialis, beneficialis, &c. ſecundùm Maran. 4. *p. d.* 5. *n.* 16. vide pro reſolutione Zerolam. *ubi proximè, verſ. tertium dubium*, ubi affirmativè reſolvit poſt diſputationem in prædictis vicariis generalibus Diœceſis. Igitur vicarii foranei; ubi juriſdictionem non habent in cauſis criminalibus, ad hoc, ut de eis queant cognoſcere, poteſ- 17
runt tamen delinquentem carceribus detinere poſt inquiſitionem, ſeu informationem adductam, non ad effectum cognoſcendi de cauſa, ſed remittendi ad vicarium 18
generalem Diœceſis, juxta doctrinam proximè à nobis relatam, & ſtylum, praximque vulgarem, à qua detentatione ſi delinquens detentus à carceratione appellaverit, auxiliumque violentiæ proteſtatus, minimè in tribunali audiendus eſt, ſed judici remittendus, vel ſaltim hoc caſu puto, tertium genus, violentiæ dandum eſſe nempe: *Remitiendolo al juez de que del puede cognoſcer no haze fuerça, y no lo remitien do*, vim facit, deferat, & reponat, & hoc caſu hoc decreti genus, & congruius & ſecurius eſt.

Rurſus & ex hoc eodem capite, nempe juriſdictionis 19
defectu fuit injuſtitiam dici detentationem, ſeu incarcerationem, ſi fiat à judice delegato, qui cùm non habeat merum imperium, ad ejus genus tangit carceratio ab ipſo facta, propterea nulla, & injuſta reputatur, ex defectu juriſdictionis, gl. celebris *in l. conſentaneum*, & ibi. Bal. *in l.* 3. *col. verſic. quæro nunquid delegatus, C. quomodo & quando jud. auth. de exhibendis reis.* §. *ſi verò etiam, colla.* 5. *& in authent. rei. qui jurat.* ubi Bald. *col.* 5. *verſ. item nota*, & Bar. 1. *notab. C. de bonis author. jud. poſſid.* & per Doctores *in l. plerique, ff. de in jus vocando*, idem Bald. *in auth. omnino, c.* 3. *verſic. circa perſonam judicis, C. ne uxor pro marito.* Alex. *in l. jubemus, col.* 2. *ff. de juriſd. omnium jud.* Purpur. *in l. cui juris, num.* 6. *ff. eodem*, Marſil. *in praxi crim.* §. *attingam, in fin. n.* 78. & idem *tract. de bannitis, in verbo capti, n.* 51. Boerius *deciſ.* 215. *n.* 34. Contradus *in praxi, tit. de captura, n.* 21. *ut ſic, hinc eſt, quod captura, pag.* 266. *col.* 1. communem dicit Jaſ. *in l. cui juriſdictio, n.* 13. & ibi Curtius Junior. *nu* 18. *ff. de juriſd. omnium jud.* Diaz *in regula* 179. *incipit delegatus inferioris.* Villalobos *in communi opin. litera D. p.* 218. *incipit delegatus inferioris à parte, num.* 27. Quod limitat ex aliis ibi 20
niſi timeatur de fuga, idem tenet Bonacoſa *commun. opin.* 1. *p. fol.* 18. *verſic.* 2. *incipit, c.* 2. *non poteſt facere quilibet delegatus*, &c.

Quam quidem doctrinam ex eo fundant Doctores 21
dicti, & dicendi quòd cùm carceratio dicatur regulariter injuſta, ſi fiat judicis mandato non habentis merum imperium, & non exiſtentis in majori magiſtratu; ſed ſimplicem tantùm juriſdictionem habentis, ut tenent Paul. de Caſtro *in l. cùm proponas. C. de bonis. author. judi. poſſid.* quem ſequitur Hippolytus de Marſi. *in pract. crimi.* §. *attingam. num.* 77. *& in tract. de bannitis, in verbo capti, n.* 51. ubi allegat. text. *in l.* 2. *ff. de orig. juris*, & Doctores *in l. imperium, ff. de jur. omni. judi.* ubi latè hanc materiam, & differentiam juriſdictionum, præcipuè meri imperii adducunt Boer. *d. deciſ.* 215. *ſub n.* 34. referens Purpur. *in d. l. imperium, n.* 226. facereque dicit text. *in l.* 2. §. *ſi. ſecundùm ultimam lecturam gloſſæ, ff. de judiciis*, Conrad. *in d. pract. tit. de captura, n.* 1. *verſ. nec. dubium erit. fol.* 266. ubi declarat Decianus *in tract. crim. tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 10. *n.* 23. & cùm delegatus non habet, nec habere poteſt prædictum merum imperium, de cujus genere eſt citatio realis, ſeu perſonalis, qualis eſt carce- 22
ratio, ſecundum Doctores relatos, meritò talem incarcerationem à ſimili judice factam, indebitam eſſe ob defectum juriſdictionis, profitetur communis, & extenditur, ſive ante litis conteſtationem, ſive poſt, eiſdem Doctoribus, præcipuè Jaſ. & Villalobos ibi.

Quæ doctrina ſic ſimpliciter, & indiſtinctè accepta, nihil mirum, ut intellectum obſcurum reddat, ſi quidem videmus paſſim, delegatos cognoſcere de aliquibus criminibus, delinquenteſque detrudere in carce- 23
rem. Quam difficultatem ut evites, dicendum eſt; quòd Princeps abſque dubio poteſt cauſas meri, & mixti imperii, delegate indiſtictè, *l.* 1. & ibi gloſſ. & DD.

C. qui pro ſua juriſdictione, & etiam Jaſ. *in l. 1. in princ. ff. de offic. ejus cui*, & DD. *in l. imperium. ff. de jurid. omni jud. & in c. quod ſedem, de off. ordinar.* ubi per alios Abb. *n.* 8. & Jaſ. *in d. l. 1. in princ. ff. de offic. ejus*, diſputant, an delegatus principis poſſit has cauſas ſubdelegare, quod hoc utroque jure, civili autem, ex modis, quibus Bartol. diviſit merum imperium *in l. imper.* & ubi Jaſon, & alii, Abb. *in d. c. quod ſedem, n.* 5. *verſic. tertia regula*, nempe: in imperium maximum, ſecundum, merum imperium majus, tertium, merum imperium magnum, quartum, merum imperium parvum, quintum, merum imperium minus, ſextum, minimum imperium, quorum omnium
24 exempla ibi exactè videre poteris, & iſta duo ultima poſſunt delegare judices inferiores à Principe etiam de jure civili, prout eſt merum imperium mimus, quod eſt modica coercitio competens cuilibet magiſtratui, id eſt cuilibet habenti ordinariam juriſdictionem, quia juriſdictio ſine modica coercitione nulla eſſet *l. magiſtratibus, ff. de juriſd. omni. jud. l. fin. ff. de offic. ejus, c. ex literis de offic. delega. c. paſtoralis, eodem tit.* Unde eo
25 ipſo, quòd quis recipit poteſtatem ordinariam, vel delegatam, habet hanc modicam coercitionem. Alterum eſt merum imperium minimum, quod conſiſtit in leviter mulctando *ex l. fin. C. de mo. mulctarum, l. 2. Cod. de ſponſ.* & iſta duo ultima poſſunt delegari de jure civili, quia competunt cuilibet magiſtratui, & ea quæ competunt cuilibet magiſtratui, & ea quæ competunt jure
26 magiſtratus, ſunt delegabilia de jure civili, ut *in d. l. 1. ff. de off. ejus*, ſuperiora autem communiter tenent Doctores, quòd non ſunt delegabilia de jure civili propter gravitatem præjudicii, niſi propter neceſſariam abſentiam, de quo latè *in d. l. 1. & in auth. de collat. §. ad hæc.* & ubi ſuprà locis jam relatis, de qua materia videre licet aliquantulum remiſſivè perCovar. *lib. 3. var. c. 20. n. 1.*

De jure autem Canonico cauſæ meri, & mixti impe-
27 rii delegari poſſunt etiam per inferiores à Papa, unde Archiepiſcopi, Epiſcopi, & alii Prælati, & judices Eccleſiaſtici merum, & mixtum imperium habentes, poterunt illa alteri committere, & delegare, ſicuti aſſerunt gloſſa *in c. in Archiepiſcopatu, de raptoribus*, gl. *in d. c. q. ſedem*, idem gloſſa *in c. provenit. 95. d.* quartum ſententiarum communem eſſe fatentur Panorm. Imola, & Alciatus *num. 76. in d. c. quod ſedem*, & juniores *in d. l. 1.* præſertim Curtius Junior *n. 26.* Alex. Jaſ. Purpur. *n.* 492. & Jacob de Nigris *colum. 13.* citantes text. *in d. c. in Archiepiſcopatu de rapto* text. *in c. aqua. de conſervatione Eccleſiæ*, vel alia, *c. vel in clem. vel mo. in 6. clem. 1. §. 1. de hære. c. licet, de offic. vicarii. cap. cùm opus, de offic. ordi. in 6.* quibus juribus diligenter curat reſpondere Cov. *ubi proximè*, quam opinionem communem prædictam nec ei placere, nec diſplicere videtur, ſed in ejus reſolutione, & electione tepidum eſſe.

28 Igitur hac diſtinctione ſuppoſita, ſecundùm eam intelligenda eſt, & reducenda concluſio, abſolutè relata *ſuprà* nempe: delegatum non poſſe aliquem carcerare, cùm non hebeat, nec poteſt merum imperium; ut procedat jure civili, cum ſuis tamen limitationibus, nempe abſentiæ, & quo caſu cauſæ meri imperii delegantur ex dd. Doctoribus *ubi proximè*, jure autem Canonico
29 indiſtinctè non procedit, attenta communi opinione, juxta quam merum imperium utique delegatur, & ideo ſi eo jure Eccleſiaſtico committatur, vel delegatur cauſa aliqua criminalis, cui lex permittit carcerationem, ab ipſa appellatio emiſſa injuſta, & frivola reputanda eſt in Senatu, quo vim haud fieri cauſamque
30 judici Eccleſiaſtico remittendam, declarandam eſſe, jus eſt, cùm jus Canonicum, quo uti debet judex Eccleſiaſticus, attendendum ſemper eſt per Senatum circa has oppreſſiones, & violentias tollendas, & levandas, ut *ſuprà*, 1. *part.* 3. *c.* latiùs diximus, & probavimus, & meliùs *ſuprà c.* 2. §. 3. *per totum.*

31 Quid autem dicendum eſt, quando ſit vera reſolutio illius quæſtionis, quam Doctores diſputant *in l. nullum; C. de teſtibus*, & Jaſ. *in l. 1. §. fin. ff. de offic. ejus*, ut delegatus in civilibus poſſit teſtem vacillantem torquere: an tunc poſſit ipſum capere & in carcere detinere 32
ad illum effectum. In quo affirmativè opinor, tunc quia ubi eſt periculum fugæ, ut hic, poteſt timeri de teſte torquendo, poteſt etiam inferioris delegatus capere, ut tenet Villalobos *communium opinio. litera D. fol.* 218. *incipit delegatus inferior à princ. n.* 27. Jaſ. *in l. imperium, n.* 15. ubi Romanus *ff. de jur. omnium*, Petrus de Anch. *in conſ.* 184. aliàs 192. *incipit in auxilium veritatis*, quem allegat Alex. *in d. l. imperium.* Et vide in confir- 33
matione, quæ latè dicit Jaſ. *ibi*, tum etiam quia hæc tortura ad indagandam veritatem ſi delegato permittitur, neceſſaria eſt carceratio, ad eandem deveniendum, ac ideo cenſetur conceſſa, *l. cui juriſdictio. ff. de juriſd. omnium, l. fin. in fin. ff. de offic. ejus cui mandata, c. præterea, c. ſuſpicionis, de offic. de lega. l. 3. §. fin. in fin. ff. de penu. leg. l. veteres, ff. de itinere actuque*, ſicque talem capturam debitam eſſe arbitror.

Rurſus dicitur carceratio indebita, & injuſta, ſi ſit à 34
privato facta, de qua regula, & limitationibus, videndi ſunt omnino infiniti authores, quos in comprobationem adducit Proſper Farinac. *in 3. tomo praxi cri. qu.* 27. 35
à n. ubi etiam agit, quando quis incidat, vel non in pœnam privati carceris, de quo non curo, quia noſtram materiam, & intentionem nihil tangit.

Deinde injuſta dicitur detentatio ex hoc etiam capi- 36
te juriſdictionis defectus, quoties carceratio ſit à judice Eccleſiaſtico in laicos, etiam in his caſibus, quibus competens judex eſt, ſive in criminalibus, ſive in civilibus, ſive in ſpiritualibus vel eis connexis (quos ſumma 37
cum diligentia congeſſit doctiſſi. Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 17. per totum*,) abſque invocatione auxilii brachii ſæcularis, Regiæque juriſdictionis: nam licet prædicti judices Eccleſiaſtici habeant juriſdictionem in prædictis caſibus in laicos, hoc intelligitur, quantum attinet ad cenſuras excommunicationis, & alia remedia Eccle- 38
ſiaſtica, ita tenet eleganter Aufrerius *in cle. 1. n. 98. n. 3. ſequentibus de offi. ord.* Rober. *ubi proximè, n.* 167. & alii *infrà*, referendi; at quoad gladium temporalem, quantum ad uſum, & exercitium, ut reſidet penes poteſtatem ſæcularem, non poſſunt ipſi judices Eccleſiaſtici, nullis in caſibus capere perſonas laicas, & eas incarcerare, niſi priùs invocaverint auxilium prædictum brachii ſæcularis, text. eſt *in capite 1. de offic. ordinar. cap. poſtulaſti, de judiciis, capite poſtulaſti, de homicidio, capite cum Epiſcopus. de offic. ordinarii, in 6. l. 59. in fin. titulo 6. part. 1. l. 14. & 15. tit. 2. lib. 4. & l. 6. tit. 4. lib. recopil.* & ultra ordinarios *in d. locis.* late hanc doctrinam comprobant Boerius *deciſ.* 217. *num.* 11. Aufre. *in d. clem. 1. num.* 93. *cum ſequentibus, de ordinarii*, Lanfran. *in clem. diſpendio, n.* 9. *de judiciis*, Alexand. *conſil.* 130. *nu.* 3. *volum.* 4. Montal. *in reperto. titul. regni, verbo judex Eccleſiaſticus, folio* 61. *colum.* 4. latè Palac. Rub. *ſuper cap. per veſtras*, §. 4. *nota* 2. *incipio, ſed eſt pulchra dubitatio, n.* 17. *& ſequentibus, pag.* 499. *de donationibus inter virum, & uxorem*, Covar. *in pract. quæſt. c.* 10. *nu.* 1. *& ſequentibus*, Mencha *de ſucceſ. creand.* §. 22. *n.* 17. Avenda. *in cap. 1. præto. n.* 22. Aviles *in cap. 20. prætorum. gl. uſurpæ, n.* 14. *cum ſequentibus*, Redin, *de majeſtate Princ. verſiculo ſed etiam per legitimos tramites, n.* 141. *& ſequentibus, fol.* 32. Julius Clar. *in pract. crimi.* §. *fin. quæſt.* 37. *nu.* 8. *qui* dicit hanc communem opinionem, Dida. Perez *in l.* 4. *lib.* 1. *gl. in verbo, que la ayuda del braço ſeglar, col.* 473. *l. ordinam.* idem *in l.* 49. *in additione, titul.* 19. *lib.* 8. *ordin. pag.* 396. Rolandus *conſil.* 37. *n.* 4. *volum.* 4. Paz *in praxi*, 2. *tomo, prælud.* 2. *n.* 55. *& ſequentibus*, & plures refert Salzedo *ſuper pract. Bern. Diaz, c.* 222. *litera A. verſiculo illud etiam, folio* 418. *in cap.* 151. *num.* 1. *& ſequentibus*, & *num.* 16. *pag.* 504. *& ſequentibus*, & idem Sal. *ad regulam ejuſdem Bernar. Diaz. in reg.* 399. *verſic. novum dubium*, Michael Thimoth. *de viſitan. Eccleſ. lib.* 3. *tract.* 1.

verſi-

verſiculo ſecundum eſt, Joan. Garc. *de nob. gloſſ.* 9. *n.* 53. *verſic.* 6. *concl.* Joann. Gutier. *lib.* 1. *practic. q.* 45. *fol.* 106 *per totam*, & infinitos alios relatos à Bobad. *in d. Polit. lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 167. *litera F.*

39 Hujus igitur auxilii invocationis omiſſio nullam, injuſtam & indebitam reddit carcerationem, pro cujus violentia adhiberi poſſe ſuprema tribunalia, ut tenet Joannes Garcia *de nobilitate*, *d. gloſſ.* 9. *n.* 32. *in fin. & num.* 53. *verſiculo ſexto concluſio*, & Bobadilla *ubi proximè d. n.* 167. quod dupliciter accidere poteſt: vel ut ſibi deferat appellationi à tali incarceratione propoſitæ, quem emittere legitimè poſſe arbitror, tum propter ea, quæ diximus *ſuprà*, *ad princ. hujus* §. ex deciſion. Rotæ de declaratione Cardinalium ibi relatis, permittentibus appellationem ab injuſta carceratione, ut ita eſt, tum etiam ex his, quæ *inferiùs* dicenda ſunt, circa illam partem de carceratione facta non ſervato ordine, quo caſu deferendum eſſe tribunal dicit.

40 Aliam etiam viam poteſt accedere captus, quâ ſibi præſtantiùs conſuletur; nempe, petendo actum, ſivè decretum laicorum, quod vocant pragmatici, *auto de legos*, & tunc vim fieri declarant Senatores, remittentque cauſam, & captum ad ſuum judicem competentem, de ipſo carcerato valentem cognoſcere, vel etiam multoties retinetur apud ipſummet tribunal, ſi cauſa talis eſt, in qua incompetens Eccleſiaſticus judex eſt omnino, vel eſt mixti fori, ſed tamen proventa à judice laico, ſecundùm ea, quæ latè dicit cum pluribus
41 Bobad. *ubi ſuprà*, *num.* 163. *cum tribus ſequentibus*. Si verò cauſa carcerationis eſt omnino Eccleſiaſtica, vel mixti fori, & non prævenia à judice laico, tunc à tali captura facta ſine auxilio brachii ſæcularis, appellationi emiſſæ delationem attribuet decretum, ſive actum tribunalis, ut *ſuprà* diximus.

42 Similiter dicetur injuſta, & indebita carceratio facta à judice, & habente juriſdictionem, ea tamen fundata ſuper aliqua qualitate puta, notorietate, manifeſto, & ſimilibus, ſi priùs de ipſa qualitate non conſtat, ſaltim per informationem ſummariam: carceratio facta non tenet, etiamſi aliàs de ipſo delicto conſtet, deficiente tamen ejus qualitate, tanquam fundamento
43 ſuæ juriſdictionis: nam regula generalis eſt, quòd juriſdictio fundata in aliqua qualitate, ipſa non apparente, evaneſcit, quod quidem latè examinant, multis relatis, Abb. *in cap. ſi clericus*, *de foro competent.* & meliùs plures opiniones diverſas, & contrarias refert Marianus Socin. *ibi*, *verſicul. circa undecimum articulum*, *de quo ſimiliter in rubr.* &c. *per multas columnas*, qua-
44 litas enim, quæ juriſdictionem defert, ante omnia diſcuti & probari debet, *l.* 2. *ſed ſi dubitatur*, *ff. de judiciis*, *l. ſi quis aliena*, *eod. tit. l.* 1. §. *ait prætor*, *ff. ne quid in flumine publ. l. prætor*, §. *docere*, *ff. de vi bonorum rapto*. Bart. *in l. multùm ff. de cond. & demonſtr. & in l. ſi finita*, §. *Julianus*, *ff. de damno infecto*, Paris de Put. *de ſyndic.* §. *judices puras*, *column.* 4. *verſ. judicis ſemper*, *nu.* 12. cum aliis relatis per Andream Gaill. *in tract. de pace publ. cap.* 12. *n.* 12. *& ſequentibus*, *lib.* 1. Proſper. Farinac. *tom.* 1. *quæſtion.* 8. *num.* 86. *& quæſt.* 11. *nu.* 87. & *conſilio* 10. *num.* 26. Lapum *alleg.* 59. *num.* 3. *verſiculo item Innocent.* Vant. *de nullitat. ſentent. de defectu juris*, *num.* 53. multa congeſſit Card. Tuſc. *practic. concluſionum tom.* 6. *litera Q. concl.* 18. *à num.* 1.

45 Et licèt ad tribuendum juriſdictionis exercitium, ſatis ſit, quòd in libello deducatur qualitas juriſdictionem attribuens (licèt de ejus veritate dubitari poſſit, prout notat Antonius de Butrio *in cap. cæterum*, *verſic. venio ad gloſſam*, *de judiciis*, quem ſequitur Millius *in repertorio*, *verbo judex qui vult procedere*, Lapus *dicta alleg.* 59. *in Dei nomine*, *verſic. quæritur*, *& allegat* 65. *incipit nunquid*, *poſt princ.* Ang. *conſil.* 6. *incipit dictum ſtatutum*, *nu.* 1. Ant. de But. *in cap. ſi clericus laicum*, *num.* 3. *de foro competent.* & ibi Abb. *nu.* 12. *verſ. redeo ad dicta.* Innocent. *in cap. cum ſit generale*, *de for. competent.* Roma. *conſil.* 208. *hæc interpretatio*, *in fin.* Farin. *d. quæſt.* 8. *ſub num.* 86. Tuſchus *de concluſ.* 18. *num.* 10. tamen ſi à principio ex adverſo ipſa qualitas negetur, ad impediendam juriſdictionem, debet ſaltem ſummariè; plenè tamen probari, & de ea conſtare, ſecundùm communem Doctorum opinionem, de qua teſtatur Alexand. *conſil.* 1. *num.* 8. *l.* 5. Felin. *in cap. ſi clericus laicum*, *columna* 2. *verſic. prima ooncluſio*, *de foro competente*, Azmon. *conſ.* 196. *& ſi abundè*, *colum.* 2. *in fin.* Afflict. *deciſio* 197. *incip. pluries*, Ant. de But. Farinac. & Cardin. Tuſch. *locis proximè citatis.* 46

47 Et an illa dicetur injuſta carceratio, & captura concubinæ, alicujus clerici facta à judice Eccleſiaſtico: nam ſi ipſa concubina uxorata, & maritata eſt, id hoc, ut de ea queat cognoſcere, debet eſſe concubinatus notorius aliàs autem non, juxta Concilium Tridentinum *ſeſſ.* 24. *c.* 8. ea quæ latè adducit Bobad. *ubi ſuprà*, *a n.* 53 *&* 43. & quando dicetur notorius ſeu publicus concubinarius, vide latè Tiberium Decian. *tom.* 2. *crim. l.* 6. *c.* 21. *n.* 9. quem vide omnino.

48 Quò pertinet etiam, ut judex ſæcularis, licèt poſſit cognoſcere de concubinariis, hoc tamen intelligas contra concubinantem non occultè, ſed publicè, & manifeſtè, ſive ſint ſoluti, ſive conjugati, &c. *l.* 12. *& titulo* 19. *lib.* 8. *recopil.* Boerius *deciſ.* 72. *column.* 1. *n.* 2. *cum ſequentibus.* poſt Ancharran. *in regul. ea quæ. n.* 28. *verſiculo ego tunc diſtinxi*, *de regul. jur. in* 6. Avend. *in cap.* 26. *prætor.* 2. *part. nu.* 7. Anton. Gomez. *in l.* 80. *Tauri*, *num.* 20. *&* 21. plures per Salcedum *in praxi.* *Bernard. Diaz*, *cap.* 79. *litera B. pag.* 272. *verſ. & non ſolùm*, Cænedum *in columna ad decreta. fol.* 154. *nu.* 3. & ut cæteros taceam, vide Bobadillam, *ubi ſuprà*, *nu.* 54. *litera C.*

49 Dicitur etiam injuſta, & indebita carceratio, ſi fiat à judice aliquo in aliqua perſona habente ſalvum conductum à Principe conceſſum, nam tunc eo mediante, incarcerari, ac moleſtari nemo poteſt, Cynus *in l. præſenti*, *Cod. de his qui ad Eccleſiam confugiunt.* Angel. *de malefic. in verbo quod fama publica præcedente*, *& n.* 60. *verſic. Cynus verò*, &c. Nellus *in tract. de banni.* 2. *p.* 2. *tempore*, *quæſt.* 11. *verſ. & circa primum*, ubi plura adducit jura, in quibus de tali ſecuritate tractatur, *& verſic. Cynus verò poſt Petrum indiſtinctè*, eandem ſecuritatem ſervari debere, concludit Pariſius *conſil.* 68. *num.* 178. *lib.* 4. Paulus Caſtrenſ. *conſil.* 432. *in* 5. *dubio*, *columna penult. nu.* 9. *verſiculo venio ad quintum*, *lib.* 4. Jacob. Novell. *regul.* 182. *incipit*, *ſalvus conductus*, *in princ.* ubi alios adduxit concordantes Cagnolus *in leg. ea eſt natura cavillationis*, *num.* 19. *ff. de regul. jur.* Nicolaus Moron. 50
in tractatu ff. de treug. & pace, *q.* 105. *num.* 10. dicens quòd quando ſalvus conductus reperitur conceſſus, ſub epiſtola Principis, habere debet vim legis, *per l.* 1. *ff. de conſtitutionibus Principum*, Franc. Hercul. *in tract. de caut. non offenden. titulo de ſalvo conducto*, *c.* 37. *num.* 10. *& num.* 11. qui etiam dici obtinere in ſalvo cnnducto non ſolum ad tempus, ſed etiam perpetuo conceſſu, ut etiam de magis communi teſtatur 51
Bertazz. *in conſilio* 359. *num.* 1. *& ſequentibus*: quod etiam procedit non ſolùm in ſalvo conducto obtento circa delicta atrociſſima, ut de magis communi opinione contra alios contrariam tenaciter amplectentes teſtatur Proſperus Farinac. *in praxi crim. quæſt.* 29. *à n.* 4. *tom.* 3. & alii plures ab ipſo relati; apud quem rationes hinc inde adductas videre latè poteris, quam doctrinam etiam *num.* 6. ampliat ex Guido Pap. Bertazz. Burſat. Meno. & aliis ad ſalvum conductum, & ſecuritatem factam, & conceſſam hoſti, & in ſequentibus numeris alias latè proſequitur ampliationes, ad quem ſufficiet lectorem remittere.

52 Unum tamen neceſſarium, & utile non omittam, nempe, captum ſub ſalvo conducto, eo quod & injuſtè,

incarceratus eſt, non ſolùm relaxari debet, & ad priſtinam libertatem reduci, ſed etiam taliter relaxari, ut
53 capi iterum non poſſit, aliter namque non dicetur liberatus, nec relaxatus, ut tenet Bart. *in l.* 1. §. *omnia ff. de acquir. rerum domi.* quem alleg. Marſi. *in tractatu de bannitis, in verbo capti, n.* 7. *verſiculo nec poterit capi*, ubi infert ad captum in Eccleſia, qui debuit relaxari tanquam non bene captus, quòd relaxatus non poterit iterum capi, & nos dicemus *infrà, hoc in cap.* circa car-
54 ceracionem injuſtam ratione loci; idem Bart. *in l.* 1. per illum textum *verſiculo venio ad verſiculum venientes, &c. de navicula lib.* 11. Archidia. *in cap. major.* 17. *q.* 4. Felin. *in cap. ego N. columna fin. verſic. item infert, de jurejur.* dicit etiam Gui. *in tract. de crimine læſæ majeſtatis, lib.* 1. *titulo qualiter, & à quibus crimen læſæ majeſta. committatur. q.* 10. *n.* 27. rationem reddentes, quoniam, qui tenetur aliquem relaxare, ſeu ad priſtinam libertatem reſtituere, non dicitur obligationi ſatisfeciſſe: niſi illum non ſolùm relaxaret, ſed etiam eum faciat conducere extra ſuum territorium, ad locum, quòd ibi poſſit ſecurè ſtare, ut per Abb. & alios *in cap. accedens, in* 3. *nota. & in gl. extra. de procurato.* Cagnol. *in l. libertas, n.* 3. *ff. de regul. jur.* Franc. Hercul. *in tract. de cautelis, de non offen. c.* 37. *rubr. de ſalvo conducto, n.* 34. Brun. *dec. Bononienſi in* 11. *q.* 4. *q. princ. rubr. miles an*
55 *accedat. bonis n.* 39. *in* 1. ante quos tenet Paris de Put. *in tract. de ſyndica. verbo captura, cap.* 4. *n.* 3. ubi dicit quòd indebitè captus, debet taliter relaxari, ut difficilis ſit ejus perſecutio, ſecundum Bartolum *in leg. naturaliter, in princ. ff. de acquir. rerum domi. & in leg. qui nec ff. de verb. ſignific.* idem Paris de Put. *verbo ſalvus conductus, cap.* 1. *poſt. n.* 1. & faciunt quæ dicit Farin. *ubi ſuprà, q.* 35. *in* 2. *ampliat. num.* 5.

56 Hæc tamen, quæ diximus de ſalvo conducto obſervando, non habet locum, non ſolùm in delictis futuris, quibus commiſſis, de novo infringitur ſalvus conductus, non ſolum ad ipſa delicta noviter perpetrata, verùm etiam, ad delicta antiqua quorum ſalvus conductus conceditur, non tenetur obſervari, quoniam ſalvus conductus habet tacitam conditionem in ſe, niſi aſſecuratus concedentem offenderit, vel alias offenſionis cauſam præbuerit, *leg. quæro*, §. *interlocutoriam, ff. locuti, l. quid ergo*, §. *ſi hæres, ff. de leg.* 1. tradit Magal. *in pract. de ſalvo conduct. in* 2. *p. col.* 4. *verſ. ſed hoc limitatur*, Menoch. *conſ.* 244. *n.* 31. *&* 38. *ſeq. vol.* 3. Ang. *de maleſ. in verbo quod fama publica, &c. n.* 68. *in fin.*
57 Romanus *in l. poſſideri*, §. *ſi ſervus*, ſatis autem dicitur offendi concedens per delictum commiſſum, ab aſſecurato, cùm per delictum offendatur Princeps, & Reſpublica, *l ſi quis ingenuum*, §. *in civilib. ff. de captivis, & poſt lim. rever. l. ita vulneratum, ff. ad leg. Aquil.* ac
58 propterea captura hoc in caſu injuſta non dicetur, ex his quæ ſcripſit Hyppolyt. Rimi. *in conſ.* 490. *n.* 24. *v.* 5. ubi dicit, quòd ſecuritas ſemper in ſe tacitam habet conditionem, niſi per aſſecuratum aliquid committatur, propter quod adverſus eum lex permittat capturam, *leg. qui ſervum*, ubi B. & Jaſ. *in* 2. *nota ff. ad verborum obligat.* Burſa. *dict. conſil.* 345. *n.* 34. *l.* 4. Quintilia Mando. *in pract. commiſſ. in pract. de ſignatura gratiæ, rubr. de ſalvo conducto, verſ. limita*, quam ut veram contra alios reſolvit Farin. 3. *tom. crimin. c.* 39. *n.* 54. *& ſequentibus*, ubi plures alias limitationes proſequitur.

De indebitæ incarcerationc perſonæ.

59 SEcundò, & principaliter dicitur indebita, & injuſta incarceratio ratione perſonæ; ſcilicet, quando clericum pro debito civili à judice incarcerari contingit, quod omni jure meritò reprobatum eſt, ut aſſeverat Anton. Butrigarius *conſ.* 41. *incipit ſatis puto, &c. in fin. Regia l.* 118. *ſtyli*, Roderi Xuarez *ad l.* 2. *l.* 2. *fin. tit. de los Goviernos, n.* 14. & jure noſtro Regio probari, clericum pro debito civili nullatenus in carcerem detrudendum eſſe, tenet Celſ. *in judice Regiarum conſtit. verbo de arraigar, n.* 25. Caſtellus *lib.* 6. *Tauri, n.* 120. *verſ. ex quo infero.* quod pro civili notat Joannes Andreas per textum *ibi, in c. ſi clericum. de ſent excomm. lib.* 6. dixit communèm Roderic. Xuarez *ubi proximè, quæſt.* 6. *col.* 7. *verſ. idem dicendum ſcribit Mateſilanus, &c.* hanc tamen opinionem, clericum ob æs alienum capi non poſſe, etiamſi inops ſit, probat idem Mateſil. *in l. conſentaneum, colum.* 2. *verſ. prædicta omnia fallunt. C. quomodo, & quando judex*, Nic. Mili. *in Reperto verbo clericus, verſ.* 6. Doctores *in c. dilectis, de appell. poſt gloſſ.* 2. *ibi.* Innoc. *in c. ut famæ, gloſſa verbo prælatorum, de ſententia excomm.* Philippus Decius poſt Peruſinum *in dict. cap. dilectis, n.* 1. *nota....* Calderinus *in c.* 1. *de off. ordina.* Marſil. *in tract. de bannitis, in verbo carcerari, n.* 11. *& in pract.* §. *attingam, n.* 70. Menoch. *de arbit. l.* 1. *q.* 88. *n.* 8. & cum Jaſ. Angelo & Caccialupo idem affirmat Parlad. *l.* 2. *rerum, quoti. cap. fin.* 5. *part.* §. 7. *n.* 24. licèt non deſint contrariam opinionem ſectantes, contra quos validis rationibus, & fundamentis de magis communi, magiſque juridica hac noſtra teſtetur opinione, Boeça *de inopi debitore creditori addicendo. c.* 17. *n.* 2. *fol.* 199. *col.* 4.

61 Nam cùm clerici habeant privilegium à jure, ne conveniri queant in plus, quam facere poſſint, gl. B. Jaſ. *col.* 3. Ripa *n.* 7. §. *in leg. miles, ff. de re jud. gl. in cap. ſtudeat*, 50. *diſt.* Capella Thol. *deciſ.* 246. ubi Auf. *in addit.* Felin. *in cap. cum ex offic.* & reprobata Caſtr. & Mateſila. contrar. opin. hanc communem vocat, & defendit Covarr. *l.* 2. *variar. reſol. cap.* 1. *n.* 9. *poſt princ.* Parlad. *ubi proximè*, Paz *praxi*, 2. *tomo* 3. *p. c. unico*, *n.* 6. Gutierrez *de jur. confir.* 1. *p. c.* 17. *n.* 34. propterea
62 ſi prædicti clerici pro debito civili conveniantur, quod quidem haud ſolvere queunt, nec capiuntur, nec in carcerem mittuntur, nec coguntur bonis cedere, ſed juratoria tantùm cautio ab eiſdem præſtanda exigitur, ut id ipſum ſolvant, cùm ad pinguiorem devenerint fortunam, juxta textum expreſſum *in cap. Odoardus*, & ibi Abb. Immola. & Anchar. *de ſolut.* & de hac etiam magis communi contra alios teſtatur idem Cov. *loco proximè citato*, ſequitur Menoch. *de arbitr. caſu* 183. *n.* 29. *lib.* 2. Anton. Gomez *tomo* 2. *variar. c.* 13. *n.* 18. *in fin.* idem teſtatur ex aliis Baeça *ubi ſuprà*, Proſper. Farin. *d.* 3. *tomo crim. q.* 27. *à n.* 60. qui *n.* 68. teſtatur
63 de praxi, quòd quando clericus convenitur pro debito civili, ſequeſtrantur fructus beneficii, qui creditoribus aſſignantur uſque ad debitam, & integralem ſatisfactionem, reſervata tamen eidem clerico congrua portione pro alimentis, & ejus ſuſtentatione, habita conſideratione, ne egeat, in opprobrium ordinis Eccleſiaſtici mendicando poſtmodum, per argumentum text. *in cap. pervenit, extra, de fidejuſſio.* allegans Aufrer. *in addit. ad Capellam Tholoſ. diſt.* 245. quem ſequuntur etiam Cov. *ubi ſuprà* & Menoch. *d. caſu* 183. *numer.* 30. *l.* 1. ſi igitur judex Eccleſiaſticus non detulerit appellationi ab hac injuſta detentatione, in carcerem, vim fieri notabilemque oppreſſionem declarabit tribunal, ut vides.

64 Hanc tamen veriſſimam reſolutionem voluit limitare Ludovicus Gomeſius *in compendio utriuſque ſignatura, col. fin.* affirmans clericum inopem, qui tribus ſententiis conformibus fuerit ſolvere damnatus, non poſſe allegare beneficium clericis conceſſum, relatum ex diſpoſitione *c. Odoardus*, atque etiam idipſum cenſet intelligendum, quoties jurejurando ſolutionem clericus promiſit, imò his caſibus non obſtante præfato privilegio incarcerari, & capi clericum poſſe, quem merito reprobant Cov. *ubi ſuprà nu.* 9. & Baeça *nu.* 6. & 8. Farinac. *num.* 70. qui efficacem reddunt pro ſua opinione rationem contra Gomeſium, licèt Proſperus Farinac. ibi eam ſequatur, ſtante obligatione camerali, cujus clauſularum virtute poſſe capi clericum dicit, 65
cùm

cùm in ea apponatur ſpecialiter, & hæc ut poſſit obligatus carcerari, & detineri, de quo pacto & quando de jure valeat, latè Maſſa, *de obligat. camerali 3. part. q.* 46. & 7. idirco dicit Proſperus communiter practicari, clericos ita obligatos in forma Cameræ poſſe capi, & detineri, de jureque veriſſimum eſſe dicit.

66 Advertendum tamen eſt, hanc, quàm *ſuprà* firmavi regulam, nempe, clericum non incarcerari pro debito civili, nec teneri ultra quæ facere poſſit, ex privilegio *cap. Odoardus*, *de ſolutionibus*, intelligendam eſſe, debere de clerico ſacris majoribus ordinibus initiato, vel altari, vel Eccleſiæ, proprio miniſterio ſerviente, non tamen de eo clerico, qui tantùm minoribus eſt ordinibus initiatus; hic namque ut laicus cenſendus eſt, quoad hoc privilegium, ita docet Cov. *var. reſolut. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 9. *verſ. propter quorum*, Menoc. *de arb. caſu* 67 183. *in fin n.* 30. *lib.* 2. Farinac. *in d. qu.* 27. *n.* 69. Baëça *in d. c.* 17. *n.* 20. *& ſequenti*. Ubi etiam dici putat, an idem ſit in debito contracto ante ordinum ſuſceptionem, in quo plura cumulat.

Ego autem tunc conſentiam, probaboque, clericum ſacris majoribus ordinibus inſignitum, ob æs alienum poſſe carceribus mancipari, etiam pro debito civili, quando ſubeſt ſuſpicio de fuga, & exportat res ſuas, tunc etiam ex dolo capi poterit, ex Cov. *ubi ſuprà*, 68 Farin. Baeça, & aliis *ſuprà proximè*, citatis, & Baptiſta Sanſev. *in tract. de debito, ſuſpicione, & fuga, quæſt.* 6. 5. *quæſt. princ.* imò etiamſi non eſſet ſuſpectus de fuga ſed tantùm probaretur ipſum bona occultare, nam ex ipſo dolo, qui delictum eſt, & clericus ex delicto, verùm etiam, & ex debito, ſeu pecunia, delicto deſ- 69 cendenti, vel quia contractavit depoſitum, poteſt incarcerari, *c.* 1. *depoſito*, & ibi doctores expoſitores Mateſila. *ſingulari* 60. *incipit nota quod clerici*, latè Hip- 70 polyt. *in practic. criminal. §. attingam*, *n.* 70. Burriga *conſ.* 41. Boerius *dec.* 347. *n.* 11. vel etiam quando de delicto civiliter tractatur, nam & tunc juſtam, debitamque dici capturam, & detentationem in carcerem, traduntur per textum *in cap. dilectus*, & ibi Abb. Philip. Franc. & decius *in* 1. *notab.* tradit etiam Diaz. *in pract. crimin. verbo capi. cap.* 114. *in princ.* ſequitur Foller. *in pract. crim. canonic. verbo & carceribus mancipatis*, *cap.* 12. *n.* 2. *& ſequenti*, & aliis citatis à Baeça *ſuprà*, *n.* 11. *& ſequenti*. Farin. etiam *n.* 75.

71 Unum tamen diſſimulare non poſſum ex eo, quod utile ſit in noſtro Regno, ſcilicet, clericum conductorem Regii vectigalis poſſe juſtè carcerari, non ſolùm in carcere Eccleſiaſtico, ſed etiam in Regio, ex l. Regia, quæ apud nos extat 118. in legibus ſtyli hoc expreſsè diſponens, cujus meminit Baeça *d. cap.* 7. *n.* 15. qui ſatisfacit diſtinctioni, & intellectui Caſtelli *in l.* 66. *Tauri*, *verbo deſſe arraigar. colum.* 9. *verſiculo niſi dicas*, & optima ratione.

72 Injuſta etiam, & indebita dicitur captura ex hoc eodem capite, & ratione perſonæ, ſi fiat namque in monacho, qui quidem pro debito civili haud valet carcerari, nec detineri, cujus doctrinæ author eſt Bald. *in authent. cauſa quæ ſit cum monacho, col.* 2. *n.* 3. *verſic. quartum conſiderandum, Cod. de Epiſcopis & clericis*, Abb. *in cap. cùm I. & A. n.* 27. *de re judic.* Rodericum Xuarez *in l.* 2. *titul. de los Goviernos, in* 5. *qu. verſ. idem dicendum*, & Baeça *ubi proximè*, *nu.* 72. qui ibi & plu- 73 ribus diſputat, an hoc procedat, quando ingreſſus ſit Religionem fraudandorum creditorum gratia, & quando ingreſſus eſt, poſtquam creditor illum recipit, vel adverſus eum executionem petivit.

Ex hoc eodem capite, nempe ratione perſonæ injuſta eſt carceratio, facta à judice pro debito civili in perſonam Advocati, ſive Doctor ſit, ſive Licentiatus, ſive 74 tantùm Baccalaureus, dummodo advocationis officio actualiter fungatur; in quo nulla, imò captus relaxandus omnino eſt, etiam non præſtito, nec petito fidejuſſore, Doctorum controverſia eſt, ut videre eſt apud Bald. *in l.* 1. *ff. ſolu. matr.* Jaſ. *in l. filiæ licet*, *C. de collationibus*, Antilo *de muneribus*, 3. *p. §.* 1. *n.* 56. communem teſtatur Petrus Lenauderii *in tract. de Doctoribus* 4. *p. q.* 3. & ut cæteros taceam, tenet Baeça *de inope de-* *tibus*, ubi in favorem advocatorum plura cumulat ad hoc propoſitum, Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *cap. fin. §.* 7. *à num.* 20. Farin. *d. quæſt.* 27. *nu.* 833. ubi hanc opi- 75 nionem noviſſimè ſimul cum fundamentis adducunt plures, quod idem intelligunt & magis indubitanter in Doctoribus medicinæ, & legum actualiter legentibus, doctoribusque juvenes. Quæſtio tamen eſt, inter noſtri juris profeſſores, valdè altercata, & pro utraque parte fortiſſima argumenta adducta, ad idem intelligendum 76 ſit, & admittendum in Doctore, qui nec legit, nec actualiter advocationis officium exercet. Negativam cum pluribus ſequacibus tenaciter validis argumentis defendit, eamque veriorem profitetur, Baeça *ubi proximè*, *à n.* 127. *cum pluribus ſequentibus*. Affirmativam autem de jure veriorem eſſe, magiſque uſu receptam, defendit cum pluribus Doctoribus antiquis, & modernis, Farin. *ubi ſuprà*, *à n.* 83. & à Parlador, qui abſque ullo ſcrupulo univerſaliter de Advocatis, Doctoribus, Baccalaureis, lugentibus, vel non, opinionem hanc admittit, dubita eſt ex varietate Doctorum; ſed quidquid ſit, ego autem nunquam vidi Doctorem, etſi non legentem pro debito civili carceratum, quod Parlad. *ibi n.* 21. in- 77 telligit procedere non ſolùm, in Doctoribus, & Licentiatis Salmantinis, Pincianis, Complutenſibus, & Bononienſis collegii: ſed & in aliquibus omnibus, apud quaſcunque alias Academicas lauream ſortientibus ex ratione ibi.

Et hoc etiam capite fit injuſta detentio, ſeu cap- 78 tu in perſonam tutoris pro debito ſui pupilli, ex textu *in l.* 1. *Cod. quando fiſcus, vel privatus, in l. ſi ſe non obtulit. §. tutor, ff. de re judicata*, niſi forſan tunc carceri mancipetur, eo quòd nolit exhibere bona, quæ pupilli eſſe probantur, ut in eis executio fieri poſſit, 79 quæ tunc carceratio juſta cenſenda eſt, ex Bald. *in d. l.* 1. *Cod. quando fiſcus, vel priva.* cæteri ſcribentis *ibi*, idem tenet Parlador. *rerum quotidianar. lib.* 2. *cap. fin.* 5. *par. §.* 6. *n.* 14.

Ex hoc eodem capite minor facit injuſtam carcera- 80 tionem, ſi pro debito civili in carcerem trudatur: de pupillari ætate nulla dubitatio eſt, & probatur argum. *in l. nec impuberes, ff. de æquivoca*, & ibi not. B. Bald. Roma. Paulus, & Alex Jaſ. & Jacobinus, Baptiſta Sanſever. *in tractatu de debi. ſuſp. & fugi. in* 5. *quæſt. princ.* Speculator *in titulo de contumacia, §. fin.* Ang. *in l. nemo carcerem, Cod. de exact. tribut. lib.* 10. Romanus *conſ.* 120. *column.* 2. *nu.* 3. *cum ſequentibus*, Boerius *in repeti. leg. conſentaneum. n.* 165. *C. quomodo, & quando jud.* & dicit Jacobinus *in d. l. nec impuberes*, Caſtellus *in l.* 66. *Tauri*, *verbo adeſſe arraigar. col. fin.* not. Bald. *in l.* 1. 20. *Cod. qui bonis cedere poſſunt.* Roderic. Xuar. *in lib.* 2. *titul. de los Goviernos*, *lib.* 1. *fori. column. fin. verſiculo limita.* 6. & alibi paſſim per Doctores.

In minore autem pubeſcente maxima difficultas eſt, 81 & inter noſtros in contrarias itum eſt ſententias: quidam namque minorem 25. annis pro debito civili incarcerari non poſſe, plures affirmant: quidem autem bene poſſe, ut videre eſt poſt longam diſputationem apud Gregorium Lopez *in leg.* 1. *tit.* 15. *p.* 5. *verbo todo*. Caſſanæum *in conſuet. Burgun. titul. desrentes*; *rubr.* 5. §. 2. Duennas *gloſ.* 269. Caſtellam *ubi proximè*, Socin. *regul.* 46. *fall.* 13. *& in d. l. nec impuberes*, *column.* 1. Roderic. Xuarez *ubi proximè*, Jaſ. *in d. leg. nec impuberes*, *col.* 1. *& 2.* in cujus controverſiæ varietate, & il- 82 lud, de jure, conſuetudineque approbante, verius eſſe cenſeo: ut ſcilicet, minorem 25. annis puberem jure poſſe incarcerari, quando ſuarum rerum habet adminiſtrationem ſine curatore, ſi ſecùs autem, carcerari non

debet, quod etiam placuit Caccialup. *in tract. de debi. fugit, qu.* 5. Mariano Socin. *in rubr. de dilatio.* 5. *p. qu.* 20. Parlador. *rerum quotid. l.* 2. *c. fin. quintæ prat.* §. 7. *n.* 15. ad quod reducenda ſunt ea, quæ dicit etiam *ubi ſuprà, n.* 14. *verſ. cæterum quidquid de jure communi, & n.* 15. qui hanc rem ampliat, & limitat.

83 Ratione perſonæ dicitur etiam injuſta, indebita incarceratio: quando nempe pro debito merè civili mulier carceratur: text. *in l.* 1. *Cod. ut omnes Judices, authent. novo jure, Cod. de cuſtodia reorum*, & apud nos *l. Regia* 61. *Tauri, & l. fin. tit.* 3. *lib.* 5. *recop.* Bal. *in l. nemo deinceps, C. de Epiſcop. audientia*, Roderi. Xuarez *ubi ſupra* Anton. Gomez *in d. l.* 62. *Tauri*, Baeça *de inope debitore, c.* 15. *num.* 3. Duennas *reg.* 6. Parlad. *ubi, n.* 13. Duennas *rec.* 312. *in princ.* Cov. *variar. reſolutio. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 3. *verſ. fœminæ tamen pudicam vitam agentes*, Petr. à Placa, *in epito. delict. lib.* 1. *cap.* 34. *nu,* 10. Menoch. *de arbit. lib.* 1. *quæſt.* 88. *num.* 10.

84 Quod etiam habet locum, non ſolùm in debito privatæ perſonæ, ſed etiam pro debito publico, & fiſcali mulier nullo modo incarcerari poteſt, ita probatur *in d. l.* 1. *& in authent. ſed hodie*, ibi, pro fiſcalibus, vel privatis debitis, *C. de officio diverſorum jud. de authent. hodie novo jure*; ibi pro pecuniaria, fiſcali, ſeu privata cauſa, *C. de cuſtodia reorum*, & *in* §. *neceſſarium*, ibi ſi quidem pro fiſcalibus debitis, aut privatis pulſetur, *auth. ut nulli judices*, tenent etiam B. & Joannes de Platea *in l. nemo carcerem C. de exactor. tri. lib.* 10. Joannes Baptiſt. de S. Server. *in tract. de deb. ſuſp. & fugit. d. q.* 5. *n.* 22. Afflictis *in cap. unico, verſ. condemnatorum, n.* 62. *tit. quæ ſint Regalia*, Nicolaus Boerius *in repet. l. conſentaneum, nu.* 139. *C. quomodo, & quando*, Grama. *de* 33. *n.* 9. Duennas *d. Reg.* 312. *in* 2. *ampli.* Placa, & Meno. *ubi proximè*, Cifuentes *in l.* 62. *Tauri.*

85 Quid autem dicendum eſt: quando mulier ſuccedit debitori fiſcali, an tunc ipſa hæres carceranda eſt, quemadmodum carceratur maſculus cui ſucceſſit, quam quæſtionem anxiè, & accuratè diſputatam diffinit Men-
86 cha, *de ſucceſſio. creatione. l. par. lib.* 1. §. 6. *n.* 38. Baeça *d. c.* 15. *n.* 4. His adde, quòd mulier etiam ratione tutelæ capi, & carcerari non poteſt, Roder. Xuarez *in d. l.* 2. *tit. de los Goviernos. q.* 4. *col.* 4. *verſ. ſecund. caſus, & verſ. aditio*, & contra alios tenet ibi Baeça *n.* 13. *& ſequentibus. & in tract. decima tutoris, c.* 4. *n.* 46. Joan. Bapt. de Sancto Sever. *ubi ſuprà n.* 26. Marſil. *in pract.* §. *attingam. n.* 65. Duennas *d. Reg.* 312. *verſ. dico tamen*, Placa *ubi ſuprà, n.* 12. & alii plures hanc partem tuentes, quos refert, & ſequitur Proſperus Farin. 3. *tomo pract. crim. q.* 26. *n.* 62. *& ſequentibus*, ubi dicit, ab ea nullatenus in judicando, & conſulendo recedi poſſe, tanquam fundata, & jure probabiliori, contra alios Doctores, quos ipſe *n.* 61. refert contrariam ſectantes.

87 Fallit tamen præfata regula, quando mulier carceratur pro debito civili deſcendente ex delicto, in quo nemo eſt, qui dubitet poſſe tunc carceri mancipari, & ut cæteros taceam Baeça *ubi ſuprà, n.* 7. *& c.* 16. *n.* 26 *&* 27. omnes Tauriſtæ *in l.* 62. *Tauri.* per textum *ibi*, Placa *in epito. delicto. l.* 1. *cap.* 34. *n.* 12. Duennas, & alii, *ubi*
88 *ſuprà*. Fallit inſuper in muliere meretrice, vel inhoneſtè, & luxurioſè vivente, quæ ad judicium ad perſonaliter comparendum vocari poteſt, & pro quacunque cauſa, tam civili, quàm criminali carcerari, ut ex Duennas, Socino, Marſilio Paulo Guirlano, Petro à Pach, & aliis plu-
89 ribus reſolvit Proſperus *ubi ſuprà, num.* 55. & an idem ſit in meretrice maritata, hinc inde duas contrarias opiniones pluribus authoritatibus fulcitas, refert Proſper Farina. *in d. q.* 27. *n.* 56. *cum ſequentibus*, ex mente plurimum authorum, ibi relatorum pro concordia, & earum amicitia diſtinguit, an maritus ſciat, & cognoſcat inhoneſtam, & meretriciam vitam ſuæ uxoris, & tunc carcerari mulier poteſt: aut maritus eſt ignorans, nec particeps meretricæ, ac inhoneſtæ vitæ ſuæ uxoris, & tunc illa carcerari non valet ob mariti reverentiam, imò idem eſſe judicandum de ea, ac de honeſta, & matrefamilias dicit, quem & multa de hoc videre poteris, & ad idem require Baeçam *d. c.* 15. 18. *ubi ſuprà.*

Supradictis addere unum potes, pro animadverſio- 90
ne; nempe mulierem dictis caſibus non ſolùm non poſſe carcerari, ſed nec etiam poſſe cogi ad perſonaliter comparendum in judicio quia debet per procuratorem audiri, ut probatur *in d.* §. *neceſſarium, in auth. ut nulli jud. in prin.* ibi, ſed ſiquidem pro fiſcalibus debitis pulſetur ſecundum legem mulier, aut per virum ſuum per ſe, aut per quam voluerit perſonam legitimè reſpondeat, & tranſigat rem. Quæ verba tranſcripta ſunt, & repetita *in d. authent. ſed hodie novo, C. de officio diverſorum jud. & in auth. hodie novo jure, poſt l. quoniam. C. de cuncto reorum*, Socinus *regul.* 259. Duennas *reg.* 312. *in* 1. *ampliatione*, etiam quando judicium ſine mulieris preſen- 91
tia tractari, ac expediri non poteſt, ſed judex ad eam accedere debet, vel nuntium mittere, *C. mulieris, de judiciis, in* 6. & poſt Bart. *in d.* §. *neceſſarium*, tradit Boerius *in d. leg. conſentaneum, n.* 137. *Cod. quomodo, & quando*, rejecta Angeli & ſequacium contraria opinione, relata per Meno. *de arb. lib.* 1. *quæſt.* 30. *n.* 11. Proſperum Farin. *in d. quæſt.* 27. *num.* 48. & 46. qui *num.* 15. dicit poſſe cogi mulierem, ad perſonaliter comparendum 92
pro ferendo teſtimonio in cauſa criminali, ex gloſſ. *in c.* 1. *de teſtibus cogendis*, Socin. *d. regula* 259. *in* 3. *fallen.* ubi rationem reddunt. Vide quæ nos *infrà hac* 2. *p. c.* 5. *n.* 113. *& ſequentibus.*

Injuſta dicitur etiam carceratio, facta in illos, qui in 92
jus inviti non vocantur, (quales verò ii ſint, refert. *l.* 2. *& ſequentibus, ff. de in jus vocando*) quorum perſonæ pro debito civili capi, & incarcerari non queant, ſi credimus Maran. *in ſpeculo, in titul. de executione, n.* 56. Parlador *lib.* 2. *rerum quotidianar. lib.* 2. *cap. fin.* 5. *p.* §. 7. *n.* 16. quo quidem caſu, ſi fiat carceratio à judice, vim faciet, quemadmodum & in ſuperioribus jam relatis.

Injuſta, & indebita dicitur ſimiliter carceratio, & 94
detentatio, ſi à judice fieri tentetur in perſonas eorum, qui jure immunes, & privilegiati ſunt, ut ne poſſint conveniri pro ære alieno in plus, quàm facere poſſunt, quales ſunt Pater, Mater, Avus, Avia, Socer, Mulier, Patronus, Donatores, & Miles, &c. *l. Parentes, ff. ſolu. matr. leg. ſunt qui, l. inter eos, ff. de re judicata*, §. *fin. cum duobus ſequentibus, ff. ſoluto. ma. l.* 1. *tit.* 15. *p.* 5. *leg. in condemnatione, ff. de reg. jur.* & quod ii & alii qui non in ſolidum, ſed in quantum facere poſſunt, capi perſonaliter non poſſint pro debito civili, tenet Areti. *in leg. marit.* §. *eleganter, ff. ſoluto matr.* Angel. *in* §. *ſed & ſi quis, n.* 1. *inſtit. de actio* Roderic Xuarez *in d. tit. de los Goviernos, qu.* 6. *n.* 4. Covar. *lib.* 2. *variar. cap.* 1. *n.* 4. Avenda. *reſponſ.* 8. *n.* 7. Azeved. *in l.* 1. *titulo* 21. *lib.* 4. *recopil.* Baeça *de inope debitore, d. cap.* 17. *nu.* 33. *& c.* 3. *nu.* 2. *& ſequentibus*, ubi latiùs hanc rem tractat, & Parlador. *ubi ſuprà, num.* 17. & 18. qui etiam *nu.* 19. ibi dicit connumerandum eſſe inter hos illum, qui non ſuâ culpâ, 95
ſeu vitio, ſed per infortunium aliquod, bellum, putà, naufragium, incendium, & ſimiles caſus, qui humanis rebus ſolent accidere, ex Joanne Fabro *in* §. *fin. n.* 10. *inſt. de actioni.* & Baeça *ubi ſuprà, n.* 4. *per totum*, latè de hoc ultimo tractat, & *numeris ſequentibus*, accuratè qui ſint ii, qui ultrà quàm facere poſſint, non teneantur conveniri, quem videre poteris pro hujus articuli expeditione.

Dicitur etiam indebita captura pro ære alieno facta, 96
in perſonam ruſtici, & in rebus ruſticis occupatam tempore meſſium, & vindemiarum, ut ſcriptum reliquit Guillelmus Bened. *in c. Rainutius, verbo & uxorem, n.* 906. arguendo de rebus ad perſonam; ait namque, ſi, rei ruſtricæ inſtrumentis hoc conceditur, ne pro debito capiantur; multò magis perſonis ruſticorum id

conce-

concedendum est, quæ opinio apud nos stat, & probata est *l. Regia* 25. *tit.* 13. 8. *recop.* quod hodie parum observari videmus, ut benè advertit Parla. *ubi suprà, n.* 25. Hodie tamen novâ pragmaticâ renovatum extat, ut pro debito civili nullo tempore capi possint.

97 Dicitur insuper indebita captura facta in nobilem, is enim ob æs alienum in carcerem non detrudirur: ut argumento *l. medios, C. de professor. & med. l. miles, ff. de jud.* docuit Alex. *in leg. centurio, num.* 15. *ff. de vulga. & jur.* Bald. *in d. l. miles*, Bald. *in l. circa fin. C. qui bono cedere poss.* & alii citati à Baëç. *de inop. deb. c.* 16. *n.* 7. *& sequentibus*, idem tenet Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *c. fin.* 5. *p.* §. 6. *n.* 9. & apud nos extat lex Regia 4. & 5. *tit.* 2. *lib.* 4. *ordi.* *l.* 79. *Tauri*, *l.* 4. *titul.* 2. *lib.* 6. *recopilat.* & Jas. & Doctores citati, præcipuè Tauristæ hanc rem
98 extendunt, quæ limitatur in nobili conductore regalium vectigalium, nam tunc rectè carcerari posse dicunt plures citati à Baëça *ibi n.* 77. cum aliis, & diximus *suprà* etiam de clerico.

99 Ex hoc etiam capite, & sic ratione personæ dicitur injusta, & indebita carceratio, facta in personam gravi infirmitate jacentem, quam quidem etiamsi de crimine agatur, carcerari non debere, consuluit Gramati. *in cons.* 55. *n.* 9. *& sequentibus*, ut de illo. quem curia mitti capiendum, qui tamen vulneratus est, incarcera-
100 rique nequit absque suæ vitæ periculo; & dicit, quod judex hoc casu debet se assecurare per fidejussoriam cautionem, quam si infirmus non haberet, adhibere debet judex custodias sumptibus & expensis ipsius vulnerati, quousque convalescat, argumento text. *in l.* 4. *C. finium regundor. & l. pœnæ, Cod. de statu liber.* & in terminis tradit Paris de Put. *de syndicatu, in verbo carcer. cap.* 4. *n.* 3. *in fin. vers. fin autem ipsa custodia*, & ita practicari se vidisse in urbe, & extra, profitetur Prosp. Farin. *in d.*
101 3. *tom. crim. q.* 27. *n.* 87. ubi dicit idem intelligendum esse in causa civili: pro cujus executione executores euntes invenire reum executatum in lecto graviter infirmum, solereque his casibus judices Christiana pietate motos, concedere eisdem debitoribus inhibitionem ad tempus, intra quod possint domi conquiescentes convalescere, quod & pium, & Christianum est hac justa causa factum.

De injusta detentatione ratione temporis.

102 TErtiò, & principaliter dicitur indebita, & injusta detentatio, seu carceratio; nempe ratione temporis, quod contingere potest, quando quis capitur pro debito civili in die feriato in honorem Dei, ut probat text. *in l. fin.* & ibi Classici, & expositores omnes, *C. de feriis*, Paris de Puteo *in tractatu de syndicatu, verbo captura, c.* 5 *incip. captus illicit. n.* 5. *fol.* 138. Bald. *in tr. de carc. n.* 1. 6. & 9. ubi etiam loquitur in feriis inductis ob utilitatem hominum, ut messium, vindemiarum, &c. de quibus *suprà* diximus: tenet etiam Farina. *tom. crim. q.* 27. *n.* 105. *& seqq.* qui refert, quod id decretum Pii
103 V. Papæ renovantis dispositionem *d. l. fin.* in desuetudinem abiit. Quæ doctrina minimè procedit in debitore suspecto de fuga, qui etiam eo tempore capi potest, nec etiam ultra casum; nempe, debitum civile: nam pro
104 delicto potest quis capi etiam die feriato ob honorem Dei, si tamen delictum est grave, & enorme, atroxve; secùs si sit delictum leve, ut latè videre poteris per Farinacium *ubi proximè.*

105 Et hoc eodem capite dicitur injusta captura facta in personam hæredis durante tempore conficiendi inventarium, ut post idem confectum, si bona hæreditaria non sufficiant, non enim in plus tenetur, nec pro debitis defuncti debebit duci in carcerem, nisi fortè abscondet bona in inventario confecto contenta: tunc enim ex propria culpa capi rectè poterit, ut notat Bald. *in leg. fin.* §. *& si præfatam, n.* 3. & ibi Corneus *Cod. de jure deliberan.* Boërius *q.* 57. *col.* 3. *ibi*, Socin. *cons.* 20. *n.* 18. *lib.* 1. Bald. *in d.* §. *& si præfatam*, Salicetus *ibi num.* 2. Alex. *in l. postulante, n.* 4. Baëça plura referens *de inope debitore, c.* 6. *à n.* 17. *& suprà, n.* 15. idem etiam dicitur, quando hæres etiam non conficiens inventarium, etiamsi defunctus bona reliquit, qui tenebatur ex obligatione ad factum aliquod personale, personæ cohærens, pro quo hæres carcerandus non est, ut notat Bald. Angel. 106 & Jas. *n.* 3. *in l. si decesserint*, per text. *ibi ff. qui satisd. cogan.* & Baëça *loco citato, n.* 18.

Ratione temporis indebita dicitur detentatio, facta 107 in personam ejus, qui obtinuit literas dilatorias à parte, vel à judice, ut intra tantum temporis spatium, putà biennium, quinquennium, seu mensem, à suis creditoribus non molestetur, nec conveniatur pro debitis, quæ quidem literæ omnino observari debent à judicibus, ita ut debitor ea dilatione pendente nullo modo capi possit, probat text. *in* §. *sed nec, in auth. de mand. Principum*, qui licèt loquatur in securitate, & dilatione concessa à parte parti secundùm B. *in l. is qui reus n.* 12. *ff. de publicis judi.* idem dicendum est in dilatione concessa à judice, qui pro bono publico eandem securitatem concedit, sicuti declarat Menoch. *de arbitr. jud. l.* 1. *q.* 71. *n.* 6. & licèt in cautis civilibus moratorias literas, seu fiduciam, minimè esse concedendam, ex qua damnum, seu injuria possit oriri creditoribus, arg. text. *in c. cum dilecta, de confir. utili, & in l.* 2. §. *merito, &* §. *si quid ff. ne quid in loco publico*, quæ jura dubitationis loco ducit Paris de Puteo *de syndic. in verbo salvus conductus, c.* 1. *n.* 1. *vers. dic. quod potest, &c.* quando autem judex concessit 108 hanc securitatem, & dilationem, aliqua justa causa animum suum movente, & ad breve tempus, putà 30. dies, *in d.* §. *sed nec, in auth. de manda. Principum*, omnis cessare debet injuria, & damnum creditoris, quo casu à judice concessa dilatio, & mora utique servenda est, ut dicit Puteus *d. n.* & 2. *vers. quæ nota*, nec judex tenetur in vindicatu, licèt debitor affidatus veniat ad civitatem intra illud tempus, nec solvat creditori, ut tenet Jacob. Novell. *gl.* 182: *salvis conductis à solo Principe, & in prima, & secunda ampliatione*, ubi Alex. Dec. Marsil. & alios plures hanc doctrinam adducit affirmantes, quos allegat etiam Far. *in* 3. *to. pract. cr. q.* 39. *n.* 20. & 21. tu adde Rebuff. 3. *tom. tit. de literis dilato. annali. quinque, &c.* & ibi *in art.* 1. *gl.* 1. *à n.* 70. *fol.* 375. *& seqq.* inquit effectum harum literarum dilatoriarum esse, dilatione, & termino 109 pendente nihil innovari debere, quemadmodum & dilatione, & appellatione pendente tunc poterit nec persona nec bona debitoris capi, quod idem dicit procedere pendente verificatione ipsarum literarum, quia idem judicandum est de ipso tempore, sicut & de principali post verificationem, per arg. text. *in c. non solùm, de app. in* 6. & intra id tempus ipsa captura, tanquam attentata revocanda est, ut servari affirmat Boërius *in dec. Burgdegal. q.* 296. *col.* 2. per text. *in l. fin. C. qui bon.* 110 *cedere poss.* nec ita captus tenetur præstare fidejussorem, quia absque eis debet relaxari, cùm jam fuisset indebitè captus. Bald. *in l. per diversas. q.* 15. *C. mandati*, & Reb. *ubi proximè*, ubi latè agit de natura harum literarum, & à quibus possint impetrari, & quibus judicibus dirigi, & alias plures quæstiones, quas per te vide.

Idem dicendum si major pars creditorum, inducias 111 illi indulserit, *juxta l. cum majorem, cum sequentibus, ff. de pactis, l. fin. C. de cess. bon. l.* 5. *tit.* 15. *p.* 5. quarum intellectum elucidat Afflict. *dec.* 278. Parlad. *rerum quotid. lib.* 2. *c. fin.* 5. *p.* §. 7. *n.* 8.

An autem hæ literæ dilatoriæ procedant in debito 112 jurato, & ad debita ex causa delicti, eo quòd solùm de debitis in genere loquantur, & an extendantur ad fidejussores debitoris affidati, & assecurati, & an ad debita fiscalia, & ad debita privilegiata, ut est id, quod debetur ex causa locationis, vel conductionis, vel Ecclesiæ, & pupillare, vel ad debitum de recenti contra-

tum, paulò ante easdem literas, & an saltim ipsa dilatione pendente, cogi possit debitor satisdationem præstare, & quæ sufficiet, vide Prosper. Farin. *d. l.* 3. *tom. in practic. crim. qu.* 39. *n.* 22. 23. 24. 25. *usque ad* 38. & an judex inferior à parte possit concedere salvum conductum in criminalibus, & post sententiam latam, & quando adeundum, *n.* 79. *cum seqq.* & vide de aliis utilibus quæstionibus.

De injusta detentatione ratione loci.

113 QUartò, & principaliter dicitur injusta carceratio ratione loci: generale namque est, quod in locis, in quibus jus, vel statutum, etiam municipale, consuetudo (quæ lex est) prohibuerit capturam fieri, ut indebitam, est relaxandus, qui ad eundem confugerit, aut quomodolibet reperiatur: ita docet Paris de Puteo *de syndic. in verbo captura, c.* 5. *incipit captus illicitè, n.* 6. *vers. & non solum capite impugnatur ratione loci, f.* 138. B. *in l. si quis sit fugitivus, §. Labeonem. ff. de ædilitio, & in l. præsenti, in princ. C. de his, qui ad Ecclesiam confugiunt, & in l.* 1. *§.* 1. *ff. de acquir. rerum domin. & in l. si cui. §.... col.* 1. *vers.* 2. *quær.), ff. de accusat.* quibus in locis addit captum in locis, quibus de jure capi potest, debere relaxari. Idem dicit Bald. *in l. sicuti, §. Arist. ff. si servitus vindicetur, & in leg. requirendi, in* 2. *colum. C. de servis fugi.* Hippolyt. de Marsil. *in tractatu de bannitis, verbo capti, num.* 6. ex quo utiliter inferri potest, quòd captus in Ecclesia, vel ab ea extractus, statim debet relaxari tanquam indebitè captus, *l. præsenti, C. de his qui ad Ecclesiam confug.* ibi, nullos penitus cujuscunque conditionis de sacrosanctis Ecclesiis orthodoxæ fidei expelli, aut trahi, vel protrahi confugas: textus etiam, *in cap. sicut antiquitus* 17. *quæst.* 4. *cap. de raptoribus* 36. *quæst.* 1. *cap. inter alia, de immunitate Ecclesiarum*, imò sic extractus eidem Ecclesiæ protinus restituendus est, tanquam spoliatæ, *cap. sane de restit. spoliat.* B. *in d. l. præsenti*, Marsilius post Lapum Oldrad. & Abb. *in tractatu de bannitis, verbo capti, n.* 7. Angel. *de malef. in verbo quod fama publica præcedente, num.* 59. *& ibi in additis, litera* B. Boërius *decis.* 109. *n.* 3. Jodoc. *in prax. crim. tit. de citat. reali, id est captura c.* 15. *n.* 19. Joan. Mar. de Monticell. *in tract. cri. regul.* 12. *n.* 12. Nicol. Moron. *in tr. de fide, treuga, & pace q.* 103. *n.* 1. *& seq.* Dueñas *regul.* 228. *in princ.* Petr. à Placha, *in epitome delictorum, c.* 24. *l.* 1. *n.* 15. ubi alios adducit Maria Soc. *in tract. de cit. in* 17. *art. prin.* Bossius *in tract. de captura, n.* 21. quæ opinio communiter approbata
114 est per Canonistas, & Legistas, ut testatur Maran. Gomez, Remig. relati à Julio Claro, *in pract. crim. q.*10. quem pariter refert, & sequitur Bonacos. *in communi opinione, t. p. vers. Eccl. habet immunitatem, fol.* 59. Cov. *variar. resol. lib.* 2. *cap.* 20. *n.* 2. Menoch. *de præsump. lib.* 5. *præsumpt.* 10. *n.* 1. Decian. *in tractat. criminal.* 2. *p. lib.* 6. *cap.* 25. *rubr. de extrahendis ab Ecclesia, num.* 1. *& sequentibus*, adeò ut ipsi extrahentes publici latrones habendi sunt, & excommunicandi, donec resipiscentes damnum omne resarciant, & ablata per pœnitentiam restituant, ut declarat bene Jod. *in pract. crim. rubr. de violat. templ.* ac propterea evidentem, & notoriam vim faciet judex Ecclesiasticus, si confugientem ad Ecclesiam vi exemerit, ab hacque carceratione, tanquam ab injusta emissæ appellationi deferendum esse tribunal supremum; cujus auxilium violentiæ protestatur, declaravit.

115 Quòd extende non solùm ad laicum confugientem ad Ecclesiam, verùm etiam ut habeat locum in clerico, ut iste ab ea invitus extrahi, & capi non possit, tenet Bernard. Diaz, *in praxi. crim. canon. cap.* 115. Joan. de Vischis *in tractatu de immunit. Ecclesiarum*, ab ipso citato, & ex Decian. Cov. Diaz, Claro, & infinitis aliis latè fundat, limitat, & extendit Prosp. Farin. 3. *tom. crim. q.* 28. *numer.* 7. & 8.

Et ut cætera in hoc articulo taceam, dico quòd 116
multi sunt ad Ecclesiam confugientes, quibus peculiari
ratione ejus immunitas non favet, imò jure justè, & lege
permittente, ab ea capi, extrahique possunt inviti quales
ii sunt, accuratè in unum redegit Remigius, *tractatu*
de immunit. Ecclesiarum, Dec. an. *in tractatu crim.* 2.
de immunit. Ecclesiarum, Dec. an. *in tractatu crim.* 2.
part. lib. 6. *cap.* 25. *rubr. de extrahend. ab Ecclesia*, Cov.
lib. variar. cap. 20. Farin. *in* 3. *tom. praxi. crimi. q.* 28.
Bobad. *in poli. lib.* 2. *c. rubr. à quales delinquentes novala*
la Ygleſia, & ideo omnes ii, qui non gaudent immuni- 117
tate Ecclesiarum, justè, & debitè à judice capi possunt,
& ab Ecclesia extrahi, quia appellaverint, sintque
potestati regium auxilium violentiæ, causa ad ipsum
judicem remittenda est, & vim non fieri declarandum,
& an saltim confugientes ad Ecclesiam detinendi sint 118
in vinculis donec quæstio, causaque decidatur, an gau-
dere debeant immunitate nunc, nec fugiant, contrariæ
sunt opiniones Doctorum, pro quarum resolutione, vide
Farin. *ubi proximè, n.* 9. *&* 10. & Decian. ad quem
remittit, *lib.* 6. *c.* 28. *n.* 25. *in fin. vers. at insurgit*,
& an huic privilegio immunitatis per confugientem
renuntiari possit, initis Rectoribus Ecclesiæ, vide ibi,
c. 26. *n.* 12.

Ex hoc etiam capite injusta dicitur carceratio, & per
consequens justa, & legitima appellatio, interposita à
detento in carcere obscuro, & tetro, non claro, nec 120
illuminato, saltim usurpata luce, & lumine: sed si forsan
adveniente nocte ad majorem cautelam, & tutiorem
custodiam in obscuro carcere claudi contigerit, orta
tamen luce, clarescente die inde deduci, & ad clariorem
carcerem reddi: ita probat textus *in l.* 1. *C. de custodia*
reorum, ibi, nec verò sedis intimæ tenebras pati debe-
bit inclusus, sed usurpata luce vegetari: id est, suble-
vari, & ut nox geminaverit custodiam, in vestibulis
carcerum, & salubribus locis recipiatur, ac revertente
iterum die, ad primum solis ortum illico ad publicum
lumen reduci, nec pœnis carcerum permittatur, quod
innocentibus miserum, noxiis non satis securum esse
dignoscitur, per quem textum affirmat Cardin. *in clem.*
1. *q.* 7. *de pœnit. & remiss.* quòd Prælati qui in tetro 121
carcere clericum, seu alium delinquentem claudunt,
efficiunt irregulares, & reputantur homicidæ, quem refert
Prof. *ubi proximè, q.* 27. *n.* 97. per quem textum, & per
legem, *nemo carcerem, Cod. de custod. reorum lib.* 10. *l.*
aut factum, §. solent. ff. de pœnis, & per alia jura gene-
ralem constituunt regulam Doctores: genus illud ergas-
tulorum, quod apud nos *Suetanos* dicitur, carcereſque
subterraneos, ac caveas, in quibus verisimiliter cognosci
potest, carceratos humiditate, calore, & frigore, siti-
que marcescere, vel vitam periclitari, omnino esse
prohibitos, Corneus, *cons.* 325. *n.* 4. *lib.* 4. Bonifac. de
Vital. *in titu. de carcere priv. num.* 2. *vers. nec debes*
includi, Marsil. *in tract. de bannit. in verbo carcerati, n.*
45. ubi post Cardin. & Anchara. *in d. clem.* 1. idem tradit
Foller. *in pract. crim. in* 1. *p.* 2. *prin. vers. vel carcerentur.*
num. 2. Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *p. §.* 6.
num. 5. & 4. Iod. *in pract. crim. cap.* 7. *tit. de carceratis,*
seu commentar. num. 9. Bossius *in pract. crim. tit. de car-*
cer. n. 3. quæ opinio, & charitati, & humanitati, ac 122
Christianæ religioni consona est, & consors, nam car-
cer non ad pœnam inventus est, sed solùm ad custo-
diam, & sic talis esse debet, ut carceratus pœnam non
patiatur, *d. l. aut damnum, solent, ff. de pœnis*, Jas. *in l. si*
vitium, nu. 1. *ff. de re jud.* Puteus, *in tract. de syndica.*
verbo carceratus, cap. 5. *incip. licèt dicatur, nu.* 1.
Angel. *de malefic. in verbo quod fama publica præ-*
cedente & versic. tenetur menti, num. 80. & ibi Hie-
ronym. *in addition.* Paris. *consil.* 2. *nu.* 184. *lib.*
4. Jodoc. *in prax. criminal. tit de carceribus, cap.*
16. *nu.* 3. Foller. *in pract. crim. verbo vel carceratur,*
num. 1. *fol.* 158. Paul. Chirl. *in tract. de relax.*
carcerat. in rubrica, de sentent. & pœnarum execu-
tione, nu. 5. Bossius *in tit. de carcere, nu.* 2. Contra-
dus, *in practicar. titul. de carcere, num.* 1. *fol.* 173.

Menoch.

Menoch. *de arbit. casu* 305. *nu.* 2. *lib.* 2. & alibi passim per Doctores. An autem carceratum in carceribus possit judex, obtinere in vinculis, compedibus, vel manicis
123 ferreis: pro utraque parte sectatores refert Prosper. Farin. *in d.* 3. *tomo*, *quæst.* 27. *n.* 98. *& sequenti.* ubi arbitrium judicis in hoc maximè attenditur, qui ex quantitate personæ, vel delicti hoc discernere debet, ubi ad hoc ponit regulas, quibus animus judicis omnino reduci, & moveri debet, quem omnino vide: quoniam ad hunc articulum multa adducit necessaria: vide etiam Parlad. *ubi proximè.*

124 Ex eodem capite indebita dicitur incarceratio, facta in personam illius qui habet salvum conductum legitimè obtentum, pro eundo, vel veniendo ad aliquem locum, & capitur, vel in itinere accessus, vel recessus, vel etiam domi suæ, ubi est præparans se ad iter, etiamsi id expressum non sit: sed generaliter pro eundo, vel redeundo, sibi sit salvus conductus concessus. Et hoc quia salvus conductus vim suam obtinet à die concessionis, & ex aliis rationibus efficaciter à Doctoribus adductis, *l. legato*, *& l. qui mittuntur*, §. *sed & si*, ubi gloss. *verb. agere*, ubi iidem DD. *ff. ex quibus causis*, *majores*, ita asserit cum Angel. *cons* 363. *incipit quidquid addo*, & Menoch. *de arbitr. quæst. lib.* 2. *casu* 336. *tit.* 18. *& plurimis seqq.* Afflictis *in constit. Reg. lib.* 3. *rubr.* 35. *de fide mercatorum*, *in verbo pœnas*, *in fin.* Franc. Hercula *in tract. de cautela*, *de non offendendo*, *num.* 4. Jacob. Novell. *regul.* 84. *in prima amplia.* Bossi. *in tractat. de remedio ex sola clemen. prin.* Brun. *in tractatu de decisione bon. in* 11. *quæst.* 4. *quæst. princ. n.* 34. Alexand. *cons.* 46. *lib.* 2. Gozadi. *cons.* 27. *n.* 23. Jul. Ferret. *in tract. de gabellis*, *& publ. num.* 95. & multa ad propositum vide per Menoch. *ibi*, & Farinac. *d. quæst.* 39. *num.* 58. *usque ad num.* 67.

De injusta carceratione ratione ordinis non servati.

125 QUintò principaliter indebita, & injusta dicitur incarceratio, seu detentatio, cùm propterea justa, & legitima appellatio emissa ratione ordinis non servati, in ipsa enim verò captura facta, non servato juris ordine, & indebita est, & à judice relaxanda, ut probant Fran. Cason. *in tractatu de tormentis*, *in fin. tract.* 1. 9. *tit. de captura*, *& carcere*, *nu.* 23. Boerius post Bal. quem allegat *in decis.* 215. *n.* 35. Marsil. *in tractatu de ban. in verbo carcerati*, *n.* 24. sequens Ananiam, Gemini. Aug. & Areti. quos ipse allegat, quos pariter sequitur Bruno. à Sole *in suis quæstionibus*, *q.* 30. *n.* 39. Cov. *l.* 1. *variarum ref. cap.* 2. *n.* 15. *versiculo ego sanè hanc opinionem*, & suprà Prosp. Farinac. *in* 3. *tom. quæst. crim. qu.* 28. *nu.* 111. *& qu.* 30. *n.* 150. *&. quæst.* 32. *nu.* 97. *cum sequentibus*, cui quidem appellationi, si pro ejus delatione suprema curia adeatur, vim fieri omnimodo, eique deferendum, utique justissimè declarabit.

126 Ex quo capite justa dicitur appellatio, & injusta carceratio, si ab ipsamet in causa civili judex inceperit quod fieri minimè potest, nisi debitum debeatur jam ex causa judicati, probat text. *in l.* 1. & ibi gloss. fin. *C. de cessione bonorum*, gloss. *in rubr. ff. eodem tit. & in leg. fin. C. eodem* docet Bart. *in l. cum eo*, *ff. ad leg. Jul. pecul.* Angel. & Paul. *in d. l.* 1. *Cod. qui bon. cede.* Bald. *consil.* 90. *lib.* 1. Roderic. Xuarez. *titulo de los Goviernos. in l.* 2. *columna.* 1. *lib.* 3. *fori*, Ripa *in l. obligatione generali*, *n.* 25. *vers. & si citatus*, *ff. de pignoribus*, debet enim citatio, causæ cogitio, & sententia translata in rem judicatam præcede-
127 re, ad hoc ut debitor capi & incarcerari possit, *leg. consentaneum*, ubi notat B. *quod quomodo*, *& quando*, B. *in l. fin. ff. ad l. Juliam pecul.* Rom. *cons.* 224. *incipit ista captura facta*, debita enim summa probanda ante omnia est, postmodum sequenda est sententia ejus declaratoria. Nam quod ante capturam non est deductum, nec probatum, non potest postea ad ipsam justificandam deduci, quoniam injuriarum nulla est confirmatio, *l. si cùm nulla*, *ff. de re jud.* ita not. Bal. *cons.* 318. *ista*, *captura*, *l.* 4. Ripa *in d. l. oblig. n.* 25. *ff. de re jud.* Roma. *cons.* 241. *incipit spectabilis dominus*, *col.* 2. Dec. *cons.* 75. *pro reincipit spectabilis dominus*, *col.* 2. Dec. *cons.* 75. *pro reinui*, *col.* 1. *vers. & ideo*, item tenet Baeça, *de inop. deb. c.* 1. *n.* 30.

Nec obstat contra hanc nostram propositam regulam, 128 illa, quam etiam frequenter deducunt Doctores *in leg. fin.* §. *fin. ff. quod metus causa*, nempe debitorem captum non servato juris ordine, non esse dimittendum, & relaxandum, si revera debitor est; quam patrocinantur Bal. *in c. tuæ*, *in fin. ut lite non contesta. & in c. conquerente*, *de resti. spoli.* Paul. *cons.* 472. *in causa capturæ*, Jacob. *l.* 1. *ad finem*, Gomez. Arias *in l.* 60. *Tauri*, *n.* 11. Alex. *nulla*, *n.* 8. *de re judicata.*

Quo etiam fit incarceratum pro debito falso, posse 129 detineri pro vero debito, *ut in d. l. fin.* §. *fin. ff. quod metus causa*, *l.* 2. & ibi B. *Cod. de exact. tribut.* B. *in l.* 2. §. *qui exibendi*, *ff. de custodia reorum*, Gomez. Arias supra citatus, licèt plures contrariam sententiam tenentes referat Farin. *d.* 3. *tomo*, *q.* 27. *n.* 152. licèt non sequatur, *n.* 53. nec videmus hoc admissum, imò quomolibet captum judices detinent pro vero debito, vel delicto; & ita servatur quotidie, imò non dubitatur unquam, ubi bene etiam advertit Farin. *ibi*, licèt duas communes contrarias in hoc referat Farin. *ubi supra. n.* 151. *& sequent.* qui se inclinat parti contrariæ, & sic ut judex hoc in casu non tenetur in syndicatu, in qua opinione animus meus, & intellectus minime acquiescit, quoniam, utcunque sit jam judex, quan-
130 tum ad se pertinet, habuit injustum principium, quia juris ordinem non servavit, & contra legem processit, quæ utique servari debet, ex vulgatis, contra quam opinionem multa possem infingere, quæ omitto, quia nostri non est instituti, discutere. Cui respondetur, quoniam etiam probato carcere, non ideo dicetur justa prior carceratio, quia nullo modo justificetur ex sequenti probatione: imò non ideo minùs judex definit esse in culpa, & teneri syndicatu, ut *infrà* videbimus, & ipsa captura tenet, non ex vi prioris præcepti; sed postea ex vi secundi præcepti, tacitè per detentationem, vel expressè per declarationem inducto probata vero debito, vel sententia transacta in rem judicatam, vel ex obligatione, & instrumento guarentigiato, ut in simili notavit Alex. *in l.* 1. *col.* 2. *C. de Carb. edicto*, B. *in leg. creditores*, *in* 5. *q. princ. de pign.* Baeça *de inop. debitore*, *c.* 10. *numero* 30.

Quæ conclusio *suprà* posita, ut debitor capi non 131 possit, nisi ex causa judicati, adeò vera est, ut instrumentum publicum capturam hanc justam reddere non possit, nisi habeat clausulam guarentigiatam, & liquidum sit, ut latè comprobat Roderic. Xuarez *in l. post rem*, *in declaratione l. regiæ* 4. *& 5. tit.* 8. *lib.* 3. *ordin. l.* 64. *Tauri*, ubi omnes *l.* 1. *& 2. tit.* 11. *lib.* 4. *recopil.* Milius *in l.* 5. *tit.* 21. *l.* 4. *recopil.* Segura. *in repetit. leg. si ex legati causa*, *n.* 78. *ff. de verborum obligat.* Covar. *var. resolutio. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 3. *vers. illud sanè*, utrumque etiam latè comprobat Baeça *ubi proximè. n.* 31. vide etiam Parlad. *lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fin.* 1. *par.* §. 21. *per totum.*

Ex hoc eodem capite dicitur justa appellatio, & 132 injusta carceratio, si fiat à judice ex obruto, de facto & sua propria cervice, & in vindictam, nullus præcedentibus indiciis, præsumptione, vel diffamatione delicti: sed quia in hoc variæ sunt Doctorum opiniones, quam communis praxis hodierna servat, hic ex opinionibus colligam, & sic generale est; ut ad capturam debeant procedere legitima indicia, & ita locum habet opinio illorum: quia hoc asseveraverunt, de quorum genere, & opinione est Marsil. *in pract. crim.* §. *constante. n.* 1. ubi allegat Doctores *in clem.* 1. *de homicidio.* & text. *in l.* 1. *in prin.* ubi hoc idem not. Marsil. *ff. de quæst.* & *in l. penul.*

ubi

ubi gloss. Cod. eodem. Marsil. refert, & sequitur Conrad. *in practic. titulo de captura, num.* 2. Angel. *de malefi. in verbo fama publica, num.* 4. Roland. *cons.* 17. *nu.* 2. *col.* 3. Novell. *in pract. crim.* §. 1. *incipit superioribus annis, numer.* 27. *fol.* 25. ubi etiam adducit plures hoc idem tenentes, & ipse testatur de communi, de qua etiam per Bonacos. *in commun. opin.* 1. *versiculo carceratio, & retent.*, *pag.* 21. *col.* 1. Clarum *in pract.* §. *fin. qu.* 28. *vers. scias autem*, Angel de Castro *inter consilia crimin. diversorum, consilio* 94. *num.* 2. *lib.* 1. Marcum Anton. Fugenium Perusinum *in cons.* 64. *nu.* 14 licèt hæc opinio æmulos non paucos habeat, & verior, & communis, & æquior est, & in praxi magis recepta, quam etiam sequitur Farinac. *in* 3. *tomo pract. crimin. q.* 26. *nu.* 114. quem vide *à n.* 112.

Hic tamen labor est: qualia sint hæc indicia, ut eis mediantibus rectè possit judex ad capturam devenire in quo varios Authores, varias opiniones sectantes refert
133 *ubi proximè*, Farin. nam alii levia indicia sufficere: alii præsumptionem, alii verò suspicionem, alii etiam alia dicunt, aut diffamationem, ego autem omnia vera esse posse affirmo, secundùm casus varietatem, & diversitatem, attentaque causæ, negotii, & personæ qualitate, quòd maximè discreti judicis arbitrio constitutum est, textus *in l.* 1. *ff. de custodia, & exhibit. reorum*, ibi, Proconsulem existimare solere, utrum in carcerem recipienda sit persona, an militi trahenda, an fidejussoribus commendanda, vel etiam sibi: hoc autem vel pro criminis, (quod objicitur) qualitate, vel propter honorem, vel propter amplissimas facultates, vel pro innocentia personæ, vel pro dignitate ejus, qui accusatur, facere solet: per quem textum ita firmat Laurent. Kirco *in communi opinione contraria* 4. *conclusione* 130. *ante fin. versiculo cæterum, &c. & versiculo quæ quidem regula*, sequitur Clarus *in pract. crim.* §. *ad finem*, quem refert Bonacosa. *in commun. opinione*, 1. *part. pag.* 16. *vers. captura ad hoc ut committatur, &c. in discursu*, F. Umbert. Loc. *in practica judiciaria inquisitorum, in verbo captus versiculo in criminalibus tamen relinquitur arbitrio judicis, &c.* quod etiam videtur esse de mente Paridis de puteo *de syndica. verbo captura, cap.* 1. *incipit an judex, n.* 12. nec dissentit Blanch. *in pract. crim.* §. *pro cognitione itaque hujus*
134 *partis, fol.* 126. cui etiam adhæret Prosper. Farinac. *ubi proximè, nu.* 127. *& sequentibus, & suprà*, qui dicit hoc judicis arbitrium non erit absolutum, quin juris regulis (quas referunt Doctores, & ipse prosequitur latè) debeat subjicere.

135 Ex quo etiam capite justa dicitur appellatio, & per consequens injusta captura, & detentatio facta à judice, anteaquam redigant indicia, præsumptiones, vel ea alia, quæ insurgunt contra inquisitum, vel accusatum, in scriptum; ante omnia namque judex debet examinare testes, subministrantes indicia contra capiendum; ita tenet, & testatur de communi consuetudine totius Italiæ Angel.
136 de Castro *inter consilia criminum diversorum. cons.* 48. *n.* 2. *lib.* 1. quem refert Julius Clarus *in prax. crimin.* §. *fin. q.* 28. *versiculo scias autem, ante medium*, ubi etiam allegat Blanch. *in pract. fol.* 15. *n.* 68. *in fin.* & communiter ita fieri; testatur pariter Hipolyt. de Marsil. *in d.* §. *constante, nu.* 11. *secundo modo ad propositum*, qui etiam ponit modum examinandi testes, & hanc magis communem opinionem, & veriorem esse affirmat, testaturque Marcus Anton. Eugen. Perus. *in suo consilio* 64. *n.* 14. *& seqq.*

137 Quod etiam extende, & declara, quod in delictis gravibus, & inferentibus pœnam corporis afflictivam, ad capturam sufficit quale quale judicium, & qualis qualis informatio: si verò delictum leve est, ut dictam pœnam non inferat, verum est, ut ad capturam non procedatur, nisi extantibus indiciis, saltem ad inquirendum sufficientibus, sic enim distinguendo declarant opinionem plurium relatam à Farinac. *ubi suprà, n.* 123. Brunus *in tr. de jud. & tortu.* 2. *part. qu.* 9. *n.* 6. sequitur Joan. Mar. Monticell. *in pract. crim. d. reg.* 12. *num.* 7. *versic. in hac re, fol.* 266. *column.* 2. Angel. *de malefic. in verbo judex commisit, n.* 4. Clarus *in pract. crim. d. q.* 28. *vers. sciat tamen, prope finem*, & relata à Sole, *d. q.* 30. *n.* 10. sequitur, licèt confusè Farin. relatus *n.* 127. *vers. advertas primo.*

Extende insuper, quod in quocunque delicto, sive 138
gravi, sive enormi, & contra quaslibet personas, nobiles, pauperes, seu viles, captura nec solet, nec debet, decerni informatione extrajudiciali, & in scriptis non redacta, ut ex Marsil. *in pract.* §. *constante, n.* 6. *& singulari* 93. *incipit judex licet sine indiciis*, allegante text. *in c. si clericus, de sentent. excomm. in* 6. Monticel. *in d. Reg.* 12. *n.* 6. Conrado *in pract. tit. de captura, n.* 3. *vers. sic. secundùm eum. fol.* 266. *col.* 1. Franc. Casson. *in quæst. tit. de captura, & carce. c.* 9. *n.* Franc. Cassion. *in quæst. tit. de captura, & carce. c.* 9. *n.* 1. Bruno *de ind. & tort.* 2. *p. q.* 9. *in fin.* Foller. *in pract.* 147
verbo studeat se onerare n. 58. Roland. *consil.* 17. *n.* 6. *vol.* 3. Novell. *in pract. crim. in prin.* §. *superioribus annis*, *n.* 23. *in fin.* & ex Bonacosa, Bossio, Mandosio Blanch. Julio Claro, & Bruno, à Sole, & aliis relatis à Farin. *ubi proximè, n.* 123. tenet ipse *n.* 130. nisi tribus concurrentibus delictum grave, & enorme, carcerandus sit 139
suspectus de fuga, & sic quod sit periculum, quod aufugiet, dum testes in scriptis rediguntur, tertiò, quòd judex sit securus testes venire, postmodum, ad se exa- 148
minandos, ut ex Claro ibi dicit Prosperus Farinac. & hoc quando procedit judex ex officio.

Ex sola autem querela partis, nunquam etiam de- 140
venitur ad capturam in quovis genere delicti, & personæ, nisi duobus concurrentibus, nempe, si accusans, 149
vel querelans probat summariè, querelatum, suspectum esse de fuga, & post cautionem, seu si dives, se obligaverit de reficiendo expensas, damna, & interesse in casu non verificatæ querelæ, ut tenent Julius Clarus *in pract. q.* 28. *sub vers. Juis autem* Foller. *in pract. crim. in vers. studeant se onerare, nu.* 58. quos refert Farinac. *in dict. tomo pract. crim. quæst.* 27. *n.* 122. & sequitur eam, *num.* 128. secundum hanc declarationem, & cum his duobus requisitis, non aliàs, volo, ut intelligas, & accipias opinionem Doctorum, affirmantium simpliciter, posse judicem ad capturam pervenire, etiam non extantibus indiciis, nec informatione in actis, quoties timetur de fuga delinquentis, & multò magis, quando est in fuga, cum sola, & simplici informatione capiendum esse suspectum de fuga, cujus authores, & sequaces sunt Marsil. Joan. Mar. Monticel. Jacob. de Belloviso, Brun. Blanch. Ang. Gram. & alii infiniti relati à Prosper. Farin. *ubi prox. n.* 125.

Unum tamen est, quòd si cum querela priùs con- 141
currit infirmitas querelantis, graviter in lecto vulnerati jacentis, nam si coram tabellione ipse declaret ab uno, vel à pluribus vulneratum: sufficiet hæc assertio sola ad capturam, ut videmus quotidie, quia isto casu non potest dici, solam esse querelam, cùm concurrat cum ea infirmitas vulnerati, quæ pro se maximam habere præsumptionem veritatis referendæ, latè comprobant relati à Farin. *ubi suprà à nu.* 128. ubi poteris videre alia, quæ articulum hunc tangunt, & *n.* 154. *usque ad fin.* an & quando captus pro 142
uno debito, possit attestari, seu commendari pro alio, vel pro delicto, & quid de capto delicto an possit recommendari pro debito.

Ex hoc eodem capite legitimam esse appellatio- 143
nem pro alio, cùm injusta sit, & indebita carceratio, facta in personam illius, qui tantùm realiter, non autem personaliter obligatus est: is namque in carcerem conjici nullo modo potest, not. Jas. *in l.* 4. §. *si actor. n.* 25. *ff. de re jud.* & tenet Baeça *de inope debitore, c.* 10. *n.* 5. & confirmatur ex doctrina Saliceti *in leg.* 1. *n.* 2. *vers. & est ratio, Cod. qui bonis cedere poss.* ubi dicit quòd ideo debitor tributi non potest capi, quia tributa imponuntur rebus, vel personæ propter res, *l. indictiones, Cod. de ann. & trib.* & inde est,

144 est, quòd qui hypothecat pro alio rem suam, & non obligat personam suam, solùm est debitor respectu rei, quam hypothecat, & si eam exhibeat, certè capi non potest: ita dicit Salicetus *in l.* 1. *ff. si certum petatur*, sicque obligatus ratione oneris realis liberatur, relinquendo ipsam rem oneratam, *cap. de terris, de judæis*, cujus etiam farinæ est, quòd actio personalis limitata, non præstat jus capiendi debitorem, sicut diximus de hærede conficiente inventarium, quoniam cùm fecerit inventarium, non tenetur ultra vires hæreditatis, nec ultra bona, & res in eo contentas, & sic est debitor respectu illorum bonorum, & rerum contentarum in inventario, capi non potest ejus persona, nisi bona abscondat, ut *suprà* probavi latè. Igitur quantò magis, ille qui non obligat personam suam sed bona tantùm, ut rectè infert Baëça *de inop. debitore, d. cap.* 1. *n.* 5. *ante medium*, & *in num.* 1. *in princ.* dicit quòd ille non tenetur actione personali, putà, is qui res suas mihi, non personam obligavit, non potest capi, ubi per totum caput hanc materiam defendit, & tuetur, & pro hac parte facit etiam *lex styli* 134. cujus verba sunt: *Es à saver, que el fiador no se a dado por presso maguer los sus bienes no cumplan à pagar el delicto; salvo, si no obligò su persona, y bienes*, & sic textus est expressus ad hoc, quòd ubi bona tantùm obligantur, non persona, ipsa capienda, & carceranda non est, ut indicant verba, *salvo si no obligò su persona, y bienes* & ibi, *no se a dado por presso*, &c. & ex hoc oritur frequens praxis, qua solent uti tabelliones in conficiendis obligationibus dicentes; *Y me obligo con mi persona, y bienes*, ut hac cautela persona obligata simul, cum bonis ejùs capi possit, hoc carens recursu: & statim post hæc scripta, hodie declaratum fuit in supremo hoc nostro Galleco, & Regio Tribunali, declaratumque vim fieri per judicem quemdam commissarium, seu executorem cujusdam sententiæ Reverendissimi Nuntii, rescriptumque, sive commissio tantùm continebat, ut executor caperet bona condemnati, & in eis feciset executionem, nihil de persona loquens, & clarissimus, ac dilectissimus genitor meus, & praxi, & theorica, pariter & prudentia, providus, cùm esset Patronus in causa, vim fieri fundavit ex excessu de persona ad personam, ut nos latè Deo dante dicemus *infrà lib.* 4. & ex his quæ diximus, possit etiam justificare suam intentionem.

Unum tamen est, quod si iste, qui tantùm realiter obligatus est; puta quia bona sua pro alio hypothecavit, vel bona obligavit, non verò personam, licèt ipsa non capiatur, hoc tamen fallit: si rem ipsam, seu bona dolo desierit possidere, qui tunc non capitur ex obligatione reali, nec ex hypotheca, sed ex dolo, *l. pro possessore, ff. de reg. jur. l. penult. ff. de dolo*, & licèt etiam ex re judicata convéniatur: justè defendi posse, dicit Baëça *ubi proxi.* relatus, *nu.* 9. ut nec possit capi si rem obligavit, non personam, ut probatur *in d. l.* 234. *styli*, quoniam creditor solum videtur sequi fidem hypothecantis respectu rei hypothecatæ, eam nimirum solum obligat, non personam, & ita si rem consumpsit, attrivit, & corrupit; vel abscondit, ex dolo ipso ejus persona obligata est, & ideo carcerari valet, ex contumacia, licèt aliàs capi non potuisset. B. *in lib. penult. ff. de cessione bonorum*, & latè Baëça *suprà*, *n.* 10. & ex aliis *in cap.* 16. *num.* 19. *& 7. & c.* 17. *à n.* 11. & *suprà* tetigimus etiam circa articulum de injusta detentione ratione personæ in particula de hærede, ut vide.

De injusta carceratione rei, & causæ.

152 Extò principaliter dicitur injusta detentatio & carceratio ratione rei, & causæ, de qua agitur, & sic in ea quandoque rei sub fidejussoribus relaxandi sunt, quandoque autem ratione ipsius causæ sub eis relaxandi non sunt, qui articulus latè in genere ventilatus est, & examinatur per Rodericum Xuarez *in tract.* *de fidei. in causa crim. super l.* 4. *tit.* 3. *lib.* 2. *fori*, conciliando, & interpretando leges, quæ in hac materia modo variæ, modò contrariæ videntur apparere, ideo conclusionem, & regulam, quæ ex ejus, & aliorum disputatione resultat, scribam: & loco exempli in specie accuratè inferam casus, quibus carcerato, carcerum fidejussores admittantur, regulæ doctrinam limitans. Et quoniam hic punctus, sicut & superiores, adeò frequens est in tribunalibus, veniens ad ea per viam violentiæ, quàm citiùs potuerim, examinabo. In quo duas elicio conclusiones, & regulas. Prima 153
sit, appellatio legitima est à detentatione in carcerem in delictis non requirentibus pœnam corporalem, sed pecuniariam, contempta obligatione fidejussionis, quoniam in omnibus delictis, in quibus à jure non infertur pœna corporalis, seu corporis afflictiva, reus captus omnino relaxandus est sub fidejussoria cautione ab ipso oblata: text. est capitalis *in l. divus, ff. de custodia reorum*, text. *in l.* 1. *eodem*, in quorum intellectu, concordia aliis pluribus relatis, longum fecit progressum Roder. Xuarez *suprà* citatus *in d.* 1. *l. styli*, eandem comprobat B. *in d. lib.* 1. *n.* 2. *in fin.* ubi gloss. Bald. *in l. nullus, num.* 3. *Cod. de exhibendis reis, & in l. sed si is, nu.* 1. *versiculo aut venit imponenda pœna pecuniaria, ff. de in jus vocando*, Angel. *malefic. in verbo quod fama publica post num.* 66. *versiculo si autem pœna non sit corporalis, & in verbo pro quibus Anton. fidejussit, n.* 11. Bonif. de Vital. *in oper. malefic. sub titul. de carceribus priv. nu.* 2. & 11. Chirlan. *de relax. carcer. sub titulo de fidejusso. reorum. n.* 1. & 7. Conradus *practica, titul. de carcer. n.* 6. *in fin. fol.* 274. Roder. Xuarez *ubi suprà*, Bert. *consil.* 12. *num.* 1. & *consil.* 13. *num.* 1. Covarr. *var. resol. l.* 2. *cap.* 8. *num.* 8. & communem dicit Anton. Gomez, qui pro ea plura adducit jura concordantia, 3. *tomo var. resol. cap.* 9. *de captura reorum, n.* 8. *in princ.* idem tenet Boss. *in titulo de carcerat. fidejuss. commit. n* 1. & 2. Menoch. *de arbit. quæst. lib.* 2. *casu* 303. ubi etiam, & pluribus Doctoribus de communi testatur, idem tenet Marsi. *in pract.* §. *attingam, nu.* 3. *& in rubrica de fidejuss. nu.* 247. Jul. Clar. *in pract. crim.* §. *fin. quæst.* 46. *versiculo in hac autem materia*, Bonacos. *in sui commun. op.* 1. *p. verbo carceratus ubicunque, fol.* 20. *col.* 2. & ita practicatur quotidiè in omnibus tribunalibus, & in cau- 154
sis, quæ ad suprema trahuntur per viam violentiæ, eo quòd judices nolunt appellationibus hujusmodi interpositis, cùm justæ sint, deferre attenditurque per Senatores semper, an pœna sit corporis non afflictiva, quia tunc absque dilatione, seu retardatione vim fieri, & appellationi deferendum, declaratur; quia hæc conclu- 155
sio multò magis procedit in clericis, qui quidem, si offerant fidejussores in delicto non appetente pœnam corporis afflictivam, relaxari debent, ita tenet Foller. *in practic. crim. an. in verbo, & in carceribus mancipatis, cap.* 12. *n.* 6. ex Felin. *in cap. legebatur, in prin. n.* 1. *de major. & ode.* quod difficultatem non habet; ad 156
capturam enim clericorum ma ori maturitate majorique cum temperamento, deveniendum est, ita tenet Ber. Diaz. *in practic. crim. an. verbo eos citari personaliter, cap.* 13. *in princip.* & Foller. *ubi proximè, num.* 5. & *alibi passim.*

Secunda pars hujus regulæ & conclusionis ea sit: 157
ut appellatio interposita per carceratum à detentatione in carcere pro crimine, & delicto gravi, seu atroci, requirente pœnam corporis afflictivam, etiam oblata fidejuss. & cautione, ut non legitima admittenda non est, nec tunc judex non deferens ei, vim faciet, cùm hoc casu carceratio justa, debita, & à jure permissa dicatur: text. *in d. l. divus, ff. de custod. reorum*, per quem hanc regulam, & conclusionem affirmarunt B. *in l.* 1. *ff. eodem titulo*, Boss. Cov. Contra. Rod. Xuarez, Mar.

Put. Bon. & Vitall. Ghirlan. & alii relati in ſuperiori conclusione, item tenet Oſaſ. *deciſ. Pedemont.* 18. *nu* 4. Quintil. Mandoſ. relatus per Bonacolam *in communi opin.* 2. *part. verſiculo fidejuſſ. admittitur, fol.* 29. *col.* 2. *in fin.* licèt hæc concluſio non fuerit à calumniatoribus oblata prout videre eſt per Menoc. *de arbit. q. caſu* 303. *n.* 20. *in fin.* non tamen ab ea recedendum eſt: pro qua facit concordant. Bullæ Pii V. *incipit, cum ſicut accepimus, in ordine* 184. *in* 2. *part. Bullarii, fol.* 639. Ubi Summus Pontifex aufert facultatem excarcerandi, ſeu relaxandi reos ſub fidejuſſoribus, non ſolùm judicibus ſed etiam carcerum viſitatoribus, quando agitur de capitali delicto, ex quibus regulis multi ſe nobis caſus dubii, qui ex concluſione ſubſtantiam rapiunt, offerunt exami andi & ad hanc, & ſuperiorem concluſionem plures citat Bald. *in addit. ad Roder. Xuar. ad titul. de fid. in cauſa crim. n.* 1. *litera A, fol.* 72.

158 Quæ concluſio non ſolùm locum habet in laicis, ſed etiam in clericis, quoniam ubi agitur de pœna corporali, certùm eſt eam non eſſe fidejuſſoribus committendum, text. eſt *in cap. ſi clericus, de ſentent. excommun. in* 6. ibi: Eoſdem quoque clericos, ſi de parendo juri, tibi fidejuſſoriam dederint cautionem, detinere non debes, (niſi exceſſus enormitas, vel alia cauſa rationabilis eos ſuaſerit detinendos.) & Doctores
159 ibi explicant, illud enorme dici delictum, ſi pro eo, clericus curiæ ſæculari tradatur, ut eſt crimen falſificationis literarum Apoſtolicarum hæreſis, homicidii in perſonam ſui Epiſcopi, ex quibus per Farin. *in* 1. *tomo prim. q.* 8. *titul. de inquiſitione, à num.* 75. & Joan. Andr. *in d. cap. ſi clericos, col.* 1. *verbo enormi*, ubi Archid. *poſt num.* 3. Franc. *n.* 15. & Geminia 9. Boſſius *titul. de carcer. fid. commit. num.* 13. Foller. *in pract. crim. c. verbo, & in carceribus mancipatis, c.* 12. *verſiculo ſed ſi veniret imponenda pœna corporalis*, allegans text. *in cap. cùm homo* 23. *quæſt.* 5. *gloſſ. in cap. arguta* 2. *q.* 6. Felin. *in c. legebatur in princ. de majorit. & obed. & in cap. ex parte, n.* 3. *de reſcriptis*, & ubi latè locum,
160 depoſitionem relaxat, ut tenet Cal. *conſil.* 21. *tit. de treugis*, & quando imponatur, vide Abb. *in c. ut ſi clerici, in princ. col.* 12. *de jud.* eſt enim diſpoſitio quædam degradatio verbalis, *c. qualiter, el.* 2. & ibi Abb. *de accuſ.* Alexand. *in conſ.* 174. *volum.* 1. ponit pro quibus criminibus fiat diſpoſitio. Decius *in conſil.* 143. *colum.* 1. & 2. ubi quando clericus ſit commit. fidejuſſ. ubi quando
161 pœna detruſionis venit in Monaſterium, vel in carcerem perpetuum, & pro declaratione *cap. ſi clericus*, quando dicatur crimen enorme, vide Abb. *in cap. tuæ, de pœnis*, & ſic duo ſunt conſideranda in hac materia circa clericos. Primum, an inferatur pœna corporalis (non dico ſanguinis, quia illo jure non admittitur, *c.*
162 *ſententiam ſanguinis, de cler. vel non.*) ita tenet Decius *d. conſil.* 143. Secundò an ſit grave crimen, vel non, ita ut hoc videtur jus canonicum ſecurius civili, cum hoc ſolùm requirat pœnam corporalem, ut tenet Boſſius *ubi proximè.*

163 Ego autem ex mente Doctorum, præcipuè Foller. *ſupra* & Farin. *in* 3. *tomo, quæſt.* 33. *num.* 58. pro evitanda dubitatione dicam, in hoc articulo attendendum eſt, an delictum, pro quo clericus detinetur, de his ſit, in quibus jus civile fidejuſſores ad relaxationem admitteret, vel non, licèt jure canonico pœna ſanguinis non ſit, adeſt tamen corporis afflictiva, adeò ut regula in hoc ſcripta procedat in clericis.

164 Ex quo capite imprimis inſurgit, an juſta ſit, & legitima appellatio, emiſſa per carceratum à detentatione in carcerem pro delicto pœnæ exilii, & relaxationis infringente, oblata per eum fidejuſſoria cautione. Et videtur affirmativè dicendum, quoniam pœna exilii, non eſſe corporalem, nec corporis afflictivam, & ideo captum pro delicto eam irrogante ſub fidejuſſoribus relaxari debere affirmat Azeved. latè hanc rem agens *in l.* 8. *titul.* 18. *lib.* 4. *recopilat. & in l.* 2 *titul.* 19. *lib.* 8. per text. *ibi*, quem ad ſuum propoſitum expreſſum vocat, ibi: *No a de llevar pena corporal, ſino de demarco, y deſtierro*, & idem *in addit. ad Cur. Piſ. d. l.* 4. *c.* 6. *n.* 14. & idem videtur tenere Jodoc. *in pract. crim. c.* 19. *de relax. carc. n.* 4. *verſiculo itidem.* &c. contrarium tamen, imò in pœna exilii non relaxari ſub fidejuſſori- 165
bus: quoniam talis pœna corporalis eſt, tenetur expertus Egidius Boſſius *in titul. de carcer. ſub fide relax. num.* 7. imò ſi exilium ſit perpetuum, capitalem pœnam cenſet, dixit communem Emman. Suarez. *in collecta commun. opin. verbo capitalis, n.* 8. & ideo detentum pro delicto tali pœna digno, non relaxari ſub fidejuſſoribus, dixit
166 Caſon. *poſt tractat. de ind. & tort. cap.* 9. *rubr. de captura, & carcer. num.* 8. *verſiculo & advertendum eſt*, &c. & idem affirmat Boſſius *ibi, nu.* 7. & 8. & ab hac ultima opinione non recedendum fore admonet Proſp. Far. 3. *tomo prax. crim. quæſt.* 33. *nu.* 55. & 56. quid dicendum,
167 multum ſuadet authoritas horum Doctorum, ſed major authoritas eſt noſtræ l. regni, hanc difficultatem omni modo excludens, & priorem opinionem expreſsè probans, quæ nullam reſponſionem habet, maximè, ſi tota legatur, & eam, ejuſque opinionem latè fundat Azeved. *ibi*, & ſic dico vim judicem facere Eccleſiaſticum, ſi non detulerit appellationi, ab hac detentatione interpoſitæ oblatis fidejuſſoribus, quoniam hoc jus noſtrum commune Regium, ipſe debet obſervare, cùm in hoc jus canonicum deficiat, ſecundùm quæ *ſuprà* diximus 1. *p. in cap.* 2. §. 3.

Quid autem dicendum eſt in capto pro delicto, cui 168
per l. pœna indignationis Regis, ſeu Principis impoſita eſt? Et breviter dico, quòd appellatio à detentatione, etiam fidejuſſoribus oblatis, non juvabit carceratum: quoniam hæc pœna iræ, & indignationis Principis pœna mortis judicatur: juxta textum *in l. nihil intereſt, in fin. princ. ff. de adulter.* & inducit privationem beneficiorum ſecundùm Barbo. *conſ.* 11. *colum.* 5. *in volum.* 1. Azeved. *in l.* 1. *titul.* 1. *lib.* 4. *recopilat. num.* 18. & 19.

Similiter nec admittenda eſt appellatio, interpoſita 169
à detentatione pro delicto, exigente pœnam palinodiæ cantandæ: juxta text. *in l.* 2. *tit.* 111. *lib.* 8. *recopil.* quam latè exornat Parlad. *lib.* 1. *rerum quotid. cap.* 17. *per totum*, quoniam talis palinodiæ pœna, & ſevera, & per quam dura eſt, ſiquidem is, qui cantat palinodiam; toto exauctoratus honore, etiam quantumvis dignitate præfulgeat, ut oſtendit. 8. *titul.* 3. *part.* 7. *l.* 5. *part.* 7. & *l.* 2. *titul.* 8. *recopilat.* & cùm hæc pœna exequi in abſentem non poſſit, proinde hujus criminis reus, etiam 170
datis fidejuſſoribus non eſt carcere relaxandus, tradit Maran. *in ſpeculo aureo*, 4. *part. num.* 10. & Parla. *in d. c.* 17. *n.* 47. & ita practicatur *ubi num.* 31. & 32. ex aliis probat clericum, ſicut nobilem hac ignominioſa pœna 171
non plecti; & generaliter idem dicendum eſt in pœna infamiæ, ut tenet Boſſ. *in titul. de carcera. fidejuſſ. commit. num.* 7. & 8. eum referens Farin. *ubi ſuprà d.* 3. *tomo crim. cap.* 33. *num.* 55. *ad medium*, quia omnis cauſa tangens formam dicitur gravis, *l. ſi inimicitiæ, ff. de his quibus, ut indignis*, Azeved. *in l.* 2. *titul. lib.* 8. *recopilat. n.* 233. & ideo cùm hæc contradictionis; ſive 172
palinodiæ cantandæ pœna ſit infamatoria; & diſcens ſit infamis, ſub fidejuſſoribus relaxandus non eſt, ut etiam tenet Avend. *in titul. de las injurias*, *numero* 17. Secundum quem *num.* 15. & 26. hæc pœna eſt corporis afflictiva, nec per alium impleri poteſt, quæ excludunt fidejuſſorem, & idem tenet etiam Aviles *in proœmio, cap. prætorum, n.* 20. & Plaça *de delictis, c.* 1. *n.* 22.

Inſuper indebitam eſſe, & legitimam appellationem 173
emiſſam à carcerato, qui ſive in civilibus, ſive in criminalibus indiciatus eſt ad torturam, affirmo: is enim ante torturam inflictam, minimè relaxandus eſt ſub fidejuſſoribus, ut docet Bald. *in l. ſi quis poſt, verſiculo item eſt detinendus* ubicunque eſt torquendus, *ff. de teſt.* per text. *in l.* 2. *C. de cuſto. reorum*, ibi, donec reperiatur cog-

nitio

nitio celebrata : idem Bald. *in l. nemo deinceps, n. 6. in fin. verſiculo quandoque qui detinetur non ratione pœnæ, ſed ratione torturæ, Cod. de Epiſcopali audien.* dicens, quòd quando rei ad eruendam veritatem ſunt torquendi, nullo modo relaxantur, etiam oblatis fidejuſſoribus : idem dicit noſter Xuarez *in d. tract. fidejuſſ. in cauſa n. 18. verſiculo item eſt detinendus, ut torqueatur:*
174 ex qua doctrina idem dicendum eſt in teſtibus, à quibus veritas inquirenda eſt, recuſantibus ipſam manifeſtare quo caſu torquendi ſunt, & tunc minimè ſub fidejuſſoria hac cautione relaxandi, ut tenet Meno. *de arbit. q. lib. 2. caſu 330. n. 15. & 26.* pro quibus faciunt, quæ adducit Paris de Puteo *de ſyndic. verbo carcer, & carcera. n. 2. an poteſtas, n. 2. an ſol. 140.* Affict. *in conſ. ſi humanitate, ſub rubrica qui fidejuſſ. dare. poſſ. n. 17. & 21. 2. part.* Paul. Ghirlan. *in tract. de relax. carcerato. rubrica de fidejuſſ. reorum*, & licèt Affict. Paris de Put. & Ghirl. *in locis allegatis* videantur loqui in criminibus pœnam corporis afflictivam exigentibus, idem tamen
175 eſſe ex identitate, & generalitate rationis utriuſque caſus, etiam in pœnis pecuniariis, ſi ſunt de caſibus in quibus tortura poteſt dari, de quibus per Farin. *in 3. tomo praxis crim. libr. 2. ſub titulo de indiciis, & tortura*, qui hanc noſtram principalem opinionem tuetur *in d. 3. tomo 33. n. 38. & 39. ad fin.* allegat Bullam Pauli IV. in ordine 50. *incipit licet ex juris p. Bullarii, f. 639.* ubi expreſsè prohibet relaxationem carcerati ſub fidejuſſione, nedum quando certum eſt locum fore torturæ, verùm etiam, quando de hoc dubitetur, & diſputatur.

Similiter vim judex Eccleſiaſticus non faciet non relaxans carceratum ab hoc appellantem, etiam in cauſa pecuniariæ pœnæ, ſeu corporis non afflictivæ, non habentem nec præſtantem fidejuſſorem, ut dictum eſt *in d. 1. concluſione*, ut tenet, & firmat Bald. *in l. ſed & ſi is, in princ. ff. de in jus vocando, & in l. ſi quis poſt, ff. de teſtam.* Amad. *in tract. ſyndic. n. 210.* Ange. *in l. nullus, n. 3. in fin. C. de exhiben. reis*, Angel. *de maleſi. verbo pro quibus. Anton. fidejuſſit. n. 16.* & ibi Angel. *in additio. & in ſequente verbo qui judex dictum Caium detineri & carcerari juſſit, n. 4.* Ghirlan. *ubi ſuprà, q. 1. n. 2.* Jodoc. *in pract. crim. cap. 20. n. 3:* Rode. Xuarez *ubi ſuprà, num. verſiculo aut non inveniunt fidejuſſorem.* Conra. *in pract. tit. de appellat. n. 22. fol. 20.* qui loquitur etiam procedere in cauſa appellationis; per text. *in l. eos §. ſuper his, & l. minimè, in fin. Cod. de appellat.* & plures ad hoc ultimum concordantes adducit Lancelot. *de attenta. cap. 12. limit. 33. num. 1. & ſequentibus*, Clarus *in prax. §. fin. quæſt. 46. verſic. in hoc autem materia, in fin.*

Idem etiam verum eſſe cenſeo, appellationem admittendam eſſe à carcerato pro crimine falſi, quoties ejus pœna eſt pecuniaria : quia nec tunc poteſt ſub fidejuſſoribus relaxari, ut defendit Foller. *in pract. crim. verbo examinati ſub fidejuſſ. n. 19. verſiculo tu autem adde.* Decius *conſ. 143. n. 5. volum. 1.* Farina. *d. 3. tomo practic. crim. quæſt. 33. n. 30. & ſequenti.* qui omnes tenent hanc opinionem & defendunt contra Marſilium *in practica crim. §. attingam, n. 7.* addo etiam Ferrant. Gargiar. *in crim. diverſ. 125. n. 25. volum. 1.* Grama. *conſil. civ. 109.* Hierony. Magon. *deciſione Lucenſi 42. n. 1. & 2. part. 1.* & fundat ſe ipſe Marſil. quoniam in hoc crimine multa ſpecialia à jure inducta ſunt, quia eſt delictum atrox, & enorme, ut ipſe dicit etiam *in ſingul. ſingu. 163. incipit crimen falſi*, & Neſſus, *in tract. de bannit. in 3. part. 2. temporis, in qu. 12.* & idem Marſi. *in l. 1. §. ſi ſervus, in 3. colum. in fin ff. d. quæſtio.* quæ ratio non ſatisfacit, cùm pœna eſt pecuniaria, quæ in abſentem reum exequi poteſt, vel in ejus fidejuſſorem, per quem excluditur metus aufugiendi, & condignæ pœnæ evitandæ, & cætera alia, per quam rationem, ſeu occaſionem rei in carceribus cuſtodiuntur.

176 Quæ tamen doctrina & opinio, ſuperior Foller. & Farin. locum habet de jure civili, non de jure canonico, quod intueri, & attendere debemus omnino in hoc genere violentiarum ; contrarium foret dicendum, imò opinio Marſilii, & aliorum ſervari deberet, quia jure civili magis verior eſt ; nam canonico ad detentationem in carcerem ſufficit, ut delictum ſit enorme non tamen pœna attenditur, ex text. *in cap. ſi clericos, de ſent. excom. in 6.* de quo *ſuperius* latius diximus. Et ſic cùm falſitatis delictum enorme ſit, meritò jure canonico, etiamſi pœna ejus ſit pecuniaria ex forma ſtatuti ; delinquens non foret ſub fidejuſſore relaxandus, nec judex delationem appellationis abnegans eſſet in culpa.

Appellatio autem emiſſa à carcerato invento in fla- 177
granti, caſibus quibus delictum ita eſt manifeſtum, vel notorium, licèt in eis pœna pecuniaria imponatur : tunc namque ſub fidejuſſoribus non relaxantur, ut per Angel. de Aret. *in addit. ad Angel. de malefic. verbo fama publica, fol. 11. incipit, tu autem in hac materia adde primo*, &c. eleganter Bald. *in l. ſed & ſi is, ff. de in jus vocan.* hanc limitationem ad ſupradictam concluſionem ponit Hippolyt. de Marſi. *in pract. §. attingam. n. 5. & ſequent.* & faciunt dicta per Innocent. *in cap. ut famæ, de ſentent. excomm.* Per Flor. *in l. 4. ff. de l. Aquil.* & per Angel. Felin. Alexand. & alios, quos ipſe Hippolyt. ibi refert : idem tenet Fran. Caſon. *poſt tract. de indiciis, & tortura in quæſtionibus, cap. 9. rubrica de captura, & carcere, n. 11. verſiculo repertus eſt in flagranti*, Foll. *in prac. in verb. examinati liberentur de fidejuſſ. n. 7. & 8.* Menoc. *de arbitr. quæſt. lib. 2. caſu 303. n. 12. & 13.* Repertus tamen cum armis, ubi vel nocte, vel die pro- 178
hibita ſunt, ſi in flagranti reperiatur, evitat carcerem, nec ad eum vehitur ſi offerat fidejuſſores de præſentando, ut tenet Angel. *in l. verò pro condemnato, §. 1. n. 1. in fin. ff. qui ſatiſda. cogant.* idem tenet Auguſt. ad Angel. *de malef. verbo pro quibus Anton. fidejuſſit, n 9.* allegans Bald. & Angel. idem, tenet Rode. Xuarez *in ſuo tractat. de fid. in cauſa crim. numero 3. & 4.* quod verius eſt, in cæteris autem venire eſt, quod *ſuperius* deximus.

Deinde juſtè neganda eſt appellationis delatio ei, 179
qui vel confeſſus eſt delictum, vel legitimè convictus eſt : nam etſi ipſum exigat pœnam pecuniariam, vel alias corporis non afflictivam, juſtè tamen in carceribus detinetur ; ad cujus relaxationem non fidejuſſione, ſed ſolutione opus eſt ; nullæ enim hoc in caſu ſunt partes judicis ampliùs, quam vel abſolvere, vel condemnare textus eſt *in l. ſi confeſſus, ff. de cuſtodia reorum*, cujus ſunt verba : Si confeſſus fuerit reus, donec de eo pronuntietur in vincula publica detinendus eſt, per quem text. hanc doctrnam ut veram firmat B. *in l. 1. n. 1. ff. cuſto. reorum* Bald. *in. l. nullus, n. 3. C. de exhibendis reis.* Marſi. *in practic. crim. verbo attingam, n 4.* Rode. Xuarez *in praxi n. 4. verſiculo quod limita niſi accuſatus confiteri crimen.* Paris de Puteo *in tractat. de ſyndi. verbo fidejuſſor. officialium, c. 3. d. ſi judex maleficiorum, n. 11.* Auguſtinus in Angel. *de malef. ubi ſupra d. verbo pro quibus Anto. fidejuſſit, poſt princ.* idem ſecundum Bald. Fr. Caſon. *ubi ſupra num. 11.* Paul. Ghirlan. *in tractatu de relaxa. car. rubric. de fide reorum, n. 1. & n. 6. in fin.* Foller. *in practic. crim. verbo examinati liberentur ſub fidejuſſ. n. 2. & 12.* Jodoc. *in practic. crim. c. 20. n. 1.* Contra. *in practic. rubr. de carcer. n. 13. in fin. fol. 176.* idem tenet Farina. *in 3. tomo pract. crim. q. 33. n. 9.* idem tenet Menoch. *d. caſu. 303. n. 4. & ſequenti.*

Quæ doctrina habet locum non ſolùm in confeſſo, ſed etiam in ſolo convicto, ut per Ghirl. Jod. Foller. & alios in relatis locis, & in confeſſo non ſolùm ſponte taneo, ſed etiam in confeſſo per torturam, dummodo 180
confeſſio ſponte ſit ratificata : ut probat Farina. proximè relatus *à n. 11.* qui meminit Bullæ Pauli IV. de qua *in prima parte Bullarii, conſtitutione 40. incipit licèt ex juris communis diſpoſitione, verſiculo nullus etiam, qui crimen in judicio confeſſus fuerit, folio 639.* & alterius Pii V. *in eodem Bullario 2. part. conſtitutione 184.*

incipit cum sicut accepimus, versiculo in levioribus autem delictis, fol. 1189. quæ hanc nostram expresse comprobant, & approbant doctrinam, & vide per eundem Farin. *à n.* 15. an, & quando hæc confessio sufficiat extrajudicialis, vel non.

181 Insuper appellatio admittenda non est, quando reus jam est condemnatus, quia non fidejussoribus relaxandus est, sed solutione tantùm liberatur, argumento text. *in l.* 4. §. *ait prætor, ff. de re judic.* ubi dicitur condemnatum solvere, non liberari dando idoneos expromissores, *l. quod si non solvere, ff. de pignorat. actione, l. ita liberatur,* §. *qui paratus, ff. quibus mod. pig. vel*
182 *hypoth. fol.* ubi paritet diffinitur condemnatum ad possessionem tradendam minimè leberari fidejussores præstantem, & idem firmat Petrus à Placa, *in epitome delictorum, lib.* 1. *cap.* 2. *n.* 18. *in princ. vers. huic intellectui facit*: nam si confessus, vel convictus simpliciter non ralaxatur propter proximam spectatam condemnationem, multò minùs post ipsam condemnationem, & sententiam, & idem tenet Prosper Farin. *d. quæst.* 33.
183 *nu.* 19. quòd ego intelligo non appellante ab ipsa sententia, vel ipsa in rem judicatam transacta, secus autem dicendum est appellatione ab ea interposita: nam tunc fidejussoribus relaxandum esse condemnatum, probat text. argument. *in. l. eos, Cod. de appellat. in* §. *super iis*, ibi, ut inopia idonei fidejussoris in custodia retenti, &c, *& in l. minimè in fin.* ibi, fidejussoris idonei copiam non habet, *Cod. eodem titul.* sed quidquid de jure communi sit secun-
184 dùm Farin. proximè relatum, jure nostro Regio illud stat dispositum *in l. fin. tit.* 18. *lib.* 4. *recopil.* ubi dicitur: *Que quando alguno fuere presso por causa pecuniaria, no siendo la causa criminal, si apelare de la sentencia que contra el fuere dada, que depositando la quan-*
185 *tidad en que fuere condemnado, o danda fianças bastantes por ella, sea suello de la prision, para que pueda prosequir su apelacion*; & sic in causa civili jure Regio fidejussor admittitur; in causa autem criminali nullo modo, ut indicant illa verba *no siendo la causa criminal*, circa quod facere videntur etiam quæ adducit Lancelot. *de attent. lib.* 2. *cop.* 12. *ampliat.* 4. *n.* 21. *& seqq. &* 23. *limit. n.* 3. in statu autem Ecclesiastico (quod nos intueri debemus) omnem difficultatem sublatam esse testatur Farin. *d. c.* 33. *n.* 23. ex Bulla Pii V. aliarum Bullarum declaratoria, de qua *in Bullario* 2. *part. fol.* 1182. & est in ordine constitutio 180. qua cavetur, quòd si reus carceratus, vel etiam non carceratus (generaliter dicit loqui Bullam) condemnatus sit per judicem ex sua propria confessione, & tunc nullatenus executionem condemnationis impediat, ex quacunque appellatione interposita fidejussione, seu cautione oblata; sed si ipse reus appellans confessus non sit, in appellatione audiatur si dives est facto actuali depositi, si pauper, quod judicis arbitrio remittitur præstita idonea cautione in forma depositi, de solvendo pœnam, in qua condemnatus extitit, seu respectivè de se repræsentando toties; quæ nulla in causis criminalibus locum habet, cùm loquatur de pœna, qua reus condemnatur, *&c.* & ideo hanc Bullam Romæ, & in omni statu Ecclesiastico observandam esse advertit Farin. *ibi*, & sic si processus ad curiam per viam violentiæ veniat vim fieri declarabitur, si judex non deferet appellationi, per carceratum interpositæ, & offerentem in hoc casu seu depositum, seu fidejussores secundùm prædictam sententiam.

186 Cæterùm nec appellatio juvat appellantem carceratum pro causa, seu delicto corporis afflictivam pœnam non exigente ex eo, quòd sibi ad relaxationem non admittuntur fidejussores; quando de proximo speratur sententia, & causa est in termino determinationis, quos antea ipse carceratus vel distulit, vel recusavit dare usque ad id tempus, quo sub eorum fidejussorum obligatione relaxationem obtineret, ut tenet Angel. *in l.* 2. *colum.* 1. *n. in princ. Cod. de exhiben. reis*, per textam quem allegat *in l.* 1. §. 1. *& in l. si quis, ff. de custodia reorum*, dicens, aliàs admittendos esse fidejussores, si non esset causa eo statu ferendæ sententiæ. Angelum sequuntur Aug. *in additio. ad Angel. de malefi. in verbo pro quibus, Anton. fidejussit, in* 1. *additione, in princ.* & hanc limitationem ad illam conclusionem primam à nobis *suprà* relatam, expresse proposuit Hippol. de Marsil. *in pract. crim.* §. *attingam. nu.* 3. ubi, inter alia fundamenta allegat text. *in cap.* 1. ibi quia si proclamare voluit, cur tandiu tacuit, *de frigid. & malefic.* ubi etiam plures adducit ad hanc rem Doctores, Rode. Xuarez *in d. tract. de fidejuss. in causa crim. in* 4. *versiculo in tantum quod si* & rationem reddens, quoniam in articulo ferendæ sententiæ, jam constat carceratum reum esse fisci debitorem, hoc idem tenet Franc. Cason. *in d. tract. de ind. & tort. in fin. tractat. in qu. c.* 9. *rubr. de captura, & carcere. n.* 11. *vers.* 1. idem Menoch. *de arbitr. d. casu* 303. *n.* 8.

Huic & proximum illud esse, quando scilicet, detentus pro delicto, etiam pœnam corporalem exigente, appellat, eo quòd judex eum non relaxat, quando ex actis constat post processus publicationem, putà; de ipsius innocentia, & absolutione debita, quod judex facere tenetur, etiam non spectata sententia, ut notabiliter dicit Bald. *in l. sed si is, ff. de in jus vocan.* allegans text. *in. l. nullus. C. de exhiben. reis, in versiculo donec reperiat, &c.* id. Bald. *in l. si quis accusationem, ff. de test.* pro quo bonus est text. *in. l. pro pœna,* §. 1. *ff. de manum.* idem dicit Lud. Roma. *in sing.* 413. *incip. accusatus de crimine capitali*, in quo optimè loquitur videndus Hippolytus *ubi proximè, n.* 16. ubi plures de facto vidisse & obtinuisse etiam dicit judicem relaxare reum hoc casu teneri, quando ex processu de innocentia ejus constat: idem tenet Jas. *in l. naturaliter, in princ.* 22. *col. versiculo. si confirm. conclusionem B. ff. de acquir. poss.* ubi plura alia pro hujus doctrinæ affirmatione adducit Paris de puteo *de syndica. versic. fidejussor. officialium, c.* 3. *si judex maleficiorum, n.* 12. *fol.* 188. Paul. Ghir. *in tract. de relax. carcer. rubrica de fide reorum, q.* 1. *n.* 4. & 8. Cyril. *in sua crimin.* 1. *part. rubrica.* 12. *de custo. reorum,* §. 1. *n.* 3. *in fin.* plures ntiam allegat Boss. *in tract. de carcer. fid. commit. n.* 25. *ad fin.* Xuerez. *ubi suprà, n.* 25. & Menoch. *n.* 34. Julius Clar. *in pract. crim. quæst.* 46. pariter etiam & communem vocant Bonacos. allegatus in Hieron. Mago. *decis. Lucens.* 42. *n.* 12. *& seqq.* Bertazo. *cons.* 367. *n.* 1. *lib.* 2. quæ relaxatio cum fidejussoria cautione debet, non aliter, ut contra alios tenet Boss. *in tit. de sentent. n.* 61. Jul. Clarus *ubi proximè*, ubi plures allegat, & idem dicunt ferè omnes citati Doctores, & vide Farina. *ubi suprà, d. quæst.* 33. *à n.* 67. alias annotationes ad hanc doctrinam describentem. Illam non omittam, quam *n.* 68. firmat cum Julio Claro, in omnem scilicet eventum, & causam 188
tempore ferendæ sententiæ diffinitivæ reum sub fidejussoribus relaxatum, ut judex revocet in carcerem, ne fortè secuta pœna corporali aufugiendo ipsam evitet, dicens, ita passim se vidisse; & ego etiam in hoc nostro tribunali multoties. An autem & quando, qui se pro aliquo crimine in carcerem 189
offert, & præsentat, censeatur innocens, & an tunc sit sub fidejussoribus relaxandus, quando crimen requirat pœnam corporis afflictivam, vide Bobadil. *in Politic. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 109.

Vis tamen nulla esse potest, ubi judex non deferat 190
appellationi à detentione in carcerem pro delicto, in quo pœna corporalis veniet in defectum pecuniariæ, ut putà, quia sic dispositum sit ex forma statuti, dicantis: quòd si reus intrat empus tot non solvat, ad triremes transmittatur, vel quid simile: quod tamen ita intelligas, quando ita disposuit statutum per verba denotantia actum solvendi, puta; quæ si non solverit, ad triremes transmittatur, &c. tunc enim cùm requirat actualem solutionem, cùm pœna sequuta est, 191
non sufficit satisdatio fidejussoria, nec pignoratitia,

l. ita

l. ita liberatur, §. *qui paratus*, *ff. quib. mod. pign. l. so-*
lutam, *ff. de solutio. l. solutionis verbo*, *ff. de verborum*
19 *signif.* secùs si statutum loqueretur per verba denotantia non actum solutionis, sed potentiam solvendi, & assecurationem; ut putà, quàm si solvere non potuerit, transmittatur, &c. tunc enim carceratum posse sub fidejussoribus relaxari; quia jam debitum assecuratur per idoneos fidejussores, secundùm B. *in d. l. item liberatur*, §. *qui paratus*, *n.* 3. & ibi etiam Salicet. quem sequitur Joan. de Anania *consil.* 21. & ibi Ludovicus Bologn. *in add. ad Angel. de malefic. in verbo quod fama publica præcedente potest n.* 67. *versic. nam in d. quæst. & in verbo*, *quas si non solverit*, *num.* 9. *vers. quid autem*, Felin. *in c. ad nostram. num* 12. *de jure jur.* Alex. *in l. si se non obtulit*, §. *si ex conventione. 1. nota. ff. de re jud.* Jas. *cons.* 9. *num.* 9. *lib.* 1. Petra *singulari* 63. *num.* 3. Rod. Xuarez *in tractat. de fid. in causa crim. num.* 23. *in fin. vers. sed hoc intelligo esse verum*, idem tenet Ozasc. *decisione Pedem.* 18. *num.* 4. *versiculo in contrarium vero facit*, *num.* 5. qui cum eleganti fundamento hanc distinctionem non verbalem, sed realiter, & jure veram esse, demonstrat, secundùm quam Senatum judicasse, quem referens sequitur Menoch. *d. arbitr. lib.* 2. *d. casu* 303. *n.* 36. Hieron. Magon. *decis. Lucens.* 42. *n.* 3. 1. *p.* & hanc distinctionem communem esse, & receptam testatur Farin. *d.* 3. *tomo pract. crim. quæst.* 33. *n.* 51. *cum seqq.* secundùm quam partim vim fieri, partim non fieri constat.

193 Pariter nec vis ulla esse potest, si nec deferatur appellationi à detentatione pro delicto, cujus pœna relicta est à jure vel statuto judicis arbitrio, qui si aliqua causa præviderit, locum etiam pœnæ corporali, non pecuniariæ, sed fidejussoribus eum relaxare non debet, licèt (ut dico) pœna corporalis determinata non sit. Secùs autem erit si expressè judex verisimiliter videat huic pœnæ locum non fore, sed pecuniariæ, quæ distinctio originalis ex Bald. *in l. nullus*, *in* 2. *col. post. n.* 3. *vers. aut pœna est arbitraria*, *Cod. de exhibend. reis*, quem sequuntur Paris de Put. *in tractatu de syndi. verbo fidejussores officialium*, *c. si judex*, *maleficiorum*, *n.* 11. *fol.* 118. Paul. Ghirlan. *in tract. de rela. carcer. titul. de fidejusso. reorum q.* 1. *n.* 5. & 7. Xuarez *ubi proximè*, *n.* 4. *in fin. vers. sed quod pœna sit arbitraria*, & *n.* 25. Conrad. *in practic. titul. de carcerat. n.* 4. *in fin.* Hippolyt. de Marsil. *in tit. de fidejussor. n.* 247. *in fin.* Grama. *consil.* 15. *n.* 5. & 7. Menoch. *de arbitr. ubi supra*, *n.* 19. *& sequentibus:* nam si hoc casu judex sub fidejussoribus relaxet carceratum, animum suum detegit, & declarat.

194 Simili modo nec dicitur legitima appellatio à detentatione, etiam in his casibus, quibus aliàs sub fidejussoribus relaxatur; quando nempe reus in carcere vel simpliciter, vel sub juratoria cautione, seu sub fidejussoria, relaxatus, vel aliàs à carcere pro tali, vel simili delicto detentus in ea aufugisset, nam tum indignum se reddit relaxatione: alia ita notanter dixit gloss. *in l. lege Cornelia*, *ff. ad Syllanianum*, quam exaggerat Lud. Romanus, & valde notab. dixit eam Alex. *in l.* 1. *ff. de custodia reorum*, *in* 1. *apostilla* Aug. *in addit. ad Angelum, de malefic. in d. verbo pro quibus Anton. fidejussit*, *in* 1. *addit.* Bart. & Bald. *in l.* 3. *de Episcop. aud.* & illam glossam referens sequitur Angel. de Aret. *in d. tractatu de malefic. verbo fama publica*, *in* 13. *carta*, *in versic.* 4. *notandum*, & ibi etiam August. ad ditio. & hanc limitationem ad dictam conclusionem generalem suprapositam assignavit Hippolytus de Marsil. *in pract. crim.* §. *attingam*, *n.* 7. Xuarez *in dict. tractat. de fidejuss. in causa crim. num.* 33. *& seqq.* qui hanc doctrinam benè comprobat, quam etiam firmant Paris de Puteo *de syndicatu*, *verbo carcer & carceratus*, *cap.* 1. *judex potest de piano*, *n.* 2. *fol.* 140. *colum.* 1. *& in verbo fidejussor. officialium*, *cap.* 3. *n.* 11. Francus Cason. *post tract. de inciliis*, *& tort. in quæstionibus*, *c.* 9. *rubrica de captura*, *& carcere*, *n.* 11. Boerius *decisione* 215. *n.* 22. *ante medium*, Salgado de Protect. Reg.

Foller. *in practic. in verbo examinati liberantur fidejussoribus. num.* 18. Tiraquell. *de pœn. temp. causa* 31. *num.* 14. ubi ampliat; etiamsi reus sit nobilis, Boss. 195
d. tract. de car. fide. com. n. 15. *in fin.* Mascar. *de probat. concl.* 1003. *num.* 52. *lib.* 2. & Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *d. casu* 303. *num.* 9. dicens, non ideo arbitrium judiciis hoc in casu esse sublatum, quod non procedit, quando carceratus aufugit ad superiorem, & coram eo se præsentat, quoniam fuga talis non est punibilis, nec damnata, nec dicitur carcerem, homagium, nec juramentum fregisse, ut tenet Bellug. *in speculo Principum*, *rubr.* 33. §. *quamvis carcer. n.* 8. *versic. sed pone miles.* Bobad. *in Polit. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 10. *ad medium.*

Quando autem persona est nobilis, & multum di- 196
ves, & etiam in criminalibus pœnam corporalem exigentibus, debeat sub fidejussoribus relaxari: vel quando illustris persona sub juratoria cautione, vel quando pro carcere publico domus, palatium, camera, vel civitas cum custodibus, vel sine custodibus nobilibus, seu illustribus, judex assignare debeat: vide quæ ex pluribus Doctoribus latè scribit Prosp. Far. *in* 3. *tomo pract. crim. q.* 33. *à n.* 60. Boha. *in Polit. l.* 1. *à n.*... relaxare reum judicem teneri: quando fidejussores tan- 197
quam commentarienses, & custodes carceratum recipiant sub eorum custodia, egregiè dicit Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *d. casu* 303. *num.* 37. juxta Saliceti doctrinam *in l. ad commentariens. n.* 3. *C. de custodia reorum.* Cepola *cons. crim.* 25. Bossius *tract. de carcer. fidejuss. commiss. num.* 62. & alii per Hippolyt. Rimi. *in cons. crim. divers.* 82. *num.* 4. *& seqq. juncto num.* 20. *& seqq.* & quòd hoc casu debeat relaxari captus, etiamsi ejus delictum exigat pœnam corporalem, tenent Xuarez *ubi suprà*, *num.* 26. *vers.* 5. *considera & num.* 28. Menoch. *d. casu* 303. *num.* 37. quam 198
tamen doctrinam nunquam in hoc Senatu practicatam vidi, uti & aliàs hujus praxim pariter negat Farinacius 3. *tom. crim. quæst.* 33. *n.* 76. *ad fin.* ex Julio Claro *in pract. crim.* 5. *fin. q.* 76. *versiculo sed nunquid in fin.* licèt Xuarez *ubi proximè*, dicit se de facto illam vidisse servari.

Vim autem tunc haud fieri affirmo, si appellationi 199
non admittatur à reo debitore emissæ, carcere detento, qui jure adjiciendus est creditori torque ferreo pro debiti satisfactione, quando bona non habet: quoniam hæc adjectio, & ignominiosa bonorum cessio censetur à Doctoribus pœna corporalis, ut scribit Petrus Jacobus *tract. de cessione bonorum. col.* 2. *in praxi*, Paris de Puteo *de syndi.* §. *quia*, *n.* 10. Cardi. Floret. *cons.* 94. *in prine.* Guido Papæ *decis. Delphinat.* 343. cujus sensum explicat *additio. littera D.* Tiraq. *in repetit. l. si unquam*, *n.* 9. *C. de revo donat.* Joannes Paponius *in consuet. Borbo. tit. cession. bonor.* §. 72. *prope fin.* Baeça *de inope debitore*, *c.* 2. *à n.* 35. *& c.* 4. *n.* 16. Qui omnes Doctores scribunt cessionem ignominiosam, loco pœnæ corporalis haberi: 200
tanta enim est debitorum miseria, ut creditori adjiciatur torques ferreus collo adjectus, ut latè comprobat ibi Bart. & ideo cùm corporis afflictivam pœnam reus debitor pati debeat, indebitè relaxari postulat.

E converso autem puto dicendum in carcerato, pro delicto casu commisso, etenim ei quia ita deliquit, pœnam corporalem minimè imponendam esse probat *l.* 1. §. *divus*, *ff. ad legem Corn. de sicar. l. absentem.* §. *fin. l. Metrodorum*, *l. respiciendum*, §. *delinquunt*, *ff. de pœnis*, comprobat Joan. Andr. *in reg. possessore*, *col.* 2. *de regul. jur. in* 6. Decius *in c. cognoscentes*, *col.* 1. *de constit.* B. *in l.* 1. §. 1. *ff. quis test. liber esse jus*, Bal. & Jas. *col.* 5. *in l. in actionibus*, *ff. de in litem jur.* Paul Salicet. & Alexan. *in l. & si severior*, *C. quibus ex causis infam. irroge.* Alexand. *consil.* 109. *visis. col.* 4. *l.* 1. *& consil.* 140. *colum.* 2. *lib.* 2. Baeça *de inope debitore*, *cap. n.* 17. ergo vim notoriam judex faciet, si appellationi non deferat, in carcere detento pro delicto casu commisso quomodo in Curia declarandum censeo.

201 Si autem pro delicto pœna verberum, fustigationis, seu flagelli imponatur, captus non potest à detentatione appellare : quia licèt hæc pœna capitalis non sit secundùm communem, de qua post Bart. & Marantam testatur Jul. Clar. *in pract.* §. *fin. q.* 70. *versiculo est etiam pœna. in fin.* nihilominus pœna est corperalis, & corporis afflictiva, & multùm ignominiosa, ut ad sensum patet, ut per Diez *in practica crimin. canon. c.* 133. *n.* 4. Clarum *d. q.* 8. *vers. mitræ quoque impositio*, quæ pœna non solùm corporis afflictiva est, & corporalis, sed etiam valdè ignominiosa, & infamatoria, cùm nonnisi pro turpi-
202 bus soleat irrogari, id probat text *in l. ictus fustium*, *ff. de his qui not. infamia*, etsi ubi de pœna infamiam solam attribuente, non relaxatur carceratus, ut *supra* cum Bossi. diximus, & Farin. multò minùs, ubi ea admixta est cum corporali, ut fustigatio est, etiam in terminis nostris decidit Bald. *in l. si quis post*, *in* 1. *annot. ff. de testament.* quem etiam text. notabilem dicit Xuarez *in tractatu de fide. in causa crim. n.* 18. *vers. facit notabilis textus*, Menoc. *de arbi. d. casu* 303. *n.* 25. Prosp. Farin. *in* 3. *tomo pract. crim. q.* 33. *n.* 57. quod verum, & juridicum est.

203 Qua etiam ratione pœnam corporalem, & infamatoriam esse illam, quam nos verecundiæ diximus ; qua quis condemnatur, ut publicè per urbem jumento mulove impositus circumeat, & in publico præcone ejus delictum pandatur, ac manifestetur quam vocamus, *pena de verguenza*, imponi solitam pro delictis turpibus, & hæc pœna loco corporalis habetur, ut notat Boeça *de inope debitore*, *cap.* 2. *n.* 35. qui licèt aliam authoritatem non trahit (suâ demptâ) ea cum veritate juris (ut apparet) sufficiet : ac ideo captus tali pœna damnandus, indebitè conqueretur de detentatione, à qua si appellaverit Ecclesiasticus judex deferre per curiam non cogatur.

204 Similiter & ex eodem fonte fluit pœnæ mitræ, quam solet apponere judex Ecclesiasticus, tenet Diaz *in practic. crimin. c.* 143. *verbo corporalibus num.* 1. *circa fin.* nam hæc quidem pœna corporalis, seu corporis afflictiva dicitur : imò major in ea patitur infamia, quàm in proximè præcedente, ut tenet Jul. Clar. *in pract. crim. d. q.* 8. *versiculo mitræ quoque impositio*, & Prosperus Farin. obiter, ubi proximè allegatus *n.* 57. *vers. negari tamen non potest*, quam pœnam corporalem esse dicit etiam Card. *cons.* 94. *hæc est quædam*, *&c.* quia continet corporis coercitionem, Diaz proximè citatus, & vide Joannem de Anania *in c. inquisitionis*, *col.* 2. *de accus.* dicentem quòd isti qui fustigantur, mittuntur, vel ponuntur ad catenam, vel quid simile, sint infames.

205 Quoties autem pro aliquo delicto pœna carceris, sive temporalis, sive perpetui assignatur (quam Ecclesiasticus absque dubio imponere potest, quidquid sit de jure civili, & Regio) ut tenent Innoc. *in cap. qualiter*, *el secundo de accusatio. col. penult. versic. & sunt*, latè Bernard. Diaz *in pract. crim. canon. verb. ac in perpetuum carcerem*, *c.* 137. Aviles *in c.* 18. *prætorum*, *gl. carcer. n.* 1. *ad fin.* Orosius *in l. imperium.* 29. *col.* 543. *de jurisd. omnium judicium*, *c. forus*, *de verborum sign. c. quamvis*, *de pœnis*
206 *in* 6. licèt etiam jure nostro Regio carcer pro pœna assignari potest, debet, ut in casu & delicto blasphemiæ, *ex l.* 5. *tit.* 4. *l.* 8. *recop.* Azev. *in l.* 15. *tit.* 6. *n.* 11. & 13.
207 *l.* 3. *recop & in casu jud. l.* 1. 2. & 3. *tit.* 7. *l.* 8. *recop.* aut in casu resistentiæ aut injuriæ judici factæ *l.* 4. & 5. *tit.* 22. *l.* 8. *recopil.* quos enumerat Bobad. *in Polit. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 8. quibus in casibus, & in cæteris aliis, quibus hæc carceris pœna adjicitur, & debetur, non est sub fidejussoribus relaxandus reus ; quod etiam in nobilibus obtinet, procedit, & an saltim nobilibus, advocatis, & judicibus, sit domus, capitulum, & alius locus pro carcere laxior dandus, vide Bobad. *ibi n.* 11.

208 Similer nec appellatio justa erit à detentatione pro delicto merente, ut publicè sibi imponantur in fronte, seu facie litera, vel signum aliud candenti ferro, de qua dignus judicari solet, qui secundas nuptias contraxit vivente prima uxore, juxta *l.* 6. *tit.* 1. 15. *lib.* 8. *ordin.* quam pœnam praxis hujus regni adhuc retinet, ut affirmat Covar. *in epito. de sponsalibus*, 2. *p. c.* 7. §. *num.* 7. Anton. Gom. *in l.* 80. *Tauri*, *num.* 27. & licèt hæc pœna capitalis non sit, nec sanguinis & ideo in ea transigi posse, advertit Menesius *in l. transigere*, *n.* 14. *C. de transactio.* nihilominus non desinet pœnam esse corporalem, uti vocat Anton. Gomez *ubi proximè*, *vers. hodie tamen iste talis puni-* 209
tur corporaliter isto modo, *&c.* & hæc pœna faciei candenti ferro maculandæ jure canonico locum habet, & Ecclesiasticus valet uti, text. *in cap. ad audien. ibi : In signum maleficii characterem aliquem imprimi facias*, *quo inter alios cognoscatur*, &c. *de crim. falsi*, ex quo textu hanc pœnam corporalem esse per argumentum ab exceptione probatur, & ea posse uti Ecclesiasticum, tenet Menesius *in d. l. transigere*, *n.* 14. *ad fin.* Quia licèt Ecclesiasticus judex pœnam corporalem membri mutilationem, vel sanguinis imponere non possit, ut 210
probatur *in cap. sententiam sanguinis ne clerici vel Monachi*, & alibi passim per Doctores : tamen corporali pœna, illud ipsum non dictante, rectè uti valet, ut probatur *in dict. cap. ad audientiam*, *de crimine falsi*, & ideo etiam fustigatio permittitur *cap. in Archiepiscopatu*, *de raptoribus*, *& cap. nullus clericus* 11. *quæst.* 1. *cap. cum Beatus*, 45. *distinct.* & est Concilium Bracharense III. *in canone* 6. *& in c.* 1. *& fin.* 35. *distinctione*, & tenet cum aliis Bernard. Diaz. *in pract. crim. cano. verbo ver-*
berari, *supra*, inde etiam, & pœna exilii juxta text. *in* 211
c. 1. *de calumniatoribus*, *& in d. cap. ad audient*, *& in c. penult. de pœnit. cap. his qui* 3. *& c. cùm Beatus*, 45. *d.* & Diaz *ubi proximè*, *verbo in exilium mitti*, *quæst.* 134. *detrusio in monasterium*, *cap. Sacerdos*, 81. *d.* & licèt Diaz *in c.* 136. dicat ab usu recessisse hanc pœnam, ego non consentio, quoniam de practica testor, & vidisse affirmo in quodam canonico Compostellano. Item & perpetui carceris pœna (licèt capitalis sit) ut probatur *in cap. penult. de hæreti. & in cap. novimus de verborum sign. extr. divinis exemplis*, quæ est *sub titulo de pœnis in extravag. communibus*, de qua vide quos allegat Diaz *supra*, *c.* 137. *verbo ac in perpetuum carcerem damnatum*, de cujus qualitate vide Salcedum *ibi in additio. litera A.* Item & mitræ impositio, de quo *supra* diximus. Item & ad triremes damnare, ut tenet Diaz relatus *qu.* 143. *verbo corporalibus*, & ejus additionator Salcedus *litera A*, Nava. referens & alios, ubi disputant an, & quando clericis, & Sacerdotibus sit imponenda. Quas pœnas corporales, & alias, quas prudens, scienque judex applicare poterit delinquenti, sive clerico, sive laico, dummodo sanguinis effusionem, aut mutilationem membri non contineant : item quibus sic condemnandus est, ex supradicta conclusione, minimè sub fidejussoribus relaxandus. Item etiam idem est dicendum pro 212
delicto, cui suspensio ab officio, seu beneficio à judice imponenda est, & etiam in crimine exigente beneficii privationem, cùm hæc pœna non nisi pro delictis gravibus, & atrocibus à jure imponatur : ut est videre latè per Bernar. Diaz *in pract. crim. c.* 130. *verbo suspendi*, *& cap. sequenti*, *verbo beneficiis privari*, & utrobique ejus additionator Salcedus.

Desuper carceratus etiam pro delicto gravi, & cor- 213
poris afflictivam pœnam merente, si infirmus est, & commodè in carcere curari, ac convalescere non possit ; debet sub fidejussoribus relaxari, habita priùs fide de medico, & fidejussor erit, de redeundo recuperata salute & convalescentia, ita tenet Foller. *in practic. crim. verbo vel carcerentur*, *num.* 16. *in fin.* 214
quod ita tenet practicari vidisse concurrente gravi infirmitate, & periculo vitæ, nisi gravissimi criminis qualitas, vel indiciorum multitudo repugnaret, Prosp. Farinac. *in* 3. *tom. crim. q.* 33. *num.* 78. Lud. Gomez. *in pract. super reg. cancell. regula de Infir. resign. in privilegio.* 78.

Si

215 Si autem carceratus pro debito civili fit infirmus, fidejussores non habet, vel habet, sed non idoneos, dicit Hippolyt. de Marsil. *in practic. crimin.* §. *attingam*, *n.* 74. ubi plures allegat, & Foller. *in d. pract. crim. verbo notatos capiat de persona*, *n.* 30. *in fin.* quod scilicet judex intimare faciat creditori, ut illum in ejus domo, & custodia recipiat: quod si recuset illum mittat, vel ad Hospitale, vel fidejussoribus, etiam non idoneis con-
216 signet. Jure autem canonico, quod servare debemus in violentiarum cognitione, stat Bulla Pii V. *in Bullarii* 2. *parte fol.* 1197. *const.* 189. *versic.* 4. *in casu infirmitatis*, &c. illud disponens in isto casu, ut debitori per creditorem alimenta, & medicamenta præstentur, aliàs autem recipit ab ipso debitore infirmo sola juratoria cautione, de redeundo habita convalescentia, relaxetur absque fidejussoris petitione.

217 Et cum hucusque longum non fecerimus progressum de his, quibus fidejussoribus relaxandi sint, vel non, per conclusionem, & fallentias, non videre libet, qui isti debeant esse fidejussores. Et omissa disputatione dico verius esse debere, ut obligentur ad repræsentandum reum de stando juri, & judicato solvendo; ut scripsit Bald. *in l. nullus*, *post num.* 3. *versiculo qui erunt fidejussores*, &c. *& versiculo aut non confitetur*, &c. *C. de exhibendis reis*, Baldi opinionem pluribus comprobat Paulus Ghirl. *de relaxatione carcerat. titulo de fidejuss. reorum. n.* 7. Roderic. Xuarez *in d. tract. de fidejuss. in causæ crim. num.* 4. *versiculo qui fidejussores debent promittere*, & facit glos. *in l.* 1. *verbo vel sibi*, *ff. de custodia reorum*, dum allegat *l. cùm clericis*, §. 1. *& §. ipse verò*, *C. de Episcop. & cleric.* qui text. si bene inspiciatur, & attendatur, loquitur in fidejussore de se repræsentando, & de stando juri, & judicatum solvendo, ut bene considerat Jodoc. in hoc sibi contrarius *in practica crim. cap.* 20. *n.* 10. *versiculo aut si non confiteantur.* Baldum etiam sequitur Boni de vitali. *in rubrica de captura princip. n.* 2. *versiculo si autem confiteantur*, *n.* 11. & Jul. Clar. *in d. practica crimin. q.* 46. *versiculo ubi verò*, &c. quando autem ex causa innocentiæ, quæ ex actis vi-
218 detur constare (secundùm quæ latiùs dictum reliquimus) tunc fidejussorem sufficere de repræsentando, ad relaxationem dixit Prosper. Farinac. *tom.* 3. *crim. quæstione* 33. *num.* 5. ubi *num.* 6. latè cum pluribus comprobat his casibus, quando debet relaxari reus sub fidejus-
219 soribus, quia argumentatur de pœna pecuniaria, si carceratus non habeat, nec inveniat fidejussores, & pignus offerat, sub eo debeat relaxari, cùm per id magis consulatur fisco.

220 Si autem sic relaxandus sub fidejussoria cautione, fidejussores aut non obtulerit, aut non habuerit: nullatenus excarcerandus est, nec relaxandus Bald. *in l. sed etsi is*, *in prin. versi. aut non invenerit fidejussorem*, &c. *ff. de in jus vocando*, *& in l. si quis post versic. item semper est detinendus*, *ff. de testam.* Amad. *in tractatu syndi. n.* 20. *versic. & quia non invenerit fidejussorem*, Ang. *in l. nullus*, *num.* 3. *in fin. Cod. de exhibend. reis*, pro quo facit text. *in l. eos.* §. *super iis*, *& in l. minimè*, *in fin. Cod. de appell. & in l.* 2. *in princ. ff. de custod. reorum*, Angel. *de malefic. verbo pro quibus Anton. fidejussit*, *num.* 16. Ghirland. *in tract. de relax. carcer. rubrica de fide. reorum*, *quæst.* 1. *n.* 2. *versiculo fallit*, Jodoc. *in d. practica crim. cap.* 20. *num.* 3. Rodericus Xuarez *in d. tractatu*, *num.* 3. *versiculo aut non inveniunt fidejussorem.* Conrad. *in pract. tit. de appell. n.* 22. *versiculo* 3. *si condemnatus de crimine*, & plures concordantes adducit etiam in causa appellationis; Lancelot. Rob. *de atten. cap.* 12. *limit.* 33. *à n.* 1. Jul. Clar. *in prax.* §. *fin quæst.* 46. *versiculo hac autem materia*, imò tales fidejussores teneatur præstare in loco judicii, non au-
221 tem in alio, nisi data impotentia, & difficultate reperiendi eos in loco judicii, & carceris, dummodo talis locus subsit jurisdictioni, & potestati ejusdem Principis, non autem in extraneo loco alteri Principi subjecto, ut declarat Farin. *ubi suprà*, *n.* 41. *cum seqq.* quo loci etiam & hodie, & quando de consuetudine, non habens fidejussores, relaxatur in criminalibus sub cau- 222
tione juratoria.

Et secundùm hæc quæ diximus, invenies difficul- 223
tatem & ambiguitatem, quæ solet causari ex judicis, sive supremorum tribunalium decreto, dum generaliter concipi solent in incarceratorum ex carceratione, dicitur enim, relaxetur sub fidejussoribus simpliciter & absque declaratione qualitatis fidejussorum, ut debeat præstari fidejussor, de repræsentando judicio sisti, & judicatum solvi, juxta Doctores *suprà* allegatos, quia cùm non tractetur, nisi de asseveranda pœna pecuniaria, & pro ea tantùm mittitur in asseveratam custodiam, seu carcerem, non autem pro pœna; inde est, ut intentio judicis, & ejus verba generalia debeant referri ad jus, & secundùm ejus intentionem regulari, & tunc
si principalis aufugiat, rectè in bonis fidejussoris exe- 224
quitur pœna pecuniaria, & in casibus quibus fidejussores admittantur, ii debeant esse idonei, aliàs non debere relaxari reum, & si non idonei admittantur, an & quando judex, vel tabellio teneatur ad interesse, vide Fari. *ubi proximè*, *à n.* 76. *cum pluribus seqq.* quæ ratio non concurrit, ubi pœna est corporalis, seu corporis
afflictiva: quia cùm ad eam fidejussor nullo modo pos- 225
sit obligari: enim verò dominus non est membrorum suorum, ideo reus non relaxatur sub eo, quia si aufugere contingit, nullus restat, qui pœnam corporalem patiatur, & sic judicium redditur illusorium, & delictum impunitum, *l. liber homo*, ubi B. & alii, *ad l. Aquil.* B. *in l. si quis reum*, *C. de custodia reorum*, & in specie ita concludit Romanus *singulari* 129. *incipit tu scis quod in causa* Paul. Ghirlan. *de rela. carc. titul. de fid. reorum*, *num.* 3. *in fin.* Hippol. de Marsil. *in pract.* §. *attingam. n.* 2. & latiùs *in rubrica de fidejuss. n.* 143. *& sequentibus*, *in* 29. *q.* Cepola *consilio crimin.* 39 *n.* 56. Neviz. *consil.* 61. *num.* 22. Fran. Cason. *post tit. de indiciis*, *& tort. quæstion. cap.* 9. *rubrica de captu. & carcere*, *n.* 9. *&* 20. Jodoc. *in pract. crim. c.* 30. *n.* 4. *&* 6. Anton. Gomez. *variar. resolut.* 3. *tom c.* 9. *n.* 8. *ad medium*, Gloss. *in c. cùm homo*, *verbo supplicum* 23. *qu.* 5. Covarr. *vari. resolut. c.* 8. Clarus *in pract.* §. *fin. quæst.* 46. *versiculo sed nunquid poterit* Latè Rod. Xuarez *in d. tractatu de fide*, *in causa crim.* 21. *& sequentibus*, Bonacosa *in commun. opin.* 1. *part. fol.* 70. Menoch. *de arbit. lib.* 2. *d. casu* 303. *n.* 16. *&* 21. *cum sequentibus*, & sic cùm pœnæ executio facienda sit in persona delinquentis, ipsa custodienda est, & carceribus detinenda, juxta prædictos Doctores, & *l.* 16. *tit.* 7. *part.* 7. ibi: *Si el hierro sobre que fue accusado de tal natura*, *que si le fuere probado*, *debe recivir muerte*, *ò perder membro ò recivir otra pena en el cuerpo: el juzgador debe catar*, *que el accusado sea guardado*, *de manera que sé pueda complir en ello justicia*, &c. quæ lex celebris, & elegans ad propositum.

Similiter cùm hæc ultima doctrina, & ejus ratio 226
vigeat pariter, tam in primo judicio, quàm in 2. & sic in secunda, & cæteris instantiis: propterea sicut in prima instantia reus non relaxatur sub fidejussoribus, quando pœna est corporalis, secùs si pecuniaria est; ita pariter erit in secunda instantia, & sic in causa appellationis repetendum, & intelligendum, ita tradit Bossius *in tit. de carcerato sub fidejuss. comm. n.* 1. *vers. quæ concl.* allegans Ananiam *cons.* 10. *circa princ.* Bal. 2. *col. cons.* 337. *in fin.* Calderinum *in tit. de appell. cons.* 3. Menoch. *de arb. lib.* 2. *d. casu* 303. *n.* 3. & ita se vidisse servari dicit Farin. *ubi suprà*, *n.* 24.

Igitur ex his quæ hucusque diximus, colligere po- 227
tes, appellationem justam esse, & legitimam his in casibus, quibus captura, seu detentio injusta, & indebita est, cui utique deferendum in Curia declarant; in casibus autem, quibus captura, & carceratio à jure admittitur, & approbata est: illegitima, & non admittenda redditur appellatio ipsa, cui nec judex Ecclesiasticus de-

ferret, nec ab eo deferendum, imò potius vim non fieri, ſuprema prætoria decernunt ad imitationem Concilii Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformatione*, *capite* 20. & Congregationis Cardinalium, in ejus declarationem editæ *circa verſiculum*, *ab iſta reparari nequeat*, & per interpretes d. Concilii, 4. *part. deciſionum noviſſimarum deciſ.* 224. *fol.* 87. quæ ſimul ſtant cum declarationibus Cardin. quæ in illis appellationem permittunt, in his prohibent: de quo latè egimus *ad prin. hujus cap.*

228 Quod adeò verum eſt, ab injuſta carceratione appellationem à detentatione legitimam reputari, ut omni tempore, & die poſſit eam carceratus emittere, & interponere: quia cùm omni die dicatur gravari, & gravamen de his ſit, quæ habent tractum ſucceſſivum, inde eſt, ut tempus datum à jure ad appellandum currens à tempore ſententiæ, ſeu gravaminis non procedit, nec intelligitur in appellatione à gravamine carcerationis? quæ emitti poteſt, non ſolùm intrà decem dies datos ad appellandum à die capturæ ſed etiam poſt eos, etiamſi ſint lapſi 30. anni, quia cùm omni die dicitur gravari, omni etiam die, tanquam à
229 novo gravamine poteſt appellari: enimverò ſic gravatus ſemper intra tempus ad appellandum eſſe, conſideratur à jure, ita tenent Specula. *in titulo de appell. in §. reſtat*, *verſic. & notat*, *& verſic. & quid dices*, *&c.* & in ſimili voluit gloſ. & Doctores *in l.* 2. *Cod. de ſervitu. & aq.* Bald. *in l.* 2. *in col.* 2. *in fin. verſic. ſecundò quæro*, *C. de Epiſcopal. audientia*, *& in l.* 1. *C. ſententiam reſcin. non poſſ.* B. *in l.* 2. *ff. ſi quis in jus voca. non ierit*, idem Bart. *in ſuo tractatu de carcer. in* 2. *colum. in prin.* Bald. *in additio. ad Specula. tit. de appella. verſic. à gravamine*, *& verſic. ſi judex*, *&c.* & per eundem *in cap. de teſtibus*, *tit. de teſt.* Anton. & Joan. de Imola *in cap. ſan. de electione*, & Joan. Andr. *in cap. dilectus el* 2. *de rapto.* Angel. *in authentica hodie*, *C. de appellat.* Anton. *in c. fin.* 4. *colum. de feriis*, latè Alexand. *in l. inficiendo. §. infans*, *ff. de furtis*, *& in l.* 1. *§. ff. de feriis*, *& in l. eum qui §. in popularibus*, ubi Paul. Caſtr. poſt gloſſam. *ff. de jurejura.* Angel. Aret. *in tractatu de malefic. verbo qui judex dictum Caium detineri*, *& carcerari juſſerat*, *in penult. col. verſicul. quæro aliquis captus eſt*, &c. Card. Alexand. *in c. ex parte tua*, *in* 1. *& 2. col. de appellat.* Jaſ. *in l. eligendi*, *in* 3. *colum. de procur.* Felin. *in c. exceptionem* 7. *col. verſiculo fallit*, 3. *de exceptio.* & ipſe *in c. accedens*, *el.* 2. *colum.* 7. *ut lite non conteſtata*, qui plura ſimilia adducit. Philipp. Franc. *in c. ſuper eo*, *el.* 2. *n.* 4. *verſiculo ſecundo nota*, ex text. *de appellat.* Hippolyt. de Marſil. *in practica crim. §. attingam*, *num.* 19. Anton. Gomez *lib.* 3. *var. c.* 10. *num.* 10. Lancel. *tractat. de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 50. *num.* 131. Duennas *regul.* 52. *limit.* 1. Marq. *tractat. de commiſ.* 1. *p.* 1. *c.* 12. *à num.* 53. *fol.* 251. & iterum ipſe Marq. *cap.* 28. *n.* 28. *n.* 21. *&* 72. *fol.* 305. *in* 2. *impreſſio.* Scaccia *tract. de appellat. quæſt.* 12. *n.* 145. *& ſeqq.* Ruginell. *tr. de app. §.* 2. *c.* 3. *n.* 16. *fol.* 83. Nicol. *tr. de concord. à gloſſ. concord.* 6. *fol.* 27. *num.* 69. Caſtr. *conſil.* 334. *viſa appellat. num.* 4. *lib.* 1. Fran. *in cap. ex parte tua*, *n.* 9. *de appell.* Veſtrius *in praxi*, *lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 23. Cæſar. Barz. *deciſ. Bonon.* 47. *n.* 29. & 34. & ſic hoc caſu quocunque tempore emiſſa appellatio ab injuſta detentatione, ſeu etiam captura legitimè interpoſita, dicetur, etiam poſt decem dies ex dictis authoribus.

Nec ideo intelligas (ut aliqui ex hoc putarunt) poſſe captum pluries ab eodem carcerationis gravamine,
230 & ab eodem judice appellare, ſed ſemel tantùm: nam ſi captus appellavit ab injuſta captura ratione perſonæ, putà, dicens capi non poſſe, & appellationem proſecutus eſt coram ſuperioribus ex ea cauſa, & iterum remittatur judici inferiori: non poterit iterum ex eadem cauſa, & ratione ab eodem judice appellare: quia ex quo à ſuperiori juſta declarata eſt detentatio, juſta erit cenſenda, & tranſit in rem judicatam, quoad illud genus gravaminis, ſi iterum potuiſſet appellare, daretur judicium illuſorium, contra text. *in c. de foro competente*, fruſtra igitur ſpectaretur judiciis ſuperioris in hoc caſu determinatio, ut conſtat ex eadem Concilii declaratione, & congregatione Cardinalium *ad princ. hujus cap.* relata, *ibi*, donec judex appellationis cauſa 231
cognita aliud juſſerit, &c. imò nullibi hoc apud Doctorem aliquem invenitur ſcriptum, ut pluries poſſit appellari; imò eſſet contra juris regulam, & principia, ſed ſolùm ipſi omnes dicunt, in hoc ſolùm eſſe hujus articuli privilegium: ut appellationis emiſſio non arctetur termino à jure aſſignato, intra quem appellatio debeat proponi, ſed etiam poſt multos dies: in cæteris autem (à jure hoc dempto caſu omiſſis) libera remanet juris communis diſpoſitio, adeò ut in forma proponendæ, in forma proſequendæ, in cæteriſque nihil innovatum ſit. Et probatur ex ſimilitudinibus, & comparationibus adductis à DD. *ſuprà* relatis, præcipuè Felin. & Hippolyt. dicentibus citatum tempore feriarum, qui in prima comparitione non oppoſuit, poſſe tamen in ſecunda opponere de feriis, quia ſecundùm eos habet gravamen continuum: ergo ſemel oppoſita hac exceptione iterum opponi non poſſit: ergo eodem modo ſemel appellans à quodam genere gravaminis capturæ, iterum ab ipſo eadem ratione, nec ab eodem judice valebit appellare, ſed in eadem victus debet acquieſcere, & facit quod paulo ante dicebamus carcerationem in prima inſtantia legitimè reputatam, debere in ſecunda, & aliis inſtantiis ſimiliter haberi.

Hinc eſt quòd quando quis declaratur ſemel legi- 232
timè carceratus, tunc ipſe carceratus debet appellare infra decem dies à tempore declarationis hujuſmodi, ut ſcribunt Franc. *in d. cap. ſuper eo*, *el.* 2. *& d. cap. ex parte*, *el.* 1. *ſub num.* 9. *de appel.* Scac. *ubi proximè*, *d. q.* 12. *num.* 146. Gravat. *in additio. ad praxim Veſtrii*, *li.* 7. *ca.* 3. 56. Ruginel. *d. §.* 2. *c.* 3. *num.* 176. Lancelot. *d. limit.* 50. *num.* 134. *ibi ſecundò niſi.*

Aliter itaque dicendum eſt, ſi ex alio capite, & ex 233
alia cauſa diverſa à prima appellatione, iterum prætendat ſe injuſtè captum, & ex hoc iterum appellaverit, ut puta: ſi priùs, appellavi à detentatione ex ratione perſonæ, quia non eram capiendus, licèt ſuccumbam, & vincar: nihilominus ex alio capite, ſic ratione rei, de qua agitur, poſſum dicere capturam injuſtam, & ab ea iterum appellare: quia nullus pluribus uti defenſionibus prohibetur, *c. nullus de regul. in* 6. & cùm ſit di- 234
verſa cauſa. pro qua captus appellat, victus in una non præjudiciat ſibi ex alia appellanti, text. eſt *in l. & an eadem cauſa petendi cum ſuis*, §. 5. *ff. de executione rei judicat. l. ſi mater*, §. *eadem. §. eodem titulo*; ſi autem omnes eaſdem cauſas in principali appellatione deduxit, obſtabit ſibi rei judicatæ exceptio, volenti poſtea ex aliqua earum à detentatione appellare juxta ſupradicta jura, & alia plura.

Et inſuper notandum, ut tunc non poterit carcera- 235
tus appellare à carceratione, quando dediſſet fidejuſſores de ſolvendo, vel de redeundo ad carceres, quia ſic conſentit carcerationi. Bar. *in qu.* 6. Lapus *ſub num.* 18. *verſ.* 2. *caſu*, ideoque diceretur gravatus. Soci. *conſ.* 113. *quoniam*, *num.* 3. *in fin. &* 4. *lib.* 3. Ruginell. *tract. de appell. §.* 2. *cap. n.* 77. Scac. *de appellat. q.* 12. *num.* 147. *fol.* 170. Magon. *in Floren. dec.* 126. *num.* 2.

Pariter nec poterit appellari: quando quis carcera- 236
tus fuerit pro cauſa ſui natura inappellabili, ut pro executione rei judicatæ, aut obligationis in forma Cameræ (ubi aliàs de jure permiſſa ſit captura pro ejus executione) Rug. *d. c.* 3. *n.* 178. Scac. *d. cap.* 12. *n.* 148. vide quæ nos latè *ſuprà*, *hac ſecunda part. c.* 3. *per totum*, & vide *à n.* 10.

Inſuper etiam advertendum eſt, quod appellans à 237
carceratione injuſta poſt decem dies appellet, allegans tamen cauſam gravaminis de præſenti, non de præterito, quia præterito gravamine non admittitur appella-

appellatio poſt decem dies. Philipp. Franc. *in cap. ex parte tua* 47. *ſub n.* 9. *de appelation.* Scaccia *de appellation. qu.* 12. *num.* 149.

238 Videtur tamen quæſtionem ancipitem, & difficilem ad nos, reſolutionem quærentem accedere, quam apud neminem (ex his, quos in hac materia prælegi) tactam vidi, an judex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens appellationi emiſſæ à relaxatione carcerati, procedenſque ea non obſtante ad actualem, & effectivam ſententiæ executionem, & ſic ad relaxationem carcerati detenti, & quòd non obſtante appellatione poſſit carceratus nihilominus relaxari, probatur primò; nam contrariorum eadem eſt diſpoſitio, *l. & ſi contra, in fin. ff. de vulg. & pupil. l. pen.* & ibi Bald. *de ſalut. cum vulga.* & ex his, quæ in hujus argumenti comproba-
239 tionem adducit latè Everard. *in loc. leg. in loco de contrariis ad diver. pugnam, ſeu oppoſit.* ubi inter alia dicit Abb. hoc uti argumento, *in cap. de priori, 2. notabili, de appell.* ad probandum, quòd ſicut punitur judex
240 non deferens appellationi juſtæ *ex l. judicis, Cod. de appellat.* ita etiam puniri debet referens appellationi frivolæ, *cap. de appel. in* 6. quia contrariorum eadem eſt diſpoſitio, & alias plures doctrinas, quas per te videre poteris: ſed ſic eſt, quod captura rei non differtur propter appellationem ab ea emiſſam, imò ea ipſa in carcerem mittitur reus, ut ex Julio Claro, *in pract. crim. quæſt.* 6. *num.* 2. Guid. Papæ, *quæſt. Delphinat. deciſ.* 232. Relatio à Marco, *deciſion.* 915. *incipit quæro an pedente, num.* 4. Cardinal. Tuſc. *conſi.* 101. *num.* 11. & aliis probavimus *ſuprà cap. præcedenti*, circa citationem realem, ergo eodem modo mandatum relaxationis ſuſpendi non debet per appellationem ſubſequentem inſuper, quia non debet actori licere, quod reo licitum non exiſtat, *regul. non debet, de regul. jur. in* 6. ergo vel appellatio à reo emiſſa à captura eam debebit ſuſpendere, vel emiſſa ab actore non debebit relaxationem impedire, ut ideo jus detur in utroque. Deinde probatur, quia idem jus
241 eſſe debet de aliquo actu faciendo, quod de ipſo deſtruendo, & diſpoſitum in uno diſpoſitum cenſetur in alio, *l. item veniunt, in princ. juncto* §. 1. *ff. de petitione hæredit.* textus, *in cap. de illis, in princip. de deſponſatione impuber. juncto cap. unico,* §. *idem quoque, eodem titul. lib.* 6. gloſſ. *in l.* 3. §. *contrarium, ff. de contraria, & utili actione tutelæ*, igitur pariter dicendum eſt, quòd quemadmodum appellatio non ſuſpendit mandatum capturæ faciendæ, nec etiam ſuſpendat mandatum carcerati relaxandi.

242 Cæterùm & pro hac parte facit, excommunicatio etenim, & captura à pari procedunt, nam ſicut illa animam detinet alligatam; ita & hæc corpus, & eodem modo appellatio ab excommunicatione non ſuſpendit ejus effectum, ut notatur *in cap. præterea, de appell.* & nos latè agemus Deo dante, *in cap. ſequenti.* à relaxatione autem excommunicationis emiſſa appellatio ejus effectivam executionem non impedit, ut ibi probavimus: ergo eodem modo dicendum eſt relaxatione
243 carcerationis.

Contraria tamen ſententia appellatione pendente, à relaxatione capti, ad ejus actualem executionem non eſſe procedendum, imò notoriam vim fieri, & deferendum, declarandum fore per Senatum, & jure, & ratione verior eſt. Primò, quia ſi hoc caſu appellationem permittimus (ut debemus) quia relaxato reo aufugiendo, nullus eſt in quem executio ſequutæ
244 pœnæ queat fieri, & ſic illuſorium remanet judicium, & delictum impunitum, ac propterea carcer inventus eſt propter præſumptionem fugæ; ut ſæpè *hoc cap.* dixi, & ſic cùm poſſit oriri ex relaxatione præjudicium cauſæ principali, regula eſt, ut ab ea liceat appellari Corneus *conſil.* 35. *circa primum in prin. volum.* 1. Rebuff. *in* 3. *tom. tit. de ſentent. executoria, num.* 7. Petrus Duennas *in regul.* 52. *fallen.* 9. Barthol. Socinus, *in regul.* 22. poſt Bald. *in leg. fin. Cod. de tempor. appellat. & nota in cap. interpoſita, de appellat.* Gravat. *in addit. ad praxim Veſtrii, cap.* 10. *n.* 6. *l.* 3. *verſ. rurſus*, Pedemont. *deciſ.* 35. *n.* 14. Jacob. Menoch. *in tract. de adipiſcend. rem.* 4. *num.* 8, 7. Joſeph. Ludovic. *in deciſionibus Peruſi. deciſion.* 38. *num.* 24. *& ſeqq.* & faciunt, quæ circa appellationem à tortura nexata, & teſtibus non admiſſis *ſuperiori cap.* dixi. Ergo ſuccedit regula, ut ea pendente nihil fit innovandum, nec ad executionem procedendum, *l. ibi, indiget enim ſtatus, &c. & tit. ff. nihil novari appellat. pendente;* ſed omnia debent in eodem ſtatu manere, *c.* 1. *appell. pendente nihil innovetur cap.* 1. *de re judicata, cap. venientes*, ibi, ſententias appellatione ſuſpenſas, *de jurejur.* inſuper quia nubilli repetitur in hoc caſu appellationis effectus aliquis prohibitus, & qui dicit appellari non poſſe, tenetur probare, Gloſſ. *in l. qui reſtituere, ff. de rei vindicat.* Philipp. Franc. *in rubr. de appellat. colum.* 4. *verſ.* 3. *præmitte*, Socin. *conſil.* 39. *lib.* 4. & alii per Lancel. Robert. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *ampliat.* 5. *n.* 9. *& ſeq.*

Et quia eadem ratio, quæ militat in caſu concurſo, 245
ut appellatione non obſtante detineantur in carcere ſcilicet; ad faciliorem cauſæ expeditionem, cùm aliàs potuiſſent aufugiendo pœnam evitare: & ſi antea juſta erat captura, pariter in appellatione debet reputari, ut tenet Alciat. *conſ.* 16. Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *ampliat.* 4. *num.* 21. *&* 4. *limit. num.* 16. Guid. Papæ, *deciſion.* 235. *ſi quis incarceretur, & appell.* Bald. *in l.* 2. *verſic. ſed incidenti, C. de Epiſcopali audient.* Speculator. *in tit. de appellat.* §. *noviſſimè*, *colum.* 1. *verſic.* 39. Farinac. *tom.* 1. *pract. crim. q.* 33. 246
n. 21. quæ ratio etiam militat in hoc caſu, ſcilicet, in relaxatione, quam ſi ſuperior injuſtam effedixerit, & aufugerit, judicium redditur illuſorium, & in punitum delictum, & ſic hæc ratio operatur contra regulam juris, dictantem appellatione pendente nihil eſſe inno- 247
vandum, ut in caſu capturæ: à fortiori, ubi per ea regula juris eſt ſicut in noſtro caſu, & ita ratio, quæ vincit regulam juris, & ipſam etiam contrariam ad ſe trahit, multò magis ad ſe trahit eam, quæ pro ſe facit, ipſamque coadjuvat.

Quid dicendum in hac contrarietate? quod ſi veritatem amamus, hæc ultima, & poſterior pars jure verior eſt, & probabilior, ejuſque regularis magis inhæret, & ego ei ex rationibus adductis, & adſcriptis fundamentis, & ſic ea retenta, non obſtant in contrarium adducta. Non primum ex ratione, *l. ſed & ſi contra, in fin. ff. de* 248
vulgari & l. penult. C. de ſolut. nec ſecundum, & tertium, quia reſpondeo, contraria fatendo argumenta, quæ procedunt, ubi militat eadem ratio contrarietatis. Everard. *ibi*, & ſic cùm illa, propter quam non obſtante appellatione à captura reus detinetur in carcere ſit perpetua, & duret adhuc in caſu converſo relaxationis, nihil mirum, ut duret ejus comparatio, maximè quando conformatur cum jure communi, & ſic appellatione emiſſa à relaxatione detineatur in carcere.

Nec obſtat ultimum ex æquiparatione de excommu- 249
nicatione ad capturam, quoniam & ſi eam admittamus in genere, nihilominus quoad relaxationem utriuſque multùm abſimilis ratio facit, & nihil mirum ut eadem varietur, variata propoſitione, & contrarium operetur in utroque; nam in illa periculum eſt in mora, quia cùm quotidie moriamur, & quolibet momento ſimus in hoc periculo mortis; inde eſt, ut per appellationem non ſuſpendatur relaxatio excommunicationis nec abſolutio, ut latè *in cap. ſequent.* probabimus, Deo dante, & ſic cùm periculum eſt in mora, recedimus à re- 250
gulis juris, ut ubi; at verò in appellatione à relaxatione capturæ periculum eſt feſtinatione, & anterioritate: nam ſi antequam cauſa per appellationem terminetur, relaxatur reus, poteſt aufugiendo, pœnam eludere, & evitare, & propterea contraria contrariis curantur, ſicque concluſio ſit judicem Eccleſiaſticum, non deferentem appellationi à ralaxatione cæteris, ad 251
executio-

executionem effectivam procedentem, notoriam vim facere, & proteſtatus Regium, & ſalubre auxilium violentiæ, obtinere debebit, nempe vim fieri, & innovata reponere. Limita tamen hanc regulam, ut
252 procedat in foro Eccleſiaſtico indiſtinctè, & in ſæculari quoad judices inferiores: ſecùs tamen quoad ſuprema tribunalia, Regiaque prætoria, in quibus praxis, & conſuetudo obtinuit, ut decretum relaxationis carcerati non ſuſpendatur per ſupplicationem emiſſam, imò ea non obſtante reus ſolet relaxari, & hoc jure utimur, licèt juris regulæ ſint in oppoſitum.

253 Ego autem hanc concluſionem libenter limitarem, ſecundò, etiam in judice Eccleſiaſtico, & ſecularibus inferioribus, ut minimè procedat, quando reus relaxatur ex capite innocentiæ ſecundùm ea, quæ *ſuprà*, *hoc in capite* diximus *ex leg. nullus, Cod. de exhibendis reis, leg. pro quo pœnæ*, §. 1. *ff. de manumiſſionibus*, Hyppolyt. de Marſil. *in pract. crim.* §. *attingam*, *num.* 16. Pari. de Puteo *de ſyndic. verſiculo fidejuſſor officialium*, *cap.* 3. *ſi judex maleficiorum*, *numero* 12. Roderico Xuarez *in tractatu de fide*, *in cauſa crim. num.* 25. & pluribus relatis à Menoch. *de arbitr. caſu* 303. *num.* 36. Julio Claro *in pract. crim. qu.* 46. *verbo pariter*, *&c.* & ex aliis ſurſum adductis: nam ſi concluſa cauſa, & didicita teſtificata in judicio reus innocens ex actis ipſis evidentur conſtat, & apparet innocens, quid ſpectandum eſt, niſi ut ipſe ſtatim relaxetur? Poſtquam tam clarè de ſua innocentia docuit, in quo ceſſat periculum, fugæ, & pœnæ evitandæ, cum ſit in cauſa abſolutionis potiùs, quàm condemnationis, quod æquum & humanum eſt. Si autem alio capite, aliave ratione, putà, juriſdictionis, perſonæ, ordinis, &c. relatus fuerit, procedat concluſio in regula prædicta, in quibus juris rigor eſt ſervandus.

Eorum autem, quæ hucuſque diximus, non inutiliter in hoc loco praxim offeram, & in dubium revoca-
254 bo: an ſi in caſibus, in quibus appellare poſſe diximus ab injuſta carceratione, & detentatione, quibus omnino debet judex Eccleſiaſticus deferre, quòd ſi ſecùs fecerit, & per viam violentiæ ad curiam cauſa hæc trahatur, indubitabile eſt, eſſe declarandum, vim facere, deferatque, & reponat omnia facta poſt appellationem, & intra tempus ad appellandum, an judex ipſe Eccleſiaſticus, cui Regia proviſio ordinaria hujus decreti virtute facta intimatur, ſimul cum delatione debeat captum reponere, ſic carceratum appellantem relaxare & facit dubium: nam cùm hoc genus gravaminis habet tractum ſucceſſivum, & quotidie gravet, inde eſt, ut etiam poſt appellationem ab injuſta carceratione emiſſam gravamen duret, & ita illud, tanquam innovatum, & attentatum, debeat reponere, & relaxare, ex qua ratione non defuit, qui hanc partem veram eſſe dixerit.

255 Quod tutum mihi nullo modo videtur, nec jure probabile, ad quod ſuppono, quod aut appellationem ab injuſta carceratione conſideramus, antequam mandatum de capiendo effectum habeat, & iſto caſu ſpeciale eſt, ut non obſtante appellatione ab ipſo mandato captura ſequatur, nec tunc dicitur aliquid judicem contra eum novare, nec attentare, ex eo quòd jus publicum, & ſuum tueri videtur. Guido Papæ *in deciſionibus Delphina. deciſ.* 235. Franc. Marc. *deciſ.* 915. *incipit quæro an pendente*, *n.* 4. Cardin. Tuſchus *concluſ.* 101. *n.* 11. & titulum *nihil novari appellatione pendente*, hoc in caſu ex conſuetudine locum non habere, tenet Julius Clarus *in pract. crim. q.* 46. *num.* 2. & favent ea quæ diximus *cap. præcedenti*, circa appellationem à citatione reali, ubi plures alios recitavi: ita illum titulum limitat etiam Guido Papæ *deciſion.* 25. *ſi quis incarceraretur*, dicens, quòd licet carceratus non conſervetur in eo ſtatu libertatis, in quo erat tempore appellationis, non ideo ſecutâ captura innovatum eſt, nec ut tale venit revocandum, idem tenet Lancel. *de atten.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 33. *poſt num.* 4. idem Lancelotus *ibid. l. cap.* 12. *amplia.* 4. *in præfatione*, *n.* 21. & 22. & talis captura & detentatio poſt appellationem con- 256
tendit ad faciliorem ejus, & cauſæ expeditionem, ut bene advertit Alciatus *conſilio* 16. *incipit licuerit*, *ſub n.* 4. *lib.* 7. & idem Lancelotus *ubi proximè*, *d. ampliatione* 4. *numero* 22. Proſp. Farinacius *lib.* 2. *pract. crim. quæſt.* 33. *n.* 21. ubi plures refert.

Et quando judex aliquid poſt appellationem fecerit, 257
quod in faciliorem cauſæ, & appellationis rendat, nec eſt attentatum, nec ut tale venit revocandum, jmò jure optimo ſibi permiſſum eſt, textus eſt *in cap. cum teneatur*, *de appell.* Petrus Duennas *in regul.* 42. *limit.* 17. Franc. *in d. c. cum teneatur*, *in* 2. *nota.* Auguſt. Boerius *conſilio* 45. *in cauſa.* 2. *lib.* 3. textus & reg. *in verbo diſtinctus*, *in c.* 2. *de matrimonio contra interd. Eccleſiæ*, & ibi Abb. *in ult. nota.* & Joan. Andr. facit text. *in c. tua*, & ibi Abb. *n.* 2. *de ſponſa duorum*, Franchus, *in c. ſollicitudinem. num.* 3. *de appellatio.* Pariſius *n.* 54. *incipit in iſto judicio*, *n.* 2. *lib.* 3. Rota *dec.* 4. *aliàs* 390. *ſi deferatur*, *de ſequeſtr. poſſeſſ. & fructuum notis. & deciſ.* 11. *aliàs* 349. *nota quod ſi deferatur*, ergo cùm non ſit hæc ſecuta captura, attentatum, nec innovatum, juxta quæ dicta ſunt nec aliquo modo revocatur à jure; imò ab eo permiſſum eſt, minùs rectè dicemus, ut virtute proviſionis ordinariæ debeat reus relaxando reponi, cum intentio proviſionis non tendat, niſi ad attentata, & innovata in præjudicium appellationis facta, contra canonum, & Conciliorum ſtatuta, & decreta, ut probavimus *in* 1. *& 2. c. primæ partis*, & vide quæ in ſpecie huius difficultatis latè dixi *ſuprà prima part. cap.* 2. §. 1. *à n.* 22. *cum pluribus ſequentibus.*

Pro quo facit declaratio Cardinalium ſuper Concilio 258
Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformatione*, *c.* 20. *verſicul. ab iſta reparari nequeat*, ibi: Intelligitur etiam de gravamine indebitæ carcerationis, & ordinarius tenetur huic appellationi deferre, & ſinere proceſſum, interim tamen reo remanente in carceribus, donec judex appellationis cauſâ cognitâ aliud juſſerit. Idem deciſum fuit per interpretes Concilii Trident. 4. *parte deciſionum noviſſimarum*, quæ ſimul ſunt inter declarationes Cardin. *ibi:* Congregatio Concilii cenſuit gravamen indebitæ carcerationis eſſe ex his, quæ per appellationem à diffinitiva raparari nequeunt: ideòque ab eo ante diffinitivam appellare licere, *ex decreto*, *cap.* 20. *circa princip.* & ordinarium teneri huic appellationi deferre, interim tamen reo manente in carceribus, donec judex appellationis cauſâ cognitâ, aliud juſſerit, *&c.* quæ adinvicem videntur tranſcriptæ, & ponderata, quia ſimul & deferre, & detinere jubent, cujus ſpecialitas, & intentio ex ſupradictis pendet, & vide Scacciam *de appellatio. quæſt.* 17. *membr.* 1. *num.* 165. & *quæſt.* 20. *num.* 26.

Aut enim appellatione conſideramus emiſſam poſt- 259
quam eſt decretum capturæ in defectum deductum, & ſic ab ipſa detentatione injuſtæ, poſtquam ipſe appellans captus fuit, effectivè: tunc enim minùs dicenda eſt captura attentata, & ideo poſt appellationem reus relaxandus non eſt, ut tenet Speculator *in titulo de appellat.* §. *notiſſimè*, *in princ. verſiculo tertiùs ſi condemnatus*, quem ſequuntur Vitalis *in tract. de clauſ. in clauſ. nihil novari appellat. pend. in princ. verſiculo item fallit* Maranta *in ſpecu.* 103. *parte* 6. *p.* 16. *princip. quæſt.* 2. *n.* 186. *verſiculo* 1. *limita.* Allegans Bartol. *in leg. ab executione*, *Cod. quorum appellationes non recip.* & Bald. *in l.* 2. *Cod. de Epiſcopali aud.* Petrus Duennas *in reg.* 42. *n.* 11. *verſ.* 22. *fallit.* Lancelot. Conrad. *de prætore* §. 2. *de offic. prætor. in cauſa civili*, *cap. de appellat. ſub n.* 21. *verſiculo* 1. *condemnatum*, & per Lancelot. tenet Scacc. *de appellat. qu.* 17. *limit.* 47. *membr.* 1. *num.* 161. ubi *n.* 162. tractat, quòd quando quis eſt jam condemnatus, an 260
&

& quando ſit relaxandus appellans: hoc tamen velim intelligas, procedere non jure ſpeciali ex rationibus de quibus in cauſa ſuperiori, ſed jure ordinario, ut ita
261 dicam, & communi, ex eo quia natura appellationis ea eſt, ut omnia conſervet in eodem ſtatu, quo erat tempore appellationis emiſſæ, textus *in l. 1.* ibi, integer enim ſtatus, *&c. ff. nihil novari appellatione*, textus *in dict. c. 1. ut lite pendente nihil novari appellatione*, textus *in dict. c. 1. ut lite pendent. nihil inn. c. 1. de re judicata*, *cap. veniens*, *de jurejurando*, ergo cùm appellans tempore appellationis, ſe incarceratum invenit, à quo emiſit appellationem, ſola ipſa appellatio non erit ſufficiens, & talis potentiæ, ut factum inficiat abſque ſuperioris cognitione, & opere, ut ex pluribus aliis dicit Proſp. Farin. *d. 2. tomo, quæſt. 33. nu. 21.* nulli enim appellationi hæc eſt attributa poteſtas, ut ante enm geſta attentata jus vocet, nec ex ea cauſa revocet, niſi per viam ordinariam appellationis ſecutæ, coram ſuperiori benè appellatum, & malè ju-
262 dicatum decidatur, & quando factum præcedit appellationem, vel tempus ejus proponendæ, non dicitur attentatum: text. *in cap. non ſolum, de appellat. in 6.*
263 & ideo cùm captura præcedat appellationem, juxta regulas juris, in eodem ſtatu eſſe debet, quia attentatum non eſt; imò ſi poſt appellationem hoc caſu captus appellans relaxetur à carcere, iſta relaxatio reſpectu promotoris fiſcalis, vel accuſatoris erit attentatum, & innovatum, & cùm alteretur natura appellationis, omnia in eodem ſtatu conſervantis, ut poſt hæc ſcripta conſiderata inveni Lancel. Robertum hæc limitantem *in tra. de attent. 2. part. cap. 12. lim. 33. nu. 3.* qui non immeritò damnat Doctores *ſuprà* relatos, putantes, hoc etiam procedere jure, & ratione ſpeciali, idemque adſcribentes pro fallentia ad regul. *nihil novari appellatione pendente*, cùm primò potiùs detentio in carcere poſt appellationem ab eo emiſſam prædictam regulam per omnia imitetur, quod verum eſt, vide etiam Sca. *de app. q. 17. q. 57. lim. 57. memb. 1. n. 162. fol. 194.*
264 Si igitur ut vides, in utroque caſu detentio incarcerati poſt appellationem ab injuſta captura emiſſam, nec attentatum, nec ſpecies ejus dicatur: ſed proveniat ex juris præcepto, & natura appellationis ejuſdem, in ea nullo modo poterit verificari proviſio ordinaria in illa particula, *y reponga lo hecho deſpues de apelacion*, &c. cùm de attentatis intelligatur non aliter, quod ſi ſecus putaret verum, magnum abſurdum ſequeretur; nam ſi appellans relaxatur ex curiæ decreto, ad quid deferre appellationi à captura jubet, quid poſſet ex ea ulterius conſequi coram ſuperiori, & ad quem
265 effectum delatam appellationem proſecuturus eſt, cùm nullum ex ea poteſt fructum conſequi, & talis appellatio nec admittenda, nec proſequenda eſt, quia revocato gravamine, à quo appelletur per judicem
266 inferiorem, non intereſt appellantis appellationem proſequi textus *in c. ſi à judice*, ibi, & ipſe in termino gravamen revocaverit cum effectu, poterit ex tunc liberè in cauſa procedere, ac ſi appellatio interpoſita
267 non fuiſſet *de appell. in 6.* dicit ibi gloſſ. *verbo non fuiſſet*, quia ceſſante gravamine ceſſare debet appellatio, text. *in c. cùm ceſſante de appellat.* quia intereſſe non habet: ita eleganter loquitur Philip. Franc. *in d.*
268 *cùm ceſſante, 5. lim. ad finem verſ. amplius intellige omnia præcedentia fol. 71. à tergo*, generale enim eſt, ut appellatio emiſſa per eum, cujus non intereſt, dicatur frivola: ita tenet Fulg. *conſ. 165. n. 2.* ubi latè Card. Tuſc. *conſ. 396.*
269 Cæterùm aliud & intolerabile abſurdum, ut ſuperioris juriſdictio hac via uſurpetur, intromittentis ſe de meritis cauſæ, & ejus juſtitia directè cognoſcere; quod à nobis abſit: hujus etenim cognitio ad ſuperiorem de appellatione cognoſcentem pertinet omni jure, & ei in curia attentè reſervanda eſt, ut judicant illa verba prædictæ declarationis Cardin. & deciſionis Rotæ ibi, teneri huic appellationi deferre, interim tamen reo manente in carceribus, donec judex appellationis cauſâ cognitâ, aliud juſſerit, & ſic ſupremi auditores de appellationis delatione curent, non autem de relaxatione capti, quia hæc debet à ſuperiori appellationis judice pendere. Laus deo.

CAPUT V.

Ab excommunicatione, ſuſpenſione, vel interdicto, eorumque relatione, an judex vim committere dicetur, appellationi emiſſæ non deferendo, & quid à ſuſpenſione, vel depoſitione beneficii, vel temporalia reſpicientibus.

SUMMARIUM.

1 *Ecommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum ſub cenſuræ verbo comprehenduntur.*
2 *Excommunicationis ſententia dicitur interlocutoria.*
3 *Ab excommunicatione appellatio non ſuſpendit ejus effectum quia ſecum executionem, & ligamen trahit.*
4 *Declaratio præcedentis excommunicationis etiam poſt appellationem fieri poteſt.*
5 *In prohibenda appellatione ab excommunicatione variè loquuntur Doctores, & cautè legendi.*
6 & 7. *Appellatio ab excommunicatione, & aliis cenſuris non ſuſpendit, ſed devolvit, & quid devolutio operetur.*
8 *Excommunicationis ſententia conditionalis ſuſpenditur per appellationem ſubſecutam.*
9 & 10. *Etiam poſtea accedente conditione, quia excommunicatus appellans non ligatur.*
11 *Dictio* niſi *poſita in ſententia illam reddit conditionalem.*
12 *Excommunicati declaratio, & publicatio fieri poteſt poſt appellationem ab excommunicatione pura.*
13 *Denuntiatio eſt accſſoria, conſecutiva ad excommunicationem, & ſic fieri poteſt appellatione pendente.*
14 *Excommunicatus purè per denuntiationem amplius non intelligitur, nec excommunicationi aliquid addit.*
15 *Denuntiationis praxis, & affigendi rationes, & cedulones Romanæ Curiæ, remiſſivè.*
16 & 17 *Denuntiationem per quam excommunicatus appellans plus ligetur, prout aggravatio, & reaggravatio, facere judex requirit.*
18 *A præcepto ſub pœna excommunicationis licita eſt appellatio ſuſpenſivè.*
19 *A comminata excommunicatione licet ſuſpenſivè appellare.*
20 *A comminatione judicis executiva graviminis illati appellatur ſuſpenſivè.*
21 *Excommunicatio poſt appellationem legitimam eſt nulla, & attentata.*
22 *Excommunicatio poſt legitimam appellationem, cùm nulla ſit, poteſt clericus celebrare abſq. irregularitate.*
23 *Appellatio à cenſuris nullis licita eſt.*
24 *Monitoriis datis ubi danda non ſint, appellatur licitè, quia fit actus, per quem futurum deſignatur gravamen.*
25 *à repoſitione petita & negata, & cenſuris nullis licita eſt appellatio.*
26 *Excommunicatio & aliæ cenſuræ, quibus caſibus dicantur nullæ, aut injuſtæ, remiſſivè.*
27 *Excommunacatio actus eſt executivus.*
28 *Excommunicatio nulla non ligat, & recipit appellationem.*
29 *A monitorialibus literis ad effectum relevationis denegatis licet appellare.*
30 *Monitoriales literæ ad effectum relevationis quinque requirunt requiſita, ut queant relaxari.*

31 *Monito*

31 *Monitorialium literarum ad effectum relevationis, materiam qui tractent.*
32 *A declaratoria excommunicationis appellatio ſuſpendit, nec appellans interim vitandus eſt, nec publicandus.*
33 *A declaratoria aliquem incidiſſe in excommuniationem eſt licita appellatio.*
34 *A declaratoria appellatio, & ab ipſa excommunicatione in quo differant.*
35 & 36. *A declaratoria incurſus cenſurarum appellatio impedit denuntiationem, & publicationem & cauſat attentatum, & vim fieri decernendum.*
38 *A declaratoria ſuper facto notorio, aut in executionem obligationis Cameralis, aut rei judicatæ appellatio non ſuſpendit.*
39 *A declaratoria incurſus cenſurarum in executionem obligationis cameralis appellatio non impedit denuntiationem, & publicationem, & declarationem.*
40 *Interdictum Eccleſiaſticum quomodo, & quibus interponatur.*
41 *Interdicta Eccleſiaſtica quibus privent.*
42 *Interdictum ingreſſus Eccleſiæ, quod, & cujus effectus.*
43 *Interdictum ingreſſus Eccleſiæ an impediat exercitium juriſdictionis.*
44 *Interdictum ingreſſus Eccleſiæ quando pro contumacia aut pro crimine imponatur, & an ex eo denegetur ſepultura.*
45 *Suſpenſio an major ſit interdicto ingreſſus Eccleſiæ.*
46 *Suſpenſio quando abſque citatione ſicut monitione ſerenda non eſt.*
47 *Suſpenſio impoſita pro delicto, neceſſaria pro alimentis ex beneficio præſtantur ſuſpenſio, non tamen quando pro contumacia.*
48 *Suſpenſus ab uſu ordinis an poſſit cætera exercere.*
49 *A ſuſpenſione, & interdicto ſicut & ab excommunicatione admittitur appellatio.*
50 & 51. *Suſpenſio, interdictum, & excommunicatio, æquiparantur à jure quoad appellationis prohibitionem, aut admiſſionem, & alios effectus, & quales.*
52 *Abſolutio, & relaxatio ad cautelam poteſt fieri in omni ſententia cenſuræ.*
53 *Excommunicatio fertur in perſonam, non in locum.*
54 *Suſpenſio, & interdictum quod appellationis effectum eaſdem ampliationes, & limitationes patiuntur, quas excommunicatio.*
55 *Caſus duo æquiparari, à jure diſpoſitum in uno, in altero cenſetur diſpoſitum etiam in materia quantumcumque odioſa.*
56 *Æquiparatorum idem eſt jus, ubi militat eadem ratio.*
57 & 58. *Suſpenſio, aut interdictum conditionale ſuſpenduntur per appellationem, & impedit executionem.*
59 *Conditio non trahitur retro, quando aliquid reſultat contra juris diſpoſitionem.*
60 & 61. *Excommunicatum, ſuſpenſum, aut interdictum poteſt judex appellatione pendente fructus, & diſtributionibus privare, & an veniant in repoſitione virtute decreti Regii redditur ratio.*
62 *Fructus ſuos non facit excommunicatus.*
63 *Etiamſi in ſententia cenſurarum nihil ſit de fructibus dictum, quia adhuc judex excommunicatum illis privare poteſt.*
64 *Excommunicatus privatus fructibus appellatione pendente illos non recuperat per viam attentati, ſed querelæ, etiamſi obtineat excommunicationem fuiſſe injuſtam.*
65 *Delegatus poſtquam detulit appellationi à cenſuris, non poteſt procedere ad denuntiationem, nec fructuum privationem, ſeu declarationem, vel poſtquam ſuperior appellationem admiſit.*
66 & 67. *Abſolutio cenſurarum non ſuſpenditur per appellationem.*
68 *Per abſolutionem ab excommunicatione magis conſulitur adverſario, quia præſtatur ei cautio.*
69 & 70. *Abſolutio, & excommunicatio pari paſſu ambulant.*
71 *Naturale eſt quidquid eo modo diſſolvitur, quo colligatum eſt.*
72 *Periculum ubi eſt in mora, appellatio non ſuſpendit.*
73 *Mori diutius quis præſumitur propter peccatum.*
74 *Mori certius quam naſci.*
75 *Mors omni momento ſperanda eſt.*
76 & 77. *Mortem ſacra Scriptura vocat fulgur.*
78 *A vitiis celeriter exire debemus.*
79 *Hieremiæ locus c. 51. ponderatur & interpretatur.*
80 & 81. *Peccator in mundo eodem periculo eſt ſuppoſitus, quo navis in medio tempeſtatis.*
82 *Chriſtus cùm nolit mortem peccatorum, nec delectetur in viventium perditione, præſto eſt infundere gratiæ dulcedinem.*
83 *Alimentorum ſententiam non ſuſpenditur per appellationem.*
84 *Per abſolutionem ab excommunicatione habilitatur quis ad alimenta animæ quibus erat privatus.*
85 & 86. *Alimenta corporalia non directò, ſicut alimenta ſpiritualia vitam præſtant directò.*
87 *Plura ſacræ Scripturæ loca adjiciuntur in comprobationem.*
88 & 89. *Inter cibum ſpiritualem, & corporalem differentiæ redduntur.*
90 *Panis, de quo in Oratione Dominicali, de ſpirituali intelligitur.*
91 *Panis ſpiritual. quotidie aſſumendus, ut quotidie proſit.*
92 *Ad cibum ſpiritualem majori alacritate eſt accedendum, quàm infantes mammillas arripunt.*
93 *Alimento ſpirituali animam privari, major eſt dolor, quàm corporali corpus privare.*
94 *Belli ſubſidium non ſuſpenditur per appellationem.*
95 *Homo in perpetuo, & in continuo bello eſt.*
96 *Inimici ſpiritus quot.*
97 & 98. Vincenti dabo edere de ligno vitæ, *dicit Dominus, ubi quod eſt figura Sacramenti Euchariſtiæ.*
99 *Euchariſtiæ Sacramentum proprium ſubſidium eſt, defenſio contra animæ inimicos.*
100 *Cibus ſpiritualis eſt neceſſarius ad prælium ſpiritus.*
101 *Abſolutio ab excommunicatione; qua conſequentur alimenta animæ ad bellum ſpirituale, non ſuſpenditur per appellationem.*
102 *Abſolutio à ſuſpenſione, & interdicto per appellationem non ſuſpenditur, ſicut nec ab excommun.*
103 & 104. *Abſolutio præſtita cautione non eſt differenda per appellationem.*
105 *Quod extenditur.*
106 *Abſolvere ad cautelam quando poſſit judex appellationis.*
107 *Abſolvere ad cautelam an poſſit delegatus, & quando præſtanda iſta abſolutio cum cautione ſola de ſtando juri, & de aliis.*
108 *Superſeſſoria ad effectum abſolvendi quomodo expeditur ex praxi hodierna.*
109 & 110. *Abſolvere ſuperior an poſſit viſis actis.*
111 *Abſolvere poteſt judex ad quem data contumacia tranſportandi ad ſe acta.*
112 *Acta quando gratis tranſportanda ſint ad ſuperiorem & quando non: ubi decreta Concilii adducuntur.*
113 *Mulier an cogi poſſit perſonaliter comparere pro abſolutione.*
114 & 115. *Mulier pro ferendo teſtimonio, vel alia cauſa non cogitur comparere perſonaliter, ſed ad eam mittitur tabellio vel alia perſona.*
116 *Mulier incidens in canonem*, ſi quis ſuadente, *non cogitur pro abſolutione adire Romam, ſed ordinarius abſolvat.*

117 *Abſolutionem ab excommunicatione alteri poteſt committere judex Eccleſiaſticus.*
118 *Abſolutio ab excommunicatione delegata non ſubdelegatur.*
119 *Delegabile eſt quidquid eſt cognoſcibile jure canon.*
120 *Mulier non cogitur abſens ad locum judicii pro abſolutione accedere.*
121 *Mulier eſt privilegium juris communis, ne cogatur perſonaliter comparere, ſed per maritum, aut procuratorem audiri debet.*
122 *Beneficium juris communis à judice denegante licita eſt appellatio.*
123 *Suſpenſio, vel interdictum reſpiciens temporalia ſuſpenduntur per appellationem.*
124 *Interdictum ingreſſus civitatis, vel palatii, vel ſuſpenſus à beneficio ſuſpenditur per appellationem.*
125 *ſuſpenſus ab uſu pallii appellatione pendente poteſt eo uti.*
126 & 127. *Suſpenſus ab uſu pallii celebrando nullam irregularitatem incurrit.*

1 CUm excommunicatio, ſuſpenſio & interdictum ſub eadem verbi ſignificatione, nempe, cenſuræ, comprehendantur, juxta textum *in cap. quærenti, de verborum ſig.* Philippus Franch. *in cap. ad hæc quoniam, de appellat.* & ibi Hoſtienſ. & Joann. Andr. *in cap. cupientes, §. cæterùm, verbo ſuſpenſus, de ſentent. excommunic.* communiter approbata à Panormi. & aliis Doctoribus *in cap. nuper, de ſentent. excommun.* Xaurez *de cenſuris diſputat. 7. ſeſſ. 3. n. 2.* Villalobos *in ſum. tomo 1. tractat. 17. difficult. 18. numer. 4.* Azeved. *in l. 1. num. 18. cum ſequentibus, titulo 5. libro 8. recopil.* dicentes, quòd cum iſtæ omnes ſint pœnæ ſpirituales, meritò ſub uno vocabulo ſcilicet, cenſura, omnes tres ſententiæ contineantur, quæ quidem eiſdem ferè regulis, & limitationibus ſubjiciuntur, ac ideo pariter illas tres ſub uno capitulo deſcribendas, & tractandas, eſſe cenſui.

2 Et ut cum diſtinctione procedamus, de ſingulis tractemus, & priùs de excommunicatione, cujus ſententia licèt interlocutoria ſit, videaturque appellationem admittere, quia continet gravamen irreparabile, ut teſtantur Bernard. Diaz *in regul. 39.* Petrus Duennas *in reg. 52. fallen. 2.* Azevedius *in d. l. 1. num. 18.* dicentes quod hæc ſententia magis accedit interlocutoriæ naturæ, & eſſe ſententiam interlocutoriam dicunt gloſſ. *in ſumma 2. qu. 1.* Felin. *in rubr. de re judi col. 9.* Marant. *9. part. titul. de ſententia, n. 40.* Abbas *in dict. rubrica de ſent. & in rubrica de ſententia excommunicationis* Geminia. *in cap. 2. verſiculo nota ergo, de conſtitut. libr. 6.* ex Imola, Lapo, & Joann. Andr. & ex communi opinione ibi relata.

3 Nihilominus tamen peculiari quadam ratione à jure attentata, appellatio emiſſa à ſententia excommunicationis ipſius effectum non ſuſpendit, quominus excommunicatus appellans ea interim ligetur, quia ſecum executionem trahit, dicunt Abb. *in c. cùm in contemplatione, nu. 4. de reg.* Maran. *6. p. tit. de app. nu. 216.* Joannes Andr *in c. dilectus, el. 2. de reſcriptis.*, Philipp. Franc. *c. ſuper eo. el. 2. de appellat. directorum inquiſit. 3. part. num. 152.* Specul. *in titulo de appellatio. §. in quibus, ſub num. 16. verſiculo 17. lib. 2. fol. 186.* Decius *in c. reprehenſibilis 26. numer. 20. de appell.* idem Maran. *in d. 6. part. actu 2. principali, d. tit. & quandoque appellatur, limit. 31. n. 351. fol. 509. & limit. 5. nu. 278. cum ſequentibus, fol. 454.* Nicoll. *in tractatu de concordia gloſſ. concord. 6. fall. 31. n. 73. fol. 194.* Philipp. Franc. *in rubrica de appellat. n. 32. ibi ſed advcrte,* & iterum *in cap. ad hæc quoniam, nu. 1. & ſequentibus & in cap. Paſtoral. 53. §. verum, nu. 1. nota 1. de appell.* Scaccia *de appell. quæſt. 17. limit 22. n. 1. & ſequentibus*, Bernard. Diaz *in d. reg. 39.* Petrus Duennas *reg. 52. fallen. 2.* Rebuffus *ad concordata Fran-*

ciæ, titulo de frivolis app. in rubr. ſub gloſſ. 1. in fin. *verſiculo facit quando gravamen, fol. mihi. 688.* & idem Rebuffus *3. tomo titulo de ſententiarum executione, articulo 53.* Gloſſ. *1. nu. 6. fol. 242.* Hieron. Gonzales *in reg. de alternat. gloſſ. 9. §. 1. in annotatio n. 197.* Barboſa *in remiſſio. ad Concilium. ſeſſ. 24. de reformat. cap. 20. nu. 12.* Capella Tholoſana *qu. 298.* & ibi addit Zerola *in pract. Epiſcopali, 1. part. verbo appellatio § ad ſeptimum reſpondetur*, idem Zerola *2. p. verbo appellatio, verſiculo nono quæritur*, ubi melius Roland. à Valle *conſilio 77. nu. 22. volum. 2.* poſt Innocent. Simanc. *de Cathol. inſtit. titulo 63. num. 20.* Mart. *in tractatu de juriſdictione. 3. p. cap. 12. nu. 6.* Villalobos *in ſumma, tractatu 16. difficult. 13. num. 1.* & probant jura expreſſa text. *in cap. paſtoralis, §. verum, & in cap. adhæc, de appell. cap. ad reprimendam, de officio ordinarii, & in cap. his qui, §. fin. de ſentent. excommun. lib. 6. lex. 21. tit. 9. p. 1.* ubi Gregor. Lopez quod adeo verum eſt, ut etiam 4
poſt appellationem emiſſam declaratio ſubſequi poſſit (ut ſtatim videmus) Proſper. Farinac. *in practic. crim. q. 101. lim. 13. num. 66. & 68.* Campanill. *div. jur. rubr. 11. c. 15. à n. 40. cum ſeqq.*

Admonendi tamen ſunt, qui præfatos Doctores 5
perlegerint, ut illos cautè intelligant, etenim nonnulli ipſorum dicunt, appellationem ab excommunicatione, & aliis cenſuris eſſe licitam; alii vero non eſſe admittendam, alii non ſuſpendere effectum ſententiæ, 6
quo minùs appellans ligetur. Omnes tamen in unum eundemque finem tendunt, ut ſcilicet appellatio admittatur quoad devolutivum effectum, ut cauſa transferatur ad ſuperiorem, apud quem de injuſta conquerens excommunicatione, poterit cautione præſtita, de parendo mandatis excommunicatoris à ſuperiore abſolvi, ut ſuper cenſurarum injuſtitia audiri poſſit: quoad ſuſpenſivum vero effectum non eſſe admittendam appellationem; omnes teſtantur, prout pluri- 7
mi ex eiſdem Doctoribus ita diſtinctè pariter loquuntur ex ſpecialitate rationis cenſuræ, quæ ideo ſecum trahit executionem, quia cenſurarum ſententiæ ſunt medicinales, & veniunt principaliter ad corrigendum, unde ne prætextu frivolæ appellationis impediatur correctio, fuit in eis inducta iſta ſpecialitas ſecundùm prædictos Doctores, præcipuè Abb. *in cap. ſæpe. ſub nu. 15.* & ibi Philipp. Franch. *n. 33. de appell.*

Prædicta tamen regula aliquibus modis limitatur, & 8
primò, ut non procedat in ſententia excommunicationis lata ſub conditione; ut puta, quando judex ita interloquitur: Excommunico te, niſi ſolveris creditori decem infra triduum, vel menſem, quia interim cùm pendente conditione, vel termino non ſit ligatus, pariter intra illud tempus, vel conditionis pendentiam, appellatio emiſſa, effectum ipſius excommunicationis ſuſpendit, textus eſt *in cap. præterea de appellat.* ubi expreſsè hic modus ſententiæ conditionalis ponitur, ubi Abb. Philipp. Franc. & cæteri Doctores, contra gloſſam *in leg. obligationem ferè, §. places, ff. de obligationibus & actio.* loquentem contra textum expreſſum *in dict. cap. præterea*, quo probatur emiſſa appellatione ante eventum conditionis, 9
ſub qua excommunicatio lata eſt, ejus ſuſpendit effectum; & ſtatum appellantis conſervat, ut interim non ſit excommunicatus, non ſolùm ipſa conditione pendente, ſed etiam appellatione, ut probatur *in dict. cap. præterea*, ibi, in diem ſtatutum minimè ſatisfecerit: (& ibi, ſententiam appellationis obſtaculum debeat impedire, *&c.*) quod notandum dicit Franch. *ibi numero 4. ultim. nota.* pro cenſuris ſatis 10
in Curia Romana, ubi ferè ſemper ſolent ferri excommunicationes, niſi ad primam diem paruerit, vel infra tres dies, ut tradit etiam ipſe Franch. *in cap. poſtoralis, num. 5. §. verum, de appellat.* Joannes Andreas *in cap. is cui, de ſententia excommunicationis, l. 6.* Lancelot. *de attentatis, 2. part. cap. 12. in præfatione, nu. 103. cum ſequentibus*, & per eum Scaccia *de appellat.*

11 *q.* 27. *limitat.* 22. *num.* 13. Marta *de jurisd.* 3. *p. capit.* 14. *num.* 32. *fol.* 328. Qui omnes dicunt hanc dictionem, *nisi*, positam in sententiis, facere eas conditionales, secundùm Decium *in d. cap. præterea*, *notabili* 1. per illum textum Lapum *allegatione* 73. *n.* 4. Rotam *dec.* 9. *in fin. aliàs* 444. *extra Rotam in finalibus verbis de dolo & contumacia*, *in novis.*

Secundò limitatur, quòd licèt judex Ecclesiasticus possit (etiam pendente appellatione ab excommunicatione purè lata, qua est excommunicatus ligatus, ut
12 dictum est) devenire ad denuntiationem, & ejus publicationem, nec tunc dicetur attentare: juxta textum *in c. pastoralis*, §. *verum*, ibi, ipsum excommunicatum denuntiare potest ut ab aliis evitetur, *de appellationibus*, ubi latè Philipp. Franc. *n.* 3. *& per totum*, & cæteri Doctores Specula. *titulo de appell.* §. *novissimè*, Lancel. Conrad. *de prætore*, §. 2. *de officio præt. in causis civ. lib. cap. de appellat. num.* 20. *versiculo* 5. *quando excommunicatus*, Rota *decisione* 36. *alias* 426. *si Decanus*, §. *ex eodem facto de procur. in novis*, & post Abbatem, & Franchum *in d.* §. *verum*, & Joannem Andream *in cap. venerabilibus*, *de sententia excommunic. in* 6. tenet Marant. *in speculo*, *quæstione* 2. 3. *part. principali*, *n.* 167. Petrus Duennas *regul.* 42. *num.* 8. *versiculo octavo fallit. in* 1. *part.* Lancelot. Robert. *de attentatis*, 2. *part. cap.* 12. *limitat.* 21. *nu.* 8. *& à principio*, Ægidius *decisione* 411. *denuntiatio partis*, Joannes Baptista Asinius *in praxi judiciali*, §. 7. *c.* 5. *limit.* 136. *versicul.* 136. *citato*, *num.* 2. Romanus *cons.* 482. *n.* 5. *incipit in casu præmisso*, Cosmas *in pragmat. Sanctio. Gallicana*, *super extravaganti ad vitanda scandala*, *in verbo specia. liter*, varias omnes reddentes rationes, tum quia denuntiatio est consecutiva, & accessoria ad excommu-
13 nicationem, & ex eo etiam interposita appellatio ab excommunicatione potest ferri: tum etiam quia cùm excommunicatio pura secum trahit executionem, excom-
14 municatus per denuntiationem ampliùs non ligatur, & nihil ad executionem addat, cùm respectu ipsius excommunicati, censura repellit eum à communicatione, celebratione, cæterisque actibus excommunicato vetitis, notat Felin. *in cap. Rodulphus*, *n.* 38. *ad finem*, *de rescript.* Cov. *in cap. alma mater*, 3. *p. relectionis*,
15 §. 2. *nu.* 11. Joan. Gutierrez, *canonicarum quæstionum c.* 1. *num.* 36. *cum sequentibus*, ubi ad hoc propositum alia plura adducit, & *à num.* 53. latè apponit stylum, modumque proferendi hujusmodi declarationes, & denuntiationes, & affigendi latrones, seu zedulones Romanæ Curiæ. Vide Marquessan. *de commiss.* 1. *part. cap.* 19. *n.* 17.

16 Tamen judex Ecclesiasticus non debet expedire declarationem, & aggravationem, per quam pars plus ægetur, & gravetur, ultra excommunicationem jam latam, prout est aggravatio, & reaggravatio, & illa denuntiatio, de qua *in cap. tua*, *de sentent. excommun.* ubi incendiarii, & alii, de quibus sibi per denuntiationem in eo plus gravantur, quia facta publicatione, ab alio quàm à Papa absolvi nequeunt, & ideo à tali declaratione licita erit appellatio, tanquam excessiva, ex quo tunc cessat ratio textus *in d.* §. *verum*, ut ex doctrina Immolæ tenet Philippus Franc. *ubi num.* 25. *versiculo* 4. *quæritur*, quam opinionem ut tutiorem, & veriorem contra decisionem Rotæ, & Milis ibi citatos tenet Lancelot. *de attentatis*, 2. *part. c.* 12. *limit.* 21. *n.* 14. *&* 15. Scaccia *tractatu de appel. qu.* 17. *limit.* 22. *sub n.* 6. *& n.* 12. & ita intelligendus (qui aliquantulum intricatè loquitur) Marta *de jurisdictione*, 3. *part. cap.* 13. *per totum*. Multa de hac limitatione Hieron. Campanil. *diver. jur. rubrica* 11. *cap.* 15. *n.* 42. post Gutierr. Marium, Alter, & alios.

17 Et idem erit in ignoranter excommunicato, nam si talis à die notitiæ appellet, appellatione pendente non potest fieri denuntiatio, seu publicatio, juxta formam textus *in cap. illud*, *& cap. penult. de clerico excommunicato ministrante*, & ideo judex attentare dicitur, ut tenent post Joannem Andream, Imolam, Geminian. & Lapum, Franc. *in d.* §. *verùm*, *quæst.* 5. *n.* 26. quem referens sequitur Lancelot. *ubi suprà*, 2. *p. cap.* 12. *limit.* 11. *n.* 20.

Tertia limitatio erit, ut licita sit appellatio, quo- 18
ties emittitur à præcepto facto sub pœna excommunicationis, quia ab hujusmodi præcepto potest appellari judicialiter, & extrajudicialiter, & appellatio suspendit, in tantum, quod si judex excommunicaret, aut declararet, excommunicatio esset nulla, textus *in cap. dilecti* 52. *de appellati.* & ibi Abb. *not.* 1. *n.* 2. idem Abb. *in cap.* 18. *consuluit*, *n.* 8. *versiculo ex his*, *eodem titulo*, *de appell.* Angel. *cons.* 88. & Maran. *in spec. p.* 6. *act.* 2. *princ. in verbo & quandoque appellatur*, *limit.* 5. *n.* 181. *fol.* 484. & quod possit appellari à sententia ferenda, & sic à comminata excommunicatione, & appellatio suspendat, referunt, & sequuntur Scaccia *de app. q.* 17. *lim.* 22. *n.* 47. Prosperus Farin. 19
in pract. crim. q. 101. *n.* 70. Marta *de jurisdictione*, 3. *p. c.* 12. *n.* 3. *&* 2. *fol.* 323. ubi alios allegat, & quòd à communicatione judicis executiva gravaminis jam illati de præterito, putà, quando judex præcepit parti, ut aliquid daret, vel faceret sub pœna excommunicationis, possit appellari, scribit Philipp. Franc. *in cap. cùm cessante* 60. *not. ultim. sub num.* 6. *de app.* & facit 20
Cardin. Alexand. *in c. dilecto* 63. *n.* 6. *vers. & per istum textum*, *de appell.*

Quarta erit limitatio, ut tunc sit nulla excommunicatio, & decleratio, seu ejus denuntiatio, lata post legitimam interpositam appellationem, quia appellatio præcedens sententias censuræ suspendit ejus 21
effectus, eam nullam reddit, textus est *in cap. per tuas*, *de senten. excommun.* ubi omnes Philipp. Franc. *in cap. ad præsentiam*, *n.* 3. 4. *&* 5. *de appell. & in cap. dilectis* 55. *not. ultim. n.* 12. 13. *&* 14. *de appell.* & idem Franch. *in cap. qua fronte* 25. *n.* 29. *& in c. sæpe* 44. *sub n.* 3. *versiculo in gloss. in versiculo rapta*, *de appell.* & idem Franc. *in cap. ad hæc quoniam*, *n.* 2. *in fin. eodem tit & in c. dilecti filii* 52. *n.* 2. *& n.* 3. *nota* 3. *de appel.* Navarr. *in c. cùm contingat*, *fol.* 184. multa in propositum adducens. Scaccia *tractatu de appell. q.* 17. *lim.* 42. *n.* 54. Villalobos *in summa tractatu* 16. *difficultate* 1. *n.* 3. *&* 4. per textum *in c. dilectis de appell. & in c. per tuas*, *de sentent. excommunic. &c. ad præsentiam*, *de appell.*

Adeò ut excommunicatus, aut alia censura affectus, 22
si clericus est, possit eadem appellatione pendente, absque aliqua irregularitate celebrare, & prosequi officium suum in divinis, tenet Scaccia *ubi proximè*, Franc. *in d. c. cap. præsentiam*, *n.* 3. 4. *&* 5. Lancelot. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit. n.* 5. & post Panormitanum *in c. pastoralis*, §. *verum*, *de appell.* Dominicum *in c. solet.* Felin. *in c. Rodulphus. n.* 43. *rescriptis*, tenet Villalobos *ubi suprà*, *n.* 3. adducens fundamentum, quare eandem excommunicationem, & insuper subsecutam declara- 23
tionem, ut attentata reponenda, meritò firmant prædicti Doctores, imo potiùs ab ipsa excommunicatione, & censuris, quæ suum non operantur effectum, appellationi ut legitimæ deferendum est, juxta regulam legis quartæ, §. *condemnatum*, *ff. de re judicata*, & ea quæ latè in ejus comprobationem congeremus *infra*, 3. *p. cap.* 9.

Quinta limitatio sit, ut si monitoria concederentur, 24
ubi concedenda non sunt, appellatio licita est, quia fit actus, per quem designatur futurum gravamen Feli. *in c. significaverunt*, *n.* 9. *de testibus*, Marta *in tractatu de jurisdict.* 3. *part. c.* 12. *n.* 4. qui post Lancelotum *in tractatu de attentatis*, 2. *p. c.* 12. *limit.* 50. *n.* 71. consuluit, ut appellet gravatus ab illo actu, tanquam ab illato grava- 25
mine, sed petat illud revocari, & si non revocetur, poterit à non revocatione appellare, & per textum *in c. sacro. de sentent. excommunic.* dicit ipse Marta *eadem* 2. *p. cap.* 14. *n.* 2. quod si excommunicatio, seu censuræ

sint

sint nullæ, poterit gravatus ab excommunicatione petere, ut censuras reponat, & à non repositione appellare poterit.

26 Quæ limitatio generaliter vera, potest verificari in quibusvis censuris, nulliter, non canonicè, minusque solemniter, aut jure resistente expeditis, quos omnes casus, quando scilicet excommunicatio, & aliæ censuræ sunt injustæ, aut nullæ ipso jure, singulatim congerit Marta *de jurisdictione, d.* 3. *p. c.* 14. *per tot.* qui *nu.* 15. adducit dispositionem Concilii Trident. *sess.* 25. *capite* 3 excommunicationes pro causa pecuniaria non

27 nisi in subsidium relaxari jubentur, & pro ultimo remedio executionis apponitur, cùm ipsa excommunicatio, & censura via sit executiva, & extraordinaria; ut post alios dixit ipse Marta *d. cap.* 18. *num.* 21. ubi per totum capitulum per te videre poteris, speciales casus, qui nulli redduntur ex defectu sive solemnitatis, sive

28 potestatis, sive jure resistentiæ, ad quos te libenter remitto, in quibus omnibus pariter licitam esse appellationem omnino affirmandum est, quia quod est nullum, executionem non meretur, nec tunc excommunicatio ligat, juxta dicta in antecedenti limitatione.

29 Sexta erit limitatio, ut si Episcopus denegaret literas monitoriales, ad finem revelationis sub pœna excommunicationis, quæ fiunt ad finem revelationis, poterit à tali denegatione appellare ad Metropolitanum, quamvis resideat in ejus arbitrio eas concedere, tenent Prosper. de Augustino *in additio. ad Quarantam, in summa Bullarii, verbo excommunicatio, ad finem revelationis, pagina* 232. *& verbo Archiepiscopi authoritas, versiculo* 19. *authoritas, in fine,*

30 *pagina mihi* 77. Borsol. *in remissio. ad Concilium, sessione* 35. *de reformatione, cap.* 3. *sub numero* 1. ubi congerit nonnullos Doctores de hujusmodi litteris monitorialibus ad finem revelationis tractantes, per quos quinque requisita necessaria, ut illæ relaxentur, pernotat, ultra quos etiam de hac materia tractat Xuarez *tomo* 5. *disputa.* 20. *sess.* 3. *regul.* 2. Marcus Antonius Genuens. *in praxi Curiæ Archiepiscopalis, cap.* 2. *per*

31 *totum*, & plures alios adducit Giurba *dec.* 94. *per totam*, ubi latissimè tractat de hac materia, & copiosè etiam per Hieron. Campan. *div. jur. rubr.* 12. *c.* 11. *à n.* 93. *cum pluribus seqq.*

32 Et sit septima limitatio; nempe appellatione à prædicta sententia declaratoria interposita omnino suspendere effectum ejus, adeo ut interim appellans non debeat vitiari, nec adhuc publicari, quod dictum attribuit Lapo Cardinalis *in clement.* 1. §. *si quis, quæst.* 11. *de sequest. possess. & fruct.* & eam valde commendat Felinus *in capit. Rodulphus, columna penultima, de rescript.* Decius *in cap. pervenit* 1. *columna* 2. *de appellatio.* & ante omnes Joannes Andr. *in dict.* §. *verum, cap. pastoralis*, eo fundamento, nam licèt à pœna legis appellari non possit. *leg. si qua pœna, ff. de verborum signif. cap. quia nos*, ubi glossa communiter recepta *de appellat.* gloss. *in cap super his, de accusatio. verbo arbitrarium*, Grati. *discep. foren. cap.* 232. *à num.* 19. *& seqq.* Roman. *singula.* 216. *à pœna legis*, & ibi additionator Franc. *in c. pervenit, in fin. n.* 14. *& in c. consuluit*, 29. *n.* 4. *de appellatio.* Felin. *in c. cum non ab homine, sub num.* 12. *versiculo nota, quòd de judiciis, & in cap. præterea, limit.* 4. *sub num* 6. *de desponsatio.* Decius *in cap. cum cessante* 60. *numero* 30. *de appellat.* Nicellus *tractatu de concord. glossa concord.* 6. *fallentia* 36. *num.* 78. *fol.* 194. Cornaz. *in Lucensi decis.* 193. *in causa N. sub numero* 5. *versiculo* 6. Farinac. *in practic. crim. qu.* 101. *limitat.* 12. *num.* 61. Capicius *decisione* 1. *num.* 19. à declaratione tamen aliquem in eam incidisse, vel non, & justa, & ut legitima admittitur, gl. *in cap. cupientes*, §. *insuper, verbo privatos, de electione, libro* 6. communiter ibi recepta. Ludovi-

33 cus Romanus *singular.* 213. *à pœna*, Felinus *in dict. cap. Rodulphus*, Panorm. cum Parosino, & Decio *in dict. cap. pervenit*, idem Panormi. *in cap. super his, de* Salgado de Protect. Reg.

causa colum. fin. & cæteri adducti à Gutierrez *cons.* 10. *n.* 15. & tenent etiam mox citandi omnes Doctores: latè & optimè prosequitur Hiero. Campan. *diver. jur. rubr.* 11. *c.* 15. *à n.* 43. plures citans.

Et hinc dicit Cardin. *in d. qu.* 11. & Bonifa. *ibi* post 34 Lapum, nempe majoris virtutis esse appellationem à declaratoria, quoad vitandum evitationem ejus. qui declaratus appellavit, quam appellationem præcedentem ab ipsa excommunicatione, quoniam hæc solùm efficit, ut non debeat vitari in extrajudicialibus, ut latè per Franc. *in d.* §. *verum*, declaratoria autem sententia efficit, ut appellans non vitetur etiam in judicialibus. Quam conclusionem longè pulcherrimam, & à nemine recentiorum animadversam dicit Navarr. *in prælect. cap. cum contingat.* 15. *causa nullitatis, ante finem, & à princ. de appellatione ab hac declaratoria*, quo casu cùm appellatio utique justa, & legitima sit, si pro ejus delatione supremum tribunal adeatur, vim fieri deferre, & reponere declarabit. Vide quæ latè Hieronym. Campan. *ubi proximè*, post Covarr. Navar. Ugol. & alios.

Quæ cùm omnino suspendat effectum excommuni- 35 cationis, non poterit in eius præjudicium interim excommunicatum denuntiare, interim enim ligatus non est, & sic denuntiatio, & publicatio super ea succedens est nulla, & innovatum, & attentatum esset evidens, & notorium, quia id impedit appellatio. Petrus Duennas *regul.* 42. *num.* 8. Maranta *ubi suprà*, 6. *part. actu* 2. *princ. verbo & quandoque appellatur, limit.* 5. *num.* 180. *suprà, numero* 169. Felin. *in cap. cùm non ab homine, colum. fin. num* 12. *de judic.* post Romanum, & alios per eum allegatos. Put. *decisione* 271. *Papæ num.* 1. & 4. *lib.* 3. Rota. *diversorum decis.* 100. *ex novis, num.* 3. & 31. *in fin. p.* 1. Lancelot. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 21. *num.* 21. & *seqq.* Prosper. Farin. *ubi suprà, dict. qu* 181. *num.* 67. Franch. *in d. c. Pastoralis, num.* 27. *col. fin. qu.* 6. qui allegat textum *in cap. pervenit, el.* 1. *de appellat.* Capicius *dec.* 1. *in causa domini Comitis num.* 19. Anton. Gabriel. *comm. opinio. lib.* 6. *de regul. jur. concl.* 3. *num.* 59. Navarr. *ubi proximè*, qui omnes hanc firmant conclusionem, ex ratione, de qua *suprà*, nempe; appellationem à declaratoria sententia ejus effectum suspendere, & sic nuntiationem, & publicationem excommunicationis (quæ non est) nullam esse posse, quia qualitas non potest esse sine subjecto, ac ideo cùm sit inno . im, 36 & attentatum, reponere judex debet virtut . provisionis ordinariæ.

Quod fallit tribus modis; scilicet quando factum 37 est notorium, & in declaratoria sententia, quæ sit in obligationibus in forma Cameræ, & in declaratoria facta vigore executorialium, & rei judicatæ, quibus 38 casibus potest ad denuntiationem devenire pendente appellatione à declaratoria sententia, quos scribit omnes Lancelot. qui Rotæ decisionem allegat *in tractatu de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 21. *nu.* 25. *cum sequent.* Cæsar. Contar. *in leg. uni. lim.* 19. *num.* 19. *in fin. & n.* 20. *C. si de momen. poss.*

Quæ quidem limitatio procedit etiam in declarato- 39 ria incursus censurarum contra obligatum in forma cameræ, quia appellatio à declaratoria isto casu non suspendit denunciationem, & publicationem faciendam, quia cùm ab ipsa executione non potest appellari, ita nec ab hac declaratione incursus censurarum, quæ pars executionis est. Sigismund. Scaccia *de appell. quæst.* 17. *limit.* 42. *à numero* 43. *& sequentibus*, Gailesius *ad formam cameræ obli. num.* 2. *part.* 3. *prin. in c. reliqua, de processu, num.* 43. *junctis n.* 38. *& sequentibus, fol.* 163. quem refert, & sequitur Lancelot. *d. limit.* 21. *num.* 26. quem vide *c.* 12. *limit.* 50. *n.* 118. & 119. & nos dicemus latiùs *infrà, in* 4. *p. c* 5. *à n.* 68. *& in hac* 2. *p. c.* 3. *per totum, & præcipuè à n.* 12.

Nunc autem succedit inquirere; an à sententia inter- 40 dicti vel suspensionis emissiæ appellationi, sit deferen-

dum, Pro cujus ſatisfactione, brevibus dicendum eſt, quòd cùm excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum ſit cenſura Eccleſiaſtica, ut probatur *in d. c. quærenti, de verborum ſign.* & ex authoritatibus *infrà* adducendis
41 apparebit, & *ad princ. hujus cap.* diximus, interdictum enim duplici modo fieri ſolet, & emitti, aut in locum, populum, vel civitatem propter aliquam perſonam, & tunc ſuſpenduntur divina officia, Sacramentorumque activa, & paſſiva celebratio, prohibens Eccleſiaſtica ſepultura, de quo interdicto latè videre poteris per Cov. *in c. alma mater*, 2. *p. pro electio.* §. 1. *à n.* 2. & Zerolam *n. praxi Epiſcopali*, *p.* 1. *verbo interdictum.*

42 Aliud etiam interdictum ingreſſus Eccleſiæ, & qui hoc genus interdicti patitur, ſibi cenſetur in ipſa Eccleſia celebratio divinorum interdicta, qui irregularis efficitur, ſi contra hoc interdictum in Eccleſia ſe divinis ingerat, & ſicut antea ſuum officium miniſtraverit, ut probatur *in cap. is cui, de ſententia excommunicationis, lib.* 6. Domi. ibi poſt Calderi. Sylveſt. *in verbo interdictum*, §. 6. apud quos de materia multa ſcitu digna cognoſces, & cui ingreſſus Eccleſiæ interdictus eſt, juriſdictionem Eccleſiaſticam exercere poſſe, ea
43 etenim ſuſpenſus non eſt, gloſſ. eſt memorabilis *in cap. ſacro. in verbo interdictum, de ſententia excommun.* quam ibi communiter Doctores ſequuntur, Abb. *in c. ab excommunic.* 4. *col. de reſcriptis*, Milis *in repertorio*, *in*
44 *verbo ſuſpenſus*, Salced. *in addit. in pract. cr. Bernard. Diaz. c.* 129. *verbo ab ingreſſu Eccleſiæ interd. lit. A*, quod interdictum pro contumacia ſicut excommunicatio, & pro crimine etiam imponi poteſt, & quando in interdicto negatur ſepultura, vide Bernard. Diaz *ubi proximè*, Cov. *melius in c. Alma mater*, §. 1. 2. *p.* apud quos vide de materia hujus interdicti ingreſſus, & de interdicto locali latiſſimè rem hanc attingentes.

45 Pœna autem ſuſpenſionis major eſt, & illa interdicti, de qua diximus, ut notat Bernard. Diaz *ubi proximè*, *in princ.* per hanc namque ſuſpenditur, vel interdicitur officium, vel exercitium competens alicui perſonæ Eccleſiaſticæ, quæ ſuſpenſio aliquando à jure, aliquando verò à judice fit. In qua inferenda judex advertere debet ſi eam imponat in pœnam delicti;
46 monitio non eſt neceſſaria; quando autem pro contumacia fertur, abſque ea, ſicut in excommunicatione ferenda non eſt, tenent Abb. *in c. reprehenſibilis, de appell.* per Innocentium, *in cap.* 1. *de exceſſibus Prælatorum*, Cardin. *in clemen. fin. de pœnis*, Sylveſt. *in ſumma*, *verbo ſuſpenſio*, §. 4. & quòd propter delictum ferri poſſit ſuſpenſio, probat textus *in cap. tom. literis, de teſtibus, in cap. in loco* 5. *quæſt.* 4. & Abb. *ubi ſuprà*, & quando pro crimine, & delicto hæc pœna imponitur, providendum eſt ſuſpenſo à bene-
47 ficio, ne cogatur mendicare, quando autem pro contumacia infertur, nullo modo, cùm poſſit ſibi providere, ſatisfaciendo, ita notant Abb. *in cap. paſtoralis*, §. *verum*, *col. penult. de appellat.* & ubi etiam Philipp. Fran. ſic intelligentes gl. *in cap. cum Vintonienſis, de electione*, & de aliis qualitatibus, quas judex in infli-
48 genda hac pœna ſuſpenſionis præ oculis debeat habere, & quod aliquando eam emittat temporalem, & aliquando perpetuam, & pro quibus criminibus ſit imponenda, & an ſuſpenſus ab unius ordinis; puta, ſacerdotalis exercitio poſſit ſuſpenſus cætera exercere, vide Bernardinum Diaz *ubi ſuprà*, *in c.* 130. *verbo ſuſpendi*, & ibi ejus additionator Salced. ubi alios in materia allegatos, apud quem pluribus, & utiliſſimis quæſtionibus videri poteris, quas omitto, quia ad nos non pertinent; vide etiam Zerolam *in praxi Epiſcopali*, 1. *part. verbo ſuſpenſo per totum.*

49 Cùm igitur hæc tria, excommunicatio, ſuſpenſio, & interdictum inter ſe cognationem quandam habere videantur, in omnibus jus quoad appellationis effectum pariter diſponit, & ideo appellationem à ſuſpenſione, ac interdicto admittendam non eſſe, eo modo quo ab excommunicatione, diximus *ſuperiùs*, ex paritate, & identitate rationis, cùm ſanè ſicut excommunicatio, ſic ab officio, vel ab ingreſſu Eccleſiæ, lata ſuſpenſio, ipſiuſque effectus per appellationem ſequentem minimè ſuſpenditur. Verba ſunt text. *in cap. is cui*, §. *ſane ſicut excommunicatio*, *de ſententia excommunicationis*, *lib.* 6. Adhæc, quoniam ſub interdicto aliqui conſtituti appellant, & deinde illud ſervare contemnunt, quid in hoc caſu ſervandum ſit, conſulere voluiſti, *&c.* ut inquit text. *in. cap. ad hæc quoniam*, *de appell.* quæ jura illud decrevêre, appellationem emiſſam à purè lata ſententia interdicti, ſeu ſuſpenſionis non eſſe talis potentiæ, & efficaciæ, ut queat impedire effectum & executionem, quam ſecum ipſa trahit, adinſtar excommunicationis, Speculator *titulo de appellatio.* §. *in quibus*, *ſub num.* 16. *verſ.* 17. *libr.* 2. *fol.* 186. Decius *in cap. reprehenſi. de appellat.* Nicellus *tract. de concord. gloſſ. concord.* 6. *fall.* 31. *num.* 73. *fol.* 194. Maran. *in ſpeculo* 6. *partis*, 2. *pr. verb. & quandoque appellatur*, *num.* 351. *& num.* 178. Scac. *de appella. cap.* 3. *à* 65. *&* 77. *& q.* 17. *lim.* 42. *à num.* 1. Proſp. Fari. *in pract. crim. q.* 101. *lim.* 13. *num.* 66. *&* 69 & probant communiter DD. *in d. cap. adhæc*, *& in d. c. is cui*, & præcipuè Phil. Fran. idem dicit Bald. *in Marga.* Innoc. *verbo interdictum*, Guido Papæ *qu. cit. num.* 86. Zerola *in praxi Epiſcopali verbo appell.* 1. *p.* §. *ad undecimum dico poſt medium*, Nicolaus Milis *in verbo appellatio.* Lancelot. Robert. *de attentatis*, 2. *p. c.* 12. *in præfatione*, *num.* 104. facit gl. & omnes præcitati DD. hucuſque relati, qui promiſcuè loquuntur de excommunicatione, & ſuſpenſione, ſeu interdicto; quia in omnibus parificantur, & facit gl. *in d. c. adhæc.* ibi, æquiparantur, ſuper qua dicit Innocent. quòd hujus ſententiæ cenſuræ æquiparantur inter ſe primò ibi, in text. *d. c. adhæc.*, quia ſicut appellatio non ſuſpendit executionem, ita nec interdictum, & ſuſpenſionem; & *in d. c. is cui.* Secundò, æquiparantur, quia ſicut excommunicatio lata poſt appellationem legitimam eſt nulla, *ex cap. per tuas*, *de ſentent. excommu.* ita ſuſpenſio, & interdictum, ut per textum *in c. dilectus de appellationibus.* Tertiò, quia omnes hæ ſententiæ cenſuræ requirunt monitionem præcedere, *cap. reprehenſibilis de appella.* ubi notatur. Quartò, æqui- 51
parantur, quia quilibet excommunicatus, ſuſpenſus, vel interdictus à divinis, vel ſpiritualibus, ut *ſuprà*, celebrans interim in divinis, remanet irregularis, ut probatur *in d. c. is cui*, *& c.* 3. *de clerico excommunicato*, à qua irregularitate ſolus Papa abſolvit, *ut in d. c.* 1. *& in cap. clerici*, *de cleri. excommun.* Quintò, quia in om- 52
nibus pariter fit abſolutio præſtito juramanto de parendo mandatis Eccleſiæ, *cap. venerabili*, *de ſentent. excommun.* Deinde quia in omni ſententia cenſuræ poteſt fieri relaxatio, & abſolutio ad cautelam *in d. cap. venerabili*, *& in gloſſ. dict. cap. adhæc deſuper*, quia omnes ligant, ſive juſtæ, ſive injuſtæ, *cap.* 1. *cap. ſi quid preſbyter*, *cap. ſi Epiſcop.* 11. *q.* 3. ſaltim in omnibus æquiparantur, ut notat Philip. Franch. *in d. c. adhæc*, *circa prin.* & poſt Innoc. licèt in aliquibus differant caſibus; quia excommunicatio fertur in perſonam non in locum, ut *c. Romana*, §. *univerſitatem de ſentent. excommun.* 53
lib. 6. ſed interdictum poteſt ferri tam in perſonam, quàm loca, text. *in c. non eſt. de ſponſa. cap.* 5. *de ſentent. excomm. l.* 6. & alias dictas differentias videre poteris per Franc. ibi.

Et ideo non ſine fundamento dicit, Lancel. *de attenta.* 54
ubi proximè, *limitatione* 10. *n.* 10. ea omnia, quæ *ſuprà* diximus in limitationem, & ampliationem circa appellationem ab excommunicatione intelligenda eſſe, & repetenda etiam pendente appellatione à ſententia ſuſpenſionis, & interdicti, & in quibus *ſuprà* diximus vim fieri erga excommunicationem, & nos dicimus id repetens in ſuſpenſione, & interdicto; nam ſicut æquiparantur, ut non ſuſpendatur effectus per appellationem, ita debent, & in limitationibus æquiparari, quod probabile eſt, quia non apparet diverſitatis ratio, ubi

55 ubi per Lancelotum. Et probatur etiam, quia quando duo casus æquiparantur à jure, dispositum in uno censetur tacitè in alio dispositum, etiam in materia quantumcumque odiosa, & correctoria, textus est *in leg. si quis servo, juncta gloss. fin. Cod. de furtis*, & ubi communis textus *in cap. filius, de pœnis in 6.* ubi communis, ut latè per Antonium Gomezium *in*
56 *leg. 4. Tauri, num. penultimo, & ultim. & passim alibi*, æquiparatorum idem jus est, maximè ubi militat eadem ratio, ex juribus vulgaribus, & ex his, quæ latè Everardus *in locis legalib. loco à pari, fol.* 404. imò potiùs, omnes limitationes, & doctrinæ, quæ hactenus dictæ sunt, pariter procedunt, & loquuntur in suspensione, & interdicto, prout expressè loquuntur Doctores.

Et ex hac æquiparatione resultat, quòd quemadmodum appellatio ab excommunicatione lata sub conditione suspendat omnes effectus ejus, (ut *suprà* diximus) adeo ut nec ad denuntiationem perveniri potest, juxta ea, quæ latè adducitur Lancelot. *de attentatis*, 2. *part. cap.* 12. *limit.* 2. *à num.* 30. ubi innovatum, & attentatum, ex pluribus probat esse, quidquid ea
57 pendente judex gesserit; ita & eodem modo ad ejus similitudinem appellatio emissa à sententia suspensionis, vel interdicti, sub conditione lata, suspendit omnem effectum ejus, ita ut interim nec interdictus, nec suspensus appellans sit; sed potest sicut priùs,
58 se divinis ingerere, quia tunc sententia non trahit secum executionem; ita probat textus expressus *in d. cap. præterea de appellat.* adeò ut etiam post conditionis eventum non liget, dum ea pendente appelletur, ex quo enim nondum injecerat vinculum ex impedimento conditionis, quo etiam tempore appellatio proponitur ante perfectum gravamen, nihil mirum, si postea conditione adveniente, non retrotrahatur ad principium gravaminis, & sic ad extremum à quo, quia idem invenit inhabile prout suspensum per appellationem, argumento text. *in cap. venientes, de jurejur.* & in simili est text. *in c. quamvis, de rescriptis in* 6. ut dicit, & respondet Philipp. Franc. *in d. cap. adhæc*, ubi respondet ad aliqua jura in contrarium 1. *col. versiculo in eadem gloss. ibi lex potior, &c.* ubi etiam dicit post Baldum, quòd conditio non
59 trahitur retrò, quando aliquid resultat contra juris dispositionem, *ex l. talis scriptura*, & ibi per glossam *ff. de leg.* 1. & gl. & Doct. *in c. si propter, de rescriptis* 6. idem tenet Lapus *alleg.* 7. Prælatus *n.* 4. ante quos Joan. Andr. *in dict. c. is cui de sent. excommun. lib.* 6. *num.* 4. Rota *decis.* 19. *aliàs* 444. extra Rotam *in finalibus verbis, de dolo, & contum. in novis*, Lancelot. *ubi proximè.* Qui omnes hanc tenent conclusionem, quòd in sententiis censurarum per appellationem nullum habent effectum, nec possunt interim ligare, nec etiam conditio tunc trahitur retrò. Et si etiam omnia gesta à judice post appellationem, vel intra tempus ad appellandum à censuris conditionalibus simul cum delatione, debent reponi virtute provisionis ordinariæ à Curia suprema emanatæ, prout etiam latè *suprà* diximus de appellatione ab excommunicatione conditionali, quia omnes Doctores pariter loquuntur in interdicto, & suspensione, quæ sub censura continentur.

60 Ex hac etiam censurarum cognitione infertur, judicem pendente appellatione à sententia purè lata excommunicationis, suspensionis, & interdicti, virtute provisionis ordinariæ non teneri reponere privationem fructuum, ad quam devenit ea pendente, qua non obstante dubium non est posse judicem absque metu, & pœna attentati sic excommunicatum, suspensum, vel interdictum fructibus beneficii, & distributionibus quotidianis privare, ex text. *in cap. pastoralis, §. ve-*
61 *rum*, ubi Abb. Imola, & Fran. *n.* 20. *& seqq. de appellat.* Ratio autem est, nam ex quo est divisus à communione Ecclesiæ, ejus præceptis contumax, & inobediens, non debet fructibus Ecclesiæ alimentari. Quam rationem rectè reddit Maranta *in speculo, quæst.* 2. 3. *partis* 6. *part. prin. num.* 168. Petrus Duennas *in reg.* 62
n. 8. Pro quo etiam facit, quod dicitur excommunitum non facere fructus suos, ut tenet Puteus *decisione* 1. *in titul. de sent. excommun. in cap. excommun.* & alia Capella Tholosa. *decisione* 28. *incipit in una Brixien.* Rota *decis.* 36. quam allegat Milius *in repertorio. verbo attentata post executionem* idem Marant. *ead.* 6. *part. actu* 2. *prin. verbo, & quandoque appellatur, lim.* 5. *n.* 179. *fol.* 484. Lancelot. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *lim.* 21. *nu.* 1. & fusiùs *lim.* 22. *n.* 1. & *seqq.* Abb. *in cap. pastoralis* 53. §. *verum, nota ultim.* *nu.* 6. & per omnem Præpositum Martam *de jurisd.* 3. *p. c.* 14. *n.* 1.

Quod procedit, & extenditur, etiamsi in sententia 63
censuræ nihil de fructibus dictum sit, Abb. *in dict. cap. pastoralis*, §. *verum, sub num.* 17. Maran. *d. lim.* 5. *n.* 179. *fol.* 584. Scacc. *de appell. quæst.* 17. *lim.* 42. *num.* 8. & 9. & videndus *quæst.* 3. *à num.* 76. & facit etiam distinctionem *suprà* à nobis traditam in sententia suspensionis, ut si pro pœna delicti imponatur, interim providetur & aliter ex fructibus beneficii, si clericus suspensus, ne cogatur mendicare, sin verò & pro contumacia proponatur nullo modo aliter, nec providetur ex ratione à Doctoribus, quos ibi adduximus.

Quæ doctrina adeò vera est, ut hac vita privatus 64
beneficii fructibus, eos non obtineat, nec consequatur per viam attentati, etiamsi obtinuerit in processu causæ, & declaretur excommunicationem fuisse injustam, ut tenet Franc. *in d. verum. n.* 21. Lancelot. *de attentat.* 2. *part. c.* 12. *lim.* 22. *n.* 4. per viam autem querelæ bene potest eos recuperare, ut per eos ibi, & decisio. Tho. de Tan. 26. *in cap. in una* ubi voluit injustè excommunicatum fructus recuperare; quod intelligendum est per aliam viam, quàm attentati, quia illa privatio, & innovatio fuit legitimè facta & ex permissione juris, ut *in dict. cap. verum*, quæ intelligenda sunt in excommunicatione injusta, at in excommunicatione, suspensione, vel interdicto nullo, juxta ea quæ adducit Nav. *in prælectione, cap. cùm contingat in oppositionibus, à princ.* & præcipuè *in versic. decimo infertur*, nullos beneficiorum fructus abstrahi, *&c.*

Omnia sic prædicta, quibus diximus, & probavimus 65
posse judicem non obstante appellatione à sententia censuræ, puta; excommunicationis, suspensionis, & interdicti innovare, & devenire ad denuntiationem, fructuum privationem, & similia, cum suis declarationibus, de quibus *suo loco* adduxi, non procedunt, nec locum habent in judice delegato, postquam hujusmodi appellationi à sententiæ suspensionis, excommunicationis, vel interdicti detulit, vel postquam superior ab ipso appellationem admisit, licèt ei non fuisset per inferiorem delatum, argumento *cap. pastoralis*, §. *præterea, de officio deleg.* quia quando judex delegatus appellationi defert, omnimodam jurisdictionem, à se dicitur abdicasse, & hanc limitationem adscribunt Philipp. Franch. post Innocentium per eum relatum *in d.* §. *verum, quæst.* 7. *num.* 28. & eos referens sequitur Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *lim.* 21. *n.* 10. *&* *n.* 20. *&* 29. & nos latè Deo lucente *suo loco* tractabimus *infrà*, 3. *p. hujus operis.* dum tractabimus de delatione appellationis latè forsan.

Succedit nunc solvenda difficultas, an judex vim fa- 66
ciat non deferens appellationi interpositæ à relaxatione excommunicationis, suspensionis vel interdicti; & ea non obstante possit, ad effectualem executionem, & sic ad absolutionem devenire, in quo articulo omissa disputatione ita dico; hoc casu vim nullam esse posse, cùm ea appellatione non obstante absolutio acceleratur, etiamsi pars, quæ ab hujusmodi sententia, qua quis absolvendus declaratur, appellans allegaverit, se satisfactam non esse, vel aliam injustitiam, ut probatur ex text. *in c. qua fronte*, ibi, judex (ne in excommunica-

tione decedat) abſolvere poterit, etiamſi pars adverſa, nec abſolvat, appellationis obſtaculum interponat, &c. *appellat.* 25. *in ordine*, ubi gloſſa, & omnes hanc firmant concluſionem, præcipuè Philipp. Franc. *col.* 5. *verſicul. ex prædictis omnibus tenementi*, & iterum *col.* 7. *quæſt.* 4. *num.* 35. Lancelot. *de atten.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 23. *num.* 3. Marant. *de ordine judiciorum*. 6. *part. princ.* 3. *part. quæſt.* 2. *num.* 180. qui clarè loquitur, licèt neget Lancelot. *ibi*, poſt Jean. Andream *in cap. venerabilem*, §. *tamen*, *de ſentent. excommun. in* 6. Petrus Duennas *regula* 42. *num.* 8. *verſicul.* 8. *fallit in pri. p. regul.* Alciatus *de judic.*
67 *titul. de appellat.* §. *in quibus caſibus*, & *ex quibus cauſis appell. poſſit. &c. n.* 8. idem Lancel. *ibi lim.* 21. *in princ.* Zerola *in praxi Epiſcopali*, 2. *parte*, *verbo appellatio*. §. 4. ſi quis namque excommunicatus ſi pro manifeſta offenſa, vel contumacia, qui ad hoc, ut debeat abſolvi, debet impendere aliquam ſatisfactionem, qua etiamſi non facta, voluerit judex illum abſolvere, & antea quam is abſolvatur, adverſarius ab hoc gravamine appellet legitimè, nihilominus judex à quo abſolutionem poteſt impertire abſque metu, & reatu attentati, probat Zerola, & Lancelotus, cæterique omnes *ibi*, & quod à ſententia abſolutionis non detur appellatio ultra relatos, idem probat Guido Papæ *tract. de appellat. q.* 110. *verſiculo ſed à ſententia*, poſt Innocent. *in cap. ab excommunicato*, *de reſcript.* Anton. Nicellus *de concor. gl. n.* 105. Rota *dec.* 8. *de ſent. excomm. in novis*, Marta *de juriſd.* 3. *part. cap.* 14. *n.* 33. & 34. Rota *dec.* 8. *n.* 2. *de ſent. excomm. in novis*, Philipp. Franc. *in c. paſtoralis*, §. *verùm*, *in q. fin.* per illum text. *de appell.* Abb. *in d. c. qua fronte*, *ſub n.* 1. Decius *ſub n.* 17. plures allegat Rug. *in tract. de appell.* §. 2. *c.* 3. *nu.* 6. & poſt hæc viſus Sigiſmund. Scac. *tract. appel. q.* 17. *lim.* 42. *à n.* 20. *& cap.* 3. *à n.* 39. cujus doctrinæ nonnullas declarationes, & extenſiones ſtatim adjiciendas fore.

68 Rationem hujus doctrinæ reddit gloſſ. *in d. cap. qua fronte*, *verbo decedat*, quod judex à quo ideo abſolvit, cùm nihil pereat adverſario, imò magis ei conſulitur per præſtationem cautionis, quàm abſolvendus præſtare tenetur (de qua dicemus poſtmodum). Hanc rationem approbat Philipp. Franc. *ibi* 3. *colum. verſiculo*
69 *ratio colligi.* Rota *in deciſione* 7. *aliàs* 199. *ſi promittitur*, *de ſent. excommun. in novis*, facit etiam, quia ſicut excommunicatio etiam injuſtè lata, ligat etiam pendente appellatione, ergo eodem modo abſolutio licèt injuſta, debet operari, & permitti ea non obſtante, abſolutiò enim, & excommunicatio pari paſſu ambulant, ut dicit Lancelot. *in d. limit.* 23. *n.* 5. imò
70 favorabilior actus eſt abſolutio, quàm excommunicatio, vel interdictum, *&c.* & ut talis magis ſuſtinendus, *l. Arrianus ff. de actio. & oblig.* cum aliis, ideoque pariter debet operari abſolutionis ſententia, quia nihil tam naturale eſt, eodem modo quoque diſſolvi,
71 quo colligatum eſt *l. nihil tam naturale*, *ff. de reg. juris*, *inde crim.* text. *in* §. *fin. inſt. quibus modis tollatur oblig. l.* 1. *C. quando licet ab emptione diſced. l. prout quiſque*, *ff. de ſolutionibus authent. contra filii*, *C. de re jud. in fin.* ergo quemadmodum appellatione non obſtante ligatur quis ſententia excommunicationis, ſuſpenſionis, vel interdicti, & eodem modo debet diſſolvi ipſa non obſtante.

72 Et licèt hæc ratio jure probatur efficacior eſt, quam reddit text. *in d. cap*, *qua fronte*, ibi, ne in excommunicatione decedat, *&c.* quæ confundatur; nam ubi periculum eſt in mora, appellatio emiſſa non ſuſpendit effectum ſententiæ, text. eſt *in l. fin. ff. de appell. recip. vel non*, text. *in cap. ei qui*, *C. diffinitiva*, & §. *ſi quorum*, *verſiculo ſi quis auſus* 2. *quæſt.* 6. *l. ult. C. de ſepulchro violato*, & tunc enim receditur à juris communis regulis, *de l. ult*, & *l.* 1. §. *ſed excipiuntur. l. ead.* & *l. ſolet. ff. de feriis*, & *dilationibus*, de quo non latius *infrà ſuo loco* diximus. Sed hoc caſu periculum eſt in mora (non intelligendo hoc periculum, prout intellexit 73
gl. ibi *in d. c. qua fronte*, ſequuta à Franc. *ubi ſuprà*, quia propter peccatum diutius homo mori præſumitur, ut ubi comprobat text. aliquibus ſed quia cùm morte nihil certius ſit hominibus, imò magis certius, quam 74
naſci ut ſacra Scriptura clamans dicit: *Statutum eſt hominibus omnibus ſemel mori*, Hebræo. 9. quando autem incertum, & ſic quotidie, & omni momento ſpe- 75
randa eſt, juxta illud Joannis: *Sobrii eſtote*, & *vigilate*, *quia neſcitis qua die*, *nec hora Dominus noſter venturus eſt*, & illud divi Gregorii *lib.* 6. *Moralium*, dicentis: *Audire ergo debemus tonitruum ſacræ Scripturæ*, *dicens ubi te invenero*, *ibi te judicabo.* Et inter hanc certitudinem, & incertitudinem, per quam periculum eſt quo oppreſſus David *Pſalmo* 101. dicit: *Paucitatem dierum meorum nuntia mihi.* Solet namque ſubitò Deus venire, juxta illud, quod legimus quotidie: *Viſitas cum diluculo*, *& ſubitò probas illum*, Job. 7. cap. *Scriptura enim ſancta vocat mortem fulgur.* Matthei 25. c. 76
Sicut exit fulgur in oriente, & bene advertit Franc. Anton. de Rampel. *in figuris Bibliæ*, *titulo de morte*, ſuper illis verbis *ſicut exit fulgur*, &c. *littera E. fol.* 77
109. fiunt enim ſubitò, & improviſò fulgura, & tonitrua, quos autem extra domos pœnitentiæ reperiunt vagantes, per agros vanitatis vitæ præſentis putreſcentes, deſcendit ſuper eos repentinæ mortis tempeſtas, & ſubitò extinguuntur, & à dæmonibus eis infidiantibus rapiuntur in hora mortis, ut inquit divus Gregorius *in d. l.* 6. *Moralium*, relatus à Franc. Antonio *ubi proximè*, *ante finem* ergo, cùm mors ſit fulgur, ſubitò, & repentè veniat, abſolutio excommunicationis differenda non eſt per appellationem, ne fortè eum inveniat extrà domos pœnitentiæ, Eccleſiam, & communionem fidelium, qua excommunicatio eum privat. & tradit dæmoni, juxta illud Apoſtoli: *Tradidi eum Satanæ*, *&c.* & iſte eſt verus ſenſus illorum verborum text. *in d. cap. qua fronte*, ibi, ne in excommunicatione decedat, judex abſolvere poteſt, *&c.* quia periculum 78
eſt in mora, dilationem non patitur abſolutio, imò acceleranda eſt, cùm à vitiis, & malis celeriter exire debeamus. Probatur Eccleſiaſtici 5. *Non tardes converti ad Dominum*, *& ne differas de die in diem.* Pro quo facit illud S. Joan. Chryſoſt. in homilia 22. in 2. Corinth. in Moralib. *Ne tardes converti ad Dominum*, *& ne differas de die in diem: neſcis enim quid paritura ſit ſuperventura dies: periculum enim*, *& metus eſt indifferente*, *ſalus verò certa*, *ac ſecura*, *ſi nulla ſit dilatio.* Et lib. Eccleſiaſtici cap. 5. legimus ibi: *Non tardes converti ad Dominum*, *& ne differas de die in diem*, *ſubitò enim veniet ira illius*, *& in tempore vindictæ diſperdet te*, *&c.*

Ad quod pondero illud Hieremiæ Prophetæ 51. qui 79
poſtquam de vitiis, culpis, & mundo loquutus eſt: *Fugite* (inquit) *de medio Babylonis*; non enim dixit: *exi*, vel *abi*, de medio Babylonis, ne peccatori videretur permiſſa dilatio quàm exitus à malis, & culpis, nullo modo patitur, cùm periculum ſit in mora: *quia neſcitis qua die ac hora*, *&c.* ſed ſubitò, ut fulgur mors venit, ſecundùm quæ jam diximus, & ideo meritò uſus eſt Propheta illo verbo, *fugite*; ſuæ intentioni, & brevitati rei neceſſario, cùm omnem curſum præſtitum, omnimodamque celeritatem ſignificet, quod confirmatur, nullum enim in mundo majus poteſt conſiderari periculum, quàm navis in medio maris tempeſtate laceſ- 80
ſitæ, quam undæ tumidæ ſurgere videntur, eodem etiam periculo paccatorem expoſitum eſſe, dicitur: *Veni in altitudinem maris*, *& tempeſtas ſubmergit me*, Pſalmo 68. & ita divus Iſidor. de ſummo bono inquit: *Poſtquam peccato obligavimus nos in operibus* 81
Diaboli, *jam noſtra virtute ſurgere non valemus*; *ſed ſicut navis fracto gubernaculo illuc dicitur*, *ubi venti tempeſtas eam devolverit: ſic homo divinæ gratiæ auxilio perdito*, *non quod vult*, *agit*, *ſed quod Diabolus perſuadet: & niſi valida manus Chriſti ipſum inde*

inde extraxerit, usque ad mortem in peccatorum suorum sordibus, & vinculis permanebit: & inde cùm is qui est in hoc periculo, subito potest perire, subitò etiam, & sine dilatione auxilium ei præstandum est: ut ibi
82 prosequitur Isidor. dicens: *Sed Christus qui non vult mortem peccatorum, nec delectatur in perditione viventium, præsto est, infundere hujus gratiæ dulcedinem, ut peccatorum extrahat à peccatorum suorum profundo*, igitur peccatori excommunicato, qui tot periculis expositus est, impedimento appellationis absolutio differenda non est.

83 Hæc etiam pars insuper probatur; etenim si verum est, quod sententia, quâ alimenta corpori humano præstanda, fore, jubetur, per appellationem non suspendatur, quominus interim debeant alimenta præstari; ea nempe ratione, ne fame moriatur, & perire possit, *lib. 1. ff. ubi pupillus educari debeat, gloss. verbo alimenta; in l. 2. ff. de feriis*, & dilatio. & ex his quæ latè adducit Bald. Novell. *de dote, parte 9. privileg. 7.* Ozasc. *decis. Pedem. 25. numero 20.* Menoch. *de adipiscen. possess. rem. 4. num. 829.* & ex
84 Lancelot. Lara, Surdo, Gigante, & aliis, dicemus latè *infrà* suo loco commodiori; ergo à fortiori idem dicendum est, privilegium concedendum in absolutione ab excommunicatione, qua quis habilitatur ad participationem Eucharistiæ, & cæterorum Sacramentorum, qua privatus erat per excommunicationem, vel interdictum, quæ sunt cibus, alimenta animæ ei vitam præstantiorem præstantia.

85 Nam si alimenta corporalia ordinata fuerunt ad vivendum, quæ non directo vitam præstant, sed offeruntur calori naturali, ut in eis occupatus, & detentus, his durantibus, interim non deveniat consumpturus humidum radicale, cujus existentia vita durat; at alimentum, & cibus spiritualis directò, & immediatè vitam
86 confert, & ideo dicit Dominus Joan. 6. *cap. Caro mea verè est cibus, & sanguis meus verè est potus*: & iterum:
87 *Qui manducat hunc panem, vivet in æternum, Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, in me manet & ego in illo.* Et facit illud divi Basilii ad Cæsaream Patriciam: *Participare de sacro corpore & sanguine Christi pulchrum est, & valde utile est, ipso manifestè dicente, qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem, habet vitam æternam, &c.* & ad idem
88 divus Ambrosius *lib 5. de Sacram. cap. 4.* ibi, & panem istum vitæ, *&c.* Et sic meritò differentiam inter utrumque esum, & cibum corporalem, & spiritualem adnotat divus Gregor. homil. 6. super Evang. *Hoc distare*, fratres (inquit) charissimi, *inter delicias corporis, & cordis solet, quod corporales deliciæ cùm non habentur, grave desiderium in se accendunt, cum verò habitæ eduntur, comedentes potius in fastidium per saturitatem vertunt: at contrà spirituales deliciæ cum non habentur, in fastidio sunt, cum vero habentur in desiderio, tantoque à comedente amplius esuriuntur, quantò ab esuriente amplius comeduntur.* Et ibi iterum: *In illis appetitus saturitatem, saturitas fastidium generat, in*
89 *istis autem appetitus saturitatem, saturitas appetitum parit, augent enim spirituales deliciæ desiderium in mente, dum satiant.* Et pariter Eccles. 24. *Qui edunt me, adhuc esurient, & qui bibunt me, adhuc sitient.* Et quia supersubstantialia panis est ex Matthæi. 6. *Panem nostrum supersubstantialem da nobis hodie.* Sed quid mirum; ut hæc, & aliæ plures constituantur differentiæ inter cibum corporalem; & spiritualem, cùm iste sit panis, qui de cœlo descendit, & panis Angelorum, & tandem sacrum convivium, in quo Christus sumitur, ut inquit Ecclesia in officio Corporis Christi, Antiphona ad Magnificat, & Paul. 1. Corinth. 10. *Panis, quem frangimus, nonne participatio corporis Domini est?* & dicitur panis quotidianus, quem
90 petere non docet Christus Redemptor noster in oratione Dominica, quæ incipit, *Pater noster, &c.* secundùm Lucam. 11. *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie*, qui panis de hoc spirituali intelligitur, absque quo animæ sicut corporali corpus sustineri, & vivere non potest, & ita quotidianus dicitur in Oratione hic panis, qui de spirituali intelligendum est secundùm divum Hiero. *Matthæi 6. & lib. 3. adversus Pelagium*, divus Augus. *ser. 28. de verbis Domini, & epistola 121. ad Probam. c. 11. & de bono perseverantiæ c. 4.* divus Cyprianus *lib. de oratione Dominica*, Divus Chrysostomus *homil. 9. ex variis in Matth. tom. 2. & homil. de oratione Dominica, tom. 5.* Divus Ambrosius *l. 4. de Sacr. c. 4.* 91 Divus Anast. *in l. 1. de Incarnatione*, Tertul *lib. de oratione*, Vict. *lib. 3. adversus Arr.* & ideo dicit divus Ambrosius *lib.* de Sacram. c. 4. *Si quotidianus est panis, cur post annum illum sumis? quotidie accipe, ut quotidie tibi prosit*; & postquam idem dixerat divus August. *sermone 28. de verbis Domini, con. 20. inquit*: *Sic vive, ut quotidie merearis accipere.* Ergo cùm hic panis sit pane corporali supersubstantialis, & cibus, seu alimenta animæ, ei per appellationem suspendenda non sunt per appellationis obstaculum, & non solùm sicut in alimentis majoribus præstandis, sed etiam in cibariis, & educationibus, quæ pupillis, infantibus præstari jubentur, juxta *l. 1. & toto titulo, ff. & Cod ubi pupillus educari, vel morari debeat*, ut constat ex exemplo divi Chrysosto- 92 mi *homil. 53. super Matth. tom. 2.* ibi: *Non videtis quanta infantes animi claritate mammillas arripiunt? Qua processione papillis infigunt labia? Non minori cupiditate nos quoque ad hanc mensam, & ad hujus calicis accedamus spiritualem pupillam: imò verò majori desiderio, quasi lactantes pueri gratiam spiritus sugamus, unus sit nobis dolor, una tristitia si hoc alimento spirituali privemur.* Ecce igitur divum Chrysostomum dicentem, majorem esse dolorem alimento spirituali privari hominem quàm infantem lacte: ergo eodem modo, & fortiori dicendum est quòd quemadmodum appellatio non est impedimentum, quominus alimenta infantibus, majoribus interim præstentur, nec sententiæ effectus suspendatur, ut absolutione ab excommunicatione, cùm per eam permittatur alimenta spiritualia vesci.

Hinc etiam hæc nostra fulcitur, & corroboratur 93 opinio, nempe judicem Ecclesiasticum vim non facere non deferendo appellationi emissæ à sententia, quâ quis absolvi jubetur ab excommunicatione, vel interdicti vinculo: nam si subsidium, & auxilium, quod ad humanum bellum mitti, sententiam jubetur: non suspenditur ejus effectus per appellationem subsequentem pariter *in l. fin. de appellat. recipi.* ibi, ne frumentum 94 in usum militum, in annonæ subsidium contrahatur, *&c.* quoniam hæc res dilationem non patitur ex ipsa lege, ad quod videnda sunt, quæ circa subsidium charitativum *suprà* diximus *cap.* 2. sed sic est hominem es- 95 se in continuo, & perpetuo prælio spiritus adversùs carnem, caro autem adversùs spiritum, spiritus promptus, caro autem infirma; tres enim sunt animæ fortissimi inimici continuò in statera parati, scilicet mundus, diabolus, & caro, qui insidiis ipsam minantur, quique frequenter captivant spiritum in lege peccati. Mundus nunquam solus præliatur, sed ducit secum carnem, & diabolum, & hi tres simul, semel contra spiritum pugnant, de quibus per Eccles. 25. cap. *Tres* (inquit) 96 *species odit anima mea, pauperem superbum, divitem mendacem, & senem fatuum, & insensatum*; pro quibus intelligit, & optimè, diabolum, mundum, & carnem, ut ibi latiùs explicatur, à quibus oppressus & defessus, & lacessitus David Propheta Psalmo 37. *Inimici autem mei vivunt, & confirmati sunt super me, & multiplicati sunt, qui oderunt me iniquè.* Auxilium Dei in hoc prælio necessarium invocans, inquit ibi: *Ne derelinquas me, Domine Deus meus, ne discesseris à me*: quod auxilium præstat Dominus viriliter se gerenti, juxta illud Psalmi 36. *Viriliter age, & confortetur cor tuum,*

97 & ideo dicit Cominus in Apocalypſi cap. 1. numero 8. *Vincenti dabo edere de ligno vitæ*, quod lignum vitæ eſt figura hujus ſancti Sacramenti Euchariſtiæ, corporis, & ſanguinis Chriſti, ut ex his, quæ in hoc adducit Fran. Dida. Muril. *in ſuis diſcurſibus prædicabilibus, ſermone primo; de las figuras del Sacramento*
98 *de la Euchariſtia*, ſuper illis verbis: *Caro mea verè eſt cibus*, &c. *ante fin. colum.* 282. quapropter, quia noſter primus Pater Adam non ſe geſſit in hoc prælio viriliter, ſed victus eſt à dæmone, eum exultavit à Domino, qui dixit: *Ne forte mittat manum ſuam, & ſumat de ligno vitæ, & comedat, & vivat in æternum*, Geneſis 3. n. 22.

99 Cujus quidem prælii contra hos inimicos proprium ſubſidium eſt, tutela, & defenſio, Euchariſtiæ Sacramentum, ut probat divos Cyprianus in *epiſtola* 2. *ad Cornel.* ibi; *Communicatio danda eſt à nobis, ut quos excitamus, & exhortamur ad prælium, non inermes relinquamus, ſed protectione ſanguinis, & corporis Chriſti muniamus, & cùm ad hæc fiat Euchariſtia, ut poſſit accipientibus eſſe tutela, quos tuos eſſe contra adverſarios volumus, monumento Dominicæ ſaturitatis armemus*, &c. Et quemadmodum alimenta, & alia cibaria temporalia admodum neceſſaria ſunt ad bellum, ad victoriam, & ad fortes reddendos homines humanos, *Panis cor hominum confirmat*, Pſalmo 101. Ita in hoc bello ſpirituali ad idem neceſſa-
100 rius eſt cibus corporis, & ſanguinis Chriſti, cujus præcipuus eſt effectus, animum, & vim attribuere, juxta illud David Pſalmo 22. *Paraſti in conſpectu meo menſam adverſus eos, qui tribulant me*, & divi Ignatii Epiſtol. ad Epheſios: *Date operam, ut crebriùs congregemini ad Euchariſtiam, & gloriam Dei*: *quando enim ſæpius in idem loci convenitur, labefactantur vires Satanæ*, &c. & D. Paul. ad Hebræos cap. 13. num. 9. *Sicque legitimè certantibus, victoribuſque, & gratiam merentibus per appellationem peccatorum offerenda eſt Euchariſtia*; ad quod facit illud S. Marci Anachoretæ *in lib. de Melchiſedech*, poſtquam retulit illud Melchiſedech, qui panem dedit, & vinum Abrahæ, ſimul cum abſolutione, poſtquam è bello quod cum Regibus habebat, victor rediit, ut advertit S. Cyrill. *lib. 2. in Ge-*
101 *neſin*, (quod eſt figura hujus Sacramenti Euchariſtiæ, ut advertit S. Marc. ibi.) dicit ſic: *Chriſtus redeuntibus, ex bello ſpirituali, dat panem ſanctificatum, dicens, accipite, & manducate de eo omnes*, &c. ergo dicendum eſt, quòd cum anima ſit in perpetuo prælio cum fortibus inimicis, à quibus vera defenſio, verumque ſubſidium, & alimentum eſt Euchariſtia, quæ conſequitur per abſolutionem ab excommunicatione, vel interdicto, minimè differenda, nec ſuſpendenda eſt per appellationem ab ipſa, vel à ſententia, qua ipſa fieri jubetur; quemadmodum non differtur, nec demoratur ſubſidium prælio temporali mittendum, *per d. l. fin. ff. de app. recip. vel non*, imò à fortiori in noſtro caſu, cùm majus periculum immineat.

102 Et hæc doctrina, nempe poſſe judicem excommunicatum relaxare non obſtante appellatione; procedit etiam in interdicto, & ſuſpenſione ex æqualitate, & æquiparatione à nobis *ſupra* probata, & etiam ex his fundamentis hîc adductis, & deſuper idem dicit Lancelot. *de attent. 2. part. cap. 12. limit. 23. nu. 10.* ubi dicit, quod illæ tres limitationes, quas ſcripſerat ibi *limit. 21. 22. & 23.* nempe denuntiationem, fructus privationem, & abſolutionem, & de quibus etiam nos diximus latiùs *hoc eodem capite*, quas ipſe in 3. capitibus diviſit, dicit procedere, & habere locum in ſuſpenſione, interdicto, quemadmodum & in excommunicatione, ſequuntur etiam omnes Doctores ſupra citati, qui de abſolutione à quacunque cenſura expreſsè loquuntur.

103 Quæ doctrina, & reſolutio in tantum vera eſt, ut à fortiori procedat, ut non poſſit appellari à ſententia qua dictum ſit, excommunicatum præſtita cautione eſſe abſolvendum. Cardinal. Alexand. *in cap. qua fronte, num. 10. ibi not. ult. de appell.* Ruginell. *in tract. de ap. §. 2. cap. 3. n. 7.* Scaccia *de appell. quæſt. 17. limit. 42. numero 21.* & non ſolum quando appellatio ſubſequitur abſolutionem, ſed etiam quando præcedit eandem abſolutionem; ut tenet Lancelot. *de attent. 2. p.* 104
cap. 12. præfatione, n. 115. limit. 3. & idem Lancelot. *in eadem 2. p. cap. 12. limi. 23. ſub n. 2.* ubi etiam loquitur, quando quis eſt excommunicatus, & inſtat pro abſolutione, & adverſarius replicat, con eſſe abſolvendum, Decius *in c. qua fronte, ſub n. 17. de appellat.* qui loquitur, quando quis excommunicatur, & petit abſolutionem ab eodem judice, qui eum excommunicavit: adverſarius opponit, quod cùm offenſa ſit manifeſta, abſolutio concedi non debet, etiamſi excommunicatus velit præſtare cautionem de parendo juri, juxta *cap.* 105
ex parte 24. de verb. ſign. judex rejicit oppoſitionem, & adverſarius appellat, nihilominus judex, non obſtante appellatione, abſolvi; quia licèt abſolutio ſit injuſta, tamen tenet appellatione pendente licèt uti talis poteſt per ſuperiorem reſcindi Franc. *in d. cap. qua fronte, quæſt. 4. n. 35. & ſub n. 38.* Lancelot. *dict. cap. 12. lim. 21. n. 36. & 37. & d. lim. 23. ſub n. 3.* & vide Scacc. *ubi proximè, à n. 22. cum ſeqq.* qui poſt Lancelot. & Philipp. Franchum aliquibus modis ampliat & limitat hanc doctrinam.

An, & quando judex ſuperior, ad quem appella- 106
tum ſit, abſolvere excommunicatum poſſit, & debeat ad cautelam (ſi & in quantum indigeat) ad tollendum murmur, & ſcandalum populi, vel quo-
quo modo: text. *in cap. ſolet*, & text. *in cap. vene-* 107
rabilibus cum ſuis, §. *de ſententia excommunic. libr. 6.* & quæ ibi adducunt gloſſa, & Doctores, de interdicto, vel ſuſpenſione, vide text. *in c. Apoſtolicæ*, ubi Abb. Felin. & cæteri latè *de exceptionibus*, latè Covar. *in prælectione, c. alma mater, de ſentent. excommun. l. 61. p. 12. per totum.* ubi etiam an delegatus poſſit ad cautelam abſolvere, & an, & quando abſolutio eadem debeat eſſe cum ſola juratoria cautione, de ſtando juri, & caſus in quibus fidejuſſoria requiratur, vide text. & ibi Philip. Fran. & cæteri *in dict. cap. qua fronte, de appell.*

Unum tamen adverte libet, quòd cùm ſuperiores 108
judices ſic ad cautelam abſolvebant, & habilitabant excommunicatos appellantes, ipſi indiſtinctè non ſolum in judicialibus, ſed & in cæteris communicantes cum omnibus non exiſtimantes cenſuras, & in contemptum ſuffraganeorum, quod periculoſum erat, ideo praxis obſervat, ut judex ad quem recepta appellatione, inhibeat judici à quo, ut per aliquot dies non procedat ad ulteriora, & in cauſa ſuperſedeat (quam nos *ſobre ceſſoria*, appellamus vulgariter) & ut ſimul acta tranſmittat, ex quibus ſuperior informatus poteſt judicare, ſervatâ formâ text. *in d. cap. venerabilibus*, & aliorum allegatorum jam: & ſi inveniat benè appellatum, & malè judicatum, poteſt vel ipſe abſolvere, vel ad inferiorem remittere abſolvendum; ſi autem malè appellatum inveniat, reum remittit ad eum; ſi autem dubium ſit, in arbitrio judicis eſt vel abſolvere, vel remittere, ut tenet Ancharan. *in d. cap. ſolet de ſententia excommun. l. 6.* & Abb. *in c. per tuas de ſentent. excomm. num. 2.* & hac praxi utitur, quando appellatur poſt excommunicationem; ſi verò antequam incurſa ſit excommunicatio, facienda eſt inhibitio eo modo, quo ſurſum poſuimus, & cognitio de juſtitia appellantis, cum remittit ad inferiorem, ut iterum in cauſa procedere queat, quæ praxis ortum, fundamentum habet à doctrina Abb. *in cap. per tuas, n. 3. de ſententia excommun.* quam ſe multiotes vidiſſe practicari teſtatur Zerola *in praxi Ep. 1. part. verbo appellatio, §. adſecundum, cap. venerabilibus, &c.* de qua videndus tamen eſt Cov. *in c. alma mater, 2. part. §. ult. à n. 7.* gl. *in c. 1. verbo*

præter.

prætermissa, de foro compet. lib. 6. & gloss. *in cap. ut debitus honor, versiculo alioquin, de appell. & in c. Romana,* §. *sentent. de appell. in* 6. ubi Geminianus *versiculo quæro, an excommunicatus.*

104 109 Superior igitur non poterit absolvere excommunicatum, nisi prius visis actibus, & facta inhibitione, præcipiens, ut ad ipsum transmittatur, postmodumque, prout juris est, judicare, ad ipsum namque jurisdictio non devolvitur, nisi priùs probatâ causâ verâ, & legitimâ appellationis, ut secundum Innoc. *in c. per tuas, de sent. excomm. nu.* 4. tenet Zerola *in d. prax. Episc.* 2. *part. versiculo appellatio,* §. *nono quæritur, &c.* & per Hostiens. *in summa tit. de off. deleg.* §. *qualiter finiatur,* dicentem, malè facere aliquos superiores metropolitanos absolventes excommunicatum appellantem, antea
105 quam inhibeant inferiori, ut ne procedat per aliquot dies, secundùm formam jam dictam, & transmittat acta, quod in criminali causa loquendo confirmat, & approbat sacrum Consilium Trident. *sess.* 13. *de reform. c.* 3. ibi, coram judice ad quem appellavit, acta primæ instantiæ omnino producat, & judex nisi illis visis; ad ejus absolutionem minimè procedat; & in declaratione Card. ejusdem *cap.* 3. 4. *parte folio* 254. *verbo causa appellationis, &c.* Congregatio censuit Episcopum, ad quem appellatum fuerit, excommunicatum coram se
106 110 comparentem ad cautelam, posse absolvere, visis actis, quibus jurisdictio sua fundetur, quamvis aliàs de meritis causæ non cognoscat, diffinitivè tamen, nisi visis omnibus actis primæ instantiæ, non posse juxta hoc caput sententiam ferre.

107 111 Constito autem de contumacia judicis à quo recusatis exhibere acta, partes erunt judicis, ad quem appellatum est, absolvere partem appellantem à molestationibus, & pronuntiare acta, & sententiam judicis à quo, si unquam reperiuntur cassa, & vana: ita loquitur eadem declaratio *in princip. ver. acta primæ instantiæ, ibi* secundum dispositionem cap. ibi: is autem à quo appellatum fuerit, intra triginta dies acta ipsa postulanti gratis exhibeat, alioqui causa appellationis hujusmodi; prout justitia suaserit terminetur: & ad illud quod idem Concilium dicit (appellanti gratis exhibeat, *&c.*) intelligenda sunt de actis in criminali
108 causa confectis per judicem, vel saltim per Cancella-
112 rium ejus Episcopi, vel qui acta tunc exhibere debet gratis; non tamen intelligendum est de notario actuario cùm omnino solvenda est merces, juxta alia Concilii decreta, *sessione* 24. *de reform. cap.* 20. & alibi passim, & declaravit Congregatio *ubi proximè, versiculo gratis exhibeat.*

113 Hinc non inutile videbitur, examinare illam quæstionem, an judex Ecclesiasticus vim faciat, non deferens appellationi interpositæ per mulierem, quam ad absolvendum (vel quia ad idem tenetur, de jure, vel quia jubetur per superiorem, vel rogatur à tribunali) eo quòd personaliter ad absolutionem nanciscendam cogit, & compellit, comparere coram se, de qua quæstione semel de facto vidi dubitari, licèt apud neminem, necdum, tactam, & à judice vim fieri constat, nam cùm jure prohibitum sit, ut mulieres nequaquam debeant à judice personaliter trahi invitæ, nec evocari causa ferendi testimonii, aut alia quælibet, quæ in jure non invenitur
114 expressè decisa, etiam authoritate literarum Sedis Apostolicæ, vel legatorum ipsius, aut alia quacunque, sed tenetur ad eundem tabellionem, aut aliam personam idoneam transmittere, vel ipse judex requirente qualitate negotii, text. esi expressus *in c. mulieres* (quas vagari non convenit, nec virorum cœtibus immisceri) *de judiciis, lib.* 6. text. etiam *in auth. ut nulli judicum, in princ.* ibi, sed siquidem pro fiscalibus debitis parietur secundum legem mulierum, aut per virum suum, aut per se, aut per quam voluerit personam legitimè respondeat, & transigat rem, *&c.* & eadem verba scripta sunt *in auth. sed novo jure, C. de off. diversorum judicum, post l. quoniam, C. de custodia reorum cum aliis,* & latè probavimus 115
suprà, hac eadem p. c. 4. *à n.* 90. circa carceratus ratione personæ, quod ibi de muliere dixi, ubi ex pluribus comprobavi quod etiamsi persona mulieris necessaria sit ad judicium, ad id vocanda non est personaliter, sed ad eam debet judex aliquam personam mittere, juxta text. dispositum *in d. cap. mulieres*, secundùm quem, cum in jure non inveniamus expressum ad absolutionem nanciscendam personalem requiri præsentiam mulieris, ferè contrarium disponitur, argum. text. *in c.* 116
mulieres, de sentent. excommun. in decreta. ubi dicitur, quod mulieres, quæ incidunt in canonem, *si quis suadente*, ne cogantur Romanam Curiam adire pro absolutione, absolvantur à diœcesiano suo, ergo judex debet presbytero eam committere, & delegare.

Et quod judex Ecclesiasticus alii possit cuilibet com- 117
mittere absolutionem, sibi etiam jure speciali competentem in casibus majoribus, probat text. *in c. fin. de off. ordinarii*, ibi, his quibus ex officio in certis casibus competit illos absolvere, qui per violentam manuum interjectionem incidunt in canonem sententiæ promulgatæ, licet aliis hujusmodi absolutionem committere, cum viderint expedire, hactenus, quem text. exornat Cov. & alii ab eo relati *in lib.* 3. *var. res. c.* 20. *n.* 5. & gl. & Doctores *in d. cap. fin. de off. ord.* text. *in c. fin. de* 118
off. & pot. jud. deleg. loquentem in his, quibus nudum ministerium commissum est, qui subdelegare non possunt, ut ibi: & quòd excommunicatio delegari possit, probant communiter DD. *in c. quod sedem, de of. ordinarii, & in l. imperium. ff. de jurisd. omnium jud.* ergo similiter & à fortiori absolutio, & relaxatio quæ est magis favorabilior causa, ut *suprà, hoc cap.* diximus.

Insuper, nam, quia jure canonico quidquid est cog- 119
noscibile, est delegabile, sive causæ sint mixti, sive meri imperii, quemadmodum & simplicis jurisdictionis; gloss. *in c. in Archiepiscopatu, de raptoribus*, gloss. *in d. c. quod sedem*, gloss. *in cap. pervenit.* 95. *dist.* quam communem dicunt Panormi. Imola, & Alciatus num. 76. *in d. cap. quod sedem*, juniores *in l.* 1. *ff. de offic. ejus cui mandata est jur.* præsertim Curtius Junior *num.* 26. Alexand. Jas. & Purpur. *numero* 492. & Jacobus de Nigris *colum.* 13. per text. *in cap. in Archiepiscopatu, de raptoribus*, textus *in cap. aqua de consecratione Ecclesiæ, vel alia, c. vel nulli ut Monachus in* 6. *clem.* 1. §. *de hæreticis, cap. licet de officio Vicarii, cap. cum Episcopo de officio ordin. in* 6. Covar. *in libr.* 3. *varia. resolut. cap.* 20. *à princip.* & nos latiùs hunc articulum examinavimus *suprà. part.* 1. *cap.* 4. *post princip.* 120
ergo cum jure non prohibita sit absolutionis delegatio, imò sit permissa, debet judex Ecclesiasticus alteri eam committere, ne cogatur mulierem personaliter accedere, maximè si mulier sit nobilis, & habitet extra civitatem, & locum judicii, quia peculiari quadam ratione honestatis hoc est beneficium, & privilegium à jure mulieribus inter alia concessum, juxta utrumque *d. cap. mulieres, de judiciis in* 6. *de sent. excom. in decret.* & text. *in d. auth. ut nulli judicum, in pr. & d. auth. sed novo jure, C. de off. diversorum jud. cum aliis.*

Quæ omnia satis comprobare videntur nostram 121
hanc opinionem, deteguntque hac in quæstione violentiam fieri evidentem à jure, non deferendo appellationi interpositæ à muliere, jussa personaliter comparere pro absolutione nanciscenda. Quoniam hoc gravamen talis est naturæ, ut ab eo licita sit appellatio: nam cùm hoc beneficium à jure communi sit concessum, ut pro his causis civilibus nullo modo debeat in judicium trahi personaliter, sed per maritum, vel procuratorem quemlibet legitimè constitutum, audiatur, & si causæ qualitas hoc requirat, ut persona ejus necessaria sit; debet judex, vel ire, vel mittere tabellionem, vel personam idoneam, ut actus perfectè expediatur, secundùm 122
text. & gl. *in d. cap. mulieres, de judic. in* 6. nam à judice

negante

negante, vel non admittente juris communis beneficium alicui conceſſum, licita eſt, & legitima appellatio: ita dicit eleganter Bald. *in conſ.* 378. *n.* 2. *lib.* 3. Card. Tuſc. 1. *to. concluſione* 359. ſui dicti reddentes rationem, quod ubi denegatur obſervantia juris communis, ibi inferri dicitur gravamen, à quo licita eſt appellatio, & probatur ex text. *in l.* 1. §. *ſi quis tutor executionem*, *ff. quando appellandum ſit l. executionis*, *l. quicunque*, *C. de excuſationibus tutorum*, ubi probatur appellari rectè poſſe à judicis decreto, quo aliquem tutorem, vel curatorem minoris nominat non admiſſo beneficio excuſationis legitimæ à jure ſibi conceſſæ, ut diximus *ſuprà*, *hac part. cap.* 1. circa articulum exceptionum, ubi de tutoris nominatione dixi, & quando poſſit ab ea appellari.

123 Ultimo loco dicendum eſt, ea quæ diximus circa effectum ſententiæ ſuſpenſionis, vel interdicti, intelligi debere in ſpiritualibus, & divinis officiis, & in his quæ concernunt animam, ſecùs autem eſt dicendum, ſi interdictum, vel ſuſpenſio alia officia, vel alia temporalia reſpiceret: tunc enim appellatio emiſſa à tali interdicto, vel ſuſpenſionis ſententia ſuſpenderet omnino ejus effectum, ita tenet Philipp. Franc. *in cap. adhæc quoniam*, *in princ. de appell.* ubi etiam Abb. & alii, latè
124 Emanuel Rodrig. *in qu. reg. quæſt.* 39. *art.* 5. *tomo* 1. qui dicunt quòd ſi judex interdixit alicui ingreſſum civitatis, ſeu palatii, vel ingreſſum alicujus poſſeſſionis; appellante ipſo ab eo interdicto, ſuſpendetur effectus ſententiæ, quod idem dicendum eſt in ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti à beneficio, ut per argumentum ab ſpeciali text. *in c. is cui*, *de ſentent. excom. l.* 6. tenet gl. *ibi verbo ſequentem* ubi etiam ſequitur Archidiaconus, & Joann. Andr. quam gloſſ. menti tenendam dixit Philipp. Franch. & Abb. *ubi ſuprà*, quam ad hoc omnino vide, quoniam ſingularis eſt ſine dubio, qui omnes hanc partem tenent contra Innocentium, qui contrarium inſinuare videbatur *in dict. cap. adhæc*, vide etiam Lancelot. *de attentat.* 2. *parte*, *cap.* 12. *in præfatione n.* 86. qui confusè multum loquitur, & poſt Philipp. Fran. *in cap. adhæc quoniam*, *ſub n.* 5. *de appellat.* dicit Scac. *de appella. quæſt. à num.* 67. *& quæſt.* 17. *limit.* 42. *numero fin.*

225 Qui omnes Doctores ſimiliter idem intelligunt, & probant in ſuſpenſione, vel interdicto ab uſu pallii, ſeu à Pontificalibus, cujus effectus per appellationem ſubſequentem omnimodo ſuſpenderetur, qua pendente, & pallio, & Pontificalibus uti poterit, cæteraque omnia facere ex doctrina Innocent. *in c.* 2. *de ſentent. excomm.*
226 *in* 6. & ex Speculatore loco per Abb. & Franc. relato, & poſt Franc. Scacc. *d. quæſt.* 3. *n.* 68. ubi quòd ſic ſuſpenſus ab uſu pallii in divinis celebrans non incurrit aliquam irregularitatem.

227 Pariter etiam idem dicendum affirmant Lancelot. *ubi proximè*, *n.* 84. *&* 85. ex Decio *conſil.* 204. *in cauſa cathedrali per totum*, & alii, in Epiſcopo, ſeu alio clerico diſpoſito, quia interim appellatione à talis diſpoſitionis ſententia, pendente, nihil innovatur integer appellantis ſtatus, imò conſervatur; ut antea: igitur omnes concludunt reg. text. *in dict. cap. is cui*, & aliorum *ſuperiùs* adductorum, ſolùm habere locum in his ſuſpenſionibus & interdictis, quæ concernunt animam & ſpiritualia, ſecùs autem in cæteris temporalitatem, & profana reſpicientibus, in quibus judex Eccleſiaſticus omnino vim fieri declarabitur in tribunalibus ſupremis, ſi recuſet deferre appellationi interpoſitæ à tali ſententia ſuſpenſionis, vel interdicti, omniaque in poſterum geſta reponere.

CAPUT VI.

An judex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens appellationi interpoſitæ à ſententia interloquutoria, lata ſuper articulis ejus cauſæ, à cujus diffinitiva prohibetur appellari.

SUMMARIUM.

1 *A diffinitiva prohibita appellatio ſive quoad unum tantum, ſive quoad utrumque effectum ſimul, an prohibita intelligatur ab interlocutoria.*
2 *Quod non prohibetur, cenſetur conceſſum.*
3 *Analogum per ſe ſumptum ſtat pro potiori ſignificato.*
4 *Sententiæ appellatione de diffinitiva intelligitur.*
5 *Appellatio prohibita à ſententia intelligitur à diffinitiva non ab interlocutoria.*
6 *Statutum prohibens appellationem à ſententia poteſtatis, intelligitur de diffinitiva ſtrictè.*
7 *Prohibitio compromittendi ſuper cauſa, intelligitur ſuper Principali, non ſuper articulis incidentibus.*
8 *Appellatio prohibita hæretico, quoad diffinitivam duntaxat intelligitur, non quoad interlocutoriam.*
9 *Interlocutoria non reparabile per appellationem à diffinitiva, recipit appellationem.*
10 *Gravamen non poteſt reparari, quando non poteſt appellari à diffinitiva.*
11 *A ſyndicatu licèt non appelletur; tamen ab interlocutoria incidenti licere qui dicant.*
12 *Prohibita licet ſit appellatio in remedio* l. fin. de edicto Divi Adria. & l. uni. Cod. ſi de moment. poſſ. *ab interlocutoria incidenti qui teneant.*
13 *A diffinitiva licet prohibita ſit appellatio, admittitur tamen ab inordinato proceſſu.*
14 *Appellatio ubi à diffinitiva prohibita eſt, pariter cenſeri prohibitam ab interlocutoria, & emergenti, defenditur.*
15 *Pactum inter partes, ne appelletur in cauſa, intelligitur etiam prohibitio ab interlocutoria.*
16 *Clauſula (appellatione remota) intelligitur etiam reſpectu interlocutoriæ.*
17 *Summaria ubi eſt cauſa, omnes ejus articuli ſummarii ſunt, &* 28.
18 *Cauſa, & ratio prohibita appellationis in cauſa appellationis militat etiam in interlocutoria.*
19 *Statutum prohibens appellationem à diffinitiva, intelligitur & in interlocutoria, ubi militat eadem ratio.*
20 *Statutum prohibens de nullitate dici, intelligitur etiam in interlocutoria.*
21 *In cauſa quæ conveniunt, debent & in effectu convenire.*
22 *Caſus, quos nectit æquitatis, & rationis identitas, non ſunt quoad juris diſpoſitionem ſeparandi.*
23 *Ab interlocutoria faciliùs jus appellationem tollit.*
24 *Natura eadem eſt quæſtionis incidentis in cauſa principali, quæ de ipſo principali, &* 27.
25 *De parte quoad partem idem eſt, quod de toto quoad totum.*
25 *Prohibita appellatio à cauſa principali, prohibetur etiam ab acceſſoriis.*
27 *Appellatio ubi eſt prohibita ex natura cauſæ prout alimentis, &c. intelligitur prohibita ab incidentibus.*
28 *Prohibetur cùm quid, cenſetur etiam prohibitum omne, per quod pervenitur ad illud.*
29 *Per interlocutoriam pervenitur ad diffinitivam.*
30 *Appellatio ſi eſt prohibita à laude, ita prohibetur à præambula compulſione.*
31 *Appellatio ubi eſt prohibita à principali, an ita intelligatur ab interlocutoria, varii varia dixêre.*

32 *Abbatis*

32 *Abbatis opinio refertur.*
33 *Angeli distinctio refertur.*
34 *Ægidii Bessi distinctio refertur.*
35 *Decii distinctio refertur.*
36 *Rebuffi opinio refertur.*
37 *Achil. Personal. distinctio refertur.*
38 *Scaeciæ opinio refertur tenentis absolutè prohibitam appellationem in causa principali, censeri prohibitam ab interlocutoria.*
39 *Appellatio ubi admittitur quoad devolutivum, non potest dici, quod interlocutoria non possit reparari per appellationem à diffinitiva.*
40 *Gravamen in possessorio reparatur in petitorio, secùs si super petitorio, judicium non expectatur.*
41 *Doctorum omnium resolutio in quæstione proposita, & distinctiones non integrè satisfaciunt.*
42 *Authoris distinctio refertur in proposita quæstione.*
43 *Appellatione prohibita quoad suspensivum tantùm in causa principali, censetur prohibita ab interlocutoria super incidenti, aut emergenti articulo.*
44 *Statutum generaliter prohibens appellationem à tali causa intelligitur prohibere à qualibet ejus interlocutoria.*
45 *Idem in statuto prohibente compromissum.*
48 *Oratio indefinita negativè concepta universalem significationem habet.*
47 *Negatio opposita subjecto, aut termino communi, facit orationem universalem.*
48 *Statutum prohibens appellationem specialiter à sententia, intelligitur de diffinitiva, non de interlocutoria, cùm sit stricti juris.*
49 *Statutum prohibens appellationem, est odiosum, & restringendum, ut minùs lædat jus commune.*
50 & 51. *Ratio per quam statuto prohibetur appellari à sententia, similiter etiam in interlocutoria, de ipsa intelligitur, licèt sit strictè interpretandum.*
52 *Prohibita appellatione in causa principali, prohibetur ab interlocutoria, etiamsi aliàs ab ipsa licuisset appellare.*
53 *A competentia, vel incompetentia appellatio admittitur etiam ubi sit prohibita à diffinitiva, quoad suspensivum tamen.*
54 *A competentia, seu incompetentia non censetur prohibita appellatio, quandocumque prohibetur ab interlocutoria.*
55 *Incompetentiæ exceptio quandoque opponitur, ad impediendam sententiæ executionem.*
56 *Prohibita appellatio per statutum non intelligitur prohibita à sententia super incompetentia.*
57 *Jurisdictionis defectus exceptio non censetur excluſa à dispositione prohibente omnes exceptiones.*
58 *Interlocutoria super legitimatione personarum an admittat appellationem, ubi causa principalis illam non recipit, putà, quia est executiva.*
59 *Legitimatio personarum in quocunque judicio necessaria est.*
60 *Exceptionem incapacitatis, in quolibet judicio executivo admittendam.*
61 *Legitimè actor & reus debent comparere in quolibet judicio.*
62 *Legitimitatis exceptio non censetur excluſa à quolibet statuto, omnes exceptiones adversus instrumentum excludente.*
63 *Legitimitatis exceptio etiam post tres sententias potest opponi.*
64 *In judicio ex* l. fin. Codice de edicto divi Adriani, *interlocutoria procuratorem legitimum non esse, vel aliquem non habere legitimam personam standi in judicio, recipit appellationem.*
65 *Et in pronuntiatione, quem esse, vel non esse tutorem.*
66 *Beneficii curati provisio non recipit appellationem, & proceditur summariè.*
67 *Oppositor, si declaretur esse, vel non esse filium patronalem, aut aliàs personam legitimam, licitè appellat in provisione curati.*
68 & 69. *Appellatio permittitur ab ordinato processu, etiamsi in causa principali non admittitur quoad diffinitivam.*
70 *Hieronymi Gonzales opinio reprobatur.*
71 *A judice procedente ordinariè, cùm debeat procedere summariè, tanquam ab inordinato processu licet appellare.*
72 *A judice procedente summariè, aut executivè, ubi ordinariè debuit procedere, licet appellare.*
73 *Nisi quando summariè procedere, relinquatur judicis potestati.*
74 *Ordinem judiciarium servare, non potest nocere.*
75 *A judice non faciente quid ejus potestati relinquitur, non licet appellare.*
76 *Ad testium inhabilium, seu post terminum probatorium admissionem appellatio admittitur etiam ubi à diffinitiva prohibetur quoad suspensivum.*
77 *Sententia interlocutoria, si per dolum, aut injuriam feratur, appellationem recipit, etiam ubi à diffinitiva prohibetur.*
Idem est in sententia, quæ fertur per latam culpam, cùm dolo æquiparetur, ibid.
78 *Sententia lata per dolum judicis nulla est, nec transit in rem judicatam.*
79 *Sententia nulla executionem non meretur.*
80 *A diffinitiva prohibita appellatio quoad utrumque effectum censetur permissa à qualibet interlocutoria incidenti.*
81 *Ab interlocutoria appellatur, quando per appellationem à diffinitiva reparari nequit.*
82 *Gravamen dicitur irreparabile per appellationem à diffinitiva, quando nullo modo ab ea permittitur appellare.*
83 *Appellatio devolutiva ubi à diffinitiva datur, non potest dici, gravamen interlocutoriæ non posse reparari per appellationem à diffinitiva.*
84 *& seqq. Concil. Trid.* sess. 13. de reform. cap. 13. *ponderatur.*
85 *Appellatio, ubi simpliciter à jure reperitur prohibita, intelligitur quoad utrumque effectum.*
86 *Principis à voluntate quæ pendent, impossibilia judicantur.*
87 *Appellatio ubi prohibetur in delictis, non intelligitur prohibita ab incidentibus.*
88 *Jura adaptantur ad ea, quæ frequentius accidunt.*
89 *Gravamen non reparari per appellationem à diffinitiva verificatur quando ab ea est prohibita, quoad utrumque effectum, non quoad suspensionem tantum.*
90 & 91. *Hæretico licèt prohibeatur appellatio à diffinitiva, non tamen ab interlocutoria, & quare.*
92 L. 1. §. quæsitum ff. de appellatio. *verba ponderantur.*
93 *Prohibita appellatio à diffinitiva ut causa principali quoad suspensivum, appellationi à qualibet interlocutoria regulariter deferendum non est.*
94 *Prohibita appellatione à causa principali quoad utrumque effectum, admittenda est à quolibet gravamine incidenti.*
95 *A possessoriis an sit appellatio prohibita quoad unum, vel utrumque effectum, duæ sunt contrariæ opiniones.*
A possessorio si fuisset appellatio prohibita quoad utrumque (ut plurimi putarunt) verum foret, permissam esse à qualibet interlocutoria, ibid.

HUjus quæstionis, ut debitum consequamur exitum, in duas cogimur jus imitantes, partes dividere, aut distinguere, scilicet, in appellationes ab interlocutoriis latis in causa, cujus diffinitiva prohibetur appellatio, quoad effectum suspensivum tantùm, & in appell a-

appellationes, quæ emittuntur ab interlocutoriis, in cauſis & negotiis negantibus à diffinitiva appellationem quoad utrumque, & ſuſpenſivum & devolutivum ſimul, de quo ad reſolutionem quæſtionis propoſitæ apparebit & pro parte affirmativa, nempe vim judicem facere hujuſmodi appellationi non deferentem. Probatur primò.

2 Quoniam quod non prohibetur, cenſeri permiſſum, *l.* 1. *& text. in l. ex eo, ff. de teſtib.* text. *in l. inter ſocerum.* §. *cum inter, ff. de pactis dotal.* ſed appellatio ab interlocutoria non invenitur prohibita hoc caſu; quando prohibetur à diffinitiva ergo cenſeri debet permiſſa, & admittenda, & quia analogum per ſe ſumptum debet referri ad potius ſignificatum, §. *jus civile, inſtit. de jure natur.* & id in terminis dixit Franch. *in c. cum appell.* §. *ſi verè,* 3 *n.* 3. *de appel. in* 6. Abb. *in c. paſtoralis, n.* 6. *de appell.* quoniam appellatione ſententiæ, intelligitur de diffinitiva, text. eſt *in l. quod juſſit, ff. de re jud.* ibi, licèt de ſententiis contra, *&c.* notat, gloſſ. *in c. cum olim, de teſtibus,* & pariter ex text. *in c. venientes, de jurejur.* ibi, cùm 4 leges etiam ſæculares poſt ſententiam etiam beneficium appellationis non denegent à gravatis, &c. *juncta l. ante ſententiæ tempus,* & ibi Cynus *num. fin. C. quorum app. non recip.* ubi ab interlocutoria prohibetur, & non à diffinitiva, idem docet Bald. *in l. ſi ex cauſa,* §. *nunc videndum,* & ibi Albericus *ff. de minoribus,* poſt Guillelmum Cumum, quod prohibita appellatione à ſententia intelligitur à diffinitiva, non autem ab interlocutoria, 5 idem Bald. *in l.* 1. *in princ. ff. de off. præfecti præto. & in additio. ad Specula. tit. de ſentent.* Socin. *conſil.* 39. *capio primum, num.* 12. *lib.* 4. Alexand. *conſil.* 50. *viſis* 6 *actis ſub n.* 2. *lib.* 2. ubi quod licèt ſtatutum prohibeat appellationem à ſententia poteſtatis, debet intelligi de ſententia, quæ eſt ſtrictè diffinitiva: ergo quando appellatio removetur à diffinitiva ſententia, non debet extendi ad interlocutoriam.

7 Facit inſuper, quoniam quando in aliqua cauſa, qua per legem, vel ſtatutum prohibitum ſit, compromittere, intelligi debere quoad cauſam principalem, & ſubſtantiam negotii, non tamen intelligi quoad articulum, emergentem in eo, docet Bald. *in l. cum proponas, in fin. de rebus creditis,* quod etiam affirmant nonnulli Doctores relati à Socino ſeniori *conſilio* 300. *colum.* 3. *verſiculo circa tertiam. l.* 2. Huc pertinet, quod ſcriptum reliquêre Archidia. Joan. Andr. & Geminianus *in c. inquiſitionis, de hæreticis, l.* 6. quo loci illud affirmant, quod li- 8 cèt hæretico prohibitum ſit appellare, intelligitur quoad ſententiam diffinitivam, non autem quoad ſententiam interlocutoriam.

9 Ulteriùs probatur, quoniam quando interlocutoria non poteſt per appellationem, à diffinitiva reparari, licitè admittit appellationem, *ſuprà capite primo,* latè diximus. Sed ubi prohibetur appellatio in cauſa principali, gravamen interlocutoriæ reparari nequit, ergo ab 10 interlocutoria iis caſibus admitti debet appellatio: ita loquendo de poſſeſſorio argumentatur Ozaſc. *dec.* 25. *mortuo inteſtato, ſub n.* 14. Contard. *in dicta l. unica, lim.* 5. *n.* 3. *verſ. ſed an ratio,* &c.

11 Deinde, & hæc pars fulcitur, quoniam licèt à ſententia lata in ſyndicatu contra Officialem appellari non liceat, quoniam ea pendente executio fit: tamen poterit appellari ab interlocutoria ſententia, ſeu gravamine incidenti, quoniam ab eo officialis in ſyndicatu rectè quit appellare, quamvis ſibi à diffinitiva prohibeatur, ut per Paridem de Puteo *in tract. de ſyndicatu, verbo appellatio, verſiculo ſyndicatus, & verſiculo à ſententia lata,* Modernos *in annot. ad Ægidium, n.* 195. Maranta *in Speculo advocat.* 6. *part. princ.* 2. *actu, titul. de appellat. num.* 193. & alios citatos à Lancel. Roberto *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 20. *num.* 4. quibus pariter aſſentire videtur.

Cæterum, & hæc pars tuetur ex his quæ adducunt Innocen. *in cap. ſignificaverunt, verbo appellaſſe, de teſtibus,* Angel. *in conſilio* 46. *ſtatuto civitatis Florentiæ col. fin. verſiculo præterea,* quem ſequuti ſunt Nicellus *in tract. de concord. gloſſ. ſub. n.* 23. *verſiculo* 4. *moderatur,* Stephanus Aufrer. *in additio. ad deciſiones Capellæ Tholoſ.* Decius *in cap. paſtoralis numero* 4. *de appellat.* Blanchus *in tractatu de compromi.* 4. *quæſtione, princip. num.* 21. *verſiculo quartò deducitur,* Lancelotus Robertus *ubi ſuprà d. lim.* 20. *n.* 4. Contard. *in l. unica, limit.* 5. *nu.* 1. *& ſequentibus, & quæſtione* 20. *nu.* 1. *Cod. ſi de moment. poſſeſſ.* Veſtrius, Gravatius, quos citat Scaccia *lib.* 1. *cauſa civil. & crimin. cap.* 79. *ſub. n.* 981. Petrus Duennas *in regul.* 44. *fall.* 3. Bald. & Albericus poſt Guillelmum de Cunis *in l. ſi ex cauſa,* §. *tunc videndum, ff. de minoribus* Zuchard. *in l. fin. Cod. de edicto Divi Adrian. nu.* 436. illud omnes affirman- 12 tes, quòd licèt à ſententia lata in poſſeſſorio, *ex l.* 1. *Cod. de momentanea poſſeſſione,* ſimiliter, & in remedio legis finalis *C. de edicto divi Adriani non tollendo,* non admittatur appellatio, imò prohibita ſit; nihilominus ab interlocutoria lata ſuper articulis emergentibus in cauſa, & ejus diſcurſu appellatio admittitur undique.

Pariter, & illud hanc partem affirmativam defen- 13 dit; ſcilicet, quoniam in his, & aliis caſibus, in quibus non permittitur appellatio quoad merita, & ſubſtantiam cauſæ, admittitur tamen ab inordinato proceſſu, & ſic à gravamine articuli emergentis, ita docuit Bald. *cap. ex conqueſtione, n.* 1. *de reſtitutione ſpoliat.* Jaſ. *in l.* 1. *num.* 5. *verſiculo limita* 2. *de bonorum poſſeſſio. ſecundum tabulas,* & ibi Decius *num.* 6. *verſiculo quinto, & ab inordinato, &c.* idem Decius *in dict. l. fin. C. de edicto Divi Adri. num.* 47. *verſiculo ſed poſſet* Covarruv. *in pract. qu. c.* 23. *n.* 8. *verſ. cæterùm licèt,* Natta *conſil.* 121. *n.* 4. *lib* 1. Joſeph. Ludovi. *deciſ.* 39. *nu.* 8. Zucard. *in dict. fin. Cod. de edicto Divi. n.* 436. Bellam. *deciſ.* 347. Felin. *in c. ſuborta, n.* 4. *lim.* 1. *de re jud.* Veral. *deciſione* 6. *vol.* 60. *n.* 5. *&* 6. *part.* 1. Marqueſſa. *de commiſſio.* 1. *part. cap.* 12. *n.* 51. & de hac re latiſſimè agemus *infrà,* 4. *Part. c.* 13. *per totum,* ubi plures doctrinas congeſſimus: Quæ pars, & rationibus, & authoritatibus ſatis comprobata videtur, ut firmare queat aliquis regulam generalem, appellationem, nempe, prohibitam in interlocutoriis prolatis ſuper articulis incidentibus, ſeu emergentibus, & per conſequens judicem, qui ei deferre recuſat, vim facere manifeſtam, ſibi per Senatum cauſam remittendam eſſe videri.

Et licèt præfatis Doctoribus hæc & tibi, Lector 14 candide, placeat, multis tamen opinio aliis diſplicet probantibus hoc caſu hacque quæſtione, vim nullam judicem committere, ſi noluerit deferre appellationi emiſſæ à ſententia interlocutoria, vel à gravamine incidenti ante definitivam ſententiam, à qua prohibita eſſet appellatio. Quoniam eo caſu appellationem admitti non debere, ſicut nec à diffinitiva, dicunt. Quod ex eo probatur, primò, quia ſi inter partes litigantes pactum fiat, ut à ſententia in cauſa lata 15 non appelletur, intelligitur etiam ab interlocutoria hæc prohibitio facta, ita tenent Bald. & Salicetus *in l. fin.* §. *fin. C. de temporibus appellationum,* quos ſequutus eſt Gregorius Lopez *in l.* 13. *tit.* 23. *part.* 3. *in gloſſ.* 6. allegant ad hoc text. *in l.* 1. §. *ſi quis ante ſententiam profeſſus, ff. à quibus appellare non licèt,* ibi, indubitatè appellandi auxilium perdit, *&c.*

Similiter quia quando Princeps prohibet appellatio- 16 nem, putà, quando committit cauſam, ea remota, intelligitur etiam ab interlocutoria remota, atque prohibita, ita contra Bart. tenent Angel. & Imola *in d. l.* §. *fin. ff. à quibus appellare non licet,* Gregor. Lop. *in d. l.* 13. *titul.* 23. *part.* 3. *gloſſ.* 9. rationem reddentes, quia eadem ratio militat in utroque, Lancelot. *de attent.* 1. *part. c.* 12. *limit.* 8. *n.* 20. & 21.

Deinde facit pro hac eadem parte, quia quando cauſa eſt ſummaria, omnes ejus cauſæ articuli ſummarii eſſe

esse debent ut notat B. *extravag. ad reprimendum, in verbo summariæ*, quem sequuntur Doctores *in clem. sæpè, de verborum signif.* & late explicat Jason. *in l. 2. Cod. de edicto Divi Adrian. tol.* quibus addendus Petrus Anchar. *in cle. dispend. 5. nota de ind.* optime per Ant. Nattam *cons. 121. c. 12. lib. 1.* ergo eodem modo dicendum est, quòd quando in aliqua causa appellatio prohibetur, intelligi etiam debet à quolibet ejus articulo.

18 Desuper, quoniam appellatio in causa prohibita, sive ratione causæ, puta quia celeritatem, celeremque executionem requirit, sive propter authoritatem judicis de ea cognoscentis, quæ est ratio magis frequens, ac fundamentalis, qua regulariter appellatio est prohibita, ut patet ex juribus, & authoribus rem hanc attingentibus, ut videbimus in decursu hujus libri: sed hæc ratio pariter militat in sententia interlocutoria, sicut & diffinitiva, ut etiam considerat Benedictus à Plumbino *in l. etiam, §. absens ff. de manumiss. vindicta*, Menoch. *in tract. de adipiscenda possess. rem. 4. n. 813.* & per Angel. & Imolam *in l. 1. §. fin. ff. à quibus appellare non licet*, ita docet Gregorius Lopez *in l. 13. tit. 23. part. 3. gloss. 9.* Alexand. *consil. 50. visis actibus, n. 12. l. 3.* latius Felin. *in cap. causam, quæ, sub n. 27. versiculo dum dicit de rescriptis*, Achilles Personal. *tractatu de adipiscens possess. n. 336. versiculo ego bene fateor*, & quod sta-
19 tutum loquens de appellatione à diffinitiva militet in interlocutoria, quando in casu est eadem ratio, tenet post Paul. Castrens. Franc. *in c. pastoralis, quæst. 6. n. 24. de appell.* Rota *dec. 110. n. 20. part. 1. diversorum*, Cæsar. Contard. *in l. unica, lim. 5. num. 4.*
20 *versiculo lim. modo, Cod. si de momen. possessio.* & facit Puteus *dec. 274. die 5. Maii num. 3. l.* quem sequitur Contard. dicens, *ubi proximè, nu. 6.* quòd statutum prohibens dici de nullitate, interlocutoriam comprehendit: ergo idem, quod in diffinitiva dicendum est, quia ubicunque est eadem ratio, eadem est juris dis-
21 positio, *l. illud. ad l. Aquiliam, l. actio ff. de verborum oblig.* & quæ in causa conveniunt, debent & in effectu convenire, *l. de quibus*, ubi Ang. & Doct. notant, *ff. de legib.* casus namque, quos nectit paritas æquitatis, & identitas rationis, non sunt quoad juris dispositio-
22 nem separandi, *d. l. illud.*, cum ibi notatis per Bald. & Oldrad. & est originale verbum Ciceronis *in Topicis*: maximè, quia faciliùs jus tollit appellationem ab interlocutoria, cùm sit minoris præjudicii, tenent in ter-
23 minis Cæsar Contard. *in repetit. l. unicæ, lim. 5. n. 4. C. si de mom. poss.* appellationem ab interlocutoria, quàm à diffinitiva potiùs tolli quoad appellandi genus, & materiam, in illa regula est negativa, secundùm textum *in l. ante sententiæ tempus, Cod. quorum appell. non recipi.* in ista autem, & sic in diffinitiva regula est affirmativa, *leg. & in majoribus*, cum aliis.

24 Quæ pars iterum corroboratur, quoniam eadem natura esse solet quæstionis incidentis, & emergentis in causa principali, quæ est ipsius causæ principalis, *clem. dispendiosam de judiciis*, notat Bald. *in l. solet, n. 8. ff. de alim. & cibariis leg.* Jas. *in l. 2. num. 6. C. de edicto divi Adri. tol.* Dec. *in. cap. pastoralis, n. 4. in fin. de appell.* late Menoch. *de arbitr. judi. l. 1. quæst. 45. nu. 9. & 10.* & pulchre scribit ad rem hanc Socinus senior *consil. 30. columna 3. l. 2.* & idem Menoch. ad propositum nostrum *in dict. tractatu de adipiscen. poss. rem. 4. nu. 815.* cùm ergo in causa principali, atque ita à diffinitiva appellare non liceat, non etiam ab incidentibus, quò pertinet illud vulgaris regulæ, quod idem est de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, textus *in l. quæ de tota.* ubi gl. B. &
25 Doctores notant. *ff. de rei vindicatione.* Bonus textus *in l. juris gentium, §. adeò*, ubi per Jason. *ff. de pactis*, textus *in l. si unus, §. si cum tibi, cum seqq. eodem tit.* text. *in l. si cui in princ. versiculo proinde, ff. de leg. 1.* text. *in l. tres tutores, in pr. ff. de administratione tutorum.* bonus etiam text. *in c. super quæstionem, §. fin. & in cap. pastoralis, §. item cùm totum, de officio delegati. c. si diligenti, de præscript. cum aliis*, ergo dicendum est quòd cùm non appellatur à sententia totius causæ, & super tota causa principali, nec debebit admitti à lata in ejus parte & articulis emergentibus, vel incidentibus, & facit quod dicit Ægidius Bossius *in tract. var. crim. titulo de appell. n. 10.* ex doctrina 26
Alexand. *in l. patris, & filii. ff. de vulgari, & pupillari, colum. 2.* & per B. *in d. leg. solent*, dicens, quòd quando prohibetur appellatio à principali, etiam intel- 27
ligitur prohibita ab accessoriis, & impensis, & idem tenet omne Lancelot. sibi contrarius *3. p. c. 26. à n. 130. cum. seqq.*

Cæterùm hæc pars defenditur, quia accessorium debet sequi naturam sui principalis, *ex reg. vulg. accessorium, de reg. jur. in 6.* & ideo dicit Card. Tuschus *1. tomo, conc. 359. nu. 44. & 45.* sequutus Angelum *consil. 186.* quòd ubi appellatio prohibus in aliqua causa ex ipsius natura, ut in momentanea possessione alimentis, & similibus, pariter nec admittenda est ab interlocutoria ejusdem causæ.

Quò pertinet illa vulgaris regula, qua in proposito 28
utuntur protinus referendi Doctores, scilicet, cùm quid prohibetur, etiam prohibitum censetur omne per quod pervenitur ad illud: juxta textum *in l. oratio, ff.* 29
de sponsalibus, & quod ibi adducunt communiter Doctores & *in leg. sicut certo, §. fin.* & ibi gl. *verbo dominium, ff. commoditati*, igitur cùm à diffinitiva appellare non licet, ergo neque ab interlocutoria, per quam ad diffinitivam pervenire & devenire solemus; ita in specie hoc argumento ad hujus partis negativæ defensionem utuntur, Bald. *in l. unica, n. 4. Cod. si de moment. poss. fuerit appellat.* quò loci rejicit opinionem illam Guillelmi Cu. *in leg. si ex causa, §. nunc videndum, ff. de minoribus*, quam pro contraria parte 30
suprà ab eodem Baldo sibi parum constante, adduximus; eo etiam usus est Menoch. *ubi suprà, d. rem. 4. n. 816.* & huc spectat Ancharani doctrina *cons. 78.* dicentis, quòd ubicunque non datur appellatio à negotio principali, prout a laudo lato inter consanguineos vigore statuti alicujus, ita nec dari à sententia præambulæ compulsionis, quam referens sequitur Cardin. Tusc. *in tomo 1. conclusione 101. post nu. 11.* ergo similiter affirmandum est in hac quæstione.

Jam vides, jamque colligere potes, ex tanta ratio- 31
num, auctoritatumque varietate & contrarietate simul, quàm sit anceps, quàmque difficilis quæstio hæc cujus veram & practicandam jure resolutionem pollicemur, in qua tradenda, & resolvenda varii varia dixere, & affirmarunt: in primis namque Abb. *in cap. postoralis, nu. 6. de appellat.* dixit, ubicunque per statutum removetur appellatio à sententia alicujus officialis; puta potestatis, intelligis solùm remotam appellationem à diffinitiva, non autem ab interlocutoria, 32
quia appellatione sententiæ intelligi diffinitivam; & qua statutum debet intelligi in strictioti modo, secùs autem (inquit ipse) ubi simpliciter cavetur statuto, ut à potestate non possit appellari, tunc namque intelligi de qualibet sententia, sed præcepto, per argumentum *leg. primæ, Cod. de officio præfecti prætorio*, & ita Bald. consuluisse dicit, licèt consilium non alleget.

Aliam, & secundam huic contrariam, & diversam 33
omnino distinctionem tradit Cardin. Tusc. per Angel. *consil. 188.* citatur *ubi suprà, d. 1. tomo, concluf. 369. post num. 11. num. 44. & 45.* quòd quando appellatio prohibetur ob reverentiam judicis, tunc admitti appellationem ab interlocutoria; quando autem eadem prohibita ex natura causæ, ut in momentanea possessione, admittendam tunc appellationem non esse putant.

Tertiam Ægi. Boss. *in d. tractatibus variis crim. titul.* 34
de appellat. n. 11. & 12. distinguentem inter causas, & negotia civilia, & criminalia, ut in prioribus appellationem prohibitam à diffinitiva, esse simul & ab in-

interlocutoria prohibitam, ex doctrina Alexandri poſt Imolam *in leg. patris & filii, ff. de vulgari & pupil. col.* & Bart. *in d. leg. ſolent, ff. de aliment. & cibariis legatis.* Bald. *in l. arbitrium, in princ. ff. qui ſatiſdare cog.*

35 Quarta diſtinctio fuit Decii *in cap. paſtoralis, nu.* 4. *verſ. ſed conſiderandum eſt appellatio*, ſcribentis, quòd tunc diſpoſitio prohibens appellationem, non prohibet ab interlocutoria, cum ſimpliciter de ſententia loquitur, ut ſi dicat, quod à lata ſententia in cauſa alimentorum, vel ſimili, non liceat appellari: nam tunc appellatione ſententiæ intelligitur de diffinitiva, ut de potentiori, tum etiam, quia minus læditur ejus commune, quod in dubio admittitur appellatio, ut potè quia defenſionem continet: at ſecus eſt (inquit ipſe Decius) cum diſpoſitio abſolute & ſimpliciter prohibet tali in cauſa appellati, tunc enim dicitur prohibita appellatio, etiam ab interlocutoria.

36 Alii autem Doctores ſimpliciter cum parte negativa, ſcilicet, appellationi non deferentem ab interlocutoria vim haud fieri, & ultra *ſuprà* relatos, ita affirmant; Rebuff. *in commentar. ad Regias conſtitutiones Galliæ, tomo* 3. *titulo de appellat. in præfatione nu.* 13. late Menoch. (cum tamen tribus declarationibus, & aliquibus ex fundamentis, de quibus nos in diſputatione mentionem fecimus) *in dict. tract. de adipiſcend. poſſ. rem.* 4. *à n.* 807. *cum ſeqq.*

37 Quintam diſtinctionem ſcribit Achilles Perſonal. *tract. de adipiſcen. ſub. n.* 334. *verſiculo ego autem*, quem ſequitur Ruginell. *tractatu de appellat.* §. 2. *c.* 3. *ſub nu.* 645. *verſiculo ab interlocutoria, in fin. fol.* 118.

38 Et poſt hæc ſcripta vidi Scacciam *de appellat. qu.* 17. *lim.* 6. *memb.* 6. *à nu* 18. *cum ſeqq.* qui utriuſque partis aliquos ex Doctoribus, earumque rationes, ac fundamenta refert, & abſolute huic poſteriori parti, & opinioni inhæret, & amplectitur, quam *numero* 35. & 37. non ſolùm eſſe affirmat veram, ſed ſervari etiam in praxi, & poſt Menoch. *de arbit. libr.* 1. *quæſt.* 45. *num.* 9. & Zucard. Angl. Anchata. Paulum, & alios, hanc etiam partem negativum ſequitur Marc. Anton. Peregri. *tract. de fideicommiſſ. articulo* 46. *num.* 50. ubi referunt aliquos Doctores contrariam opinionem tenentes, ſemper ſibi dubitabilem fuiſſe eorum aſſertionem, & plures ex hactenus relatis Doctoribus, hanc partem negativam abſolute, & ſine diſtinctione, tenent cum aliquibus tamen limitationibus, de quibus ſtatim, & in alimentis idem repetit Scaccia *quæſt.* 17. *limit.* 7. *n.* 11. *&* 13.

39 Quid quidem poſt Paul. Caſtr. *ſuprà, in conſilio* 39. *quòd à ſententia lata, l.* 2. Decium *in l. fin. n.* 50. *Cod. de edicto divi Adri.* Menoch. *tractatu de adipiſ. poſſ. rem.* 4. *q.* 99. *ſub nu.* 817. *&* 818. dicunt, quòd ubi appellatio à diffinitiva admittitur quoad effectum devolutivum non poteſt dici, quòd interlocutoria non poſſit reparari per eandem appellationem. Et tacite videntur innuere, quòd ubi datur prohibitio appellationis quoad utrumque effectum, tunc irreparabilem eſſe
40 interlocutoriam, & cum Bald. Zucar. Meno. & Maran. *locis ſuperiùs citatis* dicunt, etiam in poſſeſſorio ceſſare hanc irreparabilitatis conſiderationem, cùm adhuc remaneat judicium petitorii, quo gravamen per interlocutoriam illatum reparatur, & ſic reſpondent argumentis in contrarium adductis, & ſecùs foret, quando ſuper proprietate non expetatur aliud judicium, ut poſt Bald. Peregri. *ubi proximè, num.* 48.

41 Sed verum nos amantes cognoſcimus, harum diſtinctionum neutram adeò eſſe univerſalem, & completam, quin difficultates infinitas quælibet admittat, quas ſigillatim in ſpecie, ne prolixus videar, non demonſtro, quas quilibet poterit per ſui diſcurſum facillime nanciſci, quid ſit dicendum in tam utili, ac quotidiana quæſtione.

42 Ergo autem ex mente omnium Doctorum diſtinctionem unam ſui meditatus, quæ & copioſa & univerſalis videtur, cunctas vincens difficultates, & omnia comprehendens, quæ intellectum, & humilem, & quietum redditura cenſeo: Aut enim loquimur in cauſa, à qua prohibetur appellatio, quoad unum effectum tantùm, nempe, ſuſpenſivum; aut loquimur de cauſa quâ appellatio prohibita eſt quoad utrumque, ſuſpenſivum, & devolutivum ſimul, ut in priori libenter ad-43
mittamus opinionem illorum, qui affirmant, & abſolute tenent appellatione prohibita in cauſa principali, intelligi etiam prohibitam ab incidenti in eam, vel emergenti gravamine, quos retulimus in poſteriori parte quæſtionis, cujus rationes, & fundamenta huic primo diſtinctionis membro quadrant, atque conveniunt, & ex his etiam adductis in ſecundo.

Quo caſu judex nullam vim faciet, ſi hujuſmodi appellationi negaverit delationem, & per Senatum hoc ita declarandum, cauſam ſibi remittendam eſſe, prout quotidie declaratur, & communiter practicatur, quod extende etiam ad ſtatutum, diſponens tamen in 44
genere, & abſolutè, ut ſi dicat, non appelletur à poteſtate, vel à præfecto prætorio, vel non appelletur in tali cauſa: nam tunc etiam ab incidentibus, & emergentibus, & alia quælibet interlocutoria ſententia, vel præcepto cenſetur appellatio prohibita, argumento text. *in l.* 1. *Cod. de officio præfecti prætorio*; quia tunc tangit ejus diſpoſitio univerſaliter omnes cauſæ articulos, ut per Bart. *in leg. ſolent, ff. de aliment. legat.* Bald. *in l.* 1. *in princ. Cod. de ſentent. præfecti prætorio*, idem Bald. *in cap. paſtoralis*, §. *fin. de officio delegati*, ſibi contrarius *leg. ſi ex cauſa.* §. *nunc videndum, ff. de minoribus*, idem tenet Abb. *in cap. paſtoralis, nu.* 6. *de appellat.* Philipp. Franc. *in cap. interpoſita.* §. *ille*, 45
col. 5. *verſic. quinto pone quod pars, vel partes renunt. &c. de appellat.* quo loci mordet Bald. *in cap. cauſam quæ, col. fin. ante fin. de reſcript.* & ſimilem conſiderationem in ſtatuto prohibente compromiſſum, facit Soci. ſenior. *conſilio* 300. *columna* 3. *ad finem, l.* 2.

Quod etiam probatur, nam oratio indefinita negativè 46
concepta univerſalem ſignificationem habere, & intelligentiam dixit textus *in leg. qui ducenta*, §. *utrum, ff. de rebus dubiis*, & gloſſ. quam ibi notant Fulgo. *in leg. juris gentium*, §. *ſed ſi fraudandi, ff. de pactis*, Decius *conſilio* 3. *column.* 4. idem *in conſilio* 490. *column.* 3. Philipp. Probus *in cap. ut circa. de electione in* 6. Hieron. Cagnol. *in l.* 1. *n.* 8. *ff. de regul. juris.* Decius, *in rubrica ejuſd. tituli nu.* 8. & eſt ratio, quia nega- 47
tio appoſita ſubjecto aut termino communi, facit orationem univerſalem, ut comprobat Covarr. *lib.* 1. *var. cap.* 13. *n.* 7.

Si autem ſtatutum non ita abſolute, & generaliter loquatur in appellatione neganda, ſed magis in ſpecie, ut putà, à ſententia poteſtatis, *&c.* tunc ſolùm intelligi 48
negatam appellationem à diffinitiva, non ab interlocutoria, quia cùm ſtatutum ſit ſtricti juris, ita ſtricte interpretandum eſſe in ſtrictiori, & ſic in potiori ſignificato, prout eſt diffinitiva; & quia ſtatutum appellationem prohibens eſt odioſum, & ſic non ampliandum ut comprehendat laxiorem ſignificationem, & tunc 53
etiam quia minus læditur jus commune, per quod regulariter permittitur appellatio, quæ defenſionem continet, ut in ſpecie: ita hanc limitationem rite comprobant omnes Doctores relati, ultra quos, ita etiam affirmant Florin. *in leg. proinde*, §. *notandum, ff. ad leg. Aqui.* 54
Bald. *in addition. ad Speculato. tit. de ſententiis, colum.* 2. *verſic. nomine ſententiæ.* Alex. *in l.* 2. *ff. de appella. recip. & in conſil.* 1. 2. *p.* Angel. *in l. fin. in prin. de leg.* 1. *& in leg. ſtipulationes non dividuntur, de verborum oblig. & in reperto. in verbo arbiter, ſi ex forma ſtatuti*, & hæc exten- 5[illegible]
ſio non procedit extra terminos ſtatuti, de quo loquitur, cùm ut diximus, ſit ſtricti juris, non autem in alia juris diſpoſitione, quod adhuc etiam declara, niſi identitas rationi aliud ſuadeat, nam ſi ratio, propter quam 5[illegible]
appellatio prohibetur, per ſtatutum à diffinitiva, ſeu ſententia

51 ſententia in cauſa, militat, & viget in interlocutoria, ut putà quia non recipit dilationem, vel ſi periculum in mora, vel alia ſimilia: tunc etiam ſtatuto prædicto in ſpecie diſponente, appellationis prohibitio extendenda eſt ad iuterlocutorias, & ad totam cauſam, ac ſi generaliter, & abſolutè diſpoſuiſſet, ut in ſpecie hanc declarationem, & limitationem ponit Fel. *in d. c. cauſam quæ, colum. ſi. circa fin. de reſcriptis*, ſecundùm Benedictum de Piombino *in l. etiam, §. abſens, ff. de manumiſſis vindicta*, propter gloſſam *in in cl. 1. in verbo ſent. de re jud.* & per Alex. *in l. 1. ad finem prin. ff. quod quiſque juris*, & allegat Paul. Caſtrenſ. *conſ.* 23. dicentem, & latè probantem, ſtatutum Padicanum loquens de ſententia, habere locum etiam in interlocutoria ob omnimodam paritatem rationis, quod conſilium ego non inveni in meis; tamen doctrina, & limitatio Felini optima, & juridica eſt, quam nota.

Secundò extende, & declara ſupradictam reſolutionem, quâ diximus appellationem prohibitam per legem, ſtatutum, vel pactum, aliave quavis diſpoſitione cenſeri etiam prohibitam ab incidenti, & emergenti, aliave quavis interlocutoria, ut intelligatur non ſolùm de ea interlocutoria ſimplici, & à qua aliàs non ad-
52 mittitur appellatio, *ex leg. ante ſententiæ tempus, Cod. quorum appell. non recipi, & ex Concil. Trident. ſeſſ. 4 de reformatio. c. 20. & ex eodem Concilio c. 2. de reformatione ſeſſ.* 13. ſed etiam de ea interlocutoria, à qua aliàs permiſſum eſt appellare, de quibus *in capitul. Concilii Trident.* latiùs per nos *in c. 1. ſuprà hac 2. p.* ex rationibus & fundamentis, quæ adduximus, ad corroborationem poſterioris partis noſtræ quæſtionis, quæ omnia hic ſupplere poteſt, & quia eſſet aliàs inanis, & ſine dubio ferè Doctorum, diſputatio quæſtionis; quod etiam probatur ex Menoch. *in 2. rem 4. de adipiſcenda poſſeſſ. n.* 820. & 867. dicente, hanc doctrinam ſupradictam procedere etiam in interlocutoria, quæ ſapit, & habet vim diffinitivæ ex Zuchardo *in repetitione, l. fin. Cod. de edict. Divi Adri. tol. n.* 439. & ex Bald. *in leg. unica, C. ſi momenta. poſſ. fuerit appellat.* & Angel *in l. fin. §. penult. ff. de appell.* (licèt rationes, quas ipſe ibi adducit, non multum ſatisfaciant.) Marant. *in ſpec. 6. p. actu 2. verbo & quandoque appellatur, n.* 312. *fol.* 505. Ozaſcus *deciſ.* 25. *nu.* 8. Scac. *de appellat. quæſt.* 17. *limit. 6. membr. 9. à n. 5. & ſequentibus fol.* 399. & eſt de mente omnium Doctorum, de re hac tractantium abſque aliqua difficultate Marqueſſan. *d. commiſſ. 1. p. c.* 21. *n.* 54. poſt Rebuff. Contard. & alios.

Illis tamen Doctoribus aſſerentibus appellari poſſe ab interlocutoria, licèt non appelletur à diffinitiva lata in poſſeſſorio, ſatis reſpondetur *infrà, p. 3. c. 15. ad fin. verſiculo qui autem contrarium, &c.* quod vide.

Hoc tamen primum diſtinctionis membrum, quo dicimus, vim nullam eſſe poſſe; ſi judex non detulerit appellationi ab interlocutoria, in cauſa, à cujus diffini-
53 tiva prohibetur quoad ſuſpenſivum tantùm, limitandum eſt. Primò, ut non procedat interlocutoria lata ſuper competentia, vel incompetentia judicis, quia ab hoc caſu etiam in cauſis, & judiciis privilegiatis appellationem ut legitimam fore admittendam, dicit in noſtris terminis Jacob. Menoch. *de adipiſcend. poſſ. d. rem. 4. nu.* 822. ſi quidem non cenſetur rejecta appellatio à ſimili interlocutoria, quanquam regula iter ab interlo-
54 cutoria non recipiatur, ut per Angel. *conſilio* 195. *Domina Guillielmina*, idem docuit Bald. *in l. 2. nu.* 13. *Cod. de Epiſcop. audi.* ex textu *in authent. de habita*, ubi gl. *Cod. ne filius pro patre, &c. ſignificantibus, de officio delega.* & idem tradunt Decius *conſil.* 49. *col.* 2. *verſiculo tertio facit*, Guido Papæ *qu.* 10. Jaſ. *in lege quod juſſit, n.* 25. *de re judicata*, Ruinus *conſilio* 1. *n.* 4. *lib* 4. Currius Jun. *conſilio* 124. *num.* 13. Minſing. *in*
55 *ſuis obſervationibus, centuria 3. obſervat.* 35. Granut. *in annotat. ad Veſtrium. lib. 3. tit.* 10. *num.* 6. & ideo hæc incompetentiæ exceptio quandoque opponi poteſt, ſententiæ ad executionem impediendam, ſive ea proſententiæ cedat ex vi judicati, ſive ſtatuti, vel pacti inter partes initi, tam in actibus judicialibus quàm voluntariæ juriſdictionis, ita ut aliter faciens cedat à cauſa, ac jure ſuo privetur, & proceſſus ſit ipſo jure nullus, quamvis prohibeatur appellatio, quia non cenſetur prohibita illa, quæ interponitur à judice incompetente; prout latè deducit, & ſeriatim explicat Colerus *de proceſſibus execut. c. 1. p. 2. num. 7. uſque ad numerum* 56
16. *& c. 1. p. 4. n.* 54. *uſque ad n.* 66. Gratian. *diſceptation. forenſ. 1. tomo, c.* 54. *numero* 9. & magis in ſpecie etiam quòd quando ſtatutum prohibet appellari, non comprehendat appellationem ab incompetentiæ judicis ſententia, ſed imò eo non obſtante, appellatio licita reputetur, probant Federicus *conſilio* 66. *nu. 1. incip. cum ſecundum*, ſequitur Decius *conſ.* 49. *col. fin. ad medium verſ. tertiò facit*, concludit etiam Ang. *conſ.* 195. *Domina Guillielm. in fin.* Roland. *conſ.* 33. *n. 6. lib. 4.* & ab aliquibus fundamentis contrariis hanc excipit, & probat opinionem Gratian. *in d. diſcepta. forenſ. 1. tomo. c.* 77. *à princ.* licèt de hac limitatione dubitet poſt hæc Scaccia *de appellat. quæſt.* 17. *limit. 6. membro 7. à nu.* 47. *fol.* 584.

57 Et quoniam juriſdictionis defectus, exceptio; & impedimentum cætera omnia excedit, & in generali legis prohibitione, vel excluſione exceptionis, hæc quæ ex juriſdictione provenit, ut magis favorabilis, & magis privilegiata non cenſetur prohibita, nec dempta. Cardinal. & Imol. *in clem. 1. de ſequeſtratione poſſ. & fructuum*, per gloſſam ibi, *verbo non obſtante*, ad idem eſt optima gloſſa *in c. noſtra, verbo manenti, de procur.* & ſimilis gl. *in c. exceptionem, verbo condemnatus, de exceptionibus*, Barb. *in c. jurabit, colum. 3. de prob.* Domi. *con. 24. column. 5. in c. ea quæ, col. 2. de re jud. & in c. paſtoralis, ob 4. de exceptio.* Alexand. *in conſilio 77. n. 8. lib. 2.* Ant. Corſet. *in ſuo ſingula, in verbo ſtatutum incip. ſtatuto cavetur*, Bald. *in l. generaliter column. 1. C. de Epiſcopis & Clericis*, Romanus *conſ. 42. & conſ. 115.* Paul. Caſtrenſ. *conſil. 91. lib. 2.* Hipp. *in ſingulari 1. c. idem in l. ult. n. 49. ff. de juriſd. omn. jud.* Ludovic. Gomez *in tractat. utrumque ſignatura n. 75.* Decius *conſilio 8. nu. 6. & conſilio 80. n. 7.* Paris. *conſilio 45. n. 28. lib. 1. conſil. 24. n. 102. lib. 2.* & copioſè Vantius *in tractatu de nullita. ſententiar. titulo de nullitat. ex defectu juriſd. à princ.* Covarr. *in pract. quæſt. c. 25. num. 4.* ex quibus omnibus conſtat ſimul, tale objectum juriſdictionis, talis eſſe potentiæ, ut impediat executionem trium ſententiarum conformium, ergo multò magis impediet executionem ſententiæ primæ, quæ ſuper ea lata eſt, & per conſequens vim fieri, & omnino reponendum fore tribunal per viam violentiæ additum, declarabit.

58 Secundò limitandum eſt, & hic non inutile erit examinare illam celebrem, frequentemque, & quotidianam quæſtionem; an judex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens appellationi interpoſitæ à ſententia interlocutoria, lata ſuper legitimatione perſonarum; an tutor, procurator, hæres, & ſimiles ſint legitimæ perſonæ, vel non; ſive ſit in judiciis ſummariis, executivis & quæ celeritatem requirunt, ſive alias à quorum principali ſententia non licet appellare, quoad effectum ſuſpendendi, & omiſſa diſputatione brevitatem profitentes in præſenti quæſtione affirmativè dicimus, vim 59
hoc caſu judicem facere, quoniam ab hoc gravamine, juſta & legitima reputatur, appellatur, ſupponendo, 60
quòd in judiciis, quantumvis ſummariis, & executivis, & extraordinariis perſonas litigatorum legitimare neceſſe eſſe. Bald. *in leg. fin. Cod. de edicto Divi Adri. tollen. q. 5. princ. verſ.* 8. Parlador. *lib. 2. rerum quotidia. c. fin. 3. par. §. 1. nu.* 8. & ideo in eis judiciis incapacitatis exceptionem legitimam eſſe, & obſtaturam

laniſſimè proſequitur *in remedio leg. fin. C. de edicto Divi Adri.* & explicat Menoch. *de adipiſcenda poſſ. rem.* 4.
61 *à n.* 757. Pluribus Doctoribus relatis, Pedem. *deciſ.* 1. *à n.* 35. dixit, quòd in quocunque judicio, etiam ſummariſſimo, & ſub quavis forma agitato actor, & reus debent legitimè comparere, *ex l. licèt, C. de procurato.* Bart. *in extrava. ad reprimendum, in verbo vel legitimè,* per text. *in l. quidam referunt, ff. de jure codicillorum,* cum aliis allegatis à Vantio *de nullitate ſentent. tit. de nullit. ſententiæ ex defectu inhabilita.* Roland. à Valle *conſ.* 46. *n.* 1. & 2. *volum.* 2. & alii plures relati à Pedemont. *ubi proximè*, ubi hanc regulam dupliciter limitat, quem vide, de quibus Deo dante *infrà*, videbimus 4. *p.*

62 Quæ exceptio, & objectio talis eſt naturæ, & cæteras exceptiones limitat, ut non intelligantur excluſæ ab ſtatuto, quo exceptiones omnes adversùs inſtrumentum & etiam guarentigiatum excluduntur, ut ſcriptum eſt à Bartol. *in l.* 1. *§. & parvi refert, ff. quod vi, aut clam. n.* 6. quam ſententiam Bartoli apud omnes probatam eſſe teſtatur Parla. *d. l.* 2. *rerum quotidia. c.*
63 *fin.* 3. *p.* §. 1. *num.* 8. quapropter quandoque opponi poteſt, & etiam poſt tres ſententias, *l. licet, C. de procur.* Hippolyt. *in leg. ſi quis, ff. de quæſt. n.* 10. Maranta *de ord. jud.* 4. *p. in* 9. *d. n.* 38. *& in eadem parte, d. ult. n.* 16. poſt Bald. Alexand & Jaſonem per eum allegatos, latè proſequitur Sebaſtian. Vanti. *ubi proximè, & in titulo an quælibet ſententia poſſit dici nulla, n.* 16. ubi dicit, hoc procedere, etiamſi cauſa coram Principe ageretur, idem Pedemont. *ubi ſuprà nu.* 26. itaque nihil mirum, ut etiam hoc in ea cauſa ſit exceptum.

64 Et in ſpecie quando judex pronuntiat per ſuam interlocutoriam, procuratorem legitimum non eſſe, vel principalem non habere legitimam perſonam ſtandi in judicio à ſimili interlocutoria licere appellare, loquendo in remedio ſummariſſimo *l. fin. Cod. de edict. Divi Adri.* in quo non poteſt appellare, ita limitat Jacobus
65 Menoch. *de adipiſc. rem.* 4. *n.* 824. & 825. ex doctrina Bald. *in l.* 2. *ſi clericus, nu.* 4. *C. de Epiſcop. audientia,* & ex Signorolo, *conſilio* 14. *num.* 5. dicente, appellari poſſe ab ea interlocutoria, qua pronuntiatum fuit, aliquem eſſe, vel non eſſe tutorem, argumento *authent. habita. C. ne filius pro patre,* & eam eſſe rationem Bald. & Signor. ſentiunt, quòd ſecum executionem trahit, nec alia diffinitiva ſperatur, ita etiam ſolere concedit appellare ab interlocutione lata ſuper legitimatione perſonarum, ſcribunt Petrus Duennas *in reg.* 52. *fall.* 1. & Nicol. Anton. Granu. *in annotatione ad Veſtrium, lib.* 3. *c.* 10. *n.* 7. ultra quos idem tenet Angel. Soci. & Jaſ. *in l. arbitr. colum.* 1. *ff. qui ſatisdare cogantur,* Petr. Ferrarienſis *in praxi in forma interlocutoria ſuper legitimatione perſonæ,* Joan. de Anania *conſ.* 93. *viſo proceſſu.* Philipp. Franc. per textum ibi *in c. ex part.* 3. *ex appellat. col.* 2. *& in cap. cum ceſſante, in fin. de appellat.* Salicetus *in leg. poſt ſententiam, colum. ult. verſ. ad* 4. *Cod. de ſentent.* & nos diximus *ſuprà, cap.* 1. *à n.* 46. *cum ſequentibus, in hac* 2. *p.*

66 Et ideò dixit in beneficio Curato, (in quo proceditur ſummariè ſecundùm *Clem. diſpendioſam de judiciis*, & non admittitur in ejus proviſione appellatio ex Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformatione, c.* 18. *& ſeſſ.* 7. *c.* 13.) inquit igitur Hieronym. Gonzal. *in reg. reſerva. titulo in annotatio. nulli. & attent. in cauſis benefic. num.* 187. & 188. quod hoc caſu admittatur appellatio, ſi interponatur à declaratione, vel non declaratione, quòd
67 aliquis ex oppoſitoribus ſit, vel non filius patrimonialis, aut aliàs perſona legitima, ex Men. *ubi proximè*, & Antonio Gravatio, Petro Duennas *ſuprà* relatis, & Bald. *in Margarita decretalium verbo appellat. q.* 8. qui Gonzal. ita loquitur retento themate *n.* 187. ubi loquutus eſt de Parochiali, & beneficio curam animarum habente; & ideò in quæſtione concludo, vim facere judicem, non admittentem appellationem ab interlocutoria, ſuper legitimatione perſonæ, etiam in cauſis ſummariis, & executivis, & aliis, à quorum diffinitiva non appellatur quoad effectum ſuſpenſivum.

Iterum & nunc alia ſe offert tollenda difficultas, quæ ſolet oriri ex illa quæſtione, an his caſibus, & cauſis à quarum diffinitiva non licet appellare, quoad ſuſpenſivum ſaltim, ſi appellatio non admittatur ab inor- 68
dinato proceſſu, vis fiat à judice. Et notabilis oritur difficultas, imò augetur ex reſolutione principalis noſtræ quæſtionis, quam ſurſum veram vocavimus, ac probavimus etiam, appellationem ſcilicet non admittendam ſuper incidentibus, vel emergentibus, in ſimili cauſa non appellabili, ad quam pariter, quod in præcedenti reſpondeo, vim fieri, ſcilicet quoniam hoc caſu appellationem permiſſam eſſe, omnes fa-
tentur, ſiquidem Zuch. *in l. fin. Cod. de edicto Divi* 69
Adri. tol. n. 436. affirmat, quò licèt in judiciis poſſeſſoriis, aliiſque ſimilibus caſibus non recipiatur appellatio, quoad cauſæ merita, & ſubſtantiam; hoc eſt, quoad ſententiam diffinitivam, & finalem cauſæ deciſionem; nihilominus tamen & ab inordinato proceſſu recipitur.

Idem quod Zuch. antè docuere Bald. *in cap. ex con. quæſtione, n.* 1. *de reſtitutione ſpolia.* cujus originaliter fuit doctrina hæc, ubi reputat notabile dignum, Jaſon *in l.* 1. *n.* 5. *verſiculo limita* 2. qui ſingulare commendat *C. de bonorum poſſ. ſecundùm tab.* ubi Decius *n.* 6. *verſiculo* 5. *& ab ordinato*, idem Decius *in d. lim. fin. n.* 47. *verſiculo ſed poſſet.* Bald. *in l.* 2. *colum.* 2. *ff. de appell. recipi.* idem affirmant Catelianus Cota *in ſuis memorabilibus, verbo appellari non licet.* Covarr. *in practica quæſt. c.* 23. *nu.* 8. *verſiculo cæterùm licet.* Natta *conſilio* 121. *nu.* 4. *lib.* 2. Joſeph. Ludovicus *deciſ.* 39. *numero* 8. idem dicit Ozaſcus *deciſ.* 25. *nu.* 14. Petrus Surdi *deciſione Mantua* 16. *num.* 16. & 17. Hieronym. Gonzal. *in regul. reſervato poſt gloſſam.* 9. *§.* 1. *in annotation. contra nullita. & attenta. in cauſis benef. n.* 202. *& gloſſ. 6. n.* 224. & 225. de quo articulo quia latè tractavimus *infrà.* 4. *p. cap.* 13. *per totum*, hîc omitto.

Nec eſt ferendus Gonzales ibi, qui, *num.* 222. *cum* 70
ſequenti, hac ſumpta occaſione appellationis ab inordinato proceſſu, de quo loquuntur Doctores, ob gravamina alia voluit eam extendere, citatis aliquibus ex ſupradictis autoribus, qui omnes ſolùm loquuntur uno ore inoridnati proceſſus gravamine, ſicque in aliis ab ejus doctrina cavendum eſt, cùm ſupradictis omnino repugnet: quod autem de appellatione ab incompetentia judicis dicit, amittendus eſt ex his, quæ paulò ante diximus, quod veritas eſt, quod nota, ne decipiaris, vide etam quæ nos *ſuprà, c.* 1. *n.* 46. *& ſequentibus, in hac.* 2. *p.* diximus.

Ex qua reſolutione infero, vim fieri à judice non ad- 71
mittente, ſeu deferente appellationi ab eo poſitæ, eò quòd ubi debeat procedere ſummariè contra text. *in clem. ſæpè de verborum ſignif.* & ſervare ordinem ibi traditum procedit ordinariè, ſervato juris ordine, & terminis, altera partium contradicente: quia cùm tunc id facere, nec ſic procedere valeat, argumento text. celebris *in d. clement. ſæpè*, ibi, tamen in præmiſſis caſibus ſolemnis ordo judiciarius in toto, vel in parte non contradicentibus partibus obſervetur, non erit proceſſus propter hoc irritus, nec etiam irritandus, & ponderando illa verba, (partibus non contradicentibus) quoniam ſi contradicunt, proceſſus erit irritus. Quam etiam conſiderationem exigit gl. ibi *verb. ſolemnis ordo, & verbo non contradicentibus, in verbo partibus*, ubi circa hæc multa dubia præponens, reſolvit; omnino videnda ad propoſitum, quam ſequuntur ibi Card. Petrus Ancharra. Imola, & noviſſimè repetentes, & latè Marant. *in* 4. *diſp. per totam*, quapropter ab hoc gravamine appellari licere, appellationemque legitimam eſſe, rectè affirmat. Marc. Anton. *in celeberrimo ſuo conſilio* 121. *num.* 3. *tomo* 1. rationem deducens *num. ſequenti*,

ſequenti, ex doctrina, quam mox diximus, quia etiam in judiciis ſummariis, in quibus licèt aliàs non poſſit appellari, tamen appellare permitti ab inordinato pro-
72 ceſſu, & quòd etiam idem dicendum eſt, judicem in viis executivis judicii ordinem perturbantem, & procedere velit ordinariè; & idem ego intelligo à fortiori in caſibus econtra, quando debuiſſet ordinariè procedere, vel ſummariâ vel executivâ viâ rem cognoſcat, ut notatur in d. gl. & dicti Doctores, bene probat Bartol. *in conſt. ad reprimendum inter tractatus, ejus verbo ſummariè, n.* 33. *& ſuprà.*

73 Aliterque dicendum erit, quando ita vel à jure, judice, vel à Papa procedere jubetur, ſecundum *dict. clement. ſæpè in princ.* non tamen quando judicis poteſtati hoc relinquitur, ut poſſit ſic procedere, juxta textum *in clement. diſpendioſam, de judiciis*, & ibi dicit *verbo valeat* gloſſ. quia tunc etiam partibus reluctantibus poteſt ordinariè procedere, ut firmat gloſſ. *verb. non contradicentibus, in princ. & clem. ſæpè*, quia quidquid judicis poteſtati relinquitur, id ſubjicitur juris neceſſitati, *leg. non quidquid, ff. de judiciis* & tenet Catelianus Cota *in memoralibus, verbo arbiter, cui data eſt poteſtas.* per Baldum *in leg. nulla circa fin. ff. de legibus*, argumento illius text. & eorum, quæ tractat Innoc. *in cap. novit. in* 1. *columna, poſt princ. de judiciis*, & ex aliis
74 dicentes, quòd arbiter, cui data eſt poteſtas procedendi ſummariè, & de plano, poteſt nihilominus procedere ordinariè, & ejus proceſſus valebit, quoniam ſervare ordinem judiciorum, non poteſt nocere, & idem tenet Maranta *in d.* 4. *diſp.* quapropter cùm nullum poteſt gravamen conſiderari; appellatio inanis cenſenda eſt, nec admittenda, quia generale eſt in omnibus caſibus, in quibus aliquid committitur à lege, vel à ſuperiori in poteſtate judicis, & non in neceſſitate; ut quia poteſt aliquid facere, ſi vult, non tamen tenetur, *juxta d. l. non quidquid*, quia tunc ſi judex illud non facit, non poteſt ab eo appellari, ex quo facere non debebat, ſecundùm Felinum *in cap. ſuper his, n.* 5. *de accuſatio.*
75 Marant. *de ordine judicio* 6. *p. titulo de appell. n.* 354. pro cujus appellationis delatione, ſi curia adeatur vim non fieri, judicique cauſam remittendam declarabitur, prout etiam & nos latè probavimus *infrà*, 3. *p. c.* 13. *per totum.*

76 Aliam etiam noſtra reſolutio patitur limitationem, ut ſcilicet in ſummariis, & poſſeſſoris, aliiſque judiciis, à cujus diffinitiva non admittitur ſuſpenſiva appellatio, tamen ab admiſſione teſtium inhabilium, vel poſt terminum probatorium licitam eſſe, ex Bald. Aufrerio, Ozaſco, Veſtrio, Contard. & aliis probavimus *ſuprà*, *cap.* 1. *n.* 154. *hac* 2. *p. & ſuprà.*

77 Ulterius limitatur, quandò ſententia eſſe lata per injuriam, ſeu dolum, qui tunc poteſt appellare ab eadem interlocutoria. Bald. *conſilio* 217. *verba libelli. in fin. ſub n.* 9. *verſiculo concludendo, lib.* 2. Nicellus *de concordia, gloſſa concord.* 6. *verſ. ſub n.* 26. *fol.* 191. Rebuff. *tractatu de ſent. execut. articulo* 9. *gl.* 5. *n.* 9. *verſ. fallit. quando*, Marant. *in ſpeculo, p.* 6, *actu* 2. *princ. in verbo & quandoque appella. limi.* 10. *n.* 315. *fol.* 505. Scac. *de appellat. quæſt.* 17. *limi.* 6. *membro* 7. *à n.* 76. *& ſequentibus, fol.* 38. Brededo *tract. de appell. part.* 1. *tit.* 11. *verbo lex columna* 23. latiſſimè Cæſar. Contard. *in leg. unic. limi.* 10. *n.* 1. 2. 3. *& ſequentibus*, qui *n.* 1. *& ſub n.* 2. quem ſequitur Scaccia *nu.* 77. hoc ampliat in ſententia lata per latam culpam, quæ dolo æquiparatur, quæ nota, quia jam ſic practicavi.

78 Et ratio hujus limitationis ea eſt, quia ſententia lata per dolum judicis, nulla eſt, adeò ut non tranſeat in rem judicatam, Contard. *ſuprà*, *n.* 7. & Scaccia *nu.* 78. eſt ergo univerſalis, & communis limitatio ad omnes ſententias merentes executionem, ut illam omnimodo admittant, vel quando ſententia ex aliquo juris defectu
79 nulla eſt, vel quando ſententia eſt evidenter injuſta, quæ nulli æquiparetur, quia quod nullum eſt, executionem non meretur, textus eſt, *in l.* 4. §. *condemnatum ff. de re judic.* Bald. *l. uni. columna* 2. *n.* 5. *verſ. denuo quæro. Cod. ſi de moment. poſſeſſ.* Abb. *conſilio* 15. *in cauſa quæ paulo poſt. in princ. lib.* 2. Marant. *in ſuo ſpeculo part.* 6. *actu* 2. *princ. in verbo & quandoque appellatur, limi.* 6. *nu.* 311. *fol.* 505. Veſtrius *in practi. lib.* 7. *cap.* 3. *verſiculo ad ubi, ſub n.* 6. *fol.* 191. Scac. *ubi proximè, nu.* 79. *& ſequentib.* Lancelot. Robert. *de attent.* 1. *p. c.* 12. *limi.* 25. *nu.* 15. Achilles Perſonal. *tractatu de adipiſ. poſſeſſ. nu.* 334. *&* 347. *verſiculo præterea dato tomo* 3. *p.* 2. *fol.* 269. Joan. Baptiſt. Pontanus *tract. de ſpolio lib.* 4. & ex Bart. mente tenet latè Cæſar Contard. *in dict. leg. unica, limi.* 9. *nu.* 2. *Cod. ſi de moment. poſſ.* Zuch. *in l. fin. n.* 447. *C. de edicto Divi Adri.* Menoch. *de adipiſ. poſſ. rem.* 4 *quæſt.* 100. *n.* 850. quia diſpoſitio generalis non trahitur ad ea in quibus eſt evidens iniquitas. Plurimos citat Contard. ibi *d. limi.* 9. *n.* 4. *&* 14. & nos dicimus latè *infrà*, 3. *part. cap.* 9. *per totum*, & variis etiam in locis ubi quam plures alios Doctores congeſſimus.

Secundo autem diſtinctionis membro quæſtionis principalis propoſitæ, nempe; quando ſumus in caſus à cujus diffinitiva ſententia appellatio prohibita eſt quoad utrumque effectum, & devolutivum, & ſuſpenſivum ſimul, admitto libentiſſimè opinionem illorum 80
affirmantium, prohibitam appellationem à diffinitiva in aliqua cauſa, prohibitam non cenſeri ab interlocutoria, lata ſuper incidentibus, vel emergentibus articulis in ea, etiamſi ſit quodlibet gravamen, & non qualificatum, nempe; ut non habeat ejus interlocutoria vim diffinitivæ, nec ſit præjudicialis cauſæ principali; quod probo hoc ſolido & evidenti fundamento: quoniam tunc permittitur ab interlocutoria mera ap- 81
pellari ante diffinitivam: inter alias limitationes, nempe, quando gravamen per interlocutoriam illatum, non poteſt reparari per appellationem à diffinitiva, probatur in Concilio Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 20. ibi, niſi à diffinitiva, vel à diffinitivæ vim habente, vel ejus gravamen per appellationem à diffinitiva reparari nequeat, *&c.* text. etiam *in l.* 2. *ff. de appellat. recipi. l.* 13. *tit.* 22. *part.* 3. *l.* 3. *titulo* 18. *lib.* 4. *recopil.* Bartol. *in d. l.* 2. ubi omnes cæteri Doctores *in leg. Cod. de Epiſcopal. audient.* Rebuff. *in repetit. leg. quod juſſit, nu.* 76. *verſiculo* 3. *quando damnum*, *&c.* Card. Tuſchus 1. *tomo, conſilio* 359. Paz *in praxi* 6. *part. tomo* 1. *in proœmio, n.* 20. *cum ſequentibus*, Carrer. *in practica crimin. in* 2. *tractatu de indiciis, & tortur.* §. *circa quintum n.* 21. Marſil. *in pract.* §. *nunc videndum. num.* 2. *& in* §. *expedita, num.* 70. *& in l.* 1. *in princ. n.* 14. Catelianus Cota *in memor. verſiculo appellatione interpoſita nihil innova.* Anton. Gomez. 3. *tomo variarum, c. de tortura reorum, n.* 13. Franc. Marc. *deciſ.* 60. *incip. quan. qualiter ſit perveniendum, n.* 5. Proſperus Farinac. *in praxi crimin. quæſt.* 38. *n.* 12. *cum ſequentibus*, Bernard. Diaz *regul.* 39. Petrus Duennas *reg.* 52. *fallen.* 2. Rebuff. *ad concordata Franciæ, titulo de frivolis appell. in rubr. ſub gl. prima, in verſ. fallit, quando gravamen. fol. mihi* 688. Lancelot. Robert. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 1. *n.* 92. cum aliis exactiſſimè adductis in ſpecie *ſupra hac* 2. *p. c.* 1. ubi allegavi quamplurimos Doctores alios ultra hic citatos, *à princ.*

Ergo in caſibus in quibus nullo modo à diffinitiva 82
permittitur appellare, gravamen illatum abſque dubio dicendum eſt irreparabile, per appellationem à diffinitiva, cùm nulla expectetur appellatio, nec remedium aliud, quæ ratio non convenit: ubi tantum prohibetur appellatio quoad effectum ſuſpenſivum, cui nihil detrahitur, quominus poſſit de ſua juſtitia, & injuſtitia, ſeu gravaminibus, ſibi factis in prima inſtantia à judice inferiore, pars docere coram judice ad quem, proſequendo ſuam appellationem, ut omnia vel annullentur, reſcindantur, vel revocentur, licèt iterum ſententia diffinitiva ad executionem trahatur, non ideo impeditur appellatio,

& ejus proſecutio. Et ſic non poſſumus dicere tali caſu, non eſſe appellationem qua poſſit quodlibet gravamen reparari, quia quoad id, integra manet
83 appellandi permiſſio, ſed tantùm quoad executionem ſententiæ, quod eſt multùm diverſum, & nullum inconveniens, quominus appellatio ab ipſa interpoſita, deſinat reparare præcedens gravamen, prout probant manifeſtè Doctores ſupracitati pro parte negativa hujus quæſtionis principalis, ubi quam plurimos retuli, hoc ipſum evidenter ſentire, dum firmant quòd ubi datur appellatio devolutiva, non dici gravamen irreparabile, per appellationem à diffinitiva, ut ſecus eſſe videatur, quando quoad utrumque effectum appellatio eſt prohibita. Vide quæ diximus *ſuprà*, *à num.* 39. *cum ſequentibus*, *hoc cap.*

84 Et hanc noſtram opinionem fert Concilium Trident. *ſeſſ.* 13. *de reform. c.* 13. (quod hactenus nunquam vidi ponderatum, nec etiam allegatum ad propoſitum,) quod poſtquam diſpoſuerat, ut ne in cauſis criminalibus appelletur ab interlocutoriis, ſequitur dicens (niſi gravamen hujuſmodi per diffinitivam ſententiam reparari, vel ab ipſa diffinitiva appellari non poſſit) qui Concil. Tridentin. locus intelligendus eſt, quando nullo modo appellari poteſt à diffinitiva, nec quoad ſuſpenſivum, nec quoad devolutivum: non tamen quando appellatio non ſuſpendit effectum ſententiæ, & admittitur quoad devolutivum, quia tunc non poteſt dici, non poſſe appellari, ex his, quæ jam dicta ſunt.

85 Et quoniam (oncilium Trident. dixit (vel ab ipſa diffinitiva appellari non poſſit) & ubi in jure, vel diſpoſitione invenimus, appellari non poſſe; intelligere debemus de utroque effectu eſſe prohibitionem, tam devolutivo, quàm ſuſpenſivo, ſimul & ſemel; non tamen ſuſpenſivo tantùm, ita eleganter tenet Decius *in rubr. de appellat. nu.* 5. Rol. à Valle *conſilio* 77. *viſo*, *nu.* 16. *lib.* 2. Abb. *in cap. ad reprimendum*, *de officio ordinarii*, quos referens ſequitur Lancelot. Rob. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 25. *nu.* 29. & idem *in eadem* 2. *p. c.* 12. *limit.* 53. *nu.* 58. & hoc idem non obſcurè ſentit Petrus Surdus *deciſ.* 36. *n.* 21. & 22. *cum ſequentibus*, qui expreſsè loquitur, quando omnino denegatur appellationis recurſus, ubi diſputat, quid quando datur ad Principem ſupplicatio, quo caſu ab emergentibus pariter dicit appellationem eſſe permittendam, quia ſupplicatio pendet à voluntate Prin-
86 cipis, quod impoſſibile reputatur, *juxta l. apud Julia.* §. *fin. de leg.* 1. *l. quis cum major. in prin. ff. de bonis l.* quem omnino vide per totam deciſionem; ergo de appellatione omnimodo & abſolutè prohibita intelligendum eſt Concilium. Vide quod annotabimus *infrà*, *hoc cap.*

Quod Tridentinum Concilium non ſine myſterio id decidit in criminalibus cauſis, ut ex eo patet, in quibus quando appellatio prohibetur, rarò, aut nunquam prohibetur, quoad effectum ſuſpenſivum tantùm, ſed quoad utrumque ſimul, ut in duce ſeditionum, notorio criminoſo, convicto confeſſo, virginum raptore, & ſimilibus *ſuo loco infrà*, *p.* 3. dicendis, & ſic de his prohibitionibus intelligendum eſt.

Quo etiam ſenſu intelligendus eſt Ægidius Boſſius *in tractatibus variis crimi. titulo de appell. n.* 10. & 11. ut dicit, quòd licèt ubi prohibetur appellatio à principali, non etiam intelligitur prohibita ab acceſſoriis & impenſis: ex Doctoribus *ibi* adductis per eum. Ubi
87 autem prohibetur appellatio in delictis, non intelligitur prohibita ab incidentibus, ſeu emergentibus, ex Bart. *in l. arbitrio. in primis verbis ff. qui ſatisdare cogantur*,
88 quoniam quando in iſtis prohibetur, ſemper ferè eſt quoad utrumque effectum, & ſic ad ea, quæ frequentiùs accidunt jura adaptari debent, *l. nam ad ea*, *de leg.*

Quo etiam ſenſu intelligendi ſunt Ang. *conſil.* 46. *incip. viſo puncto*, *n.* 7. *verſ. licèt autem*, & *conſil.* 188. *incipit ſed nunc n.* 2. Marant. *in praxi.* 6. *part. tit. de appellat. num.* 355. Hieronym. Gonzal. *in regul. reſerva. gl.* 9. §. 1. *tit. de nullit. & attent. nu.* 201. dicentes, 89
ab interlocutoria ſumma cum ratione poſſe appellari; quando à diffinitiva prohibitum eſt, rationem reddentes, quia gravamen interlocutoriæ non ſperatur poſſe reparari, per appellationem à diffinitiva, cùm ab illa non poſſit appellari: quæ ratio nullo modo convenit ei appellationi, quæ poteſt interponi, & ſequi coram ſuperiori, licet interim ſententiam exequatur, cui appellationi nihil detrahitur quoad hunc effectum, ut poſſit reparare gravamen, ita plures DD. intelligendi ſunt, non aliter, ut *ſuprà* diximus.

Quo etiam modo intelligitur quod dicunt Archidi- 90
Joann. Anton. & Geminian. *in c. ut inquiſitionis*, *de hæret. l.* 6. dicentes, quòd licèt hæreticus non poſſit appellare à diffinitiva, poterit tamen appellare ab interlocutoria, in eadem cauſa lata, quia cùm his in caſibus appellatio prohibita ſit, quoad utrumque effectum, nimirum, gravato per interlocutoriam permittatur appellatio, quia ex quo nullum habet recurſum poſt ſententiam diffinitivam & æquitas, quam in hujus quæſtionis membri reſolutione ſequutus ſui, ſimul cum juris ratione ſuadet, ut omnes cauſæ particulæ rimentur, & iterum ac iterum inſpiciatur, & juſtificentur eo modo, ut quando deveniatur ad diffinitivam, veritas eluceſcat, & nullum dubium, & obſcuritatem habeat, eaque prolata, fine ſcrupulo
91 ad executionem, non admiſſa appellatione, queat deveniri; pro quo expendo textum famoſum *in l. ne cauſas*, *Cod. de appellat.* ibi, quoniam verendum eſt, ne lis incognito negotio dirimatur, adempta copia conquerendi, *&c. juncta l.* 1. *ff. à quibus appellare non licet*, quæ notant gl. & Doctores *in d. leg. ne cauſa*, ideoque prædictorum omnium doctrina procedit; quando ſibi aliquo appellationis remedio gravato non poteſt provideri; ſecùs autem eſſet, ſi eo providere valuiſſet; ut benè reſpondet, & intelligit Merech. *de adipiſcen. poſſ. rem.* 4. *n.* 817. & præcipuè *n.* 819. quem vide.

Et tandem hæc noſtra opinio probatur ex text. ar- 92
gumento *in l.* 1. §. *quæſitum*, *ff. de appellat.* ibi ſi quis fortè interloquutus fuerit Principem ſe conſulturum; cùm poſſit poſt reſcriptum provocare, per quem text. & per l. 2. ubi gloſſ. & B. *de appellat. recipi.* & Bald. *in l.* 2. *C. de Epiſcopa. audi.* dixit Anton. Natta *in conſ.* 121. *num.* 4. quod omnino dicitur gravamen irreparabile per appellationem à diffinitiva illud, à cujus diffinitiva non appelletur, quia eſt prohibitum, & ita à prædicto gravamine appellari poſſe.

Igitur in quæſtione principali duæ ſunt regulæ conſ- 93
tituendæ. Prima regula ſit, judicem Eccleſiaſticum vim non facere, non deferentem appellationi emiſſæ ab interlocutoria, lata ſuper articulis incidentibus, vel emergentibus in cauſa, à cujus diffinitiva, ſeu negotio principali non admittitur appellatio quoad unum effectum, ſuſpenſivum ſcilicet, quam regulam
94 admittas cum declarationibus ſuprapoſitis in primo diſtinctionis membro quæſtionis principalis. Secunda regula ſit, judicem Eccleſiaſticum vim evidentem facere, ſi negaverit, recuſaveritve deferre appellationi ab interlocutoria, quòviſve alio gravamine, emiſſæ in cauſæ proſecutione, à cujus diffinitiva nullo modo admittitur appellatio, nec quoad effectum ſuſpenſivum, nec etiam quoad devolutivum: quæ regula colligitur ex ſecundo membro diſtinctionis præfatæ quæſtionis noſtræ.

Et ad complementum, atque omnimodam perfec- 95
tionem noſtræ reſolutionis, illud debes annotare, quòd inter noſtros, in quas itum eſt ſententiam, alii ut in poſſeſſoriis de jure civili appellatio ſit prohibita, quoad ſuſpenſivum effectum duntaxat, illi verò directò contrariam opinionem tenuere, ut ſcilicet, ſit prohibita quoad utrumque effectum, & devolutivum, & ſuſpenſivum ſimul, quam magna Doctorum caterva fuit amplexa, quorum nomenclaturam recenſemus

ſemus *infrà*, 3, *p. c.* 12. *verſ. ultra quos hanc*, *à num.* 63. quam communem, & magis communem eſſe quamplures affirmarunt, de quo vide ibi : qua opinione retenta nihil mirum, ut nonnulli Doctores aſſeveraſſent, à ſententia interlocutoria lata in poſſeſſorio appellationem habere utrumque effectum, ex eo moti, quia à diffinitiva prohibita extat (ut plurimi putarunt) quoad utrumque effectum, & ſic hac opinione attenta, illi Doctores in noſtra quæſtione rectè procedunt, & loqui dicendum erit, juxta ea quæ hactenus dicta ſunt, & quæ nos advertimus *d. c.* 12. *in d.* 3. *p.*

CAPUT VII.

A ſententia adverſam qualitatem habente, alia quæ prohibet, alia appellationem permittens, ſi appellationi emiſſæ judex in totum non deferat : an violentiam facere dicatur ? & quid, quando una qualitas apponitur conditionaliter ad aliam, aut etiam ſucceſſivè.

SUMMARIUM.

1 *Appellationi à tota ſententia an ſit deferendum, quæ partim prohibet, partim permittit appellare.*
2 *Favor & odium ubi concurrunt, diſpoſitio an cenſeatur odioſa in totum.*
3 *Sententia, quæ partim prohibet appellationem, partim verò permittit, continet favorem, & odium.*
4 *Regula negativa, & permiſſiva ubi concurrunt, quæ ſit ſequenda.*
5 *Privilegiis duobus concurrentibus, alio permiſſivo, alio prohibitivo, quid attendendum.*
6 *Obligationes duæ ubi concurrunt in eadem perſona, potentior alteram vincit, & perimit.*
7 *Negativum potentius eſt affirmativo.*
8 *Negatio plus negat, quam affirmat affirmatio.*
9 *Magis dignum trahit ad ſe minùs dignum.*
10 *Negativa præcepta magis efficaciùs obligant, & adſtringunt, quàm affirmativa.*
11 *Qualitas potentior præponderat, & prædominatur.*
12 *Res à potentiori denominatur.*
13 *Fundum ex gratia, & pecunia, ſi gratia præponderat pecuniæ, gratioſum dicitur.*
14 *Qualitatis virtus eſt, rei naturam immutare.*
15 *Eamque in diverſam ſpeciem convertit.*
16 *Qualitas adveniens enti, reponit illud in diverſam naturam.*
17 *Alienationis immobilium prohibitio, & mobilium permiſſio, ſi ſimul conjungantur, prohibitio ad ſe trahit permiſſionem.*
19 *Hæreditas, quid eſt univerſum, apta comprehendere mobilia, & immobilia.*
20 *Tutor an ſine decreto poſſit alienare, & repudiare hæreditatem, quæ habet mobilia & immobilia.*
21 *Sententia eſt individua.*
22 *Sententia non poteſt pro parte valere, & pro parte non valere.*
23 *Res una non poteſt diverſo jure cenſeri.*
24 *Res una non poteſt contrarios effectus operari.*
25 *Cauſa dicitur criminalis, ſi pœna pecuniaria applicatur fiſco.*
26 *Prohibitione appellationis, & permiſſione ſimul in ſententia concurrentibus, in totum eſſe appellationem prohibitam, qui cenſeant.*
27 & 28. *Mixturæ ratione appellatio multoties permittitur à tota ſententia.*
28 *Prohibitio appellationis, & permiſſio ſi in ſententia concurrant, in totum eſſe deferendum, probatur, & ſeqq.*
Cap. ſuper. queæſtio. §. ſi verò de officio deleg. *ponderatur, ibid. & n.* 122.
29 *Clauſula (appellatione remota) non tranſit in ſubdelegatum.*
30 *Compoſitum ex diverſis ſpeciebus non habens certam naturam quandoque recipit naturam unius, quandoque alterius aſſumit.*
31 *Qualitas naturalis, & accidentalis ubi concurrunt, illa hanc trahit.*
32 *Pupillo, cui ſupervenit furor, non eſt dandus curator.*
33 *Appellationis permiſſio uti qualitas naturalis eſt cujuſque cauſæ.*
34 *Appellationem non eſſe permiſſam in aliquo caſu, qui aſſerit probare tenetur.*
35 *Favor, & odium quando ſimul concurrunt, an diſpoſitio tota judicetur favorabilis.*
36 & 37. L. 1. §. veteris, de acquir. poſſeſſ. *interpretatur.*
38 *Qualitas contraria ubi concurrit, an attendatur potiùs permiſſiva.*
39 & 40. *Et quid ſi concurrant in diverſis ſubjectis.*
41 *Statuto diſponente non poſſe inquiri contra advocatum, alio autem, quòd contra militem inquiratur, ſi aliquis miles, & advocatus, an deliquens patiatur inquiſitionem.*
42 *Qualitas negativa appellationis, & permiſſiva ubi ſint complicatæ eſſe in utraque admittendum, qui teneant.*
43 *Mixturæ ratione in cauſa poſſeſſoria in totum admittitur appellatio.*
44 *Cauſa negativa, & permiſſiva appellationis concurrentes in ſententia, an ſit in totum deferendum, variè, & confusè loquuntur Doctores.*
45 *Qualitas negativa, & permiſſiva appellationis concurrens circa idem inſeparabile, in totum denegatur appellatio.*
46 *Qualitatis diverſitas affirmativæ, & negativæ appellationis concurrens circa diverſas ſententias, & ſeparabilia capitula, unaquæque ſuum effectum operatur.*
47, 48 & 49. *Qualitatis diverſitas appellationis permiſſivæ, & prohibitivæ, quando circa idem concurrat, ut appellatio in totum admittatur, redduntur exempla.*
50 *Qualitates contrarias circa idem ſuos effectus operari, monſtroſum eſt.*
51 *Res una circa ſeipſam non poteſt diverſo jure cenſeri.*
52 *Qualitas debilior cedit potentiori, ubi utraque concurrit.*
53 *Sententiæ tot, quot capitula, & quando.*
54 *Retractus an locum habeant, ubi ſimul venduntur res immobiles.*
55 *Condemnatus ad ſalarium, & aliam rem, exequitur ſententia pro ſalario, & non ſuper re.*
56 & 57. *Appellatio à ſententia reſpectu poſſeſſionis* ex leg. fin. Cod. de edicto Divi Adri. *non admittitur, reſpectu autem fructuum, & intereſſe ſic.*
58 *Doctoris dicta debent intelligi ſecundùm jura ab eo citata.*
60 *Fructuum, damni, aut intereſſe reſpectu ſententiæ ſuper poſſeſſorio non ſuſpenditur per appellationem, ſed reſpectu poſſeſſorii duntaxat.*
61 *Quæ opinio communis, & verior eſt.*
62 *Appellationi à ſententia reſpectu poſſeſſionis momentaneæ minimè defertur, licèt reſpectu fructuum ſic.*
63 *Quod extenditur etiam reſpectu fructuum futurorum, ut in exemplo.*
64 *Sententiæ tot ſunt, quot cauſæ, & capitula ſeparabilia.*

65 *Stipulationes tot ſunt, quot ſpecies ſeparatæ.*
66 *Qualitas utraque prohibitiva, & permiſſiva appellationis operatur in ſuo capitulo ſententiæ diverſo.*
67 *Sententia poteſt pro parte valere, & pro parte non, ubi ſunt plura capitula ſeparata.*
68 *Summæ ex diverſis cauſis an coacerventur, ut faciant, ſententiam appellabilem.*
69 *Sententiæ tot ſunt, quot ſummæ ex diverſis cauſis debitæ, ubi de exemplo.*
70 *Sententiæ tot ſunt, quot annuæ penſiones, & diſtinctæ in petitione.*
71 *Statuto ſtante, ut bannitus pro centum offendatur an duæ cauſæ diverſæ poſſint conjungi, ut faciant centum, & queat offendi.*
72 *Fructus, an intereſſe non computatur in ſorte principali ut aſcendat ad ſummam appellabilem, & commiſſibilem per Rotam.*
73 *Summæ plures petitæ ex eadem cauſa, & obligatione ſimul coacervantur, ut aſcendant ad ſummam appellabilem.*
74 *Utile non vitiatur per inutile in rebus diverſis.*
75 *Favor, & odium ubi concurrunt circa idem, an tota diſpoſitio judicetur favorabilis.*
76 *Qualitas favorabilis, & odioſa qualitas concurrentes circa ſeparabilia, unaquæque ſuum effectum operatur.*
77 *Diſpoſitio una reſpiciens plures perſonas ex diverſis capitibus, favorabilis, & odioſa extenditur, & reſtringitur juxta ſuum caput.*
78 L. generaliter 5. ff. de fidejuſ. *interpretatur.*
79 *Illatio non fit à ſeparatis, & diverſis.*
80 *Communio diſſenſionem præſtat, & pacem turbat.*
81 *Res eadem diverſorum reſpectu poteſt diverſo jure cenſeri.*
82 *Contraria poſſunt ex eadem re procedere ex diverſis reſpectibus.*
83 *Cauſa eadem interdum eſt diverſorum effectuum diverſis rationibus.*
84 *Reprobare poſſumus, quod approbavimus diverſis reſpectibus.*
85 *Damnum & præmium poteſt quis conſequi ex eodem facto.*
86 *Appellationi à ſententia adverſam qualitatem habente circa idem, non eſſe deferendum à neutra parte ſententiæ, regula conſtituitur.*
87 *Appellationi à ſententia adverſam qualitatem habente circa diverſa capitula, partim deferendum, & partim non, juxta uniuſcujuſque qualitatis naturam, regula proponitur.*
88 *Mixtura ſuper poſſeſſorio, & proprietate recipit in totum appellationem, & ſeqq.*
89 *Cauſa proprietatis abſorbet, & ſupprimit cauſam poſſeſſionis.*
90 *Sententia denominatur à potentiori, cui magis incaleſcit.*
91 *Mixtura poſſeſſionis, & proprietatis in ſententia, ſive proveniat ex natura poſſeſſorii, ſive extrinſecùs; quia permittitur agi de proprietate; appellationem permittit in totum.*
Poſſeſſionis cauſam quando abſorbeat cauſa proprietatis, remiſſivè, ibid.
92 *Mixtura poſſeſſorii, & petitorii quatuor modis poteſt conſiderari.*
93 *Mixtura aut admittat appellationem, attenditur ſententia dumtaxat.*
Mixtura quæ contingit in ſententia, tripliciter conſideratur, ibid.
94 95 & 96. *Sententia lata in poſſeſſorio pro actore turbato, & ſuper proprietate pro reo illa ſententia poſſeſſorii ſit exequenda, & quid in profanis.*
97 & 98. *Sententia in beneficialibus lata ſuper poſſeſſorio, pro actore turbato, & ſuper petitorio pro reo ſi ſuper utroque eſt actum an ſententia ſuper poſſeſſorio ſit exequenda.*
99 & 100. *Sententia lata pro reo turbante ſuper poſſeſſorio, & pro actore ſuper petitorio; an ſententia ſuper poſſeſſorio ſit exequenda.*
101 *Qualitatum diverſitas prohibitiva, & permiſſiva appellationis ſi concurrat circa principale, & acceſſorium, attenditur cauſa principalis, à qua regulatur acceſſorium.*
102 *Sententia lata ſuper principali, & fructibus rei, ſi res non recipiat appellationem, nec fructus, aut intereſſe, ibidem.*
103 *Appellatio prohibita ſuper principali, intelligitur etiam prohibita ſuper acceſſorio contento in eadem ſententia.*
104 *Articulus incidens regulatur juxta naturam principalis cauſæ.*
105 *Mixtura poſſeſſorii, & petitorii recipit appellationem, quia petitorium uti majus ad ſe tradit poſſeſſorium.*
106 *Poſſeſſorium venit acceſſoriè ad cauſam proprietatis ubi ſimul tractantur.*
107 *Mixtura non operatur permiſſionem appellationis, quando petitorium incidenter tractatur in poſſeſſorio.*
108 *Titulus, ut dominium quando limitate deducitur ad poſſeſſionis juſtificationem tantùm, appellatio non ſuſpendit poſſeſſorium.*
109 *Mixtum non dicitur poſſeſſorium ſed merum, quando titulus deducitur ad juſtificationem ejus.*
110 *Petitorium intentare aliud eſt, aliud verò poſſeſſorium juſtificare cum titulo, ubi cauſæ natura ita poſtulat.*
111 *Mixturæ ratio ceſſat, ubi nullitas acceſſoriè continetur in ſententia.*
112 *Appellabilitas pendet ab eo quod principaliter agitur in non acceſſorio.*
113 *Principaliter quod agitur, ſemper attenditur, non quod ſtat acceſſoriè, & conſecutivè.*
114 *Liquidationis articulus veſtitur natura executivi judicii, cui incidit.*
115 *Acceſſoria cauſa non debet mutare naturam principalis, ſed è converſo.*
116 *Prohibito aliquo, prohibentur omnia, per quæ pervenitur ad illud.*
117 *De acceſſoriis idem eſt judicium, quod de principali etiam in iis, quæ ſunt ſtricti juris.*
118 *Fructuum in poſſeſſorio, quo non veniunt, ut* in leg. fin Cod. de edicto Divi Adri. *facta condemnatione veniunt æquè principaliter, non acceſſoriè.*
119 *Fructus ſuaptè natura exigunt interdicta.*
120 *Et in iis fructus veniunt acceſſoriè.*
121 *Fructus ſequuntur naturam judicii poſſeſſorii, quando veniunt acceſſoriè ad illud.*
Fructuum à condemnatione non ſuſpendit appellatio poſſeſſorium, quando in diverſis capituli ſunt appoſiti, ibid.
122. Cap. ſuper quæſtionum. §. ſi vero, de officio delegati. *interpretatur, & ſeqq.*
123. *Permittitur appellatio, quando cum judice à quo non poteſt appellari, ſimul judicat alter, à quo appellatur.*
124 & 125. *Ab alimentorum ſententia continente exceſſivam taxationem, an appelletur, remiſſivè.*
126 *Liquidum ſententiæ, aut inſtrumenti guarentigiati exequitur ſuſpenſo illiquido.*
127 128 & 129. *Tertius, cujus exceptiones jure regio examinantur in via ordinaria an poſſit impedire appellans executionem ſententiæ* de remate *latæ, non obſtantibus tertii oppoſitionibus.*
130 *Qualitatum diverſitas concurrens circa diverſas perſonas, operatur unaquæque juxta ſuam naturam.*
131 *Sententiæ addictionis latæ contra debitorem executio ſuſpenditur reſpecta tertii oppoſitoris, qui ab ea appel.*
132 *Qualitatum diverſitas prohibitiva, & permiſſiva appellationis concurrens ſucceſſivè, quæ ſit attendenda.*

Exhibendi

Exhibenti ſententia non recipit appellationem, ibid.

133 *Subrogatum ſortitur naturam ejus, in cujus locum ſubrogatum.*

134 *Sententia ſubrogati in locum ejus, à cujus ſententia non appellatur, an recipiat appellationem.*

135 *Stipulatio ad aliquid faciendum, iſt individua.*

136 *Subdelegatus à delegato cum clauſula (appellatione remota) non poteſt cum eadem clauſula procedere.*

137 *Stipulatio, navem facere promitto, & ſi non fecero, centum, duæ ſtipulationes ſunt.*

138 *Qualitas appellationis appoſita conditionaliter ad aliam diverſa dicitur, tamen una ab altera dependens, pura prior, conditionalis ſecunda.*

139 *Qualitate priori oppoſita conditionaliter in ſententia non purificata, ſola ſecunda remanet in ſententia, quæ ſola attenditur.*

140 *cauſa perempta qualitas ei injuncta non ſubſiſtit.*

141 *Sententia ita concepta, (ſi non exhibeat, tot ſolvat) eſt conditio proteſtativa, cujus defectus per appellationem manifeſtatur.*

142 *Qualitas, quæ ob defectum conditionis, ſola remanet in ſententia; attenditur quoad prohibitionem, vel admiſſionem appellationis.*

Natura ejus alternativi, quod ſolùm remanet in diſpoſitione, attenditur, ibid.

143 *Petitorium abſorbens poſſeſſorium attenditur ad affectum appellandi.*

144 *Qualitates diverſæ appoſitæ in ſententia, operaturæ una poſt alteram, diverſis temporibus, & reſpectibus attenduntur, & operantur.*

145 *Sententia, qua miſſio in poſſeſſionem* ex lege fin. *datur, additurque, ut ea apprehenſa pro indiviſo fiat partitio inter cohæredes, non dicitur mixturam continere.*

146 *Judex non poteſt eſſe ſubrogatus, qui principaliter non poteſt eſſe.*

147 *Subrogat ut idem ſit jus, requiritur paritas rationis in utroque.*

148 & 149. *Exhibere condemnatus, & in defectum juretur in litem, poteſt appellare.*

150 *Sententia an poſſit exequi pro pœna appoſita in caſu non paritionis.*

151 *Pœna coporalis commutatio ob defectum pecuniariæ, an ſit exequenda.*

152 *Pœnæ commutatio ob defectum pecuniariæ quando ſit facienda.*

153 *Qualitas quæ remanet in ſententia, exequitur qualis illa ſit, ſi ſententia ſit tranſacta in rem judicatam.*

154 *Sententiæ ad centum, quæ ſi non ſolvat intra menſem, condemnet ad triremes, tranſacto termino fiet executio in pœna corporali.*

155 *Qualitatis diverſitas, ſeu mixtura circa admiſſibilitatem appellationis, appoſita in libello non attenditur, ſed in ſententia.*

156 *A ſententia data ſuper poſſeſſorio non appellatur, licèt actum fuerit ſimul de petitorio.*

157 *Poſſeſſorium recuperandæ duntaxat ſi ſit intentatum, & judex pronuntiet ſuper* l. ſi quis in tantam, *licet appellari.*

158 *Qualitas extra ſententiam attenditur, quando lata ſit ſimpliciter ſuper remedio poſſeſſorio habente indiviſibiliter cauſam proprietatis annexam.*

159 *Sententia lata generaliter reſtringitur ad proſequuta.*

160 *Sententia in poſſeſſorio regulariter à petitione, quando poteſt recipere petitionem juxta formam libelli.*

161 *Qualitas ſententiæ non attenditur, quando appellatio ſemel fuit facta appellabilis.*

162 *Doctores vix tangunt quæſtionem, an ſit appellandum à ſententia continente diverſam qualitatem generaliter, ſed ſpecialiter tantùm in uno articulo, ſcilicet, mixturæ poſſeſſorii, & petitorii.*

CUm hanc quæſtionem loco regulæ ſcribamus, quæ omnibus ſententiarum ſpeciebus valet convenire; ideò nec inconveniens, nec inutile erit, neque ordinem perturbare videbitur, ſi eam hoc loco inferamus, & ad partes diſputemus. Et pro negativa: judicem Eccleſiaſticum vim nullam facere, ſi appellationi hujuſmodi recuſaret deferre in totum etiam ab ea parte, à qua appellatio permiſſa eſt, probatur primò, quando in aliqua diſpoſitione concurrunt favor, & odium, ea cenſetur ſimpliciter odioſa: tenet Joannes Andr. *in c. ult. ſuper gloſſ. §. quæ eſt in verbo ſimilibus*, & ibi quoque Petrus Ancharra. Domini Philipp. Franch. *ſuper eadem gloſſ. de verb. ſignif. lib.* 6. Bald. *in l.* 1. *col.* 1. *verſiculo etiam nota quòd privilegium, ff. de conſti. Principium*, Nicol. Millis *in ſuo reperto. vel dicitur favorabilis*, & iterum *in verbo privilegium ſi unam*; ſed ſententia, qua concurrunt appellationis permiſſio, & prohibitio, odium & favorem concurrere conſtat, favorem nempe; ex parte permiſſionis, odium verò ex parte prohibitionis, ut vulgare eſt; ergo hæc prohibitio ſimpliciter, & in totum ſequenda eſt; ac propterea in totum eſſe ſententiam inappellabilem, & per conſequens vim nullam, ſi non deferatur. 1 2 3

Secundò & pro hac eadem parte fortiter facit: nam ubi reperiuntur duæ regulæ, una affirmativa, & alia negativa, hanc potiùs ſequendam, & attendendam eſſe, probat textus *in l. tutor quoque in ordine*, §. *liberti verſiculo ſed ſi patronum ſuum, ff. de ſuſpectis tutoribus, juncta l.* §. *conſequens, eodem tit.* per quæ jura ita tradunt hanc doctrinam Jacob. de Areti. Dinus, & Bart. *in priori lectura*, quod etiam ſequitur Alex. *in l. ſi convenerit, col.* 1. *ff. de re jud.* & ubi concurrunt duo privilegia, aliud prohibitorium, aliud permiſſivum, illud potiùs prævalere, & ſequendum eſſe, *l. ſi Ruſſin. vir clariſſimus*, & ibi Bald. *in princ.* Raphaëlis Fulgo. Alex. Franc. Areti. & Jaſ. *Cod. teſtam. militis*, & idem eſſe in duobus ſtatutis affirmat Socin. *conſil. ſi eſſemus in terminis, col.* 4. *verſi. confirmatur, quia hic, l.* 4. Rebuff. *in repet. l. boves*, §. *hoc ſermone*, 7. *limit. n.* 6. ergo in noſtro caſu ſimiliter dicendum eſt, prohibitionis ſententiæ, non permiſſionis eſſe inhærendum. 4 5

Probatur tertiò, quando duæ obligationes, vel ſententiæ concurrunt in eadem perſona circa idem, potentior alteram vincit, & perimit: text. eſt *in l. generaliter*, ibi, quia rei obligatio plenior eſt, *quinta in ordine. ff. de fidejuſſ. & mandatori cum aliis.* Sed robur negativæ viribus multo fortius eſt, & potentius quàm robur affirmativæ, ſive permiſſivæ, ut dicunt Alberi. & Paul. de Caſtro *in l. hoc genus, ff. de conditio. & demonſt.* Philipp. Dec. *in c. nam concupiſcentiam, de conſt. col.* 1. *in* 3. *nota. in* 1. *lectura*, quia plus negat negatio, quàm affirmat affirmatio, *l. quidquid adſtringenda, l. luminum* §. *ult. ff. de ſervi. urbanor. prædi.* & quod habetur *in l. is qui ducenta,* §. *ſed utris n. ff. de rebus dubiis, & l. filius familias donare,* §. *penult. ff. de dona. juncta l. alienarum,* §. *donationis*, & ibi gloſſ. *ff. de verb. ſignif. l.* 1. §. *editiones*, & ibi Bald. poſt Raine *ff. de edendo, l. eum qui,* §. *ſi libertus de jurejur. juncta l. ſi juravero, ff. de jure patrona.* & voluit gloſſ. *in c. cùm dilectus, in verbo ſuſpenſis, verſic. alii dicunt, & melius,* & ibi Anton. *de conſuetudine*, Bald. *in proœmio decretalium, col.* 4. *verſic. item potentius*, ubi ad hoc allegat *legem Sabinus, ff. communi dividundo*, Socinus, *in l. ſervi electione, col. ult. ff. de leg.* 1. Jaſ. *in l. ſi arrogator, col. antepenult. verſic.* 3. *contra dec.* & ibi ad idem contra, *ff. de adoptionibus*, Auguſt. Bero. *in c.* 1. *col.* 1. *de rebus Eccleſ. non alienan.* ergo pars negativa, & prohibitiva, in ſententia ut fortior, atque potentior, in totum debet opprimere, & confundere partem permiſſivam, & affirmantem appellationis. 6 7 8

Quartò & huic parti proderit, quia magis dignum trahit ad ſe minùs dignum, text. *in cap. per tuas, cap. contingit,* 9

contingit, de arbi. c. 2. de conſecratione Eccleſ. vel alta. Gonzal. *in reg. de reſcr. gloſſ.* 18. *n.* 9. juxta ea quæ adduc-
10 it Covar. *in practi. q. cap.* 36. *n.* 5. *verſiculo tertio opportunè quæritur*, ſed præcepta negativa magis digniora ſunt affirmativis, cùm potentiùs, & efficaciùs obligent, & magis præcisè adſtringant, quàm præceptà affirmativa, ut tenet Archidiac. *in c. ſi peccaverit* 2. *q.* 1. quem ſequitur Panormitan. *in cap. novit, col.* 12. *verſ. ſecundo quæritur, an quilibet, de judiciis*, & quod ſcribit Raph. Fulgo. *in l. juriſgentium*, §. *ſed ſi fraudandi, per gloſſ. ibi, ff. de pactis*, & quod notatur *in c. ut circa, de election. in* 6. & per Bart. *in l. ſi pluribus, ff. de legat.* 2. & eſt text. *in l. ſi ſervit. ff. de ſervitut. urbanorum prædiorum.*

11 Quibus accedit, quòd qualitas major, & potentior præponderat, & dominatur, ut latè per Hierony. Gonzales *ubi ſupra, n.* 15. *cum ſeqq.* & major pars prædominans, magis attenditur, *l. quæritur, ff. de ſtatu hominum*, argumento *l. quod major. ff. ad municipalem, l. ſed & ſi rem*, §. *l. quidquid*, §. *fin. ff. de acquirendo rerum domi.* & quia res diverſæ qualitatis ſemper à potentiori
12 denominatur, text. *in d. l. quæritur*, Jaſ. *in l.* 1. *in princ. n.* 21. *ff. de verborum oblig.* Roland. à Valle *conſil.* 23 *ex n.* 26. *vol.* 1. ubi ex Bald. & aliis dicit: quòd feudum conceſſum ex gratia, & pecuniæ, ſi gratia præponderat pecuniæ ſolutæ, dicitur gratia, & beneficium, quia alia
13 ad propoſitum trahit; ergo ſententia debet prænominari à prohibitione, ut potentiori, & eam omnino inappellabilem, & prohibitivam reddere, maximè cùm hæc ſit virtus qualitatis cujuſvis, quæ ſi adjecta ſit rei, imitatur ejus naturam, *cap. debitores, c. cùm contingat, de jurejuran. l. quamvis, C. de pactis*, Rota *dec.* 32. *n.* 8. *de præb. in antiq.* afflict. *dec.* 112. *n.* 5. & *dec.* 248. *n.* 8.
14 poſt plures, quos allegat Alexand. 8. *conſil.* 19. *nu.* 2. *libr.* 1. Brunus *conſil.* 112. *ſub num.* 6. Ruin. *conſil.* 20. *n.* 7. *lib.* 1. eamque in diverſam ſpeciem reponit, *l. jus civile ff. de juſt. & jure*, ubi habetur, quòd ſi jus poſitivum, addit juri naturali, facit illud deſinere jus naturale, & eſſe jus poſitivum & civile, *l.* 1. §. *ſi quis ſimpliciter, verſiculo cum additur, ff. de verb. oblig.* ubi notat Jaſ. *n.*
15 4. Bald. *conſil.* 328. *n.* 8. *lib.* 1. *l. quæſtionum*, §. *illud, ff. de legat.* 3. *l.* 1. *ff. de donatio.* Abb. *in c. conſuluit, n.* 2. *de judæis*, Andr. Barb. *in tract. de præſtantia Card. parte* 1. *quæſt.* 1. *nu.* 12. *ſequent.* Natta *conſil.* 139. *num.* 6. Aymon Craveta *conſil.* 24. *nu.* 54. Gozadi. *conſil.* 84. *nu.* 12. Gonzales *in regul. de menſis & altern. gloſ.* 92. *n.* 8. *cum ſequenti.* Pariter qualitas adveniens enti, reponit illud in diverſam naturam *cap. ſtatutum, de elect.*
16 *in* 6. Bart. Jaſ. & cæteri *in d. l. jus autem civile, de juſtitia & jure*, Meno. *de arbit. lib.* 1. *qu.* 11. *num.* 13. *cum ſequentib.* qualitatem namque dicimus, quæ formam oſtendit, ut bonitas, vitium, &c. quas qualitates eſſe
17 diximus, *l. certum*, ubi gloſſ. & Doctores *ff. ſi certum petat. & in l. ſtipula. cum l. ſequenti de verbor. obligat.* & hanc qualitatem, naturam noſtri aliquando appellant, Bald. *l. etiam, Cod. de executione rei judi.* ex quibus omnibus ſatis probatum eſt, appellationi à ſententia, ſeu cauſis, diverſam qualitatem habentibus, alia, quæ prohibet, altera, quæ permittit appellationem, vim non fieri poſſe, ſi judex Eccleſiaſticus nullo modo deferat.

18 Et quintò probatur, quia prohibitio alienationis in immobilibus, & permiſſio in mobilibus, cùm ſimul permiſceantur in unum, prohibitio trahit ad ſe permiſſionem, & omnia cenſentur prohibita, ut tenet Cornel. *conſil.* 236. *diligenter, col. penult. verſic. nec etiam obſtat, junctis præcedent. libro* 4. quapropter cùm tutori pro-
19 hibitum ſit alienare bona immobilia, ſine decreto, & permiſſum mobilia, *C. de prædi. mi. per totum, & de rebus eorum*, & pupillo deferatur hæreditas, quæ eſt quædam univerſitas apta comprehendere mobilia, & immobilia: non poteſt ſine decreto repudiare, & reperi-
20 tur eadem ſolemnitas ex natura propriæ aptitudinis, ut ad verbum ſcribit Bald. *in l. bonorum, in* 3. *q. C. qui admitti*, ex Bart. *in l. tutor, ff. de bonorum poſſeſſ.* de quo etiam per Cornel. *ſuprà alias relat. conſil.* 11. *hic lib.* 3. ergo prohibitio omnino alterat naturam permiſſionis, ſi in unum concurrant.

Quæ pars fortior, & evidentior redditur; maximè 21
cùm ipſa ſententia non quaet dividi, ad hoc ut pro parte admittatur appellatio, & partim rejiciatur, quia ſententia eſt individua, ſecundùm Bart. *in l.* 1. *circa medium, C. ſi communi, eademque cauſa integr. reſtit. & in l.* 1. *ſi unus ex pluribus appellat.* idem in *l.* 1. *C. ſi adverſus rem judi. in prima col.* & Bertachi. *in reperto verbo* 22
ſententia prima, n. 10. & ideo dici ſolet, ſententiam non poſſe pro parte valere, & pro parte non valere, text. expreſſus *in l. in hoc judicio*, ibi, quia non poteſt ex uno, eodemque judicio, res judicata non valere, in parte non valere, *ff. familiæ erciſcundæ*, & faciunt quæ adducit Tiraq. *de utroque retract. ad fin. n.* 144.

Probatur deinde, quia una & eadem res non poteſt 23
diverſo jure cenſeri, *l. eum qui ædes ff. de uſucapio. l.* 1. *verſiculo nec ratio patitur, ff. de rerum permutatione, l. pater*, §. *ſi ſervus, ff. de caſtrenſi peculio, c. cognoſcimus, in fin.* 12. *q.* 2. *de electione, l jam hoc jure ff. de vulgari & pupi. l. Titiæ. ff. de conditio. & demonſtr.* & multò minùs poterit duplici, & contrario jure cenſeri: quia unum & idem non quit contrariòs effectus ope- 24
rari, *l. jus noſtrum, ff. de regul. juris, l.* 1. *C. de lati. lib. tol. c. ſi quis cùm in ægritudine*, 58. *diſtinct. c.* 2. *verſic. ſed adhuc.* & ibi gl. *verbo incomparabilia de Baptiſmo*, ſed ab una, eademque ſententia admittere appellationem, & rejicere contrarium, eſt minimè admittendum.

Et hanc partem ſequi videtur Papien. *in forma libel-* 25
li quo agi. de turba poſſeſſ. col. 2. & Alex. *in conſil.* 82. *colum.* 1. *ad fin.* quos refert Ægid. Boſ. *in tr. de variis crimi. tit. de appellat. n.* 8. *cum ſeqq.* ubi dicit quòd ſtante ſtatuto prohibente appellationem in cauſis criminalibus, (ſuppoſita tamen vera, atque vulgari doctrina, de qua per Doctores paſſim: cauſam, cui imponitur 26
pœna pecuniaria applicata fiſco, dici criminalem, non civilem) ideò ſi in ſententia quis ad pecuniam condemnetur, partim parti applicata litiganti, partim verò fiſco, tunc in totum (affirmat Boſſius *ubi proximè*) appellationem non prohibitam eſſe, ex eo, quia magis potens trahit ad ſe minùs potens, *ex d. l. cùm quæritur, de ſtatu hominum.* quos in noſtris terminis loqui patet, & idem probant Alex. *conſ.* 123. *n.* 2. *volum.* 5. Bald. *conſil.* 141. *verſic. illud & in omnibus, l.* 1. Franch. *in c. ſi duobus nu.* 7. *de appellatio.* Capicius *deciſ.* 34. *verſ. judex*, Michel. *dec.* 34. & *dec.* 7. Veral. *deciſ.* 131. 27
p. 2. Marq. *de commiſſio. p.* 1. *c.* 21. *nu.* 65. *fol.* 239. qui dicunt, quòd ſi ab uno capitulo denegetur appellatio, tamen extante unione & connexitate alterius, multoties permittitur appellatio ab utroque ratione mixturæ, de quo *inferiùs, à n.* 88. *cum ſeqq.*

Contrariam tamen opinionem, imò appellationi à 28
ſententia diverſam qualitatem habente, appellationis prohibitivam, & permiſſivam, penitùs & in totum deferendum eſſe non minùs fortia, ingentia, & diſſolubilia fundamenta urgent, pro qua & primò expendo text. *in c. ſuper qu.* §. *ſi verò duo ſunt, de offi. & poteſtate judicis deleg.* ubi dicitur, quòd ſi duo ſunt à Principe judices delegati cum clauſula (appellatione remota) & unus impeditus alteri ſubdeleget cauſam (nam cùm generaliter in ſubdelegatum non transferatur d. clauſula) appellatione remota (*ut ex* §. *nos autem ejuſdem*, *c.* 29
ſuper quæſt.) pariter inquit text. non poſſe hunc judicem ſubdelegatum & delegatum à Principe appellatione poſtpoſita procedere, licèt aliàs ut delegatus potuiſſet, ibi, quia quod poteſt ex ſola juriſdictione ſibi à Principe delegata, non poteſt cum juriſdictione ſibi à conmdelegato commiſſa; (& ibi ſuprà ille nec poteſt, nec debet appellatione remota procedere, *&c.*) Ex quo evidenter probatur, quòd quando in eodem ſubjecto

concurrit

concurrit prohibitio & permiſſio, hæc in totum illi præfertur, & attenditur, ex quo textu dicit Abb. Panormit. *ibi nu.* 4. quòd compoſitum ex diverſis ſpeciebus non habens per ſe certam naturam, ſeu determinationem, quandoque recipit naturam unius, quandoque alterius ex ſpeciebus, ex quibus componitur: ergo in noſtro caſu idem dicendum eſt, qualitatem illam appellationis permiſſoriam, in totum eſſe attendendam.

Secundò facit, quia quoties diverſitas qualitatum concurrit in eodem ſubjecto, potiùs naturalis trahit ad ſe accidentalem, & in ſuam naturam convertit eam, ut in pupillo, cui ſupervenit furor, non eſt ei dandus curator, juxta titulum, *ff. & Cod. de curatore furioſi*, ſed ſolùm tutor, qui utrique qualitati deſerviat, ex text. *in l. qui habebat ff. de tutelis*, ſed appellationis permiſſio eſt qualitas naturalis, in quacunque ſententia, à qua in dubio regulariter appellatur, *l. & in majoribus*, ubi Doctores, *Cod. de appellat. & not. in l. à ſententia*, *ff. de appellat.* & imò inducta à jure naturali, quatenus eſt defenſio, ut probat text. *in c. cùm ſpeciali*, §. *porrò*, *de appellat. cap. omnis oppreſſus* 2. *q.* 6. *cap. ſuggeſtum*, *de appellat. l.* 1. *ff. de appellat. junctis cum l. ut vim*, *ff. de juſtit. & jure*, *&c. paſtoralis de re jud.* ejus tamen prohibitio eſt accidentalis, alicujus particularis rationis motu, quam qui aſſeverat in aliquo caſu non creditur, ſed tenetur probare; quia habet regulam permiſſivam, & genericam contra textum, juxta gl. *in l. qui reſtituere*, *ff. de rei vindic.* Franc. *in rubrica*, *de appella. colum.* 4. *verſiculo* 3. *præmitte*, Socimum *conſ.* 39. *lib.* 4. & quos allegat Lancelot. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *ampli.* 5. *nu.* 9. *& ſequenti.* & nos *ſuperiùs* latiùs diximus, ergo naturalis, hoc eſt permiſſiva qualitas in ſuam naturam qualitatem prohibitivam debet transferre, & ad ſe trahere.

Tertiò hæc pars probatur, quando in aliqua diſpoſitione concurrunt favor, & odium, ea diſpoſitio ſimpliciter cenſetur favorabilis, tradit Bald. *in l.* 2. *C. qui non poſſ. ad liber. pervenire* Petrus de Anchara *conſ.* 37. Contra Joannem poſt medium, per multa ibi allegata, & iterum *conſ.* 215. *ſcripſit Papa*, *colum.* 2. *verſiculo in contrarium*, & faciunt quæ adducit Tiraq. *de retract. lignag. in præfatione*, *n.* 56. Panorm. *in cap. in literis*, *n.* 34. *de reſtitutione ſpolia.* ubi allegat text. *in l.* 2. *C. de in jus vocando*, & dicit, quòd in dubiis via æquior eſt eligenda, *ex l. placuit Cod. de judiciis*, *regula*, *odia reſtringi. de regulis juris in* 6. quæ adducit circa illam quæſtionem, de duobus fratribus habentibus domum communem, an propter delictum unius venit domus deſtruenda, ubi multa vide circa eam, & in apoſtillis ad ipſum ibi: ergo quando appellationis prohibitio, & permiſſio in eadem ſententia concurrunt, hæc ut favorabilis, non illa, ut odioſa attendenda eſt.

Quartò fortiter urget text. difficilis *in l.* 1. §. *veteres*, *ff. de acquir. vel admitten. poſſeſſ.* ubi dicitur, quòd per ſervum hæreditarium acquirere quod ſit ejuſdem hæreditatis, nec quoad poſſeſſionem, nec quoad proprietatem poſſit, licèt per non hæreditatem poſſit quis ea acquirere, *l. qui abſenti*, §. *fin. ff. eodem titul.* ſed legatus non tamen hæreditarius ſic, quando autem partim hæreditarius ſervus, & partim non; quia erat communis teſtatoris, putà, & hæredis, vel quia erat partim hæreditarius, & partim eidem hæredi legatus, tunc inquit text. (ſi ex parte hæredi inſtitutus ſervus legatus ſit propter partem, quam ex cauſa legati habet, acquiret fundi hæreditarii poſſeſſionem, & idem dicendum eſt, ſi ſervum communem juſſero, adire hæreditatem, quia propter meam partem acquiro.) ubi gloſſ. *verbo acquiro*, dicit totam hæreditatem, ex quo text. *ibi nu.* 4. Jaſ. *nu.* 4. *verſiculo* 3. *in verſiculo ſi ex parte*, & Socin. *colum.* 4. *verſiculo* 3. *not. in verſiculo ut ſi plures*, illam deducunt regulam, quòd ubi concurrunt in eodem ſubjecto utraque qualitas, potiùs attenditur permiſſiva, quàm prohibitiva: ultra quos facit etiam illud Geminia. *in cap. ſtatutum*, §. *cùm verò*, *per gloſſ. ibi in verſiculo ejuſdem civitatis*, *de reſcript. in* 6. dicentis, quòd ubi in perſona unius reſultat diſpoſitio affirmativa, & reſpectu alterius prohibitiva, attendenda eſt diſpoſitio affirmativa, quoad verificationem diſpoſitionis principalis, & idem dicendum eſſe, ſi hæ qualitates concurrant in diverſis ſubjectis, ut per text. *in l. ſi is qui duos*, *de liberatione legata.* notat Jaſ. *ubi proximè*, rationem reddens: quia qualitas permiſſiva tollit obſtaculum prohibitionis per gloſſam ibi, & quod in ſimili dicit Bartol. *in l. ſi quis in gravi*, §. *fin. ff. ad Senat. conſul. Silania*, *& lege* 3. §. *ſi quis palam*, *de jure fiſci.*

Cui Bart. afferenti *in l.* 3. *in princip.* per illum text. *ff. de ſuſpectis tutoribus*, quòd quando ſunt duæ regulæ, alia permiſſiva, alia prohibitiva, potiùs attenditur prohibitiva; quod ſic ipſe probat: Regula eſt, quòd quilibet poteſt accuſare tutorem de ſuſpecto, *l.* 1. §. *conſequens*, *eodem titulo*, & alia eſt quod libertus non poteſt accuſare patronum, *l. qui accuſare ff. de accuſat.* & hæc ſimul tutoris, & patroni concurrentes in eodem ſubjecto prohibitiva prævalet, ut ibi per eundem Bart. quem pro contraria parte retulimus: cui igitur Jaſ. *in d.* §. *veteres*, reſpondet dicens, ſemper eum reprehendiſſe, nam ibi ideo id accidit, ex alio capite, ſcilicet quia iſtud de liberto eſt ſpeciale; alia verò regula eſt generalis, & generi per ſpeciem derogatur, *l. uxorem*, §. *feliciſſimo*, *de legatis* 3. *cap. quamvis tibi*, *&c. dudum*, *circa medium*, *de præbend. in* 6. quibus etiam junge, quod ſcribit Bald. *in l. ſi quis decurio in ult. colum.* per illum text. *Cod. ad leg. Corneli. de falſis*, quem ſequuntur Petrus de Anchara. *in comment. c. Canonum ſtatuta*, *de conſtit. in verſiculo quæro de ſtatuto*, *quo cavetur quod contra decretum*, Alexand. *in* 100. *conſ.* 3. *vol. incipit ex inſpectione autem dictorum ſtatutorum*, *ad fin.* affirmantes, quòd ſi ſtatutum diſponat, quòd contra advocatum non poſſit inquiri, quæ eſt regula prohibitiva, aliud ſtatutum diſponat, quòd contra militem poſſit inquiri, ſi aliquis fortè ſit advocatus, & miles, ſi deliquerit, poterit adverſus eum inquiri, tanquam contra militem ſolum, & ſic regula affirmativa ſequatur, & prævaleat, Baldum etiam & ſequaces comitatur Jaſ. *in d.* §. *veteres*, *d. l.* 1. *ff. de acquir. poſſ. n.* 7. *verſiculo limita ex eo quod notabiliter decidit. Bal.* Reb. *tit. in repet. l. boves*, §. *hoc ſermone*, *limi.* 7. *n.* 7. vocat notabilem text. *in d. l.* 1. §. *veteres*, ad prædictorum doctrinam, inter quam & contrariam videtur eſſe in differenti: ergo eodem modo in caſu præſentis quæſtionis affirmandum eſt, regulam affirmativam perimere negativam & prohibitivam.

Hanc partem, & opinionem & deſunt auctores qui in terminis noſtræ quæſtionis ſequantur, & apprehendant, ſiquidem Bald. *conſ.* 141. *incipit. præmiſſis*, *colum. ult. verſiculo illud etiam non omitto*, *lib.* 1. affirmat, quod ubi duæ cauſæ complicatæ ſunt, & una admittit appellationem, altera non eſt in utraque admittenda, & idem etiam ſentit ipſe Bald. *conſil.* 153. *incipit. novum dubium. l.* 1. per quem dicit Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 9. *n.* 321. quòd ſic appellatur à ſententia in poſſeſſorio, quando una ſimul cum poſſeſſionis, cauſa lata eſt ſententia ſuper reſtitutione fructuum, allegans ad hoc Bart. *in l. creditor*, §. *juſſus ff. de appellat.* & Bald. *in l. unica*, *Cod. ſi de moment. poſſeſſ. fuerit appella.* & alios, qui id non probant, ut protinus citabuntur.

Pro qua etiam facit, quod communiter tenent Doctores, quod cùm à poſſeſſorio non appellatur, *ex l. unica*, *Cod. ſi de moment. poſſeſſ. fuerit appellat.* à proprietate ſic, ut eſt vulgate: at quando judicium poſſeſſorium continet admixtam cauſam proprietatis, *juxta l. ſi quis in tantam*, *Cod. unde vi* quo caſu concurrit regula prohibitiva, & affirmativa, tamen hæc attenditur, & præponderat, adeo, ut etiam à poſſeſſorio appellatur, ita tenent gloſſ. *in d. l. unica*, *in gloſſ.* 2. & ibi Bart. Cynus, Butrius, Alberi. & communiter Doctores, Anton. Gomez. *in l.* 45. *Tauri*, *n.* 194. *verſiculo quod tamen notabiliter limita*, &

& alibi paſſim per Doctores, gloſſ. *in d. l. ſi quis in tantam*, quam communem teſtatur Ripa *in cap. ſæpè, col. ult. verſiculo ſecunda fuit opini.* Bald. *conſ.* 141. *præmiſſis verbis ejuſdem ſtatuti, col. ult. verſic. & prædicta facit, l.* 1. & idem ſentire videtur Federi. de Senis *conſ.* 77. *Domino auditori. in fin.* clarè Decius *conſil.* 28. *n.* 2. *verſiculo hoc in ſimili probatur*, Angel. *in l. incerti, Cod. de interdictis*, Socin. *in tractatu fallentia. reg.* 24. *fallen.* 10. Beroius *in rubric. de judiciis. numer.* 51. *verſ. hinc etiam videmus*, Menoch. *de recupe. poſſeſſ. rem.* 9. *num.* 316. *cum ſeqq.* & alibi paſſim. Cotta *in memorabilibus, verbo mixtum*, Benintend. *deciſ.* 79. Polidò. Ripa *in tract. de noctur. temp. c.* 4. *numer.* 96. *&* 97. *& ſeqq.*

44 In tanta Doctorum, opinionum, fundamentorum, & authoritatum varietate, quod ut ipſimet cognoſcunt, adeo intricatè in hoc fuiſſe loquutos articulo, ut vix quid certum ſit, & juridicum, deducatur, qūid dicendum? ergo ſubſiſto: etenim utriuſque partis argumenta multùm ancipitem, & dubiam admodum reddunt quæſtionem propoſitam, quæ ex difficilioribus eſt, quæ in jure poteſt reperiri, cui noſtra diligentia ex mente omnium, non contemnendam adapta juridicam diſtinctionem, per modum duplicis regulæ cum ſuis declarationibus, ſeu limitationibus; quas totam hanc materiam exponere apparebit; enimverò aut diverſi-
45 tas qualitatum prohibitivæ, & permiſſivæ concurrit circa unum & idem, unam, & eandem cauſam inſeparabilem, & indiviſibilem, & tunc primam partem, & opinionem procedere, obtinere, & habere locum; ut in totum judex Eccleſiaſticus queat, appellationi delationem negare, nullamque vim faciet omnino, ſed iterum ipſi cauſam fore remittendam: aut verò diverſitas qualitatum affirmativæ, & prohibitivæ concurrit circa plures cauſas, res diverſas, & ſeparabiles, ſeu diverſas, & ſeparabilia capitula, & tunc dicendum verè puto, quòd unaquæque qualitas in ſua cauſa, vel re juxta ſuæ naturæ effectum operetur: ita ut qualitas ne-
46 gativa impediens appellationem, juſtificet ſententiæ executionem, in illa cauſa tantùm, ſeu capitulo, circa quod diſponit: qualitas autem affirmativa circa ſuam cauſam, & capitulum ſententiæ diſponens, in illo tantùm admittendam eſſe appellationem, cui ſi non deferatur, vim fieri monſtrat, de quo diſtinctionis membro tractatur *à num.* 53. *cum ſequentibus.*

47 De primo diſtinctionis membro, ad claritatem, exempla, & rationem reddamus: tunc enim dicetur qualitatum diverſitatem concurrere circa idem, atque eandem cauſam, quando ſcilicet, per aliquod ſtatutum prohibetur, ut in cauſis criminalibus non appelletur, per aliud autem, ut in civilibus appellare liceat, condemnatur quis ad centum, partim fiſco partim parti applicata, tunc in totá centum appellationem prohibitam cenſeri; quia tota eſt una, & eadem cauſa, ex doctrina, quæ ita intellecta vera eſt, Papienſ. *in forma libelli, quo agitur de turba poſſeſſ. col.* 2. Alexand. *conſil.* 82. *col.* 1. *ad finem*, non ex rationibus, quibus ipſi moventur, ſed ex relatis per nos in prima hujus quæſtionis
48 parte, & mox conſignandis, quas ſi excogitaret Ægid. Boſſ. *in d. tract. de variis crimin. titul. de appella. poſt n.* 8. vix contra illos reſolviſſet. Aliud ad idem exemplum, ſit, ubi per unum ſtatutum prohibetur advocato appellatio, & per aliud ſtatutum militi permittatur, & aliquis ſit miles, & advocatus, tunc prohibitiva in totum attenditur, non affirmativa qualitas; quia diverſitas ipſarum concurrit circa unum, & idem contra Bart. qui in ſimili circa inquiſitionem contrarium firmat, Bal. dixit *in l. ſi quis decurio, ulti. col. Cod. ad leg. Cornel. de falſis*, quem ſequitur Alexand. *in conſil.* 100. 3. *vol. incipit, ex inſpectu autem dictorum ſtatutorum ad fin.* quos *ſuprà* citavimus *in poſteriori parte quæſtionis, ad fin.* Et ut exemplis
49 res fiat manifeſta, aliud pono, quod ſi in aliquo ſtatuto clericus permittatur appellare, laicus verò prohibeatur, & uterque rem habeat communem, pro qua conveniuntur, & condemnantur, prohibitio attenditur in totum, quia una, & eadem eſt cauſa, & res, ſuper qua ſola diverſitas qualitatum concurrit, vel quando prohibetur appellare in actionibus perſonalibus & permittatur in realibus, & quis utraque agat ad rem petendam: quia tunc eadem ratione id cogimur dicendum, hæc doctrina poteſt examplificari in alio caſu per nos adducto *infrà*, 3. *p. cap.* 1. *per totum*, & in alio, de quo *in d.* 3. *part. cap.* 2.

Alia plura ſunt exempla, quibus potuiſſemus verificare noſtram doctrinam, qua affirmamus, quando diverſitas qualitatum affirmativæ, & prohibitivæ concurrit circa unum, & idem inſeparabile, & indiviſibile, unam, & eandem cauſam, ſeu capitulum ſententiæ, prohibitivam attendi, quià cùm tunc illo caſu ſententia ſit individua, ex his quæ *ſuprà* ex Bartol. & Bertachi. diximus (non tamen quando plures ſunt res diverſæ in ſententia, & ſeparabilia capitula ejus, ut mox monſtrabo) tunc, cùm neceſſarium ſit, ut una ſola qualitas 50
earundem tantùm operetur, & effectum ſuum ſortiatur: quia ambæ non poſſunt, quia eſſet monſtruoſum, ut unum, & idem circa ſeipſum civerſum, ſeu adhuc contrarium operetur, contra text. *in l. jus noſtrum ff. de regul. juris, l.* 1. §. 1. *C. de lati. liber. cap. ſi quis cum in ægritudine*, 58. *diſt. c.* 2. *verſicul. ſed adhuc*, & ibi gloſſ. *verbo incompaſſibilia, de baptiſmo*, & quia una, & eadem res non debet 51
circa ſeipſam diverſo jure cenſeri, *l. eum qui ædes, ff. de uſucapio. l.* 1. *verſic. nec ratio petitur, ff. de rerum permutatione. l. pater*, §. *ſi ſervus ff. de caſtrenſi peculio*, cum aliis *ſuprà*, quas ante fin. prioris partis quæſtionis addiximus: tunc neceſſarium eſt, ut debilior qualitas cedat potentiori, juxta text. *in l. generaliter* 5. *in ordine, ff. de fidejuſſor. & mandato;* prout eſt negativa, cujus 52
robur magis fortius, multoque potentius ſit affirmativæ, ſeu permiſſivæ robore, juxta ea quæ *ſuprà* dixi ex Alberico & Paulo Caſtr. *in l. hoc genius, ff. de conditio. & demonſtratio.* Philippo Decio *in cap. nam concupiſcentiam, de conſtitutio. col.* 1. *in* 3. *notab.* præcipuè *in* 3. *&* 4. *fundamento prioris partis noſtræ quæſtionis*, & in cæteris omnibus quæ locum habent, & procedunt in caſu de quo loquimur, ad quem Doctores, & doctrinæ relatæ reducendæ ſunt.

Secundò autem diſtinctionis membro, nempe, quando diverſitas qualitatum affirmativæ, & prohibitivæ concurrit circa plures cauſas, & res ſeparabiles, & diverſas, ſeu ſeparabilia ſententiæ capitula: ut tunc unaquæque qualitas in ſua re, vel cauſa juxta ſuam naturam effectum operetur, ita ut affirmativa in eo, quod diſponit, in tantùm faciat appellabile, prohibitiva vero in ſuo prohibito locum habet tantùm, ut eſt de mente Doctorum, quos citat Menoch. *de recip. rem.* 9. *n.* 327. qui cum Decio *conſ.* 344. *n.* 3. *verſic. tertius caſus*, dixit *l. Camelia Pia. ff. de jure patro.* & 53
cætera jura, quæ *ſuprà* citavi probantia, ſententiam eſſe dividuam, & tot eſſe ſententias, quot ejus capita; dicit intelligi, & loqui, cùm plura ſimul per copulam in ſententia ponuntur, quæ re ipſa ſeparationem oſtendunt.

Facit quod in ſimili dicit Tiraquel. citandus, quando 54
concurrunt mobilia, & immobilia in hæreditate vendita, cùm detur in illis retractus permiſſio, in iſtis retractus prohibitio, utraque qualitas tunc ſuo jure cenſetur, ut retractus pro immobilibus permittatur, pro mobilibus verò ſecus, ita poſt diſputationem reſolvit Tiraq. *de retract. lign.* §. 1. *gloſſ. n.* 84. *cum ſequenti*, argumento *l. hæreditatis, in fin.* & ibi gloſſ. & Doctores, *C. de petitione hæredi.* & ex eo, quod in ſimili voluit Bald. *in ipſo retractu in tractatu protomiſeos, col. ult. verſic. item pone quod quis*, & per alium ſimilem Guill. Cu. *in conſuetud. Burdegalen.* 12. *de feudis*, §. 24. ad quod bene facit text. *in l. tutor*, §. *curator, ff. de minoribus.* Et plures elegantes doctrinas mirificè comprobantes hoc membrum

membrum vide omnino *infrà* 3. *p.* 16. *verſic. examinemus nunc*, *à nu.* 29. quas omnes hîc applica, quia probant expreſsè.

55 Pro quo magis in ſpecie facit, quod in propoſito dixit Rebuff. *in tractatu de ſententiis proviſio. art.* 3. *gl.* 7. *n.* 6. determinare Senatum, quòd licèt cauſa mercedis, & ſalarii non admittat appellationem (ut per nos latè *infrà* 2. *p.* 3. *ad fin.*) ſi tamen quis fuerit condemnatus in una ſententia ad ſalarium, & ad aliam rem, quod in ſalario exequatur ſententia, ſed non quoad aliam rem infavorabilem, ſed poſſeſſantem appellationem, quod nota, quia eſt elegans doctrina in noſtræ opinionis comprobationem.

56 Facit, quòd Doctores dicunt in terminis, & remedio *legis finalis Cod. de edicto Divi Adriani tollen.* in quo non admittitur appellatio ex *infrà* citatis Doctoribus, & his quæ *ſuo loco* probabimus, in quo nec intereſſe, nec fructus ullo modo veniunt, ut *ibi* dicemus, ſed ad eos via ordinaria agendum eſt, ſi tamen lata fuerit ſententia

57 cum fructuum condemnatione, & reſtitutione, vel intereſſe, tunc enim non ratione poſſeſſionis (dicunt Doctores) admittendam eſſe appellationem, ſed ratione fructuum, vel intereſſe, recipiendam eſſe, Doctorum magnus concurſus affirmat, quæ doctrina originalis eſt Bald. *in l. unica, C. ſi de mom. poſſeſſ. fuerit appell. n.* 6. *verſ. ſed pone, & n.* 9. qui non eſt intelligendus, prout cenſuit Salicet. *ibi in fin.* ſcribens ratione fructuum licere etiam appellare à poſſeſſorio, ſed ſolùm dixit appellari poſſe à ſententia eſt rationis fructuum, ut eius ratio demonſtrat, prout declarat Menoch. citandus ſtatim. Quo circa dicendum eſt, à ſententia lata in judicio poſſeſſorio cum fructuum, vel intereſſe reſtitutione, poſſe reſpectu fructuum, vel intereſſe appellari, non autem reſpectu poſſeſſionis, ita Bald. intellexit Afflictis *deciſ.* 77. *ad finem*, clariùs Ripa *in c. ſæpe, colum. ulti. verſic. propter hoc reſtitutio ſpolia.* Rolandus à Valle *conſ.* 87. *n.* 13. *lib* 2. ita etiam Bald. interpretati ſunt doctiſſimus Covarr. *in practicis quæſt. cap.* 23. *nu.* 8. *verſ. idem erit quoties*, Franciſcus Sarmien. *in tract. de redditibus Eccleſ.* 2. *part. cap* 2. *n.* 8. quo loci reſtè reprehendit Auguſtinum Beroium *in ſuis quæſtio. qu* 9. *nu.* 4. quem reddidit Bald. *prætato loco* ſcripiſſe licere appellare etiam ratione poſſeſſionis, quod cauſa mixta eſt. Bald. etiam, & Saliceto malè intellexit Nicol. *in tractatu de concordia gloſſa concord.* 1. *n.* 19. *verſiculo ſecundò moderatur*, non etenim ita, ſed ut præfatorum Doctorum authoritas ſuadet, ipſe intelligendus eſt. Saliceti doctrinam minùs rectam vocat Ripa *d. c. ſæpe*, & Menoch. *de adipiſcen. poſſ. rem.* 4. *nu.* 7. qui *ſuprà*, *à nu.* 869. hanc partem tuetur, & viribus defendi, qui licèt ibi *tract. de recuper. rem.* 9. *nu.* 221. in hæc dixiſſet (ſi appellatur à ſententia in poſſeſſorio, quando una ſimul cum poſſeſſionis cauſa lata eſt ſententia & per reſtitutione fructuum) ubi ad hoc idem Bald. Afflictis, Covarr. Roland. & alios, quos mox citavimus: tamen *in d. rem* 4. *n.* 870. *ante fin.* poſtquam relatos Doctores retulit, hæc addit (quos ſequutus ſum *in tractatu de recuper. poſſ. rem.* 9. *n.* 321. quo loci viſus ſum ſcribere, appellari etiam ratione poſſeſſionis, ſed verè dicere volui appellari poſſe à ſententia lata in poſ-

58 ſeſſorio, ratione fructuum: cùm Bald. & jam citatos retulerim, & dictum Doctoris intelligi debet, ſecundùm jura ab eo allegata, ut inquit Bart. *in l. non ſolùm* §. *liberationis verbo*, *n.* 10. *de liberat. legata*) hactenus Men. quo loci ut vides, libentiſſimè diſcedit ab opinione contraria, quam ſequi videbatur *in d. rem.* 9. de qua nos mentionem fecimus in diſputatione quæſtionis noſtræ ad fin. poſteriori parte, & hujus doctrinæ origo licèt Bald. attribuatur, jam tamen idem docuerat Bart. *in l.* 2 *num.* 19. *ff. de appell. recipiend.* ut benè advertit Men. *in d. rem* 4. *n.* 870. & iterum Bartol. *in l. ſi creditor*, 6. *juſſus*, *ff. de appell. n.* 1. idem Bald. *in conſil.* 141. *ad fin. & in conſ.* 330 *n.* 8. *& conſ.* 331. *in princ. lib.* 1. Hieron. Gra. *conſ.* 35. *n.* 3. author communem opinionum *lib.* 7. *tit.* 27. *n.* 6. refert Cæſar Urſil. ad Afflictum, *ubi proximè*, *& deciſione* 269. *n.* 1. Jaſ. *conſil.* 187. *n. lib.* 3.

Petrus Surd. *conſ.* 102. *n.* 12. *l.* 1. Statilius Pacificus *de Salviano interdicto*, *inſpectione* 4. *cap.* 2. *n.* 4. Anton. Gomez. *in lib.* 45. *Tauri*, *n.* 194. *verſic. limit.* 2. Matien. *in l.* 9. *tit.* 7. *lib.* 4. *compil. gl.* 2. *n.* 4. idem *in l.* 9. *tit.* 7. *lib.* 5. *à. n.* 3. Cæſar Contard. *in l. unica*, *C. ſi de moment. poſſ. n.* 6. *&* 9. *& ex n.* 23. *uſque ad* 36. *limit.* 1. *principalis*, eandem doctrinam, & opinionem ſequitur poſt alios Marant. *de ord. jud.* 6. *p. titul. de appellat. nu.* 298. quòd poteſt appellari à fructuum, damni, & inte- 59
reſſe condemnatione in ſententia poſſeſſorii, & tunc eorum reſpectu ſententia ſuſpendatur, non autem reſpectu poſſeſſorii; quia appellatio executionem poſſeſſorii non ſuſpendit, Socin. *in reg.* 18. *fall. ult. additio ad capel. Tholoſ. ult.* Jaſ. *conſ.* 178. *col.* 2. *verſ. item quando*, & cum Ripa Bal. Rolan. & Menochio Chriſtophorus de Paz *in tractatu de tenuta*, *cap.* 17. *n.* 61. *& n.* 2. Peregrinus *de fideicommiſſ. art.* 46. *n.* 49.

Qui omnes præcipuè Rolan. Afflictis, Covarr. 60
& Maranta, & denique omnes citati advertunt, interim hoc caſu ſuſpendendam eſſe executionem ſententiæ pro ea parte, ex qua fructuum reſtitutionem tangit: rectè tamen eam exequendam eſſe pro ea parte, quatenus rudam poſſeſſionem tangit, & idem, quod de fructibus Doctores dicunt in intereſſe, & de utroque poſt Crescentium *deciſ.* 5. *aliàs* 120. *de appellat.* Marqueſſanum *tract. de commiſſ.* 2. *p. c.* 2. *ſub nu.* 60. Ruginellum *tract. de appellat.* §. 2. *c.* 3 *n.* 723. *verſ. in domini*, Cæſar. Baiz. *in deciſione Pononien. n.* 1. *&* 2. ſequutus multitudinem, & Machinam, Conradus *in l. unica*, *lim.* 1. *n.* 28. *& ſub n.* 36. & alios; hanc 61
ſequutus eſt opinionem Sigiſmund. Scaccia *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 6. *memb.* 6. *n.* 23. qui *à nu.* 22. refert in hoc articulo tres Doctorum contrarias opiniones, tamen *n.* 31. hanc noſtram veriorem dixit, & communem, à qua in judicando recedendum non eſſe, quia habet æquitatem, & eſt favorabilis ad decurtandas lites, dixitque *n.* 23. poſt Contardum *ubi proximè*, *n.* 29. *& n.* 30. refert ita ob- 62
tinuiſſe Rotæ ſtylum, ut appellationi à ſententia lata in cauſa poſſeſſionis momentaneæ, minimè deferatur, reſpectu autem condemnationis fructuum, & intereſſe appellationi deferendum eſſe, executa ſententia poſſeſſionis, idem tenet poſt alios, quos citat Marqueſ. *in tract. de commiſſo*, 1. *n. cap.* 21. *à n.* 32. *cum ſequentibus*, *fol.* 236. pro quo vide, quæ latè *infrà*, *à n.* 118. ubi hæc communis opinio declaratur.

Quæ doctrina, & opinio ampliatur, ut procedat 63
etiam reſpectu fructuum futurorum, quia ſi quis ita mittatur in poſſeſſionem, ut interim lucretur fructus, poteſt adverſarius appellare. Scaccia *ubi proximè*, *n* 24. Angel. *conſil.* 251. *viſis ſtatutis ſub num.* 2. Maranta *in Specul. p.* 6. *actu* 2. *principal. in verbo*, *& quandoque appellat. lim.* 8. *n* 113. *fol.* 505. Minſing. *in ſingular. obſerv. centu.* 6. *obſerva.* 13. *n.* 8. Achil. Perſonalis *tract. de adipiſc. poſſ. n.* 343. *verſiculo redeundo. f.* 269. Ruginell. *tract. de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *ſub n.* 659. *verſ. appellabitur quoque in fin.*

Quorum omnium virorum graviſſimorum autho- 64
ritas me movit ad hujus diſtinctionis membrum, licet rationem nullam reddant, ſed ſic ſimpliciter uni poſt alios tranſeunt, ego autem ea potiſſimùm motus fui: nam quando in eadem ſententia plures ſunt cauſæ, & capitula ſeparabilia, & diſtincta, tot ſunt ſententiæ, quot capitula & cauſæ diverſæ, *l. quædam mulier ff. famil. erciſcundæ*, quæ iiſdem verbis tranſcribitur *in l. Camelia Pia*, *ff. de jure patron. & l. etiamſi à patre*, §. 1. & ibi Alber. *ff. de minorib. cap. cùm tempore*, *& ibi gl. in verbo capitulis*, Innocentius, Hoſtienſis, & alii *de arbitris*, *& cap. dilectus*, *el primo*, & ibi quoque Gloſſ. & alii, *de præben.* voluere Gloſſa, Cynus, Bartol. Bal. Salicetus, Angel.

Angel. & alii *in l. 2. Codice de re judicata* gloss. *in cap. si quis in pluribus, in verbo quædam 2. quæst. sexta.* Alber. *in l. Labeo, post princ. ff. de arbitr. & in l. non eo minus circamedium C. de procurat.* Cardinal Florent. *cons. 74.* Dominicus Abb. *column. ult.* cum concordatis adductis à Rom. *in l. 1. §. si stipulanti*, & ibi Barba. *col. 14. vers. nunc inducitur ex cæteris recentioribus, ff. de verb. obligat.* & idem Romanus *cons. 195. in casu præmisso, ad fin.* & Cardinal. Alexand. *in dict. c. dilecto colum. ult. in 17. q. de appell.* Aufrerius *decis. Tholos. q. 215. item fuit quæsitum, si fuerunt ab aliquo*, & aliàs diximus de obligationibus, quia tot sunt stipulationes, quot sunt species separatæ, & diversæ, & alteri non cohærentes, *ex l. scire debemus, ff. de verborum oblig.*

65

66 Ideò cùm diversitas qualitatum non concurrit in uno subjecto tantum, sed in pluribus distinctis, & separabilibus sententiis. Inde esse potest, ut utraque & prohibitiva, & permissiva verificetur circa suum dispositum, & ambæ procedant juxta uniuscujusque naturæ motum, quia tunc sententia principalis non dicitur individua, sed dividua; quia tot sunt sententiæ, quot capitula diversa, tenet gloss. *in l. in hoc judicio, verbo non valere, ff. familiæ erciscundæ*, & hoc respectu, sententia potest, 67 pro parte valere, & pro parte non valere, ut tenet *ex dict. l. Camelia Pia*, & cæteris juribus *supra* allegatis, & authoritatibus Tiraquell. *de retractu conventionali, ad fin. nu. 142. versicul. vigesima quinta quæstio*, at verò unumquodque capitulum diversum est individuum, & sic illius respectu sententia est individua, vel quando sententia principalis unum capitulum contineat tantùm: tunc etiam dicitur individua, ut clarè probatur *dict. l. in hoc jud.* ibi, quia non potest ex uno eodemque judicio res judicata in parte valere, in parte non valere, junctis iis, quæ *superius* diximus; alio etiam modo considerant sententiam dividuam Bartol. *in l. 1. circa medium, Cod. si in communi, eademque causa in integrum institut. & in l. 1.* Socinus ex pluribus appelat *& in l. 1. Cod. si adversus rem jud. in prima col.* & Bertachi. *verbo sententia in prin. nu. 10.* apud quos qui voluerit, videre poterit.

68 Hinc est, quòd si quis unica sententia condemnetur pro una causa ad aliquam summam inappellabilem, & pro alia causa causa; seu actione ad aliam summam, licèt simul coacervatæ faciant causam appellabilem; quia ascendant ad summam, de qua potest superior cognoscere; tamen non poterit appellari, nec ad id fit coacervatio, ita tenent Rebuff. *in tractatu de sentent. executione, art. 13. versiculo quæro, quid si quis, tomo 1. folio 409.* quem referens sequitur Caravita *super ritu magnæ Curiæ 257. n. 11. & 13. quæstio 4.* Scaccia *de appellat. q. 17. lim. 6.* 69 *membr. 9. n. 32.* rationem reddunt, quia tot sunt sententiæ, quot sunt capita separata, seu summæ ex diversis causis, seu actionibus debitæ. Ex qua ratione deducunt Reb. *in d. tractatu de sententiarum executione art. 6. gloss. 1. n. 2. tomo 1. folio 417.* quod si ego locaverim tibi domum pro tribus annis, & annua pensione scutorum novem pro quolibet anno, & in fine triennii petiero à te pensionem integram triennii, videlicet, scutos 7. & sit statutum disponens, quòd in causis non excedentibus valorem scutorum decem, non detur appellatio, & ego in libello distinxerim novem pro primo, novem pro secun-
70 do, & novem pro tertio anno, & judex unica sententia condemnaverit ad integram summam 27. scutorum, quod non dabitur appellatio, cùm tunc censetur tot sententiæ, quot sunt anni & pensiones distinctæ in petitione, & ideo à dicta sententia non dabitur appellatio, sed mandabitur executioni pro integra summa, quia quot sunt termini solutiones, tot sunt actiones, & ideo tot sunt necessariæ præscriptiones, ut ex aliis dicit ibi Scaccia, 71 pro quo facit quod dicit Jul. Clar. *libr. 1. recep. sentent. §. homicidium, vers. sed quæritur*, qui testatur de communi dicens, quòd si extat statutum, quod bannitus in centum possit impunè offendi, & unus ex una causa sit bannitus in quinquaginta, & ex alia causa diversa in aliis 50. non poterit offendi, idem dicit Alex. *cons. 113. sub n. 3. viso themate, lib. 5.*

Facit insuper, quia si summa principalis, con- 72
tenta in sententia, non sit appellabilis, aut commissibilis in Rota, quia non ascendit ad summam ad id requisitam: non efficitur appellabils per cumulationem, seu coacervationem fructuum, aut expensarum, quæ in sententia continetur; quia non cumulantur, aut coacervantur tanquam res à principali separatæ, ita tenent Marquesianus *in tractatu de commissione, p. 1. in commissione appell. super diver. cap.* 28. *n. 30. fol. 30. in 2. impressione*, Scaccia *ubi suprà, sub nu. 37. & n. 32. in fin.* Caravita *super ritu 257. n. 4. in fin. vers. 2. & n. 5.*

Facit etiam, quod dicit Cæsar Barz. *in d. Bonocien. decisione 45. petita, num. 1. & 2.* quod licèt 73
sententiæ continerent condemnationem fructuum, nihilominus respectu possessionis non dabitur ulteriùs appellatio, reddit rationem; quia omni casu separationem recipiunt; quod quidem secus est dicendum, quando summæ plures sunt petitæ, ex eadem tamen causa actione, & obligatione debitæ, quia tunc licèt de per se quælibet non ascendat ad summam appellabilem, coacervatæ tamen excedant: coacervantur, ut possit appellari; text. est *in l. si quis separatim 10. §. si quis cum una* & ibi gloss. *in verbo & poterit* & Petrus Bellaper. *nu. 10. ff. de appell.* Lucas Pæt. *in praxi Capitol. l. 4. c. 6. n. 4.* Scaccia *ubi suprà, n. 25. & n. 32.*

Quò pertinet quod solemus dicere: utile per inutile non vitiari in contractibus: id locum non habere in rebus dividuis, *l. sancimus §. si quis autem, C. de donat. l. pecuniæ, & l. placuit, ff. de usuris*; ex his quæ adducit Tiraq. *ubi proximè,* 74
n. 143. & sequenti, ea ratione, quia circa diversa utrumque potest procedere, & operari, & multa etiam alia hanc favent distinctionem nostram, quæ in satisfactione contrariorum ei obstantium clarius apparebunt.

Cui non obstet illa Doctorum contrarietas. de qua in primo fundamento prioris partis, & in tertio posterioris, alii affirmantes; quod ubi cancurrunt odium & favor, odium attendi, alii verò contra putantes; 75
quia respondeo, quòd licet eorum quæstio ventiletur inter ipsos, quando hæc duo circa unum, & idem inseparabile concurrunt, ut ex eis apparet, in qua priorem partem, ut veriorem prævalere firmavimus, tamen nulla disceptatio est inter eos: quando circa diversa, & separabilia capitula, seu causas concurrunt favor, & odium: nam tunc unam- 76
quamque qualitatem in sua dispositione operari, latè affirmant Alciat. *in l. 2.* per text. ibi *fol. 205. versiculo, Accursius aliam quoque rationem affert, Cod. de injur. vocando*, ubi plura exemola adducit, idem tenet Jas. *in dict. l. 2. n. 3. versiculo ex secunda parte collige*, ubi dicit quòd una, & eadem dispositio respiciens diversas personas ex uno capite censetur favorabilis, & sic extendenda, ex alio capite censetur 77
odiosa, & sic restringenda, ubi adducit quatuor glossas similes gloss. *in l. sed si hæc, §. fin. in vers. interveniat. ff. de in jus vocan. & l. apud Celsum, §. adversus. in gloss. vel in versiculo exhiberi, ff. de exceptione doli, & in l. qui bona §. si aliquo, in vers. debet jurare, ff. de damno infecto*, & gloss. *in §. prædinalis versiculo in jus vocasset, circa fin. inst de actio.* & sic illa argumenta non solùm neutri distinctionis nostræ membro adversantur, sed imò potiùs utrique, & prosunt.

Minùs etiam oberit tertium fundamentum prioris 78
partis *d. leg. generaliter 5. ff. fidejussoribus*, quia loquitur, quando in eadem persona, & subjecto se inveniunt, non autem quando circa diversas causas, & subjecta, nam tunc non possunt vires suas exprobare

quali-

qualitates præfatæ, *ut l. 1. 2. & sequentibus, ff. & C. de fidejussor. & mandato. juncta l. generaliter*, quia diversæ
79 sunt, & separatæ, à quibus non fit illatio de uno ad aliud, *l. fin. ubi not. ff. de calumniat. l. nec naturales, Cod. de proba. l. naturaliter*, §. *nihil commune. ff. de acquirend. possessione*, & alibi passim notatur; deficit enim tunc illa causa propinqua, prout est communio,
80 quæ inter illas contrarias qualitates defensionem causat, & pacem turbat, per textum *in ratione sui, in hoc judicium* 14. §. *si conveniat, ff. communi. divi. nulla societatis* 71. *ff. pro socio, l. cùm pater*, §. *dulcissimis, de legat. 2. l. sancimus* 34. §. *ne autem, C. de donatio.* & explicat Antonius Pichardus *in rubrica institution. de rerum div. num. 3. & 4.* copiosè Tiraquel. *de retract.* §. 23. *gloss. 1. num. 7. & num. 14.* & ideo unaquæque qualitas in suo se continet subjecto, *ex dict.* §. *nihil commune habet. l. naturaliter*, quæ omnia in totum potiùs nostram distinctionem comprobant.

Nec obstat illud fundamentum posterioris partis, *ex l. cum, qui ædes, ff. usucapio. l. 1.* §. *nec ratio patitur, ff. de rerum permutatione, dict. cap. cognoscimus, dict. c. cùm in tua*, & aliis pluribus dictantibus, unam & eandem rem non posse diverso jure censeri;
81 quia respondeo, rectè in se sola procedere, & circa unum, & idem, at diversarum causarum, rationum, & capitulorum respectu, diverso quit jure rectè censeri, ut probatur *in l. miles*, §. *pro patre, ff. de legat.* 2. docuit Chalderic. per eum text. *in l. filium quem*,
82 *colum. 3. in 4. oppositione, Cod. familiæ erciscun.* & Panormit. *in dict. c. cùm in tua, paulò ante fin. de decimis*, quin ex re eadem duo contraria posse procedere ex diversis respectibus tradit gloss. *in c. 2. in verbo, lex civilis, in fin.* & Roch. Curt. *colum.* 24. *versicul. limita* 3. *de consuetudine*, & Dominicus, qui multa ejus rei exempla apposuit *in cap. illud*, 12. *distinct.* cui astipulatur Aristot. *libro 3. Physicorum*,
83 tradens eandem causam interdum esse contrariorum effectuum, diversis rationibus, & Galen. *lib. 3. de simplicibus medic. cap. 13. & sequent.* quod & admittunt Bartol. *in l. si pupil. in princ. in 2. oppos.* & ibi Angel. & Paul. Castrens. *ff. ad legem Falc.* Hinc reprobare possumus, quoad approbavimus diversis respectibus,
84 *l. Pomp. ff. de negot. gestis. l. 1.* §. *ult. ff. rem ratam haberi, & l. cùm interdictæ Cod. arbitrium tutelæ*, per quæ jura ita tenet Bald. *in c. cum Vintonienſis, paulò ante fin. de electione*, & quis ex eodem facto potest præmium & damnum consequi diverso respectu, *c. inter*
85 *opera, de sponsali. juncto cap. maritum, 33. distin.* & declarat Joan. Andr. *in cap. imputari. de reg. jur. in 6. in mercur.* Tiraquell. *in tractatu de utroque retract. titul. de retrac. lignag.* §. 1. *gloss. 18. n. 23.* & alias ad propositum vide *n. 21.* & *22.* ex quibus etiam dictis aliis fundamentis quæ in contrarium opponantur, rectè valet responderi.

86 Quo supposito, jam in lucem duplex potest edi regula. Prima sit; judex Ecclesiasticus vim nullam faciet quando diversitas qualitatum affirmativæ, & prohibitivæ appellationis concurrit circa unum, & idem, unam & eandem causam, seu sententiæ capitulum, indivisibile & inseparabile, in utraque qualitate, sic in tota causa si appellationi deferre recusarit, & ita declarandum esse, causamque sibi iterum esse remittendam per Senatum.

87 Secunda regula sit in hac quæstione, quòd quando diversitas qualitatum affirmativæ, & prohibitivæ concurrit circa plures causas, seu res separabiles, & diversas, separabiliave sententiæ capitula, judex Ecclesiasticus vim non facit, si uniuscujusque qualitatis naturam in suo dispositio sequatur, & imitetur: ita ut respectu rei, vel capituli, quia prohibetur appellatio, ei non deferat, & exequatur, cujus respectu etiam sibi causa ipsa remittenda est; respectu verò causæ, vel capituli, pro quo ea permittitur, vim fieri manifestam, si illi haud deferat, & ita declarandum esse in tribu-
nali supremo per viam adito violentiæ, deferre simul, & reponere veritas suadet.

Istas tamen regulas primò limitari libet in causis 88
possessoriis, quæ habent annexam, & admixtam causam proprietatis *juxta l. si quis in tant. Cod. unde vi*, (de pluribus interdictis habentibus causam proprietatis annexam, per te vide omnino apud Molin. *de primogen. l. 3. c. 13. 4. n. 9. cum pluribus sequentibus, & authoritatibus*,) nam tunc nec secundùm primam regulam, nec secundùm secundam regulantur; sed omninò, & in totum admittatur appellatio, tam super 89
possessorio, quàm super petitorio ut tenent Anton. Gomez. Ripa, Socinus, Menoch. & alii plures, quos *suprà in posteriori parte quæstionis, ad fin.* adduximus, & idem tenet Petrus Benintend. *decis. 79.* Et specialitatis ratio est, quia causa proprietatis absorbet, & supprimit causam possessionis, quæ effectum nullum tunc quit sortiri, nec potest executioni mitti, juxt. text. *in cap. cùm super*, & quæ ibi communiter adducuntur per Doctores *de caus. possess. & proprietat.* & per Bartol. & Doctores *in l. naturaliter*, §. *nihil commune, ff. de acqui. possess. & in l. ordinarii, Cod. de rei vindicatione*, idcirco sententia denominatur à potentiori, 90
cui magis incalescit, *l. quæritur, ff. de statu homi.* & efficitur accessoria causæ proprietatis; quia tunc omnino sequi debet naturam sui principalis, ut mox dicemus, & sic in totum admittendam esse debere appellationem, tenent Bald. *consilio* 330. *incipit statuto caut. libr. 1.* Tiraquell. *in tractatu le mort, 6. parte, declaratione 6. nu. 1. cum sequent.* Molin. *de Hispan. primogen. lib. 3. c. 13. à n. 17. cum sequentibus*, Mieres *tractatu de majoratu, 3. part. c. 24. à n. 54. cum pluribus sequentibus*, ubi alios, ad idem citat, & latè prosequitur, & per Decian. *consilio* 45. *num. 1.* August. *consil. 2. num. 6.* & alios quos allegat Peregrin. *de fideicomm. artic. 46. n. 47.* Bald. *in l. unic. n. 8. versic. quæro quid per accessorium, & sub n. 16. Cod. si de moment. poss.* Nicel. *tractatu de concord. gl. concord. 6. fall. 6. num. 27. tomo 18. fol. 192.* latè scribit Contard, *in dict. l. unica, limit. 2.* & *limit. 24.* Ruginell. *tractatu de appellat.* §. *2. cap. 3. num. 168. versiculo prout etiam*, & eos sequutus latè prosequitur Scaccia *de appellat. quæst. 17. limitat. 6. membr. 9. per totum*, Corneus, *consilio 10. præsuppositio statuto. n. 3.* & *n. 4.* & *lib. 4.* Rota *decisione* 34. *concluſum, nu. 5.* & *8. parte 2. diversorum, & decisione* 356. *domini erant, sub nu. 9. parte 1. diversorum.* Quod idem dicendum est in cæteris 91
causis possessoriis, etiam sui nutura non habentibus admixtam, & connexam causam proprietatis, sed simul de utraque accidentaliter actum est in judicio, non reluctante spoliato, & de utraque lata est sententia: nam quando, & quoties hoc in casu causa possessionis absorbetur à causa proprietatis, qualitas (quam hæc habeat) sive negativa, sive affirmativa appellationis, & prævalere, & sequi debet, (quibus autem casibus causa proprietatis absorbeat causam possessionis vide omnino Doctores *in dict.* §. *naturaliter, & in d. l. ordinarii, & in dict. capite cùm super*, & alibi passim, & probant multi ex Doctoribus citatis,) & hanc doc- 92
trinam latè prosequitur post Ruginellum, & Contardum Scaccia *ubi proximè*, quo loci explicat, hanc mixturam quatuor modis posse considerari. Primò, per modum cumulationis. Secundò, per modum mixti judicii. Tertiò, per modum exceptionis. Quartò, per modum mutuæ petitionis, & reconventionis. Tamen quoad hunc effectum reddendi causam appellabilem mixtum solùm consideratur in sententia, & hujusmodi mixtura, quæ contigit in sententia tripliciter consideratur, prout Scaccia post Contard. latissimè prosequitur *d. memb. fol.* 402. quem videbis per te.

Hinc est, quòd si simul possessorio & petitorio est 93
actum, & una, eademque fertur sententia pro reo

turbante in petitorio judicio, in poſſeſſorio verò in favorem actoris turbati lata fuerit, an judex vim faciet non deferens appellationi ab utroque, puta, reo turbante, & actore turbato, in quantum contra ſe erat lata, non ampliùs, nec aliàs, vel an interim poſſit, ad executionem ejuſdem ſententiæ poſſeſſorii
94 devenire. Et noſtram doctrinam imitantes duo caſus diſtinguuntur: nam cùm de rebus profanis agitur, & lata ſit dicta ſententia pro reo turbante in petitorio, quoniam actor turbatus nihil de proprietatis jure ſuo docuit, vel probavit, & vis non fiet; quia tunc ſententia lata ſuper poſſeſſorio poterit jure executioni mandari, nam præfata appellatio non ſuſpendit prædictæ ſententiæ effectum, cùm non ſervatur per ſententiam latam in petitorio; nihil ſubeſt quod executioni huic repugnet, ita tenent Butriga. *in dict. cap. cùm dilectus*, *numero* 15. poſt Joan. Calde. ab eo
95 relatum *de cauſa poſſeſſ. & propr.* quos referens ſequitur Menoch. *de reti. poſſ. rem.* 3. *quæſt.* 105. ſi tamen pariter, & in profanis lata ſit ſententia in petitorio pro reo turbante, probanteque de jure ſuæ proprietatis, tunc ſententia lata in poſſeſſorio pro reo turbato exequenda minimè eſt: ita tenent Alberi. & Butri. *in dict. cap. cùm dilectus*, *n.* 15. ex authoritate, & doctrina Speculatoris *titulo de petito & poſſeſſ. §. 1. verſiculo quid ſi pro uno*, & Joan. Bald. *in dict. cap. cùm dilectas*, Menoch. *ubi proximè*, *nu.* 487. rationem reddentes, quoniam hoc modo lata ſuper petitorio
96 ſententia illud facit potiùs, *leg. uti frui*, *ff. ſi uſusfructus petatur*, quinimò dicit Menoch. *ibi*, adeò hanc rem præferri in ſua proprietate, ut ſuſpenſa executione poſſeſſorii, petitorii ſententia exequenda ſit, intellige ſi ejus naturæ, & privilegii, ut appellatione non obſtante exequatur, vel quando ab ea nulla eſt appellatio emiſſa, vel ultima ſit ſententia.

In beneficialibus autem aliter dicendum eſt; nam ſi lata eſt ſententia in proprietate pro reo turbante poſſeſſionem, ſive quia actor nihil probavit, vel quia jus
97 ipſe habet, vel non, atque dato, quòd actor nihil de jure ſuo probavit, executio poſſeſſorii pro eodem lata retardatur, & tunc judex debet deferre, ut affirmant Calder. & Butri *in dict. cap. cùm ſuper*, & Menoch *ubi ſuprà*, cujus rei ratio eſt, quoniam cùm beneficium ſine canonica inſtitutione obtineri non poteſt, nec poſſideri, atque ſine ea injuſtè procedatur, *capit 2. de inſtit. cap. 1. de regulis juris in 6.* latiſſimè Menoch. *de recipien. poſſeſſione*, *remed.* 15. *quæſt.* 36. ubi multa adducit, & cùm reus ſuper inſtitutione canonica habeat ſententiam pro ſe, jus meritò reſiſtit, & obſtat actori deſideranti executionem ſententiæ poſſeſſorii in ſui favorem datæ; & licèt præfati Doctores
98 loquantur in judicio redintegrandæ, eorum ratio, & doctrina pertinet judicio retinendæ poſſeſſionis, quo caſu in hac omni quæſtione, & proximè ſequenti loquuntur Doctores.

Secundò quæro: an ſententia lata pro reo turbante in petitorio, & in poſſeſſorio pro actore turbato, qui à ſententia petitorii appellavit: an hæc appellatio ſuſ-
99 pendat effectum ſententiæ poſſeſſorii, adeò ut eam exequi non poſſit judex? Et hæc quæſtio à ſuperiori diſtat: quia ibi à poſſeſſorio appellavit reus, imò uterque ab ea parte ſententiæ, quæ contra ſe faciebat: in præſenti autem ſolùm appellatum eſt à ſententia, quatenus tangit proprietatem ab actore, contra quem fertur.

100 In qua ita breviter reſpondeo, quòd cùm lata eſt ſententia pro reo in petitorio, quia actor non probavit ſe dominum, tunc ſententiæ poſſeſſorii executionem minimè impediri, tenent omnes Doctores *ſuprà* relati, quos vide pro ratione. Quando verò ipſe reus probavit ſe dominum eſſe, duæ ſunt opiniones contrariæ, an poſſeſſorii ſententia ſit exequenda obſtante appellatione emiſſa in petitorio, & eſſe exequendam tenent Butri. *in dict. cap. cùm dilectus*, *ad fin.* ante quem Jacob. de Belloviſo relatus ab Alberico *in l. ordinarii*, *Cod. de rei vindic.* contrariam opinionem ſectante ex authoritate Joan. Andreæ, & Odofredi, à quibus, eorumque ratione diſcedit Menoch. *de retin. poſſeſſ. remedio* 3. *n.* 840. videndus. 108

Secundo, & principaliter ſupradictæ regulæ limi- 101
tantur, quando diverſitas qualitatum prohibitivæ, & permiſſivæ concurrit circa principale, & acceſſorium, ut putà; ſuper rem, & ejus fructus, ſeu intereſſe quando veniunt acceſſoriè: nam tunc idem de acceſſorio judicandum eſt, quia acceſſorium ſequitur naturam qualitatis ſui principalis, ut ſi in principali concurrit qualitas negativa, & prohibitiva, ad ſe trahit qualitatem degentem in aſſeſſoriis, ut tenent, & ita probant Ægidius Boſſius *in tract. de variis crimin. titulo de appellatio. n.* 10. ex doctrina Alexand. *in l. patris, & filii, ff. de vulg. & pupill.* & per Bartol. *in l. ſolent, ff. de aliment. & cib. legat.* quem Egid. ſequitur Lancelot. Robert. *de attenta.* 3. *parte, cap.* 28. *n.* 130. *cum ſequentibus*; ut de fructibus reſpectu rei principalis, dixit Nicol. Mil. *in verbo appellari non poteſt à ſententiâ latâ ſuper fructibus, fol.* 17. *in fin.* 102
poſt Anton. *in quintavallis, colum. antepenult. verſic. ſed eſt dubium, de jurejur.* dicentes quod quando non appellatur à cauſa principali, non poteſt appellari à ſententia lata ſuper fructibus, & expenſis, ut tenent iterum idem de Millis *in verbo appellare non poteſt à condemnatione, fol.* 15. & è converſo, ut per Lapum *allegatione* 2. *diſputat. num.* 12. & Lancelot. *ſuprà num.* 133.

Et in ſpecie, quod appellatio prohibita à ſententia lata ſuper principali, intelligatur etiam prohibita ab acceſſorio, contento in ipſa ſententia, probant Anton. 103
de Butr. *in cap. quintavallis* 23. *ſub num.* 48. *verſiculo ſed eſt dubium, de jurejur.* Alex. *in l. partis, ſub n.* 4 *ff. de vulgari* & per Boff. *in tractatu criminal. titulo de appellat. num.* 10. Cæſar. Contard. *l. unica, limit. num.* 24. *Cod. ſi de moment. poſſeſſ.* & cumulat. Rugn. *tractatu de appellat. §. duodecimo, gloſſ.* 2. *cap.* 5. Et ea ratione, quia acceſſorium ſequitur naturam 104
ſui principalis, & quia articulus incidens, & acceſſorius, regulatur ſecundùm naturam ſui principalis, & ideo, ſi cauſa principalis eſt ſummaria, omnes ejus articuli debent eſſe ſummarii. Cont. *in l.* 1. *num* 25. Marſil. *ſingul.* 17. *acceſſ. num* 2. Bartol. *in l. ſident, num.* 16. *ff. de aliment. & cibar. legat.* Caſtrenſ. *conſil.* 21. *num.* 14. *volum.* 1. Ripa *l. damnum, num.* 4. *ff. de damno infecto.* Petrus Surdus *deciſione* 27. *num.* 2. Natta *conſil.* 122. *in cauſa poſſeſſorii, n.* 12. *lib.* Carpan. *de ſtatu Mediolan. cap.* 25. *nu.* 18. *fol.* 35. & nos variis in locis diximus.

Facit inſuper ratio tradita à pluribus Doctoribus, 105
tenentibus, à ſententia continente mixturam poſſeſſionis, & proprietatis, dari appellationem à tota, ex eo ſcilicet; quia cauſa proprietatis uti major trahit ad ſe cauſam poſſeſſionis, uti minorem Bald. *in l. unica, Cod. ſi de momentan. poſſeſſ. n.* 8. & quia ubi agitur de poſſeſſorio & petitorio ſimul, cauſa poſſeſſionis venit acceſſoriè ad cauſam proprietatis, & quòd ideo ſequitur naturam petitorii, quod eſt cauſa principalis. Hanc 106
reddunt Contard. *in dict. l. unica, limit.* 2. *in princ. nu.* 19. & 20. Scaccia *de appellat. d. quæſtio.* 17. *lim.* 6. *membr.* 9. *ſub. nu.* 1. *verſiculo ratio hujus ſublimitatis eſt, &c.* Cujus rationis doctrina veriſſima eſt, ex qua 107
idem jus obſervandum erit in caſu converſo, ut elegan-
ter docet Paulus de Caſtro *conſilio* 39. *incipit quod à ſententia lata, libr.* 1. poſt plures per eum citatos, ubi affirmant, quòd licèt à ſententia mixturæ poſſeſſorii, & petitorii licitè appelletur, tamen fallit, quando mixtura, & ſic cauſa proprietatis incidenter, & acceſſoriè tractatur, non æquè principaliter, quia tunc non appellatur ratione mixturæ. Caſtrenſem referens ſequitur Polidor. Ripa *in tractatu de nocturno tempor. cap.* 4. *numero* 100. de quo plura
dixi

dixi *infrà*, 3. *p. cap.* 12. *à num.* 105. *cum multis ſequentibus.*

108 Pro quo ex identitate rationis facit, quod quando dominium, ſed titulus incidenter & limitatè deducatur reſpectu poſſeſſionis, & ad eam juſtificandam, & pro ejus colore, tunc appellatio non admittatur à ſententia lata in poſſeſſorio, tenet Rota, ut per Achil. de Graſſis *deciſ.* 20. *alias* 246. *appellationi in proſſeſſorio de appellat. fol.* 112. Cæſar. Contard. *in l. unica, Cod. ſi de moment. lim.* 2. §. 8. *n.* 21. *in fin. verſ. quibus, &* 109 *n.* 22. 27. 28. *&* 29. Scac. *de appell. q.* 17. *lim.* 6. *membr.* 9. *à n.* 109. *&ſuprà* Pute. (qui loquitur in Euguidia) *dec.* 202. *in cauſa Placen. in fin. n.* 6. *l.* 2. dicentes tunc hoc poſſeſſorium non eſſe mixtum, ſed ſimplex, & merum, & Sc. *ubi proximè*, atque Contar. *de* §. 110 8. *n.* 14. dicunt, quòd poſſeſſorium in cauſis beneficialibus non eſt ſui natura mixtum, quia in eis commiſceretur quædam juſtificatio, ſeu color ipſius poſſeſſionis, quod non facit judicium poſſeſſorium deſinere eſſe merum, aliut enim eſt intentare remedium petitorium, & aliud poſſeſſionem juſtificare cum titulo, ubi natura requirit, probat Rota *diverſorum deciſ.* 34. *concluſum fuit, nu.* 16. *in fin. & n.* 17. *part.* & latiùs proſequuntur.

111 Quò pertinet, quod in caſu, quo nullitas continetur acceſſoriè in ſententia, victus non poſſit appellare, quia tunc ceſſat ratio mixturæ, ſeu compilationis cauſarum, inter quas non datur concurſus ad prohibendam vel admittendam appellationem, tenet Contard. 112 *in l. unica, C. ſi de moment. poſſeſſ. limit.* 24. *ſub. n.* 38. quia appellabilitas ſententiæ pendet ab eo quod principaliter agitur, & non ab eo, quod venit incidenter, ſeu acceſſoriè, docet Paul. de Caſtro. *conſ.* 39. *quod à ſent. verſ. ex quibus tollitur, l.* 1. Scaccia *in tract. de appell. q.* 77. *limit.* 6. *memb.* 9. *à n.* 67.

113 Reddentes rationem, quia ſemper attendi debet, quod principaliter agitur, & non quod ſtat acceſſoriè, con ecutivè & in conſequentiam *l. ſi quis nec cauſam*, 4. & exornat Jaſon. *n.* 3. *& ſequentibus, ff. ſi certum petatur*, Tiraquell. *in rubr. res inter alios acta, colum.* 1. & 2. *verſiculo ſic & ſemper, cum ſequentibus, fol.* 104. Scaccia *tractatu cauſarum civil. & crimin. cap.* 2. *n.* 173. *&* 296. facit lex *cùm ex oratione*, §. *fin. ff. de excuſat. tut.* Bald. *in l.* 1. *n.* 5. *Cod. de legibus, & in leg. quod. favore. Cod. eodem, in* 7. *oppoſito.* gloſſ. notabilis. *in cap. quamvis, de pactis, in* 6. quam adver- 114 tit Geminian. *ibi*, Decius poſt plures alios *in d. l. ſi quis nec cauſam.* Peregrin. *in tractatu de fid. commiſſ. art.* 37. *n.* 4. & facit ex hac eadem ratione, de articulo liquidationis incidentis in ſententiæ executionem exactè diximus *infrà*, 4. *p. c.* 10. *per totum*, ubi quod executionis natura vertitur; & pariter appellationem ſuſpenſivam non admittit.

115 Nec cauſa acceſſoria debet mutare naturam principalis, *leg. nuda, C. de contrahenda ſtipul.* & in ſimili propoſito adducit Menochius *de adipiſcend. remedio* 4. ſed potius ipſum acceſſorium à principali natura immutatur, ex dictis juribus *leg. ſi plures, in fin. ff. de pactis*, cui rectè conducunt ea quæ adduxit Everad. plures allegans *in locis legalibus in loco à generalitate. fol.* 34. *verſ.* 2. *de regula fallit quando illud, &c.*

116 Quia cùm qui prohibetur, prohibentur omnia quæ ſequuntur ex illo, *regul. cum quid prohibetur, de regul. jur. in* 6. *leg. cui pacto. ff. de ſervis export. cap denique.* 4. *diſt.* bonus textus *in c. paſtoralis, in fin. de appellat.* de acceſſoriis enim idem eſt judicium, quod de principali, etiam in his, quæ ſunt ſtricti juris, *cap. de prudentia, de donatio inter vir. & uxor. l. nihil. tol.* §. *cum principalis, l. cùm principalis, ff. de reg. jur. cap. & hæc diximus* 16. *quæſt.* 7. *l. non. dubium, Cod. de legit. reg. acceſſorium, de reg. jur. in* 6. cum vulgaribus.

117 Nec enim intelligas, immemorem me eſſe illius doctrinæ quam modò ſectatus ſum *ſuperiùs, à n.* 56 ingenti Doctorum authoritate fulcitam; cum in poſſeſſorio fructuum, vel intereſſe condemnatio ſit, licèt à poſſeſſorio non appelletur, à fructuum tantum, & intereſſe condemnatione omnino permittatur, & ſic non ſequuntur naturam ſui principalis contra præcedentem limitationem.

Sed pro ſatisfactione attende, quòd dicta Doctorum 118 ſententia, & doctrina procedit in illo poſſeſſorio, in quo ſui natura non patitur fructuum condemnationem, ubi *in rem. l. fin. C. de edict. Divi Adri. toll.* ut ubi omnes repetentes latè notant, qui non eo judicio ſummariiſſimo, ſed alio ordinario petantur, ut conſequantur. Hinc eſt ut non acceſſorium ſint, ſed æquè principale capitulum ſententiæ, quo ipſi veniunt. At 119 verò nos loquimur in his cauſis, quæ ſuapte natura fructus trahunt, ac ideo cùm in interdictis veniant fructus ex eorum natura *l.* 1. §. *ex die, ff. de vi, & vi arma l. is qui puteum*, §. *quod ait Prætor, ff. quod vi aut clam. lib.* 3. *cum ibi nota. ff. de interdictis, l. videamus, la* 2. §. *in Fabiana; in fin. ff. de uſuris, cap. gravis, de reſtitutione ſpolia leg. ſi duo*, §. *ult. ff. uti poſſide.* ibi, *quanti ea res eſt*, latè tradunt relati à Menoch. *de recup. poſſ. in rem.* 1. *n.* 6. *cum ſequentibus, & de retinen. rem.* 3. *à n.* 286. *& de adipiſcen. rem.* 4. *n.* 872, Moli, *de primogeniis,* 120 *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 69. alios referens, alioquin enim ſequeretur abſurdum, ut in omnibus remediis ferè poſſeſſoriis, & interdictis admitteretur appellatio, ſi pariter intelligerentur fructus venire in eis æquè principaliter, quod non eſt dicendum, nec affirmandum, ut tenent Franciſc. Sarmi. *de reſti. Eccleſ.* 3. *p. c.* 2 *n.* 27. *&* 28. omnino videndus, quia loquitur elegenter ad propoſitum, quem per totam illam columnam ſcripſit verbaliter Chriſtophorus de Paz *in tract. de tenuta, cap.* 13. *n.* 62. & Menoch. *de rem.* 4. *num.* 872. qui meritò Auguſtinum Beroium aliud ſentientem reprehendunt, quibus convenit, quod dicit Cæſar. Contard. *in repetitione, l. unicæ. C. ſi de moment. poſſ. limit.* 1. *ſub. n.* 25. *verſiculo in hac quoque*, quod fructus ſequuntur naturam judicii poſſeſſorii, quando veniunt acceſſoriè ad illud.

Quò etiam pertinet, quod illa communiter recepta 121 reſolutio, quæ habet, quod in poſſeſſorio appellatio à fructuum condemnatione, aut intereſſe non ſuſpendat poſſeſſorium, ſed fructuum condemnationem tantum; procedit, quando utrumque per capitula ſeparata appoſitum eſt in ſententia: ita Veſtrius *in praxi, lib.* 7. *c.* 3. *ſub n.* 8. *verſiculo addo*, quem refert, & ſequitur. Ruginell. *de appellatio* §. 2. *c.* 3. *ſub. n.* 223. *verſiculo ratione*, & appertè Contard. *in l. unica, limi.* 1. *ſub. n.* 3. *& n.* 31. *&* 32.

Tertiò principaliter limitantur præfatæ regulæ, ut 122 nec procedant in caſu, text. *in cap. ſuper quæſtionum*, §. *ſi verò duo, de officio & poteſtate jud. de leg.* (cujus *ſuprà, in princ. ſecundæ partis quæſtionis princ.* mentionem fecimus) ubi qualitas affirmativa omnino debet prævalere qualitati negativæ, ſeu prohibitivæ, qantumvis utraque concurrat in una, & eadem perſona, propter maximum abſurdum vitandum, quod optimè conſideravit Abb. Parnomit, *ibi n.* 5. *verſic. ſed quæro cur, &c.* poſt Hoſtienſ. quem ibi allegat; ſolemus enim à juris regulis deviare propter abſurdum vitandum: textus *in l. fin. C. de arbitr. præſt. l. fin. C. per quas perſonas nobis acquir. & in l. unica.* §. *pro ſecundo, C. de caducis toll. leg. ſi quis jusjurandum, & l. generaliter, C. de rebus credi.* §. *fin. inſtit. qui & ex quibus cauſis*, & ea quæ adducit Everard. *in locis legalibus, in loco ab abſurdo.*

Cui quidem & illud conveniens eſt, quod quando 123 cum judice à quo, ex aliqua juris diſpoſitione appellari non poteſt, alter judex ſimiliter judicaret, à quo poſſit appellari, tunc, quoad potentiam appellationis attenditur perſona hujus judicis, à quo appellari poteſt, tenet Sigiſmund. Scaccia *in tract. de appellat. quæſt.* 16. *limit.* 24. *ſub n.* 3. Rebuff. *in tra. de privil. ſcholarium, priv.* 106. *verſ.* 16. *nu.* 16. *fol.* 53. ubi loquitur in ſententia lata

ab arbitrio juris, à quo potest appellari, ut dixi *infrà*, *lib.* 3. *cap. de arbitris*, & ab altero judice à quo appellari potest.

214 Pro complemento autem hujus quæstionis, & materiæ illud ei annexum non omittam, quod etsi à sententia alimentorum non licet appellari, tamen si simul eorum præstandorum fiat condemnatio, & eorumdem taxatio, tamen respectu taxationis quantitatis alimentorum tantùm, si nimis taxatur, habet locum appellatio, ut notat Speculator *in tit. de app.* §. *in quibus*, *vers.* 8. Avend. *in dictio. litera G*, *verbo*, *govierno*, *vers. quintò procedit de reg. fol.* 389.

Unum tamen est notandum secundum istos ut sententia super alimentis non exequitur, sed suspenditur executio, quousque super taxatione articulus terminetur in gradu appellationis, & hoc non alia quàm hac ratione, quia cùm sententia non sit liquida, non potest exequi, & his quæ latè adduxit Covarr. *l.* 2. *variar. ros. cap.* 11. *per totum.* ac ideo necessarium est, ut ejus executio pendeat à futuro eventu, & per consequens in id tempus suspendatur.

125 Sed an istæc Avendani doctrina vera sit, latiùs examinabimus *infrà*, 3. *p. c.* 1. *ante fin. à nu* 50. *cum seq.* ubi latè iste articulus examinatur.

126 Secundò infero ex dictis regulis, conclusionibus præcipuè ex secunda, ut quando in aliqua sententia, putà, privilegiata, vel confessione partis, vel instrumento guarentigio, detur alicujus quantitatis pars liquida, & alia pars non liquida, tunc cùm concurrat diversitas qualitatum prohibitivæ, & permissivæ appellationis circà diversa, & separata, exequatur liquidum; non autem illiquidum, secundum formam, & tenorem d. regulæ secundæ *suprà* à nobis traditæ, ita voluit Socin. *consil.* 14. *col.* 11. *vers. & primo*, *vol.* 1. *& cons.* 256. *col.* 3. *vers. aliquando*, *vol.* 2. Escobar. *de ratiociniis*, *c.* 31. *n.* 7. & text. est *in leg. quidam existimaverunt*, *de rebus creditis*, *& l. si certum petatur*, & ideo judex Ecclesiasticus exequendo partem liquidam tantùm non obstante appellatione vim non facit.

127 Et ex nostra distinctione deduces rationem illius difficilis, & frequentis quæstionis, quòd quando judex in eadem sententia pronuntiat in executione instrumenti procedendum, pronuntiando sententiam additionis (quam nos *de remate* dicimus) & simul in eadem sententia declaret; non obstare exceptiones à tertio oppositore, pro suo interesse comparente; oppositas, super quibus cognitum est in via ordinaria, *juxta l.* 41. *tit.* 4. *lib.* 3. *recop.* & latè Gutierrez *in pract. quæstio. lib.* 1. *quæst.* 114. *per totam*, Castellus *in l.* 64. *Tauri*, *gl. s'allegue*, *per totam.* Paz *in praxi*, 4. *p.* 1. *tom. c.* 4. *n.* 7. Parlador. *lib.* 1. *rerum quotid.*

128 *cap. fin.* 5. *p.* §. 10. *n.* 22. quo casu dividuntur qualitates, nam tertius potest appellare à dicta sententia, licèt non possit debitor executurus, & contra quem lata est dicta sententia, *de remate*: ita eruditè tenet Castell. *ubi proximè*, *versiculo si tamen tertius*, *& versiculo sequenti*, videndus omnino, & Parlado. qui eum sequitur *ubi supra*, *c. fin.* 5. *p.* §. 15. *n.* 2. *&* 3. &

129 ex his, quæ latè adducit Azev. *in d. l.* 41. & Gutierrez *loco jam relato*, reprobata communiter in tribunalibus omnibus doctrina Gondizalvi de Paz *in praxi*, *d.* 4. *p.* 1. *tomo*, *cap.* 4. *n.* 7. contrarium tenentis: nam cùm diversitas ipsa qualitatum concurrat circa diversa, hoc est circa diversas personas; prohibitiva, scilicet, circa personam debitoris, contra quem sententia additionis

130 lata est: permissiva verò circa tertium oppositorem executioni, cùm pro non intelligitur appellationis remotio, ut latè præcitati authores comprobant, ultra quos Gutier. *in de pract. q. l.* 11. *q.* 118. *per totam*, unaquæque qualitas in suo dispositio operatur, & sortitur effectum, juxta secundam regulam, & ejus doctrinam à nobis *suprà* traditam.

131 Unum tamen nota, quòd licèt judex Ecclesiasticus non debeat deferre appellationi à debitore, emissæ; tamen sententia addictionis non exequitur interim, sed suspenditur, quousque terminetur in gradu appellationis causa oppositoris, ut probant Doctores *ubi proximè*, quoniam ei esset maximè præjudiciale interim eam exequi; & hoc jure utimur.

Ultimo loco succedit tollenda difficultas, quæ viget 132
in illa celebri, & intacta quæstione, an judex vim faciat, non deferens appellationi à tota sententia, quando circa eam concurrit diversitas qualitatum prohibitivæ, & permissivæ appellationis, & una conditionaliter ad aliam, ut putà; judex condemnat aliquem, ut exhibeat servum, instrumentum, aliudve quid, quodsi non exhibuisset, cum condemnat in centum, nam ab exhibitione non appellatur, Speculator. *l.* 2. *titulo de appel.* §. *in quibus autem casibus*, *versiculo sed nunquid in actione ad exhibendum*, *n.* 12. *ex l.* 3. §. *ibidem*, *ad exhibendum*, juxta text. *in l. fin. ff. de appellat. recipiendis.* Gregor. Lopez. *in l.* 2. *titulo* 2. *p.* 3. *gl.* 5. à centum autem condemnatione utique permissum est, ex regulis, à juribus vulgatis.

Et quod secundo qualitas, posita conditionaliter ad 133
aliam, assumere debeat ejus naturam: probatur primò: quia subrogatum fortitur eandem vim, & naturam illius, in cujus locum subrogatam est, *l. si eum*, §. *injuriarum*, *ff. si quis cautio. cap. Ecclesia*, 1. *ut lite pendente*, *clem.* 1. *de supplen. negli. Prælat. cum similibus.* Paul. Cast. *cons.* 73. *repetito. cons.* 265. *licèt ista Domina Lisa*, *ante fin. lib.* 1. Philippus Decius *cons.* 190. *circa primum dubium*, *col* 3. *versic. quartò hoc idem. & consil* 543. *in casu proposito*, *colum.* 2. *versiculo tertio hoc confirmatur.* Joan. Andr. post Ricard. *in additio. ad specula. p.* 2. §. *nunc breviter. versiculo licet autem detur annus*, Alexand. *in l. ne quis*, *col.* 2. *in fin. ff. de feriis*, idem *consilio* 42. *in causa & lite*, *colum.* 1. *vers. & latè tempus*, *l.* 2. latè Felin. *in c. illud*, *col.* 2. *versicul. circa civiles*, *de præscriptio.* Iff. *in* §. *pœnalis*, *n.* 111. *instit. de actio. & in leg. nemo potest*, *in secunda lectura*, *col. antepenult. ad fin. de leg.* 1. Baldus *de præscript. p.* 28. *princ.* 4. *partis*, 4. *item. partis*, *princ.* & quos diligenter congessit Tiraquell. *de retractu lignagier*, §. 1. *gloss* 10. *n.* 79. *&* 80. sed secunda qualitas deficiente prima subrogatur in ejus locum: ergo debet effici ejusdem naturæ simul cum prima.

Secundò magis in specie probatur, quoniam à sen- 134
tentia judicis subrogati, in locum ejus, à quo non appellatur, pariter appellatio nec admittenda est, ita ex doctrina Bar. *in l.* 3. §. *equidem ff. ad Tertullian.* & Joan. Andr. *in additio. ad Speculatorem*, *in titulo de appellat.* §. *in quibus*, *versiculo quid si convenerit* affirmat latè Alexand. *consilio* 20. *colum. penult. versiculo ex quibus mihi videtur*, *usque ad fin. l.* 4. dicens quod licet renuntiatio appellationis, & reductio ad arbitrium boni viri, facta inter partes concernat sententiam ferendam ab arbitro, seu arbitratore: tamen idem esse dicendum in sententia, lata à judice subrogato in locum arbitri, vel arbitratoris, argumento *l. si eum*, §. *injuriarum*, *ff. si quis cautio.* ergo in nostro casu idem esse dicendum, & affirmandum videtur.

Contrarium tamen videtur suadere textus dispositio. *in l. stipulationes non dividuntur*, *in princ. ff. de verbor. obligat.* ubi dicitur, quod stipulatio (aliquid faciendum) est indivisa, & *in versicul. Celsus*, dicit (ubi quid fieri stipulemur, si non fuerit factum, pecuniam dari oportere, ideoque etiam in hoc genere dividi stipulationem) ex quo patet quòd secunda qualitas conditionaliter subrogata primæ non mutat suam naturam. 135

Secundò facit text. *in cap. super quæstionum*, §. *nos* 136
autem de officio deleg. ubi delegatus datus cum clausula (appellatione remota) si subdelegat, subdelegatus non procedit in causa cùm illa clausula, *sed emissæ appellationi deferre tenetur*, licèt sit in ejus locum subrogatus, & idem probat text. §. *si verò duo*, *ejusdem cap.*

cap. ſuper quæſtionum. ubi notat Abb. quod ibi eſt caſus, ſubrogatum non aſſumere naturam ejus, in cujus locum ſubrogatum eſt : ergo pariter, & eodem modo dicendum eſt in noſtra quæſtione, ut qualitas ſubrogata conditionaliter in locum alterius, ejus naturam non capiat, nec ſumat propriam immutando.

137 Tertiò, quoties aliqua diſpoſitio, ſeu ſtipulatio ita concipitur : Si navem facere promitto, & ſi non fecero centum, duæ ſtipulationes ſunt, ſeu obligationes : textus eſt *in leg. obligationem ferè, §. ſi ita ſtipulatus, verſic. ſed ſi navem, ff. de obliga. & actio.* ſed juxta doctrinam ſecundæ regulæ in quæſtione principali à nobis traditam, ut nempe, quando diverſitas qualitatum concurrit circa diverſa, & ſeparabilia ſententiæ capitula, unaquæque qualitas in ſua operetur diſpoſitione ; ergo cùm ſententia hoc modo concepta duplex cenſeatur, utraque qualitas prohibitiva, & permiſſiva, ſortitur effectum ſuum, & naturam.

138 Quid putas, in tam ancipiti quæſtione dicendum eſſe? Illud verius judicio meo; ut ab ultima qualitate ſententiæ appellationi emiſſæ deferatur : nam licèt duo capitula ſint ſententiæ, tamen unum eſt ab alio dependens : & connexum, unum purum, aliud conditionale : purum prius, conditionale autem poſterius, & unius defectus eſt cauſa, ut alterum ſubſiſtat, & ſic ex corruptione unius, alterum generatur : cùm enim pri-
139 ma qualitas ponatur pro conditione ſecundæ, hinc eſt, ut ea deficiente, ſola ſecunda maneat in ſententia, probat text. in argumento *in d. l. obligationum ferè, §. fin. ff. de obligat. & actio* ad hoc igitur, ut ſecunda qualitas attendatur, & vires ſuas habeat, neceſſe eſt, ut prima, quæ eſt poſita in conditione ſecundæ, deficiat. Cùm igitur prior cauſa pereat, qualitas ei adjuncta non ſubſiſtit; quia non entis nullæ ſunt qualitates, nec hæ
140 poſſunt eſſe ſine ſubjecto, quo caſu ſecunda diſpoſitio, conditionis exiſtentia impletur, quod omnimodo contingit, ſi condemnatus appellat, ſi quidem quando ita ſententia concipitur : Si non exhibeat, contra eum
141 juretur in litem, vel tot ſolvat, *&c.* eſt conditio poteſtativa, collata in condemnati poteſtatem, & voluntatem : quam per appellationem demonſtrat, & manifeſtat, ut ei ſtare non vult, nec parere, textus *in l. 1. & toto tit. ff. & C. & decretalibus de appellat.* firmat Natta *conſil.* 108. *viſo themate, n. 2. & ſequentibus*, Ruinus *conſil.* 84. *quæritur utrùm, ſub nu. 3. lib. 5.* & eſt textus *in l. 1.* ibi, appellare enim debuiſtis, ſi ſententia vobis diſplicebat, *C. ſi ſæpius in integ. reſt. poſtu.* unde cum voluntas per
142 contrarium actus primæ qualitati opponatur, ſecunda, quæ ejus defectum ſuperat, ut convaleſcat, & adimpleatur, ſola manet in ſententia (prima perempta) *ex dict. §. fin. cum juribus vulgaribus.* Ideoque effectus ſecundæ qualitatis attendendus eſt, ut ſiquidem prohibitionem dictet, prohibitionem operetur; tamen ſi appellationis permiſſionem ei deferatur. Quæ reſolutio mirificè comprobatur ex illa doctrina, quòd quando actio competit minori ad mobilia, & immobilia alternativè, attenditur finis, & effectus, ad hoc, ut in ejus alienatione decretum requiratur, & ſic an debitor malit ſolvere immobile, ac mobile, quia exitus, finis, & effectus attenditur : ita reſolvit B. Alberi. Angel. Iſſ. & cæteri *in l. ſi ſic legatum, §. fin. de legat. 1.* Aretin. *in l. 1. C. ſi adver. tranſact.* B. *in l. ſi ex legati cauſa, n. 6. de verbor. oblig.* Alexan. *in l. à Divo Pio, in venditione, not. 1. de re judic.* Card. Alban. *in lucubratio. in B. ad d. l. ſi ſic. §. fin.* Alexan. *conſ. 126. viſis, lib. 1. & conſ. 53. lib. 3.* Turzan. *in ſuis comm. opin. 2. & per l. in l. erit, ff. de fundo dota.* Tiraquell. *tract. de utroque retract. in pri. p. retract. conventio. in fin. n. 22.* optimè Simoncellus *tract. de decretis, l. 1. tit. 4. n. 5.* attenditur igitur natura ejus alternativi, quod ſolùm remanet in diſpoſitione.

143 Quæ doctrina ſatis etiam comprobatur ex his, quæ *ſuprà, hoc capite* adduximus circa poſſeſſorium habens cauſam proprietatis annexam, & poſſeſſorium ſimul una ſententia cum petitorio terminatum : quando hoc illi abſorbet, ex authoritatibus ibi relatis, quia in præſenti quæſtione una ſola qualitas, & ſic conditionalis, poſterior nempe; quæ ſub conditione concipitur, in ſententia remanet, ambæ enim minimè ſimul vigere, & prævalere poſſunt, ſed conditionalis tantùm, pura deficiente. Quam reſolutionem veram eſſe quæſtioni tam difficili, & intactæ propoſitæ, arbitror uniformem doctrinis hoc in capite relatis, quam volo, ut extendas ad cæteras quaſvis ſententias, quibus diverſitas qualitatum ſit oppoſita, & una pro conditione alterius, vide *inferiùs, à n.* 148. ubi alia adducuntur in comprobationem.

Et ex hucuſque dictis, & præcipuè ex reſolutione hujus difficultatis, alia frequens vinci poteſt, ex paritate, & identitate rationis, ut ſcilicet, idem ſit dicendum, 144
quando una qualitas ponitur, non alternativè conditionaliter ad aliam : ita & una duntaxat habitura ſit effectum (ut modò diximus,) ſed quando duæ qualitates apponuntur in ſententia, ita ut utraque ſortitura ſit effectum, ſucceſſivè tamen, una poſt aliam, ut putà, quando in remedio *l. fin. Cod. de edicto D. Adri.* lata eſt ſententia, ut hæredes mittantur in poſſeſſionem pro indiviſo, eaque facta cum effectu inter cohæredes, ſeu obligantes, fiat bonorum partitio, ſeu diviſio, quia tunc cùm unaquæque qualitas ſola exiſtat de 145
per ſe, diverſiſque temporibus, & reſpectibus operatura, & circa diverſa capitula, unaquæque etiam operatur reſpectu appellationis, ſecundùm uniuſcujuſque juris dictamen, ut appellatio à poſſeſſione non ſuſpendat executionem, à petitione autem illam ſuſpendat; quia tunc nulla datur mixtura, ſed omnimodo diverſitas; & ita communiter practicatur, prout practicari videmus quotidie.

Non igitur obſtant quæ *ſupra*, de ſubrogatione diximus, cui uno verbo reſponderi poteſt; ſcilicet, 146
ut illa doctrina procedat, quando in utroque datur habilitas, & cùm in altero ex his adeſt prohibitio appellationis, non habilitatur per ſubrogationem; qui enim non poteſt eſſe judex principaliter, nec eſſe poteſt per ſubrogationem alterius, ita tenent Joan. Andr. & Gemi-
nian. *in cap. ſtatutum, §. in nullo, de reſcript. in 6.* Felin. *in c. olim, de exception. in verſiculo allegato*, idem Felin. *in c. ſi pro debilitate, de officio delegati, n. 1. col. verſiculo quæro utrum delegat. n. 2.* & aliqui per Doctores, & ſic
paritas rationis requiritur in ſubrogato, & in eo, in cujus 147
locum ſubrogatur, ut ejus naturam ſapiat, & ſortiatur, adeò ut ſi ſubrogatus in aliquo diſcreparet, in eo non ſortitur naturam eandem, licèt in aliis ſit ita dicit Paul. de Caſtro *conſil. 73. repetito conſil. 265. incipit, licèt iſta Domina Liſa, paulo ante fin. lib. 1.* Philippus Dec. *conſilio 190. circa primum dubium, col. 3. verſiculo 4. hoc idem, & conſil. 543. incipit, in caſu propoſito, colum. 2. verſic. 3. hoc confirmatur.* Tiraquell. *in tract. de retract. lignag. §. 1. gloſſ. 10. nu. 80.* & ideo nihil mirum, ut cùm hæ duæ qualitates, una in locum alterius ſubrogata conditionaliter, inter ſe in omnibus diſcrepent, ut contrariæ, quia unam prohibitio regit, alii permiſſio prædominetur, alterius naturam non ſapiat, nec participet, ſed in ſuæ propriæ meris limitibus contineantur.

Et noſtram reſolutionem *ſuprà* traditam quæſtioni 148
à n. 138. videtur probare text. qui ſic poteſt intelligi *in leg. creditor. §. juſſus* (omnino videndus) *ff. de app. l. 9. tit. 23. p. 3. verſ. pero ſi el demandado*, ibi : *O mas fueſſe deſmandado en no moſtrar, o no entregar aquella coſa, que le demandavan in juicio empero lo condenaſſe el juzgador en tanto quanto juraſſe la otra parte, que el menos cibava por no le ſer monſtrada, o entregada aquella coſa, aſſi como demandavan, ſi de tal juicio, omo eſte aquel contra quien es dado, ſe quiſieſſe alçar, bien lo puede façer, &c.* ubi dicit Greg. Lopez. *gl. 7.* per text. ibi, quod ſi, qui non exhibe- 149

ret, condemnatur ad interesse, procederet appellatio, referens Imolam *in d. l. creditor, §. jussus, colum. fin. ff. de appel.* idem dicit Speculator *in titulo de appell. §. in quibus, versiculo sed nunquid in actione ad exhibendum, n.* 12. qui omnes possunt sic intelligi, ut loquantur; quando in una, eademque sententia una qualitas conditionaliter alterius loco subrogatur, ut *superiùs* probavi.

150 Quibus quidem mirabiliter convenit, quod per Alexand. *in consilio* 81. *in fin.* 2. *vol.* dixit Marant. *in speculo judi.* 6. *p. titulo de executione sententiæ, n.* 62. ubi affirmat, quòd si judex posuit pœnam, in casu, quo ejus sententiæ non pareretur, si non paretur, non poterit fieri executio ad talem pœnam, ubi loquitur de sententia, quæ executionem meretur, per totum illum discursum, quæ quidem doctrina non parum hanc opinionem comprobare, & authorizare constat. Vide sursum *à nu.* 138. *cum seqq.*

151 In commutatione autem pœnæ impositæ per unam sententiam diffinitivam, quando propter paupertatem in aliam pœnam, putà, corporalem commutatur per aliam sententiam, ut nunc ista sententia secunda, & pœna ejus, quoad appellationem sortiatur naturam primæ dicit Bart. *in consilio* 101. *num.* 2. & benè; alia autem causa facta commutatione per duas sententias aliter disponit, quia est nova causa, & nova accusatio. Vide eundem, qui licèt distinctè procedat, tandem ita resolvit, quæ non examino, quia nostræ quæstionis non est; & de hujusmodi commutatione condemnationis in pœnam corporalem ob defectum solutionis
152 pecuniæ propter paupertatem, vide latissimè Prosp. Farina. *pract. crim. tom.* 1. *q.* 26. *d. n.* 1. *cum sequentibus*, qui casus difficultatem non habet, cum alia sententia ferenda sit in defectum.

153 Secundò limitatur nostræ quæstionis resolutio, ut procedat; quando adhuc à sententia admittitur appellatio, devolutiva saltem: non tamen quando simus in sententia ulteriùs appellationem non admittente: putà, quia vel est ultima ex tribus conformibus, vel transacta in rem judicatam: quia tunc qualitas conditionaliter apposita in eadem sententia non potest ultra naturam judicii, & sententiæ, operari, quæ nullo modo appellationem admittit, ut putà; quis propter delictum con-
154 demnatur in centum, quæ si non solverit intra mensem, condemnetur ad triremes, aut exilium: nam cùm exilium pariter sit pœna, ac centum condemnatio, termino transacto non facta centum solutione, in pœnam comminatam exilii, aut triremis fiet executio; multa cumulans latè prosequitur Prosper. Farinac. *practic. crim. tomo* 1. *c.* 26. *à n.* 13. *cum sequentibus, & à princ.* & nos latè etiam diximus *infrà* 4. *part. c.* 11. *à nu.* 47. *versiculo sed quid dicendum in sententia, qua quis est condemnatus, &c.* & probant Angel. *in repet. l. nemo carcerem, in* 1. *colum. C. de exact. tribut. lib.* 10. *per gloss. in l. fin. Cod. de judiciis*, Specul. *in titulo de sentent. §.* 1. *vers. sed nunquid si judex, n.* 5. quem refert Abb. *in* 1. *p. statut. qu.* 93. *quæ incipit, quæro an valeant condemnationes, &c.* Augusti. ad Angel. *de malefic. in verbo, quas si non solverit cum quanto pluri, n.* 4. & post Augustin. pariter refert Clar. *in pract. §. fin. quæst.* 93. *versic. quæro, nunquid valet sententia, in fine illius versiculi*; Flamin. Cartar. *in tractatu de execut. sentent. capto bann. c. fin. nu.* 288. & per Bart. *in l. cum duabus, §. fin. nu.* 2. *ff. pro soc. & in leg. si frater, §. idem respondit*, per illum text. *ff. eod.* Angel. *in leg. si quando, §. hæres, ff. de legat.* 1. *& in l. si insulam, ad fin. ff. de verb. obligat.* Alexand. *in l. non solùm §. morte, circa finem, ff. de oper. novi nuntiatio.* Roma. *in l.* 1. *§. post operis, ff. eodem*, refert, & sequitur Jas. *in §. pœnales, numer.* 47. *& 48. & ibi in additio. litera P. institut. de actio.*

155 Unum tamen pro complemento, & declaratione hujus materiæ non omittam necessarium, nempe, quoad potentiam, vel impotentiam appellandi, non attenditur qualitatum diversitas, seu earum mixtura contenta in libello, seu articulis, & probationibus, sed tantùm qualitatum diversitas & mixtura contenta in sententia; optimum Cornei consilium 10. *præsuppositio statuto, n.* 3. *versus fidem, & n.* 4. *l.* 4. quem referunt, & sequuntur Rota *decis.* 54. *concussum, n.* 5. *&* 8. & apertius *n.* 9. *p.* 2. *diversorum*, latiùs Cæsar. Contard. *in leg. unica, limit.* 2. §. 5. *sub num.* 11. *versiculo aliquando, & n.* 12. *cum sequentibus*, Scac. *tractatu de appellat. q.* 17. *lim.* 6. *mem.* 9. *n.* 6. *fol.* 403. inferentes ex eo, quòd à sententia manifestè lata in possessorio, non posset appellari: 156
licet utrumque petitorium, scilicet, & possessorium, fuerit intentatum; in petitione, & articulis, subdens rationem Rota, quia non appellatur de articulis, seu petitione, sed à sententia, & cùm non pronuntiaverit super deductis in articulis, & petitione, debeat appellari ab omissione, ut refert Contard. *ubi proximè*, dicens, quòd respectu concedendæ, vel denegandæ appellationis à sententia lata in judicio possessorio; non considerantur libellus, aut probationes factæ super dominio, quia non à libello, aut probationibus datur appellatio, sed à sententia. Unde, inquit, licet in libello, vel articulis accumuletur cum possessorio; tamen si judex pronuntiet super possessorio duntaxat, non erit admittenda appel-
latio, & ipse Contard. ulteriùs, *n.* 15. *&* 17. inquit 157
quòd in casu contrario; putà, si esset intentatum solum possessorium recuperandæ, & sententia per judicem extraheretur ad dispositionem, *l. si quis in tanta*, possit appellari, quia sola sententia attendenda est.

Hæc tamen conclusio tripliciter fallit, ut nempe, in 158
sequentibus limitationibus magis attendenda sunt ea, quæ sunt extra sententiam, quàm ea quæ sunt expressa in sententia. Et prima est, quando sententia est lata simpliciter super aliquo remedio possessorio, quod habet indivisibiliter admixtam causam proprietatis, juxta ea, quæ scribit Contard. *in d. l. unica. limi.* 2. §. 9. *sub numer.* 2. *C. si de moment. possess.*

Secunda limitatio est, quando sententia est generali- 159
ter lata, non se restringens ad unam qualitatem, possessorium, aut petitorium quia tunc refertur, & restringitur ad prosecuta, *l. licèt* 2. *C. de judiciis*, Philippus Franchus *in c. dilecto sub nu.* 107. *quæst.* 48. *de appellat.* Cæsar. Contard. *in d. l. uni. limi.* 24. *n.* 42. Scac. *d. q.* 17. *limi.* 6. *memb.* 9. *sub nu.* 8. & faciunt per ipsum scripta *memb.* 6. *sub numer.* 59. *&* 60.

Tertia limitatio erit, quando sententia potest reci- 160
pere divisionem juxta formam petitionis, quia tunc sententia regulatur à petitione: & idcirco quot sunt capita in petitione, tot censentur sententiæ, ut per Rebuff. *tractatu de sentent. executione, artic.* 16. *gloss.* 5. *n.* 2. *tomo* 1. *fol.* 417. Caravi. *super ritu* 267. *nu.* 10. *quæst.* 3. & faciunt quæ Foller. *tractatu de censibus, in verbo census, num.* 115. *& sequentibus, tomo* 6. *p.* 2. *fol.* 416. & Virgin. Bocc. *tractatu. de inter. uti possid. cap.* 13. *n.* 67. *tomo* 3. *p.* 2. *fol.* 321. & hunc articulum, ut attendi debet qualitas sententiæ, non judicii, latè (sequutus Contard.) prosequitur Scac. *quæstion.* 17. *limit.* 6. *memb.* 9. *à num.* 6. *cum sequentibus*, qui *num.* 18. bene advertit
quod qualitas sententiæ non attendatur, quando cau- 161
sa jam est semel effecta appellabilis: quia tunc non ampliùs consideratur qualitas sententiæ, sed attenditur solum qualitas causæ jam factæ appellabilis, per ea, quæ ipse congerit *limit.* 47. *memb.* 1. *sub nu.* 111. *usque ad num.* 116.

Et ne decipiaris, attendere debes ad ea omnia, quæ 162
in hoc capite dicta sunt, quæ generaliter comprehendunt diversitatem qualitatum, repertam in sententia, cui meritò regulas, & limitationes post longam disputationem adjecimus. Quam quæstionem vix tangunt Doctores, cùm omnes ferè loquantur in mixtura duntaxat possessionis, & proprietatis: in qua adhuc

nimis

nimis varii, & confusi monstratur, (quod nos pro uno quæstionis membro, imò limitatione resolutionis nostræ quæstionis duntaxat scripsimus *suprà*) ut vix quid certum sit sequendum, aperiant ipsi.

CAPUT VIII.

A sententia lata in casibus, quibus à jure, vel ab homine denegatur audientia: appellationi interpositæ, an judex Ecclesiasticus, vim faciat, si non deferat: ubi de aliis dispositionis verbis, sub quorum involucro tacitè appellatio sublata intelligatur.

SUMMARIUM.

1 *Audientia cui à jure denegata, denegari simul appellationem, qui indistinctè teneant.*
2 *Et tunc causare attentata hujusmodi appellationem.*
3 *Processus in favorem ejus, cui à lege viva, vel mortua denegatur audientia, est nullus ipso jure.*
4 *Secundùm magis communem opinionem.*
5 *Exceptio seu defensio an possit denegari per statutum.*
6 *Audientiam denegans statutum creditori si non agat intra tot tempus an valeat.*
7 *Audientia denegata quoad agendum duntaxat recipit appellationem.*
8 *Audientia ubi denegatur in agendo, & excipiendo simul denegata censetur appellatio.*
9, 10 & 11 *Fundamenta, quibus Doctores fundantur, ut denegata audientia in excipiendo, & agendo simul, sit denegata appellatio impugnantur.*
12 *Audientia denegata quoad agendum tantùm, non censetur denegata appellatio juxta communem, quæ defenditur.*
13 Cap. pastoralis, §. verum, de appella. *interpretatur.*
14 *Audientia denegata quoad agendum tantum, non censetur prohibita appellatio quoad alios articulos.*
15 *Agere impropriè dicitur, qui exceptione utitur.*
16 *Verbum* videtur, *denotat improprietatem.*
17 *Audientia denegatur excommunicato, ut actori, & ut reo voluntario.*
18 *Reus voluntarius quis dicatur.*
Tertius reus voluntarius excommunicatus non potest executioni sententiæ comparere, ibid.
19 *Novum opus nuntians excommunicatus an in judicio comparens audiatur.*
20 *Audientia si denegatur tam in agendo, quàm defendendo, & excipiendo, appellatio denegata intelligitur, secùs quando in agendo tantum.*
21 *Audientia ubi universaliter denegatur, censetur etiam denegata appellatio.*
22 *Generalitas, quæ propter medium habile verificatur in qualibet sua specie indistinctè operatur.*
23 *Generalis lex comprehendit causas, & personas privilegiatas quæ specialiter in eo casu non reperiuntur habere privilegium.*
24 *Generalis dispositio includit omnes causas, licèt in uno major reperiatur ratio, quàm in alio.*
25 *Generalis dispositio etiam odiosa generaliter intelligitur.*
26 *Et in pœnalibus.*
27 *Interpretationem latam provenientem ex proprietate verborum non excludit materia odiosa.*
28 *A judice denegante audientiam in agendo à jure denegatum, appellatio non admittitur.*
29 *Appellatio non verisimilis, & habens contra se jus commune, non causat attentata.*
30 *Frustra speratur id, cujus eventus nullius est effectus.*
31 *Demolitionis ædificii constructi post nuntiationem novi operis sententia an admittat appellationem.*
32 & 33. *Novi operis nuntiationis causa recipit appellationem suspensivam.*
34 *Appellatio prohibita à causa principali, censetur prohibita ab incidentibus.*
35 *Audientia ubi denegatur in agendo tuntum, non censetur denegata appellatio.*
36 *Operis novi post nuntiationem gesta revocantur per viam attentati.*
37 *Attentatorum revocatoria sententia an recipiat appellationem.*
38 *A sententia demolitionis novi operis denegatur appellatio.*
39 *Opus ædificatum post nuntiationem, revocatur per viam attentati.*
40 *Attentatorum revocatio respicit abbreviationem litis.*
41 *Operis novi nuntiatio celeritatem desiderat.*
42 *Operis novi nuntiatio non recipit appellationem suspensivam.*
43 & 44. *Quam opinionem praxis diu recipit.*
45 & 46. C. significat de novi operis nuntiatio. *interpretatur.*
47 *Nuntiatione spreta novi operis, quando quis agit petitur de jure principali omissa vita attentati, cessat attentatum, & appellationis prohibitio.*
48 *A demolitionis sententia ædificii confecti post nuntiationem appellatio est prohibita duntaxat, non tamen generaliter in omni materia nuntiationis novi operis.*
49 *Et tunc in odium ipsius, qui judicem contempsit.*
50 & 51. Text. in c. significanti. *verus sensus restituitur, reprobato Innocentio.*
52 L. 1. §. sed si is cui, ff. de operis novi nuntiatio. *interpretatur, & seqq.*
53 *Judicium nunc constat ex duobus reis tantum sine actore.*
54 *Judex an vim faciat cognoscens de nuntiatione novi operis, quod Clericus nuntiavit.*
55 *Et quid de milite, vel alio privilegiato nuntiante.*
56 *Attentatorum à revocatoria sententia an appellatio suspensiva admittatur.*
57 *Silentium perpetuum ubi est appositum à denegante audientiam, non est licita appellatio.*
58 *Clausula perpetui silentii præstat exceptionem denegatæ audientiæ.*
59 *Agendi tempus an judex possit limitare, & aliter ponere perpetuum silentium.*
60 *Silentium perpetuum tollit simul appellationem.*
61 *Fraudem & turpitudinem suam allegans non auditur.*
62 *A judice repellente allegantem turpitudinem suam non admittitur appellatio.*
63 *Fraus propria in vim exceptionis bene proponitur.*
64 *A peccato desistens, an audiatur suam allegans turpitudinem.*
65 *Reconventioni respondere nolenti denegatur audientia.*
66 *A pœna legis appellare non licet.*
67 *Contraria allegans non admittitur appellans à rejectione.*
68 *Contraria & diversa an actor, & an reus allegans audiatur, & quid incompatibilia, & de aliis remissivè.*
69 *Appellans comparens coram inferiori, si protestetur dicto, vel facto, non censetur appellationi renuntiare.*
70 & 71. Cap. sollicitudinem de appellat. *interpretatur.*
72 *Creditor non auditur volens impedire sepulturam cadaveris donec sibi solvatur, nec auditur appellans à repulsione.*
73 *Cadaver sepulturam celeriter desiderat.*
74 *Cadaver non est sequestrandum, etiamsi bona non adsint, quibus satisfiat creditoribus.*
75 *Cadaver usurarii potest sequestrari per judicem Ecclesiasticum, donec hæres caveat de satisfaciendo.*

76 Con-

76 *Contumax verus non auditur appellans.*
77 *Contumax verus qui dicatur, & in quibus casibus.*
78 *Procuratore contumace, Domino non prohibetur appellare.*
79 *Contumax verus de stylo Rotæ, appellat intra decem dies à tempore latæ sententiæ.*
80 *Contumax verus, vel fictus non appellat à primo decreto.*
81 *A decreto primo appellatur quando absorbet jus partis, nec est reparabile per diffinitivam.*
82 *A denegato primo decreto parti præsentatæ appellare licet.*
83 *Contumax fictus appellat à secundo decreto.*
84 *Decretum secundum dicitur interlocutoria, continet tamen damnnm irreparabile.*
85 *Missus à secundo decreto facit fructus suos, & in eum transfertur præscribendi conditio.*
86 *Contumax verus non appellat à secundo decreto.*
87 *Latitans, aut se absentans, ne citatio ad se perveniat, dicitur verus contumax.*
88 *Contumax verus potest adire superiorem, & coram eo probare causam legitimæ excusationis, & tunc gesta post appellationem revocantur.*
89 *Contumax verus quando audiatur, vel non, remissivè, & quid de stylo Rotæ.*
90 *Agens sine interesse non audiatur, nec à rejectione appellat.*
91 *Excipienti sine interesse denegatur audientia.*
92 *Appellatio ejus, cujus non interest, non admittitur.*
93 *Ad exhibendum condemnatus, præcisè cogitur, & non auditur appellans.*
94 *Condemnatus ad interesse ob non exhibitionem, an appellet.*
95 *A juramento de calumnia præstando non appellatur.*
96 *Juramento calumniæ recusans appellat à sententia diffinitiva.*
97 *Condemnatus ad cautionem non turbandi possessionem alterius, an audiatur de novo turbans, & allegans se insistere possessioni ex nova causa.*
98 C. Roma 5, de appell. in 6. *interpretatur.*
99 *Authorem authoris sui tenentem de evictione laudans in judicio, an audiatur, & quando sibi cogitur cedere actiones.*
100 *De nullitate dicens post sexaginta dies non auditur jure regio.*
101 *Terminum sibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittens, censetur actui renuntiare, nec post illud auditur.*
102 *Oppositor post lapsum termini edictorum, an sit admittendus, & audiendus.*
103 *Audientia quibus à jure denegatur, quatuor casus recensentur remissivè.*
104 *Clausula (sententia lata mittatur executioni) censetur sublata appellatio.*
105 *Appellatio non solum verbis expressis, sed etiam tacitis solet.*
106 *Clausula (sententia sortiatur effectum suum) tollit appellationem.*
107 *Clausula (non possit contradicere) seu (sit remota omnis contradictio) appellationem tollit.*
108 *Clausula (nulla exceptione, aut oppositione) tollit appellationem.*
109 *Clausula (remota sit omnis querela) vel (non possit querelari) removet appellationem.*
110 *Clausula (non admittatur ejus defensio) sive (non possit se defendere) excludit appellationem.*
111 *Appellatio est species defensionis.*
112 *Defensionis genere sublato, ejus species sublata intelligitur.*
113 *Clausula (sine aliqua censura, & oppositione) excludit appellationem.*
114 *Clausula (ad satisfactionem condignam faciat observare) an tollat appellationem.*
115 *Clausula (liberè procedat) vel (liberè facias, &c.) tollit appellationem.*
116 *Scaccia reprobatur.*
117 *Clausula (absque lite fiat restitutio) tollit appellationem,*
118 *Verba (sine lite) important ut sequuta judicis declaratione, nulla admittatur appellatio.*
119 *Clausula (suo libero arbitrio committimus) excludit appellationem.*
120 *Clausula (procedas de facto) tribuit liberam, & absolutam potestatem.*
121 *Clausula (procedas de facto) tollit appellationem.*
122 *Clausula (super quo conscientiam tuam oneramus) tollit appellationem.*
123 *Et judex non tenetur jurare quod ita dictavit sua conscientia, prout ipse declaravit.*
124 *Clausula (mox, statim, illico, confestim, incontinenti, sine mora, sine ulla procrastinatione, sine intervallo) excludunt appellationem.*
125 *Dictio (celeriter) & aliæ, quæ celeritatem desiderant tollunt appellationem.*
126 *Clausula (paritis literis, parito judicato, aut sine peæjudicio legitimæ executionis) tollit appellationem suspensivam.*
127 *Clausula (super quo adhibeas consilium sapientis) non appellationem.*
128 *Consilium sapientis adhiberi, ubi partes consentiunt, an liceat appellare.*
129 *Consultore de consensu partium electo, non tollitur appellatio ab ejus sententia.*
130 *Sapientis consilio sententiæ ferendæ si partes expressè consenserint stare, non tollitur appellatio.*
131 *Sapientis consilio si partes promittant stare, qualecunque sit, non licet appellare.*
132 *Consilium ipsum si feratur per sapientem ad consensum partis non appellatur.*
133 *A pronuntiatione negativa, causam non esse committendam consilii sapientis; est licita appellatio, secus converso, quando pronuntiatur, causam illi esse committendam.*
134 *Consuetudo potest operari, ut aliqua sententia mittatur executioni non obstante appellatione.*

HUjus quæstionis resolutio altiorem requirit indaginem, siquidem omnes, qui hanc rem tangunt, uno ore profitentur appellationem prohibitam censeri ei, cui à jure circa aliquam causam, seu articulum audientia denegata est, appellationemque sublatam esse tenent, & affirmant absolutè, & absque distinctione Speculator *titul. de appellat. §. in quibus, num. 22. vers. 32. secundò forte non valet in casibus, in quibus audientia denegatur*, &c. Iff. *in l. 1. §. sed is, cui, ff. de novi oper. nuntiatione*, allegans Bald. *in conclusionibus veris, in vers. & non appellatur, cui denegatur audientia*, idem Bald. *in additio. ad Spec. ubi suprà, in prin.* Barna. Brixi. *in c. si quis deinceps*, per text. & gloss. *ibi in verbo, audientia* 16. *qu. ult.* Butrig. *in c. significavit. in fin. de exceptionibus*, Veroni *cons.* 64. *colum.* 2. & remissivè ad eum Ægidius Bossus *in tractat. crimin. tit. de appell. num.* 18. Specula. *tit. de appell. §. in quibus, sub. n.* 22. *vers.* 30. 2. *lib. fol.* 186. Nicell. *tract. de concord. gloss. concord.* 6. *fall.* 62. *n.* 98. *fol.* 145. Cæsar Contard. *in l. unico, in notabili, sub n.* 20. *vers. ideoque, & n.* 21. *C. si de mom. poss.* & post Felin. *in d. c. significaverunt, n.* 12. *de except.* Put. *decis.* 417. *n.* 4. *part.* 1. tenet Marquel. *in tract. de commission. p.* 1. *c.* 10. *n.* 17. *fol.* 101. Philipp. Franch. *in rubr. de app. n.* 25. Lancel. *de attent.* 2. *p. lim.* 50. *c.* 1. *n.* 16. & iterum idem Lancel. 3. *p. c.* 28. *n.* 78. & 79. Avend. *de exequend. mand. judi. c.* 6. *n.* 8 *vers. in civil. autem, & in vers. in criminalibus*, & per Speculatorem, ita etiam dicit Rebuff. *in commentariis*, 3. *retract. de appell. art.* 7. *gl.* 3. *n.* 36. Gratian. *disceptati. forensi. tomo* 2. *c.* 384. *n.* 27. nec est audiendus Cæsar. Barzi. *decis. Bononiensi. decis.*

decis. 150. *in arduâ. sub n.* 6. *vers. nam id diluitur,* contrarium tenens.

2 Et nec tunc dari attentatum, si judex exequatur suam sententiam latam in causa, in qua jure denegatur audientia, tenet post Bart. Cæpola *in cons.* 64. *col.* 1. *in fin.* Manfre. *l.* 1. *practic. concl. super attent. concl.* 188. Lancel. Robert. *d. attent.* 2. *p. c.* 12. *d. limi.* 50. *n.* 16. *vers. similiter*, & supradictam conclusionem firmat etiam Re. buf. *tit. de appell. art.* 8. *gl.* 11. *n.* 36. & 37.

3 Quæ doctrina in tantum vera dicitur: ut processus agitatus per eum, cui à lege mortua vel viva, hoc est (jure vel judice) denegatur audientia (quatenus favorem illius concerneret) sit ipso jure nullus, tenuit originaliter Jacob. Areti. quem referens sequitur Bald. *in l. jubemus*, §. *sanè*, *col.* 2. *in prin. vers. quædam est pœna jurisdictionis*, *C. de sacros. Ecclesiis*, idem *in l. edita*, *colum. penul. vers. item quando libellus*, *C. de edendo*, & *in l.* 1. *colum. fin. vers. quæritur*, *C. de hæredi. instit.* & *in leg. scire oportet*, §. *consequens*, per illum text. *ff. de excusat. tutor.* idem *in l. quos prohibet. ff. de postulando*, quam doctrinam sequitur Joannes Andreas *in additio. ad Speculat. tit. de sententia*, §. *juxta*, *vers. est excommunicatus.*

4 Et est magis communis opinio relata per Imolam *in l.* 1. §. *sublata*, ibi Alex. (ubi multa cumulat, quia testatur de communi) *ff. ad Trebellia.* quam & idem iterum sequitur Alex. *cons.* 37. *viso & opportunè*, *&c. col.* 1. *&* *cons.* 81. *ponderatis*, *lib.* 1. & Bald. *in l. ita demum*, *vers. sed ponamus quod judex dum vult*, *quod exceptio banni* (*cur denegata censetur audientia per Prætorem virtute banni*) *reddit judicium retrò nullum*, *Cod. de procurato.* & tanquam communem sequutus est Decius *cons.* 275. *in causa*, *quæ Lucæ colum.* 3. *vers. sed per prædictis*, *l.* 2. ubi de communi attestatur, & Felin. *in c.* 1. *colum.* 1. *vers. amplia.* 2. *de re jud* Ancharra. *consil.* 271. *colum. fin.* Cassiodorus *dec.* 5. *n.* 2. *de re judic.* & *dec.* 2. *de præbendis*, quem allegat Vantius *in tractatu de nullit. sententiarum*, *tit. de nullit. sententiæ ex inhabilit. seu defectu mand. n.* 52. ubi *usque ad n.* 58. plura ad propositum adducit, & in ejus comprobationem & declarationem etiam, quod probatur, *in l. sed & si per Prætorem*, §. *sed & si dum* ibi: sed & si dum decreto Prætoris non obtemperat, jurisdictionem suam ei denegavit, non esse eum restituendum, Labeo scribit, idemque, & si ex alia justa causa non fuerit ab eo auditus, *&c.* (*ff. ex quibus causis majores*, idem probat text. *in l.* 1. §. *sed & si is cui. ff. de operis novi nuntia.* textus *in leg.* 1. §. *quod autem Prætor negat*, *ff. de aleæ lusu*, *& aleator.* textus *in l. scire oportet*, §. *consequens*, *ff. ne excus. tuto.*

5 Et ultra *supra* citatos circa id, an & quando per statutum possit negati exceptio, seu defensio, vide Felin. latè *in c.* 2. *de officio judicis*, *in vers. sequitur etiam ex his*,
6 *n.* 1. *fol.* 223. & an statutum denegans audientiam creditori, si non egerit infrà decem annos, valeat, vide eundem Felin. *in cap. venerabilis*, *de judiciis*, *versiculo hoc tamen ego limitarem*, *n.* 18. *& in repertorio ejus*, *verbo*, *statutum*, *colum.* 12. ubi alii allegantur.

Præfatam tamen *superiùs* à nobis traditam conclusionem; ut judex Ecclesiasticus vim nullam facere dicatur; si appellationi non deferat ei, cui à jure, vel homine est denegata audientia: non ita genericè, & absolutè velim intelligas. Siquidem quando à jure, vel ab homine denegatur audientia solùm in agendo tantùm; tunc nullo modo intelligendum esse, denegatam quoad ap-
7 pellationem, sed imò utique admittendam fore, probat text. *in c. in nomine Domini*, 23. *dist.* ubi excommunicato videtur denegari audientia, tamen non dicitur sibi denegata appellatio: text. *in c. præterea*, *de appell. c. significaverunt*, *c. cùm inter*, *de exceptionibus.*

8 At verò, quando alicui denegatur audientia in agendo, excipiendo, & defendendo simul: tunc satis videri prohibitam appellationem, quam distinctionem motu text. *in d. c. in nomine Domini jundo*, *d. c. significaverunt.* & Imolæ *ibi*, assignavit Philipp. Franc. *in rubric. de appell. col.* 5. *vers. sed in contrarium facit*, *&c.* per Bart. *in leg. peremptorias*, *C. sententiam rescin. non posse*, *col.* 7. *vers. quæro*, *utrùm exceptio. cum vers. sequenti*, *& in l. cum mulier. ff. soluto matri.* & hanc declarationem elegantem vocat eam sequutus Franc. *in rubr. de appell. n.* 25. *in fin.* Scaccia per eum *tr. de appell. q.* 16. *lim.* 1. *n.* 31. Lancel. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limi.* 8. *n.* 3. & ipsemet Lancelot. Robert. *eadem* 2. *p. c.* 12. *limit.* 50. *n.* 18. & Hier. Gonzal. *in reg. resen. gloss.* 9. *in annot. n.* 218.

Sed certè istæc distinctio attentari (imò & fortiter impugnari potest,) siquidem his juribus, nempe *c. in nomine Domini*, *& c. significaverunt*, quibus Doctores citati moventur) facilis patet responsio, & satisfactio: cur ita; quoniam etiamsi fateamur, excommunicato audientiam denegandam, *ut d. c. in nomine Domini*, 9
& aliis, negandum tamen non est, ei appellationem esse prohibitam, imò etiam ea pendente absque metu attentati potest judex procedere ad ejus denuntiationem, publicationem, & fructuum privationem, & alia, de quibus *in cap. pastoralis*, §. *verum de appella.* & nos copiosè diximus *in c.* 4. *suprà*, *hac* 2. *p.* ubi judicem huic appellationi haud deferentem, nec vim facere, ubi ad propositum multa adduximus.

Nec obstat huic text. *in c. præterea*, *de appell.* ubi appellatio emissa ab excommunicato, suspendit, & 10
devolvit, quia respondeo loqui in excommunicatione sub conditione lata, quoniam tempore, quo appellatur, non est contumax, nec excommunicatus, nec etiam postmodum adveniente conditione: enim vero tempore habili appellatio emissa, & sic nec retrotrahitur ad extremum à quo, quia reperti ipsum suspensum, de quo *suprà* nos *in d. c.* 4. *hac* 2. *p.* neque text. loquitur in casu, quo audientia denegatur: undè videtur dicendum etiam ei, cui tantùm denegatur audientia, quoad agendum, non etiam quoad excipiendum, & deferendum, appellationem etiam denegatam censeri.

Et augetur difficultas, nam licèt dispositio audientiam denegaverit quoad agendum tantùm, ut DD. 11
præfati dicunt, nihilominus virtualiter excipere, & per consequens etiam defendere comprehendit, text. est *in l.* 1. & quæ ibi not. gl. & DD. *ff. de exception.* ibi, agere etiam is videtur, qui exceptione utitur, nam reus in exceptione actor est, quapropter difficilis redditur Doctorum distinctio, & nec parum.

Sed nihilominus communem defende, & ab ea nullatenus recedas, ut scilicet dispositio negans audientiam 12
quoad modum agendi tantùm, non censeatur prohibere appellationem, nec ei audientiam denegare ex his quæ *suprà* diximus, & Philipp. Franc. *ubi suprà*, & juribus mox citandis patebit clarè.

Nec obstat excommunicatio audientiam denegatam esse quoad agendum tantùm, & tamen appellationem pariter denegatam censeri, *d. cap. pastoralis*, §. *verum*, *de appell.* cui uno verbo respondeo, ut in casu illius textus ideo appellatio subsequens non sortitur utrumque effectum, & suspensivum, & devolutivum simul non ex capite denegatæ audientiæ, sed ex capite executionis, quam secum sententia trahit excommunicationis, ministerio juris velocissimi, quod hoc operatur: ut statim excom- 13
municatus per eam ligetur, ac innodetur, *ex d. c. pastoralis*, *verum*, *de app.* ut pluribus aliis sententiis hoc contingit, de quibus plenè per DD. *in l. quod jussit*, *ff. de re jud. D. in c. cum cessante*, *de app.* & huc nihil mirum est, ut judex non obstante appellatione interposita, ab ipsa excommunicatione purè lata, possit devenire, atque procedere ad actus omnes consecutivos, & dependentes ab ea prout est, denuntiatio, seu publicatio, fructuum privatio, & similia, ut *c.* 14. *sup.* diximus, ac comprobavimus.

Quod secus in ratione juris contingit, quando non ab ipsa excommunicationis sententia appellatum est, sed 14
ab aliis articulis negotii, seu aliis etiam articulis,

in

in quibus aliàs appellatio permiſſa ſtat, quæ in eis nullo modo cenſetur denegata, quantumvis ab agendo audientia denegetur, ex his doctrinis, quibus rem hanc comprobat Philipp. Franc. *in d. rubr. de appell. colum.* 4. *ver. ſed in contrarium facit, &c.* ſequutus Lanc. *ubi ſupra, in d.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 50. *n.* 18. & expreſsè probatur *in c. cùm inter. de exceptionibus*, ibi: Porrò cùm excommunicato, quando in cauſa abſolutionis extitit, non ſit juſta deneganda ſententia, nec interdici debet eidem appellationis remedium, ſi contra juſtitiam condemnetur, &c. (Melior text. *in c. fin. ibi*, & ſi cauſis aliis tempore impetrati ſcripti vinculo tuerit excommunicationis adſtrictus, &c.) Sequitur & facit, appellationem prædictam decernimus admittendam, *&c. eodem titulo de exceptionibus*, videndus omnino. & utrobique Doctores omnes communiter hoc profitentes, quia alia jura allegant; & probatur etiam *in d. c. ſignificaverunt eodem tit. de except.* quem D. Franc. citavit, & hæc attentè attende, quoniam juſtiſſimè quemlibet poterat movere difficultas contra DD. diſtinctionem *ſupra* poſitam

Nec obſtat etiam text. *in d. l.* 1. *ff. de exceptio.* quo probare contendimus diſpoſitionem loquentem in denegandâ audientia in agendo tantùm exceptionem, & 15 defenſionem comprehendere, *ex d. l.* 2. cui reſpondent gloſſ. & Doctores ibi *in c. cùm inter. de except.* ut excipiens efficiatur, quoad onus comprobandi exceptionem non aliàs, & tunc adhuc in proprio, & largè 16 ſumtò vocabulo (ut ibi probatur) agere enim videtur, *&c.* quod verbum denotat impropietatem, adeò ut actionis verbo non contineatur exceptio: textus eſt *in l. verbum oportebit* 8. §. *actionis verbo ff. de verb. ſign.* ac 17 ideo licèt excommunicato, ut actori, audientia denegetur, non tamen ut reo, & ille neceſſarius, qui tunc poteſt omni exceptione uti in judicio, & defenſione: text. *in d. c. cùm inter, & d. c. fi. cum pluribus aliis*, at 18 quando excommunicatus venit in judicium, ut reus voluntarius, tunc audiendus non eſt, ita per Innoc. ibi tenet Abb. *in d. c. cum inter, n.* 12. *de exceptio.* & dicitur voluntarius, quando per judicem, putà, non neceſſitatur ad judicium venire, ſed ipſe voluntariè comparet pro ſuo vel communi intereſſe; *ut in auth. ſi omnes, C. ſi ut ſe ab hæreditate abſtin. vic.* ut latè per Abb. *in d. nu.* 12. *per totum*, ubi declarat, & exemplificat. Vide etiam Bart. & latiùs Alex. *in* 1. *l. in leg. de pupillo*, §. *ſervos, ff. de operis novi nuntia.* Roma. *in conſ.* 217. *incipit res iſta*, latè Paulum de Caſtro, Bart. Alex. & cæteros, *in leg. teſtamenta omnia, C. de teſtamentis*, & Innoc. *in cap. dilecti, de exceptio.* & omnes per text. ibi *in c. veniens, C. de reſtib.* Angel. *in l.* 2. §. *hæc ſtipulatio, ff. ſi plus quam per l. Fal.* Marant. *de ordine judi.* 4. *p. in* 11. *diſt. n.* 36. *fol.* 221. Aſſlict. *in deciſ. Neapol. deciſ.* 24. *n.* 7. & 8. & alibi paſſim; de quo nos *infrà* Deo dante 4. *p.* dicemus, & etiam diximus *ſupra*, 1. 19 *p. c.* 1. quia tunc ut actor, non ut reus cenſetur comparere, quæ eſt ratio, ut nec excommunicatus audiatur, opponens ſe executioni ſententiæ, ut tertius pro ſuo intereſſe, ut per Felin. *in cap. ſignificaverunt, n.* 10. *ad fin. & n.* 11. *de exceptio.* (& an audiatur, quando in judicio compareat novum opus nuntians, ingens eſt difficultas, ut *infernus* apparebit.)

20 Concludimus igitur cum Philipp. Franco, & Lanceloto *ſupra*, quòd quando denegatur audientia alicui, tam in agendo, quam in excipiendo, & ſe defendendo ut tunc cum cenſeatur etiam prohibita appellatio, judex Eccleſiaſticus nullam vim faciat, ſi in his cauſis appellationi propoſitæ, non detulerit, ſi autem audientia tantùm ab agendo denegetur, non intelligi appellationem prohiberi, cui ſi emittatur, judex non deferens notoriam violentiam committet.

21 Ex qua verâ reſolutione oritur difficultas, quid ſit dicendum, quando lex, vel diſpoſitio non ita ſpecie concipiatur, mentionem haud faciens de agendo, excipienda, ſeu defendendo, ſed abſolutè & generaliter ita diſponat: denegetur illi audientia, vel in tali cauſa, vel caſu non audiatur talis, quam brevibus reſolvo, ut tunc appellatio pariter cenſeatur denegata virtute generalitatis; quia quando generalitas propter medium habile, verificatur in qualibet ſua ſpecie, 22 generalitas indiſtinctè operatur, *l. emptor*, §. *Lucius, juncta gl. ff. de pactis*, quam reputat ſingularem ad hoc Joan. de Imola *in c. de tranſactio.* & Everard. *in locis legalibus in loco à generalitate*, & quia lex, 23 ſeu ſtatutum generale, generaliter comprehendit etiam cauſas, & perſonas privilegiatas, quæ ſpecialiter & in caſu illius non reperiuntur habere privilegium, per textum notabilem *in l. in ſtatudem*, §. *ult.* ubi, quia generalis eſt iſta determinatio (ubi notabiliter idem notat Bald. *ff. de militari teſtamento*, idem Bald. *in lege omnes pupilli*, *ante fin. verſ. item nota, quod generale ſtatutum, ff. de juſtitia & jure.* Philipp. Decius (qui merito illum textum dixit eſſe notabilem,) *in l.* 1 *col.* 2. *verſ. & ampliatur, ff. de reg. jur. & in l. nemo poteſt, in princ. eodem tit. & in l. quò tutela*, §. 1. *eodem tit. ipſe, in lib.* 1. *col.* 2. *in* 3. *nota* per textum illum *C. de edendo*, & aliis locis, de quibus per Tiraquellum *de retract. lignagier*, §. 1. *gloſſ.* 14. *n.* 96. *cum ſeqq.* ubi adducit plura exempla.

Et quia generalis diſpoſitio legum, vel ſtatutorum 24 includit omnes caſus, licèt in uno major ratio eſſe videatur, quàm in alio, *l.* 1. §. *& generaliter, ff. de legatis præſtan. l.* 1. §. *quod autem, ff. de aleato. l. ult.* §. *uxori ff. de auro, & argento legato.* voluit Philipp. Decius *locis ſupra citatis*; & inſuper *conſil.* 20. *in cauſa ſtatutorum, col.* 2. *verſ.* 4. *ut ſupra dixi, & conſ.* 29. cujus ſupraſcripto incipit, *an detur reſtitut. col.* 2. *verſ.* 1. *hoc probatur*, & alibi paſſim Ludovic. Gozadi. *conſ.* 35. *breviter colum.* 2. *nu.* 6. *& conſilio* 51. *in hac cauſa, columna* 7. *n.* 24. *& conſ.* 103. *videtur* 1. *n.* 3.

Quæ omnia procedunt in odioſis; ut ſcilicet gene- 25 ralis diſpoſitio odioſa generaliter intelligatur, ex ſententia Angeli *in l. ult. col. verſ.* 3. *quæritur, ff. de conſtitutio. princip.* Philipp. Decii. *in c. ſedes, col.* 2. *in* 3. *nota. de reſcriptis.* Ludov. Gozadi. *conſ.* 50. *prima facie, colum.* 3. *n.* 13. *& conſ. ſeq col. ult. n.* 23. imo etiam non 26 ſolùm in odioſis, ſed & in pœnalibus ſimul, ut per Imol. Alex. Gozadi. & alios tenet Tiraquell. *ubi proximè nu.* 102. Enimverò materia odioſa non excludit latam interpretationem, quæ ex proprietate verborum pro- 27 cedit text. nota *in l. cum lege*, & ibi Franc. de Areti. *ff. de teſtam.* cum aliis. Quominus diſpoſitio, quæ generaliter loquitur, generaliter etiam definat intelligi, ut ſcribit Angel. *in l. ult. col. verſ.* 3. *quæritur. ff. de conſtitutionibus Princip.* Anton. *in c. olim, de verb. ſignif.* Philipp. Dec. *in conſ.* 5. *in cauſa Dominæ, ante fin.* & declarat Tiraq. *in repet. l. ſi unquam in princ. n.* 115. *C. de revocand. donatio.*

Et magis in ſpecie per text. *in l. ſi cèt* 2. *C. de judiciis*, dicit Philipp. Franc. *in c. dilecti, ſub n.* 107. *quæſt* 48. *de appellat.* Cæſar Contard. *in repetit. l. uni. C. ſi de moment. poſſeſſione limit.* 24. *n.* 42. Scac. *de appellat. q.* 17. *limit.* 6. *membr.* 9. *ſub n.* 8 nos *c. precedente, ante fin. verſ. hæc tamen conſuſio, n.* 259.

Et eadem Doctorum diſtinctione unum tamen libet 28 advertere, quòd licèt diſpoſitio negaverit audientiam ab agendo tantùm, non cenſeatur denegata appellatio, imo judex ei non deferens, vim faciat: non tamen id abſolutè intelligas, quia ſi judex jus exequens noluerit audire aliquem in caſibus, quibus denegatur audientia ipſi, & ab hac denegatione, & rejectione appellaverit, delationem appellationi pariter negando vim non faciet: text. expreſſus, *in leg. ejus qui*, cujus verba ſunt; Ejus, qui ideo cauſam agere inhibitus, quòd dixit ſe libellum Principi dediſſe, & ſacrum reſcriptum expectare, audire deſiderium prohibetur, & ſi ob eam cauſam provocaverit, appellatio ejus recipi, ſacris conſtitutionibus vetatur. Hactenus de lege eleganti, *ff. de appellatio* Enimve-

29 Enimverò hæc talis appellatio esset frivola, & frustratoria, per quam nihil aliud consequi poterit, cùm absque justa causa sit interposita, quæ nullum potest juris effectum sortiri, quæ est ratio, ut aliqua cognoscatur appellatio frivola, ita declarat Geminia. *in c. cum appellationibus frivolis, col. 2. vers. quæro, quid importet, de appellat. in 6.* Manuel Rodriguez *q. reg. tomo 1. q. 8. articulo 13. circa princ.* & faciunt ea quæ adducit Philipp. Franch. *in c. cum cessante, 5. lim. ad fin. versus amplius intellige omnia præcedentia. fol. 71. à tergo, de appell.* & Nata *consil. 32. n. 8.* & nos Deo dante dicemus *infrà, 3. p. in cap. 6. de frivolis appellationibus*, & facit quod dicit Abb. *in cap. 1. n. 7. de appellat.* quòd appellatio non verisimilis, & quæ habet jus commune contra se, non facit attentata, frustra enim spectatur id cujus eventus nullus est effectus, *l. aliquando, ff. ad Valleianum*, cum vulgaribus; ideòque cum appellationibus frivolis nec jus deferat, nec sit à judice deferendum, text. *in d. c. cum appell. frivolis, de appellat. in 6.* vis nulla fiet.

Ex hac sic declarata doctrina, & conclusione, nunc 31 indagare conveniens est, an à sententia lata super demolitione ædificii constructi, atque confecti post novi operis nuntiationem, appellationi emissæ, judex vim committat, si minimè detulerit, & causatur difficultas ex text. *in l. 1. §. si is ff. de operis novi nuntiatione*, ubi tunc audientiam sic ædificanti, post denuntiationem sibi factam, denegari constat, *ibi*, prætor actionem ei denegare debet, & interdictum in eum de opere restituendo redderetur.

Et pro parte affirmativa vim fieri evidentem, nisi 32 appellationi deferatur, facit, primò text. *in c. significantibus, de operis novi nuntiatione*, ubi appellatio in causa novi operis nuntiationis admittitur quoad utrumque effectum, & devolutivum, & suspensivum, qua pendente, facta à judice ut attentata reponuntur, & revocantur, *ibi*, prædicti Canonici ad nostram audientiam appellarunt: & *infrà*: ideòque mandamus, quatenus si est ita, revocato in irritum, quidquid post appellationem hujusmodi inveneris attentatum, *&c.*

Secundò & iterum probatur *ex eodem cap. sign.* ubi 33 altera pars appellaverat ab eo, quod decrevit judex, probationes admittendas esse, ut constat, ex eo, *ibi*, idem N. ad Senonens. Ecclesiam provocavit, *&c.* Ex quo ultimo crescit difficultas, & efficitur ingens, nam si censeretur prohibita appellatio in causa principali novi operis, censeretur etiam prohibita in incidentibus, & emergentibus in eis articulis, ut tenent Bald. & Salicet. in *l. fin. §. Cod. de temporibus appellat.* quos sequitur Gregorius Lopez. *in l. 13. tit. 23. p. 3. gl. 6.* Angel. & Imol. *in l. 1. §. fin. ff. à quibus appellare non licet.* Ægid. Bosi. *in tractatibus variis crimin. titul. de appellat. n. 10.* & infiniti alii, quos nos citavimus in discursu *c. suprà, hac secunda parte*: ergo cùm ex eodem textu pateat appellationem emissam fuisse à decreto, seu interlocutoria judicis, admittentis probationes in causa uni ex partibus; evidenter sequitur in causa principali denuntiationis non esse prohibitam.

Tertiò probatur ex doctrina ab aliis tradita, & à 35 nobis defensata *suprà* in quæstione principali, quòd quando à jure alicui denegatur audientia in agendo tantùm, non censetur tunc appellatio prohibita, nec denegata; sed in hoc casu audientia denegata est ædificanti post nuntiationem ab agendo tantùm, ut probatur *ex dict. §. si is*, ibi deinde cœperit agere, jus sibi esse, ita ædificatum habere, prætor actionem ei denegare debet; manifestum est ergo, appellationem hoc casu, de quo loquimur, non esse prohibitam, imò potiùs admissam fore expressè.

Quartò & pro hac parte facit, id quod fit post novi 36 operis nuntiationem, per viam & remedium attentati revocatur. Baldi est doctrina *in consil. 245. præponitur, versic. secundò præmitto, sub n. 2. l. 2.* quia si postquam sibi est facta nuntiatio, ædificat, dicitur attentare, ac ideo ejus demolitio per viam attentati fit. Baldum sequuntur Iss. *in l. 1. n. 3. versiculo 4. limita*, ubi etiam Vincentius Hercula. *col. 8. ff. de novi operis nuntiatione*, sed à sententia attentatorum revocatoria appellatio emissa quoad utrumque admittitur, ut videre est ex his, quæ copiosè adducit Lancelot. Robert. *de attent. 3. part. c. 28. à nu. 44. cum pluribus sequentibus*, quod tunc maximè procedit, & locum habet, quando attentatum non est appellatione pendente factum, ut eo casu permissam esse appellationem, pro vero firmat Lancel. *ubi proximè, n. 227. & 228. versiculo secundò crediderim*: ergo pariter in nostro casu dicendum est, maximè cùm non appellatione, sed denuntiatione tantùm ædificando, attententur.

Quis est humanus intellectus, qui non ingentium 38 fundamentorum horum viribus, & robori cedet? quemve suæ opinioni non reducet; ipsi meum cederet certè, si quorundam authoritas nec adfuisset; siquidem Iss. *in d. §. sed is cui*, ex doctrina Baldi loco per eum citato profitetur in casu illius text. pariter censeri, appellationem prohibitam *in nu. 2. versiculo 3. adde*, idem & in specie affirmat Lancelot. Robert. *de attentatis, 3. p. c. 28. n. 78.* dicens, quòd à sententia demolitionis novi operis non appellatur, quia denegatur audientia, per Iss. *loco proximè citato*, & per ea quæ ipse dixerat post alios *in 2. p. c. 12. limit. 5. n. 16. cum sequentibus*, & faciunt in genere Doctores, quos ad principalis quæstionis princip. adduximus *suprà*.

Pro qua opinione illud suadet, quod cùm ad operis 39 novi demolitionem, fabricati post denuntiationem eandem, per viam & remedium attentatorum meritò deveniatur, ex his, quæ nos in quarto fundamento contrariæ partis: revocatio autem attentatorum respi- 40 ciat abbreviationem litis, ut firmat Rota *decisione 5. aliàs 433. notat nunquid reo, sub nu. 5. versiculo sed an talia attentata, ad fin. ut lite pendente in antiq.* quæ repetita est apud Besignetum, quam etiam sequuta est moderna Rota in una Nolan. Abbatiæ regalis vallis coram Paleoto, ut est in resolutione ipsius 115. Joannis Michaël *ad fin.* quos allegat Lancelot. *loco proximiori citato, à n. 60. & suprà* qui *n. 63.* affirmavit, materiam novi operis nuntiationis proculdubio celeritatem desiderare, quapropter, omnibus 41 diebus etiam feriatis, omnibusque personis, etiam fabris, & pupillo fieri nuntiationem posse *juxta l. primam, §. nuntiatio, & §. seq. ff. de novi oper. nuntia.* quibus casibus appellationem non admittit; saltim 42 quoad effectum suspensivum, probat text. *in l. fin. ff. de appell. rec. & l. 1. cum seqq. ff. de feriis, & dilatio.* Speculator *in tit. de appell. §. in quibus, versic. 8. n. 10.* Iss. *in dict. l. 1. ff. de feriis. col. 1.* Maranta *in speculo, in 3. p. 6. part. princ. q. 2. n. 319. versic. 24. lim.* & alii plures à nobis *suo loco* citandi.

Quid tenendum in tanta contrarietate, in qua licet 43 contraria pars mihi magis probabilis sit in jure, quæ longè verior videtur ut de per se patet, hanc tamen jam diu praxis elegit, tueturque Doctorum authoritas, & nos fundamentis juvare curavimus; ac propterea ab ea non audeo recedere, illud sequens: ut judex Ec- 44 clesiasticus vim nullam faciat, si non deferat appellationi emissæ à sententia demolitionis operis, constructi post factam denuntiationem.

Cui resolutioni nec obstant, quæ pro contraria parte 45 adduximus fundamenta. Et non primum ex text. *in dict. c. signifi. de novi operis nuntiatio.* quem Lancelot. *suprà, n. 97. & 98.* aliud agens, dupliciter conatur intelligere. Tu autem, certiùs responde, textum illum non procedere, nec loqui in casu, de quo nos; scilicet, in sententia revocationis ædificii constructi post nuntiationem novi operis, & sic in demolitione operis, quod ædi- 46 ficans prosequutus est, attentans sprevit, & contempta denuntiatione, & anteaquam sibi fuerit à judice,

vel à parte facta remiſſio, juxta text. *in l. prætor ait*, §.
47 *ait prætor. ff. de operis novi nuntiatione*, quod cauſa eſt, non aliud audientiæ denegandæ, ut conſtat *ex dict. l.* 1. §. *ſed iis cui*, (de cujus intellectu protinus agendum erit) ſed tantùm in caſu illius text. *in cap. ſignif.* cauſa novi operis ſimpliciter tractabatur, ceſſantibus fabris, & vacantibus à labore in ædificio, poſtquam ſibi denuntiatium fuerat à canonicis; nihil adverſus denuntiationem conficientibus inſuper, ut ex textu colligitur,
48 quod etiam procedit: quando quis ſpreta nuntiatione paſſus fuit agi de jure principali, omiſſo judicio, & via attentati, & fuit per judicem admiſſus ad probandum parte non opponente; quia tunc cùm ceſſat contemptus denuntiationis, & judicis, ceſſat etiam per attentatum demolitio operis: ita firmat Iſſ. *conſil.* 168. *col.* 2. *in prin. verſic. item licèt ædificans*, *libr.* 1. Plotus *in l. ſi quando*, *n.* 121. *verbo quarto ibi nuntians*, *C. unde vi*, Carpanus *de conſtitu. Mediol. c.* 140. *n.* 31. *l.* 2. Grat. *in diſceptatio. forenſ. tomo* 2. *c.* 384. *n.* 28.

49 Hinc eſt regula, quæ dicit, ut à cauſa, & à ſententia lata ſuper judicio novi operis nuntiationis, ſive proferatur affirmativè, ut nuntiatio remittatur, liceatque ædificium proſequi; ſive negativè, ut nuntiantis jure attento opus demoliatur, appellatio emiſſa utrumque ſortitur effectum, eſtque ei omnino deferendum, cùm nullibi inveniamus prohibitum, nec tunc denegata audientia, ſed tantùm, quando denuntationi contraveniatur ut conſtat *ex dict.* §. *ſed ſi, is cui*, ibi, cui opus novum nuntiatum eſt, ante remiſſionem ædificaverit, *&c.* Quo etiam caſu loquuntur Iſſ. & Lancelot. *ubi ſuprà*, *n.* 78. Bald. *conſil.* 245. *ad medium*, *verſiculo ſecundò præmitto.* Iſſ. *in l.* 1. *n.* 3. *verſiculo quarto lim.* & ibi Herculan. *col.* 8. *ff. de oper. novi nuntia.* optimè Gratian. *in diſcepta. foren. c.* 384. *à numero* 25. *tomo* 2. *in* odium ipſius, qui judicem offendit argumento *c. ordi. appell. in* 6. text. *in l. ſed etſi per prætorem*, §. *ſed etſi dum decreto*, *ff. ex quibus cauſis majores*, *l.* 1. §. *quod autem prætor negat. ff. de aleatori. cum aliis.* Quod nec valet, nec debet in ſimplici & vulgari judicio nuntiationis: quo agitur, cui ſit jus vel ædificandi, vel prohibendi, quo caſu non ſolùm denegatur audientia, nec prohibetur appellatio: imò expreſſe permiſſa eſt, & talis ut operetur, attenta ſubſequens executio ipſius, eſt text. *in dict. ſignificantibus*, ibi, prædicti canonici noſtram audientiam appellarunt & *infrà*: ideoque mandamus, quatenus ſi eſt ita, revocatio in irritum, quidquid poſt appellationem hujuſmodi repeteris attentatum, *&c.*

50 Qui text. juncto intellectu aſſignato, qui eſt veritas, & verus ſenſus illius, hanc facit ſuavem conſonantiam, non audito Innocentio *ibi poſt princip.* intelligens text. illum in attentante poſt nuntiationem procedere. Reſpondet ad text. priori appellationi, de qua ibi, fuiſſe per judicem delatum, & à ſuperiori admiſſam, ſicque de facto, non de jure procedere illam appellationem, qui intellectus facilè quit impugnari, cùm omnibus difficultatibus pateat. Et primò quia ſecunda appellatio ſubſiſtit, cui non reſpondet: imò ea cùm legitimè fuerit à Pontifice approbata, priorem juſtificat. Secundò, quia divinatorius eſt; etenim ſolùm dicitur, quod appellavit ab inferiore, qui revocato gravamine proceſſit in cauſa, quare & ultra citatos, & quod à ſententia demoliendo ædificatum poſt nuntiationem novi operis, eo quia denegatur audientia, prohibeatur ſimul appellatio, per text. *in dict. l.* 1. §. *ſed. ſi is*, tractat, & defendit Ruginell. *tractatu de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *n.* 262. *fol.* 91. Scaccia *de appellat. qu.* 16. *limit.* 31. licèt nullus ita diſtinctè, prout nos.

51 Nec obſtat ſecunda difficultas pro contraria parte, adductaque ex ejuſdem text. priori parte dum appellatio permittitur à probationum admiſſione, & ſic ab incidentibus; quapropter non cenſeri prohibitam appellationem à cauſa principali, ex Doctoribus *ibidem* allegatis, quæ doctrina quando verè procedat copioſè dixi *ſuprà*, *c. 6. hac* 2. *part.* ubi mirabilem aſſignavimus diſtinctionem quæ ad hæc non pertinet: ſiquidem hujus reſponſio pendet à ſuperioris argumenti reſolutione; nam cauſa principalis, de qua in caſu illius text. appellationem admittit quod utrumque (ut modò probavi ac ideo nihil mirum, ut ab incidentibus, & emergentibus articulis in ea detur appellatio: maximè jure canonico, quo à quocunque gravamine libeat appellari, & hodie per Concilium Trid. à gravaminibus qualificatis, quæ ipſum refert. Quorum unum eſt illud, de quo in caſibus text. extitit appellatum, prout eſt admiſſio, ſeu rejectio probationum, ut nos latè probavimus *ſuprà*, *c.* 1. *num.* 130. quo ſatis utique ejus parti ſatisfactum eſt.

Nec obſtat tertium magis difficile *ex dict. l.* 1. §. 52
ſed ſi is cui, ubi actio, & agere denegatur procedenti per opus poſt ejus denuntiationem: & ſic appellationem non prohiberi ex diſtinctione Doctorum, quam *ſuprà* defendimus; quia reſpondeo, illum text. non de actore & actione verè, & propriè, ſtrictèque ſumpta intelligi ſed de exceptione proponenda, 53
quod ſic probo. Subſtantiale eſt judicii, idque conſtat ex reo, & actore, non de duobus reis, nec de duobus actoribus, *c. ut forus*, *de verborum ſignific. l. ſed cùm ambo*, *ff. de judiciis*, & in communibus magis placuit; eum videri actorem, qui priùs ad judicium provocat. *l. in tribus*, *ff eodem*: at in caſu illius text. ædificans venit ſe defendendo à denuntiatore, qui prius ad judicium eum provocaverit. *ibi*, ſed ſi is, cui opus novum nuntiatum eſt, ante remiſſionem ædificavit; 57
deinde cœperit agere; jus ſibi eſſe, ita ædificatum habere. Quæ verba clarè demonſtrant, ædificantem ut reum ſe defenſurum accedere, cum denuntians jam actoris vicem in judicio occupaſſet, text. eſt *in l. de pupillo*, §. *qui remiſſionem*, ibi, ſuſtinet enim partes defenſoris. *ff. de oper. novi nuntia*, ubi gloſſ. *verbo defenſoris*, id clarius explicat, gloſſa celebris *in dict. l. de pupillo* §. *meminiſſe*, *verbo eum.* 60

Nec obſtant verbum, *agere*, & verbum, *actionem*, 54
quibus uſus eſt conſultus in caſu illius text. quoniam agere etiam is videtur, qui exceptione utitur, quia reus in exceptionibus actor eſt; text. eſt formalis, & expreſſus (de cujus intelligentia *ſuperiùs* egimus *in l.* 1. *ff. de exceptio*) & ſic illis verbis largè, non ſtrictè, & 61
in ſua proprietate utitur conſultus ibi: tene menti hunc intellectum, quia mirificus eſt text. prædicto deſideranti, pugnantique fortiter, Doctorum diſtinctam reſolutionem evertere.

Cui obſtare videtur reſolutio illius celebris, & dif- 55
ficilis quæſtionis, ad ſuprema noſtra tribunalia paſſim accedentis per viam violentiæ, pro laicorum decreto nanciſcendo (quod *auto de legos* dicimus) an judex Eccleſiaſticus vim faciat, cognoſcens in cauſa novi operis in qua laicus denuntiatus eſt à clerico, & an ſuper nuntiatione nuntiati, vel potius nuntiantis forus ſequendus, & abeundus ſit; de quo articulo videndum eſt copioſè per Joannem Gutier. *in conſil.* 49. *per totum conſilium*, quod modò non diſputo, nec examino, ſed fortè commodiori loco *infrà*, *p. 6. tomo* 3. prope diem edendo.

Interim tamen dico praxim obtinere, ut forus denuntiari ſequatur; non verò denuntiantis, etiam militis, 62
capitaneique, ſeu alterius privilegiati, alias tanquam actoris vices ſuſtinentis, ut dictum eſt; vide quæ poſt alios Caſtillus à Bobadil. *in Polit. l.* 2. *c.* 18. *num.* 137. *c.* 5. *num.* 3. de quo nos latiùs *infrà*, *6. p. c.* 11. *per totum*, *& lib.* 3.

Nec obſtat, quartum, & ultimum, quia reſpondeo, 56
non eſſe illam veriorem opinionem: ut à ſententia lata ſuper revocatione attentati appellatio emiſſa habeat, utrumque ſuum effectum, *infrà*, *hac* 2. *p. cap.* 12. reſolvimus, ubi latè videre libet; ubi etiam agendum: an à ſententia, tam negativa, quam affirmativa lata

lata in remissione attentati, post nuntiationem novi operis, & ante remotionem ejus habeat hoc privilegium, nec possit appellari ab eo.

57 Ex hoc capite audientiæ denegatæ infertur: judicem Ecclesiasticum vim non facere, si non deferat appellationi à denegatione audientienæ in casu, quo est alicui impositum perpetuum silentium, putà, *in rem*, *l. diffamari*, *Cod. de ingenuis & manu. & aliis*, postquam ipsa sententia translata est in rem judicatam, quia ab ea non est appellatum, vel quia in omnibus instantiis confirmata est, seu quia ipsa sententia sui natura est privilegiata, aliàs quia si intra terminum in ea assignatum non egerit, postmodum non audietur; quoniam tunc audientia denegata censetur: ita tenent plures relati à Nicolao Boerio *in decisione* 255. *à princ.* & præcipuè *à n.* 12. ubi etiam ex aliis firmat in judicio *l. diffamari*, posse appellari à prima, putà, & secunda sententia, quia est diffinitiva: tenent etiam Franc. *in c. Nicolao* 64. *in fin. n.* 23. *de appellat.* Alex. *in l. properand.* 11. §. *fin autem reus*, *sub n.* 21. *concluf.* 10. *C. de judiciis*, & quòd ex dicta clausula perpetui silentii dicatur oriri exceptio perpetuæ denegationis audientiæ, probat *cap. in præsentia*, ubi Bart. *n.* 36. *de probatio.* Boerium, & Capicium, & aliòs per eum allegatos sequitur Bursatus *in consilio* 78. *visis*, *n.* 21. *lib.* 1. Lancelot. *de attenta.* 3. *p. cap.* 28. *num.* 64. quapropter si is, cui silentium impositum est, voluerit agere, & judex eum noluerit audire, à quo si appellaverit, judex ei haud deferens, nec vim committet, ex his *ad principium quæstionis principalis* diximus.

59 An, & quando judex possit imponere silentium parti, ultra tale tempus agere non possit, ut in matrimoniali, in impugnatione rescripti, seu etiam instrumenti, vide latè per Felin. *in c. accipimus*, *de fide instr. à n.* 6. *& suprà*, ubi agit inter alia plura, utrùm requiratur bina monitio, & an Prælatus cùm conventu distulit comparere, an noceat Ecclesiæ hoc silentium, & an non Ecclesiæ noceat, vide etiam Bart. *in l.*

60 *Titia circa fin.* §. *de accusa.* & quod perpetui silentii impositio tollat appellationem simul, tenet ultra citatos Nicellus *tract. de concord. gl. concord.* 6. *n.* 100. *in princip. & ultimis verbis*, *tomo* 18. *folio* 195. Ruginell. *tractatu de appell.* §. 9. *gl.* 2. *n.* 7. *versiculo* 4. Capicius *dec.* 69. *in causa Joannis*, *sub n.* 13. *in tertia responsione.*

61 Pariter idem videtur repetendum in allegante fraudem, & turpitudinem suam, qui quidem nec auditur, tenent Bartol. *in l. post. contractum*, *col.* 3. *versic. sed an venditor*, §. *de donatio.* & idem *in consil.* 56. *Petrus Nicola*, *in princ.* Bartol. *in l. emptioni*, *circa medium*, *C. plus callere quod agitur.* Petrus Anchara. *consil.* 226. *ad corroborationem*, *col.* 1. scribitur enim *in l. cum profitearis*, *C. de revocan. dona.* ibi cùm profitearis, te in fraudem alterius donasse, professionem inhonestam continere, intelligis, (*& in l. si creditoribus*, *C. de servo pigno. dato. manu.* ubi ita scribitur, nam ipse manumissor, si fraudem se fecisse creditoribus, ut revocet libertates, audeat dicere, audiri non debet, nec hæredes ejus,) & optimè etiam ad propositum facit text. *l. transactione finita*, *C. de transactionib. in l. filios. C. de revoc. his quæ in frau. cred.* text. *in c. inter dilectos de donat.* cum concordantibus, ubique à glossatoribus adductis, & ibietiam ordinarii repetentes: idem tenet

62 Tiraq. *de retractu lig.* §. 1. *gl.* 18. *n.* 20. propterea, si hoc allegantem repellat judex, denegando ei audientiam, à tali repulsione, & denegatione, appellationi non deferat, vim non facit, quia injusta est, & minùs legitima: enim verò appellari minimè potest ab actu, quod fit secundùm juris dispositionem, canonicas sanctiones, nec à judice juris dispositionem, & decretum exequente: ut per Marant. *de ordine jud.* 6. *part. princ. tit. de appellat. n.* 345. tenet Joan. Gutierrez *in suis consiliis*, *consil.* 10. *n.* 21. & probatur *in cap. consuluit* 3. ubi, non convenit, ut pro hujusmodi appellationibus ab observatione decreti, debeat obtinere) *de appell.* judex enim tunc non gravat, nihil ipse potest per appellatio- 63
nem consequi, ut *suprà* diximus.

Aliter atque dicendum est, si turpitudo, seu propria fraus, non in vim allegationis, sed in vim exceptionis, proponatur; quia tunc audientia non censetur denegata, ut videre est ex his, quæ referens sequitur Tiraq. *d. tract. de retractu*, §. 1. *gloss.* 11. *n.* 15. *ad fin.* & idem *in* §. 1. *gloss.* 18. *n.* 72. & an quando quis vult desistere 64
à peccato; audiatur allegans suam turpitudinem, vide per Abb. *in cap. ex diligenti*, *n.* 2. *de simonia*, *& in cap. tua nos*, *n.* 7. *de sponsalibus.*

Similiter audientia denegatur à jure ei, qui recon- 65
ventioni nollet respondere, nam quousque respondeat, patitur hanc pœnam, ut superseadeatur in causa conversionis, & denegetur tibi audientia, ita firmat. Speculator *in tit. de reconventione*, §. *videndum*, *versic. sed quid si actor nolit*, *&c.* per argumentum *c. fin.* §. *pœna*, *de jurament. calum. c. si qui Episcop.* 1. *q.* 1. *l. mutus.* §. *pœna*, *ff. de procurator. l. nec scriptura*, *C. de compensatio.* idem tenet ipse Specul. *eodem titulo de reconventione*, §. *fin. incipit*; *restat ut de pœna actoris*, *per totum*: idem tenet Maranta *de ordine jud.* 4. *p. q. primæ princ. tit. de reconventione*, *n.* 7. *fol. mihi* 140.
& à tali denegationæ audientiæ deferendum non est 66
appellationi propositiæ, tanquam minùs legitimæ, ex jam dictis; & quia hæc audientiæ negatio est pœna à jure imposita, ut hi omnes Doctores affirmant, & de se parat, à qua minimè appellari licet; ut tenent Adrias *in l.* 2. *Tauri*, *n.* 18. Gutierrez, *consil.* 10. Bobad. *in Polit. lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 278. Navarr. latè *in prælect. c. cum contingat*, 15. *cap.* 8. *causa nulli. fol.* 151. Bernard. Diaz *in regula* 675. Gratianus *in reg.* 35. Bald. *in marg. sua*, *in verbo appellari à pœna potest.* Doctores *in c. ad nostram*, *de appellat.*

Ex hoc eodem capite audientiæ denegatæ pariter oritur, judicem Ecclesiasticum, nec vim facere, 67
si non deferat appellationi ab eo emissæ, quem ipse rejecit tanquam contraria in judicio allegantem, & adversa petentem, quia tunc jus huic tali habet denegatam audientiam, ita probatur *in cap. sollicitudinem*, ibi non est tanquam adversa petens, & sibi contrarius audiendus. *de appell.* idem probat text. *in c. quod autem* 23. *q.* 9. & ibi gloss. *verba contraria*, text. etiam *in c. quàm præposterum* 13. *q.* 2. text. *in c. literas*, *de præsumption.* text. *in cap. gesta.* 74. *dist.* text. ex *in l.* 1. *Cod. de furtis*, *& servo corrup.* text. *in l. professio*, *C. de* 68
muner. patrimon. l. 10. & ubique gloss. & Doctores, hanc doctrinam communiter profitentur, unanimiterque firmant, ibique latè de materia, præcipuè per Doctores *in dict. l.* 1. *C. de furtis*, maximè per Bald. ubi an, & quando actor possit allegare contraria & an his possit fortè reus uti, & an saltim in novo judicio contraria proponenti, adversaque petenti, sit denegata audientia, & distinctè, quæ, & quando in jure dicantur contraria, & quæ ut incompatibilia non admittatur in judicio; & de pluribus aliis materiam concernentibus, cum conclusionibus, & limitationibus videre poteris (quæ omitto, quia ad nos pertinent.)

Unum tamen rei, de qua agimus commodiùs non 69
omittam, quod colligitur ex dispositione text. *in dict. c. sollicitudinem*, *de appellat.* scilicet; appellans ab inferiori ab aliqua ejus sententia, sive interlocutoria, sive diffinitiva, comparens postmodum coram ipso, aliquid negotium tangens, petendo, fueritque verbo, vel facto protestatus, se prosequi vel appellationem, non censeri, nec intelligi appellationi renuntiare per talem comparitionem, tum protestatione, & non auditur in petitione tanquam sibi ipsi contrarios, seu adversa petens.

Quòd & expressè probatur in illo text. in quo exactiùs videre poteris per DD. Abb. & Felin. Franch. & cæteros, Joan. Andr. *in fin. de appellat. in 6. & in cap. cùm venissent*, *de eo qui mit. in poss.* Alexand. *consil.* 107. 4. *parte* Bartachin. *in reperto. verbo*, *appellatio*

70 *tollitur*, *nu.* 10. *circa fin.* & contrarietatis ratio in hoc conſiſtit, nam cùm per appellationem emiſſa omnimoda ſit ſuſpenſa, & abdita in illa cauſa ab inferiori juriſdictio, & in ſuperiorem integraliter tranſlata, ex juribus vulgaribus, quæ per proteſtationem ſequentem conſervatur hinc ineptum eſt velle, ut alius habeat juriſdictionem totalem, & alius abſque ea cauſæ cogni-
71 tionem; & ideo cùm appellans per proteſtationem inſiſtat in appellatione, per conſequenſque in tranſlatione juriſdictionis ad ſuperiorem; cui non intelligetur renuntiatum: non auditur; in quo poſtulat ab inferiore carente juriſdictione, ipſi actui, & petitioni neceſſaria, quam ab eo ipſe aliàs habet per appellationem ablatam & ſic nil mirum, ut tanquam contraria petens non audiatur in petitione.

72 Ex hoc enim fonte fluit, atque emanat judicem Eccleſiaſticum nullam vim facere, ſi nec deferat appellationi emiſſæ à creditore, eò quòd non vult detinere cadaver debitoris mortui ad ejus petitionem, neque ſepeliatur, quouſque ſibi ſatisfiat, vel ſolutione, vel ſatisdatione, ſeu fidejuſſoria cautione, quoniam iſte creditor ita poſtulans nullo modo auditur appellans: ita probant expreſsè gloſ. & Doctores *in c. ex parte*, *c.* 1. *de ſepulturis*, Specula. *in tit. de appellat.* §. *in quibus*, *verſiculo* 8. Hippol. *ſingulari* 199. Bened. *in c. Raynut. verbo*, *mortuo itaque teſtatore*, *n.* 56. *de teſtam.* Felin. *in c. ſicut Judæi*, *col.* 1. *de Judæis*, Bertach. *in tr. de Epiſcopo.* §. *videmus*, *n.* 24. Baeça *de inope debitore*, *c.* 1. *n.* 20. *l.* 2. talique creditoris appellationi mininè deferendum eſſe probat Vivius
73 *l.* 2. *communium opin. opinio.* 78. Parlad. *l.* 2. *rerum quotid. c. fin.* 5. *p.* §. 4. *nu.*26 probatur apud nos *in l.* 11. *tit.* 16. *l.* 3. *ordinam.* quod etiam ratione probo. Quoniam inſtantanea corporis corruptio, & putrefactio rem citò perfici, & abſolvi poſtulat; non enim patitur dilationem, quo caſu appellatio emiſſa non ſuſpendit actum, nec delationem præbet, ſed celerem executionem requirit, text. *in l. fin. ff. de appell. recip.* vulgaris, quod & in ſubſtantia conſideravit Speculator *ubi ſuprà* citatus.

74 Bene enim verum eſt, ut etiamſi non adſint bona, unde æs alienum creditoribus exſolvatur: nullo modo cadaver ſequeſtrandum, pignorandum, nec detinendum eſt, text. *in l. fin. Cod. de ſepulchro viola. & authent. item qui domum*, *eodem tit.* & utrobique Doctores, etiamſi debitum pluſquam liquidum ſit, cujus opinionis eſt Felin. *in dict. cap. ſicut Judæi*, *col.* 1. *de Judæis*, Roder. Xuarez *in repetitione l. poſt. rem*, *in* 5. *amplia ad legem Regiam*, *ff. de re jud.* Covarr. *variarum l.* 2. *cap.* 1. *n.* 10. Grammaticus *dec.* 82. Bened. *in dict. cap. Raynut. verbo*, *mortuo itaque*, *n.* 56. *de teſtam.* Caſtellus *in l.* 30. *Tauri*, *verb. Gaſtos*, Parl. *in dict. l.* 1. *rerum quotid. c. fin.* 5. *p.* §. 4. *n.* 16. & magis de communi teſtatur Baeça, *de inope deb. c.* 1. *à n.* 19. ubi pluribus authoritatibus, & rationibus tam divinis, quàm humanis.

Hanc opinionem, ut veriorem comprobat, & ut æquiorem, & certiorem reſolvit, juſtè, meritoque abominans, reprehendit Angel. *in authent. ut defuncti*, *ſeu funera eorum*, *col.* 1. Seguram (de quo dicit aliàs libenter judicio labi ſolere *in repetitione l. ſi ex leg. cauſa*, *num.* 36. *ff. de verb. obliga.*) & Carvaia Regium Senato. *in repetitione l.* 1. *col.* 3. *ff. de verb. obliga.* Præpoſ. *in c. præterea*, 51. *diſt.* & Bertol. Belenzi. *in c. parte de ſepult.* contrariam opinionem ſectantes, & idem quod Baeça contra Angel. tenet Parla. *ubi ſuprà*, cui in rationibus, & authoriratibus prædominatur, & præcellit. Quæ doctrina limitatur, & fallit in cadavera uſurarii, quod à judice Eccleſiaſtico ſequeſtrari poteſt, ne ſepeliatur: donec hæres caveat de reſtitutione, ut
75 ex aliis firmat Zerola *in praxi Epiſcop.* 1. *p. verbo funus*, *verſiculo* 3. *cadaver*, *&c.*

Hinc pariter oritur, vim nullam eſſe poſſe in denegatione delationis appellationis interpoſitæ à vero contumace, cum ſiquidem non audiatur appellans in 76
cauſa, in qua contumax fuit, eſt *in l. & poſt edictum* 73. *fin.* ibi, ſciendum eſt, ex peremptorio abſentem condemnatum, ſi appellet, non eſſe audiendum, *ff. de judiciis*, text. *in l.* 1. ibi, ejus qui per contumaciam abſens, cum ad agendam cauſam vocatus eſſet, condemnatus eſt, negocio priùs perſcrutato appellatio recipi non poteſt. *C. quorum appellat. non recipi.* text. etiam *in l. ex conſenſu*, §. *fin.* ibi, placuit, non provocare, &c. *ff. de appel.* Bart. Imola, & cæteri Doctores *in dict. l. conſenſu*, §. *fin.* Specul. *de appellat.* §. *in quibus. n.* 1. *l.* 2. Rota *deciſ.* 16. *aliàs* 364. *cum jura. n.* 1. *de dolo*, *& contumac. in novi.* Ripa *in practic. in forma appell. à ſentent. diffinit. in gloſſ. coram vobis*, *ſub n.* 9. *verſiculo quæritur ultra*, *fol.* 405. Maſuer. *in addit. ad eum*, *in addit. in verbo*, *in vero contumace*, *fol.* 406. Franch. *in c. Nicolao*, *nu.* 18. *de appellat.* Socin, *in reg.* 24. *de appellat. in qualibet cauſa fall.* 6. Nicell. *tract. concord. gl. concor.* 6. *fal.* 18. *n.* 51. *fol.* 193. Curtius Senior *tract. de jurejur. propter calum. dan.* §. *quod ſi actor*, *ſub n.* 12. *&* 13. *tomo* 3. *p.* 2. *fol.* 134. Decius *conſil.* 34. *n.* 1. *& ſeqq.* Rebuff. *tr. de appellat. art.* 7. *gloſſ.* 2. *n.* 7. *& ſeqq.* Capicius *deciſione* 139. *n.* 2. Rota *deciſ.* 22. *alias* 137. *appellatus*, *de appell. in novi*, Maran. 6. *part. tit. de contumacia*, 2. *memb. nu.* 17. vide Paz *in praxi* 2. *p. tomo* 2. *cap. uni. à num.* 9. *cum ſequentibus* eundem Marantam *in ſpeculo advocat.* 2. *part.* 6. *part. princ. q.* 2. *tit. de appellat. n.* 273. Lancelot. Robert. *de attenta* 3. *p. cap.* 28. *n.* 50. *&* 51. ea potiùs ratione ſibi denegatur audientia, quia non comparendo videtur judicem contemnere, ut notat *in dict. l.* 1. & per Robert. *ibi*, qui loquuntur, quando appellare deſiderant ab ipſa ſententia diffinitiva.

Et licèt longè à Doctoribus diſcepretur, quando 77
quis dicitur verus contumax, ut videre eſt per Bart. *in l. fin. ff. de in integrum reſtitutione*, & Bart. & Alexand. *in d. l. ex conſenſu*, §. *fin.* Alex. *in l. properandum*, §. *ſin autem reus*, *C. de judiciis*, quantum autem attinet ad noſtram materiam, ut non audiatur appellans, ita poteſt eſſe, ac conſtitui vera concluſio, ut ille dicatur verus contumax, qui perſonaliter fuit citatus, potuitque in termino venire, & non venit; vel ſi fuit citatus ad domum, poſtmodumque ipſa citatio ad ejus notitiam perveniat, qui cùm potuiſſet in termino comparere, & non comparuit; quod intelligendum eſt, quando legitimè ad ſui notitiam perveniſſe conſtat: utputà, per ſcripturam citationis viſam poſtea per eum, vel per relationem nuntii aliter atque dicendum eſt, ſi per appellationem uxoris, vel cujuſvis alterius domeſtici, nam tunc non dicitur verus contumax, ita concludit Alex. *in dict.* §. *ſin autem reus*, *col.* 2. *&* 3. ſequitur Scaccia *tr. cauſar. civi. & crim. c.* 97. *ſub nu.* 101. eſtque de mente Bart. *in dict.* §. *fin.* idem affirmat Marant. *ubi proximè*, *d. tit. de appellat. nu.* 274. & verus contumax etiam dicitur ille, qui curat, ne citatio ad eum poſſit pervenire, ut ſcribit Alex. *in dict. l. properandum.* §. *ſin autem reus*, *n.* 14. *concluſione* 6. *de judiciis*, & ex Marant. & Tirarq. Scac. *de appellat. q.* 17. *lim.* 3. *ſub n.* 3. *& q.* 12. *num.* 19. ubi etiam poſt alios, quod citatio debet eſſe peremptoria, & lege Marant. *ubi ſuprà*, *num. ſeqq.* ex Alex. in pluribus tenente, quod quòad hoc, ut verus contumax non audiatur appellans, ſufficiet, ut contumax ſit in ſententia audienda, poſtquam peremptoriè eſt citatus, licèt in toto proceſſu præſens fuiſſet, quem vide: tenent Paul. de Caſtr. *in authent. principal.* §. *quod ſi actor*, *num.* 6. & ibi Curtius Senior *num.* 13. *inter tractatus diverſo. tomo* 3. *p.* 2. *fol.* 134. *C. de jurejur. propter cal.* Alexand *in l. properandum*, §. *ſin autem reus*, *ſub num.* 18. *C. de judiciis.*

Hæc tamen concluſio fallit, quando procurator eſt 78
verus contumax, quia tunc dominus poterit regu-

lariter

lariter appellare, ex eo, quia vera contumacia est delictum, sed ad delinquendum non præsumitur procurator habere mandatum, quia prohibitio appellationis datur pro pœna, Rebuff. *tractatu de appellat. art. 7. gl. 2. n. 10. tom. 3. fol. 503.* Altiùs Bartol. *in l. 1. §. si adversùs, sub n. 2. versiculo quæro circa ff. quando appellandum sit*, Franc. *in dict. c. Nicolao, n. 18. & seqq. de appellat.* Felin. *in cap. 1. n. 6. versic. si procurator ut lite nos contestata*, Alexand. *in dicta §. sin autem reus, n. 24.* Nicell. *de concor. gloss. concord. 6. fol. 18. nu. 61. & seqq.* & id ita tenent Bart. Butri. Abb. Cæpola, & communiter omnes, ut testatur additionator ad Felin. *ubi supra*, Guido Papæ *tract. de appell. q. 87. n. 56. fol. 59.*

79 Ulteriùs & Secundò fallit hæc conclusio, ut non procedat de observantia Rotæ, secundùm quam potest appellare etiam verus contumax, dummodo appellet in decem dies à die latæ sententiæ, testatur Rota *decis. 16. aliàs 364. in fin. de dol. & contum. in novis.* Felin. *dict. c. 1. sub nu. 7.* per quem Nicellus *concord. 6. fol. 7. sub n. 58.* idem Felinus *in c. quoad consultationem, num. 28. de sententia & re judic.* Ferretus, *consilio 216. vertitur quæstio num. 3.*

80 Hinc faciliùs intelligemus resolutionem illius quæstionis, quam Doctores disputant, an primo, vel secundo decreto liceat appellare, per Dinum *in tractatu missionis*, Bart. *in l. antè sententiæ, ff. de appell. recipi.* Anton. & Abbatem latè *in c. cùm ad sedem, nu. 31. per totum, de restitut. spoli.* & ibi *in additio. ad eum, litera B.* alibi passim, & ex mente omnium, ita distingue, quòd à primo decreto tàm verus contumax, quàm fictus, non admittitur ad appellandum, tum quia est sententia interlocutoria, à qua nullus potest appellare de jure civili, *dict. l. ante sententiam, & l. ante sententiæ tempus, C. de appell.* & ex ratione ita tenet Dinus *jam citato loco*, quem sequitur Abb. *in dict. c. cùm ad sedem, num. 31.* qua etiam motus Paz *in praxi, 2. part. tom. 2. c. unic. nu. 106. cum sequentibus*, affirmat, à tali sententia non posse appellari, juxta dispositionem Concilii Trident. *sessione 24. reformatione, c. 20.* prohibentis appellationem ab interlocutoriis, & idem tenet Avendan. *in tit. de primo, & secundo decreto, 3. part. num. 18.* cùm possit quandocumque à judice revocari, licèt misso, nonnisi citato eo, qui rem detinet, ut ex Panormit. & aliis probent Paz, & Aven. *ibi, & l. 2. titulo 8. part. 3.*

Deinde, & alia ratione moventur Doctores; quia hæc sententia primi decreti, nec est magni præjudicii, nec tollit, vel absorbet jus alterius, contumace enim ipso veniente post modum, & comparente infra annum, ante secundum decretum, solutis expensis, vel præstita cautione de stando juri, illa revocatur, ipseque recuperat possessionem per text. & ibi Bartol. *in l. si quis, & in §. sed si quis, Cod. de præscrit. 30. anno* idem Bart. *in l. consentaneum, Cod. quomodo, & quando judic.* Speculator *in titulo primo, & secundo decreto, §. 5.* text. *in c. quoniam, §. in aliis, ut lite contestata, authentica ei qui jurat, Cod. de bonis authoritate judic. possiden.* & utrobique Doctores, ac ideo cùm per comparitionem, & purgationem contumaciæ decreti fit revocatio potiùs videtur dependere ab ejus potestate, quam à judicis.

81 Hæc tamen limita secundùm Bartol. *in dict. l. ante sententiam* quam sequitur Abb. *in dict. cap. cùm ad sedem, n. 21. versiculo sed tu limata*, quando primum decretum absorberet jus partis, idque non reparabile per diffinitivam, ut contingit, quando judex adjudicat misso ex primo decreto fructus medii temporis, quod facere potest, juxta textum *in l. Fulcinius, §. fin. ff. ex quibus causis in possessionem eatur*, & latè per eundem Abb. *in dict. cap. quoniam frequenter, ut lite non contestata*, qui *ubi supra, in d. n. 31.* alia exempla reddit.

82 Unum tamen est, quod quamvis contumaci ab hoc decreto non liceat appellare, à denegatione verò ejus parti præsenti omnimodo permissum est, ita eleganter animadvertit Avenda *in dict. tit. de primo, & secundo decreto, 3. part. n. 11.* quem referens sequitur Gondizal. de Paz *ubi supra, in d. praxi, 2. part. tom. 2. c. unic. nu. 108.* quæ omnino vide, qui per totum illud caput copiosissimè congessit modos, & remedia procedendi contra contumacem actorem, vel reum, & de primo, & secundo decreto in actione personali, sive reali, in spiritualibus, & beneficialibus, ubi etiam de praxi, quæ circa hoc habetur in tribunalibus Ecclesiasticis, ubi perfectè inveniens hanc materiam.

A sententia autem super secundo decreto fictus con- 83
tumax bene potest appellare, etiam de jure civili, secundùm Dinum Joann. Andream, Bartol. & alios, tenet Abb. *in dict. c. cum ad sedem, num. 31. versicul. in possessione autem 2. decreti, &c.* & per consequens etiam hodie de jure canonico per Concilium Trident. & ejus limitationes, & quod possit appellari, etiam docet Innocent. *in c. dilecto de verborum signif.* Bald. *in l. non videtur 1. ff. de jud.* Romanus *in suis singularibus, in verbo decretum in versiculo, quæro utrum*, quod probatur, tùm verò non ficto negatur audientia, & prohibetur appellatio, ut constat ex juribus, Doctoribus jam citatis; quia in eo arguitur dolus, ut in vero, & in specie quod iste talis 84
fictus contumax rectè possit appellare, Bald. *in l. ea quæ, Cod. quomodo, & quando judex* Bart. *in l. fin. ff. de in integr. restit.* Alex. *in l. properandum § fin autem reus, versic. 2. conclus. &c.* Marant. *ubi supra, in d. tit. de appell. n. 277. cum sequentibus.* ubi in specie ponit, quis dicetur fictus contumax.

Tum etiam probatur, quia licet secundum decre- 85
tum sit interlocutoria, ut ex additione ad Abb. *ubi proximè litera* B. *ad medium*, & Paz *loco supra citat. n. 110. ad fin. versic. sententia interlocutoria, del segundo de decreto*, tamen ejus damnum est irreparabile, quoniam missus in possessionem ex secundo decreto, efficitur verus possessor, quâ possessione mediante transfertur in eum, usucapiendi, seu præscribendi conditio, ut post longum decursum contra communem (quæ majus jus misso concedebat) resolvit cum aliis Paz *supra num. 93. cum seqq.*

Cæterùm, quia hic missus facit fructus suos secun- 86
dùm glossam, Bartol. & cæteros communiter *in l. si finita §. Julianus ff. de damno infecto*, nam ratione veræ possessioni quam acquirit, fructus veniunt *ex §. si quis à non domino, instit. de rerum divisione*, Paz *ubi num. 97.* deinde, quia actor originarius efficitur reus, & reus originarius efficitur actor, quod est non modicæ, & magnæ utilitatis, ut probat text. *in §. commodum, instit. de indictis, l. is, qui destinavit, ff. de rei vindic.* & in specie Panormitan. *in dict. c. quoniam frequenter, §. in aliis, num. 4. ut lite non contest.* quapropter si missus ex secundo decreto super proprietate tantùm tenetur respondere, & conveniri, non autem decreto super possessione, ut expressè probatur *in dict. §. in aliis*, licèt in aliquibus casibus non solùm super possessione, sed nec etiam super proprietate, quos congessit Gondiz. de Paz *ubi supra, nu. 10. cum sequentibus*, ideoque cùm secundum decretum continere dicatur damnum irreparabile, & ficto contumaci nullo jure speciali denegatur appellatio, quid mirum, ut jure communi utatur, secundum legem communem *ff. de appellatio. recipiendis*, & Concilium Tridentin. *sessione 24. de reformatione, c. 20.* & ea quæ latius congessi *in c. 1. supra, hac 2. part. à princ.*

De vero autem contumace aliud est sentiendum, enimverò is nullo modo appellat; quia absolutè sibi denegatur audientia à jure: *l. post edictum, 73. §. fin. ff. de judiciis, l. consensu, §. fin. ff. de appell. l. 1. C. quorum appell. non recipi.* cum aliis *supra*, & quia si à diffinitiva sibi non admittitur, ut *supra* dixi, ut constat *in dict. §. fin.* ibi, absentem condemnatum, &c.) *& in l. 1. condemnatus est juncta l. 1. ff. de re jud.* ibi, quod condemnatione.

vel abſolutione contingit, &c.) & quod dicitur *in rubrica de rejur.* & aliis locis, quæ continet plenum juris præjudicium tam in poſſeſſione, quam in proprietate, ergò multò magis idem firmandum eſt in ſecundo decreto, ubi non plenum præjudicium, ſed tantùm reſpectu poſſeſſionis, & fructuum, & aliorum, quæ diximus reſervato ſibi jure ſuper proprietate, *ut in d. c. 1. quoniam frequenter §. in aliis*, ibi, verus conſtituetur poſſeſſor, ſuper proprietate dumtaxat, adverſæ parti defenſione legitima reſervata, &c.) & in ſpecie quòd verus contu-
87 max à ſententia ſecundi decreti non audiatur appellans; tenet ex mente aliorum Abb. Panorm. *in dict. cap. cùm ad ſedem, num. 31. verſic. etiam in quantum dixi*, &c. ubi idem intelligit, & rectè in latitante, quia vero contumaci æquiparatur, idemque extendendum ad eum, qui procuravit, ne citatio perveniret ad ejus notitiam, ut ſi quis latitavit, vel aliter ſe abſentavit hac de cauſa, quia pariter pro vero contumace habetur; ſecundùm Alexand. *in dict. §. fin. autem reus, verſ. quinto quinta concluſione*, &c. & per ea quæ habentur *in clement. 1. ut lite pendente*, & in ſpecie firmat Marrant. *de ordin. jud. 6. part. titulo de appellat. n. 279.*

88 Attende tandem pro hujus articuli perfectione, quòd licèt judex à quo non teneatur vero contumaci deferre, etiamſi excuſationem alleget, non tamen præcluditur ei via, quin poſſit ad ſuperiorem confugere, & allegare cauſam ſuæ excuſationis, & probare, ſe non eſſe verum contumacem, & ſi coram eo de vera cauſa excuſationis doceat, judex ſuperior ipſe revocat attentata poſt appellationem, non aliter, ut docet Salicet. *in l. generaliter, num. 7. ad fin. Cod. de rebus creditis, & jurejurand.* Videndus item *in l. properandum, §. cùm autem, Cod. de judiciis*, & Abb. *in dict. c. cùm ante fin. de reſtit. ſpoli.*

89 Plura etiam alia circa hunc articulum, an verus contumax appellans audiatur vide latè per Gregorium Lopez *in libro 9. titulo 23. parte 7. gloſſ.* ubi dicit, hunc rigorem non ſervari in curia Romana, allegatis ad id deciſionem Rotæ 364. *in novis*, (quam ego in meis non inveni) reperio tamen deciſionem 49. *in novis titulo de appellat.* quæ ad unguem approbat noſtram doctrinam contrariam Gregorio, nec de adverſo ſtylo mentionem facit, imò fortiùs ea procedet de jure canonico, quia magis odit, & abhorret contumaciam, inobedientiæ proximam, ex juribus vulgatis, & titulis *de ſententia excommunicationis, & de dolo & contumacia.*

90 Ex hoc capite denegatæ audientiæ fluit, judicem vim non facere appellanti, eò quòd ipſum rejecit in judicio, nec admiſit agentem ſine intereſſe, quoniam iſte de nullo modo auditur, ſi credimus authoritati diligentiſſimi Tiraquelli *de retract. lignag. §. primo. gloſſ. ſecunda, n. 51. ex l. ſi Patroni, §. fideicommiſſariam*, ibi, ſecundùm quæ Angel. Alexand. *ff. ad Senatuſconſul. Trebellian. & l. ſed nec legatarios, cum l. ſequen. ff. de conditione furtiva, l. qui fundum ff. locati, l. fin. autem. §. ſi homo, ff. de vindit. l. ſi quis ex argentariis, §. ex hoc edicto.* & ibi Alberic. *ff. de edendo, l. §. reus ubi notatur, ff. eodem, per quem factum erit*, Bartol. *in l. ſi unus, §. ante omnia 3. nota. ff. de pactis.* Petr. Ancharan. & *conſil. 119. pluribus poſt princip.* & ubique Doctores, & nil mirum, nam quando definit ſua intereſſe, definit actio competere. *l. procuratorem, §. mandati actio. ff. mandati, l. ſi ſervus. ff. de conditione furtiva, l. ſi ex conventione*, & ibi Alexand. & Philippus Decius, *ff. de pactis.*

91 Super hoc tamen diſtinguens Bartol. *in l. qui autem, §. illud. ff. ſi quis cautio.* quod maximè procedit, cùm etiam excipienti ſine intereſſe, audientia denegetur quoque, *l. ille à quo, §. ſi de teſtament. 1.* ubi Alexand. *in princip. ff. ad Trebellian. l. qui liberis, in fin. ff. de bonorum poſſeſſione ſecundùm tabul.* Angel. *in l. exitus verſiculo quinimò*, & ibi etiam Alexand. *columna 2. verſiculo & ſubdit, ff. de acquir. poſſeſſione*, idem Alexand. & Philippus Decius *in dict. l. excommunicatione.* Decius *conſil. 418. viſa col. 3. verſiculo in quarto*, Doctores ubique, quod propemodum generale eſt, ut nemo auditur ſine intereſſe, ut firmat Tiraquell. *proximo loco* citatus, quia nemo ſine actione experietur, ex juribus vulgaribus.

Et in ſpecie, ut illius, cujus non intereſt, non recipiatur appellatio, probat text. *in l. 1. non ſolent audiri appellantes, niſi ii quorum intereſt, ff. de appellatio. recipi. & in cap. cùm inter de electione*, & quòd alicui actui, vel liti ſe opponens non audiatur ſine intereſſe, probatur *in cap. veniens, el ſecundò, verſiculo cùm igitur, de teſti.* quod & voluere Immola, Joannes Andreas *in cap. ſuper his, in verbo, excludatur, de accuſatio.* Petrus Ancharanus *conſil. 297. efficacibus, colum. 4. verſic. eſt ergo videndum*, & Paul. Caſtrenſ. *in l. 2. col. 1. verſic. alii verò caſus, Cod. de edicto divi Adrian.* & Tiraquell. *in d. tractatu de utroque retractu, §. 1. num. 51.* ubi aliqua exempla reddit rei iſtius.

Pariter etiam, & ex eodem capite audientiæ de- 93
negatæ infertur, ut judex nullam violentiam committat, circa appellationem interpoſitam ab eo, qui conventus actione ad exhibendum, *juxta tit. ff. ad exhibendum*, condemnatur rem exhibere, quamque rem facultatem habeat, exhibendi, & propterea ad id cogi præcisè poteſt, nec appellans audiendus 94
eſt, ita ex Bartol. *in l. creditor, §. juſſus, ff. de* 9
appellat. ubi etiam Joan. de Immola *colum. fin.* & Angelus, tenet & firmat Gregor. Lopez *in l. 9. titul. 27. part. gloſſ. 6.* licèt aliud ſit dicendum, quando condemnetur ad intereſſe, eò quòd rem exhibeat, nam tunc ejus intereſſe, ſcilicet, reſpectu, procedere poſſit appellatio, ut tenent Immola, & 9
Gregor. citati jam, & probatur *in dict. l. 9.* de qua nos *ſuprà* latiùs diximus, & de ejus ratione, & theorica *ſuprà, in cap. 7. ad fin. hac 2. part.*

Hinc etiam fluit, ut judex vim non faciat, ſi non 95
deferat appellationi emiſſæ à compulſione, & præcepto ejus, ut juret de calumnia, ex his quas diximus *hac 2. part. in cap. 2. à num. 163. cum ſequentibus*, cùm ad hoc tam actor, quàm reus omnino, & in omnibus cauſis juramentum præſtandum teneatur, ſecundùm juris diſpoſitionem, & præcepta, *l. 1.* ibi, in omnibus cauſis, &c. cum omnibus legibus ſequentib. *Cod de jurejuran. propter calum. dando*, & cæteris titulis *in ff. & decretalibus concordantibus*, nequit enim appellari ab actu, quod ſit ſecundùm juris diſpoſitionem, & præcepta, nec à judice exequente, ut latiùs probavimus nuper *hoc eodem capite*, ex his quæ colliguntur ex Doctoribus protinus citandis. 10

Aliud autem determinandum eſt, circa appella- 96
tionem interpoſitam à ſententia diffinitiva, contra contumaciter recuſantem hoc juramentum præſtare; nempe, contra actorem, ut actionem perdat; contra reum verò, ut pro confeſſo habeatur, juxta text. *in l. 2. §. quod ſi actor*, ubi Doctores, *Cod. de jurejur. propter calum. dando*, nam tunc audientiam non cenſeri denegatam appellanti hoc caſu, docet gloſſ. *in l. creditor, §. juſſus, ff. de appellat.* per text. *ibi*, quam ſequitur Bart. *nu. 1. eodem*, defendit Salicetus *in dict. §. quid ſi actor, verſicul. quæro an ab hujuſmodi ſententia*, &c. ex authoritate Jacobi de Aretino, quem ibi allegat, ubi notatur communiter, quod & ipſe Salicet. intelligit, & bene *in l. 1. nu. 2. C. quorum appellationes non recip.* dummodo ſuam contumaciam condemnatus excuſet, aliàs autem omnino cenſeatur ſibi appellanti audientia negata, quod & ipſe libenter admitto. 10

Deinde ad hoc capitulum confert illud quod Faber 97
tractat. *in §. retinenda inſtitut. de interd. num. 29.* & Jacobus Menoch. *in tractatu de retinend. poſſeſſ. remed. 3. queſt. 97. num. 819.* affirmantes, quod ſi contra quem lata eſt ſententia, quia alium turbavit in poſſeſſione, præſtitit cautionem, moleſtiam ſe ampliùs, poſſeſſori non facturum, qui nihilominus adhuc poſſeſſorem perturbet, 10

perturbet, asserensque se nova ex causa possidere, atque ita venit illi possessioni incumbere, in quo nullo modo audiendum esse hoc allegare, probant Faber & Menoch. jam citati; reddentes rationem; nam sententia, quæ pro possessore turbato lata est, futuram turbationem, ad quam se refert, prohibere dicitur, possessoremque tuetur, ei vim fieri vetat, atque silentium quoque perpetuum adversario imponit, *cap. licet causam, de probationibus*, frustratoria, & inutilis, falsaque & elusoria foret; si nova vis, aut conturbatio permitteretur: alias etiam rationes adducunt, ad idem, citantes etiam *l. si quis reum, l. si à te, §. si quis fundum, ff. de exceptione rei judic.* juxta suum verum sensum. Est igitur secundum eos in hoc casu concluſio dicenda, quòd iste qui succubuit, donec vivit, compescetur à molestia nec agendo, nec excipiendo audietur: ad quod etiam facit, quæ *supra, de impositione perpetui silentii* dixi, quod uno modo declarat Menoch. ut hæc doctrina non procedat, cùm elapso multo tempore, hic hac exceptione uteretur, cujus probationem paratam, & in promptu habeat, offeratque. Quo suppoſito, nec prædicto casu appellationi emissæ deferre judex cogetur, cùm in totum audientia denegetur ei.

98 Ex hujus capitis principali doctrina, idem inferre poteris ad dispositionem text. *in cap. Romanæ 4. in ordine de appellat.* ubi in negotio denegetur audientia ei, qui appellationem prosequutus non est, intra tempus, & terminum à jure præstitum ad prosequendum, *ibi*, & à causa cecidisse videtur nec amplius super eodem negotio audietur ipse appellans, *&c.* ubi Franch. & Doctores.

99 Inferri etiam pariter potest ad id, quod dicit Marant. *ordine judicio, 6. part. de laudatione, 4. membr. n. 5. folio 299.* ubi per *l. si res, ff. de evictionibus*, & doctrina Baldi *in l. 1. colum. 2. Cod. communia de legatis*, scilicet, quòd conventus super aliqua re, si voluerit laudare auctorem auctoris sui, ut sibi de evictione teneatur, non debeat audiri, nisi cessisset sibi actio per suum authorem contra illum, ad quam cessionem faciendam cogi potest auctor, quia sibi non nocet, *ex l. creditore, ff. de evictionibus* ut per Marant. *ibi.*, qui bene de materia laudationis in judicio tractat.

100 Inferri etiam potest *ad legem Regiam 2. tit. 17. lib. 4. recopilat. & l. 2. titul. 15. lib. 3. ordin.* ubi latissimè verbo, *no sea oido despues*, quibus juribus probatur hodie in nostro regno partem dicere volentem de nullitate, sententiæ post sexaginta dies, non esse audiendam, *ut in dict. titul.* ibi: *Y si en los sesenta dias no lo dixere, no sea oido despues sobre esta razon, &c.* ut scilicet à judice facta repulsione ejus non admittatur appellatio, nec supplicatio.

101 Cujus etiam est farinæ, ut qui terminum sibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittit, censetur renuntiare, & non potest, nec agendo, nec excipiendo audiri, ut loquens de præfixione termini ad dicendum de nullitate, tradit Joan. Cephal. *in consilio 201. n. 4. lib. 2. & consil. 202. n. 18. eodem lib. 2.* Cassiad. *decis. 4. in attentatis de delationibus, nu. 5.* Vestrius *in praxi Romanæ Cur. lib. 8. cap. 4. n. 21. annotat. ad Egid. nu. 108.* Lancelotus Robertus *de attenta. 2. part. c. 12. limit. 19. per totam, & cap. 18. à num. 93.*

102 Aliam etiam causam, quo audientia denegata videtur, perlege apud S. Congregationem Concilii Triden. *super cap. 18. de reform. sessione 24.* loquens de oppositoribus in his verbis inquit: Alius non descriptus petens admitti ad examen jam peractum, sed beneficii nondum facta collatione, non est audiendus, nec si non est factum examen, sed terminus tantùm lapsus, non est admittendus cum descriptis. De cujus materia vide latissimè per Nicolaum Garc. *de beneficiis, 2. tomo, 9. part. cap. 11. nu. 102. & suprà, à nu. 200.* ubi latè *folio 137. &* vide Barbos. *in remissio. ad dict. cap. 18. num. 16.* vide alium casum per text. *in c. is cui 19. de electione, lib. 6.*

103 Alios quatuor casus, in quibus à jure alicui denegatur audientia, refert gl. *in c. in nomine Domini, in verbo audientia, 25. distinctione*; & habetur *in cap. ad abolendam, de hæreticis*, vide etiam Speculatorem *in titulo de petitor, & possessor. in §. 2.* Anton. de Butrio *in c. dilectus, et. 1. de rescriptis.* Ludovicum Romanum *in l. 1. in §. sublata, ff. ad Trebellian.* alium casum vide etiam *in cap. fin. de ordine cognit.* ubi pariter audientia negatur, *ibi*, super spoliatione conventus adversus restitutionem petentem, non est (nisi super quæstione spoliationis) si eum reconveniat, audiendus, *&c.* ubi vide Doctores pro ejus explicatione.

104 Aliæ etiam plures clausulæ sunt, quibus juris dispositio, vel Princeps inter rescribendum uti solent, sub quorum verborum involucro tacitè appellatio intelligitur sublata; ut putà, si dispositio his verbis utatur, scilicet (sententia lata mittatur executioni) quia tunc quamvis non aperiat, declaret quod fiat (appellatione remota, & non obstante) nihilominus tacitè, & virtualiter subintelligitur, Iss. *consilio 187. incipit circa primum, sub nu. 2. ad medium versiculo similiter, lit. 2.* Lancelot. Robertus *de attenta 2. part. cap. 12. lim. 53. n. 63.* Ruginell. *tractat. de appell. §. 2. gloss. 1. n. 2. versiculo prim.* Hieron. Gonzales *in reg. de men. gloss. 9. in annotatio. sub n. 218.* Scacia *de appellat. quæst. 16. limit. 1. n. 28. fol. 275.* Cæsar Contard. *in l. uni in notab. n. 20. C. si de mom. poss.* Angui. *cons. 76. de tribus, na. 9. lib. 1.* Gratian. *discepta. foren. c. 49. n. 9.*

105 dicentes, quòd appellatio censetur prohibita, quando statutum disponit, quòd sententia mandetur executioni generaliter, nempe verum est, appellationem non solùm intelligi remotam verbis expressis; sed etiam tacitis & æquipollentibus, tenent ipsi Doctores, & præsertim Lancel. *de attenta. 2. p. c. 12. limit. 8. nu. 2. in fin. & num. 3.* Gonzal. *ubi proximè, num. 218. in princ.* & probatur dispositione text. *§. fin. autem, de concessione præbendæ.* (Episcopus hoc cum religiosorum virorum consilio exequatur.) *de concess. præbenda*, junctis iis, quæ in ejus comprobationem, & intellectum conduximus latè *infrà, 3. p. cap. 11. versiculo probat etiam text. in cap. nullus, &c. n. 39.* ubi in optimo casu loquuti fuimus, Gratianus *discept. forens. c. 4. num. 9.*

106 Alia etiam clausura est præcedenti similis, quæ idem operatur, importat, putà (sententia fortiatur effectum suum) quoniam sententiæ effectus alius non est, quàm ipsa executio, Joseph. Ludovic. *decisio Perusi. 20. Domina Martiana, num. 17.* ubi quòd nostris temporibus important illa verba, appellationis amotio, quoad effectum suspensivum, non tamen quoad devolutivum; Ruginellus *tractatu de appellatio. §. 9. gloss. 1. n. 4.* Scaccia *de appellat. quæstion. 16. limitat. 1. numero 29. folio 257.* Cæsar Contard. *in dict. l. unica, in notabilibus*, ubi latissimè *à numero 18. 19. & 20. & sub num. 23. & 25.* quem vide.

107 Altera etiam clausula est, qua tacitè subintelligitur sublata appellatio; putà (non possit contradicere) seu (sit remota omnis contradictio) docet Decius *in cap. personas, nota 4. num. 6. de appellat.* ut post Bald. Franc. & alios, tenet Lancelot. *de attentatis, 2. p. cap. 12. limit. 8. num. 45.* & post Castrens. Ruginell. *tractat. de appellat. §. 6. gloss. 2. n. 14.* Scaccia *tract. de appellat. q. 17. limit. 1. num. 3. & seqq.* Hieron. Gonzal. *in regula de mem. & alternati. gl. 9. in annot. sub nu. 218.* Cæsar Contard *in dict. l. unica, in notab. nu. 23.* & probat text. *in cap. personas, de appell.* text. *in dict. c. nulla, §. sin autem, de concess. præbendæ*, & nos diximus in ejus comprobationem. *infrà, 3. part. cap. 11. versic. probat etiam text. in cap. nulla sub num. 39.*

108 Idem pariter operatur ista clausula sub his verbis concepta (nulla exceptione, vel oppositione, *&c.*) qui-

bus sublatam esse appellationem affirmat Ruginell. *tract. de appellat. 2. versiculo duodecimo quæro*, sequitur Scaccia *de appell. d. quæst. 17. lim. 1. n. 38. & à n.* 43. ubi latè prosequitur Gratian. *in discept. forens. tomo 1. c. 4. num. 9.*

109 Quibus & finitima est illa clausula (remota sit omnis querelâ) vel (non possit querelari) quibus verbis sublatam censeri appellationem, affirmant omnes, Decius *in d. c. personas, nota 4. in fin. n. 7. de appellat.* Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. limit. 8. nu. 4.* Ruginell. *de appellat. d. §. 9. gloss. 2. n. 8.* quos referens sequitur Scaccia *d. q. 16. limit. 1. nu. 35.* Hieron. Gonzales *in reg. 8. de men. gl. 9. in annotat. 218.* Cæsar Contard. *in d. l. unica, in notabilib. sub num. 23. Cod. si de mom. possess. fuerit appellat.*

110 Et prædictis adde illam clausulam (non admittatur ejus defensio) seu (non possit se defendere) quia his verbis evidenter appellatio sublata censetur, Ruginell. *tract. de appell. §. 9. gl. 2. num. 9. vers. 6.* Scacc. *de appell. q. 16. limit. 1. n. 4.* ex eo, quia appellatio est species defensionis, ut illi probant, *l. 1. ff. de appell. c. cum speciali. 61. §. porrò de appell.* Bissignet. *decis-*
111 *sione ulti. nu. 3. de appell.* Socin. *cons. 39. capio primum, num. 9. lib. 4.* Alexand. *consil. 113. viso themate, num. 1. lib. 5.* Maran. *in specul. 6. part. verbo & quandoque appel. nu. 247. fol. 496.* Philipp. Franc. *in rubric. de appellat. nu. 24. versiculo sed tamen dubitatur*, Alberic. *tractatu de statu, lib. 4. qu. 53. n. 3. & num. 4. tom. 2. fol. 74.* Abb. *in rubrica de appell. sub num. 7.* Felin. *sub num. 3.* Franc. *in cap. pastoralis, qu. 4. num. 20. de appell.* Rebuff. *tract. de appell. in*
112 *præfatione, num. 84.* Ergo sublato genere defensionis, ejus species sublata intelligitur, ut dicunt Scaccia & Ruginel. *locis citatis.*

113 Et convenit illa clausula (sine aliqua censura, & oppositione) quibus verbis sublatam esse appellationem, scribit Ruginell. *tractatu de appellat. §. 9. gloss. 2. sub nu. 17.* sequitur Scaccia *de appellat. q. 16. limit. 1. n. 53.* & licèt Rugin. *d. n. 17. versiculo decimam*; dicat, idem
114 est, quando dicitur (ad satisfactionem condignam faciat observari, &c.) ego multum dubito, nisi illa clausula sit apposita, re jam judicata.

115 Altera clausula erit, nempe (liberè procedatur) vel (liberè facias, &c.) quia ex maxima efficacia, & natura hujus dictionis *liberè* (de quâ nos latè egimus *loco modò citato*) inter alios ejus effectus hic non minor est, ut tollat appellationem à dispositione, cui adjicitur, Bald. & Anton. de Butrio, *in c. irrefragabili, in princ. de offic. ordin.* Ifl. *in l. si filium 19. sub nu. 9. vers. secundò facit, C. de inoffic. testam.* & contra Franc. contrarium tenentem *in rubrica de appellat. numero 29. versiculo sed quid si*, dicentemque licere appellare, ubi subsit justa causa appellandi, insurgit Decius *in c. 1. num. 77. vers. nam dictum eorum, de rescriptis*, Ruginell. *tract. de appel. §. 9. gloss. 2. num. 11. &* 12. quem sequitur Scaccia *de appellat. 16. limit. 1. nu. 41. & 42.* Hieron. Gonzal. *in regul. de mensib. & alter gloss. 53. num. 11.* & per text. *in c. cùm in cunctis, §. cùm verò*, text. *in cap. extirpandæ, §. qui verò, eodem titulo*, & in eorum interpretationem, & declarationem exactissimè de natura hujus clausulæ & dictionis (liberè) egimus *infrà, 3. part. cap. 7. à nu.* 22. *versiculo secundo, & pro hac mea opinione*, ubi de privatione beneficii incompatibilis appellatione non obstante tractavi.

116 Nec est ferendus Scaccia *ubi proximè*, dum videtur innuere, hanc clausulam tunc habere hunc effectum tollendi appellationem, quando alia supradictis, vel dicendis ei adjicitur, sed fallitur: quoniam virtus, & natura præfatæ dictionis (liberè) de per se magna est adductis per nos *d. cap. 7.* & Doctores citati: & quia tunc jam non ei, sed potiùs clausulæ adjectæ atribueretur effectus.

117 Paritur etiam clausulam (absque lite fiat restitutio) intelligitur sublata appellatio. Bald. & Bossius, quos citat, & sequitur Contard. *d. l. unica notabilibus, nu.* 22. & quod verba (sine lite) importent, quòd sequuta declaratione judicis, nulla detur appellatio scribit Corneus *in decis. Lucen. 193. in causa N. n.* 2. *in fin.* sequutus Bald. *consil. 330. l. 1.* Scac. *de appellat. quæst. 16. limit. 1. n. 34.* Ruginell. *tract. de ap-* 118
pellat. §. 9. gloss. 2. q. 16. num. 46. ubi etiam de his verbis (sine lite, & litigio) ut tollant appellationem, tollit teste Carpan. *ad statu. Mediolan. ad causas crimin. c. 368. num. 9.* Cornaz. *d. decisione 193. num. 3.* quod idem important verba (procedatur de plano) Clef. Ugon. *tract. de clauf. n. 8. fol. 495.* Redoanus *tractatu de spol. Eccles. p. 11. n. 17. tom. 14. fol. 253.* & de clausula (sine te, statim & ex officio) idem dicit Lancelot. Robert. *de attenta. 3. p. c. 28. num. 69.*

Similiter etiam clausula) suo libero arbitrio com- 119
mittimus, &c.) importat appellationis prohibitionem, quia à judice habente liberum arbitrium, non libet appellari. Felin. *in c. super his, el. 1. num. 8. & sequentibus de accus.* Menoch. *tractatu de arbit. jud. lib. 1. q.* 127
17. *num. 13.* Simoncell. *tractatu de decreto lib. 1. tit. 1., num. 8. tom. 6. part. 2. fol. 291.* Scaccia *de appell. qu. 17. lim. 15. num. 1. fol. 451.* Magonius *decis. Lucens. decis. 42. statuto sub num. 21. versicul. quia quid*, plures citat Ruginell. *tract. de appellat. §. 9. gloss. 2. quæst. 14. num. 43. versic. secus autem, & seqq.* ubi etiam loquitur de mero arbitrio, & de pleno arbitrio, Farinac. *in* 128
pract. crimin. lib. 1. quæst. 1. num. 50. versic. amplia igitur, & nos latè diximus *infrà 3. p. c. 13.*

Et ex identitate rationis idem dicimus de clausula 120
(procedas de facto) quæ tribuit liberam, & absolutam potestatem, refert & sequitur Menoch. *tractat. de arbitra. lib. 1. qu. 7. n. 69. versiculo nono liberam.* & comprobat Scac. *de appellat. quæst. 16. lim. 1. nu. 65. & sequentibus*, & quod hæc clausula (procedat de facto) tollat appellationem, tenet Scaccia *ibi nu. 64.* Bald. 121
consil. 330. statuto cavetur, sub nu. 7. lib. 1. Anguis. *consil.* 129
76. de trid. n. 12. & seq. lib. 1. Cornaz *dicta decis. 193. in causa. sub n. 2. versic. 1. quia*, Ruginell. *tract. de appell. §. 9. gl. 2. qu. 21. n. 66.* Et ita communiter tenent Doctores, quia clausula (procedatur de facto) excludit litem, & sic non excluderetur, si admitteretur appellatio.

Et eodem modo clausula (super quo conscientiam 122
tuam oneramus) quæ omnino tollit appellationem Franc. *in rubr. de appell. num. 11.* Felin. *in c. super his, num. 15. lim. 4. de accus. fall. 13.* Nicell. *tract. de concord. glossa concor. 6. fall. 22. nu. 63. tom. 18. fol.* 131
193. Rebuff. *tract. de appell. art. 3. gloss. unic. num. 2. & 3.* Tiraquell. *de retract. lignagier, §. 4. gl. 1. nu. 11.* Gregor. Tholosa. *tract. de appell lib. 3. c. 15. nu. 1. & seq. fol. 347.* Marquesl. *de commiss. cap. 6. nu 53. & 55. fol. 74.* Lancelot. *tract. de* 123
app. 2. part. c. 12. limit. 10. versicul. 1. & sequentibus, & num. 10. Ruginell. *tractat. de appell. §. 2. c. 2. n. 67. versiculo dabitur appel.* absque eo, quòd teneatur jurare judex, quòd ita sua dictat conscientia, prout de stylo testatur Gregor. Tholosa. *de tractat. de appell. lib. 3. c. 15. n. 5. vers. ego dubito*, quem sequitur Scac. *de app. quæst. 17. lim. 15. sub n. fin.* 132

Ac iterum verba illa (mox, statim, protinus, incon- 124
nenti, illico, confestim, sine mora, sine intervallo, sine ulla procrastinatione) ut quodlibet istorum verborum sublatam esse appellationem, scribit Ruginell. *tractatu de appell. §. 6. gloss. 2. qu. 18. n. 49.* ubi mirabiliter de his clausulis, & aliis omnibus, quem sequitur Scaccia *de appell. quæst. 16. limit. 56.* ubi *n. 61.* de verbo *celeriter*, sive aliis similibus, quæ celeritatem desiderant, quæ 125
excludunt appellationem, ut ex Castro, & aliis, refert, & sequitur Ruginel. *ubi proximè, quæst. 17. n. 48.* Bald. *consil. 330. statuto cavetur, sub n. 7. lib. 1.* Cornaz. *in Lucens. decisione 193. in causa N. nu. 2. versiculo 1. quia. & d. 4.* & nos variis locis diximus, præsertim
infrà

frà, 3. *p. c.* 11. *de devolutione*, *verſiculo ruſus*, & ad idem plura jura *n.* 24.

126 His adde clauſulam in reſcripto appellationem appoſitam, nempe (paritis literis, parito judicato ſine præjudicio legitimæ executionis) quæ tunc ſolent apponi, quando ſimus in caſibus merentibus executionem, à quibus eſt appellatum per condemnatum, quia ejuſdem clauſulæ virtute conſervatur judicis inferioris juriſdictio, qua quidem licitè poſt ad executionem effectivam deveniri, non obſtante appellatione, abſque reatu attentati, de quibus clauſulis latè Marqueſſa. *de comm.* 2. *part. c.* 5. *de commiſſione appell. n.* 12. Hieronymus Gonzalez *in reg. de menſ. gloſſ.* 9. *in annota. à n.* 221. *&* 247. ubi latè, & optimè poſt plurimos, quos citat, de quibus etiam vide Scacciam *tractatu de appel. q.* 19. *rem.* 1. *conſil.* 4. *n.* 9. *& q.* 19. *rem* 2. *à num.* 71. *cum infinitis ſeq. uſque ad* 129. & idem *in q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 7. *n.* 22. *&* 142. *& ſeqq. & lim.* 9. *num.* 51. & nos etiam diximus *infrà*, 3. *part. cap.* 2. *à num.* & aliis locis, ampliſſimè Mareſco. *var. reſol. l.* 1. *cap.* 86. *& c.* 87. *per totum.*

127 Quid autem erit dicendum de clauſula (ſuper quo adhibeas conſilium ſapientis) vel (pronunties ſecundùm conſilium ſapientis) an à ſententia lata de conſilio ſapientis liceat appellari, omnes tamen affirmant; dubitant tamen, quando partes conſentiunt ut feratur ſententia ſecundùm conſilium ſapientis, & Nicell. *de concord. gl. concord.* 9. *fall.* 11. *num.* 45. *tomo* 1. *fol.* 192.

128 negativam amplectitur: ſed contraria opinio verior eſt, ſecundùm B. *in l.* 1. §. *quæſitum eſt*, *in fin. n.* 7. & ibi Alexand. *in addit. ff. de appellat.* idem Bartol. *in l. ex conſenſu*, *ſub n.* 3. *ff. eodem. in l. ſi convenerit*, *verſus finem*; *n.* 5. *ff. de re judic.* Abb. *in cap. cauſam quæ*, *n.* 4. Felin. *n.* 2. *verſiculo non prohibentur*, *de ſententia*, *& re judic.* Franch. *in c. intimaſti*, *n.* 11. *in fin.* & Decius *n.* 19. *de appel.* Catald. *tractatu de ſyndicatu*, *n.* 165. *verſiculo primus*, *tomo* 7. *fol.* 359. Socin. *conſil.* 24.

129 *viſis*, *ac diligenter*, *ſub. num.* 1. ubi de communi teſtatur, qui etiam loquuntur, quando conſultor de conſenſu partium ſit electus, Nicell. *tract. de concord. gl. concord.* 6. *fall.* 73. *ſub n.* 119. *fol.* 196. de communi teſtatur Alex. *in d. l. ſi convenerit n.* 13. Marqueſſan. *tr. de commiſſio appel. pen. ſuper diverſ. capi. c.* 28. *num.* 46. *fol.* 302. latè Pac. Scal. *tr. de conſil. ſapient. l.* 4. *c.* 15,

130 *tom.* 3. *p.* 1. *fol.* 349. Ruginel. *tr. de appel.* §. 2. *c.* 3. *num.* 220. & etiamſi partes expreſsè conſenſerint, de ſtando ſententiæ ferendæ de conſilio ſapientis, quia adhuc datur appellatio, latè poſt alios Pac. Scal. *ubi proximè*, *l.* 4. *c.* 13. *tomo* 5. *p.* 2. *fol.* 349.

131 Quod fallit niſi partes promiſiſſet, ſtare conſilio ſapientis, qualecunque ſit. Bald. *in l. tale pactum.* §. *qui provocavit*, *col.* 1. *verſic. item ex prædictis*, *ff. de pactis*, Franc. *nec intimaſti*, *in fin. n.* 11. & Decius *n.* 20. *de appell.* Alex. *in d. l. ſi convenerit*, *n.* 13. *de re jud.* Felin. *in c. cauſam quæ*, *n.* 2. *de re jud.* Nicell. *de concord. gl. concord.* 6. *fall.* 102. *n.* 142. Catal. *tr. de ſyndic. n.* 169. *fol.* 360. facit doctrina Lanceloti *de attent. appellat. pend. ampl.* 2. *n.* 14. & 15. & Ruginel. *de appell.* §. 9. *gl.* 1. *c.* 1. *n.* 25.

132 Fallit ſecundò, quando relatio conſultoris, ſeu conſilium ſapientis ſtet facta de voluntate partium; ſcilicet, quando partibus eſſet apertum votum, ſeu ſententia, vel eis eſſet notus ejus tenor, & nihilominus conſentiunt, ut judex ſententiam ferat ſecundùm illud conſilium, quia tunc non poterit appellari, Scal. *tr. de conſil. ſapien. l.* 4. *cap.* 19. *verſic. cæterum ſi lata ſententia*, *tomo* 3. *p.* 1. *fol.* 305. & ſentit Socin. *conſil.* 24. *ſub n.* 4. *verſic. quæ concluſ. l.* 1. Catal. *tract. de ſyndic. ſub n.* 168. *ibi*, *certè ſi partes*, *tom.* 7. *f.* 360. & ita eſſe intelligendum Nicell. *de conc. gl.* 6. *fall.* 73. *num.* 119. *fol.* 196. dicit Scaccia *de appellat. q.* 17. *lim.* 12. *n.* 12. *ſeqq.*

133 Et ſupradicta declara, ut à pronuntiatione, qua committitur cauſa conſilio ſapientis, à tali pronuntiatione affirmativa non eſt licita appellatio, ſecus à pronuntiatione negativa, putà; cauſam non eſſe committendam conſilio ſapientis, quia tunc poſſet appellare, optimè Scal. *tr. de conſil. ſap. l.* 3. *c.* 1. *verſic. præterea quod magis eſt*, *tom.* 3. *p.* 1. *fol.* 342. Ruginell. *tr. de appell.* §. 2. *c.* 3. *n.* 19. *fol.* 84. Scac. *eodem tr. q.* 17. *n.* 14. & 15. ubi ſecus dicit poſt Scal. à gravamine informatione puncti remittendi.

Quas quidem clauſulas omnes hactenus dictas in diſcurſu hujus capituli digito ligatas habe, quia paſſim deſervire ad plurimum jurium poterunt, & diſpoſitionum interpretationem, & declarationem, prout & per nos videbis in diſcurſu hujus tractatus.

Illud non omittam, quod conſuetudo poteſt inducere, ut ſententia aliquo caſu de jure communi non priviligiata poſſit exèqui, appellatione non obſtante, Antoni. Aug. *deciſ.* 3. *l.* 1. Mareſcot. *var. reſol. l.* 2. *cap.* 64. *à n.* 16. latius de hac re egimus *infrà*, *hac* 2. *p. c.* 13, *à n.* 276. *cum ſeqq.*

CAPUT IX.

A compoſitione, ſeu diffinitione, quam facit Ordinarius Eccleſiaſticus in controverſia ſuper præcedentia in proceſſionibus, tumulandis defunctis, confraternitatibus & ſimilibus actibus; appellationi emiſſæ; an ſi non deferatur, violentia fiat.

SUMMARIUM.

1 *Controverſiæ in proceſſionibus, & ſimilibus actibus componuntur per judicem Eccleſiaſticum, appellatione non obſtante.*

2 *Controverſias ortas in confraternitatibus tam laicorum, quàm clericorum, poteſt componere Ordinarius Eccleſiaſticus, appellatione non obſtante.*

3 *Actiones ſpirituales ſunt ordo incedendi in proceſſionibus, ferendi Crucem, & ſimilia.*

4 *Argumentum de præparatoriis ad præparata valet.*

5 L. æquiſſimum ff. de uſufruct. *& ejus remedium multum conſonat diſpoſitioni Concil. Trident.* ſeſſ. 25. cap. 13.

6 *Compoſitio controverſiarum ex Concilio Tridentino provenit ex mero judicis officio inter contendentes, ſed debere eſſe potiori loco, armiſque defendentes ſuam quaſi poſſeſſionem.*

7 *Compoſitio ex Concil. Tr. controverſiarum durat pro illo inſtandi, dum lis ſive cæpta, ſive incipienda diſceptatur, tam ſuper poſſeſſione, quam ſuper proprietate.*

8 *A compoſitione per Ordinarium facta controverſiarum juxta Trident. appellationi non deferens vim non facit.*

9 *Compoſitio controverſiarum ex Trident. magis eſt actus extrajudicialis.*

10 *Dictio (Controverſias) verificatur in extrajudicialibus.*

11 *Compoſitio controverſiarum juxta Trident. nullum requirit libellum.*

12 *Compoſitio controverſiarum ſecundum Conc. Trident. non requirit judicialem informationem, ſed extrajudicialem, partibus ad id non citatis.*

13 *Extrajudicialis actus non recipit appellationem.*

14. *Compoſitio controverſiarum in proceſſionibus, tumulandis defunctis, & ſimilibus celerem expeditionem deſiderat.*

15 *Compoſitio controverſiarum ex Trident. debet fieri brevi manu, ſummariè, ne ſtrepitu & figura judicii.*

16 *De quarum clauſularum natura qui vivendi, remiſſivè.*

17 Com-

17 *Compositio controversiarum ex Tridentino nullum præstat præjudicium, sed est remedium præparatorium judicio petitorio, aut possessorio.*

18 *Compositio ita fiet, ut religiones, sive Confraternitates consuetum locum habeant.*

In honorariis potissimum locum obtinet consuetudo, ibid.

Consuetudo designat locum cedendi, eundi, & standi, ibid.

19 *Procedendi tam in publicis, quam in privatis actibus quasi possessio attendenda est in controversiarum compositione, appellatione remota.*

20 *Quasi possessio eundi, & cedendi honorabiliori loco, & in aliis actibus spiritualibus, acquiritur per unicum actum.*

21 *Solitum esse dicitur per duos actus.*

22 *Solitum concedi, ut dicatur, an requirantur duæ concessiones.*

23 *Insolitum dicitur, quod nunquam factum fuit; solitum autem, quod aliquando.*

Actus mercantiæ quod requirantur, ut mercator quis dicatur, ibid. remissive.

24 *Prælatio offerendi prius, vel recipiendi pacem vel sedendi excelsiori loco, & aliorum spiritualium de jure acquiri potest.*

25 *Prælatiam aut scamnum in Ecclesia mulier an, & quando acquirere possit.*

26 & 27. *Præcedentia, quasi possessione cessante, confraternitates, qua prius sacris usæ sunt, præferuntur.*

28 *Religiosi non mendicantes præcedunt mendicantes.*

29 *Religiosi mendicantes præcedunt alios mendicantes, qui postea in illa Civitate sua monasteria construxêre, cessante quasi possessione eodem.*

30 & 31. *Bulla Pii V. per quam Fratres ordinis Prædicatorum præcedere omnes mendicantes, erat dispositum, revocata est.*

32 *Mendicantium mentio ubi fit, semper præmittitur ordo Prædicatorum, qui inter mendicantes connumerantur.*

33 *Ordo prædicatorum fuit ante omnes Minorum approbatus.*

34 *Præcedent digniores, ubi de quasi possessione non appareat.*

35 *Præcedunt Canonici regulares omnes monachos in sedendo aut loquendo in publicis, aut privilegiatis actibus.*

36 *Vita activa an excedat vitam contemplativam.*

De prælatione inter monachos qui videndus, ibid.

37 *Præferendi an sint clerici sæculares regularibus, aut religiosis.*

38 *Clericorum cœtus dignior an sit cœtu monachorum.*

39 *Præfertur clericus sæcularis in processionibus, &c. cùm antiquitas status inspiciatur.*

40 *Religio quanto magis arcta majoris humilitatis intuitu debet aliis præstantiorem locum cedere.*

41 *Controversia majoris humilitatis intuitu inter quasdam religiones refertur.*

42 *Controversia refertur inter Capucinos, & Jesuitas, contendentes humiliori loco se omnes stare debere, ubi Christi authoritate comprobatur.*

43 *Canonici Cathedralis præferuntur cononicis collegiatæ Ecclesiæ.*

44 *Canonci Cathedralis dicuntur clerici primi gradus, Canonici collegiatæ clerici secundi gradus.*

Etiamsi sint clerici Capellæ Regiæ, ibid.

45 *Canonici secundi gradus præferuntur Parochis.*

46 *Parochus præfertur clericis mercenariis, & Capellanis.*

47 *Clerici sæculares præferuntur religiosis.*

48 *Confraternitas dignior præferuntur minùs dignioribus, cessante anterioritate, & quasi possessione.*

49 *Confraternitas habens statutum nobilitatis, aut puritatis sanguinis, aliis in dubio præfertur.*

50 *Nobilitatis ratio etiam in spiritualibus habetur.*

51 *Confraternitas Advocatorum, & Doctorum præfertur aliis in dubio.*

52 *Confraternitas Advocatorum quæ præferatur militum.*

53 *Præcedentiæ causæ, & rationes, apud quos videndæ sint, inter Ecclesiasticas personas, quàm sæculares, & de variis quæstionibus.*

54 *Rectores Ecclesiæ parochialis in sua Ecclesia in iis, quæ suum munus attinent, omnibus indistincte præferuntur, cessante consuetudine.*

55 *Rectores in sua Parochia præferuntur Canonicis collegiatæ accedentibus processionaliter ad Parochiam certis diebus.*

56 *Rector in propria Ecclesia veluti in propria domo dicitur Imperator, & Rex.*

57 *Major debet cedere minori, dum est in domo minoris.*

58 *Archiepiscopus in diœcesi Episcopi debet hanc honorare.*

59 *Æquales in dignitate in proprio territorio sibi invicem præferuntur.*

60 *Rector in sua Parochiali Prælatus dicitur.*

61 *Rector in sua Parochiali tantam habet potestatem, quantam Prælatus collegiatæ cum capitulo.*

62 *Beneficium Curatum magnam dicitur habere præeminentiam.*

63 *Parochialis in impetrationibus, & aliis requiritur specialis mentio.*

64 *Rector in sua Parochiali non præfertur capitulo Cathedralis.*

65 *Canonici Cathedrales præferuntur Abbatibus regularibus in processionibus.*

66 *Ecclesia Cathedralis exercet Sacramenta omnia, & pro eisdem quilibet potest accedere absque licentia, seu injuria sui Parochi.*

67 *Episcopus cum omnibus Parochis concurrit, habetque curæ animarum exercitium.*

68 *Abbates in sua Ecclesia non præcedunt capitulum Cathedrale.*

69 *Religiosi in sua Ecclesia præferuntur Cononicis collegiatis circa officia defunctorum, non autem Cathedralis processionaliter congregatis.*

70 *Monachi an possint cum capa, & Cruce processionaliter ingredi Parochiam, ad exportandum cadaver eligentis apud ipsos sepulturam.*

71 *Monachi non habent territorium nisi intra ambitum sui monasterii.*

72 *Processiones non possunt facere regulares extra claustra sui conventus.*

73 *Religiosi in tantum eximuntur à jurisdictione Ordinarii, quantum sibi conceditur in privilegiis, non aliter.*

74 *Processiones regularium extra claustra potest Ordinarius impedire, cessante consuetudine, aut privilegio.*

75 *Parochiam alienam ingredi quis non potest ad aliquod officium divinum exercendum sine licentia Rectoris.*

76 *Parocho proprio pertinet portare cadaver eligentis sepulturam in alia Ecclesia.*

77 *Processionaliter cum capa, & Cruce posse religiosos intrare parochiam alienam ad exportandum cadaver apud eos eligentis sepulturam, qui affirment.*

78 *Quæ magis vera opinio sit, & usu receptior.*

79 *Rector cum capa, & Cruce potest in exportando cadaver in Ecclesiam Religiosorum, in qua elegit sepulturam, & in monasterii porta accipit à Paroco ultimum vale.*

80 *Consuetudo potest operari, ut religiosi vocati ad funus portent Crucem, quamvis apud se cadaver non sepeliatur.*

81 *Parochi absque licentia funus levari non potest, anteaquam per eum dicatur antiphona* Subvenite.

82 *Stola est significativa potestatis Rectoris, quæ idem operatur in Rectore, quod pallium inter Episcopos.*

83 *Rector, vel alter, qui defert stolam in tumulandis defunctis, aliis præfertur.*

84 *Rectoris substitutus deferens stolam in tumulandis cadaveribus, aliis præfertur.*

85 *Parochi absque licentia non potest funus levari nisi jubente ipso per aspersionem aquæ.*

86 *Paro-*

86 *Parochus poteſt ſurripere Cruces, & alia proceſſionalia tollere, religioſis proceſſionaliter accedentibus ad ſuam parochiam, pro tollendo cadavere eligentis ſepulturam apud religioſos.*

87 *Parochus primò facit officium in Eccleſia dicendo orationes, & intonando primo verſus.*

88 *Parochus præfertur, quando defertur funus extra ſuam Parochiam.*

Parochi præferuntur etiam Canonicis collegiatæ, ibid.

89 *Parochus in præjudicium Eccleſiæ, aut ſucceſſorum, an poſſit amittere, vel non utendo, vel conſentiendo renuntiari juri Prælationis.*

90 *Parochi ſucceſſores poſſunt contravenire facto invalido anteceſſoris.*

91 *Parochus poteſt præcedentiam perditam per prædeceſſores recuperare.*

92 *Finis, cui conceditur, cenſetur conceſſum neceſſarium ad finem conſequendum.*

93 *Sepeliendi jus habens poteſt etiam per alienos fundos, & territoria deferre cadaver.*

94 *Caſus de facto refertur, de quodam ſubdito mortuo in alterius parochia, ut ſit à proprio Parocho extrahendus, ſi commodè fieri queat.*

95 *Inter Parochos duos, quando ſit locus præventioni in ſunerando corpus Parochiani utriuſque.*

96 *Et quid ſi prærentio nulla ſit, quomodo controverſia affiniatur.*

97 *Componi controverſia non poteſt in tumulandis defunctis, ut cadaver exhumetur, etiam per attentatum, cùm ſit expectanda diffinitiva.*

98 *Compoſitio Ordinarii juxta Concilium, etiamſi non habeat præ oculis, quæ hoc capite dicta ſunt, non deſinit habere executionem.*

99 *Compoſitio ex Trid.* ſeſſ. 13. cap. 25. de regular. ſuper controverſ. *non recipit appellationem ſuſpenſivam, ſecus devolutivam.*

100 *Componere poteſt Ordinarius controverſias in proceſſionibus, ſed non punire delicta, & vulnera commiſſa per exemptos, aut laicos.*

101 *Componere controverſias juxta Tridentinum ortas inter Religioſos poteſt Epiſcopus, ſi ex iiſdem oriatur ſcandalum, ſecus ſi non oriatur.*

102 *Ad proceſſiones publicas omnes exempti etiam vocati accedere debent, niſi ſtrictiori clauſura viventes.*

103 *Ad proceſſiones publicas etiam clerici ſervientes in Eccleſiis equitum Hieroſolymitanorum compelluntur per Ordinarium, accedere.*

104 *Ad proceſſiones publicas non compelluntur regulares, qui abſunt à Civitate ultra dimidium milliare.*

105 *Ad proceſſionem non coguntur exempti, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra civitatem in loco habente plebem.*

106 *Ad proceſſiones non compelluntur regulares, ubi non accedendi conſuetudinem habent legitimam.*

107 *Ad proceſſionem publicam clericos ſeculares, etiam exemptos, ſi habeant beneficium ſimplex in diœceſi, compellit Ordinarius.*

108 *Et quid in clericis nullum habentibus beneficium, ſed officium in Eccleſiis.*

109 *Ad proceſſiones generales an poſſint regulares compelli per cenſuras, & alias pœnas.*

110 *Ad proceſſiones alliciuntur, & incitantur confraternitates laicorum, non tamen compelluntur, niſi ex voto teneantur.*

Contraria opinio verior, ibid.

111 *Proceſſiones ad publicas tantùm poteſt Ordinarius accedere, compellere aliquos.*

112 *Proceſſiones publicæ quæ ſint, & quales particulares de materia proceſſionum, remiſſivè.*

113 *Proceſſiones, ùt religioſi compellantur accedere, debent fieri ex gravi cauſa.*

1 COntroverſias omnes de præcedentia, quas perſæpe cum ſcandalo videmus, inter Eccleſiaſticas perſonas tam ſæculares, quàm regulares, cùm in proceſſionibus, tum in iis, quæ fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, & in deferenda umbella, & aliis ſimilibus, Epiſcopus amota omni appellatione, & non obſtantibus quibuſcunque componat, *&c.* ita diſponendo, decrevit ſacrum Concilium Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 13. *incipit, controverſias omnes, &c.* hoc idem tenent Gratian. *deciſ.* 212. *numero* 3. *cum duobus ſequentibus*, Perez de Lara *in ſuo celebri, & utili tractatu de anniverſariis, & capella. l. cap.* 24. *numero* 29. *& num. fin.* Anton. Gama *deciſ.* 1. *num.* 8. Zerola *in praxi Epiſcopali, verbo proceſſiones, verſiculo ad tertium principale, in prin. prima parte, fol.* 286. deciſio Rotæ noviſſima in declarationem Concilii edita 88. & meliùs deciſio 1. quæ deciſiones inter declarationes Concilii ſedent recollectæ per Farinacium, Emmanuel Rodriguez *nova regula tomo* 3. *quæſt.* 37. *articulo* 3. per eum Barboſa *in remiſſio. ad idem, c.* 13. *num.* 2. & per idem Trident. ac declarationem Cardin. firmat Joan. Hieron. Campanill. *diverſor. jur. canon. rubr.* 13. *numero* 120. *&c.* 12. *num. fin.*

2 Quod quidem Trid. caput & decretum omnes intelligunt, & extendunt ad confraternitates quaſcunque, etiam laicorum, ut in eis Ordinarius Eccleſiaſticus poſſit pariter componere controverſias, & tumultus incidentes & contingentes, & quod inter eos definierit, eſſe appellatione remota, ceſſantibuſque reclamationibus, ſubterfugiis, & aliis hujuſmodi executioni mandatum, ita decrevit Gregorius XIII. *in ſua Bulla* 86. *fol.* 1323. Zerola *loco proximè citato, d. verſiculo ad tertium principale, per totum*, dictam Bullam referens ipſe ibi Gratian. *in dec.* 232. *n.* 1. quem ad id referens etiam ſequitur Perez de Lara *diſt. c.* 29. *n.* 26. & 31. quibus congruit Joan. Gutier. *practi quæſtion. canon. l.* 1. *c.* 35. Campanill. *diverſ. jur. cano. rubr.* 12. *cap.* 13. *n.* 122. & magis in terminis de appellationibus ſublatus hoc caſu; idem Campanill. *rubr. c.* 12. *n.* 13. ad quod adducit in terminis conſtitutionem Gregorii XIII. quam ſine ratione in contrarium ſenſum curat deviare, vide Campanill. *dict. cap.* 12. *n. fin.*

3 Ex quo enim modus, & ordo incedendi in proceſſionibus, ferendi Crucem, & ſimilia ſint actiones ſpirituales, ut affirmat Navar. *conſil.* 3. *n.* 6. *de foro competen. l.* 2. quem ſequitur Lara *dict. num.* 29. in quibus judicio Epiſcopi laici ſubſunt, cùm in earum cognitione rebuſque & actibus ſpiritualibus judices laici, ut incapaces nullam habent poteſtatem, *c.* 1. *& cap.* 3. *de judiciis, c. bene quidem*, 96. *diſt.* ideò nihil mirum, ut hæc compoſitio, ut præparatorium ad actionem, ſive in poſſeſſorio, 4 ſive in petitorio intentatam, vel intentandam, eidem pariter competere & pertinere dicatur, ex argumento de præparatoriis ad præparata, quod ſolent communiter deducere Doctores *ex c. cùm infirmitas, de pœnitentiis, & remiſſio. leg. ad legatum, & leg. ad rem mobilem, cum ibi nota. ff. de procurator. &c. quoniam, de ſententia excom. l.* 6. *cum vulgaribus*, & ideo judex præparati debet eſſe judex præparantis, Bald. & reliqui, *in l. Ordinarii, nu.* 2. 3. *&* 4. *C. de rei vindicatio* Giurba *dec.* 113. *&* 8. Gratian. *diſcept. for.* 175. *à n.* 25.

Cum decreto autem d. Concil. Trident. nihil in jure magis concors eſſe poteſt, quàm text. *in leg. æquiſſimum*, & ejus remedium *ff. de uſufruct.* 5 *juncto §. fin. l. antecedenti.* à qua, ortum habet, & dependet, ubi quærit *ibi*, ſed ſi inter duos fructuarios ſit controverſia. Reſpondet *in d. l. æquiſſimum*, ſequi, *ibi*; Cur enim, inquit Julianus, arma, & rixam procedere patiatur Prætor, quos poteſt juriſdictione ſua componere? Quam ſententiam [illegible]s quoque *lib.* 18. *Digeſtorum* probat, & ego puto veram, *&c.* à quo textu plura remedia huic ſimilia originem traxiſſe, probant Doctores protinus allegandi: ad idem

etiam

etiam text. *in cap. fin.* ibi, poterit ad componendum interponere partes tuas, *de tranſactionibus*, ad idem etiam *c. ſi placuit, c. ſiquis, c. fin.* 90. *diſt.* text. etiam *in c.* 1. & ibi gl. *de mutui petit.* & ubique gloſſæ, & Doctores notant.

6 Remedium igitur dicti Concilii decreti provenit à mero judicis officio ob rectam gubernationem, & tranquillitatem, ad ſedandas rixas, tumultum, & controverſias, & vitanda ſcandala, quæ in ſimilibus actionibus, & publicitatibus ſolent oriri frequentiùs, dum contendunt inter ſe nonnullæ communitates, honorabiliori loco ſtare ſolere, & in ejus quaſi poſſeſſione eſſe, vel etiam ſibi de jure digniorem ſedem competere alicujus prærogativæ prætextu, ſingulis contendentibus, ſe eſſe in hac quaſi poſſeſſione, armiſque (ut ſæpiùs accidit) eam tuentibus, jus ſuum conſervandi cauſa, conantibus propria authoritate, manuque violenta id ſe tueri, atque defendere, quod omnem illam appetit, & requirit compoſitionem, de qua in dicto Trid. decreto, & *d. l. æquiſſimum*, & Doctores *ſupra* citati, & in terminis Joan. Faber. *in §. aliam, n.* 2. *inſt. de bono. poſſeſſio.* Hier. Campanill. *diverſ. jur. can. rub.* 22. *c.* 13. *n.* 8. Gratian. *diſcept. forenſ.*

7 *cap.* 298. *ſub n.* 11. ubi optimè, pro illo inſtanti, ſive lis nondum in judicio cœpta ſit: vel ſuper quaſi poſſeſſione, vel quodlibet ſi jam in judicium deductum, cùm utroque tempore hæc contingere ſoleant, ut ex Bald. *in cap. licèt cauſam. n.* 35. ubi Barba. *nu.* 102 *de proba.* & Bero. *conſilio.* 35. *n.* 2. *lib.* 3. Caſtrenſ. *conſilio* 3. *in cauſa, quæ vertitur, lib.* 2. collige licet, & utroque hoc tempore hoc poſſe interponi judicis officium, docuit expreſſe Lanfran. Orianus *in rubrica de cauſa poſſeſſ. & propriet. colum.* 9. *verſ.* 1. *concluſio*, Capi. *in deciſ. Neapolit. dec.* 6. *n.* 10. *& ſequentibus*, Gramatic. *conſilio* 64. *in civilibus*, Menoch. *de retin. poſſ. rem. ult. per totum.* Gaſ. Rodriguez *de ann. reddit. lib.* 1. *q.* 17. *n.* 43.

8 Judex igitur Eccleſiaſticus vim nullam facere, & committere poterit, ſi ab hac compoſitione interpoſitæ appellationi non detulerit, ex d. Trid. decreto motus. E-

9 nimverò hæc compoſitio magis eſt actus extrajudicialis ex his doctrinis, quas deduximus *in c.* 1. *& 2. ſuprà, in* 1. *p.* & demonſtrat illa dictio *controverſias*, qua utitur Concilium Tridentin. *& §. fin.* qua verificatur in extrajudicialibus, ſecundùm Bald. & communiter omnes *in*

10 *l. cauſas Cod. de tranſactio.* Maranta *de ordine judic.* 5. *p. nu.* 68. Paz *in practi.* 2. *annot. de inſtantia, num.* 5. probatur *in cap.* 1. ibi, concordia, vel judicio negotium utriuſ-

11 que terminetis, *&c. de mutui petitio.* Ex quo patet concordiam, & compoſitionem non judicio, nec judicialiter procedendum eſſe, in qua judex Ordinarius ita ſe habere debet, ut arbitrator quidem, & amicabilis compoſitor, qui extrajudicialiter & non ſervato juris ordine procedit, ut probat Baptiſta de ſancto Blaſio *in tractatu de arbitriis, & arbitra. qu.* 2. & notat Anton. de Butrio, Innocent. Abb. & cæteri *in c. quinta vallis, de jurejur. & in l. ſocietatem, §. arbitrorum, ff. pro ſocio, & in l. ſi demus, §. receipiſſe, ff. de arbitris*, & quia in eo non requiritur libellus, nec eſt de neceſſitate offerendus, ut in judicis officio *d. l. æquiſſimum*, reſpondit Bald. *conſilio* 338. *præmittendum eſt ad evidentiam, l.* 5. Marſilius *in pract. cri. §. opportunè, n.* 70. Zuchardus *in l. ultima, n.* 133. *C. de edicto Divi Adria.* & Neviz. *conſ.* 80. *n.* 3. *&* 4. *&* *conſ.* 81. *n.* 3. & ex aliis tenet Menoch. *in d. rem ultim. n.* 27.

12 Et quoniam nec in hac noſtra judicis officii compoſitione requiritur judicialis informatio, ſed interdum inter partes præſentes, interdum abſentes à judice ordinario facienda eſt, & abſque partium citatione, cùm periculum ſit in mora, ex his quæ adducit Zuchard. *in d. l. fin. num.* 130. *&* 133. & ex aliis Menoch. *ubi ſuprà, n.*

13 31. & faciunt ad propoſitum multa omnino videnda per Baptiſt. *in d. tractatu de arbitr. quæſt.* 27. *cum multis ſequentibus*, quem vide. Sed appellatio emiſſa ab actibus extrajudicialibus, non ſuſpendit actus executionem, ut *ſuo loco* diximus, ergo nec hîc.

14 Deinde quia compoſitio hæc non patitur dilationem, quoniam proceſſio, umbellæ delatio, cadaverum mortuorum tumulatio, & ſepultura, anniverſarium, & ſimilia, non ſunt differenda, nec ſuſpendenda, quouſque à ſuperiori de jure partium cognitum ſit per appellationem, hæc namque celerem executionem requirunt, *fin. ff. de app. recipi. l.* 1. 2. *&* 3. *ff. de feriis, & dilatio.* & ex aliis juribus vulgaribus, imò & etiam cùm periculum eſt in mora, cùm unuſquiſque pro ſuo jure, ſeu quaſi poſſeſſione conſervanda & defendenda à jam dicto tumultu, ſcandalo, & controverſia non ceſſabit, nec deſiſtet in magnum Dei, divinæ religionis, & Reipublicæ dedecus, cum perſæpe hæc ſoleant cum ſcandalo fieri, ex d. Concilii Trident. decreto, & experientia docet, 15
ut quotidie videmus: quibus caſibus appellatio non ſuſpendit effectum, & executionem actus, à quo emittatur. Et confirmatur declaratione Cardin. ſuper Concilii Trid. decreto, verbo componant, *ibi*, Brevi manu, ſummariè, ac de plano, ſine ſtrepitu, 16
& figura judicii expediat, *&c.* circa quarum clauſularum naturam vide (ut cæteros taceam) allegatos, Maran. *de ord. jud.* 4. *p.* 9. *diſt. princ. per totum, f.* 186. *cum ſequentibus*, & relatis verbis dictæ declarationis Card. notat. Campanill. *diverſ. jur. rubr.* 12. *c.* 13. *n.* 120.

17 Deinde, quia hæc diffinitio, & compoſitio non eſt diffinitiva ſententia, ſed interlocutoria merè, quia aliam ſententiam ſpectat poſt ſe in plenario judicio, in poſſeſſorio, vel petitorio, nec affert ſecum damnum irreparabile, nec negotium definit, ſed ſolùm præparatorium quoddam eſt ad dictum judicium principale, cui nullum præjudicium præſtat, ex his quæ dicit Men. *in dicto Remedio, n.* 3. *&* 46. & quia hæc compoſitio ſine ſolemnitate fertur, ex quo cognoſcitur interlocutoriam eſſe, ut tenet Craveta *in conſilio* 181. *& conſilio* 273. *col.* 4. quem ſequitur Menoch. *ibi, n.* 47. & in expreſſo circa officium judicis, nempe, proveniens ex remedio *d. l. æquiſſimum*, cui iſtud aſſimilatur, eſſe interlocutoriam, tenent Paul. Caſtrenſ. *in conſilio* 3. *l.* 2. *verſ. pronuntiatio autem*, Fel. *in rub. de treuga, & pace, in fin.* Riminald. *in l. ſi ſuper poſſeſſ. C. de tranſactio.* Beroius, *conſil.* 45. *col.* 1. *verſ.* 2. *de jure l.* 1. Anton. Capic. *deciſione* 55. *ad fin.* Zuch. *in l. ultima, n.* 133. *C. de edicto D. Adri.* Nata *conſ.* 121. *n.* 9. *l.* 1. Craveta *conſil.* 140. *n.* 4. Cov. *in practi. q. cap.* 17. *n.* 2. Petrus Benintend. *concluſ.* 70. *n.* 3. *&* 7. Joſeph. Ludov. *dec.* 20. *n.* 8. & alibi paſſim.

18 Nonnulla tamen præ oculis ordinarius habere debet, ut animum ſuum movere, rectumque reddere poſſit, & in primis curaturus, ut ſive Religiones, ſive confraternitates in proceſſionibus, cæteriſque actibus conjunctum locum ſervent, cùm hæc, quæ ſunt in honorariis, potiſſimum locum obtineat conſuetudo, utique attendenda, ita notat Bald. *in cap. cauſam, n.* 6. *de probatio.* idem Bald. *in cap. cùm olim, de conſuetudine*, Rota *dec.* 4. *in fin. de electione, in novis*, Menoch. *conſilio* 126. *num.* 3. *l.* 3. Navarr. *conſ.* 2. *de majoritat. & obedien.* Purpura. *in l.* 1. *n.* 200. *ff. de officio ejus.* poſt And. Sicul. *conſ.* 5. *l.* 2. Decius *in c. cùm acceſſiſſent, col. penult. ante fin. verſ. & hæc comprobatur, de conſtitutionibus.* latè Gratian. *diſceptati forenſ. c.* 299. *à n.* 8. & pluries ita fuiſſe deciſum in Rota, cujus deciſiones adduxit, affirmat ipſe ibi iterum *n.* 99. Medic. *Marchiæ dec.* 21. Seraphi. *dec.* 335. *&* *dec.* 663. Aloyſius Ricc. *in collect. dec. p.* 4. *col.* 1069. Hier. Campan. *div. jur. can. rub.* 12. *c.* 12. *ſub n.* 12. *f.* 717. & meliùs *nu.* 56. *&* 9. Man. Rod. *in q. reg. q.* 37. *art.* 1. Anania *conſ.* 40. *nu.* 1. *vol.* 1. *& conſ.* 122. *n.* 1. *vol.* 2. Surd. *tractatu de alim. tit.* 2. *quæſt.* 15. *n.* 86. & multorum authoritatibus Molfert. *in comment. ad conſuetudinem Neapolit. p.* 1. *c.* 5. *ſub num.* 21. Franchus *dec.* 253. *num* 2. &

probat

probat text. *in cap. cùm olim, de consuetudine*, per quem ibi dicit Bald. *in* 1. *nota* quod consuetudo signat locum sedendi, eundi, & standi: ita etiam tenent Franchis *in* 15
decis. 388. *n.* 4. Tiberius Decianus *cons.* 12. *n.* 6. *volum.* 1. plures (ut de more habet) cumulat diligentissimus Tiraquell. *in tractatu de nobili. cap.* 2. *nu.* 55. *vers. sed in hoc.*

Unde Gregor. Papa XIII. *in sua Bulla* 86. *fol.* 1323. dedit modum ordinario decidendi, ac componendi confraternitatum differentias circa præcedentiam, ut
19 illi qui sunt in quasi possessione præcedant omni appellatione remota, cujus Bullæ mentionem facit Zerola *in praxi Ediscop.* 1. *p. verbo processiones, vers. ad tertium principale*, quæ Bulla etiam disponit circa religiones habentes hanc quasi possessionem præcedendi, ut ea attendatur omnino tam in publicis, quàm in privatis, ut notat Campanill. *d. c.* 12. *n.* 12. Perez de Lara *in tractatu de anniversi. & capel-* 16
lan. l. 1. *cap.* 24. *n.* 26. ubi, ex Bartoldi doctrina *in l.* 1. §. *hoc interdicto, ff. de itinere, actuque privat* advertit sufficere unicum actum, ut acquiratur quasi possessio eundi, vel sedendi in digniori loco, ut etiam quod magis est in spiritualibus, procedit ex his, quæ
20 notat gl. *verbo trium in c. cùm Ecclesia Sutrina, de* 17
de causa poss. & propri. quam ibi sequuntur Abb. Joan. And. & communiter Doctores Bald. *de præscr.* 1. *p.* 5. *q.* 8. *n.* 2. *vers. & quod sufficiat unicus actus*, Ripa *de communi opinione testis, in d. c. cùm Ecclesia, num.* 91. Covarr. *in practi. q.* 14. *n.* 2. alios refert Flami. *de resign. benef. l.* 7. *quæst. fin. num.* 9. Mascard. *de probation. concl.* 118. *n.* 12.

21 Quod verum est, licèt aliàs solitum esse dicatur, si bis fiat, scilicet, per duos actus, ut notat Julius Clarus §. *emphyteosis, q.* 6. *vers. si verò. & §. feudum, q.* 3. ubi multi etiam tenent, requiri dictas concessiones uniformes ad effectum, ut dicatur solita concedi, refert Alex. 18
22 Raud. *consil.* 17. contrarium tenentem, & sententiam una sola vicè factum dici solitum, *ut in l. Mela, §. sed si alim. ff. de alim & cibariis* leg. ubi Bart. & Doctores, tradit Petrus Surdus *de aliment. tit.* 4. *q.* 1. *num.* 26.
23 nam cùm insolitum dicatur, quod nunquam factum fuit, sequitur, quòd sit solitum, aliquando factum, ut dicit Curtius junior *consilio* 19. *numero* 4. Gozadinus aliquos referens *cons.* 23. *num.* 5. dicens communem esse opinionem ex unico actu solitum induci, alios etiam refert Brunon. à Sole *in compendio, verbo, solitum, & in quæstione legali, q.* 32. circa quod etiam videndus Anton. Gabriel. *l.* 3. *conclusi. tit. de locatione, conclusione* 1. per quot autem actus mercantiæ, quem esse mercatorem dicatur, vide ex aliis Laram *de anniversi. l.* 1. *cap.* 12. *n.* 41. *& sequentibus*, maximè cùm ut indubitatum suppono, etiam in spiri-
24 ritualibus, ipsisque annexis hanc eandem prælationem, scilicet; priùs offerendi in Ecclesia Sacerdoti, & recipiendi pacem, excelsiorique loco sedendi, posse juridicè acquiri, ut probat uterque Cara, alter *in l. si quis à liberis in princ. n.* 32. *cum pluribus sequentibus, ff. de liber. agnoscendis*, alter *in d. trac-*
25 *tatu de anniversi. d. l.* 2. *c.* 24. *n.* 20. Joan. Garcia *de expens. c.* 8. *n.* 5. *vers. adeoque*, Franciscus Marcus *dec.* 275. Gulliel. Benedic. *in c. Raimutius verbo duas habens filias, nu.* 21. *de testam.* & quando possit acquiri scamnum in Ecclesia, & quando mulier prælationem acquirit, & de pluribus aliis circa præcedentias quæstionibus, vide Laram utrumque, præcipuè *in d. l. si quis à liberis, in prin. à num.* 32. *cum pluribus sequentibus*, & Joannem Garciam *loco jam citato.*

26 Si autem inter confraternitates contendentes nulla sit consuetudo demonstrans prælationem, nullaque quasi possessio præcedentiæ; antiquiores confraternitates, & quæ priùs sacris usæ fuerint, meritò præferendæ sunt, ita tenet Gratianus *dec.* 232. *num.* 2. Lara *de anniversa. lib.* 1. *cap.* 24. *nu.* 37. facitque text. *in l.* 1. *ff. de albo scribendo*, ibi, Antiquissimus quisque prior; & expressè probatur ex Bulla 86. Gregor. Papæ XIII. 27
fol. 1323. disponente, quòd si de quasi possessione probari non possit, illi, qui priùs usi sunt sacris, præferantur, atque præcedant; idem etiam probat, & affirmat Zerola *in praxi Episcopali, verbo processiones versiculo ad tertium principale*, ex qua Gregorii XIII. constitutione relata à Joan. Hieron. Camnan. *de vers. jur. can. rubrica* 12. *c.* 12. *sub n.* 12. *versiculo sed cùm in processionibus*, idem etiam inter religiones dispositum est; ut quòd non medicantium, 28
ut divi Benedicti, & sancti Basilii, & cæteri præcedent medicantibus. Quod ex pluribus comprobat rationibus, & authoritatibus Nicolaus Boerius *in tractatu de authoritate magni consilii, n.* 86. *&* 87. ubi etiam an ordo S. Basilii præferatur sancti Benenedicti, vide prædictam constitutionem Gregorii, & Campanil. *ubi proximè.*

Ex eadem autem Bulla Gregorii constat, ut inter 29
eosdem medicantes quasi possessio præcedentiæ attendatur, sin minùs de hac quasi possessione constiterit; illi præferantur, qui priùs in illa civitate, villa, seu loco suum monasterium habuerunt, per quam Bullam alii 30
Pii V. 69. *fol.* 1026. derogatur, qua cavebatur, fratres ordinum Prædicatorum præcedere omnes mendicantes, teste Zerola, cujus meminit *ubi proximè, verficulo ad quartum Pius V.* & Campanill. ubi modò citavimus: unde fit, ut non procedat Abbatis doctrina relata *in c. nimis prava, de excessibus Prælatorum, num* 1. 31
ordinem loci, & prælationem concedendam Religioni Prædicatorum in honoribus deferendis, per textum *ibi*, quem nota, quia ubi fit mentio de mendicantibus, & 32
minoribus, semper in ordine scripturæ præmitti prædicatores: ubi docet etiam horum ordinem inter minorum ordines connumerari, inde rationem reddens, qui ordo Prædicatorum fuit antè omnes minorum ap- 33
probatus, licèt paulò antea, ut per Joan. Andr. hìc latè relatam, circa quæ vide etiam Guidonem Papam *dec.* 501. & Felin. *in rubr. de major. & obed. col.* 5. *vers. fratres prædicatores, &c.*

Si verò de prioritate, nec posterioritate constiterit; 34
digniore, præferendos esse, docet gl. *in §. aliam, inst. tit. de bonorum possessio*, quam ex pluribus authoribus exornat copiosè Lara *de alimentis, in prin. à n.* 24. *& suprà l. honor. §. gerendorum ff. de muneribus, & honoribus*, gl. *in l. quisquis, C. de postulando, c. licèt, el* 2. *dist.* 45. Leo Papa *epistola* 92. quam in idem refert Campanill. *diversi. can. rub.* 12. *c.* 12. *n.* 1. *& sequentibus.* Emman. Rodr. *q. reg. q.* 37. *art.* 2. *tomo* 3. *& art.* 1. opitulatur Decius in *l. cùm quid, sub n.* 7. *ff. si certum petat.* multa lata Chassaneus *in catalogo gloriæ mundi. in* 7. *part. in consideratione* 14. 16. 33. 38. 40. & iterum *part. consideratio.* 1. Freccia *tractatu de subfeudis, in l.* 2. *verbo, quis dicatur dux, à num.* 47. Hinc indèque præ oculis habebit prælatus Ordinarius 35
in controversiarum compositione, ut Canonici Regulares (cùm digniores reputentur) Monachos præcedant, non solùm sedendo, loquendo; generalibus & Synodalibus, seu provincialibus conciliis, processionibus; sed in omnibus aliis actibus publicis & privatis, ita docet Navarrus *in cap. statuimus* 90. *q.* 3. *n.* 5. Zerola *in loco proximè citato, versiculo ad quartum Pius V.* pro quo stat Bulla Pii V. sua data Romæ die 18. Januarii 1564. quod procedit cum conditionibus in d. Bulla, quas etiam refert Zerola *ad fin.* Gama *decis.* 1. *num.* 7. circa quæ etiam videndus est Gemini, & gl. *ibi in verbo prædicatorum, in c. quosdam declaratione in* 6. *vers. nota ex ista gloss.* Felin. *in rubrica de majoritate, & obedientia, columna* 5. *num.* 6. ubi latè hoc disputat; & an vita activa, de qua participant Canonici, excedat vitam contemplativam Monachorum, ubi ex divo Thoma, & aliis pluribus Theolo- 36
gis, & Canonistis Doctoribus, hinc inde disputatam, & controversam quæstionem resolvit. Sed quantum ad nos attinet, jam ea diremit Pius IV. in sua relata

Bulla, & de hac prælatione inter Monachos vide latè poſt alios Campanill. *diverſ. jur. canon. rubrica* 12. *c.* 13. *à n.* 121. *fol.* 55.

37 Quæſtio autem viget inter clericos ſæculares, & regulares alioſque Religioſos, qui eorum aliis præferantur. Ad cujus reſolutionem ſolent in medium proferre illam aliam Doctoris noſtri quæſtionem; an cœtus clericorum dignior ſit cœtu Monachorum, ut videre licet per Joan. Andr. *in regula, dilectum, de reg. juris in* 6. *colum.* 3. & gloſſ. fin *in c. qualiter & quando, in* 2. *de accuſ.* Domi. Cardin. Alex. *in cap. Epiſcopos*, 17. *diſt.* gloſſam *in verſiculo religioſo, verſiculo exhiberi, ſe ſententia excomm.* Divum Thom. *in quodlibeto* 3. *art.* 17. pro quo etiam vide Fel. *in rubr. de majorit. &*
38 *obedientia n.* 5. ubi *ad fin.* dicit, quod non ſequitur, talis ſtatus eſt perfectior, ergo honorabilior, unde quoad prælationem in proceſſionibus, & ſimilibus clerici ſæculares attenduntur, cùm eorum origo anterior ſit, & antiquitas ſtatus inſpiciatur ad hoc, & idem etiam
39 tenet Nicol. Boerius *in tractatu de authoritate magni conſilii, num.* 84. imò quia religio quantum magis arctæ atque ſtrictæ regulæ, ratione majoris humilitatis, & paupertatis quam profitetur; tantò magis ſe debet abſtinere à vanitate, & humiliori loco ſe conſ-
40 cribi altiorem etiam & honorabiliorem aliis cedendo, ut aliàs legimus apud Alber. de Roſ. *in ſuo dictionario* relatum à Boerio *ubi proximè. n.* 78. *ad medium*, diu
41 duraſſe in Curia Romana quæſtionem inter ordinem Humiliatorum, & quoſdam alios Monachos, & Religioſos, virtute & humilitate ductos, qui priùs forent pulſaturi matutinas, & conſonat quod Campanill.
42 *diverſ jur. canon. rubrica* 12. *cap.* 13. *num.* 8. & in noſtris temporibus unum vidimus mirabile, & execrabile humilitatis exemplum Salmanticæ in exequutis Margaritæ noſtræ Hiſpaniæ Reginæ (univerſitatis ſeu ſcholarum expenſis factis) inter Capucinos, & Jeſuitas, qui dum inter alias religiones, collegia, & ſcholaſticorum nationes contendebatur pro altiori, & honorabiliori loco, inter ſe virtutis amore magna lis orta fuit, qui infirmiori & humiliori magis digni ſunt, quem utraque Religio appetebat unamquamque pro ſuæ intentionis fundamento humilitatis majoris rationes in medium proferentem, inter quos Capucinorum vicit intentio, quæ lis, & controverſia admodum laudabilis fuit in tota Hiſpania, & ubilibet ita videbitur. Quibus convenit illud Lucæ, *c.* 22. *ibi:* Facta eſt autem controverſia inter eos, quis eorum videretur eſſe major, dixit autem eis, *&c.* Vos autem non ſic: ſed qui major eſt in vobis fiat ſicut minor; & qui præceſſor eſt, ſicut miniſtrator, *&c.*

43 Ex ſuperiori à nobis tradita regula, & doctrina attentat Ordinarius, ut Capitulum, & Canonici ſæculares Eccleſiæ Cathedralis præferantur Capitulo, & Canonicis alicujus Eccleſiæ collegiatæ, licèt in redditibus æquales, pro quo facit *c. ſtatutum*, §. 1. *de reſcript. l.* 6. & not. Dominicus *in cap. Epiſcopos*, 17. *diſtinctione*, Fel. *in dict. rubrica de majorita. & obedient. columna* 3. Boerius *ubi ſuprà, n.* 78. *& n.* 19. *ſuprà*, Innoc. *in cap. fraternitatem, verſiculo frequentius, de ſepultur.* pro quo etiam facit *cap. quamvis*, 1. *de præben. in* 6. & *regula Cancellariæ* 12. *incipit, item quod proviſiones*, quia illi dicuntur clerici primi gradus, hi autem dicuntur clerici ſecundi gradus,
44 ut per Innocentium *in cap. ſedes, de reſcriptis, & in c. fraternitatem, in fin. de donatio.* Card. Alex. *in d. cap. Epiſcopos*, etiamſi ſacræ Capellæ Regalis Palatii ſint, *cap. cùm Capella Burgundiæ*, , *de Privilegiis.* Abb. Siculus *in cap cùm non liceat, in* 1. *notab.* & ibi Fel. *colum.* 1. *verſic. Juſta Benedicta, &c. de præſcriptio.* & tenet etiam Boerius *ibi.* deindeque hi clerici ſecundi gradus præferri debent Rectoribus Pa-
45 rochialium Eccleſiarum; ut per arg. *c. licet canon. junc. to cap. ſtatutum, de electione in* 6. & Rectores cæteris Clericis mercenariis, ſeu Capellaniis ſecundum Cardi- 46
nalem Alex. *in d. cap. Epiſcopos*, & Boerium *ubi proximè, nu.* 83. & hi ſæculares clerici præferuntur, præceduntque regulares clericos & omnes religioſos, 47
ut *ſuperiùs* dictum, & probatum reliquimus.

Ex ſuperiori doctrina, nempe, quando non ap- 48
pareat de prioritate, ſeu poſterioritate digniorem præcedere debere, quam hucuſque extendimus & ampliavimus, deducitur, & infertur; ut idem repetamus in confraternitatibus circa præcedentiam cer- 49
tantibus, ut in ſpecie firmat Perez de Lara *in tract. de anniverſ. & Capellan. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 28. & hinc fit, ut confraternitas habens ſtatuta nobilitatis, & puritatis ſanguinis, in hoc dubio præferatur aliis, 50
ut per Maſcar. *conſ.* 25. & Mencha. *contr. illuſt. in præfat.* Tiberius Decius *conſ.* 21. *per totum vol.* 1. *& aliis*, tenet Perez de Lara *proximo loco cit.* cùm in ſpiritualibus etiam habeatur ratio nobilitatis, ut videre eſt per eundem *in l.* 2. *c.* 4. idem etiam extendendum eſt ad confraternitates Doctorum, ſeu 51
Advocatorum ex his quæ latè congeſſit, & dicit alter Lara *de alim. in princ. nu.* 24. ex Chaſſaneo, Tiraquello, & Otalora, quòd nobiles & literati viri celſioribus 52
ſedibus & locis ſedere debent, qui cæteris ſunt digniores, & tradit etiam Didacus Perez *in l.* 1. *tit.* 6. *l.* 1. *ordin. col.* 2. adeò ut horum Doctorum, ſeu literatorum confraternitas præferatur militum confraternitatibus, ex his quæ adduxit ex aliis Boerius, *in tract. de authoritate magni Conſilii num.* 93. *cum ſeqq.* & Boba. *in polit.*

Alias cauſas præcedentiæ videre poteris per Marca- 53
rium *d. conſ.* 25. Tiberium Decian. *conſil.* 21. *vol.* 1. Boerium *in tract de authorit. magn. Conſil.* Chaſſan. *in catalogo gloriæ mundi*, 4. *part. conſid.* 7. *cum ſequent.* Felin. latè *in rubr. de majorit. & obedientia, col.* 5. *cum ſequentib.* & varios alios, Lancelot. Conrad. *in templo jud. lib.* 2. *c.* 9. Paul. Luſc. *de viſit. lib.* 2. *c.* 15. *n.* 66. & plurimos etiam Car. Tuſc. *lit. P. concl.* 477. *& lit. D. concl.* 430. *& lit. C. concl.* 377. & de aliis circa præcedentias difficultatibus, & quæſtionibus, & quis major ad hunc effectum eſſe dicatur tam inter Prælatos, aliaſque perſonas Eccleſiaſticas, quàm ſæculares, ac confraternitates, aliaſque univerſitates, & Principes titulares, & de aliis plurimis penè infinitis conſuluere etiam poteſ latiſſimè ſcripta per D. Chaſſan. *ubi ſuprà, in* 7. *p.* in pluribus ejus conſiderationibus, præſertim 14. 26. 33. *& ſeq.* 38. *& aliis omnibus ſeqq.* necnon *n.* 6. *conſid.* 1. Freciam *de ſubfeudis, l.* 2. *in verbo, quis dicatur dux, à n.* 47. Gratian. *in diſcept. forenſ. part.* 4. 198. *per totum.* Perez de Lara *loc. cit. ſuprà*, Joan. Hier. Campanill *diverſ. jur. can. rubr.* 12. *c.* 12. *per totum, & cap.* 13. *à n.* 40. & remiſſivè per Cæned. *quæſt. canon.* 26. *n.* 15. latè Riccium *in pract. Eccleſ. præcedentiarum, deciſ.* 577. *cum multis ſeqq.*

Deſuper in hac compoſitione Ordinarius habere de- 54
bet præ oculis circa Rectores Parochiarum, & curæ animarum, dum in ſua Parochia ſunt, ut ipſos omnibus præferat, & anteponat eo loco, & quod de his *ſuprà* diximus, intelligitur, dum extrà ſuam Eccleſiam ſunt. Enimverò verum eſt, quantum attinet ad jus commune, dempta conſuetudine, ſeu præſcriptione, vel etiam quaſi poſſeſſione (quoad compoſitionem, de qua agimus) Rector intra propriam Eccleſiam Parochialem debet præcedere omnes, quoſcunque alios majores, & ſuperiores in dicendis Miſſis ſolemnibus, & aliis rebus, & præeminentiis quibuſcunque, tangentibus, & concernentibus ipſius Rectoris officium, & munus, ita docet Chaſſaneus *in catalogo gloriæ n.* 4. *p. conſideratione fin.* ubi plures authoritates divinæ Scripturæ allegat, & ita fuiſſe determinatum in Romana Curia in una deciſione Calaguritana præeminentiarum debitoria 16. Novembris 1594. teſtatur Hieron. Gonzal. *ſuper regula* 8. *Cancellar. de menſibus alternat. gloſſ.* 6. *numero* 105. ubi dicit fuiſſe reſolutum, quòd Rector in

ſua

46 55 ſua propria Eccleſia, inſpecto jure communi, erat præferendus Decano, & omnibus capitularibus collegiatæ; ad eam Eccleſiam proceſſionaliter certis diebus ex antiqua conſuetudine accedentibus, qui quidem Gonzalez dicit ibi, ſe informaſſe pro quodam procuratore, ad favorem Rectorum provinciæ de Guipuzcoa, contra Archipresbyterum ejuſdem provinciæ, prætendentem, & intentantem præcedere debere dictos Rectores intra proprias illorum Eccleſias, tanquam caput ejuſdem provinciæ, in quo quidem, licèt dictus Archipresbyter priùs in judicio ſummariiſſimo, putà, manutentionis, ſeu ut aliter dicitur, tenutæ, & ſimilium, tamen iterum tandem ipſe ſuccubuit Archipreſbyter, contra quem, & in favorem Rectorum in petitorio reſolutum fuiſſe, coram R. P. D. Litta judice illius cauſæ ſub die 22. menſis Martii anni 1604. & multa in propoſitum, & comprobationem, mirabileſque doctrinas adducens videndus eſt Gartia. *diſcept. forenſi. cap.* 298. *per totum.*

56 Rector namque in propria Eccleſia, veluti in domo propria, dicitur Imperator, & Rex; *c. duo,* 23. *q.* 4. Abb. *in cap. venerabilem, ſub n.* 19. *de electione*, qui ibi
57 poſt Joannem Andream ad propoſitum hoc illud de Richardo Rege Angliæ narrat, & Ruſtico, qui quidem eundem Regem alapa percuſſit ex eo, quòd in domo
58 ipſius Ruſtici illi cedere, atque obedire recuſarat, unde dicit Lucus de Peña, & Joannes de Platea *in l. nihil, Cod. de palatiis, conſilio* 67. *incipit; dico ergo, nu.* 12. *& ſequentibus lib.* 2. quòd major debet cedere minori, dum eſt in domo minoris, & ita dictum fuiſſe *in dict. deciſ. Rotæ proximè citata*, affirmat Gonzales *in d. regul.* 8. *gloſſ.* 7. *n.* 107. & facit ad propoſitum, quod
59 dicit Chaſſaneus *in catalogo gloriæ mundi* 4. *part.* 21. *conſideratione*, quod Archiepiſcopus in terra, & diœceſi Epiſcopi, debet honorare Epiſcopum, per *in d. l. nihil*, ubi dicitur, quòd reverentia non ſolùm ab inferioribus debetur ſuperioribus, ſed quandoque etiam à ſuperiori debetur inferiori, facit gl. *in l. apud eum ff. de manumiſſionibus*; & quia quando ſunt duo æquales in dignitate, quilibet in ſuo territorio eſt major altero, faciunt quæ dicit Cepola *in tractatu de Imperatore mili. eligendo verſ. pro Imperatore, col.* 12. & Chaſſaneus *loco citato*, referens Gonzales tenet Gratian. *diſcepta. foren. c.* 298. *n.* 89. *cum ſequentibus.*

60 Maximè cum Rector in ſua propria Eccleſia Parochiali Prælatus dicatur, textus eſt *in cap. in apibus*, 7. *q.* 1. nec non habet tantam poteſtatem, quantam habet
61 Prælatus cum Capitulo in ſua Eccleſia collegiata, ut mirificè dicit, & advertit Abb. Panormit. *in cap.* 1. *ſub nu.* 28. *verſ. ſi verò in Eccleſia, de dolo & contumacia*, cujus dictum ſumma cum ratione laudat Gregor. Lopez *in l.* 2. *gloſſ. fin. titul.* 16. *part.* 1. ad quod bene etiam facit *ead. lex* 2. *in fin.* imò Rectores in ſuis Parochiis Apoſtolorum vices ſuſtinent, ut tenet Roma. *in verſi-*
62 *culo fin. ſeu ſermone incipiente, vos eſtis ſal terræ, n.* 11. quapropter Beneficium curatum magnam dicitur habere præeminentiam, ut per Rotam, *deciſione* 1. *nu.* 11. *de officio Archipresbyteri, in antiquis*, & Gonzales *in d. gloſſ.* 6. *numer.* 108. *& nu.* 4. *ſuprà*, qui eadem gloſſa ibi copiosè agit, ut propter horum benefi-
63 ciorum magnas ſpecialitates, & pericula, ſpecialis eorum requiritur mentio, facienda in impetrationibus, & ſpectativis, & aliis, de quibus per eundem, *ibi à princ.* & ex juribus vulgaribus, & ſequutus in totum Gonzal. idem dicit Gratian. *ubi proximè.*

64 Hæc tamen annotatio, ut Rector in ſua Eccleſia, velut domo propria, aliis debeat, etiam majoribus, præeſſe, dempta conſuetudine; fallit in Canonicis Cathedralis Eccleſiæ collegialiter, & in forma Capituli ſtantibus, & procedentibus; nam cùm tunc Eccleſiam Cathedralem repræſentent, quæ plus aliis honorari debet, ut notanter dicit Dominicus de ſancto Geminiano

in c. quamvis, in princ. §. quanquam, in 3. *nota de præbendis*, 5. Felin. *in cap. poſtulaſti, col.* 7. *de reſcriptis, & in cap. meminimus, in fin.* 2. *colum. de accuſatio.* di-
65 centes, quòd Canonici Cathedralis Eccleſiæ præcedunt Abbates regulares in proceſſionibus, & facit illud Abb. *in c. cùm non liceat, in princ. de præſcript.* dicentis Eccleſias inferiores debere reverentiam Epiſcopo, & ſic Eccleſiæ Cathedrali, ut argumentatur Chaſſaneus *in dict. tractatu, ſeu catalogo gloriæ mundi*, 4. *part.* 32. *conſideratio. verſ. ſed intellige prædicta*; *&c.* & Boërius *in tractatu de authoritate magni conſ.*
66 *n.* 15. *ad fin.* ubi hoc ea ratione dicit, quia Eccleſia Cathedralis eſt major, & communis omnium Diœceſanorum, adeò ut ad eam ſinguli utriuſque ſexus clerici, & laici, pro ſacramentis recipiendis, & divinis officiis audiendis, recurrere poſſunt, ſine proprii Rectoris licentia, ſeu injuria, cùm tota Diœ-
67 ceſis ſi Parochia Epiſcopi, & Epiſcopus cum omnibus Curatis, & Parochis Diœceſanis concurrat, debeatque curæ animarum exercitium, & facit quæ dicit Chaſſaneus *ibi conſideratione* 25. multa cumulat Gratian. *diſceptat. forenſ. cap.* 298. *à n.* 89. & magis in ſpecie *à nu.* 73. qui poſt alios hanc intelligit doctrinam, quando Epiſcopus eſt præſens, & inter Canonicos collegialiter congregatos, ut tunc capitulum Parochos præcedat, ut latè ibi comprobat.

68 Hinc eſt, ut ipſe Chaſſaneus *in dict. conſideratione* 32. *verſic. ex quibus conſtat*, meritò reprehendat quoſdam Monachos, qui in obitu cujuſdam nobilis viri appetentes, & certantes ultimum locum habere cum capa, in ſua propria eorum fratrum Eccleſia etiam poſt Epiſcopum, & Canonicos Eccleſiæ Cathedralis, reddens rationem, quia etiam Abbas eorum non poteſt prætendere majorem locum in præſentia Epiſcopi, & canonicorum Eccleſiæ Cathedralis collegialiter procedentium, ut jam dictum eſt: cui reducenda eſſe puto quæ Zerola *in praxi Epiſcopali*, 2. *p. verbo funus verſ.*
69 9. aſſeverans, cadaveribus defunctorum ad Eccleſiam fratrum mendicantium delatis officia mortuorum, reliquaque munia, quæ in hujuſmodi monaſteriis ſolent adhiberi non à Canonicis, ſeu clero, ſed ab eiſdem fieri, ac peragi debere, ad quod allegat S. Congr. declarationem 320. (quam in meis invenire non potui) cujus aſſertio intelligenda eſt, quoad Canonicos Eccleſiæ Collegiatæ, & cæteros clericos; non tamen quoad Canonicos Eccleſiæ Cathedralis collegialiter, & in forma Capituli congregatos ad funus, ſeu cadaver ſepeliendum, ex ſupradictis rationibus, & authoritatibus, contrarium etenim nec jus, nec ratio patitur.

70 Quonam modo Ordinarius ſe queat habere in definiendis controverſiis ortis inter Rectores Paroch. Eccleſiæ, & inter fratres Religioſos cum capa, & Cruce, proceſſionaliter ingredi volentes, ad portandum cadaver illius, qui apud eos ſepulturam elegit, in cujus quæſtionis reſolutione duplicem debet controverſiam Ordinarius componere, altera inter Rectores, & fratres, altera inter Rectores ipſos, veritatem indagantes, ſiquidem ipſos inter ſe pugnantes reperio. Et oritur difficultas, quòd Monachi non habent territorium
71 niſi intra clauſtra, & ambitum ſuorum monaſteriorum, Cardin. *in clement.* 1. *nu.* 1. *de ſtatu monacho*, ubi dicit monaſteria eſſe territorium Abbatis, non extra Caputaquenſis *deciſ.* 225. *par.* quos ad id ſequitur Zerola *in praxi Epiſcopali*, 1. *parte, verbo proceſſiones, verſic. ad quartum extra clauſtra*, qui ex hac ratione dicit;
72 regulares non poſſe extra clauſtra ſui conventus facere proceſſiones, argumento *cap. certum eſt quidem*, 7. *de conſecratione, diſt.* 1. ubi multa fundamenta ad hoc adducit, affirmans, ſe ita in omnibus civitatibus vidiſſe practicari, & ſemel de eo dubitari, fuiſſeque dictum, Monachos non poſſe ſine Ordinarii licentia, niſi intra
73 clauſtra, & ambitum ſuorum monaſteriorum proceſſiones facere; quia in tantum eximuntur à juriſdictione

Ordinaria Epiſcopi, quatenus ei conceditur in eorum privilegiis, *c. porrò, cap. & cum plantare, de privilegiis, cum aliis*, ideòque eorum privilegia inſpicienda fore, an hoc ſibi concedatur, ut abſque Ordinarii licentia extra clauſtra queant facere proceſſiones, quod non credo ſibi conceſſum eſſe, cùm quotidie videmus ut ambitum non exeant. Quod etiam advertit Zerola *proximè citato loco*, quem vide, quod verum eſſe, ſemperque ſe ita vidiſſe ſervari, teſtatur Campanill. *in diverſ. jur. canon. rubrica* 12. *cap.* 13. *ſub num.* 18.
74 *ante fin.* exploſa ſententia Graffii *conſilio* 20. opinantis illis licere per triginta paſſus extra ambitum monaſterii, juxta textum *in cap. ſicut antiquitus* 17. *quæſtio.* 1. cui ipſe reſpondet, & ſatisfacit, quòd tunc hoc caſu poſſint regulares impediri, & puniri per Ordinarium (niſi conſuetudine, aut privilegio, id fuerit ab eis obtentum) tenet relato Zerola, Cænedus *canonica quæſt.* 26. *num.* 18.

75 Secundò, quia non debet quis alienam Parochiam ingredi, ad aliquod officium divinum exercendum, competens Epiſcopo, ſeu Rectori, vel aliquid diſponendum contra voluntatem eorum, *c. Epiſcopi, &c. ſeq.* 7. *quæſt.* 1. *c. nullus* 9. *q.* 2. *cap. ſcriptum.* 6. *q.* 1. & cùm ad hoc Parochiæ factæ fuerint, & ut ſinguli exercitium divinorum officiorum commodiùs poſſint adimplere, *toto tit. de Parochis*, & ibi Doctores *c.* 1. 13. *q.* 1. & ſingulæ ſint ſingulis commiſſæ Rectoribus *ex toto tit. de decimis*, & quæ not. *in cap. de multa, de præbendis, & in cap. licèt Epiſcopus, eodem titul. in* 6. licitè poterit Rector volentes ſuam Parochiam ingredi, ibique divina exercere, prohibere, tranſire namque per agrum alienum jus non eſt *cap.* 1. 1. *diſt.* maximè ubi tranſitus domino noxius eſt, ubi notat. *& in cap. ead.* 1. *diſt.* quod probatur etiam ex text. *in §. ferè, inſti. de rerum diviſione, l. per agrum, C. de ſemita, & aqua*, quibus, & aliis juribus probatur, nulli venatori licere alienum fundum ingredi pro aucupatione, ſeu venatione, vel pro ave ibi exiſtente capienda, invito & prohibente domino fundi, licèt aliàs cuilibet ſit licita, libereque permiſſa earum aucupatio, *l.* 3. *l. naturalem, §. apium quoque ff. de acquirendo rerum domin.*

Ergo eodem modo in præſenti quæſtione videtur dicendum, quòd licèt permiſſum ſit Monachis, ut appellare poſſint cadaver ejus, qui apud eos eligit ſepulturam, non cenſeri debet ſibi permiſſum, id ferre cum Cruce, & capa, proceſſionaliter per alterius Parochiam, & in ejus præjudicium, nam licèt quis in ſuo poſſit facere, non tamen in alienum immittere, *l. licèt, ſicuti, §. Ariſto, ff. ſi ſervitus vindicetur, l.* 1. *§. idem ait, ff. de aqua pluvia arcenda*, jus enim tertii in omnibus genericis conceſſionibus ſemper illibatum remanet.

Quod maximè procedit, cùm portare funus ad Eccleſiam, etiam alienam, Rectori eidem proprio Parochiali jure communi competit, ut expreſsè probat
76 text. *in c. cùm liberam, de ſepulturis*, ibi: Quod cùm Presbyteri quidam corpus cujuſdam mulieris, prout in ultima voluntate diſpoſuit, ad eandem Eccleſiam ſepeliendum, deferrent, *&c.* & ita tenet ibi Joan. Andreas, confirmat Oldrad. *in conſ.* 82. *num.* 2. *verſ. nam & portare*, & eſt reprobanda gl. *ibi verbo diſpoſuit*, quæ ſentire videtur, mulierem eſſe Parochianam Monachorum ſancti Vincentii, ſpoliantium fratres ſancti Martini, apud quos elegerat ſepulturam, quoniam dicti Monachi ſancti Vincentii in ea ratione alios ſpoliavere; ſed de facto potiùs, & ſic de facto emolumenta reſtituere coguntur, ut patet ibi in textu, cujus iſte verus ſenſus eſt. Hanc partem in quæſtione propoſita tenet, & defendit ſimilibus ex relatis fundamentis, ubi ſingulariter Oldradus *in conſ.* 82. *per totum* Card. *in Clem. dudum, §. hujuſmodi, circa finem, de ſepulturis*, quem veriorem, & tutiorem dicit Everard. *in locis legalibus in loco à conceſ. conſeq. ad conceſſion. anteced. poſt princ. verſ. limitatur tamen dict. regul.* pro qua dicit, ſe conſuluiſſe, pro evitanda rixa, ſeditione, & aliis malis, quæ ex hoc provenire poſſunt, & idem tenet gl. *in d. clem. dudum, §. verùm ſuper verbo integrè, &c.*

Contrariam autem partem, ut Monachi poſſint 77
proceſſionaliter cum Cruce, capa, & aliis neceſſariis, invito Rectore intrare ejus Parochiam, & accipere, ſeu exportare funus, & alia conſueta facere, tenent Oldrad. ſibi contrarius *in conſil.* 225. *nu.* 13. & 14. *verſic. circa ſecundùm, &c.* Geminianus *in cap. ut animarum,* 78
de conſtit. lib. 6. Joannes de Ligna *in d. Clem. dudum*, & Petrus de Anchara. *ibi*, & idem Sylveſt. *in ſua ſumma, verbo ſepultura, colum.* 4. *verſ.* 4. *quæritur, &c.* Sed à priori opinione, ut de jure veriori, magiſque fundata non recedas, cui adjungere poteris, quæ *ſuperiùs* dicta ſunt pro Rectoribus, reſpectu ſuæ Eccleſiæ & Parochiæ, eam univerſalis Hiſpaniæ conſuetudo eligit, nam quando defunctus elegit ſepulturam apud Religioſos regulares, Rector Parochianus cum capa, Cruce, & proceſſione, præeſt Religioſis, ipſeque cantat reſponſum defuncto, & ſimilias conſuetas facit ceremonias, 79
præcedendo, comitatur uſque ad monaſterium, in cujus porta, ſeu ambitu de manu Rectoris cadaver recipit ultimum vale, aliudque reſponſum, juxta text. *in d. c. cùm liberum, de ſepulturis*, & Doctores in ejus confirmationem allegatos, poſtmodùmque illud recipiunt monachi, cui vigiliam, ſeu miſſam ipſi celebrant, cæteraque defunctorum officia faciunt, quæ conſuetudo, ut vides, rationibus, & authoritatibus vallatur.

In quo omnino ſervandum eſſe dicit Abb. *in c. cùm* 80
liberum nu. 4. *verſic. & nota hoc ultimum, ad medium, de Parochiis*, Joan. Andr. *in cap. certificari, eodem tit.* & quæ *ſupra hoc capite* diximus, & *inferius* dicemus, quæque etiam operatur, ut ipſi Religioſi ferant Crucem, quoties ad aliquod funus vocantur, quamvis apud eos cadaver minimè ſepeliantur, ſicque Ordinarius in controverſiis, circa hæc ortis, rem poteſt componere.

Comprobatur, quia propter juriſdictionem, quam 81
habet Parochus in ſua Parochia, non poteſt funus levari ſine illius licentia & antequam per eum dicatur antiphona *Subvenite*, ut declarat Imola *clem. dudum, col.* 16. *ante medium verſ. nota bene, nu.* 66. & ibi Card. *in §. hujuſmodi in fin. de ſepulturis.* Oldradus *conſil.* 82. *ante fratres, n.* 2. *verſ. ante portare*, Grat. *diſceptat. foren. c.* 298. *à n.* 12. *cum ſequentibus*, & 79. quod etiam dicit poſt alios, hoc procedere, quamvis aliis Eccleſiis extra parochiam liberè ſepultura concedatur, ut per gl. *in clem. dudum, §. verum, ut Parochiales, in verbo integrè de ſepultur.* Abb. Ancharan. & ſicut Parochus præfertur cunctis in adminiſtratione Sacramentorum Parochiani, ita etiam erit præferendus in ſepultura, quaſi illa magis videatur accedere ad communionem divinorum officiorum, nam licèt ſeptem ſint Sacramenta Eccleſiæ; tamen etiam ultra ea dicuntur largè Sacramenta, omnes res ſacræ, ut poſt Federicum Geminianum *in c. alma mater, §. in feſtivitatibus, num.* 8. *ad fin. verſic. & iſta videtur verior opinio*, & ibi latè Coſta *num.* 7. *uſque ad num.* 10. *de ſentent. excomm. lib.* 6.

Et quòd Parochus in funeralibus debeat omnes 82
præcedere, quia ipſe fungitur officio ſuo in habitu Sacerdotali, videlicet; cum oratorio, & ſtola, prout in omnibus Sacramentis, quæ ſtola ſignificativa eſt poteſtatis præcellentis, ac juriſdictionis, ut multa ſcitu digniſſima congerit Gratian. *ubi proximè à num.* 54. *cum pluribus ſequentibus, qui nu.* 64. poſt ſanctum Anton. *in ſumma* 8. *part. tit.* 20. *cap.* 4. §. 2. & Chaſſaneum, dicit, ut quod operatur pallium inter Epiſcopos, operatur etiam ſtola inter Sacerdotes, & *num.* 81. adducit rituale Romanum in terminis probans præcedentiam Parochi, *& numero* 84. adducit in terminis deciſionem ſacræ Congregationis Rituum in hæc verba: Prior Eccleſiæ

Ecclesiæ sancti Angeli terræ Saxoferaten. petiit declara-
ri, an Canonicis Ecclesiæ collegiatæ ejusdem terræ, quan-
83 do associant mortuos sepeliendos in Ecclesia Parochiali ipsius Priotis, debeant ipsum priorem, qui defert sto-
lam præcedere. Congregatio Sacrorum rituum respondit, illum Presbyterum, seu Curatum, aut Priorem, qui de-
fert stolam, ad ejus Ecclesiam funus defert, alios omnes præcedere debere, & ita declaravit die 14. Octob. 1609. & bene advertit Grat. *d. cap.* 298. *distinct. num.* 84. *versic. ubi est advertendum*, quòd prædicta Congregatio non se fundat in persona, seu dignitate personæ, quia sit Prior, vel Curatus, sed in delatione stolæ, notando illa verba: Presbyterum illum, qui defert stolam quasi honor, & reverentia debeatur huic signo Sacerdotali, sive qui eam defert, sit Prior, sive Curatus, sive quivis alius
84 presbyter; sæpe enim accidit, ut Parochus propter ali-
quod impedimentum non possit adesse funeralibus, il-
ludque munus simplici committit Sacerdoti deferenti stolam, ac ideò d. Congregatio istum aliis præferendum esse dicit; ut Gratianus *ibi*.

Et confirmatur, quia cùm Parochus in sua Parochia
85 jurisdictionem habere dicatur, non potest levari funus, nisi jubente Parocho per aspersionem aquæ benedictæ, ita quod alii fratres in illa Parochia non possunt proces-
sionaliter efferre mortuum; qui elegit sepulturam extrà Parochiam, & si aliter faciant, licitum est Parocho, surripere, & tollere cruces, & alia processionalia mona-
chis id facientibus. Oldrad. *cons.* 82. *an fratres*, ubi mul-
86 ta, Cardin. Zaba. *in d. clem. dudum*, §. *si ejusmodi*, *num.* 4. *versic. secundo quæro*, Gratian. *discept. foren. cap.* 298. *num.* 78. ubi meminit Oldradi, contrarium dixisse *alio consilio* 225. *numero* 13. contra quem insurgit, qui *num.*
87 79. advertit, Parochum primum esse, qui facit Officium in Ecclesia, dicendo orationes, & intonando primos ver-
sus citat Sanct. Damascenum *in sermone de morientibus*, ubi Parochus per aspersionem aquæ exercet jurisdictio-
nem contra dæmones, quòd ut dictum, idem præcedit, quando defertur funus extra Parochiam, ita ut fuisse
88 determinatum à Rota, in una Lucana beneficiorum, & aliis pluribus decisionibus, quas citat, testatur Gratian. *in disceptatio. foren. d. cap.* 298. *nu.* 85. *& sequentibus.* Parisius *consil.* 4. *nu.* 36. *lib.* 4. de hac prælatione Parochi cæteris omnibus, etiam Canonici collegialiter la-
tissimè multa scitu digniffima congessit Gratian. *discept. foren. d. cap.* 298. *per totum.*

89 Qui quidem *à num.* 9. *& suprà*, *nu.* 8. tractat latè, quòd non poterit amitti jus prælationis, illa non utendo, aut patiendo Parochum alios præcedere, quia cùm non possit expressè tali juri renuntiari in præjudicium Eccle-
siæ, & successorum, nec poterit tacitè ut in puncto con-
suluit Decia. *cons.* 21. *num.* 47. *libro* 1. & successores
90 poterunt contravenire de facto invalido antecessoris, Socin. *cons.* 79. *n.* 47. *lib.* 4. Menoch. *cons.* 1. *num.* 102. *& consil.* 264. *num.* 18. *usque ad n.* 24. post Aymon *consil.* 241. *num.* 17. & quòd possint hujusmodi præcedentiam recuperare successores perditam à prædecessoribus. Bald.
91 *cons.* 387. *colum.* 2. *in princ. lib.* 2. Purpur. *versic.* 540. *in fin. num.* 19. *lib.* 2. Menoch. *consil.* 902. *num.* 78. *lib.* 10. Gratian. *ubi proximè*, *& in addit. ad decis. March.* 238. *n.* 1. *& seqq.* conducunt, quæ dixi 3. *p. c.* 3. *sub n.* 42.

92 Nec obstant argumenta, quæ in contrarium prioris opinionis solent Doctores relati adducere, quibus bre-
viter respondetur. Et primum est, quod cui conceditur finis, concessa videntur ea, per quæ pervenitur ad fi-
nem; & cui conceditur consequens, videtur sibi conce-
di præparatorium ad id, seu antecedens, ex juribus vulgaribus allegatis ab Everardo *in locis lega. lib. in dict. l. à concessione consequentis ad conces. anteced. suprà*, *loco citato*, qui eidem fundamento debitè satisfacit, sequutus Oldradi doctrinam *in d. consilio* 82. & aliorum.

93 Aliud autem fundamentum est *ex l.* 3. §. *non per-
petuo*, *ff. de sepul. viola.* quo cavetur, quòd his qui sepeliendi jus habent; jus competat etiam per alienos vicos & territoria, funera ipsa deferendi, ad quod facit etiam *l.* 1. §. *usufruct. ff. usufructus quemad. careat. l. damnas esto.*, *ff. de usufructu legato*, quibus respondetur, procedere, quando alter ad sepulchrum non possit aditus adhiberi, quàm per fundum, seu agrum alienum, quod nos mo-
dis non negamus, sed tantùm in modo ducendi, an ipsi, vel potiùs Rector processionaliter cum capa, & cruce, præcedens (cui de jure competit) queant exportare cadaver.

Ex quibus aliam poteris vincere difficultatem; 94
quam paucis antea diebus habuimus in hac civitate inter duos Parochos ejusdem, dum Parochianus unus subitò in Parochia alterius transeundo obiit, & uterque Parochus pro cadavere sepeliendo, non parum certabat. Quos igitur breviter compono; cùm Parochianus non mutasset domicilium, nec Parochiam propriam, nec eo animo in alienam, ut obiret, recessit, ideo non mutat sepulturam, maximè quando commodè ad eam exportari potest cadaver; ut in fortioribus terminis probat text. *in cap. is qui habet*, *de sepult. lib.* 6. & notat. *in cap. fin. eodem tit. & lib.* & ex his quæ Abb. & cæteri communiter notant *in cap.* 1. *de sepult.* & Sylv. *in summa*, *verbo sepult.* §. 8. *quæro*, *versic. an peregrini*, *& advenæ*, §. *patronum*, & ea, quæ Burgoz de Paz latè *n.* 3. *Tauri*, *à num...* quod non examino, quia mei non est; sed illud tantum advertam, ut Parochus proprius, licèt ad ejus Ecclesiam pertineat cadaver; non tamen poterit cum capa, cruce, processionaliter alterius ingredi Parochiam, ubi decessit, altero prohibente Parocho, ex his quæ huc usque *superiùs* dicta sunt circa Monachos, quod in qui-
buscunque obtinet, sic in hoc solet extrahi cor-
pus sine solemnitate, secretè, putà; & in pro-
pria domo poni, indeque solemniter à proprio Rectore deferri, & hoc jure utimur.

Quando autem unus in una Parochiali Eccle- 95
sia audivit divina, & in alia percipit sacramen-
ta, vel est Parochianus duarum Ecclesiarum, si utraque Ecclesia habet jus funerandi, inter Parochos ipsos locus erit præventioni argumento text. *in cap. si duobus* 14. *de rescript. in* 6. sed obventiones quartæ dividentur, text. est *in cap. cum quis*, *de sepult. lib.* 6. & ibi not. sed quæstio est, quando nulla adfuit prærentio; sed inter utrosque Parochos contendentes, controver-
siam istam decidit Sylvest. *ubi proximè*, *d. q.* 96
8. *versic. si autem in una Ecclesia*, Diœcesa-
num, hoc est, Ordinarium ipsos ad concordiam reducturum, sic ejus arbitrio relinquit composito-
nem, quod nota.

Unum tamen Ordinario adverto, ut idem com- 97
ponis has controversias ortas in tumulandis defunc-
torum corporibus ea jam sepulta (etiam de fac-
to, & ab eo Rectore, vel religiosis, quibus id non competebat) nullo modo faciat ea ex-
humare, & à sepulchro transmutare, quia ma-
jus consideratur à jure scandalum, cùm eorum exhumatio, etiam in his, quibus jus maximum attribuit privilegium, ut in attentatis nullatenus, etiam labe attentati verè, & clarè existente, & intentata pars obtinere potest, quominus cadaver attentando sepultum, in eadem remaneat sepul-
tura, usque ad sententiam diffinitivam in prin-
cipali ferendi, propter scandalum hoc considera-
tum, ut censuit Rota *in decis.* 853. *in antiquis*, & ad longum comprobat Lancelot. Robert. *in tractatu de atten.* ad id text. expressus *in cap. ex parte*, *de sepultura*, ubi non per viam at-
tentati, restituitur cadaver sepultum post appel-
lationem, etiamsi idem judicium fuit propositum, sed per sententiam diffinitivam in judicio Ordinario, & principaliter.

98 Animadverto etiam, ea quæ hactenus congeſta ſunt, ex quibus diximus, debere Ordinarium in controverſiis componendis in proceſſionibus; & ſimilibus ortis (præ oculis ſuis habere, ut ſuum animum, & arbitrium melius poſſit informare) non ita neceſſitate ipſum, ut ſi omittat, ſuam queat compoſitionem executioni mandare abſque metu violentiæ, ea namque pertinent ad juſtitiam principalem, ſeu injuſtitiam, judici ſuperiori de appellationis cauſa cognitnro reſervatam, & pertinentem; non tamen ipſa nullam compoſitionem reddere queunt, ut locus ſit regulæ. *l.* 4. §. *condemnatum*, *ff. de re judic.* ſcilicet ſententiam nullam non mereri executionem, & judex, qui eam exequitur, deferendo appellationi, ab ea vim facere, de quo latiùs *ſuo loco* agendum eſt Deo dante 3. *p. cap.* 9. *à princ.*

99 Inſuper unum porrò neceſſarium eſt adverteret ut appellatio, quæ prohibita extat per d. Concilii Trid. 13. *ſeſſ.* 25. *de regul.* de quo ad principium à compoſitione ſupradictarum controverſiarum, non ita abſolutè intelligenda eſt; ſed tantùm quoad unum affectum ſuſpenſivum; ita probat Cardinalium declaratio ſuper eodem capitulo, *verbo*, *amota omni appellatione*, in hæc verba: intellige ad effectum ſuſpenſivum, ſed cum provenit ſententæ Epiſcopi, bene appellari poterit ad effectum devolutivum ex congregationis ſententia in una Hieracenſi, *&c.* Hactenus de declarat. *fol. mihi* 436.

100 Ultimo loco pro hujus capitis complemento animadverto, quòd licèt Ordinario talis compoſitio ſit conceſſa ſuper controverſia in proceſſionibus, aliud erit dicendum de maleficiis, vulneribus, & delictis ibi commiſſis: putà, inter exemptos, vel laicos, quia tunc Judex, qui aliàs debet de eis cognoſcere, & animadverſio pertinet, punitio competit; ita in ſimili dicit Old. adr. *in ſuis conſiliis*; quem vide *in repertorio*, *verbo*, *compoſitio facta de contr. &c.* & per id inquire conſilium, quia in meis & aliis nunquam reperire potui, ſed nihilominus doctrina in ſe juridica eſt.

101 Ulteriùs circa *hoc cap.* 13. *de reform. ſeſſ.* 25. de regula, ut quamvis ex eo detur Epiſcopo facultas ad ſedandas controverſias ortas inter ipſos regulares, intelligi tantùm debere, dicit Decianus *lib.* 2. *conſil.* 63. *num.* quando ex ipſis controverſiis ſequitur ſcandalum, ſi autem illud non ſequatur, non cognoſcet Epiſcopus, quem etiam ſequitur Cænedus *in q. c.* 26. 217. pro quo ſunt ponderanda illa verba ejuſdem Concilii *ibi.* 17. quæ perſæpe cum ſcandalo oriuntur.

102 Unum tamen quotidianum obiter non omittam, ut exempti omnes tam ſæculares, quàm regulares quicunque, etiam Monachi, ad publicas proceſſiones vocantur, accedere compelluntur, iis tamen exceptis, qui in ſtrictiori clauſula perpetuò vivunt, juxta Concilii Trident. diſpoſitionem *cap.* 13. *ſeſſ.* 25. *de regul.* tenent etiam Zerola *in praxi Epiſc.* 1. *part. verbo proceſſiones*, §. 2. Emmanuel. Rodrig. *quæſt. reg. tom.* 3. *q.* 36. Barboſ. *in remiſſ. ad idem Concilium. n.* 4. Aloyſ. Ricc. *Curiæ Archiepiſc. Neapol. deciſ.* 9. Gratian. *deciſ.* 232. Bald. *deciſ.* 339. *par.* 2. chariſſimus mihi, ac doctiſſimus Perez de Lara *in tract. de anniverſa. & Capell.* 1. *p. cap.* 24. *num.* 14. Joan Franch. Leo *in theſauro fori Eccleſ.* 1. *p. c.* 8. *n.* 18. Joan. Hieronym. Campan. *diver. jur. canon. rubr.* 12. *c.* 13. *n.* 147. Marc. Anton. *inſtit. major. l.* 2. *tit.* 1. *n.* 55. idem Zerola *in praxi*, 1. *par.* §. *excommunicatio cauſâ materialis*, *ibi*, *ſecundò ſall.* Vivald. *in candelabro*, 1. *part. tit. de abſolutione*, *c.* 13. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.* 3. *quæſt.* 11. *n.* 18. Paul. Fuſc. *tract. de viſit. lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 12. *& cap.* 15. *n.* 64. Cæned. *in quæſt. canon.* 26. *num.* 15. qui *num.* 17. *ad fin.* adducit ſacræ
103 congregat. declarationem 360. qua diſponitur, ſacerdotes etiam ſervientes in Eccleſiis equitum Hieroſolymitanorum, poſſe ſimiliter compelli ab ordinario, ut interſint iis proceſſionibus. Quo quidem ſublata fuit antiqua Doctorum controverſia *in c. nimis. el* 2. *de exceſſibus prælato.* Felin. *in cap. dilecto*, *de offic. ordin.* an ſcilicet, & quando potuiſſet Epiſcopus regulares vocare ad proceſſiones, necne. 111

Regulares autem, qui abſunt à civitate ultrà di- 104
midium milliare compellendi minimè ſunt, ut declaravit ſancta Congreg. teſte Gratiano *ubi proximè*, 105 112
n. 9. Aloyſ. Ricc. *Curiæ Archiep. Neapol. deciſ.* 131. Bard. *in d. remiſſ. n.* 7. Lara, Campan. & Leo, *ubi ſuprà*; & hi duo ultimi idem dicunt de exemptis, qui ſunt nullius diœceſis, vel extra civitatem in locis, in quibus habent plebem, qui cum illa plebe debent facere proceſſionem, juxta alteram ejuſdem Trid. declara- 106
tionem relatam ab eodem Joanne Franci Leone, veluti 113
etiam hi regulares compelli non poſſunt ad proceſſiones accedere eo in loco, in quo habent conſuetudinem legitimè acquiſitam, non accedendi, prout ſit declaratum à ſacra congregatione rituum, ſe vidiſſe teſtatur 48
Joan Hieronym. Campanill. *diverſ. jur. canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *ſub. n.* 117. *poſt medium.*

Et nota, quòd per idem Tridentinum, *ibi*, tam 107
clerici ſæculares, quàm regulares, *&c.* ſacra Congregatio clericos omnes Diœceſanos, quantumvis exemptos, ſi beneficia etiam ſimplicia in Diœceſi obtineant
I
teneri, & compelli poſſe ab Epiſcopo, ut accedant 108
ad proceſſiones, firmant Aloyſ. Ricc. *in collect. deciſio. part.* 4. *collecta* 882. *in princ.* Barboſ. *in remiſ. ad Tri. ſuper d. cap.* 13. *ſeſſ.* 25. *de regul. n.* 6. Bald. *deciſ.* 339. *part.* 2. & hi duo ultimi quærunt, an procedat in clericis nondum beneficiatis, ſed tantùm obtinentibus officium in Eccleſiis, & affirmativè reſpondent.

Sed major extat difficultas, an religioſi poſſint ab 109
Epiſcopo compelli, & cenſuris diſtringi, ut vadant ad publicas proceſſiones? Et pluries per ſacram Congregationem fuiſſe deciſum, non poſſe compelli, ſed aſciſci, vocari, & allici, refert Quaranta *in ſumma Bullarii*, *verbo*, *proſedentia*, *in fin. fol.* 339. & tenent Thomas Sanch. *tractatu de matr. lib.* 7. *diſcept.* 33. *num.* 13. Emmanuel Rodrig. *in ſumma*, *tomo* 1. *cap.* 74. *num.* 4. allegans Gambar. *de offic. legat lib.* 8. *cap. ult. num.* 7. Sed contrarium verius exiſtimo, ut poſſint cenſuris compelli tenent Gratian. *dec.* 232. *nu.* 13. quem refert, & ſequitur Perez de Lara *de anniver. Capell. lib.* 1. *c.* 24. *num.* 14. Marcerat. *dec.* 35. *dub.* 2. Barboſ. *in rem. ad d. c.* 13. *numero* 5. optimè latèqcè Zerolà *in praxi Epiſc.* 1. *part. verbo proceſſiones*, *ſub* §. 1. *& verſic. ad ſecundum*, *& iterum verbo excommunicatio*, *de cauſa mater.* §. 4. *verſic.* 2. qui loquuntur de compulſione per cenſuras, pœnas pecuniarias, aliiſque juris opportunis remediis, optimè Enriquez. *l.* 7. *c.* 25. *verſic. ut ſi vocati*, *& num.* 7. *verſic. hinc ſequitur* aſſerentes non ſolum poſſe Epiſcopum in hoc caſu procedere cenſuris Eccleſiaſticis, ſed etiam aliarum pœnarum punitione, Paul. Fuſcus *tract. de viſit. l.* 2. *cap.* 8. *n.* 12. Cænedus *in quæſt. can. q.* 26. *n.* 16. qui poſt Zerolam refert ſacram Congregat. Cardin. *declarat.* 32. ita cenſuiſſe, regulares, qui non accedunt ad proceſſiones ab Epiſcopo indictas, poſſe abeo puniri per cenſuras & pœnas arbitrarias, & alia juris remedia.

Confraternitates tamen laicorum nequeunt com- 110
pelli, ſed allici, & incitari, ut tradit Gratianus *d. deciſ.* 232. *nu.* 13. Perez de Lara *ubi proximè*, *num.* 16. *&* 17. affirmantes, ita fuiſſe deciſum à ſanctæ Congregatione, ſed ſi fecerint votum eundi, poſſunt compelli ad obſervantiam voti, *l. profanos*, *C. de paganis*, *l.* 2. §. *ſi decimam. ff. de pollicitationibus*, *cap. ex parte*, *de cenſibus.* Sed contrariam, imò quòd confraternitates laicorum eodem modo poſſint compelli ad proceſſiones accedere, teſtatur, deciſum fuiſſe Papiæ Marcerat. *ejuſdem curiæ deciſ.* 66. Barboſa *in remiſſio. ad Concil. d. c.* 23. *ſeſſ.* 25. *de regular. n.* 5. *ante finem*, & vide Sair. *dec.* 5. *de officio ordin.*

Hæ

Hæ tamen processiones, ad quas accedere, possit
111 Episcopus compellere supradictos, debent esse publicæ, ut declaravit sancta Congregatio, de qua, & quales publicæ dicantur processiones, & quales particulares,
112 & de natura processionum, & aliis difficultatibus, vide Capell. Tholosa. *decision* 485. latè, & optimè Zerol. *in praxi Episc. 1. p. verbo processiones*, Campanill. *diverss. jur. canon. rubr.* 13. *c.* 13. *à n.* 117. *fol.* 749. ad quos te remitto; cui consonat, quod dicit Felin. *in cap. dilectus, n.* 7. *de offic. ord.* ut hujusmodi processiones, ad quas religiosi compelluntur, debent fieri ex gravi, &
113 urgenti causa, quod etiam censent Abb. *in cap. nimis prava, n.* 3. & ibi optimè Marian. Socin. *ex n.* 6. *de excessibus prælatorum*, Cæned. *quæst. can.* 26. *sub n.* 15.

CAPUT X.

A duobus judicibus delegatis, seu & aliis, in eadem causa se invicem inhibentibus, hinc inde appellationi emissæ, quis eorum non deferens vim faciet, & qui, si existant in diversis Senatuum districtibus, ad quem sit recurrendum, ut uter vim faciat, declaretur: & generaliter quid, & quando à qualibet inhibitione, sive perpetua, sive temporali, appellatio legitima dicatur.

SUMMARIUM.

1 *Inhibitionis materiam qui tractent.*
2 *Ab inhibitione appellationi si non deferatur, an vis fiat.*
3 *Inhibitio dicitur sententia meræ interlocutoria.*
4 *Ab interlocutoria non licet appellari.*
5 *Inhibitio an sit interlocutoria habens vim diffinitivæ.*
6 *Interlocutoria, quâ judex se competentem, aut incompetentem declarat, habet vim diffinitivæ.*
7 *Interlocutoriam habentem vim diffinitivæ judex revocare non potest.*
8 *Inhibitionem potest idem judex revocare, & reformare.*
9 *Inhibitionis revocatæ, & repositæ effectus quales, ibid.*
10 *Inhibitionis revocatio an suspendatur per appellationem, ita ut gesta à judice inhibito sint attentata.*
11 *Et quid si contineat damnum irreparabile, aut ipsa revocatio haberet vim diffinitivæ.*
12 *Inhibitionis revocatio sive expressa, sive tacita per remissionem causæ inferiori, non suspenditur per appellationem.*
13 *Inhibitio non causat gravamen irreparabile.*
14 *Ab inhibitione expedita absque causæ cognitione appellatio licita est.*
15 *Ab inhibitione canonicè expedita, sive ab ejus revocatione appellationi non deferens vim non facit.*
16 & 17. *Inhibitio non canonicè expedita justam reddit appellationem suspensivam.*
18 *Sententia nulla sive interlocutoria, sive diffinitiva etiam aliàs privilegiata executionem non meretur.*
19 *Inhibitio minùs canonica nulla est, & inferiorem judicem non arctat.*
20 *Inhibitio canonica fit per causæ cognitionem, & partis citationem.*
21 *Causæ cognitio ad inhibitionem expediendum quemadmodum per superiorem sit adhibenda.*
22 *Inhibitio de causis nulla reddatur.*
23 *Inhibitio quòd non causet attentata in notoriis, & in confesso & convicto, & quod illa causet etiam, ubi sententia sit privilegiata quomodo intelligendum.*
24 *Inhibere potest superior etiam in causis non appellabilibus, quando simul cum causæ cognitione cognoscit de natura appellationis an sit privilegiata.*
25 *Secus si hujusmodi causæ cognitio sit omissa.*
26 *Concil. Trident.* sess. 25. de reform. cap. 14. *declaratur, & à num.* 81.
27 *Inhibitionem non canonicam, & nullam de stylo Rotæ causare attentata quomodò intelligatur, & seqq.*
28 *Stylus Rotæ extra Rotam non attenditur.*
29 *Inhibitio temporalis, quæ, de qua* in l. 55. tit. 5. lib. 2. recop.
30 *Supersessoria utantur judices Ecclesiastici omnes, ut per aliquod tempus inferior supersedeat in causa, donec exportentur acta, & ex eis se informet ad inhibendum, vel remittendum.*
31 *Inhibitio temporalis per aliquot dies an recipiat appellationem, & seqq.*
32 *Forma inducta ad actum perpetuum, non extenditur ad temporalem.*
33 *Jurisdictio dilata non dicitur ablata.*
34 *Supersessoria ad quem effectum fit inducta, & quibus casibus locum habeat.*
35 *Inhibitionem temporalem non posse expediri absque causæ cognitione, fundatur.*
36 *Inhibitio temporalis quod pariat inconvenies.*
37 *Inhibitionem temporalem prohibet lex Regia etiam auditoribus.*
38 *Ad absolutionem appellantis non debet procedere superior, nisi visis actis.*
39 *Inhibitio temporalis eandem de jure solemnitatem requirit, quam inhibitio perpetua.*
40 *Inhibitio etiam temporalis, quæ servatur forma appellationem non recipit.*
41 *Formæ omissio reddit actum sui naturam privilegiatum appellabilem, & attentatum inducit.*
42 *Inhibitionis requisita habentur pro forma ipsius, juxta Trident.*
43 *Formæ omissio vitat actum.*
44 *Actis ad Principem exportatis per viam recursus judex Ecclesiasticus ex urbanitate tenetur supersedere.*
45 & 46. *Inhibitio virtute appellationis à diffinitiva requirit causæ cognitionem, & in appellatione ab interlocutoria.*
47 *Supersessoriam requirere causæ recognitionem in puncto juris verius est.*
48 *Supersessoria stylus apud omnia judicia Ecclesiastica prævaluit, & vim non fieri decrevit Senatus.*
49 *Supersessoriam expedit judex contra partem, ut in aliquo actu supersedeat, quæ parte non citata revocatur; revocatio tamen intimatur.*
50 *A judice dante se pro inhibito virtute inhibitionis legitimæ appellationi non esse deferendum, Senatus decernit.*
51 *A judice dante se pro inhibito vigore inhibitionis nullæ, & non canonicæ, appellationi vel defertur, vel tertium genus datur.*
52 *Inhibitione expedita ab uno judice denegantè in unius Senatus districtu contra aliam in alio districtu existentem, quis Senatus pro tollenda violentia sit adeundus, ubi tres casus distinguuntur.*
53 *Senatus is adeundus, sub cujus districtu est judex à cujus inhibitione appellatur.*
54 *Appellatio proponenda est coram eo judice, à quo appellatur.*
55 *Appellationem an sufficiat præsentare in officio notarii postea legendam judici.*
56 *Inhibens judex à cujus facto duntaxat appellatur, vim facit absque alterius dependentia, cujus districtus attendendus est ad recursum Regium.*
57 *Mandans committi delictum in alio territorio, quo districtus sit puniendus.*
58 *Senatus is adeundus, sub cujus districtu stat judex à quo appellatur, quia injuste dedit se pro inhibito.*

59 *Senatus quis adeundus, quando est appellatum à facto simul duorum judicum inhibentis, & inhibiti obtemperantis, existentibus tamen in diversis districtibus.*
60 *Causæ continentia dividi non potest.*
61 *Senatus duo de eadem violentia cognoscere, foret absurdum, & inconveniens.*
62 *Senatus quilibet pro tollenda violentia adiri potest, ubi appellatur à facto duorum judicum inhibentis, & inhibiti existentium sub diversis districtibus.*
Declaratur, quomodo sit intelligendum, ibid.
63 *In uno districtu existens, si emissa sagitta occidat existentem in alio territorio, ab utroque judice potest puniri.*
64 *Mandatarius, & mandans delictum committi in diverso districtu, ubi non punitur effectus, ab utriusque districtus judicibus possunt puniri.*
65 *A conservatore inhibente ordinario appellationi emissæ, an non deferens, vim faciat.*
66 *Ab inhibitione per conservatorem expedita, nulliter tamen appellationi deferendum.*
67 *Conservatoris jurisdictio fundatur in notoria, & manifesta injuria, & violentia.*
68 *Qualitas attribuens jurisdictionem prius apparere debet.*
69 *Qualitas jurisdictionis sufficit, quòd in libello deducatur ad tribuendum jurisdictionis exercitium.*
70 *Qualitatem jurisdictionis non sufficit deducere in libello, etiam quoad ejus exercitium, si à principio fit negata.*
Quia tunc debet summariè, plenè tamen probari ipsa qualitas, ibid.
71 *Jurisdictionis defectus aliis major reputatur.*
72 *Inhibitio non expeditur à non habente jurisdictionem.*
73 *Ab inhibitione non canonica appell. legitima dicitur.*
74 *Conservator, si orta controversia jurisdictionis non conquiescat, ut arbitri eligantur, & illam dirimat, vim facit si appellationi non deferat.*
Concil. Trident. sess. 13. *refertur quòd si ponitur competentiam jurisdictionis ortam inter conservatorem, & ordinarium, arbitri dirimant, interimque in causa conquiescatur, ibid.*
75 *A judice conquiescere debente, & procedente ad ulteriora, licita est appellatio.*
76 *A judice procedente post oppositam declinatoriam appellari licet.*
77 *Inhibitio expedita tempore, quo judex debet conquiescere, est nulla.*
78 *Inhibitioni de facto expeditæ per conservatorem ordinarium parere non tenetur.*
79 *De inhibitione minùs canonica, & de injusta contra jus idem est judicandum.*
80 *Judex quilibet an possit cognoscere, an sua sit jurisdictio, & an queat ab alio inhiberi.*
81 *Inhibitionibus frivolis, & contra jus expeditis, non est per judicem parendum.*
82 *Trident. plura decreta determinantia in aliquibus casibus esse exequendam sententiam inhibitione non obstante declarantur.*
83 *Trident. decretum in aliquibus casibus non solùm permittit executionem, tollendo appellationem, sed ultrà procedit tollendo inhibitionem.*
84 *Inhibitio non arctat, ubi princeps aliquem actum permittit, non obstante inhibitione.*
85 *Dictio (nulla) negativa universalis omnia excludit.*
86 *Dictio (quicunque) est apta comprehendere casus omnes etiam expressis majores.*
87 *Dictio (quoquo modo) excludit ea, quæ aliàs non comprehenderentur.*
88 *A duobus judicibus se invicem inhibentibus appellationi emissæ per utramque partem, quis non deferens vim faciat.*
89 *Rescriptio ulterius prævalente, alter judex in eadem causa inhibere non potest, nec jurisdictione uti.*
90 *Inhibitionis anima est jurisdictio.*
91 *Rescriptis à duobus judicibus pro utraque parte impetratis, qui valido utitur, potest inhibere, & vim nullam facit inhibendo, sed alius.*
92 *Rescriptorum duorum ab utraque parte imperatorum quod prævaleat.*
93 *Rescriptum secundum ut priori prævaleat, triplex prioritas requiritur.*
94 *Competentia inter duos delegatos ad invicem se inhibentes diversorum rescriptorum virtute ab eis simul dirimitur, qui si discordent, arbitri eliguntur.*
95 *Judex quilibet etiam delegatus cognoscit, an sua sit jurisdictio.*
96 *Violentia à duobus delegatis ante competentiæ determinationem, & post eam potest deduci per Senatum ex rescriptorum inspectione.*
97 *Senatus quis violentia adeatur, quando appellatur à duobus judicibus se invicem inhibentibus, degentibus in diversis districtibus, & quid quando ab uno tantum appellatur.*

NON minùs usitatæ sunt in supremis Tribunalibus perdifficiles præsentis capituli quæstiones, nam licet inhibitionum materiam latè sint prosequuti nonnulli, ut videre libet per Vestrium *in praxi Rom. Cur.* Vitall. *in tract. claus. in claus. appell. rem.* Mandos. *in tract. de inhibitio.* Lancelot. Robert. *de attenta. 2. part. cap. 20.* Martam *in compilatio. decis. tit. de inhibitionibus, tom. 1.* Card. Tusc. *practic. conclus. tom. 3. litera L. à conclus. 140.* & per nonnullas declarationes Cardin. *super c. 1. sess. 13. de reform.* quas adducit Barbosa *in remissio. ad idem per totum*, & alii passim : nihilominus tamen nullus difficultatum, de quibus agimus, meminit. Quapropter non inutile videbitur, in medium priùs illam præmittere generaliter, an ab inhibitione appellationi emissæ judex non deferens vim faciat, & ut judex Ecclesiasticus vim nullam inferre queat, si ab inhibitione superioris appellationi interpositæ non deferat : probatur fortiter, nam inhibitio à judice expedita dicitur sententia interlocutoria merè : ita tenent Panorm. & alii *in cap. tuam col. 2. de ordine cognit.* optimè Philipp. Franch. *in c. cùm cessante, num. 46. vers. 21. inhibitoria seu*, &c. *de appell.* & ibi etiam Præpos. Federicus Senen. *in consil. 95. factum, & aliàs 93. incipit factum*, Doctores *in cap. etiam, de ordine cognitio.* Socin. *consil. 99. Seren. n. 11. in 3. volum.* quod etiam dicit Areti. 75. *diligenter, column. 4. sub versic. his præmissis*, Rebuff. *in repetitione, l. quod jussit, in princ. num. 85. ff. de re judic.* Lancelot. Robert. *de attentat. 2. part. c. 20. post inhibitionem in præfat, quæst. 1. num. 30.* & ita nempe interlocutoria appellatur inhibitio in sui descriptione, quam videre est per eundem Lancelotum *ibi num. 7.* Quintilian. Mandos. *tract. de inhibitio. qu. 17. numero 4.* sed ab interlocutoria non licet appellare, juxta dispositionem sacri Concilii Trident. *sess. 24. de reform. c. 20.* de cujus declaratione latè egimus, & curavimus *suprà, c. 1. hac 2. p. per totum*, & ibi in ejus corroborationem multa adduximus : ergo si appellatio emittatur, justè potest judex delationem denegato.

Et post hæc omnia scripta hoc solo fundamento inveni Quintilianum Mandos. *in tract. de inhib. qu. 76.* dicentem, ab inhibitoria non appellari, vel appellari eo modo, quo ab interlocutoria mera de jure civili, cujus effectus non suspenditur per appellationem. Et confirmatur, cum nec valet ; dicit talem interlocutoriam vim habere diffinitivæ, quatenus jurisdictionem judicis inhibitio tollit, vel suspendit, ejusque manus ligat, adeò ut ad ulteriora valeat procedere absque metu, seu reatu attentati, juxta quæ latè Lancel. Mandos. *suprà* citati dicunt argumento illius Doctrinæ, qua constat, illam dici sententiam interlocutoriam vim

6 vim habentem diffinitivæ, qua judex se competentem, vel incompetentem pronuntiat; *ex gloss. singulari, in auth. habita in fin. C. ne filius pro patre.* Rom. *in singulare* 129. Auferi. *in decis. Capellæ Tholos. quæst.* 88. Guido Papæ *in decis. Delphinali, quæst.* 10. *si judex,* Corneus *in singulari* 5. *incipit sentent.* Felin. *in c. qualiter, in prin. colum.* 5. *de accus.* Decius *in cap. pervenit* 2. *de appell. in fin.* Doctores *in cap. significanti, de offic. delegati.* Iss. *in l.* 2. *n.* 38. *ff. si quis in jus vocatus non ierit,* Rebuff. *in l. quod. jussit, in præfatione, n.* 43. *de re judi.* Valasc. *cons.* 48. *per totam* & alibi passim; quoniam si propterea inhibitio diceretur habere vim diffinitivæ, sequeretur exinde revocari, nec réponi possit iterum à superiore, ipsam expediente,
7 juxta ea quæ vulgariter expendunt Doctores *in cap. cùm cessante, de appell. in d. l. quod jussit,* & nos latè *suprà* 1. *p. c.* 5. *à n.* 26. judicem revocare gravamen, seu interlocutoriam, habentem vim diffinitivæ, nequaquam valere, sicuti nec ipsam diffinitivam.

8 Sed hoc est falsum, quia judex superior, qui inhibitionem expedivit, ipsam qui juri optimo iterum reponere, & reformare, ita consuluit Federicus de Senis *in suo consil.* 84. *quod incipit, factum sic se habet,* sequitur Butriga *in cap. cùm teneamur,* ubi Panormit. *ad fin de de appell.* Philipp. Franch. *in d. c. cum cessante, nu.* 46. *versicul.* 10. *inhibitoria, &c.* ubi dicunt quòd inhibitio, quæ fit per judicem ad quem, est interlocutoria, & ideo posse revocari, & mutari per eundem judicem quandocunque: idem tenet etiam Rota *in decisione* 1. *aliàs* 138. *si appell. de offic. delegati in novis, & in decis.* 65. *aliàs* 461. *si appelletur, de appell. in novis,* quales autem sint effectus inhibitionis repositæ, & mo-
9 deratæ, vide latè per Lancelot. *de attenta. cap.* 20. *limit.* 2. *per totam,* quod maximè procedit, cùm & ipsa revocatio, seu moderatio inhibitionis adhuc dicatur interlocutoria, quemadmodum & ipsa inhibitio, tenent Federic. Butriga Franch. & cæteri modò relati. Socinus *consil.* 97. *Serenissimus, nu.* 11. *in* 3. *volum.* Rebuff. *in d. repetitione l. quod jussio præfatione, n.* 85.

Qua de causa rectè puto procedere Romæ doctrinam *in dict. decis.* 1. *aliàs* 138. *si appellatur, de offic. delegati, in novis,* & decisionem 65. aliàs 461. *de appell. in novis.* sequutas per Lancelot. *loco nuperrimè citato n.* 5. affirmantes contra Alexand. sequutum Federic. de Senis, contrarium illos sentire, istum
10 *in consilio* 98. *incipit. Nicoll.* illum *in consil.* 63. *in causa; nu.* 4. *lib.* 3. quòd etiamsi ab hujusmodi revocatione fuisset appellatum, nihilominus sententia, & processus factus per primum judicem inhibitum, dicuntur esse validi; quia talis appellatio, tanquam à merè interlocutoria emissa non suspendit inhibitionis repositionem, & moderationem, imò ea non obstante, potest ad ulteriora, ad ejusque executionem procedere, absque metu attentati, ex Lanceloto, & aliis *ibi*, & juxta doctrinam seu dispositionem Concilii Tridentini *sessione* 24. *de reform. cap.* 20. *& l. ante sententiæ, ff. de appell. recipien. & l. ante sententiam, Cod. quorum appellatio. non*
11 *recipia.* quod aliud foret dicendum, si hujusmodi revocationis sententia haberet vim diffinitivæ, vel damnum irreparabile, *ex dict. cap.* 20. *Concil. Trident. & l.* 2. *ff. quorum appellat. non recip.* & nos copiosè *suprà, secunda parte, in capite* 1. *per totum.*

Et non solùm à revocatione expressa, sed nec etiam à tacita, quæ fit per remissionem causæ factam à superiore inferiori inhibitam (putà, ob non justificatam appellationem) quia talis appellatio à remissione causæ, & sic consequenter à tacita revocatione inhibitionis appellatio interposita non suspendit, nec obstat, quominus inferior inhibitus in causa queat procedere, ut
12 tenet Lancelotus *jam citato loco, lib. limitatione tertia, nu. quarto, & quinto.* Mando. *de inhibitione, quæstione trigesima sexta,* imò & quòd gravamen illatum per inhibitionem non sit qualificatum, scilicet, irrepara-bile, & similiter sentit bene Mando. *loco supra citato dict. quæst.* 66. *à n.* 9.

Facit insuper ad propositum, quod dicit Franc. *in cap.* 1. *nu.* 14. *de appell.* & Lanfranc. *decis.* 466. *si judex,* Lancelotus *in dict. cap.* 20. *in præfatione nu.* 14
120. Cardin. Tusc. *in practica conclusione* 141. *nu.* 4. & 5. *&* per Philippum Franc. *in cap. dilecti, num.* 14. *de appellatio.* dicit Scaccia *de appellat. quæstio.* 3. *num.* 1. quibus locis illud determinant, quòd si judex omissa causæ cognitione deveniat ad inhibitionem, esset tunc justa causa appellandi, posset que ab eo appellari, ergo sequitur per argumentum ab speciali, & à ratione cessante, quod ipsius inhibitionis expeditio sola per se (illis noc concurrentibus) non est sufficiens, justa, nec legitima causa appellandi Felin. *in cap. dilectus* 2. *de rescript.*

Ex quibus, quæ singularia, verissimaque sunt. & 15
aliis quæ omitto, nec te detineam diutiùs illam in hac materia, regulam deduco: judicem Eccles. violentiam nullam facere, nec omittere, si appellationi interpositæ ab expeditione canonica inhibitionis, seu ejus revocatione, tamquam à merè interlocutoria sententia non detulerit; quam regulam ultra fundamenta à nobis tradita praxis supremorum tribunalium ita confirmavit, hoc & approbavit ut praxim. Et quotidie videmus in casu vim non fieri, declarari, judicique causam remitti, & in hoc jure utimur.

Hanc tamen regulam velim intelligas: ut procedat, 16
quando ipsa inhibitio, seu ejus repositio, & revocatio canonicè facta sit; secùs autem quando Inhibitio non canonicè expediatur à superiori; quia tunc vim faciet judex, si appellationi ab ea interpositæ non deferat; cùm eo casu justa censenda erit appellatio. Quo sensu accipiendam puto Abbatis Panormitani doctrinam *in capite cùm venissent, numero quinto, de restitutione in integr.* dicentis, inhibitiones contra jus factas inducere nullitatem actus quantumcunque ab ipsa inhibitione non fuerit appellatum, quatenus supponit à tali inhibitione non canonica posse appellari. Idem tenet Decius *in consil. quadringentesimo sexagesimo vise, numer. vigesimo, libro tertio.* Parisius *consil.* 108. *divino jure, numero decimo, & sequenti, libro* 1. Lancelotus *ubi suprà, limit.* 1. *num.* 8.

Comprobatur fortiùs isthæc nostra limitatio ex his, quæ nuper diximus per Francum *in capite primo, numer.* 14. *de appellatio.* & Lanfran. *decisione quadringentesima sexagesima sexta, si judex.* Lancelotum Robertum *in dict. capite vigesimo, in præfatione, quæstione quarta, numero centesimo vigesimi.* Card. Thuscum *pract. conclusion. centesima quadragesima prima, numero quinto, tomo quarto,* quod si judex amissa causæ cognitione, pervenerit ad inhibitionem, 17
justam tunc est, & legitimam causam appellandi ab ipsa inhibitoria, quatenus minùs canonicè à judice expedita fuerit (ut statim videbimus) quibus quidem evidenter probatur, à non canonica inhibitionis expeditione legitimam esse appellationem, eique à judice necessariò deferendum, licèt à sola inhibitione, cui hæc qualitas deficit, appellari non possit.

Cujus rei ratio pendet *ex regulâ l.* 4. §. *condemnatum, de re judicata,* & quæ nos, Deo dante, in sui comprobationem cumulabimus *infra,* 3. *p. cap.* 9. quam etiam illustrant Doctores ibi, & Gratian. *in regula* 326. Afflictis *decisione* 823. Capicius *decisione* 167. *numero* 3. Guido papæ *decisione* 50. *numero* 2. Menoch. *de adipiscendo remedio* 4. *à numero* 844. *idem de arbitra. quæstione* 98. *à numero* 6. Octavia. Cacher. *in decisione Pedemontana, decisione* 142. & alibi possim; ex 18
qua omnes uno ore profitentur, sententiam sive diffinitivam, sive interlocutoriam, quantumcurque aliàs privilegiatam à jure, ut non obstante appellatione exequatur, non procedere, nec intelligi, quando

quando ipſa ſententia aliquo defectu ſive juriſdictionis, ſive citationis, ſive ordinis omiſſi, alterius cujuſcumque actus ſubſtantialis judicii, vel actus neceſſarii, nullam eſſe conſtet; quia lex, vel diſpoſitio de ea exequenda mentionem faciens, ſemper intelligenda eſt de ſententia valida; non autem de nulla ex præfatis Doctoribus, & latè à nobis explicatur *dicta tertia parte, capite nono, à principio.*

19 Cùm igitur verum ſit inhibitionem minùs canonicè expeditam, nullam eſſe & nullius effectus, inferioremque nullo modo arretet, ut conſtat ex dipoſitione ſacri Concilii *ſeſſione* 22. *cap.* 7. cujus ſunt verba: Legati, & Nuntii Apoſtolici, Patriarchæ, Primates, & Metropolitani in appellationibus, ad eos interpoſitis, in quibuſvis, tam in admittendis appellationibus, quàm in concedendis inhibitionibus poſt appellationem ſervare teneantur formam, & tenorem ſacratum inſtitutionem, & præſertim Innocentio IV. quæ incipit: Romana quacumque conſuetudine etiam immemoriali aut ſtylo & privilegio in contrarium non obſtantibus, aliter inhibitiones, & proceſſus, & inde ſequuta quæcunque ſint ipſo jure nulla: idem etiam probat text. *in cap. Romana. cum §. ſi verò & ſi autem*, (renovatus per Tridentini decretum) *de appellationibus in* 6. notat Speculator *titul. de appellation. §. de officio, verſicul. ſed quæritur* Felin. *in cap. dilectus, el ſecundo column. penult. de reſcriptis.* Geminianus *in dict. cap. Romana, §. ſi autem, & ſi verò*, Maranta *de ordine jud. c. ſexta parte, titul. de appell. n.* 196. *fol.* 195. & in terminis d. Conſilii ejus mentionem faciens tenet Gratian. *in regul.* 40. *in princip.* Gondizalvus de Paz *in praxi, quinta par. tom.* 2. *cap. unic. nu* 24. Lancelotus Robertus *de attent. ſecunda parte, c.* 20. *in præfatione, quæſt.* 5. *nu.* 165. qui omnes dicunt, hoc decreto renovatum eſſe in totum, & per omnia *dict. cap. Romana, cum ſuis §. de appell. in* 6. Rota *deciſione* 6. *de appell. in antiquis*, Marta *in compilati. deciſione tomo* 1. *titulo de inhibition. cap.* 10. 11. Joachin. Minſing. *deciſione* 87. *part.* 3. Gaſpar. Guillelm. *in rotæ deciſione* 81. *&* 130. *& deciſione* 219. *parte* 3. Marqueſſan. *de commiſſio. ſecunda parte, cap.* 1. *num.* 52.

20 Tunc namque dicitur ſecundùm magis receptam, & communem ſententiam canonica inhibitio: quando facta fuit prævia cauſæ cognitione, & citata parte, ut teſtatur. Covarruvias *in practicis quæſt. cap.* 24. *num.* 3. ubi alios ad id allegat. Robertus Marant. *ubi proximè, in dict. titulo de appellat. num.* 196. Deciſio Rotæ 54. aliàs 412. *ſi appelletur numer.* 2. *de appellat. in novis*, & deciſio 75. aliàs 357. *nota quod attentata, de appellation. in antiquis* Pariſius *conſilio* 372. *in cauſa numer.* 15. *libro quarto*, Roland. à Valle *conſ.* 77. *viſo numero* 24, *libro ſecundo, tomo* 1. Ruinus *conſilio* 61. *in lite, numero* 28. *libro* 5. ubi alios allegat Ozaſcus *deciſione Pedemontan.* 5. *certo die, ſub numer. ſeptim.* Felinus *in cap. dilectus, el ſecundo, num.* 24. *de reſcript.* Vitall. *in tractatu clauſul. in clauſula nihil novari.*

21 Quonam modo hæc cauſæ cognitio ſit adhibenda à ſuperiori, antequam inhibeat in appellatione ab interlocutoria, vel à diffinitiva, vide exactè per Lancelotum *de attentat. de parte, cap.* 20. *in præfatione, à num.* 12. *& à num.* 133. ubi circa interlocutoria, & per Gondizalvum de Paz *in dict. cap. unic. à num.* 24. ubi ad amuſſim in praxi & in theorica multa videbis, Marantam *locis ſuprà citatis*, & Tuſchum *practi concl. tom.* 4. *litera I. concl.* 144. *per totam, & locis ubi ſuprà.*

22 Quamplures inſuper ſunt cauſæ, quorum defectus inhibitio nulla redditur de jure, congeſſit Lancelotus Robertus *in ſæpe relato loco*, 2. *part. cap.* 20. *à numero* 6. *cùm pluribus ſequentibus, & in limitationibus, principalib. prima, & ſeptima*, & alibi paſſim, quas omnes per te videre poteris: ſufficiet enim ita clarè diſcretum lectorem in via ponere, queat facillimè huic noſtræ eaſdem doctrinas applicare, itaque ubicunque inveneris inhibitionem non canonicè expeditam vel aliàs nullam de jure reputatam, quæ ſcilicet peccat in aliquo, quod de ſui natura eſſet neceſſarium, ibi debes appellationem admittere, cum juſta, & legitima reputetur; poteſque applicare regulam. *d. l. §. condemnatum ff. de re judicata*, ex his quæ ſatis ſurſum comprobavi.

Et priùs, ut hinc ad alia abeamus, unum porrò erit 23
neceſſarium in materia inhibitionis concordare, quòd quemadmodum apud Doctores invenitur ſcriptum, magnam parit confuſionem; dicitur enim per allegatos à Lanceloto *in prima limit. princ. d. cap.* 20. quòd inhibitio minùs canonica non facit, nec cauſat attentatum, vel quando fiat, & expediatur contra jus, ut quando appellationis frivolæ virtute decernitur, vel aliàs in caſu, in quo à jure appellatio prohibetur, ut in convicto, & confeſſo, & in notoriis, & ſimilibus; aliter etiam videmus quòd in his caſibus inhibitio attentata faciat & cauſet, ut probatur *in cap. Romanæ, §. ſi autem poſt ſententiam, in caſu jure prohibitis*, &c. *de appellat. in* 6. renovatam per Tridentin. *ſuprà*, quod ſic 24
explica, ut textus procedat, quando ultra cauſæ cognitionem, quæ in cæteris adhiberi debet, alia adhibetur cognitio de cauſa juſta, vel injuſta appellationis, & an appellatio recipienda ſit, vel non, per acta proceſſus, quia tunc quando judex ſuperior ita cœpit cognoſcere, poteſt etiam in caſibus non appellabilibus inhibere inferiori, quia omnino debet in executione ſuperſedere ſententiæ, ut advertit ex aliis Gondizalvus de Paz *in praxi*, 5. *part. tom.* 2. *cap. unic. n.* 14. Maranta *tit. de appellat. nu.* 196. & 197. quomodo accipienda ſunt quæ dixit Lancelotus etiam *in dict. præfatione, quæſt.* 5. *n.* 150. *cum ſequentibus*, & idem Lancelotus *ubi ſuprà amplicatione* 1. *per totam*; ſecus autem eſt dicendum, quando præfata 25
cauſæ cognitio omiſſa fuit, quia tunc inhibitio non fuit attentata, ob quod ei jus reſiſtit, ut tenet Paz, & alii citati, & ſic procedant quæ Lancelot. cumulat *in dict. cap.* 20. *in primæ limit.* & ita ſunt intelligenda, quæ *infrà lib.* 3. *cap. fin.* & in terminis hujus declarationis expreſsè faciunt etiam quæ dixi *eodem libro* 3. *cap.* 15. *à num.* 68. ubi tractavi de judice ſuperiori, quando poſſit cognoſcere, an appellatio ſit legitima, & admittenda, necne, ubi in hoc propoſito plurimos Doctores citabo, quos vide.

Et in hunc ſenſum accipienda Concilii Tridentini 26
decreta *ſeſſione* 23. *de reform. cap.* 10. *& ſeſſione* 25. *de reformat. cap.* 14. ubi diſponitur, quòd non obſtante quacunque inhibitione ſuperioris ſententia Epiſcopi ſuper viſitatione, aut morum correctione, aut concubinatu executioni mandetur, quia debent ea decreta intelligi, quando inhibitio à ſuperiori data eſſet abſque eo, quòd appellatio priùs juſtificata eſſet ex actis proceſſus primæ inſtantiæ, ſecus autem ſi eo præmiſſa expediretur inhibitio, quia tunc rectè decerni poteſt, ut tenet, intelligiquè, & explicat d. Conc. decreta Gondizalvus de Paz *in dict. cap. unic. n.* 14. *per totum*, quod an verum ſit, *inferiùs* apparebit *à num.* 81. *cum ſequentibus*, ubi conſideravi, eſſe ſpecialiſſimum in caſibus Tridentinorum decretorum, ut nulli inhibitioni obtemperetur, imò ea non obſtante ſit Ordinario permiſſa innovatio, ſeu executio.

Declara inſuper ea, quæ cumulat Lancelotus *in ſæpe* 27
citato loco, ampliatione 11. affirmans, quod de ſtylo Rotæ inhibitionem non canonicam, ſeu aliàs nullam, & injuſtam facere attentata, reddens ibi rationem ſtyli, de quo etiam per Marqueſſanum *in tractatu de commiſſio. ſecunda parte, cap.* 1. *n.* 53. ut hic ſtylus, quantum ad nos attinet, non eſt inconveniens, quominùs procedat regula *ſuprà* tradita, vim ſcilicet fieri, ſi non deferatur appellationi ab inhibitione non canonica, & invalida: imò potiùs etiam ſtante dicto ſtylo

appellatio

28 appellatio ſuſpendit talis inhibitionis effectum devolvitque ad ſuperiorem cauſam juxta titulum *ff. nihil novari appellatione pendente*, & ea quæ *ſuprà* diximus. Deinde quia dictus ſtylus procedit in Rota, non autem extra ipſam, ut tenèt & advertit Lancelotus *prima limitat. princ. num. 3 ſequenti*, ubi etiam inquit ex aliis authoritatibus, quòd ſtylus Rotæ non attenditur extra curiam in lite vertente partibus, ubi allegat ad hoc plures deciſiones Rotæ: vide quod latè *ſuprà* 1. *p.* 3. *à num.* 19.

Hodie tamen ex nova diſpoſitione ſacri Concilii 23 Trident. *dict. ſeſſ.* 22. *de reformatione*, *cap.* 7. hic ſtylus non poteſt procedere, nam cùm per ipſum renovatum ſit *cap. Romana*, *de appellationibus in* 6. idque in omnibus, & per omnia cuſtodiri decernitur, omnino ad jus commune redactum eſt, facta expreſſa derogatione cujuſque conſuetudinis, ſtyli, & privilegii, *ibi*, ſervare teneantur formam, & tenorem ſacrarum conſtitutionum, & præſertim Innocentii Quarti, quæ incipit Romana, quæcunque conſuetudine etiam immemoriali, aut ſtylo, & privilegio in contrarium non obſtantibus, *&c.* & hoc ita etiam, licèt in caſu quodam particulari animadvertit Lancelot. *diſt. cap.* 20. *in præfatione*, *quæſtione* 5. *num.* 165. & probatur etiam expreſsè in nova Cardinalium declaratione ſuper ejuſdem Concilii decreto *ibi* cap. *Romanæ*, *de appellatio. in* 6. ſervari debet etiam appellationibus ad Sedem Apoſtolicam interpoſitis, *&c.*

29 Hæc omnia, quæ hactenus dicta ſunt, locum tantùm obtinent in inhibitionibus perpetuis (ut vides) nunc autem inquirendum eſſe, quid in temporalibus dicendum, neceſſitas, & utilitas ſuadent. Et quoniam eſt frequens quæſtio, imò de tali inhibitionum genere rarò apud Doctores mentio fit, eam ad partes, quàm certiùs potuero, examinabo. Et in primis, hujus duplicis generis inhibitionis temporalis ſ ilicet, & perpetuæ meminiſſe reperio legem Regiam 55. *titulo* 5. *lib.* 2. *recopilation.* ibi: *No ſe haga inhibicion alguna aunque* 30 *ſea temporal. &c.* iterum ibi: *que ningun Oydor ſemanero pueda dar inhibicion perpetua*, *ni temporal. &c.* & iſta temporali inhibitione utuntur nonnulli ſuperiores judices Ordinarii, vel delegati, de cauſa appellationis cognituri, quæ præcipiunt inferiori, ut per aliquod tempus neceſſarium ad transferendum proceſſum, & ſe ex ejus actis informandum de legitimis appellationibus, in cauſa, & ſententiæ executione ſuperſedeat, ut notant Paz & Zerola ſtatim citati, de quo idem *in l.* 54. *antecedenti d. tit.* 5. *eodem lib.* 2. *recop.* ibi: *Y mandar ſobre ſer en la execucion*, & iterum: *Y que antes de inhibir mandar ſobre ſer*, *&c.* & idem probatur *in l.* 11. *titul.* 2. *lib.* 3. *recopilat.* quapropter non abs re eſt, ut hoc genus inhibitionis temporalis. *ſob e ceſſoria à* nonnullis pragmaticis appellata, ſumpto vocabulo à ſuperſedere quod ſignificat dilationem, donec aliquid fit: text. *in c.* 2. ibi, donec Romanum Pontificem conſulant executioni ſuperſedeant utrarumque, &c. *de offic. delegati.*

31 Quo cognito videtur judicem Eccleſiaſticum vim non facere, ſi ab hac temporali inhibitione, à ſuperiori expedita, appellationi emiſſæ non detulerit. Primè, quia talis inhibitio per aliquot dies nullius, vel ſaltem modici, & parvi judicii eſſe poteſt: textus eſt *in l. ſi debitori*, ibi, nec enim damnum magnum eſt in mora modici temporis, *ff. de judiciis*, ſed ubi conſideratur modicum, & temporale præjudicium non plenum, minimè etiam admittitur appellatio, *l.* 1. *cum ratione*, *Cod. ſi de momentanea poſſeſſione fuerit appell.* ubi ideo in poſſeſſorio negatur appellatio, quia non perpetuum, ſed temporale, & momentaneum eſt ejus præjudicium, interim dum ſuper proprietate, & judicio plenario terminatur lis: ergo idem dicendum venit in appellatione ab hac inhibitoria.

Secundò, quia forma, & ſolemnitas in jure deſcripta inhibitionibus, prout eſt cauſæ cognitio, & citatio partis, locum habet in perpetuis, de quibus tantùm loquuntur jura, & Doctores hucuſque à nobis relati, non verò in temporalibus, ut ex his patet, ſed forma, & ſolemnitas requiſita; & tradita à lege, ſeu diſpoſitione alicui actui perpetuò adhibenda, non extenditur ad eundem actum temporalem, ſeu ad modicum tempus celebratum, textus eſt *in clem.* 1. ibi, ad tempus modicum faciendas declaramus non 32 extendi, &c. *de rebus Eccleſiæ non alienan.* ubi, & alibi paſſim Doctores notant; ergo præfatæ formæ omiſſio inhibitionis non debet vitiare temporales, quo caſu ceſſat jam regula, *lib.* 4. §. *condemnatum ff. de re judicata* de qua *ſuprà* dixi ad inhibitionem perpetuam, imò manet talis inhibitio in meris terminis interlocutoriæ ſententiæ, à qua regulariter non appellatur, ut in perpetua diximus ſolemniter expedita.

Maximè quia per talem inhibitionem ad tempus, 33 & cui ſatisfieri ſtatim poteſt, non dicitur ablata juriſdictio, quia hoc differtur, non aufertur: textus eſt *in l. quoties. Cod. de precibus Imp. offerendis*, ita in ſimilibus terminis (nempè dum acta ad principem trahuntur, ad quem clericus oppreſſus confugit) dicit Octavianus Cacheran. *in deciſionibus Pedemontanis*, *deciſione* 30. *num.* 18. *ad fin.*

Et huic praxi, & generi inhibitionis aſſentitur 34 Gondizalvus de Paz *in praxi*, 5. *part. tomo* 2. *cap. unico num.* 14. *verſiculo ſolent tamen nonnulli*, *folio* 58. ubi dicit, quod nonnulli ſuperiores eo ipſo, quòd appellans coram ipſis præſentatur cum Apoſtolis, ſi eſt excommunicatus, ſolent eidem dare mandatum, quo præcipiunt judici inferiori, ut per quindecim dies, vel aliud certum tempus excommunicatum abſolvat. Vel quando cauſa criminalis; ut ſuperſedeat executioni ſententiæ per aliquod certum tempus, interim dum acta proceſſus ad ipſos tranſportentur, quibus viſis, & inſpectis, vel ad inhibitionem perpetuam, vel ad remiſſionem cauſæ deveniant, cujus etiam ad idem meminit Zerola *in praxi Epiſcop. ſecunda parte*, *verbo appellatio.* §. *nono quæritur.*

Hanc etiam partem defendere curant nonnulli ex doctrina Andreæ Gail. *lib.* 1. *obſervatione* 144. conſtituente differentiam inter appellationem à diffinitiva, & ab interlocutoria, ut in illa judex ſuperior ſtatim cum citatione poſſit inhibitionem expedire, in iſta autem non cuivis reddit rationem ibi: ex quo conſtat ante citationem actorum exportationem, & cauſæ cognitionem poſſe inhibere; idem etiam probant ex Staphileo *de litteris gratiæ*, *& inſtit. verſicul. in commiſſionibus juſtitiæ*, *fol.* 333. *verſic. nihilominus hoc obſtante*, qui indiſtinctè tenet, itaque practicari affirmat, quibus omnibus conſtare videtur, ab hac inhibitione temporali, tanquam ab interlocutoria (ex his quæ *ſuprà*, de perpetua dixi) maximè cùm canonicè expediri dicatur, etiam non adhibita cauſæ cognitione, appellari non poſſe.

Sed his non obſtantibus, contrariam partem de jure 35 veriorem eſſe videtur, vim fieri declarandum, à temporalique inhibitione appellationi deferendum fore, ex d. diſpoſitione ſacri Concilii Tridentini *ſeſſione* 22. *cap.* 7. quæ generalis eſt apta apprehendere quodcunque inhibitionis genus, *ili;* inhibitionibus poſt appellationem, & iterum, *ibi*, aliter inhibitiones, *&c.* ac ideo cum generaliter loquatur, & abſque diſtinctionis fœdere, iſta determinatio ita intelligenda eſt *l. emptor.* §. *Lucius*, *juncta gloſſ. ff. de pactis*, *in fraudem.* §. *ultimo. ff. de militari teſtamento*, & quia generalis legum diſpoſitio, & ſtatutorum includit omnes caſus, licèt in uno major ratio eſſe videatur, quàm in alio *l.* 1. § *quod autem. ff. de aleatorib. l. ultima*, §. *uxori*, *ff. de auro & argent. legato.* & quæ latè adduximus *ſuprà in c.* quæ huic omnia adjicere poteris. Ergo forma illa

deſcripta

deſcripta à jure inhibitionibus cum clauſula irritante ſcilicet, cauſæ cognitio exactus proceſſus cum citatione partis, &c. pariter adaptatur inhibitionibus temporalibus, cùm ab utraque idem oriatur inconveniens quod jus excludere intendit, ne ita de facili inferioris juriſdictio vilipendatur, tollatur, vel ſuſpendatur, pro quo præſumit jus attentè, & juridicè
36 proceſſurum; ac ideo maturitas in ſuperiori deſideratur per idem concilium, tam in admittendis appellationibus ab eo, quàm in decernendis inhibitionibus, ut priùs ex actis cognoſcat, an jure, vel injuria petatur inhibitio; potuiſſet enim hac captioſa via aperta, paſſim & aſſiduè juris intentio tranſgredi, multoties cupiendis, nonnullas ſententias debitæ executioni pertrahi, appellatione non obſtante, quæ vix compleretur, niſi hujuſmodi impertinens, cauteloſa, & calumnioſa rimula clauderetur, ut conſtat *ex dict. l. Regia* 54. *titulo quinto, libro ſecundo recopilation.* ibi: *Que Muchas vezes ſe figuen muchos inconvenientes*, &c.

37 Idem etiam expreſsè comprobo ex authoritate ſaltem legis Regiæ 55. & *l.* 54. *tit.* 5. *libro* 2. *recopilat.* ubi diſponitur, quòd etiam auditores ſupremorum tribunalium non expediant inhibitiones, etiam temporales ante exportationem actorum, & cauſæ cognitionem, ut conſtat *ex dict. l.* 55. ibi: *No ſe de inhibicion alguna aunque ſea temporal, haſta tanto, que el proceſſo ſe trayga à nueſtra audiencia, y ſea viſto en ella*, &c. & iterum: *Que ningun Oydor ſemanero pueda dar inhibicion perpetua, ni temporal, y ſe le llevare à el en proviſion, la remita à la ſala, para que alli ſe vea por tres Oydores*, & *in l.* 54. ibi: *Que antes que los dichos nueſtros Preſidentes, y Oydores ſobre ello provean lo miren mucho, y que antes de inhibir, ò mandar ſobre ſer, manden noſtros Corregidores*, &c. *que imbien la razon dello*, &c. Ex quibus juribus ſatis maturè à tam graviſſimis conditoribus latè patet, eandem formam, & eandem ſolemnitatem fore neceſſariò adhibendam in inhibitionibus temporalibus, quæ in perpetuis, quæ leges ſatis ſaltem declarant jus commune, & Tridentinum, ſi fortè foret obſcurum hac in parte.

38 Quod etiam probari videtur ex decreto Conc. Trid. *ſeſſ.* 12. *de reformat. c.* 3. ubi prohibetur ad abſolutionem appellantis non procedi, niſi viſis actis ſuperiorum, *ibi*, appellans coram judice, ad quem appellavit, acta primæ inſtantiæ omnino producat, & judex niſi illis viſi ad ejus abſolutionem minimè procedat, &c.

39 Quo ſuppoſito rectè infertur, vim fieri, ſi appellationi interpoſitæ à temporali hac inhibitione non deferatur, nam cùm formæ, & ſolemnitatis in ea expedienda requiſitæ omiſſio ipſam vitiare conſtet, reddatque nullam; ſequitur, ut exequi non poſſit ex regula *l.* 4. §. *condemnatum*, *de re judic.* ac propterea, appelllatio legitima reputatur, & ut tali ei deferendum, ut *ſuprà* dixi, inhibitione perpetua minùs canonicè expedita, quod omne in hac temporali locum habet, quo ſatisfactum remanet ſecundo argumento contrariæ partis, quo dicebatur, formam à jure requiſitam tàntùm obtinere in perpetuis inhibitionibus, quia jura de temporalibus mentionem non faciunt, quia contrarium verius eſſe, probavimus ex ſui generalitate, & virtute, modoque diſponendi.

40 Nec etiam obſtant cætera, & non primum, cui fateor ex ratione, nempe, modici, & temporalis præjudicii inhibitionem temporalem reddi inappellabilem, quando ſcilicet in ea ſervatur forma à jure inducta, & ſic quando expeditur viſis actis proceſſus, & cauſa cognitione adhibita, quæ in ea requiruntur, ut dictum eſt; ſecus autem, quando in d. forma peccatur, quæ formæ omiſſio reddit actum appellabilem, licèt
42 alias inappellabilis eſſet, ut eodem judicio momentaneæ poſſeſſionis, & remedio *dict.* 1. *Cod. ſi de momentan. poſſeſſione*, &c. in argumento allegatæ, & probant multi relati à Menochio *da adipiſcenda poſſ. remedio* 4. *à n.* 844. *cum ſequentibus*, Pedemont. *dec.* 25. *num.* 22. Rodriguez *de annuis redditibus*, *l.* 1. *c.* 17. *à num.* 66. idem Menoch. *de arbitrar. q.* 98. *à n.* 6. & in aliis etiam pluribus caſibus, ut videre licet per Capicium *dec.* 167. *n.* 3. Guido Papæ *deciſione* 50. *n.* 2. Gratian. *in regula* 326. Afflictis *deciſione* 823. cum pluribus aliis *infrà*, *ſuo loco* citandis. Et quòd illa requiſita pro forma inhibitionis requirantur, probat d. Trid. decretum, *ibi* ſervare teneatur for- 42
mam, & tenorem ſacrarum conſtitutionum, &c. cujus omiſſio generaliter aſſolet actum vitiare, text. *in l.* 43
cùm ibi, §. *prætor ff. de tranſactio. l. hac conſultiſſima*, *circa prin. C. de teſtament. authentica porrectum. C. de ſacroſan. Eccleſ. cap. cùm dilecta de reſcript. cap. Piſanis de reſtitut. ſpolia*, *c. venerabili*, *de officio deleg.* & latè proſequitur, explicat, & declarat Vantius *de nullitat. ſententiarum*, *tit. quot*, & *quibus modis nullitas*, &c. *à n.* 48. *cum pluribus ſequentibus*, & in ſpecie probat Trid. *ibi*, aliter inhibitiones, & proceſſus, & inde ſequuta, quocunque ſint ipſo jure nulla. Igitur licèt de per ſe talis temporalis inhibitio canonicè expedita ex ratione, de qua in argumento fiat inappellabilis, tamen ſi minùs canonicè, & abſque cauſæ cognitione expediatur, cùm nullà reddatur, appellabilis efficitur ex his authoritatibus relatis per regulam *l.* 4. §. *condemnatum*, *ff. de re judi.* de quo latè *infrà*, 3. *p. c.* 9. *à principio.*

Et minùs obſtat quod ex Pedemont. diximus *d. deci-* 44
ſione 30. quia loquitur in multùm diverſo caſu, ſcilicet; quando acta tranſportantur ad Principem de violentia facta à judice Eccleſiaſtico cogniturum, in quo extrajudicialiter proceditur, & non ſervato juris ordine, & omnibus ejus ſolemnitatibus poſtpoſitis, ut latè probavi *ſuprà*, *c.* 1. *& præcipuè cap.* 7. *in* 1. *part.* quia cùm tunc hæc extrajudicialis defenſio illi permittatur, nihil mirum, ut ſaltem ex urbanitate, & debita reverentia Eccleſiaſticus interim conquieſcat.

Nec obſtat ultimum ex Andreæ Gaill. doctrina conſ- 45
tituente differentiam inter inhibitionem emanatam virtute appellationis à diffinitiva, & ab interlocutoria, quæ quidem fallax eſt, quia utraque cauſæ cognitio requiritur, ut de diffinitiva probat Aretin. *in conſil.* 75. *diligenter*, *col.* 4. Lapus *allegatione* 161. Roland. à Valle *conſ.* 77. *viſo n.* 24. *lib.* 2. Vitallinus *in tractatu de clauſulis*, *in clauſula nihil nova. appell. pendent. nu.* 23. *verſiculo ſupereſt nunc*, Covarruvias *in practic. c.* 24. *nu.* 3. Minſingerus *ſingul. obſerv. centur.* 1. *deciſ.* 31. Auguſt. Beroius *conſ.* 119. *ex ultima*, *nu.* 4. *lib.* 3. & alii plures relati, & ſequuti à Lanceloto Robert. *de attenta.* 2. *part. cap.* 20. *in præfatione*, *quæſt.* 4. *num.* 112. *cum pluribus ſequentibus.* De inhibitione autem emanata vigore appella- 46
tionis ab interlocutoria (in qua etiam exactior requiritur cauſæ cognitio) videre eſt cæteros tacendo, per Lancelotum *proximè loco relato*, *nu.* 133. *cum ſequentibus.* Minùs obſtat Staphilei doctrina de ſtylo teſtantis, is enim abrogatus ſtat hodie expreſsè per dictum Concilii Tridentini decretum *cap.* 7. ſæpè relatum, ut & nos jam probavimus *ſuprà.*

Et licèt in puncto juris reſolutio hujus quæſtionis 47
veriſſima ſit, in diſputando, pro qua quondam ubi obſervata, vidi pluries in hoc Senatu vim fieri, appellationi ſuperceſſoria, ac inhibitoria temporali vim facere non deferentem, declaratum, poſtmodum autem cùm inter omnes judices Eccleſiaſticos Ordinarios, & delegatos frequentatus eſt, & prævaluit ſtylus hujuſmodi inhibitionis temporalis, per Rotam pariter approba- 48
tus, non immeritò etiam illum attendentia ſuprema tribunalia, vim non fieri quotidie declarant, illi omnino inhærendo, quoad violentiæ cognitionem, de quo ſtylo inter judices Eccleſiaſticos teſtantur deciſiones Rotæ 402. incipit, *ſi actor præſens*, *in novis*, Paul. Æmil. Verall. *deciſio* 13. *num.* 4. *lib.* 2. Camill. Borell. *in ſumma*

summa dec. tit. de citatione, nu. 497. Zerola *in praxi, verbo, appellatio*, §. 2. 1. *p.* Marquesian. *de commiss.* 1. *part. c.* 1. *n.* 32. *cum sequent.* Paz. *in praxi, c. de forma procedendi in foro Ecclesiastico*, 5. *p. tomo* 2. *c. unico, n.* 14. *fol.* 58. Marc. Anton. Genuens. *in praxi Archiep. c.* 69. *n.* 6. *in fin.* & idem Marquesian. *ubi proximè*, 1. *part. c.* 27. *n.* 56. apud quos latissimè de materia supersessoriæ videre poteris: ac propterea vim an nullum facere judicem Ecclesiasticum, negantium delationem appellationem interjectæ ab hujusmodi inhibitione temporali, decernitur in Senatu.

49 Alia etiam est supersessoria, quæ datur à judice contra partem, ut interim supersedeatur in aliqua re, seu articulo, quæ etiam absque partis citatione potest revocari, dummodo revocatio intimetur, de qua latè videre poteris Gratian. *disceptat. forens.* 2. *part. c.* 322. *à n.* 1. *cum duobus sequentibus*, & nos *suprà, c.* 4. *nu.* 101. *hac* 2. *part.*

50 Unum tamen notandum in hac materia non dissimulabo, ut omnia ea, quæ hactenus dicta sunt circa utramque inhibitionem, & perpetuam, & temporalem, quæ ut vides, procedunt in appellatione emissa ab earum inhibitionum expeditione, & sic à judicibus eas expedientibus, volo ut repetas; & pariter extendas, in appellationibus interpositis à judice inhibito, qui virtute alicujus inhibitionis se pro inhibito habet: nam propterea ab ipso appelletur, & pro delatione appellationis Regia curia adeatur, dupliciter declarari solet: nam siquidem ipse judex se pro inhibito det virtute inhibitionis à jure permissæ, & solemniter, canoniceque expeditæ, tunc vim non fieri declaratur; quemadmodum si appellatur à judice expediente, diximus; cæterùm si se inhibitum dicat virtute inhibitionis nullæ, & minùs legitimæ, ac non canonicè expeditæ, tunc tertium genus decreti solet decerni, nempè: *Que reassúmiendo la jurisdicion no haze fuerça, y no la reassúmiendo la haze, otorgue, y reponga*, &c. juxta quæ notant communiter Doctores, præcipuè Abb. & Felin. *in cap. significantibus, de officio delegati*, & Capicius *decisione* 1. *num.* 27. *cum sequentibus*, ubi latè tractatur, quando possit judex, qui à se jurisdictionem abdicavit, rerum reassumere. Et nos copiosè *suprà, c.* 5. *in* 1. *p.*

52 Hîc & ordine successivo difficilis illa se offert discutienda quæstio, ad quam namque curiam, supremumque tribunal ipse appellans debeat confugere; ac recurrere pro delatione appellationis emissæ ab inhibitione expedita ab uno judice Ecclesiastico, existente sub districtu unius tribunalis Regii contra alium judicem, degentem in districtu alterius, & ut in re hac perfunctoriè agatur tres causas debes distinguere, siquidem namque appellatur ab expeditione inhibitionis tantùm, aut à dante se pro inhibito, aut ab expeditione, & datione se pro inhibito simul. Primo casu dicendum esse puto, ad eam curiam recurrendum esse, sub cujus
53 districtu inhibens deget: enim verò si ab expeditione inhibitionis ab ipso facta appellatur & non ab effectu; coram ipso necessaria appellatio proponenda est, &
54 præsentanda, ut notat Philipp. Franc. *in c. si jussus, col.* 4. *de appell.* Bald. *in l. apertissimi, columna* 1. *Cod. de judiciis*, & aliis relati per Marant. *de ordine jud.* 6. *p. tit. de appellat. n.* 121. *cum sequentibus*, Innocent. *in cap. fin. in fin. de appellatio.* Abb. *in c. suggestum* 15. *sub num.* 4. *de appellat.* Franch. *in c. ut debitus, de appell. sub n.* 1. *nota.* 3. & *q.* 3. *n.* 12. & ibi Cardinal. Alexand. *num.* 8. latè ipse Franch. *in d. c. fin. sub n.* 17. Cardin. Alex. *sub n.* 11. *de appellat.* Speculator *titulo de appell.* §. *nunc dicemus, n.* 10. *lib.* 2. *fol.* 194. Papiens. *in forma appell. à sententia diffiniti. in gloss. coram vobis, n.* 11. *versic. quintò quæritur, fol.* 406. Socin. *cons.* 39. *cap. primum sub n.* 32. *l.* 4. Rota *dec.* 50. *alias* 29. *si appella. sub n.* 1. *de appell. in novis* Gram. *dec.* 36. *solen. n.* 76. Joann. Ferrat. *tractatu appellat. lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 130. *tomo* 5.

fol. 88. Nicell. *tractatu de concord. glos. concer.* 6. *fallen.* 44. *n.* 85. *tomo* 18. *fol.* 195. Vestrius *in praxi, l.* 7. *c.* 3. *n.* 27. Gravatius *in addit. ad eum, n.* 57. Lantelot. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *amplia.* 15. *n.* 1. *de limit.* 50. *n.* 184. Petrus Surd. *cons.* 228. *n.* 1. *l.* 2. Scaccia *de appell qu.* 6. *n.* 1. qui *n.* 6. dicit aliter nullam esse appellationem, nec suspendere: tenet Franc. *in cap. cum si Romana*, 5. *n.* 6. & *cap. fin. sub n.* 17. Cardin. Alexand. *sub n.* 11. *appell.* Grama, *d. dec.* 36. *num* 77. Lancelot. *de attenta. d. c.* 12. *ampliatione* 4. *num.* 2. & 3. & *lim.* 50. *n.* 7. & *n.* 184.

55 Licèt de jure in tribunali, & præsentia judicis debeat præsentari secundum Surdum *cons.* 228. *sub nu.* 1. *lib.* 2. & alios passim: tamen de stylo sufficit, ut in officio notarii schedula appellationis præsentetur, postmodum legenda judici, de quo testatur Scaccia *ubi proximè, n.* 40. & passim alibi, vide *cap.* 2. n. 80. *suprà, hac* 2. *p.* cui appellationi si non defert, subintrat violentia, de qua sola, & de quo solo oppressus appellans
56 conquerendus est in tribunali, actusque oppressionis, & violentiæ integer, & perfectus est tunc absque alterius dependentia, quia ab ejusdem judicis facto tantùm appellatur, ab expeditione scilicet, & ejus tantùm facto, prout est violentia, conqueritur: ergo de primo ad ultimum sequitur, ut curiæ, sub cujus districtu hic degit, de cujus violentia tractatur, pertineat ista cognitio, *juxta l.* 39. *tit.* 5. *l.* 2. *recopilati.* ibi: *declaramos, que los tales processos vaian à cada una de las dichas audiencias, debajo cuyos limites estubiere el juez Ecclesiastico, y all. se determinen por los Oyodores della*, &c. *juncto c. fin. & ibi gloss. de foro compet. c. si peccavit* 2. *q.* 1. *c. placuit* 6. *q.* 3. *c.* 1. ubi gl. omnes *de raptoribus*, text. *in l.* 1. *C. de jurisd. omnium judic. l.* 1. & *l. si cui*, §. *penult. ff. de accusatio. authentica qua in provincia, C. ubi de crimine agi oporteat, cap.* 1. *l. solent, ff. de custodia reorum, l.* . *ubi senato vel cleri.* cum aliis, maximè cum delinquere dicatur judex appellationibus legitimis non deferens, *c. de priore, de appellatio.* & ut delicto infligitur à jure pœna; scilicet dupositionis in criminalibus causis, in civilibus arbitraria; gl. *verbo de tanto excessu, in d. c. de priore*, per text. *in c. aut decreto* 2. *q.* 2. text. *in l. quoniam judices, C. de appellationibus.* Philip. Franch. *in d. c. de priore, col. fin.* Ludov. Roma. *cons.* 500. *col.* 2. Marant. *ubi proximè, n.* 199. & ad propositum mirabilis ex doctrina Alcys. Riccii *in praxi d.* 326. quæ attendenda est pro hujus membri resolutione.

57 Et mirificè, magisque in specie facit ad propositum resolutio illius celebris quæstionis, quam latè tractant Albet. *in l. hæres absens.* §. *Labeonem*, & ibi Jacob. de sancto Georg. *n.* 1. Curt. junior *n.* 2. & Lancel. Dec. *ff. de judic.* Paul. Castrens. *in leg. si ut proponitur* & ante cum Bart. & Jacob. de Aren. *n.* 2. *ff. ne fidejussio.* Marsil. *singul.* 404. *incipit forum, & in l. unica n.* 252. *C. de raptu virg.* Ang. *de malefic. in verbo existens Florentiæ, n.* 2. & ibi Ang. *in addit.* Fel. *in c. fin. de foro compet. n.* 15. Gabr. *conc.* 1. *l.* 7. *n.* 27. *in* 7. *amplia.* Mar. *in l. fin. n.* 209. *ff. de jur. omn. jud.* Abb. *in d. c. fin. n.* 27. Mariam Soc. *in c. postulasti, de foro comp. n.* 4. Duennàs *reg.* 378. *in* 3. *ampliatione*, Placa *in Epitome delictorum. c.* 15. *n.* 16. & 17. *l.* 1. Prac. Conna. *tit. de inquisit. n.* 16. *vers. subjungit tamen alio casu*, Remig. *de immunit. Ecclesiæ, fol.* 116. *in* 5. *fall. n.* . Clarus *in practi. crim. q.* 18. *vers. item quæro.* Bonacosa *in commun. opin.* 1. *p. vers. mandans fieri delictum, p.* 109. *in* 4. *col.* Foller. *in pract. crim. verbo. audiantur excusatoris, n.* 103. scilicet, quo districtu punitur, & convenitur is, qui existens in uno territorio mandat alicui, ut delictum committat in alio, in quo stat, resolutio est secundùm Prosperum Farin. *in pract. crim. q.* 7. *n.* 18. *vers. quid tandem dicendum*, 1. *tomo*; quòd quando sumus in casibus, in quibus effectus punitur, etiamsi non sequatur effectus, & sic ut in solo mandato sit perfectus actus delicti, etiamsi

nondum in effectum, & executionem mitteretur, tunc ad judicem degentem in districtu, ubi mandatum gestum est, ubi est mandans, delicti cognitio pertinet, Prosperus in hoc sequutus est Angelum, *de malefic. d. verb. existens Florentiæ, num.* 2. *in fin.* Petrum à Placa *in Epitome delictorum. d. c.* 15. *n.* 16. & 17. ubi hanc opinionem communem dicit, & sequitur Pract. Conradi *d. tit. de inquisitione, n.* 17. *in fin.* Alex. *consil.* 126. *n.* 13. *vol.* 3. Igitur quando appellatur à mandato de inhibendo, facto judici existenti in alio districtu, quantumvis nondum sit in executionem, & intimationem missum, quia ab expeditione sola posse appellari aliquando diximus *suprà*, & si non deferat, ipse judex inhibens dicitur vim commisisse, & sic hic articulus violentiæ de per se perfectus est, sine commixtione, & continentia alterius alibi facti: ergo cum totum inveniatur gestum sub illo districtu, ubi judex inhibens est, ejus suprema Curia erit adeunda pro tollenda violentia. Riccius *ubi suprà n.* 56.

58 In secundo autem casu, quando scilicet tantùm appellatur à judice inhibito, qui postquam sibi inhibitio intimata fuit, dixit se inhibitum, idem quod in proximè præcedenti respondendum est, ex eisdem rationibus, & authoritatibus, quæ pariter in utroque militant, nempe, ut tribunal, sub cujus deget districtu, de ejus violentia cognoscat, solum enim quæritur, ut vis tollatur, & hæc à nullo alio commissa reperitur, quàm ab hoc inhibito tantum, qui legitimæ appellationi ab eo emissæ deferre recusavit, & sic ab eo solo actus hic pendet, isque solus, non alius cogendus est deferre. Hic enim articulus violentiæ perfectus invenitur, & simplex nullo alio admixto, & absque continentia alterius; ergo ei soli tribunali supremo pertinebit cognitio violentiæ, sub cujus districtu, & territorio stat judex Ecclesiasticus illam committens: videnda doctrina Riccii *in praxi Eccles. d. decis.* 326.

59 Tertio autem casu, quando scilicet unus judex existens in uno territorio effectualiter expedivit inhibitionem contra alium judicem existentem in alio, qui inhibitioni obtemperavit, & ab utriusque judicis Ecclesiastici inhibentis, & inhibiti facto simul appellatur: tunc major extat difficultas: ad quam namque supremam curiam pro tollenda violentia recurrendum sit. Siquidem ad utramque nullo modo possit, cum illa duo commixta, & complicata habeant necessariam consequentiam ad principium, ut causa scilicet, à causato, effectaque sint unum continens, & una causa, cujus continentia dividi non potest. *l. nulli*,
60 *Cod. de judiciis*, text. *in cap.* 1. *de causa poss. & proprie.* text. *in c.* 1. §. *Papa, de sequestratione poss. & fruc.* & quòd utrobique notatur per Doctores, maximumque sequeretur absurdum, si in diversis tribunalibus singula, divisione facta veherentur: potuisset namque, ex
61 eadem causa, & negotio diversas, & contrarias declarationes fieri, concurretque unius tribunalis decretum cum alio alterius, quod magnum foret inconveniens, ortumque, & non admittendum absurdum, secundum tradita per Felinum *in c.* 1. *de præscript.* Socinum *in c.* 2. *de mutuis petitionibus, versiculo octavo fallit*, & per Ifl. & Decium *in l. si mancipati, C. de collatione bonorum*, & latè traditis per Bossium *de foro competen. nu.* 110. *cum sequentibus.* Prosperum Farin. *in pract. crim.* 1. *tomo, titulo de inquisitione q.* 7. *n.* 48. *vers.* 3. *est ratio.*

62 Propter quod vitandum affirmandum arbitror, utramque curiam, supremumque tribunal competens esse cognoscendi in solidum, de violentia super toto negotio, & causa, & utriusque judicis Ecclesiastici facto, à quo simul appellatio emittitur, ita ut sit sensus, quòd idem tribunal cognoscat, & adeatur, cujus districtu degit judex Ecclesiasticus, à quo appellatio proponitur, & sic si coram judice inhibente contingat eam interponi ab expeditione inhibitionis, & à datione pro inhibito, ejus virtute judicis inhibiti simul pro delatione ea curia adeunda est pro tota causa, sub cujus districtu deger, & è contra, juxta doctrinam huic simili relatam per Joan. Andr. & Philipp. Franch. *in regula in obsc. de reg. jur. in* 6. Abb. *in cap. fin. n.* 25. *de for. comp.* B. *in leg. si quis non dicam rapere, col.* 3. *C. de Episcop. & cler.* Marsil. *in l. unica, n.* 100. *C. de raptis virg. & in l. fin.* 110. *ff. de jurisd. omnium judic.* de eo nempè, qui existens in uno territorio, seu districtu, emissa sagitta, seu sclopo, aliquem in alio territorio occidit, ut hoc casu uterque judex sit competens, secundùm præfatos Doctores, & contra Bartol. & Felin. aliud sentientes communem esse opinionem testantur Abb. *dict. n.* 25. Alber. *in* 4. *p. stat quæst.* 79. Nellus *de bann. in* 2. *p.* 1. *temp. qu.* 8. Clarus *d. q.* 28. *vers. item pono.* Pract. Conradi, *titulo de inquisitione, num.* 16. *vers. Attamen usque ad n.* 17. Farin. *ubi proximè, n.* 46. & facit etiam illud mandantis, & mandatarii delictum committi in 64
diversis territoriis existentibus, quando scilicet non solo mandato perficitur delictum, ut *superiùs* diximus, sed quando postquam illud cum effectu commissum est, ut tunc utriusque territorii judex competens sit ad cognitionem delicti, ut videre licet per Prosperum Farin. *loco proximè citato, n.* 48. *ad fin. & per totum.* Quid autem sit dicendum de violentiis commissis à duobus judicibus se invicem inhibentibus in diversis territoriis, seu districtibus existentibus, *inferiùs* dicemus commodiori loco.

Succedit nunc, ut inquiramus de violentiis contin- 65
gentibus circa inhibitiones inter ordinarios Ecclesiasticos, & conservatores delegatos, siquidem inter ipsos lis, & controversia oritur super competentia jurisdictionis, cuinam alicujus rei, vel causæ cognitio pertineat? Inque maxima confusione reperio, fuisse loquutum Cevall. à quo vix veritas deduci potest; quatenus attinet ad articulum violentiæ. Nos autem distinguentes considerabamus, aut inhibitio expeditur à conservatore, cognoscere volente de aliquo negotio contra judicem ordinarium, qui pariter causam ad se pertinere dicit, à qua inhibitione appellaverit pars certans circa conservationem non compariturum, vel non conveniendum, & sic ejus jurisdictionem declinans. In quo absolutè loquendo Cevallos 4. *p. communium opin. qu.* 897. *n.* 441. *cum duobus sequentibus*, affirmat vim fieri, nulla facta mentione appellationis, an scilicet, appellatum, vel appellandum sit ab inhibitione, nec aliquo probato circa illegitimitatem appellationis, cùm ut omnibus motum est, sit pars magis essentialis ad hunc articulum violentiæ (de quo agimus) nam ad hoc, ut vis detegatur, priùs inquiritur, an fuisset appellatio legitima, legitimèque interposita, necne ut *in c.* 2. *à n.* 64. *suprà*, *hac prima parte* probavi, *& in proœmio*, & constat ex discursu operis totius: quapropter absolute, & genericè loquendo, si appellationi ab hujusmodi inhibitione emissæ judex conservator non detulerit, vim nullam facere affirmo, cùm à sententia merè interloquutoria proponatur absque aliqua qualitate à Conc. Trid. appellationi requisita, à qua minus esse legitimam appellationem ad principium hujus quæstionis, seu capituli, satis probatum reliquimus, quod non repeto, sed potiùs quæ ibi adduximus, pro repetito habeas.

Quod tamen fallere aio, si aliqua nullitas in ipsa 66
inhibitione expedienda, interfuisse dicatur, ut sursum tum circa inhibitionem perpetuam, quàm circa temporalem diximus; quo casu illa considerari quit, quando scilicet ipse judex conservator nullam priùs, vel non sufficientem, (prout necessarium est) facit probationem, seu informationem qualitatis suæ jurisdictionis, nempe manifestæ; & notoriæ injuriæ, & violentiæ, in quo solo ejus jurisdictio fundatur: in text. *cap.* 1. *de* 67
officio & potestate judicis delegati, lib. 6. *cap. fin. eodem titulo*, Concil. Trident. *sess.* 7. *cap.* 14. *& sess.* 24. *cap.* 5.

&

& l. 1. tit. 8. lib. 1. recop. non autem aliter, aliàs, vel alio modo, ut probat text. *in d. c. fin.* ubi decernimus, ut si de aliis, quàm de manifestis injuriis, & violentiis scienter se intromiserint, seu ad alia, quæ judicialem indaginem exigunt, suam extenderit potestatem, eo ipso per unum annum ab officio sint suspensi, *&c.*

68 Et idem probant cæteta jura, qualitas namque attribuens jurisdictionem (velut ejus fundamentum) ante omnia necessariò discuti & probari debet *l. 2. §. sed si dubitatur, ff. de judiciis, l. si quæ aliena, eodem tit. l. 1. §. ait prætor, nequit in flumi. publ. 1. §. docere, ff. vi bonorum raptorum*, Bart. *in l. multum. ff. de condictionib. & demonstra. & in l. si finita, §. Julianus. ff. de damno infecto*, Paris de Puteo *de syndicatu, §. judices puras, col. 3. vers. judic. semper, n. 3.* cum aliis

69 relatis ab Andrea Gaill. *in tractat. de pace publica, c. 13. nu. 12. cum sequentibus; lib. 1.* imò, & quod magis est, licèt ad tribuendum jurisdictionis exercitium satis sit, quòd in libello deducatur qualitas jurisdictionem tribuens, licèt de ejus veritate dubitari possit, prout notat Anton. de Butrio *in c. cæterùm, vers. venio ad glossam, de judiciis*, sequutus à Nicolao Milis *in repertorio, verbo judex, qui vult procedere*, Lapo *allegatione 59. in Dei nomine, versic. quæritur, & allegatione 65. incipit, nunquid, post princ.* Angel. *consil. 6. incipit, dictum statutum, n. 6.*

70 Quod quidem non procedit, nec si allegata qualitas in libello attenditur, etiam ad jurisdictionis exercitium; quando à principio qualitas hujusmodi ad impediendam jurisdictionem ex adverso negata sit, quia tunc debet saltem summariè, plenè tamen probari, secundùm communem Doctorum opinionem, de qua testantur Alexand. *consil. 1. n. 7. lib. 5.* Felin. *in cap. si clericus laicum, col. 2. versic. prima concluf. de foro competenti*, Aymon. Craveta *cons. 196. & si abundè, col. 2. in fin.* Afflict. *dec. 197. incipit, plures*, Prosp. Farinac. *in pract. crim. 1. tom. quæst. 8. n. 85. cum*

71 *sequentibus*, jurisdictionisque defectus nullitas major aliis omnibus semper reputatur, *clem. unic. de sequestr. poss. fruct.* Angel. *in l. non erit, §. dato, ff. de jurejur.* Felin. *in c. ex parte, el 2. fall. 7. de offic. delegati, & in rubr. de foro competen. versic. tertium fundamentum, & in c. pastoralis, versic. amplia etiam, de exceptio.* Alex. *cons. 79. in causa, & lite, in fin. l. 7.* Dominicus *in cap. tua*, per text. ibi. *de offic. Vicarii*, Abb. *in cap. causam quæ, in 3. nota de rescriptis*, Egidius *cons. 207. auditur, circa fin.* Felin. *in c. cùm olim, col. 7. de re jud.* diciturque incurabilis, & insanabilis defectus secundùm Staphileum *in tract. de literis gratiæ, & justi. fol.* 145. & alios relatos per Vantium *de nullitate sententiarum ex defectu jurisdictio. & unde, &c. à princ.*

72 ubi plurima huic nullitati attributa congessit, ergo si de ea debet priùs constare, ut dixi, non constat, inhibitio non valet, nec canonica dici potest, cùm ob eam non habente expediri non possit, ex his, quæ latè Lancelot. *de attenta. 2. p. cap. 10. in præfat. à princ.* & probatur expressè *in d. Trid. decreto, sess. 14. c. 7.* ibi privilegiis, exemptionibus, conservatorum deputationibus & eorum inhibitionibus, adversùs præmissa nequaquam valituris, *&c.*

73 Igitur evidenter procedit regula, seu potiùs limitatio, quam *superiùs* ad inhibitionem perpetuam, & temporalem posuimus; ut per inhibitionem nullam ex aliquo juris capite & sic non canonicam, justificetur appellatio, eaque legitima reddatur: etiam in casibus aliàs non appellabilibus; *ex l. 4. §. condemnatum, ff. de*

74 *re jud.* ut latè ibi probavi, facitque attentatum judex qui eam sententiam exequitur, ex his quæ tradit Lancelot. *2. part. c. 12. de attenta. limit. per totam*, Curiaque suprema pro violentia adhibita, eam interveniss declarabit, appellationique esse deferendum. Aliter etiam, hoc eodem themate retento, isthæc appellatio consideratur legitima, si orta controversia competentiæ jurisdictionis, judex conservator minimè conquiescens in causa de facto procedat ad ulteriora, inhibendo, 75
anteaquam juxta concilium Trid. ab arbitris hæc competentia terminetur: nam cùm ejus decreto expresse disponatur, tradaturque pro forma, ut inter ordinarium, & conservatorem orta controversia per arbitros electos terminetur, & interim quiescant in causa, *in sess. 13. c. 5.* ibi, aut si qua inter ipsos judices conservatorem, & ordinarium controversia super competentia jurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec super suspensionis, aut jurisdictionis competentia fuerit judicatum, *&c.*

Et tunc à tali inhibitione emissa appellatio 76
duplicitèr potest legitima reputari. Primò, quia à judice conquiescere debente, & ad ulteriora procedente, appellatio etiam jure civili admittitur: text. est *in l. sive pars.* ubi notatur *C. de dilationibus*: text. *in c. significante, de appellat.* ubi Philipp. Franch. & alii. Et quia à judice, qui post oppositam sibi exceptionem declinatoriæ ad ulteriora procedit, licitè posse appellari, notant omnes *in authentica habita*: per glossam ibi *C. ne* 77
filius pro patre, & notat Philipp. Franc. *in actor. parte*, ubi latè *de appell.* ergo in nostro casu idem est dicendum. Et probatur etiam ex his, quæ latè prosequuti sumus *supra, hac 2. p. c. 6. n. & infrà 4. p. c. 13. per totum* ab inordinato processu emissa, junctis verbis Concilii Trident. *in d. c. 5.* (nequaquam in causa procedatur, donec super suspensionis, vel jurisdictionis competentia judicatum, *&c.*) quibus verbis ordinem procedendi describi constat.

Deinde quoniam isthæc sic expedita inhibitio est 78
nulla, cùm expendatur tempus, quo judicis officium debet conquiescere, & est actus attentatus, ita tenent Philipp. Franc. *in d. c. significante, de appell. n. 5.* decisio Rotæ 37. aliàs 406. *nota, quòd si judex, n. 2. de appell. in antiq.* Nicolaus Milis *in repertorio, in verbo, jurisdictio sicut fol.* 194. & quod sit ipso jure nullus, sicut gestus post appellationem legitimam, vel recusationem; tradit Probus *in add. ad Joan. Mona. in rubr. ut lite penden. in 6.* & est decisio inter resoluta per Thomam de Tanis 108. incipit *in eandem*, Paris. *consil. 106. Bonifacius, nu. 14. lib. 4.* Bald. & Cin. *in d. l. sive pars, C. de dilation.* Lap. *alleg. 2. sub nu. 7.* Rot. *in decis. 37.* ergo cùm sit inhibitio nulla, appellatio ab ea legitima debet reputari, & per consequens vim fieri manifestam, si ei non deferatur, in Senatu declarandum, ex his quæ dicta sunt *hoc capite* Millies.

Quod adeò procedit, ut judex ordinarius nullo 79
modo teneatur parere huic inhibitioni, sic de facto expeditæ, cùm conservator dubiam, delegatus verò fundatam, & radicatam habeat à jure jurisdictionem, ita Rota *decis. 58. de appellat. in novis, & dec. 75. eodem tit. in antiquis.* Surdus *cons. 424. nu. 35. lib.* 80
3. Decius *consil. 460. nu. 20. lib. 3.* Cornetus *nu. 25. libr. 3.* Parisius *consil. 158. num. 9. & 21. volum. 3. num. 1.* Socinus junior *cons. 43. col. 4.* Mandos. *in tractatu de inhibitio. quæst. 28. n. 2.* Rolandi *cons. 77. n. 26. volum. 2.* Vantius *de nullit. ex defect. jurisd. n. 142.* Cov. *in practicis, q. 24. num. 3.* cum idem sit judicandum de inhibitione nulla: minus solemniter, & minus canonicè expedita, sicut de injusta, & contra jus, ut ista est evidenter, text. *in c. 2. integ. rest.* & ibi Abb. *nu. 5.* Paul. Parisius. *loco proximè citato, n. 11.* Surdus *consil. 224. cons. 134.* Marta *de jurisd. 2. part. c. 4.* ubi explicat, an quilibet judex possit cognoscere, an sua sit jurisdictio, & an possit ab altero inhibere, tenet in terminis hujus fundamenti Cevallos *4. p. commun. opinion. quæst. 897. n. 855. cum sequentibus.*

Ad id etiam bene ponderanda loca Concilii Triden. *sess. 7. cap. 4.* ibi, inhibitionibus adversùs præmissa nequaquam valituris (*& in d. c. 10. sess. 24.* ibi, nulla inhibitio executionem quoque modo impediat.) *& in cap. 1. sessione 13.* ibi, nec Episcopus, seu Vicarius

appellationi hujuſmodi tanquam frivolæ deferre teneantur, ſed ea, quæcunque inhibitio ab appellationis judice
81 emanata; non obſtante, ad ulteriora valeat procedere, &c. Ex quorum jurium, & decretorum verbis expreſsè conſtat, frivolis inhibitionibus, & contra jus expeditis nequaquam parendum eſſe, quod etiam advertit Cevallos *loc. cit.* quæ decreta, vel ſaltim alia ſimilia ejuſdem Trid. nempe, *cap.* 10. *ſeſſ.* 24. *de reform.* & *c.* 14. *ſeſſ.* 25. *de reform.* voluit intelligere, & interpretari
82 Gondizal. de Paz *in praxi*, 5. *part. tom.* 2. *cap. unic. num.* 141. ſecundum intellectum, & interpretationem à nobis *ſuprà*, *num.* 26. traditam textui, *in cap. Romana*, §. *fin. autem poſt ſententiam*, *de appellat. in* 6. dum probavimus; textum illum, dum diſponit, inhibitione expeditæ à ſuperiori in caſibus à jure aliàs inappellabilibus parendum eſſe, & ſuperſedendum in executione ſententiæ, à qua appellatum eſt; procedere, quando judex ſuperior ultra cauſæ cognitionem requiſitam à jure quibuſlibet inhibitionibus; in his quæ expediuntur in caſibus; quibus à jure prohibetur, appellari ſimul cognovit; an appellatio admittenda ſit, vel non, ſecus autem quando judex ſuperior, hanc cauſæ cognitionem ſimul non adhibuit.

83 Quæ interpretatio veriſſima eſt, & tenenda generaliter, de quo 3. *part. cap.* 14. *à num.* 68. tamen quatenus Gondizal. de Paz *ibi* affirmat; illa decreta Cocilii pariter eſſe intelligenda, juxta illam, ita ut Epiſcopus, vel ejus Vicarius ſuperſedere teneantur in executione illarum ſententiarum, (de quibus in dto Trid. locis) intimata ſibi inhibitione cum præfata cauſæ cognitione, expedita; ille nimis perperam fallitur, cùm illis decretis, & caſibus permiſſum ſit, Ordinario exequi, & non obtemperare inhibitionibus ob illorum decretorum ſpecialitatem, & expreſſam providentiam.

Etenim licèt ſingula jura tam Concilii, quàm *cap. Romana*, procedant inhibitionibus, & caſibus prohibitis appellare, diverſa tamen ſunt in diſpoſitione, quoniam Trid. decreta non ſe continuere ſub terminis, & limitibus *d. cap. Romana*, §. *ſin autem*, ſe ultrà procedunt, clariſſimè providentia, ut his in caſibus nulla inhibitio executionem impediat, quoniam ad ulteriora procedatur ex his, quæ adducit Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *p. cap.* 20. *n.* 11. ut quando Principes mandant,
84 quòd non obſtante inhibitione aliquis reintegraretur in poſſeſſionem, vel aliquis alius actus explicaretur, nulla inhibitio arctet, ſed admittat vires ſuas, & ea expreſſa ad ulteriora valet procedi abſque metu attentati, ut in id rectè nonnullas applicat doctrinas, & fundamenta, quæ diſpoſitio cùm non inveniatur in caſu text. *in d. fin. autem*, nihil mirum, ut diverſo jure cenſeatur, & inhibitio canonicè, & debita cauſæ cognitione expedita ſuum debitum effectum ſortiatur, ut dictum eſt.

85 Ideoque omnes inhibitiones, quantumvis canonica cauſæ cognitione expeditæ, comprehenſæ, & excluſæ cenſentur in dictorum decretorum caſibus, ut clarè demonſtrant. Maximè ex natura & virtute dictionum, quibus utuntur, prout eſt dictio (nulla) dictio (quæcunque) & dictio (quoquo modo) ut de dictione (nulla) quæ cùm ſit negativa univerſalis, ſeu generaliter concepta totum excludit, latè dicit Decius *in conſil.* 3. *diligenter*, *colum.* 4. *numero* 4. latiùs Tiraquell. *in l. boves*, §. *hoc ſermone*, *in* 7. *limit. num.* 4. *ff. de verb. ſignif.* Roland. à Valle *in tractat. de lucro dotis. quæſt.*
86 31. *num.* 7. & Alciat. *conſ.* 6. *nu.* 17. *lib.* 4. & dictione (quicunque) quæ eſt apta comprehendere omnes caſus, etiam expreſſis maiores. Fel. *cap. de quarta. n.* 15. *de præſcrip.* Gome. *in reg. de triennali*, *quæſt.* 2. *verſic. tamen is*, Creſcentius *deciſ.* 1. *de privileg.* Cæſar de Graſſis
87 *deciſ.* 1. & 6. & *deciſ.* 2. *n.* 3. 4. & 5. cum allegatis per eum *eodem tit. de privilegiis:* dictionem autem (quoquo modo) includere ea, quæ alias non comprehendetur, affirmat Decius *conſ.* 373. *numero* 5. per text. *in cap. ad noſtram*, ubi gloſſ. *de probationibus*, *verbo*, *quoquo modo fecit*, *l. penult. de teſtam. milit. l. his ſolis*, *de condictione indebiti*, *c. ſi perfodiens*, *de homicidio.* & idem Decius latè *in dec. ad noſtram.*

Nunc & alia ineſt intricata tollenda difficultas, 88 quiſnam judicum, quibus diverſa reſcripta Romana è Curia emanata, ſuper cauſa appellationis, per utramque partem in eadem cauſa, ab eadem ſententia, vel à diverſis interpoſitæ, ſeque invicem inhibentium, violentiam facere dicatur, appellationi à tali inhibitione interpoſitæ non deferens, (de materia hac in genere hujus quæſtionis videndi ſunt ſcribentes *in c. ut debitus honor*, *de appellationibus*, *& in cap.* 10 *de reſcriptis*, *& in cap. paſtoralis*, *eodem titulo*, & alibi paſſim.)

Ad ejus tamen veram cognitionem notandum eſſe 89 moneo, uni tantùm ipſorum juriſdictionem in totum, & in ſolidum pertinere, eumque tantùm de cauſa cogniturum, ut notatur ab omnibus *in dict. cap. ut debitus*, *& d. c.* 1. *& cap. paſtoralis*, ipſum igitur, qui juriſdictione caret, eo quòd ſuo reſcripto uti non poteſt, quia alterum prævalet, inhibere nullo modo poteſt, cùm deficiat anima inhibitionis juriſdictio, juxta ea, quæ latè per Lancelotum *de attenta.* 2. *p. cap.* 20. *in præſat. quæſt.* 1. *à num.* 22. Gaſ- 90
par. Guill. *in Rota deciſ.* 219. *part.* 3. Martam *in compilat. deciſ. tom.* 1. *titul. de inhibit. cap.* 7. & *c.* 8. & poſt alios Cardin. Tuſc. *pract. concluſ. tom.* 4. *lit. I. concluſ.* 141. *num.* 6. Alexand. *conſ.* 60. *libr.* 7. ejuſque inhibitio nulla ſit ex hujuſmodi juriſ- 91
dictionis defectu, & eodem Lanceloto, & his, quæ *ſuprà*, *hoc c.* dixi, ſuccedit, cùm appellatio legitima ſit, quam juſtificat nullitas ut vim faciat manifeſtam inſtando pro actus nullius executione, ideo deferendum declaratur. E converſo autem, cùm apud alium judicem tota remaneat juriſdictio, ac totius cauſæ in ſolidum cognitio, nulli fit injuria, nec violentia, ea utendo, & canonicè inhibendo, juxta regulam, *qui jure ſuo*, *de regulis jur. in* 6. quare huic judici cauſam remittendam, ut ad ulteriora procedat, in Senatu declarabitur, pariter & vim non facere appellationi ab eo, ejuſque inhibitoriæ interpoſitæ non deferente, cùm à juſta, & canonica inhibitione, tanquam ab interlocutoria mera non appellare, probavi *à principio hujus capituli.*

Quomodo autem cognoſcetur, quis judicum habeat 92 juriſdictionem, qualeque horum duorum reſcriptorum prævaleat, an fortè temporis anterioritati ſit ſtandum: Et brevibus reſolve: quòd ad hoc ut ſecundum reſcriptum etiam de priori non faciens mentionem, ei prævaleat. Tria ſimul circa ipſum concurrere debent neceſſariò: prior, ſcilicet, præſentatio coram ſuo judice, prior citatio ejus virtute emanata, & prior citati exceptio; nempe quando citatur virtute ſecundi reſcripti excipit de ſuo reſcripto, 93
allegando aliud ſe habere, & hoc anteaquam illud ſuo judici præſentaret, quia his tribus requiſitis, ſimul concurrentibus in ſecundo reſcripto, ipſum prævalebit, *juxta c. ut debitus honor*, *appell.* ejuſque communem intelligendi modum, communemque concluſionem, quam ſequuntur, ibi Abb. Panorm. Peruſinus, Præpoſitus, & Decius, & hos Martinus Navarr. *in prælect. c. cùm contingat* 13. *cauſa multa in princ.* quam etiam probant Panor. Imola, Felin. Dec. & Ripa *in cap.* 1. *de reſcriptis*, & an etiam vera ſit, quando reſcriptum primum præſentatum erat generale; ſecundum verò præſentatum ſpeciale, vide eundem Nav. *ibi*, ubi etiam de aliis dubiis videbis.

Supradicta reſolutio à nobis tradita, ut ille judex 94 vim faciat, cui juriſdictio non competit, ejuſque reſcriptum revocatum; non ſolùm veriſſima eſt, quando jam determinatum ſit, quale eorum debeat prævalere, quod ita fieri ſolet, ut ſi ſunt diverſi judices impetrati, & primi declaraverunt, ad ſe ſpectare jurisdictionem, ſecundi etiam idem facere, vel quia

primum

primum reſcriptum revocatum eſt per ſecundum, vel alia cauſa, ſive dubium ſit in facto, ſive in jure, poterunt ſimul, & ſemel cognoſcere, an ſua ſit juriſdictio, ſi neuter eorum alteri vult hanc competentiam terminandam cedere; ſi autem ita ſimul cognoſcentes diſcordant, eligendi ſint arbitri, ut hoc faciant, text. *in c. paſtoralis, de reſcriptis*, per quem ita tenent Innocent.
95 Antonius de Butrio, Abb. Fel. & Decius *in eodem cap. paſtoralis*, quos etiam ſequitur Marta *de juriſdictione*, 2. *p. cap.* 4. *nu.* 13. *&* 14. cùm generale ſit, ut quilibet judex poſſit cognoſcere, an ſua ſit juriſdictio, ut de delegato probatur *in l. præſcriptione, C. ſi contra jus, vel utilitatem publicam*, ubi Bart. & eſt caſus *in cap. ſuper literis de reſcript. in fin. & d. c. paſtoralis*, ubi Innoc. *& in c. ex parte.* ubi Abb. *in* 3. *nota. eodem titulo*, de quo & aliis cæteris judicibus Marta videndus *loco proximè*
96 *relato à princ.* Sed etiam procedit adhuc præfata reſolutio, quando nondum ita determinatum ſit quia ex reſcriptorum, & proceſſus inſpectione ſatis notoriè apparebit in Curia, cujus juriſdictio ſit, quinam ea careat, ut articulus violentiæ, & detegi, & determinari queat, quale ſit anterius reſcriptum, quale prius præſentatum, quale prius exceptum, quale generale, quale verò ſpeciale, & quale alterius mentionem faciens.
97 Ultimo loco ſe offert ad quam curiam recurrendum ſit pro tollenda violentia, quando iſti judices ſe adinvicem inhibentes degunt in diverſis diſtrictibus, in quibus ſingula tribunalia ſuprema reſident. Et ne lectoris animam ſuſpendam, brevibus reſolvo, ut ad hanc quæſtionem trahamus omnes doctrinas, & diſtinctiones, quas *in hoc capite* in alio ſimili propoſito adduxi, illud præ oculis habendo, ut inſpiciatur, à cujus judicis ſolo facto, & gravamine appellatur. Nam ad curiam tunc ſub cujus diſtrictu ipſe judex deget, recurrendum eſt; pro violentia tollenda; ſi autem utraque pars appellat à cujuſlibet judicis inhibitione, quia tunc hic articulus effectus eſt unum continens, quælibet curia adire poteſt; pro utriuſque judicis violentia cognoſcenda, continentia cauſæ dividantur, juxta ea quæ latè *ſurſum* probavi, & ſic de ſingulis.

Cæteras autem difficultates, quæ circa inhibitiones accidunt, cognitis, & viſis principiis, & doctrinis *hoc in capite* adſcriptis, facillimè per te ſolum vincere potes: vide circa hanc difficultatem mirabiles doctrinas, quas adducemus *infrà*, 4. *part. cap.* 4. *ante fin. verſiculo ultimo pro neceſſario complemento, à num.* 41. & vide *ſuprà, cap.* 2. §... *ad fin.* 1. *p. à n.* 16.

CAPUT XI.

A ſententia reddendæ rationis contra adminiſtratorem rei piæ, vel profanæ latæ, appellationi emiſſæ non deferens, an vim faciat.

SUMMARIUM.

1 *Trid.* ſeſſ. 22. de ref. c. 9. *circa reddendam rationem ſingulis annis per adminiſtratores Eccleſiæ etiam laicos.*
2 *Ad rationem reddendam, ſi ex fundatione, aut conſuetudine aliqui ſint deputati rei piæ, Ordinarius etiam adhibetur.*
3 *Ratio reddenda Ordinario adminiſtrationis rei piæ, etiamſi in fundatione prohibeatur expreſsè.*
4 *Rationis reddendæ ſententia contra adminiſtratorem merè interlocutoria eſt.*
5 *Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei, vel loci pii, appellationis non eſſe deferendum, omnes conveniunt.*
6 *Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei profanæ, an appellationi non deferens, vim faciat.*
7 *Ratio reddenda coram proprio Epiſcopo, nec antea ad Metropolitanum permittitur reddere.*
8 & 25. *A cauſæ ſententia an appellatio admittatur.*
9 *Appellationis prohibitio ex natura cauſæ, ut in alimentis*, &c. *eſt privilegium: quando verò ex odio, ut in contumace, confeſſo*, &c. *eſt pœna.*
10 *Rationem non reddentes debito tempore odio lex habet.*
11 *Omiſſum ab ſtatuto habetur pro omiſſo maximè in diſpoſitionibus ſtrictis.*
12 *Rationis reddendæ à ſententia contra adminiſtratorem rei profanæ, appellationi non eſſe deferendum, veriùs defenditur.*
13 *Rationem ſuæ adminiſtrationis jure divino reddere, adminiſtrator tenetur.*
14 *Rationem adminiſtrationis reddere obnoxius eſt omnis adminiſtrator ſive neceſſarius, ſive voluntarius, ſive à jure, ſive à judice, vel homine conſtitutus, & etiam ſine mandato.*
15 *Rationem reddere tenetur etiam ſummus Pontifex, ſi ſit adminiſtrator.*
16 *A ſententia lata in obſervantia juris ita diſponentis appellationi non defertur.*
17 *Appellari nequit, ne fiat quod de jure fieri debet.*
18 *Appellari nequit à juris diſpoſitione.*
19 *Rationis reddendæ à ſententia appellatio frivola eſt; quia nullum juris effectum ſortiri poteſt.*
20 *Rationis reddendæ ſententia eſt merè interlocutoria, aliam expectans poſt ſe calculationibus peractis, & de praxi.*
21 *Ex calculatione, & computatione rationis adminiſtrator creditor poteſt apparere, interim autem nullus debitor judicatur.*
22 *Rationis reddendæ ſententiæ utrique parti & communis, & favorabilis eſt.*
23 Auth. de ſanctiſ. Epiſc. §. œconomos collat. 9. *interpretatur.*
24 *Adminiſtratoribus appellatio denegatur à ſententia reddendæ rationis propter odium, quo habentur à jure ob non redditam debito tempore.*
Et in favorem adminiſtrationis reddendæ à jure conſideratum, ibid.
25 *Pia cauſa non prohibet appellationem de per ſe.*
26 *Ratio eadem quando eſt in pluribus caſibus, pariter deciduntur non per extenſionem.*
27 *Etiam in diſpoſitione odioſa, & pœnali.*
28 *Retractus permiſſus inter conjuges etiam extenditur ad ſocios extraneos.*
29 *A ſententia reliquatorum hoc eſt*, de alcance, *appellatio non datur.*
30 *Rationis reddendæ à præcepto contra adminiſtratorem rerum profanarum non poteſt appellari.*
31 *Tutor, ſeu ejus hæres non poteſt appellare à ſententia de reddenda ratione tutelæ.*
32 *Diſpoſitio continens favorem, & odium, tota judicatur favorabilis.*
33 *Caſus omiſſus ſimilis expreſſo ex identitate rationis pariter in diſpoſitione comprehenditur.*
34 *Rationis reddendæ ſententia contra adminiſtratorem rei piæ, vel perſonæ excludit appellationem, ſi appareat illum adminiſtratorem fuiſſe non aliàs.*
35 *Diſpoſitio non verificatur, niſi priùs verificetur qualitas, ſuper qua fundatur.*
36 *Rationem reddere qui de jure non tenentur, vel què tenentur, ſi ante tempus compellantur, poſſunt appellare ſuſpenſivè.*
37 *Rationum calculatio, & computatio poſtquam calculatores ſua dederunt vota, privatim tamen, aut appellatione ſuſpenditur ante partium recognitionem, & approbationem coram judice.*
38 *Rationes, & calculationes ſi tranſeant in contractum executionem habent, ſicut cæteri contractus.*
39 *Rationum computa, hoc eſt*, el final alcance, *quo-*

modo ſint coram judice recognoſcenda per debitorem, & de praxi.

40 *Rationes, & computa privatim ſi pars coram judice non recognoſcat, & appellet, erit deferendum.*

41 *Et quid in computationibus rei piæ etiam privatis.*

42 *Calculus revidetur per alium calculatorem reclamantem aliqua parte, quod tertius ſe conformet, exequitur.*

43 *Liquidatio ſententiæ reddendæ rationis, non recipit appellationem ſuſpenſivam.*

44 *Executor ſententiæ de reddenda ratione non excedit, ſi exequatur computa, hoc eſt,* los alcances.

45 *Rationis reddendæ ſententia qua tutor, ſeu alius adminiſtrator, condemnatur, non ſuſpenditur per appellationem.*

1 ADminiſtratores tam Eccleſiaſtici, quàm laici fabricæ cujuſvis Eccleſiæ etiam cathedralis, hoſpitalis, confraternitatis, eleemoſynæ, montis pietatis, quorumcumque piorum locorum, ſingulis annis teneantur reddere rationem adminiſtrationis Ordinario, conſuetudinibus, & privilegiis quibuſcumque in contrarium ſublatis, niſi ſecus fortè in inſtitutione, & ordinatione talis Eccleſiæ, ſeu fabricæ, expreſsè cautum eſſet, quòd ſi conſuetudine, aut privilegio, aut ex conſtitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda eſſet, tunc cum iis adhibeatur etiam Ordinarius, aliter factæ liberationes dictis adminiſtratoribus minimè ſuffragentur. Verba ſunt Concil. Trident. *ſeſſione* 22. *de reformat. c.* 9. ſuper quod multa in declarationem dixere Cardinales, quæ per te videre poteris; exornant Barboſ. *in remiſſ. ad illud*, Joan. Gutier. *can. q. lib.* 1. *c.* 35. Flores de Mena *pract. lib.* 3. *quæſt.* 21. *nu.* 180. *cum multis ſequentibus*, Gratian. *in diſcept. forenſib. c.* 395. *à numero* 1. *cum ſeqq.* idem
2 Gratian. *deciſion.* 188. Aloyſ. Ricc. *in collecta. deciſio. p.* 3. *collecta.* 714. & alii citandi, omnes unanimiter profitentes, confirmationem dicti decreti Trident. ut exiſtente conſuetudine, aut fundatione, qua aliqui ſint deputati, quibus adminiſtrationis locorum piorum ratio reddatur, nihilominus cum eis Ordinarius omnino debet adhiberi.

Illud tamen ego, licèt obiter, adverto in tantum verum eſſe ad Ordinarium pertinere, harum adminiſtrationum redditionem rationis; ut etiamſi fundator in
3 fundatione, hoc expreſsè prohibuiſſet Ordinario, ne ſe intromittat regimine, & adminiſtratione, adhuc conditione tanquam turpi, & contra ſubſtantiam, & naturam actus appoſita, exploſa, & rejecta, liberè poterit ſe in adminiſtratione intromittere, ut per Joann. Gutier. *in repetitione l. nemo poteſt, nu.* 449. *de legat.* 1. contra Mencha. *de ſucceſſorum creatione*, §. 7. *nu.* 17. Abb. *in cap. requiſiſti, de teſtam.* & Innoc. (cujus originalis eſt hæc opinio) *in c. Later. nu.* 5. *de præb. in cap. cum dilectus, n.* 24. *de conſuetud.* ubi Imm. *n.* 22. reſolvit, ut veriſſimam Cevall. *pract. q. com. opin. q.* 282. *à n.* 19. *cum ſeqq. & ſupra*, vide quæ Barb. *in rem ad d. c.* 9. *Trid.*

4 Quo cognito, notandum eſt, hoc capitulum cum aliis hujus prioris partis poſſe federe. Etenim ſententia, qua Ordinarius, ſeu judex profert adversùs aliquem adminiſtratorem de reddenda ratione, non diffinitiva eſt, ſed merè interlocutoria, ut dicit & rectè Muños de Eſcob. *in c. tr. de ratiocin.* 4. *n.* 5. *in princ.* quoniam hæc non definit negotium principale, ſed ſolùm principiat, cùm alia expectet poſt ſe, ut mox probabimus latiùs.

5 A qua interlocutoria de reddendo rationem, appellationi interpoſitæ an deferendum ſit, reperio; ut ſi ab adminiſtratore rei, vel loci pii emittatur, concordes eſſe juris Doctores; judicem denegata delatione, rectè poſſe procedere, ea poſtpoſita, & remota appellatione, abſque metu, & reatu attentati, dummodo conſtet adminiſtraſſe, pro quibus eſt text. *in auth. de ſanctiſſimis Epiſcopis*, §. *œconomos, collatione* 9. ibi: Œconomos autem, & xenodochos, noſocomos, prochotrophos, & aliorum venerabilium locorum gubernatores, & alios omnes clericos, jubemus pro creditis ſibi gubernationibus apud proprium Epiſcopum, cui ſubjacent conveniri, & rationem ſuæ gubernationis facere, & exigi, quod ex ipſis debentes oſtenduntur, illi venerabili reddendum domui, ex cujus ordine debitum apparuerit, ſi verò putaverint, ſe gravari poſt repetitionem, metropolitanus cauſam examinet: ubi gloſſa *verbo, repetit*, exponit, id eſt, redditionem, cùm idem ſit, quia anteaquam cauſam appellationis proſequatur, mandatur executioni prima ſententia, pro qua gloſſa etiam facit *dict.* §. *œconomos, ad finem*, ibi, non enim concedimus prædictis perſonis pro memoratis cauſis ante examinationem, & exactionem debiti proprios Epiſcop. declinare, & ad alia devenire judicia, *&c.* quæ text. ita ad hoc propoſitum intelligit ibi Angel. poſt dict. gloſſam, ipſum etiam pariter intelligit Maranta ejuſdem motus authoritate *de ordin. jud. 6. part. titulo de appellatio. n.* 187. ubi ſolùm loquendo de adminiſtratore loci pii dixit, quòd ſi is fuerit condemnatus ad reddendum rationes, & appellaverit, poſſe interim judicem ipſum conſtringere ad reddendum eas. Petrus Duennas in regul. 42. *limit.* 21. & cum Angelo, & Maranta idem firmat. Manfred. *in l.* 2. *practicarum concluſio ſuper attent. concluſione* 112. ante quos, & hoc dictum Angeli (cui originem attribuunt Doctores, cùm penitus eſſet gloſſæ) allegavit Firm. *in ſuo repertorio, in verbo appell. pendente poſt executionem*, idem etiam (& de adminiſtratore loci pii mentionem tantùm faciens) ſequitur Lancelot. Robert. *in tract. attent.* 2. *p. cap.* 12. *appellat. penden. limit.* 19. per quem idem tenet Scaccia *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 29. *n.* 1. Ruginell. *tract. de appell.* §. 2. *cap.* 3. *ſub n.* 56. *verſic. idem.* & ita in adminiſtratore loci pii tenendum eſſe tenaciter, & ut veriſſimum, indubitabile obſervandum (prout obſervatur) quando Curia adeatur pro tollenda violentia, quæ cum nulla appareat, iterum etiam non deferendi judici ipſi cauſa retinenda eſt; Barb. *in remiſſ. ad Trid. ſeſſ.* 22. *de reform. c.* 8. *n.* 12.

Difficultas tamen in eo conſiſtit eadem, an ſit tra- 6
henda doctrina generaliter ad omnes adminiſtratores etiam rei profanæ, prout ſunt tutores, negotiorum geſtores, Conſules, & Rectores civitatum, & villarum & ſimiles. Et partem negativam ad illos non extendi videtur probabilius, aut appellatio ſuſpendat ab illis emiſſi, primò ex regula generali, quod non prohibetur, cenſeatur permiſſum, *in tot. tit. ff. nihil novari appell. &c.* ſed hoc caſu appellatio adminiſtratoribus, nec etiam loci pii prohibita invenitur, nec id probat text. *in d.* §. *œconomos, de auth. de ſanct. Epiſc. col.* 9. 7
cujus diſpoſitione moti fuere Doctores relati quoniam ibi tantum diſponitur, ut adminiſtratores coram ordinariis Epiſcop. in prima inſtantia teneantur reddere rationem, nec poſſint ejus juriſdictionem declinare, nec ad Metropolitanum pro ipſa reddenda ire, probant, verba illa (alios omnes clericos jubemus, pro creditis ſibi gubernatoribus apud proprium Epiſcopum, cui ſubjacent conveniri, & rationem ſuæ gubernationis facere.) Sequitur, & facit ad finem (non enim concedimus prædictis perſonis, pro memoratis cauſis ante examinationem, & exactionem debiti, proprios Epiſcopos declinare, & ad alia venire judicia, *&c.*) & illum text. etiam ſummavit in hunc ſenſum, Bart. ac generaliter etiam noviter diſpoſuit Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de refor. c.* 20. ut omnium cauſarum in prima inſtantia cognitio ad proprium Epiſcopum omnino pertineat, prout de jure eſt *ex toto tit. de foro competen.* ergo cum text. ille in quo fundantur DD. nec in genere, nec in ſpecie prohibeat appellationem, ſed diverſimodè diſponat, nec alibi inveniatur in hoc caſu prohibita, regulæ permiſſivæ inhærendum eſt.

Secun-

Secundò, quia quando concedimus doctorum DD. intentionem, ut prohibeat appellationem quoad unum saltem effectum suspensivum ex illo text. si emittatur ab administratoribus loci pii, ratio fundamentalis tamen illius textus non est realis, ita ut valeat adaptari omni ratione reddendi sententiæ, & contra quoscunque administratores latæ, sed specialis est, & peculiaris conveniens tantùm causis, piis, quibus quia propter sui
8 prærogativam hoc à jure inductum est privilegium, ut à quaruncumqe causarum suarum sententiis non sit admittenda appellatio, ex his quæ dixit, & adduxit Tiraq. *in tract. de privileg. piæ causæ, privil.* 153. *in princ.*
9 Tertiò, ut in hoc casu appellatio legitima sit quoad utrumque effectum, quia facit, prohibitio appellationis, tunc est privilegium, quando provenit ex natura causæ ut in alimentis, beneficio curato, possessorio, & similibus, quando autem provenit ex odio, ut in atrocitate criminis, seu in convicto, & confesso, vero contumace, & similiter, quia privat beneficio juris communis, est pœna, ita docet eleganter Bald. *in leg. observare, n.* 12. *Cod. quorum appell. non recip.* sed quando confiteamur text. *in d.* §. *œconomos*, prohibere
10 appellationem administratoribus loci pii, nulla alia est ratione, quàm in odium eorumdem sub debito tempore rationem non reddentium, ut rectè advertit Escobar *de ratiociniis, cap.* 4. *n.* 5. & 6. ergo cùm sit dispositio pœnalis, non debet extendi ultra casum in ea expressum, ut vulgare est.

Quartò & ultimò pro hac parte facit, quia omis-
11 sum ab statuto, habetur pro omisso. *c. penult. de jurejur. c. in nostra, de injuriis*, Alexand. *conf.* 13. *circa primum, col.* 6. *vers. benefacit, lib.* 5. Barba *conf.* 35. *elementissimi, col. penult. l.* 1. Philipp. Decius *conf.* 188. *in casu proposito*, quod semper procedit in dispositionibus strictis, petrus de Anchara. *consilio* 1. *pro isto, circa medium*, prout hæc (de qua agimus) est, cùm sit odiosa, auferens & privans defensionibus, ut probat Philipp. Franc. *in cap. pastoralis, columna pen. versic. sextò quæritur, de appellat. c. odia restringi; de regul. jur. cum concord. lib.* 6. ergo cùm solùm disposuerit circa administratores piæ causæ, omiseritque profanæ administratores, pro omissis habendi sunt.

Sed his non obstantibus, contraria opinio mihi, & verior, & probabilior videtur, nempe appellationem emissam à quibusvis administratoribus, etiam rei profanæ non obstare, quominus ea pendente, ad redditionem rationis cogantur absque metu, & reatu violentiæ. Primò, quia cùm omni jure tam divino, quàm humano aliena gerens negotia in calce suæ administrationis ejus reddere rationem teneatur omnino, juxta
12 illud Lucæ *c.* 6. *Redde rationem villicationis tuæ*, cujus meminit, Pontifex *in cap. qualiter, & quando de accusa.* probant etiam *in c.* 1. *de obligat. ad ratioci. & l.* 22.
13 *tit.* 6. *p.* 1. ubi Gregorius Lopez plures refert. Boeça *in tractatu de decima tuto. præs. c.* 1. *n.* 154. alios per Rolandum *conf.* 141. *nu.* 9. Menoch. *l.* 2. *de arbitr. cent.* 2. *col.* 109. *n.* 1. ad quam obligationem tenetur omnino, & erit obnoxius omnis quilibet administrator, sive ne-
14 cessarius, sive voluntarius à lege, judice, vel homine constitutus (etiamsi sine mandato administravit) Damhouderus *in tractatu de tutore, curatore, fol.* 66. *nu.* 17. Escobar *de ratiociniis, c.* 3. *nu. fin.* quod verum adeò est, ut etiamsi summus Pontifex fuerit administrator,
15 eodem jure tenetur, ut tenet per Boerium *q. familiari* 15. Joseph. Ludo. *decis.* 4. *numero* 4. Roman. *conf.* 414. *in prin.* Decisione, *consilio* 90. *versiculo circa secundum*, constat appellationem à sententia lata pro observantia, & conformitate jurium esse illicitam & illegitimam: text. celebris, arg. *in c. consuluit, el.* 3. *de appell.* ibi, non convenit ut pro hujusmodi appellationibus ab observatione decreti
16 debeas obtinere, &c. ex quo text. singularem quandam conclusionem deduxere Doctores, præcipuè Maranta *de ord. judiciorum*, 5. *p. tit. de appell. n.* 345. quem referens sequitur Gutierrez *vers.* 10. *n.* 21. videlicet, ab actu gesto secundùm legis, seu juris dispositionem, & canonicas sanctiones, à judiceque exequente, non esse licitam appellationem.

Nequit enim appellari, ne fiat quod de jure fieri debet, aut potest *l. ex consensu*, §. *fin. ff. de appell.* 17
cùm nobis olim, d. electione. c. 1. *ex. ore*; *in fin. de his, quæ fiunt à majori parte cap.* Archidiac. *in c. decernimus, in vers. offerantur* 16. *q.* 7. & Doctores mox citandi qui omnes ad propositum conducunt illud Christi Domini, quod dixit Saulo Actuum Apostolor. *c.* 9. *Durum est contra stimulum calcitrare.* Paulus de Citadinis *in tract. de jur. part. in* 6. *p. in.* 8. *q.* sequutus Abb. *in cap. pastoralis*, per text. ibi *de jure part.* & aliis relatis Lambert. *de jure patro. 2. l.* 2. *art.* 107. *q.* 1. & facit, quod in simili habetur *in l. postquam, ut legatorum, ut legatorum nomine caveatur*: ex quo namque constat ipsum administratorem fuisse, potiùs vide- 18
retur appellare à legum dispositione, quàm à sententia judicis, quod fieri nequit, *l. fin.* ubi Bart. & alii *ff. de appell. recip.* Bart. *in l. si qua pœna, ff. de verborum signif. & in l. omnes populi*, 5. *q. princ. in fin. de just. & jure* Alex. *conf.* 190. *maturè col.* 3. *l.* 2. Decius *in c. quæ in Ecclesiarum, de censi.* Bart. specificè *in l. nemo exterus, C. de judæis*, Natta *conf.* 11. *n.* 10. *tom.* 1. ubi dicunt, quòd à legis, vel statuti generalis etiam iniquitate non potest appellari. Igitur nulla violentia à judice non deferente committitur, maximè quia hæc talis appellatio omnino frivola debet reputari, ex quo namque constat, ipsum administratorem fuisse, quem potest 19
isthæc appellatio juris effectum sortiri, cùm jure omni ad rationis redditionem sit obnoxius, aut quid ex ea (jure attento) potest sperare? Nihil, Ergo frivola notoriè, secundum Gemin. *in c. cum appell. frivolis. col.* 2. *vers. quæro quid import. de appel. l.* 6. quem referens sequitur Manuel. Rodrig. *in q. reg. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 15. *circa pr.* & frustratoria etiam quia frustra speratur id cujus eventus nullus est effectus: igitur ei non deferendum est, *c. cùm appell. frivolis*, nec jus deferat, nec sit à judice deferendum, *de appell. 6. lib.*

Secundò & pro hac eadem parte facit, quia hæc sententia de rationibus reddendis est merè interloquutoria, ut dicit Escobar *in d. c.* 4. *n.* 5. aliam judicis 20
expectans post se: nam nominantur calculatores ad dispungendum, & calculandum rationes, quibus peractis, producuntur coram judice, ut super dubiis juris quæstionis suam sententiam proferat, secundùm Castellum *in lib.* 27. *Tauri. vel quæro, quæsti.* Joan. Gutier. *q. civil. qu.* 37. *n.* 1. & 3. Escobar. *de ratio. ci.* 9. *n.* 25. & antea dixerat Paul. Castrensis *in l. cui libertas, ff. de conditio, & demonstrat.* & probatur etiam *ex l. instar. C. de jure fisci*, ibi, instar rei judicatæ obtinere minimè potest computatio à tabulariis facta, nisi sententia procuratoris fuerit comprobata, & ibi glossa, & Doctores. Nec damnum illius in ea considerari potest, nihil enim ab eo exigetur, nec aliud, 21
quàm recta administratio spectatur, cùm incertum sit debitum, imo & debitor etiam incertus est cùm ex calculatione, & computatione potest administrator creditor apparere, dominus verò debitor. Et quia hæc 22
sententia de rationibus reddendis utrique parti & communis, & favorabilis est, ergo ab ea appellationi interpositæ minimè deferendum est *ex leg. ante sententiæ, ff. de appellat. recip. & leg. ante sententiam C. quorum appellat. non recip.* & Conc. Trid. *sess.* 24. *de reformat. c.* 20.

Tertio confirmatur, supponendo text. *in d.* §. *œco-* 23
nomos, quo nostri stlindantur, verè, & realiter probare sententiam, ad quam illum allegant: nam licet principalis ejus disponat intentio, causas rationum in prima instantia ordinariis Episcopis pertinere, coram eisque omnino tractari debere; ultra tamen procedit hæc extendens ad realem, & effectivam executionem, ut monstrant verba illa, ibi, apud proprium Episcopum, cui

ſubjacent, conveniri, & rationem ſuæ gubernationis facere & exigi quod ex ipſis debentes oſtenduntur, &c. & ibi ita, ut ad Metropolitanum ſuperiorem cauſa non trahatur antea exactionum, & rationis redditionem: ibi, ſi verò putaverint ſe gravari poſt repetitionem, Metropolitanus cauſam examinet, &c. & clariùs etiam apparet *ex verſ. non enim*, ibi, non enim ante examinationem, & exactionem debiti proprios Epiſcopos declinare, & ad alia venire judicia, &c. ſicque inter cætera hoc ſimul diſponit.

Qui quidem textus licèt mentionem tantum faciat de adminiſtratoribus loci pii, tamen ratio fundamentalis ejus eſt realis, cæteros comprehendens adminiſtratores, & adminiſtrationes, ea namque illa eſt, propter odium nimium, quo jura habent adminiſtratores, debito tempore non reddentes rationem, ut probat Eſcobar *de ratioc. de c.* 4. *n.* 5. & propter nimium favorem, quem rationis diſpunctio à lege divina, humana, & Canonicis inſtitutis accipit, per quæ omnia alia privi-
24 legia ſpecialiſſima, & jure communi exorbitantia ipſi conceduntur, ut videre eſt ex his, quæ latè Eſcobar ibi *à n.* 1. *& à n.* 6. & etiam aliis rationibus illius text. diſpoſitio mota eſt, inductis à jure communi, quas tradimus in primo, & ſecundo fundamento hujus ſecundæ partis; quæ quidem omnes militant pariter in omnibus adminiſtratoribus, & adminiſtrationibus, tanquam reales, & genericæ; ſicque text. ille non fuit motus ſpeciali & peculiari ratione in ſolius piæ cauſæ favorem inducta, maximè quoniam verius eſt de jure,
25 ut ſola piæ cauſæ ratio appellationem non prohibeat, ſecundùm Roman. *in auth. ſimiliter*, *in* 6. *ſpeciali.* Alex. *in addit. ad Bar. in l. Mela*, *ff. de ali. & cibariis*, *leg.* voluit gl. ord. *in cap. tuâ nobis.* dum loquitur circa decimas, quæ eſt pia cauſa & in favorem animæ, ex quibus, & aliis rationibus, & authoritatibus hanc ſequitur opinionem Tiraquell. *in tract. de priv. piæ cauſæ*, *priv.* 153. *fol.* 124. & nos latiùs *infrà* Deo dante dicemus.

26 Quapropter certum eſt, textum illum etiam habere locum in cæteris quibuſlibet adminiſtratoribus; nam quando in pluribus caſibus eadem eſt ratio, ea decidit omnes caſus, non quidem per extenſionem, ſed ſicut genus comprehendens ſpecies, ſic generalis ratio comprehendit diverſas ſpecies caſuum emergentium, ut voluerunt Petrus, & Linus, *in l. jura non in ſingulas*, *ff. de leg. & in l. quod verò contra rationem ff. eodem.* Bald. *in l. ille quibus*, *eodem tit. & in auth. poſt fratres*, *l.* 2. *C. de legit. hæred. & in c. quia verò*, *ante fin. de judiciis.* Quod quidem contigit non per extenſionem, ſed veriùs per tacitam diſpoſitionem ejuſdem, ut ipſe Bald. dicit ibi notari, *in l. his ſolis*, *Cod. de revocan. donatio* Petrus Anchar. *conſ.* 46. *ſuper d. col.* 2. Paul. Caſtrenſ. *col.* 83. *præſens caſus*, *col.* 2. *l.* 2. Hieron. à Laudentiis *in repeti. l.* 6. *emancipati*, *q.* 5. *C. de collation.* Surd. *conſ.* 302. *nu* 22. *vol.* 3. adeò ut etiam ſi ſit conſtitutio odioſa, non dicitur extendi, quando ex rationis identitate, & mente ejus extenditur, ut not. Bald. (in re omnino huic ſimili.) *in d. leg. de quibus*, *col.* 11. *verſic. item nota*, *quod non dicitur*, Joan. Andr. *in c. ſi poſtquam de elect. l.* 6. ip-
27 ſumque dictum Bald. non ſolùm procedit in diſpoſitione odioſa, ſed etiam pœnali, ut per Alexand. *in l. uxorem col. ultim. C. de his*, *quibus ut indig.* quæ ratio à nobis *ſuprà* tradita *dict.* §. *œconomos*, & ſolida, & vera ſit, habetur pro expreſſa, à qua poteſt ſumi argumentum à ſimili, & à contrario ſenſu, & alia hujuſmodi, ac ſi expreſſa fuiſſet, ex ſententia gloſſæ, quam omnes ibi, & ubique ſequuntur *in leg. quamvis*, *Cod. de fideic.*
28 Quibus adjunge doctrinam And. Tiraq. *de retr. ligna.* §. 40. *gloſſ. un. c. nu.* 1. & huic noſtro caſui ſimilem dum dixit, quod ſtatutum permittens retractum inter conjuges, cùm ejus ratio ſit ſocietas, habeat etiam locum in cæteris ſociis extraneis, licèt tantùm de conjugibus mentionem feciſſet, ex identitate rationis.

Pro qua etiam parte in quæſtione propoſito facit, 29
quod dicit Joann. Gutierr. *in pract. quæſt. civ. quæſt.* 37. *nu.* 1. ubi loquendo de adminiſtratoribus rerum profanarum, ut villæ, vel civitatis, an habeat locum appellatio à ſententia reliquatorum, hoc eſt *de alcance*, & pro negativa (quam ut veram reſolvit) allegat pro expreſſo text. *in d.* §. *œconomos*, *auth. de ſancti Epiſcop. col.* 9. idem etiam ſentit Eſcobar *ſuprà d. c.* 4. 30
qui poſtquam per ejus diſcurſum loquutus eſt de omnibus adminiſtratoribus profanæ rei, dicit *n.* 5. ipſos eoſdem adminiſtratores non poſſe appellare à præcepto de reddendo rationem, allegando *d.* §. *œconomos*, nulla conſtituta differentia, ſed potiùs idem in eiſdem ſentit, & licèt ipſe *in cap.* 13. *numero* 6. videatur prima facie tenere contrarium, ut illius textus diſpoſitio ſit ſpecialis in ratione, ſcilicet cultus divini, qui quidem debet intelligi in caſu, de quo argumentatur, nempe, poſt calculationem, & rationem redditorum, ac calculatorum. Nos autem loquimur in ſententia interloquutoria lata, adversùs adminiſtratorem de reddenda ratione, quod eſt multùm diverſum ut poſtmodum apparebit. Et illum §. *œconomos*, intelligit in adminiſtratoribus profanæ rei poſt alios, quos citat Avendan. *de exequen. mandatis*, 1. *p. cap.* 12. *n.* 37. idem & expreſsè Scac. *in tr. de appell. q.* 17. *lim.* 29. 31
n. 1. *ad fin.* dicens, quòd executio ſententiæ, quæ tutor, vel ejus hæredes condemnantur ad reddendam rationem tutelæ, non ſuſpenditur per appellationem, id in terminis tenet Borgninus Cavalcanus *in tr. de tutor. & curator. n.* 113. *tom.* 8. *part.* 2. *fol.* 340. 3
In quem etiam ſenſum accipiendum eſt, quod Cavalcan. tenet *in tract. de tutore*, *à nu.* 222. & cæteri Doctores, quos *ſuprà* retulimus mentionem facientes tantùm de adminiſtratoribus loci pii. Similem hunc caſum non negant, ſed omittunt tranſeuntes & inhærentes verbis *d.* §. *œconomos*, & ſic hanc ſecundam partem ego ut veriorem, & magis probabilem, jurique conſonantem ſequor libenter, ex rationibus relatis, ut rectè poſſit procedi ad compulſionem, pendente appellatione, emiſſa à quolibet adminiſtratore rei profanæ, emiſſa nempe à ſententia interlocutoria de reddenda ratione villicationis. Et in terminis etiam tutoris 3
idem affirmat Marqueſſ. *in commiſſ.* 1. *p. c.* 16. *n.* 69. *& ſeqq.* ubi alios citat, de quo nos *infrà n. fin.*

Nec obſtant quæ pro contraria parte adduximus, nec primum fundamentum, cui directò reſponſionem reddimus in tertio fundamento hujus ſecundæ partis, ubi probavimus. *d.* §. *œconomos*, utrumque caſum provideriſſe, permiſiſſeque executionem ſententiæ de rationibus reddendis, appellatione pendente.

Nec etiam obſtat ſecundum, quia veram, & fundamentalem rationem aſſignavi, *in d. fundamento hujus ſecundæ partis*, & hanc generalem, omni adminiſtrationi convenientem, non vero ſpecialem pietatis intuitu (ut argumentum ſupponit) quia etiam tunc verius eſt eſſe appellationem permiſſam quoad utrumque, ex Tiraquell. *in tractatu de privil. piæ cauſæ*, aliiſque reſolvi. 3

Nec obſtant tertium, & ultimum, quia licèt in odium 32
adminiſtratoris ſit executio permiſſa ſententiæ de reddendo rationem; tamen etiam inductum eſt in favorem, & privilegium cauſæ diſpunctionis rationis, ut *ſurſum* diximus, & quando diſpoſitio continet favorem & odium, tota ea diſpoſitio ſimpliciter cenſetur favorabilis, ut tenet Bald. *in l.* 2. *C. qui non poſſ. ad lib. pro* Anchara *conſ.* 27. *contrà Joann. poſt medium*, *& conſil.* 215. *ſcribit Papa*, *col.* 2. *verſ. in contrarium*, & aliis, quos *ſuprà* adduximus latiùs *in c.* 2. *hujus ſecundæ partis*, & quando tota diceretur odioſa, adhuc non procedit argumentum, quando ſit extenſio ex indentitate rationis ad ſimiles caſus omiſſos etiam in diſpoſitione odioſa, per Doctrinam Bald. *in leg. in quibus*, *col.* 11. *verſ. item not. quod dicitur*, & J. And. *in c. ſi poſtquam de electione*, *l.* 6. diximus ſuprà, in tertio fundamento hujus ſecundæ partis,

partis, & etiam in disposition pœnali, ut ibi per Alexand. notavi.

33 Et huic objectioni in aliam quæstionem adductæ respondet; & satisfacit Andreas Tiraquell. *de retr. lign.* §. 20. *gloss. unic. n.* 11. dicens, quòd, quando in dispositione omittitur casus similis expresso, aut sit in utroque eadem ratio, utrumque comprehendat dispositio, nec pro omisso habeatur, *l. si extraneus. ff. de condictio. ob cau. & leg. ult. §. ultimo ff. mandati, l. si quis mihi bona, §. sed si mandavi*, & ibi Bald. cæteri *ff. de acquir. hæred.* Gloss. *in leg. si cum dot. v, in princ. in verbo mulieri, post principium ff. soluto matr.* ubi in id alias plures authoritates adducit.

34 Præfatam tamen resolutionem tam primæ, quàm secundæ quæstionis, & sic in quibusvis administratoribus tam piæ, quàm profanæ rei, libenter limitarem, ut non procedat, quando negatur, nec constat conventum administratorem fuisse, quoniam cùm *d. §. œconomos*, & cætera jura *suprà* circa hanc materiam adducta, disponant super certo, & cognito administratore, recusante tamen debito tempore suæ villicationis rationem reddere, ut ex eis patet, & præcipuè ex Escobar. *dict. num.* 5. qui hoc expresse videtur sentire dum dicit, dummodo constiterit administrasse, sequitur quòd si de eo probabiliter dubitetur, & nihilominus ad redditionem rationis condemnetur; legitima reputabitur appellatio, cui si delatio denegetur, vim fieri in Curia declarari, quia quando lex fundatur super aliqua qualitate ejus non procedit dispositio, nisi priùs de qualitate appareat: gloss. *in verbo*
35 *mancipia, verbo advocandum, C. de servis fug.* not. Jacob. Butr. Bald. Fulgo. Paul. & Salicet. ibi Roma, *singula* 459. & aliis, quos citat Joan. Garcia *de conjug. acquestu. n.* 33. & 120. Gutier. *consil.* 1. *n.* 16. Roland. à Valle *consil.* 19. *n.* 14. & conducunt quæ Farin. *q. crim. tom.* 1. *quæst.* 21. *à n.* 87. & *quæst.* 21. *nu.* . & *quæst.* 8. *numero* 86. Cardin. Mant. *in tract. de contract. tom.* 1. *lib.* 4. *tit.* 26. *nu.* 11. ubi plures citant, & prius de legitimatione personæ, etiam in executivis constare debet, aliàs appellatio legitima est, vide quæ latissimè dixi, *suprà, hac* 2. *p. c.* 6. *limit.* 2. *à nu.* 58. *cum sequentib.* ubi latè de hac materia.

36 Secundò pariter limitarem, ut nec procedat præfata resolutio in his personis, quæ ad ratiocinia excusatæ sunt de jure, ut ea reddere non teneatur, vel si tenentur, debitum ante tempus compelluntur, de quibus latissimè Escobar. *d. tractatu de ratio. in cap.* 5. & 6. nam si hujusmodi excusationem, & exceptionem non calumnioſam, se à jure approbatam allegaverint, non autem si non allegatur, sed si allegata reppellatur, vel admissa non obstante, condemnentur ad reddendum rationem, libebit appellare, eique deferendum, argumento celebris text. §. *in l.* 1. *si quis tut.* ibi, non oportet enim provocare, & ibi, sed inter tempora præstituta excusationem allegandam habet, & si fuerit repulsa, tunc demum appellare debebit, cæterum antè fruſtrà appellatur, &c. §. *quando appellandum sit*, cum aliis.

37 Hucusque disputavimus de appellatione à mandato de reddenda ratione administrationis, nunc obiter inquirendum est de appellatione; quæ emittitur à calculatione jam facta, & in esse deducta, hoc est postquam calculatores sua vota, & computa protulere, fecerunt-que. In quo breviter dicendum est, quòd si privatim, & per particulares calculatores rationes dispungantur, & quantum sit reliquatum finale appareat, minimè executioni mandantur, nisi quando partes jam illis acquieverint, easve coram judice approbaverint, & recognoverint partes, tanquam privatam scripturam ita post alios Aviles *in c. præt. c.* 30. *gloss. verb. saga, gagar,* Parla. *l.* 2. *rerum quoti. c. fin.* 1. *part.* 6. *n.* 1. *& seqq. & in l. instrumenta domestica, C. de fid. instru. & in l.* §. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop.* idemque in terminis hostris
38 firmat Bartol. *in l. instar. n.* 16. *Cod. de jure fisci*, si verò in contractu hujusmodi rationes, & reliqua transeunt hoc casu, ut quilibet alius contractus executionem meretur, ut tenet Giron. *de Gabell.* 2. *part.* §. 1. *nu.* 10. Gutierr. *in pract. lib.* 1. *cap.* 37. *n.* 2. Azeved. *in l.* 22. *tit.* 6. *lib* 3. *recop.* Bobad. *in Polit. lib.* 5. *cap.* 4. *n.* 84. Parlad. *ubi proximè.*

Igitur peractis, ac confectis privatis his rationibus, 39
pars, quæ alteram reliquavit, petat, ut calculatores illas coram judice producant, coram quo petitur, ut pars debitrix juret; an in illa quantitate fuerit reliquata, ilque recognoscat, hæque rationes propter instrumentum privati cognitum merebuntur executionem, ut, reassumendo materiam dicit Scacc. *suprà d. c.* 31. *à princ. & n.* 6. si talem pars reliquata non recognoscat, sed imò se gravatam dicat in ratiociniis, & calculationibus appellaverit, appellationi deferendum erit, ut per gloss. *in §. œconomos*, tenet Escobar. *ibi d. nu.* 6. Quod tamen limi- 40
tatur secundùm ipsum in piis causis, in quibus speciali ratione scilicet, cultus divini non minuendi, semota appellatione, ad executionem privatarum rationum proceditur, pro quo allegat *d. §. œconomos, in versic. non enim*, quam rationem in hoc 41
casu reprobo, cùm jus commune sit in contrarium, ut dixi.

At verò in casu *superiùs* à nobis disputato est diversum; nempe quando appellatur, scilicet, à sententia interlocutoria, qua jubetur quis reddere rationem, quo casu appellationem generalibus omnibus administratoribus negavimus, ex ratione à jure communi inducta, & sic dispar ratio militat in utroque: nam in supradicto casu generaliter prohibetur appellari ab administratoribus quibusvis, à sententia 42
de ratione reddenda, quia nullum præjudicium ibi considerator: nam ex quo constat, ipsum fuisse administratorem, esset frivola, & fruſtratoria appellatio, & potiùs videretur interposita à lege, ejusque dispositione, quàm à sententia illa.

At verò in isto proximo superiori casu, nempe; 43
facta calculatione, & reddita ratione, cùm potest in eadem esse gravamen, error, vel aliud præjudicium, jus commune permittit generaliter omnibus administratoribus reclamantibus, adversus ipsas calculationes privatas appellationem quoad utrumque effectum, & sic subintrat prædicta limitatio fundata in speciali ratione piæ causæ nempe. Quando igitur pars reclamat per alterum calculatorem, petitus calculus revidetur, & quod iste approbaverit judicis confirmatione sequuta, executioni demandabitur, ut per Parlad. & Escobar. supra rerelatos.

Quid autem erit dicendum, ubi in executione 44
hujusmodi sententiæ, qua administrator simpliciter, & genericè condemnatus fuit ad reddendam rationem administrationis, an à facta liquidatione per calculatores, quid, quantumve sit reliquatum, appellationi emissæ judex non deferens, vim faciat? Et partem negativam, ut vim non faciat, quia à tali liquidatione non admittitur suspensiva appellatio, post disputationem concludunt Ozascus *decisio. Pedemont.* 129. *per totam*, Francisc. Munnos de Escobar. *in d. tract. de ratiociniis, c.* 33. *nu.* 22. quem sequitur disputans Gratian. *discepta. forens.* 1. *tom. c.* 183. *à. n.* 40. *& seqq. & suprà, à num.* 1. pro quo etiam vide quæ latè nos *infrà*, 4. *p. cap.* 10. *à princ.*

Amplius quæri potest, quid de executore dato pro executione hujusmodi sententiæ, qua quis condemnatur ad reddendam rationem, an excedat, facta calculatione, illam extendat ad reliquatorum, hoc est (*los alcances*) executionem, & solutionis compulsionem. Pro qua difficultate multa scitu dignissima congessimus *infrà*, 4. *p. cap.* 9. *de excessu de re ad rem, versiculo rursus quæri potest an executor, à num.* ubi concludimus, nec excedere, nec appellationi à tali gravamine deferendum esse. Et idem etiam

etiam in terminis affirmat poſt alios, quos citat Cardin. Tuſc. *practic. concluſ. tom.* 1. *litt. A*, *concluſ.* 210. *à princ.* plures citavimus d. 9. & iis adde quod *per l. cum ſervus*, ubi Caſtrenſ. *ff. de conditio. & demonſtr.* Socin. *conſil.* 28. *ſub n.* 1. *vol.* 4. Roland. à Valle *conſ.* 49. *n.* 41. *vol.* 1. Afflict. *deciſione* 197. *nu.* 2. *deciſion. Genuenſ.* 209. *ſub nu.* 2. Marqueſſ. *tract. de commiſſio. appell. à Cameral. oblig.* 1. *part. cap.* 16. *nu.* 69. quo etiam loco loquitur de ſententia, qua tutor, ſeu alius adminiſtrator condemnatus eſt ad reddendam rationem, ut non ſuſpendatur ejus executio per appellationem, ita intelligens, poſt Angel. *in §. œconomos*, *in fin. authentica de ſanctiſſ. Epiſcopis.* Borgninum Calvaca. *tractat de tutorib. & curat. n.* 22. de quo nos *ſuperiùs.*

CAPUT XII.

A ſententia affirmativè, vel negativè lata ſuper attentatis, appellationi delatio denegari nunquid queat abſque metu violentiæ?

SUMMARIUM.

1 *Attentatorum ſententia eſt merè intelocutoria.*
2 *Attentatorum revocatio non recipit appellationem ſuſpenſivam.*
3 *Operis novi poſt denuntiationem qui ædificat, attentat, & per attentatum demolitur ædificium.*
4 *Ædificium poſt nuntiationem, & præceptum judicis revocatur eodem privilegio, quo attentata appellatione pendente.*
5 *Nuntiatio novi operis habet vim inhibitionis.*
6 *Demolitionis operis attentati ſententia non recipit appellationem.*
7. 8. & 9. C. ſignificantibus, de novi operis nuntiat *interpretatur.*
10 & 11. *Jus omne potentius operatur in cauſa, quam in cauſato.*
12 *Cauſæ magis ſervitium præſtatur.*
13 *Cauſa plus influit in ſeipſa quam in cauſato.*
14 *Attentati ob ſuſpenſionem non admittitur appellatio articulo connexo.*
15 *Contemplatione alicujus quod fit, ipſi fieri cenſetur.*
16 *Interlocutoria ſententia prout eſt attentatorum revocatio, non recipit appellationem.*
17 *Attentata ante omnia revocantur.*
18 *Ad attentatorum revocationem appellatio eſt contra jus.*
19 *Jus quæſitum faciliùs amittitur, quàm jus quærendum.*
20 *Attentatum, & innovatio privant appellatum ab appellatione, cui ex eo facto cenſetur renuntiare. Etiamſi attentatum poſtmodum purgetur, ipſa durat renuntiatio appellationis, ibid.*
21 *A gravamine momentaneo non licet appellare.*
22 *Attentatum magis favorabile eſt, quam ſpolium, & interdictum*, Unde vi.
23 *Attentatorum remedium ſi cadat ſuper poſſeſſione attentata, ſapit naturam veri poſſeſſorii.*
24 *Attentati ſententia revocatoria non recipit appellationem, etiam expenſarum, quarum condemnatio fit.*
25 *Attentatorum revocatio plura continet privilegia; pluresque pœnæ inductæ ſunt in odium attentantis.*
26 *Attentatorum revocatio celerem expeditionem deſiderat, & litis abbreviationem.*
27 *Lancelotus Robertus trepidè reſolvit quæſtionem, an attentatorum revocatio admittat appellationem.*
28 *Attentata poſſeſſionis revocatio non recipit appellationem.*
29 *Attentatorum appellatione pendente revocatoria ſententia non admittit appellationem.*
30 *Attentati lite pendente revocatoria ſententia non recipit appellationem, quando à cauſa principali non licet appellare.*
31 *Attentatorum revocatio generaliter appellationem non admittit.*
32 *Ab attentati revocatione denegatur appellatio in odium & pœnam attentantis, & in favorem attentatum paſſi.*
33 *Attentans hanc patitur pœnam, ut non audiatur appellans.*
34 *Attentatorum revocatio non recipit appellationem ſuſpenſivam, ſed devolutivam ſic.*
35 *Et qui teneant hanc opinionem mediam.*
36 *Attentatorum revocatoriam ſententiam ſemper exequitur Nuntius Hiſpaniæ.*
37 *Attentatorum revocatio magis favorabilis judicatur, quàm cauſa penſionis etiam cum clauſula (ſine retardatione ſolutionis, &c.)*
38 *Attentati ſententia revocatoria an ſit interlocutoria, vel habeat vim diffinitivæ.*
39 *Attentatorum judicium poteſt tres habere ſententias conformes, prima exequuta.*
40 *Attentati à revocatoria ſententia appellationi, ſi non deferat judex Eccleſiaſticus, vim non facit.*
41 *Attentati ſententia lata in favorem attentatum paſſi, non recipit appellationem, ſecùs ſi contra ipſum lata ſit.*
42 *Appellatio prohibita in favorem alicujus, ipſi intelligitur permiſſa, ſi adverſam ſententiam obtineat. Cujus doctrinæ varia redduntur exempla, ibi.*

QUantam cognationem cum cæteris hujus ſecundæ partis habeat quæſtio hæc, ex ejus fundamento parum haud clarè apparebit, ſiquidem ſupponi libet ſententiam ſuper cauſa attentatorum latam non diffinitivam, nec vim ejus habere, ſed merè fore interlocutoriam, receptius quidem eſt. Enim verò illa interlocutoria eſſe dicitur, quæ fertur ſuper his articulis, qui incidunt, ſeu emergunt in cauſis, gl. *in clem. ad compeſc. de ſeq. poſſ.* Philipp. Franch. *in c. cum ceſſante, num.* 36. *de appellat.* ſequutus Archidiac. & Specu. ſed articulus attentatorum nihil aliud eſt, quàm incidens, & emergens in cauſa, & proceſſu, ut patet in recollectis, Moeda. *deciſione* 100. *commiſſio ſub rub. de judiciis*, quo etiam argumento uſa eſt Rota *in deciſione* 10. *aliàs* 215. *nota quod ſententia, de re jud. in antiq.* ad id etiam hoc, & alio ut ſolet fundamento. Sententia diffinitiva eſt, quæ definit negotium, & cauſam princ. ut poſt gl. *in d. clem. ad compeſcend.* & alios per eam citatos, docet Franc. *in d. nu.* 36. Guido Papæ *in conſil.* 104. *n.* 2. ſed hæc ſententia id non operatur, ut probat eadem deciſio, ergo eſt interlocutoria, quod etiam probat poſt Rotam, Marqueſſ. *de commiſ.* 1. *part. cap.* 29. *nu.* 23. Quibus, & aliis fundam. quæ apud eos videre poteris, hanc doctrinam veram eſſe profitentur Alex. *conſil.* 99. *viſis, n.* 5. *lib.* 5. gloſſa, & Doctores *in cap. non ſolum, de appell. in* 6. Franch. *in dict. cap. cum ceſſante, n.* 45. *verſ.* 9. quòd ſententia fertur ſuper revocatione attentatorum, *de appellat.* idem poſt Rot. *dec.* 11. *aliàs* 85. *in novis*; tenet Bald. *in ſua practic. ſub rub. de appel. q.* 2. *n.* 2. Guido Papæ *in tract. de appell. quæſt.* 121. Joan. Andr. *dict. cap. non ſolum, de appell. in* 6. Rota *deciſione* 1. *aliàs* 15. *ſi judex, ut lite pendente in novis* dicens, quod re vera eſt ſententia interlocutoria. Rota etiam *in deciſione* 474. *de offic. judic. id antiq.* Craveta *conſilio* 171. & ut magis communem, magis veram, atque probabilem hanc eſſe amplectandam opinionem, dicit Lancelot. Robertus, *de attent. p. c.* 28. *num.* 19. ubi *à n.* 30. aliquas declarationes annectit.

Quæ

2 Quæ præmiſſio, ne in hac quæſtione detineamur, affirmo hanc concluſionem in ea, cum declarationibus *inferius* apponendis; ut à ſententia lata pro revocatione attentatorum appellationi emiſſæ minimè deferendum fore, nec vim fieri, ad quam primò, eo moveor, quòd qui poſt denuntiationem novi operis ædi-
3 ficat, innovat, & attentat, ædificiumque per viam demolitur attentati, ita tenet Bald. *in conſil.* 245. *proponitur*, *n.* 2. *l.* 2. ſequutus à Jaſone *in l.* 1. *n.* 3. *verſiculo* 4. *limita*, ubi etiam Vincentius Herculanus *col.* 8. *de operis novi nuntiatione.*

4 Unde ſi nuntiatus procedit in opere poſt præceptum judicis, nulliter agit, & omnia ſunt revocanda eodem privilegio, quo gaudent attentata, pendente judiciali appellatione gloſſ. per illum text. *in cap. non ſolum* 7. *verſiculo reducendum*, *poſt medium*, *verſiculo niſi prohibitio. de appell. in* 6. Philipp. Franc. *in c. bonæ* 51. *colum.* 5. *num.* 19. *conc.* 7. *eodem titulo*, Ruin. *in l.* 1. *in princ. num.* 14. & 15. *colum.* 6. *in fin. verſiculo vel dic. quod licet*, *de novi oper. nuntiatione*, Lancelot. *de attentat. c.* 18. *ſentent. in cauſa attent. foren. num.* 63. & 64. Bald. *conſ.* 245. *proponitur*, *num.* 2. *verſ.* 2. *præmitto*, *l.* 2. Jaſ. *in l.* 1. *in princ. num.* 1. & 3. *verſic.* 4. *limita*, *de novi oper. nuntia.* Ferrar. *cautela* 58. *col. fin.* Petr. Surd. *conſ.* 154. *num.* 9. *lib.* 2. Grat. *diſceptat. forenſ.* 1. *p. c.* 84. *à num.* 1. & *ſequentibus.* dicentes,
5 quod iſta nuntiatio habet vim inhibitionis, inducens privilegium attentatorum.

6 Sed à ſententia demolitionis operis attentati, & innovati non admittitur appellatio, quia denegatur audientia; text. eſt *in l.* 1. §. *ſed ſi is*, ubi Jaſ. *n.* 1. *ff. de novi oper. nuntia.* ex qua deducunt Doctores regulam generalam, quòd in cauſis, & caſibus quibus à jure, ſeu à lege viva, vel mortua denegatur audientia alicui, ei etiam denegatur appellatio, quia cenſetur remota: ita tenent Speculator *in titul. de appell.* §. *in quibus num.* 32. *verſ.* 30. & Bald. *in addit. ad eundem in princ.* Barnabas Briſſo. *in cap. ſi quis deinceps*, per textum & gloſſam ibi *verbo*, *audientia* 16. *quæſt. ulti.* Butrigarius *in c. ſignificavit*, *in fin. de exceptio.* Veronienſ. *conſ.* 64. *col.* 2. & Ægidius Boſſius remiſſivè ad eum *in tract. crim. tit. de appell. n.* 18. quæ ſententia abſque reatu attentati rectè à judice poſſe exequi, non obſtante appellatione firmat Rebuff. *titul. de appel. art.* 8. *gloſſ.* 12. *n.* 36. & 37. Cæpola *in conſil.* 64. *col.* 1. *in fin.* poſt Bart. & Manfre. *libr.* 2. *pract. concl. ſuper attent. concluſ.* 188. Philipp. Franc. *in cap. de appell. colum.* 5. *verſiculo ſed in contrarium fecit*, per Bartol. *in l. peræmptorias*, *Cod. ſententiam reſcin. non poſſe*, & alios à nobis accuratè congeſtos *ſuprà*, *cap.* 13. *à principio*, ergo evidenter probatur, appellationem emiſſam à ſententia lata in revocatione attentatorum, non eſſe admittendam.

7 Cui fundamento, quod (ut vides) legitimum eſt, non obſtat text. *in cap. ſignificantibus*, *de operis novi nuntiatione*, ubi expreſſe videtur probari, in cauſa novi operis nuntiationis admitti appellationem, eaque quoad utrumque effectum, adeò ut quidquid poſt eam
8 à judice factum eſt, ut attentatum revocatur. Cui reſpondeo textum illum, licèt procedat in cauſa operis novi nuntiati, intentatur ad revocationem, & demolitionem operis novi conſtructi ante denuntiationem, cui & pars, & officiales ceſſantes in ædificio acquieverunt, minimèque in opere ulterius proceſſerunt, poſt ipſam nuntiationem, & ſic procedit, quando contenditur, an quis jus habeat ædificandi, vel non, quo caſu ſive detur ſententia affirmativa, ſive negativa, eum ſcilicet jure carere ædificandi, ab ea appellatio utrumque habet effectum.

9 Non tamen procedit ille text. quando agitur ad revocationem & demolitionem ædificii conſtructi, poſtquam ſibi facta eſt denuntiatio, imò ea ſpreta, & in contemptum ejus ad ulteriora ædificando procedit, quod eſt innovatum, & attentatum, & quando pro ejus revocatione tantùm agitur ſuſpenſa, & pendente cauſa principali cui ſit jus ædificandi, &c. tunc lata ſententia contra innovantem, ei denegatur audientia, & appellatio, quo caſu procedit, & loquitur text. *in dict. l.* 1. §. *ſed ſi is cui*, *ff. de operis novi nuntiatione*, & quæ nos hactenus diximus, non tamen text. *in dict. c. ſignificantibus*, de cujus intellectu latiùs egimus *in c.* 8. *ſuprà hac ſecunda parte*, quem quoniam ibi comprobavi non libet repetere.

10 Secundo pro hac noſtra opinione facit, nam omne jus potentiùs oneratur in cauſa, quàm in cauſato. Paul. Caſtrenſ. *conſil.* 129. *volum.* 1. ubi allegat textum *in l. digna vox*, *Cod. de. leg.* nam quando quid eſt propter
11 aliud, potius conſideratur id, propter quod eſt *l. & ſi non ſunt clavi*, 21. §. *perveniamus ff. de auro & arg. legato*, & magis cauſæ ſervitium præſtatur, *l. tempus*
12 29. *ff. de re jud.* propter enim unumquodque tale, & illud magis, *clem.* 1. *in reliquiis*, & *vener. ſanct. auth. multo magis C. de ſacroſanct. Eccleſ.* nam plus influit cauſa in ſe ipſa quam in cauſam. Felin. *in c. auditis*,
13 *num.* 20. *de reſcript. deciſio Genuenſis* 128. *num.* 2. & probat text. *in l. navis onuſtæ in primo reſponſo*, *ff. ad l. Rhodiam de jactu*, ſed ſic eſt, quòd appellatio quæ emittitur ad differendum revocationem attentatorum,
14 ſive in cauſa connexa, ſive diverſo articulo, non admittitur, ut tradunt Doctores *in cap. an ſit* 42. *de appel.* præſertim Franch. *num.* 7. poſt Joan. Andr. & Speculat. ergo multo fortiùs hæc debet denegata cenſeri appellatio in ſe ipſa cauſa & ſententia revocationis attentatorum, cùm directò tendat ad differendum eandem, cum hoc operetur in cauſa diverſa, & ſeparato articulo; quod namque contemplatione alicujus fit, ipſi fieri cenſetur, text. *in l. additio. verſ. ult.* ibi,
15 propter me. *ff. de acquir. hæred. l. ſed & ſi quid* 26. *ff. de uſufruct. l. ſed ſi plures*, §. *in arrogato ff. de adoptionibus*, latiſſimè, infinitis Doctoribus relatis, noſtras Joan. Garcia *in tract. de conjugali acqueſtu*, *à n.* 101. *cum pluribus ſequentibus.*

16 Tertio facit quoniam ſententia lata ſupra revocatione attentatorum (ut *ad principium hujus capitis* comprobatum reliquimus) eſt merè interlocutoria, ergo nec jure civili, nec canonico appellatio ab ea admittenda eſt, *ex l.* 1. *Cod. quorum appell. non rec. l. ante ſententiam*, *ff. de appell. recip.* Concil. Trident. *ſeſſione* 24. *de reformatione*, *cap.* 20. & quia iſthæc appellatio eſt contra jus, ex mente Decii *in cap. an ſit*, *ſub num.* 2. *colum.* 2. *verſic. ſecundus tamen fuit intellectus*, *de appell.* quia attentata ante omnia revocatur, per text. *in c. non ſolum*, *de appellat. l.* 6.

17 Et quia ſi attentè attendantur decretales loquentes de hujuſmodi attentatorum revocatione, aſſiduè invenies, tum Papam ante omnia mandare in commiſſione innovata revocari, & reponi, tum etiam ut nullibi legamus, appellationem ab hujuſmodi revocacatione fuiſſe interpoſitam, & admiſſam, licèt aliàs in longa facti ſerie mentionem fieri, aſſiduè ſoleat cujuſlibet appellationis etiam à minimo interpoſitæ, de hac autem nullibi, videre eſt per textum *in cap. ad præſentiam*, *cap. conſtitutus*, *ſignificavit*, *cum pluribus aliis*, *de appell. cap. ſigniſt. de operis novi nuntiatione*, *cap. venientes*, *de jurejurando*, *cap.* 2. *ut lite pendente in* 6. *cap. exhibita*, *de jud.* & aliis infinitis
18 quos potiùs laborioſum eſſet, quàm ſubtile cumulare. Quod ſi foret permiſſum appellare, fortè aliquis eo remedio uſus fuiſſet, ſicque contra jus meritò iſthæc appellatio judicanda eſt, ſecundum Decium *in d. cap. an ſit*, ac per conſequens nullatenus admittenda: text. eſt *in cap. conſuluit*, *el.* 3. *de appel.* quia durum eſt contra ſtimulum calcitrare. *Actuum Apoſt. c.* 9. & quæ in hoc propoſitum congeſſimus *cap. præcedenti*, quæ enim de facto, & contra jus fiunt, de facto reſcindere jus eſt.

19 Deſuper & quartò probatur, namque facilius admittitur jus quærendum, quàm jus quæſitum. Jaſ

conſ.

conſ. 236. *an Rex*, Roma *colum.* 4. *libr.* 4. Philipp. Decius *in l. ſervus Cod. de pactis*, & *conſil.* 269. *Conſultus*, *col.* 4. Bald. *in l. illud*, *col.* 3. *in queſt. Cod. de ſacroſanctis Eccleſ.* Anchar. *conſil.* 371. Tiraquell. *in l. ſi unquam*, *verbo donatione largitus*, *num.* 147. & *in legibus connubia. gloſſ.* 3. *in princ. quæſt. verſ. illud igitur pro conſtanti*, ſed invocatio privat appellantem ab appellatione propoſita; & jam in eſſe deducta, ex text. *in dict. cap. an ſit*, *de appellat.* ſecundùm alium intellectum, ut quia appellans aliquid appellatione pendente (putà, adverſarium ſpoliando) innotavit; cenſetur ſuæ appellationi renuntiaſſe, gloſſ. magna *in c.* 20 *non ſolum*, *circa fin. de appellat. in* 6. & poſt Anton. Hoſtienſ. Panormit. & Immolam latè declarat Franch. *in dict. c. an ſit. in gloſſ.* 1. *num.* 8. & ibi Decius *num.* 1. & *conſil.* 103. *in cauſa poſt princ.* Bald. *in c. ex parte Adæ*, *col.* 7. *de teſtib.* Angel. *in l. fin. Cod. de temp. appel.* Mateſila *in ſingul. ſuo* 28. Menoch. *de recuper. rem.* 27. *num.* 39. Lanfran. *deciſ.* 443. *appellans*, & Ripa *in l. naturaliter*, §. *nihil commune*, *num.* 159. *ff. acquir.* Minſinger. *ſing. obſerv. centuria* 2. *deciſ.* 50. Joan. de Neviza. *in conſil.* 36. *num.* 10. & *conſil.* 82. *num.* 12. Quod extenditur, etiamſi poſtmodum purgetur attentatum: quia adhuc durat ipſa appellationis renuntiatio, ut communem dicit Franc. *in dict. cap. an ſit*, & Lancelot. *de attent.* 3. *part. cap.* 31. *de pœnis attent.* 237. *cum* 4. *ſequentibus*, ergo cum fortius videbitur privare à proponenda, & nondum in eſſe deducta, quia cui licet quod eſt plus, utique licet quod eſt minus, & in majori ſemper ineſt minus, ex juribus vulgatis.

21 Quibus adde & quintò, quia quando gravamen in aliqua ſententia illatum eſt momentaneum, inſtantaneum, & per modicum tempus, ab ipſo non appellatur: text. eſt *in l. C. ſi de moment. poſſeſſ. fuer. &c.* quia poſſeſſorii remedium momentaneum eſt, & revocari, ut & nempe proprietatis poteſt reparari,
22 & revocari, ut & nos *ſuo loco*, *infrà*, 3. *p.* & *ſuprà*, *cap.* 6. diximus. Sed hoc remedium attentati hujus eſt naturæ, ut tantùm duret, quantum pervenitur ad diffinitivam: ergo nec in eo debet appellatio admitti, maximè quia hoc remedium attentatorum adhuc eſt magis privilegiatum, quàm ſpolium, & interdictum *unde vi*, ſecundùm communem opinionem de qua teſtatur Decius *in cap. ex parte* 2. *colum. fin. verſ. quarta concluſio*, *de reſtitutione ſpol.* & *in conſil.* 200. *in cauſa circa medium*, pro qua eſt deciſio Rotæ 2. aliàs 14. *fuit dubitatum*, *num.* 3. *de reſtitutione ſpolia in nov.* Franc. *in c. bonæ num.* 13. & *ſequent. de appell.* & *in cap. conſulit*, *num.* 8. *eodem titulo.* Alexand. *conſil.* 99. *viſis num.* 4. *l.* 5. Anchara. *in cap.* 1. *ut lite penden. in fin.* Mandoſius alios allegans *in tractat. commiſſio. in* 14. *form. commiſ. attentato. in verbo cauſas*, *col.* 8. *ſub verſiculo circa quartum privilegium.* Ripa. *in cap. ſæpe*, *a.* 10. *de reſtitutione ſpoliat.*. Ægidius *deciſio.* 49. & *dec.* 294. *id autem* Stephan. Aufre. *in additio. ad capel. Tholoſ.* 15. *ad fin.* Ruinus *conſ.* 76. *l.* 5. Menoch. *de recuperan. in remed.* 17. *num.* 25. ſed in poſſeſſoriis his remediis minimè appellatur, *ex d. l.* 1. *Cod. ſi de*
23 *moment. poſſ. &c.* ubi omnes Doctores, ergo, à fortiori nec in iſto remedio revocationis attentati, tanquam magis privilegiato maximè quoniam quando hoc remedium cadit ſuper poſſeſſione attentata, ſapit naturam veri poſſeſſorii, ut expreſsè dicit Rota *deciſione* 1. *aliàs* 13. *ſi judex*, *ſub num.* 3. *in fin. ut lite penden. in novis*, & *deciſio.* 2. *aliàs* 113. *tres ſententiæ*, *de re jud. in novis.* & *dec.* 28. *aliàs* 517. *de re jud. in antiquis*, & alibi paſſim.

24 Sextò probatur, quia appellatio à condemnatione expenſarum in tantum licita eſt, ut admittitur generaliter, ut aliquando etiamſi fiat earum condemnatio in ſententia, ſuper negotio principali, ad quas alias non admittitur appellatio, ut in poſſeſſorio operatur, ut non ſolùm à condemnatione expenſarum, ſed etiam à tota ſententia ſuper principali admittatur, ſecundùm Lancelot. *de attentat.* 3. *p. cap.* 30. *n.* 146. ſed ſic eſt, quòd appellatio etiam à ſola condemnatione expenſarum facta in ſententiam revocationis attentati, non admittitur, ſecundùm Innocent. *in. c. ſæpe de appellat.* quem refert, & ſequitur Rota *deciſione* 1. *alias* 13. *ſi judex*, *ut lite pendent. in novis*, & Milis *in reperto. verbo appellari non poteſt à condemnatione*, *fol.* 15. Lancelot *loco relato*, *n.* 147. ergo dicendum eſt, ut hoc attribuatur maximo privilegio attentati, & ſic ut in eo non admittatur appellatio, & in eo ſervetur regula juris, ut acceſſorium ſequatur naturam principalis ſui, de quo latè diximus *ſuprà*, *hac* 2. *part. c.* 7. *in ſecunda limitatione principali*, *à numero* 101. *cum ſequentibus* & *à numero* 122. *cum ſeqq.*

Præfatis etiam omnibus addendum, quod quanta 25 ſpecialiſſima privilegia à jure in favorem hujus remedii ſint conceſſa, & introducta quantæque pœna in odium attentantis, prout ad longùm congeſſit Lancelot. *de attenta.* 3. *p.* 30. *titul. de privil. attenta.* & *cap.* 31. *de pœnis attenta.* quæ ſolet eſſe efficacior ratio ad prohibendam appellationem, ut latiùs diximus *in c. ſuperiori & in cap.* 8. *hac. p.* circa contumacem: & quia hæc 26 cauſa celerem expeditionem requirit, ſecundùm Rotam Modernam in una Nolani, Abbatiæ, Regalis vallis coram Paleato, ut eſt in collectis ipſius *dec.* 115. *Joan. Michael. ad fin.* qua dicitur, quod attentatorum revocatio reſpicit abbreviationem litis, ac in ea proceditur ſummariè, juris ordine non ſervato ut per Lancelot. *de attenta.* 3. *p. c.* 25.

In reſolutione hujus quæſtionis Lancelot. Robert. 27 timidè, & non multùm conſtans loquitur fuit, etenim *in* 3. *part. cap.* 28. *à n.* 43. *quæſt.* 3. retigit, ubi arguit, & poſuit fundamenta, ut à ſententia revocationis attentati omnimodo licuiſſet appellari, & quoad ſuſpenſivum, & devolutivum; mox alia adducit fundamenta pro directo contraria opinione; poſtmodum alia adduxit, ut appellari liceret, ſed quoad devolutionem tantùm, ut ſententiæ executio minimè impediatur, & *à num.* 91. *uſque ad* 98. *per totum*, & ad medium *n.* 95. *verſiculo quod ſi quis*, dicit, fortè, ſi quis voluerit tenere alteram opinionem, aut abſolutè affirmativam, aut abſolutè negativam, quod ipſe magis adhæret negativæ, tanquam magis probabili, & fundatæ, in punctoque juris veriori, ex fundamentis *ſuperiùs* per eum adductis *à num.* 49. dicitque (& tenendo eam non obſtant ea, quæ in contrarium pro prima opinione fuerunt conſiderata) quibus ſigillatim reſpondet nulla *ſuprà*, ſcripta limitatione.

Sed adhuc ipſe ibi *n.* 98. *verſiculo*, *verùm quia veritas* 28 *novarum opinionum*, *&c.* dicit, quod ſi aliquis voluerit ſequi opinionem, quæ habet, appellationem admitti à revocatione attentatorum abſolutè, & quod ad utrumque, quæ tacitè (ut ipſe dicit) colligitur ex nonnullis authoritatibus (de quibus per nos protinus) neceſſariò tamen eam debet limitare & declarare tripliciter, non verò aliter ſimpliciter admittere. Prima autem limitatio eſt attentatis, quæ fiunt circa poſſeſſionem, & per ſententiam revocationis attentatorum venire reſtituenda poſſeſſio, quia tunc non admittitur appellatio, ut ipſe latè probando proſequitur *à num.* 99. Secun- 29 dam verò limitationem appoſuit *nu.* 127. ut in attentatis appellatione pendente, ejus revocationis ſententia non ſit licita appellatio. Tertia limitatio eſt, ut in attentatis factis, lite pendente, quando à cauſa principali non admittitur appellatio, nec etiam ſententia revocationis attentatorum admittenda eſt, & hanc ſcripſit 30 *à n.* 30. *cum ſequentibus*. Tu autem adde aliam, ut in cæteris attentatis omnino prohibitam inveniamus, *ex l.* 31 1. §. *ſed ſi is ff. de novi operis nuntiatione*, de cujus intellectu *ſuprà* egimus. Ecce igitur, quod hæ limitationes extenuant regulam penitus opinionis affirmativæ, & admiſſis his limitationibus nullas ferè alias ſpecies invenies ſub ea regula comprehenſas, & propterea potiùs

ipſas

ipſas regulam negativam conſtituere, affirmare rectè poteſt. Et ſic etiam ipſe Lancel. in iſta ſecunda opinione etiam adhibitis dictis limitationibus, nunquam pedes ſuos firmavit; ſed ſemper in priori omnino negativa appellationis; quam veriorem de jure, & certiorem vocat ibi, eamque ſemper ſequutus fuit, & in aliis diverſis locis conſtanter, tenaciter, & abſque varietate,
32 ut videre eſt *in* 3. *part. cap.* 30. *à n.* 105. *cum pluribus ſequentib.* inter alia privilegia attentatorum hoc deſcribit; ſcilicet ut ratione attentatum paſſi hoc ſit inductum à jure privilegium, & ratione attentantis hæc pœna, ut attentans prohibeatur appellare, & regulæ generalis, ut appellatio non impeditur etiam Diabolo, iſta ſit limitatio in attentante, maximè appellatione pendente, ut ipſe non audiatur appellans. *Et in eodem tractatu de attenta.* 3. *p. cap.* 31. *n.* 318. *cum pluribus ſequentib.* inter alias pœnas, quæ in odium attentantis à jure inductæ ſunt hanc pariter refert, ſaltim in attentantis appellatione pendente ejus, ſcilicet, revocationis ſententia non admittat appellationem, *ex d. c. an ſit, de appell.* de quo per nos *ſuprà, in ſecundo fundamento.* Et hanc opinionem omnino negativam ſequitur etiam, & comprobat Cæſar. Contard. *in l. unica, in ampliat. n.* 37. *C. ſi de moment. poſſeſſ.* quem refert & ſequitur Ruginell. *tract. de appell.* §. 2. *c.* 3. *n.* 684. *fol.* 123.

33 Ex quo text. *in d. cap. an ſit*, & ejus intellectu ſecundùm Anton. Panorm Franc. Decium, & alios hanc deducit ibi *n.* 124. regulam, & concluſionem, quòd attentans, appellatione pendente, in pœnam, excluditur à beneficio appellationis, quæ probatur ex text. ibi, & quo primo loco hanc concluſionem elicere. Franch. ibi *n.* 1. *verſic.* 1. *regula*; & clariùs *n.* 7. & aſſentitur ultra jam citatos Lanfran. *dec.* 43. *appellans*, & Decius *in c. ex parte. el* 2. *n.* 6. *de reſcriptis*, & Ripa *in l. naturaliter*, §. *nihil commune, ſub n.* 159. *ibi*, Joann. Cor. *n.* 102. *de acquir. poſſeſſione*, qui omnes hoc loquendi modo utuntur, attentantem appellationis beneficio privari, quæ pœna illam declarationem admittit, ut non perpetuo cenſeatur prohibita appellatio, ſed pro prima vice tantùm, ut per Franch. *in d. cap. an ſit, ſub n.* 2. *verſic. quartus caſus*, & Lancelot. *loco proximè relato, n.* 230. *& ſequent.* & vide *n.* 227. *cum duobus ſequentibus*, ubi dicit ex aliis hoc non procedere in cauſa diverſa, niſi appellatio interpoſita per attentatum, etiam in cauſa diverſa, tetenderit ad differendam revocationem attentati.

34 Ego verò medius inter partes æquiſſimam, veram, & probabilem reſolutionem apprehendam, adeò ut nec in totum ſequar opinionem affirmativam, abſolutè appellationem quoad utrumque effectum permittentem; nec in totum alteram pariter abſolutè appellationem prohibentem quoad devolutivum, & ſuſpenſivum, ſed ut admittatur appellatio à ſententia revocationis attentati, non tamen retardata ejus executione, & ſic quoad effectum devolutivum ſit permiſſa appellatio, quoad effectum verò ſuſpenſivum penitùs denegata. Quæ opinio ex mente omnium eſt comprobata ex fundamentis *ſuperiùs* adductis, convenienſque intentioni, etiam tacitæ, quæ deducitur ex aliquorum Doctorum doctrinis, mentionem facientibus, de appellatione ab hac attentatorum revocatione (ut protinus videbimus) & hanc in praxi quotidie videmus aſſequi ut æquiorem, & ſervari; ac propterea ſuſpenſio negata appellationi à revocatione attentatorum probatur ex omnibus, & ſingulis fundamentis *ſuperius* hucuſque à nobis adductis, quæ omnino concludunt, & probant expreſsè: devolutio autem præfatæ appellationi permiſſa atque conceſſa invitat æquitatem. Satis namque attentatum paſſo ſibi à jure conſulitur, ut poſſeſſionem ſibi ablatam cum fructibus, & expenſis recuperet, reponaturque contra jus attentatum ante omnia celeri expeditione, nulla dilatione admiſſa nec juris ordine ſervato, ut per Lancelot. *de attent.* 3. *part. cap.* 25. neque hoc appellatio impediat: ſummus enim favor, maximumque iſtud eſt attentatum paſſo privilegium; nimis etiam odium attentati, & tandem omnes effectum ſuum conſequuntur, omniumque hoc modo mentioni ſatisfit, atque conſulitur, tam judici exequendo quàm parti attentatum paſſæ recuperando, & attentanti condemnato, qui mediante appellationis effectu devolutivo, quandocunque ſic fuerit gravatus indebitæ ſententiæ retractationem appetere poteſt, & jus quod hoc modo ſibi incolume, & ſalvum eſt conſequi. Et hanc 35
diſtinctionem ſequitur Lancelot. *de attent. à* 3. *part. c.* 28. *nu.* 91. *& ſequentibus*, cujus meminit etiam Scaccia *de appell. q.* 17. *limit.* 6. *membro* 6. *n.* 75. *verſiculo pro concordia adducuntur, &c. fol.* 376. licèt ipſe affirmativam ſcilicèt videatur ſequi, tepidè tamen ex praxis verbis. Et de communi opinione hujus diſtinctionis teſtatur Lancelot. *ubi proximè, n.* 17. *fol.* 446. Ad hanc concordiam reducendus etiam eſt Ruginellus *tract. de appell.* qui ex Mandoſio. & Lanceloto tenet, *in* §. 2. *c.* 3. *n.* 86. quòd à ſententia lata ſuper revocatione attentatorum licet appellari, vi intelligatur, quòd procedat quoad effectum devolutivum, ne videatur ſibi ipſi contrarius, cùm ipſemet *in eodem* §. 2. *cap.* 3. *nu.* 684. expreſsè affirmarit appellationem non admittendam ab hujuſmodi ſententia ſuper attentatis lata, quia debet intelligi quoad ſuſpenſivum effectum. Et hanc opinionem communiter etiam ſervat, & ſequitur tribunal reverendiſſimi Nuntii horum Regnorum, quotidieque videmus, ejus ſententias, quibus revocantur attentata, exequi appellatione pendente.

Deinde, quia præfata fundamenta negata à nobis 36
ſuprà adducta, prout eſt, ut hæc revocationis attentati ſententia ſit interlocutoria, & quòd celerem expeditionem deſideret, & ſimilia, eorum appellatio non utrumque effectum habet, ſed unum & devolutivum, ut *ſuis locis* dicitur, maximè quia cùm attentatorum remedium utique poſſeſſorio aſſimiletur, ut dictum eſt, ſicut in hoc appellatio emiſſa uno tantùm effectu potitur, ut ex his quæ latè per Covar. *in pract. c.* 24. *à n.* 8. ergo pariter, in illo dicendum eſt; deindè cùm cauſa attentatorum aliàs judicata eſt tam favorabilis, & magis, quàm cauſa 37
penſionis, etiam cum clauſula ſine retardatione ſolutionis, ut per Rotam in una Terviſen. coram Proſpero, inter recol. per Achil. de Graff. *dec.* 24. *attentatorum cauſa, ſub rubric. de attenta.* & dicit Lancel. *de attent.* 3. *p. c.* 28. *nu.* 95. ac ideò cùm in penſionis ſolutione appellatio non habeat utrumque effectum, ſtante dicta clauſula; ergo & ita in noſtro caſu. & hanc noſtram opinionem æquiſſimam fatetur Lancelot. ibi amplectendam.

Hoc & ampliùs ſuaderi videtur ex reſponſione à 38
nobis aſſignanda quibuſdam Doctoribus, ex quorum tacita intentione videbatur deduci, ab hac ſententia revocationis attentatorum licitam eſſe appellationem abſolutè. Et primò quoniam in illa quæſtione, quæ ab aliquibus diſceptatur; an hæc præfata ſententia ſit interlocutoria, vel diffinitiva, plures dicunt vim diffinitivæ habere, quoad effectum, *clem. appellationi, de appell.* ut appellans poſſit ex novis cauſis appellationem juſtificare, inter quos Author eſt Cardin. *in d. clem. appellant, in* 9. *quæſt.* 9. & Petrus Duennas *in reg.* 47. *n* 3. *verſic.* 3. *fallit*, Rota *deciſione* 1. *ut lite penden. poſt princ. verſiculo nec obſtat*, ergo tacitè ſequitur appellationem eſſe permiſſam, dum ſupponunt appellationem ex novis actis juſtificari poſſe. Quia reſpondeo, veram eſſe ſuppoſitionem, & ſequelam tacitam, ſed in hunc tamen ſenſum accipiendos fore, ut appellatio admittatur, & ſequatur, etiam non retardata ſententiæ executione, quia non obſtante cauſa appellationis devolvatur ad ſuperiorem, & coram eodem tractatur, rectè verificatur, & cadit omnino doctrina dictorum Doc-

torum , quæ in hunc ſenſum recepta nihil detrahit noſtræ.

39 Nec ſecundo loco obſtant. Rotæ deciſiones , 2. aliàs 113. *de re judi. in novis* , & deciſio 28. aliàs 517. *eodem titulo in antiquis* , ſupponendo in attentatis tres fuiſſe latas ſententias conformes ; ac per tres inſtantias itum , quod non poteſt eſſe abſque appellatione à prima , & ſic ſucceſſivè à ſecunda , quibus facilè patet reſponſio , etiam noſtra opinione retenta, cùm in ea appellatio permittatur , ut dictum eſt , & ſic bene poteſt pervenire ad tres inſtantias , & tres conformes , præcedente executione prioris , appellatione non obſtante , imò multi poſſunt dari caſus , nihil intentioni noſtræ , & æque reſolutioni detrahentes , quibus attentatorum revocatio non fiat , niſi poſt tres conformes , prout contingit , quando prima ſententia , & ſecunda latæ ſunt contra attentata paſſum; eſtque revocatio denegata , à quibus poteſt ipſe appellare quoad utrumque effectum , ut mox dicetur , & ita neceſſariò debet ire per tres inſtantias , & tres conformes , anteaquam attentati revocationem conſequatur , ut aliàs diximus , inſtrumento Camerali , quia ſi in prima ſententia denegata eſt ejus executio , & ſic contra creditorem referatur , tenetur ſpectare tres conformes , anteaquam inſtrumentum exequatur , niſi ſit poſtmodum aliqua pro ſe lata , qua recuperet privilegium executionis ; quia ſemel prohibitionem evaſit. Idem eſt dicendum in judicio *legis fin. C. de edicto divi Adri.* & in alimentis , multis , & ſimilibus , quia lata prima ſententia contra poſſeſſionem , alimenta petentem , admiſſa appellatione quoad utrumque effectum , & in tota cauſa tres ſententiæ neceſſariò executoriales ſpectandæ ſunt , quouſque aliquam favorabilem actor conſequatur ; ut nos latè Deo dante de hac quæſtione agemus *infrà* , *part.* 3. *multis capitibus* , & præcipuè *cap.* 4. *per totum* , ubi latiſſimè de hoc articulo tractatur , cùm diſtinctione juridica procedendo.

Alios etiam caſus poſſumus conſtituere , ut verificentur præfatæ Rotæ deciſiones , adeò ut in nihilo noſtra opinio lædatur , quos ad id propoſuit Lancelot. *de attent.* 3. *p. c.* 28. *num.* 96. *verſic. ad tertium ſimiliter* , quòd poſſunt dari tres ſententiæ in cauſa attentatorum , vel quia paſſus attentata , in cujus favorem fuit lata prima ſententia , minimè attendit in hujuſmodi privilegio , & ſic negligens vel ignarus non petiit ejus executionem , ſed curando tantùm eam defendere , ne ſibi revocetur , eundo in ſequelam appellationis , ut multoties contingit.

Poteſt in hoc etiam evenire , vel expreſſo accedente partium conſenſu , vel tacito ; ut quia etiam is , qui eſt attentata paſſus , hoc ſuæ ſententiæ privilegio abuti malit , pro tam brevi tempore , ne forte ipſa poſtmodum revocata ſententia , per alias tres patiatur gravamina , & incommoda , quæ accidere ſolent in repoſitione executionis erga reſtitutionem poſſeſſionis adeptæ fructuum , & expenſarum , qui , vel quia multum confidens de ſuæ juſtitia cauſæ principalis malit , litium anfractus , & dilationes ſuccidere pro ea diffinitivè conſequenda ; prout ego vidi non paucos litigatores hanc facere conſiderationem ; ac ideo quod tacitè ex mente prædictorum Doctorum , & Rotæ deciſionum deducitur , non urget , quoniam non debet attendi , quod de facto factum eſt , ſed quod de jure fieri debet. Rota *deciſ.* 58. *aliàs* 412. *ſi appellatur* , *de appellationibus in novis* , quia cum noſtra opinione rectè poteſt concurrere , eique omnino adaptari , & quod magis eſt , in favorem retorqueri ſecundum intelligentiam à nobis aſſignatam.

40 Quibus ſuppoſitis , in hac quæſtione poteſt conſtitui regula , judicem nullo modo vim facere , ſi appellationi emiſſæ à ſententia lata pro revocatione atttentatorum non detulerit , cum tunç à jure non cogatur deferre , imò ſententiam ſuam abſque metu & reatu attentati poſſit ad effectivam , & actualem executionem trahere ; quæ regula adaptatur tam noſtræ æquiſſimæ opinioni , ut quoad ſuſpenſivum hoc caſu cenſeatur prohibita appellatio , quam abſolutè negativæ quoad utrumque , quam ſequi à temeritate non diſtaret , cùm nimis rigoroſa ſit.

Quam regulam loco limitationis , ut declarares , vo- 41
lo : ut ſcilicet intelligatur , quando ſententia lata eſt in favorem attentatum paſſi , non tamen quando contra ipſum , & in favorem adverſarii attentantis lata ſit , quia cum hoc appellationis prohibendæ privilegium inter cætera à jure in favorem paſſi inducatur , in ejus damnum retorqueretur , ſi à revocatione attentati negata non ſibi permitteretur appellatio quoad utrumque , juxta regul. text. *in l. quod favore* , *C. de legibus* , imò loco privilegii pœnam conſequeretur , quod eſſe non poteſt , quia ordinata ad unum finem , contrarium non debent operari , & attentans , in cujus odium appellatio non ſuſpendit , ex ſuo dolo , & malitia reportaret commodum , & ſic foret ut ordinata ad unum finem , contrarium effectum operarentur. Itaque dicendum eſt , ut appellatio emiſſa à ſententia revocationis attentati non ſuſpendat , à denegatione autem revocationis , & ſic contra attentatum paſſum , & in favorem attentantis , poſſe paſſum appellare quoad utrumque effectum. Pro quo facit in his terminis propriis , quod ita conſulit Auguſtin. Beroius *conſil.* 51. *in hac cauſa* , *verſiculo ſecunda concluſio* , *n.* 5. *& ſequentibus* , *lib.* 3. ubi dicit , & probat , quòd à denegata revocatione cujuſdam ſequeſtri , quod prætendebatur attentatum , & ex eo capite petebatur revocari , validè poſſe appellari ab ipſo ſequeſtrum attentatum paſſo , cui revocatio denegata eſt , ita ut præfata appellatione pendente nihil ſit innovandum. Et facit etiam Egidius *deciſione* 47. *ubi appellatur* , dum ibi ſupponit quod à ſententia lata in attentatis contra utramque partem , utramque ab ipſo appellaſſe , quod aliud foret dicendum ſi adverſus attentantem ſolummodo lata fuiſſet , & hoc & notorium , & vulgare eſt , quod 42
quando in favorem alicujus à jure appellatio prohibetur , ut ipſi privilegiato non cenſentur prohibita , ſed permiſſa , quando adverſus illum ſententia fertur , ſed integraliter ſuos effectus habeat , ut in pronunciatione negativa hæredem non mittendum in poſſeſſionem , utentem remedio *l. fin. Cod. de edicto* , juxta ſtupendum dictum (quod vocant) Angeli *in l. quiſquis* , *num.* 2. *Cod. quorum appellat. non recip.* & in ſententia lata in poſſeſſorio contra ſpoliatum , juxta ea quæ latè Lancelot. *in tractatu de appellat. perm. vel prohib. in poſſeſſor.* 25. *limi. regulæ per eum ibi poſitæ* , Jacob de Sanc. Georgio *in lib. fin. n.* 30. & Zuchard. *nu.* 443. *Cod. de edicto divi Adrian. tollen.* Ruginell. *tract. de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *ſub n.* 649. *verſus finem. verſiculo appellabitur.* Lancelot. *tractatu de attenta.* 3. *part. cap.* 18. *n.* 89. Scac. *tract. de appellat. qu.* 17. *limit.* 6. *membro* 6. *nu.* 38. *fol.* 350. Petrus Duennas *regul.* 44. *fall.* 1. Menoch. *tractat. de adipiſcen. remed. qu.* 100. *num.* 856. *verſiculo ſecundus. fol.* 54. Achil. Perſonal. *tractatu de adipiſcen. poſſeſſ. n.* 344. *verſiculo vel & quoque* , *fol.* 269. Petrus Surd. *tractatu de alimen. titul.* 8. *privileg.* 60. *n.* 26. & 27. Tiraquell. *tractat. le mort ſaiſit le vif* , *p.* 6. *declara.* 6. *n.* 3. *verſic. id autem.* Cæſar. Contard. *in leg. unica, in ampliatione* , *n.* 113. *verſiculo non eſſe. Cod. ſi de moment. poſſeſſ.* & loquendo in ſententia negativa alimento. 25. petitorium, ut appelletur quoad utrumque , tenet Ang. *in l. fin. ſub n.* 1. *ff. de appellatio. recip.* quem referunt, & ſequuntur Contar. *ubi proximè* , *limit.* 7. *nu.* 19. Petrus Surd. *d. privilegio* 60. *n.* 24. *in fin. & n.* 25. *& ſequentibus* , & ſignanter *n.* 23. *in fin.* Ruginell. *tract. de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *nu.* 68. Scaccia *de appellat. q.* 17. *limit.* 7. *num.* 19. *& ſeqq.* qui *numero* 20. confirmat ex doctrina Angeli *in d. l. fin. ſub num.* 1. quem referens

ſequi-

sequitur Contard. *ubi proximè*, & Ruginell. *d. c.* 3. *n.* 7. quod potest appellari à sententia, qua pronuntiatur, annonam non esse distribuendam in usum militum (licèt loquendo in possessorio, Marquesan. *tractat. de commissio. cap.* 21. *n.* 28. *fol.* 235. post Puteum, affirmare contrarium ausus fuerit.) Et idem contingit in sententia negativa, vel contra creditorem executionem instrumenti Cameralis, seu guarentigiati, seu sententiæ etiam petentem, quia tunc à lata sententia negativè concepta conceditur appellatio, licèt ab affirmativè lata non admittatur iis in casibus, quoad suspensivum, ut *suis locis* commodiùs latius Deo dante diximus, præcipuè *infrà* 3. *part.* p. 4. *per totum*, ubi multa circa hunc articulum congessimus omnino videnda.

CAPUT XIII.

Si à collatione, electione, confirmatione, præsentatione, institutione beneficii, aliisve actibus extrajudicialibus, appellationi interpositæ judex Ecclesiasticus non deferat: an, & quando violentiam facere dicetur: ubi exactè, quando judicialiter, vel extrajudicialiter in provisione beneficiorum processum fuisse, vel debuisse dicatur.

SUMMARIUM.

1 *Extrajudicialis actus non recipit appellationem, nec causat attentatum.*
2 *Extrajudicialis actus est beneficiorum provisio, & collatio sui primæva natura attentata.*
3 *Examen ad beneficium est actus extrajudicialis.*
4 *Extrajudicialis provisio beneficii non est interlocutoria, sed pro interlocutoria habetur.*
5 *Extrajudicialis institutio, aut confirmatio loco interlocutoriæ habetur.*
6 *Examen ad beneficium tanquam actus extrajudicialis non requirit citationem.*
7 *Provisio parochialis juxta formam Tri. non est judicialis, sed extrajudicialis.*
8 *Informatio qualitatum ad provisionem beneficii fit extrajudicialiter nullo citato.*
9 *Provisio ubi extrajudicialiter fit, collator non tenetur testes comparere, nec processum formare, nec illum publicare, sed extrajudicialiter animum suum informat.*
10 *Extrajudicialis provisio non requirit alicujus citationem.*
11 *Extrajudicialiter procedit executor ad beneficium & de qualitatibus, moribus, & vita, seu habilitate provisi informatur extrajudicialiter nemine citato.*
12 *Executor non tenetur citare volentem opponere impetrantem non esse idoneum.*
13 *Extrajudicialiter procedunt regulariter executores ad beneficia.*
14 *Dispensationes matrimoniales commissæ ordinario juxta earum clausulam, extrajudicialem informationem appetunt.*
15 *Executor dispensationis matrimonialis potest testibus non stare, si aliter de veritate sibi constet, & executionem suspendere.*
16 *Extrajudicialis provisionis, & processus difficile est probare injustitiam, cùm tam per scripta, quàm per non scripta judex animum suum informat.*
17 *Extrajudicialem processum qui injustum dixerit, aliunde tenetur verificare injustitiam, quia pro actu extrajudiciali præsumitur, non verò gravamine.*
18 *Extrajudiciali in provisione conferens non ut judex sed ut privata persona procedit.*
19 *Executor collatoris non habentis jurisdictionem, potest se extrajudicialiter informare.*
20 *Extrajudicialis appellatio est si interponatur à parte vel à judice ante judicium cœptum.*
21 *Extrajudicialis actus nunquam transit in rem judicatam.*
22 & 23. *Executor executoris extrajudicialiter procedentis de jure non citatis salvum jus reservat.*
24 & 25. *Ab extrajudiciali gravamine duo oriuntur remedia, appellatio intra decendium, recursus extra illud.*
26 *A gravamine peræquatorum, hoc est, repartidores de pechos, appellatur intra duos menses à die notitiæ gravaminis.*
27 *Sententia non profertur, ubi deficit judicium & litis pendentia.*
28 *Extrajudicialiter procedens executor gratiæ nullam refert sententiam, sed gratiosam executionem.*
29 *Extrajudicialiter facta institutio, collatio, seu provisio beneficii fieri potest die feriato, secus si judicialiter.*
30 *Forma juramanti, de qua in c. ut circa, de elect. l. 6. servanda in appellatione; procedit, quando electio fit extrajudicialiter, secus si judicialiter.*
31 *Extrajudicialiter potest Episcopus extra diœcesim instituere, & confirmare, secus si judicialiter.*
32 *Actus quales geri possunt extra jurisdictionem, diœcesim, seu provinciam, remissivè.*
33 *Provisio beneficii facta servata sua primæva natura, non recipit appellationem.*
34 *Provisio beneficii judicialis fit cum contradictore legitimo, & requiritur diffinitiva pronuntiatio.*
35 *Judicialiter proceditur in provisione beneficii, vel ex voluntate collatoris, vel ex juris necessitate, prout natura negotii postulat, & seqq.*
36 *Executor an beneficium regulariter non tenetur partes judicis assumere, si non vult, secus si vult, quia tunc potest judicialiter facere provisionem.*
37 *Extrajudiciales actus potest judex, vel executor judicialiter celebrare si vult.*
38 *Judicium mutare in majorem causæ cognitionem parte non contradicente, nullum causat nullitatem, secus si in minorem.*
39 *Judicis partes assumere in provisione beneficii, quibus casibus judex ex necessitate tenetur juris.*
40 *Judicis partes assumere tenetur judex in provisione beneficii, quando commissio, aut dispositio utitur verbo (judicium) quod in judicialibus, non extrajudicialibus verificatur.*
41 *Extrajudicialia, & judicialia sibi invicem contraria sunt, & repugnantia.*
42 *Extrajudiciales actus nunquam transeunt in rem judicatam, ex quo in eis judicium deficit.*
43 *Dictio (judicium) quam habeat significationem.*
44 *Judicis partes assumet judex in extrajudicialibus, si commissio faciat mentionem dictionis (lis) quæ verificatur in judicialibus, & lite contestata.*
45 *In extrajudicialibus actibus non dicitur lis introducta.*
46 *Per extrajudicialem actum beneficium nec res dicitur litigiosa.*
47 *Ab extrajudiciali actu per appellationem etiam coram superiori præsentatam non dicitur beneficium litigiosum, nec litem pendere.*
48 *Judicis partes assumere tenetur executor sive dispensationum, sive gratiarum, sive contineant clausulam (vocatis vocandis) vel quod citetur aliquis.*
49 *Executor merus tenetur assumere partes judicis, si adsit clausula (citatis citandis.)*
50 *Executor merus vigore clausulæ (citatis citandis) efficitur mixtus.*
51 *Executor vigore clausulæ (vocatis vocandis) non tenetur assumere partes judicis, si nullus appareat contradictor.*

52 *Informatio ſumenda pro habilitate proviſi ad præbendam ſit abſque partis citatione.*

53 *Informatio pro habilitate proviſi ſit abſque teſtium juramento, & abſque proceſſu judiciali.*

54 *Informatio ubi ſit ſumenda inhabilitatis, jam electi, aut promoti, ut privetur, debet fieri judicialiter, & eo citato.*

55 *Judicis partes tenetur aſſumere executor, ſi mandatur procedere cum cauſæ cognitione.*

56 *Cauſæ cognitio ubi requiritur, citatio neceſſaria eſt.*

57 *Judicis partes tenetur judex aſſumere in proviſione beneficii, ſi compareat legitimus contradictor opponens, legitimas exceptiones, qui judicialiter audire debet.*

58 *Judicialiter fiet inſtitutio, & præſentatio, ſi propoſito edicto compareat aliquis de jure patronatus opponens, vel contra præſentatum.*

59 *Et quibus temporibus hæ exceptiones opponantur, ut primæva natura proviſionis alteretur, & judicialis efficiatur.*

60 *Inſtitutio, & confirmatio fiet extrajudicialis, ſi appareat legitimus contradictor, vel compræſentatus aliquid objiciens.*

61 *Et idem ſi promotor fiſcalis opponat contra præſentationem, vel præſentatum.*

62 *Inſtitutio ſi fiat cum legitimo contradictore, ſententia fertur diffinitiva, ſecus nullo comparente contradictore.*

63 *Confirmationi petitæ ſi nullus ſe opponat, non requiritur libellus, nec litis conteſtatio, nec diffinitiva ſententia.*

64 *Executor beneficii non tenetur judicialiter procedere, ſecus ſi compareat aliquis prætendens aliquod præjudicium, qui judicialiter auditur.*

65 *Executor gratiæ, ſive cum clauſulis ſonantibus nominationem, ſive conditionem tertium comparentem audire tenetur, ſaltim in via ſummaria.*

66 *Executor tenetur citare, & judicialiter audire exiſtentem in poſſeſſione etiam de facto.*

67 *Executor tenetur citare, & audire judicialiter, quem commiſſio præjudicat, ut ſi dicatur ſi tibi conſtiterit N. eſſe bigamum, beneficium ejus conferas.*

68 *Executor gratiæ tenetur judicialiter procedere, ſi adeſt intruſus, aut alius contradictor appareat.*

69 *Executor non tenetur amovere poſſeſſorem non citatum, etiamſi commiſſio careat clauſula (citatis citandis.)*

70 *Per executores data poſſeſſio non citato poſſeſſore dicetur intruſa.*

71 *Executor ad diſpenſationes matrimoniales tenetur judicialiter procedere ſi compareat contradictor.*

72 *Etiamſi adverſarius ipſe exiſtat à principio, quia citandus eſt.*

73 *Extrajudicialis proviſio qualiter per contradictorem reddatur judicialis, redditur ratio, & ſeqq.*

74 *Libellus oppoſitionis contra proviſionem beneficii non eſt provocativus, ſed excluſivus.*

75 *Contradictio ubi datur, & ibi acceſſoriè inſtantia datur.*

76 *Inſtantia quid ſit.*

77 *Lis quando efficiatur ex comparitionibus per præſentatos coram ordinario.*

78 *Judicialiter fuiſſe factam proviſionem, cognoſcitur, quando adeſt concurſus oppoſitorum formantium inter ſe contradictionem.*

79 *Contradictio, & inſtantia in articulo data, ibi etiam cauſæ cognitio danda eſt.*

80 Cap. ut circa, & cap. inſtitutio. de electio. lib. 6. *interpratatur.*

81 *Proviſio beneficii à quo tempore per oppoſitionem incipiat effici judicialis.*

82 *Concil. Compoſtellanum loquens de objectionibus oppoſitis electoribus in proviſione Doctoralis, Magiſtralis,* &c. *declaratur.*

83 *Executor beneficialis per citationem an videatur judicialiter procedere.*

84 *Citatio non pertinet naturæ actus extrajudicialis.*

85 *Citatio non expeditur niſi à judice juriſdictionem habente.*

86 *Judicialiter tunc in proviſione proceſſiſſe cognoſcitur; quando collator facit actum, qui à privato fieri non poteſt ſed à judice, tanquam judice.*

87 *Citatio eſt actus de proceſſu judicii, & inter judiciales actus computatur.*

88 *A citatione proceſſus tanquam à capite ſubſtantiali, exordium ſumit.*

89 *Judicialis actus eſt interloqui, non extrajudicialis.*

90 *Juriſdictionem ſupponit interlocutoria.*

91 *Citatio eſt ſententia interlocutoria.*

92 *Citatio non expeditur à judice in die feriato.*

93 *Effectus quando non ſolùm prohibitus ſed & ipſe actus non ſufficit effectum conferre in tempus permiſſum.*

94 *Citatio litis pendentium inducit, ad hoc etiam ut nihil pendente eo innovetur.*

95 *Potentia magis in effectu manifeſtatur.*

96 *Citationis intimatio eſt actus extrajudicialis.*

97 *Extrajudicialiter qui potuit procedere, ſi partes judicis ſemel aſſumat, an poſſit ad extrajudicialem proceſſum redire.*

98 *Summariè qui poteſt procedere, ſi procedat via ordinaria, an poſſit redire ad ſummariam.*

99 *Felini opinio refertur circa executorem, qui potuit procedere extrajudicialiter, & judicialiter proceſſit, an poſſit redire ad viam extrajudicialem.*

100 *Arbiter, & arbitrator datus an poſſit judicialiter, & extrajudicialiter ſimul procedere, & variare.*

101 *Extrajudicialiter qui potuit procedere, ſi judicialiter incipit, non poteſt variare, ut verius reſolvitur.*

102 *Ut arbiter & arbitrator ſimul electus, ſi ſemel partes judicii aſſumat, non poteſt redire ad viam extrajudicialem arbitratoris.*

103 *Via ſemel electa per arbitratorem, & arbitrium ſimul, ſibi debet patere.*

104 *Variatio præcipuè perſonis Eccleſiaſticis prohibetur.*

105 *Electio expreſſa judicis aſſumpturi partes judicis, non poteſt variare, & redire ad extrajudicialem cognitionem.*

106 *Renuntiatio tacita reſultans ex facto contrario maximè in judicio, idem operetur quod expreſſa.*

107 *Arbiter judicialiter, arbitrator extrajudicialiter debet procedere.*

108 *Arbiter, & arbitrator ſimul electus ex modo procedendi detegitur, qua uti velit poteſtate.*

109 *Potentia cauſæ efficientis arguitur ex efficacia effectus.*

110 *Ad vim executivam non poteſt redire, qui ſemel intentavit ordinariam, niſi aliter proteſtetur creditor, ibid.*

111 *Cauſa ſemel effecta ordinaria, ſemper remanet ordinaria, & appellabilis.*

112 *Judex qui potuit procedere ſummariè, ſi procedit ordinariè, valet proceſſus.*

113 *Exequi non poteſt obligatio ut forma Cameræ aperta ſemel via, ut de falſitate cognoſcatur.*

114 *Natura rei ſemel alterata, ſemper remanet alterata.*

115 *Citatio facit legitimam perſonam citatum, etiam non citandum; ſaltim ut ante executionem de ſuo jure audiatur, & expectetur.*

116 *Citatus non citandus ſit legitimus contradictor, ut audiatur.*

117 *Extrajudicialis, & judicialis proceſſus ſunt adinvicem repugnantes, & incompatibiles.*

118 *Proceſſus totius unum dicitur continens, etiamſi plures contineat articulos.*

119 *Poteſtas utraque judicialiter, & extrajudicialiter procedendi conceſſa, ſive per copulativam, ſive per conjunctivam, non poteſt eodem tempore ſimul ita procedere, nec variare.*

120 *Copula-*

120 *Copulativa oppoſita inter incompatibilia, reſolvitur in diſtinctivam.*

121 *Executor beneficii ſi aſſumat partes judicis, ubi ad id non tenebatur, omnino debet ſervare formam judicii.*

122 *Executor licèt admittat articulos, & juxta illos examinet teſtes non dicitur judicialiter procedere.*

123 *Conſtitutio Pii IV. ſuper apponendo ſequeſtro beneficio reſervato judicialiter, & extrajudicialiter, interpretatur.*

124 *Dictio (conſtiterit) poterit ſui natura ad extrajudicialem cognitionem referri.*

Dictio (ſummariè) ad judicialem refertur, ibid.

125 *Sequeſtrum beneficii reſervati juxta conſtitutionem Pianam poteſt judex apponere via judiciali, & extrajudiciali ſimul.*

126 *Tridentini* ſeſſ. 22. de reform. c 5. *dum de diſpoſitionibus ordinariis committendis loquitur, dicitque procedere poſſe ſummariè, & extrajudicialiter, interpretatur.*

127 *Executor diſpenſationis matrimonialis tunc tenetur citare, quando adeſt contradictor, non aliter.*

128 *Clauſula (vocatis vocandis) non arctat procedere judicialiter, nec citare, ubi non comparet contradictor.*

129 *Arbiter effectus ut poſſit judicialiter, & extrajudicialiter procedere ſimul utraque; non utitur poteſtate.*

130 Cap. niſi eſſent de præbendis, *interpretatur.*

131 *Argumentum valet ab etymologia vocabuli.*

132 *Delegata, & ordinaria poteſtate poteſt quis ſimul uti.*

133 *Executor ſimul procedens judicialiter, etiamſi ad id non teneretur, non poteſt variando ad viam judicialem redire, nec utraque ſimul uti.*

134 *Secus ſi cœpit procedere extrajudicialiter, quia poteſt ad judicialem viam procedere*

135 *Extrajudicialiter, & judicialiter ſimul procedendi ſi in commiſſione, lege, aut compromiſſo facultas detur, vel una via electa poſſit ad aliam redire; tum judex poterit variare, & ſimul utroque modo procedere.*

136 *A judice procedente extrajudicialiter, cum debeat procedere judicialiter, vel ab ipſa ſimul utraque via procedente, appellationi deferendum eſt.*

137 *Ac inordinato proceſſu; & ejus intricatione appellatio licita eſt quoad utrumque effectum.*

138 *Inſtitutio, & confirmatio facta cum legitimo contradictore non adhibita cauſæ cognitione, nulla erit.*

139. 140. & 141. *A judice procedente judicialiter, & extrajudicialiter ſimul (in caſu quo ſic procedere quit) Appellationi emiſſæ an ſit deferendum.*

142 *Variare modum procedendi judicialiter partim, & partim extrajudicialiter in eodem articulo non permittitur, etiam habenti facultatem ſimul procedendi.*

143 *Judicialiter quando executor, ſeu collator tenetur procedere in proviſione beneficii, ſive ſua ſponte, ſive ex neceſſitate juris, debet omnino ſervare formam judicii ſummarii tamen.*

144 *In proviſione beneficii judiciali præ oculis habere debet judex*, Clem. ſæpe, de verbor. ſignif. *& de natura clauſularum* ſummariè, ſimpliciter, &c. *& ſeq.*

146 *Stylus curiæ ubi cauſæ tractatur, non curiæ delegantis attenditur.*

147 *Stylus Romanæ Curiæ ad alia loca in partibus non extenditur.*

148 *Summariè ubi procedi debet, proceſſus formandus eſt in forma judiciali, quia ſubſtantialia judicii non tolluntur.*

149 *Juramentum de calumnia eſt actus judicialis, non extrajudicialis.*

150 *Materia oppoſita ſub aliquo rubro judicatur ejus eſſe naturæ cujus eſt rubrum.*

151 *Caſus violentiæ de facto refertur.*

152 *Verba judicis debent intelligi ſecundùm mentem juris.*

153 *A proviſione beneficii appellationi emiſſa, an ſit deferendum diſceptatur.*

Lambertini opinio refertur ibidem.

154 *Cevallos opinio refertur circa appellationem admittendam à proviſione Capellaniæ.*

155 *A proviſione beneficii extrajudicialiter facta appellationi emiſſæ deferendum non eſt.*

156 *A proviſione beneficii judicialiter ſua primæva natura alterata facta, appellationi deferendum, quia cauſat attentata.*

157 *Qui hanc teneant diſtinctionem in omni proviſione, præſentatione, ſeu inſtitutione, referuntur.*

158 *A proviſione ex ſententia, qua declaratur jus patronatus, appellatio & eſt licita & cauſat attentata.*

159 & 160. *Proviſio beneficii an judicialiter, an extrajudicialiter: fuerit facta præ oculis habet Rota, ad admittendam, vel denegandam appellationem.*

161 *A proviſione omnium beneficiorum, collatione, electione, confirmatione, inſtitutione, appellationi deferendum quoad utrumque effectum, ſi judicialiter ſit actum.*

162 *Capellaniæ à proviſione facta judicialiter appellato deferendum, & vim fieri poſſim decernunt Senatus Regii.*

163 *Senatus aditus per viam violentiæ ob appellationem à proviſione Capellaniæ, quandoque vim fieri, quandoque verò vim non fieri, decernit, attenta natura proviſionis extrajudicialis, aut judicialis.*

Cevallos communiter à Doctoribus reprobatur, ibid.

164 *Lambertini opinio notatur, & animadvertitur, literam eſſe corruptam.*

165 C. conſtitutis, el 2. de appellat. *interpretatur, ut loquatur in proviſione beneficii extrajudiciali.*

166 *Actus conſecutivi non cauſant attentata.*

167 *Parochialis proviſio quoquo modo facta, non ſuſpenditur per appellationem juxta Trident. & motum proprium Pii V.*

168 *Parochialis proviſio per ſententiam judicialem qua declaratur jus patronatus, non ſuſpenditur per appellationem.*

169 *Trid. & motus proprius declarantur circa proviſionem Parochialium.*

170 *Periculum infertur animabus ex longa Parochialis vocatione.*

171 *Parochiali multæ aſſignantur ſpecialitatis rationes animarum periculi.*

172 *Animarum cura continet magnum periculum, cum ſit ars artium.*

173 *Trid. & motus proprius ſi intelligerentur de tollenda appellatione in Parochialis proviſione extrajudicialiter dumtaxat, nihil ſpecialitatis continerent ultra jus commune.*

174 *Celer. quæ deſiderantur, appellationem non recipiunt.*

175 *Dictio (nulla) eſt diſtributiva pertinens ad plura, nec poteſt de uno tantùm prædicari.*

176 *Appellationis prohibitio in Parochialibus, eſt privilegium.*

177 *Privilegii ita facienda interpretatio, ut aliquid ſpecialitatis contineat.*

178 *Et ut aliquid addat juri communi.*

179 *Interpretari ita debet omnis diſpoſitio, ne ſuperflua reddatur, etiam in materia ſtricta & pœnali.*

180 *Trident. diſpoſitio circa proviſionem appellatione non obſtante eſt ſpecialis in Parochialibus, quæ ad cætera beneficia non trahitur.*

181 *Appellari prohibens ſtatutum ab interlocutoria aliqua intelligitur, etiam quando jure communi licita erit appellatio.*

182 *Ægidiana prohibens appellationem in poſſeſſorio, intelligitur etiam, ubi alias permiſſa erat.*

183 *Appellatione remota ſi committatur cauſa poſſeſſoria, intelligitur etiam remota in caſibus ſpecialibus, quibus licita erit appellatio.*

184 *Appellationem prohibens ſtatutum in poſſeſſoriis operatur in caſibus, quibus jure communi permiſſa erat.*

185 *Clauſula (appellatione remota) in poſſeſſorio operatur etiam in caſu ſpeciali, quo erat alias appellatio permiſſa.*

186 *Parochialis proviſionem, & collationem ſi aliqua de cauſa Ordinarius non fuerit executus, poterit ſuperior de appellationis cauſa cogniturus ſuam ſententiam exequi, licet ſit in contradictorio judicio lata.*

187 *A collatione, electione, præſentatione, inſtitutione, confirmatione quorumlibet beneficiorum, etiam ſimplicium extrajudicialiter facta appellatio emiſſa non ſuſpendit poſſeſſionis traditionem, nec in denegata delatione violentia adeſt.*

188 *Ab extrajudiciali proviſione cujuſvis beneficii appellatio, ſicut non admittitur, ita nec ab articulis in ea incidentibus, & aliis gravaminibus ab ea dependentibus.*

189 *Extrajudicialis ſi eſt proviſio, omnes ejus articuli extrajudiciales ſunt.*

190 & 215. *Appellatio ab articulo incidente in proviſione ſimplicis beneficii, ut admittatur, inquirit Rota an lis fuiſſet introducta.*

191 *A proviſione quorumlibet beneficiorum ſimplicium judicialiter facta appellationi interpoſitæ non deferens, vim facit.*

192 *A proviſione beneficii ſimplicis judicialiter facta ſicut appellatur, ita à gravaminibus incidentibus, ſi ſint ſui natura qualificata.*

193 *A Parochialium proviſione, ſive judicialiter, ſive extrajudicialiter facta, appellationi emiſſæ, non deferens vim facit.*

194 *A Parochialis proviſione etiam judiciali appellatio ſit ut prohibetur quoad ſuſpenſivum, ita non admittitur ab articulis incidentibus in ea.*

195 *Ab Hieronymo Gonzalez cavendum aſſerente in Parochiali admitti appellationem ab articulis incidentibus.*

196 *Ab examinatorum relatione, & mala Epiſcopi electione in Parochialibus, an & quomodo admittatur, vel prohibeatur appellatio?*

197 *Trident. & motus proprius circa prohibitionem appellationis à proviſione Parochialium declarantur.*

198 *Examinatorum relatio quælibet, & ordinarii electio ad Parochialem non ſuſpenditur per appellationem, quæ devolutivum duntaxat habet.*

199 *Examinatorum à reprobatione appellatio licita eſt quoad devolutivum, non quoad ſuſpenſivum.*

200 *Nicolaus Garcia reprobatur, aſſerens appellationem eſſe prohibitam à reprobatione examinatorum quoad utrumque effectum.*

201 *Ad Parochialem proviſus non eſt à poſſeſſione amovendus etiamſi judex appellationis contrariam ferat ſententiam, donec contra illum tres ſint conformes.*

202 *Ab electione ad Parochialem diſcordantibus examinatoribus appellationi an ſit deferendum.*

Et qui affirmativam teneant, ibidem.

203 *Ab electione, ad Parochialem etiam diſcordantibus examinatoribus appellationem ſuſpenſivo carere, verius reſolvitur.*

204 *Examinatorum concordiam Ordinarius non expectat, ſed plurimum tunc operatur ſuum arbitrium in Parochialibus.*

205 *Ordinario aſſignantur quatuor menſes in Parochialibus reſervatis ad ſignificandum concurſum Pontificis.*

206 *Præſentatus unus ſolus ad Parochialem juris patronatus laicorum ſi ſit ab examinatoribus reprobatus, an poterit appellare ſuſpenſivè.*

207 *Reprobatus habens gratiam in forma dignum, ad Parochialem appellare poteſt ſuſpenſivè.*

208 *Appellatio per unicum præſentatum ad Parochialem laicorum reprobatum in examine cauſat attentatum.*

209 *Parochialis proviſio nulliter facta vel ex defectu formæ Tridentini, vel aliam nullitatem contineat, ſuſpenditur per appellationem, & idem in ſimplicibus beneficiis.*

210 *Ad examen vocatus ad ſimplex beneficium non poteſt appellare juxta Trid.*

211 *Et etiam in Curatis.*

212 *Reprobatus ab examinatoribus ad beneficium ſimplex an poſſit appellare quoad utrumque effectum.*

213 *Examen ad beneficium, & concurſus eſt actus extrajudicialis.*

214 *A termino tacitè, vel expreſsé denegato, petito ad accedendum ad examen per procuratorem filii patrimonialis abſentis, cujus nomine ſe oppoſuit, an appellationi interpoſitæ ſit deferendum & quando.*

215 *In ſimplicis beneficii proviſione appellatio admittitur ab incidentibus, ſi proceditur judicialiter non aliter.*

216 *Renuntians ſemel ſuo beneficio, an poſſit iterum ei ſe opponere, & an ab electione de eo facta poſſit appellari.*

217 *Renuntians ſuo beneficio non poteſt illud repetere nec ad id regreſſus datur.*

218 *Renuntiantibus actiones ſuas non eſt ad illas dandus regreſſus.*

219 *Renuntians electioni de ſe factæ non auditur appellans, quo minus alius eligatur ad illud beneficium.*

220 *Renuntiantem ſemel poſſunt electores iterum eligere ad idem beneficium.*

221 *Renuntians beneficium poteſt ad idem denuo præſentari, eligi, & ſe opponere.*

222 *Renuntians beneficio ob crimen non poteſt iterum eligi, nec præſentari ad illud.*

223 & 224. *A ſententia qua electo ſuſpenditur à voce activa & paſſiva, an appellari poſſit, ita ut iterum ejus votum, ſeu ſuffragium valeat.*

225 *Suſpenſionis violatio in ſpiritualibus inducit irregularitatem, ſecùs in temporalibus, quæ ſuſpenditur per appellationem.*

226 *Electori oppoſita exceptio excluſiva ſuffragii, ſi probatio præ manibus non habeatur, poteſt, nec tempus labatur, rejici cum clauſula præſervativa.*

227 *Appellatio non admittitur ab eo, quod facit major pars Capituli.*

228 *Etiamſi juſtificationis probatio incontinenti offeratur, & quibus rationibus, ibid.*

228 *Electiones Magiſtralium, & Doctoralium quam formam requirant ex Bulla Sixti IV. & Leonis X. & de variis dubiis remiſſivè.*

229 *Epiſcopus ſolus an ſimul cum Capitulo poſſit cognoſcere de exceptionibus oppoſitis perſonis eligendorum vel electorum ad Magiſtrales, vel Doctorales.*

230 *Actus juriſdictionales in electionibus incidentes Epiſcopo duntaxat pertinent.*

231 *Niſi conſuetudine illud ſimul acquiſiverit Capitulum.*

232 *Ab Epiſcopo exiſtente electioni ut Canonico ad eundem appelletur, ſi verò ut Epiſcopo & Prælato, ad ejus ſuperiorem appellandum erit.*

233 *A Rege ſententiante ut Comite, ad Superiorem Comitis appellatur.*

234 *Legatus in partibus habet facultatem cognoſcendi de appellationibus interpoſitis ad Papam, & ab appellationibus à Legato poteſt ad eundem redire.*

235 *Prælatus præcedens ſemel ut judex ad eum non appellatur, ne dentur duo gradus juriſdictionis in eadem perſona.*

236 *Epiſcopus in electionibus Doctoralium, &c. aſſiſtit ut Prælatus, non ut Canonicus.*

237 *Appellantes ab electione opponentes contra perſonam electi, eligentis, vel eligendi præ oculis habeant formam* cap. ut circa, de elect. lib. 6.

238 *Juramentum, de quo* in c. ut circa, de elect. in 6. *debet eſſe corporale tactu Evangeliorum, non aliter.*

239 *Alias nullum erit juramentum.*

240 *Juramentum per tactum Evangeliorum non requiritur de conſuetudine, ſed ſufficit tactus cujuſvis libri, vel tabulæ.*

241 *Quæ conſuetudo procedit, quando jus requirit juramentum corporale, ſecus quando ſpecialiter diſponit ſuper tactu Evangeliorum.*

242 C. ut

242 C. ut circa, de electio. in 6. *dispositio procedit in omni provisione beneficii, in quo objicitur defectus contra aliquem.*

243 *Juramentum juxta* c. ut circa, de electio. lib. 6. *requiritur, quando objicitur, & appellatur in provisione extrajudiciali, non tamen à judiciali.*

244 *Juramentum, & forma,* cap. ut circa, *non requiritur, quando objectus, & crimina opposita sunt notoria, vel opponenti non incumbit onus probandi.*

245 *Forma non adimpletur per æquipollens.*

246 *Forma requisita pro certo fine, & effectu, secuto fine per æquipollens, formæ satisfit.*

247 *Circa materiam* cap. ut circa, *& de aliis limitationibus remissive.*

248 C. ut circa, *omissa forma semel appellans, an possit iterum ea servata appellare, si intra terminum sit.*

249 *Impedimentum legitimum superveniens oppositori ad beneficium intra terminum edictorum, quominus locum examinis adire queat, an appellationi à termino denegato non deferens, vim faciat.*

250 *Examen, & concursus sustinetur, si termino designato quidam ex oppositoribus apparuerunt, quidam verò non.*

251 *Edictum non prorogatur, licèt ex oppositoribus unus solus compareat examini, cui idoneo facienda erit collatio, nisi impedimento detineri, se excusent.*

252 *Et quid in provisione Doctoralium disponat Concilium Compostellanum.*

253 *Impedito legitimè non currit tempus.*

254 *Impeditus legitimè excusatur à publicanda resignatione, & contumacia.*

255 *Impeditus non dicitur negligens.*

256 *Ob impedimentum receditur à forma.*

257 *Terminus is est noviter dandus, quantum abstulit impedimentum non ex integro.*

258 *A dilatione brevi appellatur regulariter.*

259 *A termini denegatione appellatio datur.*

260. *Appellari licet à denegata dilatione legitimè impedito, quominus queat locum examinis adire.*

261 *Dummodo impeditus intra terminum edictorum se opposuerit.*

262 *Et dummodo de impedimento legitimo coram Ordinario doceatur per testimonium, puta:*

263 *Impedimentum, quod potuit removeri, non excusat.*

264 *Impedimentum propriè illud est, quod evitari non potest.*

265 *Impedimentum ut excuset, debet probari, fuisse causam immediatam, ne aliquid fieret.*

266 *Impedimentum non sufficit probare, sed etiam diligentiam pro illo removendo.*

267 *Impedimenta legitima quæ dicantur remissivè.*

268 *Impedito dilatio danda est in Parochiali reservata minor, quàm in aliis causis, necessaria tamen.*

269 *Concursus ad Parochialem reservatam debet fieri ab Ordinario infra quatuor menses, & intra illos significari Pontifici, aliàs concursus, & provisio currit.*

270 *Termino appositio actui gerendo dilatio parti ita limitanda erit, ut reguletur à principali, ne actus pereat, sed perficiatur.*

271 *Opponens se beneficio post terminum edictorum, ante tamen perfectum examen, rejectus an possit appellare suspensivè.*

272 *Ecclesiæ interest, plures adesse oppositores.*

273 *Terminus edicti non apponitur, ut alii nequeant admitti, sed ut sciatur, non esse amplius expectandum.*

274 *Appellationi ab eo, qui re integra Parochiali se opposuit termino edicti transacto, non deferens an vim faciat, & an tertium decretorum genus detur.*

275 *Consuetudo an possit operari, ut sententia in beneficii simplicis provisione exequatur, appellatione pendente.*

276 *Beneficia si diu vacant, respublica læditur.*

277 *Sententiam in beneficiis simplicibus exequendam appellatione pendente potest constitutione Synodali induci.*

278 *Debet tamen eadem constitutio esse clara, & non turbida.*

279 *Statuto, quo removetur audientia in agendo, & defendendo censetur appellatio sublata.*

280 *Item quando removetur querela omnis, & contradictio.*

281 *Vel si dixerit, quòd sententia executioni mandetur.*

282 *Sententiam exequi in provisione capellaniæ, an in fundatione queat disponere fundator.*

283 *Fundator beneficii quascumque conditiones, & leges in fundatione potest apponere.*

284 *Appellatio ab actibus extrajudicialibus, an illos reddat judiciales, ita ut peream res efficiatur litigiosa.*

285 *Commissio, & rescripti appellationis impetratio est actus extrajudicialis.*

286 *Apostolorum datio non est actus judicialis, sed extrajudicialis.*

287 *Lis dicitur pendere per impetrationem rescripti vigore appellationis extrajudicialis secuta ejus vigore citatione.*

288 *Extrajudicialem per actum non dicitur lis introducta, nec pendere.*

289 *Actus extrajudicialis non interrumpit præscriptionem.*

290 *Extrajudicialis denuntiatio non interrumpit præscriptionem, ne protestatio.*

291 Auto ordinario, *quo utitur Senatus Gall. in tollenda vi, non interrumpit præscriptionem cœptam.*

292 *Extrajudicialis appellatio vim habet citationis, & ejus virtute appellatus comparere tenetur absque alia citatione.*

293 *Extrajudicialis appellatio quando causet litis pendentiam, remissivè.*

294 *Extrajudicialis appellatio non est propriè appellatio, sed provocatio.*

295 *Extrajudicialis appellatio est veluti prævia ad litem incipiendam, & ideo habet vim citationis.*

296 *Extrajudicialis appellatio à parte interponitur ad judicem ipsius partis, à judice verò extrajudicialiter procedente ad Superiorem ipsius judicis.*

297 *Extrajudicialis appellatio interponi potest à futuro gravamine.*

298 *Extrajudicialem appellationem sufficit proponere ex causa verisimili.*

DE utilitate hujus quæstionis; ejus frequentia, ejusque difficultas (quæ quotidie in supremis tribunalibus contingens crescit) testantur: quapropter plura circa eam in lucem edere, & declarare intendo. Pro cujus principio Regulam in hac materia generalem, & universalem constituo: Judicem Ecclesiasticum regulariter nullam violentiam committere, si ab actu extrajudiciali emissæ appellationi, non detulerit; quia etiam ipsa pendente, & postposita, licet ad ulteriora procedere absque metu attentati, quod nec revocatur, cum hujusmodi appellatio ejus jurisdictionem non suspendat: ad id est glossa ab omnibus recepta, *in c. non solùm, de appell. in* 6. Abb. *in c. cum nobis, col.* 5. *de elect.* Franc. post alios, *in c. bonæ, de appell.* ubi Præpositus affirmat hanc opinionem communem esse; quam etiam sequitur Guid. Pap. *consil.* 137. Rot. *dec.* 34. *aliàs* 344. *licet de appell. in novis*, Nicol. Millis, *in repert. verb. attentata post appellationem, f.* 30. Vestrius, *in praxi Romanæ Curiæ, l.* 8. *c. pen. ut lite pendente, & de attent. sub n.* 9. *vers. idem si post appellationem extrajudicialem.* Cov. *in pract. q. c.* 24. *n.* 5. Marescot. *variar. resol. lib.* 2. *c.* 64. *à n.* 20. *cum seqq.* 1

Hinc est quòd omnis collatio, & provisio beneficiorum sit actus extrajudicialis sui natura primæva attenta, & in ea extrajudicialiter proceditur: textus est *in* 2

c. constitut. 41. & cap. ut circà de elect. in 6. de quorum intellectu protinus latiùs agendum: textus est in cap. concertationi, ibi, ut ab electionibus, postulantibus, & quibuslibet extrajudicialibus actibus, de appellation. eod. lib. cap. cùm inter, de elect. text. in cap. constitutis, el 2. c. 46. in ordine, de appellat. secundùm interpretationem à Doctoribus assignatam, qui statim sunt allegandi in illa quæstione, an in provisione beneficiorum liceat appellari, ex qua apparebit etiam ut in provisione beneficiorum extrajudicialiter procedatur, & notat etiam Domi. Geminia. in numero 3. Philipp. Franch. num. 3. in dict. cap. concertationi, Marescot. variar. resol. lib. 1. c. 52. num. 30. & examen est actus extrajudicialis. Thesaur. fori Ecclesiast. cap. 17. n. 14. & cap. 22. n. 10. p. 2. Marius Antoni. variar. resol. 39. num. 3. post plures, quos citat.

4 Ex quo plures effectus resultant, & ad multa utilissimum est scire, & cognoscere, quando ita in provisione procedatur, nam tunc non erit interlocutoria, tamen habetur loco sententiæ interlocutoriæ, ita tenet, & declarat. Philipp. Franc. in d. c. constitutis, el secundo, col. 4. vers. & adverte quia, &c. post Hostiens. & Imol. ibi, in d. cap. constitutis, ubi Panorm. etiam, & in confirmatione, & institutione idem dicit, & longè prosequitur Lamber. de jur. patr. art. 4. n. 11. q. princ. 2. p. l. 2. Philipp. Franch. Guy. & omnes, in cap. fin. de elect. l. 6. cum gl. ibi, verbo inanes, & in hunc sensum accipenda est Rota, dec. 226. n. 7. l. 3. part. 3. diversorum, & Gonzal. in reg. reser. glos. 9. §. 1. in annot. contra nullit. &c. n. 208. ubi allegat aliam decisionem Galaguritanam, & ita 27. Januarii anno 1604. dicentes, quòd quando alia non adest 6 sententia, ipsa collatio, institutio, seu confirmatio habeat vim sententiæ, quod secundum prædicta intelligi omnino debet, & quòd examen ad beneficium tanquàm actus extrajudicialis non requirat citationem, probat post alios Thesaurus fori Eccles. & Mar. Anton. ubi proximè, Flam. Paris. lib. 10. q. 3. num. 69. Anna, in c. licèt, n. 14. de transf.

7 Ex quibus fluit, verissimum, & firmissimum esse, quod dicit Rota in una Mediolanens. Parochii. 19. Junii 1599. coram reverendissimo Patriarcha Seraph. & in aliis pluribus causis, scilicet, provisionem Parochialium per concursum juxta formam Concilii Tridentini, sess. 24. de reformatione, c. 18. non esse judicialem, sed extrajudicialem, omnino; nam cùm beneficia per concursum providentur, ut Magistrales, Doctorales, nihil aliud accidit, nisi affigere edicta 8 cum certo termino, admittere, & scribere oppositores, & eos examinare, & de eorum habilitatibus, & idoneitatibus quærere, per cognitionem extrajudicialem, absque aliqua citatione partis, vel cognitione, per visum, & inspectionem titulorum, & ordinum, & graduum, & similium qualitatum, præfatis beneficiis requisitarum, ut solùm animus certior fiat, & illa indagatio tantùm adhibetur, quæ sufficiat ad animi motum informandum, quibus peractis, illi de beneficio providetur, qui magis censetur idoneus: quapropter tunc nulla forma judicii tali provisioni attribui potest certè, prout nec attribuitur Marescot. var. resol. lib. 1. c. 52. n. 30.

9 Insuper & illud adnotandum est, ut in provisione extrajudiciali, & sic quando in ea extrajudicialiter proceditur, collator, seu judex non tenetur testes comparere, nec processum formare, nec illum publicare, seu alicui manifestare, quia quando ita proceditur, cùm nullus adest contradictor, seu adversarius: judex ita animi sui motum informare tenetur, quantum, & quomodo solummodo ad ejus satisfactionem sufficere, magis sibi visum fuerit extrajudicialiter, ita dicit eleganter Abb. in cons. 41. incipit, videndum, sub n. 1. vers. ex quibus verbis, & supra paululum antè, 1. p. cujus Doctrina fuit canonicata per Rotam in una Leodicensi Prætensi census coram Orona 20. Januarii 1597. necnon allegatur à Rota, in dec. 160. sub n. 7. & 8. p. 2. diversorum, Hieron. Gonzal. in regul. de mensi. & alternati. §. 7. proœmiali, n. 227. & 233. plures citat Marescot. var. resolut. lib. 2. c. 1. à n. 151. & faciunt omnino videnda, quæ nos infrà hon c. à n. 52. cum seqq.

Nec tunc quando in provisione beneficii procedi- 10
tur extrajudicialiter, tenetur judex, seu collator aliquem citare, ut notant omnes communiter, in cap. fin. de præsumpt. & in c. de cætero, de re jud. & ideo dicunt Dominic. in c. si fortè, in fin. de elect. in 6. Cardin. in clem. 1. in 3. nota. de offic. deleg. per Innoc. in cap. fin. de translatione Episcopi. & per eos, & Modernos, in 11
c. per venerabilem, qui filii sint legit. & alios Felin. in dict. cap. fin. n. 36. quòd executor ad beneficia, cum in examinatione, & inquisitione idoneitatis, habilitatis, seu legitimatione provisi impetrantis extrajudicialiter procedat, non tenetur citare ipsum sed adhuc eo absente, nec copia actorum data, post seipsum per 12
testes, vel aliter se informare de vita, & moribus provisi. Quod etiam procedit, ut nec teneatur citare aliquem, qui velit opponere impetrantem non esse idoneum, quia tunc procedit extrajudicialiter, de quo etiam per Flores de Mena, in pract. q. l. 1. q. 4. nu. 13
29. cum duobus sequentibus, prout regulariter procedunt executores in provisione beneficiorum, ut latè, in d. c. fin. de præsumptionibus, per Doctores communiter, & nos, Deo dante, cap. 7. in 5. p. 3. tom. hujus operis prope diem endendo, latè dicemus, quod mirabiliter examinat, & defendit Farinac. quæst. crimin. tract. de testibus, q. 72. à n. 51. & loquendo in examine ad beneficium, ut fiat sine citatione. Thesaur. fori Eccles. cap. 17. n. 14. & c. 22. n. 102. p. plures per Marium Antoni. variar. ref. 39. n. 3. l. 1.

Hinc etiam, ut dispensationes matrimoniales, & 14
similes aliæ, quæ hodie committuntur ordinariis cum clausula (quòd diligenter se informent, & si repererint preces veritate niti, dispensent, &c.) de qua per Thomam Sanch. de matr. lib. 8. disp. 27. nu. 43. desuper in aliis locis, Nicol. Garc. de benef. 6. p. cap. 2. dub. 8. n. 105. & tunc non erit necessarium, testes in forma recipere sed sufficere, judicem se extrajudicialiter informare, ut ex aliis affirmant Puteus, d. c. 473. n. 1. l. 2. ord. conf. 93. à n. 1. Garcia, dict. cap. 2. n. 449. & Hieronym. Gonzal. in reg. reser. gloss. 9. in annotat. contra nullit. n. 1. Quod adeò verum est, quòd ex si per testes præsentatos, seu adhibitos ad hujusmodi informationem extrajudicialem probare- 15
tur idoneitas impetrantis, seu veritas precum dispensationis; ipsi tamen executori contrariam contestes, non liceret exequi commissionem, cum ejus judicio, & informationi extrajudiciali relinquatur, onerando conscientiam ipsius, ut ex ipsa commissione dispensationis, ibi, (de præmissis te diligenter informes, & si per informationem repereris preces veritate niti super quo conscientiam tuam oneramus, tunc dispenses, &c.) & ita poterit ex officio examinare alios testes, per quos veritas sibi commissa, & commendata patefiat, quam potest quomodolibet, & aliunde exquirere, & indagare, ut per Nicolaum Garciam, loco proximè relato. n. 151. & 152.

Quò pertinet, quod aliàs dicunt DD. ut per Puteum, 16
dec. 113. in fin. lib. 3. & Hieron. Gonzal. in dict. reg. §. 7. proœmiali, à n. 228. ut in provisione beneficiali, & aliis processibus extrajudicialibus, difficile sit, opponere de injustitia ejus, nec per viam appellationis, nec alio modo; tum quoniam judex justificat animum suum, sive ex actis in scripto deductis, sive non scripto; etenim non ad unam solam speciem probationis mentem suam applicat, sed ex variis causarum figuris, quas ejus præsentia offert, & protegit, animi sui motum format, cap. in præsentia, de renuntiatione, cap. pastorali, in fin. de causa possess. & propriet. tum etiam quia nec eorum adhuc actorum alicui copia dari debet; tum etiam quia quando absque contradictore procedatur, nulla alia

pars

pars majus intereſſe habere dicetur, quam ipſa judicis conſcientia, nec alia attenditur, nec alia eſt in conſideratione, inter quam & judicem tunc extat controverſia, pro cujus tantùmmodo ſatisfactione extrajudicialis informatio iſthæc deſideratur. Quapropter qui proceſſui voluerit contravenire appellando, vel aliter, tenetur aliunde de injuſtitia, & gravamine
17 docere, & ex novis actibus, & probationibus ſuam appellationem juſtificare, ut etiam conſtat ex his quæ latiſſimè per Lancelot. *de attentatis*, 2. *part. cap.* 12. *limit.* 3. *à num.* 15. *cum pluribus ſequentibus*, & per Nattam *conſilio* 606. *approbo*, *num.* 12. *libr.* 3. Covar. *in practic. qu. cap.* 24. *num.* 5. ubi dicunt, quod pro actu extrajudiciali præſumitur, non verò pro cauſa gravaminis in appellatione ab eo expreſſa, quouſque juſtificetur coram ſuperiore; interim tamen non revocantur quæ judex à quo attentaverit medio tempore, ut conferunt etiam quæ Hieronym. Gonzal. *gloſſ.* 4. *n.* 24.

Advertendum inſuper eſt; quod in hoc procedendi modo conferens, vel providens non ut judex, ſed ut
18 privata quædam perſona inquirit, cui aliquod miniſterium committitur ab habente poteſtatem: ut extrajudicialiter perficiat, quemadmodum ipſe committens poterat facere, ſecundùm ea, quæ Abb. *in dict. conſil.* 41. *ſub. n.* 1. *lib.* 1. & Hier. Gonzal. *in annot. d. gl.* 9. *n.* 36. & quæ ex Felino, Innoc. & aliis affirmat Flores de
19 Mena *in pract. quæſt. q.* 4. *n.* 20. dicens, quod executor alicujus collatoris non habentis juriſdictionem in proviſione beneficii, poterit etiam ſe extrajudicialiter informare, apparet etiam ex loquendi modo, quo in hac materia utuntur Doctores *in de cap. fin. de præſumpt.* & alibi paſſim, quòd quando executor ad providendum non tenetur procedere in forma judicii, ſed extrajudicialiter; dicunt non teneri aſſumere partes judicis, econtra verò quando judicialiter debet audire, & procedere teneri, dicunt, aſſumere partes judicis. Ex quo conſtat, quando extrajudicialiter procedit, nihil judicis habere ſed totaliter privatæ perſonæ, nec tunc pars adeſt uti litigans, ut tendit Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 3. *n.* 47. *& lim.* 5. *n.* 4.

20 Pro quo facit quia appellatio extrajudicialis illa dicitur, quando interponitur à parte, ſeu à judice extrajudicialiter procedente, & ante judicium cœptum, Franch. *in. c. bonæ memoriæ* 5. *ſub. n.* 16. *col.* 5. *verſ. in gloſſ. in fin. de appell.* Marant. *in ſuo Speculo*, 6. *p. act.* 2. *verbo & quandoque appellatur*, *n.* 278. *fol.* 501. Lancelot. *tract. de attentatis*, 2. *p. c.* 12. *lim.* 3. *n.* 2. Ruginell. *tractatu de appell.* §. 2. *n.* 14. *verſ. interponitur*, & quòd appellatio ante judicium cœptum, & ante citationem judicis dicatur extrajudicialis, ad differentiam judicialis, tenent Innoc. *in c. cùm ſit Romana* 5. *n.* 1. Abb. *ſub n.* 21. *de appell.* Domini. de Sancto Gemini. *in c.* 1. *n.* 3. *verſ. quæro quando*, & ibi Franc. *n.* 1 *in fin. de appell. in* 6. Jo. Ferrari. *tract. de appell. c.* 3. *n.* 17. *tom.* 5. *fol.* 64. Greg. Tholoſ. *tit. de appell. lib.* 1. *cap.* 11. *ſub n.* 6. *verſ. prima differentia*, *fol.* 36. dicens, quod appellatio extrajudicialis eſt, quando non adhuc cauſa eſt introducta in judicium, faciunt quæ Scaccia *de appell. q.* 2. *à n.* 33. *&* 38.

21 Quo cognito nihil mirum, ut actus extrajudiciales nunquam tranſeant in rem judicatam, cùm deficiat in eis judicium, & per conſequens quod eſt neceſſarius finis ipſius, ut mox dicemus: ita probant Immola *in cap. fin. num.* 5. *&* 12. *de præſumpt.* ubi Abb. *ſub n.* 15. *poſt prin.* probant etiam optimè Lapus *alleg.* 61. *n.* 4. *verſ. & extrajudiciali*, & Card. Tuſc. 3. *tom. lit. E*, *conſ.* 5003. *num.* 7. per notata *in cap. fin. de præſcript.*
22 *& in clement. judex de off. deleg.* ubi dicunt, quod licèt executor poſſit extrajudicialiter procedere, quando, ſcilicet, non requiritur cauſæ cognitio, ut valeat executio prædicta; tamen non præjudicat non citatis, quia eorum jus ſalvum remanet, nec res judicata his obeſſe poteſt, tenet etiam Rebuff. *tractatu de appell. in præfatione*, *num.* 69. *&* 70. *tom.* 3. *fol.* 418. idem Abb. *in cap.* 1. *n.* 13. *poſt. princ. de his quæ fiunt à majori parte capit.* ubi dicit, quòd cùm univerſitas, ſeu capitulum in his, quæ gerunt, procedit extrajudicialiter, nec geſta hæc tranſeant in rem judicatam, ideo minor pars non tenetur appellare ab eo, quod major fecerit ſive tractetur de præjudicio ſuo, vel tertii, ſive univerſitatis, quia tunc ex ſola contradictione poterit proſequi coram ſuperiori, ut geſta minùs rationabiliter per majorem partem retractetur, motus ex doctrina Innocentii, per quem *in d. cap. fin. de præſumpt.* idem dicit Cardin. *conſ.* 140. *factum tale eſt magiſter Bart.* quòd executor beneficialis poteſt procedere tanquam judex; item etiam poteſt procedere extra judicium, & parte non citata, ſed ſi procedit primo modo, fit præjudicium parti,
23 niſi appellet intra decem dies ſecùs ſi procedit ſecundo modo, & ſic extrajudicialiter, quia tunc auditur etiam ſine appellatione, etiam poſt decem dies, Cardinalem, & alios referens ſequitur Felinus *in d. cap. fin. ſub nu.* 33. *ad fin.* & Hieronym. Gonzales *in dict. annot. num.* 31. & facit etiam, quod adducit Lancelot. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 3. *num.* 1. *&* 2. quòd à gravamine extrajudiciali duo oriuntur remedia, aliud per
24 viam appellationis, ſed hoc debet eſſe infrà decem dies, aliud autem per viam recurſus, & querelæ ad ſuperiorem etiam poſt dictum tempus, ut *in c. concertationi*, ibi, infra decem dies poſtquam ſciverit, ſi velit, appellet, poſt decennium verò eidem aditus non pateat appellandi, & iterum per contradictionem debitam, vel alia juris remedia petierit revocare gravamen, *&c. de appell. in* 6. *cum aliis*, per quem text. ita probant Anchar. *ibi n.* 1. *notab.* 2. Abb. *in c. bonæ memoriæ ſub nu.* 10. *differentia* 13. & ibi Philip. Franc. *ſub n.* 19. *verſ. ult. nota*, *n.* 5. *& in cap.* 1. *ſub n.* 10. *verſ. ſed dic: notabiliter*, *eodem tit. de appell.* Scac. *tract. de appell. qu.* 12. *n.* 105. *fol.* 164. Minſing. *ſing. obſerv. cent.* 3. *obſ.* 11. *ſub n.* 1. & poſt Marant. & alios, tenet Ruginell. *in tract. de appell.* §. 2. *c.* 3. *n.* 13. 15. *&* 16. *fol.* 72. Natta *conſ.* 606. *approbo*, *n.* 5. *verſ. circa aliud fundamentum*, & poſt gloſ. Dominicum, Abb. & alios, tenet Ayora *tract. de partitionibus*, 1. *p. c.* 4. *n.* 17. *&* 18. *fol.* 31. Joan. Garcia *tract. de nobili. gloſ.* 5. *à n.* 9. licèt Rebuff. *tr. de appell. in præfat. n.* 69. *&* 70. *tom.* 3. *fol.* contrarium teneat, qui audiendus non eſt, cùm loquatur contra textum expreſſum.

Gravatus tamen ſemel excluſus ab appellatione putà; 25
quia omiſit eo uti remedio intra decendium, adhuc tamen non eſt excluſus à via & remedio querelæ, quo etiam uti poteſt ultra illum terminum, Philipp. Franc. & Scaccia, *locis proximè citatis*, & eſt text. expreſſus *in d. c. concertationi*, per quem & gloſſam, Joan. Andr. & communiter ſcribentes ibi tenent Ayora *de partitio.* 1. *p. dict. cap.* 4. *n.* 19. latè proſequitur Joan. Garcia *d. gl. à num.* 9.

At in cauſis immunitatis, & à gravaminibus factis 26
per peræquatores, (hoc eſt, *Repartidores de pechos, y tributos reales*) poterit appellari intra duos menſes à die notitiæ gravaminis, ita veriorem dicit ſententiam ipſe Joan. Garcia *ubi proximè ſub n.* 11. *& ſeqq.* cùm ſic à jure iis caſibus ſpecialiter ſit proviſum, & determinatur per text. expreſſum, *in leg.* 2. *ff. de vacat. mun.* Gloſſa *verbo præſcriptione*, *& verbo*, *præfinita. in leg.* 1. *de vacat. mun.* idem Accurſius *in leg.* 1. *C. de tempor. appel.* quæ ad propoſitam magis expreſſa eſt, & iterum ipſe Accurſius *in l.* 1. §. *quod in ſententiis*, *ff. quando appellat. ſit*, & hujus caſus ſpecialitatem latiùs proſequitur Garcia *ubi proximè.*

Ex quo igitur deficit judicium, litis pendentia, liti- 27
gium, ſeu res litigioſa (ut protinus dicetur) fruſtra quæritur ſententia, argumento totius tituli, *ut lite non conteſtata*, *non procedatur ad teſtium receptionem*, *nec ſententiam diffinitivam*, *in decretali.* & in terminis, quando per executorem procedentem extrajudicialiter 28
nulla ſit ferenda ſententia, ſed gratioſam executionem com-

commiſſam tenet Lapus *allegatione* 6. *num.* 3. *verſiculo nec eſt opus*, ſequitur Cardin. Tuſc. *tom.* 3. *litera E*, *concluſ.* 502. *num.* 2. & per conſequens, nec res judicata, ex titulis *de ſententia, & re jud. in ff. C. & decretal.* & probat textus *in leg.* 1. *Cod. de executione rei judicatæ*, *cum concordantibus*, ubi Doctores communiter; nihil mirum, ut nec tranſeant in rem judicatam geſta extrajudicialiter eorum remedia reſerventur, velut adverſus alia facta à privata perſona in alicujus damnum, argumento *cap. conquerente*, *de reſtitutione ſpoliat.* & quæ ibi Doctores, & Menoch. *de recuper. rem.* 1. *nu.* 111. *& de arbitrariis jud. l.* 1. *q.* 7. *à n.* 75. Nav. *in c. cùm contingat. de reſcript.* 7. *cauſa nulli. verſ. hac autem cauſa.*

29 Ex hac declarata, & expedita natura, modoque procedendi extrajudicialiter tam in genere, quàm in ſpecie, circa proviſiones, abſolvere poteris illam ventilatam quæſtionem, in qua non paucum laborem conſumit Lambert. *de jure patron.* 3. *art.* 2. *q. princ.* 2. *p. l.* 2. *fol. mihi* 117. *& ſeqq.* an collatio, electio, præſentatio, inſtitutio, ſeu aliter beneficii proviſio, die feriato in honorem Dei fiat, in qua multis authoritatibus relatis concludit, quòd aut in illis proceditur extrajudicialiter, & tunc omni tempore, & die feriato, etiam ob honorem Dei poſſe fieri proviſiones, & celebrari omnia acta extrajudicialia, at verò quando in his proceditur extrajudicialiter, & in forma judicii (quando id accidat *inferiùs* declarabo) contrarium ſit dicendum, ut latiſſimè per eundem Lambertinum vides.

30 Quò pertinet diſpoſitio text. *in cap. ut circa*, *de elect. lib.* 6. dum diſponit, quòd nullus audiatur appellans ab electione facta, vel facienda objiciens exceptiones contra perſonam electi, vel eligendi abſque forma juramenti (de qua ibi) quia procedit quando ab electione extrajudicialiter facta appellat objiciens, ſecus autem quando judicialiter de ea cognoſcitur, per text. *in conſtitutio.* 4. *de electione*, *eod. lib.* de cujus intellectu nos *infrà* latiùs.

31 Et ex hoc eodem fonte fluit alterius reſolutio; an præſentatio poſſit fieri extra territorium habentis inſtituere, & an Epiſcopus poſſit confirmare electionem, vel præſentatum inſtituere extra diœceſim, & affirmativè reſpondeatur, ſi extrajudicialiter procedatur, text. *in cap. poſt electionem*, *de conceſſione præbend.* *cap. qua fronte*, *de appell.* quando verò judicialiter, & in contradictorio judicio procedi contigerit, ſecus, ut per eundem Lambertinum *in* 6. *art. d.* 2. *q. princ.* 2. *lib.* 2. & vide alia per eum *in art.* 5. *& art.* 7. *ibi*,

32 & infinitos actus, qui poſſunt celebrari, & fieri extra diœceſin, provinciam, vel juriſdictionem, longa manu congeſſit Hieronym. Gonzal. *in reg. de menſi. alterna. gloſſ.* 62. *à princip.* alii etiam caſus quibus proceditur extrajudicialiter, vel quibus ita procedi mandatur, in diſcurſu hujus capitis apparebunt, & de aliis eo-

33 rum effectibus, inter quos & illum, quem hîc indagamus, ut quando in eis & in electione, confirmatione, inſtitutione, & proviſione beneficiorum proceditur, conſervata ſua natura primæva, & ſic extrajudicialiter, ut appellatio emiſſa non ſuſpendat effectum proviſionis, nec violentia committatur ex denegata delatione per Lancelot. Hieronym. Gonzal. Nicolaum Garc. Laram, & alios ultra allegatos *in principio hujus capituli* ad regulam generalem *inferiùs* probavimus.

34 Secundo modo proceditur etiam in collatione, præſentatione, inſtitutione, electione, ſeu confirmatione, & proviſione beneficiorum judicialiter, in forma judicii & juris ordine ſervato, cum contradictore: & tunc requiritur diffinitiva pronuntiatio: text. expreſſus *in cap. conſt.* 41. *in ordine*, *de elect. l.* 6. text. *in clem. diſpendioſam*, *de judiciis:* text. *in c. dudum* 2. *de elect.* text. *in c. exhibita*, *de judic.* cum aliis pluribus, tam in juribus, quàm authoritatibus, quæ in diſcurſu apparebunt, quòd ut plurimum, & frequentiùs ſolet iis caſibus ita judicialiter, ſcilicet, cum cauſæ cognitione, & in contradictorio judicio procedi, vel ex voluntate collatoris 35
providentis, vel ex neceſſitate juris, quod ita cognoſci impellit ſecundùm caſus, & occaſiones occurrentes, & prout natura negotio poſtulat, ut dicit Hier. Gonzal. *gloſſ.* 6. *in annotat. n.* 43. & 44.

Sed ut clariùs procedamus, exempla deſuper conſ- 36
tituere libet, & primo tunc ex voluntate providentis proviſionem fieri judicialem accidit; quando judex executor literarum Apoſtolicarum ſuper collatione alicujus beneficii vult aſſumere partes judicis, & judicialiter in proviſione procedere, cum citatione, & audientia aliquorum, & alterare naturam ejuſdem, ad quod nullo modo tenetur regulariter, ſi non vult, niſi in certis, & limitatis caſibus, in quibus ad id jure cogitur, & adſtringitur, ut per Doctores *in cap. fin. de præſumption.* & præſertim Feli. *à num.* 16. Flores de Mena. *in practic. quæſt. q.* 4. *à nu.* 21. & per nos latius *infrà p.* 5. & conſtat *ex dec.* 4. *de ſentent. & re jud. in antiq. & de reſcript. deciſ.* 7. etiamſi ſit ei onerata conſcientia, Gloſſ. *in clem. unic. de offic. delegati*, & ex Bald. Alex. Alva. & aliis tenet Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *q.* 17. *à n.* 14. *& ſuprà*, & quod executor gratiæ, ſi vult, poſſit judicialiter partes audire, & citare, tenet Mandoſius *in tract. de monit. q.* 60. *nu.* 16. *& in regul.* 34. *quæſt.* 32. & ex aliis latè Flores de Mena *ſuprà*. *n.* 33. *&* 34. Quod ex identitate rationis extendo, & 37
intelligo, locum habere in cæteris actibus extrajudicialibus: dummodo celebrentur ab his, qui aut delegatam, aut & fortius propriam juriſdictionem aliàs habent, ut colligitur ex his quæ Abb. *conſil.* 41. 1. *p. ſub n.* 1. & per Puteum *deciſ.* 144. *à n.* 1. *incipit*, *fuit dictum in una Conchen. deciſ.* 473. *n.* 1. *lib.* 2.

Quoniam ut inquit gloſſ. *in clem. ſæpè*, *de verb.* 38
verbo, *irritandus*, & ibi Doctores & Jaſ. *in L. ſi unus*, *§. pactus ne peteret*, *ff. de pactis*, *& conſil.* 174. & alibi paſſim per ordinarios ibi, quod mutare formam judicii in minorem cauſæ cognitionem non poſſit etiam partibus conſentientibus, & tunc proceſſus eſt nullus: at verò econverſo, & ſic in majorem cognitionem contrarium eſt dicendum; nam ubi non requiritur figura judicii, & judex procedit plena cauſæ cognitione 43
adhibita, non contradicente parte aliqua, valet; & reddit rationem gl. quia in iſto ultimo caſu res redit ad jus commune, & ſuam naturam quod facile fit, *c. ab exordio.* 35. *diſt. l. ſi unus*, *§. pactus ne peteret*, *ff. de pactis*, latiſſimè poſt plurimos de hoc tractat Giurba *deciſ.* 74. *num.* 12. vide *infrà*, *nu.* 134. In priori autem caſu eſt contra jus commune, & quod naturali rationi convenit, ut in omnibus ut priùs quis cognoſcat id, ſuper quo judicare debet, & propterea dici conſuevit, quod cauſæ cognitio à jure divino deſcendit, ut inquit Abb. *in c. de cauſa poſſ. & propr.* Fel. *in c. Eccl. col.* 12. *verſ.* 1. *not. de conſtit.* adinventa ad naturalem juſtitiam conſervandam, & ideo ſententia cauſæ cognitione 44
non præmiſſa ipſo jure nulla eſt, ut ex aliis latè Vantius *de nullit. ſententiarum ex defectu proceſſus*, *n.* 30. *&* 31. in velocitate autem, & brevitate magis ſe demonſtrat, & ſignat iniquitas, ſecundùm *cap. inter hæc & hircum*, *in prin. de pœnit.*

Quod autem judex ex neceſſitate juris adſtringatur, 39
etiam ex invito, in proviſione beneficii & in aliis actibus aſſumere partes judicis, & judicium formare ex variis cauſarum figuris demonſtrabitur, & imprimis, quando jus, vel aliqua alia diſpoſitio utitur hoc verbo (judicium,) prout (judicium fiat, formetur judicium) 40
& ſimilibus: tunc judex debet procedere judicialiter ex virtute, & propria ſignificatione verbi (judicium) quod in judicialibus actibus, non autem extrajudicialibus poteſt verificari. Quod probatur primò *ex cap. conſtit.* 41. *de electione in* 6. ubi ad faciendam diſtinctionem inter appellationem interpoſitam in electione judiciali vel extrajudicialiter facta, utitur hoc verbo (judicium,) & (extrajudicium,) & idem probat text. *in cap.* 1. *de appellat.*

appell. l. 6. juncta gl. *verbo*, *in judicio*, *verbo*, *vel extra judicium*, ubi ad denominandum appellationem judicialem, & ab actibus judicialibus interpositam, dicitur in judicio factam, appellationem verò extrajudicialem, & ab extrajudicialibus actibus contrario utuntur, extra judiciumque interpositam vocant, & hoc idem suadent DD. qui in proposito, eodem loquendi modo utuntur, præsertim Lamber. *de jur. patr.* 3. *art.* 2. *q. prin.* 2. *p. lib.* 2. *f. mihi* 117. *nu.* 11. ubi referens unum casum, in quo judex debet beneficium providere cum causæ cognitione judicialiter; dicit, quòd tunc judicium debet fieri inter partes, & iterum, efficitur judiciarius, judicii tamen summarii, *&c.* & probatur ex universis titulis, *de judiciis*, qui judicialibus tantùm actibus sunt adscripti.

41 Contraria enim sunt, & sibi invicem repugnantia judicialia, & extrajudicialia, quemadmodum sibi ipsis forent contrarii testes, si alius diceret; Petrum hoc fecisse in domo; alter verò extra domum fecisse affirmet: & ideo dixit Gonzal. *in d. gl.* 9. *in annot. nu.* 31. quod actus extrajudiciales nunquam transeunt in rem
42 judicatam, ex quo in eis deficit judicium: ex quo namque removetur nomen, removetur titulus, vigor, & effectus *l. à nullo*, & ibi Odofred. & Bald. notant, *Cod. de feriis*, *l. divino*, juncta gloss. *C. de frument.* Alex. *l.* 11. *& l. fin. & ibid.* Bald. & Salic. *C. de inoffic. testam.* judiciale enim à judicio dictum est, extrajudicile verò ab eo derivatur, non quod in judicio, sed extra id celebratur, & ita notoriè suadet ipsa verborum significatio, à qua non est recedendum, *l. non aliter*, *ff. de leg.* 3. & ipsa verborum etymologia, à qua rectè argumentatur, prout justus à justitia, injustus ab injustitia, de quo per Everard. *in locis leg. in loco ab etymol.* eo namque ipso, quòd aliquid gestum in judicio testamur, extra judicium gestum fuisse negamus, faciunt expressè, quæ *suprà* diximus *versic. pro quo facit quod appellatio*, *&c. n.* 20. ubi probavimus, aliis citatis, appellationem extrajudicialem eam esse, quia fit ante judicium cœptum, & ante citationem, ad differentiam appellationis judicialis, quæ necessariò proponitur intra limites judicii, eo cœpto, & fulminato.

43 Et suadetur ex significatione propria hujus dictionis (judicium) secundùm S. Thom. 2. 2. *quæst.* 60. *art.* 1. Nav. *in rub. de judic. num.* 14. Asinium. *in praxi jud. in prin.* Paz, *in praxi*, *in* 1. *annotat. de judic. num.* 2. judicium significare, discussionem causæ, vel processum judicialem, *per cap. fortus*, *de verborum significat.* proprie enim, & originaliter significare dictionem juris, id est, actum judicis, quatenus est judex, & jus inter litigantes dicens, seu discernens, & probat etiam diffinitio dictionis (judicium) quam ex Abbate refert Parlador. *in sesquicenturia. different.* 128. *n.* 2. & facit quæ deduxit Paz, *ubi suprà*, *num.* 35. & 39. ubi quòd propriè incipiat judicium à litis contestatione; impropriè verò à citatione.

44 Quò insuper pertinet, quod si aliqua dispositio juris, Principis, vel judicis, utatur hac dictione (lis) ut putà; (super lite procedas, vel procedatur; litem dirimas; lis definiatur; litem confecit, litem abbrevies) vel quid simile; tunc tacitè censetur velle, ut in forma judiciali procedatur, ex propria significatione dictæ dictionis (lis) quæ proprè dicitur causa ipsa deducta in judicium, ante litis contestationem; text. *in l. litis nomen*, *ff. de verb. signif. l. nullæ*, *C. de procur.* & multa, quæ in hujus rei com probationem faciunt, adducit Maranta post alios, *de ordine jud.* 5. *p. art.* 6. Paz. *in praxi*, *in* 2. *annot. de instantia*, *n.* 4. & licèt verificetur etiam in extrajudicialibus, secundùm Panorm. & Decium, *n.* 7. *de appellat.* quod impropriè sic dicitur. Quod autem attinet ad jurisperitos tam Cæsareos, quàm Pontificios, lis non dicitur, nec verificatur, nisi in judicialibus, & lite contestata jam, probat text. *in cap. ex p.* 30. *de verb. signif.* & tradunt Felin. & cæteri scribentes, *in cap. super quæstionum*, *in princ. de offic. deleg.* & sequitur Parlador. *in sesquicentur. different.* 128. *n.* 4. imò litem non aliter, quàm per cœptum judicium & litem contestatam dici, affirmat, & communiter ita tenent post Minsing. & alios, Lancelot. *de attent.* 2. *part. c.* 24. *in præfation. n.* 155. ideo quando verbum (lis) profertur à lege, intelligitur *post litem contestatam. l.* 3. *& ibi not. C. fin. regul.* & Bart. *in l. amplius non peti. ff. rem rat. habens*, Socin. *conf.* 245. *considerato*, *n.* 13. *l.* 2. & vide latè Lancelotum proximè relatum, *n.* 7. & 8.

Et quia in actibus extrajudicialibus non dicitur lis 45
introducta, ut notant DD. *in cap. fin. de elect. libro* 6. Lambert. *de jure patron. lib.* 2. *p.* 2. 2. *princ. art.* 3. *c.* 3. *& per totam*, *& art.* 6. *n.* 3. Lancel. *de attent.* 2 *p. c.* 4. *in præfatione*, *n.* 275. *in noviori impressione*, Gonz. *in reg. de men. gl.* 6. *in annot. n.* 32. nec per actum extra- 46
judicialem beneficium, nec res dicitur litigiosa, ut per Bart. doctinam, *in leg.* 6. *res litigiosa*, *C. de litigio. n.* 1. pluries canonicatam per Rotam in locis re atis ab ipso Hier. Gonz. *loco relato n.* 18. & quod magis est, nec
etiam per appellationem subsequutam, & etiam præ- 47
sentatam coram superiore ab ipso actu extrajudiciali efficitur litigiosum beneficium, nec lis dicitur pendere, ut ex his, quæ latè per Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *c.* 4. *in præfat. à n.* 178. *cum pluribus sequentibus*, *&* 1. *p. c.* 3. *à n.* 132. vide Gratian. post alios, *in discept. for.* 1. *tom. c.* 66. *à n.* 38.

Tunc similiter etiam cognosces, teneri judicem om- 48
nino judicialiter in contradictorio, judicio procedere, & partes judicis assumere; quando in literis ad providendum de beneficio, vel ad dispensandum, aliisve in quibusvis dispositionibus adest clausula (vocatis vocandis) vel (ut aliquis citetur) ut post Innocentium, & alios concludunt plene Immol. *nu.* 12. *&* 13. Abb. *n.* 3. *cum sequentibus*, Felin. *n.* 22. *usque ad n.* 29. multipliciter declarant post alios. Anton. Gabriel. *l.* 2. *de citation. conc.* 1. *ex n.* 291. *cum sequentibus*, Puteus, *decis.* 473. *n.* 1. *l* 2. Rota, *in formis decis.* 367. *incipit*, *in forma communi*, Abb. *in c. exhibita de judic.* per illum text. *in ultim. nota.* Card. *consil.* 63. *incipit*, *Dominus noster Papa*, idem Card. singulare hoc reputans, *in conf.* 92. *incipit*, *Nobilis viri Domini Vinsigeria*, *n.* 1. *col.*..... ubi dicit, quòd ista clausula est tanti vigoris, quòd etiam si adjiciatur executori, qui aliàs esset metus operatur, ut teneatur assumere partes judicis, & dicit probari *in dict. cap. exhibita*, & quod ibi habetur *super gloss.* 3. & idem etiam dicit, illum sequutus Felin. *in d. cap. fin. n.* 23. *& in d. cap. exhibita*, *n.* 4. ubi multa elegantissima dicit.

Et idem pro conclusione evidenti firmant Zarabel. 49
conf. 92. *favendo*, *n.* 2. Rota, *decis.* 349. *alias* 12. *n.* 2. *de off. deleg. & decis.* 30. *rescript. in novis*, Hug. Celsus, *in tract. claus. n.* 65. Bognin. Cavalc. *decis.* 46. *n.* 415. *p.* 1. Beroi. *conf.* 14. *n.* 13. *l.* 1. Aldobr. *decis.* 202. *sub n.* 1. *p.* 1. *divers.* Canutaquen. *decis.* 284. *vol.* 2. *verbo ordinarius*, *p.* 2. Joan. Baptista Ferret. *conf.* 247. *n.* 9. Martius Anton. *var. resol.* 39. & ita solutum fuisse in Rota in una Piscien. 21. Febr. 1378. & in causa Giennens. 21. Octobr. 1552. testatur Aldobran. *ubi suprà*, 50
dicentes, quòd etiam meri executores virtute dictæ Clausulæ fiunt mixti, & coguntur assumere partes judicis, plures citat Hieron. Campani. *diver. jur. com. rubr.* 12. *cap.* 13. *à n.* 260. & pro evidenti scribit Flores de Mena. *in pract. qq. q.* 4. *n.* 32. Gnozal. *in d. tr. de mensi. alter gl.* 9. *in annot. n.* 19. & 21. idem Fel. *in c. exhibita d. n.* 4. *de judiciis*, *& in c. de cætero. n.* 10. *de re jud.* Staphileus 8. *forma mandati*, *de provid. n.* 8. additio Rotæ. *dec.* 12. *de off. deleg. in novis*, *num.* 2. March essan. *de commiss.* 2. *p. c.* 3. *de commiss. app. ex n.* 21. Gomez. *in c. statuimus*, *de rescript. in* 6. *n.* 77. Nicol. Garz. *de benef.* 6. *p. c.* 2. *n.* 111.

Quod limitandum est, quando nullus appare- 51
reperitur contradictor, seu adversarius, qui tunc

etiam ſtante dicta clauſula (vocatis vocandis) non teneretur judex executor aſſumere partes judicis, citare, nec judicialiter procedere, ut ſtatim *infrà* dicetur. Vide quæ Mareſcot. *variar. reſol. lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 80. ubi bene de hac clauſula.

52 Ex his convenit, quòd quando examinantur teſtes, & ſumuntur informationes ſuper habilitate, vel inhabilitate alicujus perſonæ ad aliquam dignitatem promovendæ; tunc enim nec etiam partis citatio requiritur, ſecundùm Imol. *in cap.* 2. *num.* 9. *verſ. limita ultimò*, & ibi etiam Anton. de Butr. *num.* 13. *in fine*, *verſ. idem ubi agitur.* Abb. *num.* 7. *verſ. ſecundus caſus.* Aretin. *num.* 8. *poſt med. verſ. nam informatio.* Felin. *verſic. ſecundo limit.* Dec. *num.* 45. *extra. de teſtib.* Rom. *ſingul.* 369. *fuit unus ex nobis*, *verſ. quartò fallit*, Socin. *reg.* 406. *in* 2. *fallentia*, Campeg. *de teſtib. regul.* 164. *in* 16. *fallent.* Jacob. Novell. *reg.* 215. *in* 2. *fallent.* Crot. *in tract. de teſtibus*, *p.* 352. Marſil. *in d. l. de unoquoque*, *num.* 66. *ff. de re jud.* Practic. Corrad. *de offic. prætor. in cauſa civil. rub. de teſtib. num.* 9. *in ſecunda limitatione*, *fol.* 67. *colum. ſecunda*, Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concluſ.* 682. *num.* 17. Imo & adhuc ſine citatione, & ſine juramento teſtes ſumendi ſunt,
53 prout dicimus de teſtibus recipiendis ex officio pro informatione, & inſtructione Curiæ, quia hæc inſtructio, & informatio non habet formam judicii, vel proceſſus. Bald. *in l.* 3. §. *ſi tibi*, *colum.* 2 *verſ. ſed pone*, *ff. de condictione ob turp. cauſ.* Alber. de Malet. *in tract. de teſtib. c.* 7. *num.* 38. *& ſequent.* Angel. *de malefic. in verbo quod fama publica*, *n.* 11. & poſt Salicet. Marſil. *in leg. de unoquoque n.* 75. *verſ. dicas tamen*, Marant. *de ordine judic.* 6. *p. memb.* 1. *rubr. de citat. num.* 20. Foller. *in pract. crim. in verbo*, *& ſi confitebuntur*, *in* 3. *p. tertiæ partis*, *n.* 40. *& in verbo*, *& demum repetantur teſtes*, *n.* 1. Arnald. Albert. *in tract. de hæret. dict. q.* 34. *n.* 16. *ante finem*, Anton. Gabr. *l.* 2. *tit. de citatione*, *concluſ.* 1. *n.* 328. ubi alios refert, Gravat. *ad Veſtr. lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 30. Clar. *in pract.* §. *fin. q.* 45. *verſ. cæterùm*, *referens*, Maſcard. *de probat. lib.* 1. *in præfatione*, *quæſt.* 5. *n.* 39. *verſic.* 2. *ſed hoc intellige*, *& libr.* 3. *concl.* 1366. *n.* 6. Franc. Perſonal. *de indiciis*, *& tortur. num.* 18. *in fine*, ubi quod ita Doctores communiter tenent, *num.* 19. *etiam in fine*, Flam. Chartarius, *in loco præcitato*, ita communiter ſervari, & etiam in ſtatu Eccleſiaſtico, teſtator, *& in practic. interrog. reorum*, *l.* 3. *c.* 3. *num.* 61. & ex recentioribus conſulendo tradiderunt Bertazz. *conſ.* 553 *n.* 4. *verſ.* 2. *dato*, *lib.* 2. Decian. *conſ.* 92. *n.* 33. *verſ. & licet*, *l.* 2. Honded. *conſ.* 101. *n.* 21. ubi teſtatur de generali conſuetudine, quam etiam dicit vigere in Curia Peruſina, Proſp. Farin. *in pract. crim. tract. de teſtib. q.* 72. *n.* 135. *& ſuperiùs. n.* 51. & nos diximus *ſuperiùs*, *d. n.* 6. *cum multis ſeqq.*

54 Tamen prætata doctrina procedit in ſtatu, & terminis, de quibus loquitur; nempe antequam quis ſit promotus ad dignitatem, & quando de ejus habilitate ſumitur extrajudicialis informatio; ſecus autem ſi jam quis eſſet electus ad dignitatem, & ageretur de illum removendo à tali dignitate, tunc enim judicialiter agendum eſt, & in tali informatione procul dubio partis citatio requiritur, prout declarant Abb. *in dict. c.* 2. *num.* 7. *in fin. verſ. & intellige hoc*, & ibi etiam Aretin. *n.* 9. *verſ.* 2. *fallit*, *juncto n.* 10. ubi etiam alio modo declarat, eum omnino videas, Felin. *n.* 8. *verſ. non credis*, *quod iſtis*, *&c.* ubi etiam bene declarat Decius, *n.* 45. *& ſeqq. extra de teſtibus.* Maſcard. *dict. conſ.* 682. *n.* 18. latè proſequitur Proſp. Farin. *in tract. de teſtibus*, *q.* 72. *à n.* 52. vide etiam Mareſcot. *variar. reſol. l.* 2. *cap.* 1. *n.* 10.

55 Hæc autem quæ diximus, de clauſula (vocatis vocandis) pariter & ex identitate rationis extendenda ſunt ad diſpoſitionem, mandantem procedi cum cauſæ
56 cognitione, prout (adhibeas) vel (procedas cum cauſæ cognitione, *&c.*) quoniam ubi cauſæ cognitio requiritur, ibi neceſſariò debet intervenire citatio eorum quorum intereſt, ut probant Aretin. *in l. Gallus*, §. 1. *quid ſi tantum*, *colum. fin. de liber. & poſthum.* Card. Ruin. *conſ.* 96. *num.* 10. *lib.* 1. Portius, *conſ.* 106. *num.* 34. Molin. *de Hiſpan. primogeniis*, *lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 13. ex his quos ad naturam cauſæ cognitionis *ſuprà* citavimus, quiâ tunc omnino debet in forma judiciali procedi, cùm debeat citare, ex jam dictis, & ex his quæ de citatione dicemus, & conducunt benè quæ per Mareſcot. *var. reſ. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 57. & quoniam cauſæ cognitio ad judicem, ut judicem, & juriſdictione utentem, non autem ad merum executorem, vel ejus officium ſpectat, ut omnibus notum eſſe, dicit Sebaſt. Vant. *in tract. de nul. ſentent. ex defectu citationis*, *n.* 33. & probat text. *in l.* 3. §. *causâ cognitâ*, *ff. de bonorum poſſ.*

Deſuper & alio modo cognoſces, judicem in acti- 57
bus extrajudicialibus ſui natura, teneri partes judicis aſſumere, judicialiterque, & in contradictorio judicio, cum cauſæ cognitione procedere, tunc ſcilicet, quando comparet aliquis contradictor, & opponit legitimas exceptiones, & rei, de qua agitur, neceſſarias, vel ex ejus natura provenientes, ut ſi tractatur de collatione, electione, inſtitutione, vel aliter de proviſione beneficii, & alter oppoſitor, vel contradictor comparens, opponat illum non clericum, vel malè ad ordines promotum, irregularem, aut bigamum, & ſuper regularitate, vel bigamia malè diſpenſatum ſubreptitiè, vel eſſe excommunicatum, intruſum, aut ſimoniacum, aut criminoſum, vel quod ad Ordinarium non pertinet beneficii collatio, quia eſt juris patronatus, & ſibi competentis; vel quia eſt in ejus poſſeſſione, vel eſt aliàs litigioſum, & aliter is, qui comparet, aliquod præjudicium prætendit; quia tunc omnimodo alteratur natura proviſionis, & actus extrajudicialis, ex hoc in judicialem transfertur, & comparens debet judicialiter, & in contradictorio judicio audiri.

Pro quo primò expendo doctrinam Lambertini, *in* 58
tractat. de jur. patr. in 3. *art.* 2. *q. princ.* 2. *part. l.* 2. ubi poſt longam diſputationem; an præſentatio, electio ſeu inſtitutio poſſit fieri die feriato ob honorem Dei, reſolvit multis aliis Doctoribus relatis, quòd licèt iſti actus ſui primæva natura ſint extrajudiciales; & per conſequens quocumque tempore celebrari poſſe conſtat (& nos diximus *ſuprà*;) tamen ſi propoſito edicto ad beneficii prohibitionem comparent aliqui, & ſe opponunt, dicentes proprietatem juris patronatus, vel quaſi poſſeſſionem præſentandi non pertinere ad illos, qui priùs præſentaverunt, nec ad aliquem alium, ſed ſibi comparenti tantùm (juxta ea quæ ipſe Lambert. *in eodem tractat. de jur. patr.* 8. *&* 9. *&* 10. *art.* 1. *q. princ.* 2. *p. lib.* 2.) vel aliàs præſentatum ab alio compatrono criminoſum eſſe, quòd tunc non procederetur extrajudicialiter in examinatione harum præſentationum; & prohibitione beneficii, ſed fieri debere judicium inter partes ex vi, & potentia juris patronatus in dubiam contradictionem redacti, & criminum oppoſitorum.

Et ut ipſe Lambertin. advertit (& rectè, confuſè 59
tamen) *in ſuper. loco cit. & art.* 32. *q. prin.* 2. *p lib.* 2. *verſ. bene dicerem unum*, &c. iſtas objectiones & objectus dupliciter poſſe proponi, aut in ipſo actu præſentandi, ut contingit, quando Patronus dicit: Præſento perſonam Franciſci Clerici ad gubernationem hujus beneficii vacantis, qui ſcientia, moribus, vita & ætate habilis eſt præſentatum verò ab aliis eſſe indignum, & criminoſum, vel ad eorum præſentationem non eſſe inſtituendum, quia nihil juris patronatus habent, *&c.* aut tunc litem hanc & judicium in ipſo, ſcilicet, actu præſentandi non deducunt, ſed poſtmodum in diſcurſu negotii, & in iſto ultimo caſu, cum præſentatio conſervet, & retineat ſuam propriam naturam poterit fieri quocumque die, etiam feriato ob honorem Dei, cùm ſit extrajudicialis, quouſque in ipſa incidat quæſtio juris

patrona-

patronatus & judicium exceptionum cæterarum, quibus mediantibus, alteratur, & variatur natura præsentationis, & processus, qui erat extrajudicialis, efficitur judicialis; in priori autem casu, cùm à principio ejus sit alterata natura, & effectus judicialis; quæ aliis actibus judicialibus descripta sunt, servari debent, argumento text. *in cap. constitut.* 41. *de electione, lib.* 6.

60 Facit etiam ad articulum, de quo agimus; quod dicit idem Lambert. *in* 12. *art.* 9. *princ.* 2. *p. l.* 2. *fol. mihi* 166. *in magnis, columna* 4 quòd licèt processus præsentationis, & institutionis sit extrajudicialis, tamen si apparet aliquis contradictor, vel compræsentatus aliquid obiiciens, efficitur judicialis, ubi alia in propositum adducit. Et plus dicit *in* 4. *art.* 11. *q. princ.* 2. *p.* 2. *l. n.* 67. *& seqq. fol. mihi* 172. ex Gay. *in repetit. cap. fin. de electione, lib.* 6. ubi communiter ab omnibus scribentibus ibi notatur, loquendo in institutione, & confirmatione, quod si in eis compareat contradictor, sine dubio interveniet causæ cosinitio, & institutio dicetur vera sententia diffinitiva, maximè si cognosceretur de juribus præsentantium, quia per eam cognosceretur de juribus vetus Patronus, cæteris perpetuum silentium imponendo. Et idem omnino esse affirman-

61 dum, quando nullus comparuit contradictor, sed superior discussit negotium ex officio cum vera causæ cognitione, dando coadjutorem Curiæ, hoc est, Promotorem fiscalem, qui contra jura præsentatium, Patronorum, vel merita præsentati, aut formam præsentationis, & similis alleget, & opponat. Quod ita in practica servandum, dicit ipse Lamber. *ibi, & in pluribus locis ibi citatis*, secundum Gay. *dict. c. fin. in* 2. *& 3. cod. de elect. lib.* 6. & idem quod Lamber. dicit Philip. Franch. *in c. constitutus el* 2. *de appellat. col.* 4. *versi. sed certe melius loquendo in confirmatione*, sequutus Hostiens. & Imolam, Anton. de Butr. *ibi*, & Joannem

62 Andream *in c. avaritiæ de electio. lib.* 6. quòd quando adest contradictor opponens, cùm tunc debeat procedi in ipsa cum causæ cognitione in contradictorio judicio, & judice judicialiter confirmante, confirmatio erit, sententia diffinativa; secus autem quando nullus adest contradictor, quia tunc superior confirmat non præmissa causæ cognitione, sed cum simplici informatione animi sui, & extrajudicialiter; habet vim interloquutoriæ confirmatio, ut suprà diximus; & idem dicit Bertachi. *in reperto. verbo confirmatio potest, sub n.* 80. *ad medium*, quòd confirmatio prælatorum facta in contradictorio judicio est sententia diffinitiva, & confirmat electionem aliàs nullam, secus si fiat de plano, & non contradictorio judicio, sed extrajudicialiter, quia tunc est interloquutoria, allegat de hoc Bald. *in additio. ad Specula. de appellat. versiculo pro diffinitiva*, & gloss. *in cap. fin. versic. inanes de electione in* 6. & ad id fecit etiam, quod ipse Bertach.

63 *loco citato num.* 100. *ad medium*, dicit, quòd confirmatio, cùm petitur, & nullus se opponit, non requirit libellum, nec litis contestationem, secundùm Specula. *in impositione titulo de libelli conceptione, §. nunc videndum, num.* 6. *& versic.* 33. facit etiam quod eleganter dicit Francisc. Marcus *decisio Delphinal.* 1357. *lib.* 1. ubi latè, quem sequitur Cardin. Tusc. *tomo* 3. *littera E. concl.* 90. *num.* 5. quod confirmatio electionis si est facta solemniter, & in contradictorio judicio, habet vim sententiæ diffinitivæ; si verò fiat sine contradictore, habet vim interloquutoriæ, & ad hos terminos est reducendus Zabar. *consil.* 112. *versiculo ad secundum*, dum dicit, quòd confirmatio electionis debet fieri per modum sententiæ, & vide eundem Tuscum *conclusione* 711. *verbo, confirmatio quando habet vim diffinitivæ.*

64 Facit etiam doctrina Felin. *in c. fin. de præsumptio. num.* 27. ubi regulam firmat, quæ dicat, executorem beneficii non teneri judicialiter procedere, si non vult, sed extrajudicialiter; limitat, quando comparet aliquis, qui prætendit aliquod præjudicium, quia ipse debet judicialiter audiri, & idem probant Innocentius & Hostiens. *in c. proposuit de collectione præbendæ.* Idem & Hostiens. *in cap. de cætero, de re judic.* idem & Joan. Andr. *in cap. accepimus de ætate, & qual.* Petrus de Anchara. *in clem.* 1. *de offic. deleg.* & Anton. Abb. & Imola *in dict. c. fin.* quos sequitur ipse Felin. reddens inde rationem, quia cùm iste contradictor possit assumere in se onus probandi, impetrantem non esse idoneum, debet audiri; & idem dicit *in num.* 26. quòd executor datus ad compellendum ordinarium collatorum, ut conferat alicui beneficium, si ipse opponit aliquas exceptiones legitimas, quæ eum excusent à collatione, debet judicialiter illum audire, maximè cùm priùs debeat collatorem monere.

Hæc doctrina Felin. & aliorum, ab omnibus moder- 65
nis recepta, & infallibilis & indubitata est, ut constat ex Flores de Mena *in pract. q. q.* 4. *num.* 31. dicens ex Abb. & Felin. quod executor gratiæ, sive cum clausulis sonantibus monitionem, sive conditionem sonantibus, si tamen tertius appareat ante perfectam executionem, teneatur eum audire, saltem in via summaria, & inquit ipsemet Flores *numero* 22. quòd si aliquis 66
sit in possessione alicujus rei vel beneficii, etiam de facto, quòd executor tenetur assumere partes judicis & eum citare, & audire in forma judiciali, quòd si hæc audientia intelligitur, argumento text. *in cap. licet Episcopus de præbendis in* 6. Innocent. *in cap. fin. de præben. & in cap. proposuit de collect. præben.* & aliis pluribus relatis & Navarro *in cap. cum contingat* 3. *nulli causa per totam de rescript.* Everar. *consil.* 114. *num.* 2. *fol.* 114. Celsus *consilio* 89. *num.* 4. Quintilia. Mandos. *in* 67
regula 42. *num.* 3. 2. *part. regularum* Abb. & Felin. *num.* 24. *in d. c. fin.* & ideo quando & ex commissione resultat aliquod præjudicium alicui possidenti, ut putà, si ita concipiatur (si tibi constiterit, Franciscum esse simoniacum, bigamum, irregularem, & similia, beneficium conferens Petro) quia tunc debet iste executor omnimodo partes judicis assumere, citare, & audire in forma judiciali altera natura primæva provisionis, ita Abb. *in clemen. unic. de officio delega.* Felin. *in dict. cap. fin. n.* 25. August. Berous *in cap. conquerente n.* 11. *de restitutione spoliato.* & ita sentit etiam Cavalca *decisione* 22. *num.* 3. 1. *part.* & Flores de Mena *in dict. quæst.* 4. *n.* 28. *& sursum* 41. 42. *&* 43. ubi desuper alia exempla constituit, quæ quoniam nos latè sumus tractaturi in 5. parte infrà tomo 3. cujus proprius locus erit executorum gratiarum Apostolicarum hîc omittimus.

Et idem etiam, quòd quando aliquis intrusus adest, 68
vel aliàs legitimus contradictor apparet, executores teneantur assumere partes judicis, & judicialiter procedere cum causæ cognitione & diffinitivæ sententiare tenent extra relatos, Beroi. *consil.* 13. *volum.* 1. Flami. Paris. *lib.* 11. *qu.* 10. *n.* 15. *n.* 33. *&* 34. Marc. Anton. Genuens. *cap.* 83. *n.* 4. Rota in Pampi. benef. de Allo de anno 1578. quæ habetur 1. *p. diverso. decisione* 202. Nicolaus Garcia *de benefi.* 6. *part. cap.* 2. *n.* 110. *&* 106. *&* 141. *usque ad* 145.

Qui etiam affirmant, quod si in literis Apostolicis 69
directis executoribus, omissa sit dicta clausula (citatis citandis) tamen si adsit possessor non est amovendus, nisi præcesserit citatio, suadet text. *in c. licet Episcopus de præbend. in* 6. Paris. *de resig. benefic. locis supra citatis*, & Marius Anton. *variar. resolutio. resol.* 58. *sub. num.* 8. *lib.* 1. ac rectè probatur *in decis.* 802. *Domini tenuerunt. n.* 8. *p.* 1. *diverso.* Hyeronym. Campan. *diverf. jur. canoni. rubr.* 11. *cap.* 12. *à n.* 220. *fol.* 351. suppetitque imprimis assertio illa ab omnibus uno ore probatâ, nec processio facti tradi debeat ab executore non vocato possessore; & sine causæ cognitione, & videre licet apud Joannem Andr. *in cap. ordinarii de officio ordinarii in* 6. Abb. Gemin, Jo. Monachum, & alios relatos per eundem Paris. *d. q.* 11. *n.* 16. & alios quamplures Doctores citatos

per Marium Anton. *variar. reſolut. d. reſol.* 58. *n.* 8. Marcard. *quæſt.* 1523. *n.* 25. *part.* 3. ſuppetunt etiam plures Rotæ deciſiones, illa præſertim Aldobrand. deciſio, quam ſuperiùs citavi, quæ eſt deciſio 202.
70 *part.* 1. *diverſo.* ubi reſolutum atteſtatur in una Piſtorien. fuiſſe mixtum executorem illum datum ad providendum in forma dignum, de Cappellania, in cujus poſſeſſione erat Præpoſitus, & Capitulum Piſcien. ſive ſacriſtia, quæ erat citanda ab ipſo executore, qui tenebatur aſſumere partes judicis, & audire poſſeſſorem, qui non erat obnoxius ſolo verbo executoris ſtare, & parere, ſuumque jus dimittere, ſed reſiſtere, nec illius poteſtatem contra ipſum locum fore, quia illum executoris poteſtas compeſcere non valebat, cùm adverſus reſiſtentes de facto, non de jure, excandeſcere valeat, per dec. 4. Achillis *de ſentent. excommunic.* Joan. Hier. Camp. *diverſ. jur. cano. rubrica* 11. *cap.* 13. *ſub n.* 220. ubi *n. ſequenti*, dicit, quòd propterea poſſeſſio alio modo adepta decernenda eſt intruſa ſecundùm Fel. *in c. conſtitutus n.* 18. *de reſcript.* Ripa *in l. naturaliter* §. *nihil commune n.* 25. *de acquir. poſſeſſio.* & in his terminis cenſuit Rota in una ſentent. Pontis Arrigi. coram Decano, ſub die 12. Junii 1573. & in alia Parchionen. præceptoriarum 10. Junii 1578. quarum meminit Lancel. *dec.* 423. *propoſita cauſa n.* 4. *d. p.* 1. *diverſ.* & alibi paſſim per Doctores.

71 Et ſimiliter idem dicendum eſt in executore ad diſpenſationes matrimoniales, in quarum verificatione ordinarius (cui ſolent committi) extrajudicialiter poteſt procedere, ut ſuperiùs dictum reliquimus; qui omnimodo tenetur aſſumere partes judicis & judicialiter procedere, quando adeſt adverſarius, & contradictor, ut latè per Nicolaum Garciam *ubi proximè à n.* 249. *&* 250. & Hieronim. Gonzal. *in annotation.*

72 Quæ omnia extendenda ſunt, quando à principio ſtat adverſarius, quia tunc pariter, & à fortiori de eo judicandum eſt, ac de eo, qui poſtmodum comparuit, præjudicium, & intereſſe ſuum allegans, pro quo facit deciſio Rotæ in cauſa Reginen. parochialis 8. Febru. 1557. coram D. Chiſanenſ. ubi dicitur, quòd diſpenſatio facta à judice commiſſario, cui erat commiſſa cum clauſula iſta (ſuper quibus conſcientiam tuam oneramus, *&c.*) valet, licèt non conſtet de proceſſu. Rota *dec.* 4. *de filiis presbyt. in antiq.* & quòd ſtylus eſt in diſpenſationibus, quòd ſi ab initio eſt adverſarius tunc pars eſt citanda, & in ſcriptis actu reducenda, & ubi non eſt adverſarius, tunc ſufficit informatio judicis, *&c.* Thom. Sanch. *de mat. lib.* 8. *diſput.* 35. *num.* 15. & Garcia *ſupra n.* 247. ubi alios allegat ad id, & dictam deciſionem Regin. & alteram refert, quæ hanc concluſionem comprobat.

Igitur hæc eſt omnium ſcribentium tam antiquorum, quàm modernorum concors ſententia, reſolutio; quòd ubi in extrajudicialibus, & ſic in collatione, inſtitutione, electione, & proviſione beneficii, quæ ſui natura extrajudicialis eſt per comparationem contradictoris exceptiones legitimas non frivolas, nec calumnioſas opponentis, efficiatur judicialis, & alteretur ejus natura, ac in ea procedi debere in contradictorio judicio, cum cauſæ cognitione, & proferenda ſententia diffinitiva, ut probat text. *in clem. diſpendioſam. de judiciis & clem. ſæpe de verborum ſignifi.* & Doctores ſuperiùs citati. Et unum te admoneo, ut Doctores in rem hanc citati loquentes in executoribus, & judicibus delegatis, diſponunt in fortioribus terminis, quàm hi, qui loquuntur in judicibus ordinariis, propriam & radicatam, non alienam juriſdictionem habentibus, executos autem cùm delegatam, non ſuam, ſed alienam exerceant, contentam ſub limitibus intentionis, & voluntatis delegantis, quam tenor ſcripturæ demonſtrat, cujus eſt ſtricta interpretatio, ſub qua & cum timore loquuntur Doctores relati, inquirentes priùs de voluntate ſuperioris, & an habeat executor juriſdictionem, ut ex his latè videre poteris, qui timor omnino adeſt in ordinariis collatoribus, & judicibus ex propria perſonna juriſdictionem exercentibus, quapropter quæ Doctores affirmant circa hanc materiam in judicibus executoribus; à fortiori & majori cum ratione ſunt accipienda, & intelligenda in ordinariis judicibus. 79

Rationem autem quare oppoſitio exceptionem hanc faciat proceſſuum transformationem: alteretque actus extrajudicialis naturam, Doctores nec aperiunt, nec reddunt. Mihi autem meditanti, quæ occurrit referam. Et enim contradictio ipſa (ſi bene perpendamus) facit conteſtationem litis, ſiquidem edictum quod beneficio proponitur, vim habet citationis, text. *in c. fi. de electione lib.* 6. & ibi à Doctor. notatur, & oppoſitor mediante ſua oppoſitione comparet, & ipſam ſuam intentionem deducit, demonſtrat petendo, ſcilicet, beneficium, quod quidem eſt actoris officium pertinet, cujus vicem ſuſtinere videtur, ad inſtar communium judiciorum argumento text. *in l. in tribus, ff. de judiciis*, ibi ſed magis placuit eum videre actorem, qui priùs ad judicium provocat, &c. *l. qui prior.* & quæ ibi nota, *ff. eodem titulo*, & quæ notantur *in* §. *inſtit. de actio* ita hæc comparitio habet vim prioris libelli. 80 81

Et quando alter comparet contradicens, & opponens exceptiones, ſuſtinet partes rei, *ex l.* 1. *ff. de exception.* ex d. juribus, maximè, quia iſte libellus non eſt provocativus, ſed excluſivus juri alterius, qui cùm contineat contradictionem, & exceptiones negatione præmiſſa, in eo eſt ſtatu, ut operetur litis conteſtationem, *l. rem non novam* §. *patroni Cod. de jud. l.* 1. *c. de litis conteſtatione*, *l.* 2. *C. de jur. calumniæ, cum vulgatis.* 73 74

Diſcurſus iſte & evidens, & legitimus redditur, ex eleganti doctrina Afflictis *deciſ.* 346. *ſub num.* 2. affirmantis, quod in omnibus actibus & articulis in quibus adeſt contradictio ibi neceſſariò danda eſt inſtantia, eum ſequitur Munros de Eſcobar, *de ratiocin. cap.* 31. *ſub nu.* 17. inſtantia autem nihil aliud eſt, quàm exercitatio actionis à litis conteſtatione uſque ad ſententiam diffinitivam; certo tempore coarctata, ut per Alciatum, Aſinium, Didacum Perezium, & alios declarat Paz *in praxi in ſecunda annot. de inſtantia nu.* 6. *fol.* 6. & Parlad. *in ſeſquicentur. differen. cap.* 128. igitur ſi contractio facit inſtantiam, quæ includit in ſe litis conteſtationem, ipſam litem à fortiori operari debere, confitendum eſt. 75 76

Quò pertinet illud, de quo aliàs dubitavit Rota in una Calaguri. beneficii coram D. Auguſtino, 25. Januarii 1554. ex comparitionibus factis per præſentatos coram ordinario (præſertim ante inſtitutionem) eſſet talis lis inducta (ut poſſeſſio poſtea per Joannem vigore inſtitutionis facta diceretur attentata) & fuit per Dominos reſolutum, quod non eſſet lis inducta, nec per comparitiones prædictas facta litis conteſtatio, niſi demum per utramque partem facta inſtantia pro conſequenda inductione, nam aliter, quæ inſtantia ex eo inducitur, ſcilicet, per contradictionem alterius mediantibus exceptionibus (quarum exempla ſuperius reddidimus) & dictæ deciſionis Rotæ mentionem fecit Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *part. cap.* 4. *de attent. lite pendent. in præfatione, num.* 155. *ad fin.* 77

Et confirmatur ex eo, quod in hunc ſenſum advertit Hieron. Gonzal. *in reg. de men. & alter. gloſſ.* 9. *in annotat. n.* 37. quod tunc cognoſcetur, fuiſſe proceſſum in electione, & proviſione beneficii judicialiter; quando in ea adeſt concurſus oppoſitorum, qui formant inter ſe contradictionem, quia tunc nihil deficit ad hoc ut ſit lis introducta, & judicium formatum, ex quo invenitur in eo actor, reus, & judex, *juxta cap. forus., de verborum ſignific.* nam ut inquit Bald. *in l.* 1. *C. de juram. calum.* idem Bald. *in l. & ſi non cognitio. n.* 1. *Cod.* 78

79 *Cod. ſi contra jus vel utilitatem publicam.* & Eſcobar. *in tractatu de ratio. cap.* 31. *nu.* 17. ex quo adeſt in articulo contradictorio, & inſtantia, ibi danda eſt & cauſæ cognitio, quibus adde Doctores omnes quos in comprobationem hujus articuli contradictoris comparentis huc uſque adduximus.

80 Contra quos & communem reſolutionem eorum fortiter obſtare videntur text. *in cap. ut circa*, & text. *in cap. conſtitutio.* 41. (in ejus declarationem editus) *de electione lib.* 6. quibus habetur, quòd quando in electione beneficii proceditur extrajudicialiter, tunc comparens, & opponens exceptiones, contra perſonam electi vel eligentis, ipſas tenetur jurare, ſe illas poſſe probare, *&c.* Quando autem in electione proceditur judicialiter, jus commune ſervetur in ipſis proponendis, dum ſupponunt, quòd contradictor, & exceptiones cadunt item in extrajudicialibus actibus, & ſic quòd per eas non alteratur natura eorum, contra Doctores & doctrinas ſuperiùs congeſtas.

81 Sed nihilominus defende communem, contra quam non urgent illa jura, quibus ut reſpondeas, diſtingue, quòd aut loquimur in ipſarum objectionum actu proponendi, & tunc ipſa jura procedere, aut loquimur de ipſis exceptionibus jam oppoſitis, & poſtquam in eſſe deductæ ſunt, & tunc Doctores procedunt non jura. Quoniam quantum attinet ad prius membrum ſcilicet, ad proponendi modum, & formam, attendenda eſt natura proceſſus, cui objiciuntur, quia ſi electio, ſeu proviſio incepit eſſe extrajudicialis, dum quis comparet, & docet de ſuo jure, & exceptionibus, debet ſequi naturam, & ſtatutum proceſſus. Si verò incipit proceſſus eſſe judicialis, jus commune obſervatur; & in hunc ſenſum loquuntur text. *in dict. c. ut circa de conſtitutio.* ultrà non procedentes, ut ex eis evidenter conſtat. Secundum autem diſtinctionis membrum ad nos attinet, ſiquidem conſiderandæ ſunt exceptiones, & objectiones, poſtquam appoſitæ ſunt jam, & in eſſe deductæ, notæque fiunt judici; quia tunc, non antea incipiunt operari ſuum effectum transformationis, quem illi Doctores attribuunt, quia in poſterum deinceps judex in earum cognitione, tenetur aſſumere partes judicis, judicialiter audire, & cum cauſæ cognitione procedere, quia tunc, non antea incipiunt alterare, & variare naturam proceſſus electionis, & proviſionis, ſi illum fortè invenerunt extrajudicialem. Et in hoc ſtatu de præſumptis exceptionibus procedit communis Doctorum arg. celebris text. in ratione ſui *in l.* 1. §. *ſi minor. ff. de rebus eorum*, junctis etiam quæ in ejus interpretationem latè adducunt Tiraquel. *in tractat. de retract. conventio. ad fin. à num.* 17. *& ſuprà*, Pinel. *de bonis mater. l.* 1. 3. *p. concl.* 52.

Et hanc diſtinctionem, & intellectum (ſi diligenter quæramus) inveniemus *in d. cap. conſtitutio. & d. cap. ut circa*, facta habilium terminorum ſuppoſitione clarum enim eſt in proviſione beneficiorum, quando extrajudicialiter proceditur, non dari appellationem, quando judicialiter autem, contrà *c. conſtitutis*, 2. *de appell.* juxta ejus verum ſenſum, & intellectum, de quo nos protinus ex Lancel. Perez de Lara, Nicolao Garcia, & aliis.

Sed ſic eſt, quod illa jura poſtquam ſunt exceptiones oppoſitæ, & juratæ propter calumniam, à non admiſſione, & exceptione earumdem, admittunt, ac permittunt appellationem quoad utrumque effectum, ut ex eis patet; ergo cum evidentia ſequitur, quod ipſæ exceptiones in eſſe deductæ, & jam propoſitæ, incipiunt alterare, & variare electionem extrajudicialem, ſuum effectum operantes, facienteſque illam judicialem de cætero, *ex d. l. ſi minor.* & hic intellectus ad illa jura proprius, & verus eſt, qui tòtaliter illi convenit, ſit intellecta pro communi retorquent.

82 Quibus inſuper adde Concilium provinciale Com-

Salgado de Protect. Reg.

poſtellanum actione 2. *c.* 34. dùm dat formam electioni præbendarum Magiſtralium, Doctoralium, & lectoralium ſacræ Scripturæ, aliqua ipſis electoribus & oppoſitoribus prohibita inhibens, dicit *in verſiculo quod ſi aliquis, &c.* in hæc: Quod ſi aliquis de his ſufficientiſſimis probationibus fuerit infamatus, aut notabiliter ſuſpectus, Epiſcopus vel ejus Vicarius in abſentia diligenter cauſæ merita inquirat, & quem reum invenerit pro illa vice inhabilem ad eligendùm activè, vel paſſivè declarat, aliàs cum cæteris admittat, *&c.* ut intelligatur, hæc inquiſitio judicialiter, ut denotant verba Concilii, & probatur ex text. *in cap. exhibita de judiciis*, ibi, ſuper propoſitis, & aliis negotium contingentibus inquirerent veritatem, & juncta gloſſ. *in verbo, inquirerent*, quoniam agitur de magno ejus præjudicio, ſecundum ea quæ ſupra dixi, ſine dubio tamen procedit, quando aliquid oppoſuit, dictas Concilii Compoſtellani exceptiones.

83 Nunc reſtat, ut illud abſolvamus, an citatio ſit actus judicialis, adeò ut judex qui cùm poſſit procedere ſine ea, & extrajudicialiter ſuper aliquo negotio, ad quod citavit aliquem, intereſſe prætendentem, cognoſcatur judicialiter procedere, & aſſumere partes judicis. In qua difficultate, ne te detineam diutiùs, affirmativè reſolvo. Moveor primò ex doctrina Baldi *in l. nec natales in colum. ult. Cod. de probatio.* & Felin. *in c. fin. de præſumptio. n.* 22. *& n.* 34. alios allegantes, qui omnes, dum aliud quærunt, hoc fatentur, ut judex executor, qui aliàs non tenebatur, procedere judicialiter, ſi tamen aliquem citavit, videtur aſſumere partes judicis.

84 Quoniam citatio non pertinet naturæ actus extrajudicialis, Paul. Caſtren. *conſ.* 338. *volum.* 1. poſt Innoc. *in c cùm olim el* 2. *de electione* Bald. *in l. nec natales Cod. de proba.* Roma *conſil.* 212. Cardin. *conſil.* 32. Decius *in cap.* 2. *de teſtament.* Felin. *in c. fin. de conſuetudine.* Rota *in novis* 356. imò eſt actus juriſdictionalis, qui nullo modo poteſt expediri niſi à judice, & juriſdictionem habente, ut notant Abb. *in c. ſuper quæſtionem* §. 85 *verum, n.* 1. *de officio delegati.* Doctores *in cap. prudentiam in c. ex literis de officio delegati, & in cap. ſi duobus de appellat. & in l. contumacia ff. de re jud.* Speculator *in titulo de citati. §. jam de citati. colum.* 5. *verſiculo hoc autem nota.* & aliquid per Vantium *in tract. de nullitate ſent. ex defectu citat. num.* 27. *&* 31. *cum ſequentibus.* Et ut inquit Hieronym. Gonzal. *in d. reg. de menſ. gl.* 9. *in annot. num.* 35. *&* 37. poſt Lancelot. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 5. *nu.* 3. & Viralli *in tract de clauſu. in clauſ. nihil novari appellat. pend. ſub num.* 3. *colum.* 89. Angel. *in l.* 1. *ff. nihil novari appell. pend.* ut tunc 86 cognoſcitur in collatione, & proviſione fuiſſe proceſſum judicialiter, quando actum fecit collator ſeu providens, qui fieri non poteſt à privata perſona, ſed à judice tanquam judice, & à parte uti litigante, vel quando adeſt aliquis actus de proceſſu & pertinens ad proceſſum, & quòd tunc dicetur actum pertinere ad proceſſum, quando non poteſt expediri à privato, ſed à judice tanquam judice.

Et cum citatio, ut dictum eſt, non poſſit expediri 87 niſi à judice, tanquam judice, & cum juriſdictione; meritò eam vocant Doctores actum de proceſſu, & pertinentem ad proceſſum judicii; ita tenent Speculator *in titulo de citatione §. contra. verſiculo excipitur quod citatio eſt de proceſſu.* Maria Socin. *in uberrimo tr. de citatione art.* 4. *princ. in princ. verſiculo primò infertur, quod cum citatio talis ſit de proceſſu.* & ipſe *in art.* 19. *in prin. verſic. & idem eſt ſi dicatur.* ubi alios allegat, *& in primo articulo principali; verſic. deinde ſubjiciunt, &c.* imò & citatio inter actus judiciales computatur, text. expreſſus *in c. quoniam contra*, ibi, judex ſemper adhibeat: aut publicam ſi poteſt adhibere perſonam, aut duos viros idoneos, qui fideliter univerſa acta judicii conſcribant, videlicet, citationes, dilationes, *&c. de probationibus*, & ita eam meritò in ejus deſcriptione vocat ipſe

Socin. *in d.* 1. *art. in princip.* ut fiat judicialiter judicis mandato.

88 Etenim principium, & fundamentum actus judicialis, ut tenet Speculator *in dict. titulo de citati. in cap. princ.* not. Cynus *in l. quia ff. de jurisdict. omnium judic.* Marian Socin. *ubi proximè verſic. deinde ſubjiciuntur*, à quo quidem omnis inſtitutio proceſſuum exordium ſumit, tanquam à ſubſtantiali capite judiciorum, ut colligitur ex §. *fin. inſtit. de pœna temer. litig.* & gloſſ. *in rubric. ff. & Cod. de in jus voc.* gloſſ. *in clem.* 1. *verbo, citationes, de jud. l.* 1. *titul.* 7. *part.* 3. Didac. Per. *l.* 1. *titul.* 2. *lib.* 3. *ordinamen. fol. mihi.* 813. Damhouderius *in praxi cap.* 54. *numer.* 1. Gondizal. de Paz. *in praxi* 2. *tom. cap.* 2. *num.* 1. & 2. ubi nonnullos alios ad id citat, & in actibus judicialibus ſpectamus, & attendimus initium, ut vidit Oldrad. *in conſil.* 88. quem refert. & ſequitur Socin. *in dict. tract. de citatio. articulo* 19. *in prima quæſtione paulo ante fin.* per text. *in l. fin. Cod. qui legiti. perſon. habeant, & l.* 3. §. *ſcio ff. de minor. & l. in univer. Cod. qui dare tutores vel curat.* imò in hoc diſtinguitur appellatio extrajudicialis à judiciali, ut illa à judice ante citationem interponatur, hæc poſt citationem, de quo latiùs ſuperiùs diximus, & inferiùs dicemus.

89 Deinde facit, quia in actibus extrajudicialibus non datur ſententia, etiam interlocutoria, nec judex, qui extrajudicialiter in negotio procedit, interloquitur in eo, quia interloqui, eſt actus judicialis, non verò extrajudicialis, ita docet Bald. *in additio. ad Specula. titulo de arbitr.* §. 1. *verſiculo ab interlocutoria*, quem ſequitur Baptiſta de ſancto Elaſio *in tract. de arbitro, & arbitratore, quæſt.* 32. *per totam, inter tractatus Doctorum*, ubi dicit, quod cùm arbitrator procedat extrajudicialiter, non judicialiter, *l. ſi de meis* §. *recepiſſe ff. de arbitr.* & habetur per Innoc. & cæteros ſcribentes communiter *in capite, quinta vel de jurejur.* non poteſt
90 ferre ſententiam interlocutoriam, rationem reddens, quia interloqui eſt actus judicialis; maximè, quod interlocutoria requirat, & ſupponat omnino juriſdictionem, ut per notata *in l. jubere cavere ff. de juriſdict. omnium judic. & in l. ff. ſi quis jus dicenti non obtemperaverit*, & per Socin. Beroium, & alios latè probat Lancel. Robert. *in tract. de attent.* 2. *part. cap.* 20. *in præfatione quæſt.* 1. *à num.* 2. *cum pluribus ſequentibus*: ſed citatio & ejus expeditio ex quo habet in ſe annexum præcep-
91 tum, eſt ſententia interlocutoria, ut per Dynum, Cynum, ac itidem per notata *in cap. expoſit. de dilation.* & per Innocent. *in cap. præterea eod.* tenet Socin. *in tractatu de citat. artic.* 1. *ad fin. verſic.* 2. *nota. & in art.* 19. *poſt. princ.* & probatur *in l. cùm clericis, Cod. de Epiſc. & cleric.* ibi, ſententiarum tuarum authoritate pulſantur: ubi gloſſ. *verb. ſcientiarum* & Bald. *ibi* affirmant, citationis decretum eſſe interlocutorium, idem dicit Sebaſtianus Vantius *de nullit. ſentiar. ex defectu citat. n.* 35. & Maranta *de ordin. judic.* 6. *p.* 3. *part. de ſent. n.* 27. & nos *ſuprà. c.* 6. diximus aliis citatis authoribus: ergo neceſſario affirmandum eſt, quod cùm citatio ſit interlocutoria, ſit actus judicialis, non extrajudicialis, quæ nullo modo poteſt expediri, & ſic interloqui à judice, uti privata perſona, ſed ut judice juriſdictionem habente.

92 Deſuper, quia tanquam actus judicialis, & proceſſalis judicii, ac etiam juriſdictionalis non poteſt fieri; nec expediri à judice in die feriato: ex text. *in l. fin. Cod. de feriis*, ibi, taceat apparitor, *&c.* & ibi, nulla quemquam urgeat admonitio, *&c.* & iterum ibi, ſileat horrida vox præconis, *&c.* & ut veriorem, & certiorem de jure hanc reſolvit Socin. *in dict. tract. de citatio. art.* 19. per Specula. *in tit. de citat.* §. *contra, verſ. excipitur.* Oldrad. quem ſequitur Bart. *in l.* 1. §. *nunciatio ff. de novi oper. nuntia.* Bald, *in l.* 2. *Cod. in quibus cauſis in integr. reſt. non eſt neceſſaria, & in l.* 1. *ff. de feriis.* Joan. Cald. Ant. Zab. & alios modernos *in c. fin. de feriis*, & per alios plurimos, quos ibi à princ. per eum videbis citatos & idem Socin. *ibi articul.* 4. *in princip. verſic. primò infertur*, ut citatio commiſſa, & decreta à judice in die feriato ob honorem Dei, ad diem non feriatum non valeat, quia 93
jus prohibens citationem, non ſolum habuit reſpectum ad effectus, & quando prohibetur non ſolùm effectus, ſed etiam ipſe actus, non ſufficit, effectum conferri in tempus permiſſum, cum actus ſit geſtus in tempore prohibito, ut argumento *c. fi. de reſt. ſpol. & l. Fulcinius poſt princ. ff. quibus ex cauſis in proceſſ.* & quod prohibeatur principium, probant præfati Doctores *ex dict. l. dies feſtos*, & hanc opinionem communiter à Doctoribus teneri poteſt multa adducta probat Vantius *de nulli. ſenten. ex defectu cita. à n.* 46.

Nimis etiam fortiter probatur, nam per citationem 94
litis pendentia inducitur etiam ad hoc ut ea pendente nihil debeat innovari, ita probant jura expreſſa text. *in clem.* 2. *ut lite pendente, & in cap. cùm Ab.* Ferrarienſis *de conſtit. & in cap. Eccleſiæ ſanctæ Mariæ, ut lite pend. c. ad diſſolvendum, de deſponſat. impuber.* & ut infinitos ad id Doctores taceam, videndus eſt Lancel. Robert. *de attentis* 2. *part. c.* 4. *in præfatione à num.* 28. *cum pluribus ſequentib.* aſſeverantes omnes, ut ſtatim tranſmiſſa citatione vitium litigii contrahatur, & ibi aliquas declarationes adducit, omnino videndus, & alia in comprobationem, quæ rei de qua agimus, ſatis conveniunt, quæ nullatenus operatur actus extrajudicialis, ut ſuperiùs diximus, quibus adde, quæ de ſignificatione hujus verbi *lis*, congeſta remanent.

Ultimo loco iſthæc noſtra doctrina comprobatur ex 95
eo, quod ſuprà diximus, de diſpoſitione jubente, aliquem citari, ſcilicet; in clauſula (vocatis vocandis) nam ſi ſola ejus oppoſitio facit cauſam judicialem, & alterat naturam cauſæ, cùm ejus clauſulæ virtute judex, qui aliàs poterat in negotio extrajudicialiter procedere omnimodo tenetur aſſumere partes judicis, & in illa judiciali de cauſa cognoſcere, ut latè vidiſti; multò ergo fortius hoc debet attribui ipſi citationi jam expeditæ, exequutæ, & in eſſe deductæ, ſecundùm ea, quæ latè Lancel. *loco proximè relato à num.* 29. & 30. potentia namque rei magis in effectu monſtratur, *l. rem non novam, circa fin. Cod. de judic.* §. *quorum utramque, verſiculo & bellicos, in proœmio inſtitut.* cum aliis.

Hinc intelligendi ſunt quidam Doctores, qui dum 96
defendunt, citationem poſſe fieri in die feriato ob honorem Dei, dicunt; quòd citatio eſt quid facti, & actus extrajudicialis, quia loquuntur in executione, & intimatione citationis tantum, facta à nuntio, non tamen in ipſius expeditione, ut videre eſt per Vantium *de nullit. ex defectu citat. num.* 46. *verſiculo idem dicitur de executione*, & ex aliis ſuprà, quia quantum attinet ad illud nudum factum Miniſtri, pôteſt eſſe ut ſit extrajudicialis actus: quatenus verò attinet ad ipſam citationem intimatam, ejus expeditionem, & ad judicem committentem, cùm tot requirantur judicia, omnimodo fatendus eſt actus judicialis, minimè enim forent audiendi ipſi Doctores, ſi aliter intelligerent, tot juribus efficacibus, & evidentiſſimis rationibus, atque authoritatibus convicti de quibus hactenus.

Sed ille caſus eſt indifficilis, an ille, qui poterat pro- 97
cedere extrajudicialiter, & partes judicis aſſumat, judicialiter procedendo; poſſit iterum ad extrajudicialem cognitionem redire. In qua quidem & rationes, & authoritates invicem invenio pugnare, & imprimis reperio Bald. *in l. nec tales num.* 10. *Cod. de probationib.* aſſeverantem; quòd officium executoris, qui datur ad providendum de beneficiis, cenſetur extrajudiciale, & ideò neminem tenetur citare, & ſi fortè citavit, non tenetur expectare; quia licèt aſſumpſerit partes judicis in citando, poteſt ab hac via recedere, & aſſumere partes executoris, nam cùm habeat duplicem poteſtatem, & utraque ſit publica, non poteſt alteri renuntiare juxta notata *in l. eum qui ff. de juriſd. omnium judic.*

&

& ipse Bald. idem dixit *in c. fin. de præsumpt.* quòd ubi executor incipit cognoscere tanquam judex, possit omissa via judicii transire ad aliam viam, argumento *c. pastoralis, de causa possess. & propriet.* potiùs enim videatur citare ad cautelam, quàm ut præcludat sibi viam potestatis, argumento *l. 3. ff. de milit. testam.*

98 Pro quo facit opinione, quod ipse Bald. inquit *in l. 3. ff. de milit. testam.* ubi dicit, quod si is qui potest procedere summariè, & de plano, incipit procédere ordinariè per libellum, potest omittere viam ordinariam & reliquum processum expedire summariè: unde infert ibi Bald. quòd si est compromissum in aliquem tanquam arbitrum & arbitratorem (cum ille judicialiter, hic extrajudicialiter procedat) & tunc si incepit procedere, ut arbiter, & in forma judicii, & processit inordinatè, valeat nihilominus ejus laudum tanquam arbitratoris. Et movetur argumento *ejusdem l. 3.* ubi miles, qui testatur poterat jure militari si voluit testari jure communi, valet testamentum, jure militis saltim, quia eligendo jus commune, non videtur privilegio renuntiare, vide *infrà num.* 135.

99 Et contrario autem Felin. *in cap. fin. de præsumptio. n. 22. post medium*, allegat Anton. de Butr. *in cap. cum contingat, col. ult. de rescript.* & *numero* 34. allegat Imol. contrarium sentientes, ut executor: qui non tenebatur assumere partes judicis, si assumpsit, & judicialiter processit, non possit variare, ipse tamen Felin. in utroque non tangit quæstionem: *in n. 22.* non resolvit, *in numero* verò 34. distinctionem adhibuit, sequutus authoritatem Imolæ idem innuentis, ut tunc non possit executor variare, quando expressè dicit se velle judicialiter procedere, sed si nihil dixit, sed processit in aliquo actu judiciali, non teneatur in aliis ita procedere.

100 Abb. *in c. quinta vallis nu. 42. de jurejurando*, contra Inn. ibi Bart. *in l. societatem. §. arbitrorum ff. pro socio*, & Dynum ibi, quod quando fuit compromissum in aliquem tanquam arbitrum, & arbitratorem, quòd licèt poterit eligere à principio alteram viam, an judicialiter ut arbiter, an extrajudicialiter ut arbitrator; tamen si non elegerit, poterit procedere utraque potestate & authoritate ex eo, quòd dicit Innoc. *in c. cùm ex officioso. de rescriptis*, de habente delegatum & ordinariam potestatem qui simul possit utraque uti, & quòd tunc ut arbitrator processisse intelligitur. Et huic inferens cum Hostiens. quòd si compromissarius hoc modo electus processit partim judicialiter, partim extrajudicialiter, & non servato juris ordine, ut quia fecit libellum dare, licet contestari & non in scriptis, nec partibus citatis, testes recipit, nec eos publicavit, & laudum sine scriptis dedit, quòd licèt videatur sententiam non valere, quoniam eligendo, à principio viam judicialem, censeatur alteri renuntiare; tamen esse dicendum, ut valeat processus ab arbitratore, tanquam, ex quo potuit procedere utraque potestate.

Et ad Bart. & Dynum, qui in hoc contrarium dicit tenere, ut compromissarius electa via judiciali non posset ad extrajudicialem redire, respondet, procedere, ubi habet necesse eligere alteram viam, argumento *l. si cui ff. de ser.* secus si potuit procedere utraque via, nec specificè procedit à principio. Vides igitur quam variè loquitur, quamque difficilis sit resolutio hujus quæstionis.

101 Ego autem nec priorem affirmativam Baldi opinionem *in d. l. neque natales*, nec distinctionem Felini, & si qui sunt alii, sed absolutè negativam, ut veriorem, probabiliorem de jure, majoribusque, & fortioribus rationibus vallatam amplector, nempe judicem, qui non tenebatur procedere judicialiter, si partes judicis incepit assumere; non posse variare, & ad extrajudicialem
102 viam redire. Moveor primò ex eo, quod magis receptum est inter Doctores, quòd quando compromissum in aliquem, ut arbitrum, & arbitratorem simul, qui si partes assumpserit judicis, & judicialiter procedendo intelligitur viam arbitri elegisse, ac ideo non poterit variare, nec redire ad naturam arbitratoris, extrajudicialiter volens procedere, ita tenent Speculat. *in tr. de arbitr. §. fin. versic. sed pone sicut quotidie.* Dynus & Bart. *in l. societat. §. arbitr. ff. de arbitrar.* Alex. *in l. si servus §. fin. ad fin. ff. de legatis primo.* Bart. *in l. si dominium ff. de furtis.* Idem Bart. *in l. 3. ff. de re milit.* Ludov. Romanus *in rubr. col. 21.* Felin. alios allegans *in c. ex officii, nu. 23. de præscript.* nonnullos alios referens sequitur Mascard. *de probat. concl. 125. tom. 1. per totam*, & communem dicit Baptista de S. Blasio *in tract. de arbitro, & arbitratore, in 4. quæstione versicul. 12.* quando compromittitur, & *quæst. 48. ante fin. & quæst. 67.*

Rationem ibi subdentes, & præcipuè Baptista de 103
sancto Blasio in locis relatis, ex quo enim procedendo judicialiter eligere maluit viam judicii, sibi debet via petere, quam semel elegit, textus *in l. si mulieris §. fin. ff. quod metus causa.* textus *in leg. quod in hæredem §. eligere, ff. de tributaria actione, leg. si duo actu ff. de noxali*, & sic variando non potest illam viam mutare, *leg. si dominium ff. de furtis, leg. si quis jusjurando, Cod. de rebus creditis, & jurejur. leg. sicut, Cod. de actio. & obligatio. clem. cùm illusio. de renunciatione* & not. *in leg. quod semel placuit*, 104
de regul. jur. lib. 6. quod maximè procedit in Ecclesiasticis judicibus, quibus fortiùs prohibita sit variatio, *cap. cum autem de jurepatron. clem. prima de renuntia.* ubi advertit Felin. *in c. ex parte decani de rescriptis, versiculo dict. clem. prima*, Felin. *in cap. 1. de præsumptio. n. 34. ad medium.*

Secundò facit, nam si expressa electio, quam ju- 105
dex facit viæ judicialis, se assumpturum partes judicis, hoc operatur, ut non possit ampliùs variare, ex Felin. & Immol. suprà: pariter, & eodem modo idem operari debet electio tacita, quæ resultat, deducitur ex modo procedendi, & via quam assumpsit, quia tacita renuntiatio, quæ resultat ex facto contrario, idem quod expressa operatur, maximè in judicio, ejus calore, text. *in l. ad solut. C. de re* 106
judicata c. solicitudinem de appell. c. gratum de off. & potest. judi. del. per actum enim contrarium à jure suo contrario recessisse videtur, text. *in c. cum venisset de testib. c. ex ore de his quæ fiunt à major. per. cap. c. ult. de vita & honest. cler. l. 2. C. de jure dom. impetr. l. si exheredatus ff. de inofficioso testam. & l. si §. 1. eodem titulo cum aliis:* & quæ ubique locorum Doctores adducunt. Par enim judicium, & virtus est taciti, & expressi: *l. cum quid ff. si certum petatur:* si quidem tacitum, & expressum procedunt ex eadem potentia causæ efficientis; ergo idem debent operari, ut dicit eleganter Bald. *in l. 2. ff. de testamen. tute. l. de quibus in fin. ff. de leg. l. triticum ff. de verbor. oblig.* & infinitas quæstiones exempli loco erga hanc doctrinam congessit Everard. *in locis legalibus, loco ab express. ad tacit.*

Satis enim & clarè insinuat, & demonstrat in 107
indice, judicialiter & extrajudicialiter valente procedere, voluntatem suam & electionem, & modus procedendi, ut à princ. hujus capituli usque modò diximus, & in arbitro, & arbitratore, quorum ille ordinem juris, & judicialem debet servare, *l. prima ff. de arbit.* ille autem non, sed extrajudicialem, *l. si de meis §. recepisse ff. de arbitr.* & de utroque Baptista de sancto Blasio *in d. tr. de art. q. 2. ante fin.* & in supradictis locis, & omnes *in c. quinta vallis, de jurejur. & in l. societatem, §. arbitr. ff. de arbit. & in d. §. recepisse*, & quando in aliquem compromittitur ut arbitrum, & arbitratorem per modum procedendi manifestatur, & cognoscitur, an arbitratoris potestate utatur, an arbitri: nam si procedit in forma judicii, & juris ordine arbiter erit; si extrajudicialiter verò, arbitrator, ut notat Inn. An. de Butr. Ab. & cæteri communiter omnes *in c. quinta vallis*, 108

de jurejur. Bart. & cæteri Doctores, *in d. §. arbitrorum.* Blaſius *ſuprà in quæſt.* 4. 5. *& ſeqq.* Maſcard. *de probat. concl.* 125. *t.* 1. quia cauſas cognoſcimus per effectus, & ex eorum efficacia arguitur potentia cauſæ efficientis,
109 *l. rem non novam, circa fin. Cod. de judiciis, §. quorum utramque verſiculo, & bellicos, in proœmio inſtitut. c. ubi periculum, in prin. c. funda. circa medium, de electione.*

110 Secundò probatur hæc opinio, nam ille qui potuit agere via executiva ſi cœpit ſimul agere via ordinaria non eſt dandus regreſſus ad viam executivam, nec pœnitentiæ locus eſt, quia non poteſt variare, *l. minor annis cui fideicommiſſum, ff. de minoribus.* Bald. *in l. per diverſos q.* 10. *C. mandati*, Paul. Caſtrenſ. *conſ.* 78. *l.* 1. Decius *conſ.* 146. *&* 400. plures citat Burgos de Paz. *conſ.* 39. *n.* 7. Azevedius *in l.* 1. *n.* 144. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopil.* Parlad. *lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin.* 5. *part. §.* 11. *n.* 20. (dicens audiendam non eſſe Gondizal. de Paz. *in pract.* 5. *p. tomo.* 1. *cap.* 3. *n.* 31. contrarium tenentem) & hujus noſtræ eſt etiam ſententiæ cum pluribus relatis, Cæſar. de Graſſis *deciſione* 2. *n.* 2. *&* 3. *de ſententia excommun.* Lancelot. *de attenta.* 2. *p. c.* 4. *limit.* 30. *ex n.* 9. Rota *deciſione* 551. *n.* 5. *lib.* 3. *p.* 3. *diverſorum*, & conſtanter fuiſſe reſolutum in una Romana pecuniaria 28. Junii 1593. rejecta opinione contraria affirmat, & ſequitur Gonzalez *in regul. de men. al. gloſſ.* 7. *n.* 192. tenet Gutierrez *lib.* 3. *pract. qu.* 39. Scaccia *de judiciis lib.* 1. *c.* 62. *n.* 33. *& de appellat. qu.* 17. *limit.* 9. *n.* 45. Gratianus *diſceptat.* 118. *à n.* 43. *cum ſeqq.* Felicianus *de cenſibus c.* 2. *n.* 9. Molina *de primog. in additio. ad fin. operis cap.* 13. *n.* 31. *lib.* 31. Giurba *deciſione* 100. *n.* 53. *& deciſ.* 74. *n.* 11. niſi cùm viam ordinariam intentaverit, proteſtetur creditor, ſe viæ executivæ præjudicare nolle, Giurb. Molina, Burgos de Paz. & Azevedius poſt alios citati affirmant.

111 Hinc etiam fit, quod cauſa quæ ſemel effecta eſt ordinaria, ſemper remanet ordinaria, & appellabilis. Lancelot. Robert. *in tract. de attent.* 2. *p. cap.* 4. *in præfatione, n.* 172. *& c.* 12. *lim.* 24. *n.* 18. Rota *deciſ.* 132. *n.* 1. *p.* 1. *diverſorum.* Pontanus *de alimentis cap.* 19. *nu.* 17. *& ſeqq.* & Gonzal. *ſuprà nu.* 191. pro quo optimè facit quod eleganter dicit gloſſa *in l. proinde, §. notandum, ff. ad l. Aquil.* quòd quando in cauſa non requirebatur libellus, ſi interveniat libellus, & ſic ſit cœpta via ordinaria, debet determinari, ut per eam dicit Franch. de Cur. *in additio.* Poſt Alex. *in l. unum, colum. fin. ff. ſi certum petatur, in additione, quæ incipit tamen fallit, &c.* ubi dicit, quòd tunc non valet ſententia ſuper libello inepto. Maranta *in diſp.* 4. *n.* 2. quod nec negavit in reſponſione *n.* 12. videndus ad propoſitum.

112 Quò etiam pertinet, ponderandum dictum Bald. *in l. nulla ff. de leg.* & melius *in l. quod favere col.* 1. *C. de legibus*, docentis, quòd ſi Princeps committit cauſam judici, ut ſummariè in ea procedat, & ille procedat ordinariè, valet proceſſus tanquam ordinarius, & ordinariè factus; idem tenet etiam Lanfr. *in clem. ſæpe colum.* 3. *in princ.* 15. *concluſione de verborum ſign.* Maran. *ubi proximè n.* 3. *&* 11. quod dictum intellige ſecundum *d. clem. ſæpe*, & gloſſ. ibi *verbo contradicentibus, &c. &* quæ latiſſimè Marius Guierba *deciſ.* 74. *n.* 12. vide *ſuprà n.* 38. *& infrà n.* 134. & facit ad propoſitum, quod dicit Quintilia. Mandoſ. *in tract. de monitoriis q.* 65. *n.* 2. *&* 3. quòd ille potuit eligere viam executivam juxta tenorem reſcripti; tamen ſi elegit vim ordinariam incipiens ea agere, ei via præjudicat, quia via, quam ſemel elegit, patere debet, pro quo allegat textus *in l. quod in hæredem, §. eligere. ff. de trib. l. ſi duo actu ff. de noxali* Bart. *in l. ſocietatem §. arbitrorum, ff. pro ſocio* Innoc. Bart. Alexand. & alios, locis quibus nos ſuprà. Et facit pro
113 hoc etiam illud, quòd obligatio in forma Cameræ non debet exequi pro ſumma in ea contenta, poſtquam aperta fuit via, ut de falſitate inſtrumenti cognoſceretur Caputaquenſ. *deciſione* 274. *num.* 1. *part.* 2. Hieron. Gonzalez. *in regul. de men. & alter gl.* 6. *n.* 193. de quo nos diximus latiùs *infrà* 3. *p. cap.* 4.

Tertiò, & pro hæc noſtra opinione facit, quòd ſemel 114
alterata natura rei, ſemper remaneat alterata. Alciatus, loquendo in feudo *conſ.* 19. *n.* 8. *lib.* 2. Urſillus *ad Afflictum deciſ.* 338. *ſub n.* 6. *verſ. item alia ratione,* & conferunt quæ dicit Molin. *de Hiſpanor. primogeniis lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 13. Ruinus *concl.* 19. *n.* 6. *lib.* 2. & quæ adducit Gonzalez *ſupra in gloſſ.* 24. *n.* 94. *cum ſeqq. & gloſſ.* 6. *n.* 200. & hinc eſt quòd merum imperium, quòd non eſt ſui natura delegabile, ſi incipiat ſemel delegari, ſuſtinetur factum delegabile. Bartol. *in l. pater filium §. quindecim ſub n.* 4. *ff. de legat.* 3. & plures (ut aſſolet) congeſſit ad id Tiraq. *de retract. lignagier*, §. 32. *gloſſ.* 1. *ſub n.* 6. *&* 8. quem vide omnino.

Et facit quartò, quoniam quando judex aſſumpſerit 115
parte judicis citando aliquem (licet ad id non teneretur) hujuſmodi citatio talis eſt naturæ, & qualitatis ut illum faciat legitimum contradictorem, & perſonam ſaltem ad hæc, ut de juribus citatis diſcutiatur antequam ad executionem deveniatur, & ſpectandus eſt Innocent. *in c. cùm inter colum* 1. *de exceptionibus*, & per Jacobinum Zuchard, Marſil. & alios latè, & optimè proſequitur Menoch. *de adipiſcend. poſſeſſ. remed.* 4. *nu.* 611. 612. *& uſque ad num.* 62. ergo ſi 116
hoc operatur citatio in perſonam eius, qui aliàs citari non tenebatur, ut debeat audiri, & de ejus juribus diſcuti; non poterit judex variando ad extrajudicialem viam redire; maximè qui cùm efficiatur legitimus contradictor virtute citationis, ut ultra relatos Bartol. *in l. fin. Cod de edict. div. Adri. n.* 21. *verſic. quandoque venit poſt juſſum.* & etiam Bald. *n.* 42. Jaſ. *n.* 23. Jacob. *n.* 45. *& ſeqq.* Decius *nu.* 45. Zuchard. *num.* 450. Marſil. *in l. ſi quis, nec quæſtio. nu.* 33. 39. *ff. de quæſtio.* ſuccedit doctrina latè à nobis ſupra comprobata, ut quando judex poterat procedere extrajudicialiter, teneatur neceſſario aſſumere partes judicis, & forma judiciali audire, & procedere; quando adeſt legitimus contradictor, & ſic quòd à principio erat voluntarium, cùm per hujuſmodi factum ſit effectum neceſſarium, non poterit pœnitendo variare.

Inſuper, & ad ſupradicta moveor, quoniam (ut ſu- 117
prà diximus) proceſſus judiciales & extrajudiciales ſunt directò contrarii, & adinvicem oppoſiti, quemadmodum albedo nigredini, & latè docet Baptiſta de ſancto Blaſ. *in d. tract. de arbitro, & arbitrat. à princip.* & per totas quæſtiones, & incomparabiles eſſe docet Bal. *in l.* 3. *de milit. teſt.* non poteſt ſimul procedi, & cognoſci, & in aliqua cauſa utraque & via, præſertim, & in uno articulo judiciali & extrajudiciali, niſi etiam quando compromittitur in aliquem ut arbitrum & arbitratorem, quia duo contraria non poſſunt concurrere ſimul in eodem ſubjecto, ut probant jura in ſecundo fundamento hujus partis ſupra poſita, & quia quis non poteſt eſſe in duplici ſtatu contrario, *l. uni. §. cum quæritur ad fin. Cod. de* 118
lati. lib. toll. quia tota cauſa, & proceſſus unum, & idem continens, cujus continentia diviſionem non recipit, text. *in l. nulli Codice de judiciis c.* 1. *de cauſa poſſeſſ. & propriet.* quæ utrobique notant Doctores, qui licèt diverſis articulis componantur, unum & idem cenſendum eſt, & id non debet diverſo jure cenſeri, *l. eum qui ædes ff. de uſucapi.* monſtruoſum foret namque, hominem membra quadrupedum habere; ac ideo ſi incipit agere via judiciali, merito denegandus recurſus ad extrajudicialem; quia ad poſitionem unius contrariorum ſequitur remotio alterius, *leg. illud ff. de acquir. hæred. leg. ſed ſi pupillus §. ſi inſtitoria ff. de inſtitoria actione: leg. hæc verba ff. de verborum ſignificatione, leg.* 1. *Cod. de furtis, c. cum teneantur* 31. *qu.* 1. *quicumque ab origine, de pœnitentia diſtinct.* 2.

Quod non ſolum procedit, quando reſcriptum com- 119
promiſſum,

promiſſum, vel alia quævis diſpoſitio in dando alicui has duas procedendi vias, utitur disjunctiva *vel*, seu similibus, sed etiam pariter procedat etiamsi utatur copulativa, ut si dicatur (procedas summariè, & extrajudicialiter, eligimus in arbitrum & arbitratorem, procedere de jure, & de facto:) ex quibus verbis significatur judiciale, extrajudiciale, ut per Doctores latè *in dict. l. societatem §. arbitrorum ff. pro socio, & l. si de meis §. recepisse, ff. de arbitris, & in c. quinta vallis de jurejur.* Baptist. de sancto Blasio *in locis suprà relatis*, quia tunc adhuc una tantummodo via procedere debet, non utraque simul judiciali & extrajudiciali. Quando etenim dictio copulativa ponitur 120
intra contraria, seu incompatibilia, mutat suam propriam naturam, quæ est copulare etiam diversa, & resolvitur in disjunctivam, textus est notab. *in l. Titio fundus ff. de usufruct. legatos* per quem ibi decidit Bart. quòd si testator in testamento dicat, quòd vult suum testamentum valere jure testamenti, & codicillorum, illa copula resolvitur in disjunctivam *vel*, *juxta l. fin. C. de codicill.* Bald. *in l. quod locum circa fin. C. si secund. nupti. muli.* Paul. de Montepico *in repetitione leg. Titia cum testamento §. Titia, colum* 32. *de legatis* 2. Bald. & Salicet. *in l. multum interest. C. si quis alteri vel sibi.*

121 Et tandem pro hac nostra opinione facit quòd eleganter, & bene advertit Hieron. Gonzal. *in regula de mens. alter gloss.* 9. *in annot. num.* 44. dicens, quod executor Apostolicus super collatione beneficii procedit extrajudiciliter, & potest etiam assumere partes judicis, non tamen ad id tenetur, si non vult (nisi certis casibus). si autem procedit judicialiter in provisione beneficii, diligenter cavendum est, ut omnino servetur forma judicaria, quod idem etiam dicit Felin. *in c. dudum num.* 34. *de præsumpt. fol.* 193. Bened. Bendo, *in repertorio ad eum, verbo, executor datus ad beneficia, colum.* 5. *in princip. fol.* 52. ergo si tenetur omnino tunc judicialiter procedere formam judicii servando, sequitur evidenter, ut non possit in aliquo extrajudicialiter procedere, nec variando redire ad extrajudicialem viam; maximè quoniam jus admodum reprobat, & abhorret intricationem processus, ut est statim dicendum.

122 Et hoc idem voluisse, reperio Rotam in una Hispalens. Canonicatus die decima Aprilis, anno 1606. coram Ludovisio, teste Maresco. *variar. resol. lib.* 2. *c.* 1. *num.* 154. quia fuit dictum, quod etiamsi executor admiserit articulos super justificatione narratorum, super quibus aliqui fuissent testes examinati, non propterea dicitur fecisse se mixtum, ad hoc ut justificatio narrativæ judicialis sit necessaria, tanquam si dixisset, quod si per illum actum admittendorum articulorum intelligeretur mixtus fieri executor, necessariò teneretur, etiam facere justificationem judicialem, & formam judicii semel electam continuare, & non alterare, quæ mirabilis est ad hanc resolutionis comprobationem.

123 Et ex his optimè dictis primò infertur ad constitutionem 142. Pii V. de apponendo sequestro in beneficiis servatis, quam ad literam refert Hieron. Gonzal. *in regula de mensib. in §. septimo proœmiali in princ.* per quam statuitur, quod quando beneficia ratione mensium, seu aliàs sunt reservata, seu inter provisum Apostolicum, & ab ordinario provisum desuper litigare contigerit; judex statim quod parte legitimè citata, & citatione reproducta, cognoverit præfatam reservationem, etiam summariè & extrajudicialiter, quantum sibi, & pro rei qualitate videbitur sufficere; fructus, redditus, & proventus beneficiorum sequestrari mandet, ac faciat, &c. *ibi*, etiam summariè, & extrajudicialiter, quantum sibi pro rei qualitate, sufficere, parte legitimè citata, videbitur; constiterit ex qua dispositione, licèt extrajudicialis, & judicialis cognitio committatur, ut de primo constat ex verbo (extrajudicialiter) in ea appositio, & ex verbo (constiterit, &c.) quod potest ex illius natura referri ad extrajudicialem cognitionem, *c. cum contingat, de rescript.* & ibi Felin. *num.* 6. *& in c. fin. num.* 18. *& in num.* 28. *sub fallentia* 6. *& sub num.* 33. *ad meum, versic. adde etiam in l. non dubium, de præsumpt.* idem Felin. post Bald. & alios, quos allegat. *in c. si constiterit sub n.* 5. *de accusat.* Abbas *in d. cap. fin. sub. numero* 13. *ante finem versic. extra prædictos casus de præsumpt.* de secundo autem, & sic de cognitione judiciali, docent verba illa apposita in d. constitutione Piana, scilicet (summariè) quæ id denotant juxta text. *in clem. dispendiosam, juncta rubrica de judiciis*, & ex aliis verbis parte legitimè citata, quæ id etiam significat juxta ea quæ de clausula (citatis citandis) & iterum de citationis natura superiùs dicta reliquimus hoc in capite. 124

Non tamen illa intelligenda est, ut videatur judicem 125
concedere simul posse utraque via uti in appositione sequestri, sed altera tantùm, ac ideo cœpta via judiciali non poterit variare (licèt summariam cognitionem adhibere poterit) adeò ut illa dictio copulativa, & apposita in d. Piana, resolvatur in disjunctivam juxta modò dicta. Et licèt sic posset procedi extrajudicialiter, ut not. Gonzal. *loco proximè relato nu.* 127. *cum duobus seqq.* & suprà *num.* 56. & 57. hoc tamen facere non poterit quandò semel assumit partes judicis, & cœpit in forma judiciali procedere.

Hinc etiam pariter infertur ad Concilium Triden- 126
tinum *sessione* 22. *de reformat. c.* 15. quòd, dum loquitur de dispensationibus matrimonialibus, hodie Ordinariis locorum committendis, ut se informent, si preces veritate nitantur, de quo superiùs dixi, his utitur verbis, *ibi*, summariè tantùm, & extrajudialiter cognoscatur, &c. (& declaratio sanctæ Congregat. Cardin. ibidem dicit: requiritur tamen citatio) pariter quod in superiori casu intelligendum, & declarandum est, ut possit procedere judicialiter; & extrajudicialiter; non simul, sed electivè, sive, tacitè, sivè expresse nec Doctores constituunt aliquam differentiam inter hanc commissionem sic conceptam, & alia; putà, mandata, de providendo, quibus nihil exprimitur de judiciali, seu extrajudiciali ultra id, quod tacite intelligitur à jure, ut videre est per ea quæ pluribus Doctoribus relatis adducit Nicolaus Garcia *in tract. de beneficiis 6. p. c. 8. à n.* 249. *& suprà.*

Et illa verba declarationis S. Congregat. requiren- 127
tis citationem non coarctant judicem, ut omnimodo teneatur assumere partes judicis, & judicialiter procedere, quia intelligenda sunt, quando adest adversarius, & contradictor: decisum est à sacra Rota in una Reginensi Parochiali, die octavo mensis Februarii, anno millesimo quingentesimo quinquagesimo septimo, coram Domino Chisanens. cujus supra mentionem feci, & ita etiam intelligit, & interpretatur verba illa Gonzal. *ubi proximè num.* 205. nam adhuc ipsa commissio habens clausulam (vocatis vocandis) non astringit judicem ad procedendum in forma judicii: quando nullus adest contradictor, nec debeat vocari, ex quo etiam tunc procedi potest extrajudicialiter. Rota *decis.* 636. in una Anconi. terrarum de anno 1577. coram Seraphino, quæ habentur *in prima parte diversorum.* Nicol. Garcia *de beneficiis* 11. *p. cap.* 11. *numero* 139. & ex eis potest etiam intelligere, & interpretari rescripta, & alias commissiones, quibus passim describitur hac eadem clausula, ut procedat summariè, & extrajudicialiter.

Et idem quod nos sentit, probat etiam Baptista 128
de sancto Blas. *in d. tractatu de arbitrio, & arbitratore, quæstione* 4. *versic.* 9. quando compromittitur in aliquem dicens; quòd quando compromittitur in ali-

quem copulativè ut arbitrum, & arbitratorem, & amicabilem compositorem, ac etiam ut procedat juris ordine servato, vel non servato, dicit, quòd si eligat viam judicialem, & arbitri, tunc procedere censetur, ut arbiter, aliàs secus, per Innocentium *in d. c. quinta vallis*, quòd à principio habet mixtam naturam, cùm postmodum possit eligere viam arbitri, vel arbitratoris, quod idem sit ac si disjunctivè compromissum concipiatur, de quo per eundem Baptistam *in versic. proximè sequenti, incipit decimò, quando compromittatur in aliquem disjunctivè.* 129

His accedit modò interpretandus, & declarandus textus *in c. nisi essent de prœbendis, & dignitat.* ubi delegatus, in quem à partibus fuit compromissum, simul delegata & arbitraria potestate usus est, & sic judicialiter, ut judex delegatus, & extrajudicialiter ut arbitrator; quoniam respondeo illum text. non esse intelligendum in arbitratore, sed in arbitro, quod colligitur primò, quia ibi compromissum fuit in delegatum simpliciter super lite, non expresse, an sit arbiter, vel arbitrator; quia tunc in dubio censeri debet arbiter, quando superlatè assumitur. Ita tenet Ant. de Butrio. & Joannes de Imola *in c. quinta vallis, de jurejur.* quos referens sequitur Baptista de sancto Blasio *loco supra relato, q. 4. in princ. versic. secundo, quando, &c.* Deinde quia in ejusdem text. dispositione illud adjicitur, *ibi*, intelligitur esse præceptum, & arbitraria potestate. Non enim ibi dicitur ex arbitratoria, ut sic non de arbitratore, sed de arbitrio intelligi oportet, quia arbiter non dicitur arbitrator, nec è converso, ut advertit Baptista *supra in prima quæst.* imò à jure pro differentia diversis nominibus nuncupatur uterque, *l. societatem, §. arbitrorum, ff. pro socio, & in titulo toto, ff. & C. de arbitr.* textus *in l. C. de contrahen. emptio. & l. si quis arbitr. ff. de verb. oblig. c. quinta vallis, de jurejur.* & utroque Doctores, & sic pro uno alius, minimè nuncupatur, argumento *l. si idem, C. de codicill.* ac propterea cùm dixerit textus *arbitraria potestate, &c.* deductum vocabulum ab arbitrio, de ejus potestate intelligi necesse est, ab etymo- 130
logia enim vocabuli rectè arguitur, *l. notionem, ff. instrum. in verbo proprie. l. quibus præcipua l. tugurii l. ut Alphenus, & l. pupillus, §. territorium*, cum utrobique not. per gloss. *ff. de verb. signif. c. foras, eodem tit.* textus cum glossa *in §. fin. titulo per quos fiat invest. in usibus feudorum:* cùm sit etymologia resolutio vocis in proprium effectum rei quæ demonstratur, secundum Baldum *in c. 1. si quis de manso. in ultim. colum. de controversia invest. in usi feudi.* & quia analogum per se sumptum stat pro potiori significatu. 131

Nec enim in juribus ille sequendus est intellectus, ex quo sequeretur absurdum, prout in illo textu, si admitteremus duas naturas contrarias simul in eodem subjecto, & processu, prout est judex delegatus, & arbitrator, quorum ille cum jurisdictione, & in forma judicii, hic ut privata persona, & extrajudicialiter procedat, propter quod vitandum, id fatendum non est *l. prima, §. unde quæritur ff. de publicanis l. nam absurdum, cum l. præcedenti, ff. de bonis liber. l. observare, §. fin. ff. de officio proconsul. & legat. l. si quis ex argentariis, §. fin. ff. de edendo. l. scire oportet, §. aliud ff. de excusatione tutorum l. secunda, §. sed si agant, & in §. sed si dubitetur ff. de judiciis, leg. eum qui ædes, ff. de usucapionib.* delegati verò, & arbitri potestate rectè potest quis simul uti, quia arbiter non extrajudicialiter, sed in forma judicii procedit, *l. ff. de arbitris cum vulgatis*, si- 132
cut delegatus cujus jurisdictio ex arbitrio cumulatur, augeturque potestas ex mixtura; ac ideo cùm non sint contraria, sed diversa, rectè simul concurrunt, & utraque proceditur, *c. cùm olim, de arbitris*, prout etiam delegata, & ordinaria jurisdictione idem judex potest simul uti, text. *in c. cum ex officii*, & ibi notant Doctores *de præscript.* & ita etiam illum text. de delegato arbitro intelligit Blasius *in d. tr. de arbitro qu. 15. versic. 4. fallit*, ex Hostiens. *in titulo de arbitris, §. secundò facit* Abb. *in c. exhibita. de rerum permut.* per gl. *in l. sed & si servum, §. si quis judex, ff. de arbitr.* & ex his non est audienda glossa *in d. c. nisi essent, verbo arbitraria*, quæ in ejus intellectu variavit.

Et ex hac quæstione illa elicienda est resolutio, 133
ut is qui non tenetur assumere partes judicis, si eas assumpserit faciendo actus judiciales, possit variare, & redire ad extrajudicialitatem, nec simul utraque via judiciali, & extrajudiciali uti, sed omnimodo teneatur servare formam judicialem à jure requisitam, & ita teneo prout hactenus latè probavimus satis.

Eam tamen ex mente omnium Doctorum (quo- 134
rum in hac quæstione mentionem facimus) declara ut procedat, quando judex assumendo partes judicis, elegit partem judicialem, ut non possit variare; secus autem è converso, ita ut si cœpit extrajudicialiter procedere, bene possit redire ad viam judicialem, quia jus favet causæ cognitioni ob suam justificationem, juxta ea quæ leguntur, & notantur *in clem. sæpè*, per gloss. & Doctores ibi, *de verb. signific.* & quæ nos *suprà hoc capite* diximus, *versiculo, quoniam ut inquit glossa, &c. n. 38. & à 112.* 137
Ultra quæ faciunt etiam ad propositum quæ dicit Bald. *in nulla circa fin. ff. de leg.* Innoc. *in c. innotuit in prima colum. de judic.* dicens, quòd servare ordinem judicialem, non potest nocere Bald. *in l. testam. in 3. nota. C. de testam.* & quæ latè Felin. *in cap. cum dilecta, colum. 4. ampliatione 5. de rescript.* & Cotelian. Cota *in memorabilibus, verbò arbiter cui data est potestas, &c.* & vide dictum Bald. *in l. observare §. proficisci qu. 14. colum. 5. ff. de offic. proconsul. & leg.* & Marant. *in 4. disp. n. 14.* & huic nostræ limitationi rectè convenit quod plurribus citatis Doctoribus affirmat Marius Giurba *in dec. 74. nu. 12.* quòd causa summaria sui natura potest, consensu partium fieri ordinaria. Ordinaria autem non potest fieri summaria, quos vide. Et ad hanc doctrinam reducendi sunt Doctores, qui affirmant, arbitrum habentem simul potestatem arbitratoris, ac executorem, qui potest extrajudicialiter, & judicialiter procedere, ut vult, & ut una via electa possint ad aliam redire, procedant, & habeant locum, quando cœperint procedere extrajudicialiter, ut possint rectè redire ad judicialem cognitionem, non tamen è converso, quia militat diversa ratio, 13
& juris regulæ repugnant, & ita accipienda sunt etiam, quæ de utroque arbitro, & executore congerit Marescotus *variar. resolut. lib. 2. c. 1. à numero 151. & seqq.*

Secundò declara dictam resolutionem ut non 135
procedat, quando in commissione, lege, compromisso, seu alia dispositione aliter disponatur expressè veluti, ut procedat judex judicialiter, & extrajudicialiter simul, vel quòd possit etiam una via electa, ad alteram redire, ut pro cautela dat dubitationis tollendæ causa Bald. *in l. 3. ff. de milit. testam.* loquendo in compromisso alicui facto tanquam arbitro, & arbitratori; quo insuper loco sentit, ut tanquam incomparabili non possit aliàs utraque via uti compromissarius, nec variare, & sic eum intelligunt & allegant multi ex Doctoribus superiùs allegaris, & in contrarium ejus pro quo illum ad principium hujus quæstionis citavi *numero* 98. Faciunt etiam ad hanc limitationem & declarationem resolutionis, quæ Baptista de S. Blasio *in d. q. 4. à princ.* quia tunc benè poterit variare, & simul utraque via judiciali, & extrajudiciali procedere, quando hæc sibi potestas à dispositione data est. 139

Ex hucusque dictis utilis suboritur quæstio, an in 136
casibus, quos diximus, judicem teneri omnino judicialiter procedere, vel quia adest clausula (vocatis vocandis) vel comparet legitimus contradictor, vel

quando

quando ſemel cœpit judex in forma judiciali audire & an procedendo extrajudicialiter vel intricatè ſimul judicialiter, & extrajudicialiter; ſit licita appellatio, ejuſque denegata relatio vim detegat, in qua quidem ne detineam diutiùs, affirmativè reſpondeo, ut juſta ſit, & legitima hæc appellatio. Pro qua primò pondero textum expreſſum (ſi bene perpendamus) *in cap. exhibita, de judiciis:* ubi ſuper electione cauſa appellationis fuit commiſſa, quibuſdam judicibus cum clauſula (vocatis vocandis) ipſi autem, ſive moti ex natura electionis, quæ erat extrajudicialis ſive propter verbum (inquirerent) in commiſſione oppoſitum, ut dicit ibi gloſſa, *verbo, inquirerent*, non proceſſerunt in forma judiciali, ſed extrajudiciali nolentibus hac de cauſa exceptiones, nec probationes oblatas recipere, à quo procedendi modo parte gravata appellante, cùm deberet judicialiter procedere, tum ex d. clauſula (vocatis vocandis:) tum quia aderant adverſarii contradictores, nimis juſta & legitima reputata fuit appellatio hæc à Romano Pontifice, cùm fuiſſet ab ordinato proceſſu emiſſa, ac ideo omnia poſt eam facta, ut attentati revocari mandantur, pro quo facit etiam gloſſa ibi *in d. vero inquirerent.*

137 Pro quo ſecundò facit, quod ex d. text. communiter deductum eſt à Doctoribus vulgare velut axioma; quo ab inordinato proceſſu, & ejus intricatione licita ſit appellatio quoad utrumque effectum devolutivum ſimul, & ſuſpenſivum, Ricard. Malumbra *conſ.* 7. *incipit ſatis videro*, inter conſilia Federici de Senis, Cardin. Tuſchus *conſilio* 359. *tomo* 1. *numero* 21. & nos latè *in c. 6. ſuprà hac* 1. *part.* ubi de præpoſterationе proceſſus, & in locis modò citandis. Quod adeò generale eſt, & abſolutè procedit, ut locum habeat non ſolum in cauſis ordinariis, in quibus appellatio permittitur à diffinitiva; ſed etiam ab interloquutoriis, à quarum finali determinatione prohibetur, ſive quoad utroſque effectus, devolutivum & ſuſpenſivum, ſive etiam quoad unum ſuſpenſivum tantùm, ut tenent Catelianus Cota *in memorialibus, verbo appell. non licet.* Cov. *in pract. quæſt. c.* 23. *n.* 8. *verſic. cæterum licet.* Ozaſchìs *deciſ.* 25. *n.* 14. Natta *conſ.* 121. *n.* 4. Zuchar. *in repet. l. ſi. C. de edicto Divi Adri. num.* 436. nos latè *ſuprà hac* 2. *p. cap.* 6. *à num.* 68. ubi plurimos alios adduximus, & multa ad propoſitum noſtrum invenies *infrà* 4. *part. cap.* 13. *per totum.*

138 Pro quo facit doctrina Lambert. *in tr. de jure p.* 3. *art.* 11. *quæſt. princ.* 2. *p. lib.* 2. *n.* 1. *verſ. Lapus autem dicit, &c.* ubi ſequutus Innoc. Abb. Lapum, & alios inquit loquendo in confirmatione, & inſtitutione; quod ſi pars comparet ſuper ea, vult. judicium ordinarie, & contentiosè agere, quod tunc neceſſariò eſt cauſæ cognitio adhibenda, quâ minimè adhibita inſtitutio & confirmatio non teneret, ergo tanquam ab actu nullo licita & legitima appellatio erit, cùm exceptionem non mereatur, juxta regul. *l.* 4. §. *condemnatum ff. de re jud.* & quæ nos latiſſimè *infrà* 3. *part. cap.* 9. *principio.*

139 Major tamen difficultas eſt an judex vim faciat non deferens appellationi eo caſu, quo ſimul poteſt procedere in aliqua cauſa utraque natura ſimul modò, ſcilicet, & in aliquibus articulis judicialiter, modò & in aliis articulis extrajudicialiter, quod contingere poteſt, quando ita in diſpoſitione, ſeu commiſſione expreſſè dicitur, ut paulò ante diximus *nu.* 135. Et ſtat difficultas, nam pugnat duplex natura contraria, alia & ſit extrajudicialis negans appellationis delationem, alia vero judicialis eam concedens, & permittens. Et quia hanc quæſtionem ſaltim in regula latè diſputavi *ſuprà c.* 7. ubi egi de ſententiis, ſeu cauſis ad diverſam qualitatem habentibus, aliam permittentem, aliam prohibentem appellationem, ex cujus reſolutione, cui adhibui diſtinctionem; præſenti reſpondeo: quod aut loquimur, quando appellatur à toto proceſſu, in compoſito; putà, ſententia ſuper eo lata, & tunc prævaleт qualitas prohibitiva, quia totus iſte proceſſus eſt unum corpus, & unum continens cujus continentia non dividatur, *l. nulli C. de judiciis, c.* 1. *de cauſa poſſ. & prop.* & faciunt quæ latè adduximus *in d. c.* 7. *hac* 2. *p.*

Aut enim non appellatur à toto ipſo proceſſu, ſeu 140
ſententia, ſed tantùm ab aliquo articulo emergenti, vel incidenti ipſius proceſſus, & tunc appellatio regulabitur juxta naturam ipſius articuli, ut ſi in eo fuit proceſſum extrajudicialiter, minimè deferatur ſi verè fuit proceſſum judicialiter, & ipſe articulus eſt aliàs qualificatus: vel quia habet vim diffinitivæ, vel quia continet damnum irreparabile, & ſimiliter aliàs ſit appellabilis, deferendum eſt omnino appellationi, aliàs ſecùs ex juribus vulgaribus, nam licèt tota cauſa & proceſſus ſit unum corpus, & continens inſeparabile; tamen articuli ejus ſeparati ab alteris cenſentur, ita docet Imola *in c. ſi colum.* 25. *verſic. tu potes concludere, de præſumpt.* per gel. *in clem. ſæpe ad fin. verbo partibus, de verbor. ſignif.* Felin. *in d. c. fi. ſub. nu.* 24. & ipſe Felin. *in c. cum ex officii, ſub n.* 13. *de præſump.* maximè cùm inter ipſius cauſæ articulos, quoad appellationem adſit differentia. Si quidem videmus alii, & ſic qualificati eam permittentes; alii negantes, ut meræ interloquutoriæ ex toto diſcurſu hujus primæ partis *ff. de appell. recipi. l. ante ſententiam Cod. quorum appell. non recip.* Concil Trident. *ſeſſ.* 24. *de reformat. c.* 20.

Ex quo enim ſimul iſte procedendi modus cum 141
mixtura eſt in diſpoſitione permiſſus, unuſquiſque articulus cauſæ admittat vel prohibeat appellationem ſecundùm quod dictat ſua propria natura, maximè, quia licet tota cauſa ex promiſſione diſpoſitionis admittat hanc mixturam, ut in uno articulo ejus queat judicialiter, & variando in alio extrajudicialiter procedi; tamen unus, & idem articulus eam mixturam non patitur, nec hoc modo poteſt in proviſione procedi (quando expreſſe altetam viam non eligit) ut 142
intelligatur hæc variatio in diverſis articulis cauſæ, non in eodem, ut eſt videre per Felin. *in d. c. fin. ſub. n.* 34. *de præſumpt.* motus Imol. ibi *d. colum.* 25. *verſ. hinc potes concludere*, & ipſe Felin. *in d c. cum ex officii, ſub n.* 23. & vide hanc quæſtionem & reſolutionem ejus quæ latè adduximus *ſuprà in d. cap.* 7. *hac* 2. *p.*

Et priùs quàm hinc abeamus non incongruum, nec 143
inutile erit, animadvertere in hac materia, ut iis in caſibus, in quibus judex ſuper electione, collatione, inſtitutione, conformatione, ſeu proviſione beneficiorum & ſimilibus, judicialiter procedere cœperit, vel ex ſua voluntate, vel ex neceſſitate juris (ut ſuprà diximus) diligenter cavere debet, ut omnimodo ſervetur forma judicialis, judicii tamen ſummarii, cum ita in cauſis beneficialibus ſit procedendum, juxta textum *in clem. diſpendioſam de judiciis.* & in terminis docent & advertunt Felin. *in c. fin. de præſumpt. n.* 34. dicens quòd eo caſu, quo exequutor aſſumit partes judicis, debet judicialiter procedere, *ſecundùm clem. ſæpe de verborum ſignif.* & Lambert. loquendo in ordinariis judicibus collatoribus *in tract. de jur. patro.* 3. *art.* 2. *q. princ.* 2. *p. lib.* 2. *n.* 11. dicens, quòd in cauſis beneficialibus ubi apparet contradictor exceptionem opponens, ipſæ efficientur judiciales, ſed tamen judicii ſummarii, in quo procedi debet ſummariè ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu & figura judicii, *ut clem. diſpendioſam de judic.* id idem facit etiam (nullum allegans) Hieronym. Gonz. *in reg. de ment. & altern. in annot. gloſſ.* 9 *poſt. princ. num.* 44.

In hujuſmodi tamen proceſſu ſummario judex præ- 144
oculis habere debet omnino *dict. clem. ſæpe de verb. ſignif.* quæ dat formam huic procedendi modo, deſignans requiſita neceſſaria, quæ in eo intervenire requiruntur, ad cujus, & dictæ clemen. *diſpendioſam*, majorem declа-

declarationem, videndus Bart. *in extrav. ad reprimendum.* Georg. Natta *in repetitione ipſius clem.* & ibi etiam Lanfranc. Marant. *de ordine jud. 4. p. 9. dict. à princ. fol. mihi* 186. Optimè Octavian. Cacheran. *in deciſionibus Pedem. dec. 3. per totam.* & Perez de Lara *in tract. de anniverſ. & Capell. lib. 1. c. 10. à n. 46. cum plurib. ſeqq.* quibus locis exactè tractant de natura & qualitate dictionis ſummariè, ſimpliciter, de plano, ſine ſtrepitu, & figura judicii, de quibus in dictis clem. & quid unaquæque appetat in jure.

145 Et de prædicta & de modo procedendi in cauſis beneficialibus juxta tenorem *d. clem. diſpendioſam*, *& d. clem. ſæpe*, ultra prædictos latè tractat. & ſeriatim Lam. *in tract. de jure patro. 12. art. cum ſequentib. & ſuprà 9. q. princ. 2. p. lib. 2. & per totam q. princ.* 10. *&* 12. cùm omnibus ſuis articulis *eadem 2. p. lib. 2.* & ſtylum Rotæ in cauſis beneficialibus, & ſpiritualibus, quæ ibi agitantur, latè ponit, ex aliis pluribus Sebaſtian. Vantius *in tract. de nullit. ſententiarum ex defectu proceſſus à n.* 58. *uſque ad* 66. in quo quidem advertit, quòd cum ſtylus curiæ, ſeu loci in quibus cauſa agitur, non
146 autem curiæ delegantis ſervandus ſit ut per Egidium *concl.* 78. *ſuper appellatione*, & quæ ipſe Vant. *ibi n.* 56. idcirco ſi Papa cauſam alicui judici in partibus cum poteſtate ſummariè procedendi, commiſerit talis judex non cogeretur ſervare ſtylum, & terminos Romanæ curiæ, ſed juris communis diſpoſitionem ſequi deberet, ex Egidio *concl.* 82. *ſi Papa:* nam talis
147 ſtylus ad alia loca non ſe extendit. Roma. *conſil.* 367. *col.* 3. Aimon. *conſ.* 121. *ſcripſi*, *colum. penult.* prout nec ſtylus palatii non extra egreditur, nec ad alia ſe extendit Egidius. *concluſ.* 177. etiam ubi, quod & ex aliis authoritatibus nos *ſuprà cap.* 10. *hac 2. part. n.* 27. probavimus, quòd ſtylus Rotæ non attenditur extra curiam in lite vertente in partibus, diffusè etiam dixi *ſuprà 1. part. capite 2. §. à principio.*

148 Unum tamen non diſſimulabo, quòd quando in ſententia, reſcripto, vel quavis alia diſpoſitione, ſummariè procedi jubetur: proceſſus formandus eſt in forma judiciali, ut conſtat ex Doctoribus in toto hoc articulo ſuprà citatis, dictio enim (ſummariè) aliter quàm in judicialibus actibus non verificatur, nam in proceſſu ſummario, & etiam ſi in eo procedatur ſimul, ſimpliciter, & de plano, ſine ſtrepitu, & figura judicii, licèt ordo judicii tollatur; non tamen ſubſtantialia judicii, ac ideò cauſæ cognitionem adhiberi neceſſe eſt, nec legitimæ probationes, prout cauſarum qualitas expoſcit, ſublatæ cenſeri debent, latè pluribus relatis Pedemont. *ubi ſuprà d. dec. 1. ſub n. 1. & 2.* Pe-
149 rez de Lara *in d. c. 3. n. 46. cum tribus ſequentib.* & quia quando ſic proceditur requiritur citatio, juramentum calumniæ; & ſimilia, quia actus ſunt judiciales, non autem extrajudiciales, ut expreſsè ex aliis dicit Baptiſt. de S. Blaſ. *in tr. de arbitro & arbitr. q.* 30. *&* 31. & ſic quòd coram eo, qui extrajudicialiter procedit, non juratur de calumnia, ubi etiam *q.* 29. 30. 36. 39. *&* 40. quòd libellus, litis conteſtatio, recuſatio, interloquutio, ac proceſſus publicatio & ſimilia, ſunt actus judiciales, non extrajudiciales.

150 Et quoniam d. clem. *diſpendioſam*, quæ ita ſummariè, & in beneficialibus procedendum, diſponit, ſituatur ſub titulo ſeu rubrica *de judiciis*, ergo ejus proceſſus pertinet ad judicium, & in judicialibus verificari debet. Etenim quando aliqua materia ponitur ſub aliquo rubro, ex hoc judicatur eſſe illius naturæ, cujus eſt rubrum, ita vult gl. notab. *in c. 1. in c. ſi ſuper gratia.* & ibi Dominicus *de offic. delegati*, *lib.* 6. gloſſ. *in c. tibi qui reſcript. eodem lib.* gloſſ. *in clem. unica de offic. delegati*, quas commendat ad id Panormit. *in proœmio decretal. & in c. ſuſpenſionis de offic. delegati* Joan. de Imola *rubr. ff. de verbor. oblig.* Everard. *in locis legalibus*, *in loco*, *à rubro*, quia lex vel Canon debet intelligi ſecundùm Rubricam, ſub qua ſituatum eſt ex eiſdem authoritatibus. Et ita conſultus ſemel reſpondi, dum ſuper electione præbendæ Doctoralis Tudenſis Eccleſiæ, ad quam Licentiatus Ferdinand. de Mera ac Carbajal oppoſitor comparavit, coram Capitulo exceptiones irregularitatis, bigamiæ, ordinum, & alias legitimas opponens, contra perſonam alterius, pariter oppoſitoris ad præbendam, & à Capitulo recuſante eas examinare, & de his cognoſcere, appellavit ipſe Licent. Mera, & proteſtatus auxilium Regium vio- 151
lentiæ, & adductis actis ad hanc Curiam almam Gallograecam, me patrocinante, informante, & inſiſtente appellationem legitimam foretque neceſſariam ſuper exceptionibus judicialiter procedi, decretum eſt à toto Senatu, ad datum tertium genus violentiæ. Nempe *que oyendo el Cabildo y el Obiſpo, ò el que dellos pudieſſe y devieſſe conoſcer, al Licenciado Mera ſobre ſus excepciones, y procediendo en ellas conforme à derecho, no hazia fuerça, y no lo haziendo, la hazia otorgaſſe, &c.* & hujus decreti intimata Regia proviſione Epiſcopo, & capitulo, quod cum voluiſſet, extrajudicialiter de dictis exceptionibus cognoſcere, licet Epiſcopus contra; iterum D. Ferdi. de Mera appellans proteſtatur, & viſo proceſſu per totum Senatum me informante, ac iterum inſiſtente, jus eſſe, ut omnino de eis debet fieri 156
judicialis examinatio, licet in judicio ſummario ex ſupra dictis authoritatibus, & clementinis, iterum tertium genus datum eſt in Senatu, ut, *procediendo ſummariamente, y dando al Licenciado Mera dies dias mas de termino, no hazia fuerça, y no lo haziendo, la hazia otorgaſſe, &c.* Ita intelligi in judiciali cognitione juxta Clement. *diſpendioſam* reſpondi, cum ita jus dictet, quando in electione comparet, contradictor legitimas exceptiones opponens, ut hactenus dictum 157
eſt ſuperiùs, & quia verba judicis debeant intelligi 152
ſecundùm mentem juris, text. *in cap. cauſam, de reſcriptis, l. ſi ſtipulatus, in princ. de uſuris, l. Gallus, §. quidam recte, de liberis & poſthum.* Alexand. *conſil. 2. numer. 2. lib. 3.* & ita intelligendum eſſe, omnes Senatores nemine dempto, non aliter, affirmarunt. Meliùs tamen & commodiùs erit pro hujuſmodi ſubtilitatibus vitandis, aut parcendis litigantium expenſis, ut clara decreta concipiantur propter cavillationes excuſandas, quæ ex verbis obſcuris, & ſubtiliſſimi juris ſolent deduci, & altercari: multa etiam alia, quæ ad extrajudiciales ſpectant quæſtiones, inferiùs dicemus.

Hujus ſic expeditæ materiæ præparatio principalis 153
noſtræ quæſtionis reſolutionis locum facit, an judex Eccleſiaſticus vim faciat, non deferens appellationi interpoſitæ à proviſione cujuſvis beneficii, in qua partem negativam, nempe vim non fieri tenet Lambert. *de jure part. p. 2. q. 11. art. 5. n. 2. verſ. bene verum*, dicens, quòd quando inſtitutio facta eſt, poſſeſſionem adeptam non eſſe attentatam, appellatione pendente, cùm ſuſpenſivo careat, ſed imò poſſe exequi, mandari inſtitutionem, pro qua etiam parte videtur text. expreſſus *in c. conſtitutis el 2. 46. in ordine de appel.* ubi dicitur, quòd contra electum, vel confirmatum non admittitur exceptio vel appellatio, ad impedimentum electionis, vel confirmationis effectum, ſed demum poſſe habita poſſeſſione, pro quo ſolet etiam citari Philipp. Franc. *ibi.*

Et in terminis, ut nulla violentia fiat in proviſione 154
Capellaniæ, ſi appellationi non deferatur; videtur affirmare Cevallos *in contra comm. q.* 693. *n.* 31. *in 1. tom.* per text. *in d. c. conſtitutis*, ut hujuſmodi Capellaniæ proviſio non impediatur, vel ſuſpendatur, etiam ſi fuerit appellatio interpoſita & ſuprema Cancellaria ad quam vehitur per viam violentiæ, aliquando vim fieri, aliquando verò non fieri, arbitrari, licèt meliùs eſſe (dicat) appellatione ſpreta, ut tales proviſiones exequantur, ne

ne ultima teſtatorum elogia, & animarum eorum ſuffragia ſuſpendatur, bonaque, lite pendente diſſipentur, ex quibus ipſe videtur probare appellationem interpoſitam in proviſione beneficiorum admittendam non fore, quo modo emiſſa, ſive extrajudicialiter procedatur, ſive in contradictorio judicio.

155 Sed ne te detineam diutiùs, illa eſt concors, ac receptiſſimo omnium Doctorum, & Rotæ ſententia, omni jure probabilis ac vera in hoc articulo circa proviſionem quorumcumque beneficiorum, quod ſi in ea procedatur ſua primordiali natura retenta, hoc eſt extrajudicialiter, appellatio emiſſa ab alia nullatenus ſuſpendat nec impediat poſſeſſionis beneficii, ſeu Capellaniæ adeptionem, nec violenta, nec attentata dicetur, nec vis in delationis denegatione committitur, quemadmodum nec in cæteris actibus extrajudicialibus, de quibus ſupra ad princ. hujus capitis dixi: textus eſt expreſſus, (ſic etiam à Doctoribus ſtatim citandis, communiter intellectus) *in c. conſtitutis el* 2. 46. *in ordine de appellat.* ſuprà citatus.

Aut enim ipſa beneficiorum proviſio amiſſa primæva & alterata ſua natura, judicialiter celebratur, in contradictorio judicio cum contradictore, & cauſæ cognitione judicii ordine ſervato, & per diffinitivam
156 ſententiam (ſecundùm quæ hucuſque dicta ſunt) tunc ab ea emiſſa appellatio ſuos effectus retinet, ita ut poſſeſſio adepta, & omnia poſtmodum geſta ſint attentata, & nulla, ante omnia revocanda, & reponenda, quia utrique & licita eſt, & permiſſa, text. *in c. à collatione beneficii, de electione lib. 6. juncto, c. non ſolùm, de appellat.* text. *in clem. diſpendioſam de judiciis, juncta clem. ſæpè, de verborum ſignif. c.* 2. *ut lite pend. in* 6.

157 Et hujus articuli iſtam diviſam reſolutionem probat Abb. *in d. c. conſtitutis n.* 6. 14. & 15. Philip. Franc. *ibi n.* 9. & Imola *n.* 6. & 13. Anton. de Butrio *n.* 9. 10. & 11. Decius *n. fin.* Lamb. *de jur. patr. l.* 2. *p.* 2. *q.* 11. *art.* 5. *n.* 2. Lancelot. Robert. (qui in hac diſt. optimè & cum maxima claritate multis in locis loquutus eſt) *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 4. *n.* 11. dicens, ſic per Dominos de Rota, pluries fuiſſe judicatum, quòd quando inſtitutio habet vim interloquutoriæ, & ſic quando extrajudicialiter efficitur (ut ſuprà per nos) appellatio non admittatur, ut verò quando diffinitivè pronuntiatur, & per ſententiam celebratur, appellatione ab ea pendente, nihil eſſe innovandum, per eundem Lancelotum *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 49. *n.* 3. & 5. & *lim.* 5. *n.* 14. & 15. & loquendo in inſtitutione facta pendente appellatione judiciali, hoc eſt, quando proceditur judicialiter, ut ſit attentata poſſeſſio, ipſe Lancelot. 2. *p. in præfatione n.* 298. & 603. & *ſequentibus.* Natta *conſilio* 568. Calder. *conſil.* 1. *ut lite penden.* & idem cum Lanceloto locis ſuperiùs allegatis tenet Azevedus in Curia Piſa *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 4. cum quibus hanc doctrinam optimè adeptus eſt noſter Perez de Lara *de Capellan. lib.* 2. *cap.* 11. *à princ.* dicens, quod à ſententia lata in favorem alterius ex litigantibus, cui jubetur Capellaniæ collationem fieri altero appellante, non poſſit ſententia præfata, & in contradictorio judicio lata executioni demandari. Secus autem quando proviſio habet vim interloquutoriæ, hoc eſt extrajudicialis, optimè & meliùs quàm alibi præfatam diſtinctionem probat, explicat, & declarat Hieronym. Gonzal. famoſus advocatus, *in regula* 1. *de men. & alter gloſſ.* 9. *in annotat. à n.* 27. *n. ſequentib.* & iterum inferiùs *à n.* 203. *uſque ad n.* 208. hoc itidem affirmat Cachus *in inſtitut. major. lib.* 4. *tit.* 4. *nu.* 67. Nicolaus Garcia *de benef.* 9. *p. c.* 4. *à n.* 16. dicens inſtitutionem præſentati factam pendente appellatione per alterum interpoſita à ſententia ordinarii, & poſſeſſionem ſubſequutam, & præſentato inſtituto captam, pendente appellatione judiciali, interpoſita ab inſtitutione facta in ſententia; eſſe attentatam, cum tunc cauſa appellabilis ſit, allegat in id Joann. Andr. Lapum, Domin. *nu.* 7. & Franch. *in c. avaritiæ de electione in* 6. idem etiam probant Brededor. *in tract de appellat.* 1. *part. à quibus actibus tit.* 20. *verſ. ab inſtitutione præſentati, pag.* 419. Marcus Anton. Genuenſis *in praxi Archiepiſcop. Curiæ Neapol. c.* 61. *nu.* 16. affirmans in dict. Curia eſſe receptam; quod ubi poſt ſententiam eſt facienda inſtitutio, ut ſit attentata, quando pendet appellatio, per quos & Perez de Lara Lancelot. & Azeved. ita firmat Nicolaus Garcia loco relato *nu.* 22. idem etiam probat Borgninus Caval. *deciſ.* 26. *num.* 56. *p.* 3. & ejus additionator Brixian. *in repertorio, verbo, appellatio interpoſita*, dicentes quòd appellatio interpoſita à proviſione, & inſtitutione beneficii facta extrajudicialiter, nec ſuſpendit exequutionem, nec impedit adminiſtrationem lite durante. Secus ſi judicialiter eſt facta, quia tunc admittitur, & cauſam ſuſpendit.

Et loquendo in proviſione beneficiorum facta per 158
ſententiam, & contradictorem, qua etiam declaratur, beneficium eſſe juris patronatus, ut poſſit quoad utrumque effectum appellari, poſt Lancelot. & alias Rotæ deciſiones, atque Doctores tenent Joann. Hieron. Campanill. *diverſ. jur. canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *nu.* 476. *folio* 298. & ita pluries tenuiſſe Rotam, firmat Mareſcot. *variar. reſol. lib.* 2. *c.* 64. *à num.* 20. eandem diſtinctionem à Rota receptam eſſe, paſſim reperio; ipſamque hujuſmodi in appellationibus recipiendis, vel non, & deducendis attentatis: præ oculis ſemper habere, ut in terminis 159
videre eſt per unam Zamoren. beneficii coram Cotta 20. Junii 1575. & alia Calaguritana beneficii 7. Maii 1574. coram Blanqueto. Compoſtellana parrochial. 9. Decembr. 1592. noviter fuit reſolutum in alia Calaguritana beneficii 18. April. 1603. & in alia etiam Calaguritana, de Ollavari. 28. Januarii, & 22. Martis 1604. quarum meminit Hier. Gonz. loco citato *ſuprà n.* 203. & iterum *n.* 28. quo loci dicit, in hac ultima deciſione ipſo informante, deciſum fuiſſe, quandam conſtitutionem diſponentem inſtitutionem, quòd præſentata à majori parte Capitularium, præſentato ſtatim fiat collatio, & traditio poſſeſſionis, de qua constitutione fuit oppoſitum per quemdam præſentatum, de quo ibi: cui per Rotam fuit reſponſum, ultra alias rationes, non excuſans attentatam poſſeſſionem, & inſtitutionem ſubſequutam, quia dicta contradictio eſſet intelligenda, quando extrajudicialiter proceditur ad inſtitutionem, non autem quando judicialiter, quia tunc appellatio emiſſa habet utrumque effectum ſuſpenſivum, & devolutivum. Ita ut ea pendente, vel termino ad eam proponendam, non poteſt fieri actualis collatio, & inſtitutio. Imò facta foret attentata, & nulla, ut per eundem *in dict. num.* 203. & Doctores ſuprà citatos.

Ejuſdem etiam diſtinctionis ſequutus meminit 160
optimè Marqueſſ. *in tract. de commiſſionibus* 1. *p. cap.* 13. *num.* 90. ut ab inſtitutione extrajudicialiter facta appellationi emiſſæ deferendum non ſit. Secus autem appellationi interjectæ ab inſtitutione facta, & celebrata in forma judicii contradictorii, quia tunc ut licitæ deferendum eſt, & quidquid ea pendente fuerit attentatum, tunc ut nullum protinus revocandum, allegat Rotam *deciſ.* 33. *de appellat. in novis*, & Achill. *deciſ.* 26. *de appellat.* qui ita nuperrimè fuiſſe deciſum per Rotam coram Domino Pernia in una Aurienſ. 1. Julii 1596. teſtatur, alleg. etiam Lanc. ad id.

Pariter etiam hanc doctrinam amplexa eſt Rota pluribus cauſis, ſignanter in una Neapolitan. Capellaniæ de menſe Decemb. 1562. & in alia Calaguritana portionis, de Amarita 27. Julii 1575. quæ eſt deciſio 6. 2. part. diverſorum, & alias plures, quas allegat Nicolaus Garcia *dict.* 2. *tomo* 9. *p. c.* 4. *à num.* 17. & ibi *à n.* 24. *verſic. non refragatur uſque ad n.* 26. alias deciſiones.

ſiones, Rotæ ad literam refert, expreſſè tenentes, Doctores & jura prohibentia appellationem à proviſione beneficiorum, & Capellaniarum proçedere, & debere intelligi; quando extrajudicialiter in illa procedatur, ſecus autem quando judicialiter proceſſum eſt, quia tunc appellationem admittendam eſſe, & attentatum facere, quæ deciſiones præcipuè allegatæ *ibi*, *n.* 25. alios extra jam à nobis citatos Doctores allegat, alias etiam deciſiones plures Rotæ videre poteris per Lancelot. Robert. & Perez de Lara in locis ſuperiùs allegatis, & plures alias Rotæ deciſiones & Doctores pro hac diſtinctione adduxi 3. *p. c.* 11. *à n.* 31. quos omnino vide; & teſtatur etiam Mareſcotus *var. reſolut. lib.* 2. *c.* 64. *à n.* 20.

161 Quam doctrinam & diſtinctionem, ut admittas, velim generaliter in omni, omniumque Beneficiorum, proviſione, collatione, confirmatione facta ad electionem, & inſtitutione facta ad præſentationem alterius, ut ultra Doctores proximè ita loquentes ſuprà citatos, tenent Franchus *in c. fin. de electione lib.* 6. *n.* 9. *& in d. cap. conſtitutis* 2. *de appellat.* Sarnerius *dec.* 31. Guido Bonus *dec.* 104. & fuit reſolutum in una Neapol. Capellaniæ de menſ. Decemb. 1602. & Rota *dec.* 266. *n.* 1. *lib.* 3. *diverſo. & in dec.* 6. *cum ſeqq. part.* 2. *diverſ.* Lancelot. Robert. 2. *p. c.* 4. *in præfatione, n.* 725. *& cap.* 12. *dict. limit.* 49. *n.* 1. *& per totam*, & ex ſuprà relatis DD. id poteſt etiam colligi; & optimè animadvertit Gonzal. *d. gloſſ.* 9. *in annotat. n.* 206. qui *n.* 207. rectiſſimè damnat aliquos, præcipuè Azevedum in Curia Piſana *lib.* 2. *c.* 4. *n.* 14. dicentem, aliud eſſe ad impediendam exequutionem in confirmatione, & inſtitutione, & aliud in collatione. Eundem etiam in hoc damnat Garcia *d.* 9. *part. cap.* 4. *numero* 26. maximè cum ſuperiùs probavimus, *hoc in cap.* in omnibus his caſibus dupliciter etiam procedi ſolere, quandoque extrajudicialiter, quandoque verò judicialiter.

162 Iſthæc noſtra reſolutio omnino practicanda eſt, quemadmodum paſſim, & quotidie practicatam vidi in hac noſtra alma Regia Galleca Curia, in cauſis quæ ad eam trahuntur per viam violentiæ: & ſic etiam in terminis noſtræ quæſtionis dicit Perez de Lara *in d. tr. de anniverſ. & Capell. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 8. quod ſi de facto Ordinarius exequitur ſuam ſententiam latam ſuper proviſione Capellaniæ, appellatione ſpreta, & cauſa feratur ad Regiam Cancellariam prætextu violentiæ auferendæ, jubetur ab auditoribus, omnia reponi eo in ſtatu, quo erant tempore prolatæ ſententiæ; quem ad id referens, etiam ſequitur Nicolaus Garcia *proximè relato n.* 27. ubi deſuper etiam affirmat, quòd ſuperior ad quem appellatur, revocat omnia geſta, appellatione judiciali pendente, ut attentata.

163 Et uterque, Lara, ſcilicet, & Garcia, ille *n.* 10. iſte *n.* 29. reprobant Cevallos *in d. q.* 69. *n.* 31. qui dum in contrarium videtur ſe inclinari (ut ſuprà ad princ. hujus quæſtionis diximus) ex eoque movetur, quod ſupremi Cancellariæ auditores diverſimodè declarare ſolent, aditi pro delatione appellationis à proviſione Capellaniæ, modo vim fieri, modo verò nullatenus, ex quo quidem nulla arguitur contrarietas noſtræ doctrinæ, & diſtinctioni. Enimverò, quandoque ad eam veniuntur cauſæ hujuſmodi retenta ſua primæva natura, & ſic extrajudiciales omnino, quo caſu nihil mirum, ut vim non fieri declarent, cùm appellatio non ſuſpendat, quandoque verò cauſæ prædictæ accedunt alterata natura proviſionis, & ſic judiciales omninò, & ideo vim fieri, non deferendo loquuntur, & ſalvando D. Cevallos dico, quòd ipſe nihil loquatur, quando proviſio Capellaniæ facta eſt, vel mandatur fieri per ſententiam; & in contradictorio judicio, nec id ex ejus verbis colligitur, ſed loquatur generaliter, ut proviſio fieri debet appellatione ſpreta, qui aſſumendus eſt in hunc ſenſum, ſcilicet in proviſione Capellaniæ retinente ſuam primævam naturam, & ſic quando eſt extrajudicialis, & ad hoc ſuadeo, cum alleget text. *in d. c. conſtitutis* 2. *de appell.* qui (ut diximus. & dicemus) loquitur in extrajudiciali proviſione. Opinionem tamen Cevallos falſam vocat Aloyſ. Riccius *in praxi dec. jur. patron. dec.* 229. *n.* 351. *cum ſequentibus*, culpabilis quippe redditur, cùm genericè, & indiſtinctè loquatur.

Et ideò nec etiam debent obſtare cætera quæ ad- 164
duximus pro contraria parte hujus quæſtionis, non Lamber. dum dicit inſtitutum poſſe pendente appellatione, ab inſtitutione capere poſſeſſionem, quia eſt quid facti & effectus conſequutivus inſtitutionis, cui reſpondent Azeved. Lara, Gonzal. *n.* 207. Garcia *n.* 20. dicentes, literam Lambertini eſſe corruptam; & ita à Rota in una Neapolitana fuiſſe declaratum, cùm debeat intelligi, quando inſtitutio facta non habet 168
vim diffinitivæ, ſed fuit facta extrajudicialiter, & ſine contradictore, ut colligitur ex his quæ ipſe dicit ibi *n. præced.* quod caſu appellatio tanquam ab interlocutoria non debet facere attentata. Pro quo etiam vide Aloyſ. Ricc. *ubi proximè*, & quæ nos 3. *p.* 2. *c.* 11. *à n.* 31.

Et ita etiam ad text. *in d. c. conſtitutis* 2. *de appell.* 165
dum dicit, appellatione pendente poſſeſſionem beneficii adeptam, non eſſe attentatam, eo modo reſpondetur, loqui in extrajudiciali proviſione, quod latè tradit Lancel. *de attent.* 2. *part. c.* 4. *n.* 614. & 627. & *c.* 12. *in præfatione n.* 79. & præſertim *limit.* 40. & 49. ſuprà allegatus, & ultra eum Joan. And. Lapus, Domin. & Franc. *in d. c. avaritiæ*, Cuchus *in inſtit. majori. lib.* 4. *tit.* 4. *n.* 67. Garcia *d. n.* 19. Hieron. Gonz. *ſuprà n.* 207. *verſic. & ad text.*

Unum tamen utile adverte, quod ſcribit Lancelot. in ſuprà dictis locis, & præcipuè *in d.* 3. *p. cap.* 12. *limit. d.* 49. *n.* 4. Doctores hac de re loquentes, eſſe 17
reducendos, & intelligendos ſecundùm terminos noſtræ reſolutionis, propter afferentes præſentatum, electum, ſeu aliàs proviſum beneficio, poſſe pendente appellatione à tali proviſione capere poſſeſſionem, 17
& non eſſe attentatam; intelligi debere in appellatione extrajudiciali, quando in proviſione extrajudicialiter proceſſum eſt.

Hinc intelligenda veniunt, quæ ipſe dicit Lancel. 166
loco proximè citato *limitatione* 40. geſta poſt appel- 17
lationem quæ ſunt conſequutiva ad actus factos ante appellationem non eſſe attentata, nec ut alia revocanda, cujus inter alia hoc exemplum reddit, quod inveſtitura, & traditio poſſeſſionis eſſet actus conſequutivus ad ipſam collationem, & electionem celebratam ante appellationem, quia ea ratione hoc fieri licitum eſſe appellatione pendente, dicunt Doctores ab eo citati ibi *à n.* 5. quia hoc eſt intelligendum, 17
& præfati Doctores quando ipſa proviſio beneficii facta eſt extrajudicialiter, quia tunc poſſeſſio non ſuſpenditur per appellationem ſubſequutam, non autem quando judicialiter facta fuit proviſio, quia tunc ſententia non exequitur, ſed per appellationem ſuſpendit ejus effectus, quod ita hanc doctrinam intelligit & declarat expreſſe idem Lancelot. *ibi à n.* 10. *& ſeqq.*

Hujus tamen noſtræ quæſtionis reſolutio, & doc- 167
trina, cui dicta diſtinctio ineſt, licet jure communi generaliter procedat, & habeat locum in quorumcunque beneficiorum collatione, inſtitutione, electione, 17
confirmatione, vel quavis proviſione: in parochialibus tamen fallit, in quibus ſpeciali prærogativa, peculiarique ratione, ut animarum ſaluti meliùs conſuleretur, noviori inductum eſt à ſacroſancto Tridentini Decreto *ſeſſ.* 24. *de reformatione c.* 18. *ante finem, verſiculo, nec præditorum examinatorum*, & in conſtitut. motu proprio edita Pii V. ſub 14. Kalen. Aprilis 1566. incipienti, *in conferendis beneficiis*, & ſæpe cenſuit:

Sacra

Sacra Concilii Trident. congregatio, & Rota resolvit, ut in collationibus, & possessionum traditionibus Ecclesiarum Parochialium, per nullam appellationem suspendatur, quomodo, nulla adhibita distinctione, an extrajudicialiter, an judicialiter sit processum.

Quòd ita expresse limitavit præfatam doctrinam Hieronym. Gonzal. *in d. gloss.* 9. *in annotat. n.* 213. *cum sequentibus*, constituit regulam generalem, quòd quando in provisione beneficiorum proceditur judicialiter, appellatio habeat utrumque. Eam *num.* 208. limitat in Parochialibus, & specialiter declarat ipse in annotatione quam habet in margine, *ibi*, *penes d.* 263. ita (à collatione, vel provisione judiciali regulariter datur appellatio, nisi in casibus declaratis usque ad finem, *&c.*) quorum casus prior est iste de Parochialibus, qui habetur *dict. n.* 208. & loquendo in provisione Parochialis juris patronatus facta per sententiam, qua etiam declaratur beneficium juris patronatus esse; tenet idem, ut non possit appellari quoad suspensivum. Joan. Hieronym. Campanill. *divers. jur. canon. rubrica* 11. *cap.* 13. *n.* 476. pariter & eodem modo Perez de Lara *ubi supra dict. l.* 2. *c.* 11. qui postquam à principio resolvit permissam esse appellationem, quando per sententiam diffinitivam jubetur fieri institutio, seu collatio beneficii, dicit *num.* 7. ex Trident. decreto, prædictam doctrinam non habere locum in Parochialibus, allegans ad id Rotæ decisionem 6. 2. *p. n.* 3. *in novissimis.*

Et ita omnimodo, non alias intelligendus est prædicti Tridentini locus & motus proprius, ut in Parochialium provisione, sive extrajudicialiter, sive judicialiter procedatur, possessio per appellationem non suspendatur, peculiari ratione, qua fundantur ea jura, quæ non viget in cæteris beneficiis favore animarum, cùm expediat earumdem saluti celerrima Parochialium provisio, cùm alias ex longa vacatione Parochialium periculum sequatur animabus, textus *in cap. si Apostolica* 35. *de præbend. in* 6. ibi, ne ipsarum vacatio diutina periculum valeat animabus afferre, *&c.* & in motu proprio Pii V. *in conferendis* probatur ad medium, *ibi*, Ne Parochiales Ecclesiæ diu in suspenso maneant, in maximum animarum periculum, *&c.* quæ est ratio, ut multoties recedatur à juris communis regulis, & dentur in Parochialibus specialitates aliquæ extra citraque beneficia, quæ simplicia sunt, ut videre est ex his quæ Gonzal. *de mensi.* §. 5. *proœmiali à num.* 125. *& in glossa* 6. *per totam.* & sic dicitur, quòd curæ animarum exercitium continet in se magnum periculum, cùm sit ars artium, *cap. penultim. de ætate & qualitate.* Bonifac. Vitallinus *in clem.* 1. *n.* 29. *de præbend.* ubi *n.* 30. *&* 32. dicit, quòd cura est tanto pretiosior, quanto periculosior, & quòd non omnis Sacerdos est ad curam animarum idoneus, & sic si intelligerentur dictæ novæ dispositiones de appellatione extrajudiciali tantùm, nihil specialitatis, nec favoris continerent ultra jus commune, quod eo casu omnibus aliis beneficiis quibusvis, & Parochialibus licet adimere appellationem *ex d. c. constitutis*, & Doctorum caterva; dixi & sicut dubio serviat, illorum juris dispositio *juxta l. Labeo de Carbonia. edicto*, intelligenda, & trahenda est ut disponat in casu, quo aliàs erat ei permissa appellatio, ut est in processu judiciali.

Quòd novum non est, quia quando periculum est in mora, recedimus à regulis ordinariis, ac ideo ea quæ celerem expeditionem desiderant, appellationem non admittunt, Speculator *de appellat.* §. *in quibus versic.* 8. Franchus *in cap. qua fronte sub num.* 18. *de appellat.* per illum textum, & Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 43. *num.* 1. *cum seqq. & ultim. & penult.* Ergo cùm immineat animalibus periculum ex Parochiali longa vocatione, & morosa provisione, prout foret, si tres sententiæ executoriales que ad ejus provisionem expectarentur; nihil mirum, ut concilium omnem appellationem, & extrajudicialem, & judicialem adimeret periculi, & specialitatis rationi attenta.

Desuper suadetur, quoniam Concilium ita dispo- 175
nit: (nec prædictorum examinatorum relationem, quominus exceptionem habeat nulla devolutio aut appellatio, etiam ad S. Apostol. *&c.* impediat, aut suspendat, *&c.*) quibus verbis omnem appellationem tam judicialem, quàm extrajudicialem excludit, quia dictio (nulla) est distributiva, pertinens ad plura nec potest de uno tantùm prædicati, ita Jas. *in leg. quemadmodum nu.* 3. per illum textum, *ff. de acquiren. possess.* Alexander. *in l.* 1. *ff. eodem tit.* Zenedus *in singular. singul.* 67. *nu. fin.* ubi *n.* ex pluribus dicit, quòd est negativa universalis omnia excludens.

Deinde probatur ex eo quòd licèt quando appella- 176
tio prohibetur in odium alicujus, & atrocitatem criminis, sit pœna, tamen quando prohibitio appellationis provenit ex natura causæ, ut in possessorio, alimentis, hoc casu, *&c.* tunc est privilegium inductum ipsi causæ. Ita eleganter Bald. *in l. observare n.* 12. *Cod. quorum appellat. non reci.* sed privilegii ita debet
fieri interpretatio ut aliquid specialitatis contineat, 177
cap in his 20. *de privilegiis.* Hostiens. per textum ibi *in cap.* 11. *nu.* 9. *de rescriptis.* Anastasius Germon. *in tractu de indultis* §. *etiam si secularia numero* 14. & ut aliquid addat juri communi, ut in simili dicit Pur- 178
puratus *consil.* 271. *in fin.* Socin. *consil.* 84. *num.* 6. *vers. confirmantur præmissa* Barba *consilio* 44. *nu. in fine.* Petrus Surd. *decisione* 123. *numero* 11. & probant textus *in leg.* 1. *ff. ad municip. l. si quando, ff. de leg.* 1. *leg. fin. de constitution. Princ. l. si quando Cod. de inoffic. testament.* & ubique gloss. & Doctores, ne inane, & superfluum dicatur, & omnis dispositio ita debet intelligi, & interpretari, ne reddatur superflua. Castrens. *consil.* 175. *num.* 4. *volum.* 1. Socinus *consilio* 53. *n.* 14. *volum.* 1. Craveta *pro gener. num.* 46. *& sequentibus*, 179
etiam in materia stricta & pœnali, Baldus *in cap.* 1. *de cap. qui cur. vend.* Abbas *consilio* 32. *columna* 1. *in fine volum.* 2. Surdus *decisione* 195. *numero* 1. plures allegans *in consilio* 127. *numero* 9. ergo cùm in Parochialibus jure communi, quando proceditur extrajudicialiter, appellatio non admittitur, & hoc noviter privilegio inducat Tridentin. & motus proprius, ut nulla in eis appellatio admittatur, debet intelligi ultra jus commune, & sic in casu quo aliàs admitteba-
tur.

Aliter enim minimè posset verificari doctrina suprà tradita à Doctoribus, præcipue Lara *dict. cap.* 11. *n.* 7. & Gonzalez *dict. gloss.* 9. *in annotatio. nu.* 209. *& ite-* 180
rum 184. *cum sequentibus*, pro quibus est decisio Rotæ 10. *numero part.* 2. *diversorum*, & decis. 6. *sub numero* 1. *& suprà cum sequentibus part.* 2. *divers.* Trident. disposition. *dict. cap.* 18. quoad appellationem esse specialem, quoad Patriarchales tantùm & ita nullo modo esse trahendam, nec intelligendam in cæteris beneficiis simplicibus, quæ si in appellationibus judicialibus non loqueretur, idem utique contineret, quod jus commune, & ita necessariò trahi deberet ad alia beneficia simplicia, quod esset absurdum & non speciale.

Et facit ad propositum ferè in terminis, quod dicit 180
Aretin. *in consil.* 106. *numero* 7. & 11. quòd statutum prohibens appellari ab interlocutoria, putà, locum habeat, etiam quando ex jure communi permissa est appellatio, & dicit Negusantius *de pignor. in* 1. *membr.* 8. *part. princ. numero* 3. quod Ægidiana constitutio prohibens appellationem in causis possessoriis, obtinebit etiam, quando licita esse appellatio, latè Surdus *decisione* 164. *n.* 18. ubi dicit, quòd etiam procedit in 182
rescripto ex infinitis decisionibus, & doctrinis, quas

ipſe ponit *in conſilio* 252. *num.* 24. *& ſeq.* ubi latiſſimè. Adde quod dicit Bald. *in l.* 2. *Cod. de appellat.* quod ſi
183 cauſa poſſeſſorii, in qua eſt prohibita appellatio, committatur appellatione remota, non poterit appellari in illis etiam caſibus ſpecialibus, quibus erat permiſſa. Sequitur Ruinus *conſil.* 82. *nu.* 4. *vol.* 5. Roland à Valle *conſ.* 7. *vol.* 3.

184 Ex qua ratione dicunt Joſeph. Ludov. *deciſ. Peruſ.* 24. *Domina, n.* 22. *&* 23. Joan. Baptiſt. Ponta. *tractatu de ſpolio lib.* 4. *cap.* 3. *ſub num.* 42. *fol.* 305. Neguſantius *de pigno. part.* 8. *memb.* 1. *num.* 3. *fol.* 252. Pute. *deciſ.* 293. *in cauſa Placent. ſub num.* 2. *lib.* 2. Contardus *in l. unic. in ampliatio. n.* 131. *Cod. ſi de moment.* dicentes, quod ſtatutum prohibens appellationem in poſſeſſoriis, debet intelligi, ut illam prohibeat in caſibus, quibus aliàs jure communi erat permiſſa, ne redderetur ſuperfluum.

185 Et confirmatur, quaſi ſi clauſula (appellatione remota) apponatur in reſcripto poſſeſſorii operatur, ut nullatenus appellatur, etiam ubi aliàs appellaretur in aliquo caſu ſpecali. Ampliat autem naturam poſſeſſorii, & removet obſtaculum, ut ſic aliquis ultra jus commune operetur. Franch. *in cap. paſtoralis* 53. *num.* 12. *in fin. quæſt.* 17. *de appellat.* Contard. *ubi proximè in ampliationib. numero* 134. licèt aliter intelligat Scaccia *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 6. *memb.* 7. *numero* 114. *& ſequentibus*, & iterum *quæſt.* 17. *limit.* 6. *memb.* 6. *ſub num.* 24. *&* 25.

186 Et denique hoc idem probatur ex reſolutione illius quæſtionis, de qua per nos *infrà* 3. *part. cap.* 4. & per Hieronym. Gonzal. *de alternat. gloſſ.* 6. *n.* 226. *& ſuprà*, quòd quando Ordinarius aliquem elegit ad Parochialem, cujus ſententiam, ſeu judicium aliqua juſta cauſa non fuit exequutus, & poſtmodum judex ſuperior per appellationem ab altero oppoſitore aditus, eam revocavit. Sed tunc ſuam ſecundam ſententiam, qua juſſit alicui fieri collationem, poſſit exequutioni mittere appellatione ab ea interpoſita non obſtante, quia eadem ratio in iſta ſecunda ſententia ad executionem viget, quæ in prima, quando non eſt exequuta à primo judice Ordinario, cui rectè conducunt quæ latè dixi *infrà* 3. *p. cap.* 11. *per totum.* Vides igitur & in fortioribus terminis, prout eſt ſecunda ſententia, quòd appellatio non admittitur in Parochialibus emiſſa à ſententia lata in contradictorio judicio cum cauſæ cognitione, & proceſſu judiciali, quia (ut inferiùs probavimus) appellatio poſtquam legitimè intimata eſt, beneficium faceret litigioſum, & ita iſta noſtra ſententia, & intelligentia ad Concilium Tridentinum, & motum proprium Pii V. communiter practicatur in ſupremis tribunalibus aditis per viam violentiæ, ut ſi aliàs ſervata eſt forma prædicti decreti Tridentini, motus proprii, aliarumque Canonicarum conſtitutionum, ordine non omiſſo, & juridicè ab Ordinario proceſſum eſſe inveniat; vim nullam fieri appellationi hujuſmodi non deferendo indiſtinctè declarant, & inſuper pro hujus quæſtionis noſtra reſolutione vide quamplures doctrinas, & fundamenta adducta per Rotam, cujus deciſio literaliter eſt appoſita *infrà*, 3. *part. cap.* 4. *à num.* 67.

Igitur in prædicta quæſtione, & limitatione tres ſunt deducendæ concluſiones, cum aliis tribus declarationibus pariter deducendis ex reſolutione à nobis tradita circa illam altercatam quæſtionem, an quando prohibita eſt appellatio à cauſa principali cenſeatur etiam prohibita à gravaminibus incidentibus, & emergentibus, de qua nos *ſuprà hac.* 2. *part. cap.* 6. *à numero* 32. ubi latè. Ex quibus faciliùs apparebit reſolutio ad nonnulla dubia, circa hanc materiam in diſcurſu agitanda.

187 Prima ſit concluſio, ſi in proviſione quorumcumque beneficiorum ſimplicium, puta, collatione, electione, præſentatione, inſtitutione, ſeu confirmatione, proceditur ſui primæva natura retenta, hoc eſt, extrajudicialiter, appellationi ab his actibus, tanquam extrajudicialibus, emiſſæ ab aliquo judex non deferens, ſed ea non obſtante, ad exequutionem, & poſſeſſionis traditionem deveniat; vim non facit, quam probant Doctores ſuperiùs citati.

Hanc concluſionem declara, ſeu extende, quòd 188
cùm in his actibus appellatio unum habeat effectum, devolutivum ſcilicet, non ſuſpenſivum, pariter procedat, & habeat locum in his gravaminibus, quæ accidere ſolent in diſcurſu ipſius proviſionis, etiamſi de qualificatis ſint qualificata; gravamina voco, quæ vel habent vim diffinitivæ, vel contineant damnum irreparabile, vel præjudiciales ſint principali negotio, ſecundùm Concilium Tridentinum, & ea quæ latè in ejus explicationem congeſſimus *ſuprà hac* 2. *part. cap.* 1. nam hoc caſu prohibita appellatione in negotio princ. cenſeri etiam prohibitam ab incidentibus articulis, probavimus latè *in dict. c.* 6. *nu.* 1. diſtinctionis membro *dict* 2. *part. à num* 42. *cum ſequentibus*, quia acceſſorium ſequitur naturam cauſæ principalis, & quia articuli cauſæ ejuſdem naturæ ſunt, cujus eſt cauſa, cum quid prohibetur, prohibitum cenſetur omne, per quod pervenitur ad aliud, de quibus per nos latè *in d. cap.* 6. *à n.* 42.

Et illud magis præcipuè urget, quia quando provi- 189
ſio eſt extrajudicialis, ſinguli ejus actus, & articuli de per ſe ſunt neceſſario extrajudiciales, & ſic à nullo tanquam ab actu extrajudiciali appellatio emiſſa ſuſpendit, & hoc optimè probatur in duabus deciſionibus Rotæ, in declaratione ſecundæ concluſionis infrà adductæ, in quibus ad judicandam appellationem ha- 190
bere utrumque effectum, interpoſitam à quodam legitimo gravamine incidente in proviſione cujuſdam beneficii ſimplicis, fuit neceſſarium, ut conſtaret, in proviſione litem eſſe introductam, & judicium formatum, *vide infrà à n.* 192. ubi dictæ deciſiones adducuntur, *& n.* 215. *& ſuprà.*

Secunda ſit concluſio, generaliter ab omni proviſione quorumcumque beneficiorum ſimplicium, in qua proceditur altera ſui primitiva natura, & ſic judicialiter judicii forma ſervata cum contradictore & cauſæ 191
cognitione: appellationi interpoſitæ non deferens judex, vim facere, declarandum, & poſſeſſionis traditionem omniaque reponenda in eodem ſtatu, quo erant tempore appellationis emiſſæ, vel emittendæ, quam comprobant Doctores ſuprà in iſta quæſtione adducti.

Et iſtam concluſionem declara, quòd cùm à 192
diffinitiva hoc in caſu ſit admiſſa appellatio quoad utrumque; minimè deneganda eſt ab incidentibus, ſeu emergentibus gravaminibus, quando, ſcilicet, ſunt qualificata, vel quia vim habent diffinitivæ, vel quia damnum continent irreparabile, vel præjudicialia ſint cauſæ principali, quemadmodum in cæteris cauſis; ſecus autem quando qualificata non ſint, ſecundùm Concilium Tridentinum *ſeſſione* 24. *de reformatione cap.* 20. textus *in leg.* 2. *ff. de appellat. recip. leg. ante ſententiam*, *C. quorum appellat. non recipit.* & quæ latè congeſſimus *ſuprà hac* 2. *part. cap.* 1. & hanc declarationem probant duæ Rotæ deciſiones, altera 265. *libro* 3. *part.* 3. *diverſ.* altera verò 227. *part.* 3. *libro* 2. *diverſ.* ubi appellatio ab incidenti gravamine, nempe; injuſta denegatione termini petiti à quodam, oppoſitore cuidam Capellaniæ & ſic beneficio ſimplici, & ſic emiſſa à quodam gravamine irreparabili, & juſta, ac legitima in Rota fuit judicata appellatio, habens utrumque effectum, inquiſito, & conſtito priùs quòd præfata appellatio eſſet judicialis, quia erat proviſionis proceſſus judicialiter inchoatus, & lis introducta, cùm eſſet edictum propoſitum; & facta oppoſitione, & oppoſita legitima executione, quia erat in proxi-

proximiori gradu consanguineus ad Capellaniam, allegando ad hoc Lambert. *de jure patronatus, articul.* 9. *quæstione* 4. *princ.* quem nos in id multis in locis superiùs citavimus, de quibus decisionibus mox est tractandum.

Tertia sit conclusio, à provisione Parochialium, sive judicialiter, sive extrajudicialiter procedatur; appellationi emissæ judex non deferens, sed executioni sententiam mittens, vim nullam facit, cùm hoc casu appellatio non suspendat, ex dict. Trid. motu proprio, & Doctoribus suprà, & infrà dicendis.

194 Hanc conclusionem declara pariter, quo prima conclusione, ut cùm sit prohibita appellatio, non quoad utrumque effectum, sed suspensivum duntaxat, (ut mox apparebit) minimè admittenda est ab incidentibus, & emergentibus in ipsa provisione, sive judicialis sit sivè extrajudicialis, ex his, quæ resolvimus *suprà hac* 2. *p. cap.* 6. *à num.* 42. ubi diximus, quod quando appellatio prohibetur quoad unum effectum tantùm, censeatur etiam prohibita ab incidentibus, seu emergentibus, cui adjecimus nonnullas limitationes, quas hic repetere potes. At verò quando in negotio principali appellatio prohibita sit quoad utrumque tunc appellatio admittenda est ab incidentibus, seu emergentibus quibusvis gravaminibus, etiam non qualificatis, quia tunc quodcunque gravamen fit, jam est irreparabile per appellationem à diffinitiva ex Concilio Tridentino *sessione* 13. *de reformat. cap.* 20. & nos latè probavimus ibi 2. distinctionis membro *à numero* 3. ad quæ te remitto, & ita conferendas & conciliandas alias duas contrarias Doctorum opiniones, firmavimus ibi.

195 His sic positis & declaratis conclusionibus, facillimè devenies in cognitionem difficultatum, quæ circa hanc materiam accidunt, quarum nonnullas in specie resolvam. Et primitùs ex his, quæ in hac tertia conclusione cum declaratione diximus cavendum est omnino à Hieronym. Gonzal. *nu.* 223. & 224. quem similiter reprobando civitati *suprà* 2. *part. cap.* 6. *à n.* 70. dum dicit, loquendo in Parochialibus, quòd licèt in eis non appelletur, poterit appellari à denegatione termini ad probandum, non admissione articulorum, & similibus gravaminibus incidentibus in causa, motus ex doctrina aliquorum Doctorum tenentium prohibita appellatione in causa principali sic censeri prohibitam in incidente à me cum aliis *in d. cap.* 6. *hac* 2. *part. à num.* 70. & suprà adductis, quos ibi procedere & intelligi dixi, quando appellatio in principali prohibetur quoad utrumque effectum, aliqui verò loquuntur in terminis aliquarum limitationum, quæ communes sunt omnibus negotiis, & causis à jure privilegiatis, respectu suspensivi effectus, quas ibi probavimus, scilicet in interlocutoria super legitimatione personarum, in ordinato processu, in defectu jurisdictionis seu aliorum defectuum, & nullitatum, & aliis, quibus casibus permissam esse appellationem quoad utrumqne, diximus, etiamsi à principali causa prohibita sit quoad unum devolutivum, nempe, ex nonnullis ex his Doctoribus, quos ipse Gonzalez citat absolutè, & indistinctè qui omnino est reducendus ad terminos hujus conclusionis cum declaratione, ut etiam latiùs adnotavi jam *in d. cap.* 6. *hac* 2. *p. ad n.* 70. *& sursum per multos numeros.*

196 Illud etiam libet declarare, in quo nimis variè & confusè loquutum fuisse Nicolaum Garciam reperio, quomodo negata intelligatur, vel permissa appellatio à relatione examinatorum, & electione Episcopi ad Parochialem, in quo Nicol. Garcia *de beneficiis* 2. *tom.* 9. *part. cap.* 2. *nu.* 240. 242. & 246. hoc divisit in duas partes, scilicet in reprobatione, seu quavis alia relatione examinatorum, ut in illa sit per consilium prohibita appellatio quod utrumque effectum devolutivum, suspensivum simul, ut *ex dict. num.* 242. constat, & repetit iterum *in num.* 252. *prope finem*, & in mala electione Ordinarii, quod in illa appellatio quoad unum tantùm, suspensivum effectum, & prohibita, de quo *in dict. num.* 246. quibus ita declarat, quod antea *nu.* 239. dixerat absolutè, à reprobatione examinatorum non dari appellationem, à mala autem Ordinarii electione dari.

Sed ut ubi clarior iste articulus liqueat, suppono 197
quòd Concilium Tridentinum *dict. sessione* 24. *de reformatione cap.* 18. dum formam assignat Parochialium provisionibus, ita dicit post medium (nec prædictorum examinatorum, quominus executionem habeat, nulla devolutio, aut appellatio, etiam ad Sedem Apostolicam, *&c.* impediat aut suspendat, &c. & in constitutione motu proprio Pii V. post medium ita legitur (quod Episcopus minùs habilem posthabitis magis idoneis legerit, possint hi, qui rejecti fuerint, & mala electione hujusmodi ad metropolitanum, *&c.* vel si ipse eligens, metropolitanus, aut exemptus fuerit, ad viciniorem Ordinarium, uti nostrum, & Sedis hujusmodi delegatum, aut aliàs ad ipsam Sedem Apostolicam appellare, *&c.*)

Sequitur & facit (hæc tamen appellatio interposita interim non impediat, an suspendat, quominus electio per Ordinarium primo loco facta, interim debitæ mandatur executioni, & provisus ab eadem Ecclesia causa appellationis hujusmodi pendente, non amoveatur, *&c.*) Ecce Igitur quanta hæc jura claritate procedunt in amovenda appellatione in provisionibus Parochialium, ut scilicet relatio quælibet 198
sive reprobando, sive approbando, examinatorum Synodalium, quam faciunt Ordinario, ejusque arbitraria electio mandentur executioni; hujus virtute possessio, Parochialis tradatur, quam nulla appellatio impedit, nec suspendit. Ex quo evidenter colligitur, & apparet, solum suspensivum effectum esse in hujusmodi appellationibus sublatum, ita comprobant Flamin. Paris. *de resig. beneficii lib.* 8. *quæst.* 9. *num.* 104. Cuchus *de re Ecclesiast. cap.* 27. *de Parocho num.* 6. & 7. Marc. Anton. Genuens. *in prax. Archiepiscop. cap.* 65. *num.* 5. Zerola *in practic. Episcop.* 1. *part.* 1. *verbo Parochia* §. 2. *dub.* 8. Hieronym. Gonzal. *de men. alter. glossa* 6. *n.* 163. & idem *in glossa, in annotat. n.* 209. dicens ibi, ita pluries censuisse sacram Concil. Trident. Congregationem, ex quibus parem vim habet appellatione à reprobatione, quam ab electione, virtute ejus facta ab Ordinario, Joan. Hieron. Campanill. *diversi. jur. canon. rubrica* 11. *c.* 12. *c.* 13. *n.* 476. *post medium.*

Et ita minùs rectè loquutum fuisse Nicolaum Garciam suprà; in distinguendo hoc casus, apparet, qui convincitur tam ex D. Doctoribus, quàm 199
ex duabus Rotæ decisionibus, interpretum Concilii Tridentini congestis à Farinacio 4. *part.* quarum altera est 23. in ordine edicta 4. Maii 1592. quæ sic ait. Congregatio Concilii censuit, à reprobatione examinatorum dari appellationem ad effectum devolutivum à die scientiæ, altera 256. in ordine die 7. Augusti 1600. in hæc verba. (Congregatio Concilii censuit, à reprobatione examinatorum, qui aliquem ex concurrentibus ad Parochialem Ecclesiam vacantem, minùs idoneum renuntiarunt; dari appellationem ad effectum devolutivum, non autem suspensivum) ergo à reprobatione examinatorum non est prohibita appellatio quoad utrumque, ut 200
perperam intellexit Nicolaus Garcia *suprà dict. nu.* 242.

Est desuper advertendum, quòd cùm in Parochia- 201
libus, non detur appellatio suspensiva, seu devolutiva duntaxat, provisus in possessionem missus interim pendente dicta appellatione coram superioribus ab ea amovendus non est, juxta dictam constitutionem Pii V. suprà relatam, & notant Zerola, Cech. Genuens.

Gonzal. *ubi suprà*, & Nicolaus Garcia *num.* 246. & idem dicens declaratio Concilii *in dict. c.* 18. *super verb. poterit Ordinarius. versic. si Episcopus minus habilem, & versiculo sequenti*, pro quo facit elegans Rotæ decisio omnino videnda, quam adduxi *infrà* 8. *part. cap.* 4. *à nu.* 76. *usque ad finem*, *nu.* 88. etiamsi à judice appellationis contra ipsum sententia lata sit, qua revocat primam, & judicium ordinarii, adhuc ista secunda non est executioni demandanda, nec ejus virtute amovendus possessor pendente appellatione, ab hac secunda sententia inter. posita per ipsum emissa, sed sunt expectandæ executoriales ex eisdem authoribus, & Gutierrez *lib.* 2. *canon. quæstion. cap.* 11. *n.* 25. *& pract. quæst. lib.* 1. *quæst.* 146. & nos hanc latiùs & aliàs similes *infrà* 3. *part.* commodiori loco examinabimus, nempe *in cap.* 4. & ita in terminis pluribus comprobans fundamentaliter determinavit Rota, ut testatur Far. *decis* 537. *tom.* 2. 1. *p. fol.* 98. quam vide additeram, *d. cap.* 4. *num.* 57.

202 Quibus proximum est, quærere, an examinatoribus deputatis ad concursum Parochialis in relatione discordantibus, appellatio ab electione Episcopi habeat utrumque effectum, ita ut impediat provisio beneficii possessionem. In quo partem affirmativam amplexus est Hieron. Gonzal. *d. gloss.* 9. *n.* 209. *ad fin.* motus ex sententia Sanctæ Congregationis, & per Flaminium Paris. *de resig. l.* 8. *q.* 9. *n.* 104.

Sed contrariam, eodem modo hujusmodi appellationem suspensivo carere, veriorem existimo, quo-
203 niam Flamin. Paris. illud ait dumtaxat, in una Vicentina fuisse resolutum, in congregatione Concilii pridie Kalendas Septembris 1570. quòd datur appellatio à mala electione, quam fecit Episcopus, quoties examinatores sunt discordes. Quod non sine magna difficultate potest pro sua opinione Gonzal. inducere, siquidem prædicta Congregatio idem, quod motus proprius, sentit, quo disponitur; ut quomodocunque detegatur mala electio ordinarii, appellatio detur, quod intelligitur de devolutiva, ut suprà diximus, ita etiam ex eodem motu proprio dicit Joan. Hieronymus Campanill. *diversi. jur. canon. rubrica* 11. *cap.* 13. *num.* 487. *ad finem*, dari ab Episcopi electione in Parochialibus appellationem, sed postmodum dicit intelligendam quoad devolutivum tantùm, & hoc etiam loquendi modo utuntur præfatæ Rotæ decisiones Farinacii *suprà* relatæ, *num.* 199. *ibi*, (à reprobatione dari appellationem,) quod devolutiva ibi declaratur, & sic præfata sententia Congregationis, ex quo aliud non aperit; debet de devolutiva intelligi, non de suspensiva, & referri ad mentem juris, quam ita intelligendo aliis rationibus adductis hanc partem contra Gonzal. defendit Nicolaus Garcia *dict.* 9. *part. cap.* 2. *sub num.* 247.

Imò potiùs inter examinatores discordes potissimum est arbitrium Ordinarii, ut videre est ex his quæ ipse
204 Garcia *ibi*, *sub num* 252. *versic. cum autem ipsorum vota, &c.* non enim in culpa est ordinarius, si discordant, sed ex relatione sibi à quolibet facta, quod sibi
205 sanctius sit, & rectius visum fuerit, arbitrabitur; si enim teneretur spectare concordiam eorum, perpetua foret Parochialium vocatio, in maximum animarum, & divini cultus suspendium, & periculum, ut diximus suprà, & vix provideret beneficium aliquod cùm spectans laberetur terminus sex mensium, datus ad perficiendum concursum, vel quatuor in reservatis ad significandum intra illos Romano Pontifici, juxta constitutionem in conferendis, d. Pii V. & sic provisiones passim ac quotidie devolverentur.

206 Deinde disputatur, an dispositio Tridentin. *d. cap.* 18. & motus proprii, dum prohibent appellationem suspensivam à reprobatione examinatorum in Parochialibus, locum etiam habeat in Parochiali juris patronatus laicorum, quando unus solus ad eandem est à patronis præsentatus, quo casu non habet locum concursus, ut alibi dicetur, an si iste reprobatus sit ab examinatoribus, possit ab hujusmodi reprobatione appellare quoad utrumque, ita ut appellatio causet attentata. In quo partem affirmativam, scilicet, utrumque effectum operari, magis me movet: quia iste ex præsentatione jus habet acquisitum ad Parochialem; & appellatio ab eo recipienda, sicut in habente gratiam informativam ad Parochialem, qui si reprobetur, & appellaverit, appellatio suspendit, ut probat Garcia *de beneficiis* 6. *part. cap.* 2. 207
num. 76. Et quoniam in appellatione ab uno duntaxat præsentato, & reprobato non viget ratio impeditiva, Concilii, & motus proprii disponentium, appellationem à relatione non impedituram executionem, & possessionis traditionem proviso, quia cùm nullus alter est in examine, nullus est provisus, & electus, nulli impeditur executio, imò ipsa reprobatio, cum sit actus negativus, secum trahit executionem ex his quæ Iff, & cæteri *in leg. quod jussit, ff. de re judicata*, & omnes *in cap. cùm cessante, de appellat.* ac ideo nihil mirum, ut jus, quod habet ad Parochialem per suos & legitimos tramites consequatur, & pro hac doctrina faciunt plurimæ aliæ, de quibus nos suprà 1. *part. cap.* 6. *à num.* 33. *&* 3. *& part. cap.* 13. *à num.* 74.

Et hæc opinio placet pariter Gonzal. *in dict. gloss.* 208
6. *annotation. num.* 187. ubi testatur de Rotæ decisione ipso patrocinante, in qua fuit judicatum, talem appellationem causasse attentatum, eandem etiam sequitur Nicolaus Garcia *de beneficiis dict.* 9. *part. cap.* 2. *num.* 245. & sic tenendam, videtur ex horum Doctorum & Rotæ authoritate, pro quo conducunt quæ nos latissimè congessimus *dict.* 1. *part. cap.* 6. *à nu.* 33. *&* 3. *part. cap.* 13. *à num.* 74. *& seqq.*

Quid autem si in provisione harum Parochialium 209
peccatum sit in forma, in Concilio Tridentino, & motu proprio descripta, vel quia jus patronatus contemptum fuit, vel quia alias in processu intervenit aliqua nullitas, an judex vim faciat, non deferendo appellationi tunc emissæ, à sententia vel provisione? In quo affirmativè resolvo, quia nulla provisio pro infecta habetur, & ideo nullam executionem meretur, *juxta l.* 4. §. *condemnatum*, *ff. de re judic.* & hanc limitationem extende etiam, & intellige in beneficiis simplicibus ex identitate rationis, de quo nos latiùs egimus *infrà* 3. *p. cap.* 9. & ideo hîc omitto, quia copiosè ibi tractatur, quibus casibus nulla reddatur provisio tam in simplicibus, quam in curatis, ut tunc appellatio legitime reputetur.

Nunc de aliis violentiis, quæ in appellationibus à 210
beneficiis simplicibus accidunt tractemus; & imprimis an committatur ab ordinario non deferente interpositæ ab eo, qui ad examen vocatur. Et breviter respondetur, in hoc casu nullam vim esse, siquidem præsentati, seu electi, vel nominati à quibusvis Ecclesiasticis personis, etiam Sedis Apostolicæ Nunciis, ad quævis Ecclesiastica beneficia non instituantur, nec confirmentur, nec admittantur etiam prætextu cujusvis privilegii, aut consuetudinis, etiam ab immemoriali tempore præscriptæ, nisi fuerint, prius à locorum ordinariis examinati, & idonei reperti, & nullus appellationis remedio se tueri possit, quominus examen subire teneatur. Ita disponendo decrevit secum Concilium Tridentinum *sess.* 7. *cap.* 13. & obiter Nicolaus Garcia *de beneficiis* 9. *part. cap.* 2. *n.* 243. quod etiam intellige in Curatis, ex verbis Concilii ibi (ad quævis Ecclesiastica beneficia) & vide Cardinalium declarationem ibi circa v. instituantur, *&c.*

Cæterùm dubitatur, an à reprobatione examinato- 211
rum in beneficiis simplicibus appellationi emissæ sit deferendum, tanquam suspensivum habenti. In quo

Garcia

Gercia *suprà num.* 244. referens Gonzal. absolutè dicit sine distinctione appellationem utrumque habere effectum. Sed Gonzal. *in d. gloss.* 9. *num.* 184. *cum seqq.* non magis in genere locutus est, siquidem cum decisione Rotæ 10. *n. part.* 2. *diversi.* ait, quòd datur appellatio à mala relatione, & gravamine examinatorum in non approbando aliquem ex oppositoribus
212 ad beneficium patrimoniale, & ad Tridentinum *sessione* 24. *de reform. dict. cap.* 18. *versiculo nec prædictorum examinatorum, &c.* respondet, prædicta decisio, ut procedat in parochialibus, non autem in beneficiis simplicibus patrimonialibus, quæ remanent sub dispositione juris communis, & ideo nos, ut ab eo non recedamus, de pro in prima & secunda conclusione suprà ad quos omnino hanc doctrinam reducere, & intelligere debemus, ut admittatur quoad utrumque, quando provisio judicialiter, & in contradictorio judicio fit, prout frequentiùs solent hujusmodi patrimonialia beneficia provideri, ob varias filiorum objectiones, exceptiones, & contradictiones in jus deductas, aut quoad unum & devolutivum duntaxat effectum: quando extrajudicialiter proceditur, juxta d. cap. *conf. el* 2. *de appell.* & alia, quæ ad primam conclusionem
213 adduximus, quia examen sui natura est actus extrajudicialis, ut in princ. hujus capitis latè probandum est *n.* 3. *&. n.* 6.

Sicut aliàs ipse Hieronym. Gunzal. *ibi à num.* 80. nimis absolutè, & in genere dixit; admitti appellationem, & tamen decisio, quam allegat, limitatè pro-
214 cedit. Siquidem dicit ipse, quòd si tempore vacationis unus ex filiis patrimonialibus esset absens in longinquis partibus; Curia vel quovis alio loco remoto, ejus procurator, cujus nomine se opposuit, peteret secluſa fraude terminum, dilationem competentem ad certiorandum d. absentem, ut accedere possit personaliter ad examen in casu, quòd ordinarius vel nolit, vel non possit remittere examen ad locum, quo absens degebat, aliàs appellabit: dictus ordinarius denegando expressè vel tacitè ad ulteriora procedat, quòd omnia gesta post d. appellationem esset attentata, & nulla, prout resolutum est in una Capellaniæ
215 Conchens. 18. Octobris 1596. *num.* 1. 2. *&* 3. *& per totam lib.* 3. *p.* 3. *diversi.* in qua decisione ideo illa appellatio fecit attentata, in provisione illius simplicis Capellaniæ, quoniam repetiere Domini de Rota, in secundo casu fuisse litem formatam tempore appellationis, & litem cœptam & introductam, & simul à legitimo gravamine præjudiciali & irreparabili, ut expressè constat ex d. decisione. Quod iterum dixit Rota in alia decisione 227. *part.* 3. *libr.* 2. *recisiol.* cujus non meminit Gonzal. ibi, qui quidem tacuit causam essentialem, quæ reddidit illius simplicis beneficii provisionem appellabilem, & eundem ibi cautè legas *à num.* 175. *cum seqq.* quia loquitur in beneficiis simplicibus, ut constat ex Doctoribus ab eo citatis, & declarat ipsemet ibi *n.* 184. *& seqq.* excepto *n.* 187. quia ibi loquitur in parochiali speciali ratione, de qua nos *suprà*, & *n.* 183. quòd potest etiam in parochiali intelligi, ut inferiùs latiùs.

216 Dubitatur insuper, si is qui semel suo beneficio, aut præbendæ renuntiavit, & ob suam nimiam peritiam, putà, maximamque Ecclesiæ utilitatem, vel aliam demum justam causam moventem electorem; iterum velit ad illud, seu illam eligere; an possit appellari
217 quominus eligetur. Pro cujus resolutione breviter suppono quòd licèt renuntians suo beneficio non possit ad illud redire, repetere, nec regressus dari, Craveta *consil.* 511. *num.* 4. *&* *conf.* 856. *num.* 12. *conf.* 959. *num.* 1. Jacobus Ermil. *conf.* 82. *num.* 1. *sequentibus*, *&* *consil.* 100. *num.* 4. *&* *conf.* 21. *num.* 9. 11. 12. Gigas *conf.* 20. *num.* 10. Menoch. *conf.* 187. *num.* 87. *vol.* 2. Nava. *in cap. accepta oppositione* 7. *num.* 10. *cum seqq. de restit. spolia.* Car. Paris. *conf.* 69. *titul.* 21. *num.* 13. idem Paris. *conf.* 5. *num.* 165. *vol.* 4. Rebuff. *conf.* 36. *nn.* 12. Cephal. *conf.* 37. *num.* 56. *&* *conf.* 284. *n.* 6. *&* *conf.* 192. *n.* 16. *&* *consil.* 127. *n.* 17. Grab. *conf.* 127. *n.* 6. *vol.* 1. Socinus junior *conf.* 94. *n.* 31. *conf.* 129. *n.* 1. *vol.* 3. renuntiantibus siquidem actiones suas, non 218
est dandus, ad illas regressus, *cap. ille* 23. *quæst.* 4. *l.* 1. *§. qui semel ff. de successorio edicto. l. postquam Cod. de pactis. l. quæritur §. si venditor, ff. de ædilitio edicto, cap. si quis Episcop. dist.* 92. *cap. dudum* 18. *q ult. cap. deniq.* 6. *quæst.* 3.

Adeò ut renuntians electioni de se factæ non potest 219
appellare, quominus electores de novo alium eligant ad illud beneficium, cùm justissimè possint, nec sic appellans auditur, text. est *in c. cum inter R.* 16. *in ordine de elect.* ibi. Nos attendentes, quòd ex consensu compositionis receptæ jus, si quod sibi competierat R. Senior amisisset, ac per hoc, ne Monachi ad electionem procederent, de jure minimè appellare potuisset, cùm nisi quorum interest, audiri non solent appellantes, appellationem illam diximus legitimam non fuisse, unde per eam electio non potuit impediri, *&c.* Flam. Paris. *in resignatione benefi. lib.* 1. *q.* 13. *n.* 20.

Tamen si electores velint eum iterum eligere ad 220
beneficium semel renuntiatum, aliqua causa moti bene poterunt, ut docet Ancharr. communiter receptus *in d. c. cùm inter Ro. num* 1. *de electione*, cùm inter non prohibeatur, argumento *l. illam C. de collationib.* adeò ut ipse non possit appellare, quominus de novo iterum eligatur; Ancharr. *dict. cap. cum inter Ro. d. n.* 1. ubi etiam alii, & ut valde notabile dicit, & reputat Flami. Paris. *loco proximè citato n.* 21. *&* 22. *&* *n.* 23. dicit 221
cum Ancharra. *in cap. per suas nu.* 4. *&* 5. loco citato, quod si contigerit eundem de novo eligi, post huic secundæ electioni consentire.

Et præfata doctrina maximè procedit, cùm ille sic 222
renuntians possit beneficium resignatum habere, & repetere ex nova causa accedente, prout si data vacatione potest se iterum de novo opponi, ad illud præsentari, eligi ex nova postulatione, confirmatione, seu collatione, glossa communiter recepta *in cap. ad nostram el* 2. *verbo probarent, versiculo si enim aliquid de jurejur.* Doctores *in cap.* 2. *de renunt.* ubi Abb. 1. 2. *nota* Anton. de Butrio *num.* 4. quod ita quotidie practicari, affirmat Flamin. Paris. *d. cap.* 13. *n.* 43. *& seqq.* qui *n.* 51. cum pluribus aliis hoc limitat, ut non procedat in renuntiante ob crimen aliquod, quod nota, quia de jure satis probabile est.

His & proximum est, quærere, an appellatio 223
emissa à sententia, qua Canonicus, vel alius elector, suspenditur à voce activa, & possiva, utrumque habeat effectum, ita ut ea pendente, possit Capitulum, seu Collegium ingredi; ibidemque suum suffragium præstare; in quo negativa pars videtur probari, *ex cap.* 115. *is cui*, *§. fin. de sententia excommun. lib.* 6. ubi sic excommunicatio, sic ab officio vel ab ingressu Ecclesiæ lata suspensio, aut ipsius suspensio per appellationem subsequentem, minimè suspenduntur, *&c.* & idem probatur *in cap. ad hæc quoniam, de appellat.*

Sed contrariam sententiam verissimam esse de jure, 224
rectè defendit Manuel. Rodrig. *in quæst. regul.* 1. *tom. quæst.* 29. *art.* 5. & melius hinc inde multa adducens fundamenta, insignis Navarr. *consil.* 8. *per totum, lib.* 1. *fol.* 29. *&* 30. qui respondent ad prætata jura, quod illa sola suspensio effectum habeat, etiam non obstante appellatione, cujus violatio inducit irregularitatem, ex mente *d. c. is cui*, *&* *c. is qui*, junctis glossis, at sola violatio suspensionis, ab officio divino, & sacramentis, duntaxat facit quem irregularem, cujus naturæ hæc nostra à voce activa & passiva non est secund. gl. communi. receptam *in dict. §. fin. dict. c. ad hæc*, quæ gl. relatis Innoc. & Hostiens. concludit prædictum §. non habere locum à beneficio, vel perceptione fructuum, quæ pœna major est, quàm suspensio à voce activa & passiva, quia ut dicit gloss.

illum §. non procedere, niſi in ſuſpenſione ab ſpiritualibus, quæ ligant animam, cujus non eſt naturæ noſtra ſuſpenſio, cùm ea obſtante poſſit exercere omnia, divina officia miniſtrare, & recipere omnia ſacramenta; & ſicuti hujus pallii ſuſpenſio, & à Pontificialibus, quæ magis ſuſpenſioni ab officio videtur adhærere, & tamen ſuſpenditur per appellationem legitimè ſubſequutam, ſecundùm Panormit. communiter recep-
225 tum *in dict. cap. ad hæc, primo notabilis*, ita cùm præfata juxta in ſpirituali ſuſpenſione, cujus violatio inducit irregularitatem, procedant tantùm; ad noſtram ſuſpenſionem minimè eſſe tradenda tanquam diverſam, ſicuti nec ad illam, qua alicui interdicitur ingreſſus poſſeſſionis agri, vel beneficii, vel collationis ejus, vel aliorum actuum, qui non tangunt animam, in qua appellatio legitima ejus effectum ſuſpendit, ut & omnes notant communiter *in dict. §. fin. & d. c. adhæc.* & firmant enim etiam Manuelis Rodriguez latiùs, ac utiliùs Navarr. *dict. conſ.* 8. concludentes appellatione non obſtante poſſe ſuffragium præſtare.

226 His & illud accedit, ſi contra volentem votare in Capitulo, objiciatur aliqua exceptio incapacitatis, vel quavis alia excluſiva à ſuffragio, propter quam rejiciatur, nec tunc tempus labatur, quia fortè probationes præ manibus non ſunt: inquit Azeved. *in additio. ad Cur. Piſa. l. 2. c. 4. num.* 11. alios referens in hoc caſu, admittendum eſſe ad ſuffragium cum clauſula, & ſi in quantum de jure valeat, nec nocebit comminationi, ſi poſtmodum certior fiat objectio; ut per Ab. *in cap. Cumana de electione.* Cepola *cautela* 232. & idem Azev. *in l. 2. n. 12. & ſeqq. tit. 7.*
227 *lib. 3. recopil.* an ab eo quod facit, & decernit major pars Capituli appellationi emiſſæ ſi non deferatur, vis fiat. Negativè reſpondent text. *in cap. 1. & cap. ex ore de iis, quæ fiunt à majori parte cap.* imò ea non obſtante, nec contradictione minoris partis, omnino exequendum eſſe, *ut in d. cap. 1.* ibi appellatione remota prævalet ſemper, & ſuum conſequatur effectum, quod à majori, & ſaniori parte Capituli fuerit ſtatutum, *&c. (& in d. cap. ex ore*, ibi nos attendentes,
228 ſibi de jure non potuiſſe competere, ut per appellationem ob id interpoſitam, communem ordinationem Eccleſiæ impediret) quod adeò procedit, ut etiamſi probatio juſtificationis incontinenti offeratur, niſi obſtet executioni, tres, & elegantes reddit rationes Imola *in d. cap. 1. col. 1. & 2.* & iterum *in cap. 1. cum inter canonicas, col. penult. in fin. cum ſeqq. de elect.* contra Innocent. *in dict. cap. 1. prior*, quia in extrajudicialibus non fuit objectus contradictionis vel exceptionis legitimæ, etiamſi illius fiat oblata probatio: quia extrajudicialia non ſuſpenduntur appellatione, tum etiam, quia cùm procedendum ſit hoc caſu appellatione remota tollitur facultas juſtificandi appellationem, per probationem oblata ad impedimentum: tum etiam quoniam cùm ſit interim præſumptio pro factis à majori parte, nihil obſit d. oblatio, quas rationes comprobans Azeved. *in addit. ad Curiam Piſan. lib. 2. cap. 14. n. 12.* ſequitur etiam aliis ad id citatis.

Sed quoniam in electionibus factis à Capitulo circa beneficia Doctoralium, Magiſtralium, & ſimilium, juxta Bullam Sixti IV. & motum proprium Leonis X. quas adducit ad litteram Nicol. Garcia *de beneficiis, 5. part. cap. 4. à numero* 168. eaſque optimè declarat, & multa dubia frequentia circa earum præbendarum electiones agitat, reſolvit, & ideo te ad illum, & per eum allegatos libenter remitto, quoties id neceſſitas ſuadeat.

229 Unum tamen non omittam, de quo jam non parum dubitari vidi, de controverſiis occurrentibus circa electiones hujuſmodi, nempe; an aliquis oppoſitor inhabilis, an concurrant in eo qualitates à jure illis requiſitæ, gradus, ſeu etiam ordinis, vel aliqua alia exceptio, ſeu ſubjectio, ſeu recuſatio oppoſita contra perſonas eligendi, vel electorum, quis ad cognoſcendum de eis, debeat eſſe judex, an ſolus Epiſcopus, an cum Capitulo ſimul.

In quo breviter reſolvo, hujuſmodi cognitionem ad 230
ſolum Epiſcopum pertinere, quemadmodum quando occurrit aliqua alia lis, ſuper electionibus, quia uti ordinaria ſibi competunt actus jurisdictionales, quas non poſſunt capitulares exercere, cùm jurisdictione careant, quæ omnino neceſſaria eſt in litibus exercendis. Pro quo facit expreſsè Concilium Provinciale Compoſtella. *actione 2. decreto* 34. ubi habetur, quod Epiſcopus ſolus, vel ejus Vicarius declaret, & judicet electores inhabiles, & eligendos ad Doctoralem ſeu Magiſtralem præbendam, ſeu ſcripturæ, & in concordia confirmata per Pium V. declaratur, ut in hoc 231
ita præcedat, niſi in contrarium ſit alicujus Eccleſiæ conſuetudo, ut in harum inhabilitatum cognitione, & determinatione concurrere debeant Capitulam, & Vicarius Generalis, quia ubi hæc viget conſuetudo, ipſa ſervetur, & ſic Capituli debet adeſſe conſuetudo ad hujuſmodi jurisdictionem acquirendam. Probatur etiam ex ratione text. *in cap. à collatione, de appellat. lib. 6.* ubi à collatione beneficii, quam communiter per Epiſcopum, & Capitulum factum fuiſſe proponitur, non ad ipſum Epiſcopum, ſit in ea ut Prælatus 232
interfuit, ſed ad ſuperiorem appellandum eſt, aliàs ſi ut canonicus interfuiſſet in ea, poſſe appellari licitè ad eundem per quem, ita etiam Abb. *in cap. dilecti 66. el. 3. num.* 17. *de appell.* Card. Jacobat. *tract. de conſ. lib.* 10. *art. 1. ſub n. 8. tom.* 13. *part. 1. fol.* 351. Ever. optimè *in locis legal. in loco de tanquam num.* 8. *verſic. ſexto facit, fol.* 696. multa adducens in propoſitum Scaccia *tract. de appellat. qu. 8. à num.* 60. *& num.* 92. & comprobatur ex eo, quod dicit Bartol. *in l. 1. §. ſi quis in appellatione. ff. de appellat & in l. ſi quando num. 1. Cod. eodem.* Franch. *in rubric. num.* 38. *de appellat.* Barbatia *tract. de præſtant. Cardin. qu. 1. num.* 32. *tom.* 13. *part.* 2. Henr. Boer. *ſingula* 9. *titul. de appellat. for.* 203. *tom. 1.* Guido Papæ *tract. de appellat. quæſt.* 36. *num.* 33. *tom. 5. fol.* 58. Craveta *de antiq. temp. rubrica antiquum in præſcriptione ſub num.* 34. *tom.* 17. Brederodius *tractatu de appellat. p. 1. titul.* 10. *verbo Regibus, colum.* 167. Scac. *de appellat. quæſt.* 16. *limit. 5. num.* 9. Cont. *in l. unica limit. 3. num.* 11. *Cod. ſi de moment. poſſeſſ. fol.* 270. Ruginell. *tractat. de appellat. §. 2. cap. 2. nam.* 19. dicente, quòd Rex ſententians tanquam Comes, appellatur 233
ad Ducem, vel alium ſuperiorem Comitis, & idem de Duce judicante uti præſide, quia quando una perſona gerit vicem duarum, poteſt ab eadem, ad eandem appellari.

Prout quando judex à quo, gerit etiam vicem judi- 234
cis ad quem, qualis eſt legatus in partibus qui ex privilegio habet facultatem cognoſcendi etiam cauſas appellationum interpoſitarum ad Papam, & ſic appellans à legato, poteſt ad eundem redire, tanquam judicem ad quem; Felin. *in cap. gratum ſub num.* 10. *lim. 8. de officio delegati.* Aufrer. *in addit. ad Capell. Tholoſ. deciſ.* 194. *an pars gravata, ſub num. 4. fall.* Scac. *de appellat. qu. 17. lim. 2. n. 66.* Ant. Gabr. *comm. conc. lib. 2. de appel. 2. lim. 8. n. 22.*

Cujus rei rationem ibi. Iterum aliam reddunt ratio- 235
nem Doctores ſuperiùs citati communiter cum gloſſis relatis, quia quando Prælatus adeſt ut ordinarius judex, ſemel uſus eſt juriſdictione, ac ideo iterum de cauſa non poteſt cognoſcere, ne dentur duo gradus in una & 236
eadem perſona, & juriſdictione, contra text. *in cap. ſecundo, de conſuetudine lib. 6. & l. eos, Cod. de appell. cum vulgatis*, ſed Epiſcopus in hujuſmodi electionibus aſſiſtit ut Prælatus, & non ut Canonicus, tenet expreſsè Nicolaus Garcia *de benefic. d. p. 5. cap. 4. n.* 224. ergo actus juriſdictionales, & in quibus judicialis proceſſus requirendus eſt in prima inſtantia, ad ipſum duntaxat, vel ejus Vicarium pertinere debebit, cùm tunc ab ipſis actibus emiſſæ appellationi ſibi non

pertineat

pertineat cognitio, ex d. juribus. Et hanc opinionem aliis ad eam applicatis fundamentis, veram reputat, & resolvit Nicolaus Garcia *loco proximè citato à num.* 214. *cum sequentibus* ubi etiam respondetur ad illam difficultatem, quæ resultat ex eo, quòd electio simul pertineat ad Episcopum & Capitulum, quod ex hoc non possit inferri ad actus jurisdictionales, ut latè per eum.

Quod scire, non parvi est effectus, nam cùm solet frequenter appellationem emitti à declarationibus hujusmodi habilitatis, qualitatis, & recusationis, ac similium, & cùm pro ejus delatione additur Curia suprema, constituto de defectu jurisdictionis, qui facit nullitatem rectè declarant, vim fieri, & reponi, vel saltem terrium genus.

237 Unum porrò in hac materia scire est necessarium, in quo passim advocati erant conficientes appellationes, quibus inferunt aliquas objectiones, crimina, vel defectus contra personas eligentium; eligendi, seu electi, non attenta, imo neglecta forma tradita *à c. ut circa* 4. *in ordine, de electione lib.* 6. quia ita disponit: ut circa electiones, postulationes, & provisiones Ecclesiasticas, viam malitiis (prout est possibile) præcludamus, ne diutiùs periculosè vacent Ecclesiæ, vel personarum, dignitatum, & aliorum Ecclesiasticorum provisio differatur, edicto perpetuo providemus: ut si quando aliqui electionibus, postulationibus, vel provisionibus se opponunt, proponendo aliqua contra electionis, postulationis, seu provisionis formam, aut personam eligentium, vel electi, sive illius, cui erat provisio facienda, sive facta, & propter hoc contigerit appellari, appellantes in instrumento publico, seu literis super appellatione confectis, omnia, & singula exprimantur, quæ in formam intendunt objicere, vel personas coram personis authenticis, an persona, quæ super hoc testimonium perhibeant veritati, corporali præstito juramento, quod credunt ea, quæ sic exprimunt, esse vera, & posse probare, *&c.* qui insuper ad alia pergit. Eadem etiam constitutio expressè renovatur, declaratur; extenditur, & confirmatur aliis pluribus canonum decretis, est text. *in cap. is qui* 19. *in cap. qui contra* 20. text. *in c. constitutio* 41. *de electione lib.* 6. text. *in clem. constitutionem ut circa de electione*, ejus etiam meminit, & decidens Rota *decisione* 261. *de exceptio. &* 269. *de appell. in antiq.* Doctores communiter *in l. ff. de lib.* & post Everard. & Doctores infrà citandos, Nicol. Garcia *de benef.* 3. *p. cap.* 3. *à n.* 71. *cum seqq.* ubi plurimos allegat.

238 Adeò ut præfatum juramentum de necessitate requiritur, ut fiat corporali tactu Evangeliorum, non autem aliter satisfit illius constitutionis formæ, & intentioni, ita expressè per jura probant communiter glossæ, & Doctores in eis Doctores etiam expressè, præcipuè Jas. *in l.* 1. *ff. de liberis & posth.* gloss. *in clem.* 1. *de hæret. not.* Anton. Corsetus *in singularibus suis sing.* 270. Everar. *in locis legali loco ab effectu eorum, qua simul requiruntur ad ea, versiculo: hinc etiam est quod si ad validitatem Ecclesiæ, &c.* aliàs juramentum aliter præsti-
239 tum nullum est, & non valet, ut ultra supradictos probat gloss. 1. *in princip. §. item sacra de parte juramento firm.* Bartol. *in authent. sacram. puberum n.* 7. Bald. *n.* 7. Salicetus *colum.* 2. & alii posteriores ibi sequuntur, *C. de rescind. vend.* Anton. Gabr. *commun. concl. l.* 2. *t. de minoribus concl.* 5. *à n.* 34. ubi latè declarat complures ad id adducens *c. laudabile.* ubi Abb. *in* 2. *nota. de frig. & malefic.* Simoncel. *in tractatu de decretis lib.* 3. *tit.* 8. *n.* 187. ubi post alios dicit, de consuetudine hodie non servari tactum Evangeliorum, vel aliarum sacrarum Scripturarum, ut statim dicemus; qui quidem & Ant. Gabriel latè prosequuntur hunc articulum, materiam, præcipuè respectu minorum juramento firmantium alienationes, ubi requiri de jure juramentum corporale, ut Simoncellus ubi proximè.

De consuetudine tamen non requiritur tactus Evan- 240
geliorum vel sacrarum Scripturarum, sed sufficit tactus cujuscunque libri, vol tabulæ, secundùm glossam *in authentica jusjuran. quod præstatur ab his, verbo quatuor, & in §. item sacram* gl. 1. *tit. de pace jura fir.* Immola *in cap. cùm contingat, de jurejur.* Abb. *in c. fraternitatis, verbo & adverte.* & ibi Felin. *versic. in gloss. fin.* Abb. *in c.* 1. *fin.* 2. *de not. de jur. colum.* Guid. Papæ *q.* 35. Jac. Butr. *in d. authent. sacram. puberum in* 3. *q.* & ibi Alber. Rossa. & ibi Bald. & Salic. 3. *q.* Isernia *in §. item sacr.* Alber. *versic. in hac gloss.* & ibi Præpos. & Afflict. *num.* 21. Anton. Gabr. *lib. commun. concl. tit. mino. concl.* 5. *n.* 36. sequitur Simoncell. *de tract. de decretis lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 188.

Quæ consuetudo limitatur, ut procedat, quando in 241
dispositione requiritur juramentum corporale, secus verò quando jura expressè dicunt, quod interveniat tactus Evangeliorum, Petr. de Ancharran. *in d. cap. ut circa. verficulo item notat.* Cardinal. *in clem.* 1. *§. porrò in* 4. *q. de hæreti.* Felin. *in d. c. fraternitatis, loco proximè allegato*, sequitur Ant. Gabriel. *d. concl.* 5. *numer.* 37. quæ nota ad intellectum *d. c. ut circa*, & aliorum.

Quæ jura procedunt non solum electionibus, sed ge- 242
neraliter in provisione beneficii, ut eis patet expressè, hinc igitur deinceps præ oculis habe illius constitutionis formam, quando aliquos defectus, vel crimina contra aliquem oppositorem, vel conferentem velis objicere, quia vidi periclitari tres appellationes emissas in tribus electionibus Doctoraliùm, cùm ad hanc nostram Curiam supremam pro earùm delationibus processus adducti fuêre; nam cùm ad obtinendum auxilium Regale, principale fundamentum sit appellatio, illa verò quæ peccat in forma, nulla est, & pro infecta, seu non emissa habetur, facillimè justòque vim non fieri declarabitur, juxta ea, quæ inferiùs dicenda sunt 3. *part. c.* 9. *à principio.*

Hæc tamen constitutio non ita absolutè procedit, quin 243
aliquas limitationes patiatur, quarum seriatim nonnullas annectam. Et prima sit, constitutio felicis recordationis Gregorii Papæ prædecessoris nostri edita in Concilio Lugdunens. formam exprimens, secundum quam ab his, qui in electionibus, postulationibus, seu provisionibus se opponunt, debeat appellari, locum sibi non vendicat, nisi solum in his extra judicium appellatur; quando verò in judiciis in hujusmodi negotiis appellari contingit, anteriora jura (cum per eam mutata non fuerint) observari oportet. Ita præscriptis verbis probat text. (in declarationem *c. ut circa*, edictus) *in c. constitutio* 41. *in ordine eodem tit. de electione*, qui, ut vides, disponit, quando in provisione beneficiorum proceditur propria natura retenta, & sic extrajudicialiter etiam procedat *d. c. ut circa*, si autem lis cœpta est, & processus formatus, tunc appellatio, & objectio formantur à jure communi.

Secundò limita ut præfatæ constitutionis forma uti 244
excusatur in opponendis prædictis defectibus, & criminibus contra personas electi, eligendi, vel eligentis, aut formam electionis, ille, qui aliàs non astringitur ad præfatorum defectuum probationem, vel quia sint defectus notorii vel resultantes ex confessione partis vel ex sententia juxta text. *in c. fin. de cohabitatione cleri. & mulierum.* vel quia aliàs legitimè probati sunt, text. *in clem. constitutionem ff. fin.* ibi, probationem tamen factam super his per adversarii confessionem, vel aliàs legitimè, non infirmat, *&c.* vel quando non opponenti, sed adversario incumbit eorundem probationis onus, ita probat Bonicontus *in tract. de appel.* 5. *inter tractat. nobilissimorum Doctorum n.* 26. *vers. scire autem debet*, & iterum & melius inferiùs *versic.* 4. *quæro an sufficiat*, ubi alios ad id allegat.

Nam cùm ad evitandas calumnioSas exceptiones, 245
requiratur illa forma juramenti continentis, quòd

credunt ea, quæ si exprimunt esse vera, & se posse probare, &c. ut ex d. juribus constat, in supradictis casibus nimirum cessare, quoniam licèt forma specifica sit adimplenda, & non per æquipollens, juxta notata *in l. ff. de liberis, & posth.* tamen quando forma requiritur propter certum finem, & certum effectum, sequuto fi-
246 ne, & effectu, per æquipollens satisfit formæ, & principali legis intentioni, ita tenet Rota apud Farinacium *decisione* 272. *à num.* 19. ubi plures authoritates adducit Flamin. Paris. *de resignan. benefic. libro* 11. *tomo* 2. *quæstione* 11. *à num.* 35. *usque ad* 39. ubi infinitos allegat.

247 Aliam etiam limitationem deduces ex text. *in dict. clem. constitutionem*, ubi de materia apud repetentes, & glossam invenies, alias plures, & declarationes, seu annotationes ad præfata jura poteris exactiùs videre apud D. Bonicontum *in d. tractatu de appellat. per tot.* qui integer duntaxat continet hujusmodi appellationes in beneficialibus causis, ubi de materia multa invenies, ultra glossas, & ordinarios in d. juribus, ibid. Bonicont. *in quæst.* 1. *versic. ad quæstiones igitur veniamus*, resolvit post alios, quod si sic appellans omittit d. formam in casibus, quibus tenebatur ea uti, licèt si intra terminum ad appellandum, non potest aliam appellationem iteratò proponere, servando formam in ea, quia jam
248 ex prima adversario erat jus quæsitum, juxta text. *in d. clem. constitutionem* §. *penult.*

249 Nunc & illud, de quo jam vidi dubitari examinemus, an oppositor ad beneficium vacans, sive curatum, sive simplex, qui se intra terminum edictorum opposuit, & dum intra illud voluerit ire ad se subjiciendum examinationi, ei legitimum impedimentum supervenit, ut locum examinis adire non potuerit, vel in itinere, vel ob aquarum inundationes, vel quia aliàs ei transitus fuit impeditus, puta, propter pestem, aut gravi infirmitate est detentus, & is, vel ejus procurator petit dilationem ab ordinario, & à denegatione appellationem emisit, an ei deferendum esse, omniaque postmodum subsequuta, attentata reponenda, declarandum sit in supremo prætorio per viam adito violentiæ, in quo brevibus affirmativè respondetur.

250 Nam licèt declaratio Cardinalium circa d. cap. 28. Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform.* in hæc disponat Episcopos, vacante Ecclesia proposuit edicta ex hoc capite, & infra decem dies quatuor comparuerunt, qui adscripti fuerunt juxta formam Concilii; sed in die pro concursu, & examine deputato, & ipsis quatuor duo tantùm comparuerant, qui examini se subjecerunt, & idonei reperti sunt; dubitatum fuit, an examen prædictum subsistat, ex quo duo alii adscripti non fuerunt examinati, congregatio censuit, subsistere quia verba Concilii intelliguntur, quatenus veniant ad examen, aliàs in potestate unius esse nolle venire, impedireque ne ulteriùs procederetur, &c.

521 Tamen eadem Congregatio super eodem decreto; *verbo per edictum publicum*, ita quæret, an uno comparente, possit propagari terminus, & proponi aliud edictum; Congregatio censuit, aliud edictum non esse proponendum. Sed ille qui comparuerit, examini subjiciendus, & si idoneus repertus fuerit, eidem beneficium esse conferendum nisi qui descripti fuerint excusent se legitimo impedimento detineri, quominus valeant ad concursum accedere, tunc enim poterit Episcopus legitimè terminum propagare, &c. cujus etiam mentionem fecit Nicolaus Garcia *de benefic. 9. part. c. 2. à nu.* 214.

252 Et ita Concilium Compostellanum Provinciale *actione* 2. *decret.* 32. loquendo in provisione præbendarum Doctoralis, & Magistralis, in hæc disponit, nullus tamen ad electionem de eo faciendum admittatur, nisi ad examen prædictos actus publicè fecerit, aut morbo fontico laboret, quem sufficienti testimonio coram Episcopo aut ejus Vicario comprobaret teneatur.

Igitur ubi adest legitimum impedimentum, termi- 253
nus competens prorogandus est quoniam legitimè impedito non currit tempus, *l. ut perfectius Cod. de ann. except.* Craveta *consil.* 271. *col.* 2. Menoch. *cons.* 38. *n.* 35. *vol.* 2. Riminal. *cons.* 21. *n.* 29. *lib.* 1. Ripa *in tract. de peste in* 3. *quæst.* 6. Hieronym. Previdon. *in eodem tractatu de peste, versic. vidimus.* Parisius *cons.* 143. *colum.* 1. *vol.* 4. Cassador. *decisione* 1. *de dilat.* Caputaq. *decis.* 73. *part.* 2. hinc impeditus resignatarius propter legitimum impedimentum excusatur à publicatione fa- 254
cienda de beneficio sibi resignato, Roma. *consil.* 433. Felin. *cap. cùm dilecti colum.* 21. *n.* 13. *de rescript.* Sarner. *de publican. resign. quæstione* 13. *nu.* 2. Rebuff. *in eadem regula.*

Et legitimè impeditus excusatur à contumacia; si citatus intra terminum non ierit. Butr. *in cap. cum dilectus nu.* 26. *de dolo.* Boer. *decis.* 40. *nu.* 4. idem Boer. *consil.* 60. *n.* 1. *lib.* 10. Pedem. *decis.* 20. Socin. junior. *cons.* 116. *nu.* 2. *vol.* 3. Bertran. *cons.* 15. *nu.* 12. *vol.* 2. non impeditus non dicitur negligens, *c. quia diversitatem, de concessione præbendæ.* Staphileus *de literis gratia spect. tit. de variis modis.* Baeza *num.* 53. & impedimentum excusat à mora. Alb. *in tract. sta. q.* 11. *n.* 1. Duennas *regula* 199. 255

Ac ideò propter impedimentum receditur à forma. 256
Paris. *cons.* 32. *num.* 11. 14. & 15. & *cons.* 13. *num.* 15. & 31. *vol.* 2. Craveta *consil.* 12. *nu.* 2. Bursat. *cons.* 74. *n.* 253. *volum.* 1. nec impeditus videtur formæ, ac legi contravenire. Jas. *in l. si quis nu.* 7. *ff. de jurisd. omn. jud.* Ægid. Boss. *in pract. crim. de carcerib. fidejussor. num.* 47.

Igitur cùm legitimè impedito omnia sint jura reser- 257
vata, ut ex citatis, & citandis apparet, secunda dilatio ei danda est, & hæc regulata per impedimentum; & ad id tantùm, in quo in prima fuit impeditus, *l. admonendi, versiculo quibus solis*, & ibi Jacob. & B. 2. *colum. de jurejur.* Alexan. *ibi* 3. *nota* Butriga *in cap. ultra tertium de testibus.* Paul. Castrens. *in l. si ita stipulatus essem abs te ff. de verb. oblig.* Bartol. & Alex. *in l. fin. ff. de feriis* Lanfr. *in c. quoniam contra, verbo* 258
dilation. de probatio. quia tempus impedimenti non computatur in termino ex supradictis; ideo regulare est, ut dilatio brevis patiatur appellationem, *cap.* 1. *de dilation.* Joann. Andr. *in cap.* 1. *de dilat.* Bartol. *in l.* 2. *ff. de re jud.* Sald. *in l.* 2. *C. de Episc. audient.* Bertach. *in reperto. verb. dilatio peremptoria intelligitur, vers.* 14. & multo magis à denegatione ejus licita erit appellatio, Fulgos. *cons.* 165. Card. Tusc. *concluf.* 339. *num.* 4. *tom.* 2. quibus adde ea quæ dixi *suprà* 2. *part. cap.* 1. Et quoniam cum ex consilio & motu proprio 259
declarationibusque, Congregationibus suprà; non sit ad examen deveniendum, nisi ita demum transacto termino edicti, intra quem iste legitimè impeditus mediante impedimento reperitur, ut forma consilii peccatur ad ulteriora procedendo eo excluso, de impedimento constituto, ac propterea nulliter, & sic licebit appellare.

Et in terminis nostræ quæstionis tenuit Rota in una 260
Calaguritana beneficii de Brantevilla 8. Martii 1604. ubi cum quidam P. se opposuisset ad quoddam beneficium patrimoniale vacans, & accedens ad se subjiciendum examini, fuit prohibitus ingredi in civitate Calicat. eo prætextu, quod esset suspectus de peste; & cum per suum procuratorem peteret dilationem competentem, fuit ei denegata, à quo appellavit; & ordinarius ad ulteriora procedendo contulit cuidam oppositori beneficium, ac eum in possessionem immisit, & cum dubitaretur, an dicta acta gesta post appellationem essent attentata, & nulla, fuit affirmativè resolutum; quam referens sequitur Hieronym. Gonzalez *gloss.* 9. *in annot. nu.* 183. & ita etiam in hoc Galleco Senatu vim fieri, declaratum fuit in quodam beneficio curato

curato de Nigran. Diœcesis Tudensis, ex hoc eodem impedimento, de quo in decisione relata, & ita tenendum est, dum aliàs omnis omnino dolus absit, & fraus.

261 Quod declara, ut hæc resolutio procedat, dummodo sic impeditus revocationem prætendens, intra terminum edictorum se opposuerit, ut constat ex declaratione, *ibi*, nisi, qui descripti fuerint, excusent se legitimo impedimento, &c. ut constat *ex d. decisione*, & Gonzal. *ibi*.

262 Secundò declara, dummodo impedimentum fuerit probatum, & constiterit ordinario, probat d. Concilium Provinciale Composstell. *d. actione* 2. *decreto* 32. (aut morbo sontico laboret, quem sufficienti testimonio coram Episcopo, aut ejus Vicario comprobare teneatur, &c.) probant etiam Caputaq. *decis.* 71. *part.* 2. & *l. ultim.* §. *illum*, *C. de tempor. appell. l. in excep. ff. de proba.* Abb. *in c. plerumque nu.* 6. *de rescript. & in cap. transmissa, nu.* 6. *de præscription. & in cap. suscitatus de rescr.* Angel. *in l. ejus nu.* 2. *C. quorum appellat. non recipian.* Decius *cons.* 554. *nu.* 6. Parisius *consil.* 108. *n.* 11. *volum.* 4. *decis. Pedem.* 9. *nu.* 4. Curtius *in l. admonendi n.* 280. *ff. de jurejuran.* Corneus *cons.* 56. *lib.* 1. Oldrad. *cons.* 60. *col.* 2. *num.* 4.

263 Debet tamen, qui vult prætextu impedimenti se adjuvari, duo probare, scilicet, quòd impedimentum fuerit tale, ut illud removeri non potuerit, *l. sed etsi* §. 2. *ff. ex quibus causis major.* Decius *cons.* 677. n. 4. Socinus junior *cons.* 76. *num.* 79. *volum.* 1. Craveta *consilio* 270. *nu.* 2. Gonzadi. *cons.* 38. *nu.* 11. & est Doctorum communis opinio; quia regula vulgaris est impedimentum non excusare, cùm posset removeri, Bartol. *in l. sed etsi* §. 2. idem *in quibus diebus.* ubi Socin.Senor. 3. *not. ff. de condition. & demonst.* cum aliisMenoch. *de arbitr. jud. casu* 118. & *cons.* 1101. *n.* 116. *vol.* 1. impedimentum propriè est, cùm evitari non potest, non aliter. Paril. *cons.*
264 67. *nu.* 64. *vol.* 3. Flamin. Paris. *de resig. benef. lib.* 11. *tom.* 2. *q.* 13. *l. nu.* 29.

265 Secundum, quod debet probare est; impedimentum allegatum fuisse causam immediatam non faciendi illud de quo quæritur, Innocen. *in cap. transmissa de præscrip.* ubi Felinus *n.* 7. Decius. 557. *colum.* 2. Craveta *cons.* 151. *n.* 22. Boerius *decis.* 40. *nu.* 4. Menoch. *dict. casu* 128. *ad fin.* Caputaq. *decis.* 72. *n.*
266 5. *part.* 2. & *n.* 7. refert ita decisum fuisse in una parochiali Toletana prima Junii coram Achille de Grass. & sic non satisfacit simpliciter probare impedimentum, sed debet quis probare diligentiam suam, quam fecerit pro illo removendo, *l. qui commeatus*, ubi Bart. *ff. de re milit.* text. *in cap. fin. de electio.* Alex. *cons.* 4. *lib.* 2. afflictis *decis.* 29. *nu.* 1. latè Contard. *in repetit. l. diffamari, n.* 117. *Cod. de ingenuis & manu.* Rebuff. *in tract. de execut. n.* 48. Cevallus *cons.* 304. *n.* 123. Crotus *cons.* 181. *n.* 24. *lib.* 3. Natta *cons.* 258. *n.* 6. & ita fuisse resolutum in Rota in d. Parochiali Toletana testatur Caputaq. *d. decis.* 72. *p.* 2. & ita etiam fuit resolutum in una Lucanen. Abbatiæ coram Thom. de Thanis 16. Martii 1556. teste Puteo *decis.* 8. *sub rubrica de restitut. in integ.* ex ratione scripta, quia non dicitur quis aliquo modo impeditus, si impedimentum potest removeri.

267 Qualia autem ad hæc dicantur legitima impedimenta, vide text. *in l.* 2. *cum suis* §§. *ff. si quis can. dict. l. qui commeatus, ff. de re milit. cap. fin. de elect.* latè Mascard. *de proba. concl.* 884. optimè per Menoch. *de arbitr. casu* 118. *per tot.* meliùs & magis ad longum Flamin. Paris. *de resig. benef. lib.* 11. *nu.* 2. *q.* 13. apud quos, quæcumque quæsieris, circa impedimentorum materiam, invenies ad refectionem, ultra suprà relatos.

268 Cæterùm circa prædicta nota, quòd ordinario in provisione parochialium ob ejus, & animarum periculum, & præcipuè vacantium in mensibus reservatis impedito danda est dilatio multum taxata, & moderata, necessaria tamen, & minor, quàm si in aliis causis contingeret impedimentum allegatum; tum ex ratione periculi, de quo superiùs, tum etiam quia parochialium vacantium in mensibus reservatis, debet fieri concursus ab ordinario intra quatuor menses à die vocationis, seu saltem habitæ notitiæ, & infra illosmet quatuor menses, mitti literas commendatitias, seu fidem 269
approbationis Romano Pontifici significare, aliàs corruit provisio, ut constat *ex d. constitutione motu proprio Pii V. versiculo ac illarum etiam quarum collatio, &c.* ut fuit resolutum in una Toletana beneficii 28. Novemb. 1578. quæ est in impressis decisio 481. *pag.* 1. *divers.* & tradunt Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 8. *quæst.* 9. *n.* 107. Hieronym. Gonzal. *d. mens. alter. gloss.* 6. *n.* 131. *cum seqq. & suprà nu.* 111. *cum seqq.* & quando alicui 270
actui gerendo, seu celebrando terminus oppositus est dilatio à judice parti assignanda, ita limitanda, & regulanda est, ut actus principalis tempestivè & perfectè celebretur, & ne pereat, ita probant elegantèr Bart. & omnes, *in l.* 1. *ff. de glande legenda.* Menoch. *de arbitr. judic. dist. casu* 118. *num.*...& probatur text. argumento *in l.* 2. §. *omnes*, & ibi Petrus de Su. *ff. de judiciis*, & notat. *in l. quoties, C. de precibus Imper. offer.* Speculator. *titulo de dilatio. versiculo nunc. videamus, versic. sed nunquid.* & Bartol. *in l. fin. de dilat.* Bertachi. *in verbo dilatio nova, versic.* 38. *& versicul. dilatio etiam, vers.* 49. quibus addes quæ nos 4. *part. c.* 13. *à n.* 62.

Sed jam ille me invocat, qui jam transacto ter- 271
mino edictorum se opponit, petens admittti ad examen, & concursum, cum jam descriptis, tamen nondum perfectum, & non admissus à denegatione emittens appellationem; an si ei non deferatur, vim fieri declaretur. Pro cujus resolutione unum suppono; quòd ille, qui se opponit post terminum ab edicto designatum, re tamen integra, id est, ante factum, & peractum examen, utique sit omnino cum descriptis admittendus, ut censuit sancta Congregatio in his verbis: An occurrente vacatione beneficii in concursu providendi, ad quod intra terminum in edicto præfixum plures sint oppositi, si dicto termino elapso, alter superveniat re integra, debeat admitti? Congregatio Concilii censuit, re integra, esse utique admittendum. Juxta quam, & alias Rotæ decisiones, ita resolvit Hieron. Gonzalez *de altern. gloss.* 9. §. 1. *n.* 115. *cum seqq.* & post longam hinc inde disputationem, multa adducens ita pariter resolvit Nicol. Garcia *de benef.* 9. *part. cap.* 2. *à n.* 200. ubi ad literam refert decisiones Rotæ inhærentes præfatæ declarationi Congregationis, dicentes, ut ad hoc æquitas, 272
& favor Ecclesiæ suadere videtur, cujus interest plures oppositores concurrere, ex quibus possit eligi commodior, juxta text. *in cap. de quibus* 20. *dist. cap. noscitur in fin. de his quæ fiunt à Prælato.* Cæsar. de Grassis *decis.* 2. *n.* 10. *de jurejuran.* nec cæteri oppositores descripti possunt conqueri, cum principaliter agatur de re, & utilitate Ecclesiæ, quia edicti terminus non præfigitur, ut postea alii nequeant admitti, sed ut 273
sciatur, non amplius expectandum, pro quibus etiam facit Concilium Provinciale Composstel. *actione* 1. *decreto* 3. cujus verum intellectum assignat Garcia *suprà n.* 204. *& seqq.* ubi etiam aliis, quæ in oppositum afferuntur, satisfacit.

Igitur cùm forma Concilii Tridentini *d. cap.* 18. sit, 274
ut edicta proponantur, ut omnes illi, qui velint se opponere admittantur, ut omnes, qui velint, se examinari, & descripti fuerint, examinentur, ut constat ex d. constitut. motu proprio, & declarationibus Cardinalium, & iste comparens re integra, intra limites sit Concilii constitutus; sequitur, ut à sibi denegata admissione, & provisione, tanquam nulla, & stricta, eo quòd peccatur in forma, appellationi sit interpositæ deferendum. Et hanc opinionem ut possit ab hujusmodi admissionis denegatione, appellari, loquendo in parochialibus à

principia

principio quæstionis, tenet Nicol. Garcia *de benef. d.* 9. *part. cap.* 2. *nu.* 205. *prope finem*, eandem esse opinionem comprobat Gonzalez *d. gloss.* 9. *in annot. nu.* 183. qui pariter potest intelligi in Parochialibus, tum quia se refert. ad gloss. *nu.* 115. ubi de his loquitur, tum etiam ex ratione modò tradita à nobis, & in hoc casu commodius erit, tertium genus violentiæ concedere, nempe reponendo attentata, & admittendo oppositorem, vim nullam esse; sin minus ita fiat, vim esse deferendum, ac reponendum.

Et pro perfectione hujus materiæ circa illud, quod in secunda conclusione superiùs tradita, qua firmavimus appellationem interpositam in beneficiorum simplicium provisione, in contradictorio judicio & judicia-
275 liter per sententiam diffinitivam facta; habere utrumque effectum: nunc quærere libet, an consuetudo in aliqua Ecclesia vigens, possit contrarium operari, ita ut debeat sustineri. Hanc quæstionem latè tractarunt Lancelot. Robert. *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 48. Gonzalez *suprà à num.* 211. Perez Lara *de anniver. & cap. lib.* 2. *c.* 11. *nu.* 13. Rota *decis.* 1155. 3. *p. libr.* 10. *divers.* Nicol. Garcia *de benef.* 9. *part. c.* 4. *à n.* 27. resolventes unanimiter, hujusmodi consuetudinem exequendi sententias virtute earum, & mittendi in possessionem Capellaniæ, seu cujusvis alterius beneficii simplicis, illos, in quorum favotem latæ sint, esse omnino validam, & tolerabilem, quam revera & de ea legitimè constiterit; quia tunc cessant attentata, & ita fuisse decisum in Rota, in una Pampilon. Parochiali 16. Junii, anno millesimo quingentesimo nonagesimo septimo, testatur Gonzal. *suprà*, & in alia Compostellana, de qua Garcia *d. n.* 29. cùm sat sit talis consuetudo laudabilis ad evitandum præjudicium, imminens Ecclesiæ periculum, ex diurna vocatione, *cap. si apostolica* 35. *de præbend. lib.* 6. *cap. quam sit* 6. *c. ut*
circa 4. *de electione lib.* 6. *cap. nuper defectu cum inter*
276 *universas de electione in decret. cap. postquam* 50. *distin.* nam res publica læditur, si diu beneficia vacant. Joan. Monach. *in c. n.* 15. *de concessione præbendæ*, & ideo si pro hujusmodi appellationis delatione Curia Regia adeatur, si ex actis apparuerit de hujusmodi consuetudine exequendi sententias, vim nullam adesse; declarabitur, alios DD. citavimus in proposito hac 2. *p. c.* 8. *nu. fin.*

277 Pariter & idem dicendum est, & probandum in statuto seu constitutione Synodali, disponente hujusmodi diffinitivas sententias executioni mandatas ut Lancelot. *de attenta.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 48. *nu.* 7. Hieronym. Gonzalez *suprà n.* 213. Nicolaus Garcia *d. c.* 2. *nu.* 30. & plures ita sensisse Rotam, cujus decisiones referunt: testanturque ipsi, dummodo talis constitutio Synodalis, seu statutum foret authoritate Apostolica confirmatum, seu confirmata, aut longo tempore observata, ut probat Gonz. *ibi num.* 214. *& seq.* quidquid censeat Garcia *d. nu.* 31. *ad fin.*

278 Qui tamen in hoc libenter conveniunt, ut statuti, vel constitutionis dispositio debeat esse clara, non dubia, nec turbida, sed clarè disponens *ex Rotæ decisione*
279 *ibi per eos*; sufficit tamen si sublata fuerit appellatio per verba æquipollentia, ut puta, quòd denegetur audientia in agendo, & deferendo, de quo nos hac 2.
280 *p. cap.* 8. *per totum*, vel quòd sit remota contradictio, & omnis querela, ut post Bald. Franchum, Decium, & alios, concludit Lancel. *de attent.* 2. *p. c.*
281 12. *limit.* 8. *n.* 4. & 5. vel si dixerit, quòd sententia lata executioni mandetur, quamvis non declaret appellatione remota. Jas. *cons.* 187. *circa primum sub n.* 2. *ad medium*, *vers. similiter lib.* 1. Lancel. *d.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 53. *n.* 63 an autem hujusmodi Synodalis constitutio, seu statutum clara dicentur, si disponant per dictionem (statim) vide latè per Gonz. *d.* 216. & *seqq.* ubi cum Rota & rationibus ibi negativè resolvit, de quo nos alibi, ubi quid verius sit, diximus 3. *p. cap.* 7. *à n.* 39. *cum seqq.*

Hujus etiam farinæ est, an appellatione pendente 282
ab hujusmodi sententiis diffinitivis, latis in provisione beneficiorum, & Capellaniarum, dicetur attentata executio, & possessio, & cætera postmodum gesta, quando fundator Capellaniæ, & beneficii removisset appellationem, in fundatione, & dico quòd non, quia fundatoris dispositioni omnimodo est standum, ut scilicet, non obstante appellatione, sententia lata exequatur absque reatu violentiæ, ita in terminis resolvit Lancelot. *de attenta.* 2. *part. c.* 12. *limit.* 8. *n.* 7. quem sequuntur Gonzalez *d. gloss.* 9. *n.* 216. & Garcia *n.* 31. 283
ad fin. nam fundator beneficii in fundatione potest apponere quascumque voluerit leges, & conditiones: *cap. præterea el de jure patron. cap. quanto de censibus*, & Trid. *sess.* 25. *de reformat. c.* 5. & *sess.* 22. *c.* 9. *de reformation.* Rota *decision.* 2. *de testam. in antiq.* Rochus de Curte *de jure pat. verbo pro eo quod n.* 25. & *seq.* Rota *decis.* 1. *de præbend. in novis.* Joan. Gut. *cons.* 1. *n.* 2. & *cons.* 2. *n.* 1. bene Navarr. *in cons.* 8. *de præben. incipit*, *Ecclesia collegiata.* Caputaq. *decis.* 290. *part.* 2. Lambert. *de jure patron. lib.* 1. *q.* 6. *prin. à n.* 49. & *per totam.*

Illud tandem ad materiam hujus capitis restat scire, 284
an appellationem emissam ab actibus extrajudicialibus, negotium fiat judiciale, & litigiosum, vel quando post ejus interpositionem litis pendentia inducatur; & facit difficultas, quia cùm per appellationis interpositionem non inchoatur processus; nec super appellationem, sed est quoddam præparatorium ad illum, Bartol. post glossam *in l. invitus* 2. *colum. in princ.* *versiculo oppono* 3. *Cod. de procura.* Berthac. *verbo* 285
appellatio dicitur sub nu. 10. *ad medium*, imò & ipsa commissionis, & rescripti interpretatio, est actus extrajudicialis. Rota *decisione* 6. *sub nu.* 2. *versiculo & quia rescripti interpretatio non est actus judicialis*, *sed extrajudicialis.* Felin. post alios *in cap.* *quoniam contra sub num.* 8. *de probationibus*, item nec 286
datio Apostolorum est actus judicialis. Rota *decis.* 82. & *decis.* 88. *de appellatio. antiq.* Hieronym. Gonz. *de mens. altern. gloss.* 9. *in annot. n.* 22. & 23. Hinc est ut in difficultate proposita variæ sint, contrariæ, atque diversæ opiniones, quas ad longum videre poteris per Lancel. Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 4. *lite pend. in præfatione n.* 187. *usque ad n.* 107. ubi quinque ad id refert opiniones. Illud tamen est apud omnes 287
indubitatum, ut per appellationem extrajudicialem impetrationem rescripti seu commissionis & citationem ejus virtute legitimè exequutam, lis dicatur pendere, & res effici litigiosa, desinatque actus extrajudicialis esse, ut & hæc etiam deduces ex his, quæ latè ipse Lancelot. post alios loco proximè citato à *num.* 28. *cum pluribus seqq.*

Adverte denique, quòd cum actus extrajudicialis 288
non dicatur lis introducta, nec pendere, ut notant communiter Doctores *in cap. de electione lib.* 6. Lamber. *de jur. pat. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 2. *princ. art.* 3. *n.* 3. *& per totum. & art.* 6. *n.* 3. Lancel. Robert. *de attent.* 2. *p.* 2. *c.* 4. *in præfatione n.* 275. post alios quos ipse allegat, & nos etiam 289
diximus *suprà ad princ. hujus capitis*, sic nec actus extrajudicialis, vel declaratio interrumpit præscriptionem regulæ de triennali, Puteus *decisione* 174. *nu.* 4. & 5. nec ullam aliam præscriptionem interrumpit denuntiatio, 290
aut protestatio extrajudicialis, *l. alienam*, *ff. pro emptore*, *cap. nihil de præscriptio.* ubi latè Fel. *n.* 5. & idem Felin. *in cap. illud sub n.* 17. *versiculo decima quinta conclusio eodem titulo de præscription.* Franciscus Bald. *in tractatu de præscriptio.* 3. *part.* 6. *part. princ. quæst.* 4. *n.* 18 & 19. *cum sequentibus*, ubi multis aliis modis declarat Gonzalez. *suprà nu.* 33. & 34. ex quo ego dum ali- 291
quando in hoc tribunali dubitatum fuisset, an decretum ordinarium, quo utuntur supremi ejus auditores in adimenda vi illata, sive in personis sæcularibus, sive Ecclesiasticis, sive in profanis, sive in spiritualibus, & Religiosis, ut videre est de ejus natura apud Rodriq.

de

de annuis redd. lib. 2. cap. 17. cujus & mirificum, & longum libellum confecit doctiſſimus, & prudentiſſimus Licent. Alvarus de Paz de Quinones meritiſſimus olim hujus Regalis, & ſupremæ Curiæ Senator ampliſſimus poſtea in Valliſoletana Cancellaria Auditor, vel dum ipſius cognitio pendet, interrumpat præſcriptionem; reſpondi interrogatus, quòd non, ex proximè dictis, juncto eo, quòd in præfato ſecreto non proceditur judicialiter, ſed extrajudicialiter, per modum extraordinariæ, & extrajudicialis defenſionis, ut per Rod. *ſuprà*, & Doctores ab eo citatos, & eſt notiſſimum apud nos, & maximè quia hoc decretum nullum gerit præjudicium, nec quoad poſſeſſionem, nec quoad proprietatem, ut ex ejus conceptione, detegitur ibi, *conſienta de no le moleſtar*, &c. *ſin perjuyzio & de ſu derecho, aſſi en poſſeſſion como en propriedad*, & hoc jure utimur. Hactenus de actibus extajudicialibus, alios autem nonnullos poteris videre in duobus his proximis ſequentibus capitibus.

292 Unum tamen obiter eſt notandum, quòd ut memorabile mirum in modum intulit, & exclamant Marant. & Veſtrius ſtatim citandi, quòd in cauſis beneficialibus appellatio extrajudicialis vim citationis habet, adeò ut appellatus comparere tenetur coram judice ad quem, abſque alia aliqua citatione, aliàs in ejus contumacia procedi poterit, in quo & non paucos decipi, ſpectantes, & imputantes iterum citari debere, ideoque in judicio ſui copiam facere neglecti, lis abſque contradictore agitur, facileque appellans obtinet, ſicque pluries ſe in Romana Curia deciſum vidiſſe, teſtatur ipſe Maranta *in praxi 6. part. princ. verſiculo & quandoque appellatur n. 258. & 279. fol* 1501. eleganter poſt eum Ant. Cravet. *in additio. ad praxim Veſtrii lib. 3. c. 7. n. 4.* poſt Abb. *in cap. cùm ſit Romana n. 10. de appellat.* & per eundem Marant. Scaccia *de appellat. quæſt. 17. ampliat. 16. à n. 44.* Philipp. Franc. *in c. bon. memoriæ* 51. *ſub nu. 17. verſiculo ſed conclude ſic, de appellat.* Greg. Tholoſa. *tract. de appellatio. lib. 1. cap. 11. ſub n. 3. verſicul. 1. differentia fol. 86.* & quo hujuſmodi appellatio extrajudicialis in beneficialibus habeat vim citationis, & devolvat cauſam ad Curiam tenet Rota, teſte Caputaq. *deciſ. 35. appellaverat n. 1. part. 1.* Achilles Graſſis *deciſ. 14. petebat. n. 2. de appella. & deciſ. 5. aliàs 231. appellatio extrajudicialis nu. 1. & 2. de appellatio. fol.* 106. Sarnerius
293 *de triennali q. 54. vol. 4. in fin.* Gratian. obiter *diſceptat. forenſ. tom. 1. c. 66. ſub n.* 38. ubi tractat, an & quando appellatio extrajudicialibus inducat litis pendentiam, ex Sarnerio excipit appellationes extrajudiciales in cauſis beneficialibus.

294 Quibus convenit, quòd appellatio extrajudicialis non eſt propriè appellatio, ſed provocatio ſecundùm Innocent. *in cap. cum ſit Romana num. 1.* & Abb. *n. 21. in fin.* & rurſus ipſe Abb. *in cap. bonæ memoriæ 51. n. 5. & 8.* Decius *nu. 20. incondifferentia, de appellat.* Cæſar. Cantard. *in leg. unica limit. 15. nu. 3. Cod. de moment. poſſeſſ.* & ex hoc provocatio hæc: ſive appellatio extrajudicialis cùm proponatur in judicio, cauſa non cepta, ſed ante illam, ut ſuprà diximus, ideo diciur provocatio ad cauſam incipiendam. Innoc. *in dict. cap. cùm ſit Romana 5. ſub nu. 1.* Abb. nu. 21. *ad fin.* Joan. Ferrar. *tract. de appellat.*
295 *cap. 3. n. 17. tom. 5. folio* 64. & eſt veluti prævia ad litem incipiendam, ideo habet vim citationis, tenent Geminia. *in cap. 1. n. 5. verſiculo nota incidenter, de appellat. in* 6. Gregorius Tholoſa. *tractat. de appellat. lib. 1. cap. 11. ſub nu. 3. verſiculo prima differentia fol.* 86. Scaccia *de appellat. quæſt. 2. nu. 34. n. 39. & 49.*
296 ubi quando quòd provocatur ab actu partis, appellatur ad judicem ipſius partis ſuperiorem; quando autem à judice extrajudicialiter procedente, appellatur ad ſuperiorem ipſius.

297 Et iis adde, quòd licèt appellatio judicialis non interponatur à gravamine futuro, ſed de præterito, vel præſenti illato, extra ea quæ latè diximus *ſuprà c. 2. à princ. 2. p.* extrajudicialis tamen interponi poteſt à gravamine de futuro, quo, ſcilicet, quis timet gravari, Philipp. Franch. *in cap. bonæ memoriæ, ſub nu. 16. & 17. verſic. ſed concludes* 11. & idem Franch. *in d. conſuluit el 2. ſub nu. 4. verſic. qui autem ſit,* & iterum *in c. dilecto 63. notab. 7. verſicul. de quo tamen, de appellat.* Natta *conſ. 606. approbo in fin. n. 14.* Scaccia *de appellat. q. 21. n. 43.* Cæſar. Contard. *in l. unica limit. 25. ſub nu. 3. ſi de momen. poſſeſſ.* & nos diximus *ſuprà d. c. 2. num. 19.* & ſufficit etiam, quòd hæc extrajudicialis appellatio non proponatur à præcedenti gravamine, ex cauſa vera & legitima, prout in judiciali; ſed ſufficit quòd cauſa ſit 298
verisimilis & probabilis, Scaccia *ubi proximè num. 41.* Franch. *in d. cap. bonæ memoriæ ſub. n. 7.* & ibi Decius *ſub n. 17. nota. ultim.* Felinus *in cap. 1. ſub n. 3. conſideratione 2. de appell.* Gregor. Tholoſa. *titul. de appellat. lib. 1. c. 16. n. 8. differentia 6.*

CAPUT XIV.

A decretis Ordinarii, putà, ſuper alienatione rerum Eccleſiaſticarum, donatione juriſpatronatus, & ſimilibus appellationi interpoſitæ, an ſi non deferat judex, vim faciat?

SUMMARIUM.

1 *Decreta judicis ſunt actus extrajudiciales.*
2 *Decreta ſuper alienatione rerum, aut Eccleſia, aut minoris extrajudicialiter abſque alterius citatione, eſt extrajudicialis informatio.*
3 *Idem & in delegato, cui dirigitur commiſſio, ut ſe informet de utilitate ad alienandum.*
4 *Teſtes pro ſola inſtructione judicis, & ejus animi motu ſine partis citatione poſſunt recipi.*
5 *Informatio pro judicis inſtructione nullam habet formam judicii.*
6 *Informationis ſummariæ exceptio ſuper infamia delecti ad effectum relaxandi mandatum de perſonaliter comparendo, eſt omnino extrajudicialis.*
7 *Ad informationem pro inſtructione judicis, & ejus animi motu, teſtes non jurati recipiuntur.*
8 *Teſtibus non juratis poteſt credere judex deputatus ad conferendum beneficium cum clauſula (ſi idoneum inveneris.)*
9 *Ex teſtibus non juratis informatur conſcientia judicis.*
10 *Teſtes requiruntur jurati, ſi princeps mandat alicui, ut ſe diligenter informet.*
11 *Decretum ſuper alienatione rei Eccleſiæ aut minoris, & ſuper tranſactione, aut confirmatione alicujus actus, &c. eſt extrajudicialis.*
12 *Decreta judicis in quibus caſibus ſint neceſſaria, & quando in eis procedatur, remiſſivè.*
13 *Extrajudicialis actus non recipit appellationem ſuſpenſivam.*
14 *A decretis ſuper alienatione, &c. appellationi non eſt deferendum, ut ſuſpendat.*
15 *Ab inſinuationis donationis decretis appellari non licet.*
16 *Ab inſinuationis decreto donans appellare non poteſt.*
17 *Decretum in judicio eſt interlocutoria.*
18 *Decreta ſuper alienatione, &c. non ſunt interlocutoria, ſed vim earum obtinent.*
19 *Decreta ſuper alienatione, &c. nullius ſunt præjudicii, ſed ſemper intelliguntur abſque tertii præjudicio.*
20 *Confirmatio non tollit defectum rei confirmatæ extra confirmationem.*
21 *Decreta ſuper alienatione, &c. non impediunt, ut aliter poſſit contra eam veniri.*

22 *Decreta*

22 *Decreta ſuper alienatione*, &c. *non tranſeunt in rem judicatam.*
23 *Solemnitates, & decreta enuntiata in alienatione rerum Eccleſiaſticarum probant, donec de contrario doceatur.*
24 *Solemnitatibus enuntiatis in ſpecie per tabellionem ſtatur, licèt non in genere.*
25 *Solemnitatum enuntiata per judicem in ſpecie an requiratur, vel in genere an ſufficiat.*
26 *Executio non impeditur ob modicum præjudicium.*
27 *Decreta ſuper alienatione*, &c. *expenduntur per modum voluntariæ juriſdictionis.*
28 *In his, quæ voluntariæ ſunt juriſdictionis, judici permittitur innovare.*
29 *A facto merè voluntario appellatio non permittitur.*
30 & 31. *Decreta ſuper alienatione*, &c. *expedita in contradictorio judicio recipiunt appellationem.*
32 *Actus voluntariæ juriſdictionis per comparationem contradictoris efficiuntur contentioſi.*
33 *Aſſertioni executoris ſe informaſſe de utilitate Eccleſiæ pro alienatione ſtatur, & pro ejus decreto præſumitur.*
34 *Dummodo tempus præceſſerit, quo veriſimiliter capi potuit extrajudicialis informatio.*
35 *Vel dummodo contrarium non probetur.*
36 *Executor ſuper alienationis utilitate ſi non adeſt contradictor poteſt ſine citatione procedere etiamſi adſit clauſula (vocatis vocandis.)*
37 *Executor ſine alienatione*, &c. *cum clauſula (citatis citandis) eſt mixtus, ſi adeſt contradictor & cujus intereſt, eſt citandus.*
38 *Executoris ſuper alienatione proceſſui facto, & formato abſque tamen alicujus citatione, quia nullus adeſt contradictor, nec ad id tenetur, an ſit ſtandum.*
39 *A confirmatione donationis aut ceſſionis juriſpatronatus, appellationi non deferens ordinarius, an vim faciat.*
40 *Juriſpatronatus donationi ſi ordinarius non præſtet aſſenſum, poteſt per ſuperiorem ad id compelli.*
41 *Ab eo licet tunc appellare.*
42 *Confirmatio donationis juriſpatronatus, recipit appellationem, ſi fiat cum legitimo contradictore.*
43 *Executor datus pro confirmatione donationis juriſpatronatus procedit extrajudicialiter, & tunc ab eo non appellatur.*
44 *Secus ab eo procedente judicialiter.*

1 HÆC quæſtio licèt ejuſdem ſit farinæ materiæ, cujus & eſt proximè antecedens, quoniam tamen ſpecialem requirit mentionem ejus, & nos ſequimur appetitum, in cujus implementum ſuppono; quòd omnia judicis decreta ſua ſunt natura actus extrajudiciales, in quorum diſpoſitione, ac interpoſitione judex extrajudicialiter procedit; ita affirmant Decius *in rubric. de judiciis in decreta lectura* 1. *num.* 4. & *lectura* 2. *n.* 3. ſequitur Paz *in praxi* 1. *tom. annotatione* 1. *de judicio n.* 9. dicentes decreta judicis ſuper prædiis minorum; vel Eccleſiarum diſtrahendis, pro exequendis ſententiis contra eos latis; eſſe actus extrajudiciales, ac præterea nec eis convenire judicii diffinitionem, de quorum decretorum natura tractat Bald. *in l. nequicquam*, §. *ubi decretum*, *ff. de offic. proconſulis*, & *lega.* Matthæus de Afflictis *deciſ.* 261.

2 Et propterea in in eorum expeditione, ac interpoſitione, non adhibetur cauſæ cognitio judicialis, ſed extrajudicialis informatio tantùm abſque alicujus citatione, ut probat celebris doctrina Abb. Panorm. *eleganti conſ.* 41. *incipit*, *videndum*, *num.* 1. *ante fin. verſic. ex quibus verbis part.* 1. quod conſilium commendat Decius *conſ.* 341. *n.* 12. Capicius *deciſ.* 16, *n.* 4. Puteus *deciſ.* 432. *lib.* 2. & Rota in una Raguſina Emphyteuſis 20. Junii 1578. quæ habetur 1. *p. diverſ. deciſ.* 472. & prætatam Abbatis doctrinam iterum canonizavit Rota in una Laodicen. prætenſi cenſus coram Orano 20. Jun. 1596. ut teſtatur Hieronym. Gonzal. *in reg. de menſ.* §. 7. *proœmia. n.* 233. ejus etiam meminit, & movet Rota *in deciſ.* 166. *ſub n.* 7. & 8. *p.* 2. *diverſorum.*

Et cùm hoc demus in judicio ordinario, meliùs & commodiùs præmittendum eſt in delegato; qui reſtrictæ juriſdictionis poteſtati ſemper interpretationem faciamus, ac ideo delegatus, cui aliquis actus extrajudicialis committitur, eadem poteſtate in eo uti debet, que uteretur committens, ut in his terminis probat Abb. *in dict. conſ.* 41. propterea delegatus cui Papa committit, ut ſe diligenter informet de utilitate Eccleſiæ, & ſi repererit in evidentem utilitatem Eccleſiæ cedere alienationem, eam confirmet, ſeu licentiam alienandi concedat, ſatis eſt, ut adhibeat cognitionem extrajudicialem abſque citatione, & pro ejus decreto præſumitur abſque proceſſu, maximè ſi aſſeveretur adhibuiſſe cauſæ cognitionem, ſeu ſe infamaſſe, ut ex eodem Abb. conſilio ultra ſuperiùs citato probat Hier. Gonzal. *ſuprà*, & optimè determinavit Rota in d. Raguſina Emphyteuſis, & in una Anconitana terratum de anno 1577. & in una Romana devolutionis 20. Maii 1582. quæ eſt 636. *n.* 1. & 4. *p. diverſorum*, & in alia Averſana Tenimenti, 15. Febr. & 15. Maii 1582. quæ eſt in impreſſis 716. *n.* 4. *d.* 1. *p. diverſor.* Ex quibus conſtat cavendum eſſe à Rotæ deciſione, cujus ſuprà meminimus, dum innuere videtur, non ſufficere extrajudicialem informationem rerum Eccleſiæ ſecundùm conſtitutionem Paulinam, niſi in reſcripto (ſi in evidentem) illi derogetur, & ſpecialiter concedatur facultas extrajudicialiter ſe informandi, cui ſtandum non eſt, cùm tot deciſionibus contrarium ſit deciſum, authoritatibus vallatum, & ex infrà dicendis apparebit. 3

Et cùm, ut vides, in hujuſmodi decretis procedatur extrajudicialiter, nihil mirum, ut partis citatio nulla requiratur, quia hic agitur de ſolo ſuperioris formando animo, & ſatisfaciendo propriæ judicis conſcientiæ, in quo articulo illa inter Doctores immutabilis regula, quod teſtibus receptis pro informatione, & inſtitutione judicis, aut curiæ, poſſunt ſine dubio abſque partis citatione recipi, & examinari Bald. *in l.* 3. §. *ſi tibi col.* 2. *verſ. ſed pone, juncto verſ. ſed an iſta compulſione debeat pars citari*, *ff. de conditionib. ob turp. cauſam*, ſequitur Alber. de Malet. *in tract. de teſtibus*, *c.* 7. *poſt* 28. 38. *& ſeqq.* Et reddunt rationem, quia hæc informatio, & inſtructio Curiæ ſeu judicis, non habet in ſe formam judicii, vel proceſſus, ideo citationem non requirit, Angel. *de malefic. in verbo quod forma publica num.* 11. ubi quod cauti judices anteaquàm forment inquiſitionem, recipiunt informationem à teſtibus inſcriptis, non citata parte, ne poſtea dicant contrarium, quod & ante eum Salicet. *in fin. l. in fin. Cod. de q.* Marſ. *in l. de unoquoque n.* 75. *verſ. dicas tamen ff. de re jud. & poſt. n.* 81. Bonifac. de Vital. *in clem.* 2. *n.* 89. Maranta *de ordine jud.* 6. *p. memb.* 1. *rubr. de citatio n.* 20. Maſcar. *de probat. lib.* 1. *in præfatione q.* 5. *n.* 39. & *lib.* 3. *concl.* 1366. *n.* 6. & ita ſervari etiam in ſtatu Eccleſiaſtico teſtatur Flam. Contar. *in tr. de executione ſententiæ*, *cap. fin. n.* 175. & *in pract. interr. reorum*, *lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 61. Bertazzo *conſ.* 553. *n.* 4. *verſ.* 2. *dato lib.* 2. videnda etiam quæ in hunc ſenſum poſt alios congerit Mareſc. *variar. reſol. lib.* 2. *c.* 1. *n.* 151. 4

Et hinc intelligitur doctrina, quam docuit Rota 16. *ſub num.* 1. *de judiciis novis*, cujus meminit Gonzal. *in regul. de menſib. alter. gloſſ.* 9. *in annot. n.* 24. dicens, quòd informationis ſummariæ receptio ſuper infamia delicti, ad effectum relaxandi mandatum de perſonaliter comparendo, ſit omnino actus extrajudicialis, non judicialis, quam ex proximè dictis intelligere, & declarare poteſtis. 6

Quod

7 Quod & in tantum præfata doctrina eſt vera, & recepta communiter, ut in hujuſmodi informatione pro ſatisfactione, & inſtitutione judicis, ſeu ejus animo informando teſtes recipi poſſint abſque juramento, quod & generaliter verum eſt, ut per gloſſ. *in cap.* 1. §. *ſi duo in verſ. teſtamentum, de pace jur. firm.* addition. ad
3 Bart. *in l. jusjurandi in additione magna. verſ. quid autem informationes C. de teſtibus*, Iſſ. *in l. admonendi, in* 2. *lectura, n.* 230. *& ſeqq. & n.* 223. *de jur. juran. ubi infert.*
8 ad judicem deputatum ad conferendum beneficium, cum clauſula (ſi eum idoneum inveneris,) quod poteſt tunc credere teſtibus non juratis, quod idem & voluerunt Addition. ad Abb. *in cap. tuis el* 3. *in* 1. *additione litera A, verſ. item adde de teſtibus.* Crotus *de teſtibus n.* 234. Maſcard. *de prob. lib.* 3. *concluſione* 1362. *n.* 16.

9 Nam ex teſtibus non juratis informatur conſcientia judicis, ita docet Ripa *in leg. admonendi n.* 197. *de jur. jura.* Romanus *ibi n.* 99. *verſiculo, ſed ſi non deponunt*: quòd teſtes non jurati recipiuntur, non ad plenam informationem, ſed ad judicis informationem, Felin. *in d. c. tuis poſt numerum.* 2. *verſic. aliud eſt quando agitur* Campeg. *de teſtibus, regula* 167. *poſt verſiculum teſti. ſi non fuerit juratus, in* 7. *fall.* Cattelia Cotta *in memorabilibus verſiculo teſti non jurato, ad finem verſ. notandum eſt unus caſus.* Socinus *in regul.* 424. *in* 4. *falien.*

Hæc tamen ultima doctrina & concluſio de teſtibus non juratis videtur non poſſe adaptari ad commiſſiones, de quibus nos agimus ſuper alienationem rerum Eccleſiaſticarum, & ſimilium, cùm magis frequenter
10 ſoleant his verbis concipi; nempe ut te diligenter informes de utilitate, &c. nam his inſpectis, ſi his verbis concipiantur, non procedit. Enim verò quando Princeps mandat alicui, ut ſe diligenter informet; tunc neceſſarium eſt juramentum in teſtibus, ut tenet Socin. *loco proximè citato.* Blanc. *de judiciis num.* 328. practica Conrad. *rubrica de teſtibus num.* 11. *& quando Pontifex.* Monticel. *in reperto. teſtium, rubrica, jurare debet teſtis, fol.* 127. *colum.* 1. *verſ.* 3. Alex. Stiatic. *in practic. judic. c.* 16. *num.* 80. Maſcar. *de probatio. lib.* 2. *concl.* 1362. *n.* 14. *& 15.*

11 Cùm igitur appareat, eſſe actus extrajudiciales, puta, decretum ſuper alienatione rerum Eccleſiaſticarum, & minoris, ut *l.* 1. *ob æs alienum C. de prædiis mil. l. quæ tutores C. de admin. tuto.* decretum quod interponitur in tranſlatione rei ſtabilis minoris per Bald. *in leg. præſes, C. de tranſact.* decretum ad confirmationem alicujus actus, de quo Bald. *in l. non aliter C. de adoptio.* idem *in l.* 1. *nequidquam* §. *ubi decretum ff. de officio proconſul. & legati, col.* 1. *ſub verſ. ſexto, & verſ decimo & ultimo dicitur decretum, confirmatio.* & iterum *n.* 2. *ad ſi.* per textum *in l. in hac conſultiſſima* §. *penſ. verſ. decernimus, C. de teſt.* Matthæus de Afflict. *deciſ.* 261. *verſ. item decretum ad confirmationem actus*, qui quidem per totam illam deciſionem alia plurima decreta ſuper
12 alimentorum futurorum tranſactione, *juxta l. cum hi ff. de tranſact.* & de decreto in inventario tutoris; decretum inſinuationis, *&c.* conjicit in unum, ut per te videbit, & de variis decretorum ſpeciebus, & in quibus caſibus locum habeant, & de ſingulorum natura, & modo procedendi vide latiſſimè per Simoncellum *in ſpeciali tr. de decretis*, & præcipue *in præfatione*, ſunt neceſſariò regulanda ſecundùm naturam extrajudicia-
13 lium, & ſub ipſorum regulis continenda, dictantibus ab actibus extrajudicialiter geſtis appellationem ſuſpenſivo effectu carere, ſecundùm gloſſam ab omnibus receptam communiter, *in c. non ſolùm de appellat. lib.* 6. Abb. *in c. cum nobis, col.* 5. *de electione*, Philip. Franc. poſt alios *in c. bonæ, col.* 5. *de appell.* ubi etiam Præpoſitus qui de communi teſtatur, Guido Papæ *conſil.* 138. Roma. *deciſ.* 34. *aliàs* 344. *licet de appellat. in nov.* Nicol. Milis *in repertorio verbo attentata poſt appell. fol.* 30. Veſtr. *in praxi Romæ Curiæ, lib.* 8. *c. penult. ut lite pendente*, &

iterum *de attent. ſub n.* 9. *verſ. idem ſi poſt appellationem extrajudicialem*; Cov. *in pract. quæſt.* 24. *num.* 5. Lanc. Robert. *de attent.* 2. *part. c.* 12. *limit* ..... & alii plures ab eiſdem relati, & quos nos *ſuprà in cap. præcedenti à princ. & per* totum diſcurſum congeſſimus.

Et in terminis, ut à præfatis decretis judicium, & 14
eorum expeditione non liceat appellari, & ſaltim quoad hoc: ut ea appellatione non obſtante exequutioni demandentur abſque reatu attentati, probant Nicolaus de Afflict. *deciſ.* 261. in princ. cujus ſuperiùs meminimus, idem tenet etiam Marant. *de ord. judicio* 6. *part. tit. de ſentent. n.* 29. *fol. mihi* 524. licet eorum neuter dictas jam, & dicendas rationes conſideravit.

Et comprobatur, quòd decreto inſinuationis dona- 15
tionis nullus poteſt interponere appellationem, ſcilicet, non conſanguinei, quia non gravantur, nec ex eo, quod conſanguinei ſint donatoris, gravamen aliquod recipere poſſunt, nam poteſt quis de ſua re liberè diſponere *l. in re mandata C. manda.* etiam abutendo *l. ſed & ſi* §. *conſuluit, de petitione hæredi.* & judex ex illa oſtenſione donationis nihil contra partem agit, ergo cùm eam non gravat, non appellet: quod ſi fecerit per-
peram appellari deceretur, *l.* 1. *in princ. ff. de appell. recip.* 16
quia non habent intereſſe, nec donans appellabit, quia donando actui conſentit, *l. generaliter* §. 1. *de rebus creditis.* quapropter nec iſte nec illi appellare poſſunt ab hoc decreto, ita Anton. de Canario *in tract. de inſinuatione q.* 2. ſequitur Rebuff. *in commentar. tract. de donat. inſinuation. art.* 1. *gloſſ.* 1. *n.* 11. 2. *part.*

Deſuper comprobatur, quòd licèt decretum quod 17
à judice in judicio interponitur, ſit vera interlocutoria adeò ut quoque tempore poſſit eam revocare, *ut in l. ſi opus ff. de operis nova nunt.* & quod notatur *in leg. præſent. Cod. de his qui ad Eccleſiam confug.* & declarat Philip. Franc. *in c. cum ceſſante, vol.* 3. *verſic.* 15. *decretum de appellatio. fol.* 73. Meliùs & latiùs Iſſ. *in l. nequicquam* §. *ubi decretum col... ff. de offic. præcon.* Franch. de Aret. *in l. is ad quem ff. de acquir. hæred.* & exactè explicat Marant. *de ordine jud. d.* 6. *part. tit. de ſententia n.* 29. Pro quibus eſt text. *in l. qualem in ſi ff. de arbitr.* & gloſſ. *in* §. *ſi quis autem, in auth. de hæred. & falc.* cujus reddunt exempla, ipſe præcipuè Marant. tamen hæc, de quibus nos agimus, decreta ſuper alienat, rerum Eccleſiæ, vel minoris, confirmatione donationis, & ſimili, 18
quæ interponuntur à judice extrajudicialiter pro ſolemnitate tantùm actus, & contractuum, adhuc non ſunt verè interlocutoriæ, ſed ejus vim habent, quemadmodum cæteri actus judiciales, ut de extrajudiciali confirmationis decreto, ita declarant Philip. Franc. *in cap. conſtitutis el* 2. *colum.* 4. *verſic. adverte quia;* poſt Hoſtienſ. & Imol. *ibi de appell.* exactiùs Lambert. *de jure patro. art.* 411. *quæſt. princ.* 2. *p. lib.* 2. Philip. Franc. Garcia & omnes in *c. in fin. de electione l.* 6. cum gloſſ. ibi *verbo, inanes*, quæ minoris effectus ſunt, cùm habeant ſe reſpectivè reſpectu interloquutoriarum, quod interloquutoriæ habentes vim diffinitivæ, ac ideo quemadmodum interloquutoriis appellatio non eſt licita, ut text. *in l. ante ſententiam, & l. ante ſententiæ tempus* & Concilium Tridentinum *ſeſſion.* 74. *de reformatione, c.* 20. pariter imò fortiùs in his decretis affirmandum eſt.

Cæterum quia iſta decreta nullius ſunt præjudicii 19
cum ſemper intelligantur conceſſa cum clauſula abſque præjudicio tertii, ut de decreto confirmationis docet Bald. *in l.* 1. *in princ. ff. de conſtitu. Principum.* Andr. Barboſ *conſil. ſcripſit. penul. col. poſt conſilium* 103. Alexand. 4. *part.* Barthol. Socinus *conſil.* 164. *viſa Bulla Bonifacii verſic. ſed ad hanc objectionem in* 3. *p.* & hinc eſt ut confirmans nihil novi dat, & ſi aliter actus aliquem patiebatur defectum ultra confirmationem, poſt eam etiam intelligitur durare, & afferri, ita Bald. *in c. dudum de decimis*, ubi Abb. *n.* 11. dicit hanc eſſe hujus vocabuli

(confirmatio) ſignificationem, ut quod firmum erat
20 confirmetur, & ideo firmitas debet præcedere confirmationem, ſequitur Alexand. *in conſilio* 122. & 32. *vol.* 5. Craveta *in conſilio* 425. & 72. Petrus Surdus *deciſ.* 289. *num.* 8. & 9. quibus alios concordantes congeſſit *conſ.* 47. *num.* 19.

21 Et ideo quandocunque de læſione, & præjudicio doceatur, reponuntur, & revocantur, ut in minore probat. text. *in cap.* 1. *de integ. reſt.* Covar. poſt alios latiſſimè *lib.* 2. *var. c.* 17. *à nu.* 2. per multas columnas plures referens, tenentes, quod quantumcumque adhibeatur decretum, & ſolemnitates in alienatione rerum immobilium minorum, & Eccleſiarum, non impeditur eiſdem, ut ſuo jure, & reſtitutionis remedio utantur, probata læſione, & damno, prout aliàs etiam adversùs contractus authoritate tutias, vel curatoris celebratos poteſt reclamare, ſi ſe læſum putaverit, ut latè per Joannem Mauricum *in tractatu de reſtitutione in integ. cap.* 143. poſt alios.

22 Nam cùm iſta decreta ſunt actus extrajudiciales, ubi interponuntur non tranſeunt in rem judicatam, quia nec ſunt ſententiæ nec acta judicii, nec continent condemnationem ſeu abſolutionem, ut ſuprà latiſſimè, *c.* præcedenti diximus, & evidenter probabilibuſque rationibus, & authoritatibus verum reſolvimus, nec interveniunt in vim judicii, ſed in vim cujuſvis alterius ſolemnitatis alicujus contractus, ſeu actus, prout teſtis, tabellio, præſentia conſanguineorum, licentia patris, *&c.* ac ideo nihil mirum, ut illæſum, & integrum jus intereſſe, & præjudicium putantium, juxta text. *in leg. & ſi præſes* ibi, Et ſi præſes provinciæ decreverit alienandum, vel obligandum pupilli ſuburbanum, vel ruſticum prædium, tamen actionem pupillo ſi falſis allegationibus circumventam religionem ejus, probare poſſit, Senatus reſervavit, quam exercere, tu quoque non vetaveris, *C. de prædiis, & aliis rebus min.* idem probat *l.* 1. *in fin. princip.* ibi, manente pupillo actionem ſi poſtea potuerit probare, *&c.*

23 Et quamvis pro hujuſmodi decretis, judicium auctorantium in alienationibus Eccleſiæ rerum, & aliorum actuum, in quibus enuntiantur ſolemnitates interveniſſe, præſumatur, omnia ita fuiſſe ſolemniter acta: tamen hoc eſt interim donec contrarium probetur, Felin. *in cap. quoniam contra numero* 27. *concluſ.* 7. & Decus *à nu.* 187. *de probatio.* Alciatus *regul.* 3. *præſumptione* 10. Aimon. *de antiquit. tempor.* 2. *part.* §. 1. *à nu.* 14. Ang. Gabr. *de ſententiis concluſ.* 3 *in princ. & num.* 31. & 38. Maſcard. *de probation. con.* 487. & *concluſ.* 489. & *concluſ.* 1321. *n.* 21. Menoch. *de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 35. *à num.* 12. dicens magis receptum, ubi plures allegat. idem etiam probant Simoncellus *de decretis lib.* 3. *titul.* 8. *n.* 41. Achilles *deciſ.* 190. *alias* 2. *de decretis.* Puteus *deciſ.* 410. *lib.* 2. & Rota *deciſ.* 598. *ex n.* 3. *part. & deciſ.* 72. *nu.* 34. & 36. & *deciſ.* 178. *n.* 4. & *deciſ.* 193. & 316. *num.* 7. *p.* 2. *diverſorum.*

24 Et quando ſolemnitates requiſitas, & cauſæ cognitionem adhibitam fuiſſe, & interveniſſe enuntiatur à tabellione & exprimuntur in inſtrumento decreti nominatim, & in ſpecie, procedat etiam de doctrina, licèt ſecùs ſit, quando in genere exprimuntur, ut tenent Pariſius *conſilio* 12. *nu.* 58. *lib.* 2. & *conſil.* 85. *n.* 39. *lib.* 3. & Anton. Gabriel. Achiles, Rota, Menocli. Alciat. & alii relatis in locis, Oldrad. *conſilio.* 162. *n.* 4. Quando autem enuntiatur ab ipſo judice præfatæ ſolemnitates in inſtrumento, & ſic quando inſtrumentum nomine judicis concipitur, etiam in genere non in ſpecie ſolemnitates cauſa legitima, & his cauſæ cognitionem adhibuiſſe, pro ejus decreto eſt præſumendum, donec de contrario doceatur, ut id conciliando duas
25 opiniones contrarias in hoc, an ſit nominatim, vel ſufficiat in ſpecie ſolemnitatum enuntiatio facienda, ex pluribus Doctoribus comprobat Nicol. Garé. *de beneficiis* 11. *part. cap.* 2. §. 2. *num.* 129. & *ſeqq.* & *ſuprà à num.* 121.

Igitur ubi parvum, imò nullum præjudicium gene- 26
ratur, ſed integrum & perfectum jus maneat illæſum illud habentibus ſeu prætendentibus, nihil mirum, ut decreta non ſuſpendantur per appellationem ſubſequutam, imò ea pendente exequutioni mandantur, ea quæ communiter annotantur *in leg. unica quod ſi de moment. poſſ. fuerit appellatum*, & nos latè *infrà* 3. *p.* maximè cum adſit juris præſumptio, pro hujuſmodi judicis decretis, quod eſt non paucum conſiderabile ad exequutionem eorum, quæ judex ſtatuit, ut eſt videre per Rotam. *deciſione* 23. *alias deciſ.* 35. *de appellat. in novis* Caputaq. *deciſ.* 328. 1. *part. n.* 2. *& per totam.*

Deſuper, quoniam hæc decreta interpoſita ſuper 27
alienatione rei Eccleſiæ, aut minoris, tranſactione alim. adoptione & ſimilibus expediuntur per modum voluntariæ juriſdictionis, ut docet Felin. *in c. quoniam contra ſub nu.* 27. *verſic. ſeptima concluſ. de probation. l. ab ea parte ff. de probation. l.* 1. *ff. de offi. proconſulis, & leg.* cùm inter volentes tantùm, exerceantur, & expediantur, *ſecundum dict. leg.* 2. & ibi gloſſ. *verbo contentioſam*, & ut inquit Bald. *in l. nequidquam* §. *ubi decretum verſ. tertio modo*, quòd decretum judicis ob hoc ipſum dicatur permiſſio, vel diſpoſitio, condemnationem vel abſolutionem non continens, quod iſtud reperitur in juriſdictione omnino voluntaria, ubi nemo eſt citandus *ut in d. l. ab ea parte, & leg.* 3. §. *penult. ff. de bonorum poſſeſſio.* Sed in his quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis, 28
judici appellatione pendente, permittitur innovare, tenet Iſſ. (qui meliùs illum text. Alexand. intellexit & interpretatus eſt) *in l.* 1. *verſiculo ſecundo & ulteriùs. C. de bonorum poſſ. ſecundum Tab.* ibi adde etiam Decium, quòs referens in hoc ſequitur Bertachin. *in repertorio verbo appellat. pendente. colum.* 2. *ad* 29
fin. quoniam à facto merè voluntario appellatio non admittitur, *l. ſi de appell. recip.* ibi, item quominus pignus vendere liceat appellari non poteſt, & *l. ex conſenſu* §. *fin. ff. de appell.* faciunt quæ adducit poſt alios Lamberti. *de jure patron. art.* 10. *q.* 7. *princ.* 2. *p. lib.* 2. *fol.* 156. & quod ita tenendum eſt, licèt Lancelot. *de attentat.* 2. *p. c.* 12. *ampliatione*, ſequutus contrarium, tenuerit, nempe, in his quæ ſunt voluntariæ juriſdictionis licitè appelletur, nulla adducta ratione nec fundamento, ſed ex Alexan. & aliis moti omnes ex *l.* 2. *C. de bon. poſſ. ſecundum Tab.* ſed ille text. nihil ſuæ intentioni probat quia & poſſ. ex illo titulo ſit voluntariæ juriſd. ſua natura attenta, quia in non volentes expeditur, tamen quando comparet contradictor, jam definit eſſe voluntariæ & fit neceſſariò contentioſæ, ut dictum eſt, & notatur *in d. l.* 2. *per gloſſ.* Doctores, & ſic in caſu illius text. comparens arguit de facilitate contra teſtamentum, & contra ipſum per ſententiam in contradictorio judicio pronuntiatum eſt, & judicialiter, ut ex adductis in hoc articulo apparet evidenter, ex tot efficacibuſque rationibus, quarum aliquam ſi præfati Doctores conſideraſſent, contrarium dixiſſent.

Et ex his, quæ hactenus dicta ſunt potes formare
unam reſolutivam concluſionem, ut à decretis interpoſitis extrajudicialiter à judice, ut in alienatione rerum Eccleſiaſticarum, vel minoris, vel confirmando aliquem actum, & ſimiliter, appellationi emiſſæ judex Eccleſiaſticus non deferens, nec vim facit.

Hæc tamen concluſio probabiliter limitatur, ut in- 30
telligatur prout loquitur, quando ſcilicet decreta expedita ſunt extrajudicialiter, ut aliter ſit affirmandum, quando judicialiter præſtantur cum contradictore, nam veriſſimum eſt, actus extrajudiciales effici judiciales per comparitionem legitimi contradictoris opponentis ad illos legitimas exceptiones, ita ut tunc debeat omnino judicialiter audiri, & de exceptionibus oppoſitis in forma judiciali cognoſci, adeò ut

actus

actus qui aliàs erat extrajudicialis sui natura, per comparitionem legitimi contradictoris, efficiatur judicialis, & causæ cognitio adhibenda, ita exactissimè authoritatibus validis, & rationibus, *probavi suprà cap. præcedenti à princ.* ubi videre poteris, ubi etiam, quòd tunc est necessariò negotium per sententiam diffinitivam terminandum, & sic appellationi omnino locum fore quoad utrumque effectum devolutivum & suspensivum.

31 Quod in decreto confirmationis hanc distinctionem constituere expresè Philip. Franc. *in c. constitutis el* 2. *col.* 4. *versic. sed certè melius loquendo in confirmatione, & c. de appellatio.* Hostiens. Anton. de Butrio, *ibi*, & Joan. Andreas *in cap. avaritiæ, de electione, lib.* 6. idem etiam dicit Bertachi. *in reperto. verbo. confirmatio potest. sub n.* 80. *ad medium*, alleg. Bald. *in additio. Speculato de appellatio. versiculo pro diffinitiva.* Idem & latè probat Lambert. *de jure patro. in* 3. *art. q. princ. c. p. lib.* 2. idem Lambert. 8. 9. & 10. *art.* 1. *quæst. princ. p. lib.* 2. & notant omnes, Abb. Felin. & cæteri *in c. fin. de præsumptio.* & alios plures citavi ad id suprà *cap. superiori.*

32 Et his convenit, & illud, ut actus, qui sunt voluntariæ jurisdictionis sui natura, quando apparet contradictor, efficiantur jurisdictionis contentiosæ, ut per text. *in l.* 1. *C. de bonorum poss. secundum Tabul.* docent Odofr. Sal. & Palud. de Castro *ibi*, & Bald. *in §. si causa cognita ff. de bonorum poss.* Iff. *in d. l.* 1. *sub n.* 3. *versic. secundò pulchrius, & vers. secundò & fortius*, & per sententiam diffinitivam terminentur data copia actorum judicii eidem, quod secus est, quando nullus comparet contradictor in his actibus voluntariæ jurisdictionis, quia tunc nullius adhuc citatio requiritur, ut optimè advertit, Bald. *in d. l. ne quicquam §. ubi decretum vers. tertio modo ff. de off. præf. prætoris & legati*: & prædictam doctrinam, etiam latè in exequutoribus probavimus, *c. superiori.* Succedit ad propositum nostræ quæstionis, ut delegatus, cui Papa committit, ut se diligenter informet de utili-
33 tate Ecclesiæ, & si repererit in evidentem utilitatem Ecclesiæ cedere; alienationem confirmet, seu licentiam alienandi concedat cum sat sit, ut se extrajudicialiter informet absque citatione, ut ad principium hujus capitis probavimus; procedit, quando Papa ita simpliciter committit alicui, ut se informet, & tunc circa informationem statur ejus assertioni, & pro ejus decreto præsumitur absque processu, Rota *decis.* 716. *n.* 4. & *dec.* 160. *num.* 8. *part.* 2. *divers.* Prosper. de August. *in appendi. ad summam Bullarii, verbo, alienatio sub nu.* 12. *p.* 498. etiam si non appareat Compostellanus *in c. Capitulum. n.* 25. *vers. nunquid creditur, de rescript.* Puteus *dec.* 146. *n.* 2. *lib.* 2. Marescotus *variar. resolut. lib.* 2. *c.* 1. *nu.* 152. dummodo tantum tempus præcesse-
34 rit, quòd verisimiliter præsumatur, potuisse extrajudicialis informatio per judicem exequutorem capi. Marescotus *ubi proximè*, *n.* 153. Achil. *decis. de filiis presbyter.* vel etiam dummodo contrarium non probetur, scilicet; nullam fuisse captam extrajudicialem in-
35 formationem, & indagationem: ita tenuisse Rotam Romanam in una Spalen. canonic. 10. Aprilis 1606. coram Ludovisio testatur Marescot. *ubi proximè dict. cap.* 1. *n.* 154.

36 Quod non solùm procedit, ubi non est clausula (vocatis vocandis) vel & nullus est contradictor, ut per Puteum *decis.* 144. *n.* 1. & 2. sed etiam quando in commissione adest clausula (vocatis vocandis) nullus tamen est contradictor, nec qui debeat vocari, nam adhuc in his casibus omnibus procedere potest exequutor delegatus extrajudicialiter, ut per Rotam in una Romana devolutionis 20. Martii 1580. quæ est 636. *n.* 1. & 4. 1. *p. diverso.* & alias, quas allegat. Sequitur Nicolaus Garcia *de benef. in part.* 11. *c.* 2. *numer.* 138. & 139.

37 At verò quando commissio fit cum clausula vocatis vocandis, quoniam cùm tunc faciat exequutorem mixtum, ut per Felin. *in cap. exhibita numero* 4. *de judiciis, & in cap. de cætero numero* 10. *de judiciis* per ipsum & omnes *in cap. fin. de præsumptione* & per alios resolvimus *cap. præcedenti à numero* 48. *cum sequentib.* & tunc necessario interesse habens est citandus, & vocari debet, seu etiam aliàs adest contradictor, nam tunc omnino debet procedere in forma judicii contentiosè, formarique processus, & acta juris ordine servato requiritur receptio testium, & probationem super veritate narratorum, de quo processu debet doceri & constare: Eguid. *decisio.* 617. Puteus d. *decisio.* 144. *num.* 4. Nicolaus Garcia *loco proxime relato*, *nu.* 140.

38 Quid autem venit dicendum, ubi hujuscemodi decreti interpositio commissa est cum prædicta clausula (vocatis vocandis) qua, ut diximus, uti non debet, ubi nullus est, qui possit citari, si fortè ipse exequutor delegatus formavit processum, & recipit testes cum juramento & in forma judicii, de quo processu constat, non tamen de partis citatione, nec alicujus vocatione, & apparet de decreto interposito à judice delegato, & exequuto; an ei sit standum, donec contrarium non probetur; & respondendum est affirmativè, ut colligitur ex Rota in una Aversana Tenimenti 15. Februarii & 5. Martii 1580. quæ habetur in impressis *decis.* 716. *ad finem* 2. *part. diversor.* Garcia *d.* 11. *part. c.* 2. *nu.* 141. ubi citat ad id Oldradum, Corneum, Covarruv. Hojedam, & alios.

39 Et ita ex hac limitatione, seu potiùs declaratione apposita conclusioni superiùs præmissæ in hac materia, aliam deducamus, & illam, ut appellationi interpositæ à decretis super alienationis confirmatione, & similibus, ubi processum est judicialiter, & in contradictorio judicio; si judex Ecclesiasticus ordinarius, vel delegatus non deferat, vim faciat.

Et ex his quæ hucusque adducta sunt, facilè poteris absolvere dubium unum de quo jàm semel fui interrogatus, & consultus: an à decreto confirmationis factæ ab ordinario super donatione juris patronatus; appellationi emissæ non deferens, vis committatur. Circa quod suppono, quòd donatio, legatum, seu concessio juris patronatus facta à laico, vel clerico pio loco, non indiget confirmatione ordinarii; at donatio seu aliàs particularis concessio juris patronatus facta clerico, vel laico recipienti nomine proprio, non valet, nec tenet nisi demum accedente consensu, seu confirmatione Episcopi diœcesani, de quo cum variis & multis aliis quæstionibus, usque ad refectionem invenies per Lambert. *in tract. de jure patronat.* 2. *part. lib.* 1. per cunctos articulos & quæstiones ejus à principio, & alibi passim etiam per Doctores.

Hinc succedit, & potest, prout in cæteris decretis, de quibus supra, responderi, præsertim ex his quæ de decreto confirmationis latè diximus: ut scilicet, cùm sui sit natura primæva attenta, actus omnino extrajudicialis, & voluntariæ non contentiosæ jurisdictionis, quia celebratur inter volentes, non invitos, & quia nedum est interloquutoria, sed vim habens, & ad ejus similitudinem inventum, pariter, & eodem modo minimè sit in hujusmodi confirmationis decreto appellationi deferendum, quominus exequutioni actus confirmatus mandetur.

Nec omissa consideratione parvitas nimis præjudicii & juris proprii conservatio, quod ex decretis præcipuæ confirmationis hujusmodi afflolet, ut diximus jam, & quod in propositum ait Lambert. *suprà citato loco* 9. *art.* 1. *quæst. princ. d.* 2. *p. d. lib.* 1. præcipuè *n.* 6. & *sequentibus*, dicens, quòd quando aliquis laicus donat aliquam Ecclesiam, quam nec detinebat, nec jus patronatus in ea habebat, tunc ejus donatio, legatum, vel concessio non est in consideratione; etiam si consensus Episcopi intercederet: & reddit ipse rationem, quia nemo dat quod non habet; unde cùm iste nihil dare

poterat, nec Epiſcopi conſenſus aliquid operabitur, quia confirmat actum, quem ille facit; ſed ille nihil agit, nec conſenſus aliqualiter ſuffragabitur; quia confirmans nihil de novo agit, ſed tantum authorizat rei exiſtenti, & ſic non exiſtenti non prodeſt; *c. inter dilectos, de fide inſtrumento. & per totum tit. de confirmatione utili vel inutili*: conferunt ad hoc etiam quæ nos ſuperiùs adduximus, ubi etiam quod per hoc confirmationis decretum extrajudicialiter expeditum nihil juris alterius detrahatur, imò maneat illæſum, iſtudque
40 decretum nihil ponit in eſſe, quantum ad jus tertii, ſed ſolùm eſt quædam authoritas, quam præſtare nullo modo poteſt Epiſcopus, ſe excuſari, quod ſi fecerit & abſque juſta & rationabili cauſa, poteſt adiri ſuperior, qui aut eum compellat ad conſentiendum, aut vel ipſemet conſentiat: de quo eſt text. *in c. nullus de jure patronat.* ubi Doctores omnes, & præcipuè Abb. ita exactè Lamber. (plures & utiles ex eo deducens quæſtiones) *in 20. art. 1. q. princ. 2. p. dict. l. 1. n. 46.* hoc declarat, ut in caſibus, in quibus poteſt adiri ſuperior, propter denegatam confirmationem, conſenſum, conſilium, licentiam, authoritatem, abſolutionem, & ſimilia (ad quæ extenditur diſpoſitio *d. c. nullus*, ut alios ipſe *ibi n. fi.*) ſit omnino adeundus per viam querelæ, & non per viam appellationis, ita etiam tenet Barba. *in c. cæterum n. 11. colum. verſic. tu adde, de judiciis*,
41 dicit plura quæ per te ipſum vide, ſed contrarium verius eſt, imò per viam appellationis poſſe adiri, ut ex multis probamus *infrà cap. ſequenti* circa licentiam denegatam beneficiato, ut poſſit abeſſe à beneficio, ut ibi latiſſimè videbis à *n. 27.* & ſurſum.

42 Hæc tamen doctrina eandem diſtinctionem, ſeu declarationem pati, dubium non eſt, quam cætera decreta, & præcipuè confirmationis patiuntur, prout ſatis remanet probatum ſuperiùs, dum firmavimus, ut ſcilicet procedat, quando expediatur ſua primæva natura retenta, ſcilicet extrajudicialitatis, & abſque contradictore; ſi vero contradictor apparet, allegans legitimas exceptiones, cùm judicialiter ſuper eis debeat procedere ordinarius, & cauſa per diffinitivam terminanda, utique appellatio ſuos habet effectus; multæ enim ſunt legitimæ executiones, quæ hujuſmodi confirmationis decreto poſſunt opponi ab intereſſe habente, ut quando facta fuit donatio juris patronatus ſine dicto Epiſcopi conſenſu, & poſtmodum facta eſt alteri illi interveniente, ut primus ſi petat confirmationem; ſecundus poſſit legitimè contradicere, cùm ſua donatio prævaluiſſet, de quo per Lambert. *ſupra 19. art. 1. q. prin. d. 2. p. d. lib. 1.* & de aliis exemplis videre poteris *ibi art. 18.* & per totos articulos, ubi de legitimis exceptionibus ubi conſtabit.

43 Et in terminis noſtri dubii ultra doctrinas & authoritates ſuprà adductas, magis in ſpecie probatur in una Rotæ deciſione. Lucana plebis ſeu Parochialis 8. Junii 1572. coram Domino Lanceloto, ſeu Benarino, ex qua apparet, quòd cum fuiſſet datus delegatus à Papa, ut confirmaret donationem juris patronatus, & ipſe ad eam proceſſiſſet judicialiter, voluerit confirmationis, & inſtitutionis ſententiam exequi, appellatione pendente, & Rota decrevit in hæc verba: Domini dixerunt poſſeſſionem eſſe attentatam; quia captam appellatione pendente, non obſtat quòd ordinarius preceſſerit tanquam exequutor deputatus in confirmatione donationis, quia hoc non procedit, quando aſſumit partes Judicis, Felin. *in c. ſin. de præſumption.* & pronuntiavit parte citata inſtitutionem faciendam, non obſtat, &c. (& *ibi*, ſecus in caſu iſto in quo agitur de jure patronatus, & inſtitutione facienda vigore illius, &c.) quam deciſionem aliud agens adducit ad literam Nicolaus Garcia *de benef. 4. p. c. 9. n. 18.*

44 Ex quo duo utiliter colliguntur ſimul ad noſtrum propoſitum, ut exequutor datus ad confirmationem hujuſmodi donationis, procedere poteſt extrajudicialiter & de facto, & ob id ab illo minimè poteſt appellari. Secundum; ut quando procedit judicialiter cum partis citatione, & cum diffinit va in contradictorio judicio, & ob id cauſa effecta fuit appellabilis, quæ deciſio rectè probat hujus dubii reſolutionem, convenitque cum aliis deciſionibus, quas ad eandem doctrinam ſuprà adduximus, & ita deneganda eſt judicis violentia in hujuſmodi decreti appellatione, ex modo etiam procedendi, quo fuit uſus, an judiciali, ut tunc appellatio delationem deſideret, an extrajudiciali abſque contradictore, ut tunc vim non fieri declaretur, prout etiam præfatum dubium, quando de eo fui conſultus, reſolvi, reſpondens.

CAPUT XV.

A mandato de reſidendo beneficium; vel de ordinando de ordine ei neceſſario, ac etiam à viſitatione, an vis fiat, ſi appellationi interpoſitæ minimè ſit à judice delatum.

SUMMARIUM.

1 *Reſidentiæ beneficii præceptum eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitivæ.*
2 *Reſidentiæ præceptum ſi expeditur abſque cauſæ cognitione, eſt actus extrajudicialis.*
3 *Reſidentiæ præceptum non requirit citationem judicialem.*
4 *Reſidentiæ præceptum non ſuſpenditur per appellationem, ſed ea non obſtante opponitur beneficiato ſubſtitutus.*
Concil. Trident. ſeſſ. 23. de reform. c. 1. circa reſidentiæ præcepta explanatur, ibid.
5 *Reſidentiæ ab ipſo præcepto non datur appellatio, quominus abſens compellatur reſidere, & detur ſubſtitutus congrua portione.*
6 *Reſidendi à præcepto dicitur fruſtratoria.*
7 *Appellatio ſi negetur à cauſa principali, pariter negata cenſetur à præambula compulſione.*
8 *Reſidentiæ pœna per diffinitivam impoſita in contumaces abſentes non recipit appellationem.*
9 *Trident. ſeſſ. 23. c. 1. circa non reſidentes loquens, declaratur.*
10 *Reſidentiæ neglectæ pœnam appellatione & inhibitione non obſtantibus, exequendam contra abſentes ſive contumaces ſive non contumaces, decrevit Senatus ſupremus.*
11 *Non reſidentiæ pœna impoſita parochis, non extenditur ad non reſidentes beneficia ſimplicia.*
12 *Reſidentia eſt de jure divino in animarum curam, ſeu gubernationem habentibus.*
13 *Non reſidentiæ pœna non recipit appellationem quoad ſuſpenſivum, ſecus quoad devolutivum.*
14 *Trident. removens appellationem intelligi quoad ſuſpenſivum ſæpe declaravit ſancta Congregatio.*
15 *Reſidentiæ monitorium, & præceptum extrajudicialiter expeditur, pœnarum verò impoſitio per diffinitivam juris ordine ſervato.*
16 *Non ſolum in Parochialibus, ſed in aliis ſimplicibus beneficiis.*
17 *Contra non reſidentem ſive ſciatur ubi ſit ſive non, ad beneficio privationem quomodo ſit procedendum, & quod tempus abſentiæ requiratur.*
18 *Monitio trina non eſt neceſſaria contra non reſidentem ſive abſentem, ſive præſentem, ſi commodè citari poteſt perſonaliter.*
19 *Et tunc quod tempus abſentiæ requiratur.*
20 *Non reſidentis citatio ubi agitur ad privationem an ſufficiat extrajudicialis.*
21 *Contra non reſidentem ubi agitur ad privationem fructuum*

dum alias pœnas arbitrarias, an & quando trina citatio sit necessaria.

22 *Determinatio una respiciens plura determinabilia, illa pariformiter determinat.*

23 *Non residente monito à quo incipiat currere tempus, quo debet expedari, anteaquam ad privationem deveniatur.*

24 *Contra non residentem sententia privationis, qua non est servatus juris ordo, exequi non potest appellatione pendente.*

25 *Non residens ex justa tamen causa aut impedimento, seu licentia condemnatus ad privationem, &c. an queat appellationem suspensivam interponere.*

26 *Residentiæ materia, & quæ beneficia illam exigant; & quæ personæ excusentur, & de licentia quando concedenda, vel non, & qui sine ea possunt abesse, & de aliis remissivè.*

27 *Licentiam absentiæ ab ordinario negante appellationi emissæ, an sit deferendum.*

28 *Abesse an possit beneficiatus pendente appellatione à denegata licentia.*

29 *Licentiam absentiæ non sufficit petere, sed & obtinere.*

30 *Appellatione pendente parti & judici non permittuntur, quæ ante appellationem non poterant geri.*

31 *Fructibus & re, non privatur quis appellatione pendente.*

32 *Licentia absentiæ expressè concedenda.*

33 *Actus negativus secum trahit executionem.*

34 *Ab ordinis requisiti suscipiendi decreto appellationi emissæ per beneficiatum an sit deferendum.*

35 *Annus ad ordines suscipiendos à quo tempore currere incipiat.*

36 *Ordines quales, & quæ beneficia requirant, & qua pœna plectantur beneficiati ob non receptos intra annum, & quæ impedimenta illos excusent, & de aliis hujus materiæ quæstionibus, remissivè.*

37 *Canonici non ordinati non habent vocem in Capitulo.*

38 *A præcepto de suscipiendis ordinibus necessariis appellationi deferendum non est.*

39 *In spiritualibus judex potest incipere à præcepto.*

40 *Monitorium de ordinibus suscipiendis est actus extrajudicialis.*

41 *Appellationi à mandato de suscipiendis ordinibus deferendum non est.*

42 *Ecclesiæ favor aut cultus divinus suspendunt appellationis effectum, quæ non causant attentatum.*

43 *A sententia diffinitiva, qua quis privatur beneficio ob non susceptos ordines necessario appellationi emissæ an sit deferendum.*

44 *Ab eo, quod fit in executionem canonicorum decretorum non licet appellare.*

45 *Sententiam privationis, & aliarum pœnarum ob non susceptos ordines intra annum appellatio non suspendit.*

46 *Sententia privationis vel compulsionis suscipiendorum ordinum suspenditur per appellationem, ubi allegatur de legitimo impedimento.*

47 *Quod procedit, quando ex actis evidenter de legitimo impedimento constat.*

48 & 49. *Ab ordinibus susceptis suspensus an pendente appellatione possit accedere ad alios, & an illis potest interim uti.*

50 *A visitatione & morum correctione appellatio, nec inhibitio executionem suspendit.*
Trid. sess. 24. de reformat. cap. 10. explanatur, ibid.

51 *Trid. sess. 13. c. 1. explanatur.*

52 *Remedio ad innocentiæ præsidium institutò, ad iniquitatis defensionem non est abutendum.*

53 *Visitationis, & correctionis causa ante diffinitivam non recipit appellationem.*

54 & 55. *Visitationis causa non suspenditur per appellationem.*

56 *Visitationis diffinitivæ admittit appellationem devolutivam, non suspensivam.*

57 *Residentiæ mandatum in visitatione edictum non recipit appellationem.*

58 *Visitatio recipit appellationem, ubi privilegium exceptionis quis docet.*

59 *Trident. sess. 24. de reform. c. 10. declaratur, & seqq.*

60 *Privilegium exceptionis, si proveniat ab immemoriali, an admittit appellationem à visitatione.*

61 *Visitationem extrajudicialem, & ejus executionem an impediat appellatio vigore privilegii, & quid in judiciali.*

62 *Visitatio citata parte & cum causæ cognitione facta recipit appellationem.*

63 *In visitatione extrajudicialiter facta ordinarii recusatio non advertitur, secus ubi agitur judicialiter.*

64 *Cultus divinus celerem executionem exigit, & non recipit appellationem.*

65 *Visitatio & morum correctio propter excessum admittit appellationem.*

66 *Extrajudicialiter proceditur in visitatione & correctione sui primæva natura attenta.*

67 *Visitationis materia remissivè.*

68 *Episcopo asserenti in aliquo casu se procedere per visitationem, statur quoad appellationis receptionem.*

69. *Trident sess. 22. de reform. c. 1. circa renovandas pœnas decretorum tractantium de honestate Clericorum appellatione remota.*

70 *A visitationis casibus, quibus appellatio permittitur, causa gravaminis erit exprimenda.*

CIrca prioris hujus capitis partis, de residentia, inspectionem, notandum censeo, ut licèt præceptum judicis jubentis, clericus ut resideat in beneficio, residentiam sui natùra requirente, sub pœna, & comminatione privationis ejusdem, sit interlocutoria sententia vim diffinitivæ habens, *cap.* 1. & ibi notat, *de cleric. non resident.* Panormitan. Decius & alii *in c. pervenit. de appellation.* Barba. *in rubrica de sentent. & re judic. in clem. col.* 2. Rebuff. *in præfat. l. quod jussit, numero* 50. *de judica.* à quibus posse appellationem emitti, latè diximus *suprà, c.* 1. *hac* 2. *p. à principio.* 1

Quod intellige, & declara, tunc hoc præceptum seu monitionem vim habere diffinitivæ, quando scilicet expediatur cum causæ cognitione; aliter namque istum præceptum, seu monitorium est omnino extrajudicialis actus, & extrajudicialiter expeditur, ita tenet Philipp. *in c. pervenit*, 2. 3. *not. de appell.* dicens, quòd quando fit præceptum ut aliquis resideat in ejus beneficio, non requiritur monitio, seu citatio judicialis; sed sufficiat extrajudicialiter, & *ante fin. ibi in d. c. perv.* quod quando fit præceptum cum causæ cognitione habeat vim diffinitivæ, non aliter, & ibi not. Joan. Andreas per ea quæ habentur *in c. dudum, el* 2. *de electione.* Bart. *in l. non fatetur, ff. de confessis*; & est de mente gl. *in c. ex parte in Christo de ver. signif.* & Spec. *in tit. de appell.* §. 1. *vers. in quibus* bene Abb. *in rub. de sent. & re jud. n.* 8. post alios. 2 3

Tamen justissimæ rationis motu Alex. III. *in c.* 4. *pervenit, el* 2. *de appell.* respondit appellationi à monitorio facto absenti canonico, ut in Ecclesia resideret minimè esse deferendum, sed ea non obstante, posse procedere ordinarium ad compulsionem, & appositionem vicarii, substituti, ut admoniti vices sustineat; assignata ei de fructibus beneficii congrua sustentatione, & si monitus nihilominus nolit monitoriis acquiescere privetur eodem, & alteri, personæ idoneæ conferatur. Idem etiam renovatum fuit sacro Tridentino decreto *sess. 23. de reform. c.* 1. *vers. quod si*, in hæc. Quod si per editum citati, etiam non personaliter per contumaces fuerit, liberum esse vult ordinariis, per censuras ecclesiasticas, & sequestrationem, & subtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam usque ad privationem compellere, nec exequutionem hanc quolib. 4

privilegio, licentia, familiaritate, exceptione, etiam ratione, cujuſcunque beneficii pactione, ſtatuto etiam juramento vel quacunque auctoritate confirmato, conſuetudine, etiam immemoriali, quæ potius corruptela cenſenda eſt, ſive appellatione, aut inhibitione, etiam in Romana Curia, vel vigore Eugenianæ conſtitutionis, ſuſpendi poſſe, &c.

Circa quorum jurium diſpoſitionem duo ſunt nobis diſtinguendi caſus ut facilè queat cognoſci, quandovis in hujuſmodi executione committatur ſpreta appellatione, alter, conſiderantes ipſa monitoria ſimpliciter & de per ſe, cum pœnarum comminationibus, & compulſione antequam ad pœnarum exequutionem, ſcilicet, fructuum ſubtractionem, aut beneficii privationem; alter eſt ipſa privatio ſeu pœnarum exequutio. Et quoad primum dico, quòd quando clericus monitus eſt ab ordinario, ut infra aliquem competentem terminum accederet ad reſidendum beneficium quodlibet, reſidentiam deſiderans, appellationi ab hoc monitorio interpoſitæ minimè vim fieri, non deferendo, imò ea reclamatione, & recurſu non obſtantibus, poteſt ordinarius actualem compulſionem proceedere, & vicarium deputare de fructibus beneficii ſuſtentandum, abſque reatu attentati, ita probat text. *in d. pervenit el* 2. *de appell.* & ibi Abb. & cæteri, & ita per illum text. affirmant Maranta *ſpeculo advocat.* 3. *p.* 6. *p. princ. q.* 2. *n.* 184. Petrus Duennas *in regul.* 42. *n.* 19. Cardin. *in el* 1. *nota.* 9. *verſ. quartus in appellante de ſequeſtrat. poſſ. & fructuum.* Pavinus *in tr. de viſitat. q.* 10. 1. *p. num.* 7. Manſ. *lib.* 2. *pract. concl. ſuper attenta.* 50. Lancelot. Robert. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 18. *n.* 1. & 2. Menoch. *de arbitra. Jud. lib.* 2. *cent.* 1. *caſu* 69. *n.* 11. Marq. *in tr. de commiſſ. appellat. extra Rom. Cur.* 1. *p. c.* 6. *n.* 77. *fol.* 77. Quintil. Mando. *in tr. de monitoriis q.* 77. quæ eſt finalis, ubi hoc conſtanter affirmat, licèt nec jura, nec aliquam ex authoritatibus dictis alleget.

6 Et hujus rei rationem reddunt Doctores, præcipuè gl. *in d. c. pervenit.* Franch. *ibi in fin.* Præpoſit. & alii, poſt quos & Lancel. *num.* 5. & 6. ut hoc inducat favor Eccleſiæ & divini cultus, ex eo, quia ab eo præcepto appellatio præſumitur à jure fruſtratoria, quam expreſsè reddit *d. c. pervenit* ibi, fruſtratoriæ dilationis cauſa videatur dictus Canonicus appellaſſe, quibus illam adde, quæ convenit præcepto extrajudicialiter expedito, prout ſui eſt primæva natura, ad principium dixi, ac ideo tunc, & ex hac ratione appellatio non ſuſpendit, ut latè probavimus *ſuprà c.* 13. *in hac* 2. *p. & c.* 14. *à principio.*

7 Quod & eo etiam probatur, quia quoties in aliquo principio negotiò non datur appellatio, cenſetur etiam negata è præambula compulſione, ut eſt celebris doctrina Ancharr. *conſil.* 48. quem referens ſequitur Card. Tuſchus *in tomo* 1. *conſ.* 181. *poſt nu.* 11. ſed in noſtro caſu non admittitur appellatio ab ipſa ſententia principali qua pœnæ imponuntur non recedentibus, ut ſtatim videbimus, ergo nec ab hoc præambulo monitorio & compulſione.

8 Circa autem alium caſum, quando ad ſubtractionem fructuum, & beneficii curati privationem devenitur, & reſidere recuſantes ordinarius dictis pœnis per diffinitivam ſententiam coercet, dico appellationem effectum ſententiæ non impedire, nec in denegatione delationis violentiam adeſſe, id probant text. in d. Concil. Trid. *d. ſeſſ.* 23. *c.* 1. ubi de curam habentibus beneficiis duntaxat, diſpoſuit. text etiam *in c. relatum*, ibi, nec patrocinari debet eis appellationi diffugium, ſi contra hujuſmodi intentionem decreti fuerit interjectum, *&c.* (*de Clericis, non reſiden.* text. etiam *in c. conquerente.* ibi, vel quod idem Eccleſiæ non deſerviat, ſibi ſuper præſcripto beneficio ſilentium ſublato impedimento appellationis, imponas, *&c.*) *eodem titulo* quorum jurium nullus ex præfatis Doctoribus meminit, nec recenſet.

9 Ita in id etiam expendentes Trident. illud intelligentes tantùm in Parocho D. Joan. Ocon. Regius Senator *in c.* 1. *de Cleric. non reſiden.* Licentiat. Anton. Gomez *in explicatione bullæ c.* 7. *ad* 4. *clauſulam n.* 35. & 36. D. Sagum *in repetitione c.* 2. *de ſequeſtra. poſſ. & fruc. nu.* 54. Nicol. Garcia *de benef.* 3. *p.* 2. *n.* 161. dicentes præfatum Tridentini decretum, dum diſponit; exequutionem ſententiæ privationis, & ſimilium pœnarum appellationem, ſeu inhibitionem non expediri, generaliter accipiendum, intelligendum eſſe contra abſentes, ſive inobedientes, ſive contumaces, & ita in ſupremo Senatu fuiſſe obtentum, & ita etiam text. *in d. c. relatum*, gloſſ. ibi *verbo diffugium*, intelligit & interpretatur de beneficio curato loqui duntaxat, text. verò *in d. c. revenit el* 2. *de appell.* loqui in ſimplicibus, curam animarum non habentes, ac etiam omnes declarationes factæ ſuper dicto Tridentini decreto, nominatim & 11
in ſpecie loquuntur de Parochis duntaxat, & ſic extra illum caſum jus commune omnino ſervandum eſt; *l. præcipimus C. de appell.* quia diſpoſitio limitata ad unum caſum non ad alios eſt extendenda, *l. age cum Geminiano, C. de tranſactio.* cum vulgatis, reſtringetur ad ſuam cauſam, *l. cum Pater §. dulciſſimo, ff. de lega.* 2. *l.* 1. *in fin. ff. de fonte.* Gravet. *conſil.* 16. *n.* 5. Petrus Surd. *deciſ.* 93. *n.* 28. *& conſ.* 159. *n.* 58. & faciunt, & omnino, quæ in ſimilibus terminis dicit Perez de Lara, *de anniverſ. & Capell. lib.* 2. *c. fin.* quod eſt *c.* 11. *n.* 7. & Gomez. *de menſ. alt. gl.* 9. *in an. n.* 209. *& n.* 184. *ſuprà* & quæ ipſe §. 5. *proœmiali à n.* 125. & nos *ſuprà hac p. c.* 13. ergo Parochiales à *n.* 180.

Cùm præcepto divino ſit in Parochialibus, & his, 12
quæ habent animarum regimen, curam, & gubernationem, Sacramentorumque adminiſtrationem, perſonalis reſidentia neceſſaria. Joan. XXII. *c. Paſce oves meas. act.* 20. *Epheſios* 43. *c. ſicut* 7. *q.* 1. *c. qui Epiſcopatum* 8. *q.* 1. *c. præcipuè* 11. *q.* 1. *c. gloria Epiſcopi* 12. *q.* 2. & expreſsè probat Trid. *in d. cap.* 1. *d. ſeſſ.* 23. *de reform. in princ.* cùm præcepto divino mandatum ſit, *&c.* & imò omni jure non ſolùm canonico, & divino, ſed etiam naturali hæc inducta ſit in Parochialibus reſidentia, eo quo tenentur paſcere greges. Probatur iterum Trid. *ſeſſ.* 6. *c.* 1. *de reformatione*, & poſt alios decem Cajetanus 2. 2. *q.* 185. *art.* 5. *& in ſumma verbo, beneficium Eccleſiaſticum*, Carrança, & Franc. Torren. *de reſidentia, & comm. Regis, c.* 1. Soto. *de juſt. & jure, lib.* 10. *q.* 3. *per totam, & in Apologia contra Catharinum, c.* 1. Alphonſus de Caſtro *de juſta hæret. punit. c.* 3. *lib.* 3. Cordub *l* 1. *qq. q.* 10. Valent. 3. *tom. diſp.* 10. *q.* 3. *pun.* 5. Paul. Griſal. *in deciſ. Catholicis, verbo, Epiſcop.* Bot. *de Synodo* 3. *part. art.* 1. *n.* 150. Covat. *l.* 3. *variar. c.* 13. *n.* 9. ubi alios refert Navarr. Vargas de *Epiſcoporum juriſdictione, axiomate* 12. Ferretus *conſil.* 32. *ex n.* 32. Azeved. *in l.* 27. *tit.* 3. *lib.* 1. *recopil.* 8. Melchior Gallego *in tract. de Parochorum obligatione tempore peſtis* 1. *p. diſp.* 1. *à n.* 56. Quintanaduennas *Eccleſiaſt. lib.* 4. *nu.* 50. & 51. Cenedus *in collect.* 30. *ad* 6. *n...* Cevallos *q.* 585. *à n.* 1. Vidald. *in append. ſui Cand. aur. c.* 9. *n.* 6. & 7. Zechus *de caſib. reſerv. caſu* 6. *& tit de beneficiatis n.* 6. *& de munere Epiſcopali c.* 5. *n.* 3. Vega *in Epiſc. de curis c.* 17. & ideo nihil mirum, ut eis in hoc etiam ſpecialiter conſulatur, & propter ſpeciale majus & ingens periculum imminens, præſtantius remedium præſtetur.

Hoc tamen, quod diximus, per Concilium eſſe pro- 13
hibitam appellationem ab hac ſententia privationis beneficii, & aliarum pœnarum juxta Concilium; evidenter intelligendum eſt de appellatione quoad effectum ſuſpenſivum, non autem quoad devolutivum, ut probatur ex eodem Conc. *ibi:* nec exequutionem hanc privilegio, *&c.* ſuſpendi poſſe, *&c.* & ſic ſuſpenſionem tantùm prohibet, & ex aliis Concilii capitibus remo- 14
ventibus appellationem ſæpæ ſacra Congregatio cenſuit, quorum nonnullas *in c.* 81. *ſuprà* adduxi, & advertit Nicol. Garc. *de benef.* 3. *p. c.* 2. *n.* 162. quod ſine dubio eſt.

Et in hoc etiam conſtitui poteſt differentia inter 15
utrumque ex duobus præfatis caſibus ſuprà, ut ſcilicet

in

in ſimplici præcepto, & monitorio, quod expeditur extrajudicialiter, nullo juris ordine ſervato, prout dictum eſt ſuperiùs. At verò ad privationem beneficii vel fructuum detractionem, debet omnino fieri juris ordine ſervato in contradictorio judicio, & cum plena cauſæ cognitione, ut ita declaravit ſancta congregatio Concilii *in d. c.* 1. *ſeſſ.* 23. *de reformat. ſuper verbo, quod ſi per edictum*, ubi in hæc dicit: Parochus, qui non vult in ſua Parochiali reſidere, debet ea ſervato juris ordine privari,) *& in eod. c.* 1. ibi (cauſa prius per Epiſcopum cognita, *&c.*) præcedente legitima citatione, cauſamque per ſententiam diffinitivam condemnatoriam,
16 non declaratoriam terminandam, non ſolùm in Parochialibus; ſed etiam in cæteris beneficiis ſimplicibus, & dignitatibus, reſidentiam requirentibus, ut videre eſt ex his, quæ Nico. Garcia aliis relatis, diſputat *in d.* 3. *p. c.* 2. *n.* 135. *cum ſeqq. & ſuprà.*

17 Illud eſt igitur obſervandum ab ordinario, dum velit, contra non reſidentes procedere ad privationem beneficii, & in primis ſi beneficiatus ſit abſens & ignoretur ubi, vel etiam ſi ſciatur, commodè tamen citari non poteſt perſonaliter; debet ante privationem adeſſe abſentiam ſemeſtrem, & priùs trina monitio per edictum cum competenti termino procedere, alioquin privatio nulla erit; ita ſæpè Congregatio Concilii cenſu *ſuper d. d. n.* 1. *ibi*, quòd ſi per edictum citati, *&c.* reſpuit modum procedendi contra abſentes, & *ibi*, uſque ad pri-
; vationem, &c. intelligendum excluſivè, uſque ad privationem, dum tamen præceſſerunt tria edicta publica, & lapſi ſint ſex menſes, juxta *c. ex tua de clericis non reſidentibus*, hoc idem probant Abb. & *ſi.* Doctores *in d. quoniam frequenter §. porro, n.* 10. *&* 11. *ut lite non conſtet.* Salva *de benef.* 4. *p.* 5. Marant. *in ſpeculo advocatorum* 6. *p. de citatione n.* 91. Zerol. *in praxi Epiſcopali* 1. *p. verb. privat. nu.* 3. *&* 4. Lechus *de repub. Eccleſiaſt. tit. de beneficiatis, nu.* 9. *verſ. quod attinet vero ad praxim.*

18 Quando autem proceditur contra beneficium non reſidentem, præſentem tamen, vel abſentem, ſcitur ubi ſit; & commodè perſonaliter citari poteſt; tunc omnimodò citandus eſt perſonaliter, nec eſt neceſſaria, nec requiritur tunc trina monitio ſupradicta; quod duntaxat procedit, & locum habet in proceſſu contra abſentem, ut ex dictis apparet, & ita plures deciſum fuit in ſacra Rota, ut in una Guienen. Canonicatus de Ubeda 11. Decembris 1587. coram Mantica., & in una Zamorenſi Capellaniæ 12. Junii 1589. coram eodem: & in cauſa Terdomenſi præpoſituræ 17. Maii, & 5. Junii 1600. coram Serafino; & tenet etiam Garcia *ſuprà n.* 154. *& ſeq.* reſolventes, quòd tunc Ordinarius non teneatur expectare ſex menſes prædictos, ſed tempus erit arbitrarium.

19 Ab iſto tamen, ſcilicet, Garcia, omnimodo ca-
20 vendum eſt; dum dicit ibi, ut iſthæc unica citatio poſſit eſſe extrajudicialis; quoniam nullo modo poteſt, jure probari, ſiquidem licèt monitio de reſiſtendo poſſit, ſit extrajudicialis, ut dictum eſt, tamen quando proceditur ad privationem, *&c.* judicii forma eſt ſervanda, juriſque ordo ſimul, ut ex declarationibus ſuprà apparet, & ſimul procedere judicialiter, & extrajudicialiter oppoſitum eſt ſibi ipſi contrarium, & ideo citatio judicialis tunc eſt, imò præfatæ deciſiones proximè allegatæ, expreſsè dicunt; ſententiam privationis hujuſmodi eſſe nullam, cum citationes non fuiſſent legitimæ, ut debuerant, & circa hæc vide, quæ diximus latè *in c.* 3. *ſuprà*, ubi de modo procedendi in judicialibus & extrajudicialibus, & in quibus unum ab aliis cognoſcatur, & diſtinguatur docuimus, quæ huc conveniunt. Imò ubi beneficium vacat ipſo jure, ut ab illo ejiciatur poſſeſſor; debet citari & præcedere cauſæ cognitio text. capitalis *in c. licèt Epiſcopus de præb. in* 6. & quæ copiosè dixi *infrà p. c.* 7. *per totum.*

Dubium tamen eſt, quando proceditur contra Ec. 21
tes ad alias pœnas, putà detractionem fructuum, & ſimilium, quæ arbitrio ordinarii relinquitur à Triden. & declaratione ſacra Card. præter privationem, dicta citatio trina per edictum (de qua diximus) ſit neceſſaria. In quo affirmativè reſpondeo, ut expreſsè decidit Rota in una Caurien. fructuum coram Domino Orano 10. Aprilis 1592. ut teſtatur Garcia *ſuprà nu.* 196. *d.* 3. *p. cap.* 2. idem tenet Abb. *conſ.* 67. *p.* 1. Felin. *in c. conſuluit n.* 13. *de offic. delegat.* adverſùs quos ipſe Garcia ibi nulla adducta authoritate, doctrina, nec ratione in oppoſitum ſe inclinat, addens, ut tunc nec eſſe neceſſarium, ex-
pectare prædictos ſex menſes. Qui audiendus non eſt, ſiquidem Concilium Trident. & declarationes indiſtinctè dum requirunt edicta, loquendo in omnibus prædictis
pœnis, in ſimul & uno contextu ſub uniuſque o ationis 22
ſenſu procedunt, & ideo communis debet eſſe omnibus caſibus diſpoſitio, cùm una determinatio reſpiciens plura determinabilia, illa debeat pariformiter determinari, *l. jam hoc jure ff. de vulgari.*

Duo tamen te volo admonere, quæ ex ſupradictis tribus Rotæ deciſionibus colliguntur, quas ad literam 23
refert Garcia *ibi n.* 156. Primum, ut dicti ſex menſes, quibus tenetur Ordinarius expectare abſentes, incipiant currere poſt ultimum edictum, ut conſtat ex d. dec. canonicatus de Ubeda ad medium, *ibi*, debet in ejus Eccleſia trinæ citationis edictum publicari, & poſt ultimum edictum per ſex menſes, expectari, *&c.* & omnes firmant, non expectato dicto tempore, proceſſum non excuſari à nimia feſtinatione, & præcipitatione. Secundum autem quod ex d. deci- 24
ſionibus notandum eſt, & præcipuè ex d. deciſ. Terdonen. præpoſituræ ut in caſibus, quibus non eſſet aliàs licita appellatio à privatione beneficii, & ejus alteri facta collatione, ſed ea non obſtante poſſit appellari, non procedat, nec locum habeat; quando nulliter proceſſum eſt, & juris ordine non ſervato, defectu citationis, ſeu edictorum, quoniam tunc ipſa privationis ſententia non meretur exequutionem appellatione pendente, quod enim nullum eſt, nullum parit juris effectum, de quo nos latiùs *infrà* 3. *p.* ex quo limitabis Trid. necretum *in d. c.* 1.

Ultimò circa illud quæro, an Parochus, qui abeſt 25
ex juſta cauſa, vel licentia, aut aliàs eſt legitimo impedimento detentus, an dictæ privationis ſeu detractionis fructuum, *&c.* à ſententia appellans, ſit deferendum. In quolibet diſtinguete, quòd cùm (ut dictum eſt) ad hujuſmodi pœnarum imponendarum proceſſum ordo juris ſit ſervandus, & cauſæ cognitio adhibenda ſuper legitimatione exceptionum beneficiarii, & impedimentorum licentia, natura, & qualitate beneficii, & ſimilibus, tunc ſi nihilominus Ordinarius ſententiam condemnatoriam proferat, pro ea eſt præſumendum, & ſic appellatio non impedit exequutionem; & illud non nullitatem, ſed attineat juſtitiam, vel injuſtitiam partis, cujus cognitio ſemper ſuperiori Eccleſiaſtico pertinet ad quem reſervanda eſt, ut in alimentis, poſſeſſoriis, & ſimilibus, & probant expreſſa verba Concil. Trid. *d. c.* 1. *ſeſſ.* 23. ibi, nec exequutionem hanc quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cujuſcumque beneficii pactione, *&c.* ſive appellatione, & inhibitione, *&c.* ſuſpendi poſſe. Quæ verba cùm clara ſint cavillationem ſubterfugiunt. Si verò dictæ exceptiones licitæ, & excuſantes à reſidentia evidenter & notoriè ex actis appareant, ſecluſa omni fraudis, & doli ſuſpicione, cùm tunc hæc notoria injuſtitia nullitati æquiparetur, quoad impediendum ſententiæ cujuſcunque, etiam privilegiatæ exequutionem, ut dicemus *infrà* 3. *p. c.* 9. hinc eſt, ut omnimodo eſſet ejus appellationi deferendum à judice, declarandumque in Senatu: & ita interpretandus, & intelligendus eſt text. *in c. inter quatuor*, ibi, poſſunt eis juſtè privari, dummodo non ſunt juſto impedimento detenti, *& c. de clericis non re-*

cipien. junctо etiam c. relatum, & c. conquirente, eodem titulo.

26 De materia autem reſidentiæ, quæ beneficia illam exigant, quæ perſonæ excuſentur, quando licentiæ proſint, quæ ſint à jure juſtæ & legitimæ cauſæ ad illam concedendam, & quæ ſine ea abeſſe poſſunt, & quanto tempore, qui à jure habentur pro præſentibus, & per quod tempus poſſit licentia dari, & de pluribus aliis quæſtionibus, quæ noſtri non ſunt inſtituti, nec ad nos attinent, videre poteris ex d. conſilio & ejus declarationibus, ex DD. adductis, & aliis, quos in idem congeſſit Nicol. Garcia *de benefic. 3. p. c. 2. à princ. cum omnibus ſuis* §§. ad quos te remitto; hactenus de reſidendi præcepto.

27 Et tandem unum, quod adnos attinet, non omittam, an ab injuſta denegata licentia per Ordinarium petenti illam appellationi emiſſæ deferendum ſit, ita ut interim ea pendente poſſit abeſſe abſque licentia obtenta. In quo dico, quòd quando Parochus ex juſta cauſa poſtulat ab Ordinario licentiam, eo recuſante, poſſit ad ſuperiorem recurrere, & appellare, ex Abb *in c. relatum, n. 6. & in c.... & c. tuæ n.* 3. & Butrigarius *de cleric. non reſid.* Felin. *in c. fin. de magiſtris nu. 3. verſ. ſextò limitat.* Selva *de benef. 4. q. 7. n. 29. n.* 171. Horatius Lucius *princ. 99.* Zerol. *in praxi Epiſcop. verbo ſtudium.* §. 1. *& verbo reſidentia*, §. 3. Zech. *de repub. titul. de benefic. nu. 6.*

28 Et ſic reſpondeo à non obtenta licentia appellans, non poteſt abeſſe, ut in terminis dicit Nicol. Garcia *ſuprà n.* 39. contra Joan. Ocon. *in repetitione c. 1. de cler. non reſiden. n.* 56. & Ant. Gomez *in explicatione de Bulla n.* 32. (qui contrarium videntur tenere.) Pro quo ſuppono, quòd Parochus non poteſt abeſſe abſque licentia, & ea obtinenda eſt, ut abeſſe poſſit, non autem ſufficit eam petere, niſi expreſsè ſibi concedatur, ut reſpondit Sancta Congregatio Concil. his verbis: Nec Parochus habens juſtam cauſam abeundi extra Parochiam per duos menſes, aut tres ſatisfaciet ſuæ conſcientiæ, ſi petat licentiam jurans, ſe gravem habere cauſam, quam non expediat manifeſtare, ut ſi petita licen-
29 tia abeſſe poſſit, licèt Epiſcopus non concedat. Similiter abeſſe non poteſt in caſu quo cauſam rationabilem expreſſerit; quam vir bonus, & æquus rationabilem judicaret, ſed rigidus Prælatus minus æquam judicat, & licentiam deneget, vel quia movetur ſuſpicione, quòd fiat, cùm tamen ſit vera, ſed habere poteſt recurſum ad ſuperiorem, *&c.* cujus meminit Gonz. *ubi ſuprà n.* 37.

30 Et tunc ſic, appellatione pendente ea duntaxat permittuntur parti, & judici fieri quæ poſſunt fieri ante appellationem, *l. ſi poſtquam, ff. ut legat. nomin. cave.* & ibi Bart. per illam text. 1. *oppoſ.* Corſetus *in ſingula. ſuis in ver. appellat. incipit regul. eſt in limit.* & poteſt formari exemplum ex eodem text. ut cautio, quæ exigi poteſt ante appellationem, pendente cauſa principali, poteſt etiam exigi poſt appellationem, quem text. alibi non eſſe, dicit Dynus, & etiam notat per B. ubi Vitalinus *in tract. clauſular. clauſulæ, nihil novari appell. pendent. ſub n.* 1. *verſ. item fallit:* & iterum, *ſub n.* 9. *verſ. unum tamen*, Alex. *in rub. nihil novari appell. pend.* Marant. *in ſpeculo 2. part. 6. princ. n.* 164. Firmian. *in repet. verbo appellatione pendent. colum.* 1. *verſ. item niſi attent.* Lancel. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. limit.* 14. Franch. *in c. cum ſpeciali* §. *porro, col. 2. de appell. in* 1. *gloſſ.* Æguid. Bellam. *conſ.* 18. *incipit eſſe col. 3. in princ.* Manfred. *libr. 2. pract. concl. ſuper attent. conc.* 61.

31 Et hinc eſt ut appellatione pendente à ſententia contra illum lata, poteſt interim continuare ſuam poſſeſſionem & ejus, & rei commodo frui, fructus percipiendo, quemadmodum poterat ante appellationem, & lite pendente, *l. ſciendum*, §. *penul. ff. qui ſatis. cogant.* gl. *in l. Impetratores*, §. *fin. verb. adverſario, ff. de appell.* Ict. *in conſ.* 187. *circa primum, col. 6. verſ. quinto facit, lib. 2.* Rota *deciſ.* 10. *aliàs* 89. *nota quòd ubi, de appell. in antiq.* Rota *dec. 24. aliàs* 615. *nota. quod licet de dolo & contum. in antiq.* Pariſius *conſ.* 38. *non poſſ. nu. 3. lib. 1.* alios per eum citatos Mandoſ. *in regul. de ſubrogan. collitiganti. qu. 8. n. 4. & in tract. de inhibitio. q. 23. per totam* Æmilian. *conſ. 72. viſo proceſſu n.* 8. Rob. Lanc. *loc. ſuprà cit. lim.* 26. apud quos plura alia exempla reperies. Sed ſic eſt, quòd iſte clericus beneficiatus ante appellationem, ſeu etiam denegationem ordinarii non poterat abeſſe abſque expreſſa licentia; ergo nec poſt appellationem.

Deinde, quoniam beneficiatus ad ſe abſentandum 32
expreſſa indiget licentia, ut ſibi expreſsè concedatur, ut dictum eſt, & probant Trid. & declarationes Card. tunc ſic licet appellationis effectus ſit, ſuſpendere actus *l. 1. ff. nihil novari appell. pend.* & ſic licèt ſuſpendat effectum negationis expreſſæ, non tamen præbet licentiam, qui inter concedere expreſsè licentiam, & denegare expreſsè licentiam, eſt dabile medium, ſcilicet; nec dare, nec negare, & in hoc medio remanet appellans, quia non poteſt plus operari appellatio, imò major ejus effectus eſt, conſervare appellantem in eo ſtatu, quo appellantem invenit ante ſententiæ probationem *l. 1.* ibi, integer enim ſtatus eſſe videtur provocatione interpoſita, *&c. ff. nihil novari*, ſed eo tempore appellationis, & antea ipſum invenit & abſque expreſſa licentia, ergo per ſolam appellationem, vel recurſum non poteſt abeſſe.

Deinſuper, quia ille eſt unus actus negativus, qui 33
ſecum trahit exequutionem, juxta ea quæ communiter notantur *in l. quod juſſit, ff. de re jud. & in c. cum ceſſante, de appell.* foret namque abſurdum dicere, quòd quando pars petit à judice, ut ſibi concedatur terminus, vel admittatur ad probandum, & illud judex neget & quod per interpoſitionem appellationis à negatione, occupet terminum petitum, vel faciat probationem negatam, ideo datur appellatio, ſeu recurſus ad ſuperiorem propter denegatam ab inferiore licentiam, ut examinata cauſarum legitimitate, & ratione, revocet negationem, & compellat illum ad concedendum, vel ipſe concedat, fruſtra enim foret ſuperioris cognitio, ſi ſufficeret appellatio ſola, cum nihil amplius ſibi facere, remaneat; & ita libenter in re hac recedo ab opinione dictorum DD. prout etiam fecit Nic. Garc. ſuperiùs citato loco, licèt nullas conſideravit, nec adduxit rationes, nec fundamenta, nec contra ipſos, nec in comprobationem & juſtificationem hujus noſtræ opinionis.

Circa inſpectionem autem illius, quod ſecundo loco noſtri principalis capituli continetur, an à mandato, ſeu præcepto, de ordinando emiſſæ appellationi a beneficiato compulſo non deferens vim faciat 34
Ordinarius, præmitto ut, ii, qui dignitates, perſonatus, officia, præbendas, portiones, aut quælibet alia beneficia in Eccleſiis obtinent, aut in poſterum obtinebunt, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet; ut alii Miſſas, alii Evangelium, alii Epiſtolas dicant, ſeu cantent, quocumque ii privilegio, exceptione, prærogativa, generis nobilitate, ſint inſigniti; teneantur juſto impedimento ceſſante; infrà annum ordines ſuſcipere requiſitos, alioquin pœnas incurrant juxta conſtitutionem Concil. Viennenſis, *quæ incipit, ut ii qui* quam præſenti decre- 35
to innovat, cogatque Epiſcopus eos diebus ſtatutis dictos ordines per ſe ipſos exercere, ac cætera omnia officia, quæ debet in cultu divino præſtare, ſub eiſdem, & aliis gravioribus pœnis, arbitrio eorum imponendis, ita in hæc verba decrevit ſacrum Trid. Concil. *ſeſſ.* 22. *cap.* 4. idem probat text. in c. *commiſſ.* 35. *in ordine de electione lib.* 6. ibi, annus autem hujuſmodi qui à tempore illo incipit, quo ipſius Eccleſiæ regimen commiſſum ſibi exiſtit, & poſſeſſionem ejus pacificam habuiſti, vel per te ſtetit, quominus haberes eandem ibi nec currit, ſi promoveri juſto impedimento detentus, infrà tempus hujuſmodi nequiviſ-

ti,

fli, &c. idem probat etiam text. *in c. licet canoni eòdem tit. & lib. clem. ut ii, qui de ætate, & qualitate*, circa
36 quam materiam, quòd parochi ſint ipſo jure beneficiis privati, ob non ſuſceptos ordines infra annum, cæteri verò ita demum moniti, privari poſſint, & quæ legitima ſint impedimenta ſuſcipiendorum ordinum, & quòd canonici interim vocem non habeant in Capitulo, & qua fructuum parte ſint privati, & de ſingulis beneficiis, ſingulos ordines requirentibus. De aliis pluribus quæſtionibus quæ ad nos non attinent, vide ex his, quæ in unum congeſſit longa manu Nicol. Garcia. *de benef.* 3. *p. c.* 4. & iterum 7. *part. c.* 1. *cum ſuis §§.* apud quem, & catervam Doctorum ab eo allegatorum videre poteris, ne aliquo à noſtro propoſito recedamus.

27 In eo igitur illud opinor; appellationem emiſſam ab hoc præcepto, ſeu monitorio de ſuſcipiendis ordinibus ad beneficium, quod quis poſſidet requiſitis, minimè ſuſpenſionem habere, quominus ordinarius ad compulſionem procedere queat, nec ei denegans delationem vim faciet; quòd ex eo probatur, quia judex Eccleſiaſticus, in his quæ concernunt & tangunt animam, & in ſpiritualibus generaliter expendit præceptum & ab ipſo rectè recipere poteſt, *c. pervenit*, 2. *de*
38 *appell.* circa reſidentiam beneficii, etiam circa ſolutionem decimarum, ut abſque mora ſolvantur, hanc doctrinam docet Cardin. *in clem.* 2. *q.* 23. *de judiciis.* Petrus Pariſ. *conſil.* 113. *monitorium, in quarto volumine*, quos ſequitur Rebuff. *in tract. de literis obligatoriis art.* 6. *gloſſ.* 2. *n.* 27. *fol.* 87. *&* 88. illud autem
39 monitorium, cùm expediatur abſque cauſæ cognitione, eſt extrajudicialis actus, prout ſuprà latiùs in quæſtione præcedenti hoc in cap. diximus ex Authoritatibus citatis, & ſic ab eo tanquam actu extrajudiciali appellatio carere debet ſuſpenſivo.

40 Et quando hæc ratio ceſſet, & expediatur cum cauſæ cognitione, regulariter verum eſt, ut ab iſtis monitoriis ſimplicibus non ſit appellationi deferendum, text. *in d. c. pervenit* 2. *de appell.* & in terminis
41 ita tenet Hugo de Celſo *in repert. legunt regni, verbo appell. num.* 6. *in fin. fol.* 34. & quia quando verſamur circa favorem Eccleſiæ, cultus divini, aut animarum appellatio non cauſat attentata, Rota *deciſ.* 35. *de appell. in novis*, Scaccia *de appell. qu.* 17. *limit.* 26. *num.* 1. Rebuff. *tract. de ſentent. proviſ. in præfatione num.* 37. *& ſub num.* 38. *in fin. tom.* 1. *fol.* 229. Marqueſſa. *in tract. de commiſſion. de appel. extra Rom. Cur.* 1. *part. c.* 6. *n.* 78. *fol.* 78. & huic adjunge, applicaque omnes rationes, quæ ad præcedens monitorium adduximus quia idem ſunt, & etiam ex dicendis apparebit, & facit Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 10. & vide infrà *n.* 50. *& ſeqq.*

42 Quid autem eſt dicendum, quando non parito monitorio, ſeu præcepto, ordinarius ad privationem, ſeu pœnarum executionem vult procedere in contradictorio judicio, ſive quia allegans in contrarium monitorii comparuit monitus, quia tunc reſolvitur in ſimplicem citationem, ut reſolvunt proxime citati Doctores, de quo latiſſimè plures allegans proſequitur Mieres *in tractatu de majoratu* 3. *quæſt.* 16. *num.* 40. *fol.* 74. in noviori impreſſione, 4. *part. c.* 8. *num.* 37. nihilominus quòd etiam generaliter certum ſit; præceptum reſolvatur in eam per comparitionem; vel quia eſt abſens, & contumax, proceditur adverſus eum per audientiam contradictorum, ſeu contumaciam, & tunc cognitio de cauſa in ea diffinitiva pronuntiatur, qua aliqua ex dictis pœnis, ſeu alia etiam arbitria applicatur, an ab ea appellationi propoſitæ ſit deferendum, & nullam vim adeſſe, ob denegatam delationem, probatur.

43 Tot enim eſt juris decretis, & conſtitutionibus ſancitum; validiſque rationibus vallatum, ut clericus beneficiatus ordinem annexum à beneficio intra annum recipere, omnimodo teneatur, qui quidem beneficiatus hac illud obligatione, & conditione ingreditur, de quo etiam juramentum præſtat in pœnam privationis ejuſdem, hocque perpetuo edicto continetur, *d. c. commiſſa*, ibi, tibi Eccleſia ipſa, qua dicti ſtatuti authoritate jam privatus exiſtis, ne ſtatutum ipſum fiat ludibrio, debitoque fruſtretur effectu, & non rebus ſed verbis, cum ſit potius contrarium faciendum, lex impoſita videtur: text. *in d. c. licet canon.* ibi, quia tamen in obſervatione canonis memorati ſe multi exhibent negligentes, *&c. & de clem. ut ii, qui. ad fin.* ibi, pœnis aliis quæ contra tales promovere ad ordines recuſantes, ſtatuuntur in jure; *&c.* etiam Trid. *d. ſeſſione* 22. *c.* 4. tibi, alioquin pœnas incurrant juxta conſtitutionem Concilii Viennenſis *quæ incipit, ut ii qui*, quam præſenti decreto innovat, *&c.* ſed ab eo quod ſit ſecundùm juris diſpoſitionem, & canonicas ſanctiones, nec à judice eas, & decreta exequente, non admittatur appellatio, text. optimus *in c. conſulit. in c.* 3. *de appell.* ibi, nec convenit ut pro hujuſmodi appellationibus ab obſervatione decreti debeat abſtinere, *&c.* text. etiam *in c. relatum, ad fin.* ibi nec patrocinari debeat eis appellationis diffugium, ſi contra hujuſmodi intentionem decreti fuerit interdictum; *& c. de cleric. non reſidentibus*, text. etiam *in l. fin.* ibi, item ſi ex perpetuo edicto aliquid decernatur, id quò minus fiat, non permittitur appellare; *&c. ff. de appell. recipien.* & facit illud, quod Chriſtus Dominus noſter dixit Saulo, Durum eſt contra ſtimulum calcitrare; quia talis appellatio frivola judicatur, & faciunt ea quæ diximus *infrà* 3. *p. c.* 6. *per totum*; ergo cùm hujuſmodi ſententia detur ab ordinario in confirmationem, & executionem tot canonum, decretorum, canonicarum conſtitutionum, ab illa minimè eſt admittenda appellatio.

Et hanc ſententiam tenet Hugo de Celſo *in d. repert.* 44 *verbo appell. num.* 60. *ad fin. fol.* 34. meliùs Gregor. Lopez. *in. l.* 31. & iterum *in l.* 30. *titul.* 6. *p.* 1. hoc idem melius in noſtris terminis probant text. *in c. cum in cunctis* 7. *verbo cum autem*, ibi & reliqui admoniti non fuerint, præfixo à canonibus tempore in Presbyteros ordinati, & ab illo removeantur officio, & aliis conferatur, qui & velint, & poſſint illud convenienter implere; nec profit eis appellationis refugium, ſi forte in conſtitutionis iſtius tranſgreſſionem per appellationem voluerint ſe tueri, *&c. de electione* text. etiam *in cap. quæris* 6. *in ordine, de ætate, & qualitate*, ibi, ad majores ordines recipiendos per amiſſionem locorum, & beneficiorum ſubtractionem appellatione ceſſante, compellas, *&c.* probant etiam expreſsè *l.* 30. *tit.* 6. *p.* 1. ibi, *e ſi por ventura por eſto no ſe quiere ordenar, deben le toller la dignidad e darla à otro, que ſea conveniente para ello, e ſi alçare ſobre tal razon, teniendoſe por agraviado, no deve dexar de lo facer por aquella alçada*, &c. idem probat etiam *l.* 31. *eodem. tit. & ante fin.* ibi, *debelo el obiſpo apremiar que lo faga tollendole el beneficio, ſi entonces no le embargaria à ſu ſiecho, à cada que el otro ficieſſe ſobre tal razon*, &c. quæ licèt cùm non ſint contra libertatem Eccleſiæ, ſed omnimodo in ejus auxilium, & expreſſum favorem, ſervandæ ſunt abſque dubio eis ſtandum, prout nos latè *ſuprà* 1. *p. c.* 1. *à num.* 25. & ſurſum.

Et ita concludendum eſt in hac quæſtione, ut appel- 45 lationi emiſſæ à ſententia privationis beneficii vel ſubtractionis fructuum, & ſimilium, lata contradictorio judicio, & juris ordine ſervato; ordinarius non deferens, violentiam nullam facere dicetur. Hæc tamen appellationis prohibitio de ſuſpenſiva tantùm intelligenda eſt, ut conſtat ex dictis juribus, quæ tantùm ſuſpenſionem adimunt.

Hanc tamen reſolutionem non modo limitabis, niſi 46 (ſecluſa fraude) de legitimo impedimento ordinum ſuſcipiendorum doceatur; nam ſi de eo conſtat, appellationi, non deferens violentiam facere, quia tunc licitam

heiram esse, asseverat Gregor. Lopez *in d.* 32. *gl.* 3. *verbo, puedesse alçar.* & expresse etiam *ead. l.* 31. ibi *mas si el clerigo se excusasse por razon de otro embargo, assi como por enfermedad, o por otra cosa, que le embargasse à tiempo, o para siempre, que le ubiesse acaecido por mal que ubiesse fecho, entonces no le deben apremiar, e si ficiesse apremiar, puedese alçar, e valdra su alçada*, &c. & facit text. *in d. c. quaeris ff. quod si*, in illis verbis; quod si pro suo voluntate tenuerint ordinarii, &c. appellatione cessante compellas, &c. & favent verba text. *in d. c. commissa* 35. *de electione l.* 6. ibi; tibi non currunt, si promoveri justo impedimento detentus, infrà tempus hujusmodi nequiviſti. &c. & facit etiam text. *in l.* 1. §. *si tutor;* ibi excusationem allegandam habet, & si fuerit repulsa, tunc demum appellare debebit; cæterùm ante frustra appellatur, &c. *ff. quando appellandum sit.*

47 Quod ita debet intelligi, & declarari; ut procedat, quando de impedimento constet evidenter, non turbidè, intricatè, nec confusè, ut ex ejusdem justificationis evidentia evidenter ex ipsis actis notoria ordinarii injustitia detegatur, quæ cùm nullitati æquiparetur, executionem impedit, si autem ita non constiterit, cùm in dubio pro sententia judicis, & ejus judicio præsumat jus, prohibens etiam appellationem, tangit injustitiam principalis negotii, reservata superiori appellationis judici, multum distincta, & separata ab hoc; de quo in tribunali tractatur articulo violentiæ, tantùm circa appellationis delationem, & sic de eo tribunal non potest se intromittere, de quo late dixi *suprà* 1. *p. c.* 2. *d. n.* 183. *&* 188. *& à n.* 190. *num. seqq. & c.* 8. *d. n.* 38. erit tamen justum gravamen, ut superior revocare post sententiam inferioris Ecclesiastici; quemadmodum autem & cum quibus qualitatibus debeat probari impedimentum, diximus *suprà c.* 13. *hac p. à n.* 129. *cum pluribus sequentibus.*

48 Et pro hujus articuli complemento quid quæso dicendum; quando Prelatus aliquem suspendit ab ordinibus jam susceptis, ac ita huic suspensus, aut interdictus sit etiam à suscipiendis, adeò ut ad alios non possit ascendere, ex aliqua causa etiam ob occultum crimen, quomodolibet etiam extrajudicialiter si fuerit interdictus, cum omnimodo hujus prohibitioni, & suspensioni est standum, de quo latiùs per Concilium Tridentinum *sess.* 14. *de reform. c.* 1. & de ejus materia agitur per jura ipsa *in c. ex teno. & c. ad aures de temporibus ordinandorum*, an non obstante dicta suspensione appellationi emissæ ab ea possit ordines recipere, & ministrare seu exercere susceptos, adeò ut ei non deferens ordinarius vim faciat.

In quo breviter negativè respondetur, ut tali appellationi deferendum non sit, nec tunc vis fiet, & pro-
49 batur text. expresso *in c. is cui* §. *fin. de sent. excom. l.* 6. text. *in c. ad hæc quoniam*, *de appellat.* Manuel. Rodrig. *quæst. regul.* 1. *tom. qu.* 29. *art.* 5. Navarr. *conf.* 8. *per totum l.* 1. *fol.* 29. & 30. & vide quæ nos circa caput de excommunicatione & suspensione suprà hac parte diximus, & cap. 13. à n. 123. circa suspensivum à voce activa vel passiva, & magis in specie & in terminis *d. c.* 1. Concil. Trid. ita declaravit sancta Congregatio super ipso, *ibi*, in ipsisque potestatem appellandi ademptam esse, &c. (& iterim *ibi*, quod si adimat appellationem non recursus, &c.) quam omnino vide ad declarationem d. Concilii, cujus etiam meminit, & ad literam refert (aliud tamen agens, non hanc quæstionem) Nicol. Garcia *de benef.* 3. *p. c. n.* 8.

Circa inspectionem autem ultimæ hujus capituli
50 partis; à visitatione, & correctione morum appellationi emissæ judex ordinarius deferre teneatur, vel negans violentiam inferat, tractaturus resolvo: Episcopi, ut aptiùs, quem regunt populum, possint in officio atque obedientia continere: in omnibus his, quæ ad visitationem, ac morum correctionem subditorum suorum spectant, jus & potestatem habent, etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi & exequendi juxta canonum sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac diœcesis suæ utilitate necessaria videbuntur, nec in iis, ubi de visitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, seu querela in Sedem Apostolicam interposita: exequutionem eorum, quæ ab his mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquo modo impediat, aut suspendat; ita salubriter sacrum Concilium Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 10. *incipit*, *Episcopi ut aptiùs*, &c.

Eadem sacro sancta Tridentina Synodus, præsiden- 51
tibus in ea eisdem sanctæ Sedis Apostolicæ Legato, & Nuntiis, intendens nonnulla statuere, quæ ad jurisdictionem pertinent Episcoporum, ut juxta proximæ sectionis decretum illi in commissis sibi Ecclesiis eo libentius resideant, quo facilius, & commodiùs sibi subjectos regere, & in vitæ ac morum honestate continere potuerint; illud primum eos admonendos censet, ut se pastores, non percussores esse meminerint; atque ita præesse sibi subditis oportere, ut non in eis dominentur, sed illos tanquam filios & fratres diligant: elaborentque, ut hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne ubi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur, quos tamen si cui per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis servanda præceptio, ut illos arguant, obsecrent; increpent, in omni bonitate, & patientia, cùm sæpe plus erga corrigendos agat benevolentia, quàm authoritas, plus exhortatio, quàm comminatio, plus charitas, quàm potestas; sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit, tunc cum mansuetudine rigor, cum misericordia judicium, cum lenitate severitas, adhibenda est ut sine asperitate disciplina populis salutaris, ac necessaria conservetur, & qui correcti fuerint emendentur, aut si respicere noluerint, cæteri salubri in eos animadversionis exemplo à vitiis deterreantur; cùm si diligentis & pii simul pastoris officium, morbis ovium lævia primum adhibere fomenta, post, ubi morbi gravitas ita postulet, ad acriora, & graviora remedia descendere. Sin autem ne ea quidem proficiant, illis submovendis cæteras saltem oves à contagionis periculo liberare. Cùm igitur rei criminum plerumque ad evitandas pœnas & Episcoporum subterfugienda judicia, querelas & gravamina simulent, & appellationis diffugio judicis processum impediant, ne remedio ad innocentiæ præsidium instituto, ad iniqui- 52
tatis defensionem abutantur, atque & hujusmodi & eorum calliditati, & tergiversationi occurratur, ita statuit & decrevit. In causis visitationis & correptionis, 53
sive habilitatis, & inhabilitatis, nec non criminalibus ab Episcopo, seu illius in spiritualibus vicario generali ante diffinitivam sententiam ab interloquutoria, vel alio quocumque gravamine non appellatur, nec Episcopus seu Vicarius appellationi hujusmodi tanquam frivolæ deferre teneatur, sed ea, ac quacumque inhibitione ab appellationis judice emanata, nec omni stylo & consuetudine etiam immemorabili contraria non obstante; ad ulteriora valeat procedere, nisi gravamen hujusmodi per diffinitivam sententiam reparari, vel ab ipsa diffinitiva appellari non possit, quibus casibus sacrorum & antiquorum canonum statuta illibata persistant: ita in hæc statuit pariter sacrum Concilium Tridentinum, *sess.* 13. *c.* 1. *quæ incipit*, *eadem sancta Trid. Synodus.*

Quæ decreta tot spiritus totque verborum efficacia, 54
dum in concedenda exequutione, actibus visitationis & correctionis morum, & amovendis appellationibus seu inhibitionibus loquentes statuunt: idem etiam probat text. *in c. reprehensibilis*, *de appellat.* text. *in c. ad nostram eadem cit.* cum aliis pluribus probant etiam Oldradus *conf.* 89. *colum.* 1. Alciatus *conf.* 68. *incipit gubernatorem n.* 9. *lib.* 6. *tom.* 2. Pavinus *in tract. de*

vi-

visitatione q. 10. 1. *p. n.* 7. Manfred. *lib.* 2. *pract. conf. super attentata. conf.* 50. Abb. Philipp. Franc. & cæteri omnes DD. *in c. ad nostram, & in d. c. reprehensibilis* Rota *decis.* 35. *aliàs* 235. *si. Rector, de appel. in novis* Ant Gabriel. *commun. concl. l.* 5. *de acquir. vel amit. poss. conf.* 6. *num.* 5. *vers.* 1. *limit.* Navarrus *conf.* 1. *de appell.* Zerola *in praxi Episcopali* 2. *p. verbo visitat. vers.* 3. *incipit.* 2. *& vers.* 5. *an detur.* Caputaq. *dec.* 361. *p.* 1. Loncel. *de attent. p. c.* 12. *limit.* 18. *num.* 5. & 6. per quem etiam Scaccia d. *q.* 17. *limit.* 26. *num.* 1. Ruginell. *eodem tract. de appel.* §. 1. *c.* 3. *num.* 46. Marq. *tract. de commissio. appell. extra Rom. Cur. c.* 6. 78. *fol.* 78.

Hanc eandem conclusionem pluries declarando docuit sacra Cardinalium Congregatio in declarationem
55 Concilii, ut est videre, *super d. c.* 1. *sess.* 13. *super vers. in causis visitationis & correctionis*, ubi ita dicit (appellatio à correctione non est admittenda per Metro-
56 politanum) & ibi *vers. nisi gravamen.* & ita (post diffinitivam sententiam in causa visitationis, & correctionis appellari potest, ita tamen, ut appellatio non suspendat exequutionem) & super verbis (appelletur) iterum ait appellatio in diffinitiva in causa correctionis non suspendit exequutionem in nonnullis casibus veluti in materia correctionis morum. Ubi Concilium expresè substulit appellationem sublatam, intelligi quoad effectum suspensivum, non autem devolutivum,
57 &c. Pariter etiam decisum fuit à Rota 8. Junii 1595. quæ est *dec.* 140. in recollectis per Farin. 4. *par.* in hæc verba (Congregatio Concilii censuit, à mandato de residendo in visitatione adito non dari appellationem ad effectum suspensivum & devolutivum tantum,) & iterum eadem declaratio Cardinalium *super d. c.* 10. *sess.* 24. *de reform.* super illis verbis (quæ ad visitationem, ac morum correctionem, &c.) inquit, ea quæ ad visitationem & morum correctionem spectant, non possunt per appellationem impediri, vel suspendi, &c. & facit etiam Bulla Pii IV. quæ est 17. *incipit, de salute gregis.*

58 Hanc tamen conclusionem videtur limitandam, ut non procedat, quando appellans se tueri velit privilegio exemptionis, de quo docet, & verificat; ejusque ratione appellationem emittit, quoniam tunc admittendam esse probant Pavieus *ubi suprà d. q.* 20. 1. *p. n.* 7. & Manfred. *loco citato, & lib.* 2. *pract. concl. super attent. concl.* 50. Rota *dec.* 35. *aliàs* 234. *si Rector. de appell. in novis* Alciat. & Ant. Gabriel. *supra* Lancel. *de attent* 2. *p. c.* 12. *limit.* 18. *n.* 3. & 4. Scaccia *tract. de appellat. q.* 17. *limit.* 26. *n.* 4. Michael Agia *tract. de exhibend. auxil. in* 8. *concl. in* 3. *casu. pag.* 136. & per eum Cened. *q. canon.* 36. *n.* 13. *ad fin.* Marquesl. *tract. de commiss. appel. extra Rom. Cur. c.* 6. *n.* 78. *fol.* 78. dicentes etiam, quòd si Episcopus procedat in exemptis, seu aliàs privilegiatis, & ultra privilegiorum normam, dabitur appellatio, & attentata, secus autem si aliter allegetur exemptio de qua nec appareat, nec doceatur, quo casu loquitur Trid. *sess.* 24. *de reform. c.*
56 10. de quo statim etiamsi ipsum privilegium & exemptio proveniat à præscriptione immemoriali, cùm (ut diximus) eam probaverit, etenim aliàs non
60 præsumitur Caputaq. *d. dec.* 361. *p.* Zerola *in praxi Episcopali* 2. *p. verbo, visitatio. vers.* 7. *an aliqui sunt exempti.*

61 Sed huic limitationi contravenire videtur Concilium Trid. *d. sess.* 24. *de reform. c.* 10. *vers. nec in iis*: ibi, nec in iis, ubi de visitatione, aut morum correctione agitur exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, &c. quoquo modo impediat, aut suspendat, &c. Sed ut hujus decreti difficultatem evites, respondendum est; Trident. *in hoc c.* 10. locum habere, quando ordinarius in his visitatione & correctione procedit extrajudicialiter, non autem judicialiter, & processu formato; qui tunc exemptio non impedit appellationem. Ita declaravit illud sacra Congregatio Card. super illis dictis verbis (nec in iis ubi de visitatione) in hæc verba, (Congregatio censuit, habere locum, quando non fuit processum judicialiter,) & iterum super illis verbis (quoquo modo impediat, aut suspendat) & in hæc inquit (in causis visitationis, & correctionis appellari potest post diffinitivam, ita tamen ut appellatio non suspendat exequutionem) prout sencitum est suprà *c.* 10. *sess.* 21. (quod si Episcopus compilato processu, formato judicio, servatis servandis, prout juris fuit procedat, veluti ex causa blasphemiæ, & adulterii, aut restitutionis fructuum beneficiorum, ob non recitatum Divinum Officium, & similium, non habet locum hæc Decretalis:) & ideo cùm in solo hoc caplocum exemptio enervetur, non verò in cæteris, sequitur, ut cùm illud locum habeat duntaxat, quando proceditur in visitatione extrajudicialiter, non tamen judicialiter: ita etiam ipsa exemptionis admissio regulanda est, itaque in visitatione, & correctione judicialiter gestis procedit limitatio suprà præposita, & doctores ibi citati.

Et ideo etiam rectè dicit quoddam decretum sanctæ 62
Congregationis Card. prolatum die 18. Octobr. anno 1600. Alex. Card. Florenti. Hieronym. Agucchius secret. quem referens sequitur Barbosa *in remiss. ad Concilium Trid. sess.* 13. *c. n.* 15. in hæc inquit d. decretum. In causis verò visitationis ordinariorum, aut correctionis morum, quoad effectum devolutivum tantùm admittitur, nisi de gravamine per diffinitivam irreparabili agatur, vel cùm visitator citata parte, & adhibita causæ cognitione judicialiter procedit, tunc enim appellationi locus erit, etiam quoad effectum suspensivum, &c.) Et facit congregatio Card. quam refert 63
ipse Barb. *super sess.* 7. *de reform. c.* 8. *nu.* 1. in hæc Sacra Congregatio Card. censuit, non posse Episcopum in visitatione recusari tanquam suspectum, dum tamen in ea processum non compilet, & se intra visitationis terminos contineat: referunt etiam Vallasc. *conf.* 70. *n.* 7. Curia Philipp. *p.* 1. §. 7. *n.* 10. & alia etiam adducit idem Barb. *super d. c.* 10. *n.* 5.

His convenit, quod dicit Scaccia *de appell. quæst.* 17. 64
lib. 26. *n* 10. quòd in visitatione proceditur per modum provisionis, & tunc jus remanet integrum parti, si autem agitur de re, quæ nullum, aut parvum præjudicium infert, requirit celerem exequutionem, cùm agatur de cultu divino, quibus casibus prohibita est appellatio suspensiva. Si autem de re gravi tractatur, in visitatione diffinitivè tractari non potest, quia si determinaretur diffinitivè solemnitatibus omissis, retenta scilicet natura visitationis, daretur excessus, & tanquam ab excessu in visitatione hoc casu sequutam esse appellationem tenet Scaccia *ubi proximè*, & quando in visitatione & correctione datur excessus, ut sit licita appellatio quoad utrumque. Speculat. *tit. de appell.* §. *in quibus sub n.* 14. Franc. *in c. de Priore:* 65
n. 2. *de appell.* Card. Alex. *in c. ad nostram nu.* 3. *eodem tit.* ibi Decius *n.* 1. & *seqq.* Maranta *in spec. 6. p. tit. & quandoque appellatur limit.* 27. *sub n.* 333. Greg. Tholos. *tit. de appell. c.* 1. *n.* 1. & *n.* 8. *fol.* 156. Ruginell. *eodem tract.* §. 2. *c.* 3. *n.* 229. multa per Pavin. *tract. de visit. p.* 1. *q.* 10. *per totam fol.* 189. & *seqq.* reddunt rationem, quia nullus est causa mundi in qua possit prohiberi appellatio ab excessu. Et hoc ex eo corroboratur, quia in visitatione & correctione morum, sui primæva natura attenta, proceditur extrajudicialiter per modum fori pœnitentialis, ut ultra supradictas authoritates, tenet etiam Joan. de Imola, *in c.* 1. *de excessibus lib.* 6. Socinus *super decretal. in tract. de visitatione decimo principali libro post medium, sub vers. quintò quæro*: nonnullos etiam refert Maresc. 66
var. resol. l. 2. *c.* 35. *à n.* 129.

Et de multis & variis quæstionibus attingentibus 67
hanc materiam visitationis & correctionis, & de quibus casibus, & moribus, seu criminalibus, an occultis, an publicis,

publicis, queat procedere; & quando pœna imponenda delictis commenſuranda eſt, & aliis pluribus, integrum tractatum feci de viſitatio. Socinus Pavinus etiam *in eod. tr.* & Zerola *in verbo, verſic. 1. & 2. p.* & poſt Concil. Trid. in d. locis, & aliis, declarationes Cardinalium ſuper his, & Doctores ſuperiùs relatos, apud quos omnes de difficultatibus materiæ tibi ſatisfacies, quas omitto, quia noſtri inſtituti non eſt ultra jam dicta.

68 Unum tamen non diſſimulabo, quòd Epiſcopo viſitanti aſſerenti, ſe ſuper aliquo caſu proceſſiſſe, ſeu procedere per viſitationem, quando de contrario non appareat, creditur, ut appellatione non faciat attentata, quia hoc pertinet ad officium ſuum, & convenit hæc interpretatio ſubjecta materiæ viſitationis; ut ita fuit tentatum per Rotam in una Concordien. Decanatus 16. Junii 1570. Quam ſequutus Lancel. teſtatur, *de attent. 2. p. c. 12. limit. 18. n. 8.* ex qua etiam deducit, ut hoc non ſolum procedant in his, quæ actuali viſitatione per ordinarium geſta ſunt, verum etiam in iis, quæ ratione viſitationis, per eum dicerentur fieri, à quibus ſi appellatur, & appellatione pendente, ad executionem deveniat, non dicentur attenta, & probant etiam d. Trid. decreta, ubi de viſitatione aut morum correctione agitur, *&c. d. c.* 10. & vide etiam ſuprà citatos Authores.

Horum autem morum, quæ ſub hac fraterna & pœnitentiali correctione, & emendatione cadere aſſolent exempla nonnulla conſtituere poteris, bonum exemplum; & ſcandalum fugiendum, reſpicientia. Etenim nihil eſt quod alios magis ad pietatem & Dei cultum aſſiduè inſtruat, quàm eorum vita & exemplum, qui ſe divino miniſterio dedicarunt; cùm enim à rebus ſeculi in altiorem ſublevati locum conſpiciantur, in eos tanquam ſpeculum reliqui oculos configunt, ex eiſque ſumunt, quod imitatur, quapropter ſic docet omnino clericos in ſortem Domini vocatos, vitam, moreſque ſuos omnes componere, ut habitu, geſtu, inceſſu, ſermone, aliiſque omnibus rebus, nihil, niſi grave, moderatum, ac religione plenum præ ſe ferant, levia etiam delicta (quæ in ipſis maxima eſſent) effugiant, ut eorum actiones cunctis afferant venerationis motum.

Cùm igitur quo majore in Eccleſia Dei & utilitate, & ordinamento hæc ſunt, ita etiam diligentiùs ſint obſervanda; ſtatuit ſancta Synodus, ut quæ aliàs à
69 ſummis Pontificibus & ſacris Conciliis de clericorum vita, honeſtate, cultu doctrinaque retinenda, ac ſimul de luxu, comeſſationibus, choreis, aleis, luſibus ac quibuſcumque criminibus, vel ſecularibus negotiis fugiendis, copioſè ac ſalubriter ſancita fuerunt, eadem, in poſterum iiſdem pœnis, vel majoribus, arbitrio ordinarii imponendis, obſerventur, nec appellatio exequutionem hanc, quæ ad morum correctionem pertinet, ſuſpendat. Si qua verò ex his in deſuetudinem abiiſſe comperierint, ea quamprimum in uſum revocari, & ab omnibus accuratè cuſtodiri, ſtudeant, non obſtantibus conſuetudinibus quibuſcumque, ne ſubditorum neglectæ emendationis ipſi condignas Deo vindice, pœnas perſolvant: ita decrevit ſacroſanctum Trid. Concilium 22. *de reform.* c. 1. Alia etiam exempla apud Doctores relatos invenies, & poſui in unum compilata.

70 Et illud obiter notandum; quòd quando eſt appellatio permiſſa à correctione, ſeu viſitatione, puta, propter exceſſum (ut ſuprà diximus) debet exprimi cauſa gravaminis, ſive agatur in judicio, ſive extra judicium, ſive ante ſententiam, ſive poſt ſententiam, Scaccia *in tract. appell. q. 17. limit. 36. n. 13.* Philip. Franc. *in c. ad noſtram 3. ſub num. 3. & 4. de appellat.* illam reddentes rationem; quia quando jus reſiſtit appellationi niſi in certo caſu ſpeciali, tunc appellans debet illum exprimere caſum, ut ſic appareat, appellatum eſſe in caſu permiſſo, cui regula non reſiſtit.

CAPUT XVI.

A ſequeſtro, ejuſque relaxatione, ſive etiam à depoſito, vel ejus remotione, appellationi interpoſitæ an non deferens vim judex faciat.

SUMMARIUM.

1 *Sequeſtrationis decretum eſt interlocutoriæ.*
2 *Sequeſtratio regulariter eſt prohibita.*
3 *Sequeſtrum regulariter recipit appellationem, etiam abſque cauſæ expreſſione.*
4 *Gravamen ſi conſtat juris præſumptione, ſeu allegatione juris appellationem requirit aliam cauſæ expreſſionem.*
5 *Sententia ubi demonſtrat cauſam jure reprobatam, aliam appellans non tenetur exprimere, cum illa notoriè conſtet.*
6 *Actus contra legem prohibentem eſt nullus ipſo jure.*
7 *Juris reſiſtentia efficax eſt ad prohibendam appellationem.*
8 *Legitimum dicitur, quod lege probatur, & favet.*
9 *A ſequeſtri attentati denegata revocatione appellationi deferendum eſt.*
10 *A ſequeſtro attentato appellatione pendente licita eſt.*
11 *A poſſeſſione & fructuum perceptione non debet quis deſiſtere lite pendente.*
12 *Sequeſtrum quando neceſſitatur judex, apponere plures referunt caſus, remiſſivè.*
13 *Sequeſtrum ex juſta cauſa ex officio poteſt judex apponere etiam in caſibus, quibus denegatur ad inſtantiam partis.*
14 *Sequeſtrum apponitur in beneficialibus, maximè etiam inſtante dilapidationis ratione, quando timetur ne fructus poſſint recuperare.*
15 *A ſequeſtro non datur appellatio, quando rex apponi jubet præcipuè, non permiſſivè.*
16 *Clem. 1. de ſequeſt. poſſ. & fruct. & de ejus materia & intellectu, remiſſivè.*
17 *A ſequeſtro imponendo vigore d. Clem. 1. de ſequ. poſſ. appellari non licet.*
18 *Sequeſtrum quando ſit apponendum in beneficiis reſervatis ab ordinario pro viſis.*
19 *Sequeſtrum apponendum in beneficiis reſervatis non ſuſpenditur per appellationem.*
20 *Sequeſtrum appoſitum legis præcepto potiùs ab ipſo, quàm à judice appoſitum cenſetur, & à legis diſpoſitione non licet appellare.*
21 *Sequeſtri remedium dicitur cautio, per quam regulariter ceſſat.*
22 *Sequeſtrum non evitatur per cautionem, quando à lege apponi mandatur, ſecus quando ſimpliciter permittit.*
23 *Gravamen legis non eſt gravamen, à quo non appellatur.*
24 *Sequeſtrum ex Clem. 1. de ſequeſt. poſſ. non recipit appellationem, quia à lege non judice juris executore impoſitum intelligitur.*
25 *Sequeſtrum ubi permittitur, judicis arbitrio appellationem admittit.*
26 *Sequeſtri mandatum ob periculum fugæ debitoris non ſuſpenditur per appellationem.*
27 *Periculum ubi eſt in mora, appellatio non ſuſpenditur.*
28 *Periculum quando eſt in mora, receditur à juris regulis.*
29 *Sequeſtri decretum requirit partis citationem, & cauſæ cognitionem.*
30 *Sequeſtrum revocatur de facto, ſi ex obruto fuit appoſitum.*
31 *Sequeſtrum ubi apponitur ob periculum in mora, citatio non eſt neceſſaria, nec juris ſolemnitates.*
32 *Sequeſtrum ob periculum poſitum ſine citatione, non poteſt revocari, & relaxari abſque ea.*

33 *Se-*

33 *Sequeſtrum appoſitum propter ſcandalum, & rixam vitandam non recipit appellationem, nec per eam ſuſpenditur.*
34 *Ob ſequeſtrum poſſeſſio non amittitur, ſed retinetur.*
35 *Sequeſtrarius ex conſenſu partium poſſidet, datus autem à judice nullatenus.*
36 *Sequeſter depoſitarius aut conductor ad longum ſeu modicum tempus, an & quando poſſit præſentare.*
37 *Sequeſtratæ rei aut beneficii fructus reſervantur vincenti in fine litis.*
38 *Damnum magnum non eſt in mora modici temporis.*
39 *Sequeſtratis fructibus non ſequeſtratur poſſeſſio, quæ per alios fructus poteſt continuari.*
40 *Deſcriptio bonorum non ſuſpenditur per appellationem, & ad quem effectum fiat.*
41 *Deſcriptio bonorum nemini præjudicium facit, & ſic facile fit.*
42 *Deſcriptio bonorum permittitur, etiam quando ſequeſtrum prohibetur.*
43 *Deſcriptio, per quam bona incorporantur fiſco, non permittitur lite pendente, ſecus de deſcriptione ad probandum, & liquidandum.*
44 *Deſcriptio bonorum contra delinquentes hodie non eſt in uſu.*
45 *Actus qui licitè geri poſſunt lite pendente, poſſunt & poſt appellationem.*
46 *Deſcriptio bonorum permittitur appellatione pendente. ut faciliùs fiat executio, & probatio fructuum.*
47 *Deſcriptio bonorum non auſert poſſeſſori liberam eorum, & fructuum diſpoſitionem, cùm ſolùm tendat ad probationem & liquidationem.*
48 *Deſcriptio bonorum debet fieri, ubi eſt periculum dilapidationis & ſubſtractionis, etiam ubi ſit prohibita ſequeſtratio.*
49 *Sequeſtri reſtituendi ſententia non recipit appellationem.*
50 *Sequeſtri reddendi decretum eſt interlocutoria merè.*
51 *Sequeſtrum relaxatur, & tollitur ſtatim, quod aliquis poſſeſſor declaratur.*
52 *A depoſito facto per judicem appellationi non deferens an vis fiat.*
53 *Depoſitum, & ſequeſtrum idem & promiſcuè uſurpantur in jure.*
54 *Sequeſtrum eſt judiciale depoſitum.*
Inter ſequeſtrum judiciale & depoſitum extrajudiciale quæ ſit differentia, ibid, remiſſivè.
55 *Sequeſter in omnibus depoſitario æquiparatur.*
56 *Sequeſter ad reſtitutionem ſequeſtri actione depoſiti tenetur.*
57 *A ſequeſtri, aut depoſiti denegata revocatione appellationi an ſit deferendum.*
58 *Diſtinguitur.*
59 *A ſequeſtri revocatione legitimè facti licita eſt appellatio.*
60 *Secus ubi nullitèr factum ſit.*
61 *Prohibetur quid, cùm prohibentur omnia, per quæ pervenitur ad illud*
62 *Solemnitas requiſita actui conſtruendo, eadem requiritur ei deſtruendo.*
63 *Sequeſtri revocatio non ſuſpenditur per appellationem quando eſſet cauſa ſequeſtri, aut depoſiti.*
64 *Sequeſtrum appoſitum juris diſpoſitione, non finitur niſi per ſententiam tranſactam in rem judicatam.*
65 *Sequeſtrum ut tollatur, requiritur ſententiæ executio, cùm aliter lis non dicatur finita.*
66 *Et quid quando ſequeſtrum apponitur judicis officio, & ejus arbitrio*
67 *Sequeſtri loco data cautio de re non baratanda, & reſtituenda, durat poſt rem judicatam.*
68 *Sequeſtrarius ſemel electus non poteſt removeri, niſi ex nova cauſa.*
69 *Depoſitarius munus ſuſcepti ſequeſtri non poteſt deponere, niſi juſſu judicis, aut alia juſta cauſa ſuperveniente.*
70 *A ſequeſtrario compulſo ad depoſiti reddi tionem, appellationi an ſit deferendum.*
71 *Verbum* compelli, *aut* cogi, *ad executionem pertinet.*
72 *Depoſiti cauſa eſt privilegiata & celeris ſolutionis.*
73 *Depoſitio non verificatur niſi verificetur ſuppoſitio.*
74 *Diſpoſitio ſupponens non per relationem, diſponit etiam in ſuppoſito.*
75 *Compelli dicitur ſi condemnatio præcedat.*
76 *Dictio (illico, quàm celerimè non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem.*
77 *Appellatio removetur etiam per verba æquipollentia.*
78 *Contra depoſitarium aut ſequeſtrum agitur actione ad exhibendum.*
79 *Dictioni (illicò) attribuitur executionis ſignificatio.*
80 *Dictio (omnibus modis) importat ipſo jure.*
81 *Depoſitum confeſſatum an rejiciat appellationem, ſicut depoſitum verum, & ſeqq.*
82 *Depoſitum confeſſatum inter eaſdem partes vim depoſiti retinet privilegium.*
83 *Depoſitarius ſeu ſequeſter poteſt appellare, ubi depoſitarius ipſe non apparet.*
84 *Sequeſter compulſus ab executore rei reſtituendæ vincenti in lite an poſſit appellare, eo quòd in ſententia non nominetur.*
85 *Inſtrumentum factum in judicio paratam habet executionem.*
86 *Fidejuſſio judicati ſolvendi purificatur per rem judicatam, & exequitur etiam non nominatus in ſententia.*
87 *Sequeſter ad mandatum judicis tenetur ſequeſtrum reſtituere vincenti.*
88 *Executio directè fit adverſus tertium rei litigioſæ poſſeſſorem.*
89 *Sequeſter & depoſitarius poteſt urgeri quandocumque ad rationem reddendam.*
90 *Sequeſtri remotione intimata ſtatim ſequeſtrum eſt reſtituendum.*
91 *Depoſitarius condemnati etiam non nominatus in executorialibus poteſt directo exequi & compelli.*
92 *Tertio cui ex obligatione aliquid reſultat, competit executio inſtrumenti.*
93 *Adminiſtrator condemnati non exhibens rem, in quam executio eſt facienda, compellitur omnis juris rigore.*
94 *Depoſitarius ſeu ſequeſter compulſus à judice, ut alteri tertio reſtituat ſequeſtrum, an teneatur appellare.*
65 *Debitor compulſus ſolvere minus legitimæ perſonæ appellare poteſt.*
96 *Debitor compulſus ſolvere minori ſine tutoris authoritate, poteſt appellare.*

LIcet veriſſimum ſit, ut ſequeſtratio, ſeu decretum de ſequeſtrando, merè interlocutoria ſit, ſecundùm Bald. *in additio. ad Specula. titulo de ſequeſt. poſſ. & fruct. verſ. fin.* Bertach. *verbo ſequeſtratio ad princip. verſ.* 2. Philipp. Franch. *in cap. cordi.* 4. *limit. de appell. l.* 6. Caſſad. *dec.* 5. *de ſequeſt. poſſ. & fruct. n.* 1. 2. & 3. & per Rotam Mareſcotus *variar. reſol. lib.* 2. *c.* 77. *n.* 12. Scaccia *tr. de appell. q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 2. *n.* 17. *ad fin. & n.* 2. ubi allegat Cæſar. Bar. *dec.* 71. *n.* 1. & à qua interlocutoria, regulariter prohibetur appellari, *l.* 2. *ff de appellat. recipiend. l. ante ſenten. C. quorum appell. non recip.* Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 20. *& in reg.* 36. *cancellariæ.* 1

Tamen ex quo ſumus in materia prohibitiva, prout ſequeſtratio, quæ omni jure Canonico, & Civili prohibita eſt regulariter, ut in rubro & nigro, *C. de prohibita ſequeſtratione pecuniæ, l. nimis properè, ff. de execut. rei jud. c.* 1. *de ſequeſtr. poſſ. & fruct. c.* 1. *ut lite pend.* Franciſc. Curtius *in tract. de ſequeſtro n.* 6. appellationem admittendam, non prohibendam eſſe regulariter, affirmandum ex ſtatim dicendis, adeò ut nunc procedat abſque expreſſione cauſæ, licèt interpoſita dicatur ab interlocutoria, ſecundum Bald. *in l. minoribus, nu.* 5. 2

verſ. ſed in appellatione. Philipp. Franc. *in d. cap. cordi*, 4. *limit.* quos refert Caſſadorus *ubi proximè, ſub num.*
3 2. rationem reddentes, quia quando conſtat de gravamine juris præſumptione, vel per allegationem juris, ut ſi judex mandat ſequeſtrum fieri (quod eſt regulariter prohibitum) non requiratur cauſæ expreſſio, ut ex Bald. *in d. l. nimis*, ubi Paul. Caſtrenſ. *col.* 1. *in fin. verſ. & dicitur hic, n.* 7. Philipp. Franc. *in c.* 1. *col.* 3. *ad medium, verſ.* 3. *limit. n.* 7. *de appell. in* 6. Gratian. *diſcept. forenſ.* 2. *tom. c.* 232. *n.* 27. *& ſeqq.* Franch. *in c. ut debitus q.* 11. *nu.* 22. Cardin. Alexand. *ſub n.* 41. *verſ. ſtat. ergo regula, fallen.* 3. *de appell.* & idem Franch. *in c.* 1. *ſub n.* 7. *eodem tit.* Scaccia *eod. tract. q.* 4. *n.* 34. *verſ. amplia hanc reſtinctionem, & q.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *num.* 216. *ſublim.* 6. Cæſar. Con-
4 rad. *in l. g. unic. q.* 1. *n.* 49. *verſ. ſi declara. C. ſi de mentanea poſſ.* Lancel. *tractat. de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 1. *n.* 33. *& lim.* 5. *n.* 42. *&* 43. dicentes quòd cùm de hoc gravamine conſtat per allegationes juris, & ejus præſumptione (cùm regulariter ſit ſequeſtratio prohibita) ideo alia gravaminis expreſſione non eſt neceſſaria, cùm in re tam aperta, & evidenti ſupervacua, ſit licèt aliqui contrarium dicant, ut eſt videre per Scacciam *d. q.* 4. *à nu.* 34.

5 Et comprobatur, quia quando ex tenore, forma, & inſpectione ſententiæ verè conſtat de gravamine, puta quia in ea exprimitur juſta cauſa, vel reprobata à jure, tunc iſto caſu notorietas excuſat etiam ab onere proponendæ cauſæ. Franc. *in cap. ut debet q.* 10. *n.* 21. & ibi Card. Alexand. *n.* 41. *fallen.* 2. *de appell.* & ipſe Franch. *in d. c.* 1. *ſub n.* 7. *de appell. in* 6. Lucas Pæt. *in pract. Capitol. lib.* 5. *lim.* 4. Capicius *deciſ.* 1. *ſub n.* 21. *&* 22. Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 33. *n.* 40. *&* 41. Scaccia *ubi proximè d. q.* 4. *n.* 34.

6 Primò probatur, quando lex reſiſtit aliquid fieri, prohibendo, ſi actus ſequatur adversùs legem prohibentem; eſt nullus ipſo jure; *l. non dubium*, ibi, ut ea quæ fieri prohibentur, ſi fuerint facta, non ſolùm inutilia ſed pro infectis etiam habeantur; & *ibi*, nullum contractum inter eos videri volumus ſubſequutum, qui contrahunt lege contrahere prohibente, *& l. jubemus, §. ſanè C. de ſacroſanct. Eccleſ. l. prohibitum, C. de jure fiſci*, licèt ſententia de ſequeſtrando ſit interlocutoria, & propterea non appelletur, imò executionem mereatur: tamen quando nulla eſt, ipſum privilegium amittit, *l.* 4. *§. condemnatum de re judicata*, appellationeque ab ea pendente attentatum exequendo fieret violentia, juxta ea quæ exactè dixi *infrà* 3. *p. c.* 9. *à principio.*

7 Deinde, quia ſicut reſiſtentia juris apta eſt, & efficax cauſæ prohibendæ & emendatæ appellationis, Rota *deciſ.* 234. *alias* 35. *de appell. in noviſſ.* Caputaq. *d. c.* 228. 1. *p. n.* 2. *& per tot.* ſimiliter, & à fortiori per contrarium ipſa juris reſiſtentia eam debet admittere, quando ſcilicet, in favorem appellantis reſiſtit contra factum & gravamen, quia contrariorum eadem eſt diſciplina, & ita in ſimili caſu argumentatur Marq. *tract. de commiſſ.* 2. *p. c.* 22. *n.* 36. *fol.* 249 promptior ſi quidem lex eſt in appellatione admittenda, quam regulariter & in dubiis ſemper admittit; quàm in prohibenda, maximè quoniam hæc talis appellatio juris
8 habet præſumptionem pro ſe, ut dictum eſt, & ideo omnimodo licita judicanda erit. Enim verò legitimum id dicitur, quod lege approbatur, & favet lex *legitimæ, ff. de pactis l.* 3. *§. fin. ff. pro ſocio.* Dec. *conſ.* 258. *vol.* 2. *n.* 4. Parlad. *l.* 2. *rerum quotid. c. fin.* 5. *p. §.* 11. *n.* 4. ubi de ſimili noſtro argumentum facit, ut illa erit legitima admittenda exceptio, quam lex approbat, ſicut è converſo illegitima, & non admittenda erit illa, quam lex approbat & reſiſtit, & aliud ſimile facit Bertach. poſt Card. *in reperto verbo, ſequeſtratio. verſ.* 28. quòd ſicut impediens juſtum ſequeſtrum punitur *ex clem.* 1. *§.* 1. *de ſequeſt. poſſ.* & ſicuti permitti-
9 tur injuſtum impediri; ac ſicuti prohibita eſt ſequeſtratio, facta à judice attentante; ita licita eſt appellatio à non revocatione ipſius ſequeſtri attentati, latè Afflictis *deciſ.* 98. *pulchrum, n.* 1. *uſque ad n.* 5. Scaccia *de appellat. q.* 16. *lim.* 6. *memb.* 217. *fol.* 334. Maranta *de ordine jud.* 6. *p.* 2. *tit. de appell. n.* 296. *ſub* 15. *limit.* Lancel. Robertus *de attentat.* 2. *q. cap.* 12. *limit.* 12. *in princ. & n.* 25. ubi ſolùm Cardinalem refert, dicit at- 10
tentatam eſſe ſequeſtrationem factam regulariter appellatione pendente, & quòd appellatio ab hac interlocutoria de ſequeſtrando licita ſit, tenet Hieronym. 14
Gonzal. *in regul. de men. & alter in* 7. *§. proœm. n.* 89. Barboſa *in remiſſ. ad Leg. Luſit. tit. de partit. l.* 4. *tit.* 96 *§.* 13. *fol.* 206. Grat. *in diſcept. foren. tom.* 1. *cap.* 232. *n.* 23.

Prætextu enim litis motæ, non debet quis à ſua poſ- 11
ſeſſione, & fructuum perceptione deſiſtere, nec ejici. 15
lta Eguid. *deciſ.* 701. *ſi poſſeſſor.* Lanfran. *deciſ.* 447. *poſſidens* Capicius *dec.* 72. *ſub n.* 2 Franch. *in c. cum teneamur in* 1. *notab. de appell.* Pariſius *conſ.* 41. *n.* 38. *lim.* 1. Gonz. *conſ.* 75. Bellon. *conſ.* 18. *perpenſis, n.* 14. *& ſeqq.* Menoch. *de recuperan. poſſeſſ. rem.* 17. *n.* 49. *q.* 17. (ubi nullum ex præallegatis citat.) Bertran. *conſ.* 41. *n.* 2. 1. *p. l.* 1. Natta. *conſ.* 606. *approbo, n.* 13. *lib.* 3. apud quos ne te allegationum mole gravare velle videamur, alios innumeros invenies, quam & communem eſſe teſtatur Caſtrenſ. *conſ.* 346. *forma amplior. col.* 16
1. *l.* 2. loquens in eo, qui erat in quaſi poſſeſſione eligendi, teſtatur etiam Probus ad Menoch. *in c.* 1. *ut lite pendente in* 6. à quo nemo diſcrepare, affirmat Ant. Gabr. *commun. opinion. lib.* 5. *concl.* 6. *in princ.* apud quem alios videbis. Quò pertinet, qood dicimus, lite ſeu appellatione pendente, omnia eſſe in ſuo integro ſtatu debere, continuando ſuam poſſeſſionem, & fructus percipiendo, & legitimam adminiſtrationem conſervando, prout antea, ut ſuperiori circa quæſtionem reſidentiæ beneficii ante ſi. diximus, *à n.* 30.

Sed iſthæc concluſio aliquot modis declarari conve- 12
nit; quod licet ita verum ſit, ut regulariter prohibita ſit ſequeſtratio, aliquibus tamen caſibus, vel ex permiſſione juris, & quia lex permittit judici ſecundum 17
quod ſibi neceſſarium eſſe videatur, ut tunc poſſit ſequeſtrum ſibi apponere, vel perceptione & mandat præciſo juris, ut quia lex ſtatuit, & mandat neceſſitativè, ut aliquo in caſu apponatur aliqua ſibi juſta & rationabili cauſa motus, qui caſus plures ſunt, quorum quatuor meminit gl. *in l.* 1. *C. de prohibit. ſequeſtrat.* undecim ponit gl. fin. *in c.* 2. *de ſequeſtr. poſſ. & fruct.* 18
eoſdem ponit Angel. de Peruſio *in tract. de ſequeſtro, ex n.* 4. *cum ſeq.* Sexdecim confert Abb. *in d. c.* 2. *à n.* 7. *uſque ad nu.* 10. quos omnes reduci ad lex, *l.* 1. *tit.* 9. *n.* 3. ut dicit Greg. Lupus *ibi gl.* 1. Lancel. *de atten.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 12. *ex n.* 19. & vigenti & octo caſu in uno congeſſit Jacob. Sahagum primariæ Cathedræ Salmanticæ Canonum Profeſſor, & Doctor & Præceptor *in repetit. c. de ſequeſtr. poſſ. & fructuum, à num.* 26. *cum pluribus ſeq.* alios ponit etiam Gonzal. *reg.* 8. *de men. in §. proœmiali à num.* 21. & de materia tractantes extra Doctores omnes ſupradictos, & communiter *in c. examinata de judiciis, & in l. intereſſe puto, ff. de acquir. poſſ.* Jacob. de Arena, Franc. Curtius *in tract. de ſequeſtris, & ſequeſtrationibus*, qui habentur inter tr. de dicto aſſecurationis & de pign. & noviſſimè Carrasius *in tract. de ſequeſtro*, quos tui eſt videre, mei non tranſcribere.

Adeò ut judici à jure permiſſum eſt generaliter ex 13
juſta cauſa ſibi bene viſa ex officio apponere ſequeſtrum etiam in aliis cæteris caſibus, in quibus ſequeſtratio ad inſtantiam partis apponi non poteſt Bart. *in l. Imperatores, §. fin. num.* 3. *ff. de appellat.* Beroius *conſ.* 116. *n.* 19
6. *lib.* 3. Calv. *deciſ. Fivizana* 23. *ſub n.* 34. *verſ. judex tamen ex officio.* Lancelot. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 12. *n.* 26. & idem *in* 3. *p. c.* 29. *n.* 148. *&* 149. ubi dicit, quòd Rota generaliter ex cauſa ſibi bene viſa ſolet devenire ad oppoſitionem ſequeſtri: præſertim quando conſtat de attentatis, tenet etiam Caputaq. *deciſ.* 151. *&* 157. *p.* 3. Rota *deciſ.* 10. *n.* 4. *ad medium & per totam, ut lite pendente,*

pendent. in noviſ. Moeda *deciſ.* 1. *n.* 3. *de ſequeſtrat. poſſeſſ. & fructuum* Caſſador. *deciſ.* 3. *n.* 6. *de reſtitutione ſpoliat.* Cæſar. de Graſſ. *deciſ.* 2. *de appellat.* & fuiſſe ita deciſum in cauſa Urgelia. Archidiaconatus 24. Octobr. 1582. coram Gypſio, & aliàs ſæpiùs teſtatur Mareſco. *variar. reſolutio. lib.* 2. *c.* 77. *num.* 58. & 59. & interdum
14 etiam ceſſante fructuum dilapidationis ratione generaliter poteſt opponi ſequeſtrum, in cauſa ſcilicet beneficiali, quando timetur, quòd non poſſit commodè fieri executio, & recuperatio fructuum, Puteus *deciſ.* 150. *n.* 3. *lib.* 2. & *deciſ.* 249. *n.* 3. *p.* 3. Rota *dec.* 1. *n.* 3. & *per totam p.* 2. *diverſorum*, ubi multa in propoſito adducuntur.

15 Prædicta tamen regula, ſcilicet, appellationem licitam eſſe, vimque, ſi à ſententia de ſequeſtrando appellationi non deferatur; fallit in aliquibus caſibus, ut primò ſcilicet non procedat, nec locum habeat, quando lex vel canon præcipit & mandat, ſequeſtrum apponere in aliquo caſu, hoc eſt, quando jus diſpoſuit præceptivè, non permiſſivè. Et ſit exemplum in caſu text. *in clem.* 1. *de ſequeſt. poſſ. & fruct* qua eſt ad compeſcendas litigantium malitias, ita diffinitum (ſi una contra poſſeſſorem diffinitiva ſententia ſuper beneficio apud Sedem
16 Apoſtolicam dumtaxat in petitorio, vel poſſeſſorio promulgato beneficium ipſum, etiamſi dignitas, & perſonatus exiſtat, & curam habeat animarum, à poſſeſſore hujuſmodi; (dum tamen in triennio pacificè antea poſſeſſum non fuerit) per loci ordinarium apud aliquam perſonam idoneam ſequeſtretur, quæ plenam de ipſo & debitam curam gerens, id quod de fructibus ipſis (debitis ejuſdem ſupportatis oneribus) ſupereſſe contigerit, illi reſtituat, qui firalem in cauſa victoriam obtinebit, &c. De cujus intellectu latè videndus eſt Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 2. *c.* 77. *per tot.* & Gratia. *in cap. citandis.*

Et ſic ab hoc mandato de ſequeſtrando, non eſſe licitam appellationem quominus executio locum habeat, nec ſuſpendi queat; notant communiter DD. *in d.*
17 *clem.* 1. præſertim Cardin. *ibi notab.* 9. Afflict. *deciſ.* 152. *n.* 6. Caſſador *deciſ.* 5. *de ſequeſt. poſſ & fruct. per totam*, & præſertim *verſ. ſed major pars Dominorum*, Maranta *de ordin. judic.* 6. *p. tit. de appellat. n.* 182. Lancelot. *de attenta.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 12. *n.* 4. Veſtrius *in praxi lib.* 7. *cap.* 2. *n.* 5. rationem hujus limitationis ſtatim reddemus, quem ſimul reddens ſequitur Mareſcot. *ubi proximè d. c.* 77. *n.* 9. 10. 11. & 12.

18 Secundum exemplum huic doctrinæ potes invenire in Pii IV. Pontificis maximi Bulla ſub die 26. menſis Octobr. anni 1560. quæ in Bullario eſt 142. inter ejuſdem Papæ conſtitutiones, qua ſtatuitur, quòd quando beneficia ratione meſſium, ſeu aliàs ſunt reſervata, & inter proviſum Apoſtolicum. & ab ordinario proviſum Apoſtolicum, & ab ordinario proviſum deſuper litigare contigerit, judex ſtatim, quod parte legitimè citata, & citatione reproducta, cognoverit, præfatam reſervationem etiam ſummariè & extrajudicialiter, quantum ſibi pro rei qualitate ſufficere videbitur; fructus, reditus, & proventus beneficiorum ſequeſtrari, mandet, ac faciat, &c.

Pariter in hoc caſu ſicut & in ſuperiori appellatio nulla impedit hujuſmodi ſequeſtri appoſitionem ex identitate rationis, ut per Veſtrium *in praxi d. lib.* 7. *c.* 2. *n.* 9. *verſ. ſed præcipitur*, &c. Hieron. Gonzal. *d.* 13 *§.* 7. *proœmiali*, *n.* 2 3. & *ſeqq.*

Aliud etiam poteſt conſtitui exemplum in caſu text. *in c. cum vos*, *de off. ord.* de quo nos alibi. Et quar-
19 tum poteſt exemplum reddi *in l. imperat. §. idem reſcripſerunt ff. de appellat.* ubi mandatur res ſequeſtrari quando aliquis appellat ab executione, ſeu executoris exceſſu, etiamſi non ſit ſuſpectus propter magnam præſumptionem, quæ eſt contra hunc appellantem; ut faceret cauſa differendæ executionis. Cardin. *in d. clem.* 1. *q.* 22. ut poſt Imol. *in d. §. reſcripſerunt*, declarat Æmilian. *conſ.* 77. *Divi*, *n.* 37. & 48. Panorm. *in c.* 2. *de ſequeſt. poſſ. & fructu.* Curtius *in tract. de ſequeſtro q.* 1. *limit.* 1. Reb. *in* 3. *tom. tract. de ſentent. execut. gloſſ.* 4. *n.* 5. *fol.* 272.

20 Et hujus rationem ipſimet reddunt Doctores, quia cùm lex mandat apponere aliquo caſu ſequeſtrum, quia potius impoſitum dicitur ab ipſa lege, quàm ab homine, & judex apponendo id, legem exequitur obtemperans, tanquam ejus executor, à legis autem diſpoſitione non eſt licita appellatio, nec à judice eam exequente, *l. fin. de appell. recip. c. conſulit*, 3. *de appell.* text. *in c. relatum de cleric. non reſid.* Navarr. *in repetit. c. cum contingat*, 15. *cauſa nulli fol. mihi* 151. Bernard. Diaz. *regul.* 675. Gratian. *reg.* 35. Bobad. *in poli. l.* 3. *c.* 8. *n.* 278. & diximus *in c. præced.* & pluries in diſcurſu, & propterea nec à pœna legis appellatio admittitur, *l. ſi qua pœna* 244. *ff. de verbor. ſignif. c. quia nos* 32. & ibi gloſſ. *in d. fin. de appellat.* gloſſ. communiter recept. *in c. cupientes de electione lib.* 6. *in §. quod ſi*, *verbo privatos*, Bald. *in l.* 1. *C. ne ex delict. defuncto.*

21 Et hinc fluit, quòd licèt regulariter ſit verum, ut ſequeſtrum evidenter ceſſet oblata, & præſtita cautione quæ dicitur medicina ſequeſtri, *l. ſonat*, *in fin. ff. de offic. præſidis*, *l. ſi fidejuſſ. §. fin. ff. qui ſatisdare coguntur*, quia cautio ſubrogatur loco ſequeſtri, Cæſar de Graſſis *deciſ.* 3. *n.* 4. *de fidejuſſor.* Bernard. Diaz. *in regul.* 685. *ſequeſtrum evitatur.* Azevedus *in l.* 1. *num.* 4. & 5. *tit.* 12. *l.* 4. *recopilat.* text. *in c. de ſequeſtra poſſ. & fruct.* cum ibi notat ab Ab. Sahagun & aliis, Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 77. *num.* 16. tamen locum habet dumtaxat, quando ſequeſtratio à lege, vel canone judici apponenda permittitur; non verò procedit, quando à le-
22 ge præcipitur, & fieri mandatur, ut in caſibus d. Clem. 1. & Pianæ conſtitutionis, (quæ incipit, *cordi nobis eſt*, quæ eſt in Pullario 67. quæ eſt inter conſtitutiones Pii V. mandantis ſequeſtrari fructus in caſu de quo loquitur, advertunt expreſsè Nicolaus Millis *in repert. verbo ſequeſtrum ubi eſt fiendum*, allegat Joan. Andream *in addit. ad Specul. in rubr. de ſequeſt. poſſ. & fru. verſ. & nota. quod licèt regulariter* Veſtrius *in praxi l.* 7. *c.* 2. *n.* 9. Hieron. Gonzal. *ad §. proœmiali num.* 79. loquendo in terminis conſtitutionis Pii V. ſuperiùs allegatæ, & loquendo circa diſpoſitionem clem. 1. ultra citatos, quod in caſu illius text. non poſſit impediri ſequeſtrum per cautionis oblationem tenet expreſſa ratione hac Cardin. *ibi n.* 29. Puteus *deciſ.* 311. *n.* 1. *lib.* 1. Grat. *in diſcept. forenſ. tom.* 2. *C.* 232. *n.* 16. & poſt Joan. Andream *in addit. ad Spec. in rubric. fruct. de ſequeſt. poſſ. & verſ. & nota*, *quod licèt regulariter.* Millis & Veſtrius *locis prox. citatis.* Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 77. *num.* 17.

Et ideo concludere potes, quòd appellationi emiſſæ à mandato de ſequeſtrando eo caſu, quo à lege fieri mandatur, ſeu præcipitur, non deferens judex vim facit ut ex adductis rationibus. Et quia cùm hujuſmodi ſequeſtrum imponatur potius ab ipſa lege, quàm ab homine: & judex nihil aliud facit, quàm legem exequi; ideo appellatio ab eo non ſuſpendit executionem ſequeſtri tanquam ab executore.

Etenim gravamen legis, non eſt gravamen Bald. 23
in c. ad noſtram, *col.* 1. *de appell.* quia leges omnes obedire debent. *§. arripiat. authent. ut omnes obedire jud. provin.* unde non mirum, ſi appellatio prohibeatur, Rebuff. *in l. ſi pœnas in princ. verſ. namque harum*, *de verbor. ſignific.* Et in terminis, hac noſtra ratione hoc ipſum affirmat Gratian. *in diſcept. forenſ. tom.* 2. *c.* 232. *à nu.* 19. ubi dicit, quòd in caſu *d. Cle.* 1. *de ſequeſt. poſſ. & fr.* ideo appella- 24
tio non impedit ſequeſtrum, quia tunc illud ſequeſtrum imponitur potius à lege, quàm ab homine, & ideo judex ut legis executor procedit, à quo juſtè denegatur appellatio, optimè & de hac ratione in terminis etiam per Mareſc. *ubi prox. n.* 9. 10. 11. & 12. at in cæteris caſibus, etiam ubi ſibi ſit permiſſum cum hoc permittatur quantum ſibi viſum fuerit arbitrari, juſta & legi- 25
tima cauſa exiſtente, inter arbitrandam juſtam cauſam

poteſt pars cenſeri ſe gravatam, ac ideo ſuperior per appellationem aditus de ejus legitimitate gravamen an ſit, judicabit; quia à judice cujus arbitrio aliquid relinquitur, & gravat, poteſt licitè appellari regulariter, & ex his, quæ latè Farin. *in tr. crim. tom.* 1. *q.* 17. *à n.* 27. *cum pluribus ſeqq.* & nos latè *infrà* 3. *p. c.* 53. *per tot.*

26 Secundò præfata regula & concluſio adhuc fallit in aliquibus caſibus, in quibus licèt non mandetur, nec præcipiatur à jure fieri ſequeſtrum; ſed ſolùm permittitur appellatio admittenda eſt ſuſpenſivè ex alio capite, ſeu aliis ſpecialibus juris rationibus vigentibus peculiariter in illis. Et horum unus, ſit: quando propter ſuſpicionem fugæ probatam ſequeſtrum fieri permittitur; de quo fit mentio per Doctores ſuprà inter caſus geſtos: nam in hoc caſu imminet periculum per moram, nam ſi appellatio ſuſpenderet effectum mandati de ſequeſtro, ea interim pendente aufugeret. Et confirmabuntur ſuſpiciones in maximum periculum juris petentis, quod illuſorium maneret, & inane id, & præjudicium propter difficultatem executionis, & hæc fugæ ſuſpicionis ratione multa ſunt à jure permiſſa ſpecialiſſima, quæ aliàs non permitterentur aliquo modo, ut eſt videre apud Villal. *com. pin. lit. D. fol.* 218. *n.* 27. Iſſ. *in l. imperium, n.* 15. *ff. de juriſd. omn. judic.* & ibi Rom. Anchar. *conſ.* 184. *aliàs* 192. Farin. *in pract. crim.* 3. *tom. q.* 28. *n.* 130. vel alios Azev. *in l.* 15. *tit.* 9. *lib. recop. in princ.* Scaccia *de appellat. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 2. *n.* 30. *& q.* 13. *n.* 100. *& lib.* 1. *c.* 58. *ſub n.* 2.

27 Et ubi eſt periculum in mora, appellatio nullatenus ſuſpendit, *l. fin. ff. de appellat. recip.* Ripin. *in l. admonendi, n.* 193. *ff. de jurejur.* Joan. Bapt. Aſinius *in praxi jud.* §. 32. *c.* 1. *lim.* 2. *n.* 7. Franc. *in c. quæ fronte, in gl. in ver. decedat, col.* 5. *ad medium ſub n.* 18. Iſſ. poſt alios *in l.* 1. *n.* 5. *ff. de feriis*, Hippol. de Marſ. *ſing.* 87. & 256. Manfred. *in lib.* 2. *conſ.* 356. Ozaſ. *dec. Pedemont.* 86. facit quod Bart. & Salic. *in l. generaliter in fi. pr. C. de rebus cred.* quia quando periculum eſt in mora, meritò à juris regulis recedimus, de quo per
28 Doctores, præſertim Decium *in c. dilecta ad fin. verſ. & hoc verum, de confirmatione uti. vel inuti.* & per Hippol. de Marſi. *in l.* 1. *C. de probat. col.* 40. Mandoſ. *ſuper reg.* 31. *quod commiſſio cauſarum q.* 3. *n.* 2. *& ſeqq.* ergo nihil mirum, ut licèt in hoc caſu ceſſet ratio illa legis mandantis fieri ſequeſtrum, cùm hæc altera periculi imminentis vigeat in eo, appellationi non deferendo, vim nullam adeſſe, dicatur.

29 Et comprobatur, quoniam licèt ad expediendum decretum ſequeſtrationis, neceſſaria ſit partis citatio, & cauſæ cognitio, Angel. *conſ.* 107. *n.* 1. & 3. Alexand. Stiat. *in pract. jud. c.* 12. *n.* 5. Achil. Perſonal. *de adipiſcend. n.* 23. *verſ. & judex tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 46. Benecintend. *dec.* 73. *orta, n.* 3. & Contard. *in l. unic. limit.* 16. *n.* 10. Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 114. *n.* 37. Curtius *de ſequeſtro c.* 2. *n.* 59. dicentes quòd revocatur de facto ſequeſtrum, quando ex obruto fuit conceſſum Virginius de Boccat.
30 *tract. de inter. uti poſſi. c.* 14. *de probat. n.* 44. *verſ.* & Menoch. *to.* 3. *p.* 2. *fol.* 309. tamen quando periculum eſſet in mora, tunc citatio non eſt neceſſaria, nec juris ſolemnitates requiruntur in ſequeſtri appoſitione, Benecintend. *dec.* 73. *orta num.* 14. Joſeph. Ludov. Peruſi. *dec.* 20. *ſub num.* 2. Scaccia *de appell. q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 2. *à num.* 28. Meno. *de adipiſc. rem.* 6. *n.* 19. Achil. Perſon. *d. tract. de adipiſc. ſub n.* 24 *verſ.*
31 *quod ego tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 246. *& num.* 38. Alex. Stiat. *ubi proximè, ſub n.* 2. & loquendo in periculo fugæ, tenet Scaccia, *ubi proximè, ſub num.* 30. Alexand. *conſil.* 6. *n.* 10 *lib.* 4. ex ſupradicta ratione, quia tunc receditur à juris regulis, & ſolemnitatibus. Quando autem
32 ex hac urgenti cauſa ſine citatione appoſitum eſt ſequeſtrum, non erit relaxandum, nec revocandum abſque ea, Contard. *in l. unic. n.* 16 *n.* 14. *& ſeqq. C. ſi de mom. poſſ.* aliàs autem factum, non ſervatis ſervandis etiam de facto poteſt reponi, Achil. Perſonal. *de adipiſcend. n.* 35. 36. *&* 37. Scaccia *ubi proximè n.* 7.

Tertiò limitatur, & ſic alius ſit caſus ad tollenda 33
ſcandala & rixam, ne partes ad arma deveniant, juxta *l. æquiſſimum, ff. de uſufructu.* cùm pariter (ut in ſuperiori caſu dixi) multa à jure ſpecialia ſunt inducta & permiſſa propter id vitandum. Etenim hanc eſſe permiſſam, & legitimam cauſam apponendi ſequeſtrum, non obſtante appellatione, ab eo interpoſita, ſeu aliàs pendente, tradit Auguſt. Beroius *conſ.* 116. *appellatione penden. in princ. & per totum*, ita ut à ſequeſtro in hoc caſu non admittatur appellatio, ne ejus executio impediatur, tenet Tiraquell. *in tract. le mort.* 6. *p. de electione* 6. *n.* 6. *pag.* 280. Mieres (loquendo in bonis majoratus) *in tract. de majora.* 3. *p. q.* 7. *n.* 4. alios etiam per Gratia. *in regul.* 413. *n.* 4. (qui licet loquatur abſolutè, ita eſt intelligendus) Balld. *in l. unic. ſub n.* 3. & ibi Salicet. *ſub n.* 3. *Cod. ſi de momen. poſſ.* Alexand. Stiatr. *in pract. jud. c.* 12. *ſub n.* 3. Scaccia *de appell. quæſt.* 17. *lim.* 6. *memb.* 2. *n.* 14. *& ſeqq.* Ruginell. *eodem tract.* §. 2. *c.* 2. *verbo ſequeſtrum n.* 877. Carrocius *tract. de ſequeſt. part.* 4 *q.* 8. *verſ. contrarium.* Pedemonta. *dec.* 25. *n.* 141. Beneintendi. *dec.* 79. *n.* 1. *& ſeqq.* Aſini. *in tract. de executione n.* 122. *cum plurib. ſeq.* Marqueſla *tract. de commiſſ.* 1. *p. c.* 22. *à n.* 32.

Præſertim cùm in hoc, & aliis caſibus, quibus per 34
appellationem ſequeſtrum non impediri dixi, attentis rationabilibus cauſis, & legitimis rationibus, leve ac parvum præjudicium adeſt, cùm is cujus res ſequeſtratur, non amittat, ſed retineat ſuam poſſeſſionem, ſeu detentationem, ſicut antea, *l. licèt* §. *res depoſitæ, ff. depoſiti*, gl. 2. *in c. examinata de judiciis*, ubi Abb. *n.* 13. Card. *n.* 25. Imola *n.* 6. *in d. clem.* 1. Felin. *n.* 14. *de cap. examinata*; Curtius *tract. de ſequeſtr. quæſt.* 20. *n.* 71. Guido Papæ *dec.* 246. *n.* 6. & ibi additionator. Grammat. *dec. Neapolita.* 51. *n.* 2. Caſſador. *dec.* 14. *ſuper regul. n.* 12. Moëdà *dec.* 14. *de reſt. ſpol.* Sarnerius *in reg. de annal. quæſt.* 46. & Mandoſ. *eadem regul.* 14. *quæſt.* 43. *n.* 6. & 7. Tiraq. *de jure conſtitut. limit.* 17. *n.* 6. Greg. Lopez *l.* 1. *tit.* 9. *p.* 3. *verbo por avencia.* Corraſius *de ſequeſtro, c.* 6. *& l.* 3. *Miſcel. c.* 2. Menoc. *de retinen. rem.* 3. *n.* 86. Gravarius ad Veſtrium *lib.* 7. *c.* 2. *n.* 17. Rota *dec.* 46. *p.* 1. *diverſo &* 273. *n.* 1. *p.* 2. Doctor Sahagum *in repetitione d. cap.* 1. *de ſe-* 35
queſt. n. 9. qui omnes illud in hac re conſtituunt diſcrimen inter depoſitarium, ſeu ſequeſtrum voluntarium, qui ex voluntate ambarum partium præponitur, & neceſſarium, qui judicis authoritate datus eſt, ut ille poſſideat, hic autem nullo modo.

Et, an, & quibus caſibus ſequeſter, depoſitarius, 36
creditor bonorum ſeu conductor ad modicum tempus vel in perpetuum poſſit præſentare, vide latiſſimè ex his, quæ congeſſit Nicol. Garcia: *de benef.* 5. *p. c.* 6. *à princip.* & Cæned. *in cano. quæſt. qu.* 10. *per totam*, ubi quid in pignoribus.

Ex quo namque fructus rei, vel beneficii reſervan- 37
tur domino vincenti, in tempus & eventum litis finitæ, in caſu quo illi pertinere declaretur; non illi auferuntur, ſed differuntur dumtaxat, nam quod differtur non aufertur, *l. quoties, C. de præcibus Imp. offerendis, c. ancillam* 31. *q.* 2. *c. nemo deſperandus eſt, de pœnit. d.* 7. & præjudicium dilativum non eſt in conſideratione, cùm magnum damnum non ſit in mora modici temporis, *l. debitoribus, ff. de re jud.* Caputaq. 38
deciſ. 61. *n.* 3. *p.* 1. ubi plures alleg at Pute. *deciſ.* 245. *in medio lib.* 1. *& deciſ.* 68. *lib.* 2. *deciſ.* 141. *ſub n.* 4. *eod. l.* 2. Abb. *in c.* 2. *n.* 28. *de ſe qq. poſſ. & fr.* ſed in hoc caſu appellationem minimè eſſe admittendam, probavimus *hac* 2. *parte* circa inhibitiones temporales *cap.* 10. *à num.* 31.

Quod maximè procedit in his, in quibus ſolummodo 39
fructus ſequeſtrantur, non etiam res, cùm propterea nihilominus poteſt continuare ſuam poſſeſſionem per ſe ipſum, per alios actus poſſeſſorios, dempta fructuum perceptione, num limitata ſequeſtratio

limitatos

limitatos producit effectus *l. age cum Geminiano C. de tranſactio. l. in agris, de acquir. rerum dom.* & ita ſen-
33 tit, quando poſſeſſio non eſſet ſequeſtrata, ut per ſe poſſit alios actus poſſeſſionis exercere. Vitallinus *in d. clem. 1. n. 67. & num. fin.* ibi Veſtrius *in praxi lib. 7. c. 2. nu. 1. in fin. & nu. 2.* & tenet Azeved. *in l. 1. ſub n. 17. verſ. quoad fructus tit. 10. lib. 4. recop.*

40 Quid autem nunc dicendum venit in deſcriptione bonorum, an à præcepto judicis eam mandante fieri, ut licitæ ſi appellationi deferendum? Et negativè reſpondeo. Siquidem cùm hujuſmodi deſcriptio bonorum ad finem fiat dumtaxat, ut habeatur illorum notitia, ne ſubtrahantur: nulli poteſt dici fieri præjudicium, nec in re, nec in poſſeſſione, nec in proprietate, nec in fructibus ejus, & ſic tanquam à mera interlocutoria non qualificata, ſed omni legitimo gravamine deſtituta, nec damnum irreparabile, vim diffinitivæ, nec præjudicium aliquod ex ea poteſt oriri negotio, ſeu cauſæ principali, & ſic omnimodo hanc eſſe permiſſam deſcriptionem bonorum, probat text. *in l. fin.* ubi Bart. *ff. de requi. reis, & in l. 1. ff. de ventre in poſſ. mitten. l. fin. ff. de bon. authoritate jud. poſſ.* Vitall. *in tract. clauſula nihil nov. accuſatione pen. ſub n. 20.* & tradit Bald. *in l. defen. C. de jure fiſci*, Bart. *in l. poſt contr. ff. de dona.*

34 41 Quod ex eo probatur, nam deſcriptio bonorum ex eo facilè conceditur, quia nemini præjudicium affert, ut videre eſt apud deciſ. Pedem. *fol. 112. in conſ. ibidem impreſſo, n. 26.* Sequitur Ariſ. Tepat. *tom. 1. tit. de deſcriptione bonorum in princ. fol. 332.* adeo ut in caſi-
42 bus, in quibus ſequeſtrum prohibitum eſt, deſcriptio bonorum (ne bona pereant, ſed appareant) fieri poſſit. Bart. *in l. fin. §. fin. de requir. reis;* nam licèt ſit prohibita ſequeſtratio, non tamen eſt prohibita deſcriptio, idem Bart. *in l. 1. §. eligitur, ff. de ventre in poſſ. mit.* Ariſmin. Tepat. *ſupr. ad fin.* niſi certis caſibus, de quibus per Bart. *proximè citato loco*, & per Bald. *in l. unica. C. de prohib. ſeq. pecun.* tenet Gratia. *diſcepta. forenſ. c. 14. n. 28.*

43 Qui *nu. 26. & ſeqq.* reſpondet *ad l. defenſionis facultas C. de jure fiſci lib. 10.* ubi controverſia pendente fas non eſt, deſcribi facultas poſſeſſoris, aut inquietari; ut intelligatur de tali præſcriptione, per quam res incorporantur fiſco, non autem de ſimplici inventario, & deſcriptione, Bart. *in l. verſ. eligitur num. 1. ff. de ventre in poſſ. mitten.* Curtius *tract. de ſequeſt. in princ. n. 15. verſ. prædictam tamen.* Mathias Coler. *de proceſſ. execut. c. 2. part. 1. n. 180.* & voluit Bald. *in d. l. unic. n. 6.* ubi diſtinguit inter deſcriptionem ad probandum, & liquidandum, & deſcriptionem ad incorporandum, cùm iſta non admittatur, illa autem ſic, tanquam non præjudicialis etiam in caſu, in quo aliàs ſequeſtratio non permittitur, & hanc diſtinctionem inter utramque deſcriptionem ſequuntur Marſil. Laud. *de fiſco quæſt. 142. tom. 12. fol. 4.* Imol. *in l. Imperatores, §. reſcripſerunt, ff. de appell.* Menoc. *de arbitra. caſu 457. n. 2.*

44 Et quamvis annotatio bonorum contra contumaces juxta *l. 1. ff. de requir. reis*, hodie non ſit in uſu, deſcriptio tamen, & adnotatio; de qua *in l. ſi. quis intra provinciam, C. de bonis præſcriptor.* hodie ſervatur, poſt alios teſtatur Jul. Clar. *pract. crimin. qu. 44. verſ. ſed. hodie*, vide quæ nos hac. 2. *part. cap. 1. à n. 178.* qui ſuprà citati Doctores communiter probant, quòd hujuſmodi deſcriptio bonorum, cùm nullum afferat præjudicium, nec damnum queat conſiderari, licitè poſſe fieri, etiam lite pendente ſuper accuſatione, quo etiam probat Lancelot. *de attent. 2. part. cap. de attenta. accuſatione pend. nu. 21. limit. 11.* abſque reatu atten-
45 tati; ergo ſequitur evidenter, quòd poſſint fieri etiam poſt appellationem ab illo, quia eſt regula generalis, ut omnes hi actus, qui licitè poſſunt fieri in lite pendente, item appellatio ipſa interpoſita impedimento non eſt, quominus generantur, text. celebris *in l. ſi poſt-*

quam, ff. ut legat. ſeu fideicom. nomine caveat. & nos diximus *ſuprà cap. præcedenti circa reſidentias ad fin. à num. 30. & ſurſum.*

Et in expreſſo ut etiam poſt appellationem; & ipſa 46
pendente, poſſit fieri bonorum deſcriptio, conſtanter tenet Lancelot *de attenta. 2. p. c. 12. limit. 12. n. 26.* ut is, qui non poteſt abſtinere ſequeſtrum, poteſt appellatione pendente, petere à judice hanc fructuum deſcriptionem, ſperans ſibi pertinere, & reſtituendos, ut poſtmodum longa evitetur confuſio & obſcuritas, quæ oritur ex difficultate probandi per teſtes, quot fuerit fructuum perceptio; & tandem finitâ lite ſententia habebit meliorem & faciliorem exitum, quia actor relevabitur per hujuſmodi bonorum deſcriptionem ab onere probationis per teſtes, quantitatem fructuum recollectorum, & juſtitia faciliùs expedietur, & commodiùs miniſtrabitur, & ita propterea permittitur innovare id, quod ſit in meliorem cauſæ expeditionem, text. *in c. cùm teneantur, de appell.* & ibi Franch. & communiter Doctores.

Et cùm hæc diſpoſitio bonorum non auferat poſſeſſori 47
liberam poteſtatem diſponendi de rebus, & fructibus ſic deſcriptis & in inventario poſitis, cùm etiam illorum alienatio permittatur ex eo, quod duntaxat fiat, ut ſciatur quid ſteterit tempore litis motæ, & quid collectum fuerit, pro faciliore eorum probatione, & liquidatione, ut poſt Bart. *in l. poſt contractum n. 19. de donatio.* Buttriga. *in cap. fin. num. 6. de ſequeſt. poſſ. & fruct.* Iſſ. *in l. fidejuſſor. 7. §. fin. n. 28. qui ſatisd. cogan. & per l. ſi. quis intra C. de bon. præſcr.* Imol. *in l. Imperat. §. idem reſcripſerunt, in princ. verſ. adde quod licet, ff. de appell.* Bald. *in l. unic. n. 6. C. de prohibit. ſequeſtr. pecun.* optimè Gratia. *in diſcept. foren. tom. 1. c. 114. à. n. 14.* & facit text. *in l. cùm domini horreorum 58. ff. locati*, judicemque abſque attentato poſſe ſibi illa concedere. Et etiam opinio iſta Ant. de But. Bart. & aliorum quos modò citavi, imo dicit. Bertach. *in repert. verbo, ſequeſtratio. verſ. 72.* quòd quando ſequeſtratio eſt prohibita, 48
debeat fieri deſcriptio bonorum, ſi timor ſit ne diſſipentur, vel ſubtrahantur, ut facilior eorum pateat probatio, ut ipſe *in verb. annotat. verſ. 2. ad quam refert*, ubi plurimos in id refert. Sed etiam Rebuff. *in conſtit. reg. tom. 3. tract. de ſeq. art. 1. gloſſ. 2. n. 9.*

Sed quid dicendum, quando appellatio emittatur à 49
relaxatione, ſeu mandato reſtituendo ſequeſtro, an ſi ei non deferatur à judice, vel fiat, in quo breviter reſpondeo negativè, ſcilicet vim non fieri, cùm hujus decreti executio per appellationem impediri nequeat, tum quia hoc decretum eſt ſententia merè interlocutoria ita probat text. *in l. fin. §. ſin autem per medium, verſ.* (per ſuam autem interlocutoriam creditorem præ-
cipiente ſecundum modum debiti ex depoſitis pecuniis 50
ſuum accipere debitum) *Cod. de bonis authori. jud. poſſ.* & expreſsè Lud. *in l. ſi finita, §. ſi quis autem, ff. de damno infecto.* ubi reputat ad hoc illum text. ſingularem Felinus etiam *in rubr. de ſentent. & re judic. ſub nu. 21.* idem etiam tenet Bald. *in l. ſi 1. ad ſi verſ. item not. C. de ordine cognito.* quem allegat ad id Bertach. *in repertor. verb. ſequeſtrat. verſ. 56.* ergo appellari non debet, ex Conc. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 20. d. l. 2. ff. de appel. recip. l. ante ſententiam, C. quorum appell. non recipiantur.*

Deinde quia hæc interlocutoria ſecum trahit execu- 51
tionem paratam, nam quando judex pendente, & appellationem ſequeſtrat; avocat ad ſe poſſeſſionem ad evitanda ſcandala, ut diximus, & per partes inſtetur, ut ſumpta à judice informatione, quis tempore litis eſſet in poſſeſſione, tunc judex per ſuam interlocutoriam declaret aliquem poſſeſſorem, & ſequeſtratam poſſeſſionem relaxaret, ille declaratur poſſeſſor, appellatione pendente poterit ſe in poſſeſſionem ralaxatam mittere, ita tenet ex hac ratione Auguſtin. Beroius *in conſil. 45. in cauſa num. 25. lib. 3.* quem ſequitur Lancelot. Robert. *de attent. 2. part. cap. 1. n. 36. & ſeq.* ubi

dicit, quòd cùm per ejuſmodi ſequeſtrum factum judicis authoritate poſſeſſio non perdatur (ut diximus *ex l. licet, ff. depoſiti,*) ſtatim, ut à judice declaratur poſſeſſor; relaxetur, & tollitur impedimentum illud, & continuat ſuam poſſeſſionem, quod ſieri poteſt etiam prudente appellatione, nec dicetur attentare, cùm continuatio ejus fit permiſſa non obſtante appellatione, de quo etiam per nos ſuprà; ex quo namque judex ante ſequeſtri appoſitionem ſemel cognoverit de cauſa, ac iterum ea cognita revocat, maxima erit pro illo præſumptio, inveniſſe, ipſam ceſſare, & ideo pro eius decreto præſumendum eſt, res enim facilius & abſque minori impedimento debet reverti ad ſuam naturam, quam ab ea diſcedi, *l. ſi unus §. pactus ne peteret, ff. de pactis.*

52 Et ex hucuſque deductis ſatisfacies ſecundæ parti huius capituli, dum quærit an à depoſito vis fiat, ſi appellationi non deferatur, nam idem in totum, & per omnia quod de ſequeſtro diximus; de hoc depoſito à judice facto pariter & neceſſariò intelligendum eſt, cùm idem ſit in effectu ſequeſter, & depoſitarius, & ſequeſter, hoc dempto, ut depoſitum unus, ſeu plures facere poſſunt: ſequeſtrum autem non niſi à pluribus, nam tunc id fit, cùm aliqua res in controver-
53 ſiam deducit, in cæteris autem omnibus nulla adeſt differentia, ſed imo idem eſt & promiſcuè in jure accipitur, & apud ſequeſtrum deponi dicemus non aliter, text. eſt (qui hoc probat) *in l. ſequeſter ff. de verborum & rerum ſignif. l. ſi oleum ff. de dolo, in l. licet in princ. & in §. rei depoſitæ, ff. depoſiti*, & vides, & illa lex ſedet ſub tit. & rubr. *depoſiti*, & ideo omnimodo, & ſecundùm eam intelligenda eſt, nam quando aliqua materia ponitur ſub aliquo rubro, ex hoc judicatur eſſe illius naturæ, cujus eſt rubrum, ut notabiliter voluit gl. *in c. 1. & in c. ſi ſupr.* Gratia. & ibi Domini. *de off. delega. lib. 6.* gl. *in c. ubi qui de reſcript. eod. lib.* gl. *in cl. unica de off. deleg.* quas commendat ad id Panorm. *in proœmio decretal.* Everard. *in loc. legal. in loco à rubro*, ubi latiſſimè & nihil aliud eſt ſequeſtrum, quam judiciale depoſitum, ut latè per Ant. Pichar. *in §. præterea 3. à n. 17. & n. 21.*
54 ponit differentias inter hoc depoſitum judiciale, ſeu ſequeſtrum, & id quod fit extra judicium inter privatas perſonas, ſcilicet abſque judicis authoritate; vide ad id per Azeved. *in l. 13. tit. 9. lib. 3. recop. à princ.* & ita etiam d. conſtitutio Pii V. ſuprà adducta, dum mandat fieri ſequeſtrum, dicit fructus, *&c.* penes perſonam idoneam deponantur, *&c.* & quòd ſequeſter in omnibus
55 & per omnia æquiparetur depoſitario probat deſuper expreſsè Joſeph. Ludov. *deciſ. 51. n. 15. & 16.* quem ſequitur Tepat. *tit. de ſequeſt. 7. col. ante fi. fol. 331. tom. 1.*

56 Hinc ſequeſtrarius ad reſtitutionem ſequeſtri tenetur actione depoſiti, *l. ei apud quem §. 1. ff. depoſiti*, gloſſ. *in l. ſequeſter. ff. de verborum ſignif.* Salicetus *in l. unica n. 16.* ubi Curtius ſenior *n. 55. C. de prohib. ſequeſtr. pecun.* Alexand. *in l. intereſſe n. 6. ff. de acquir. poſſ.* Bart. *in l. ſi oleum, ff. de dolo malo.* Iſſ. poſt alios, *in l. ſi fidejuſſ. §. fin. n. 3. ff. qui ſatiſ. cogant.* Gravat. *ad præxim. Veſtrii lib. 7. cap. 2. n. 20.* Petrus Surd. *conſ. 28. n. 10. tom. 2.* qui etiam præſcriptis verbis teneri aſſirmant, & propterea cùm idem ſint omnia, quæ ſuperiùs dicta ſunt cum regulis, diſtinctionibus, & limitationibus, nullatenus ab hoc depoſito ſeparanda ſunt, tam de mandato, de deponendo, ſeu ſequeſtrando, quàm de ejus relaxatione aut remotione.

57 Quid autem reſpondendum ſit, nunc quæro, an ſi appellationi interpoſitæ à denegata depoſiti, ſeu ſequeſtri relaxatione, judex non deferat, vim faciat. In qua invenio Auguſtinum Beroium *conſ. 51.* incipit *in hac cauſa verſ. ſecundò concl. n. 5. & ſeqq. lib. 3.* ubi conſulit, quòd à non revocatione cujuſdam ſequeſtri, quod tanquam attentatum, prætendebatur revocari, validè appellari poſſet, ita ut tali appellatione pendente nihil ſit innovandum; & per eam idem dicit Lancelot. *de attenta. 3. p. cap. 28. n. 90.* Idem tenet Scaccia *de appell. q. 17. limit. 6. membro 2. n. 17. fol. 334.* Affictis *deciſ. 98. pulchrum, à n. 1. uſque ad n. 5.* & faciunt, quæ ſuprà diximus hoc capite poſt principium.

Quam doctrinam omnino accipe cum diſtinctione 58
de qua ſuprà, ut ſcilicet, non procedat, quando ſequeſtrum, ſeu depoſitum mandatur, ſeu præcipitur fieri à lege vel canone, ſed tantùm in iis, quæ fieri permittuntur judici, demptis limitationibus ſupradictis, & ſit in iis caſibus, in quibus appellationem permiſſam eſſe ſuperiùs diximus hanc Beroii, & aliorum doctrinam procedere, ut ex ea colligitur, quia prætendebatur attentata. At verò in iis, quibus appellationem non admiſimus, pariter, & à denegata remotione, & à relaxatione negamus appellationem, cùm eadem duret cauſa, & hanc intelligentiam apertè ſentit Marqueſſa. 59
tract. de commiſſo. 1. p. cap. 22. n. 35. & 36. fol. 249. dicens, quòd quando ſequeſtrum legitimè & juſtè factum eſt à judice, tunc à revocatione illius datur appellatio, reddens rationem; tum, quia idem eſt gravamen, & tum, quia contrariorum eadem eſt diſciplina, *juxta l. 1. ff. de iis qui ſunt ſui vel alieni jur.* Ex qua doctrina 60
ſequitur alia limitatio ad principalem concluſionem noſtram, & regulam, ut quando judex in apponendo ſequeſtro nulliter, & in debitis ſolemnitatibus proceſſit, appellatio licita eſt, & ſuſpendit, rectè conducunt, quæ poſt alios Scaccia *de appell. qu. 17. limit. 6. memb. 2. à n. 4. cum ſeqq.* Et iterum apertè dicit Marqueſſa. *ubi proximè n. 24.* poſt Marant. *de ordine judic. 6. p. actu 2. n. 191.* ita etiam Angel. *conſ. 107.* & foret notabile inconveniens, ut ſtatim facto ſequeſtro in his caſibus, in quibus non appellatur, appeteretur relaxatio ejus, à
denegationeque appellare, conſequeretur enim ſuam 61
intentionem hac via, in fraudem & contra intentionem legis, & foret ad id admiſſus altera via, quod ſibi una erat prohibitum, nam cùm quid prohibetur, prohibetur omne per quod pervenitur ad illud, *juxta l. oratio. ff. de ſponſalib.* & quæ ibi adducunt doctores *in l. ſi ut certò §. fin.* ubi gloſſ. *verbo dominium. ff. commodati*, quo fundamento utuntur etiam Doctores ad illud, quòd quando una via prohibetur appellatio, ad eam alia via admittendus nullus eſt, ut per Bart. *in l. unica n. 4. C. ſi de mom. poſſ. fuer. appellat.* Menoch. *de adipiſcenda poſſ. rem. 4. n. 816.* & conducunt, quæ adducit Ancharanus *conſ. 78.*

Et ubi eſt rationis identitas, ejuſdem eſt qualitatis 62
& naturæ, eademque ſolemnitas requiritur, paritaſque juris in aliquo actu celebrando, & conficiendo, & in ipſius revocatione, & remotione, text. *in l. item veniunt in princ. juncto §. 1. ff. de petit. hæredit.* bonus text. *in c. unico, §. idem quoque deſponſatio. in publ. lib. 6. juncto c. de illis in princ. eod. tit. in decret.* gl. *in l. 3. §. contrarium judicium, ff. de contraria & utili actione tut.* Bald. *in rub. extra de jurejur.* idem *in l. pactum in 21. quæſt. C. de collati.* Bart. Bald. Alexan. & Salicet. Iſſ. & DD. communiter *in l. unus §. pactus ne peteret. ff. de pactis*, gloſ. Paul. Card. & cæteri *in l. de tutela, C. de in integ. reſtitut.* & latè per Everard. *in locis legal. in loco de contract. ad diſtract.* ac propterea cùm in hac remotionis negatione duret adhuc illa cauſa primæva, & ratio prohibitiva appellationis pariter de ea judicandum eſt.

Secus autem eſſet affirmandum, quando ipſa cauſa 63
non viget, ſed ceſſavit jam, puta quia finita jam lis ſit, propter quam ſequeſtrum appoſitum fuit, vel præſtita eſt cautio ſeu oblata cum effectu in iis caſibus, in quibus per illam tollitur, vel aliter ceſſavit cauſa, propter quam hoc depoſitum judiciale fuerit appoſitum, vel accedit dies, ad quem collata eſt reſtitutio, nam tunc cùm ceſſante cauſa ceſſant omnes effectus, *cum ceſſante, de appell. l. age cum Gemina C. de tranſact.* & conſiderentur diverſæ naturæ depoſitum, & remotio, juſtiſſimæ huic appellationi deferendum fore, declarabitur, con-

ducunt

ducunt optimè quæ Gratian. *discept. forens. cap.* 232. *num.* 31.

64 Hinc est quòd sequestrum appositum juris dispositione & ubi fieri jubetur, non relaxatur, nec revocatur, nisi causa jam finita per sententiam transactam in rem judicatam, & donec duret causa appellationis, sive sit primæ sive secundæ instantiæ. Bald. *in l. fidejuss §. fin. n.* 2. *vers. adde hic utrum, qui satisd. cogant.* per text. *in l. litibus* 19. *§. sin autem fidejussiones, C. de agricol. & cens.* Puteus *decis.* 77. *lib.* 1. *&* 255. *lib.* 2. & de veriori opinione (quidquid alii contrarium censeant) testatur Ang. Aret. *in l. Imperatores* 21. *§. idem rescripserunt, col. penult. ante fin. vers. fortius dico, quod talis sequestratio, ff. de appell.* Gratia. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 114. *à num.* 30. Curtius *tract. de sequest. cap.* 2. *q.* 18. *n.* 65. *tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 147. qui ibi *nu.* 67. *vers. ego*
65 *sequor.* & Gratian. *n.* 34. *&* 35. quòd requiritur executio, ut sequestrum revocetur: cùm aliter non dicatur lis finita hoc tamen non procedit, quando sequestrum ap-
66 ponitur judicis officio, & pro ejus arbitrio, quia tunc hic rigor non attenditur, nec expectatur, vide latè Garcia *d. cap.* 114. *à num.* 36. *cum seqq.*

67 His adde, quòd quando cautio fidejussionis præstita est loco sequestri, non tamen simpliciter, sed de re non baratanda, aut restituenda, hæc satisdatio durat post rem judicatam, ut in specie declarat Curtius *d. tract. de sequestro quæst.* 18. *n.* 66. *&* 67. *tomo* 3. *p. fol.* 247. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *cap.* 348. *n.* 25.

68 Quo pertinet, quòd sequestrarius, qui loco depositarii est semel electus, non potest mutari sine nova causa, latè Surdus *cons.* 511. *in fin.* Gratia. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 167. *num.* 28. quemadmodum nec ipse
69 sequester, aut depositarius non posset deponere munus suscepti sequestri sine jussu judicii, aut ejus interlocutione, vel nisi alia justa causa supervenit, Iss. *in l. si fidejussor. §. fin. n.* 4. *&* 5. *ff. qui sat. cogant.* Matthias Coler. *de proceff. execut. p.* 3. *cap.* 11. *n.* 5. per text. *in l. ei apud quem §. fin. depositi.* Gratia. *suprà num.* 19. *ubi per totum cap.* latè de aliis officiis etiam ad beneplacitum non revocandis sine justa causa.

Hæc procedunt, ut vides, quando à partibus appellatur à remotione depositi judicialis à depositione remotionis, & relaxationis; nunc tractemus de depositario, apud quem res sequestrata reponitur, an à sibi facto
70 præcepto per judicem de restituendo depositum relaxatum, & appellationi interpositæ judex haud deferens vim faciat. In quo breviùs resolvo, nullam vim adesse ob denegatam delationem. Quod probatur primò *ex l. penult. ff. depositi*, quia probatur, instrumentum depositi executionem paratam habere contra depositarium, quemadmodum & res judicata, ut ex illius text. verbis clarè patet, *ibi*, illico reddere & omnibus modis compellatur, & *ibi*, quam celerrimè, *&c.* ex quibus
71 verbis clarè patet, executionem significare, nam illa verba scilicet, (compellatur, *&c.*) pertinent ad viam executivam, executionemque significant, ita docet Bar. *in l.* 1. *C. de executione rei jud.* & Panorm. *in cap. olim n.* 23. *de litis contestatione.* Parlador.
72 *rerum quoti. lib.* 6. *cap. fin.* 5. *p. §.* 1. *n.* 18. & quod causa depositi sit privilegiata & celeris solutionis, tenet Boërius *decis.* 296. Petrus Surd. *decis.* 323. *n.* 6.

73 Et ideò cùm compulsio non possit verificari, nisi executivè procedatur, quia compulsio ipsa, cùm non demus nisi in executivis, supponit executionem, quia non verificatur dispositio, nisi verificetur suppositio, gloss. *in l. mancipia, vers. avocandum, C. de servis fugit.* Roma. *singulari* 495. Ripa *in c.* 2. *n.* 39. *de rescript.* Ruin. *cons.* 83. *n.* 5. *volum.* 1. Socin. Junior. *cons.* 114. *n.* 22. *vol.* 3. *& in cons.* 150. *à* 7. ubi alios allegat. Decius *consil.* 251. Petrus Surd. *in concil.* 150. *num.* 78. ubi plurimos refert, *& in decis.* 289. *num.* 4. imò lex unum supponens non per relationem, & alterum disponit, disponere censetur etiam in ea, quod supponit, ut ex d. gl. & Romano probat idem Surd. *decis.* 114. *num.* 22. & dicit Bart. 74
ibi, quod non compelletur illico si condemnatio deberet præcedere, antequam perveniretur ad compulsionem, quod est verum, quoad ordinem judiciorum, probatio verò debet esse plenaria, ut per eum defendit constanter doctissimus Roderic. Xuarez *in repetitione l. postea quam, not.* 5. *ff. de re judic. sub n.* 1. ubi constanter defendit Bart. in hac sententia & opinione contra Bald. & Salicet. qui tamen fundamentis efficacibus Bart. non respondent. Moveor etiam, quoniam *d. l. fin.* celerem 75
expeditionem desiderat, prout important verba illius, (illico, quàm celerrimè, quàm citiùs) quæ significant summariam causæ cognitionem, rejecta exceptione altiorem indaginem requirente. Ita Bart. *in l. unic.* loquendo in dictione, mox, per gl. ibi, *C. si de mom. poss. fuer. appell.* quem sequitur Xuarez *supr. numero* 2. 76
quod maximè procedit in casu nostro, ubi tot verba celeritatem, & executionem significantia geminata apponuntur, imò expressè lege illa removentur omnes exceptiones habentes altiorem indaginem ad judicium ordinarium.

Nam non solum verbis claris censetur remota appel- 77
latio, sed etiam per verba æquipollentia, ut quando est in aliquo casu remota contradictio, vel querela, quia horum remotione censetur remota appellatio, ut post Bald. *in l.* 1. *versic. sed an remota, ff. de off. præfecti præto.* cui loquitur de querela, & text. *in cap. personas de appellat.* qui loquitur de contradictione, not. Decius *in eod. cap. persona, in* 4. *n.* 4. Lancelot. *de attentat.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 8. *n.* 3. *&* 4. Hieron. Gonzal. gl. 9. *in annota. nu.* 2. 14. *& seqq.* prout latè probavi *suprà hac* 2. *p. c.* 8. *ante finem, à nu.* 114. & illud etiam, qui contra depositarium, seu sequestrum agitur ad exhibendum depositum. 78
text. est *in l.* 3. *§. si tabulæ* 2. *ff. ad exhibendum*, ubi Bart. & Alexand. & notat. *in l. si oleum ff. de dolo.* Bald. *in l. fin. ult. col. C. de edendo.* Bertach. *in repertorio, verbo sequestratio, vers.* 19. quo casu celeriter agitur, & exequitur judicium rejectis omnibus exceptionibus quæ illud differunt. Parla. *lib.* 2. *rerum quoti. c.* 5. *conclusione circa fin.* Joan. Garcia *de expensis c.* 6. *n.* 19. & alibi passim.

Prædictam insuper Bart. opinionem extra Xuarez & 79
relatos defendunt Alexand. & Imol. *in d. l. penult.* And. Siculus *in c. bona fides, depositi in* 4. *col.* ubi huic dictioni (illico) attribuit executionis significationem, & verbum (omnibus modis) importare ipso jure, ut dicit gl. 80
nota. *in §. sancimus in authent. ut defunct. seu fun. eorum in parte omnibus modis.* Sequuntur etiam Angel. *in l. si depositi, ff. depositi.* Alexand. *in l. penult.* Segura *in l. si ex legati causa, ff. de verborum oblig. certa.* 101. *colum.* 4. *vers. alius & secundus casus*, eundem sequitur etiam huic inde aliqua adducens fundamenta Zuchar. *in repetit. l. fin. C. de edicto D. Adria. à n.* 138. ac propterea appellationem ab eo suspensivo carere.

Qui quidem *n.* 142. limitare voluit, ut procedat in 81
depositio actualiter, & realiter facto, non verò in depositio confessato, de cujus numeratione non apparet, sed per confessionem solam depositarii. Movetur ex Socino *consil.* 171. *col. penult. vers. confirmatur, vol.* 2. pro quo facit & dicit Additionator ad Rodericum Xuarez *in d. notabili* 4. ex Bald. *in consil.* 384. *in* 1. *vol. consil. dicentibus*, quod ubi non apparet de numeratione depositi, sed tantùm de confessione depositarii: non habeant locum leges dicentes, depositum esse privilegiatum, quia ejus privilegiis non gaudet, & adesse Iss. *in l.* 1. *C. de edendo in* 3. *nota.* ultra quos idem affirmat Soc. *consil.* 143. *diu projecto, col. ultim. vers. confirmantur prædicta lib.* 3. Quod idem repetivit *in d. cons.* 171. *lib.* 2. moventur ex eo, quia dos similiter confessa non habet privilegium veræ dotis.

Sed contrarium mihi longè verius de jure videtur, 82
nam licèt verum sit, quod depositum confessatum non

gaudent privilegio veri depositi, hoc procedit in præjudicium tertii, non tamen inter easdem partes, & deponentem & depositarium; ita expressè distinguunt, & loquuntur Doctores omnes allegati, & infiniti alii quos in id congessit Tiraquel. *de retract. convent.* §. 4. *gloss.* 6. *à n.* 14. *cum seqq.* nam quoad ipsum depositarium virtute suæ confessionis, quæ veram numerationem probat, præfata doctrina non procedit, ira probant expressè text. *in l. Publia.* §. *ult. ff. depositi*, *l. in contractibus*, *de non numerata pecunia.*

Quod maximè procedit in nostro casu, dum loquimur de deposito judiciali, cujus confessio de per se, & etiam abstracta à depositio, paratam executionem habere, nemini dubium est, *l.* 1. *de confess. l.* 1. *C. eod. tit. l. post rem*, *ff. de re jud. l.* 7. *tit.* 3. *p.* 3. & ita ex supradictis libenter recede à limitatione Zuchard. siquidem ex absoluta doctrina, nec perpetua motus fuit, & ideo resolve in utroque casu, appellationi emissæ à depositario deferendum non esse.

83 Secundò limitatur, seu declaratur, ut tunc non poterit à sequestro, seu depositio appellari; quando apparet sequestrarium acceptasse sequestrum; non tamen quando ipse depositarium negaverit, & aliter non apparet, qui tunc admittitur appellatio, ut in terminis loquitur, & declarat Marquef. *de commissio.* 1. *p. c.* 22. *num.* 33. quo loci sequitur, quando creditor exequitur & in pignus capitur debitum sibi ab alio, qui constituitur sequester, & debiti depositarius; quia si negando debitum non acceptat munus, potest appellare, & in alia re executati fit executio.

84 Sed nunc quæro, an facto sequestro alicujus rei apud depositarium, illam restituendam victoriam habenti in lite *juxta clem.* 1. *de sequest. poss. & l. licet* §. *rei depositæ*, *ff. depositi*, *& similibus*, super qua obtinuit aliquis executoriales, ut sibi res restituatur: aut depositarius possit appellare ab hoc executore tanquam excedente eum exequendo, cùm in executorialibus expressè non contineatur: In quo minimè tali esse appellationi deferendum opinor, ad quod moveor extra supradicta; nam instrumentum depositi judicialis paratam habet executionem, quia factum est instrumentum in
85 judicio, vel apud officium, fori & judicii calore & authoritate efficiente, executionem meretur, B. *in l. qui tale pactum*, §. *qui provocavit*, *ff. de pactis.* Ubi Paul. & Iff. *num.* 8. idem Bart. & Paul. *l. eum pro quo*, *de jus vocan.* Alex. *in l. divo Pio in princ. ff. de re jud.* Afflict. *decis.* 387. *n.* 1. ut scilicet, quando per viam contentio juris, fit non voluntariæ, Bald. & Xuarez, quos allegat Parla. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* §. 10. *princ. par.* & ideo cùm dilatio apposita restitutioni fit per sententias executoriales purificata, & liquidata, contra eum executio locum habet.

86 Et probat, quòd in simili habetur *in l.* 1. *ff. judicatum solvi*, ubi fidejussor de judicato solvendo statim cedit dies obligationis, quòd res judicata fit, condemnatio sequuta, & virtute ejus sententiæ seu executorialium, per quam declaratur & liquidatur obligatio absque novo processu, fit executio contra fidejubentem licèt in sententia expressè non contineatur, nàm cùm ista obligatio facta apud pacta, dicatur appendix ipsius judicii, ita Odofred. *in l.* 2. *C. de usuris rei jud.* Guido de Suza, Guillel. de Cunis, & alii relati à Bald. *in l.* 2. §. *in fidejussorem*, *ff. qui satisd. cogant.* Peru. *in d. l.* 2. exactè Roder. Xuar. *in repetitione l. post. rem. in decl. l. Reg. fol.* 81. Sed pone quæstionem quotidianam, ubi ex Bald. dicit *in nu.* 10. quòd ista obligatio opponitur ad soliditatem ipsius judicii, & sic erit pars intrinseca ipsius judicii, secundùm quod ista sententia non meretur de per se sola executionem sed stipulatio judicatum solvi declarata per sententiam & sic illa juncta cùm sententia est, quæ executionem habet, qui tunc per sententiam liquidatur, ut advertit, & idem Bald. *in l.* 1. ubi etiam Angl. de Perusio, quæ quidem omnia faciunt ad propositum nostrum.

Deinde, & hoc est potissimum fundamentum, nam 87
litigium est super hac re depositia, & sequestrata, quæ per sententiam à judice vincenti reddi jubetur, ad cujus mandatum debet restituere. *ad l. pen. C. depos. l. si oleum*, *ff. de dolo*, *l.* 3. *tit.* 9. *p.* 3. & ibi Gregor. *& l.* 5. *tit.* 3. *p.* 5. Alberic. *in dictionario in verbo sequestratio*, *l. licet* §. *rei depositæ*, *ff. eod.* sed adversùs quemlibet etiam 88
tertium, in quem res litigiosa pervenit etiam non comprehensum in sententiam directa executio fit, *l.* 2. *& l. fin. C. de litigio*, *l. mater* §. *fin. de exceptione jud. l. si superatus*, §. 1. *ff. de pignor.* & nos latè *infrà* 4. *p. c.* 8. *à n.* 168. *cum seqq.* ergo adversùs eum tanquam detentorem rei adeptæ lite pendente executio rectè procedat.

Cui convenit quod dicunt Bald. *in l. in fin. de bon.* 89
auth. jud. possid. Abb. *in c.* 1. *n.* 1. *de depositio.* Francisc. Cart. *in tract. de sequestro q.* 26. *n.* 81. *vol.* 4. ut depositariis quandocumque judici visum fuerit ad petitionem partis, vel ex officio rationem exigi posse, maximè si causa propter quam fuit factum sequestrum cessaverit; quia eo ipso quòd remotio sequestri per judicem 90
fiat, illis intimata, celeriter sequestrum restituere tenentur, ut latiùs probat Escobar *de ratiocin. cap.* 6. *à n.* 85. ubi ex Bald. Afflicto, & aliis firmat teneri ex illa intimatione, per quam in mora constituitur, ad interesse parti læsæ, & in terminis, quòd adversùs hunc sequestrum executio locum habeat absque novo processu, probat Hieron. de Monte *in suis quæst. qu.* 323. quem referens sequitur Arimin. Tepatus *tom.* 1. *tit. de sequestris*, *fol.* 331. *col.* 2. *circa medium.*

Quod evidenter probatur, nam si obtinui contra te 91
executoriales, vel habeo instrumentum guarentigii ad præstandam rem, vel pecuniam; possum directò exequi depositarium, apud quem rem vel pecuniam deposuisti, licèt ipse nihil mecum contraxerit, nec fuerit ad executoriales citatus, text. est *in l. à Divo Pio* §. *fi. ff. de re jud.* Parlad. *lib.* 2. *rerum quot. c. fin.* 5. *p.* §. 3. *à n.* 45. ergo à fortiori potero exequi depositarium, qui rem meam tenet, & nomine mei victuri factum est depositum; & quia tertio, cui ex obligatione aliquod commodum resultat, executio competit adversùs obligatum, ita ex aliis probat Parla. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fi p.* 92
§... latè Gratian. *in discept. foren. c.* 49. *à n.* 1. *& n.* 23. *usque ad fin. & cap.* 332. *à princ. to.* 2. & nos alibi latiùs.

Et quia licèt contra tutorem vel administratorem alicujus, adversùs quem decretæ sunt exequendæ executoriales, non possint in administratores dirigi directò, tamen si penes administratorem res sit, in quem 93
facienda est executio, & non exhibeat, potest omni juris rigore compelli, etiam per capturam personæ, ut exhibeat, ita ex pluribus probavimus *infra lib.* 4. *cap.* 8. de excessu de persona ad personam, *à numero* 165. & sursum.

Unum, & quod solet à DD. adnotari non omittam, 94
ut scilicet depositarius quilibet, vel apud quem res sequestratur; si à judice compellatur depositum alteri restituere, quàm ei cui de jure tenebatur, ut possit, imò debeat iste depositarius appellare ab hac injusta compulsione, ad hoc ut possit liberari: quod ita procedit, ut quando talis jussus esset notoriè injustus, quia tunc non excusaretur ab appellatione depositarius, quando vel est clarum mandatum judicis compellentis reddere depositum alteri, esse justum, à jureque approbatum, vel saltem est hoc sub dubio; quo stante pro judice præsumendum; tunc etsi depositarius, ab eo non appellaverit, liberabitur depositarius, parendo ejus jussui, & obtemperando mandato, juxta *l. Imperatores*, *ff. ad municip. l. non videtur* §. *qui jussu*, *ff. de regul. juris*, *l. liberorum in fin. de iis qui not. infa.* quibus probatur solventem jussu judicis liberari, de quo articulo vide ad longum per Afflict. *decis.* 150. *n.* 19. Didac. Perez

in

in l. 1. *tit.* 16. *lib.* 3. *ord. q.* 15. *colum.* 1144. faciunt quæ Ripa *in c. ſi quando n.* 17. *de reſcript.* & Gregor. Lopez *in l.* 5. *tit.* 15. *p.* 7. Oroſius *in l. ut vim*, *n.* 16. *colum.* 21. *ff. de juſtitia & jure*, Paul. de Caſtro *in l.* 2. *ff. de judiciis.* Hippolyt. *in pract. crim.* §. *nunc vitandum*, *n.* 41. exactiùs de hoc artic. per Azeved. *in l.* 13. *tit.* 9. *lib. recopil. à n.* 17. *& ſeqq.* & ultrà eos id, loquendo in depoſitario judiciali, ſeu ſequeſtro, dicunt ex Bart. *in l. mulier*, *ff. de lege commiſſio.* & Guid. Papæ *q.* 340. & Franciſc. Curt. *de ſequeſt. q.* 163. Avend. *in dictionario verbo*, *fuerça*, de qua quæſt. *vide latè* 4. *p. c.* 7. *à num.* 51. *cum ſeqq.*

95 Debitori autem cui judex jubet ſolvere debitum minus legitimæ perſonæ, quia cùm tunc minimè liberetur, & tot, hic ſit præjudicii juſſus & irreparabilis, appellationem ab eo omnes permittunt; ut videre eſt ex his quæ latè in unum congeſſit Greg. Lop. *in l.* 4. *tit.* 14. *p.* 5. *gl.* 4. & ultra Azeved. & Didacum Perez ſuprà Gutierrez *pract. q. lib.* 1. *q.* 113. & per Parla. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fin.* 5. *p.* §. 17. *à n.* 7. quando autem ad appellandum ipſe debitor coactus neceſſariò teneatur,
96 ut ſe liberet, eoſdem Doctores lege, & quod ab hac compulſione, puta quando judex debet debitori ſolvere debitum minori curatore, tanquam legitimo gravamine liceat appellare, probat *l. ait. prætor*, §. *permittitur*, *ibi*, niſi fortè quaſi adverſùs injuriam appellandum quis ei putet, *& c. fin. de minor.* circà quam vide latè per DD. citatos & præcipuè Greg. Lop. *in d. gl.* 3. & de hoc articulo latiùs dixi, poſt plurimos 4. *p. c.* 7. *ad n.* 151. *cum ſeq.*

CAPUT XVII.

A judice, cui à ſuperiore appellationis ſemel cauſa (etiam tacitè) remiſſa eſt, ad ulteriora procedente in cauſa principali, appellationi emiſſæ, vis an fiat haud deferendo, ubi an hodie ſtante Tridentini decreto, attribuente primam inſtantiam ordinariis; ſuperior an valeat articulum committere cum clauſula (unà cum toto negotio principali) (q uam & quas) & ſimilibus.

SUMMARIUM.

1 *Cauſa in prima inſtantia in aliquibus caſibus jure communi Metropolitanis & Nuntiis eſt permiſſa.*
2 *Cauſæ omnes in prima inſtantia ſunt tractandæ coram ordinariis, nec ſuperiores poſſunt adiri, niſi per legitimam appellationem, ex Trid.*
3 *Cauſa ubi in prima inſtantia avocatur ab ordinario, caſus violentiæ eſt legitimus.*
4 *Juriſdictionis defectus inſanabilis, præſtat cauſam appellandi.*
5 *Cauſa in prima inſtantia quando per ſuperiorem tractatur violentiæ decreti tertium genus datur in Senatu.*
6 *Judicem ordinarium Eccleſiaſticum ex quibus rationibus dici.*
7 *Superior ad quem declarans bene appellatum, & revocato gravamine an poſſit cauſam in prima inſtantia retinere, vel remittere ordinario.*
8 *Gravamine juſtificato per ſuperiorem invento poteſt cauſam retinere, aliter autem remittit inferiori.*
9 *Cauſa non devoluta vel malè appellata ſtatim redit ad primum judicem.*
10 *Delegatus ſuper gravamine incidente in prima inſtantia tùm, an poſſit ſe intromittere in negotio principali, quomodolibet gravamen declaret.*
11 *Appellatio limitata ab uno articulo ſeparato, non devolvit totam cauſam.*
12 *Delegatus quando poſſit de cauſa principali ſe intromittere.*
13 *Reſcriptum interpretatur ſecundùm jus.*
14 *De cauſa principali poteſt ſuperior cognoſcere, ſi à gravamine legitimè appellatum reperiatur.*
15 *Cauſæ gravaminis appellatio quando committitur cum clauſula (una cum toto negotio, quam & quas, &c.) operatur indiſtinctè principalis negotii retentionem.*
16 *Cauſa principalis quando committi videtur æquè principaliter cum cauſa gravaminis, poteſt de ea cognoſcere delegatus quomodolibet, ſecus ſi acceſſoriè.*
17 *A remiſſione negotii principalis facta per ſuperiorem inferiori appellatio non ſuſpendit, quominus interim inferior queat validè procedere.*
18 *Etiam ſi judex inferior fuiſſet inhibitus, quia per remiſſionem totum amovetur impedimentum.*
19 *Cauſa ſtatim redit ad inferiorem, ubi ſuperior declarat, non eſſe devolutam, vel malè appellatam.*
Et tunc virtus inhibitionis etiam expirat, ibid.
20 *Remiſſio tacitè facta idem operatur quod expreſſa.*
21 *Etiamſi adſit inhibitio.*
22 *Etiamſi adſit deſertio.*
23 *Remiſſio expreſſa non eſt neceſſaria, quando judex à quo non detulit appellationi, & ſeq.*
24 *Inhibitio acceſſoria, & ex cauſa appellationis tollitur ſublata appellatione.*
25 *Abſque remiſſione expreſſa inferior non poteſt procedere in cauſa, ſi appellationi detulerat.*
26 *Proceſſus judicis à quo pendente appellatione à remiſſione tacita, vel expreſſa, pendit à futuro eventu.*
27 *Ab inhibitionis moderatione per quam remittitur cauſa alteri judici, appellatio non admittitur.*
28 *Inhibitione expedita per ſuperiorem cognoſcentem de appellatione à tacita, vel expreſſa remiſſione cauſæ, inferior non poteſt interim validè procedere.*
29 *Trident. ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 20. *concedens in prima inſtantia cognitionem ſuperiori ob negligentiam ordinarii ipſe priùs requiſito, declaratur.*
30 *Monitio trina an unica ſufficiat, ut negligentia inferioris arguatur.*
31 *A tarditate & negligentia judicis in adminiſtrandâ juſtitia appellationi eſſe deferendum.*
32 *Negligentiæ & tarditatis gravamen poſt appellationem an inferior poſſit revocare.*
33 *Cauſa in prima inſtantia etiam per Sedem Apoſtolicam committitur ordinario.*
34 *Cauſæ prima inſtantia in beneficiis reſervatis tractatur in Romana Curia.*
35 *Cauſa in prima inſtantia an poſſit per ſuperiorem agi, ſi per judicem ſeu partium cavillationes, aut qualitatem cauſæ ſtetit, quominus intra terminum Concilii terminetur.*
36 *Clauſula (quam & quas) ejuſdem naturæ & efficaciæ eſt, cujus clauſula (una cum toto negotio, &c.) & qui de his clauſulis ſint videndi.*
37 *Et idem eſt de clauſula (cum omnibus ſuis incidentibus, dependentibus, & emergentibus, annexis, & connexis) de cujus materia qui videndi.*

CUm Legatis, Nuntiis, Metropolitanis, & aliis ſuperioribus judicibus à jure ſit communi in prima inſtantia multoties cognitio permiſſa, eorumque (ordinariis omiſſis) pariter ſit ſubditis inhibitio conceſſa, ſive per viam appellationis, ſive querelæ avocationiſve, ut notatur communiter per gloſſam & Doctores *in cap.* 1. *ex toto tit. de off. legati in decretal. & in* 6. exactè etiam per Doctorem Sabagum in explicatione horum titulorum *de offic. legati a prine.* ubi multa refert, Covar. *in pract. q. c.* 9. *à prine.* 1

Sed hæc ita receptiſſima fuere uſque ad noviſſimum ſacri Concilii Tridentini decretum, in quo *ſeſſ.* 14. *de reform. cap.* 20. interdictum eſt omnibus ſuperioribus, 2

rioribus, etiam Nuntiis Apoſtolicis, Metropolitanis, Legatiſque de latere, quaſlibet cauſas in prima inſtantia audire, ſed in ea earum cognitio, & examinatio ad ordinarios locorum pertineat omnimodo, itaque omnes cauſas Eccleſiaſticas ad forum Eccleſiaſticum quomodocumque ſpectantes, etiam beneficiales experiendas eſſe in prima inſtantia coram judicibus ordinariis, terminandaſque eſſe infra biennium connumerandum à die motæ litis: nec ſuperiores judices poſſe de eis cognoſcere ante appellationem à diffinitiva, vel ab interlocutoria habente vim diffinitivæ, vel continente gravamen per diffinitivam irreparabile, etiam ex mandato Apoſtolico, niſi urgenti & rationabili cauſa tale mandatum manu propria Romani Pontificis fuerit ſubſcriptum, vel cauſa fuerit de eis, quæ ſecundum Canonicas ſanctiones ſunt tractandæ apud Sedem Apoſtolicam, de quibus habetur *in c. nec licuit.* 17. *d. & in c. majores, in princ. de baptiſmo*; nec etiam Legatos de latere Nuntios, & alios quoſcunque judices quacunque facultate fulgentes poſſe in prædictis cauſis; quantumcumque graviſſimis in prima inſtantia præcipere, impedire, ſeu turbare juriſdictionem ordinariorum, niſi prius fuerit requiſitus ordinarius & negligens, ut & latiùs in eodem Tridentini decreto continetur.

3 Cujus in id rectè meminit Doctor Sahagum ubi proximo loco *ſub n.* 14. Gondizalvus de Paz *in præxi tom.* 2. *prælud.* 11. ubi mirificè ad violentiam applicat, ut ſcilicet, ſi ſecus factum fuerit, & aliquis coram alio judice non ſuo, hoc eſt, ordinario, præterquam in prædictis caſibus exceptis & permiſſis appellari poterit, & invocare protectionem Regiam, & auxilium violentiæ, eo quòd violatur Concilii Tridentini decretum, hocque auxilium minimè huic oppreſſo denegandum eſt in ſupremis tribunalibus, cùm iſthæc appellatio
4 ſit licita omnibus ſuis partibus conſtans: nam actus judicis ſine juriſdictione nulli ſunt, quia nulla major nullitas, nullus magis inſanabilis defectus, quàm juriſdictionis, Felin. *in c. ea quæ, col.* 2. *de re judic.* Alex. *conſ.* 77. *n.* 8. *lib.* 2. Anton. Corſetus *in ſingulari verbo ſtatutum*, incipit, *ſtatuto cavetur.* Bald. *in l. generaliter col.* 1. *C. de Epiſc. & Cleric.* Roma. *conſil.* 42. *& conſ.* 116. Paul. Caſtren. *conſil.* 99. *lib.* 2. Hippol. *in ſingul.* 10. *& in l. ult. n.* 49. *ff. de juriſd. omnium judic.* Ludov. Gomez. *in tract. utriuſque ſignaturæ n.* 75. Decius *conſ.* 8. *n.* 6. Pariſius *conſ.* 45. *n.* 28. *lib.* 1. Covar. *in pract. quæſt. cap.* 25. *n.* 4. Vantius *de null. tit. de nulli. ex defectu juris à princip.* ſed actus nullus quantumcumque aliàs privilegiatus executionem non meretur, *l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re judic.* ergo cùm ſuperiores in prima inſtantia careant penitus juriſdictione, vim facient manifeſtam, aliquod decretum huic contrarium executioni mittentes, & ita poſſet hoc caſu ter-
5 tium genus violentiæ concedi, ſcilicet; *reponiendo lo hecho, y remitiendo la cauſa à quien della deva y pueda conoſcer*, &c. non vim faciat, aliter autem vim adeſſe deferat, & reponat.

6 Proprium judicem ordinarium alicujus illum dici, vel ratione originis, domicilii, vel beneficii, ut *in c. fi. de foro compet.* vel ratione contractus, ſi ibi inveniatur, *ut in c. dilecti eodem tit. & in c. Romana §. contrahentes de foro compet. in* 6. vel ratione delicti, *ut in c. cùm ſit generale, de foro compet. in decretal.* vel ratione rei ſitæ, petitur, *ut in c. ſanè eodem*, quibus modis plures quis habere poteſt judices ordinarios, ſed coram uno tantùm conveniendus reus eſt, quem actor ex eis elegerit, & qui prævenerit judex per citationem, ordinarius erit in cauſa, *ut in cap. propoſuiſti, de foro compet.* ubi latè notant Doctores.

7 Circa quæ multoties dubitatum vidi; minus tamen digeſtum, an hodie ſtante dicto Tridentini decreto; ſuperior ad quem, de aliquo gravamine incidenti ſuper cauſa principali appellatum eſt, cognitio de cauſa invenit bene appellatum, & injuſtè gravatum; an poſſit cauſam principalem retinere, & avocare antea quàm prima inſtantia coram ordinario finiatur, ſeu terminetur, ſed ei omnino terminato gravaminis articulo, teneatur remittere. In quo affirmativè reſpondeo. Nam Tridentini decretum circa hoc nihil ſtatuit, ſed omiſit illud juris communi depoſitioni, illud reſervans illæſum, ita declaravit S. Congregatio Concilii ſuper d. cap. 20. ſub die 4. Auguſti 1588. in hæc: quòd quando fuit appellatum à diffinitivæ vim habente, cujus gravamen per appellationem à diffinitiva reparari nequeat, & gravamen fuerit juſtificatum; tunc Concilium non diſponere, an cauſa principalis remittenda ſit ordinario; ſed remanere in diſpoſitione juris communis, & iterum ſuper illis verbis Concilii, (& cujus gravamen per appellationem, *&c.*) ita decrevit; an juſtificato coram Metropolitano, nihil innovare Concil. Trident.

Illud autem jure communi inductum eſt, ut judex 8
ordinarius aditus per appellationem ab interlocutoria poſſit juſtificata appellatione, cauſam principalem retinere, ſi autem injuſtam declaraverit, negotium principale ad inferiorem à quo redit, ita probat text. *in c. ut debitus honor, de appell. exhibita de judiciis*, & notatur *in c. de foro compet. in* 6. *&c. cum appellation, frivolis de appell. lib.* 6. Covar. poſt alios *in tract. q. c.* 9. *n.* 1. *& 5. concluſ.* & hoc etiam obiter tamen, citato Covar. tetigit circa appellationem ab interlocutoria in curatis beneficiis Hieron. Gonzal. *in regul.* 8. *de* 9
men. gl. 6. *n.* ... & tunc quando vel devolutum, vel malè appellatum ſua in cauſam redire ad primum judicem affirmant Specul. *tit. de exeq. ſent. §.* 1. *n.* 11. ubi Joan. Andr. Abb. *in cap. paſtoral. §. præterea n.* 7. *de off. delegati.* Præpoſ. *in d. c. ut debitus n.* 10. Petrus Surd. *deciſ.* 175. *n.* 3. Lancelot. *de attentat.* 3. *p. c.* 12. *lim. ſub. n.* 28. *& ſeqq.* Rebuff. 29. *n.* 1. Rota *deciſ.* 1. *aliàs* 138. *ſi appelletur de off. deleg. in noviſ.* Scaccia *de appell. q.* 17. *limit.* 47. *memb.* 2. *n.* 9. Marqueſſa *tract. de commiſſ.* 2. *p. c.* 1. *n.* 40. Cinus *in l. per hanc quæſt.* 7. *ſub n.* 11. *C. de temper. & repar. appell.* Bart. *in l. intra utilem, in prine. ff. de minor. & in l.* 4. *quæſt.* 6. *n.* 10. *ff. de appellat.* Franch. *in cap. accepta* 13. *ſub n.* 1. *de appellat.* Decius *in cap. ut debitus n.* 7. 18. *&* 19. *de appell.* Guido Papæ *tract. de appell. conc.* 9. *n.* 6. *fol.* 57. Scaccia *ubi proximè memb.* 3. *n.* 19. *fol.* 518. ex ea ratione, quia cauſa in prima inſtantia debet terminari coram judice à quo.

Quid autem in delegatis ab eis ſit dicendum, ad Re- 10
verendiſſimum Nuntium ſolet recurri per appellationem à gravamine, cujus cognitionem alteri ipſe delegat, qui quidem delegatus multoties ſe intromittit in examinatione cauſæ principalis, à quo appellatur, & pro delatione abnegata, ſuprema tribunalia adhibentur per viam violentiæ, & actus aliàs inappellabiles arguunt advocati ex juriſdictionis defectu, in ſtantes hoc capite appellationem ſaltem fuiſſe licitam, & vim eſſe manifeſtam. Pro cujus claritate libet diſtinctè procedere, ut aut gravamen tantum, à quo fuit appellatum, delegatum eſt, & tunc ſive juſtum ſive injuſtum declaraverit, ad inferiorem cauſæ principalis cognitio redit, *ut per d. cap. ut debitus, & d. c. examinata*, hanc firmavit poſt alios reſolutionem Philipp. Franch. *in d. c. ut debitus, n.* 40. *ſuper gloſſ. penultr.* quæ illud innuit, judicem, ad quem fuerit ab interlocutoria appellatum, teneri, eandem cauſam remittere ad judicem à quo, ubi appellatio apparet injuſta, erit remiſſio hujuſmodi omnino neceſſaria, ſi inferior judex appellationi detulerit, *cap. cum appellat. frivolis, de appellat. l.* 6. explicant Doctores, maximè Philipp. Franch. *in d. c. ut debitus n.* 42. ſequutus gloſſ. *ibi.* quæ idem docet hanc concluſionem firmat etiam doctiſſimus Præſul. Covar. *in pract. d. c.* 9. *ſub num.* 5. *verſ.* 1. *concluſio.*

At cauſa ſolet unà cum toto negotio principali com- 11
mitti, in quo ſuppono, quòd cùm appellario interpoſita devolvit illum ſolum articulum, ſuper quo fuit interpoſita,

posita, ac ideo quando fuit appellatum ab uno articulo separato, jurisdictio primi judicis non suspenditur in tota causa, ita determinavit Rota *dec.* 436. *nota actio. in antiq.* & Besig. *dec.* 2. *de causa poss. & propriet.* Decius *in c. bonæ n.* 19. *de appellat.* Doctores communiter *in c. p. super eo primero de appellat.* Sebast. Vantius *de nullit. sententiarum ex defectu juris ordin. n.* 87. Parisius *cons.* 66. *n.* 8. *volum.* 1. quia appellatio ad unum articulum limitata, limitatum parit pariter effectum, & probatur, *in l. appellanti in princ.* & ibi Bart. *ff. de appellat.* nisi modo, & forma superiùs dicta, quando legitima declaratur appellatio.

12 Et ideo judex superior appellationem ab interlocutoria delegans, cùm vult hæc prævenire committit examinationem gravaminis, una cum toto negotio principali, quod & rectè & jure procedit, quia hic delegatus non potest de causa principali cognoscere, si appellatio minimè justificetur, & injusta detegatur, quia tunc, ea scilicet justificata benè in ea valebit se intromittere, quia cùm judex appellationis ita demum cognoscit de ipsa, quando bene fuisse appellatum apparet ex supradictis, cùm rescriptum & commissio de-
13 beat intelligi, & interpretari secundùm jus commune, ad aliudque referri, *c. causam quæ, de rescriptis.* Decius *in c. ut debitus n.* 18. & 19. *not.* 7. *de appell.* Vestrius *in praxi lib.* 3. *cap. sub n.* 11. qui in terminis hanc clausulam interpretantur Romanus *cons.* 392. *in* 2. *dubio*, statim citandi, hæc ita in ea tacitè inest
14 subintellecta dictio & interpretatio, ut possit de principali causa cognosci, si justè & legitimè fuisset appellatum, ita probant Fel. *in d. c. causam quæ, de rescript. n.* 6. *col.* 7. *in princ. vers. & dicit Rot.* Præpos. *in c. ut debitus n.* 9. Decius *n.* 6. *de appell.* Beroi. *familiaribus, q.* 120. *n.* 8. Roman. *in d. consil.* 397. *dub.* 2. Carol. Ruinus *cons.* 114. Rotam *decis.* 237. *ordinaverunt in novis.* Staphilus *de literis gratiæ & justi, fol.* 271. Bellamera *decis.* 419. *si auditori & decis. sequenti.* Covarr. *in pract. q.* 19. *sub n.* 5. *vers.* 2 *conclusio* (ubi reprobat Franchum contrarium tenentem) idem etiam tenet Vanti. *de nulli. sent. ex defectu jurisd. ordin. n.* 65. Put. *decis.* 278. *lib.* 2. Petrus Surd. *decis.* 175. *per totam*, dicens *sub n.* 8. ut rescripta interpretantur secundùm ordinem juris Alexand. *cons.* 98. *vol.* 5. Bursatus *consil.* 234. *n.* 21. Rota *decis.* 237. & quia potestas delegati regulariter à jurisdictione & potestate delegantis. Nos latè dicemus *infrà* 4. *p. cap.* 4. *per tot.*

15 Hæc tamen conclusio fallit, quando fit commissio in Romana Curia cum prædicta clausula (una cum toto negotio principali) vel cum clausulis (quam & quas) de qua statim, quia tunc, indistinctè operatur retentionem causæ in eadem Curia, non tamen fit ejus remissio ad judicem à quo Marquesa. *de commissio.* 1. *p. de commissione appell. ab interlo. c.* 22. *n.* 22. *fol.* 247. & *p.* 2. *de contimissio. sin. nullitat. c.* 1. *n.* 40. *in fin. & seq. fol.* 335. Scaccia *de appellat. q.* 17. *limit.* 47. *membro* 7. *num.* 31 *fol.* 319.

16 Quando autem Princeps causam hujusmodi committit, & ex ejus commissionibus, verbisque apparet de Principis voluntate, causam gravaminis & principalem causam voluisset committere, quia tunc etiamsi injustè fuisset appellatum, beneque judicatum, poterit delegatus de negotio principali cognoscere, quando, scilicet, causa principalis videatur commissa æquè principaliter, non accessoriè, & modo, quo de jure accedebat causæ appellationis, & ejus cognitioni, *juxta l.* 1. & 2. *ff. de pecul. lega.* & ex his quæ Bart. *not. in l. Titiæ, §. nihil ff. de legat.* 1. & optimè explicat Ruinus *consil.* 114. *lib.* 4. *col.* 2. Covarr. *d. c.* 9. *sub n.* 5. *in* 3. & 4. *concluf.* idem Sebast. Vantius *in null. ex defectu juris ordin. d. n.* 65. Quintil. Mandos. *in praxi commissionum forma* 17. *vers. uno cum toto negotio.* Crotus *cons.* 27. *per tot.* Surd. *d. decis.* 175. *sub n.* 8. cujus redde exemplum, scilicet, quando Principes rescriptum non committit causam principalem accessoriè unà cum toto negotio principali, *&c.* sed æquè principaliter, putà, cognoscas de causa appellationis à gravamine, & de toto negotio, & causa principali, ut declarant Doctores ipsi, præsetim Covarr. apud quem & Surdum alia rei huic attingentia, & circa avocationis materiam videre poteris latè.

Huic faciliùs cognosceretur quæstio, dubiumque 17
nostrum principale, an judex superior, quia malè appellatum vidit in articulo, illum remittit, numquid judex inferior possit non obstante appellatione à remissione hujusmodi; vel ab eo procedente interposita ad ulteriora in negotio procedere, absque reatu violentiæ, & attentati. In quo breviter affirmativè resolvendum esse arbitror, siquidem appellatione pendente à remissione causæ facta per judicem ad quem, judici à quo fuerat appellatum à gravamine, potest judex à quo procedere ad ulteriora; sententiam ferendo, quæ & ejus processus valida reputantur, nec aliquid ex eis tanquam attentatum venit revocandum, ut notabilis est decis. Rotæ 1. aliàs 128. si appellatur de off. delegati *in novissi.* postquam id ipsum notat. Nicol. de Milis *in suo repertorio, verbo, judex, à quo appellatum est, fol.* 125. & meliùs multo hoc probat decis. Rotæ 63. aliàs 461. incipit: *si appellatur de appellatio. in antiq.* idem etiam probat Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *lim.* 26. *n.* 1. Marques. *tract. de commiss. c.* 22. *n.* 31. post Abb. *in cap. cum tua; de ordin. cognit.*

Quæ doctrina in tantum vera est, ut pariter proce- 18
dat, etiam quando hic judex inferior fuisset à superiori illius interlocutoriæ appellationis virtute inhibitus, nam adhuc facta sibi remissione per judicem illi inhibentem, quia per remissionem censetur simul inhibitio, & omne impedimentum sublatum, ut ex eisdem duabus decisionibus Rotæ tenet idem Lancelot. *suprà* 2. *p. cap.* 29. *limit.* 2. *n.* 15. Mandos. *in tract. de inhibitionibus quæst.* 56.

Et facit, quia ubi judex appellationis declarat ap- 19
pellationem non devolvere, vel malè appellatum, statim causa redit ad primum judicem, ut voluit Speculator *in tit. de executione sententiæ*, §. 1. *n.* 11. & ibi Joan. And. Abb. *in pastoralis §. præterea nu.* 7. *de off. delegati.* Præpos. *in c. ut debitus n.* 10. *de appellat.* Petrus Surd. *dec.* 175. *n.* 3. qui ex Præpositi *n.* 9. dicit hoc ita procedere, etiamsi priùs appellationis judex inhibuisset, quia virtus inhibitionis expirat, sequita illa declaratione, tenent etiam alii statim citandi.

Et horum ultimo loco relatorum Doctorum præ- 20
fatam doctrinam pores extendere, & amplificare, ut non solùm habeat locum in hujusmodi remissione expressè, & verbaliter facta, simul cum declaratione appellationis illicitæ; sed etiam in tacita remissione, nam quando secundum terminos *d. c. ut debitus honor* 21
est inventa & declarata appellatio legitima debuisset ad inferiorem remitti ut dixi superiùs, nam etiam tunc potest non obstantibus inhibitione, & appellatione in causa ad ulteriora inferior procedere, & ultra modò citatos authores ita notabiliter habetur per Rotam *decis.* 2. *aliàs* 11. *fuit dubitatum, in additione vers. sed iis oritur subdubitatio ad appellat. in novit.* Ultra quos expressè hanc declarationem, & appellationem adducit Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 20. *de attent. post inhib. limit.* 3. *n.* 3. quæ declaratio, & extensio eo usque procedit, ut locum habeat, quando appellatio fuisset deserta, 22
quia etiam tunc negotium devolvit ad primum judicem, ut inquit Bald. *in l. eos, n.* 7. *C. de appellat.* Beroi. *in quæstio. famil.* 120. *n.* 5. Petrus Surd. *d. dec.* 175. *n.* 4. & ipse iterum *in cons.* 139. *n.* 11. & hoc modo sunt intelligendæ doctrinæ & Doctores asseverantes, ut inferior non possit se intromittere de negotio, postquam superior in eum manum imposuit.

Quoniam eo ipso quòd judex à quo non detulit ap- 23
pellationi, sufficit, quòd duntaxat declaretur malè appella-

appellatum, ad hoc ut poſſit procedere, quia expreſſa remiſſio non eſt neceſſaria, ut tenet Cardin. Alexand. *in c. at debitus honor, n. 28. verſ. gl. in verbo, alioquin.*
24 & ibi Franc. *n.* 47. additio, ad Rotam *dec.* 3. *verſ. fin. de appell. in noviſſ.* Imò iſto caſu judex à quo poterit ſine alia remiſſione procedere, etiamſi fuiſſet vigore appellationis inhibitus, quia inhibitio erat acceſſoria appellationi, cujus ſequitur naturam, qua deficiente corruit remiſſio, & ſic rectè poterit procedere non moderata inhibitione, tenent ultra Doctores citatos Franc. Card. Alexand. *in additio. ad Rotam, ubi proximè*, tenet etiam Scaccia *de appell. q.* 17. *limit.* 47. *memb.* 3. *ſub n.* 34. ubi quòd multo magis dicetur revocata inhibitio, ſi cauſæ expreſsè fiat remiſſio, Rota *deciſ.* 1. *aliàs* 138. *ſi appelletur in fin. de off. delega. in noviſſ. & dec.* 65. *aliàs* 411. *ſi appelletur verſ. fin. de appell. in noviſſ.* qui omnes contrarium affirmant, ubi judex à quo appellationi detulit,
25 quia tunc non poteſt procedere, etiamſi malè appellatum pronuntiatur, niſi expreſsè cauſa iterum ibi remittatur.

26 Et ad intelligentiam prædictorum obiter adverte, quòd judex à quo poteſt valide in cauſa procedere, pendente appellatione, ab interlocutoria, etſi iterum ſibi vel tacitè vel expreſſè remittatur, & iterum à remiſſione appelletur, interim per eum geſta valent, non obſtante appellatione à remiſſione tacita, vel expreſſa, pendet tamen validitas à futuro eventu, quia ſi tandem gravatus obtinuit bene appellatum, per ultimum appellationis judicem revocabitur totus proceſſus primi judicis, factus poſt appellationem, latè explicant diſtinguendo inter cauſas connexas & ſeparatas Philip. Franch. *in c. ſuper eo, n.* 8. *& ſub n.* 9. *de appell.* Lancelot. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 2. *ſub* 28. *& lim.* 29. *n.* 1. latè etiam Scacc. *de appell. q.* 18. *lim.* 47. *memb.* 2. *à n.* 9. *cum ſeqq.* quod corroboratur ex eo, quod dicit Marqueſſa, *tract. de commiſſ.* 1. *part. cap.* 22. *n.* 31. *fol.* 248. poſt Abb. & Doctores, *in*
27 *cap. cùm in tua, de ord. cognit.* & regulam Cancell. 44. Lanc. *de attent.* 2. *p. c.* 20. *lim.* 2. *in princ.* Rota *dec.* 2. *de off. delega. in novis*, dicentes quod appellatio non datur à moderatione inhibitionis, per quam moderationem alteri judici cauſa remittitur, licèt contrarium videatur tenere Capic. *dec.* 144. *n.* 6. Rota *dec.* 46. *de appell. in novis*, quos reprobat Marqueſſ. *ubi proximè.*

28 Iſthæc noſtra reſolutio limitatur, ubi minimè procedat, quando tertius judex, hoc eſt, ille, qui adeptus eſt ſuper cognitione appellationis interpoſitæ ab hac tacita vel expreſſa remiſſione, & revocatione inhibitionis, nam ſi hic tertius judex inhibuiſſet in primo inferiori, poſtmodum nullatenus poterit procedere in cauſa, ſed in ea ſuperſedere virtute hujus ultimæ & novæ inhibitionis, cujus proceſſus & ſententia nullatenus valent, ſed vitio attentatorum ſubjiceretur, ut per Rotam *deciſ.* 1. *aliàs* 138. *ſi appelletur, de off. delegati in noviſſ. & deciſ.* 65. *aliàs* 461. *de appell. in noviſſ.* Tenet Lancelot. pluribus locis ſui tract. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 20. *n.* 2. *ad fin.* & iterum eadem 2. *p. c.* 20. *de attentatis poſt inhibitionem lim.* 2. *ampliat.* 4. *n.* 17. *& lim.* 3. *n.* 5. Sequuntur Scaccia *ubi proximè ſub n.* 11. *& n.* 27. *& quæſt.* 17. *limit.* 46. *memb.* 2.

29 Et ultimo loco pro declaratione præfati Concil. Tridentini *d. ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 20. ubi principalem ſententiam, & diſpoſitionem, ſcilicet, ut nullus ſuperior de prima inſtantia cognoſcat reſervata ordinario; limitat *in verſ. niſi Epiſcopo*, ibi, niſi Epiſcopo propriùs requiſito, eoque negligente procedat, &c. quibus verbis datur facultas ſuperioribus, ut ob negligentiam, & tarditatem adminiſtrandæ juſtitiæ, cauſas in prima inſtantia terminandi Epiſcopo, advertendum eſt, circa iſtam requiſitionem ut Joan. Andr. *in cap. dilecto, de appellat.* videtur velle, hanc monitionem trinam eſſe debere, dum dicit quòd ſi judex tertiò monitus non pronuntiat ſuper exceptionibus, aut non procedit in cauſa, cauſa fortè vexandi excipientem ſuperſedet, 30
poſſe ab hoc gravamine licitè appellari, quod videtur etiam probari *in cap.* 1. *de ſupplenda neglig. Prælato.* cum quo etiam reſidet Panorm. *in cap. ex part.* 2. *de appellatio.*

Sed contrarium, imò ut unica monitio, ſeu requiſitio ſufficit, & trina procedat ad majorem cautelam, & ex ſuperabundanti, videtur verius, namque ſemel judicem requirere ſufficit, *l. Titia Seio, §. uſuras*, & ibi etiam Bart. *ff. de legat.* 2. *&. in l. mora, ff. de uſuris*, & hanc etiam opinionem ſequitur contra intentionem tacitè inductam à Joan. Andr. affirmat Philipp. Franc. 37
in d c. ex parte el 2. *de appell. poſt princ. verſ. quid autem ſi judex*, tamen ad majorem cautelam, & ut magis indubitanter appareat de negligentia judicis, ſecurius erit, & commodius trina adversùs eum monitione requiſitione uti, quo articulo & ſequenti exactiùs videre poteris *infrà lib.* 3. *c. de arbitr.* 13. *verſ. quibus convenit*, &c. *à n.* 69. 38

Ex his nec inutile erit, ſcire, an ab hujuſmodi tar- 31
ditate, & negligentia judicis in uno adminiſtrando parti juſtitiam appellationi emiſſæ non deferens violentiam adeſſe dicitur. In quo affirmativè reſpondeo, ſcilicet, vim eſſe, & appellationi deferendum, ut per gloſſ. *in c. de appellat. ad fin. in 6. & in c. ad aures de ſimonia*, Philipp. Franch. *in c. ex parte el* 2. *de appell. ſupracit. loco, l. fin. §. illud. C. de temporibus appell.* & ibi Bald. facit *l. nullus de jur. patr.* Innocent. *in c. ex conqueſtione in prin. de reſtitut. ſpol.* & ſequitur B. *in l. quamvis col. penult. ff. de damno infecto, & in auth. ut differentes judic. per tot.* & facit Concil. Trid. *ſuprà*, 32
apud quos etiam videre poteris, an poſtquam ſic ob judicis tarditatem & negligentiam gravatus ſuperiorem adhibuit, an inferior poſſit hujuſmodi gravamen reponere, & revocare, reſolventes negativè, ex quo jam alteri cauſa commiſſa eſt. Vide Franch. *loco relato ad fin.* & quòd à judice negligente, ſeu negante juſtitiæ adminiſtrationem, vel cauſam diffinire, licita ſit appellatio, probat gloſ. *in c.* 1. *de confeſſis lib.* 6. Bart. *in l.* 1. *n.* 7. *de juriſ. omn. jud.* Menoch. *de arb. judicum lib.* 1. *q.* 70. *à n.* 15. plurimos Doctores de hac re tractantes congeſſimus hac 2. *p. c.* 1. *à n.* 194. *cum ſeqq.*

Unum non omittam, ut ſcilicet illud decreti Trid. 33
diſpoſitio, licèt habeat locum etiam in cauſis delegati ab Apoſtolica Sede, nam in prima inſtantia ordinario venit commiſſa, ut conſtat ex declaratione Cardinalium ſuper verbis (cauſæ omnes, *&c.*) *ibi*, Cauſæ omnes ad forum Eccleſiaſticum pertinentes, & beneficialibus in prima inſtantia nunquam per ſignaturam juſtitiæ, aliis committantur, *&c.* tamen Concilium limitatur in 34
beneficiis reſervatis Sedis Apoſtolicæ, nam virtute brevium Cameralium citantur poſſeſſores beneficiorum, ut etiam in prima inſtantia compareant Romanæ circa cauſam tractandam, expreſsè declaravit eadem Cardinalium Congregatio ſuper eodem c. 10. Concil. Trid. in ſequentia verba: Item proviſi per Sedem Apoſtolicam de beneficiis reſervatis poſſunt virtute brevium in favorem literarum, ſeu nomine Cameræ Apoſtolicæ, ad accipiendam poſſeſſionem & auditori ejuſdem Cameræ directarum citare, & ad judicium coram eodem auditore Cameræ vocare poſſeſſores talium beneficiorum occupantes, & detinentes, ac ſi coram ordinario ſuper poſſeſſorio tantum cauſæ ventilarentur, & cùm ſententia ſuper eodem poſſeſſorio prolata fuerit, poteſt pars adverſa cauſam in curia committere, *&c.* de quo etiam nos dicimus *infrà* 5. *p. tom.* 3. prope diem edendo; & alias limitationes ad dictum Concilium videre poteris ex eadem declaratione.

Unam tamen Card. declarationem, & illam, quæ 35
ibi apponitur ſuper illis verbis (infra biennium, *&c.*) afferam inſequentia. An hoc cap. quo cavetur, eas à locorum ordinariis eſſe intra biennium terminanda, alioquin

alioquin poſt id ſpatium liberum eſſe partibus, vel alteri illatum judices ſuperiores adire; habeat locum, ſi non ſteterit per judicem, quo minus infrà dictum tempus cauſam diffiniat, ſed vel ob qualitatem cauſæ, vel pariunt cavillationes; Congregatio cenſuit, ſi per judicem non ſtetit, partes alios ſuperiores adire non poſſe, facit, *c. venerab. de judic.* ubi Abb. alii, *l. properand. §. fin. autem & §. de illis, C. de judic.*) Et hactenus de declaratione, quam digito ligatam habet.

36 Ultimò eſt advertendum, quod omnia, quæ diximus de clauſula (una cum toto negotio principali) eadem ſunt repetenda in clauſula (quam & quas) quia ejuſdem eſt naturæ, & effectus, de qua latiſſimè videndi ſunt Achilles *dec.* 14. *nu.* 1. *de reſcriptis, & dec.* 22. *nu.* 2. Cæſar de Graff. *dec.* 10. *de judiciis nu.* 2. Mohedanus
37 *dec.* 162. Saner. *irregul. cancel. de inſt. reſig. q.* 34. *n.* 4. Graff. *dec.* 1. *à n.* 1. *cum ſequent. de judiciis, & dec.* 2. *à n.* 6. Veralli *dec.* 125. *n.* 2. *p.* 3. Staphileus *de literis jaſtitiæ c.* 8. *per tot.* Peregrin. *dec.* 94. *lib.* 1. Achil. de Graff. *dec.* 8. *de reſcript.* Gomez. *in regul. de infirm. reſig. q.* 34. *n.* 4. Menoch. *conſ.* 166. *à nu.* 8. *cum ſeqq.*
38 *vol.* 2. Mandoſ. *in forma commiſſ. appell.* §. *unà cum. toto negotio verſ.* 2. *quæro.* & idem Mandoſ. *in commiſſ.* 9. *admiſſio. pro intereſſe. verſ. quam & quas.* Papazon. *ad dec. Rotæ* 23. *voluerunt ſub n.* 3. *de reſcript. in noviſſ.* latè Marqueſl. per ampliationes, & fallentias *in tract. de commiſſ.* 1. *p. c.* 5. *de commiſſ. appell. in Rom. Curia à n.* 39 *cum ſeq. fol.* 48. & 2. *p. c.* 1. *de commiſ. ſanat. nullit.* 1. *n.* 40. *& ſeqq. fol.* 335. Joan. Hier. Campanil. *diverſ. jur. canon. rubr.* 11. *c.* 13. *à n.* 206. *fol.* 446. Et idem etiam dicendum de clauſula (cum omnibus ſuis incidentibus) de quibus clauſulis videndi ſunt Mandoſ. *ſuper regul. Cancel. de ſubrog. qu.* 14. *num.* 7. latiſſimè Marqueſ. *d. c.* 5. *à nu.* 54. *cum ſeqq. & nu.* 64. Bellamera *dec.* 619. Caſſad. *dec.* 9. *n.* 3. *de cauſa poſſ. & propriet.* Achilles *dec.* 7. *de attentat.* Rota *dec.* 187. *nu.* 6. & 7. *p.* 2. *diverſorum*, & de clauſula (cum toto negotio principali) latè ipſe Marqueſſ. *d.* 1. *p. c.* 5. *à num.* 65. ubi plurimos citat.

CAPUT XVIII.

A reſervatione, quam facit judex, declinatoriæ, ſeu alterius articuli incidentis, ſeu emergens in cauſa, ad litis diſcurſum, ſive diffinitivam, appellationi interpoſitæ, an & quando ipſe deferre teneatur; ubi etiam obiter, quid ab inordinato proceſſu.

SUMMARIUM.

1 *Reſervationis articuli decretum an recipiat appellationem.*
2 *Et quid ſi non eſt additum, quod ex diffinitiva reſultabit articuli reſervati expeditio, an admittatur ſupplicatio.*
3 *Exceptiones quæ ſtatim poſt oppoſitionem requirunt examen, & cognitionem, quæ ſint.*
4 *Exceptiones ſeu articuli præjudiciales quales ſunt.*
5 *Præjudiciales articuli priùs examinandi, ita ut in cauſa principali ſit interim conquieſcendum.*
6 *Præjudiciales exceptiones ad ſeipſas, vel reſpectivè ad alias quales dicantur remiſſivè.*
7 *A reſervatione articuli anteriorem cognicionem requirentis, an ad finem litis, ſeu diffinitivam, appellationi ut licitæ deferendum.*
8 *Reſervatio excepitonis rei judicatæ ad diffinitivam eſt nulla.*
9 *Reſervatio ad finem litis exceptionis, tranſactionis, aut juramenti, eſt nulla.*
10 *Reſervare ad litis diſcurſum non poteſt judex exceptionem declinatoriæ.*
11 *Reſervare poteſt judex præſcriptionis exceptionem ad cauſæ diſcurſum.*
12 *Reſervari quæ poſſint exceptiones, & quæ non, remiſſivè.*
13 *Reſervari non poſſunt exceptiones declinatoriæ, & ex quibus ordo judicii perverteretur.*
14 *Articuli reſervatio pervertentis ordinem juris, præbet cauſam appellandi.*
15 *Exceptio declinatoria priùs diſcutienda, & à proceſſu ad ulteriora licet appellare.*
16 *Exceptio declinatoriæ an expreſſam exigat pronuntiationem, vel tacita ſufficiat.*
17 *Super exceptione declinatoria an expreſsè teneatur pronuntiare delegatus, ita ut per proceſſum ad ulteriora non ſufficiat.*
18 *Super exceptione ſurreptionis, poteſt delegatus expreſsè & tacitè per proceſſum ad ulteriora pronuntiare.*
19 *Exceptio incompetentiæ recipit appellationem, ita ut ſi ab interlocutoria non appelletur tranſit in rem judicatam.*
20 *Exceptio incompetentiæ interlocutoria tacita per proceſſum ad ulteriora tranſit in rem judicatam, ſi non appelletur ab ea.*
21 *Incompetentia interlocutoria judicis omnimoda carentis juriſdictione an tranſeat in rem judicatam, ſive opponatur, ſive non, ſive tacita, ſive expreſſa.*
22 *Litterarum falſarum virtute proceſſus factus eſt nullus ipſo jure.*
23 *Judex habens juriſdictionem, ſed eſt omnimodo incompetens in aliquo caſu, ſi ſe expreſsè declarat competentem, ſententia tranſit in rem judicatam, ſi non appelletur, & proceſſus tenet.*
24 *Idem ſi citatus nihil oppoſuit, quia de cætero non poteſt incompetentia tractare.*
25 *Judex delagatus prout ordinarius cognoſcit de articulo an ſeu ſit juriſdictio.*
26 *Incompetentia ejus, cujus juriſdictio per exceptionem eluditur, non requirit expreſſam declarationem, ſed tacitam per proceſſum.*
27 *Recuſationis exceptio ante cæteras debet proponi, & cognoſci, aliàs in judicem videtur conſentire alia priùs oppoſita.*
28 *Exceptionibus generaliter oppoſitis, debet priùs propoſita intelligi exceptio contra judicem, & cætera conditionaliter.*
29 *De exceptione declaratoria & contra reſcriptum, remiſſivè.*
30 *Ab inordinato proceſſu appellatio legitima eſt.*
31 *Etiam in caſibus, quibus à diffinitiva eſt prohibita appellatio, ſive quoad unum, ſive quoad utrumque effectum.*
32 *Ordinis præpoſteratio appellationem permittit.*
33 *Ordinem executionis præpoſterans executor illam reddit appellabilem.*
34 *Exceptio contra teſtes ejus examen non impedis regulariter, ſed ad finem poteſt reſervari.*
35 *Reſervare quas exceptiones contra teſtes non poſſit judex in finem litis.*
36 *Reſervare vel cognoſcere de exceptionibus contra teſtes in finem litis judicis eſt arbitrium.*
37 *Et ex quibus moveri debet judex reſervare, vel cognoſcere.*
38 *Reſervare vel non exceptiones contra teſtes gravatur pars, à quo erit neceſſe appellare.*
39 *A judice ubi tenetur procedere judicialiter, ſi ſimul extrajudicialiter tantùm, licita eſt appellatio.*
40 *Reſervare exceptionem nullitatis oppoſitam, non poteſt, ſed ad omnia determinare.*
41 *Exceptio nullitatis dicitur præjudicialis, & plus quam poſſeſſorium.*
42 *Caſus de facto refertur, quo à reſervatione appellationi non deferentem vim feciſſe, fuit obtentum.*

43 *Exhibitio inhabilitatis eſt præjudicialis negotio principali, quo ſuſpenſo, debet priùs examinari.*

44 *Proceſſus geſtus tempore quo judex debet conquieſcere, nullus eſt ipſo jure.*

45 *Reſervari poteſt in finem litis in ſummariis exceptio requirens altiorem indaginem.*

46 *A reſervatione exceptionis, requirentis altiorem indaginem in judiciis ſummariis, appellatio non eſt licita.*

47 *Reſervare exceptiones requirentes altiorem indaginem diſponens ſtatutum, à reſervatione non admittitur appellatio.*

48 *Reſervandi ad effectum judicis ſtatur arbitrio, quæ exceptiones requirant altiorem indaginem.*

49 *Reſervata non intelligitur per ſtatutum exceptio clara, quæ incontinenti poteſt conſtare.*

50 *Exceptio juris an poſſit reſervari, quoad de ea priùs debet cognoſci.*

51 *Ordo judiciarius non requiritur ſuper diſputatione juris.*

52 *Reſervanda exceptio juris dubii an ſit.*

53 *A reſervatione non appellatur, quando contra opponentem articulum juris eſt præſumptio.*
Niſi tunc offeratur probatio incontinenti, ibid.

54 *Reſervari non poteſt exceptio contra teſtem examinandum, ſi ejus probatio offertur incontinenti, etiamſi requirat altiorem indaginem.*

55 *Et multo magis quando exceptio per ipſum jus eſt probata.*

56 *Et an ſufficiat verbo ſimpliciter offerri incontinenti.*

57 *A reſervatione exceptionis contra teſtem oblata incontinenti appellari licet.*

58 *Reſervatio exceptionis in finem litis in tribunalibus regiis non admittit ſupplicationem.*

59 *Reſervata exceptio in finem litis operatur, ne poſtea probata legitima corruant omnia geſta antea.*

60 *Reſervata juris cauſa in aliud judicium coram eodem poteſt tractari, quia ad illam efficitur competens.*

61 *Reſervata exceptio in finem litis an priùs ſit terminanda.*

62 *Exceptiones liquidæ dicuntur, quorum probatio in promptu eſt, ut per inſtrumenta, &c.*
Exceptiones altiorem requirunt indaginem, quæ intricatæ ſunt, & in facto & in jure ſunt dubiæ, ibid.

63 *Reſervari non poſſunt ad finem litis exceptiones requirentes altiorem indaginem.*
Reſervari tamen poſſunt, quæ illam requirunt, ibid.

64 *A reſervatione prædictarum exceptionum non licet appellari.*

65 *Reſervatio judicis de facto ſtatur, quando exceptio ſit intricata.*

66 *Reſervatio operatur, ut probata demum exceptione geſta omnia retro ſint nulla.*

77 *Dummodo exceptio reſervata opponatur proceſſui, ſecus ſi ſubſtantiæ negotii.*

68 *Reſervata exceptio ſi obſtet, expenſæ reficiendæ ſunt.*

69 *Reſervatas exceptiones decidi non petente parte, ſententia eſt valida.*

70 *Sententia lata parte non inſtante eſt nulla ipſo jure.*

71 *Acta non debet quærere judex, ſed debet expectare ſibi deferri, aliàs redditur ſuſpectus.*

72 *Exceptioni competenti renuntiare cenſetur pars, ſicut & non opponens.*

73 *Reſervatas exceptiones omittere poteſt pars, & principale terminare, quas tacitè videtur tunc rejicere.*

74 *Reſervatis exceptionibus non deciſis ſi judex ad diffinitivam procedat parte opponente, ſententia eſt nulla ipſo jure.*

75 *Actus tendens ad favorem alicujus, intelligitur parte opponente.*

1 FREQUENS eſt hujus quæſtionis dubitatio, non tamen ejuſdem reſolutio, ac propterea accuratum examen deſiderat, & negativa pars, ut nulla vis adſit in denegata hujus appellationis delatione; multum ſuadet regula *l. 2. ff. de appell. recip. & l. ante ſententiam. C. quorum appell.* Concil. Trident. *ſeſſ. 24. de reform. c. 20.* quod interlocutoriis & ante diffinitivam appellare, impedit.

Secundò & pro hac parte negativa in terminis urget, quòd Gratia. dicit in regul. 33. *ſub n.* 150. ubi ait, quòd à decreto, articulus cauſæ reſervetur diffinitivæ, ex qua ejus juſtitia, & de terminatio reſultabit, non poſſe appellari nec ſupplicari.

Tertiò, etiam & mediam partem in hujus articuli 2
reſolutione amplectitur practicus Monteroſo (aut quis ille ſit ſuppreſſo proprio nomine) in practica *tract. 5. de Cancellaria, c. 2. de las ſupplicaciones num.* 21. ubi dicit, quòd à mandato interloquutorio quo decernitur, articulum cum proceſſu trahi in diffinitiva, & quod ex ea reſultabit ejus articuli expeditio, nunquam ſoleat admitti ſupplicatio, ſecus autem quando iſte articulus diffinitivæ reſervatur non addito, quod ex ea reſultabit, quoniam tunc, ait ille, ſupplicari poſſe, affirmat.

Sed ne magis immoretur, triplex eſt in hac mate- 3
ria conſtituenda concluſio, & prior ſit, ut in omnibus his articulis, exceptionibus, quæ ſtatim, ut opponantur, & deducantur proceſſui, requirunt ante omnia examinationem & cognitionem, prout ſunt exceptiones dilatoriæ, aliàs emergentes veluti recuſationis, declinationis, ſeu incomperentiæ, defectus, mandati, & ſimilium, ſecundùm gloſſam *in cap. 1. de ord. cognit.* & ibi Panorm. *n. 22.* & communiter Doctores omnes ibi ex Immola *n. 6.* Cyrus & Paul. Caſtr. *in l. 1. n. 9. C. de ord. judicio.* Gondizal. de Paz *in prax. 1. tomo 1. tempore 5. num.* 84.

Et generaliter etiam & univerſaliter de omnibus 4
exceptionibus, & articulis præjudicialibus ad alteram cauſam, quia tunc dicuntur ratione, ſcilicet excluſionis, quia una eſt excluſiva alterius, ita quod ſententia, lata in una cauſa ſeu articulo, parat præjudicium in altera, ſeu articulo, *l. 1. Cod. ſi quis alterum teſtam. prohib. §. præjudiciales*, ibi Dd. *inſtit. de actio. l. ſi quis libertatem, ff. de petitione hæredi. l. ſi crim. l. ſi confeſtatus C. de ord. cognitionem l. quoniam*, ubi Alex. *C. ad legem Jul. de adulter. l. præſens, C. ad leg. Flav. de plagiariis*, qui quidem præjudiciales articuli, ſive per viam exceptionis, ſive reconventionis proponantur, ideò neceſſarium eſt, ut prius de eis cognoſcatur, ut interim debeat conquieſcere cauſa & negotium prin- 5
cipale, probant expreſsè jura relata, & ex Doctoribus adductis latè Cevallos *in contra commun. opin. qu.* 818. *per tot.* & præcipuè *à n. 7. & ſeqq. 2. tomo*, apud quem plura invenies exempla harum exceptionum præjudicialium, & exactiùs ubi de materia per Marantam *de ord. judicio. 4. p. 20. d. per tot.* cum maxima claritate 6
& diſtinctione procedentem, ubi quales dicantur exceptiones præjudiciales ad ſeipſas, & quales dicantur præjudiciales reſpectivè, hoc eſt, ad alias cauſas, de quibus omnibus præjudicialibus ante omnia debeat fieri examinatio & proceſſus, & interim ſuperſedendum eſt principalibus cauſis; de quo latè etiam per nos infrà *4. p. c. 13. per tot.*

In omnibus igitur exceptionibus & articulis, quæ 7
ſui & judicii natura, & ordine anteriorem cognitionem, ſeu determinationem exigunt ante cauſam principalem, de quibus per Doctores citatos, tunc ſe judex illos ad proceſſus diſcurſum, ſeu diffinitivam reſervaverit, à tali reſervatione appellationi emiſſæ judex deferre tenetur, quoniam licita eſt, text. expreſſus *in c. exhibit. de judiciis*, ubi Abb. text. *in c. cùm ad diſſolvendum, de diſpenſatione in pub.* latè, quia dicitur partem gravare, ex hac reſervatione, & ſecundum gl. & DD. *in c. cum contingat de off. deleg.* Bald. *in l. 1. C. qui accuſare non poſſ. c. ex parte ult. de app.* Bart. *in l. ait prætor. §. permittitur, ff. de minor.* exactiſſimè concludit Felin. *in d. c. exhibit. nu. 6.* Ubi latiſſimè diſputat per totam, an & quando harum opinionum reſervatio ſit nulla,

multis

multis ad id citatis Authoribus, inter omnes tamen receptiſſimum eſt, appellationem licitam eſſe, idem etiam probat Domini, *in c. exceptio* 3. *q.* 6. idem Felin. *in c. exceptionem n.* 25. *de except.* Fel. *in c. cùm contingat de off. delega. n.* 18. *verſ. an autem judex*, ubi Hoſtienſis & alii.

8 Hinc etiam eſt, quòd exceptio rei judicatæ, qua appoſita ad proceſſum, judex non poteſt ulterius procedere reſervando eam, & ſi contrarium facit, non valet proceſſus. Caſtrenſ. *conſ.* 247. *colum.* 3. *in fi.) libro.* 1. ubi additio plures adducit concordantes, Card.

9 Tuſchus 3. *tomo litera E. conſl.* 379. *n.* 9. idem repetit *in n.* 10. in exceptione tranſactionis, & juramenti. Sequitur Signorolus *conſ.* 148. *n.* 7. & 8. ubi loquitur

10 in delegato, Alex. *conſ.* 183. *nu.* 5. *lib.* 6. Hinc etiam eſt, quòd exceptiones declinatorias judex ad litis progreſſum, & poſt litis conteſtationem reſervare non poteſt, Alex. *conſ.* 182. *in cauſa & lite n.* 5. *verſ. ad*

11 *idem adduco lib.* 6. Tuſchus *ubi proximè num.* 4. licèt exceptio præſcriptionis, quæ potiùs reſpicit merita cauſæ, ad ejus diſcurſum judex poterit reſervare, *l. nam & poſtea* §. 1. *de jurejur.* Caſtren. *conſ.* 247. *in cauſa quæ vertitur, col.* 3. *lib.* 1. & quæ exceptiones poſſint

12 reſervari, vel non, vide Card. Tuſchum, *d. concluſio.* 379. *per totam.*

13 Quæ comprobantur, quia ſtatutum quo cavetur exceptiones requirentes altiorem indaginem, in finem reſervari, non intelligitur de illis, quibus omiſſis perverteretur ordo judicii prout de exceptione declinatoriæ, aut incompetentiæ, & exceptione defectus mandati, quia iſtæ tales priùs ſunt indiſtinctè diſcutiendæ, ut per Fel. *in c. exceptione in num.* 24. *de exceptionib.* optimè etiam & in terminis Gratian. *diſceptat. forenſ.* 1.

14 *tomo c.* 170. *num.* 1. & *num.* 12. poſt Bald. *in l.* 1. *colum. penult. in fi. in verbo, altiorem, de jurejur.* dicentes quòd à reſervatione articuli, pervertentis ordinem datum à jure licet appellari, tenent etiam Ab. *conſ.* 14. *individuæ Trinitatis verſ.* 2. *probatur* 2. *l.* 1. Fulv. Pacianus *tract. de probat. lib.* 1. *c.* 53. *n.* 50. Ruginel. *tract. de appell.* §. 2. *c.* 3. *n.* 303. Et ex Fel. refert & ſequitur Scaccia *eodem tract. q.* 17. *lim.* 47. *memb.* 1. *n.* 97. *fol.* 498. dicentes, poſſe appellari ab exceptionum reſervatione in finem litis, quia de emergenti præjudiciali & de negotio principali ſimul tractari non poteſt, quia eſſet confundere & inordinarie proceſſum, de quo nos latiùs ſuprà *cap.* 1. *n.* 36. & 37. *hac p.*

15 Et illud obiter attende, quòd declinatoria, adeo diſcutienda eſt, & non reſervanda, ut etiam adeò per proceſſum ad ulteriora videatur declaratio facta ſuper illius rejectione, tanquam incompatibili cum proceſſu, à qua licitam eſſe appellationem, diximus latè ſuprà, hac 2. *p. cap.* 1. *à num.* 88. & licèt Joan. Garcia *de nobilitate gl.* 1. *ſub nu.* 25. dicat poſt Iſſ. ſuper declina-

16 toria oppoſita eſſe expreſsè pronuntiandum, ſuper quo duas opiniones contrarias recenſet Scaccia *tit. de appel. qu.* 17. *limitatio* 6. *memb.* 7. *à n.* 58. *fol.* 386. tamen illi, ut veriori, indiſtinctè inhæret, ut communi, ut ſufficiat declaratio tacita per proceſſum ad ulteriora, Gabriel. *comm. opinio. lib.* 2. *tit. de exception. concl.* 1. *n.* 2. *ampliat.* 1. & *num.* 6. Beccius *conſ.* 31. *ſub num.* 6. Felin. autem in delegato firmat non ſufficere tacitam pronuntiationem per proceſſum ad ulteriora, in aliquibus caſibus non abſolutè, de quo articulo per regulam & limitationes ampliſſimè infinitis penè citatis Authoribus ipſe videndus Felin. *in c. ſuborta numero* 6. *verſ.*

17 *limita* 4. niſi contra delegatum ſit appoſita exceptio juriſdictionis, *&c. de ſententia & re jud.* quem omnino vide & quod à tacita, vel expreſſa pronuntiatione ſuper declinatoria appellationi ſi non deferatur, vim fieri declarari communiter in tribunalibus, dicit in terminis Joan. Garcia *ubi proximè ſub d. num.* 25. circa doctrinam autem Fel. *ubi proximè* dicentis delegatum non intelligi tacitè ſuper declinatoria oppoſita pronuntiaſſe per proceſſum ad ulteriora, non caret ſcrupulo, tum quia plures Doctores adducit in contrarium, tum etiam quia pro concordia tot tantaſque ſuæ reſolutioni apponit fallentias ut vix regula vim fieri verificari poſſit aliquo caſu, ut per te videre potes.

Tum etiam facit in contrarium, quoniam ſi judex 18
delegatus oppoſita ſubreptionis exceptiond non cogitur pronuntiare ſuper illa, ſed tacitè per proceſſum ad ulteriora, ut poſt Beroium *in c. ſuper literis* 1. *lectu. n.* 21. & 2. *lectu. num.* 31. Guido Papæ *ſingula* 747. *ſententia* Muſcatellus *in praxi Regii Concilii p.* 5. *gloſſ. reſervatis, n.* 36. & 37. & nunquam ab hac proſiluiſſe opinione, quam uſu receptam vidiſſe, ut ſive expreſsè, ſive tacitè validè & juſtè pronuntiare judicem, affirmat Joan, Hieron. Campanil. *diverſor. jur. can. rub.* 11. *c.* 13. *n.* 191. *fol.* 345. Scaccia hanc ſequitur ſine diſtinctione delegati, aut ordinarii, & cæteri, etiam Doctores ultra alios, quos allegat Fel. *ubi ſuprà in d. c. ſuborta.*

Et pro complemento obiter attende, quod adeo 19
eſt licita appellantia ab interloquutoria ſuper incompetentia, ut non appellando, tranſeat in rem judicatam. Philipp. Franch. *c. ſi duobus* 7. *n.* 22. *verſ.* 2. *quæritur, quia ſi judex de appell.* Rolan. à Vall. *conſ.* 33. *articulus iſte nu.* 5. *lib.* 4. Franciſc. Beccius *conſ.* 31. *quod appellari. n.* 3. *in fi. & n.* 6. *lib.* 1. Scaccia *de appellatio. q.* 17. *lim.* 6. *ſub n.* 51. *fol.* 385. qui ibi, *verſ. amplia.* 20
hanc affirmat & procedere etiam in tacita pronuntiatione per proceſſum ad ulteriora, quia non appellando ſi niliter tranſit in rem judicatam, tenet Decius *in conſil.* 107. *in cauſa qua nomine, in princ.* Becc. *d. conſ.* 31. *ſub n.* 6. *lib.* 1.

Quæ doctrina declaratur tres caſus diſtinguendo, 21
primò quando is, qui pronuntiat ſe competentem judicem caret omnimoda juriſdictione, & nullum ejus genus habet, & hoc caſu ſive appelletur, ſive non, ſive opponatur ſive non incompetentia, ſive tacitè ipſe judex, ſive expreſsè pronuntiet, proceſſus eſt ipſo jure nullus, Innocent. *in c.* 20. *ſuper literis, n.* 5. *verſ. forſan. in fi. & 7. de reſcript.* Scaccia *ubi proximè n.* 52. Affict. *dec.* 354. *in cauſa revocationis nu.* 14. *verſ. nec obſtat, & ſub num.* 15. ita intelligendus eſt Muſcatellus *in praxi civili p.* 2. *gloſſ. competentes num.* 41. Joan. Hieron. Campanil. *diverſo jur. can. rub.* 11. *p.* 13. *n.* 189. *fol.* 22
344. dicentes quod nullum parat Proceſſus præjudicium ex defectu juriſdictionis, quod comprobatur ex doctrina Bart. *in repetit. l.* 2. *ex quacunque ſub num.* 16. *verſ. vos Domini ff. ſi quis in jus vocatus non ierit*, dicentis quòd ſi literæ impetratæ veræ non ſint emanatæ à Principe, ſed ſint falſæ, earum vigore proceſſus eſt ipſo jure nullus, & ſemper de fallitate poteſt objici: idem dicit Innocent.

Alius eſt caſus, quando judex habet aliquam juriſ- 23
dictionem, ſed tamen in cauſa de qua agitur, eſt omnino incompetens; iſto caſu ſi judex ſe competentem pronuntiet expreſsè, pronuntiatio tenet, & tranſit in rem judicatam, ſi non appelletur, & proceſſus & ſententia validi erunt, ita Innocent. *in d. cap. ſuper literis ſub num.* 5. & 7. *verſ. forſan. de reſcript.* latè proſequitur Franch. *in cap. ſi duobus nu.* 22. & *nu.* 30. *verſ. ex quibus de appell.* Inno. *in c. præterea in fine verſ. ſed ſi poſtquam de dilatio. B. in l.* 2. *nu.* 7. *in fi.* Iſſ. *ibi n.* 93. *verſ. in quarta parte*, dicentes, quod ſi partes citentur, & judex ad ulteriora proceſſit, quia nihil fuit oppoſitum, vel oppoſita exceptione pronuntiat ſe competentem, 24
de cætero amplius non poteſt de incompetentia opponi, ſi non fuit appellatum latiſſimè proſequitur per ampliationes, & limitationes Scaccia *de appell. quæſt.* 17. *lim.* 6. *memb.* 7. *à num.* 54. dicentes omnes, quòd cùm judex ſemel pronuntiavit ſe competentem, à quo non eſt appellatum, non poterit poſtmodum hæſitari de incompetentia, aut errore, cùm ſub hoc articulo ſit judex competens, ſcilicet, an ſit juriſdictio, & ſic facit jus inter partes. Et comprobatur, quia cùm opponitur declinatoria adverſus reſcriptum, ob idque

negatur, poſſe judicem in cauſa ſe intromittere, circa duobus cognoſcit idem judex, tam ordinarius, quàm delegatus, an ſua ſit juriſdictio. text. inſignis paſſim ad hoc probandum in curia citatus *in cap. ſuper literis, de reſcriptis:* & ſuper eo Doctores omnes Gleritius *n.* 115. *cum multis ſeqq.* Iſſ. *in l.* 1. *nu.* 6. *ff. ſi quis in jus vocatus non ierit.* Joannes Hieron. Campanil. *diverſ. jur. canon. rub.* 11. *cap.* 13. *nu.* 190. vide latè Scacciam *ubi proximè.* per ampliationes & limitationes, ſequendo Franchum *in d. c. ſi duobus.*

26 Tertius caſus eſt quando judex eſt ipſo jure competens, ſed ejus juriſdictio poteſt per exceptionem elidi, & illo caſu expreſſam pronuntiationem ſuper competentia, nullo modo eſſe neceſſaria, & tacitam per proceſſum ad ulteriora ſemper ſufficere, & eſſe appellandum Franch. *in d. cap. ſi duobus nu.* 30. *ibi, ſecundo caſu princ.* Scaccia *ubi proximè n.* 65.

Et quòd hactenus diximus de exceptione declinatoriæ, ut non poſſit reſervari, ſed priùs de ea cognoſci, aliter appellatio licita ſit, multo fortiùs pro-
27 cedere intelligo in exceptione recuſationis, cùm declinatoriam & alias exceptiones debeat antecedere & præponi, de ea quæ priùs cognoſci; adeò ut ſi aliqua alia priùs ſit propoſita non poterit ampliùs de recuſatione pars opponere, quia dicitur in judicem conſentire nec amplius ſuper recuſatione locus erit, Doctores omnes per gloſſ. *exceptionem c.* 4. ubi latè tractat.
28 Joan. Hieron. Campanil. *diverſ. jur. cano. rubr.* 11. *c.* 13. *nu.* 187. *fol.* 344. quo loci hoc declarant, ut ſi generatim oppoſitæ fuerint exceptiones, intelligitur priùs & primo loco exceptio contra judicem appoſita, & reliquæ ſub conditione, ſi conſtiterit ipſum eſſe
29 judicem, & de hoc articulo, ſcilicet, recuſationis & declaratoriæ oppoſitæ, tam contra judicem, quàm reſcriptum, vide nonnulla utilia per Campanill. *ubi proximè.*

30 Et hujus concluſionis illa fortis eſt, & potiſſima ratio, quam communiter Doctores omnes deducunt *ex d. c. exhibita, de judiciis,* nam cùm à jure hic ſit ordo præſcriptus, ut priùs & de his articulis cognoſcatur, & in principali ſuperſedeatur, ordinem juris pervertere, eſt intolerabile gravamen, & ideo ab ordinato proceſſu eſſe licitam, & permiſſam penitus appellationem,
ultra relatos Doctores *in d. c. exhibita,* repetente, fatentur Zuchardus *in repetitione l. fi. C. de edicto divi Adri. tol. num.* 436. ante quem & Bald. *in c. ex conquæſtione n.* 1. *de reſtitut. ſpoli.* Iſſ. *in c. l.* 1. *n.* 5. *verſ. limita.* 2. *C. de bonorum poſſ. ſecundum tabul.* & ibi Decius *n.* 6. *verſ.* 5. *& ab inordinato,* idem Decius *in l. fi. nu.* 47. *verſ. d. poſſet.* Bart. *in l.* 2. *vol.* 2. *ff. de appellat. recip.* idem etiam tenet Cateſianus Cota *in ſuis memorabilib. verbo, appellat. non licet.* Covar. *in pract. q. c.* 23. *n.* 8. *verſ. cæterum licet.* Natta *conſ.* 121. *n.* 4. *lib.* 1. Joſeph. Ludovic. *deciſ.* 39. *num.* 8. Ozaſcus *deciſ. Redemton.* 25. *n.* 14. Petrus Surd. *deciſ. Mantuana. deciſ.* 16. *num.* 16. & 17. Hieron. Gonzal. *in reg.* 8. *de men. & alter. gl.* 9. *in annotat. n.* 202. & *gl.* 6. *n.* 224. & 225. ex quibus & aliis Authoribus latiùs probavimus infrà 4. *p. c.* 13. *per totum & alibi paſſim, & ſuprà hac*
31 *p. c.* 6. *à n.* 68. hanc concluſionem non ſolùm procedere, & habere locum in judiciis & cauſis, à cujus diffinitiva, permittitur appellatio, verùm etiam in omnibus in quibus non permittitur, ſive quoad unum, ſive quoad neutrum effectum, prout ibi potes videre: & vide quæ nos latè *infrà* 4. *p. d. c.* 13. *à princ.* & ex hac ratione & fundamento tenent hanc doctrinam plures Doctores ſuperiùs relati.

32 Et quoniam à præpoſteratione ordinis judiciarii, appellationem licitam eſſe omnimodo, eique eſſe deferendum, probant Richard. Malumb. *conſ.* 7. incipit *ſatis videre,* inter conſilia Federici de Senis Cardinalis Tuſchus *tomo* 1. *concl.* 359. *nu.* 21. & nos latiùs, ubi ad alids caſus fecimus illationem, *d. cap.* 13. & *cap.* 6. quæ omnia huc quadrant.

Quod & eo fortiſſimo iſthæc concluſio corroborat- 33
tur fundamento; nam ſi in exequutorialibus omiſſio ordinis, & ejus præpoſteratio facit negotium appellabile, ut puta; quando ſententia & exequutoriales dicunt, reſtituas prædium tertio, refuſis priùs expenſis, ſi exequutor procedat ad compulſionem reſtitutionis ante expenſarum ſolutionem, excedit; & ab hoc exceſſu appellatur, probat latiſſimè Neguſantius *in tract. de pignori. 4. memb.* 5. *partis n.* 10. *& ſequentib. verſ. tertia concluſio,* multi etiam relati à noſtrate Joanne Garcia *in tract. de expenſ. & meliora.* 6. *p. n.* 18. *cum ſequentib.* & nos exactius examinavimus & declaravimus etiam *infrà* 4. *p. d. cap.* 13. ubi plurimos concludentes omnes quòd exequutor præpoſteràns ordinem executionis excedit, eamque facit appellabilem; ergo à fortiori in noſtro caſu dicendum eſt admittendum & probandum.

Hinc & ex eo etiam fulcitur, quoniam licèt regu- 34 39
lariter exceptio contra teſtes oppoſita, ejus examen non impediat, ſed poſſit in finem litis reſervari, ut per Bart. *in auth. ſi dicatur, n.* 3. 2. *notab.* & ibi Bald. Salicet. & Joan. Ficar. *in ſummario,* Caſtrenſ. *num.* 4. *verſ. regulariter autem C. de teſtib.* gloſſ. *in cap. ex parte, verbo infames,* & ibi Felin. *num.* 12. *verſ. ſi autem non eſſet caſus juncto num.* 13. Anchara. *n.* 1. & 12. *verſ. regulariter exceptio juncto nu.* 13. Joannes Andreas *num.* 1. *in fi. verſ. probatio exceptionis. & n.* 15. *ad fi.* & ibi additio *litteræ G. in verbo expeditur.* Bald. *n.* 11. *verſic. ſi autem opponitur crimen occultum.* Abb. *in princ. nu.* 8. Immola *in ſummario, & colum.* 5. *poſt. medium, verſic. exceptio quæ opponitur & colum.* 6. *princip. verſic. præterea etiam* Anton. de Butrio *nu.* 2. *& n.* 15. Anania *nu.* 1. *extra de teſtib.* Alber. *in tract. de teſtib. cap.* 3. *p.* 52. *ad fi.* Socin. *regul.* 129. *in princ.* Conrad. *in pract.* §. 2. *de off. præt. in cauſis civi. tit. de teſti. rub. perſonas teſtium. in princ. n.* 9. *fol.* 76. *col.* 2. Lanfranc. *de teſt. nu.* 49. Viv. *in ſuis commun. opinio. in materia teſtium, verbo contra teſtes exceptio, verſic. iterum videtur dicendum* Maſcard. *de probat. lib.* 2. *concl.* 694. *n.* 1. alios referens.

Tamen cùm hæc regula multas patiatur exceptio- 35.
nes & limitationes, in quibus judex omnimodo teneatur ſtatim de exceptionibus teſtium ante examen cognoſcere, & admittere, non tamen reſervare in finem litis, ut latiſſimè videre per te poteris apud 36
Farina. *in tract. de teſtibus qu.* 62. *à num.* 330. *cum ſeqq.* ubi plures allegat. Imò & in hoc plurimum poteſt judicis arbitrium, an debet reſervare in finem litis exceptiones contra teſtes oppoſitas, vel non reſervare, ſed admittere, & cognoſcere de eis, ſecund. Bart. *in auth. ſi dicatur n.* 9. *C. de teſt.* Joan. And. *in c. ex parte num.* 15. Abb. *n.* 8. Imol. *col.* 9. *ad fi.* Anton. de Butrio *nu.* 15. *verſic. opinio extra de teſti.* Alberi. de Malet. *in tract. de teſti. cap.* 3. *n.* 52. Socin. *regul.* 129. *in ultima fall.* Conrad. *ubi ſuprà fol.* 76. *col.* 2. *verſ.* 2. Menoch. *de arbi. caſu* 339. *n.* 9. *lib.* 2. Maſcard. *de probatio. conſ.* 694. *n.* 2. *verſ. cæteris meliùs.*

Circumſtantias autem ex quibus moveri poteſt ju- 37.
dex ad reſervandum, vel admittendum, vide ultra dictos Doctores And. *in d. c. ex parte n.* 16. *verſ. in arbitratu autem ipſo.* Abb. *ibidem nu.* 8. *verſ. & judex arbitrando,* & Ant. de Butrio *n.* 15. *verſ. in arbitrio autem informando,* & vide etiam dictas fallentias poſitas per Farinacium loco proximè citato, quæ quidem debeant movere judicem, ad admittendum præfatas exceptiones non autem reſervandum in finem litis.

Et quamvis Joan. Andreas *in d. cap. ex parte num.* 6. 38
verſ & ſi prius & ſequent. de teſtibus, dicat, quod judex in reſervatione hujuſmodi, vel non reſervatione in finem litis, has exceptiones contra teſtes oppoſitas in nihilo parti præjudicat, tamen contrarium verius eſt, imò ut judex reſervando, vel non reſervando poſſit partem gravare aliquam, ex eo aliqui ſunt caſus, in quibus

de

de eis debet cognoscere, & regulariter reservare, ut dictum est, propter quod posset, imò sit necesse parti ex hoc gravamine appellationem interponere comprobat Abb. *in d. c. ex parte num.* 8. *vers. ego tamen, usque ad num.* 9. sequitur Alber. de Malet *in tract. de testib. c.* 5. *num.* 64. post Speculatorem, quem ibi allegans sequitur: quos etiam & contra Joan. Andream suprà, pariter sequitur Prosper. Farinac. *in praxi crim. titulo de testib. qu.* 62. *num.* 365. & 366. quæ resolutio ex ea pendet doctrina, à nobis superiùs hucusque tradita, quoniam in his casibus, in quibus debet judex statim de exceptionibus contra testes oppositis cognoscere, eas reservando pervertit, & præposterat ordinem juris, & judicium à quo appellationi esse utique tanquam licitæ deferendum, probavimus sursum, ut probant Doctores citati, & sequuti à Farinacio loco modò citato.

39 Et ex hac nostra doctrina pendet resolutio vera ad illam quæstionem celebrem, an in casibus extrajudicialibus, in quibus judex tenetur omnino judicialiter procedere, quando scilicet, vel adest legitimus contradictor, vel adest clausula in commissione (vocatis vocandis,) à judice procedente simul judicialiter, & extrajudicialiter, vel extrajudicialiter tantum, omissæ appellationi non deferendo vis fiat; in qua affirmativè, nempe appellationem esse licitam, & ei si non deferat judex violentiam ferat, probavi suprà post latam examinationem *hac p. c.* 13. *à n.* 136. & suprà per text. *in d. c. exhibit. de judiciis*, quia ab ordinato processu omnino licita reputetur appellatio, ubi & rationibus, & authoritatibus id ipsum affirmavimus, ponderando ac interpretando *d. cap. exhibita.* & sic illuc remitto.

40 Quod & nostræ conclusioni pertinet, quòd cùm exceptio nullitatis ab aliquo opposita ejus sit naturæ & qualitatis, ut requirat statim examinationem & determinationem, adeò ut non possit in discursum processus reservari, imò foret nullitati nullitatem addere, si stante hac oppositione nullitatis non pronuntiaretur ante omnia super illis, ita decrevit Rota teste Puteo *dec.* 159. *lib.* 1. *& decis.* 72. *nu.* 2. & 3. *lib.* 3. Caputaq. *dec.* 60. *n.* 1. & 2. *p.* 2. & fuisse pariter decisum in una Tiracon. constituendæ Capellæ 25. Junii anno 1697. testatur Hieron. Gonzal. *in regul.* 8. *de men. & alter. gl.* 9. *in annot. n.* 171.

41 Namque quoniam nullitatis judicium dicitur præjudiciale, & magis præjudiciale, quàm possessorium, ut docet Bald. *in l. ordinarii nu.* 13. *C. de rei vindicat.* Cæsar de Graff. *dec.* 8. *n.* 7. *de sentent. & re judic.* Hier. Gonz. *proximè cit. loco n.* 173. nulla siquidem major est injustitia, quàm nullitas, Eguid. Bellamera *dec.* 343. incipit. *appellans num.* 2. & judex nulliter procedendo spoliat. Aymon. *cons.* 140. *n.* 2. & 3. & *cons.* 24. *n.* 4. Caputaq. *dec.* 112. *nu.* 1. *p.* 2. *dec.* 186. *p.* 3. & sic ab ejus articuli nullitatis reservatione appellationi interpositæ delatio si negetur, vis fiet ex doctrina in nostra conclusione & Doctoribus adductis hucusque, & ex regul. *l.* 4. §. *condemnatum, ff. de re judic.* ut nulla dispositio disponendo de alicujus actus exceptione, in actu nulliter gesto non procedit, prout longum fecimus sermonem *infrà* 3. *p. c.* 9. *à princip.*

42 Hujus etiam farinæ est, quòd aliàs declaratum fuit in hac alma Galleca Curia Regali, dum adhibita fuit per viam violentiæ in provisione Doctoralis Tudensis Ecclesiæ Cathedralis pro delatione appellationis emissæ à Licentiato Meta de Carbajal (hodie meritissimo Collega Vallisoletani Collegii S. Crucis) oppositore à reservatione quarundam exceptionum habilitatum adversùs personam alterius oppositoris oppositas, quas Capitulum & earum cognitionem reservavit in discursum processus, at me informante, & insistente vim feciisse non deferendo, eo quod appellatio legitima
43 esset omnimodo, quoniam cùm præfatæ exceptiones habilitatis, & incapacitatis respiciant, & afficiant legitimationem personæ, sint præjudiciales causæ principali, deberet ante omnia de eis cognosci, principali suspenso, text. *in l.* 1. *C. si quis aliquem testari prohibuerit, l. si cum testibus Cod. ordine cognitionem, l. quoniam C. ad legem Jul. de adulte l. præsens, Cod. ad legem Flaviam, l. si quis libertatem, ff. de petitione hæred. §. præjudicialis, instit. de actionib.* Maranta pluribus relatis ad id Authoribus, *de ordin. judic.* 4. *p.* 20. *dec. à num.* 16. Cevallos 3. *tomo comm. opinio. q.* 818. *à num.* 7. ac ideò appellationem tali reservatione licitam esse, illud insuper in confirmationem adducens, omne gestum à judice tempore, quo in casu debet conquiescere, nullum est ipso jure, ut tradunt Probus 44
in additionib. ad Jo. Monach. in rub. ut lite pend. lib. 6. Parisius *cons.* 166. Bonifacius *n.* 14. *lib.* 4. Bald. & Zinus *in. l. sive pars C. de dilat.* omnes not. *in c. exhibita, de judiciis*, ubi Abb. & Felin. Caputaq. *dec.* 37. *sub n.* 7. p. 2. ac ideo talem interlocutionem Capituli executionem non mereri, licitamque appellationem, vimque fieri, in quo tertium genus violentiæ datum est, in tribunali (*oiendo denuevo al Licenciado Mera sobre sus excepciones opuestas, no hazia fuerza. no lo haziendo la haze otosgue y reponga*, &c.) quod in his casibus justissimum & proprium decretum est.

45 Secunda sit conclusio in hac materia, ut cùm in judiciis summariis exceptio, & articulus requirens altiorem indaginem reservari possit in finem litis *l.* 3. §. *ibid. ff. ad exhibendum, l. penult. C. depositi, l. ille à quo* §. *testament. ff. ad Senatus Consult. Trebel. l ult. Cod. de compensat.* quia cùm eas possit rejicere udex, multo magis reservare, Bart. *in extravag. ad reprimendum in verbo summariè*, 4. Angel. Aret. *in* §. *bonæ fidei num.* 2. *Instit. de action.* Marsil. *sing.* 365. *except.* ac propterea dicit Felin. *in c. exceptionem, de except. num.* 25. *ad fin. & nu.* 24. *per totum*, quòd licet queat appellare ab exceptionibus reservatis in finem litis, fallit in duobus casibus.

46 Et primus hic est, quando exceptiones requirunt altiorem indaginem, quarum cùm sit licita reservatio ut ex aliis Doctoribus ibi probat, licita non dicitur ab ea appellatio, & quod sit sententia de jure tenet post Menoch. *de arbit. casu* 20. *in fin.* Gratian. *discep. foren.* 2. *tom. c.* 170. *à num.* 1. vide etiam alios Doctores infrà *à num.* 62.

47 Et ità in terminis etiam statuti mandantis exceptiones requirentes altiorem indaginem posse, & debere reservari diffinitivæ (cùm juri communi sit conforme) si judex reservaverit exceptiones, tànquam indaginem altiorem requirentes; non posse appellari defendit, & latè probat Gratian. *discept. forens. d. c.* 170. *à n.* 4. quia cùm stetur dicto judicis reservantis quando exceptio dicatur intricata, & requirere altiorem indaginem, ejusque sit arbitrio relictum, prout & tenet Tiraquel. *in l. si unquam, in verbo omnia, vel partem num.* 31. 48
Menoch. *de arbitr. casu* 20. *num.* 3. & *de recup. rem.* 1. *num.* 260. Matthias Coler. *in c. cum venerabilis, num.* 72. *usque ad num.* 78. *de except. & in tract. de processib. executivis*, 4. *p. c.* 2. *num.* 3. *cum sequentibus*, & ita etiam omnino intelligendus est ipse Gratian *ibi num.* 12. *cum sequentibus*, ubi loquitur intricatè, & potiùs lapsu scribentis, ut ex ejus rationibus, discursu, & Doctoribus citatis colligitur. Facit etiam, quod ipse dicit *num.* 3. quòd hujusmodi statuto non intelligitur reservata exceptio clara, de qua incontinenti potest constare, quia hæc non intelligitur ab statuto reservata, 49
quemadmodum exceptiones juris etiam dubii.

50 Quæ quidem conclusio ita admittenda est, ut tunc exceptio talis reservari possit, quando est facti, & sic intelliguntur Doctores citati, cùm secus sit dicendum quando exceptio juris est, quia nec rejici, nec reservari debet, cujus est ratio, quia jus est certum, nec aliquam probabilem dubitationem recipit; ac propterea statim super illa tali exceptione cognoscendum 51
est, nec debet reservari, ita docet, Bald. *in l. ancillæ C.*

C. de furtis. Menoch. *de arbitr. judic. libr.* 1. *qu.* 53. *num.* 4. *d.* 5. quia disputatione juris ordo judiciarius non requiritur, & una semper esse debet apud judicem determinatio, sive modo, sive in posterum, Bald. *in l. postquam litis, col.* 2. *vers. septima exceptio, C. de pactis.* Marianus Socin. senior, *in c.* 1. *num.* 51. & 52. *de litis contestatione*, Blancus *in tract. de compromisso, qu.* 4. *princ. num.* 102. Alex. *in additio. ad Bart. in l. vir bonus, in verbo impedit. ff. judica. solvi.* Felin. *in c. exception. num.* 40. *de exceptio.* Menoch. *loco proximè citato num.* 6. & 9. ubi dicit, quòd cùm à judice super exceptione juris judicandum est, unam semper sententiam, vel affirmativam, vel negativam amplecti tenetur; reservatio nihil præstat, quia illud præjudicium super illa exceptione, quod in fine causæ facere potest, & tenetur, ita potest & debet tempore, quo objicitur, debet enim semper pronuntiare uno & eodem modo
52 vel pro actore, vel pro reo excipiente, ubi etiam latè disputat, quid dicendum sit quando jus non sit clarum, sed dubium & perplexum; & tandem pluribus hinc inde adductis idem quod de jure claro respondit, qui & *in d. qu.* 5. ad hoc alias ponit declarationes. Fusiùs etiam ipse Menoch. *cons.* 25. *num.* 13. *libr.* 2. quem sequitur Gratia. *discept. forens. tom.* 1. *c.* 170. *num.* 3. Capius *d. c.* 10. *num.* 19. & 20. & Aretin. *in §. in bonæ fidei num.* 2. *Instit. de action.* tenuerint contrarium, vide etiam *infrà num.* 62.

53 Istæ autem duæ conclusiones possunt una modo limitari, ut à reservatione non possit appellari, quando contra excipientem & proponentem articulum juris foret præsumptio; probat Hostiens. *in c. cùm conting. de off. delegati*, per text. *in c. nullus, de præsumpt.* Felin. *in d. c. exceptionem, de except. num.* 24. *vers. secundus casus est*, ubi hoc declarat, nisi tunc offeratur probatio exceptionis incontinenti, prout ad id adducit plures Doctores. Ultra quos & eo potest confirmari, nam licèt, ut superiùs dictum est, regulariter exceptio contra testes opposita non impediat eorum examen, sed reservetur in finem, & discursum litis, cui adjecimus aliquas limitationes remissivè, earum tamen una hæc est, ut exceptio contra testes debeat statim, &
54 admitti, & de ea cognosci, non tamen reservari quoties, etiam, si altiorem requirat indaginem, offertur probatio incontinenti, hoc ita probatur per Doctores *in auth. si dicatur Cod. de testibus*, ubi præcipuè Bart. *nu.* 3. *in ejus summario, vers. breviter litera hoc dicit*, juncto *num.* 8. *in fin.* & *num.* 10. & ibi Bald. *num.* 2. *versic. nisi prob. in continenti.* Salic. *num.* 2. & bene ibi comprobat Joan. de Sicar. *num.* 2. *vers. verumtamen. gl. in c. ex par verbo infames, vers. sed ex hoc etiam.* ubi Innoc. *num.* 1. Felin. *num.* 15. Joan. Andr. *num.* 15. *post medium.* Bald. 10. ubi etiam multo magis, quando
55 exceptio est ipso jure probatur Imol. *col.* 6. *in fin. vers. sed iste intellectus*, & *col.* 7. *in princ. versiculo alius fuit intellectus*, ubi quod sufficit verbo simpliciter offerre se probaturum, quia intelligitur incontinenti, licèt ad cautelam melius sit adjicere etiam incontinenti. Ant.
56 de Butr. *num.* 15. *vers.* 3. *fuit opin. eod. tit. de testim.* Alber. de Mallet. *in tr. de testib. c.* 13. *n.* 51. 53. & 55. ubi de verissima conclusione testatur Soci. *regul.* 129. *in* 7. *fall.* Lanfr. *de testib. num.* 49. *vers. item fallit.* Gramm. *dec.* 86. *num.* 2. & *seq.* Conrard. *in pract. §.* 2. *de off. præto. in causis civilibus, tit. de testib. rub. personas testium aggred. in princ. num.* 9. *fol.* 76. *col.* 1. *in* 7. *fall.* Monticell. *in repert. testium, fol.* 228. *col.* 1. *versic.* 1. Beneint. *dec. Bononi.* 7. ubi dicit, quod ita docent communiter DD. *in c. exp.* Menoch. *de arbitr. libr.* 2, *casu* 239. *num.* 9. *vers. si constat statim*, & *num.* 12. *vers. præterea vivi. in communi. opinio verbo, contra testes exceptio in fin.* Mascard. *de probat. libr.* 2. *cons.* 694. *num.* 2. *vers. aliud feciisse videtur Innoc* &c. *nu.* 4. & 5. ubi bene comprobat Prosper Farin. *in pract. crim. in tract. de testib. q.* 62. *n.* 358.

57 Et in terminis exceptionis contra testes reservatæ, cujus probatio in continenti offert, ut appellari liceat, licèt coram judice superiori justificanda sit, Philipp. Franch. *in c. interpositæ sub n.* 4. *lim.* 2. & Card. Alex. *sub. n.* 4. *fall.* 2. & 3. *col.* 3. *de appell.* sequitur Scacc. *de appell. q.* 11. *n.* 96. & nos latiùs explicuimus hanc doctrinam, *supra c.* 1. *à n.* 8. *cum seqq.*

Tertia & ultima etiam in hoc articulo potest constitui regula, ut à reservatione cujuscunque articuli, seu 58
exceptionis appositæ in processu pendente in supremis tribunalibus, nec appellatio, nec supplicatio admittatur, ut approbant & affirmant ita procedere in eis dè speciali stylo & consuetudine, Monter. *in pract.* 5. *tract. de Cancellarias, c.* 2. *de las supplicaciones, n.* 21. Grat. *in regul.* 33. *sub nu.* 5. rejecta tamen distinctione. Monterr. dicentis, ut supplicari possit, quando non dicitur *de alli resultara*, quia sola reservatio sufficit de per se, & tacitè subintelligitur, ut tunc reservetur ad diffinitivam, ut inde resultet articuli discussio, quoniam istháec sola reservatio exceptionis operatur, ut probata postmodum exceptione & legitima inventa, nulla reddantur omnino, quæ antea gesta erant, docet Bart. *in l. ille à quo, §. ad Senatus Consultum Trebellianum*, quod & declarat Felin. *in d. c. except. nu.* 24. 59
sub vers. secundus casus, &c. Marsil. *sing.* 365. *num.* 2. & *sing.* 198. *testis qui non debet, num.* 3. *vers. ideo dicit.* Gratian. *in discept. forens.* 1. *tom. c.* 170. *num.* 7. dicentes etiam, quod in iis casibus, in quibus exceptio reservari potest de jure in finem litis aut diffinitivæ, tunc non posse appellari, quia nulla læsio, præjudicium, aut gravamen datur considerabile, cum in fine litis, quo reservatur, reparari rectè possit, cæteraque gesta nulla retro sint de exceptionibus, & sic cum tacitè ille effectus subintelligitur in reservatione, absoluta, declaratio, & expressio requisita per Monterr. non est in consideratione, cùm expressio illius quod tacitè inest, nihil operetur, de quo vide latissimè infrà *n.* 67. *cum seqq.*

Clausula istháec reservativa jurium in aliud judi- 60
cium, sententia facta à judice, operatur coram eodem judice juris reservati causam tractari, ac discuti posse, de qua ejus virtute efficitur competens, ita tenet Peregrin. *de fideicommiss. art.* 48. *n.* 66. *fol.* 266. Contrarium tamen, imò hujusmodi causam coram eodem judice tractari non posse, defendit Marta *de jurisdict.* 4. *p. centur.* 2. *casu* 199. *à n.* 22. *cum seqq. & suprà num.* 5. Quid tenendum: prior opinio frequentiùs admittitur in praxi.

Et pro complemento hujus materiæ illud inquiren- 61
dum est: an exceptio in fine litis à judice reservata, priùs sit terminanda actore constante pro diffinitiva.

Pro cujus resolutione priùs supponenda sunt non- 62
nulla ex hactenus dictis, nempe, liquidas dici esse exceptiones, aliam non requirunt probationem, nec oppositionem, sed in promptu instrumentis aut aliter Benit. *dec.* 7. Muscatell. *prax. civil. p.* 5. *gl. Reserv. n.* 21. Trivis. *dec.* 2. *n.* 5. *lib.* 1. & quæ non sint multis ambagibus innodatæ, *l. fin. C. de compens.* Muscatell. *num.* 21. 22. altiorem verò requirunt indaginem, quæ intricatæ sunt, nec de facili possunt liquidari, cum & in facto, & in jure sint dubiæ *l.* 3. §. *ibid.* & ibi gloss. *verb. obscurior, ff. ad exhib. l. ille à quo §.* 1. *ff. ad Trebel.* Jas. *in §. præterea num.* 58. *Instit. de actionib.* Capic. *dec.* 10. *num.* 19. 20. Aret. *in §. æquè Instit. de except.* Alex. *cons.* 165. *col. pen. in fin. vol.* 2. Surd. *cons.* 52. *num.* 10. Cavagnol. *ad decret. Montis. f.* 6. §. 10. *num.* 16. Tilm. *dec.* 3. *vot.* 6. *recup. poss. num.* 23. 24. *syntagm.* 3. Trivis. *d. dec.* 2. *num.* 2. Mat. Giurb. *dec.* 21. *num.* 1. illæ in fine causæ, ad merita reservari non possunt, sed ante litis ingressum terminandæ sunt, Felin. *in c. cùm contingat. de off. delegat. n.* 18. & *in c. exp. num.* 12. *de testib.* Afflict. *dec.* 63. *n.* 1. Capic. *dec.* 77. *n.* 66. Trivis. *d. dec.* 2. Muscatell. *d. n.* 21. 25. aliàs 63
processus redderetur nullus, ad text. *in c. cum ad dissolvendum, de despons. impub.* Felin. *in d. c. cùm contingat. num.*

num. 18. Alb. *conſ.* 14. *num.* 3. *l.* Triv. *d. n.* 6. Cavag. *d.* §. 10. *n.* 7.

Hæc verò in fine cauſæ reſervari rectè poſſunt, ne retardetur proceſſus ſuper negotio principali. d. §. *ibid. ff. ad exhiben. & d. l. à quo* §. 2. *ff. ad Trebell.* confert text. *eleganter*, §. *ſi quis poſt ff. de condict. indeb. & l. nam & poſtea* ubi Bar. & Doctor. comm. *ff. de jurejur.* Marſ. *ſing.* 365. Afflict. *dec.* 12. *n.* 2. Muſcatel. *de gloſ. reſerv. n.* 20. 25. Georg. *alleg.* 15. *n.* 9. Contard. *in l.* 1. *limit.* 12. *C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell.* Maran. *de judic. tit. de except. num.* 14. com. teſtatur Cum. *Rit. (ſuo ordine)* 38. *n.* 57. Tepat. *lib.* 1. *var. tit. de except. col.* 7. *in med.* Barboſ. *in l. divortiò.* §. *fin. num.* 54. *ff. ſolut. mat.* Gratian. *diſcept.* 170. *num.* 1. Ann. *ſingul.* 446. & 605. Cavagnol. *d.* §. 20. *n.* 15. Gail. *de arreſt. c.* 3. *n.* 13. Laderch. *conſ.* 121. *n.* 5. *conſ.* 133. *nu.* 16. 17. Maſull. *ad Capic. dec.* 6. *n.* 6. *deciſ.* 10. *n.* 9. comm. dixit Intrigl. *dec.* 17. *num.* 18. Triviſ. *d. dec.* 2. *num.* 1. Gramm. *dec.* 65. *n.* 83. 74. Menoch. *de arbitr. q.* 53. & *caſ.* 20. *in fin.* Quo in caſu nec appellari poſſet, Gratian. *d. diſcept.* 170. *n.* 4. Ruginell. *de appell.* §. 2. *c.* 3. *n.* 303. Pacian. *de probat. lib.* 1. *c.* 58. *n.* 50. Scac. *de* 64 *jud. lib.* 1. *c.* 102. *num.* 2. & *de appell. q.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *n.* 97. 98. Mar. Giurb. *dec.* 21. *num.* 3. tum quia ſtatur dicto judicis reſervantis, quando exceptio ſit intricata, & ſi altiorem reſpiciat indaginem, poſitum eſt ejus arbitrio, Bald. *in l. ſi ex falſis, n.* 11. *C. de tranſact.* Felin. *in c. exceptionem, nu.* 24. *de except.* 65 Tiraquell. *in l. ſi unquam*, gl. *omnia, vel partem, C. de revoc. donat.* Menoc. *de arbitr. caſ.* 10. *n.* 3. & *recup. poſ. rem.* 1. *nu.* 160. Gratian. *diſcept.* 170. *nu.* 4. Ann. *ſingul.* 605. Mar. Giurb. *deciſ.* 21. *eodem num.* 3. tum quia exceptiones nec ſunt deciſæ, ſed eas in fine cauſæ 66 dicendas reſervat judex, Alexand. *in d. l. ille à quo* §. 1. *n.* 5. Felin. *in d. c. cùm contingat, n.* 18. Franc. *dec.* 198. Carpan. *ad ſtat. Mediol.* 23. *num.* 112. Ann. *ſingul.* 605. Afflict. *in conſtitut. Filiationis. n.* 8. *rubr.* 22. *lib.* 2. Milan. *dec.* 3. *n.* 96. *lib.* 1. Intrigl. *l.* 1. *ſing.* 35. *l.* 2. *ſing.* 161. tum quia reſervatio hujuſmodi id operatur, ut probata demum exceptione geſta omnia ſint nulla, & proceſſus: gloſſ. eſt ſingul. *in d. c. cùm contingat*, Bart. *in d. l. ille à quo* §. 1. *n.* 5. & Alex. *n.* 6. Afflict. *ſub d. n.* 8. Bald. *conſ.* 96. *n.* 4. *vol.* 1. plenè Felin. *in c. ſuborta. de re jud.* Cum. *Rit.* 42. *nu.* 44. 68. Narſ. *ſing.* 197. *ſing.* 365. *n.* 2. *ſing.* 696. *n.* 3. Marant. *de jud. p.* 6. *memb.* 9. *n.* 14. Grat. *d. diſcept.* 170. *n.* 7. Tuſc. *tom.* 7. *litera S. concl.* 526. *n.* 3. Cavagn. *d.* §. 10. *n.* 20. 24. Tepat. *loc. cit.* An. Sola *ad decret. Sabaud. tit.* 8. *de except. dilat. gloſſ.* 13. *n.* 5. Carpan. 6. *c.* 23. *n.* 109. Abb. *conſ.* 575. *n.* 21. Ancha. Jun. *lib.* 2. *q.* 29. *nu.* 6. & *lib.* 3. *q.* 58. *per tot.* Ann. *ſing.* 605. Cornaz. *dec.* 106. *num.* 15. Muſcatel. *d. gl. reſervatis, num.* 16. Triviſ. *dec.* 2. *nu.* 89. *lib.* 1. Aſin. *in prax.* §. 18. *c.* 5. dummodo exceptio reſervata, proceſſui opponeretur, ſecus ſi ſubſtantiæ ipſius negotii, ſuper quo agitur, 67 quia ad hoc ut dicatur nullum, quòd antea factum eſt, requiritur ſententia declarans, quòd illud pro irrito haberi debeat, ſicuti advertit Gratian. *d. num.* 7. 8. ex Felin. *in d. c. exceptione, n.* 24. *in fin.* poſt Rom. & 68 Alex. quos citat. Ita ut reficiendæ etiam ſint expenſæ ſi obſtaret reſervata exceptio, *Clem. appellant. de appell.* Ann. *ſing.* 605. Gratian. *loc. nuper cit. nu.* 9. quæ ſi locum habent in præfato prætorio à cujus ſententia reclamatur tantùm. Ann. *de ſing.* 605. Grat. *diſcept.* 170. *num.* 13. qua ſic facta exceptionum reſervatione, tenetur judex ante ſententiam diffinitivam, ſuper ipſis reſervatis exceptionibus interloqui, aliàs ſententia eſſet nulla, per ſuperiùs allegata.

69 Sed ſententiam eſſe validam parte non petente reſervatas exceptiones decidi, ut judicatum teſtatur Triviſ. *dec.* 2. *à n.* 9. *lib.* 1. Mar. Giurb. *dec.* 12. *nu.* 9. idem ſentit Afflict. *d. num.* 8. etenim ſi teneatur judex intra inſtantiam, ſub certa etiam pœna aliquid proferre, ſeu interloqui pœnam comminatam, nec mereatur, niſi pars in cujus gratiam reſervatio facta fuit, iterum patet, Abb. *in c. venerabilis, num.* 9. *de judic.* Felin. *in c. ſin autem*, 3. 4. *de reſcript.* latè Franc. *in c. ex ration. n.* 103. *de appell.* Bart. *in l. cum Papinian. n.* 1. *C. de interl. omn. jud.* Triviſ. *dec.* 2. *nu.* 9. *lib.* 1. Cavagnol. *ad decret. Montiſ.* 2. §. 14. *de n.* 1. *cum ſeq.* & *dec.* 10. *n.* 2. 3. Bim. *conſ.* 158. *num.* 12. Gramm. *conſil.* 54. *num.* 6. Immo ſententia lata parte non conſ- 70 tante, eſſet ipſo jure nulla, cum nec poſſit judex in cauſis civilibus officium ſuum impertiri, niſi parte petente, *l.* 4. §. *hoc autem judicium ff. de damn. infect.* ubi Rip. *num.* 75. *gl. in l. properandum*, §. *etſi quidem verb. triennii, verſ. item not. C. de jud.* ubi Iſſ. *à n.* 5. Rauden. *dec.* 1. *num.* 101. Gratia. *diſcept.* 40. *num.* 23. *diſcept.* 100. *n.* 7. *diſcept.* 156. *n.* 27. 28. Viv. *dec.* 390. *n.* 4. latè edocuit Menoch. *lib.* 2. *præſumpt.* 46. & præſertim *nu.* 30. Nig. Camp. *in c. R. N.* 206. *ab olim, n.* 6. Cæſar de Graſſ. *dec.* 9. *n.* 4. *de cauſ. poſſ. & propriet.* Vant. *de nullit. tit.* 9. *de null. ex defect. juriſd. ord. nu.* 121. & *tit.* 13. *ex defect. proceſſus, num.* 31. 32. Mont. *dec.* 12. *nu.* 45. *dec.* 30. *nu.* 30. Cavag. *ad decret. Montiſ.* 14. *n.* 24. *decr.* 15. *n.* 4. *decr.* 21. *n.* 1. *decr.* 22. *n.* 5. *decr.* 23. *n.* 4. Aſin. *in prax.* §. 3. *c.* 1. Gonzal. *ad* 72 *reg. Cancel. in annot. gl.* 9. *n.* 147. 148. & *gl.* 56. *num.* 109. copiosè Giurb. *dec.* 130. *n.* 7. & 8. Nec judex ipſe debet quærere acta, ſed expectare, quòd ſibi deferantur, aliàs redderetur ſuſpectus, Cravet. *conſ.* 170. *n.* 2. Ant. Sola *ad decr. Sabaud. tit.* 32. *gl.* 10. *n.* 7. & cùm ſciat pars judicem ad ſententiam procedere, & non opponit competenti exceptioni tacitè renuntiaſſe cenſetur, ut poſt Crav. *conſ.* 140. *n.* 5. reſumit Aſin. *in prax.* §. 19. *c.* 3. *lim.* 12. *n.* 1. Mont. *d. dec.* 12. *n.* 56. Cancer. *var. reſol. c.* 20. *de teſtib. num.* 21. 23. Amat. *dec.* 24. *n.* 27. Triviſ. *d. dec.* 1. *nu.* 12. quia conſentire videtur, *c. qui tacet, de reg. jur. in* 6. Put. 150. *l.* 1. quæ quidem tacita renuntiatio in prohibitiva etiam diſpoſitione admittitur; ut reſolvit Dec. *in c.* 2. *nu.* 101. *de probat.* Mont. *d. n.* 56. Quare poteſt judex reſervatas exceptiones omittere, ut ſuper negotio principali procedere, illudque definire tanquam de partium conſenſu *l. ſi convenerit, ff. d. re jud.* quia tacitè pronun- 73 tiaſſe videtur, reſervatas exceptiones illas minimè admittendas, ſed penitus rejiciendas eſſe, arg. *c. ex parte M. app.* Abb. *in c.* 4. *n.* 10. *de ord. cog.* Bar. *in l. à procedente, n.* 4. *C. de dilat.* latè Gab. *tit. de excep. concl.* 1. multa enim parte non opponente ſubſiſtunt, quæ aliàs de jure non valerent, pulchrè oſtendit Felin. *in c. inter monaſterium, n.* 23. *de re jud.* Cravet *conſ.* 220. *n.* 3. *in fin. Mag. dec. Luc.* 52. *n.* 21. & Giurb. *in dec.* 14. *n.* 8.

Non obſtant contraria: quia procederent parte 74 ſuper eis interloqui petente, quo in caſu ſi ad ſententiam procederet judex reſervatis exceptionibus non deciſis, nulla erit, ex Afflict. *in d. conſt. Filiatio. n.* 8. & 9. Triv. *d. dec.* 2. *per tot.* & eſt verior opinio, ſecundùm quam fuit ſæpe judicatum, quòd oppoſitio ſit neceſſaria, cùm quilibet actus tendens ad favorem alicujus, intelligendus ſit parte opponente, ad text. *l. univerſa*, ubi gl. *verb. præbeatur*, & Iſſ. *num.* 3. *C. de præcib. Imper. offer.* Polyd. Rip. *obſer.* 490. *nu.* 3. & 75 plures DD. citat Giurb. *dec.* 15. *n.* 8. & *dec.* 14. *n.* 8. qui *d. dec.* 21. *n.* 14. prædictis difficultatibus ita ſatisfacit, & juxta hanc ſententiam & opinionem ita determinaſſe Senatum Siciliæ menſe Junio 1622. & in aliis cauſis, teſtatur.

TRACTATUS
DE REGIA PROTECTIONE
Vi Oppreſſorum Appellantium.
PARS TERTIA.

Qua continentur capita circa violentias, quæ ab Eccleſiaſticis judicibus, non deferentibus appellationibus legitimis, interpoſitis, principaliter à ſententiis diffinitivis, committuntur.

CAPUT I.

Si virtute alicujus contractus, quo alimenta promiſſa ſunt, quibus judex ex officio dare jubet, (puta Filio à Patre, Patri à Filio, & ſimilibus) agatur, à ſententia ſuper tali contractu lata appellationi non deferens, an vim faciat. Et quid generaliter à qualibet alimentorum ſententia, vel eorum, quæ celerem executionem deſiderant.

SUMMARIUM.

1 *A ſententia præſtante alimenta appellatio interpoſita non ſuſpendit executionem, quia venter dilationem non patitur.*
Alimentorum præſtatio celerem executionem deſiderat, ibidem.
2 *Alimenta præſtare condemnatus, non auditur in proſequutione appellationis, niſi priùs ſolvat alimenta.*
3 *Ab alimentorum ſententia prohibetur appellari quoad effectum ſuſpenſivum tantùm, non quoad devolutivum.*
4 *Commiſſio appellationis ſuper ſententias alimentorum præſentium, aut futurorum datur cum clauſula (ſine retardatione præſtationis alimentorum) vel (ſine præjudicio legitimæ executionis.)*
5 *Alimentario ſatis conſulitur ſublata duntaxat appellatione quod effectum ſuſpenſivum, quo procedunt rationes, quibus ab alimentorum ſententia negatur appellatio.*
6 *In omnibus cauſis quæ celerem expeditionem deſiderant appellatio quoad ſuſpenſivum tollitur.*
Periculum ubi ſit in mora, quando tollitur appellatio, ibidem remiſſivè.
7 *Ab alimentorum ſententia denegatur ſuſpenſiva appellatio, non ſolum quando omnia alimenta petuntur, ſed & quando eorum pars tantùm petitur, ut veſtitus, habitatio, & ſimilia.*
8 *Alimentorum à ſententia appellatio denegatur, non ſolùm quando proceditur principaliter, ſed etiam quando incidenter ad illa actum eſt.*
Circa materiam l. ſi inſtitut. §. de inofficioſo, ff. de inofficio. teſtam. *qui ſint videndi, ibid.*
Reprobatur opinio Cordubæ à Lara contrarium aſſeverantis, ſcilicet, ubi agitur principaliter non negari appellationem, ibidem.
9 *Alimenta petita à paupere habent privilegium, ut per appellationem non ſuſpendantur, quando petuntur à paupere, ſecus ſi à divite, in quo ceſſat ratio prohibitionis & privilegii.*
10 *Alimenta futuri temporis petita hoc habent privilegium, ut præſtatio non ſuſpendatur per appellationem, ſecus alimenta præteriti temporis, quia jam ſemel evaſit periculum.*
11 *Alimenta futura dicuntur etiam ea quæ debentur à die motæ litis.*
12 *Inter alimenta præterita & futura diſpar eſt ratio, & ſic in iſtis ſummariè proceditur, in illis verò non.*
13 *Alimenta quando petuntur officio judicis, non admittitur appellatio ſuſpenſiva, ſecus quando jure actionis, quia tunc admittitur.*
Reprobatur Sigiſmundus Scaccia hanc communem diſtinctionem non admittens, ibid.
Quæ diſtinctio procedit in inope petente alimenta, ibid.
14 *Reprobatur opinio Petri Surdi.*
Alimenta quæ officio judicis petuntur, jure naturali debentur, in petitis jure actionis ſolum jus civile operatur, ibid.
15 *Alimenta ut lite pendente præſtentur pauperi habenti pro ſe ſententiam, tria requeruntur copulativè.*
16 *Alimenta quando petuntur jure actionis, judicium eſt ſummarium, ſed ordinarium, quo datur appellatio.*
17 *In legato pro alimentis agitur jure actionis.*
18 *Alimenta petens, ſi reportet contra ſe ſententiam negativam, poteſt licitè appellare quoad utrumque effectum.*
19 *A ſententia negativa lata contra agentem aliqua via privilegiata generaliter admittitur appellatio.*
20 *Alimenta petita vigore contractus, quo fuere promiſſa ei, cui jure naturali, & officio judicis debebantur, puta filio, patri, & ſimilibus, an à ſententia lata pro illis præſtandis admittant appellationem ſuſpenſivam.*
21 *Actio judicati licèt habeat exequutionem paratam, ſtipulatio tamen per quam ipſa novatur ejus privilegio gaudet.*
22 *Contractus celebratus in ultima voluntate propriam amittit naturam, & eam aſſumit ab ultima voluntate.*
A mero poſſeſſorio licèt non appellatur, à poſſeſſorio intentato virtute contractus appellatio admittitur, ibid.
23 *Proviſio hominis facit ceſſare privilegium ſibi à jure conceſſum.*

Appella-

24 *Appellationis prohibitio, & illius permiſſio ubi in uno ſubjecto concurrunt, hæc an prævaleat.*

25 *Ad alimenta ubi agitur virtute contractus per illum, cui jure naturali debentur, pariter appellationem carere ſuſpenſivo, defenditur.*

Duæ regulæ ubi reperiuntur, una firmativa, alia prohibitiva, hæc præponderat, ibid.

26 *Privilegia duo ubi concurrunt, aliud prohibitivum, aliud permiſſivum, illud potiùs prævalet.*

27 L. qui id quod, ff. de donatio. *in propoſito pulchrè ponderatur.*

Donatione in ſtipulationem deducta, & virtute ſtipulationis condemnatus donator, non amittit privilegium illi competens, ne conveniatur ultra quam facere poteſt, ib.

28 *Actio aliqua quando non devolvitur in aliam intelligitur devoluta ſecundùm ſuam naturam primævam.*

29 *Qualitas naturalis, & accidentalis quando in aliquo concurrant, & ſimul ſtare non poſſunt, prævalet naturalis.*

Cauſa primordialis & originalis potius attenditur, ibid.

30 *Principium eſt fine potentius, cauſaque incipiens potentior eſt perficiente.*

31 *Finis regulatur à ſuo principio, & ad illud trahitur.*

In filio contrahente alimenta concurrunt officium judicis inductum ab ipſa natura, & contractus quod eſt quid accidens, ſicque illud naturale debet attendi, ibid.

32 *Stipulatio quæ eſt ſtricti juris, ſi interponatur ſuper contractu bonæ fidei, hujus natura & effectus retinetur, quia qualitas primæ obligationis cenſetur adjecta in ſtipulationem.*

33 *Remedium l.* 2. C. de reſcinden. vend. *licet non detur contractibus ſtricti juris, locum tamen habet in ſtipulationibus adjectis ſuper contractibus bonæ fidei.*

34 *Depoſito ſubrogato loco alterius contractus poſſunt opponi omnes exceptiones quæ poterant opponi priori contractui.*

35 *Reſolutio quæſtionis interpoſitæ cum fœdere diſtinctionis.*

Alimenta quæ judicis officium debebantur, ſi in obligationem deducantur, animo novandi officium judicis competens pro illis (quæ novatio expreſſè hodie requiritur) evaneſcit officium judicis, & remanet ſublatum, & ſic ex contractu agendum eſt, & jure actionis, ibid.

36 *Extincta prima actione per novationem, extinguuntur omnia ejus privilegia.*

37 *Verba* l. ſi non obtulit, §. ſi ex conventione ff. de re jud. *expenduntur.*

38 *Alimenta non deducta in contractum ab eo, jure naturali debebantur, non novandi animo, ſed potius ad illius corroborationem additamentum, & majorem ſecuritatem, & cautionem non amittunt ſuum privilegium competens ex officio judicis.*

39 *Verba l.* ſi non obtulit, §. ex conventione, ff. de re jud. *ulterius ponderantur.*

Verba l. 2. verſ. quare ff. de privil. credi. *expenduntur in propoſito, cui mirabiliter conducunt, ibid.*

40 *Semper attenditur, quod principaliter agitur, & res denominatur à potentiori.*

41 *Qualitas proveniens ex officio judicis ad alimenta & ejus privilegium ut præponderet, debet actor in judicium deducere, & probare qualitates huic officio judicis neceſſarias.*

42 *Officium judicis cùm concurrit cum actione, quando per illud uberiùs conſulitur agenti, atque aliquid addatur aliquid actioni.*

43 *Ad alimenta quando agitur ex utraque obligatione, una admittens appellationem, alia excludens illam (prout eſt officium judicis) hæc illi detrahit.*

44 *Qualitas prohibitiva & permiſſiva quando concurrunt circa unum & idem individuum, qualitas negativa vincit.*

45 *Alimentorum permiſſio (ceſſante novatione) obligationi à lege inductæ accedit accеſſoriè; & ita ejus natura veſtitur quoad appellationis prohibitionem.*

46 *Alimentorum à ſententia diffinitiva prohibita appellatio quoad ſuſpenſivum, multo fortiùs prohibita intelligitur ab interlocutoria.*

47 *Ab alimentis ad dotem valere argumentum, plures affirmant.*

48 *Ab alimentorum ſententia ſicut non licet appellare, ita in cauſa dotis non licere plures affirmant, quod author nunquam vidit practicari.*

Alimenta in cauſa dotis an ſint pendente appellatione miniſtranda, vide ibid.

49 *Alimentorum à ſententia reformatoria appellationi emiſſa an ſit deferendum, remiſſivè.*

50 *Alimenta nimis taxata in eadem ſententia, qua quis ad eorum præſtationem condemnatur, aut admittant appellationem quoad utrumque effectum, ubi opinio Avendani reprobatur.*

51 *A taxatione ſeu fructuum lipuidatione facta in executione rei judicatæ, non datur appellatio ſuſpenſiva.*

52 *Taxatio ſeu liquidatio quando fit in eadem ſententia de cujus executione tractatur, non admittere appellationem omnes fatentur.*

Alimentorum taxatio facta in ſententia ſtat, accеſſoriè ad illorum condemnationem, & ſic regulatur ab ejus natura quoad appellationis prohibitionem, ibid.

53 *Alimentorum taxatio facta in eadem ſententia, ſi admitteret appellationem, nunquam poſſet effugari periculum, quod ex dilatione à jure conſideratur.*

54 *A taxatione ciborum vendendorum in populis, & civitatibus facta per judicem non admittitur appellatio ſuſpenſiva*, juxta l. regiam.

55 *A condemnatione facta vigore ſtatuti aut ordinationis civitatis ſuper veſtibus, & cibis diſponentis à mille marapetinis infra non admittitur appellatio ſuſpenſiva, ex* l. regia.

56 *Taxatio mercedis ſeu alimentorum facta in ſententia eadem non recipit appellationem ſuſpenſivam, prout determinavit Rota Romana contra Avendanum.*

57 *Ad exhibendam rem condemnatus, quando habet facultatem rei reſtituendæ non appellat, quia tale judicium non patitur dilationem.*

58 *Ad exhibendum condemnatus ſi ulteriùs ultra rei exhibitionem ad aliquod aliud, puta, intereſſe ſeu pœnam condemnetur, an poſſit appellare.*

59 *Ad exhibendum condemnetur, & in eadem ſententia conditionaliter ad intereſſe condemnetur, niſi ſolvat, &c. an poſſit appellare.*

60 *Legatum relictum pro ſepultura dilationem non recipit, propterea nec appellationem ſuſpenſivam.*

61 *Legatum quod dilationem non recipit, debetur antequam hæreditas adeatur.*

62 *Periculum ubi imminet ex mora, poteſt legatarius impunè propria authoritate legatum capere.*

63 *Cadaver debitoris detineri non poteſt per creditorem, nec ejus appellatio quominus ſepeliatur, donec ſolvatur debitum, admittenda erit.*

64 & 65. *Studiorum cauſa dilationem non patitur, quare à ſententia lata contra turbantem ſcholarem in habitatione appellatio non admittitur.*

66 *A ſententia lata contra fabrum malleantem circa domum Scholaris ſeu Doctoris appellatio non admittitur.*

67 *Teſtes ſenes, & valetudinarios, poſſt judex à quo licite recipere appellatione pendente, ob moræ periculum, ne pereat probatio.*

Juramentum ſub cujus formâ & præſtatione lata fuit ſententia, poteſt recipi appellatione pendente, ne ſcilicet probatio pereat, ibidem.

68 *Excommunicatum in articulo mortis conſtitutum poteſt judex à quo appellatione pendente abſolvere, quia periculum eſt in mora.*

69 *Vindimiæ & meſſes non recipiunt dilationem, & ideo appellatio iis negotiis ſuſpenſivo effectu caret.*

70 *Dilationem non recipiunt cauſæ aliquæ, quæ generaliter non admittunt appellationem.*

71 *Alimentanti,*

71 *Alimentanti, ſeu alimentantis creſcente, vel decreſcente patrimonio, etiam poſt factam condemnationem & taxationem à judice, an creſcant vel decreſcant alimenta, remiſſivè.*

72 *Periculum in mora caret lege, legem non admittit, atque legem tribuit, licitum facit, quod alias licitum non eſt, ibid.*

Judicem incompetentem legitimum faci, ibid. multoties alterat non ſolùm præcepta humana, ſed etiam divina, ibidem.

73 *Periculum imminens, & inſtans neceſſitas attribuit juriſdictionem etiam non habenti, & à juris regulis tunc recedi tur, ibidem.*

1 HUjus dubii facilis ut pateat exitus, à poſteriori Capituli parte initium eſt ſumendum, an ſcilicet, & quando violentia adeſſe dicetur haud appellationi deferens interpoſitæ à ſententia, quæ præſtari mandatur alicui alimenta; quod ut prolixitas evitetur verboſa, quæ doctos aſſolet ſtomachari, & juniores confundere, illa generalis eſt regula conſtituenda, appellationi emiſſæ à ſententia præſtante alimenta alicui, vim non fieri à judice non deferente, quoniam venter dilationem non patitur, atque alimentorum præſtatio celerem executionem deſiderat: text. eſt, *in l. fin.* ibi ne frumentum in uſum militum in annonæ ſubſidia contrahatur, *&c. ff. de appell. recipiend.* text. eſt etiam *in l.* 2. ibi, ſed perrarò intra ſtatutum tempus ſententiæ exequantur; veluti ſi alimenta aliquibus conſtituantur, vel minori 25. annis ſubveniatur, *&c. ff. de re judic. l. ſi inſtitut.* §. *de inoffic.* ibi, ſed quia ſcriptus hæ res appellaverat, placuit interim propter inopiam pupilli alimenta pro modo facultatum, quæ in officioſi teſtamenti accuſatione pro parte ejus vindicabantur decerni, *&c. ff. de inoffic. teſtam.* quæ jura ad hoc ponderant, allegant Bart. *in d. l. ñn. n.* 1. gl. verbo *decedat, in c. qua fronte de appell.* Specula. *in tit. de appell.* §. *in quib.* Bart. *in l. Mela, in fin. ff. de alim. & cibar. legat.* idem Bart. *in l. ſolent. col. fin. eodem tit.* Alberic. *in d. l. fin.* Aretin. *conſ.* 97. *n.* 3. DD. *in l. de alimentis, C. de tranſact.* Bernard. *ſcholio decedat in c. qua fronte de app.* Bart. *in tract. de alim.* Cumanus *in d. l. fin. n.* 4. Forcatol, *in libello, qui ſcribitur penus juris civil. c. fin.* Bald. *in l.* 2. *C. quando provo. non eſt neceſſ.* Rom. *ſingul.* 286. incipit *à ſententia.* Iſſ. *in l. de alim. c.* 5. *C. de tranſact.* & ibi Alciat. *p.* 4. Aretin. *in ſtipulatus, n.* 9. *ff. de verbor.* Angel. *in l. penult. in fi. ff. de his qui ſunt ſui, vel alien. jur.* Nicel. *in tract. de concordia gloſſa, c.* 6. *fallen.* 7. *n.* 35. *fol.* 192. *t.* 18. *tractatuum novar.* Natta *conſ.* 108. *n.* 1. *lib.* 1. idem Natta *conſ.* 409. *n.* 5. *lib.* Tiraq. *in tract. de privilegiis piæ cauſæ, privileg.* 147. Ant. Cordub. de Lara *in tract. de alim.* §. *ſi vel parens, n.* 26. *& ſeqq.* Petrus Surd. *in tract. de alim. tit.* 8. *privileg.* 60. *n.* 5. Everard. *loco* 24. *in fi.* Crotus *conſ.* 178. *in fi.* Gramat. *in conſ. civi.* 146. *n.* 14 Gigas *in tract. de pœn. q.* 9. 5. *n.* 3. Practic. Papienſ. *in form. libel. quo agitur pro re ſingul. n.* 85. Afflict. *in dec.* 152. *n.* 3. Bal. Novel. *in tract. de dote p.* 9. *privileg.* 7. *n.* 2. Rebuff. 1. *to. ad ll. Gal. tit. de ſentent. proviſio art.* 1. *gl.* 2. Fachineus *lib.* 1. *controv. jur. c.* 77. Joannes Bottas *conſ.* 24. *n.* 29. *vol.* 1. Lancel. Galius *in tract. de ſtatu. verſ. ſolidos q.* 6. *n.* 27. *fol.* 333. *to.* 2. Ludov. Pontan. *in tract. de alim. c.* 19. *per tot. tom.* 8. *p.* 2. Vitari. *in tract. clauſ. tit. an poſſ. juri alim. ren. col.* 12. *circa fin.* Cephal. *conſ.* 485. *n.* 86. Mar. Mant. *ſing.* 22. *n.* 4. Manfred. *lib.* 2. *pract. concl. ſuper atten. concl.* 57. *& concl.* 157. Fabius Montele. *in ſua pract. arbitr. in* 1. *p.* 6. *q. prin. dubio.* 13. *n.* 23. Aſin. *in praxi* §. 31. *c.* 2. *in* 2. *lim. princ.* eleganter Aven. *in rep. legum. Regn. verbo. govierno. per tot.* Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 14. Flores de Mena *in pract. q. lib.* 1. *q.* 14. *n.* 4. & etiam per Covar. & Lud. Mol. proſequitur Alvarus Valaſc. *rerum jud. conſult.* 1. *per tot.* qui quidem reſpondet aliquibus mediis, quæ in contrarium (facilibus tamen) offeruntur.

Quod & in tantum procedit, ut magis ſit ſpeciale, 2
quòd condemnatus alimenta præſtare, non auditur in proſecutione appellationis: niſi priùs ſolvat alimenta, ita fuiſſe deciſum per Rotam teſtatur Caputaq. *in dec.* 118. *lib.* 1. Contard. *in l. unica in* 3. *lim. n.* 57. *C. ſi de manuten. poſſ.* quia cùm ſubtrahat parti defenſionem, & non præſtando alimenta, impediat cauſæ proſequutionem, merito non auditur, quod eſſe notabile privilegium, dicit Surd. *de alim. tit.* 8. *q.* 96.

Quam regulam declares velim. Primò, ut ſi ab hac 3
alimentorum ſententia prohibita appellatio quoad unum effectum tantùm ſuſpenſivum, quoniam ipſa non obſtante executioni traditur: ut ſecus ſi quoad devolitivum, quia quoad eum admittitur appellatio, ut decidit Rota in una Romana ſtatus, & alimentorum coram Capizucho, 17. Octobris 1552. & iterum 5. Maii 1513. ut eſt deciſio in recollectis Caputaq. 1. *p.* 1153. incipit *cum cauſa.* Lancel. proximo loco citatus *nu.* 6. *& ſuper,* Flores de Mena, Surdus, & imò ex multis Doctoribus Barboſ. *in l.* 1. *ff. ſolut. matri.* 1. *p. ex n.* 56. & 57. *fol. mihi* 217. Cæſar Bartius *dec. Bononien.* 69. *n.* 10. *per totum, & n.* 18. & 32. Alexand. Trentacinquius *variar. reſolut. lib.* 1. *tit.* 1. *de alimentis, reſolut.* 1. *n.* 17. & 18. ubi explicat *fol.* 116. Domin. Joan. de Caſtillo *quotidian. Controv. lib.* 3. *cap.* 27. *n. fin.* & quando ſumus in alimentis præſentibus, vel futuris commiſſis ſuper appellatione datur cum clauſula (ſine retardatione præſtationis alimentorum) vel ſine præjudicio limitatæ 4
executionis Veralli. *dec.* 39. *& dec.* 48. cum adductis 1. *p.* ſequitur Marqueſſa *de commiſſio.* 1. *p. c.* 18. *à num.* 14. *fol.* 210. ubi *num.* 17. *& ſeqq.* quod quando contra alimentarium datur ſententia, non reſcribitur, ita & omnes ferè citati jam hanc probant uniformiter declarationem.

Satis enim conſulitur alimentatio ablata ſuſpenſione, 5
& impedimento, ita ut ſtatim incipiat alimentis frui non ſpectato fine litis, quo quidem paritèr ſatis fit rationi legum & Doctorum in re hac aſſignatæ, quod ſcilicet, venter dilationem non patitur, & dum cauſa appellationis cognoſcitur, poteſt creditor fame perire, & ideo appellationis pars illa, & effectus deletur tan- 6
tum qui huic rationi contrarius eſſet, & dilationi cauſam præbere potuiſſet, prout accidit in cæteris cauſis, quæ dilationem non patiuntur, ſed celerem expeditionem deſiderant, ut probant text. *in l. fin. de appel. recip. c. fi.* 2. *q.* 6. Specul. *in tit. de appel.* §. *in quibus; verſ.* 8. Iſſ. *in l.* 1. *col.* 1. *ff. de feriis.* Marant. *de ord. judic.* 6. *p. verſ. & quandoque appellatur, n.* 229. Contard. *in repetit. l. unic. ult. ratione decid. n.* 17. *C. ſi de momen. poſſ.* & probant omnes citati Doctores, cùm in his periculum ſit in mora, latè Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 46. Alciat. *de judic. tit. de appel.* §. *in quæſtionibus & caſibus. & de quib. cauſis appellari poſſ. num.* 8. Menoch. *de reti. poſſ. rem.* 3. *nu.* 843. *jejunus venter non audit appellantem libenter.* Marqueſſan. *de comm.* 1. *p. c.* 16. *n.* 17.

Secundò & ex eadem ratione regulam declara, ut 7
procedat non ſolùm quando alimenta ipſa petuntur, ſed etiam quando petitur aliqua eorum pars dumtaxat, ut veſtitus, habitatio, *&c.* cùm idem ſit argumentum de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, *l. quæ de tota ff. de revin. l. an. pars ff. pro derelicto,* docet Ulpian. *in l cùm ii in princ. ff. de tranſact.* ibi ejuſdem prætoris notio ob tranſactionem erit, ſive veſtiarium; ſive de prædiis alimentum legabitur: notat Philip. Caſtren. *in l. eum his in princ. n.* 5. Cordùba à Lara *in d. tract. de alim.* §. *ſi vel parens n.* 30. Vide latiùs infrà *c.* 2. 1. *n.* 23. *cum ſeqq.*

Tertiò declara præfatam regulam, ut procedat gene- 8
raliter, quando proceditur in cauſa alimentorum principaliter vel incidenter, ut quomodocunque ſententia lata ſit pro alimentis præſtandis, appellationi eſſe minimè deferendum, ut probant *l. ſi inſtit.* §. *de inofficioſo, ff.*

so, *ff. de inoff. testam.* juncta *l. fi. ff. de app. recip. & l.* 2. *de re jud.* & Doctores huc usque citati, qui ita omnes indistinctè & genericè loquuntur, & circa materiam *d. l. si instituta*, §. *de inofficio.* quæ de alimentis incidenter petitis loquitur, videndus Covar. *in pract. c.* 6. *n.* 6. & 8. *& per totum.* Molin. *de primogeniis lib.* 2. *c.*16. & multa per Surdum *de alim. tit.* 1. *à q.* 110. *cum pluribus seqq.* in quo nimis perperam loquutus est Lara *in dict.* §. *si vel parens*, *n.* 33. dicens, quod appellatur à sententia alimentorum, quando principaliter agitur de eis, secus si incidenter, tum quia *l.* 7. *tit.* 19. *p.* 4. Alb. Pala. Rubeus, & alia quos ipse allegat, nihil probant, nec incidens debet esse favorabilius ipso principali, & ideò illum meritò reprehendit Surd. *ubi suprà tit.* 8. *q.* 60. *n.* 24. dicens ejus sententiam, & opinionem erroneam, prout etiam stylus communis probat, scilicet, in utraque sententia alimentorum, sive principaliter, sive incidenter lata appellatio non suspendat.

9 Quartò declara præfatam regulam, ut procedat, quando alimenta petuntur à paupere, secus autem si à divite, quia tunc cùm esset ratio fundamentalis, & immediata, propter quam alimentorum causa celerem expeditionem desiderat, & executionem, ne patiatur dilationem, quia in divite, & eo qui aliunde potest se educare, seu alere, nullum consideratur moræ, & dilationis periculum, ut famè pereat, ut est receptissima sententia Speculatoris *in titul. de appellat.* §. *in quibus n.* 12. Bart. *in l. si ff. de appel. recip. n.* 1. & ibi Cuma *à nu.* 4. Aret. *in cons.* 96. Lara à Cordub. *in d.* §. *si vel parens*, *n.* 31. Cevall. *in contra comm. opin. tom.* 4. *q.* 897. *nu.* 917. Marq. *de commissio.* 1. *p.* 18. *nu.* 5. & 11. ubi adducit Rotæ decisiones, & ex his, quos in unum cumulavit Surd. *dict. qu.* 50. *num.* 21. *& sequent.* licèt quatenus id extendat ad pauperem agentem jure actionis, non bene fuisse loquutum, mox videbimus, pro quo est text. *in d. l.* 6. *si instituat.* §. *de inoffic. ff. de inoffic. testam.* ibi, placuit propter inopiam pupilli alimenti, *&c.*

10 Quintò declara dictam regulam locum habere, quando petuntur alimenta futuri temporis, non verò præterita alimenta, quoniam in istis appellationi emissæ nisi deferat judex; vim faciet, cùm sit licita, siquidem causa hæc nec celeritatem desiderat, nec periculum consideratur, cùm in alimentis præteriti temporis cesset ratio, & timor, nec quis fame pereat, jam enim evasit periculum, & reperitur in statu vitæ, ac ideo non est necessaria celeritas, ut declarat Joan. Andr. *in addit. ad Specul. d.* §. *in quib. in vers. sed nunquid super vers. aliorum*, & hanc sententiam communem esse, dicit Alberti *in l. penul. in fi. ff. de his qui sui vel alieni.* Cuman. *in l. fi. ff. de appell. recip.* Aret. *in cons.* 97. *in causa*, *& puncto n.* 3. *vers. pro hoc dicto.* Decius *in l. de alim. n.* 10. *C. de transact.* Iss. *ibi*, Curtius junior *n.* 43. Alciatus *pag.* 4. Felin. *in c. cum dilect. num.* 16. *de rescript.* Matth. de Afflict. *dec.* 152. *num.* 3. Didacus Perez *in rubr. titul.* 1. *lib.* 3. *ord. col. antepen.* & Duennas *in regul.* 365. *limitat.* 7. Guigas *de pensi. q.* 51. *in fin.* Foller. *in praxi censual. vers. hujusmodi*, *census super rebus*, *num.* 86. Pedem. *decur.* 86. *in fin.* Surdus *ubi suprà num.* 15. & ibi Lara *in dec.* §. *si vel parens*, *num.* 32. Lancel. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 24. Contard. *in repetit. l. unic. Cod. si de moment. poss. limit.* 3. *num.* 34. Caputaq. *dec.* 115. incipit, *cum causa*, *p.* 1. Sarmi. *de redit. Eccles.* 3. *p. c. n.* 5. plures etiam ad id allegat Marquesl. *de commissi.* 2. *p. c.* 18. *à n.* 8. *& à n.* 16. *cum seqq.*

11 Et tunc alimenta futura dicuntur hoc casu, etiam ea, quæ debentur à die motæ litis, volunt Caputaq. *dec.* 118. *vol.* 1. Contard. *in d. lim.* 3. *num.* 56. *& seqq.* Natta *cons.* 108. *quoniam post princ. lib.* 1. Lancel. *ubi proximè d lim.* 24. *n.* 8. quem sequitur Surd. *d. q.* 50. *num.* 16. Rota diversorum, *dec.* 764. *Dominicum præsuppositio*, *num.* 5. *p.* 1. *diversos* Caputaq. *dec.* 24. *alim. p.* 1. Rugniel. *tractat. de appellatio.* §. 2. *c.* 3. Et cùm disparsit ratio in præteritis, ac futuris, in illis enim judicium nec est summarium, Marant. *de ord. judic.* 4. *p. d.* 9. *n.* 52. Hier. Gratus *cons.* 68. *n.* 52. & alios quos citat Lara. *d.* §. *si vel parens*, *n.* 23. Marquesl. *de comm.* 1. *p. c.* 18. *à n.* 16. *cum seqq. fol.* 202. 12

Ultimò declara hanc regulam propositam, ut locum habeat, & procedat, quando officio judicis alimenta petuntur, non autem quando jure actionis; quoniam hoc ultimo casu appellationi non deferens à sententia emissæ, violentiam facere dicetur; quoniam licita reputatur, quæ sententia receptissima est, ut probant Specul. *in tit. de appell.* §. *in quibus vers. in dic. quod si petantur officio jud.* quam etiam post Alberi. sequitur Joan. Andreas *ibi in addit. in verbo aliorum*, Bart. *in l. si ff. de appell. recipi. n.* 1. *& seqq.* Pedem. *dec.* 25. *n.* 20. Lancel. Robert. *in tract. de attent.* 3. *p.* 28. *à n.* 65. *seqq.* & post Bart. & Aretin. tenet Vitall. *tract. clausularum in verbo*, *an juri alimentorum*, *sub n.* 10. *tomo* 18. *fol.* 487. *col.* 3. Cæsar Contard. *in l. un. in ampliat. n.* 141. *C. si de mom. poss.* Ozascus *dec.* 25. *n.* 20. licet voluerit cavillare hanc distinctionem, Scaccia *de appellat. q.* 17. *lim.* 17. *n.* 17. dicens quòd rejecta communi distinctione appellari non potetit ab alimentis petitis ab inope, sive jure actionis, sive officio judicis illa petat, quia cum contra communem loquatur, audiendus non est; tenet etiam Avenda *in dictionar. legum Regni*, post responsa, *verbo govierno*, *vers. ista tamen regula fol.* 189. & ex aliis tenet Flor. de Mena *pract. q.* 15. *n.* 11. *& suo.* & ex Fachineo *controversiarum jur. lib.* 1. *c.* 77. Bart. & aliis affirmat Cevall. *in contra comm.* 4. *p. q.* 897. *num.* 920. Guill. de Cunis *in l.* 2. *ff. de his qui sunt sui vel alien. jur.* Arg. *l.* 2. *ff. de re jud.* Cuman. *in l. fin. n.* 4. *ff. de appel. recip.* Vitalli. *in tract. de claus. tit. an juri alim. possit renun. cum jura. n.* 106. *fol. mihi* 633. Aretin. *cons.* 97. *n.* 3. *in fin.* sequitur Rota *dec.* 764. *l.* 1. *divers. per totam*, ubi dicitur, quòd à sententia lata in causa alimentorum, quæ non jure actionis, sed officio judicis propter inopiam petita essent, non potest appellari. Plures alios (aliquibus ex his citatis) in hanc sententiam allegat Surdus *d. q.* 60. *n.* 21. *& seqq.* quæ verissima est, licèt minùs rectè minùsque peritè, minùs digestè, & sub verborum confusione contrarium tentare voluisset, intricatè allegando Doctores, qui suammet reprobant intentionem, dicentes, quod etiam quando agitur pro alimentis jure actionis, non admittitur appellatio si actor inops sit; ut tunc par sit ratio, ac in egente officio judicis, de quo statim dicendum.

Hanc nostram conclusionem (licèt à principio æquivocè) tenet Marquessa, de *commiss.* 1. *p. c.* 18. *n.* 8. *fol.* 200. dum ad id allegat Pedemont. Guidobon. & Lancel. dicit in comprobationem, quod ad hoc ut à præstatione alimentorum procedat appellatio suspensiva, tria requiruntur. Primum, quod judicis officio, non jure actionis petantur. Secundum, propter inopiam, qua cessante appellationi locus erit, Tertium, quod futura, non præterita petantur; & ita censuisse Rotam coram Domino Orano in una Anconitana alimentorum 4. Decembr. 1585. post Bart. *in tr. alim. n.* 47. Alberic. *in l. si judex in fin. ff. de iis qui sunt sui vel alieni jur.* Roman. *in l.* 1. *n.* 15. *ff. solu. mat. in aut. similiter*, *n.* 43. *C. ad leg. Falc.* Aret. *cons.* 97. *n.* 3. *in fin.* Bald. novell. *in tr. de dote p.* 9. *privil.* 7. & cave à Marquesso, seu attenta lege, quia intricatè loquitur cum terminorum confusione. 14

Quod autem dicit Surd. ubi proximè citatus negandum est libenter, non quando officio judicis petuntur alimenta, ideo est quoniam ipsa natura, jusque naturale hoc inducit præstari, puta, filio à patre patri à filio, & similibus, *l. vel negare*, *ff. de iis*, *qui sunt sui vel alieni juris*, *l. ex hoc jure*, *de jure natur. gent. & civil. gloss. in l. sed & si* §. *consului*, *de petition. hæreditatis* Claud. *in d. l. ex hoc jure col.* 14. Cagnolus *in l. cum amplius* §. *is natura num.* 1. *& seqq. ff. de regul. jur.* at quando jure actionis petuntur, solum jus civile operatur;

ratur; quod multum intereſt, & illud adeò fortiùs, ut filius alimenta ſibi debita à parte jure naturali non poſſit renuntiare. Secundum Bart. *in l.* 1. §. *ſi vel parens, ff. de lib. agnoſc.* Cevallos *in contra comm.* 1. *tomo q.* 15 388. ac ideò æqualitas inducta à Surdo non procedit, ut vides, nec etiam ob alium fundamentum, quo movetur nempe, quod paupertas & inopia ſit ſufficiens, ut actori, habenti pro ſe ſententiam, alimenta præſtentur, lite pendente, quia falſum eſt, & improbabile, ſiquidem tria copulativè concurrere neceſſe eſt, ſcilicet, quòd ſit frius, vel nepos, & quòd pauper, & quod jam habeat pro ſe ſententiam, *ex l. ſi inſtit.* §. *de inoffic. ff. de inoffic. teſtam.* ut latè probavit noſter Cov. *in pract. c.* 6. *n.* 6. Lud. Moliu. *de primog. Hiſpan. l. c. n.* 30. Lara *in d. l. ſi quis à liberis,* § *ſi vel parens n.* 42. Alv. Valaſc. *conſ.* 1. *n.* 9. *verſ. nec exiſtimo*, inſinuantes tribus, vel aliquo illorum deficientibus ſumptus actori non deberi; ſic ſequitur, ut paupertas hæc, non operetur ſpeciale, ſola ipſa & de per ſe.

16 Deinde facit pro hac parte, & contra Surdum; nam quando alimenta petuntur jure actionis, ut ex contractu, &c. cauſa alimentorum non eſt ſummaria, ut probant Bart. *in l. de alim. n.* 2. *Cod. de tranſ.* idem approbant Bald. *in l. nonnunquam, l.* 2. *ff. de judiciis*, Decius *in d. l. de alim.* 12. & ibi Curtius junior *nu.* 8. Decius *in l. ſi certis annis nu.* 7. *C. de pactis.* Marant. *de ord. jud.* 4. *p. d.* 9. *n.* 52. Didacus Perez *in rubr. tit.* 1. *lib.* 3. *ordinam.* Lara *in d.* §. *ſi vel parens, nu.* 24. & poſt Alex. & Barto. idem latè tenet Marqueſſ. *tract. de commiſſio. p.* 1. *c.* 18. *n.* 5. *&* 6. *&* 7. *fol.* 201. Surdus *de alim. privil.* 2. *tit n.* 16. Gratia. *diſcept. for. tom.* 1. *c.* 33. *nu.* 22. ubi intelligit in inope, rationem reddentes quia in hac ſpecie ceſſat cauſa, cujus favore introducta ſunt privilegia alimentorum, quia ille, qui ſibi quærit
17 alimenta, tuebitur parta, cùm præſumatur vir prudens maturi graviſque conſilii. Probat etiam Flores de Mena *in pract. q. d. q.* 14. *n.* 11. *& ſuprà*, ut hoc caſu agatur jure ordinario, & appellatur, & jure actionis etiam agitur in legato pro alimentis, ut poſt alios Gratia *diſcept. forenſ. c.* 104. *à n.* 57. Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 2. *c.* 83. *à n.* 1.

18 Pradicta tamen concluſio, qua diximus, à ſententia ſuper alimentis lata non eſſe licitam appellationem ſuſpenſivam: fallit, & non procedit, quando ſententia eſt lata contra eum qui petit alimenta, quia iis à negativa ſententia poteſt quoad utrumque effectum appellare, Angel. *in l. ſi. ſub n.* 1. *ff. de appell. recip.* quem referunt, & ſequuntur Cæſar Contard. *in l. unica limit.* 17. *n.* 19. *C. ſi de momen. poſſ.* Ruginel. *in tract. de app.* §. 2. *c.* 3. *n* 86. Scaccia *tract. de appel. q.* 17. *lim.* 7. *n.* 19. Petrus Surd. *tract. de alim. tit.* 8. *privil.* 60. *n.* 24. *in fin. & n.* 23. *& ſeqq.* & ſignanter *n.* 33. *ſi.* Marqueſſ. *tract. de commiſſ.* 1. *p. c.* 18. *n.* 17. *fol.* 210. Generaliter
19 verum eſt, quòd à ſententia negativa lata contra agentem aliqua privilegiata via, & ſui natura inappellabili, admittatur appellatio quoad utrumque effectum, de quo latè infrà *c.* 4. *hac* 3. *p.*

20 Hinc ut vides, pedetentim labimur in noſtram propoſitam quæſtionem, an à ſententia lata virtute contractus, quo alimenta promittuntur; & cui aliàs pro alimentis conſequendis jus naturale, & officium judicis eſt paratum; ſit appellationi interpoſitæ deferendum: & facit difficultatem reſolutio proximè præcedentis declarationis, ut quando ex contractu agatur, appellatio ſit licita quoad utrumque; quando officio judicis, ſecus.

21 Et pars affirmativa, ut in noſtro caſu ſit deferendum, probatur, primò nam licèt actio judicati executionem habeat paratam, & ſtipulatio tamen, per quam ipſa novatur, ejus privilegio non gaudet, *l. minor.* 14. *ff. de minorib.* Ariſmin. Tepat. *l.* 1. *titul. de re judic. fol.* 316. *colum.* 2. *circa fin.* nec ipſa ſententia illud conſervat, nec retinet text. eſt *in l. ſi ſe nov. obtulit.* 4. §. *ſi ex conventione, ff. de re judic.* Si quidem etiam contractus geſtus in ultima voluntate amittit ſuam naturam, & aſſumit naturam ultimæ voluntatis, *l.* 1. §. *ſi quis ſub conditione, ff. ut legato no. cavea.* Iſſ. 22 *in l. nemo poteſt. à num.* 21. *ff. de leg.* 1. Ergo idem in noſtro caſu eſt dicendum, ut privilegium exequutionis, quod habebat ſententia lata in favorem patris, vel filii, per ſtipulationem amittatur ſubſequutam. Et comprobatur quoniam licèt à mero poſſeſſorio non appelletur, tamen in poſſeſſorio intentato, vigore contractus & obligationis appellatio admittitur quoad utramque, ita latè dixi hac 2. *p. c.* 12. *à num.* 99. *cum multis ſeqq.*

Secundò & pro hac parte facit, quoniam proviſio 23 hominis facit ceſſare privilegium à jure ſibi conceſſum, *l. penult. ff. quib. mod. pign. vel hypoth. ſolvi.* ubi tacita hypotheca alicui à jure competens amittitur per expreſſam ab eo ſtipulatam, ex quo text. illam communiter eliciunt DD. noſtri concluſionem, quòd proviſio hominis novando proviſionem legis, tunc proviſio legis, etiam ſi ſit de jure communi tollitur per proviſionem hominis; ita tenent Cynus & Salicet *in l.* 2. *C. de jure emphyteu.* & habetur *in l.* 4. *ff. ſi. ex conventione, ff. de re jud.* Salicet. poſt Petrum *in l. fin. C. de pactis conven. in d. l.* 176. Neguſan. *de pig.* 4. *memb.* 2. *p. c.* 93. *& ſurſum.* ergo idem eſt dicendum, ut ceſſet privilegium executionis, tacitè à jure filio conceſſum per initum alimentorum contractum.

Tertiò facit, quia quando in aliquo negotio propter 24 aliquam cauſam eſt prohibita appellatio, ſi ei accedat aliud, quod illum prohibitionem non patiatur, hoc prævalet. & ut potentius facit ceſſare prohibitionem, ita ut appellatio admitti debeat, probat elegans text. *in* §. *ſuper quæſt.* §. *nos autem de off. deleg.* ergo jus actionis permittens appellationem cum accedat officio judicis prohibentis illam, attendendus eſt.

Sed his non obſtantibus etiam pro contraria parte, 25 imò à ſententia lata pro alimentis virtute contractus pariter appellationi non eſſe deferendum, facit fortiter. Primò, nam ubi reperiuntur duæ regulæ, una affirmans, alia verò negans, hanc potiùs (iſta neglecta) ſequendam & attendendam eſſe, probat text. *in l. tutor quoque* 3. *in ord.* §. *liberti, verſ. ſed ſi patronum ſuum, ff. de ſuſpect. tuto. juncta l.* 1. §. *conſequens, eod tit.* tradit per hæc jura Ant. Dinus, & Bart. *ibi in prima lectura.* ſequitur Alex. *in l. ſi convenerit col.* 1. *de re judic.* 26 & ubi concurrunt duo privilegia, aliud prohibitorium, aliud permiſſivum, illud potiùs prævalere, & ſequendum eſſe, *l. ſi Ruffinus vir clariſſimus*, & ibi Bald. *in princ.* Raphael Fulgo. Alex. Franc. Aretin. & Iſſ. *Cod. de teſt. militis*, ſed circa alimenta hæc concurrit actio, & officium judicis, & ſic duæ cauſæ, alia permittens appellationem, alia prohibens, ergo cauſa prohibitionis eſt ſequenda neceſſariò.

Secundò pro hac parte facit diſpoſitio text. *in l qui* 27 *id quod, ff. de donat.* ubi donatione in ſtipulationem deducta, & virtute ſtipulationis condemnatus donator non admittit privilegium, nec conveniatur in quantum facere poteſt, quod donationis virtute ſibi competebat, reddens rationem text. *ibi*, cauſam enim & originem conſtitutæ pecuniæ, non judicii poteſtatem prævalere, placuit, *&c.* & ſic poteſtas ſtipulationis, ſeu actionis conſtituti, quod id ſignificant illa verba (non judicii poteſtate) ut declarat ibi gloſſa, non eſt apta impediendi privilegium antea competens.

Tertiò probatur, quando una actio devolvitur in 28 aliam, intelligitur devoluta ſecundùm ſuam naturam primævam, text. eſt *in l. item veniunt,* §. *cum prædiximus ff. de petit. hæred.* ubi gl. & Doctores hoc notant, quemadmodum quando una actio in alterius locum ſuccedit, ejus naturam aſſumit, *l.* 1. §. *ſi quis ſub conditione*, & huic ſtipulationi eaſdem cauſas & conditiones ineſſe, ſciendum eſt, *&c. ff. ut legat. ſeu fid. nomine caveatur, l. ſi quis ſtipulatus, ff. de uſuris, vel ſi id quod*

ff.

ff. de conſtit. pecun. l. ſi cum. §. 2. *ff. ſi quis cautioni*, ergo iſta actio ad alimenta, quæ ſuccedit in locum officii judicis, ejus naturam aſſumere, & retinere debet.

29 Quartò & huic proximum eſt, quòd quando in unamet perſona concurrunt qualitas naturalis, & accidentalis, quæ inſimul ſtare nequeunt prævaleat naturalis, *l. qui habet, ff. de tutelis*, ſiquidem & attenditur 30 potiùs cauſa primordialis & originalis Cravata *conſ.* 144. *n.* 2. & principium eſt ſine potentius, & cauſa incipiens potentior eſt perficiente *l.* 1. *ff. de orig. jur. l. Pomponius, ff. de negotiis geſt. l. ſi filius, ff. de verborum obli-* 31 *gat.* & omnis proceſſio fit à principiis, ariſt. *l. de cœlo.* Angel. *conſ.* 110. *n.* 6. *poſt medium* Craveta *conſ.* 883. *n.* 13. & finis regulatur à ſuo principio, & ad illud trahitur, *l.* 3. §. *Seio*, ubi Bald. *ff. de minori.* Angel. *in l. ſi poſſeſſor*, §. *Seio*, ubi Bald. *ff. de petitione hæred.* ſed in filio, vel parte alimenta trahente concurrunt officium judicis inductum ab ipſa natura, & contractus, qui eſt accidens, ergo illud prævalet.

32 Quintò facit, nam ſi ſtipulatio, quæ eſt ſtricti juris, & ſtrictæ interpretationis interponatur ſuper contractu bonæ fidei, hujus naturam, & effectum retinet quia qualitas primæ obligationis cenſetur adjecta in ſtipulationem, *l. aliam, ff. de donatio. l.* 2. *verſ. qui, ff. de privilegiis credit.* Bart. *in l. ſi quis cum aliter n.* 4. ubi Alex. *n.* 3. & Iſſ. 12. *ff. de verbor.* ubi Aret. & alii plures citati à Pinello *in repetit. l.* 2. *C. de reſcind.* 1. *p.* 33 *c.* 3. *n.* 11. *& ſeq.* Cevall. *in contra. commun. opinion. tom.* 1. *q.* §10. *ante fin.* dicentes quod remedium *l.* 2. *C. de reſcind. vendit.* quod non datur in contractibus ſtricti juris; locum habet in ſtipulationibus interpoſitis 34 ſuper contractibus bonæ fidei, & hinc eſt, quòd ſi depoſitum ſubrogatur loco alterius contractus, licet opponere omnes exceptiones, quæ poterant primo contractui opponi, Corraſius *tract. de depoſito* 1. *p. tit. de cauſis n.* 42. *cum pluribus ſeqq.* Marta. *de juriſd.* 4. *part. cent.* 2. *caſu* 104. Ergo privilegium non admittendæ appellationis inhærens officio judicis, & æquitati naturali filio præſtante alimenta, debet durare, & repeti in contractu eademmet promittente, qui eo ſui natura caret. Longum potuiſſem in re hac facere progreſſum, ſed hæc ſufficiant.

35 Quid dicendum in tam difficili, & intacta quæſtione? eam fœdere diſtinctionis intendo componere; aut enim contractus, quo alimenta promittuntur filio, puta celebratus eſt animo movendi priorem obligationem inductam ab æquitate, & ratione naturali (prout hodie requiritur ut expreſſe fit novatio *juxta l. ſi. C. de novatio.*) & tunc cùm officium judicis penitus evaneſcat, remanet ſublatum, cùm proviſio hominis faciat tunc ceſſare proviſionem legis, quando fit ad eam novandam non aliter, ut expreſſe declarat Neguſan. *in d. 4. memb.* 2. *p. n.* 93. & omnes alii DD. quos ad ſecundum argumentum prioris partis *n.* 23. *ju-* 36 *prà* adduximus, remanetque duntaxat jus actionis ex contractu, quia per tranſlationem unius actionis in aliam prior extinguitur, ut per DD. *in l. ſingularia, ff. ſi certum, & l. certi condictio*, §. *depoſuit eod. tit.* extincto autem primo contractu, extinguuntur omnia ejus privilegia *c. acceſſorium de regul. jur. in* 6. Saliceſus *in auth. ad hæc n.* 13. *C. de uſuris*, ac ideo ex eo agendo ad alimenta ſententia ſuper ipſo lata patitur ſuſpenſionem per appellationem ſubſecutam, ut ſuperiùs diximus in ultima declaratione, *n.* 13. Et magis etiam in ſpecie facit diſpoſitio text. *in d. l. ſi non* 37 *obtulit.* §. *ſi ex conventione, ff. de re judicat.* ibi, ſi modò novatio interceſſit, *&c.* & cæteræ doctrinæ additæ in primo fundamento ejuſdem prioris partis, ut loquantur, quando novatio interceſſit, & ideo hoc caſu appellationi tanquam licitæ non deferens, vim faciet.

38 Si autem hic contractus fiat non novandi cauſa, ſed ut accedat priori obligationi, à natura inductæ, ad corroborationem, & additamentum ejus, & multiplicetur cautio ac ſecuritas tunc cùm judicis officium ad alimenta integraliter, & in ſuo eſſe remaneat, retineatque ſuam propriam naturam, quæ prævalet, & attenditur tanquam cauſa originalis, primordialis, & qualitas naturalis. Et quia qualitas prioris obligationis cenſetur adjecta in ſtipulationem ſubſecutam, quæ probant text. *in l. qui id quod, ff. de donat. l. aliam, de donat. l.* 2. *verſ. quare, ff. de privilegiis credit.* & alia jura, & Doctores omnes adducti in 2. 3. 4. & ultimo 39 fundamento, quæ pro ſecundæ partis comprobatione quæſtionis adduximus, & ſecundùm Doctores in ſecundo fundamento priori adductos, *n.* 23. & magis ad noſtrum caſum probant *d.* §. *ſi ex conventione*, verba *ibi*, cæterum ſi non novandi cauſa id factum eſt, manebit ordo executionis, ſed & ſi pignora accepta ſint, vel fidejuſſores in rem judicatam conſequens erit dicere, non ceſſare executionem, quippe cùm acceſſerit aliquid rei judicatæ, non eſt à re judicata receſſum, *&c.* expendo inſuper text. celebrem *in l.* 2. *verſ. quare, ff. de privilegiis creditor*, ibi, quare ſi in ſtipulatum funeris impenſa deducta ſit, dicendum eſt locum eſſe privilegio, ſi modò quis non objiciendi privilegii cauſa ſtipulatus eſt, *&c.* Et faciunt, quæ in primo diſtinctionis membro dixi, ſequitur evidenter, ut appellationi emiſſæ à ſententia ſuper tali contractu lata, eſſe nullatenus deferendum, abſque metu violentiæ, quia tunc officium judicis principaliter attenditur, juxta quæ probavi intima declaratione ad regulam ſuprà oppoſita ubi appellationem ſuſpendere aſſeveratum eſt.

Unum tamen eſſentiale in hoc ſecundo diſtinctionis 40 membro libenter advertam, nam cùm ut ſemper attendimus, quod principaliter agitur, res ſemper denominetur à potentiori, atque in hac obligationis mixtura potentior illa ſit quæ ex judicis officio provenit ſecundùm ſupradictas doctrinas: actor debet in judicium 41 deducere, & probare qualitates, quæ in hoc officio judicis deſiderantur, ut putà, filium eſſe, *&c.* & inopem, quia cum judicis officium non detur niſi quibus lex præſtare jubet, inopibus tamen non divitibus ex ſpecialibus rationibus inducta ab æquitate, & naturali ratione, *l. ſi quis à liberis*, §. 1. *de liberis agnoſcend.* Bald. *in l. libertus, quos* §. 1. *ff. de alimen. & cibar. leg.* DD. *in l. de alim.* per illum text. *C. de tranſ.* Petrus Surd. *de alim. tit.* 1. *q.* 108. *n.* 4. *& eod. tit. q.* 112. *n.* 13. *& ſeqq.* & propterea diximus, quòd quando ad alimenta agitur judicis officio, procedatur ſummariè, nec admittitur appellatio ſuſpenſiva, quoniam paupertas & fames dilationem non patiuntur, ad differentiam quando agitur ſine judicis officio, quia tunc ſive pauperibus, ſive divitibus debentur alimenta. Idem eſt veluti ſi alia res promitteretur, ac ita cùm judicis ſit ſortis qualitas excludens appellationem in hac mixtura, ideo omnia quæ ejus naturæ conveniant agens deducere, & verificare tenetur, ut queat obtinere in privilegio non admittendæ appellationis, tunc verò officium judicis concurrit cum actione quando per id uberiùs conſulitur agenti, & per id aliquid additur actioni, *l. in cauſa*, & ibi communiter DD. *ff. de minoribus.* 42

Cùm eo etiam caſu, quando agitur ad alimenta ex 43 utraque obligatione commixtim, una admittens appellationem, alia (hoc eſt officium judicis) excludens, hæc illi præponderat, & detrahit ex illa reſolutione, non minus probabili, quàm, vera; de qua *ſuprà in* 2. *p. c.* 7. *à n.* 44. *& per tot.* Quod quando duæ qualitates adverſæ, 44 alia prohibens appellationem, alia deſiderans, concurrunt circa unum, & idem individuum, qualitas negativa præferatur, & vincat, ex his quæ exactiſſimè in comprobationem congeſſimus. Ubi ſic intelligendum eſſe celebrem text. *in d. cap. ſuper quæſtion.* §. *nos autem, de off. deleg.* quem adduximus, pro tertio fundamento prioris partis hujus quæſtionis. Et inſuper etiam facit

facit quod in *c. 7. num.* 101. *cum seqq.* affirmavi, ut ex dictis qualitatibus contrariis, si una est accessoria ad aliam, ejus naturam sequatur, & sic cùm ista promissio alimentorum (non animo novandi) à lege inductæ obligationi accedat, & accessoria sit, ejus naturam assumere, & sequi tenetur, quando simul concurrant, pro quo applica mirabiles doctrinas, fundamenta, & Doctores, quos adduximus *in d. c. 7. à n.* 101. & sic habes absolutam quæstionem difficilem, quam nota, quia alibi non invenies.

45 Et ex hujus principalis quæstionis resolutione, quæ diximus in alimentis non dari appellationem suspensivam; extende ut multò fortiùs procedat in interlocutoria, quia quando prohibetur appellatio à causa principali, quoad suspensivum tantùm, pariter censetur prohibita ab interlocutoria, sicut à diffinitiva, quia eadem ratio degit, & militat in utraque ita in terminis alimentorum tenet Scaccia *de appell. q.* 17. *lim.* 7. *sub n.* 13. *vers. infero* 3. *fol.* 422. sed quia de hoc articulo egimus generaliter *supra* 2. *p. c.* 6. *per totum*, hic omitto.

46 Et pro complemento hujus capituli obiter adverto; quòd licèt aliqui valere affirment argumentum ab alimentis ad dotem, & propterea ut nec sit in causa dotis appellatio licita quoad suspensivum, communiter sit à Doctoribus receptum, Ozascus *decis. Pedem.* 25.
47 *n.* 26. Menoch. *d. adipiscen. poss. rem.* 4. *n.* 829. Aret. *in l.* 51. *Tauri à n.* 32. *fol.* 24. Joan. Lupus *in c. per vestras* §. 14. *vers. adverte Gratianum regul.* 33. *n.* 3. Scaccia *d. q.* 17. *lim.* 7. *n.* 9. & latè prosequitur *limit.* 8. *à n.* 3. *cum seqq. & n.* 8. *fol.* 423. ubi latè
48 tractat an super causa pia admittatur appellatio, ut
49 est videre per Bald. novel. *in tract. de dote p.* 9. *in.* 7. *speciali.* Petrum Surd. *ad alim. tit.* 8. *q.* 60. *n.* 6. & 7. fursum (ego tamen nunquam vidi practicari) quem *n.* 34. & 35. vide an pendente appellatione, sint alimenta
50 ministranda, & quid sit dicendum quando agitur ad reformationem alimentorum, an tunc appellationi emissæ deferendum sit, dicemus *infrà hac parte c. seqq.*

Unum tamen non dissimulabo, quod dicit Avend. *in dictionario legum Regni* post Responsa *fol.* 199. *verbo governo vers.* §. *procedit*, scilicet, quod illa regula superius à nobis tradita, quòd à sententia præstari jubente alimenta, non liceat appellari; limitetur respectu taxationis eorum alimentorum, quæ si nimis taxentur, habeat locum appellatio, nulla pro sua opinione adducta lege aut ratione, sed solum Speculatorem *tit. de appell.* §. *in quibus vers.* 9. *n.* 11. qui quidem apertè id non dixit, sed illum duntaxat ait, quod si diceretur modum excessivè iterum præstabuntur alimenta, sed non appetit ante executionem sententiæ, vel post, & sic secundùm juris regulas est intelligendus, maximè quia allegat ad id *l. si instituta* §. *de inofficioso, ff. de inofficioso test. & l. si neget, ff. de liberis agnosc.* quorum quidem jurium casus appellationem suspensivam non admittunt; sicuti *de d.* §. *de inofficioso*, superiùs diximus, at *de dicta l. si neget*, ipsius verba indicant, *ibi*, alimenta quidem liberis præstare interim compellendum, *&c.* nihil autem ad casum probant, attamen in casibus de quibus loquuntur appellationem negant, & sic Doctor debet intelligi secundùm leges quas allegat.

Desuper & contra Avend. facit, quod quando aliqua sententia meretur executionem à gravamine ex
51 excessiva fructuum, vel interesse liquidatione, & taxatione, appellationis executionem non suspendit, nec ei esse deferendum tenent Bart. *in l. 2. C. sententiis quæ sine cer. n.* 5. Sequitur Roderic. Xuarez *in l. post rem*, in declaratione *ll. regni, lim.* 4. *n.* 5. & Addition. valde plures pro hac sententia allegat *n.* 1. & 4. Soc. *cons.* 30. *n.* 6. Octavia Ozas. *dec. Pedem.* 129. *n.* 10. Cov. *lib.* 2. *var. cap.* 11. *n.* 1. Joan. Garcia *de expens. cap. fin. n.* 51. *in noviori impressio.* Ayora *part.* 1. *cap.* 4. *n. fin.* Ursillis. *in add. ad Afflict. dec.* 35. *n.* 2. & 175. *n.* 1. Aymon. *cons.* 231. *n.* 5. & 14. alios allegat Parlad. *lib.* 2. *rerum quot. cap. fin.* 1. *p. c.* 12. *n.* 32. plurimos Escobar. *de ratiocin. cap.* 33. *n.* 20. vide quæ nos latissimè *infrà* 4. *p. cap.* 10. *à princ.* & est receptissima omnium tribunalium supremorum sententia, quæ licèt habeat contradictores, quando liquidatio & taxatio fit per sententiam, de cujus executione tractatur (ut nos suo loco videbimus) illud apud
52 omnes concors est: quòd quando taxatio fit in eademmet sententia, nullatenus à taxatione excessiva appelletur, quemadmodum, nec ab ipsa principali parte sententiæ, ut apud eosdem Doctores est videre, prout accedit in sententia, de qua agimus, nam in ea semper fit alimentorum & quantitatis taxata condemnatio; & tunc etiam concurrunt in sententia circa unum & idem duæ contrariæ qualitates, quarum negativam appellationi præferendam diximus *supra*, & probavimus 2. *p. cap.* 7. maximè quia taxatio venit accessoriè ad principalem condemnationem alimentorum, prout superiùs dixi.

Desuper, quoniam exinde maximum sequeretur in- 53
conveniens, cum nunquam posset evitari periculum à lege consideratum in dilatione præstationis alimentorum, propter quod vitandum sententiæ executio accelleratur appellatione non obstante, quæ si à quantitate emissa admitteretur suspensiva; nunquam haberet locum hujusmodi sententiæ privilegium, & permitteretur una via, quod alia prohibetur, contra text. *in l. oratio ff. de sponsalib.* aperiretur via fraudibus; quis enim condemnatus acquievit quantumvis legitimæ taxationi? quis eam non impugnabit? & excessivam injustissimamque non dicet appellans duntaxat suspendendæ executionis, & differendæ præstationis causa? si principale confidit leg. de judice, cur non de accessorio? cognoscat superior de utroque gravamine, reponat, vel moderetur, quod injustum reperiat, evitetur calumniosa dilatio, non pereat interim actor inops, non fame ac tædio affectus litem deserat, exequatur sententia, quia res & venter dilationem non patitur, cùm periculum sit in mora. Pro quo etiam
54 facit, quod hujus efficacis rationis calore justissimè disponit *lib.* 54. *tit.* 5. *lib.* 2. *nostræ recopil. Regiæ*, quod à taxatione ciborum, vel alimentorum, quæ in oppidis, & civitatibus venduntur, appellatio emissa executionem non suspendat, præcipitque & advertit auditoribus supremorum tribunalium, quod si ad eos eatur per viam appellationis, vel aliam etiam quamlibet, minimè impediant executionem inferioribus, nec faciant, ut supersedeant in ea, respectu multorum inconvenientium ex contrario resultantium. *d. l.* 9. *tit.* 18. *l.* 4. *ejusdem recopilation.* disponitur etiam, quòd quando ordinationis vigore & statuti populorum facti super vestibus, & cibis, judex 55
aliquem mercatorem condemnaverit, vel aliquam personam delinquentem in mercantili officio in mille marapetinos & infra, exequatur pœna in ejus bonis & persona non obstante appellatione, sed post executionem factam jus suum prosequendi sit facultas.

Et in terminis nostræ quæstionis ita determinavit 56
sacra Rota *in dec.* 764. *per tot.* 1. *p. diversorum*, & specialiter *numero* 2. in hæc: Unde si Josephus tempore petitæ mercedis erat adeò pauper, ut res non reciperet dilationem: sequitur, ut à decreto facto super taxatione mercedis non poterit appellari. Sicut enim à sententia in causa alimentorum debitorum officio judicis propter paupertatem non potest appellari; quia res non recipit dilationem, *lib. fin. ff. de appellat. recip.* ita etiam dicendum est de sententia lata in causa mercedis pauperis ut non sit appellabilis, propter eandem rationem. Et hoc etiam in terminis tenet gl. *in clem.* 1. *verbi oneramus, de jure patr.* quàm alii sequuntur, de qua per nos *cap. seqq. à n.* 9. latiùs; quarum quidem doctrinarum immemor fui, tempore quo contra Avendannum resolvi, sed postea vidi, & sic tenendum est fortiter contra Avend.

ut

ut appellationi nec respectu condemnationis, nec respectu taxationis, & quantitatis alimentorum sit ullo modo deferendum, nec violentia dicetur à judice commissa, & vide etiam DD. cit. ad hoc *in d. c. 1. à num. 9. hac 3. p.*

Efficax enim est, fortis, & potissima illa ratio, quam jura & Doctores à nobis superius allegati considerant, ad excludendam appellationem suspensivam hac alimentorum causâ, ut scilicet periculum sit in mora, atque quod dilationem non patitur, sed celerem expeditionem desiderat, sub cujus quidem præsidio, & pro-
52 tectione multi casus speciales degunt, & à malitiosis tutantur, & propterea vim nec fieri, nec appellationi interpositæ à sententia (qua quis condemnatur super actione ad exhibendum) esse deferendum, quando habet condemnatus facultatem rei restituendæ, imò appel-
53 latione non obstante eam cogitur exhibere, cùm tale judicium non debeat moræ dilatione differri, §. *ibid. ad exhibendum, l. 2. de feriis*, affirmat Speculator *in tit. de appell. §. in quibus, vers. sed nunquid in actione ad exhibendum n. 12.* quam doctrinam sequuntur etiam Bart. *in l. creditor §. jussus*, ubi Joan. de Imola *col. fin.* ubi etiam per Angel. Greg. Lopez. *inl. 20. tit. 3. p. 3. verb. si fuere tenedor della, gloss. 5.* & idem Greg. *in l. 9. tit. 25. p. 3. gl. 6.* profitentes, quod tunc cogetur rem præcisè exhibere, & si appellet, non audietur.

58 Quod quidem limitatur, ut non procedat quando quis ultra rei exhibitionem ad aliquid aliud condemnaretur, putà; quia propter inobedientiam non exhibendi intra terminum condemnatur in interesse, juxta *d. §. jussus*, vel quia dolo desiit possidere, ad id sit condemnatus cum subjaceat periculo juramenti in litem, quia est grave: juxta text. *in l. Celsus, §. idem Julianus, & Julianus cum suis §§. & toto tit. ff. ad exhib.* quia tunc appellationi nisi deferatur, vis fiat tanquam permissa, ut probat videndus Speculator *ubi proximè* Imola & Gregor. *dict. locis* Maran. *de ord. judic. 6. p. tit. de appell.* qui supradictam conclusionem esse intel-
54 ligendam, dicit, & declarandam, prout declarat, & intelligitur illam Speculator, ad quem se remittit. Hanc nostram limitationem probat expressè text. *in l. creditor, §. jussus, ff. de appell.* ibi, quia instrumenta per contumaciam non exhibuerat, cùm petitor quanti sua interesset, exhiberi jurasset, facta erat condemnatio, quæsitum est, an post jusjurandum appellationem interponere posset; respondit, nihil proponi, cur denegandum esset appellandi auxilium, *&c.* Vide tamen quæ nos *suprà part. 2. cap. 7. ad fin.* latè diximus *à n. 132. cum pluribus sequentibus.*

59 Quid autem sit dicendum, quando in eadem sententia, qua quis ad exhibendum condemnatus est, & si non faciat præstet actori interesse, latè disputando resolvimus *suprà 2. part. cap. 7. ad fin.* ubi videre poteris ad *n. 132. cum multis sequentibus*, quo te remitto pro resolutione vera hujus difficultatis, & præcedentis *n. 58.*

60 Et prætextu hujus rationis legatum relictum pro sepultura dilationem non admittit, & propterea nec appellationi emissæ à judice deferendum esse firmat Ripa *in l. 1. in princ. nu. 17. ff quorum legat.* tradunt Speculat. *in titul. de appellat. §. 1. in quibus vers. 8.* Mantua *in l. ultim. in l. 2. lict. num. 273. de edicto D.*
61 *Adr.* Gramm. *decis. 82. num. 2.* Menoch. *de adipiscend. poss. rem. 2. n. 71.* ubi *num. 62.* ex Ripa Bal. & Angel. dicit, legata, quæ dilationem non admittunt, deberi etiam anteaquam hereditas adeatur, ut etiam ibi *à nu.*
62 59. quòd quando in mora hoc imminet periculum, legatarium posse propria authoritate occupare legatum, nec teneri remedio, quorum legatorum, sicuti etiam non auditur creditor petens, ut detineatur cadaver de-
63 bitoris, ne sepeliatur, nec ejus appellationi deferendum esse, probant ex aliis Baëza *de inope debitore c. 1. n. 20.* latè diximus pluribus adductis Doctoribus *suprà à 2. part. c. 72. à n. 8. & sequentibus.*

Et ex hac etiam ratione, nempe, quia causa studio- 64
rum dilationem non patitur, docuit Bald. *in l. un. n. 6. vers. 1. quid si unus. C. si de mom. poss.* appellationem non recipi à sententia contra turbantem scholarem in habitatione sequitur Menoch. *loco proximè citato, n. 63.* & 65
ex hac etiam fluit, quod à sententia lata contra fabrum malleantem apud domum scholaris, seu Doctoris studium impedientem, appellationi emissæ minimè esse 66
deferendum Iff. *in l. 1. in fin. sub n. 45. ff. solut. matr.* Bald. *in l. 1. §. de feriis.* Alexand. *in d. l. 1. ff. soluto matrim.* idem Alex. *in l. fin. ff. de appell. recip.* Thom. Gram. *in dec. 58. n. 15.* ubi etiam tractat an admittatur appellatio generaliter à qualibet domus expulsionis sententia.

Ex qua quidem ratione potest judex à quo appella- 67
tione pendente absque reatu attentati ad perpetuam rei memoriam examinare testes senes & valetudinarios, quoniam dilata examinatio periculum afferret, & ob periculum mortis probatio periret, nisi examinarentur, tenet Maranta *de ord. jud. 3. p. 6. prine. q. 2. n. 195. vers.* Petrus Duennas *reg. 42. n. 33.* Afflict. *in constit. Neapol. lib. 1. c. 32.* incipit *probationum in casib. col. 2. in fin.* Roland. à Valle *cons. 23. n. 19. lib. 3.* & facit Rota *in decis. 3. aliàs 110. nota quod casu de testib. in antiquis* & explicat Lancel. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. lim. 28.* quò pertinet quæ dicunt Bar. & Salicet. *in l. generaliter in fin. princ. C. de rebus credit.* quod ideo juramentum sub cujus formâ, & præstatione fuit concepta, & lata sententia, præstari potest etiam pendente appellatione, ne scilicet probatio pereat.

Hinc est, quòd judex appellatione pendente excom- 68
municatum in articulo mortis constitutum valet absolvere, ut notavit Franc. *in c. qua fronte, in gl. verbo decedat, col. 5. ad med. sub n. 18.* & ibi etiam cæteri Doctores *de appell.* quia potest decedere in ea, si expectetur superioris absolutio. Sequitur Lanc. *sup. lim. 43. n. 2.* cujus est etiam farinæ quod *sup. 2. p. c. 5.* latè diximus, appellationi ab absolutione excommunicationis emissæ 69
non esse deferendum, quia periculum est in mora.

Quò etiam pertinet, ad tempus vindemiarum vel messium suspendatur appellatione interposita, quæ effectum suum saltim suspensivum non habet, cùm ex eo resultet periculum in dilatione, juxta text. *in l. solet ff. de feriis num. fin. eod. titul.* & in expresso hanc conclusionem probat *l. 6. tit. 18. lib. 5. recopil.* Avend. *de exeq. manda. 1. p. c. 6. n. 4. post princ.*

Et alia etiam exempla ad hanc doctrinam ponit *d. l.* 70
6. & Lancel. ubi proximis locis *l. nulla etiam l. fi. ff. de appell. recip.* & sic generaliter in omnibus casibus in quibus periculum est in mora, appellatio non suspendit, ultra Doctores hoc usque relatos in discursu hujus capituli, probat Franch. *in c. qua fronte n. 18. de appel.* Thom. Gram. *dec. 58. magnifica. n. 6.* & alios *in d. l. fi.* Lancel. *de attent. 2. p. c. 12. lim. 53.* vide infrà Menoch. *de rest. poss. rem. n. 834.* Iff. *in l. 1. col. 1. ff. de feriis.* Maran. *in spec. 6. q. tit. de appell. n. 319. & per l. quisquis C. quorum non recip.* Gratia. *discept. foren. tom. 1. c. 78.* quia quando periculum est in mora, recedimus à juris ordinariis regulis, ut latè scribunt Decius *in c. dilecta ad fin. vers. & hoc unum de confirm. utili.* Hippolyt. de Marsi. *in l. 1. C. de reprobat. col. 40.* Mandos. *super gloss. 41. quod commissio causarum q. 3. num. 2. & seqq.* Menoch. *de adipis. rem. 2. n 59.* & probat *l. de pupillo, §. si quis rivos, de operis novi nuntia. l. ait prætor, §. si debitorem, ff. quæ in fraudem creditor.* Felin. *in c. 2. de præscript.* Gratian. *discept. forens. tom. 1. cap. 74. n. 17. ad fin. fol. 175.*

Et an crescente vel decrescente patrimonio alimen- 71
tati, vel alimentis crescant, & decrescant alimenta etiam post sententiam Judicis, & ejus texationem, & an ad executionem possit opponi isthæc exceptio, latè diximus *infrà 4. part. cap. 7. vers. ex quo fonte fluit quòd licèt pater à num. 88.* & Doctores ibi citati loquuntur quomodocumque alimenta præstentur, sive officio judi-

cis, sive jure actionis, quos omnino vide, quia eleganter loquuntur, *ibid. à n.* 88. *cum multis seqq.*

Periculum etenim in mora caret lege, legem non admittit, atque legem tribuit, licitum facit quod non est, ac judicem incompetentem, legitimum, multoties
72 alterat non solùm præcepta humana, sed etiam divina, atque naturalia, *c. sicut de consecr. d.* 1. *c. licèt de feriis, c. discipulos de consecr. dist.* 5. *c. anni rumore, &c. si nulla necessitas* 23. *q.* 8. *c. secund. de observ. jejun. c. quanto de consuetudine, c. quod non est licitum de reg. jur. in* 6. *l. nomine C. de religios. & sumptib. funer. l.* 2. *Cod. de patr. qui filios distraxere, l. unica*, & ibi gloss. *expedire, ff. de officio consul.* cum multis quæ congessit Tiraquell. *de retractu* §. 1. *gloss.* 9. *n.* 32. & latiùs §. 26. *gloss.* 1. *n.* 18. *& seq.* & iterum *in tract. de pœnis temper. causa* 33. *per tot.* Chassan. *in consuet. Burgund. rubr.* 1. §. 4. *gloss.* 1. *n.* 26. *&* §. 5. *verbo, se il ne a grace, n.* 15. *& seqq.* Cachera *dec. Pedem. 68. num.* 28. alios refert Quesada, *div. q.* 4. *n.* 3. Petr. Greg. *in syntagm. jur.* 1. *pel.* 3. *c.* 8. *n.* 4. latè Camill. Gobin. *de verb. sig.* 10. *ex n.* 21. Bob. *in polit. l.* 2. *c.* 18. *n.* 318.

Et quòd imminens periculum, & instans necessitas, cùm non recipiat dilationem, attribuat jurisdictionem etiam non habenti, cùm tunc à juris regulis recedatur, probat text. *Auth. defens. civ.* §. *aud. l.* 2. *tit.* 9. *p.* 5.
73 Abb. *in c. cùm non ab homine n.* 15. *cum seq.* & suprà *de judiciis, & in c. constit. n.* 9. *de appell.* Alex. & Imola *in l.* 2. *ff. de jur. omn. jud. & cons.* 62. *disertissimè Doct. volum.* 4. Suarez. *in declar. l.* 2. *fori. num.* 47. *& seqq.* post repetitio. *l. post rem ff. de re jud.* Bern. Diaz. *in*
80 *reg.* 496. Greg. Lop. *in d. l. part. gloss.* 2. Cachera. *in dec. Pedem.* 30. *n.* 14. Tallada *de carcere, c.* 11. §. 2. *n.* 2. Cast. à Bobad. *in polit. l.* 2. *c.* 21. *n.* 71. *& c.* 17. *à n.* 109. *cum seq.* & iterum *eod. l.* 2. *c.* 18. *n.* 318.

CAPUT II.

A sententia reformante alimenta, seu pensionem, & assignante congruam beneficiato vel coadjutori dato illiterato, seu imperito Rectori, œconomove; vacanti Ecclesiæ nominato: seu etiam lata pro solutione decimarum, mercede famulorum, appellationi emissæ an non deferens vim faciat?

SUMMARIUM.

1 *Congruis novæ assignatione facta per ordinarium Rectori beneficii appellationi emissæ non est deferendum, quia suspensivo.*
Concil. Trid. sess. 7. *de reform. c.* 5. *verbo adducuntur ibidem Concil. Trid. locus sess.* 7. *c.* 7. *refertur, ibid.*
Concil Trid. locus refertur sess. de reform. c. 2. *&* 2. *c.* 4. *ead. sess. de reform. c.* 25. *quibus est cautum, in qualibet congrua portionis assignatione ordinarium posse appellatione postposita exequi, ibid.*
2 *Congruæ in assignatione Episcopus procedit secundùm conscientiam, & velo levato, semotis omnibus exceptionibus, & per consequens semota appellatione.*
3 *In congruæ assignatione tractatur de alimentis præstandis judicis officio.*
4 *A congruæ assignatione, sicut ab alimentorum præstatione non admittitur suspensiva appellatio.*
5 *Conscientia quando à jure judici est onerata, appellatio regulariter non suspendit.*
6 *Congrua assignata etiam clerico suspenso à beneficio, non suspenditur per appellationem subsecutam.*
7 *Congrua præstari jubetur per sententiam provisionalem, & ideo non suspenditur.*
8 *Subsidium charitativum impositum pro sui sustentatione pariter non suspenditur per appellationem.*
9 *Ab excessiva congruæ assignatione appellationi interjectæ deferendum non est.*
10 *Ab excessiva fructuum taxatione & liquiditate facta in executivis, an & quandò sit licita appellatio, remissivè.*
11 *Alimentario seu portionario exigenti annuatim alimenta, aut portionem ab antiquo legitimè constitutam, si mota lis super reformatione, quia puta, vel aucta est res, super qua portio est constituta, vel alia bona quæsivit alimentarius, quibus casibus potest agi ad reformationem portionis & alimentorum, remissivè.*
13 *A sententia super reformatione portionis, seu alimentorum sive contra actorem, sive contra alimentarium lata, licita est appellatio quoad utrumque effectum.*
14 *Alimentorum reformatio idem in effectu est, ac si sententia lata fuerit contra alimenta petentem, cui ab hac negativa permittatur appellare quoad utrumque effectum.*
In favorem congruæ aut alimentorum assignatione, inductum est privilegium, & ratio prohibendi appellationem suspensivam, ibid.
15 *In favorem alimentarii quod est introductum, non debet in ejus damnum retorqueri.*
Ratio prohibendi appellationem cùm cesset, debet cessare ipsa provisio, ibid.
16 *Appellationis prohibitio in alicujus inducta favorem debet intelligi, si in favorem ejus lata sit sententia, secus si contra.*
17 *Appellatio quamvis sit prohibita in remedio* l. fin. C. de edict. D. Andr. *tamen permittitur quando sententia fertur contra actorem.*
Sententia contra alimentarium lata si exequeretur, foret dare privilegium, cui jus negat, ibid.
18 *Appellatio permittitur quoad utrumque effectum à sententia, qua declaratur non esse reformandam, nec minuendam portionem, seu alimenta jam antea constituta.*
Appellatio permissa à sententia denegante congruæ suæ alimentorum reformationem, si alimentarius est in quasi possessione percipiendi, illi non officit, quia lite & appellatione pendente privari non debet sua possessione, ibidem.
19 *Continuans suam possessionem lite & appellatione pendente non attentat.*
20 *Pensionario existente in quasi possessione exigendi pensionem late sententia super reformatione pensionis, aut nullitate ipsius non exequitur prima sententia, nec ipse interim impeditur sua uti quasi possessione, imò tunc rescribitur cum clausula, sine rerardatione solutionis pensionis.*
21 *A sententia reformante pensionem ab antiquo constitutam super beneficio, ex quibus causis, & quando admittat appellationem suspensivam.*
22 *Reprobatur Cevallos opinio.*
23 *Congruæ ex antiquo constitutæ quando per Rectorem agitur ad augmentum, ex quo incidenter tractatur de pensionis reformatione, appellationi ab augmento congruæ, & incidenter à diminutione pensionis non est deferendum.*
24 *Alimentorum privilegium non admittendæ appellationis suspensivæ procedit, non solùm quando sententia lata est pro omnibus alimentis præstandis, sed etiam pro aliqua parte ipsorum.*
25 *Augmentum regulatur secundùm naturam principalis, cui augetur.*
26 *Appellari si non potest à sententia lata ex jurisdictione ordinaria, pariter nec poterit appallari à sententia lata ex jurisdictione prorogata.*
27 *Appellari si non potest ab aliquo propter dignitatem personæ, vel alias, pariter nec poterit appellari si procedat ex jurisdictione prorogata.*
28 *Jurisdictio prorogata & augmentata non est diversa à prima, sed ex eadem extensa, & de utraque idem est judicium.*
29 *Congruæ & alimentorum augmentum ubi concurrit in*

in eadem sententia cum pensionis diminutione quo ad appellationis prohibitionem diversæ sunt qualitatis, & quæ prævalet.

30 *Sententia quamvis sit stricti juris, tamen ex vi attractiva continens unum trahitur ad aliud, sine quo illud unum super quo lata est, non potest sortiri effectum.*

Quod procedit etiam in libello, ibid.

31 *Sententia lata super congruæ augmento causative & incidenter præjudicat pensionario super diminutione pensionis, cùm principaliter agatur de congruæ augmento.*

Attenditur semper, quod principaliter agitur, ibid.

Congruæ augmentum cùm sit causa diminutionis pensionis, illius naturam attendere debemus, ibid.

32 *Jus potentius operatur in causa, quàm in causato.*

33 *Qualitates contrariæ quando in eadem sententia concurrunt alia permissiva, alia verò prohibitiva appellationis, accessoria cedit naturæ principalis.*

34 *Qualitates contrariæ concurrentes in sententia circa unum inseparabile æque principaliter tamen, qualitas prohibitiva appellationis prævalet.*

35 *Congruæ augmentum & pensionis concurrunt circa unum & idem indissolubile.*

A pensionis diminutione non potest admitti appellatio suspensiva, quin eundem effectum causet in augmento congruæ contra ejus privilegium, ibid.

36 *Flores de Mena inconstantia in hac quæstione refertur.*

37 *Pensionis ad reformationem quando agitur ex causa agendæ congruæ, non agitur jure actionis, sed officio judicis contra Flores de Mena.*

38 *Clausula Bullæ (dummodo remaneant centum pro Rectore) ad corroborationem juris Rectori competentis est opposita; non ut illud innovetur.*

39 *Alimentorum augmenti sententia multò fortiùs excludit appellationem suspensivam.*

40 *Alimenta ius quamvis consenserit taxationi alimentorum factæ per rem judicatam, semper poterit petere augmentum si reditus decreverint, vel alia justa causa.*

41 *Congruæ petitio non habet locum in beneficiis simplicibus, sed in curam animarum habentibus duntaxat.*

42 *Rectori impedito perpetuo, seu etiam imperito, atque illiterato ordinarius potest dare coadjutorem temporalem non perpetuum, nec cum futura successione.*

Rector inutilis effectus, atque senio impeditus, non est privandus suo beneficio, ibid.

43 *Coadjutori Rectoris impediti assignanda est certa congrua pro victu de fructibus beneficii.*

44 *Intellectus ad text. in c. tua nos, de clerico ægrotan. Minist. traditur.*

45 *Coadjutor potest dari Parocho exempto propter identitatem rationis.*

46 *Parochus cui ex impedimento vel imperitia datur coadjutor, non excusatur à residentia.*

47 *Trident. sess. 21. de reformat. cap. 6. verba recensentur.*

48 *Coadjutoris deputatio, etiam facta judicialiter, non suspenditur per appellationem subsecutam.*

49 *Quod intelligitur quoad effectum suspensivum, quo duntaxat caret hæc appellatio, non tamen devolutivum.*

50 *Impediti & imperiti à jure æquiparantur, cum ex utroque oriatur impedimentum officii exercitio.*

Illiterati quales dicantur, ibidem remissivè.

Coadjutoris temporalis de materia, qui sint videndi, ibid.

51 *A congrua assignata œconomo & Vacanio Ecclesiæ vacanti deputato an suspendatur per appellationem subsecutam.*

Text. in c. cum vos, de off. ordinarii expenditur, ibid.

52 *Oeconomus an assignandus ab Episcopo durante lite inter patronos vel in totum queat beneficium providere, remissivè.*

53 *Vicarium idoneum potest Episcopus constituere Ecclesiæ vacanti, habita notitia cum congruæ assignatione ejus arbitrio, donec de rectore provideatur.*

54 *Congrua Vicario assignanda est ex fructibus ejusdem beneficii, aliis tamen reservatis successori.*

55 *Vicarius Ecclesiæ vacanti constitui non potest is qui in concursu, ut magis idoneus electus est ad idem beneficium, donec facta collatione nanciscatur possessionem.*

Quod procedit etiam in aliis beneficiis quibusvis, ibid.

56 *Oeconomi deputatio, sicut & ejus congruæ assignatio non impeditur per appellationem sequentem.*

Tridentini verba ponderantur in d. c. 18. sess. 14. de reformat. ibid. & Ecclesiæ vacanti deputatus Vicarius etiam appell. pendente, non admovendus donec de Rectore provideatur, ibid.

57 *Congrua quantitas Vicario assignanda relinquitur Episcopi arbitrio, quod hodie limitatum est ex Bulla Pii V.*

58 *Congrua Vicarii temporalis quæ sit per Congregationem Cardinalium arbitrata.*

59 *Vicario dato Ecclesiæ vacanti non sunt assignandi omnes fructus beneficii, & quid si omnes sint necessarii ad congruam portionem.*

60 *Congrua Parochis non potest esse minor centum ducatis.*

61 *Vicarius ad nutum amobilis, non potest removeri ante finitum anni servitium.*

62 *Officiales ad nutum amobiles, non possunt absque causa amoveri.*

63 *Decimarum condemnatio an recipiat appellationem suspensivam.*

64 *A decimis ad tributa valet argumentum, quia illas reservavit Deus in signum universalis dominii.*

65 *Decimarum executio fit appellatione non obstante.*

66 *Decimis jus assistit, & debitum est evidens, & ideo habent executionem paratam.*

67 *Decimæ, cùm clericis assignentur pro alimentis, dilationem non patiuntur.*

68 *Decimarum solutionis tarditas continet peccatum.*

69 *Divini cultus aut animæ favor non recipiunt appellationem, & excusant ab attentatis.*

70 *Tributa & vectigalia Principi debita cur non suspendantur per appellationem.*

Multo minus debent suspendi decimæ cùm sint tributa animæ debita Principi cœlesti, ibid.

71 *Decima cùm proveniat à jure divino, dicitur cibus domus Domini.*

72 *In decimis cùm agatur de materia concernente animam potest Judex Ecclesiasticus incipere à præcepto de solvendo, & monitorio.*

Monitorium pro solutione decimarum resolvitur in simplicem, ibid.

73 *In decimarum causis commissis super appellatione non rescribitur nisi cum clausula (sine retardatione solutionis decimarum.)*

74 *Consuetudo seu præscriptio non est legitima causa ad impediendam solutionem pensionis appellatione pendente.*

75 *Exemptionem habitam à Papa, aut legitimam compositionem allegans, si super illa non audiatur in causis decimarum, potest licitè appellare.*

76 *Exemptio tributorum permittit appellationem suspensivam.*

77 *Sententia inter duas Ecclesias contendentes super jure decimandi appellationem.*

Et etiam quando collector decimarum excedit modum, quia datur appellatio, ibid.

78 *Salarii famulorum sententia non suspenditur per appellationem à condemnatione emissam, quia res non patitur dilationem.*

79 *Salarii & mercedis famulorum causa summariè tractatur, atque etiam appellatio à sententia salarii & mercedis non retardat executionem.*

80 *Salarium Advocatorum, Procuratorum, & sollicitatorum an recipiat appellationem suspensivam.*

81 *Senten-*

81 *Sententia lata pro solutione salarii, & mercedis famulorum, tunc meretur executionem non obstante appellatione si petatur à paupere, secus si à divite.*

82 *A taxatione mercedis non datur appellatio suspensiva sicut nec à sententia alimentorum præstandorum.*

83 *Qualitas divitiarum & paupertatis in causa mercedis quoad admittendam vel rejiciendam appellationem attendenda est.*

84 *In famulorum salario, & mercede operarii non attenditur qualitas divitiarum, aut proprietatis, sed indistinctè non admittitur appellatio.*

85 *Paupertas uti qualitas naturalis in famulis & operariis sumitur, qui ut plurimum necessitate coacti, serviunt.*

86 *Salarii & mercedis famulorum causa tractatur in die feriato ob honorem Dei, quia succedit loco alimentorum.*

Signatura justitiæ solet rescribere cum clausula (sine præjudicio legitimæ executionis, &c.) & in causa mercedis promisse, vel inter eum qui solet operas suas locare, & eum qui solet conducere, n. 87. secus è converso, ibid.

88 *Si tamen signatura videat judicem à quo excessisse in taxatione mercedis non conventa, solet pro parte admittere executionem, pro parte verò deferre appellationi.*

89 *Pro mercede conventus si opponat, potentem esse divitem, ac constet, cessabit privilegium appellationis, imò admittitur quoad utrumque effectum.*

90 *Mandos. & Flores de Mena reprehenduntur abutentes juridico loquendi modo, dicentesque, in causa salarii & mercedis procedi summariè & executivè. Probatio nulla quantumque liquidissima executionem habet, ibid.*

91 *Causa est summaria, ergo est executiva, non est validum argumentum, à contrario autem benè procedit, est executiva, ergo summaria.*

92 *Causa non ex eo quod agitetur summariè, & ex aliqua juris ratione sententia exequatur, & non recipiat appellationem, dicitur executiva.*

93 *Salarii materia remissivè.*

94 *Salarium petitur in judicio, ubi lis mota fuit, & etiam in foro Ecclesiastico, quo laicus potest compelli pro salario litis ibi tractatæ.*

1 UT perfectiùs rem quam ago cognoscamus, illud est primitùs supponendum: quod nulla vis fiet, si à nova assignatione congruæ, & alimentorum, quam ordinarius facit rectori beneficii minimè fuisset appellationi interpositæ delatum. Enimverò isthæc à jure minus legitima reputatur, saltem quoad effectum suspensivum, pluries decrevit Sacrum Concilium Trident. *sessione 7. de reformat. cap.* 5. ibi, Addens insuper, quòd si ipsi ordinarii etiam per idoneorum Vicariorum deputationem, & congruæ portionis fructuum assignationem omnino provideant, ut animarum cura nullatenus negligatur, & beneficia ipsa debitis obsequiis minimè defraudentur, appellationibus, privilegiis, exemptionibus quibuscumque, etiam cum judicum specialium deputatione, & illorum inhibitionibus in præmissis minimè suffragantibus, *&c. & eadem sess. 7. cap. 7.* ibi, Ut per idoneos Vicarios etiam perpetuos, nisi ipsis ordinariis pro bono Ecclesiæ regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertiæ partis fructuum, aut majori vel minori arbitrio ipsorum ordinariorum portione, etiam super certa re assignanda, ibidem deputandos, animarum cura utiliter exerceatur appellationibus, privilegiis, exemptionibus, & cum judicum deputatione; & illorum inhibitionibus quibuscumque in præmissis minimè suffragantibus, *&c. & sessione 6. de reformat. cap. 2. & sess. 25. cap. 4. & eadem sess. 25. de reformat. cap. 25.* de quibus omnibus illud est cautum, ut in qualibet alimentorum, & congruæ portionis deputatione ordinarius appellatione remota procedat. Quod confirmavit, & declaravit etiam Pius V. in Bulla 16. inter motus proprios *fol.* 558. declarat insuper Fr. Manuël Rodriguez *in quæst. reg. tom.* 1. *n.* 26. *art.* 2. *fol.* 346. Navarr. *cons. 7. tit. de præbend.* Cuch. *lib* 2. *inst. majorum tit.* 13. *n.* 3. de qua congruæ assignatione vide multa per Camp. *diverf. rub. 7. c. 6. à n.* 116.

Quæ doctrina & jure communi comprobatur, ex text. *in clem.* 1. *de jure patronatus* disponens, quod Episcopus in assignatione congruæ debeat procedere secundùm conscientiam, & velo levato, semotis omnibus exceptionibus, & allegationibus, & per consequens semota appellatione juxta ea, quæ copiosè dixi 2. *par. c.* 8. *à num.* 104. *cum seqq.* quem text. ultra glossam & repetentes ibi latè & eleganter ad hoc declarant Lamber. *in tract. de jure patr. p.* 3. *lib.* 2. *q.* 10. *art.* 9. & 10. *cum seqq.* Rebuff. *in tract. de congrua portione, quæst.* 4. *per totam* Flores de Mena *in pract. qq. q.* 14. *num.* 2. *lib.* 1. quod confirmatur, tum quia tractatur de alimentis judicis officio debitis, à quorum præstatione appellationem interpositam non suspendere longam seriem *suprà cap.* 1. fecimus. Ut idem sit in causa congruæ, quæ alimentis æquiparatur Guig. *de pensio. q.* 95. & not. Doctores *in d. cl.* & Rebuff. *in d. tract. de congrua port. & de sententiis provision. in præfatione num.* 137. & ex Flores de Mena *suprà n.* 4. *ad fin.* etiam, quia ubi à jure judici est onerata conscientia, appellatio regulariter non suspendit, ut per glossam *in d. cl.* 1. *verb. oneramus*, admodum in jure laudata, & ut singularem pluries commendatam, firmant Jacob. Menoch. *de arbit. judic. lib.* 1. *q.* 8. *n.* 40. & idem cum Covarr. & infinitis aliis etiam defendit *in d. tract. de arbit. lib.* 1. *q.* 70. *per tot.* & cum Philippo Franch. & aliis eam sequitur Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 10. *per totam*, nos Deo dante *hac part.* 3. *cap.* 13. *à n.* 36. *& seqq. & 2. p. c.* 8. *num.* 122.

2

3

4

5

6 Quò pertinet congrua, seu alimenta præstanda clerico suspenso à beneficio, quia pariter à sententia, super illis lata, non admittit appellationem suspensivam, Rebuff. *in tract. de sentent. provis. in præfat. n.* 10c. Scaccia *de appell. q.* 17. *lim.* 7. *n.* 7. *fol.* 422. illud ex eo comprobat, quoniam præstari jubetur per sententiam provi-

7 sionalem, sed ab iis quæ per sententiam provisionalem expediuntur, non datur appellatio suspensiva, ut ipsimet Doctores ibi probant, & iterum idem Rebuff. ibi *sub n.* 12. *vers. sed ob id & n.* 20. *q.* 2. *to.* 1. *fol.* 225. & 226. & idem Rebuff. *in tract. de sentent. execut. artic. ult. gl. num.* 12. *in fin. casu* 6. *tom.* 1. *fol.* 429. sequitur Scaccia *ubi proximè d. lim.* 7. *n.* 3. Quod & idem dicimus de charitativo subsidio imposito per Episcopum pro suis alimentis, & sustentatione. Guigas *de pensio. q.* 95. *nu.* 4. Scaccia *ubi proximè nu.* 6. Ruginel *tract. de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *n.* 278.

8 Quæm conclusionem & ad illud insuper extendi, receptissimum est quod quando in hujusmodi nova portionis congruæ assignatione aliquis de excessu conqueratur, & ab ista excessiva taxatione appellatio prorupuerit, ei ordinarius non deferens minimè vim faciet,

9 quæ executioni impedimentum non est, cùm suspensivo careat, ut probat celebris glossa *in d. clem.* 1. *verbo oneramus*, quam sequuntur ibi Cardinal. Anchar. & alii Lamberti. *ubi proximè art.* 13. Flores de Mena *d. q.* 4. *num.* 3. & nos hujus glossæ & Doctorum immemores eam sic resolvimus, disputantes contra Avendan. loquendo in alimentis, quod idem est, ac in incongrua, & fundamenta ibi apposita validissima sunt, *suprà cap.*

10 11. *num.* 50. & an & quando hac excessiva liquidatione in executivis sit licita appellatio, latè & accuratè dicemus *infra* 4. *part. c.* 10.

11 Quando autem super portione, & alimentis antea & ab antiquo legitimè constitutis, & hujusmodi constitutionis & assignationis virtute seu alimentarius, seu portionarius alimenta, annuatim, puta, percipit, controversia oriatur; duo sunt nobis casus distinguendi,

di, ad quos Doctores non attendunt, cùm sit inter eos longum grandeque discrimen, sed promiscuè utriusque doctrinis utuntur, confundentes quidem resolutionem veram. Et primus sit, quando agitur de reformanda, & diminuenda hujusmodi congrua, & alimentis legitimè constitutis: aut agitur de augenda portione, & alimentis jam semel deputatis, tanquam insufficientibus. Declarabo.

12 Primo igitur casu quando lis movetur portionario vel alimentario super reformanda, & moderanda portione, quæ prætenditur excessiva & alicujus causæ motu, puta quia fructus rei sibi assignatæ, juxta *d. cap. 7. sess. 7.* ibi, super certa re, &c. & Lambert. *sup. art. 24.* creverunt, & sunt actui, vel quia alimentarius aliunde bona noviter quæsivit, vel ob alias juris causas (quòd utroque casu, & causa posse fieri alimentorum moderationem, diximus *sup. c. 1.* latè *infrà 4. p. c. 7. vers. ex quo fonte fluit, quòd licet pater, num. 88.* ubi plures Doctores ad id citavimus) an à sententia lata in hujusmodi judicio appellationi non deferens, vim faciat. In quo articulo affirmativè
13 resoluto, scilicet vim fieri, enimverò hujusmodi appellatio hac in causa reputari debet legitima, sive contra alimentarium, sive contra ipsum, qui reformationem postulat, sententia lata sit, secundùm quod intelligendus Cevallos *in contra comm. in epistola ad Regem num. 922.* in propositum allegat Sese *de inhib. just. Arag. c. 6. §. 2. n. 8.* & allegat Flores de Mena *d. q. 14. n. 5.* qui quidem id non dicit, sed solùm loquitur in alio casu, secundo puta, quando agitur de augenda portione, non de diminuenda, ut mox videbimus, inter quæ magnam dissimilitudinem reperies.

14 Hanc tamen doctrinam veram esse constat, nam si contra alimentarium feratur sententia continens portionis moderationem, ei ab ea justissimè permittitur appellatio suspensiva, cùm in causa alimentorum contra ipsum lata est sententia, nam privilegium (à jure, justissimis & efficacibus rationibus inductum) non tardandæ executionis sententiæ semper congrua, & alimentis procedit, quando in ipsa sententia præstari jubetur, & assignatur, ita ut in ejus sit favorem duntaxat introductum, quia tunc viget ratio, propter quam pohibita est appellatio, ne scilicet fame pereat, &c. ut est videre ex his quæ longa serie firmavimus hoc in cap. præsenti, & præcedenti, ac propterea quando contra illum, congruam, & alimenta petentem, lata est: potest
15 licitè ab ea appellare quoad utrumque effectum, aliàs quod est in ejus favorem inductum, retorqueretur in odium, contra text. *in l. quod favore C. de legib.* & cùm cesset ratio, cessare debet etiam dispositio, ut in proposito dicit Bald. novel. *in tract. de dolo speciali 6. in fin.* Angel. *in l. fin. de appell. recip.* Surdus *de aliment. tit. 8. privileg. 60. n. 259. cum seqq.* & diximus *suprà c. 1.* quod est generale verum in omnibus casibus, quibus in fa-
16 vorem alicujus inducta est appellationis prohibitio, ut intelligatur, quando pro ea lata est sententia, non tamen quando contra, ut docuit idem Angel. *in l. quisquis Cod. quorum appell. non recip.* dicens, quòd etsi non appelletur à sententia lata in judicio *l. fin. C. de edicto*
17 *D. Adr.* tamen fallit, quando judex pronuntiat contra actorem, puta; non esse admittendum, ut tunc promittatur appellatio ei. Et inquit Jacobin. *ibi n. 10.* hoc esse stupendum & elegans dictum, & se quoque obtinuisse in practica. Idem volunt Zuchard. *ibi n. 443.* Tiraquel. *in tractatu le mort. faisit, p. 6. declaratione 6. n. 3.* Duennas *in regul. 44. in prima fallen.* Cæsar. Contard. *in repetitione l. uni. C. si de nomen. poss. fuer. appell. in 1. lim. & in lim. 17. nu. 4* Menoch. *in tract. de adipis. poss. rem. 4. n. 876.* quo casu si appellatio esset prohibita, foret contra privilegium alimentorum, fuissetque exequi sententiam ad favorem negantis illa, hujusmodi privilegio carentis, de quo exactè *infrà cap. 4. à principio*, ubi quamplures doctrinas reperies in comprobationem.

Si autem in hujusmodi judicio reformationis por- 18
tionis, & alimentorum constitutorum jam in favorem congruarii, & alimentarii fertur sententia, qua locum non esse reductioni, & diminutioni, declaratur, pariter adversario permittenda appellatio ab ea quoad utrumque effectum, nec ista appellatio obest, nec obesse potest congruario, nam cùm jam ante litem motam, & ab antiquo sibi essent constituta alimenta, in quorum perceptionis possessione est annuatim vel datim, eadem met lite & appellatione pendentibus potiori licet; nec est interim ejus commodo, & fructibus privandus, text. *in l. 1. ff. nihil novari appel. pen.* ibi; integer enim status esse videtur provocatione interposita, *c. 1. ut lite pendente, l. sciendum §. penult. ff. qui satisdare cogan.* glos. *in l. Imperatores, §. fin. verb. adversario, ff. de appell.* Card. *in cl. 2. 2. oppositione, ut lite penden.* Rom. *consil. 37. viso puncto, in fi.* Decius *in cons. 97. in casu, & cons. 103. causa in princ. lib. 1.* Lancel. *de attent. 2. p. c. 4. de attent. licite penden. nu. 15.* quia continuans suam possessio- 19
nem lite, & appellatione pendente, non dicitur attentare, Rota *decis. 10. aliàs 89. nota, quod ubi, de appell. in antiq.* nec tunc ea quis est privandus, Rota *decis. 24. aliàs 615. nota quod licet, de dolo in antiq.* Parisius *consil. 38. n. 3. lib. 1. & cons. 106. n. 4. & 5. vol. 4. & cons. 39. n. 2. & cons. 105. n. 23. vol. 1.* Mandos. *super regul. de subrog. quæst. 8. n. 4. & in tract. de inhibit. q. 23.* in cujus doctrinæ comprobationem multa specialia exempla adducit Lancelot. *de attent. 2. p. c. 12. limit. 26.* quapropter cùm congruarius continuans suam possessionem fruatur suis antea designatis alimentis, cessat ratio periculi, & famis; quibus evidenter apparet à sententia lata in judicio reformationis, & moderationis alimentorum, & congruæ jam constitutæ contra quemlibet litigantium prolata, appellationi interpositæ, nisi judex deferat, violentiam manifestam committet.

Et quando pensionarius est in quasi possessione, & 20
super reformatione, aut nullitate, & extinctione ipsius, etiamsi contra illum lata sit sententia prima, non impeditur possessione illa uti posse, & pensionem exigere, adeò ut tunc rescribitur cum clausula (sine retardatione solutionis pensionis) quia expectantur tres sententiæ conformes ad hoc, ut ille non possit pensionem exigere, latè post alios Marescot. *variar. resol. lib. 1. c. 21. nu. 6.* Staphileus *de liter. just. §. imprimis num. 84.* Guigas *de pension. quæst. 35. nu. 9.* Covarr. *variar. resolut. lib. 2. cap. 1. n. 9. in fin.* Cassiador. *dec. 10. nu. 8. descript.* Æguid. *decis. 41. & decis. 225.* Cassiador. *dec. 8. nu. 5. de rescript.* Puteus *decis. 426. n. 2. lib. 2.* Optimè Rota *dec. 43. p. 2. diversor.* & fuisse resolutum per Rotam in una Navarrien. decimarum 11. Decembris 1573. coram Blancheto, & in una Brixien. pensionis 15. Martii 1599. coram Penia testatur Marescot. *cap. 22. n. 7.* plurimos Doctores citat, & bene prosequitur Marquessa. *de commissio. 4. part. c. 14. el 2. à nn. 51. & supr. à num. 42.*

Pariformiter, & idem etiam ex eisdem rationibus 21
erit determinandum in sententia lata super reformatione alicujus pensionis jam ex antiquo constituræ super beneficio, sive fuerit reservata pro alimentis, sive quia resignavit quis beneficium, secundum quæ dicit Guigas *de pen. quæst. 95. num. 2. & 3.* & sic quando ad reformationem actum est, ex eo, quod fructus ad minorem quantitatem sunt redacti, vel ob alias juris causas, contra quemlibet lata sententia, ab ea erit concedenda appellationis delatio, ut in terminis tradit Guigas *d. q. 95. sub num. 6.* maximè, quia tunc agitur via ordinaria Cevallos *in contra comm. in epist. n. 922.* ubi ad id allegat Sese *de inhibit. just. Aragon. c. 6. §. 1. n. 8.* dicentem hunc esse casum violentiæ, ut ipse advertit, quòd tamen intelligo, quando principaliter est actum ad pensionis reformationem ex dicta ratione, seu alia qualibet: non tamen quia rectoris portio & congrua est insufficiens, ut statim declarabo.

22 Ex his conſtat non eſſe audiendum Cevallos ubi proximè citato loco, tanquam ſibi contrarium, qui quidem *ſub n.* 291. dixit, quod quando agitur lis ſuper reformatione alimentorum ab antiquo conſtitutorum, eſſe licitam appellationem, at verò *in num.* 915. dixit, quod quando lis vertitur ſuper moderatione congruæ ab antiquo conſtitutæ, ut Epiſcopus appellationi deferre non teneatur, quid enim quæſo aliud eſt congrua rectori conſignata quam alimenta? inter ſe non differunt niſi tanquam genus & ſpecies, imò eiſdem regulis promiſcuè ſubmittuntur, & pariter in his prohibetur appellatio propter unammet rationem, quæ utroque caſu militat, ut & nos probavimus in toto hoc capite, & ipſe etiam agnoſcit, & merito congruam paſſim vocat alimenta, ſi igitur imò de ratione, & reformatione alimentorum admiſit appellationem, cur contrarium dicit in reformatione congruæ, ab antiquo pariter coſignatæ: maximè quia citat ad hoc nitimum Flores de Mena *in d. q.* 24. *n.* 3. qui quidem id non dixit in reformatione, & diminutione congruæ, ſed ſolùm quando agitur ad augendam eandem tanquam inſufficientem, qui eſt caſus diverſus, ut mox videbimus.

In ſecundo autem caſu principali, quando agitur ad augmentum congruæ ex antiquo conſtitutæ, ut puta; quando rector ex aliqua juſta cauſa dicit, non eſſe congruam ſufficientem ad ejus commodam ſuſtentationem, & hac de cauſa petit penſionem reformari, cauſativè ſcilicet, & incidenter, quo caſu ſi ordinarius ſententiam tulerit, qua auget congruam, & per conſequens minuit penſionem in augmento, ab hac ſententia penſionarius appellans non erit admittendus, nec ejus appellatio obſtabit, quominus ſententia ipſa in augmento novo executioni mittatur, ſicut in principali, nec tunc non deferens ordinarius vim faciet.

23 Et ad hanc opinionem juſtè moveor: primò, ex celebris gloſſæ determinatione *in cle. verbo, oneramus, de jure patr.* docente, quòd ſi ſit contentio ſuper congrua portione ab antiquo aſſignata, quæ à Rectore allegatur minùs ſufficiens, nec ex ea poſſit ſuſtentari competente, & Epiſcopus juſtam judicans petitionem augendo congruam, majorem aſſignet, & ab hujuſmodi aſſignationis augmento contigerit appellari, Epiſcopus minimè tenetur deferre appellationi, quoad effectum ſuſpenſivum, quia eſt ſibi onerata conſcientia, & ex aliis rationibus per eam, quarum ſuprà meminimus, quam quidem gloſſam noſtrum caſum determinare videtur.

24 Secundò & pro hac parte, fortiſſimum, & indiſſolubile facit fundamentum, nam privilegium tollendæ appellationis in cauſa alimentorum non ſolùm procedit quando ex integro ipſa alimenta petuntur: verùm etiam, quando aliqua eorum pars duntaxat, puta, habitatio, veſtitus, vel quando cùm ſibi neceſſaria ſint centum, præſentur ſexaginta, & agat pro aliis quadraginta, quæ ſibi deficiunt, ita ut ab hoc augmento pariter ſit prohibita appellatio, ac in toto; juxta text. diſpoſitionem Ulpiani, *in l. cùm ii, in princ. ff. de tranſac.* & probant in expreſſo Paul. Caſtr. *ibi nu.* 5. Corduba à Lara *de alim. in §. ſi vel parens, n.* 30. Surd. *eodem tract. tit.* 8. *privileg.* 60. *n.*... & nos adnotavimus *cap. præcedenti in princ. in* 2. *declaratione n.* 7. ergo pariformiter dicendum eſt in noſtro caſu, in quo appellatur à conſignatione totius congruæ, ut ſuperius probavimus, ita nec ab ejus parte augmentata, quia idem augmentum eſt de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, *l. quæ de tota ff. de rei vendit ione.*

25 Tertiò corroboratur mea opinio, nam augmentum regulatur ſecundùm naturam ſui principalis, & idem eſt de una ad aliud argumentum, *l. ſi ex toto, & l. quod in rerum, §. ſi quid poſt, ff. de leg.* 1. & ideo augmentum dotis iiſdem privilegiis, & regulis judicatur, quibus ipſa dos, *l. inter ſocerum, §. cùm inter, ff. de pactis dot. l. etiam C. de jure dotium,* ubi Bald. *ibi n.* 2. *not.* Aretin. *in l. ſi in teſtam. ff. de regul.* Iſſ. *in rubrica, ff. ſolut. matrim. col. fin.* Natta *conſil.* 253. *nu.* 4. latè Rolan. *in tract. de lucro dotis quæſt.* 100. ſed hæc conſignatio alimentorum & congruæ illam habet naturam, & privilegium; ut appellatio careat ſuſpenſivo: ergo & in augmentum eorum idem debemus confiteri privilegium.

Quartò corroboratur hæc pars ex illa celebri doc- 26
trina Cyni *in l. ſi quis ex conſenſu, C. de Epiſcopali audien.* docentis; quòd ſi à ſententia lata ex juriſdictione ordinaria, non poteſt appellari: pariter nec poterit appellari à ſententia lata ex juriſdictione prorogata, ut tenent gl. & DD. *in c. penult. de off. delegat.* & quòd à ſententia judicis prorogati appellari non poſſit; quandò aliàs ab ejus ſententia appellari non poteſt, tenet in ſpecie B. *in l. Epiſcopal. C. de Epiſcopali audientia* Ang. *in l.* 1. 2. *col. ff. de judiciis* poſt Cynum *in d. l. ex conſenſu,* idem firmans ſequitur Iſſ. *in l. ſi quis adverſus C. de pre-* 27
cibus Imperat. offerend. ubi ſubdit, eſſe diligenter notandum; quando ſi propter dignitatem perſonæ non poteſt ab ejus ſententia appellari, ut procedat etiamſi ex prorogatione, vel ex commiſſione partium ipſa ſententia feratur, per text. *in d. l. Epiſcopali*, & ibi allegat Angel. *ubi ſup.* & ita ſequitur conſulendo. Decius *in conſ.* 3. *& in conſ.* 25. & ita fuiſſe judicatum in conſilio Neapolitano, teſtatur Thom. Grammaticus *in deciſ.* 9. *per tot.* & ad id moventur Doctores ex doctrina ſuperiori fundamento adducta, ut idem ſit judicium de augmentato, quod de ipſo augmento, & quia iſta juriſdictio prorogata, 28
& augmentata non eſt diverſa à prima, ſed eadem extenſa, ut in precario dicitur, ex text. *in l. ſed & ſi manente, ff. de precario*, & in juriſdictione prorogata probat *l. meminiſſe, ff. de off. proconſ. & leg.* ergo & in augmento portionis appellatio prohibita intelligitur, ſicut & in augmentata congrua.

Nec huic inconveniens eſt illa qualitas reformatio- 29
nis penſionis, quæ ſimul concurrit in ſententia cum ipſius congruæ, & alimentorum augmento, quaſi illa permittat appellationem, ut ſuprà diximus, quoniam hæc mixtura accidit in conſequentiam, & incidenter, puta; nam cum demus augmentum neceſſarium, conſequenter inducitur diminutio in eadem penſione etiamſi nihil in ſententia de penſione tractetur; quamvis enim ſententia ſit ſtricti juris, ex vi tamen 30
attractiva, continens unum indiſtinctè trahitur ad illud, ſine quo illud unum, ſuper quo lata eſt, non poteſt ſortiri effectum, ut dicit Angel. *conſil.* 257. *ſub n.* 6. quem ſequitur Rota *deciſ.* 150. *n.* 51. 1. *part. diverſor.* ubi *n.* 2. dicit, non ſolùm procedere in ſententia, verùm & in libello, ex his quòs allegat, maximè, clericus ſiquidem, qui de augenda portione incongrua inſufficienteque, nec correſpondente vitæ humanæ neceſſitati, agit, accipiet ſupplementum aliunde, etiamſi non ſit de penſione deductum, & ſic accuſativè & acceſſorium ei præjudicium generatur, cùm principaliter tractetur de congruæ augmento, & ſemper attendimus quod principaliter agimus, *l. de uno-* 31
quoque, ff. de re judic. & cùm congruæ augmentum ſit cauſa diminutionis penſionis; ipſius ſolam naturam, & qualitatem attendimus; quia jus potentiùs operatur 32
in cauſa quam in cauſato, *cle.* 1. *de reliquiis & vener. Sanct.* Paul. Caſtr. *conſil.* 129. *vol.* 1. & plus influit cauſa in ſe ipſa, quàm in cauſato, & attenditur potius quàm exercitium actus, Felin. *in c. auditis n.* 20. *de præſcription.* deciſio Genuenſ. 28. *n.* 2. & eſt text. *in l. navis* 33
onuſtæ in 1. *reſponſo. ff. ad l. Rhodiam de jactu:* nam quando aliquid eſt propter aliud, potentius eſt in conſideratione illud propter quod eſt, *l. & ſi non ſunt clavi* 21. §. *perveniamus, ff. de auro & argento lega. l. tempus* 29. *ff. de re jud.* & ſic ſuccedit à nobis ſatis comprobata doctrina *ſup.* 2. *p. c.* 7. quòd quando in ſententia concurrunt duæ qualitates contrariæ, una permiſſiva appellationis, alia prohibitiva, & una eſt alteri acceſſoria, hæc ſunt prin-

principalis sequitur naturam, in cujus comprobationem elegantes doctrinas adduximus *à num.* 101. *cum seqq. in d. c.* 7.

Et etiam ex alia doctrina, quam pariter ibidem descripsimus *à num.* 45. *& seqq.* quod quando dictæ qua-
34 litates contrariæ, æquè principales concurrant circa unum & idem inseparabile, & indivisibile, qualitas prohibitionis præponderet, & quando isthæ duæ qua-
35 litates forent æquè principales (quod negamus) cùm concurrant circa rem inseparabilem & indivisibilem, siquidem ex augmento congruè resultat tacitè diminutio & reformatio pensionis, & non possumus dare executionem in augmento, quod non demus etiam executionem in diminutione pensionis, nec possumus dare appellationem suspensivam à reformatione, quæ non operetur in congrua contra suam naturam, quia generatio unius est migratio alterius, & sic cùm unaquæque qualitas non possit operari in sua natura absque præjudicio alterius, negativa sola prævalet, ut *in d. c.* 7. latè probavimus, ad cujus fundamenta te remitto, *in* 2. *p. suprà à n.* 45. *cum multis seqq.* ubi articulus iste satis per disputationem lucescit.

36 Quæ sententia ita tenenda est in hac quæstione, licèt Flores de Mena *in pract. quæst. q.* 14. eam tetigerit, & contrariæ videatur adhærere *num.* 5. nullo ad id adducto fundamento, sed tantùm allegat Rebuffum & Huigant. *de pens. de quæst.* 94. *circa fin.* qui tamen in nostra quæstione nihil loquitur, sed tractat tantùm, quando agitur de reformatione pensionis de aliqua causa, quo casu fateor appellationi locum esse, ut superiùs dictum est, non tamen loquitur, quando agitur propter augendam congruam, tanquam insufficientem ad reformationem pensionis; quæ est nostra quæstio. Sed adhuc non requiescens ipse Flores prædictæ opinioni, dicit *num.* 12. quòd si congrua ab antiquo rectori assignata per tractum temporis ita facta esset exigua, ut ipse magnam inopiam pateretur, per viam provisionis sibi deberet decerni congrua sufficiens, imò & si assignata per sententiam non esset excessiva, posset judex appellationi non deferre quoad effectum suspensivum. Illum etiam sequitur nihil addito Cevall. *contra comm. in epist. ad regem num.* 923. sed adhuc ille vir agnoscens similem resolutionis imperfectionem, illam terminandam judicis arbitrio relinquit. At mehercle si nostra fundamenta consideraret, quæ aperti juris regulas demonstrant, non ita inconstanter responderet, sed conniventibus oculis nostræ huic acquievisset; maximè cum fundamentis,
37 quæ adversùs suam urgebant, ab eo ibi adductis minimè satisfacit, nam illa doctrina, qua ille omnibus satisfacit, nempe, in hoc casu agi ad reformationem pensionis jure actionis, non officio judicis: minus vera est, quando agitur ad reformationem hac de causa scilicet; quia tractatur de augenda congrua exigua; etenim pariter Prætor in supplemento alimentorum interponit officium suum, & sic in parte sicut & in toto, ut probat text. *in l. cum ii, in princ.* ibi ejusdem prætorio notio erit, *&c. ff. de transact.* & probant DD. qui affirmant in parte alimentorum petitæ appellationi non esse deferendum, quorum nos paulo antea mentionem fecimus; quod procedere minimè potuisset, si non officio judicis, sed jure actionis peteretur, ex his, quæ dixi *capite præcedenti* ad ultimam declarationem
38 *num.* 13. maximè cum casu hoc ullo modo potest considerari causa, unde provenire possit Rectori jus actionis, nec ex Bulla reformationis pensionis ex illa clausula (dummodo centum remaneant pro Rectore, *&c.*) hoc inducitur, cùm illa potiùs in favorem Rectoris, & ad majorem confirmationem, & corroborationem sui juris sit inducta, non autem innovando officium judicis à jure concessum, quod erat Rectoris, ex his, quæ latè circa innovationem officii judicis, diximus *suprà cap. præcedenti*, nec Rectoris juri quidquam clausula detrahit, cùm imò sit in ejus favorem apposita, faciunt expresse *dicta cap. præced. à num.* 35. ubi quod ex hac ratione officium judicis non amittit suum privilegium.

Et adverto, quòd, ea quæ hucusque diximus, 39
nempe appellationem suspensivo carere, nec vim fieri, si interponantur ab augmento congruæ etiamsi ex eo resultet reformatio pensionis, multo fortius procedit, & habet locum in augmento petito in alimentis, quando insufficientia allegantur ex aliqua justa causa, putà quia decreverunt fructus, vel aucta est familia, quia tunc posse peti alimentorum augmentum, etiamsi filius prius factam taxationem approbasset, consensisset, quia semper in hac materia intelligitur rebus sic stantibus, 40
ut elegantissimè potes videre per Rotam *dec.* 341. *in novissimis* recollectis per Farinacium (ubi alias rationes adducit ad petendum augmentum hoc) de quo latè Marquesl. *de commission. 1. p. c.* 18. *à num.* 88. Palacius Rubeus *in rubr. de dona. inter.* 3. §. 23. *num.* 7. *fol.* 354. Surdus *de aliment. tit.* 5. *quæst.* 7. *num.* 59. Albert. Brunus *in tractat. de augm. cond.* 12. *num.* 5. Gratian. *discept. forens. tom.* 2. *cap.* 237. *nu.* 5. latiùs dixi *infrà* 4. *p. c.* 7. *vers. ex quo fonte fluit*, *à num.* 88. *&c.* ex his quæ diximus in secundo usque ad quartum fundamentum, quia tunc hæc qualitas negativa appellationis adest sola in sententia assignante augmentum absque alia, quæ permittat, & dicet opposítum, & sic nihil mirum, ut sua qualitas libere operetur appellationem impediendo. Et unum te ad- 41
moneo, ut congruè assignatio locum non habet in simplicibus beneficiis, quia cum clericus tunc non sit adstrictus ad onus curæ, cessat causa & fundamentum præstationis, & solutionis congruæ quod est necessitas & onus curæ, & tenet Rebuff. *in tractat. de congrua portione*, *nu.* 68. & tenet Rota *decis.* 83. *nu.* 21. *p.* 2. *diversorum*, ubi aliam allegat, & testatur ita pluries decidisse Rotam; & facjunt quæ Surd. *de alimen. tit.* 1. *q.* 6. *per. tot.*

Accedendo jam ad tertiam capituli partem scilicet, 42
an ab assignatione congruæ ab ordinario facta coadjutori dato Rectori impedito, vel imperito, & illiterato, appellationi non deferens, violentiam facere dicatur ordinarius. In quo illud supponamus; quòd Rectori beneficii, qui senio, morbo perpetuo, & incurabili factus est inutilis, & impeditus ministrare, suumque officium exercere, adhibetur coadjutor temporalis, non perpetuus, nec cum futura successione, qui pro eo ministet, & officium exerceat; non tamen hic clericus suo est privandus beneficio, sed solùm ei dictus coadjutor dandus est, dando ei stipendium, & congruam portionem pro victu de fructibus beneficii. Ita probat text. *in c. de Rectoribus c. ex parte fin. de clerico ægrotante c.* 1. *eod. tit. in* 6. *c. petisti* 7. *q.* 1. *c.* 1. *de supplen. negl. prælato*, *in* 6. & disponit Concil. Trident. *sess.* 25. *de reformation. c.* 7. 43
Bonifa. *in c. cupien. de pœnis num.* 46. Staphileus *de litteris gratiæ tit. de modis provisionis num.* 22. Rebuff. *in praxi tit. de proba. benef. impet. num.* 59. Corrasius *de bon.* 1. *part. cap.* 7. *num.* 5. *&* 3. *p. cap.* 6. *num.* 7. *&* 8. Lancelot. *instit. canon. lib.* 1. *tit. c. de coadjutore* §. 1. *&* 2. *vit.* Navarr. *in c.* 1. *de cler. ægrotan.* Petrus Gregor. *syntagm. juris tit. de beneficiis c.* 7. *num.* 13. & Suarez. *tom.* 5. *de cens. disput.* 51. *session.* 2. *ad fin.* Gonzal. *ad Regul. de mens. gloss.* 5. §. 9. *num.* 31. Gamb. *de offic. legati libr.* 5. *tit. de coadjutor. num.* 11. Escobar. *de ration. c.* 28. *à num.* 26. quia respondent, præcipuè Navar. Lancelot. & Suarez ad text. *in cap.* 44
tua nos, *de clerico ægrotan.* in illis verbis *ibi*, ab administratione, & officio debeat removeri: ut intelligatur amotio quoad exercitium duntaxat, quod & etiam posse facere Episcopum etiam in Parochis exemptis propter identitatem rationis; firmant Zerola *in praxi Episcopali p.* 1. *verb. Parochiæ* §. 7. Hieron. Gonzal. *ad regul.* 8. *Cancel. ubi proximè num.* 29. P. 45
Valeria Regin. *in praxi fori pœnitentialis lib.* 30. *tract.* 3.

num.

num. 172. Barboſ. *in remiſſ. ad Trid. ſeſſ.* 21. *c.* 6. *nu.* 1. qui cum Gonzal. firmat, hunc Parochum etiam dato ei coadjutore non excuſari à reſidentia beneficii, adducunt declarationem Cardinalium & ab hujuſmodi congruè deputatione appellationi quoad ſuſpenſivum effectum minime eſſe deferendum, probat ex juribus & rationibus, quæ ad prin. hujus capitis adduximus in diſcurſu.

Et probatur etiam ex eo, quòd hodie in ſacro Concil. Trident. *ſeſſ.* 21. *de reformat. c.* 6. in hæc diſponit: 46 Quia illitterati, & impediti Parochialium Eccleſiarum Rectores ſacris minùs apti ſunt officiis, & alii, propter eorum vitæ turpitudinem, potius deſtruunt, quam ædificant: Epiſcopi etiam tanquam Apoſtolicæ Sedis delegati, eiſdem illitteratis & imperitis (ſi aliàs honeſtæ vitæ ſint) coadjutores, ut vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eiſdem pro ſufficienti victu aſſignare, vel aliter provideri poſſint, quacumque 47 appellatione & exemptione remota, *&c.* & ex hoc decreto Rota in una Detucenſi Archypresbyteratus 16. Novembris 1594. coram Penna reſolvit: deputationem 48 coadjutoris, ab ordinario vigore iſtius decreti, non eſſe attentatam; etiam ſi ſit executa poſt appellationem interpoſitam à ſententia ejus, qui judicialiter 49 proceſſit, *&c.* quam refert Nicolaus Garcia *de benef.* 4. *p. c.* 5. *n.* 8. qui *n.* 10. ex declaratione Sanctæ Congregationis advertit, hoc decreto tolli duntaxat appella- 50 tionem quoad effectum ſuſpenſivum, non tamen quoad devolutivum; & quia cauſa imperiti vel impediti aſſimilatur, quia ſunt caſus à jure æquiparati, cùm ex utroque impedimentum oriatur exercitio officii, *c. niſi cum pedem. de renuntiat. cap. illitteratos* 36. *d. cap.* 1. 38. *d. c. cum ex eo, de electione in* 6. *c. quia frater.* 7. *quæſt.* 1. & quales dicantur illitterati, vide latè Menoch. *de arbitr. jud. caſu* 425. *à num.* 51. *& ſup. fol.* 584. & de materia coadjutoris temporalis vide ſupradictos omnes DD.

De quarta autem parte capituli tractaturus, hoc eſt, de congrua œconomo, & Vicario Eccleſiæ vacanti 51 deputato deſignata: an ab ea appellationi interpoſitæ ordinarius vim faciat, non deferens, pariformiter, quod & in ſuperiori caſu terminandum eſſe, moveor, ultra ſupradicta, ex diſpoſitione text. celebris *in cap. cum vos de officio ordinarii*, ibi Fraternitati veſtræ mandamus, quatenus, ſi quando in vacantibus Eccleſiis, in quibus Eccleſiaſtica perſona præſentationem non habet, vel quia perſonæ minùs idoneæ præſentantur, vel alia de cauſa de jure, perſonas non poteritis in eis inſtituere: appellatione remota ponatis œconomos, qui debeant fructus percipere; & eos aut in Eccleſiarum utilitatem expendere, aut futuris perſonis fideliter reſervare, *&c.* & idem quando inter Patronos & Epiſcopum radix diſſenſionis emergit, ex eodem text. & *l.* 11. *tit.* 15. *p.* 1. & an hoc ultimo caſu 52 durante lite currat tempus, patronis datum ad præſentandum, Epiſcopuſque debeat huno œconomum apponere, vel potiùs totum providere conſule Lapum *allegatione* 78. *quæſt.* 5. *num.* 15. Rochum de Curte *de jur. pat. verb. honorificum, num.* 54. Zerolam *in praxi Epiſcop.* 1. *part. jus patr. ad* 5. & charum mihi Perez de Lara *in tract. de anniver. & capella. lib.* 2. *cap.* 9. *à n.* 37. ubi eleganter contra alios reſolvit œconomum conſtituendum, multa elegantia praxim in medium proferens.

53 Ex quo text. infertur ad Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reformat. cap.* 18. dum diſponit, quòd Epiſcopus debeat ſtatim habita notitia vacationis Eccleſiæ, ſi opus fuerit, idoneum in ea Vicarium cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis aſſignatione conſtituere, qui onera ipſius Eccleſiæ ſuſtineat, donec ei de Rectore provideatur. Et idem ſtatuit Pius V. per motum proprium in conferendis tranſcriptis verbis Concilii, & ita etiam cenſuit Sancta Congregatio Concilii per quandam declarationem factam ad inſtantiam Capituli Toletani anno 1577. quam ad literam refert Nicol. Garcia *de benefic.* 8. *part. cap.* 2. *num.* 8. quæ ita ait in verſiculo tertio: (Et in ſpecie ſtatim habita notitia vacationis 54 Eccleſiæ, & antequam ullum fiat examen conſtituat idoneum in ea Vicarium cum congrua fructuum portionis aſſignatione, reſervatis reliquis fructibus iis quibus verè debebuntur, hic autem Vicarius ſic poſitus ejuſdem Parochialis onera ſuſtinebit, donec de rectore 55 provideatur, *&c.*) qui quidem Vicarius, & œconomus non poteſt conſtitui is, qui in concurſu, uti dignior magis ab Epiſcopo eſt electus ad beneficium, nec ejus adminiſtrationi ſe inferere poteſt ante factam collationem uni ab ordinario vel à Pontifice in reſervatis, nanciſcaturque ejus virtute, & capiat poſſeſſionem beneficii, ex text. *in cap. avaritiæ de elect. in* 6. quod procedit in quibuſlibet Beneficiis, ut videre eſt ex his quæ latè per Garc. *ubi proximè à n.* 21. *& in p.* 11. *c. ult. dub. ult. n.* 216.

Et non ſolùm ab aſſignatione congruæ appellari non 56 licebit ex ſupradictis hucuſque, quia foret appellare ab alimentis, verùm nec etiam ab ipſa Vicarii, ſeu œconomi conſtitutione, *ex d. cap. cum vos, de off. ordina.* quia in ea viget periculum animarum, ratio propter quam à proviſione principali Parochialis appellatio non ſuſpendit, ut indicant verba ejuſdem concilii & motus proprius *ibi*, debet ſtatim habita notitia, *&c.*) quæ celeritatem inducant, & ſupponunt periculum, cui vult per contrarium obviare. Et quoniam Concilium in illis verbis: debet ſtatim, *&c.* diſponit neceſſitativè Epiſcopo, & appellatio in hoc caſu foret à juris clari diſpoſitione, & ab eo, quòd fit ſecundùm Canonicas ſanctiones, cui nullatenus eſt deferendum, dicemus infrà ſuo loco Deo dante *cap.* 6. Et hanc deputationem non ſolum ei facere licebit, habita notitia vacationis & antè proviſionem; verùm etiam poſt eam factam, & pendente appellatione ab illa, ut apparet ex d. Conc. decreto *ante fin.* in illis verbis loquendo de appellatione ab ea dicit: Alioquin Vicarius quem Eccleſiæ vacanti antea Epiſcopus arbitrio ſuo ad tempus deputavit, vel forſan poſtea deputabit, ab ejus Eccleſiæ cuſtodia, & adminiſtratione non amoveatur, donec aut eidem, aut alteri probatus, & electus fuerit, *ut ſupra* fit proviſum, *&c.* vide *n.* 61. *& 62.* & ſi hoc eſt innovatum, permiſſum à lege, quod non revocatur, ut alibi dixi.

Quantitas autem congruæ, conſtituendæ Vicario 57 perpetuo vel temporali, qualis ſit, Epiſcoporum arbitrio relictum eſt; ut apparet ex decretis Concil. Trid. *ſup. in princ. hujus capitis adductis*, & quæ etiam in diſcurſu hodie autem Pontifex maximus Pius V. in Bulla 16. inter motus proprios *fol.* 55. per quam reſtringitur judicis arbitrium, quinquaginta uſque ad centum, in illis verbis (Ita ſe contineri, & arbitrari debere ut non major centum, nec minor quinquaginta ſcutorum annuorum ſumma comparatis omnibus, etiam incertis emolumentis, & aliis obventionibus, communiter percipi ſolitis, ejus omnino aſſignetur, niſi Vicarius temporarius ſolitum fuiſſet plus aſſignari ſive in quantitate, & quota fructuum pecuniaque numerata, *&c.*) & ſecundùm hanc diſpoſitionem eſſe hodie faciendam taxationem hujuſmodi, advertit Cevall. *in contra comm. quæſt. in Epiſt. ad Reg.* 916. de qua re latè poſt alios Camp. *diverſ. jur. rubr.* 7. *cap.* 6. *n.* 116.

Circà ultima autem verba motus proprii *ibi*, niſi in 58 Vicariis temporariis, *&c.* quod etſi S. Gregor. ſuper illis verbis Conc. Trid. *c.* 18. *ibi*, cum congrua ejus arbitrio fructuum portionis aſſignatione, ſic cenſuit: duorum aureorum pro ſingulis menſibus viſa fuit congrua portio: tamen ibi dicit: Iterum Congregatio reſpondit ad hæc omnia referenda ad congruam portionem, & ſtipendium arbitrio ordinarii, & ſumendam ex fructibus percipiendis, niſi aliquæ perſonæ ſint jure obligatæ ad ſupplendum aliunde: vide latiſſimè per Joan. Hier. Cam. *ubi proximè per multos numeros*, & DD.

Ac

Ac ideo rectè respondit Navarr. *cons.* 5. *de off. ordin.* quòd Vicario Parochiali Ecclesiæ vacanti simpliciter dato non omnes fructus, sed congrua portio arbitrio ordinarii justè determinanda debetur; nec Episcopus à principio posset omnes fructus eisdem assignare, nisi omnes essent necessarii ad congruam portionem. Nec prædicta declaratio de duobus aureis tollit, quin si pro loco, & tempore videatur plus necessarium ad congruam portionem, quàm duorum aureorum, pro singulis mensibus assignari possit, cùm in hoc possit dari certa regula, omni loco, & tempore, & ut bene dicit Nicolaus Garcia *de ben.* 9. *c.* 2. *num.* 17. *& suprà*, ab hujusmodi autem taxatione facta per Episcopum quando sit vel non appellationi deferendum, jam
60 diximus surfum *n.* 9. in Parochialibus verò Ecclesiis congrua videtur esse centum ducati juxta dispositionem Concil. Trident. *sess.* 24. *de reformat. cap.* 13. ubi dicitur quòd pensio non constituatur in beneficio Parochiali, si ejus valor non excedat centum ducatos, Flamin. Paris. *de resign. lib.* 6. *quæst.* 2. *n.* 21. & ita communiter in gratia pensionis hujusmodi beneficii apponitur clausula (dummodo remaneant centum ducati annuatim liberi pro Rectore, *&c.*) & vide declarationem Concilii super *d. cap.* 13. & quemadmodum liberi dicantur: vide Nicol. Garcia *de benef. cap.* 5. *à n.* 372. post alios, quod tamen intellige quando hæc congrua centum ducatorum assignatur ipsimet Rectori dumtaxat, quia de Vicario dic ut hactenus.

61 Illud obiter annotare potes, quòd Vicarius ad nutum amobilis, non potest amoveri ante finitum anni servitium, tenent Rebuff. *in praxi benef. lib.* 2. *tit. de dispensatione, non residen. n.* 18. *& tom.* 3. *ad ll. gallica tit. de mater. possess. in benefic. art.* 9. *unica in præfatione*, Barbos. *in remis. ad Trid. sess.* 7. *cap.* 7. *de reform. n.* 6. *fol.* 20. Flores de Mena. *variar. resol. lib.* 1. *quæst.* 10. *n.* 34. Gutierr. *de jur. confirmat. p.* 1. *cap.* 58. *n.* 15. Steph. Gratian. *discept.*
62 *forens. cap.* 167. *num.* 22. *cum seqq.* qui per totum exactè tractat de aliis quibuscunque officialibus ad nutum amobilibus sine causa non amovendis, sed de Vicario deputato parochiali, donec de rectore provideatur juxta Concil. Trident. dic ut suprà dixi per illud *n.* 56. *ad finem.*

63 Accedit jam solvenda difficultas, in quinto loco hujus capituli proposita, à sententia lata in causa, & judicio decimarum, appellationi interpositæ an sit deferendum. In quo & jus & Doctores concordes invenio. siquidem text. *in cap. tua nobis* 26. *in ord. de decimis* postquam comparavit, & fecit argumentum à decimis ad tributa temporalia, dicens etiam decimas esse tributa egentium animarum, quas Deus in signum
64 universalis dominii, sibique reddi præcipit, suas esse decimas inquit, *in fin. vers.* Quoniam igitur pati noluimus, ut Ecclesiarum, & Clericorum jura præsumptione qualibet minuantur: mandavimus, quatenus omnes, qui ratione personarum, aut etiam prædiorum decimas Ecclesiis, & Clericis tuæ Diœcesis exhibere tenentur, ad eas cum integritate red-
65 dendas appellatione remota compellas, *&c. c. decimæ 7. quæst.* 3. & hanc doctrinam ex his juribus sequitur Speculator *in tit. de appellat.* §. *in quibus vers.* 4. *à nu.* 5. & ibi *in addition.* Joan. Andr. *& in d. c. tua nobis*, Alciatus *de judiciis tit. in quibus casibus, & ex quibus causis appellari possit, sub n.* 4. arguentes, quòd cùm non appellatur in tributis, nec à decimis, *l. abstinendum, & l. fin. C. quorum appell. non recip. l. nulli, versic. sunt etiam C. eod. tit. c. ei qui,* §. *diffinitiva, &* §. *quoties* 2. *q.* 6. Marant. *de ord. jud.* 6. *p. tit. de appell. n.* 293. sequitur etiam Soccinus *in regul.* 40. *fallen.* qui cum Bald. quem refert, eodem usus est argumento. Nicel *tract. de concor. gloss. concord.* 6. *fall.* 33. *n.* 52. *f.* 195. Rebuff. *tract. de app. art.* 7. *gl.* 2. *n.* 14. *vers. quartus*, Gregor. Tholosa. *eodem tract.* 2. *p. cap.* 9. *n.* 2. *gloss. in cap. fin. in verbo quoties* 2. *qu.* 6. Federic. de Sen. *consil.* 81. *n.* 5. Rebuff. *tract. de decimis quæst. ult. nu.* 21. latissimè & optimè 66
Marquessa. *de commiss.* 1. *p. c.* 13. *n.* 9. 16. 17. *&* 27. *fol.* 157. qui *n.* 17. dicit quòd decimæ habent executionem paratam, quia illis jus assistit, & debitum est evidens, Abb. *in cap. tua nobis num.* 9.

Et quia decimæ assignantur Clericis pro alimentis, 67
ideo dilationem non patiuntur, ex dictis *in c. præced.* & probat text. *in c. decimas, in vers. sed tardius dare peccatum est*, 16. *quæst.* 1. *cap. cum hominis vers. mandamus*, ubi gloss. *in verb. fructibus, decimis.* Marquessa. 6
ubi proximè n. 17. & quia cùm eorum solutionis tar-
ditas contineat peccatum, non datur appellatio suspensiva; quia quando versamur circa favorem animarum, 69
aut cultûs divini, appellatio non causat attentata. Rota
decis. 35. *de appellat. in novis.* Scaccia *de appell. qu.* 17. *limit.* 26. *n.* 1. Rebuff. *tract. de sentent. provisional. in præfatione n.* 37. *& sub nu.* 38. *in fin.* 1. *tom. fol.* 229. Marqueff. *tract. de commiss.* 1. *p. c.* 6. *n.* 78. *fol.* 78. & nos alibi passim diximus.

Comprobatur insuper, quia si in vectigalibus, & tri- 70
butis Principis solvendis appellans non auditur, *l. abstinendum, C. quorum appell. non recip. l. fin. eod. tit.* gloss *in c. tua nobis, in verbo tributa, de decimis*, Speculator. *in tit. de appell.* §. *in quibus n.* 4 *&* 5. Angel. Aret. *in l. sciendum n.* 4. *ff. de appell. recip. in regul.* 4. *fall.* 3. Nicel. *tract. de concord. gloss. concor.* 6. *fall.* 7. *n.* 50. *in f n.* Maran. *nu. specul.* 6. *p. actu.* 2. *tit. de appell. n.* 300 *fol.* 504. Rebuff. *tr. de appell. gloss.* 2. *n.* 4 Reginell. *tract. de appellat.* §. 2. *c.* 3. *sub n.* 95 *& seqq. & n.* 131. Prosper. Farin. *in praxi crim. q.* 101. *limit.* 5. *n.* 70. & omnes statim citandi, sed decimæ sunt tributa animæ debita Principi cœlesti. *cap. decimæ* 66. 16. *q.* 1. gloss. *d. c. tua nobis, verbo, tributa*, ergo in illo pariter suspensiva appellatio denegari debet, hoc argumento utuntur ferè omnes citati Doctores, & Scaccia *de appell. q.* 17. *limit. sub n.* 1. melius Marquessa. *de commiss.* 1. *p. c.* 15. *n.* 9.

Et ideo cum decimæ solutio à jure sit divino prove- 71
niens, ut probat text. *in c.* 1. *& cap. tua cum c. seq. de decimis*, dicuntur cibus domus Domini, *c. revertimini* 16. *quæst.* 1. dixi ex aliis Rebuff. 3. *tom. commentar. titul. de liter. oblig. art.* 6. *gloss. n.* 27. quòd judex Ecclesiasticus 72
potest incipere à præcepto de solvendo, & monitorio, ut solventur decimæ debitæ, quando agitur de materia concernente animam ut in decimis, & idem dicit Cardin. *in c.* 1. *de causa poss. & propriet. in clem.* 2. *q.* 3. *de judiciis*, & quo regulariter hoc judicis Ecclesiastici præceptum, & monitorium resolvitur in simplicem citationem; an autem ab hujusmodi monitorio expedito pro solutione decimarum liceat appellari, vide latè Mendos. *in tract. de monitoriis q.* 57. *per tot.* ad quem te remitto, quod in tantum procedit, ut in commissionibus super appellatione à sententia decimarum non 73
rescribitur, nisi cum clausula (sine retardatione solutionis decimarum) latè Marquessa. *tract. de commiss.* 1. *p. c.* 15. *n.* 16. 17. *&* 35. *fol.* 158. *& seqq.* ubi latè.

Hæc tamen conclusio limitatur, ut procedat, quando is à quo petuntur decimæ, allegaret consuetudi- 74
nem, seu præscriptionem, vel aliam similem justam causam, ex his quas rejicit text. *in d. c. tua nobis*, quia tunc (ut dictum est) appellatio non admittitur: secus autem si allegaret exceptionem, habitam à Papa, seu legitimam compositionem, 75
quia tunc si non audiretur in ista allegatione, posset appellare. Joan. Andr. *in d. c. tua nobis n.* 7. & licet Anton. de Butr. *num.* 7. Abb. 9. & ita potest procedere, quod ex Anguis. *conc.* 27. refert & sequitur Ruginell. *tract. d. c. appell.* §. 2. *sub n.* 256. tenet Scaccia *de appell. q.* 17. *limit.* 18. *n.* 2. & quod quando verum est, quod adest exemptio à Papa admittatur appellatio 76
in causa decimarum suspensiva, tenet post Abb. *in c. cum non sit de appellat.* & Henric. Boic. *num.* 8. & Butr. *n.* 9. Marquessa. *de commiss.* 1. *part. cap.* 5. *n.* 35. prout etiam in exemptione à tributis, quòd detur

appella-

ppellatio ſuſpenſiva, Scaccia *de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 17. *num.* 5.

77 Limitatur ſecundò dicta concluſio, ut non procedat in ſententia lata inter duas Eccleſias contendentes de jure decimandi, ut declarat Joan. Andr. & Butrius *in d. cap. tua nobis*, uterque *num.* 7. Scaccia *de appell. q.* 17. *limit.* 8. *num.* 3.

Ultimò limitatur, ut non procedat quando collector decimarum excedit modum, quia tunc ab exceſſu poteſt appellari, Dec. *in c. novit.* 34. *lim.* 10. *n.* 28. Scaccia *ubi proximè n.* 4. quia nullus eſt caſus de mundo, in quo propter exceſſum non admittatur appellatio ſuſpenſiva: latè dicemus *infrà* 4. *p. c.* 3. *per tot.*

78 Cujus etiam farinæ eſt, quod in ultimo loco Injus cap. appoſuimus, quod ſit dicendum in ſententia lata pro ſolutione ſtipendii, & ſalarii famulorum, an ab ea appellationi à condemnato propoſitæ, violentia fiat, niſi deferatur. In quo non vim eſſe, affirmo, cum hujuſmodi appellatio non ſuſpendat, quia res dilationem non recipit. Probatur Levit. c. 19. Non morabitur (inquit) opus mercenarii tui apud te uſque ad mane: & Deuter. 24. c. Non negabis mercedem indigentis, & pauperis fratris tui, ſive advenæ, qui tecum moratur in terra, & intra tuas portas eſt, ſed eadem die reddes ei pecuniam laboris ſui ante Solis occaſum quia pauper eſt & ex eo ſuſtentat animam ſuam; ne clamet contra te ad Dominum, & reputetur tibi ad peccatum. Et probatur Tobiæ 4. c. Quicumque tibi aliquid operatus fuerit, ſtatim ei mercedem reſtitues, & merces mercenarii tui apud te omnino non remaneat.

79 Ac propterea meritò dicunt Doctores, quòd in cauſa ſalariorum proceditur ſummariè, & ſententiæ in ea latæ qua condemnatur quis ad ſolvendum ſalarium famulis; eſſe executionem faciendam, nec appellationi ab illa eſſe à judice deferendum, ita elegantiſſimè probat Rebuff. *in tractatu de ſententiis proviſion. art.* 3. *gl.* 7. & idem *in tractatu de ſalariis famulorum gloſſ.* 7. ſequitur Azeved. *in l. fin. tit.* 15. *lib.* 4. *recopilat. n.* 38.

80 Flores de Mena *in pract. quæſt. lib.* 1. *q.* 8. §. 2. *n.* 23. & ultra eos idem probat Mandoſ. *in tract. de monitoriis quæſt.* 59. Paz. *in praxi* 4. *part.* 1. *cap.* 1. *n.* 56. ſequitur Amador Rodrig. *tract. de executione cap.* 1. *art.* 3. *n.* 24. *& ſeqq.* & ipſe promiſcuè intelligit in ſalariis Advocatorum, Procuratorum, & Sollicitatorum, apud quos multa de materia ſalarii reperies; facit Magon. *deciſ. Flor. deciſ.* 12. *minut. num.* 11.

81 Quod tamen verum eſſe cenſeo non generaliter, ſed quando petens mercedem & ſalarium eſſet pauper, & non haberet, unde ſe alat, non aliter; ita perelegantер Rotæ *deciſ.* 764. 1. *part. diverſorum*, ubi dicit: Domini, cum præſuppoſito, quòd Joſephus eſſet pauper, non

82 in genere ſed eo reſpectu ut non haberet, unde ſe aleret; dixerunt cauſam mercedis, de qua agitur; non fuiſſe appellabilem, *&c.* iterum *ſub num.* 2. Unde ſi Joſephus tempore petitæ mercedis erat adeò pauper, ut res non reciperet dilationem; ſequitur, ut à decreto facto ſuper taxatione mercedis, non potuerit appellari, ſicut nec à ſententia lata à cauſa alimentorum debitorum officio judicis, propter paupertatem, non poteſt appellari quia res dilationem non recipit *l. fin. ff. de appel. recip.* ita etiam dicendum eſt de ſententia lata in cauſa mercedis pauperis, ut non ſit appellabi-

83 lis propter eandem rationem, quia res dilationem non patitur, *&c.* quæ vera eſt. Cui & huic noſtræ opinioni videtur ſe inclinare Mena *d. num.* 13. ubi dicit, quod reſpectu appellationis admittendæ vel non, attendatur perſonarum qualitas, divitiæ, & paupertas, quod verum eſt, tenet etiam Ruginel. *tract. de appell. cap.* 3. *n.* 286. tenet etiam Scaccia

84 *eodem tract. c.* 17. *limit.* 8. *n.* 7. *& ſeqq.* tenet Marqueſ. *de commiſſ.* 1. *p. c.* 19. *numer.* 27. *fol.* 216. optimè Grat. *diſcept. for. c.* 257. *à n.* 44. *cum ſeqq.*

Quod indiſtinctè procedit in ſalario famulorum, & mercede operarii, etſi de eorum paupertate non conſtet, quia operarii paupertas, uti qualitas naturalis præſumitur, bene *in tractatu de paupertate & ejus privilegio quæſt.* 6. *num.* 1. *tom.* 10. *fol.* 64. Scaccia *de appell. qu.* 85
17. *limit.* 8. *ſub num.* 9. ubi inquit, quòd præſumitur in his famulis & operariis paupertas, qui ut plurimum ex ſudore vultus vivunt, & neceſſitate coacti ſerviunt, & ideo in cauſa ſalarii famulorum proceditur die 86
cedit loco alimentorum. Scaccia *ubi proximè ſub numer.* 8. *& lib.* 1. *in cauſa civil. & crim. c.* 5. *n.* 61.

Quare ſignatura juſtitiæ quando agitur de mercede 87
promiſſa, vel de mercede inter eum, qui eſt ſolitus locare operas ſuas, & eum qui eſt ſolitus conducere; non ſolet reſcribere in commiſſione niſi cum clauſula (ſine præjudicio legitimæ executionis aut ſine retardatione executionis) præſertim quando ſententia eſt lata in tribunali Rever. Gubernat. urbis Marqueſ. *de commiſſ.* 1. *part. in commiſſ. appellat. in cauſa mercedis* 519. *nu.* 22. *&* 23. *fol.* 216. Scaccia *de appellat. q.* 17. *limit.* 8. *ſub n.* 9. *&* 10. ubi dicit, quòd ſi agatur de mercede non conventa, nec inter ſolitos locare, & conducere, ſignatura ſolet reſcribere cum clauſula (ſi quid exequendum) Marqueſ. *ubi prox. n.* 24.

Et ubi agitur de mercede non conventa, ſed inter 88
ſolitos locare & conducere, & ſignatura ſentiat judicem à quo exceſſiſſe in taxatione mercedis, ſolet in aliqua parte dare executionem, & in alia appellationi ſimpliciter deferre, aut aliter ſub arbitrio ſub diverſis temporibus reſcribere. Scaccia, *ubi ſuprà n.* 10. & Marcheſ. *num.* 25.

Si autem pars opponat, operarium eſſe divitem, & 89
de eo conſtiterit, ceſſabit privilegium appellationis; quia imò tunc habebit locum quoad utrumque effectum, etenim ſub hac qualitate neceſſaria paupertatis fundatur appellationis denegatio, quia ceſſante, debet cauſa remanere ſub diſpoſitione juris communis, ut ex d. Rotæ deciſ. tenet optimè Gratia. Marqueſſa. & alii *locis ſuprà citatis.*

Unum tamen obiter adverto, quòd in hoc articulo 90
juſtis juris terminis abuntuntur Doctores, præcipuè Mandoſ. & Flores, dum dicunt: in cauſa ſalarii & mercedis procedi ſummariè & executivè: ſiquidem nulla probatio, quantumcumque liquidiſſima executionem habet Andr. R. *in tract. de executione c.* 1. *art.* 2. *nu.* 16. Nec valet conſequentia, cauſa eſt ſummaria, ergo executiva, quia in cauſa ſummaria proceditur juris termi- 91
nis ſervatis, licèt abbreviatis, & admittitur appellatio, *cle. diſpendioſam de judiciis, clem. ſæpè, de verb. ſignif.* niſi aliqua ſpecialis ratio obſtet. A cauſa contraria autem conſequentia valet, eſt executiva, ergo ſummaria; non enim quòd aliqua cauſa ſit inappellabilis, & ſententia exequatur, dicuntur procedi in ea executivè, quoniam hoc etiam accidit in una ſententia in judicio ordinari, ut eſt videre in poſſeſſorio (ut infrà ſuo 92
loco dicemus) & in cauſis criminalibus, & in cauſis ſuper proviſione beneficiorum Parochialium, quando judex vult, iuxta text. & gloſſ. *in cle. diſpendioſam, de judiciis* & aliis infinitis.

Et de materia ſalariorum ultra ſuprà citatos vide 93
multa allata in propoſitum per March. *d. c.* 19. *per tot.* qui *n. fi.* bene advertit pro ſalariis Advocatorum, Procuratoris & ſimilium, tractatur & convenitur debitor, ubi cauſa tractata eſt, ejus ſortitur ſorum, *ex l.* 1. §. *in honorariis, ff. de variis, & extraordinariis cognit.* &
ita practicatur, Bobadilla *in pol. l.* 2. *c.* 17. *à n.* 94
130. qui loquitur in judice Eccleſiaſtico, ut poſſit laicum litigantem compellere ad ſalarium Advocatorum & aliorum. Mandoſ. *in formula commiſſ.* 21. *in verbo validitate juriſdictionis* Gratian. *in diſcept. forenſ.* c. 154. *num.* 24. *tom.* 1.

CAPUT

CAPUT III.

Appellanti à ſententia, qua quis condemnatur ad ſolutionem penſionis ſuper ejus beneficio oppoſitæ, an & quando ob denegatam delationem vis fiat.

SUMMARIUM.

1 *Penſio reſervata pro alimentis & pro vitæ humanæ ſuſtentatione non recipit appellationem ſuſpenſivam, ubi de exemplis.*

2 *Penſionis proceſſus ſive fulminetur executivè, ſive ſummariè tantùm, appellatione ſuſpenſiva caret.*

3 *Subſidium charitativum impoſitum per Epiſcopum pro alimentis appellationem non admittit.*

4 *Salarii & mercedis executio non ſuſpenditur per appellationem.*

5 *Penſionis ad ſolutionem condemnatus vigore Bullarum Pontificalium ex cauſa, putà reſignationis, non poteſt impedire executionem per appellationem.*

6 *Literæ Apoſtolicæ ob ejus reverentiam habent executionem paratam, quæ non ſuſpenditur per appellationem.*

7 *Literarum Apoſtolicarum virtute proceditur executivè contra titulatum, tam ob earum reverentiam, quàm ob obligationem Cameralem, quæ in eis fieri aſſolet.*

8 *Commiſſio appellationis ab executione literarum penſionis reſcribitur cum clauſula (ſine præjudicio legitimæ executionis) & non cum clauſula quam dicit Gigas.*

9 *Clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis (tunc apponitur, quando committitur appellatio ſuper nullitate, aut reductione penſionis, & aliàs.*

10 *Clauſula (ſine præjudicio literarum Apoſtolicarum) quando apponatur.*

11 *Commiſſio appellationis ab executione virtute cameralis obligationis, qua clauſula reſcribatur.*

12 *Ab executione literarum Apoſtolicarum, inſtrumenti cameralis, aut rei judicatæ appellans præſupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat conſequens, nempe, executionem, & ſic nihil agit.*

13 *Clauſula (ſine præjudicio literarum, &c.) & ſimiles præſervant juriſdictionem judicis à quo, nec commiſſio impedit ad ulteriora procedere.*

14 *Clauſula (ſine præjudicio literarum, &c.) ſtante, poteſt judex à quo titularem cogere ad ſolutionem penſionis.*

15 *Clauſula præſervativa ſtante commiſſarius non poteſt inhibere judici à quo.*

16 *Clauſula præſervativa enervat vim & effectum inhibitionis.*

17 *Inhibitio cenſetur expedita ſubintellecta illa clauſula præſervativa prout in commiſſione, à quo non aliter judex recipit juriſdictionem.*

18 *Inhibitioni cenſetur ineſſe dictæ clauſulæ conditio, quia judex non habet juriſdictionem niſi peracta executione, qua deficiente evaneſcit inhibitio.*

19 *Ab inhibitione, cui virtualiter ineſt clauſula præſervativa appellationi emiſſæ eſt ut legitimæ deferendum.*

20 *Clauſulæ præſervativæ limitant & ſuſpendunt juriſdictionem judicis de appellatione cogniturі ubi clauſula præſervativa (ſine præjudicio, &c.) tribuit juriſdictionem conditionalem, & operatur, ut judex non poſſit in cauſa appellationis procedere, niſi ſoluta priùs penſione.*

21 *Clauſula præſervativa operatur ut non poſſit in cauſa principali procedi etiamſi verè penſio ſit ſoluta, in actis tamen de ſolutione non conſtat.*

22 *Judex debet eſſe certus de ſua juriſdictione.*

23 *Qualitas & natura appellationis multoties valet, & alteratur ex modo procedendi.*

24 *Exceptionem legitimam, ſurreptionis, defectus juriſdictionis vel ortam ex ventre gratiæ tacitè, expreſsè, purè, aut conditionaliter, ſi executor non admittat, excedet & appellatio ut legitima ſuſpendit.*
Et hoc caſu Senatus Regius aditus per viam violentiæ deferre, & reponi, decernit, ibi.

25 *Auditori Cameræ denegatur juriſdictio in prima inſtantia, quando excedit metas, & formam reſcripti, & rectæ executionis.*

26 *Penſionis executioni locus non erit, nec clauſula (ſine retardatione) vel (ſine præjudicio legitimæ) effectum habet, quando ex ventre Bullarum conſtat de vitio nullitatis, penſionis, aut alterius legitimæ exceptionis.*

27 *Clauſula præſervativa (ſine præjudicio legitimæ executionis, &c.) non procedit niſi pro ſumma contenta in ſententia.*

28 *Executio orta ex ventre Bullæ tunc impedit executionem illius, quando gratia eſt conditionalis, non aliàs.*

29 *Clauſulæ (ſine retardatione, &c.) effectus non impeditur quando penſionarius eſt in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, licèt exceptio oriatur ex ventre Bullæ.*

30 *Quod fallit ſi ipſa poſſeſſio ſit turbida & non clara, penſioque fuerit exacta per compulſionem & metu cenſurarum, quia tunc neminem conſtituit in poſſeſſione.*

31 *Auditor Cameræ poſtquam ſibi literæ penſionis ſint præſentatæ, procedit vel per viam monitorii uſque ad mandatum executivum, vel per viam proceſſus fulminando cenſuras, committendo publicationem omnibus & ſingulis, &c.*

32 *Subexecutor virtute clauſulæ (cæterum proceſſibus fulminatis, &c.) debet eſſe canonicus Cathedralis, vel aliàs in dignitate conſtitutus, qui eſt mixtus ſummariam & executivam habens cauſæ cognitionem.*

33 *Subexecutor literarum penſionis quemadmodum procedat ad earum executionem, & quo utatur ſtylo.*

34 *Si agitur contra poſſeſſorem beneficii, qui penſioni conſentit ſtatim, ſervatis tamen terminis de ſtylo Romæ ſervari ſolitis, aut accuſata contumacia, datur in eum ſententia declaratoria facta expenſarum condemnatione.*

35 *Penſionis reſervatio ſi eſt conditionalis, aut poſſeſſor non eſt qui illi conſenſit, debet penſionarius coram executore de quaſi poſſeſſione exigendi penſionem docere, aliàs debet narrativam & conditionem verificare.*

36 *Penſioni non conſentiens ſucceſſor, ut queat declarari cenſuras incurriſſe, debet Bulla ipſa intimari, ad faciendam autem executionem in ejus bonis ſufficiet monitorium auditoris inſerto tenore gratiæ.*

37 *Citatus ad totam cauſam ſi eſt contumax, alia non requiritur citatio.*

38 *Citandæ ſunt partes ad omnem cauſam inclusivè, & citationes quæ poſtmodum fiunt in Curia per audientiam contradictarum, procedunt potiùs ex urbanitate, quàm neceſſitate.*

39 *Citatus ſi compareat & aliquam legitimam exceptionem opponat contra executionem penſionis (de quibus hic) debet judex brevem terminum aſſignare, cùm incontinenti exceptio probanda ſit.*

40 *Exceptiones oppoſitæ ſi requirant altiorem indaginem, reſervantur judicio ordinario.*

41 *Exceptio litis pendentiæ ſuper nullitate aut reformatione penſionis, non impedit interim agere via executiva ad ipſam penſionis exactionem.*
Quod procedit ſive quando lis pendet vigore commiſſionis Pontificis cum clauſula ordinaria (ſine retardatione ſolutionis penſionis, &c.) & quibus rationibus hæc clauſula in commiſſionibus apponatur, ibid. & n. 50.
Poſſeſſori novo beneficii competunt remedia poſſeſſoria pro rebus ad illud ſpectantibus, quas non poſſedit, dummodo prædeceſſor fuerit in poſſeſſione, ibid.

42 *Penſione tranſlata vigore literarum ſi titularis alleget, non rectè factam fuiſſe tranſlationem, commiſſio conceditur cum clauſula (ſine retardatione) licet tranſlatarius nunquam fuerit in quaſi poſſeſſione exigendi, ſed transferens ſit.*

43 *Titulare*

43 *Titulare etiam habente unam ſententiam pro ſe in commiſſione ſuper tranſlatione penſionis, reſcribitur bonorum clauſula (ſine retardatione, &c.)*

44 *Lis ſuper reformatione aut nullitas, penſionis, etiamſi pendeat coram ordinario abſque commiſſione, vel cum ea etiam abſque dicta clauſula præſervativa, adhuc talis exceptio non impedit executionem penſionis.*

45 *Etiamſi ordinarius hoc caſu executorem inhibuiſſet, quia cùm ſit inferior non poteſt.*

46 *Clauſula (ſine retardatione, &c.) opponi ſolet in commiſſione, ſuper cauſa reductionis vel nullitatis penſionis ob Pontificis reverentiam, & calumnias debitorum.*

47 *Clauſula præſervativa limitat, & ſuſpendit juriſdictionem judicis commiſſarii.*

48 *Clauſula præſervativa importat conditionem, ita ut judex non poſſit procedere, niſi prius ſoluta penſione.*

49 *Et etiam inhibitione, cujus potentiam enervat clauſula, & ſubintelligitur conditio commiſſionis.*

50 *Clauſula præſervativa ſi deficit in commiſſione ſuper nullitate aut reformatione penſionis, exceptio litis pendentiæ impedit executionem interim, vide n. 41.*

51 *Exceptio nullitatis oppoſita executioni penſionis debet apparere notoriè & evidenter, aliàs non impedit executionem.*

52 *Nullitas quæ verſatur circa extrinſeca gratiæ penſionis (prout in exemplis quæ apponantur) non impedit executionem, ſed reſervatur judicio ordinario.*

53 *Exceptio quæ opponitur executioni penſionis debet conſtare incontinenti.*

54 *Nullitas quæ verſatur circa intrinſeca gratiæ, nempe circa ſurreptionem, vel obreptionem & ſimilia, legitima exceptio eſt ad impediendam executionem penſionis.*

55 *Excepti ſurreptionis, & obreptionis efficit executorem in competentem.*

56 *Literæ reſervationis de ſtylo Curiæ regulantur juxta naturam literarum beneficialium.*

57 *Surreptio annullat gratiam ipſo jure, & per conſequens datione executionis, cui nulla attribuitur juriſdictio.*

58 *Nicolai Garciæ opinio reprobatur.*

59 *Penſionis reſervatio ſuper aliquo beneficio non facta relatione alia, eſſe jam gravatum, eſt nulla, etiamſi motu proprio fuerit reſervata.*

60 *Exceptio, quod in ſecunda reſervatione penſionis non fuit facta mentio de alia penſione ejuſdem beneficii, an requirat altiorem indaginem.*

61 *Penſionem ſi tertius habens ſuper beneficio petat committi cauſam nullitatis primæ penſionis, exigetur cautio quamvis allegetur paupertas prioris penſionarii.*

62 *Cutio juxta* l. is à quo ff. de rei vend *procedit etiam in beneficialibus.*

63 *Exceptio reductionis penſionis quando provenit ex ventre Bullæ conditionaliter, nempe (dummodo tantam partem remaneat, &c.) impedit executionem, etiamſi incontinenti non probetur.*

64 *Exceptio quæ oritur ex ventre inſtrumenti Cameralis, etiamſi requirat alteram indaginem, admittitur ad impediendam ejus executionem.*

65 *Ponſionis reſervatio cum clauſula (dummodo remaneant centum pro rectore) & ſimilibus, eſt conditionalis, de qua priùs debet conſtare.*

66 *Quod procedit ſivè ordinariè, ſivè executivè agatur, ibidem.*

67 *Ponſionis reſervatio conditiones aut aliquas qualitates habens facit ut auditor teneatur aſſumere partes judicis.*

Et an ordinaria ſit talis cauſa in prima inſtantia remittenda, ibid.

68 *Penſione Rector gravatus ſi per decennium non ſolverit oppoſita exceptione, & cauſas non ſolvendi, & ſi apparentes allegando, (remiſſa cauſa ordinario) non poteſt executor contra illum executivè procedere.*

69 *Penſionis non ſolutæ per longum tempus appoſita exceptione commiſſio appellationis non datur cum clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis) cum pro opponent, adſit præſumptio.*

70 *Penſionem appoſitam ſuper duobus beneficiis ab uno poſſeſſis, qua poſtmodum ad duos poſſeſſores deveniſſent, iſti non teneantur in ſolidum, ſed pro rata ſolvere.*

71 *Penſio appoſita ſuper duobus beneficiis deventis poſtea ad duos poſſeſſores, non dicitur liquida, ſed prius debet executor cognoſcere, de rata portionis quæ tangat unumquodque beneficium.*

Quod caſu non reſcribitur commiſſio appellationis cum clauſula (ſine præjudicio legitimæ executionis.) ib.

72 *Exceptio illa conſentientem penſionis caruiſſe bono jure & beneficii poſſeſſione, non impedit executionem contra titulum.*

73 *Penſionarius an teneatur verificare bonum in conſentientis reſervationi penſionis.*

74 *Penſionis tranſlatarius an teneatur juſtificare jus & titulum transferentis, remiſſivè.*

75. *Exceptio oppoſita per citatum, ſe non poſſidere beneficium penſione gravatum, legitima eſt ad impediendam illius executionem.*

76 *Citatum eſſe poſſeſſorem beneficii penſione gravati, & fructus percepiſſe, vel per eum ſtare, quominus percipiat, quis tenetur verificare.*

77 *Penſionis extinctæ per profeſſionem penſionarii non impedit executionem, nec retardat ſolutionem, quia requirit altiorem indaginem.*

Et an talis exceptio debeat priùs diſcuti in judicio ordinario, ibid.

78 *Penſionis, extinctæ per matrimonium ſubſecutum non impedit executionem literarum.*

79 *Penſionarius ſi poſt profeſſionem aut matrimonium permanſit, in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, vel oſtendit diſpenſationem etiam intricatam, & non claram, non ſuſpenditur executio, ut dictum eſt, aliàs autem exceptio extinctionis penſionis executionem impedit, cum ſit relevans probatæ intra brevem terminum.*

80 *Exceptio quæ requirat altiorem indaginem, relinquitur arbitrio judicis regulato ex dictis hoc cap.*

81 *Penſionis ſolutionem quales exceptiones impediant, remiſſivè.*

82 *Subexecutor vigore clauſulæ (cæterum) an queat procedere executivè contra bona debentis penſionem, & an ſit excedere dicatur, ut appellationi locus ſit contra Flor. de Mena & Camillum Plautum defendit Auctor.*

83 *Subexecutor cum clauſula (cæterum) debet eſſe in dignitate conſtitutus, cùm ſit mixtus non merus.*

84 *A declaratoria incurſus cenſurarum, contentarum in Bulla penſionis appellari an liceat quoad utrumque effectum.*

85 *Commiſſio appellationis ſuper declaratoria cenſurarum latarum pro executione literarum Apoſtol. reſcribitur cum clauſula (parito brevi) ne ſuſpendatur executio.*

86 *Declaratoria incidens in judicio executivo, ejus natura veſtitur propria emiſſa.*

87 *Penſionis reductio poteſt peti coram ordinario, ſi fructus Parochialis poſt reſervationem venerint in diminutionem, abſque ſpeciali commiſſione Papæ.*

88 *Penſionis reformatio à principio exceſſiva non poteſt coram ordinario tractari, nec legato, niſi ex ſpeciali reſcripto Papæ.*

89 *Exceptiones plures aliæ quando poſſunt opponi executioni penſionis, & de effectibus quaſi poſſeſſionis penſionem exigendi, & quibus clauſulis in ejus cauſa appellationis reſcribatur, & de aliis pluribus in cauſa judicialis in materia penſionis, qui ſint videndi.*

HAnc libet brevibus difficultatem obſolvere, cum duplicis caſu ſuppoſitione. Et primitus; quando penſio fuit aſſignata, pro alimentis Clerico, aut pro ſervitio temporali,

ut

ut putà pro pulsandis campanis, aperiendis foribus, aliove pro quolibet simili temporali officio, & hoc casu
1 appellationi à sententia lata super hujusmodi pensione interpositæ minimè esse deferendum, justè putant Hieron. Gigas *in tract. de pension. quæst.* 95. *nu.* 3. & 4.
2 ubi dicit, quando pensio reservatur pro alimentis, & pro vitæ humanæ sustentatione quoquomodo in eis processibus fulminetur, sive executivè, sive summariè tantùm, appellatio non admittetur, quemadmodum nec causa alimentorum, *ex l. fin. ff. de appell. recipiend.* de quo & nos exactè *suprà cap.* 1: & sequutus Gigantem idem tenet Scaccia *de appell. q.* 17. *limit.* 7. *nu.* 5. Ruginellus *tract. de appell.* §. 2. *cap.* 3. *n.* 277. quam doc-
3 trinam & ex eo etiam probat, quia in charitativo subsidio impositio per Episcopum pro alimentorum necessitate appellatio nequeat admitti, ut determinat Belen. *in tract. de charitat. subsid. qu.* 55. eodem etiam motivo Gigantem sequitur Petrus Surdus *in tract. de alimentis tit.* 8. *privileg.* 60. *nu.* 9. quod & valet ex eo comprobari, siquidem appellatio non suspendit exactionem salarii & mercedis, quia res delationem non patitur, sed celerem executionem desiderat, ut per Rebuffum, Azeved. & Flores de Mena dixi *suprà hac p.* 3. *cap.* 2. *n.* 78. *usque ad fin.*

5 Quando autem pensio alicui reservata fuit eo quòd beneficium resignavit, seu litigando cessit juri litis, & causæ, super qua literæ Papales fuerunt expeditæ, & tunc pariter nec à sententia lata super eis per executorem pro solvenda pensione appellatio emissa à possessore condemnato, minimè admittenda est, nec in denegata delatione violentia committitur, cùm careat suspensivo, probant Hieron. Gigas *ubi suprà, dicta quæst.* 95. *nu.* 5. *nu.* 570. & per Rebuff. *in tract. de sentent. provision. in præfatione n.* 125. Scaccia *de appell. quæst.* 17. *lim.* 7. *sub n.* 5.

6 Tum ob reverentiam Apostolicarum literarum, quæ cùm habeant executionem paratam, non datur regulariter appellatio suspensiva: imò humiliter & reverenter illis per executorem parendum in eisdem literis nominatum, *l.* 1. *ff. de constitut. Princip. si quando de rescript. l.* 51. *tit.* 18. *p.* 3. Mohedanus *decis.* 35. *ante fin. vers. quia tunc propter autoritatem literarum debent exequi, de renuntiatione* Staphileus *de literis gratiæ* §. *ad prædicta facit n.* 14. Marquess. *num.* 39. Rebuff. *in praxi de reformatione & declaratione novæ, sub illis verbis, ipsi vel duo, in vers. postea dicetur.* Hieron. Gonzal. *in regula de mens. glos.* 9. *in annot. nu.* 220. & novissimè dixit Rota pluries, ut per Marescot. *lib.* 1. *var. resol. c.* 21. *à n.* 1. & post alios Marescot. ipse *l.* 1. *d. c.* 21. *num. fin.* & utroque loco plures adducit Rotæ decisiones.

7 Et magis in specie facit, quoniam in exactione pensionis virtute literarum proceditur executivè adversus titulatum tam ob earum reverentiam, quam ob obligationem cameralem quæ fieri assolet (ut aliud agens) dixit Rota in una Lucen. sacramen. pensionis 15. Febr. 1593. coram Seraphino, & in alia Aretina pensionis 26. Junii 1600. caram Milino, quas in aliud propositum adducit Nicol. Garc. *de ben.* 1. *p. c.* 5. *n.* 4. 5. 6. *& seq.* Mohedan. *d. decis.* 331. Guidobonus *decis.* 145. *& decis.* 141. Flores de Mena *in pract. qq. q.* 12. *à n.* 24. Hieron. Gigas, *de pension. quæst* 95. *n.* 5. ab executione appellari non posse quoad suspensivum effectum, notum est *ex l. ab executione, C. quorum appellat. non recip. l. ab executore, ff. de appellat.*

8 Et in tantum hoc verum est, quòd appellatio à decreto, seu sententia probata, vigore harum literarum interposita, suspensione careat, quoniam non solet concedi commissio appellationis hujusmodi absque clausula (sine præjudicio legitimæ executionis) secundum Vestrium *in praxi l.* 3. *c. ult. nu.* 3. optimè Marescot. *vari. resol. l.* 1. *c.* 19. *n. fin.* Garc. *de benef. d. c.* 5. *n.* 571. ubi advertit quòd prædictam clausulam signatura apponere consuevit, non autem alia, quam ponit 9
Gigas *de pension. ubi suprà n.* 4. & Marquess. *de commiss. c.* 42. *n.* 32. scilicet (sine retardatione solutionis pensionis) quæ tunc apponitur, quando committitur appellatio super reductione, aut nullitate pensionis, vel etiam quando causa nullitatis, & reductionis committitur cum appellatione à sententia super executione pensionis, saltim implicitè, virtute clausulæ (cum annexis & connexis, totoque negotio principali) quia tunc commissio utraque clausula signari solet, & obtinet quod Gigas & Marquess. dicunt idem advertit Marescot. *ubi proximè d. num. fin.*

Et pariter videre solemus; quod quando appellatur 10
à decreto, seu sententia vigore literarum Apostolicarum prolata; communiter in commissione appellationis solet apponi clausula (sine præjudicio executionis literarum Apostolicarum, *&c.*) prout accidit, quando 11
appellatur ab executione facta vigore publici instrumenti cameralis, ut guarentegii, docet Geminianus *in cons.* 99. incipit *super primo, n.* 2. & 3. Gallesius *in tr. de Camer. oblig.* 3. *p. in c. de quæstionibus variis, post processum incidentibus n.* 3. & 10. *cum tribus seqq.* Marquess. *de comm.* 1. *part. c.* 16. *n.* 34. Hieron. Gonzal. *in reg. de mens. gl.* 4. *in annot. à n.* 221. Et ratio est, quo- 12
niam taliter appellans ab executione facta vigore literarum Apostolicarum, aut instrumentorum cameralium, seu guarentigiorum, aut rei judicatæ, præsupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat consequens scilicet illorum executionem, & sic nihil agit; ut dicit Geminia. *in d. cons.* 99. *n.* 3. allegans ad hoc Joannem Monachum, & eandem rationem cæteri citati reddunt.

Et prædictæ clausulæ hujus sunt naturæ, ut præser- 13
vet jurisdictionem judicis à quo imò operatur, quòd commissio appellationis à dicta executionis sententia non suspendat, nec impediat, quin judex à quo suam sententiam debitæ executioni tradat, & ut ad ulteriora queat procedere Paleotus *decis.* 58. *l.* 1. *quæ est* 3. *p. diversorum lib.* 3. *decis.* 412. Marquess. *de commiss.* 2. *part. c.* 5. *num.* 11. & 19. qua extante, potest judex à 14
quo cogere titularem ad solutionem pensionis, ut per Lancelot. *de attent. post inhibitionem cap.* 26. *num.* 23. Rota *decis.* 641. *num.* 10. & 11. *p.* 1. *divers.* Cæsar. de Grass. *decis.* 3. *in fin. de re jud.* Marescot. *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 1. qui testatur, ita fuisse resolu- 15
tum in una Taraconen. villæ de Reus 8. Februarii 1593. coram Card. Seraphin. & in alia Spoletana responsionis 5. Julii 1599. coram Corduba. nec inhibitio à judice commissario, de causa appellationis cognoscente, emanata afficit judici à quo, ut probant Cæsar. de Grass. *decis.* 3. *num.* 4. *de sententia & re jud.* Hier. Gonz. *ubi suprà n.* 224. & Garcia *num.* 573. nam illa 16
clausula enervat vim, & effectus inhibitionis, imò inhibitio censetur facta subintellecta de conditione, prout in commissione, à quo non aliter recipit jurisdictionem. Mandos. *de inhibition. quæst.* 30. & 82. Lancel. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 20. *ampliat.* 11. *num.* 17
28. Cæsar de Grassis *decis.* 33. *num.* 4. Nicol. Garcia *ubi suprà* 6. *part. c.* 3. *num.* 140. quia inhibitioni dicta conditio inesse videtur (licèt contrarium tenuerit Ma- 18
rescot. *variar. resolut. l.* 1. *d. c.* 20. *n.* 2.) quoniam si judex cui committitur causa, non habet jurisdictionem nisi executione peracta, ergo non poterit inhibere, ea deficiente, nec impedire judicem à quo, & exequatur.

Ac propterea & ab hujusmodi inhibitione appella- 19
tioni interpositæ est tanquam licitæ à judice deferendum ex supradictis, & quia prædictæ clausulæ limitant, & suspendunt jurisdictionem, quæ detur judici commissionis de appellatione cognituro, Cæsar. de Grassis *decis.* 101. *num.* 1. imò talis clausula tribuit jurisdictio- 20
nem conditionalem, & operatur, quod judex non possit validè procedere in negotio principali, nisi solum prius

prius penſione, Sarnerius *in compendio ſignaturæ n.* 84. Pariſ. *conſ.* 94. *n.* 12. *l.* 4. Joan. Paul. *dec.* 61. Puteus *dec.* 9. *de penſion.* Ant. Auguſt. *de clauſul. ſine retardatione*, &c. *nu.* 6. Cæſar. de Graſſis *dec.* 8. *nu.* 1. *de re judica.* Rota diverſorum *dec.* 301. *p.* 1. Mareſcot. *variar. reſol. l.* 1. *c.* 20. *nu.* 3. qui teſtatur, ita fuiſſe dic-
21 tum in cauſa Verull. penſio. 29. Maii & 15. Junii 1587. coram Card. Plato & in Romana de Cineiis 23. Junii 1595. coram Mantica, & de eodem anno in alia Burgen. penſionis 24. Novemb. coram Card. Blanchetto, adeò ut per iſtam clauſulam non poſſit in cauſa procedi, etiamſi penſio ſit verè ſoluta, ſed tamen de ſolutione in actis non conſtat: quia judex debet eſſe certus de ſua jurisdictione, ita ampliat Mareſcot. *ubi proximè*
22 *nu.* 4. & teſtater ita fuiſſe tentum in una Tarraconenſ. penſio. 15. Novemb. 1593. coram Gypſio, & faciunt ea quæ latè à nobis dicta ſunt *ſuprà* 2. *part. in cap.* 10. dum egimus, quando ſit deferendum appellationi ab inhibitione.

23 Sed quia multoties ex modo procedendi in exigendis penſionibus ſoleat qualitas, ac natura rei alterari, ſeu variari, ita ut ſententia appellabilis (ut diximus) inappellabilis efficiatur, ideo aliqua utilia & neceſſaria annectere libuit, ex quibus interdum unum, tum aliud cognoſcere queas, illo ſuppoſito, quòd aliquando à poſſeſſore beneficii, contra quem dirigitur exercitio literarum: legitimam aliquam opponi exceptionem, quæ ſi admitteretur, ut talis impediret executionem,
24 ſive quia gratia eſt ſubreptitia, & auditor Cameræ eſt incompetens, ac per conſequens ejus ſubexecutor, vel exceptio, quæ oritur ex ventre, ſeu natura ipſius gratiæ tacitè, vel expreſsè, purè, vel conditionaliter, quæ allegata, & oppoſita, ſaltim incontinenti, & ſummariè apparet, & conſtat (ſecluſa calumnia) tunc executor auditor vel ejus ſubexecutor excedit ſi eam non admittens, exequatur, & ab eo poteſt appellari quoad utrumque effectum, devolutivum, & ſuſpenſivum, probat Gigas *in tract. de penſion. d. q.* 95. cum Fel. notat Æmil. Beral. *dec.* 333. *p.* 1. & idem Gigas *q.* 70. Hier. Gratian. *conſil.* 36. *per tot. l.* 2. & cum Gigante *d. c.* 95. *n.* 5. idem dicit Mareſcot. *variar. reſol. l.* 1. *c.* 19. *n. fin.* ubi de exceſſu executoris loquitur, Flores de Mena *in pract. q.* 12. *n.* 44. qui *n.* 46. ad noſtrum propoſitum di-
25 cit, quòd ſi oppreſſus pro hujuſmodi appellationis delatione ad ſuprema tribunalia occurrat, vim fieri declarabitur, & innovata poſt eam Senatores reponi jubebunt, quoniam hac directa via aperta, auditori cameræ ſervatur illæſa jurisdictio, authoritas, & obedientia debita maximè Gregorius XIII. in Bulla proprio motu, quæ eſt inter collectas 9. noa dat auditori jurisdictionem in prima inſtantia excedendo metas, & formam reſcripti, Rotæque executionis tramitem, & ut nos alibi Deo dante diximus, *infrà* 5. *p. cap. fin.*

26 Verùm executioni Bullarum penſionis pariter locus non erit, nec etiam clauſula (ſine retardatione aut ſine præjudicio legitimæ executionis) effectum ſuum operabitur, quoties ex ventre literarum conſtat, & apparet ex ejus inſpectione vitium ſeu nullitas penſionis, ſeu aliqua alia exceptio, quæ hanc impediat executionem illarum, Rota *deciſ.* 310. *numer.* 3. *fuit tentum, p.* 1. *diverſ.* Gomeſ. *in compendi ſignat. num.* 85. & 86. Sarner. *in compend. ſignat. num.* 84. Anton. Auguſtinus *de clauſ. ſine retardatione, in princ.* Caſſiador. *deciſ.* 10. *de reſcript.* Achil. *deciſ.* 4. *in fin. eod. rit.* Joan. Hieron. Campanil. *diverſ. jur. canon. rubr.* 11. *n.* 13. *n.* 286. Mareſcot. *variar. reſol. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 7. ubi allegat Gigantem *de penſion. q.* 85. *n.* 10. & idem Mareſcot. *q.* 22. *n.* 18. & *ſeqq.* qui alios, contrarium te-
27 nentes recenſet, qui *n.* 23. optimè declarat, ut clauſula non procedat, niſi pro ſumma contenta in ſententia, ut fuit reſolutum in una Romana penſionis 23. Maii 1576. coram Blanchetto, quæ habetur *in dec.* 310. *p.* 3. *diverſ.*

Et iſta concluſio, qua dixi, exceptionem ortam ex 28
ventre Bullæ illius executionem impedire, intelligitur quando gratia eſt conditionalis; cùm hoc caſu viſum, ſeu exceptio nullitatis dicatur oriri ex ventre literarum & non aliàs, ita declarat Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 19. & nos diximus inferiùs, & ipſe *c.* 21. *n.* 9. poſt alios, quos allegat.

Secundò declaratur, niſi adſit quaſi poſſeſſio exi- 29
gendi penſionem, quia tunc non obſtante, quòd exceptio oriatur ex ventre bullæ, effectus d. clauſulæ (ſine retardatione) non impeditur. Caſſiador. *deciſ.* 10. *nu.* 8. *de reſcriptis.* Veſtrius *in praxi lib.* 3. *cap. ult. num.* 1. Puteus *deciſ.* 585. *num.* 4. *lib.* 1. Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 10. & 22. *num.* 20. quibus 30
locis teſtatur, ita fuiſſe tentum per Rotam in una Burg. penſionis 19. Februarii 1596. coram Blanchetto, & in una Sabinenſ. penſionis coram Mantica ibi allegata, & hoc ultimum bene limitat ipſe Mareſc. *deciſ. cap.* 21. & 22. niſi ipſa poſſeſſio eſſet turbida, & non clara, vel penſio ſoluta fuiſſet per compulſionem, & metu cenſurarum, ad quod plures Rotæ deciſiones adducit in comprobationem, ut tunc non conſtituat eum in quaſi poſſeſſione.

Igitur quando executivè agitur, auditor cameræ 31
(executor literarum executorialium) poſtquam ſibi ſint literæ præſentatæ, procedit vel per viam monitorii uſque ad mandatum executivum, vel per viam proceſſus, fulminando cenſuras ſecundùm tenorem Bullæ, & committendo publicationem omnibus & ſingulis, & cùm clauſula (cæterum) Octavia Veſtrius *in praxi Romanæ Curiæ l.* 2. *c.* 4. *à princ.* Camill. Plaut. *in tract. de penſion. Epiſc. à num.* 27. *fol.* 534. *tom.* 5. *tractatuum novorum.* Mand. *in tract. Domini quæſt.* 31. *cum ſeqq. & q.* 76. & ille ſubexecutor virtute clauſulæ (cæterùm proceſſibus 32
fulminatis, &c.) debet eſſe Canonicus Cathedralis vel aliàs in dignitate conſtitutus, quia eſt mixtus, licèt ſummariam & executivam habeat cauſæ cognitionem, & formam mandati, ut in terminis advertit Ferretus *conſ.* 5. & Navar. *in cap. cum contingat de reſcript.* 3. *cauſa nulli.*

Et cùm primum præſentantur prædictæ literæ tam 33
gratioſæ, quàm rigoroſæ, ſeu executoriæ, & ſi vigore dictæ clauſulæ (cæterum) ſumitur judex, ſimul præſentatur prædictus proceſſus fulminatus, vel dumtaxat ipſe proceſſus in quo literæ ſunt inſertæ, quibus præſentatis, penſionario petenti mandatum ſeu monitorium contra poſſeſſorem beneficii, penſione gravati, pro tot ducatis, &c. executor jubet dari, literis inſertis, vel prædicto proceſſu, ejus virtute aſſumptus judex, quod quidem mandatum continet ut poſſeſſor infrà 6. dies, vel alium brevem terminum penſionario tot ducatos debitos ſolvat, ſub excommunicationis ſententiis, cenſuris, & pœnis, &c. & infra eundem terminum doceat de ſolutione, & paritione, & alioquin dicto termino compareat, ad videndum ſe incidiſſe in excommunicationem, aliaſque ſententias, cenſuras, & pœnas prædictas declarari, facta citatione ad omnes, & ſingulos actus executionis aggravationem, & reaggravationem, cum communicatione, ſeu certificatione, quòd ſive comparuerit, ſive non, ad prædicta & alia, quæ juſtitia ſuadeat, ejus abſentia, ſeu contumacia non obſtante procedat, &c.

Hoc igitur monitorio, & mandato intimato, aut 34
agitur contra poſſeſſorem, qui conſenſit penſioni, & tunc ſervatis terminis de ſtylo curiæ ſervari ſolitis, aut accuſata contumacia, niſi compareat ſtatim abſque alia verificatione (& reſervatio fuerit conditionalis) datur ſententia declaratoria, facta condemnatione expenſarum, ſervata taxatione, ut latius videre poteris ex Garcia *de benef.* 1. *p. cap.* 5. *n.* 532. *cum ſeqq.* & plures allegans Flores de Mena *ubi ſuprà n.* 24. Si vero reſer- 35
vatio eſt conditionalis, aut poſſeſſor, contra quem agitur, is idem non eſt, qui conſentit penſioni, debet

penſio-

pensionarius coram executore ostendere, & probare, se esse in quasi possessione exigendi dictam pensionem, quo quidem relevatur ab onere justificandi literas; alioquin verò illas tenetur justificare, earumque narrativam, aut conditionem verificare, ex his, quæ ipse Garcia *suprà n.* 539. *& 6. part. c.* 2. *dub.* 11. Flores de Mena *suprà n.* 16. *& seqq.* ubi dicit cum Mandosio, Cas-
36 siadoro, Gomesio, & aliis, quòd sufficiet monitorium auditoris in certo tenore gratiæ, quoad faciendam executionem in bonis ipsius successoris, non tamen ad eum declarandum, incidisse in excommunicationem & pœnas Bullæ, nisi ei intimetur, ut latiùs ibi per eum.

37 Et ex quo ille, qui est absens à loco judicis, fuit citatus ad totam causam, & est contumax, alia non erit facienda citatio. Specula. 2. *p. tit. de citatione* §. *viso n.* 4. *&* 5. & ibi Joan. Andr. *in addi. verbo incumbit.* Nicol. Milis *verbo citatus specialiter ad unum.* Abb. *in c. fin. de delationibus n.* 9. *& seqq.* Vantius *in tract. de null. ex defectu citationis, à n.* 101. Maranta *de ord. jud.* 6. *p. tit. de citatione n.* 118. Gravatius *ad Vestrium lib.* 4. *c.* 4. *n.* 15. *&* Rota *decis.* 8. *de testibus aliàs* 93. *in novis ad fin.* ubi dicit, quod partes sunt citandæ ad to-
38 tam causam inclusivè, & citationes, quæ postea fuerint in curia per audientiam contradictarum, seu aliàs, potiùs sunt de urbanitate, quàm de necessitate, & rigore juris, ut tradit Hieron. Gonzal. *in gloss.* 9. *in annot. n.* 74.

39 Et tamen si citatus comparens allegaverit contra executionem aliquam legitimam exceptionem, velut solutionis, remissionis pensionis, aut redemptionis, factæ authoritate Papæ, vel similem aliam notoriam, seu evidentem, quæ incontinenti posset probari, nec longiori indagine indigeret, & tunc debet judex brevem terminum ei assignare, cùm sit incontinenti probanda, non decem dies, quæ in Hispania conceduntur executatis, sed majorem, vel minorem, prout judex arbitrabitur Hieron. Gigas *in tract. de pen. quæst. fin. n.* 20. *& per totam*, & etiam per Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu* 9. *&* 12. Contard. *in l. unica C. si de momen. tim.* 12. Massa Gallesius *de obligatione Came.* 4. *part. q.* 1. Garcia
40 *d. c.* 5. *n.* 544. *& seqq.* Flores de Mena *d. q.* 12. *n.* 32. ubi dicunt, quòd si exceptiones oppositæ requirant altiorem indaginem, reserventur judicio ordinario.

41 Unum non omittam examinare, an exceptio litis pendentiæ in via ordinaria inter possessorem seu [illegible]torem gravatum, vel super reformatione pensionis, vel super nullitate, opposita coram auditore cameræ, aut subexecutore in partibus, à dicto vigore clausulæ (cæterum) procedente ad executionem per viam monitorii, & reintegrationis, vel per viam declarationis incursus censurarum (ut dictum est) an eadem exetionem debeat impedire Brevibus negativè respondeo, imò ea non obstante potest executor ad ulteriora procedere, sive quando dicta lis pendet ex vi commissionis Pontificis cum clausula ordinaria (sine retardatione solutionis pensionis) ut per Rebuff. *in tract. de pacificis possess. n.* 156. & per Hieronym. Gigas *suprà qu.* 69. notat Octav. Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ lib.* 3. *c. si. nu.* 1. & idem Gig. *q.* 85. *&* 47. Camillus Plautus *in tract. de pension. n.* 2. Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 10. *n.* 38. *& c.* 17. *num* 60. *&* 92. idem Gigas *q.* 39. Fabius *decis.* 182. *in una* 3. *part. diverf.* & post Marquess. & plures Rotæ decisiones tenet Joan. Hieron. Campanil. *diverf. jur. can. rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 285. Staphil. *de liter. just.* §. *in primis n.* 85. Gigas *quæst.* 62. *n.* 12. Maresc. ubi bene explicat *lib.* 1. *variar. resol. cap.* 21. *à n.* 1. qui testatur hic fuisse dictum in una Cusentina pensionis 6. Novemb. 1596. coram Corduba, in una Romana pensionis, sub die 18. Junii 1597. coram Pamphilio, & alias plures, quas adducit *num.* 2. qui dicunt dictam clausulam hoc casu apponi duplici ratione, prima ad obviandum fraudibus, & malitiis, solvere recusantium: altera est propter honorem Papæ,

ne scilicet ejus literæ, in quibus pensio mandatur solvi, careant obedientia.

In tantum, quod si pensionarius transtulerit pensio- 42
nem (quam vigore literarum transferre poterat) & titularis dicat, non rectè translatam fuisse, & petat committi causam super nullitate, datur hæc clausula, licèt translatarius nunquam pensionem perceperit, dummodo tamen transferens fuerit in quasi possessione exigendi pensionem, Ant. August. *de pension. tit. de transl. vers. clausula sine retardatione n.* 3. Maresc. *ubi proximè d. c. p.* 21. *n.* 4. qui testatur, ita fuisse dictum in una Bononien. pension. 17. Maii coram Cardin. Melino. Plures Doctores in proposito adducit, eleganter loquitur Marquessa. *de commission.* 1. *p. cap.* 14. *n.* 71. *&* 72. *fol.* 140. qui post alios loquitur in utroque casu, sive adsit quasi possessio exigendi, sive non, dummodo facultas Papæ translationes doceatur. Cui convenit doctrina Innocentii *in cap. cum super, de causa poss. & prop.* quòd novo beneficii possessori competunt omnia remedia possessoria pro rebus spectantibus ad beneficium, etiamsi nunquam fuisset in possessione illarum, dummodo prædecessor fuerit in possessione. Rata *in novis. decis.* 4. Rebuffus *in d. c. cum super pag.* 225. *col* 2. *vers. & ideo in illo text.* facit *l. fin. tit.* 28. *p.* 3. Meres *de major.* 3. *part. quæst.* 6. *n.* 34. *in noviori impressione*, & quæ dixi 2. *p. cap.* 9. *à num.* 89. Et quando in 43
translatione pensionis sit rescribendum cum dicta clausula, vide latè per Marquess. *ubi proximè à. n.* 58. ubi plurimos citat Maresc. *d. c.* 21. *n.* 17. etiamsi titularis unam pro se habeat sententiam, vide latè Maresc. *d. lib.* 1. *cap.* 22. *n.* 5. *& cap.* 21. *n.* 6.

Sive etiam coram judice ordinario præfata lis de re- 44
formatione, seu de nullitate pendeat, & absque commissione, vel cum ea absque clausula, quoniam adhuc dicta exceptio litis pendentiæ non impedit viam executivam literarum, ut ultra supradictos tenet Flores de Mena *in d. quæst.* 12. *num.* 31. sequitur eum, ejus ver- 45
ba referens, Garcia *de benef. d. cap.* 5. *n.* 225. qui addit, etsi ordinarius executorem inhibuisset, quia
non potest, cùm sit inferior, Nam dicta clausula 46
(sine retardatione solutionis pensionis) quæ apponi assolet in commissione appellationis super causa reductionis vel nullitatis pensionis ob reverentiam literarum Apostolicarum, & calumnias debitorum, ut ex his quæ Flamin. Paris. *de resign. lib.* 6. *quæst.* 2. *n.* 153. Gigas *c.* 35. *n.* 9. Rebuff. *de pacificis possessor. n.* 156. Gambara *lib.* 6. *quæst.* 17. *&* 36. quæ 47
clausula cùm limitet, & suspendat jurisdictionem, quæ datur judici commissario, Cæsar de Graff. *decis.* 48
101. *num.* 1. & importet conditionem; adeò ut judex non possit procedere nisi priùs soluta pensione, tenent Pontan. *de alimen. cap.* 19. *num.* 4. Marquess. *de commission. c.* 4. *num.* 36. Gomesius *in compendio utriusque signaturæ vers. confirmatur ista opinio.* Rota *decis.* 819. *l.* 3. *part.* 3. *diversorum*, quod & adhuc procedit, ut etiam facta inhibitione virtute talis commissionis Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 17. *num.* 64. 49
vers. circa script. idem *c.* 20. *ampliatione* 1. *num.* 28. nam illa clausula enervat vim, & effectum inhibitionis, & inhibitio censetur facta stante dicta conditione, prout in commissione, & intelligitur repetita. Mandos. *de inhibit. q.* 30. *&* 82. idem Lancelot. *cap.* 20. *ampliat.* 11. *num.* 28. Cæsar de Graffis *de-* 50
cis. num. 4. Gonzal. *de alter. gloss.* 9. *in annota. n.* 214. & superiùs diximus, quod aliter erit dicendum & intelligendum, quando dicta clausula in commissione prædicta non adest: nam tunc exceptio litis pendentiæ super nullitate, aut reductione opposita executioni, ejus progressum impediat, ut ex aliis pluribus notat Nicol. Garcia *de benef.* 1. *p. c.* 5. *n.* 523. vide *sub num.* 41.

Hoc autem, quod de exceptione nullitatis diximus 51
ita erit intelligendum, ut si non sit notoria, ac eviden-

ter de ea conſtet, ſed requirat altiorem indaginem, ſive cùm ex litis pendentia ſimul ſive ipſa ſola apponatur executioni; utique obſtare non tenetur, ex his, quæ per Bart. & Ripam *in l.* 4. §. *condemnatum*, *de re*
52 *judic.* Lancelot *de attent. tit. de attenta. nullitate pendente*, & nos his quæ ſurſum diximus, & inferiùs *in cap.* 9. ubi lat, ut puta quando nullitas verſatur circa extrinſeca gratiæ penſionis, videlicet: quando penſio fuit reſervata ex cauſa reſignationis aut ceſſionis juris, & litis, & diſputatur de titulo, & juribus reſignantis, vel de validitate concordiæ, quæ non impediunt, ſed reſervantur judicio ordinario, & procedunt Doctores ſuprà ſecundum Flores de Men. *d. quæſt.* 12.
53 *nu.* 32. quem in hoc ſequitur Garcia *ſuprà n.* 546. & quod d. exceptio debeat incontinenti conſtare, poſt alios tenet Joan. Hieron. Campan. *diverſ. jur. canon. rubr.* 11. *cap.* 13. *n.* 289. poſt alios quos citat.

54 An verò quando prædicta nullitas verſatur circa intrinſeca ipſius gratiæ; nempe, circa ejus ſurreptionem: vel obreptionem; ſcilicet quia impetrans non fecit mentionem de alia penſione priùs conſtituta, quia tunc ſecunda impoſitio nulla judicatur, & ſubreptitia, ut per Caccialup. *in tract. de penſionib. deciſ.* 3. Petrum Gambara 6. *part n.* 127. Paul. Æmil. Veral.
55 *deciſ.* 310. & 311. n. 4. & 311. *lib.* 2. & hæc eſt legitima exceptio ad impediendum executionem, quia efficit executorem omnino judicem competentem, ut concludit Hieron. Gigas *de penſ. quæſt. fin. n.* 13. & per eum eleganter quidem dicit Flores de Mena *ubi ſuprà n.* 33. circa quem æquivocè loquitur Nicol. Garcia *de benef.* 1. *part. d. cap.* 5. *n.* 546. ex cujus verbis, vix apertè colligi poteſt; an contra Menam reſpondeat, quod ſi faciat, & reſpondet ad Gigantem allegatum, & dicat, ut ille ſe declarat, *n.* 21. profectò Gigas ibi meliùs ad propoſitum opinionis Flores de Mena loquitur applicans validiſſima fundamenta, nullo autem pro ſua uſus eſt Garcia.

56 Nam cùm literæ reſervationis penſionis de ſtylo Curiæ regulentur ſecundùm naturam literarum beneficialium, ut teſtatur Gigas *num.* 13. & ideo, prout ipſe arguit, ſi ſurreptio vitiat gratiam, literæ ſunt ipſo jure nullæ, *c. ad audientiam el* 2. *de reſcript.* & datio
57 executoris in illis contenta, etiam nulla eſt, nec per illas aliqua tribuitur juriſdictio executori, ſecundum Ab. & Imol. per text. *ibi*, *in cap. cùm in noſtris de conceſſ. præbend.* Felin. *in cap. fin. quæſt. penult. de præſumpt.* idem *in d. c. ad audientiam* 1. *vers. literæ beneficiales non dant jus*, &c. latiſſimè Menoch. *de arb. lib.* 2. *cent.* 1. *caſu* 201. *à princ.* & facit *cap. ſi ſuper gratiæ de reſcriptis lib.* 6. igitur bene concludere, dicendum eſt, Gigantem & Menam, quia cum auditor non ſit judex competens, ſi ſurreptio coram eo, vel ſub executore allegetur, non poterit ad executionem procedere, lite ſuper dicta ſurreptione, & nullitate pendente, nam aliàs hæc cùm ſit legitima exceptio, executor non admittens excedet notoriè, ac propterea appellans decretum violentiæ obtinebit, & reponet attentata, ut ſuprà dixi.

58 Nec eſt bona illatio, nec bonum argumentum, quod aliàs facit ipſe Nicolaus Garcia videlicet *n.* 560. *cum ſeqq.* ubi dicit quòd exceptio nempe, quòd beneficium erat gravatum alia interiori penſione, non impedit executionem literarum ultimæ penſionis regulari-
59 ter, nam quamvis certum ſit, ipſam non valere ipſo jure, ſi de prima mentio facta non fuit; etiamſi motu proprio reſervata ſit, ex Caſſiado. Caputa. Mohedano, Mandoſio, Flaminio Pariſio, & aliis, etiamſi prior ſit conditionalis: tamen dicit ille, cum excipiens tenetur probare, quod tempore ſecundæ, prima erat reſervata, & quod erat valida ſecundùm Caputa. *dec.* 301. Flamin. Pariſ. *de reſig. lib.* 6. *qu.* 2. *à n.* 40. Cota *dec.* 110. & 107. iſta exceptio requirit altiorem indaginem. Sed miror tanti viri hanc namque, quis opponens incontinenti intra terminum datum à judice non verificabit? imò breviſſimum, cùm probata ſit ex datis utriuſque Bullæ dumtaxat; & ſic non ſequitur, aliqua exceptio requirit probationem, ergo requirit altiorem indaginem quoniam, ut ſuprà diximus ad hoc dumtaxat datur à judice executori terminus, licèt brevis, ejus arbitrio, ut appoſita exceptio intra illum probetur, & ſic nihil mirum, ut contra ipſam fortiter tenendum ſit.

Et contra opinionem Nicolai Garciæ doctrina Ma- 61
reſcoti *variar. reſol.* 1. *c.* 21. *n.* 5. urget, ubi dicit, quòd ſi tertius habens penſionem ſuper beneficio, & petat committi cauſam nullitatis prioris penſionis, etſi allegetur paupertas prioris penſionarii: exigetur cautio *juxta l. is à quo ff. de rei vend.* quia ut ipſe dicit poſt 62
Ab. & alios *in cap. veniens*, *de teſtib.* locum habet etiam in beneficialibus.

Quid autem dicendum eſt de exceptione reductio- 63
nis penſionis, quando ex ventre ipſius Bullæ provenit conditionaliter; nempe; dummodo tantam partem remaneat, vel, centum pro Rectore, &c. In quo dicendum eſt, quod iſta exceptio admittenda eſt, ad impediendam executionem, ex quo oritur ex ventre ſupplicationis; etiamſi non probetur incontinenti, ut determinavit Rota in una Ravenaten. tranſactionis 22. Junii 1592. quam ad id tradit literaliter Garcia *ſuprà num.* 489. *cum ſeqq. & ſuprà*, in qua fuit reſolutum, 64
quòd exceptio quæ oritur ex ventre inſtrumenti; etiamſi requirat altiorem indaginem, in quocumque judicio admittitur, etiam ad impediendam executionem obligationis Cameralis, Caſſiador. *deciſ.* 10. *n.* 2. *d. de reſcript.* Sarnerius *in compendio ſignaturæ num.* 84. *& ſeqq.* Acorambonus *deciſ.* 36. *l.* 1. Tiraquel. *de retr. lignag.* 4. *gl.* 1. *n.* 4. Galleſius *ad obligationem in forma Cameræ* 4. *p. formula* 1. *quæſt. n.* 8. & alias etiam deciſiones Rotæ ibi Garcia refert, & ex aliis pluribus latè ſuprà probavimus.

Maximè, quia reſervatio penſionis cum illa clauſula 65
(dummodo remaneat centum pro Rectore, ſeu mille pro Epiſcopo, vel dummodo tantam partem fructuum non excedat) eſt conditionalis, de qua in primis, & ante omnia conſtare debet, & verificari, ſive ordinariè, ſive executivè agatur, ut latè ex his, quæ cumulat Nicolaus Garcia, plures allegans, *d. cap.* 5. *a num.* 485. Caſſiador. *deciſ.* 10. *de reſcriptis*. Gigas *quæſt.* 85. *n.* 10. idem *quæſt. fin. n.* 15. & plures 66
deciſiones Rotæ in hoc propoſitum, ad literam refert Garcia *ſuprà à num.* 464. *cum pluribus ſeqq.* latè etiam plures Doctores, ac Rotæ deciſiones in propoſito congeſſit Marcheſia. de *commiſſ.* 1. *p. cap.* 14. *n.* 45. *fol.* 137. & latè etiam *eod. c.* 14. quod eſt additamen- 67
tum *num.* 79. *cum ſeqq. fol.* 153. & ex Gomezio *in Compendio utriuſque ſignaturæ* dicit Flores de Mena *d. q.* 12. *n.* 42. quòd ſi gratia penſionis aliquas qualitates, aut conditiones contineat: non poteſt executivè executor procedere, niſi priùs verificatis præfatis qualitatibus, & ſi contradictorium judicium, & viam ordinariam requirant, quia tunc auditor tenetur aſſumere partes judicis, ex Felin. *in fin. de præſumptio.* remittendæ ſunt ordinario in prima inſtantia ex diſpo- 68
ſitione Concilii Tridentini, ut pariter ſit dicendum, quando Rector onere penſionis gravatus per longum tempus; puta, per decennium penſionem non ſolveret, & hac exceptione oppoſita cauſas apparentes non ſolutionis allegando (remiſſa cauſa ordinario) non poteſt auditor, & executor contra eum procedere via executiva, nec tunc commiſſio appellationis datur cum ſuprædicta clauſula (ſine retardatione ſolutionis pen- 69
ſionis) ob præſumptionem quæ viget in ejus favorem, ut notat Gigas. *d. quæſt.* 85. *num.* 2. & per Gomezium *ubi proxime*. Flores de Mena *n.* 41. plures in propoſito citat, & ſequitur Marqueſia. *de commiſſo. part.* 1. *cap.* 14. *el* 2. *n.* 42. *fol.* 148. & hac ratione vim facere ſubexecutorem in partibus non deferentem appellationi declaratum vidi.

Item

70 Item legitima reputatur exceptio, ad impedendam Bullæ penſionis executionem : quando ipſa impoſita fuit ſuper duobus beneficiis, aut pluribus, quæ poſt modum devenere ad diverſas perſonas, & poſſeſſores: quia ſcilicet non tenentur ad dictam penſionem in ſo-
71 lidum, ſed pro rata tantùm, quo caſu cùm penſio non poſſit dici liquida; donec judex cognoſcat, quæ ſit rata portionis, quæ tangit unumquemque; & diſcutiat valorem omnium beneficiorum; ideo tanquam exceptio executionis legitima reputatur, quare non reſcribitur etiam cum clauſula (ſine præjudicio legitimæ executionis) vel (ſine retardatione, &c.) ita tenent Anton. Aug. *de ſolut. penſion. n.* 2. Sarnen. *in compendio ſignaturæ num.* 80. *verſ. eſt & alius caſus* Gigas *de penſio. q.* 85. *n.* 5. *& ex conſtitutis*, & aliis Abb. Innocen. *de religioſ. domi. concluſit.* Rota adducta per Sarnen. *ubi proximè.* Paleot. *dec.* 403. *in manuſcriptis.* Pariſ. *de reſig. benefic. lib.* 6. *q.* 4. *n.* 47. Joan. Hieron. Campanil. *diverſ. jur. can. rubr.* 11. *c.* 13. *n.* 287. *fol.* 362. Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 16. ubi teſtatur ſic fuiſſe reſolutum in Rota in una Segobien. penſionis coram Cardin. Seraph. ſub die 19. April. 1602.

72 Rurſus ſi citatus vigore monitorii comparens oppoſuerit prædeceſſorem conſentientem penſionis reſervationi, non habuiſſe bonum jus, nec poſſeſſionem beneficii, quamvis penſionarius adſtringatur ad verificationem illius, hoc procedit, quando agitur via ordi-
73 naria: ſecus autem, quando via executiva, quia tunc iſthæc exceptio executionem non impedit oppoſita, ita Rebuff. *de pacificis poſſeſſ. n.* 156. *alias* 137. quem ita intelligit Nicol. Garcia *d. cap.* 5. *n.* 515. quem vide
74 *à n.* 511. ubi agit, an, & quando penſionarius bonum jus conſentientis teneatur verificare, & quando tranſlatarius penſioni teneatur juſtificare jus & titulum tranſferentis ſui anteceſſoris, latè per Mareſcot. *variar. reſol. lib.* 1. *c.* 22. *à n.* 24.

75 Aliter itaque judicandum erit de exceptione, à citato oppoſita; nempe ſe non poſſidere beneficium, ſuper quo penſio reſervata eſt; quia hæc, ut legitima admittenda eſt, ut probat Bucca. *in tract. de ſtylo curiæ auditо. Cameræ cap.* 22. *verſ. quia ſibi.* Saluſtius Tiberius *in praxi auditor. Cameræ lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 6. Sequitur
76 Nicol. Garcia *ſuprà n.* 567. qui quamvis numeris ſequentibus dubitet an ipſe penſionarius teneatur verificare, reum conventum ſucceſſiſſe in dicto beneficio, & ipſum percepiſſe fructus, vel fieriſſe per eum, quominus illos percepiſſet, anteaquam reus id afferat: tamen quando executatus id opponit, nemini dubium eſt ipſum teneri legitimare, cùm eſt de ſubſtantia judicii, & executionis.

77 Quibus adde, quòd exceptio extinctionis penſionis, per profeſſionem penſionarii non impedit executionem, nec retardat ſolutionem penſionis, imò, ea non obſtante, declarandus eſt titularis; ſi non ſolvit, quia requirit altiorem indaginem, cùm Monachus ex diſpenſatione poſſit penſionem retinere, & ſic de ea prius eſt in judicio ordinario cognoſcendum, & judicandum, ut tenent. Caputaq. *deciſ.* 821. *p.* 1. *& dec.* 223. *&* 317. *p.* 2. Guidobonus *deciſ.* 138. & ita pariter terminavit Rota, cujus deciſionem literaliter
78 refert Nicol. Garcia *d. p.* 1. *c.* 5. *num.* 548. ubi id infirmat in exceptione extinctionis per matrimonium ſubſecutum, allegans alias deciſiones, quas quidem omnes *&* benè ipſe *à num.* 553. intelligit, & declarat; ut locum habeant in caſu, de quo loquuntur, nempe quando poſt contractum matrimonii, vel profeſſionem, penſionarius permanſit in quaſi profeſſione exigendi penſionem, aut etiam quando penſionarius poſt matrimonium oſtendit diſpenſationem; quamvis intricatam, & non claram: quia tunc
79 interim dum in judicio ordinario de ea extinctione non judicetur, ſolutio penſionis differenda non eſt, quo deficiente (dicit ille) iſta exceptio extinctionis relevans eſt probata incontinenti, & intra brevem terminum, ab executore aſſignatum: cùm non requirat altiorem indaginem, ſed ſit clara, & excludat penſionem & penſionarium, ex Vicameſ. *conſ.* 284. & ibi latè proſequitur hunc diſcurſum.

Et quando exceptio requirit altiorem indaginem, 80
relinquitur arbitrio judicis, regulato tamen ex his quæ longa manu cumulavit Menoch. *de arbitrar. caſu* 20. *& de recuperanda poſſeſſione rem.* 1. *q.* 21. Contard. *in l. unica lim.* 12. *C. ſi de mom. poſſ.* Rota *dec* 57. *n.* 3. *p.*
2. *diverſ.* ibid. Menoch. *lib* 2. *caſu* 9. *&* 12. & de his 81
etiam regulato quæ hucuſque diximus, & plures exceptiones alias quæ executioni poſſunt opponi, vide per Gigantem *de penſion. q. fin.*

Memineris tamen, quod dicit Flores de Mena *in* 82
pract. d. quæſt. 12. *n.* 25. cum Camillo Plautio *in tract. de penſioni. Epiſcopal. à n.* 27. *fol.* 534. *tom.* 5. *tract. novorum*; quod ſubexecutor vigore clauſulæ (cæterum non poſſet procedere executivè contra bona debentis penſionem, quia hoc ſibi commiſſum non eſt: ſed ſolum poteſt publicare cenſuras fulminatas ab auditore Cameræ in caſu non ſolutionis, & denuntiare debitorem excommunicatum & præcipere aliis: ut eum denuntient, & evitent, aliàs excederet, & poſſet propterea ab eo appellari, quia meritò contra eos reſolvit Nicolaus Garcia *ubi ſuprà* 1. *p. c.* 5. *n.* 185. *& ſurſum*, 83
ex eo quòd executor auditor committit illi ſuas vices abſolutè pro executione penſionis, prout ipſe Flores de Mena ſentire videtur, *n.* 30. quod corroboratus ex eo, quod ſuperiùs diximus, ideo hunc ſubexecutorem debere eſſe in dignitate conſtitutum; quia mixtus eſt, non merus executor.

Sis & illius ſententiæ memor: quòd cùm ad de- 84
nuntiationem & publicationem excommunicationis hujuſmodi requiratur prævia declaratoria illius, ad Gigantem *qu.* 78. *num.* 4. ut nec ex eo cauſa efficitur appellabilis, cùm ſit executiva, ſecundum Nicolaum Garcia *d. c.* 5. *num.* 586. contra Camillum Plautium *loco proximè citato*, nec ab hujuſmodi declaratoria appellationi interpoſitæ non deferens vim faciet, executor, & ultra Nicol. Garcia idem affirmat Marqueſ. *de commiſ.* 1. *p. c.* 14. *n.* 1. quòd commiſſio
appellationis à declaratoria cenſurarum latarum pro 85
executione literarum Apoſt. niſi cum clauſula (parito brevi) quia appellatio à declaratoria lata vigore proceſſus executivi, cùm careat ſuſpenſivo effectu, niſi cum dicta clauſula non reſcribi, ne ſuſpendatur, & impeditur executio literarum, allegat etiam Caſſiadorum *deciſ.* 10. *de reſcriptis.* Staphil. *de liter. juſtitiæ c. prædicta num.* 13. Puteum *dec.* 41. *p.* 1. quia cùm declaratoria incidat in judicio executivo, præcisè debet ejus naturâ veſtri, propria amiſſa, *cap. acceſſorium de regul. jur. lib.* 6. Et quia cum cauſa eſt 86
executiva, omnes ejus articuli ſunt executivi, ut pluries dixi, & vide quæ nos latius *infrà lib.* 4. *c.* 5. *de compulſo, verſ. circa quod notab. adverte*, &c. *à nu.* 60. *cum ſeqq.* de quo articulo etiam latè & luculenter diximus *ſuprà lib.* 2. *c.* 3. *per tot.*

Et ampliùs circa ea quæ dixi *ſuprà*, adverte quòd 87
quando fructus Parochiales devenerunt in diminutionem poſt reſervationem penſionis factam; poteſt peti reductio, & ejus reformatio coram ordinario ſine ſpeciali reſcripto, & commiſſione Papæ, etiamſi penſio fuerit reſervata per ipſum Papam, quia intelligitur rebus ſic ſtantibus, Decius *conſ.* 335 Aymon. *conſ.* 195. *num.* 4. Tiraq. *in l. ſi unquam de revoc. don. in princ. à num.* 166. *&* 161. Gutierr. *de jura. confirm.* 1. *part. cap.* 71. *nu.* 6.
quando verò à principio iſthæc reſervatio per Papam 88
facta fuerit exceſſiva, quia tunc de ejus reformatione non poteſt tractari per ordinarium, nec legatum, nec alium judicem niſi ex ſpeciali reſcripto Papæ, videndus Garcia *d. c.* 5. *n.* 440. *&* 441. *& ſuperiùs* 368. ubi etiam agit in qua quantitate penſio reſervanda ſit,

tam in beneficiis ſimplicibus, quàm in curatis & Epiſcopalibus, hæc ad nos attinent, cætera autem penſionis materia ſuos habet authores, illos require in neceſſitatibus.

Et de pluribus aliis exceptionibus, quando locum habeant in penſionis executione, & de effectibus quaſi poſſeſſionis in illius exactione, & quando reſcribatur vel non reſcribatur, cum clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis) vel (ſine præjudicio legitimæ executionis) & de natura, & de variis effectibus illius clauſulæ, de aliis pluribus de materia judiciali in exactione penſionis, vide ultra Nicol. Garciam & Flores de Mena loco pluries citato, Marqueſſa. *de commiſſ. appellatio in cauſa penſionis c.* 14. *per tot.* 1. ſcilicet & 2. quod in duas partes diviſit, 1. *part. fol.* 133. *cum ſeq. & fol.* 142. *cum ſeqq.* ampliſſimè, Mareſcotum *var. reſol. lib.* 1. *c.* 21. *&* 22.

CAPUT I. V

A ſecunda ſententia revocatoria prioris, ſive contra actorem, ſive contra reum lata in judicio ſui natura privilegiato & non admittente appellationem; an ei interpoſitæ non deferens judex vim faciat, & quid à prima lata contra agentem, & eandem viam privilegiatam intentantem.

SUMMARIUM.

1 *Sententia lata contra agentem aliqua via privilegiata, & non admittente appellationem an illam admittat quoad utrumque effectum.*
Sententia in ſecunda inſtantia lata in favorem agentis via privilegiata revocatoria prioris contra illum latæ. an executionem ſit mandata non obſtante appellatione, ibia.
Sententia ſecunda revocatoria primæ privilegiatæ, & jam executæ, an ſit pariter executioni (altera revocata) mandata appellatione non obſtante, ibid.
2 *Sententia lata contra intentantem viam executivam remedium poſſeſſorium, & petentem alimenta & ſimlia, appellationem admittit quoad utrumque effectum.*
3 *Sententia lata contra petentem miſſionem* ex. l. fi. de edicto D. Adr. *permittit appellationem ſuſpenſivam.*
4 *Idem eſt in ſententia negativa lata in aliis poſſeſſoriis remediis.*
5 *Sententia lata contra actorem petentem alimenta licita eſt appellatio ſuſpenſiva.*
6 *Appellatio non licet, quando agitur de convertendo frumentum in uſum militum & ſubſidium annonæ.*
7 *Sententia negativa diſtributionis annonæ in uſum militiæ admittit appellationem quoad utrumque effectum.*
8 *Sententia lata contra mulierem petentem dotem recipit ſuſpenſivam appellationem, licèt lata in ejus favorem non ſuſpendatur.*
9 *Præceptum de ſolvenda penſione licèt non admittat appellationem, tamen ubi negatur, ipſum præceptum ad penſionem agenti, licita eſt quoad utrumque, quia ceſſat privilegium.*
10 *Sententia de non exequendo rem judicatam aut obligationem Cameralem permittit appellationem ſuſpenſivam.*
Licèt alii contra inadvertenter & promiſcuè dicant, à præcepto de exequendo, & non exequendo non dari appellationem, ibid.
11 *Ratio redditur fundamentalis, quare detur appellatio ſuſpenſiva actori intentanti actionem privilegiatam, & portanti ſententiam negativam, cum affirmativa non ſuſpendatur.*
12 *Senatus regius aditus per viam violentiæ quotidie decernit, vim facere judicem non deferentem appellationi emiſſæ à ſententia negativa lata contra agentem aliqua via privilegiata, ſcilicet executiva.*
13 *Dilatio decem dierum in via executiva debitori aſſignata, ut intra illam ſuas probet exceptiones, cum ſit in favorem actoris limitata, poteſt eo deſiderante prorogari.*
14 *Text. in c. fin. de mut. petitionibus interpretatur.*
15 *Appellatio prohibita in cauſa conventionis, an cenſeatur prohibita in cauſa reconventionis.*
16 *Clauſula reſcripti ad lites (appellatione remota) ſi reſpicit totam cauſam, eſt communis Actori & Reo.*
Reſcriptum ad lites eſt commune, & regulatur ſecundùm jus & juſtitiam, ibid.
17 *Actor & Reus non debent ad imparia judicari, nec actori licere, quod reo licitum non exiſtat.*
18 *Æqualitas in judicio ſemper eſt ſervanda.*
19 *Correlativo in uno ſi ſit prohibita appellatio, in altero ex correlativis intelligitur prohibita.*
20 *Reſcriptum quo prohibetur appellatio, pariter operatur in præjudicium actoris ex rei capite æqualitatis ſervandæ in utroque.*
21 *Appellanti ne tradatur poſſeſſio ſuo adverſario, pariter nec ei tradenda erit.*
22 *Cauſa conventionis ſi eſt tractanda ſummariè vigore reſcripti pariter ſummariè tractanda eſt cauſa reconventionis.*
23 *Clauſula (appellatione remota) appoſita in commiſſione primæ inſtantiæ, cenſetur repetita in commiſſione appellationis.*
Clauſula (appellatione remota) idem operatur, quando virtualiter ſubintelligitur in ſecunda commiſſione, ut puta quando refertur ad aliam, à qua virtutem & poteſtatem recipit, ibid.
24 *Cauſa quando eſt ſummaria, omnes ejus articuli etiam ſummarii ſunt.*
25 *Clauſula appellationis prohibitiva non intelligitur repetita in alia perſona, quando diverſitas rationis aliud ſpecialiter judicat, quia in una ex partibus tantum favor, aut odium auntaxat viget.*
26 *Agens privilegiata via ſi ſententiam contra ſe reportet, appellat ſuſpenſivè, ſi autem reus illam reportet, non quia in utroque diverſa favoris militat ratio.*
27 *Sententia lata contra agentem via privilegiata, qui ab ea appellans revocatoriam illius obtinuit, hæc ſecunda revocatoria erit executioni mandanda.*
Exemplo comprobatur in executione inſtrumenti guarentigiata, ibid.
28 *Executione denegata vigore brevis per ſubexecutorem à quo appellatur poteſt judex Rotæ juſtificato conſtito brevis, illud exequi, quemadmodum poterat judex à quo.*
29 *Sententia lata in favorem rei conventi de ſpolio intentato, ſi in cauſa appellationis revocetur hæc ſecunda ſententia lata in favorem actoris, mittatur executioni non obſtante appellatione.*
30 *Sententia ſecunda affirmativa, & revocativa prioris negativæ ſi ſimul lata ſit declarando primam nullam, an mereatur executionem.*
31 *Judex ad quem appellatum eſt in proviſione Parochialis ob aliquam legitimam cauſam anteaquam ordinarius providerit vel tradiderit poſſeſſionem, aut tulerit ſententiam, declarans bene appellatum, ac prævio concurſu digniorem eligat poterit hic poſſeſſionem vacantem tradere.*
32 *Concurſu & electione Rectoris facta per ordinarium differentem poſſeſſionem aliqua juſta cauſa, ſi ſuperior de appellatione cognoſcens interim revocato concurſu, & electione, poteſt ſuam ſententiam executioni mandare, & aliquem in poſſeſſionem mittere vocantem, non obſtante appellatione.*
33 *Favor appellationis prohibitæ in Parochialibus non eſt inductus propter proviſum, ſed propter Eccleſiam vacantem, & ita quocumque vadeat Eccleſia vacans, replenda erit Rectore, qui tunc proviſus reperiatur.*
34 *Privile-*

34 *Privilegium exequendæ ſententiæ ubi conceditur tùm ratione perſonæ, ſcilicet, creditoribus, alimentariis, & in poſſeſſoriis & ſimilibus, ſi prima ſententia pro eis lata non fuit executa, ſi interim in gradu appellationis revocetur, non poteſt exequi, nec etiam revocatoria ex ratione aſſignata.*

35 *Senatus ad quem recurritur per viam violentiæ quotidie declarat, vim non fieri appellationi non deferendo interjectæ à ſecunda ſententia revocatoria prioris, ſi ejus virtute mittatur aliquis proviſus in poſſeſſionem vacantem beneficii, & ita communiter practicatur.*

36 *Judex appellationis in beneficio curato vacante dicitur primus judex, & loco ordinarii ſubrogatus cujus jure uti licet.*

Ratio propter quam ſententia in Parochialibus exequitur, durat in qualibet inſtantia, qua beneficium adhuc ſit vacans, ex quo nullus dejicitur de poſſeſſione, ibid.

37 *Sententia lata in favorem creditoris in via executiva, quando nulla præceſſit executio in ſecunda inſtantia an exequatur.*

38 *Devolutio beneficii fit ad ſuperiorem cum omni ſua cauſa, oneribus, & qualitate requiſita in ſui principio.*

39 *Sententia addictionis executionem deſiderans nihil intereſt., à primo, à ſecundo judice appellationi lata ſit, ut exequatur.*

40 *Judex appellationis ſuccedit in locum prioris judicis.*

41 *Judex appellationis poteſt facere ea omnia, quæ potuit primus judex.*

42 *Cauſa, quæ eſt ſummaria in prima inſtantia, pariter & in ſecunda ſummaria erit.*

43 *Clauſula quod ſummariè procedatur, ſi fuit appoſita in commiſſione primæ inſtantiæ, tacitè intelligitur repetita in commiſſionibus aliarum.*

44 *Sententia prima ſi vulneravit inſtrumentum guarentigiatum ſcilicet, declarans illud falſum aut uſurarium, ſecunda revocatoria illius non meretur executionem, donec obtineat creditor tres conformes ſententias.*

45 *Executiva via ſi ſemel fuit vulnerata, non ſignatur commiſſio cum clauſula (ſine præjudicio legitimæ executionis.)*

46 *Executio ubi denegata eſt ex eo, quod inſtrumentum eſt vulneratum, expectantur tres conformes ſententiæ, ſecus ubi ex alia cauſa denegatur non tangente vires inſtrumenti.*

47 *Executio quando denegatur ob aliquam nullitatem reſervato jure creditoris, conſultius faciet ex integro executionem repetere, quam appellatione uti.*

48 *Appellationi à ſecunda ſententia revocatoria primæ privilegiatæ, & executioni jam traditæ erit deferendum omnino.*

L. 4. tit. 21. lib. recopil. ponderatur. ibid.

49 *Sententia, qua eſt reus condemnatus, nititur ſententiæ aut inſtrumento habenti executionem paratam & privilegium at ſententia ſecunda, qua actor condemnatur, illi non nititur, ſed ejus privilegio repugnat.*

50 *Sententia ſecunda lata contra actorem revocatoria prioris executivæ virtualiter eſt negativa executionis, quo caſu etiam in prima inſtantia actori licet appellare..*

51 *Sententiæ addictionis ſi nulla ſeu iniqua ſit manifeſtè, an judex de appellatione cognoſcens queat ea neglecta, ſuam exequi, & quo caſu.*

52 *Sententia ſeu judicium ordinarii, cujus virtute ut magis idoneus electus fuit in poſſeſſionem Parochialis miſſus, licèt ſit in cauſa appellationis revocatum, non amovetur à poſſeſſione, donec per tres ſententias conformes vincatur.*

Et ab hac revocatoria appellationis per poſſeſſorem emiſſæ eſt deferendum, ibid.

53 *Proviſus ad Parochialem per ordinarium non eſt à poſſeſſione avocandus, etiamſi judex appellationis nullum & notoriè injuſtum declaret ordinarii judicium.*

54 *Proviſio Parochialis per ordinarium ſi eſt ſortita effectum, & tradita poſſeſſio, à ſecunda ſententia illius revocatoria emiſſæ appellationi per poſſeſſorem eſſe deferendum, quotidie decernitur in Senatu Regio, vimque facere judicem eam exequi volentem.*

55 *Res poſtquam ſemel prohibitionem evaſit, ſemper remanet libera.*

56 *Res ſemel effecta alienabilis, ſemper manet alienabilis.*

57 *Res ſemel alterata, natura ſemper remanet alterata.*

58 *Res quæ ſemel exivit de trunco, & de fam. non dicitur amplius eſſe de trunco, quominus retractui locus ſit.*

59 *Cauſa ſemel facta ordinaria, & appellabilis, ſemper remanet ordinaria, & appellabilis.*

60 *Executioni locus non eſt, nec pœnitentiæ, ſi creditor qui potuit agere via executiva, cœpit agere via ordinaria.*

61 *Sententia prima lata in curia contra poſſeſſorem beneficii ſequeſtrum apponitur, tamen licèt ipſe poſſeſſor ſecundum pro ſe obtineat, non revocatur ſequeſtrum.*

62 *Parochialis proviſio & poſſeſſionis traditio nec ſuſpenditur per appellationem, nec poſſeſſor amovetur, donec per ſententias vincatur, ubi referuntur & ponderantur verba conſtit. Pii V.*

63 *Stylus Curiæ Romanæ obſervat, quòd lata ſententia ſuper executione Brevis, inſtrumenti Cameralis, aut literarum Apoſtolicarum, eamque exequitur, licèt in Rota feratur illius revocatoria, non mandatur executioni, ſed appellationi ab ea defertur, & donec executoriales relaxentur, in omnibus ſuperſedetur.*

64 *Sententia prima, qua executioni petitæ locum non fore eſt declaratum & inſuper actor in expenſis damnatus licèt patiatur appellationem, tamen expenſarum reſpectu mittenda executioni.*

65 *Sententia pro actore in alimentis, aut via executiva lata cujus executionem omiſit petere, & lata eſt ſecunda ſententia illius confirmatoria, poterit ejuſdem petere executionem non obſtante appellatione, quia nec efficitur appellabilis, nec cenſetur ejus privilegio renuntiare.*

66 *Secus e converſo, quando prima pro actore lata nondum executa, ſecunda illius revocatoria lata eſt, quia tunc prima non exequitur in ſecunda inſtantia.*

Quæ doctrina fallit in Parochiali vacante, ibid. remiſſivè & n. 33. cum ſeqq.

67 & 52 *Rotæ deciſio refertur, ut ſecunda ſententia revocatoria primæ executæ in Parochiali non ſit exequenda appellatione remota.*

Alia ſummaria deducuntur ex dec. ibid. uſque ad 88.

CApitulum hoc tres habet inſtantias. Prior an à ſententia lata contra agentem aliqua privilegiata via, non permittente ſcilicet appellationem ipſi ut appellatio permiſſa quoad utrumque; ita ei non deferens, vim judex feciſſe dicatur. Secunda, an hoc privilegiato obtinente in ſecunda inſtantia appellationis ſententiam in ejus favorem, & ſic revocatoriam primæ, an hæc executioni mandanda, non obſtante appellatione, per adverſarium ab ea interpoſita. Tertia & ultima ſit inſtantia: an ſcilicet ſecunda ſententia revocatoria primæ privilegiatæ, & ut talis, effectualiter executæ: an revocata priori executione, ſit pariter executioni mandanda, non obſtante executione ab ea emiſſa.

Circa primam autem inſtantiam illud brevibus feram: at à ſententia lata contra intentantem privilegiatum aliquod remedium, putà; petentem alimenta, agentem poſſeſſorio, vel petentem executionem vigore obligationis cameralis, aut guarentigiatæ, & ſimilia, ei ſit adeò licita, & permiſſa appellatio, quod ſi interpoſitæ judex non deferat, vim faciet evidentem, ita probat Angel. *in l. quiſquis, C. quorum appell. non recip.* quem ſequuti ſunt Jacob. à S. Georgio *in l. fin. num.* 36. *de edicto D. Adr. tollen.* ubi etiam Zuchard. *nu.* 433. idem etiam cenſuerunt Tiraquell. *in tract. le mort ſaiſit le vif, part.* 5. *declarat.* 6. *num.* 3. Petrus

Duennas

Duennas *in ſuis regulis*, *regula* 44. *fall.* 1. Menoch. *de adipiſcenda poſſ. rem.* 4. *num.* 876. ubi dicunt, quod etſi
3 in remedio *l. fin. D. de edicto D. Adr.* lata ſententia in favorem actoris petentis, ſe immitti in poſſeſſionem, appellatio non ſuſpendat: tamen hoc non procedit, nec locum habet, quando contra ipſum actorem, ut ſcilicet, immiſſioni locus non foret, & in favorem rei lata eſt ſententia, quoniam tunc ab illa per actorem licet appellare quoad utrumque effectum devolutivum & ſuſpenſivum, ſimul quæ opinio eſt Alexandri originalis, & eſſe ſtupendum, & elegans dictum, dicit Jacob. *ubi proximè*, qui ſe ita obtinuiſſe in praxi teſtatur. Sequitur Joſeph. Ludov. *deciſ.* 20. *n.* 23. Petrus Surd. *tract. de aliment. tit.* 8. *privil.* 60. *n.* 26. *in fin. &* *n.* 27. Lancelot. *de attent.* 3. *part. cap.* 28. *n.* 89. *fol.* 448. Ruginel. *tract. de appell.* §. 2. *c.* 3. *ſub n.* 649. *verſus fin. verſ. appell.* Sequitur eam poſt plures authores Achil. Perſonal. *de adipiſcend. poſſ. n.* 343. *&* 344. & per Angelum ſequuntur à Jacobino de Sanct. Georg.
4 *in l. quiſquis in fin. C. quorum appellat. non recip.* & alios etiam firmat Mareſc. *var. reſol. l.* 2. *c.* 75. *n. fol.* 136. (licèt aliqui contrarium teneant) & generaliter in omnibus poſſeſſoriis plurimos citat Scaccia *de appel. q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 6. *n.* 38. *&* 133. idem firmantes.
5 Et facit quod dicit Alexand. *in. l. fin. ff. de appell. recip.* quod licèt appellari non liceat à ſententia, lata in favorem alimenta petentis: tamen à ſententia ea denegante, & ſic adversùs eum, & ſit omnimodo permiſſa quoad utrumque effectum. Sequitur Menoch. *ubi ſup. n.* 878. Petr. Surd. *in tract. de alim. tit. & privileg.* 60. *à nu.* 34. *&* *nu.* 33. Angel. *in l. fin. ſub n.* 1. *ff. de appell. recip.* Scaccia *de appell. q.* 17. *limit.* 7. *n.* 19. Cæſar Contar. *in l. unica lim.* 17. *n.* 19. *C. ſi*
6 *de mom. poſſ.* Ruginell. *tract. de appell.* §. 1. *c.* 3. *n.* 58. & probatur, quoniam licèt quando agitur, de convertendo frumentum in uſum militum, in ſubſidium annonæ, non permittatur appellare *l. fin. ff. de app. recip.*
7 tamen à ſententia negativa, qua eſt dictum annonam non eſſe diſtribuendam in uſum militum, licita eſt appellatio, Scaccia *ubi proximè d. q.* 27. *limit.* 7. *n.* 20. Angel. *in d. l. fin. ſub n.* 11. Contar. *d. lim.* 17. *n.* 19. Ruginell. *ubi proximè n.* 70. Marqueſſ. *de commiſſ.* 1. *p. c.* 18. *n.* 19. *fol.* 210. Bald. Novel. *in tract. de dote* 9. *p.*
8 *priv.* 7. *ad fi. verſ. & hoc intelligo*, dum ſcribit, quod etſi quando mulier agit pro dote & in favorem ejus fertur ſententia, non ſuſpendatur per appellationem, quando mulier eſt pauper: tamen aliud eſſe dicendum, quando ſententia eſſet lata adversùs eandem mulierem, quia tunc appellatio ei permittitur, quem referunt Menoch. Grat. & Surd. *ſuprà* & de alimentis idem dicit Marcheſ. *de commiſſ.* 1. *p. c.* 18. *à n.* 17. *fol.* 210.
9 Facit etiam, quia licèt præcepto de ſolvenda penſione non admittatur ſuſpenſiva appellatio ita ut ſemper in commiſſione appellationis ab ea opponatur clauſula (ſine præjudicio legitimæ executionis prout *ſuprà* latè diximus *c.* 3. præcedenti,) tamen hoc non procedit, quoties lata fuit ſententia adversùs penſionarium, ſive penſionem petentem, quia tunc datur appellatio ſuſpenſiva & ſimiliter denegatur clauſula (ſine præjudicio legitimæ executionis) quia cùm ſententia ſit negativa, non eſt quid exequendum, quia ceſſat privilegium: ita animadvertit Marcheſ. *de comm. appel. in cauſa penſion.* 1. *p. c.* 14. *&* 2. *n.* 59. *fol.* 150. ubi teſtatur ita reſolviſſe Rotam in una Nucerina penſionis, *&c.*
10 Et probatur etiam, quia licèt à mandato de exequendo, & executione non appellatur ſuſpenſivè, ſecundùm quæ latè dixi *infrà* 4. *p. c.* 1. tamen à ſententia negativa, ſcilicet de non exequendo rem judicatam, aut obligationem Cameralem appellatio permittitur quoad utrumque effectum, gl. 1. *in l. ab executione C. quorum appell. non recip.* & ibidem Bart. *ſup. num.* 1. Salicet. *ſub. n.* 2. *&* 3. Scaccia *de appel. q.* 17. *limit.* 10. *nu.* 20. *& lim.* 9. *nu.* 50. ubi vocat rem claram, & ſine controverſia, Ruginel. *tit. de appell.* §. 2. *c.* 3. *n.* 157. Carroccius *exceptione* 44. *ſub nu.* 73. qui plures citat. Marqueſſ. *de commiſſ.* 1. *part. c.* 16. *num.* 19. *fol.* 196. *in* 2. *impreſſione*, & Scaccia *d. lim.* 9. *num.* 58. *verſ. his non obſtantibus*, dicit receptam in praxi hanc opinionem, quoniam in hoc caſu militat ratio differentiæ, & ita communiter practicatur, licèt aliqui inadvertenter contrarium dicant, promiſcuè firmantes, à præcepto de exequendo, aut non exequendo denegari appellationem, prout eſt Bald. *in d. l. ab exeeutione ſub n.* 4. & ex Antonio de Butrio tenet Bald. Novell. *tract. de dote p.* 6. *privil.* 2. *in fin. tom.* 9. *fol.* 193.

Rationem autem omnes ejus doctrinæ reddunt; etenim ratio illa unica, & finalis prohibitiva appellationis 11
à ſententia affirmativa, illeque favor & privilegium actioni intentatæ ab actore, & ejus favore inductum, ceſſat, minimèque viget, nec concurrit in ſententia negativa: ut putà in alimentis datis, ideo non admittitur apppellatio, ne interim fame pereat actor, & in poſſeſſorio adipiſcendæ illa celeritas mittendi hæredem juſta ratione inducta, & à lege conſiderata non militat in reo impugnante hanc miſſionem in cujus favorem ſententia negativa lata eſt, & ſic appellationis prohibitio non procedit à pari in utroque caſu, actore ſcilicet, & reo, quæ ratione comprobatur *infra n.* 26. *&* *à n.* 75. *cum ſeqq.* Imò ſi non admitteretur appellatio, alimentatio putà, ſeu adipiſcenda utenti nunquam miſſio locum, nec effectum fortiretur, & inducta ad unum finem, contrarium effectum operaretur, contra *l. quod in favorem C. de legib.* & quod in favorem eſt alicujus non debet in ejus odium retorqueri, cùm ceſſante ratione legis ejus, ceſſet diſpoſitio, *l. quod d. ff. de pactis*, *l. adigere*, §. *quamvis ff. de jurè patr. l. cum pater*, §. *dulciſſimis ff. de leg.* 2. *l.* 1. §. *hujus rei ff. de off. ejus cui mandata eſt juriſdict. c. cum ceſſante, de appell.* & contrariorum eadem eſt diſpoſitio, ſi in utroque eadem militat ratio, ut latè per Everard. *in locis legalib. in loco à contrariis*, & tandem appellatio cenſetur permiſſa, ubi expreſsè non prohibetur, gl. *in l. qui reſti. ff. de rei vind.* cum vulgatis, maximè cùm nec ratio prohibitionis hoc indicat, & ità ab opinione Alex. nec in judicando, nec in conſulendo, recedendum eſſe firmat Menoch. *ubi ſup. n.* 877. adversùs Bart. *in l.* 2. *n.* 5. *ff. de appell. rec.* Abb. & Caſtrenſ. rem hanc 12
conditionaliter abſolventes, & ita quotidie practicamus in ſupremis prætoriis, adhibitis per hanc viam violentiæ, & ut clarum ac cognitum tonſoribus, vim fieri ab Eccleſiaſtico judice negante delationem, ſimili appellationi, quicquid in contrarium & cum Bart. dixerit Contard. *in repetitione l. unic. C. ſi de mom. poſſ. limit.* 17. *n.* 2. *&* 4. & Puteus *dec.* 316. *lib.* 2.

Et his apparet, ut dilatio decem dierum data à lege 13
Regia debitori, ut intra illam ſuas legitimas exceptiones oppoſitas adversùs inſtrumentum guarentigium, & ejus exceptionem probet, ita limitata ad illum brevem terminum; nec verſutiis debitores diem trahant, ſolutionemque procraſtinentur: ut poſſit dicta dilatio prorogari deſideranti creditore, juxta regulam *d. l. quod in favorem, C. de leg. l. nulla, ff. cod. tit. l.* 3. §. *duæ cauſæ, ff. de Carboni. edicto.* & ita per Monteroſum validis ad id adductis rationibus firmat Parlad. *lib.* 2. *rerum quotidia. c. fin.* 5. *p.* §. 10. *n.* 14.

Et ex his venit interpretandus, & intelligendus text. 14
aliàs difficilis *in cap.* 2. (qui eſt finalis) *de mutuis petitio.* ubi in hæc dicitur: Sanè conſuluiſti nos, utrùm cùm cauſa appellatione remota committitur, & reus coram eodem judice actorem convenerit, & actor ſuper reconventione appellationis obſtaculum interponit: an ſit hujuſmodi appellationi deferendum. Nos verò ita ſentimus, quod cùm actoris, & rei eadem ſit conditio: & uno eodemque jure circa appellationis remedium debeat uterque cenſeri; ſicut deſiderat actor, ut ſibi juxta mandatoris reſcriptum juſtitia appellatione remota: eodem modo reconvenienti debet in ſua juſtitia reſpondere, *&c.* Quo apparet appellationem prohibitam in cauſa conventionis, cenſeri, etiam

etiam prohibitam in causa reconventionis, secundùm gl. 11. *ibi*, ubi Abb. & omnes Philip. Franc. *in c. pastoralis n. 6. de app.* Magon. *in dec. Lucen.* 52. *n.* 15. Lancel. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 8. *n.* 53. latè prosequitur Giurba *dec.* 3. *per tot.* 1. *p.* Cæsar Contard. *in l. unica limit.* 17. *num.* 5. *C. si de mom. possess.* ut intelligatur quando ipsa
16 clausula prohibitiva respicit totam causam, & est generalis, ut scilicet in causa, & negotio procédatur appellatione remota. Et quia cùm rescriptum ad lites sit commune, & reguletur secundùm jus, & justitiam, ideo quod quisque juris in alium statuit, eodemmet uti debet, *l.* 1. *ff. quod quisque juris*, nec debet actor, & reus ad imparia judicari, *l. fin. C. de*
17 *fruct. & litium expens.* & non debet actori licere quod reo licitum non existat, *l. non debet* 41. *ff. de reg.*
18 *jur. c. non licet* 31. *eod. tit. l.* 6. quia in judiciis semper est servanda æqualitas, *l. fin. C. de procur. c. statutum* §. *insuper de rescrip. in* 6. *c. in jud.* 22. & ibi per Dinum, & alios *de reg. jur. l.* 6. Aymon. *cons.* 133. *n.* 7. *& seqq. lib.* 1. & quia prohibita appellatio in una ex correlatis
19 censetur prohibita etiam in altera, Rugin. *tract. de appell.* §. 2. *c.* 3. *n.* 230. Magon. *dec. Lucens.* 58. *in causa Vincentii n.* 8.

20 Et hinc est, ut si quis impetraverit rescriptum, per quod removetur appellatio, eadem appellationis remotio etiam intelligitur, tam in præjudicium ipsius impetrantis, quàm ipsius adversarii ex hoc capite æqualitatis servandæ, optimè Fel. *in rubr. de rescript. n.* 2. *post princ.* Bald. *in c.* 1. *n.* 21. *de rescript.* Contard. *in repetit. l. unic. C. si de mom. poss. fruct. limit.* 7. *n.* 9. & 10. ubi in proposito adducit Surd. *de alim. tit.* 8. *priv.*
21 60. *n.* 32. quò pertinet, quòd quando quis appellat, ne tardatur possessio adversario suo, nec ipsi appellanti tradenda est. Achill. de Grass. *dec.* 18. *n.* 2. *sub tit. de appell.*

22 Cujus etiam est farinæ, ut si actor obtinuit per rescriptum, ut causa de sua natura plenaria, agitetur summariè, erit idem si in eodem judicio impetrans reconveniatur ab adversario; namque pariter in reconventione summariè agendum est, gl. *in clem. sæpe in verb. voluerit, de verb. signif.* sequitur Domin. *in c.* 1. *col.* 2. *de dolo, & contumacia lib.* 6. Abb. *in d. c. fin. col.* 2. *de mutuis petit.* ubi etiam Fel. & *in rubr. de rescrip. sub num.* 2. qui utroque loco multa de æqualitate inter reum & actorem servanda, conduxit exempla.

23 Quò etiam pertinet, ut clausula (appellatione remota) posita in prima commissione tacitè intelligatur repetita etiam in secunda commissione, data vigore appellationis, & prout habebat commissio primæ instantiæ, ut post Anton. de Butr. *in c. pacto, de off. deleg.* & Bald. *in l. si actor. C. de appell.* eleganter considerat Æmilian. *in cons.* 68. *in causa appellans, n.* 7. Lanc. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 8. *n.* 7. ubi dicit idem
24 esse dicendum, quando virtualiter hæc clausula intelligitur in secunda commissione; puta, quando refertur ad aliam cujus vis, virtus, & potestas, censentur in secundum translata, ac propterea dicta clausula appellatione remota, apposita in rescripto ab uno impetrato, in causa conventionis, repetita censetur in causa reconventionis, quia est clausula realis comprehendens totam causam, & negotium, quemadmodum aliàs solemus dicere, quòd quando causa est summaria, omnes ejus articuli summarii sunt, ut & nos latiùs variis in locis diximus.

25 Tamen hæc clausula appellationis prohibitiva, imò & omnia dicta & cumulata non procedunt, nec locum habent, quando odium, aut favor specialiter in una ex partibus dumtaxat degat, & vigeat, diversitasque rationis aliud specialitatis inducat, ut eleganter dicit Bald. *in c.* 1. *in fin. de rescript.* Abb. Panor. *in d. c. fin. n.* 2. *de mutuis petit.* ubi etiam Felin. & per eundem Abb. ita illum, *in d. c.* 2. *de mutuis petit.* interpretatur Parlador. *lib.* 2. *rerum quotidian. cap. fin.* 4. *part.* §. 10. *sub numero* 16. idem videtur sentire Surd. *in tract. de alimen. titul.* 8. *privil.* 60. *num.* 33. *& suprà*, & quidem optimè idem Felin. *in rubr. de rescrip. à n.* 1. & præsertim *n.* 2. *ad finem*, & nullo citato idem respondet Scaccia *de appel. q.* 17. *lim.* 9. *sub n.* 58. *vers. his non obstantibus, & limit.* 7. *n.* 26. & 27. & sic in nostro casu, cum favor vigeat, & confideretur 26
à jure in actore agente privilegiata via, nihil mirum, ut ad imparia judicetur reus, qui simili via non agit privilegiata. Hanc etiam considerationem facit in terminis Rotæ *decis. adducta infrà n.* 67. videnda *à n.* 75. *cum seqq.*

Circa secundam autem instantiam nostri præsentis 27
capituli; an scilicet lata sententia in prima instantia contra agentem privilegiata via, qui appellans in secunda instantia obtinuit aliam revocatoriam, & sic in ejus favorem, an sit executioni mandata ista secunda sententia, non obstante appellatione, per adversarium ab ea interposita quam brevibus absolvere libet; nempe, vim non fieri, appellationi ab ea interpositæ non deferens: ex eo, quod in terminis dicit Parla. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *p.* §. 15. *n.* 8. affirmans, quod si judex, apud quem executio vigore instrumenti guarentigiati postulata est; pronuntiavit; addictioni, & executioni locum non fore, & à tali sententia actor appellavit, & judex appellationis rescissa prima sententia executioni locum esse, declaravit, à qua itidem pro parte rei executati fuit appellatum, ut non obstante hujusmodi appellatione ipse judex, qui secundam protulit sententiam, executioni locum fore, dixit: eam potest ad debitam executionem perducere, pro quo etiam facit, quòd dicit Puteus *decis.* 426. *lib.* 2. ubi testatur, tantum fuisse 28
in Rota quòd judex, ad quem causa appellationis super denegatione executionis juxta formam statuti urbis, potuit executivè procedere juxta formam ejusdem statuti, prout etiam quando appellari contingit à denegatione executionis, vigore brevis, & causa in Rota committitur: potest judex Rotæ justificato constito brevis illud exequi, quemadmodum poterit judex à quo, Rotæ *dec.* 9. *num.* 3. de re judicata in novissim. dictumque fuisse in una Hispalen, fructuum 15. Martii anni 1596. coram Lita, testatur Gonzal. *in regula de mensib. & alternativis gloss.* 6. *n.* 241.

Rursus facit, quod dicimus de spolio intentato, ut 29
quamvis super eo sequatur sententia absolutoria in favorem rei, si tamen in causa appellationis illa sententia revocetur, & fuerit mandatum restitui ea bona, de quibus est actum, tamen non obstante prima sententia, erit locus executioni secundæ, nec admittetur appellatio ab ea interjecta, Puteus *dec.* 480. *lib.* 2. quem referens sequitur Gratian. *in discept. foren. tom.* 1. *c.* 103. *n.* 14. *cum seqq.* hanc eandem sententiam tenet in terminis Æguidianæ Chisenens. *dec.* 51. *aliàs* 49. Caputaquens. *dec.* 227. *lib.* 1. *in manuscriptis*, benè Marescotus *var. resol. lib.* 2. *c.* 75. *sub n.* 13. *vers. sed in loco subsequitur*, *& à n.* 14. qui in possessorio modo limitat; puta 30
quando secunda sententia affirmativa simul declarat, primam nullam esse; quia tunc propter mixturam datur appellatio suspensiva, non tamen quando simpliciter lata est super rei restitutione, quam limitationem modò non examino.

Facit etiam, quod eleganter dicit ipse Hieron. Gon- 31
zal. *ibi n.* 22. *cum seqq.* quòd si ordinarius primus judex in provisione Parochialis non elegit, nec sententiam protulit, nec al quem ex oppositoribus in possessionem immisit juxta Trident. decretum, eo puta quoniam anteaquam ad id pervenerit, ab aliquo fuit appellatum ob aliquod legitimum gravamen, suspendens hoc casu ejus jurisdictionem; ut puta super exceptione incompetentiæ, & declinatoriæ, vel in ordinatione processus, & aliis (à quibus posse ante diffinitivam appellari hoc casu diximus 2. *p. in cap.* 6. ubi multæ congessimus *à num.* 53. *cum pluribus seqq.* quæ hic pro repetitis habe,) & Metropolitanus, seu judex appellationis declarans bene appellatum, retinuit causam principalem

principalem (juxta *c. ut debitus honor, de appell.* & ea quæ congeſſimus 2. *p. c.* 17.) ac prævio concurſu digniorem elegit, illique fecit collationem, ac poterit ille ſuam ſententiam exequens, mittere electum in poſſeſſionem non obſtante appellatione, ab ea per aliquem ex aliis oppoſitoribus interjecta.

32 Et idem ſit, quando facto concurſu, electione, & collatione alicui Parochiali, illum tamen minimè miſit in poſſeſſionem, ſeu ſuſpendit aliqua ſibi bene viſa juſta cauſa, vel ea mediante appellatum fuit, & appellationi detulit; poſteaquam Metropolitanus de appellationis cauſa cognoſcens revocata hac priori collatione; in poſſeſſionem poteſt mittere aliquem, & ad executionem procedere, quando prima collatio, & ſententia effectum non eſt ſortita, nec executioni mandata, ſed imò Parochialis vacans ſit, & ſine paſtore proprio ſecundùm Hieron. Gonzal. *ubi proximè.*

33 Hoc ultimum dictum Gonzal. intelligitur, ut procedat ſpecialiter in caſu, de quo loquitur tantùm, nempe quando Eccleſia curata vacans eſt, & prima proviſio nondum executa, revocata fuit per ſecundum judicem appellationis ex ſpeciali ratione, quæ in eo viget, nam favor executionis non conceditur proviſo, nec propter proviſum, ſed vacationi Eccleſiæ, & propter Eccleſiam, & ſic quocumque vadat vacans; replenda eſt Rectore, qui tunc reperiatur proviſus, juxta ea quæ latè adduximus *infrà hac* 3. *p. in cap.* 11. *de devolutione à princ. & præcipuè à verſ. rurſus quoniam*, &c. Et mox
34 dicenda, & ita communiter practicatur in tribunalibus, ad quæ proceſſus per viam violentiæ trahitur, at verò in aliis caſibus in quibus privilegium hoc exequendæ ſententiæ conceſſum eſt perſonis, & propter perſonas tantùm, prout in alimentis, poſſeſſoribus, & creditoribus, & ſimilibus, præfata doctrina admittenda non eſt. Nam ſi prima ſententia pro eis lata eſt, & non fuit executa; ſed paſſus eſt tacitè, cauſam tractari in gradu appellationis, ubi revocata fuit prima: jam non poterit exequi, quia reperitur revocata, nec ſecunda exequetur, quia ejus in cujus favorem fertur, non eſt privilegiatus, nec in hac ſecunda viget, aut durat privilegium primæ, ſicut in parochiali vacante, ita loquendo in alimentis probat Joannes Baptiſta Pontanus *in tract. de alimentis cap.* 19. *in fin. numer.* 7. Sequitur Gratianus *in deciſ.* 74. *numero* 8. ubi per te vide, & quæ nos *in fin. hujus capitis.*

35 Et ita hæc opinio, & reſolutio de qua *num.* 31. & 32. & veriſſima eſt, ſatis ab ſtylo ſupremorum tribunalium approbata, quoties ab ea occurritur per viam violentiæ pro delatione appellationis, ab hujuſmodi ſecunda ſententia revocatoria primæ: vim non fieri declaratur, imo judici cauſa iterum remittitur exequenda, namque judex appellationis iſto cāſu dicitur
36 primus judex, & inſtantia prima quoad negotium principale, & tanquam primus judex ſubrogatur in locum Epiſcopi, jure illius ut debet, *l. ſi cum* §. *injuriarum, ff. ſi quis cautio*; Tiraq. *de retract. lignag. c.* 32. *gloſſ.* 1. *à n.* 10. *uſque ad* 28. Anton. Gabriel. *tit. de regul. jur.*
37 *concl.* 2. & militat eadem exequendi ratio, idem favor, & idem privilegium in iſta ſecunda ſententia, quæ conſideratur in prima à jure & ejus reſpectu adhuc durat cauſa prohibitiva, ex quo nullus dejicitur de poſſeſſione, & ſententia lata in favorem creditoris, hoc privilegium habentis, & nulla præceſſit executio, quæ extinguat privilegium nec effectum vitæ executivæ, ex his quæ Bart. *in l. à Divo Pio*, §. *ſi poſt additum pignus n.* 1. & ibi Iſſ. *num.* 1. & 2. & cæteri etiam, *ff. de re judicata.* Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 4. *p.* §. 16. *n.* 20. & 21. Joſeph. Eudo. *deciſ.* 11.
38 *num.* 9. *cum ſeqq.* ideo ad ſuperiorem tranſit cum ſua qualitate, & ſua cauſa devolvitur, & oneribus requiſitis in ſui principio, & ſua natura, ita Felin. *in cap. cum acceſſiſſent n.* 18. *de conſtitut.* Lamber. *de jure patron.* 3. *p.* 2. *lib. q.* 2. *l. q.* 7. Selva *de benef.* 3. *p. q.* 49. Rebuff. *in praxi tit. devolutio à n.* 49. Corraſius 4. *p. c.* 4. *num.* 16. Ferreus *conſ.* 211. *n.* 2. Joan. Gutier. *conſ.* 1. *n.* 31. Cabedo *dec.* 52. *n.* 4. & de Patron. Regiæ Coronæ *c.* 28. *num.* 3. & 4. Azor. *lib.* 6. *c.* 27. *q.* 8. noſter Perez de Lara *de anniverſ. & Capell. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 27. Nicol. Garcia *de benef.* 2. *tom.* 10. *p. c.* 3. *num.* 42. & ut bene conſiderat Parlador. ubi ſuperiùs *d.* §. 15. *num.* 8. nihil intereſt, 39
an ſententia addictionis executionem ſui natura deſiderans lata ſit à primo, an à ſecundo judice appellationis, *l. poſtquam* §. *Imperator, ff. ut legator nomin. cavea.* Bart. *in l.* 3. §. 1. *n.* 5. *ff. de duobus reis*, Abb. *in c. cum Joan. n.* 17. *de fide inſtrum.* Imol. *in l. amplius*, §. *fin. ff. de damno infecto.* Judex etiam
40 appellationis ſuccedit in locum prioris judicis, Ca-
41 picius *deciſ.* 86. *num.* 19. & quia cùm judex appellationis ſuccedat primo judici, ita ut omnia quæ primus judex facere potuit, ipſe pariter poteſt, & debet. Rota 19. *de re jud. in novis.* Put. *dec.* 184. incipit Joan. Solano *n.* 5. *lib.* 3.

42 Ac propterea quando cauſa eſt ſummaria in prima inſtantia, pariter etiam in ſecunda erit ſummaria. Puteus *dec.* 421. *num.* 2. & *deciſ.* 434. *num.* 3. *lib.* 2. & ideo
43 quando clauſula quod ſummariè procedatur, vel alia ſimilis fuit appoſita in commiſſione primæ inſtantiæ, ſemper durat, & cenſetur repetita in commiſſionibus aliarum inſtantiarum, quamvis expreſſa non ſit, Caſſiad. *deciſ.* 8. *n.* 1. & 6. *de reſcript.* Rota *dec.* 43. *n.* 2. *diverſ.* & *dec.* 321. *n.* 1. *p.* 1. *diverſo.*

44 Illud quod ſuperiùs diximus, à denegata addictionis ſententia, puta à declaratione locum non eſſe executioni inſtrumenti guarentigiati; appellationi per creditorem emiſſæ eſſe omnino deferendum, & in ſecunda inſtantia ipſa ſententia revocata alia fertur contraria, & revocatoria, locum ſcilicet eſſe executioni petitæ, hancque ſecundam executionem mereri, non obſtante appellatione: eſt omnino limitandum; ut non procedat, nec habeat locum, quando prima ſententia vulneravit inſtrumentum executivum, declarando, id eſſe falſum, vel uſurarium, aut ex alio quolibet capite nullum, quia ratione hujus vulnerationis ſemper ceſſat via executiva, donec pro ea ſint probatæ tres ſententiæ conformes, Rota *dec.* 132. *num.* 1. *p.* 2. *diverſor.* & probat optimè Hieronym. Gonzal. *de alterna gloſſ.* 6. *n.* 202. & ibi ita deciſum fuiſſe in Rota anno 1599. teſtatur, idem affirmat latè Gratian. *in diſcept. forenſ.* 1. *tom. cap.* 103. *numer.* 10. & 11. plures deciſiones Rotæ allegans, tenet etiam Rota *dec.* 123. *agens n.* 11. *in fin. p.* 2. *diverſ.* Marqueſſ. *de commiſſ.* 1. *p. de commiſſ. app. à camer. oblig. c.* 19. *n.* 19. *fol.* 169. *in ſecunda impreſſione*, quem referens ſequitur Scaccia *de app. q.* 17. *lim.* 9. *ſub n.* 58. *verſ. ſubextende eandem extenſionem.* Ac ideo quamvis in 45
commiſſione appellationis à ſententia lata vigore inſtrumenti executi, ſeu literarum Apoſtolicarum penſionis, & ſimilium, ſoleat apponi clauſula (ſine præjudicio executionis) vel (ſine retardatione ſolutionis penſionis, vel cenſus) ut *ſuprà* dixi latè *in c.* 3. de penſione; tamen ſi ipſa executio fuit per ſententiam vulnerata, abſque dicta clauſula ſignatur commiſſio, ſed ſimpliciter, ſecundùm Marqueſſ. *de commiſſ.* 2. *p. titul. de commiſſ. appell. c.* 4. *n.* 59.

Sed eſt intelligendum, ut procedat, & habeat 46
locum, quando ipſa executio denegata fuit per judicem à quo ex alia cauſa, non concernente vires inſtrumenti, ut pote, quia apparet de ſolutione, cùm revera non conſtaret, vel quia non fuit actoris perſona legitima, ſeu proceſſus bene fulminatus, ac ſubſtantiatus non erat, ut optimè diſtinxit *deciſ.* 132. & Gonzal. *ubi proximè num.* 235. *cum ſeqq.* & Gratianus, *d. deciſ.* 103. *à n.* 6. *cum ſeqq.* & ſentit etiam Parlador. *in d. cap. fin.* 5. *p.* §. 15. *in fin.* dum dicit, quòd tunc ſolent judices execu- 47
tionem irritantes, integrum jus creditori reſervare, & tunc cautius, & circumſpectius erit, ad difficultates evitandas ſtante tali reſervatione, potiùs ex integro

executio-

executionem repetere, quàm ad appellationis remedium confugere.

48 Circa inſpectionem autem tertiæ noſtri capituli inſtantiæ: an ſcilicet, à ſecunda ſententia revocatoria primæ privilegiatæ, & executioni traditæ jamque appellationi emiſſæ per actorem, in cujus favorem prima lata erat, ſi non deferatur à judice, & ad ulteriorem executionem ſecundæ procedente (non obſtante appellatione) vim faciet; quæ quæſtio ſemper difficilis, & celebris reputata eſt, cui uno verbo reſpondeo, amplectens partem affirmativam, nempè vim fieri manifeſtam tali appellationi non deferendo: pro quo facit Parladorii ſententia communiter recepta *lib.* 2. *rerum quotid. c. fin. p.* 5. §. 15. *num.* 4. (qui in viis executivis hanc inſurgit quæſtionem) in qua & ille concludit, quod ſi debitor, adversùs quem executio, & bonorum addictio facta eſt cum effectu, appellaverit, & in ſecunda inſtantia ſententiam revocatoriam primæ reportaverit, quod ſi actor, in cujus favorem prima facta eſt, provocaverit ab hac ſecunda revocatoria, quod ſit deferendum omnino hujuſmodi appellationi, non autem exequenda eſt ea pendente, hæc ſecunda; pro quo facit *l.* 4. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopilationis*, ibi, *y ſi la ſentencia fuere revocada por el preſidente y oidores, que de la tal ſentencia revocatoria ſe pueda ſupplicar para ante ellos miſmos; que quando en ſu fuerça la execution, haſtaque ſe de ſentencia revifta, &c.*

49 Cui convenit, quod in terminis dicit Affict. *deciſ. Neapol.* 358. *n.* 8. etiam in eiſdem terminis executionis rei judicatæ, ſeu obligationis Cameralis (nullo tamen Doctore citato) tenet Scaccia *de app. q.* 17. *lim.* 9. *n.* 58. reddens rationem differentiæ, quia ſententia qua fuit condemnatus reus, nitebatur obligationi, ſeu inſtrumento, habenti executionem paratam; à ſententia ſecunda, qua condemnatur actor, illi non nititur, ſed imò illi repugnat: Quod & etiam confirmatur. Etenim
50 ſi à negativa ſententia, lata contra actorem agentem privilegiata via, ei licet appellare quoad utrumque effectum, ſecundum ea quæ *à prin. hujus capitis* diximus; ergo idem erit dicendum, & illi permittendum in hac ſecunda, cum virtualiter ſit negativa, dum ea abſolvit reum, & mandat reſtitui ſolutum, quia virtualiter declarat, reum non eſſe obligatum, ergo ab hac negativa pariter actori licebit appellare ſuſpenſivè, hanc etiam conſiderationem reperio, feciſſe in propoſito Scac. *ubi proximè d. n.* 58. *verſ. confirmatur hæc extenſio*, de qua ratione vide etiam per Rotam *infrà n.* 84. quem latiùs comprobat.

51 Subdit tamen Parlador. *ubi ſuprà n.* 6. ſi prima ſententia additionis, à qua fuit provocatum, manifeſtè iniqua fuerit, nullave: juſtiſſimè facere eum qui de appellatione cognoſcat, ſi neglecta ea, à ſe datam exequatur, quod in ſupremis tribunalibus admittam libentiſſimè; quando ita notoriè denegant calumniosam injuriam, & ex obruto proceſſum fuiſſe, ab inferiore; & attentatè, non tamen aliàs nec alio modo, nec in aliis judicibus inferioribus, de appellatione cognoſcentibus, ut contra ipſum Parlad. bene advertit Hier. Gonſ. in loco proximè citando *num.* 219. loquendo in proviſione beneficii curati.

52 Qui hanc partem poſtquam egregiè diſputavit, & hinc inde plurima, & ad propoſitum nonnulla fundamenta, & doctrina conduxit; libentiſſimè fuit amplexus, ubi dicit quod poſſeſſor Parochialis, qui virtute collationis, ſeu ſententiæ in ejus favorem latæ, miſſus eſt per ordinarium in poſſeſſionem beneficii, ac facta executione ejus remota appellatione juxta diſpoſitionem Concilii Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 18. quæ collatio, ſententia, ſeu ordinarii judicium fuit per Metropolitanum revocatur mediante appellatione ab illo per aliquem ex oppoſitoribus emiſſa, & ſic lata ſecunda ſententia primæ revocatoria, ut iſta ſecunda ſententia non eſt pariformiter executioni demandanda; revocata prima, & poſſeſſionis traditione, nec poſſeſſor amovendus eſt ab ea, donec contra eum primus appellans obtineat tres conformes ſententias, imò appellationi per poſſeſſorem interjectæ ab hac ſecunda ſententia ſuæ revocatoria, eſſe omnino deferendum, ſuoſque habet effectus ſuſpenſionis, & devolutionis, etiamſi judex ſuperior declaraverit, primam ſententiam eſſe notoriè injuſtam, & nullam, quia non propterea eſt à poſſeſſione amovendus, donec de dicta nullitate adſint tres conformes, ut advertit ipſe Gonzal. *ubi n.* 219. hanc etiam opinionem noviſſimè amplexus eſt Rot. Rom. cujus deciſionem literaliter referam *infrà hoc cap. n.* 67. quam vide.

53 Hanc etiam doctrinam Hieron. Gonzal. famoſi & diligentiſſimi, claríque ingenii advocati, ſecutus eſt Nicol. Garcia *de benef. 1. tom. 9. c.* 2. *num.* 247. ubi dicit: quod judicium ordinarii in Parochialium proviſione exequitur, & poſſeſſio traditur proviſio, non obſtante appellatione, quod & adhuc procedit: ut quamvis contra eum in lata ſententia per judicem appellationis, à qua ipſe poſſeſſor appellavit, nam iſta ſecunda ſententia non eſt executioni demandanda, pendente ab ipſa appellatione quæ habet utrumque effectum devolutivum, & ſuſpenſivum, allegat ad id etiam Joan. Gutier. *lib.* 1. *canon. q. c.* 11. *n.* 25. Goniz. etiam (quem de verbo ad verbum tranſcripſit) ſequutus eſt Ceval. *in contra comm. opin. q.* 897. *à n.* 262. ubi vim fieri dicit, ſi hujuſmodi appellationi à ſecunda ſententia minimè ſit per judicem delatum.

54 Et ab hac ſententia nec in judicando, nec in conſulendo recedendum eſt, quam ſtylus univerſæ Hiſpaniæ fuit amplexus, & ſuprema etiam tribunalia adita per viam violentiæ, paſſim ac continuò declarant abſque difficultate, vim fieri appellationi non deferendo, deferrique, & reponi jubent, quando prima ſententia ordinaria ſortita eſt effectum, executionique mandata, ac propterea minimè eſt audiendus Hippolyt. de Marſil. *ſingulari* 389. incipit, *ut ſcis quod natura*, contrarium dicens, ut ſcilicet, ſecundam ſententiam revocatoriam primæ executioni mandatæ, pariter executioni mandandam eſſe.

55 Nam poſtquam ſententia, cui privilegium executionis à jure datum eſt, ac ſimul prohibitio appellationis effectum eſt ſortita, & executioni mandata, jam expiravit privilegium, quia intelligitur de prima vice, juxta *l. boves* 9. §. *hoc de ſermone, ff. de verb. ſignif.* maximè quia duntaxat & limitativè facultas pro agente judicio privilegiato, prohibito attributa eſt, ut ſuperiùs diximus, ac propterea poſtquam res ſemel prohibitionem evaſit, ſemper libera remanet, latè Menoch. *de arbitr. jud. lib.* 1. *q.* 54. *à n.* 23. *cum ſeqq. l. Pater* §. *Quindecim liberos, ff. de legat.* 3. *l. cætera*, §. *fin. de leg.* 1. *l.* 1. §. *res vero C. de impon. lucr. deſcript. l. fi. C. de remiſſ. pignorum*, quæ jura in optimis caſibus loquuntur. Et res ſemel
56 effecta alienabilis, ſemper remanet alienabilis, Molin. *de Hiſp. primogeniis lib.* 1. *c.* 10. *à n.* 7. & idem Molin. *lib.* 4. *c.* 1. *à n.* 31. Caſſiad. *deciſ.* 8. *n.* 1. *de reſcriptis*, Cæſar de Graſſis *dec.* 3. *n. fin. & deciſ.* 4. *n.* 20. *de rebus Eccleſiæ non alienandis.*

Quia ſemel alterata natura rei, ſemper remanet al-
57 terata Alciatus *conſ.* 191. *n.* 8. *lib.* 2. Urſillis *in addit. ad Affictum deciſ.* 238. *ſub n.* 6. *verſ. in alia ratione*, &
58 ita res quæ ſemel exivit de trunco, & de familia, non dicitur amplius eſſe de trunco, nec retractui locus erit, Anton. Gomez *in l.* 50. *Tauri num.* 34. *in fin. & in l.* 7. *n.* 24. Tiraquel. latè *de retract. lignag.* §. 1. *gloſſ.* 9. *n.* 119. ubi plures ſimiles congeſſit, Joan. Gutierr. *conſil.* 21. *ex n.* 16. & hinc etiam eſt, ut cauſa ſemel facta ordina-
59 ria, & appellabilis, ſemper remaneat ordinaria, & appellabilis, Rota *deciſ.* 132. *n.* 1. *p.* 1. *diverſ.* Pontan. *de alim. c.* 19. *n.* 7. *& ſeqq.* & ex Lancelot. ita etiam dicit

60 Gonzal. *ubi supra n.* 191. ubi *n. sequenti* dicit, quòd non est locus executioni, nec dilationi, quando ille qui potuit agere via executiva, coepit agere via ordinaria, testaturque ita pluries fuisse constanter tantum per Rotam (rejecta opinione contraria,) & pro hac facit Cæsar. de Grass. *dec.* 2. *n.* 2. *& 3. de sent. excomm.* Lancelot. *de attent. 3. p. limit.* 80. *ex n.* 9. Parl. *lib. 2. rerum quotid. c. fin. n.* 5. *p.* §. 11. *n.* 20. Rot. *dec.* 551. *n.* 5. *lib. 3. diversorum*, nos latiùs pluribus citatis Doctoribus diximus 2. *part. c.* 13. *n.* 110. *& sursum.*

61 Facit etiam pro hac parte text. *in cle. 1. sequest. poss. & fruct.* dum dicit quòd data prima sententia in curia contra possessorem beneficii apponatur sequestrum. Tamen licèt postea pronuntietur alia sententia favorabilis possessori, revocatoria primæ, non propterea removetur sequestrum, vigore primæ sententiæ oppositum. Puteus *dec.* 130. *n.* 1. *& dec.* 309. *n.* 2. *lib.* 1.

62 Et pro ea facit etiam expressè constitutio Pii V. 32. *in conferendis*, dum prohibens appellationem suspensivam à judicio ordinarii, & possessionis traditione in parochialibus, subdit ista verba: (Hæc tamen appellatio interposita interim non impediat, aut suspendat, quominus electio per ordinarium primo loco facta interim debitæ excutioni mandetur; & provisus ab Ecclesia, causa appellationis hujusmodi pendente, non amoveatur, *&c.*) quia causa appellationis pendens dicitur tam in secunda instantia, in tertiave vel ulterioribus etiam instantiis, ut interim non sit amovendus possessor, donec & appellantis contra eum tres sint latæ conformes, ubi bene comprobat, & interpretatus fuit Gonz. *ubi supra num.* 216. *cum seqq.* & facit etiam quod dicit ipsa constitutio, quod si quis ab ipsa sententia per judicem appellationis lata duxerit appellandum, is tunc ad sedem Apostolicam appellabit, quia intelligitur quoad utrumque effectum, ut hucusque diximus, nam quando in aliis appellationis lex permittit, in aliquo casu, appellari intelligitur quoad utrumque effectum. De quo *infrà n.* 69. *& seqq.* & facit in terminis Rotæ decisio, quam literaliter adduxi *infrà à n.* 67. quæ hanc doctrinam pluribus comprobat fundamentis.

63 Ac ita etiam fuit communis Romanæ Curiæ stylus de quo testatur diligentissimus Hieron. Gonz. *in d. regula de man. ad. gl.* 6. *n.* 208. ubi dicit, quòd postquam auditor Cameræ, vel alius inferior pronuntiat sententiam super executione alicujus instrumenti Cameralis, aut brevis, seu literarum Apostolicarum, ac dictam sententiam exequitur, etiamsi appellationis causa committatur in Rota, ac judex appellationis, quod à primo judice factum est, injustum, irritumque pronuntiet, non propterea suam revocatoriam sententiam appellatione non obstante mandat executioni, sed potius defert ipsi appellationi, & donec sint tres sententiæ conformes, ad literas executoriales relaxentur; in omnibus supersedetur, & idem esse testatur, quando appellatur ab irrationabili judicio, & electione ordinarii in provisione Parochialium, quæ quidem sunt intelligenda in omnibus aliis causis, & judiciis sui natura privilegiatis, seu alias appellationem prohibentibus.

64 Illud tamen, quod superius diximus circa secundam sententiam revocatoriam executionis vigore instrumenti, quæ sententiam, aut cameralis, in appellatio ab ea utrumque habeat effectum, intelligi ita in casu de quo loquimur scilicet in secunda sententia primæ revocatoria. At quando in prima sententia executionis declaravit primus judex, additionem locum non esse, retinuque absolvat, & actor tanquam malè executionem petens fuisset condemnatus expensis earum respectu hæc prima sententia executioni mandanda erit, non obstante appellatione à creditore interposita, ut eleganter docuit per plura Hyppolitus de Marsil. *sing.* 389. Azeved. *in l. fin. n.* 41. *tit.* 21. *lib.* 4. *rec. copil.* Bald. Novel. *de dote* 5. *part. privileg.* 2. *n.* 12. Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *part.* §. 10. *n.* 14. Joan. Gutierr. *q. pract. quæst.* 119. *lib.* 1. qui quidem Doctores plura adducunt in propositum, & comprobationem, & ita ppter superiorem doctrinam, circa executionis materiam limitare.

Ultimo autem loco ultra præfatas tres instantias 65
hujus capituli appositas, illud elegans erit considerandum, & quarta, ut scilicet; quando nulla revocatoria fertur sententia, sed quia prima lata fuit pro actore agente aliqua privilegiata via, ut in alimentis, possessoriis, creditore executionem petente, & similibus, sed is, in cujus favorem lata fuit, ejus executionem petere omisit, & tacitè passus negotium tractari, & sequi in secunda instantia, si in ea alia secunda sententia lata fuit, confirmatoria primæ, poterit rectè petere executionem ejusdem, etiam in secunda instantia; & non obstante appellatione ab ea emissa, imo nec expectata tertia sententia, executioni mandanda erit, ita loquendo in possessorio probat Cæsar Contard. *in l. unic. C. si de mom. poss. in q.* 4. *n.* 8. *fol.* 638. *& q.* 13. *n.* 106. *fol.* 572. ubi dicit, ita fuisse decisum in Rot. per Vestam, *dec.* 211. *alias unica, de Æguid.* & probat, *lib.* 2. latissimè prosequitur, & comprobat videndus Grat. *dec.* 74. *per totam*, quia illo casu causa non efficitur appellabilis, nec renunciare censetur ejus privilegio. Secus è converso, 66
quando prima sententia nondum executa, in secunda instantia revocata fuit, quo casu prima non exequitur in secunda instantia, & gradus appellationis, ea obstante, ita ex eodem Gratiano, & Pontano, dixi supra ad secundam capituli instantiam, *vers. hoc tamen ubi-mum dictum n.* 33. ubi hanc doctrinam non procedere dixi in parochiali vacante ob specialitatem rationis, quæ adhuc durat in secunda instantia revocatoria primæ nondum executæ.

Circa ea quæ supra diximus *à n.* 25. circa secundam 67
sententiam revocatoriam primæ latæ ab ordinario in provisione parochialis, & ut privilegiatæ executioni mandatæ ut non debeat exequi appellatione pendente, nec possessor parochialis interim amovendus, annotandum esse censui Rotæ Romanæ decisionem, noviss. hanc opinionem amplectentem, in una Barchinon. Paroch. Vener. 29. Novemb. 1613. coram Buratto, quam refert, & de ea testatur Prosper. Far. *tom.* 2. 1. *p. dec.* 537. *fol.* 98. quæ decisio in hæc verba ait.

Prævio concursu ad Parochialem S. Stephani Gra- 68
nullorum Barchinon. diœcesis de mense Augusti anni præteriti vacante, electus fuit ab ordinario Balthasar Mir, & ad sanctissimum D. N. pro collatione obtenenda remissus. Cùm verò Franciscus Domenech à dicta electione ad Metropolitanum Tarraconensem provocasset, prævio novo examine fuit electio primi judicis revocata, & ipse habilis declaratus, Mir verò inhabilis à quâ pronuntiatione Mir appellavit: & cùm notaret eius supplicationem licet post Metropolitani sententiam signatam expediri, Domenech verò aliam per eum porrectam ad sui favorem signari vigore literarum Metropolitani, R. D. Datarius transmisit ad me dubium in Rota proponendum, an esset relaxanda supplicatio signata ad favorem Balthasaris, vel potius signanda porrecta per Franciscum, quod resolutum fuit pro Balthasare.

Nam supplicationem Francisci non esse signandam 69
Domini dixerunt, quia cùm à sententia Metropolitani Tarraconen. sit expresse concessa appellatio ex constitutione Felic. recordat. Pii V. super collatione Parochialium edita *in verbis, & si quis à sententia*, quæ intelligitur tam quoad effectum devolutivum, quam suspensivum. Gratian. *cons. 418. n.* 16. *& 17. lib.* 2. Rotæ *cons.* 28. *n.* 22. *& seq. lib.* 4. Rota *dec.* 330. *n.* 4. *p. noviss.* cum tamen sufficeret illam non prohiberi ad hoc ut diceretur permissa, *can. omnis, can. ad Roman.* 2. *quæst.*

quæst. 6. l. & in majoribus, & ibi gl. *C. de app.* gl. vulg. *in l. qui restituere, ff. de rei vindic.* sequitur ex pendente nihil innovari posse, *c. venientes* 19. *de jurejur. c. pastor.* 28. *præterea vers. nos autem, de off. deleg. tot. tit. nihil nov. app. interp.*

70 Et si Bulla voluisset tollere appellationem suspensivam à sententia Metropolitani, id expressisset, prout fecit in appellatione ab electione ordinarii *in vers. hæc tamen appellatio*, ad text. *in l. unic. §. sin autem ad*
71 *deficientis C. de caduc. tollend.* Nec sufficiunt illa verba: Constito de prioris eligentis irrationabili judicio, eoque revocato Parochialis per eundem judicem appellationis conferatur, sed conferenda remittatur: de quibus *in vers. ut autem*, quia clausula (constito) non refertur ad cognitionem & revocationem faciendam à Metropolitano, nec illi dirigetur, unde intrat conclusio, non posse dici, constare de irrationabili judicio, nisi per rem judicatam, Ægid. *dec.* 103. Rota *dec.* 79. *num.* 7. & 6. *p.* 2. *divers.* facit text. *in l. furti* ubi gloss. *vers. inter famosas*, & Doctor. *ff. de his qui not. infam.*

72 Sicuti licèt dicatur constare de non jure agentis, & de dominio rei conventi, ad excludendum spolium per sententiam in petitorio, ut post Angel. Imol. Alex. Socin. & Iss. Rip. *in l. naturaliter, §. nihil commune, n.* 35. & 36. *ff. de acquir. poss.* qui de communi Afflict. *dec.* 303. *num.* 1. Cæsar de Grass. *decis.* 141. *aliàs* 1. *num.* 7. *de locat.* tamen hoc non procedit, nisi ubi illa transivit in judicatum, quia tunc solùm dicitur constare de non jure actoris, & jure rei conventi. Beroius *in cap. literis nu.* 4. *vers.* 2. *quia de rest. spol.* Imol. *in l.* 1. *n.* 8. *ff. de novi oper. nun.* Iss. *concil.* 9. *num.* 1. *versic. item cum lib.* 3. Rot. coram Robusterio in Cæsar augustan. Paroch. 16. Junuarii, 1589.

73 Unde facultas Metropolitano concessa, conferendi, vel remittendi pro institutione post rem judicatam, est intelligenda, nec tollatur appellatio permissa ex eadem constitutione juxta not. per Cyn. Angel. & Salicet. *in l. ita vobis C. ad l. Jul. de adult.* & ne, contrarietas in eadem in constitutione inducatur, Abb. *in cap. gratum, n.* 2. & *in cap. super quæstionem, in* 3. *not. de off. deleg.* ita ut operetur Metropolitanum uti Sedis Apostolicæ delegatum exequi posse suam sententiam revocatoriam electionis ordinarii in judicatum transactam, cùm aliàs executio spectaret ad judicem qui ultimam sententiam ferret. Bart. *in l. à Divo Pio num.* 15. *vers. quæro, & revoco, ff. de re judic. in l. præcipimus, §. officiis nu.* 1. *in* 2. *vol. & nu.* 2. *C. de app.* quem omnes sequuntur Franch. *in c. Rom. §. fin. n.* 34. *vers. quando sententia diffinitiva de app.* & sufficere debet, constitutionem hoc operari contra jus Commune, licèt posset etiam aliud: Gratia. *cons.* 13. *n.* 43. *lib.* 2. Gonzad. *cons.* 19. *n.* 5.

74 Eò magis quia si aliter intelligeretur, resultaret hoc absurdum executiones, & immissiones juxta varietatem sententiarum variare debere, modo pro electo ab ordinario, modo pro electo à Metropolitano, seu judice appellationi, & ideo intellectus iste vitandus est, *l. Salvius Aristo, ff. de leg. præst.* Rot. *decis.* 70. *num.* 5. *p.* 2. *diversorum.*

75 Nec inconvenit appellationem suspensivam esse denegatum ab electione ordinarii, & tamen concessam à sententia Metropolitani, seu judicis appellationis revocatoria; cùm electio ordinarii celeritatem desideret, & sic vigeat ratio tollendæ appellationis suspensivæ, *l. fi. ff. de app. recip. l. quisquis, C. quorum app. non recip. c. fin.* 2. *q.* 6. quod non est sententia revoca-
76 toria Metropolitani, sicuti ratione celeritatis non datur appellatio ab immissione hæredis scripti, *d. l. fin. ff. de appel. recip. d. l. quisquis*, ubi Bartol. Bald. Salicet. & Castr. *C. quorum appel.* gloss. *in fin. in ver. missus* & ibi Bartol. *num.* 21. *C. de edicto divi Adrian. tollend.* & tamen datur, quando judex pronuntiat denegando immissionem, juxta opinionem Angel. *d. l. quisquis n.* 3. quam se in sacris Audientiis practicasse testatur Jacob. de S. Georg. *dict. l. fin. num.* 56. *C. de edicto divi Adrian. tollend.* ubi Zuchard. *num.* 433. cum aliis Menoch. *rem.* 4. *de adipiscen. poss. quæst.* 100. *num.* 876. Lancel. *de attent. part.* 3. *cap.* 28. *num.* 89. Surd. *de aliment.* 8. *privileg.* 6. *num.* 26. *in fin.* & 27. quia scilicet, cesset ratio celeritatis: Menoch. *ubi suprà, versic. ea est ratio*, & eadem ratione fit eadem distinc- 77
tio in sententia super alimentis, & tradita per Surd. *d. privileg.* 66. *num.* 10. 25. & 33. *vers. al. ideo non est curandum.*

Supplicationem Balthasaris relaxandam dixerunt, 78
moti ex ea constitutione *versic. hæc tamen appellatio*, cujus verba clarissima & præcisa sunt quòd appellatio interposita ab electione Ordinarii, interim non impediat, aut suspendat quominus electio per illum facta debitæ demandetur executioni, & ulteriùs quòd provisus ab eadem Ecclesia causa hujusmodi appellationis pendente non amoveatur, non est itaque ulteriùs quærendum *l. Gallus §. si ejus*, ubi no. Bald. *in* 2. *not. ff. de liber. & posthum.*

Non obstat, quòd constitutio loquatur pendente 79
causa appellationis ab electione ordinarii, *ibi*, hæc tamen appellatio, & *ibi*, causa hujusmodi appellationis pendente, ideoque secus dicendum videbatur ea finita prout est per sententiam *l.* 1. *versicul. recepta autem appell. ff. nihil. nov. app. interp.* vel casus iste dicatur omissus & sic in juris communis dispositione relictus, ad vulgat. *l. commodissimè*, ubi Bart. *ff. de lib. & posthum.* prout ita constitutionem intellexisse videtur Rot. in causa Dertucen. Parochialis coram bonæ memoriæ Gipsio, 30. Martii 1584. nam Domini respiciendum esse magis dixerunt mentem constitutionis quam verba, cum ex lege veniat quod sumitur ex mente, *l. nominis, & rei §. verbum*, & ibi Alciat. *ff. de verb. signif. l. cum mulier, la* 1. *ff. solut. matrimonio* Bart. *in l. contra in princ. ff. de leg.* quæ est verbis præferenda, *l. non dubium C. de leg.* Bart. *in d. l. contra n.* 1. etiam ubi est illis contraria Dyn. *in c. fin. de reg. jur. in* 6. Oldra. *consil.* 103. *n.* 5.

Ratio autem, ob quam Summus Pontifex sustulit 80
suspensionem executionis electionis Ordinarii, duplex reddi potest una secundùm informantes pro Balthasare, ne Parochiales dici in suspenso maneat in maximum animarum periculum, de qua *de versiculo insuper*, quæ licèt videatur apposita in capite distincto, negari tamen non potest huic etiam convenire; ratio enim generalis reddit totam legem generalem, *l. regula §. cum quis*, ubi Bartol. *in* 2. *not. ff. de jur. & facti ignor.* & in quacumque parte sit, regulat totam dispositionem. Joan. de Anan. *consil.* 4. *nu.* 2. quæ ratio diutinæ vocationis tollandæ fuit maximè præ oculis habita, dum voluit Summus Pontifex concursum & alia juxta formam præscriptam ab Ordinario infrà sex menses expediri, alias collationes ad ipsum devolvi, videtur non mirum, si ab electione tanquam celeritatem requirente non detur appellatio suspensiva ex præallegatis.

Et hæc ratio celeris collationis Parochialium con- 81
sideratur etiam per canones, *ut in cap. si apostolica* 31. *de præben.* damnosa enim Ecclesiarum vocatio, *c. quam sit, de elect. in* 6. Rebuff. *in concord. rubr. de collatio. §. si quis verò verbo ad alium superiorem versic. nec refragat*, & militat etiam lata revocatoria ideo constitutio disponens, non retardari electionem per appellationem, habet locum nedum in prima, sed in qualibet alia appellatione ob hanc rationis identitatem, ne vocatio pro tollatur. Compost. *in c.* 1. *col.* 2. *versic. unde etiam dicimus de elect. in* 6. dicens ita servare Innoc. & ibi Arch. *col.* 3. *in fin. vers. propter rot.* Joan. Andr. *col.* 1. *nu.* 4. *vers. plus dicit.* Gemin. *col.* 2. *nu.* 4. *post med. vers. imo plus.* Anch. *sub. n.* 3. *vers. & sic exponas.* Franc. *sub nu.* 5. *versic. ad hoc dicens*, quod Doctores sequuntur Gloss. *in clem.* 5. *in verb. occasione eodem tit.* ubi Card. *sub num.* 5. *versic.* 5. *quæro*, Ancharan. *sub*

num. 4. Imol. *num.* 40. *verſ. quinimo plus dicit*, Vital. & Barbat. *n.* 32. & in hæc Bulla Modern. *ſuper reg.* 8. *gl.* 6. *num.* 216. Et ſi utcumque hæc ratio ſcripta ſit in conſtitutione, caſus dicitur comprehenſus per illius identitatem abſque alia extenſione. Gl. *in c.* 1. *de empt. ord. n.* 6. Oldra. *conſ.* 185. *in* 6. Oldral. *conſ.* 1. *ut lite pend.* Bald. *in illud poſt n.* 6. *C. de ſacroſ. Eccleſ.*

82 Vel ſi ſecundùm informantes pro Franciſco negetur rationem eſſe prædictam, quæ expreſſa legitur, ſed dicatur eſſe præſumptionem pro electione Ordinarii, cum iſta tantum reddi poſſet, habetur pro expreſſa, juxta gloſſ. *in l. quamvis*, ubi Bald. *in princ. verſic. & cum una ſola. Cod. de fideicomm.* & ibi Add. d. Caſtr. *nu.* 4. Iſſ. *nu.* 6. adeo ut ab ea tanquam unica licita ſit extenſio etiam in correctoriis, Caſtr. *in l. ſi verò §. de viro num.* 1. *verſiculo idem, ſi ratio, ff. ſolut. matrim.* Adden. ad Bald. *in aut. quas actiones litera E.* & ibi Iſſ. *nu.* 22. *de ſacroſ. Eccl.* idem Iſſ. *in d. l. quamvis nu.* 7. *verſ.* 2. *C. de fideicomm.* cum concord. per Surd. *deciſ.* 174. *art.* 12. *&* 13. *& dec.* 192. *n.* 15. *&* 16.

83 Et hæc præſumptio eſt adeò vehemens, ut non tollatur ex ſententia revocatoria Metropolitani, quia cum in electione ad Parochiales ex diſpoſitione ſacri Concilii Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 18. *verſ. peracto.* ultra doctrinam, ſint etiam conſiderandi mores, prudentia, & alia ad Eccleſiam gubernandam opportuna, quæ ratio eſt, ut dignior non ſimpliciter dicatur ille, qui doctior ſi vel ſanctior, ſed is qui juxta munus, cui præficiendus eſt, aptior ejus miniſterio apparet; & hic eſt præferendus, ut ex ſententia Divi Thomæ tradit Covarr. *in regul. peccatum* 2. *p.* §. 7. *ſub. num.* 4. *verſ. dignior verò*, & dicit Rot. in Beneventana Parochial. 13. Junii 1590. coram bonæ memoriæ Orano, & in Ravennaten. Parochial. 2. Decembr. 1594. coram illuſtriſſimo Arigonio in nullius Parochialis ſeu concurſus 4. Decembr. 1910. coram Rever. D. Bononien. ex quo cenſuit ſacra Congregatio illuſtriſſimorum Cardinalium Concilii interpretum præferendum eum cujus mores noti, probatique ſunt ei, cujus vita ignoratur, licèt doctiori ordinarius præſumitur inſtructus de vita & de moribus concurrentium & aliis ultra doctrinam requiſitis tanquam ejus diœceſanorum, Card. *in clem.* 1. *nu.* 20. *verſ. ſi autem*, ubi Anch. *nu.* 7. *verſ. & hoc ideo de ſequeſt. poſſ. & fruct.* Veral. *dec.* 406. p. 2. Put. *dec.* 395. *num.* 2. *lib.* 3. & conſiderandum fuit in terminis hujus Bullæ in dictis Ravennaten. coram illuſtriſſimo Arigonio, & nullius coram Reverend. Bononienſ. Metropolitanus verò per novum concurſum non poteſt certior fieri niſi de doctrina, & ſic ceſſat in eo præſumptio, vel ſaltem non æquè viget, & adeo præſumitur pro judicio ordinarii, ut debeat clarè doceri de dolo, & irrationabilitate illius, ut tenuit Rot. in Camerin. concurſus 19. Decembr. 1603. coram Rever. Atrebaten. & in Sabinen. concurſus 6. April. 1609. coram Rev. Domino meo Damaſceno, etſi quælibet ex prædictis rationibus de per ſe ſufficit tanto magis ſimul junctæ, exemplo duorum vinculorum, quæ magis ſtringunt, *capite* 1. *de treug. & pace cum ſimilibus.*

84 Præterea etiam ſi conſtitutio eſſet reſtricta ad primam appellationem, tamen cùm à revocatoria ſententia detur appellatio quoad utrumque effectum, ut firmatum fuit, perinde eſt illa interpoſita ac ſi eſſemus in caſu verbis expreſſo, ante ſcilicet latam revocatoriam, quæ habetur pro extincta, inſpecto præſenti ſtatu, juxta text. *in. l.* 1. *in fin.* & ibi gl. *ff. de Turpil. l.* 2. *verſ. cæterum ff. de pen.* Bald. *in rub. C. de appell. nu.* 2. *& in l. ita demum nu.* 2. *C. de procur.* Roman. poſt Imol. *in l.* 1. *num.* 30. *verſ. quoad ſecundum* ubi Alex. *n.* 2. Iſſ. *n.* 9. Rip. *n.* 10. *ff. de re jud.* de communi Felin. *in rubr. de app. ſub num.* 2. *col.* 4. *verſ. & adde & in c. paſtoralis* 18. *n.* 14. *verſ. concluſio ſit de off. deleg.* ubi Adden. de communi dicit veram Alex. *conſ.* 36. *n.* 6. *lib.* 4. & communem *conſ.* 188. *n.* 10. *lib.* 2.

Et ideò licèt verba conſtitutionis videantur reſtricta ad appellationem ab electione ordinarii: tamen non 85
excluderentur caſus ſimiles, gloſſ. *in l. ob æs in verb. alienum in princ.* & ibi Salicet. *C. de pend. minor. & in l. ſervi nomine* & ibi Bartol. *num.* 3. *ff. de uſucapio* gloſſ. vulg. *in l. illud in verb. alia cauſa*, & ibi Bart. *in princ. C. de ſacroſ. Eccl.* præſertim in hac materia favorabili diuturnæ vacationis tollendæ Bart. *in d. l. illud, nu.* 3. Bald. *num.* 6. *in fin.* Caſtr. *num.* 4. *verſ. hic eſt una.* Bart. *in d. l. ſervi nomine num.* 3. ubi quæ veniunt in neceſſariam expreſſorum conſequentiam, ex quibus ceſſant dicta de caſu omiſſo.

Nec etiam poteſt dici ſublata vel eliſa præſumptio 86
electionis ordinarii per contrariam ſententiam juxta doctrinam Card. *in clem.* 1. *q.* 4. *n.* 13. *de ſequeſt. poſſ. & fruct.* nam in quæſtione ibi poſita per Cardinalem non minor militabat præſumptio pro ſecunda ſententia, quam pro prima pro poſſeſſore lata, ſed eadem, cum utraque eſſet lata in Curia, ut ipſe inquit, imò in terminis d. clem. ipſa prima ſententia eſt quæ parit ſequeſtrum Caſſiad. *dec.* 1. *eod. tit.* ſed in caſu noſtro negari 87
non poteſt, quin major ſit præſumptio pro electione Ordinarii à qua non datur appellatio ſuſpenſiva, quàm pro ſententia Metropolitani à qua datur quoad utrumque effectum: & ideo ſententia, quæ habet majorem præſumptionem, habet aliquem effectum executivum non obſtante alia contraria, prout in terminis ejuſdem Clementinæ primæ ſententia lata in Curia pro actore operatur effectum appoſitionis ſequeſtri, quamvis adſint contrariæ in partibus pro poſſeſſione, & hoc ratione majoris præſumptionis pro eo, ut ibi explicant Doctores.

Prædictis ergo non obſtat allegata deciſio Dertucen. 88
coram bonæ memoriæ Gipſio, uti ſimpliciter fundata in verbis reſtrictivis, non conſiderata conſtitutionis ratione, & in qua Domini priùs ſuſtulerant præſumptionem pro electione Ordinarii, quam reſolverunt, fuiſſe gratificatoriam, & judicium Ordinarii fuiſſe ſuſpectum ut in deciſione præcedenti de menſe Decembris 1581. & per ſententiam revocatoriam, ubi conſideratur, quod niſi apponeretur ſequeſtrum, facilè apponeretur via fraudibus, contra mentem & verba dictæ conſtitutionis in verſiculo, nos ad quorum, *ibi*, perſonis minus dignis, *&c.*) nec colligitur fuiſſe appellatum à ſecunda ſententia lata in Curia, quæ omnia ceſſant in caſu noſtro, quo præſumptio viget manifeſtè aliqua conſideratione, tanquam extincta præſentaneo ſtatu per appellationem, & ita concluſum utraque parte informata. Hactenus de deciſione, quam ut elegantem inſerere volui, quia continet plures doctrinas concernentes materiam hujus c. licet eam viderim poſt hæc ſcripta.

CAPUT V.

A ſententia, ſeu compulſione, quam facit Ordinarius Eccleſiaſticus Rectori, vel Parochianis in contributione pro conſtructione Eccleſiæ dirutæ, ſeu etiam à ſententia, qua juſſit, novam aliquam Eccleſiam Parochialem ædificari, eò quòd aliqui Parochiani non poſſunt, vel propter locorum diſtantiam, vel aquarum inundationem, aliamve probabilem difficultatem, matricem adire; an appellationi interpoſitæ non deferens vim faciet.

SUMMARIUM.

1 *Eccleſia diruta & collapſa debet reparari & reædificari ex redditibus ſuæ fabricæ.*

2 *Fabricam*

2 *Fabricam ſi Eccleſia diruta non habeat, clerici ejuſdem tenentur contribuere pro edificatione redditus, qui ſibi ſuperſint deducto neceſſario.*

3 *Parochiani contribuere tenentur in Eccleſiæ collapſæ reædificationem, ſi clerici redditus, qui ſuperſunt, non ſufficiant.*

4 *Parochiani non poſſunt nuntiare adminiſtrationi, & perceptioni Sacramentorum, à contributione hac excuſentur.*

5 *Expenditur text.* in c. decernimus 10. q. 1. *Expenditur in propoſito* l. 11. tit. 1. p. 1. *ibid.*

6 *Beneficiati tenentur non ſolùm ad fabricam, ſed etiam ad alia ornamenta, ſine quibus divinum officium celebrari nequit, ſed etiam ad alia paramenta neceſſaria ad divinum cultum.*

7 *Fabrica deficiente, vel non ſufficiente, beneficiati deducta congrua tenentur ad reparationem, & Epiſcopi commendatarii, & alii intereſſe habentes in fructibus ejuſdem Eccleſiæ, quibus minimè ſufficientibus Parochiani tenentur ad contributionem.*

8 *Regis & ejus Concilii ſupremi juſſu, an poſſint capere, & pignorare bona Eccleſiaſtica, ſive decimas contribuere tenentium ad hujuſmodi Eccleſiæ reparationem tanquam Concilii Tridentini executoris.*

9 *Parochiani in ſubſidium tenentur ad contributionem reficiendæ Eccleſiæ dirutæ, ſicut Clerici tenentur ad opera publica communia omnibus, pontes & fontes, &c.*

10 *Cleriei an teneantur contribuere pro operibus publicis & communibus, ibid.*

11 *Parochiani tenentur pro oneribus Eccleſiæ, putà, ſi reconciliatione egeat.*

12 *Parochiani quando in ſubſidium tenentur contribuere pro neceſſitate Eccleſiæ, tam nobiles, quàm plebeii indiſtinctè coguntur, ubi de ratione.*

13 *Redditus Clericorum ubi non ſuperſunt ad reparationem Eccleſiæ, poteſt expendi pecunia publica univerſitatis, & in ſubſidium, collectari vicinos.*

14 *In reparatione Eccleſiæ ut quis ad eam teneatur contribuere, attenditur primitus conſuetudo, & obſervantia.*

15 *Contribuere coguntur, qui tenentur ad Eccleſiæ refectionem appellatione non obſtante.*
Patroni Eccleſiæ fructuum ejus participes tenentur ad reparationis contributionem, ibid.
Conc. Trid. ſeſſ. 21. de reform. c. 7. *expenditur, ibid.*

16 & 45 *Contradictio ubi eſt remota, appellatio etiam remota intelligitur.*

17 *Intellectus ad Concilium Trident.* de ſeſſ. 21. de reform. c. 7.

18 *Ordinarius poteſt exemptos compellere ad Eccleſiæ reparationem appellatione & inhibitione non obſtantibus.*
Concilii Trid. ſeſſ. 21. de reform. c. 8. *verba expenduntur, ibid.*

19 *Clerici quorumlibet beneficiorum ſimplicium tenentur (deficiente fabrica) ad Eccleſiæ reparationem, & non alii.*

20 *Eccleſiæ non Parochiales ubi collapſæ ſint, & deficiat, qui contribuat, an & quando radicitus erunt deſtruendæ.*

21 *Eccleſia ſimplex diruta (deficiente fabrica) ſeu beneficiato, aut his adhuc non ſufficientibus, an petenda ſit eleemoſyna in populo & inter vicos circumvicinos, maximè ſi Eccleſia maximæ ſit devotionis.*

22 *Eremitoria deſtructa tempore Clerici, ex qua plures fructus & proventus percepiſſe apparet, an ejus hæredes ad reparationem ſint compellendi: caſus de facto refertur.*

23 *Clerici ſimplicis Eccleſiæ quando tenentur ad reparationem coguntur appellatione non obſtante juxta Concil. Trid.*

24 *Determinatio una reſpiciens plura determinabilia, debet pariformiter determinare.*

25 *Hæredes Clerici quando ad repärationem tenentur, coguntur non obſtante appellatione, quia qualitas obligationis ex perſona hæredis non mutatur.*

26 *Eccleſia ſimplex diruta omni deſtituta remedio ad refectionem, quomodo cum omnibus oneribus, & emolumentis ad matricem transferenda.*

27 *Et quid & quando Eccleſia Parochialis collapſa eſt, & non ſit unde reparetur, ad quam Eccleſiam ſit transferenda, cum quibus qualitatibus, & conditionibus juxta Concil. Trid. & congregat. Card. & quando ipſa Eccleſia eſt profananda, & de aliis vide ibid.*

28 *Matrix Eccleſia, ad quam ſimplex diruta erit facienda tranſlatio, dicitur Eccleſia Parochialis.*
Matrix Eccleſia, ut Parochialis transferatur, erit Eccleſia Cathedralis, ibid.

29 *De tranſlationis Eccleſiæ dirutæ materia, qui videndi ſunt.*

30 *Tranſlatio hæc an ſit unio, vel Eccleſia diſtincta, & an ordinarius ita profanatæ Eccleſiæ lapides, & trabes poſſit vendere, & quæ ex his ædificia conſtruì poſſint, & de aliis vide remiſſivè.*

31 *Parochialem novam fieri quando juſſit Ordinarius, an poſſit ad id compellere non obſtante appellatione.*

32 *Cauſa quæ ſufficiens ſit, ut nova Parochialis conſtruatur, & n. 14. remiſſivè.*
Concil. Trid. ſeſſ. 21. de reform. c. 4. *expenditur, ibid.*

33 *Populo ita numeroſo, ut Rector non poſſit ſufficere ſacramentis, vel cultui divino miniſtrandis, poteſt ipſe Rector, vel alius ad quem pertinet ſufficientes ſacerdotes ſibi adjungere.*

34 C. ad Audientiam de Eccleſiis ædificandis, *renovatur per Trid.* ſeſſ. 21. de reform. c. 4.

35 *Sententia qua ex juſta cauſa & à jure approbata ordinarius invitis etiam Rectoribus novam Parochialem erigi, declarat, exequitur (appellatione non obſtante.)*

36 *Concil. Trid.* ſeſſ. 21. c. 2. *decretum cum ſit jus novum editum in confirmatione, ad audientiam, de Eccleſ. ædific. debet recipere omnes ampliationes, & limitationes illius.*

37 *Parochus præficiendus Eccleſiæ noviter conſtructæ, debet inſtitui ad præſentationem Rectoris primæ, & de oratione.*

38 *Patronum ſi habeat prima Eccleſia ſimul & ille cum Rectore debet noviter conſtructa præſentare.*

39 *Termini Parochialis ſi inter antiquam Parochialem & novam Eccleſiam non dividantur, an decimæ prædiales ſint dividendæ, vel quæ emolumenta novæ Eccleſia debeat percipere.*

40 *Rectori noviter ædificatæ Eccleſiæ quæ portio aſſignari debet per Epiſcopum, & unde deducenda juxta noviter per Trid. diſpoſita.*

41 *Concil. Trident. ſeſſ. 24. de reformatione diſpoſitio expenditur.*

42 *Portionis aſſignatio, & Clerici inſtitutio & præſentatio ad novam Eccleſiam fieri debet appellatione, & contradictione, non obſtante.*

43 *Congruæ ab aſſignatione Rectori facta non admittitur appellatio ſuſpenſiva.*

44 *Proviſio Rectoris Parochialis non ſuſpenditur per appellationem ſubſecutam.*

45 *L. Partitæ verba ibi* (aunque lo contradigan, &c.) *ponderantur.*

46 *Reædificans, vel reparans Eccleſiam dirutam an acquirat jus patro. & an illud acquirens ex conſtructione ſi funditus diruta ſit, illud admittit, & quid quando ſimul dotavit, remiſſivè.*

47 *Conſtruens Eccleſiam an in reparatione & reædificatione ſit aliis præferendus, remiſſivè.*

48 *Capella, vel Eccleſia conſtruenda ex præcepto teſtatoris intra quod tempus ſit ædificanda, remiſſivè.*

49 *Beneficii ob fructuum diminutionem an facienda ſit ſuppreſſio, extinctio, aut unio per Epiſcopum cum Capituli conſenſu, remiſſivè.*

1 HUic eſt ſatis difficultati iure Canonico ſuccurſum, & pro prioris partis ſatisfactione, illam eſſe attendendam Abbatis diſtinctionem, Eccleſiam dirutam, collapſam, & ruinoſam debere reparari, ac reædificari
2 ex redditibus ſuæ fabricæ; & ſi non habeat fabricam, ſeu minus ſufficientem quod clerici illius Eccleſiæ contribuant, ex eo quod eis ſupererit (deducto neceſſario,) etſi nihil ſuperſit eis, vel quod ſuperſit, non ſufficiat, ad dictam reædificationem debent ultimò compelli Paro-
3 chiani ejuſdem Eccleſiæ; ut contribuant ratione ſacramentorum, quæ in ea recipiunt, ſibique miniſtrantur: & divinorum Officiorum, quæ ibi audiunt, quibus non poterunt renuntiare dicentes, ſe ab hinc nolle uti dicta Eccleſia, quam opinionem ac diſtinctionem Abb. ſequitur ut veram Greg. Lopez. *in l.* 11. *tit.* 10. *p.* 1. *gloſſ. ſacando onde.* Franciſc. de Ripa 1. *ſecundo reſponſo, de Eccleſiis ædific. n.* 1. 2. & 3. *fol.* 33. peregrinam vocant ad propoſitum text. *in c. de his, de Eccl. ædificand.* ubi Abb. *num.* 2. Paul. de Citad. *tract. de jur. patr.* 5. *art. princ. verſ. ſecundo intelligo ſub n.* 173. Beroius *conſ.* 3. *n.* 32. Ripa *conſil.* 68. *n.* 3. Capella. Tholo. *dec.* 499. optimè Joan. Hier. Campan. *diverſ. ur. cano. rubr.* 12. *c.* 13. *ſub n.* 19. *fol.* 725. ubi quod cleri beneficiati non tenentur niſi exceſſu ſuæ legitimæ congruæ.

4 Ad quam ut certam reducendam eſſe gloſſ. *in c. quatuor.* 12. *q.* 2. *in fi.* dicentem laicos non eſſe compellendos ad reparationem fabricæ, ſed tantum clericos, & Hoſtienſem *in ſum. de Eccleſiis ædificand. num.* 2. & 3. dicentem, clericos niſi de conſuetudine, de ure tamen non teneri ad reparationem Eccleſiæ, & opinatur Joan. Gutier. *in alleg.* 10. *ſub num.* 2. *ad fin.* & idem ſequendo Abbatem dicit Zerola *in praxi Epiſcop.* 1. *p. verbo viſit. ad* 6. *dub.* 9. quod ſi ob inopiam Eccleſiæ, & beneficiati non poſſit parochialis reparari: parochiani ſunt compellendi, nec propter hoc poſſent uſui Parochiæ renuntiare.

5 Et de clerico beneficiato ut ad id teneatur, probat text. *in c. decernimus* 10. *q.* 1. ubi dicitur, & ſi qua fortè baſilica fuerit reperta deſtituta, ordinario ejus reparari præcipiatur, text. *in c. fin.* 16. *q.* 1. utrobique gl. text. *in c.* 1. *de Eccl. ædific. & c. de his, eod. tit. l.* 12. *tit* 10. *p.* 1. ubi dicitur: *que la yglefia ſe ha de reparar por el Prelado y clericos dellas; y no baſtando la dicha renta, el beneficiado de la tal yglefia es obligado à gaſtar lo que faltare, ſegunda renta que ubiere, ſacando lo de ubiere meneſter.* Aviles *in capitibus Prætorum c.* 23. *in gl. den. ord. n.* 11. *fol.* 199. hanc etiam quæſt. tangit Cæpola *de ſervit. urb. prædio.* 59. *c. n.* 22. ubi nihil refolvit, ſed tantum refert loca ordinaria.

6 Qui beneficiati non ſolùm tenetur ad fabricam, ſed etiam ad ornamenta, calices, pluvialia, & alia quæcumque paramenta; ea, non tantùm ſine quibus divina officia celebrari nequeunt, & illa quoque neceſſaria ad cultum divinum ſecundum ſolemnitatem & varietatem die um, ſcripſit Barboſ. *conſil.* 6. *lib.* 3. Petrus Surd. *conſil.* 62. *n.* 5. Cavalca. *de Fibizana, ſub n.* 24. *p.* 2. Joan. Hieron. Campan. *diverſ. ur. cano. rubr.* 12. *c.* 13. *ſub n.* 19. *fol* 725. & idem. *in dec.* 84.

7 Et quòd ſi Eccleſia Parochialis non habet fabricam, vel non ſufficientem, beneficiati teneantur deducta congrua Epiſcopi, commendatarii, ſeu aliæ perſonæ intereſſe habentes in decimis, in redditibus Eccleſiæ, quibus minimè ſufficientibus Parochiani contribuant, comprobat optimè Bobadilla *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *nu.* 135. & *lib.* 3. *c.* 5. Aufrer. *Capel. Tholoſ. dec.* 120. Dec. *conſil.* 118. *n.* 5. *verſ.* 3. *principaliter.* Cavalcan. *dec.* 22. *num.* 23. & 24. *p.* 2. Guigas *conſil.* 107. Joannes Nicol. Delphitiat. *de jur. patr. l.* 2. *ex nu.* 128. Sarmien. *in defenſio. de reddit. Eccleſ.* 2. *p. monito* 41. *num.* 5. & videndus Navarr. in apologia contra ipſum ibidem *qu.* 1. *monito.* 82. *nu.* 8. & *ſpoliis*, §. 1. *nu.* 3 & §. 10. *num.* 7. *verſ.* 4. Michael. Tenoch. *de viſit. Eccl. lib.* 2. *in* 6. Rebuff. *in reſponſ.* 135. *per totum* Petrus Cened. *in collecta ad decreta. c.* 153. *n.* 1. & 2.

Imò hoc caſu poſſe juſſu Regis tanquam Concilii 8
Tridentini executoris, & Regii ejus conſilii capi ſequeſtrari, aut pignorari hæc bona Eccleſiaſtica, ſive decimas, ad hujuſmodi Parochialis reparationem faciendam, affirmet Bobadilla *d. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 15. ubi de praxi etiam teſtatur.

De laicis verò Parochianis, ut in ſubſidium teneantur ad hujus reparationis contributionem, ratio ultra 9
dictam dictat, nam ſi clerici in opera publica, & pia, quæ ſunt communia omnibus, prout eſt refectio murorum, viarum, fontium, & pontium, tenentur ad contributionem *per l. ad inſtructionem C. de ſacroſ. Eccleſiis, l.* 11. & 12. *tit.* 3. *l.* 1. *novæ recop. l.* 54. *tit.* 6. *p.* 1. & *l.* 20. *tit.* 32. *p.* 3. & utrobique Gregor. Lopez, Petrus Duennas *in reg.* 109. *lim.* 16. Didacus Perez *in l.* 5. *tit.* 3. *l.* 2. *ordin.* latiſſimè Aviles *ubi ſuprà dec.* 23. *præto. in gl. den. ordin. per totam* Mentha. *lib.* 1. *controver. uſufreq. c.* 6. *n.* 4. ergo pariter, & à fortiori Parochiani laici tenentur contribuere in refectionem, quandoquidem eſt cauſa pia, publica, & omnibus communis, ac neceſſaria, quo argumento uſus eſt Gutier. *in allegat.* 10. *n.* 2 cujus quidem licet conſequentia veriſſimа ſit (ut ſuperiùs diximus, & dicimus) Lambert. *tract. de ure patr. art.* 13. *q.* 2. *princ. lib.* 3. *n.* 8. Joan. Hier. Campanil. *diverſ. ur. can. rub.* 12. *n.* 13. *n.* 18. qui loquun- 10
tur de Parochianis: ut contribuere teneantur pro oneribus Eccleſiæ; ſcilicet ſi reconciliatione, aut reparatione indigeat: antecedens tamen difficultatem patiatur, ut eſt videre ex his quæ Nicol. Garcia *de benef* 1. *p. c.* 3. *à n.* 11. ubi tamen, alios plures pro Gutier. ſequendo refert Bobadilla *in polit. l.* 2. *c.* 18. *n* 304 à qua contributione quando laici ad eam tenentur, omnes quidem 11
indiſtinctè, nempe, tam nobiles, quàm plebeii; cùm ad eam teneantur obligatione Parochianorum, operis publici communis, concernentiſque omnium utilitatem, & neceſſitatem, ut per Avend. *lib.* 2. *de exequen. mand. Regiis, c.* 14. *n.* 9. & magis in ſpecie ipſum Avend. *ibi lib.* 9. *c.* 10. *n.* 29. Barboſ. *in remiſ. ad Trid. ſeſſ.* 11. *c.* 7. *n.* 4. Cened. *in collect. ad decret.* 153. *n.* 2. Bobadill. *in polit. d. c.* 18. *n.* 135. *ad fin.* probat Gutier. *ubi ſuprà n.* 5. & 6. ubi etiam dicunt, quod quando non ſuper- 12
ſunt redditus clericorum ad reædificationem Eccleſiæ; poteſt expendi pecunia publica univerſitatis & à deficiente debet perveniri ad collectam inter vicinos, quod eſt notabile, & ego jam practicari ita feci.

Hæc tamen, quæ diximus, beneficiatum, & Paro- 13
chianos in ſubſidium teneri ad reparationem Eccleſiæ; fallunt, ubi contradicit conſuetudo, & obſervantia, qua apparet ad alterum ſpectare hæc onera, quia cùm quæritur: quis teneatur Eccleſiam reparare ſeu ad ejus reparationem contribuere: primitùs inſpicitur, & attenditur obſervantia, & quid hactenus conſueverit. Ita docent Innoc. *in c. fin. de his quæ fiunt à major. par. capit.* Paul. de Citadinis *in tract de jure patr. art.* 5. *princ. verſ. ſecundo intelligo, ſub num.* 173. Beroius *conſ.* 3. *nu.* 1. *lib.* 1. Archid. *in c. quatuor* 12. *q.* 1. *ille Præpoſitus n.* 3. Joſeph. Lud. *conſil.* 38. *illatione* 1,5. & defendit Abb. quem referens ſequitur Joan. Hieron. Campanill. *diverſ. ur. cano. rubr.* 12. *c.* 13. *ſub nu.* 19. *poſt princ fol.* 725.

Hæc ſuppoſui ut noſtra principalis intentio clarius 14
deducatur; an ſcilicet ab hujuſmodi compulſione, & ſententia in contributione pro reædificanda Eccleſia diruta; appellationi interpoſitæ non deferens vim faciat ordinarius, in qua ſacroſanctum Concilii Tridentini decretum invenio *ſeſſ.* 21. *de reform. c.* 7. omnes difficultates dirimens diſponendo: Valde curandum eſſe, ne ea quæ ſacris miniſteriis dedicata ſunt temporum injuria obſoleſcant, & ex hominum memoria excedant, procurent Epiſcopi, parochiales Eccleſias, etiamſi juris patronatus ſint: ita collapſas refici, & inſtaurari: ex fructibus, & proventibus quibuſcumque ad eaſdem Eccleſias quomodocumque pertinentibus; qui ſi non fuerint ſufficientes, omnes patronos, & alios,

qui

qui fructus aliquos ex dictis Ecclesiis provenientes, percipiunt, aut in illorum defectum parochianos, omnibus remediis opportunis ac prædicta cogant appella-
15 tione, exemptione & contradictione remota.) Quod & fulcitur etiam ex illo verbo (contradictione remota, *&c.*) quo utitur Concilium, per quod censeri appellationem esse prohibitam, probat post Philip. Franc. Decium, & alios Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 8. *n.*... Hieron. Gonzal. *in regul. de alternat. gloss.* 9. *in annota. n.* 218. de quo latiùs videre poteris 2. *p. c.* 8. *ad finem*, præcipuè à *n.* 107. ubi plures citavi.

16 Quod Tridentini decretum circa obligationem reparandi Ecclesiam, quatenus dicit ex fructibus, & proventibus Ecclesiæ patronos, & alios teneri ad expensas in subsidium intelligo (salva correctione matris Ecclesiæ) prout jus commune scilicet, deducto necessario ad suam sustentationem, ut possit Ecclesiæ aptiùs servire, & ita etiam intelligit Joannes Gut. *de allegatione* 10. *num.* 7. *ad fi.* qui etiam ejusdem Tridentini *cap.* 7. *sess.* 21. meminit ibi tenet etiam Barbosa *in remiss. ad d. cap.* 7. *num.* 3. affirmat Sarmient. *de redditib. Ecclesiæ* 1. *p. monit.* 82. *n.* 3. Cened. *in collecta. ad decretal.* 153. *ad medium.*

17 Pariter & ex eo vides, Episcopum vim non facere haud deferentem appellationi interpositæ à sententia, seu compulsione hujusmodi; eum sibi permittat ea non obstante, nec contradictione, aut exemptione prædicta faciant, & cogant clericos patronos, aut parochianos, & idem disponit Trid. *sess.* 21. *de reformatione cap.* 8. loquendo etiam in beneficiis, tam secularibus, quam regularibus, & etiam exemptis, ut singulis annis visitentur, & curent Episcopi congruentibus remediis, etiam per sequestrationem fructuum, ut quæ renovatione indigent, aut restitutione, reficiantur, appellationibus quibuscumque, *&c.* judicum deputationibus, & eorum inhibitionibus, *&c.* idem quod *cap.* 8. etiam
18 decrevit idem Trid. *in sess.* 7. *de reformatione cap.* 8. ut ordinarii opportunis remediis provideant: ut Ecclesiæ, quæ reparatione indigeant, reparentur, appellationibus, privilegiis, consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore præscriptis, judicum deputationibus, & illorum inhibitionibus, penitus exclusis.

19 Hæc tamen, quæ diximus clericum in parochialis dirutæ reparationem teneri: intelligendum, & extendendum est ad quoslibet beneficiatos, beneficiorum simplicium in quibus ad reædificationem ipsi soli (deficiente fabrica) compellendi sunt; non alii, ita tenent Abb. *in c.* 1. *n.* 3. *de Ecclesiis ædifi.* Joan. Gut. Valascus *consil.* 179. *n.* 13. Navarr. *de spol. clericorum* §. 8. *n.* 11. *versiculo secundo* Joan. Gut. *allegatione* 10. *sub num.* 1. Zerola *in praxi Episcop.* 1. *p. verbo visitatio* §. 6. *dubio.* 9. & probat *l.* 11. *tit.* 10. *p.* 1. & facit quod congregatio Concilii censuit *super d. cap.* 7. *sess.* 11. *de reformat.*
20 *in principio.* dum loquitur de reædificatione Ecclesiæ non curatæ, & beneficii simplicis super illis verbis (ob eorum inopiam, *&c.*) ita inquit: Si populus nolit Ecclesiam, quæ minatur ruinam instaurari; debet penitus destrui, *&c.* & sic sequitur, quod populus non tenetur reædificare Ecclesiam non curatam, si nolit, secus parochialem in subsidium, ad quod tunc de necessitate, non de voluntate tenentur, & ad id modis omnibus compelluntur ex supradictis Tridentini decretis. Sed
21 tunc quando dicta Ecclesia non curata diruta, vel collapsa sit deficiente fabrica, vel beneficiato, seu, his adhuc non sufficientibus de licentia ordinarii petatur eleemosyna per populum, & vicos circumvicinos, maximè in Ecclesiis devotionis, ut ita se vidisse semel affirmat Gutier. suprà *n.* 8. ubi etiam superiùs *n.* 7. *ad fin.* dixit,
22 se vidisse litem agitari, cujus expensis deberent ædificari quædam eremitoria illius diœcesis Placenti, quæ erant destructa tempore cujusdam cleri & tamen eo defuncto, directo libello à defensore piarum causarum illius Episcopatus contra bona dicti defuncti, & ejus hæredes fuisse condemnatos: ut solverent quantitatem necessariam ad eorum reparationes, constito; quòd defunctus plures redditus, & fructus percepisset ex ipsis eremitoriis, quam sententiam justissimam reputo ex jam dicta doctrina.

Quapropter beneficiatus simplicis Ecclesiæ condem- 23
natus ad impensas pro reædificatione, & reparatione Ecclesiæ dirutæ, compellendus est pariter etiam non obstante ab eo emissa appellatione; nec ei delationem ordinarius denegans, violentiam faciet ex identitate rationis, quæ in utroque casu viget, & probat Concilium Tridentin. *d. c.* 8. *sess.* 21. quod dum disponit circa refectionem, & reparationem Ecclesiæ, tam curatæ, quam non curatæ, permittit compulsionem, & exemptionem, appellatione non obstante, & sic de utroque casu censuisse certissimum est: quia una determinatio respiciens plura determinabilia, illa debet pariformiter determinare, *l. jam hoc jure ff. de vulgari*, & per 24
consequens etiam in compulsione hæredis condemnari, juxta terminos casus per Gutier. relati, quia qualitas obligationis ex persona hæredis non mutatur, *l.* 2. §. *ex his ff. de verborum oblig.* & contra eos pariter, ac 25
contra defunctum obligatum rectè executio procedit, *l. ex contractu ff. de re judic.* & ibi omnes, & ex pluribus aliis latè Parla. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 4. *p.* §. *in princ.*

Hæc tamen quæ hucusque diximus, procedunt: quan- 26
do Ecclesia diruta, vel ex ejus redditibus, seu fabrica, vel ex beneficiati proventibus, vel in subsidium, ex collecta, & reparatione Parochianorum, vel in simplici, & non curata ex eleemosynis refici, & reædificari potest: at quando omnes nimia egestate laborant, & ob eorum inopiam nequit instaurari, quid esse faciendum disponit sacrum Tridentini decretum *in d. c.* 7. *sess.* 21. ut si sint beneficia simplicia, & jurispatronatus, Ecclesias quæ vetustate, vel alias collapsæ sunt vocatis iis, quorum interest, Episcopus, etiam tanquam sedis Apostolicæ delegatus, transferre potest in Ecclesias matrices, aut alias Ecclesias locorum eorundem, seu vicinorum arbitrio suo atque in eisdem Ecclesiis erigant altaria, vel capellas, sub eisdem invocatoribus, vel in jam erecta altaria, vel capellas transferant, cum omnibus emolumentis, & oneribus prioribus Ecclesiis impositis, & ad Ecclesias Parochiales etiam jurispatronatus pariter extendit Trid. *ubi in versic. Parochiales verò* ibi, quod si nimia egestate omnes laborent, ad matrices 27
seu viciniores Ecclesias transferantur, cum facultate tam dictas Parochiales, quam alias Ecclesias dirutas in profanos usus, non sordidos, erecta tamen ibi cruce, convertendi, *&c.* Zerola *in praxi Episc. verbo visitatio.* §. 6. *versic. novum dubium* 1. *p.* & declaratio sanctæ congregationis super eodem *c.* 7. *à princip.* & super illis verbis (quod si nimia egestate omnes laborent, *&c.*) dicit, quod Ecclesia diruta parvulorum reddituum potest ex sententia Congregationis, in profanos usus, non tamen sordidos (erecta tamen ibi cruce) converti, & transferri ad matricem, seu viciniorem Ecclesiam, ubi erigendum est altare, sub eadem invocatione impositoneri titulari; ut curet ibi celebrari singulis hebdomadis per sacerdotem idoneum: cæmeterium ita profanandum, & deinde ossa transferenda esse ad novum cæmeterium, quod à titulari construatur in eo loco, quo magis placuerit populo. Et eadem congregatio super versiculo (ad matricis seu viciniores, *&c.*) dicit in hæc: Quod quando Ecclesia diruitur, onus Missarum ad matricem Ecclesiam transferendum est, & in ea expensis possidentis Ecclesiam dirutam, altare erigendum sub nomine dirutæ. (Et eadem super versiculo) in profanos usus non sordidos (dicit: Quòd ordinarius non debet sine causa profanare capellas, & si aliquam profanandi causam habeat, eorum cæmenta potiùs attribuenda esse Ecclesiæ, quæ est caput dictarum capellarum, quàm alteri.)

28 Et adverte, quod matrix Ecclesia, ad quam hæc translatio facienda est, intelligitur de Parochiali, scilicet respectu capellarum, & aliarum inferiorum simplicium, sub illius districtu existentium, quia earum respectu Parochialis dicitur matrix, ad eamque facienda est translatio prædicta, text. *in cap. ad audientiam* 1. *de Ecclesiis ædific.* text. gloss. & Abb. *in cap. venerabili de verborum signific.* idem Zerol. *in clem.* 1. *num.* 3. & 4. *de sententia excommunic.* Zerol. *in praxi Episcop. verbo, Ecclesia matrix*, respectu autem Parochialium Cathedralis Ecclesia matrix est, & ad eam translatio est facienda.

29 Et de Ecclesiarum translatione facienda, quando necessitas id exigat, vide Rebuffum *in praxi benefic. tit. de unio. gloss.* 11. *n.* 8. Mandos. *regul.* 21. *cancellar. q.* 7. & 8. Boer. *decis.* 345. Perusi. *de unione c.* 4. *n.* 11. Zerola *in praxi Episc. verbo visitatio* §. 9. *p.* 345. Frater Emanuel Rodrig. *quæst. reg. t.* 1. *q.* 43. *art.* 13. Bobadil. *in polit. l.* 3. *c.* 5. *n.* 34. Plures Doctores refert Cened. *in collect. ad decretal.* 153.

30 Et de pluribus aliis huic astringentibus, an ista translatio dicatur unio, & incorporatio, vel remaneat Ecclesia distincta, cùm retineat invocationes easdem introitus, emo'umenta, & onera distincta ab alia, in quam transfertur. Et ad hoc ut in ea translatione tanquam unione possit ordinarius tanquam delegatus Sedis Apostolicæ se intromittere, & residere juxta dispositionem Trid. *sess.* 7. *de reform. c.* 6. vide Zerolam *in d. praxi ver. visitatio.* 1. *p.* §. 6. *dubio.* 10. & an ordinarius lapides, ligna, trabes, & alia hujusmodi Ecclesiæ diruta, & collapsa, & profanata ab eo possit vendere, vide Nav. *de spoli.* §. 18. *n.* 10. *vers.* 3. & *n.* 11. *vers.* 2. Iss. *in l.* 2. *nu.* 16. vide de jure Emphyteutico Zerolam *ubi proximè, dub.* 9. & declarationes Cardinalium, *sub d. cap.* 7. & quibus vendi possunt, & quæ ex eis opera construi & effici possunt, vide *c. ligna Ecclesiæ, de consecratione d.* 1. & ibi glos. *c. ex antiquis* 54. *d. c. quæ semel* 19. *qu.* 3. *optima l.* 8. *tit.* 10. *p.* 1. ubi Greg. & Montal.

31 Circa inspectionem autem ejus, quod secundo loco posuimus hujus capitis, an à sententia, qua ordinarius Ecclesiasticus jussit, novam aliquam Ecclesiam Parochialem ædificari, aliqua urgente necessitate à jure approbata, interpositæ appellationi non deferens vim faciat; arbitror supponendum nonnullas esse à jure justas, & legitimas causas assignatas, & ob quas quidem ordinarius Ecclesiasticus licitè potest (invitis Parochis) novas construere Ecclesias, text. *in c. ad audien-*
32 *tiam el prim. d. Ecclesiis ædif.* ibi. Quia quòd villa H. tantum perhibetur ab Ecclesia Parochiali distare: ut tempore hyemali, cum pluviæ inundant, non possint Parochiani sine magna difficultate, ipsam adire, unde non valent congruo tempore Ecclesiasticis officiis interesse, quia igitur dicta Ecclesia ita dicitur redditibus abundare: quòd præter illius villæ proventus, minister illius convenienter valeat sustentationem habere, mandamus quatenus si res ita se habeant Ecclesiam ibi ædifices, & in ea sacerdotem, *&c.* Hanc decretalem expresse confirmat Sacrum Conc. Trid. *sess.* 21 *de reformatione c.* 4. quo dicitur, quod Episcopi etiam tanquam Apostolicæ
33 sedis delegati in omnibus Ecclesiis parochialibus, vel Baptismalibus, in quibus populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis sacramentis ministrandis, & cultui divino peragendo cogant Rectores, vel alios, ad quos pertinet, sibi tot sacerdotes ad hoc munus adjungere quot sufficiant ad sacramenta exhibenda.

34 In his verò in quibus ob locorum distantiam, sive difficultatem parochiani sine magno incommodo ad percipienda sacramenta, & divina officia audienda, accedere non possunt, novas Parochias, etiam invitis Rectoribus juxta formam constitutionis Alexandri III. quæ incipit ad audiendam, constituere possint. Idem etiam disponit (ubi alias rationes novas conficiendi Parochias refert) text. *in c. cum tribus, de consecratione. d.* ubi gloss. *in Ecclesias* 16. *quæst.* 7. *c. antepenul. eadem causa & q. c. felix multis c. præcipimus de consecratione d.* 1. *c. temporis qualitas* 16. *quæst.* 1. *l.* 9. & *l.* 7. & 8. *tit.* 10. *p.* 1. Abb. *in c.* 2. *num.* 7. *de decimis* Greg. Lopez *in d. l.* 7. idem Gregorius facit etiam *l.* 13. *tit.* 5. *p.* 1. ubi Greg. *gloss.* 6. Zerol. *in praxi Episcopali* 1. *p. verbo Parochia.* §. 6.

Igitur si Episcopus aliqua ex his rationibus, causis- 35
que justissimis motus, construi faciat novam Ecclesiam non faciet violentiam, si appellationi ab hac recta sententia interpositæ, non detulerit, quia caret suspensivo effectu, text. est *in d. c. ad audientiam*, ibi sublato appellationis obstaculo, *etc.* & iterum ibi ad finem; appellationis cessante diffugio, &c. & in Trident. ibi; nec hujusmodi ordinationes & erectiones possint tolli, nec impediri, ex quibuscumque provisionibus: etiam vigore resignationis, aut quibusvis aliis denegationibus, vel suspensionibus, &c.

Quod quando ita clarè non disposuisset, tacitè in eo 36
debebat subintelligi, cùm sit jus novum edictum in confirmationem, & approbationem *d. c. ad audientiam* cujus ampliationes, & limitationes accipere debet, juxta *l. sciendum*, juncta gl. *ibi*, ubi communiter notant Doctores *ff. qui satisd. cogan. & in l.* 3. *C. de silentiariis verbo decurionibus*: communiter probat, *& in leg. hac consultissima in princ. gloss.* 3. *C. qui testam. facere possunt.* Bart. *in l. sed & si posteriores*, & ibi Joannes Orosius *num.* 12. *ff. de legib. & in lib.* 1. *num.* 31. *de consstitu. Principum*, post Iss. *ibi num.* 16. Mencha. *de succession. creat.* §. 3. *nu.* 10. Covarr. *in rubr. de testam.* 2. *p. num.* 19. Mexia *in leg. Regia Toleti. in* 6. *funda.* 2. *par. num.* 18. *cum seqq.* Gutier. *pract. quæst. civil. lib.* 4. *quæst.* 1. *num.* 4. Gregor. Lopez *in l.* 7. *tit.* 13. *p.* 6. *gloss.* 9.

Huic tamen Ecclesiæ noviter erectæ, novus etiam 37
sacerdos præficiendus est ab Episcopo ad præsentationem Rectoris, & patroni construentis (si quis est) nam ex quo illis competens assignatur portio arbitrio ordinarii vel ex fructibus ad Ecclesiam matricem, quomodocumque pertinentibus, ut dicit Concilium Trid. *in d. c.* 4. *vers. in illis autem*, & *d. c. ad audientiam.* Quia igitur dicta Ecclesia ita dicitur redditibus abundare: quod præter illius villæ proventus, minister illius convenienter valeat sustentationem habere, *&c. d. l.* 9. *tit.* 10. *p.* 1. justum visum fuit pro tanti damni compensatione, illi 38
attribuatur præsentandi, ut per text. *in d. c. ad audientiam*, ibi, ad præsentationem Rectoris Ecclesiæ majoris, cum canonico fundatoris assensu, instituas ad sustentationem suam ejusdem villæ obventiones Ecclesiasticas percepturum, *&c.* ubi gl. *verbo Rectoris*, rationem hujus juris præsentandi reddit, & ibi etiam Doctores, & elegantem etiam assignat *d. l.* 9. *p. ad medium*, ibi, *el menoscabo que recivielle la primera, por los parochianos que le menguan, otorga el derecho, que los clerigos della puedan presentar al Obispo, el que ubieren de poner en la yglesia segunda, e otorgales ainde mas desto que aian en ella alguna renta en manera de censo por conocimiento de majoria, e debela sennalar el Obispo, segun que viere, que montan las otras rentas de la secunda yglesia*, &c. Idem hoc ultimum probatur *in d. c ad audientiam.*

Quibus adde, quod huic novo sacerdoti non appli- 39
cantur decimæ prædiales Parochianorum illius novæ Ecclesiæ: sed dumtaxat primariæ obventiones, hoc est, obligationes & decimæ personales, quæ dantur diebus festivis, & mortuaria, seu pro eis legata in testamento, ita tenent Doctores *in d. c. ad audientiam*, ubi eleganter gl. *verbo obventiones*, clarius *d. l.* 9. *p. vers. como quier que agravamiento*, quod procedit, quando non dividitur Parochia; at quando dividuntur termini Parochiæ antiquæ, dividuntur etiam termini prædiales, & tunc debebuntur decimæ prædiales novæ Ecclesiæ de prædiis suæ Parochiæ, ut per Abb. *in cap. ad audientiam*,

ſuper gloſſ. *in verbo obventiones*, tenet Greg. Lopez *in d. l. gloſſ.* 9.

40 Et ideò ſanctiſſimè providit Concilium Triden. *in d. c.* 4. ibi, Ut ei competens aſſignetur portio ex fructibus matricis, & ſi neceſſe fuerit, Epiſcopus compellere poſſit populum, ea ſubminiſtrare, quæ ſufficiant ad vitam dictorum Sacerdotum ſuſtentandam: cujus etiam meminit Zerola *in praxi Epiſcopa.* 1. *p. verbo Parochia* §. 6. Pro qua facit quòd aliàs decrevit idem Trid. *ſeſſ.*
41 24. *de reform. c.* 13. Quòd in Parochialibus Eccleſiis, quarum fructus adeò exigui ſunt, ut debitis nequeant rectoribus ſatisfacere, curabit Epiſcopus, ſi per beneficiorum unionem, non tamen regularium, id fieri non poſſit, ut primitiarum, aut decimarum aſſignatione, an Parochianorum ſymbola, ac collectas, aut qua ei videbitur commodiori ratione, tantum redigatur; quod pro Rectoris, aut Parochiæ neceſſitate decenter ſufficiat, & hoc etiam de jure divino & naturali, Abb. *in c. novum genus, n.* 7. *de decimis quæſt.* 87. *à n.* 1. *in corpore, & ad* 4. Covarr. *lib.* 1. *c.* 17. *n.* 2. *&* 4. *verſ. quarta ratio l.* 2. *variar. reſol.* Turrecrema *in c. omnis Chriſtianus, de conſecratione d.* 1. Sylveſter. *verbo decima* 1. *p.* 5. *q. n.* 168. Zerola *ubi ſupra.*

42 Quibus & illud utile valde non omittam, quod ab hujuſmodi Sacerdotis deputatione, & inſtitutione, nec ab ejus portionis aſſignatione appellationi interpoſitæ, ſive per Rectorem Matricis, ſive alterum, Ordinarius non deferens violentiam dicetur commiſiſſe, quia pariter nec ſuſpendit hujuſmodi ordinationes, nec admittitur, ita expreſsè probat text. *in d. c. ad audientiam*, ibi, Eccleſiam ibi ædifices, & in ea Sacerdotem (ſublato appellationis obſtaculo) ad præſentationem Rectoris Eccleſiæ majoris, cum canonico fundatoris aſſenſu, inſtitutas, *&c.*) & iterum ibi *in fin.* Si vero perſona matricis Eccleſiæ virum idoneum præſentare diſtulerit, vel opus illud voluerit impedire: tum nihilominus facias opus ad perfectionem deduci, & virum bonum (appellationis ceſſante diffugio, inſtituere, non omittes, *&c.*) & idem probatur *in d. c.* 4. *Concil. Trid. ad finem.* ibi, aſſignetur portio, *&c.*) nec hujuſmodi ordinationes, & erectiones poſſint tolli, nec impediri, ex quibuſcumque proviſionibus, etiam vigore reſignationis, aut quibuſvis aliis derogationibus, vel ſuſpenſionibus, *&c.* & facit etiam *d. l.* 9. *d. tit.* 10. *p.* 1. *ad fin.* ibi, *bien quedan mandar que la fagan en termino de otra, e proponer clerigo en ella que la ſierva, aunque lo contradigan, e no ſelo preſenten los clerigos de la primera*, &c.

43 Et inſuper ex eo, tum quia ab aſſignatione congruæ Rectori, ſeu Vicario Parochialis appellationem minimè eſſe deferendam diximus ſuprà c. 2. hac 3. *parte.* Tum ex eo, quia eſt providere Eccleſiæ de Rectore, in quo pariter appellatio non ſuſpendit, ex Trident. *ſeſſ.* 14. *de reformation. cap.* 18. & dixi latè ſuprà 2. *parte cap.* 13. *à num.* 167. & infra hac 3. *parte, cap.* 2. *à num.* 44. & etiam probatur ex verbo *d. l. parti.* ibi, *aunque lo contradigan*, &c.) quod importat ap-
44 pellationem non admittendam, ut diximus etiam hoc *cap.* ſuprà *num.* 15. *&* 2. *parte cap.* 8. ante finem *à num.* 107.

45 An reædificans, vel reparans Eccleſiam dirutam, vel collapſam acquirat jus patron. & an quando patronus, qui illud acquiſivit in ea conſtructione tantùm, ſi
46 funditus ſit diruta illud admittat: & quid quando etiam propter dotationem ſimul, vel ſimpliciter illud etiam dicatur amiſiſſe, vide latè, & optimè cum pluribus proſequitur Rochus de Curte *in tract. de jure patro.*
48 *verbo conſtruxit, num.* 12. *&* 13. ubi etiam an ille qui primò conſtruxit, præferatur aliis in refectione, & reparatione, & de aliis huic utilibus quæ omitto, quia mei non eſt inſtituti. Et infra quod tempus debent conſtrui Eccleſia vel Capella, quam teſtator conſtruendam mandavit ſine præfinitione temporis, vide ibi optimè *n.* 15. ubi multa in propoſitum adducit, & quando ex cauſa, putà ex diminutione reddituum poſſit ab Epiſcopo cum conſenſu Capituli, fieri ſuppreſſio, & extinctio beneficii, vide latè per Nicol. Garcian. *de benef. tom. p.* 12. *c.* 1. *per totum*, & an beneficii diviſio poſſit fieri vide eundem *ibi c.* 4. & quando ob tenuitatem unio ſit facienda *ibi c.* 2. *cum ſuis* §§.

CAPUT VI.

Ab eo, quod ſit ſecundùm legis, & juris diſpoſitionem, canonicas ſanctiones, an decreta, à judiceque eas exequentes: ſeu ubi jus commune reſiſtit, aut ubi juris, & de jure præſumptio adeſt: appellationi emiſſæ non deferendo, violentiam adeſſe, dicatur: ubi etiam exactè de appellationibus frivolis.

SUMMARIUM.

1 *Stultum eſt contra ſtimulum calcitrare.*
2 *Appellatio emiſſa ab eo quod ſit ſecundùm juris decreta & determinationem, non ſuſpendit.*
3 *A præcepto de reſidendo beneficium reſidentiam requirens non datur appellatio.*
4 *A judice juriſdictionem exequente non permittitur appellare.*
5 *Appellationem non eſſe admittendam ab eo, quod ſit ſecundum juris diſpoſitionem & canonica decreta, qui probent & à n.* 1.
6 *Reſignatarius tenetur dimittere poſſeſſionem à ſe poſſeſſi beneficii, poſtquam adeptus eſt poſſeſſionem beneficii reſignati (non obſtante appellatione) cui non deferens judex vim nullam facere declarabit Senatus.*
7 *Appellationi contra juris clari diſpoſitionem ut frivola non eſt deferendum.*
8 *Præſentatus an poſſit appellare, ut patronus alium intra terminum præſentet accumulativè tantùm.*
9 *Appellari non poteſt, ne fiat quod de jure fieri permittitur.*
10 *Ordinem ſuſcipere neceſſarium beneficio compulſus poſſeſſor non appellat, quominus interim exequatur præceptum.*
11 *Sequeſtrum licèt regulariter ſit prohibitum, tamen quando in caſu particulari lex præcipit ſequeſtrum apponendum appellatio non admittitur.*
12 *Lex ubi aliquid fieri præcipit, judex id faciens dicitur legis executor, à quo non eſt licita appellatio.*
Quia tunc potius operatur lex, quàm homo, cujus eſt executor, ibid.
13 *Juris executio non gravat.*
14 *Canon ſeu lex quando in aliquo caſu determinatè aliquid faciendum præcipit, (ut in exemplis appoſitis) non admittitur appellatio.*
15 *Cautionem præſtandam in aliquo caſu particulari ubi lex determinatè præcipit, ſit appellatione non obſtante.*
16 *Licitum quod eſt fieri ante appellationem, & poſt illam fieri poteſt.*
17 *Lex ubi præcipit aliquid fieri, jam caſus cenſetur deciſus & determinatus per ſententiam legalem, quo caſu à legis diſpoſitione videtur appellari ſi à judice ut legis executore appellatur.*
18 *Appellatio à juris diſpoſitione & determinatione non eſt licita.*
19 *Appellatio ubi non admittitur à ſententia, pariter nec ab ejus executore, aut executione.*
20 *Ab executione rei judicatæ, aut obligationis Cameralis, & guarentigiati appellans præſupponit antecedens validum, à quo executio dependet & negat conſequens neceſſarium, quapropter non auditur.*

21 *Appel-*

21 *Appellatio à ſententia legali eſt contraria juri , & per conſequens frivola, cui nec defertur , nec caſu attenta, & ſub n.* 26.

22 *Appellationi à ſententia legali jus reſiſtit , habetque contra ſe juris præſumptionem , & ideo non cauſat attentata.*

23 *Appellanti à monitorio , ut intra certum tempus accedas ad recedendum , reſiſtit jus commune , & poteſt Epiſcopus ea non obſtante ad executionem procedere.*

24 *Appellanti à correctione reſiſtit jus , ac interum non cauſatur attentatum.*

25 *Appellatione pendente interpoſita per Canonicum à Capitulo imponente honeſtam correctionem , ſeu etiam à correctione per ordinarium , poteſt ad executorem devenire , quia dicitur frivola.*

Concil. Trid. ſeſſ. 13. c. ad fin. *adducitur , ibid.*

26 *Frivola dicitur appellatio interpoſita ab interlocutoria expreſſa minùs legitima cauſa , aut à jure improbata.*

27 *Appellari licet à denegante beneficium conceſſum per jus commune , quia ubi denegatur juris communis obſervantiæ , gravamen infertur.*

28 *Appellatio innititur juſtitiæ.*

29 *Cauſa immediata appellationis eſt injuſtitia , injuria , & gravamen.*

30 *Frivola appellatio dicitur , ubi non adeſt gravamen , nec legitima cauſa.*

31 *Jus & injuria opponitur invicem , quia jus neminem gravat.*

32 *Executio juris jure non facit injuriam.*

33 *Pignus quominus vendat creditor , appellari non licet per debitorem.*

34 *Mandata regia , vulgo (proviſiones ordinariæ) dictæ , quibus utuntur ſuprema tribunalia non recipiunt ſupplicationem , quia partibus invitis expediuntur, executione legis ita diſponentis.*

35 *Appellatio quæ caret effectu , & non habet adminiculum juris ut minus legitima non impedit executionem.*

36 *Corpus carens anima & ſpiritu vitali , quemadmodum manet frigidum , ita appellatio carens juſtitia (cujus eſt minima) ut frivola mortua cenſenda eſt.*

37 *Frivola eſſe dicuntur , quæ informia & fragilia ſunt , ſecundum Budæum.*

38 *Frivola appellatio dicitur inanis & varia.*

39 *Frivolum verbum importat caducum vel inutile.*

40 *Frivola appellationi nec jus defert , nec eſt à judice deferendum.*

41 *Frivolæ appellationi non deferens judex Eccleſiaſticus, vim non facere declarat Senatus.*

42 *Frivola appellatio quæ dicatur , relinquitur judicis arbitrio , vide n.* 57.

43 *Frivolam eſſe appellationem, ut judex arbitratur, poteſt appellatione non obſtante procedere ad ulteriora.*

44 *Frivola appellatio illa dicitur, quæ nihil prodeſſe poteſt , nec ullum unquam juris effectum ſortiri.*

45 *Appellatio quæ caret effectu , & non habet adminiculum juris non impedit executionem.*

46 *Appellatio calumnioſa illa dicitur , non ſolum quæ in ejus interpoſitione appaxet talis, ſed & quæ talis detegatur in fine litis.*

47 *Cauſa incerta in appellatione attenditur ad denegandum ipſam frivolam, fruſtratoriam, aut calumnioſam.*

48 *Cauſa in appellatione ab interlocutoria inſerta, quando illam frivolam detegat.*

49 *Legitima appellatio illa dicitur , quæ interponitur ex cauſa , quæ ſi eſſet probata , reputaretur legitima.*

50 *Cauſa legitima & jure approbata ſi inferatur in appellatione ab eo quod fit ſecundùm juris diſpoſitionem , & à judice illam exequente deferendum eſt illi.*

51 *Appellatio contraria juris quocumque vadat , ut nulla inſtantia poteſt effectum ſortiri (jure attento) quia jus eſt certum , & ubique idem operatur.*

52 *Fruſtrà aliquid faciens nulliter facit , etiam ipſo jure.*

53 (*Fruſtrà*) *dictio ſignificat impotentiam faciendi.*

54 *Frivolam appellationem tunc arbitrabitur judex quando apparent legitima indicia ad torturam , & illa reus in termino ſibi conceſſo non purgavit.*

55 *Frivola appellatio tunc recipi poteſt quando notoriè & manifeſtè talis detegitur ſecus ſi in dubio , ſive dubium ſit juris ſive facti.*

56 *Frivola & calumnioſa appellatio quando ita notoriè & manifeſtè dicatur apparere remiſſivè.*

57 *Frivolam appellationem non debet judex arbitrari , ubi ita notoriè apparet.*

Frivola non dicitur appellatio interim , dum remanet diſputandum , ibid.

58 *Frivolæ appellationis redduntur exempla.*

59 *Frivola appellatio dicitur notoriè , quando quis petierit in cauſa recuſationis , quod eligantur arbitri , ubi eligendi non ſunt.*

60 *Frivola dicetur appellatio , quando interponitur à ſententia , quæ illam non tangit.*

61 *Appellatio non auditur , ſi ex ſententia non gravatur.*

62 *Appellatio non admittitur à judice aliquid admittente cum clauſula (ſi & in quantum , &c.) quia tunc neminem gravat.*

63 *Clauſula (ſi & in quantum) operatur ſecundùm jus , & ſic cum juſſit certum non remanet admiſſum , ubi jus id dictat.*

64 *Approbandum admitti non debet quis ad id , quo probato non relevat , nec prodeſt , puta quando aliquod conſiſtit in jure.*

65 *Approbatione denegata ejus articuli , qui probatur non prodeſt , appellationi emiſſæ tanquam frivolæ non erit deferendum.*

66 *Imperari non debet alicui non feciſſe , quod factum non profuiſſet.*

67 *Juramentum ſibi oblatum licitè recuſat pars , quæ bene probavit.*

68 *Articuli impertinentes & non relevantes non ſunt admittendi.*

69 *Articuli impertinentes qui dicantur remiſſivè.*

70 *Patronus an teneatur præſentare intra terminum edictorum , cùm habeat terminum juris , an poſſit eorum petere prorogationem pro tempore ſibi à jure conceſſo , ut interim præſentibus queat ordinari , vel ejus ætas legitima compleatur , remiſſivè.*

71 *Fruſtratoriè appellans dicitur in dolo eſſe.*

72 *Judicis officio pertinet reformare , quæ dolo aut malitia geſta ſunt à parte lite pendente.*

73 *Judex ex officio poteſt repellere calumnioſas exceptiones ad intricandum & procraſtinandum judicium oppoſitas.*

Idem de appellatione fruſtratoria , ibid.

74 *Clauſula (appellatione remota) aut (appellatione poſtpoſit.) tollit effectum ſuſpenſivum.*

75 *Clauſula (appellatione remota) appoſita in bulla ſuper proviſione beneficii , non procedent cauſæ cognitione parum aut nihil operatur , quia per ea , non tollitur aliàs appellatio legitima , ſed frivola dumtaxat.*

76 *Clauſula (appellatione poſtpoſita) non operatur , ubi apparet de notorio gravamine.*

Clauſula (appellatione poſtpoſita) ſemper apponitur in parte executiva literarum , quæ non comprehendit contradicentes de jure , ſed tantum de facto , ibid.

77 *Clauſula appoſita in executivis gratiæ , nec auget gratiam , nec tollit ſurreptionem.*

78 *Clauſula (appellatione poſtpoſita) de materia qui latè ſint videndi.*

79 *Frivola appellatione non obſtante, an judex ad ulteriora queat procedere , & an per illius delationem à ſe abdicet juriſdictionem, & an inhibitio à ſuperiore emanata vigore frivolæ executionis impediat executionem ſententiæ , vide remiſſivè.*

Conc. Trid. ſeſſ. 13. de reform. c. 1. *verba recenſetur , ibid.*

80 *Appellatio tanquam frivola à judice rejecta, ſi pars non contradicat appellando , videtur fateri frivolam eſſe.*

81 *Frivolè*

81 *Frivolè appellantem potest judex à quo excommunicare tanquam contumacem.*

82 *Præsumptio juris & de jure condemnato repugnans, non erit in appellatione audiendus.*

83 *Condemnatus præsumptione juris & de jure, dicitur convictus & confessus, ac ideo nullo modo auditur appellans.*

84 *Præsumptio juris & de jure non recipit probationem in contrarium.*

85 *Præsumptio juris & de jure ubi recipit probationem in contrarium, admittit etiam tunc appellationem.*

86 *Præsumptio juris & de jure, in quibus casibus admittat probationem in contrarium, & quales sint præsumptiones juris, & de jure, remissive.*

87 *Præsumptione juris tantùm condemnatus non prohibetur appellare.*

1 GRandis est hujus capituli materia, in qua partem negativam amplector, judicem Ecclesiasticum vim non facere, denegans dilationem appellationi interpositæ ab eo, quòd facit in executionem Canonici decreti & sanctionis, atque secundum juris dispositionem, dictantis. Pro quâ expendo & illud Christi Domini Actuum Apostolorum 9. dicentis, Durum est, contra stimulum calcitrare, text. expressus *in l. ff. §. ff. de appell. recip.* ibi item si ex perpetuo edicto aliquid deceroatur; id, quo minus fiat, non permittitur appellare: text. celebris *in c. constituit, 29. in ord. de appell.* ibi, non convenit, ut pro hujusmodi appellationibus ab observatione decreti debeas abstinere, *&c.* text. *in cap. cum in cunctis 7. in ord.* ibi, nec profit eis appellationis refugium, si forte in constitutionis istius trangressionem per appellationem voluerit se tueri, *&c. de electione lib. 6.* probat etiam text. optimus, *in c. relatum, de clericis non resid.* ibi, nec patrocinari debet eis appellationis diffugium, si contra hujusmodi intentionem decreti fuerit interjectum, *&c.* Ex quo constat appellationi non esse deferendum, per beneficiatum interjectæ à præcepto, seu sententia, qua mandatur residere beneficium, de jure residentiam requirens, per quem & alia jura latè probavimus, & resolvimus *supra 2. part. c. 15. à princ.* hanc conclusionem probant etiam gl. *ibi in d. c. constituit. 1. nota. & gloss. in verbo pro hujusmodi appellationibus*, ubi etiam utrique Abb. Sicul. & Panormit. ex quo etiam aliam simillem eliciunt conclusionem, ut à judice jurisdictionem exequente non permittitur appellatio, latè etiam ibi Philipp. Franc. Abb. Panor. *in d. c. relatum, n. 3.*

Hanc insuper conclusionem probant Maran. *in pract. de ord. judiciorum 6. p. tit. de app. n. 345.* quem solum referens sequitur Joan. Gutier. *in const. 18. n. 21.* dicentes, quòd ab actu celebrato, & gesto secundum legis dispositionem, & canonicas sanctiones, nec à judice eas, & decreta juris exequente, non potest appellari, allegant ad hoc text. *in d. c. constituit.* Et ita in casu, de quo per eundem Gutier. *ibi*, nempe, ut possessor resignatarius dimittat possessionem prioris beneficii adepta possessione secundi resignati secundum jus commune, & clausulam expressam Bullæ resignationis, ex hac doctrina potissimum tenuit, appellationi deferendum non esse, & Cancellariam Regiam Vallisoletanam aditam per viam violentiæ pro appellationis à condemnato interjectæ delatione vim non fieri, causamque judici remittendam declarasse.

Pro quo facit etiam quod alias determinavit Rota, ut testatur Seraphi. *dec. 310. sub n. 1.* dum hæc dicit: num etiam consideratum fuit, appellationem Martini fuisse frivolam & calumniosam, & contra juris cleri dispositionem, concedendis patronis sex menses, ideo non causare attentata, cùm ei judex deferre non teneretur, *ad c. 2. de dolo & contum. lib. 6.* Achille *dec. 6. de appell.* quæ ut vides, optimè nostram probat conclusionem.

Cui & conveniens est quod disputant Lamberti. *de jure patr. 2. p. lib. 2. art. 20. p. 9. princ.* an primus præsentatus à patrono possit appellare, ne intra terminum à jure concessum alterum præsentet, cujus resolutionem & ab hac nostra doctrina desumpsit: ut scilicet, cùm claro jure sit canonico permissum, patronis laicis, variare in præsentatione, & iterum alium præsentare (accumulativè saltem, non exclusivè, *c. quod autem, &c. cum autem, de jure patr.*) appellationi à primo præsentato deferendum non esse nec admittendam rationem reddens, quia est contra juris dispositionem; & non valet, secundum Specul. *in tit. de appell. §. 22. vers. 23. & vers. 27.* allegat etiam *l. fi. de app. rec.* & quia non potest appellari, nec fiat, quod jure fieri permittitur, *per c. cum nobis olim. de elect... 1. &c. ex ore de iis quæ fiunt à major. p. capit.* Ancharanum *in c. decernimus, in vers. offeratur 16. q. 7.* & hoc etiam dicit post Abb. *in cap. pastoralis de jure patr.* Paul. de Citad. *in tr. de jure patr. in 6. p. in 8. 4.* ubi etiam adducit illud Actuum Apost. *cap. 9.* durum est contra stimulum calcitrare, cujus & nos ad principium meminimus, & referens Hostien. & Inn. ita tenet Joan. And. *in d. c. pastoralis super gl. pen.* & etiam Card. *ibi in 1. col. in vers. appono ad hoc*, & secutus Abbatem idem dicit Maran. *de ord. jud. 6. p. tit. ad app. num 165.* eleganter melius quàm alibi, de hac re agit post alios Spino *in tr. de testam. gl. 4. prin. n. 94.* & facit text. si bene perpendatur *d. c. pastor. de jure patr.*

Et ex hac nostra doctrina resolutionem veram accepit articulus ille: ut appellationi interpositæ à beneficiato compulso ab ordinario, ut ordinetur secundum ordinem requisitum ab ipso beneficio, quod possidet; deferendum esse nullo modo, cùm hoc sit à jure canonico tot decretis, tot decretalibus, & constitutionibus inductum, ac perpetuo edicto ita contineatur Trident. *sess. 22. de reform. c. 4. commiss.* ibi statuti auctoritate (& iterum, ne statutum ipsum, *&c.*) *de elect. lib. 5. c. licet canon. 14.* quia in observatione canonis memorati, &c. (*Clem. 2.* quæ statuuntur in jure, &c.) *de ætate & qualitate*, & est elegans text. qui utramque conclusionem probat *in d. cum in cunctis 7. in ord. vers. cum autem*, ibi & reliqui admoniti non fuerunt, præfixo à canone tempore in Presbyteros ordinati: & ab illo removeantur offic. *&c.* nec possit eis appellationis refugium si forte in constitutionis istius transgressionem per appellationem voluerint, se tueri, *&c.*) prout & nos latius hunc articulum examinavimus *supra 2. p. c. 15.*

Ex hoc eodem fonte procedit, quod Doctores dicunt: quòd licèt appellatio licita reputetur à mandato de sequestrando, tamen non procedat quando in aliquo casu lex mandat, & præcipit sequestrum, apponi, *ut in cle. 1. de sequest. poss. & fruct.* quia tunc appellationi deferendum non esse, notant communiter DD. præsertim Card. *not. 9. in d. cle. 1.* Afflict. *dec. 152. n. 6.* Cassiad. *dec. 5. de sequest. poss. & fruct. vers. sed maj. pars duorum*, Maran. *de ord. jud. 6. p. tit. de app. 182.* Lanc. *de attent. p. 2. q. 13. lim. 12. n. 4.* Vestr. *in praxi lib. 7. c. 2. n. 5.* & nos latè *1. p. c. 21. per tot.* reddentes rationem quia tunc judex legis est executor & ab executore legis non est licita appellatio, latè prosequitur Marescal. *var. resol. lib. 2. c. 77. n. 11.* latè, & penè in terminis nostræ quæstionis Grat. *discep. foren. tomo 2. c. 232. à n. 19. cum pluribus seqq.* dicens, quòd tunc potius operatur lex, quàm homo, & judex nihil aliud facit, quàm legem exequi, & sic tanquam à legis executore non datur appellatio, juxta *l. ab executore, ff. de app.* Rebuff. *in l. si qua pœna in prin. vers. namque harum ff. de verb. signif.* quia juris executio non gravat, Gratia. *ibi, n. 21.* Bald. *in c. ad nostram el 2. de app.*

Et sic generaliter est verum, quòd quando lex, vel canon in aliquo casu determinato aliquid præcipit, & mandat faciendum, prout in vacatione beneficii apponatur edictum, in curato præficiatur œconomus, & assignetur ei congrua, non suspendit appellatio, nec aliquid

aliquid operatur in his caſibus, ut ſuis locis diximus. Et etiam, quando lex in aliquo caſu determinato jubet cautionem præſtari, ut in edicto prætoris ſecundum *l. 1. & Rubr. ff. ut legatorum, ſeu fideicom. nomine* 15 *caveatur*, quoniam ejus præſtationem non ſuſpendit appellatio ſubſecuta, text. elegans in ratione ſui, *in l. poſtquam §. imperator*, ibi, Imperator Marcus Anton. Julio Balbo reſcripſit, eum, à quo res fideicommiſſæ petebantur, cum appellaſſet, cavere, &c. rectè placuit Principi; poſt provocationem quoque fideicommiſſi cautionem interponi, quod enim ante ſententiam, ſi petitionis dies moraretur, fieri debuit: amitti poſt victoriam delata petitione non oportuit, *&c. ff. ut legato ſeu fideicommiſſ. nom. cavea.* ex quo 16 text. & unam communiter eliciunt Doctores concluſionem: ut omne illud quod licitum eſt fieri ante appellationem, & ipſum etiam libet illa pendente, ut eſt videre per Bart. *in l. furti §. 1. in princ. ff. de iis qui nota. infa.* Alex. *in rubr. ff. nihil novari.* Marant. *de ord. judic. 6. p. tit. de appell. n.* 164. Corſetus *in ſingul. verb. app. incipit regula in 6. lim.* & per dictum text. qui ſecundùm Dynum *ibi*, *n.* 1. alibi hanc format concluſionem Vitall. *de clauſ. in clauſ. nihil novari appell. pen. ſub n.* 1. *verſ. item fallit*, multos citat, multaque exempla adducit in comprobationem. Lancel. *de attent. 2. p. cap. 2. lim.* 15. *per totam.*

17 Et hujus noſtræ doctrinæ, ſcilicet; appellationi non eſſe deferendum interjectæ ab eo, quod fit ſecundùm juris & canonis diſpoſitionem, aut judice eam exequente, rationem libentiſſimè reddam, quia quando lex ſuper aliquo caſu determinato aliquid diſponit, & fieri jubet, jam ipſe caſus videtur ab ipſa lege determinatus, & ſententiatus, ex ſententia ab ipſa lege lata, & ideo quando in tali caſu appellatur, potius ab ipſius juris diſpoſitione cenſeretur appellari, quod utique nec permittitur nec admittendum eſt, Bart. & omnes *in l. omnes populi a n.* 53. *& ſupra ff. de juſtitia & jure*: Bobadilla *in polit. l. 3. c. 8. n.* 278. *litera B. ad fin.* Bernard. Diaz *in regul.* 675. Gratian. *in regul.* 35. idem *in* 18 *reg.* 171. & ſic judex qui id quod lex mandat, obtemperans exequitur, nihil non facit, ſed eſt miniſter & executor legis; ergo eum ab ipſa ſententia legati, & legis diſpoſitione, ac determinatione non ſit licita appellatio, pariter nec ab ejus executore & executione, & latè comprobant Gratian. Rebuff. & Mareſcot. poſt alios locis proximè citatis *num.* 12. quia actus non attribuitur gerenti, ſed mandanti, ut alibi in ſimili propoſito latiùs diximus pluribus comprobantes, nempe *2. p. c. 3. per totum.*

19 Nam certum eſt, quod quando à ſententia aliqua, vel quia eſt privilegiata, vel quia tranſivit in rem judicatam, ſint vel tres conformes, appellatio non admittatur, pariter nec ab ejus executore, & executione, *l. ab executore, ff. de appell. ab executione, C. quorum appel. non recip. l. executorem, C. de appell.* optima *l. quoniam judicis*, ibi, appellationem ſuſcipere recuſaverit, quæ non contra executionem, ſed adverſus ſententiam, &c. *de appell.* & facit *l. ſi qua pœna, ff. de verbo. ſignific.* nam taliter appellans ab executione facta vigore rei 20 judicatæ, obligationis cameralis aut guarentigiatæ, præſupponit antecedens validum: à quo executio dependet, & negat conſequens; ſcilicet, illorum executionem, & ſic nihil agit; ita eleganter dicit Geminia. *conſ.* 99. incipit *ſuper primo, n.* 3. allegans ad id Joan. Monachum, Galleſius *in tr. de Camerali* 30. *p. in c. de quæſtionibus variis poſt proceſſum incidenti. n.* 3. *cum tribus ſeqq.* Marq. *de comm. 2. p. c. 2. n.* 11. Hier. Gonz. *in regul. de menſib. gl.* 9. *in annot. n.* 221.

21 Altera etiam ratio eſt quoniam iſthæc appellatio ab hujuſmodi ſententia legali interjecta eſt contraria juri, ac ideò dicitur frivola, fruſtratoria, & calumnioſa, quæ nec eſt admittenda, nec ei defertur, nec cauſat attentata, probat text. *in c. pervenit*, ibi, fruſtratoriæ dilationis cauſa *de appell.* juncto text. *in d. c. relatum*; *de clericis non reſid.* & probat expreſsè dicta deciſio Rotæ 310. apud Seraphinum ſuprà relatum Geminia. & Abb. *in c. conſuluit 3. de appell.* Socin. *conſ.* 39. *col.* 6. *in 4. vol.* Marant. *de ord. jud. 6. p. tit. de appell. n.* 171. 22 & cùm illi reſiſtat jus, cujus præſumptionem contra ſe habet, appellatio non permittitur, & licitum eſt judici ad ulteriora procedere, Rota *dec.* 234. *alias* 35. *de app. in novis*, incipit *ſi Rector.* Alciatus *conſ.* 58. incipit *gubernatorem, n.* 9. *vol.* 6. optimè Caputaq. *dec.* 328. 1. *p. n.* 2. *& per totam.* Mandoſ. *in tract. de monitoriis q.* 23 77. *per totam*, ubi dicit; aliquo appellante à monitorio, ut intra aliquod tempus accedat ad reſidendum beneficium, appellatione non obſtante; poteſt Epiſcopus ad ulteriorem juris executionem procedere, quia huic tali reſiſtit jus commune, ejuſque recurſui, appellationi, & declarationi, ac ita non audiatur, & idem Alciatus *in conſ.* 3. incipit *in hac n. 2. & ſeqq. lib.* 6. ubi dicit, 24 quod interpoſita appellatione à correctione; quia ei jus commune reſiſtit, & contra appellantem præſumitur, attentata non ſint revocanda, & facit quod dicit Anchar. *conſ.* 410. *n.* 7. & 8. Tuſchus *conſ.* 397. 1. *tomo*, 25 quòd appellatio quæ interponitur à canonico ſuper honeſta correctione appoſita per Capitulum, cùm ſit frivola, poteſt Capitulum (ea ſprета) ad ulteriorem executionem devenire, & idem de appellatione à correctione facta per ordinarium, ut pariter tanquam frivolæ deferre non teneatur, probat expreſsè Trid. *ſeſſ.* 26 13. *c.* 1. *ad fin.* & ideo appellatio dicitur frivola interpoſita ab interloquutoria expreſſa minus legitima cauſa, vel expreſſa aliqua reprobata à jure, Corneus *conſ.* 193. *pro dec. primi in fin. n.* 17. Scaccia *de app. q.* 2. *ſub n.* 38.

Quia quando appellatio eſt juri contraria, non cauſat attentata, probat, ultra ſupradictos Bald. referens 27 Joan. And. *in Novella. in c. ff. de eo. 1. quo tempore miles*, & ſecundùm Innocentium *in c. bonæ, de app.* Greg. Lop. *in l. 26. tit. 23. gl. 5. ad medium*, quemadmodum, & è converſo appellari licet à denegante beneficium conceſſum per jus commune, quia ubi denegatur obſervantia juris communis, ibi infertur gravamen, ita per Bald. *conſ.* 378. *n. 2. lib.* 5. tenet Card. Tuſchus 1. *tom. concl.* 359. *tit. de app. ab interloc. an admittatur & quando, n.* 39. *litera A.*

Deinde & aliam rationem reddamus, nam cum appel- 28 latio innitatur juſtitiæ, Marth. de Afflict. *dec.* 314. *n.* 4. etiam cauſa immediata appellationis eſt injuſticia, injuria, & gravamen *c. ſuggeſtum in ſi. c. cum ceſſante, de appell.* Petrus Surd. *conſ.* 192. *n.* 17. *l. p.* ac ita tunc dicitur 29 frivola; quando interponitur ſine legitima cauſa, ut quia appellat, ubi non eſt gravatus injuſtè & tunc dicitur 30 vana, & inanis, ut per Gominia. dicit Marant. *de ord. judic. 6. p. de appell. num* 336. jus enim neminem gravat, imò jus & injuria opponuntur invicem, *l. meminerint. C. unde vi, l. 2. C. de indic. vidui. tollen. l. ult. C. de iis qui veniam ætat. impetran. c. 2. 16. q. 6.* pariter atque 31 nec juris executio, nec judex exequens, quia facit lege permittente, *c. qui peccat. 23. quæſt. 4. l. Gracchus, C. de adulteriis*, ergo non potent appellari, & hanc rationem ita tradit Abb. *in d. cap. conſuluit el tercero ſub n.* 32 3. *de appell.* cujus ſuprà meminimus, probantis noſtram concluſionem. Pro quo facit, quia juris executio non habet injuriam *l. injuriarum, & §. 1. ff. de injuriis, l. quemadmodum, l. Magiſtratus, ff. ad legem Aquil.* Proſp. Farin. *in tract. praxi crim. 1. tom. q. 5. ſub n.* 17. ubi etiam dicit, quod compulſio neceſſaria & probabilis actum non vitiat. per *l. 1. ff. ſi quis omiſſa cauſa teſtam.* gl. in *l. interdum ff. quod falſo autore autore*, & hoc etiam pertinet, quod dicit *l. fi. in ſi. de appell. recip.* ibi, inter- 33 quominus pignus vendere liceat appellari non poſſit; nam cùm hæc facultas liberè ſit creditori à jure permiſſa, putà quando creditor adivit judicem, & per- ſententiam judicialem expectato biennio obtinuit dic-

8 & inſtam

tam licentiam, vel aliter per denuntiationem, juxta text. *in l. fin. §. fin. autem el.* 1. *de jure domini impetr.* ac jure ſuo utendo creditor neminem gravat, qui etiam jure ſuo utitur nemini facit injuriam, ex regula juris, & per gl. *in d. l. fin. verb. vendere ff. de app. recip.* ubi B. & cæteri, vide quæ circa pignoris venditionem dixi *infr.* 4. *p. c.* 7. *ad fin.*

34 Et hinc venit, quod inquit Joan. Garcia *tr. de nobilit. gl.* 11. §. 1. *n.* 9. quòd quotidie in ſupremis tribunalibus dantur mandata Regia, vulgò proviſiones ordinariæ contra particulares judices ipſis inauditis; quia nulla excuſatione vitari poſſunt, etiam illis partibus contradicentibus, nec unquam interponitur ſupplicatio ab ipſis mandatis, & ſi quis ſupplicationem interponat tum punitur, tum non auditur, reddit rationem ipſo Garcia in comprobationem, quia à præcepto legali non eſt licita appellatio, gl. fi. *in c. conſuluit, de app. ubi* Abb. *n.* lex enim neminem gravat, ac ſubinde nec exequens ipſum jus, *ex d. c. qui peccat.* 23. *q.* 4. *de l. Grach.*

35 Quare cùm iſthæc appellatio juri contraria ſit, ac juſtitia deſtituta, & ejus fomento careat, minus legitima reputatur, enim vero appellatio quæ caret effectu, & non habet adminiculum juris, non impedit executionem, docet Bald. *in c. paſtoralis col.* 2. *de off. deleg.* Iſſ. *in conſ.* 187. *col. verſ. ubicumque.* Roland à Valle *conſ.*

36 77. *n.* 2. *vol.* 2. *tom.* 1. & rectiſſimè frivola dicta eſt ex ſupradictis, quia quemadmodum corpus, quod caret anima, & ſpiritu vitali, frigidum manet; ita appellatio, quæ caret jure, cujus eſt propria vita, & ſcientia,

37 ut frivola mortua cenſenda eſt. Quæ declaratio appellationi frivolæ magis quadrat, quàm tradita à Budæo *in annot. ad Pandect. ad l. ſolutam de pignorat. actione,*

38 ut frivola eſſe dicantur, quæ infirma, & fragilia ſunt, & ex ejus deſcriptione etiam apparebit, atque cùm juſtitia careat, juſte denegatur delatio, imò appellatio frivola dicitur inanis, & vana, Maranta *in Specul.* 6. *part. actu* 3. *princ. in verbo, & quandoque appellatur,*

39 *n.* 347. Scaccia *de app. q.* 2. *nu.* 48. ubi etiam dicit ad fin. verbum frivolum importare caducum, vel inutile, Geminia. *in d. cum app. n.* 5. *de app. in* 6.

40 Cùm appellationibus frivolis nullus deferat, nec ſit à judice deferendum; *cùm appellationibus frivolis, de appellat. l.* 6. imò talis appellatio manifeſtè frivola, & calumnioſa poteſt regulariter à judice rejici, & (ea non obſtante) ad ulteriora procedere abſque attentatorum vitio. Bart. *in l.* 1. §. *interdum, ff. à quibus appellare non licet* Felin. *in c. de cætero n.* 11. *de re judic. & in c. licet cauſam, nu.* 5. *de probationibus.* Specul. *in tit. de appel.* §. *nunc dicamus, nu.* 8. *verſ. item appel. penden.* Andr. Barba. *in addit. ad Bald. in verſ. habet locum in cap.* 1. §. *ſancimus, it. quo tempore miles inveſti. pet. deb.* Innocent. *in c. dilecti de exceptio.* Idem Innocent. & Bald. *in c. paſtoralis de off. deleg.* Abb. *in c. conſuluit el* 3. *de appel.* Philip. Franc. *in c. ut debitus nu.* 47. *de appel.* Socin. *conſ.* 39. *col.* 6. *l.* 4. Guido Papæ *deciſ.* 213. *ſtatuta n.* 6. *& in tract. de appel. q.* 12. Marant. *de ord. jud.* 6. *p. tit. de app. n.* 171. Aufrerius *in additio. ad deciſ. Tholoſ.* 500. quæ eſt fin. *ad med.* Anton. Corſetus *ad ſing. verbo appel.* incipit, *regula eſt, verſ. limit.* 2. *ſeqq.* Vantius *in tr. de nullit. in tit. quoties & intra quod tempus nu.* 48. *& tit. de mill. ex defectu jur. ordinar. ſub nu.* 142. poſt Rotam *dec.* 75. *aliàs* 356. *nota quod de appell. in antiq.* Æguid. *deciſ.* 239. incipit *in cauſa.* Pariſius *conſ.* 49. *ad primum n.* 21. *lib.* 4. Carrerius *in praxi crim. in* 1. *tract. de appell. non recip. ad l. obſervare curabis in princ. n.* 7. *&* 8. *C. quorum appell. non recip.* Contard. *in l. unica C. de mom. poſſ. fuer. appel. in* 7. *lim. n.* 41. *& ſeqq.* Bertazola *in conſ.* 404. *n.* 1. & ibi in addit. *vol.*

41 4. & in eiſdem in addit. *conſ.* 384. *l. A. eod. vol.* 4. & in terminis, ut hujuſmodi appellationi frivolæ judex Eccleſiaſticus non deferens vim nullam committere dicatur, notat noſter Gaſp. Rodr. *in tr. de redditibus annuis lib.* 1. *c.* 17. *nu.* 67. & noſter Perez de Lara *in tract. de anniverſ. & Capell. lib.* 2. *c.* 11. *ſub n.* 8.

Et cum à jure, non omnes modi quibus cognoſcitur 42
& detegitur calumnia appellationis frivolæ, potuerunt diffiniri: propterea judicis arbitrio eſſe hoc remiſſum, ſcripſerunt Marſil. *in l. quæſtionis modum n.* 45. *ff. de q.* Men. *de arbitr. jud. lib.* 2. *caſu* 197. *nu.* 7. Cæſar Contard. *in repet. l. unic. C. ſi de mom. poſſ. fuer. app. nu.* 40. Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *in* 6. *limit. n.* 3. *& ſeqq.* Claud. Bertazzo. *ad conſil. Bertazoli patris.* 348. *in aud. lit. A.* quapropter ſi judex (cùm ejus arbi- 43
trio hoc ſit relictum) arbitratus fuerit appellationem in aliquo caſu frivolam eſſe, & calumnioſam, ea non obſtante, ad executionem procedere poteſt, ut loquendo in appellatione à decreto torturæ, ſcripſit Bajardus ad Clarum *in q.* 64. *num.* 85. ubi affirmat, ita ſervari in ſtatu Eccleſiaſtico, allegat Foller. *in pract. crim. in* 3. *p. princ. nu.* 50. Proſper. Farin. *in tr. crim. tom.* 2. *q.* 38. *n.* 27. vide *n.* 57. quomodo hoc arbitrium ſit regulandum.

Illud tamen potiſſimum judex in ea decernenda præ 44
oculis eſt habiturus, in quo omnes conveniunt; ut illa regulariter dicatur frivola appellatio, quæ prodeſſe nihil poteſt, nec ullum unquam juris effectum ſortiri, ita eleganter Geminianus *in c. cum appellationibus frivolis col.* 2. *verſ. quæro quid importet,* &c. *de appel. lib.* 6. Philip. Franc. *ibi in princ.* Geminianum referens ſequitur Marant. *de ord. judic.* 6. *p. tit. de appellat. n.* 336. & per Joan. Andr. *in clem. ſi ante, de dolo & contumacia.* Rota *deciſ.* 58. *aliàs* 417. *ſi appelletur nu.* 5. *de appellat. in noviſ.* Rebuff. *in comment. ſuper concord. Franch. in rubr. de frivolis appellat.* Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 22. *limit... n.* 3. & 4. Menoch. *de arbit. jud.* 97. *lib.* 2. *cent.* 2. *n.* 5. *&* 6. (ubi egregiè agit de hac dictione, frivola) & per Geminia. ſequitur Manuel. Rodrig. *in quæſt. reg. tom.* 1. *q.* 8. *art.* 13. & ex Francho & Maranta ſequitur remiſſivè ad eos noſtras Gaſpar. 45
Rodr. *in tr. de annu. redit. d. lib.* 1. *q.* 17. *n.* 67. *&* 68. & hoc etiam in effectu ſentit Rolandus à Valle *vol.* 2. *conſ.* 77. *n.* 21. *tom.* 1. dum ex aliis dicit, quòd appel- 46
latio, quæ caret effectu, & non habet adminiculum juris, non impedit executionem. Et convenit quod dicit Scaccia *de app. q.* 2. *n.* 50. *ad fin.* quòd appellatio calumnioſa dicitur non ſolùm illa, quæ in ejus interpoſitione apparet talis, ſed etiam quæ talis detegitur in fine cauſæ.

Et hoc principaliter poteſt conſtare, apparere ex 47
cauſa propoſita in ipſa appellatione, quæ quidem utique attendenda eſt, ut rei qualitas cognoſcatur, an frivola, fruſtratoria, ac calumnioſa ſit, probat Contard. *in d. l. unic. C. ſi de mom. poſſ. fuer. app. in* 1. *p.* 48
n. 35. & ſequitur Proſp. Farinac. *ubi ſup. n.* 27. *in princ.* Etenim illa dicitur frivola appellatio ab interlocutoria; ſcilicet, in qua nulla exprimitur cauſa, vel exprimitur minus legitima, ſeu eſt reprobata, aut falſa, & quando interponitur ſine legitima cauſa, ut puta, quando quis non gravatur, Corneus *conſ.* 193. *pro deciſione primi dubii in fin. n.* 17. *lib.* 2. Franc. *in c. ut debitus honor. n.* 2. *de appellat.* Maranta. *in ſpecul.* 6. *p. actu* 2. *in verbo, & quandoque app. num.* 127. *fol.* 509. Cæſar Contard. *in l. unica q.* 1. *num.* 27. Scaccia *de app. q.* 2. *n.* 48. *& lib.* 1. *cauſarum civ. c.* 97. *n.* 85. Contar. *in d. l. unica q.* 4. *n.* 14. Philip. Franch. *in d. c. ut debitus honor. n.* 11. *verſ. ſecundo tenementi,* Scaccia *de app. q.* 2. *n.* 47. *&* ſub *n.* 48. dicentes, quòd appellatio legitima 49
illa dicitur; quæ interponitur ex tali cauſa, quæ ſi eſſet probata, reputaretur cauſa legitima, aliàs autem ab interlocutoria non tenet.

Et ideo per contrarium dicit Marant. *ubi ſup. tit. de* 50
appell. ſub n. 345. ubi dicit per Philip. Franc. *in c. conſuluit el* 3. *& in c. de priore, de appell.* quod licèt ab actu, qui fit ſecundùm legem, & juris diſpoſitionem, & canonicas ſanctiones; judiceque eas exequente: non licet appellari: tamen ſi in appellatione inferatur talis cauſa rationabilis, per quam ſpecialiter in illo caſu admitti deberet: pariter atque etiam & ipſa appellatio

admittitur, quod declara, ut & nos alibi commodiori loco explicamus, quòd pluribus comprobat exemplis
51 Contard. & quando apparet evidenter eſſe calumnioſam, & frivolam: tunc rejiciendam, cùm in nulla inſtantia quocumque vadat (jure attento) poteſt effectum fortiri, jus ſiquidem eſt certum, & univerſale, & ubique idem operatur, ex his quæ latè Felin. *in c. exceptionem n.* 40. *de except.* Menoch. *de arb. iudic. l.* 1. *q.* 53. *n.* 6. & 9. & vide inferiùs *n.* 63. *& ſeqq.*

52 Quoniam qui fruſtra aliquid facit, nulliter facit, etiam ipſo jure; voluit Bart. *in l. penult. §. crimen in fin.* & ibi clariùs Imola *ff. de publicis judiciis.* Salicetus *in l. quamvis, C. de adulteriis* Dominicus poſt Joan. Andr. *in c.* 1. *col. ult. in princ. de accuſat. l.* 6. Panormit. *in c. veniens col. fin.* & ibi Aret. *eod. tit.* Panorm. *in c. quia fruſtra. col.* 2. *de uſuris* 4. Fulgoſ. *conſ.* 150. *quidam civis col. penult. verſ. rurſum &* 3. Aret. *in l. verbis civilibus*, per illum text. & ibi Iſſ. *in* 2. *nota ff. de vulg. &*
53 *in l. centurio col.* 9. *eod.* ubi etiam dicit hanc dictionem (fruſtra) ſignificare deeſſe potentiam faciendi, & ibi quoque Iſſ. *col.* 10. *verſ. in ea gloſſ.* ibi, ut modò Alex. *in l. cum eo quæ* & ibi Iſſ. *ad fin.* & Jac. à S. Georgio *C. de tranſact.* Barba. *in c. prudentiam, de off. deleg. & conſ.* 454. *ſcribitur apud Trophetam, col.* 2. *lib.* 1. Alexand. *in l.* 1. §. *ſi quis ita col.* 2. *in princ.* & ibi apertiùs Curtius ſenior *in addition. ipſius ff. de verbor. obligat.* Felin. *in c. Rodulphus col.* 21. *verſ. fruſtra aliquid fieri, de reſcript.* Corſetus *ſingulari, verb. nihil agit.*, & probat text. *in l. ſi tutor.. C. in quibus cauſ. in int. reſt. non eſt neceſſaria, l. in dubium C. de tut. vel curat. qui non ſatis, & in l. ex conſenſu §. cum prætor. ff. de app. & in l. ſi cauſa, C. de tranſact. l. tutel. §. impuberi, ff. de teſt. tut.* juncta *l.* 1. *C. eod. & l. juris prætor. §. ult. ff. de excuſ. tut.*

54 Et tunc illo in caſu judex arbitrabitur, appellationem eſſe frivolam, calumnioſam, quando videbit in proceſſu, apparere legitima ad torquendum indicia, & ea non fuiſſe purgata in termino conceſſo reo ad faciendum ſuas defenſiones, ut & bene conſiderat Carrerius *in pract. 1. tr. de app. ad l. obſervare curabis, C. quorum app. non recip. §. vigeſimus primus caſus eſt n.* 2. & meliùs per Foller. *in pract. crim. verb. & ſi confitebuntur in* 3. *p. ſub n.* 50. *verſ. quod puto eſſe*, & eſt de mente gloſ. *in l.* 2. *ff. de app. recip. in verbo, ſi contra.* Cyril. *in ſumma crim. rub.* 31. *de appell. §. fin. n.* 2. *in fin. fol.* 170. *col.* 1. Proſp. Farin. *ubi ſuprà* 2. *tom. q.* 38. *n.* 28. qui *n.* 30. latè examinat, an hoc caſu judex debeat eſſe certus de calumnioſa appellatione; an ſufficiat, eſſe in dubio, an fruſtratoria ſit, vel non?

55 Enimverò ſuppoſita à nobis tradita concluſio; ut appellationi frivolæ judex non deferens vim facere non dicitur, cùm eam poſſit rejicere, & ea non obſtante, ſine attentatorum vitio queat ad ulteriorem executionem procedere: eſt utique intelligenda, & declaranda, ut locum habeat, quando appellatio evidenter eſt frivola & calumnioſa, ſecus in dubio, ſive dubium ſit juris vel facti. Ita Innoc. *in c. paſtoralis ſub n.* 3. *verſ. an hoc*, & ibi Bald. *nu.* 3. *de off. delegat.* Iſſ. *in l.* 1. *in* 1. *not. C. de bonor. poſſ. ſecundùm tabulas, & in l. præſes, num.* 4. *de re jud.* Philipp. Franc. *in c. à judic. c.* 5. *de appell. in* 6. ultra eos, quos allegat & ſequitur Contard. *de l. unica C. ſi de moment. poſſ. q.* 1. *n.* 41. *cum ſeqq.* Lancel. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 6. *n. fin.* allegans Iſſ. *in l. præſes n.* 4. *ff. de re judic.* Aſinium *in praxi jud. §.* 31. *limit.* 2. *n.* 8. *in fin.* plures
56 (loquens ſpecialiter in appellatione à tortura) vide per Farinacium *loco proximè citato*, & vide Contard. *ibi*, qui declarat, quando appellatio dicatur evidenter, & notoriè calumnioſa & frivola.

57 Et ideo cùm nuper diximus, quam eſſe appellationem frivolam & calumnioſam, relinqui arbitrio judicis, dicit Scaccia *tract. de appel. q.* 2. *n.* 50. poſt Avarr. de Roff. *in l. tutor.* 41. *n.* 2. *ff. de uſuris*, quòd judex non debet appellationem arbitrari frivolam, niſi eam, quæ notoriè apparet inutilis, & calumnioſa, illamque dici appellationem frivolam, quæ eſt manifeſtè frivola, aliàs quandiu non apparet manifeſtè frivola, ſed remanet diſputandum, an ſit frivola, non dicetur frivola, & ſic evidenter talis debet conſtare, ut quando quis appellavit ab electione: dicens electum eſſe monoculum, cùm appareat contrarium; ſcilicet, duos habere oculos, 58
vel quando appellat, ne quis providus, literatus, aut honeſtus eligatur; aut quando ultra decem dies appellat, Scaccia *ubi proximè, & lib.* 1. *cauſa civil. & crim. c.* 97. *ſub num.* 85. ubi alia exempla de appellatione manifeſtè frivola.

Item appellatio dicetur frivola notoriè interpoſita 59
ſuper inepta petitione; ut putà quando quis in cauſa recuſationis petit, quòd eligantur arbitri, ubi eligendi non ſunt, juxta ea, quæ leguntur, ac notantur *in c. ſi contra unum de off. deleg. l.* 6. quia tunc propterea appellatio interjecta, erit frivola, Oldra. *conſ.* 302. *in princ. n.* 2. & 9. vel quando is qui appellat, non gravatur, quia eum ſententia non tangit Fulgoſ. *conſ* 165. *n.* 2. ubi latè, & utrumque caſum probat Cardin. Tuſchus *concl.* 397. *tom.* 1. ubi etiam idem dicit: quando pro- 60
curator conſentit, & in judicem, & locum principalis Dominus allegat illos ſuſpectos, ut per Ancharanum *conſil.* 158. *n.* 29. *& ſeqq.*

Quibus convenit, quod dicit Phil. Franc. *in c. ſi duo-* 61
bus in princ. de appell. quòd ille qui non gravatur ex ſententia, nullo modo auditur appellans, *c. non ſol.* 2. *q.* 6. *c. ut debitus, de appel.* ſecundùm Innocent. *in d. c. ſi duobus in princ.* ac ideo qui obtinet ſententiam pro ſe, aut qui non eſt gravatus ex ſententia, non poteſt appellare, nec appellatio devolvit cauſam, ut tenet Inn. *in c. brevi de jurejur.* Bart. *in l. fin. C. quando provocare eſt neceſſe, col.* 4. pro quo facit idem text. *in l. ſi ſervus plurium, §. ſi hæreditate ff. de leg.* 1. & ibi Bart. *in fin.* quod dicit notandum Franc. *ubi proximè.*

Item & iſti appellationi, tanquam frivolæ, non eſt 62
deferendum, ſi interponatur ab aliqua admiſſione articulorum, putà, appellationis, aut inſtrumenti, facta (ſi & in quantum de jure poteſt, *&c.*) quia judex admittens aliquid (ſi & in quantum) neminem gravat, ac ideo appellatio non admittitur, ita Imola *in l. judex in fin. ff. de re judic.* Natta. *conſ.* 32. *nu.* 8. Cardinal. Tuſchus *ubi proximè d. conc.* 397. *tit. quando dicatur app. frivola*, quoniam hoc caſu cùm jus ſit certum, ſi de jure non debeat fieri, nec admitti, ita nec admiſſa 63
remanet, nec cenſetur à judice admiſſa ſecundùm Ruinum *conſ.* 61. *in lite num.* 27. *lib.* 5. Rolandus à Valle *conſ.* 77. *viſo n.* 18. *lib.* 2. Alciatus *conſ.* 409. *num.* 3. *Pedemont. deciſ.* 5. *n.* 9. *verſ. nec obſtat clauſula.* Natta *conſ.* 556. *n.* 5. *lib.* 3. Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 9. *n.* 331. & nos alibi diximus latiùs.

Et his addere potes, quòd cùm ad probandum non 64
admittatur quis, ad id quo probato non relevat, nec prodeſſe poteſt; putà quia res conſiſtit in jure, vel quia confitetur à parte, & ſimilia, *l. ad promotionem, C. de probat.* & per Corn. Dynum, & Imolam dicit Roland. à Valle *conſ.* 47. *nu.* 28. *vol.* 3. ibi, ſi ab hac denegata 65
probatione pars appellationem interponat, deferendum tanquam evidenter frivolæ non eſt his quæ ſuperiùs dicta ſunt, quia nihil hæc appellatio prodeſſe poteſt, ſicuti nec ipſa probatio, quia fieri non debet, quod factum non relevat, *l.* 2. *in fin. ff. ſi quis in jus vocatus non fuerit, l. arbitror. ſi calendis, ff. de arbitris*, multos citat Pariſ. *conſ.* 100. *nu.* 45. *vol.* 1. Craveta *conſ.* 802. *n.* 15. Petrus Surd. *deciſ.* 360. *n.* 5.

Et hinc eſt, quod imputari non debet alicui, ut non 66
fecit, quid factum non profuiſſet, Bald. *in conſil.* 145. *col.* 4. *vol.* 3. Caſtrenſis *conſil.* 73. *in fin. vol.* 1. Pariſ. *ubi ſuprà n.* 94. Craveta *conſ.* 15. *n.* 16. Beccius *conſ.* 100. *n.* 10. quia fruſtratorii actus ſunt evitandi, *l. hæc ſtipulat. §. divus, ff. ut leg. nom. caveatur l. non cogendum, §. Sabinus, ff. de procur. c.* 2. *de probat. l.* 1. *ff. quod metus cauſa l.* 2. *in fin. ff. ad municip. §. quibus in prima conſt. codicil. l.* 3. *in princ. ff. de jurejur.* Lex enim abhorret

fruſtra

fruſtratorios & ſuperfluos actus, *l. unica, C. de theſaurariis d. l.* 1. *in fi. ff. ad munic.* Petrus Surd. *ubi ſuprà*
67 *n.* 7. ac ideo dicimus, quòd pars quæ plenè probavit licitè recuſat juramentum ſibi oblatum, *c.* 2. ubi Doctores *de probatio.* Gloſ. *in l. admonendi ff. de jurejur.* Iſſ. *in ejus repetitione n.* 29. *& n.* 266. Alexand. *in l. manifeſtè n.* 4. *ff. eodem* Neviz. *conſ.* 7. *n.* 6.

68 Ex hac etiam ratione non ſunt admittendi articuli impertinentes, nihilque revelantes, *cap. cum contingat, de officio delegat.* Bart. per illum text. *in l. ſi duo §. idem Julianus* ubi Iſſ. *n.* 13. *de juſt. & jure* Card. Pariſ. *conſ.* 97. *n.* 131. *volum.* 1. *& conſil.* 67. *num.* 14. *volum.* 4. Craveta *conſ.* 23. *n.* 4. & pluries in Rota ita fuiſſe tentum, deciſiones referens dicit Flamin. Pariſ. *de reſign. tomo* 2. *lib.* 11. *quæſt.* 10. *à num.* 5. qui dicantur articuli
69 impertinentes, vide Cravetam *conſ.* 5. *n.* 18. Quibus proxima ſunt quæ optimè diſputat, & reſolvit Perez de Lara *de ann. & Capell. lib.* 2. *cap.* 9. *à n.* 46. *uſque ad*
70 *finem*: an Patronus teneatur præſentare intra terminum edictorum, cùm habeat tempus à jure 4. vel. 6. menſium, & quando ad id teneatur, vel quando poſſit petere eorum prorogationem, alio inſtante, vel non inſtante pro probatione, & an fit audiendus petens dictam prorogationem edictorum pro tempore, ſi à jure præfixo ad præſentandum, interim dum aliquis, quem prætendit præſentare tonſuretur, vel ordinetur ordine requiſito ad beneficium, vel aliàs expectentur qualitates, putà, ætatis neceſſariæ, ſive alteri ſit jus quæſitum, vel non, vide per eundem ubi multa.

71 Et quia appellans fruſtratoriè eſt in dolo, & lata culpa, Bald. *in l. tutores §. tutor ff. de adminiſtratione tutorum.* Bertachi. *verbo appellans teneri n.* 120. *ante fi.* ad
72 judicis officium pertinet, ut illa corrigat, & reformet quæ dolo vel malitia fiunt à partibus lite pendente, Bald. *in l.* 3. *C. de appellatio.* Gregor. Lopez *in l.* 26. *t. t.* 23. *p.* 3. *gloſſ.* 5 *adnodum*, Matthæus de Afflictis *deciſ.* 352.
73 *n.* 19. *ad fin.* judex enim tenetur calumniis obviare, & exceptiones ad intricandum, & procraſtinandum judicium oppoſitas etiam ex officio repellere, ſecundum Innocentium *in cap. poſt electionem de conceſſione præbendæ* cum aliis per Foller. allegatis *in practica crimin. in verbo ſi confitcantur in* 3. *p.* 3. *parti poſt n.* 50. & per Menoch. *de recuper. poſſeſſ. rem.* 15. *num.* 326. *& ſequenti*, & loquendo in appellatione fruſtratoria, & frivola, ita dicit etiam Farinac. *in tract. crim.* 2. *tomo, quæſt.* 38. *n.* 25. & facit quod ſuprà circa deſcriptionem appellationis frivolæ dictum eſt, ut tunc cognoſcetur quando nullum juris effectum poteſt fortiri, & ſic ad alios ſimiles huic caſus poteris inferre, diſcurrere & applicare, ſed hæc pro exemplo ſufficient, cùm omnia referre, foret in infinitum progreſſus.

74 Quibus & illud conveniens non omittamus, quòd literæ Apoſtolicæ expeditæ ſuper proviſione alicujus beneficii, ſemper continent clauſulam (appellatione remota) ſeu appellatione poſtpoſita quæ clauſula excludit effectum ſuſpenſivum appellationis, & excuſat ab attentatis *c. paſtoralis §. præterea de officio delegat. c. tuæ vobis in fi. de decimis.* Franc. *in c. bona n.* 36. *de appellatio.*
75 quæ clauſula quando non eſt appoſita præcedente cauſæ cognitione ſuper proviſione ipſius beneficii, parum aut nihil operatur, quia intelligitur ſolummodo, de appellatione frivola, quæ excluſa per dictam clauſulam cenſetur duntaxat, non autem legitima, & legitimè interpoſita, gloſſ. *verbo ante ſententiam, in fi. in c. ut debitus honor* 53. *de appell.* Gloſſ. 2. *in c. ex parte* 13. *de offic. delegati.* Joan. Selva *de benefic.* 3. *part. quæſt.* 13. *n.* 9. Gregor. Lopez *in l.* 70. *gloſſ.* 4. *tit.* 18. *p.* 3. Puteus *deciſione* 328. *num.* 1. *lib.* 2. Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *p. c.* 22. *limit.* 8 *num.* 42. 43. & 44. Hieronym. Gonzal. *de menſibus & alter. gloſſ.* 9. *in annotat. num.*
76 244. *ſuprà*, nec dicta clauſula (appellatione poſtpoſita) aliquid, operatur, quando conſtat de notorio gravamine, Decius *conſil.* 42. *num.* 2. *lib.* 1. Ruin. *conſil.* 82. *viſo num.* 1. *lib.* 5. Puteus *deciſ.* 414. *num.* 2. *lib.* 3. Lancelo. *ubi proximè à. n.* 28. *cum ſequentibus*, quia dicta clauſula ſemper apponitur in parte executiva literarum 77
& non comprehendit contradicentes de jure, ſed ſolum refertur ad contradictores de facto, cum generale verum ſit quod clauſula appoſita in parte executiva gratiæ, vel cuiuſlibet actus nunquam auget gratiam, vel actum, nec tollit ſubrogationem, *clem.* 1. *in fi. de prebendis*, ut latè hoc explicat & egregiè declarat Hieronym. Gonzal. *ubi proximè d. gl. ff.* 9. *à n.* 241. *uſque ad num.* 245. ubi late de effectu, & natura hujus clauſulæ, ad quod etiam videndus eſt Covarr. & ab eo relati *in pract. quæſt. c.* 26. *n.* 6. *in fi. verſ. effectus*, Puteus *deciſ.* 147. *lib.* 2. pleniſſimè Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 8. *à princ. & per totam*, ubi ponit ad dictam clauſulam 78
Regulam cùm quinque ampliationibus, & duodecim limitationibus, & pluribus declarationibus, quem videas.

Et aliqua nonnulla circa hanc materiam frivolæ 79
appellationis, an ei judex deferens à ſe abdicet jurisdictionem, ita ut ad ulteriora non queat procedere: vel an inhibitio à ſuperiori judice ad quem emanata, executionem impediat, & cauſet attentata de aliis pluribus ſimilibus, vide multa per Lancelot. Robertum *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim. per totam*, licèt quoad inhibitionem multum ejus reſolutioni officiat Concil. Trident. *ſeſſ.* 15. *de reform. c.* 1. *ad fi.* ibi (Nec Epiſcopus, ſeu ejus Vicarius appellationi hujuſmodi, tanquam frivolæ deferre teneatur, ſed ea ac quacumque inhibitione ab appellationis judice emanata, *&c.* non obſtante ad ulteriora valeat procedere, *&c.*) quod conſtat inhibitionem vigore appellationis frivolæ emanatam non ceſſare attentata nec impedire executionem permiſſam alias à jure, *juxta c. cum appellationibus frivolis de appellat. lib.* 6. de quo nos latiùs 2. *p. c.* 10. *à n.* 80. *cum ſeqq.* ubi copiosè videre poteris veram reſolutionem.

Unum non diſſimulabo, quod tunc appellatio cog- 80
noſcetur eſſe frivola quando à parte propoſita ab aliqua ſententia, ſeu decreto, & judex illam aliquam juris ratione motus tanquam frivolam rejecit, & pars huic rejectioni, & facto judicis non contravenit, ac contradicit appellando ſed acquieſcit: videtur, & cenſeatur conſentire, & cognoſcere eam eſſe frivolam, ac ita talis judicanda eſt; ita Cardinalis Zabarella *conſ.* 32. per quem ita adnotavit Cardin. Tuſc. 1. *tomo concl.* 397. *ante fi. tit. quando dicatur appell. frivola.*

Ultimò notandum poſſe judicem à quo excommu- 81
nicare frivolè appellantem tanquam contumacem. Abb. Philip. Franc. Card. Alex. & Dec. *in cap. ſollicitudinem* 44. *not.* 1. *num.* 1. *de appell.* Scaccia *de appell. quæſt.* 2. *n.* 51. *in. fi.* & nos alibi diximus.

Quid autem, ubi alicujus juris & de jure præſump- 82
tio adverſatur, an hujuſmodi condemnatus præſumptione audiatur appellans, & quòd ejus appellationi deferendum non ſit probatur evidenter, nam qui contra ſe habet hujuſmodi præſumptionem, dicitur convictus & confeſſus, qui nullo modo regulariter appellat, ut diximus latè infrà *in c. de criminalibus c.* 14. & in ſpecie per hanc rationem probat Bald. 83
in l. ſi hic qui num. 2. per illum text. *C. ad l. Jul. de adulte.* Alexand. *in addit. ad Bart. in l.* 2. *litera C. in fi. C. quorum appell.* Marſil. *in l.* 1. *n.* 157. *C. de raptu virg.* & idem Marſil. *in rubr. C. de probatio n.* 264. *& idem Marſil. in ſingul.* 116. incipit *præſumptio jur. & de jure*, Everar. *in controv. legal. in arg. à veriſimili n.* 18. Brun. *de indic. & tortu. p.* 1. *quæſt.* 4. *n.* 19. *in fi.* Carrerius *in pract. crim. in* 1. *tract. de appellatio. ff. quartus caſus eſt n.* 1. *& ſeqq.* Paul. Caſtr. *in l.* 2. *n.* 2. *in fi. C. quorum appell.* Nicell. *in tractatu de concor. gloſſ. concord.* 6. *Jall.* 3. *nu.* 21. *fol.* 121. Farinac. *in tract. crim. quæſt.* 101. *cap.* 2. *à. nu.* 124. *in meis, tomo* 3. Menochius *de præſump. lib.* 1. *q.* 76. *per totum*, Carrerius *ubi proximè* reddit rationem quia hujuſmodi præſumptio juris, & de jure non recipit 84
proba-

probationem in contrarium, ex qua ratione & bene (cum Maſcardo per eum citato) infert à ratione ceſlan-
85 te Farin. *ubi proximè num.* 125. quod in omnibus, in quibus præſumptio juris & de jure recipit probationem in contrarium, in eiſdem etiam caſibus condemnatus in contrarium, in eiſdem etiam caſibus condemnatus tali præſumptione appellare poteſt: quales ii ſint caſus, in quibus præſumptio juris & de jure admittat, proba-
tionem in contrarium, vide exactiſſimè Menoch. *de*
86 *præſumpt. d. lib.* 1. *q.* 61. *cum pluribus ſeqq.* ubi etiam,
87 quales ſint præſumptiones juris & de jure; condemnatus autem ſola juris præſumptione non prohibetur appellari, quia ſemper admittit probationem in contrarium. Ita Menoch. *d. q.* 76. *in fin.*

CAPUT VII.

A ſententia declarante, beneficium incompatibile vacaſſe, mandanteque providere perſonæ idoneæ; appellationi interpoſitæ, an judex Eccleſiaſticus vim faciet, non deferens, procedenſque ejus ad executionem.

SUMMARIUM.

1 *Declaratoria ſententia, aliquem incidiſſe in pœnam ipſo jure impoſitam, an ſit neceſſaria.*
2 *Clericus privatus beneficio ipſo jure per adeptionem ſecundi an ad declaratoriam ſententiam ſit neceſſariò citandus.*
3 *A pœna per legem ipſo jure impoſita, licet non ſit licita appellatio, tamen à declaratoria aliquem in eam incidiſſe, illam admittit quoad utrumque effectum.*
4 *Incompatibile beneficium obtinens ob non reſidentiam an poſſit de facto ſpoliari, vel an prius debeat citari, & audiri.*
5 *Incompatibile obtinens ſententia an requiratur diffinitiva, ad privationem, & an appellationi ab ea deferendum, cernat Senatus Regius auditus per viam violentiæ.*
6 *Appellationi à ſententia declaratoria, beneficium incompatibile vacaſſe per adeptionem pacificæ poſſeſſionis ſecundi, non eſſe deferendum, verius demonſtratur.*
7 *Incompatibile beneficium ipſo jure vacans poteſt liberè ab ordinario conferri abſque declaratoria ſententia, nec citatione poſſeſſoris.*
8 *Poſſeſſore privato ipſo jure, poteſt alius eligi abſque alia ſententia privationis.*
9 *Beneficium quando vacat ipſo jure per obtentionem ſecundi non eſt neceſſe judicem adire pro ſententia declaratoria privationis.*
10 *Incompatibile beneficium quantum ad juris effectum vacans eſt, & ideo in ejus collatione & proviſione nulla requiritur poſſeſſoris citatio.*
11 *Poſſeſſor privatus ipſo jure per adeptionem ſecundi incompatibilis ſi ad collationem de jure vacantis non fuit citatus, tamen poſſeſſio facti, & detentio avocari ab eo non poteſt, niſi citatione præmiſſa.*
Text. in c. licet Epiſcopus de præbend. in 6. *explanatur, ib.*
12 *Executor Apoſtolicus ad tradendam poſſeſſionem beneficii vacantis ipſo jure proviſo tradere non debet, nec à detentatore auferenda, niſi iſto priùs citato, quando ad ejus proviſionem citatus non fuiſſet.*
13 *Quod extenditur ad omnes, privat omnes ipſo jure.*
14 *Dominium licèt ſit amiſſum, & publicatum ipſo jure, non tamen poſſeſſio, quæ eſt facti.*
15 *Notoriè ubi conſtat, quem eſſe privatum beneficio ipſo jure, vel quando in ſententia declaratoria poſſeſſor vocatus fuit, aut etiam in collatione vacantis beneficii, ipſo jure poſſeſſio avocari poteſt à detentatore abſque alia citatione.*
Et ita procedunt Doctores indiſtinctè tenentes, poſſe à poſſeſſore primi beneficii incompatibilis amoveri, ib.
16 *Cauſæ cognitio quæ eſt adhibenda in tollenda poſſeſſione à detentatore ob vacationem ipſo jure, debet eſſe ſummaria.*
17 *Beneficium incompatibile cùm vacans ſit per ſententiam legalem, nihil aliud remanet faciendum, quam ipſa nudi facti executio.*
Nec tunc ordinarius aliud agit niſi ut juris executor & miniſter, illam legalem ſententiam executioni tradit, ib.
18 *Sententia judicis non debet eſſe melioris conditionis, quàm ſententia juris, & quemadmodum ab illius executore non appellatur, ita nec debet appellari ab executore juris.*
19 & 21. *Dejectus per judicem in beneficio vacante ipſo jure præmiſſa citatione, non eſt reſtituendus.*
20 *Privatus ipſo jure ſi ſpoliatur à privato (authoritate tamen judicis) reſtitui non debet, quem excludit exceptio privationis ipſo jure.*
22 *Ordinarius liberam facultatem & poteſtatem habet à jure providendi beneficia incompatibilia vacantia ipſo jure per pacificam poſſeſſionem ſecundi.*
23 *Plurima jura canonica ad idem expreſſa explanantur ibidem appellationem non eſſe admittendam à judice, cujus facultati ſeu libero arbitrio aliquid de jure committitur, omnium receptiſſima eſt ſententia.*
24 *Libera facultas dici non poteſt, quæ ab alio dependentiam habet.*
(Liberè) dictio idem importat quod ſine alterius conſilio, conſenſu, interventu, requiſitione, ſeu intervention, ib.
25 *(Liberè) dictio importat voluntatem abſolutam.*
26 *(Libere) dictio liberam denotat poteſtatem in faciente ſua ſponte & alterius voluntate non requiſita.*
27 *(Liberè) dictio, ubi apponitur, impedit appellationem, quia idem importat, quod appellatione & præſcriptione non obſtante.*
28 *Commiſſio ſignata cum clauſula (liberè expedienda & determinanda) intelligitur appellatione remota.*
29 *Philip. Franc. declaratur, dum dicit, quod in commiſſione cum clauſula (liberè terminanda) poſſit appellari, ubi juſta cauſa & ratio appellandi ſubeſt.*
30 *Privilegium aut reſcriptum Pontificis, quo conceditur alicui ut cauſa poſſit liberè appellare, poterit etiam tertio in ea provocare.*
31 *(Liberè) dictio nec jure nec ratione, nec æquitate aliqua regulatur.*
32 *Contradictio ubi à jure ſublata eſt, pariter & appellatio ſublata intelligitur.*
33 *(Liberè) dictio ubi eſt appoſita; intelligitur ſublata omnis contradictio, & impedimentum.*
34 *Liberam facultatem providendi beneficium vacans ipſo jure adeptionem ſecundi cùm per jus accipiat ordinarius, debet intelligi appellatione non obſtante.*
35 *Sine contradictione actuum celebrat, qui poteſt facere liberè.*
36 *Jura loquentia de privatione beneficii vacantis per adeptionem ſecundi incompatibilis juxta verba quibus utuntur, reſpiciunt executionem & poſſeſſionis avocationem, prout eſt verbum (illico, abſque moræ diſpendio, &c.) & quæ ea ſint jura plura explanantur.*
37 *Moram aut dilationem ubi res non recipit, appellatio ſublata intelligitur.*
39 *Appellatio ſublata intelligitur per verba æquipollentia,* 38. *(Illico) dictio ſignificat executionem paratam, nec requiri aliam condemnationem.*
40 *(Illico) dictio exponitur, id eſt ſine ulla dilatione, & ſignificat latam ſententiam jure operante.*
41 *(Mox) dictio idem operatur.*
42 *Statutum tollens appellationem, debet eſſe clarum, non turbidum, cùm ſuapte natura ſit etiam ſtrictæ interpretationis.*
43 *Sicut autem in lege, quia per eam tollitur appellatio etiam per æquipollens.*

L.

L. constitutio, ff. de appella. *interpretatur, ibidem.*

44 *Dictiones (statim, illico, mox) excludunt appellationem.*

45 *Opinio Hieron. Gonz. & Gratian. reprobatur dicentes dictiones (mox, statim, confestim, illico) & similia non excludere appellationem.*

46 *Dictiones (mox, statim, illico) & similia nullam dilationem admittunt, & intelliguntur sine temporis intervallo.*

47 *Dictiones (statim, mox,) & similia important summariam cognitionem, & non requirunt sententiam.*

48 *Dictiones (statim, illico, & similia) intelliguntur cum temperamento ratione subjectæ materiæ.*

49 *Temporis intervallum quod requirunt dictiones (mox, statim, & similia,) est ut non statim sententia lata exequatur, sed omnia substantialia executionis prout citationes & similia præcedant.*

50 *Dictiones (mox, statim, & similia,) effectu non indiget sententia translata in rem judicatam.*

51 *Executorialiam paritio licèt sit statim facienda, intelligitur tamen civiliter, & cum aliquo temperamento.*

52 *Executorialium paritionis temperamentum respicit tempus, non appellationem, quam executoriales non recipiunt.*

53 *Sententia, qua declaratur incompatibile vacasse per adeptionem alterius, ac simul mandatur ejusdem fieri provisionem, non suspenditur per appellationem interjectam per detentatorem utriusque prout decrevit Senatus Vallisoletanus.*

54 *Clausula (dimittendi primum incompatibile intra duos menses, &c.) ad ecta in Bulla impetrationis secundi quomodo intelligenda est, & declaranda, & an ad juris terminos sit reducenda, remissivè.*

55 *Clausula (dimittendi) an existenti in Curia terminus currat a tempore notitiæ captæ possessionis in partib.*

56 *Clausula (dimittendi) virtute quando possit vel non, ob non admissionem beneficium impetrari, remissivè.*

57 *Conc. Trid. sess. 7. de reform. c. 7. disponens contra retinentes incompatibilia procedendum esse, appellatione & inhibitione non obstantibus, diluendo explanatur.*

58 *Clausula (appellationibus, &c. minimè suffragantibus) ut generalis omnia in Concilio contenta comprehendit.*

59 *Text. in c. requiris 41. de appell. expenditur.*

60 *Verbum (in præmissis) quo utitur Tridentinum, ad omnia præcedentia refertur, juxta ejus grammaticalem significationem.*

61 *Clausula (de præmissis) ad omnia & singula præcedentia refertur de necessitate.*

62 *Dictio (præmissa) est repetitiva omnium præcedentium.*

63 *Dictio (supradictis) restringit dispositionem ad superiora, perinde ac si specialiter essent repetita.*

64 *Dictio (hujusmodi) præcedentia repetit cum omnibus suis qualitatibus.*

65 *Bulla Pii Papæ IV. edita in confirmationem Concilii mandavit omnia & singula decreta ejus observari appellatione remota.*

66 *Declaratoria sententia requiritur cum prævia causæ cognitione, quando beneficium vacat ipso jure ob poenam alicujus facti, puta, ob non residentiam, non tamen quando ex juris dispositione, puta, ob adeptionem secundi incompatibilis.*

67 *Inter vacationem beneficii ipso jure ob pœnam facti, & ob vacationem, ob juris dispositionem id dictantis, differentia, & ejus genuina ratio reducuntur.*

68 *Sententia declaratoria ubi requiritur in privatione beneficii ob pœnam non ideo sequitur, quòd appellatio non sit admittenda, si aliquo specialitatis ratione illa excludatur, ut in privatione ob non residentiam.*

69 *Sententia declaratoria incursus in pœnam privationis ipso jure quoad appellationis prohibitionem desinit ex natura casus, cui adjicitur, nisi cessat appellabilis, à declaratoria appellatur, si inappellabilis, à declaratoria multo fortius prohibetur appellari.*

70 *Judex in declaratoria privationis ipso jure nihil novi agit, sed actum in præteritum ostendit.*

71 *Appellari licèt non possit à pœna excommunicationis lata ipso jure, tamen à declaratoria admittitur appellatio quoad utrumque effectum.*

72 *Declaratoria sententia incursus censurarum si sit lata in causa executiva, secundum ejus naturam regulatur, & pariter non recipit appellationem suspensivam.*

73 *Appellari non licèt à pœna legis seu canonis, à declaratoria tamen aliquem in eam incidisse, licita est appellatio.*

74 *Declaratus incidisse in pœnam si sit convictus & confessus non appellat.*

75 *Beneficiatus absens monitus & contumax plectitur pœna privationis beneficii ob non residentiam, cujus executionem debet præcedere declaratoria sententia diffinitiva cum causæ cognitione, alias erit attentata, & nulla.*

76 *Declaratoria sententia aliquem esse privatum beneficio ob non residentiam, quando non recipit appellationem suspensivam.*

77 *Contra non residentem quando proceditur ad privationem beneficii admittitur appellatio, si non præcedit causæ cognitio & citatio & quo decreti genere tunc utitur Senatus Regius.*

78 *Beneficia omnia etiam simplicia quomolibet residentiam requirentia, dicuntur incompatibilia, & per adeptionem possessionis pacificæ secundi, vacat primum ipso jure ex dispositione Trid.*

79 & 85 *Concil. Trid. sess. 7. de reform. c. 4. explanatur.*

80 *Beneficia simplicita etiam requirentia residentiam pen secundi adeptionem inter se non vacare modè ipso jure, qui teneant.*

81 *Beneficia simplicia requirentia residentiam sunt inter se incompatibilia, & per consequens hodie vacans secundum ipso jure ex magis vera opinione.*

Text. in cap. de multa, de præbend. interpretatur, ibid.

82 *Beneficium simplex non dicitur incompatibile, quando ejus residentia non est præcisa & absoluta, sed causativa ratione amissionis fructuum.*

83 *Beneficium simplex non dicitur incompatibile, quando residentia non est continua, sed ad certum tempus nisi in eodem tempore concurrat servitium & residentia alterius.*

84 *Navarrus relatus pro contrariâ opinione explicatur.*

85 *Author valde miratur aliquorum Doctorum cavillantium clara verba, ibi relata Concil. Trid. ad can. 4. sess. 7. de reform.*

86 *Concil. Trid. decreti sess. 24. de reform. cap. 17. quod contrarium videbatur sess. 7. de reform. secundum aliquorum sinistram declarationem, formalis sensus restituitur.*

87 *Circa incompatibilitatem beneficiorum, & ejus plures quæstiones, Doctores quæ sint videndi.*

ARticulus iste perdifficilis est, quem ad partes examinabo, quorum affirmativam, nempe judicem Ecclesiasticum vim facere, non deferentem appellationi interjectæ à possessore primi beneficii vacantis ipso jure per adeptionem alterius incompatibilis, probatur primò, licèt pœna imponatur alicui ipso jure, requirente sententiam declaratoriam, quem in ipsam incidisse, quæ nihilominus est necessaria, Bart. *in l. ejus qui delationem, per text. ibi, ff. de jurisdict.* & Joan. Andr. & alii scribentes, per text. *ibi in c. cum secundum leges, de confirmationis, de beneficiis, lib. 6.* Joan. Andr. Archidia. Petrus de Ancharano, Dominic. & Philipp. Franc. *in c. in de præscript. l. 6.* & Innoc. felicis, *in nullus, de pœnis, l. 6.* & omnes ferè scribentes *in cap. v. de homicidio, eod. lib.* Cardinalem. *in princ. de pœnis,* & Petrus

de Ancharn. *in cap. cupientes §. quod ſi per viginti col. ult. verſiculo item collige, de electione lib. 6.* ubi ad hoc dicit ſingularem text. *in d. §. confiſcationis, & in conſ. 133.* incipit. *ſatis inadvertenter, colum. 1. verſ. ego etiam, & in conſil. 189.* incipit, *tribus, colum. 1. verſ. 2. moveor,* Dominic. *in conſ. 42.* incipit *in nomine, &c. quia revocatur, colum. 1. &* Felinus *in c. Rodulphus, colum. 24. verſ. ſed declaratoria ſententia de reſcript. & in c. cum non ab homine, colum 4. verſiculo utrum autem data de re judic. & in c. 2. in princ. de ſponſalibus, & in conſ. 35.* incipit, *quidam habens unum filium, colum. ult. &* multos & hanc ſententiam tenentes refert & ſequitur Alexand. *in l. ſi quis major. column. penult. C. de tranſact.* & ita tenendum eſt contra aliquos quos refert Tiraquel. *in l. ſi unquam, verbo revertatur n. 398. C. de revocand. donation.* reſolvit etiam Ojeda de Mendoza *in tract. de clericis, & eorum exempt. limit. 4. n. 7.*

2 Et in hac ſententia declaratoria citandus eſt clericus privatus beneficio ipſo jure, quia cùm de ejus præjudicio tractetur, neceſſaria eſt, gl. *in clem. præſenti. in verb. conſtiterit, de pœnis,* ſequitur Roman. *in l. is cui bonis ff. de verbor. obligation.* Panormit. & alii *in cap. pervenit el. 1. de appellat.* & Bald. *in l. ea quæ C. commun. utriuſque judicii,* Bart. *in l. ab executore, in princ. ff. de appell.* Aret. *in c. 1. column. 8. verſ. verum autem quando pœna de judiciis, & in conſ. 116.* incipit, *ſicut Joannes dixit, colum. 9.* & Alexand. *in addition. ad Bart. in l. Imperator, ff. de jure fiſci,* & Felin. *in c. Rodulphus, col. antepenult. verſ. ſed juſtior eſt cùm citatur pars, de reſcriptis,* & Socinus *inter conſil. Federici ſenioris, conſ. 20.* incipit, *Domine, labia mea aperies, in 4. dubio,* ubi inquit de hoc eſſe text. expreſſum *in cap. parochianos,* ubi notat Panormit. & facit *clem. dudum, de renuntiat.* Tiraquell. *ubi ſupr. n. 404.* ergo ſuccedit regula *l. & in majoribus C. de appell.* juncto *tit. ff. nihil novari appell. pend.*

3 Secundò quia licèt ab ipſâ pœna, à jure impoſita, non ſit licita appellatio, tamen à ſententia declaratoria aliquem incidiſſe in illam, licita eſt quoad utrumque effectum revolutivum, & ſuſpenſivum, plures, quos congerit Navarr. *in c. cum contingat 15. cauſa nullit. fol. mihi 151.* plurimos per Bernard. Diaz *in regul. 675.* & exactè per Gratianum *in regul. 35. per totam,* ubi de ratione, *& in regul. 171.* Gutierr. *conſ. 10. n. 16.* plures per Bobadillam *in politic. lib. 4. cap. 8. n. 258.* ergo pariter & in noſtro caſu, ut ab iſta ſententia declaratoria, beneficium vacaſſe ipſo jure, appellationi à poſſeſſore emiſſæ, ut legitimæ deferendum videtur.

4 Tertiò magis in terminis videtur hanc partem corroborare, Flores de Mena *in practic. quæſtion. quæſt. 13. num. 26.* ubi dicit: quòd ſi ordinarius procedat contra recipientem ſecundum beneficium, etſi non inducens primi privationem ipſo jure, & ad ejus privationem ob non reſidentiam, ob incompatibilitatem, non poteſt ipſo facto eum ſpoliare, & privare, ſed priùs eum tenetur audire, & citare de cauſa cognoſcente, ſi aliquam defenſionem habeat, & ſententiam diffinitivam proferre, à qua poterit appellari, allegat gloſſam in pragmatica ſanctione Gallicana *titulo de collation. verb. provideant in fin.* & aliàs procedent nulliter, & omnia per
5 ipſum judicem facta revocabuntur per viam attentati, nullitatis, & injuſtitiæ, allegat ad id *cap. inter quatuor, & cap. ex parte, de cler. non reſiden.* & Abb. & Ojedam *de benefic. incompatib. c. 18. n. 5.* & alios, ac *in fin.* dicit, quòd quando ordinarii non audiunt poſſeſſorem, in tribunalibus Regiis declaratur vim fieri.

6 Sed his & aliis non obſtantibus, contraria ſententia, imò hujuſmodi appellationi interpoſitæ, à ſententia declaratoria beneficium vacaſſe, obtentionem poſſeſſionis pacificæ ſecundi incompatibilis, ita ut nec illius proviſionem, & poſſeſſionis traditionem, non ſuſpendatur, non deferens ordinarius violentiam nullatenus facere; & longè verior eſt, de jure probabilior, quam & ex ſequentibus fundamentis talem demonſtrabo.

7 Primò, quia beneficium incompatibile, quod ipſo jure vacat, poteſt liberè ordinarius alii conferre nulla expectata ſententia nec citatione poſſeſſoris, Bald. *in cap. cum in cunctis de electione,* notant ſcribentes *in cap. de multa de præbend. & in cap. 2.* & ibi Panorm. *in 3. not. de feudis, & in cap. fundamenta,* ubi gloſſa & Dominic. *de electione lib. 6. & in cap. licèt Epiſcopus, de præbend. eod. lib.* Doctores *in c. ordinarii de officio ord. lib. 6.* Gloſſ. *in cap. 1. verbo liberi* & Joan. de Anania, & Dominicus *de homicidio,* Gloſſ. *in cap. felicis, verbo, diſponant, de pœnis lib. 6.* tenuere etiam Innocentius, Joan. Andreas & Panor. *in cap. accepta, de reſtit. ſpolia.* Bald. *in c. 2. in verſ. amittat. in fi. tit. de feudis ſine cul. non amit. fol. 133.* incipien. *quæſtionis iſtius determinationem, ad fin. lib. 4.* & Cardin. Flor. *in clem. 1. in princ. 15. nota de pœnis.* Imol. *in c. de multa col. 2. verſ. nota quod, ubi per jus de præb. & in c. exhibita col. 8. verſ. 3. quæritur de rerum permutatione,* per notat. *in c. auditis, & in cap. inter electos, de exceſſibus prælatorum,* & Roman. notat. *in conſ. 212.* incipit, *quoad primum, in dubio primo, & in conſ. 483.* incipit, *dubitatur 1. col. 3. verſ. 3. hoc demonſtatur,* & Panorm. *in c. 2. in nota 3.* per illum textum *de feudis in conſil. 67.* incipit, *in cauſa quæ vertitur, colum. 2. in lib. 22.* & Martin. Laudenſ. *in c. ſi quis miles poſt medium titulo de feudis, ſine culpa non amit.* & Ludov. Bologninus *in addit. ad conſ. Ananiæ in conſ. 32.* incipit, *præſtantia Domini, in verſ. plus dico, col. 2.* & ita tenuerunt Domini de Rota *d. dec. 301.* incipit, *nunquid Patronus in antiq.* & Franc. de Ripa *in c. ſæpè, col. pen. verſ. ſed dubitatur, de reſt. ſpol.*

8 Quemadmodum cùm quis eſt privatus ipſo jure, poteſt eligi alius abſque alia ſententia privationis, probat text. *in c. fundamenta §. quod ſi ſecus,* & ibi Domini, qui hoc notat, *in 2. not. de electione, lib. 6.* & denique præfatam ſententiam receptiſſimam eſſe, probant Quintil. Mand. *in addit. ad Lapum, in allegat. 16. litera A.* ubi refert infinitos pro ea optimè per Ojedam de Mendoza
9 *in tract. de benef. incompet. 1. p. c. 4. n. 6. & 7.* ubi reprobat & dicit erraſſe aliquos contrarium tenentes, idem Ojeda *d. 1. p. c. 13. n. 59.* ubi dicit, quòd quando beneficium primum vacat ipſo jure per obtentionem ſecundi; non ſit neceſſarium, judicem adire ipſius beneficii, & petere ſententiam declaratoriam privationis, adducit ad id notata per Andream Tiraq. *in l. ſi unquam in verbo, revertatur, n. 446.* Flam. Par. *de reſignat. benef. lib. 12. tom. 3. quæſt. 19. n. 19.*

10 Quæ ſententia licèt veriſſima ſit, ut ordinarius poſſit providere, & conferre alteri dictum beneficium, ipſo jure vacans abſque aliqua ſententia declaratoria, & abſque citatione, quia verè realiter quantum ad jus attinet, beneficium vacans eſt: tamen quando in collatione poſſeſſor privatus citatus non fuit, poſſeſſio facti, & illa detentatio proviſo tradenda non eſt, nec ab ipſo detentatore auferenda abſque citatione, quia inauditus de ea dejici non valet, ita probat text. in tribunalibus frequens *in c. licèt Epiſcopus, de præbend. lib. 6.*
11 Licèt Epiſcopus (inquit Pontifex) beneficium, quòd cum animarum cura tenebat (poſtquam aliud recepiſti conſimile ac ipſius poſſeſſione pacificam habuiſti, vel per te ſtetit quominus haberes eandem) poſſit alteri de jure conferre illum tamen, cui contulerit, non debebit, te non vocato (cùm tibi forſan jus poſſit competere retinendi) in poſſeſſionem ipſius inducere corporalem; quod tenet ibi gl. *verbo, te non vocato,* & ibi latè Joan. Monaquos referens ſequitur Geminia. *ibi n. 9.* Lap. *alleg. 103. ſub. n. 3.* Hoſtienſ. *in c. 1. n. 9. de conceſſ. præb. lib. 6.* Innoc. *in c. de multa, verbo conferat,* & ibi Abb. *in 4. not.* Joan. Andreas *in verbo liberè.* Imol. *col. 2. verſ. not. quòd,* & alii, omnes ibi ſcribentes, Abb. *conſ. 67. lib. 2.* Gem. *conſ. 117. col. ult.* Card. *conſ. 63. col. 2. verſ. nam ſi in forma, & conſ. 74. col. 2. verſ. pro hoc eſt ratio* Alex. *conſ. 103. col. ult. verſic.*

unde

unde dicit, lib. 1. Barba. *conſ.* 13. *colum.* 2. *verſ. propterea lib.* 3. Ruin. *conſ.* 128. *n.* 8. Bald. *conſ.* 133. *in fin. lib.* 4. cum alias Hoſtienſ. *in c. ſolicitè de reſtitut. ſpolia.* Andr. Iſſ. *in conſtit. Neapol.* incipit, *ſi vaſſallus à Domino, column.* 3. Bald. *in l. ſi maritus quondam, C. de donation. inter vir. & uxorem, & in c. cum in cunctis, de election.* 141. incipit *thema hujuſmodi col.* 2. *l.* 2. Lapus *alleg.* 89. *in Dei nomine col.* 19. *in parvis.* Card. Floren. *conſ.* 63. incipit, *Dominus noſter, col.* 2. *verſ. item ſi forma*, & alii, ut per Tiraquell. *in l. ſi unquam, verbo revertatur, n.* 388. *C. de revoc. dona.* Ojeda *de benef. incompatib.* 1. *p. c.* 4. *n.* 8. Flamin. Pariſ. *loco mox citando.*

12 Quod item eſſe intelligendum in proviſione facta à Summo Pontifice hujuſmodi beneficii vacantis ipſo jure, non facta in ipſa collatione, & proviſione, citatione poſſeſſoris, executor ad tradendam poſſeſſionem proviſo teneatur citare poſſeſſorem, latè etiam comprobat Flamin. Pariſ. *de reſignat. benefic. tit.* 2. *lib.* 11. *q.*
13 10. *per tot.* Ferretus *conſ.* 4. *num.* 4. *& conſ.* 10. *num.* 10. & extendit etiam ad omnes privationes ipſo jure beneficii, ſecundùm gloſſ. *in d. cap. licèt Epiſcopus, verbo te non vocato, in fin.*

14 Et præfati Doctores rationem reddunt, quoniam licèt dominium ſit amiſſum aut publicatum, non tamen poſſeſſio, quæ eſt facti ut ex Bald. *in addition. ad Specul. tit. de locato, §. nunc aliqua q.* 46. & idem Bald. *con.* 356. *lib.* 4. *& in leg. ſi quis in tantum, col. pen. C. unde vi*, plures alios, plurimaque in comprobationem adducit Tiraq. *in d. l. ſi unquam, verbo revertatur, nu.* 338. Ojeda *ſuprà*
15 *n.* 9. & Flamin. *n.* 11. & licèt non deſint, qui contrarium tenuerunt; ut etiam abſque citatione poſſeſſor poſſit dejici, qui obtinent, quando eſſet notorium, quem privatum eſſe beneficio, aut ſi poſſeſſor vocatus fuiſſet in ſententia declaratoria, vel privativa, aut etiam in collatione ipſius beneficii, nam iſtis tribus caſibus ei poteſt auferri poſſeſſio beneficii, aliter non vocato, & ſine alia cauſæ cognitione, ultra quos ſuperiùs tradita doctrina veriſſima, & certior eſt ut videndus plures in comprobationem adducens ipſe Ojeda *ubi ſuprà ſub n.* 9. quem vide.

16 Adverte tamen, quòd iſta cauſæ cognitio debet eſſe ſummaria, ut ſcriptum reliquit gl. *in d. c. licèt Epiſcopus de præbend. lib.* 6. *verbo te non vocato, circa medium*, quam referens ſequitur Flamin. Pariſius *loco proximè citato num.* 34.

17 Nam cùm per ſententiam legalem verè vacans ſit beneficium, tot conſtitutionibus & decretis canonicis ſtatim referendis, non amplius remanet faciendum quàm ipſius executio facti, & ordinarius tunc aliud non agit, quam tanquam juris miniſter, & executor ipſam debitæ executioni tradit, & exequitur, ut in ſimili propoſito ex aliis conſideravit Azeved. *in leg.* 27. *titul.* 3. *lib.* 1. *recop. poſt princ.* & nos *ſup. cap. proximè præcedenti*
18 exactè probavimus, nec debet eſſe melioris conditionis ſententia judicis, quàm ſententia juris, & ab executione & executore illius non appellatur, *l. ab executore, ff. de appell. l. ab executione C. quorum appell. non recip.* nec ab eo, quòd ſit ſecundum legis, & canonis diſpoſitionem, & præceptum, nec à judice, illud exequente, appellationi interjectæ deferendum eſt, tanquam contraria juris, fruſtratoria, non habens adminiculum, & fomentum juris, c. *conſuluit el* 3. *de appell. c. relatum de cler. non reſidentib. h. fin. ff. de appell. recip.* & ex his, quæ nos exactiſſimè adduximus, & in unum congeſſimus, & reſolvimus *ſupra à præcedenti*, plurib. ad idem citatis Doctoribus.

19 Adeò ut ita dejectus à tali beneficio per judicem non ſit reſtituendus, ut inquit gloſſ *in verbo audientia in fin. in c. in nomine Domini* 23. *de fin. in c. præſentiam* 7. *q.* 1. & ibi Archid. circa fin. gloſſ. *in ſum.* 3. *qui* 1. Felin. *in c. cum cauſa de off. deleg. col.* 1. Abb. *in c. dilectus* 1. *col.* 1. *de reſcriptis.* Abb. *in cap. conquerente col.* 1. *& ſeq. de reſtit. ſpol. & in cap. licet ex ſuſcepto in* 4. *colum. de foro compet.* Felin. *in cap. dilectus el* 1. *col.* 1. *de reſcript. & in d. cauſa col.* 1. *de off. deleg. & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ* 13. *de conſtit. & in c. cum ordinem col.* 5. Decius *in cap. referente col.* 1. *de præbend.* Franc. *de repet. in l. naturaliter §. ſi nihil comm. n.* 92. *de acquir. poſſ. n.* 6. *cum ſeqq. & in c. ſæpe, de reſtit. ſpol. n.* 86. & reſolvit multa in propoſitum adducens Anton. Gabriel. *commun. opin. tit. de reſtit. ſpol. concl.* 1. *num.* 108.

Et idem eſſe in ſpoliato à privato (authoritate 20
tamen judicis) latè, & cum diſtinctione proſequitur poſt alios plurimos Ojeda *ubi ſuprà* 1. *p. c.* 4. *nu.* 68. *cum ſeqq.* quia ei obſtat & excludit & exceptio privationis ipſo jure oppoſita.

Et accipiendam puto hanc doctrinam (licèt ipſi Doc- 21
tores abſolutè loquantur) cum temperamento, de quo ſuprà, ut ſcilicet, procedat, quando aliquo modo fuit citatus à judice, uti videre eſt per Ferretum *conſil.* 10. *num.* 10. *verſ. aliàs* Iſſ. *in conſ.* 38. *propè finem, lib.* 3. Bald. *conſ.* 135. *in cauſa prope finem. lib.* 2. Afflictis *deciſ.* 361. *n.* 35. quam & ratione, & authoritate comprobat Menoch. *de recup. poſſ.* 8. *remedio, n.* 50. & 53. quem ad id referens etiam ſequitur Flamin. Pariſ. *de reſignatione benef. tom.* 2. *lib.* 11. *q.* 10. *n.* 23.

Secundo & pro hac mea opinione, ſcilicet ut ordi- 22
narius vim non faciat appellationi non deferendo, ab ejus proviſione, & poſſeſſionis traditione beneficii, tanquam incompatibilis ipſo jure vacantis, facit; nam omnia ferè jura hoc diſponentia circa proviſionem horum beneficiorum, id committunt totum liberæ facultati, & arbitrio judicis, probat text. *in cap. cùm in cunctis §. cum verò*, in finalibus verbis *ibi*, habeant liberam facultatem, *de election.* text. *in eodem cap. in princ.* ibi, de illis diſponendi liberam habeant facultatem: text. *in c. de multa*, ibi, liberè conferat, cui merito videri conferendum, *&c. de præben.* text. *in c. extirpandæ §. qui vero*, ibi, liberè alii conferenda cui velit & poſſit, *&c. eodem* text. *in c. fundamenta, verſ. quòd ſi ſecus*, ibi liberam habeant poteſtatem *de electione lib.* 6. idem probant text. *in c. ordinari. de off. ordin. lib.* 6. *c. nec aptandæ, de conceſ. præben. lib.* 6. *c.* 1. *§. ſacri eod. lib. c. felicis in princ. ver. quia verò, de pœnis in* 6.

Sed ſic eſt quod licèt inter noſtros in variis itum 23
eſt ſententias, an licet appellari à judice, cujus arbitrio aliquid relinquitur, ut infrà videbimus ſuo loco, tamen illud eſt apud omnes receptiſſimum, ut à judice cujus facultati, & arbitrio libero aliquid relictum eſt à jure, appellationi deferendum non eſſe, ita docent Innocentius & Hoſtienſis *in c. ultimo de feriis*, & Joannes Baptiſta à Sancto Severino *in c. admonendi, n.* 265. *verſ.* 1. *ff. de jurejuran.* Felin. *in c. exceptionem, n.* 2. *in fi. de exception. & in cap. ſuper his n.* 8. *de accuſatio.* Ruin. *conſ.* 149. *n.* 9. *lib.* 4. Iſſ. *in l.* 1. *in prin. n.* 6. *ff. ſi quis jus dicen. non obtemper.* Covarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 12. *num.* 5. Menoch. *de arbitrar. judic. lib.* 1. *quæſt.* 7. *num.* 13. & alii per nos inferiùs allegati, latè diximus *ſupra* 2. *p. cap.* 8. *ante fin. Verſicul. ſimiliter clauſula* (ſuo libero arbitrio, *&c.*) *à num.* 119.

Cùm libera facultas, & arbitrium dici non poſſit, 24
quod ab alio dependentiam habet, cùm illud hæc dictio (liberè) importet, ſcilicet, ſine alterius conſilio, conſenſu, interventu, requiſitione, ſeu interventione, vel aliàs; ita optimè & exactè per Tiraquellum *in l. ſi unquam in verbo revertatur n.* 135. & Bald. *in c.* 1. *n.* 6. *de reſcript.* dicit, quod importat voluntatem abſolutam, 25
ut poſt Bart. Alexand. contra alios conſuluit Roland. à Valle *conſ.* 61. *n.* 18. *volum.* 1. Aymon. *conſ.* 322. *n.* 5. Ruinus *conſ.* 18. *n.* 6. *& conſ.* 84. *num.* 9. *lib.* 1. & hæc 26
dictio, liberam denotat poteſtatem faciendi actum ſua ſponte, alterius voluntate non requiſita *cap.* 1. *de reſcript.* juncta gl. *verbo, ut liberè cap.* 2. *in fin. de teſtam. lib.* 6. *cle.* 2. ubi gl. *verbo liberè*, & Doctores *de jure patr.*

& in cle. dudum §. si verò in verbo liberè, de sepulturis, latè Aret. *cons.* 59. *in fin. lib.* 3. Decius *cons.* 360. *num.* 3. Socin. senior. *cons.* 13. *n. fin. lib.* 1. Gozad. *consil.* 58. *n.* 2. Curtius junior *cons.* 2. *n.* 3. Cassiad. *decis.* 13. *sub num.* 2. *de privilegiis*, & *n.* 4. *in fin.* Caputag. *decis.* 297. *n.* 5. & 6. *part.* 1. Merez *tract. de mastrat.* 1. *part. quæst. n.* 127. *in novissima impressione.*

27 Tertio, & magis in hac specie hæc pars probatur, quia ista dictio, seu determinatio (liberè) idem importat, & significat, scilicet appellatione, & præscriptione non obstante, ita ut ibi apponitur, appellationem impediat. *can.* 1. *in princ.* & ibi gl. mirabilis, *verbo liberè de cons. in* 6. Sequitur Hieron. Gonzal. *in regul. de men. & alter. gl.* 53. *n.* 11. & idem tenent Burrus & Imol. *in c. irrefragabili in princ. de off. ordinar.* dum per text. ibi

28 dicunt, quod quando committitur alicui causa liberè expedienda, & terminanda, intelligitur appellatione remota, cùm dicta verba id importent, Philip. Franch. *in rubr. de appell. fol.* 2. *col.* 1. *in fin. vers. sed quid si committatur*, ubi videtur, hanc doctrinam voluisse tempe-

29 rare, per illum text. *in d. c. irrefragabili*, ut scilicet non procedat, quando adest justa causa, & ratio appellandi, quod & ego admitto, quando ratio appellandi est in promptu, secundùm ea quæ latè dicemus *infrà hac* 3. *p. cap.* 9. non aliter, per ea quæ hîc dicuntur. Plurimos etiam Doctores in terminis congessimus *supra* 3. *p. c.* 8. *à num.* 115. *vers. altera clausula erit nempe* (liberè procedatur) asserentes per eam sublatam intelligi appellationem: facit quod per Antonium *in cap.* 1. *in* 1. *colum. de rescriptis*, notat Joan. Anton. de S. Georgio *in cap. tua nobis num.* 8. *vers. septimo fallit*, dicit, quod quando

30 Papa dedisset in rescripto privilegium alteri, ut possit in causa liberè appellare, poterit ille etiam tertio provocare contra text. *in l. veri*, *C. ne liceat tertio prov.* &c.

31 quia talis dictio talem inducit libertatem, quæ nec jure, nec ratione, nec æquitate aliqua regulatur Socin. *consil.* 170. *num.* 8. *lib.* 2. Menoch. *de arbitrariis lib.* 1. *q.* 70. *num.* 32.

32 Et fortius illo redditur hoc fundamentum, quoniam quando contradictio in aliqua dispositione removetur, ibi pariter & appellatio remota censetur, ita eleganter post Decium, & alios concludit Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 8. *n.* 4. & 5. Gonz. *ubi proximè gl.* 9. *in annot. n.* 218. & nos *d. c.* 8. *à n.* 107. sed

33 sic est, quod per hanc dictionem (liberè) in dispositione prolata, excluditur omnis contradictio & impedimentum secundùm gl. *in cap. ordinarii*, per illum text. *verbo liberè, de off. ordinar. lib.* 6. Barbatia *in tr. de præs-*

34 *rogativa Cardinal.* 1. *p. q.* 3. *n.* 24. ergo evidenter apparet in nostro casu prædicta jura concedentia ordinario facultatem liberam providendi, & conferendi beneficium vacans ipso jure per promotionem ad aliud, censeri

35 prohibitam appellationem quoad suspensivum saltim, quia sine contradictione actum celebrat, qui potest facere liberè, Calcanius *co. fil.* 3. *n.* 8. Gozadin. *cons.* 47. *num.* 9. *lib.* 1. Menoch. *de arbitrariis lib.* 1. *q.* 7. *n.* 34. *cum sequentibus.*

36 Quarto & pro hac parte, nostraque opinione fortiter faciunt verba specialia, quibus jura, in hac materia loquentia, utuntur, respicientia possessionem privati & executionem demonstrant, prout text. *in c. de multa*, *ibi*, tenetur illico *de præbendis, & dignitatibus*, text. *in extravaganti execrabilis, vers. qui verò de præbendis, & dignitat.* ibi, postquam secundi possessionem habuerint, vel per eos steterit, *&c.* absque moræ dispendio, *&c.*

37 Et eisdem terminis utuntur, & loquuntur Doctores, ut est videre per Abbatem *in cap. quia nonnulli num.* 4. *de cler. non resident.* & alii plurimi relati à Nicolao Garcia *de*

38 *benefic.* 2. *part. cap.* 12. *p.* 1. *n.* 5. *n.* 36. & 37. sed quando res morâm, nec dilationem recipit, appellatio intelligitur excluta, tanquam dilationi clausam præstans, text. *in l. fin. ff. de appellationib. recipiendis*, cùm etiam per verba æquipollentia intelligitur sublata appellatio, ut post Franchum, Decium, & alios concludit Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 8. *num.* 4. & 5. Iss. *cons.* 187. incipit *circa primum sub num.* 22. *ad medium vers. similiter lib.* 2. Gonzal. *in regul. de mensi. gloss.* 9. *in annot. num.* 218.

Et facit dictio illa (illico) posita *in d. c. de multa*, sig- 39
nificat, habente executionem paratam, ut rem judicatam, nec requiri aliam condemnationem, secundùm Bart. *in l. si quis C. depositi* Alex. *cons.* 42. *viso processu col.* 1. *verbo, nec prædictis obstat lib.* 4. Pro quo est text. *in l. si quis C. depositi.* Tiraquel. *in repet. l. si unquam, verbo, revertatur, num.* 113. *ad fin.* idem Tiraq. *sup. n.* 92. *ad fin.* Bart. loquens in dictione (mox) per gloss. *ibi, in l. unic. C. si de mom. poss. fuer. appell.* Sequitur Roderic. Xuarez *in repet. l. posteaquam n.* 5. *ff. de re jud. n.* 2. & facit optimè *l. fin. C. de judiciis*, dum ibi hæc dictio illico, id est, sine 40
ulla dilatione, quia hæc dictio significat latam sententiam jure operante, *l. idemque §. sicut mandatovero, ff. mandati, & filius familias, vers. sex ex consuetudine*, juncta gloss. *ibi, verbo, illico, instit. quibus modis patria potestas solvi*, text. *in l. ult. C. de fideicommiss. libert.* Lucas de Peña *in l. ult. col.* 2. *C. de spect. lib.* 11. Petrus de Anchara *inter consilia* Joan. Carder. *tit. de verb. sign. cons.* 10. Angel. Aret. *in §. 1. extraneo instit. de pupil. substit.* Iss. *in l. posthum. col.* 6. *vers. pro qua opinione C. de bonor. poss. contra tabul.* ergo evidenter sequitur in hoc casu, de quo agimus, appellationi non est deferendum, nec suspendit. Prout 41
etiam de dictione (mox) dicit Iss. *in l.* 2. *col.* 7. *vers.* 12. *pondero, ff. de jurisd.* habere executionem paratam, facit *l. si quis post hæc in prin. C. de bonis præscript.* & ibi Ang. *in princ.* sequitur Tiraq. *ubi sup. n. verb. revertatur n.* 109. *præscriptum ad fin.*

Et ex his venit intelligendus Hieronym. Gonzal. *in* 42
regul. de mensib. gloss. 9. *in annot.* dum *n.* 216. *& seqq.* dicit, statutum dicens ut statim facta electione beneficii, tradatur possessio, intelligi si non intra terminum ad appellandum, appellatio interponatur, vel alias transit in rem judicatam, quia respondeo, ut procedat in statuto, quod quidem quoad prohibitionem appellationis, debet esse clarum, non turbidum statutum ut ibi dicit, & nos etiam alibi, cujus statuti quatenus tollit appellationem, strictam fieri interpretationem, etiam ex aliis fundavimus *supra*, maxime cùm suapte natura 43
strictum sit, ita ut secus dicendum in lege quia tunc intelligitur, & interpretatur etiam appellatione interposita, ut aliquem habetur, text. est *in l. constitutiones, ff. de appell.* quibus utitur de dictione (statim) & interpretatur, ut executio fiat lata sententia, etiam post appellationem, & ea pendente, quod in nostro casu dubium non videtur, respectu aliorum verborum extravagantis execrabilis, *ibi*, sine moræ dispendio, quæ omnimodam difficultatem tollit, simul atque dilationem, & suspensionem, prout & bene ponderavit Nicol. Garcia *de p.* 11. *c.* 5. *n.* 37.

Et ultra supradictos quod dictio (statim, illico, 44
mox, *&c.*) excludat appellationem, latè Rugines. *tract. de appell. §.* 9. *gl.* 2. *n.* 18. *n.* 94. sequitur Scaccia *de appell. q.* 16. *limit.* 11. *n.* 59. & nos *sup.* 2. *c.* 13. *ante fin. vers. aciterum, verba illa mox, &c. à n.* 124. Nec admittenda est opinio Hieronym. Gonzal. *in* 45
regul. de mensib. & alter. gl. 9. *in annot. num.* 217. quem sequitur Gratian. *in discep. forens. tom.* 1. *c.* 41. *n.* 11. dicentes, dictionem statim, confestim, mox, illico, & similia, 46
non excludere appellationem, ex eo, quia licet nullam dilationem admittant, & intelligantur sine temporis intervallo, ut ipsi probant, & exactissimè per Cenedum *in singularibus suis singulari* 61. *à n.* 1. ubi plurimum loquitur, 47
ita ut hujusmodi verba importent summariam cognitionem absque ordine judiciario, & non requirant sententiam, ut ex Manhia Colet. *de process. execut. cap.* 21. *p.* 3. *n.* 18. Tamen dicunt Gonzal. & Gratianus, quod

hujusmodi

48 hujuſmodi dictiones debent intelligi cum temperamento ratione ſubjectæ materiæ, per Tiraquell. Menochium & alios, quod verum eſt. Sed inferunt ex ea doctrina intelligi eo modo, ut non excludant appellationem, ſed ſtatim quod de jure fieri poteſt executioni mandetur; ſcilicet, vel poſt decem dies datos ad appellendum, aut ſi non appelletur, vel aliàs, tranſeat in rem judicatam.

49 Sed ni fallor, iſti viri ex eorum ratione convincuntur, etenim fatentur, iſtas dictiones (ſtatim, mox, illico, *&c.*) intelligi cum temporis intervallo, & temperamento ſecundùm ſubjectam materiam, ut ſcilicet non ſtatim, ut lata ſit ſententia, exequenda ſit: ſed quòd juris termini ſint expectandi, & ſolemnitates, citationeſque neceſſariò præcedere debent, & ea omnia, quæ in hujuſmodi judicio executivo requiruntur, non omittantur; & ſic non eſt expectandum, ut appellatio non interponatur, & ſententia tranſeat in rem judicatam, quia hujuſmodi exemplificatio illius doctrinæ potiùs eſt mutare, & tollere ſubſtantiam illarum dictionum, quàm tempus
50 ſecundùm ſubjectum materiam aſſignare. Etenim poſtquam ſententia tranſit in rem judicatam, nullæ expectantur dictiones illæ; cùm de per ſe juris diſpoſitione mereantur executionem, quo caſu nihil ſpecialitatis, & virtutis continent dictæ dictiones; itaque omnimodo debent intelligi, ut aliquid operentur ultra jus commune, maximè cui ſui natura & propria ſignificatione celeritatem deſiderent, ex Doctoribus citatis.

51 Et hæc noſtra interpretatio contra dictos Doctores evidenter probatur, etenim executoriales, quibus ſtatim parendum eſt licèt hæc paritio ſtatim facienda, debeat civiliter intelligi; & cum aliquo temperamento, juxta text. *in l. quod dicimus, ff. de ſolution.* Doctores *in c. quoad conſult. de re jud.* Mand. *for.* 20. *c. omniſ. q.* 8. *in verb. executoriales.* Grat. *diſcept. foren. tom.* 1. *d. c.* 41. *n.* 13. (prout pari-
52 ter de dictis dictionibus diximus) tamen hoc temperamentum reſpicit tempus, non autem appellationem, cùm ab executorialium executione non admittendam eſſe, certum ſit, & probabimus latiùs *infrà* 4. *p. c.* 1. *& ferè per tot. c. ejuſdem* 4. *p.* quia tunc foret alterare ſubſtantiam rei, quod fatendum non eſt, & ſic evidenter convicti apparent Gonzal. & Gratian. ſuiſmet rationibus, cùm in ipſos retorqueantur, & redeundo ad noſtram principalem quæſtionem, quæ ulteriùs corroboratur.

53 Quintò & pro hac noſtra parte facit, quod in terminis conſuluit Gutier. *in conſ.* 10. *n.* 8. *cum ſeqq.* ubi dicit; quod ſententia ordinarii ad petitionem promotoris fiſcalis, lata ſuper declaratione cujuſdam beneficii; ſcilicet, id vacaſſe per obtentionem alterius incompatibilis, ex gratia ſuæ Sanctitatis & virtute bullarum Apoſtolicarum, mandanſque fieri proviſionem ejuſdem eſt exequenda non obſtante appellatione, interpoſita à detentatore utriuſque, imò plus dicit; quòd cum ſuprema Valliſoletana cancellaria adita fuiſſet per viam violentiæ, ut judici Eccleſiaſtico præciperet appellationi deferre, innovataque reponere, cujus proceſſus & cauſa viſa per tribunal illud, declaratum fuiſſe; ordinarium Eccleſiaſticum vim nullam feciſſe, haud deferentem appellationi prædictæ, ab ejus ſententia interpoſitæ, imò cauſa iterum ſibi remiſſa eſt, de quo quidem teſtatur ipſe, quòd decretum in tribunalibus his in caſibus frequenter videmus: & in ſui comprobationem nonnulla fundamenta adduxit Joan. Gutier. *in d. conſ.* 10. *non tamen ex his, quæ nos*, ubi etiam aliis pro contrario conſideratis ſatisfacit.

54 Et de natura decreti ſive clauſulæ demittendi primum incompatibile intra duos menſes, putà; à die habitæ ſecundi poſſeſſionis, vel à tempore, quo per eum ſtetit non capere, appoſitæ in gratia & bulla impetrata pro ſecundo incompatibili, de qua latè Gutier. & an recipiat interpretationem à jure: ut intelligatur de poſſeſſione pacifica nondum quoad factum, ut percipiat fructus ſed etiam de jure, ſcilicet, minimè litigioſa, & de qualibet moleſtia, etiam extrajudiciali tam quoad conceſſionem, quàm quoad fructus perceptionem, & exiſtenti in Romana Curia 55
à quo tempore currat notitia poſſeſſionis captæ in partibus, & de aliis multis difficultatibus quæ conducunt ad interpretationem clauſulæ, & decreti (dimittendi) vide ampliſſimè, & eleganter per Joan. Hier. Campanil. *diverſ. jur. canon. rubr.* 11. *c.* 13. *à n.* 269. *cum plur. ſeqq. fol.* 359. *& ſeqq.* ubi *n.* 270. *cum ſeqq.* refert ad literam mirabilem Rotæ deciſio- 56
nem, allegat etiam Hier. Gonz. *in regul.* 8. *gl.* 15. *n.* 119. & infinitos alios, & nonnulla etiam de dicta clauſula (dimittendi) vide per Mareſc. *var. reſol. lib.* 2. *q.* 35. *à n.* 103. *cum ſeqq.* & quando ex non dimiſſione poſſit impetrari juxta dictum decretum, vel non, vide per Campanill.

Sextò, & ultimò pro hac noſtra opinione in ter- 57
minis facit Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *de reform. c.* 5. ubi expreſsè diſponitur, quod in hoc caſu appellatio non impediat judicium ordinarii, *ibi*, appellationibus, privilegiis, exemptionibus quibuſcumque, etiam cum judicum ſpecialium deputatione, & illorum inhibitionibus in præmiſſis minimè ſuffragantibus: quem text. 58
adducens Joan. Gutier. *ubi proximè* pro fundamento contrariæ partis illum intelligenda, ut illa prohibitio appellationis intelligatur, reſpectu deputationis Vicarii, & portionis ejus: non tamen reſpectu compulſionis, dimiſſionis, prioris beneficii; & licet ipſe Gutier. noſtram amplexus eſt ſententiam, non tamen video illi ſatisfeciſſe. Et ſic dicas, ut reſpectu omnium in illo decreto diſpoſitorum intelligenda eſt illa clauſula generalis, prohibitiva appellationis, ut probat text. expreſſus *in c. ſecundo requiris* 41. *in ordine*, *de app.* 59
cujus verba ſunt: Secundò requiris cum pluribus articulis in una commiſſione poſitis, in uno tantùm contingit appellationem expreſsè vetari: utrùm appellatio teneat, ſi ſuper aliis fuerit appellatum in quo tit. quod *&c.* hæc ſit noſtra intentio ut de omnib. articulis, qui in commiſſione penuntur juſtitia ſuum conſequitur effectum in omnibus appellatio intelligitur, ut interdicta; nihil enim intereſt, utrùm inhibeatur primò, an ſecundò, in medio, an in fine; cum (ſicut utriuſque juris argumenta nos docent) ea quæ in principio, ad medium, & ad finem: illa verò quæ in medio, ad finem, atque principium, ſæpè referri contingat. Hactenus Pontifex loquens in fortioribus terminis; ſcilicet, reſpectu articulorum plurium, & in uno duntaxat appoſita prohibitio appellationis: appoſita nihilominus in cæteris intelligatur, multò fortiùs debet ſic intelligi in caſu d. Conc. Trid. cum id abſque dubio evidenter demonſtrat, ut conſtat expreſsè ex illis verbis ejuſdem, *ibi*, in præmiſſis, *&c.* quæ omnimodam difficultatem tollunt, cùm ſint repetitiva omnium & ſingulorum præcedentium.

Et cum ea ſit natura, ac propria ſignificatio hujus 60
verbi præmitto, ſcilicet, ante mittere, & præmiſſus, a, um, ſeu præmiſſis, in plurali, ea quæ antè mittuntur, ut explicat Calepinus ſuper hoc participio, quod & evidentiùs probatur, nam quando in ſupplicatione poſt narrativam plurium delictorum; putà: appoſita eſt clauſulà (ſi de
præmiſſis conſtiterit, *&c.*) nec addantur illa verba (ſeu 61
altero eorum, *&c.*) non ſufficit unum delictum verificare, ſed omnia narrata verificanda ſunt: cùm illa clauſula (de præmiſſis, *&c.*) ad omnia & ſingula præcedentia de neceſſitate referantur ita probat Staphileus *de ſignatura juſtitiæ*, §. *& primo ſciendum*, *n.* 22. Sarnerius *in reg. de ſubrogandis q.* 7. *verſ. item ſciendum.* Et ita fuiſſe reſolutum in una Oſcen. Archidiaconatus 19. Octob. 62
1601. coram Horatio Cardin. Lancel. teſtatur Mareſc. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 1. *num.* 68. & quòd hæc dictio (præmiſſa) ſit repetitiva præcedentium omnium, docet Alex. *conſ.* 63. *diligenter n.* 8. *in fin. verbo non obſtat ſecundum lib.* 6. Card. Tuſch. *pract. concl.* 1. *tom. litera*, *C. concluſ.*

concl. 290. *n.* 2. & ad omnia præcedentia refertur Alex. de Nevo. *in rubr. de ſponſ. & matr. n.* 3. Alex. Moneta, *in tr. de conſerv. jud. c.* 7. *ſub. n* 607.

63 Prout etiam de dictione (ſupradictis) quæ reſtringit diſpoſitionem ad ſuperiora, proinde ac ſi ſpecialiter eſſent repetita. Ripa *in l. filiusfamilias* §. *dici n.* 3. *de legat.* 1. Anton. Gabriel. *tit. de fideicommiſſ. concl.* 3. *num.* 9. Mareſcot. *variar. reſol. lib.* 1. *c.* 51. *n.* 7. idem

64 etiam, & pariter dicimus de dictione, ſeu adjectivo (hujuſmodi) quæ præcedentia cum omnibus ſuis qualitatibus repetit, gl. *in c. ſi Abbatem, de elect. in* 6. Corneus *concl.* 97. *n.* 8. *lib.* 4. Pariſius *conſ.* 52. *n.* 3. *lib.* 3. Mareſc. *lib.* 2. *c.* 77. *n.* 27. & ad ea clauſula generalis ſequens eſt referenda, & ita reſpondetur.

65 Maximè & hoc attende, quòd ex Bulla Domini noſtri Sancti Pii IV. Pontificis Maximi edita in confirmatione Conc. Trid. ad calcem ejus, ſcilicet fol. mihi 387. quæ poſtquam omnia, & ſingula decreta ejus confirmavit, mandavitque obſervari, & commendat omnibus perſonis cujuſcumque ſtatus, ut illi faciant ſervari, & cuſtodire appellatione poſtpoſita, ut conſtat ex eadem Bulla *ad medium.*

Quibus ſic ſuppoſitis, & præhabitis, reſtat reſpondere fundamentis pro contraria parte, & opinione adductis, conſideratiſque. Nec obſtat primum, quod diximus: pœnas ipſo jure impoſitas requirere ſententiam declaratoriam præmiſſæ cauſæ cognitione, & ideo appellationem permiſſam cenſeri, quia reſpondetur: quòd ultra id, quod hoc habeat, contineatque difficultatem ex his, quæ ſuprà diximus in primo fundamento pro noſtra opinione *à n.* 7.

96 Tamen magis in ſpecie reſpondendum eſt: ut illud argumentum, & DD. citati loquantur, quando beneficium vacat ipſo jure ob pœnam alicujus facti; ut puta ob non reſidentiam beneficii curati, tunc ex magis communi requiritur declaratoria ſententia prævia citatione, ſeu monitione, & cauſæ cognitione ut eſt videre ex his, quæ longa manu congeſſit Ojeda de Mendoza *de beneficiorum incompatibilit.* 1. *part. cap.* 18. *à n.* 11. *cum ſeqq.* at nos ſumus in diverſo caſu, quando ſcilicet primum beneficium vacavit per adeptionem pacificam ſecundi beneficii, non ex pœna, ſed ex diſpoſitione, & effectu juris, id juſtis de cauſis, ac rationibus dictantis mot. quod eſt multum diverſum, & ſeparatum.

67 Et ratio diverſitatis in hoc conſiſtit, quoniam quando quis eſt promotus ad aliud beneficium incompatibile, & illius poſſeſſionem pacificam amplectitur, poſſidetque quietè: cenſetur renuntiare voluntate propria, & verè omnibus beneficiis antea habitis, ab illo poſſeſſis juxta text. *in c. cùm in cunctis de electione, lib.* 6. *in* §. *cum verò*, at verò quando quis amittit beneficium ipſo jure propter non reſidentiam, putà illud amittit in pœnam ob non reſidentiam ſcilicet, & hujuſmodi pœnam declarandam eſſe per ſententiam præmiſſam monitione, citatione, & cauſæ cognitione, juſtum eſt, cùm fortè non ex voluntate propria, ſed ex neceſſitate potiùs illam incurriſſe, apparere poteſt: conſtabitque in cauſæ diſcurſu ex ejus allegatione, & verificatione aliqua, juſta, & legitima cauſa à jure admiſſa, & approbata, pertinens ab abſentiam beneficiati, at verò conſtando de contrario nulla ſe tueri beneficiatum legitima defenſione, & cauſa feratur à judice declaratoria ſententia beneficium vacaſſe ipſo jure; hanc ſolutionem nota, quoniam elegans eſt, & eam inventori libentiſſimè reddo, ille eſt Ojeda de Mendoza *in tract. de beneficiorum incompatibilitate, d.* 1. *p. cap.* 18. *n.* 22. & facit, quod

68 dicit Joan. Gutier. *in conſ.* 10. *à princ.* Nec ex hoc concluditur, nec confiteor, quòd licèt ſententia in privatione ob non reſidentiam requiratur, ab ea locum eſſe appellationi, nec etiam in noſtro caſu, etiam ſi declaratoria neceſſaria foret; procedere poteſt conſequentia, ex ſpecialibus rationibus in eo vigentibus ſtatim dicam.

69 Nec obſtat ſecundum argumentum, quod videbatur magis difficile, & concludens; nempe licèt à pœna à lege impoſita, non ſit licita appellatio; tamen à declaratoria incurſio illius admittitur, quoad utrumque effectum, ex Doctoribus in eo citatis; quia nihilominus quod in caſu noſtro declinatoria non eſt neceſſaria, tamen reſpondeo; ut licèt quod dicitur de declinatoria, ita procedat generaliter, non tamen eſt indiſtinctè, & abſolutè verum, ſed veſtitur ex natura, & qualitate rei, & caſus, cui adjicitur, & applicatur, & ſecundùm eum variatur, nam ſi cadit ſuper caſu ſui natura appellabili (prout generaliter omnes caſus appellationem permittunt ex juribus vulgatis) tunc appellatio à tali ſententia ſuos habebit effectus, at verò ſi illa cadit, & pro- 70
fertur ſuper aliquo caſu privilegiato, vel aliàs ex aliqua ſpeciali ratione juris eſt prohibita appellatio: tunc multo fortiùs hoc caſu à declaratione erit appellatio deneganda, quàm aliàs; quia in eo jam jus operatur, & protulit ſententiam ſuam, quæ majoris eſt privilegii, quam lata à judice, ut ſæpè dixi, & judex ita declarans nihil novi diſponit, ſed quid in præteritum jam ſit actum, oſtendit, ut inquit Bald. *in l. cum teſtam. in fin. C. de manumiſſis teſtam.* Decius *in l. edicta n.* 47. *C. de edendo*, probat text. *in l. hæredes palam*, §. *ſed etſi nota*, *ff. de teſtam* text. *in l. adeo*, §. *cum quis*, *de acquir. rerum domin. & in l. aſſe toto*, *ff de hær. inſtit. & in l. unum ex familia*, §. *ſi de falcidia*, *ff. de legat.* 2. *& in clem.* 1. *in princ. de jure patr.* & etiam probatur *in proœmio lib.* 6. *in prin. & in cle. exivit*, *verſ. locum autem*, *de verb. ſign.* gl. *in cap. per tuas*, *verbo de novo*, *donat.* gl. *in c.* 1. *in verbo*, *& filio*, *de ſumma Teſt. lib.* 6. ubi Domini *col. penult. verſ. nota iſtam gl.* Joan Andreas *in addit. ad Spec. in tit. de teſtam. in* §. *nunc videndum col. penult. verſ. hoc etiam nota.* & Dominic. *in proœmio lib.* 6. *in princ. & verſ. nota optimus text.* Cardin. *in clem. fin. col.* 2. *verſ. ſi verò diſponit de conſtitut.* Imol. *in clem* 1. *col.* 8. *in gloſſ. c. vidiſſe*, *de ſequeſt. poſſ. & fruct.* Barba. *conſ.* 28. *col.* 2. *verſ. ecce autem*, *vol.* 1. *& in conſil.* 7. *col.* 1. *verſ.* 2. *facit volum.* 3. *& in conſil.* 87. *col* 9. *verſ. & hoc ſatis apertè*, *eod. vol.* Felin. *in c. ſuper quæſtionum*, *col.* 1. *de off. de leg. & in c. qualiter & quando el* 1. *col.* 14. *verſ. & pro iſta ſallentia*, *de accuſat. & in c. non poteſt col.* 2. *verſ. facit gl. ſingularis*, *de re jud.* Philip. Dec. *in l. edicta n.* 47. *C. de edendo & in l.* 1. *col.* 1. *C. de impub. & aliis ſubſt. & in c. fin. col.* 6. *verſ. & advertendum de conſtit. & in c. paſtoralis*, §. *verum in* 13. *not. de appell.* Purpurat. *in l.* 1. *n.* 39. *ff. ſi certum petat.* & latè cum ampliationibus, & limitationibus proſequitur Anton. Gabr. *concl.* 3. *per tot. lib.* 6. *commun. concl.* & magis in noſtris terminis loquens in ſententia declaratoria ob privationem beneficii ipſo jure optimè per Ojedam *de benef. incompatib.* 1. *p. cap.* 18. *num.* 23.

Et præfatam ſolutionem ad argumentum, libet 71
exemplis & doctrinis comprobare. Ecce à pœna excommunicationis lata ipſo jure non licet appellare; à declaratoria tamen aliquem in eam incidiſſe, libet regulariter quoad utrumque effectum, exactè per Navarrum *in repetitione c. cum contingat* 15. *nullit. cauſa fol. mihi* 152. at ſi iſta declaratoria ſententia cadat ſuper excommunicationem in negotio executivo, putà ſuper executionem obligationis Cameralis, aut guarentigiati, aut bullarum, penſionis, & ſimilium, tunc appellatio non ſuſpendit, ab illa interpoſita, quemadmodum nec ab executione, quia regulariter declaratoria ſecundum naturam, & qualitatem negotii, cui adhæret, ita eleganter Nicol. Garciæ *in tr. de benef.* 1. *p. c.* 5. *n.* 586. per quem, & nos ita reſolvimus *ſuprà hac* 3. *p. c.* 3. *ad fin. & 2. p. c.* 3. *à n.* 12. *cum ſeqq. & à princ.*

Secundum ſit exemplum; à pœna legis, vel canonis 72
non licet appellare, *l. ſi qua pœna*, *ff. de verbor. ſignif. cap. quas nos*, *de appell.* à declaratione tamen aliquem illam

illam incidisse; est regulariter licita quoad utrumque secundum magis communem, gl. *in c. cupientes, verb. privatus in vers. si autem de electione lib.* 6. Curtius jun. *in l. unic.* 31. *ff. si quis jus dicenti non obtemp.* & plures congessit Boba. *in polit.* 2. *p.* 3. *lib. c.* 8. *n.* 276. & nos supra in secundo fundamento contrariæ partis.

74 Quod si declaratus est convictus, & confessus, tunc ejus appellationi deferendum non est, quia convictus & confessus de crimine non appellat, *l. observare, C. quorum appellat. non recip. l. constitutiones ff. de appell.* vel quando crimen est notorium, *&c.* ecce quomodo declaratoria sententia regulatur secundùm naturam casus, qui accedit; ita ut si interponatur super causa inappellabili sui natura, inappellabilis pariter & necessaria sit.

75 Tertium sit nostræ solutionis, & doctrinæ exemplum, quo apparebit simul satisfactio ultimo argumento, imò & omnibus pro contraria parte consideratis; absens à beneficio monitus, & contumax plectitur pœna privationis ejusdem ob non residentiam; ad ejus tamen executionem requiritur declaratoria cum citatione beneficiati, & causæ cognitione, & diffinitiva sententia, ut superiùs diximus, & est videre ex his quæ latè per Ojedam *de beneficior. incompat.* 1. *p. cap.* 18. *à princ.* & præcipuè *à num.* 20. ita ut erit nulla, & attentata sententia, & privatio seu pœnæ executio; si absque dicta citatione fiat, cognitio de causa, ut etiam dicit Flores de Mena *in pract. q.* 13. *nu.* 26. alios allegans, cujus meminimus *suprà* in 3. fundamento contrariæ partis, à declaratoria tamen sententia 76 hujusmodi appellationi emissæ minimè deferendum esse, probant jura expressa, text. *in c. relatum* text. *in c. conquerente, de clericis non residentib.* text. *in c. pervenit el* 2. *de appell.* Concil. Trid. *sess.* 23. *de reform. c.* 1. & quæ nos exactè diximus *suprà* 2. *part. cap.* 15. *à princ.* ubi hic articulus & sequens explicatur cum distinctione.

77 Et ad hoc reducendus est ipse Flores in illo 3. argumento, & glossa pragmaticæ per eum citatæ loquentes, quando ordinarius compellit suum subditum ad residentiam beneficii, quia tunc ita proceditur contra ipsum; quando ad privationem ejusdem proceditur, & tunc appellatio admittitur modo prædicto, & à nobis latiùs *in d. c.* 15. & tunc bene dicit ipse Flores de Mena, quòd in tribunalibus declaratur, vim fieri, quando contra clericum hujusmodi actum est sine cognitione causæ, & citatione, quod requiritur, ut dictum est, imò tunc frequentiùs solet dari tertium genus violentiæ, nempe, *que oyeudole de nuevo, y reponiendo lo hecho no haze fuerça, y se le remite, y no lo haziendo la haze, otorgue, y reponga*, &c.

Et hoc jure utimur, non tamen ipsa glossa pragmaticæ, & ipse Flores agunt in nostro casu; scilicet quando ordinarius tractat de auferendo, & amovendo ejus possessionem benficii incompatibilis, vacantis ipso jure per obtentionem secundi, qui ex casu longè à nostro diversus, ut suprà diximus, licèt in utroque admittatur minimè appellatio diversis respectibus, & specialibus rationibus consideratis, quoniam aliud est amovere beneficium ex capite non residentiæ, aliud autem amovere ex capite vacationis ipso jure, pro obtentione secundi incompatibilis, ut videre est ex Ojeda *de beneficior. incompat.* 1. *p. c.* 9. *n.* 5. & rationem tradidimus differentiæ *suprà*, & in primo capite non admittitur appellatio, cum distinctione tamen, de qua per nos *suprà* 2. *p. d. c.* 15.

78 Unum tamen, & necessarium rei de qua agimus, ad majorem declarationem non omittam: quæ scilicet beneficia vacare dicuntur ipso jure per pacificam possessionem adeptam secundo. In quo brevissimis affirmo, quòd quidquid sit de jure communi, hodie tamen ex dispositione noviori Concilii Tridentini docemur, in omnibus beneficiis, etiam simplicibus, de jure sui natura, vel quomodolibet residentiam requirentibus, vacare primum ipso jure, per obtentionem secundi ut constat ex eodem Trid. decreto *sess.* 7. *de reformatione* 79 *c.* 4. Et licèt inter Doctores graves sit difficultas circa dictum decretum Concilii: an etiam beneficia simplicia juxta illud vacent ipso jure, etsi residentiam requirant, & in varias seu contrarias itum est sententias, siquidem Navarr. *cons.* 17. *de præbend.* Duennas *Ecclesiast. lib.* 4. *à num.* 96. 120. Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 3. *q.* 1. *à num.* 132. Zechus. *de repub. Eccles. tit. de beneficiatis lib.* 3. *quæst.* 1. *nu.* 4. *vers. in secundo capite, & vers. ad dignoscendum in fin.* cùm scripserunt post Trid. & Flores de Mena *in pract. quæst. q.* 13. *num.* 15. *& seqq. & quæst.* 23. *num.* 59. Marcus Anton. Genuens. *in praxi Archiepisc. curiæ Neapolitanæ c.* 64. *num.* 4. *&* 5. Prosper. de August. *ad summam Bullarii, Quar. verb. beneficiorum* 6. *causa* affirmantes 80 (licèt aliquid trepidè) beneficia simplicia per Concilium non vacare ipso jure, quantumvis residentiam requirentia, sed idem sit hodie, quod de jure communi cautum *per c. de multa, de præbend.* & alia jura de hoc loquentia.

Sed contrariam sententiam, imò quod hodie noviori 81 dispositione Concilii Trident. *d. cap.* 4. innovatum sit jus commune & extendatur ad omnia beneficia simplicia, residentiam de necessitate requirentia, tanquam incompatibilia vacare ipso jure, defendit Ojeda *de beneficiorum incompat.* 1. *p. c.* 9. *n.* 5. dicens quòd text. *in d. c. de multa*, inducens vacationem ipso jure, in dignitatibus, & personatibus extenditur ex dicto decreto Concilii ad quæcumque benefiaia incompatibilia, prout sunt residentiam requirentia. Idem dicit *c.* 11. *in fin.* Gutier. *cons.* 10. *n.* 3. & 4. Zechus *in tract. de benef. & pension. c.* 5. *sub n.* 4. tenet idem de declaratione sacræ Congregationis, determinavit Rota *in dec.* 483. *p.* 1. *divers.* pluries etiam ita declaravit sancta Concilii congregatio, quarum duas refert Hieronym. Gonzal. *in regul. de mensib. & alter. gl.* 15. *num.* 16. & 82 *seqq.* indubitanter tenendum esse, ait, quòd in beneficiis, etiam simplicibus residentiam requirentibus, primum vacat ipso jure, per assecutionem secundi, quando residentia est precisa, & obligatoria, secus si causativa respectu amissionis fructuum, aut non continua, sed ad certum tempus, quia tunc beneficium non dicitur incompatibile, sed id de residentia ad certum tempus accipiendum est, quando in eodem tempore non concurrit residentia, seu servitium alterius beneficii.

Hanc etiam noviss imè opinionem tenet Vicamesius 83 *cons.* 233. *num. ultim.* ubi aliam declarationem ad idem adducit, sequitur etiam noviss imè Leonar. Lessius *de just. & jur. lib.* 2. *cap.* 34. *num.* 144. eandem etiam tenet Azor. 2. *p. lib* 6. *c.* 13. *q.* 2. 4. 5 7. *&.* 8. & eandem etiam sententiam sequitur, & pluribus defendit Nicolaus Garcia *de benefic.* 2. *tom.* 11. *p. c.* 3. *à num.* 78. *cum multis sequentibus* ubi ita pluries censuisse sanctam Congregationem, cujus plurimas declarationes ad Concilium Tridentinum editas, ad literam refert hoc ita dicentes, & interpretantes, ut est videre *in num.* 84. ubi quinque adducit, aliam *sub num.* 87. *ad fin.* & aliàs *usque ad num.* 91. ubi dicit hanc sententiam, & interpretationem Concllii esse veram, satisque ei conformem, ubi in comprobationem aliqua adducit, & *in d. num.* 86. dicit hanc sententiam receptissimam esse, testaturque eam ita practicari in dataria, & in Cancellaria Apostolica & pariter teneri à Rota.

Et adverte, quòd Navarrus relatus pro contraria, 84 non absolutè eam sequitur, & defendit: sed dicit, quòd nisi authoritas sanctæ Congregationis Concilii eum in contrariam sententiam traheret; putaret respondendum esse negativè, scilicet; Concilium Trident. idem disponere, & nihil innovasse jus commune, sed pariter ac in illud etiam hodie beneficia simplicia incompatibilia residentiam requirentia, non vacare ipso jure.

Et

Et ſicut tacitè intelligitur ipſum in ea non perſeveraſſe, cùm in noſtram trahat (ut ipſe dicit) authoritas ſanctæ congregationis, noſtram expreſsè approbantis; quam literaliter citat Nicol. Garcia *ubi proximè n.* 84. quod & ipſe Navar. expreſsè fatetur.

85 Sed non poſſum non mirari tantorum virorum, adverſus hanc tenentium, volentiumque cavillari, & offuſcare verba admodum clara Concilii Trid. *d. ſeſſ.* 7. *de reformat. cap.* 4. quæ nullum dubium profectò accipiunt, ea autem ſunt; Quicumque de cætero plura curata, aut aliàs incompatibilia beneficia Eccleſiaſtica, ſive per viam unionis ad vitam, ſive commendæ perpetuæ, aut alio quocumque nomine, citato, contra formam conſtitutionis Innocentii III. quæ incipit. *De multa*, recipere, ac ſimul retinere, præſumpſerit, beneficiis ipſius juxta ipſius conſtitutionis diſpoſitionem ipſo jure, etiam præſentis canonis vigore privatus exiſtat, *&c.* Vides quàm clara verba ſunt, quamque inadvertenter moti ſunt Doctores præfati, frequentes antiqui, communis juris veſtigia, & audiendi non ſunt.

86 His & vinces aliquos groſſi ingenii literatos, qui vulgò exiſtimant aliud decretum Concilii Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 17. quo decernitur, quòd obtinentes plures parochiales, una retenta (alias infra ſpatium ſex menſium dimittere tenentur, *&c.*) huic eſſe contrarium deducentes ex eo, quòd in omnibus beneficiis imcompatibilibus non dari vacationem ipſo jure, etiam in beneficiis curatis; ſed imò ex eis nova hac Concilii diſpoſitione poſſeſſores habere ſex menſes ad optandum, & eligendum, dimittendumque, quod voluerunt, & evidenter falluntur ignari prædicti Decreti 4. de quo *ſup.* quod in hoc diſponit (ut diximus) vacare ipſo jure: nec ei hoc contrarium eſt, nec eſſe poteſt: ſiquidem loquitur dumtaxat, & diſponit circa poſſeſſores plurium beneficiorum tunc tempore; ſcilicet, illius decreti, ut infra dictos ſex menſes eligant: non tamen diſponi, nec procedit in impoſterum obtinendis, ſcilicet, poſt Concilium Tridentinum de quibus & ſic *d. c.* 17. diſponit de tempore præſenti, & præterito, uſque ad ejus editionem, & promulgationem, ut ex ejuſdem verbis evidenter apparet, ut verò edictum *cap.* 4. à tempore futuro, quod & ita bene advertit Nic. Garcia *in tr. de beneficiis tom.* 2. *c.* 5. *n.* 78. dicit (ita eſſe accipiendum quod tradunt) Salzedus *in addit. ad Bernard. Diaz. in pract. crim. c.* 48. *lit. C.* Manuel. Rodrig. *in ſumma c.* 31. *n.* 4. Vega 1. *p. c.* 36. *caſu* 24. Petrus Ledeſma 2. *p. ſumma tr.* 7. *c.* 2. 12. *concluſ.* 6. *diffi.* qui ſatis confuſè loquuntur.

87 Alias autem quæſtiones, quæ materiam incompatibilitatum beneficiorum attingunt, & concernunt, ad longum poteris videre, conſulere integrum, ac egregium etiam tractatum per Ojedem de Mendoza, qui ſcripſit *de benef. incompat.* ad longum. Multas etiam celebres quæſtiones, ubi multa in praxi contingentia, neceſſaria conduxit noviori etiam jure inducta, corroborata, ac illuſtrata plurimis deciſionibus Rotæ noviſſimis, ac declarationibus Cardinalium, in explicationem decretorum Concilii Tridentini editas, videre poteris apud Nicol. Garcia *de benef. dict.* 11. *p. cap.* 5. per omnes ſuos peragraphos *tom.* 2. apud quos cæteri de materia tractantes citantur, quas quidem libentiſſimè omitto, quia ad meum inſtitutum non pertinent, nec conducuntur.

CAPUT VIII.

A ſententia, qua quis ſuſpenditur, privaturve officio, vel à nominatione muneris, authoritate, utilitate publici, ſive authoritate tantùm, appellationi interjectæ Regia curia deferri, an mandabit.

SUMMARIUM.

1 *A ſuſpenſione & interdicto officii aut beneficii reſpicientis temporalitatem licita eſt regulariter appellatio, ac interim ſuſpenſus poteſt illius uſum continuare.*

2 *Notarii Eccleſiaſtici etiam Apoſtolici imperiti, aut delinquentes repeti poſſunt per ordinarium perpetuo vel ad tempus ſuſpendi ab officio non obſtante appellatione.*
Concilii Trid. ſeſſ. 22. de reform. c. 10. *verba expenduntur, ibid.*

3 *Sententia lata contra quoſlibet Miniſtros juſtitiæ, puta, Tabelliones, Alguazelos, executores,* &c. *ob varatariam, vel exceſſum tangentem exercitium officii exequitur appellatione non obſtante.*

4 *Quod intelligitur, quando à judice cui ſubſunt condemnantur ex ratione ibi.*

5 *Officiales minores, ut Alguazeli incorrigibiles exceſſus committentes, poſſunt ab eorum judice ſtatim expelli, & manumitti ſine lite, & appellatione, ſed liberè.*

6 *Officialibus tunc prohibita eſt appellatio, quando condemnantur pro delicto commiſſo in adminiſtratione officii ſui, & à proprio judice.*

7 *Officialis delinquens extra officium captus ab una Curia remittitur ex urbanitate ad curiam ſuperiorem, cujus eſt delinquens ipſe.*

8 *Concil. Trid. decretum* ſeſſ. 24. de reform. c. 20. *diſponens de ſuſpendendo mulctando Notario non exhibente actorum copiam appellanti, explanatur, ut intelligatur appellatione non obſtante, cùm ſit delictum tangens officii adminiſtrationem.*

9 *Officialis ſuſpenſus vel privatus officii adminiſtratione in Syndicatu pœna exequitur appellatione non obſtante.*

10 *Sententia lata in Syndicatu contra officialem jure Regio quomodo exequatur appellatione pendente remiſſivè.*

11 *Judices Eccleſiaſtici liberè poſſunt punire ſuos officiales laicos delinquentes in officiorum adminiſtratione.*

12 *Epiſcopus Vicarium, Caſtellanus caſtelli ſui ſubſtitutum, judex ſuum locum tenentem quando poſſit liberè amovere cum cauſa, vel abſque illa, vel quando non revocare juravit, remiſſivè.*

13 *Officia & beneficia ad nutum amovibilia, quando ſine cauſa poſſint tolli, remiſſivè.*

14 *Notarium ſemel electum per judicium ad aliquod negotium, non poterit judex ſine cauſa removere uſque ad finem ipſius negotii.*

15 *Notariis duobus electis ſi unus cœperit actu alicujus negotii ſcribere, alius deinceps non poterit ſe intromittere, niſi impedito primo.*

16 *Inſtrumenta & alia acta conducentia ad litem, quæ tractatur coram uno Notario, non ſufficit coram alio Notario, etiam ejuſdem judicii & tribunali præſentare & producere.*

17 *Electus & nominatus ad officium ſeu munus publicum utilitate & authoritate, ſi habens excuſationem intra terminum ad appellandum ea oppoſita, non provocet, videtur electioni conſentire, & ampliùs non auditur appellans.*

18 *Carendum eſt ab Scaccia indiſtinctè aſſerente, eſſe appellandum intra decem dies à nominatione muneris utilitate & authoritate publici, quia hoc pendet à juſtificatione excuſationis propoſitæ intra illud tempus.*

19 *Ab*

18 *Ab electione & nominatione muneris nulliter & non servata debita forma celebrata, nec est necesse appellare, nec executioni mandanda erit.*

19 *Electio ad munus publicum facta de incapace suspenditur per appellationem & contradictionem possessionisque traditio interim nulla est.*

20 *Electio ad munera publica quibus pertinet; & quis ad eam sit citandus, & an per electionem indigni privetur eligens pro illa vice, remissivè.*

21 *Concil. Trid.* sess. 24. de reform. c. 18. *explanatur prohibens ne examinatores ad examen beneficiorum recipiant stipendium aliquod, etiam ex fructibus ipsius beneficii.*

22 *Examinatores electi & nominati possunt per ordinarium cogi illud munus (cum sit publicum utilitate & authoritate) subire.*

23 *Examinator si electus intra terminum ad appellandum legitimas excusationes non proponat, imposterum erit cogendus, & appellationi non deferendum.*

24 *Electio ad officium publicum authoritate, privatum verò utilitate, ut est tutela, & cura, si intra quinquaginta dies legitimas excusationes probatas judex non admittat, permittitur appellare, non secus.*

25 Lex 1. §. si quis tutor, ff. quando appellandum sit; *dans formam, & constituens differentiam quoad appellandum ab electione ad tutelam, & ad munus sed honorem, explanatur.*

L. scire. 15. ff. de excusat. tutor. *verba referuntur. ibid.*

26 *Reprobatur opinio Sigismundi Scacciæ.*

27 *Appellare non posse à nominatione muneris, & postea appellare à rejectione legitimæ excusationis propositæ, multum distat.*

28 L. cum in una §. tutor. ff. de appellationibus, *verus sensus redditur.*

Termini habiles in omni dispositione supponendi sunt, ib.

1 Benè licèt verum sit, ut appellationi interpositæ à suspensione, & interdicto officii, seu beneficii temporalitatem respicientis, non deferens vim faciat manifestam, cùm ea pendente, continuare possit ejus usum, Philip. Franc. *in c. ad hæc quoniam, in princ. de app.* & per argumentum ab speciali text. *in c. is cui, de sententia excomm. l. 6.* tenet glos. *ibi, verb. sequentem*, approbata per Archid. & Joan. Andr. eam commendant post Abb. Franch. *ubi proximè*, per Abb. & alios, ita tenet Eman. Rodrig. *in regula q. 39. art. 3. tom. 1.* Lancel. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. in præfatione num. 84. 85. 86.* Decius *cons. 204. in causa cathedrali, per tot.* & post alios nos exactissimè rem hanc examinavimus *supra l. 2. c. 5. ad fi. n. 123. usque ad n. 127.* Ultrà quæ, quod suspensus, vel privatus aliquo officio, aut dignitate, appellans regulariter maneat illæsus continuans executivum, & usum officii & dignitatis, probat gl. celebris *in c. sæpè verbo, sententia, in fin. de app.* communit. approbata secundùm Abb. *ibi n. 14. in fi. & n. seqq.* Iff. *in l. 1. n. 10. ff. de re jud.* glos. *quod autem, in c. in summa 8, q. 4.* Alexand. & Bart. *in l. furti, ff. de iis qui notan. infam.* Bobadil. *in polit. lib. 5. c. 1. n. 191. ad fin.*

2 Tamen nonnulli sunt casus speciales, quibus à sententia, qua quis privatur vel suspenditur officio appellationi interjectæ, haud vim faciat, non deferens, ut de tabellione disponit S. Concil. Trid. *sess. 22. de reformat. n. 10.* in hæc: Cum ex notariorum imperitia plurima damna, & multarum occasio litium oriatur, possit Episcopus quoscumque notarios, etiamsi Apostolica Imperiali, aut Regia authoritate creati fuerint, etiam tanquam delegatus sedis Apostolicæ (examinatione adhibita) eorum sufficientiam scrutari, illisque non idoneis repertis, aut quandocunque in officio delinquentibus, officii ejus in negotiis, litibus, & causis Ecclesiasticis, ac spiritualibus exercendi usum perpetuò aut ad tempus prohibere, nec eorum appellatio interdictionem ordinarii suspendat, &c. tenent Barbos. *in remiss. ad d. n. 10.* super illis verbis, *nec eorum appell.* & Avend. Azeved. *in l. 2. n. 18. tit. 7. lib. 3. recop. pag. 385.*

Quod quidem, & generaliter verum est, & obtinet 3
jure communi in cæteris judicis officialibus, alguazelis, birroariis, executoribus, tabellionibus, & aliis ministris; qui si à judice condemnentur ob excessum, violentiam, varatariam, vel quodvis aliud delictum, commissum in suorum officiorum administratione; non audiantur appellantes, imò appellatione non obstante, sententiam, & ejus pœnam executioni licitè mandari, desiderat *l. nulli officialium C. quorum app. non recip.* ibi: Nulli officialium à sententia proprii judicis pro- 4
vocatio tribuatur, nisi in eo tantùm negotio, quod ratione civili super patrimonio fortè apud proprium judicem inchoaverit, scilicet ut in eo tantùm negotio à sententia ejus, cui patet, judicis, quisque velit officialis appellet, &c. prout etiam text. *in c. si quis appellat. aliàs, ei qui §. nulli quoque officialium 2. quæst. 6.* ubi hæc lex cannonizata est, ubi glos. *verbo officialium*, intelligit dictam legem, quando à proprio judice ejusdem officialis damnatur, quam referens sequitur additio ad glos. *verb. nulli, d. l. nulli officialium*, reddentes rationem, cùm verisimile non sit, ut talis judex ferat contra eum sententiam, nisi clarè reperisset delictum: & eandem jurium dispositionem probat optimè Speculator (loquendo in tabellione, & executore, quibus condemnatis ob malam administrationem officiorum, negandam appellationem) *l. 2. tit. de app. §. in quibus num. 4.* optimè Bald. Salicet. & Paulus de Castro *in d. l. nulli.*, ubi Bart. *in fin. optimè exactè.* Avilesius *in capit. prætor. c. 10. verbo appellare, fol. 296.* Rebuff. *in comment. 3. part. tract. de app. art. 8. gloss. 2. num. 13.* quam intelligunt in proprio judice, prout intellexit glos. *in d. §. nulli quoque*, & Angel. *in d. c. nulli.* Amadeus *in tract. de syndicatu, n. 236. fol. 72.* Puteus *in eodem tract. de syndicatu, verbo, appel. c. 1. n. 16. & sequent fol. 118.* Bobadilla *in polit. lib. 1. c. 12. n. 62. & supra*, & idem Bobadill. *l. in lib. 2. c. 17. n. 48. ad fi.* & idemmet *eodem lib. 1. c. 13. n. 37.* ubi probat officiales inferiores (prout sunt Alguazeli.) incorrigibiles excessus committentes, 5
posse à judicibus statim, & absque dilatione manumitti, & expelli, quia cùm in horum punitione plures sint à jure specialitates, ut possint amoveri officia absque respectu alíquo, processu, nec appellatio, liberè judici hoc libet, ut cessent imposterum scandala & delicta.

Et quod intellige, prout prædicti, & citandi Doc- 6
tores communiter intelligunt, ut procedat *d. l. nulli* in prohibitione appellationis, quando officialis damnatur à suo proprio judice, & pro delictis commissis in officio, at probat *d. l.* ibi, à sententia proprii judicis. &c. latè resolvit. & optimè Prosper. Farinac. *in tract. crim. 3. tom. q. 191. à n. 83. cum seq.* ubi *n. 86.* postquam 7
ex aliis refert particularem potestatem judicum in suis officialibus puniendis, dicit ex urbanitate officialem delinquentem extra officium captum ab una Curia, remitti solere ad Curiam superiorem officialis, prout testatur de urbe Romana, quod nota ad officiales supremorum tribunalium, ut etiam delinquentes extra officiorum administrationem, judices ordinarii inferiores hos debeant remittere ad tribunalia suprema, & ab eorum cognitione se abstinere, ut debitus honos deferatur.

Ex quibus inferre poteris ad sacr. Conc. Trid. *sess. 24.* 8
de reform. c. 20. ad fi. vers. qui notarium, dum dicit: Porro ipsam actorum copiam teneatur notarius (congrua mercede accepta) appellanti quantùm citius, & ad minus intra mensem exhibere, qui notarius si in differenda exhibitione fraudem fecerit, ab officii administratione arbitrio ordinarii suspendatur, & ad duplicem pœnam, quanti ea lis fuerit inter appellationem, &

pauperes laici, diſtribuendam, compellatur, &c.) ut intelligatur hujus pœnæ appoſitio appellatione remota, cùm delictum tangat malam officii adminiſtrationem ex Doctoribus relatis, & indicat illud verbum (compellatur) quo Trid. utitur, quod pertinet ad executionem, ut latè nos *lib. 2. c. de depoſito*, quod eſt 16. *à n. 71. cum ſeqq.*

9 Quibus quidem convenit, quod officialis ſuſpenſus, vel privatus officii adminiſtratione, vel aliàs quoquo modo condemnatus in Syndicatu, non poteſt appellatione pendente officio uti, cùm pœna, in tali judicio illata, executioni mittatur ea non obſtante, ut ideo ordinarius denegans delationem, violentiam nullam committet, tenet Maranta *de ord. jud. tit. de appel.* † *n.* 193. Petrus Duennas *in regul. 42. num. 20.* fundatur uterque non in jure communi, ſed in regiis quibuſdam conſtitutionibus, ab eiſdem citatis. Sed quod idem ſit omnino dicendum de jure communi, ſcribit Speculator *in tit. de appell. §. in quibus verſ. 3. lib. 2.* Iſſ. *in l. qui juriſdict. col. 3.* Angel. & cæteri *in l. nulli, C. quorum appel. non recip.* Pariſ. de Puteo *in tract. de ſyndicatu, verbo, appellatio, & verbo, ſyndicatus, & verbo, à ſententia lata fol. 14. & 17.* Lancel. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. limit. 20. per totam*, Manfred. *lib. 2. pract. concl. ſuper attentat. concluſ. 128. & ſeqq.* & iterum *concl. 173.* Modernus 10 *in annot. ad Æguidium n. 195.* & ſic pariter in ſyndicatu ab officiali damnato appellationi interjectæ non deferens ordinarius vim non faciet, licet in hoc Regno Hiſpaniæ officialibus ſecularibus damnatis per ſyndicatum certo modo, & non abſolutè, eis eſt prohibita appellatio ut eſt videre per adducta latè ab Avileſio *in capitib. prætor. c. 10. à num. 2. cum ſeqq. fol. mihi 296.* Bobadill. *in polit. lib. 5. c. 1. à n. 191. cum ſeqq.* & latiſſimè hoc examinans probat ex multis aliis Proſper. Farinac. *pract. crim. 3. tom. quæſt. 101. c. 1. à n. 89. cum ſeqq.*

11 Et quoad ſupradicta adverte, quod Epiſcopus, & judex Eccleſiaſticus liberè poteſt punire, & caſtigare ſuos notarios, Alguazelos, officiales, alioſque miniſtros, & officiales laicos, delinquentes in ſuis officiis, ut expreſsè dicit S. Concil. Trid. *ſeſſ. 22. de reform. d. c. 10.* ubi imperiali, aut Regia authoritate creati fuerint, &c.) probant Auſrerius *in tract. de poteſt. Eccleſiaſt. ſuper Laico, num. 19. Bald. in l. 2. C. de ſportul. & in c. cum parati*, ibi Præpoſitus *de appell.* Puteus *de ſyndic. verbo officialis, c. 1. num. 3. fol. 247.* Tiberius Decian. *in tract. crim. 1. tomo lib. 4. c. 10. n. 3. verſ. ſeptimo argumento d. §. ſi quis*, Bobad. *in polit. lib. 2. c. 17. n. 48.* Parlad. *in ſequiten. differ. diff. 9. §. 1. num. 28.* allegans Bald. ei cæteris annuentibus, *in l. nullus, C. de teſtib.* & probatur arg. *l. 1. C. de off. magiſt. militum, l. officium ff. de re milit, l. ſi quis forte, §. ſi quos, ff. de pœnis, auth. de mandat. Principum, §. quod ſi delinquentes.*

12 Et an & quando Epiſcopus Vicarium, Caſtellanus Caſtelli tenentem, vel judex ſui ſubſtitutum, vel locum tenentem, poſſit liberè amovere, cum cauſa, vel abſque illa, vel quid, quando, id non facere juraverunt, vide Bald. & Alber. *in l. ſi ita §. Dominus. ff. de uſu & habitatione, & in c. 1.* juncta gl. *de feudis guard. & gaſtald.* & ibi Bar. Boerius *deciſ. 199. n. 25.* glo. *in ſtem. 2. de reſcript. verbo, per elect.* Domin. *in c. 1. de offi. vicar. in 6.* Ripa *in c. 1. n. 44. de judiciis*, Rebuff. latè *in praxi benef. in form. Vicarii lib. 1. à n. 192.* Didac. Perez *in l. 1. tit. 5. col. 963. verſ. & iſta opinio, l. 3. ord.* Segura *in decretor. jud. 2. p. c. 5. n. 1. fol. 295.* Conradus *in templo judicum lib. 2. c. 6. §. 1. de conſtitut. Vicarii, n. 7. fol. 176.* Loazes *in alleg. pro Marchione de los Velles, in reſp. ad 5. & 6. fundam. n. 133.* Bobad. *in polit. lib. 1. c. 16. à num. 9.* Anton. Gab. *lib. 2. comm. opin. conſ. 1. de jur. jur. n. 14.* Joan. Gutier. *de jur. conſtr. p. 1. c. 1. nu. 89.* latè etiam Grat. *diſcept. foren. c. 167. per tot. ubi de*

officiis, & beneficiis amovibilibus etiam ad nutum.

Qui *n.* 17. firmat, quòd notarium, ſemel electum 14
ad cauſam non poterit judex removere ſine cauſa uſque ad finem cauſæ. Felin. *in c. quoniam contra n. 4. de probat.* Caſtren. *in l. teſtamenta omnia, C. de teſtam.* Bald. *in l. 2. n. 9. C. quomodo & quando judex, in auth. ſed judex C. de ſacroſ. Eccleſ.* adeò ut duobus tabellionibus 15
electis, ſi unus ceperit acta ſcribere, alius non poterit deinceps ſe intromittere, niſi impedimento primo; tenet Grat. *ubi proximè, d. c. 197. n. 19.*

Cui conducit, quod dicit Mareſc. *variarum reſolutio-* 16
num, lib. 2. c. 107. n. 4. quod inſtrumenta ſeu acta, quæ coram uno notario tractantur, non ſufficit præſentare, nec producere in actis alterius notarii, etiam ejuſdem judicis, & tribunalibus; ſed omnino debet produci in actis ejus, qui cauſam cœpit tractare; qui teſtatur, ita fuiſſe determinatum per Rotam in una Romana cenſus 4. Decembris 1597. coram Cardinali Pamphilio.

Supereſt ſecundam noſtri capitis partem examina- 17
re, an non deferens appellationi interpoſitæ à nominatione publici officii, vim judex facere dicatur: in quo duplex conſideratur à jure diſtinctio amplectenda. Etenim aut agimus de nominatione, & electione, muneris publici authoritate, & utilitate ſimul, hoc eſt, quod omnimodò, & principaliter ſit inductum in reipublicæ utilitatem, prout eſt ſyndicus, procurator, decurio, executor tributorum, & ſimiles, & tunc ſi nominatus ad munus legitimam excuſationem habens intra tempus ad appellandum minimè provocaverit; videtur tacitæ electioni de ſe factæ conſentire, & acquieſcere, ac ideo ulteriùs non admittitur, nec auditur appellans: text. *in l. hi qui.* ibi: Hi qui ad civilia munera, vel ad decurionatum, vel honores evocantur, licèt vocationem à principibus acceperint ſi appellationis auxilio non utantur, conſenſu ſuo nominationem confirmant; cùm igitur ad munus vocatus appellaveris apud præſidem provinciæ juſtè te appellaſſe oſtende, &c. *C. de appel.* text. *in l.* (cives, & incolæ manifeſtas etiam excuſationes, habentes; ſi ſub juſta nominatione non appellaverint, ad earum probationem non admittuntur, &c.) *C. eodem;* text. etiam expreſſus *in l. 1. ſi ad ſcribatum nominatus non provocaſti l. nominationes, C. eodem tit. de appel.* bonus etiam text. *in l. 2. & l. cum decurionatus, C. de decurionibus, c. nominationes 2. quæſt. 6. l. 8. tit. 2. 3.* Cynus Bald. & Salicetus *in d. l. ſi hi qui, & in d. l. ſi ad ſcribatum.* Bart. Bald. & Salicet. *in d. l. cives.* Bart. *in l. 1. §. ff. quando appellandum ſit*, optimè Speculator & ejus additionator *in l. 2. tit. de appellationibus, §. in quibus, n. 9.* Angel. *in §. qui autem excuſare, poſt princ. inſtit. de excuſ. tuto.* Joan. de Platea & Lucas de Penna *d. l. 2.* & ubi libet gloſſ. Avend. *de exequen. mand. c. 19. n. 26. in fi.* & eſt videnda *l. 3. tit. 16. l. 3. ord.* Bald. *in l. ſi pater n. 4. Cod. ſi pend. appel. mors.* Maranta *in ſpecul. 6. p. actu 2. in verbo, & quandoque appellatur, n. 324. fol. 506.* Rebuff. *in tract. de ſent. proviſio. art. 3. gloſſ. 2. n. 1. & in tract. de appel. art. 7. gl. ſſ. 2. n. 18.* Ruginel. *tract. de app. §. 2. c. 3. n. 146.* Cavendum eſt tamen à Sigiſmundo Scaccia *tract. de appel. q. 17. limit. 13. fol. 478.* dum abſolutè dicit, appellandum 18
eſſe intra decem dies à nominatione muneris, authoritate, & utilitate publici, cùm hoc pendet ex legitimis excuſationibus per nominatum allegatis, & ſic ſub hac qualitate illius appellationi deferunt jura, & Doctores citati.

Quam concluſionem, ut limites, velim: quando ipſa 19
nominatio validè facta fuit, ſecus ſi nulliter ob non putata, ſervatum ordinem, & formam electionis, vel ob aliquod aliud defectum: quia tunc tanquam à nulla, non indiget appellari, nec eſt executioni mandata, text. eſt *in l. ſi conſtat 12. ff. de appel.* ubi gloſ. *verbo ſupervacua fuit*, & Bart. gloſ. *verb. interpoſuerunt in d. l. 1. §. 1. ff. quomodo & quando appellandum ſit*, optimus text.

in

in l. nominationes 27. ubi glos. Bart. & Salicet. *G. de appellationibus, & in l. veteranis*, per text. *ibi C. quando provocare non est necesse*, ut tunc non deferens appella-
19 tioni vim facere declarabitur, juxtra traditam à nobis regulam *infrà hoc lib. c.* 9. ut scilicet, deferatur appellationi, cujus ratio in promptu esse constat; & quòd electio seu nominatio ad hoc munus publicum facta de incapace & indigno suspendatur per appellationem, & contradictionem, ita ut interim ejus executio suspendenda sit, & possessionis itidem traditio, ex pluribus comprobat Boba. *in polit. l.* 3. *c.* 8. *à n.* 48. qui quidem *à n.* 40. *cum infinitis seqq.* plures quæstiones resolvit,
20 horum officiorum nominationes tangentes, quibus pertineat, qui sit citandus, & an per electionem indigni privetur eligens illa vice, & de multis aliis utilibus, & necessariis ibi vide.

21 Et ex superiùs dicta resolutione infero ad ea quæ dicit Nicol. Garcia *de benef. tom.* 2. 9. *p. c.* 2. *nu.* 378. dum superiùs *à num.* 368. disputat, an examinatoribus ad examen beneficiorum deputatis, juxta Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. cap.* 18. possit (non obstante prohi-
22 bitione ejusdem Concilii, & Sanctæ Congregationis super eodem) nihilominus aliquod stipendium, seu merces pro suo labore dari, saltim ex fructibus beneficii; qui postquam negativam amplexus, dixit *in d. n.* 378. rectè posse examinatores cogi, hoc munus gra-
23 tis subire, cùm sit munus publicum, & à sancto Concilio Trid. inductum, ut faciat ad nostrum propositum quod sit ita nominatus, legitimas excusationis causas proponens non appellaverit intra tempus à jure concessum appellantibus; nequaquam sit imposterum audiendus, sed potiùs cogendus, nec delationem denegans vim faciet, cùm sit munus publicum authoritate, & utilitate simul.

24 At verò quando munus, ad quod aliquis nominatur, seu eligitur, non est publicum authoritate, & utilitate simul, sed authoritate tantùm (prout est tutela, & cura) quod licèt sit publicum quoad authoritatem, quia convenit reipublicæ, ut minores tutentur; tamen utilitas non est publica, sed privata omnimodo, cedens ipsi minori, in cujus commodum principaliter hoc munus inductum est à jure, tunc quidem nominatus ad idem non potest appellare à tali nominatione, & electione, sed tantum ei permittitur, ut intra quinquaginta dies suas legitimas, & à jure approbatas excusationes proponat, quas si probatas judex non amiserit, licita est nominato appellatio; ita probat text. elegans (utrumque distinctionis membrum probans) *in l.* 2. §. *si quis tutor, ff. quando appellans sit*, cujus sunt verba:
Si quis tutor datus fuerit, vel à testatore, vel à quovis
25 alio, qui jus dandi habet, non oportet eum provocare, hoc enim Divus Marcus effecit: sed intra tempora præstita excusationem allegandam habet, & si fuerit repulsa, tunc demum appellare debebit. Cæterum ante frustrà appellatur: alia causa est eorum, qui ad aliquod munus, vel honorem vocantur: cùm dicant, se habere excusationem, nam non aliter allegare possunt causas immunitatis suæ; quam si appellationem interposuerint, *&c.* text. etiam *in l. tutores* 18, text. *in excusationis* 3. *C. de excusation. tutor.* textus expressus *in* §. *qui autem excusare se volunt non appell.* &c. 18. *instit. de excusat. tutor. vel curat.* text. *in l. scire* 15. ibi: Scire oportet, quoniam nec dati tutores, nec testamentarii provocare necesse habent, ut ostendit constitutio Divi Veri & Antonii, hoc autem observari oportet, & in datis curatoribus; in paucissimis enim distant curatores à tutoribus, adversùs denique sententias auferentes eis excusationes, licentiam habebunt appellandi, *&c. ff. de excusation. tutorum, l. Caii* 18. *ff. eod. titul. cap. viduum* 2. *q.* 6. *l.* 14. *titul.* 17. *p.* 6. hanc doctrinam probant Rebuff. *de sentent. provision. art.* 3. *gloss.* 2. *num.* 1. *tom.* 1. *fol.* 276. *& in tract. de appellation. artic.* 6. *gloss.* 2. *num.* 18. *vers. septimo, tom.* 3. *fol.* 503. & idem Rebuff. *in comment.* 4. *part. tract. de appell. art.* 8. *gloss.* 2. *num.* 18. Bald. *in l. si pater*, 4. *in fin. num.* 4. *Cod. si pendente appellatione mors.* Marant. *in specul.* 6. *actu* 2. *princ. verbo, & quandoque appellatur, num.* 324. *lim.* 20. *fol.* 516. Ruginel. *tract. de appellat.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 246. glossæ B. Bald. Cyn. Salicet. & alii in locis superiùs citatis, glossæ & Doctores in his allegatis legibus, Angel. post glossam, & ibi optimè Picard. à Minuesa acutus, & præceptor meus, *in d.* §. *si quis autem excusare.* Speculator. *lib.* 2. *tit. de appel.* §. *in quibus n.* 9.

Hinc venit meritò reprobandus Scaccia *de appellat.* 26
quæst. 17. *limit.* 33. *sub n.* 1. dum dicit, quòd licèt hæc doctrina communiter teneatur, illi tamen videtur de vento, cùm saltim possit appellare post rejectam excusationem, sed minus rectè, minusque loquitur peritè. Etenim non omnes tutores habent legitimas excusationes ad proponendum, vel si habent, omittuntur, vel si proponunt, aliquando non legitimas excusationes ad proponendum habent: sed frivolas, & à jure non approbatas. Quibus casibus omnibus cessat ratio appel- 27
landi, & sic evidenter apparet jura disponentia, à nominatione muneris utilitate privati, non appellari, non servire de vento, ut putavit Scaccia, quia aliud est, non posse appellari à nominatione, aliud posse appellari à rejectione legitimæ excusationis propositæ.

Nec his obstat text. *in l. cum in una* §. *tutor, ff. app.* 28
ubi dicit: tutor pupillo datus si provocet interim pupillo curator dabitur, *&c.* quasi innuere, & supponere videtur ac ipsa datione, & nominatione fuisse provocatum, quia intelligendus secundùm *d.* §. *si quis tutor, & l. scire oportet, cum aliis*, ut ab excusationibus non admissis, non autem à nominatione duntaxat appellatum fuerit prout optimè interpretatur, & intelligit glos. *verbo non appellant. in d.* §. *qui autem excusare, instit. de execut. tut.* qui est verus intellectus, qui tunc à rejectione justæ excusationis propositæ, licet appellari, ex supradictis, quoniam à delegato beneficio juris appellationi deferendum est interpositæ, ut diximus ad propositum *suprà lib.* 2. *c.* 1. *de interlocut. circa appell. ab except.* & sic illa verba *d.* §. *tutor si provocet*, intelligi necessariò debent, tempore quo potest (terminis habilibus suppositis) quia dispositio de aliquo actu loquens, intelligitur de valido, solemni, & solemniter celebrato, *l. non putavit*, §. *non quævis, de bonorum possession. contra tab.* latè *in cap.* 9. *in fin. hac* 3. *p. in c. quando ratio appellandi est in promptu, à principio.*

CAPUT IX.

Si in judiciis privilegiatis seu aliàs appellabilibus ratio appellandi sit in promptu, appellationi à sententia emissæ an judex non deferens vim faciet: & ibi exactè quando appellandi ratio in promptu esse dicatur: præcipuè in provisione beneficiorum, tam curatorum, quàm simplicium.

SUMMARIUM.

1 *Clavis est totius tractatus violentiæ solemnitatum ac formæ omissio, qua inducuntur nullitates, ad quas peritissimi advocati confugiunt, cupientes impedire executionem, etiam his causis sui natura inappellabilibus.*

2 *Nullitas aut evidens iniquitas apparens ex actorum inspectione dicitur esse in promptu, & notoriè constare; & vide num.* 35.

3 *Dispositio excludens omnes nullitates, non intelligitur excluſa nullitas notoria, quæ patet ex actis.*

Et quod jure regio remissivè, ibidem.

4 *Appellandi ratio in promptu esse dicitur, etiam casibus aliàs privilegiatis, & sui natura inappellabilibus, si nullitas apparet ex actis, cùm tunc sententia executio suspendatur.*

5 *Appellandi ratio in promptu esse dicitur, quando incontinenti justificatur appellatio quæ ut legitima admittitur quoad utrumque effectum.*

6 *Iniquitas evidens, & injustitia notoria, idem operatur ac nullitas, atque pariformiter sententiæ executionem impedit.*

7 *Appellatio nunquam intelligitur prohibita ratione respectu notoriæ iniquitatis, vide n.* 34.

8 *Senatus Regius additus per viam violentiæ communiter decernit, deferendum esse appellationi interjectæ, ubi evidens injustitia apparet ex actis (reprobata opinione Joseph. Sesse.)*

9 *Sententia nulla executionem non meretur, quæ & nomine sententiæ caret.*

10 *Dispositio loquens de actu, intelligitur de valido, non de nullo, & n.* 12.

11 *Quod nullum est, effectum non sortitur.*

12 *Dispositio nulla caret executione, nomine & effectu, atque pro non facta reputatur.*

13 *Per actum nullum non interrumpitur præscriptio, remissivè, & simul de effectibus sequentibus.*

Non perpetuatur jurisdictio.

Non rumpitur primum testamentum validum.

Non inducitur mala fides.

Non inducitur litis pendentia.

Non tribuit causam præscribendi.

Non expirat potestas quominus actus iterum valeat celebrare.

Testium examen nulliter factum non derogat primis depositionibus.

Publicatio minus rectè facta non impedit.

Non cadit quis in commissum, vide remissivè ibid.

14 *Actus nullus alios an pariat juris effectus, & quot, remissivè.*

15 *Clausula (pari judicato) operatur his casibus dumtaxat, quibus sententia transivit in rem judicatam, aut alias executionem meretur.*

Rescriptum Principis recipit interpretationem à jure communi, ibid.

16 *Clausula (parito judicato) non operatur quando sententia est nulla, nec alias meretur executionem.*

17 *Clausula (parito judicato) ut effectus impediatur, debet nullitas esse notoria patens ex actis.*

18 *Clausula (parito judicato) non operatur, ubi sententia est notoriè injusta, quia non transit in rem judicatam.*

19 *Ratio appellandi ubi est in promptu, puta per nullitatem, etiam in remedio* l. fin. C. de edicto D. Adr. *appellatio utrumque habet effectum.*

20 *Appellatio ab executione notoriè nulla virtute obligationis Cameralis, aut guarentigiata admittitur quoad utrumque effectum.*

21 *Jus præcipiens fieri executionem contractuum, non intelligitur de nullis & invalidis, cujus exceptio executionem rectè impedit.*

22 *Nullitas notoria patens ex actis impedit executionem trium conformium.*

23 *Appellari potest etiam ubi aliàs jus prohibet, quando nullitas patet ex actuum inspectione, quia tunc cessat præsumptio, quæ erat pro sententia.*

24 *Nullitas notoria in genere sumpta dividitur in tres species.*

Appellatio à nullitate paratam habente probationem, impedit executionem unius sententiæ, sive sui natura sit privilegiata, aut in alimentis, possessoriis, obligatione Cameræli, &c. sive quia transierit in rem judicatam, ibid.

25 *Sive nullitatis exceptio probetur ex eisdem actis, sive aliunde, dummodo sit incontinenti.*

26 *Nullitas notoria & manifesta patens ex actis impedit trium conformium executionem, non tamen alia probatio, etiam incontinenti hoc casus relevans est.*

27 *Jurisdictionis defectus probatur ex inspectione processus.*

28 *Citationis defectus probatur ex actorum inspectione.*

29 *Mandati defectus probatur ex actorum inspectione, & impedit executionem etiam trium conformium.*

30 *Nullitas apparens ex facie sententiæ magis quàm alia quævis dicitur notoria.*

31 *Sententia lata non servatis terminis substantialibus judicii est notoriè nulla, atque nullitas insanabilis.*

32 *Nullitas proveniens tam ex non servatis terminis substantialibus, quam ex aliis concernentibus substantiam judicii, & ob non servatam formam statuti requisitam ad actum, impedit executionem.*

33 *Nullitas requirens altiorem indaginem, quia nec constat ex actis, nec inconvenienti ejus probatio offertur, impedit executionem irretractabilem.*

34 *Notoria injustitia tunc impediet executionem sententiæ, quando evidenter ex actis apparet, sufficiet tamen qualis offuscatio ad tollendam illius notorietatem.*

35 *Acta faciunt rem notoriam, quia quod ex actis resultat, notorium dicitur.*

36 *Sententia ampliùs non dicitur notoriè ex actis nulla & iniqua, quando ex adverso aliquod opponitur, quod dubitationem, aut offuscationem pariat.*

37 *Oppositio & offuscatio etiamsi contineat juris subtilitatem tollit notorietatem nullitatis ex actis resultantem.*

38 *Nullitas velata, quæ potest habere dubitationem, & disputationem, non est notoria, nec impedit executionem trium conformium.*

39 *Forma si est omissa in provisione beneficii tam curati, sive simplicis, vel alia nullitas apparet appellatio admittitur suspensiva.*

40 *Provisio beneficiorum erit nulla, si non servatur forma præscripta à jure, statuto, aut fundatione.*

41 *Formæ omissio actum corrumpit, & vitiat.*

42 *Beneficium provisum non servata debita forma nec acceptari, nec retineri potest, etiam in foro conscientiæ, secundùm magis communem opinionem.*

43 *Forma & solemnitas ad provisionem beneficii non fundatur in præsumptione nec falsa causa, & sic etiamsi fraus absit obligat in conscientia.*

44 *Provisio Parochialis facta non servata forma præscripta à Concil. Trid. sess.* 24. *de reform. cap.* 18. *& motus proprii in conferendis, irrita est ipso jure.*

Provisio Parochialis non servata forma vacare dicitur, ut antea, ibid.

45 *Clausula (irritans) qua utuntur Concil. Trident. & motus proprius inducit formam.*

46 *Clausulam (irritans) continent omnia decreta Concil. Trid.*

47 *Decretum (irritans) contentum in lege conciliari, an & quando etiam ipsum Papam liget.*

48 *Appellationi à provisione beneficii sive curati, sive simplicis, sive judicialiter, sive extrajudicialiter celebrata, nulliter tamen & cum formæ omissione, deferendum esse, indistinctè decernitur in supremis tribunalibus aditis per viam violentiæ.*

48 *Edictorum omissio in provisione Parochiali an vitiet concursum, & qui affirmativam indistinctè tenuerint.*

50 *Edictorum omissio regulariter provisionem beneficii non vitiat, nisi tantum ubi Concil. Provinciale id statuit.*

51 *Convincuntur DD. contrariam opinionem tenentes, scilicet Zerola & Cuchus, ubi verus sensus declarationi Congregat. per eos citatæ restituitur.*

Concursus est præcisè faciendus in provisione Parochialis, ergo edictum est necessarium: non est legitimum argumentum, ibid.

52 *Edictum in provisione beneficii juris patronatus indistinctè an sit necessarium?*

53 *Edictum*

53 *Edictum ad Parochialem proponendum est cum termino decem dierum, nec ultra alios decem dies prorogari potest.*

54 *Circa provisionem beneficii curati quæ forma sit præscripta à Concilio Compostellano refertur.*

55 *Terminus edictorum an currat, ex quo tam in valvis Ecclesiæ Cathedralis, quàm Ecclesiæ beneficii fuere apposita, ita ut sit attendenda ultima effigies.*

56 *Edictorum prorogatio fieri non potest absque causa.*

57 *Edicto apposito cum majori termino viginti dierum provisio an vitietur in totum, an solum edictum respectu excessus dumtaxat.*

58 *Oppositores post viginti dies, & intra terminum recessivum & prorogatum per Episcopum, nec sunt legitimi oppositores, nec ad concursum sunt admittendi.*

59 *Edictum appositum cum minori termino decem dierum vitiat provisionem.*

60 *Terminus à lege inductus non debet à judice abbreviari.*

61 *Judex non debet arbitrari in his, quæ sunt à jure determinata.*

62 *Terminum nimis brevem ne ad plurimorum notitiam veniat edictum procurans petens collationem, institutionem facit irritam.*

63 *Forma juris non satisfit ex nimia festinatione, imò illi detrahitur.*

64 *Concursus, & examen ante lapsum terminum edictorum est nullum.*

Concil. Trid. sess. de reform. c. 18. *in illis verbis* (*transacto constituto tempore*, &c.) *exponitur, ib.*

65 *Concursus factus intra terminum edictorum an sustineatur, si alius oppositor non compareat.*

66 *Examen Parochialis vacantis non debet fieri, nisi cum tribus saltim examinatoribus.*

67 *Examinatores ad minus sex singulis annis eligendi sunt ab Episcopo in Synodo ex quibus tres quoslibet ad singulas vacationes potest eligere.*

68 *Synodus formalis quomodo, & ad quid sit.*

69 *Examinatoribus minus sex deputatis in Synodo deputatio non erit legitima, sed contra formam Concilii, & concursus per eosdem defectus erit irritus.*

70 *Examinatoribus sex deputatis in Synodo, si aliqui intra annum vel mortui, vel absentes sint, tota facultas spectat ad superstites, etiamsi unus tantùm sit una cum Episcopo, aut Vicario.*

71 *Examinatoribus omnibus intra annum mortuis vel absentibus, Episcopus usque ad numerum subrogabit alios ex antiquis Synodalibus.*

72 *Examinatores antiqui si tot non sint, Episcopus alios suppleat, approbatos tamen à Capitulo.*

73 *Examinatores etiam antiqui si nulli supersint, alios novos non minus sex deputet cum approbatione Capituli.*

74 *Forma quando non potest servari præcisè, sufficiet actum facere eo modo quo potest, & per æquipollens.*

75 *Forma à nova constitutione inducta. & illa de facto non potest observari, puta quia deficit persona, aut qualitas requisita, sufficit actum fieri eo modo, quo priùs geri poterat.*

76 *Examinatores non possunt deputari incerti, puta; Prior talis monasterii Magistralis aut Doctoralis &c. ita ut futuri comprehendantur.*

77 *Concursus per examen in provisione Parochialis requiritur pro forma, ita ut ejus omissio illam vitiet, ac nullam reddat.*

78 *Oppositori quantumcunque docto etiam notoriè non potest conferri beneficium Parochialis absque concursu, quem ipse subire tenetur.*

79 *Examinatores debent pro forma renuntiare Episcopo, quotquot idonei reperti fuerint, & an debeat hæc renuntiato fieri secreto aut palam.*

80 *Concursus etiam requiritur pro forma in Parochialibus juris patronatus Ecclesiastici.*

81 *Forma Concilii est ut patronus Ecclesiasticus unum præsentet ex approbatis ab examinatoribus peracto concursu.*

82 *Patronus Ecclesiasticus si præsentaverit ante examen per concursum, ejus præsentationis virtute non erit facienda institutio.*

Nisi iterum denuo expressè vel tacitè præsentatus sit post examen, & approbationem inter cæteros, ibid.

83 *Institutio seu collatio quando facienda est ex certo genere personarum, vel ex personis certi generis, quibus aliqua qualitas requiritur (prout in exemplis ibi appositis) aliis facta, irrita est, & nulla ipso jure.*

84 *Qualitatum oppositio in provisione beneficii est forma, & earum omissio vitiat.*

85 *Collatio seu præsentatio quando sit facienda certæ personæ, seu certo generi personarum, diciturnecessaria.*

86 *Forma noviter inducta à Trid. præcisè & specificè est servanda.*

87 *Qualitas adjecta verbo, vel participio, debet intelligi secundum tempus verbi, vel participii.*

88 *Verba præteriti temporis præcisè requirunt confirmationem & perfectionem actus.*

89 *Qualitas quæ à principio requiritur tempore provisionis beneficii, non sufficiet, si postea sequatur.*

90 *Instrumentum productum ante litis contestationem, non probat; nisi postea tempore probatorio fiat ejus nova reproductio.*

91 *Appellatio à Procuratore interposita tempore, quo carebat mandato, non sustinetur, etiam postea habens sufficiens, si de novo non appellet intra terminum.*

92 *Nec talis appellatio causat attentata, quia qualitas quæ requiritur tempore actus, non sufficit, si post actum sequatur.*

93 *Patronus Ecclesiasticus non solùm potest noviter præsentare expressè, sed etiam tacitè aliquem actum gerendo in favorem illius, quem præsentaverat ante concursum.*

94 *Resignatio facta sine consensu patroni est nulla, & si ex hac causa patronus præsentet aliquem, non tenet, quia non abdicatur jus à resignante, at si lite pendente resignans moriatur & patronus prosequatur litem cum resignatoris, & asserat instituendum jam præsentatum, hæc litis prosecutio æquipollet novæ præsentationi.*

Præsentatio tacita inducta ex litis prosecutione excludit devolutionem, ibid.

95 *Collatio beneficii illiterato facta, licèt sit nulla, tamen si postea litteras addiscat, & conferens sciens, non pœnituit, intelligitur denuo tacitè conferre, & prior reviviscit.*

96 *Possessionis beneficii traditio facta ab habente potestatem per necessarium antecedens, inducit tacitam & virtualem collationem.*

97 *Collatio & præsentatio beneficii potest fieri non solùm expressè, sed etiam tacitè.*

98 & 99 *Concursus ad Parochialem juris patronatus Ecclesiastici, sicut & ad alias meræ collativas etiam reservatas suæ sanctitati, & etiam in mensibus reservatis, debet fieri ab ordinario, & tunc in mensibus reservatis electio est Episcopi, non patroni.*

99 *Parochialis juris patr. Ecclesiastici vacantis in mensibus reservatis Sedi Ap. concursus fit spreto patrono.*

Et quomodo fit, fides concursus ad sedem transmittenda, ibidem & latius, n. 103.

100 *Jus patronatus Ecclesiasticum ex quibus acquiratur.*

101 *Beneficia juris patronatus Ecclesiastici sub reservatione comprehenduntur, quia facilè huic juri patronatus præjudicatur.*

102 *Derogatum intelligitur jus patron. Clericorum ex sola collatione beneficii facta à Papa alio non expresso.*

103 *Ordinarius intra quatuor menses currentes à tempore notitiæ vacationis tenetur mittere Sedi Apostoli-*

cæ fidem approbationis concurſus facti in Parochialibus vacantibus in menſibus Apoſtolicis, & qua forma, ibidem.

104 *Forma à Concilio tradita ſi omittatur in proviſione Parochialis vocantis in menſibus reſervatis, tale beneficium poteſt impetrari, & concedi ſolet breve rigoroſum de capienda poſſeſſione Cameræ.*

105 *In proviſione Parochialis juris patronatus laicorum concurſus non requiritur, & quæ forma inducta.*

Conc. Trid. ſeſſ. 24. de reform. c. 18. *in illis verbis (quod jus patronatus laicorum, &c.) explanatur circa formam ſervandam in proviſione Parochialis juris patron. laicorum, ibid.*

106 *Concurſus ad Parochialem juris patronat. laici in quibus caſibus requiritur: remiſſivè.*

107 *Concurſus an ſit neceſſarius in beneficio juris patron. mixti Eccleſiaſtici & laici, affirmativè reſolvitur.*

108 *Concurſus eſt neceſſarius in Parochiali juris patron. mixti pro una tantùm parte pertinentis ad clericos, & pro duabus ad laicos.*

109 *Concurſus peragendus in Parochiali juris patronatus mixti Eccleſiaſtici & laicalis, ex approbatis, patroni præſentant ordinario reſtituendum.*

110 *Qualitas attenditur quæ Eccleſiæ prodeſt, & eſt magis favorabilis, cùm ex concurſu major utilitas ſequitur Eccleſiæ.*

111 *Jus patronatus Eccleſiaſticum ut dignius, trahit ad ſe ſæculare, ut minus dignum, & pars Clerici trahit ad ſe partem laici.*

112 *In jure patronatus mixto ubi non concurrit Eccleſiæ favor, ſed patroni duntaxat, tunc qualitas laicalis prævalet Eccleſiaſticæ.*

Laicus propter ſocietatem clerici non debet damnum pati, nec ſuum perdere privilegium, ibid.

113 *Societatem in re indivisa alteri non præjudicare, æquum eſt.*

114 & 127 *Jus patronatus mixtum non cadit ſub generalibus reſervationibus.*

115 *Juri patronatus quando derogetur, remiſſivè.*

116 *Concurſus eſt neceſſarius in proviſione dignitatis uniti Parochiali æque principaliter.*

Ex unione facta æquè principaliter nihil alteratur, ſed quodlibet beneficium manet ut antea, & quælibet Eccleſia in ſuo ſtatu, honore & privilegiis, proprioſque redditus agnoſcit, ſed utriuſque unus eſt Rector, ib.

117 *Unitæ duæ Eccleſiæ æquè principaliter ſi ſint in diverſis diœceſibus, vel collatio duobus pertineat, ut earum proviſione utriuſque Epiſcopi aut collatoris requiritur conſenſus.*

118 *Unio ſi eſt facta accеſſoriè, ejus tantùm Epiſcopi requiritur conſenſus, in cujus diœceſi extat principale benef.*

119 *Qualitas & natura beneficii uniti accеſſoriè non attenditur, ſed principalis.*

120 *Unitum alteri accеſſoriè, principalis naturam, conſuetudines & privilegia aſſumit.*

121 *Unitum accеſſoriè perdit propriam prærogativam, proprium nomen, ac titulus extinguitur, & de cætero denominatur à principali.*

122 *De effectibus reſultantibus ex unione accеſſoriè aut æquè principali facta, qui videndi remiſſivè*

123 *Concurſus in parochiali juris patronatus laici non requiritur, quando unus tantùm præſentatur à patrono, ſecus autem quando plures à patrono præſentantur, quia inter ipſos & non alios neceſſarius eſt concurſus & ex approbatis unus elegit ordinarius.*

124 *Quod procedit, quando ſinguli præſentati à patronis laicis habent æqualem ſeu æquales voces, quia tunc inter ipſos habebit locum concurſus, ſecus ſi aliquis haberet plures, aut majores voces, & majorem partem patronorum, quia is duntaxat erit examinandus.*

Quod fallit ut infrà ſub n. 128.

125 *Major pars prædominans attenditur.*

126 *Denominatio ſemper fit à potentiori.*

127 *Reſervatio licèt non intret in patronatu mixto, procedit in mixtura æquali, ſecus ſi pars clericorum habet plures voces, quàm laicorum. quia alteratur beneficii natura. Vide n.* 114.

128 *Præſentati plures clerici à patronis laicis, majorem vocum partem habens, ſolus eſt examinandus ad parochialem, nec appellationi interpoſitæ à minorem partem habente deferendum eſt, quod limita ut ibi.*

129 *Appellationi interpoſitæ à proviſione beneficii cujuſlibet factæ ſpreto & contempto jure patronatus, an ſit deferendum, & vim fieri declarandum.*

130 *Appellationi à proviſione beneficii nulla cum executio non mereatur, erit deferendum.*

131 *Collatio facta ab ordinario ſpreto & contempto patrono, & jure patronatus inter tempus datum ad præſentandum, eſt nulla ipſo jure.*

Text. in c. decernimus 16. *q.* 7. *& text. in cap. cum Barthold. interpretantur. ibid.*

132 *Verba præſentis temporis inducunt nullitatem ipſo jure.*

133 *Collatio facta per ordinarium de beneficio juris patronatus tunc erit nulla, ſi patronus reclamet contrà illam intra terminum ſibi competentem ad præſentandum, non aliàs.*

134 *Ratio vera redditur, quare collatio ab ordinario facta ſpreto patrono non ſit nulla, non reclamante patrono intra terminum.*

135 *Annullatus actus in favorem alicujus ſubintelligitur illa conditio, ſi voluerit ille, in cujus favorem actus annullatur.*

136 *Emphyteuta ob non ſolutionem tunc cadit in commiſſum domino volente, & declarante.*

137 *Contradictio contra collationem facta, ſpreto patrono inducitur non ſolùm tacitè præſentante patrono intra tempus, ſed etiam expreſsè, & etiam per appellationem interpoſitam à collatione.*

138 *Actus geſti inconſulto patrono qui revalidentur ſubſecuto, & ſuperveniente patroni conſenſu, remiſſivè.*

139 *Appellatio in Parochiali per præſentatum aſſerentem ſe majorem partem patronorum, & vocum habere, interpoſita ab ordinario inſtituente alterum præſentatum, quem minorem partem vocum habere contendit appellans, an ut legitimè ſuſpendat.*

440 *Præſentato à majori parte patronorum & vocum debet fieri inſtitutio, & præferri habenti minorem partem.*

141 *Jus patronatus competens pluribus ut ſingulis, aut pluribus ut univerſis, quomodo conſideratur reſpectu vocum pluralitatis, remiſſivè.*

142 *Inſtitutio facta contemptis patronis eſt irrita, & propterea appellatio ab ea etiam in Parochiali, ut licita ſuſpendit.*

143 *Appellationem interpoſitam per præſentatum (ut aſſerit) à majori parte ad Parochialem regulariter non ſuſpendere executionem inſtitutionis, ut verius defendit Author.*

144 *Inſtitutio facta præſentato à minore parte patronorum, non dicitur facta contempto jure patronatus.*

Text. in d. c. decernimus 16. *q.* 7. *mirificè interpretatur, ut procedat quando ordinarius confert beneficium ut malè collativum, ibid. & n. ſeqq.*

145 *Ordinarius inſtituens ad præſentationem patronorum quomodo fiat, jus patronatus agnoſcit, & ideo inſtitutio non eſt irrita, ex c. contempti juris patr.*

146 *Inter patronos vertente lite ſuper jure præſentandi præſentatus à poſſeſſore ſuſtinetur, etiam poſtmodum evicto patronatus à veris patronis, ſecus quando lis eſt inter patronos & Epiſcopum: & de ratione.*

147 *Ordinarius inſtituens præſentatum à patrono non dicitur contempſiſſe jus patronatus, & ideo inſtitutio non eſt nulla ipſo jure, ſed erit injuſta reſpectu veri patroni.*

148 *Sententia lata contra probantem fundum ſuum eſſe, & ad alterum ſpectare declarans, non dicitur nulla ipſo jure, ſed tantum injuſta retractanda per viam appellationis, non nullitatis.*

149 *Sen-*

149 *Sententia, qua declaratur aliquem non habere jus patronatus, licèt probaverit habere, tamen non potest dici nulla, sed injusta regulariter.*

150 *Supremorum tribunalium auditoribus cognoscentibus per viam violentiæ non pertinet regulare voces patronarum, sed vim notoriam duntaxat tollere.*

Quod maximè procedit in his controversiis super jure patronatus inter compatronos, quibus vix datur notoria injustitia absque intricatione, & dubitatione in jure, aut in facto, ac ideo Parochialibus vim non fieri decernitur: secus si notorietas injustitiæ notoriè apparet absque aliqua dubitatione, ibid.

151 *Bald. à Cardinal. Tusc. sequutus declaratur, & ad juris terminos reducitur.*

152 *Præsentatus à majori parte patronorum instituendus est.*

153 *Ordinarius præsentatum à majori parte patronorum si non instituat, facit injustitiam, non nullitatem.*

154 *Si ex sententia facta patronorum & vocum computatione clare patet mandari, instituendum præsentatum à minori parte, appellatio erit licita quoad utrumque, etiam Parochialibus.*

Exempla in comprobationem plura adducuntur, ibid. ubi latè de errore apparente in sententia.

155 *Ordinarius potest etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatus apponere Vicarios perpetuos in beneficiis curatis, unitis dignitatibus, vel quibusvis Ecclesiis, constante appellatione, juxta Concil. Trid.* de reform. c. 7. sess. 7.

156 *Concursus non est necessarius in provisione Vicariæ perpetuæ, sed solùm ad nominationem, seu præsentationem ejus, cujus dignitati aut Ecclesiæ unita est Parochialis, facienda est institutio & provisio.*

157 *Vicariæ perpetuæ non sunt ad liberam electionem ordinarii, sed ad nominationem ejus, cujus Ecclesiæ aut dignitati Parochialis est unita prævio examine coram ordinario erit facienda provisio, ubi refertur constitutio Pii V.*

158 *Monachi quando ad hanc Vicariam perpetuam nominari possunt per Abbatem, cujus Monasterio unita est Parochialis.*

159 *Appellationi interjectæ per superstitem collitigantem à provisione, seu concursu facto per ordinarium cedente vel decedente collitigante in possessione vel absque ea, si non deferatur, an vit fiat.*

160 *Ordinario non est prohibita provisio beneficii litigiosi cedente vel decedente collitigante in perpetuum, sed duntaxat suspenditur ejus potestas, donec litis declaretur eventus.*

161 *Ordinarii potestas in provisione beneficii litigiosi suspensa est, quousque superstes evincatur, & executoriales effectum sortiantur, atqui possessio avocata ab illo.*

162 *A provisione beneficii sive curati, sive simplicis facta per ordinarium cedente vel decedente collitigante, tanquam nulla ipso jure appellationi interjectæ non deferens vim faciet.*

163 *Provisus contra formam & dispositionem c. 2. ut lite penden. lib. 6. est de facto removendus à possessione.*

164 *Subrogatio gratiosa in locum, jus atque possessionem collitigantis demortui, quomodo fiat, remissivè.*

165 *Dispositio c. 2. ut lite pendente lib. 6. habet locum in beneficiis juris patronatus, ita ut super eodem jure pendente lite, patronatus præsentare non potest.*

166 *Litigiosum non dicitur beneficium, nec lis super eo pendere, quando esset duntaxat mota super possessione, tunc enim sola possessio litigiosa est.*

167 *Litigiosum non dicitur beneficium, quando super eo at unito tantùm lis vertitur.*

168 *Litigiosum non dicitur beneficium quando agitur super Privatione beneficiati, nisi agens de privatione sibi simul petat adjudicari.*

169 *Concursus cessat in beneficio litigioso cedente vel decedente collitigante, cùm nec ordinarius conferre, patronus præsentare; elector eligere possit.*

170 *Concursus locum habet in parochiali litigiosa, quando per Pontificem facta est subrogatio gratiosa alicui, quam superiti.*

171 *Concursus factus in subrogatione gratiosa electo ut magis digno non est facienda collatio, quousque iis finiatur & vincatur superstes, potest tamen admitti electus pro suo interesse in statu litis.*

175 *Præsentatio debet fieri corporaliter coram ordinario, nec sufficit patronum mittere instrumentum præsentationis duntaxat ordinario.*

173 *Præsentatus priùs quàm instituatur debet examinari, ut sciatur an sit idoneus.*

174 *Præsentatio non facta præsentialiter & corporaliter præsentati erit nulla & patrono currit tempus.*

175 *Præsentatio de clerico absente erit nulla.*

176 *Formam annullativam non inducunt omnia contenta in Concil. Trident.* sess. 24. de reform. c. 18. *circa provisionem parochialium.*

177 *Exempla redduntur in deputatione Vicarii, seu œconomi & in edicto cum majori termino apposito, item quod eligatur magis dignus, quorum omissio non reddit provisionem nullam.*

178 *Beneficiorum simplicium provisio ex quibus nulla reddatur, ut appellationi ab eo omnino deferatur.*

179 *Edicta omnino necessario præcedere debent provisionem beneficii sive simplicis, sive curati, quod sit juris patronatus, aliàs erit nulla, aliud est in beneficiis merè collativis, ibid. & n. seqq.*

180 *Edicta debent continere terminum competentem & peremptorium.*

181 *Edictum non sufficit, sed debent specialiter & nominatim citari patroni, qui sunt certi & cogniti, aliàs provisio erit nulla.*

182 *Provisio beneficii merè collativi nullam requirit etiam per edictum citationem regulariter.*

183 *Edictorum oppositio emissa in beneficio juris patronatus, licèt vitietur, non tamen vitiat præsentationem.*

184 *Concil. Trid.* sess. 7. de reform. c. 13. *quam formam induxerit in provisione beneficiorum simplicium.*

185 *Appellare non potest nominatus seu præsentatus ad beneficium simplex, quonimus examen subire teneatur.*

186 *Nominatus seu præsentatus ab Universitatibus & Collegiis generalium studiorum non tenetur examen subire in beneficio simplici.*

Concil. Trid. d. c. 13. de reform. sess. 7. *interpretatur, & ejus verba ponderantur, ut loquatur in præsentatis ab Ecclesiasticis personis, ibid.*

187 *Ordo datus formam inducit.*

188 *Examen requiritur etiam in beneficiis simplicibus juris patronatus mixti.*

189 *Examine non excusatur etiam quilibet notoriè dictus.*

190 *Præposteratio ordinis inducit nullitatem & appellationem.*

191 *In provisionem canonicatuum Doctoralis & Magistralis multa pro forma requiruntur, & quæ.*

192 *Canonicus, qui non interfuit lectionibus oppositorum ad Doctoralem seu Magistralem an possit votare; & electio an sit irrita.*

193 *Canonicus in provisione Doctoralis,* &c. *an possit per Procuratorem votare, & an procurator teneatur jurare sicut mandans, remissivè.*

194 *A Capitulo peccante in forma electionis tam Doctoralis & Magistralis, quàm cæterorum, appellationi emissæ omnino erit deferendum; & de pluribus difficultatibus irritantibus electiones Doctorales,* &c. *& sursum.*

195 *De provisione beneficiorum tam simplicium quàm curatorum plura annotantur remissivè.*

196 *Provisio beneficii sive simplicis sive curati facta judicialiter, substantialia judicii debent servari, aliàs*

omissio causam præbet appellandi suspensivè, quamvis aliàs servata sit forma Trid.

197 *Omnis dispositio loquens de actu, de valido intelligenda est.*

198 *Bulla Pii V. disponens sententiam transactam in rem judicatam mittendam executioni, nisi sit nulla ex defectu citationis, jurisdictionis, aut mandati; subintelligitur etiam de alia nullitate ex defectu substantialis actus judicii, quantumvis limitatè loquatur de illis tribus nullitatibus.*

199 *Executio prædictæ sententiæ ut impediatur sufficit, ut nullitas aliundè proveniat, etiamsi non sit expressa in Bulla Pii V.*

200 *Bullà prædictà licèt dispanat super aliqua forma, non tollit nullitatem provenientem ex forma non servata, alias à jure requisita.*

201 *Statutum disponens aliquam sententiam exequendam non obstante appellatione, nec alio statuto, nihilminus non censetur exclusa nullitas provenens ex forma alterius statuti non servata.*

202 *Verisimile non est, ut uno statuto disponente super solemnitatibus alicujus actus, velit tollere solemnia alicujus statuti.*

203 *Conc. Trid. quamvis det formam provisioni Parochiali exequendæ appellatione non obstante si judicialiter procedatur, intelligitur si nox sit nulliter processum.*

204 *Privilegium quantumvis latæ ampliationis non debet ita interpretari, ut contineat plures specialitates.*

205 *Facultas testandi concessa inhabili intelligitur servata forma in testamentis requisita.*

206 *Citationis omissio judicium & sententiam reddit nullam.*

207 *Citatio nova est necessaria, quoties judicis aut partis datur mutatio.*

208 *Citatio nova requiritur ad probationem faciendam, quando primus receptor, qui semel citavit, sit mutatus, & alius subrogetur ad probationes recipiendas.*

209 *Litigans si moriatur, nova citatio cum relatione status litis in successorem est necessaria, aliàs corruit judicium.*

210 *Licentiatus Don Garcia Lopez Salgado à Sotelo Mathoris carissimus Frater laudatur in cujusdam facti contingentia.*

211 *Jurisdictionis tam delegatæ quàm ordinariæ defectus insanabilis nullitas est, & ejus materia, remissivè.*

212 *Mandati & legitimationis personarum defectus nullam reddit sententiam.*

213 *Ad nullitates reddentes judicium nullum in temporalibus quàm in beneficialibus qui videndi.*

214 *Sententia lata in tam brevi tempore, tantaque festinatione, ut verisimiliter processus inspici non potuit, est nulla ipso jure.*

215 *Geminian. invehit in judices qui præcipitanter proferunt sententiam, ita ut possit præsumi non adhibuisse causæ cognitionem.*

216 *Appellationi minùs solemniter, aut aliàs nulliter propositæ etiam ab actu & sententia, aliàs sui natura appellabili; deferendum non est, nec impedit executionem illius.*

217 *Appellatio ex quibus causis nulliter proposita dicitur, ut ejus delationi locus non sit, feriatim, obiter tamen recensetur.*

218 *Appellationi propositæ aut proponendæ renuntiatæ per partem tacitè vel expressè non est deferendum, & quæ tacita sit renuntiatio, ibid.*

219 *Terminus appellationis à quo tempore currat, & an de momento ad momentum.*

220 *Appellationis dies à principio sunt utiles, quoad progressum continui.*

221 *Ratificatio appellationis debet fieri intra terminum ad appellandum.*

222 *Terminus ad appellandum currit à tempore scientiæ & notitiæ.*

223 & 228 *Scientia & notitia procuratoris cum quo lis acta fuit ad appellandum, nocet domino, & illi ex tunc currit.*

224 *Ignorans semper dicitur esse intra terminum ad appellandum.*

Intimatio sententiæ quomodo facienda est condemnato, ibid. remissivè.

225 *Gesta intra decem dies ad appellandum à tempore sententiæ, licèt sint nulla & attentata; tamen gesta post illos, & antea quàm perveniat sententiæ tenor ad notitiam condemnati, non revocantur per viam attentati, quia non sunt nulla ipso jure, sed per viam justitiæ.*

226 L. 1. C. si sæpius in integ. rest. post. exornatur in illis verbis (*appellare enim debuistis si sententia vobis displicebat.*)

227 *Terminum sibi assignatum, ad aliquid gerendum labi permittens, censetur illi renuntiare, nec ulterius audiendus.*

228 *Appellari an & quando possit post decem dies, & de aliis substantialibus appellationis, remissivè.*

229 *Renunciatio appellationis quando expressè per transactionem fiat.*

230 *Renunciatio per pactum de non appellando valet, & non suspenditur sententiæ executio.*

231 *Renunciatio appellationis inducta per pactum de standо unicæ sententiæ valet.*

232 *Appellatio à sententia & actu nullo adhæretur, & suos operatur effectus.*

Appellandi necessitatem à sententia nulla tollit jus, non facultatem, ibid.

233 *Nullitas non principaliter, sed per viam appellationis proposita appellationis naturam assumit, & causat attentata.*

234 *Appellationi à sententia notoriè nulla ex aliquo defectu lata etiam aliàs privilegiata & inappellabili nisi deferat judex vim faciat.*

235 *Appellationi informiter aut nulliter propositæ à sententia sui natura appellabili deferendum non est.*

236 *Sententia lata contra vel pro defuncto valet, quando procurator in vita fuisset per contestationem factus Dominus litis, vel quando Dominus satisfecit de judicato solvendo dummodo sententia concipiatur in persona procuratoris.*

237 *Et quid si dominus sine hærede decessit, etiamsi Procurator sit in rem suam cessionarius, aut in causa possessoria.*

238 *Sententia contra mortuum valet, quando judex ignoravit mortem.*

239 *Mandatum factum à Prælato vel Rectore Ecclesiæ in his quæ spectant ad ipsam Ecclesiam, finitur morte Prælati, aut Rectoris etiam lite cœpta in vita illorum.*

240 *Instrumentum præsentatum coram alio notario, quàm coram quo acta & lis tractantur, non prodest, etiamsi alter notarius sit ejusdem tribunalis & judicii.*

241 *Acta gesta in una causa non probant in alia, etiamsi utraque tractetur coram eodem judice, nisi eorum fiat reproductio, nec judex potest supplere ex cap. notorietatis.*

242 *Solemnitates de jure & Rotæ stylo essentialiter requisita, si omittatur relevant, ubi de contrario stylo Hispaniæ apparet.*

243 *Stylus & consuetudo respiciens ordinaria judicii debet attendi illius tribunalis, ubi lis tractatur.*

244 *Stylum judicis à quo tenetur servare judex appellationis.*

245 *Stylus Hispaniæ, ut unica citatio sufficiat pro toto termino probatorio etiam prorogato sustinetur à Rota.*

246 *Stylus Hispaniæ approbatur, quo terminus probatorius eodem tempore currat actori & reo.*

247 *Reus si instat ex aliqua causa, ut priùs sibi non præfigatur dilatio ad probandas suas exceptiones, quousque actor suam probet intentionem in judiciis Ecclesiasticis obtinebit.*

248 *Rotæ stylus observat, ut examen testium sit nullum, si fiat*

fiat à Notario recusato, quia sola suspicio jurata illum removet in totum.

249 *Stylum Hispaniæ, quo Notario recusato detur adjunctus re non integra ad examinandos testes, Rota Romana approbavit.*

250 *Stylus qui servandus in examinatione testium facienda in Hispania super lite pendente in Rota & per ejus delegatum seu receptorem, vel Rotæ attendendum esse, resolvitur, ubi quid quando ipse recusetur, an in totum removeatur.*

251 *Stylum Hispaniæ contrarium stylo Rotæ pluries approbavit ipsa Rota.*

252 *Citatio ad sententiam est omnino necessaria, aliàs sententia est nulla ipso jure.*

253 *Stylus Hispaniæ requirit citationem ad sententiam, sed conclusio in causa ejus vim obtinet, & hunc stylum pluries approbavit Rota.*

254 *Conclusio in causa semper supplet citationis ad sententiam defectum, intimata utrique parti post ejus discussionem.*

255 *Quod fallit si conclusio non est formaliter & solemniter facta.*

256 *Stylus Rotæ licèt observetur ut executoriales post intimationem in Rota reproducantur aliàs executio dicatur attentata, tamen contrarius Hispaniæ stylus approbatus est.*

1 CLavis est totius tractatus hujus capitis materia, ad quam passim confugiunt experti supremorum tribunalium advocati dum certant, deferendum esse appellationi interpositæ ab aliqua sententia sui natura privilegiata, & executionem merente, ejusque effectum dum impedire aut impugnare procurant, satagunt diligenter inquirentes, cunctasque processus particulas rimantes, an fortè aliquis ex eo defectus queat detegi, qui nullam reddat sententiam, justificetque appellationem emissam.

2 Et non quidem immeritò, quoniam quando nullitas aut evidens iniquitas (quæ in hac materia æquiparantur, ut expressè probant Doctores omnes referendi) ex inspectione actorum, & processus apparet, dicitur notoriè, & evidenter, in promptuque constare, notant DD. *in cap. inter cæteras de sentent. & de re jud.* Curtius Senior *cons.* 59. *col.* 6. Ancharan. *consil.* 211. Felin. *in c. cum dilectis num.* 14. *de calumnia.* Aret. *cons.* 75. Gozad. *cons.* 72. Abb. *consil.* 55. *n.* 2. *lib.* 2. Ruin. *cons.* 88. *lib.* 1. *& cons.* 36. *lib.* 5. *& cons.* 62. *& cons.* 137. *eod. lib. & cons.* 196. Guido Papæ *decis.* 50. Ursil. ad Afflictum *decis.* 283. *num.* 1. plures refert Menoch. *cons.* 110. *n.* 72. *lib.* 2. Avend. *respons.* 26. *n.* 10. *ad fin.* Covarr. *in pract. quæst.* 3. *p. c.* 5. *n.* 3. Ottalora *de nobilitate* 3. *p. c.* 5. *nu.* 3. Didacus Perez *in l.* 2. *tit.* 15. *lib.* 3. *ord. gl.* 1. *verf. intellige & limit.* Mexia *ad l. Toleti in resp. ad primæ partis secundum fundamentum nu.* 35. Azeved. *in l.* 2. *tit.* 17. *lib.* 4. *recop. n.* 30. *cum seqq.* Gutier. *in pract. quæst. lib.* 1. *q.* 96. *n.* 6. *& seqq.* plures citat Ozascus *d. Pedemont.* 142. *num.* 33. Cæsar. Barz. *d. Bono.* 55. *n.* 5. qui omnes unanimiter probant,

3 lege, seu statuto excludentibus nullitatem omnem, non comprehendi, nec intelligi nullitatem, seu iniquitatem notoriam, & manifestam, quæ tunc dicitur, quando ex inspectione processus apparet; & regnicolæ nostri disputant, an censeatur excluſa hodie stante *l. Regia* 2. *tit.* 17. *l.* 4. *recop.* statuente terminum 60. dierum quo nullitas adversùs sententiam alleganda sit, quos per te vide.

4 Ac ideo quando nullitas apparet notoriè, puta, ex inspectione actorum, jussa est, & legitima ratio causaque appellandi, etiam à sententiis privilegiatis, & sui natura in appellationibus, vel aliàs translatis rem judicatam, effeque in promptu tunc appellandi, rationem, dicunt Doctores statim citandi. Et hujusmodi appellationi nisi judex deferat, vim faciat manifestam, cùm sustendat sententiæ executionem, & habeat utrumque effectum suspensivum & devolutivum simul scripsere Bald. *in c. pastoralis §. præterea numer.* 5. *de off. deleg.* Aufrerius *in addition. ad decis. Tholosan. quæst. ult.* idem Bald. *cons.* 367. *col.* 1. Capicius *dec.* 167. *num.* 3. gloss. 5. *c. ex conquest. in verbo, post appellationem, de restitutione spol.* Abb. *in d. c. pastoralis col. penult.* sequitur Bald. *in l. consentaneum n.* 23. *verf. quæro numquid a tali missione, C. quomodo & quando judex* Nicel. *in concor. glos. concor.* 6. *fall.* 6. *sub num.* 16. *in prima moderatione fol.* 191. Aufrer. *ad Capel. Tholos. dec. ult. sub n.* 2. Cæsar. Contar. *in l. unic. C. si de mom. lim.* 12. *n.* 1. qui alios citat.

5 Et quod quando appellatio est in promptu; puta quia incontinenti justificatur appellatio; sit legitima, etiam in casibus privilegiatis, & aliis inappellabilibus, ex Guil. de Cunis *in l. si ex causa §. nunc videndum, ff. de minor.* sequitur Bald. *in l. consentaneum n.* 23. *verf. quæro numquid a tali missione, C. quomodo & quando judex* Nicel. *in concor. glos. concor.* 6. *fall.* 6. *sub num.* 16. *in prima moderatione fol.* 191. Aufrer. *ad Capel. Tholos. dec. ult. sub n.* 2. Cæsar. Contar. *in l. unic. C. si de mom. lim.* 12. *n.* 1. qui alios citat.

6 Et quod idem, quod nullitas operetur, evidens iniquitas, & injustitia notoria, ut scilicet, sententiæ executionem impediat, probant Bald. *in d. l. unica col.* 1. *nu.* 5. *verf. denuo quæro.* Abb. *in cons.* 55. *in causa quæ lib.* 2. Maranta *in specul. p.* 6. *actu* 2. *princip. verbo, & quandoque appellatur, limit.* 6. *n.* 311. *fol.* 505. Vestrius *in praxi lib.* 7. *c.* 3. *verf. aut ubi, sub num.* 6. *fol.* 195. Lancelot. *tract. de attent. p.* 2. *c.* 12. *limit.* 25. *n.* 15. Achilles Perso. *tract. de adipis. sub num.* 317. *verf. præterea dato, tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 69. Joan. Baptist. Pontanus *tract. de spol. lib.* 4. *c.* 3. *n.* 50. *verf. quocumque fol.* 336. dicens, quòd respectu notoriæ iniquitatis, nunquam intelligitur appellatio prohibita, latè Contard. *in d. unica lim.* 9 *n.* 2. Zuchard. *in l. fin.* 447. *C. de edicto D. Adrian. tollen.* Menoch. *de adipis. possess. rem.* 4. *quæst.* 100. *n.* 105. Aymon. Cravet. *cons.* 3. *judex habens n.* 18. *verf.* 11. *facit*, plures alios citat Maref. *variar. resolut. d. lib.* 1. *c.* 86. *n.* 29. *& cap.* 87. *n.* 33. Hieron. Gabriel. *consil.* 28. *n.* 7. *lib.* 2. Puteus *dec.* 401. Mohedanus *decis.* 2. *de testib. & decis.* 11. *de re jud.* Staphileus *de literis justitiæ* 2. *num.* 10. *verf. Hinc est, & num.* 10. *verf. quia aut pro parte,* Ozalcus *decis. Pedem.* 25. *sub nu.* 22. Menoch. *de adipis. rem.* 4. *n.* 854. & in terminis, ut nisi hujusmodi appellationi judex non deferat, vim faciet, deferreque & reponere jubetur in tribunalibus: probat alios allegans carus mihi Gaspar. Rodriguez *in suo tract. de annuis & menst. reddit. lib.* 1. *c.* 17. *num.* 66, *post medium*; & hoc jure utimur, idque etiam sollicitationibus plusquam notum est; praxisque incommutata, & quotidiana supremorum tribunalium, ad quæ confugitur per viam violentiæ & recursus, licèt inadvertentes (ne dicam temerariè) aliud adversùs eundem Rodriguez dixerit Sese *in dec.* 114. *num.* 6. & *num.* 14. *cum seqq.* 2. *p.* ut etiam ex dicendis apparebit, qui sententia nulla executionem non meretur, probat text. elegans *in l.* 4. *§. condemnatum, ff. de re judicata*, nec nomen sententiæ meretur: imò dispositio loquendo de aliquo actu, intelligitur de valido, non tamen nullo, ut notant Bart. Ifi. & omnes per text. *ibi in d. §. condemnatum*, & quod nullum est, effectum non fortitur, *l. non dubium*, ubi Doctores *C. de legib.* ultra Cardinal. Tusch. *verb. dispositio omnis intelligitur de actu valido, concl.* 504. *per tot.* & iterum *tom.* 6. *concl.* 87. latè Cephal. *cons.* 160. *n.* 11. *& seqq.* Rolan. à Valle *consil.* 14. *num.* 25. *volum.* 1. *& cons.* 49. *n.* 29. *vol.* 4. idem *cons.*

7 8 9 10

num. 24. *volum...* Natta *cons.* 402. *nu.* 54. ubi plurima exempla reddit. Castrensis latè *in cons.* 50. *volum.* 2. Romanus *cons.* 42. *numer.* 3. Ruin. *cons.* 78. *numer.* 8. *colum.* 4. idem Cephalus *cons.* 170. *num.* 51. latè Tiraquel. *de retract. lignagier*, §. 1. *gl.* 2. *à nu.* 5. *& per tot.* Bursanis *cons.* 82. *num.* 4. plures citat Corbulus *de jure Emphy. tit. de causa princ. ab alien.* 22. latè Surdus *cons.* 3. *n.* 2. *cum pluribus seqq.* & idem *in decis.* 122. *à n.* 5. & alii, quos citavi *ad fin. hujus cap.* & passim alibi per eosdem.

12 Quoniam omnis dispositio de mundo, disponens circa aliquem actum non intelligitur de nullo; etenim, quod nullum est, caret executione, nomine, & effectu, & prout non factum reputatur, *l. non putavit*, §. *non quævis*, ubi Bart. *de bonorum poss. contra tabul. l.* 1. §. *quod autem*, ubi Bart. *ff. de offic. præfecti urb.* Bald. *in leg. cum precibus C. de probat. l. quoties*, ubi Iss. *ff. qui satis. cogan. c. Nicolao*, ubi Bald. *de app. clem. si. ut lite penden. l. si pater. C. ne de stat. defuncto*, *l. sicut* §. 1. *ff. de oper. liber. c. veniens*, *&c. cum Apostolica de sponsal. lib.* 2. *ff. de injusto rupto*, §. *ex eo autem subsit. quibus mod. test. in fin. l.* 1. *in fin. cum l. seqq. ff. de author. l. quoties*, *ff. qui sat. cogan. l. de ætate* §. *quod ait prætor ff. de interrogato. actio. l. non dubium*, *C. de leg. c. quæ contra jus*, *& c. non præstat. de reg. jur. in* 6. *cap.* 2. *de transla. prælato. clem.* 1. *de immun. Eccl. imperiali* 25. *q.* 2. Bal. Innoc. & Joan. Andreas, *in c. dudum de decimis.* Iss. *cons.* 1. *num.* 8. *vers. & propterea vol.* 1. Bart. *in l.* 1. §. *parvi refert*, *quod vi aut clam.* Rom. *cons.* 42. *n.* 3. Ruinus *cons.* 78. *n.* 8. *col.* 4. Barba *cons.* 42. *n.* 10. *& seq. v.* 1. Decius *cons.* 466. *n.* 28. Archid. *in c. non ita in prin.* 2. *quæst.* 6. Paul. Card. *in l.* 1. §. 1. *ff. de feriis*, Bal. *in l. post princip. C. ex delict. defunct.* idem Bal. *in cap.* 1. *col.* 3. *de milit. vassall. qui cont.* Guid. Papæ *q.* 159. latè Fel. *in c. in literis col.* 4. *vers.* 8. *limit. de off. deleg.* Guido Papæ *quæst.* 200. incipit *Eymar.* Rom. *cons.* 306. idem Rom. *sing.* 31. *viso exem-*

13 *plo.* Guid Pap. *quæst.* 134. *si iudex*, *cum seqq.* Capicius *decis.* 35. *si judex cum seqq.* & quòd per actum nullum nec interrumpatur præscriptio, non perpetuetur jurisdictio, non rumpatur primum testamentum validum, nec inducatur nulla fides, nec litis pendentia, nec tribuat causam præscribendi, nec per actum nullum potestas expiret, quominus iterum fieri possit, item, ut examen testium nulliter factum, non derogat primis depositionibus, nec publicatio rectè minùs facta, impedit, nec per actum nullum cadit quis in commissum, & de aliis pluribus doctrinis accuratè congessit Vantius *in tract. de nullit. sententiarum tit. quoties & intra quod tempus de nullit. agi possit.* Et nunquid pariat aliquos juris

14 effectus, & quos *à prin.* & maximè *à n.* 26. *cum seq.* apud quem, & cæteros authores, juraque, diversos videbis & elegantes casus, multa etiam vide per Tiraq. *de retract. lignager.* §. 1. *gl.* 2. *à n.* 5. *cum seqq. & in tract. de leg. connubia. tit.* 15. *gl.* 8. *quæst.* 24.

15 Hinc est, quod clausula in rescripto apponi solita; scilicet (parito judicato) non operatur nisi in his solùm casibus, in quibus sententia transivit in rem judicatam, vel aliàs meretur executionem, quia rescriptum Principis recipit interpretationem à jure communi, *l. rescrip-*

16 *ta*, *C. de precibus imper. offer.* secus si sententia sit nulla, nec mereatur executionem, quia tunc hæc clausula nihil operatur. Rom. *cons.* 334. *num.* 1. *& seqq.* Felin. *in c. causam quæ n.* 6. *vers. & istam regulam*, *de rescriptis.* Ferret. *cons.* 308. *n.* 5. *vers. nec obstat.* Caputa. *dec.* 266. *p.* 2. Rota *diversi.* 100. *n.* 12. *p.* 1. ubi hæc clausula fuit intellecta conditionaliter, hoc est, quatenus adesset judicatum Maresc. *variar. resolution. l.* 1. *c.* 87. *à n.* 30. ubi testatur, hoc idem fuisse resolutum in una Toletana Capellaniæ 14. Aprilis 1595. coram Card. Millisio. & in una Faventina Monasterii 21. Junii 1607. coram

17 Penia, in qua post arduam disputationem, tandem prævaluit opinio dicentium, clausulam istam intelligi vigore sententiæ validæ, non tamen nullæ, quia nihil est, & advertit ipse Maresc. *ibi num.* 31. quod ad hunc effectum nullitas debet esse evidens, & decet ex eisdem actis resultare, Caputaq. *dec.* 266. *p.* 2. Covar. *practic. quæst. cap.* 25. *n.* 2.

Et idem dicitur pariformiter de sententia notoriè in- 18
justa, quæ similiter non transit in rem judicatam, & ideo dicta clausula (parito judicato) tunc non operatur, ut fuisse determinatum in Rota in una Romana Mediola. 6. Februarii 1609. coram Coccino, & in una Illerdens. Canonicatus 24. Maii 1596. coram Orano, testatur Maresc. *var. resol. lib.* 1. *c.* 87. *num.* 33. ubi alios Doctores citat.

Hinc est, quòd licèt regulariter appellatio non ad- 19
mittatur à sententia lata in remedio *l. fin. C. de edicto D. Adr.* tamen quando ratio appellandi est in promptu, quia constat de nullitate, & iniquitate sententiæ notoriæ; puta ex actis; tunc nisi deferatur appellationi hujusmodi propositæ vis fiet, quoniam cum sit legitima, utrumque effectum devolutivum & suspensivum habere, probant Bald. *consil.* 141. *præmissis verbis col.* 2. *vers. unde si judex*, *& colum. ult. vers. vel quando est notoriè*, *lib.* 1. Alexand. *cons.* 91. *num.* 3. *lib.* 6. idem Alexand. *consil.* 77. *colum. penult. & ult. lib.* 2. latè Zuchard. *in repet. l. fin. C. de edicto D. Adrian. nu.* 440. *& seqq.* idem affirmat Calcan. *cons.* 83. *numer.* 1. Bal. *in l. consentaneum col.* 3. *vers. quæro*, *nunquid à tali immissione*, Decius *in l.* 1. *col. penult. vers.* 6. *& ult. C. de bonorum poss. secundum tab.* Bal. *in l. quisquis in pr. C. quorum app. non rec.* Joseph. Ludov. *dec.* 39. *nu.* 9. Natta *cons.* 172. *n.* 4. *l.* 1. & post alios, quos recenset Ozasc. *dec. Pedem.* 25. *nu.* 13. Menoch. *de adipis. poss. rem.* 4. *n.* 850. *& seqq.* Achil. Personal. *tract. de adip. sub n.* 347.

Quo etiam pertinet, quod quamvis à sententia con- 20
cedente executionem virtute obligationis Cameralis, aut guarentigiatæ non admittatur appellatio suspensiva: tamen si ipsa sententia aliquo ex capite nulla appareat notoriè ex eisdem actis appellationi ab ea emissæ (cujus ratio sit in promptu) omnimodo deferendum est: ita ut ad executionem devenire judex non queat, sed vim faciat, tenet eleganter Gutier. *in pract. quæst. civil. l.* 1. *quæst.* 120. *& q.* 119. ubi in comprobationem multa adducit, sequitur Xuar. *in repet. l. post rem. in declarat. l. regni. vers. sed providentia*, *in fin. n.* 51. *ff. de re jud.* ipse Gutier. *in d. quæst.* 119. *num.* 5. probat, hanc limitationem locum habere in terminis, de quibus loquimur: quando nullitas est notoria evidens ex actis, ubi respondet *ad l.* 64. *Tauri*, excludentem nullitatis allegotionem, ut non procedat in hac notoria ex actorum inspectione, sequitur etiam Amad. Rodrig. *in tract. de execut. c.* 6. *n.* 52. Azeved. *in l.* 3. *tit.* 21. *n.* 7. *l.* 4. *Recop.* & loquendo in terminis violentiæ, ita dicit nostras Gaspar. Rodrig. *de ann. redd. lib.* 1. *c.* 17. *numer.* 66. *ad finem*, quibus adde Avend. *in tract. de exequen. mand. lib.* 1. *cap.* 30. *num.* 9. ubi dicit, justissimum esse in casu, 21
quo sententia, vel contractus reducitur ad non esse virtute restitutionis in integrum, quod de tali nullitate opponi posset, ut impediatur executio, quia de hujusmodi sententiis, aut contractibus nullis non loquuntur jura, quæ præcipiunt fieri executionem, ut notat Ang. Aret. *in l.* 1. §. 1. *ff. à quibus appell. non licet.* Guido Papæ *in dec.* 38. Petrus Ferrar. *in sua pract. form.* 26. Paul. Castrens. *in l.* 1. §. *de pupill. & in l. fin. ff. de cons. pecun.* Bald. *in l. si absentis in fin. C. si certum petatur*, *& in l. generaliter.* 1. *col. C. de Epis. & Cler. & in l.* 1. *C. si à non compet. jud.* & quando instrumentum, quod exequitur est inefficax, aut nullum, loquitur Bald. *in l. fin.* §. *in computatione*, *C. de jure deliberand. & in l. hac edicta li C. de secundis nuptiis*, secus ab Avend. *ibi*, qui *n.* 8. *ad fin.* dicit, debere constare de hac nullitate notoriè, hoc est, ex eisdem actis, secundùm Doctores ibidem per eum allegatos.

Et hinc etiam est, quòd nullitas, quæ notoriè consi- 22
tat, putà, per inspectionem processus, non aliundè:

impedit

impedit trium ſententiarum conformium executionem, ut in uno plures referam; tenet Natta *conſ.* 172. *nu.* 5. tomo 1. & ut infinitos taceam, latè & optimè Ozaſcus Chaquer. *in deciſ. Pedemont. deciſ.* 142. *n.* 34. Cov. *in pract. quæſt. c.* 25. *à princ.*

23 His convenit, quod ex noſtra propoſita doctrina aliàs infert Marc. Anton. Nata *con.* 51. *tom.* 1. *nu.* 21. dicens quòd cùm ubicumque prohibetur appellatio de jure appellari tamen poteſt ubi conſtat ex actis de manifeſta iniquitate, & nullitate, quia ceſſat præſumptio tunc quæ erat pro ſententia ſecundùm Ant. de Butr. & alios *in c. inter cæteros*: per illum text. *de re judi.* & Bald. pluribus locis relatis per Alex. *conſ.* 107. *thémate. colum. fi. lib.* 3. *& in l. de pupillo* §. *qui opus colum. fi. de operis novi nuntiatione*; ac ideò cùm introductum ſit ne appelletur à præfecto prætorio, quia credit Princeps; eum, qui ad tantum officium fuerit admiſſus, non aliter judicare, quàm ipſe Princeps foret judicaturus *l.* 2 §. 1. *ff. de off. præfecti præt.* quæ præſumptio juris tunc ceſſat: cùm oſtenditur manifeſtè de ſententiæ nullitate & iniquitate; ideò cùm hujuſmodi caſu liceat appellari, ſequitur quòd executio impeditur, cùm appellatio judicatum ſuſpendat, *l. furti.* §. *ff. de iis qui not. infamia*, *l.* 1. §. *fi. ff. ad Turpill.*

24 Sed ut clarius (brevibus tamen) res, quam agimus pateat, adnotare cenſui, quod nullitas notoria in genere ſumpta, prout eſt manifeſta, & evidens, dividetur in tres ſpecies. Prima ſpecies eſt quando nullitas poteſt incontinenti probari, ſeu paratas habet probationes, ideoque non requirit altiorem indaginem, & hæc appellationis notorietas & manifeſta impedit executionem unius ſententiæ, ſive privilegiatæ ſui natura, quia meretur executionem, ut in poſſeſſoriis, alimentis, obligatione camerali, & ſimilibus: ſive quia tranſit in rem judicatam, quia in executione ſententiæ debet adhiberi cognitio ſummaria, Bart. *in l.* 4 §. *condemnatum ſub n.* 3. *ibi, ſi verò incontinenti ff. de re judic.* Soci. *in reg.* 122. *exceptio nullitatis fallen.* 1. Vitalli. *tract. clauſ. nihil novari nullit. penden. n.* 7. *in fi. & n.* 8. *tom.* 18. *fol. tom.* 282. Staphil. *tract. de ſignat. liter. juſti. rub. de ſanati. contract. invali. ſub n.* 12. *fol.* 288. *in parvis.* Cæſar Cont. *in. l. uni. limit.* 7. *n.* 56. *&* 57. *& n.* 65. *verſ. pro complement. C. ſi de moment. poſſ.* Galleſ. *ad formam cameræ oblig. p.* 1. *q.* 3. *n.* 3. *&* 4. *tom.* 6. *p.* 2. *f.* 351. Phil. Franc. *in c. dilecto* 63. *ſub n.* 26. *quæſt.* 10. *verſ. circa ſecundum de effectu appellationis, de appellatio.* tenet exactè Scaccia *de appelatio. quæſt.* 19. *rem.* 1. *concluſ.* 4.

25 *num.* 30. *& num* 72. aut agitur de executione unius ſententiæ, & iterum *conſ.* 5. *num.* 5. ubi quod hoc caſu, quando tractatur de exequenda unica ſententia, nullitatis exceptio impedit executionem, ſive nullitas probetur evidenter ex actis, vel aliunde, incontinenti tamen, & poſt Staphileum *de literis juſtitiæ*, §. *poſtremo quoad hanc ſignaturam n.* 14. *verſ. & ideo &* §. *ſecundum n.* 10. 11. *&* 12. Oldrad. *conſ.* 106. incipit *quod literæ*, Alexand. *conſ.* 77. *n.* 15. *lib.* 1. *& in d.* §. *condemnation. n.* 7. & ibi Ripa *n.* 17. Ruinum *conſ.* 331. *lib.* 4. Veſtrium *in praxi lib.* 8. *cap.* 1. *n.* 7. tenet Mareſc. *veriar. reſol. lib.* 1. *cap.* 86. *num.* 28. loquendo quando in cauſa nullitatis, ad effectum ſuſpendendæ executionis aliquid eſt probandum, ſcilicet incontinenti. Covar. (qui de magnis communi teſtatur) *practi. cap.* 25. *in princ. & num.* 2. Lancel. qui plures cumulat, *tract. de atten. p.* 2. *c.* 17. *n.* 94. Anton. de Covar. *in tract. de executione inſtr. q.* 11. *ſub n.* 21. ibi, *quandoque eſt aliquid probandum tomo* 5. *fol.* 41. & ita ſunt intelligendi plures Doctores indiſtinctè loquentes de hac exceptione nullitatis, probata incontinenti, ut impediat, prout etiam probant multi alii Doctores ex his, quos hactenus à principio retulimus.

26 Secunda ſpecies nullitatis evidentis illa eſt, quando ex parte illam proponentis nihil eſt probandum, ut quia eſt manifeſta, notoria, & evidens, ex actis patens, & tunc ſi agitur de impedienda executione trium ſententiarum conformium, hac ſola notorietatis ſpecie impeditur earum executio, cujus nullitatis probatio aliter, quàm ex eiſdem actis non relevat, quantumcunque alia offeratur incontinenti. Bart. *in d.* §. *condemnatum. n.* 2. quem referens ſequitur Vitall. *tract. clauſ. in clauſula novari nullit. penden. n.* 6. *verſus finem tomo* 18. *fol.* 382. & Staphil. *tractatu de ſignat. litera. juſti. rubr. de ſanat. contract. invali. n.* 11. *in fi. &* 12. *fol.* 288. *in parvis. Rota deciſ.* 3. *aliàs* 280. *licèt de except. in novis.* Cardinal. Alexand. *in d. c. dilecto* 63. *n.* 71. *fallent.* 1. Vantius *tractatu de null. rubr. quot & quibus mod. nullitas*, &c. *n.* 32. *verſ. ſed ſi nullitas fol.* 380. Scaccia *tract. de app. q.* 19. *rem.* 1. *conſ.* 4. *ſub nu.* 29 *& n.* 71. Anton. Gabriel. *commun. concluſ. lib.* 2. *tit. de executione rei jud. concl.* 1. *ſub n.* 8. *verſ. contrarium*, *& n.* 10. Lancel. *de attenta. 2. p. c.* 17. *n.* 93. Cæſar Contar. *in l. uni. lim.* 7. *n.* 56. *verſ. & pro complemento. C. ſi de moment. poſſ. fuer. appel.* Caputaq. *deciſ.* 266. *p.* 2. Caſſiad. *deciſ.* 8. *de reſcript.* Rota *deciſ.* 2. *n.* 1. *& ſeqq. eod. tit. in novis.* Peregr. *deciſ.* 24. *lib.* 1. Capicius *deciſ.* 167. *n.* 3. Iſſ. *in d.* §. *condemnatum not.* 2. Ozaſcus *deciſ. Pedemon.* 22. *in* 21. *ad med.* Avend. *de exequen. manda. lib* 2. *c.* 30. *n.* 9. *ad fi. n.* 9. tenen, etiam multi alii, quos ſuperiùs retulimus. 27

Et hujus doctrinæ reddi poteſt exemplum, in defectu citationis, quia è producente nihil requiritur probandum, quoniam ex inſpectione actorum apertè conſtat. Bart. *in d. l.* 4. §. *condemnatum, n.* 2. *ff. de re jud.* Vitall. *tractatu de clauſ. nihi nova. nulli. penden. n.* 6. *verſus ſi.* 28 Steph. *ubi infra n.* 12. quia defectus actorum ex eiſdem probatur, ut de citatione dicit Vantius *de nullit. ſent. rub. quis poſſit dicere de null. n.* 51. *verſ. inſuper, fol.* 377. Cont. *in l. unica limit.* 7. *n.* 57. *verſ. evidens autem C. ſi de momen. poſſ.*

Item in nullitate apparente ex defectu mandati, eu- 29 jus defectus probatur ex eiſdem actis, ſicut & citatio & impedit executionem etiam trium conformium, latè Scaccia *de appel. quæſt.* 19. *rem* 1. *concluſ.* 4. *à num.* 39. 30 vide de aliis exemplis, de quibus & nos latiùs infrà ante fin. hujus capitis, & ipſe Scaccia *ibi n.* 40. exemplificat in nullitate apparente ex facie ſententiæ, quia talis magis quàm quævis alia dicitur evidens actis; tenet Contard. *in d. l. unica limit.* 7. *n.* 66. *verſ. multo magis, C. ſi de moment.*

Idem etiam dicendum eſt de nullitate, proveniente 31 ex non ſervatis terminis ſubſtantialibus, quia ſententia late non ſervatis ſubſtantialibus judicii, & ſententiæ, eſt notariè nulla & nullitas infallibilis, quia termini ſunt de ſubſtantia, ut dicit Scaccia *lib.* 1. *cauſar. civil. & criminal. cap.* 3. *ſub nu.* 289. *&* 290. dicitur nullitas evidens ex actis, tenet Scaccia *de app. quæſt.* 32 19. *rem.* 1. *conc.* 4. *n.* 42. dicens quod termini ſunt de proceſſu, & de actis, & ſic impedit executionem, & ſic loquendo tam in terminis ſubſtantialibus, quàm aliis nullitatibus, concernentibus ſubſtantiam judicii, vel in non ſervata forma ſtatuti ad actum, tenet Scaccia *ibi*, poſt Cardinal. Alexand. *in cap. dilecto* 83. *ſub n.* 87. *qu.* 14. *fallen.* 4. *de app.* tenet B. *in* 1. § *& parvi. ſub n.* 3. *verſ. iſta gl. ff. quod vi aut clam.* quem ſequitur Anton. de Canar. *tract. de exequt. inſtr. q.* 51. *queſt. ſi ſub num.* 22. *tom.* 5. *fol.* 41. tenet etiam Caſſiador. *deciſ.* 8. *de reſcript.* Rota *deciſ.* 2. *n.* 11. *& ſeqq. eod. tit. in novis.* Peregrin. *deciſ.* 24. *lib.* 1. optimè Æguid. *deciſ.* 27. & Caſſiador. *deciſ.* 2. *de judiciis*, bene etiam Mareſc. *variarum reſolutionum lib.* 1. *cap.* 87. *n.* 32. ubi teſtatur, ita tenuiſſe Rotam in una Romana *Salv. interdict.* 6. *Novemb.* 1498. coram Orlino, & nos nonnulla inferiùs.

Tertia ſpecies nullitatis manifeſtæ, & evidentis illa 33 eſt; quando ejus probatio, & cognitio requirit altiorem indaginem, quia nec conſtat ex actis, nec ejus juſtificatio offertur incontinenti, & de hac ſpecie loquuntur B. *in l.* 4. §. *condemnatum num* 3. *ff. de re jud.*

Vitall.

Vitall. *tractu de clausul. nihil novari nulli. pena. sub n.7. fol.* 382. Staphil. *de liter. just. rubr. de famat. contract. invalid. sub n.* 12. *fol.* 288. & ista talis exceptio admittenda etiam est tunc scilicet, quando sententia quæ nulla prætenditur, continet executionem irretractabilem, ut puta in criminalibus respectu pœnæ corporalis, quoniam tunc, etiamsi de nullitate sententiæ non doceatur notoriè ex actis, altiorem requirat indaginem, impedit oppositæ sive principaliter, sive incidenter ejusdem sententiæ executionem, ita communis est opinio, de qua per Iff. *n. l.* 3. §. *si servus num.* 9, *ff. de acquir. possess* testatur Bossi. *in tit. de nullit. adversùs sententiam, n.* 4. sequitur Jul. Clar. *senten. lib.* 1. §. *homicidium colum.* 30. *fol* 31. *vers. succes-sivè quæro*, & iterum *in pract. crim. qu.* 94. *vers. scias autem* Franc. *in c. dilecto* 63. *n.* 28. *q.* 10. *lim.* 2. Card. Alexand. *ibi sub n.* 81. *fallen.* 5. *de appell.* Alex. *cons.* 17. *requisitus, col* 3. *n.* 6. *lib* 1. Additio ad Vital. *ubi suprà n.* 4. Matth. Coller. *tract. de processu execut. p.* 4. *c.* 1. *fol.* 30. *n.* 31. juncto *nu.* 129. Scaccia *de app. q.* 9. *rem.* 1. *concl.* 4. *n.* 31. Lancel. *tract. de attent.* 2. *p. c.* 17. *n.* 95. & 96. Guido Papæ *tract. de app. n.* 92. *vers. si autem intra. fol.* 61. Prosper Farinac. *pract. crim. q.* 101. *n.* 111. *sub lim.* 5. Vantius *de nullit. rubr. quis possit dicere de nullit. n.* 71. Affirmat etiam Blancus *in pract. crimin.* in ea parte in qua tractat, an ignoratia excuset à delicto, *fol.* 161. *nu.* 120. *& seqq.* & loquendo in executione irretractabili sententiæ, tam in civilibus, quàm in criminalibus idem post alios dicit optimè Menoch. *in tract. de arbitr. jud. qu.* 98. *à n.* 6. & per Lancel. *de attent.* 2. *q. c.* 17. *num.* 76. & 77. sequitur Scac. *de app. q.* 19. *rem.* 1. *conf.* 4. *n.* 75. & vide *n.* 74.

34 Eandem nostram doctrinam declara, quòd quando dicens de notoria injustitia, ad causandam attentatam executionem sententiæ, quæ arguitur nulla evidenter ex actis, debet ipsa nullitas notoriè patere; adeò ut sufficiat qualis offuscatio, ad tollendam hanc nullitatis notorietatem, ut per Angel. *in l. si poss. in fi. de petitione hæred.* Decium *in c. quoniam contra n.* 3. *de probat.* dicit Rota *decis.* 601. 6. *à n.* 8. per Seraphin. *tom.* 1.

35 Nam licèt verissimum sit quod notorium illud dicitur, quod ex actis resultat, quia acta faciunt rem notoriam, *c. cùm olim.* & ibi Abb. *n.* 3. *de verborum signific. pen. in princ. de caus. poss. & propriet. l. divus. ff. de off. præsidis l. qui sententiam, de pœnis* Aretin. *cons.* 42. *n.* 5. Paris. *cons.* 11. *n.* 7. *lib.* 5. *& cons.* 53. *nu.* 106. *& cons.* 77. *n.* 19. *vol.* 3. *& cons.* 98. *n.* 25. *eodem volum.* 3. Socinus Junior *cons.* 36. *n.* 18. *lib.* 1. Decius *in cap. ex insinuatione n.* 19. *de app. & in l. cùm quid n.* 26. *ff. si cert. petat. & cons.* 191. *n.* 9. Nevisa. *cons.* 30. *n.* 3. Grammat. *decis.* 36. *num.* 38. Joseph. Ludovic. *decis. Perus.* 20. *n.* 2 *part.* 1. Aymon. *cons.* 303. *n.* 5. 2. *p.* Cephal. *cons.* 57. *n.* 32. *lib.* 1. Tiber. Decian. *cons.* 10. *n.* 79. *lib.* 1. Mascard. *de probat. concl.* 1101. *n.* 13. & 14. & Decian. *cons.* 18. *n.* 45. *in* 1. *vol.* Menoch. *de recup. poss. in* 1. *rem. num.* 232. & ipse *in tract. de arb.* 2. *lib.* 2. *casu* 166. *n.* 6. *cent.* qui ferè omnes procedunt in specie, de qua loquimur, scilicet; quando appellatur à sententia, ex cujus processu ejus notoria nullitas resultat, ut est videre ex iis quæ latè Cont. *in repet. l. unic. C. si de momen. poss. fuer. app. lim.* 9. *à n.* 19. *cum seqq.* dicentes, quod nullitas, seu iniquitas sententiæ tunc notoriè apparet, quando ex inspectione actorum detegitur.

36 Tamen ubi ex adverso aliquid opponitur; quod dubitationem & offuscationem pariat, cessat talis notorietas, ita ut sententia amplius dici non potest notoriè nulla, aut notoriè iniqua, ut post plurimos alios latè dicit Contard. *in d.* 9. *lim. n.* 34. *& in* 7. *limit. in* 58. Cephal. *cons.* 201. *n.* 16. *lib.* 2. Bursat. *cons.* 73. *n.* 3. *& 93. lib.* 1. Ant. Gabriel. *tit. de exec. re jud. concl.* 1. *sub n.* 8. *& seqq. lib.* 2. Lanc. Robert. *de attent. c.* 17. *n.* 112. quibus in locis præfati Doctores hanc doctrinam ampliant, etiam quod oppositio, & impugnatio contineat juris subtilitatem, & ita communiter servare Rotam, testatur Ant. August. *in dec.* 2. *de sententia, & re jud.* & ita in Rota pluries determinatum fuisse adducens decisiones testatur Prosper. Farin. *pract. crim. tom.* 1. *q.* 21. *n.* 17. *ad fi.* ubi 37
n. præced. plures allegat, tenentes hanc offuscationem tollere notorietatem resultantem ex actis, & idem tenet Ant. Gab. *comm. concl. tit. de execut. rei jud. concl.* 1. *n.* 9. & post Contard. *d. n.* 58. Scac. *de app. q.* 19. *rem.* 1. *concl.* 5. *sub n.* 10. *& concl.* 4. *sub n.* 72. Fel. *in c. inter cæteras* 9. *sub n.* 4. *de re jud.* dicentes, quod 38
nullitas objecta recipit dubitationem, seu disputationem juris non retardat executionem trium conformium, quia nullitas, quæ potest revocari in dubium, verè non est notoria, quamvis appareat, ex actis. Et quia nullitas velata, quæ potest habere dubitationem, & disputationem, non dicatur notoria dicit Cont. *in d. l. unic. lim.* 7. *n.* 61. *vers. facit. C. de mom. poss.* quia notoria nullitas non patitur desputationem, Cephal. *cons.* 202. *moniales n.* 16. *lib.* 2.

Et quando contra nullitatem datur aliqua exceptio relevans, vel quia probatio offuscans notorietatem, non impedit trium conformium executionem: probat Scac. *locis proximè citatis.* Achil. de Graff. *decis.* 2. *alias* 214. *clementinam de sent. & re jud. fol.* 99. & tenent omnes cæteri DD. in proposito hujus articuli.

Et ex his quæ hucusque diximus latèque probavi- 39
mus, in causis, & judiciis aliàs privilegiatis, non admittentibus appellationem suapte natura; ei deferendum esse: nihilominus si emittatur ab actu nullo, cujus nullitas, seu iniquitas, notoriè appareat, puta, ex inspectione processus, & sic quando ratio appellandi est in promptu: utiliter inferendum est, ad ea quæ frequentiùs, persæpeque accidunt in supremis tribunalibus, dum ad ea devenitur per viam violentiæ; nempe circa provisiones beneficiorum, tam Parochialium, quam simplicium, ut si peccetur in eorum provisionis forma, defectusque (ut est) notoriè appareat, appellationi emissæ deferendum est indistinctè, itaut possessio suspendatur ex supra dictis

Nam cùm in collatione, provisioneque beneficio- 40
rum observare formam, à jure statuto, vel fundatione præscriptam, omnimodo necessarum sit; ita ut alias ipsa provisio nulla erit, Puteus *dec.* 338. *lib.* 1. Tho. de 41
Than. *dec.* 99. nam forma omissa actus corruit, *c. cum dicta de rescriptis l. cùm hi §. si prætor. ff. de transact.* Fel. latè *in d. c. cum dicta.* & Iff. *in d. §. si prætor.* exactissimè per Brunum *in tr. de reform.* Everard. *in loco à defectu formæ.* cùm aliis per eos citatis. Aloysius *in praxi Eccl. concursus*, &c. *dec.* 414. *n.* 1. *& seqq.*

Quod etiam procedit in foro conscientiæ in quo non 42
poterit acceptari, nec retineri beneficium provisum non servata forma requisita à jure secundùm magis communem opinionem, quam tenet Innoc. *in c. quia plerique, de immun. Eccles.* Fortun. Garcia *de ultimo fine, illat.* 15. Cov. *in c. cùm esses, n.* 9. *de testamentis*, & idem *in regula peccatum* 2. *p.* §. 3. *n.* 9. Mol. *de q.* 1. *tom. tract.* 2. *disp.* 81. *circa finem vers. ad dictum Innoc.* Ant. Gom. *in l.* 3. *Tauri, n.* 113. Pad. *in l. cum quis C. de jur. & fact. ign. ex n.* 7. Maxia *ad l. frag. concl.* 6. *à n.* 75. Matienz. *in l.* 1. *tit.* 4. *lib.* 5. *recop. gl.* 10. *à n.* 9. Azeved. *in l.* 2. *tit.* 2. *n.* 41. *l.* 2. Palard. *diff.* 12. §. 1. *à n.* 2. & 17. Cervantes *in d. l. Tauri. à n.* 189. Ceval. *in contra comm. q.* 71. & 173. & ex Theologis Martin. Led. 2. 41. *q.* 18. *art.* 1. *post solutionem* 4. *& in summa lib.* 10. *c.* 14. §. 26. *& in lect. de censsib.* Navarr. *de restit. lib.* 3. *c. n.* 350. Salon. 2. 2. *q.* 5. *de dom. art.* 4. Gabr. Vasq. 1. 2 *disp.* 163. Lorca *ead.* 1. 2. *d.* 21. *de leg. ad fi.* Mag. Can. 2. 2. *q.* 62. *de animo pag.* 160. Jul. Clar. *de testam. q.* 90. Less. *de just. & in lib.* 2. *c.* 19. *dubio* 3. Burg. de Paz. *in l.* 3. *Tauri, à n.* 43
1364. plures referens, cùm solemnitas, & forma hæc non fundetur in præsumptione, & falsa causa, sed fraude; nam lex irritans testamentum vel alium actum, in quo non est adhibita, & servata forma, & solemnitas requisita, in universum & generaliter illum irritat ex

defectu

defectu solemnitatis, & formæ, quantumvis fraus absit, de quo etiam latè per Aloys. Ricc. *in praxi Eccles. concursus*, &c. *à n.* 3. *& suprà à princ.*

Et cum sacro Trident. Conc. *sess.* 24. *de reform. c.* 18.
44 & motu proprio Pii V. quæ incipit, *in conferendis*, sub data 15. Calend. Aprilis anno 1566. & in Bullario 32. quib. sit præscripta forma inviolabiliter observanda in vacatione, & provisione beneficiorum Parochialium, quæ si non servetur, provisio est ipso jure nulla, ut constat ex d. Conc. *ibi*, aliàs provisiones omnes contra prædictam formam factæ, subreptitiæ censentur, *&c.* & in edicto motu proprio *ibi*, tenore præsentium, omnes, & singulas collationes, & provisiones, & quasvis dispositiones Parochialium Ecclesiarum præter, & contra formam ab eodem Conc. Triden. præsertim in examine per concursum faciendo præscriptam, factas, aut in futurum faciendas, nullas irritas, aut nullius roboris vel momenti fore, & esse, nullumque provisus, aut titulum etiam coloratum possidendi, præbere, & Parochiales Ecclesias hujusmodi (ut priùs ante collationem hujusmodi vacabant) ex tunc vacare statuimus, *&c.* maximè quia clausula (irritans) qua hæ constitutiones, utuntur
45 formam inducere, certum dicunt D. alii, *in l. non dubium C. de leg.* quam quidem clausulam, & decretum (irritans) continent generaliter omnia decreta Conc. Trid. ut continetur in bullis Pii IV. & Pii V. super con-
46 firmatione, & observatione ejus Conc. emanatis. Flam. Paris. *de resign. benef. lib.* 4. *q. num.* 24. Felin. *in c. non-null. num.* 1. *de reser.* Caputaq. *dec.* 176. *num.* 2. & 3. *p.* 1. Hier Gonz. *in regula de mens. gl.* 15. *num.* 27. ubi etiam dicit quòd decretum (irritans) contentum in lege conci-
47 liari afficit etiam manus Papæ, & ipsum ligat, quando de expressa derogatione non constat cùm generaliter prohibitio, & dispositio conciliaris requirit expressam mentionem, & denegationem per eum *ibi n.* 36. de hac tamen derogatione Concilii, præcipuè Trid. dic. ut latè per Nic. Garc. *de benef.* 4. *n. c.* 5. *à n.* 25. *fursum.*

48 Ac pròpterea praxis est notissima supremorum tribunalium, ut appellationi, deferendum, reponendumque esse declaretur: si interponatur à provisione indistinctè quorumcumque beneficiorum, sive simplicium, sive curatorum, sive judicialiter, sive extrajudicialiter in ea fit processum, (secundùm quæ dixi *suprà p. c.* 13.) quando scilicet, peccatum est in forma ipsius provisionis, seu aliàs notoriè detegitur nullitas ex inspectione processus, quæ ipsam provisionem irritam jure reddit, quoniam quod nullum est, executionem non meretur, secundùm text. *in l.* 4. §. *condemnatum*, *ff. de re jud.* & quæ hucusque hoc capite dicta sunt, quare inutile non erit aliqua hic annotare loco exempli, quibus provisio nulla cognoscetur, ut pariter appellatione suspendantur.

49 Et in primis circa dispositiones dictorum sacrorum decretorum Trid. & motus proprii, quoad provisionem Parochialium, quæro, cùm in eis dicatur, edictum proponendum esse publicum, & per id esse vocandos, qui voluerunt se examinari, an edictorum omissio vitiet concursum Zerola *in praxi Episcopi* 1. *p. verbo Paroch.* §. 2. 2. *dubio*, & Cuch. *de repub. Eccl. c.* 28. *de Parocho*, *sub n.* 6. affirmant; edictum esse necessarium ex d. Bulla Pii V. & declaratione S. Congregationis super eodem Concilio dicentibus, collationem Parochialis factam sine examine per concursum esse nullam. Ricc. *in prac. Eccles. conc. dec.* 427. *n.* 1.

50 Sed contrarium verius est, collationem nullam non reddi ex omissione edicti regulariter, sed ibi tantùm, ubi Conc. provinciale id statuerit, ut fecerunt Conc. provinciale Toletanum *act.* 2. *decreto* 24. & Conc. Compostellanum celebratum anno 1566. *act.* 2. *decreto* 3. nam prædictum Conc. Trid. *d. c.* 18. id præcisè non inducit, sed reliquit arbitrio Episcopi, vel Synodi provincial. ut apparet *ex vers. & si Episc. &c* & respondit etiam in terminis S. Congregatio, super eodem Trid. decreto *d. vers. Episcopo faciendo*, *&c.* his verbis. Congregatio censuit faciendum examen per concursum, quoties contingerit vacare Parochialem Ecclesiam, nec ideò à decretis Concil. Trid. recedendum erit, quòd rixæ & tumultus oriantur, & alia forsan pejora sequantur; quod verò ad propositionem edicti publici attinet, quod verò ad propositionem edicti publici attinet, hoc totum positum esse arbitrio ipsius Episcopi faciat, necne, nisi provincialis Synodus aliquid circa hoc præcisè statuerit, (quod observandum erit,) & iterum ibidem alia ita declarat Congregatio Concilii censuit, propositum edictorum publicorum relictum esse arbitrio Episcopi, vel Synodi provincialis, *&c.* nos infrà *n.* 176.

Et ita hanc partem tenent Nav. *cons.* 4. *de præ-* 51
bendis Nic. Garc. *in tract. de benef.* 2. *tom.* 9. *p. c.* 2. *n.* 35. *& seqq.* Nec obstat Congregatio Conc. adducta per Zerol. & Cuch. quoniam ipsi in edicto faluntur, quia duntaxat disponit in concursum faciendo præcisè non enim sequitur: concursus est faciendus, ergo edictum proponendum præcisè; quoniam diversa hæc sunt, ut constat ex suprà adducta Congregationis declaratione, & ex Trid. quibus non est necessarium, & præcisum disponitur; & ideò illatio eorum Doctorum non admittenda, tanquam facta separatis, *l. Papinianus*, *de minor.* quid in jure patr. vide Ricc. *in praxi jur. pat. dec.* 160. contrarium tenentem post alios citat plures nos infrà *n.* 79.

Rursus quæro supposito illo, quòd edictum propo- 53
nendum esset cum termino decem dierum; nec ultra alios decem queat prorogari, ex d. Trid. decreto 18. & Bulla Pii V. *vers. providemus*, Zetola *in praxi Episc. de verbo* §. 2. *dub.* 2. & Cuchus *d. c.* 28. *de Parocho*, *sub n.* 6. & ita ex Conc. prov. Compostel- 54
lano ubi supra statuitur, quòd Episcopi intra 15. dies à tempore notitiæ vacationis per publicum, & necessarium edictum convocent omnes, quotquot voluerit examinari, quod in valvis Ecclesiæ beneficii, & ubi aliàs Episcopo visum fuerit per 20. dies, ut minimum 55
præfigatur, sub censuris & pœnis contra eos, qui tale edictum, aut tollere, vel delere, ausi fuerint, & hic terminus currit ex quo tam in valvis Ecclesiæ Cath. quàm Ecclesiæ beneficii præfixum est, juxta d. Com- 56
postellanum decretum, & expectandum erit: quòd labatur terminus, ex quo ultimo præfixum est, latè etiam Ric. *in prac. Eccl. concursus dec.* 427. *n.* 2. & 3. ubi quòd ad prorogationem requiritur causa.

An igitur proposito edicto cum majori termino 57
20. dierum vitietur propositio parochialis, an tantùm erit nullum edictum respectu excessus? Et respondetur, quòd non vitiatur provisio, enim verò licèt faciat hoc Episcopus contra prohibitionem Concilii & dictæ constitutionis, assignando majorem terminum: non tamen id pertinet ad formam necessariam provisionis sicut nec deputatio Vicarii, ut statim dicemus, sed solùm ex æquitate, & mente Pontificis edictum dicetur nullum, quantum ad excessum termini, sive à principio cum eodem excessu præfigatur, sive post ea prorogetur, ac ideò qui se oppoſuerint post ea, dies terminum juris & intra terminum excessivum, seu prorogatum, non erunt legitimi oppositores, nec 58
ad concursum admittendi. Ita dicit Nic. Garc. *de benef. d.* 2. *to.* 9. *p. c.* 2. *n.* 46. *& seq.* ex qua deputatione nullum damnum, nullique oritur præjudicium, sed foret multum majus si provisio irritaretur, in maximum Parochialis Ecclesiæ & animarum periculum ex dilatione, sed si aliquod damnum oritur oppositoribus, intra legitimum terminum succurritur eisdem, excludendo postmodum oppositos in termino excessivo, quo satisfit principali sacrarum constitutionum intentioni.

Quid autem è converso, quando edictum minori ter- 59
mino decem dierum appositum est, an provisio nulla dicatur? Et affirmativè respondeo ex d. Trid. & Bullæ decretis, tum etiam, quia terminus à lege inductus ab- 60
breviari, & minui non debet à judice Philip. Franc. *in c. cum sit Romana*, *n.* 6. *& seqq. de app.* Lanfran. *dec.* 475. Mynsinger. *singul. observ. cent.* 2. *decis.* 68. incipit, *decem dierum*, & iterum *cent.* 3. *decis.* 11. incipit *non solum.*

61 Aſinius *in praxi jud. §. 2. n. 9. in princ.* nam in iis quæ à jure ſunt determinata, non licet arbitrari, ut optimè latè, per Thomam Sanch. *de matrim. lib. 1. diſp. 16. n. 4.*

62 Et facit, quia in edicto debet competens terminus aſſignari ad comparendum, aliàs ſi vel petens collationem, nimis brevem edicti terminum procuraverit, ne deveniat ad plurium notitiam; inſtitutionem irritam eſſe; probant Innocent. & Abb. *in c. cum olim, de cauſ. poſſ. & propr.* Ripa *in c. cum M. Ferrarienſ. n. 10. de conſtitutionib.* Marc. Ant. Cuch. *lib. 4. inſtit. maiorum tit. 4. n. 41.* Sequitur noſter Perez de Lara *in tract. de ann. & Capell. lib. 2. c. 10. & n. 44. & ſeqq.* ubi invehit in Prælatos, qui edicta beneficiorum, maximè Parochialium brevi tempore claudunt, forſan dum cupiunt, aliquibus beneficia conferre, cùm ex hac nimia feſtinatione formæ juris non ſatisfaciat, imò ejus intentioni, directè contraveniat, contra text. *in l. tutor qui reperto-*

63 *rium, §. tutor*, ibi, debuit enim partibus ſuis fungi, non quidem præcipiti feſtinatione; & ita vidi declaratum in hoc almo tribunali ſupremo appellationi eſſe deferendum hac de cauſa, quoniam proceſſum fuit ad proviſionem cujuſdam beneficii curati, propoſito edictorum termino 6. dierum quia cum proviſio nulla fuerit, & irrita, executionem, effectum non merebatur ac propterea juſtè fuit declarata delatio, & repoſitio.

64 Sed quid dicendum, an examen & concurſus factus ante lapſum terminum edictorum ſit nullus? In quo reſpondetur affirmativè, ut optimè diſputat, & reſolvit plures deciſiones Rotæ Garcia, *de benef.* hinc inde adducens *in 9. p. c. 2. n. 326. cum plurib. ſeqq.* quia eſt factus contra formam Concilii *d. c. 18. verſic. tranſacto*, ibi, tranſacto conſtituto tempore, omnes, qui deſcripti

65 fuerint, examinentur, *&c.* & cùm loquatur per Ablativum abſolutum, conditionalem diſpoſitionem reddit, *l. à teſtatore, ff. de condit. & demonſt.* & ſic irrita erit, ne per præventionem unius, alii ſupplententur ſecus ſi poſtea alius non compareat, Ricc. *in pract. concurſus dec. 323. in fin.*

66 Deſuper notandum erit, quod ex d. Tridentini decreto inductum eſt, pro forma, ut examen Parochialis vacantis debeat fieri cum examinatoribus ſaltem tribus, ut conſtat ex ejuſdem Concilii decreto, *ibi*, non paucioribus, quàm tribus: notat Pat. Ledeſma 2. *p. ſumma tract. 7. c. 1. concl. 7.* circa 13. difficultatem, & declaravit S. Congregatio ſuper *eod. c. 18.* Trid. ſuper illis verbis: (tres ex illis eligat Epiſcopus,) ita ait: Statuit præciſè, ut examinatores ſint tres, ſed quod non poſſint eſſe pauciores tribus, ut ſuprà dicitur, ita quòd ſi tres ſunt tantùm examinatores; vota non poſſunt eſſe paria; ſed ſingularia quando ſinguli ſingula approbant.

67 Cui & illud eſt proximum, quod cùm ex d. decreto Tridentini *c. 18.* ſit diſpoſitum, examinatores ſingulis annis in diœceſana Synodo ab Epiſcopo, vel ejus Vicario ad minus ſex proponantur, qui Synodo ſatisfaciant, & ab ea probentur, advenienteque vacatione cujuſlibet Eccleſiæ tres ex illis eligat Epiſcopus, qui cum eo examen perficient, indeque ſuccedente alia vacatione, aut eoſdem, aut alios tres, quos maluerit ex prædictis illis ſex, eligat, tenet etiam Ledeſma *ubi proximè*, qui de-

67 putandi ſunt in Synodo vera, & formali, quæ eſt Congregatio legitima, quam facit Epiſcopus cum clericis, ſibi ſubditis in ſua diœceſi, ad tractandum de iis quæ curæ paſtorali incumbunt, & de ſpectantibus ad reformationem, & bonum regimen Epiſcopatus, ut per Boteum *de Synodo 1. p. num. 5.* & iterum *3. p. in princ. per to-*

69 *tum*. Unde evenit, quòd ſi pauciores, quàm ſex; putà quatuor, vel quinque examinatores in Synodo deputentur, non erit legitima deputatio, & conſequenter examen, & concurſus cum illis electis factus, erit nullus tanquam factus contra formam Conc. Trident. ut affirmat Nicol. Garcia *de benef. 2. tom. 9. p. c. 2. n. 66.* ubi teſtatur, ita fuiſſe tentum per Rotam in uno Forosempronienſ. Parochialis 15. Januarii an. 1593. quam etiam ad literam refert inferiùs *numero* 133.

70 Et quidem eſt valdè notandum, quod ab ipſo Garcia *in eod. c. 2. à n. 66. cum ſeqq.* probatur, quòd ſi ex dictis ſex examinatoribus, aliqui intra annum mortui fuerint vel abſentes, tota facultas examinandi ſpectabit ad ſuperſtites, etiamſi unus tantùm ſuperſit, unà cum Epiſcopo, vel Vicario, cùm Synodus niſi ſingulis annis congregari non poſſit, ex Trid. *ſeſſ. 24. de reform. c. 2.* ſi omnes mortui fuerint intra annum, 71
vel abſentes, Epiſcopus examinatoribus antiquis Synodalibus (ſi fuerint) ſubrogabit alios non pauciori 72
num. 6. & ſi non extiterint non examinatores antiqui, qui ad hunc numerum accedant, tunc Epiſcopus eligat illos qui fuerint, ac alios ſuppleat denuo uſque ad numeri prædicti quantitatem, & complementum, approbatos tamen à Capitulo. Verùm ſi 73
nulli antiqui Synodales examinatores ſuperſtites fuerint, tunc Epiſcopus omnes novos examinatores ſuperſtites fuerint, tunc Epiſcopus omnes novos examinatores probitate ac ſcientia idoneos cum approbatione Capituli, non pauciores prædicto numero, ſubſtituat prout anno 1593. reſponſum fuit per ſanctam Congregationem Card. proponente parte Epiſcopi Civitatenſis, cujus declarationem litteraliter refert ipſe Garc. ibi *num. 72.* de quo latè per Mareſc. *var. reſol. lib. 1. c. 32.* Aloyſ. Ricc. *in pract. Eccl. concurſus dec. 420. per tot.*

Et quidem meritò; quoniam ubi forma præciſè 74
ſervari non poteſt, ſufficiet actum facere per æquipollens, & eo modo quo poſſit, Aymon. *conſ. 12. num. 2. & conſ. 177. n. 5.* cum aliis infinitis congeſtis per Tiraq. *de legib. connub. gl. 6. n. 32. & 69.* Flam. Pariſ. *de reſign. benef. lib. 7. q. 5. n. 19.* Rom. *conſ. 333. n. 5.* Rolan. à Valle *conſ. 81. n. 25. & ſeqq. lib. 1. & conſ. 30. n. 3. lib. 5.* Alciatus *in l. 1. n. 41. de liberis & poſth.* nam Concilium loquitur cum præſuppoſito, quòd examinatores Synodales exiſtant, ergo ceſſante hoc præſuppoſito ceſſat ejus diſpoſitio, ut notat *in l. mancipia C. de ſervis fugit.* & ibi gl. & Fulgoſ. & Salic *n. 2.* Decius *conſ. 101. num. 2.* Ruin. *conſ. 55. in fin. lib. 3. & conſ. 83. num. 5. lib. 5.* Socin. junior. *conſ. 154. n. 22. lib. 3.* & quia quando conſtitutio 75
inducit novam formam, & illa de facto non poteſt obſervari, veluti quia non adſunt perſonæ, vel qualitates requiſitæ, ſufficit quòd actus fiat eo modo quo priùs fieri poterat, *c. quia propter*, & ibi Abb. poſt Joan. And. *in conſ. 26. n. 12. lib. 2. & in conſ. 1. num. 11. de elect.* Aymon. *conſ. 12. num. 2. cum. ſeqq.* quam rationem ſequuntur Riccius & Mareſc. *ubi proximè.*

Et ex his apparet, quòd cùm ipſi examinatores ex 76
Conc. & motu proprio Pii V. ſint approbandi ſcientia, moribus, & vita, eorum deputatio debeat fieri nominatim, & de perſonis certis non autem in genere; puta Prior, ſeu lectores talis monaſterii, Canonicus Doctoralis, vel Magiſtralis, ac Pœnitentiarius, ut non comprehendantur etiam ſucceſſores, tanquam perſonæ incertæ, in quibus non poteſt cadere approbatio à Concil. Trid. & motu proprio, ut contra Ledeſmam *in ſumma 2. p. tract. 7. c. 1. concl. 7.* circa tertiam difficultatem, optimè reſolvit Nic. Garcia *ubi c. 333. cum ſeqq.* & nota, quia jam de facto dubitari vidi & de pluribus quæſtionibus ſuper ipſis examinatoribus, vide eundem, *ibi à n. 42. cum multis ſeqq.*

Hinc eſt, quòd examen & approbatio in concurſu re- 77
quiritur neceſſario pro forma ad proviſionem Parochialis Eccleſiæ, ut conſtat ex d. Trid. & Bulla Pii V. *ibi*, præſertim in examine per concurſum faciendo, *&c.* & decrevit Sancta Congregatio ſuper illis verbis (Epiſcopo faciendo, *&c.*) Concil. Trid. *d. c. 18.* ſuperiùs adducta *n. 56.* & iterum per ipſam Congregat. ſuper illis verbis (ſubreptitiæ eſſe cenſeantur) ita: Examen omiſſum in Parochialibus per concurſum vitiat collationes, & in proviſiones Parochialium Eccleſiarum factas poſt publicationem Concilii Trid. ab ordinariis abſque examine per concurſum nullas, ſed prædictæ Parochia-

les

chiales ita collectæ vocant, &c.) etiam oppositori quantumcumque, & etiam notoriè docto non potest Episcopus beneficium conferre, sed tenetur omnimodo
78 formam concursus servare, quem is oppositor omnimodo subire tenetur. Tusc. *in tract. de visit. lib.* 2. *c.* 5. *n.* 10. Cened. *in collect.* 15. *ad decretum nu.* 5. Flamin. Pariſ. *de resig. lib.* 8. *p.* 9. *à p. n.* 38. Zerola *in praxi Epiſ. verbo Doctor.* §. 1. 2. *p.* Marc. Anton. Genuensis *in praxi Archiep. Curiæ Neapolit. c.* 65. *n.* 1. *de fi.* Prosp. de Auguſt. *in addit. ad ſummam Bullarii* 40. *verbo, Parochialium beneficiorum collatio q.* 1. & Leſſius *de juſt. & de jure, lib.* 2. *c.* 34. *n.* 82. Gomez. *in regul. de menſ. gl.* 4. *à nu.* 90. nonnullos citat Ricc. *in pract. Eccleſ. concurſus, dec.* 414. *à princ.*

79 Cæterùm & ex d. Trid. decreto 18. *verſ. peracto deinde*, &c. requiri præcisè pro forma, ut examinatores renuntient, quotquot idonei reperti fuerint, ut S. Congregatio *ſuper d. c.* 18. censuit ita: Examinatores peracto examine debent eos ex communi sententia renuntiare Episcopo, quotquot idoneos repererint: & an hæc renunciatio debeat esse palam, seu secretè, & de aliis hujus declarationibus vide latè per Nicolaum Garc. *ubi ſuprà n.* 104. *& ſeqq.*

80 Et autem, quæ ſuprà diximus, concursum ad Parochiales esse, de forma & substantia provisionis intelligenda sunt etiam in Patochialibus juris patronatus Ecclesiastici; nam in iis patronus præsentare non potest alium, quàm unum ex eis, qui proposito edicto se opposuerint, fuerint examinati, & ab examinatoribus approbati juxta d. Trid. decretum. 18. *ſeſſ.* 24. *de reform.* ibi: Si verò juris patronatus Ecclesiastici erit, ac institutio ad Episcopum, & non ad alium pertineat, is, quem patronatus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit; Episcopo præsentare teneatur, ut ab eo instituatur, cum verò institutio ab alio, quam ab Episcopo erit facienda, tunc Episcopus solus ex dignis eligat digniorem; quem patronus ei præsentet, ad quem institutio spectet, &c.) ac ideo ad differentiam juris patro. laicorum, de quo protinus, & vide Riccium *in pract. Eccleſ. concurſus ad parocli. dec.* 414. *ad fin.*

81 Et ex hoc sequitur, quòd cùm hæc sit forma à Tridentino tradita, non transgredienda, sed specificè servanda, ut patronatus Ecclesiasticus ex approbatis per concursum, unum præsentet instituendum, si aliquem
82 repræsentaverit, antequam sit ita ab examinatoribus approbatus in concursu, præsentatio erit nulla; nec ejus virtute facienda erit institutio ab Episcopo, tanquam minùs legitimè facta; nisi denuo iterum expresse vel
83 tacitè fuerit præsentatus, postquam ipse sit intra terminum edictorum, seu re integra, oppositus, & inter cæteros descriptus & inter dignos approbatus. Imò institutio aliter facta irrita erit, quia quando institutio, seu collatio facienda, certo generi personarum, vel ex certi generis personis, quibus aliqua qualitas requiritur, sive jure, sive fundatione, vel alio quovis modo aliis facta, quàm eisdem qualificatis, & ejusdem generis, erit nulla provisio ipso jure, ut puta, quando præsentari, aut conferri debeat beneficium naturalibus alicujus loci, seu clericis, & portionariis certæ Ecclesiæ, vel filiis patrimonialibus, vel consanguineis fundatoris, quia aliis facta irritatur, & est invalida præsentatio, ita expresse dicunt Card. *conſ.* 48. Joan. Gutie. *conſ.* 2. *n.* 3. Aymon. *conſ.* 62. *n.* 5. Didacus Perez *in l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 1. *ordin. verſ. quod adeo procedit* Azeved. *in l.* 14. *tit.* 3. *n.* 13. Cened. *in collectaneis ad decretal.* 89. Nicol. Garcia *de benef.* 2. *tom.* 7. *p. c.*
84 15. *n.* 9. *& ſuprà* quoniam harum qualitatum appositio, cùm sit forma ipsius provisionis omnimodo servanda est in provisione, ita Rochus de Curte *de jure patro. verbo honorificum q.* 18. *ad fi.* Lamber. *de jure pat.* 3. *p.* 2. *lib. q.* 5. *art.* 4. *n.* 8. & 11. Covarr. *in regul. peccatum*, 2. *p.* §. 7. *n.* 5. Gutt. *Canon. q. lib.* 2. *c.* 11. *n.* 37. Ovied. *de benef. incomp. c.* 23. *n.* 132. *& c.*

Salgado de Protect. Reg.

23. *à n.* 107. Perez de Lara *de ann. & capell. lib.* 2. *c.* 2. *à n.* 1. Azor. *inſtit. moral.* 2. *p. lib.* 6. *c.* 4. *q.* 25. quos de materia require.

Deinde quia quando collatio, seu præsentatio fa- 85
cienda est certæ personæ, seu certo generi personarum tunc dicitur necessaria, Rebuff. *in praxi. tit. de collat. n.* 1. Petrus Gregor. *de benef. q.* 39. *n.* 3. Puteus *dec.* 190. *n.* 3. *lib.* 3. *& dec.* 235. *lib.* 2.

Deinde cùm Concilium Trid. noviter illam certam 86
formam inducat, præcisè & specificè servandam, ex *c. cum dilecta* ubi latè Fel. *de rescript. c. ſi cuidam ſacerdotali de præbendis, lib.* 6. Pariſ. *conſ.* 12. *n.* 47. *& conſ.* 15. *n.* 23. *vol.* 2. Rota *dec.* 13. *n.* 2. *de conceſ. præben. in novis. & dec.* 8. *de dolo & contum. in novis*; ita quod si minimo deficiat forma, nihil actum dicitur, & totus actus corruit, latè Fel. *ubi proximè n.* 10. Moheda. *dec.* 17. *n.* 1. *de cauſa poſſ. & propr.* Decius *conſ.* 532. *n.* 4. & 5. Tiraquell. *de retract. convent.* §. 4. *gl.* 6. *n.* 31. *cum ſeqq.* Caputaq. *dec.* 250. *& dec.* 143. *n.* 3. *p.* 3. Mando. *in regul.* 27. *q.* 20. *à num.* 16. *cum ſeqq.*

Ac ideo præsentatio omnimodo requiritur, ut fiat 87
post concursum, cùm ex approbatis unus est præsentandus, quia qualitas adjecta verbo, vel participio, debet intelligi secundùm tempus verbi, vel participii, *l. in dilectis*, §. *extraneus. ff. de noxal. l. ex facto ff. de vulg. & pup. c. ſi eo tempore de reſcript. lib.* 6. & Lapus Abb. *in c. ſi à ſede de præbend. lib.* 6. *verſ. tunc cum agitur*, quem refert Cassiad. *dec.* 15. *ante num.* 1. *de præben.* Mohed. *dec.* 23. *n.* 1. Simoneta *de reſerv.* 88
q. 53. *n.* 2. Rota *dec.* 79. *n.* 13. *p.* 1. *diverſ.* Gutier. *conſ.* 1. *n.* 13. Azeved. *in l.* 1. *n.* 82. *tit.* 5. *lib.* 6. *recop.* Et quia Concilium Tridentinum utitur verbis præteriti temporis ibi inter probatos ab examinatoribus, quare præteriti temporis præcisè requirunt consummationem, & perfectionem actus Bart. *in l. hoc articulo n.* 2. *de hæred. inſtit.* Bald. *in l. ſi. n.* 14. *C. de ſententiis quæ ſine cert.* Marsil. *in conſ.* 102. *n.* 26. Chassaneus *in conſuetud. Burg. rubr.* 1. §. 5. *n.* 12. Gratia. *in diſcept. foren.* 2. *p. c.* 372. *n.* 19. faciunt quæ latè Mascard. *de prob.* 2. *tomo concl.* 84. *n.* 28. *& ſuprà*, ubi multos citat in propositum.

Nec hæc qualitas, quæ à principio requiritur, suffi- 89
ciet, si postea sequatur, *l. ſi quis mihi, ff. de acquir. hæred. l. fratres ff. de pœnis*, gl. *in clem. ut hi verbo conſtitutis, de ætate & qualit.* Decius post alios *in c. poſt ceſſionem de probat.* Flam. Pariſ. *de reſig. lib.* 4. *q.* 1. *n.* 14. Aymon. *de antiqui. tempo.* 1. *ſeſſ.* §. *vidimus*, & latè *n.* 33. Raudens. *conſ.* 11. *n.* 26. & probant suprà dicti Doctores, & sic sequitur, ut institutio virtute præambulæ præsentationis & ante concursum, ac probationem sit nulla, tanquam facta contra formam & non debita servata qualitate nec debito tempore, nisi postmodum alia de novo subsequatur præsentatio ut illius si fuit oppositor, & approbatus, vel etiam alterius ex approbatis, & examinatis, juxta tenorem *d. c.* 18. & ea quæ notantur *in l. bove*, §. *hoc ff. de verborum ſignif.*

Et hoc ex eo iterum clarius redditur, nam instru- 90
mentum productum ante litis contestationem, cum eo tempore possunt fieri probationes, ut habetur rubro, & nigro, *ut lite non conteſtata, &c.* non probat, nisi postmodum tempore probatorio iterum producantur, ita singulariter tradunt Marsil. *in ſingul.* 170. incipit *animadvertant.* Federi. de Senis *conſ.* 160. Butrig. *in c. cum dilectus*, §. *nos igitur col. ult. de ord. cognit.* Felin. *in c. cauſam quæ col.* 2. *poſt n.* 6. *de teſtibus, & in c.* 1. *col. pen. ſub n.* 28. *de prob.* Accursius *in l. quæ omnia in l.* 1. *ff. de procur.* Bar. *in l. mutui in princ. eodem tit.* Bald. *in l. art. prætor. in princ. verſ. circa ſecundum ff. de jurejur.* latè prosequitur post alios Mascard. *de prob. tom.* 2. *concl.* 923. *per totam.*

Et comprobatur, an appellatio à procuratore inter- 91
posita tempore, quo carebat mandato, non sustinetur, etsi postmodum illud habeat sufficiens; nisi denuo alia interponatur, si sit intra terminum, secundùm

communem opinionem, quam ſecuta eſt Rota per Achil. de Graſſis *deciſ.* 10. *alias* 236. *appellatio procurator. de appellat. fol.* 101. Lancelot. *de attenta.* 2. *p.* 92 *cap.* 12. *lim* 50. *n.* 21. *&* 22. Scaccia *de appell. quæſt.* 5. *à n.* 27. dicentes quod propterea talis appellatio non cauſaret attentata, reddentes rationem: quia perſonæ habilitas requiſita tempore actus non ſufficit quod interveniat poſt actum. Scaccia *lib.* 1. *cauſ. civil. & crim. cap.* 101. *n.* 32. *in fin.*

93 Et iſta nova à patrono præſentatio, non ſolùm poteſt fieri expreſsè, ſed etiam tacitè, ut puta, ſi patronatus intra tempus aliquem actum fecerit per tacitè inducatur alia nova præſentatio illius, quem antea præſervaverat; juxta mirabilem Rotæ Rom. deciſionem juris patronat. de anno 1588. coram Blanqueto, ut teſtatur (aliud agens) Garcia *de beneſi.* 11. *p c.* 3. *nu.* 17. ut determinaverit, quòd licèt, reſignatio facta abſque patroni conſenſu ſit nulla, tamen præſentatio facta à patrono ea de cauſa non valet, quia non addicatur 94 jus à reſignante poſſeſſore, at eo mortuo, patronus continuans litem cum reſignatorio, petens ut inſtituatur ille à ſe preſentatus, hæc proſecutio litis æquipollet novæ præſentationi factæ in tempore, adeò ut excludat devolutionem.

95 Corroboratur etiam ex eo, quod dicit Salcedo, *in add. ad Bernard. Diaz. c.* 21. *de illiteratis ſub litera C. in fin.* quòd licèt collatio beneficii illiterato facta, ſit nulla, ſi tamen poſtea literas ille addiſcat, & is qui contulit ſciens, non pœnituit, intelligitur de novo tacitè conferre, & priſtina collatio nova quadam collatione reviviſcit, ex his quæ latè Fel. *in cap. cum ex officii, n.* 37. *de præſcr.* ſequitur Gonzal. *de alternat. gl.* 14 *n.* 46.

96 Hinc traditio poſſeſſionis beneficii facta ab habente poteſtatem conferendi, per neceſſarium antecedens inducit tacitam, & virtualem collationem, Puteus *deciſ.* 120. *deciſ.* 125. *lib.* 5. Aquil. *deciſ.* 4. *de præbend.* Covarr. *lib.* 3. *variar. c.* 6. *n.* 10. Caputaq. *deciſ.* 81. *n.* 5. *p.* 1. & Rebuf. plures ſimiles adducens caſus *de pacificis poſſeſſio. nu.* 12. *uſque ad* 18. plenè Selva *de benef.* 3. *p. q.* 10. *in princip. & n.* 24 Rot. *deciſ.* 987. *lib.* 3. *p.* 3. *diverſ.* Gonzal. *ubi proximè n.* 45. *& ſuprà, & gloſ.* 5. *in princ.* 97 *nu.* 54. docentes, quòd collatio aut præſentatio poteſt fieri non ſolùm expreſsè, ſed etiam tacitè per aliquos actus, Garcia *de benefic.* 11. *p. c.* 3. *n.* 17. ubi tacita præſentatione Mareſcot. latè *variar. ſolutio. lib.* 2. *c.* 33. *à n.* 21. *& ſupra à princ.* Alia etiam circa hanc quæſtionem videnda ſunt *infrà* 6. *p. c.* 28.

98 Redeundo igitur ad noſtrum propoſitum, à quo lapſi egredimur, ut ſcilicet concurſus neceſſario requiratur pro forma in parochialibus juriſpatron. Eccleſiaſtici, adeo procedit, ut quemadmodum in merè collativis, etiam reſervatis ſuæ Sanctitati, & in ejus menſibus vacantibus, vel aliàs reſervatis, ſeu affectis illum poſſit facere in partibus, & in ſua diœceſi quilibet ordinarius, non obſtantibus regulis reſervatoriis, ut expreſsè diſponit idem Concilium Trident. *d.* 18. *c. ſeſſ.* 24. *de reform.* ibi etiam ſi parochialis Eccleſia reſervata, vel affecta fuerit generaliter, vel ſpecialiter, *&c.*) & idem etiam diſponit d. motus proprius Pii V. tenet Zerola *verbo parochia* §. 2. *dub.* 4. *&* 10. ac ita declaravit ſacra Concilii congregatio, quam declarationem ad propoſitum refert Flami. Pariſ. *de reſig. benefic. lib.* 8. *quæſt.* 9. *n.* 103. & ad literam etiam refert Hieron. Gonzal. *in regul. de menſ. gl.* 6. *n.* 112. aliam etiam declarationem facit ad idem eadem Sancta congregatio, quam refert ad literam Anaſt. Germo. *de indul. Card.* §. *quibuſvis n.* 1. 7. Flamin. Pariſ. *ſupra l.* 10. *q.* 7. *n.* 12. ejus etiam meminit Nicolaus Garcia *de benef.* 9. *p. c.* 2. *n.* 154. hoc etiam ſequitur Cuch. *de repub. cap.* 12. *de parocho n.* 6. Marcus Anton. Genuenſ. *in pract. Archiep. cap.* 65. *nu.* 1. Riccius ſtatim citandus, Mareſ. *lib.* 1. *variar. reſolut. cap.* 2.

Pariter & eodem modo in parochialibus juris patro- 99
natus Eccleſiaſtici, vacantibus in menſibus reſervatis ſuæ Sanctitati concurſus faciendus eſt ſpreto patrono, ut declaravit ſancta Congregatio ſuper eodem Tridentino, (cujus non meminere prædicti Doctores) ſuper illis verbis (quem patronus digniorum, *& c.* in ſequentibus Congregatio cenſuit, ſi inſtitutio ad parochiales Eccleſias, quæ juris patronatus Eccleſiæ ſint, facienda erit à ſummo Pontifice, quia fortè in menſibus reſervati vacaverit, jus eligendi digniorem ad ſolum Epiſcopum pertinet qui tranſmittere debet atteſtationem examinis facti per concurſum, quotquot in eo fuerint approbati & & quem ex approbatis ut digniorem, cui Sanctitas ſua gratiam faciat, nominare) & iterum eadem Sancta Congregatio ſuper eodem verſiculo Trid. in his verbis: Si beneficium curatum juris patronatus Eccleſiæ menſibus Apoſtolicæ ſedi reſervatis vacaverit; Epiſcopus ipſe ordinarius, nulla habita ratione patronorum, debet edicta concurſus proponere, idoneum eligere, ac Romam mittere cum fide ordinarii à ſummo Pontifice inſtituendum, (ſicut fit in aliis curatis quæ non ſunt de jure patronatus.) Riccius *in praxi Eccleſ. concurſ. dec.* 414. *verſ. fin.*

Nam certiſſimum eſt, in jus patronatus Eccleſiaſti- 100
cum (quod illud eſt) quando ex bonis Eccleſiæ beneficium fundatur ſeu dotatur, aut à laico donatur Eccleſiæ, aut ratione Eccleſiæ competit alicui juxta gloſſ. *in Clem* 2. *verbo præſentare de jure patron. gl. verbo in concl. in c. delectus.* 6. *de off. delegat.* ubi omnes text. *in c.* 1. *de jure patro. lib.* 6. Roch. de Curte *de jure patr. verbo jus quæſt.* Rebuff. *de nomina. quæſt.* 8. *n.* 2. Lambert. *de jure Patro. lib.* 1. *q.* 1. *art.* 5. *per totam.* Covarr. *in pract. q. c.* 36. *n.* 5. *verſ.* 2. Flamin. Pariſ. *de reſignat. lib.* 1. *quæſt.* 4. *à num.* 39. reſervationem ex regul. de menſ. ſicut aliam 101
quamlibet intrare non eſt dubium, quia facilè huic juri patro. præjudicatur, *c. cum dilectus de jure Patro c. dilectus* & ibi abb. *de off. delega.* latè Ojeda *de beneficior. incompat.* 1. *cap.* 24. *n.* 112. Mandoſ. *in regul.* 1. *q.* 8. *n.* 5. Caſſiador. *deciſ.* 4. *n.* 2. *de jure patr.* Cov. *d. cap.* 36. *n.* 5. latè Hieron. Gon- 102
zal. *in regul. de manſ. gl.* 28. *n.* 5. *& ſeqq.* qui *nu.* 7. dicit quòd per ſolam ſimplicem collationem factam à Papa cenſetur derogatum juri patro. clericorum abſque alia derogatione, Caſſiador. *deciſ.* 4. *n.* 11. *de probationibus fin. nu. fi. de jure patr.* quod ſecus eſt in jure pat. laicorum, quòd ſub nulla reſervatione comprehenditur, ut latè per Gonz. *d. gl.* 18. *à princ.*

Et obiter advertes, quòd in his beneficiis reſervatis 103
approbatus, & electus per concurſum ordinarii tenetur pro obtinenda collatione à ſede Apoſtolica fidem approbationis mittere, ac rationem concurſus manu Epiſcopi, ſeu ejus Vicarii ſubſcriptam intra quatuor menſes, ut conſtat ex motu proprio Pii V. quæ currunt à die habitæ notitiæ vacationis, ut latè per Gonzal. *ubi ſupra d. gl.* 6. *n.* 131. *cum ſeqq.* & quæ addunt Garcia *ubi ſuprà n.* 7. *in* 10. §. *declarationis ſanctæ Congregationis ibi adductæ*, & ſi non ſervatur forma tradita à Concilio 104
Trid. in hujuſmodi parochialium proviſione vacantium in menſibus reſervatis, impetrari poteſt à ſede Apoſtolica, & impetranti concedi ſolet breve rigoroſum de capienda poſſeſſione nomine Cameræ, ut per Gonz. *ubi proximè numeris ſequentibus, & ſuperius à num.* 116.

Et in jure patronatus laicorum alia forma deſcrip- 105
ta eſt per Concilium, & dictum motum proprium, ut in vacatione talis beneficii abſque concurſu proviſio fiat, cùm poſtquam edictum propoſitum eſt, intra tempus à jure conceſſum, præſentat patronus aliquem clericum, iſque ſimpliciter (nullo alio admiſſo) examinandus eſt ad examinatoribus ſynodalibus, cui, ſi idoneus repèriatur, inſtitutio facienda eſt ad Epiſcopo, ut diſponit dict. Concil. Trident. *d. cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *de reformatione verſic. quod ſi jus*, &c. in hæc: Quod ſi jus patronatus laicorum fuerit, debeat, qui à

Patrono

Patrono præsentatus erit, ab eisdem deputatis, *ut supr.* examinari, & non nisi idoneus fuerit, admittit, *&c.* (& censuit etiam Sancta Congregatio Cardin. super d. Concil. *vers. quod si jus patronatus laicorum*, &c. in his verbis speciale est in jure patronatus laicorum, ut non requiratur concursus in collatione Ecclesiæ Parochialis,) & iterum eadem Congregatio sacra super eodem vers. ita ait: Examen per concursum fieri non debet in vacatione parochialium quæ sunt juris patronatus laicorum, sed sufficit, quod deputatus à patronis examinetur ab examinatoribus, in Diœcesana Synodo deputatis, & idoneus judicetur, prout statuit hic Concilium Tridentinum, §. *& quod si jus patronatus*, &c. tradunt Flamin. Paris. *de resig. benef. lib. 8. quæst. 9. n. 111.* Zerola *verb. parochia* §. 2. *dub. 7.* Cuchus *de repub. c. 28. de paracho num. 6.* Marcus Anton. Genuens. *in praxi Archiepis. cap. 61. num. 2.* Gonzal. *in regul. de men. glos. 6. num. 134.* Lessius *lib. 2. cap. 24. n. 58. & 81.* Nicol. Garcia *de benef. 2. tom. 9. p. c. 2. §. 2. num. 255.* Aloys. Riccius *in pract. Eccles. concurs. ad paroch. decis. 426. à n. & seqq.* ubi quatuor modis limitat Rota per Ludovicum *decis. 594. à num. 1.* 106

Sed succedit statim difficultas, an in parochialibus juris patronatus mixti laicorum, & clericorum concursus necessarius sit; cui quidem pluries providit sancta Congregatio Concilii *super d. c. 18. super d. vers. quod si jus patronatus*, ut concursus sit necessarius, quemadmodum in aliis Juris patronatus omnino clericorum, & in hæc: Quæ si juris patronatus partim Ecclesiastici, partim laici, servanda est forma examinis per concursum hic posita, quam Concilium præstitit in conferenda parochiali, quæ sit juris patronatus merè Ecclesiastici, idem dicendum est quando patronatus ex duabus partibus pertinet ad laicum, & pro una tantùm ad Ecclesiam: & super eodem Concilio superiùs *super ver. juris patronatus*, &c. pariter Congregatio censuit his verbis: Idem in collatione, & institutione juris patronatus mixti: scilicet, partim laici, partim Ecclesiastici. Sed tunc facto concursu in parochialibus mixti patronatus electum præsentat, & ab ordinario institutio facienda: notat Gonzal. *ubi proximè n. 135. & 136.* & Garcia *à num. 276.* Riccius *supr. decis. 414. ad fin. & 416. num. 3.* 107 108 109

Et est ratio scilicet favor Ecclesiæ, cujus est proprium interesse, ut maturiùs, melioùsque illis provideatur, prout fit dato concursu, ac ideo qualitas attenditur quæ Ecclesiæ prodest, ut dicit Garcia, *ibi n. 179.* secundùm Felinum *in tract. quando literæ Apostolicæ, concil. 6.* Lambert. 1. *p. lib. 1. q. 1. n. 6.* quia tunc jus patr. Ecclesiasticum tanquam dignus trahit ad se laicale minùs dignum, & pars clerici trahit ad se partem laici, *cap. per tuas, cap. contingit de arbitris c. 2. de consecratione Ecclesiæ, vel altaris;* at quando non adest aliquis Ecclesiæ favor, sed ipsius patroni, tunc qualitas laicalis prævalet Ecclesiasticæ, neque laicus propter clericum, & ejus societatem nimium præjudicium patiatur, nec suum perdat privilegium, hoc enim æquum est, ut in re individua societas aliis non præjudicet, notant Garcia *supr. n. 284.* & Gonz. *gl. 18. n. 12.* & ideo tale jus patron. mixtum non cadit sub generalibus reservationibus secundùm Gemin. *in c. unic. in fin. verbis, de jur. patr. lib. 6.* Felin. *in c. multorum n. 3. vers. & ideo singulariter de Judæis.* Abb. *in c. dilectus n. 5. de off. delegati.* Cassiad. *decis. fin. ante n. 11. de præbend. & decis. 7. de jure patr.* Selva *de benefic. 3. quæst. 11. n. 11.* Rochus de Curte *de jure patr. verbo jus, in 1. quæst. accessoria 7. quæst. princ. n. 23.* Lamber. *de jure patr. 3. p. lib. 2. quæst. 9. n. 9. in fin.* Rebuf. *in tract. de nominat. quæst. 15. n. 7.* Covar. *in pract. quæst. cap. 36. sub n. 5. vers. tertiò opportunè*, Mandos. *in regula 1. cancell. quæst. 8. num. 6.* Ojeda *de benefic. incompat. 1. p. cap. 24. n. 114.* Gr ssis *decis. 3. per totam de jure patron.* Petrus *decis. 137. per totam lib. 3.* Crescentius *decis. 3. de jure patron.* 110 111 112 113 114

Salgado de Protect. Reg.

Veralt. *decis. 405. lib. 1.* & Garcia & Gonzal. *suprà*, vide *n. 137.*

Et respectu derogationis videndus Felin. *in tract.* 115 *quando literæ Apostolicæ amplia. 6. & lim. 3.* Rochus de Curte *de jure patron. verbo jus, n. 15.* Lambert. *p. 2. lib. quæst. 9. art. 9.* Covarr. *practicarum quæst. d. c. 36. sub dicto num. 5.*

Pro qua resolutione, & illud facit, quod in paro- 116 chialibus unitis cum aliqua dignitate æquè principaliter concursus in ejusdem dignitatis provisione, omnimodo necessarius est, ut bene infert Nicolaus Garcia *de benefic. 9. p. c. num. 194.* ex declaratione sanctæ Congregationis dicentis: Examen concursus non est necessarium in dignitate, quæ parochialem perpetuò, & accessoriè unitam habet: refert Anasta. Germo. *de indult. Cardin. §. quibusvis num. 7. & 8.* Lessius *de repub. c. 34. num. 8.* Gonzal. *gl. 5. §. 7. 13. gloss. 6. num. 162.* quoniam unio facta æquè principaliter nihil noviter operatur, sed utrumque beneficium manet beneficium sicut erat, & quælibet Ecclesia in suo statu & honore remanet, & proprios redditus agnoscit, gaudetque suis privilegiis, sed illud solùm operatur, ut unus sit Rector utriusque, gloss. *in cap. & temporis 16. quæst. 1.* & gloss. *in c. 1. ne sede vacante*, gloss. *in Clem. per literas, de præb.* & ibi *q. 17.* Cardin. Imol. *à n. 15.* Abb. *n. 5.* Bonif. *à n. 20.* Caccialupus *art. 2. n. 2. & art. 8. q. 3.* Petrus de Perusio *cap. 1. n. 6. & c. 2. sub num. 3.* Rebuff. *in praxi benef. tit. de unioni. n. 15. & tit. de vicariis perpetuis n. 3.* Corras. 4. *p. n. 57.* Mandos. *regula 12. quæst. 1. num. 4. & cons. 27. à n. princ.* Ojeda *de benef. 1. p. 13. num. 2. & 8. & 2. p. c. 3.* Gonzal. *gl. 5. §. 7. n. 112. cum seqq.*

Et hæc duo beneficia unita æquè principaliter si sint 117 in diversis Diœcesibus, vel aliàs diversis collatoribus spectent, in illorum provisione requiritur utriusque Episcopi, seu collatoris consensus, Abb. *in d. c. 1. n. 6.* Caccialup. *art. 1. num. 2. art. 8. quæst. 3.* Petrus de Perusio *cap. 1. nu. 6.* Nicolaus Garcia *de benef. 2. tom. titulo de unione 12. part. cap. 2. à num. 47.* quod secus est quando 118 in provisione beneficii, cui alterum alterius diœcesis est unitum accessoriè, quia tunc sufficit consensus Episcopi beneficii principalis dumtaxat, Petrus de Perusio *de revocatione unionis cap. 6. quæst. 6. nu. 4.* Puteus *decis. 433. lib. 2. & decis. 40. lib. 1. & decis. 15. lib. 2. p. 3. div.* Gonzal. *supra n. 24.* quia non attenditur natura, & qua- 119 litas beneficii annexi accessoriè, sed dumtaxat principalis, ex authoribus superiùs allegatis, unitum alteri principali, assumit ejus naturam, consuetudines, & privilegia, *in d. c. temporis, & in d. c. 1.* Petrus de Perus. 120 *c. 2. num. 10. & 6.* Navarr. *cons. 6. num. 2.* & perdit propriam prærogativam, proprium nomen, ac titulus de beneficiis extinguitur, ac supprimitur & de cætero denominatur à principali: optimè multa per Gonzal. *d. gl. 5. §. 7. ex n. 2.* & Nicol. Garcia *d. 12. c. 2. à princ.* apud quos videre poteris multos, 121 ac elegantes effectus, resultantes ex hoc, quod beneficia sint principaliter unita vel quando accessoriè unum alteri.

Nostra autem superiùs dicta conclusio; ut in Paro- 122 chialibus juris patr. laicorum locum non habeat concursus declaranda erit, ut intelligatur, quando patronus laicus unum dumtaxat præsentat, secus autem si præsentat plures, nam inter ipsos præsentatos, & non alios, examen per concursum omnimodo faciendum est, & reperti idonei, sunt ab examinatoribus approbandi, & ex his approbatis est unus idoneus ab Episcopo eligendus, ut Sacra Congregatio Concilii *super d. c. 18. super verific. quod si juris patron.* his verbis declaravit: 123 Eveniente vacatione parochialium de jure patronatus laicorum, quando plures sunt præsentati, requiritur examen per concursum inter ipsos præsentatos tantùm, ut ex his, qui peracto examine idonei ab examinatoribus renuntiati sunt, Episcopus eum eligat, quem cæteris magis idoneum judicaverit, ad quod illum, & non

alterum inſtituat, juxta hoc decretum) & ita tentum fuiſſe in Rota refert Flamin. Pariſ. *de reſign. lib. 6. qu. 5. n. 21.* Gonzal. *gl. 6. n. 138.* Riccius *in præt. Eccleſ. concurſus deciſ. 416. n. 2.* Mareſcot. *variar. reſolut. lib. 1. c. 5. num. 1.* Rota noviſſima per Ludoviſium *deciſ. 493. n. 3.* qui teſtatur idem fuiſſe tentum in Pampilonen. de Zal. 26. Junii 1609. coram Ortembergo, & in alia Pampilonen. Parochia. 27. Januarii 1614. coram Coccino Decano.

124 Quod tamen intelligendum eſt, prout & rectè intellexit Nicol. Garcia *de benef. 2. tom. 9. p. cap. 2. n. 257.* ut procedat, quando ſinguli præſentati à Patronis laicis habent æqualem, ſeu æquales voces, quia tunc inter ipſos habebit locum concurſus; nam ſi aliquis haberet plures magiſque voces, hoc eſt majorem partem patronorum, is duntaxat erit examinandus, & idoneus repertus inſtituendus, *juxta cap. 3. de jure patro.* & ibi Gloſſa, Covar. *in regul. peccatum 2. p. §. 7. n. 4.* Lambert. *1. p. 2. lib. quæſt. 10. art. 3. num. 17. & 3. p. 2. lib. q. 4. art. 1.* Joan. Gutierr. *cano. lib. 2. quæſt. 11. n. 20.* Vega *in ſumma 1. p. cap. 36. caſu 34.* & eſt de mente præfatæ de-
125 clarationis Cardinalium & Doctorum locis proximè citatis. Ita latiùs Rota noviſſima per Ludoviſium *deciſ. 494.*
126 *num. 3.* affirmans ita fuiſſe dictum in Pampilonen. Parochia. 27. Januarii 1614. coram Decano, nam attenditur major pars prædominans *cap. 1. de his quæ fiunt à major. parte c. l. quod major, ff. ad municipalem c. ſedes de reſcript. l. ſed & ſi rem, §. 1. l. quidquid §. fin. ff. de acquir. rerum dom.* & ſemper à potentiori fit denominatio, *l. quæritur. ff de ſtatu hom.* Iſſ. *in l. 1. in prin. n. 21. ff. de verbor. oblig.* Roland. à Valle *conſ. 23. ex n. 26. vol. 1.*

127 Et hinc eſt quòd licèt in patronatu mixto non intret reſervatio, procedit in mixtura æquali, at ſi pars clericorum habeat plures voces quàm laicorum, alteratur beneficii natura, & intrat reſervatio, Gambarus *in tract. de poteſt. leg. lib. 3. de poteſt. leg. in conferen. benef. n. 368. verſ. fallit tamen & ſeqq.* Covarr. *in præt. quæſt. cap. 36. n. 5. poſt medium.* Creſcentius *deciſ. 3. in princ. de jure patr.* & latè Gonzal. *gloſſ. 19. ex n. 15.* ac ideo quando
128 plures clerici à patronis præſentantur, unus tamen habeat plures & magis voces, is ſolus examinandus eſt juxta ſuperiùs dicta, ceſſante concurſu, prout ita pluries vidi practicatum adductis proceſſus per viam violentiæ adhuc Regium Senatum, quo declaratur, vim nullam facere ordinarium, non deferentem appellationi interpoſitæ per alium præſentatum, minorem partem vocum habentem, ob non admiſſionem ad examen, ſeu concurſum, quæ reſolutio fallit quando habens ma-
1 jorem partem vocum, ſe ſubjiciat examini, & concurſui, quia ſibi præjudicat, & perinde habetur, ac ſi habeat pares voces, ita fuiſſe reſolutum in una deciſ. Pampilonenſi Paroch. 27. Januarii 1614. coram Coccino Decano teſtatur noviſſimè Alexander Ludoviſius *d. deciſ. 494. ſub num. 3.*

129 Hinc ſuccedit dirimenda illa quotidiana quæſtio in ſupremis tribunalibus; an appellationi emiſſæ à patrono ejuſve præſentato ad beneficium à collatione, ſeu inſtitutione facta ab Epiſcopo, ſpreto, & contempto jure patronatus, non deferens vim faciat, ſive in Parochialibus, ſive ſimplicibus beneficiis (quando extrajudicialiter in iſtis fit proviſio) in quo reſolutivè affirmativam partem amplector; ſcilicet, vim fieri, quoniam hujuſmodi appellatio eſt licita, quoad utrumque effectum, & devolutivum, & ſuſpenſivum.

130 Quoniam certum eſt proviſionem beneficii nullam executionem non mereri, ſed appellationi deferendum ex his quæ à principio hujus capituli adduximus; ſed hujuſmodi collatio facta ab ordinario, ſpreto, & contempto patrono, jure patronatus, intra tempus datum ad præſentandum, eſt nulla ipſo jure, text. eſt *in l. decernimus 16. quæſt. 7.* Abb. *in c. cum Bertol. de re jud. n. 13.* & ibi Fel. *num. 8. & ſeqq.* Prob. ad Monach. *in c. 1. de off. deleg. in 6. num. 14.* Rochus *verb. honorificum n. 2.* Lambert. *3. p. 2. lib. quæſt. 2.* Corraſ. *4. p. cap. ult. num. 25.* Joan. Nicol. Gime. *in enchirid. benefic. tit. 5. c. 7. à n. 9.* Gregor. Lopez *in l. 5. tit. 15. p. 1. gloſſ. 2.* & Mohedan. *deciſ. 6. de jur. patron. alias 268. & alias 266.* incip. *reſolutum fol. 221.* per quem & Felin. *in c. cum inter col. 3. de except. in tr. quod literæ noceant patr.* Dicit Flamin. Pariſ. *de reſig. benef. lib. 2. q. 4. n. 3.* optimè etiam per Spinam *in ſpecul. teſtam. gloſſ. 4. princ. à n. 96.* ex text. *in c. decernimus, & in d. c. cum Bertol. de re jud.* Ex eorum verbis 131
(ibi irritam noveris) & ibi (irritam fore) conſtat; cùm ſint verba præſentis temporis, quæ inducunt nullitatem ipſo jure, per doctrinam gloſſæ *in l. crim. C. de juriſ. omn. jud. & in c. 2. de hæreticis lib. 6. verb. innodetur* & eſt commun. ſecundùm Felin. *in c. Rodul. 25. de reſcr.* Iſſ. *in l. poſth. nat. n. 29. C. de bonor. poſſ.* Men. *in l. 1. n. 28. C. de juris & facti ignoran.* & ſic ſequitur, quòd cùm ipſo jure nulla proviſio, & collatio facta ab ordinario abſque præſentatione patroni, executioni, (ſive ſimus in beneficiis curatis, à quibus ſive extrajudicialiter, ſive judicialiter procedatur, non datur appellatio ſuſpenſiva; ſive ſimus in beneficiis ſimplicibus, in quibus non appellatur, quando extrajudicialiter proceditur, de quo nos latè *ſupra lib. 2. c. 13. à princ.*) executioni, inquam mandandam non eſſe, quam non meretur actus nullus, *juxta l. 4. §. condemnat. ff. de re jud.* & ſic appellationi deferendum eſſe conſtat ex dictis hoc capite.

Quod tamen eſt declarandum, & intelligendum, 1
hanc collationem eſſe nullam, ſi ipſe patronus reclamaverit, ac contradixerit intra tempus à jure conceſſum ſibi ad præſentandum, non aliàs ſuſtinebitur, & valida remanebit tranſacto abſque contradictione, probant Cardin. *in clem. 1. de ſupplen. negl. prælat. ſub n. 11.* Abb. *q. 5. n. 7.* alios allegans Felin. *in d. c. cum Bertol. n. 10. & 14. & in c. cum ex. off. de præſcript. n. 36. & in tract. quòd litera Apoſt. lim. 10.* Prob. *in c. ſtatutum de præbend.* Selva. *de benef. 1. p. q. 6. n. 15. & 3. p. q. 9. num. 2.* Roch. *d. n. 2.* Lamb. *ubi ſup. & q. 8. art. 2. num. 3. & q. 9. art. 24.* Rebuff. *in praxi 3. p. ſign. verb. nec non juris patron. 51. & de nominat. q. 17. n. 31: alias 11. & conſil. 79. & 81.* Corraſ. & Gregor. *ubi ſuprà.* Gambar. *de off. deleg. lib. 3. à num. 34.* Petr. Pequi. *in regul. benef. n. 16. in 6.* Ferret. *conſ. 33. nu. 1.* Hieron. Gabriel. *conſil. 175. lib. 2.* Perez de Lara *de ann. & appell. 2. cap. 10. n. 29.* Flamin. Pariſ. *de reſign. benef. lib. 8. q. 10. num. 10.* Zerol. *in prax. Epiſcop. 1. part. ver. jus patr. §. 8. dub. 8.* Caput. *deciſ. 133. part. 1.* Moheda. *ubi ſup.* Put. *deciſ. 412. lib. 1.* optimè Spina *ubi ſuprà in dict. gloſſ. 4. n. 99.*

Et licèt huic doctrinæ, ſeu declarationi plures 13
aſſignent Doctores rationes; nulla potior illa; nam nullitas collationis ab ordinario factæ, ſpreto patrono, cùm ſit inducta in favorem ipſius patroni, atque ideo ita demum eſt nulla ſi ipſe voluerit & non contradicat, quam reddunt Spina *ubi ſupr. ſub. num. 99.* Caſſiador. *dec. 2. n. 4. de locato.* & Rota *dec. 77. p. 1. div.* Rot. *dec. 10. de jur. patron. alias 528. in antiq.* Nicol. Garc. *de benef. 1. tom. 5. p. cap. 9. n. 238.* nam ubi actus annullatur in favo- 13
rem alicujus, ſubintelligitur tacita illa conditio, ſi voluerit ille in cujus favorem actus annullatur, gloſ. *l. filio prætor.* & ibi gloſ. fin. *ff. de injuſto rapt.* latè Tiraquel. *in tract. le mort ſaiſit, p. 7. declaratione prima*, ut in em- 135
phyteuta, qui ſi non ſolvit per biennium canonem, cadit in commiſſum, domino volente, & declarant *l. 2. de jur. emphyteut.* Bald. *in l. fin. num. 4. C. de revocand. don.* Cuma. *conſ. 264. col. 3.* Decius *146. & conſ. 260. num. 8.*

Et iſta reclamatio inducitur non ſolùm tacitè, ſci- 13
licet præſentante patrono intra tempus, ſed etiam ex contradictione expreſſa locum habet, ita ex Mandoſ. Mohedano, & aliis advertit Nicol. Garc. *de benef. d. tom. 1. 5. part. cap 9. n. 281. & 43.* & in noſtro caſu, ſcili- 137
cet, data appellatione non eſt dubium, quia eſt contradictio expreſſa, nulla enim major contradictio, quàm

appella-

appellatio, cùm ea orta sit duntaxat ad impugnationem actus, *ex toto tit. ff. Cod. & decretalib. de appellation.* & de multis actibus factis contra patronatus jus, qui revalidantur subsecuto tacito, vel expresso patroni consensu: vide aliquos per Garciam *ubi proximè & superius*, & quæ copiosæ congessit Flamin. Paris. *de resig. lib. 2. quæst. per tot.* 138

Sed inde incidit alia solvenda difficultas, an appellationi à clerico præsentato ad Parochialem, asserente, se habere majorem, & saniorem partem patronorum & vocum; interjectæ à sententia, & institutione, seu provocatione ad examen alterius præsentati ab alia patronorum parte, quem minorem habere, adversarius appellans contendit: non deferens ordinarius, imo ea postposita ad executionem, & possessionis traditionem tanquam Parochialis procedit; vim faciat. Et videtur affirmativè dicendum, quoniam præsentato à majori parte patronorum debet fieri institutio, ac præferri debet præsentatus à minori parte, text. est *in c. quoniam, de jure patr. c. quia propter, c. auditis de electione*, arg. *l. quod major ad mun. c. prudentiam in princ. de off. deleg.* & quemadmodum hæc patronorum pluralitas consideratur, distinguendo inter jus patron. competens pluribus ut singulis, aut pluribus ut universis, bene explicat post alios Spina *in specul. testam. gloss. sub n. 88. vers. cum agitur*, ergo facta institutio præsentato à minori parte erit nulla, & per consequens appellatio legitima, ex dictis ad princ. hujus cap. 139 140 141

Secundò faciunt, quæ paulò ante dicta reliquimus *ex c. decernimus* 16. *q.* 7. de institutione facta contemptis, & spretis patronis; ut sit irrita ipso jure, ac propterea etiam in Parochialibus appellationem ab ea interpositam, utrumque habet effectum, devolutivum, & suspensivum; sed hîc contemnuntur patroni ad quorum præsentationem necessariò erit facienda institutio; ergo nulla aliter facta, & per consequens appellatio. 142

Sed contrariam sententiam, imò in Parochialibus (à cujus provisione sive judicialiter, sive extrajudicialiter sit processum, appellatio non admittitur regulariter ex decreto Trident. *sess. 24. de reformation. cap. 18.* & motu proprio Pii V. nos latè *supra lib. 2. cap. 13.*) hujusmodi appellationi minimè deferendum, eo quòd institutio sit præsentatio à minori parte, ut appellans prætendit, nam casu, quo à minori parte patronorum præsentato fiat institutio, non dicitur contemptum jus patronatus, & ideò non est nulla ipso jure, siquidem text. *in d. c. decernimus* 16. *q.* 7. dum annullat provisionem factam spretis fundatoribus Ecclesiæ procedit, & locum habet, quando ipsum jus patronatus contemnitur, hoc est, quando beneficium pertinens ad præsentationem patronorum, ordinarius confert illud ut merè collativum, tanquam ad ejus liberam provisionem spectans, nulla facta mentione patronorum, ad quos de jure competit præsentatio, & quando ipsum jus patronatus spernitur. At quando ordinarius non ut merè collativum, & ejus liberæ dispositioni pertinens sed ut juris patronatus, illud quoque modo agnoscendo instituit, sessat ratio ac dispositio illius text. quòd institutio non sit irrita ipso jure, qui quidem intellectus satis cenveniens est menti, & verbis illius, quæ sunt hæc: Decernimus, ut quandiu fundatores Ecclesiarum in hac vita superstites fuerint, pro eisdem locis curam habeant sollicitam, itaque Rectores idoneos in eisdem Basilicis, idem ipsi Episcopo offerant ordinandos, & si spretis eisdem fundatoribus rectores ibi idem præsumpserit ordinare Episcopus, & ordinationem suam irritam noverit, & ad verecundiam sui, alios in eorum loco, quos ipsi fundatores condignos elegerint, ordinari. Hactenus, cujus verba clarè probant nostrum intellectum, & est ex mente Doctorum, quos in sui comprobationem superiùs latè adduximus *à n.* 131. qui omnes hoc supponunt, tunc procedere hujus text. dispositionem, annullantem comtemptum ipso jure, quando scilicet, ordinarius instituit, vel contulit Ecclesiam absque præsentatione, & ea spreta, sed ut liberè collativam, ut ex eis apparet. 143 144 145

Pro quo etiam fortiter facit, quod dicunt post alios Cabed. *in tract. de patron. Reg. c. 8. n. 3. seq.* & Lara *de ann. lib. 2. c. 9. n. 40. & seq.* quòd quando lis vertitur inter patronos super jure præsentandi, ad quem pertineat, præsentatus à possessore sustineatur evicto postmodum jure patr. à veris patronis. At verò quando lis non est inter patronos, sed inter patronum, & Episcopum, tunc evicto jure patronatus à vero patrono, removetur à beneficio provisus ab Episcopo. Rationem differentiæ reddunt; quia hoc ultimo casu provisio fuit nulla ipso jure ex dispositione *c. decernimus*, non verò in casu præcedenti, & non diximus inferiùs. 146

Et huic intellectui etiam favet non parùm quod inter interpretandum *d. c. decernimus*, adducit latè Lambert. *de jur. patron. 3. p. l. 2. art. 2. q. 2. princ.* præcipuè *à n. 7. & sup.* ubi dicit in fortioribus terminis, quod quotiescumque ordinarius institueret præsentatum per aliquem non patronum, non dicetur institutio ipso jure nulla, quia non dicetur spreviisse patronum, juxta text. *in c. illud ad fin. de jure patr.* & idem Lamberti. iterum ibi *n.* 44. quibus locis dicitur, tunc habere jus & justitiam verum patronum instare pro revocatione, & irritatione illius præsentationis, & institutionis subsecutæ, non ut ab eo præsentatus admittatur. Non vero est nulla & irrita de facto & ipso jure, & sic si ad præsentationem veri patroni, licèt minoris partis ordinarius instituat: jam agnoscit jus patronatus, illudque non contemnit, & ideo si contemptio non adest, nec nullitas ipso jure, licèt sic injustitiam faciet instituendo habenti minus jus, cujus cognitio superior Ecclesiastico judici de appellatione cognituro, attinet, non Senatui Regio de violentia cognoscenti. 147

Absurdum enim magnum foret, si petenti fundum, 148
sumque esse probanti adversa sententia feratur à judice, applicante alteri parti, declaranteque huic pertinere: dicere hanc esse sententiam nullam, injustam tamen: contra quam remedia ordinaria appellationis à jure prodita sunt, non nullitas, quia cùm sic lata adversùs jus litigatoris, nulla non dicitur, ex his quæ Vantius *de nullit. sent. tit. de mod. venden. proces. sub n.* 8.

Si enim ordinarius declarasset justum non habere jus patronat. etiamsi probatum haberet, sed adversarium; non est nulla sententia ipso jure, sed duntaxat injustitiam, & quando non esse juris patronatus Ecclesiam, sed merè collativam declaravit, hoc est justum gravamen reformandum, & revocandum à judice superiori adito per viam ordinariam appellationis, ergo multo minus dicetur nulla sententia, qua declaravit faciendam institutionem ad præsentationem quorundam patronorum, qua minorem partem esse contendit adversarius appellans, cùm idem sit de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, & cui licet quod est plus, licet quod est minus, & si hoc casu daretur contemptus, sequeretur exinde, quod sive institutio fiat ad præsentationem majoris, sive minoris partis patronorum, cùm una sit relinquenda, dicerentur etiam contempti patroni, quod foret absurdum, cùm semper foret nulla quævis institutio. 149

Ac ideo cùm supremorum tribunalium auditoribus non pertineat, regulare has voces, sed extrajudicaliter notoriam vim levare, nec adsit ex hoc capite nullitas notoria in sententia, sed duntaxat fortè injustitia, horum communiter praxis quotidiana obtinuit, ut in beneficiis curatis ex hoc capite vim non fieri per Ecclesiasticum, non deferentem hujusmodi appellationi, declaretur, causamque ad eundem remittit, ut suam queat sententiam executioni demandare; & hoc jure utimur, maximè cum in hujusmodi processibus 150

circa jus patronatus inter compatronos vix aut raro de injuſtia conſtat notoriè, ſiquidem hinc inde tot, taliaque deducuntur, quæ in jure, & in facto notabilem intricationem, & obſcuritatem præparant quæ tollunt notorietatem, & ideò minimè ſuſpendit appellatio ex iis quæ exactè *ſup. à n.* 34. *cum ſeqq.* ſecus ſi de notoria injuſtitia appareret abſque aliqua intricatione in jure aut in facto, vide quæ 154.

151 Et ſic ad hos terminos reducendus Bald. *conſil.* 17. *factum ſic proponitur lib.* 5. *in princ. & num* 2. qui motus ex diſpoſitione *c. quoniam, de jur. patr.* dicit inſtitutionem factam præſentato à minori parte patronorum eſſe nullam ipſo jure refert eum Card. Tuſc. *tom.* 6. *lit. P, concl.* 145. *n.* 3. & 5. nihil in comprobationem adducens, ſed Bald. intelligendus eſt prout loquimur & ſecundùm text. quam allegat, qui quidem illam concluſionem non probat, ſed quod venit irritanda inſtitutio, ut exactiſſimè per eundem Lambert. ſuprà relatum.

152 Nec obſtat doctrina Gutierr. *lib.* 2. *canonic. quæſtio. cap.* 11. *n.* 20. & 21. Nicol. Garc. *de benef.* 9. *p. c.* 2. *n.* 157. Riccii *in prac. Eccleſ. juris patr. dec.* 191. *c.* 198. Cavalc. *deciſ.* 1. *num.* 1. *colum.* 3. & Rot. *deciſ.* 117. *p.* 2. *diverſ.* quos nonnulli allegant pro contraria parte, dum dicunt, quòd regulariter inſtituendus eſt is præſentatus à patronis, qui à majori parte fuerit præſentatus,
153 cui facillimè reſpondetur, quod licèt jure ſit, quod debeat ſic præſentatus inſtitui, & ordinarius non faciens faciat injuſtitiam: non tamen nulliratem, Doctores id dicunt, non enim ſequitur; probavi rem petitam meam eſſe, judex contrarium declaravi, & ſic contra juſtitiam; ergo nulliter fecit, & licèt via & remedio appellationis non ſuſpenſivæ poſſit revocari ſententia, non tamen via nullitatis.

154 Unum tamen te admoneo, quòd ſi ordinarius, dum vocum, & patronorum faciens comparationem in ſententia, conſtaret evidenter, majorem partem pertinere alicui ex præſentatis clericis & nihilominus faciendam inſtitutionem alteri, cui facta computatione erronea vocum in ſententia expreſsè, minor pars pertineat; declaravit iſta ſententia etiamſi ſimus in Parochialibus, eſſet appellabilis quoad utrumque effectum, cùm ſit nulla ipſo, jure tanquam lata contra juris clari diſpoſitionem clauſi in corpore juris, dictantis, ut inſtitutio fiat ad præſentationem majoris partis patronorum, minore relicta text. *in c. quoniam de jur. patron. cap. quia præter c. auditis, de electione*, cum aliis; & ideo cùm de facto conſtat indubitabiliter ex eadem ſententia, jus eſt applicandum, aliàs erit nulla, text. *in l.* 1. §. *item cum ff. quæ ſententiæ ſine appell. rec. l. ſi expreſſim, ff. de appell. l.* 2. *C. quando provocare non eſt neceſſe, c.* 1. *de ſentent. & de re jud.* ut puta quando judex declaret, ut ſupponat, aliter aliquem minorem 14. annorum, & declarat validum ejus teſtam. vel patrono non dandum 6. vel 4. menſes ad præſentandum. Anchar. *conſ.* 372. *pro declaratione, in princ.* Marſil. *n.* 20. Decius *conſ.* 8. *poſt princ. lib.* 1. & requiritur quòd ſit error juris patenter & manifeſtus in ſententia, ad oculum viſibilis, habita relatione ad caſum, & tenorem legis claræ, & publicæ, ac indubitabilis, prout eſt *d. c. quoniam* diſpoſitio, non autem ſufficit, quòd oculo mentis & per ſubauditos intellectus percipiatur; nam ſi error ex expreſſa ſententia non exprimitur, ſed per relationem ad acta, non erit ſententia nulla, teſtatur de communi Alex. *conſ.* 66. *attentis col.* 5. *verſ. nec obſtat, lib.* 2. & proinde *l. ſi expreſſim, & d. l.* 2. ibi, tam manifeſti juris, *&c.* text. *in c. ſolet* ibi, vel intolerabilem errorem in ſententia fuiſſet patienter expreſſum, *de ſentent. excom. l.* 6. *c. venerabilibus* §. *fin. eod. tit.* & ita tenent Innoc. Hoſtienſ. *in c. P. & G. circa fi. de off. deleg.* cujus dictum reputat famoſum, & elegans ſingulareque Anton. *in c. ab excommunicato, de reſcrip.* & DD. *in d. c.* 1. ubi Felin. *col.* 8. *de re jud.* Iſſ. *in l.* 2. *col.* 3. *C. de errore calculi*, expreſſum autem illud ſolummodo dicitur quod in verbis infertur, & colligitur Bald. *in l. ad probationem, l.* 1. *C. de probat.* Angel. *in l. prætor ait ff. de oper. nov. nuntiatio.* quos referens ſequitur Decius *conſ.* 68. *col. penult.* latè & optimè hunc articulum examinat Vanti. *de nullit. ſentent. ex defect. proceſſ. à. n.* 118. *cum multis ſeqq.* & ideò ex hoc capite (quod raro aut nunquam contingit) ſententia dicetur nulla ipſo jure & appellabilis, non autem ex c. contemptus juris patronatus, & idem erit quando apparet evidenter & notoriè de notoria injuſtitia, abſque ulla intricatione in jure, aut in facto, quia tunc etiam efficietur cauſa appellabilis, latè dixi *ſuprà n.* 34. *cum ſeqq. & n.* 150. quod vix contingit in iis caſibus.

Et pro hujus materiæ perfectione addendum eſt 155
illud, quod quamvis beneficia Eccleſiaſtica curata, quæ Cathedralibus, Collegiatis, ſeu aliis Eccleſiis, aut Monaſteriis, Beneficiis, ſeu Collegiis, aut piis locis quibuſcumque perpetuò unita, & annexa reperiuntur, ab ordinariis locorum annis ſingulis viſitentur, qui ſolicitè providere procurent, ut per idoneos Vicarios, etiam perpetuos, niſi ipſis ordinariis pro bono Eccleſiarum regimine aliter expedire videbitur, *&c.* ibidem deputandos animarum cura laudabiliter exerceatur, appellationibus, privilegiis, exemptionibus etiam cum judicum deputatione & illorum inhibitionibus quibuſcumque in præmiſſis minimè ſuffragantibus) quæ ſunt verba Concilii Tridentini *ſeſſ.* 7. *de reformat. num.* 7.) quo, ut vides deducitur à compulſione ordinarii proponendi Vicarios perpetuo in hujuſmodi curatiis unitis appellationi emiſſæ, licèt non deferat, vim nullam faciet.

Tamen in hujuſmodi Vicariis perpetuis Parochia- 156
lium unitarum concurſus nullatenus neceſſarius eſt in eorum proviſionibus; ſed duntaxat ad nominationem ſeu præſentationem illorum, quorum dignitati, Monaſterio, vel Eccleſiæ unita ſunt, & annexa deputandos, & inſtituendos eſſe, text. *in c. extirpandæ*, §. *qui vero*, *&c. de monachis, de præbendis c. unico de Capellis monachor. in* 6. *& cle.* 1. *de jure patr.* Abb. *in d.* §. *qui verò num.* 9. Petrus de Peruſ. *in tract. de unionibus c.* 11. *quæſt.* 6. Rip. *reſponſor. lib.* 2. *reſp.* 18. *num.* 4. Navar. *in conſ.* 11. *de ſtatu monachorum, n.* 3. & 7. Joan. Gutier. *conſ.* 44. Rot. *deciſ.* 798. *nu* 5. *p.* 1. *div.* latè Gonz. *de men. & alter. gloſſ.* 5. §. *à n.* 19. ubi de materia Vicariorum, & præcipuè *à n.* 50. *cum ſeqq. & gl.* 60. *n.* 160. optimè etiam latè diſputat Nicol. Garc. *de benef.* 9. *p. c.* 2. *à n.* 285. nonnulla etiam in comprobationem applicat fundamenta Aloyſ. Ricc. *in prac. Eccleſ. concl. ad Eccleſ. Parochial. deciſ.* 4. *per tot.* Caletus *in ſua Margar. ſelectorum caſuum conſcientiæ verb. Paroch.* pro quo facit conſtitutio Pii V. 46. ſuper declaratione portionum aſſignandarum Vicariis perpetuis Parochialium, quæ incipit *ad exequendum*, & in verſ. *volumus*, ita loquitur: Volumus inſuper, & ita 157
mandamus: quod dicti Vicarii perpetui, non ad liberam ordinariorum electionem, ſed ad nominationem illorum, in quorum Eccleſiis unitis ponentur, cum ipſorum ordinariorum, ſeu eorum Vicariorum, prævio examine, approbatione deputentur, *&c.* & ita plures determinavit ſancta Congregatio Conc. Trid. ſuper decreto 7. *ſeſſ. de reform.* ut ſuper verſ. *Vicarios etiam perpetuos*, &c. ita ait: Congregatio cenſuit, nominationem Vicariorum ad beneficiatos pertinere, & hoc etiam Pius V. dicta Bulla citata adducens, ordinarii, vel ejus Vicarii prævio examine approbationem neceſſariam eſſe, *&c.* & iterum alia ſuper eodem verſ. in hæc: Ex dicta Bulla Pii V. Calendis Novemb. anno 2. nominatio Vicariorum, & perpetuorum ſpectat Eccleſiis, ſeu locis, quibus dictæ Parochiales ſunt unitæ, *&c.*

Et adverte quòd eadem Congregatio Concilii ibi ſuper eodem verſ. *Vicarios etiam perpetuos*, ad finem ait ita: Ad dictam nominationem faciendam poterit Epiſcopus præfigere terminum decem dierum, *&c.* quòd

in

in ultima declaratione ipſius *c. 7. ſuper verſ. ſuper certa re aſſignanda*, in ultima declaratione in hæc verba: Sanctiſſimus Dominus noſter Gregorius XIII. non ha-
158 bet pro revocata Bulla Pii V. de Vicariis perpetuis cum in hac limitatione in favorem monaſterii, ut Epiſcopus ad nominationem Monachorum deputet unum ex ipſis prævio examine approbatum, & ad notum ipſorum amobilem, & cum Vicario ſic deputato debet habitare unus dumtaxat alius Monachus, nec plures extra clauſtrum maneant, ſed non ita cenſendum, ſi vellent deputare capellanum ſecularem ad nutum amobilem, hoc enim pertinet ad Epiſcopum, *&c.*) & nota hæc ad quem hujuſmodi nominatio pertinet, quoniam ſuper ea vidi plures violentias in hoc noſtro ſupremo tribunali tollendas trahere.

159 Pariter & eodem modo obiter eſt videndum an appellationi interpoſitæ per collitigantem ſuperſtitem à proviſione, inſtitutione, ſeu concurſu facto ſuper beneficio litigioſo cedente, vel decedente collitigante poſſeſſore, vel non poſſeſſore per ordinarium non deferentem, vim fieri, ſit dicendum, & quotidie in tribunalibus hoc ſolet declarari, vim fieri, & reponi, certiſſimum ſiquidem eſt, quod quando beneficium curatum, vel ſimplex ſuper quo lis pendet, altero ex litigantibus cedente, vel decedente, ſive in poſſeſſione, ſive non ab ordinario, alius ſubrogandus non eſt in locum demortui, nec aliter providendum beneficium ne multiplicentur collitigantes nec lites fiant immortales, ne ſupervenienti colliganti præjudicium irrogetur ex datione novorum adverſariorum, text. eſt *in c. 1.* text. *in c. 2. ut lite pend. lib. 6. clem. 1. eod. tit.* plene Lancel. *de attent. p. 1. c. 3. ex n. 97. uſque ad ſi.* ubi. 6. modis ampliat & quindecim limitat, aliiſque declarat, exactè etiam & optimè Flamin. Pariſ. *de reſig. benef. lib. 2. q. 3. à n. 97. & n.* 102. Ricc. *in præd. Eccleſ. concurſus ad Eccleſ. Paroc. deciſ.* 488. *verſ. tertio ceſſat.*

160 Et per hanc prohibitionem ordinario non amovetur poteſtas prohibendi hujuſmodi beneficia litigioſa in perpetuum, ſed duntaxat, ejus ſuſpenditur poteſtas, donec futurus litis declaretur eventus ad quem beneficium pertinet, ut *in d. c. fi. & d. clem. 1. ſi verò*, docent Gomez *in regul. de triennali qu. 31. n. 9. verſ. ſic. etiam diſpoſitio c. 2.* Simonet. *de reſerv. qu. 16. n. 5.* Mandoſ. *in regul. de impetran. benef. per obitum famil. Card.* quæ eſt 32. *q. 9. à n. 5.* Covarr. *in præct. q. c. 36. ſub n. 7 verſ. quinto.* Navarr. *in c. accepta de reſtitut. ſpolia op. 10. ſolut. n.* 30. Nicol. Garc. *de benef. 1. tom. 5. p. c. 1. à n.* 133. *cum ſequentibus*, ad idem Hieronym. Gonzal. *in regul. de*
161 *men. in §. 7. proœmia q. 3. ex n.* 118. *& in gl.* 32. *n.* 40. quòd eo uſque cenſetur ſuſpenſa, quo uſque, ſcilicet ſuperſtes per rem judicatam vindicatur, & ipſa res judicata habuerit effectum, fueritque executioni tradita, adeptioque ſit poſſeſſionis ſubſecuta, ut ſic deciſum fuiſſe in Rot. cujus meminit Flamin. teſtatur *ubi proximè n.* 111.

162 Ac propterea nihil mirum, ut hujuſmodi litigioſorum beneficiorum proviſione facienda, factaque ab ordinatio lite pendente, ſive ſuper curato, ſive ſimplici appellationi non deferens, vim fieri declaretur quotidie, ex hoc capite; ſcilicet nullitas ex actis apparentis ſiquidem proviſio, & ſubrogatio rigoroſa facta per ordinarium cedente, vel decedente collitigante, ſive coram ſe pendeat lis, ſive coram alio, eſt nulla ipſo jure; ita ſtatuit Bonifacius VII. *in d. c. 2. ut lite pend. lib. 6.* ubi gl. Joan. Monac. Gemin Anchar. & Franchus. no-
163 tant communiter Rot. *dec.* 10. *n. 2. ut lite pend. in novis* Caſſiad. *d. 5. ſuper regul. Cancell.* Bellam. *dec.* 94. Moheda. *dec.* 178. *vacante*, ita ut ita proviſus contra formam *dicti c. 2.* eſt de facto removendus à poſſeſſione Rot. *dec. 3. de reſtit. ſpolia. in novis.* Caſſiad. *dec. n. 4. eodem tit.* Flamin. Pariſ. *ubi ſuprà d. lib. 2. q. 5. n.* 108. qui quidem videndus omnino, optimè per totam illam quæſtionem hunc examinat articulum, apud quem, & 164
cæteros citatos videbis, aliud eſſe dicendum in ſubrogatione per gratiam factam à ſummo Pontifice, quæ gratioſa vocatur, in locum, & poſſeſſionem, juſque demortui juxtà regulam Cancellariæ de ſubrogandis collationibus, & ut plurimum ipſemet collitigans ſubrogatur.

Et hæc concluſio *d. c. 2. ut lite pend. lib. 6. & clem 1.* 165
procedit, & extenditur ab benficia juris patronatus, etenim pendente lite ſuper ipſo jure patron. patronatus præſentare non poteſt, Calder. *conſ. 1. ut lite pend.* Gemin. *in. d. c. 1. ult. nota.* Pariſ. *conſ. 47. n. 13. vol. 4.* & eſt communis opinio ſecundùm Sarnerium *de ſubro. col.* 166
qu. 13. & de magis communi Rochus de Curt. *de jure patr. verb. honorificum n. 53. q. 23.* Sarn. *dec. 31.* Guidobon. *dec.* 104. ampliat & limitat pariter hanc concluſionem. Lancel. Robert. *de attent. 2. p. c. 4. à n.* 522. *uſque ad ſi.* & quòd beneficium non dicatur litigioſum, nec ſuper eo lis pendere; quando eſſet dumtaxat mora ſuper poſſeſſione, quia tunc ſola poſſeſſio dicitur litigioſa, optimè plures allegans per Flamin. *ubi proximè n.* 52. & 167
quòd lis introducta ſuper beneficio, ut unito, non efficiatur beneficium litigioſum, ut tenet Gonz. *in regul. de mien. & alter. gloſſ. 5. §. 7. n. 17.* Nicol. Garc. *de benef. p. 12. c. 1. n.* 32. & quod minus dicatur litigioſum bene- 168
ficium, quando pendet ſuper privatione beneficiati, niſi ſimul agens de privatione petat, ſibi adjudicari, quia tunc litigioſum beneficium dicitur, latè plura adducens Flamin. *d. lib. 2. q. 3. n.* 56. *& ſeqq. ubi* alias limitationes adducit.

Ac ideo ex ſupradictis cùm verum ſit; ut nec ordi- 169
narius providere, patronus præſentare poſſit, nec elector eligere lite pendente, cedente, vel decedente uno ex collitigantibus, ex Doctoribus jam citatis: ita nec ipſe ordinarius per conſequens concurſum ad Parochialem litigioſam facere, ut abſolutè & generaliter loquens, multa fundamenta in comprobationem cumulans; tenet & bene defendit Gonz. 170
in. gloſſ. 6. à. n. 142. quod tamen fallit ſubrogatione gratioſa, facta per ſuum Pontificem, quando noluit ipſe Pontifex eandem facere in collitigantem ſuperſtitem, tunc enim in Parochialibus concurſus adeſſe probat. Nicol. Garcia *de benef. 6. p. c. 2. num* 170. *& ſeqq.* ubi adducit decretum ſanctæ Congregationis editum 23. Junii anno 1504. *ibi*: Quando in illis ſummus Pontifex noluerit collitigantem ſubrogare, verum jus demortui in alium transfere, *&c.* quia Garcia intelligendus eſt, & reducendus ad terminos d. declarationis, non aliter. Quoniam foret ſubvertere tot decreta, & conſtitutiones Canonicas, prohibentes proviſionem horum beneficiorum, quam etiam declarationem (errorque foret manifeſtus contra dictam Congregationem) adhuc ipſe Garcia *ibi nu.* 172. *cum ſeqq.* declarat & reducit ad limites *d. c. 2. ut lite pend. in 6. & d. clem. primæ*, ut hoc caſu facto con- 171
curſu electo, ut magis idoneo non ſit facienda collatio, ſed eſt expectandus finis litis, ſed ſit talis electus petierit, ſe admitti ad defenſionem litis in ſtatu, in quo eſt illo tempore, admittendus eſt pro ſuo intereſſe, juxta *d. c. 2. verſic. ſane*, & ibi gl. & Doctores, *ut lite pend. lib. 6.*

His adde quod preſentatio debet fieri perſonaliter, 171
id eſt ſenſibus corporis illius cui fuit præſentatio, adeò quod præſentatus debet eſſe corporaliter coram ordinario, nec ſufficit patronum præſentantem aliquem, ſolùm mittere inſtrumentum præſentationis ordinario, ut per Sylveſt. 3. *p. q. 1. n. 6. & q. 2. n.* 45. Rota *in termin. dec. 3. de jur. patro. in novis.* Achill. *dec. 12. eodem tit.* Rot. *dec.* 211. *in novis* Fran. *in c. fi. §. verum in 1. not. de jur. patron. in 6.* Sochus de Curt. *in tract. de jur. patron. verbo, patronus*, & juxta hanc opinionem fuiſſe in Rota reſolutum in una Aſculana Parochia. 13. Januarii 1548. coram Anton. Auguſt. teſtatur Aloy. Ricc. *in præct. jur.*

patron.

patron. dec. 156. *à n.* 58. *cum ſeqq.* & pluribus aliis
175 Doctoribus diximus *infrà c. ſeqq.* Et eſt ratio, quia præſentatus debet prius examinari ab ordinario, antequam inſtituatur, ad finem videndi, ſi eſt idoneus, ſecundùm Panor. *in c. paſtor. n.* 7. *de jur. patron.* Anchar. *in c. jus capti. n.* 2. *de præbend. in* 6. Rebuff. *q.* 10. *n.* 15. Riccius *ubi proximè nu.* 6. quando autem præſentatio facta de abſente ſuſtineatur, vide latiſſimè per Nicol. Garc. *de benef.* 4. *p. c.* 1. *à n.* 15. *cum ſeqq.*

174 Qui *n.* 6. ex hoc infert quòd aliter facta præſentatio, quam modo prædicto, ultra quod erit nulla, patrono etiam currit tempus, Innoc. *in c. in Lateran. in ult. not. de præben.* Monal. *conſ.* 149. *n.* 3. *& ſeqq. vol. fi.* Rub. Alex. *conſ.* 93. & hæc opinio ſcilicet; quod præſentatio fieri debeat perſonaliter, corroboratur ex decreto Trident. *ſeſſ.* 24. *c.* 18. *de reform. &* 25. *c.* 9. quonam modo ſuſtineatur praxis hodierna, quòd admittitur abſens præſentatus à patrono, & quando vide, quod latius explicat Nicol. Garcia *ubi proximè.*

175 Et ob hanc doctrinam præſentatio facta de clerico abſente erit nulla, ut tenet Ricc. *ubi ſuprà*, & iterum *in dec.* 158. *per totam*, videre tamen Nicol. Garciam *locis proximè citatis.*

186 Unum tandem te adverto, quod non omnia contenta *in d. c.* 18. *ſeſſ.* 24. *de reform.* diſponente circa proviſionem Parochialium, danteque formam ſervandam cum decreto irritante formam inducere, ita
177 ut ſi non adhibeant annullent proviſionem, ut videre eſt in deputatione vicarii, ſeu œconomi ad vacantem Parochialem, ſecundùm latè tradita per Garciam *de benef. p.* 9. *c.* 2. *n.* 19. & 20. & quod de edicto cum majori termino appoſito (de quo nos ſuprà & per eundem ibi *num.* 46.) item quòd eligatur magis dignus, licèt ipſe omittatur, non peccat in forma, & ſic nullam non reddi proviſionem, cùm ſit ei per remedium appellationis à motu próprio Pii V. in conferendis proviſum, probat latè ipſe Garcia *ibi n.* 235. *cum ſeqq.*

178 Nunc de nullitatibus, quæ accidunt in proviſione ſimpliciorum beneficiorum, tractemus, ex quibus facile colligetur, quando appellationi ſit omnino deferendum; & in primis dico; quòd in beneficiis quæ ſunt non liberæ collationis, ſed juris patronatus, ſive ſim
179 plicia ſint, ſive curata: edicta præcisè & neceſſariò debent præcedere inſtitutionem faciendam, alias ipſa nulla redditur ipſo jure juxta text. *in c. fi. de electio. lib.* 6. qui procedit etiam inſtitutione, ut poſt Doctores ibi tenent Lap. *alleg.* 8. *n.* 4. & ejus addit Mandoſ. *liter. V.* Rochus de Curt. *de jur. patro. verb. honorificum*, *q.* 2. *n.* 4. *& q.* 38. *n.* 69. Lambert. communem dicens 2. *p.* 2. *l. q.* 6. *art.* 2. 4. 12. *&* 16. Hier. Gabriel. *conſ.* 199. *n.* 2. *lib.* 1. Flores de Men. *q.* 3. *n.* 55. Aymon. *conſ.* 63. *n.* 2. Perez de Lar. *de ann. & Capell. lib.* 2. *n.* 10. *n.* 32. *&* 39. *&* 40. Creſcent. *dec. fin. de jur. patr.* Caputaq. *dec.* 37. *p.* 2. Cort. *dec.* 307. *in miſcellaneis manuſcr.* Puteus *dec.* 484. Ricc. *in prax. Eccleſ. jur. pat. deciſ.* 160. *per tot.* vide quæ nos ſuprà *num.* 49.

180 Nam aliàs proviſionem nullam eſſe ipſo jure, pluries declaraſſe Rotam, teſtatur ipſe, & debet in edicto terminus competens aſſignari, & peremptorius, ut *in d. c. fin.* ubi Doctores & Lamberti. *ubi proximè art.* 21. Perez de Lara *num.* 44. & quòd ſuperiùs diximus, & ita non eſſe de forma proviſionis Parochialium ex decreto Trident. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 18. procedit in beneficiis liberæ collationis, at hæc concluſio procedit in beneficiis quæ ſunt juris patron. juxta ea quæ nos ſuprà *d. num.* 49.

181 Et in tantum, quòd quando ſunt alii patroni certi, non ſufficit citatio generalis per edictum, ſed debent nominatim, & ſpecialiter citari; aliàs inſtitutio eſt nulla ipſo jure, ut per idem *c. fin.* & doctores ibi dixerunt Perez de Lar. *ubi ſuprà n.* 42. *&* 43. quem ſequitur Nic. Garc. *de benef.* 2. *tom.* 9. *p. c.* 4. *n.* 8. ubi refert aliquas Rotæ deciſiones. idem etiam affirmat Lambert. *de jur. patron. lib.* 2. *pag.* 2. *q.* 6. *art.* 11. *&* 12. Secus autem in cæteris beneficiis merè collativis, & in collatione 182
eorum, in quibus nulla requiritur citatio, aut vocatio, etiam per edictum gloſſ. *in d. fi. de elect. in* 6. *verb. obſervari.* Phil. Franc *in c. conſtitutis* 2. *n.* 12. *de appel.* Prob. *ad Monach. in c. licet Epiſcop. de præben. in* 6. *n.* 2. Sarner. *in reg. de inſirm. qu.* 18. Rot. *dec.* 309. *n.* 2. *p.* 2. *diverſ.* Flores de Men. *pract. quæſt.* 3. *à n.* 54. vide quæ nos ſurſum *numero* 49. *ſeqq.* ubi limitavimus hanc doctrinam.

Unum tamen nota, quòd licet hoc caſu proviſio, & 183
inſtitutio ſit nulla ipſo jure non tamen ipſa præſentatio, ut benè probat Aloyſ. Ricc. *in prax. Eccleſiaſt. juris patro. dec.* 160. *per totam.*

Pariter ratio appellandi in promptu eſſe dicetur, de- 184
ficiente forma aſſignata in beneficiis ſimplicibus à Conc. Trid. *ſeſſ.* 7. *de reform. c.* 13. dum ait: Præſentati ſeu electi, vel nominati à quibuſvis Eccleſiaſticis perſonis, etiam Sedis Apoſtolicæ nuntiis ad quævis Eccleſiaſtica beneficia non inſtituantur, nec confirmentur; nec admittantur etiam prætextu cujuſvis privilegii, ſeu conſuetudinis, etiam ab immemoriali tempore præſcriptæ niſi fuerint priùs à locorum ordinariis examinati, idonei reperti, & nullus appella- 185
tionis remedio ſe tueri poſſit, quo minus examen 186
ſubire tenetur: præſentatis tamen electis ſeu nominatis ab univerſitatibus, ſeu collegiis generalium ſtudiorum, exceptis, qui text. loquitur duntaxat (ut vide) in electis, ſeu præſentatis, aut nominatis ab Eccleſiaſticis perſonis ad ſimplicia beneficia quibus aſſignatur forma, ponderatis verbis, *ibi*, niſi fuerint priùs à locorum ordinariis examinati, *&c.* quia cùm detur ordo formam inducit, qua non ſervata, proviſio nulla eſt Felin. *in c. cum dilecta. de reſcript. nu.* 6. *verſic.* 187
ſextum ſignum. Brun. *in tractatu de form. tit. quatenus cenſeatur aliquid pro form. fol.* 4. *concl.* 15. Cacher. *dec. Pedem.* 165. *n.* 14. cum Nevizan. *conſ.* 87. *n.* 3. Mandoſ. *regul.* 24. *qu. num.* 9. & latè de hoc articulo 188
quòd examen hoc requiratur pro forma etiam in benefic. ſimplicibus patronatus mixti. vide Nicol. Garc. *de benef.* 9. *p. c.* 3. *à princ.* præcipuè *à n.* 5. Ricc. *in pract. Eccleſ. concurſus ad Eccleſiam Paroch.* 189
dec. 415. *per totam*, ubi Rotæ deciſionem refert. & quòd etiam quilibet notoriè idoneus non excuſetur, *ibi n.* 15. & quod præpoſteratio inducat nullitatem, & appellationem permittat, vide latè Card. Tuſc. *lit.* 190
P. in pract. concluſ. 519. *fol.* 368. *tom.* 6. & attende d. Trid. decretum, *ad fin.* ut appellatio non obſtet, quominus hujuſmodi examen ſubire teneantur; hoc eſt, ad differentiam *cap.* 19. *ſeſſ.* 24. *de reform.* de quo ſuprà, quod loquitur, in Parochialibus, ubi requiritur hoc examen, & approbationem per concurſum fieri, at hic in ſimplicibus ſimplex examinatio, & approbatio abſque.

Et ex his etiam inferre poteris ad proviſionem Ca- 191
nonicatuum Doctoralis, & Magiſtralis per concurſum, publicumque examen faciendam, in qua quidem multa requiruntur, pro forma ſervari, juxta tenorem motus proprii Leonis X. & Bullæ Sixti IV. quas referunt Gonz. *in regul. de men. gl.* 9. §. 2. *à nu.* 4. Nicol. Garc. *de benef.* 6. *p. c.* 4. *num.* 169. inter quæ eſt præſtatio juramenti corporaliter tactis evangeliis facienda ab electoribus, & quòd vota præſtentur ſecretò, quam- 192
vis in aliis Capitularibus de jure hæc forma non requiratur, ſed palam poteſt fieri, & per ſcrutinium, de quibus hinc inde plurima adducens optimè & per eundem Garciam *ubi proximè à nu.* 169. *uſque ad fin.* ubi etiam an Capitularis, qui non adfuit lectionibus, 193
& actibus oppoſitorum, poſſit votare, & ſit nulla proviſio, & an & quando poſſit quis votare per Procuratorem, & an procurator poſſit juramentum præfatum præſtare, & alias plurimas quæſtiones contingentes,

ex

ex quibus redditur nulla horum Canonicatuum electio, lata optimeque examinat, ad quem occurre;
194 quoties te neceſſitas compulerit. Sufficiet tamen dicere, ut in omnibus his caſibus, quibus nullitas electionis appareat, vim fieri, & reponi, non deferendo interjectæ appellationi à Capitulo eligente; declarandum in ſupremis tribunalibus, aditis per viam violentiæ, & de forma tradita à jure, cæteris electionibus, cujus omiſſio nullam eam reddit; confuge ad integros titulos *in decretalibus, & in 6. de electione*, & peculiares etiam tractatus, quòd mei non eſt.

195 Alia etiam multa, quæ ad proviſionem beneficiorum tam curatorum, quàm ſimplicium, quatenus noſtrum attingunt inſtitutum, appoſuimus *ſuprà 2. p. c. 13. à princ.* & etiam in diſcurſu operis; hîc autem ea tantùm ſcribuntur & adnotantur, quæ ob ſolemnitatis defectum, & formæ omiſſionem, nullas reddunt proviſiones, eaſque faciunt appellabiles.

196 Et non ſolùm omiſſio formæ oppoſitæ in proviſione beneficiorum ſimplicium & curam animarum habentium (de quibus hactenus) ipſam reddunt nullam, irritam, & inanem, & per conſequens appellabilem, etiamſi ſui natura attenta appellationem non admittat, ſed alio ex capite etiam poteſt argui nulla, nam cùm duplici modo in beneficiorum proviſione procedatur, alia extrajudicialiter, alia judicialiter; diximus latè ſuprà *p. 2. c. 13.* per totum
197 & ibidem latè etiamſi in Parochialibus procedi contigerit judicio formato, à ſententia appellationi non eſſe deferendum in ſimplicibus ſecus ſit, quapropter quando judicialiter procedatur etiam in curatis, ſi aliqua nullitas attingens proceſſum, & formam judicii, notoriè ſcilicet per inſpectionem actorum appareat quæ ſententiam, ſeu actum nullum reddat quantumvis hoc uſque dicta forma ſervaretur, appellationi omnino eſſe utique deferendum ſive (ut diximus) in ſimplicibus, ſive in curatis, cum omnis diſpoſitio de mundo, de actu loquens, neceſſariò de actu valido intelligenda eſt, juxta ea quæ latiùs adduximus ſuperius à principio hujus capituli.

198 Et in ſimilibus terminis facit quod de Bulla Pii V. dicitur, diſponens, quòd ſententia tranſacta in rem judicatam mittatur executioni, niſi ſit nulla ex defectu citationis, juriſdictionis, aut mandati, quia nihilominus ſi contineat ex alio capite nullitatem puta, defectum terminorum ſubſtantialium, intelligitur etiam denegata executio, quamvis limitatè de illis tribus fuit locàta dumtaxat, ut per Caſſiad. *dec. 8. de reſcript.* Rot. *dec. 2. nu. 11. & ſeqq. eodem tit. in novis*, Peregr. *dec. 24. lib. 1.* Mareſc. *variar. reſol. l. 1. c. 87. n. 31. & 32.* nam licèt ex omiſſione termi-
199 norum, & aliorum ſubſtantialium non oriatur nullitas expreſsè comprehenſa in d. Bull. Pontific. tamen ad impediendam executionem ſufficit, quòd aliquid amittatur de ſubſtantia judicii. Æguid. *dec. 27.* & Caſſiad. *dec. 2. de jud.* Mareſc. *ubi proximè*
200 *numero 32.* ubi dicit etiam, quòd Bullæ non tollunt nullitatem actuum provenientium ex forma (aliàs de jure requiſita) non ſervata, juxta *c. cum dilecta, de reſcript.* Felin. *in c. quoniam, contra colum. 5. verſ. ſi tamen conſtitutum*, & ita declarando bullam prædictam tenuiſſe Rot. in una Roman. Salvia. interdic. 6. Novemb. 1598. coram Orano teſtatur Mareſc. *ubi proximè d. c. 87. ſub. num. 32.*

201 Nam etſi aliquod ſtatutum diſponat, aliquam ſententiam eſſe executioni mandandam, non obſtante appellatone, vel quolibet alio ſtatuto, quia ſi opponatur nullitas reſultans ex inobſervantia formæ alterius ſtatuti, talis nullitas, cum non cenſeatur excluſa, impedit executionem ipſius ſententiæ, Joan. Andr. Paul. Caſtr. & alii tenent citati & ſequuti à Ripa *in l. 4. §. condemnatum, ff. de re judic. n. 13.* Lancel. Robert. *de attent. 2. c. 17. n. 50.* & ideo dicit eleganter Philip. Franc. *in c. dilecto n. 131. verſ. quartò limit. etiam de appell.* quod forma tradita in procedendo ad ſententiam, ſeu alios actus, prout citationes, & alias ſolemnitates proceſſus in aliquo ſtatuto, ſeu diſpoſitione non intelligitur ſublata nullitas proveniens ex capite alterius ſtatuti, & per aliud ſtatutum concedens executionem ſententiæ non obſtante quolibet alio ſtatuto, quoniam nihilominus ſi ſententia reperitur lata, ſeu alia acta facta abſque ſolemnitate, & forma prioris ſtatuti; exe-
cutioni non eſt mandanda, cum non ſit veriſimile, nec credendum, hujuſmodi ſolemnitates voluiſſe excludere, arg. *l. ad ea ff. de condit. & demonſt.* pro quo etiam gl. & DD. *in c. item eum qui, de reſtitutione ſpolia.* Bar. *in l. 1. §. parvi, ff. quod vi aut clam.* probant, & docent Decius *conſ. 195.* incipit *ſtudendo brevitati*, ubi adducit varia conſilia Joan. Andr. 202
in addit. ad Specul. tit. de ſent. execut. §. poſtrem. in addit. in verbo, §. ſeqq. Paul. Caſtr. *in l. 4. §. condemnatum, ff. de re jud.* ſequitur hoc idem Ant. de But. Imol. & Felin. *in c. ex parte 2. de off. deleg.* quos referens ſequitur Franc. Rip. *in d. §. condemnatum, n. 13.* & ideò licèt Concilium Trid. *d. c. 18. ſeſſ. 24.* 203
de reform. dicat non obſtante appellatione, eſſe mandandam executioni proviſionem Parochialis Eccleſiæ, & licèt quando proceditur in aliis ſimplicibus extrajudicialiter, nihilominus quoties in omnibus procedatur judicialiter, etſi ſolemnitates judicii ſerventur, nulla redditur ſententia & proviſio, ut & nos diximus *ſuprà in d. 2. p. c. 13.*

Quod & ulterius fulcitur, nam diſpoſitio, & pri- 204
vilegium, etiam quod ſui natura ampliari debet, nunquam tamen ita ejus eſt facienda interpretatio, ut includet plures ſpecialitates; ita notabiliter docet Bald. *in l. fin. 1. lect. in verſ. & nota, quod beneficium ſic eſt interpretandum*, arg. *l. ſi quando C. de inofficioſ. teſ-* 205
tam. quare ſi conceditur inhabili facultas teſtandi, non tamen ideò ei cenſetur conceſſum, ut omittat ſolemnitates juris; quia eſſent quo ſpecialiter *ex d. l. ſi quando*: quam doctrinam *ad l. penult. ff. de conſtit. Princip.* reddit & ſequitur Iſſ. *ibi numero 3.* Natta *conſ. 363. ſtante num. 9.* inter conſilia Sylvani & ſub ejus nomine, *conſ. 100. ſtante Marchionali, num. 70.* Decius *conſ. 28. n. 20.* Joan. Gutier. *pract. q. civi. lib. 4. q. 11. n. 36. tom 3.* ergo licèt Concilium Trid. noviter inducat privilegium executionis ſententiæ in curatis, ita debet interpretari, ut ſerventur neceſſariæ ſolemnitates, & validæ in eadem ſententia à jure requiſitæ, ne quæ ſpecialitates concurrant, juxta *Cod. de dot. promiſſ.*

Hinc ex variis cauſarum figuris in proceſſibus, aliiſve 206
actibus judicii nulla reddi poteſt ſententia, ſiquidem in caſibus, ubi neceſſaria eſt citatio, illa non adhibita nullum redditur judicium, *c. abſens, c. abſentiæ, c. caveant, c. omnia 3. q. 9. c. 1. de cauſa poſſ. & propriet. c. inter quatuor de major. & obed. l. ea quæ, C. quomodo & quando jud. l. de unoquoque, ff. de re jud.* Bald. *in l. 1. col. 1. C. quomodo & quando jud.* Felin. *in c. ex p. 2. col. 3.* Bald. *in l. 1. de off. de leg.* Dec. *conſ. 63. viſo puncto, col. pen. l. 4.* Rom. *ſing. 674.* Anchar. *con. 167.* latè DD. *in l. ſi. Cod. de reſtit.* Afflict. *dec. Neap. cap. 307.* latè Felin. *in c. cum olim, col. 9. de re jud.* Lanfran. *in clem. ſæpè in verſ. omiſſa citatio. de verb. ſignif.* exactiſſimè multa in propoſitum cumulans Vantius *de nulli. ſent. ex def. citat. per totum*, & alibi paſſim, quod vulgare eſt.

Illud tamen notabile, quòd licèt proceſſerit citatio in 207
cauſa, tamen ex mutatione perſonarum, ſive judicis, ſive partis, nova citatio decernenda eſt, ut in judice remoto, & in ejus locum alius ſubrogetur, vel ipſe aliquem delegaverit ad ſententiam pronuntiandam, nova requiritur citatio; emanata à ſubrogato, ſeu ſucceſſore, licèt jum proceſſerit, tenent gl. *in l. conſentaneum verb. à quo C. quomodo & quando judex, ubi* Bart. *n. 11.* Bald. *n. 7.* Salicet. *n. 5.* Felin *in c. quia V. n. 4. de judiciis in fin.* cum aliis adductis per Ant. Gabriel. *tit. de citatio. concluſ. 1. n. 114.* quod declara ut per Hieron.

Hieron. Gonz. *in reg. de men. gl.* 9. *in anno n.* 134. *& ſeq.* & per Puteum *dec.* 348. *n.* 1. *&* 2. *& l.* 1. Mareſc. poſt alios *var. reſol. lib.* 1. *c.* 31. *à n.* 5. *&* 6. & nos in optimo caſu 4. *p. c.* 1. *n.* 47. & iterum *cad. p. c.* 5. *à n.* 8.

208 Et loquendo in receptoribus ad probationes recipiendas, quæ cùm fieri non poſſint niſi citato adverſario: tamen quando eſſet mutatus judex, ſeu commiſſarius, aut ſubdelegatus, ut ab eo requiratur nova citatio, nec ſufficiat prima pro toto termino probatorio, Felin. *in d. c. quia V. ſub. n.* 4. *in fi. de jud.* Paul. Caſtren. *in l. edictum*, 55. *n.* 2. *de judiciis*, multi citati ab Ant. Gabr. *ubi proximè.*

209 Et in mutatione litigantis, ut ſi is moriatur, nova ſit expedienda citatio (quam *certa en ſeguimiento* dicimus) cum relatione ſtatus cauſæ, aliàs proceſſus, & ſententia erit nulla, tanquam abſque citatione lata, probat text. *in l. in oratione, ff. de feriis*, latè Peregrin. *in tractatu de fideicomm. art.* 53. *n.* 30. Mart. *in tractatu de juris* 4. *p. centuria* 1. *caſ.* 33. *n.* 11. Valaſc. *in conſult.* 1. *tom. conſult.* 38. *per totam*, quam doctrinam nota, quoniam pauci ea, ut quæ incognita, utuntur.

210 Sed ego vidi in hoc tribunali annullatam ſententiam per idem latam, contra ſucceſſorem eo non citato de novo, licèt fuerit defunctus, cum quo lis cœpta erat, citatus, & ſic nova citatio expediri juſſum fuit (quam *certa en ſeguimiento* practici dicunt) informante chariſſimo, doctiſſimoque, & ſtudioſo magnique ingenii Domino Garcia Lopez Salgado de Sotelo fratre meo, hanc doctrinam adducente.

211 Item inſanabilis defectus & nullitas illa reputatur quæ ex defectu juriſdictionis provenit, tam delegatæ, quàm ordinariæ, de cujus natura, & qualitate plures, variaſque doctrinas in genere, & in ſpecie (ut infinitos taceam) eſt videndus Vantius *de nullit. ſent. ex defectu juriſd. ordinariæ & in tit. de nullit. ſent. ex*
212 *defectu juriſd. de leg.* Reddidit etiam nulla ex defectu mandati, ſeu legitimationis perſonarum, circa quem articulum varias cumulat quæſtionis ipſe Vant. *in eodem tractatu tit. de nullit. ex defectu in inhabilitatis, ſeu mandati comparentium, & unde ac quibus modis regulariter proven.* per plus 176. numeros *ac eod. tract. in tit. de nullit. ex defectu proceſſus, ac ſolemnitatis & formæ ipſius ſententiæ* ubi multa prac-
213 ticabilia, & frequentia, utiliaque adducit, per 142. numeros, & ultra eum multæ nullitatis annotationes ad proceſſum, & cauſam beneficialem videndæ ſunt per Hier. Gonz. *in reg. de menſ. & altern. gloſſ.* 9. *in annot. contra nullit. attent. in cauſis benef. à num.* 48. *uſque ad fin.*

214 Pariter ſententia eſt ipſo jure nulla, ſi fuit lata in tam brevi tempore, & cum tanta feſtinatione, quòd acta veriſimiliter non potuerunt videri, Iſſ. *in l. judices num.* 2. *C. de judiciis.* Feder Senerius *in tract. de ſentent. à num.* 3. Alexand. *conſil.* 123. *n.* 24. *lib.* 4. optimè & latè Vantius *de nullit. c. penult. num.* 32. *&* 33. exactè Ant. Gabr. *titul. de ſentent. concl.* 6. *num.* 5. *&* 6. Achil. *dec.* 2. *num.* 4. *de filiis presbyt.* Put. *dec.* 344. *lib.* 1. Avil. *in prætor. c.* 5. *gloſſ. verbo trabaje num.* 8. *&* 9. qui poſt
215 Gemin. & Domin. invehit adverſus judices ita præcipitanter determinantes, de quibus præſumitur non adhibuiſſe cauſæ cognitionem, & facit illud Apoſt. Epiſt. 1. ad Timoth. *c.* 5. Nemini cito manus imponas, *c.* 1. 24. *d. c. fin. de elect. lib.* 6.

216 Egimus hactenus de appellatione deferenda ab actu, proceſſu, ſententia, proviſione beneficiorum nulliter notoriè apparentibus, ex defectu formæ, ſeu ordinis interpoſita, cùm ratio appellandi ſit in promptu, etiam in judiciis aliàs ſui natura inappellabilibus: nunc videndum eſt verſa vice de appellatione interjecta (nulliter tamen) ab eiſdem actibus, ſui natura aliàs apellabilibus. Et illud pro concluſione propono, ut appellationi minùs ſolemniter minuſque legitimè & ex defectu formæ, vel aliàs nulliter interjectæ, etiam à ſententia, ſeu actu appellationem permittente, quoad utrumque effectum, judex non deferens, vim non faciet; ſed licitè ad ſententiæ executionem poterit devenire; ita notat Philip. Franc. *in c. ut debitus honor. num.* 47. *de appell.* Guid. Papæ *dec.* 213. *ſtatuta n.* 6. idem *dec.* 436. *in tit. de appell. n.* 21. & idem *in conſ.* 124. *circa materiam n.* 3. *verſ. ad ſecundum & in tr. de appell. q.* 12. *n.* 18. Joan. Monach. *in c. cupientes §. viginti de electione in* 6. Vital. *in tr. de clauſul. in clau. nihil nova. app. pend. n.* 4. Vantius *de nullit. ſent. quando & intra quæ tempora n.* 48. *& in tit. de nullit. ex defectu jur. ord. n.* 142. Baldus *conſil.* 367. *ad evidentiam in prin. l.* 1. Steph. Aufr. *in dec. ad Capel. Tholoſ. fin. circa med.* Socin. *conſ.* 45. *veſa, ſub n.* 13. *verſ.* 8. *dubit. lib.* 1. Natta *conſ.* 606. *approbo n.* 3. *lib.* 3. Pariſ. *conſ.* 108. *de bono jur. n.* 26. *lib.* 1. Rot. *dec.* 30. *aliàs* 190. *quoad revocationem de app. in novis.* Portoles Imol. *in conſ.* 172. *poſterioris n.* 4.

Quod quidem accidere poteſt, vel quia ſit interpo- 217
ſita à non legitima perſona, vel non debito, & aſſignato termino: vel quia non eſt interpoſita coram judice, qui pronuntiavit: vel quia non fuit expreſſa legitima qualitas ſententiæ, & perſonæ appellantis: vel quia non fuit pura, ſed conditionalis, vel non fuerunt legitimè petiti Apoſtoli: vel quia fuit appellatio generalis, ad omnes judices: vel interjecta ad inferiorem: vel tandem quando in aliquo fuit omiſſa forma juris, vel ſtatuti loci, reſpectu judicis ad quem, quas cùm ſingulas nullitatis cauſas accuratè, latè, & eleganter examinat & diſcutit Lancelot. Robert. *tract. de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 50. *per totam*, merito hic omitto; proſequitur ampliſſimè Sigiſmund. Scaccia *tract. de appell.* in locis citatis *infrà n.* 228.

Et non illud, etenim non ſolùm his modis dicitur 218
nulla ut ei deferendum non ſit, verùm quando tacitè, vel expreſsè pars appellationi propoſitæ, aut proponendæ renuntiavit, tacitè ſi intra terminum à jure non provocaverit gravatus, qui regulariter currit à die ſententiæ; & de momento ad momentum, ut per Nicolaum Milium *in verbo appellatio debet, fol.* 11. elegans 219
deciſio Capell. Tholoſ. 101. & per Franc. *in c. ex ratione à n.* 2. *cum ſeqq. de app. & in c. bonæ memoriæ n.* 19. *eod. tit.* de communi teſtatur Alexand. ſeu potiùs conſilium Patavium inter conſilia Alexand. 87. incipit, *nos Doctores, n.* 11. *lib.* 6. Mynſinger. *ſingul. obſerv. centuria* 2. *dec.* 2. incipit *decem dies, Doctores in auth. hodie, C. de app. & in c. biduum* 2. *q.* 6. Pariſ. *in add. ad. Bar. in d. auth. hodie*, hoc latè proſequens, multi relati à Joan. de Anania *in conſ.* 93. *viſo proceſſu, col. penult. verſ. venio nunc ad inveſtigandum.* Tiraq. *de utroque retract. §.* 1. *gl.* 11. *nu.* 20. Rot. *dec.* 30. *aliàs* 190. *quoad revocationem de app. in novis, & dec.* 2. *aliàs* 135. *ſufficit de conceſſ. præd. in antiq.* Mill. *in verb. attent. poſt. appoſ. pet. verſ.* 16. *fol.* 30. Specul. *in tit. de app. §. de off. col. ff. verſ. idem quæritur.* Franc. *in c.* 1. *n.* 11. *de app.* 220
ab initio ſunt utiles dies termini, & quoad progreſſum continui, ſecundùm gl. *in c. concertatio in verb. ſuccurrit de app. in* 6. notat. per gl. & DD. omnes *in c. biduum*, 2. *q. & in l. §. biduum, ff. quando appell. ſit.* Felin. *in c. quoad conſultationem n.* 37. *de re jud.* Rot. *dec.* 2. *aliàs* 49. *ſi ſertur in princ. de dolo & contum. in novis, & dec.* 46. *alias* 500. *ſi feratur de app. in antiq.* & quòd ultra tempus propoſita ſit nulla, gl. *in l. præſes, ff. de reg. jur.* Franc. *in pract. de compr. q.* 4. *n.* 89. Minſing. *ſingul. obſerv. cent.* 3. *dec.* 15. incipit *circa appell.*

Quæ doctrina non ſolùm procedit in appellatione, & 221
in appellationis ratificatione, quæ intra dictum terminum fieri debet, Nicol. Mill. *in repert. verb. ratificatio verſ.* 2. *fol.* 338. Guid. Papæ *in conſ.* 124. *circa materiam ſub num.* 7. *verſ. ad ſextum* & poſt alios *in tract. de appell. quæſt.* 76. Socin. *conſ.* 45. *viſa appellatione ſub n.* 10. *lib.* 1. & facit regul. *l. bonorum, ff. rem ratam haberi*, & quæ inde cumulat Tiraq. *in tract. de utroque. retract. §. ſi verò gloſſ.* 10. *n.* 85. Corneus *conſ.* 292. *viſis col.* 2. *lib.* 3.

Lanc.

Lancel. *de att.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 50. *num.* 53. *& ſeqq.* ubi etiam *à. n.* 50. idem extendit ad additionem.

222 Currunt tamen hi dies à tempore ſcientiæ, & notitiæ, Rot. *dec.* 22. *aliàs* 137. *appellatus de appel. in novis.* Capic. *dec.* 139. *per totam.* Lanfr. *dec.* 135. quod etiam
223 procedit, ut currat terminus etiam domino à die notitiæ procuratoris, cum quo judicium actum fuit, ut ipſi dicunt, quando ſcilicet Procurator non eſt ſolvendo, ut per Afflictum *dec.* 345. *fuit dubitatum n.* 4. faciunt tradita à Nic. Mill. *in reper. verb. app. debet, fol.* 11. Rot. *dec.* 16. *aliàs* 364. *cum jura, de dolo & contum. in novis, & dec.* 46. *aliàs* 499. *nota ſi feratur, de appell. in antiq.* de quo vide latè per Lancel. 2. *p. c.* 11. *à num.* 9. *cum*
224 *ſeqq.* vide infrà *num.* 228. remiſſivè, quia ignorans ſemper dicitur eſſe intra terminum ad appellandum, ut declarat Bald. *in cap. venientes num.* 2. *de jur. jur.* Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 50. ubi per ſequentes, quando & quomodo facienda condemnato ſententiæ intimatio.

225 Unum eſt ſcire, quòd quando non eſt facta legitimè intimatio ſententiæ, licèt quouſque ad ejus notitiam non perveniat ejus tenor, ſemper reperiatur intra terminum, & poteſt appellare quandocumque intra decem dies à tempore ſententiæ computandos, & licèt geſta intra decem dierum à tempore latæ ſententiæ attentata ſint ex ſupradictis Doctoribus, tamen geſta per judicem, vel executorem poſt dictos decem dies, à tempore latæ ſententiæ non revocabuntur remedio attentatorum, ſed beneficio juſtitiæ, ſeu potiùs injuſtitiæ, & ſic ut ita geſta, nec ſint nulla ipſo jure, probant Rot. *dec.* 18. incipit *licèt ficè contumax, de app. in novis, aliàs* 187. Mill. *in repert. in verb. attenta app. tempore fol.* 29. Lancel. *de attent.* 2. *part. c.* 11. *num.* 13. ubi allegat Modernum *in praxi Romanæ Curiæ lib.* 8. *c.* 4. *ut lite pendente, de attent. ſub num.* 9. *verſ. generaliter verò*, idem etiam tenet Bertach. *in*
225 *repert. verbo appell. quando num.* 20. *ad princ.* allegans dictam Rotæ deciſionem & ſic de tacita appellationis renuntiatione juxta text. *in l.* 1. *Cod. ſi ſæpius in integ. reſtit. poſt.* ibi appellare enim debuiſtis, ſi vobis ſen-
227 tentia diſplicebat: cùm generale verum ſit in jure, ut qui terminum ſibi ad aliquid præfixum, labi permittit, cenſetur renuntiare, & non poteſt nec agendo, nec excipiendo audiri, ut loquens de præfinitione termini ad docendum de nullitate, tradit Cephal. *conſil.* 201. *incipit, exiſtimo, n.* 4. *l.* 2. *& conſ.* 202. *num.* 18. *eod. lib.* 2. Lancel. 2. *p. c.* 20. *lim.* 19. *n.* 2. Veſtrius *in prax. Rom. Cur. l.* 8. *c.* 3. *ſub n.* 18. Puteus *dec.* 7. *ſub. rubr. de reſtitut. in integr.* Corneus *conſ.* 111. *licèt videamus l.* 1 faciunt Caſſiad. *dec.* 4. *in attent. n.* 5. *de dilatio.* & idem Veſtri. *in prax. d. l.* 8. *c.* 4. *n.* 21. & Moder. *in annot. de Æguid. n.* 108. *& n.* 154. Cottan. *dec.* 100. qui profitentur hoc caſu termino præfixo tranſacto poſſe ad executionem deveniri.

228 De omnibus ſupradictis, & aliis pluribus difficultatibus, an & quando poſt decem dies liceat appellare per ampliationes, & limitationes, latiſſimè ac etiam doctè per Sigiſmund. Scaccia. *tr. de app. q.* 11. *per tot.* quem vide, & de requiſitis ſubſtantialibus appellationis vide eundem *quæſt. per totam*, cum ſuis articulis, & *quæſt.* 5. *cum ſeqq.*

229 Et quando appellationi expreſsè renuntiatur tam interjectæ jam, putà; quando per tranſactionem, recedituir à lite ad notata per DD. *in l. poſtquam liti C. de pactis*, Lancel. *ubi ſuprà d. c.* 12. *in præfat. nu.* 19 & faciunt quæ Milis *in verb. lis finitur fol.* 215. Cravet. *conſ.* 182. *videtur, lib.* 4. *num.* 1. DD. *in. l. ſi contra majores, C. de app.* Anchara. *conſ.* 16. *viſo.* Pariſ. *conſ.* 47. *videtur num.* 43. *lib.* 4. Thaniſ. *dec.* 5. incipit *tranſ-*
230 *actio quam proponendæ*, ut ſcilicet ſi pactum de non appellando fuerit factum, nam cùm valeat iſthæc renuntiatio, executionem ſententiæ non ſuſpendit Guid. Pap. *in tract. de appellat. quæſt.* 106. Lancel. *ubi proximè, nu.* 20. vel quando fuit facta obligatio de ſtando

unicæ ſententiæ, quæ conventio de jure valida reputa- 231
tur, juxta text. *in l. ſi. C. de tempor. app.* ut eſt deciſio Rotæ 2. *aliàs* 287. *licèt appellationi, de renuntiat. in novis*, nota Franc. *in interpoſita*, §. *illa denique nu.* 2. *de appell.* Felin. *in c. ex parte, el* 2. *num.* 6. *de reſcript. & in c. ſi diligenti nu.* 7. *de for. compet.* Pariſ. *conſ.* 34. *num.* 25. *lib.* 1.

Eſt denique ſciendum, quòd appellatio ab actu, & ſententia nulla operetur ſuos effectus, cùm inconveniens conſideratur nullum, ab actu nullo appellari, Franc. *in c. dilecto, q.* 7. *de appell.* & poſt Joan. Andr. Innoc. & Hoſtienſ. *ibi*, & Doctores *in l. ſi expreſſim. ff. de appell.* notat Vitall. *in tractat. de clau. in clau. nihil novari relatione pend. num.* 15. Alexand. *conſ.* 130. *ponderatis, ad ſi. l.* 3. *& in l.* 2. *C. de bon. poſſ. contra tab.* Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. c.* 2. *ampliat.* 6. eſſe communem opinionem refert Raphael Cuma, *in l. ſi expreſſ.* 19. *ff. de appell. & relatio.* quem refert Alex. *conſ.* 59. *viſo titulo ſub num.* 16. *lib.* 4. ubi de communi teſtatur, ſequitur Brederod. *tract. de appell. p.* 1. *tit.* 12. *col.* 38. *ſub lit. D. verſ contrarium*, exactè de communi dicens Sigiſmund. Scac. *tr. de app. q.* 17. *lim.* 19. *num.* 2. *cum ſeqq.* ubi contrariam opinionem 233
& fundamenta recenſet quia jura tollunt neceſſitatem, non facultatem appellandi; nam quotieſcumque nullitas non principaliter proponitur, ſed per viam appellationis, executio & omnia ea pendente cenſentur attentata, & revocanda veniunt, quia aſſumit naturam ipſius appellationis, omniaque ſuſpendit, ut per text. *in c. exhibita de judiciis, &c. ſuper quæſt. in ſi. de offic. delegat.* concludit eleganter Franc. *in d. c. dilecto* 63. *qu.* 9. *n.* 21. *& 22. & in qu.* 10. *ſub num.* 32. *verſ. ex his ſecundùm* Bald. Cuma. *in d. l. ſi expreſſim.* Vant. *de nullit. ſent. tit. quot. & quib. mod. nullit. prop. poſſit. num.* 34. Guid. Papæ *in tract. de appell. quæſt.* 81, *per totam.* Natt. *conſ.* 217. *ægrotanti num.* 4. *l.* 1. Mynſing. *ſing. obſerv. cent.* 2. *d.* 77. incipit: *Vetus.* Neviz. *conſ.* 41. *num.* 37. *& ſeqq.* Socin. poſt alios per eum *conſ.* 10. *inſignis., ſub num.* 12. *lib.* 4. Gramati. *conſil. civil. conſ.* 165. Cov. *in pract. q.* 24. *ſub num.* 6. *verſ. ſed, & ſi verum omnino foret, uſque ad fin.* Henri. *conſ.* 31. *clem. venerabilis, num.* 8. *& ſeqq. lib.* 3. Brun. *in tract. de ſtatu & conſtit. in verb. nullitas col. antepen. fol.* 184. *verſ.* 3. *hoc idem patet.* Bred. *ubi ſuprà* 1. *p. tit.* 12. *col.* 42. *in princ. & colum.* 43. *liter. B. verſ.* 4. Scaccia *ubi proximè num.* 12. 13. (& à princ. plures hujus appellationis ab actu nullo recent.) Vant. *in tract. de nullit. tit. quot. & quib. mod. nullitas*, &c. *num.* 34. *verſ. prout etiam fol.* 380. Lancel. *tr. de attent.* 2. *part. c.* 17. *ſub num.* 2. *& num.* 68. Cæſar Contard. *in l. unic. lim.* 7. *num.* 53. *verſ. cautius, & num.* 54. *Cod. de moment. poſſ.* Covarr. *pract. q. c. ſub num.* 7. *verſ. ſed etſi verum*, & iterum Scaccia *de appellat. q.* 19. *rem.* 1. *concl.* 4. *num.* 82. Hæc de nullitatibus ſufficient, pro noſtræ principalis regulæ & concluſionis (de qua ad *princ. hujus cap.*) exemplis, alia infinita poteris videre, in omnibus hujus tractatus capitibus, quibus propria ſpecialiter adaptari fuit neceſſe.

Ex quibus omnibus duas potes elicere concluſio- 234
nes: altera quòd à ſententia ex aliquo capite, ſeu cauſa notoriè nulla, etiam ſui natura privilegiata, & aliàs inappellabili interjectæ appellationi non deferens judex Eccleſiaſticus vim faciet, cum hoc caſu ratio appellandi ſit in promptu, ex ſupradictis à princ. hujus capitis.

Secunda ſit concluſio, ut etiam, in cauſis ſui natura 235
appellabilibus, ſeu aliàs à ſententia privilegiata appellationi minùs ſolemniter, aliterve nulliter interpoſitæ non deferens judex violentiam nullam faciet; quæ concluſiones, ut vidiſtis, procedunt ſive in judicialibus actibus, ſive in extrajudicialibus, ſive in diffinitivis, ſive in interloquutoriis.

Quibus obiter adjunge, quod ſententia lata contra 236
vel pro defuncto valet, quando procurator fuiſſet in

vita litem conteſtatus, & factus dominus litis, aut quando ipſe mandator dominus ſatis dediſſet de judicato ſolvendo, dummodò ſententia concipiatur in perſonam procuratoris. Gravat. *in addit. ad praxim Veſtrii, l.* 4. *c.* 4. *in fi. n.* 41. poſt DD. *in l. ſi defunctus* 15. *ff. de proc.* Bald. *in l. nulla dubit.* 23. *C. eod. tit.* Grat. *diſcept. foren.* 2. *p. c.* 243. *n.* 13. & 14. ubi poſt Iſſ. *conſ.* 138. *col.* 2. *ad med. nu.* 2. & *per totum l.* 4. intelligit, dum-
237 modo non ſimus in domino, qui ſine hærede deceſſerit, tunc etiam nec poterit ferri ſententia cum dicto procuratore & etiam in rem ſuam, & ceſſionario: & in cauſa quoque poſſeſſoria.

238 Item valet ſententia contra mortuum, quando judex ignoravit mortem, Riminal. junior *conſ.* 179. *nu.* 27. *cum ſeqq. lib.* 2. Angel. *conſ.* 223. *pro deciſ. poſt princ. verſ. concludo igitur, n.* 2. & de veriori opinione contra alios concludunt Iſſ. *in l. non exigimus* §. *ſi quis in judicio nu.* 5. *ff. ſi quis cautio.* Butr. *in c. quia, col.* 2. *in prin. ſub n.* 7. *de judiciis.* Milis *in verbo ſententia lata contra mortuum fol.* 423. Pot. *dec.* 186. *in fin. p.* 1. ubi quòd eſt vera in profanis, ſecus in beneficialibus, Riminal. Jun. *conſ.* 179. *n.* 30. *lib.* 2. Beccius *conſ.* 110. *per totum.* Guid. Papæ *deciſ.* 86. *Procurator.* Rebuff. *de ſententt. gl. uni. n.* 10. *tom.* 3. *fol.* 434. Marant. *de ord. jud.* 3. *p.* 6. *p. prin. n.* 107. Coſta. *de ignor. & ſcien. fact. cent.* 2. *d.* 74. *n.* 7. multos alios referens ſequitur Grat. *ubi proximè n.* 9. & *ſeqq.* & *tom.* 1. *c.* 18. *à n.* 29. *cum pluribus ſeqq.* Mynſing. *cent.* 1. *obſerv.* 85. *nu.* 4. Andr. Gail. *obſerv.* 19. *l.* 1. *n.* 4. Rebuff. *in l. morbus ſonticus* 113. *col.* 1. *verſ. ſecundus non valet, ff. de verborum ſign.* Gabr. *conſ.* 50. *in prin. lib.* 1.

239 Indiſtinctè tamen ſecundum eſt, in procuratore conſtituto à Prælato, vel rectore alicujus Eccleſiæ in his; quæ ipſam Eccleſiam tangunt ut, mortuo Prælato conſtituente mandatum finitum, cenſeatur, etiam re non integra, & lite jam per ipſum conteſtata, in vita conſtituentis, text. eſt mirabilis, *in clem. ſi procur.* cujus hæc ſunt verba: Procuratorem à Prælato, rectore, vel alio quolibet, pro Eccleſia ſua vel cum beneficio conſtitutum, per mortem conſtituentis revocari cenſemus, etiam quoad negotia jam incepta, & cauſas, in quibus per ipſum lis fuerit ante mortem hujuſmodi conteſtata; ubi latè gl. & Doctores.

240 Memineris etiam, quòd inſtrumentum, ſeu acta, quæ coram uno notario tractantur, non ſufficit præſentare, & fuiſſe producta in actis alterius notarii, etiam ejuſdem judicis & tribunalis, ſed omnino debent produci in actis ejus, qui cauſam tractat, ut aliàs fuit tentum per Rot. in una Romana cenſus 4. Decemb. 1595. coram Cardinali Pamphilio de qua teſtatur Marcſc. *ver. reſol. lib.* 2. *c.* 107. *n.* 4. ubi à prin. poſt alios, quòd
241 ſi coram eodem judice, & inter eaſdem perſonas duæ cauſæ tractentur, geſta in una non probant in alia, niſi expreſsè reproducantur, nec judex poteſt ſupplere ex capite notorietatis; rectè conducunt quæ dixi 4. *p. c.* 1. *à n.* 8. & *ſeqq.*

242 Illud tamen valde utiliſſimum notaverim, quòd cùm de jure, & Rotæ ſtylo nonnullæ ſint judicii ſolemnitates eſſentialiter requiſitæ, quarum omiſſio actum judicium, & ſententiam vitient ipſo jure, & ita per Rot. in dies declaratur, tamen omnia ſuſtinentur ſi de contrario Hiſpaniæ judiciorum ſtylo doctum fuerit, & appareat, quoniam generale verum eſt, ut in ordinariis
243 judicii, ſtylus, & conſuetudo loci, ubi litigatur, & judicium agitur, ſemper eſt ſervandus, gl. fin. & ibi Abb. *num.* 10. & 11. & cæteri omnes *in c. quod clericis de for. compet.* Felin. *in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ n.* 55. *de conſt.* Roch. de Curt. *in c. fi. de conſuet. ſect.* 8. *n.* 69. & *ſeſſ.* 9. *q.* 16. *à n.* 37. & 38. Vant. *de nullit. ex defect. proceſſ. n.* 56. Jac Put. *dec.* 99. *n.* 2. *lib.* 3. Hier. Gonz. *in regul. de men. alter. gl.* 9. §. *in annot. n.* 104. pleniſſimè Roland. à Vall. *in conſ.* 48. *n.* 1. & *per totum vol.* 3. qui poſt alios *n.* 13. & 23. ſecutus à Gonz. *ibi n.* 105. affirmat, judi-
244 cem appellationis teneri approbare juſtum ſtylum tribunalis inferioris, juxta quem judex à quo proceſſum ordinavit, de quo vide quæ nos latè ſuprà 1. *p. c.* 2. §. *à principio.*

Et in terminis ita pluries declaravit Rot. Rom. ut in una Corduben. decimarum 14. Januarii anno 1594. coram Seraphino, & in alia Calagurita. oblationum 26. Maii 1590. coram Comitolo; & in Tolerana decimarum de Sarre 16. Februarii coram Pamphil. & aliàs ſæpius, ut teſtatur, Hier. Gonz. *in d. l. regul. de menſ. & alter. gl.* 9. §. 1. *in annot. nu.* 55. & eſt bona deciſio Cæſar de Graſſ. 6. *nu.* 6. *de ſent. & re jud.* per Gonz. de Paz. *in prax.* 1. *p. tom.* 1. 8. *temp. ex n.* 45. & *tom.* 2. *c* 2. *de citat. n.* 14. qui per d. Rotæ deciſiones fuit allegatus, 245
quibus dicitur, quod examen teſtium de Hiſpania citatione, etiam unica pro toto termino probatorio præfixo, & poſtmodum prorogato, ſuſtineatur ex Hiſpaniæ ſtylo, qui patitur aliquas limitationes, & per Gonz. latè ſuprà, qui *à nu.* 65. defendit ſtylum Hiſpaniæ, ut
246 terminus probatorius ſit communis, & eodem tempore, reo atque actori currat, quidquid de ſtylo Rotæ ſervetur, ut prius, probet actor, poſtmodum autem reus, actoris probatione relevante; putat tamen ipſe *n.* 69. quod ſi tribunalibus Eccleſiaſticis reus ex aliqua juſta
247 cauſa inſiſteret, quòd non ſibi præfigatur delatio ad probandum ſuas exceptiones, donec actor ſuam probet intentionem, obtineret, quod poteſt ſuſtineri ex his quæ ipſe *à n.* 65.

Hinc etiam fluit, quòd licet de jure, & Rotæ ſtylo
248 examen teſtium ſit nullum ipſo jure, factum notarium recuſatum, ad quod ſola ſuſpicio abſque cauſæ expreſſione cum juramento ſufficit, ad illum removendum in totum Gaill. *pract. obſerv. lib.* 1. *obſervat.* 33. *n.* 17. Maſcard. *conſ.* 1095. *n.* 32. Virginius de Boccat. *tract. de liter. remiſſ. c.* 6. *n.* 14. Scaccia *tr. de jud. cauſa civil. & crim. lib.* 2. *c.* 8. *nu.* 919. & *ſeqq. fol.* 317. non tamen ei datur adjunctus, ut de ratione, & inconvenientibus adjuncti videndus Gonz. *in regul. de menſ. & alter gloſſ.* 9. §. 1. *in annot. à n.* 98.

Tamen quia ſtylus Hiſpaniæ in cauſis ibidem adhuc 249
pendentibus aliud ſervat, nempe recuſato receptore & notario, re non integra, hoc eſt, poſtquam incepit negotium, non removetur in totum, ſed adjunctus ei datur, ut *ex l.* 22. *tit. de los receores lib.* 2. *recopil.* Greg. Lopez *tit.* 4. *p.* 3. *in gloſſ. magna, prope finem,* allegans Joan. de Plat. *in l. nulli ad fin. Cod. de num. & actuar.* Aviles *in c. prætor. c.* 35. *in gl. verbo remitta. num.* 4. Paz. *in prax. tum.* 1. *p.* 1. *temp.* 10. *num.* 8. *& in annotat. de tabel. num.* 42. Avend. *de exequend. mand.* 2. *p. c.* 15. *n.* 5. Azeved. *in l.* 1. *tit.* 10. *n.* 22. *& in l.* 1. *num.* 11. *tit.* 27. *lib.* 4. *recopil.* pariter dictus 250
ſtylus ſuſtinetur, nec reprobatur à Rota ſecundùm Gom. *ubi proximè. n.* 103. & *ſeqq.* ubi & rectè dicit, aliud eſſe dicendum in cauſis pendentibus in Rota, ad quas examinantur teſtes in Hiſpania, vigore remiſſorialium Rotalium; quia tunc notarius remiſſorialis recuſatus ſit in totum removendus, juxta Rotæ ſtylum quo caſu loquitur deciſio Rotæ 604. *num.* 10. & 2. *p.* 1. *diverſo.*

In aliis etiam caſibus hic Hiſpaniæ ſtylus contrarius 251
Rotali, per eandem Rotam fuit admiſſus, teſtatur Caputaq. *dec.* 265. *p.* 3. fuiſſe deciſum in una Calagurita-tana juris votandi 19. Januarii anno 1590. coram Orano, & in alia Calaguritana oblationum 26. Maii 1590. coram Comitolo teſtatur Gonz. *ubi ſuprà nu.* 115. Put. *dec.* 258. *n.* 3. *lib.* 1.

Et in optimo alio caſu ſæpè hoc idem determinavit 252
Rota ut in una Burgen. reſidentiæ 30. Maii 1586. coram D. Plato & in alia Burgen. concedendæ licentiæ coram Orano de anno 1585. & in alia Conchenſi coram Blanchetto, & in Pampilon. Parochiali. 13. Julii 1600. coram Pegna. ut teſtatur Gonzal. *de menſibus & alter gloſſ.* 8. *ff. in annot. à n.* 154. videndus *num.* 117. quibus reſolutum fuit, quòd licèt de jure, & Rotæ ſtylo citatio ad ſententiam ita ſit neceſſaria, ut ejus omiſſio

omiſſio ipſam vitiet, & nullam reddat: tamen ſententia de Hiſpania lata abſque illa, non annullatur, ex eo quòd de ſtylo Hiſpaniæ hæc citatio non requiritur; imò ibi concluſio in cauſa vim habeat citationis ad ſententiam.

Imò generaliter verum eſt, quòd etiam ubi iſthæc citatio ad ſententiam requiritur, concluſio in cauſa poſt diſcuſſionem intimata utrique parti ſupplet omnino hujus citationis defectus; probant rationem reddentes mirabilem Gonz. *ubi ſuprà num.* 154. (aliàs plures limitationes inferens) Vant. *de null. c. fin. à* 107. Alex. *conſil.* 225. *ponderatis n.* 22. *vol.* 6. Matth. de Afflict. *deciſ.* 238. incipit *div. eſt n.* 6. non tamen ſufficit, ſi cauſa non eſſet formaliter & legitimè concluſa, ſed judex duntaxat mandaret concludi, ut fuiſſe deciſum in una Hiſpalenſi Capellaniæ coram Bubalo, & in d. deciſ. Burg. reſidentiæ 30. Maii 1586. coram illuſtriſſimo Plato teſtatur Gonzal. ibi *n.* 156.

Similiter etiam poſt executorialium expeditionem de Rotæ ſtylo intimationes, & earum reproductiones, debent neceſſariò earum executionem præcedere, quarum omiſſio illam reddit nullam ipſo jure, & attentatam, quæ tamen cum de ſtylo Hiſpaniæ non requirantur earum omiſſio executionem non ſubvertere, declaravit Rota, prout & nos probavimus inferiùs 4. *p. c.* 1. *verſ. at verò notandum eſt, &c.* à n. 89.

CAPUT X.

De jure Regio patronatus, & an, & quibus caſibus ab ordinario recuſante inſtituere præſentatum per Catholicam Majeſtatem certante Regiæ Coronæ jus patronatus minimè pertinere; appellationi interjectæ non deferendo, vis fiat?

SUMMARIUM.

1 *Appellationi à collatione beneficii ſpreto jure regio patronatus omiſſæ à præſentato Catholicam Majeſtatem emiſſæ ſi non deferatur, an vis fiat.*
2 *Collatio facta ſpreto jure patron. eſt nulla ipſo jure. Præſentatio, electio & collatio ſunt fructus juris præſentandi, eligendi & conferendi, ibid.*
3 *Præſentatus à patrono putativo exiſtente in quaſi poſſeſſione præfertur præſentato habente jus in proprietate.*
4 *Præſentandi ſtatus & quaſi poſſeſſio ſi non reperiatur apud regiam majeſtatem, ſed apud ordinarium, an jus patronatus contemptum dicatur.*
5 *In beneficialibus quoad collationem, præſentationem, & electionem ultimus ſtatus & immediata quaſi poſſeſſio attenditur.*
6 *Quaſi poſſeſſio conferendi attenditur, non jus proprietatis.*
7 *Collatorem ſeu patronum eſſe aliud eſt, aliud verò jus præſentandi. vel conferendi habere, quia illud reſpicit petitorium, iſtud poſſeſſorium.*
8 *Præſentandi jus habet, ergo competit mihi jus patronatus, non eſt bonum argumentum.*
9 *Fundamenta ſpecialiſſima multa urgent, quæ jus regium patronatus conſervant, præſcriptionemque ipſius beneficii impediunt, atque quaſi poſſeſſionem inficiunt.*
10 *Regi Hiſpaniæ competit jus patronatus in quibuſdam beneficiis ex Bulla Adriani VI. Clementis VII. & Pauli III. maximorum Pontificum.*
11 *Bullæ Adriani VI verba referuntur, qua jus patronatus in beneficiis conſiſtorialibus Regi Hiſpaniarum competit.*
12 *Ex clauſulis Bullæ Adriani (quæ enixam voluntatem demonſtrat) clarè attenta earum natura & proprietate excluditur quaſi poſſeſſio & præſcriptio contra Regem noſtrum in beneficiis ſui juris patronatus.*
13 & 14 *Præſcriptio ut procedat in jure patronatus regio, duo requiruntur probanda, patientia, & ſcientia patroni, & animus liberandi Eccleſiam à jure patronatus.*
15 *Abſque quaſi poſſeſſione nulla præſcriptio juris incorporalis procedere poteſt.*
16 *Quaſi poſſeſſio in juribus incorporalibus quæri non poteſt niſi ex ſcientia & patientia adverſarii.*
17 *Contra Regem nulla poteſt probari ſcientia & patientia, ut aliquis uſurpet jus patronatus, cùm potiùs tales Bullæ in ejus derogatione retinentur in Hiſpania, ne illis uti queant impetrantes.*
18 *Scientia officialium in præſcriptione contra Principem ſufficit, ut illi præjudicet.*
19 *Scientiam officialium in præſcriptione contra Principem ſufficere qui teneantur.*
20 *Qui in hac controverſia mediam tenuerint opinionem.*
21 *Scientia officialium in præſcriptione ſufficiet, nempe, in iis quorum adminiſtratio ſpectat ad eoſdem officiales, eaque ratione poſſunt reclamare.*
22 *Juris patronatus regalis adminiſtratio, & cognitio non pertinet ad officiales Regis, ſed ad ipſum dumtaxat, ideo ſcientia officialium Regi nocere non poteſt in ejus juris patronatus præſcriptione.*
23 *Scientia officialium non nocet Regi in ejus jure patronatus.*
24 *Clauſulæ derogatoriæ in contrarium faciendorum (quibus utitur Bulla Adriani) inducunt proteſtationem defectui voluntatis in futurum.*
25 *Clauſula derogatoria præcedens operatur defectum voluntatis in diſpoſitionibus ſequentibus.*
26 *Eà quæ ſunt facti in princip. ignorari præſumuntur.*
27 *Proviſiones Apoſtolicæ non mutant ſtatum beneficii juris patronatus, nec patronis nocent docentibus de ſuo jure patronatus.*
29 *Ordinarii proviſiones non nocent patrono.*
29 *Status mutatiq in beneficialibus in dubio non præſumitur.*
30 *Jus patronatus non admittitur per non uſum.*
31 *Beneficii ſtatus mutatio procederet per proviſiones Pontificis ejus concurrente ſcientia, & voluntate.*
32 *Ad juris patronatus regii præſcriptionem in utroque Principe ſpirituali & temporali, deficit intentio præſcribendi & ſcientia, beneficium eſſe juris patronatus regii; nec de eo fit in ſupplicationibus mentio.*
Jus regii patronatus beneficium cùm ignoret illius qualitatem, providet ſummus Pontifex in capite ampliſſimæ poteſtatis, ibid.
33 *Poſſeſſio talis eſt, qualis demonſtrat titulus præcedens.*
34 *Poſſidens ex una cauſa, ſi ſit inſufficiens, non poteſt ad aliam redire, quia animus & opinio utentis attenditur.*
35 *Poſſeſſionis cauſam nemo mutare poteſt, niſi aliquo extrinſecus accedente.*
36 *Præſcriptum tantum intelligitur, quantum poſſeſſum.*
37 *Præſcriptio ſuper re non extenditur ad acceſſoria ſeparabilia, quare præſcripta viſitatione, non intelligitur præſcripta procuratio.*
38 *Præſcriptio non extenditur ad ea, quæ veniunt in antecedens, ut exemplificatur.*
29 *Præſcribens inſtitutionem non poteſt jure devoluto conferre.*
40 *Jure communi utens non præſcribit.*
41 *Jure devoluto providens non officit patrono, niſi illa vice dumtaxat.*
42 *Patrono non currit tempus præſentandi, niſi à die ſcientiæ, notitiæ veræ, non interpretativè.*
43 *Regibus Hiſpaniæ non currit tempus quadrimeſtre ad præſentandum beneficia & Epiſcopatus ſuæ Coronæ, etiamſi eorum officiales ſciant vacationes.*

Et etiamſi Rex ipſe ſciat vacationem ob maximas occupationes, ibid.

44 *Regi cùm nunquam currat tempus ad præſentandum ex defectu ſcientiæ, ſemper poteſt reclamare contra proviſiones ordinarii.*

45 *Cauſa ad præſcribendum jus Regium patronatus cùm non ſit ſufficiens, non poterit Pontifex ſe ex alia juvare.*

46 *Gratia Pontificis fundata ſuper aliqua cauſa aut qualitate, eſt nulla ipſo jure, non conſtito de qualitate.*

47 *Gratia conceſſa etiam motu proprio non poteſt operari ultra intentionem & mentem concedentis.*

48 *Gratiæ narratio falſa exiſtens perpetuò gratiam annullat, ipſo jure.*

49 *Proviſiones nullæ non ſunt in conſideratione ad præſcriptionem inducendam.*

50 *Impetratio facta ex una cauſa, qua vera non exiſtente, non poteſt ſuſtinere ex alia cauſa tunc temporis exiſtente.*

51 *Diſpoſitio omnis facta cum aliquo præſuppoſito, ipſo non verificato, corruit penitus diſpoſitio.*

52 *Inducta ad unum finem, contrarium debent operari.*

53 *Bulla Adriani concedens jus patronatus Regium, ibi (ac perpetuo inviolabiliter obſervari debere) inducit perpetuitatem.*

54 *Verba (dictorum ſucceſſorum veſtrorum) de quibus in Bulla Adriani, inducunt perpetuitatem.*

55 *Privilegium conceſſum ſucceſſoribus durat perpetuò, quandiu adſunt perſonæ in privilegio contentæ.*

56 *Præſcriptio tollitur per diſpoſitionem inducentem perpetuitatem.*

57 *Privilegio appoſita ſi ſunt verba perpetuitatis, excluditur præſcriptio.*

58 *Realis an ſit diſpoſitio, vel perſonales tenor inſpiciendus eſt.*

59 *Diſpoſitio faciens mentionem ſucceſſorum ex utraque parte eſt realis, non perſonalis.*

60 *Indulta Apoſtolica, quibus conceditur jus Patronatus Catholicæ Majeſtati, faciunt mentionem ſucceſſorum Coronæ, & Sedis Apoſtolicæ & propterea realia ſunt, & perpetua.*

61 *Res perpetuæ eſſe debent apud ſucceſſores vocatos, ubi perpetuo jus competit.*

62 *Clauſula (irritans) inter alios ejus effectus, tollit præſcriptionem.*

63 *Clauſula (irritans) tollit conſuetudinem, non ſolum in præteritum, ſed etiam in futurum.*

64 *Clauſula (irritans) tollit vires ſententiæ, & ejus executionem impedit.*

65 *Clauſula (irritans) inficit non ſolum titulum beneficii collati, ſed & poſſeſſionem, ita ut poſſeſſor nullo ſe poſſit poſſeſſorio remedio juvare.*
Poſſeſſio infecta per clauſulam (irritans) omni caret effectu, ibid.

66 *Clauſula (irritans) inficit omnia quæ ſequuntur, ita ut nec fomentum, nec juris effectum habeant.*

67 *Clauſula (irritans) habet inhibitionem in ventre.*

68 *Clauſula (irritans) continet privativam vim, & avocativam poteſtati conceſſæ.*

69 *Clauſula (irritans) operatur nullitatem ab initio.*

70 *Clauſula (irritans) impedit remedium etiam ſummariiſſimum poſſeſſorium, in quo omnes excluduntur exceptiones.*

71 *Proviſiones beneficii reſervati virtute regulæ octo menſium continentis decretum irritans factæ in menſibus reſervatis ſunt nullæ ipſo jure quoad titulum & poſſeſſionem.*

72 *Decretum irritans potentius eſt reſervatione.*

73 *Privilegium conceſſum Cardinali providendi beneficia alicujus diœceſis continens decretum irritans ordinarius providet nulliter ipſo jure, etiamſi Cardinalis illud non provideret.*

74 *Quaſi poſſeſſio non acquiritur per collationes, etiam effectum ſortitas contra decretum irritans.*

75 *Præſentandi quaſi poſſeſſione patronus non turbatur per collationem nullam.*

76 *Bulla Adriani continet clauſulam (ſublata.)*

77 *Clauſula (ſublata) claudit ora judicibus aliter judicandi, & adimit partibus poteſtatem opponendi contra privilegium dictam clauſulam continens.*

78 *Clauſula (ſublata) etiamſi non opponatur, an proceſſus ſit nullus ipſo jure.*

79 *Clauſula (ſublata) exceptio oppoſita à parte non eſt dubium, quod ſit proceſſus nullus ipſo jure.*

80 *Appellationi emiſſæ à proceſſu geſto contra clauſulam (ſublata) eſt deferendum, etiam ſuper iis, quæ aliàs inappellabilia ſunt.*

81 *Opponi non poteſt aliquid, etiam per viam appellationis contra diſpoſitionem continentem clauſulam (ſublata.)*

82 *Clauſula (ſublata) obſtat etiam ſummariiſſimo poſſeſſorio manutentionis.*

83 *Clauſulæ (ſublata) natura & effectus, remiſſivè.*

84 *Clauſula (irritans) & clauſula (ſublata) ligat, & afficit ignorantes, etiamſi id non expreſſerit.*

85 *Impetrationes & proviſiones Pontificales factæ de beneficiis juris Regii patronatus tanquam ſubjectæ clauſulæ irritanti ſunt nullæ ipſo jure, & præſcriptiones cauſare non poſſunt.*

86 *Clauſula (irritans) ipſum Papam, & ſucceſſores ligat.*

87 *Bulla Adriani continet clauſulam derogatoriam, quæ ibi refertur.*

88 *Clauſula derogatoria annullat omnes diſpoſitiones ſequentes contrarias.*

89 *Clauſula derogatoria ſtante in prima diſpoſitione futuræ contrariæ, non valet, niſi prioris ſpecialem faciat mentionem.*

90 *Bulla Adriani continet clauſulam derogatoriam derogatoriarum.*

91 *Diſpoſitio ſecunda non obeſt priori niſi faciat mentionem clauſulæ derogatoriæ, & etiam clauſulæ derogatoriarum.*

92 *Privilegiorum derogatione facta per legem generalem an cenſeatur derogatum privilegium, remiſſivè.*

93 *Privilegium continens fortiſſimas clauſulas non eſt veriſimile, velle Principem, in lege generali derogante, privilegia comprehendere.*

94 *Privilegium conceſſum Marchioni Aſtoricenſi præſentandi nonnullos canonicos illius Eccleſiæ, ſua vita durante, refertur.*

95 *Privilegium Marchioni Aſtoricenſi continens ſimiles clauſulas ac Bulla Adriani, non intelligitur ſublatum per regulas Cancellariæ poſtmodum in contrarium editas.*

96 *Catholicæ Majeſtatis privilegio nullo modo trahunt ſummi Pontifices, ſed paſſim augent cum ejus merita creſcunt.*

97 *Privilegium per Papam conceſſum perſonis dilectis, gratis & valde bene meritis, non cenſetur derogatum per legem derogantem quibuſvis privilegiis.*

98 *Catholica Majeſtas licèt non ſit uſus ſui juris patronatus indultis in aliquibus beneficiis, illa non amiſit per non uſum.*

99 *Clauſula (irritans) appoſita in diſpoſitione non poteſt impugnari ex eo, quòd ipſa diſpoſitio uſu recepta non ſit, & de ratione.*

100 *Rex Hiſpaniæ indultis juris patronatus uſus eſt ſemper in parte.*

101 *Privilegii uſus in parte interrumpit quamlibet præſcriptionem adverſus illum introductam.*

102 *Præſcriptio ordinariorum adverſus indulta juris Regii Patronatus non habet principium, vel ſi habuit, illud paſſim interruptum.*

103 *Titulus ubi adeſt univerſalis, per uſum partis conſervatur jus in toto quoad quaſlibet ſpecies ſub eo contentas.*

104 *Uſus juriſdictionis in una parte conceſſionis tribuit uſum in alia, & conſervat omne jus.*

105 *Præſcriptio & conſuetudo uſus conceſſionis in una parte contenditur ad aliam.*

106 *Rex Hiſp. majori parte beneficiorum conſiſtorialium.* virtute

virtute concessionum Apostolicarum usus est, quoties vacare contingunt.

107 *Regum cujus civitates aliquæ parent imperio, tum intelligitur illi subjectum, quia sufficit partis tantùm habere pacificam possessionem, ut totius habere intelligatur.*

108 *Usus in parte conservat jus in totum, ubi agitur de conservatione, non verò de nova acquisitione.*

109 *Conservare aliud est, aliud de novo acquirere.*

110 *Rex Hispaniæ non tractat de acquirendo novo jure patronatus in beneficiis consistorialibus, sed de conservando sibi ex indultis Apostolicis competente.*

111 *Merum imperium habens ex privilegio si non in uno exerceat jurisdictionem, totius privilegii jus conservat, & quid in præscriptione.*

112 *Privilegio utens in parte conservat possessionem in toto privilegio.*

113 *Præscriptio de uno casu unius speciei extenditur ad alium casum ejusdem speciei.*

114 *Per usum unius actus ex competentibus patrono, acquiritur juris patronatus quasi possessio.*

115 *Quasi possessio omnium patronorum conservatur per præsentationem aliquorum duntaxat, dummodo hi animo privandi cæteros non præsentent.*

116 *Possessio generalis adquisita in juribus incorporalibus (quæ magis intellectu, quàm corpore percipiuntur) propter jurium unitatem ratione causæ generalis possessio retenta, ac quæsita in parte retinetur in toto.*

117 *Causa universalis, quando adest in utente, potiùs attenditur, quàm particulare exercitium.*

118 *Quasi possessio percipiendi oblationes in aliquibus locis diœcesis ex jure universali, extenditur ad omnia alia loca ejusdem diœcesis.*

119 *Exercens unum vel plures actus ratione juris universalis, quod quis prætendit sibi competere, fit extensio ad alios actus & personas, dummodo non diversas.*

120 *Lucuosam præscribens ratione jurisdictionis; sufficit, illam percepisse ab aliquibus vassallis, ut contra omnes intelligatur.*

121 *Jus reale exigendi lucuosam ubi præscribitur, comprehendit omnes personas territorii, quibus jus illud applicari potest.*

122 *Præscriptio juris realis porrigitur ad omnes, etiamsi adversus eos specificè non fuerit præscriptum.*

123 *Præscriptio in una specie extenditur de persona ad personam, & de uno actu ad alium ejusdem speciei.*

124 *Præscriptionis causatæ à jure reali effectus extenditur adversus eos contra quos non præscriptum est, & ad particularem speciem juris comprehensi sub unico jure universali.*

125 *Causam magis, quam exercitium ipsius actus considerandam esse.*

126 *In his quæ consistunt in pondere, numero, aut mensurâ, apprehensa parte granorum totum acervum frumenti apprehensa dicitur.*

Aliud esse in furto ex æquitate, ibid.

127 *Possessione apprehensa in uno ex capitibus gregis empti, totius gregis apprehensam intelligitur, cùm sit unum corpus, licet plures distantes res.*

128 *Vendito vel legato choro cantorum possessione apprehensa in uno capite, totus chorus apprehensus intelligitur, cùm omnes sint simul connexi, ubi alia redduntur exempla.*

129 *Quod limitatur.*

130 *Possessio rei principalis censetur etiam continuari in connexis, & accessoriis.*

131 *Jus universale prætendens in aliqua diœcesi, prôbatis actibus particularibus aliquorum locorum, amanu teneatur in tota diœcesi.*

132 *Actus possessorii per retentionis in una particulari muri conservatur quasi possessio in toto muro.*

133 *Per receptionem partis pensionis constitutæ constituitur in quasi possessione exigendi totam pensionem.*

134 *Possedisse, & præscripsisse novalia ille dicitur, qui possedit, & præscripsit decima unius prædii; quia ob unitatem subjecti dicitur acquisivisse totum.*

135 *Acquisivisse possessionem unius rei in juribus incorporalibus sufficit, ut conservetur quasi possessio in omnibus.*

136 *Quasi possessio juris universalis non extenditur ad aliam speciem in cujus possessione alius reperitur.*

137 *Rege Hispaniæ existente in quasi possessione juris patronatus universalis beneficiorum consistorialium, ordinarius etiam particulariter non potest aliquod illorum quasi possidere: & de ratione.*

138 *Manutentio denegatur quandiu apparet de titulo invalido.*

139 *Jus quærendum facilius tollitur, quàm jus quæsitum.*

140 *Ordinarius non potest prætendere jus universale in beneficiis consistorialibus Hispaniæ prout hæc, maximè quia horum beneficiorum genus reservatum est consistorio Papæ.*

141 *Utente jure universali ex privilegio datur manutentio etiam in specie non possessa contra juris assistentiam habentem, & etiamsi possidenti jus commune resistat.*

142 *Privilegio probato cessat legis assistentia, cum possessio justificetur ex titulo.*

143 *Ex jure patronatus universali conservato in parte privilegii retinetur jus in toto, & ad beneficia consistorialia noviter reperta discooperta extensio fit.*

144 *Possessionem probans ex privilegio decimandi in toto territorio respectu fructuum, qui aliàs ibi nascebatur, juvatur etiam respectu novalium postea repertorum.*

145 *Præsentationes factæ per Catholicam Majestatem quorumdam beneficiorum juris Regii patronatus, impediunt præscriptionem, etiam centenariam, in aliis ejusdem qualitatis, & 279. cum seqq.*

146 *Resignationes plerumque in causa sunt, ut ignorentur vacationes beneficiorum juris Regii patronatus.*

147 *In jure Regio patronatus non currit præscriptio, imò in Camera Lusitana plura beneficia oblita esse recuperata dicit Cabedus.*

148 *Jus patronatus Regium est Coronæ incorporatum, ac de regalibus, ac ideo nisi per immemoriale tempus acquiri potest.*

149 *In jure Regio Patronatus beneficiorum consistorialium non potest dari immemoriale à tempore indulti.*

150 *Bona majoratus sunt impræscriptibilia.*

151 *Majoratus bona præscribuntur per tempus immemoriale, declara ut infrà à n. 182.*

152 *Regnum caput est omnium majoratuum Hispaniæ.*

153 *Præscriptio ordinariorum juris Patronatus Regii interrumpitur per singulorum Regum successionem.*

Possessio civilis & naturalis transfertur in successorem majoratus ministerio legis Tauri etiam ab alio occupata in vita, aut post mortem prædecessoris, ibid.

154 *Majoratus mortuo possessore tertius occupans bona nec habet possessionem civilem, nec naturam, sed solum detentionem, adeò ut non possit præscribere, ibid.*

155 *Tertio occupanti bona majoratus contra successorem non competit remedium possessorium, nec fructus lucratur, nec aliquem juris effectum habet.*

156 *Juris patronatus annexi majoratus Hispaniæ, quasi possessio acquiritur successori ministerio legis Regiæ etiam sine apprehensione actuali.*

157 *Juris patronatus quasi possessio non transfertur in tertium occupantem majoratum.*

158 *Possessor juris patronatus sufficit habere possessionem in consequentiam ad præsentandum ut in bonæ fidei possessore castri aut villæ, cui inhæret.*

Etiamsi ipse possessor nunquam præsentaverit, quia dignitas seu castrum retinuit semper possessionem, ibid.

159 *Rex in sua præsentatione ad beneficium noviter repertum, ut præferatur, debet de suo jure patron. in illo beneficio docere, alias interim ordinarius non excluditur.*

Quaſi poſſeſſio non ſufficit, ubi agitur de ſtatu beneficii, & de diverſo anteriori conſtat, ibid.

160 *Defectus proprietatis ſi conſtat tempore præſentationis aut collationis, proprietarius præfertur poſſeſſori.*

161 *Clauſula (irritans) tunc ſuos producit effectus, & inficit poſſeſſionem, quando conſtat obtinere in illo caſu: interim tamen poſſeſſor non impeditur remediis poſſeſſoriis.*

162 *Clauſula (irritans) nihil operatur dummodo non conſtet reſervationem intrare in illo beneficio de quo agitur.*

163 *Clauſula (irritans) dummodo non ſit verificata, non impedit manutentionem poſſeſſionis.*

164 *Jus Regium patronatus quando apparere dicetur.*

Regia proviſio præſentationis directa ordinario aliquando narrat jus patronatus regulæ eſſe motu proprio, aliquando verò illud aſſerit ex relatione præſentati, ibid.

165 *Catholica Majeſtas miſit per ſua Regna præcipuè Galleciæ, Aſtures & Oviedo perſonas fide dignas ſcientiæ & conſcientiæ, ut recognoſcerent beneficia ſuo Regio patronatui ſpectantia.*

166 *Principi quaſi informato de facti veritate aliquid aſſerenti eſt ſtandum.*

167 *Principi aſſertioni ſtandum eſt in antiquis, quibus fundatur in præjudicium tertii.*

168 *Principis aſſertioni jus patronatus ad ſe ſpectare, ex relatione tamen partis non eſt ſtandum.*

169 *Verbum (ut accepimus poſitum in gratia facta ad petitionem partis, ejus narrativa refertur, & non aſſertioni Principis.*

170 *Verbum (ut accepimus) appoſitum in gratia motu proprio facta non ad narrativam partis, ſed Principis aſſertionem refertur.*

171 *Verbum perſonale (ut aſſeritur) non refertur ad impetrantem, & ideo ad ejus verificationem non aſtringitur.*

172 *De jure Regio patronatus ſi conſtat tempore Regiæ præſentationis, ut dictum eſt, & ordinarius aliter conferat beneficium, proviſio erit nulla, & appellationi eſſe deferendum, declarabitur in tribunali Regio.*

173 *Contradictor quando comparet in proviſione beneficii allegans ſuum eſſe jus patronatus, audiendus eſt in contradictorio judicio; ſententia fertur diffinitiva, & appellatio utrumque habet effectum in ſimplicibus, non autem in curatis.*

174 *Jus Regium patronatus non tractatur coram ordinario, ſed in conſilio ſupremo Cameræ.*

175 *Exceptio juris patronatus Regii oppoſita quouſque in Senatu Cameræ Regiæ terminetur, ordinarius tenetur ſuperſedere in proviſione beneficii.*

176 *Ab ordinario procedente ad ulteriorem proviſionem beneficii interim dum in Senatu Regio de jure patronatus terminatur exceptio, appellationi emiſſæ erit deferendum.*

Ab inordinario proceſſu appellationi eſſe deferendum, etiam in judiciis aliàs inappellabilibus, ibid.

177 *Ordinarius non eſt cogendus inſtituere præſentatum à Rege alio exiſtente in poſſeſſione per longum aut longiſſimum tempus, donec per executoriales convincatur.*

178 *Beneficia de jure vacante ob privationem ipſo jure, & non de facto, tametſi patronus queat præſentare, non tamen poſſeſſio advocanda eſt donec convincatur, & declaretur.*

179 *Præſentatus ab exiſtente in quaſi poſſeſſione juris patronatus, ſi iſte evincatur, non erit avocandus à poſſeſſ.*

180 *Idem eſt quando lis vertitur inter duos collatores.*

181 *Lite mota inter Epiſcopum & patronum, vincente patrono, & proviſus ab ordinario removeri poteſt.*

182 *Lite vertente inter Regem & alium patronum putativum exiſtente in quaſi poſſeſſione vincente Rege, præſentatus à putativo patrono emovendus eſt: & de ratione, ib.*

183 *Lite pendente inter patronos electores aut collectores ſuper poſſeſſione, vincens declaratur verus poſſeſſor, & ideo ab adverſario præſentatus ſeu electus erit indiſtinctè removendus.*

184 *Citandus eſt Epiſcopus aut patronatus, & eiſdem proviſus ad litem ſuper ſpolio.*

185 *Evicto jure Regio patronatus poſſeſſor non eſt avocandus; nec præſentatus mittendus in poſſeſſionem, ſed omnimodo ſententia admittit ſupplicationem.*

186 *Appellationi à proviſione beneficii ſimplicis facta in contradictorio judicio defertur.*

Secus quando extrajudicialiter, ibid.

187 *Proviſio Parochialis ubi ſit facienda in contradictorio judicio, prima ſententia exequitur, ſi eſt vacans Parochialis, ſecus ſi non eſt vacans: & de ratione.*

188 *Juris regii patronatus cognitio tam ſuper poſſeſſione, quàm ſuper proprietate, cui pertinet.*

189 *Juris patronatus tanquam ſpiritualibus annexi judici Eccleſiaſtico ſpectat cognitio.*

190 *Regii juris patronatus controverſia tractatur coram Rege & ejus conſilio Cameræ ſpecialiſſima ratione.*

191 *Quòd non ſolùm Hiſpaniæ recipit, ſed & Regni Galliæ, Angliæ, Hungariæ, & Apuliæ.*

192 *Conc. Trid.* ſeſſ. 22. de reform. c. 8. *ponderatur, diſponens Epiſcopum non poſſe vitiare hoſpitalia & confraternitates quæ ſunt ſub immediata Regis protectione.*

193 *Concilium Regium non cognoſcit de jure Regio patronatus in conſiſtorialibus competente, de quo non dubitatur, nec ibi inſtitutio aut collatio fit.*

194 *Regium conſilium agit tantùm de qualitate extrinſeca Eccleſiæ contenta in Bullis Pontificalibus, an beneficium ſit conſiſtoriale, necne, quod eſt quid facti, non autem ſpiritualitatis.*

195 *Judex ſæcularis poteſt cognoſcere, & terminare ſuper donatione juris patronatus facta à laico, & ad illius implementum donatorem compellere.*

196 *Judex ſæcularis poteſt compellere promittentem donare jus patronatus, ut contractum adimpleat.*

197 *Judex ſæcularis poterit cognoſcere de qualitatibus inhærentibus ipſi donationi juris patronatus.*

198 *Controverſias, quæ ſolebant oriri inter conſilium ſupremum, & conſilium Cameræ ſuper cognitione juris Regii patronatus Catholica Majeſtas diremit per regias ſchedulas, quibus inhibuit omnibus tribunalibus excepto conſilio Cameræ.*

Proviſiones Regis recenſentur, quibus hæc juris Regii patronatus cognitio privativè eſt reſervata conſilio Cameræ, ibid.

199 *Suprema Regia tribunalia non ſe intromittunt in cognitione per viam violentiæ factæ ab ordinario Eccleſiaſtico, ſed illam remittunt conſilio Cameræ.*

200 & 201 *Pro tollenda violentia facta à delegato ſuperioris Eccleſiaſtici ad quem appellavit præſentatus à Rege ob denegatam inſtitutionem, poteſt recurri ad quamlibet Cancellariam, & de ratione, ibid.*

202 *Ordinario recuſante inſtituere præſentatum à Catholica Majeſtate recurrentem ad conſilium Cameræ pro ſecunda juſſione, an & quando concedi vel denegari ſolet.*

203 *Regium conſilium Cameræ jam hodie non ſolet expedire proviſiones regias præſentationis, niſi prius de jure patronatus Regio legitimè doceatur, & quare.*

204 *Ordinarius ſi proviſionibus Regiis præſentationibus non obtemperet, quid faciendum.*

205 *Adverſus ordinarios recuſantes inſtituere præſentatum à Catholica Majeſtate attentè procedatur.*

206 *Ordinarius ſi non inſtituat præſentatum à Catholica Majeſtate interim conquieſcat, aliter ab ejus proviſione & proceſſu appellationi interpoſitæ conſilium Cameræ deferendum declarabit.*

207 *Præſentatus à Rege poteſt recuſante ordinario inſtituere, recurrere ad Metropolitanum vel ordinarium viciniorem pro inſtitutione nanciſcenda.*

208 *Tempus nullum de jure communi reperitur præfixum, ut ordinarius inſtituat præſentatum, ſed tantum ad conferendum.*

209 *Ordinarius hodie ex motu proprio Pii V. præfixus eſt terminus duorum menſium, ut inſtituat præſentatum à patronis in Parochiali, aliter ad quem recurri poteſt.*

210 *Termi-*

210 *Terminus duorum menſium præſcriptus ordinario ad inſtituendum, non currit à die præſenti inſtrumenti nominationis per patronos, ſed à die quo nominatus ab eis præſentaliter ſe ordinario offert examinandum.*

211 *Ordinario non eſt appoſitus terminus ad inſtituendum vel confirmandum in beneficiis ſimplicibus, ſed ſi id facere vel recuſet, vel ſit negligens, recurritur ad ſuperiorem qui terminum illi præfigit, ut inſtituat, &c.*

212 *Termino præfixo per ſuperiorem ordinario, ut inſtituat, aut confirmet, intra illud ſi labatur, poteſt ipſe ſuperior ſupplere, vel compellendo, vel inſtitutionem faciendo.*

213 *Præſentatus poteſt licitè appellare ab ordinario negligente inſtituere, & quid facere tunc poterit ſuperior.*

214 *Appellari non licet ordinario, recuſante inſtituere præſentatum juſta tamen de cauſa mota.*

215 *Superior ad quem eſt appellatum ab ordinario recuſante inſtituere juſta tamen ex cauſa, nec poteſt inſtitutionem facere, nec ad faciendam ordinarium compellere.*

216 *Cauſa quæ juſta dicatur, ut ordinarius legitimè poſſit inſtitutionem denegare.*

Patronus præſentans indignum pro illa vice privatur præſentatione.

217 *Regium Cameræ Conſilium recuſante ordinario inſtituere præſentatum à Rege, poteſt expedire ſecundum juſſionem præſentationis cum relatione negligentiæ ordinarii directum Metropolitano vel ordinario viciniori ut inſtituat.*

218 *Præſentata à Catholica Majeſtate appellationis via quare inutilis & improbabilis videatur.*

219 *Defenditur tamen & probabilis monſtratur.*

220 *Ab Eccleſiaſtico judice recuſante impartiri ſuum brachium imploratum à judice ſeculari, appellari poteſt ad ſuperiorem, ut illum compellat.*

221 *Eccleſiaſticus ſuperior, ad quem præſentatus à Rege appellavit à negligentia vel protervia ordinarii, non ſe intromittit in cognitione juris patronatus Regii, ſed de gravamine.*

222 *Nuncii reverendiſſimi juriſdictio ſolet declinari, volentis cognoſcere de jure patronatus Regio, aliter autem appellatio decernitur per Concilium Cameræ legitima, vimque fieri & reponi.*

223 *Reges Hiſpaniæ ſunt veri patroni Cathedralium prælatiarum, & Abbatiarum conſiſtorialium horum regnorum Hiſpaniæ.*

Et quo jure, ibid. & num. ſeqq.

224 *Jus patronatus Regiæ Coronæ Hiſpaniæ quibus rationibus Regibus competat, recenſet lex partitæ.*

225 *Regi Catholico jus patronatus in conſiſtorialibus beneficiis Hiſpaniæ fuit attributum Pontificum indultis.*

226 *Regium jus patronatus dicitur jus regale, & inter cætera Principis regalia computatur.*

227 *Gothorum tempore electio Epiſcoporum pertinebat ipſi Regi Hiſpano.*

228 *Rex Hiſpaniæ fuit reductus ad ſuum jus eligendi, quod priùs habebat conſenſu & ordinatione Eccleſiæ univerſalis, & Prælatorum Hiſpaniæ.*

229 *Regium eligendi jus variatum fuit; quia nuntiata Regi morte Prælati eligendi petebatur licentia per Capitula Eccleſiæ, quorum electio Regi præſentabatur.*

230 *Rege abſente nuntiatio prædicta fiebat ejus Vice-Regi.*

Plura juris Canonici jura in propoſito explanantur, ib.

231 *Rex Catholicus hodie præſentat Prælatos Eccleſiarum, cujus juri patronatui nihil detrahitur.*

232 *Regem Catholicum magno proſequi favore per Romanam Eccleſiam.*

Rex Hiſpaniæ ob ſuam ſuorumque miniſtrorum maximam religionem majori fruitur potentia, quàm nemo hucuſque fuerit aſſequutus, ibid.

233 *Regii patronatus præcipuum fundamentum eſt privilegium, quod habent Reges.*

234 *Privilegii Apoſtolici conceſſi Regi mentionem faciunt Bullæ Epiſcoporum & penſionem ſuper Epiſcopatibus.*

235 *Super Regio patronatu orta controverſia Sixtus IV. conceſſit Regibus Catholicis perpetuo, ut ad Epiſcopatus eligerentur ab eo nominati & petiti.*

236 *Adrianus VI. conceſſit Carolo V. Imperatori noſtro, & ejus ſucceſſoribus jus præſentandi Epiſcopos Hiſpaniæ, qui antea providebantur adſupplicationem regum.*

237 *Rex noſter invictiſſimus quot, qualeſve Epiſcopatus & Archiepiſcopatus provideat in Hiſpania, & extra illam remiſſivè.*

238 *Principes omnes Chriſtianæ Religionis ſimile privigium juris patronatus habent.*

Principes Chriſtiani habentes jus patronatus ſuorum Regnorum recenſentur, ibid.

239 *Reges omnes de jure communi habere regium patronatum majorum Eccleſiarum ſuæ ditionis, qui affirmant.*

240 *Origo, & principium præſentandi Reges Epiſcopos, quod fuerit.*

Rex poteſt opponere Epiſcopum electum ſibi eſſe ſuſpectum, quo probato, retractatur electio, ibid.

241 *Regis intereſt noſſe qui in ſuo Regno Eccleſias ſunt adminiſtraturi.*

242 *Joannes Igneus reprehenditur aſſerens, Hiſpaniarum Reges habere hoc jus præſentandi Prælatos ratione conceſſionis Caroli Regis Francorum.*

243 *Reſencentur Doctores, qui ex Chronicis & Hiſtoriis falſam demonſtrant Ignei aſſertionem.*

244 *Conſuetudinem nominandi Prælatos per Hiſpaniæ Reges ſtare, etiam ante nativitatem Caroli Imperatoris Francorum, oſtenditur.*

245 *Computatio temporum refertur, quam ſcripſit Covarru.*

246 *Computatio temporum deſcripta à Camillo Borello in propoſito refertur.*

247 *Computatione qualibet admiſſa certum eſt ad minus 80. annos præceſſiſſe Toletanum Concilium Imperatorem.*

248 *Conſiſtorialia beneficia duplici de cauſa ita dicta ſunt.*

Conſiſtorialia beneficia aliqua ita dicuntur, quia reperiuntur ſcripta in libris Cameræ inter conſiſtorialia non tamen illa providentur per Conſiſtorium Papæ, ibid.

249 *Conſiſtorialia beneficia ita vocantur, quia de eis diſponit Papa, in Conſiſtorio coram Cardinalibus.*

250 *Conſiſtorialia beneficia ſunt monaſteria virorum.*

251 *Prioratus, Abbatiæ, & aliorum Regularium præfecturæ virorum ſunt conſiſtorialia beneficia.*

252 *Beneficiorum conſiſtorialium valor taxatus eſt in libro conſiſtorialium, qui attenditur in eorum impetrationibus.*

252 *Beneficia conſiſtorialia ac monaſteria virorum Clemens VII. reſervavit ſibi excedentia ducentorum florenorum auri æſtimationem.*

254 *Florenus in Camera Apoſtolica in taxis capitur pro ducato de Camera, & de vero Florenorum valore, & ejus varietate, amiſſivè.*

255 *Conſiſtorialia beneficia eſſe monaſteria & prioratus virorum excedentia ducentorum Florenorum æſtimationem dumtaxat aſſerentes, decipiuntur.*

Et de ratione, ibid.

256 *Conſiſtorialia beneficia aliquem valorem non requirunt, ut conſiſtorialia dicantur, & quare.*

257 *Conſiſtorialia beneficia non ideo eſſe definunt prioratus & Abbatiæ virorum, quamvis non reperiantur ſcripta in libro conſiſtorialium; & quare.*

258 *Conſiſtoriale beneficium non conſueviſſe provideri conſiſtorialiter aſſerenti, incumbit onus probandi.*

259 *Conſiſtorialiter licèt beneficium non provideatur, non definit eſſe conſiſtoriale, ſi revera eſt monaſterium virorum.*

260 *Beneficia multa ſunt ſcripta in libro conſiſtorialium, quæ nihilominus conſiſtorialiter non providentur.*

261 *Eccleſia ſi reperiatur ſcripta in Cataſtro Epiſ. inter Eccl. collegiatas, nihilominus collegiata non dicitur.*

262 *Signa quibus Eccleſia probatur, aut præſumitur conſiſtorialis remiſſivè.*

263 *Stylus Hiſpaniæ obtinuit, ut nec aliquis valor attendatur,*

datur, nec descriptio in libro Cameræ Apostolicæ, ut beneficium consistoriale dicatur, si tamen naturam consistorialis habere, vel habuisse legitimè appareat.

264 *Plures executoriales sententias, instrumenta, informationes etiam per testes peritos, & curiales, tam Concilii supremi & Cameræ, quàm Cancellariarum recensuit Francisc. Gonzales de Heredia secretarius Cameræ in quadam amplissima & fideli per eum facta relatione.*

265 *Consistorialia beneficia prioratus, & Abbatiæ, quæ & qualia denuo recuperata fuere per coronam Regiam recensentur.*

266 *Jus patronatus in antiquis ex quibus conjecturis & præsumptionibus probetur, remissivè.*

267 *Catholica Majestas non indiget indiciis & præsumptionibus probationis juris patronatus, quia ipse non tractat de probando illius præscriptione, cum satis sit probata sua intentio, & jus patronatus consistorialibus.*

268 *Catholica Majestas tractat duntaxat de probanda qualitate beneficii, an sit vel fuerit consistoriale necne, quæ est longè minoris probationis.*

269 *Ecclesia, quæ habet arma Regia, vel alia similia signa regalia demonstrantia fuisse vel esse monasterium virorum, attendenda est ad novam recuperationem.*

270 *Arma in antiquis non parvæ sunt authoritatis ad probandum jus patronatus.*

271 *Res ejus esse præsumitur, cujus est signum & marcha.*

272 *Ex signo & marcha arguitur dominium ejus, cujus est marcha.*

273 *Artifex insignis potest prohibere, ne alius suo signo utatur.*

274 *Epitaphiis seu literis descriptis in lapidibus antiquis fides adhibetur.*

275 *Jus patronatus antiquum probatur ex Epitaphiis & literis descriptis in lapidibus antiquis.*

276 *Epitaphium mentionem faciens de familia in antiquis probat legitimè.*

277 *Inscriptio in lapidibus & monumentis seu parietibus antiquis positis in loco publico legitimè probat, etiam in magnum præjudicium alterius.*

278 *Historiis & Chronicis maxima fides circa hoc adhiberi solet.*

279 *Jus patronatus antiquum probatur ex antiquis annalibus.*

280 *Casus de facto refertur, quo probatum fuit jus regium patronatus, ex eo solùm, quòd in libro quodam, quo erant Ecclesiæ scriptæ ad marginem cujusdam Ecclesiæ repertum est scriptum (Regis est.)*

Nec in præfato casu potuisse possessori probari immemorialem in contrarium, ibid.

281 *In patronatu Regio non currit præscriptio.*

282 *Libri antiqui probant, quando eis communiter creditur, vel sunt in loco, ubi dumtaxat servantur authenticæ scripturæ.*

283 *Majoratus bona non præscribuntur etiam per centum annos, ubi apparet evidenter de eorum principio, esse majoratus.*

284 *Bona quandiu constat esse de platea vel exitu civitatis, sunt impræscriptibilia.*

285 *Immemorialis præscriptio non suffragatur, quantumvis legitimè probata; si apparet de iniquo principio invalido, & injusto titulo.*

286 *Immemorialis præsumptio cessat, cùm fimus in claris, de ejusque infecto principio clarè apparet.*

287 *Immemorialis effectus cessat ubi constat de mala fide.*

288 *Regium jus patronatus donatum à Rege alicui personæ, seu Ecclesiæ, an retineat naturam regii patronatus.*

289 *Jus patronatus absolutè donatum primæva natura variata regulariter juxta naturam donatarii.*

290 *Jus patronatus origine laicali si aliquo titulo in Ecclesiam aut Ecclesiasticam personam sit translatum; efficitur Ecclesiasticum.*

291 *Papa concedens mihi castrum poterit contra me præscribi, quia mea possessio non est papalis.*

292 *Privilegium alteratur, & variatur per mutationem personarum.*

293 *Qualitas regia non transit cum re in donatarium privilegiatum.*

294 *Regia jurisdictio licèt ultra immemorialem præscribi non possit; tamen contra privatum, cui illam rex donavit ex privilegio, tempore ordinario præscribitur*

295 *Rex an possit donare jus patronatus sibi à Sede Apostolica concessum in consistorialibus, remissivè.*

296 *Jus regium patronatus donatum non absolutè, sed in feudum, cùm scilicet adhæret castro aut villæ infeudatæ, retinet naturam regii patronatus.*

Jus patronatus an & quando in feudum vel emphyteusim concedi possit, vide remissivè, ibid.

297 *Causa, à qua rei origo procedit attendenda est.*

298 *Quod contingit ex causa de præterito, ad tempus præteritæ causæ referendum est.*

299 *Regium jus patronatus donatum Ecclesiæ, efficitur Ecclesiasticum.*

300 *Jus patronatus alicujus comitatus annexi Episcopatui, est Ecclesiasticum, & de ratione.*

301 *Cabedus reprobatur.*

302 *Jus patronatus spectans ad priorratum erit Ecclesiasticum.*

303 *Et etiamsi prioratus sit juris patronatus laici, ubi legitima redditur ratio.*

304 *Forma providendi beneficia juris patronatus Ecclesiastici servatur in beneficiis pertinentibus præsentationi alicujus ordinis militaris, & Regis, tanquam ejus perpetuo administratori.*

305 *Qua forma non servata in eisdem beneficiis tanquam patronatus Ecclesiastici, appellationi erit interpositæ deferendum.*

306 *Juris Regii patronatus beneficio in alium statum erecto, an jus patronatus retineatur, vel adnittatur.*

307 *Beneficii facta commenda Rector præsentabit in vicaria perpetua.*

308 *Commenda facta alicujus beneficii, quod antea erat patronatus Regii, poterit Rex præsentare vicarium perpetuum.*

309 *Res obligata, si transit in aliam formam reducibilem ad primam materiam, non extinguitur jus pignoris competens in ipsa prima materia.*

310 *Res transit cum sua causa, & suo onere.*

311 *Privilegia realia per alterationem rei non perduntur.*

312 *Privilegium competens prioratui erecto postea in Cathedralem non amittitur, sed retinetur.*

313 *Possessio conferendi dimidias portiones in aliqua diœcesi trahitur ad alias portiones noviter erectas ejusdem speciei.*

314 *Privilegium percipiendi decimas ex aliquo fundo, si varietur modus seminis & fructuum, conservatur in eis privilegium.*

315 *Consuetudo solvendi decimam ex tritico fundi procedit, si seminetur milium.*

316 *Præscribens in terra certas decimas, videtur quoad omnes illius terræ fructus præscripsisse.*

317 *Res empta ex pecunia redacta ex re majoratus, in ejus locum subrogatur cum omnibus qualitatibus primordialibus majoratus.*

318 *Ecclesia tunc Parochialis si appareat aliquando fuisse monasterium virorum & consistorialem, recuperatur jus Patronatus Regium.*

319 *Lex Regia refertur, qua revocantur donationes juris Regii patronatus factæ per Regem Henricum, & aliorum Regum.*

Multo-

1 MUltoties, oriuntur violentiæ circa proviſiones beneficiorum juris Regii patronatus ob denegatam præſentato inſtitutionem, aliiſve variis cauſarum figuris in diſcurſu videndis, & primitus an appellationi emiſſæ per procuratorem fiſcalem à proviſione facta per ordinarium ſpreta Regia Corona, Cæſareæque majeſtatis præſervatione neglecta, non deferens ordinarius, vim faciat. In quo duo ſunt caſus diſtinguendi, nam ut loquimur in proviſione illius beneficii, in cujus præſentationis quaſi poſſeſſione, & ultimo ſtatu Regia reperitur Majeſtas, ſecundùm tenorem *cap. conſultationibus de jure patr.* & tunc dubium
2 nullum nobis eſſe poteſt, ut vis fiat plus quàm notoria, cùm appellatio licita ſit, quoniam proviſio per meram collationem eſt ipſo jure, text. *in d. c. decernimus* 16. *q.* 7. & ex his quæ latè in ejus comprobationem & intellectum adduximus *ſuprà c. præcedenti à num.* 129. *cum ſeqq.*

3 Nam ille qui eſt in quaſi poſſeſſione præſentandi, eſtque patronus putativus, debet præſentare, ejuſque præſentatio admittenda, non tamen alterius, qui licèt habeat bonum jus in proprietate, caret tamen poſſeſſione, ut *per d. cap. conſultationibus* dixit Rot. *dec.* 14. *de jur. patr. in antiq. & deciſ.* 17. *eodem titul. in noviſſ.* probat *l.* 9. *titul.* 15. *p.* 1. ubi Gregor. Lopez. *in verb. tuvieſſe.* Calder. *conſ. fin. de jur. patr.* Aymon. *conſ.* 322. *num.* 5. Roc. de Cur. *de jur. patron. verb. competens q.* 19. *num.* 39. *& ſeqq.* Lamber. *eodem tit. l.* 2. *p.* 1. *q.* 3. *art.* 1. *&* 6. *per totam quæſt.* Put. *dec.* 189. *n.* 1. *& per tot. lib.* 1. Rolan. *conſ.* 48. *n.* 28. *uſque ad n.* 39. *lib.* 1. Joan. Gutier. *conſ.* 4. *n.* 34. *& in quæſt. patr. q.* 43. *à n.* 9. *& num.* 40. *l.* 3. Rota. *dec.* 167. *num.* 7. *part.* 2. *diverſ.* quia præſentatio, ſicut electio, & collatio ſunt fructus juris conferendi, eligendi, & præſentandi, *cap. cum Bartol. de re jud.* gloſſ. *in c. cum olim, verbo capitulo verſ. ſed collatio beneficiorum, de majoritate & obedien.* & ibi But. *ſub n.* 16. Abb. *n.* 1. Felin. *n.* 2. Nicol. Mill. *in repert. verbo beneficiorum collatio. n.* 14. Rota *dec.* 17. *q.* 1. *de jur. patr. in noviſſ. & dec.* 14. *ante fin. eodem tit. in antiq.* Selv. *de benef.* 3. *p. q.* 40. *n.* 4. *& per totam.* Caſſiador. *dec. num.* 6. *de penſio.* Rot. *deciſ.* 166. *n.* 5. *p.* 1. *diverſ.* Gom. *in regul. de trienna. part. q.* 37. *n.* 19. plurimos citat Riccius *in præct. Eccleſ. jur. patr. deciſ.* 153. ubi latè etiam an & quando poſt Concil. Trident. procedat.

4 Aut enim ultimus hic præſentandi ſtatus, & quaſi poſſeſſio, penes Cæſaream Majeſtatem non reperitur, ſed potiùs penes ordinarium, putà, imò multis ante annis longo etiam & longiſſimo tempore, quod uſque fortè ad centum annos perveniat aſcendere, poſtquam contigerit vacare, ut merè collativum, & ſummus Pontifex, & ordinarius contulerunt, & de hoc apparet multis continuatis proviſionibus: & tunc major ſtat difficultas, an proviſio dicatur nulla, & an contemptus patroni dicatur, ut inde vim an fieri inducamus in qua ſi juris regulæ ordinariæ præſcriptionem attendantur, nec nullitatem, nec contemptum adeſſe adhuc
5 certum eſt. Etenim in beneficialibus quoad ejus proviſionem, collationem, præſentationem ſeu electionem, ſemper attenditur ultimus ſtatus, ultimaque & immediata poſſeſſio, Oldrad. *conſ.* 312. *num.* 2. *in fin. & n. fin.* Rot. *dec* 2. *n.* 2. *de præben. in no. & dec.* 49. *ante n. princ. de reſcr. in antiq.* Felin. *in c. eam ten. fin. ad me de reſcript.* Ferret. *conſ.* 112. *n.* 3. *& conſ.* 220. *n.* 4. *&* 5. *vol.* 1. *& conſ.* 293. *n.* 1. *vol.* 2. Rom. de Cur. *in c. fin de conſ. ult. fact.* 4. *n.* 82. Maſcar. *de prob. n.* 172. *n.* 8. deciſio Veneta 54. *n.* 7. *lib.* 2. Put. *dec.* 2. *n.* 4. *lib.* 3. Cæſar de Graſſ. *dec.* 4. *de probation.* Joan. Gutier. *alleg.* 8. *in fin.*

6 Et in ſpecie quòd in jure conferendi attenditur quaſi poſſeſſio, non autem quis habuerit proprietatem probat text. expreſſus *in c. cum olim, & c. cum Eccleſia Sutrina, de cauſa poſſ. & propr.* ubi gloſſ. docet, latè proſequitur Selva *in tr. de benef.* 2. *p. q.* 2. *per totam.* Decius *conſ.* 117. *num.* 2. *ante medium & conſ.* 126. *num.* 2. *& conſ.* 134. *num.* 1. Mohedan. *dec. ad fin. de reſtitutione ſpoliat.* Maſcar. *de probr. conſ.* 173. *n.* 4. *&* 5. Thom. Tiber. *d. dec.* 57. *num.* 12. *&* 13. *lib.* 2. Mandoſ. *in addit. ad Lapum alleg.* 89. *ſub num.* 8. *fin. & n.* 9. *lit. l. & lit. V.* & ad effectum electionis quaſi poſſeſſio, & ſtatus duntaxat allegatus attendendus eſt, text. *in c. querelam* 24. *de electione.* Rot. juncta additione *dec.* 6. *n. fin. de elect. in novis*, & deciſ. Veneta *n.* 2. Joan. Selva *ubi proximè n.* 2.

Et adeo aliud eſt quem eſſe collatorem, ſeu patro- 7
num, & aliud habere jus conferendi vel præſentandi; quia illud reſpicit petitorium, iſtud poſſeſſorium, Philip. Franc. *in c. unico n.* 5. *de jur. patr. in* 6. Caſſiador. *deciſ.* 2. *num.* 3. *in fin. de probat.* Rot. *deciſ.* 347. *& deciſ.* 178. *l.* 3. *p.* 3. *diverſ.* ſicuti nec eſt bonum argumen- 8
tum, habeo jus præſentandi, ergo competit mihi jus patronatus, latè Roch. de Curt. *de jur. patr. verbo competens, q.* 25. *an.* 57. *cum ſeqq.* Lambert. *lib.* 1. *p.* 1. *q.* 10. *art.* 8. *n.* 1. *& per totum.*

Sed pro Ceſareæ aut Catholicæ Majeſtatis inten- 9
tione multa efficaciſſima, ſpecialiaque fundamenta urgent, quæ cauſam & principium ipſius præſcriptionis impediunt; dum ſtatutum ipſum, ac quaſi poſſeſſionem ex adverſo oppoſitam, inficiunt, atque repugnant, juſque patronatus in talibus beneficiis Regiæ Coronæ pertinens ex ſummorum Pontificum conceſſionibus, & privilegiis conſervant, atque defendunt, & iſtæ Bullæ, & privilegia, ſunt alia Pontificis Adriani VI. Clementis VII. & Pauli III. ut clarius dicenda pateant, verba ſunt inferenda Bullæ Adriani VI. cujus clauſula ita ait.

Decernentes jus patronatus, & præſentandi, hujuſ- 10
modi illius omnino naturæ & vigoris exiſtere, cujus patronatus Regium ex dotatione exiſtit, & quaſcumque proviſiones, commendas, adminiſtrationes, uniones, ac diſpoſitiones, tam de vacantibus, quàm de vacaturis, etiam per viam acceſſus, & regreſſus, vel aliàs quomodolibet, etiam de conſenſu illas, vel illa pro tempore obtinentium, & de Eccleſiis, & Monaſteriis prædictis abſque præſentatione, aut expreſſo conſenſu veſtrorum, aut dictorum ſucceſſorum veſtrorum, per nos aut Romanos Pontifices, ſucceſſores noſtros, & ſedem prædictam quomodolibet de cætero faciendas aut pro tempore factas; & quaſcumque literas Apoſtolicas deſuper quomodolibet pro tempore confectas, etiam quaſcumque derogationes quorumvis jurium, præſentandi ſeu nominandi, etiam cum quibuſvis efficaciſſimis, & prægnantiſſimis clauſulis in ſe contentis nullius roboris, vel momenti exiſtere. Voſque ad dictos ſucceſſores veſtros, ſeu veſtrum aliquem illis nullatenus parere debere, & ob non paritionem hujuſmodi aliquas etiam in eiſdem literis contentas cenſuras & pœnas nullatenus incidere poſſe.

Ac præſentes literas, & in eis contenta quæcumque 11
valere, plenamque roboris firmitatem obtinere, ac perpetuò inviolabiliter obſervari debere, in omnibus, & per omnia, ac ſi de unanimo Cardinalium conſilio, & conſenſu conſiſtorialiter, ut moris eſt, ſervatis quibuſcumque ſervari præſtitis emanaſſent, & quæcumque ad illorum validitatem, efficaciam, & perpetuitatem quomodolibet requiſita formaliter, & individuè, nihil omiſſo, interveniſſent, ac obſervata & facta fuiſſent.

Et ſi per quoſcumque tam ordinaria, quam delega- 12
ta, & mixta authoritate fungentes judices, & perſonas ubique judicari, cognoſci, atque decidi, debere ſublata eis, & eorum cuilibet, quavis alitet judicandi & decidendi facultate, nec non irritum, & inane, quidquid ſecus ſuper iis à quoquam quavis authoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari, perpetuò decernimus.

Hactenus de clauſulis dictæ Bullæ, quæ ut vides 12
enixæ, & exorbitantes ſunt, & extraordinariæ, ex

quarum

quarum ſubſtantia & propria ſignificatione reſultat, & poſſeſſionem, & præſcriptionem juris patronatus Regum contrariam excluſam eſſe omnino. Pro qua facit primo.

13 Quoniam ad hoc ut poſſit curſari præſcriptio juris patronatus, quo requiruntur adeſſe copulativè, alterum patientia & ſcientia illius, contra quem præſcriptio inducitur; ſecundum, quòd præſcribens hæc poſſideat, & provideat intentione, & animo liberandi Eccleſias à jure patronatus, de ſcientia, & patientia patronorum, probatur text. arg. *in l. 2. de ſervitutibus & aqua*, ubi docent omnes, præſertim Padilla Calder. *conſ. 12. in fin. de jur. patr.* Decius *conſ. 6. n. 36. lib. 2.* Rip. *in c. cum Eccleſia Sutrina nu. 64. de cauſa poſſ. & propr.* Alexan. *conſ. 16. n. 13. lib. 5.* Felin. *in c. de quarta n. 41. de præſcript.* Caputaq. *deciſ. 4. 8. part. 2.* Joan. Lup. de Pala. Rub. *in c. per veſtras 2. nota n. 33. de donation. inter vir. & uxor.* latè Covar. *in regul. poſſeſſor. 2. p. in princ. n. 8. per totum* Ferret. *conſ. 56. n. 6.* Rot. *deciſ. 167. n. 2. & 5. & deciſ. 14. n. 2. & deciſ. 803. n. 7. p. 1. diverſ. & dec. 4. n. 2. p. 2. diverſ.* Lambert. *de jur. patron. lib. 2. p. 1. q. 3. art. 1. n. 3.*

14 Et de intentione præſcribentium libertatem Eccleſiæ erga jus patron. gloſ. *verb. vocem. verſ. hoc enim non ſufficit, in d. c cum Eccl. Sutrina de cauſ. poſſ. & prop.* Cald. *conſ. ult. de cauſ. poſſ. & in conſ. fin. de jur. patr.* Lamb. *de jur. patr. lib. 2. p. 1. d. q. 3. art. 10. n. 6. & 7.* Rip. *in q. cap. cum Eccl. ſupr. n. 49. cum ſeqq.* Menoch. *de rer. poſſ. rem. 5. n. 18. verſ. ſecundum, & rem. 6. n. 231.* de utroque, tam de intentione præſcribentis, quàm de ſcientia, & patientia eorum quibus præjudicatur, eſt deciſ. Rotæ 109. *p. 2. diverſ.* & facit circa intentionem præſcribentis libertatem optimus text. *in l. fin. ff. quemadmod. ſervitutes amittant.* text. etiam *in l. fin. ff. de itinere actuque pri.* qui loquuntur de intentione præſcribentis, at de ſcientia & patientia contra quem præſcribitur, reſpondit Pompon. *in l. quoties la 1. §. ult.* & Javolin. *in l. quoties la 1. ff. de ſerv. l. ſi à te emero ff. ſi ſervitus vindice.*

15 Et ratio hujus concluſionis ea eſt, quoniam ad hoc ut præſcribatur jus aliquod incorporale, requiritur quaſi poſſeſſio ipſius juris, cùm abſque ea nulla præſcriptio procedere poteſt, *l. ſine poſſeſſione, ff. de uſucap. c. ſine*
16 *poſſeſſione de regul. jur. l. 6.* & hæc quaſi poſſeſſio haberi non poteſt in his juribus, niſi mediante ſcientia & patientia adverſarii, *l. penult. ff. de ſervit.* ſi ergo ignoratur, non procederet præſcriptio quaſi poſſeſſione deficiente ex dictis juribus, & eſt author Bart. *in l. 2. col. 2. n. 8. verſ. tu dicas C. de ſerv. & aqua.* idem B. *in l. 1. §. hoc interdicto. n. 10. ff. de iti. actuque priva. & in l. 1. §. ult. n. 4. verſ. item quod ſic. uſus, ff. de aqua plu. arcen.* eandem rationem ſequuti fuere Ab. *in c. de quarta col. ult. n. 29.* & Felin. *ibid. poſt n. 41. verſ. dum ſubit.* Ab. *de præſcript.* Iſſ. *in l. imperium col. 9. n. 21. verſ. circa præcedentem materiam, ff. de juriſd. omn. jud.* Rip. *in d. c. cum Eccl. Sutri. col. 14. n. 64. verſ. ſecundo ergo requiritur ſcientia de cauſa poſſ. & propriet.* Bald. *in tract. de præſcript. 2. p. 4. p. princ. in 1. q. n. 12. verſ. & ratio* Maſcard. *de probat. conſ. 1215. num. 40.* quod etiam obtinet in regul. de triennali poſſeſſione, nam beneficii poſſeſſor, qui ſe illa vult juvare tenetur verificare adverſarium, contra quem præſcribitur, ſcientiam, & patientiam habuiſſe, aliàs autem non obtinebit. Ita tradit Gomez *in d. regul. de triennali q. 49. in fin. verſ. tamen advertendum*: ubi teſtatur ſic fuiſſe in Rota deciſum, itaque ſtylum in pluribus aliis caſibus ſe habere ſervatum.

17 Sed iſtorum neutrum requiſitum dare poſſumus in hujuſmodi juris Regii patronatus præſcriptione, non ſcientia & patientia reſpectu Sacræ, & Catholicæ majeſtatis conſentientis, ut in aliquo Regum jus patronatus læderetur, cùm ſimiles Bullæ contra patronatum, & reſcripta etiam cum expreſſa derogatione in Hiſpania non admittantur, ſed retinentur, ne partes eis utantur, donec Romanus Pontifex meliùs conſultus & informatus aliud cenſeat juxta *l. 5. tit. 6. l. 1. recop.* Covar. *in pract. quæſt. c. 36. n. 3. verſ. olim.* in quo difficillima erit ſcientiæ probatio, prout requiritur, ut inferiùs patebit.

18 Nec obſtat quòd in præſcriptionibus contra principem ſcientia officialium ſufficiat, ad præjudicandum illi, ſecundum B. *in l. ſi publicanus §. fin. 2. ff. de publica.* Aymon. *de antiquit. temp. 4. p. §. abſolutus à num. 33.* Bald. *de præſcript. 2. p. 5. q. 3. ſub num. 8.* Tiraquell. *in nobil. c. 14. num. 3.* Covar. *in regul. poſſeſſor. 2. p. in initio n. 8. verſ. 3. circa fin.* Nicol. Garc. *de benef. p. c. 6. n. 136.* Rot. in una Reatin. beneficii *deciſ. 163. & deciſ. 600. n. 5. p. 1. diverſ.* & iterum tenuiſſe Rotam in una Mediolan. præeminentiarum 15. Decemb. 1589. corem Bubalo, firmat Garc. *ubi proximè.* & ex Alexan. Decio, & aliis tenet Cardinal. Tuſc. *practic. concluſ. litera C. concl. 196. n. 39.* Joan. Narbon. *tractatu de appell. vicarii ad conſil. Archiepiſc. Tolet. 2. p. fundam. 5. n. 10.*

19 Quia reſpondetur multis modis, primò, quod huic opinioni non auderem ſimpliciter acquieſcere; cùm plures teneant contrariam, veram judicantes, quos videntes recenſet Aymon. *ubi proximè* Joan Lup. *in cap. per veſtras 2. nota §. 1. num. 39.* poſt Salicetum *in l. vectigalia C. nova vectigal. inſtitui non poſſe.* Alexan. *conſ. 84. col. 2. num. 5. lib. 1.* Anton. Capic. *deciſ. 57.* Marta *in compilatione totius juris controverſ. ex omni deciſ. 3. tom. tit. de poſſ. cap. 14.* quas opiniones ad concordiam reducere conatur ex
20 Balbo Villalobus *in ærario commun. opin. litera S. n. 8. & 10.* ut ſcilicet in præſcriptione immemoriali ſufficiat ſcientia officialium, in alia verò præſcriptione præcedat hæc ſecunda opinio, & videtur eſſe de mente Covarr. *ubi ſuprà*, & cùm in noſtro caſu non adeſt immemorialis, nec poteſt, ut latiùs infrà patebit, non procedit contrarium; vide omnino pro concordia quæ latè Mer. *de majoratu 4. p. cap. 20. à num. 258. cum ſeqq. in nova impreſſione fol. 209.*

21 Secundò etiam qualibet opinione retenta, ut procedat in illis caſibus, & actibus, quorum adminiſtratio officialibus eſt commiſſa, ejuſque ratione poſſunt reclamare, & contradicere, ut in prætoribus, magiſtratibus, & aliis judicibus, & in iis terminis loquuntur
22 Doctores ſuperius citati pro utraque opinione; at nos ſumus in caſu, cujus adminiſtratio, nec cognitio ad alium quàm ad ipſum Regem ſpectat, ut inferiùs apparebit, & ideo eorum officialium ſcientia, aut patientia, quibus non ſpectat adminiſtratio, nec poſſunt remedium adhibere, minimè poterit Principi nocere, quod hallucinare videtur Covarr. *loco ſuprà citato.*

23 Et ex hac ratione rectiſſimè procedit doctrina Cabedi *in tract. de patronatu Regiæ Coronæ, cap. 28. n. 5.* quem ſequitur Nicol. Garcia *de benef. 10. p. cap. 2. ſub num. 34. ad fin.* quod in jure patronatus regio ſcientia officialium non nocet Regi.

24 Reſpectu autem ſuæ Sanctitatis nec hæc intentio præſcribendi & derogandi juri patronatus regio, poteſt induci extantibus verbis dictarum Bullarum, & præcipuè Adriani VI. ſuprà relatæ, quæ cùm contineant fortiſſimas illas clauſulas derogatorias in contrarium faciendorum, inducunt proteſtationem defectus voluntatis in diſpoſitionibus ſequentibus, ut per B. & alios *in l. ſi quis principio ff. de lega. 3. num. 3. cum ſeqq.* tenet Rot. *deciſ. 137. numero & per totam p. 2. diverſ. & deciſ. 404. num. 4. & per totam p. 1. diverſ.* Pariſ. *conſil. 41. num. 26. lib. 4.* Roman. *conſil. 426.* incipit *quod indultum, ſub n. 9. verſ. & ego iſtud*, & faciunt adducta per Gaſp. de Peruſ.
25 *in tract. de reſervat. c. 2. n. 5. in fin. & deciſ. 34. n. 4. p. 2. diverſ.* nam clauſula derogatoria præcedens operatur defectum voluntatis, & intentionis in diſpoſitionibus futuris ei contrariis; ultra citatos probant etiam eleganter Gonzad. *conſ. 9. incipit in hac cauſa n. 62. & 63.* Caſſiador. *deciſ. 38. n. 8. ſuper regulis.* Put. *deciſ. 308. n. 4. lib. 3.* maximè quia in principibus, ea quæ 26
ſunt

sunt facti, ignorare præsumuntur, *c.* 1. *conslit. lib.* 6. & generaliter præsumitur ignorantia, ubi scientia non probatur, *c. præsumitur, de regul. jur. l.* 6.

27 Quod & ex eo corroboratur, etenim provisiones Apostolicæ non mutant statum beneficii juris patronatus, nec patronis nocent docentibus de suo jure patronatus, & pluries tenuit Rot. Rom. teste Achil. de Gras. *dec.* 3. *de patr.* Caputaq. *dec.* 289. *p.* 3. Cassiad. *dec.* 6. *n.* 5. *de jure patr.* Veral. *dec.* 223. *l.* 3. & iterum tenuit Rota in una Achil. jur. patron. 9. Junii 1600. coram Seraphino, ut patet in ejus *dec.* 1567. & in una Esculana prioratus 1. Julii 1587. coram eodem, ut patet *in dec.* 799. Ricc. *in prax. juris patronatus dec.* 204. *à num.* 241. ubi testatur; sic etiam secundùm hanc
28 doctrinam multoties esse judicatum per Curiam Archiep. Neapol.

29 Quod & à fortiori procedit in provisionibus ordinarii, ut nec noceant, Ricc. *ibi n.* 243. Cassiad. *dec.* 7. *n.* 2. *de jur. patr.* Maurat. *dec.* 112. *casu* 20. quoniam mutatio status in beneficialibus in dubio non præsumitur, Lanfr. *dec.* 13. Fastol. *dec.* 16. & hinc fit quòd jus patro-
30 natus non admittitur per non usum. Put. *dec.* 379. *& in dec.* 392. *p.* 3. Rot. *diversi. in dec.* 109. *p.* 2. *& in dec.* 254. *n.* 2. *patr.* 3. *lib.* 3. Ricc. *d. dec.* 204. *nu.* 242. Quod non procederet, si concurreret scientia, & voluntas
31 ipsius Papæ, quoniam tunc ejus provisiones mutant statum, & præjudicant, ut tenuit Rot. in una Ostanens. capellæ 27. Novemb. 1598. coram Serephino, ut patet in ejus *dec.* 131. Ricc. *ibi n.* 244. *in fin.*

32 Et cùm in utroque Principe detur defectus intentionis & scientiæ beneficium esse juris patronatus Regii, nec de eo in supplicationibus fit summi Pontificis mentio, illud Papa providet ex capite amplissimæ potestatis & dispositionis quam in beneficiis habet cum accidit vacatio, *c.* 2. *in princ. de præben.* 6. *c. proposuit.* ibi quia secundùm plenitudinem potestatis, *de concessione præben. Cl.* 1. *in fi. ut lite pend.* probant. *l.* 1. *in fin. tit.* 16. *p.* 1. & ibi Greg. *verbi aquien quisiere*, & solus Papa naturaliter est Dominus beneficiorum, Flam. Paris. *de resign. benef. l.* 2. *q.* 4. *n.* 34. cujus potestas nullis regulis aut legibus coarctari dicit Gramat. *cons.* 2. *n.* 23. *ad*
33 *fi. suarum decisionum*, & sic illo animo & jure, ex illaque causa possidet; quia talis est possessio, qualis demonstrat titulus præcedens, *l. si à te ff. de servitutib. l. unica C. de imponendis lucrat. descript.* gl. celebris *in l. quædam mulier verb. in vers. sufficiebat, ff. de rei vindic.* notant ibi ut elegantem Angel. *n.* 4. *vers. sequitur in gl.* ibi etiam B. & Bal. per Archidiaconum *in c. si quis deinceps in fi.* 16. *q.* 7. B. *in l. Celsus, col. penult. n.* 16. *ff. de usucap.* Bald. *cons.* 10. *in q. quæ vertetur, col.* 2. *sub num.* 7. *col.* 5. per Bart. *in l.* 2. *§. si sub conditione in fi. ff. de usuc. pro tempore*, idem Bald. *in authen. quas actiones in fi. C. de sac. Eccl.* Angel. *in l. indicia n.* 2. *versic. similiter C. de rei vind.* Socin. Sen. *cons.* 15. *insignis Doct. num.* 7. *vers. & ult. volum.* 4. Lanf. de Orian. *in c. quoniam contra. in vers. testium depositiones, nu.* 135. *de probat.* Petr. Ferrar. *in pract. Papien. in for. possit actio in verb. item spatio* 30. *in fi.* Corset. *in singul. in verb. possessio* incipit *ubi quis*, Rol. à Valle *cons.* 9. *negari non potest n.* 39. *vol.* 3. Natt. *consil.* 443. *super casu n.* 5. *vol.* 2.

34 Cum igitur ex illa causa & capite possideat, & provideat summus Pontifex, si illa insufficiens reperiatur ad acquisitionem hujus juris, non potest se juvare ex alia causa, nec ad aliam utilem extendi, quia attenditur opinio & animus utentis, *l. si opus, §. si ussero ff. quod vi aut clam.* text. *in l.* 1. *§. Aristo. ff. de aqua quoti. & æstiva l.* 2. *§. Celsus ff. pro emptore l. fi.* ibi, ideoque
35 si quis pro via publica, vel pro alterius servitute usus sit, nec interdictum, nec actio utilis competit, &c. *ff. quemad. servi. amit.* & ideò dicimus, quòd causam
36 possessionis sibi ipsi nemo potest mutare, nisi aliquo extrinsecus accedente, *l.* 3. *§. ff. de acquir. poss.* & quæ ibi notant Doctores, tantumque intelligitur præscriptam, quantum possessum. gloss. *in c. auditis verb. interruptionem, de præscriptis.* Innoc. *in cap. dilect. de off. Archidiac.* Anchar. *in c.* 1. *de jur. patr. in* 6. Feder. de Senis *cons.* 130. Bald. *in l. si quis diuturno ff. si servitus vend.* B. *in l. §. si quis hoc interdicto ff. de tit. actisque priv.* Angel. *in l. una est via ff. de servitut. rusti.* Bald. *in repet. l. de quib. ff. deleg.* Abb. *in c. cum consuetud. de consuet. & in c. licet ex suscept. in fi. de for. competen.* B. *in aut. qui rem. in fi. C. de sac. Eccl.* Alber. *in l.* 1. *ff. de offic. ejus cui.* Flor. *in d. l. si quis diuturno.* Decius *in c. translatio n.* 2. *lect. de constit.* Rom. *cons.* 368. Cardin. *in Clem.* 1. *in* 7. *q. de renunt.* Felin. *in c. auditis de præscript.* Alex. *cons.* 120. *vol.* 4. *& in cons.* 16. *vol.* 5. Socin. *cons.* 74. *vol.* 1. Iss. de Decius *in l.* 2. *ff. de juris omni jud.* Æguid. *dec.* 89. Paul. de Castr. *in l. cum de consuet.* quam repetit *cum l. de quib. ff. de legi.* Marian. *in c. cum contingat, de for. compet.* Felin. *in c. cum ex injuncto de hæret.* Zasius *in cons.* 19. *vol.* 2. Bertr. *cons.* 2. *vol.* 3. *& cons.* 56. *vol.* 3. Paris. *cons.* 113. *vol.* 1. Ant. Gab. *in comm. opin. concl.* 2. *de re præscript. in prin.* ubi *n.* 4. *& seqq.* ampliat etiam quoad accessoria separabilia, 37
ut præscripta visitatione, non censeatur præscripta procuratio, plures ad id referens; nec extenditur etiam ad ea, quæ veniunt in antecedens, ut est coercitio ad jurisdictionem, prout etiam nec præscribens institutionem, prout jure devoluto conferre. Card. *in Clem.* 1. *de supplend. neglig. prælator.* Zasius *consil.* 16. *vol.* 2. ipse Anton. Gabr. ibi *num.* 8. *& in seqq.* idem ampliat 38
ad destitutionem & resignationem post alios.

Imò nec respectu juris communis, quo summus 39
Pontifex utitur ex capite suæ amplissimæ potestatis; deficiente præsentatione excelsæ Majestatis intra tempus sibi à jure concessum post vacationem ex defectu scientiæ notitiæque, & ex ignorantia vacationis; potuit induci, nec causari præscriptio, quoniam jure communi utens non præscribit. Gemin. *in c.* 1. *de præscript. in* 6. Paul. Castr. *in l. si. ff. quemad. serv. amit.* Felin. *in c.* 1. *n.* 19. *de præscr.* Ruin. *in c. inter cæteras n.* 66. *eod. tit.* Ruin. *cons.* 28. *n.* 17. *lib.* 2. Bertran. *cons.* 305. *n.* 2. *lib.* 5. dicit communem Rebuff. *in rub. de cauf. poss. nu.* 24. *num.* 292. Decia. *cons.* 54. *num.* 50. *lib.* 2. maximè 40
quia providens jure devoluto ex negligentia patroni, illius jam non officit, nisi pro illa vice dumtaxat text. *in c.* 2. *§. & nisi*, ibi, ita tamen quòd eo nullum patro- 41
nis præjudicium imposterum generetur, *de supplend. neglig. prælato.*

Imò nec eo jure potest Regi præjudicium generari, 42
tum quoniam patrono non currit tempus nisi à tempore scientiæ, & notitiæ certæ, & non interpretativæ, in quo præsumitur ignorantia, donec in eo scientia probetur; latissimè plurimos recensens tractat Nic. Garc. *de benef.* 10. *p. c.* 2. *à n.* 34.

Tum etiam, quia speciale est in Regibus Hispaniæ 43
non currere tempus quadrimestre ad præsentandum beneficia & Episcopatus suæ coronæ, etiamsi eorum officiales sciant vacationem, Regi non nocet, & etiam si Rex ipse sciat, ex legitima præscriptione, qua Reges Hispaniæ tuti sunt, eo quòd multis occupationibus impediti tam in bello, quàm in pace, non possunt intra illud tempus præsentare, in quo ita obtinuisse testatur Cabed. *tract. de patr. Regiæ coronæ c.* 19. *à n.* 5. quem sequitur referens Nic. Garc. *de benef. d.* 10. *p. c.* 2. *sub. n.* 34. *ad fi.* ubi testatur de communi praxi, 44
quia cum Rege non curatur de tempore ad præsentandum tam in Episcopalibus, quàm in aliis præsentationibus, & ideò cùm Regi ignoranti vacationem, & etiam scienti non currat terminus, quandocumque poterit contradicere, & reclamare provisionibus ordinarii, quia semper intra terminum reperitur, cujus contradictione nullæ redduntur juxta ea quæ latissimè post infinitos, quorum nomenclaturam recenset Nic. Garc. *de benef.* 5. *p. c.* 9. *à n.* 238. *cum plurimis seqq. & eadem p.* 5. *c.* 6. *n.* 101.

Ergo sequitur, quòd cum illa causa, ex qua sum- 45

mus

mus Pontifex providet hujuſmodi beneficia (quæ revera ſunt patronatus Regii mediantibus indultis & conceſſionibus apoſtolicis) non ſit ſufficiens ad cauſandam, & inducendam præſcriptionem; non pote-
46 rit ſe juvare ex aliis. Pro quo etiam facit, quoniam quando ſummus Pontifex etiam motu proprio facit gratiam, confert beneficium fundans ſe in aliqua cauſa, & qualitate; gratia eſt ſubreptitia, & nulla ipſo jure, non conſtito de veritate ipſius qualitatis &
47 cauſæ, maximè ſi eſt talis, ut ea ceſſante difficilior redderetur Pontifex ad concedendum, quoniam etiam gratia conceſſa motu proprio non debet operari ultra retentionem, & mentem concedentis, *c. 2. de reſcript.* Felin. *in c. ad aures n. 9. eodem tit. & in c. cauſam de teſtib.* Decius *in c. ad aures n. 9. n. 31. & 32. eod. tit. & conſ.* 407. Staphileus *de lit. gratiæ titul. de vi & effectu clauſulæ motu proprio, verſ. 7. & ult. num. 3. 4. & 5.* Selva *de benef. 3. part. q. 12. 2. qualitate n. 3. verſ. quartus caſus.* Rebuff. *in concordatis in forma mandati Apoſtolici. verb. motu proprio*, poſt ultimum effectum, *verſ. 2. non purgat.* Gambar. *de offic. legati lib. 3. n. 49.* Anton. Gabr. *de clauſulis concl. 1. nu. 18. 19. & 32. & ſeqq.* Menoch. *de arbit. lib. 3. caſ. 101. n. 18.* Azeved. *in l. 2. tit. 14. n. 31. lib. 5. recopil.* Joan. Gut. *conſ. 11. num. 15. & canon. q. lib. 2. c. 15. num. 77.* Put. *deciſ.*
48 *187. nu. 5. lib. 1. dec. 101. lib. 3. ad fin.* quoniam falſa exiſtens narratio qualitatis gratiæ, vel ſi ipſa motu proprio fiat, vera non exſtiterit, perpetuo annullat ipſam gratiam, etiamſi, ut diximus, motu proprio fiat. Rot. *dec. 525. n. 5. p. 1. diverſo.* Thom. Sanch. *in tract.*
49 *de matrim. lib 8. diſputat. 21. num. 47.* ergo proviſiones hujuſmodi beneficiorum à ſummo Pontifice factæ facta collatione uti ſint liberæ collationis, vel motu proprio, hac de cauſa conceſſæ, cum nullæ ſint non debent prodeſſe, nec in conſideratione ad præſcriptionem, dixi *ſuprà, c. 9. ſub. n. 12.*

50 Et hinc eſt, ut impetrationes factæ à ſua Sanctitate ex uno capite, & una cauſa, ipſa non exiſtente vera, non ſuſtinentur ex alio capite, & ex alia cauſa, quæ tunc temporis aderat, Roman. *conſ. 335.* incipit, *circa primum, num. 11. cum ſeqq.* Felin. *in c. fi. num. fi. de præſumpt.* Domin. Gemin. *conſ. 136.* incipit *ſuper 1. dub. num. 1. & 3. ac per totum.* Rot. *dec. 41. de rerum permutat. in antiq. aliàs deciſ. 92.* nec non *deciſ. ante penult. in novis*, incipit *Titius verſ. ſed ſecus*, Lancel. *de attentat. 2. p. c. 10. n. 9.* Achilles de Graſſ. *deciſ. 14. de reſtitut. ſpol.* Rot. *dec. 419. num. 2. p. 1. diverſ.* Rot. *deciſ. 12. de conceſ. præb. in antiquis.* Flam. Pariſ. *de reſignat. benef. lib. 10. quæſt. num. 4.* quæ allegationes ſingulæ loquuntur in practicabilibus & elegantibus caſibus.

51 Omnis namque diſpoſitio facta ſub aliquo præſuppoſito, ipſo non verificato, nec exiſtente vero, corruit penitus diſpoſitio, gl. celebris *in l. mancipio, verſ. avocandum C. de ſervis fugitivis.* Roman. *ſingul. 495.* Rip. *in c. 2. n. 39. de reſcript.* Ruin. *conſ. 83. n. 5. vol. 1.* Socin. jun. *conſ. 114. n. 2. vol. 3.* alios citat *in conſ. 150. n. 78.* Petrus Surd. *dec. 74. n. 5.* ac propterea conceſſiones, & proviſiones factæ à ſummo Pontifice ex mera collativa cauſa non habent nocere ſacræ Majeſtati, ſi revera ei pertinet jus patronatus, tanquam falſa exiſtente cauſa, nec ad aliam trahi poſſunt, cùm inducta ad unum finem, contrarium non debent operari, *l. quod favore, C. de legib.* & per conſequens induci non potuit in hoc caſu præſcriptio.

53 Rurſus probatur, quòd hæc indulta, & privilegiata Apoſtolica inducunt perpetuitatem, ut probatur expreſsè *in d. l. Bulla Adrian.* ibi (ac perpetuo inviolabiliter obſervari debere, *&c.*) juxta notata *in l. 1. ff. ſolut. matrim. l. 10. tit. 10. p. 3.* latè Joan. Garc. *de nobilit. gloſſ. 1. §. 1.* ibi *n. 25.* & ipſe *gloſſ. 6. ſub num. 38. verſ.*
54 *octavo facit.* & iterum *in d. Bulla*, illorum validitatem, efficaciam & perpetuitatem, *&c.* iterum illa verba, dictorum ſucceſſorum veſtrorum; ac iterum, (ac dictos ſucceſſores veſtros) quæ inducunt perpetuitatem, & in infinitum ptotrahuntur, *l. cognoſcere ff. de verborum ſignificat.* Burg. de Paz. *conſ. 23.* unde ex hoc capite 55
privilegium perpetuum eſſe, quandiu adſunt deſcendentes & ſucceſſores, quia durat cum perſonis in ipſo contentis Joan. Andr. *in mercurialib. nu. 3.* Alex. *in l. & ſi ff. ſolut. matrim.* Æguid. Boſſ. *de principe & privilegiis ejus à nu. 343.* & de dictis dictionibus (ſemper, perpetuò) & ſimilibus, poſitis in privilegiatis inducant, & illa facianr perpetua, vide elegantiſſimè plures allegans Joan. Garc. *de nobil. gloſſ. 1. §. 1. à num. 9.* & iterum *à num. 19. cum multis ſeqq.* ſed ſic eſt, quòd 56
quando privilegium, vel aliquis alius actus continet verbum inductivum perpetuitatis; tollitur præſcriptio omnino. Claud. de Seiſſello *in l. fi. ff. de conſtit. princ. n. 113. 118.* optimè Angel. *in l. quod ſi nolit, §. ſi quid ita ff. de ædil. edict.* Bald. *conſ. 303. l. 1.* Zaſius *conſ. 15. num. 22. lib. 2.* & in terminis privilegii, quòd ſi in eo 57
opponantur verba quæ denotent perpetuitatem, tollatur præſcriptio tradit conſulendo Rimin. *conſ. 388. n. 20. lib. 2.* Joan. Garc. *de nobilit. gl. 1. §. 1. n. 79. poſt prin.* ergo hujus privilegii, & indulti intuitu nulla potuit adverſus coronam induci præſcriptio.

Et loquendo in Regibus dicit Bald. loco mox citando, 58
quòd ad hoc ut cognoſcatur diſpoſitio an ſit realis, vel perſonalis (inter alia) forma inſpicienda eſt: nam ſi tenor ſcripturæ facit mentionem ſucceſſorum ex utraque parte, iſta diſpoſitio eſt realis, & in rem ſcripta, non perſonalis, ſed tranſit in ſucceſſores utriuſque partis, ſive loquatur de ſucceſſoribus hæreditariis, *l. juris gentium §. pactorum ff. de pactis*, ſive de ſucceſſoribus 59
dignitatis, & adminiſtrationis; per notata *in c. 1. tit. qui ſucceſſor. teneat. &c. ult. ne præla. vices ſuas*, hæc dicit Bald. *in c. fi. ante fi. de ſent. & re jud.* vel potius *in conſil. 159 ſuper eo quod quæretur, col. 1. lib. 3.* referens eum ſequitur Tiraq. *in tract. de jur. princ. qu. 35.* 60
n. 21. ſed hæc indulta, & privilegia Apoſtolica faciunt mentionem, non ſolùm Regiæ Coronæ, qui concedunt, ut ex ſupradictis patet: ſed etiam de ſucceſſoribus Sedis Apoſtolicæ, *ibi*, per nos aut Romanos Pontifices ſucceſſores noſtros, & ſedem prædictam, *&c.* ergo realia ſunt, & perpetua hujuſmodi privilegia, non perſonalia. Et quòd quando ex juris, vel hominis diſpo- 61
ſitione res aliquæ perpetuæ eſſe debent apud vocatos ſucceſſores; ubi perpetuò aliquid competit, ultra citatos tenent gloſſ. *in. l. quod ſi nolit, §. ſi quid ita ff. de ædilitio edict.* ubi Bald. & Angel. idem Angel. & Imol. *in l. 1. ff. de uſucapio.* Socin. *conſ. 86. num. 11. lib. 1.* & alii quos citat Tiraquell. *l. 1. de retract. §. 1. gloſſ. 2. num. 17 fol. 814.* latè Mieres *de majoratu, p. 4. q. 21. num. 20.*

Deſuper pro Catholica majeſtate, & adversùs hujuſ- 62
modi præſcriptiones ex contrario appoſitas faciunt fortiter verba d. Bull. Adrian. VI. *ibi* nec non irritum, & inane, quidquid ſecus ſuper iis à quoquam quavis authoritate ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, (perpetuò decernimus, *&c.*) nam hæc clauſula, & decretum irritans, inter alios efficaciſſimos ejus effectus, ille potens eſt: ut tollat præſcriptionem, & excludat, docent Felin. *in c. cum acceſſiſſent, verſ. 4. lim. de conſtitut.* Rebuff. *in concord. tit. de for. & irrevocab. concord. ſtab. in verſ. plus dicit.* Probus *in verſ. hi qui n. 7. verſ. iſtud, tamen non obſtat, de reſcript. in 6.* Ant. Gabr. *in comm. opin. tit. de clauſ. concl. 3. n. 44.* tollit etiam conſuetu- 63
dinem, ne dum in præteritum, ſed etiam in futurum, Domin. *in c. beneficio verſ. nota bene*, & ibi Anchara. *verſ. ſed propone*, ubi Joan. Andr. *in verb. legit. verſ. ſi pup.* & Philip. Franc. *verſ. ex quibus nota. de præb. in 6.* Præp. & Alex. *in c. in iſtas, §. leges, verſ. noluit tamen.* Joan. And. 4. *d.* Bar. *in clem. 1. n. 23. de elect.* Prob. *in c. tibi qui n. 7. de reſcript. in 6.* Fel. *in c. cum acceſſiſſent, verſ. quartò limit. de conſtit.* Roch. *in c. ſi ſecuudum parvam impreſſionem, verſ. amplia modo iſtam concluſionem de conſuetudine.* Rebuff. *ubi proximè, verb. plus dicit.* Ruin.

Riun. *conſ.* 13. *n.* 13. *vol.* 1. *& conſ.* 102. *n.* 11. *vol.* 3. gl. *in c. fin. in verb. decernimus, de rebus Eccleſiæ non alien.*

64 quemadmodum & iſthæc clauſula, ſeu decretum irritans tóllit vires ſententiæ, ejuſque executionem impedit, Caſſiador. *dec.* 12. *n.* 5. 6. *& 7. de regulis Cancellariæ.* Sarner. *in regul. de annal. q.* 5. Ant. Gabr. *communi. concl. tit. de clauſulis, concl.* 3. *n.* 5. conſtat ex noſtræ Bullæ clau ula, *ibi*, ſublata eis, & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi, & decidendi authoritate, *&c.*

65 Et ratio hujus effectus clauſulæ irritantis, ſcilicet ut excludat præſcriptionem, illa redditur evidens; etenim nulla huic præſcriptioni datur cauſa, à qua poſſit principium aſſumere, cùm ſuprà dixe imus, præſcriptionem ſuæ poſſeſſione non procedere, decretum irritans hujus eſt naturæ, ut non ſolùm inficiat, & annullet titulum beneficii in contrarium collati, verum etiam & poſſeſſionem ipſam, ita ut talis poſſeſſor non poſſit juvari ex aliquo remedio poſſeſſorio retinendæ, nec recuperandæ, vel aliàs, nam talis poſſeſſio caret omni effectu. Caſſiad. *ſuper regul. dec.* 7. *n.* 3. Simonet. *de reſerv. q.* 40. *n.* 1. *&* 2. Sarner. *de trienn. q.* 49. Rebuff. *in prax. beneficia. tit de reſerv. n.* 40. Creſcenti. *dec.* 4. *de privileg.* Lancel. *de attent.* 3. *p. c.* 31. *n.* 92. & Rota *dec.* 189. *n.* 4. *p.* 2. *diverſ.* Caſſiad. *dec.* 1. *n.* 1. *& per totam de reſtit. ſpolia.* Put. *dec.* 196. *n.* 3. *lib.* 3. Rot. *dec.* 510. *n.* 5. *l.* 3. *p.* 3. *diverſ.* Mandoſ poſt alios *in regul.* 1. *Cancel. q.* 3. *per totum*, tenet etiam Ant. Gabr. *comm. concl. tit. de clauſul. concl.* 3. *n.* 50. *lib.* 6. Prob. *in c. tibi. qui n.* 18. *de reſcript. in* 6. Bertran. *conſ.* 142. *n.* 4. *vol.* 2. Guillel. Bened. *in c. Raynut. verb. ſi abſque liberis* 2. *de fideicomm. ſubſtit. à n.* 38. Nicol. Gar. aliquos ex iis allegans *in tract. de benef.* 5. *p. c.* 1. *n.* 4. 27.

66 Et hoc decretum talis eſt naturæ, ut inficiat omnia quæ ſequuntur, ita ut nec effectum, nec juris fomentum habeant, *c. ſi eo tempore de electione, lib.* 6. ubi notat Caſſiad. *dec.* 1. *n.* 7. *de reſtit. ſpoliat.* Sarner. *in tit. de annal. q.* 23. & de Graſſis *n.* 19. Gomez. *in regul. q.* 49. *n.* 3. Put. *dec.* 50. *n.* 2. *& deciſ.* 396. *l.* 1. Ant. Gabr. *ubi ſupra ex n.* 50. Rebuff. *ubi proximè, verſ. ult. notanda eſt clauſula decreti.* Alex Stiati. *in extravag. ambitioſæ, de rebus Eccleſiæ n.* 67. Rot. *dec.* 24. *n.* 5. &

67 *dec.* 149. *n.* 2. *p.* 2. *diverſ.* habet namque inhibitionem

68 implicitam invenire, Caſſiador. *dec.* 2. *n.* 6. ac etiam privativam viam, & avocativam poteſtatis conceſſæ.

69 Ferret *conſ.* 314. *n.* 10. *lib.* 2. operatur inſuper hujuſmodi decretum nullitatem ab initio. Caſſiad. *dec.* 12. *n.* 45. *& 6. ſuper regul. Cancellariæ.* Gomez. *in regul. de annal. q.* 5. *prope fin.* Joan. Paul. *dec.* 14. Achil. de Graſſ. *dec.* 385. Rot. *deciſ.* 24. *num.* 5. *poſt princ. p.* 2. *diverſor.*

70 Hinc eſt, quòd proviſus ſtante decreto irritante non poſſit ſe tueri etiam remedio ſummariiſſimo poſſeſſionis, in quo nullæ exceptiones admittuntur, ut poſt Caſſiad. Puteum, Mandoſ. & alios firmat Hieron. Gonz. *in regul. de men. & altern. gloſſ. fin. n.* 29.

71 Et hinc etiam eſt, ut ex capite decreti irritantis regulæ reſervatoriæ menſium factæ proviſiones adverſus ejus diſpoſitionem, hoc eſt, in menſibus ſummi Pontificis, ſunt nullæ ipſo jure, non ſolùm quoad titulum, verùm & quoad poſſeſſionem, quæ nihil prodeſt, nec aliquo remedio poſſeſſorio poteſt juvari, cùm omnino juris fomento, & adminiculo careat. Rot. *dec.* 3. *per totam de reſtituit. ſpoliat. in noviis, & deciſ.* 2. *eodem tit. in antiquit.* Bellamer. *deciſ.* 535. Lapus *allegat.* 29. *n.* 1. *& allegatione* 51. *n.* 9. Felin. *in c. in noſtra n.* 12. *de reſcript.* Rebuf. *in prax. tit. de reſerv. tam generali quam ſpeciali. numer.* 40. plures adducit Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 16. *quæſt.* 35. *num.* 443. *uſque ad numerum* 457. Ferret. *conſil.* 3. *numer.* 18. Caputaq. *deciſ.* 325. *p.* 1. *numer.* 2. *& deciſ.* 343. *num.* 5. *p.* 3. Puteus *dec.* 197. *numero* 3. *lib.* 3. *p.* 3. *diverſ.* Hieronym. Gonzal. poſt alios *in regul. de menſ. gloſ.* 31. *n.* 7. imò reſervatione potentius fortiuſque eſt decretum irritans, gloſ. *verbo proviſionem*,

Salgado de Protect. Reg.

in c. ſi eo tempore 45. *de elect. lib.* 6. Caſſiad. *deciſ.* 3. *de decretis in reſervatione.*

Et magis in noſtris terminis, & propoſito facit. quòd 73
ſi Cardinalis habet indultum, ſeu privilegium providendi beneficia alicujus diœceſis, cum clauſula irritanti, proviſio beneficii facta per ordinarium erit nulla ipſo jure, etiamſi Cardinalis non provideret de eo, ſecundùm Caſſiad. *dec.* 1. *de reſtit. ſpol.* Felin. *in c. cum ex officii de præſcript.* & eſt deciſum per Rotam apud Guidobonum *dec.* 16. *in manuſcriptis*, refert Nicol. Garc. *de benef.* 5. *p.* 5. *n.* 3.

Quare per collationes etiam effectuatas factas con- 74
tra decretum irritans, poſitum in privilegio ſeu indulto, non adquiritur quaſi poſſeſſio conferenti. Garc. *ubi proximè n.* 102. Creſcent. *dec.* 4. *de privileg. in fin.* vide etiam *n.* 83. *& ſeqq.*

Et ideo per collationem etiam nullam non turbatur 75
patronus in poſſeſſione præſentandi, ita Garc. *ibi n.* 10. *&* 99. Put. *dec.* 189. *lib.* 1. Ferret. *conſ.* 110. *n.* 8. Flores de Men. *q.* 10. *num.* 64. cum Calderino *conſ.* 15. *de jur. patron.* Decius *conſ.* 126. & Burgi Bocacio *de remediis poſſ. c.* 11. *num.* 39. ergo evidenter ſequitur, ordinarium per neutram horum beneficiorum collationem, etiam de facto effectum, habere potuiſſe actum ullum poſitivum.

Quod corroboratur etiam ex alio capite præfatæ 76
clauſulæ Bullæ Adriani VI. ſcilicet ex clauſula (ſublata) ibi poſita, quæ illa eſt, & ſic per quoſcunque, tam delegata, quam ordinaria, & mixta authoritate fungentes judices, ubique judicare cognoſci, & decidi debere ſublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, & decidendi facultate, *&c.* quæ clauſula (ſublata) eſt maximæ potentiæ, claudens ora judicibus, ne 77
aliter decidere poſſint, & adimit partibus in totum facultatem opponendi contra conſtitutionem, gratiam vel privilegium, de qua per Caſſiad. *dec.* 10. *n.* 3. *ſuper regul.* Carolus Ruin. *conſ.* 76. *ſub n. vol.* 5. *& conſ.* 21. *ſub n.* 15. *ante fi.* Gundizal. Villadieg. *in tract. de legat. p.* 1. *q.* 7. *num.* 32. Put. *dec.* 50. *n.* 3. *lib.* 1. *& dec.* 377. *in fi. lib.* 3. Caputaq. *dec.* 134. *n.* 4. *& dec.* 218. *p.* 5. Rebuff. *ſuper concordata Fran. tit. de forma & irrevoc. concordatorum ſtabilitate, poſt prin. verſ.* 8. *vult, judice.* Mandoſ. *in tract. de monitor. q.* 60. *n.* 44. *ſuper verb. ſicque ſuper quoſcumque judices*, idem Mandoſ. *in* 78
conſ. 57. *n.* 3. *& conſ.* 63. *n.* 1. & an proceſſus, etiam non opponatur de dicta clauſula (ſublata) ſit ipſo jure nullus, per doctrinam Joan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de ſent.* §. *juxta ſub n.* 5. *in gloſ. verb.* & eſt Alex. plene cum multis *in l.* 1. §. *ſublatæ n.* 2. *&* 3. *ff. ad Trebell.* Decius *conſ.* 276. incipit *in cauſa quæ luce agitatur, ſub n.* 3. *verſ. ſed prædictis minimè obſtantib.* Marcheſanus *de commiſſ.* 1. *p. c.* 8. *de commiſ. apertionis oris à* 79
n. 14. ultima in poſſeſſione, quòd ſi opponatur à parte dubium eſſe, quòd ſit ipſo jure nullus proceſſus, viden- 80
dus Gonz. *de alter. gl.* 66. *à n.* 1. *& ſeqq. n.* 45. quòd convenit materiæ hujus capituli, ut ſtante d. clauſula (ſublata) à proceſſu appellationi interpoſitæ, ſit utique deferendum, etiam in iis judiciis ſui natura inappellabilibus, cum ratio appellandi ſit in promptu ex his, quæ dicta ſunt c. ſuperiori.

Et cùm ſtante d. clauſula (ſublata non poſſit dici, 81
nec opponi, etiam per viam replicationis aliquid contra diſpoſitionem, qua illa continetur. Put. *dec.* 377. incipit *in una Hiſpalenſ. ſub n.* 1. *lib.* 3. ita non poterit opponi de regulis Cancellariæ, quamvis ſint favorabiles, ut bis deciſum fuiſſe in Rota teſtatur Gonz. *ubi proximè n.* 9. qui *n.* 12. dicit, ut etiam in judicio poſſeſ- 82
ſorio ſummariiſſimo manutentionis obſtet d. clauſula, ut per duabus deciſionibus Rotæ, quem latè de mate- 83
ria & effectu hujus clauſulæ (ſublata) *&c.* vide *per totam eandem gloſſam.*

Et utraque clauſula, tam hæc (ſublata) quàm 84
(irritans)

(irritans) ſuperiùs dicta ligat, & afficit ignorantes, ut per eum *ibi in n.* 8. *& gl. fi. n.* 18. etiamſi non ſint appoſita verba noſtræ Bullæ, *ibi*, ſcienter vel ignoranter contigerit attentari, *&c.* ubi plurimos adducit, & facit text. *in c. ſi eo tempore* 43. *de elect.* 6. *c. quodam* 40. *de præben. in* 6. *c. dudum*, *c. penult. de conceſſ. præbend. lib.* 6.

85 Ex quibus evidenter apparet, quòd impetrationes, conceſſiones & proviſiones Pontificales factæ de beneficiis, quæ revera ſunt juris patronatus Regii tanquam ſubjectæ dictæ clauſulæ irritanti, & ejus poteſtati, tanquam quæ nullæ non potuerunt cauſare præſ-
86 criptionem, nec habere principium, quoniam certiſſimum eſt dictum decretum irritans ipſum Papam, & ejus ſucceſſores ligare, ac comprehendere, maximè, adductis verbis, quibus in noſtra Bulla Adriani VI. *ibi*, per nos aut Romanos Pontifices ſucceſſores noſtros, *&c.* ut per text. *in clem. cum ei quem in* 1. *reſponſ. de conceſſio. præbend.* dicit ibi Archidiac. *tab.* 3. Franc. *n.* 2. Ant. Gabr. *in tit. de clauſ. concluſ.* 3. *num.* 4. 5. *&* 74. Philip. Probus *in c. tibi qui num.* 5. *de reſcript. in* 6. Philip. *conſ.* 37. *n.* 2. *&* 3. *vol.* 4. Germo. *in tr. de indultis Card.* §. *alioquin ex n.* 15. Caſſiad. *dec.* 2. *n.* 2. *de decret. in reſervat.* Moheda. *dec.* 21. *n.* 1. *de præben.* Put. *dec* 141. *l.* 2. Caputaq. *dec.* 82. *n.* 1. *p.* 2. Rot. *dec.* 206. *n.* 2. *&* 3. *p.* 1. *diverſ.* Aymon. *conſ.* 3. *n.* 17. *&* 26 idem Put. *dec.* 191. *lib.* 3. *& deciſ.* 418. *lib.* 2. Ant. Gabr. *d. concluſ.* 3. *num.* 62. ubi plura elegantia cumulavit circa hoc decretum irritans per ampliationes, & limitationes.

87 Inſuper & pro hac parte facit, quoniam conceſſiones, & proviſiones horum beneficiorum juri Regio patronatui competentium nullæ fuere ipſo jure, ſtante earum revocatione præcedente, cùm ſint ſubjectæ clauſulæ derogatoriæ, contentæ in d. privilegio Adriani VI. *ibi*, (quaſcumque literas Apoſtolicas deſuper quomodolibet pro tempore confectas, etiam quaſcumque derogationes, quorumvis jurium præſentandi, ſeu nominandi, etiam cum quibuſvis efficaciſſimis clauſulis in ſe contentis, nullius roboris, & momenti exiſtere,
88 *&c.*) quæ clauſula derogatoria annullat ſubſequentes diſpoſitiones contrarias, ut ex ea patet, & probat text. *in l. ſi quis in prin.* 22. *ff. de legat.* 3. ubi gl. *verb. accipiat. l.* 22. *tit.* 22. *p.* 6. *l. ſi mihi & ibi* 12. §. *in legatis ff. de legatis* 1. text. *in c. ex literis* §. *certum*, *de dolo & contuma.* text. *in c. unico*, §. *nos ſuper hoc de exceſſibus Prælatorum in* 6. tradunt poſt ſcribentes ibi Dinus *in c. quod ſemel n.* 14. *cum ſeqq. de reg. jur. in* 6. Gomez *in c.* 1. *n.* 155. *de conſtit. in* 6. Covarr. *in rubrica de teſtam.* 2. *p. a n.* 19. Mantica *de conject. lib.* 2. *tit.* 8. *à n.* 1. Hier. Gabr. *concl.* 96. *n.* 27. *l.* 2. & de ratione Bart. *in d. l. ſi quis in prin. ſub n.* 4. *&* 5. Rom. *conſ.* 438. *ſub n.* 9. Pariſ. *conſ.* 42. *n.* 26. *lib.* 4. Gozad. *conſ.* 9. incipit *in hac cauſa n.* 26. *&* 63. Caſſiad. *dec.* 36. *n.* 8. *ſuper regulis.* Rota *dec.*
89 137. *p.* 1. *diverſ.* dicentes, quòd clauſula derogatoria ſtante in prima diſpoſitione futura ſequens diſpoſitio contraria non valet, niſi jus ſpecialem mentionem faciat, quæ ſecundæ derogationes & mentiones ceſſant in noſtro caſu, cùm etiam ſublatæ ſunt expreſſæ, *ibi*
90 etiam quaſcumque derogationes, *&c.* & *ibi*, etiam cum quibuſvis efficaciſſimis clauſulis, *&c.* quæ dicitur clauſu-
* la derogatoria derogatoriarum, ut colligitur ex Doctoribus *in d. l. ſi quis in princ.* & Paul. Caſtr. *conſ.* 278. *paſſus iſte dubitabilis ante ſi. verſic. item continet aliam derogatoriam illius derogatoriæ, & in verſicul. patet enim l.* 1. Feder. de Sinis *conſ.* 233. *caſus talis eſt* Decius
91 *conſ.* 165. *viſo tenore num.* 1. Pariſius *conſ.* 42. *n.* 15. *in ſi. lib.* 4. & tunc in ſecunda diſpoſitione contraria non ſufficit, ut fiat derogatio, & mentio de clauſula derogatoria primæ conceſſionis, ſed etiam debet fieri de clauſulis derogatoriis, ut poſt Bart. *in d. l. ſi quis in princ.* & alios tradit Put. *deciſ.* 109. *in una Zamoren. num.* 4. *lib.* 1. Pariſ. *conſil.* 42. *n.* 15. *&* 16. *lib.* 4. Gozadi. *conſil.* 9. *n.* 24. Covarr. *in rubrica de teſtam.* 2. *p. ſub n.* 20. *verſic. hinc ſcribit Paul.* ibi, *quia duplex derogatoria tolli debet*, Selva *de benefic.* 3. *p. quæſt.* 14. *num.* 35. Paul. Caſtr. *conſ.* 3. *quoniam adjectione ſub n.* 5. *l.* 1. Rom. *conſ.* 327. *n.* 3. Decius *conſ.* 165. *viſo tenore ſub n.* 5. *verſ. & iſta concluſ.* Rota *dec.* 468. *n.* 3. *p.* 1. *diverſ. & dec.* 137. *nu.* 7. *in ſi. ead. p.* 1. Ferret. *conſ.* 223. *n.* 8. *lib.* 2. qui loquuntur in privilegio, de quo ad idem etiam loquuntur Calder. *conſ.* 136. Thom. Gram. *dec.* 20. incipit *pendente querela.* Socin. *conſ.* 2. *in cauſ. Domin.* Guid. *n.* 2. *&* 50. *lib.* 3. Ruin. *conſ. n.* 6. *lib.* 2. Rip. *in c.* 1. *n.* 55. *de reſcript.* Ferret. *conſ.* 32. *n.* 50. Tiraq. *de legib. connubia.* 2. *p. gloſ.* 7. *n.* 203. Covarr. *ubi ſupra n.* 20. Staphil. *de liter. gratiæ tit. de vi & effectu clauſularum*, §. *in literis ex n.* 4. *cum ſeqq.* Gomez. *in repetit. c. pri. n.* 154. *de conſtitutionib. lib.* 6. Ant. Gabriel. *lib.* 6. *commun. opion. tit. de clauſulis conſ.* 5. *n.* 11. *&* 22. Menoch. *conſ.* 36. *n.* 48. *lib* 1. latè & optimè Selva *de benef.* 3. *p. q.* 14. *per totam.*

92 Et adhuc faciat, nam licèt ſatis ſit controverſum, an derogatione privilegiorum facta per legem generalem, cenſeatur ſublatum privil. ut videre eſt per Hier. Gonz. *gl.* 36. *à n.* 13. tamen illud eſt verum, ut ipſe probat *n.* 37. quod quando privilegium præcedens
93 habet ita fortiſſimas, & efficaciſſimas clauſulas derogatorias, quòd minimè veriſimile ſit voluiſſe Principem (à cujus intentione omnia pendent) in ſequenti conſtitutione generali per viam legis factæ, tale privilegium comprehendere, & adducit exemplum in
94 privilegio conceſſo per ſummum Pontificem Marchioni Aſtoriſcenſi (ſua vita durante) præſentandi nonnullos canonicatus illius Eccleſiæ Cathedralis, (quod eſt ſimile huic noſtro Regio.) continenſque ſimiles ei cauſas, *ibi*, (concedimus jus patronatus hujuſmodi, ac ſi tibi ex vera dotatione, & fundatione competeret, etiam per Sedem Apoſtolicam, niſi de toto tenore, & data præſentium plena, & ſpecifica, & individua, & expreſſa de verbo ad verbum, non per clauſulas generales idem importantes, mentio fiat, & tuus ad id acceſſerit conſenſus derogari non poſſit,
65 nec derogatum cenſeri, *&c.*) & tamen hujuſmodi privilegium non fuit derogatum per regulas Cancellariæ in contrarium poſtmodum editas, ut in terminis pluries dixit Rota, text. Put. *deciſ.* 308. *per totam lib.* 3. Mohedan. *dec*, 10. *de jur. patron.* & meliùs clariùſque *in dec.* 137. *&* *dec.* 468. *p.* 1. *diverſo. &* 304. *p.* 2. *diverſo.* ubi latè benèque ponderantur dictæ clauſulæ. Cæſareæ namque majeſtatis indultum noſtrum, multoque fortiores clauſulas habet, prohibentes omnino & abſolutè derogationem, & alias multò magis efficaces; ut ex eo patet, & militat multum diſſimilis
96 ratio in Principe Catholico noſtro, fortiſſimo Eccleſiæ muro, columna ſtabili Chriſtianæ religionis, flagello hæreticorum, cujus privilegio per nullas mundi cauſas ſummi Pontifices non detrahunt, ſed augent paſſim, cujus indies & merita creſcunt, quoniam per legem ſequentem derogantem privilegiis quibuſvis, non cenſetur derogatum primum conceſſum à Papa perſonis dilectis, gratis, & valde benè meritis, ut ſcripſere Roma. *conſ.* 478. *n.* 1. *&* 2. 18. *&* 19. Selva. *benef.* 3. *q.* 15. *n.* 23. 27. latè Manti. *de conject. lib.* 12. *tit.* 8. *n.* 26. Anaſtaſius Germ. *in tract. de indultis*, §. *alioquin*, *n.* 32. *&* 33. quæ quibus & quadrant, niſi
97 Cæſareæ, & Catholicæ Majeſtati Philippi IV. ſuiſque progenitoribus, dicat ordis, præclara opera, cœlumque teſtentur.

98 Nec eſt dicendum, ut ex eo quòd ſacra Cæſarea, ac Catholica majeſtas his indultis, & privilegiis non fuiſſet uſus in aliquibus beneficiis ob defectum; quia, notitiæ, licèt in plurimus aliis ſic; ipſa per non uſum amiſiſſe, quoniam primò hæc privilegia (ut ſupra advertimus) continent decretum irritans, cujus effectus, & poteſtas ultra jam dicta, ampliùs illud hoc inducit, & operatur, quòd conſtitutiò, ſeu diſpoſitio, ſuper qua eſt appoſitum

appoſitum, impugnari non poſſit poſtea ſub prætextu,
99 quòd uſu recepta non ſit, nam cùm ſemel ex ea conſtet de intentione Papæ, inferiores, ſive illa non utendo, ſive ex contrariis actibus ſine tamen ejuſdem Papæ expreſſo aſſenſu, eam elidere non valent, Philip. Franc. *in c. cum beneficio n.* 4. ubi etiam Anchar. & gemin. *de præb. in* 6. Veral. *dec.* 204. *cum addit. p.* 3. Put. *n.* 4. *p.* 1. ubi declarat optimè etiam Baptiſ. Marqueſſ. *de commiſ. p.* 1. *c.* 9. *n.* 31. ergo evidenter ſequitur, ut ex hoc capite non uſus privilegii impugnari non poſſit, cùm habeat clauſulam (irritans) maximè cùm majori parte eo uſum ſit.

100 Secundò facit, quod Cæſarea Catholica majeſtas eis indultis majori parte uſus eſt (prout cum actis patet) ſed uſus privilegii in parte illud operatur, ut quamlibet præſcriptionem adverſus illud inductam, penitus
101 interrumpat, probant eleganter Rim. *conſ.* 388. *n.* 25. *lib.* 2. ſequitur Joan. Garc. *in tract. de nobilit. gl.* 1. §. 1. *n.* 79. *ante fin.* ergo dicendum venit, quòd, vel ordinariorum præſcriptio adverſus hujuſmodi privilegia
102 non potuit habere principium, vel ſi habuit, illum ſtatim ſemper ac continuò interruptum, ita ut nullo tempore perfici valuiſſe incepta.

103 Per uſum eorum in cæteris beneficiis hujus ſpeciei retinet, & conſervat ea privilegium, quoad aliud, in quo uſus non fuit; enim vero in his, in quibus adeſt titulus, per uſum partis retinetur univerſum jus quoad quaſlibet ſpecies ſub eo contentas, juxta Bar. doctrinam *in l.* 1. §. *ſi quis hoc interdicto*, §. *de itinere actuque priva.* ſequitur Angel. *in l. una eſt via, de ſerv. ruſti. prædior* Boeri. *dec.* 227. *n.* 4. & hinc eſt, quòd
104 ſi quis habet confeſſionem à ſuperiore, uſus juriſdictionis in una parte tribuit uſum in alia, conſervaturque univerſum jus, ut per Bart. docet Paul. Caſtr. *in l. imperium ff. de juriſdict. omni. jud.* Ant de Butr. *in c. ſi. de cauſ. poſſ. & prop.* Abb. *in c. cum olim. de præſcrip.* Fel. *in c. auditis in* 1. *declarat. in eod. tit.* additio. *ad dec. Capellæ Tholoſ.* 322. Jacobi. *in l. more ff. de juriſd. omn. jud.* idem Fel. *in c. cum ex injuncto, de hæreticis*, & per B. *in d.* §. *ſi. quis hoc interdicto* ex Chaſſaneo optimè dicit Ant. Gabr. *comm. lib.* 5. *concl.* 2. *de præſcript. n.* 18. latè enim & optimè Tiraq. *in tract. primog. q.* 39. *per totam fol.* 590. Mareſc. *var. reſolut. c.* 11. *n.* 34.

Qui omnes inferunt ad præſcriptiones, quod cum
105 uſus conceſſionis in una parte tribuat uſum in alia, pariter præſcriptio, & conſuetudo; in una extenditur ad aliam, igitur dicendum venit, quòd cum ſacra
106 majeſtas indulto fuiſſet uſus in beneficiorum conſiſtorialium ibi conceſſorum majori parte, & in illis, quoties ſe obtulit vacatio, præſentavit per tot annos à tempore indulti, quoad cæteras illius generis ſpecies (cùm cenſeatur uti) extendi debet, neceſſariò præſcriptio tot temporis uſitata valitura eſt, non vero ex adverſo propoſita, cui & juris regulæ tot reſiſtunt, impediuntque ortum, & principium ex ſupradictis

107 Et facit quod dicit Mart. *in tract. de juriſdictione*, 1. *p. cap.* 26. *num.* 79. quòd Regnum, cujus aliquæ civitates imperio patent, ei totum ſubjectum cenſetur, quia ſufficit partis tantum habere pacificam poſſeſſionem, ut totius eam habere intelligatur, juxta *l.* 3. *ff. de acquir. poſſ.*

108 Inſuper & quintò facit, quòd quando agitur de conſervatione juris, non verò de acquiſitione, nihil curamus de regula illa ſcilicet; tantum præſcriptum, quantum poſſeſſum, ſed per uſum in parte conſervamus nobis jus in toto, quod olim competebat, quia aliud eſt
109 acquirere, aliud conſervare; text. *in l. una eſt via ff. de ſerv. ruſtic. præd.* ubi gl. *verb. ſervati*, text. quem dicunt Doctores egregium *in l.* 1. §. *ſi quis hoc interdictum ff. de itiner. actuque pri.* Gratus *conſ.* 61. *n.* 28. *l.* 1. Ruin. *conſ.* 217. *l.* 1. *n.* 8. Decius *conſ.* 271. *n.* 7. optimè itaque Joan. Garc. *in tract. de nobil. gl.* 7. *n.* 6. *& gloſ.* 1. §. 1. *n.* 79.

ante fin. Sed ſacra Catholica majeſtas (ut certum 110
eſt) non tractat de nova acquiſitione, ſed de conſervando jure, ſibi ex Apoſtolicis indultis competente in benficiis conſiſtorialibus, ergo per uſum partis debet retinere, & conſervare jus in omnibus, de qua doctrina videndus eſt Avend. *de exequ. mand.* 1. *p. c.* 1. *ſub. q.* 25. *verſic. intereſt tamen*, ubi dicit, 111
poſt plures ab eo citatos, quod habens merum imperium ex privilegio, ſi in uno actu exerceat juriſdictionem, totius privilegii jus conſervat, ut ſecus ſit in præſcriptione, quia tantum intelligitur præſcriptum, quantum poſſeſſum, vide *numerum* 113. *ſtatim.*

Et generaliter, quod utens in parte privilegio, con- 112
ſervet poſſeſſionem in toto privilegio, tenet per doctrinam B. *in l. citatio harum ff. de publicanis*, & *in l.* §. *ſi. de itin. actuque priv.* & poſt Gratum, Decium, Ruinum Joan. Garciam *locis modo citatis*, tenet Mieres *de major. p.* 1. *q.* 10. *n.* 118. *in noviori impreſſione.*

Quoniam certum eſt, ut de uno caſu unius ſpeciei, 113
ad alium caſum ejuſdem ſpeciei extendatur præſcriptio Bal. *in l.* 1. *verſ. ſed nunquid C. de ſervitu. & aqua.* Abb. *in c. dilecti de arbitr.* Paul de Caſtr. *in l. imperium, ff. de juris omn.* Jud. Ant. de Butr. *in c. dilect. de Capellis, Monacho.* Socin. *conſil.* 111. *vol.* 1. idem Ant. de Butr. *in c. fin. de cauſ. poſſ. & propriet.* Bald. *in lectur. l.* 1. *imperium verſ. circa ult. de juriſdic. omnium judic.* Marta *in c. cùm conting. verſ. ſexto principaliter. de for. compet.* Fel. *in c. auditis, de præſcript. Alex. conſ.* 68. *vol.* 1. Iſſ. *in l. Imper. verſ.* 3. *circa eandem materiam, de jur. omn. jud.* ergo de una ſpecie beneficiorum conſiſtorialium, de quibus in d. Bulla, conſervat, extenditur uſus quaſi poſſeſſio, & præſcriptio ad alium, hoc eſt, ad aliud beneficium, ejuſdem ſpeciei.

Pro quo etiam ſingulariter facit ſexto nam per 114
exercitium, & uſum unius actus duntaxat, ex competentibus patrono, acquiritur quaſi poſſeſſio in jure patronatus, ut puta quando ut patronus honoratur quis in Eccleſia, & ut talis tractatur, juxta text. *in c. nobis, de jur. patro.* & ibi notata, ut eleganter tenet Feder. de Senis *conſ.* 24. incipit *ſuper primo puncto, in penult. col. in fi.* & movetur, quia iſti ſunt actus, ut cui debetur unus debetur & reliquus, quia ex eodem fonte procedunt, & ſic qui in aliis actibus competentibus patrono fuit in quaſi poſſeſſione etiam extenditur ad præſentationem, clarè etiam firmat Joan. Andr. *in c. quod alicui gratiosè in fi de regul. jur. l.* 6. firmans concluſionem quòd per exercitium unius actus competentis patrono, erit quis poſſeſſor juris patronatus, eandem ſequitur Abb. *in c.* per illum text. *verſ. & hæc faciunt, de relig. domib.* ducit menti eſſe tenendum, ſatiſque notandum, quod per exercitium unius juris, ſeu articuli comprehenſi ſub univerſo, infertur ad poſſeſſionem juris univerſalis, & plura ſimilia cumulat Fel. *in c. auditis colum.* 8. *de præſcript. in verſ. declar.* & hanc eſſe com- 115
munem & ſequendam dicit Roch. de Curt. *in tract. de jur. patro. verb. competens n.* 39. *per totum.* Sicut etiam aliàs per præſentationem unius pluribus ex patronis, aliis ſcilicet negligentibus conſervatur juris patronatus quaſi poſſeſſio quoad omnes negligentes nunquam præſentantes, dummodo non appareat, præſentantem eo animo præſentaſſe, privandi ſcilicet alios ſua quaſi poſſeſſione; non privantur, ita latè per eundem Roch. de Cur. *de jur. patr. verb. competens n.* 42. *q.* 17. Lamb. *de jur. patr.* 1. *p. lib.* 2. *art.* 16. *q.* 3. *n.* 13. & 24.

In juribus enim incorporalibus, in quibus adquiri- 116
tur poſſeſſio generalis per acquiſitionem partis, (cùm talia jura magis intellectu, quàm corpore percipiantur, *l. quod legati* 36. §. 1. *ff. de judic. l. ſi fideicommiſſ.* 50. §. *tractandum*, *eodem tit. l. fin. C. de præſ. longi temporis*) ideo propter jurium unitatem rationem cauſæ generis poſſeſſio retenta, & quæſita in parte retinetur in toto, ita in ſpecie Bal. *in l.* 1. *colum.* 10. *in fi. verſ.* 3. *puncto.*

n. 48. *C. de ſerv. & aqua.* quia quando cauſa univer-
117 ſalis adeſt in utente, magis debet attendi quam ipſe actus particularis, ſeu illius actus exercitum, cum cauſa ſit univerſalis, *l. verum, la* 2. *de fur. c. cum dilect.* 1. *de cauſ. c. intellig.* ubi gl. *verb. ex cauſ. de verbor. ſignif.* ita in ſpecie poſſeſſionis docet eleganter Bald. *in l.* 1. *n.* 34. *ad med. C. de emancip. liber.* Aymon. Cravet. *conſ.* 75. *n.* 15. Sequitur Grat. *in dicept. foren. tom.* 3. *c.* 425. *à n.* 39. *cum pluribus ſeqq.* qui *à n.* 45. infert ad oblatio-
118 nes, quas quis prætendit in tota diœceſi univerſaliter, quia poſſeſſio probata de aliquibus locis extendatur ad omnia alia in eadem diœceſi comprehenſa, ut ita fuiſſe deciſum per Rotam coram R. P. D. Pamphilo. Hiſpalen. juris nominandi 21. April. 1613. per doctrinam Oldradi *conſ.* 171. *quia omnes, col. ult. ad medium, verſ. deinde opponitur, n.* 24. ubi quòd ſi exerceo unum, vel
119 duos actus ratione univerſalis juris, quod mihi prætendo competere; ſic extenſio etiam ad alias perſonas, & ad alios actus dummodo non diverſos ab actibus in quibus fuit inducta, & apprehenſa poſſeſſio, ſeu præſcriptio, teſtatur Grat. *ubi proximè à n.* 45. idem tenet Oldrad. *conſ.* 154. *quia tota col.* 5. *in prin. verſ. quinto opponitur quod articuli, n.* 17. & latè ſequendo Oldradum concludit Aym. Cravet. *conſ.* 55. *n.* 1. *& in tract. de antiq. temp.* 4. *p. ſeſſ.* 1. *n.* 57. *cum. ſeqq.* & multis comprobat. Alex. *conſ.* 68. *n. princ. verſ. non obſtat quod quoad onera, n.* 17. & 18. *l.* 2. Rom. *conſ.* 368. *præſens conſultatio n.* 15. & 16. Rot. *diverſ. dec.* 17. *n.* 2. & 3. *p.* 2. & coram R. P. D. Sacrato in una Aſſiſſiunt. canonicatus 14. Junii 1600. terminatum fuiſſe teſtatur Gratia. *ubi proximè num.* 48. Socin. *conſ.* 111. *abunde & ſubtiliter, col. penult. in fi. verſ. ſed eſt diligenter advertendum n.* 3. *lib.* 1.

120 Ex qua doctrina rectè fluit, quòd ubi tractatur de præſcribenda luctuoſa per dominum territorii, & juriſdictionibus contra vaſſallos, non eſt neceſſaria præſcriptio immemorialis contra omnes particulariter, ſuf-
121 ficit namque quòd luctuoſa ſit perpetua ab aliquibus, ut contra omnes intelligamus præſcriptam, cùm enim præſcribitur jure reale in genere jus exigendi luctuoſam, præſcriptum intelligitur contra omnes perſonas territorii, quibus jus illud applicari poteſt, ex ſingul. doct. Bal. *in l. ſi quis diuturno* 2. *not. ff. ſi ſervitus vin-*
122 *dicet.* ubi inquit, quòd præſcriptio juris realis porrigitur ad omnes, etiam ſi adverſus eos ſpecificè non fuerit præſcriptum; optimè & latè Joan. Garc. *de expenſ. & meliora. c.* 9. *n.* 38. & 39.

123 Qui ex eo infert, quo præſcriptio alia ſpecie, quæ præſcripta eſt, extendi poteſt de perſona ad perſonam, & de una ſpecie, ſeu de uno actu ad alium, docent etiam Bal. *in addit. ad Specul. tit. de juriſdict. omn. jud. verſ. ante penult.* Fel. *in c. adſtis n.* 20. Iſſ. *in l.* 3. *n.* 39. *de acquir. poſſ.* Aymon. *de antiq.* 4. *p. in princ. n.* 58. & 59. Bald. *de præſcrip.* 2. *p. q.* 2. *n.* 28. Moli. *de*
71 *Hiſpan. primog. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 17. Zaſius latiſſimè *conſ.* 17. *n.* 59. & latius proſequitur Garc. *ubi proximè ad n.* 38. *cum. ſeqq.* dicentes quòd effectus præſcriptionis cau-
124 ſatæ à jure reali, extenditur ad omnes illos; adverſus quos præſcriptum non fuit, & ad particularem ſpeciem juris comprehenſi ſub unico jure univerſali, Abb. *in c. cum Eccl. Sutrin. n.* 54. *de cauſ. poſſ. & propri.* & poſt Ant. *in c. cum intra de decimis,* tenet Rebuff. *in tr. de decimis q.* 13. *n.* 20. *pag.* 57. Mer. *in. tract. de majora. quæſt.* 16. *n.* 116. *p.* 1. *in noviori impreſſione.*

125 Facit doctrina Bal. *in l.* 1. *n.* 24. *C. de emancipat. liber.* dum inquit magis eſſe conſiderandam cauſam, quam exercitium ipſius actus, ſequitur Mateſc. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 11. *ſub. n.* 32. qui *n.* 33. quòd etiam per unicum actum ſingularem, ſi tamen cauſa ſeu privilegium ſit univerſale, acquiritur univerſalis poſſeſſio manutenibilis, ad quòd allegat B. Feli. & Ant. Gabr. *in comm. opin. tit. de præſcript. concl.* 2. *n.* 2.

126 Et hinc eſt, ut in rebus liquidis ponderè, numerò, aut menſura conſiſtentibus, ſicut in vino, oleo, & frumento, is cui donatur aliqua particula frumenti, vel emit, ſi aliquam particulam granorum apprehendat, totum acervum frumenti apprehendiſſe dicitur ut per Zaſium *in l. prin. col.* 4. *in* 3. *ampliat. n.* 21. *de acquir. poſſ.* tenet Gratia. *ubi proximè n.* 32. ubi aliud eſſe in furto, ex æquitate *l. vulgaris eſt quæſtio*, ubi gl. *in verb. veram, ff. de furtis.*

Hinc eſt etiam in poſſeſſione gregis ovium, capra- 127
rum, armentorum, equitii, & ſimilium, ſufficere aliquod ex capitibus gregis apprehendere, nam quamvis ſint plures res diſtantes, ſunt tamen ſub uno nomine gregis, & faciunt unum corpus, prout arg. §. *ſi grex. inſtitut. de leg.* notat. Zaſius *in l.* 3. *in prin. n.* 26. *ad med. de acquir. poſſ.* ubi etiam concludit de choro cantorum, ſi enim venderentur, aut ligarentur, ſervi 128
cantores, vel ſervi comœdi, citharœdi, ſeu animalia jugata, bijugata, quadrijugata, ubi alterum ſine altero nihil valet; apprehenſa poſſeſſione in uno capite, cenſeretur apprehenſus totus chorus, quaſi iſta ſint ſimul connexa, *l. cum ejuſdem* 34. ubi gl. *in verb. omnes ff. de ædilitio edicto l. plerumque* 35. & *l. plerumque* 36. *ff. eod. tit.* & facit *l. ſi ex toto* 8. & *ult. ff. de legat.* 1. & *l. neminem* 4. *ff. de legat.* 2. Grat. *ubi proximè n.* 34. ubi *à n.* 37. advertit aliud fuiſſe dicendum, quando ſin- 129
gulariter eſſent nominati, vel pro quolibet fuiſſent relicta, puta decem, quia tunc plura eſſent, non attenderetur connexio, ut notat gl. *in d. l. ſi ex toto §. ſi in verb. luctuarius*, per text. *l. ſcire debemus* 29. §. *ſtipulationem*, ubi latè gl. *in verb. plura legata, ff. de verb. obligat.*

Et confirmatur quia, ex poſſeſſione rei principalis 130
cenſetur etiam continuari poſſeſſio in annexis, & acceſſoriis, ſecundùm Anchar. *in regul. ſine poſſ. col.* 16. *verſ. ſi canonicus, de reg. jur. in* 6. Decium *in conſ.* 252. *n.* 17. Ferretum *conſ.* 14. *n.* 4. & 5. Lancel. *in tract. de attent.* 2. *p.c.* 2. *de attent. lite pend. lim.* 1. *n.* 57. Calder. *conſ.* 22. *tit. de teſtam.* Specul. *in tract. de probat. lib.* 2. *p.* 2. *verſ. probare num.* 27. *fol.* 104. Hippol. *in l.* 1. §. *D. Adrian. n.* 8. *cum ſeqq. fol.* 29. *ff. de quæſt.* Cæphal. *conſ.* 367. *n.* 15. *cum ſeqq. lib.* 3. Meres *in tract. de major.* 1. *p. quæſt.* 10. *à n.* 115. *in noviori impreſſione.*

Et quando quis prætendit jus univerſale in aliqua 131
diœceſi, probatis actibus particularibus in aliquibus locis ejuſdem extendatur quaſi poſſeſſio probata ad omnia alia loca ejuſdem diœceſis, atque pro ea danda ſit manutentio. Vide Gratia. *ubi proximè à n.* 41. & vi- 132
dendus *à princ. illius c.* ubi aliqua alia ad propoſitum, *& in n.* 38. quod per retentionem actus poſſeſſorii in una particula muri, prout feneſtra, conſervetur quaſi poſſeſſio in toto muro.

Hinc eſt, ut per ſolutionem, & receptionem partis 133
penſionis conſtituatur in quaſi poſſeſſione exigendi totam penſionem integraliter promiſſam, & conſtitutam, ut reſolvit Rota coram Card. Pamphil. Reati. penſion. 15. Decemb. 1599. & coram R. P. D. Pamphilio Pamphilonenſis penſionis 16. Januarii 1613. Gratia. teſtatur *in diſcept. foren. c.* 426. *n.* 1. & *c.* 13. *n.* 17. Facit etiam quia ille dicitur poſſediſſe, & præſcripſiſſe novalia, qui poſſedit, & præſcripſit decimas etiam 134
unius prædii, quia ob unitatem ſubjecti dicitur acquiſiviſſe totum, Abb. *conſ.* 71. *lib.* 2. Menoch. *conſ.* 36. *n.* 12. *cum ſeqq.* Gratia *in diſcept. d. cap.* 113. *num.* 27. Felin. *in cap. cauſ. nu.* 13. *de præſcript.* Cæphal. qui plura adducit *in conſ.* 369. *n.* 16. *l.* 3. Mer. *in tract. de major.* 1. *quæſt* 10. *n.* 110. *in noviori impreſſione & num.* 112. & 113. Alber. Brun. *in tract. de aug nent. concl.* 17. *in princ.* Rebuff. *in tract. de decim. quæſt.* 14. *n.* 20. *pag.* 57. Faciunt etiam quæ latè Peregrin. *in tract. de fideicomm. art.* 48. *à n.* 74. Ant. de Butr. *in c. ſi. n.* 40. *verſ. idem ſi rector. de cauſ. poſſ. & propriet.* Pal. *in l.* 1. *C. de emanc. liber. n.* 24. *verſ. & tu dic.* Abb. *conſ.* 54. *n.* 3. *in princ. lib.* 1. Alexand. *conſ.* 68. *n.* 21. *lib.* 2. Rot. *dec.* 2. *nu.* 3. *de reſcript. in novis*, & pluries ita determi-

determinasse Rot. cujus decisiones adducit, testatur Maresc. *variar. resolut. lib.* 1. *c.* 11. *à n.* 25. reddentes
135 rationem, quia in juribus incorporalibus sufficit, adipisci possessionem unius rei pro tota, in quibus possessio conservatur.

136 Sed totæ hæ doctrinæ subverti videntur ex eo quòd tunc juris universalis possessio extenditur ad aliam speciem, etiam non possessam, comprehensam tamen sub eodem jure universali, alio scilicet non existente in possessione, siquidem in concursu particularis probationis universalis possessionis probatio non operatur extensionem, ita ex latè congestis per Anton. Gabr. *commun. opinion. it. de præscript. concl.* 2. *num.* 24. & *seq.* plurimos citat Mol. *in tract. de Hispan. primog. l.* 2. *c.* 6. *num.* 18. Abb. *in c.* 1. *num.* 8. *ut lite pendent.* post Innoc. *in c. cùm venissent, de restit. spolia.* Capicius *dec.* 189. & ita fuisse à Rota determinatum in una Salmant. jurisdictionis 27. Junii 1582. coram Card. Seraph. in causa Aprutina jurisdictionis 30. Martii 1606. coram Pamphil. testatur Maresc. *var. resolut. lib.* 1. *c.* 11. *à n.* 19. & *n.* 18. ubi alias Rotæ decisiones recenset, ergo cùm ordinarius reperiatur in quasi possessione conferendi illud beneficium consistoriale noviter repertum, de cujus provisione tractatur possessio juris patronatus universalis Regiæ majestatis in cæteris non erit extendenda.

137 Cui difficultati (quæ ingens est,) multis modis occurres, cui primò respondere poteris, quòd istæc doctrina nullo potest modo verificari in nostro casu, quoniam impossibile est stante clausula irritante, de qua in bulla Apostolica, ut alius existat in possessione, ejus namque vim, jus & virtutem evacuat, inficis, & enervat prædictæ clausulæ effectus, cujus latiùs meminimus superiùs hoc capite, & magis in nostris terminis est doctrina Nicol. Garc. *de benef.* 5. *p. c.* 5. *num.* 99. 100. *usque ad* 103: Flores de Mena, *q.* 10. *nu.* 64. Put. *dec.*
138 189. *lib.* 1. & alii plures Doctores quos adduximus suprà ad hoc, ut provisio ordinarii contra clausulam irritantem, non constituat illum in possessionem, non turbaret patronum, & quandiu apparet de titulo invalido, manutentio denegatur possidenti. Faris. *conf.* 27. *nu.* 119. *lib.* 1. Aymon. *conf.* 134. *nu.* 44. Bello. *conf.* 20. *col.* 9. *vers. tertium fundamentum.* Maresc. *var. resol. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 59. ubi testatur, sic tenuisse Rotam in causa Elnens. 16. Decembris. 1588. coram Oranq.

139 Secundò respondetur, quia illa doctrina procedit in jure universali præscribendo, Catholica autem Majestas de suo jure universali conservando tractat duntaxat, quia facilius tollitur jus quærendum, quàm jus quæsitum, maximè dato privilegio: per cujus usum in parte conservatur jus in totum, de quibus exactius dictum est superiùs, & probatum.

140 Tertiò ulteriùs respondetur, ut contrarium procedat quando aliquis alius est in possessione ejusdem juris universalis, nam tunc non nisi in illo actu in quo jus universale exercuit, illud præscribit, & acquirit, ut post plures quos citat, tenet Tiraq. *in tract. primog. q.* 39. *nu.* 30. sed ordinarius non potest prætendere hoc jus universale in beneficiis consistorialibus Hispaniæ: prout Rex, maximè quia hoc beneficiorum genus reservatum est Consistorio Papæ, juxta regulam 2. Cancellariæ; de quâ per Nic. Garc. *de benef.* 5. *p.* §. 1. *c.* 14. *in princ. ante n.* 212. *fol.* 367.

141 Et corroboratur, quoniam utenti jure universali ex privilegio datur manutentio, etiam in speciebus, quibus non est usus; etiam contra illum qui juris assistentiam habet, aut possidentis jus commune resistat; ita fuisse decisum per Rotam in una Valent. decimarum 20. Februarii 1598. coram Camillo Peregr. testatur Maresc. *varian. resolut. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 31. & *seqq.* qua agebatur de jure decimandi Archiepiscopo, & Capitulo competente ex privilegio in tota diœcesi, quod est contra jus commune, *ut in c.* 1. *de rescript. in* 6. & *in c. ad decimas de restitut. spol. eodem lib.* ex
142 ea ratione, quia probato privilegio cessat legis assistentia, cùm possessio justificetur cum titulo, & consequenter permittitur extensio ipsius possessionis, quæ erat prohibita, secundùm Maresc. *ubi proximè sub num.* 32.

143 Sicque satis comprobatum remanet, quòd ex jure patronatus universali vigore privilegii conservati in parte retinere & extendere jus in toto, & ad beneficia, quæ consistorialia noviter reperiantur & cognoscantur. Pro qua facit celebris doctrina text. *in. c. cum in tua, de decimis*, per quem dicit Abb. *in cons.* 71. *videtur prima fronte num.* 1. *lib.* 2. & Alber. Brun. *in tract. de augmen. concl.* 17. *in prin.* Petr. Rebuff. *in tract. de augmen. decimis, q.* 14. *nu.* 20. *p.* 57. Alciat. *respons.* 56. *n.* 14. Menoch. *cons.* 36. *nu.* 99. *lib.* 1. Mer. *tract. de major.* 1. *p. q.* 10. *num.* 112. & 113. & per *c. commissum, &c. contingat. de decim.* tenet Covar. *in pract. q. c.* 37. *n.* 5. quem sequitur Maresc. *var. res. lib.* 2. *c.* 11.
144 *nu.* 31. & 34. dum dicunt, quod probans possessionem ex privilegio decimandi in toto aliquo territorio respectu fructuum, qui in eo aliàs nascebantur, juvatur etiam respectu novalium postmodum repertorium in eodem territorio, adeò ut si de novo plantentur vites, vel nuces, in uno prædio, in quo quis præscribit decimas, hoc casu etiam habebit decimas ex illis arboribus de novo plantatis, juxta præfatam doctrinam, ita fuisse tentum in una Hispalens. decimarum 11. April. 1567. testatur Maresc. *d. n.* 32.

145 Quibus septimò convenit, quod advertit Cabed. *in tract. de patron. regio. c.* 10. *num.* 7. *vers. advertendum*, quod provisiones, & præsentationes factæ per Cæsaream Majestatem quorundam beneficiorum ad ejusdem Regium patronatum pertinentium, impedit præscriptionem etiam centenariam in aliis beneficiis ejusdem qualitatis, & ita fuisse determinatum Lusitaniæ
146 in favorem patronatus Regii, in quodam beneficio, quod spatio plus centum annorum provisum fuerat, per renuntiationem, advertens quòd resignationes plerumque in causa sunt, ut ignorentur vacationes: Imò
147 plus dicit ipse Cabedo *in eodem tractatu de patronatu Regio*, quod in his beneficiis quæ cognoscuntur, certumque esse juris patronatus Regii, ejus esse specialem prærogativam non currere præscriptionem, imò in Camera plurima beneficia oblita recuperata fuere, quod potest sustinere ex considerationibus à nobis hucusque adductis, vide infrà *n.* 279. *cum seqq.*

148 Et illud est advertendum, quòd in horum consistorialium beneficiorum præscriptione non potest dari immemorialis, quæ requiritur saltim, cùm sit hujusmodi beneficiorum jus patronatus incorporatum cum Regia corona, eique pertineat, ut constat ex d. Bulla Adriani *ibi*, successorum vestrorum, & iterum *ibi*, suosque, ac dictos successores vestros, &c. & iterum, perpetuo inviolabiliter observari, & *ibi*, & perpetuitatem, *&c.* quæ inducunt incorporationem cum Regno. Et ideò est de regalibus, quæ nisi per tempus immemoriale adquiri possunt, ut per text. *in cap. super quibusdam* §. 1. *de verbor. significat.* tenent Abb. *ibi in gloss. in vers. non stent, & gloss. in cap. innovamus, in verbo Regum de censib.* idem Abb. *cons.* 94. *colum.* 1. *vers. sed iis non obstantibus p.* 1. Martin Laudens. *de principibus q.* 171. Iss. *in cons.* 208. *colum. penult. vers. tamen colum.* 2. Bar. *in l. quominus qui* 2. *vers. etiam habet licitè, ff. de flam.* Masc. *de prob. concl.* 1215. *n.* 50. & quod in similibus terminis dicit ipse *ibi n.* 47. Conrad. *in temp. judicium lib.* 1. *c.* 1. *de Imperatore* §. 4. *vers.* 1. *itaque nu.* 10. *fol.* 64. & post Felin. & Peregrin. tenet Mer. *de majoratu* 4. *p. quæst.* 21. *sub n.* 52. Nihi-
149 lominus à tempore dictorum indultorum usque nunc præsens non potuit in his beneficiis consistorialibus induci nec formari immemorialis præscriptio, cùm

nondum ſint tranſacti centum anni; indultum quidem Adriani VI. conceſſum fuit anno 1623. Clem. autem VII. anno 1629. & Paul. II. anno 1636. quod nondum pervenit ad 100. annos.

150 Et facit etiam generaliter, quod bona majoratus ſunt impræſcriptibilia, prout eleganter & dilucidè plures atque elegantes doctrinas recenſendo probat Mer. *de majorat. 4. p. q. 2. n. 1. à prin.* cui doctrinæ plura appli-
151 cat mirabilia fundamenta, rationes, quæ failit ubi datur præſcriptio immemorialis, quam limitationem infiniti probant penè Doctores, quorum nomenclaturam recenſet Mieres *ibi à num. 46. cum pluribus ſeqq.* declara ut infrà *à n. 282.*

152 Maximè per ſingulorum Regum ſucceſſionem in Regnum ſeu Majoratum (quòd idem eſt, cum Regnum caput ſit omnium majoratuum Hiſpaniæ ſecundum Mer. *de majorat. d. q. 21. ſub n. 54. ad med.* Paz *de*
153 *Tenuta, c. 85.*) interrumpitur præſcriptio, dato, quòd potuiſſent ordinarii habere principium deficiente poſſeſſione, ut dictum eſt; etenim miniſterio *legis 45. Tauri* mortuo poſſeſſore in ſucceſſorem transfertur civilis, & naturalis poſſeſſio bonorum majoratus, quantumvis ab alio fuiſſent occupata, ſive in vita, ſive poſt mortem poſſeſſoris, *ex d. l. 45. Tauri.*

154 Ex quo elegantiſſimè infert ad noſtrum propoſitum ibi Ant. Gomez *n. 117.* quòd penes illum tertium non poterit poſſeſſio civilis, nec naturalis, quia nullo modo poſſidet, ſed tantum habet nudam & ſimplicem detentationem, adeò ut non poſſet præſcribere, licèt aliquo caſu vel tempore bona eſſent præſcriptibilia, Anton. Gomez ſequitur Molin. *de Hiſp. primogen. lib. 3. c. 12. n. 18.* & utriuſque verba tranſcripſit. Chriſtoph. de Paz *in tract. de tenut. c. 11. num. 10. & 11. num. 1.* qui cum
155 Molin. addit, huic tertio non competere remedia poſſeſſoria, nec fructus lucrati nec alium juris poſſeſſionis effectum habere.

156 Quæ doctrinæ procedunt in jure patronatus annexo majoratui, ut fuit reſolutum, per Rot. Rom. in cauſ. Pampilon. Vicariæ 3. Julii 1593. coram d. Penia in hæc verba: juris patronatus annexi majoratui Hiſpano poſſeſſio civilis, & naturalis acquiritur ſine apprehenſione, conſequenter cum majoratu beneficio legis Regiæ, nec per momentum vacare dicitur, ſed transfertur in ſucceſſorem, ad Molin. *lib. 3. c. 12. num. 20.* Mer. *de majorat. p. 3. q. 11. n. 9.* Hactenus de deciſione, quam
157 ad literam refert Nicol. Garc. *de benef. 5. p. c. 5. n. 7.* qui poſt alios *à num. 19.* notat, quòd non transfertur in alium tertium apprehendentem poſſeſſionem majoratus, *ex Rota deciſio. 378. n. 3. p. 1. diverſor.*

158 Quò pertinet, quòd ſufficit, quem eſſe poſſeſſorem juris patronatus in conſequentiam, & non principaliter, ut poſſit validè præſentari, unde bonæ fidei poſſeſſor alicujus caſtri, ſeu villæ, vel comitatus, ratione cujus competit jus præſentandi ad Eccleſiam ibi, vel alibi ſitam, licèt nunquam antea præſentaverit, poteſt præſentare, quia dignitas, ſive caſtrum, aut comitatus, videtur hoc jus præſentandi ſemper retinuiſſe ita Rot. *dec. 4. de jur. patronat. aliàs 140.* Lamb. *2. p. 1. lib. q. 9. art. 3. n. 8. ad fin. & 1. 2. lib. q. 3. art. 1. num. 9.* poſt Card. *in c. ex literis, prima oppoſ.* per illum text. quem ſic intelligit *de jur. patr.* & Cajetan. *in repetit. c. fi. de elect. in 6.* Nicol. Garc. *ubi proximè à n. 9. & à n. 15. cum ſeqq.* vide Caſtel. *in l. 46. Tauri verb. en todo ello ſucceda.* Mol. *in Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 26. in fi.*

159 Hæc tamen quæ hucuſque diximus, admittenda ſunt ut vera, quando ſacra Catholica majeſtas concurrit ad præſentandum in vocatione horum talium beneficiorum, noviter ad ejus potitiam pervenientium, ut ejus coronæ ſpectet præſentatio, nam tunc ad excludendam quaſi poſſeſſionem, vel detentionem ordinariorum, ſeu aliorum quam habebant hactenus in eorum proviſionibus, liberis, requiritur, ut conſtet tunc de jure patronatus Regio, & ſub eo includi beneficium vacans, de cujus proviſione, & præſentatione tractatur, nam dum non conſtiterit, non privabuntur ſua quaſi poſſeſſione *ex c. conſultationibus*, & his quæ latè adduximus ad principium hujus articuli, at ſi de eo conſtiterit, bene excluderetur à ſua poſſeſſione ex doctrinis hucuſque relatis, ac deſuper, quoniam illa concluſio à principio à nobis adducta, quo præſentatio, ſeu electio ſpectat ad poſſeſſorem, non autem ad proprietatem habentem, locum non habet, quando de
160 tempore collationis, ſeu præſentationis conſtat de defectu proprietaris poſſeſſoris, nam tunc cùm proprietas abſorbeat poſſeſſionem *c. dilectus, de cauſ. poſſ. & propriet.* non ad poſſeſſionem, ſed ad proprietatem habentem ſpectabit, ita eleganter declarat Abb. *in c. conſultationib. n. 9 verſ. quod ego intelligerem, de jur. patron.* Decius *conſ. 126. n. 3. in fi. & conſil. 150. n. 2. poſt medium, verſ. & retenta iſta concl.* Paul. de Citadi. *in tr. in jur. patron. 6. p. art. 3. q. 7. n. 16.* Lambert. *in eod. tr. lib. 2. p. 1. q. 3. art. 6. num. 4. verſ. tertius eſt caſus,* Rochus de Curt. *in eod. tr. verb. competens q. 19. ſub n. 15. & ſeqq.* Rota *dec. 367. n....p. 1. diverſ.* Thom. Tib. *dec. Veneta 55. n. 8. ante fin.* qui omnes ita concludunt, quòd in vacatione beneficii, & ante ipſius inſtitutionem, & proviſionem concurrunt ad præſentandum, dominus proprietarius, & poſſeſſor, ſi tunc temporis conſtiterit de proprietate juris patronatus, ille huic præfertur, quòd etiam ſufficitur ex ea doctrina mirabili, ut tunc ſufficiet quaſi poſſeſſio juxta *c. conſult.* at ubi agitur de ſtatu beneficii non attenditur ultimus ſtatus ad effectum validitatis collationis, ſi conſtat de contrario; aut diverſo ſtatu anteriori, ut fuiſſe reſolutum in una Ferrarienſ. prioratus 8. Martii coram D. Penna 1610 teſtatur Garc. *de benef. 5. p. c. 5. ſub num. 58.* ex qua doctrina etiam ſatisfit difficultati, de qua ſuprà *à n. 4.* quoniam in vacatione horum beneficiorum non tractatur de pertinentia collationis, ſed dumtaxat de ſtatu beneficii, an ſit, vel fuerit conſiſtoriale, ut infrà *à num. 193.* dicemus.

Deinde facit quia prædicta clauſula irritans d. indulti 161
Adriani, ex cujus natura, & effectibus defendimus jus patronatus Regium impediens ejus præſcriptionem, tunc procedit, & tunc inficit poſſeſſionem, cæteroſque effectus operatur; quando conſtat obtinere in illo beneficio, nam interim poſſeſſor non privatur ſua poſſeſſione, ſed remediis poſſeſſoris uti poteſt, Caputaq. *dec. 327. ex. n. 7. p. 3.* Creſcent. *dec. 6. de reſtit. ſpolia.* Rot. *dec. 3. ſub n. 1. de reſt. ſpolia. in novis.* Mandoſ. *in reg. 1. q. 3. ſub n. 5.* Menoch. *de recup. rem. 15. n. 452. uſque ad 457.* Ant. Gabriel. *lib. 5. tit. de reſtitut. ſpolia. concl. 5. n. 37.* Gonzal. *in reg. de menſ. gloſſ. 66. n. 39.* & loquendo in decreto irritanti regulæ alternativæ, & optimè poſt alios *gloſſ. 31. à n. 8. & 4.* quia dum non
162 conſtat de reſervatione ſuper beneficiis clauſulas irritans effectum non ſortitur, ſecus ſi poſtmodum probetur, ita tenent Puteus *dec. 197. n. 7. l. 3.* Simonet. *de reſervat. q. 40.* & faciunt quas eleganter adducit deciſiones Rotæ Nicol. Garc. *de benef. 5. p. cap. 1. à n. 430.* ubi ad propoſitum, quod decretum irritans dum non eſt verificatum, non impedit manutentionem poſſeſſionis, quia interim non eſt ea poſſeſſor privandus, nec ab ea ejiciendus, ad quod adducit plures
163 Rotæ deciſiones, & una in *n. 932.* magis facit ad noſtrum propoſitum qua dicitur, Capitulum eſſe manutenendum, in ſua poſſeſſione exigendi decimas, &c. non obſtante privilegio & exemptione fratrum quorundam, quia reſpicit petitorium, & eſt dubium, an intret in caſu de quo ibi: nec obſtare decretum irritans, & clauſulam ſublatam, quia ſunt acceſſoriæ, & ſolum operantur, quando privilegium intrat, ex Geminia. *in c. præſenti in princ. verſ. nota quòd eo viſo,* & ibi Franch. 3. *nota de offic. deleg. in 6.* Fabri. *de clauſulis conc. 3. n. 82.* ac ideo ſequitur evidenter quòd Pontifex ordina-

ordinarius, seu alius, qui est in quasi possessione, vel detentatione conferendi, vel præsentandi aliud beneficium, neglecto jure patronatus Regio, non est interim illa privandus, nec amovendus, dum de eo non apparet.

164 Circa hoc tamen advertendum est, ut tunc dicetur constare de jure patronatus Regio, quando ipse Princeps in schedula Regali præsentationis missa, atque directa ordinario, ut per eum præsentatum instituat: affirmat beneficium tale pertinere suæ coronæ, in eoque habere jus patronatus, quando scilicet, hæc assertio provenit ex motu proprio ipsius Regis, & ad eum refertur, non tamen quando refertur, ad narrationem præsentati supplicantis, quoniam sub hac differentia expediuntur dictæ schedulæ regales, nam quædam
165 concipiuntur illo priori modo, aliquæ verò hoc secundo; ac propterea quando Princeps affirmat, asseritque ex proprio motu beneficium sui esse patronatus, cum hoc procuravit indagare sacra Cæsarea Majestas, mittendo Nuntios Ecclesiasticos personas maximæ fidelitatis, scientiæ, & conscientiæ, per suum Regnum, præcipuè Galleciæ; Astures, & Oviedo, ut inquirerent, & recognoscerent beneficia suo patronatui pertinentia, quòd ipsi nimia industria, & diligentia facere, quæque ejus generis esse invenire per informationem instrumenta, famam, signa, & similia fideliter retulerunt, Regi invictissimoque tradidere, de quibus est memoria facta in consilio supremo Cameræ.

166 Tunc arbitror sufficere interim dicta tanti & Catholici Principis assertione, quoniam quando ex proprio motu Princeps quid asserit, quasi informatus de facti veritate, tunc illius assertioni absque dubio omninoque esse standum, prout arg. text. *in clem. si summus Pontifex, de sentent. excomm.* Imol. *in Clem.* 11. *de probat.* Lap. *allegatione* 7. & ibi Quintil. Mandos. ejus addition. *vers. lim.* 2. Alexand. *cons.* 112. *visa co-*
167 *pia literarum, num.* 5. *vol.* 7. ubi dicit hanc esse communem opinionem, Curtius Jun. *cons.* 61. *post nu.* 13. Gozad. *cons.* 8. *num.* 43. Soci. *cons.* 266. *in cauf. poss. num.* 27. *vol.* 2. Aret. *cons.* 23. *col.* 3. latè Menoch. *cons.* 100. *num.* 24. quod maximè procedit, cùm simus in antiquis, in quibus Princeps fundet intentionem suam, nam ejus assertio, & verba probant, etiam in præjudicium tertii, Domin. *in c. si Papa, col.* 2. *de privil. in* 6. Alex. *cons.* 6. *col. fi. vol.* 1. *& cons.* 15. *col.* 2. *vol.* 15. Decius *cons.* 146. *col. penult.* Iff. *cons.* 34. *ad notitia data n.* 9. *vol.* 1. cum cæteris adductis latè per Cravet. *in tract. de antiquit. tempor. c.* 2. *n.* 25. Quint. Mandos. ad Lapum *de alleg.* 7. & hanc sublimitationem accepere omnes limitationes Regulæ dictantis, assertioni Principis standum esse affirmat Joseph. Mascar. *de probat.* 3. *tom. concl. MCCCXVIII. n.* 118. qui est penult. maximè cùm hujus patronatus cognitio ad illum spectet privativè, non ad judicem Ecclesiasticum, ut inferiùs apparebit.

168 At verò quando in electa Regali schedula præsentationis id asserat ad relationem partis, ut aliquas ego vidi, ita concipi, & narrare, talem assertionem puto, non sufficere quoad impediendam quasi possessionem antiquam, seu antiquissimam aliis pertinentem, qua huic assertioni nullo modo statur nec probat etiam facta motus proprii dispositione, ut firmat Ant. Gabr. *tit. de probat. concl.* 2. post alios Soci. *cons.* 87. *n.* 19. *vers. præterea vol.* 3. Corneus *cons.* 312. *n.* 35. *n.* 8. *v.* 2. Imol. *in Clem.* 1. *col. penult. de probat.* Masc. *ubi supra n.* 66. Ruin. *cons.* 30. *col.* 1. *vol.* 1. Dec. *cons.* 576. *in fi. & cons.* 606. *n.* 14. & huic nota, quod verbum (ut accepimus)
169 positum in gratia ad petitionem partis, & non motu proprio facta, ejus narrativæ refertur non Principis assertioni. Guidobonus *dec.* 160. secus in gratia motu
170 proprio, quoniam non ad narrativam partis, sed Principis refertur. Put. *d.* 101. *lib.* 3. at verbum ut (intelleximus) refertur ad partem. Kot. *decisione* 447. *ad prin. p.* 1. *diversor.* & verbum genericum, & impetrabile (ut 171
asseritur.) non censetur prolatum per impetrantem, & ideo ad ejus verificationem non adstringitur Rota *decis.* 60. & 77. *de rescript. in antiq.* Cassiador. *decisio* 4. *num.* 9. *de probation. & decis. ultim. nu.* 8. *de jur. patr.* Rebuff. *in praxi tit. de dispensatione ratione ætatis, verb. ut asserit.* Mandos. *regul.* 34. *de annal. quæst.* 47. *nu.* 2. Navarr. *in c. si quando, de rescript.* Cæsar. de Graff. *dec.* 48. *n.* 4.

Igitur accedendo ad nostrum propositum (à quo 172
propter horum casuum frequentiam longum digressum fecimus) dico, quod si præsentatus à Catholica Majestate ad hujusmodi beneficia noviter inventa suo patrimonio, & coronæ; in quibus (ut diximus) non habuit principium præscriptio, & de hoc jure patronatus in ejus vacatione constitit (ut dictum est nuper) vel aliter etiam adducendo ipse præsentatus coram ordinario aliquas probationes, vel instrumenta sufficientia, tunc si ipse ordinarius non obstante hac præsentatione Regia aliter procedat in beneficii provisione, dicetur contemptum jus patronatus; & per consequens nulla collatio, seu provisio ipso jure *c. decernimus* 16. *q.* Roch. *verb. honorificum num.* 2. Greg. Lopes *in l. tit.* 15. *p.* 1. *gl.* 2. Spinus *in specul. gl.* 4. *prin. à nu.* 96. & ex aliis pluribus, quod exactius retulimus superius in capite, ubi ex capite nullitatis ex actis apparentibus esse appellationi tanquam licitæ deferendum; cum ipsius ratio in promptu esse dicatur, aliasque vim fieri manifestum, sicque esse reponendum, quidquid fuerit attentatum.

Ex alio etiam capite hæc violentia elevanda dete- 173
gatur, quoniam quando in vacatione & provisione beneficii alicujus comparet contradictor, allegans jus patronatus ad se pertinere, anteaquam ad proprietatem devenietur, audiendus est omnimodo in contradictorio judicio, & causa terminanda per sententiam diffinitivam, ut per Lamb. *de jur. patr. in* 3. *art.* 2. *q.* 3. *pr. l.* 2. & idem Lamb. 89. & 10. *art.* 1. *q. pr.* 2. *p. lib.* 2. & idem *in* 4. *art.* 11. *q. p.* 2. *lib. n.* 6. *& seqq. fol.* 172. *in magnis*, quòd si judex non fecerit, provisio est nulla ipso jure, ut per eundem Lambert. post Innoc. Abb. Lap. & alios *in* 3. *art. decisio* 11. *q. princ. numero* 1. *versiculo Lapus autem*, &c. probavi suprà *lib.* 2. *cap.* 13. *à numero* 136. *versiculo* hucusque dictis utilis suboritur quæstio: ubi pariter verificavi, ex hoc capite appellationi esse utique deferendum quod utrumque effectum, aliter atque vim fieri notoriam etiam in judiciis aliàs inapellabilibus & privilegiatis non in curatis.

Licèt in hoc casu hæc ultima doctrina omnino veri- 174
ficari non potest, cùm coram ordinario de jure patronatus Regio nec discutiendum, nec ventilandum est, sed in consilio supremo Cameræ, ut statim dicam, sive ipse ordinarius, vel alter apponat, & replicet de quasi possessione, sive ex parte Regiæ coronæ triplicetur de decreto irritanti, & aliis clausulis Bullarum, ex doctrinis suprà adductis, impedientibus præscriptionem, & inficiendus totaliter possessionem, relictam absque juris adminiculo, & fomento in sola nuda, & inconsiderabili detentione, & quousque in judicio Cameræ iste articulus præjudicialis causæ principali terminetur, ordinarius ultra non procedat, sed tenetur su- 175
persedere, juxta text. *in c. lator. qui filii sint legitimi*, optimum text. *in c. tuam*, ibi ad examen nostrum (utpote quæ ad forum ecclesiasticum pertinet) esse delatam, &c. (donec jam dicta causa Natalium Apostolico judicio finem acceperit, patienter expectes, *&c.*) *de ord. cognit.* quod procedendo ad ulteriorem provisionem beneficii si pars adhærens Cameræ Regiæ appellaverit, appellationi esse deferendum: reponendumque esse omnia postmodum attentata, declarabitur, quoniam est justa, & legitima, etiam in judiciis aliàs inappellabilibus tum quia interponitur ab intricato, & inordinato processu *ex*

176 *eodem c. tuam* ibi, nihil aliud eſſe, quam diverſa proceſſibus intricare, per negotium, & confuſione quadam judicii ordinem perturbare, *&c.*) ut exactè probavi ſupra *lib... cap.* 18. *à num.* 30. ubi latiſſimè per totum cap. hunc articulum examinavi, & infrà 3. *p. c.* 13. *per tot.* & probat text. *in c. exhibita*, *de jud.* ubi Abb. & Felin. *n.* 6. *& in c. exceptionem n.* 25. *de except.* Bald. *in l.* 1. *C. qui accuſ. non poſſ.* Bart. *in l. ait prætor. §. permittitur, ff. de min.* Domin. *in c. excepit.* 3. *q.* 6. tum etiam quia procedit ordinarius tempore quo ejus officium debet conquieſcere, & dilatione pendente, & etiam remiſſione, quod eſt attentatum notorium ex doctrinis vulgatis.

177 Et licèt hæc proximo præcedenti articulo procedant & locum habeant, quando ſacra Majeſtas præſentavit in vacatione beneficii hujuſmodi, vel intra terminum à jure patronis datum (ut diximus) tamen ceſſant, quando præſentavit poſt dictum tempus vel fortè poſt longam, aut longiſſimam poſſeſſionem ipſius ab aliquo rectore vel beneficiato, ut aliquando fit, quoniam tunc non eſt cogendus ordinarius, ad faciendam inſtitutionem, quouſque ipſe talis vincatur, & per ſententiam diffinitivam, & executoriales declaretur, jus patronatus ad Regiam coronam ſpectare, tum quia *d. decernimus*, 16. *q.* 7. dum annullat collationem factam ab Epiſcopo ſpreto jure patronatus, limitatur communiter, ſi ipſe patronatus intra tempus conceſſum ad præſentandum reclamaverit, & contradixerit cùm etenim nullitas ſit lata in ejus favorem; intelligitur ſi ipſe contradixerit, ut latè ſuperiùs probavi hoc
178 in capite. Deinde quoniam quando beneficium juris patronatus vacat de jure, licèt non de facto, vel quando privatus eſt rector eo ipſo jure ob aliquod delictum, etſi patronus poſſit præſentare, non eſt à poſſeſſione avocandus poſſeſſor, quouſque citatus, ſententia declaratoria feratur, ut tenet latè Roch. de Curt. *de jur. patron. verb. honorificum num.* 86. & 87. & tunc appellabilis ſit declaratoria quoad utrumque deferendum, latè diximus ſuprà 3. *p. c.* 7. *à n.* 66. in reſponſione ad primum argumentum contrariæ, & in ipſo primo argumento *à n.* 1.

179 Et facit, quoniam quando lis vertitur ſuper proprietate juris patronatus, ſiquidem vertatur inter patronos, ipſe eſt præferendus in præſentatione, qui eſt in quaſi poſſeſſione, & ultimo ſtatu præſentandi, ut ſuprà dixi, & ita præſentatus, licet poſtea ab altero patrono evincatur per ſententiam, & executoriales jus ipſum patronatus, non eſt removendus à poſſeſſione ipſius beneficii quod retinet omnimodo, cùm teneat inſtitutio, ut probat expreſsè text. *in c. conſultat. de jur. patr.* cujus iſta eſt vera concluſio, ut probant Zerol. *in prax. p.* 1. *verb. jus patr. verſ.* 16. & omnes *in d. c. conſultat.* Covar. *in pract. q.* 14. *n.* 2. & Cabed. *de patr. Regiæ coronæ c.* 8. *n.* 3. opt. etiam & latè Perez de Lar. *in tr. de Capell. & annir. l.* 2. *c.* 9. *n.* 40. *& ſeqq.* qui etiam pro-
180 bant, procedere d. text. concluſionem, quando lis eſt inter duos collatores, ut ſuſtineatur collatio à poſſeſſore facta, nec proviſus removetur, etiam victo authore
181 ſuo. Si autem non inter patronos, ſed inter Epiſcopum, & patronum lis mota ſit, ille liberæ collationis, eſſe beneficium certum, iſte juris patronatus, & ad ſe ſpectantis, ſi ipſi ordinarius collitigans tunc contulerit, victo poſtea jure patronatus per ſententias, per verum patronum poterit removeri ſic proviſus. Sic optimè Cabed. & Lara poſt alios *ibi*, poterit tamen ipſe ordinarius tunc ponere œconomum in beneficio, juxta, *c. cum vos de off. ord.*

182 Limitatur *d. c. conſultationibus*, ſecundum Cabed. *de patr. Regiæ coro. d. c.* 8. *ſub. n.* 1. in patronatu Regio; nam licèt lis vertatur inter procuratorem Regium & alios patronos victo jure patronatus coronæ per ſententiam: ut preſentatus Rector à patrono putativo, qui erat in quaſi poſſeſſione, amovendus ſit à beneficio; non obſtante diſpoſitione *d. c. conſultat.* rationem reddens: quod cùm ab hoc ut præſentatus ſuſtineatur, requiritur quaſi poſſeſſio ex parte præſentantis, ſeu eligentis, gl. *ibi verb. credetur l.* 9. *tit.* 15. *p.* 1. ubi Greg. *verb. tuviesſe.* Roch. de Curt. *de jur. patron. verb. competens, q.* 19. *n.* 39. *& ſeqq.* Put. *dec.* 189. *lib.* 1. Rol *conſ.* 48. Guti. *conſ.* 4. *n.* 3. ut cum patronatu Regio deficiat hoc requiſitum, ſiquidem contra illud non detur quaſi poſſeſſio & detentatio eſt ſine effectu & juris fomento, ac per conſequens inſtitutus & præſentatus à putativo patrono abſque titulo, ideo amovendum eſſe eum, dicit ille, & faciunt quæ adducit *c.* 7. *limitatur inſuper d. cap. conſultationibus*, prout limitativus ſuperius *ſub num.* 159.

Item pariter limitatur, ut procedat, quando agitatur 183
lis ſuper proprietate, non autem quando inter patronos & electores, collatoreſve agitur ſuper poſſeſſione aliquo remedio poſſeſſorio, intentato, quia tunc qui obtinuit, declaratus verus poſſeſſor, eſt in priſtinum ſtatum reſtituendus, ut tradit ipſe Cab. *d. c.* 8. *n.* 8. quem ſequitur Perex de Lar. *in d. l.* 2. *c.* 9. *ſub n.* 41. per tradita à Luca de Penna *in l. ſi colo. n.* 4. *C. de agric. & cenſ.*
quia tantum afferet reſtitutio, quantum abſtulit ſpo- 184
lium. Par. *in l. qui proprio* 46. *ff. de procurat.* Tiraq. *de retr. l.* 1. *§.* 1. *gl.* 14. *n.* 74. quæ aliter non fiat, niſi ab inſtituto relinquatur Eccleſia, qui omnes Cabed. ſcilicet *ibi n.* 10. & 11. & Lara ſequitur Rebuff. ad conſtitutiones Galli. *tit. de mater. poſſ. art.* 1. *gl.* 2. *n.* 16. & 27. advertunt in litibus ſuper ſpolio, citandos eſſe Epiſcopum, patronum (ſi Eccleſia eſt patronata) & inſtitutum, ſeu aliàs proviſum, cùm omnes dicantur ſpolium feciſſe, nemini igitur dubium eſt, ut negatum jus patronatus debeat per legitimos tramites evinci.

Nec ſic evicto jure patronatus coronæ prima ſen- 185
tentia exequenda eſt hoc caſu, nullum ſiquidem privilegium habet, ſed ſupplicationem omnimodo admittit, & quouſque in gradu remiſſionis confirmetur, præſentatus adhærens Cameræ non eſt in poſſeſſionem beneficii mittendus. Probo, aut enim lis hæc vertitur 186
ſuper beneficio ſimplici, aut ſuper curato. Primo caſu appellationi ab inſtitutione, electione, ſeu proviſione beneficii deferendum eſt, quando per ſententiam, & in contradictorio judicio terminatur, ſecus quando extrajudicialiter; latè Lambert. *de jur. patr.* 8. 9. & 10. *artic.* 1. *q. prin.* 2. *p. lib.* 2. & idem Lambert. *in* 3. *art.* 2. *q. prin. eadem* 2. *p. lib.* 2. & nos latè *ſupra lib.* 1. *c.* 13. *à num.* 153. ubi ampliſſimè & luculenter *à prin. & infra c. ſequenti n.* 31.

At ſi ſumus in beneficio curato, & incidit in ejus 187
proviſione aliqua exceptio, vel quæſtio juris patronatus, & ſimilium, licet ipſa proviſio ſit facienda per ſententiam diffinitivam, & in contradictorio judicio, prima ſententia executioni demandatur, quando beneficium curatum eſt vacans, & ſine rectore propter maximum animarum periculum, juſtè à jure conſideratum, ex his quæ exactiſſimè per nos *lib.* 2. *c.* 13. & 3. *p. c.* 4. *à n.* 52. *& ſupra*; at ſi Rector aliquis in poſſeſſione, & ſit non vacans curatum) cùm ceſſet ratio periculi, appellatio ſententiæ effectum ſuſpendit quoad utrumque, quouſque poſſeſſor per tres conformes, & executoriales vincatur, latiſſimè probavi ſuperiùs *hoc l.* 3. *c.* 9. quoniam poſſeſſor beneficii omnino eſt ab ea per tres conformes non aliter avocandus, ex his quæ latè & optimè per Nicolaum Garc. *de benef.* 6. *p. cap.* 2. *à n.* 109. *cum ſeqq.* & latè nos 3. *p. c.* 4. *à n.* 52. *& ſup. & à n.* 67.

Hîc neceſſarium unum valde utile non omittam, 188
cujuſnam ſtatus an Eccleſiaſtici an ſæcularis judicibus hujus patronatus cognitio tam in proprietatis, quàm in poſſeſſionis judicio pertineat, ſiquidem videatur in- 189
dubitatum ex determinatione text. *in c. quanto, de judiciis*, & de jure patronatus tanquam ſpiritualibus annexo

annexo sit judicandum, ac de ipso principali spirituali, ac ideo ad forum Ecclesiasticum spectat cognitio.

190 Nihilominus tamen illud est specialissimum in causis Ecclesiasticis, & inter personas Ecclesiasticas, quæ sive in possessione, sive in proprietate Regium Coro-
191 næ patronatum attingant, vel aliàs sint Regalia, Regem, ejusque concilium cognoscere, esseque usu receptum, & permissum non solùm in Hispania, verùm etiam in regnis Galliæ, Angliæ, Hungariæ, & Apuliæ testatur Aufr. *in addit. ad Capell. Tholos. dec.* 165. *n.* 25. *versic.* 25. *fallit.* & quæ tradit Zuch. *alleg.* 8. *n.* 14. *vers. verum.* Stephan. Aufr. *de potest. secul. super Eccles. fal.* 25. Costalius *in l. de qq. ff. de legibus*, quos duos citat, sed non sequitur Mart. *de jur.* 2. *p. c.* 4. *num.* 1. Joan. Garc. *de nobilit. gl.* 9. *num.* 24. *& seqq.* post Spec. *tit. de compet. judic. additio.* §. *generaliter n.* 2. *versic. quarto.* Guillel. Benedict. *in c. Raynutius verb. & uxorem in* 2. *num.* 62. *fol.* 84. *de testam. & n.* 74. 78. *&* 79. optimè Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 213. & facit etiam Concil. Trid. *sess.* 22. *de reformat. c.* 8. ubi jubetur Episcopis etiam
192 tanquam Sedis Apostolicæ delegatis visitare hospitalia, & confraternitates, seu universitates scholarium, in quo excipiuntur, quæ sub regum immediatè protectione sunt, fundatur in antiquissima & immemoriali consuetudine, qua potest acquiri, quod etiam per privilegium Romani Pontificis, & cùm hoc jus patronatus sit de regalibus, nimirum, ut rex hanc præeminentiam acquisierit.

193 Sed aptior illa considerandа erit ratio, ut scilicet in Regio consilio non agitur de jure Regio patronatus in consistorialibus competente, quia de eo nec dubitatur, nec dubitari etiam potest, nec institutio, aut collatio ibi fit, (quo casu loquitur Mart. *de jurisdict.* 2. *p. c.* 4. *à princ. fol.* 266.) sed tantùm agitur de qualitate extrin-
194 seca Ecclesiæ, contenta in indultis, Bullis, & donationibus Pontificalibus, an scilicet sit consistorialis, necne, quod nihil spiritualitatis comprehendit, sed nudum factum.

195 Certissimè namque juris est, ut super donatione juris patronatus facta per laicum posse judicem sæcularem cognoscere, condemnare, & compellere donatorem ad implementum, ut tenent Ant. de Butr. *in c. quanto*, & ibi Abb. *in fi. de jud.* Feder. de Senis *cons.* 192. *facta est lex* Auf. *in tr. de potest. sæcul. in Eccles. reg.* 4. *fall.* 21. Lamb. *de jur. patron. lib.* 3. *q.* 8. *art.* 8. *n.* 6. *vers. & quia judex sæcularis*, fatetur (quod est miraculum) Mart. *tract. de jurisd.* 2. *p. c.* 41. *n.* 16. *fol.* 264. ubi loquitur etiam de
196 promittente donare hoc jus patron. in quo compellendum sit competens judex secularis, ergo à fortiori poterit cognoscere de qualitatibus inhærentibus, & insertis ipsi donationi, ut puta dono tibi jus patronatus, quod in tali collegiali, habet, vel in Ecclesia Sanctæ
197 Mariæ, &c. vel in capella talis monasterii; nam si de hujusmodi qualitatibus, & indemnitatibus dubitetur, quis dubitat, posse eundem cognoscere judicem, & quia de facto rei spiritualis judex laicus competens est, ut plusquam notum est.

198 Et hodie in Hispania pro evitanda competentia, quæ quotidie super hujusmodi juris patronatus Regii cognitione oriri solebat, inter supremum justitiæ Consilium, & Consilium Cameræ per quod expediuntur schedulæ præsentationis in eis sacra Catholica Majestas pro evitandis etiam partium expensis immensis, aliisque inconvenientibus inde sequutis, fuit, & expedivit nonnullas schedulas Regales, quibus mandavit omnibus tribunalibus supremis, consilio & Regiis Cancellariis, disponens quòd quando contigerit dubitari, seu litigium moveri super jure patronatus suæ coronæ, vel quomodolibet illi attingat, super aliquo canonicatu, ratione, Abbatia, Prioratu, Prælatia, aut præbenda majori, vel minori, vel aliquo quovis beneficio, hujus dubietatis cognitionem pertinere privatè sub consilio Cameræ, ut constat ex schedula expedita anno 1593. die 17. Martii, ibi, *quando se dudasse* (& ibi *pertenesce à mi consejo de Camera privativamente:*) & alia anno 1588. die 16. Januarii, & alia anno 1603. die 7. April. ibi: *y por esta inhibo al dicho mi consejo Real y Cancillerias y otros qualesquiera mis tribunales, y juezes de qualquier calidad, estado y condicion que sean, para que en ninguna manera cognoscan ni puedan tratar ni cognoscer de las dichas causas de patronazgo, &c.* Et hinc est, ut suprema tri- 199
bunalia non se intromittunt cognoscere de violentiis factis à judicibus Ecclesiasticis ordinariis in hujusmodi causis, & negotiis juris patronatus Regiæ coronæ, sed illa videnda & tollenda remittunt ad supre- 200
mum Cameræ Regium consilium, prout ego multoties vidi in hoc Senatu Gallogræco, licèt in delegatorum violentiis, qui emanant à superioribus, ad quos recursum fuit per præsentatum à Regia corona aliquo ex modis inferiùs descriptis aliter observatum vidi, & super eis determinatum in prædicto Senatu.

Nam tunc quemadmodum judices ipsi Ecclesiastici 201
superiores eorumque delegati licitè possunt cognoscere de nudo gravamine ob non admissam præsentationem Regiam ab inferioribus ordinariis facto abstracti à cognitione juris patron. Regii, secundùm ea quæ mox dicenda sunt: pariter & tunc poterunt tribunalia Regia cognoscere de violentiis in hujusmodi processibus, accidentibus, & commissis, quia semel jam prohibitionem evasit, & semel effecta res alienabilis, semper remanet alienabilis, juxta ea quæ alibi latè diximus.

Et unum te moneo, quòd si præsentatus à sacra Ca- 202
tholica Majestate intimaverit primam Regiam cartam ordinario, ut examinatus, & approbatus instituatur, ordinario recusante recurrit ad supremum consilium Cameræ cum responsione, & petit secundam cartam, & tunc non ita facilè conceditur sed differtur expeditio multoties, quousque clarius appareat, & verificetur, jus patronatus Regium intrare in illud beneficium cum citatione ordinarii & interesse putantium; si tamen hoc satis constare, & apparere videatur Regio prædicto consilio, secunda carta expeditur, qua jubetur, ut instituat sic præsentatum. Si autem evidenter hoc apparuerit à principio, vel quia sacra Majestas invenitur in ultimo statu præsentandi, vel quasi possessione, vel paulò ante habuisset, vel in iis beneficiis, in quibus hucusque in dubium revocatum non sit, nec dubitatum, ad se jus patron. pertinere, sine difficultate expediri mandatur.

Et jam hodie nisi in iis casibus relatis nulla solet ex- 203
pediri schedula, imò etiam prima præsentationis denegatur, nisi priùs legitimè de jure Regio patronatus doceatur: & quidem justissimè quoniam experimento cognovit Senatus Cameræ, quod prætextu, & occasione juris patronatus Regii, tot privilegiati à jure multi possessores inquietabantur injustè, & in vacantibus impediebantur, hac via provisiones ordinariorum, litesque protrahebantur in infinitum, non sine magno dispendio, & sumptibus litigantium. Quare nisi legitimè priùs constiterit de jure patronatus Regio (ut in iis casibus modò relatis *d. n.* 201.) porta non aperitur in illis, tamen non solum prima præsentatio, sed & secunda jussio expeditur, non aliter.

Cui si adhuc obedire, obtemperare neglexerit 204
ordinarius, vel procedendum est usque ad diffinitivam sententiam in Senatu Regio super jure patronatus, vel eandem arbitror tertiam cartam, & jussionem expediendam, & cum ea procedendum esse ad executionem pœnæ impositæ à jure Episcopo, & aliis personis Ecclesiasticis nolentibus obedire, adimplere, nec obtemperare provisionibus, & mandatis Regiis, suique consilii, cum ad id omnimodo teneantur (maximè cum ad eum hujus juris pertineat cognitio privativè

Divus

Divus Thom. 1. 2. *q.* 96. *art.* 4. Soto *lib.* 4. *de just. & jur. quæst.* 4. *art.* 2. *colum.* 2. *in fi. cum seqq.* Suar. *in repet. l. quoniam in prioribus limit.* 2. *leg. Reg. num.* 14. *ad fin. C. de inofficio. testam.* Navarr. *in manual. c.* 25. *num.* 9. Azeved. *in l.* 13. *num.* 6. *tit.* 3. *lib.* 4. *recopil.* cujus ea pœna est damnare prælatum in temporalibus, & eum ut extraneum habere à Regno Paul. de Castr. *in l. addictos nu.* 6. *C. de Episcopali audientia: l. quicunque*, ubi etiam Paul. *eod. tit.* Guillelm. Benedictus *in c. Raynut. verb. & uxorem* 2. *num.* 155. *ad fin. & num.* 161. *& seqq.* Cened. *in collect. ad decret. c.* 3. *fol.* 54. *num.* 9. Azeved. *in l.* 13. *n.* 10. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* alios allegat Gasp. Rodrig. *de annu. redit. lib.* 1. *c.* 17. *num.* 67. plures congerit Bobadill. *in polit. lib.* 2. *c.* 8. *num.* 62. *litera A.* Pedemont. *dec.* 30. *n. fi. ad fi.* Carol. de Graff. *l.* 2. *Regal. Franc. jur.* 7. *col. pen.* & nos latè diximus suprà *lib.* 1. *c.* 2. *à n.* 265. *cum multis seqq.*

205 Et ita hoc jure utimur, quoties non obtemperant Prælati Ecclesiastici provisiones supremorum tribunalium quibus jubetur, ut deferat appellationi, & attentata injustè reponat; quo quidem casu attentè procedendum est. Interim tamen ordinarius curet, omnino conquiescere in causa, nam si ad ulteriorem provisionem beneficii hujusmodi vacantis devenerit;
206 sciat, vim facere manifestam, ac propterea appellationi ab eo per præsentatum à Rege, seu procuratorem ejus interpositæ non detulerit, & reposuerit, in supremo Cameræ senatu adeundo per viam violentiæ, eam feciſſe, declarabitur, reponique interim omnia attentata, mandabitur, ex his quæ *per c. tuam, de ord. cognit. & c. lator. qui filii sint leg.* suprà dixi *à n.* 174. *cum sequentibus.*

207 Alia est via jure Canonico aperta, huic præsentato à Rege, ut si non instituatur ab Episcopo, imò eo negligente, per duos menses à die præsentationis computandos, differat institutionem; potest per viam aditus, seu querelæ recurri ad Metropolitanum, vel ordi-
208 narium viciniorem pro nanciscenda institutione, nam licet jure communi attento, nullum sit tempus præscriptum ordinario ad institutionem faciendam præsentato à patronis, sicuti præfixum est ad conferendum beneficium ex text. *in cap.* 2. *de conceſſ. præbend.* tradit Lamber. *de jur. patron. lib.* 2. 3. *p. q.* 2. (& ex Doctoribus inferiùs allegandis) *art.* 6. hodie tamen prædictorum duorum mensium terminus præfatus est à motu proprio Pii V. incipit *in conferendis*, qui est 20. in ordine, qui loquitur in Parochialibus, & sic ait ad medium: Data tamen de Parochialibus juris patronatus optione
209 ipsis patronis, ut si institutio ad ordinarios spectabit, ipsis ordinariis illam facere negligentibus, & ultra dictos duos menses differentibus, possint pro hujusmodi institutione obtinenda; habere recursum ad Metropolitanum, vel viciniorem ordinarium, vel ad Sedem Apostolicam, *&c.*) & superiùs *ibi*, petatur institui, institutioque ipsa per duos menses, à die præsentationis dilata fuerit, *&c.* cujus etiam meminit Spino *in tract. de testam. gl.* 4. *prin. n.* 95.

210 Et hoc præsentationis tempus non currit à tempore, quo fit instrumentum præsentationis à patrono; quia illa non dicitur præsentatio; sed nominatio. Sed quando præsentatus offert se in præsentia ordinarii personaliter; non alio modo, quoniam ad faciendam institutionem requiritur præsentia præsentati, ut ordinarius possit examinare illum, & cernere an sit idoneus, & per Rot. *dec.* 3. *de jur. patron. in novis.* Sequitur Zerol. *in prax. Episcop.* 1. *part. verb. jus patronatus ad septimum.* Lambert. *de jur. patr. lib.* 2. *p.* 1. *q.* 4. *prin. art.* 16. *n.* 1. & 2. & optimè explicat, prosequitur plures citans Riccius *in prax. Ecclesiast. de jur. patron. decisio.* 156. facit *l. consentaneum Cod. quomod. & quando judex l.* 1. *in princ. ff. de verb. obligatio.* & an & quando præsentatio sit necessaria personaliter, vide quæ latè per Nicol. Garcia. *de benef.* 4. *part. c.* 1. *à n.* 16. *cum pluribus sequentibus*, ubi tractat tam in Parochialibus, quam in simplicibus.

At in beneficiis simplicibus aliis extra curata, si 211
ordinarius vel alius habens instituere, aut confirmare, aut conferre beneficia resignata, ex causa permutationis: sit negligens & differat, seu recuset id facere, cùm non sit de jure ei terminus aliquis præfixus, recurrendum erit ad superiorem, nempe, Metropolitanum, seu Legatum, aut Nuntium, qui tempus præfigat, intra quod id faciat, quo elapso ipse supplebit, vel compel- 212
lendo, vel instituendo, vel confirmando, *&c.* tenent Abb. *in c.* 2. *de conceſſ. præben. num.* 12. & 13. Roch. de Curt. *de jur. patron. verb. honorificum num.* 55. Paul. de Citadi. *in eodem tractatu* 6. *q. art.* 3. *num.* 103. Rebuff. *in prax. benefic. titul. de volunt. nu.* 6. & in concordatis, *tit. de Regia ad Prælatur. nominatio.* §. 1. *verb. intra sex menses.* Lamber. *de jur. patr.* 3. *p.* 2. *lib. quæst.* 2. *articul.* 6. & 7. Selva *in tractatu de benefic.* 3. *p. quæst.* 6. *n.* 1. *& sequentibus.* Anastas. Germon. *de indultis Cardin.* Philip. Franc *in c. unico de rerum permutatio. lib.* 64. *num.* 10. & ibi Zabar. *num.* 137. Zerol. *in prax. Episcop. verbo beneficium* §. 3. *& verb. jus patron.* §. 8. 3. *dub. & 2. p. verb. institutio.* Azor. *instit. moral. lib.* 7. *cap.* 30. *q.* 2. qui loquuntur gene- 213
raliter & indistinctè in omnibus beneficiis, immemores motus proprii Pii V. cujus supra meminimus, disponentis in Parochialibus, ubi & quòd hic præsentatus possit ab hujusmodi tarditate Episcopi appellare, ut proximus superior, vel terminum inferiori statuat ad instituendum, quo elapso & institutione non sequuta ipse instituat, tenet ultra citatos Franc. Mar. *dec.* 451. *quæritur, de tempore nu.* 2. *& dec.* 491. *n.* 1. *p.* 1. & per gl. *in c. cum Bertol. de re judic.* & Mandos. *conſ.* 7. *sub num.* 13. Joan. Hier. Camp. *diverſ. jur. cano. rubrica* 11. *c.* 13. *nu.* 474. *fol.* 398. & moventur per text. *in c. cum nullius de jur. patron.* quem bene in proposito interpretatur Campanil. *ibi* Landerch. *conſ.* 141. post Roland. *consil.* 22. *à num.* 6. *vol.* 1. Menoch. *conſ.* 59. *vol.* 3. alios citat. Aloys. Ricc. *in prax. Eccleſ. de jur. patron. dec.* 159. *per totam.*

Quæ doctrina intelligenda est, quandò ordinarius 214
absque justa & legitima causa recusaret admittere præsentatum, tunc enim à præfata non admissione conceditur appellatio; secus enim si legitima adesset causa, gl. *in c. nullus de jur. patron.* Archidiac. *in c.* 1. 85. *d.* Gemini. & Franc. *in c.* 1. *num.* 16. *& seqq. de jur. patron. in* 6. Aloys. Ricc. *in prax. Eccleſ. jur. patron. c.* 159. *num.* 73. *& n.* 7. qui dicit, quòd hoc casu non poterit 215
superior instituere, nec inferiorem ad id compellere, arg. text. *in c. liter.* 63. *d.*

Inter causas verò legitimas connumeratur, maximè 216
si præsentatus esset persona indigna, quia ultra quod privantur patroni pro illa vice, jure præsentandi, excusatur insuper ordinarius illum rejiciens secundùm Ricc. *ubi proximè n.* 74. qui in causa sibi delegata, ita judicasse secundùm hanc opinionem firmat.

Et hoc remedio multi præsentati à Rege utuntur, 217
imò eo etiam potest uti Cameræ consilium, ut data hac negligentia, & recusatione in ordinario expediendo schedulam Regiam cum relatione casus & negligentiæ prædictæ, directam vel viciniori ordinario, vel Metropolitano ipso, ut præsentatum instituat, istaque via mihi magis suavis videtur, & minùs prolixa, alia etiam 218
est via & remedium scilicet appellationis ad nuntium vel superiorem Ecclesiasticum; difficile tamen videtur, ipsum posse se intromittere, quoniam ad reponendum gravamen, de quo conquæritur præsentatus de ordinario, necessariò est cogniturus de causa, & se informare ex actis, ut cognitio juris patronatus ad consilium secolare Cameræ privativè spectat, non ad Ecclesiasticum judicem, cujus judicium dum se intromittit in simili causarum cognitione, justè solet declinari, hæcque via jure improbabilis videtur.

Sed

219 Sed adhuc defendi poteſt ſtylus vulgaris, quo extat introductum appellari ad nuntium ab ordinario non admittente præſentatum à Rege, ſublata & amota difficultate inconvenienti relato, & quidem abſque cognitione juris patron. Reg. ex illo capite, quoniam quando judex ſecularis, caſu quo aliquam à ſe latam ſententiam contra perſonam, & bona Eccleſiaſtica tulerit, & pro ejus exe-
220 cutione requiſierit judicem Eccleſiaſticum, ut ſuum officium, & auxilium impartiatur, ipſeque protervus ſit, & negligens; poteſt ad ſuperiorem Eccleſiaſticum, recurrere, ut illum compellat impartiri, & hoc abſque nova citatione, & nova inſpectione proceſſus facti ab eodem ſeculari, ut dicit Iſſ. *in l. à Divo Pio, §. ſententiam Romæ, ff. de re judic.* Queſada *diverſarum quæſtionum c. 9. n.* 13. Covarr. *in pract. q. c.* 10. *n.* 1. *verſ. eadem ratione.* Avil. *in c.* 21. *præto. verb. uſurpan. num.* 21. Villalo. *in ærario commun. opin. liter.* 1. *num.* 165. Azeved. *in l.*
221 15. *n.* 10. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* & ſic hoc modo videtur poſſe ſuſtineri recurſus hujuſmodi ad ſuperiorem Eccleſiaſticum, ut ordinarium compellat inſtitutionem facere, vel ipſe faciat, quod poteſt (ut ſupra dictum eſt) abſque eo quòd ſe intromittat in cognitione juris patronatus Regii, nec in proceſſu fulminato in conſilio Cameræ, ſed duntaxat de intimationibus ſchedularum regalium, & de præſentatione, ac de ordinarii reſponſionibus, replicationibuſve & ejus protervia, negligentia, & contumacia, præfatæ doctrinæ argumento, & faciunt ſingulariter quæ dixi infrà 4. *p. c.* 5. *verſ. illud tamen ſingular. à n.* 33. *cum ſequentibus.*

222 Et ad illud, quod dictum fuit ſolere declinari Nuntii reverendiſſimi jurisdictionem: reſpondetur, procedere, quando non ad compellendum tantum, ſe voluit intromittere Nuntius in juris patronatus Regii cognitione ad petitionem ordinarii, puta, ſeu ab eo proviſi, excipientis coram eo de jure, & præſcriptione ordinarii, & non juris patronatus Regii, cujus articuli, ſeu quæſtionis incidentis, ſolet peti remiſſio ad conſilium Cameræ, & à contrario appellari, conteriique de violentia coram eodem conſilio Cameræ, ubi paſſim declaratur vim facere Nuntium, & ſic dicendum eſt, ut quemadmodum poteſt iri ad ſuperiorem, imò ad ordinarium viciniorem per viam recurſus, & querelæ, ita & eodem modo, & via per appellationem poterit ad ſuperiorem recurrere, qui duntaxat de gravamine illato ab ordinario cognoſcit, ſcilicet de ejus protervia.

223 Et ut huic brevi diſcurſui finem imponamus, eſt illud animadvertendum, ut Reges Catholicæ Hiſpaniæ ſunt veri patroni Eccleſiarum Cathedralium horum regnorum ac etiam Prælatiarum, & Abbatiarum conſiſtorialium eorundem, jure, antiquaque conſuetudine ac conceſſionibus, & indultis ſummorum Pontificum, ut conſtat *ex l.* 1. *tit.* 6. *del Patronaz go real. lib.* 1. *recopil.* item etiam affirmant Reges Catholici Ferdinandus & Eliza-
224 beth, Toleti anno 1480. ut conſtant *ex l.* 3. *eodem titul.* ad Regiam coronam ſpectare jus patronatus *de algunas yglesias Parochiales de las montannas que ſe llaman Monaſterios, ò ante yglesias, ò ſelegreſſias*, per rationes traditas *à l.* 18. *tit.* 5. *p.* 1. ibi, *eſta majoria & honra han los Reyes de Eſpanna por tres razones: la primera, porque ganaron las ſierras de las Moros, y ficieron las meſquitas yglesias, echaron de y el nome de Mahoma y metieron y el nome de nueſtro Sennor Jeſu Chriſto: la ſegunda, porque fundaron de nuevo en lugares donde nunca las ubo: la tercera, porque las dotaron y demas les ficieron mucho bien*, &c. eandem rationem reddunt gl. *in c. Adrianus* 2. 63. *d.* Palac. Rub. *in tractatu de benef. vacan. in curia §.* 8. & 4. idem *in introductione rubricæ de donatio. inter virum & uxorem n.* 24. Navar. *in c. novit.* 3. *nota corollario* 34. *n.* 11. *de judiciis, c. nobis, &c. ſpecialiter de jur. patr.* Bal. *in proœmio decr. verb. Rex pacific.* Bonif. *in peregr. verb. electio q.* 1. *fol.* 158. Gregor. Lopez *in d. l.* 18. *verb. antiqua* Didac. Perez *in l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *ordin. colum.* 251. Azeved. *in l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *recopilat.* gloſſator. *regul. ancell.* 40. Covarr *in regul. poſſeſſor.* 2. *p. §.* 10. *num.* 5. & 6. Spino *in tract. de teſtam. gl.* 4. *n.* 13. Quintaduen. *Eccleſiaſt. l.* 1. *c.* 5. *num.* 4. Cæned. *in col.* 510. *decretal. num.* 3. Joan. Guttier. *pract. lib.* 3. *q.* 13. *n.* 72. Queved. *de patron. Regiæ coronæ*, Camil. Borell. *de regis Cathol. præſtant. c.* 50. *ex n.* 37. *& c.* 5. *n.* 6. & plures citat Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 116. *litera D.* ubi latè, & ſpecificam reddit rationem acquiſitionibus patronatus Regii eorum beneficiorum, de quibus *in d. l.* 3. *tit.* 6. *lib.* 1. *recopil.* & ſuperiùs etiam *n.* 215. meminit etiam prælatiarum, & Abbatiarum conſiſtorialium jure, & conſuetudine, ac Apoſtolicis conceſſionibus Regibus patronatus competere, & apparet ex dictis Bullis, & privilegiis, ſcilicet Adriani VI. Clementis VII. & Pauli II. ſuperiùs relatis.

225 Quibus etiam inſuper conceſſa fuere omnia monaſteria conſiſtorialia horum Regnorum Hiſpaniæ, ut conſtat ex d. Bulla Adriani VI. *ibi*, nec non monaſteria quæcumque conſiſtorialia, *&c.* (& idem reperitur ex d. Bulla Clementis VII. *ibi*, nec non monaſteria conſiſtorialia,) & hujus bullæ Adriani VI. facta Carolo V. Hiſpaniarum Regi, de hujuſmodi Beneficiorum præſentatione, & jure patron. meminit Navarr. *in cap. nullam* 18. *q.* 2. & Cabed. *de patron. Regiæ c.* 24. *n.* 4.

226 Et iſtud jus patronatus dicitur jus Regale, & inter cætera Principis regalia computatur, firmat Camil. Borell. *ubi ſuprà cap.* 5. *n.* 7. *& in n.* 6.

227 Circa proviſionem autem Epiſcopatuum Hiſpaniæ (ut apparet ex dictis juribus) videtur fuiſſe varietatem, nam tempore Gothorum electio Epiſcoporum fiebat ab ipſis Regibus. text. *in cap. cum longè* 63. *d.* quod eſt Concilii Toletani XII. *c.* 6. (ubi fuit ita declaratum) & tradit Doctor Villalpando *comment. in Concilia Toletana c.* 39. *& per d. c. cum longe*, & ibi glo. dicit Guillel. Benedict. *in c. Raynu. deciſ.* 2. *verſ. & uxorem nomine, ſub n.* 373. *in fin. & ſub nu.* 376. *ad medium, verſ. nam idem fac-* 228 *tum fol.* 32. quòd per Eccleſiam univerſalem Hiſpaniarum, & ejus prælatos. Regem Hiſpaniæ fuiſſe in effectu redactum ad jus ſuum eligendi, quòd priùs habuerat, ſecundùm *d. glo. in princ.* prout contigiſſet in Regno Franciæ, ut latè ibi refert.

229 Poſtea verò nunciata priùs Regi morte Epiſcopi, & ab eo petita licentia eligendi ſucceſſorem, electio fiebat à Capitulis, & electio præſentabatur Rege, *&c. l.* 3. *tit.* 3. *& l.* 2. *tit.* 6. *lib.* 1. *ordinam.* quorum meminit in propoſito Palac. Rub. *in repet. c. per veſtras in rub. in introductione n.* 5. Nicol. Garc. *de benef.* 5. *p. c.* 1. *ſub. n.* 216. de qua conſuetudine loquitur etiam text. *in d. c. cum longè*, & ibi Doctores, *& in c. perlectis* 63. *d.* & *in c. Abbates* 18. *q.* 2. & per Compoſtella. *in c. quod ſicut, de electione, colum. ante penult. verſ. Principi. præſenti* cujus meminit Henric. *in c. nobis,* 230 *de jur. patron. colum. penult.* Archidiacon. *in c. Reatina Eccleſia* 63. *d.* ubi quod propter abſentiam Regis nunciationem faciendam fuiſſe vicem gerenti, Paul. de Liazar *in repet. d. c. nobis de jur. patr.* Bald. *in c. cum conſuetudinis, de conſuetudine.* Ang. *in l. adoptio* 2. *col. in fi. de adoption.* Sicul. *in c. P. & G. de off. de leg.* 40. *colum. & c. quod tranſlationem, col.* 17. *de off. deleg. & in c. ex ſuſcepto col.* 17. *de for. competent.* quam conſuetudinem juri conſonam, reputat Innocen. *in c. quod ſicut, de elect.* quem alii ſequuntur ibi, præſertim Abb. *col.* 3. *& in c.* 1. *colum. penult. & in c. cum terra in fi. de electione* & text. ſecundùm unum intellectum *in c. cum inter univerſas*, ibi, mandamus quatenus invocata Spiritus ſancti gratia perſonam idoneam per electionem canonicam concorditer aſſumatis ad regimen Capuanæ Eccleſiæ, conſequenter ad audientiam noſtram nuntios idoneos tranſmiſſuri, per quos à nobis vice Regia poſtuletis aſſenſum & Apoſtolicæ confirmationis gratiam requiratis (ad idem text. *in c. cum terra* ibi, quo facto non prohibemur, quin Regis ſeu Patriarchæ, qui pro tempore fuerint, requiratur aſſenſus,) text. *in c. innotuit.*

de

de electione. text. *in c. quod ſicut, eodem tit.* ibi; cùm in ea nihil attentatum fuerit in præjudicium Regiæ dignitatis, (quia non ſimplex nominatio, ſed ſolemnis electio debet Principi nuntiari, *&c.*) & etiam eſt text. *in d. c. Reatina, & in c. perlectis, & in c. nobis, & in c. principali, & in d. cum longè* 63. *d.*

231 Nunc verò præſentatio fit à rege, juxta *d. l. recop.* & notant Gregor. Lop. *in d. l.* 18. *tit.* 5. *p.* 1. Bobadil. *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 223. Nic. Garc. *de benef.* 5. *p. c.* 1. *n.* 216. *in fin.* & ideo bene dicit *gl. in d. c. cum longè*, quod nihil hodie ſubtrahitur Regi Hiſpaniæ, quia ſicut prius eligebat & nominabat, ita & nunc, tenet etiam Reſtaur. *in tract. de Imperatore q.* 10. *n.* 16. Conrad. *in templo iudicum lib.* 1. *cap.* 2. §. 3. *n.* 24. Joan. de Selva *in tract. de benef.* 7. *p. q.* 23. *n.* 44. Corſet. *in tract. de poteſtate q.* 55. cum aliis per eos allegatis, Mart. *tract. de juriſd.* 2. *p. c.* 40. *n.* 13. *fol.* 261.

232 Qui *n.* 14. dicit Eccleſiam Romanam magno proſequi favore Regem Catholicum, qui propter ſuam, & ſuorum miniſtrorum religionem ea majori fruitur Potentia, dictione & magnitudine, quam nemo hucuſque Rex, vel Imperator fuerit conſequutus, de cujus Regnorum & ſtatutum titulis ſcribit Sebaſtian. Munſterus *in Coſmographia univerſali de Hiſpania c.* 2.

233 Et hujus juris Regii patronatus præcipuum fundamentum eſſe privilegium Apoſtolicum, quod habent Reges Hiſpaniæ, de quo *in l.* 1. *recop.* firmat Nicol. Garc. *ubi proximè d.* 5. *p. cap.* 1. *n.* 217. quod vidiſſe teſtatur Gregor. Lopez *ubi ſuprà*, & meminit Palac. Rub. *in repet. rub. in introductione ſub n.* 34. *circa principium*: & dicitur in bullis Epiſcopatum, & penſionum ſuper eis
234 impoſitarum ſecundùm Garciam ibi refert etiam Pater Mariana *in hiſtoria Hiſp. cap.* 16. *ad fin.* ubi ait, quòd cùm ſuper hoc fuiſſet controverſia, Sixtus IV. conceſſit
235 perpetuò Regibus Caſtellæ, quò ad Epiſcopatus eligerentur per eos nominati, & petiti, de quo etiam *lib.* 5. *c.* 5. *& lib.* 26. *c.* 5. ait quòd Papa Adrian. VI. conceſ-
236 ſit Carolo V. Imperatori Regi noſtro & ejus ſucceſſoribus jus præſentandi Epiſcopos Hiſpaniæ, qui antea providebantur ad ſupplicationem Regum, de quo etiam meminit Gil. Gonz. *in ſua hiſtoria de Salamanca lib.* 3. *c.* 18.

237 Et quales quoque Archiepiſcopatus provideat Rex Catholicus noſter invictiſſimus tam in Hiſpania, & Luſitania, quàm in Neapolis Regno, & in Sicilia, & in Regno Sardiniæ, & in ducatu Mediolanenſi ſpeciatim refert Marta *in tract. de juriſd.* 2. *p. c.* 40. *n.* 15. *fol.* 261.

238 ubi ſigillatim refert *à principio d. cap.* omnes ferè Principes, & Reges Chriſtianæ Religionis, ſimile habere privilegium, ut de Rege Apuliæ, Imperatore, Rege Neapolis, Rege Ungariæ, Normandiæ, & Angliæ, Franciæ, & Hiſpaniæ, latè proſequitur poſt plurimos Doctores ab eo citatos Mart. *d. c.* 40. *per totam*, Selva *de benef. p.* 2. *q.* 23. Reſtaur. *tr. de Imperatore q.* 100.

239 quòd modò omittere libet. Imò de jure communi omnes Reges majorum Eccleſiarum ſui Principatus affirmant eſſe patronos, Archid. *in c. perlectis* 63. *d.* Bal. *in c. quanto de iudi. col. ult. & præmio Rex pacificus col.* 2. Anton. Corſetus *in tract. de excellentia Reg. q.* 34. Covarr. *in regul. poſſ.* 2. *p.* §. 10. *n.* 5.

240 Cauſa enim hujus Regiæ præeminentiæ, origoque & principium illud præcipuum (dempta fundatione, & dotatione) eſſe poteſt, quoniam de jure Rex poteſt objicere, quòd Epiſcopum electum habet ſuſpectum quo probato electione tractanda eſt, ut dicit Innocent. *in c. ſuper his de accuſat.* refert Abb. multis in locis, & dicit ſingulare *in c. ſuper his column. & in c.* 1. *de elect.* Felin. *in d. c. ſuper his*, ubi multos citat Germ. *in c. inno. col.*

241 *fin.* 21. *d.* etenim & regis intereſt, noſſe qui ſint qui Eccleſias intra ejus provincias ſunt adminiſtraturi, ſicuti adnotarunt dicti Doctores, Ab. *in cap. ex parte de teſtib. & in c. quod ſicut de electio.* gl. *in c.* 62. *d.* Corſet. *in tract. de exul. regis quæſt.* 11. Joan. Selva *in tractatu de benef.* 2. *p. q. fin.* Guillel Benedic. *in c. Raynut. in verbo & uxorem nomine n.* 367. *teſtam.* Joan. Igneus *in repet. l. neceſſarios* §. *non alias n.* 331. *& ſeqq. ff. ad Syllania.* Joan. Ferrar. *in tract. de inſigni. pecul. Regum Franc.* 9. *jur.* Carol. de Graff. *lib.* 2. *Regalium Franc. jur.* 3. Chaſſaneus *in catal. glor. n. p.* 5. *conſideratio.* 24. *num.* 294. Petrus à Sancto Blaſio *in directorio electio p.* 1. *c.* 6. Cov. *in repet. regul. poſſeſſor.* 2. *p.* §. 10. *ſub n.* 5. Marta *tract. de juriſdict.* 2. *p. c.* 40. *n.* 26. *&* 27. *fol.* 262. de quo per nos latiùs agendum eſt commodiori loco infrà 5. *p. cap.* 1. dum de bullarum retentione erit explanandum 3. tom. in die (Deo dante) edendo.

Hinc reprehenſione digni ſunt Joan. Igneus *in* 242 *repet. l. neceſſarios* §. *non alias n.* 33. *ff. ad Syllanianum*, & ante eum Joan. Ferrald. *in tract. de inſigni. Reg. Franc. jur.* 3. aſſeverantes Hiſpaniarum Reges, hoc jus eligendi & nominandi Prælatos habuiſſe, ratione conceſſionis, quæ Carolo magno Imperatori ac Gallicano Regi conceſſa fuerat.

Quod quidem evidenter falſum eſſe, probant mag- 243 ni ac fide digniſſimi nominis Doctores ex hiſtoriis, & Chronicis, prout Carolus de Graffalis *lib.* 2. *Regalium Franciæ jur.* 3. *contra Ferraldum*, non tamen citato Igneo, latiſſimè Covarr. *in prælect. regul. poſſeſſor.* 2. *p.* §. 10. *à n.* 16. qui *ad fin.* etiam id firmantem refert Lugdunenſem ad edictum Henrici Regis *p. ult. n.* 39. *& ſeqq.* noviſſimè Camill. Borell. *de Regis Catholici præſtantia c.* 50. *ex n.* 36.

Dicit itaque Quintana-Duennas *in ſuo Eccleſ. lib.* 2. 244 *c.* 5. *fol.* 46. *&* 47. hanc conſuetudinem nominandi prælatos eſſe jam immemorialem, etiam ante nativitatem Caroli Magni, quoniam ſive accipiamus computationem temporum, quam facit Covar. *ubi ſuprà*, habito reſpectu & principio à tempore, quo celebratum fuit prædictum Concilium Toletanum ſecundum, quod firmat Cov. prædictum concilium præceſſiſſe nativitatem Caroli Magni ferè ſexaginta ann. ejus autem principatum plus quam octuaginta, ſive autem accipiamus computationem factam per Camill. Borell. ut ſcilicet Concilium Toletanum præceſſiſſet imperium Caroli Magni, & per centeſimum vigeſimum unum annum antea.

Hoc enim modo hanc computationem facit Cov. 245 *dum n.* 6. in hæc: Hoc verò jus ſecluſa præſcriptione, ſemoto item Romanorum Pontificum privilegio deducitur Concilio Toletano XII. *cap.* 6. etenim ſub Agathone aut Leone II. Romano Pontifice anno 1. Ervigii Gothorum Regis, qui Hiſpanias obtinebat, nativitatis Domini JESU-CHRISTI anno 785. authore Roderico Archiepiſcopo Toletano *lib.* 3. *c.* 12. qui ex Æra Cæſaris annum computavit ſeptingenteſimum vigeſimum tertium: & hanc computationem latiſſimè proſequitur.

At Camil. Borelli, *ex d. numer.* 36. dicit quòd 246 præſentandi jus & nominandi prælatos fuit anno circiter 669. in anno primo Agathonis Papæ, quo tempore fuit facta illa declaratio Concilii Toletani, in quo ſupponitur longo ante tempore, Regibus Hiſpaniæ jus illud competiiſſe, & cùm illud concilium fuiſſet in primo anno Regis Ervigii, qui tempore Agathonis Pontificis regnavit dicto anno 679. & ſic per centum viginti uno circiter annos, anteaquam Carolus Magnus potiretur Imperio, & ſequitur Quintana-Duennas ubi ſuprà, dicit hanc conſuetudinem nominandi prælatos eſſe immemorialem ante narum Carolum anno 695. tempore Regis Ervigii Gothorum, ut tradit Alphonſ. de Cartha. Archiepiſcopus Burgienſ. *in anacephaleoſi Hiſpanorum Reg. c.* 40. & Roder. Arch. Tolet. *de regib. Hiſpan. lib.* 3. *cap.* 12. Joan. Magnus Archiep. Upſalenſ. *in* 247 *Hiſtoria Gothorum lib.* 16. *c.* 23. itaque quacumque computatione admiſſa ſunt concordes omnes, ad minus

minus 80. annos ante Caroli Imperium, præcessisse Toletanum Concilium, clareque falli, & decipi Igneum & Ferandum.

248 Redeundo igitur ad beneficia consistorialia, de quibus in dictis indultis, & privilegiis Pontificalibus suprà adductis; attende, quòd licèt beneficia Consistorialia in duplici genere reperiantur, alia appellantur Consistorialia, quia reperiuntur scripta, & annotata in libris cameræ inter Consistorialia, sed de illius ex consuetudine non providetur Consistorialiter, hoc est, in Consistorio Papæ, ut tradit Caputaq. *decis.* 17. *& dec.* 19. *lib.* 1. Flamin. Paris. *de resign. benef. lib.* 8. *tom.* 2.
249 *q.* 6. *n.* 1. *&.* 2. alia sunt Consistorialia beneficia, hac ratione ita dicta, quia de eis disponit Papa in Consistorio coram Cardinalibus; Lapus *alleg.* 44. *col.* 2. latè Mandos. *in regul. de annot. quæst.* 16. *n.* 2. Rebuff. *super concord. ad præla. nominat. facien. vers. Consistorialiter.* Staphil. *de liter. gratiæ §. decem, n.* 67. *vers. quia* Petr. Greg. *Syntagmate jur. lib.* 15. *cap.* 4. *n.* 15. Sarner. *in regul. de annal. q.* 24. Mohedan. *decis.* 140. Put. *decis.* 502. *lib.* 2. & Glossator Hispanus Soto & Rebuf. & etiam
250 Mandos. *in regul.* 2. *Cancellariæ*, quæ quidem beneficia Consistorialia sunt monasteria virorum, ita docet Ludovicus Gomez *in regul. de subrogandis q.* 15. *ad fin.* Cabed. etiam *de Patronat. Regiæ coronæ c.* 24. *n.*
251 1. Mandos. *in regul.* 2. *Cancell. q.* 3. & non solùm sunt Monasteria, sed Abbatiæ, Prioratus, & aliorum Regularium præfecturæ virorum, ut declarat Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 8. *d. tom.* 2. *q.* 5. *sub n.* 6. *& ad fin.* 25. hæc omnia quæ de providendis, *&c.* idem Flamin. *ibid. q.* 6. *n.* 3.

252 Et nota, quòd horum Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Consistorialium valor æstimatus, & taxatus est in libro Consistoriali, in, & ipse valor attenditur in impetratione illorum, juxta quem fit compositio annatæ, ut latè Gomez *in regul. de valor. ex princ. in impetra. benef. q.* 3. *ad fin.* clariùs per ipsum Gomezium *ibi in præfatione vers. sed ulterius præmittendum*, &c. attende ulteriùs quòd Clemens VI. per unam Regu-
253 lam Cancellariæ, quæ est 2. in ordine, quam ad literam adducit Nicol. Garc. *de benef.* 5. *p. cap.* 1. §. 4. *in prin.* aliud agens, reservavit sibi horum beneficiorum consistorialium Monasteria virorum non omnia; sed illa duntaxat, quæ excedunt valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æstimatione, *ibi*, nec non omnia Monasteria virorum valorem annuum ducentorum florenorum auri communi æstimatione excedentium, & voluit, quod excessus hujusmodi in literis exprimatur, *&c.* de qua Regula ultra Glossatores scilicet Hispanum Sotum, Rebuffum, & Mandosium ibi ad id eam refert Gomez *in regul. de subrogand. col. q.* 15. *ad fin.* & idem *in regula de valore exprimen. q.* 3. *ad fin.* apud quem ibi *in præfatione d. vers. & sub eadem moneta*, &c. & iterum *in q.* 9. *ante fin.* §. *consequenter*, text. hic, videre poteris de origine, &
254 genere hujus monetæ Floren. & de vario ejus valore, & quod in Camera Apostolica in taxis pro ducato de Camera capitur, & alia multa de hac moneta Florenorum ibi vide.

Et adverte quoniam multi doctissimi hujus regulæ,
255 & doctorum sumpta occasione falsò effeverant, ut beneficia consistorialia esse monasteria, & similia supradicta quæ excedunt valorem ducentorum Florenorum auri, quoniam in hujusmodi beneficiis consistorialibus non est appositus valor nullus, sed omnia monasteria virorum Abbatiæ, Prioratus, *&c.* sunt de jure consistorialia, & per consistorium providenda, cujusvis valoris esse contigerit, ut expressè colligitur ex eademmet regula Cancellariæ dum reservavit Pontificis provisioni ea omnia Monasteria excedentia illum valorem prædictum, ita ut alia omnia Monasteria ad illum non accedentia, sed imò minoris sint, ut non reservata remanent consistorio, ut antea, & sic dicas, quòd beneficia consistorialia non requirunt aliquam summam,

& valorem ut talia dicantur, & taxa horum beneficiorum posita in libro consistorii non est facta, ut tanti, vel quanti esse debeant beneficia consistorialia, sed verus valor, & æstimatio uniuscujusque beneficii, sive magna sit, sive parva, ibidem est apposita, ut sciatur, & cognoscatur quantitas annatæ præstandæ, ut per Gomez. *ubi supra in d. regul. de valore ex prin. d. q.* 5. *ad fin.* itaque non in valore consistit beneficium esse consistoriale, sed in ejus qualitate; scilicet an sit monasterium virorum & similiter.

Attende insuper, quòd cùm de jure omnia Monas- 256
teria virorum, Abbatiæ Prioratus, & aliorum Regularium præfecturæ sunt providendæ in consistorio Papæ & ex hoc dicantur beneficia consistorialia ex su- 257
pradictis, non sequitur, nec est bonum argumentum: hoc beneficium non est scriptum in libro, vel à consistorio non fuit hactenus provisum, ergo non est consistoriale, potuit enim probabiliter non omnium dictorum beneficiorum habere notitiam Summus Pontifex, & sic nunquam illa providisse, & per consequens nec esse scriptum in libro, non enim hoc præjudicat veritati, ut quotiescumque contigerit, constare, & apparere, aliquod beneficium esse, vel fuisse Monasterium virorum, Prioratum, vel Abbatiam: ut possit consistorialiter provideri, sufficit enim, ut sit illius qualitatis, ut consistoriale dicatur, non enim in provisione beneficii consistit, esse consistoriale, sed in natura, & qualitate ejus, pro quo eleganter facit, quod 258
dicit Flamin. Paris. *de resignat. benef. lib.* 2. *quæst.* 2. *n.* 9. quòd si aliquis dicat de beneficio, quòd est consistoriale, non consuevisse consistorialiter provideri, ei incumbit onus probandi, testaturque ita fuisse in Rota determinatum in una Nolan. 2. Junii anno 1559. Caputaq. *decis.* 17. *lib.* 1. ex quo constat, quod etsi beneficium non provideatur consistorialiter, nihilominus consistoriale est, si sit generis, & naturæ beneficiorum consistorialium, monasteria virorum scilicet quemadmodum & è converso, non omnia beneficia, quæ sunt scripta in libro Consistorii providentur consistorialiter, quia multa sunt in eo scripta, quæ nihilominus ita non providenter, sed ut alia cætera, ut tradit Caputaq. *decis.* 19. *lib.* 1. *&. d. decis.* 17. Flam. Paris. *ubi proximè n.* 10. idem Falmin. Paris. *de resign. benef. lib.* 8. *tom.* 2. *q.* 6. *n.* 1. *&* 2. maximè quia de jure ad probationem 260
scriptura non requiritur, nisi in casibus specialiter ab eo expressis, ut vulgare est.

Quòd & comprobatur insuper, nam licèt aliqua 261
Ecclesia reperiatur descripta in Catastro Episcopi inter Ecclesias Collegiatas, nihilominus non habetur pro Collegiata, quia descriptio illa non probat Ecclesiam Collegiatam, juxta sententiam Barbatiæ *in cons.* 19. præclarè *consil.* 17. *num.* 3. *&* 4. *vol.* 1. *arg. l. non ob hoc, C. unde cognatis, l. non nudis, & l. nec tales C. de probat.* cui sententiæ proculdubio convenit, quod traditum est ab Ab. post alios *in c. dilecta de excessib. præl.* Aquil. *decis.* 100. optimè Mascar. *de prob. tom* 2. *concl.* 584. *n.* 11. ubi etiam congerit multa signa, per quæ Ecclesia probatur, 262
seu præsumitur Collegiata.

Et ita communis est stylus & praxis in Hispania: 263
quòd ad hoc ut beneficia dicantur consistorialia, aliquem valorem non requiri, nec scriptum esse in libro Consistorii Romanæ Curiæ, sed sufficiat realiter constare, ac apparere esse, vel fuisse monasterium Conventuale virorum, ut intrent privilegia, & indulta Romanorum Pontificum, concedentium horum consistorialium jus patronatus Catholicis Principibus Hispaniæ, & ita pluries fuit in ejus favorem determinatum, & sententiatum in Concilo supremo, & Cancellaria Vallisoletana in multis causis Prioratuum, habitis prius fide dignis informationibus, ac instrumentorum & testium literatorum, & fide dignorum Curialium præsentatis à Procuratoribus Cæsarii patrimonii attento stylo Romæ; etiam si ex adverso fuisset probatum,

& authenticè verificatum, prædictos Prioratus, & Abbatias non eſſe ſcriptas in libro conſiſtorii, de quo ſunt plures informationes & ſententiæ, & executoriales apud Secretarium Cameræ Regiæ, ex quibus omnibus inſtrumentis, bullis, proceſſibus, informationibus, Cartis Regiis, ſententiis, relationibus, & executorialibus, utriuſque tribunalis tam conſilii ſupre-
264 mi juſtitiæ, quàm Cancellariæ Valliſoleti fide dignam ſcripſit, redditque relationem ad mandatum conſilii Cameræ Secretarius Franciſcus Gonzal. de Heredia illius Secretarius, vir nimiæ fidelitatis, ac vitæ exemplaris, quæ relatio præſentata fuit, & exhibita ipſi conſilio: teſtatur itaque, evictum eſſe pro parte Cæſareæ Majeſtatis Prioratum S. Joan. de Caveiro,
265 Prioratum S. Mariæ de Sar, & prioratum Breami, omnes diœceſis Compoſtellanæ, ac pariter prioratum de Junqueira de Ambia Aurienſis diœceſis, Sancti Michaël de Deſcalada diœceſis Legionenſis, & Abbatiam Burgihundo diœceſis Abulen, Abbatiam S. Mariæ de Aguas ſantas diœceſis Aurienſis, Abbatiam de Cabadonga diœceſis Obetenſis, & beneficium quod vocant commendam Monaſterii *de nueſtra Sennora de Caſtellanos*, Hoſpitalis S. Mariæ de Hiermo, & nunc recuperata eſt Abbatia de Camba diœceſis Aurienſis, & alia plurima ſunt beneficia in quibus nunc de novo per recuperationem quotidie præſentat Cæſarea majeſtas, præſertim in hoc Gallo græco Regno, quorum lites nunc pendent. Prioratus etiam S. Mariæ del Campo civitatis Concinæ diœceſ. Compoſtel. recuperatus eſt.

266 Et quales ſint præſumptiones legitimæ, & adminicula probandi jus patronatus in antiquis, vide multa, optimaque, & elegantia poſt Lambertinum, & plurimos alios Maſcard. *de probat.* 2. *tom. concl.* 959. & *concl.* 960. *vero jus patronatus*, & *concl.* 1217. & *ſeqq.* quos referens ſequitur Cabedo *in tract. de patr. Regiæ coronæ cap.* 24. *per totum.*

267 Unum tamen te adverto, quòd ſacra Catholica Majeſtas non indiget iis præſumptionibus, quibus probatur jus patronatus, de quibus per eos DD. quoniam ipſe non tractat de probanda præſcriptione juris patronatus, quia hoc ille negans audiendus non eſt, cum illud ſatis habet fundatum ex tot privilegiis, & conſue-
268 tudinibus in beneficiis conſiſtorialibus ſuorum regnorum: ſed tractat duntaxat verificare, qualia ſint, vel fuiſſent hujuſmodi beneficia, quæ eſt multo minus rigoroſa probatio, & hoc cum ſimus in antiquis, ſeu etiam antiquiſſimis, ad præſumptiones, adminicula, & famam erit recurrendum.

269 Et ſic incipiendum eſt, an Eccleſia de cujus recuperatione ad Regiam coronam tractat, habeat arma regalia, vel aliqua ſimilis Regalis inſignis, quæ monſtret, fuiſſe alicujus Monaſterii virorum, juxta illud Lucæ 20. Oſtendite mihi denarium, cujus habet imaginem & inſcriptionem? & reſpondentès dixerunt, Cæſaris; Et ait illis: Reddite ergo, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari; & quæ ſunt Dei Deo: *l. qui libertatem* §. *ult.*
270 *& l. fin. de oper. publ.* quoniam in hæc antiquis non contemnendæ authoritatis, & probationis ſunt, ut loquendo in antiquis juris patronatus dixit plures allegans Zerol. *in prax. Epiſcop.* 1. *part. verb. arma* §. 2. latè Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 137. *n.* 31. poſt
271 Ripam, & idem *in lib.* 6. *præſumpt.* 73. *n.* 8. cùm res ejus eſſe præſumitur cujus eſt ſignum, & marcha, *l. quod ſtigmata, Cod. de fabricenſi. l. quod ſine qua ff. de pericu. & commodo rei vend.* & ex eo arguitur dominium, Boerius *deciſ.* 105. *n.* 9. Genuenſ. *deciſ.* 201. *n.* 3.
272 Maſcar. *de probat. concl.* 157. *n.* 3. Perez de Lara *de anni. & Capell. lib.* 1. *c.* 7. *n.* 36. *& ſeqq.* latè proſequitur Menoch. *de præſumpt. lib.* 3. *præſumpt.* 64. & quilibet inſignis artifex poteſt prohibere, ne alius ſuo
273 ſigno utatur, tradit Avend. *lib.* 1. *de exeq. man. c.* 19. *n.* 32. Matienſ. *in l.* 6. *tit.* 12. *gl.* 1. 2. & 3. *lib.* 5. *recop.* Ant. Gomez *in l.* 45. *Tauri n.* 77. Lara *ubi proximè.*

Item maximi momenti eſt & probationis Epitaphia, ſeu literæ ſcriptæ in lapidibus antiquis, quibus adhi- 274
beri fidem teſtatur Brixian. *de finibus regundis c.* 67. *n.* 2. qui loquitur in lapidibus Eccleſiæ, & etiam Zerola *in prax. Epiſc.* 1. *p. d. verb. arma*, §. 2. Bar. *conſ.* 135. Guid. Pap. *quæſt.* 341. *n.* 3. Perez de Lara *in tract. de Capellaniis lib.* 1. *cap.* 25. *n.* 33. facit gloſ. *in c. cum cauſam* ibi, columna vel lapide, *de probatio.* 285

Et loquendo in juris patronatus antiqui probatione, 275
conſulit Bal. *conſ.* 320. *vol.* 5. Maſcar. *de probat concl.* 958. *n.* 28. *tom.* 2. ubi plures allegat, & Menoch. *de præſ. lib.* 3. *præſumpt.* 90. *n.* 10. *& d. præſumpt.* 75. *n.* 7. ubi loquitur de inſcriptione in lapidibus, parietibus, & monumentis Eccleſiæ. Et procedit, quoad jus patro- 276
natus ipſius nominati & ſcripti, & deſcendentium ab illo cauſam habentium, vel quando aliàs dicta Epitaphia mentionem faciunt de familia, probant legitimè Lambert. *de jur. patron.* 2. *part. art.* 4. *q.* 10. *prin. lib.* 2. *n.* 11. *& art.* 10. *quæſt.* 9. *n.* 2. Maſcar. *de proba. ubi ſub. n.* 2. Cabed. *de patron. Regiæ coronæ c.* 31. *n.* 10. 286

Et generaliter loquens de inſcriptione in lapidibus, 277
monumentis, & parietibus antiquis poſitis in loco publico, ut his etiam in magnum præjudicium alterius fides adhibeatur, ſitque plena & perfecta probatio, optimè & latè examinat Menoch. *ubi ſuprà lib.* 2. *præſumpt.* 59. poſt gloſ. *in c. cum cauſam de probat* Specul. *in tit. de probat.* §. *videndum verſ. reſtat nono.* Imol. *in conſ.* 60. Decius *conſ.* 135. *col.* 1. Purpura. *in l.* 1. *num.* 155. *ff. ſi cert. pet.* Bar. & Bal. *in l. monumentorum C. de releg. & ſump. fun.* Calcaneus *conſ.* 99. *n.* 8. Marſil. *in rubr. C. de probat. n.* 191. Alva *in conſ.* 64. *n.* 27. Cravet. *in tract. de antiq. temp. in* 1. *p. prin. n.* 13. *&* 14. 287

Item etiam hiſtoriis, & Chronicis fides maxima adhi- 278
benda eſt circa hoc, juxta *l.* 1. *ff. de off. conſu.* Caputaq. *deciſ.* 190. 2. *p.* Zerol. *in praxi Epiſc. d.* 1. *p. verb. arma.* §. 2. Roderic Suar. *allegat.* 8. *n.* 21. Tiberius Decian. *conſil.* 21. *n.* 19. *vol.* 1. Hieron. de Monte Brixiano *de finibus regund. cap.* 62. *n.* 9. Baron. *in addit. ad Palatium Rub. in rub. de donat. inter introduct. n.* 2. *lit. A.* Avil. *in cap. præto. in proœmio verb. y Reina, n.* 9. Maſcar. *de prob. concluſ.* 287. Joan. Garc. *de nobilit. gl.* 8. *n.* 10. Laſarte de Gabell. *in præfatione n.* 23. *&* 25. & quod 279
jus patronatus antiquum probetur ex antiquis annalibus, eiſque eſſe credendum, dicit Reip. *in l.* 1. *n.* 73. *ff. ſi cert. pet.* & ibi Purpurat. *n.* 30. *&* §4. Idem Rip. *in c. cum Eccleſ. n.* 97. *de cauſ. poſſ. & propriet.* 29

Et unum non omittas, quod dicit Valaſ. *de jur. Em-* 280
phyteu. quæſt. 19. *n.* 26. *verſ. rurſus cum dico*, obtinuiſſe in cauſa ardua, quaſdam Eccleſias ad jus patron. Regium pertinere ex eo duntaxat quod in libro cenſuali poſito in archivo Eccleſiæ majoris Epiſcopatus Conimbr. ubi ſcriptæ erant Eccleſiæ. & reperiebantur ſcriptum in margine libri (Regis eſt) nec profuiſſe poſſeſſori ducentenarium, nec etiam immemoria- 281
lem præſcriptionem probatam, cùm in patronatibus regiis non currit præſcriptio, ſequitur Cabed. *ubi ſuprà quæſt.* 34. *n.* 3. *&* 5. ubi ad id citat Rebuff. *in* 4. *tom. ad leges Gallic. titul. de mater. poſſeſſ. in præfatione* 282
num. 133. qui declarant ibi, quando tales libri antiqui, quibus communiter creditur, vel reperiantur in loco, ubi ſolùm ſervantur authenticæ ſcripturæ, eſſeque ita articulandum. 29

Ex quibus deducitur, quòd licèt ſuperiùs dixerimus, 283
in bonis majoratuum præſcriptionem locum habere immemorialem, fallit, quoties conſtat ex initio, aliqua bona eſſe majoratus, ſive ex incorrupta & indubitabili fide teſtium, vel ex ſcripturis authenticis non erit locus præſcriptioni in talibus bonis, etiam ſi ſit centenaria, ut latè probat poſt alios Meres *tractat. de majorat.* 4. *p. quæſt.* 21. *n.* 53. *& ſuprà à n.* 49. & fulcitur ex doctrina. Avend. *in tract. de exequend. mand.* 1. *part. c.* 12. *n.* 6. *fol.* 75. ubi tradit, quòd quandiu conſtat, quòd 284
bona ſunt de platea, vel de foſſa, vel exitu civitatis ſunt 29

ſunt impræſcriptibilia, præſuppoſito & conſtito quòd talis ſit platea tam ampla, ſubque talibus confinibus, nam conſtito de qualitate ex ipſa rei natura, res eſt impræſcriptibilis, ſequitur Mer. *ibi num.* 52. *vide ſuprà num* 149.

285 Et generaliter quòd immemorialis præſcriptio non ſuffragatur, quando conſtaret de invalido, & injuſto principio, atque infecto titulo, quia tunc nihil operatur, quantumvis legitimè probata fuerit immemorialis, probant Pariſ. *de confiden. quæſt.* 28. Gonzal. *in regul. de alterna. gloſſ.* 18. *n.* 48. Triviſ. *deciſ.* 55. *num.* 64. Riccius *in præx. Eccleſ. jur. patron. deciſ.* 144. *num.* 18. ubi dicit Sacram Congregat. Concilii ita cenſuiſſe. Veral. *in deciſ.* 214. *p.* 3. Creſcent. *in deciſ.* 21. *n.* 4. *de probat.* Cardinal. Put. *deciſ.* 189. *num.* 5. *lib.* 1. *& deciſ.*
286 222. *lib.* 3. *& deciſ.* 436. *lib.* 2. Rot. *diverſ. in deciſ.* 731. quia cùm conſtet de veritate infecti tituli & principii, & ſic ſimus in claris, ceſſat præſumptio, quæ ex præſcriptione immemoriali reſultat, ex Doctoribus citatis, quia etiam loquuntur in jure patronatus, exemplificat Riccius poſt Gonz. *ſuprà.*

287 Ceſſat etiam prædicta immemorialis præſcriptio & effectus, quando conſtaret de mala fide *ex c.* 1. *de præcript. d. c. fin. eod. tit.* prout deciſum refert Mynſinger. *centur.* 1. *obſ.* 30. Jafred. *in dec.* 69. Balb. *de præſcript. p.* 3. *tit. de bona fide quæſt.* 6. Riccius *in praxi juris patronatus d. deciſ.* 144. *ſub. n.* 18. *verſ. ſecundus eſt caſus.*

288 Hinc inutile non erit quærere, an jus patronatus pertinens Regiæ coronæ & donatum à Rege alicui perſonæ, ſive Eccleſiæ, retineat ſuam primævam naturam patronatus Regii? In quo duo ſunt caſus diſtinguendi,
289 nam aut hæc donatio eſt abſolutè & ſimpliciter facta, nihil juris per Regem retentum in eo, & tunc dubium non eſt amittere ſuam primævam naturam, & variari, regularique ſecundùm naturam, & qualitatem donatarii, text. optimus *in cap. unico* §. *fin. de jur. patron. in* 6. Rochus de Curt. *verb. jus quæſt.* 7. *num.* 14. Lambert. *de jur. patron. l.* 1. *quæſt.* 1. *art.* 8. Rebuff. *in præx. beneficia tit. de præſentat. num.* 5. *&* 7. *&* 3. *part. ſignaturæ, verb. nec non juris patronatus n.* 8. Creſcent. *deciſ.* 3. *de jur. patr.* Duar. *de ſacris Eccleſiæ miniſter. lib.* 5. *cap.* 4. Didac. Perez. *in l.* 2. *tit* 6. *lib.* 1. *ordin. gloſſ.* 1. Spino *in ſpeculo teſtam. gloſſ.* 4. *n.* 16. Mandoſ. *in regul.* 1. *Cancella. quæſt.* 10. *n.* 4.
290 Covarr. *in pract. quæſtio cap.* 36. *n.* 2. *&* 5. Flamin. Pariſ. *de reſig. benefic. lib.* 2. *q.* 4. *n.* 36. dicentes omnes quòd, etſi aliquod jus patronatus originem habuerit ex patrimonio laici, & per conſequens, quòd ſit laicum; ſi tamen fuerit, vel ab initio, vel poſtmodum fundatione, teſtamento, donatione, aut alio quovis titulo in Eccleſiam tranſlatum, aut capitulum, ſeu Collegium Eccleſiaſticum, vel aliquam perſonam Eccleſiaſticam; erit omnimodo hujuſmodi patronatus Eccleſiaſticum, & amiſſa ſua primæva natura.

291 Quod & inſuper probatur; nam licèt Papa mihi conceſſerit caſtrum de plenitudine poteſtatis, poterit nihilominus contra me præſcribi, quia mea poſſeſſio non eſt Papalis, ita docet Bald. *in repet. l.* 2. *colum.* 5. *in* 7. *quæſt. C. de ſervit. & aqua.* ad quod ellegat text. *in l. ſed etſi reſtituatur ff. de jud.* & ut ſingulare commendat B. *in tractatu de præſtantia Card. in* 2. *part.* 1. *p. col.* 1. Socin. *concil.* 93. *circa primum col.* 6. *verſ. ad quintam rationem allegans l. ſi fundum per fideicommiſſum* §. *fin. cum ibi notat. de leg.* 1. *l. cum patronus de leg.* 2. latè Philipp. Decius alios ellegans & declarans *in l. omnibus cauſis, ff. de regul. jur. & conſ.* 8. incipit *privilegium immunitatis*, alios ad idem congerit Tiraq. *in tract. de cauſ.*
292 *ceſſante à n.* 217. moti omnes ea potiſſimum ratione, quia per variationem & mutationem perſonæ, alteratur, & variatur privilegium: & optime conducunt ad propoſitum, quæ poſt alios dicit Nicol. Boër. *deciſ.* 256. Avend. *de exequend. mand.* 1. *cap.* 1. *ſub n.* 21. *verſ. qui-*
293 *bus poteſt accommodari, & duobus præcedentibus*, quibus conſtat, quòd qualitas Regia non tranſit cum re in privilegiatum donatarium, ubi plures allegat, & ideo juriſdictio Regis licet non poſſit ultra immemorialem præſ- 294
cribi, tamen contra privatum, in quem ex privilegio ab ipſo Rege tranſlata eſt; tempore ordinario præſcri- 295
bitur, quòd latè comprobat. Sed an Princeps poſſit hoc jus patron. conceſſum à Summo Pontifice in beneficiis conſiſtorialibus alicui donare, latiùs examinabimus *infrà* 5. *p. tom.* 3. *prope diem edendo.*

Aut enim hæc à Rege donatio facta ſui juris patro- 296
natus, non eſt abſoluta, & ſimplex, ſed in emphyteuſim ad duas, vel tres vitas, vel in perpetuum in feudum juxta notata per Alvarum Vallaſc. *de jur Emphyteut. quæſt.* 50. *n.* 23. & latè Lambert. *de jur. patr.* 7. *q. prin.* 2. *p. lib.* 1. ubi diſputat poſt alios, an & quando jus patronatus in feudum dari poſſit, & cum articulis ſequentibus ejuſdem quæſtionis, & an in emphyteuſim, etiam vide eundem *in* 8. *q. prin.* 2. *p. lib.* 1. *art.* 4. puta quando adhæret caſtro vel villæ Regiæ in feudum conceſſæ, tunc cùm directum dominum (ut ita dicam) remaneat penes Regem ipſum, & in Coronam incorporatum, *juxta totum tit. C. de jur. emphyteu. & in decretal. de feudis, in teſtam. de feud. in uſibus feudorum*, tunc arbitror, tale jus 297
patronatus retinere ſuam primævam & originalem naturam, & ut bona Regiæ coronæ regulari, ita dicit Cabed. *in tract. de patron. Regiæ. coron. cap.* 4. *n.* 6. & hoc 298
caſu cauſa, à qua procedit origo attendenda eſt, *cap. dudum* 1. *de electio.* cùm ipſa cauſa adhuc duret, illud ſiquidem quod contingit ex cauſa de præterito, ad tempus cauſæ primæ & præteritæ referendum eſt *l. in ratione in prin.* §. *Imperator, ff. ad l. Falcidiam, l. Pompon.* 2. *de negotiis geſtis*, latè Rodrig. *de reddit. l.* 2. *q.* 17. *n.* 25. *per totum*, & ita etiam ex ratione à nobis ſuperiùs tradita dixit idem Cabed. *ibi q.* 5. *n.* 3. *&* 4. quod donatio 299
ſui juris patron. facta à Rege in Eccleſiam definit eſſe ſeculare, & efficitur totaliter Eccleſiaſticum ex mutatione perſonæ, *d. cap. unic. de jur. patr.* quod ſecus erit ubi non abſolutè facta ſit donatio ſed in feudum, juxta ſecundum membrum noſtræ diſtinctionis.

Quemadmodum etiam, quòd Epiſcopus, cujus dig- 300
nitati annexa eſt ex donatione puta, aliqua altera temporalis, puta, Ducatus, Comitatus (quod poteſt eſſe ut per Abb. *in c. inter dilectos n.* 5. *de fide inſtrum.* Molin. *de primogen. Hiſpan. lib.* 1. *c.* 13. *n.* 97.) habuerit aliquod jus patronatus, ratione hujus dignitatis temporalis, judicabitur Eccleſiaſticum enim vero cùm Comitatus ſit Eccleſiæ, & jus patronatus Comitatus, ſequitur, quod Eccleſiaſticum ſit, habetque cauſam à Comitatu, qui eſt Eccleſiæ, ita tenet Gambar. *in tract. de off. legat. lib.* 2. *n.* 418. *& ſeqq.* Sequitur Nicol. Garc. *de benef.* 5. *part. cap* 1. *n.* 155. *penes fin.* & ita non eſt ferendus Cabed. *ubi ſuprà, quæſt. n.* 54. dicens quòd ſi donatio pa- 301
tronatus fiat à Rege Epiſcopo, ut non Epiſcopo, & Epiſcopali dignitati, ſed ut Comiti, ut Comitatui unito Eccleſiæ, erit adhuc jus patronatus laicalis, qui convincitur ex ratione adducta & Doctoribus.

Ex qua quidem, & ex quibus rectè infertur, quòd 302
jus patronatus ſpectans ad prioratum, omnimodo erit Eccleſiaſticum, licèt ipſe prioratus ſit juris patronatus laici, nam prioratus ipſe eſt Eccleſiaſticus, & ſic ejus jus patronatus ſuam naturam ſequitur, juxta *d. cap. unicum* §. *fin. de jur. patron. lib.* 6. & quæ ſuprà diximus: & 303
licèt jus patronatus Eccleſiæ prioratus ſit laici, non tamen ipſa Eccleſia & Prioratus ipſe tanquam incapacis, quemadmodum cætera bona Eccleſiæ non ſunt patroni. Ita optimè tenet Nicol. Garcia *ubi proximè, d. num.* 555. *in fin.* juſtiſſimè reprobant Valaſcus *conſil.* 163. *ad fin.* 2. *part.* contrarium ſentientem, & probatur inſuper expreſsè ex Sacra Congregatione Concilii Tridentini quam ad literam refert ipſe Nicolaus Garcia *de benefic. tom.* 2. *part.* 9. *cap.* 2. *numero* 263. quod cùm ſereniſſimus Rex Portugalliæ illud inter alia dubia propoſuiſſet (tanquam adminiſtrator 304

perpetuus militarium jeſu Chriſti, ſancti Jacobi, & Avis ſui Regni) orta competentia cum ordinariis prælatis, an *cap.* 18. *ſeſſ.* 24. *de reformat.* dum diſponit in modo providendi beneficia juris patr. (ut nos ſuprà) an debeat obſervari in Eccleſia pertinentibus ad Regis præſentationem ratione magiſtratus militarium; congregatio cenſuit, imò debere obſervari, & in iſtis (nam iſtud jus patronatus eſt Eccleſiaſticum, *&c.*) & ſic contra eumdem Vallaſcum *ubi ſuprà.* Et per conſequens infe-
305 ras quòd appellationi emiſſæ in in proximè dictorum beneficiorum (tanquam Eccleſiaſtici juris patronatus) proviſione ob non ſervatam formam traditam à Trid. decret. in beneficiis cæteris juris patronatus Eccleſiaſtici utique eſſe omnino deferendum, aliterque vim fieri, declarabitur, aditus ſenatus per viam violentiæ ex iis quæ latiùs *capite* diximus *præcedenti.*

306 Item ultimò pro complemento adverte, quod ſi beneficia in quibus jus patronatus Regiæ coronæ competit in alium ſtatum ſint erecta; puta de Monaſterio, vel prioratu, in curatum vel aliam dignitatem: non amiſit corona ſuum jus patronatus, ſed illud retinet in erecto beneficio de novo, non enim extinctum fuit beneficium, in quo corona jus patronatus habebat, ſed alterata fuit duntaxat ejus qualitas ac natura, variatuſque duntaxat ipſius ſtatus, ut dicit Rebuff. *in prax. Epiſcopali tit. de vicariis perpetuis n.* 12. quod beneficii
307 facta commenda rector præſentabit in vicaria perpetua, & ſic bene dixit etiam Cabed. *de patron. Regiæ coro-*
308 *næ c.* 18. *à n.* 2. quòd facta commenda alicujus beneficii, quod erat antea juris patronatus Regis, pariter poterit præſentare in vicariis perpetuis earumdem commendarum. Et facit Rotæ deciſio adducta literaliter per Nicolaum Garciam *de benef.* 2. *tom.* 9. *p. c.* 2. *n.* 290. & facit ad propoſitum, quod dicit B. *in l. fidejuſſor.* §. *fin. ff. de pignorib.* Bart. poſt Jacob. Butr. *in l. ſi convenerit* §. *ſi quis ff. de pignor. actio* Sali. *in l. quamvis C. in quibus cauſi pign. tacitè contraha.* Neguſantius *in tract. de pignor.* 2. *p. memb.* 2. *n.* 25. & 26. ubi
309 dicunt, quòd quando res obligata tranſit in aliam for-
310 mam reducibilem ad primam materiam, non extinguitur jus pignoris competens in ipſa materia prima, quia res tranſit cum ſuo onere, & ſua cauſa, *l. ſi debitor C. de diſtract. pignor. c. ex literis de pignorib. l. age cum Geminiano C. de tranſaction. l. fin. C. ſi de ſenſu vel reliquis l. imperatores ff. de vectigal. & commiſ.*

311 Rurſus quoniam privilegia realia per alterationem rei non perduntur, Oldrad. *conſil.* 267. *num.* 3. *verſ. item ſi inſpiciantur*, quem ſequitur Cardin. Tuſc. *pract. concl. tom.* 9. *concl.* 749. *fol.* 575. *tit.* privilegia realia
312 per alterationem rei non perduntur, qui ibidem dicunt, quod privilegium alicujus prioratus ſi erigatur in cathedralem, nec ceſſat, nec perditur, quia nihilominus retinet priora privilegia, vide latè Meres *de majoratu* 1. *part. quæſt.* 11. *n.* 12. *cui* & bene conſonat Rotæ Romanæ *deciſ.* 7. *n.* 10. & *fin. p.* 2. *dtverſ.* ubi dicitur; quòd ita fuit judicatum in una Hiſ-
313 palenſi decimarum 11. April. 1567. & in una Toletana dimidiarum annatarum 2. Decemb. anno 1575. ubi deciditur, quòd poſſeſſio conferendi dimidias portiones in aliqua diœceſi, trahitur ad alias portiones noviter creatas ejuſdem ſpeciei, Cephal. *conſil.* 418. *n.* 54. & 55. *vol.* 3.

314 Quibus convenit rectè, quod ſi alicui competat jus ex privilegio, aut præſcriptione percipiendi decimas ex aliquo fundo, ſi alteretur, & varietur, modus ſeminis, ac fructuum, ex eis etiam decima ſolvetur & privilegium coſnervatur, Anton. *in c. cum in tua de decim.* Abb. *in c. cum Eccleſ. Sutrina de cauſ. poſſ. & propriet. n.* 54. latè Rebuff. *in tract. de decimis q.* 13. *n.* 61. *pag.* 47. Rip. *reſponſ.* 65. *n.* 8. Sylv. *in ſum. verb. decima quæſt.* 8. *fol.* 138. *col.* 3. poſt Hoſtienſ. Burſat. *conſ.* 50. *num.* 36. *lib.*
315 1. Alvar. Vallaſ. *conſ.* 58. *num.* 14. loquens in conſuetudine ſolvendi decimam ex tritico, ut ſi ſeminetur milium, etiam ſolvenda, Meres *tract. de majorat.* 1. *p. quæſt.* 10. *n.* 116. & ſuprà latè Burgos de Paz. *conſ.* 50. *n.* 8. qui 316
etiam loquuntur de habente poſſeſſionem percipiendi decimas de omni armento depaſcente in aliquibus defenſis, ut ſit etiam tuendus in poſſeſſione percipiendi decimas de omni frumento, ſeu alio fructu, nam præſcribens in terras certas decimas, videtur quoad omnes illius terræ fructus præſcripſiſſe. Et magis in noſtris terminis facit Rotæ deciſ. in cauſa Piſtorienſ. decanatus de anno 1554. coram D. Montis Flaſconen. quam adducit Guidobonus *deciſ.* 118. *& manuſcriptis:* & ad literam aliud agens refert illam Nicol. Garcia *de benef.* 5. *p. c. n.* 507. in hæc verba. Erecto beneficio dejure patr. laicorum in titulum dignitatis decanatus reſervato jure patronatus ipſius decanatus pro quatuor vocibus patronis beneficii, & pro quarta parte fratri laico. ii frui poſſeſſoriis beneficii, conſentientis erectioni & dotem augentis de propriis bonis, ſibi ab eo collectis, illud jus patronatus non eſt mixtum, ſed purè laicum ex fundatione & dotatione, *&c.*

Et facit, quia quando res empta ex pecunia re- 317
dacta ex re majoratus in ejus locum ſubrogatur, efficitur ipſius majoratus, cum omnibus qualitatibus primordialibus, & accidentalibus prioris rei, juxta text. *in c.* 1. *de vaſſallo decrepitæ ætatis.* Iſſ. *conſ.* 231. *n.* 1. *lib.* 1. Bar. *in l. general.* §. *hæres ff. de uſufruct. leg.* Greg. Lop. *in l.* 6. *tit.* 11. *p.* 6. *in gl. verb. que la non pudieſſe vender, col. penult. verſ. adverte etiam*, latiſſimè Molin. *de Hiſpanor. primogen. lib.* 4. *cap.* 4. *per totum*, & præcipuè *n.* 36. *& ſeqq.* vide latè Mer. *d. quæſt.* 11. *per tot.* quæ faciunt ad ea quæ ſuperiùs diximus, nam ſi tunc inveniatur aliqua Eccleſia, quæ eſt Parochialis, ſi appareat aliquando fuiſſe Monaſterium virorum & ſit conſiſtorialis, & per tempus in hunc novum ſtatum erecta, & redacta, nihilominus conſervari jus patronatus coronæ.

Quibus adde *leg.* 3. *tit.* 6. *lib.* 1. *recopilat.* quæ quidem 318
revocat privilegia ante facta & conceſſa à Regibus Hiſpaniæ beneficiorum *de las montañas*, quorum jus patronatus ad Regium patrimonium ſpectat, ibi: *Por ende por la preſente revocamos y damos por ningunas y de* 319
ningun valor y effeto todas y qualeſquieras mercedes por los dichos Sennores Rey Don Juan nueſtro Padre y Rei D. Henrique nueſtro hermano, y por nos y qualquer de nos hechos por donde concedieron, y concedimos à qualquier; ò qualeſquieras perſonas, que huvieſſen por juro de heredad tales Ygleſias, Parochiales, ò Monaſterios ò ante Ygleſias, y cada una ò qualquier dellas, y las cartas y privilegios, y confirmaciones dellas dadas, y queremos que no ayan fuerça ni vigor, &c. quæ lex fuit condita per Catholicos Reges Ferdinandum & Elizabeth Toleti anno 1480. quam menti tradas, quia in his partibus ſcilicet, *de las montannas*, plura ſunt hujuſmodi privilegia, quæ ejus deciſione poſſunt impugnari.

CAPUT IX.

A proviſione beneficii ſive curati, ſive ſimplicis, per ſuperiorem facta jure devoluto, appellationi non deferens an judex vim facere dicetur.

SUMMARIUM.

1 *Qualitas beneficiorum, de cujus proviſione tractatur, alterat & variat prohibitionem appellationis.*
2 *Appellationi emiſſæ à proviſione Parochialis vacantis ſive judicialiter, ſive extrajudicialiter, à quoviſve fiat, deferendum non eſt.*
3 *Devolutio ad ſuperiorem fit cum omnibus qualitatibus & requiſitis in prima proviſione, ac ſi fieret ab inferiori.*
4 *Primæ & ſecundæ inſtantiæ eadem eſt natura.*
5 *Exceptiones, quæ admitti non debent in prima inſtantia, nec etiam admittendæ ſunt in ſecunda.*

6 *Exceptio*

6 *Exceptio per quam mutatur figura judicii, non eſt admittenda in cauſa appellationis.*

7 *Cauſa ſummaria in prima inſtantia ſuam naturam retinet & in ſecunda.*

8 *Si aliqua diſpoſitio aut ſententia lata ab inferiori executionem mereatur, ſi ob aliquam cauſam ad ſuperiorem facienda ſit tranſlata, pariter eam meretur.*

9 *Judex appellationis ſuccedit primo judici tanquam confirmator vel infirmator.*

10 *Judex ſubrogatus repræſentat primum, & ejus poteſtatem.*

11 *Superior judex poteſt facere, quæ poterat inferior.*

12 *Creditor meus ſi conveniat meum debitorem, contra quem habeo viam executivam, pariter & ipſe poterit executivè experiri.*

13 *Creditor ſuſtinet imaginem debitoris, cujus debito convenit.*

14 *Subrogatus retinet qualitates & naturam ejus, in cujus ſubrogatus eſt.*

15 *Ordinario providente Parochialem quoad executionem ejus juxta Trid. non attenditur quo jure an inſtitutionis, an meræ collationis, an confirmationis, & ſic nec devolutionis.*

16 *Privilegium exequendi proviſionem Parochialis non eſt datum juri providendi, ſed ipſi proviſioni, quia provenit ex natura cauſæ.*

17 *Appellari ſi non poterat à juriſdictione ordinaria, pariter nec poterit appellare ab eadem prorogata.*

18 *Privilegium guarentigiæ inhærens juri & actioni debiti tranſit, ad quemcumque tranſit actio.*

19 *Conc. Trid.* ſeſſ. 14. de reform. c. 18. *& motus proprii Pii V. diſpoſitio loquens in ordinario habet etiam locum in Epiſcopo prorogato.*

20 *Exequendæ proviſionis Parochialis privilegium non eſt conceſſum providenti, nec ejus contemplatione, ſed proviſioni, & ideo per variationem perſonarum non extinguitur, nec alteratur.*

21 L. tempus 29. ff. de re judic. *verba ponderantur.*

22 *Appellationis ſublatæ privilegium ſi conceditur cauſæ, eſt reale, & totum univerſaliter comprehendit.*

23 *Ordinario aliqua ratione differente executionem proviſionis Parochialis, ſi illam interim ſuperior revocet, & aliam ferat ſententiam, poterit ſuam exloqui, cùm vacans inveniat beneficium.*

24 *Ratio propter quam exequitur proviſio Parochialis vacantis, militat in providente jure devoluto, cum idem animarum periculum adeſt in Eccleſia vacante.*

25 *Devolutio introducta fuit ob negligentiam providenti.*

26 *Privilegii cauſa durante durat ipſum privilegium, & ejus effectus.*

27 *Periculo durante, ob quod aliquid fieri mandatur, durat mandatum, dum durat periculum, & ceſſat illo ceſſante.*

28 *Pro certa & determinata cauſa ubi aliquid conceditur, durat, quandiu durat ipſa cauſa.*

29 *Generalis diſpoſitio non intelligitur dumtaxat de prima perſona, quoties per illam non eſt ſatisfactum intentioni diſponentis, ſed iterum per aliam perſonam debet ſatisfieri.*

30 *Appellationi à proviſione Parochialis jure devoluto ſive judicialiter, ſive extrajudicialiter non deferens ſuperior, vim nullam facere, decernitur.*

Expenditur text. in c. 2. §. niſi, de ſupplenda negligentia Prælatorum, *ibid.*

31 *Appellationi à proviſione beneficii ſimplicis facta jure devoluto non deferens an vim faciat.*

32 *Appellationi à proviſione beneficii facta per ordinarium extrajudicialiter non defertur, ſecus ſi judicialiter, quia tunc utrumque habet effectum.*

Et ſecundum hanc diſtinctionem pluries determinavit Rota Romana, prout refertur, ibid.

33 *Jure devoluto proviſio facienda eſt cum cauſæ cognitione, an lis finita ſit intra tempus, an ſcientia habita fuiſſet vacationis, & à quo tempore, & alia diſcutienda, ex quibus cauſatur devolutio.*

34 *Devolutio jure facta proviſione non citatis quorum intereſt, ſenatus aditus per viam violentiæ dare ſolet tertium genus, ſcilicet,* oyendo de nuevo, y reponiendo lo hecho no haze fuerça.

35 *Devolutivo jure facta proviſio etiam beneficiorum ſimplicium judicialiter (ut requiritur) appellationi emiſſa non deferens vim non facit.*

36 *Devolvitur proviſio ad ordinarium appellatione remota, ob controverſiam intra patronos non finitam intra terminum datum ad præſentandum.*

37 *Devolvitur proviſio ad ordinarium non præſentante patrono idoneam perſonam intra terminum appellatione remota, ita tamen ut patrono in poſterum nullum paret præjudicium.*

38 *Devolvitur electio ordinario ob electionem factam per electores ultra tempus jure præfixum, & illa confirmatur appellatione remota.*

39 C. nulla, §. ſi autem de conceſſione præbendæ, *verba pulchrè ponderantur, & interpretantur.*

40 *Diſpoſitio manduns aliquid exequi intelligitur appellatione non obſtante quamvis id non exprimat.*

41 *Contradictio ſeu querela remota à jure tacitè ſubintelligitur remota appellatio.*

42 C. literas ad fin. de ſupplend. neglig. prælat. *verba interpretantur.*

C. cum propter de jure patron. *ponderatur, ibid.*

43 C. cum pro defectu verſ. is verò ad quem, *ponderatur, quæ jura curans omnem dilationem tollere proviſione beneficii jure devoluto facta.*

44 *Dilationem ubi res non recipit, appellationi non eſt deferendum.*

45 *De devolutione omnia ferè jura tractantia præ oculis habent maximum damnum & periculum Eccleſiarum & animarum, cauſatum ex diutina proviſione.*

46 *Periculum & damnum proveniens ex longa vacatione beneficii fortius viget in proviſione jure devoluto facta, & de ratione.*

47 *Appellari licèt non poſſit à proviſione beneficii ſimplicis facta judicialiter, tamen fallit, quando proviſio ſit jure devoluto, & de ratione.*

48 *Devolutivo jure facta proviſio non parat perpetuum præjudicium patronis, aut electoribus,* &c. *ſed pro illa tantùm vice.*

49 *Devolutio ſi revera non eſt cauſata; nèc de ea conſtat ex actorum inſpectione appellationi remiſſæ deferendum eſſe, decernit Senatui.*

50 *Devolutione revera non cauſata proviſio eſt nulla ipſo jure, ex defectu poteſtatis.*

51 *Devolutione non cauſata facta proviſio per ſuperiorem non convaleſcit, etiamſi poſtea cauſari contigerit ob negligentiam inferioris.*

52 *Quando unum diſponitur, & alterum ſupponitur, non poteſt verificari diſpoſitio, niſi priùs verificetur ſuppoſitio.*

53 *Qualitas attribuens poteſtatis in primis debet conſtare.*

54 *Appellationi defertur à ſententia nulla, etiam aliàs privilegiata.*

55 *Attentata an ſit proviſio jure devoluto facta appellatione pendente.*

56 *Appellat. ab una cauſa non ſuſpendit aliam diverſam.*

57 *Appellatio ab uno articulo non ſuſpendit juriſdictionem in tota cauſa, nec afficit tertium.*

58 *Proviſio facta jure devoluto, eo quòd præſentatus ſit indignum, ſi non apparet de indignitate, erunt tentata geſta appellatione pendente.*

Pauli de Caſtr. doctrina declaratur, ibid.

59 *Devolutionem, qua fundatur quis, ſufficienter probare tenetur.*

60 *Tempus præfixum collatoribus ad providendum non currit à die vacationis ſed à die ſcientiæ, & notitiæ.*

61 *Tempus jure præfixum ad providendum currit à tem-*

pore quo ſciri debuit, ut in Epiſcopo, qui ſingulis annis tenetur viſitare.

62 *Patronis currit tempus ad præſentandum datum à jure vel à fundatore, à tempore notitiæ, non à tempore vacationis.*

63 *Scientia aliquorum ex patronis non nocet aliis ignorantibus vacationem.*

64 *Devolutio ut locum habeat omnium patronorum, aut electorum ſcientia requiritur, imò jus ſcientium vacationem conſervatur per ignorantes, ut excludatur devolutio.*

65 *Devolutio ut cauſetur ex negligentia ſufficit ſcientia præſumpta, determinanda à judice.*

66 *Devolutio debet fieri cum cauſæ cognitione, & citatione quorum intereſt.*

67 *Devolutio non fit ad Epiſcopum ob litem inter ipſum & patronos motam non finitam.*

68 *Mota lite inter Epiſcopum & patronos interim dum lis terminatur, Epiſcopum apponit œconomum.*

69 *Patrono aut Epiſcopo exiſtente in quaſi poſſeſſione currit tempus lite pendente ſuper proprietate.*

70 *Devolvitur beneficium Epiſcopo lite mota inter patronos diſcordantes, nec ſit finita intra terminum præfixum ad præſentandum.*

71 *Devoluto jure facta collatio ob litem non finitam intelligitur ſalvo jure poſtea evincenti jus patronatus, ob litem non finitam.*

72 *Devoluto jure proviſum poteſt evincens jus patronatus repræſentare juris ſui conſervandi cauſa.*

73 *Devolutio in beneficio juris patronatus quando & quibus locum habeat, remiſſivè.*

74 *Devolutio non cauſatur durante lite ſuper jure conferendi, aut eligendi ultra tempus à jure præfixum.*

75 *Tempus non currit conferentibus, aut eligentibus, impeditis impedimento juris, aut facti.*

76 *Patronum excuſat impedimentum, ut illi non currat tempus, non tamen excuſat lis non finita.*

77 *Proviſio Magiſtralis aut Doctoralis non facta per capitulum intra ſex menſes an devolvatur Epiſcopo, remiſſivè.*

78 *Devolutio cauſatur, quando patronus ſive Eccleſiaſticus, ſive ſecularis præſentat indignum, inhabilem, aut incapacem.*

79 *Devolutio cauſatur generaliter collatione, aut electione incapacis, aut aliàs indigni.*

80 *Ordinarius debet inquirere & ſcire conditionem ejus, cui confert.*

81 *Devolutio ob ipſum terminum fit ſuperiores gradatim.*

82 *Devolutio in electionibus ad quos fiat, & quemadmodum, remiſſivè.*

83 *Devolutio quemadmodum & quibus caſibus fiat de capitulo ad Epiſcopum, & de Epiſcopo ad capitulum, remiſſivè.*

84 *Devolutivo jure facta Proviſi Parochialis an formam examinis per concurſum requirat.*

85 *Devolutio quando contingat Magiſtralis aut Doctoralis ad Epiſcopum ob lapſum temporis dati Capitulo ad eligendum, ſervari an debeat in ejus proviſione forma concurſus & examinis, reſolvitur affirmativè, num. ſeqq. contra Nicol. Garc.*

86 *Devolutio beneficii cum omnibus qualitatibus, quæ à principio inerant beneficio.*

87 *Devolutio fit ad ſuperiorem cum eiſdem qualitatibus, quibus inferior providere tenebatur.*

88 *Superior ad quem beneficium devolvitur, debet illud providere habenti qualitates à fundatore requiſitas.*

89 *Devoluta Parochialis proviſione debet ſuperior adhibere concurſum, ut determinavit congregatio Concilii.*

90 *Devolutivo jure facta proviſio Parochialis juris patronatus laici ſervatur forma concurſus, licèt aliàs non requiratur, quando providetur ad præſentationem patroni, & de ratione.*

91 *Nicol. Garcia evidenter convincitur,*

SÆpè contingit, de hac difficultate in ſupremis prætoriis dubitari an ſcilicet, vis fiat non deferens hujuſmodi appellationi à proviſione beneficii jure devoluto geſta; ſed cùm ex qualitate beneficii, de cujus proviſione tractatur, ſolet variari prohibitio appellationis, & ejus privilegium, aliud ſiquidem in Parochialibus ſit diſpoſitum, aliud verò de ſimplicibus prædicitur, ideo de ſingulis quoad præſens dubium neceſſarium erit diſceptare. 1

Et quod attinet ad beneficium curatum devolutum ad ſuperiorem ob negligentiam providendi intra terminum à jure ſtatutum, vel ob aliquas alias cauſas eo inductas, nullum dubium eſſe poteſt; violentiam non committere ſuperiorem, illud jure devoluto providentem; appellationi interjectæ minimè deferentem, nam ut ſuperiùs diximus exactè *in* 2. *cap.* 13. *à num.* 108. *d* proviſione Parochialis ſive judicialiter, ſive extrajudicialiter celebrata non deferentem appellationi nequaquam vim facere, ex Concil. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 18. & aliis authoritatibus, rationibus, & fundamentis, quas ibi videre potes, ex animarum maximo periculo rectè in illis conſiderato, ac ideo cùm à quovis provideatur, ſive inferiori, ſive ſuperiori, cum ſua qualitate, natura, & privilegio, atque ſua cauſa (quæ durat & viget in utroque) tranſit. 2

Etenim devolutio ad ſuperiorem fit cum ſuo onere, & qualitatibus omnibus requiſitis in prima proviſione ac ſi fieret ab inferiori, probant Felin. *in c. cùm acceſſiſſent de conſtitutionibus, n.* 18. Roch. de Curt. *de jur. patron. verbo honorificum quæſt.* 3. Lambert. *de jure patron. eod. tract. de jur. patr.* 3. *p.* 2. *lib. quæſt.* 7. Rebuff. *in prax. benef. tit. de devolut. à n.* 40. & idem Rebuff. *in repetit. c.* 2. *de conceſſione præbend. in fi.* Corraſ. *de benef.* 4. *p. c.* 4. *n.* 16. Ferrer. *conſ.* 211. *n.* 12. Azeved. *in l.* 5. *tit.* 6. *lib.* 1. *recop. n.* 2. Joan. Gutier. *conſ.* 1. *n.* 31. Cabed. *deciſ.* 52. *n.* 4. *& deciſ.* 72. *n.* 9. *p.* 2. & idem *in tract. de patron. Regiæ Coronæ c.* 22. *n.* 3. & 4. Azor. *inſtit. moral. lib.* 6. *c.* 27. *q.* 8. Perez de Lara *in tract. de anniver. & Capell. lib.* 2. *c.* 10. *n.* 27. ſed hujuſmodi beneficii proviſio coram inferiori facta habet hoc privilegium, hanc qualitatem, & naturam non differendæ executionis, ergo cùm eadem tranſit ad ſuperiorem cui devolvitur. 3 4

Hinc etiam eſt, quòd primæ & ſecundæ inſtantiæ naturam eandem, non diverſam eſſe, dicitur, ac quæ in prima inſtantia admitti non poterant, nec admittenda ſunt in ſecunda, *l. poſt quam* §. *Imperator, ff. ut legat. nomine caveatur l. ſi quis cum major,* §. *accuſaſſe ff. de bonis libertorum authent. ut cum de appellat. cognoſc. ſub pri. collat.* 9. *l. fin. ff. de re jud.* Bart. *in l.* 3. §. 1. *n.* 5. *ff. de duobus reis.* Bald. *in l. fin. ff. de poſtulat.* Imol. *in l. hoc amplius* §. *fin. ff. de damno infecto.* Abb. *in c. cum Joan. n.* 17. *de fid. inſtrum.* optime Parla. *lib.* 2. *rerum quotid. ca. fin.* 5. *p.* §. 11. *à n.* 55. *cum duobus ſeqq.* Cyn. & alii per Alex. *conſil.* 96. *n.* 5. *lib.* 2. Joan. Baptiſt. Aſin. *in prax. judic. in princ. cap.* 4. *n.* 13. latè Felin. *in c. fraternitatis in princ. n.* 1. *de teſtib.* pro quo eſt text. *in cap. tua nobis de appell.* quapropter dicit Bald. *in l. per hanc C. de tempor. appel.* ut in ſecunda inſtantia appellationis admittenda non eſt exceptio, per quam mutetur figura judicii. Hinc eſt quòd cauſa ſummaria in prima inſtantia, ſuam naturam retinet & in ſecunda, Put. *deciſ.* 426. *n.* 2. *& deciſ.* 434. *n.* 3. *lib.* 2. Caſſiad. *deciſ.* 8. *n.* 1. *&* 6. *de reſcript.* Rot. *deciſ.* 43. *n.* 2. *p.* 2. *diverſ.* Marqueſl. *de commiſſ.* 1. *p. c.* 3. *n.* 35. 5 6 7

Rurſus probatur, nam ſi aliqua diſpoſitio, ſeu ſententia lata ab inferiore executionem mereatur, ſi ob aliquam cauſam ad ſuperiorem facienda ſit tranſlata, & devoluta; pariter & eam meretur, optimè Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fin.* 5. *p.* §. 15. *n.* 8. Put. *deciſ.* 426. *lib.* 2. Rot. *deciſ.* 19. *n.* 3. *de re jud. in no.* quia judex ſecundæ inſtantiæ ſuccedit judici priori, Capic. *dec.* 86. *n.* 19. *& per l. tutor. in prin. ff. de uſuris, & cap. Raynut. in fi. de teſtam.* 8

Spe-

Specula. *in tit. de expenſ. in §. nunc videndum, verſ. & nota quod expenſa*, &c. tenet ipſe Guid. Pap. *in tract. de appellat. n. 5. concl. 6.*

9 Et facit quod dicit Bald. *in tit. de pace Conſtant. §. hoc quid nos n. 15.* quod judex appellationis ſuccedit judici tanquam confirmator, vel informator, Alexand. *conſil. 174. col. 1. in prin. & n. 5. vol. 6.* Natta. *conſil. 573. n. 35. in fin.* Pedr. Surd. *deciſ. 147. n. 2.* & ideo cauſa appellationis dicit eadem, *cap. non injuſtè, in fin. de procurator.* Specul. *tit. de juram. calum. 4. ſequitur, n. 3.* Surd. *ubi proximè n. 3.* Cynus *in l. invictus n. l. invictus num. 22. q. 14. C. de procurat.* Alexand.

10 *conſil. 56. n. 5. vol. 2.* poſt alios dicit Surd. *ubi n. 1.* ut

11 judex ſubrogatus primum, & ejus poteſtas repræſentet, ac propterea quod poterat facere inferior, item libet ſuperiori, ut ibidem *d. conſil. 19. 184.* incipit Joannes Salano *n. 5. lib. 3.*

Et facit doctrina Guido de Cuſa *in tract. de inſtru. guaren. n. 25. & ſeqq. vol. 5. tractatuum diverſorum an-*

12 *ti.* quòd meus creditor ſi vult convenire meum debitorem contra quem habeo viam executivam pariter poterit adverſus illum executiva experiri, quia creditor ſuſtinet imaginem ſui debitoris *l. cum notiſſimi §. ſed cum illud. C. de præſcript. 30. vel 40.* ubi adducit ſimile de

13 emptore nominis & ceſſionarii, ubi latè nonnulla adducit, quæ conducunt ad propoſitum, non latè *infrà 4. p.* de exceſſu de perſona ad perſonam, *cap. 8. à n. 247. verſ. rurſus quæri poteſt, & c. 7. n. 175. eod. 4. p.* ergo pariter iſta proviſio è quavis perſona ſive inferiori ſive ſuperiori fiat, executionem debet mereri.

14 Quoniam ſuperior ob negligentiam inferioris in ejus locum ſubrogatus eſt, quare ex natura ſubrogati, cujus proprium eſt ſervare, & retinere qualitates quæ inerant in eo in cujus locum ſubrogatum eſt, *l. ſi eum, §. injuriarum, ff. ſi quis cautio l. ſi filiæ §. Titiæ, ff. de condit. & demon. l. ſi donatæ §. ſi ſponſus, ff. de donat. inter. l. Pater. ff. de adimen. l. ſi cum dotem, §. ult. ff. ſolut. matrim. l. ſi & rem ff. de petit. hæred. d. l. Imperator; §. ult. cum l. ſeq. ff. de legat. 2.* & alia jura, eandem naturam juſque præbentia rebus, & perſonis ſubrogatis. Et in terminis collationis ponderat hanc

15 regulam Selva *de benef. 3. p. quæſt. 49.* & multò fortiùs procedit, quando ad ipſum ordinarium facturum inſtitutionem, ſeu confirmationem liberè proviſio devolvitur; non enim attenditur, quo jure Parochialis provideatur; ut non obſtante appellatione, proviſio exequatur, an jure inſtitutionis, an jure confirmationis, an liberæ collationis, juxta text. *in d. Concil. Trid. ſeſſ. 24. de*

16 *reform. cap.* 18. & ſic nec eſt attendendum, quando jure devoluta: quia non juri providendi privilegium illud datum eſt, ſed ipſi proviſioni, provenit ſiquidem ex naturæ cauſæ: pro quo faciunt quæ Cynus *in l. ſi quis ex conſenſu, C. de Epiſcop. audient.* gl. & Doctores *in cap. penult. d. offic. deleg.* Bart. *in d. l. Epiſcop. C. de Epiſcop. audien.* Angel. *in l. 1. col. 2. ff. de judic.* Iſſ. *in l. ſi quis adverſus, c. D. precib. Impera. offer.* Decius

17 *conſ. 3. & in conſ. 25.* Gram. *deciſ. 9. n. 4. & 5.* ubi eleganter dicunt, quòd ſi à ſententia lata juriſdictione ordinaria non poterat appellari, pariter nec poterit appellari à lata juriſdictione prorogata.

18 Et facit etiam optima doctrina Guid. De Cuſa *in tr. de inſtrum. guarent. n. 28. & 29.* ubi dicit, quòd ſi privilegium guarentigiæ inhæret juri, & actioni debiti, ac ideò ad quemcumque tranſierit ipſum jus, tranſit ſimul privilegium guarentigiæ, quia tranſit cum ſua cauſa, *l. ſi convenerit, §. ſi fundus, ff. de pignor. actione*, & cum omni ſuo auxilio, & beneficio, *l. d. omnibus, ff. reg. jur.* ubi loquitur de creditore; contra debitorem ſui debitoris agere volente.

19 Et in terminis hoc videtur aſſeverare Mareſcot. *var. reſolut. lib. 1. cap. 52. n. 24. in fin.* dum dicit, quod Concil. Trid. *ſeſſ. 24. de reform. cap. 18.* & motus proprii Pii V. dum loquitur de ordinario, habet locum etiam in Epiſcopo ſubrogato, juxta *d. §. injuriarum.*

Rurſus quoniam hoc privilegium exequendæ pro- 20
viſionis parochialis eſt non conceſſum providenti nec
ejus contemplatione, ſed proviſione, eſtque ei inhæ-
rens, & ideo per variationem perſonarum non extin-
guitur, nec alteratur, *l. non ſolum, ff. de in integr. reſtit. l.*
interdum, ff. de mino. l. exceptiones quæ perſonis princ. &
& in §. rei autem cohærentes, ff. de except. argum. l. in
omnibus, ff. de reg. jur. l. ſi tibi §. pactum, & l. hæred.
ff. de pact. & l. ult. ff. de injuriis, l. ſenator. de ritu
nuptial. l. Titia Seio, §. uſuras, ff. de legat. 2. & facit
text. *in l. tempus 29. ff. de re jud.* ubi quia cauſæ magis 21
quàm perſonæ beneficium præſtatur, &c. argum.
c. privilegium de reg. jur. in 6. & quæ latè ibi Dinus *à n.*
9. & ibi gl. fin. *in addit.* Innocent. *in. c. Abbat. de ver-*
bor. ſignif. in fin. & ibi Abb. *n. 16.* gloſ. *in c. cum veniſ-*
ſent, & in cap. probatum de inſtitutionib. Bar. *in l. quia,*
ff. ſolut. matrim. Felin. *in cap. mandata de præſumption.*
& ibi addit. *circa fin.* latè per Card. Tuſc. *in 6. tom. lit.*
P. verbo privilegium reale.

Et quando privilegium appellationis ſublatæ conce- 22
ditur cauſæ, ſit reale, adeò ut totum comprehendat
univerſaliter, tenet eleganter Philip. Fan. *in c. inter-*
poſita 70. §. ille denique, verſ. ſed ſi quæratur. n. 7. de
appel. Felin. *in cap. cauſam quæ ſub n. 27. de reſcript.*
Decius *in cap. paſtoralis ſub n. 30. de appell.* Menoch.
etiam *de adipiſcen. poſſ. rem. 4. q. 99. ſub. num. 814.* &
conducunt quæ Abb. *in d. c. paſtor. n. 6. verſ. adde*
aliam, & ibi Fran. *ſub n. 22. q. 6.* & idem Franc. *in*
d. §. ille denique n. 7. verſ. ſed ſi quæratur, in fin.

Deinde faciunt quæ ex Hieronymo Gonzal. *in re-* 23
gul. de menſi. gl. 6. n. 222. latè probavimus *ſuprà hoc*
lib. 3. cap. 4. à n. 31. circa ſecundam inſtantiam illius
quæſtionis, quòd ſi ordinarius non providet beneficium
curatum, quia ſuperior ad quem itum eſt, per appella-
tionem ab aliquo gravamine, retinens cauſam, providit
beneficium, vel aliqua juſta cauſa ipſe ordinarius ſuſ-
pendit, executionem ſuæ ſententiæ, & proviſionis,
nam lata à ſuperiore eam poteſt exequi cùm inveniat
beneficium vacans, militat ſiquidem in hac ſecunda
ſententia, & proviſione ratio privilegii, hoc eſt pericu-
lum longæ vacationis, de qua per *d. c. 18. Concil. Trid.*
& nos exactiùs *in lib. 2. cap. 13. de appellatione à provi-*
ſione. Quæ ratio cùm durans reperiatur in providente 24
Parochialem jure devoluto, quia reperit beneficium
vacans in maximum animarum, & Eccleſiæ periculum,
quoniam hac de cauſa introducta eſt devolutio ob ne-
gligentiam providentis, *cap. 2. cap. quàm ſit de electione*
lib. 6. cap. ne pro defectu de electione, cap. unic. de jur.
patr. lib. 6. cap. quia diverſitatem de conceſſ. præbend.
cap. licet. ſupplend. negl. prælat. nihil mirum quòd ſupe- 25
riori pariter liceat ſuam exequi proviſionem.

Et ſic durante cauſa privilegii debet ipſum privile- 26
gium, ejuſque effectus durare, & perſeverare, ut per *l.*
ſemper §. negotiatore, ff. de jure immun. l. ſi cui §. 1. ff.
ex quibus cauſis major. l. 2. §. omnes de judicis, l. Titia,
§. uſuras, ff. de legat. 2. l. qui nomnibus, ff. de admi-
niſt. tut. dicit ſignor. Homodeus *conſ. 135. paterf. col.*
1. n. 6. Tiraq. *in tract. de cauſa ceſſante n. 17. l. eam*
legem C. de excuſa. mun. lib. 10. l. fœminas ff. de ſenator.
& durante periculo ob quod aliquid fieri mandatur tunc 27
ceſſat mandatum, dum ceſſat ipſum periculum; non
aliter, Bal. & poſt eum Salic. qui dicit notabile *in l. 1.*
per text. *ibi C. de nautico fœnore* ſequitur Iſſ. *in l. 1.*
col. 13. verſ. & circ. hoc ff. de off. ejus cui mand. & juriſd.
Tiraq. *ubi proxime n. 42.*

Nam ubi aliquid ſimpliciter conceditur, & diſponitur 28
pro certa & determinata cauſa, non intelligitur de pri-
mo, ſed toties durat, quoties ipſa cauſa, Bart. *in l. 1. col.*
ult. ff. ad. l. Jul. majeſt. arg. *l. continuus §. qui inſulam ff.*
de verbor. oblig. l. veteres col. ſeq. ff. de itinere actuque pri-
va. Angel. *in l. utimur ad fi. ff. de ſepulcro viol.* Panorm.
in c. 2. de treuga & pace. Joan de Plat. *in l. 1. col. 2. verſ.*
ſimplex & indeterminata, C. d. navicul. Georgius Nat.
in repet. Cl. ſæpè in prin. col. 6. verſ. mihi magis pla-

cet de verb. signif. Decius concl. 562. viso puncto colum. 1. vers. ad idem facit.

29 Insuper quia cùm Concilium Trid *in d. c.* 18. Ecclesiæ Parochiali vacanti providerit per executionem provisionis & hæc ab ordinario facta non sit cum effectus nec sit intentioni Trid. satisfactum, debet satisfieri per superiorem, ad quem beneficium devolutum; & vacans pervenit; quia generalis, & indeterminata dispositio non intelligatur de primo actu, nec prima persona, quoties per illum non est satisfactum legis intentioni, & menti, sed per alium aliamve personam debet satisfieri, Bald. *in l. fideicommissa §. si quis alicui decem ff. de legat.* 3. Felin. *in cap.* 2. *de treuga & pace.* Cyn. Alexan. & Iff. *in l. veluti §. vox*, per illum text. *de edendo*, & *in l. qui per salutem*, *ff. de jur* Roman. *in l.* 2. *carta penult. vers. sed dat circa hoc sub n.* 58. *ff. de jud.* Philip. Dec. *cons.* 22. *si pronuntiatur col.* Matth. de Afflict. *decis.* 46. *dicit Regia pragm.* & per Georg. Nat. Rom. Gram. Tiraq. & alios tenet Ant. Gabr. *lib.* 2. *conclus. tit. de legib. & constit. concl.* 2. *limit.* 2. *n.* 28. Menoch. *cons.* 85. *n.* 124. Alciat *mult.* 1. *in l. boves*, §. *hoc sermone de verbor. signif.* & ibi etiam Tiraq. *lim.* 18. *n.* 1. ergo sequitur evidenter,

30 quòd quoties jure devoluto (de cujus devolutione revera apparet.) Parochiales providentur, sive extrajudicialiter, sive judicialiter, & in contradictorio judicio (ut suprà diximus) appellationi emissæ non diferens violentiam non committit, quemadmodum nec à provisione facta jure ordinario, cum idem sit judicium, eadem ratio & causa, in quo nullum dubium esse potest, & probat text. expressus loquens in Parochialibus *in cap.* 2. §. *& nisi*, *de suplen. negl. prælat.* ibi Rectores, & *ibi*, appellatione remota. *&c.* Et faciunt alia jura expressa protinus alleganda generaliter de omnibus beneficiis loquentia, prohibentiaque appellationem à provisione beneficii facta jure devoluto.

31 Sed in simplicibus beneficiis major stat difficultas, an scilicet ab eorum provisione per devolutionem ab ordinario, vel superiori aliàs facta appellationi emissæ non deferens committere violentiam declaretur? quæ & ex illo resultat, quod ut verissimam & indubitatam conclusionem apposuimus, & probavimus *suprà lib.* 2.

32 *cap.* 13. *à n.* 153. de actibus extrajudicialibus; nempe à collatione, institutione, confirmatione, seu alias provisione beneficii simplicis gesta extrajudicialiter appellationi deferendum non esse juxta text. *in cap. constitutis el* 2. *appellat.* secus si judicialiter, quia tunc defertur. Ita Joan. And. Domini. & Fran. ille *n.* 7. hic *n.* 8. *in cap. Abbatiæ de elect. in* 6. Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 4. *num.* 614. *&* 627. *& c.* 12. *in præfatione à n.* 79. & præsertim *limit.* 40. *&* 46. Cuch. *instit. major. lib.* 4. *n.* 67. & idem tradit Bredero. *in tract. de appellat.* 1. *p. à quibus actibus tit.* 20. *vers. ab institutione præsentandi pag.* 419. tenet Azeved. *in Curia Pis. lib.* 2. *cap.* 4. *n.* 14. & noster Perez de Lara *de anniversf. lib.* 2. *cap.* 11. *n.* 1. Guidobon. *decis.* 104. Mohedan. *decis.* 11. *de præbend.* Calder. *cons.* 2. *lite pendente.* Cæs. de Gras. *in decis.* 2. *appel.* Caputaq. *decis.* 7. *p.* 1. & secundùm hanc opinionem pluries ita fuisse in Roma. Rota determinatum, & signanter in una Neapolit. Capellaniæ 13. Dec. 1562. coram Horadi. & in una Calagurita. beneficii 7. Maii 1574. coram Blanchetto, & iterum in alia Calagurita. portionis 27. Junii 1575. coram Contuc. & in una Lucana levis 8. Junii 1571. coram Lancelot. testatur, & refert Aloys. Ric. *in prax. decis. jur. patron. decis.* 229. *à n.* 351. ubi alias plures decisiones Rotæ allegat, dicitque falsam esse opinionem Cæval. *in contra commun. quæst.* 693. *n.* 31. & sæpè Rotam ita tenuisse hanc opinionem, refert Gonzal. *in regul.* 8. *de alternat. glos.* 203. referens ita fuisse decisum in una Calegurit. benficii 18. April. 1603. coram Lanceloto. de quo *in d. c.* 13. latè egimus aliis doctrinis & rationib. ibi adductis.

33 Et cùm per devolutionem beneficii provisio facienda aliter non fit, quàm per citationem subsecutam eorum quorum interest, & causæ cognitionem adhibitam, an lis finita sit? vel intra tempus, an vacationis scientiam habuerit necne, & ad alia multa discutienda, & allegenda (quæ devolutionem excludit) quæ fieri non possunt nisi citato eo de cujus præjudicio tractatur secundùm statim dicenda, & ita ego jam declaratum vidi in hoc 34
Senatu Galleco in lite per viam violentiæ adducta, ab ordinario providente jure devoluto, eo quòd inter patronos intra terminum sibi à jure præfixum ad præsentandum, lis finita non fuit, absque tamen eorum citatione, & ita datum fuit tertium genus violentiæ scilicet *poniendo lo hecho, y oyendoles de nuevo no haze fuerça, nolo haziendo, otorgue reponga*, &c. Et inferiùs apparebit: inde est, ut cùm hoc casu debeat fieri provisio judicialiter & in contradictorio judicio, videtur, ut appellationi non deferens violentiam notoriam commisisse, dicantur.

Sed contrariam sententiam in difficultate principali 35
scilicet, ut etiam in simplicibus beneficiis per devolutionem provisis appellationi non sit deferendum, constito de devotione, probat text. (indistinctè, & generaliter, loquens in omnibus beneficiis) expressus *in cap. si verò* 12. *de jur. patr.* in hæc verba: Si verò ordinatio 36
alicujus Ecclesiæ ad tuam institutionem spectat & pro controversia laicorum de jure patronatus inter se disceptantium, prorogatur; fas tibi sit appellatione remota, in eadem personam idoneam instituere, *&c.* text. optimus *in d. c.* 2. §. *& nisi*, *de supplend. negl. prælat.* ibi. Et nisi prædictæ personæ intra tempus Lateranensis 37
Concilii constitutum, ad vacantes Ecclesias tibi personas idoneas præsentaverint, & tunc tibi liceat appellatione remota, in eisdem ordinare Rectores, qui ei præesse noverint, & prodesse ita tamen, quòd ex his nullum patronis præjudicium in posterum generetur, *&c.* text. etiam elegans *in cap. dilecto de supplen. neglig. prælat.* ibi; (mandamus quatenus nisi dicto Guillel. aliquid canonicum obierit, electionem de ipso factam sublato appellationis obstaculo, confirmetis, *&c.*) ubi est 38
casus, quòd facta de aliquo electione per electores ultra tempus præfixus, ordinarius tanquam ad se devoluta, alium elegit, à quo cùm appelletur, mandat Pontifex, ut firmetur electio ab Episcopo facta, appellatione non obstante & remota, quia prima electio fuit nulla.

Probat etiam text. *in c. nulla §. si autem*, *de concessione præbend.* ibi, quòd si ad capitulum pertinuerit & intra 39
præscriptum terminum hoc non concesserit, Episcopus secundùm Deum hoc cum religiosorum virorum consilio exequatur, vel si omnes fortè neglexerint, Metropolitanus dq ipsis secundum Deum absque illorum contradictione disponat, *&c.* ex quo text. duplicata resultat appellationis prohibitio in provisione beneficiorum de jure devoluto facta; altera ex illis verbis, *ibi*, hoc cum religiosorum, *&c.* exequatur: quoniam quan- 40
do dispositio jubet aliquid executioni mandari, etiamsi non declarat appellatione remota, etiam ea postposita; exequendum est Iff. *in cons.* 187. incipit *circa primum*, *sua n.* 2. *ad medium v. similiter lib.* 2. & per Lancel. quem citat, idem, dixit, Hier. Gonzal. *de men. & alternat. gl.* 9. *in anno. sub n.* 18. altera etiam colligitur ex illius text. 41
verb. *ibi*, absque aliorum contradictione disponat, *&c.* siquidem quando à jure removetur contradictio, seu querela: appellatio remota censetur, ut post Bal. *in l.* 1. §. 1. *vers. sed an remota*, *ff. de off. præfecti præ.* qui loquitur querela, & text. *in c. personas de appellat.* qui loquitur de contradictione, *ibi*, contradictione aliqua, &c, & ibi in fine: sicut de alio diximus appellatione remota parere constringas, *&c*, qui est text. elegans ad propositum, & de utroqne Gonzal *ubi proximè*, Dec. *in dic. personas in* 4. *notab.* Lancel. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 8. *n.* 4.

Rursus & ad idem plura jura persuadent, prout est 42
text. *in cap. litteras ad fin.* ibi, eas de personis idoneis authoritate nostra suffulti non differatis, quanto citiùs

ordinare

ordinare, *&c. de ſupplend. neglig. prælator.* text. *in c. cum propter*, ibi, & ab eo, cui competit intra quatuor menſes non fuerit diffinitum, extimè Eccleſiam ipſam de perſona non differas idonea ordinare, *&c. de jure patron.* text. etiam *in c. ne pro defectu* 41. ibi, is verò, ad quem fuerit devoluta poteſtas, Deum præ oculis habens non differat, *&c.* canonicè providere, *&c. de electione*, quæ
44 quidem & alia jura diligentiſſimè curant, dilationem ab hujuſmodi proviſione facta jure devoluto excludere, & amovere, commendantia diligentiam; & quando res dilationem non admittit, appellationi interjectæ deferendum non eſt, *l. fin. ff. de appell. recip.* Ripa *in l. 1. in prin. n. 17. ff. quorum legatorum*, & ad propoſitum facit bonus text. *in l. & publicarum*, ibi ne commoda, quæ domui noſtræ debentur, callidis debitorum artibus differantur, quamobrem appellatione eorum rejecta, *&c. C. quorum appel. non recip.* Speculat. *in tit. de appell. §. in quibus verſ.* 8. Mantua *in l. ult. in 2. lectu. n.* 173. *C. de edicto D. Adr.* Gram. *deciſ.* 82. *n.* 2. & per Ripam Bal. & Angel. multa per Men. *de adipiſc. rem. 2. à n.* 61. *&* 58. Baeza *de inope debitore c. 1. n.* 20. Bal. *in l. unica num. 6. verſ. 1. quid ſi unus C. ſi de momen. poſſ.* Marant. *de ord. jud. 6. p. princ. quæſt. 2. n.* 195. *verſ.* 27. *limitat.* Petrus Duennas *in regul.* 42. *num.* 23. Afflictis *in conſt. Neapol. lib. 2. cap.* 32. Nat. *conſ.* 108. *num. 1. & conſil.* 409. *num. 5. lib. 2.* Tiraq. *in tract. de privileg. piæ cauſæ privileg.* 147. qui teſtantur. de doctrina in variis caſibus, & infinitis, ubi de materia nos exactè *ſuprà hoc lib. 3. c. 1. à principio.*

45 Quòd quidem juſtiſſima ratione attenta ita ſancitum eſt, ſiquidem omnia ferè jura de devolutione tractantia, præ oculis habent maximum periculum, maximum inconveniens, & damnum, quod ex longa, diutinaque vacatione oritur, & irrogatur Eccleſiis, eorum bonis & animabus eiſdem: text. *in d. c. ne pro defectu* 41. *de electione* text. etiam *in d. c. nulla §. cum verò de conceſſione præbend. c. quam ſit de electione lib. 6.* facit text. *in c. ſi Apoſtolica* 35. *de præb. lib. 6.* & alia plura facit, *c. cum expediat.* 8. Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de*
46 *reform. &* motus proprius Pii V. *in conferendis*, quæ ratio magis viget quod quidem periculum magis imminere apparet in proviſione jure devoluto facta quàm antea. Etenim cùm jure ſit taxatum, & limitatum tempus, & quantum potuit extenſum, & conceſſum, quo Eccleſia cum minori damno poſſit eſſe vacans, ac viduata, ut intra illud provideatur, eo per negligentiam elapſo cùm incipit notum eſſe periculum, & nocere vacatio, ultra ut non moretur; ſtatim ſubintrat ſuperioris diligentia, cui juſtè jura jubent proviſionem celerari, ac non differri, amovendo obſtacula; & impedimenta, quæ ſolent in longum vacationem protrahere, prout ſunt appellationes, & contradictiones, ut dictum eſt. Pro quo rectè facit doctrina Abb. *conſ.* 93. *lib.* 1. quod ſi ex forma ſtatuti medicus debuit eligi menſe Januarii, qui tamen non fuit electus, poterit poſtea eligi quocumque menſe, quia fortior militat ratio ſtatuti, qua quanto magis differtur electio, tanto majus mora eſt periculum allatura, ſequitur Rota in una Sulmonen. Canonicatus coram D. Cantucio, 4. Martii 1583. quam referens ſequitur Nicol. Garcia *de benef.* 5. *p. c.* 1. *n.* 88. Anaſtaſ. Germo. *de indultis Card. §. vol.* 18.

47 Quare non obſtare conſtat, quòd ſuperiùs diximus ad principium hujus articuli, à proviſione beneficii ſimplicis non eſſe appellationi deferendum, quoties judicialiter provideatur; quoniam limitatur hoc de quo agimus caſu, juxta jura hactenus adducta, & ex ſpecialitate rationis noviter ortæ poſt lapſum termini providentibus datum quæ nec viget, nec reperitur in beneficiis ſimplicibus proviſis intra terminum ſtatutum, & conſtitutio providens, ut Eccleſiæ celeriùs provideatur, tanquam revocabilis extenditur, Rebuf. *in concordatis in Rubr. de collationibus gloſſ. contravenerint ante fin. verſ. nec refragatur.* Geminia. *in c. ſtatutum n. 6. ad medium, verſ. item jura ſequentia de præb. lib. 6.* nec hic agitur de perpetuo & maximo præjudicio, cum nemo privetur 48 jure conferendi aut præſentandi, ſed pro illa vice duntaxat, ut probant text. *in d. c. de ſupplend. negl. prælato.* ibi, quod ex hoc nullum patronis præjudicium in poſterum generetur, *d. c. ſi verò, de jure patr. c. cùm præter eodem tit. & alibi paſſim*, notat Nicol. Garc. *de benef. 2. tom. 10. p. c. 2. ſub n.* 30. & ex ſupradictis à prin. reſultat concluſio, ut appellationi emiſſæ à proviſione jure devoluto facta beneficii, ſive Parochialis, ſive ſimplicis, quantumvis judicialiter, & in contradictorio judicio geſta, judex non deferens vim non faciet, & cauſa ſibi remittetur.

Quam concluſionem omnimodo velim, ut limites, 49 ut procedat quando ex actis revera conſtet & appareat ex ipſorum inſpectione de devolutione, ſecus autem quando ordinarius ſeu ſuperior collationem fecit beneficii tanquam ad ſe devoluti, cùm revera non eſſet, quoniam talis proviſio irrita eſt tenent Becc. *deciſ.* 70. Zerol. *in prax. Epiſcop.* 1. *p. verb. jus patronatus ad octavum dubium.* Perez de Lara *de anniverſar. & Capel. lib. 2. c. 10. n.* 30.

Nam ex quo devolutio in veritate nondum cauſa- 50 ta eſt, non valet collatio ex defectu poteſtatis juxta regul. *l. ex parte de conceſſio. præbend. l. c. cum ſuper de off. de leg.* nec convaleſcit etiam ſi primus non conferat intra tempus Felin. *in c. cum ex officii, de præſcript. num.* 37. Rebuff. *tit. de devolutione num.* 32. additio magna Rotæ *deciſ.* 10. *de jur. pa-* 51 *tron. in ant.* & poſt Selvam, Probum, Lamber. Pechium, Hieronym. Gab. tenet Nicol. Garc. *de benefic. tom.* 5. *p. cap.* 9. *num.* 252. *&* 10. *p. tom.* 2. *cap.* 3. *num.* 31. *&* 32.

Quia quando unum diſponitur, & alterum ſuppo- 52 nitur, non poteſt verificari diſpoſitio, niſi priùs verificetur ſuppoſitio. gl. *in l. mancipia, verbo advocandam C. de ſervi. fugit.* ubi notat Jacob. Butr. Bald. Fulgoſ. Paul. & Sali. Rom. *ſingul.* 459. *& alii*, quos citat Joan. Garc. *de conjug. acquieſ. n.* 33. *&* 120. Gutier. *conſ.* 1. *n.* 16. Rolan. à Valle *conſ.* 10. *n.* 14. *lib.* 4. & qualitas, quæ attribuit poteſtatem, 53 de ea in primis & ante omnia debet conſtare, & verificari, Farin. *in præct. crim. tom. quæſt.* 3. *n.* 86. *& quæſt.* 21. *num.* 87. *& conſ.* 10. *num.* 25. & latè nos *p. 2. c. 3. à n.*..

Ac propterea ſuccedit regula & doctrina *ſuprà c.* 54 9. *à num.* 1. *& ſeqq.* adducta, ut ab actu & ſententia nulla, etiam aliàs privilegiata, violentia non fiat, ſi appellationi ſit minimè delatum, juxta *l.* 4. §. *condemnatum de re jud.* & adverte, quòd licèt Nicol. Garc. *de benef. tom.* 2. 10. *part. c.* 2. *in addit. ad n.* 32. allegat Oldrad. *conſil.* 299. *n.* 5. Paul. de Caſtr. *conſ.* 40. *lib.* 1. Mohedan. *deciſ.* 11. *de præbend. num.* 1. ad hoc quòd collatio facta ab ordinario jure 55 devolutionis ex ſententia rejiciente præſentatos, à qua fuit appellatum, quia cùm contulerit ex prætenſo jure devolutionis, attentata erit, quæ reſolutio & Doctorum aſſertio meritò eidem Nicolao Garciæ diſplicuerit, eo ſcilicet fundamento, quia non ex ſententia rejiciente præſentatos provenit jus devolutionis, ſed ex præſentatione facta extra tempus, ſeu de indigno, aut incapace, & ſic appellatio à tali ſententia non poteſt ſuſpendere devolutionis proviſionem tanquam cauſam diverſam, & ſeparatam, 56 quia quando cauſæ ſunt diſtinctæ, & ſeparatæ, aut inter ſe diverſæ, tunc licèt ſit appellatum ab una, tamen non ſuſpendit in alia. Rota *deciſ.* 31. *aliàs* 193. *ſi ab excommunicatione in fin. de appell. in novis.* Franc. *in c. præterea* 22. *notab.* 2. *n.* 1. *& c. propoſuit* 24. *notab.* 1. *de appell.* Pariſ. *conſ.* 66. *videtur n.* 6. *in fidelib.* 2. Ant. de Butr. *in c. ſuper eo* 10. *n.* 1. *&* 2. quem refert & ſequitur *ibid.* Franc. *ſub num.* 3. & uberius ſub *num.* 9. *verſ. ſed adverte, quia de appell.* Decius *conſ* 33. *viſo puncto ſub num.* 4. *in* 2. *præſuppoſito*, & poſt Lancelot. *de attentat.* 2. *p. cap.* 12. *limit* 2. *n.* 13. & *ſeqq.*

ſeqq. latè etiam proſequitur Scaccia *de appell. quæſt.* 17.
57 *limit.* 47. *memb.* 2. *à num.* 12. ubi etiam quod appellatio in uno articulo, non ſuſpendit juriſdictionem in tota cauſa, ſed duntaxat in illo articulo, nec afficit tertium, ut vulgare eſt per Doctores, & ſic etiam in caſu quo loquuntur Doctores citati, non impeditur devolutio, & caſu quo eſſet vera eorum reſolutio, nihil adhuc detraheret noſtræ principali doctrinæ, & opinioni, tot jurium diſpoſitione comprobata, & Oldrad. *ubi ſuprà* nihil fa-
58 cit ad propoſitum Paul. Caſtr. autem elegantiſſimè loquitur, & in terminis de quibus nos in modò adcripta limitatione; dicens, quòd collatio facta ab Epiſcopo jure devolutionis, eo quod præſentaverat Ab. quendam indignum, & non legitimè ætatis, tanquam facta appellatione pendente per Abbatem, & præſentatum interpoſita; dicitur attentata, cùm facta fuerit anteaquam de incapacitate, tanquam cauſa devolutionis, appareret, cum contrarium allegaretur ex adverſo, & ideo non ſolùm Paul. de Caſtro, ſed cæteri alii Doctores in hoc ſenſu accepti, favent noſtræ doctrinæ, & limitationi, & ad hos terminos noſtræ limitationis reducendi ſunt, ne redargui poſſint loqui contra jura expreſſa.

59 Et Hinc eſt, quod ſe fundans in devolutione, eam tenetur probare ſufficienter. Rebuf. *in præx. tit. de devolutio n.* 12. & ita fuiſſe determinatum per Rotam, cujus deciſionem refert literaliter, teſtatur Nicol. Garcia *d. cap.* 2. *num.* 37. tenet Puteus *deciſ.* 148. *lib.* 1. Moheda. *deciſ.* 160. quæ eſt 4. *de probation.* cum tempus à jure præfixum ad providendum collatori, ſeu Epiſcopo, non numeratur, nec incipit currere à tempore vacationis beneficii, ſed à tempore ſcientiæ, & notitiæ, vel
61 à tempore quo ſcire potuit, vel debuit (ut eſt Epiſcopus, qui tenetur viſitare ſingulis annis,) tenent Rot. *deciſ.* 7. *de præbend. in antiquioribus*, quæ in antiquis eſt *de jur. patron. aliàs* 556. *& dec.* 6. *de jur. patron. in novis aliàs* 263. Lapus *allegatione* 80. *aliàs* 51. *num.* 17. & ibi Mandoſ. *litera Z.* Abb. *in c. licet de ſupplend. negl. præla. num.* 3. Felin. *in cap.* 2. *n.* 2. *de except.* Decius *conſ.* 135. *in fi.* Bertach. *de Epiſcopo* 1. *p.* 1. *lib.* Rochus de Curte *verbo honorificum q.* 27. *n.* 57. Lambert. 2. *p.* 2. *lib. q.* 1. *art.* 8. *&* 3. *p.* 2. *lib. quæſt.* 2. *art.* Greg. Lopez *in l.* 8. *tit.* 16. *p.* 1. Nicolaus Guinò, *in Enchiridio beneficiorum tit.* 3. *cap.* 3. *ſub num.* 34. Rebuff. *in prax. tit. de devolution. n.* 10. Hieronym. Gabr. *conſ.* 185. *lib.* 1. Anaſtaſ. Germon. *de indultis Cardin.* §. *volumus n.* 62. Maſcard. *de probation. concl.* 878. *n.* 10. Zerol. *in prax.* 2. *p. verbo devolutio.* §. 2. Flores de Mena *in pract. quæſt.* 3. *n.* 8. *cum ſeqq.* Cuchus *de benef. & penſion. cap.* 5. *num.* 5. Beſinet *deciſ.* 7. *de præbend.* Maſcard. *concl.* 626. *nu.* 9. Zerol. *ibi* §. 8. *dub.* 2.
62 quemadmodum etiam, & patronis datum tempus ad præſentandum ſive à jure, ſive à fundatore, non currit à die vacationis, ſed à die notitiæ ipſius vacationis, ut infinitis adductis probat latè Nicol. Garc. *de benef.* 10.
63 *p. c.* 2. *n.* 34. qui & *n.* 40. per aliquas deciſiones probat ſcientiam aliquorum patronorum, ſeu electorum non nocere aliis quoad devolutionem, & jus illorum notia-
64 tiam habentium, conſervatur per aliquos ignorantes, & ſic ut intret devolutio, omnium ſcientia debet probari; cùm de eorum præjudicio tractetur ut dicit alia deciſio adducta per eundem *ubi ſuprà cap.* 3. *ſub n.* 13. quæ eſt elegans ad propoſitum.

65 Et debet intelligi de notitia, & ſcientia vera, vel præſumpta ipſius vacationis, quæ determinari debet per judicem conſiderata qualitate beneficii, modo vacationis, longitudine temporis, diſtantia locorum, & fama, probant Hoſtienſ. & Joan. Andr. *in c. ex parte de conceſſ. præbend.* & ibi Abb. *n.* 13. *& in d. c. quia diverſitatem n.* 17. Rot. *deciſ.* 6. *de jur. patron. in novis.* Roman. *conſil.* 481. Coſmas *in pragm. ſanction. tit. de collat.* §. *item circa verbo præſentandum, ad finem.* Selva *ubi ſuprà*, & Lambert. *d.* 3. *p.* 2. *lib. q.* 2. *art.* 18. *à n.* 2. Maſcard. *d. concl.* 626. *à n.* 9. & Zerol. *d.* §. 8. 1. *&* 2.
66 *dubio* Nicol. Garc. *ubi ſuprà n.* 31. *&* 34. *poſt princ. & n.* 38. quæ faciunt ad ea quæ ſuprà tetigimus cauſa cognita, & cum partis (de cujus præjudicio tractatur) citatione devolutionis proviſionem faciendam eſſe.

Et attende, licèt quòd tempus præfixum patronis 67
ad præſentandum non currit, ſi intra illud lis orta inter ipſos & ordinarium Epiſcopum, illos juris patronatus Eccleſiam eſſe, hunc liberæ collationis, nec ad eundem fit devolutio, ſed poteſt interim œconomum ponere, quouſque lis terminetur. Zerol. poſt alios *in praxi Epiſc.* 1. *p. verb. jus patron. ad quintum ad medium.* ſequitur Perez de Lara. *in tracta-* 68
tu de app. lib. 2. *c.* 9. *n.* 37. *&* 38. & eſt *l.* 11. 69
tit. 15. *p.* 1. & ibi Greg. Lopez, & poſt plures alios optimè Spino *gl.* 4. *n.* 24. ubi limitat, & benè niſi aliquis, ſive Epiſcopus, ſive patronus ſit in quaſi poſſeſſione, de qua non contenditur, quia tunc ſtatim eſt facienda proviſio, juxta *c. conſultatio. de jure patr. c. volum.* 16. *q.* 4.

Si tamen lis fuerit inter ipſoſmet patronos ſe di- 70
centes, & non concordantes in præſentato, vel quia alter ipſorum prætendit, alium non eſſe patronum, vel quid ſimile contendatur: tunc ſi lis finita non fuerit, nec terminata intra terminum à jure præfixum patronis; devolvitur proviſio ad Epiſcopum, qui poterit collationem facere, gloſ. *in c. eam te, jur. patron.* & ibi Abb. & Innocent. & idem Abb. *in cap.* 1. *num.* 3. & Innocent. *n.* 2. *eodem tit. gloſ.* 1. *in c.* 2. 16. *quæſt.* 7. Abb. & omnes *in c cum vos de off. ordin.* Selva. *de benef.* 2. *p. q.* 6. *n.* 4. *& in* 3. *p. quæſt.* 1. *n.* 9. Lambert. *de jur. patr. lib.* 2. *p.* 2. *quæſt.* 1. *arr.* Perez de Lara. *ubi proximè d. c.* 9. *ſub num.* 38. *ad fin.* Zerol. *in d. verb. jus patr. ad quintum.* Nicol. Garcia *de benef.* 3. *tom.* 10. *p. c.* 2. *num.* 19. & alii ſtatim citandi, & ſunt jura expreſſa text. *in c. quoniam* 3. ibi, & id ipſum etiam facit, ſi de jure patronatus quæſtio emerſerit inter aliquos, & cui competat, intra quatuor menſes non fuerit definitum, *&c.* text. etiam *in c. eam te*, ibi, non fuerit controverſia terminata, licitum tibi ſit de perſona idonea ordinare, *&c. eodem tit.* text. etiam expreſſus *in c. ſi verò, eod. tit.* & etiam eſt expreſſa 71
lex Regia 11. *tit.* 15. *p.* 1. & hæc collatio intelligitur ſalvo jure præſentandi in poſterum illi, qui jus evicerit patronatus per ultimum calculum ſententiæ, ut probant præfati Doctores præcipuè Zerol. Lara, & Lambert. & probant expreſsè text. *in d. c. cum propter*, ibi, ita quòd illi ex hoc non debeat in poſterum præjudicium generari; qui jus evicerit patronatus, *&c.* text. *in c.* 2. *de ſupplend. negl. præl.* ibi ita tamen quòd ex hoc nullum patronis præjudicium in poſ- 72
terum generetur: reſervatur etiam patrono vincenti, ut lite finita poſſit repræſentare jam inſtitutum ab Epiſcopo jure devoluto, juris ſui conſervandi cauſa, ut principium habeat quaſi poſſeſſio illius, tradunt Lamber. *de jur. patr. lib.* 2. *p.* 2. *q.* 1. *in prin. art.* 9. *n.* 6. Lara *de anni. lib.* 2. *c.* 9. *n.* 39. & facit *d. l.* 11. *tit.* 15. *p.* 1. & etiam eſt text. expreſſus *in d. c. ſi verò*, ibi, ita quòd repræſentetur ab eo, qui jus evicerit patronatus, *&c.* ubi gloſ. & Doctores.

Et an, & quando devolutioni juris patronatus lo- 73
cus ſit, variis cauſis monſtratur, ubi ſex elegantiſſimi caſus diſtinguuntur, totam materiam, & difficultates abſolventes, ponit Rotæ deciſio 586. *per totam*, in noviſſ. recollect. per Farinac. 1. *p.* quam per te omnino vide, quia fortè caſum, quem quæſieris, invenies, & optimè Mareſcot. *var. reſol. lib.* 6. Ricc. *in prax. Eccleſ. juris patr. deciſ.* 188. *per totam*, *fol.* 180.

Unum tamen notabile non omittam, quòd licèt ita 74
ſit in patronis tot juribus diſpoſitum, ut durante lite inter ipſos ultra tempus præfixum, proviſio Eccleſiæ Epiſcopo devolvatur: tamen hoc non procedit in electione, aut collatione, quia durante lite ſuper jure conferendi, ſeu eligendi, non currit tempus litigantibus, nec ex hoc capite cauſatur devolutio, ita hanc differentiam

differentiam fecere Feder. de Senis *consil.* 232. Rebuff. *in concor. tit. de regia ad prælaturas nominatione* §. 1. *verb. intra sex menses.* Lambert. 2. *p. lib.* 2. *q.* 1. *art.* 2. Beroius *in c. quoniam de jur. patr. n.* 42. & Flores de Men. *quæst. pract. q.* 3. *n.* 33. & 34. Nicol. Garc. *de benef.* 10.
75 *part. cap.* 2. *n.* 19. quia istis impeditis, sive impedimentum sit juris, sive facti, non currit tempus. Abb. *in c. quia diversitatem n.* 3. *de conceff. præbend.* Cosmas *in pract. sanct. tit. de collatio.* §. *item circa, verbo tempus.* Selva *de benef.* 3. *p. q.* 59. Rebuff. *tit. de devolutio. à n.* 10. Rochus de Curt. *de jur. patr. verb. honorificum, q.* 28. *n.* 58. Mandagat. *in tract. de election. novorum prælatorum* 1. *p. cap.* 2. & 3. & ibi Boerius, & Petr. de Bavisio *in directorio electionum* 3. *part. cap.* 42. Joan. Gutier. *canon. quæst. lib.* 1. *cap.* 28. Flores de Men. *d. q.* 3. *n.* 4.
76 & *suprà.* Zerol. *in prax. verb. jus patron.* §. 8. 1. *dub.* & legitimo impedimento stante, etiam excusat patrono, ut non currat ei tempus, ut ipse Zerol. *ibi* post alios & optimè Spino *de test. gloss.* 4. *n.* 23. & 24. quod est intelligendum, non de impedimento litis, cùm patronis non excuset ex supradictis.

77 Quid autem sit dicendum in provisionibus, seu electionibus canonicatuum Doctoralis; & Magistralis: an eorum provisio debeat fieri intra sex menses, ita ut aliàs devolvatur ad superiorem, & Nicol. Garc. *ubi proximè* 5. *part. cap.* 4. *n.* 222. *cum duob. seqq.* tenet devolutionem causari ad tradita per Anastasium Germonium *de indultis Cardinalium*, §. *volumus num.* 56. maximè cùm provideantur authoritate ordinaria, tamen ut superior ad quem fit devolutio, non teneatur ponere edictum, nec facere concursum: quia ista forma datur dumraxat Episcopo, & capitulo: sed an verum sit statim dicam *in fin. hujus cap.* ubi etiam an ad Episcopum fiat hæc devolutio.

78 Et devolutio etiam causatur, ubi patronus sive Ecclesiasticus, sive laicus præsentavit indignum, inhabilem, vel incapacem, Rot. *decis.* 5. *de jur. patron. in novis.* Abb. *n.* 5. & 6. & ibi additio, & alii DD. *in cap. cum vos de off. ordin.* Rochus de Curt. *de jur. patr. verb. honorificum n.* 16. Lambert. *eod tract.* 1. *p.* 2. *lib. quæst.* 10. *art.* 4. & iterum 3. *p. lib.* 2. *quæst.* 2. *art.* 2. *n.* 27. Probus ad Monachum *in c. si tibi absenti, de prob. in* 6. *n.* 53. Crescent. *decis.* 11. *de jur. part.* Padil. *in l. cum quidam n.* 17. *ff. de legat.* 2. Quintanadven. *ecclesiasticon. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 10. Ægid. Bellamer. *decis. Rotali* 172. incipit, *collatio facta fuit regul. cancell.* 42. *de commend.* Felin. *in cap. cum nostra n.* 44. *vers.* 8. nota Hieron. Gonzal. *in regul. de men. glos.* 8. *n.* 40. & 41. & est decisio Rotæ adducta per Nicolaum Garciam 7. *p. cap.* 1. *n.* 65. ubi hanc opinionem sequitur, *& in* 1. *tom.* 5. *p. cap.* 9. *n.* 249. & idem optimè *in* 2. *tom.* 10. *p. c.* 3. *n.* 4. *&* 5. contra alios dicentes non procedere in patronis laicis.

79 Et generaliter ubi confertur, vel eligitur indignus, incapax vel alias inhabilis, *cap. cum in cunctis* §. *fin. de electione*, ubi Doctores & *cap. scriptum vers. si verè, eodem tit. cap. si compromissarius de electione l.* 9. Corras. *in tract. de benef.* 1. *p. cap.* 7. *n.* 11. Cuchus *in tract. de benef. & pension. c.* 5. *n.* 5. Nicol. Garcia *ubi proximè d.*
80 *cap.* 9. *n.* 2. ubi *n.* 3. adducit elegantem Rotæ decisionem, an ordinarius qui confert, teneatur inquirere, ubi dicitur debere scire conditionem ejus, cui confert.

81 Notandum est insuper, ut devolutio beneficii propter negligentiam non providendum infra tempus à jure statutum, fit ad superiores gradatim tex. est *in c. licet de supplenda negligentia prælat. c.* 2. *de conceff. præben.* & ibi latè DD. Corras. *de benef.* 1. *p. d. cap.* 7. *n.* 8. & 4. *q. cap.* 1. *n.* 11. Caldas Pereyra *respons.* 3. *n.* 2. Azor. *instit.*
82 *moralium* 2. *part. l.* 6. *cap.* 27. & alibi passim per DD. & ad quos in electionibus devolutio fiat, & quemadmodum intelligatur vide Abbatem *in cap. cùm in cunctis* §. *fin. de electione.* Doctores *in cap. quanquam de electione in* 6. Rebuff. *in tit. de devolut. n.* 17. & idem *in repetitione cap.* 2. *de conceff. præbend. circa fin. vers. quartò quæritur, & in concordat. tit. de collation.* §. *si quis verò verb. immediatum* Paul. de Citad. 6. *p. art.* 3. *quæst.* 26. *n.* 4. Petr. Greg. *de benef. cap.* 39. *n.* 21. Zerola 1. *part. verb. beneficia* §. 2. 2. *fall.* Cuchus *de benef. c.* 5. *n.* 5. Azor. *ubi proximè*, quos vide & quemadmodum devolutio fit tam de capitulo ad 83
Episcopum, quàm de Episcopo ad capitulum, & in quibus casibus, vide Nicol. Garc. *de benef.* 10. *p. cap.* 3. *n.* 33. *cum seqq.*

Sed stat difficultas, an in collatione Parochialium 84
facta jure devolutivo forma examinis, quæ coram inferiori requiritur, servari debeat, in quo videtur dicendum, non requiri, imò duntaxat locum habeat quando jure ordinario Parochialis confertur, vel instituitur, ex his quæ dicit Nicol. Garc. *de benef.* 5. *p. cap.* 9. *num.*
222. volatis ad superiorem, ob non eorum factam elec- 85
tionem intra sex menses à jure statutos, non requiritur forma concursus, quia hæc duntaxat apposita videtur Episcopo, & capitulo. Sed nihilominus contrarium ve- 86
rius est de jure, tum quia (ut suprà diximus) ad prin. devolutio fit cum omnibus suis qualitatibus, quæ à principio inerant beneficio, & ad superiorem devolvitur cum eisdem qualitatibus, cum quibus inferior providere tenebatur. Gutierr. *cons.* 2. *n.* 15. Achil. *decis.* 13. *de jur. patr.* Hieron. Gonz. *in regul. de mens. gl.* 46. *n.* 33. quia natura beneficii mutari non debet. Cephal. *consil.* 358. 87
n. 8. *col.* 3. Gab. *cons.* 185. *n.* 2. & superior, ad quem 88
est devolutum, debet providere habenti qualitates à fundatore requisitas, ut plures referens tradit Perez de Lara *de anniv. & Capell. cap.* 10. *n.* 27.

Et in terminis ita censuit Sancta Congregatio Conci- 89
lii 29. Junii anno 1600. quæ est decisio 261. inter novissimas recollectas per Farin. 4. *p.* in hæc verba; Congregatio Concilii censuit, in collatione Parochialium, quæ jure devolutivo conferuntur, servandam esse formam examinis per concursum, quia patronus non læditur. Et quia sublato obstaculo præsentationis, & juris patroni illa vice excluso res cedit ad ordinarii potestatem. Hactenus de decisione, quæ est ponderanda, ut loqua- 90
tur etiam in Parochialibus juris patronatus Laicorum, in quibus S. Concilium Tridentinum non habet locum concursus, quando providentur ad eorum præsentationem per ordinarium: & sic evidenter convincitur Garcia *ubi proximè*, quia etiam ubi non 91
requiritur examen per concursum ex aliquo impedimento prout in terminis dictæ decisionis: coram inferiori, requiritur coram superiori, ad quem provisio devolvitur.

CAPUT XII.

A sententia lata in remedio adipiscendæ *ex l. fin. C. de edicto D. Adriani*, aliisve quibusvis possessoriis remediis: an, & quando judex Ecclesiasticus vim faciat, appellationi non deferens, & quid à sententia continente mixturam.

SUMMARIUM.

1 *Possessorium judicium duplex est, aliud summarium seu summariissimum, aliud ordinarium seu plenarium.*
2 *Possessorium summarium est præparatorium judicio ordinario possessorio.*
3 *Possessorium summarium, cùm sit momentaneum aptitudine, exigit summariam cognit. non libellum, litis contestationem, conclus. aut diffinitivam sententiam.*
Possessorii summarii natura, & effectus, quando proponatur, & quod duret, ibid. breviter tamen.
4 & 8. *Possessorii summarii ad materiam qui sint videndi.*

5 *Poss-*

5 *Poſſeſſorio ſummariiſſimo, quod eſt judicis officium: nullus requiritur ordo judicialis.*

Quod procedit in ſummariiſſimo recuperandæ, adipiſcendæ, aut retinendæ poſſeſſionis, ibi, & num. ſeqq.

9 *Poſſeſſoria omnia remedia ordinaria habent remedium ſummariiſſimum ex judicis officio.*

10 *Poſſeſſorium ordinarium quando locum habeat, & in eo quomodo procedatur, & de ejus effectibus & natura breviter explanatur.*

11 & 12. *Poſſeſſorium ſummariiſſimum ab ordinario & plenario quantum diſtet, & quæ in utroque requirantur remiſſivè.*

13 *Poſſeſſorium remedium* ex l. fin. C. de edicto D. Adr. *ſummariiſſimè proceditur.*

14 *Quod intelligitur reſpectu omnium perſonarum, quæ eo remedio potiri poſſunt.*

15 *Carboniani edicti remedio proceditur ſummariè.*

16 *Poſſeſſorium adipiſcendæ intentatum à muliere ventris nomine ſummariè tractatur.*

17 *Poſſeſſorium remedium ex Salviano interdicto ſummariè agitur.*

18 *Poſſeſſoria remedia ſemiplenam probationem requirere tantum, qui defendant.*

19 *Poſſeſſoria remedia plenariam & legitimam probationem requirere, qui defendant.*

20 *Poſſeſſorium ſummarium ſeu ſummariiſſimum requirit ſemiplenam & levem probationem.*

21 *Poſſeſſoria adipiſcendæ, aut Salviani,* & l. fin. C. de edicto D. Adr. *licèt quoad ordinem procedatur ſummariè, plenam tamen requirunt probationem.*

22 *Hæres ad hoc ut ex teſtamento militis in poſſeſſionem mittatur, requiritur plena probatio.*

23 *Poſſeſſorium judicium licet requirat plenam & perfectam probationem, non definit eſſe ſummarium.*

24 *Summarium quando eſt judicium, ſeu executivum, omnes ejus articuli ſunt ſummariiſſimi, ſeu executivi, & pariter procedendum eſt.*

25 *Guarentigiato inſtrumento ſi ſit procedendum ſummariè, pariter erit procedendum ſummarie in hypothecaria mota ratione debiti.*

26 *Argumentum non eſt bonum; in judicio ſummario requiritur plus probationis, ergo judicium efficitur plenarium, ut contra Sarmiento.*

27 *Appellatio non admittitur à ſententia lata ſuper judicio meré poſſeſſorio adipiſcendæ, retinendæ, aut recuperandæ, jure civili.*

28 *Poſſeſſorii meri ſententia affert modicum præjudicium, cujus gravamen reparatur per diffinitivam.*

29 *Appellatio non admittitur à poſſeſſorio ſummario.*

30 *Appellari non poteſt ab omni judicio poſſeſſorio tam adipiſcendæ & retinendæ, quam recuperandæ poſſeſſionis.*

31 L. unicæ, C. ſi de momen. poſſ. *verba interpretantur, & ponderantur, & ſeqq.*

32 *Poſſeſſorii meri ſententia parat modicum præjudicium & illud reparabile de facili in judicio petitorio.*

33 *Poſſeſſio momentanea quare dicta.*

34 *A poſſeſſorio adipiſcendæ* ex l. fin. C. de edicto D. Adr. *& ejus ſententia lata in favorem utentis illo remedio appellationi non eſt deferendum.*

36 *Teſtatoris voluntas celerem executorem deſiderat,*

36 & 38. *A ſententia in interdicto quorum bonorum appellatio non admittitur.*

37 *Statutum ſimpliciter permittens appellare in cauſis poſſeſſoriis non intelligitur in ſententia, de mittendo hærede ſcripto in poſſeſſionem.*

38 *Interdictum quorum bonorum non admittit appellationem ſuſpenſivam.*

39 *Quorum legatorum interdictum non admittit appellationem.*

40 *Appellatio non datur in remedio* l. 3. C. de pignorib.

41 *Reus conventus rei vindicatione negans poſſidere, & victus de mendacio, non appellat.*

42 *Appellatio eſt prohibita in ſingulis ſpeciebus adipiſcendæ poſſeſſionis.*

43 *Salvianum interdictum eſt utiliſſimum, & mere poſſeſſorium quod ad cœlum exclamant Doctores.*

44 *Salvianum interdictum competit fundi domino contra colonum, ut adipiſci poſſit poſſeſſionem earum rerum, quæ illatæ ſint in fundo.*

Et ideo competit pro penſione fundi locati, & hoc eſt directum interdictum, ibid.

45 *Salvianum interdictum utile datur etiam domino contra conductorem prædiorum urbanorum.*

46 *Salvianum interdictum competit cuilibet creditori habenti bona ſui debitoris obligata etiam tacitè & ex quacumque cauſa.*

47 *Duæ contrariæ opiniones referuntur, ibid.*

48 *Salvianum interdictum eſt remedium ſummarium, in quo de ſola poſſeſſione tractatur.*

In hypotheca probari debet de dominio vel quaſi debitoris, ibid.

49 *Salviano utens non tenetur probare, rem hypothecatam fuiſſe in bonis debitoris, ſed illam poſſediſſe.*

50 *Salvianum interdictum non admittit exceptiones reſpicientes defectum pignoris, maximè requirentes altiorem indaginem, ſecus in hypothecaria, ibid.*

51 *De pluribus ſpecialitatibus Salviani interdicti, & differentiis inter illud, & actionem hypothecariam, remiſſive.*

52 *Salvianum interdictum ita ſe habet ad actionem hypothecariam ſicut poſſeſſorium ad petitorium.*

53 *Salvianum interdictum tanquam mere poſſeſſorium non admittit appellationem ſuſpenſivam, ſecus actio hypothecaria.*

54 *Uti poſſidetis remedium retinendæ non recipit appellationem.*

55 *Recuperandæ poſſeſſionis remedium non admittit appellationem.*

56 *Retinendæ in ſingulis ſpeciebus non admittitur appellatio.*

Prout in interdictione vis fiat, ibid.

Interdicto utrobi, ibid.

Interdicto de ſuperficie, ibid.

Interdicto de itinere actuque privato, ibid.

57 *Retinendæ interdicto non cadit attentatum.*

58 *Recuperandæ poſſeſſionis interdicta non admittunt appellationem.*

59 *Recuperandæ ſingulæ interdictorum ſpecies non recipiunt appellationem, remiſſive.*

60 *In Regio quando poſſit à poſſeſſoriis ordinariis appellari.*

61 *Poſſeſſoria judicia ſummariiſſima præparatoria poſſeſſorii ordinarii, non recipiunt appellationem.*

62 *Appellatio à poſſeſſorio mero licet non admittatur, intelligitur quoad ſuſpenſivum duntaxat, non verò quoad devolutivum.*

63 *Doctores qui hanc opinionem tenent referuntur.*

64 *Doctores qui tenuere appellationem eſſe prohibitam in poſſeſſoriis quoad utrumque effectum, referuntur, & refutantur.*

65 *Appellatio ſi foret prohibita in poſſeſſorio quoad utrumque effectum, vera foret opinio dicentium, à qualibet ejus interlocutoria eſſe permiſſam quoad utramque.*

66 *Appellatio quando eſt prohibita à diffinitiva quoad ſuſpenſivam duntaxat, prohibita intelligitur etiam qualibet interlocutoria incidenti.*

67 *Appellatio admittitur jure Canonico à ſententia lata ſuper mero poſſeſſorio.*

68 *Remedium poſſeſſorium ex c. redintegranda, ſive ſit intentatum in foro Eccleſiaſtico, ſive ſecularis, datur appellatio ſuſpenſiva.*

69 *Et de ratione.*

70 *Privilegio aut aliqua juris diſpoſitione qui uti vult, uti debet cum omnibus ſuis qualitatibus.*

71 *Æguidiana conſtitutio decernit, hodie licere exequi primam*

mam ſententiam latam ſuper quolibet remedio poſſeſſorio, etiam appellatione pendente.

72 *Æguidiana conſtitutio eſt coarctata & limitata ad certas cauſas, & certas perſonas.*

73 *Æguidiana non habet locum niſi in ſtatu Eccleſiaſtico Sedi Apoſtolicæ ſubjecto.*

74 *Æguidiana non habet locum inter perſonas Eccleſiaſticas.*

75 *Commiſſio ſuper appellatione à poſſeſſorio ſignatur cum clauſula (ſine præjudicio legitimæ executionis) quatenus Æguidianæ locus ſit.*

76 *Gratiani compilatoris decretorum verba non habent vim canonis, nec canonizant jura civilia.*

77 *Appellatio non admittitur ſuſpenſiva etiam de jure canonico in poſſeſſoriis ſummariiſſimis, prout* in l. fin. C. de edicto divi Adriæ.

78 *Celerem expeditionem ubi cauſa deſiderat, etiam jure canonico denegatur appellatio.*

79 *Beneintendi, & aliorum opinio reprobatur.*

80 *Poſſeſſoria remedia omnia ſummariiſſima, quæ ſunt præparatoria poſſeſſorii ordinarii, non recipiunt appellationem etiam de jure canonico.*

81 *Salvianum poſſeſſorium non admittit appellationem etiam jure canonico.*

82 *Poſſeſſorium non merum, ſed mixtum cum petitorio admittit appellationem à toto.*

83 *Poſſeſſorium quando ſimul tractatur cum petitorio, iſtud ut potentius præponderat, & abſorbet poſſeſſorium, & attenditur, ut appellatio admittatur à tota cauſa & ſententia.*

84 *De ſententia mixturam habente & de pluribus difficultatibus illam tangentibus, & quando ab illa tota liceat appellari, & generaliter quando duæ diverſæ qualitates prohibitivæ & permiſſivæ appellationis concurrunt in eadem ſententia, quæ attendatur, latè, remiſſivè.*

85 *Doctores generaliter loquentes de appellatione admittenda à ſententia continente mixturam, intelligitur de mixtura propria poſſeſſorii & petitorii.*

Appellatio an ſit admittenda à ſententia complicata habente contrarias qualitates, vide ibidem remiſſivè.

86 *Ad exhibendum condemnatus & ob non exhibitionem ad intereſſe poteſt ab intereſſe ſententia appellare.*

87 *In Judicio poſſeſſorio, quo ſit condemnatio ad intereſſe ob non facultatem rei reſtituendæ, admittitur appellatio*

88 *Appellatio an admittatur in juriſdictionalibus, & aliis quibus poſſeſſio juſtificatur cum titulo, remiſſivè.*

89 *Interdicti de aqua quotidiana & æſtiva ſententia, cùm habeat admixtam cauſam proprietatis, recipit appellationem à tota.*

90 *Poſſeſſorium admixtam habens cauſam proprietatis admittit appellationem.*

91 *Poſſeſſor conventus* ex l. ſi. C. de edicto divi Adri. *aſſerit ſe hæredem ſcriptum in teſtamento ſolemni & parem titulum oſtendit, appellatio admittenda eſt quoad utrumque effectum.*

92 *Probabilis quando fuiſſet dubitatio, quis duorum ſit hæres, neceſſe eſt, ingredi judicium petitorium & appellatio admittitur.*

93 *Exceptio reſpiciens proprietatem, cùm poſſit repelli ſi admittatur, de ea erit cognoſcendum in poſſeſſorio, à quo judicio tanquam mixto datur appellatio.*

94 *Poſſeſſorium admixtam habens cauſam proprietatis non dicitur momentaneum.*

95 *Statutum loquens de poſſeſſorio mero, non extenditur ad poſſeſſorium mixtum.*

96 *Salvianum interdictum quando poſſit habere mixturam proprietatis, ut appellatio admittatur.*

97 *Poſſeſſorii ſententia continens condemnationem fructuum, damni aut intereſſe, & quando recipiat appellationem.*

Appellatio quando admittatur in poſſeſſoriis, vide remiſſive, ibidem.

98 *Poſſeſſorium licèt mixtè tractetur in judicio ſi tamen ſuper poſſeſſorio dumtaxat feratur ſententia, appellatio non ſuſpendit eius executionem.*

99 *Poſſeſſorium agitatum per viam contractus, admittit appellationem quoad utrumque effectum, & n. ſeqq.*

100 *Fallit quando ad rei poſſeſſionem agitur vigore inſtrumenti guarentigiati.*

101 *Condemnatus principaliter & immediatè ad poſſeſſionem tradendam vigore contractus appellat.*

Quia nullum ſupereſt petitorium condemnato & obligato contra pactum & obligationem, ibid.

102 *Poſſeſſorio deducto in ſtipulatione cujus vigore quis condemnatus eſt appellare licet.*

103 *Et idem quando quis petit de feudo ſe inveſtiri, quia agit ex contractu.*

104 *Condemnatus ad liberè dimittendum poſſeſſionem appellat, quia continet mixturam.*

105 *Poſſeſſio capta vigore pacti (de ingrediendo propria authoritate) eſt valida etiam non obtenta ſententia declaratoria.*

106 *Poſſeſſionem ingredi quis poteſt propria authoritate, urbanius facit adeundo judicem.*

107 *Ad poſſeſſionem ubi non eſt actum vigore contractus principaliter, ſed vigore clauſulæ conſtituti, vel pacti ac ingrediendo propria authoritate, appellatio non ſuſpendit.*

108 *In poſſeſſorio ſi agatur ad caducitatem non principaliter, ſed incidenter & acceſſoriè, non admittitur appellatio.*

109 *Ad poſſeſſionem ubi agitur non principaliter ex contractu ſed vigore clauſulæ conſtituti in eo appoſitæ, appellatio non ſuſpendit.*

110 *Quia tunc debitor nolens tradere poſſeſſionem videtur ſpoliare.*

111 *Quorum bonorum utili interdicto petente folio feudi inveſtituram non licet appellari.*

112 *Quæſtio acceſſoriè & incidenter deducta ſuper validitate ſcripturæ in poſſeſſorio principaliter intentato, non tollit appellationem.*

113 *Titulum oſtendens ad conſequendam poſſeſſionem petitam non dicitur agere poſſeſſorio mixto.*

114 *Sententia continens cauſam falſitatis non exequitur in bonorum poſſeſſione ſecundùm tabulas petita.*

115 *Gravamen illatum in ſententia poſſeſſorii, ſi reparari non poteſt per petitorium, admittit appellationem ſuſpenſivam.*

Condemnato ad poſſeſſionis reſtitutionem, competenti retentionem dumtaxat, licet appellare, ibid.

116 *Poſſeſſorium judicium motum contra detentatorem, qui non poteſt petitorium movere, ut puta commendatarium admittit appellationem.*

117 *Et ejus doctrinæ plura redduntur exempla, remiſſivè.*

118 *Poſſeſſorium ſummariiſſimum eſt præparatorium poſſeſſorii ordinarii.*

Poſſeſſorium ſummariiſſimum, & ejus interlocutio durat uſque quo lata ſit ſententia diffinitiva in poſſeſſorio ordinario, ibid.

119 *Prima ſententia lata in poſſeſſorio ordinario contra obtinentem in judicio ſummariiſſimo, an ſit contra illum exequenda non obſtante appellatione.*

120 *Sententia de aperiendo teſtamento non recipit appellationem quia celeritatem deſiderat.*

121 *A mandato de evacuando domum, ſeu ut dicunt defractando, an liceat appellari.*

HAud poſſum non fateri, hunc tritum articulum, ex his quæ variis in locis apud Doctores, ſupra reperiuntur, vagantia, quæ cum inter ſe pugnent carentia diſtinctione, illum, nedum difficilem; verùm confuſum, intricabilem reddant, quod ut

Salgado de Protect. Reg.

evites, ſingulas doctrinas ſuo proprio caſui cum ſui ſpecialitatis ratione adaptato: ut quid jure verum ſit, facilè cognoſcatur in poſterum, neceſſitatis illius non oblitus: quòd judicium poſſeſſorium duplex eſt, aliud ſummarium, & interdum ſummariiſſimum, aliud ordinarium, ſeu plenarium.

2 Summarium judicium poſſeſſerium autem illud eſt, quod proditum eſt ex ſolo judicis officio implorato, præparatorium quoddam judicium ad poſſeſſorium ordinarium, quod tunc locum habet, quando ſcilicet utraque pars contendit poſſidere, & quælibet recuſat agere & libellum offerre, actoriſque partes ſuſtinere, inductum principaliter, ne lite pendente, vel non pendente, ſuper poſſeſſione, ſeu poſſeſſorio ordinario, partes veniant ad arma, ſe invicem turbantes, & pro libello enſem offerentes (ut inquit Bald. *in l. quiſquis C. quorum app. non recip.*) cujus natura (cùm ſit momentanearum
3 aptitudine) exigit ſummariam cauſæ cognitionem, quod nec requirit libellum, nec litis conteſtationem, & concluſionem, nec ſententiam diffinitivam ſed interlocutoriam duntaxat, præjudicium nullum afferentem, nec in poſſeſſione, nec in proprietate, prout ità in eamet declaratur, durante interim, dum lis ſuper plenario judicio poſſeſſorio, vel petitorio diffinitivè terminatur: & tunc judex ex officio ut occurrat ſcandalis, & rixis imminentibus, nullo ſervato ordine judiciario, ſed omiſſo penitus debet ſuper ultimo eorum ſtatu poſſeſſionis, ſeu detentationis probationes ſeu informationes à partibus ex officio recipere, & quem invenit in ultimo ſtatu, ſeu meliori poſſeſſione, defendet, inhibens alteri ne ad eam accedat, nec alteram inquietet, donec ut actor agens in poſſeſſorio plenario cognoſcatur: quis verus ſit poſſeſſorio plenario cognoſcatur: quis verus ſit poſſeſſor, ut & iſte in petitorio partes rei obtineat. Nam quemadmodum poſſeſſorium ordinarium eſt præparatorium judicium petitorio, ut quis actor ſit cognoſcatur, *l. ordinarii C. de rei vindicatione*, ita hoc poſſeſſorium ſummarium eſt præparatorium judicio poſſeſſorio ordinario, ut dictum eſt, & ideo ſummariam cauſæ cognitionem exigit, juxta *l. æquiſſimum* (ex quo principium habere creditur) *ff. de uſufruct.* & praxis *ff. libertis*, §. *fi. ff. de liberali cauſa* ita optimè Paul. Caſtr. *in conſ. 3. col. 2. l. 2.* Bald. *in l. ordinarii col. 3. verſic. ſed hic quæro* ibi Caſtr. & alii Alciat. *conſ. 386. in princ.* Neviz. *conſ. 8. n. 7.* Ruin. *conſ. 28. colum. in prin. volum. in* 4. Marſil. *in l. 1. §. præterea, col. 18. de quæſt & in ſingul. 543.* Felin. *in rub. de treuga & pace §. qui timet circa fi.* Capicius *dec. 13. & dec. 14. & 55. & 96. n. 10. & dec. 189. & dec. 209.* Curtius Senior. *conſ. 66.* Pariſ. *conſ. 178. l. 4.* Iſſ. *in l. ſuper poſſeſſio. n. 15.* & ibi Decius *num. 10. C. de tranſact.* idem Decius *in l. ult. n. 6. de edicto divi Adria.* idem *conſil....* Alban. *conſ. 75.* Plot. Novarienſ. *in repetitione l. ſi quando n. 107. C. unde vi.* Corraſ. *in l. naturaliter, §. nihil commune n. acquir. poſſ.* Cephal. *conſ. in fi. lib. 1.* quia declarant Maria Soci. Sen. *in cap. 1. col. 16. ſall. 54.* Cepola *cautel. 100. n. 3.* Natt. *conſ. 121. n. 2. l. 1.* Maſſuerius *in pract. tit. de poſſeſſorio n. 4.* exactè Covarr. *in pract. q. c. 17. per totum.* Tiraq. *in tract. le mort ſaiſit le vif, 9. p. declaratione 9. in fi.* Rebuff. *ſuper concord. Regis Franciæ, tit. de annatis, verſic. quinta tamen ex l. regni & in commenta. regn. conſtitut. tom. 3. tit. de mater. poſſ. art. 1. gl. à n. 4.* Menoch. *de retinen. poſſ. rem. ult. n. 33. & à prin.* Roland. à Valle *conſ. 8. per totum vol. 4.* quibus adde noſtratem Gaſp. Rodrig. *de annuis reddit. lib. 1. c. 17.* apud quos copiosè & affatim invenies reſolutas multas difficultates, attingentes hujuſmodi ſummarium poſſeſſorium judicium, ad quos te remitto, latè Riccius *in pract. dec. 2. p. dec. 203. per totam ſol. 279.*

4 Et ultra ſupra citatos, quod in hujuſmodi judicis officio, quod eſt poſſeſſorium ſummariiſſimum, nullus ſit juris ordo ſervandus, affirmarunt gloſ. *in clem. 2. ut lite pend.* Bellam. dec. 148. *& dec. 194.* Bald. *in l. appell. col. 2. C. de appel.* Abb. *in c. ex parte col. penult. de reſcr.* Socin. Senior *in c. quoniam frequenter, col. 27. verſic. 6. ſallit. ut lite non conteſtat.* Alexand. *conſ. 99. n. 9. lib. 5.* Ripa *in c. ſæpe nu. 10. verſic. 3. quia de reſtitutione ſpoliat.* Vantius *in tract. nullit. in tit. quot & quibus modis nulli propr. poſſ. n. 28.* Lanſr. de Orian. poſt alios plures ab eo citatos *in rubr. de cauſa poſſ. & propri. col. 8.* & Bella. *dec. 101.* qui loquuntur in poſſeſſorio 6
ſummario in remedio recuperandæ, & circa poſſeſſorium hoc remedium adipiſcendæ poſſeſſionis, idem probant Boer. *in c. 1. n. 39. & 40. de reſtitut. ſpoliat.* poſt Abb. *ibi* Rebuff. *in pract. benefic. tit. de miſſione in poſſeſſionem, n. 42. & 43.* & in hoc remedio reſ- 7
pectu poſſeſſionis retinendæ fere omnes ſuperiùs dicti probant, & attende quod hujuſmodi remedium poſ- 8
ſeſſorium ſummarium, ſcilicet ex judicis officio, locum obtinet in omnibus interdictis, & remediis poſſeſſoriis tam adipiſcendæ, quàm recuperandæ, & retinendæ ut eſt de ſingulis videre apud Menoch. *de adipiſc. rem. 6. per totum, & de retinendæ, rem ult. per totum, & de recup. poſſ. rem. 17.* ubi copiosè de 9
ſingulorum qualitatibus, & difficultatibus, multa adnotatione digniſſima, tam circa beneficia, quàm temporalia invenies, ita ut omnia remedia poſſeſſoria ordinaria habent hoc præparatorium ſummarium, ſeu ſummariiſſimum.

Alterum verò judicium poſſeſſorium eſt ordinarium 10
& plenarium, in quo ipſamet poſſeſſio deducitur, prout eſt in omnibus interdictis poſſeſſoriis retinendæ, recuperandæ, & adipiſcendæ, in quorum examinatione regulariter agitur de poſſeſſione plenariè juris ordine ſervato & eiſdem ſolemnitatibus, & requiſitis, quibus tractari ſolent cætera judicia ordinaria, ſcilicet cum plena cauſæ cognitione, ſervatis juris terminis cum libelli oblatione litis conteſtatione, publicatione, & concluſione, & fertur ſententia diffinitiva, aſſerens quoad poſſeſſionem perpetuum præjudicium, ut poſſeſſor in poſſeſſione remaneat, & defendatur, ac tueatur, donec altera pars, ut actore gerit, & obtinuerit in petitorio, in quo tractatur plenariè, & ordinariè de jure partium, hoc, eſt de proprietate, *l. exitus, ff. de acquir. poſſ.* dicta ſic hæc interdicta poſſeſſoria ordinaria quia in eis ordo juris ſervatur, Menoch. *in tract. de recup. poſſ. in præludiis ſeu rem. 1. n. 34.* probant B. *in extrav. ſed reprimendum, in verſ. ſummariè poſt princ.* Abb. *in c conſultationibus circa fi. de off. de legat.* Cagnol. *in l. impari ff. de reg. jur.* Plot. *in l. ſi quando n. 107. & 114. C. unde vi.* Caſtr. *conſ. 3. lib. 2. & conſil. 5.* Marant. *de ordine judicio. 5. p. 9. d. n. 46. ad fi.* Natta *conſ. 532. n. 9. tom. 2.* ubi dicit certiſſimi juris eſſe, cauſam poſſeſſoriam in procedendo, ſummariam non eſſe, tamen eſſe ſummariam reſpectu probationum, cùm leviores ſufficiant, licèt quoad hoc ultimum de probatione verum non dicat, ut ſtatim dicetur. Natt. ipſe *conſ. 121. n. 2. & n. 9. tom. 1.* Covarr. *in pract. quæſt. c. 17. n. 3. verſ. tertio erit hoc* exactiſſimè Roland. à Valle *in conſ. 8. vol. 4. à n. 16. cum ſeqq.* ultra quos & apud alios citatos in prioris diſtinctionis 11
membro, reperies illam conſtitutam differentiam inter hunc, & ſuperiorem cauſam; ut in poſſeſſorio ſummario ſummaria cauſæ cognitio adhibenda ſit, in poſſeſſorio autem ordinario cauſæ cognitio ple- 12
naria, & quæ requiritur generaliter in utriuſque cognitione; vide optimè Specul. *in titul. de off. omnium judic. §. poſtremo per totum* 1. latè Marant. *de ordine judicio. 4. p. 9. d.* & ad iſtos terminos eſt reducendus, & intelligendus doctiſſimus vir ille ſummi, ac perpetui laboris Felicia. *in ſuo erudito tract. de cenſibus lib. 2. c. 1. n. 9. in fi.* qui Bart. & Marant. *ubi proximè* indiſtinctè dicunt, cauſam poſſeſſoriam eſſe ſummariam.

Ab hac tamen regula ultima ut in omnibus poſſeſ- 13
ſoriis ordinariè procedatur, excipere poteris remedium illud *ex l. fin. Cod. de edicto divi Adria.* quod inter alios adipiſcendæ appoſuit 4. loco Menoch. nam in eo agitur

14 agitur ſummariiſſimè, quod intelligi in omnibus caſibus, & reſpectu omnium perſonarum, quibus illo remedio potiri queunt, de quo exactiſſimè per Doctores *in d. l. fin.* & exactam repetitionem fecit Zuchard. *ibi*, exactiſſimè etiam ſcripſit Menoch. *de adipiſcen. in prædicto rem.* 4. *per totum*, & facit *l. quiſquis C. quorum appell.*
15 *non recip.* quibus adde remedium ex Carboniano edicto,
16 juxta *l.* 3. §. *cauſa de Carbon. edicto.* item cùm mulier nomine ventris petit ſe in poſſeſſionem mitti, *l.* 1. §. *ſi*
17 *ea ff. de ventre in poſſ. mitt.* hic etiam adde aliud adipiſcendæ poſſeſſionis remedium ex Salviano interdicto in quo ſummariè etiam agitur, ut eſt videre ex his, quæ latè Menoch. *de adipiſ. rem.* 3. *à n.* 173. *cum ſequentib. & ſuprà* Natt. *conſil.* 532. *ſub. n.* 10.

18 Ex quibus reſultat componenda opinionum contrarietas: an in poſſeſſoriis judiciis ſemiplena, an plena requiratur probatio; & quòd ſemiplena ſufficiat, ſcilicet, per unum teſtem, vel ſolam famam, probant B. *in l. admonendi, colum. penult. ff. de jurejur. & in l.* 2. *Cod. quorum bonorum, l.* 2. §. *ultim. Cod. ubi in rem actio.* Cuma. *in l.* 1. §. *ultim. de prætoriis ſtipul.* Mateſila. *ſingul.* 2. Afflict. *deciſ.* 364. *num.* 5. Beroius *conſ.* 43. *num.* 46. *lib.* 3. Soci. *conſ.* 266. *num.* 26. *l.* 2. Alexand. *conſil.* 91. *in princ. lib.* 1. *& in l. videlicet, Cod. de Carbonian. edicto. num.* 2. Cardin. Ruin. 32. *num.* 7. *vol.* 4. Aymon. Savilia. *conſil.* 158. *num.* 12. Petrus Duennas *regul.* 299. *num.* 10. Marſil. *ſingulari* 433. Sarmi. *de reddit. Eccleſiaſt.* 1. *p. c.* 4. *num.* 3. & ultra iſtos nonnullos alios citat pro hac ſententia Menoch. *de recuper. poſſeſſio. rem.* 15. *num.* 410. *& ſeq.* & indiſtinctè loquendo in omnibus poſſeſſoriis hoc dicit Rebuff. *in commenta. conſ. reg. tom.* 3. *tit. de mater. poſſeſſ. art.* 7. *gloſſ.* 1. *num.* 26. Alciat. *reſponſ.* 389. *n.* 3. Bellam. *conſ.* 35. *n.* 6. ea utuntur ratione, quoniam cauſa poſſeſſoria ſit modici præjudicii, *l. momentaneæ C. qui legit. perſo. hab. ſtant. imped. l. unic. C. ſi de momen. poſſ. ſuer. appellat.*

19 Sed contrariam ſententiam, & opinionem, imò plenam, & legitimam probationem in judiciis poſſeſſoriis requiri; probant B. *in extravag. ad reprim. verb. ſummariè*, gloſſ. Ofred. Jacobi Butr. Cyn. Bald. Angel. & Salicet. *in l.* 1. *Cod. quorum bonorum.* Lanfra. de Oria. *in l. admonendi colum. ultim.* & ibi Curt. Senior *col.* 78. *de jur. patron.* Decius *in c. cauſam quæ col.* 2. *de judiciis.* Anchar. *in clem. ſæpè de verbor. ſignific.* & ibi Immol. *num.* 41. & ibi Georg. Natt. *num.* 15. & dicit communem opinionem Alexand. *conſil.* 187. *in fi. lib.* 7. Plot. *de in litem juran. numer.* 15. Roland. à Valle *conſil.* 5. *num.* 16. *lib.* 2. Vantius *de nullit. ſenten. ex defectu proceſſ. numer.* 38. Octavia. *deciſ. Pedemont.* 9. *q. num.* 12. Joſeph. Ludovi. *deciſ. Peruſ.* 59. *num.* 2. noſtras Joan. Garcia. *de nobilita. gl.* 1. *nu.* 51. Afflict. *deciſ.* 364. *num.* 5. plures refert & ſequitur Plot. *in l. ſi quando, numer.* 115. *C. unde vi.* Cagnol. *in l. impari. num.* 8. *de regul. jur.* Gratus *conſil.* 120. *num.* 7. & 8. *lib.* 2. Petrus Beneintendi *concl.* 62. *num.* 10. Natt. *conſil.* 630. *num.* 7. *lib.* 3. moventur quia maximi momenti eſt poſſidere, §. *modum, inſtitu. de interdi.* & ſicut in cauſa magni præjudicii exactæ probationes exiguntur, & ita in poſſeſſoria.

20 Et hanc contrarietatem cum fœdere diſtinctionis componunt referendi ex mente, & intentione relatorum, ut prima opinio requirens levem & ſemiplenam probationem procedat in poſſeſſorio ſummario, ſeu ſummariiſſimo, momentaneo dicto, quod provenit ex officio judicis, juxta *l. æquiſſimum ff. de uſufruct.* de quo nos ſuprà, ut probant leges pro contra allegatæ, & egregiè declarat Curtius Senior *in d. l. admonendi num.* 323. *verſic. ſecundo moveor.* ibi ita intelligit Bart. *in d. l.* 2. §. *ultim. C. nbi in rem actio.* quo moti fuere Decius, & Manteſila. quia jura allegata à B. loquuntur in præparatorio poſſeſſorio, ut *in Carboniano edicto*, ſequitur & animadvertit latè Ripa *in cap. ſæpè num.* 3. *in fin. de reſtitution. ſpolia.* Cur. Jun. *in d. l. admonen.*

Salgado de Protect. Reg.

num. 68. *in. fi. de reſtitutio ſpolia.* & apertè eleganterque declarat Zuchar. *in. l. ultim. num.* 318. *Cod. de edicto divi Adrian.* Joſeph. Ludovi. *deciſ.* 59. *num.* 3. & Beroius *conſil.* 43. *num.* 46. & 48. *lib.* 3. Menoch. *de recup. poſſeſſ. rem.* 15. *num.* 413. ſequitur etiam & probat Marant. *in ſpeculo jud.* 4. *p.* 8. *d. num.* 43. *verſ. in iſta varietate & n.* 44.

At verò in cæteris poſſeſſoriis adipiſcendæ, nempe 21
in Salviano interdicto, & l. fin. Cod. de edicto divi Adrian. licèt ſint poſſeſſoria ſummaria, requirunt tamen plenam, & legitimam probationem, ſeu informationem, ſummariè tamen quoad ordinem, & ejus exactionem tractetur, non autem ſufficit probatio ſemiplena, ut de utroque probat latè Menoch. *de adipiſc. poſſ. rem.* 3. *à n.* 172. non enim hæres mittendus eſt in 22
poſſeſſionem per unum, vel per duos teſtes, & ecce etiam in teſtamento militis, nam ad hoc ut hæres, ex eo in poſſeſſionem mittatur, debet plenè non ſemiplenè per famam, aut unum teſtem teſtamentum, & inſtitutionem probare, ſed plenè, *l. divus ff. de milit.* 23
teſtam. nec ex eo quòd judicium ſummarium requirat plenam, integram, & perfectam probationem, efficitur ordinarium & plenarium, nec deſinit eſſe ſummarium, quia de articulo verè realiter & perfectè, non per ſemiplenam probationem, famam, unum teſtem, aut indicia debet conſtare, & apparere, ſummariè tamen exigenda eſt ipſa informatio, quia quando unum 24
judicium eſt ſummarium, ſeu executivum, omnes ejus articuli incidentes, & adminicula judicii ſunt ſummarii, cum ſint pares ipſius cauſæ principales, in illiſque eſt ſummariè; ſeu executivè procedendum, ut in cauſa principali, quia de illis judicandum, & præjudicandum eſt, ac de ipſa cauſa principali, Bal. *in l.* 1. *num.* 6. *C. comm. de legatis*, optimè Iſſ. *in l.* 2. *nu.* 6. 25
in fi. poſt Bal. *C. eodem tit.* dicens quòd ſi ex ſtatuto procedendum eſt ſummariè, ſuper inſtrumento guarentigio, ſuper hypothecaria, quæ movetur ratione debiti in inſtrumento contenti, pariter erit ſummariè procedendum. B. *in l. creditores, col. ult. verſ. erit igitur C. de pignor.* latè plura reddens exempla Menoch. *de arbitr. l.* 21. *p.* 45. *n.* 9. 10. 11. & 12. plures ſequuti & citati à Nat. *conſ.* 21. *n.* 11. *tom.* 1. Iſſ. *in rubr. l. qui admitti, col.* 1. *in fi.* Marant. *de ord. jud.* 4. *p.* 9. *d. n.* 40. Iſſ. *in. l. ult.* §. *ult. n.* 3. *ad fin. ff. de condict. indebit.* quem eleganter ſequitur Petra Sanct. *ſingular.* 23. incipit *notans Bar.* Menoch. *de adipiſ. poſſ. rem.* 3. *à n.* 175.

Non eſt enim bonum argumentum, in judicio ſum- 26
mario requiritur plena, & legitima probatio, ergo judicium efficitur plenarium, & ordinarium ex ſupradictis, ut (& perperam) putavit doctiſſimus Sarmiento *de redditib. Eccleſ.* 3. *p. c.* 2. *num.* 23. & 24. dicens ille loquendo in interdicto Salviano (& rectè in hoc primo) priùs debet conſtare an obligatio, & hypotheca ſubſiſtat, cùm ſine principali obligatione hypotheca nulla ſit, *l. res hypothecæ, ff. de pignor.* ex quo infert Sarmiento, duo ſunt judicia iſta, in primo agitur, an obligatio ſubſiſtat, & in eo dicit, requiri pleniſſimam cauſæ cognitionem, & tres ſententias ferri oportere, in ſecundo autem judicio arguitur interdicto Salviano ad avocandam poſſeſſionem rei hypothecatæ, & ſummariè ſecundùm naturam ipſius interdicti, ſed contra illum meritò inſurgit Menoch. *de adipiſ. poſſ. d. rem.* 3. *à n.* 172. quia cùm cauſa principalis ſit ſummaria, omnes ejus articuli incidentes ſummariè tractandi ſunt, nec ex eo figura & judicii natura immutatur.

Quibus ſuppoſitis illa ex jure civili conſtituenda 27
regula generalis, & univerſalis, & in cunctis remediis poſſeſſoriis, tam adipiſcendæ, quàm retinendæ, & recuperandæ, in quibus agitur ad meram poſſeſſionem, à ſententia pro actore, puta, lata, appellatio non admittitur, emiſſa *ex l.* 1. *C. ſi de mom. poſſ. ſuer. appel. l. ſi. ff. de app. recipien. l. quiſquis C. quorum app. non recip.* & ubilibet gl. Quibus locis ita notat B. per quem

& plenè *in l. 2. colum. 2. verſ. quæro quæ eſt ratio.* &c.
28 *ff. de appell. recip.* quia ſententia poſſeſſorii affert modicum præjudicium, ex quo ejus gravamen reparari poteſt per diffinitivam. Angel. *in conſ.* 107. Bal. *in. d. l.* 1. Ab. *in c. cum ad ſedem col. ante penult. de reſtitutio. ſpoliato.* Philip. Decius *conſ.* 28. *n.* 4. omnes *in c.* 1. *de cauſ. poſſ. & propri.* Albert. *in d. l. unica.* Corſet. *ſing.* 10. *n.* 1. *lib.* 4. alios referens comprobat. Afflict. *deciſ. Neapol. deciſ.* 269. *n.* 3. Guid. Pap. *quæſt.* 37. *ſi appelletur.* Bal. *in l. 2. C. de Epiſcopali audi.* Communiter Doctores *in l. unica*, & præſertim Cæſar Contar. *in rubr. n.* 74. *C. ſi de momen.* Specul. *tit. de appel. §. in quibus n.* 8. *in* 6. *l.* 2. Nicel. *in tract. de concor. gloſſ. concor.* 6. *fall.* 6. *nu.* 26. *tom.* 18. *fol.* 192. Rot. *deciſ.* 120. *fuit reſolutum n.* 2. *p.* 1. *diverſ.* gl. *in cap. cum ad ſedem, in verb. interdictum verſ. ſi. de reſ. ſpol.* Marqueſ. *tract. de commiſ. p.* 2. *in comm. appel. c.* 2. *n.* 38. Veſtr. *in praxi, lib.* 7. *c.* 3. *num.* 2. Vanti. *in tract. de nullit. ſent. quis poſſ. dicere de nulli. num.* 34. *verſ. & propterea, fol.* 176. Contar. *ubi proximè in prima ratione decidendi n.* 16. *in fi. & n.* 17. Joan. Cot. Tholoſ. *in repet. l. naturaliter, §. nihil commune in præludiis n.* 30. Pariſ. *conſ. n.* 108. *n.* 20. *lib.* 1. Iſſ. *conſ.* 187. *col.* 5. *verſ. hoc aſſumpto lib.* 2. Imol. *conſ* 55. *n.* 5. Ab. *in conſ.* 55. *col.* 1. *verſ. aliam limitationem lib.* 2. Brun. *conſ.* 98. *n.* 8. Barba. *conſ.* 82. *col.* 5. *lib.* 3. Natta. *conſ.* 121. *num.* 4. *vol.* 1. Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 9. *à n.* 316. Joſeph. Ludov. *deciſ.* 20. *n.* 16. Rolan. à Valle *conſ.* 77. *col.* 2. Octavia. *deciſ. Pedemon.* 25. *n.* 4. Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 25. *cum ſeqq.* Rober. *ſingul. appellationum* 12. Capic. *deciſ.* 34. *n.* 1. Ant. Gom. *in l.* 45. *Tauri n. ſi.* Covar. *in pract. quæſt. cap.* 23. *n.* 8. Horat. Carpan. *in lucubratio. juris ſive ſtatus Mediol. c.* 150. gl. *non poſſit appellari à num.* 47. *uſque ad n.* 50. Sequitur Doctor Felicia. de Solis *in*
29 *tract. de cenſibus lib.* 3. *cap.* 1. *nu.* 11. & multo fortiùs dicendum erit in judiciis poſſeſſoriis ſummariis, in quibus denegatam eſſe appellationem probant Doctores hactenus citati, & vide latè Scaccia *de appel. quæſt.* 17. *lim.* 6. *memb.* 2. *per totum, fol.* 331. & alibi paſſim, & nos variis in locis hujus capituli, latè etiam Riccius *in prax. deciſ.* 2. *p. deciſ.* 263.

30 Quorum quidem Doctorum potiſſima pars abſolutè loquuntur in omnibus judiciis poſſeſſoriis, at nominatim & ſpecialiter, quòd in poſſeſſorio tam adipiſcendæ, quàm recuperandæ, & retinendæ poſſeſſionis, appellatio ſit prohibita, loquuntur poſt plures, ab eis citatos Marant. *in ſpecul. judic. tit. de appell.* 294. Lancel. Robert. *de atten.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 25. *num.* 10. optimè Ant. Gom. *in l.* 45. *Tauri num.* 194. Rolan. à Valle *in conſ.* 77. *n.* 9. *vol.* 2. Bar. *in l.* 2. *col.* 2. *n.* 4. *ff. de appel. recip.* gl. *in l. unica in verbo, momento*, & ibi Bar. *q.* 1. *nu* 3. Salicet. *poſſ.* 2. *nu.* 3 *C. de momen.* Marc. Ant. Cuch. *tract. de mentien. circa poſſeſſ. n.* 420. *verſ. quid verò tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 300. Marqueſſ. *tract. de commiſſ.* 2. *p. de commiſſ. appell. cap.* 2. *ſub n.* 37. *&* 38. *fol.* 37. & de communi opinione teſtantur, & ſequuntur Rolan. à Valle *conſ.* 77. *viſo n.* 9. *l.* 2. Et Cæſar Contar. *in l. unica in intellectu ſub. n.* 1. *verſ. unde is, C. ſi de mom. poſſ.* & de magis communi opinione teſtatur & ſequitur Joan. Cumia. *ſuper ritibus Siciliæ c.* 80. *n.* 66. *fol.* 253. & eſſe approbatum à Rota refert Contard. *ubi proximè in amplia. n.* 3. *in fi.* Achill. Perſonal. *tract. quorum bon. n.* 792 *in fi. & n.* 493 ubi de crebriori opinione *tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 279. Scaccia *de appel. quæſt.* 17. *lim.* 6. *memb.* 6. *num.* 35. Covarr. *pract. cap.* 23. *num.* 9. Menoch. (nullum allegans, ſed gloſſ. *in d. l. uni. C. ſi de momen. poſſ. fuer.*) *de recup. poſſ rem.* 6. *num.* 48. *ad med.* Ruginel. *in tract. de appel. §.* 2. *c.* 3. *n.* 653. *in fi.*
31 *fol.* 119. quod probant ex generalitate *d. l. uni. C. ſi de mom. poſſ. fuer. appell.* ibi, cùm de poſſeſſione, & ejus momento cauſa dicatur, etſi appellatio interpoſita fuerit: tamen lata ſententia ſortitur effectum, reddentes rationem, quia talis ſententia lata in mero poſſeſſorio parit modicum præjudicium, cùm de facili poteſt reparari in judicio proprietatis, quod quidem indicant, & probant illa verba ejuſdem legis, *ibi* de poſſeſſione, & 32
ejus momento: quod id ſignificat, quando de poſſeſſione tractatur, cujus præjudicium non eſt perpetuum, ſed momentaneum, dum in petitorio cauſa terminatur, *&c.* latè Contard. *in rubr d. l. unicæ n.* 26. Gemin. *in c. ult* 2. *q.* 6. *num.* 8. & ſic reſpectu obtinentis in judicio 33
poſſeſſorio dicitur momentanea, quia durat dumtaxat, dum non nanciſcitur victoriam in petitorio, & ſic parvi præjudicii: reſpectu autem ipſius poſſeſſionis commoda magna ſunt, ex vulgaribus juribus.

Et magis in ſpecie de ſingulis poſſeſſoriis remediis 34
probant multi, prout de poſſeſſorio adipiſcendæ, *ex l. ſi. C. de edicto divi Adri.* & ſententia pro utente ſuper ejus remedio, ut appellatio non detur, affirmant poſt *l. fin. ff. de appell. recip. & l. quiſquis C. quorum appell. non recip.* & Doctores *in d. l. ſi. C. de edicto div. Adri.* Pariſ. *conſ.* 54. *n.* 39. *vol.* 3. Bald. *in l. unica C. ſi de momen. poſſ. col.* 2. *in fin. verſ. ſed pone*, latè Zuchar. *in repet. l. fin. n.* 435. *&* 441. *verſ. & ſic erit conſ.* Roland. à Valle *in conſil.* 77. *n.* 12. facit gl. *in verbo miſſus in d. l. fin.* quam ſequuntur B. Bald Caſtren. Salicet. Alexand. & Iſſ. Curtius Jun. & Sebaſt. Sepia relati à Zuchardo ſuprà, infinitos congerit Tiraquell. *in tractatu le mort ſaiſit le vif. p.* 6. *declarat.* 6. *num* 2. Guid. Papæ *quæſt.* 132. *col. ult.* Beroius *quæſt.* 44. Menoch. *de adipiſ. poſſ. rem.* 4. *à num.* 926. Ozaſc. *deciſ. Pedemonta.* 25. *num.* 9.
Covarruv. *in pract. qu. c.* 23. *n.* 8. *verſ. tertia concluſio*, 35
rationem reddunt Doctores eandem, quam Conſultus, & Imperator, ille *in d. l. ſi.* hic *in de l. quiſquis*, quòd 36
teſtatoris voluntas celerem executionem deſiderat pariter, & in illo adipiſcendæ remedio ex interdicto quorum bonorum, affirmant Bart. *in l.* 1. *in fi. C. quorum bonorum* per quem Marant. *de ord. judicio.* 6. *p. tit. de appell. num.* 312. Menoch. *de adipiſcen. rem.* 1. *num. fi.* Beneintend. *concl.* 79. *num.* 6. Cacheran. Octavianus *deciſ. Pedemont.* 25. *num.* 9. Gozadin. *conſ.* 5. *col.* 1. Rolan. à Valle *conſ.* 77. *num.* 10. *vol.* 2. Marqueſ. *tract. de appell. p.* 2. *in commiſſ. appell. cap.* 2. *num.* 56. *fol.* 40. Caputaq. *deciſ.* 223. *conſtitutio. Æguidi. num.* 1. *p.* 1. Cæſar Contard. *in l. unica in* 4. *ratione decidendi n.* 1. & melius *nu.* 4. *& lim.* 17. *nu.* 18. *cum ſequentib. C. ſi de mom. poſſ.* Joſ. Cum. *in ritibus Siciliæ cap.* 38. *nu.* 114. Ruginell. *tract. de appell. §.* 2. *cap.* 3. *num.* 649. *& num.* 640. *& ſeqq.*

Quod & procedit, etiam ſi ſtatutum ſimpliciter per- 37
mittat poſſe ſemel appellari in cauſis poſſeſſoriis, quia adhuc non licebit appellari à ſententia dimittendo hæredem ſcriptum in poſſeſſionem. Beroi. *q.* 44. *ſi ſtatuta per totum*, quem refert & ſequuntur Achil. Perſonal. *tract. de adipiſc. poſſ. n.* 323. *verſ. quæ regula, tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 268. Ruginel. *tr. de app. §.* 2. *c.* 3. *ſub n.* 649. *verſ.* 2. *in fi.* ſequitur & rationes reddens Scaccia *de appel. q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 4. *à n.* 23. *fol.* 347..

Ita in aliis remediis adipiſcendæ poſſeſſionis probant 38
ſingillatim Doctores, prout de interdicto quorum bonorum, ut non admittatur ſuſpenſiva appellario, firmant Roland. à Valle *conſ.* 77 *viſo. nu.* 10. *lib.* 2. Marant *in ſpecul.* 6. *p. actu in prin. verbo & quandoque appellatur n.* 323. *fol.* 308. Joſ. Cuma. *ſuper ritibus Siciliæ cap.* 38. *n.* 178. *fol.* 204. Achill. Perſonal. *tr. de adipiſc. poſſ. ſub n.* 493. *& n.* 485. 487. *&* 499. Ruginell *tr. de appel. §.* 2. *c.* 2. *n.* 653. *verſ. hæc remedia fol.* 119. Cæſar. Contar. *in l. unic. lim.* 2. *§.* 1. *n.* 1. 2. 9. 14. *&* 18.

Item nec in interdicto quorum legatorum non dari 39
appellationem, ſcribunt Contard. *d. l. unica in ſecunda ratione decidendi, n.* 32. *& in ampliatione n.* 34. *&* 35. *& in ſecunda limitatione §.* 1. *n.* 16. *&* 17. *in fi.* Ruginel. *tract. de appell. §.* 2. *c.* 3. *num.* 454. *in* 4. *caſu. fol.* 100. item & in remedio *l.* 3. *C. de pignori.* in quo non dari 40
appellationem tenet Scaccia *de appel. quæſt.* 17. *lim.* 6. *memb.* 4. *n.* 5.

Qui *num.* 132. affirmat, idem eſſe dicendum in reme- 41
dio, & caſu *l. ſi. in rem, ff. de rei vind.* nempe quando reus

reus negat, se possidere, ut evitet actionem realem contra se, & postea convincitur de mendacio, probante actore quòd possidet, quo casu actor mittitur in possessionem, ante eum dixerant, & latè explicuere Ruginel. *tract. de appell. §. 2. cap. 3. n. 687. vers. vigesimus primus.* Cuch. *in repet. l. fin. C. si de momen. n. 31. inter tract. diver. de mentiente circa possessionem tom. 3. p. 2. fol. 293.* & præcipuè *sub n. 419. vers. quid verò, & n. 420.*
42 *fol. 30.* & quod in singulis speciebus possessionis adipiscendæ sit prohibita appellatio, ultra citatos scribit Joan. Baptist. Pont. *tract. de spol. lib. 4. c. 3. sub n. 40. tom. 14. fol. 305.*

43 Pariter & in alio adipiscendi remedio ex Salviano interdicto appellatio non admittitur, nam hoc interdictum valde est utilissimum; cujus prærogativas, & excellentias ad cœlum exclamant Doctores citandi; estque remedium merè possessorium. Angel. Aret. *in §. item Serviana n. 6. Inst. de actio.* Marant. *de ord. jud. 4. p. d. 7. num 11.* Roland. à Valle *cons. 14. n. 11.*
44 & quod est pinguius & utilius magisque frequentius actione hypothecaria, probant latè Neguzan. *de pign. 8. p. 3. memb. n. 26.* quod quidem competit fundi domino
45 contra colonum, ut adipisci possit possessionem earum rerum, quæ in fundo locato illata, invectaque fuerint, ideoque pensione fundi locati præstanda, quod est directum interdictum, utile verò ad ejus similitudinem, datur etiam domino contra conductorem prædiorum urbanorum, ut post Neguzantium & Bart. probant Menoch. *de adipis. rem. 3. n. 14.*

46 Et ad hujus similitudinem competit etiam hoc interdictum Salvianum cuicumque alio creditori habenti bona sui debitoris obligata, ex quavis alia causa, etiam pecuniaria, sive expressè, sive tacitè, ut probant B. *in l. 1. n 2. ff. de Salviano interd.* in illis verbis: & etiam cuilibet creditori, (idem B. *in l. q. 1. C. de precario, & Salviano inter.* ibi, creditori,) & paulò post Angel. Aret. *in §. idem Serviana num. 6. institut. de interd.* ubi in his scribit (adverte tamen, quòd cautus advocatus numquam intenta hypothecariam, sed utile Salvianum interdictum, quod competit cuilibet creditori, directum autem pro rebus coloni invectis, & illatis, utile pro rebus inquilini locatoris) hæc ille. Angelus alios citat, ita pro opinione Bart. respondit Alexand. *consil. 185. nu. 4. lib. 6,* idem tenet Neguzan. *de pignor. part. 8. memb. 1. num. 6. & in memb. 3. num. 9.* sentit Ripa *in rubrica, ff. de pignor. num 19.* ibi, *vel aliorum debitorum,* sentit Baro. *in §. adipiscendæ, instit. de interdictis.*

47 Et licet ex Sarmiento *de redditibus Ecclesiast. 3. part. cap. 2. n. 19. & seqq.* & per Salicet. & Bald. contrarium sentiat Menoch. *de adipiscen. rem. 3. à nu. 17.* tamen superiorem Bart. opinionem, & sequacium veriorem arbitror, pro qua facit optimum, & elegans consilium Rolandi à Valle 13. *volum. 1. per tot.* ubi consultus defendi, hoc interdictum Salvianum utile competere cuidam mulieri pro dote promissa contra tertios possessores rerum tacitè hypothecatarum: eam tenet etiam Vivius *commun. opin. in 4. opinione l. 2. tractatuum,* ubi alios in id plures citat *tom. 1.* Petrus Surd. *cons. 513. n. 18. & seqq. tom. 4.* ubi refert Rolandum. Rota per Farinacium *decis. 183. per totam, 1. part.*

48 Quare cùm hoc interdictum Salvianum merè possessorium sit, in quo quidem de sola possessione contenditur, & est remedium summarium, actio autem hypothecaria dicitur remedium petitorium, quia in ea de juribus pignoris, & hypothecæ contenditur, & debitor obari de dominio, vel quasi debitoris, at isto utens salviano, non tenetur necesse probare, & docere; quòd res obligata fuit in bonis debitoris tempo-
49 re factæ obligationis vel postea, sed sufficit probare, quod debitor illam possideret, secus in eo qui intentat hypothecariam, quia tenetur probare, quòd illa res fuerit in bonis debitoris, nec in Salviano interdicto tanquam possessorio & summario, posse opponi exceptiones respicientes defectum pignoris, maxime ubi re- 50
quirerent altiorem indaginem, in hypothecaria sic, de quibus & aliis plurimis differemus inter actionem hypothecariam & hoc Salvianum, interdictum & de plu- 51
rimis ejus specialitatibus, vide optimè & latè per Nat. *cons. 532. tom. 2. per totum,* egregiè etiam per Roland. à Valle *d. cons. 14. per tot. vol. 1.* Men. *de adipis. rem. 3. per totum,* ubi quid continere debeat libellus, quomodo sententia concipienda, & 52
de aliis vide & tandem ex his constat, ita se habere hoc interdictum Salvianum ad actionem hypothecariam, sicut remedium possessorium ad petitorium, *ut suprà.*

Igitur meritò à sententia lata pro creditore inten- 53
tante hoc remedium, tanquam merè possessorium, appellationi interpositæ non defertur, licèt à lata in actione hypothecaria admittatur, quoad utrumque; ita hanc conclusionem probant post Iff. Bart. & Bald. Marant. *de ordin. jud. 6. part. tit. de appellat. num. 109.* B. *in l. 1. in fin. princ. ff. de salvia. inter & l. 1. num. 2.* & ibi Salicet. *vers. quæro quinto, C. de precario & Salvia. inter.* Alexand. *cons. 72. nu. 11. lib. 5.* Cæpol. *cautel. 81. c. quando quis.* Angel. Aretin. *in §. item Servian. num. 9.* & ibi Gomez, communi testatur, *instit. de actio.* Corneus *consil. 140. num. 2. l. 1.* Lancel. *de attent. 2. p. cap. 12. lim. 25. num. 11.* Menoch. *dict. rem. 3. num. 186.* & post alios optimè Nat. *d. cons. 532. num. 5. vol. 2.* Roland. à Valle *dict. cons. 14 à n. 3. vol. 1.* Francisc. Sarmien. *in tract. de reddit. Eccl. 3. part. c. 2. n. 26. ad fin.* Neguz. *in tract. de pign. p. 8. memb. 1. num. 3.* Sylvian *consil. 36. n. 2.* & per Menoch. ita etiam Gratian. *in discept. for. c. 103. à princ. tom. 1.* quare adverte advocare, ut quoties sese offerat occasio, hoc remedium intentes, quo quidem multo commodiùs consulis clientulo.

Et quòd in interdicto uti possidetis remedio scilicet retinendæ appellatio non sit licita, probant in specie 54
Burt. *in cap. tuam n. 14. de ordin. cognit.* Afflict. *dec. 269* Rebuff. *in comment. ad constit. Galli. 3. tom. tit. de materiis poss. art. 7. gloss. 1. n. 18.* Corneus *consil. 10. liq. 4.* Capicius *decis. 1. num. 23.* Menoch. *de retinen. poss. rem. 3. nu. 842.* qui idem probat in remedio recuperandæ possessionis, 55
ut non appelletur à mero possessorio, ibi, *de recup. rem. 9. à n. 316. cum seqq.* Cæsar. Contard. *in d. l. uni in ampliat. sub. num. 10. C. si de momen. poss.* sequitur Scaccia *de appel. quæst. 17. limit. 6. memb. 5. à princ.* ubi latè comprobat in singulis retinendæ possessionis speciebus denegatam 56
esse appellationem, prout in sententia lata in interdicto, ne vis fiat ei *num. 1.* & in sententia lata super interdicto utrobi, quæ vide *num. 2.* & de sententia super uti possidetis, *num. 3.* & super interdicto, de superficie *num. 4.* & interdicto de itinere, actuque privato *num. 5.* de quo & de interdicto de aqua quotidiana & æstiva, tanquam habentibus, mixturam vide ibi contrarium, & nos inferiùs, & de interdicto de ravis *n. 7.* & generaliter quòd in interdicto retinendæ non cadat attentatum, 57
tenent Hieron. Manfred. *de atten p. 7. à n. 33.* plures citat Mer. *de major 3. p. quæst. 25. sub. n. 48. in 2. impressione.* Gutier. *canon. q. 34. n. 88.*

Et loquendo in interdicto recuperandæ possessionis, ut non admittitur appellatio suspensiva, ultra 58
Doctores superiùs relatos, tenet Conrad. *in l. unica, in ampliat. sub num. 34. C. si de momen. poss. & nu. 8. vers. continetur cum numero seqq. & num. 32. & lim. 2. §. 1. à num. 3. cum seqq. & num. 8. gloss. 1.* & Salicet. *in l. momentariæ num. 4. vers. tertia utilitas erit, C. unde vi.* Decius *cons. 28. sub n. 4. col. 4.* Rugi. *tract. de appell. §. 2. c. 3. n. 673.* Scacia *de appel. quæst. 1. lim. 6. memb. 6. à princ.* ubi per extensiones recenset omnes, & singulas hujus interdicti species, ut in eis à lata sententia appellatio 59
denegetur, quem vide.

At quòd jure Regio in possessoriis ordinariis aliud 60
sit dicendum, nempe ita demum executionem permitti, cùm duæ sententiæ conformes latæ sint, à quibus

ulteriùs appellare non licet, ut poſtea bene poſſit, firmant Jacob. Sahagum *in cap.* 1. *n.* 78. *de ſequeſtr. poſſ. & fructuum.* Anton. Gomez *in l.* 45. *Tauri num. fin. ad fin.* Covarr. *in pract. quæſt. cap.* 23. *n.* 7. quos referens ſequitur Felician. *de cenſib. lib.* 3. *cap.* 1. *n.* 11. *ante fin.* quod quidem modò non examino, ſed vide leges Regias quibus fundantur, & ſecundùm eorum terminos Doctores intelligi, verum tamen eſt, quod in illis judiciis ſummariiſſimis, de quibus *ſuprà & rem. l. fin. C. de edict. divi.* appellatio non ſuſpendit, ut quotidie vulgò videmus, & idem in Salviano, ob ejus ſpecialitates.

61 Et tandem pro comprobatione & juſtificatione hujus regulæ propoſitæ adde, quòd cùm à poſſeſſoriis ordinariis ſeu plenariis appellatio non admittatur, multo minus admittenda eſt in judiciis illis ſummariiſſimis præparatoriis ordinariorum poſſeſſoriorum ex officio judicis, juxta *l. æquiſſimum, ff. de uſufruct.* de quibus nos latè *ad princ. ſuprà*, ita hanc conſequentiam deducit Rolan. à Valle *conſ.* 8. *n.* 34. & 35. *vol.* 4. ex Alciato *conſil.* 386. Iſſ. *in l. quod juſſit n.* 39. *de re judicata.* Covarr. *in pract. quæſt.* 17. *n.* 7. Menoch. *de adipiſ. poſſ. rem.* 6. *n.* 48. Brun. *conſ.* 98. *n.* 9. Boërius *in conſuet. Biturig.* §. 4. *de juriſd. omn. jud.* Rebuff. *in comment. ad Reg. conſtit. tom.* 3. *tit. de mater. poſſ. art.* 1. *gl. n.* 23. Joſeph. Ludov. *deciſ.* 20. *num.* 9. Beneintend. *conſ.* 79. *dub.* 1. quòd nec ſupplicari poſſit, vide Covarr. *ubi ſuprà d. cap.* 19. *n.* 4. *verſ. octavo.* Riccius *in pract., dec.* 203. *p.* 2. *per tot.*

62 Hanc tamen regulam hactenus tot authoritatibus, legibus, & rationibus comprobatam declara: ut intelligatur prohibita appellatio quoad effectum ſuſpenſivum dumtaxat, non autem quoad devolutivum, quoniam licèt executio ſententiæ latæ in meris poſſeſſoriis pro actore non retardetur per appellationem ſubſequutam; tamen cauſa devolvitur ad ſuſperiorem facta executione, ut ipſe de juſtitia aut injuſtitia ſententiæ cognoſcat, ad revocandam, vel confirmandam ſententiam, non tamen poteſt revocare executionem ejus tanquam attentatam, quia illud non cauſat iſtam declarationem, probat omnis Doctorum caterva hactenus à princ. hujus articuli relata, qui quidem omnes abſolutè (demtis protinus allegandis) cùm de prohibenda appellatione à poſſeſſoriis hanc declarationem adjungunt, teſtantes de communi, & magis receptiori, quos non repeto.

63 Ultra quos hanc inſuper tenent poſt Bart. (cujus eſt originalis) *in l. ante ſententiam ſub. num.* 6. *ff. de appll. recip.* Abb. *in cap. cum ad ſedem ſub n.* 30. *de reſtit. ſpol.* Joſeph. Ludovic. *deciſ. Peruſ.* 20. *Domin. Martiana n.* 14. 15. & 18. Ruginell. *tract. de appell.* 2. §. *cap.* 3. *ſub n.* 706. & magis communem teſtatur Mar. *de ord. judicio.* 6. *p. actu* 2. *prin. in verb. & quandoque appellatur num.* 305. *in fin. &* 306. *limit.* 16. *fol.* 504. & de magis communi teſtatur etiam Scaccia *lib.* 1. *cauſa. civil. & crim. cap.* 97. *ſub n.* 54. *& tract. de appellat. quaſt.* 17. *limit.* 6. *membr.* 7. *num.* 16. & 22. & magis receptam dicit Covarr. *pract. quæſt. d. cap.* 23. *ſub num.* 4. *verſ. ſecunda concluſio*, veriorem firmant Menoch. *de adipiſcen. rem.* 4. *quæſt.* 100. *num.* 828. *& de recuperan. rem.* 9. *n.* 322. Afflict. *dec.* 269. *in fin.* Lancelot. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 25. *à n.* 4. *cum ſeqq.* alios citat Contard. *in repet. l. unic. in intellectu n.* 2. & 3. *C. ſi de momen. poſſ.* (licèt non ſequatur) & quòd ſit uſu recepta, teſtatur Marc. Anton. Cuchus *tract. de mentien. circ. poſſ. num.* 422. *tom.* 3. *part.* 2. *fol.* 300. Marqueſſa. *tract. de commiſſ. q.* 2. *de commiſſ. appell. cap.* 2. *num.* 39. *fol.* 39. & iterum *in ſecunda impreſſione part.* 1. *de commiſſ. in poſſ.* Salvia *cap.* 21. *num.* 33. *fol.* 236. Rebuff. *tract. de ſentent. executio. art.* 5. *gloſ.* 3. *ſub n.* 1. & 2. *tom.* 1. Marc. Anton. de Amat. *deciſ.* 88. probat text. expreſſus *in d. l. unica, C. de momen. poſſ. fuer. appell.* Riccius *deciſ.* 163. *à princ. part.* 2.

64 Qui autem contrariam tenuere, ut quod utrumque effectum in poſſeſſoriis ſit appellatio prohibita, minimè audiuntur, & hujus fuit author Bald. *in d. l. unica*, licèt parum ſibi conſtans, qui contrariam tenuerat *in l.* 2. *de Epiſcop. audien.* idem quod Bald. *in d. l. unica* ſenſiſſe videtur Pariſ. *conſ.* 108. *n.* 2. & cum Bal. communem dicit (& malè) Decius *conſ.* 28. *n.* 4. *verſ. non obſtant allegata.* Iſſ. *conſ.* 187. *col.* 5. *verſ. hoc ſumpto lib.* 2. Imol. *conſ.* 55. *n.* 5. & videtur Bal. etiam ſequi Brun. *conſ.* 98. *n.* 9. tenuerunt etiam Salicet. Roland. à Vall. Contard. Achill. Perſonal. Ozaſc. Lucas Pæt. Hier. Gab. & alii, quos refert Scac. *d. tract. de appell. lim.* 6. *memb.* 7. *n.* 19. *fol.* 379. & alii qui communem dicunt.

Et hanc tibi recenſere volui, ut memor ſit, quod ex ea moti fuere aliqui, aſſeverare, quòd cùm à diffinitiva non admittatur appellatio in poſſeſſoriis, tamen admittatur à qualibet ejus interlocutoria, quia jam eſt gravamen irreparabile per appellationem à diffinitiva, cum ab ea non appelletur, quoniam ſi hæc Baldi, & ſequacium opinio fuiſſet vera, ſcilicet, ut quoad utrumque effectum appellatio ſit prohibita: probabilis redderetur horum Dictorum ampliatio, ex iis, quæ ſuprà reſolvimus *lib.* 2. *cap.* 7. *per totum*, quòd quando à ſen- 66
tentia diffinitiva prohibita eſt appellatio, quoad utrumque, permiſſa cenſetur etiam quoad utrumque effectum à qualibet interlocutoria, & quolibet gravamine incidente, quia jam non reparatur. At ſecus ſit quando appellatio prohibetur quoad devolutivum tantùm, quia tunc regulariter etiam eſſe prohibitam à qualibet interlocutoria, probavi, at cùm iſta Baldi opinio falſa ſit: & improbata, & pro contraria ſit univerſa Doctorum obſervantia (prout dixi) probant omnes Doctores hactenus ad articulum citati, non admitti poteſt, at ſi vera foret Baldi opinio (ſecundùm ea quæ nos *ſuprà in d. p.* 2. *c.* 7. cui hæc adde & nota) admitteretur appellatio ſuſpenſiva à quolibet gravamine incidenti. 65

Sed ſupradicta regula hactenus comprobata; appel- 67
lationi à meris poſſeſſoriis non deferendum procedere, advertas jure civili, nam jure canonico regulariter ab omni judicio poſſeſſorio, niſi appellationi emiſſæ judex Eccleſiaſticus deferat, vim fieri declarant ſuprema tribunalia, quia licita eſt quoad utrumque effectum, devolutivum, & ſuſpenſivum de quo habemus jura expreſſa, probat text. *in cap. ſignificaverunt, de teſtibus*, & ibi notat Innocent. & communiter Doctores, probat text. *in cap. cùm ad ſedem, de reſtitutione ſpoliato.* & ibi gloſſ. magna *in fin.* & plenè Abb. *n.* 2. dicens communem: probat text. *in cap. ex conqueſtione eod. tit.* text. *in clem. uni de ſequeſt. poſſ. & fruct. Clem.* 1. *de poſſ. & propr.* & utrobique gloſſ. & Doctores, gloſſ. *in cap. ei qui appel.* §. *de poſſ.* 2. *quæſt.* 6. ubi Archi. & communiter DD. Specul. *in tit. de appell.* §. *in quibus verſ.* 6. *non appellatur.* & ibi Joan. And. Cald. *in l. unic. colum. penult. in prin.* & ibi Salicet. *num.* 6. dicens communem, *C. ſi de momen. poſſ.* Ludovic. Roma. *conſ.* 324. *in prin.* Abb. *conſ.* 55. *col.* 1. *in volum.* 2. Decius *conſ.* 28. Pariſ. *conſil.* 108. *col.* 3. *vol.* 1. Ripa *in cap. ſæpè n.* 3. *de reſtitutione ſpoliat.* Auguſt. Beroius *q.* 52. *an judex ſub n.* 8. Alex. *conſil.* 99. *Viſis proceſſibus l.* 5. Bald. *conſil.* 366. *quanquam n.* 4. *lib.* 3. Joann. Corraſ. *in l. naturaliter* §. *nihil commune, ff. de acquir. poſſ. n.* 26. Veſt. *in prax. l.* 7. *cap.* 3. *n.* 2. Capell. Tholoſ. *deciſ. fin. n.* 2. Guid Pap. *tract. de appell. quæſt.* 83. *n.* 55. Beneintend. *deciſ.* 79. *n.* 1. Marant. *in ſpeculo judic.* 6. *part. tit. de appellat. num.* 295. Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 28. *num.* 18. Cæſar. Contard. *in repet. l. unicæ C. ſi de momen. poſſ. fuer. appellat. limit.* 3. *num.* 2. Hubert. Zuchar. *in l. ult. C. de edicto D. Adrian. num.* 441. Vivius *commun. opin.* 22. Covarr. *in pract. quæſt. cap.* 17. *ſub n.* 7. Anton. Gom. *in l.* 45. *Tauri, ſub num. fin.* Felicia. de Solis *in tract. de cenſibus lib.* 3. *cap.* 1. *ſub n.* 11. & ferè omnes cæteri Doctores ſuperiùs pro regula citati, hanc probant doctrinam, Ozaſc. *deciſ. Pedem.* 25. *n.* 18. *in fin.* Joſeph. Ludovic. *in deciſ. Peruſ.* 20. *num.* 19. & 20. Marqueſ. *tract. de appel. part.* 2. *in commiſſ. appellat. cap.* 2. *n.* 43.

fol.

fol. 38. & 54. *fol.* 40. *in* 1. *impreſſ.* Menoch. *tractat. de adipiſcen. rem.* 4. *q.* 100. *n.* 840. idem Marqueſ. p. 1. *de commiſſ. in poſſ. ſalu. mand. de man.* &c. *cap.* 21. *lim.* 26. *num.* 86. *fo.* 242. *in* 2. *impreſſ.* Achil. Perſon. *tract. de adipiſcen. num.* 346. *verſ. & quamvis fol.* 269. plurimos citat, & ſequitur Contard. *ubi proximè d. lim.* 3. *n.* 5. & *lim.* 4. *n.* 1. Joan. Baptiſt. Ponta. *tract. de ſpol. l.* 4. *c.* 3. *n.* 41. *verſ. verum tom.* 14. *fol.* 305.

68 Hinc eſt, ut etiam in remedio recuperan. *ex cap. reintegranda.* 3. *q.* 1. (cùm ſit remedium inventum, & inductum à jure canonico) appellationi ſi non deferatur, vim faciet judex, quod procedit non ſolùm quando intentatur in foro Eccleſiaſtico, ſeu canonico, verùm etiam quando intentatur in judicio ſæculari (quòd rectè fieri valet) ita poſt alios probant Pract. Papienſ. *in formalibell. in cauſa ſpol. poſſeſſ. in verbo, per noſtram diffinitivam n.* 3. Nat. *conſil.* 566. *lib.* 3. & *conſ.* 583. *n.* 4. & *n.* 13. *vol.* 3. Joannes Olden. *in tract. de jur. & æquitate tit.* 12. Bal. *conſ.* 321. *ad evidentiam præmittendum eſt, quòd aliquando, col.* 1. *l.* 3. idem Bald. *in c. querelam, col.* 4. *verſ ſed. nunquid de electio.* Ripa *in cap. ſæpè in fin. de reſtit. ſpol.* Alciat. *reſponſ.* 57. *n.* 6. Ozaſc. *dec.* 24. *in fin.*

69 Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 15. (ubi latè de materia) *à n.* 641. reddunt rationem: quia cùm hoc ſit poſſeſſorium remedium juris canonici, quo permiſſa eſt appellatio quoad utrumque, & illud intentans intelligitur cum omnibus ſuis qualitatibus, inter quas eſt iſta appellatio-

70 nis permittendæ; quia qui aliqua diſpoſitione & privilegio uti vult, debet uti eo cum omnibus ſuis qualitatibus, *l. ult.* §. *ſed & ſi præfatam, &* §. *ſin autem hoc aliquis, verſ. cùm enim C. de jur. liber.* plura ſimilia affert Neviz. *conſ.* 87. *n.* 14. quia res ſemper tranſit cum ſua qualitate, *l. age cum Geminiano C. de tranſactio.*

71 Sed huic propoſitæ regulæ, & declarationi ſolet per nonnullos replicari ex Æguidiana conſtitutione, qua expreſsè deciſum ſtat, ab omni judicio mère poſſeſſorio non licere hodie appellari, ſed primam ſententiam executioni mandandam appellatione pendente, cujus meminere protinus citandi, & alii plures; cujus quidem

72 nova determinatione multi non indocti ſubſiſtunt. Sed reſponde, quòd ea non obſtante, præpoſita doctrina, etiam hodie jure canonico procedit, quoniam Æguidiana conſtitutio eſt coarctata, & limitata ad certas cauſas, & ad certas perſonas dumtaxat, Veſtrius *in pract. lib.* 7. *cap.* 3. Cæſar. Contard. *de Æguidiana q.* 1. & *ſeqq.* item Æguidiana eſt localis, lata pro certis locis, & provinciis dumtaxat, ut advertit idem Contard. *de Æguidiana quæſt.* 3. *à n.* 1. Paz *in prax. de tenuta c.* 12 *n.* 22.

73 nec Æguidiana habet locum niſi in ſtatu Eccleſiaſtico Sedi Apoſtolicæ immediatè ſubjecto, ex Pauli III. proviſione, & confirmatione, ut advertit Joan. Baptiſt. Pont. *de ſpolio part.* 3. *cap.* 3. *n.* 42. Moheda. *deciſ. Rotæ diverſ.* 112. *in prin. & num. ult. part.* 3. *lib.* 1. & *deciſ.* 185. *n.* 2. *part.* 3. *lib.* 2. & *deciſ.* 187. *l.* 3. *part.* 3. Paz *de tenuta, ubi proximè n.* 24. intra limites tantùm temporalis Eccleſiæ juriſdictionis, Cæſar. Contard. *ubi proximè quæſt.* 4. *n.* 8. *ad medium.* Rot. *deciſ.* 112. *n.* 4. *lib.* 1. *p.* 3. *diverſ.* nec habet locum inter perſonas Eccleſiaſticas,

74 ut opinatur Octavian. Veſtr. *in prax. lib.* 7. *c.* 3. *n.* 4. Hendedeus *conſil.* 20. *num.* 10. *l.* 2. Chriſtophor. de Paz. *ubi proximè n.* 27. Et ideo commiſſio ſuper appellatione

75 appoſita in Rota, ſolet dari cum clauſula (ſine præjudicio legitimæ executionis, quatenus Æguidianæ locus ſit) ut obiter dixit Lanc. *de attent.* 2. *cap.* 12. *lim.* 25. *num.* 31.

76 Nec obſtat text. *in cap. fin.* 2. *quæſt.* 6. ubi Archi. *n.* 17. quòd illo decreto canonico eſt canonizata *l.* 1. *C. ſi de momen.* & ſic etiam jure canonico prohibita intelligitur appellatio in poſſeſſorio, quia reſpondetur, quia illud cap. fin. *verſ. de poſſeſſ.* non eſt juris canonici, ſed ſunt verba Gratiani compilantis decretum, cujus verba non habent vim canonis, ideoque non canonizant. Joan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de appell.* §. *in quibus, verſ. ſexto ſub n.* 8. Federic. de Senis *conſ.* 76. *Domino Auditori ſub n.* 1. Men. *tract. de adip. poſſ. rem.* 4. *q.* 100. *n.* 842. & 843. *fol.* 153. & Cont. *in l. unic. in* 2. *ratione decidendi, n.* 31. *C. ſi de momen. poſſ.* Scaccia *de appellat. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 7. *num.* 2.

Hanc tamen concluſionem, quod jure Pontificio ap- 77
pelationi non deferens in poſſeſſoriis remediis judex vim nullam faciat, ut limites, velim in judiciis poſſeſſoriis, quæ ſuperius ſummariiſſima dixi, ut in iis appellationi niſi judex Eccleſiaſticus deferat, vim faciet manifeſtam, ſiquidem non ſuſpendat executionem ſententiæ, prout ita in remedio adipiſcendæ poſſ. *ex l. fin. C. de edicto D. Adr.* dixerunt, ut author hujus opinionis Bald. *conſil.* 141. *n.* 1. *l.* 1. idem Bald. *conſil.* 203. *lib.* 4. & *ex cap. ult.* §. *ſi quis* 2. *quæſt.* 6. ubi Archidia. defendit Beroius *q.* 44. *per tot.* & ante eos fuit opinio Innocentii, *in cap. paſtoralis n.* 3. *verſ. ad hoc intelligendum.* Salicet. *in l. unica C. ſi de momen. poſſ. fue. col.* 3. *verſ. quæro ſecundo.* Menoch. *de adipiſcen. rem.* 4. *q.* 1011. *n.* 840. Scaccia *de appel. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *n.* 31. & *membr.* 7. *n.* 12. Zuchar. *in d. l. fin. C. d. edicto. D. Adr. n.* 441. Tiraquell. plures referens *in tract. le mort ſaiſit, p.* 6. *declarat.* 6. *n.* 2. Covarr. *in pract. quæſt. cap.* 23. *num.* 8. *verſ. tertia concluſio.* Lanc. Rob. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *l.m.* 25. *n.* 27. Joſeph. Luc. *dec.* 20. *n.* 20. Menoch. *de adipiſcen. poſſ. rem.* 4. *à n.* 840. *cum ſeqq.* Petr. Beneintend. *concl.* 79. *n.* 7. *in fin.* Marta *de juriſd.* 4. *p. cent.* 2. *caſ.* 159. *n.* 19. & 20. Riccius *in pract. deciſ.* 2. *p.* 203. *per tot.*

Et rationem reddunt, tum quia, *ut ſuprà*, diximus, 78
& *l. quiſquis C. quorum appell. non recip.* & *l. fin. ff. de appell. recip.* teſtatorum voluntates, & teſtamenta celeritatem, non dilationem requirunt, quia ideo cùm omnes cauſæ, quibus hæc militat ratio, omni jure canonico etiam, appellatio non ſuſpendat, diximus *ſuprà hoc lib.* 3. *c.* 1. & alibi paſſim, nihil mirum eſt hic caſus illo potiatur privilegio jure canonico, pro qua opinione eſt text. *in cap. ult.* §. *ſi quis* 2. *quæſt.* 6. & etiam quoniam jus civile teſtatorum diſpoſitioni pietate, & charitate ductum multum favet, multo plus debet favere Pontificium, juxta textum *in capite cum eſſes, de teſtamen.* ubi Doctores, ut dixit Menoch. *ſuprà*, alia etiam utitur ratione Covarr. *in d. cap.* 23. *ſub d. n.* 8. *verſ. tertia concluſ.* nec ſunt ferendi 79
Beroius, Beneinter. & Joſeph. Ludovic. *ubi proximè*, putantes appellationem hoc caſu eſſe prohibitam etiam jure civili, quoad utrumque effectum, devolutivum & ſuſpenſivum, cùm contrarium & rectè communiter ſuprà citati omnes Doctores dicant, & text. *in d. cap. ult.* §. *ſi quis* 2. *q.* 6. eſto quòd ſit canonizata lex *quiſquis, C. quorum appellationes non recipian.* generaliter loquentes, & ſine diſtinctione debent intelligi, prout intelligunt eandem legem communiter Doctores, minimè admittatur appellatio quoad ſuſpenſivum, ſecus quoad devolutivum, nec jure canonico cenſenda eſt immutata diſpoſitio *d. l. ſi quiſquis*, maximè cùm eo jure in poſſeſſoriis regulariter admittatur quoad utrumque (ut dictum eſt.) Ita Menoch. latè *d. rem.* 4. *n.* 841. & *ſeqq. ſurſumque*, ubique exactè curat probare, illam legem non eſſe canonizatam, ſed eſſe à Gratiano inter canones relatam, quem vide.

Et ex identitate rationis, ſcilicet celeritatis, limita 80
ulterius præfatam concluſionem; ut ſcilicet jure etiam canonico appellationi ſit deferendum à ſententia lata in illis ſummariiſſimis judiciis poſſeſſoriis præparatoriis ordinarii poſſeſſorii, ex judicis officio, juxta *l. æquiſſimum, ff. de uſufruct.* de quibus *ſuprà ad prin. cap. quoniam ſunt remedia extraordinaria*, & inducta pro evitandis ſcandalis, & rixis ex imminenti periculo inter litigantes, certantes poſſidere, quæ ratio multo fortiùs jure canonico impedit appellationem, & in ſpecie ita ſcribit Beneintend. *conſ.* 79. *n.* 6. *in fin.* plures adducit rationes Menoch. *de retinend. poſſ. rem.* 6. *n.* 48. Contard. *in d. l. unica lim.* 3. *n.* 48. & *fin.* Joſeph. Ludovic. *in deciſ. Peruſ.* 20. *n.* 11. *part.* 1. Lancel. *tract. de at.* 2. *n. c.* 12.

lim. 2. *num.* 26. Scaccia *de appellatet. q.* 17. *lim.* 6. *membr.* 1. *num.* 4.

18 Idem etiam arbitror eſſe decendum jure canonico, ac jure civili (ſecundùm quæ ſuprà probavi) appellationi non eſſe deferendum interpoſitæ à ſententia lata in remedio illo ſaluberrimo, ex Salviano interdicto, nam cùm in eo diximus, ſummariè agi, & nec admitti exceptiones altiorem indaginem requirentes, & alias ſpecialitate, ita nec jure canonico admittendam appellationem quoad devolutivum, quòd ita invenio Rotam determinaſſe 14. Octobris 1568. quæ eſt diciſio inter collectas per Caputaq. 222. incipit *Æguidiana*, cujus etiam meminit Lancelot. *de attent* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 25. *num.* 10. ita etiam termin avit Rot. teſte Seraphino *deciſ.* 10143. 2. *tom.* ubi latè proſequitur, in quibus quidem determinavit, appellationi in Salviano interdicto emiſſæ non eſſe deferendum.

82 Præfatam autem concluſionem, ut in poſſeſſoriis non appelletur, declara ut procedat, & locum habeat in terminis, de quibus loquitur, ſcilicet, in cauſis merè poſſeſſoriis, ut ſecus ſit, quando poſſeſſoria cauſa eſt mixta, ſcilicet cum petitorio, quoniam tunc ratione mixturæ à tota ſententia admittitur apellatio, ut eſt videre in remedio recuper. *ex l. ſi quis in tantam, C. unde vi*, ut in unum plures allegem videndum Menoch. *de recuper. poſſ. rem* 9. *à num.* 316. Anton. Gom. *in l.* 45. *Tauri ſub n.* 194. *poſt prin.* Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 25. *n.* 14. Maranta *de ord. judic.* 6. *p. tit. de appell. n.* 303. per ratio nem autem ſumma cum diligentia explicuimus *ſuprà*
83 *lib.* 2. *c.* 7. *à n.* 88. *cum ſeqq.* ut ſcilicet, quando cauſa petitorii ſimul tractatur cum poſſeſſorio, vel ex natura cauſæ; vel aliter ex oppoſitione, & permiſſione patris tacitè, aut expreſsè, & ſuper utroque lata eſt ſententia, cùm petitorium ut potentius, & magis dignum præponderet, ſuperrimat & abſorbeat poſſeſſorium ita quam minus principale, & ſic apellatio in totum ſententiæ executionem impedire debet, ita ut hoc caſu qualitas affirmativa prevaleat negativæ, de cujus rationis juſtitia, & comprobatione ibi *in d. cap.* 7. *nu.* 88. *cum pluribus ſeqq in.* 2. *diſtinctionis membro*, exactiſſimè poteris videre; ubi pariter multa ad propoſitum adnotatione digniſſima, quæ conſultò non repeto.

84 Quo loco plurimos Doctores adduxit tractantes de hac mixtura poſſeſſorii, & petitorii varia exempla, conſtituentes, an & quando mixtura dici poteſt, ut in eo caſu appellatio permiſſa ſit tota ſententia, ex rationis ſpecialitate, quæ inter poſſeſſorium & petitorium viget, cujus cauſa hanc mixturam pro limitatione apoſuimus ad diſtinctam concluſionem univerſaliter appoſitam *ſuprà d. c.* 7. ubi tractavimus an à ſententia habente adverſam qualitatem prohibitivam, & permiſſivam appellationis; ſit admittenda appellatio in totum, necne: quare ad prædictos Doctores potes pro materia recurrere, & ultra illos vide etiam Chriſtoph. de Paz *in tractatu de tenut. cap.* 13. *& à num.* 612. *&* 61. *cum ſeqq.* Mer. *de majorat.* 3. *p. quæſt.* 34. *à n.* 53. *& ſeqq. in noviori impreſſione.* Mareſcot. *variar. reſolut. lib.* 2. *cap.* 75. *à n.* 43. *& ſuprà fol.* 138. Giurb. *deciſ.* 101. *per tot.* Et ad-
85 verte, ne decipiaris, quia aliquando Doctores generaliter loquuntur, quòd à ſententia mixturæ datur à tota appellatio, quia illo debes intelligere de hac mixtura poſſeſſorii & petitorii, quæ propria eſt mixtura, quid autem (extra hunc caſum) in ſententia, qua diverſitas qualitatum reperitur complicata, ſit dicendum, latè. vide quæ diximus *dict. lib.* 7. *cap.* 2. *per totum*, ubi

Hinc eſt, ut etiam in judicio ad exhibendum, ſi pro-
86 pter non exhibitionem reus fuiſſet ad inter eſſe condemnatus, datur appellatio ab hujuſmodi condemnatione interſſe. Bar. *in l.* 2. *colum* 2. *num.* 5. *ff. de appellat. recip.* Bal. *in l. unica ſub num.* 15. *C. ſi de momen. poſſ.* & ibi Cæſar Contard. *in limit.* 14. *n.* 20. & 24. Joan. de Ami. *conciſ.* 147. *ſuper dubio* n. 3. *ibi, item in actione.* Nicel. *in tract. de concor. gloſſ. concor.* 6. *fall.* 6. *moder.* 13. *ſub n.* 27. Ozaſc. *deciſ.* 25. *n.* 11. & poſt Specul. *tit. de appel.* §. *in quibus n.* 12. Cont. *d. l. unic oppoſ.* 4. *n.* 2. 4. & 5. Ruginel. *tract. de appellatio.* §. 2. *c.* 3. *n.* 695. *verſ.* 24. *in fin.*

Et loquendo generaliter in omni judicio poſſeſſorio, in quo ſit condemnatio intereſſe propter non facultatem rei reſtituendæ, Scac. *de appell. q.* 17. *lim.* 6. 87
memb. 9. *num.* 22. *& memb.* 8. *n.* 19. & meliùs *memb.* 5. *num.* 1. *& memb.* 4. *n.* 128. *& mem.* 6. *à n.* 5. *& ſeqq.* vide in optimo caſu per Aloyſ. Riccium *in prax. dec.* 2. *p. deciſ.* 200. & de ratione hujus doctrinæ vide quæ latiùs dixi ſuprà *lib.* 2. *d. cap.* 7. *à num.* 132. *cum pluribus ſeqq.* quibus & hæc adde.

Quid autem ſit dicendum in poſſeſſorio ſuper juriſ- 88
dictionalibus, & aliis, quibus debet juſtificari poſſeſſio cum titulo, an admittatur appellatio ſuſpenſiva, vide quæ latè Scaccia *de appell. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 9. *à n* 85. *&* 52. & latiùs art. 109. Mer. *de maior.* 3. *p. queſt.* 24. *à n.* 56. *& ſuprà*, quos vide, quia diſſentiunt in reſolutione, præcipuè Scacci.

Et ex eadem ratione idem eſt reſpondendum in re- 89
medio retinen. poſſ. ex interdicto de aqua quotidiana, & æſtiva, de qua latè per Menoch. *de retinen. poſſ. rem.* 6. *per totum*, nam à ſententia in eo lata niſi judex deferat, vim facit, quia legitima, habet enim hoc interdictum admixtam cauſam proprietatis, *l.* 1. §. *ult. ff. de aqua quotid. & æſtiva.* ita per Bal. *in l. unic colum.* 2. *verſ. quæro quid ſi, C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell.* & Alber. *in l. ult. n.* 3. *C. qui leg. perſ. habent ſtant.* ubi 90
etiam dicit, quòd quando poſſeſſorium habet admixtam cauſam proprietatis, locum non habet diſpoſitio illius *l. fin.* quam vide, ſequitur in terminis Menoch. *loco proximè citato n.* 164. *ſeqq.*

Et ex identitate rationis repetendum idem eſt in re- 91
medio poſſeſſorio adipiſcendæ *ex l. fin C. de edicto D. Adr.* quando poſſeſſor conventus aſſerit ſe pariter hæredem ſcriptum in teſtamento ſolemni, atque ita parem titulum oſtendi, quia tunc à ſententia contra ſe lata, appellationi emiſſæ judex ſi non defert, vim faciet, quia licita eſt quoad utrumque, ita cenſuit Anton. Nicell *in tractatu de concord. gloſſ. in concord.* 1. *num.* 28. motus Baldi reſponſo *in conſ.* 281. *lib.* 3. *aliàs conſil.* 141. *præmiſſis verbis lib.* 1. idem Bal. *in l. unica num.* 4. *verſ.* 4. *nos dicimus, C ſi de momen. poſſ. fuer. appell.* poſt Innocentium ab eo citatum, & Baldi conſilium intelligit & declarat Menoch, *d. adipiſcen. rem.* 4. *n.* 861. *cum ſeqq.* quan- 92
do fuiſſet probabilis dubitatio, quis eorum eſſet hæres, quia tunc neceſſe eſt ingredi judicium petitorium, atque ita probare ſe hæredem, cùm ergo eo in caſu fuit diſputatio petitorii admiſſa, juſtè jureque à lata ſententia appellari potuit, prout Bal. *in d. conſ.* 141 refert in additio. Capellæ Tholoſ. *quæſt. ult n.* 2. *verſic. item niſi fuerit* hujus articuli latiſſimè declarat caſus, quibus procedit, Menoch. *ubi proximè à num.* 856. *cum ſeqq.* ubi *num.* 962. adducit in omnibus poſſeſſo- 93
riis; quòd ſi exceptio reſpiciens proprietatem, quæ repelli poterat; fuit admiſſa, eſt ſuper ea cognoſcendum, ex his, quos ipſe *de recuper. rem. quæſt.* 15. ac ideo cùm à tali judicio emittatur appellatio cùm ſit à ſententia lata in poſſeſſorio mixto operabitur effectum ſuſpenſivum, ex præfatis Doctoribus, & ex Bald. *conſil.* 367. *l.* 1. Iſſ. *conſil.* 187. *l.* 2. Ozaſcus *dec. Pedem.* 94
25. *col. ult. verſic. item quando lata.* Enimverò ubi poſſeſſorium habet admixtam cauſam proprietatis, non dicitur momentaneum, Alber. *in l. ult. n.* 3. *C. qui legit.* 95
per ſon. haben. ſtan. nec ſtatuta diſponentia circa poſſeſſorium, merum intelligitur, nec extenditur ad poſſeſſorium mixtum, ità Menoch. *in tract. de retinen. poſſ. rem.* 5. *n.* 97. *& rem.* 6. *num.* 166.

Et hac ratione attenta idem dixere nonnulli circa 96
remo-

remedium adipiſci ex Salviano interdicto, non quod ſui natura habeat admixtam cauſam proprietatis, (quia ut ſuprà diximus) merum poſſeſſorium eſt, ſed quando ſic contingit, ut aliqua cum cauſa petitoria reſpiciente ſimul tractetur, quia tunc appellationi eſſe deferendum, reſpondet Sarmi. *de reddit. Eccl. cap.* 2. *n.* 27. ex Baldi *conſil.* 141. *præmiſſis verbis lib.* 1. quæ doctrina quando in hoc interdicto verificari poſſit, locum habeat, & vera ſit, vide omnino Menoch. *de adipiſc. rem.* 3. *à n.* 187. *cum multis ſequentibus.*

97 Quid autem ſit dicendum, quando in ſententia poſſeſſorii pariter ſit condemnatio fructuum damni, aut intereſſe, latiſſimè, & accuratè examinavimus ſuprà *lib.* 2. *cap.* 7. *à num.* 56. in ſecundo membro diſtinctionis, ubi alia etiam videbis, & de pluribus aliis generalibus limitationibus huic concluſioni, & regulæ poſſeſſorii, vide Ant. Gomez *in d. l.* 45. *Tauri n. fin.* Maran. *in Specul.* 6. *p. tit. de appell. à num.* 294. *cum ſequentibus.* Lancelot. *de attentat.* 2. *p. cap.* 12. *lim.* 25. Menoch. *de adipiſ. rem.* 4. *à n.* 826. & alibi paſſim per Doctores ſuperiùs relatos.

98 Unum tamen ad præmiſſa neceſſarium non omitto, quod quamvis in judicio poſſeſſorio paſſum ſit agi de proprietate, ſimul atque mixtum tractetur: ſi tamen ſuper poſſeſſione dumtaxat, & non ſuper proprietate ſententia lata fuerit, appellationi non deferens vim non facit, quia hujuſmodi appellatio nec ſuſpendit, nec hoc caſu impedit executionem prædictæ ſententiæ, ita determinavit Rota *deciſ.* 273. *n.* 1. & 2. *p.* 1. *diverſ.* & *deciſ.* 34. *n.* 8. *p.* 2. Decius *conſil.* 28. *per tot.* Corraſ. *conſil.* 30. *num.* 3. *lib.* 3. Cæſar. Contar. *in l. unic. C. ſi de momen. poſſ. fuer. lim.* 2. *ratione mixturæ* §. 3. *n.* 13. Chriſtoph. de Paz *in tractatu de tenut. cap.* 13. *nu.* 62. itaque nos loquitur in dictis caſibus, quando ſimul terminatur poſſeſſorium, & petitorium, vel ſimul utraque ſententia concurrit.

99 Pariter & ſupradictam noſtram regulam intellige, quando agitur de judicio meri poſſeſſorii, ſecus autem quando de poſſeſſorio tractatur per viam contractus, ut puta quando quis promiſit fundum, domum, aliamve ſpeciem alicui, quoniam à condemnato ob illum contractum appellationi emiſſæ deferendum eſt, ut probant Bal. *in conſil.* 210. *in fin. vol.* 5. Maran. *de ordin. judic.* 6. *p. tit. de appellat. num.* 305. niſi ad

100 ejuſdem ſpeciei poſſeſſionem agatur mediante inſtrumento guarentigiato, quoniam aliter eſt dicendum, dicemus (Deo dante) infrà lib. 4. interim videndus Parla. *lib.* 1. *rerum quot. cap.* 10. Amador. Rodrig. *de executio. c.* 5. *n.* 24. *verſic. cujus executioni, & verſ. ſeqq.* & ſuperiùs *à n.* 21.

101 Et quòd quando agitur ad poſſeſſionem principaliter, & immediatè vigore contractus poſſit appellari, probat idem Bald. *in l. unic. col.* 10. *verſ. & nota ibi* §.

102 *ſi quis promiſit, Cod. ſi de momen. poſſ.* dicens quòd ſi quis promiſit mihi tradere nudam poſſeſſionem, & judex ſententiat, eam mihi tradi: poteſt condemnatus, & obligatus appellare, quia nullum ſupereſt ei petitorium contra pactum, idem (inquit) eſt ſi poſ-

103 ſeſſorium in ſtipulatione deductum ſit, & idem ſi quis petat ſe inveſtiri de feudo, quia agit ex contractu: idem quod Bar. tenent Nicell. *tract. de concor. gloſſ.* 6. *fall.* 6. *mod.* 6. *ſub. num.* 26. *fol.* 191. Cazaſc. *deciſ. Pedemont.* 25. *ſub n.* 11. Marqueſ. *tract. de commiſſ. p.* 2. *in commiſſ. appell. c.* 2. *n.* 49. *fol.* 39. Cæſar Contar. *in l. uni. lim.* 1. *num.* 70. *verſic. aliud exemplum*, & latè *lim.* 14. *nu.* 1. *& ſeqq. C. de mom. poſſ.* Rot. *deciſ.* 356. *nu.* 8. *p.* 1. *diverſ.* & alios citat Scaccia *de appell. q.* 17.

104 *lim.* 6. *memb.* 9. *à n.* 78. ubi quod idem eſt in condemnato ad liberè dimittendum poſſeſſionem, ut poſſit appellare, quia continent mixturam, de quo per eum *n.* 20. & d. Rotæ deciſio.

105 Et juxta hæc nota unam elegantem Rotæ deciſionem 837. in recollect. noviſſ. per Farin. 2. *p.* Fuit tentum, quòd ſtante pacto tranſactioni appoſito, quòd deficiente fratre Franciſco in ſolutione, liceret monaſterio Carthuſienſi Piſarum propria authoritate poſſeſſionem domus recipere, poſſeſſio in vim pacti capta, non aliter obtenta ſententia, declaratoria, fuit valida, Caſſiad. *deciſ.* 7. *n.* 1. *de loca.* Clarus *in verb. emphyteu. q.* 11. & 26. cum relatis per Aſinium *in pract.* §. 7. *lim.* 106 48. *num.* 3. nec referre, quòd judicem adiverit, quia cùm poſſit propria authoritate hoc facere, potuit etiam ex urbanitate petere à judice licentiam ingrediendi, & ſatis eſt, quòd hujuſmodi ratione perſeveraverit jus monaſterii, Alexand. *conſil.* 131. *nu.* 3. *lib.* 4. Afflict. *deciſ.* 226. & *deciſ.* 460. Iſſ. *in l.* 2. *num.* 113. *C. de jure emphyt.* Moder. *de attent.* 2. *p. c.* 4. *amplia.* 1. *n.* 2. & 207 4. minus etiam obſtare, quòd poſſeſſio capta fuerit pendente termino ad appellandum; nam cùm ad poſſeſſionem non fuerit actum ex contractu, ſed vigore clauſulæ conſtituti, & clauſulæ quòd poſſit capi poſſeſſio propria authoritate; non erat locus appellationi. Contard. *in l. unica lim.* 24. *n.* 7. *C. ſi de momen poſſ. fuer. appell.* & in conſequenti pendentia termini, vel appellatio interpoſita non poterat impedire illius executionem, Barb. *conſil.* 10. *n.* 1. *lib.* 3. Guid. Pap. *conſ.* 219. *n.* 7. Roland. à Valle *conſil.* 77. *n.* 20. *lib.* 2. tanto 108 magis quòd licèt fuerit actum ad caducitatem, illa tamen fuit incidenter, non autem principaliter deducta, quo caſu denegatur appellatio, juxta tradita per Decium *conſ.* 28. Contar. *d. l. unica qu.* 15. Hactenus de dicta deciſione.

Et quòd dicitur in d. Rotæ deciſione, quòd quando 109 agitur ad poſſeſſionem non vigore contractus principaliter, ſed vigore clauſulæ conſtituti in ea appoſitæ, ut non ſit licita appellatio, tenet Paul. Caſtren. *conſ.* 43. *videtur lib.* 1. *nu.* 4. quia tunc debitor nolens tradere 110 poſſeſſionem videtur ſpoliare, Scaccia *de appellation. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 9. *à num.* 80. qui *num.* 79. poſt Bald. *ubi ſuprà*, & Contard. *in d. l. unica*, *limit.* 14. 111 *num.* 2. *& num.* 4. *in fi.* quòd filio petente inveſtituram feudi per utile interdictum quorum bonorum, non dabitur appellatio.

Quod etiam procedit, quia ſi immediatè actum eſt 112 non ex ipſo contractu, ſed aliquo interdicto poſſeſſorio licèt acceſſoriè, ſeu in conſequentiam deducatur contractus, & ejus validitas, non datur appellatio, Contard. latè *in l. unica limit.* 14. *n.* 3. & vide *à n.* 1. *cum ſeqq.* & Scaccia *d. lim.* 6. *memb.* 9. *à n.* 81. quod com- 113 probatur ex eo, quòd ipſe latè *à num.* 110. ubi quod oſtendens titulum ad conſequendam poſſeſſionem petitam, non dicatur agere poſſeſſorio mixto.

Aliud etiam poteſt reddi exemplum, quando ſcilicet 114 ſententia habet complicatam cauſam falſitatis, quia tunc etiam appellatio admittitur, ſuſpenditque etiam bonorum poſſeſſionem ſecundùm tabulas, text. eſt, *in l.* 1. & ibi Bald. & Salicet. *C. de bonorum poſſ. ſecundùm. tabul.* Bal. *in l. poſt ſententiam n.* 7. *C. de ſentent. & interlocut. omni.* Nicel. *de concor. gl. concor.* 6. *fall.* 6. *ſub n.* 26. *modera.* 3. *fol.* 191. Rota *deciſ.* 323. *n.* 1. *p.* 1. *diverſ. Domini dixerunt*, &c. de quo & de ratione vide Scacciam *ubi proximè n.* 84. *& ſeqq.*

Ac denique tunc admittitur appellatio à ſententia 115 lata in poſſeſſorio judicio, quando ſcilicet gravamen ex ea illatum non poteſt reparari judicio petitorio, putà quia condemnato judicio poſſeſſorio, ad poſſeſſionis & rei reſtitutionem, nulla competit actio in re, ſed ejus retentionem dumtaxat, & juxta caſum text. *in l. qui exceptionem*, §. *ſi pars*, *ff. de condictione indebiti.* ubi Cuman. *num.* 27. & juxta *l. ſi in arca*, *ff. de condictio. indebiti.* Bal. *in l. uni. n.* 7. *verſ. quæro quid ſi non agitur poſſeſſorio*, *Cod. ſi de momen. poſſ. fuer.* 116 *appell.* ubi ait, quòd quando judicium poſſeſſorium movetur contra detentatorem, ut puta commodatarium, ſi contra eum fertur ſententia, poterit ille appellare; rationem reddit, quia non poteſt commodatarius petitorium movere, atque pariter nec ei illatum damnum reparari. Bald. *in l.* 2. *nu.* 22. *C. de Epiſcop. audi.*

audi. Bar. *in lib.* 2. *num.* 3. *ff. de appell. recip.* Caſtren. *conſil.* 46. *col.* 2. *verb. pro hoc fallit, lib.* 1. Decius *in l.* 1. *colum.* 3. *verſ. ſecundo quando, Cod. de bonorum poſſeſſion. ſecundùm tab.* Anton. Nicell. *in tractatu de concor. gloſſ. concord.* 1. *à n.* 31. Ozaſc. *deciſ. Pedemont.* 25. *num.* 1. Menoch. *de adipiſcen. rem.* 4. *à num.* 803. ubi probat, hoc caſu etiam exceptionem dominii, atque ita impedire poſſeſſorium. Et ultra ſupradictos hanc noſtram doctrinam, & limitationem probant Cardin. *in cap. cùm ad ſedem, ad fin.* ubi Abb. *num.* 39. Petrus Graſſ. *num.* 125. *de reſtitutione ſpoli.* Capic. *deciſ.* 34. *num.* 5. Stephan. Aufrer. *in addit. ad deciſionem ultim. Capell. Tholoſ. nu.* 3. Rebuff. *ad ll. Gall. tract. de liter. execut. art.* 9. *gl.* 5. *n.* 10. *cum ſeqq. & art.* 10. *gl.* 1. *n.* 8. Maran. *de ord. judic.* 6. *p. tit. de appell. n.* 299. Duen. *regul.* 50. *num. fin.* Meteſila. *in d. l. unica num.* 2. *&* 7. de quo etiam latè Chriſtophor. de Paz *tract. de tenut.*

117 *c.* 12. *à num.* 31. *cum ſeqq.* latè etiam proſequitur hanc doctrinam, & limitationem poſt Cæſarem Contar. & alios, Scaccia *de appell. q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 8. *per totum*, ubi ejus varia reddit exempla omnino videnda, & Paz etiam modo citato loco.

118 Sed pro coronide hujus capituli illud annectere libet, valde utile circa illa remedia poſſeſſoria ſummariiſſima, quorum ad principium meminimus ex officio judicis inductum, juxta *l. æquiſſimum, ff. de uſufr.* quæ

119 ſunt præparatoria ad poſſeſſoria ordinaria, quæque (ut diximus) durant ſolùm uſquequo lata ſit ſententia in ipſo poſſeſſorio ordinario, ut ſcribit Neviz. *conſil.* 30. *nu.* 7. Beneinten. *concl.* 79. *nu.* 4. tanquam præparatorium, ex *l. liberis §. ult. ff. de liberali cauſa*, & revocatur nunc in dubium, quid ſi lata ſententia ſuper poſſeſſorio ordinario contra eum, pro quo in ſummariiſſimo fuit pronuntiatum, & interloquutum; fuerit appellatum, aut ſupplicatum, an ei adhuc proderit ea interlocutio, & an adhuc durare dicetur appellatione, aut ſupplicatione pendente à poſſeſſorio ordinario; in quo reſpondeo, quòd cùm hujuſmodi interlocutoria dumtaxat durat, uſquequo lata ſit diffinitiva in poſſeſſorio ordinario, ex Doctoribus citatis, non obſtante appellatione pariter exequi debet (ut hactenus dictum eſt) ſeqùitur; ut illa prior interlocutoria finem tunc habeat, quando diffinitiva effectum ſortitur; ut optimè & eleganter conſideravit Menoch. *de retinen. poſſ. rem. ult. nu.* 50. *&* 60. & ſic exequenda erit ſententia diffinitiva lata in ordinario poſſeſſorio, nec interlocutoria impedimento eſſe debet, nec poteſt privilegium diffinitivæ huic aufferre.

120 Et obiter adverte, quòd (ſicut ſuperiùs dictum eſt) poſſeſſio datur hæredi inſtituto, vigore *l. fin. C. de edicto divi Adri.* non obſtante appellatione favore teſtatoris, multo magis deneganda eſt ipſa appellatio à ſententia ſeu pronuntiatione de aperiendo teſtamentum, ut probat text. *in l. fin. ff. de appellat. ricip. & in l. quiſquis* 6. & ibi B. Bal. Salicet. & Paul. de Caſt. *quorum appell. non recip.* quam legem Gratianus poſuit *in cap. ult. verſ. ſi quis etiam auſus fuerit* 2. *q.* 6. Innocent. *in cap. Paſtoral. num.* 3. *verſ. ad hoc ita de off. delegat.* Archidiac. *in d. c. fin. num.* 16. 2. *q.* 6. Specul. *tit. de appellat. §. in quibus nu.* 10. *verſ.* 8. *lib.* 2. Maran. *in Specul. p.* 6. *act.* 2. *prin. in verbo & quandoque appellatur limit.* 19. *num.* 222. *fol.* 505. Rebuff. *tract. de appell. gloſſ. unic. art.* 9. *n.* 10. *tom.* 3. Menoch. *tract. de adipiſ. poſſ. rem.* 4. *n.* 7. *fol.* 23. Et eſt ratio, quia apertura teſtamenti celeritatem requirit, *ex d. l. fin.*

121 Et iterum à decreto ſive judicis mandato executivo relaxatio de evacuando, vel (ut dicitur) de tractando appellationi ei deferri, quia caret ſuſpenſivo, tenent citandi DD. eo quòd ſit cauſa ſummaria & privilegiata, celeritatem deſiderans. Grammaticus *deciſ.* 58. *nu.* 15. *& ſeqq.* Cæſar. Contard. *in l. unica n.* 4. *C. ſi de mom. poſſ.* Alex. *in l.* 1. *num.* 52. ubi Iſi. *num.* 45. *verſ. quartò dd e ff. ſoluto matri.* & poſt eundem Contard. *qu.* 20. *num.* 2. *verſic. contrarium & num.* 3. & Bald. *in eadem l. unica num.* 1. dixit Scaccia *de appell. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 2. *num.* 36. & idem *lib.* 1. *cauſa civ. lib.* 1. *cauſa civ. & crim. c.* 5. *à num.* 53. *cum ſeqq.* latiùs Marcheſa. *tract. de comm.* 1. *p. c.* 20. *per totum in ſecunda impreſſio. fol.* 217. qui *num.* 2. advertit quòd licèt aliqui ex iis DD. loquantur de fabro prope domum ſcholaris ſeu Doctoris malleante, tamen ipſe cum Grammatico idem firmat in inquilino, & conductore, de quo latiùs per eum erit videndum ibi.

CAPUT XIII.

A ſententia lata à judice, ut bono viro arbitrante, vel arbitrio juris, vel in iis, quæ judicis arbitrio regulato, vel etiam libero, relinquuntur, ſeu etiam conſcientiæ, poteſtati, ejuſque mero officio; appellationi interpoſitæ non deferens vim an faciat; ubi etiam quid ab actibus, & ſententiis negativis.

SUMMARIUM.

1 *Reductionis ſententia lata à judice, ut bono viro appellationi non eſſe deferendum, qui teneant.*
2 *Sententia reductionis licèt admittat appellationem, an nihilominus ea pendente ſit exequenda.*
3 *Reductionis ſententiam admittere appellationem ſuſpenſivam, qui cum Baldo ſubſcripſerint.*
4 *Covarruvias perplexus & varius redditur, in reſolutione hujus articuli.*
5 *Baldi diſtinctio refertur.*
6 *Reductionis judice confirmante arbitramentum non licere appellari, ſecus ab eo illud infirmante, qui tenuerint, recenſentur..*
7 *Appellationem eſſe licitam à judice adito per viam reductionis, ut bono viro, ut magis communis & æquior opinio reſolvitur.*
Quæ procedit ſive ipſe judex moderetur, ſive confirmet, vel infirmet arbitramentum, ibid.
8 *Et hæc opinio maximè procedit ſi ſententia feratur ad favorem ejus, qui petit reductionem.*
9 *Reductionis ſententia an admittat appellationem jure Regio remiſſivè.*
10 *Laudi executio non eſt facienda pendente reductione ad judicem ut bonum virum, ut verior opinio reſolvitur, & quot ſint in hoc articulo.*
11 *Jure Regio hæc opinio innovata eſt.*
12 *Laudi executio fit, ſi ſit inter partes conventum.*
Vel ſi ſit ab aliquo ſtatuto ſic inductum, ibid.
Et de aliis limitationibus, remiſſivè.
13 *Reductio arbitramenti ſi petatur poſt illius arbitramenti executionem, illam non revocat, nec impedit.*
14 *Ab arbitratoribus & eorum arbitramento non licet regulariter appellare, ſed reductio peti ad arbitrium boni viri.*
16 *Reductio ad arbitrium boni viri intra decem dies debet peti jure regio.*
17 *Reductio an etiam jure communi debet peti intra decem dies.*
18 *Reductio coram quo judice ſit petenda, & de variis opinionibus remiſſivè.*
19 *Reductio debet peti intra decem dies etiam jure canonico.*
20 *Arbitri ſententia an ſit exequenda non obſtante appellatione, & ſeqq.*
21 *Arbitri ſententia quando omologatur tacitè vel expreſsè.*
22 *Ab actu quem quis approbavit, non poteſt appellari.*
23 *Appellari quando poſſit ab arbitri ſententia, qui pro materia providendi.*
24 *Arbitri ſententia etiam pacto nudo facto compromiſſo juri canonico recipit appellationem, & de ratione.*

25 *Ab*

25 *Ab arbitris juris electio scilicet, super recusatione, aut competentia inter judices Eccles. appellari, an liceat.*
26 *Arbitri juris habent jurisdictionem à lege, & coram illis coguntur partes litigare, sicut coram judice.*
27 *Arbitri juris habent à lege jurisdictionis tertiam speciem æquiparatam delegatæ.*
Arbitris juris licèt appellare, quemadmodum & ab aliis judicibus, ibid.
28 *A judice habente arbitrium à lege, homine seu statuto, appellari licere, qui teneant.*
29 *A judice cujus arbitrio aliquid committitur sive in civilibus, sive in criminalibus, qui teneant.*
30 *Judex in arbitrariis argui non potest, quia tunc Deum judicem rei hujus cognitorem habet.*
31 *A judice cujus arbitrio aliquid relinquitur, non licet appellari in parvis & levibus, secus in gravibus, in quibus quis enormiter læsus est.*
32 *In arbitrariis super re magna quemadmodum enormiter læsus judicetur.*
33 *A judice habente liberum arbitrium, seu absolutum à lege, seu statuto, vel homine, non licet appellari.*
34 *Liberum arbitrium ex quibus verbis, & clausulis datum judici intelligatur, remissivè.*
35 *Clausulæ & verba, quibus arbitrium regulam seu boni viri, judici datum sit remissivè.*
36 *A judice cujus conscientiæ aliquid terminandam, seu faciendum committitur appellationi emissæ non defertur.*
37 *Conscientia ubi sit onerata judice sive jure, sive forma commissionis præscripti, appellatio nec suspendit, nec impedit executionem.*
38 *A judice, cujus conscientiæ aliquid committitur, appellatio est prohibita quoad suspensivum effectum duntaxat.*
39 *Conscientiæ solus Deus superior est, & ideo ad alium ut inferiorem appellari non debet.*
40 & 47. *Conscientia judicis ubi non est onerata simpliciter, sed aliquid simul sit appositum respiciens justitiam, appellatio non est prohibita.*
41 *Appellari non potest ab aliquo, cujus conscientiæ aliquid declarandum committitur, quando declarationem juramento firmavit, quod procedit non in judicio.*
42 *Dicto alicujus ubi sit standum ex quacumque dispositione, intelligitur jurato, non aliter.*
43 *Dicto alicujus promittens stare, intelligitur jurato, non aliter.*
44 *Citare non debet aliquem judex, cujus conscientiæ aliquid judicandum est commissum.*
45 *De materia quando aliquid conscientiæ alicujus committitur, remissivè.*
46 & 47. *Conscientia cui aliquid terminandum committitur, debet esse cum judicio discretionis.*
48 *Potestati judicis quando aliquid relinquitur, id non subjicitur judicis necessitati.*
49 *A judice cujus facultati & potestati aliquid faciendum relinquitur non licet appellari.*
50 *Judex si ex statuto potest aliquem carceratum sub fidejussoribus relaxare, si non fecerit, non appellatur, Declaratur ibi.*
51 *A judice facultatem dispensandi habente, & id negante, non licet appellare.*
52 *Delegans meram habet facultatem revocandi jurisdictionem delegatam.*
53 *Appellatio non admititur ab avocatione jurisdictionis facta per delegatum superiorem.*
54 *Quod procedit sive avocatio fiat sine causa, aut cum ea, aut cum levi, quia non licet appellari.*
55 *A judice denegante id quod facere potest ex suo mero officio appellari non valet.*
56 *A judicio non supplente de facto cum potest, nec lædit, nec licet appellare.*
57 *Officio judicis mercenario quod potest exercere motu proprio, quando aliquid committitur, ab illud negante non appellatur.*
58 *Secus de officio judicis nobili, quod deservit actioni propositæ & de utriusque exemplis.*
59 *Appellari non potest à judice suum officium non interponente, quando pars interponendum non petit.*
60 *Procuratorem inhabilem si judex non repellat, licet possit ex officio: non licet appellari per partem id non petentem*
61 *Ab injusta denegatione officii implorati licet appell.*
62 *A judice negante id cujus facultati relinquitur, non appellatur, sicut quando concedit, sed ex eo pars lædatur, quia tunc appellatur.*
63 *Judex cujus facultati & voluntati aliquid committitur sicut cogi non potest per superiorem, ita nec appellatur ab illo.*
64 *A judice faciente quod facere, præcisè cogi & compelli poterit, non appellatur.*
65 *A judice obtemperante literas requisitorias, & permittente executionem, cùm illis obtemperare teneatur, non appellatur.*
69 *A judice nolente adimplere justas requisitorias, cùm possit per superiorem compelli, potest appellari.*
67 *Ab ordinario recusante sine causa institutione præsentatum, vel confirmare electum, appellari licet, vel etiam superiorem adire per viam recursus.*
68 *Ab ordinario negante licentiam justam Rectori, vel alteri beneficiato, licita est appellatio.*
69 *A judicis tarditate in ministrando justitiam, vel illam negante licet appellare.*
70 *Tarditas & negligentia judicis in ministrando justitiam arguitur ex trina monitione.*
71 *Judex negligens, à quo appellatum est, non potest revocando gravamen reassumere jurisdictionem.*
72 *Ob negligentiam, & tarditatem judicis superior adire potest per viam querelæ.*
73 *Concil. Trid.* sess 24. de reform. c. 20. *explanatur in illis verbis, nisi Episcopus prius requisito, eoque negligente procedat, &c.*
74 *Error dicentium appellari non posse ab actibus & sententiis negativis damnatur, & eorum falsa fundamenta.*
75 *Attentatum non adest, ergo non adest violentiæ recursus non est bonum argumentum.*
76 *Delatio negata justæ appellationi sufficit ad recursum regium postulandum, cùm sit pars & principium violentiæ, ex qua animi deliberatio ad illam inferendam detegitur.*
77 *Ab actis & sententiis negativis sive diffinitivis, sive interloquutoriis appellationi deferendum, si sit legitima; ubi plura exempla recensentur.*
78 *Appellationi ab actu negativo si judex deferre non teneretur, licitè posset ulteriora procedere, cùm retineat jurisdictionem.*
79 *Appellari ubi non licet, judex licitè potest ad ulteriora procedere appellatione non obstante.*
80 *Argumentum validum est, appellatio non suspendit, ergo judex procedens non attentat.*
Sicut è converso, ibidem.
81 *Judex deferens appellationi minimè deferendæ, abdicat à se omnem jurisdictionem, & ultra validè nequit procedere.*
82 *Sententia negativa trahit secum executionem à jure, nec judice cum jus hoc illi privilegium attribuat, quando legitima stat appellatio.*
83 *Sententiæ etiam secum executionem trahentis effectum suspendit appellatio legitima.*
84 *Judex non deferens appellationi legitimè virtute regii decreti, aut aliàs in proxima est causa attentandi, & vim inferendi.*
85 *Judex si à denegante admittendam meam probationem, vel instrum. non admittatur appellatio virtute decreti Regii, poterit ad sententiam diffinitivam procedere.*
86 *Ab actis & sententiis negativis appellationi legitimæ, si vim adesse declaretur, & potius videretur auxilium violentiis præstare.*
87 *Redduntur exempla, & suprà.*

88 *Gravà-*

88 *Gravamen in actis & sententiis negativis fortius est, at magis qualificatum est gravamen exequutum, in quibus ratio appellandi potentior viget, quam in cæteris.*

89 *Regius Senatus in cognitione per viam violentiæ ab actibus negativis, solùm inquirit, an appellatio de jure sit legitima, quæ si talis reperitur, vim fieri decernit in dubio.*

1 SAtis est apud juris utriusque doctores controversum, in oppositasque itum sententias, quibus anceps (ne dicam) difficillima redditur vera ejus resolutio: an à judice definiente causam reductionis, ut bono viro, appellationi non deferens violentiam faciat, & hoc casu appellationem licitam non esse probat, & defendit Bard. *in l. num.* 18. *ff. de leg.* 2. Innoc. *in c. præsenti de rescript.* Abb. *in c. quinta vallis n.* 40. Joan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de appell. §. in quibus versic. quid si convenerit litera B.* Salicet. *in clem. in omnibus C. de appell. & in l. cum antea q. penult. C. de arbit. & in l. societatem, §. arbitr. ff. pro socio quæst.* 20. Cæpol. *consilio civil.* 16. Fulg *cons.* 111, *& consil.* 113. Lanfr. *in tract. de arbitr, quæst.* 12. Socin. jun. *cons.* 15. *col.* 2. *lib.* 1. Salicet. *inter cons. Card. cons.* 140. Bologni. *ad Ananian. cons.* 31. dicens ab hac opinione nec in judicando, nec in consulendo esse recedendum Panorm. *cons.* 38. *lib.* 1. Rom. *in rubr. ff. de arb. n.* 8. & Paul. Castr. *cons.* 121. *n.* 8. *lib.* 1. & hanc Bartoli doctrinam, & opinionem veram esse, dicit Ferrari. *in forma libelli ad formam compromissi. §. nec reductio numero* 9. alios plures Doctores, qui hanc sententiam, & Bar. opinionem sequuntur, refert Additio ad Specul. *ubi proximè*, & magis communem dicit Covarr. latè disputans *lib. variar. c.* 12. *n.* 5. *vers. tandem*, & quod ab ista sententia super reductione possit appellatio interponi, ut de magis communi Paris. *cons.* 55. tamen hac 2 appellatione & secunda reductione pendente posse fieri executioni sententiæ reductionis, tradit Boërius *dec.* 284. *col. fi. sub n.* 26. *vers. quod intelligo*, idem etiam affirmavit ante eum Philippus Franc. *c. Dilectio sub n.* 39. *in fi. de appel.* sequitur Lancel. Robert. per Fran. & Boërium *de attent.* 2. *p. c.* 19. *à n.* 28.

3 Sed contrariam opinionem imò appellationi deferendum esse à sententia lata per judicem super reductione, esseque in ejus executione ea pendente supersedendum, subscripsere Bald. *in l.* 1. *C. ne liceat* 3. *provocare n.* 10. Paul. Castr. & Imol. Alexan. *col. penult. & fi. in l.* 1. *ff. de legat.* Imol. *in l. publicorum col.* 4. *de public. judic.* idem Imol. *in c. quinta vallis, n.* 36. *de jur. jur.* Vitalin. *in tract. clausula*, ubi agit de reductione ad arbitrium boni viri, *c. fin. ad fi.* dicens, ita senatum determinasse, Baptis. de Sancto Blasio *in tract. de arbitr. q. penult. col. pend.* Aretin *in c. super his, n.* 57. *de accusatio. &* ibi Felin. *n.* 13. Alex. *cons.* 106. *lib.* 3. *n.* 7. Covarr. qui veriorem dicit *lib.* 2. *variar. c.* 12. *sub n.* 5. per quem & Alexand. & alios idem dicit Ceval. *in commun. opin.* 1. *tom. quæst.* 453.

4 Sed quidem Covarr. non firmavit pedes in hac secunda opinione sed *sub d. n.* 5. *vers. tandem. & seqq.* inquit, quòd pares sint in hoc casu defensores, & utraque communis, & *in vers. seqq.* dicit, quòd si authorum numerus, & eorum existimatio, professionis nomen, considerandæ sunt, non dubitare B. sententiam (hoc est priorem) magis communem esse, siquidem præter ipsum ex veteribus, & junioribus plures magni nominis in juris utriusque disciplina, ei potiùs, quàm contrariæ accessisse, & *in vers. seq.* dicit contrariam veriorem esse. Sed nihilominus perplexus manet in resolutione, & electione, ut apparet *ex vers. tertio & vers. quarto*, maximè quod ipse Covarr. non omnes Doctores, quos nos in prima opinione congessimus, recenset, sed nonnullos eorum tantum, Bald *in l.* 1. *C. de iis qui pœnæ nomine*, distinguit, quod si judex reductionis læsit in modico non appellatur, si autem in magna quantitate, appellari posset, quem in hoc alii sequuntur, relati ab Additio. Specul. *in lib.* 2. *tit. de app. §. in quibus n.* 16. & Alex. *in* 1. *ff. de legat.* 2.

Alii autem dixerunt, ut prior opinio procedat quando judex reductionis confirmaverit priorem sententiam; seu arbitramentum, quia tunc in quo confirmaverit secunda sententia priorem. appellationi non sit deferendum, nec executioni insuper supersedendum secus autem si prius arbitramentum confirmatum non fuerit, quia tunc à judice ut bono viro arbitrante appellationi esse deferendum, quoad utrumque effectum suspensivum, & devolutivum, notat eleganter Imol. *in consil.* 130. *in casu præmisso ad fi.* Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 6. *num.* 32. tenet Marcus Anton. Blanc. *in tract. de compromi. quæst.* 10. *num.* 30. *ad fi.* probat Covarr. *in lib.* 2. *var. d. c.* 12. *sub d. n.* 5. *vers. quarto*, ubi dicit, quòd si communem opinionem (scilcet B.) admittamus, concedendum est ei locum fore, ubi arbitratoris judicium à judice, ad quem itum est, fuerit confirmatum; quòd si judex causa reductionis sententiam dixerit adversus eum qui non petierit reductionem, & sic arbitratoris judicium revocaverit, sic gravatus hac definitione appellare poterit, sequutus Anton. Blanc. *ubi proximè.* 6

Sed nihilominus licèt priorem B. opinionem aliquando prævaluisse, appareat; tamen jam his temporibus Baldi, & sic ut sit permissa appellatio à judice aditio per viam reductionis tanquam bono viro, sive moderetur arbitramentum, sive confirmet vel infirmet, & æquitas praxis, & Doctorum concursus, approbant & sequuntur prout ultra superiùs citatos communem, & æquiorem esse testantur Alexand. *cons.* 106. *viso themate col.* 2. *lib.* 3. & ex Alex. & Boër idem dicit Scaccia *de appell. q.* 17. *lim.* 14. *n.* 3. & magis communem dicit ex Villalob. *in ærario commu. opin. lib.* 6. *verb. reductio.* Additionat. ad pact. Papiens. in forma libelli quo agitur ad pœn. *in gloss. nec reductio sub n.* 9. *in litera A, in verbo contrarium fol.* 461. sequitur etiam Menoch. *cons.* 217. *æstimaverim num.* 29. & 30. *l.* 3. & inconstanter ponit hanc opinionem Nicell. *tract. de concord. gl. concord.* 6. *fall.* 12. *n.* 46. *fol.* 192. obiter etiam hanc opinionem sequitur Scaccia *l.* 1. *tr. causar. civil. & crim. c.* 2. *sub n.* 456. hanc opinionem esse veram, & observatam atque approbatam in regno Franciæ testatur Additio. ad Alex. *d. cons.* 106. *sub n.* 6. 8 *litera B, & in verbo appellatio*, & ut magis communem refert, & sequitur Magon. *in decis. Lucen.* 17. *lib. n.* 4. ubi dicit, procedere màximè. si feratur sententia ad favorem ejus qui petit reductionem. Et hanc opinionem ut probabiliorem sequitur Fachin. *controver. juris, l.* 8. *c.* 69. *per tot.* quam acutè examinat, & hinc inde fundamenta referens, perpendit, & contrariis satisfacit, videndus; sequitur etiam Beneintend. *dec.* 35. *per totam*, ubi etiam recitatis opinionibus pro utraque parte dicit hanc magis communem, quam etiam videtur sequi (licet confusè) Cardin. Tusc. *pract. concl. littera A, concl.* 414. *per totam*, & post Parisium, & Afflictum, idem, licèt obiter, tenet Marques. *de commis. à laudo & relat.* 1. *p. c.* 17. *n.* 23.

Quid autem jure regio noviter sit inductum, omnino vide *l.* 4. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopil.* Covarr. *ubi proximè, num.* 6. Avend. *in c. prætor. c.* 1. *à num.* 26. Aviles *verbo execut. c.* 1. *num.* 9. & 26. *in capit. prætor* Orosius *in l. de quibus, n.* 87. *ff. de legib.* Gutier. *in l. nemo potest, q.* 7. *à num.* 417. *cum seqq. de legat.* 1. Castil. *in l.* 64. *Tauri n.* 75. Olan. *litera S, n.* 9. Pax. *in prax.* 1. *tom. p.* 4. *n.* 4. & 5. *c.* 1. & *c.* 3. *num.* 20. & 21. Roder. Xuar. *in repet. l. post rem notat* 8. *in §. est & alius casus*, apud quos quid jure Regni sit introductum, videbis, & latè *gl.* 1. *l. fi. tit.* 4. *p.* 3. & *l.* 5. *tit.* 2. *p.* 1. *verbo, des juizios*, & alios citat Valdes *in addit. ad Roderi. Xuar. ubi proximè.* 9

Hactenus diximus de sententia judicis, ad quem 10 itum,

ſtum eſt per reductionem ut bonum virum ſuper judicio arbitratoris; nunc quærendum, quid pendente ipſa reductione, & non obſtante: an poſſit executioni demandari arbitratorum judicium. In quo articulo quinque reperiuntur diverſæ opiniones, ea tamen receptiſſima eſt, & amplectenda: ut reductione pendente ad judicem ut bonum virum, non ſit facienda executio laudi, ita tenet Bal. *in l. tale pactum*, §. *qui provocavit col. fin. in penult. quæſt. ff. de pact.* tenet etiam Abb. contra Card. *in cap. quinta vallis n.* 41. *de jurejur.* Socin. *conſ.* 27. *col. pen. l.* 4. veriorem dicit Marant. *de ord. jud.* 3. *part.* 6. *p. prin. in actu* 5. *ſub n.* 110. Philip. Franc. *in cap. dilecto n.* 30. *de appell.* ſequitur Lancel. *de attent.* 2. *p. cap.* 16. *n.* 10. *& ſeqq.* cum quo tranſit, & ſequitur in ampliationibus, & limitationibus (ut aſſolet tranſcribendo,) Scaccia *de appel. quæſt.* 17. *limit.* 4. *à n.* 6. ſequitur Boër. *deciſ.* 274. *à n.* 24. ubi de ſtylo ſervari teſtatur Lanfr. *deciſ.* 451. incipit *arbitramentalis.* Alexand. *conſ.* 43. *quia ſubtiliter, n.* 9. *lib.* 6. *& in conſ.* 119. *quæritur ergo, n.* 17. *eod. lib.* Pariſius *conſ.* 45. *ſatis concludenter num.* 6. *lib.* 1. Galleſius *de obligatione in forma Cameræ q.* 3. 4. *p. obliga. in forma Cam. n.* 5. *& ſeqq.* Grat. *conſ.* 118. *videtur n.* 19. *lib.* 2.

11 Quæ opinio noſtro jure Regio alterata eſt per text. *in d. l.* 5. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop.* ubi poſtquam à prin. dedit formam exequendi arbitratoris ſententiam; in hæc inquit.

Y ſi la otra parte huviere reclamado ò reclamare, ò pedido ò pidiere relaciòn y albedrio deven varon ò hecho ò hiziere de nullidad, ò por otro remedio ò recurſo alguno, ſi la tal ſentencia arbitraria fuere confirmada por el Preſidente y Oydores que de la tal ſentencia confirmatoria no aya mas ſupplicacion ni nullidad ni otro remedio alguno, pero ſi por Juez inferior fuere confirmada, que pueda appellar para ante el Preſidente y Oydores para que ſentencien en ello, y ſi fuere confirmada, no aya mas grado, y ſi fuere revocada por el Freſidente y Oydores de la tal ſentencia revocatoria ſe pueda ſuplicar para ante ellos miſmos, quedando en ſu fuerça la execucion haſta que ſe de ſentencia en reviſta, &c.

12 Quæ concluſio multipliciter limitatur, ſcilicet, quando aliud ſit contractum inter partes, ut arbitramentum habeat executionem paratam, vel id ſit ab aliquo ſtatuto inductum, & de aliis pluribus videndus Lancel. *de atten.* 2. *p.* 1. *cap.* 16. *à n.* 28. *uſque ad fin.* quem etiam tranſcripſit in omnibus Scaccia *ubi proximè.*

23 Sed illud non omitto, quòd ſi executio arbitramenti peratur, anteaquam reductio ejus ad arbitrium boni viri, hoc eſt, judicem, ſi petita quia tunc reductio ſubſequens non impedit executionem præcedentem, ita Joan. de Imol. *in conſil.* 120. *in caſu præmiſſo col.* 2. *ſub n.* 7. ad notata *in l. ſed ſi ante ff. de except.* & per Caſt. *in auth. quæ ſupplicatio C. de precib. Impera. offeren.* optimè per Lancel. *ubi proximè n.* 46. *cum ſeqq.*

14 Hæc tamen hactenus à nobis dicta procedunt in arbitramento, & in arbitratoribus, à quorum ſententia non licet regulariter appellare, ſed reductio peti ad arbitrium boni viri, *l. ſocietatem* §. *arbitrorum, ff. pro ſocio,*

15 & ibi B. & cæteri, *cap. quinta vallis*, cum ſua materia *de jurejur.* quia ſi datur in ea homologatio, & approbatio tacita, niſi per triginta annorum ſpatium, nam intra ipſum quandocunque reductio peti poteſt, plurimos in id congeſſit comprobans Marant. *de ord. jud. tit. de appel. à n.* 110. & præcipuè *à n.* 112. *& n.* 260. Cornelius *conſil.* 171. *& conſ.* 177. & alios allegat. Ceval. *in contra*

16 *commun. q.* 89. *n.* 2. ſed hodie hæc reductio debet fieri intra decem dies, *ex l.* 35. *tit.* 4. *p.* 3. ibi, *y ſi callaſſe haſta diez dias, deſpues que fueſſe dada la ſentencia*, &c.

17 quæ fuit opinio Speculatoris *in titul. de arbitris* §. *ſequitur verſ. ſed intra quod tempus*; plures allegat in comprobationem Ceval. *ubi proximè n.* 3. latè diſputat, & exa-

18 minat Fachineus *controv. jur. lib.* 8. *c.* 95. *per totum*, ubi viriliter defendit poſt alios, etiam jure communi reductionem petendam eſſe intra decem dies, allegat text. quem fecit expreſſum *in l. penult. C. de arbitris*, quem vide etiam & latè *eod. lib.* 8. *controv.* 94. varias refert opiniones ad illam quæſtionem, coram quo judice ſit petenda reductio, Ceval. etiam *ubi ſuprà n.* 7. eas etiam recenſet Scaccia *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 4. *n.* 5. (neutram tamen elegit) eas etiam refert Foſſan. 19 *deciſ.* 4. & ſic illum terminum decem dierum l. regiæ puto etiam procedere jure canonico, cùm nihil ſpecialiter in eo ſit diſpoſitum in oppoſitum, maximè cum jure communi ſecundùm magis veram opinionem, ut per Fachineum ſit inductum juxta ea quæ latè dixi 1. *p. c.* 2. §. 3. *à n.* 14.

Quid autem ſit dicendum à ſententia arbitri, an ab 20 ea appellationi non deferens vim faciat, in quo breviter eſt dicendum, quòd licèt jure civili appellari nullo modo poſſit à ſententia arbitri regulariter, quia cùm non oriatur ex ea actio appellatione, non eſt opus, *l.* 1. *ff. de arbitris*, & tamen in duobus caſibus, quan- 21 do ſcilicet, compromiſſum factum eſt ſine pœna, & ſententia arbitri eſt homologata expreſsè (hoc eſt approbata per partes) cui ſe ſubſcripſerunt, item & quando tacitè, ſcilicet per lapſum decem dierum, ſententia arbitri executioni demandatur, text. *in l. cum antea, per tot. C. de arbitris l. ſi. tit.* 4. *p.* 3. ubi Greg. *in gl. las partes*, idem eſſe, ſi compromiſſum ſit pœnale, declaret benè Roderic. Xuar. *in l. poſt rem, verſ. eſt alius caſus, fol.* 262. & ejus addit *ff. de re jud.* & licet his duobus caſibus oriatur actio, nihilominus ab ea non appellatur, quia quando ſententia arbitri tacitè eſt homologata per lapſum decem dierum, cùm non nota ſit actio, niſi poſt illos decem dies, & tunc poteſt habere locum appellatio, quia ſera eſt, ſcilicet poſt terminum, *auth. ſed hodie C. de appel. c. concertationi de appel. in* 6. in expreſſa autem homologatione, & ſic quando eſt ſententia arbitraria ſubſcripta, & probata, jam eſt tranſlata in rem jud. ex conſenſu & voluntate ipſarum partium, nec poſt modum poteſt diſplicere appellans, ita probatur in regulis & juribus, & etiam ex eo, quia ab actu quem quis approbavit, appella- 22 re nullo modo poteſt, *l. ab eo, C. quomodo & quando jud. l. fin. C. de tempor. appell.* notat Socin. *in conſ.* 43. *col. penul. in* 1. *vol.* Ludo. Rom. *conſ.* 9. *in fin.* allegans *l. ad ſolutionem C. de re jud.* Marant. *de ord. jud.* 6. *p. tit. de appell. n.* 306. & in ſpecie & terminis latè Iſſ. *&c.* & in terminis probat latè Card. Tuſc. *pract. concluſ. tom.* 1. *lit. A. concluſ.* 413. *per totam*, ubi poſt alios de communi opinione teſtatur, & poſt Cyn. Bal. Salic. Paul. & alios *in l.* 1. *C. de arbitris*, & poſt Abb. Alex. Marc. Ant. Blanc. & alios tenet Scaccia *l.* 1. *tract. cauſ. civil. & crim. cap.* 2. *n.* 36. 52. *in fin. &* 529. & iterum *in tract. de appell. q.* 17. *lim.* 13. *n.* 1. *& ſeqq.* latè Iſſ. *in l. arbitror. n.* 11. *qui ſatis cogan.* ubi Joan. Oroſci. *n.* 7. latiſſimè Marant. *de ord. jud.* 6. *p. prin. actu* 2. *tit. de appel. n.* 259. & ubi *à n.* 250. *cum plurib. ſeqq.* pereleganter, 23 & cum maxima diſtinctione tractat, quando poſſit appellari à ſententia arbitri, ad quem videndum omnino te remitto, plures allegat Mencha. *de ſucceſſ. creatio.* §. 10. *n.* 5. latè Gutierr. *in repetit. l. nemo poteſt, ff. de legat.* 1. *à n.* 417. *cum ſeqq.* ubi tractat, quod hodie jure Regio ſit depoſitum ultra Doctores Regni- col. à nobis ſuperiùs allegatos *verſ. quid autem jure Regio, &c. num.* 9.

Tamen jure canonico aliud eſt dicendum, ut appel- 24 lationi à ſententia arbitri interjectæ niſi judex deferat, violentiam facere, certum eſt, quocumque pacto etiam nudo factum fuerit compromiſſum, cum ex eo illo jure actio naſcatur à ſententia arbitri, cùm arbitria redacta ſint ad inſtar judiciorum, *l.* 1. *ff. de arbitris*, appellatio utique permittitur, gloſ. *in cap. à judicibus* 2. *qu.* 6. *verbo ordinarii in princ.* & communem dicit Ripa *in l. nemo poteſt n.* 91. *ff. de legat.* 1. Joan. Oroſc. *in d. l. arbitr. n.* 7. & Paul. Caſtr. *in l. unam & poſtea* §. *ſi minor. n.* 8. *ff. de jur. jur.* & eſt magis communis opinio ſecundum Alexand. *in l. ait prætor. in princ. n.* 3. *ff. de*

re judic. Gutier. *in d. l. nemo potest num.* 425. ultra quos hanc etiam sententiam probant plures relati à Marco Anton. Blan. *in tract. de compromiss. in quæst.* 10. *de appel.* & de reductione ad arbitrium boni viri, Panorm. *in cap. cum dilect. n.* 17. *de arbitriis.* Marant. *de ord. jud. 6. p. cap. de appellat. sub n.* 257. *vers. secus est de jure canonico*, &c. & post plures alios communem resolvit Laurent. Kirchovius *commun. concl. cent.* 1. *conf.* 15. qui est inter communes opiniones, *tom.* 3. *in princ.* & post Romanum etiam tenet Cardin. Tusc. *ubi proximè d. concl.* 413. *n.* 9. & ita dicendum est, ut appellationi à sententia arbitri sit deferendum jure canonico, intellige, nisi sit tacitè vel expressè à partibus homologata, quoniam postquam pars sententiæ consentit, recursum in jure non haberi ex proximè dictis.

25 Quid autem de arbitris juris est dicendum, scilicet de iis qui eliguntur super recusatione judicum Ecclesiast. juxta text. *in cap. si contra unum, de off. delegat. in* 6. vel super competentia jurisdict. juxta celebrem text.
26 *in c. pastoralis de rescript.* de quo nos latè alibi diximus, nam ex quo isti arbitri à jure, & ejus necessitate eliguntur, habeant jurisdictionem à lege, nam ita partes coram eo necessitanter litigare, sicut coram judice, notant Abb. *in cap. suspicionis de off. delegat.* Maran. *de ordine jud.* 4. *p.* 6. *d. n.* 12. *ad fin. fol.* 142.
27 *in parvis*, qui habent tertiam speciem jurisdictionis, similem, & æquiparatam delegatæ jurisdictionis, magis quàm ordinariæ, ut tenent Bald. *in consil.* 90. & *in consil.* 470. 1. *vol.* Corn. *consil.* 54. *col.* 2. *vol.* 2. Bald. *in l. apertissimi col. fin. vers. quarto quæro*, & *in l. fin. nota.* 7. *C. de jud.* & ibi etiam B. Angel. & Salicet. Fel. *in cap. fin.* 11. *col. penult. in fin. de re judic.* & notat *in c. ab arbitris, de offic. delegat. l.* 6. Marant. *ubi proximè n.* 13.

Quare ab istis arbitris juris appellari licitum est, quemadmodum, & ab aliis judicibus, probat text. expressus *in c. ab arbitris de off. delegat. l.* 6. ubi notant Doctores, & *in l. arbitrio, ff. qui sat. cogant.* Marant. *de ord. jud.* 6. *p. tit. de appell. n.* 261. *fol. mihi* 617. & *loco proximè citato d. num.* 13. idam probat multa in propositum adducens Sese *in decis.* 113. *tom.* 2. *à n.* 50. sequitur etiam Ripa *in l. nemo potest à n.* 90. & Alciat. *n.* 48. *ff. de legat.* 1. Abb. *in c. cum dilect. colum.* 10. *de arbitris*, B. *in l.* 1. §. *interdum sub n.* 8. *in fin. ff. à quibus appell. non licet*, Bald. *in l. penult. in fin. ff. de his qui sunt sui vel alieni jur. & in l. diem*, §. *stari ff. de arbit.* Felin. *in cap. fin.* 11. & 12. *de re jud.* Anton. de Butr. *in cap. quinta vallis* 23. *sub n.* 38. *de jur.* Socin. *in reg.* 17. *appellare à sententia fall.* 3 Paul. de Castr. *in l. à D. Pio, in princ. ff. de re jud.* Marc. Ant. Blanc. *tractatu de compromisso q.* 10. *vers. contrarium tom.* 3. *p.* 1. *fol.* 204. Lanfr. *in tract. de arbitr. q.* 24. Scaccia *tract. caus. civ. & crim. cap.* 2. *n.* 5. & *de appell. q.* 17. *limit.* 13. *n.* 3. & *vers.* ubi reddit rationem, quia arbiter juris dicitur habere jurisdictionem, sicut judex, & quia cùm iste arbiter sit ex necessitate juris, ab ejus sententia licet appellari quemadmodum, quando & ab aliorum judiciorum glos. liber, *in cap. à judicibus* 2. *q.* 6. Iss. *in d. l. nemo potest* 2. *lectur. n.* 92. alios allegans, idem dicit ibi Joan. Gutier. *n.* 130.

28 Circa illud autem, quod tertio loco apposuimus in hoc capite, an appellationi emissæ ab iis, quæ relinquuntur judicis arbitrio regulato, vel libero non deferens judex vim faciat, duæ reperiuntur circa arbitrium regulatum opiniones contrariæ, & quod in omni casu, in quo judex habet arbitrium à lege, homine, seu statuto, ab ejus sententia appellationi emissæ per gravatum esse deferendum, tanquam licitæ, verum crediderunt, glos. *in cap. super his, in verb. arbitrium*, & ibi latè de materia Felin. *n.* 7. *de accusat.* glos. *verbo, si qua pœna*, glos. *ult. ff. de regul. jur.* glos. *in c. Romana* §. *quod si objiciatur in vers. minus legitima, de appellat. in* 6. Alex. *in l. & severiori in fin. C. ex quibus caus. infam. irrog. & in lib.* 4. *col. penult. & fin. ff. de legat.* 2. & *consil.* 106. *n.* 7. *lib.* 3. qui de communi testantur relati à Boërio *decis.* 244. *n.* 16. Aretin. *in l. videamus* §. *deferre n.* 6. & ibi Alex. *ff. de in lit. jur.* Rip. *in l. in quartum n* 122. ubi etiam Alcia. *n.* 39. *ff. ad leg. Falcid.* Ripa *in l. si insulam num.* 36. *ff. de verb. oblig.* Abb. *in cap.* 1. *n.* 9. *de dilatio.* Felin. *in cap. ex literis num.* 23. *de constit. & in cap. cùm venissent n.* 9. *de judic.* Angel. *in tract. de malef. verbo præsente dicto Caio, n.* 32. & ibi August. *in additione Marsi. in l. quæstioni n.* 67. *ff. de quæst.* Cassan. *consil.* 68. *n.* 23. & *n.* 24. Duaren. *in l. in actionib. in verbo licuit enim et.* &c. *in fin. ff. de in litem juram.* Mantua. *in cap. fin. n.* 16. *de jur. jur.* Covar. *variar. resol. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 5. *vers.* 2. *adversus Bar.* Bern. Diaz. *in regul.* 40. Ant. Gom. *variar. resol. tom.* 2. *cap. de delictis nu.* 63. ubi de communi testatur, prout illium refert Bonacost. *p.* 2. *commun. opin. pag.* 41. *à tergo col.* 2. *vers.* 2. incipit *judex ex iis quæ ejus arbitrio committuntur, & part.* 1. *pag. mihi* 117. *col.* 2. *sub vers. multari quis illico non debet in fin.* Octavia Simoncell. *in tract. de decretis tit.* 1. *lib.* 1. *n.* 8. Bossius *in tract. de multis n.* 4. Cagnol. *in l.* 1. *n* 22. *ff. si quis jus dicen. non obtemper.* Maccon. *decis.* 42. *nu.* 21. Rebuff. *tract. de cong. port. vers. ult. si Episcopus fol.* 103.

Sed pro contraria parte, imò appellationi interjectæ 29
à sententia ejus, cujus arbitrio aliquid committitur, tam in civilibus, quàm criminalibus non sit deferendum, facit, quia judex in arbitrariis argui non potest, probatur authoritate glossæ *in c. statutum* §. *accessorem verb. relinquatur de rescript. in* 6. quia tunc solum Deum ju- 30
dicem esse hujus rei cognitorem, ut dicit *cons.* 38. *n.* 7. & quia superior non potest inferioris conscientiam, & animum immutare, Bal. *in l.* 1. *in fin. vers. scias tamen, C. de sententiis ex Brevil. recit.* nec enim vis animo inferri potest, probant etiam Innocent. *in c. præsenti de test.* B. *in l.* 1. *in fin. ff. de legat.* 2. *disput.* 1. Bal. *in l.* 2. *C. quomodo & quando judex.* Salicet. *in l. societatem* §. *arbitror, num.* 26. *ff. pro socio, & in l. cum antea C. de arbit.* Iss. *in l. si sic legatum n.* 5. *de leg.* 1. *& in l. de pupillo* §. *qui opus n.* 4. *de op. novi. nunc.* Amadeus *de syndi. n.* 147. Paris. de Put. *in eod. tract. tit. de potestate judic. num.* 1. Curtius *jun. in l.* 1. *n.* 30. *ff. de jur. omn. jud.* Boër. *decis.* 284. *num.* 17. *vers. contrarium.* Castr. *consil.* 296. *col. fin. lib.* 2. Moder. *in apostil. ad Alexand. consil.* 106. *n.* 17. *lib.* 3. Ripa *in l.* 2. *n.* 29. *ff. de re jud.* Roman. *consil.* 27. *& cons.* 261. *& cons.* 364. Aymon. *consil.* 78. *n.* 8. Cassiad. *decis.* 7. *n.* 4. Fab. à Monteleon. *in prax. orbiter. pag.* 385. *nu.* 31. Menoch. *de arbitr. quæst. lib.* 1. *qu.* 70. *n.* 6. *vers. contrariam itaque sententiam sequutus.* Hieron. Magon. *decis. Lucens.* 42. *n.* 21. *p. & ibi, decis.* 43. *n.* 3. Paul. Granut. *in suis commun. conclus. Theorem.* 3. *in fin.* Joan. Marc. Monticel. *in pract. crimin. regul.* 2. *n.* 14. alios refert Menoch. *ubi proximè à n.* 7. Marsi. *in l. quæstionis modum, ff. de quæstio.* Cæpol. *in auth. sed novo jure n.* 56. *C. de servis fugit.*

Et hanc ultimam opinionem amplectuntur Menoch. 31
citato loco num. 12. ubi facit regulam negativam, ut in hoc casu non liceat appellare cum distinctione, de qua protinus eam in effectu post longam indagationem resolvit Prosper. Farinac. *in pract. crim. tom.* 1. *quæst.* 17. *à num* 27. eam etiam videtur sequi Scaccia *de appellat. q.* 7. *limit.* 15. *num.* 2. post Marchef. Nicell. Menoch. & alios, quos citat.

Dummodo intelligatur, ut procedat in his quæ 32
sunt parvi præjudicii; ut putà in causis parvis, & levioribus, secus in iis quæ sunt magni præjudicii, puta, in criminalibus, vel in civilibus causis magnis, nam in istis si se graviter, aut enormiter læsum per sententiam senserit aliquis, poterit appellari: tenet ferè omnes Doctores utriusque opinionis, ut videre est ex his, quos nominatim refert Menoch. *ubi suprà à n.* 16. *cum seqq.* & Farin. *num.* 31. quos per te vide, apud quos etiam videre poteris, quando quis hoc casu dicitur 33
enormiter læsus, & ponit Mascar. *de probat. lib.* 2. *concl.* 969. Hactenus de arbitrio regulato.

At

33 At à ſententia lata per judicem habentem à lege, homine, vel ſtatuto liberum, ſeu abſolutum arbitrium, appellationi interpoſitæ non deferens vim nec faciet, & in hoc caſu multo minus dandam eſſe appellationem, dixere Innocent. & Hoſtienſ. *in cap. fin. ſervis.* Joan. Baptiſt. à Severino *in l. admonendi n.* 265. *verſ.* 1. *ff. de jur.* Felin. *in c. exceptionem n.* 7. *in fin. de except. & in cap. de his num.* 8. *de accuſ.* ubi plures alios allegat concordantes Ruin. *conſ.* 149. *n.* 9. *lib.* 4. Iſſ. *in l.* 1. *in* 1. *in princ. num.* 6. *ff. ſi quis jus dicen. non obtemper.* Decius *in c. ad hoc. col.* 3. *ad appell.* Abb. *in c. prudentiam* §. 6. *delegati.* Covarr. *l.* 2. *variar. reſolut. c.* 32. *num.* 5. Menoch. *de arbit. jud. d. quæſt.* 50. *num.* 13. Farinac. *d. tom.* 1. *quæſt.* 17. *num.* 30. Hier. Magon. *dec. Lucenſ.* 42 *nu.* 21. *verſ. quia quod non detur* 1. *p.* Ant. Gomez. *lib.* 3. *variar. c.* 1. *num.* 63. de communi teſtatur Bonacoſſa *comm. opin. p.* 2. *pag.* 41. *col.* 4. *verſ.* 2. Simoncel. *in tract. de decretis el* 1. *tit.* 1. *nu.* 8. idem ſenſerunt Butr. & Imol. *in c. refragabili de off. ordinarii,*
34 dum ſcribunt, appellationem cenſeri rejectam à ſententia judicis, cui datum eſt libere judicare. Et de ſingulis verbis, quæ conveniant libero arbitrio, & de eorum natura, plurima, utiliſſima in unum congeſſit Menoch. *de arbit. l.* 1. *q.* 7. *per tot.* idem verba & clau-
35 ſulas, quibus arbitrium regulatum, ac viri boni confertur, conceſſit ipſe Menoch. *ibi q.* 8. *per tot.* apud quem videre potes.

36 Circa inſpectionem autem illius examinandi articu'i, an judex cujus conſcientiæ aliquid dicendum committitur, appellationi interpoſitæ non deferens vim faciat: brevibus reſpondeo negativè, cum ſcilicet, ab ejus ſententia appellatio non ſit licita, probant Angel. *in l. de pupillo* §. *qui opus, ff. de operis novi nuntiat.* & ibi Paul. Caſtr. Alex. & Iſſ. mori per gloſſam reputatam ſingularem *in cap. ſtatutum,* §. *acceſſorem, in verbo, relinquatur, de reſcript. l.* 6. quæ id dixit expreſsè, ſequitur Petrus Philip. Corneus *in conſ.* 188. *col.* 2. *in lit. C. vol.* 2. Felin. *in cap. ſuper iis colum.* 4. *de accuſat.* Marant. *de ord. jud.* 6. *p. tit. de appel. n.* 252. Nicell. *tract. de concor. gloſ. concord.* 6. *fall.* 22. *n.* 63. *tom.* 18. *fol.* 193. Rebuf. *tract. de appell. art.* 3. *gloſ. unic. n.* 2. & 3. Tiraquell. *in tract. de lignag.* §. 4. *gl.* 1. *num.* 11. Greg. Tholoſ. *tract. de capell. l.* 3. *c.* 15. *nu.* 1. *& ſeqq.*
37 *fol.* 35. ultra quos, quòd à ſententia judicis, cujus conſcientia fuiſſet onerata, vel ex diſpoſitione juris communis, vel ex forma commiſſionis, vel reſcripti, appellatio ſubſecuta nec ſuſpendat, nec impediat executionem ejuſdem, facit gloſ. *in clem.* 1. *verbo oneramus de jur. patr.* quam Paul. & Laurent. & Card. ſequuntur ibi Rot. *deciſ.* 18. *aliàs* 443. *fuit dubitatum ſub n.* 3. & 4. *de conceſſ. præben. in novis.* Cephal. *conſ.* 89. affatim, *n.* 14. *lib.* 1. Philipp. Franc. alios allegans *in rubr. de appell. n.* 7. latè per Gemin. Imol. Francum, & alios *in d.* §. *aſſeſſorem*, & per Hoſt. gl. Card. *in d. clem.* 1. *de jur. patr. quæſt.* 16. Rom. *conſ.* 27. *viſo themate*, alios citans *poſt princ. & conſ.* 261. *ſuper eo.* Alex. *in l. in provinciali* §. *qui opus de oper. novi nunt.* Abb. Panorm. *in c. ſuper his n.* 16. *de accuſ.* Felin. *in c. ſignifi-caſti el* 1. *de homicid.* pleniùs *in cap.* 1. *col.* 20. *verſ. & ſi dicatur conſcientiæ tuæ, de conſtit.* Andr. Barba. *in c. ne initiaris*, ubi latè de conſtitutionibus, *& in conſ.* 36. *ad propoſitum n.* 7. *& ſeqq. l.* 2. Æguid. *deciſ.* 18. inci-
38 pit *me ratio conſcientiæ*, & quod ſit iſta prohibitio appellationis quoad ſuſpenſivum effectum duntaxat, ultra ſupradictos probant Lancelot. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *lim.* 10. *n.* 10. Mil. *in repert. verbo appell. verſ. appellari non poteſt fol.* 15. & cum Lancelot. idem dicit Scaccia *de appell. q.* 17. *lim.* 15. *ſub num.* 3. ubi allegat etiam Marcheſanum *tract. de app.* §. 2. *cap.* 2. *num.* 67. *verſ.*
39 *dabitur app.* reddentes rationem, quia Deus ſolus ſuperior eſt conſcientiæ, unde non poteſt ad alios inferiores appellari, Franc. *ubi ſuprà*, & Gregor. Tholoſ. *d. c.* 15. *n.* 3. *& ſub n.* 5.

40 Quæ reſolutio fallit, quando non eſt ſimpliciter onerata conſcientia judicis, ſed appoſitum eſt ſimul aliquod verbum reſpiciens juſtitiam, puta; ad judicium tuæ conſcientiæ, vel aliud ſimile, quia tunc datur appellatio. Lancelot. *de attent.* 2. *part. c.* 12. *lim.* 10. *n.* 11. ubi alias refert limitationes, quas tranſcribit Scaccia *ubi proximè à n.* 5. vide etiam *infrà n.* 47.

Ultra quos hanc noſtram doctrinam poſt nonnullos 41
aſſert Tiraquel. *in tract. de præſc.* §. 1. *gl.* 8. *n.* 4. *ad fin. & n.* 5. *in prin.* ubi per Angel. Paul. Caſtr. & Iſſ. *in. d. l. de pupillo* §. *qui opus*, declarat dictam regulam *in d.* §. *aſſeſſorem*, quatenus dixit, quòd quando aliquid committitur conſcientiæ alicujus, non poteſt ab ejus declaratione appellari, ut videlicet intelligatur, ſi is, cujus conſcientiæ committitur, debet ſuam declarationem juramento confirmare, & poſt Iſſ. Rebuff. *tract. de appell. art.* 3. *gloſ. unic. n.* 4. *tom.* 3. *fol.* 489. quidquid dicat Scaccia *ubi proximè, n.* 9. *in fin.* ſed non videre hanc opinionem uſu receptam, quæ quidem procedit ubi non ſit dicta declaratio in judicio, ſed ſit facienda à privata perſona non aliter.

Pro qua facit, quia quando lex ſtatutum, pactum, 42
aut quævis alia diſpoſitio vult, ut ſtetur dicto alicujus, intelligitur jurato, non alias, facit text. *in l. Theopompus, in verb. juratus, ff. de dote prælegata*, ubi id notat B. Ant. *in c. veniens, el* 1. & ibi Felin. *col. penult. de teſtib.* idem Anton. *in c. finem litibus col. penult. de dolo & contuma.* ex eo notat Bald. *in c. tuis de teſtib.* quòd 43
jurare debet is; cujus teſtimonio quiſpiam ſtare promiſit, etſi de juramento nihil dictum fuerit, Bald. *in l. jusjurandum, quod ex conventione, in prin. ff. de jurejur.* & meliùs ibi in lectura antiqua Iſſ. *in l. jusjuran. & ad pecunias* §. *quiſquis jurandum de jurejur.* Maran. Soc. *in rep. c. quoad ſi ſuper rebus, & c. quoniam col.* 2. *ante fin. ut lite non conteſtata.* Hippolyt. de Marſi. *ſing.* 214. *ad validitatem.* Corneus *conſ.* 40. *viſo proceſſu col.* 5. *verſ. & ideo ubi ſimpliciter lib.* 1. per *d. l. Theopompus*, latè proſequitur; ut probans Rebuff. *in tract. de præſcr.* §. 1. *gl.* 8. *à princ.*

Iſte judex, qui ſecundùm ſuam conſcientiam judi- 44
care debet, non tenetur aliquem citare, gloſſ. *in cl.* 1. *de off. delegat.* Bald. & Alexand. *in l. de unoquoque, ff. de re jud.* quos eſt ſequutus Alciat. *in l. ſi quis arbitratus in fin. de verb. oblig.* Menoch. *de arbit. jud. l.* 1. *q.* 17. *n.* 14. Et de materia quando aliquid conſcientiæ alicu- 45
jus committitur, & multa annotatione digniſſima vide affatim per Maſcardum *de probat.* 1. *tom. concluſ.* 414. *per totam.*

Quæ regula in hoc articulo à nobis appoſita, ut 46
appellationi non ſit deferendum à judice, cujus conſcientiæ aliquid committitur ſententiare; declaratur, ut talis conſcientia debet eſſe cum judicio diſcretionis, juxta text. ſingularem *in c. de regul. in* 6. tradit Barba. *in d. conſ.* 36. *n.* 7. *lib.* 2. Lancelot. *ubi ſuprà in d. lim.* 10. *n.* 15. qui *nu.* 11. poſt Franchum *in c. ſtatutum*, §. *aſſeſſorem de reſcript. lib.* 6. *ſub n.* 15. *verſ. poteſt etiam* 47
limitari, hanc regulam limitat, ut procedat, quando ſimpliciter onerata judicis conſcientia, ſed ſi cum hac clauſula ſit appoſitum aliquod verbum, vel qualitas reſpiciens juſtitiam; ut puta: ſi dicatur (ad judicium tuæ conſcientiæ) vel ſimile, cùm tunc conſcientia debeat cum juſtitia regulari, & juſtè procedi appellationi deferendum eſſe, ubi ipſe in *num. ſeqq.* alias tres limitationes proponit, de quo vide Lancelot. & Scacciam *ubi ſuprà*, & nos ſurſum *n.* 40.

Nunc tractandum, quando à jure vel ab homine 48
aliquid judicis poteſtati & meræ facultati committitur, an à judice negante illam appellationi interpoſitæ non deferens vim faciat. Et non fieri vim faciunt per text. *in l. non quidquid judici poteſtati committitur, id ſub-* 49
jicitur juris neceſſitati, vel de judic. tenent Imol. poſt Butrig. *in c.* 1. *col.* 11. *de conſtit.* dicens, quòd in commiſſis facultati judicis non appelletur, prout exemplum in caſu *el* 2. cum gloſ. *in verb. valeat, de judiciis, in clem. ſæpe eodem verb. de verb. ſignif. &c. conſuluit*

de off. deleg. idem dicit Innocent. *in cap. fin. de feriis.* Aret. *in cap. ſuper his, col. antepenult. verſ. & ad ea, quæ ponit de accuſation.* & eſt doctr. Specul. *in tit. de off. jud. §. impeditur*, ſequitur Abb. *in cap.* Felin. *in c. exceptionem n. 2. de exceptionib. & in d. c. ſuper his col. 7. n.* 13. Marant. *de ord. judic. 6. p. tit. de appell.* Card. Tuſc. *pract. concl. tom.* 1. *litera A. concluſ.* 415. *n.* 12. *&* 14. Bald. *conſ.* 111. *proceſſus factus lib.* 5. Felin. *in c. ſuper his num. 7. de accuſat.* Gratian. *in diſcept. forenſ. tom.* 1. *c.* 146. ubi ex aliis infert *n.* 16. quòd ſi ſtatutum diſponat, ut judex poſſit ex aliquo caſu carceratum
50 ſub fidejuſſoribus relaxare, qui non fecerit, non poterit ab eo appellari, quia non quidquid judicis poteſtati reliniquitur, id ſubjicitur juris neceſſitati, *d. l. non quidquid*, intellige niſi aliàs ex alio capite jure communi detentatio ſit injuſta, ab ea licet appellari, ut latè dixi *lib.* 2. *cap.* 4. quia tunc de jure neceſſitatur judex relaxare.

51 Et quando lex dat judici facultatem diſpenſandi, nam à denegata diſpenſatione non poterit appellari, idem Bald. *in l. quicumque col.* 6. *de ſervis fugit.* quem ſequitur Felin. *in c. ſuper his n.* 13. *de accuſ.* idem dicit latè Th. Sanch. *de matr.* Card. Tuſc. *pract. concluſ.* 1. *tom. litera A. concl.* 415. *ſub n.* 2. poſt Felin. *ibi n.* 7. & in hæc concluſio vera procedit ſine contradictione, quam etiam probant Doctores in ſequenti articulo de mero officio judicis allegandi.

52 Hinc eſt, quod cùm ſit in mera facultate judicis delegantis, revocare juriſdictionem delegatam, *l. judicium ſolvitur vetante eo qui judicare juſſerat, ff. de judiciis, c. ut noſtrum de appellat. c. paſtoralis de off. delegati*, & de materia multa elegantia congeſſit Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 10. *per totum*, ad quæ recurrendum eſt omnino.

53 Ab hujuſmodi tamen avocatione facta per ſuperiorem apellationi emiſſæ denegans delationem, vim nullam faciat, ex doctrina ſupradicta, & in ſpecie tenet Bald. *in conſil.* 3. *vol.* 5. ſequitur Marant. *de ord. judic.* 6. *p. tit. de appel. nu.* 351. quod per Bald. *in conſil.* 111. incipit *proceſſus in* 5. *volum.* dixit Rebuff. *in comment. tit. de avocatio. tract. de avocatio. part.* 1. *fol.* 108. quod ſive
54 avocatio fiat cum cauſa, vel ex levi, vel ſine ea à tali avocatione appellari non poſſit, quia eſt arbitrii, & voluntatis principis.

55 Quare & ex eadem ratione alia deducitur regula, quod appellationi à judice denegante facere id, quod facere poteſt ex ſuo mero officio, non eſt interjectæ deferendum, cùm tunc partem non gravet, Specul. *in tit. de offic. judicis §. impedit. verſ. quid ſi judex nu.* 1. *in fin. & num.* 2. *l.* 1. *fol.* 57. Ideo appellari non poteſt Abb. *in c. exceptiouem n.* 8. *de except.* & idem Abb. *in c. ſignificaverunt n.* 10. *&* 19. *de except.* Joan. Andr. & communiter DD. per Petrum, *in d. c. exceptionem*, plenè Bald *in l. nec quicquam §. ubi decretum* 8. *colum. verſic. pro uberiori autem intellectu, ff. de off. proconſ. & leg.* Butrig. *in cap. ſuper hoc.* 3. *col. de renuntiation.* Petrus de Anchar. *in c. pia col. antepenult. de except. l.* 6. Abb. *in clem. auditor.* per gloſſ. *ibi de reſcri. & in c. prudentiam, §. ſexta in fin. de offic. delegat.* ſequitur Aret. *in c. ſuper his col. antepenult. verſ. ad ea quæ ponit. de accuſ* Bald. *in l.* 2. *circa med. C. de ſervit. & aqua.* Imol. poſt Butr. *in c.* 1. *col.* 11. *de conſtit.* Anania *in. l. juſtitia, §. juris præcepta de juſtitia, & jure*, ubi
56 dicit, quòd judex non ſupplens de facto, cùm poſſit, non facit litem ſuam, quia non læſit partem, cùm aliud ſit lædere, aliud non juvare, nec ob hoc poteſt appellari, ubi allegat Specul. *ubi ſup.* idem repetit *in l. ſi unus §. pactus col. ult. verſ. concedo, ff. de pactis, & in l.* 1. *in lectura antiqua ff. de except.* Rota *dec.* 47. incipit *de Edem, d. appell. in novis.* Petrus de Anchar. poſt Lapum *in c.* 1. *de confeſſ. lib.* 6. *contra gl. fin.* ibi Bald. & Paul de Caſtr. *in d. l. non quidquid*, idem Paul. de Caſtr. *in l. ubi pactum col. fin. verſ. quid ſi judex C. de tranſact.* dicit, quòd licèt judex poſſit repellere actorem, cui videt actionem non competere, ut ibi per gloſſam ſingularem, tamen ſi hoc non facit, non tenetur, allegat *d. l. non quidquid*, latè Felin. *in c. exceptionem n.* 2. *de except.*

Quam quidem concluſionem intelige, veram eſſe; 57
ut procedat, quando aliquid officio judicis committitur mercenario, hoc eſt; de illo officio, quod judex motu proprio exercere poteſt, ſicut repellere inhabiles, arctare exceptiones, & ſimilia, condemnare in expenſis poſt litem conteſtatam, ut à judice hoc negante non ſit licita appellatio, quia in ejus mera facultate eſt, & ita loquuntur Doctores ſuperiùs citati, ſecus autem eſt dicendum, in officio judicis nobili, quo 58
defervit actioni, & in ejus locum ſubrogatur, prout eſt præſtatio alimentorum egenis, reſtitutio in integrum, cautio legatorum præſtandorum, & ſimilia, & quomodo cognoſcatur officium judicis nobile, & mercenarium ultra loca ordinaria. Bart. & alii, *in l.* 1. *ff. de juriſd. omn. jud.* Albert. *in l.* 1. *col.* 3. *ff. de inter. action.* Bald. *in ſua practica*, quam poſuit *in rubrica de off. judic.* Petr. de Ferrariis *in ſua practic. in verbo, libelli, in actione reali, in verbo quatenus ex officio*, ponit Fel. *in c.* 2. *col.* 4. *de off. jud. & in c.* 1. *col.* 2. *eod. tit.* & ideò cùm officium judicis loco actionis ſuccedat, regulatur ut actio ſecundùm Hoſtienſ. *in ſum. de off. judic. §. utrum, verſ. puta cùm petitur*, & cùm in iis officium judicis nobile imploratur per partem loco actionis, à denegatione eorum appellationi deferendum eſt uti legitimæ, ita optimè B. *in l.* 1. *col. antepenult. ff. de juriſd. omn. judic.* dicens, quòd illud quod pars petit, non ſemper ſibi debetur, ſed judex ex officio poteſt facere; ut ſibi detur, licèt quandoque eſſet injuria, ſi officium nobile denegaret, *l.* 1. *§. penult. ff. de aqua quotid. & æſtiva.* & ideo introducta eſt appellatio à ſententia lata ſuper officio judicis, ſi denegetur *per l.* 1. *C. ſi ſæpius in integ. reſtit. fuer. poſtul.* ubi, appellare enim debuiſtis, ſi ſententia vobis diſplicebat, & ita optimè declarat Felin. *in c. exceptionem n.* 3. *per totum, de exception.* idem etiam dicit Gratia. *in diſcept. forenſ.* 1. *tom. cap.* 146. *per totum*, quia tunc dicitur gravare partem, ut poſt B. *in l.* 1. *n.* 11. *ff. de juriſd. omn. judic.* Felin. *in c. per tuas, de teſtib. num.* 6. dicit Card. Tuſc. *practicar. concluſ. tom.* 1. *lit. A. concl.* 415. *num.* 10.

Quam declarationem iterum declara, ut non proce- 59
dat quando pars non petit, ut judex uteretur officio ſuo in ejus favorem, nam tunc indiſtinctè eſt dicendum, ut à denegatione appellationi non ſit deferendum ut per *d. l. non quidquid & l.* 4. *§. hoc autem, ff. de damno infecto*, ut in non condemnatione expenſarum non petitarum dixit Abb. *in c. ſignificaverunt, num.* 10. *de exception.* per Innocent. *in c. ad noſtram* 2. *jurejur.* & per alios, quos ibi allegat. Idem quando non repellit 60
procuratorem inhabilem non petitum, licèt poſſit, ita per Joann. Andr. Petrum Speculatorem & alios dicit Abb. *in c. executionem num.* 8. *de exception.* optimè de hac declaratione Felin. *ibi, n.* 4. *verſ. ſecundus caſus, quando pars non petit ut judex*, &c. Felin. *in c. ſignificaverunt limit.* 4. *n.* 4. *de except* Scaccia *de app. quæſt.* 17. *lim.* 21. *à n.* 34. *cum ſeqq.* quidquid ipſe circa expenſas ſentiat *ſub n.* 35.

Secus autem ſi fuerit petitum, quia tunc ab injuſta 61
denegatione admittitur appellatio, ita tenet Speculator *de off. omnium judic. §. impedit verſ. quid ſi judex n.* 1. *in fin. & n.* 2. *lib.* 1. *fol.* 57. Abb. *in d. c. ſignificaverunt n.* 10. in ultimis verbis. Rebuff. *in tract. de expenſ. dam. & intereſſ. art.* 3. *gl. uni. n.* 15. *tom.* 3. latè Scaccia, *ubi proximè n.* 34. *&* 35. Cæſar. Contar. *in l. unica lim.* 11. *n.* 59. *verſ. amplia modò, &. ſi de momen. poſſ.* & cum Felin. *in c. ſuper his n.* 113. *de accuſ.* plures citat March. *de commiſſ. c.* 28. *à n.* 43. *p.* 1. idem tenet Cardin. Tuſc. *pract. concl. tom.* 1. *lit. A. concl.* 415. *n.* 11. *&* 12. ubi dicit, 62
quòd ubi aliquid committitur poteſtati judicis, non appellatur, ſi non facit, & ſic ab actu negativo, ſecus ab affirmativo, ubi lædit, & idem ſi quando imploratur

officium

officium judicis, & ille non impartitur, quia data læsione, & gravamine, appellari permittitur ab hoc casu negativo.

63 Nam ex quo ejus judicis facultati, potestati, & voluntati aliquid relinquitur, cùm non necessitetur id facere, *d. l. quidquid*, *ff. de judiciis*, nec cogi potest per superiorem, ideo appellari non poterit, ut latè prosequitur Gratia. post alios *in discept. foren.* 1. *tom. cap.*
64 *147. n.* 13. quemadmodum & è converso à judice faciente, quod facere præcisè tenebatur, & ad id cogi, & adstringi potest, appellari non licet, ut per Innocent. & Abb. *in ca. cum in jure*, tenet Aufrerius *in decis. Tholosa. q.* 42. *requisitus*. Rebuff. *in comment.* 2. *tit. de literis requisitoriis glos.* 3. *n.* 10. qui dicunt, quòd à judice
65 requisito, adimplente, & obtemperante literas requisitorias, & permittente executionem, appellari non poterit per executatum, quia judex requisitus non est nisi merus executor, & talis qui tenetur obtemperare requisitioni justæ factæ, ergo pars non poterit appellare cùm gravetur.

Sicut aliàs est licita appellatio à judice, negante facere id quod facere tenetur, & ad quod faciendum cogi poterit per superiorem, prout post alios dicit ipse Rebuff. *ubi proximè num.* 4. *& seqq.* quando scilicet inter-
66 ponitur ab ipso judice requisito nolente adimplere justas licèras requisitorias, ut tam per viam recursus ad superiorem, quàm appellationis requisitus est cogendus, ubi comprobat prædicta remedia in hoc casu, vide quæ nos *suprà* 1. *p. cap.* 6. *vers. & ampliùs nostra resolutio à num.* 33. ubi aliquos citavimus. Azeved. Bobadill. Cened. & alios.

67 Hinc est quod si Episcopus recusat, differt, vel est negligens sine causa legitima, facere institutionem præsentato per patronos, vel confirmationem electi, & similia ultrà recursum, quem ad superiorem pars habet (de quo latiùs per nos *suprà hac* 3. *p. c.* 10. *de patron. Reg. versic. alia est via jure canonico, à n.* 206. *cum seqq.*) potest appellationis remedio potiri interpositæ hujusmodi gravamine, ut docet Abb. *in cap. pastoralis*, *n.* 6. *de jur. patron.* Rot. *decis.* 4. *de jur. patron.* Rochus de Curt. *de jur. patron. verbo honorificum num.* 55. Paul. de Citadinis *eodem tract.* 6. *part.* 2. *num.* 1. Joan. Gutier. *de juram. confirmat.* 3. *part. cap.* 13. *n.* 8. Zerol. *in prax. Episc.* 1. *p. verbo jus patronatus* §. 8. *dub.* 3. Nicol. Garcia *de benef.* 10. *part. cap.* 4. *num. fin. tom.* 2. & diximus *in d. n.* 206. *& seqq.* & facit quòd de Episcopo injuriosè & sine rationabili causa denegante præstare consensum & authoritatem alienationi patrimonii, ad cujus titulum alienans fuit ordinatus, ut possit ad superiorem appellare, dicit cum Bursato *consil.* 178. *num.* 35. Quintanadvennas *Ecclesiastic. jur. lib.* 3. *n.* 72. & alii citati à Nicol. Garcia *de benef.* 2. *p. c.* 5. *n.* 185.

68 Sic ab ordinario denegante licentiam justa causa rectori, aut aliàs beneficiato illam petenti, licita est appellatio ut per Abb. *in c. relatum n.* 6. *de clericis non recip.* Selv. *de benef.* 4. *p. q.* 7. 29. *& n.* 171. Zerol. *in prax. Episcopal. verbo studium* §. 1. *& verb. residentia* §. 3. diximus latissimè superiùs *lib.* 1. *cap.* 15. *vers. & tandem unum quod ad nos attinet*, *n.* 27. *& seqq.*

69 Quibus convenit, quòd à negligentia, vel tarditate judicis in non faciendo, vel procedendo in causa, & à denegante justitiam ministrare, & causam diffinire, appellationi interpositæ deferendum esse, dicit glos. reputata notab. *in cap.* 2. *in fin. de appel. l.* 6. *& cap. ad aures*, *de simonia.* Joan. Andr. *in cap. dilecto*, *de appellat.* per augmentum *cap.* 1. *de supplend. negl. præla.* Panormit. *in cap. ex parte el* 2. *num.* 3. *de appellat.* & per gloss. *in c.* 1. *de confess. in* 6. & per B. *in l.* 1. *num.* 7. *ff. de jurisdiction. omn. judic.* idem dixit Menoch. *de arbitr. judicum l.* 1. *q.* 70. *num.* 15. idem etiam probat & optimè Philip. Franc. *d. cap. ex parte col.* 2. *ad fin. vers. quid autem si judex non procedit.* Alexand. *in l. hoc amplius* §. *Celsus nu.* 13. *fi. de damno infecto.* Felin. *in cap. proposuisti*, *prope finem*, *de for. compet. & in cap. juberta*, *ante n.* 5. *vers. & istis adde*, *de re judic.* Decius. *in d. cap. ex parte*, *el* 2. *num.* 3. Præpositus *in cap. ex ratione n.* 23. *de appell.* Felin. *in cap. pastoralis sub n.* 14. *col. penult. vers. considera* 3. *de off. ordinarii.* Pedemont. *decis.* 12. *num.* 6. Rota per Seraphinum *decis.* 455. *n.* 4. 1. *tom.* qui omnes ita profitentur, dummodo præ- 70
cedat trina monitio, seu interpellatio judicis negligentis, demptо Bar. & Meno. qui de eo non loquuntur, & Phi- 71
lippo Franc. qui unicam sufficere dixit, ubi disputans resolvit non posse primum judicem volendo revocare gravamen, causam reassumere, & ibi etiam post alios per eum allegatos, quòd superior potest adiri per viam quærelæ, de quo est text. elegans *in l. cum antiquioribus*, §. *illud etiam*, *C. de tempor. appellat.* in illis verbis ibi, 72
cùm sit ei apertissima facultas & nostram adire Majestatem, & tarditatem judicis in querelam deducere, & nostro beneficio potiri, *&c.*) ex quibus inferre poteris ad Concil. Trident *sess.* 24. *de reform. cap.* 20. dum de 73
conservandis, & non amovendis causis in prima instantia ordinariis inquit ad medium, *ibi*, nisi Episcopus priùs requisito, eoque negligente, procedat, *&c.* de quo *suprà lib.* 2. *c.* 17. *penult.*

Hinc incedit excludendus damnandusque error, qui 74
oculos excæcat tyronum, ut appellationi ab actibus negativis interjectæ, judex vim non faciat non deferens, moti quòd isti actus secum trahunt executionem, maximè cum nihil fit, quod reponatur, cùm nihil attentatum fit, & sic nec violentia. Sed falluntur evidenter, pri- 75
mò, quia non est validum argumentum, non est attentatum; ergo non est violentia, quia vis non solùm consistit in attentato, sed etiam in non deferendo justæ, & legitimæ appellationi ob rationem statim assignandam *cap. appellationem*, melior text. *in c. d. ad Romanam*, 2. *quæst.* 6. optimus & melior *l.* 4. *tit. de las fuerças*, 10. *p.* 7. ubi in summario & gloss. Montal. & Gregor. Lop. *ut in d. l.* ibi, *que deve hazer otra pena como si hiziesse fuerça con armas*, &c. maximè cùm loquatur illa lex de non delata appellatione, situatur sub tit. *de las* 76
fuerças, quod & latiùs examinavimus *sup.* 1. *p. cap.* 6. ubi apertè probavi, sufficere appellationi legitimæ denegatam delationem, ut regius recursus interponi queat, quia illa est pars, & principium violentiæ, ex qua ani- 77
mus detegitur illam inferendi.

Nam ex quo appellatio ab aliquo actu, seu sententia negativa est licita quoad utrumque, prout contingit in casibus hactenus relatis, vel in aliis pluribus sive interlocutoriis, qualificatis tamen, utpote habentibus damnum irreparabile, vel vim diffinitivæ, vel causæ principali præjudicialibus, vel quia à sententia diffinitiva appellari nequit, quoad utrumque effectum ut accidit in appellatione à negata tortura reo de delicto indiciato, ut ex Bal. Salicet. & Antonio Gomez latè probavi *suprà lib.* 2. *cap.* 1. item in denegata copia actorum; item in non admissione testium, vel probationis: item in non admissione articulorum, & de aliis pluribus ibi, *in cap.* 1. *p.* 2. *à principio*, *& per totum*, item à denegata, copia indiciorum retorquendo *infrà hac p.* 3. *cap.* 14. & quod à denegata executione virtute obligationis Cameralis aut guarentigiatæ. Item à sententia negante missionem possessionis petitæ, negante alimenta, aut pensionem aliisve variis casibus, quibus ab affirmativa sententia denegatur, appellatio; tamen à negativa, & sic contra actorem lata licita sit, videre poteris *suprà hac* 3. *cap.* 4. *à prin.* ubi exactissimè, & accuratè examinavimus, & aliis infinitis casibus per totum discursum hujus tractatus passim reperiendis, quos esset nimis grave, & fastidiosum recensere, in quibus omnibus probavi; appellationi nisi judex deferat vim fieri declarandum, cum sit licita; ex qua ratione licitam esse appellationem, & causare attentatum interpositum à præsentato per patronum laicum ad beneficium parochiale reprobato, & ab habente

gratiam in forma dignum, & pariter reprobato & ſimilibus, diximus 2. *p. c.* 13. *à n.* 206. *& ſeqq.* quæ vide, quia utiliſſima ſunt ad prædicta.

78 Cui ſi judex deferre non teneretur, adhuc remaneret judex in cauſa, & quantum in ſe eſt, cum integra juriſdictione, qua mediante, poſſet ad ulteriora licitè procedere, Bal. *in addit. ad ſpecul. tit. de arbitr. col.* 7. *verſ. ſed an pendente*, arg. *cap. cum appell. de appell. lib.* 6. Bal. ſequuntur Barb. *conſ.* 18. *colum.* 2. *lib.* 4. Iſſ. *in l. pecuniam n.* 8. *ff. ſi certum petatur* Boer. *quæſt.* 284. *num.* 24. *&* 25. Menoch. *de arbitr. judicum lib.* 1. *quæſt.* 70. *n.* 20. & alibi

79 paſſim per Doctores, & ubi non licet appellari, judex poteſt exequi ſententiam, & ad ulteriora procedere etiam appellatione pendente, latè comprobat Roland. à Valle *conſil.* 77. *num.* 20. *vol.* 2. Lancelot. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 25. *n.* 1. & facit text. *in cap. non ſolùm*,

80 ibi præterquam in caſibus à jure prohibitis: ubi norant communiter Doctores, & eſt validum argumentum, appellatio non ſuſpendit, ergo judex procedens non facit attentata, quemadmodum & eſt validum, à principio appellatio ſuſpendit, & eſt deferendum, ergo proceſſus attentatus, Franc. *in c. bonæ num.* 36. *de appell.* Manfr. *pract. concluſ. ſuper attent. conſ.* 131. Lancelot. *ubi proximè n.* 8. optimè vide per Covar. *in pract. quæſt. cap.* 23. *num.* 7. ubi plures allegat Scaccia *tract. de appell. q.* 17. *lim. d.* 6. *memb.* 2. *ſub num.* 15. *fol.* 334. *& limit.* 22. *num.* 23. *verſ. ſubextende* 1. & per arg. *l. per hanc C. de tempor. appell.* Vitall. *in tract. de clauſul. nihil. nova appell. pend. in prin. in* 1. *limit.* Surd. *deciſ.* 225. *n.* 15. plures citat Lancelot. *limit.* 25. *& limit.* 27. *per totam.* Menoch. *de retinen. rem.* 3. *num.* 846. Mier. *de major.* 3. *p. quæſt.* 24. *num.* 62. *ad fin.* Cæſar. Contar. *in repet. l. unic. quæſt.* 12. *n.* 6. *fol.* 549. *C. ſi de momen. poſſ.*

81 Quemadmodum & è converſo ſi appellationi defert (prout tenetur, & etiam ſi non teneatur) cùm per delationem abdicet à ſe omnimodam juriſdictionem, & ad ulteriora procedere non poſſit, quia ſunt ei ligatæ manus, *d. c. cum appell. frivol. de appell. lib.* 6. B. Angel. & Imol. *in l. conſtitutiones, ff. de appell.* Franc. *in cap. Romana, §. ſin autem n.* 5. *de appell. in* 6. plures per Lancelot. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 1. *n.* 70 *et* 80. Sigiſmun. Scaccia *de jud. cauſ. civil. et crim. lib.* 1.

82 *cap.* 87. *num.* 124. & latiùs nos ſuis locis diximus.

Quare licèt ſententia negativa ſecum trahat executionem, hoc non provenit à jure, nec à judice, quia jus ei non attribuit hoc privilegium, cùm in iis deferre mandat appellationi, ſed provenit ab ipſa natura, quia non entis nullæ ſunt qualitates, nec in ipſa executione jus operatur, imò ſi potuiſſet, illam naturaliter impediret, prout facit civiliter, ſcilicet illi reſiſtens omnino per appellationem permiſ-

83 ſam, prout clarè apparet ex eo, quia appellatio ſui natura legitima, & permiſſa ſuſpendit effectum ſententiæ, etiam ſecum trahentis executionem, quod notabile dixit Scaccia *de appellat. q.* 3. *num.* 18. *&* 74. Philipp. Franc. *in cap. ad hæc quoniam, ſub num.* 1. *& ſub n.* 5. *de appell.* Hieronym. de Monte Brixienſ. *defini. Rigundiæ cap... n.* 1. poſt alios, cauſatque attentatum ex eiſdem Doctorib. Hieron. Gonzal. *gloſ.* 9. *in annot. n.* 183. & nos 2. *p. c.* 13. *n.* 261. *& à n.* 249. & poſt alios Doctores, & Rotæ deciſiones in optimis caſibus fulcita eſt hæc doctrina 2. *p. cap.* 13. *à n.* 274. *& ſeqq.* quos omnino vide,

84 & quæ nos 2. *part. c.* 13. *n.* 247. *& ſuprà.*

Sed quia cùm denegando judex delationem, vel ſua ſponte, vel virtute decreti Regii (ut putant aliqui) retineat juriſdictionem (ut dictum eſt) reperitur in proxima cauſa innovandi, & attentandi per proceſſum ad ulteriores actus appellationi contrarios, vel etiam excommunicando, aut carcerando appellantem ipſum, ac propterea ob hoc periculum imminens, & inſtans juſtè recurritur ad ſupremum tribunal Regium, ut judex compellatur, deferre juſtæ appellationi deferendæ, & ut reponat omnia ſi poſſimodum attentaverit, & ut abdicet à ſe juriſdictionem, ne impoſterum attentet, & ut ſecurus poſſit appellans, coram ſuperiore litigare, appellationem proſequendo, & ſic hujus periculi vitandi cauſa recurſus Regius eſt concedendus.

Exemplo res fiet manifeſta, offero judici in cauſa 85 vertente teſtes in eam intentionem approbantes, prout adverſarius ſuam, vel per alios vel per ſcripturas probatam habet; judex meos teſtes in contrarium vel redarguentes ſcripturas, vel directò aliter probantes contrarium, negat admittere, ab hac negatione appellatio emittitur, nolit deferre, dicunt jura eſſe in hoc caſu negativo licitam appellationem quoad utrumque effectum, devolutivum, & ſuſpenſivum ſimul, ſi in tribunali declaretur vim non fieri, remittendamque cauſam eidem judici, potuiſſet ex potentia juriſdictionis, quam adhuc retinet, ad ſententiam diffinitivam procedere, & per probationem partis adverſæ, me inauditum, & non probantem reportare contrariam ſententiam, quod jura abhorrent.

Vel pone etiam, quòd poſtquam negavit dictam 86 admiſſionem teſtium, vel probationis ſtarum ad ulteriora proceſſit in cauſa, cùm ſuperſedere teneretur in ea virtute legitimæ appellationis, ſuſpenſionem operantis, quoniam modo poſſent hæc attentata reponi, & huic oppreſſo ſuccurri, ſi ſalubris recurſus ad ſenatum denegatur, vel ſi in eo vim non fieri in non delatione, declaretur, diceretur potiùs attentatis, & violentiis favorem, & auxilium præſtare, contra juſtam Catholicæ Majeſtatis intentionem.

Ecce & adhuc in diffinitivis ſententiis, peto fun- 87 dum meum detentum à Petro, vel pro centum, declaravit judex, mihi non debere reſtitui, licita mihi eſt hoc caſu regulariter appellatio (niſi aliqua ſpecialis cauſa in contrarium obſiſtat) ſi judex non defert, vel ſua ſponte, vel vi decreti Regii, non fieri vim, & cauſam ei remittendam virtute decreti ita declarantis, poteſt judex executoriales expedire, in magnum juris, partis juſtitiæ, & reipublicæ decus. 88

Et maximè attende, quòd in iis interlocutoriis negativis, in quibus appellationem legitimam eſſe in totius operis diſcurſu probavi, cùm eorum gravamen ſecum afferat & executionem, fortius eſt, & magis juſtificatum gravamen, magiſque qualificatum, & probabile, quia eſt executatum gravamen, & cum effectu, ac propterea major in eis ratio appellandi conſideranda eſt, & admittenda, potius quàm in aliis affirmativis, non executatis; in diffinitivis autem ſententiis dubium non eſt (ut diximus) regulariter, & ita conclude, quòd à talibus gravaminibus appellationi interjectæ, dubium nullum eſſe poſſe: 89 rectè cadere decreta violentiæ, ſicut & in cæteris, & aliter dicere, foret abſurdum, & negligere jus penitus, prout quotidie obſervatur, indubitanter, & abſque contradictione ferè, quia ſolùm contenditur, & inquiritur, an appellatio (de cujus declaratione tractatur) ſit licita, necne, ut ſi licita reperiatur, primum genus decretorum, hoc eſt, vim fieri deferendum, & reponendum, expediatur, & ita tenendum eſt, & de hoc articulo aliqua etiam egimus *ſuprà* 1. *p. c.* 6. *fundamento* 4. inferiùs *verſ. nono* ampliùs noſtra reſolutio, *à num.* 33. ubi aliqua conſideravimus, pluresque in terminis Doctores adduximus, quos hic omittimus, ac ideo ad ibi dicta poteris recurrere.

CAPUT

CAPUT XIV.

A sententia lata in criminalibus causis an, & quibus casibus, judex non deferendo, violentiam facere dicatur, ubi etiam latè quod in notoriis, & quando.

SUMMARIUM.

1 *Appellationi emissæ in criminalibus, sicut & in civilibus regulariter ut licitæ deferendum esse, quotidie decernunt Senatus Regii.*
2 *Nec interim exequenda est sententia.*
3 *Sententiæ executio fieri non potest durante termino ad appellandum.*
4 *Executionem faciens judex in criminalibus capitaliter punitur.*
5 *Judici exequenti violentiam in criminalibus potest licitè per vicinos, & consanguineos condemnati resisti.*
6 *Etiam in delictis enormibus, & atrocissimis, in quibus specialiter non est prohibita appellatio.*
7 *Et etiam crimine læsæ majestatis, magis communiter resolvitur, cum declarationibus, remissivè.*
8 *Appellationi in criminalibus nec tacitè, nec expressè renuntiari potest.*
9 *Renuntiatio appellans in criminalibus valet, ubi delictum est notorium.*
10 *Confessus & convictus simul in delictis non auditur appellans, sed judici exequi permittitur.*
11 *Et in quibus delictis, ibid.*
12 *Confessus & convictus in criminalibus & pecuniariis causis non auditur appellans.*
13 *Confessio ut tollat in criminalibus appellationem, requirit spontaneum, non per torturam aut illius formidinem.*
14 *Lex tollens appellationem confesso intelligitur de sponte confitente.*
15 *Confessio spontanea dicitur, quæ post torturam illatam legitimis præcedentibus indiciis ratificatur, quæ appellationem impedit.*
16 *Confessio ejus, ad quod quis est in civilibus condemnatus, emanata post sententiam impedit appellationem.*
17 *Confessio post sententiam in criminali causa non impedit appellationem.*
18 *Appellatio de jure civili & canonico ut sit prohibita, confessum & convictum simul adesse, qui teneant, ubi de communi.*
19 *Appellatio ut denegetur reo tam de jure canonico, quàm civili, ut sufficiat spontanea confessio qui teneant, & magis communem dicant.*
20 & 22. *Confessus reus tantùm si in appellatione inferat aliquam causam offuscantem ejus confessionem appellare potest.*
21 *Confessus sponte & condemnatus si nullam inferat in appellatione causam offuscantem confessionem non appellat, sed sententia exequitur ea non obstante.*
22 *Quod procedit tam jure canonico, quàm civili.*
23 *Et tam civilibus causis, quàm in criminalibus.*
24 *Appellationi emissæ per condemnatum de crimine simoniæ deferendum non est.*
25 *Appellatio denegatur à sententia collationis beneficii vacantis propter simoniam lata à mixto executore.*
26 *Simoniacus notorius vel confessus non appellat, vel quando simoniacus respectu ordinis, etiam occultus, quia tunc non appellat.*
27 *Simoniacus occultus appellat, si simonia cadat super beneficio.*
28 *Latrones insignes, incitatores seditionum, vel duces factionum non audiuntur appellantes.*
29 *Etiamsi confessi tantùm sint, vel convicti.*
30 *Falsæ monetæ crimine damnatus etiam convictus tantùm vel confessus non auditur appellans.*
31 *Accelerari pœnam & delinquentem statim puniri, ubi publicè interest, appellatio non suspendit.*
32 *Delicti punitio ubi non recipit dilationem, permittitur, & postea scribere.*
33 *Blasphemiæ sententia non suspenditur per appellationem.*
34 *Hæresis à crimine quando nunc admittatur appellatio, remissivè.*
35 *Beneficii crimen non recipit appellationem.*
36 *Assassinii crimen non recipit appellationem.*
37 & 40. *Raptus crimine condemnatus non appellat, declara ut.*
38 *Etiamsi sit confessus tantùm, vel convictus tantùm.*
39 *Raptus criminis causa damnatus scilicet socius, auxiliator, receptator, aut consultor appellare potest.*
41 *Spoliator causam dans homicidio non appellat.*
42 *Appellatio à carceratione vel ejus relaxatione, & de ejus effectu remissivè.*
43 *A suspensione vel privatione officii & lata in syndicatu an sit licita appellatio, remissivè.*
44 *A tortura, vel torturæ comminatione appellare quando liceat, remissivè.*
45 *A judice denegante defensionem reo, prout aliis, appellatio licita est.*
46 *Indiciorum copia, aut defensio quando reo non sit deneganda sive procedatur officio judicis, sive ad petitionem partis.*
47 *Ordo juris non servatur in notoriis, sed tunc ordo est ordinem non servari.*
48 *Notorium licèt relevet ab onere probandi, non tamen ab onere proponendi & allegandi.*
49 *Notorii probatio quando & quibus casibus requiratur, & de qualitatibus & requisitis hujus probationis, aut quid concludere & continere debeat, remissivè.*
50 *Notorium non requirit diffinitivam sententiam, sed ipsum est sententia desiderans executionem.*
51 *Notorium esse reo negante, procedendum est ad declaratoriam interlocutoriam formato judicio, aliter non fiet executio.*
52 *Notorium an requirat libellum, & litis contestationem, & quid citationem, remissivè.*
53 *Notorium quotuplex sit, juris, aut facti permanentis, vel transeuntis, seu momentanei, & quid manifestum & de singulorum attributis, & quomodo cognoscetur, & in quibus casibus verificetur, & de aliis pluribus, remis.*
54 *Appellationi à sententia lata super causa notoria regulariter non deferendum.*
55 *In notoriis judiciis pronuntiatio non est propriè sententia, sed quædam juris executio.*
56 *Notorii sententia, ut impediat appellationem, debet ferri, cum expresso supposito notorii, & ejus facta mentione, non aliàs.*
57 *Sententia contra insignem latronem ut excludat appellationem, debet ferri cum expresso supposito insignis latronis.*
58 *Sententia interlocutoria declarans notorium præcedente negatione rei admittit appellationem.*
59 *Ab exceptionum excusabilium contra notorium denegatione interlocutoria appellatio admittitur, etiamsi à diffinitiva non admittatur.*
60 *Notorium admittit appellationem, quando in ea exprimitur causa rationabilis offuscans notorium.*
61 *Appellatio ubi regulariter sit prohibita, tamen ex aliqua ratione speciali in eodem casu sit permissa, debet specialiter exprimi in appellatione, ut ipsa admitti queat.*
62 *In notoriis quando sit licita appellatio, & seqq. remissivè.*
62 *Ab excessu pœnæ in notoriis, datur appellatio.*
63 *Manifestum delictum non tollit appellationem.*
64 *Judex à quo inhibitus, non potest sententiam notorii exequi.*

65 *Delinquens in flagranti delicto, & notorio, æquiparantur à jure, & ex obruto, & juris ordine omisso proceditur in utroque.*

66 *Sententia lata contra repertum in flagranti crimine non appellat suspensivè.*

67 *Materia delinquentis reperti in flagranti, remisivè.*

68 *In omnibus criminalibus & notoriis, in quibus non est licita appellatio, tamen superfedetur in sententiæ executione, quando judex superior dubius cognoscens per inspectionem actorum inhibuisset inferiori.*

69 *Quod declaratur ibi.*

70 *In criminalibus regulariter ubi est prohibita appellatio, intelligitur quoad utrumque, quia in eis executio est irretractabilis.*

70 *Appellatio quoties est prohibita à diffinitiva quoad utrumque effectum, permittitur à qualibet ejus interlocutoria, etiam aliàs non qualificata.*

72 *Appellationi emissæ per clericum traditum curiæ sæculari, quando sit vel non deferendum, remissivè.*

1 DE generali regula in hoc articulo dubitavit nemo. Si quidem illud notum sit, ut in criminalibus, quemadmodum in civilibus, appellationis emissæ à condemnato judex non deferens violentiam facere manifestam, itaque in tribunalibus supremis aditis pro ea levanda, declarabitur quotidie, reponi, deferreque jubetur, & justè quidem, quia licita, *l. addictos in fin.* ubi communiter Doctores notant, *Cod. de Episcopal. audien. l. litigatoribus*, ibi, tam in civilibus, quam in criminalibus causis, &c. *Cod. de app.* plurimis relatis recordat Boss. *in tract. crimin. tit. de appell. num.* 1. Decian. *in tract. crim. l.* 5. *c.* 58. *n.* 1. *tom.* 1. Angel. *in tract. de malefic. verb. præsente dicto Caio, &c.* Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *ampliat.* 4. *n.* 1. *cum seqq.* Roland. à Valle *cons.* 73. *n.* 12. *l.* 3. Anton. Gom. *variar. l.* 3. *c.* 13. *num.* 31. Peregr. *in tract. de jur. fisci lib.* 7. *titul.* 4. *n.* 12. Viv. *com. opinione* 55. *à n.* 1. nec interim est exequenda sententia, Lancelot. Robert. *ubi proximè.* Asin. *in praxi* §. 11. *c.* 2. *lim.* 2. *sub n.* 3. Boër. *dec.* 153. *n.* 6. Baiar. *in addit. ad Julium Clarum q.* 94. *n.* 16. Guid. Pap. *q.* 74. incipit, *in causis, & in tract. de app. qu.* 120. *post princ. & col.* 5. *vers. item sicut ibi civili.* Vital. *de claus.* 3 *in claus. nihil novari app. pen. sub n.* 19. Prosper. Falin. 4 *in tract. crimin.* 3. *tom. q.* 101. *c.* 1. *n.* 2. *& seqq.* ubi extendit in executione facta durante termino ad appellandum, & quod judex executionem hanc faciens capitalider puniatur, possequeimpunè resisti per amicos, & con- 5 sanguineos damnati; ubi *n.* 7. ampliat, etiam in de- 6 lictis enormibus & atrocissimis, in quibus specialiter non reperitur prohibita appellatio, & etiam in crimine læsæ majestatis, ut pro magis communi resolvit, cum aliquibus declarationibus.

8 Adeò ut appellationi in criminalibus nec tacitè, nec expressè renuntiari possit, Boër. *decis.* 257. *sub n.* 16. Philip. Franc. *in cap. cum speciali* §. *porro n.* 6. *ante medium, vers. sed certè in criminalibus, de appell.* Lancel. Robert. *de attent.* 2. *p.* 12. *ampliat.* 2. *n.* 8. Angel. *de malef. ubi sub n.* 80. Paris. de Put. *de syndica. verb. appellat. cap.* 1. *n.* 14. *ante fin.* Prosper. Farin. qui com- 9 muniter ita per Doctores teneri firmat *ubi suprà n.* 20. *& seqq.* ubi limitat, quando delictum sit notorium, quia 10 tunc valet renuntiatio.

Tamen multi reperiuntur casus, quibus à jure specialiter appellatio prohibita est, prout testatur *l.* 2. *Cod. quorum app. non recip.* in hæc verba: Observare curabis, ne quis homicidarum, veneficorum, adulterorum, itemque eorum, qui manifestam violentiam commiserunt, argumentis convictus, testibus superatus, voce etiam propria, vitium, sceluspue confessus, audiatur appellans. Ex qua dispositione illud velut axioma deducunt Doctores, quòd convictus, & confessus simul de crimine non appellat, imò sui appellatione non obstante, potest judex sententiam ad ulteriorem executionem perducere, notant omnes nullo dempto, *in d. l.* 2. *pariter in l. tantùm, & in l. constitutiones*, per illa jura *ff. de appell.* & est canonizata *d. l.* 2. *in c. ei qui vers. nullus etiam* 2. *q.* 6. Franc. *in c. Romana*, §. *si autem n.* 5. *de appell. in* 6. Canonistæ omnes *in cap. cum speciali* §. *porro de appellat.* plures allegant Aug. *de malef. verb. præsente de Caio num.* 19. *cum seqq.* Marant. *de ord. judicio.* 3. *p.* 6. *p. in* 2. *actu num.* 191. *fol.* 250. *in parvis.* Rom. *singul.* 625. Carrerius *in prax. in tract. de appell. in prin. n.* 2. & 3. Jodoc. *in praxi crim. c.* 149. *n.* 1. Foller. *in pract. crim.* 4. *p.* 3. *p. verbo, & si confitebuntur, num.* 89. Duennas *in reg.* 136. *in prin.* plures referens Covarr. *in pract. q. c.* 23. *n.* 5. *in prin.* Viv. *commun. opin.* 50. *n.* 1. *& seqq.* Jul. Clar. *in pract. q.* 94. *n.* 1. Lancel. *de attent.* 3. *p. c.* 11. *n.* 22. *& c.* 12. *n.* 12. Anton. Gomez. *variar. l.* 3. *c.* 13. *n.* 31. *post medium*, cujus reddunt rationem Decius *n.* 15. *in fin. vers. & quia contra convictum.* Carrerius *in pract. crim. tit. de app. in princ. num.* 5. *& seqq.* Rolan. *consil.* 73. *à n.* 25. ex præsumpta scilicet, calumnia, quæ appellationi inesse videtur, quando quis est convictus, & confessus, quæ quidem lax. 1. *C. quorum app. non recip.* suprà in comprobationem hujus limitationis adducta, pro- 11 cedit, & habet locum non solùm in quinque illis delictis in eà numeratis, verùm etiam in omnibus illis, quibus reus convictus est, & confessus, ut tenent omnes ferè Doctores in ejus confirmationem adducti, per duos, & alios ita pariter resolvit Far. *in pract. crim.* 3. *tom. q.* 101. *c.* 2. *n.* 116.

Quemadmodum est & in civilibus omnibus causis, 12 & pecuniariis, in quibus aliquis est convictus, & confessus appellationi interpositæ non deferens judex vim non faciet, cùm minimè eo casu admittatur, glos. *in d. l.* 2. *verb. propria*, quam sequuntur ibi Bald. *numero* 6. Fulgos. *in l. constitutiones numero* 5. ubi etiam cæteri, *ff. de appellat.* Imol. *in l. creditor*, §. *jussus col.* 7. *ad fin. vers. & concludit ibi Hostiens.* Ant. de Burt. *in cap. cum speciali* §. *porro numero* 6. & ibi Card. Zabar. *col.* 2. *vers. & licet illa l.* Joan. de Imol. *num.* 13. Abb. *n.* 5. Decius 14. *&* 15. *de app.* Capra. *in tract. de notoriis memb.* 4. *num.* 113. Carrer. *in pract. tit. de appell.* 3. *in prin. n.* 4. Covarr. *in pract. cap.* 23. *num.* 5. *in prin. de commun.* testatur Ant. Gom. *ubi suprà n.* 31. *post medium.* Vivius *opinion.* 50. *n.* 1. ubi communem dicit.

Rursus cùm simul requiratur ad effectum denegan- 13 dæ appellationis, ut reus sit convictus, & confessus simul (ut dictum est) intelligendum est, ut confessio facta sit spontanea, secus autem si sit in tortura, vel tormentorum formidine, probat text. expressus *in d. l.* 2. *C. quorum dpp. non recip.* ibi, in formidine tormentorum territus contra se aliquid dixerit, provocandi licentiam ei non denegamus, *&c.* & ibi post gloss. *verb. propria, in princ. & in verbo aliquid notant.* Covarr. Butr. Petr. de Bellaperti. Bald. Salicet. Odofred. Angel. Paul. Cast. Imol. *in l. constitutiones, post num.* 3. *ff. de appell.* & de jure canonico facit gl. celebris *in cap. Romana* §. *fin. autem verbo, vel de quo, vers. alii dicunt & fortè bene, de appell. in* 6. ubi Hostiens. *n.* 20. Joan. Monach. 13. Archidi. P. Franc. 3. *vers. in eadem gl.* quæ quidem glossa etiam de jure Canonico canonizata est *in c. ei qui* §. *nullus* 2. *q.* 6. & ibi Turrecremata *in verbo, propria, n.* 2. *in verbo, aut formidine tormentorum.* Præpositus *in summario, & n.* 2. *in fin.* Aret. *in c. at si clerici n.* 17. *judiciis.* Philip. Franc. *in cap. cum speciali* §. *porro, post n.* 5. *vers. hoc intellige, de appell.*

Et ratio est, quam reddit Aretin. proximo citato lo- 14 co, quòd in materia exorbitanti & stricti juris, sicut est quando statutum, vel lex tollit appellationem confesso, & convicto, vel confesso tantùm, non comprehenditur confessus, nisi sponte; sequitur Marant. *de ord.*

ord. judic. 6. *p.* 2. *in actu* 3. *part. num.* 281. *verſ. ſecus ſi per tormenta, fol.* 250. *in parvis.* Carrer. *in pract. de appellat. in princip. num.* 2. Petr. Duen. *regul.* 156. *in limitat.* 3. niſi ipſa confeſſio per torturam, aut formidinem tormentorum factam, ratificata fuerit per confitentem, emanante tortura legitimis præcedentibus indiciis, & ſubſecuta ratificatione, debito tempore, quia tunc cùm talis confeſſio dicatur ſpontanea, propterea appellatio impeditur, ac ſi prorſus ſponte quis confeſſus fuiſſet, ut poſt plures per eum relatos, lætè comprobat, & proſequitur Farin. *in pract. crim.* 3. *tom. q.* 101. *cap.* 2. *à num.* 133. qui *num.* 138. & 139. declarat ex aliis, quòd licèt in civilibus, in quibus convictus ante ſententiam, ſi poſtea confiteatur, in quo eſt condemnatus, non poſſit ampliùs appellare, nec ejus appellationi deferendum, ſecundùm Bald. *in l. addictos n.* 1. *in fin. C. de Epiſcopali audien.* Bal. *in d. l.* 2. Duennas *in regul.* 156 *lim.* 4. tamen in criminali cauſa confeſſio poſt ſententiam appellationem non impediat.

Sed ut tibi liqueat in hoc articulo vera reſolutio, adverte quod Farinac. *in prax. crim.* 3. *quæſt.* 101. *cap.* 2. *à num.* 150. *uſque ad n.* 153. refert unam communem Doctorum opinionem, quod ad effectum denegandæ reo appellationis requiratur, ut ſit confeſſus, & convictus ſimul, quæ procedit tam de jure civili, quàm de jure canonico, & *à n.* 154. *uſque ad n.* 156. aliam contrariam refert, ut ſcilicet, tam de jure civili, quàm & fortiùs, de jure canonico, quòd ad hoc, ut reo prohibeatur appellatio, ſufficiat ſpontanea confeſſio, plures in hanc opinionem cumulat, teſtantes de magis communi, & magis obſervata.

Quas quidem cum fœdere diſtinctionis componere conatur *à num* 157. quam communiter Doctores in harum contrarietate conducunt, ut ſcilicet, quando confeſſus tantùm & condemnatus inſerit in appellatione aliquam rationabilem cauſam offuſcantem, vel conturbantem confeſſionem ſuam, puta, quia allegat ſe non ſponte confeſſum, ſed formidine tormentorum, vel per errorem, quod probans, intendit eandem revocare, vel aliter curat, ſuam confeſſionem declarare (quod poteſt ſecundùm Jac. Butr. *in l. fin. verſ. reſpondet, C. quorum appell. non recip.* ubi Bulla per *col.* 2. *verſ. dicetis ergo* Bal. *num.* 3. Cyn. 2. *in fin.* Alberi. *nu.* 2. gloſ. *in l. creditor, §. juſſus in verb. appellandi ad fin. ff. de appell.* ubi Bar. *nu.* 2. Alex. Madit. *lit. C.* Alb. *nu.* 5. *in fin.* Imol. 4. Præpoſitus *in c. quicumque* 2. *quæſt* plures referens Proſper. Far. *in pract. tit. de confeſſ. & convict. q.* 81. *numer.* 326.) & tunc appellationi ut licitæ deferendum eſſe, ut ita intelligatur, procedat primá opinio.

At ſi ſponte confeſſus condemnatus nullam inferat in appellatione cauſam, tunc appellatio nec admittenda, nec deferenda eſt. Imò ea non obſtante judex poteſt abſque metu attentati ad executionem ſuam ſententiam percucere, ut ſic intelligatur ſecunda opinio, quam quidem diſtinctionem in utroque membro probant Ang. *in l.* 2. *n.* 2. *C. quorum appel. non recip.* Fulgoſ. *in leg conſtitutiones cum.* 5. *ff. de appell.* ibi etiam Imol. *nu.* 3. Alberi. *in l. creditor §. juſſus num.* 6. *ff. de appell.* & de jure canonico in gloſ. *in c. Romana, §. ſi autem in verb. vel de quo, verſ. niſi vellet allegare de appell. in* 6. ubi Gemin. *n.* 5. Hoſtienſ. *in cap. cum ſpeciali §. porrò num.* 6. *verbo vel ipſius confeſſione, de appel.* Joan. Andr. *num.* 4. Bal. 20. Bellam. 4. Butr. 3. & 6. Imol. 12. Joan. de Anania 7. Ab. *nu.* 1. 2. *nota. & nu.* 5. Franc. 5. *poſt medium.* Decius 16. & 18. Archidia. *in cap. quicumque, in prin. verſ. in gl.* 12. *quæſt.* 6. & ibi etiam Præpoſ. *num.* 1. Turrecremat. *verſ. ſed ſuper hoc videas.* Auguſt. Angel. *de maleſ. verbo præſente d. Caio,* &c. *poſt num.* 21. & 22. Capra *in tract. de notor. memb.* 4. *n.* 3. Carrer. *in pract. crim. tract. de appell. §. tertius caſus n.* 2. Foller. *in prax. crim.* 1. *p.* 2. *p. verbo & ſi confitebuntur, n.* 66. *verſ. prædic. tamen procedunt, &. verb. & pœnis debitis feriantur,* *num.* 6. *verſ. ſi vero* Veſtr. *in prax. lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 16. Boſſ. *in tit. de appell. num.* 27. Julius Clar. *in pract. crim. §. fin. quæſt.* 94. *in princ.* Vulp. *conſ.* 137. *n.* 3. & 6. Covart. *in pract. quæſt. c.* 23. *n.* 5. *poſt verſ. ſecunda concluſ.* Contard. qui teſtatur de communi, & celebriori Doctorum ſententia *in l. unic. C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell. lim.* 3. *n.* 39. *cum ſeqq.* Cartari. *de execut. ſentent.* c. 1. *nu.* 71. & 72. & *n.* 101. Sigiſmund. Scac. *in tr. de jud. cauſ. civ. & crimin. lib.* 1. *cap.* 97. *n.* 118. & 125. loquentes, tam de jure canonico, quam civili, & videndi plure allegati à Farin. *ubi ſuprà n.* 158. ubi *n.* 160. ex pluribus comprobat, hanc diſtinctionem pariter procedere & in civilibus cauſis, quoad effectum admittendæ, vel rejiciendæ appellationis per confeſſum condemnatum.

Pariter nec appellationi interpoſitæ per condemnatum de crimine ſimoniæ, judex denegans delationem vim faciet, Gl. fin. *in c.* 1. *de teſtib. in* 6. Fel. *in c. ſicut el* 1. *de ſimonia*, per illum text. Marant. *de ord. jud.* 6. *p. actu* 2. *n.* 287. *fol. mihi* 251. *in parvis.* Carrer. *in pr. cri. tit. de appell. n. nonus caſus eſt n.* 4. Redoan. *in tract. de Simonia* 4. *p. c.* 6. *à n.* 12. Farin. *in pract. crim.* 3. *t. q.* 101. *n.* 47. ubi adducit Rotæ deciſionem 6. Jun. 1593. in qua dictum fuiſſe firmat, quòd licèt regulariter non liceat appellare à ſententia ſimoniæ, hoc tamen declarari duobus modis, primò ut non per hoc denegetur appellatio à ſententia collationis beneficii vacantis propter ſimoniam, lata à mixto executore. Secundò ut tunc demum à tali ſententia non detur appellatio, quando ſimoniacus eſt notorius, vel confeſſus, vel ſi eſt occultus, ſimonia eſt reſpectu ordinis, ſecus quando eſt occultus, & ſimonia cadit ſuper beneficio, quia tunc datur appellatio, quæ deciſio eſt elegans & notanda, ubi declarat, quando impetrans beneficium alicujus ob ejus ſimoniam, vel in ordinibus, vel in beneficio ſit ab executore dato, hoc eſt ab ejus ſententia appellationi deferendum.

Rurſus conſtitutiones, quæ de recipiendis, nec de appellationibus loquuntur, ut nihil novi fiat; locum non habent in eorum perſonis, quos damnatos ſtatim punire publicè intereſt, prout ſunt inſignes latrones, vel ſeditionum concitatores, vel duces factionum, verba ſunt text. *in l. conſtitutiones, ff. de appellation.* ex quo communiter notant Doctores, quod hi delinquentes; de quibus in hac lege, non audiatur appellantes, imò appellatione non obſtante contra eos ſententiam exequendam eſſe, etiam ſi ipſi convicti, & confeſſi ſimul non ſint, cùm ſufficiat, ut vel ſint convicti tantùm, vel confeſſi ſint, ut ibi poſt gloſſ. notat Bald. Albe. Angel. Cuman. & Imol. Specula. *in titul. de appellat. §.* 1. *num.* 2. Pariſ. de Put. *in tract. de judic. verb. appellat. cap.* 1. *num.* 11. *in fin &* 13. Angel. *de maleſ. verb. præſente d. Caio,* &c. *n.* 20. Marant. *de ord. judicio* 6. *p. actu* 2. *n.* 285. Duennas *regul.* 156. *lim.* 5. Ant. Gomez. *variar. l.* 3. *de delict. cap.* 13. *n.* 31. *in fin. et in* 6. *et* 7. *lim.* Decian. *in tract. crim. lib.* 7. *cap.* 19. *et n.* 5.

Rurſus & ſi damnatus crimine falſæ monetæ non ſit convictus & confeſſus ſimul, ſed vel convictus vel confeſſus tantùm, appellans minimè auditur, nec ejus appellationi deferendum, probat, *in l.* 1. §. 1. *C. de falſa moneta*, ibi, appellandi etiam privato licentia denegetur: gl. *in l.* 2. *in verbo propria C. de falſa moneta.* Rom. *in l. P. ant. §. rei perduellionis, n.* 1. *p.* 2. *verſ. quarto videtur probare, ff. de acquir. hæredit.* Auguſt. de Angel. *de maleſ. in d. verbo præſente d. Caio poſt n.* 15. *in prin.* ad lit. idem Angel. *ibi n.* 20. & ibi addit. *verbo moneta* allegans Bal. *in conſ.* 165. Marant. *de ord. jud. p.* 2. *actu* 2. *n.* 283. *f.* 251. *in parvis.* Carrer. *in pract. crim. tit. de appell. §.* 16. *caſus eſt n.* 21. Fab. de Montel. *in pract. arbit. p.* 4. *n.* 409. *f.* 182. Ant. Gom. *de delictis c.* 13. *rub. de tortura reorum, n.* 31. Rolan. à Valle *conſ.* 73. 7. *lib.* 3.

Ampliùs appellationi deferendum non eſt in diſpoſitione text. *in l. ſi quis filio exhæredato, §. ſi autem omnes*

in

in fin. ff. de injuſto rapto: quando ſcilicet, publicè intereſt pœnas accelerari, & delinquentes ſtatim puniri, ubi prohibetur appellatio, nec dum in manifeſtis latronibus, ſeditionibus, & capitibus factionum, de quibus *in*
32 *d. l.* 1. Sed poſtmodum generaliter in hæc diſponit, *ibi*, vel alia juſta cauſa, quam mox præſes literis excuſaverit, moram reſpiciat: non pœnæ feſtinatione, ſed puniendi periculi cauſa, tunc enim punire permittitur, deinde ſcribere (ſimilis text. *in l. conſtitutiones, ff. de appel.* ibi, quos damnatos ſtatim puniri publicè intereſt) ubi notat Fulgoſ. *n.* 2. Roman. *in l. Pantonius* §. *rei perductionis, n.* 1. *de acquir. hæred.* Ang. *de malef. verb. præſente d. Caio poſt. num.* 5. & 20. quia quando periculum eſt in mora, non obſtante appellatione, poteſt judex ſuam exequi ſententiam Carrer. *in pract. crim. tit. de appel.* §. *undecimus caſus à n.* 1. Gigas *de crimine læſæ majeſt. tub. fin. quæſt.* 13. *n.* 2. *in fin.* Boſſius *in tit. de appel. n.* 24. *& ſeqq.* Hieron. Giaccar. *in addi. ad Clar. q.* 94. *lit. B, dec.* 153. *n.* 5. *& ſeqq. & dec.* 259. *num.* 5. Lanceloto Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *ampliatio* 4. *num.* 10. & 16. *& limit.* 6. *num.* 13. *& limit.* 43. *nu.* 8. & 9. Cartar. *de executione ſentent. cap.* 1. *nu.* 75. *verſ. & ſi periculum eſt in mora.*

33 Ampliùs à ſententia blaſphemiæ appellationi non deferens, vim non faciet, ut latiùs, & cum diſtinctione procedentem videre poteris Azeved. *in l.* 1. *n.* 39. & 40. *tit.*
34 4. *l.* 8. *recop.* ubi allegat ad id Avend. & quid quando item in crimine hæreſis, videndi ſunt relati à Farin. *de delict. quæſt.* 101. *n.* 45. & 46.

35 Iterum & in crimine beneficii appellationi deferendum non eſſe, probant Bald. *in conſ.* 211. *lib.* 4. Dec. *in tract. crim. lib.* 9. *cap.* 24. *numer.* 15. Farin. *ubi proximè num.* 56. dicens cautius eſſe curare, ut reus appellationi renuntiet, ſed hoc parum aut nihil procedere
36 poteſt, quia renuntiationem in criminalibus locum non habere, ſupra dicimus: ſed ad majorem juſtificationem ſit item etiam & in crimine aſſaſſinii appellatio locum non habet, docens Hoſtienſ. *in cap. pro humani num.* 28. *in fin. in verb. liberè, de homicid. in* 6. ubi Joan. And. *n.* 12. & ibi Gemm. *in* §. *ſacri n.* 10. Franc. 8. Carrer. *in pract. crim. in* 1. *tract. de appell.* §. 3. *caſus eſt, n.* 26. *& in* §. *ultimus caſus eſt num.* 1. Monticell. *regul.* 8. *numero* 39. 18. *ſpecial.* Capicio quem allegat *deciſ.* 155.

37 Rurſus appellationi non deferens vim judex non faciet, impoſitæ ſcilicet, à condemnato, in crimine raptus, text. eſt *in l. fin. C. de raptu virginum*, ibi, quibus etſi appellare voluerint, nullam damus licentiam; probat Marſill. *ibi nu.* 155. Specula. 2. *p. in tit. de appellat.* §. *in quibus n.* 2. Roma. *in l. Pantonius* §. *rei perduellionis n.* 1. *col. verſ. quarto videtur probari, ff. de acquir. hæred.* Maranta *de ord. judic.* 6. *p. actu* 2. *n.* 284. *fol. mihi* 251. *in parvis.* Angel. *de malef. in ſæpe repetito verbo, præſente d. Caio &c. nu.* 20. Carrer. *in pract. crim. tract. de appell. in prin. nu.* 50. *& in* §. *deci-*
38 *mus quintus caſus eſt, num.* 1. *cum ſeqq.* qui hoc declarat locum habere, etiam ſi hoc crimine damnatus ſit confeſſus, ſive convictus ſolùm (reprobans Afflict. contrarium ſentientem) ſequitur Fab. de Mont. *in pra. arbit.* 4. *p. fol.* 231. & 630. Decian. *in tract. cri. l.* 8. *c.* 9. *n.* 12. *tom.* 2. *& cap.* 8. *n.* 5. *& cap.* 12. *nu.* 6. Ant. Gom. *l.* 3. *var. cap.* 15. *de tortu. n.* 31. *in fin.* Quod quidem intelligitur in principali raptore, ſecus autem in ſociis, auxiliatoribus, conſultoribus, & receptatoribus Carrer. *ubi proximè*, & latè comprobat Decian. *lib.* 4. *c.* 9. *n.* 13. & *c.* 10. *n.* 11. *tom.* 2. Farin. *in pract. crim.*
39 *tom.* 2. *q.* 101. *c.* 1. *n.* 48. *& ſeqq.* ubi duobus aliis modis declarat ut procedat, quando reus eſt convictus per claras probationes, & à jure approbatas, ſecus ſi ſint dubiæ, & quando mulier fuit rapta & cognita, ſecus ſi rapta cognita non fuerit, quia tunc iſtis ſcilicet tribus declarationibus appellationi utique deferendum eſſe probat *ibi.*

40 Qui ampliùs dicit *ibi num.* 57. in caſu legis, *quoniam multa facinora C. ad l Jul. de vi*, qua dicitur, non ſuſpendi capitalem condemnationem per appellationem interpoſitam ab eo, qui violenter volens aliquem expellere à ſua poſſeſſione, cauſam dederit homicidio, ubi Doctores probant Carr. *ubi proximè tract. de appellat.* 6. 17 *caſus eſt nu.* 1. Anton. Gom. *ubi ſupra n.* 31. *verſ. quintò limita*, &c.

Rurſus appellationi interpoſitæ quando ſit vel non 42
deferendum à carceratione, ſeu injuſta detentione, & qui ejus ſit effectus, & multa circa hoc diximus *ſupra lib.* 2. *c.* 4. *per totam*, & quid quando interponatur à ſuſ- 43
penſione, vel à privatione officii, vel à ſententia lata in ſyndicatu, latè diximus hæc 3. *p. ſupra cap.* 8. quibus locis 44
videre poteris, quando autem à tortura, vel torturæ comminatione admittatur, dixi *l.* 2. *c. cap.* 1. *à numero* 98. *& ſeqq.* quando verò ab excommunicationis ſententia, vel interdicti & ſuſpenſionis, pariter eodem *lib.* 2. *cap.* 5. quæ quidem quæſtiones, & articuli, etſi reſpiciant criminale judicium, commodioribus appoſui locis, quibus (cùm non repeto) videbis omnino, &c.

Unum oblivioni non tradam, quod à denegatis reo 45
(prout & aliis) defenſionibus appellationi interpoſitæ, tanquam licitæ, non deferens judex vim facere, probant Gandin. *de malefic. rub. de quæſt. & tormen. numero* 23. *circa medium.* Guid. de Zuzar. *in tract. de indic. & tortura numero* 63. Marſil. *in l. unius*, §. *cognituram numero* 85. *ff. de quæſt.* Monticell. *regul.* 14. *nu.* 19. Franc. Marc. *deciſ. Diſp.* 60. *numero* 3. 1. *p.* Burſatus *conſ.* 201. *num.* 10. *& ſeqq.* multa adducentes 46
in declarationem, & comprobationem. Et loquendo in reo torquendo cui denegantur indicia, & defenſio, Proſp. Far. *in pract. crim.* 2. *tom. quæſt.* 39. *de indic. & tort. n.* 72. *& ſeqq.* aliis adductis firmat teneri inſuper judicem in ſyndicatu, & ſurſum pluribus numeris examinat, quando reo non ſit deneganda defenſio, & copia indiciorum, ſive ex officio, ſive ad partis petitionem ſit proceſſum.

Et ex his licitè devenimus ad notorii proceſſum, 47
quo utar, prout promiſcuè utuntur Doctores civili notorio, & criminali, pariter in utroque doctrinæ communes ſunt, in quo aliis omiſſis ſuppono; quòd cum in notoriis ordo juris non ſervetur, ſed ordo eſt ordinem non ſervare, *cap. pervenit de teſtibus conſuluit de appel. conſ. ad noſtram* 2. *jurejur. c. bonæ* 2. *de electione, c. manif. de pœnit. & remiſſ. c. manifeſta c. ſcelus, quæ Lothar.* 2. *q.* 1. *c. cum dilectus, de purgatione canon. c. olim* 1. *de reſtitut. ſpol. c. ſuper eo de teſtib. cogen. c. quanto, de tranſlat. Prælat.* Bal. *in l. Præſbyteri c. pen. C. de epiſc. & cleri.* Marſi. *conſ.* 5. *n.* 2. *& ſing.* 511. Decian. *conſ.* 544. *n.* 6. Paſiſ. *conſ.* 111. *n.* 8. *lib.* 4. Capra *in tr de notorio membro* 4. *n.* 2. & 40. Gram. *deciſ.* 36. *n.* 41. & 56. *& deciſ.* 45. 2. 55. Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 14. *n.* 270. Foller. *in pract. verb. item quod commiſſum crimen notorii n.* 1. Boſſi. *in tit. quomodo procedatur in crim. noto.* Ant. Gom. *l.* 3. *de delict. c.* 1. *ſub n.* 42. Clarus *in pract. q.* 9. *in prin.* Conrad. *in pract. crim. tit. de noto crim. n.* 1. *in prin. & in fin.* Ant. de But. *in tr. de noto. art.* 4. *à n.* 5.

Et licet notorium non ſit probandum, eſt tamen alle- 48
gandum, quia etſi notorium relevat ab onere probandi, non tamen relevat ab onere proponendi, gloſ. *in clem. appellanti de appell. & in l. cives C. eod. tit.* per reg. *l. ſi adulterium in* 6. §. *idem ſi Pollioni. de adult. B. in l. ſi unus* §. *pactus, & in l. cum quid n.* 5. *ff. ſi certum pet.* Nicol. Mill. *in reper. verb. notorium non excuſat.* Ber. *conſ.* 149. *d.* 4. *vol.* 1. Capra *concl.* 17. *n.* 8. *inter tr. de notorio memb.* 4. *n.* 77. Marſi. *in rub. C. de probat. n.* 220. Nat. *conſ.* 219. *n.* 4. *& conſ.* 275. *n.* 1. Bero. *conſ.* 18. *num.* 54. *vol.* 3. Burſat. *c.* 43. *num.* 26. Joſeph. Maſc. *concl.* 1104. *n.* 4. Alc. *de præſumpt. reg.* 2. *præſumpt.* 12. *n.* 133. Menoch. *de recup. rem.* 1. *n.* 165. *& rem.* 15. *nu.* 264. Vivius *in commun. opin. verb. notorium*, quamvis Conrad. *in pract. tit. de noto crim. n.* 20. *in priv.* Tiraq. *de retra. gl.* 1. §. 32. *n.* 98. Cov. *in c. Raynut.* §. 11. *n.* 3. *de*

49 *de teſtam.* & an & quando, quibuſve caſibus requiratur probatio notorii; & de qualitatibus hujus probationis, & quid concludere, & continere debet, vide ex his, quæ latè Farinac. *in pract. crim. tom. 2. q. 21. à n. 79.* & circa hunc noſtrum articulum vide Marqueſ. *ubi proximè*, & Bernard. Diaz. *in reg.* 496.

50 Et licèt regulariter in notoriis non requiratur diffinitiva ſententia, ſed ipſum notorium ſententia ſit, poſtulans executionem, tamen ſi reus neget notorium,
51 debet judex pronuntiare, & ferre interlocutoriam ſententiam, quod eſt notorium, aliter namque ad condemnationem minimè procedere poterit, niſi ſervato juris ordine, & formato judicio. Ita poſt Abb. Cardinal. Gramm. & Gandin. quos allegat, & concludit Foller. *in pract. crim. verbo, item quod eſt notorius delinquens, n.* 14. Decian. *conſil.* 483. *n.* 27. Carrer. *in pacticis crim. in tract. de appell.* §. *ſecundus erit caſus à n.* 11. Boſſ. *d. tit. quomodo proced. in crim. noto. n.* 14. Maſcard. poſt alios vide *conſ.* 1101. *à princ.* Ferrer. *conſil.* 31. *n.* 5. *lib.* 1. Clar. *q.* 9. *verſ. plus dicunt.* Hieron. Laur. *in dec. Avenionenſ.* 15. *num.* 11. Covarr *in cap. alma mater. n.* 9. *de ſent. excomm. lib.* 6. videndus Farinac. *in tract. crim.* 1. *tom. q.* 21. *n.* 116. *& ſuprà*, qui etiam *ibi à num.*
52 72. variis opinionibus confiliatis tractat, an in notoriis requiratur libellus, litis conteſtatio, & an requiratur citatio, ubi requiri contra abſentem delinquentem. Et generaliter quid, & quotuplex ſit notorium, juris ſcilicet, & facti permanentis, aut tranſeuntis, & momen-
53 tanei, & quid manifeſtum, & de ſingulorum attributis, & qualitatibus, & quomodo cognoſcatur, & in quibus caſibus verificetur, & de pluribus aliis perdoctè videndus eſt ultra relatos Capra *in tract. de notorio.* & Maſcard. *concl.* 1101. *uſque ad concluſionem* 1105. *incluſivè*, ubi exactiſſimè & perdoctè videndus etiam eſt Proſper. Farin. *in pract. crim. tom.* 1. *q.* 21. *per tot.* ubi curioſè valdè, cum maxima diſtinctione, & per ſuas concluſiones, ampliationes, & limitationes, ad quos te mitto, quia noſtri non eſt inſtituti.

54 At quatenus illud tangit unum non omittam inferere: an, & quando in notoriis tam criminalibus, quam civilibus caſus appellationi interpoſitæ à ſententia lata ſuper cauſa notoria, judex non deferens violentiam commiſiſſe declaretur; in quo & illud pro coronide firmo, regulariter negans appellationem in notoriis vim non facere, enimverò poteſt juſtè judex, ea non obſtante, ad ſuæ ſententiæ executionem devenire, text. eſt *in cap. cùm ſit Romana*, §. *fin.* ubi gloſſ. Joan. Andr. & Doctores *de appell. in* 6. text. *in cap. pervenit*, &c. *conſuluit el* 1. *eodem tit.* text. *in c. Roman.* & ibi gloſſ. & DD. *de appell. in* 6. *& in c. cum ſpeciali* §. *porro de appel. gl.* 1. ubi Archidia. & Doctores *in c. manifeſta* 2. *q.* 6. gl. magna *in c. veſtra de cohab. cler. & mul.* ubi Doctores Specul. *in tit. de not. crim. & fi. n.* 15. *& in* §. 1. *n.* 7. *& in tit. de appel. noviſſimè ſub n.* 2. *&* 12. Marſi. *in l. unic. n.* 93. *C. de raptu virg.* Angel. *de maleſ. gloſſ. præſente d. Caio & appellante col.* 1. Marant. *in ſpecul.* 3. *p.* 6. *p. princ. q.* 2. *n.* 125. Manfred. *de attent. lib.* 2. *conſil.* 72. Guid. Papæ *in tract. de appellat. quæſt.* 120. *col.* 4. *verſ. ſed advertas.* Duennas *in regul.* 42. *n.* 12. *limit.* 12. Auſtrer. *in addit. ad deciſ. ult. Capel. Tholoſ.* Crot. *conſil.* 101. *à n.* 9. Capra *in d. tract. de notor.* 4. *memb. num.* 95. *& omnibus ſeq.* latè de materia Nicol. Mill. *in repert. verſic. notorium an impediat appellationem cum pluribus ſeqq.* Grammat. *dec.* 36. *num.* 21. *&* 34. Conrad. *in pract. tit. de not. crim. titul.* 17. Foller. *in pract. rem. verbo, item quod eſt notor. delinq. n.* 21. Novel. *in practic. crim. in prin.* §. *indician.* 1. Ant. Gomez *variar. lib.* 3. *delict. c.* 1. *num.* 47. *in prin.* Jul. Clar. *in pract. q.* 94. *verſ. ſolet etiam dici.* Lancel. Robert. *de at-*
55 *tent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 9. *n.* 1. *& ſeqq. &* c. 11. *n.* 26. qui dicit etiam de executione facta tempore ad appellandum poſt Ant. de Butr. Firmat Oldrad. Aſin. Contar. *in l.* 1. *C. ſi de momen. poſſ. lim.* 3. *ratione juris canonici, n.* 36. quia ſcilicet in notoriis judiciis pronuntiatio non eſt propriè ſententia, ſed quædam juris executio. Innocent. *in c. ex parte el* 1. *de verbor. ſign.* Roma. *ſing.* 524. Decius *in c. ſpeciali* §. *porrò in prin. de app.*

Quod quidem fallit primò, ut procedat concluſio, 56
quod in ipſa ſententia apparet, judicem condemnaſſe uti de facto notorio, ſecus ſi ſimpliciter pronuntiaſſet, vel reum condemnaſſet, ut quemlibet alium criminoſum, quia tunc condemnatus ſic poterit appellationem interponere, & judex ei non deferens vim faciet manifeſtam, ut text. arg. *in c. Romana*, §. *ſin autem, de app. in* 6. docet Salicet. *in l. ea quidem, col. fi. in fi. verſ. quia præter, C. de accuſ.* quem referens ſequitur Ant. Gomez *de delictis c.* 1. *n.* 47. *verſ. quod tamen intellige.* Contar. *in l.* 1. *C. ſi de mom. poſſ. in* 9. *limit. n.* 46. *& ſeq.* Marſi. *in l. unica n.* 142. *de raptu virg.* quemad- 57
modum ad hoc ut denegari poſſit appellatio inſigni latroni, neceſſe eſt, ut in ſententia ſit condemnatus, tanquam inſignis latro, quoniam aliàs poterit appellare, ut per Bart. *in l. conſtitutiones in ff. de app.* tenet Contar. *ibi*, ſequitur Riminald. *in conſ.* 274. *n.* 21. & faciunt notata per Card. & Alex. *in d. c. cum ſit Roma.* 3. *colum.*

Secundò fallit d. concluſio, quòd licèt non appelle- 58
tur à ſententia lata in notoriis, tamen ab interlocutoria illa, qua declarat judex ad inſtantiam, & contradictionem partis, notorietatem adeſſe (de qua ſuprà) appellationi interjectæ non deferens vim faciet judex notoriam. Abb. *conſ.* 110. *col. penult. verſ. & ſic etiam, lib.* 1. Fel. *in c. Rodulph. col. pen. verſ. & appellari poteſt, de refer. & in c. cum non ab homine, col. penult. verſ. & nota quod licet de jud.* Carrer. *in pract. crim. tr. de app.* §. *ſecundus erit caſus n.* 14. plures allegans Ant. Gabr. *commun. concl. l.* 6. *tit. de regul. jur. concl.* 3. *n.* 60. Lancel. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 9. *n.* 13. dicens, quod ſtante appellatione à declaratione ſuper notorio, ſi fiet executio, non minus erit attentata, quam ſi eſſemus in alio caſu appellabili, ex quo data appellatione regulariter reſultat effectus ſuſpenſivus, qui ſolet cauſare attentata, ſecundùm Iſſ. *in conſ.* 187. *col.* 6. *verſ. facit aliam concluſionem l.* 2. Foll. *in pract. crim. in verbo item quòd eſt notorius delinqu.* 14. *prope finem & n.* 22.

Quemadmodum etiam, & in notoriis appellationi 59
deferendum eſt emiſſæ ante ſententiam à non admiſſione exceptionum excuſabilium defenſionum, quas reus proponit adverſus notorium, quia ei deferendum eſt, ut licitæ, etiam ſi ab ipſa diffinitiva non queat appellari, ut ex Foller. *ubi proximè*, tenet Farinac. *in prax. crim.* 1. *tom. q.* 22. *n.* 128.

Inſuper fallit dicta concluſio, ut non procedat, quan- 60
do in appellatione exprimeretur aliqua cauſa rationabilis, per quam notorium offuſcaretur, ut in exemplis ſuprà per nos poſitis ad confeſſionem, quia tunc appellationi non deferens vim faciet, ut poſt alios probat Nicol. Mill. *in repertor. verſ. notorium licèt regulariter impediat* Auſt. *in addit. ad deciſionem Tholoſ.* 500. *in penult. addit.* Cæſar. Contar. *in repetit. l. unic. C. ſi de momen. poſſ. lim.* 3. *à n.* 39. Lancelot. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 9. *n.* 4. ut generaliter etiam dicitur, in notoriis appellatio admittitur, quando notorium habet aliquam excuſationem, ſeu defenſionem, ut tenet ipſe Contard. *n.* 38. Clar. *d. quæſt.* 94. Marant. *de ord. udic. 6. p. actu* 2. *n.* 282, *fol.* 251. *in parvis.* Carrer. *in pract. crim. in tr. de appell.* §. *ſecundus erit caſus, n.* 18. Grava. *in addit. ad Veſtrium in pract. lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 47. Gigas *de crimine læſæ majeſt. tit. fil. quæſt.* 13. *n.* 6. Brun. à Sole *in compendio juris verſ. appellatio datur etiam in notoriis, fol.* 14. *col.* 1. Vulpel. *conſil.* 137. *n.* 12. quod procedit, ſi in appellatione ex- 61
preſſerit ſpecialiter ipſam cauſam, & defenſionem offuſcantem notorietatem, quia ubi à jure regulariter prohibetur appellatio, etſi aliqua ſpecialis, & rationabili cauſa, à jure permiſſa ſit in eo caſu, tunc cauſa exprimenda eſt, ut appellatio recedere queat à Regula

ut Joan. Andr. *in cap. Rom. §. si autem n.* 7. Archid. *n.* 11. Joan. Monach. 13. Gemini. 7. Franc. 5. *de appell. in* 6. Ab. *in c. ut debitus in prin. n.* 2. Franc. 3. *de appel.* Felin. *in cap. super literis n.* 17. *de resc. &c. quoad consultationem n.* 18. *& seqq. de re jud.* Imol. *in l. creditor. §. jussus, col. ante penult. vers. si verò quæritur, ff. de appell.* Angel. *in l. §. interdum, n.* 3. *& 4. ff. quis & à quo* Decius *in c. ad nostram n.* 10. *de appell.* Rom. *c.* 324. *circa fin.* Franc. *in c. consuluit, n.* 3. *& in cap. constitutis n.* 17. *de appell.* Cuma. *consil.* 66. Covarr. *in pract. quæst.* 15. *sub n.* 1. *& c.* 23. *n.* 5. *vers. secunda conclusio*, & in terminis nostris DD. *citati in d. c. Romana §. sin autem*, & post alios Tiraq. *de pœnis temp. in præfatione n.* 69. Contar. *in l. unica Cod. si de mom. poss. lim.* 3. *à num.* 42.

62 Et de aliis specialibus limitationibus, huic conclusioni quòd in notoriis non licet appellari, de qua superiùs, videndus est Farinacius *in pract. crimin. tom.* 1. 63 *q.* 21. *num.* 117. *ad fin.* ubi quòd ab excessu pœnæ datur appellatio in notoriis, item quòd admittatur, quando delictum est manifestum, non autem notorium, & 64 *n.* 121. ut etiam detur, quando judici à quo superior inhibuisset, & alias limi. *ibi n.* 1124. *& seqq.* & ipse *in tom.* 2. *q.* 101. *c.* 1. *à n.* 60.

65 Superioribus adde, quòd cùm per Doctores æquiparentur, quem esse repertum in notorio, vel in flagranti crimine, & sicut contra notorium delinquentem, ita etiam contra reum repertum in flagranti delicto, proce-66 di posset juris ordine non servato, & ex abrupto, ita à lata sententia seu decreto contra reum repertum in flagranti, appellationi deferendum non esse quoad suspensivum, probant Foller. *in pract. crim. verbo item quod fuit captus in flagranti crimine n.* 4. *&* 12. Vulpellanus *consil.* 137. *à n.* 8. *& n.* 14. *& seqq.* ubi latè de materia & qualitate hujus delinquentis, & de nonnulla declaratione hujus nostræ fallentiæ, videndus est Prosp. Farinac. 1. *tom. q.* 21. *d n.* 154. *& seqq. & superius.*

67 In omnibus tamen superioribus casibus quibus hucusque retulimus à jure prohibitam esse, & denegatam appellationem, ut in convicto, & confesso, vel sponte confesso tantùm, simonia, raptu, hæresi, seditione, insigni latrone, violentia, notoriis, & similibus non procedit doctrina, imò supersedendum est omnimodo in sententiæ executione, quoties judex superior, ad quem itum est per appellationem, dubius, an illam debent admittere, nec ne; & de hoc incipit cognoscere per inspectionem actorum; inhibuerit judici à quo, text. *in c. Romana §. sin autem, de app. in* 6. Hostiens. *n.* 20. Joan. Andr. 68 17. Joan. Monach. 14. Archid. 9. *& post n.* 12. Gemi. 3. 4. *&* 5. Fran. 5. *pr.* Card. *in c. cùm specia. §. porrò, col.* 2. *vers. sed judex ad quem, de app.* ubi Abb. *n.* 6. *&* 7. Faber *in l.* 2. *n.* 3. *C. quorum app.* Aug. *ad ang. de male. verbo, præsente de Caio*, &c. *post n.* 21. Marant. *de ord. jud.* 6. *p. actu* 2. *n.* 281. *fol.* 251. *in parvis.* Carrer. *in pract. crim.* 1. *tr. de app. §. ultimus casus est n.* 3. Foller. *in pract. crim. part.* 2. *verb. & si confitebuntur n.* 66. *& in verb. pœnis debitis feriantur, n.* 6. Gravat. *in addit. ad Vestrium in prax. lib.* 7. *c.* 3. *n.* 48. Covarr. *var. q. c.* 23. *n.* 5. *ante fi. vers. quacumque tamen in causa.* Baiard. ad Clarum *q.* 94. *n.* 13. ubi dicit, semper esse supersedendum in executione stante inhabitatione judicis ad quem, quando dictus judex sciens appellantem esse, confessum, & convictum, inhibitionem expedivit (reprobato Lanceloto contrariam tenente *de attent.* 2. *p. c.* 20. *ampliat.* 12. *à n.* 1.) idem quod Baiard. dicit Covar. *loc. cit.* Cartar. *de executione sententiæ c.* 1. *n.* 76. Farin. 3. *tom. q.* 101. *c.* 1. *n.* 109. & ad hujus materiam articuli vide differentem latè Lancel. *de atten.* 2. *p.* 11. *lim.* 50. *n.* 128. *& seqq. & in* 1. *lim. n.* 101. *cum seqq. & lim.* 53. *&* 54. *& c.* 20. *ampliat.* 1. *& ampliat.* 21. *n.* 7.

69 Quam doctrinam intellige, prout intelligunt, & loquuntur præcitati Doctores, scilicet, quando judex superior incipit de causa & natura appellationis cognoscere, & sic quando inhibuit præcedente causæ cognitione, prout & nos probavimus 2. *p. p. c.* 10. *à n.* 23. *& à n.* 81. *cum sequentibus*, ubi de veritate hujus Doctrinæ tractavi.

Desuper & secundò adverte, quòd in omnibus 70 præfatis casibus, quibus appellationi deferendum non esse probavi hactenus, intelligendi sunt, prout & ipsi Doctores intelligunt, quoad utrumque effectum, & devolutivum & suspensivum, cùm simus in criminalibus, & pœnis corporalibus, & minimè retractabilibus (exceptis illis casibus, quibus specialiter di- 71 ximus devolutione duntaxat appellationem carere) ut procedat in illis appellationis prohibitio respectu sententiæ diffinitivæ, secus interlocutoriæ quoniam à quocumque gravamine, sive qualificato sive non appellationi esse deferendum, quod ad utrumque effectum in causis, à cujus diffinitiva prohibetur appellari, quoad utrumque effectum, & devolutivum & suspensivum simul probavi latè *supra lib.* 2. *c.* 6. *per tot.* ubi vide, non repeto.

An autem, & quando appellationi Clerici traditæ 72 Curiæ seculari à sententia judicis secularis interpositæ deferendum sit, latè examinat, & bene cum distinctione Bernard. Diaz. *in pract. crim. cano. c.* 141. *n.* 1. *&* 3. & ejus additionator Salced. *litera A*, qui latè prosequuntur videndi.

CAPUT XV.

A sententia lata partim in favorem alicujus, partim verò contra, à qua solus provocavit quatenus contra se erat quoad cætera consentiens: an pro parte acceptata transeat in rem judicatam; ita ut à judice eam exequente, appellationi emissæ non deferendum, declaretur; & quid in via executiva.

SUMMARIUM.

1 *Appellans à sententia quatenus contra se facit in cæteris articulis separatis, à quibus altera pars non appellavit, sententia transit in rem judicatam.*

2 *A sententia continente diversa capitula separata una pars potest appellare limitatè, quatenus contra, & quoad cætera transit in rem judicatam.*

3 *&* 7. *Alias contra partem non appellantem sententia transit in rem judicatam.*

4 *Sententiæ tot sunt quot capitula separata in eadem sententia contenta.*

5 *A sententia utramque partem gravante utraque pars tenetur appellare ab eo capitulo sibi gravante, quatenus contra, &c.*

6 *Utraque appellatio limitata ab ea parte sententiæ, quatenus contra, &c. suos de per se operatur effectus.*

7 *&* 8. *Appellatio emissa ab uno capitulo, & per unam partem quatenus contra, non devolvit cætera capitula separata, sed transeunt contra non appellationem in rem judicatam.*

9 *&* 10. *Appellatio limitata quatenus contra, non suspendit jurisdictionem in capitulis separatis, à quibus neutra pars appellat, quominus executioni mittantur.*

11 *Jurisdictio non est suspensa quoad ea, quæ non sunt in appellatione deducta, nec quoad personas in ea non comprehensas.*

Quo casu interim gesta non dicuntur attenta, ibid.

12 *Arbiter per pronuntiationem in una causa seu articulo, non perdit jurisdictionem in alia causa seu articulo.*

13 *Judex Ecclesiasticus vim non facit exequi capitula separata sententiæ, à quibus pars contra quam lata fuere, non appellavit, cùm transeat in rem judicatam.*

14 *Et*

14 & 24 *Et quo decreti genere tunc utatur ſenatus regius aditus per viam violentiæ.*

15 & 16 *Appellatio quando deficit, ſenatus regius illo ſemper utitur decreti genere*, que no viene por la orden y ſe le remite, &c.

17 *Appellatio quando deficit, ſenatus regius non poteſt decernere, vim fieri, & reponi.*

18 *Delatio ſupponit appellationem tanquam ſubjectum neceſſarium.*

19 *Appellatione limitata in capitulis ſeparatis quatenus contra, non poteſt altera pars ſe juvare.*

20 *Appellatio limitata limitatum producit effectum.*

21 *Appellatus non poteſt adhærere nec uti appellatione limitata adverſarii quatenus contra.*

22 *Appellatione pendenti limitata quatenus contra, à capitulo ſeparato non ſuſpendit executionem in alio capitulo ſeparato non appellatio, quia appellatio eſt in una cauſa, executio vero in alia.*

23 *Nec geſta dicuntur attentata, quia deficit appellatio nec pars alterà pro illorum revocatione inſtans eſt audienda.*

25 *Pars quæ omiſit appellare à capitibus ſeparatis, de quorum executione tractat judex, non poterit poſt decem dies ab eorum executione appellare.*

26 *Et ſi hæc cauſa ad ſenatum per viam violentiæ protrahat executatus decretum vim non fieri, reportabit.*

27 *Sententia in via executiva lata partim pro actore, partim contra, à quo ſolus appellat quatenus contra, poterit capitulum ſeparatum, à quo neutra pars appellavit executioni mitti.*

28 *Et etiam ſi reus executatus ab illo capitulo ſeparatio, quod contra ſe facit, appellet, quia nihilominus in iis executivis executio illius facienda eſt, & de ratione.*

29 *Appellatio interpoſita per utramque partem ab eadem ſententia quatenus contra, ſi ſimus in alimentis, & ſimilibus privilegiatis, capitula ſeparata pro actore mittentur executioni non obſtante appellatione rei.*

30 *Separatorum ſeparata eſt ratio, nullaque conjunctio.*

31 *A ſeparatis & diverſis non fit illatio.*

32 *Diverſa illa judicantur, quæ diverſitate factorum ſeparationem recipiunt.*

33 *Et quæ non impediunt in aliquo negotium principale.*

34 & 35 *Exceptionibus moderantibus ſententiam ferendam non admiſſis poteſt appellare, nihilominus poterit procedi in cauſa principali tanquam ſeparata ubi de exemplis & ubi de ratione.*

36 *Appellatio à cauſa conventionis non devolvit cauſam reconventionis, ſed coram judice à quo hæc erit tractanda.*

37 *Appellatio interpoſita à ſententia delegati ſuſpendit juriſdictionem in alia cauſa, ſecus in ſententia ordinarii.*

38 *Connexa capitula dicuntur, quæ ex continentia factorum ſeparationem non recipiunt.*

39 *Connexa capitula, ſeu ſeparata quæ dicuntur, remiſſivè.*

40 *Appellatio quatenus contra, & limitata devolvit omnes alios articulos connexos.*

41 *Appellatione limitata à quibuſdam articulis quatenus contra, pendente, judex à quo non poteſt alia capitula, connexa tamen exequi, etiamſi non appellatur ab illis.*

42 *Connexa unum reputantur, individuum ratione connexitatis.*

Redditur exemplum, ibid.

23 *Appellatio quatenus contra, tunc devolvit totam cauſam in connexis, quando ſententiæ in uno capitulo parit exceptionem erit judicatæ in alio.*

24 *Appellationi limitatæ quatenus contra, erit omnino deferendum in cæteris capitulis connexis, licet non appellatis, aliàs vim fieri declarabitur.*

Quæ doctrina procedit etiam in via executiva, ibid.

45 *Appellatione limitata quatenus contra, in articulis connexis poteſt adverſarius ſe juvare & ejus virtute Regem adire, ne in connexis non appellatis judex exequatur.*

46 *Geſta à judice à quo tangentia articulum à quo eſt appellatum, ut attentata ſunt omnia revocanda.*

47 *Inhibitio à ſuperiore emanata vigore appellationis limitatæ an judicem afficiat, ne ultra procedat in cæteris articulis ſeparatis, à quibus non eſt appellatum remiſſivè.*

48 *Appellationis, ſi & quatenus contra, effectus, remiſſivè.*

49 *Appellante utraque parte ab eadem ſententia quatenus contra, quis judex de cauſa poſſit cognoſcere, & an diverſi pro ſingulis appellationibus queant impetrari, remiſſivè.*

50 *Appellans quatenus contra altera parte non appellante, an & quando poſſit ſuæ appellationi renuntiare, ſive in articulis connexis, ſive ſeparatis; ſive intra terminum, ſive extra illum, remiſſivè.*

51 *Appellatio ab interlocutoria an & quando devolvat totam cauſam tam in articulis connexis, quàm ſeparatis, remiſſivè.*

SÆpè dubitari contingit: an ſententia pro aliquo in parte & pro parte contra ipſum lata, à quo ſolus appellavit in quantum contra ſe faciebat, & in quantum pro ſe illam acceptando, eſſet pro illa parte vel tota, ſeu in totum per ipſam appellationem ſuſpenſam: ita ut non poſſit pro alia parte acceptata executioni demendari, quia ſi utraque pars appellaſſet, non eſſet dubium, quòd tota ſuſpenſa fuiſſet, ſed quando unus tantùm appellat, quæſtio eſt, & difficultas noſtra.

1 Quam ut facilè queas evitare, duos diſtingue caſus, nam aut appellatur à ſententia continente diverſa, & ſeparata capitula, aut continente unum, duo, plurave connexa. In primo caſu, quando unus ſolus provocavit ab ea parte ſententiæ, quæ contra eum facit, & fit capitulum ſeparatum, cætera vero ſententiæ pariter ſeparata conſentiens, quoad hæc capitula ſeparata à quibus neutra pars provocat, tranſit in rem judicatam, contra alium, qui non appellavit gl. celebris *in l. ampliorem, verbo judicatis, C. de app.* Bal. *ibi in 2. col.* tex. *in c. Raynut. & Raynal. de teſt.* facit etiam text. & ibi gl. 2. *in c. ſignificaverunt de except.* Fel. *in c. 2. col. 2. verſ. 2. lim. de mutuis petit. & in c. cum Joan.* ubi Abb. *de fide inſtrum. n. 20. & in d. c. ſignificaverunt n. 3.* poſt Bar. Bal. Imol. Ab. & Butr. *locis per eum allegatis*, optimè & latiſſimè per Philip. Franc. *in c. ſi duobus, poſt pr. verſ. circa tertium caſum & n. 8. de app.* Ozaſc. *dec. Ped. dec. 142. n. 27.* Faber & Salic. *in d. l. ampliorem*, Bar. *conſ. 150.* & per eos Parlad. *lib. 2. rerum quoti. c. ſi. 5. p.* §. 12. *n. 6.*

2 Et quod à ſententia continente diverſa capitula ſeparata, pars una appellet limitatè quatenus contra, illa appellatio valeat pro illa parte & capitulo limitato, & pro reliqua parte & capitulo, in quo non eſt appellatum, ſententia tranſeat in rem judicatam; tenet ſequutus Philip. Franc. *in d. c. ſi duobus n. 8. 9. & 10.* Scac. *de app. q. 17. lim. 21. ſub. n. 19.* & iterum *q. 10. n. 7.* ubi quod 3 hoc caſu eſt neceſſe, ut utraque pars appellet, alias ſententia tranſiret in rem judicatam contra non appellantem, Franc. *in d. c. ſi duobus n. 6. verſic. circa tertium, & n. 11.* & ibidem Card. Alex. *ſub. n. 11. verſ. aut pars in ſi. & verſ. aut ſententia*, Card. Tuſc. *pract. concl. tom. 1. litera A, concl. 366. n. 1. &. 6. & per totam concl.*

4 Et ratio hujus eſt, quoniam ſententia, quæ continet diverſa capitula, & ſeparata, tot ſunt ſententiæ quot ſunt capitula ſeparata, *l. quædam mulier ff. familiæ erciſ. Carmelia Pia ff. de jure patron. l. etiam §. ex cauſa, ff. de minor.* gl. *in verb. eadem in c. 2. de ordine cognitio.* Barbat. *conſ. 70. col. penult. in fin. verſ. & ideò dicimus lib. 1.* Pariſ. poſt alios *in conſil. 66. videtur lib. 1.* Cæſar. Contar. *in l.*

unic. lim. 1. *n.* 38. *C. si de momen. poss.* Philip. Franc. *in d. c. si duob. n.* 8. *versic. secundo quæritur de app.* Papiens. *in praxi in form. appel. à sent. diffinit. in gl. occasione cujusdam sub in* 4. *fol.* 408. Scac. *de app. q.* 17. *lim.* 21. *sub. n.* 191. *& q.* 10. *sub. n.* 7. & ipse post Rotæ decisionem *in l.* 1. *causarum civil. & crim. c.* 7. *n.* 706. Card. Tusc. *pract. concl. litera S, concl.* 164. *per totam*, & vide eundem. 1. *tom. litera A, concl.* 366.

5 Et quando utraque pars gravatur in eadem sententia, utraque pars tenetur appellare, ab eo capitulo sententiæ illi gravante, & quòd contra se facit, text. *in c. quod consultationem, de sent. & re judic.* text. *in d. c. Raynut.* & *in d.c.Raynal. de testam. l.*1.*C. si sæpius in integr.* 6 *restit. postul.* ibi, appellare enim debuistis, si sententia vobis displicebat, *&c. l. ab eo, C. quando & quando judex:* & utraque appellatio limitatè interposita, ab 7 ea parte sententiæ, quæ contra appellantem facit, suos de per se operatur effectus, ut latè prosequitur Philip. Franc. *in d. c. si duob. versic. secundò quæritur*, 8 & sic contra partem non appellantem à suo gravamine, & in alterius favorem lata sententia transit in rem judicatam, quemadmodum si à neutra provocatum fuerit, in totum transiret, quia ab una parte, ab unoque gravamine separato appellatio emissa, cætera capitula diversa non devolvit, quam rationem omnes supradicti reddunt, adeò ut pars sententiæ translatæ in rem judic. executionem expectet *l. post rem judicatam, cum vulgaribus, ff. de re judic.*

9 Quapropter dicunt elegánter Cyr. Bald. & Salic. *in l. fi C. quando prov. non est necess*, Joan. Fab.Bal. & Salic. *in d. l. ampliorem*, quos referens sequitur etiam Nicol. Boër. *dec.* 73. *num....* quòd si super articulo separato aliquis credit se gravatum, appellat; quæ appellatio, cùm in aliis sententiæ articulis diversis, in quibus per adversarium aliàs non fuit interposita; illa non devolvit, nec suspendit jurisdictionem judicis, quominus ad illorum executionem queat pervenire; idem dicit Card. *in rubr. ut lite pend.* quòd in non appellatis capitulis procedit executio Paul. Castr. *cons.* 270. incipit *viso puncto suprascripto vol. anti.*

10 Et ratio est, quoniam appellatio interposita super uno articulo separato non suspendit jurisdictionem judicis à quo, in aliis articulis separatis, nec eam devolvit quemadmodum proposita in una causa diversa, in alia diversa suspendere non potest, *c. ad hæc el* 2. *de app.* gl. *in c. Rom. §. cum verò de app. in* 6. Abb. *in c. super eo el* 1. *de app.* ubi Franc. *col.* 3. & idem *in c. præterea el* 1. *in* 2. *nota, in c. proposuit, in pr. de app.* unde supposito quod non suspendatur jurisdictio in capitulis diversis non appellatis, in illis rectè procedit executio pendente etiam appellatione ab alio, aliisve capitulis separatis sententiæ, nec ullatenus suspenditur, *l. fi.* ubi DD. *Cod. quando provocare non est necesse*, & pro singulari notat Corset. *in sing. in verbo appel.* incipit *regula est, versic. limita quintò.* Décius *in cons.* 33. *viso col.* 3. *vers. secus esse videtur.* Rom. *dec.* 31. *aliàs* 193. *si ab excom. de app. in novis, in fi.* Socin. *cons.* 45. *visa sub n.* 5. *versic. quib. suppositis lib.* 1. ubi etiam vult, quod per appellationem, de qua ibi, non sit sus-11 pensa jurisdictio, quoad ea, quæ non sunt in appellatione deducta, nec quoad personas in appellatione non comprehensas; & quod propterea gesta his casibus, non sint tanquam attentata revocanda, tradit etiam copiosè & eleganter Paris. *cons.* 66. *videtur lib.* 1. Joan. Monach. *in rubr. ut lite pend. in* 6. Æguid. Bellam. *in cons.* 18. 12 incipit *ecce quod facta col.* 1. *vers. tene contrarium*, ubi inter cætera movetur de arbitrio, qui per pronuntiationem in una causa, seu articulo, non perdit jurisdictionem in alia causa, seu articulo, *l. quilibet §. si de plurib. l. quod tamen ff. de arbitr.*

13 Hinc & ex protinus dicendis evidenter apparet nostræ difficultatis resolutio, ut judex Ecclesiasticus nullo modo vim faciet exequendo illa capitula separata, à quibus altera pars, in cujus præjudicium pronuntiata, sunt, non appellavit, & adversarius consentit, appellans simul ab eo, quod contra se fertur, etiam hac appellatione pendente, cùm illa transeant in rem judicatam, nec suspensa sit judicis à quo jurisdictio, in hoc casu supremum tribunal aditum per viam violentiæ, ita 14 declarabit, vim non fieri, vel potiùs, & propriùs decretum erit, ut causa non venit per ordinem debitum solitumque; hoc est, *que no viene por la orden y se remite al juez*, &c. quod verum est quando ipse conque- 15 rens vult se juvare appellatione adversarii limitata, & ejus virtute ad supremum tribunal confugit pro tollenda violentia, quæ nulla adest hoc casu; quo decreti genere semper est utendum, quoties deficit appellatio quoniam in hujusmodi executione non datur attenta- 16 tum, quod ultra superiùs dicta probatur; etenim deficit appellatio ab ipsis gravaminibus, seu capitulis separatis de quorum executione tractatur, imò expressè adversarius eis præstitit consensum, & etiam tacitè per partem non appellantem, juxta jura vulgaria, quia appellationis defectus attentata excludunt, *c. non solum, de app. lib. 6. l. & 1. tit. toto ff. nihil novari appel pend.* nec 17 tribunalia possiunt vim fieri non deferendo appellationi declarare, cùm appellatio non adsit, in qua tota violentiæ cognitio, & fundamentum consistit ex juribus & legibus Regiis, iisve aliis, quæ latè diximus suprà 1. *p. c.* 1. *& c.* 2. *à n.* 64. & ut dicit Lanc. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim. n.* 28. quòd delatio præsupponit appellationem, 18 tanquam subjectum necessarium, cui deferri possit, ubi illud probat, quòd delatio apppellationis ab articulis separatis non suspendat jurisdictionem in aliis articulis separatis.

Deinde, quia non potest se juvare appellatione per 19 aliarum interposita ab eo separato articulo, qui contra se facit, cæteros consentientem, & sic appellatio limitata ad illum, pro illo tantùm valet, & in cæteris transit sententia in rem judicatam, juxta supradicta 20 quia appellatio limitata limitatum debere effectum producere, dicunt arg. *l. in agris, ff. de acquir. rerum domi. de cætero de sent. excomm. & c. ea noscitur, eod. titul.* Panorm. *in c. si duobus, in fi.* ubi etiam exactè optimèque P. Philip. Francum *vers. secundò limita, de mutuis petit. & in c. cum Joan. de fide instrum. nu.* 20. ubi alios allegat, sequitur Ozascus *dec. Pedem. dec.* 141. *n.* 25. dicentes, quòd cùm isthæc ita limitata appellatio limitatum effectum producat, altera pars, quæ non appellavit ab aliis articulis separatis, illam gravantibus, illam non juvat nec prodest.

Nam sic excluditur appellatus, ne posset adhærere 21 & uti appellatione appellantis; in capitulis facientibus contra ipsum appellatum; hocque utilis redditur hæc praxis appellandi quatenus contra Abb. *in c. cum Joan. sub n.* 17. Imol. *col.* 8. *vers. sed fortè istud dictum, de fide instrum* Fel. *in c. significarunt, lim.* 2. *n.* 3. *de except.* Vestr. *in prax. lib.* 7. *c.* 3. *sub n.* 29. *vers. amplius. quia, & n.* 30. *fol.* 203. Lucas Pæt. *in pract. capitol. lib.* 5. *c.* 1. *n.* 19. *vers. quòd si fortè, & n.* 20. *&* 21. & Marquef. Scacc. *de app. q.* 17. *limit.* 21. *n.* 19. *&* 20. Cæsar. Contard. *in l. unica, q.* 22. *sub. n.* 5. *vers. quibus, & n.* 6. 7. *C. si de mom. poss.* Achil. de Grass. *dec.* 8. *appellaverat, de app. fol.* 207. *& dec.* 1. *aliàs* 22. *appellationi eodem tit. fol.* 104. Papiens. *in prax. forma app. à sent. diffic. in gl. occasione cujusdam, sub n.* 4. *fol.* 408. Et esse communem opinionem, testatur & sequitur Scac. *ubi proximè, q.* 10. *sub n.* 8. qui omnes etiam probant, quòd hujusmodi limitatæ appellationis quatenus contra, virtute non devolvitur causa ad superiorem, nisi in capitibus, à quibus est appellatum.

Facit etiam illud elegans dictum, latè & eleganter 22 deductum per Augustinum Beroium *in consil.* 113. *viso numero* 4. *& per tot. lib.* 3. quòd appellatione hujusmodi, pendente ab una parte limitatim executio

ut

ut in alio articulo diverso non appellato, non inducit attentatum quia appellatio est in una causa, executio verò in alia causa. Sequitur Lancel. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. lim. 2. & eodem c. 12. lim. 44.* ubi dicit quòd
23 appellatione interposita per unum in parte, & partibus, quatenus contra eum facientibus, ut si is, qui non appellavit, nec causam commisit, prætendat, aliquid pendente dicta appellatione adversarii fuisse attentatum, & instet pro revocatione; non sit audiendus, quia non potest dari revocatio, nisi detur appellatio, nec ille juvatur ex dicta appellatione limitatæ interjecta per adversarium ab eo, quod contra se faciebat ex Philip. Franco *ubi suprà*, cujus authoritate ità fuisse aliàs tentum in una Venetiarum Monasterii 24. Februarii 1584. coram Novaca, quæ est decisio inter recollectas per Puteum 14. incipit *commiss. sub rubr. de appell.* & sequutus Lancel. idem, licèt obiter, tenet Scaccia *tractat. de appell. q. 17. lim. 21. sub n. 23. ante medium*, & quòd sententia continens diversa capitula, si quoad quædam est appellatum, quoad alia transeat in rem judicatam, ita ut possit exequi quoad rem judicatam, tenet Cardinal. Tusc. *pract. concl. tom. 1. litera*
24 *A. concl. 366. num. 6.* ac propterea cum deficiat isto casu appellatio, & id evidenter ex eorum actorum inspectione appareat, potiùs & propriùs decretum erit concedendum in supremo tribunali, adito, per hanc viam recursus, & violentiæ, scilicet, non venire causam per ordinem debitum solitumque, ut similibus casibus, quibus deficit appellatio, declarari assolet, cùm sit causa finalis, & materialis, ac fundamentum etiam, ipsa appellatio, quia ista diversitas, & separatio causarum, & articulorum præsupponit necessariò, quòd in una causa, seu articulo sit interposita appellatio, in alio verò non, ut optimè colligitur ex Parisio *cons. 66. videtur, lib. 1.*

25 Attamen cùm ipsa pars quæ intra terminum ad appellandum à prædictis gravaminibus, & capitulis separatis, de quorum executione tractat judex, non provocavit, id tandem facere memor sit ab eorum executione; audiendus non est, nec tali appellationi deferendum, quoniam cum à sententia translata in rem judicatam non liceat appellari, ita nec ab ejus executione, *l. ab executore, ff. de appell. ab executione C. quorum appell. non recip. l. quoniam judices, C. de appell.* de quo latè suprà diximus *2. p. c. 3. à princ. &*
26 *infrà 4. p. c. 1. & c. 3.* nec tunc etiam hoc casu appellationi denegans delationem, judex violentiam commisisse, apparet, ac ideo si pars vigore hujusmodi appellationis à se interpositæ à judice procedente, & exequente articulum separatum translatum in rem judicatam ad senatum confugiens, decretum reportabit negativum, nempe, vim nullam committere judicem, eique causam iterum remittendam.

27 Et horum argumento resolvit Parlador. *lib. 2. rerum quoti. c. fi. 5. p. §. 12. n. 6.* circa vias executivas, quòd sententia lata partim pro creditore petente executionem virtute alicujus instrumenti guarentigiati, puta; partim verò adversus reum, appellat igitur creditor quatenus adversus se facit dicta sententia, quatenus vero pro se facit consentiens, ut judicatis pareatur, petit; qui quidem omnimodo audiendus est, ex ipso Parladorio; dicta sententia diversa contineat capitula; in iis quæ pro actore creditore faciunt, executioni mandanda sit, aliquorum ex authoritatibus allegatis supe-
28 riùs motus. Et illud specialissimum adverte in viis executivis, ut cùm sententiæ executioni locum esse declaratur, non obstante appellatione ab ea per debitorem interjecta, fit executioni demandata, præfata Parladorii doctrina locum adhuc habebit, etiamsi debitor pariter appellaverit ab ipsa sententia, quatenus contra se facit differentiam judiciorum ordinariorum admittentium appellationem, nec executionem postulantium, nisi priùs transeant in rem judicatam, in quibus si utra-

que pars appellat ab eis capitulis adversus eam facientibus, totius sententiæ effectus suspenditur, & tota causa ad superiorem devolvitur, prout loquuntur Doctores hucusque allegati, at in viis exequutivis, cùm etiam si sententia non transeat in rem judicatam, nec id expectetur ad eam exequendam, nec appellatio etiam à tota sententia emissa, illius effectum suspendat, pariter & eodem modo nec appellatio per creditorem ab articulo separato, ac ideo sive creditor dumtaxat provocet, ab hujusmodi sententia, quatenus contra se facit, sive etiam debitor ex eadem causa: mandari debet executioni sententia pro illa parte, & capitulis, à quibus debitor appellat, cùm in favorem actoris lata sit, & hoc advertit etiam Parlador. *ubi suprà*, licèt non declaret ita, sed loquatur aliquatenus sub verborum confusione, & inter dentes. Et ex eadem ratione 29
idem intelligo, & extendo ad alia judicia sui natura inappellabilia scilicet privilegiata, & executionem merentia, ut in sententia alimentorum, & similibus, & hoc casu, cùm scilicet adest utriusque partis appellatio interjectæ per debitorem, seu aliàs reum, deferendum non est, nec in tribunali adito per viam violentiæ, declarabitur, non venire per ordinem solitum, cùm adsit appellatio: sed directo primum genus violentiæ, puta, vim non fieri, concedetur.

Eo & hucusque directa corrobora, quoniam separa- 30
torum separata est ratio, nullaque conjunctio *l. si maritus 1. C. de donatione inter vir. & uxor. c. inquisitioni, de appell.* text. *in c. Reynal. de testam.* ne separatis, & 31
diversis sit latio *l. Papinianus exuli. ff. de minorib. cum similib.* & illa dicuntur inter se diversa, quæ diver- 32
sitate factorum separationem recipiunt, ut post Bar. & Bald. *in l. 1. Cod. si unus ex pluribus appell.* Bar. *in l. Aurelius §. idem quæsiit, in fi. ff. de liberal. legat.* Rom. *in caus. 300. in casu proposito in fin.* Felin. *in c. significaverunt, col. 5. sub num. 9. vers. præterea non video, de excep.* & facit text. *in l. ampliorem in princ.* & ibi Bal. & Salic. *Cod. de appell. l. etiam 1. §. 1. ff. de minor. l. quædam mulier. in fi.* & ibi Floria de sancto Petr. *ff. familiæ erciscund.* latè Boer. *dec. 73. num. 4.* Alexand. *in cons. 89. diligenter num. 10. lib. 1.* dicit, ea dixi, quæ non habent in aliquo impugnare, aut impedire negotium principale, Philipp. Franc. *in c. super eo el 1. de appell. in princip.* illud constituentes 33
exemplum, si contra libellum actores apponatur exceptio, quæ concernat moderationem sententiæ ferendæ, ut puta, si non neget, eum esse debitorem, sed dicat, se non teneri, nisi in quantum facere potest; quia si à non admissione hujus exceptionis appellatur, appellatio dicitur esse in causa separata. Alia etiam elegantia 34
exempla constituit idem Philip. Franc. *in d. c. super eo*, quod sequutus à Lanc. Rober. *de attent. 2. p. c. 12. lim. 2. n. 7. & seqq.* ut scilicet, si sit rejecta exceptio compensationis, & à rejectione appelletur; nam potest nihilominus procedi in causa principali, vel hæres opponat exceptionem inventarii, vel maritus, seu donator exceptionem, ne conveniantur, ultra quàm facere possint, vel appelletur à condemnatione expensarum in aliquo articulo ratione contumaciæ.

Et in similibus casibus, si ob rejectionem appelletur, 35
potest nihilominus procedi in causa principali, cùm his casibus appellationes interpositæ non contradicant, nec directo impugnent sententias, in causa principali ferendas, pariter potest procedi in principali non obstante appellatione tanquam interposita in causa separata, ex eisdem Doctoribus.

Cujus etiam est farinæ, quod in proposito dicit ipse 36
Philip. Franc. *in d. c. super eo quod de appel. colum. fi. vers. quartus & ultimus casus est*, quòd si coram uno judice penderet causa conventionis, & appellatio interposita in causa conventionis non devolveret, nec suspenderet jurisdictionem in causa reconventionis, sed remaneat cognoscenda coram judice à quo; ut isto casu

contingat, quod cauſa conventionis, & reconventionis debeant, coram diverſis judicibus agitari, & diverſis ſententiis terminari, ſecundùm Innocent. *in c. cùm nobis olim, de electio.* Abb. *in d. c. ſuper eo quod*, & plenius Doctores *in c. 1. de mutuis petitio.* vide etiam nonnulla alia exempla per eoſdem Doctores ſuperius adductos.

37 Et iſthanc doctrinam hucuſque à nobis propoſitam, & fundatam, limitare voluit, ut minimè procedat in appellatione interjecta à ſententia lata per judicem delegatum, quoniam illa emiſſa in una cauſa, ſuſpendit jurisdictionem, etiam in aliis cauſis, licèt ſecus ſit in ordinario; gl. *in verbo ad tempus, in c. paſtoralis, de appell.* per quam ita tenuere Domini de Rot. *in dec. 25. alias* 163. *nota quod ubi, de appell. in antiq.* contra latè inſurgit eam reprobans Philipp. Franc. Gem. relati & ſequuti per Lancel. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. d. lim. 2. à n.* 32. ubi etiam alias limitationes ponit & illas reputat veras.

38 Circa ſecundum caſum ſeu diſtinctionis membrum, ſuprà in initio hujus capituli appoſitum, quándo ſcilicet appellatur à ſententia continente unum tantùm, duo, plurave capitula connexa, & conjuncta, quæ tunc dicuntur illa, quæ ex continentia factorum ſeparationem non recipiant, *ad l. 1. C. ſi unus ex plur. appell.* cum aliis allegatis per Boerium ſeu mavis Signoro. de Homodeis *inter conſilia Boerii in conſ. 7. per totum*, & Felin. *in cap. ſignificaverunt de except.* Æmilian. *in conſ. 7. cùm ſatis, n.* 12. & ſimiliter Moder. *in annot. ad Aiguid. num.* 145. poſt Innocent. *in c. cum interloq. penult. & fi. de re judic.* optimè etiam Boer. *in dec. 63. num.* 4. latè & elegantèr declarat Menoch. *in tract. de*
39 *arbit. jud. lib. 2. cent. 1. caſu 55. per totam*, ubi, quæ dicantur connexa, & quæ dicantur ſeparata. Cardin. Tuſc. *pract. concl. tom. 1. lit. A. concl. 266. per totam*, præcipuè *à n.* 4. Fulvius Pacian. *tr. de probat. lib. 1. c. 26. n.* 40. & 94. Sigiſmund. Scac. *lib. 1. cauſarum civ. & crim. c. 11. n.* 362. *cum pluribus ſeqq.*

40 Igitur quando appellatur à ſententia continente unum capitulum, vel plura tamen connexa, etiam ſi ab uno duntaxat interponatur appellatio, ſuſpendit, & devolvit jurisdictionem ad ſuperiorem ſuper cæteris articulis, ſeu capitulis conjunctis, ita ut judex inferior illa alia, à quibus provocatum non fuit ab altera
41 parte, executioni mandare non poterit. Sed appellatione illa limitata, etiam à proponente quatenus contra, duntaxat, poteſt adverſarius, qui non provocavit, uti, neque illa juvare atque tueri, & judex ſuperior poteſt ſuper toto negotio, & ſententia cognoſcendo, mutare, alterare, ſeu annullare, & ea facere, quæ ſibi juſta videbuntur, cùm alios articulos non appellatos, connexos tamen devolvat appellatio, quia non tranſierunt in rem judicatam ſtante appellatione ab uno conjuncto, ità voluerunt B. *conſ. 150. exordien. cum prædicta examinarem*, Jacob. de Ga. & Joann. Fab. Bald. & Salicet. *in l. ampliorem, Cod. de appell.* & ibi Alexand. *in addition. ad B.* & idem Bal. *in l. fin. Cod. quando provocare non eſt neceſſe. verſ. quæro de tali caſu*, & ibi Salicet. & Alberi. *in l. 1. verſ. item ſi aliquis velit appellare, eodem tit.* Barb. *in c. Raynut. de teſtam.* Anton. de Butr. *in c. cum Joan. in ultim. q.* & ibi Abb. Sicul. Joan. de Imol. & Felin. *verſ. in text. ibi infirmantes*, Rot. *dec.* 378. cùm hoc caſu appellatio ſit communis *l. ampliorem C. de appell.* Ozaſc. *dec. Pedemont. in dec.* 142 *num.* 27. optimè & eleganter per Boerium *dec. 73. numer. 6.* ubi reddit rationem, quiâ connexa reputantur unum, & idem individuum ratione connexitatis, ut etiam dicit Ill. *in conſ.* 187. incipit *circa*
42 *primum col. 7. v. 9. fallit lib. 1.* & reddit etiam exemplum ipſe Boerius, quòd ſi quis petierit fundum, & in ſententia fuerit ſibi medietas fundi adjudicata, & pro alia dimidia reus fuerit abſolutus, & ab hac ſententia quatenus contra ſe faciebat, ipſe actor provocaverit, quòd hujuſmodi appellatio totam cauſam ſuſpendit, & devolvit, in tantum ut nec pro illa parte in qua non appellavit, ſententia poteſt mandari executioni, & per Dinum *conſ. 76. quæſtio talis eſt*, tenet Cardin. Tuſc. *pract. concl. tom. 1. litera A, concl.* 365. *à n. 7. & n.* 3. latè Scaccia *de appel. q. 17. lim. 21. num.* 25. ubi plura exempla, *& n.* 31. Phil. Franc. *in c. ſi duobus col. 4. n. 7. verſ. ſed quæritur primo, de app.* Felin. *in c. ſignificaverunt* 11. *ſub n. 5. verſ. adverte etiam, de except.* Veſtr. *in prax. lib. 7. c. 3. n.* 39. Joan. And. *in addit. ad Spec. tit. de appell. §. 1. col. ſi. verſ. ſed pone nu.* 13. Ant. de Butr. *in d. c. ſi duobus n. 6. in fi.* quem ibidem referunt Abb. *in fi. n.* 20. & Franc. *ſub n. 4. verſ. ſecundo hoc fuit ſtatutum*, optimè etiam Decius *ibi nu.* 55. Hier. Gabr. *conſ. 38. ſententia lata n. 1. & ſeq. lib. 1.* Lancel. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. lim. 2. n.* 25. *&* 26. & ita intelligi debet Marqueſ. *de app. 1. p. c. 28. n.* 49. dum indiſtinctè & ſimpliciter aſſerit, quòd appellatio quatenus contra, devolvit totam cauſam, tam in parte dimidia, qua ſuccubuit, quàm in parte ſibi favorabili maximè quia in compropriorem allegat B. Boerium & Lancel. *locis nuper citatis*, juxta quos intelligendus eſt præciſè.

Et iſtam noſtram doctrinam declarandam eſſe, ut 43 procedat, quando talis eſt connexitas, ut ſententia in uno capitulo lata pariat exceptionem rei judicatæ in alio docuerunt Bal. *in c. 1. circa fin. de contrav. feud.* apud patres terminos: Decius *conſ. 33. ſub num. 4. col. 3. verſ. & ad hoc bene facit. lib. 1.* poſt Avant. *conſ. 99.* & ſenſit idem Decius *in cap. ad hæc poſt princ. de appellation.* facit Rota *in dec. 1. aliàs* 138. *ſi appelletur de offic. delegat. in novis, & dec.* 65. *aliàs* 451. *ſi appelletur, de appellation. in novis*, ſuper quos latè examinantem vide Lancelot. *de attent. 2. part. cap. 12. n. 8. & ſeqq.*

Igitur cùm per hanc appellationem ab una parte, 44 unoque tantum articulo connexo interpoſita, ſuſpendat jurisdictionem judicis à quo ne ulteriùs ad executionem cæterorum articulorum valeat procedere, imò ea appellatione etiam altera pars non appellans poteſt ſe juvare, & ſibi prodeſt, judex illi appellationi in totum, hoc eſt, reſpectu aliorum capitulorum connexorum deferre, omnimodo teneatur, ut ultra ſupradictos, etiam poſt alios loquens in viis executivis, ita dicit elegantèr Parlador. *lib. 2. rerum quotid. c. fi. p. §. 12. ſub n. 6.* ſequitur ut in tribunali per viam recurſus, & 45 violentiæ adito, neceſſariò declarandum vim facere judicem, non deferendo appellationi, quæ realiter adeſt (cùm ea ſe juvare poteſt adverſarius) reponatque omnia poſtmodum attentata.

Pro quo etiam facit, quod Achill. de Graſſ. *deciſ.* 30. 46 *attent. ſub. rubr. de attent.* cui concordat alia ejuſdem 31. incipit *attent. eod. tit.* Rota *deciſ.* 31. *alias* 163. *ſi ab excommunicatione, de app. in noviſſ.* Mill. *in repert. verb. appellans à ſententia excommunicationis.* Philip. Franc. *in c. ad hæc, el 1. n. 1. nota de app.* Lanc. *de attent. p. 2. c. 2. lim. 12. n. 23. & ſeqq.* dicant, quòd illa omnia quæ judex inferior fecerit tangentia articulum, à quo eſt appellatum, ſunt innovata, & attentata & ut talia revocanda, & multa alia circa hanc materiam, ubi de pluribus quæſtionibus conſule Philip. Franc. *in d. c. ſuper eo quod & in c. ſi duobus, & in c. ad hæc, el 1. de app.* & etiam Lanc. Robert. *de attent. d. lim. 2.* ubi multa, 47 & præcipuè ibi latè videbis examinata: an inhibitio emanata à ſuperiore vigore appellationis emiſſæ ab una tantùm parte reſpectu unius articuli ſeparati: an afficiat, & ſuſpendat jurisdictionem judicis à quo, ne ultrà procedat ad executionem cæterorum articulorum ſeparatorum, quando ſcilicet ipſa inhibitio expedita fuit ſuper omnibus articulis, licet pro uno tantùm fuerit appellatio interjecta.

Et de pluribus effectibus hujuſmodi appellationis, 48 ſi & quatenus contra, an in articulis ſeparatis, ſeu connexis ab utraque parte interpoſita, ſeparatim tamen, quia

quia de causa possit cognoscere, & an de utraque appellatione, an diversi judices impetrari possint pro singulis appellationibus, vide latè Scacciam post alios *in tract. de appell. q.* 10. *art.* 3. *à n.* 10. *cum seqq. fol.* 113.

49 Et an & quando appellans quatenus contra altera parte non appellante, possit suæ appellationi renuntiare in præjudicium alterius, tam in articulis connexis, quàm
50 in separatis, tam intra terminum decem dierum, quàm extra illum, vide exactè, & distinctè per Scac. *de app. q.* 17. *lim.* 2. *à n.* 99. *cum seqq. & sup. à n.* 95. *cum seqq.*

51 Et an, quando appellatio ab interlocutoria devolvat totam causam tam in articulis connexis, quàm in separatis, vide latè per eundem Scacciam *q.* 17. *limit.* 47. *memb.* 2. *à n.* 1. *fol.* 511. quæ mei non est tractare, sed remmittere tantùm.

CAPUT XVI.

Tertiæ appellationi per aliquem emissæ à sententia, seu articulo causæ, aut etiam à tribus conformibus, an & quando judex Ecclesiasticus non deferens, vim faciat.

SUMMARIUM.

1 *Appellari tertiò non potest in quacumque causa.*
2 *Sententiarum trium conformitas impedit ulterius appellare, sive sint interlocutoriæ diffinitivæ.*
3 *In quolibet causæ articulo, seu gravamine diverso, bis poterit gravatus provocare, non ampliùs.*
4 *Jura plura canonica interpretantur genericè disponentia, toties quem posse appellare, quoties sit gravatus.*
5 *Millies gravatus in una causa, totidem poterit bis à singulis gravaminibus appellare.*
6 *Tres sententias quia contra se reportavit super aliquo articulo seu gravamine etiam diffininitivas, debet judicatis acquiescere, quia contra illum præsumptio juris est.*
7 *Quælibet pars potest ab eodem articulo is provocare, ita ut super eodem quinque ferri possent sententiæ.*
8 *Quod contingere potest, sive appellationes & sententiæ sint alternatim, sive successivè, sive interpolatim latæ.*
9 & 21 *Exemplificatur.*
10 L. unica C. ne liceat tertio provocare, *ponderatur & interpretatur.*
11 L. 25. tit. 23. p. *verba referuntur.*
12 *A sententiis quæ juris dispositione non transeant in rem judicatam, appellari tertio non potest.*
13 *Desertio tollit appellationem etiam in actibus extrajudicialibus & aliis, quæ non transeunt in rem judicatam.*
14 *Deferens appellationem ab actu extrajudicali, auditur per viam querelæ & recursus, non tamen appellationis.*
15 *A sententia quæ non transit in rem judicatam, non auditur quis appellans post decem dies, licèt alio remedio non excludatur.*
16 *A sententiis interpolatim aut alternatim latis, quæ sit executioni mittenda, & in cujus partis favorem. Variæ Doctorum assertiones in hoc articulo, ibid.*
17 *Errore lapsos esse Doctores in hoc articulo clarè monstratur.*
18 *Quatuor appellationes licèt ab eodem articulo dentur, non tamen possunt requiri sex sententiæ.*
19 *Sententiæ tres conformes in quolibet articulo exequuntur: non obstante qualibet exceptione etiam nullitatis.*
20 & 24 *Tres conformes sententias aliquo pro se obtinente, impossibile est, ut altera par alias tres habere possit in eodem articulo.*
21 *Varia redduntur exempla sive sententia ferantur alternatim, sive interpolatim, sive successivè, pro aliquo.*
22 Clem. 1. de sent. & re jud. *ut locum habeat, sufficit tres obtinere sententias sive successivè, sive interpolatim, aut alternatim.*
23 *Quia tunc generaliter in omnibus casibus tertiò provocari non potest.*
24 *Sententias tres conformes pro una parte dare non possimus, quin ab alia non demus duas appellationes præcedentes.*
26 *Conformes sententiæ dicuntur quæ conveniunt in qualitate & substantia.*
26 *Conformitas datur ubi adest identitas rei, causæ, & personarum; sive verè, sive interpretativè.*
27 *Sententia præjudicat ei qui verè vel repræsentativè eadem est persona.*
28 *Res judicata dicitur ubi concurrit identitatis rei, causæ, & personarum.*
29 *Sententiæ in quo difformes dicantur.*
30 & 32 *Sententia alias duas confirmans cum aliquo novo gravamine seu adatiamento, quod aliis non adsit, recipit appellationem, licèt in quo sit conformis exequatur hæc appellatione pendente, ubi declaratur.*
31 *Et tunc sententia quæ pro una parte est appellabilis, & pro alia inappellabilis, judicatur dividua.*
33 *Appellatio si aliquo casu sit permissa ubi tertio provocare non potest, non impedit trium conformium executionem nec causat attentatum.*
33 *Sententia tertia aliquid de novo aliis addens, de quo fit actum in cæteris instantiis, tacitè aut expressè non dicitur prima super additamento, sed ultima.*
34 *Appellationis prohibitio & permissio concurrens circa ejusdem sententiæ diversa & separata, unaquæque qualitas operatur in suo subjecto.*
35 *Ab expensarum petitarum condemnatione in ultima sententia, quarum nulla mentio facta est in cæteris instantiis, tanquam à novo gravamine licet appellare.*
36 *Expensarum petitarum omissa condemnatio in sententia non intelligitur condemnatus in illis absolutus.*
37 *Victor in principali non potest appellare ab omissa condemnatione expensarum, si adversarius victus à principali sententia appellavit, & de ratione.*
38 *Victor potest ab expensarum omissa condemnat. appellare, quando victus à sentent. princip. non provocavit.*
39 *Et idem est quando victus appellavit limitatè quatenus contra.*
40 *Et quid quando victus simpliciter à sententia appellavit, appellationem non prosequitur, remissivè.*
41 *Supradicta procedunt, in expensis petitis officio judicis mercenario duntaxat.*
42 *Expensas jure actionis debitas & in condemnatione omissas potest victor denuo petere, etiam sententia super principali transacta in rem judicatam. Redduntur exempla, ibidem.*
43 *Reservatio jurium facta in ultima sententia illius respectu dicitur cæteris difformis, & datur appellatio à reservatione nova.*
44 *Sententia ultima condemnans ad eamdem summam, ad quam aliæ, sub conditione tamen quatenus facto calculo tanta summa debeatur, non exequitur, quousque conditio purificetur.*
45 *Conformes non dicuntur sententiæ, si ultima lata sit non super desertione, ut in exemplis.*
46 *Tamen cum transeant duæ in rem judicatam ob desertionem, executionem merentur.*
47 *Sententia, quæ tendunt ad diversum finem, non dicuntur conformes.*
48 *Sententia diversæ in tempore dicuntur difformes, & datur exemplum.*
49 *Sententia, altera absolvens, quia non est probatum, altera observatione judicii, non sunt conformes.*
50 *Tertia sententia declarans alias duas præcedentes nullas quæ postea est revocata per aliam declarantem validas priores, an illis ista ultima dicatur conformis.*
51 *Et an tunc executio illarum sententiarum permittenda est non obstante appellatione ab hac ultima.*

52 *Tertia ſententia alias duas latas ſuper principali cauſa declarans nullas, dicitur prima reſpectu articuli nullitatis, & quarta quæ illam revocat, dicitur ſecunda, & recipit appellationem.*

55 *Quod declaratur pulchrè uſque ad.*

56 *Duabus ſententiis ſuper principali latæ conformibus, ſi à ſecunda appelletur, & ſimul de nullitate agatur, tertia ſertur illas ut nullas revocans, ſi quarta feratur priores duas conformans, illis dicitur conformis.*

57 *Quarum trium conformium ſuper principali ſit executio, licèt appellari poſſit ab ea reſpectu nullitatis.*

58 *A novo additamento ſententiæ licèt poſſit appellari, tamen ſententia exequitur in eo quod conformis eſt aliis duabus.*

59 *Sententiæ ut tanquam conformes exequantur, non eſt neceſſe, ut in toto ſint conformes, ſed in articulo conformi appellationem excludunt.*

60 & 64 *Sententiæ tres diverſæ ſummæ in minori dicuntur conformes, cui diminutio nocet, non appellat.*

61 *Sententiæ quòd dicantur conformes reſpectu majoris ſummæ ſimpliciter, qui teneant.*

62 *Minor ſummæ naturaliter ineſt majori.*

63 *Sententias tres non dici conformes reſpectu majoris ſummæ nec exequendas, qui teneant.*

64 *Verior opinio reſolvitur.*

65 *Unaquæque pars licèt tertio appellare non poſſit ab eodem articulo, tamen adverſarii appellationi rectè poteſt adhærere.*

66 *Quælibet appellatio eſt communis utrique parti etiam non appellanti.*

67 *Niſi appellatio fuerit limitata quatenus contra, &c.*

68 *De jure regio vix poſſunt dari quatuor appellationes à quolibet articulo, & quare, & quid in foro Eccleſiaſtico, ibid.*

69 *Duæ ſententiæ quando exequenda ſint vigore ſtatuti idem de illis judicandus eſt, ac de tribus conformibus.*

70 *De exceptionibus oppoſitis tribus ſententiis vel duabus conformibus juxta ſtatutum qui videndi.*

71 *Conformes quæ ſententiæ dicantur, de limitationibus & ampliationibus.*

1 SI quis in quacumque lite iterum provocaverit, non licebit ei tertiò in eadem lite ſuper eiſdem capitibus provocatione uti: verba ſunt Juſtiniani Imperatoris *in l. unica, C. ne liceat tertiò provo.* &c. quod probat & eademmet rubrica *ibi*, nec liceat in eademque cauſa tertiò provocare, &c. comprobat etiam text. *in c. directè* & text. *in c. ſi à nobis*, text *in c. ſi autem, in princ. & in §. ſi quis in quacumque* 2. *q.* 6. & eſt de jure Regio *l.* 25. *tit.* 23. *p.* 3. & ubilibet gl. & DD. & iſti paſſim alibi: data namque trium ſententiarum conformitas ſive ſit in diffinitiva ſive interlocutoria, præfata lex *diſpoſitio* procedit gl. *in clem.* 1. *verbo ſententias, de re jud.* & ibi Cayd. *in q.* 5. & Imol. *ſuper gl. in d. verb. ſententias*, & Bonif. *ſuper gl.* 6. *verſ. concludè, quod iſta clem.* ubi Barb. *in gl. v. ſententias.* Bal. *in d. l.* 1. *verſ. & nota.* Marant. *de ord. jud.* 6. *p. tit. de app. ſub n.* 268. Ant. Gabr. *lib.* 2. *concl. tit. de exec. rei jud. concl.* 1. *n.* 15. & ferè omnes infrà citandi.

2 Generale enim eſt, ut à tertia ſententia ſive definitiva, ſive interlocutoria, habente alias duas præcedentes conformes, appellatio denegetur, probant *per d. l.* 1. *gl.* Cyn. B. Bald. Salicet. & Paul. de Caſtr. *ibi* Speculator *tit. de appel. §. quoties, in prin. lib.* 2. *fol.* 193. Nicell. *tr. de concord. gl. concord.* 6. *fall.* 25. *n.* 67. *tom.* 18. *fol.* 194. Veſtr. *in prax. lib.* 7. *c.* 3. *verſ. generaliter n.* 19. Cravet. *conſ.* 183. *regul. n.* 1. Rebuff. *tract. de appel. art.* 7. *gl.* 2. *n.* 29. *verſ. decimo quinto.* Marquef. *tr. de commiſ.* 2. *p. c.* 1. *à n.* 1. *fol.* 355. *in* 2. *impreſſ. aliàs c.* 4. Teſſ. Foſſan. *dec.* 122. *tertiò provocare n.* 3. Quæ quidem legis verba præ cæteris explanabo altiùs, & indigeſtas difficultates claras reddam; præmittens ut horum jurium regula; dum dicta ab aliqua cauſa, ſeu articulo non eſſe licitum tertiò provocare, & ſic tertiam appellationem prorumpere, ſeu in ſententia diffinitiva ſive in interlocutoria, intelligenda, & declaranda ſit ut procedat in uno; eodemque articulo, & gravamine, ut ab eo non ſit bis à gravato interjecta appellatio eſt admittenda; at ſecus in diverſis articulis, & gravaminibus alicujus cauſæ, nam ſi quis in diſcurſu cujuſvis litis pluries gravetur; ſuper diverſis tamen articulis, toties poterit appellare, & duas appellationes ſucceſſivè interponere, ſuper quolibet diverſo articulo; ita notant gl. *verb. appellare in d. c. directè de appell.* & gl. 2. *in d. c. ſua nobis eod. tit.* & utrobique notant Abb. Panormit. *in d. c. directè, n.* 8. & ibi etiam Philip. Franc. *col.* 3. *in princ. verſ. in gl. in verb. appellare, & in d. c. ſua nobis.* Abb. *n.* 6. & 7. & Philip. Franc. *colum.* 3. *in princ. verſ. in gl. ſecunda, in princ. nota.* &c. Specul. *in tit. de appel. §. quoties in prin. lib.* 2. Alexand. *conſ.* 70. incipit *in cauſa & lite, vol.* 2. Decius *conſ.* 49. incipit *præſtantiſſimus Doctor. in* 1. *colum.* qui dicunt, ita eſſe intelligendum text. *in c. quoties, c. omnis oppreſſus cap. ad Romanam c. & ideò* 2. *q.* 6. quibus cavetur toties quem appellare poſſe, quoties ſit gravatus; idem probat Marant. *de ordine judicio.* 6. *p. tit. de appell. ſub n.* 269. ubi dicit quod regula d. jurium procedit, in uno, eodemque articulo, non licere tertiò appellare nam ſi aliquis millies gravaretur, in una cauſa ſuper diverſis capitibus, ſemper poteſt bis appellare ſuper unoquoque capitulo, & tam in diffinitiva, quàm interlocutoria. Et probat *d. l. unica* ibi, ſuper eiſdem capitibus. Alexand. *d. conſ.* 77. *n.* 2. *vol.* 2. Abb. *n.* 97. *vol.* 1. Marcheſ. *tr. de commiſ.* 2. *p. c.* 1. *aliàs c.* 4. *n.* 1. *fol.* 355. *in* 2. *impreſſione.* Cæſar. Barz. *in Bononienſ. deciſ.* 55. *Domini n.* 8. & reddunt omnes rationem, & Bald. *in d. l. unica in prin.* ubi Salicet. *ſub n.* 2. & ibi etiam B. quia qui tres ſententias contra ſe reportavit, unam in cauſa principali, ſeu prima inſtantia, & duas in cauſa appellationum; debet acquieſcere judicatis, nam ex quo bis appellans ſuccubuit, oritur præſumptio injuſtitiæ contra eum, ex quibus rectè deduci poteſt in noſtro caſu concluſio regulæ, ut tertiæ appellationi per aliquem interpoſitæ in cauſa principali, vel in incidenti articulo, & gravamine (qualificato tamen & aliàs appellabilis; juxta Conc. Trtd. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 20.) judex Eccleſiaſticus non deferens, violentiam nullam feciſſe, declarabitur, cùm talis appellatio ut à jure reprobata, meritò eſt à judice rejicienda ut probabimus latiùs Deo dante inferiùs.

3

4

5

6

Sed prædictorum jurium, & Doctorum regula, & doctrina ut in cauſa tertiò appellari non liceat eſt notabiliter intelligenda, ac declaranda, ut locum ſibi vindicet quando ab una eademquemet perſona tertiò appellatio proponitur, poſtquam duas illas in alia cauſa principali, vel in illo artic. interponens, ſuccubuit; at altera pars rectè poterit duas alias poſtmodum appellationes emittere, ſuper eamet cauſa, ſeu articulo, ita ut quatuor appellationes jure poſſint concurrere ſuper eodem articulo, ſeu ſententia; nam quælibet pars bis queit appellare, & per conſequens quinque ſententiæ ſuper principali cauſa, ſeu articulo incidenti, intervenire valent ad plus, cùm minùs etiam intervenient, prout contingere, ſive ſucceſſivè, ſive alternatim, ſive interpolatim ferantur, poterit prout ex varietate exemplorum (quibus res fiet manifeſta) apparebit.

7

8

Ecce à ſententia pro te lata provocavi in inſtantia appellationis, illa revocata, & alia fertur pro me; appellas ab hac ſecunda: prior confirmatur à tertia; iterum appello à tertia, & quarta declaratur pro me; iterum & tu appellas ab hac, & quinta vel pro te, vel pro me fertur, ecce quatuor appellationes, & quinque ſententias, & neuter noſtrum iterum appellat, quia duas quilibet propoſuit alternatim, & tertia ei denegatur.

9

Ecce

Ecce aliud exemplum : interpolatim, vel alternatim fertur pro me prima sententia appellans semel, & confirmatur per secundam ; appellans iterum & revocantur per tertiam, appello semel, & confirmatur tertia per quartam, appello iterum, & revocantur per quintam, ecce quatuor appellationes cum quinque sententiis, & in aliis exemplis protinus redituris. Quæ quidem doctrina omnium est concors Doctorum communis, nemine dempto, nec reluctante, prout eam cum exemplis affirmant. Joan. Andr. *in c. directè, de appellatio. §. quoties per totum.* Bart. *in l. unic. C. ne lic. ter. provo.* Salic. *ibi num.* 1. & 2. optimè Abb. Panormit. *in c. directè n.* 8. *vers. secundò nota*, & ibi etiam latè Philip. Franc. *col.* 3. *in prin. vers. secunda conclusio sit appellat.* idem Abb. *in c. sua nobis, sub num.* 7. *vers. item intelligo textum, eodem tit.* & ibi Franc. *colum.* 4. *in princ. vers. in gloss. secunda*, in pri. not. *&c. gl.* & cæteri Doctores *in d. c. directè, & dic. sua nobis*, Marant. *de ordine judicior.* 6. *p. tit. de appellat. num.* 269. *vers. item procedit.* Joan. Anton. de S. Georgio *in d. c. sua nobis num.* 7. *& num.* 8. Soci. *in regul.* 50. *provocare tertio*, &c. Card. Tusc. *concluf. jur. tom.* 1. *litera A, concl.* 403. *n.* 2. Socin. *conf.* 39. *capio primum. sub n.* 16. *& 17. lib.* 4. Petrus. Surd. *conf.* 163. *arbitror. num.* 1. *in fi. num.* 2. *lib.* 2. pro qua facit text. *in d. l. unic.* ibi, 10 si quis in quacumque lite iterum provocaverit, non licebit ei tertiò, *&c.* ponderatis verbis illis (si quis & ei,) ut ei, qui semel ac iterum provocavit, imposita sit prohibitio amplius provocandi per illum text. & rub. quem ad hoc optimè ponderavit ibi Salicet. *sub num.* 2. *vers. in text. ibi*, & bene dicit ei, quia alteri parti bene esset licitum & tertiò, & quartò diversis provocare, quia esset super articulis, *&c.* facit etiam *l.* 25. *tit.* 23. *p. in sequentibus*) *dos veces se puede home alçar de un* 11 *mismo juizio que se à dado contra el en razon de alguna cosa ò de algun fecho. mas si despues fueren confirmados los dos juicios por el juzgador de la alçada, non se puede alçar tercera vegada la parte, contra quien fue dada la sentencia ; Catenemos quel pleyto que es juzgado, è es mirado por tres sentencias es derecho, è que grave cosa seria aver de sperar sobre una misma cosa la quarta sentencia, mas si por aventura el juez de alçada revocasse las dos juicios primeros, diciendo que non fueran dados derechamente, entonces bien se puede alçar la parte contra quien revocassen los juicios, &c.*

12 Quæ doctrina ut verissima etiam procedit in sententiis, quæ juris dispositione, & prærogativa non transeant in rem judicatam, quoniam si quis fuerit per tres sententias condemnatus, non poterit ulteriùs per viam appellationis audiri, Abb. *in c. sua nobis* 65. *n.* 7. ubi mandat ut mirabilem glossam *in c. fraternitatis verbo fornicatio, de frigid. de appell. in d. c. fraternitat.* 6. *n.* 21. *vers. ultimo ponderabis, de frigid. & malefi.* Philip. Franc. *in d. c. sua nobis sub nu.* 10. *vers. in gloss.* 2. *& in c. directè* 39. *num.* 8. *concl.* 6. *de appell.* Ruin. *conf.* 79. *quæritur* 1. *n.* 2. *lib.* 5. Ant. Gabr. *comm. concluf. tit. de execut. rei jud. conf.* 1. *ampliation.* 6. *n.* 13. & loquendo in causa matrimoniali, Petr. Surd. *conf.* 223. *publicatis, num.* 31. *lib.* 2.

13 Et confirmatur, quia desertio tollit appellationem etiam in actibus extrajudicialibus, & similibus gravaminibus, quæ non transeunt in rem judicatam, ut ex Abbate refert Franc. *in c. cum sit Romana colum.* 3. *n.* 15. *de appellat. & in c. directè sub n.* 8. *eodem tit.* dicentes quod deserta appellatione interposita ab actibus extrajudicialibus appellare amplius non auditur per viam appellationis, sequitur Scaccia *de appellatio. quæst.* 17. *limit.* 1. *n.* 7. & 8. dicens, quòd poterit tamen audiri per 14 viam querelæ contra injustitiam sententiæ extrajudiciales, Abb. *in c. fraternitati sub n.* 21. idem *in d. c. sua nobis, sub n.* 7. & Francus *sub n.* 10. *de appellatio.* Ant. de Butr. *in c. latorj. versus finem de sentent. & re jud.* Ruin. *d. conf.* 79. *n.* 1. *lib.* 5. Vide Scacciam *supra.*

15 Pro cujus confirmatione Abb. *in d. cap. sua nobis n.* 7. & Philip. Franc. *in d. c. directè* illud conducunt, quòd in iis casibus, quorum sententiæ non transeunt in rem judicatam, tamen non admittitur appellans post decem dies, licèt aliis remediis non excludatur.

Sed extat difficultas, cum interpolatim, seu al- 16 ternatim sint sententiæ, quæ sit, & pro qua parte executione mandanda ; in quo quidem articulo variè locutus fuisse Doctores invenio, siquidem Speculator *in tit. de appell. §. quoties numero* 2. *& 3. p.* 2. hanc movit difficultatem, quando tu scilicet habuisti pro te duas confirmatorias, & ego pro me alias duas, & postquam hinc inde arguit modò quod reus originarius debeat obtinere, modò quòd is qui prius sententiam obtinuit, sive sit reus, sive actor & tandem relinquit eam, disputat Joan. Andr. *in additio. ad illum*, inquit, hodie esse dicendum, ut habetur *in clem.* 1. *de re jud.* ex qua colligitur actorem debere obtinere, qui habebit tres sententias pro se Abb. Panormit. illos referens *in d. c. sua nobis, sub n.* 8. nihil resolvit, sed illud etiam sub dubio addidit, ut his videatur prævalere qui ultimò obtinuit.

Sed non possunt non tantorum vivorum in re tam 17 facili, gravique erasse, mirari, siquidem in primis eorum ex Speculatore propositio (dum supponit quamlibet partem habere tres sententias pro se, si quidem proponit, quando unaquæque habet duas confirmatorias pro se, ut diximus) falsa est, impossibilis enim 18 verò etiamsi demus quatuor appellationes, impossibile est intervenire sex sententias, sed quinque tantum, ut statim mathematico principio per computationem earum demonstrabo, ac ideo eorum disputatio rectè cadere non potest.

Et pro appposita solvenda difficultate suppono vulgare 19 illud juris principium, quòd in causa, seu articulo tres conformes executioni mandandæ sunt, non obstante regulariter qualibet exceptione, etiam nullitatis, text. est *in clem.* 1. *sent. & re jud.* ubi gl. & Doctores etiam superius relati *in d. l. unic. & in d. c. sua nobis, & d. c. directè de appell.* & alibi passim, at eo ipso quod aliqua pars habet pro se tres sententias conformes, est impossibile, ut altera alias tres obtineat & pro se, sive adsint duæ, sive tres, sive 20 etiam quatuor (cum ampliùs non possint) appellationes in illa causa, sed interdum nullam sententiam quandoque unam, & quando plus, duas duntaxat habere poterit, quoniam nisi quinque ferri possunt, quomodolibet fiat eorum, & appellationum computatio sive successivè, sive alternatim, sive interpolatim.

Ecce quando successivè feruntur tres sententiæ 21 conformes, fertur prima sententia pro te, appello semel, fertur secunda pro te, appello iterum, fertur etiam tertia pro te, ecce tres sententias conformes pro te latas, pro me autem nulla, & duas appellationes à me interjectas, executioni mandandæ sunt illæ tres conformes ; cùm ampliùs non appello. Ecce interpolatim prima fertur pro me, appellas ; secunda fertur pro te, appello ; tertia pro te, appello ; quarta itidem fertur pro te non possum ampliùs appellare ; quia bis appellavi, ecce quatuor sententias, & tu habes tres conformes 2. 3. & ego unam dumtaxat primam, & sic cùm ampliùs non appelletur tres illas exequendas esse non est dubium. Quando autem alternatim pronuntientur, sit exemplum.

Fertur prima pro me, appellas ; fertur secunda pro te, appello ; fertur tertia pro me, appellas, fertur quarta pro te, appello ; fertur quinta pro te, ampliùs non appello : vides quatuor appellationes, quia quilibet nostrum bis appellavit ; & vides quinque sententias, pro me duas dumtaxat, pro te tres, quæ exequentur, cùm amplius appellare non possim, juxta *d. l. unic.*

Aliud sit exemplum, fertur prima pro me, appellas semel ; fertur secunda pro me, appellas secundò ; fertur tertia pro te, appello semel ; fertur quarta pro te, appello iterum ; fertur quinta pro te : ecce quatuor

appellationes quinque ſententias, pro me duas 1. & 2. & tres pro te 2. 4. & 5.

Vel aliter etiam redde exemplum: prima pro me fertur, appellas; ſecunda pro me fertur, appellas; tertia pro te fertur, appello; quarta pro te ferturn, appello; quinta pro te fertur; habet tres conformes, & ego duas appellationes.

22 Maximè cùm neceſſarium non ſit, ad effectum dictæ Clementinæ primæ, quòd tres ſententiæ conformes latæ ſint ſucceſivè abſque alterius diſſimilis media pronuntiatione, cùm ſatis ſit eas latas fuiſſe in eadem cauſa ſeu articulo etiam alternatim, aut interpolatim, ut ultra ſupradictos & citatos notant in ſpecie Panormita. & Barba. *in declarat.* 10. *in d. clement. unic.* Covar. *in pract. quæſt.* 10. *c.* 25. *ſub num.* 3. *verſ. quarto animadvertendum eſt.* Decius *conſ.* 385. Petr. Surd. *conſ.* 102. *num.* 16. ubi latè Ruin. *conſ.*
23 114. *lib.* 5. *num.* 3. & generaliter in omnibus ſententiis quæ licèt non ſint ſucceſſive conformes, ſed interpolatim tertiò provocari non poſſe, tenent Decius *conſ.* 387. *juridicam*, *ſub n.* 2. Covar *ubi proximè*, quem ſequitur Scaccia *tract. de appellat. quæſt.* 17. *lim.* 1. *n.* 20. Anton. Gabr. *lib.* 2. *commun. opin. de exequutione rei jud. concl.* 1. *ampliat.* 5. *n.* 12. Teſſ. Foſſan. *deciſ.* 123. *tertiò provocare n.* 16.

24 Et ſic hinc deduces, quòd quomodocumque variaveris hanc calculationem; ſemper invenies, quòd quoties una pars obtinuerit tres conformes: alia nec poterit alias tres habere, etiam data quarta appellatione, nec poterit ulterius appellare; nam regula eſt univerſalis, & vera, & abſoluta, quod eo ipſo quòd quis habeat pro ſe tres conformes, neceſſariò ſequi debet; ut altera pars bis appellaverit; jam etenim dare non poſſumus pro una parte tres conformes, quin alteri jam duas appellationes dederimus, ut ex propoſitis exemplis apparet, ac propterea cum tertiò provocare non queit (jure repugnante) quid poteſt amplius expectari, niſi conformium exequutio; juxta tex. *in d. cl.* 1. *de re jud.* & quæ, paſſim vulgariter per Doctores.

Cognito igitur, ut à neutra parte tertiò appellari non poſſet, & ſic quando aliquis tres ſententias ſuper aliqua cauſa, ſeu articulo conformes obtinuerit, quia cùm ſint conformes, & amplius non appelletur exequutione ſint mandandæ omni exceptione rejecta, ut in caſibus ſupradictis, non committet vim judex in illarum executione.

25 Et tunc illæ generaliter dicentur conformes, quæ conveniunt in qualitate, & ſubſtantia, refert, & ſequitur Ruginell. *tract. de appell.* §. 12. *gloſſ.* 1. *num.* 10. *verſ. omneſque quod conformitas in ſubſtantia & effectu ſit attendenda*, probat Teſſ. Foſſan. *deciſ.* 228. *tres ſententiæ*, Decius *conſ.* 385. *ſub. num.* 2. Scaccia *de appell. q.* 17. *limit.* 1. *n.* 21. *& lib.* 2. *cauſar. civil. & crim. c.* 7. *num.* 547. plures alios refert, & ſequitur *ubi proximè n.* 8. *& 9.*

26 Et quòd conformitas adſit, quando datur identitas rei, cauſæ & perſonarum, ſive verè, ſive interpretativè ſequitur optimè Ruginell. *d. gl.* 1. *n.* 9. *verſ. hinc. Soc. ſentent.* Scaccia *d. lim.* 1. *ſub n.* 21. cui conſonat, quòd
27 ſententia ſemper præjudicat ei, qui verè, vel repræſentativè eſt eadem perſona, ut de communi opinione teſtantur Ruin. *conſ.* 71. *n.* 5. Cardin. Tuſch. *pract.*
28 *concl. litera S. concl.* 174. *n.* 67. & nos ſuo loco diximus, & quòd res judicata dicatur quando concurrit identitas rei, cauſæ, & perſonarum, Rot. *deciſ.* 100. *ex novem n.* 3. *in fi. & nu.* 4. *p.* 1. *diverſ. fol.* 35. *l. & an eadem, cum l. ſeqq. ff. de except. rei jud.*

29 Examinemus nunc, in quo difformes judicabuntur, ut prohibitio locum non habeat, & in primis quando ultima ſententia aliis duabus conformis & illas confirmans, adjecto tamen aliquo moderamine aut aliqua declaratione, quæ prioribus aliquid addat, & ſic quando per tertiam ſententiam infertur novum gravamen, & condemnat in id, de quo primæ ſententiæ minimè tractavere, quoniam ab hoc novo gravamine licet iterum 30
per condemnatum appellationem emittere; eique eſt deferendum omnino reſpectu dumtaxat illius, & ſic novi additamenti, licèt ſententia, quatenus cum aliis ſit conformis, exequanda eſt, etiam pendente appellatione ab hoc novo gravamine, cujus reſpectu hæc ultima diverſa eſt à prioribus; iſta eſt elegans doctrina originalis Angeli *in l. unic. C. ne liceat tertiò provoc.* ubi notat etiam Cyn. & eandem ſequuntur Barth. Soc. *conſ.* 39. *colum.* 3. *lib.* 4. *verſ. cap. tertiò*, optimè Philip. Franc. *in c. directè de appel. n.* 6. *verſ. tertia concluſio notabilis ſit*, &c. Aymon. Cravet. *conſ.* 183. *ad fin.* Rob. Maran. *de ord. jud.* 6. *p. tit. de appel. n.* 270. Covar. *in pract. quæſt. cap.* 25. *n.* 6. additio ad Ab. *in c. directè n.* 8. *litera B*, *de appellat.* Caſtrenſ. *conſ.* 163. *proponitur in facto lib.* 1. Curt. junior *conſ.* 30. *col.* 1. ſequitur Cravet. *conſ.* 183. *num.* 2. Decius *conſ.* 385. *juridicam.* Petr. Surd. *conſ.* 162. *Guiddetus per totum*, Ruin. *conſ.* 114. *n.* 10. *lib.* 5. Rot. *deciſ.* 424. quæ eſt, 14. *de re jud. in antiquis.* Biſignet. *deciſ.* 2. *de re judic.* Card. Tuſc. *pract. concl. tom.* 7. *litera S, concl.* 172. *n.* 10. *& ſeq.* Anton. Gabr. *comm. opinion. lib.* 2. *tit. de exequut. rei jud. concl. ampl.* 2. *n.* 5. quem tantum referens ſequitur Scaccia *de appellat. q.* 17. *lim.* 1. *n.* 31. ubi dicit, quod hoc caſu ſenten- 31
tia quæ pro una parte eſt appellabilis & pro alia parte inappellabilis, non conſiderabitur ut individua, ſed ut individua & iterum *ibi n.* 44. *& ſeqq.*

Et facit ſic intelligendus Lancelot. Rob. *de attentat.* 32
3. *p. c.* 12. *lim.* 45. dum dicit, quòd licèt poſt tres conformes regulariter non detur appellatio, ut in rubro & nigro, *C. ne liceat tertio prov.* tamen ſi in aliquo caſu datur appellatio (ſecundum quæ Doctores *ibi*, *& in clem.* 1. *de re jud.*) illa non impedit exequutionem conformium, nec erit locus attentatis, & ſequutus Lancelot. idem etiam dicit Scaccia *de appell. q.* 17. *lim.* 1. *n.* 11. *cum ſequentib.* Joan. Andr. *in c. ex parte de teſt.* Joan. de Imol, *in d. clem.* 16. *notat.* & tradit Joan. Crotus *in conſ.* 101. *viſo n.* 11. & Andr. Barb. *conſ.* 10. *mihi videtur colum.* 3. *ſub nu.* 9. *verſ. præterea ſi dicatur*, *lib.* 1. Card. & poſt Franc. *in c. ſua de appell.* annotavit etiam Manſr. *pract. concl. lib.* 2. *ſuper attent. conſ.* 166. Et hæc doctrina declaran- 33
da eſt, prout etiam intelligit & eleganter declarat Præſul doctiſſimus Cov. *in d. c.* 25. *ſub n.* 6. ut procedere debeat, quando ſuper illa nova adjectione non fuerit in priori inſtantia, nec in prioribus ſententiis actum virtualiter, tacitè, nec expreſsè, ſed tantum in ultima inſtantia per ſententiam fuerit diffinitum, quod in dicta nova adjectione continetur. At verò ſi hujus ultimæ ſententiæ adjectio nova tacitè, vel expreſsè fuit in primis inſtantiis, & ſententiis tractata, examinata, & diffinitiva, non poterit verè hæc ultima ſententia dici prima ſuper ea adjectione, ſeu novo gravamine ſed propriè ultima, quod comprobat ipſe Covarr. ex mente ejuſdem Angeli *in d. l. unica.*

Quæ quidem doctrinæ cum exemplificationibus in- 34
ferendis, inſuper faciunt mirabiliter ad reſolutionem illius quæſtionis, an à ſententia adverſam qualitatem habente, alia quæ prohibet, alia quæ appellationem permittit, ut ſcilicet quando concurrit circa univerſa ſententiæ, unaquæque qualitas ſecundùm ſuam naturam operetur, de qua ſuperiùs latè egimus *lib.* 2. *c.* 7. *per totum*, *& præcipuè à n.* 53. *cum ſeqq.* & ſuprà, cui applicare poteris doctrinas.

Et hujus doctrinæ exemplum reddunt Doctores 35
ex Angelo, præcipuè Philip. Franc. Marant. Covarr. & ferè omnes ſuperiùs locis citati ſuis; quoties ſcilicet in ultima ſententia facta eſt expenſarum condemnatio, de quibus in prima inſtantia; nec aliis actum, nec condemnatum fuit, licèt ab initio litis petitæ fuerint, nam quando expenſæ fuerunt petitæ ab initio (quod intelligitur de omnibus inſtantiis futuris) nec fuit in prima ſententia; nec aliis facta eorum condemnatio, nec abſolutio, nec hactenus

tenus super expensis petitis lata est sententia, nec absolvens, nec condemnatus, sed in tertia instantia fertur sententia, condemnans expressè in expensis omnium instantiarum præcedentium. Ista est prima sententia ratione expensarum tam præcedentium instantiarum, quàm ultimæ, licet si ultima ratione causæ princ. & sic ab eam (quatenus scilicet expensas tangit,) poterit condemnatus appellationem emittere, cùm prima sit; ita elegantèr Covarr. *in pract. q. d. c.* 25. *sub n.* 6. ubi latè examinat exemplum appositum ab eodem Angelo, de cujus intellectus altiùs tractat, quia aliquatenus videtur à juris tramitibus aberrare, tenent etiam Phil. Franc. *in cap. directo, sub num.* 5. *vers. tertiæ conclus.* Decius *in cap. sua nobis* 65. *num.* 20. *vers. conclusio de appell.* & ex Angel. Franc. & Marant. *ubi suprà nu.* 281. tenet Cæsar. Contar. *in l. unic. limit.* 19. *num.* 16. *in fin. & nu.* 17. *& seqq. C. si de moment. poss.* & cum hac declaratione transisse Senatum Pedemont. testatur Tessa. Fossa. *dec.* 122. *tertiò provocare, sub num.* 6. *vers. in oppositum, & num.* 7. facit etiam Salicet. *in l. properandum num.* 45. *versic. quæro in condemnatione expensarum, C. de judiciis,* & de hoc nullum dubium esse, scribit Iss. *in l. soci. n.* 17. *q.* 5. *C. eod.*

36 Quod & ex eo fulcitur, nam ubi sunt petitæ expensæ, & judex in sententia omisit condemnationem earum; quia nec absolvit expressè, nec condemnavit, tunc non censetur victum ab illis absolvisse, imò jure omissa censetur eadem condemnatio, ut tenent Ant. Imol. & Felin. *in c. significaverunt de except. col.* 2. *per l.* 1. *C. si adversus rem jud.* juxta intellectum glossæ ibi, quem communem illic profitetur Alberic. Imol. *in c. ult. col. fi. de except.* & faciunt quæ Felin. *in c. cum inter, n.* 15. *de re jud.* sequitur Covar. *ubi proximè, & in c.* 27. *n.* 5. *cæterum hæc vera sunt,* &c.

37 Et his illud obiter adde, quòd si quis condemnationem expensarum petierit, eaque fuerit à judice omissa, non poterit victor, pro quo lata est sententia in principali appellare ab hujusmodi omissa condemnatione expensarum, de quo est text. *in l. ultim. Cod. quando provocare non est necesse,* quæ quidem procedit, quando adversarius victus appellat à sententia, qua damnatus fuit, quia tunc cùm devolvit totam causam ad superiorem, supervacua judicatur istius victoris appellatio, ut notat *per eand. l. fin.* illic Jacob. Butr. B.

38 Bal. Salic. & Paul. Castr. At verò secus est dicendum quando victus non appellaverit, quia tunc bene potest victor à sententia provocare, quia ea parte omissa fuerit expensarum condemnatio, ut illas nanciscatur, quemadmodum *ex d. l. ult.* adnotat Ant. Abb. Felin. & omnes *in d. c. significaverunt, de exception.* quod, & idem esse dicendum, quoties victus appellat à sententia limitativè, nempe ab eo, in quo ipsi præjudicat, non vero in aliis, tunc etenim ex identitate

39 rationis, poterit victor ab omissione expensarum appellari, cum appellatio victi ita limitata non devolvit causam ad superiorem omnimodam, sed in iis duntaxat, quæ contra se faciunt, omissio autem ipsi contraria non est, sed utilis potiùs, & favorabilis, ita declarant Imo. & Felin. *col.* 2. *in d. c. significaverunt,* idem Abb. *in c. cum Joannes col. ultim. de fi. instrum.* Covarr. *in pract. q. c.* 27. *num.* 5. *vers. sed si quis, &*

40 *an idem,* quid autem sit dicendum, quando victus appellavit simpliciter à sententia, sed illam non prosequitur; vide gloss. & Doctores *in d. l. fi. Cod. quando*

41 *provo. non est necesse,* sed verum hoc est & procedit in expensis, quæ officio tantum judicis mercenario petuntur, at verò in expensis, quæ jure actionis debentur, & petitas omisit judex condemnare, adhuc eas victor petere poterit, etiam si sententia translata sit in rem

42 judicatam, quam licet quoad causam principalem translata censeatur, non tamen quoad has expensas nondum judicatas, sed omissas, ita probat text. *in l.* 4. *Cod. depositi.* Imol. & Roman. *in l. si tertius,* §. *Celsus ff. de aqua pluv. arc.* sentit gloss. magna *in c. fi. litibus, de dol. & contum.* Covar. *ubi proximè de ru.* §. *vers. fi.* ubi ponit exemplum in expensis conventionalibus, & quæ debentur ex contractu, & in expensis, quæ debentur ratione contumaciæ, de quo articulo vide ibi latè per eumdem.

Iterum nec dicentur consormes, quando in una sit 43
reservatio jurium, quæ facta non fuisset in aliis, quia datur appellatio in ea parte, in qua sunt disformes ut Alex. docet, *cons.* 75. *in prin. & per tot. lib.* 7. sequitur Card. Tusc. *pract. concl. tom.* 1. *litera A, concl.* 172. *n.* qui *n.* 20. post Soc. jun. *cons.* 67. *pro resolutione n.* 19. &
seq. lib. 1. dicit, quod etiam si sententia secunda con- 44
firmatoria primæ in eadem summa, licet reservet jura condemnato docendi de solutione, tamen sunt consormes, & ubi faciunt rem judicatam, non retardant executionem, secus si secunda condemnat in eadem summa sub conditione, puta, quatenus facto calculo tanta summa debeatur, vel si facto calculo debitor sit in illa summa; quia tunc bene suspenditur executio quousque conditio purificetur, illa non sunt consormes ante ejus purificationem.

Ulteriùs non dicentur tunc tres sententiæ consor- 45
mes, quando duæ sententiæ latæ sint in principali causa, & tertia super desertione. Exempli gratia, prima pro me fertur, appellas; secunda pro me fertur, appellas: dico ergo tuam appellationem desertam, vel etiam nulliter appellationem proposuisse te; fertur sententia super desertione, scilicet declarando appellationem desertam, quoniam licèt verum sit ut duæ præfatæ sententiæ sint translatæ in rem judicatam ob defectum appellationis, ob hanc declarationem executioni mandari possunt (ut inferiùs *hoc lib. c.* 18. dicemus) quemad- 46
modum unica sententia, à qua non est appellatum, transfert in rem judicatam, & ob id exequitur, tamen non sunt tres conformes, nec trium conformium privilegio potiuntur, juxta text. *in clem. 1. de re jud.* ita determinat Rot. *dec.* 417. *in antiq.* Rom. *sing.* 287. Oldrad. *cons.* 106. Corneus *cons.* 14. *& cons.* 38. *col.* 2. *lib.* 4. Aymon. Savillian. *cons.* 183. *colum.* 1. Covarr. *practic. quæst. c.* 25. *n.* 5.

Quia sententiæ, quæ tendunt ad diversum finem, 47
nunquam dicuntur conformes, ut in iis terminis docent Cephal. *cons.* 209. *per totum.* Cravet. *cons.* 183. qui allegat. Rotam *dec.* 3. *de re jud. aliàs* 21. *in antiq.* Corneus *cons.* 14. *num.* 38. *lib.* 4. ut puta quando diver- 48
sitas esset in tempore, ut quia pro me una condemnat infra tres dies: altera infra tres menses ad solvendum, quia tunc diversitas est in substantia; & non sunt conformes. Alexand. *cons.* 77. *in princ. lib.* 2. Card. Tusc. *pract. concl. tom.* 7. *litera S, concl.* 172. *num.* 26. prout 49
etiam quando una fertur diffinitiva absolvens reum, quia non est probatum, altera absolvit reum ab observatione judicii, vel ab illa instantia non possunt dici conformes, quia ultima est interlocutoria. Bar. *in l. amovend. colum.* 3. *de jurejur.* Castrens. *cons.* 65. *viso quodam libello, in princ. lib.* 1. *& cons.* 113. *in causa quæ vertitur, col.* 1. *lib.* 2. optimè Tusc. *ubi proximè num.* 31 *& 32.* Cravet. *cons.* 183. *in fi.* Corneus *consil.* 14. *num.* 8. *& cons.* 38. *num.* 4. *lib.* 4. plenè Cephalus *cons.* 209. *num.* 11.

Quid autem sit dicendum, quæro, an dici possent 50
tres sententiæ conformes, ubi latis duabus sententiis sibi conformibus, tertia lata est, quæ declarat illas duas nullas fuisse, seu nulliter latas, à qua me appellante pronunciatur quarta; quæ revocat tertiam, & confirmans declarat validas duas illas priores pro me latas, & non esse tres conformes constat, quia duæ priores latæ sunt super causa principali, tertia autem, & quarta super nullitatis articulo, prout in terminis probat Rota *decis.* 424. *in antiquis.* Sequuntur Rom. *singul.* 287. & Aymon. Savillia. *d. consil.* 183. *numero* 3. adeò ut hoc casu poterit impediri executio, maximè 51
cùm

cùm sit licita appellatio ab illa quarta sententia, revocante tertiam super nullitate, latam quoniam cùm tertia sit lata super articulo nullitatis, prima dicitur & quarta, quæ eam revocat, secunda est revocatoria, ita firmat Aymon. *ubi proximè*, sequitur Covarr. *in pract. d. c.* 25. *sub nu.* 5. *vers. novo ex prima interpretatione*,
52 quæ doctrina dupliciter potest procedere, primò quando scilicet satis duabus conformibus super principali pro me, à quibus non appellasti, sed de nullitate dixisti proponendo actionem, vel exceptionem nullitatis adversus easdem, & feratur sententia, illas nullas esse
53 declarans, à qua ego appellavi, & meæ appellationis virtute quarta pronuntietur, revocans illam tertiam (quæ in hoc articulo prima est) declarans duas primas sententias, in causa principali pro me latas, validas fuisse, easque simul confirmans; tunc non dicentur tres sententiæ conformes, juxta Roxe, & sequacium, decisionem. Enimvero ratio esse potest, non primum judicium illud super principali finitum est per illas duas sententias in eo latas, à quibus quia non extitit appellatum, sed de nullitate dumtaxat dictum, translatæ sunt in rem judicatam, licèt executioni mandari non
54 possint, quousque hoc novum judicium nullitatis finiatur, & terminetur per tres conformes, in quo quidem de nullitate tantùm discutitur, & ideò licèt quarta sententia confirmet duas primas principales, non pronuntiat super principali jam finito, & extincto, sed super articulo nullitatis, ac propterea non facit tres conformes, ita declarat Covarr. *ubi suprà*, *n.* 5. *ad fin.*

55 Ex quo deducitur, quod illa tertia sententia annullans priores, est prima respectu illius articuli nullitatis noviter propositi, & alias quatuor supra se potest expectare, cum quilibet articulus possit habere quatuor appellationes, cujuslibet partis duas, quæ faciunt quinque sententias, quousque altera ex partibus habeat tres conformes, ex his quæ à principio hujus capituli diximus, ac ideo nullum dubium est, ut possit appellari ab illa quarta sententia, revocante tertiam (quæ est prima) annullantem priores, nam adhuc est prima appellatio unicus ex partibus: quemadmodum, aliàs videmus in gravamine, noviter illato per tertiam sententiam conformem, de quo in cæteris non est actum, cum respectu sui ipsius, & intra sui limites, hoc gravamen sit prima sententia, pariter cùm licèt ac ad appellari (ex iis quæ superiùs diximus) appellatio intenditur in hoc esse prima, & cæteras sententias, & appellationes utriusque partis spectat, ita eleganter ultra supradictos post Anton. & Angel. *in d. l.* 1. *C. ne liceat tertiò provocare*, docet Philip. Franc. *in c. directè. col.* 3. *post medium*, *vers. tertia conclusio*, *de appell.*

56 Secundo modo procedere potest præfata doctrina, quoties latis pro me duabus conformibus sententiis super principali, & à secunda fuit appellatio à te emissa, ac simul cum ea nullitatis causa proposita, & deducta, & superior tertiam declarat qua priores duas nullas fuisse dicit, si ab hac tertia demum ego appello, cujus virtute alia fertur revocatoria tertiæ, & priores simul confirmatæ: in hac quidem specie tres adesse conformes constat, cùm mediante appellatione simul actum est de causa principali, & lata confirmatoria aliarum duarum, ac propterea non est dubium, ut respectu principalis causæ executioni sint mandandæ; nihilominus quòd ab hac quarta sententia iterum possis appel-
57 lare pro illa parte dumtaxat, quatenus tangit nullitatem, quoniam ad effectum nullitatis potest appellatio, & judicium prosequi, & de ipsa altiùs examinari facta executione in principali trium conformium, ita probat Aymon. Savill. *d. conf.* 183. *n.* 3. Covar. *in pract. d. c.* 25. *post medium.*

58 Quod fulcitur tum ex eo, quod de novo gravamine facto in ultima sententia conformi cum aliis superiùs latè probavimus, ut etiam pendente appellatione à dicta adjectione, prædictæ tres sententiæ exequantur, in quo conformes reperiuntur, & inappellabiles, tum etiam & ex eo, quoniam ad hoc ut sententiæ conformes possint exequi, non est necessarium, ut sint tres omnino conformes cùm satis sit, ut in aliquo articulo sint conformes, ut in illo, nec admittitur appellatio, *ex toto tit. & l. unicæ C. ne lic. tertio provocare*, *Clem.* 1. *de re jud.* & quæ sursum ad principium diximus; nec 59
impeditur executio respectu illius articuli, in quo conformes reperiuntur; ita eleganter tenet Covar. *ubi proximè sub num.* 5. & notat Paul. Castrens. *cons.* 163. *lib.* 2. Alexand. *cons.* 77. *colum.* 1. *lib.* 2. Decius *cons.* 358. Curtius junior *cons.* 30. *colum.* 1. ac propterea cùm respectu principalis causæ reperiantur tres conformes in casu proposito, non permittentes amplius appellare, executio non est permittenda; licèt admittatur appellatio respectu illius alterius, & novi articuli nullitatis.

An autem dicentur tres sententiæ conformes, ubi 60
tres latæ sunt, quarum prima condemnat in centum, secunda in octoginta, tertia in sexaginta aureis, & has esse conformes respectu minoris summæ existimant Barb. *cons.* 10. *lib.* 2. *col.* 3. juxta text. *in c.* 1. *de arbitris lib.* Zenceli & Cardin. 6. *in clem. uni. n.* 2. Covar. *in pract. q. c.* 25. *n.* 6. *ad fi.* quam opinionem intelligendam esse declarat; cùm ille cui præjudicet diminutio quantitatis, consentit expressè, vel tacitè sententiæ latæ in minori summa, & denique omnibus, quod illam minorem quantitatem, quem ibi vide.

At simpliciter quòd sententiæ dicantur conformes 61
respectu minoris summæ, & sint in ea exequendæ tanquam res judicata, Alex. *cons.* 77. *in causa, & lite, in prin. n.* 3. *lib.* 1. sequitur Cravet. *cons.* 183. *n.* 2. ubi etiam allegat Castr. *cons.* 234. *proponitur in facto, vers. & quia videmus in simplicibus lib.* 2. Cutt. jun. *cons.* 30. Petr. Surd. *cons.* 102. *maximè num.* 16. *in fi.* ubi quod totus 62
mundus non potest facere; quin minor summa insit majori, quia hoc est naturaliter verum, Afflict. *decis.* 362. ubi quod ita tenuit sacrum Concilium. Andr. Bar. *consil.* 10. *col.* 5. *lib.*

Sed contrariam sententiam, imò quòd non dicantur 63
conformes esse etiam in minori summa, nec earum potest dari executio pro conformitate minoris summæ defendit Iss. *in l.* 1. §. *si stipul. col. penult. ff. de verb. obligation.* Bursat. *cons.* 219. *num.* 9. *& sequentibus lib.* 2. sed prior verior est, & huic secundæ respondent Tusc. *pract. concl. tom.* 7. *num.* 8. Cravet. *d. cons.* 183.
quam sequitur Rot. ut testatur Adrobal. *dec.* 241. *per* 64
totam part. 1. *in novis.* & eandem etiam priorem opinionem, ut veram sequuntur Afflictis, Foss. & alii citati ab Scac. *l.* 1. *caus. civil. & crim. c.* 2. *num.* 576. *vers. confirmatur*, & iterum *in tract. de appell. qu.* 17. *lim.* 1. *n.* 31.

Nonnullas exceptiones, quæ trium conformium executionem impediunt, hîc omitto, ejus tractatum reservans commodiori loco, ubi de executione tractemus; hîc autem solùm agimus, an & quando à tribus conformibus possit appellari, & an tertiò appellari possit, secundùm quæ hactenus dicta sunt à princ. hujus capitis. Pro cujus coronide, & perfectione illud addendum 65
supradictis, volo; quòd licèt unaquæque pars tertiò appellare non possit super una causa, seu articulo (ut latè à princ. diximus) tamen poterit semper adhærere appellationi sui adversarii si appellaverit, & producere juxta sua, ac si ipsemet appellasset, quia quælibet appellatio est communis utrique parti, ut per text. *in l. amplior*, *in princ. C. de app.* ubi dicitur quòd appellatio 66
est communis etiam parti, quæ non appellavit, & auditur beneficio alterius partis appellantis, facit text. *in l. fi.* & ibi glossf. & DD. *C. quando provocare non est necesse*, & per argumentum *l. petendæ*, *C. de temp. in integr. restit.* & Bal. *in l. sua nobis*, *de appell.* probat Philip. Franc. *in c. directè col. ult. in prin. v. concl.* 5. &c. Joan. Ant. de sancto Georg. *in d. c. sua nobis*, *n.* 7.

de

de app. & ibi Decius *n.* 17. & 18. & ex Marant. idem tenet Scac. *lib.* 1. *cauſ. civ. & crim. c.* 3. *ſub n.* 216. *verſ. adde:* & iterum *in tr. d. app. q.* 17. *lim.* 1. *à n.* 50. qui *n.* 54. de-
67 clarat, & bene, ut non procedat, quando adverſarius appellavit limitatè in novicis duntaxat, & quatenus contra Veſtri. *in prax. l.* 7. *c.* 3. *ſub n.* 29. *verſ. amplius & n.* 30. *fol.* 103. & Luc. Pæt. *in pract. Capitol. lib.* 4. *c.* 1. *ſub n.* 19. & *ſeqq.* de qua limitatione vide quæ latè diximus *c. præcedenti*, ſequitur Marant. *de ord. jud.* 6. *p. tit. de app. n.* 171.
68 Et ad ea, quæ ſuperiùs diximus in princ. quod unaquæque pars poteſt bis appellare ſuper aliqua cauſa, ſeu articulo, & ſic quinque dari ſententias, tota quòd hodie in foro ſingulari raro aut nunquam accidere poteſt, cùm poſt primam; aut ſecundam inſtantiam recurritur ad ſuprema prætoria, ubi cauſæ per duas duntaxat finiuntur, etiam ſi apud ea in principio inceptæ ſint, juxta *l.* 2. & *toto tit.* 19. *l.* 4. *recopil.* quod ſecus eſt in foro Eccleſiaſtico, ubi omnes gradus reperiuntur per reſcripta impetrata, ùt quotidie videmus.
69 Pro quo adnotare poteſt, de hujuſmodi duabus ſententiis idem erit judicandum, ac ſi eſſent tres conformes, & ſub eiſdem regulis, ampliationibus, & limitationibus vigere debent, ut de ſimili ſtatuto dicunt in quo habere locum *clem.* 1. *de ſent. & re jud.* probant Pariſ. *conſ.* 109. *omiſſo pro nunc num.* 15. & poſt Riminal. Contard. *in l. unic. lim.* 9. *num.* 4. *verſ. movetur in fi. C. fi. de mom. poſſ.* & ex Marq. & aliis latiùs proſequitur Scac. *de app. q.* 17. *lim.* 1. *à n.* 65. *cum ſeqq. & à n.* 51. *& n.* 55.
70 De exceptionibus nullitatis oppoſitis tribus, vel duobus conformibus, (ubi ita ſit ſtatutum) quæ ſi ſit notoria patens ex actis admittatur, vide latè quæ nos ſuprà *hac* 3. *p. c.* 9. *à pr.* vide Covarr. *pract. q. q.* 25. *à n.* 1. Vant. *de nullit. tit. quali ſententiæ & proceſſ. quid di. nullit. & n.* 14. *fol.* 421. & idem *in rubr. quoties & intra quod tempus n.* 3. *&* 5. *ſeqq.* Scac. *de app. q.* 17. *d. lim.* 1. *à n.* 58. & latiùs *q.* 19. *membr.* 1. *rem.* 1. *concl.* 4. *n.* 25. *& conc.* 5. *à num.* 23.
71 Et quæ ſententiæ dicantur conformes, vel non, de variis ampliationibus, & limitationibus vide Covarr. *d. c.* 25. Scaccia *d. lim.* 1. *per totam, fol.* 283. *& ſeqq.* Marq. *de comm.* 2. *p. c.* 1. *n.* 4. *in* 2. *impreſſ.* Card. Tuſc. *pract. concl. tom.* 7. *litera S, concl.* 172. Teſt. Foſſ. *dec.* 122. *per totam*, ubi elegantiſſimè & ampliſſimè.

CAPUT XVII.

A non admiſſione, ſeu rejectione appellationis emiſſæ ſuper aliqua cauſa, eo puta quia ſunt tres conformes, vel aliàs eſt cauſa inappellabilis; appellationi interjectæ judex non deferens violentiam facere an dicetur.

SUMMARIUM.

1 *Sententia lata ſuper impotentia appellandi eſt interlocutoria.*
2 *Sententia lata ſuper articulo juris eſt interlocutoria.*
3 *Sententia lata ſuper impotentia appellandi licèt ſit interlocutoria, habet vim diffinitivæ.*
4 *Appellatio non eſt licita ab interlocutoria merè.*
5 *Appellatio licita eſt ab interlocutoria habente vim diffinitivæ.*
7 *Appellans, cujus appellatio à judice rejicitur, an teneantur iterum appellare.*
8 *Interlocutoria ſuper non admiſſione appellationis præjudicat appellanti, & ideo ab admiſſione appellare debet.*
9 *Appellationem ab interlocutoria ſi judex rejiciat, ſi iterum à rejectione non appelletur, an maneat deſerta appellatio.*
10 *A judice rejiciente appellationem tanquam frivolam, ſi pars non appellet, videtur rejectioni conſentire.*
11 *A rejectione appellationis appellatio non eſt licita in iis caſibus, quibus in jus appellare prohibet.*
12 *Appellationi à rejectione appellationis an ſit deferendum, pendet à natura cauſæ principalis, à qua interponitur an illam admittat, vel non.*
13 *Juris executio non gravat.*
14 *A rejectione exceptionis non debito aut legitimo tempore oppoſita appellationi emiſſæ non defertur.*
15 *Executore rejiciente exceptionem frivolam appellationi emiſſæ non defertur.*
16 *A judice rejiciente petitionem ejus cui jus denegat audientiam, appellationi interpoſitæ non deferendum.*
17 *Duæ ſententiæ ubi ſic ſe habent ut una veniat in executionem alterius ſi non poteſt appellari à prima, nec poterit appellari à ſecunda.*
18 & 21. *Appellatio ubi à jure eſt prohibita, ſi admitteretur à judice illam rejiciente, de nihilo ſerviet prohibitio.*
29 *Quod una via prohibetur alicui, ad id alia debet admitti.*
20 & 21 *Appellatio cùm prohibetur, cenſetur prohibitum omne per quod pervenitur ad illam.*
22 *Appellatio emiſſa à rejectione appellationis ubi de jure non admittitur, contraria dicitur juri, & ei reſiſtit.*
23 *Facta contra jus debent utique pro infectis haberi.*
24 *Appellatio à rejectione appellationis, ubi de jure eſt prohibita, dicitur frivola, quia nullum poteſt juris effectum ſortiri, nec unquam prodeſſe.*
25 *A judice ut juris executore procedente non licet appellare.*
26 *Durum eſt contra ſtimulum calcitrare.*
27 *Sententia lata vigore tertiæ appellationis ſuper eodem articulo an ſit nulla ipſo jure & n. ſeqq.*
28 *Sententia lata contra ſententiam tranſlatam in rem judicatam eſt nulla ipſo jure.*
29 *Prima ſententia aliis duabus confirmata eſt, poteſt reſcindi.*
30 *Appellatio tertia in eodem articulo cùm non valeat, non devolvit cauſam.*
31 *Exceptio ubi ſit appoſita appellationem eſſe tertiam, & judex ſe competentem pronuntiet, ſententia lata ejuſdem tertiæ appellationis vigore erit valida.*
32 *Text.* in c. ſua nobis de appell. *interpretatur, ut appellatio non ſit admittenda à rejectione tertiæ appellationis in aliquo articulo.*
33 *Appellatio admittitur à rejectione appellationis emiſſæ in caſu, quo judex illam admittit.*
34 *Judex ſecularis juſtè denegat ſuum auxilium petitum ab Eccleſiaſtico pro executione ſententiæ, quam per legitimam appellationem competit eſſe ſuſpenſam, quam nolit admittere.*
35 *Appellatio non admittitur à rejectione appellationis emiſſæ, ubi aliàs jure eſt prohibita.*
36 *Appellationi à rejectione appellationis emiſſæ ab interlocutoria ubi jure eſt prohibita; non defertur.*
37 & 39 *Appellationem ut juſtè judex rejiciat, cauſa debet eſſe aperta.*
38 *A rejectione appellationis per ſuperiorem facta cum cauſæ cognitione aut ſine illa, an & quando ſit appellationi deferendum.*
39 *Appellationi à rejectione appellationis cujus prohibitionis cauſa eſt aperta, deferendum non eſt.*
40 *Capicius & alii aſſerentes indirectè appellationem eſſe licitam à rejectione appellationis, declarantur juxtà noſtram dictionem.*
41 *Notorium aut manifeſtum ubi eſt, appellationem eſſe nullam & non recipiendam, poteſt judex licitè in cauſa procedere non obſtante appellatione.*
42 *Secus ſi ſumus in dubio, quia tunc regula generalis eſt ſtandum, dum de caſu excepto non appàret.*
43 *Appella-*

43 *Appellatio à rejectione appellationis legitimæ admittendæ à diffinitiva eo ipſo cenſetur juſtificata.*
44 *Secus in caſibus à jure prohibitis.*
45 *Vim non fieri, declarabit ſenatus appellationi non deferentem à rejectione appellationis non legitimæ, ſed jure prohibita.*
Secus è converſo, ibid.
46 *Beneficium conceſſum per jus commune ubi rejicitur à judicio, licita eſt appellatio.*
47 *Appellatio ſi rejiciatur per judicem dicentem, eo quòd cauſa ſit inappellabilis, cum revera appellabilis ſit, judex nihil debet innovare.*
48 *Appellatio ſi jure teneat, licèt non deferatur, ejus vigore judex inhibetur juris potentia, & miniſterio.*
49 & 50 *Sententia ſuper impotentia appellandi licet habeat vim diffinitivæ, non tamen admittit appellationem, ubi juſtè lata ſit ſpeciali ratione.*
51 *Appellatio à rejectione appellationis quandiu ſit neceſſaria.*
52 *Cognitio an appellationi ſit deferendum nec ne ad effectum exequendi ſententiæ, pertinet judici à quo.*
53 *Cognitio an appellatio ſit legitima, admittenda vel non admittenda, pertinet judici ad quem.*
54 *Appellatio quando evidenter eſt calumnioſa, cognitio pertinet judici à quo.*
55 *Oppoſita exceptione ſuper impotentia appellandi, debet adhiberi cauſæ cognitio ex inſpectione actorum.*
56 *Intimari debet appellanti, an judex deferat appellationi.*
57 *Declarationi judicis à quo an ſit deferendum nec ne, nihil detrahi virtuti appellationis, nec potentiæ ſuperioris, quominus iterum illam queat revocare.*
58 *Appellatio quando rejicitur cum cauſæ cognitione & parte opponente, requiritur appellatio alia, vel propoſitæ adhæſio, ibid.*
59 *Secus quando ſine illa rejectio ſit.*
60 *Rejectio appellationis eo quod ſit frivola, vel alia cauſa expreſſa, requirit novam appellationem.*

1 SOlet judex appellationem à parte interjectam quoties viderit propoſitam in caſu, ſeu cauſa ſui natura inappellabili, & non admittente appellationem ſuſpenſivam, vel quia ampliùs in illa appellari prohibetur: juxta rubrum & nigrum *C. ne licet tertio prov.* & quæ *c. præced.* repellendam non admittendam, aut non deferendum; interloqui à quo quia ſentitur ſe pars gravata, iterum appellans à repulſione confugit ad Senatum Regium pro delatione ejuſdem, affirmans illam eſſe legitimam, & ut tali illi eſſe deferendum, videtur probari primò ex eo, nam licèt ſententia lata ſuper impotentia appellandi ſit interlocutoria, quia non eſt lata ſuper meritis cauſæ, text. eſt expreſſ. *in c. ſua nobis,*
2 *de app.* ibi interlocutus fuit, *&c.* ubi not. Bald. dicens, quòd ſententia lata ſuper articulo juris eſt interlocutoria, nam pronuntiare quod non eſt licitum tertiò provocare, eſt ſuper articulo juris, quem cæteri ibi ſequuntur, & dicit menti hoc tenendum, quia alibi nec notatum, nec ſcriptum invenit; hoc idem voluit gl. *in cle. fin. de app.* facit text. *in l. metum §. & licet, ff. quod metus cauſa,* tenet etiam per Archid. *in c. cupientes de elect. lib.* 6. Guid.
3 Papæ *in tract. de app. n.* 76. tamen hæc interlocutoria, quatenus declarat, tertiò provocare, non licere de jure, juxta *d. c. ſua nobis*, ibi; non potuiſſe de jure, *&c.* cum ponit finem cauſæ, & ab ea excludit partem, dicitur habere vim diffinitivæ; ita adnotavit Rota *dec.* 86. quæ incipit, *item ſi pronuntiatione, & dec.* 240. *alias* 424. quæ
4 incipit, *item ſi à diffinitiva*, circa medium, notat Imol. & cæteri *in d. c. ſua nobis.* ubi Abb. Panorm. *n.* 3. Philip. Franc. *in pr. in* 3. & 4. *nota.* Joan. Ant. de S. Georg. *in n.*
5 2. & *n.* 4. ergo ſuccedit regula, quòd licèt à ſimplici, & merè interlocutoria appellatio non ſit licita, *l. ante ſententiam Cod. quorum appel. non recip. l. ante ſententiæ, ff. de app. defer.* tamen ab interlocutoria viam diffinitivæ habente appellationi emiſſæ non deferens judex vim facit, juxta Conc. Trid. *ſeſſ.* 24. *de reform. c.* 20. & quæ nos in ejus comprobationem adduximus ſuprà *lib* 2. *c.* 1. *à pr.* maximè quia cùm non expectet alium poſt ſe continet damnum irreparabile ex his, quæ *ibi*, & *d. c.* 20. *Conc. Trid.* ergo & ab iſta rejectione appellationis appellationi interpoſitæ deferendum eſt.

Et quod ſententia lata ſuper impotentia appellandi 6
dicatur interlocutoria reſpectu negotii principalis, tamen quatenus diffinit articulum, & inſtantiam appellationis, vim diffinitivæ habere dicatur, probant poſt Bal. Philip. Franc. *in c. ſua nobis* 65. *n.* 3. *de app.* Cardin. *in cle.* 1. *col.* 1. *in fin. verſ.* 2. *quæro de ap.* & noviſſimè Aloyſius Riccius *in præx. dec.* 2. *p. dec.* 107. *n.* 5. & 6. *fol.* 148. vide infrà *n.* 49.

Secundò & pro hac parte magis in ſpecie urget & 7
fortiter; quoniam non ſolùm hoc caſu permittitur appellari, verum etiam appellari pars neceſſitatur, nam ſi pars appellationem aliqua cauſa, ſeu articulo prorumpens, judex denegaverit delationem, ab hujuſmodi delationis negatione teneri de jure, aliam appellationem interponere, probat Inn. *in c. caſtor. §. præterea, col.* 2. *de off. deleg.* ubi dicit, quòd quando judex inter- 8
loquitur ſuper non admiſſione appellationis, præjudicat appellanti, niſi iterum à dicta non admiſſione appelletur. Unde Card. *ibi* 6. *col.* dicit, quòd ad hoc evitandum debet appellans appellare etiam à rejectione, & ſic quando judex rejicit, idem Card. *in clem.* 1. *de dolo & contum. n.* 9. ſequitur Salcedus *in addit. ad prax. Bernard. Diaz c.* 150. *n.* 18. Afflict. *in conſt. reg. in proœmio rubricarum n.* 48. Roland. à Valle *conſ.* 38. *nu.* 13. *vol.* 1. Cened. *in collect. ad decretal. collect.* 17. *n.* 13. qui loquuntur in judice Eccleſiaſtico negante hanc delationem, Capic. latè *in dec.* 34. *n.* 6. Et hinc eſt quod dicit Bertachi. *in ſuo reperto.* 1. *p. verb. appellatio admittitur, verſ.* 29. quod ſi judex à quo non vult deferre appellationi, iterum debet appellari, allegat Card. *in d. clem.* 1. *q.* 4. & Panorm. *ibi in additione ad gl.* & quod idem Capic. *in dec. Neapolit. in d. dec.* 34. *n.* 11. ubi dicit, quòd quando appellatio non admittitur per judicem à quo, licitum eſt appellare ad judicem ad quem, & ab eò pendet admittere vel non, *ex l. ſi cujus, & l. ſciendum ff. de app. recip.* Bart. *in l. chirographis* §. 1. *in* 1. *nota ff. de adminiſt. tutor.* & per Card. *in d. clem.* 1. *de dolo & contum.* & Mateſilan. *in ſuis ſing. annot. annot.* 22. dicit Marant. *de ord. judic.* 6. *p. tit. de app. n.* 410. quod ſi aliquis appellavit ab interlocuto- 9
ria, & judex non admiſit appellationem, debet etiam ab iſta non admiſſione appellare, alias appellatio cenſetur deſerta, & non poteſt gravamen reparari per appellationem à diffinitiva, quod dicit notandum, quia poterit per hoc ſæpius appellantem illaqueari facere: ergo ſequitur, quòd ſi eſt licita, ei non deferens vim faciat.

Quibus convenit, quòd ſuprà *hac* 3. *p. c.* 6. *in fi.* di- 10
ximus, quod quando judex appellationem in cauſa ab aliquo interjectam, tanquam frivolam aliqua juris ratione motus (de quibus nos latiùs *in eod. c.*) rejecit, ſi pars huic rejectioni non contradixerit, appellationem interponendo; videtur ſibi præjudicare, quia videtur agnoſcere, eam eſſe frivolam, & rejectioni conſentire, ſecundùm Card. Zabarel. *conſ.* 32. Card. Tuſc. 1. *tom. concluſ.* 397. *ante fi.* idem tenet Card. Alex. *in cap. ut debitus* 59. *n.* 11. *verſ. & ſic habetis de app.* quem ſolùm referens ſequitur noviſſimè Scac. *de appell. q.* 17. *lim.* 47. *memb. ſub n.* 166. *verſ. amplia ſecundo.*

Sed contraria ſententia, & opinio longè verior, ni 11
fallor, & probabilior eſt: ut ſcilicet, ab hujuſmodi appellationis repulſione, rejectione, & non delatione appellationi interjectæ judex non deferens, nullam facit violentiam (admittendo eandem ſcilicet in terminis,

de

de quibus loquimini) nempe quando judex repellit libellum appellationis, in casu, & causa revera, in quo sui natura appellatio, aut prohibita est, aut delationem non patiatur aut aliter excluditur, puta, quia tertia dicitur in ullo articulo, postquam bis jam appellaverat, sic itaque hujusmodi resolutio pendet à causa principali, nam si in illa jus appellationem non admittit, nec à judice eam non admittente, jusque exequente appellatio licita dicetur, quia juris executio non gravat; nam ubi jus non defert, nec judex deferre tenetur, *c. cum appellationibus frivolis nec jus deferat, nec sit à judice deferendum, &c. de appell. lib.* 6.

Pro quo etiam facit, nam si judex rejecit, & non admisit exceptionem non debito, nec legitimo tempore oppositam; non est licita appellatio ab hujusmodi rejectione interposita, text. est *in c. super eo, vers. si autem, de appell.* ubi notat per eum Joan. Anton. de sancto Georg. Card. Alex. *n.* 3. *vers. nota ex vers. si autem.* Hinc est quòd executor non tenetur admittere, sed omnino rejicere exceptiones frivole oppositas; quapropter appellatio ab hujusmodi rejectione exceptionis frivolæ jure Calumniosa reputatur, nec defertur, tradit Anchara. *cons.* 224. Boërius, *cons.* 14. *lib.* 1. sequitur Rot. *decis.* 155. *n.* 5. *in novissim. recollect. per Farinac.* 1. *p.* quibus convenit text. elegans *in l. ejus qui ff. de appel. recipiend.* ubi dicitur quòd à judice repellente alicujus petitionem in causa, qua jus ei denegat audientiam, appellationi interpositæ deferendum non sit *ibi*, audiri desiderium prohibetur, & si ob eam causam provocaverit, appellatio ejus recipi, sacris constitutionibus vetatur, &c. quod nos altiùs examinavimus superiùs *part.* 2. *c.* 8. *ad me*, ubi per totum capitulum egimus de deneganda appellatione, ubi lex denegat audientiam patri; ac desuper facit, quod dicit in proposito Capici. *d. decis. n.* 2. latè Gratian. *decis.* 54. *à num.* 1. *& per totam*, quòd quando duæ sententiæ sic se habent, ut secunda sit executio prioris, si non potest appellari à prima, pariter nec poterit appellari à secunda, quæ fuit doctrina Bal. *in l. si cum executione, §. hæc autem, ff. de eo quod metus caus.* & faciunt quæ in mandato de exequendo nos diximus latè suprà 2. *p. c.* 1. *per totum*: ergo idem in nostro casu, venit necessariò dicendum, quòd cum revera appellatio non admittitur in causa principali, nec admittetur emissa à judice illam rejiciente, seu non deferente.

Insuper probatur, nam ex quo lex in causa revera prohibet appellationem si admitteretur ab ejus rejectione, de nihilo serviret prohibitio, quia in effectu idem esset, cum pariter suspenderet judicis jurisdictionem & impediret sententiæ, seu etiam sententiarum trium conformium executionem, & sic quando jus prohibet, prohiberi etiam debet à judice illam repellente, quia quod una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti, & cum quid prohibetur, & censetur prohibitum omne per quod pervenitur ad illud, *l. Horatio ff. de sponsalibus*, quo etiam argumento in specie appellationis prohibitæ utuntur B. *in l. uni.* 4. *num.* 4. *C. si de momen. poss. fuer. appellat.* Menoch. *de adipiscen. poss. rem.* 4. *n.* 816. quò pertinet, quod Ancharan. *cons.* 38. Card. Tusc. *concl.* 101. *post n.* 111. *tom.* 1. nam si hoc casu admitteretur, nulla sententia effectum sortiretur, nec exequeretur, nec judicium aliquod finem haberet, cum semper ab abnegata appellationis admissione pars provocaret; & sic suspenderet semper judicis jurisdictionem.

Cæterum quoniam eo ipso quòd jus appellationem prohibeat à denegatione iterum emissa juris contraria est, quia ei jus resistit, ac ideo non habet adminiculum juris, omnique ejus fomento caret, quapropter ei tanquam justitia destitutæ, deferendum non est, secundum Bal. doctrinam *in cap. pastor. column.* 2. *de offic. deleg.* Iss. *cons.* 187. *column.* 6. *vers. ubicumque.* Roland à Valle *cons.* 77. *n.* 21. *votum.* 2. *tom.* 1. quia quæ contra jus fiunt, debent utique pro infectis haberi, *l. non dubium C. d. leg.* quare frivola dicitur meritò, cùm nihil prodesse potest nec ullum unquam juris effectum sortiri, juxta ea quæ nos latè ex Philippo Franc. Marant. Manuel. Rodr. Menoch. & aliis diximus *hac* 3. *p. cap.* 6. quia quocumque vadat, semper injusta judicanda est, ex quo semper jus excludit, & exprobat ejus fundamentum ex quo dictat, appellandum non esse à causa principali, & judex appellationem hujusmodi repellens, juris executor est super determinatione juris, & sententia, à quo quidem hoc casu non licet appellari cùm potius ab ipsa lege, & ejus dispositione interjecta appellatio judicatur, juxta tex. *in c. consul.* 29. *de appell.* text. *in c. cum in cunctis de elect. lib.* 6. text. *in c. relatum, de cler. non resid.* ex quibus probatur ab eo, quod fit secundum legem, & juris dispositionem, & canonicas sanctiones, judiceque eas exequente appellationi emissæ minimè deferendum, de quo nos exactissimè & accuratè examinavimus, multa congerentes *hac* 3. *p. c.* 6. *per tot.* pro quo facit illud Actuum Apostolorum *c.* 9. Durum est contra stimulum calcitrare.

Quibus quidem convenit, quod ex Bal. *in cap. sua nobis de appell.* notant ibi Doctores, nempe, Joan. Anton. de sancto Georg. *n.* 8. & Philip. Franc. *colum.* 3. *ver. sed quare jur. si est tertio appell.* ubi se remittit ad se ipsum *in c. directè eodem tit.* dicit igitur Bal. quòd in tantum non potest tertiò appellari in aliqua causa, seu articulo, ut sententia super tertia appellatione lata sit ipso jure nulla, cùm sententia data contra sententiam translatam jam in rem judicatam, est nulla ipso jure, juxta text. *in l.* 1. *C. quando provoc. non est necesse cum similibus* quòd licèt Bal. ipse declaret, & intelligat ibi hoc procedere, quando esset per adversarium exceptum & probatum scilicet ex actis processus de duabus appellationibus præcedentibus, ut secus sit, quando exceptum & probatum non est, quia hoc casu validam esse sententiam putat: tamen contrarium adversus illum (& rectè) affirmat Philip. Franc. *in d. c. directè colum.* 4. *vers. octava conclusio sit*, &c. ut scilicet indistinctè, & in hoc casu sententia virtute tertiæ appellationis nulla sit justè motus, quia prima sententia confirmata per duas appellationes & sententias, non potest rescindi, *clem. si appell. de appel. clem.* 1. *de re jud.* & probat ratione (quàm dicit evidentem) tertia appellatio non valet, juxta text. *in d. c. sua nobis, & l. unic. C. ne lic. ter. prov.* ergo non devolvit causam ad superiorem ut dicit Immol. *in eodem c. sua nobis, circa med.* ergo ejus sententia ex defectu jurisdictionis nulla est ipso jure, & hoc quando non fuit exceptum, ut inquit ille.

At verò quando fuit exceptum, & in dubium revocatum super ipsa tertia appellatione, & judex pronuntiasset se competentem, & partes coram eo litigaverunt, tunc sententia lata valeret bene, prout in simili dicunt Innocent. & Doctores *in c. super literis, de rescr. ad intellect. & clem. si appell.* & ad intellectum *c. primi de rescript. in* 6. ubi notat per Lapum, & quod in simili dicit Innocent. *in c.* 1. *de confirmatione util. vel inut.* & quod latè ipse idem Philip. Franc. *in c. ex ratione in membr.* 8. *princ. de appellat.* & ita hæc opinio Philippi Franci mihi probabilior videtur.

Ampliùs & hæc pars fulcitur ex text. *in d. c. sua nobis, de appell.* ubi postquam auditor cui causa commissa fuit interloquutus est, partem alteram minimè potuisse tertiò provocare, mandavit Pontifex ipsi judici, ut ulterius in causa illa non procedat, partique perpetuum imposuit silentium super illa attentatum vocans quidquid in posterum gestum fuerit, &c.

Et sic sequitur ex supradictis, quòd quando rejectio appellationis, seu non admissio ac denegata delatio cadit super causa, seu articulo privilegiato, illam non admittente, vel aliter prohibente, quia tunc à rejectione.

vel repulsione appellationi non deferens, vim judex non faciet, secus autem quando interponitur à rejectione appellationis emissæ à sententia, seu articulo, quo de jure rectè permittitur appellatio quoad utrumque effectum devolutivum, & suspensivum simul, quia tunc ut justæ, & legitimæ omnino deferendum esse, aliter vim facit judex, ita dicit Matth. de Afflict. *in proœmio constit. Neapolit. n.* 48. quòd si judex Ecclesiasticus non admittat appellationem ab eo interpositam in casu, quo de jure interponi poterat, juxta notata *in cap. sæpe de appell.* & ab eo non fuisset admissa, poterit & à rejectione appellari, & appellatio justa & licita est, & suspensionem parit. Matth. de Afflict. sequuntur Roland. à Valle *consil.* 37. *n.* 13. *vol.* 1. Salced. *in addit. ad praxim Bernard. Diaz in cap.* 150. *n.* 18. *post medium.* sequitur Cened. *in collect. ad decret. collect.* 17. *num.* 3. qui quidem omnes ex hoc inferunt, quod si pendente hac appellatione à
34 rejectione appellationis à sententia emissæ, quam jus permittit petierit, pro sententiæ hujusmodi executione auxilium judici seculari, iste illi justè denegabitur illud postquam sibi fuisset compertum, cùm certi juris sit, hujusmodi appellationem suspendisse jurisdictionem judicis Ecclesiastici, & ejus sententiam.

35 Et in expresso quòd è converso quando scilicet interponitur appellatio à causa, seu sententia, sive interlocutoria, sive diffinitiva, eam non admittente, vel à judice procedente appellatione remota, vel quando aliàs minus legitimè appellatio proponitur, puta ultra terminum, & sic in casu, quo probabiliter, judex justè delationem, & admissionem recusavit, ut in hoc casu non procedere superiorem doctrinam probant expressè Salced. *ubi proximè d. n.* 18. *vers. hæc tamen communis & verissima sententia*, & Cened. *d. collect.* 17. *d. num.* 3. *vers. hæc tamen omnia verissima sunt*, & sentit Capic. *dec.* 34. *n.* 5. *in fin. & n.* 6. qui loquitur in denegatione appellationis à sententia lata in possessorio, *ibi* etiamsi appellare à decreto potuisset, *&c.*

36 Et quòd à sententia interlocutoria, qua rejicitur appellatio, non admittitur appellatio tenent B. *in l.* 1. *fin.* ubi Mathesi. *n.* 4. *C. quorum appell. recip.* Matt. *consil.* 529. *n.* 30. Cephal. *consil* 185. *n.* 3. *lib.* 2. Contard. *in l. unic. C. si de mom. poss. sue. appell. quæst.* 5. *inhibitionis n.* 9. *& quæst.* 1. *n.* 27. *usque ad n.* 31. quos sequitur Gratian. *decis.* 8. *à n.* 3. quos intellige secundùm nostram doctrinam, nempe quando justè judex appellationem rejecit, quia sic natura causæ petebat,
37 vel quia erant tres conformes vel alia justa de causa, ut constat ex eodem Contardo, *ibi d. q.* 5. & Grat. *n.* 5. dum post Alexand. *in addit. ad Bar. in d. l.* 1. *C. quorum appell. non recip.* dicunt, quod ad rejiciendam appellationem, causa debet esse aperta, propter quam judex appellationem rejicit, vide *n.* 39.

38 Et quatenus autem Gratia. *ubi proximè à n.* 3. *& seqq.* faciat distinctionem, interjectam appellationem absque causæ cognitione, & partis citatione & rejectionem sine illa, ut in primo casu non admittatur appellatio à rejectione, in secundo autem sic procedit in judice ad quem, facientem hanc declarationem, ut constat ex Contardo, Bar. & aliis ab eodem Gratiano citatis, & post eos Ric. in loco statim citandus; secus autem quando à judice inferiori rejectio facta est, quia tunc non est necessaria alia causæ cognitio in hoc, cùm ipse habeat notitiam status negotii, & ejus naturæ,

39 Et quod à rejectione appellationis, quando causa illam prohibens est aperta non possit appellari, probat novissimè post Alexand. B. *in l.* 1. *C. quorum appell. non recip.* & Contard. *in d. l. unica quæst.* 5. tenet & sequitur Ric. *in pract. dec.* 2. *p. dec.* 107. *à n.* 7. & præcipuè.

40 Et ad Capicium, superiùs per nos citatum, *in d. decis.* 34. *n.* 6. & 7. Franch. *in c. cum speciali* §. *porrò n.* 3. *de appel.* Angel. de Perus. *in l.* 1. *in fin. C. quorum appell.* Nat. *consil.* 520. *judex Ecclesiasticus n.* 30. Contar. *in l. unic. q.* 5. *sub n.* 30. *ver. possent tamen, C. si de momen. poss.* dum simpliciter dicunt esse licitam appellationem à rejectione, seu non admissione appellationis, respondetur, ut procedant, quando rejicitur in casu, quo jure non reperitur prohibita, secus autem quando notoriè constat illo casu appellationem, de jure esse receptam, tenet & declarat Sigism. Scac. *de appell. q.* 17. *limit.* 47. *memb. n.* 166. *per tot.* præcipuè *vers. declara secundò* Contard. autem ipsum se declaravit *in d. l. unic. q.* 5. & hoc casu non obstante appellatione à rejectione appellationis non admittendæ, posse judicem ad ulteriora procedere, firmat Scac. *ibi*, ex iis quæ ipse scripserat *quæst.* 11. *n.* 11.

Quia quando est notorium, vel manifestum appel- 42
lationem esse nullam, seu injustam, aut non recipiendam, potest judex à quo, licitè ad executionem sententiæ procedere non obstante appellatione Specul. *tit. de appell.* §. *nunc dicamus, sub n.* 8. *lib.* 2. *fol.* 194. Joan. Andr. *in cap. pastoralis n.* 11. *de off. de leg.* Franc. *in c. constitut.* 45. *sub n.* 18. *de appel.* Roland. à Valle *consil.* 77. *viso sub n.* 5. *l.* 2. Ror. *decis.* 55. *aliàs* 234. *si rector. de appel. in noviss.* Caputaq. *decis.* 32. *attentare*, & latiùs *decis.* 328. *seu* 3. *executio sententiæ n.* 2. *p.* 1.

Secus si simus in dubio, quia tunc regulæ permissivæ 43
appellationis standum est (dum de exceptione, & limitatione non apparet) pluribus relatis tenet Petr. Surd. *consil.* 180. *n.* 9. Aloys. Ricc. *pract. decis.* 2. *p. decis.* 107. *n.* 2. & 3.

Pro quibus etiam facit, quod eleganter dicit Philip. 43
Franc. *in c. interposita, col.* 3. *post med. vers. quintò lim. de appel.* ubi dicit quòd omni casu, quo constat ex juris dispositione appellationem fore legitimam, puta; si est appellatum à diffinitiva, & quia non fuerit admissa, iterum appellatur, censetur justificata talis appellatio eo ipso, quòd appellatio à diffinitiva non admittitur, *c.* 1. §. *his qui, &c. cum appel. de appel. l.* 6. secundùm Hostiens. & Joan. And. pro quo etiam allegat text. *in l. fi. cujus ff. de appell. recip.* hoc tamen intelligendum 44
esse declarat ipse Franc. *ibi* non procedere quando appellatur in casibus à jure prohibitis, secundùm ea quæ habentur *in c. Roma.* §. *quòd si objiciatur, de appell. lib.* 6.

Itaque ex supradictis rectè deducitur duplex con- 45
clusio: Prima, quòd appellationi interpositæ à judice repellente, seu non deferente appellationi emissæ in casu aliàs prohibito, & inappellabili, seu privilegiato, non deferens vim non faciet. Secunda poterit esse conclusio, quod appellationi interpositæ à judice repellente, seu nolente deferre appellationi interjectæ in causa, quia appellare jus permittit, si judex Ecclesiasticus non detulerit, vim facere declarabitur ex superiùs dictis, prout etiam in casu violentiæ seu nostri recursus loquitur Cened. *ubi suprà.*

Insuper hæc secunda conclusio confirmatur, ut hujus- 46
modi appellatio à denegata appellatione (ubi jus permittit) sit justa, legitima ex eo, nam quando rejicitur beneficium concessum per jus commune, licita est appellatio: ubi siquidem denegatur observantia juris communis ibi infertur gravamen, & propterea valet appellari text. *est in l.* 1. §. *si quis tutor, ff. quando appellandum sit*, & ibi si fuerit repulsa, *&c. l. excusationes C. de excusat. tut. l. si quis provocatione, C. de appel.* Speculat. *tit. de appell.* §. *in quibus n.* 30. *vers. cæterum si judex*, & ibi Additionat. Bald. *consil.* 378. *n.* 2. *l.* 3. Card. Tusc. *concluf.* 359. *tom.* 1. plures citavi *cap. seq. à n.* 35. & 4. *p. c.* 7. *d. n.* 10. Ergo beneficium appellationis jure communi præsidium oppressorum institutum, si auferatur, legitima erit causa appellandi.

Pro quo facit adhuc, quod dicit Paul. Castr. *in l.* 3. 47
C. de appel. quem refert & sequitur Iss. *cons.* 187. *circa primum col.* 6. *vers. quartò accedat l.* 2. & Roland à Valle *cons.* 77. *num.* 3. *lib.* 2. Lancel. Robert. *de attent.* 2. *part.*

part. c. 12. *ampl.* 5. *n.* 3. & 4. quod si judex à quo noluerit deferre, & recipere appellationem, dicens quod non potest interponi, quia causa erat inappellabilis, vel bis jam appellaverat, ut in casu *d. l. unic*, *C. ne lic.* 3. *prov.* si tamen revera appellatio jure tenet, ac minùs 48
justè repellitur, tunc judex nihil debet invocare: quod si fecerit, indistinctè revocabitur, quia cum appellatio de jure teneat, licet non sit recepta, caulat attentata ministerio juris, & potentia, text. expressus *in l.* 1. & ibi DD. *toto tit. ff. nihil novari appellatione pendente.* Pro qua doctrina est etiam text. expressus *in l. cujus*, *& in l. sciendum*, *ff. de appel. recip.* Specul. *tit. de appel.* §. *nunc dicamus num.* 8. *vers. item appellatione*, *lib.* 2. *fol.* 194. Greg. Tholos. *tract. de appell l.* 6. *c.* 12. *n.* 2. Franc. *in cap. sæpè n.* 14. *& in cap. ut debitus*, *sub n.* 42. *de appell.* Angel. Aret. *in l.* 5. *si cujus n.* 1. *de appell. recip.* Roland. à Valle. *consil.* 77. *viso*, *& bene sub. n.* 4. *& n.* 5. *& seqq. lib.* 2. Scaccia. *de appell. q.* 11. *n.* 10. Lancel. *de attent.* 2. *part. c.* 12. *in præfatione n.* 110. quamvis quando non recipiantur à judice appellationes, quas de jure recipere, & deferre tenebatur, tamen causant attentata. & devolvunt ad superiorem, & conquiescit judicis officium, quia inhibetur à jure.

Nec iis obstant fundamenta in prin. pro contraria parte adducta, quæ parum urgent facta supradictorum
49 reflexione. Non primum, cui dupliciter respondetur, nam licet habeat diffinitivæ interlocutoria super impotentia appellandi, tamen ab ea non permittitur appellatio, quando judex justè & jure eam tulit, puta quia causa revera non patitur appellationem, ex rationibus specialitatis superiùs adductis excludentibus
43 hujusmodi appellationem, prout videmus in sententia super desertione *cap. seqq.* & sic fallit in hoc casu. Et secundò respondetur, ut procedat, & locum habeat, in secunda conclusione superiùs posita, nempe, quando emittitur appellatio à rejectione appellationis à jure admissæ.

50 Nec obstat secundum, cui pariter respondetur, ut procedat fere omnes DD. in eo citati loquuntur, scilicet ut appellatio à rejectione appellationis sit legitima, quoties appellatio rejecta jure non prohibita, sed permissa est, quorum superiùs mentionem fecimus
51 & ad idem citavimus: secus autem ubi appellatio à rejectione hoc justo fundamento caret illud autem quod ibi diximus, necesse esse, appellari iterum à rejectione appellationis: intelligendum, & declarandum censeo, quando judex, parte opponente, & per causæ cognitionem, scilicet ex inspectione actorum interlocutoriam tulerit; repellendam appellationem sed non deferendum.

52 Pro quo suppono, quòd cognitio, an appellatio sit justa, legitima necne, potest fieri duobus modis: uno modo ad sciendum, an sit deferendum necne appellationi interpositæ alio modo an appellatio sit legitima, & admittenda necne? Primo casu talis cognitio spectat ad judicem à quo, an debeat deferre, vel non, appellationi ad effectum exequendi, vel ne suam sen-
53 tentiam. Secundo autem casu spectat cognitio ad judicem ad quem, judicaturus, appellatio sit legitima, & prohibita, nunc ad effectum illam admittendi, vel non *l. Chirograph.* 1. §. ubi B. *in* 1. *notab. ff. de admin. tut. c. dilectus filius de rescript.* Specula. *in tit. de appell.* §. *nunc dicamus n.* 2. *&* 3. *& n.* 9. Bal. *in l. appellatione n.* 8. *C. de appellat. & in cap. pastoralis* §. *præterea n.* 5. *de offic. deleg.* Franc. *cap constitutus*, *n.* 19. *& in cap. de*
54 *priore n.* 1. *de appell.* & est communis, ut per Ferniam testatur Contar. *in l. uni. C. si de nom. poss. fuer. appell. quæst.* 19. *n.* 9. & latiùs *quæst. à n.* 16. *cum seqq.* ubi multa notabilia ponit in materia; inter quæ, & illud, quòd quando appellatio evidenter est calumniosa, tunc sine dubio talis cognitio spectat; ad judicem à quo, non autem ad judicem ad quem, ut per Joan. Andr. Butri. & Bella. *locis ab eo citatis num.* 19. supradicta. sequitur Farinac. *in prax. crim.* 2. *tom. q.* 38. *n.* 29. nec dissentit *Salagdo de Protect. Reg.* Lancel. *de attent.* 2. *part. c.* 12. *ampliat.* 5. *n.* 2. & de praxi testatur Jul. Clar. *quæst.* 64. *vers. sed quid agendum*, comprobat Cyri. *in sum. crim. rub.* 31. *de appell.* §. *fin. n.* 1. *fol.* 170.

Tunc igitur si à parte opponatur de impotentia ap- 55
pellandi vel deferendi judex terminos text. *in d. c. sua nobis*, *de appell.* quæ ibi Bal. & Joan. Anton. de S. Georgio *n.* 8. Franc. *in col.* 3. *vers. sed quæritur*, & idem *in cap. directè concl.* 8. *eod. tit.* debet adhibere causæ cognitionem, scilicet ex inspectione actorum, tenet Philip. Franc. *in c. cum speciali*, §. *porrò*, *col.* 4. *de appell.* Lancelot. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *ampliat.* 5. *n.* 13. ultra quos probat Bar. post glossam *in l.* 1. *in fin. C. quorum. appell. non recip.* Capic. *decis.* 34. *sub n.* 11. & Bartol. etiam sequitur Bertach. *in repert. verb. appell. admittitur*, etiam citatio, & præsentia partium debet adesse, ut Innocent. *in c. pastor.* §. *præterea*, *col.* 2. *de off. deleg.* adductus *suprà in d.* 2. *argum.* per quem ita eleganter advertit. Capic. *ubi proximè*, *n.* 8. *& suprà*, ubi optimè discutit. Pro quo etiam facit, quod dicit Bertach. *in re-* 56
pert. verb. appel. admittitur vers. 36. per Cardin. *in clem.* 2. §. 1. *q.* 2. *de appell.* ut appellationi an deferat judex, debet appellanti notificari, ac tandem suam interlocutoriam judex profert, *d. c. sua nobis de appell. c. cum super Abbat. de off. deleg.*

Unum tamen necessarium est advertere: quod hæc 57
interlocutoria judicis à qua denegat appellationem nihil rei veritati officit, nec impedit, ac enervat vires appellationis, nec etiam hæc cognitio impedit cognitionem judicis ad quem, ad cognoscendum, an de jure sit ut legitima admittenda, necne, & poterit eam revocare, text. est elegans *in d. c. super Abbat.* Specul. *in tit. de appell. nunc dicamus*, *post med.* Philip. Franc. *in c. ut debitus honor. col.* 19. *in prin. de appell. sub vers. in glos. in verb. ex rationabili causa* Capic. *ubi proximè d. nu.* 11. idem Franc. *in cap. cum appell. de appell. num.* 2. idem facit quod Foll. *in pract. crim. verbo*, *& si confitebuntur*, *in* 3. *p. post num.* 5. Caravit. *super ritu magnæ Curiæ* 159. *n.* 10. Farin. *in pract. crim.* 2. *tom.* 38. *num.* 8. facit. insuper doctrina Paul. Cast. *in l.* 3. *C. de appell.* & sequentium suprà relat. & optimè text. *in l. ei cujus & l.* 58
sciendum, *ff. de appell. recip.* & sic quando parte opponente, & cum causæ cognitione ac interlocutoria appellatio rejicitur, tunc necessaria est dicta appellatio à rejectione; quod declara, ut etiam sufficiet, ut appellans insistat in appellatione rejecta, licèt iterum à rejectione non appellet, ut dicit Card. *in d.* §. *præterea*, per quem etiam Capic. *sup. n.* 12.

Secus autem est dicendum, quando judex simplici- 59
ter & absque oppositione partis, causæ cognitione & similiter appellationem rejecit, ut puta quando simpliciter dicit, repellatur appellatio aut non admittatur, aut non est locus delationi, aut dicat audiatur seu adjiciatur processui seu actis, seu intimetur parti, & similiter, nam tunc non est necessaria appellatio alia, sed jus operatur. Quod fallit, quando judex ita simplici- 60
ter, & absque causæ cognitione rejecit appellationem, tanquam frivolam, quia tunc requiritur appellatio alia, cùm aliter videtur assentire, appellationem esse frivolam, ut ex Zabarel. & Tusc. suprà dixi ad finem secundi argumenti contrariæ partis; & idem ego admitterem, quando judex similem causam in rejectione adjecerit, puta, quia est tertia appellatio, & similiter ex identitate rationis: ultra hos casus autem appellatio à rejectione necessaria non est Philip Franc. *in cap. constitutis*, *col. ult. de appell.* sequitur Capic. *de decis.* 34. *num.* 12. & est text. *in cap. super Abbat. de offic. de legati.*

CAPUT XVIII.

A judice deferente appellationi minimè deferendæ, ſeu etiam ab eo revocante delationem, procedenteque ad ſuæ ſententiæ executionem, ſeu ad ulteriora: appellationi interjectæ non deferens, vim an faciat, & quid à declarante appellationem à diffinitiva deſertam.

SUMMARIUM.

1 *Per delationem appellationis judex abdicat à ſe omnimodam juriſdictionem, & in ſuperiorem transfert.*
Sive appellatio ſit interpoſita ab interlocutoria, ſive à diffinitiva, ibid.
2 *Sive delatio fiat in caſu appellabili, ſive etiam ubi erat prohibita appellatio quia judex non poterat ad executionem ulteriùs procedere impediente delatione.*
3 *Delatio appellationis cum clauſula (ſi & in quantum) pendet à juris diſpoſitione, quia non intelligitur delatum, ubi jus prohibitionem prohibet.*
4 *Delatio appellationis & inhibitio pariter concedunt in tollenda juriſdictione, etiam iis caſibus quibus judex à quo poterat appellatione non obſtante exequi.*
5 *Inhibitio ſuſpendit juriſdictionem judicis à quo, etiam ubi aliàs poterat exequi, quia ſententia erat privilegiata, ut in exemplis, ibid.*
6 *Judex poteſt pendente appellatione ab interlocutoria mere procedere ante inhibitionem.*
7 *Judex appellatione pendente ab interlocutoria habente damnum irreparabile, vel præjudicium, cauſa principali ſuperſedere tenetur.*
8 *Inhibitio emanata vigore appellationis à mere interlocutoria intimata judici à quo, impedit proceſſum ad ulteriora, & debet ſuperſedere.*
9 *Apellationi à delatione appelationis interpoſitæ à ſententia & judicio privilegiato, an ſit deferendum.*
10 *Delationem appellationis non deferendæ judex an poſſit revocare.*
11 *Judex non poteſt ſemel à ſe abdicatam juriſdictionem per delationem reaſſumere.*
12 *Judex non poteſt ſemel à ſe abdicatam juriſdictionem per delationem reaſſumere, etiam de conſenſu partium contrariarum, n. 57.*
13 *Etiam ſi judex detulerit, ſive expreſsè ſive tacitè.*
14 *Deferre appellationi tacitè cenſetur judex, quando concedit apoſtolos reverentiales, ſeu remiſſoriales.*
15 *Delatio tacita inducitur, quando judex, dederit ipſa acta pro apoſtolis.*
16 *Delationis vim habet denegatio apoſtolorum, vel quando judex requiſitus non tradat illos intra tempus.*
17 *Delatio appellationis an probetur per verba Notarii dicentis, quia judex benignè recipit appellationem, remiſſivè.*
18 *Delatio an indicatur ex aſſignatione termini ad proſequendam appellationem.*
19 *Judex à quo etiam poſt delationem poteſt præfigere terminum appellanti ad proſequendum ſive incontinenti, ſive ex intervallo.*
20 *Deferre appellationi & terminum præfigere ad proſequendum non eſt idem.*
21 *Delatione appellationis minimè deferenda præcedente, etiam ſine revocatione poſſe judicem exequi ſententiam privilegiatam, qui teneant.*
22 *Non quod ſit, ſed quid fieri debet, eſt attendendum.*
23 *Delationem revocare, juriſdictionem reaſſumere, atque ulteriùs procedere poteſt judex, ſi ſententia ſit privilegiata, ſeu aliàs inappellabilis, contradicente ſicut licet, & appellante appellato, in cujus favorem eſt denegata appellatio.*
24 *Rotæ Romanæ determinatio in hoc articulo defertur.*
25 *Cauſa mercedis non recipit appellationem ſuſpenſivam.*
26 *Pars cujus intereſt appellationi non deferendæ ne deferatur, ſi non contradicat, aut appellet à delatione, ipſam judex proprio motu non poteſt revocare.*
27 *Non contradicente appellato cui delatio officit appellationis frivolæ, poteſt judex à quo ſuper juſtitia cauſæ validè procedere.*
28 *Delatio appellationis non deferendo operatur ſuos effectus non contradicente appellato, cui delatio nocet.*
29 *Probatio quæ non debuit admitti, admiſſa tamen valet.*
30 *Delationem injuſtam poteſt judex revocare, & ſententiam privilegiatam exequi, ſecuta contradictione partis appellatæ, cui delatio officiebat.*
31 *Delatio appellationis deferendæ nullum cauſat gravamen.*
32 *A delatione appellationis minimè deferendæ appellatio licita eſt.*
33 *Contradictio nulla major appellatione, quia actui opponitur.*
34 *In appellatione ab injuſta delatione appellationis debet inferi cauſa gravaminis, ſcilicet, appellationem eſſe illo caſu prohibitam.*
35 *Appellationis denegatio in cauſa eſt magnum privilegium, utilitas, & favor & judicium executionem merens longè uberius eſt aliis.*
36 *A judice privante beneficio juris communis appellatio legitima judicatur.*
37 *Appellatio eo ipſo cenſetur juſtificata, cujus gravamen apparet per ſolas allegationes juris, ut à ſequeſtro, quod à jure regulariter eſt prohibitum.*
38 *A rejectione appellationis à jure prohibitæ interpoſita appellatio non admittitur.*
Secus ſi ſit in caſu permiſſo interpoſita, quia tunc à delatione non admittitur appellatio, ibid.
39 *Oppoſitum in oppoſito idem operatur, quod propoſitum in propoſito.*
40 *Judex an poteſt revocare interlocutoriam, quia ejus finitur juriſdictio, nec illam ulteriùs poteſt reaſſumere.*
41 *Quod procedit in judice delegato declarante ſe judicem incompetentem.*
42 *Judex ordinarius poteſt revocare interlocutoriam, per quam ejus finitur juriſdictio, & de ratione.*
43 *Inhibitus judex poteſt ea facere, quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis.*
44 *Delegatus non poteſt poſt delationem ulteriùs cauſa ſe intromittere ante remiſſionem.*
45 *Executor datus acceſſoriè puta ad gratiam, poteſt interlocutoriam, qua ſe non judicem declaravit, revocare.*
46 *Principalis cùm durat gratia, per judicii acceſſoriam pronuntiationem non tollitur jus partis.*
47 *Matrimonii quæſtio ſi incidat, & remittat laicus judici Eccleſiaſtico, poterit hanc remiſſionem iterum revocare.*
48 *Delegatus non poteſt revocare interlocutoriam, qua ſe incompetentem declaravit, quod intellige ſuo motu proprio.*
49 *Appellatione mediante ab interlocutoria qua juriſdictio eſt finita poteſt illam delegatus revocare, & reaſſumere.*
50 *Inhibitionem ſuam ſi judex revocat, & à revocatione appellatur, poterit revocationem iterum revocare.*
51 *Per delationem non expirat radicitus delegati juriſdictio, ſed ejus exercitium tantum retenta potentia & habitu.*
53 *Violentiam adreſſe decernet Senatus, ſi judex non deferat appellationi ab injuſta delatione appellationis prohibitæ, & minimè deferendæ.*
Sed hoc caſu potius cadit tertium genus decretorum, ſcilicet, que reaſſumiendo la juriſdicion y reponiendo lo hecho no haze fuerça, *&c. ib.*
54 *Conſtan-*

54 & 56 *Constante contradictione partis appellatæ potest judex delationem revocare, & reassumere, ibid.*
Delationem injustam non potest judex revocare, non interveniente contradictione aut appellatione partis appellatæ, cui nocet delatio, nec tunc potest reassumere jurisdictionem.

55 *A revocatione injustæ delationis non præcedente contradictione partis appellatæ, poterit idem appellans iterum appellare.*

57 *Judex qui detulit appellationi ab interlocutoria, poterit de consensu partium delationem revocare.*

58 *Et etiam de solo consensu partis appellantis à dilatione.*

59 *Bossius, dum dicit, judicem deferentem appellationi prohibitæ & non deferendæ posse delationem revocare, & exequi sententiam, loquitur contra communem opinionem, si non præcedat contradictio dilationis.*

60 *Menochius non firmat pedes in sua assertione contra communem.*

61 *Delationem appellationis factam per Vicarium de causa cognoscentem, non potest Episcopus revocare, & de ratione.*

62 *Duobus judicibus præcedentibus alio non deferente, alio deferente, poterit iste, antequam ille deferat, iterum suam delationem revocare.*

63 *Uno judice delegato deferente, altero non, an ille possit pœnitere.*

64 *Et an uno judice delegato persistente in sua voluntate delationis possit non deferens in causa procedere, remis.*
Et quid quando unus sine altero juxta formam rescripti procedere potest, ibid.

65 *Delatio non legitimè facta non abdicat à deferente jurisdictionem, unus judex potest Pœnitere ante delationem alterius.*

66 *Judices ordinarii pares aut dispares uno deferente an ter possit procedere.*

67 *Cognitio an sit appellationi deferendum necne, vel an appellatio sit nulla, vel an sit interposita, intra terminum, vel an sit deserta, ad quem judicem spectet, remissivè.*

68 *A sententia super desertione appellationis interjectæ appellationi an sit deferendum.*

69 *Appellans si nunquam judicem ad quem adivit, judex à quo potest de desertione cognoscere.*

70 *Appellatione introducta coram judice ad quem, de quo per appellantem docetur, non judex à quo, sed ad quem de desertione pronuntiabit.*

71 *Actorum transportatio nisi adversarius intra legitimum tempus citetur, non excusat à desertione.*

72 *Sufficit tamen ut de tali desertione superior cognoscat.*

73 *Deserta ut declaretur appellatio, debet præcedere causæ cognitio.*

74 *Sententiæ per desertionem transit in rem judicatam.*

75 *Appellans debet citari super articulo desertionis, cùm possit de legitimo impedimento docere, atque executio impediatur.*

76 *Citationem non esse necessariam in declaratione desertionis, qui teneant.*

77 *Sententiæ executio ob desertionem quomodo sit petenda, & de ejus praxi.*

78 *Terminis transactis, appellanti assignatis ad docendum de diligentiis circa appellationem factis (& quæ sint remissivè) expediuntur executoriales.*

79 *Executoriales expediuntur etiam non facta declaratione expressa super desertione.*

80 *Desertio causata ex non interposita appellatione, non eget declaratione expressa.*

81 *Judex delegatus tenetur expressè declarare super desertione ante executionem.*

82 *Judex potest causativè declarare super desertione, cùm declarat expediendo executoriales.*

83 *Aloysius Riccius reprobatur, qui declarationem super desertione esse necessariam affirmat.*

Salgado de Protect. Reg.

84 *Pronuntiationem sive tacitam sive expressam, super desertione præcedit citatio partis, & ejus exceptionum examinatio.*

85 *Appellationi à desertionis sententia deferendum esse, qui teneant.*

86 *A desertionis sententia appellationi non esse deferendum, qui teneant.*

87. *L. quoniam non nulli, C. de appel. ponderatur & interpretatur.*

88 *Dictio (mox, illico, statim,) & similes excludit appellationem, quia requirit celeritatem.*

89 *L. si contra, & C. de appell. & l. fin. §. illud C. de tempor. appellat. interpretantur.*

90 *Per verba hæc (sententia firma remaneat, & executioni mittatur) sublatam appellationem suspensivam intelligi.*

91 *Verba hæc (sententia sortiatur effectum suum) tollunt appellationem suspensivam.*

92 *Sententia, per desertionem transit in rem judicatam, quæ executionem desiderat.*

93 *A re judicata non appellari jura clamant.*

94 *Sententiæ quando per desertionem transivit in rem judicatam, fingit lex ab initio non fuisse appellatum.*

95 *Contradictio, si per dispositionem removetur, intelligitur etiam appellatio remota.*

96 *Desertor appellationis non auditur amplius appellans.*

97 *Terminum alicui præfixum ad aliquid faciendum labi permittens, illi censetur renuntiare.*

98 *Audientia ubi alicui denegatur, censetur, etiam denegata appellatio.*

99 *Amador. Rodrig. fundamentum subvertitur.*

100 *Trid. permittit appellationem ab interlocutoria habente vim diffinitivæ.*

101 *Sententia super desertione habet vim diffinitivæ.*

102 *Sententia super desertione continet damnum irreparabile.*

103 *De pluribus difficultatibus materiam desertionis concernentibus, ubi remissivè.*

104 *Judici à quo, an judici ad quem pertineat rem judicatam exequi, & executoriales, expedire, remissivè.*

FORTIS est ut mors dilectio, cujus siquidem potentia illius est efficaciſſimi effectus, ut si appellationi per aliquem interjectæ à sententia, sive interlocutoria sive diffinitiva detulerit judex, abdicat à se omnimodam jurisdictionem in illa causa, eamque statim in superiorem de appellatione cogniturum transfundit, non solum in iis causis, articulis & negotiis, in quibus à jure appellat; admittitur, deferreque jubetur, verùm generaliter in cunctis aliis omnibus judiciis privilegiatis in quibus appellatio vel prohibita est, vel aliàs non admittitur quoad suspensionem quorumque appellationi nec jus defert, nec sit à judice deferendum (quæ nos à principio hujus tract. usque in finem tractavimus) quoniam etsi judicem de jure deferre non teneatur; tamen de facto, si voluerit deferre appellationi sive ignorantia, sive voluntate propria, absque jurisdictione penitus remanet, eaque caret omnino, cùm ad superiorem devolvitur, suntque ei ligatæ manus in tantum ut ampliùs sententiam suam exequi nequit, quantumvis eadem appellatione non obstante priùs executionis mandare poterat, est text. elegans & expressus *in cap. cum appellationibus frivolis, de appellat. lib.* 6. ubi hanc conclusionem ita notant, & commendant Joan. And. Domin. & Ancharan. & per illum text. ita eum tenent Bart. *in l. constitutiones, num* 3. *in fin. versic. quæro quod si iis, ff. de appellat.* & ibi etiam Angel. *num.* 3. Imol. *num.* 1. *vers. & adde secundùm Ang.* Immol. *col. fin. in fin. vers. & ideo judex.* Salicet. *in l. addictos num.* 4. *in fin. Cod. de appell.* Philip. Franc. *in cap. Rom. §. si autem num.* 5. *vers. quando tamen judex à quo de appell. in* 6. Roman. *in l.*

Pantonius §. rei perduellionis num. 1. in fin. de acquir. hæred. verſ. & poſito pro conſtant. 1. Auguſt. *ad Angel. de malefic. an verbo, præſente dicto Caio, &c. poſt num. 21. ad medium verſ. & de materia*, ubi dicit hoc dictum fuiſſe originale Bald. *in l. 2. C. de confeſſ.* Carrer. *in pract. crim. in princ. tr. de appel. §. ultimus eſt num. 2.* Foller. *in pract. crim. 1. p. 2. p. verbo, & ſi confitebuntur num. 66. verſ. item procedunt cl. 2.* Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. cap. 12. limit. 1. num. 66. & num. 80.* Aufrer. *in addit. ad Capel. Tholoſ. dec. 179. ad medium verſ. & de materia.* Roland. à Valle. *conſil. 77. viſo à num. 1. cum ſeqq. lib. 2.* Anton Gom. *var. reſolut. lib. 3. cap. 13. num. 32.* Ozaſc. *Pedem. deciſ. 131. num. 10.* Pariſius *conſil. 106.* incipit. *Bonifac. à num. 5. & num. 24. lib. 4.* Proſper Farin. *in pract. crimin. q. 10. num. 106. tom. 3.* Sigiſmund. Scac. *de judic. cauſ. civil. & crim. &c. lib. 1. cap. 97. num. 124.* & loquendo in delatione appellationis interpoſitæ à ſententia lata ſuper poſſeſſorio adipiſcen. *ex l. fin. C. de edicto D. Adr.* & in remedio recuperandæ idem affirmat Bal. *in l. poſt ſententiam num. 4. verſ. pone ergo, C. de ſent. & interlocutio. omn. jud.* quem ſequuntur Alexand. *num. 2. in fin. lib. 3.* Iſſ. *in l. 3. col. 2. C. de bonorum poſſ. ſecundùm tabul.* & idem Iſſ. *in conſ. 187. colum. 2. verſ. quinto facit, & Colum. ante penult. ſexto fallit, lib. 2.* Socin. *conſil. 18. num. 8. lib. 1.* Natt. *conſil. 566. num. 5. lib. 3.* Menoch. *de adipiſcen. poſſ. rem. 4. num. 868.* & idem. *de recuper. poſſ. rem. 9. à num. 331.* Roland. à Valle *d. conſil. 77. num. 1. lib. 2.* Anton. Gom. *in l. 45. Tauri num. fin. in limit. 5.*

3 Hæc tamen notabilis concluſio procedit, quando judex ſimpliciter appellationi detulit, ſecus autem quando cum clauſa (ſi, & in quantum de jure admitti poteſt) qua quidem clauſula frequenter uti judices aſſolent, quæ operatur, uti ſi de jure admittenda ſit, & differendum, delatum cenſeatur, ſecus autem ſi deferri de jure non debeat, quia non intelligitur ei delatum, ſed omnino à jure delatio pendet. Bar. *in l. edicta colum. 17. C. de edendo.* Angel. *conſil. 207. col. 3. verſ. non obſtat.* Rom. *conſil. 501. col. 2.* Peruſ. *in cap. ſæpè colum. 2. de appellat.* Felin. *in c. cum contingat. col. 3. de off. deleg.* Soc. *conſil. 18. col. penul. lib. 1.* Alciat. *conſil. 409. num. 3.* Moder. *in adnotat. ad Ægid. num. 108.* Alciat. *conſil. 48. in hac attentatorum cauſa num. 4. lib. 6.* Plot. *in l. ſi quando num. 159. Cod. unde vi.* Socin. *conſil. 47. num. 6. lib. 4.* Lancelot. *de attent. 2. 2. cap. 12. lim. 1. num. 83.* Ruin *conſil. 61. in lite num. 27. lib. 5.* Marant. *in Specul in q. 2. 3. p. 6. part. prin. num. 200.* Roland à Valle *ubi proximè num. 18.* Menoch. *ubi ſuprà de adipiſc. poſſ. rem. 4. num. 868. & de recuper. d. rem. 9. num. 331.* Natt. *conſil. 566. num. 5. lib. 3.* Octav. *deciſ. Pedemont. 5. num. 9. verſ. nec obſtat clauſula*, Grat. *conſil. 26. num. 211.* Petr. Calephati. *inter conſilia matrimon. lib. 1. conſil. 76. in cauſa num. 17.* Lancelot. Conrad. *de prætore §. 2. de offic. præto. in cauſa de appellat. num. 10.*

4 In delatione autem ſimpliciter facto, cùm judex jurisdictione careat, nil mirum, ut nequeat ſententiam à ſe latam, aliàs privilegiatam, ſeu inappellabilem executioni demandare quemadmodum accidit inhibitione emanata vigore appellationum ab iis caſibus emiſſarum, nam quoad effectum ſuſpendi jurisdictionem judici æquiparari videtur, appellationis delatio, & inhibitio, ut poſt Bart. *in l. ejus qui num. 5. de appel. recip.* tradit Petr. Anton. Auguſt. *in conſil. 47. gerens ſub num. 2. lib. 3.* Lancelot. *de attent. 2. part. cap. 12. limit. 1. n. 78.* quia delatio abſque inhibitione aliqua ſibi manus dicitur ligaſſe judicem, Roland. à Valle *d. conſil. 77. ſub num. 2.* quoad hujuſmodi ſiquidem ſuſpenſionis effectum idem operatur delatio, quod inhibitio, & è contra, nam quemadmodum per delationem judex non poteſt exequi ſententiam, etiam in cauſis privilegiatis, pariter licèt judex minimè detulerit appellationi à jure prohibitæ minus legitimæ, aut frivolæ, & ſimilibus, & licèt poſſit iis caſibus ad ulteriora procedere, & ſententiam exequi abſque attentatorum periculo, ex his quæ nos *ſuprà hac 3. part. cap. 13. ante fin.* tamen ſi hujuſmodi appellationis virtute ſuperior expediat inhibitionem in judicem à quo, non poterit ulteriùs in cauſa procedere, nec exequi, quia caret jurisdictione, facit text. *in cap. Romana §. fin autem de appel. lib. 6.* notatur. *in cap. non ſolum eodem tit.* Innocent. Imol. & Franc. *in cap. paſtoralis §. præterea num. 5. de appellat. verſ. quarò operatur, & verſ. 5. operatur.* Lafran. *in cap. quoniam contra verſ. interlocutoria fol. 31.* Mynſing. *cent. 1. deciſ. 3.* incipit *quando commiſſa.* Card. *in clem. 1. de jus patr. q. 16. ad med.* ſequutus Laurent. *ibi* Philip. Franc. *in c. ut debitus honor. num. 47. verſ. quid autem de appel.* Stephan. Aufrer. *in addit. ad Capel. Tholoſ. dec. 50. ad med.* Guid. Papæ *conſil. 69. in princip. num. 12.* quem ſequitur Additio. ad eum *in deciſ. 113. verb. dic. quod non* Acolachus. *deciſ. 53.* incipit *Rota.* Franc. *in cap. bonæ n. 49. verſ. ſeptima concl. de appel.* qui omnes loquuntur vel de appellatione frivola, aut à poſſeſſorio, aut in notoriis, aut ubi eſt onerata conſcientia, aut in actibus extrajudicialibus, & aliis judiciis privilegiatis, in quibus executionem impedit inhibitio, cauſæ tamen cognitione præcedente expedita, ut probant infiniti à nobis *ſuprà citati hac 3. p. cap. 14. ad fin. à n. 68.* & alibi paſſim.

6 Et facit inſuper, quia licèt aliàs per appellationem à ſimplici & non qualificata interlocutoria non ſint ligatæ manus judicis, quin poſſit ante inhibitionem ſuam exequi ſententiam, & in cauſa procedere, *c. non ſolum de appell. in 6.* Guido Papæ *deciſ. 436. n. 9. verſ. ſecundò quæro* Philip. Franc. *poſt alios in c. ſuper ea n. 6. & ſeqq. de appel.* Nevizan. *conſil. 6. num. 15.* Boërius *conſil. 206. num. 8. & ſeqq. lib. 3.* Conrad. *in pract. de offic. præt. in cauſ. civ. in cap. appell. num. 21 verſ. 20.* Lancelot. *de attent. 2. part. cap. 12. limit.... num. 1. & ſeqq.* Farin. *in pract. crim. tom. 2. q. 38. num. 11.* niſi ſit interlocutoria habente vim diffinitivæ, vel damnum irreparabile, in gravamine aliàs qualificato, quia appellatio tanquam legitima ſuſpendit jurisdictionem ut nullo modo procedatur, & judex tenetur ſtatim in cauſa ſuperſedere ex iis, quæ nos exactè *ſuprà à 2. p. c. 1. à prin.* tamen inhibitione emanata, præſentata, & intimata judici à quo, etiam in mere interlocutoria procedere non poteſt, ſed in cauſa tenetur ſuperſedere, notat poſt Franc. Lancelot. *d. limit. 1. num. 104. & num. 60.* Bajar. *in addition. ad Clarum. in pract. crim. §. fin. quæſt. 64. n. 85.* Bal. *in rubr. comm. vel epiſt. & in l. generaliter. §. ſed juramento col. 2. verſ. ſed quid ſi eſt talis, C. de rebus cred.* Angel. *de malef. in verb. quod fama publica num. 100. verſ. advertas tamen.* Iſſ. *in l. 1. num. 73. ff. de offic. ejus* Carrer. *in pract. crim. 2. tract. de indic. & tortu. §. circa quintum num. 21.* Brun. *de indic. & tortu. 2. p. q. 5. num. 14.* Catelianus Cotta *in ſuis memoralibus, ſuper verb. appellatione interpoſita, nihil ſit novandum* Guid. Papæ *deciſ. 74.* latè proſequitur Farin. *ubi proximè num. 12.*

7 Quibus præmiſſis faciliùs patebit reſolutio noſtra ad illam celebrem, & difficilem (licèt frequentem) quæſtionem, an appellationi per appellatum interpoſitæ à judice deferente appellationi per adverſarium emiſſæ in caſu ſeu judicio privilegiato, puta ſuper alimentis, poſſeſſorio, congrua, vel aliàs inappellabili, non deferens vim faciat, & an poſſit reaſſumendo jurisdictionem ad ſententiæ executionem devenire. In quo articulo quod non poſſit appellari, nec judex exequi facit proximè relata doctrina, quod per delationem judex adeò omnem jurisdictionem à ſe abdicat, ut teneatur ſuperſedere in cauſa, & executione ſuæ ſententiæ, cui aliàs non deferens, poſſet exequi licitè ex authoritatibus tot dictis. 8

10 Quod quidem adhuc, & maximè procedit, etiam ſi judex delationem appellationis, revocavit, quoniam illam nullo modo revocare poterit, poſtquam ſemel detule-

detulerit, ut post Geminianum *in cap. cum appellationibus frivolis*, §. *si vero judex col.* 2. *de appellat. in* 6. tradit Petr. Anton. August. *in consil.* 47. *num.* 3. *lib.* 3. Lancelot. Robert. *de attent.* 3. *part. cap.* 12. *limit.* 1. *num.* 80. *in fin.* ubi dicunt, quod si judex appellationi etiam frivolæ detulerit, non poterit delationem revocare, tenent etiam Joan. Andr. *in d. cum. appel.* & idem Joan. Andr. *in cap. constitutis* 2. *in verbo confirmavit, de appel.* Imol. *in cap. cum cessante col.* 4. *in fin.* Philip. Franc. *ibi col.* 3. *in fin. vers. quintò limita, de appellat.*

11 Nec hujusmodi jurisdictionem abdicatam à se, potest judex iterum reassumere, cùm sit in superiorem translata. Archidia. & Joan. Andr. *in c.* 1. *col.* 4. *de appel. lib.* 6. Joan. Faber. & alii *in l.* 1. *C. sententiam rescind. non posse.* Henric. Bohic. *in c. in literis col.* 1. *de offic. delegat. &c. ex literis de matrim. contra inter Eccles.* Henric. Boer. *in singulari* incipiente *sententia q.* 17. Rom. *cons.* 501. *ut declarationem in fin. primi dubii*, Sylvester *in summa, verbo sententia q.* 3. Rebuff. *in l.*
12 *quod jussit, num.* 81. *de re jud.* nec etiam potest reassumere etiam de consensu partium, nisi causa sibi per judicem superiorem iterum remissa sit. Rot. *decis.* 70. *alias* 8. quæ incipit, *item si judex de appel. in novis:* & facit *cap. significantibus de off. delegati, & decis.* 49. *aliàs* 363. *ex hoc, de appel. in novis*, vide *infrà num.* 57.
13 quod etiam procedit, quando judex detulerit sive expressè, sive tacitè. Bal. & Decius *in d. cap. cum cessante*, & alii citandi.

14 Et tunc judex censetur, tacitè appellationi detulisse, quando dedisset Apostolos reverentiales, sive dimissoriales, secundùm Archiadiacon. *in cons.* 1. §. *in quibus, de appellat. lib.* 8. Domi. *in cap. ut super illo tit.* Cardin. *in clem.* 1. §. *verum q.* 4. *de appel.* Bohic. *in d. cap.* 1. *in literis, col.* 1. Rebuff. *in l. quod jussit num.* 82. *ante fin. de re jud.* item etiam quando judex ipsa acta processus dederit pro apostolis. Rot. *decis.* 8. *alias* 70. *de appellat. in novis.* Lancelot. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *lim.* 1.
15 *num.* 76. ubi *num.* 77. dicit idem esse nihil respondendo de apostolis, ut in casu quem vocat pulchrum, traditum à Lapo *allegatio.* 124. *factum, vers. sed contra-*
16 *rium*, item denegatio apostolorum, vel quando judex requisitus non tradiderit intra tempus, habet vim delationis appellationis, text. est *in cap. ut super, & cap. ab eo, de appellationibus, lib.* 6. tenet Joan Andr. latè *in cap. cùm cessante, de appel.* idem ipse & Petr. de Ancar. & Domin. *in d. c. ut super*, quos ibi refert Philip. Franc. *num.* 5. & idem *in cap. cum appell.* §. *si verò sub num.* 5. *de appel. lib.* 6. item quando quis à judice vel ab aliquo appellare fuit prohibitus substitit, per eum habetur appellatio pro admissa, Petr. de Sur. *in l.* 1. *C. de relatio.* & per eum Bertachi. *in repertor. verbo appellatio*
17 *admittitur, in prin. vers.* 7. & an delati probetur per verba notarii dicentis, quia judex benignè recepit appellationem, *&c.* vide eundem *ibi in fin. vers. penul.* Specul. *in tit. de appellat. frivol.* §. *si verò num.* 10. *& suprà, de appell.*

18 Nec per assignationem termini appellanti ad prosequendum appellationem, videtur judex perferre appellationi, quia sunt diversa, siquidem judex etiam post delationem appellationis, licèt non possit ad ulteriores actus procedere, potest tamen tunc terminum præfigere, sive incontinenti, sive ex intervallo, Rota *decis.* 50. *aliàs* 356. *si appell. de appel. in novis*, Mil. *in reperto. verb. judex qui detulit, fol.* 176. Lancel. *ubi proximè n.* 86. *& seqq.* & dicit Card. *in clem.* 1. *q.* 2. *de dol. & contuma.* Bertach. *in repert. verbo, appellatio admittitur, vers.*
19 *19. absque addition.* ubi dicunt, quòd appellationi deferre, & assignare terminum ad prosequendum appellationem non sunt idem, facit etiam Franc. *in cap. cum. ap-*
20 *pellat.* §. *si verò, n.* 8. *de appellat. in* 6. ubi respondetur ad illam difficultatem, quòd cùm judex defert appellationi, curet jurisdictionse ad præfigendum terminum. Ex quibus igitur probatur, quòd judex postquam detulit non poterit revocare delationem nec ad executionem procedere, nec jurisdictionem reassumere, ergo frustra appellari poterit.

Pro contrario autem, saltim quando judex appella- 21
tioni non deferendæ, & à jure prohibitæ detulit, quòd poterit etiam alia non præcedente revocatione delationis procedere ad ulteriora in causa, & exequi sententiam, alias privilegiatam & appellationem non permittentem, tenet. Æguid. Boss. *in pract. crim. tit. de appel. num.* 26. loquens in criminalibus, in quibus jure prohibita reperitur appellatio, nam si ei detulerit judex, poterit nihilominus executionem sententiæ facere, cùm delatio non possit contra jus operari idem opinatur Menoch. *de adipisc. poss. rem.* 4. *num.* 808. *in fin.* loquendo in possessorio *ex ci. fin. C. edicto D. Ad.* quod si judex detulerit appellationi, debet hæc delatio ad jus referri, ut intelligatur quoad devolutionem, non quoad suspensionem, & sic poterit sententiam exequi, ut ipse dicit, expressum judex (qui legis est minister) non potest expressè hanc executionem impedire, minus potest eam impedire tacitè, deferendo appellationi. Facit insuper Rotæ *decisio* 58. *aliàs* 412. incipit *si appelletur num.* 3. *de appellat. in novis*, dum dicit quòd 22
si appellatio frivola per judicem fuerit de facto admissa, illud non sit curandum, quia non quid fit, sed quid fieri debet, est attendendum, cujus decisionis verba refert Vital. *in tract de clausul. in clausul. nihil novari appel. pend. n.* 25.

Quid autem in tanto conflictu sit dicendum; adnec- 23
tam libenter, mediam viam eligens, ut scilicet tunc poterit judex, qui appellationi à jure prohibitæ, & non deferendæ detulit, delationem revocare, reassumere jurisdictionem, ad ulteriora procedere, & sententiam à se latam exequi; quando pars appellata (illa scilicet quæ ex prohibitione appellationis interesse habet) conquestus contradixerit, & delationem impugnaverit appellando ab ea, aut aliàs; ista est elegans doctrina Afflict. *super constitutionibus Regni, tit. de defensio. imposit. num.* 8. *fol.* 63. *& in usibus feudorum. tit. quæ sint regalia, in verb. & bona committentium crimen, num.* 125. *& fol.* 125. & optimè prosequitur Cæsar Contar. *in repet. l. unic. C. si de momen. poss. fuer. appel. lim.* 13. *num.* 4. idem affirmat Hieron. Gabr. *consil.* 35. *vol.* 1. Barti. *decis.* 41. *num.* 12. Hondedeus *consil.* 22. *num.* 48. *lib.* 2. & per Afflict. & Cæs. Contar. *ubi proximè*, ita eleganter decidit, eosque sequuta est Rota in una Maceratens. mercedis Lunæ, 6. Februarii 1584. quæ est *decisio* 774. *p.* 1. *divers. in seqq. verbis:* 'Domini stante 24
resolutione in hac causa facta, quod causa mercedis, de qua agitur non sit appellabilis, tenuerunt, appellationem ex eo quòd judex à quo illam admisit, & apostolos reverentiales dedit, non fuisse validam, concluserunt etiam, decretum relaxationis mandati non fuisse nullum eo quod idem judex deferendo appellationi, & dando reverentiales, abdicavit à se omnem jurisdictionem, eamque transfudit in judicem ad quem, quia hujusmodi admissio, delatio & datio reverentialium non possent operari validitatem appellationis, & nullitatem decreti relaxationis mandati, stante oppositione partis, resultante ex memoriali porrecto Sanctissimo D. N. ubi supplicat, ordinari judici à quo, ut faciat sibi solvi mercedem, & expensas. Tunc enim appellatio admissa per judicem à quo, est valida, & tunc ejus delatio appellationis operatur abdicationem jurisdictionis; quando pars non opponit, & secus ea opponente, ut per Afflict. *&c.* Quæ decisio elegantissima est, casu per illam suppo- 25
sito, scilicet quando fuit delatum appellationi, quam non admittit causa de qua ibi, quoniam causam mercedis appellationem non recipere quoad suspensionem, diximus latè *suprà hac* 3. *p. c.* 2. *ad fin.* ubi ad idem adduximus Rotam *decis.* 764. *eadem p.* 1. *divers.*

Ex quibus quidem sequitur, quòd ad hoc ut judex 26
possit jurisdictionem reassumere, queat, & executio-

nem suæ sententiæ facere pendente appellatione à jure prohibita, cui detulerat; necessariò requiritur partis appellatæ appellatio, seu alia quævis contradictio, resistentia, & repugnatio, secus si non contradicat appellans, nec repugnet; quia tunc judex eo proprio motu assumere, non querit jurisdictionem, quam à se per delationem etiam injustam abdicavit ex supradictis; pro quibus & pro decisione Rotæ facit, quod si appellatio quæ de jure tanquam frivola non fuisset admittenda, fuisset de facto admissa, non contradicente tamen appellato, cui admissio officit; nam si fuisset
27 coram judice ad quem in causa processum per partes, poterit judex cognoscere, & pronuntiare super injustitia, vel justitia sententiæ vigore appellationis tradit Innocent. *in cap. cum dilecta de rescript. & in c. cum Bertol. de re jud.* quem sequuntur Immol. & Butrig. *in d. c. cum dilecta*, & post Bal. Roman. Felin. & alios de quibus per eum tradit eleganter Lanfran. *decis.* 244. incipit, *& si appellatio admitti non debuit*, Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. c.* 12. *lim.* 6. *à num.* 27. qui mirabiliter ad propositum *in num.* 36. dicit, quòd postquam appellatus ille comparuit coram judice ad quem & absque reclamatione ipsius fuit in casu processum, illa appellatio, quæ de jure non subsistebat, vi-
28 detur per eum approbata, & ob ejus approbationem videtur, quod debeat producere suos effectus, secus aliæ appellationes, & consequenter in validitatem eorum, quæ ea pendente fuerint facta. Pro quo etiam est decisio Bisig. 71. *aliàs* 30. *an sub executore, de appell. n.* 5. ibi præsertim propter consensum partis appellatæ: ubi loquitur in appellatione frivola admissa non resistente parte appellata, faciunt quæ Innocen. & Philip. Franc. *in cap. sæpè* per illum text. *in not. num.* 3. *de appel.* &
29 Lanfr. *ubi proximè d. decis.* 244. adducit illud simile probationis, quæ licet non debuit admitti, admissa tamen valet post Bal. Alexan. & alios ab eo citatos, ex quibus quidem non parum fulcitur, comprobaturque decisionis Rotæ Afflict. & sequacium doctrina, ut data partis contradictione, ut appellatione à delatione appellationis jure reprobatæ, possit idem judex revocando delatio-
30 nem, reassumere jurisdictionem & ad executionem sententiæ privilegiatæ procedere.

31 Quare cùm ad hoc necessaria sit contradictio (imò sufficiat) ut non obstante delatione appellationis de jure non deferendæ (quoniam si sumus in actibus, in quibus judex deferre tenetur: nullum cadit dubium, nec nostra difficultas, quia cùm ob delationem nullum possit considerari gravamen, data juris permissione, nulla etiam potest admitti appellatio) judex qui detulit reassumendo queat, privilegiatam sententiam exequi, ex hactenus dictis multo magis admittetur ap-
32 pellatio ab hujusmodi delatione ex Afflicto, Cæsare Contar. *ubi suprà*, & ex decisione aliorumque, cùm appellatio species sit contradictionis, imò nulla major appellatione contradictio, quia gravamini, & sententiæ, à qua emittitur, directè opponitur, & resistit, ex titulis
33 de appellationibus, in jure civili & canonico, optimè post alios plures Roland. à Valle *conf.* 22. *n.* 32. *vol.* 2. quòd ampliùs probatur, ex Bartholomeo Socino *in regul.* 39. *fall.* 4. qui post Bald. *in l. uni. C. ne liceat in una eademque causa tert. provo. n.* 6. & 7. & Joan. Monac. *in c. cupientes de electione lib.* 6. dicit, quòd ab interlocutoria, qua judex pronuntiat, deferendum esse appellationi, potest appellari, intelligendus quando defertur appellationi, cui jus non defert, quia quando jus defert, & permittit appellare, nullum est gravamen, & sic injusta appellatio à delatione, secundùm quæ dicta sunt, & ita etiam omnium intelligendi sunt Ruginel. *tract. de appell.* §. 2. *cap.* 3. *num.* 74. Scaccia *de appel. quæst.* 17. *limit.* 47. *memb.* 1. *num.* 106. & *seq.* Asin. *in praxi* §. 31. *cap.* 18. *limit.* 4. dum simpliciter & indistinctè asserunt, quòd quando judex pronuntiat defendum esse appellationi, posse à tali interlocutoria appellari, procedunt tamen, quando defertur appellationi jure reprobatæ, & minimè deferendæ, secus autem è converso, ubi appellatur permittitur cui etiam ipso judice renuente jus tacitè defert, text. expressus *in l.* 1. *ff. nihil. novari*, & latiùs, *cap. præcedenti ante fin.* prout etiam loquuntur Bal. Joan. Monach. dum dicunt, quod 34
in hac appellatione à delatione, debet inferi causa gravaminis, ut appellatio admittatur, quia ab hujusmodi interlocutoria non appellatur nisi ratione gravaminis, ac ideo non gravatus à judice non appellat, quasi dixerint, quòd justitia appellationis à delatione, pendet à suo primo mobili; scilicet an delatum sit appellationi, de jure non deferendæ, vel an ei judex deferre tenebatur, ut in hoc ultimo casu tanquam non gravatus non appellet appellatus.

Et insuper quoniam hoc privilegium, hæc utilitas 35
hic favor à jure concessus exequendi sententiam, pro me latam non obstante appellatione, imò ea pendente ex adverso interjecta non expectatis tribus conformibus; ut minimè deferatur, atque ejus executio maximi quidem momenti est, & judicia hanc prærogativam habentia, longè uberiora commodioraque considerantur, aliis illa carentibus, ut firmant Cæpol. *cautel.* 81. *quando quis.* Negusant. *in tract. de pignorib. part. ult. memb. ult. num.* 26. Gomez *in* §. *item Serviana num.* 36. *instit. de actib.* Roland à Valle *conf.* 14. *num.* 2. *lib.* 1. Menoc. *de adipiscen. poss. rem.* 3. *n.* 7. Natt. *conf.* 532. *à num.* 2. *& suprà*, dicitur que appellatio beneficium juris, secundum Andr. Gail. *tract. arrest. cap.* 11. *n.* 19. *fol. mihi* 388. & sic hac summa utilitate hocque beneficio, & privilegio jure communi inducto, privando judex per delationem appellationis, injustum est gra- 36
vamen, justaque appellatio, quia à privante beneficio juris communis legitima judicatur, *l.* 1. §. *si quis tutor, ff. quando appellandum sit, l. excusationes, C. de excus. tutorum, l. si quis provocatione, C. de appell.* diximus *suprà cap. præcedenti à num.* 46. comprobant etiam quæ *infrà* 4. *part. cap.* 7. *à num.* 10 & *seqq.*

Et quia eo ipso justificata censetur appellatio, quando 37
gravamen verificatur, constatque per solas allegationes juris, puta, appellatio à sequestratione fienda, quæ est prohibita, constat siquidem de veritate gravaminis juris dispositione, & ejus præsumptione, & ideo statim dicitur justificata appellatio, nisi per adversarium contrarium probetur, ita Bal. *in l. majoribus, C. de his quibus ut indig.* Innocent. *in c.* 2. *in fin. de oper. nov. nuntia.* Imol. *in cap. interposita col.* 2. *de appel.* & ibi latè prosequitur hunc articulum Philip. Franc. *col.* 3. per
totam, & faciunt à contrario sensu omnia, *quæ suprà cap. procedenti adduximus*, ut à rejectione appellationis 38
emissæ in casu à jure prohibito appellationi, tanquam minùs justæ, minusque legitimæ, deferendum non esset, secus quando rejicitur in casu appellabili, & à jure permisso, & sic similiter idem venit dicendum in nostro casu, ut ab admissione, & delatione appellationis interpositæ à sententia inappellabili sui natura, in qua jure prohibente; appellationi sit tanquam legitimæ deferendum, secus quando defertur appellationi jure deferendæ, siquidem idem operatur oppositum in opposito, quod propositum in proposito, & in hoc 39
consistit differentia inter hoc caput, & caput superius, quia in illo tantùm agitur de appellatione interposita à denegata delatione in casibus vel prohibitis, vel permissis à jure; hic autem è converso, nempe, de appellatione à delatione in casibus prohibitis, vel permissis, pro quo omnino vide plurimas doctrinas, & authoritates, quas apposuimus *cap. præcedenti*, quæ quidem mirabiliter conducunt præsentis quæstionis resolutioni.

Ultimò (& quod hunc articulum declarare & com- 40
probare videtur) facit, quoniam etsi sententia interlocutoria, per quam finitur judicis officium, ac jurisdictio, ut puta si judex se incompetentem declaravit aut non esse procedendum ad ulteriora obstantibus exceptio-

ceptionibus, vel quia absolvit partem ab observatione judicii, vel appellationem esse desertam: his enim casibus, cùm per hujusmodi interlocutoriam desinat esse judex, & finiatur ejus juridictio, nec poterit reassumere, nec amplius sententiam revocare, text. est elegans *in c. significantibus, de off. legat. c. judex eod. tit. lib. 6. l. dicere. ff. de arbitris.* Petrus de Bellapert. *in repetitione l. 2. circa med. fol. 115. vers. extra hoc quæro nunquid judex, §. si quis in jus vocatus non ierit.* B. & cæteri *in l. quòd jussit, ff. de re jud.* idem *in d. l. dicere.* Bal. *in l. eleganter, §. si quis post col. penult. ff. de condictio. indebit. l. arbit. col. fin qui satisd. cogan. & in l. si ut proponit. 1. & in l. si præses C. quomodo & quando judex, & in l. penult ff. de pact. & in c. nostri col. 1. de electione recen. in Alphabeto, in verbo interlocutoria.* Angel. *in l. 1. C. sententiam rescind. non poss.* Imol. *in l. quidam consulebant, ff. de re jud.* Angel. *cons. 220. in civitate col. 2.* Corset. *in singulari*, incipit *sententia in 5.* Rota *decis. 86. si à pronuntiatione in novis*, Aufre. *quæst. 184 in decis. Tholos.* Henric. Bohi. *in c. in literis col. 2. de off. de legati.* Lanfr. *in repet. c. quoniam contra in verb. interlocutiones col. 10. de probat.* Alexand. *consil 71. videtur col. penul. in 5. volum.* Paul Castr. *consil. 281. in causa ista col. 2. in 1. volum.* Salicet. *in l. post sententiam col. 3. C. de sent. & interloc.* Socin. *in l. arbitrio col. 1. ff. qui satisd. cog.* Domin. *in cap. judex col. 1. de off. deleg. lib. 6.* sequitur latè Philip. Franc. *in c. cùm cessante col. 4. in fin. cum duabus seqq. vers. secundò limit. de appel.*

41 Quod omnino esse intelligendum in judice delegato, & in arbitrio, non autem in ordinario, qui quidem licèt pronuntiaverit se judicem incompetentem, adhuc poterit revocare, quia ad eum non spectat (solo verbo
42 radicatam à se abdicare jurisdictionem ordinariam, *l. legatus ff. de off. præsidis.* B. Paul. & communiter Doctores *in l. 2. ff. si quis in jus vocatus non ierit*, per text. *in d. l. si ut proponis la 1. & in l. si præses, C. quomodo & quando judex.* Rot. *decis. 363. in fin.* Bal. *in d. l. si præses*, ubi declarat Salicet. Bar. Paul & Iss. *in l. quod jussit ff. de re jud.* idem Paul. *in l. judex eod. tit.* Rom. *cons. 358. in præsenti.* Felin. *in d. c. significantibus, de off. de leg.* Philip. Franc. *in d. c. cum cessante col. 6. in prin. vers. sed advertit.* Joan Bapt. *in addit. ad Rom. sing. 129.* & hanc opinionem contra Alexandrum (contrarium tenentem) ut communem & veriorem tenendam esse, affirmat post longam disputationem Rebuf. *in repet. l. quod jussit, n. 108. de re jud.*

43 Quò pertinet, quòd licet judex inhibitus possit post inhibitionem facere ea quæ tendunt in feliciorem exitum appellationis, *juxta c. teneamur de appel.* quod secus est in judice delegato, qui appellationi detulisset, quia cùm per delationem à se omnem jurisdictionem abdicavit,
44 non poterit ulteriùs in negotio se intromitere ante remissionem. Vestr. *in praxi Romanæ Curiæ lib. 8. cap. 4. n. 7.* Franc. *in d. c. cum teneamur col. 4. vers. secundus intellectus.* Lancel. *de attent. 2. p. c. 20. lim. 4. n. 5.*

45 Et isthæc de delegato declaratio est intelligenda in delegato, datò principaliter ad aliquam causam, seu appellationem, secus si accessoriè datus fuerit, ut puta executor gratiæ, quoniam iste etiamsi pronuntiaret se non executorem, non per hoc finietur sua jurisdictio, imò posset interlocutoriam hanc revocare. juxta text. *in c. dilectus el 3. de præben.* Domin. *in cap. si super gra-*
46 *tia de off. de leg. l. 6.* glos. *in c. si tolli, de conces. præb.* quia ex quo principalis durat gratia per illum accessorium pronuntiationis non potuit auferri jus partis. Felin. *in cap. qualiter, col. 6. de accus.* Salicet. *in l. post sententiam, C. de senten. col. 3. vers. quæro de quodam tertio,*
47 Alexa. *in l. quod jussit n. 28.* Rebuff. *ibi. n. 167.* ubi ex hoc infert; quòd si incidat in aliqua causa articulus filiationis, in quo causa matrimonii discutienda sit, & laicus judex ob hoc causam judici Ecclesiastico remittat, juxta *cap. tuam, de ord. jud.* poterit judex laicus illam interlocutoriam revocare, cum hæc pronuntiatio sit super incidenti, non super causa principali.

Hæc tamen conclusio ut hujusmodi interlocutoria; 48
per quam finitur jurisdictio judicis delegati, non possit revocari, est intelligenda suo motu proprio; at verò
quando pars per appellationem ab ea interpositam con- 49
tradicat, tunc potest reassumendo jurisdictionem revocare sententiam: nam cùm sententia per appellationem
subsecutam suspendatur, *l. causa cognita, Cod. de transact. l. si quis jusjurandum circa fin. ff. de jur. jur.* vel extinguitur, *l. 1. ff. ad Terpillia.* & fingitur de præsenti non lata: ideo potestas judicis remanet integra per evocationem prohibitionis, & impedimenti ad revocandum eandem ita tenent Rot. *decis. 64. si auditor. & in decis. 86. si à pronuntiatione.* Roman. *sing. 129. si judex*, per text. *in c. dilectus 3. de præbend* Auf. *in dec. Capellæ Tholos. q. 185.* Panorm. *in c. pervenit el. 2. d. appel.* facit. *c. super eo in princ. de appel.* Præpos. & Perus. *in d. cum cessant.* Corset. *in singul.* incipit. *sententia in 5.* Rebuff. *in d. l. quod jussit, num. 106.* Dec. *in d. cùm cessante, col. 3.* ubi Panorm. *col. 3* Imol. *col. 4.* Philip. Franc. *col. 5. in prin. vers. sed adverte.* sequi dicit ad propositum, unicum & singularem in jure text. *in d. dilectus.* Felin. & cæteri *in d. c. significantibus.*

Cui convenit quod si judex qui inhibuit, inhibi- 50
tionem revocaverit, si ab hujusmodi revocationis sententia fuerit appellatio interposita, poterit suam revocationem inhibitionis iterum revocare, tenet Philip. Franc. *in d. cum teneamur, n. 24. de appel.* Lancellot. *de attent. 2. p. cap. 10. lim. 2. n. 18.* Federic. de Senis *consil. 93. per tot.* cujus doctrinæ reddunt omnes elegans videndum exemplum.

Et nota, quòd delegatus per hujusmodi appellatio- 51
nis delationem non amittit radicitus jurisdictionem, nec penitus expirat, sed dumtaxat ejus actus, & exercitium; habitum tamen, & potentiam retinet, quod probatur, nam si judex superior repetit injustam, aut frivolam appellationem, ad eundem etiam remittit, 52
juxta *cap. cum appel. frivol. de appel lib. 6.* quod remissionem facere non potuisset judici à quo, si non haberet habitu jurisdictionem nisi de novo aliam illi concederet, quod est falsum quia alia non conceditur, ut dicit notabiliter & plenè Socin. *consil. 20. abunde in 4. vol.* Rom. *consil. 501. ut declarationem*, Rebuff. *in l. quod jussit. n. 83. ad fin.* latè optimèque post plures alios ab eo citatos, prosequitur Philip. Franc. *in c. cùm cessante col. 6 vers. secundo adverte, usque ad finem, & cap. cum appell. frivolis, de appell. lib. 6.*

Ex quibus, & illa elici potest in hoc articulo con- 53
clusio, ut judex qui detulit appellationi à jure prohibitæ minus licitæ aut aliter non deferendæ cum à se omnem quoad exercitium datum abdicavit jurisdictionem: non poterit motu seu facto proprio delationem revocando & reassumendo jurisdictionem, ad executionem, & ulteriora procedere, sed dumtaxat mediante contradictione, & appellatione partis appellatæ, cui interest non deferri, cui ut justæ, & legitimæ ab hujusmodi injusta delatione interjectæ si non detulerit judex, vim facere declarabitur, vel propriè tertium genus dandum, nempe, *que reassumiendo la jurisdiction; y reponiendo lo hecho no haze fuerça, y no lo haviendo lo haze*, &c.

Secunda deducitur insuper ex supradictis conclu- 54
sio, ut cum deficiente contradictione, & appellatione partis appellatæ per delationem etiam injustam appellationis, omnem à se judex abdicaverit jurisdictionem non potest revocando delationem, ad executionem ulteriùs procedere, nec iterum reassumere jurisdictionem poterit pars, cujus appellationi est delatum, ite- 55
rum appellare ab hujusmodi delationis revocatione, scilicet, & reassumptione jurisdictionis, ejusque processu (nempe deficiente contradictione partis appellatæ à delatione, ut dictum est,) quia cum hoc casu

careat,

careat penitus juriſdictione judex omnia ab eo geſta ſunt nulla ipſo jure, innovata, & attentata, ex Afflict. Contar. Rotæ deciſ. & cæteris ſuperiùs citatis ac per conſequens non ſunt executioni mandanda, nec permittenda, & appellatio juſta & valida, & ut tali deferendum, ex iis quæ nos latè *ſuprà hac* 3. *p. cap.* 9. *& l.* 4. §. *condemnatum*, *ff. de re jud.* quia tunc ratio appellandi in promtu eſſe cenſetur.

56 Quibus ſic ſuppoſitis facilis patet exitus ad ea quæ ſurſum in contrarium adduximus, & non primum, cui reſpondetur verum eſſe omnino motu & facto proprio judicem qui detulit etiam injuſtè, non poſſe delationem revocare nec reaſſumere juriſdictionem, nec ad ulteriora procedere, cùm ſibi obſtet penitus juriſdictionis defectus; ſecus autem data contradictone, & appellationi partis appellatæ, in cujus præjudicium appellatione detulerit ex Afflict. Cæſar. Contar, & ex *d. Rot. deciſ.* & aliis doctrinis hucuſque relatis, quas
57 non repeto. Alterum autem quod ibi diximus, ad finem ut etiam de conſenſu partium non poſſit facere hanc revocationem, ſcias quòd ad illud tendit, ſcilicet, quia diſputant Doctores an judex qui detulit appellationi ab aliqua interlocutoria, poterit illam revocare integra, etiam de conſenſu partium, in quo hinc inde multa variè deducuntur. Sed veritas eſt, hoc caſu,
58 ut de partium conſenſu rectè poſſit tam ordinarius, quàm delegatus revocare gravamen, & interlocutoriam, ut exactè diſputans reſolvit poſt alios Rebuf. *in l. quod juſſit. n.* 81. *uſque ad n.* 84. vel etiam de permiſſu, ac conſenſu partis, qui à gravamine appellavit, latè Philip. Franc. *in d. c. cum ceſſante, col.* 6. *in princ. verſ. ſecundo adverte*, & idem *in c. cum appellationibus*, §. *ſi verò*, *n.* 5. *cum ſeqq. de appellat. lib.* 6.

Nec obſtat alterum fundamentum contrarium, quo dicebatur, quod quando judex appellationi minùs juſtæ, minùs legitimæ, & jure prohibitæ, detulit, poterit nihilominus ad executionem devenire ex Doctoribus ibi citatis, quibus quidem poteſt pariter reſponderi, ut procedant; quando pars, cujus intereſt, appellavit
59 à delatione hac injuſta ex jam dictis. Secus autem, ſi non appellarit, cùm careat omnino juriſdictione, nec poterit actum juriſdictionalem exercere & ut ſigillatim reſpondeamus; dico quòd Boſio rectè reſpondet Proſp. Farin. *in pract. cri. quæſt.* 101. *num.* 107. *tom.* 3. quem refert Bajar. ad Garum *quæſt.* 94. *num.* 4. dicens quod Boſſ. loquitur contra communem Doctorum (de qua nos in princ. hujus cap.) affirmantem oppoſitum, imò judicem poſtquam detulerit appellationi non deferendæ, non poſſe ſuam ſententiam exequi, à qua non eſſe recedendum.

60 Minùs obſtat Menoch. *à n.* 868. quia nihil in comprobationem adducit, nec firmat in ea doctrina pedes ſuos, dum dicit opinor, ex ſola delatione nihil effici poſſe: quia ſi expreſſim executionem judex iſte, qui legis miniſter, non autem ſupra legem eſt, impedire non poteſt, minùs tacitè deferendo appellationi, erit tamen (inquit ille) cogitandum, ne novam nimirum opinionem adferre videar, &c.) & quando reſolutivè dixiſſet, obſtaret ei communis Doctorum reſolutio, de qua *in princ.*

Et minùs obſtat dicta Rotæ deciſio 58. *alias* 412. *ſi appellatur in noviſ.* ibi adducta, quia ei eleganter, & ad propoſitum reſpondet Lancelot Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 11. *limit.* 6. *num.* 41. ut procedat quando cum admiſſione judicis de facto concurrit etiam tacitus conſenſus, & non contradictio ipſius appellati, quæ contradictio non erat in *d. deciſ.* à qua iterum Rota Moderna recedit, ut patet ex recollectis Acoramb. *dec.* 53. incipit *licet Rot.* ut notat ibi Lancelot *à n.* 18. quibus remanet ſatisfacta contraria.

61 Pro hujus articuli perfectione illud eſt notandum, quod ſi Vicarius Epiſcopi de cauſa cognoſcentis detulit appellationi, non poteſt per Epiſcopum revocare delationem quoniam cùm ex ſupradictis ipſemet judex non poſſit, etiam re integra delationem à ſe factam revocare, ergo nec poterit Epiſcopus, cum ſit idem tribunal & idem conſiſtorium cum Vicario, *c. Roman. in princ. de appell. lib.* 6. optimè probat Philip. Franc. *in d. c. cum appell.* §. *ſi vero ſub n.* 6. *eodem tit.* Bertach. *in repert. in verb. Epiſcopus*, *circa medium verſ.* 94. ad quem locum ſe refert etiam in verbo appellatio admittitur, *verſ. duodecimo.*

Quid autem ſit dicendum, quando appellatur à 62
ſententia lata à duobus judicibus, quorum unus detulit appellationi, alter non; ſic, quòd ſi iſte anteaquam alius judex deferat, voluerit ſuam delationem revocare; poterit, & non obſtante ab illo facta delatione, revocationis actus valet & tenet, ut eſt dictum notabile Angel. & Bal. *in l. ſi cum dotem* §. *eo temp. ff. ſolut. matr.* quos ibi refert & ſequitur Alex. *num.* 3. alios allegans, ubi etiam Lancel. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *lim.* 1. *n.* 88.

Quid autem ſit dicendum in duobus judicibus de- 63
legatis, quorum alter defert, alter non, quòd poſſit deferens pœnitere, nemo dubitat, ſed manente in ſua voluntate, an alter poſſit procedere ad ulteriora, & an eum deferens deferendo impediat, plures caſus diſtinguit, & optimè poſt plures alios quos citat Philip. Franc. *in d. c. cum appell. d.* §. *ſi verò. n.* 5. *verſ. quid autem ſi ſunt plures judices*, & *num.* 6. *per totum*, ubi quid 64
quando unus ſine altero juxta clauſulam reſcripti procedere poſſit, vel quando alter, vel nolit, vel non poſſit, vel quando ſimul procedere debent, de quibus poſt Franc. *ibi*, vide etiam Lapum *in eodem tit.* adducens notata *in cap. cum ſuper*, *de off. deleg. lib.* 6. not. *in clem.* 1. *d. appell.* ubi per Immol. & Flori. & per Bal. *in auth. hodie*, *circa fin. C. de appel.* & Angel. *in d. l. ſi cum dotem*, §. *eo autem tempore*, omnes tamen con- 65
veniunt, ut non cenſeatur delatum, cum delatio non ſit legitima, non abdicat juriſdictionem ab ipſo deferente, nec transfert in ſuperiorem eandem, imo quicumque poteſt pœnitere ante delationem ulterius, & ſimul dare apoſtolos refutatorios.

Difficultas autem, an alter, qui non detulit, poſſit 66
ſolus procedere, quam ut diſſolvas, conſule ſupradictos Doctores quid autem quando ſunt judices ordinarii pares, vel etiam diſpares numero, Card. *in clem.* 1. *q.* 25. 26. *&* 27. *de dolo & contum.* Burrig. & Immol. *in c. quoad conſultationem*, *de re jud.* Bertach. *verb. appellat. admittitur verſ.* 18. *demptis additionibus.*

Ad quem judicem ſpectet cognitio, an appellationi 67
ſit deferendum, vel non latiſſimè multa elegantia congeſſit Scaccia *de appel. quæſt.* 1. *art.* 1. *per totum fol.* 116. Cognitio autem an appellatio ſit admittenda, vel an fuerit appellatum intra terminum, vel non appellatio ſit legitima, an ſit nulla, an deſerta, & ſimilia, ad quem ſpectet cognitio, an ad judicem à quo, an potiùs ad judicem ad quem multa ſcitu digniſſima, poſt alios congeſſit Scaccia videndus *ubi proximè*, *& quæſt.* 11. *art.* 2. *per tot. fol.* 118. quibus locis multa alia videre poteris, quæ materiam delationis attingunt, ad quem te libenter remitto ſcriptis contentus.

Circa inſpectionem autem illius, quòd ultimo loco 68
noſtri capituli appoſuimus, an ſententia lata pro deſertione appellationis appellationi interjectæ non deferens judex Eccleſiaſticus vim faciat, & priùs ut de ſententia tractemus, quis eam ſit laturus, cognoſcamus, an ſcilicet judex à quo, an judex ad quem, in qua ſolent à doctoribus duo caſus conſtitui, aut appellans nunquam adivit judicem ad quem, & ſic quando deſertio cauſata eſt ex non ejus proſecutione, ſiquidem nunquam aditus eſt judex ad quem, nec ullus eſt actus co- 69
ram eo factus cum quidem ad id teneatur intra terminum à jure vel judice ſibi ad proſequendum præfinitum, de quo fide dignas, ſolemneſque literas, juſſus

jussus à judice, à quo appellans tenetur exhibere, quemadmodum superiorem adierit, aut de legitimo impedimento docere; quod si non fecerit, tunc judex à quo pronuntiat appellationem esse desertam.

70 Aut verò constitit, & docuit appellans adiisse superiorem, & sic quando judex ad quem fuit aditus, cùm appellatio fuit coram eo introducta, tunc ipse, non judex à quo, super desertione pronuntiabit; ita notabiliter distinguit Philip. Franc. *in cap. ex ratione n.* 19. *vers. circa septimum de appel.* Felin. *in cap. ex parte l.* 2. *col. penult. de rescript.* Ias. *in l. tale pactum*, §. *qui provocavit*, *ff. de pact. n.* 11. Marant. *in specul.* 5. *p. tit. de appel. n.* 189. Didac. Perez *in l.* 2. *tit.* 16. *lib.* 3. *ordin. glos. verbo*, *sin que firme* Azeved. *in l.* 11. *tit.* 18. *l.* 4. *recop.* & idem Azev. *in l.* 16. *tit.* 17. *n.* 4. *ad fin. eodem lib.* 4. Paz *in prax.* 6. *p. cap.* 1. *n.* 7. optimè Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fin.* 1. *p.* §. 1. *n.* 11. sequitur Amad.

71 Rodrig. *in tract. de execut. c.* 1. *n.* 10. Et hinc est quòd licèt appellans transferat acta ad superiorem judicem, & nisi intra legitima tempora à jure præstituta, citari fecerit adversarium, non excusetur à desertione, ut per Bald. *in l. fi.* §. *illud n.* 11. *C. de tempor. appel.* Felin *in c.*

72 *illud*, *de præscript. n.* 10. Parlad. notat. *ubi proximè n.* 8. & tamen benè sufficit ad hoc, ut de tali desertione superiùs cognoscat, cùm jam sit aditus ex supradictis, quod sequitur post alios novissimè Scacc. *ubi proximè d. art.* 2. *per totum*, & latiùs *q.* 11. *art.* 5. *à n.* 151. *cum seqq. & suprà à principio.*

73 Et ad hujusmodi pronunciationem, & declarationem fiendam, appellationem desertam esse, debet quilibet judex causæ cognitionem saltim summariissimam adhibere & per consequens præcedente partis appellantis

74 citatione, nam postquam pars appellata comparuerit coram judice, petendo sententiæ executionem, cùm per desertionem sit translata in rem judicatam, *l. quoniam nonnulli*, *l. fi contra C. de appel. clem. sicut de appel.* judex anteaquam exequatur, debet citare partem ad

75 dicendum, quare executioni sententia mandanda non sit, quæ causæ cognitio & citatio necessariò requiritur, cùm posset pars, de legitimo impedimento docere ut sibi secundus annus concedatur, & impediatur executio, juxta *d. clem. sicut*, & jura vulgaria hujus doctrinæ & opinionis sunt Authores Maranth. *de ord. jud. 6. p. tit. de appel. à n.* 23. *& suprà* qui pro se allegat B. *in l.* 1. *in fin ff. nihil nova appel. pend.* Alex. *in l. præses col. fin. ff. de re jud.* Abb. *in c. ex ratione col. fin. de appel.* quos ita tenere affirmat, & quòd debeat pars citari, idem tenuisse (testatur Bal. *in d. l. si contra*, idem Bal. *in l.* 2. *in fin. Cod. de tempor. appel.* ubi dicit, esse ibi text. ad hoc meliorem de jure, Philip. Franc. *in c. ex ratione col.* 14. *vers. quarto quæritur*, quos omnes ad hoc ipse Marant. citat; idem etiam tenet latè probans eleganter Didac. Perez *in l.* 3. *tit.* 16. *l.* 3. *ordin. verb. facta* Felin. *in c. ex ratione n.* 9. Lanfran. *decis.* 465. incipit *judex* Pax *in prax.* 6. *p. tom. c.* 1. *n.* 7. & hanc opinionem communem esse testatur D. Padil. *in l.* 1. *C. de juris & facti ignoran. n.* 16. quem sequitur & recepta praxi affirmat Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 1. *p.* §. 1. *sub num.* 8. *&* 9. veriorem & receptiorem dicit

76 Amad. Rodr. *de execut. cap.* 1. *n.* 7. ut scilicet, aliter quàm parte citata, & causa cognita facta super desertione appellationis à judice declaratione, non sit sententia exequenda, licèt plurimos contrariam opinionem tenentes refert, & sequitur Lancel. 2. *p. c.* 12. *ampliat.* 1. *n.* 34. licèt aliqui ibi per eum citati nostram probent sententiam.

77 Et hanc praxim probant Gondizal. de Paz. *in prax.* 1. *p.* 10. *tempore n.* 2. & 3. Didacus Perez *in dict. l.* 2. *tit.* 16. *in glos. verb. sin que firme el juizio lib.* 3. *ordina.* Amad. Rodriguez *ubi proximè n.* 9. quòd postquam appellatio ex causis à jure inductis efficitur deserta, pars appellata compareat coram judice, cui executionem sententiæ petat, quam petitionem parti intimandam adversæ, mandabit judex, & quòd intra aliquem brevem (scilicet trium dierum) terminum diligentias à se factas ostendat, quo transacto incussatur ei contumacia, dato alio, & secundo, & iterum contumacia incussatur, & denique dato tertio termino, quo si non docuerit de diligentiis factis in persecutione appellationis suæ (quas diligentiùs congessit Didacus Perez *ubi proximè d. verb. sin que firme*, *vers. dubitatur præterea*, & Avend. *lib.* 1. *respons.* 1. & Paz. *d.* 76 *tom.* 6. *part. cap.* 1. *n.* 1. *cum seqq.*) expediuntur executoriales secundùm formam traditam à Monteroso, *in sua prax.* 3. *tr. de mod. proced. in via execut. fol.* 35. Paz. *ubi suprà* 4. *p. cap.* 1. *n.* 9. Villadieg. *in politic. & pract. jud. cap.* 4. *n.* 4. Amad. Rodrig. *ubi proximè num.* 9.

Post hujusmodi autem causæ cognitionem sententia 79 interlocutoria, qua declaretur desertio, necessaria non est. Sed poterit judex executoriales expedire, & concedere suæ sententiæ executioni mandandæ ista est Guid Pap. 213. *statut. n.* 1. *& decis.* 436. *à n.* 23. *in tract. de appel. quæst.* 18. Boër. *decis.* 206. *n.* 11. Ludo. Gozad. *consil.* 85. *videtur n.* 26. Marant. *in specul. 6. part. tit. de appell. n.* 188. & quòd judex à quo possit suam sententiam exequi, absque eo quod super desertione sit pronuntiatum, tenet Rot. apud Mohed. *decis.* 36. *auditor Rot. sub rub. de re jud.* communem dicit Card. Alex. *in cap. ex ration.* 8. *sub n.* 44. *vers. in contrarium de appell.* Sequitur post hæc Scaccia *de appell. q.* 11. 80 *art.* 5. *n.* 149. ubi idem affirmat post alios, quando desertio causata fuit, quia nulla fuit appellatio interposita: idem repetit in aliis pluribus casibus, quos illativè refert *ibi à n.* 148. *cum pluribus seqq.* Eam tenent opinionem Cotta *in memora. in verbo*, *appellatio deserta*, latè Petr. Surd. 139. *n.* 14. *lib.* 1. quod procedit in 81 judice ordinario, non autem in delegato, qui tenetur pronuntiare ante executionem sententiæ, secundum eandem decisionem Rotæ & Lancel. *de attent* 2. *part. cap.* 12. *ampliat.* 1. *à. n.* 35. *&* 36. Poterit etiam judex declarando per interlocutoriam dandos executoriales, causativè declarare etiam super desertione, ut notat 82 secundùm stylum Didac. Perez, Parlad. & Amador. & Marant. & alii statim citandi.

Hinc corripiendus est Aloys. Ricc. qui cum Angelo, 83 Franc. & Bald. contrarium sequutus fuit, delationem nempè desertionis esse necessariam, ex quibusdam rationibus motus, quibus omnibus satisfit, quod cùm pronuntiationem, sive tacitam per expeditionem executorialium, sive expressam, debeat procedere partis citatio & ejus citationum examinatio (ut suprà diximus) omnia per eundem Riccium considerata evacuantur Ricc. autem suam tenuit opinionem *in pract. decis.* 2. *p. decis.* 506. *sub tit. de appel. fol.* 537.

Igitur à sententia interlocutoria, qua de per se & 85 dumtaxat declarat judex, desertam appellationem, vel in ea simul executoriales victori dari, decernit, an nisi appellationi interpositæ deferat judex, violentiam facere dicatur, restat videre. In quo articulo reperio Philip. Franc. *in c. ex ratione de appel.* Marant. *in specul. tit. de appell. n.* 190. Lanfr. *in cap. quoniam contra n.* 114. *de probat.* dicentes à sententia interlocutoria, qua pronuntiatur appellationem à diffinitiva seu interlocutoria, esse desertam; appellationi interjectæ esse, ut licitæ, deferendum, quorum potissima est ratio, quod quamvis sit interlocutoria, tamen habet vim diffinitivæ.

Sed contrariam sententiam, imò ab hac pronuntia- 86 tione appellationi deferendum non esse, longè veriorem probavit contra eos Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 1. *p.* §. *n.* 11. & ante eum Did. Perez *in l.* 3. *tit.* 16. *lib.* 3. *ordinament. gl. verbo facta à n.... vers. alii tamen*, sequitur Amad. Rodrig. *ubi suprà d. c.* 1. *n.* 12.

Pro quibus faciunt plura jura. Primò text. *in l. quo-* 87 *niam nonnulli*, ibi, placuit ut si intra dies solemnitatibus præstitutos, ad facienda hæc, appellatoris cura defuerit, deserta ab eo provocatio existimetur, moxque debitum

debitum exigatur, &c. *c. de appell.* ex cujus text. verbis
88 *ibi* mox debitum exigatur, &c. clarè apparet sublatam *ibi* mox debitum exigatur, &c. clarè apparet sublatam esse, & excluſam appellationem. Istæ namque dictiones (mox, statim, protinus, incontinenti, illico, confestim) sine ulla ludificatione, & sine ulla procrastinatione, & quælibet harum excludit appellationem, quia sunt verba, quæ desiderant celeritatem, Ruginel. *in tract. de appell.* §. 9. *glos.* 2. *quæst.* 18. *n.* 49. *per tot.* quem sequitur Sigismund. Scaccia *de appel. q.* 16. *limit.* 1. *n.* 59. de quo dixi latè 2. *part. cap.* 8. *à n.* 124. *cum*
89 *seqq. l. si contra, eod. tit.* ibi, rector provinciæ animadverterit, res judicatas exequi curabit, & *l. fin.* §. *illud*, ibi & sententiam contra eum latam in suo robore durare, & ad effectum perduci, tanquam si ab initio minimè fuerit provocatum, &c. *de tempor. appell.*

90 Quæ quidem verba pariter appellationem excludunt, si credimus Ruginello *in tractatu de appell.* §. 2. *glos.* 2. *n.* 2. *vers. igitur* Sigism. Scacc. *in eodem tractatu de appellat. quæst.* 16. *limit.* 1. *sub n.* 28. & 29. & idem Ruginel. §. 9. *glos.* 2. *n.* 4. Contar. *in l. unica, in notab... n.* 18. *cum seqq. usque ad n.* 25. *C. si de nomen.* Anguis. *cons.* 86. *de tribus, n.* 7. *lib.* 1. Iss. *in cons.* 187. *circa primum n.* 23. *lib.* 2. dum affirmant, quod per hæc verba in dispositione prolata (sententia firma maneat,
91 & executioni innitatur) vel etiam per hæc altera (sententia sortiatur effectum suum) censeri, appellationem sublatam, quoad suspensivum, videndus etiam Joseph. Lud. *decis. Perus.* 20. *consil.* 18. & *n.* 20. & est text. *in l. unica C. si de momen. poss.* de quibus nos latiùs diximus 2. *p. cap.* 8. *n.* 204. *cum multis seqq.*

92 Maximeque ex dictis videtur sublata appellatio, cùm per desertionem sententia transit in rem judicatam, quæ executionem duntaxat expectat, *l. post rem judic. ff. de re jud.* à qua non appellari jura clamant, *l. ab execut. C. quorum appel. non recip. l. ab*
93 *executore, ff. de appel.* dicemus *infrà latè* 4. *p.* maximè cum fingat lex ab initio non fuisse appellatum, text. in *cap. dilectus in fin.* ibi, cujus sententia transit in rem judicatam, cùm intra decem dies non fuerit legitima provocatione suspensa) *de electione*, text. *in c. quoad consultationem, de sent. & re jud.* ubi quod cùm post decem dierum spatium in autoritate rei transierit judicatæ, &c. facit etiam text. *in d. clem. sicut de appell.* probatur etiam in text. eleganti *in c. personas* 4. *in*
94 *ord. de appell.* ibi, ex tunc judicio suo super iis quæ in quæstione vertuntur, sine contradictione aliqua stare, compellas, &c. & quando in aliquo casu à jure removetur contradictio; appellatio etiam remota censetur, Gonzal. *de alternat. glos.* 9. *in annot. sub n.* 218. Decius *in d. c. personas in* 4. *notab.* Lancel. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 8. *n.* 4. & nos *suprà hac* 3. *p. c.* 11. *n.* 39. & 2. *p. c.* 8. *à n.* 107.

95 Quod probant Doctores, & ego ex hoc text. qui ponit duos casus diversos. Primo casu dicit: sine contradictione aliqua stare compellas, &c. & in secundo autem dixit ex tunc sententiæ suæ (sicut de alio casu diximus) appellatione remota parere constringas, &c. cùm nihil in alio casu de appellationis remotione dixerit, sed de contradictione duntaxat, & tam se ipsum Pontifex declarat, ut illa verba contradictione remota intelligantur: idemque operentur, quod & appellatione remota, cùm nulla sit major contradictio quàm appellatio, *suprà dixi n.* 33.

Denique probatur hæc pars ex text. *in c. cum sit* 96
Romana 5. *de appell.* ibi, intra quod si is, qui appellaverit, causam appellationis non fuerit prosequutus, tenebit sententia, si post sententiam appellaverit, & causa sua cecidisse videtur, nec amplius super eodem negotio audietur appellans, &c. nam regulariter verum est, quod qui terminum sibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittit, censetur renuntiare, & non potest, 97
nec agendo, nec expediendo audiri, tradit Joan. Cephal *consil.* 201. *n.* 4. *l.* 2. & *consil.* 202. *n.* 18. *eod. lib.* 2. Cassiador. *dec.* 4. *in attent. n.* 3. *de dilatio.* Vestr. *in prax. Romanæ Curiæ lib.* 8. *cap.* 4. *n.* 21. Annot. ad Æguid. *n.* 108. sed ubi à jure aliqua causa denegatur audientia, appellatio etiam denegata censetur, latissimè, 98
diximus & post plurimos probavimus *suprà* 2. *p. cap.* 8. *à prin. usque ad fin.* ergo evidenter sequitur in nostro casu, cùm super desertione, & causa princ. denegatur audientia, appellatio remota intelligatur.

Uno fundamento voluit hanc nostram opinionem 99
comprobare Amad. Rodrig. *in d. c.* 1. nempe; quòd cùm hodie ex Concil. Trident. *sess.* 24. *de reform. cap.* 20. & *concl.* 13. *c.* 1. sit prohibita appellatio ab interlocutoria sententia, nisi ab ea quæ contineat damnum irreparabile, & sic arguit ille, cùm sententia super desertione sit interlocutoria, ergo non potest appellari. 100
Sed miror tanti viri non attendentis, quòd Trid. in d. locis permiserit appellationem ab interlocutoria, vim diffinitivæ habente, prout ista lata super desertione est, ut probant Philip. Franc. *in c. ex ratione de appel.* Lanfran. *in c. quoniam contra n.* 114. *de probat.* & plu-
rimos citavimus suo loco, & quòd habeat etiam dam- 101
num irreparabile, dubitavit nemo, sicuti aliam sententiam diffinitivam post se non expectet, per cujus appellationem possit reparari, & ita defende hanc opinionem nostram ex suprà dictis fundamentis, à nobis consideratis, quibus speciales rationes excludendæ appellationis hoc consideravimus casu.

Circa materiam autem desertionis, quemadmodum 103
sententia, cujus sit appellatio deserta, executioni sit mandanda, quid ab interlocutoria, & quid à diffinitiva, quid in judice delegato, quid in ordinario, quid ubi adest impedimentum, & quemadmodum id constare debeat, & quemadmodum desertio debeat apparere, & quid quando est lapsus terminus juris, sive judicis, & quid si commissio fuit expedita licèt non præsentata, & de pluribus difficultatibus materiam desertionis spectantibus (quas nos omittimus, quia non pertinet) vide latè & affatim per Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *ampliat.* 1. *per totam*, & quis judicum, an superior, an inferior teneatur super desertione cognoscere, & de ea, sive tacitè, sive expressè pronuntiare, distinctè & sigillatim, illativè varios casus congessit post Lancel. & alios. Scaccia *de appell. quæst.* 11. *art.* 5. *per totum, n.* 148. *cum pluribus seqq. fol.* 141. 104
& an judici à quo, an judici ad quem pertineat, rem judicatam exequi, & executoriales expedire, vide eundem post alios plures casus distinguentem, *in eandem quæst.* 11. *art.* 7. *per totum, à n.* 162. *usque ad n.* 138.

TRACTA-

TRACTATUS DE REGIA PROTECTIONE VI OPPRESSORUM APPELLANTIUM. PARS QUARTA.

Qua continentur capita circa violentias attingentes executoriales executores, & eorum exceſſus.

CAPUT I.

A præcepto, & expeditione executorialium; quidve in ea potiſſimum ſit ſervandum: ſeu etiam ab earum commiſſione facta executori; an, & quando non deferens appellationi emiſſæ vim commiſiſſe dicitur.

SUMMARIUM.

1 *Auctor non tractat materiâ executionis, ſed duntaxat appellationis ab ea, nempe quando adest excessus.*
2 *Excessus executionis materia subtilis difficillima, et indigesta est, et utriusque fori tribunalibus frequens.*
3 *Executionis tractatus qui edidêre.*
4 *Deus optimus maximus contra Adam statim executoriam sententiam misit.*
5 *Sententia translata in rem judicatam, vel aliis duobus conformibus mittitur executioni.*
6 *Sententia in rem judicatam transiit ob non emissam appellationem intra terminum, vel ob eam desertam.*
7 *In executione ejus sententiæ privilegiatæ, cujus appellatio caret suspensivo effectu, cadere solet excessus, et per consequens appellatio.*
8 *Nihil prodessent sententiæ et judicia, si non esset qui ea executioni mandet.*
9 *Appellationi ab expeditione executorialium virtute rei judicatæ an sit deferendum.*
* *Opinionem affirmativam scilicet, esse deferendum, qui tenuerint, ibid.*
10 *A præcepto de exequendo tam sententiam quàm instrumenta guarentigiata, esse licitam appellationem, qui affirment.*
11 *Ab expeditione executorialium et præcepto de exequendo tam rem judicatam, quam instrumenta, etc. non esse licitam appellationem, ut verior opinio resolvitur.*
12 *Executio rei judicatæ et instrumenti guarentigiati æquiparantur à jure.*
13 *De executione sententiæ ad executionem instrumenti guarentigiati, licitum est arguere.*
14 *Ab executorialium expeditione, et præcepto de exequendo vigore rei judicatæ appellationi non esse deferendum, omnium ferè concors est sententia.*
15 *Ab expeditione executorialium vigore trium conformium non esse licitam appellationem, citra dubium est.*
16 *Ab executione appellationi emissæ judex non deferens, vim non faciet.*
17 *Executorialium expeditio plus non gravat, et ideo non appellatur.*
18 *Executio dicitur de appendicibus.*
19 *Executorialium expeditio est par executionis, et ipsius atque sententiæ declaratio.*
20 *Pronuntiatio de exequendo dicitur executio, licèt non mera.*
21 *Executiva si sit una sententia alterius, si non potest appellari à prima, pariter nec à secunda illius executiva.*
22 *Executorialium expeditio, et decretum de exequendo fit in executione rei judicatæ.*
23 *Ab executione non appellatur, quia plus quàm sententia non gravat, ita nec ab expeditione executorialium, quia plus quàm ipsa executio non gravat.*
24 *Ab interlocutoria de admittendis articulis si non est appellatum, nec poterit postea appellari ab ipsa actuali admissione, et de ratione.*
25 *Executor mandatum implens non est qui gravat, sed mandans.*
26 *A sententia, qua quis non gravatur, non appellat.*
27 *Appellans ab executione rei judicatæ præsupponit, antecedens validum, et negat consequens, scilicet, executionem, et ideo nihil agit.*
28 *Executio inducta est, ut lites consequantur finem, nec immortales reddantur.*
29 *Finem numquam assequerentur lites, si ab executorialium expeditione daretur appellatio.*
30 *Prohibito uno, prohibetur omne, per quod pervenitur ad illud.*
31 *Ab expeditione executorialium appellatio admittitur, si rationabilem causam habeat expressam.*
32 *Executorialium expeditio ante rem judicatam, et intra terminum ad appellandum, appellationem suspensivam recipit.*
33 *Sententia de exequendo est executio, et sic non facienda ante rem judicatam, et intra terminum ad licitè appellandum.*
34 *Executori dato ad exequendam sententiam legitima appellatione suspensam, non est permittenda executio.*
35 *Executorialium expeditio continens novum aliud gravamen ultra rem judicatam, admittit appellationem surpensivam.*
36 *Executorialium expeditio decreta contra alium in re judicata non comprehensum, recipit appellationem.*
37 *et 42. Executorialium expeditio facta parte non citata admittit appellationem.*
38 *Executorialium expeditio, ut per appellationem suspendatur, debet rationabilis causa in scriptis exprimi.*
39 *Executoriales sunt quoddam instrumentum à notario confectum*

confectum summam actorum continens, victori ad exequendum tradendum.

40 *Executorialis moribus inducta, idem est in effectu quoad mandatum executivum.*

41 *Executoriales expediuntur stante re judicata, non tamen mandatum executivum, quod si secus fiat, Rota sustinet dum ritè sit expeditum.*

42 *Executorialium expeditionem debet præcedere citatio ad videndum illas relaxari.*

43 *Executoriales expediuntur etiam in domo auditoris Rotæ.*

44 *Executoriales expeditæ absque citatione recipiunt appellationem suspensivam.*

45 *Cui sex ampliationes adjiciuntur.*

46 *Citatio an sit necessaria in relaxatione mandati vigore sententiæ, variæ fuere opiniones remissivè, ubi resolutio.*

47 *Executorialium expeditionem requirere citationem, ubi datur judicis, rei, aut an litigantis mutatio sine controversia est.*

48 *Executorialiũ expeditio requirit processus reproductionem, aliàs si negetur negatur executio, et sequ.*

49 *Sententia valdè antiqua præsumitur, ritè et rectè latam fuisse.*

50 *Sententia valde antiqua quæ dicatur, ut sine processu possint executoriales expediri, remissivè.*

51 *Executoriales in primis debent continere sententias, seu sententiam.*

52 *Sententia inserta in executorialibus facit fidem, quia sunt acta judicialia.*

53 *Executor sententiæ non est antea ad ejus executionẽ deventurus, quàm sibi sententia legitimè constet.*

54 *Sententia non dicitur constare, etiamsi ejus tenor referatur in executorialibus Papæ per relationem partis, quia ipsa sententia adhuc debet doceri.*

55 *Dictiones (juxta, secundum,) et similes in gratia, seu privilegio stant causativè, in justitia, rescripto autem conditionaliter.*

56 *Executoriales ut per se fidem faciant de sententia, debet in aliis inseri de verbo ad verbum.*

57 *In executione sententiæ semper ejus verba ponderanda sunt.*

58 *Executoriales ut probent mandatum procuratorium totus ejus tenor de verbo ad verbum est inserendus.*

59 *Mandatum insertum de verbo ad verbum in sententia aliisve actibus judicialibus, fidem facit, sicut ipsum originale.*

60 *Mandatum incertum per relationem enũntiationem notarii non de verbo ad verbum, non probat, si negetur.*

61 *Etiamsi Notarius attestetur, se vidisse, et legisse. Et etiamsi dicat, ut constat ex instrumento per me fieri rogatum confecto, ibid.*

executorialibus inscribi solent libelli actionum et exceptionum, et alia munimenta quæ ad executionem magis congruant.

63 *Executorialibus inserendus de verbo ad verbum libellus Actoris, cùm ejus probatio requirat scripturam.*

64 *Executorialibus inseri libellum rei, ut constet de litis testatione, non requiritur, cùm sufficiat enuntiatio litis contestationis.*

65 *Executorialibus libellus exceptionum erit inserendus, ut appareat an oppositæ executioni sint admittendæ, vel non, jam super illis judicatum.*

66 *Executorialibus citatio inferenda est, ut appareat tertius possessor, et oppositor fuerit citatus, et quibus officiant executoriales.*

67 *Executorialibus sunt inserenda omnia, quæ excludant exceptiones oppositas ad impediendum executionem, ut extrinseca alia excusetur probatio nempe actorum exhibitio.*

68 *Acta processus etiãlite finita probant, et vim retinent.*

69 *Causa, qua sit actum in judicio, et judicis intentio ut constet; interrogatoria et alia inserentur in executorialibus.*

70 *Executorialibus inseri solent testes melius probantes rei æstimationem, valorem et bonorum liquidationem reservatam executioni, ut alia excusetur.*

71 *Executio si ab eodem judice sit facienda, parvi refert executoriales conficere, cum sufficiat sola sententia à Notario signata publica forma.*

72 *Executoriales Romana in Curia expeditæ, ante executionem earum requiritur citatio partis, de inviolabili Rotæ stylo.*

73 *Executio vigore executorialium non intimatarum capitulo, sed quibusdam canonicis non congregatis capitulariter est attentata, et quando tunc valeat.*

74 *Executorialium cum intimatione sit in Rota reproductio, ubi ante actualem executionem et declarationem incursus censurarum quatuor termini servantur.*

75 *Executio et possessio capta vigore executorialium ante intimationem, et ejus reproductionem est attentata, et nulla.*

76 *Executio est nulla nisi intimentur executoriales latæ contra unum alteri possessori resignatario, vigore clausulæ resignationis gratiosæ, etiam quoad possessionem, qua actualiter reperitur.*

77 *Dispositio de intruso loquens procedit in accipiente possessionem ex executorialibus non servandis.*

78 *Executoriales obtinens vigore trium conformium contra intrusum, si reperiatur in possessione per viginti annos, etiamsi non appareat de intimatione et terminis servatis, non dicitur attentata possessio.*

79 *Ratio est, quia præsumuntur omnia solemniter acta per spatium viginti annorum, condemnatum intrusum post sententias dimisisse possessionem.*

80 *Collatio facta per Episcopum excommunicatum vigore executorialium, tamen nondum declaratum valet.*

81 *Condemnatus anteaquam declaratur vigore executorialium præmittit Rota quatuor citationes, ut doceat cur illis non paruerit.*

82 *Auditor Cameræ licèt sit executor sententiarum, tamen executoriales à Rota intimatæ non possunt produci coram Auditore ad declaratoriam, nisi ipse expediat monitorium.*

83 *Et de ratione.*

84 *Executorialium executio est attentata, quia cùm deberent reproduci coram Auditore Rotæ reproducuntur coram subexecutore in partibus.*

85 *Ab executore exequente executoriales Romanæ Curiæ in partibus post intimationem, et ante earum reproductionem in Rota appellationi deferendum esse, declarat Regius Senatus.*

86 *Romanæ Curiæ stylus in expeditione executorialium ac reproductione intimationis non servatur in partibus Hispaniæ, sed jus commune.*

87 *Et quis Hispaniæ stylus sit.*

88 *Possessionem captam vigore executorialium expeditarum in partibus, et non reproductarum attentatam non esse, determinavit Rota.*

89 *Stylus Rotæ extra Curiam non est attendendus, nec ad partes extendendus.*

90 *A commissione executorialium facta executori, ut illam ad effectum perducat appellationi non est deferendum.*

91 *Judex cautus sit, non pronuntiare super sententia exequenda, sed directò committat executionem executori, ut appellatio evitetur.*

92 *Executionis commissio executionis dicitur pars realis.*

93 *Executionis extrema à parte ante et à parte post, appellationem excludunt.*

94 *Medium participat à juribus extremorum, et probatis extremis medium probatum remanet.*

95 *Quod procedit, quando medium habet conjunctionem cum extremis.*

96 *Medium ejusdem præsumitur naturæ et conditionis, cujus sunt extrema.*

Medium

Medium declaratur ex præcedentibus, et subsequentibus.

98 *Executorialibus non indiget sententia absolutoria.*

99 *Absolutoria sententia seipsam exequitur, nec indiget facto judicis.*

100 *Absolutus statim exceptione rei judicatæ tutus est.*

101 *Executoriales imperiti judices concedunt indistinctè.*

102 *Executoriales relaxari ex qualibet sententia etiam negativa, seu absolutoria ubique indistinctè practicatur.*

103 *Executoriales non expediuntur vigore sententiæ notoriè nullæ.*

104 *Executoriales expedire quis judex possit, à quo, an ad quam, qui ultimam translatam in rem judicatam tulit sententiam, quid in delegato; et de aliis pluribus similibus difficultatibus, remissivè.*

1 EXECUTIONIS materiam non tracto, sed executorum executorialium duntaxat: nec illorum amplam; sed quatenus nostrum principalem tractatum, & institutum attingere, constet, ac concernit, quod tunc accidit, cùm scilicet, vim faciant, non deferentes appellationi interjectæ ab eorum actibus, & processu, & per consequens, subtilem ancipitem, & in supremis inferioribusque (tàm secularibus, quàm Ecclesiasticis) tribunalibus frequentem, nimisque, & indigestam materiam excessus aggredior. Quam vix
2 hactenus adeptus est nemo, ejus laborem cùm omnes, summa ejus difficultate convicti, perhorruerint, aufugientes, licèt executionis instrumentorum, & aliarum rerum, eam merentium plurimi sunt editi, & infiniti
3 tractatus, ut est videre per Bernard. Pandum *in tract. de executione instrum.* Benedictum de Bar. *in tr. guarentigiæ* Frecciam *in tract. de præsentatione instrum.* Anton. de Cartario *in tract. de executione instrum.* Ant. Massam Gallesium *in tract. de executione instrum. in forma Cameræ* Matthiam Colerum *in tract. de processibus executivis.* Roder. Xuar. *in repetitione l. post. rem jud. ff. de re jud.* & ejus additionator Valdez Paz. *in praxi 4. part. tom. 1.* Parlad. *l. 2. rer. quotid. c. fin.* Amad. Rodr. *in tract. de execut.* & alios ab eisdem relatos ad quos omnes te lectorem pro materia remitto in nudis, merisque tractationis nostræ limitibus contentus, cujus principium me jam convocat.

4 Genesis cap. 3. legimus, ut post culpam Adam condemnatum Deus optimus Maximus ejicit è paradiso suam sententiam itaque mittens executione statim *cap. Adam de pœnit. d. 1.* ad cujus imitationem sententiæ in quibusvis judiciis, tam ordinariis quam extraordinariis summariis aut summariissimis, latè debitum ut consequantur exitum; necessarium ut sortiantur effectum, & ut ad finem suum, tanquam objectum, lites protrahantur, executioni,
5 quotidie mittuntur, non omnes: sed illæ duntaxat, quæ vel aliis duobus conformes sunt, *clem. 1. de sentent. & re jud. l. 1. & toto cit. c. ne liceat tertiò provocare*, ubi Doctores & quæ nos latè *suprà lib. 3. c. 16. à pr.* vel ea quæ transierit in rem judicatam, *l. post rem judicatam, ff. de re jud. l. cùm quædam puella. ff. de jurisd. omn. jud. l. minor. 25. annis, cui fid.icommissum. ff de minorib.* & hoc sive quia intra præfinitum ad appellandum juris termi-
6 num appellatio non fuerit interposita, *c. cum dilectus in fin. de elect. c. quoad consultationem, de sententia & re jud. clem. sicut de app.* vel si interjecta, quia ob non prosecutionem deserta remansit, *l. fin. §. illud, C. de tempor. app.* tex. *in cap. personas. & in c. cùm sit Romana de appellationib. l. quoniam nonnulli, l. si contra, C. de app.* & nos latè *suprà 3. p. c. fin. ad fin.*

7 Quod extende etiam ad eam sententiam à qua licèt permissa sit appellatio quoad devolutivum, suspensivus tamen tanquam prohibitus ejus executionem non impedit, secundùm varietatem casuum à prin. hujus tractatus usque nunc, in finemque relatorum quoniam quantum ad nos attinet, executor talis sententiæ, o- 8
teste in executione excellere, ac proptrea appellari, & tandem cùm præfatarum sententiarum executio necessaria sit, juxta illud Philosophi Politicorum 6. c. nihil prodesse rebus justis judicia, & sententias dare, nisi essent qui eas executioni mandarent, cui convenit *l. 2. §. post originem, ff. de origine juris, c. ubi periculum §. præterea de electione in 6. & in c. unico §. & quoniam, de statu regula. eodem lib.* tex. *in c. suscita. de in integ. restitu.* quia frustra ferrentur sententiæ, nisi debitæ executioni mandentur, *c. quoad consultationem, de re jud.* gl. *in rub. C. de executione rei jud.* justè judex pro ea peragenda executoriales decernit.

Quo supposito in illam incidimus solvendam alter- 9
catam quæstionem: an judex Ecclesiasticus vim faciat, non deferens appellationi interpositæ à præcepto de exequendo, seu expeditione executorialium virtute rei judicatæ; & affirmativam scilicet appellationi deferendum esse, omnino tenent gl. *in l. 4. ab execut. ff. de cap. & in l. ab execut. B. sub n. 1.* & Salicet. *sub n. 2. & 3. C. quorum appel. recip.* Speculator *in tit. de app. §. in quibus n. 6. vers. & seq.* Socin. *regul. 26. appellare ab execut. n. 5. & regul. 24. fall. 2* quam ipse ubi supra communem opinionem esse testatur, & Alex. *consil. 113. viso themate n. 9. in fin.* quam videtur sequi Roman. *consil. 41. in præsenti consultatione n. 1. & in l. 5. ad pr. & in 4. colum. ff. de verbor. oblig.* sequitur addit. ad Abbatem *in c. quoad consultationem sub num. 30. verbo appellatione, in fin.* & præfatas glossas ad hoc allegavit Bart. *in l. si cum exceptio §. hæc autem ad fin. quod metus causa.*

Et generaliter seu indistinctè, quòd à præcepto, seu 10
decreto de exequendo appellationi sit tanquam licita deferendum tenet, Angel. *consil. 112. quidam petit.* Sequitur Fel. *in c. quoad consultationem n. 13. in fin. n. 14. & 15. vers lim. 1. de sententia & re jud.* Salicet. *d. l. ab execut. C. quorum app. vers. opporo contra primum*, ut dicit Doctores ita communiter tenere, & ibi Joan. Faber. *in pr.* Bal. *in addit. 2. ad Specul. in tit. de app. vers. aliud est*, Alb. *in c. quoad consultationem vers. concludo ergo de jud.* Alex. *in consil. 97. vol. 6.* Socin. *consil. 330. vers. nam licet.* Soc *in reg. 26. lim 5.* Joan. de Ana. *consil. 29. in pr.* Roder Xuar *in l. post rem, in decla. l. Regn. q. 6. n. 1. & 2.* & præfatarum glossarum opinionem *d. c. ab executione, & in d. l. ab executore*, communiter approbari per DD. dicit Decius *in c. novit n. 4. de app.* & etiam de communi testatur Æmilia. *consil. 148. magnifice n. 2.* Mynsinger. *cons. 26. factum tale n. 18.* quorum plurimi generaliter loquuntur tam in decreto, & mandato exequendo rem judicatam, quam instrumentis & aliis dispositionibus executionem merentibus: alii verò indistinctè de præcepto exequendo, alii, & major pars in executione instrumenti guarentigiati; dicentes, quòd licèt non possit appellari ab ipsa executione, poterit tamen appellari à mandato de exequendo, & sic dicendum videtur; appellationi hujusmodi ab expeditione executorialium si judex non deferat vim faciet omnino.

Sed contrariam sententiam & opinionem, imò appel- 11
lationi non deferentem, vim nullam facere interpositæ ab expeditione executorialium, & præcepto de exequendo, tàm vigore rei judicatæ quàm instrumenti guarentigiati, alterius ve dispositionis: longè veriorem, & probabiliorem, communioremque testantur citandi: quam tenent gl. *in l. cum exceptione §. hæc autem, verbo, datam vers. sed tamen die, ff. de eo quod metus causa.* Alberic. *in l. ab executione, C. quorum appell. in prin. vers. item tenent* & Odofred. *vers. si judex pronuntiat vers. quæritur circa legem istam.* Bald *in d. l. ab executione, vers. tamen modò quæro*, ubi Paulo Castrens. *in princ.*

verſ. & advertendum Fulgoſ. *in gloſ.* Joan. Andr. *in addit. ad Specul. titul. de appellat. §. in quibus verſ. & ſcias.* Alexand *conſ.* 181. *verſ. fortius dico vol.* 6. Specul. *in tit. de executione ſententiæ, §. breviter. verſ. ſed ſecundum eum.* Angel. Aret. & Imol. *in l. ab executore ff. de appell. verſ. in gloſ.* I. *dec. Neapol.* 1. *in novis n.* 17. communem dicit Decius *in c. novis nota* 4. *de appellat.* Gratus, qui de eadem communi teſtatur *in conſil.* 109. *vol.* 2. communem dicit etiam Ruin. *conſil.* 78. *volum.* 5. communem etiam dicit Petrus Philip. Corneus *conſil.* 71. *colum.* 4. *volum.* 1. quem ſequitur referens Maran. *de ordin. jud.* 6. *p. tit. de appellat.* 249. *fol.* 612. *in parvis*, de communi & magis communi dicit etiam Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 53. *à nu.* 14. Antonius Gabriel *lib.* 2. *concluſ. tit. de appellat. concluſ.* 4. communem etiam dicit plures allegans Bernard. Diaz de Lugo *in regul.* 43. verorem dicit eam ſequutus Didac. Perez *in l.* 5. *tit.* 8. *lib* 3. *ordinam. colum.* 1113. & ut talem plures allegans, beneque comprobans contra primam per eam relatam, refert Mench. *lib.* 2. *controv. uſufreq. cap.* 38. *num.* 6. & 7. quos etiam ſequitur Joan. Gutier. *in repetitione l. nemo poteſt, delegatis* 1. *n.* 446. & *num. ſeqq.* Vald. *in addition ad Roder. Xuarez in l. poſt rem declara. l. Reg. q.* 6. *ad n.* 1. Rebuff *de littera obligat. art.* 1. *gloſ.* 10. Menoch. *de adipiſc. poſſ. rem* 4. *n.* 828. Azeved. *in l.* 3. *titul.* 21. *num.* 4. & 5. *lib.* 4. *recop.* Anton. de Canar. *in tract. de execut. inſtru. q* 46. *n.* 83. *tom.* 3. *diverſ. fol.* 44. Rota *deciſ.* 100. *ex nocitin. num.* 13. *p.* 1. *diverſ.* qui omnes loquuntur in appellatione interpoſita à præcepto de exequendo tam virtute rei judicatæ, quàm
12 inſtrumenti guirentigii propter utriuſque æquiparationem à jure conſideratam, ſecundùm Benedic. de Paz *in tractatu de guarant. p.* 2. *q. fol.* 346. Anton. de Cana. *in tractatu de executione inſtrum. quæſt.* 41. *ſub n.* 79. *fol.* 44. Scaccia *in tract. de appell. p.* 17. *limit.* 10. *num.* 8. *ad fin.* Joan. Garcia *de nobilitate gloſſ.* 6. §. 2. *n.* 25. alios ultra iſtos Doctores multos pro hac opinione magis communem affirmans congerit Cavall. *in contra commun. quæſt.* 190. *per totam* Joan. Gutier. *in repetitione l. nemo poteſt, de legat. à num.* 447. de communi opinione plures referens teſtatur Carocius *exceptione* 44. *à num.* 70. *& ſeqq.* Rota Lucana *deciſ.* 72. *num.* 7. Amatis *deciſion.* 29. *n.* 48. quapropter de executione ſententiæ ad executionem inſtrumenti guarentigiati licitum eſt arguere, ſecundùm B. *in l. cùm unus in fin. ff. de bonis author. jud. poſſ.* & Bal. *l. in fin. col.* 2. *eod. tit.* Rom. *conſil.* 76. *n.* 4. Angel. *in l.* 1. *Cod. quando provoc. non eſt neceſſe.* Quintilia. Mandoſ. *in tract. de inhibit. quæſt.* 49. *n.* 2. Paz *in prax.* 4. *p. tom.* 1. *cap.* 1. *n.* 3.

13 At in ſpecie noſtra, ut appellationi ab expeditione executorialium, ſeu decreto de exequendo virtute rei judicatæ, non ſit deferendum (negant pauci) ſed omnium ferè concors eſt receptiſſima ſententia, Cynus *in d. l. ab executione.* Raphaël. Cuma. *in d. l. ab executore*, ubi Bart. Maria. de Senis *conſil.* 48. incipit *in civitate Lucana.* ſentit gloſ. *in l. ſi cum exceptione §. hæc autem ff. quod metus cauſa.* ubi Angel. Joan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de appell. §. in quibus verſ. quoniam.* Aret. latè *in d. l. ab executore*, poſt Angel. & Imol. (dicit ſic ſe vidiſſe ſervari in praxi) Bal. *in d. §. hæc autem*, Florianus *in d. l. ab executione*, pro quo etiam conſuluit Alex. *conſil.* 236. *viſis proceſſibus col.* 2. dicens eſſe communem opinionem, Alex. de Imol. *conſil.* 95. *lib.* 2. *col.* 2. qui de communi teſtatur, quem ſequitur referens Philip. Corneus *conſ.* 71. *colum. penul. vol.* 1. dicens, ab hac opinione in judicando, & conſulendo non eſſe recedendum. Barthol.
14 Socin. *in tract. fallen. regula* 33. *appellare ab executione*, communem etiam dicit Felin. poſt alios *in c. quod conſultationem num.* 14. *de re jud.* ſequitur Roderic. Xuarez *in repe. l. poſt rem. in declara. l. Reg. quæſt.* 6. *n.* 3. (quia licèt contrarium teneat in appellatione à mandato de exequendo inſtrumentum, tamen in appellatione ab expeditione executorialium, ſeu mandato de exequendo vigore ſententiæ hanc partem, ut æquiſſimam & fundatam ſequitur Specular. *in tit. de executione ſententiæ, §. penult. verſ. ſed ſecundum eum quæritur n.* 5. *in fin. & n. lib.* 2. *fol.* 181. Rebuff. *tract. de ſententiarum executione, art.* 7. *gl.* 13. *n.* 16. *fol. ult. tom.* 1. *fol.* 376. Capicius *deciſ.* 1. *num.* 17. de communi teſtatur item Mandel. de Alba *conſil.* 14. *præſuppoſita lib.* 1. & magis communem poſt alios vocat Petrus Cephalus *conſ.* 76. *n.* 16. prout de eadem magis communi teſtatur Berolus *conſil.* 32. *in cauſa executionis num.* 5. & 17. *lib.* 3. ubi quòd ab hac opinione in judicando non eſt recedendum, & quòd qui alteri opinioni velit inhærere, id ex imperitia facere, præſupponeretur, & de eadem communi teſtatur Gravat. *in addit. ad Veſtrium in praxi Roma.* 1. *Cur. lib.* 7. *cap. ult. n.* 43. etiamque communem dicit Caputaq. *deciſ.* 427. *l.* 1. communem dicit Apoſtil. ad Roma. *conſ. in præſenti, in verbo, videndum*, communem dicit Socin. *in regul.* 24. *fill.* 2. *& in regul.* 26. & plurimos de communi & magis communi teſtantes refert & ſequitur Card. Tuſc. *pract. concl. tom.* 1 *concl.* 410. *lit. E. num.* 14. *& n.* 17. verioremque communium, & ſervatam affirmat Addit. ad pract. Papienſ. *in forma appellat. à ſentent. diffi. in gloſ. coram vobis in verbo, in executione fol.* 407. de magis communi etiam teſtatur Rolan. à Valle *conſil.* 43. *à n.* 3. *volum* 1. eſſeque receptam in Palatio, poſt alios teſtatur Rota *deciſ* 100. 1. *diverſ.* quam doctrinam pro-15
cedere citra dubium in executorialibus decretis, vigore trium ſententiarum conformium, affirmant Mandoſ. *in tract. de commiſſione* 13. *executoriali in verbo citatione præcedente q.* 4. *verſus fin. fol.* 130. Scaccia Sigiſmund. *in tract. de appell. quæſt.* 17. *limit.* 10. *n.* 17. quia tunc nulla cadit diſputatio.

Quam quidem opinionem in validis fundamentis, 16
rationibuſque fulcitur, etenim ab executione ipſa appellationi interpoſitæ judex deferre non tenetur, ac vim non faciat, cùm careat ſuſpenſivo appellatio, *l. ab executione, C. quorum appellat. non recip. cap. novit.* 43. *de appel.* Bal. *in d. l. ab executione, in prin.* Roman. *conſil.* 41. *in præſenti conſultatione, n.* 1. Anton. Gabriel. *commun. conc. l.* 2. *tit. de appell. concl.* 4. *in prin.* Aſin. *in praxi judic. §.* 31. *cap.* 18. *n.* 1. *fol.* 187. Lancelot. *de attent. 2. p. c.* 16. *n.* 38. & *idem* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 54. *n.* 10. *& ſeqq.* communi teſtatur Alciatus *in l.* 1. *§. ſi quis ita, ff. de verbor. oblig.* Baptiſta Villalob. *in volum. communium opin. verbo. appellat. n.* 112. Auguſtinus Beroius *conſ.* 106. *quatuor n.* 10. *lib.* 3. Mandel. de Alba. *conſil.* 14. *in prin. l.* 1. Grat. *conſ.* 16. *viſis lib.* 2. Petr. Calefat. *inter conſilia matrimonialia, l.* 1. *conſ.* 76. *in cauſa executionis n.* 16. Benedict. de Barz. *in tract. guarenti p.* 2. *q.* 13. *fol.* 346. Veſtrius *in praxi lib.* 7. *cap.* 3. *n.* 9. Capitaq. *deciſ.* 40. *appellatio non admittitur p.* 1. Rota *deciſ.* 45. *alias* 346. *ſi appelletur, de appel. in novis* Rebuff. 1. *to. tit. de ſententiarum executione gloſ.* 12. 13. & 14. *art.* 7. & *de littera. obligat. art.* 1. *gloſ.* 10. Bernar. Diaz *regul.* 46. Didac. Perez *in l.* 4. *tit* 8. *l.* 3. *ord. col.* 1113. Menoc. *de adipiſc. poſſ. rem.* 4. *n.* 218. Roland. à Valle *conſ.* 43. Azeved. *in l.* 3. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop. n* 4. & 5. Valdez *in addit. ad Rober. Xuar. in l. poſt. rem.* 21. *declaratione l. Reg. quæſt.* 7. *n.* 1. Covarr. *in pract. p. c.* 23. *ac fin.* Parlador. *l.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 5. *p.* §. 15. *n.* 1.

Ergo nec poterit appellari ab expeditione execu- 17
torialium, ſeu à præcepto rem judicatam, ſeu aliam diſpoſitionem executioni mandandam, quia plus non gravat. Ita argumentantur Geminia. *conſil.* 99. Guido Papæ *conſil.* 574. Corneus *conſ.* 71. *n.* 20. *lib.* 1. *& conſ.* 221. *in fin. lib.* 4. Aretin. *in l.* 5. *in prin. n.* 3. *circa medium de verbor. oblig.* Alexand. *conſ.* 95. *lib.* 2. Socin. *in regul.* 26. *appellare.* Felin. *in c. quond conſultationem, num.* 14. & 15. *de re jud.* Ruin. *conſil.* 78. *num.* 1. Socin. Junior *conſ.* 138. *n.* 6. *lib.* 3. Gratus *reſponſo.* 16. *col.* 1. *num.* 2. Roland. à Valle *conſil.* 43. *n.* 5. *in prin.* Rota *deciſ.* 100. *p. diverſ.* & ferè omnes DD. citati ſuperiùs *verſ. at in ſpecie noſtra et verſ. ſed contrariam ſententiam.*

18 *Nam*

18 Nam executio dicitur de appendicibus. Puteus *dec.* 376. *in fi. l.* 1. & executorialium expeditio, & præceptum ejus pars, seu declaratio ipsius executionis, & sententiæ Cynus *in l. ab executione C. quorum appel.* ubi Raphaël. Cuma Bald. etiam *ibi n.* 4. Felin. *in d.* 19 *c. quoad consultationem sub n.* 14. *de re jud.* imo executio & præceptum de exequendo, unum & idem esse, firmant Cyn. *in d. l. ab executione.* Raphaël. Cuma. *in l. ab executore*, & ibi Bart. & Maria de Senis *conf.* 48. *in civitate Lucana.* Rober Xuarez *in repet. l. post rem. in declaratione l. Reg. q.* 6. *n.* 3. *in pr.* & Bal. 20 *in addit. Specul. de sent. vers. an pronuntiatio*, dicit, quòd pronuntiatio de exequendo sit executio, licèt non mera, ergo nec ab ista expeditione & decreto poterit appellari.

21 Insuper facit elegans ratio, nam quoties duæ sententiæ ita se habeant, ut una veniat in executionem, seu executiva sit alterius, tunc sicut non potest appellari à prima, pariter nec poterit appellari à sententia, ita eleganter Bald. *in l. cum exceptione* §. *hæc autem actio. ff. de eo quod metus causa.* Felin. *in d. c. quoad consultationem, n.* 14. *ante fi.* Scac. *in tractatu de appellat. q.* 17. *limit.* 10. *num.* 11. Capiči *decis.* 1. *n.* 17. & *n.* 23. Lancel. Robert. *de attentat.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 53. *num.* 36. Cæsar. Contard. *in repetitio.* 22 *l. unicæ C. si de mom. poss. limit.* 19. *num.* 16. sed expeditio executorialium, & decretum de exequendo est executio rei judicatæ, ergo quemadmodum ab ista non appellatur ex superiùs dictis, ita nec ab illa expeditione.

23 Cæterum & facit, quòd executorialium expeditio, & decretum non plus gravat, quàm ipsa res judicata (prout diximus in executione) quoniam ideo ab ea non appellatur, quia ampliùs quàm sententia ipsa principalis, non gravat, sed ab ipsa sententia, & re judicata non licet appellari, ergo nec licere debet ab expeditione executorialium, quemadmodum nec ab ipsa actuali executione; ita hanc rationem eleganter adducit Angel *in d. l. si cum except.* §. *hoc autem actio.* Joan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de app.* §. *in quibus, vers.* 5. Scac. *de app. q.* 17. *lim.* 10. *n.* 12. & *n.* 6. Felin. *in c. quoad consultationem, de sent. & de re judic. n.* 14. *post medium.* Rebuff. *in tract. de app. art.* 9. *glos. unic. à n.* 8. & *seqq. fol.* 507. Roland. à Valle *conf.* 43. *n.* 3. *lib.* 1. & ex plurimis quos citat, tenet Rota *dec.* 100. 1. *p. diversa.* secus si gravaret ampliùs ut statim.

24 Quibus & illud rectè convenit, quod dicit Paul. Castr. *in l. ab executore* 4. *ff. de app. num.* 2. quòd si judex pronuntiat, articulos esse admittendos, & postea admittit, si non fuit (inquit) appellatum à pronuntiatione de admittendo, non poterit appellari postea ab ipsa admissione, cùm admissio sit executio interlocutoriæ, & secunda executio primæ, & prima est, quæ gravat, non autem secunda, sequitur Ruginel. *in tract. de app.* §. 2. *c.* 3. *n.* 85. & 167. & idem meliùs post alios quos citat, *ibi n.* 168. Sc. *de app. q.* 17. *limit.* 10. *n.* 12. videndus est, *lim.* 47. *à n.* 137. & per eundem Paul. Castr. & notata *in c. dilect. de renun-* 25 *tiatione*, tenet Joan. Ferrar. *in tract. de app. l.* 5. *n.* 50. quemadmodum etiam dicimus de executore, ut ipse judicis mandata implens non gravat, sed mandans. Aymon Craveta *conf.* 273. *nobilis Domine, col.* 3. *n.* 1. *vers. secundò quia, & vers. nec obstat.* Rebuff. *tr. de app. art.* 7. *gl.* 2. *n.* 15. *tom.* 3. *fol.* 503. Scaccia *ubi proximè d. lim.* 10. *n.* 3.

26 Idem succedit regula, quòd à sententia qua quis non gravatur, non potest appellare, Bald. *in l. unic. n.* 7. *C. ne liceat una eademque causa.* Franc. *in cap. si duobus, n.* 1. *de app.* Nicell. *in tract. de concord. gl. concord.* 6. *full.* 43. *sub n.* 84. *tom.* 18. *diversor. fol.* 194. Ozascus *dec.* 6. *n.* 3. Gregor. Tholos. *titul. de app. lib.* 5. *c.* 1. *n.* 1. *fol.* 461. Cæsar. Barz. *Bonon. dec.* 52. *n.* 10. quia appellatio respicit gravamen, quod est causa finalis & objectum appellationis,

cap. ut debitus honor, de appell. ubi Doctores, Abb. *in cap. interposita, sub num.* 3. *de app. c. cum cessante, eodem tit.* ergo debet cessare appellatio ab hac sententia alterius executoria.

Quibus etiam accedit quod dicit Geminianus *in conf.* 99. *n.* 3. allegans ab hoc Joan. Menoch. sequitur Ville. *in tract. de Camerali* 3. *p. in c. de quæst. variis, post præcept. in addit. n.* 10. & *cum tribus seqq.* Marquef. *de commiss.* 1. *p. c.* 16. *num.* 34. Hieronym. Gonz. *in regul. de men. & alternat. gloss.* 9. *in annotat. à n.* 221. & *nos suprà lib.* 2. *c. de pensionibus, fol.* 1. quòd appel- 27 lans ab executione facta vigore rei judicatæ, & similium, præsupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat consequens, scilicet illius executionem, & sic nihil agit, quia opponitur rei naturæ, & ejus impedit naturalem effectum.

Et tandem pro hac parte illa movet ratio ne in infi- 28 nitum lites protrahantur, nec immortales reddantur, & ut debitum consequantur finem, *l. fratris, C. de transactio. c. finem de dolo & contum. l.* 6. quam reddunt Odofred. & Cyn *in d. l. ab execut.* Bart. *in l. ab executore, col.* 2. *in pri. ff. de app.* Joan. Andr. *in addit. ad Specul. titul. de app.* §. *in quibus vers.* 5. Raphaël. Cuma. *in d. l. ab executore.* Idem Joan. Andr. *in addit. ad Specul. tit. de executione sententiæ* §. *penult. vers. sed secundùm eum cum quæritur.* Felin. *in c. quoad consultationem sub n.* 14. *post princ. de re jud.* alios recensèt Roder. Xuarez *in l. post rem. in declaratione l. Regni q.* 6. *n.* 3. *in prin.* Roland à à Valle *conf.* 45. *n.* 5. *vol.* 1. Grat. *in discept. foren. c.* 333. *num.* 1. *tom.* 2. quæ numquam daretur, si ab hujus- 29 modi expeditione executorialium daretur appellatio; & admitteretur una via, quod alia prohibitum stat, cùm uno prohibito, prohibetur omne per quod pervenitur ad illud, ut dicit in proposito. Corneus *conf.* 71. *col.* 4. *in litera V, in vol.* 1. quem referens sequitur Maran. *de ord. jud.* 6. *p. tit. de app. n.* 249. *in fi. fol.* 612. *in parvis.* & sic regula subsequitur, quòd 30 appellationi interpositæ ab expeditione, & decreto executorialium vigore rei judicet, violentiam nullam faciat non deferens; sicut etiam generaliter nec à quolibet præcepto de exequendo actum aliquem exequibilem, ut ex magis communi suprà probavimus.

Quam regulam & resolutionem declares, seu limites 31 velim, ut non procedat, quando in appellatione hujusmodi aliqua rationabilis causa exprimatur (quas modò dicemus) quia tunc ab hujusmodi expeditione executorialium appellationi, ut licitæ nisi judex detulerit, vim facere declarabitur, imò eandem executorialium suspendere tenetur; ita observat Rota *in noviss. dec.* 218. *n.* 5. *p.* 3. *l.* 5. *divers.* quam ad id referens sequitur Card. Tusc. 1. *tom. pract. concl. litera A, conf.* 359. *n.* 49. & nos *suprà lib.* 2. *c.* 1. *de interlo. num.* 11. idem affirmat Paul. Castr. *conf.* 289. *ad primum respondet, lib.* 1. *in pr.* sequitur idem Tusc. *tom.* 1. *litera A, concl.* 4010. *n.* 10. Rom. *conf.* 41. *in pr.* & Apostilla ad eum, *verbo, videndum;* communem dicens, & plurimos citat.

Et prima rationabilis causa sit, quando hujusmodi 32 executorialium expeditio fieret ante rem judicatam, & sic intra terminum datum ad appellandum à sententia condemnato; quoniam hac de causa ab hujusmodi expeditione appellationi deferre tenetur judex, sicut enim potest appellari à prima, ita & ab hac secunda pariter licebit, probant Angel. *in l. ab executore ff. de app.* & ibi etiam Immol. & Clarus, Angel. de Aretin. argumento glossæ *in d.* §. *hac autem*, implicat enim con- 33 tradictionem, quia si sententia de exequendo est executio (ex supradictis) non debet fieri ante rem judicatam, & (ut optimè Alex. *conf.* 113. *num.* 10 & 11. *lib.* 5.) infrà terminum ad appellandum, ex juribus vulgatis, ita pergit, & argumentatur Bald. *in d. l. si cum exceptione* §. *hæc autem actio, ff. quod metus causa*, quos sequitur Felin. *in c. quoad consultationem n.* 17. *de sententia*

& re jud. Benedictus Vand. *in repet.* Felin. *verbo appellatio*, *fol.* 9 *col.* 1 *in prin.* facit text. argumentum *in l.* 34 *animis propriè* 1. *C. de executione rei judicatæ*, & quod executori dato ad exequendam hujusmodi sententiam, à qua est appellatum, non sit permittendum exequi, etiam si merus sit, & nudus executor, probant Abb. *in c.* 1. *col. pen. & fi. de offic. ord.* Bart. *in l. divus*, *ff. de judiciis*, Oldrad. *cons.* 89. Gramati. *cons. civ.* 109. *n.* 5. Felin. *in c. si quando de offic. deleg.* Marta. *jurisdict.* 1. *p. c.* 51. *à n.* 34. vide in terminis quæ infra *c.* 9. *n.* 50. cum Vincentio Caroc. *except.* 44. *sub n.* 74.

35 Secunda rationabilis causa sit, quando expeditio executorialium, seu decretum de exequendo aliud, & novam contineret gravamen extra rem judicatam, cùm continere debet illud duntaxat gravamen, quod continebat sententia, & res judicata exequenda, & quod ex ea tantùm infertur, tunc namque ab hac expeditione si judex tanquam licitæ non detulerit, vim facit manifestam; ita pulcherrimè Angel. *in d.* §. *hæc autem actio* dicens, ita practicari de mente Innocenti *in c. super eo quod metus causa*, sequitur Felin. *in d. cap. quoad consultationem n.* 16. *de re jud.* sequitur etiam Benedictus Vand. *ubi proximè*, Ruinus *cons.* 78. *n.* 1. & 2. *lib.* 5. & post Bald. & Felin. Capic. *dec.* 1. *n.* 23. & *dec.* 24. Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 53. *n.* 36. Roland. à Valle *cons* 43. *n.* 3. & 4. ubi dicit, ita omnes tenere, *vol.* 1. Ant. Gabr. *communi concl. lib.* 2. *tit. de app. concl.* 4. *n.* 2. Gratia. *in descept. foren. c.* 333. *n.* 2. *tom.* 2. Caroc. *exceptione* 44. *à n.* 75. faciunt etiam omnes Doctores *suprà* citati *num.* 23. *vers. cæterum*, dicentes, quod ab expeditione hujusmodi non appellatur, quoniam non plus gravat quàm sententia, ergo à ratione cessante, si plus gravat, appellatio mittitur.

Et quòd à decreto & expeditione executorialium, continente novum gravamen, appellationi, ut licitæ deferendum sit, in specie tradit Rota Rom. *dec.* 208. *n.* 2. *p.* 3. & *dec.* 197. *lim.* 2. *n.* 1. & *dec.* 218. *l.* 3. *n.* 5. & *dec.* 204. *eodem lib.* 3. *n.* 2. Ant. Cuch. *lib.* 2. *institut.*
36 *major. tit.* 4. *n.* 103. Hinc fit, ut quando sententia (de cujus executione agitur) esset allata contra unum, expeditio, aut pronuntiato de exequendo fieret contra alium, quia tunc ab ea appellationi interpositæ deferendum esse, docet Angel. *in l. si cum exceptione* §. *hæc autem actio ff. de eo quòd metus causa*, Immol. *in l. ab executione C. quorum appell. non recip.* Capicius *dec.* 1. *in causa Domini Comit. num.* 17. *vers. sed quoad casum nostrum* Lancel. *ubi proximè d. lim.* 53. *n.* 21.

37 Tertia erit appellandi in hoc casu justa ratio, quando hujusmodi expeditio fuisset facta parte non citata, quoniam tunc pariter si non deferatur appellationi, vim fieri declarabitur (ut statim dicimus.)

38 Supradicta declara, ut hujusmodi causas legitimas appellandi, debet appellans eas proponendo in scriptis expressare, Castrens. *d. cons.* 289. *ad primum respondet in princ. lib.* 1. Roman. *cons.* 41. *in prin.* & Apostilla ad eam *vers. videndum.* Card. Tusc. *d. tom.* 1. *littera A*, *cons.* 4010. *num.* 2. & 18. & latiùs nos dicemus infrà *c.* 3. *n.* 144. Gutierr. *in repetit. l. nemo potest*, *ff. de legat.* 1. *num.* 447. *circa fin.*

39 Hæ autem executoriales, (quas vulgò dicimus *carta executoria*) post rem judicatam conficiendæ, est quoddam publicum instrumentum à notario confectum, summam actorum & processus continens, victori parti tradendum, ut exequantur, ita dicit eleganter Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fi.* 1. *p.* §. *sub n.* 2. Practicus Monterosus *in pract. tract. de modo procedendi in una executoria fol.* 35. Paz. *in pract.*, 4. *p. c.* 1. *n.* 9. Amad. Rodri. *de execut. c.* 1. *sub n.* 9. Villadiego *in sua polit. & pract. jud.*
40 *c.* 4. *n.* 4. Joan Garcia *in tr. de nobilitate gl.* 6. *n.* 49. & hæc executorialis idem est, quod mandatum executivum; sed moribus usitatum est, ut sententiæ in rem judicatam transactæ hoc instrumentum conficiatur, ut advertit Parlad. *ubi suprà*, sed in effectu & essentia nihil aliud est, & ideò docuit Rota ex recollectis per Seraphinum *in dec.* 878. *tom.* 1. quòd stante re 41
judicata per sententias expediuntur executoriales, non autem mandatum executivum loco earum, si tamen per errorem secus fiat, & sic non rectè, si tamen rectè concedatur, & cum justitia, revocari non debeat, sed exequi, attendente Rota stylum universalem, ut non pervertatur, ejus omissionem patiente.

Quam executorialium expeditionem debet præce- 42
dere omnino citatio partis victæ, & condemnatæ, tamquam penitus necessaria, ad videndum decerni, & relaxari litteras executoriales. Rota *in d. dec.* 879. *Seraphini* Puteus *dec.* 73. *lib.* 1. (ubi etiam dicitur, 43
quòd in domo etiam autoris executoriales expediuntur.) Alex. *in l. à divo Pio*, §. *in venditione*, *n.* 30. *& seqq. ff. de re jud.* Cassiador. *dec.* 6. *num.* 2. *de causa poss. & propriet.* Philip. Franc. *in c. ex parte num.* 90. *de appellat.* Cyn. *in l. ab executione*, ibi, *nam si elegitur C. quorum appel.* Duennas *in regul.* 92. *in* 2. *ampliatione*, quæ omissa justam præbet causam ap- 44
pellationi, cui ut licitæ judex deferre tenetur omnino, ita post Henric. Boic. *in c. de cætero*, *de re judic.* Ant. de Butr. & Panormit. *in c. fi. de præsump.* tradit expressè Guid. Papæ *decis.* 436. incipit *cum materia & quæst.* 87. *num.* 95. Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 53. *n.* 31.

Et hoc quod voluit dicere Rebuff. *in tract. de sent.* 45
executione n. 10. *& seq. fol.* 213. amplians sex modis, scilicet etiamsi agatur actione personarii, etiamsi fiat in eadem re, vel judex idem qui tulit sententiam aut contra eundem condemnatum, & etiam si constaret defensionem non competere, sextò & ultimò etiam si post desertam appellationem; de quo ultimò Maref. *var. resolut. lib.* 1. *c.* 31. *num.* 2. diximus latè suprà *lib.* 3. *c.* 18. *à nu.* 73. *cum seq.* Et eundem Rebuffum loquitur Cardinalis Tuscus *pract. concl. tom.* 3. *littera E*, *conclus.* 484. *num.* 1. & ealdem ampliationes latè etiam comprobat Maresc. *variar. resolut. lib.* 1. *c.* 31. *à pr.* ubi disputat, an in relaxa- 46
tione mandati vigore sententiæ citatio requiratur; quòd latè disputat & varias opiniones refert, Anton. Gabr. *communi concl. tit. de citat. concl à n.* 129. *cum seqq.* tamen post alios ut humaniorem, æquioremque opinionem hanc affirmativam resolvit Maresc. *ibi*, firmatque *sub. n.* 1. eam amplexam fuisse à Rota in una Taurin. Capell. 24. Februarii 1579. & in alia Barchinonens. bonorum coram Seraphino 16. Februarii 1587. Et licèt ex Marant. Vestrio, & Asinio (quos sic intelligit) contrarium sequatur contra Rebuff. Scaccia *de appellat. q.* 11. *art.* 8. *à num.* 186. pluribus adhibitis limitationibus; nihilominus *n.* 188. ut tutior sit, citare ad tollendas lites, affirmat per Vestrium, & Carpin. Alexand. Quæ 47
insuper ampliatur, ut sine controversia procedat, quando non ipse judex, qui sententiam tulit, sed alius successor, aut subrogatus expedit executoriales; ut tunc sit citatio facienda, quoties scilicet datur rei, aut personæ; etiam litigantis mutatio, prout latiùs comprobat ipse Maresc. *d. c.* 31. *à n.* 5. & 6. & nos alibi dilucidè explicuimus 3. *part. c.* 9. *à n.* 207. *cum seqq.*

Debet etiam fieri actorum, & processus reproductio 48
Bald. *in l. filio fin. vers. & nota quod quando petitur*, *C. de ord. cog itionum*, *l. illud*, & ibi Bart. *ff. de acquir. hæreditate.* Paul. Castr. *cons* 3. Angel. *cons.* 178. Bertach. *in rep. rt. verb. acta*, *sub n.* 50. *ad fi.* & quia si non constat, & apparet de processu, isque negetur, executio sententiæ pariter neganda est, Bald. *cons.* 399. *nec præsumitur l.* 4. Card. Tusc. *pract. concl.* 3. *tom. littera E*, *concl.* 492. *n.* 25. latè Ric. *in prax. dec.* 215. Quod verum est, nisi sententia, de cujus executione tractatur, sit valdè antiqua, quia pro ea præsumitur rectè & ritè latam fuisse, ut ipse

ipſe Bert. *verb. ſent. præſumitur*, *verſ.* 1. ubi planè Bert. *in l. admonendi col.* 12. *verſ. quæro quid ſi reperiantur*, *ff. de jurejur.* allegat Innoc. *in c. cum in jur. de offic. de leg. & in c. cum inter*, *de re jud.* Bald. 50 *in. l. emancip. verſ. ulterius quæro*, *C. de fide inſtrum.* Quæ autem dicatur ad propoſitum ſententia antiqua, vide eundem Bertachi. *ibi*, Hoſtien. *in d. c. cùm inter.* Alex. *in l. fin. ff. quando appellandum ſit*, latè Men. *conſ.* 100. *à n.* 236. *& de arbitr. caſu* 53. *n.* 5. & optimè *in caſu per totum*, *& caſu.* 3 & pro hac limitatione plures citat Riccius *ubi proxime n.* 297.

51 Hæ igitur executoriales debent in primis continere ſententias, ſeu ſententiam, ita advertit Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fin.* 1. *ſub n.* 2. facit text. *in l. ut reſponſum congruum accipere poſſit*, *infere pacti exemplum*, *ita enim intelligimus an*, &c. *C. de tranſactio.* & in terminis etiam tenuit Rota teſte Puteo *deciſ.* 334. *p.* 1. *à pr.* ubi *num.* 1. dicitur, quòd ſententia inſerta in executorialibus facit fidem, juxta Rotæ deciſionem 31. *in antiquis ibi* citatam.

52 Et quod ſententiæ inſertæ in literis executorialibus creditur, ex quo inſerta eſt in actis judicialibus, dicit Rot. *in dec.* 57. *alias* 732. *nota quod executoria. de reſcrip. in antiq.* Maſcard. *de prob. conſ.* 915. *n.* 53 2. *&* 3. ubi plurima in comprobationem adducit *tom.* 2. quia executor ſententiæ datus ad ejus executionem, non antea eſt ad eam deventus, quàm legitimè ſibi conſtet de ſententia, aliàs executio eſſet nulla, ita docet Romanus *conſ.* 336. *circa propoſitum in pr.* ſequitur 54 Card. Tuſch. *tom.* 3. *pract. concluſ. concl.* 485. *n.* 1. *& ſeq.* ubi ampliant, ut procedat etiamſi in executorialibus Papæ narraretur tenor ſententiæ per partem, quia adhuc non dicitur de ſententia conſtare, cùm non ſufficiat narrativa partis, nec etiam principis, nec ulteriùs notarii, niſi conſtet de relato ſeu narrato, & maximè quando mandatur executio fieri juxta tenorem ſententiæ (prout fieri aſſolet) quia tunc neceſſariò requiritur exhibitio ſententiæ, ut appareat tenor, quia licèt 55 verba *juxta ſecundum*, *prout* & ſimilia, quando ſunt in gratia ſeu privilegio, ſtent cauſativè, tamen in reſcriptis juſtitiæ ſtant conditionaliter, Tuſcus & Rom. 56 *n.* 2. *in fi. ubi ſuprà*, ubi addition. ad eum *verbo*, *conditionaliter*, plures adducit concordantes, & ſic ut de per ſe fidem faciat, debet in executorialibus ejus tenor inſeri de verbo ad verbum, ut per eumdem Romanum *d. conſ.* 336. *n.* 2. & ibi additio. adducit alias authoritates: ſequitur Card. Tuſc. *d. concl.* 485. *n.* 5. & 57 Puteus *ſuprà*. Semper ſiquidem in executione ſententiæ verba ejus ponderanda ſunt, docet Bald. *in l. ab executione n.* 20. *ad fin. C. quorum app. non recip.* idem Bal. *in l.* 1. *C. de ſent. & interlocutoriis omn. jud.* per text. *in d. l. fidejuſſores magiſtratuum*, §. *Aurelio ff. de fidejuſſori.*

58 Ita etiam ut de mandato procuratorio conſtet, & in poſterum fidem faciat, debet neceſſariò de verbo ad verbum in executorialibus litteris inſeri totus ejus tenor; & eſſet tunc ac ſi eſſet originale ipſum Parlad. *ubi proximè*, & eſt ſententia B. Bald. Angel. & aliorum *in auth. ſi quis in aliquo documento*, *C. de edendo*, idem ſcripſit Innoc. Immol. Zabarella, & Felin. *in c. cum in jure peritus*, *de off. de leg.* Bart. *in l. ult C. de fide inſtrum.* Jacobi de ſancto Georg. *in l.* 2. *in* 2. *fallen. Cod. de eadem.* Barba *conſ.* 38. *col.* 3. *verſ. ante ſi. & non eſt veri-* 59 *ſimile*, *vol.* 4. quod idem eſt, ſi inſerutur de verbo in verbum in ſententia, aliove actibus judicialibus Boër. *dec.* 181. qui dicit communem opinionem *n.* 6. & 8. *p.* 2. de qua etiam teſtatur Abb. *in c. Abbatiſſimam de* 60 *verb. ſignif.* aliàs autem ſi totus ejus tenor non fuerit inſertus, ſed duntaxat enuntiativè, vel narrativè mentio facta à tabellione, & notario, nullo modo probat, nec de eo dicetur conſtare, ſi negetur à domino, ut declarat Caſtr. *in d. Authent. ſi quis in aliquo docum.* Felin. *in d. c. cum in jure num.* 14. Decius n. 31. & cæteri DD. *in auth. ſi quis.* Bald. *in rubr. Cod. de fide inſtrum.* Lafran. de Orian. & ibi additio, *in praxi de productionibus ſub num.* 34. Cardin. *in c. ult. de fide inſtrum.* Alexand. *conſ.* 71. *lecto & diſcuſſo*, *col.* 3. *lib.* 4. *& in conſ.* 70. *in cauſa vertente colum. penult. lib.* 2. Bellamera. *concl.* 125. *ſi appelletur.* Maſcard. *de probat. tom.* 2. *concluſ.* 1008. *à num.* 3. ubi ampliat etiamſi 61 teſtaretur notarius vidiſſe, & legiſſe, vel etiam ſi diceret, ut conſtat ex inſtrumento per me notarium recepto, & fieri rogato, ubi alias ampliationes, & limitationes apponit.

Iſthæc inſuper executoriales continere, & tranſ- 62 cribi de verbo ad verbum ſolitum eſt libellos actionis, & exceptionum, & alia munimenta, quæ ad executionem expediendam, magis attingere videntur, notat Parlad. *lib.* 2. *rerum quoti. lib.* 1. *c. fi.* §. 1. *p.* 1. *ſub n.* 2. juxta notata per Innoc. *in d. c. cum in jure peritus n.* 4. *de offic. delegat.* & alios *in c. quoniam contra de probation.* Et puto neceſſarium libel- 63 lum actoris inſeri de verbo ad verbum, cùm probatio ejus requirat in ſcripturam ex his quæ Rota. *in repet. rubr. ff. de arbitr. n.* 37. Specul. *in tit. de libelli oblatione.* Rofred. *in ſua ſumma in prin.* & Card. *in clem. ſæpe qæſt.* 18. *de verbor. ſignif.* Maſcard. *de probat.* 3. *tom. concl.* 979. *in pr.* ubi tractat quomodo probetur libellus deperditus.

Libellum autem rei, quantum ad verificandam li- 64 tis conteſtationem, non eſt neceſſarium inſerere de verbo ad verbum, cùm ſufficiat in actis reperiri ſcriptura, litem fuiſſe conteſtatam, Bart. *in l. ſciendum n.* 19. *de verborum obligat. & in l. quod ſi dubitetur*, *ff. de acquir. hær.* ubi etiam Immol. Rom. & Areti. Hoſtiens. Joan. Andr. & Ant. de Butr. *in c.* 1. *de litis conteſt.* comunem dicit Alex. *in d. l. ſciendum n.* 48. *de verbor. oblig.* Brun. *in tract. de forma ſolemn. tit. de prob. & præſumpt. col.* 17. *& verſ. item qui erit.* B. allegat. tex. quem dicit rotundum *in cap. cum cauſam de jur. calum.* Maſcard. *de prob.* 3. *tom. concl.* 986. tamen quantum ad hoc ut conſtet, quæ exceptio 65 nes fuerint in judicium deductæ, quæ modificant, ſeu impugnant ſententiam, ut ſint vel non admittendæ, in executione, juxta ea quæ Deo dante latè dicturus infrà *in c.* 7. de exceſſu, exceptionum reſpectu neceſſarium erit, ut inſeratur, & ut appareat, an ſi jam ſuper illis judicatum.

De citatione autem non eſt dubium, ut debeat con- 66 ſtare, an contra tertium poſſeſſorem executorialibus ſit procedendum, cum contra non citatum executio non procedat regulariter, ex his quæ latè infra de exceſſu de perſona ad perſonam *cap.* 8. & generaliter 67 ea omnia inferantur in executorialibus, quæ excludant exceptiones, quæ de jure contra ſententiam, ſeu ejus proceſſum oppoſitæ executionem impedirent, ſecundùm quæ nos latè infrà *in d. cap.* 7. *de excep.* ut alia extrinſecus probatio neceſſaria non ſit, ſed cet- 68 actorum proceſſus exhibitio. Quæ quidem abſque dubio, etiamſi lis finita ſit, rectè probant, & vim retinent, *cap. quoniam*, *contra*, *de probationibus*, *l. is apud quem*, *Cod. de edendo.* Bald. *in l. fi. Cod. de edic. divi Adr. tol. quæſtione* 7. Et comprobatur ex his quæ notat Innocent. *in d. cap. cum in jure.* Parlador. *ubi proximè numero* 3. & probat *l. hæc ſententia*, *C. de ſententiis quæ ſine certa quanti. proferunt*, & ut conſtet qua de cauſa actum ſit, & ut aliis dubiis abſque 69 proceſſu ſatisfiat, inferi ſolent in inſtrumento hoc rei judicatæ interrogatoria, & proceſſus, ut affirmat noſtras Joan. Garcia. *in tract. de nobil. gloſſ.* 6. *num.* 49. & ut ex eis intentio judicis detegatur, & inſuper dicta omnium teſtium, qui in cauſa principali meliùs depoſuerunt aut expenſarum & ſimilium æſtimationem, vel in judiciis univerſalibus, qui probant de rebus in particulari, quorum omnium liquidatio, & taxatio ad executionem refer- 70 vatur, atque remittitur (prout aſſolet fieri) pars ſit cauta, ut illos in executorialibus litteris faciat inferi, ne aperiatur porta teſtium ſubordinationi,

& tandem, ut expensis excusetur; ita consuluit Matth. de Afflict. *dec.* 35. *n.* 3. Joannes Gutierrez *de jur. confir.* 1. *part. c.* 1. *n.* 21. Escobar. *de ratiocin. cap.* 33. *n.* 26. quod nota.

71 Animadvertens Parlador. *ibid. num.* 3. quod si exequutio sententiæ apud eundem Judicem, qui eam tulit, sit facienda, parvi refert, utrum ex eisdem actis absque hujusmodi summaria actorum transcriptione, exequutio fiat, sufficit enim ad exequendum sola ipsa sententia publica forma signata à notario de mandato judicis, cum sola exequutionem mereatur; ex supradictis, ut ex Monterro, & Villadiego refert Amad. Rodrig. *de execut. cap.* 1. *sub num.* 9. constat ex his quæ à princip. hujus cap. dicta sunt. Si autem contra sententiam aliquæ exceptiones opponantur, ex processu excludentur, aut probabuntur cum illa summaria actorum transcriptio & instrumuntum, & sic exequutoriales, ita fiunt ad effectum evitandi hujusmodi processus exhibitionem, si de aliquo dubitetur, cum per illas comprobetur, ac juris sui conservandi causa.

72 Hæ autem exequutoriales si in Romana Curia expediantur, ejus est necessarius & inviolabilis stylus, ut ante earum executionem intimetur parti. Rota *dec.* 1. *de sentent. excommun. in antiquis.* Rota *dec.* 1. *de dolo & contuma. in antiq.* eadem Rota Romana *in decisionib. recollect. per Seraphin.* 10116. *tomo* 2 quibus resolutum est, constare de attentatis, cùm processus de quo agitur, fuerit factus à judice laico, vigore executorialium non intimatarum capitulo, sed tantum quibusdam canonicis, non capitulariter

73 congregatis, &c. *ex Rotæ decisione*, teste Puteo *dec.* 44. *lib.* 3. & quomodo sit facienda hæc citatio capitulo, seu universitati, plures Rotæ decisiones adducit Rota per Ludovic. *dec.* 584. *n.* 2. & 6. & 5. ubi per Rotam, quòd valet hæc citatio facta privatim capitularibus, quando facta instantia cum eo qui tenetur congregare, & nolit, aut recusat, plures allegat.

74 Quorum quidem insuper executorialium, unà cum intimatione hujusmodi in Rota, debet fieri reproductio, ac representatio ubi ante earum actualem exequutionem, & ante declarationem incursus censurarum, in eis contentarum, quatuor termini servantur, de stylo Rotæ servari soliti, ut declarat Cassiad. *dec.* 6 *gratiæ subrogationis n.* 11. *de causa possessionis & proprietatis.* Felin. *in. c. ad probandum. n.* 6. *de sententia & re judicata.* Joan. Paul. *dec.* 3. incipit *Bellicen.* Sarnerius *de anna. q.* 44. *ad medium.* Mohedanus *dec.* 182. Lancel. Robert. *de attentatis* 2 *part. cap.* 4. *in præfatione à n.* 304. & 306 Puteus *d. dec.* 44. *l.* 3 Seraph. *dec.* 878. *tom.* 1. & *dec.* 10116. *tomo* 2.

75 Qui omnes affirmant, exequutionem, & possessionem beneficii, alterius verò rei in exequutorialibus contentæ, captam ante hujusmodi intimationem exequutorialium, & reproductionem earundem esse attentatam, nullam, & ut talem revocandam, tanquam minùs canonicè factam, quod etiam probat Crescentius *dec.* 16. incipit *stylus sub rubrica de attent.* ubi inquit, quòd stylus Rotæ ut si quis vigore executorialium capiat possessionem, dicitur attentasse, quia debent servari quatuor termini, ut latiùs ibi per eum, & ita etiam fuisse decisum in Rota in una Abulens. parochia de Roba coram Mohedano anno millesimo quingentesimo quadragesimo secundo, ut possessionis adeptio vigore litterarum executorialium ante reproductionem dicatur attentata, quam referens sequitur idem Mohedan. *in recollect. per eum dec.* 180 *vacante sub rubr. ut lite pend.* post Sarnerium, & Fel. ab eo citatos. Hinc etiam resolutum fuisse in Rota 27. Octobris anno 1553. in una Gabaonensi spoliat. coram auditore Augustino, quòd possessio attentata dicatur, & nulla si fuit capta vigore sententiarum rei judicatæ, & litterarum executorialium relaxatarum contra unum, si illæ non fuerunt juxta stylum Romanæ Curiæ intimatæ alteri possessori qui vigore resignationis condemnati cum clausula resignationis gratiosæ, etiam quoad possessionem, in qua actualiter reperiebatur, testatur Lancel. Robert. *de attent.* 2. *part. in c.* 4. *in præfatione n.* 310. & *seqq.* ubi tenet etiam cum Gigan. *in tract. seu Epitome de utriusq. n.* 17. *versic. quinimò.* & Mandos. *super regul, de subrogan. collect. q.* 4. *n.* 4. & *seqq.* & idem *in tract. commiss. in.* 14. *formula commissionis attent. in verbo revocandi q.* 1. *in. fin.* quod

76 dispositiones de intruso lequentes comprehendunt &

77 procedunt in eo, qui non servatis debitis terminis possessionem vigore executorialium accepit.

Quod quidem fallit in eo, qui obtinuisset tres sen-78 tentias, & illarum vigore executoriales, & absque eo quòd appareat factam fuisse intimationem executorialium; vel servatos fuisse hujusmodi terminos, de stylo servari solitos, contra intrusum reperietur fuisse in possessione beneficii per viginti annos, & tertius contra eum daret de attentatis, quasi ille lite adhuc pendente ingressus sit possessionem, non esse attentatam hoc casu decrevit Rota teste Aquille. *dec.* 33. *attentata dixerunt sub rubrica de attent.* Guidobon. *dec.* 156. *Calagurita. titul. de attent.* Lancel. *d. præfatione c.* 4. *n.* 336. dicens no-79 tabilem, reddentes rationem, quia verisimile est, primum intrusum recessisse post sententias & possessionem dimisisse. Et quia per spatium viginti annorum præsumebantur omnia solemniter acta, & consequenter executoriales fuisse intimatas, & cum eisdem decisionibus concordat alia Peregr. 9. aliàs 51. incipit *in causa*, ubi idem fuisse tentum in una Pampilonensi coram eo sub die 14 Maii anno millesimo quingentesimo quadragesimo septimo, ubi quoque aliam rationem assignat, quia per lapsum tanti temporis possessio præsumebatur capta volente, & non contradicente possessore.

Quare dicit Felin. *in cap. ad probandum n.* 6. 80 *versic. & adde quòd collatio, de sent. & re judic.* quòd collatio beneficii facta per Episcopum excomunicatum vigore literarum executorialium à Rota emanatarum valida est, si nondum Episcopus declaratus erat, & ita testatur, suo tempore judicatum fuisse in Rota Romana; rationem reddens, quia licèt executoriales excommunicent ut ex tunc, & etiam mandent, denuntiari excomunicatum, tamen in omnibus intelligatur conditio, si non potuerit. Hoc autem quòd non paruerit sine justa 81 causa, non prius constat, quàm fuerit lata declaratoria incursus censurarum, ad quam declaratoriam sententiam Rota præmittit quatuor citationes monent eum condemnatum, ut doceat, cur non paruerit, quo non comparente, illum incurrisse censuras declarat, ubi hoc latius explicat, & prosequitur ibi, quem vide.

Quibus adde, quod decisum fuit in Rota teste 82 Jacobo Puteo, *decisione* 44. lib. 3. quòd licet auditor Cameræ sit executor litterarum Apostolicarum, & omnium sententiarum latarum in curia, tamen si executoriales sunt decretæ in Rota, & executæ, seu intimatæ, non possunt postea reproduci coram Auditore Cameræ, & coram eo procedi ad declaratoriam sententiam, nisi cum intimatione executorialium fieret monitorium ab ipso Auditore Cameræ, ut comparere deberet co- 83 ram eo, ac videndum se declarari, aliàs autem non tenetur, quia cùm executoriales essent decretæ per Auditorem Rotæ, non tenetur citatus divinare, quòd executoriales coram Auditore Cameræ reproducerentur, & sic propter mutationem tribunalis, & sententiam declaratoriam esse nullam deficiente citatione, & monitione, &

ita

ita paulantes dicunt ibi, fuisse iterum decisum; pariter notandum esse, quod fuisse determinatum in Rota in una Tolentan. matrimonii coram Ordino 31. Januarii anno 1559. & antea etiam determinatum 10. Nov. 1555. teste Lancelino *de attent. 2. p. c. 4. in præfatione n. 309.* ut executivo executorialium sit attentata, quia cùm litteræ executoriales deberent reproduci
84 coram Auditore Rotæ fuerunt reproductæ coram subexecutore earum in partibus, quod fieri non debet. Cui rectè conducent quæ diximus *3. part. c. 9. à n. 239.*

85 Ex quibus omnibus ita clarè constat, quòd si in executorialibus in Romana Curia expeditis & relaxatis hic stylus fuerit ortus à subexecutore in partibus (cui ad exequendum commissæ sunt) exequente, nihilominus appellationi interpositæ non deferente vim facere in supremis prætoriis declarabitur, cùm omnia ab eo tunc gesta sunt nulla, & attentata ex supradictis. Et ita etiam in Pinciana Cancellaria declaratum fuisse, vim nempe fecisse executore executorialium è Romana Curia emanatarum quas post earum intimationem factam condemnato, exequi volebat, ante earum reproductionem in Romana Curia, testatur Gutierrez *can. q. c. 4. n. 28. & 29.* & multo post hæc scripta Cevallos *in contra comm. lib. 4. q. 1. n. 4. 15.* & iterum *lib. 5. 1. q. gl. 9. n. 15.* licèt sic non probent nec examinent.

86 At verò notandum est, quod in partibus (Hispaniæ saltim) hic Romanæ Curiæ stylus in expediendis executorialibus à judicibus Ecclesiasticis non servatus, nec attenditur, nec fiunt post earum relaxationem & expeditionem prædictæ intimationes, reproductiones, & repræsentationes earum, sed duntaxat servatur jus commune, de quo per nos *à p. hujus capitis*, ut post rem judicatam fiat reproductio processus, petendo executoriales, quæ petitio intimari parti condemnatæ mandatur, quasi nihil relevans ad earum impediendam
87 relationem (ex his rationalibus causis quæ suprà positæ sunt nominatim) tabellioni judex jubet, ut illas literas executoriales parti tradat confectas modo superiùs dicto, & an in earum executione requiratur citatio, & quando, videbimus latiùs, Deo dante, *infrà c. 5. à n. 6. & c. 2. à. n. 2.* qui stylus juris communis servatur in partibus Hispaniæ, non ille Romanæ Curiæ, qui servari non tenetur, ut in terminis dixit Rota in una Pampilonen. Parochialis coram Reibis 14.
88 Aprilis 1567. ubi ad literam dixisse, quòd illud de possessione capta post exequatoriales non reproductas, ut sit attentata, servatur in Curia; sed in partibus aliud fortè est testatur Lancel. Robert. *de attent. 2. p. d. c. 4. præfatione. 312.* cùm generaliter & regulariter
89 verum sit, ut stylus Rotæ extra Curiam non sit attendendus, nec extendendus ad partes, secundùm Alciatum *in consil. 25. non videtur n. 5. lib. 5.* Lancel. *de attent. 2. p. c. 6. n. 3.* de quo articulo videre poteris quæ nos latè deduximus *3. p. c. 9. pro finem à n. 233. vers. illud tamen valde utilissimum*, &c. *usque ad fin. c.* & vide alia quæ diximus *p. 1. c. 2. §. 3. à n. 20. cum seqq.*

90 Executoriales hæ mittentur cui jam executori, ut illas ad effectum perducat, atque actuali executioni tradat, quare quæri potest an ab hujusmodi executorialium commissione facta executori appellationi interpositæ non deferens vim faciat judex Ecclesiasticus, in quo negativè resolvo vim non fieri, cùm appellatio hoc casu licita non sit. Ita docent Specul. *in tit. de app. §. in quibus vers. 5.* Joannes de Anania *consil. 26. in causa cotum. 1.* Berol. *in l. ab executione C. quorum app. sub n. 9.* Post Imol. *ibi*, Lancel. *de attent. 2. part. c. 12. limit. 53. n. 18. & seqq.* Rebuff. *tract. de sentent. execut. art. 7. gl. 12. n. 17.* & optimè etiam post Romanum *consil. 41. in princ.* & per Apostill. ad eum *verbo, videndum.* Alexand. *consil. 95. n. 3. lib. 2.* attestantem de communi, & post Joann. de Ana. *de conf. 26.* Rolan. à Valle *consil. 43. in 1^m. lib. 1.* Corneum *consil. 71. super primo, n. 20. & 21.* quos citat ad id tenet Card. Tusc. *pract. concl. tom. 1. litera A. p. c. 4010. n. 6. & n. 17.*

Et faciunt etiam omnes illi Doctores, qui ex doc- 91
trina Berol. *ubi proximè* tradunt privilegiatum, & evitandam appellationem à sententia de exequendo, ut judex non pronuntiet exequendum, sed directo committat executionem sententiæ, aut instrumenti privilegiati executori, quia tunc appellari non potuerit: meminit Lancel. *ubi proximè* 20. Roder. Xuar. *in l. post rem. in declarationem Regi q. 6. §ub n. 2.* & multi superiùs à nobis citati, tenentes, ut à præcepto de exequendo appellationi deferendum sit ita suam opinionem temperantes, & hac pro omnimoda securitate cautelam tradentes & probatur, quia hujusmodi commissio dicitur pars realis executionis, secundùm 92
Lancell. *ibi*, & sic idem jus est de parte quoad partem, quod de toto quoad totum, *l. quæ toto, ff. de rei vendi.*

Ex eo insuper fundamento, nam cùm hujusmodi 93
commissionis extrema appellationem excludant, nempe ipsa sententia translata in rem judicatam, imò & executorialium expeditio ac relaxatio, quod est extremum à parte ante, ac ipsa actualis executio, & ipse executor non admittunt appellationem, quod est extremum à parte post, ergo medium connexum & conjunctum, quod est ipsa commissio, debet pariter appellationem excludere, nam medium participat à juribus extremorum, adeò ut probatis extremis medium probatum remaneat, Calcaneus *in consil. 32. n. 3.* Bald. 94
in edicto Cod. de edicto D. Adr. & in l. judicia C. de rei vind. Aug. *in l. qui fella, §. in rusticis, ff. de servit. præd.* Innoc. *in c. licet causam de rescript.* Bald. *in l. 2. C. quando prov. non est necess.* Hieron. Cagno. *in l. una §. 1. c. siquis jus dicen.* Barba. *consil. 12. n. 18. volum 3.* Bellamer. *dec. 421. probatis extremis*, & eleganter Tiraquel. *tractatu de rescript. §. 1. gl. 5. versic. inque regulare est*, quod procedit quando medium habet conjunctionem cum extremis, *c. majores de Baptis.* secun- 95
dùm gl. *in c. volum. 6. q. 4.* citata Bellamer *ubi proximè* & tradit Bart. *in l. Celsus. ff. de usucap.* Masc. *de prob. 2. tom. conclus. 730. n. 6.* & sursum prout in nostro casu quia stat necessaria connexitas, & conjunctio, tum quia (ut diximus) ista commissio est pars realis executionis, tum quia frustra sententiæ ferrentur, nisi executioni mandarentur, ut diximus *ad p. hujus capitis.*

Medium enim ejusdem præsumitur naturæ & con- 96
ditionis cujus sunt extrema, *l. servus plurium a §. fin. ff. de legat. 1. l. 3. §. 1. ff. de liber. & posth. m.* ubi media judicantur secundùm præcedentia & sequentia, Petrus Surd. *in consil. 151. n. 29. tom. 2* Hermia *c. 1. versic. quidam tamen, in ald. de content. inter masc. & fœmin.* Brun. *consil. 127. versic. col. 7. quod si dicam & tertiam*, facit quod dicimus, media declarari ex præcedentibus, & sequentibus, *l. hæredes palam: §. 97
si quis post. ff. de testam.* Felin. *in rubr. de re jud. col. 5. vers. intellige.* Nevizan. *consil. 29. n. 4. cum similibus.*

Unum tamen elegans notandum est in hac materia, 98
quòd absolutoria sententia non indiget executorialibus, ita eleganter advertit Andr. Gail. *practi observ. lib. 1. observatione 114. fol. mihi 88. n. 18.* Joan. Garcia *de nobilitat glos. 8. P. 1. n. 6.* reddentes rationem, cùm absolutoria sententia statim secum absolutionem, & execu- 99
tionem trahit absque aliquo novo facto judicis, quia seipsam exequitur, nihilque ex ea sit tradendum, nihil enim præstat, nec addit, nec adimit, & sic nullo facto hominis eget, quia nulla eget traditione, nulla cautione, nulla citatione nulla particula, sed ita remanet sicuti erat tempore litis motæ, *l. si inter. me, ff. de re jud.* ibi nihil de jure tuo judicatum intelligitur: *& l. ex sextante §. Latinus, ff. eodem*, ibi nihil enim de jure tuo judicatum intelligitur, & iterum *ibi*, nihil enim in tuo judicio de jure rei absolutè statutum intelligitur; secundùm gl. *verbo eorum*, quam ibi post Bart.

reliqui

reliqui probant Bart. *in l. exceptio, ff. de except. rei judic.* idem Bart. *in l. ſi quis rem. ff. eod.* pro quo eſt egregius tex. *in l. ſi ſuperatus, ff. de pign.* ubi part. *n.* 3. latè & optimè proſequitur Joan. Garcia *ubi proximè à n.* 6. *cum ſeqq.* quare ſeipſam exequitur, ſtatimque
100 abſolutus exceptione rei judicatæ (quam illa præſtat) tutus ſit, *toto tit. ff. de exceptione rei judi.* Innoc. *in c. cum noſtris, n.* 3. *verſ. ex his, de conceſſione præbendæ*, gl. *in c. paſtoralis verbo, cum executionem, de app.* & Doctores *ibi* Angel. *in repet. l. tale pactum n.* 17. *ff. de pactis.* Natta *conſil.* 524. *n.* 25. *vol.* 3. Incipit *in cauſa.* Bart. *in l. metum, §. ſed quod prætor, n.* 12. *ff. de re jud.* ubi optimè Zaſius *n.* 2. per text. *in l.* 1. *§. debitor. ff. ut in poſſeſſionem legato* quem ad hoc ſingulariter inducit ipſe Zaſius ſequitur Andr. Gaill. *ubi ſuprà* dicens quod ab eruditis judicibus
101 ita diligenter obſervandum eſt, ſententiam imperiti judices indiſtinctè executoriales petenti victori decernunt, ſeque meminiſſe hac ratione victori executoriales in Camera denegatas fuiſſe, quod quidem ex identitate rationis obſervandum eſt, & intelligendum in quolibet actu, & ſententia nega-
102 tiva, quæ ſecum executionem trahit. Contrarium tamen ſolet ubique practicari, ut his caſibus ſupradictis executoriales relaxentur victrice petente, non ad effectum exequendi, ſed juris ſui, & exceptionis conſervandi cauſa ac comprobandi.

103 Pariter etiam executoriales non expediuntur vigore ſententiæ nullæ, cujus nullitas per inſpectionem actorum apparet, quia ſententia nulla notoriè nullam executionem meretur. Ita in terminis dicit Andreas Gaill. *lib.* 1. *pract. obſervatio d. obſerv.* 113. *à n.* 2. *fol.* 87. Marant. *de ordine judiciorum* 6. *p. tit. de executione ſententiæ n.* 3. *fol. mihi* 651. *in parvis.*

104 Sed quis judicum, an judex à quo, an judex ad quem, qui confirmavit, vel infirmavit ſententias, tulitque ultimam, vel aliam, quæ tamen tranſivit in rem judicatam: poſſit executoriales expedire, & executionem facere; quid in delegato & quid in Ordinario, mirabiles multaſque per ampliationes & limitationes magnam caſuum diverſitatem, & differentiam congeſſit noviſſimè Sigiſmundus Scac. *tr. de appell. q.* 11. *art.* 7. *per totum à n.* 162. *uſque ad n.* 184. quem vide omnino.

CAPUT II.

Quanto temporis ſpatio ſilentium executorialium vires ſeu minuat, ſeu penitus enervet, ubi inter utrumque jus, & Regium redditur diſcrimen.

SUMMARIUM.

1 *Executorialium vires ex quibus vel extinguantur, vel enerventur.*
2 *Si in executione conquieverit pars, et judex per unum annum puta, nova debet fieri citatio cum relatione status executionis, et de ratione.*
3 *Ab executore omittente citationem requisitam appellationi interjectæ deferendum est.*
4 *Executoriales et sententiæ post triginta annos non exequuntur.*
5 *Appellationi emissæ ab executione executorialium præscriptarum, nisi deferat executor vim faciet.*
6 *Executorialium præscriptarum exceptio legitima, cùm oriatur ex inspectione sententiæ.*
7 *Ab executore rejiciente legitimas exceptiones appellationi deferendum.*
8 *Exceptionem præscriptæ executionis non est necesse opponere, sed judex ex officio ad id tenetur, cùm appareat ex inspectione sententiæ.*
9 *Exequendi jus ex obligatione personali decem annis jure regio præscribitur.*
10 *Executivum jus ex rejudicata super actione personali simul cum ipsa actione præscribitur spatio viginti annorum jure Regio.*
11 *Exequendi jus ex instrumento guarentigiato si præscribatur per decennium, non impeditur via ordinaria ex instrumento agi intra aliud decennium.*
12 *Jus exequendi ex actione reali etiam hodie jure Regio non præscribitur, nisi spatio triginta annorum.*
13 *Executorialium jus jure civili præscriptum per triginta annos, à minori tempore jure canonico amittitur.*
14 *Executorialium vires amittuntur per longum tempus concurrente non bono jure victoris, et à n.* 21.
15 *Instantia jure canonico non perit, sed est perpetua.*
16 *Instantia jure canonico perit per decennium concurrente negligentis non bono jure, quia tunc lis præsumitur habita pro derelicta.*
17 *Lis censetur derelicta per silentium decennii concurrente non bono jure negligentis, non in omnibus causis sed in beneficialibus tantum, et qua ratione.*
18 *Defectus juris concurrente cum silentio decennii honestun non est, ut beneficium tanto sit tempore litigiosum.*
19 *Instantia et lis in Romana Curia non finitur nisi per sententiam in omnibus causis præter beneficiales.*
20 *Executoriales in beneficialibus extinguuntur per non usum earum, et per cessationem minori tempore triginta annorum, quomodo intelligatur.*
21 *Jus exequendi ex executorialibus etiam jure canonico non nisi spatio triginta annorum extingui, defenditur.*
22 *Lanceloti Roberti assertio reprobatur.*
23 *Silentium longi temporis in executorialibus licet possit concurrere, non tamen injustitia calumniosa sicut in lite.*
24 *In executorialibus omnis cessat calumniosa præsumptio, et pro eis præsumitur ritè et rectè lata sententia.*
25 *Executorialium jus ut extinguatur, triginta annorum lapsus requiritur juxta Rotam.*
26 *Silentium per longum tempus non præsumit derelictas executoriales, cum adsit in illis præsumptio boni juris.*
27 *Silentium longi temporis perimit instantiam litis ergo perimit jus exequendi executorialibus; non est bonum argumentum.*
28 *Lis perit triennio jure civili, et tamen non jus exequendi, cum triginta annorum lapsum desideret.*
29 *Exequendi jus ex executorialibus non habet instantiam regulariter.*
30 *Instantia in executorialibus non incipit currere anteaquam in judicio cœpta sit executio.*
31 *Executoriales valde antiquæ non mittuntur executioni.*
32 *Executoriales simpliciter, antiquæ scilicet, quæ nondum complevere triginta annos, mittuntur executioni cum exhibentur processus et sententiæ ex quibus emanarunt.*
Secus si solæ executoriales exhibeantur post longum tempus, quia tunc illis denegatur executio, ibid.
33 *Executionis cœpta instantia an per triennium pereat, tres reperiuntur opiniones, et de resolutione, n.* 6.
34 *Jus exequendi tam ex executorialibus, quam instrumento guarentigiato habere instantium triennio perituram, qui teneant.*
35 *Quæ opinio tanquam absoluta et sine distinctione sequenda non est.*
36 *Executivam viam ex instrumento guarentigiato non habere instantiam, nec triennio perire, qui teneant.*

37 Quam

37 *Quam opinionem veram esse, resolvitur in casu de quo loquitur, ibid.*

38 *Sententia diffinitiva est essentialis, ut judicium instantiam habere dicatur.*

39 *Executivum jus intentatum per actionem in factum ex re judicata, habet instantiam perituram.*

40 *Executivum ex executorialibus intentatum per judicis officium mercenarium, non datur peritura instantia.*

41 *Executio si est petita actione in factum, ordo juris servari debet.*

42 *Executivum judicium intentatum per judicis officium, celerem expeditionem requirit.*

43 *Ex actione judicati agitur ordinaria via.*

44 *Executio ex executorialibus per officium judicis petita non requirit libellum, nec figuram aut ordinem judicii, et ideo uberius est eo agere, quam actione in factum.*

45 *Executio sive petatur judicis officio, sive actione in factum ex executorialibus appellationem suspensivam non recipit.*

46 *Executivo judicio actione in factum intentato, licèt detur peritura instantia, procedit jure civili, non jure canonico.*

47 *Executio cœpta per litis contestationem perpetuatur in quadraginta annos jus exequendi.*

48 *Lite cœpta per citationem aut executoris missionem, incepta præscriptio interrumpitur, non tamen perpetuatur actio, quæ de novo initianda est.*

49 *Lite cœpta per litis contestationem, non solum interrumpitur præscriptio, sed perpetuatur actio in* 40. *annos, etiamsi decem tantùm sufficiant ad actionis præscriptionem.*

50 *Exequendi jus etiam ex actione personali, et re judicata, super ea post litis contestationem petita executione, incorrupta perpetuatur in* 40. *annos.*

51 *Juris exequendi per citationem et executoris missionem interrumpitur præscriptio, per litis autem contestationem perpetuatur jus ipsum in alios* 40. *annos.*

52 *Et quid in hoc Rota Romana senserit.*

53 *Executivum jus et interruptum per citationẽ aut executoris missionem, denuo initiatur ejus præscriptio.*

54 *Facta contestatio perpetuat jus executivum in* 40. *annos.*

55 *Litis contestatio ubi non requiritur, primus actus subsecutus habet vim litis contestationis.*

56 *Quod procedit in via executiva.*

57 *Per quasi contestationem et actum, qui illius loco habetur, perpetuatur actio in* 40. *annos.*

58 *Instantia perempta per triennium non perit jus agentis, quominus denuo aliam fabricet instantiam.*

59 *Acta judicii licèt pereant perempta instantia, non tamen acta causæ.*

60 *Acta judicii dicuntur, quæ tendunt ad litis ordinationem, ut in exemplis, ibid.*

61 *Acta causæ dicuntur tendentes ad litis decisionem prout instrumenta, confessiones, testes, et similia.*

62 *Acta probatoria non pereunt perempta instantia.*

63 *Instantia de novo cœpta reproducuntur acta probatoria primæ instantiæ peremptæ, quæ fidem faciunt.*

64 *Perempta instantia in via executiva intentata actione in factum, potest de novo inchoari, per aliud triennium.*

65 *Conc. Trid. sess.* 24. *de reform. c.* 20. *disponens in primâ instantia post lapsum biennii liberum esse parti adire superiorem, explanatur.*

Falluntur intelligentes ex d. Trident. perire instantiam biennio jure canonico, ibid.

66 *Trident. apponit biennium inferiori ad finiendam causam non tamen irritat acta processus sed per ea superior causam decidit.*

67 *Instantia si periret biennio, ex d. Trid. acta omnia ordinatoria judicii perirent, ut citationes, libelli termini, conclusiones, et similia.*

PLerumque victricis immemores executorialium lu negligunt, vel impediti tardiùs, effectualem exe- 1
cutionem postulare, aut etiam eandem prosequi, quod quidem in causa est, ut executoriales ipsæ, vel diminutionem patiantur, vel penitus enerventur, itaque contingere assolet, vel quando inter commissionem executorialium, & ipsam executionem transivit longum tempus, vel quando earum executio post longissimum desideraretur, vel postquam ipsa executio cœpta fuit, per triennium conquievit.

Quantum ad primum, illud elegans est notandum, 2
quòd licèt regulariter in executione executorialium & aliorum citatio necessaria non sit, nisi in aliquibus casibus distinctè prosequendis *infrà c. 5. à num. 6.* tamen si à die commissionis executionis usque ad executionem factam, seu etiam faciendam transierit longum tempus, puta, unius anni, vel plurium annorum, debet fieri citatio, etiam iis casibus in quibus, in quibus aliàs necessaria non erat: vel in quibus requiritur præcisè, nam alia iterum facienda est cum relatione status negotii, seu executionis. Ratio est, quia ille medio tempore potuit condemnatus, & executatus solvisse totum, vel partem, vel aliter satisfecisse, seu aliquid aliud adducere relevans ab executione & eius molestia, sive sit finitum officium judicis executionem relaxantis, sive non, quia post transitum dicti anni nova debet fieri citatio, secus si tempus esset modicum tempus. Ita elegantèr docet Guido Papæ, *dec. 3 5 9. de jure sub num. 2. vers. & super in fine*, & ante eum docuit Bald. *cons. 35. l. 5.* sequitur Cardinal. Tusch. *pract. conclus. tom. 3. litera E, cons. 293. num. 5.* idem firmat Rebuf. *in tract. de sententia execut. art 7. gl. 11. limit. 2. sub num. 19. tom. 1. fol. 270.* per quos ita semel consultus respondi in quadam executione, quæ in hoc Gallo græco supremo tribunali revocata fuit, & an nullitas eo, quòd post quam executio commissa fuit, & incepta, cessavit minister per aliquot annos, post quos illam prosecutus fuit absque nova citatione, & intimatione status processus executionis, quare meritò fuit revocata.

Sed non quidem ex hac nostra elegantì doctrina, 3
quare moderamen hoc, ac quidem diminutionem patiuntur executoriales, ex quo sequitur necessariò, quod cùm requiratur citatio, ea omissa corruit executio, à qua emisse appellationi, ut legitimæ nisi defensæ executor vim faciet evidentem. Ita Abb. *cons. 30. prædicta lib. 12.* Rebuf. *in tract. de sententiarum execut. n. 1. & seqq. fol. 223.* Tusc. *practic. concl. tom. 3. lit. E. concl. 484. n. 1.* idem 1. *tom. lit. A, cons. 4010. num. 3. & n. 21.* ultra alios plures citavi *c. 1. sec. 4. p. à n. 42. vers. quam executorialium expeditionem, &c.*

Cæterùm post triginta annos nec sententiæ, nec ea- 4
rum executoriales executioni mitti possunt, quia per illud temporis spatium jus exequendi (hoc est, actionem in factum, & officium judicis quæ illis præstantur) legitimè præscribi, non est dubium. Ita Innocent. *in cap. fin. de except.* quòd Bal. *ibi* notabili dignum reputat. gl. fin. *in l. fin. C. de præscr.* 30. *vel* 40. *ann.* idem Bal. *in rub. de rescrip. & in l. debitori 4. 3 C. de pactis.* Marant. *in Specul. aureo tit. p. tit. de executione sententiæ n. 54.* Bal. *de præscript. 4. part. princip. quæst. 21.* Roderic. Xuarez *in repet. l. post rem. in princ. num. 1.* ubi reputans famosum capere ad id text. *in l. sicut Codic. de præscr. 30 vel 40. ann.* ibi *executione*, juncta ibi glos. & ibi eleganter citat. adducit text. Bal. Gregor. Lopez *in l. 5. tit. 27. part. 4.* Palacios *lib. 1. rerum quotid. cap. 1. §. 11. num. 12.* Anton. Gomez. *in l. 63. Tauri n. 1.* Mantua *de cessionibus, litera I, num. 57.* Azeved. *in l. 6. tit. 15. lib. 4. recop. n. 1.* & probatur *in l. 22. tit. 29. part. 3.* Gerard. *in disceptat. foren. cap. 66. num. 21. tom. 1.* Rebuf. *in l. adori C. de jurejur.* Ad hæc *dec. 315.* Mant. *de tit. execut. sentent. num. 54.* Surd. *cons. 1 6. n. 1.*

Ita. c. 07.

Maresc ot. *lib.* 2. *resol.* 121. *n.* 10. Cumia. *ritu* 19. *n.* 103. *ritu* 76. *n.* 158. Marius Giurba *dec.* 96. *n.* 1. charus mihi Carol. de Tapia *in compila. jur. Reg. Neapol. rubric.* 41. *ritu* 262. *n.* 5. *fol.* 226. post Carpan. *ad statut. Mediolan. c.* 158. *n.* 271. & alios.

Et sic sequitur, quòd appellatio ab hujusmodi executorialium præscriptarum executione appellationi emissæ non deferens, vim faciat manifestam, quia cùm earum jus exequendi perierit per lapsum temporis, & non usum, executionem non merentur *l.* 4. §. *condemnatum de re jud.* & ea quæ in ejus comprobationem latissimè adduximus, quòd isthæc exceptio sit legitima, & inducat nullitatem, cùm ex inspectione sententiæ oriatur, tenet Ancharan. *conf.* 259. *n.* 3. & 4. Padilla *in l. ubi pactum C. de transact. num.* 10. Card. Tusc. *pract. concluf. tom.* 3. *litera E. concl.* 381. *num.* 16. & quòd sit legitima exceptio, Avendan. *de exeq. manda.* 2. *part.* 6 7 *cap.* 30. *nu.* 11. ergo succedit regula, quòd executor excedit non admittens legitimas exceptiones, & ab earum rejectione appellationi deferendum, latè *in-* 8 *fra hac* 3. *part. cap.* 7. *per totum.* Imò dicunt ipsi Doctores expressé, quod necessarium non sit opponere sed judex ex officio facere tenetur, quia constat ex inspectione sententiæ, & quòd impediat executionem, tenet ultra relatos Gondizal. de Paz *in praxi* 4. *part. tom.* 1. *c.* 3. *num.* 11. Castellus *in l.* 63. *Tauri, verbo, diez annos*, & ibi Palacius Rub. *num.* 16.

9 Quod nostro Hispano jure non ita indistinctè procedit, si quidem *l.* 36. *Tauri*, quæ est *l.* 6. *tit.* 15. *lib.* 4. *recop.* disp situm stat, ut jus exequendi ex obligatione personali decem annis præscribatur, ac pariter jus executivum, quod pro venit à re judicata super actione personali, simul junctum, cùm ipsa præscribatur vigin- 10 ti annorum spatio Castellus *in d. l.* 63. *Tauri*, ita tradidere Roder. Xuarez *in declar. l. Regni limit.* 6. *in pr.* Palacius Rubeus *in l.* 63. ubi Anton. Gomezius, Covar. *in regul possessor.* 2. *p.* §. 11. *n.* 2. Gregor. Lopez *in l.* 22. *tit.* 39. *part.* 3. *in gl. verbo* 30. *annos.* Aviles *in c.* 10. Avend. *de exeq. mandat.* 2. *p. c.* 30. *n.* 11. Didac. Perez *in l.* 4. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordin. gl.* 1. *vers. dubitatur præterea fol.* 677. Joan. Gutier. *in repet. l. nemo potest, n.* 468. Paz *in praxi* 4. *p. tom.* 3. *p.* 3. *à n.* 11. *& seqq.* Amador. Roderi. *in tr. de executione c.* 6. *n.* 59. Curia Philippica 1. *p.* §. 1. *n.* 75. qui omnes dictæ l. 63. materiam latissimè exornant, ultra quos & copiosè Parla. *lib.* 1. *rerum quotid. lib.* 1. *c.* 1. §. 11. *cum seqq.* quem vide ad hunc articulum particularem, §. 14. *n.* 10. Didac. Perez *in d. l.* 4. *gl.* 1. *vers. dubitatur præterea.* Did. *in l.* 3. *tit.* 13. *lib.* 4. *ordin. gl.* 1. Covarr. *supra regul. possessor.* 2. *p.* §. 11. *per tot. cum seqq.* Azeved. *in l.* 6. *tit.* 15. 4. *recop. ex n.* 1. *cum seqq.* quam quidem pluribus ampliationibus, & limitationibus elegantibus & practicabilibus valdè exornant.

11 Illud non omittens, quòd licet jus exequendi ex instrumento guarentigiato competens per decennium præscribatur, minimè impediatur, ut ejusdem instrumenti virtute agi possit via ordinaria inter alios decem annos pro in illo contentis, & quod instrumentum producatur ad debiti probationem; ita ex Baldi eleganti doctrina *in l. planè, ff. quod cum falso tutore*, explicant Roderic. Xuarez *in declarator. legis Regni limit.* 6. *n.* 3. dicens notabilem esse determinationem, tenent Cifuentes, Castellus & Ant. Gomez *in d. l.* 65. *Tauri*, Covarr. *ubi proximè n.* Didacus Perez, Paz & Curia Philippica *locis proximè citatis*; idem etiam tenet doctissimus Carolus de Tapia *in compilat. jur. Reg. Neapol. li.* 3. *de instrum. liquid. ritu* 167. incipit, *nota quod fol.* 242. *verbo nota quod.*

12 At verò respectu juris exequendi ex actione reali descendentis, nihil alteravit *d. l.* 63. dispositio cùm loquatur duntaxat in jure exequendi ex actione personali competente, sitque lex corrigens, proinde nec amplianda, nec trahenda est ad casus non expressos, & sic jus exequendi ex actione reali remanet intactum, & sub juris communis dispositione, ut non minus triginta annis amittatur, & enervetur, quod alios referens advertit, & benè, Duennas *in regul. limit.* 1. & Avendan. *in c. præto.* 2. *part. c.* 30. *n.* 12. Parlador. *lib.* 1. *rerum quotid. c.* 1. §. 13. *sub n.* 6. *& per d. l.* 63. alios allegans dicit Valdes *in addition. ad Roderic. Xuar. ad l. post rem, nota*, 1. *n.* 3.

Similiter etiam jus commune (quod jure canonico attendimus, non regium) alteratum videtur, & illud 13 30. annorum spatium, ad minus redactum, siquidem Rota Romana in una Barchinonen. canonicatus coram Guiviardino 7. Junii anno 1567. ut testatur Lancelot. *de attentatis* 2. *part. c.* 4. *in præfatione n.* 283. resolvit, cum dubitaretur, an vires executorialium essent extinctæ ex eo, quòd qui eas obtinuerat, siluit per 18. annos, nec fuit executus; Domini tenuerunt, 14 non esse extinctas, & ea ratione, ita fuisse determinatum, (dicit Lancelot.) quia licèt constabat de tempore legitimo ad inducendam oblivionem ex parte tacentis; ad inducendam extinctionem tamen non constabat de alio requisito, scilicet de malo jure ejus, quia si de eo constaret utique extinctas esse executoriales, declarent, & idem apparet tenuisse eandem Rotam in una Legionensi 27. Novemb. anno 1592. inferiùs alleganda, *vers. & in terminis à n.* 25. ut quia cùm opponeretur executorialibus de silentio plurium annorum, responsum fuit non obstare; quia non constabat simul de evidenti juris defectu tacentis.

Illam quidem decisionem Barchino. tradit ipse Lan- 15 cel. in comprobationem illius mirabilis doctrinæ, quæ habet, quòd licèt de jure canonico non pereat instantia, imò sit perpetua, *c. penult.* & ibi Canonistæ *de judiciis*, & ibi Marian. Socin. *sub n.* 13. *vers. ulterius quæro, & sub n.* 14. *inter tract. diversorum de indiciis* 3. *tom.* 1. *part. fol.* 67. Iss. *in l.* 11. *properandum. n.* 27. *C. de judiciis.* Cassiad. *dec.* 5. *erat in una n.* 4. *ut lite pend.* Marant. *in Specul.* 5. *p. verbo & omnia fiunt durante instantia lim.* 1. *n.* 14. *f.* 240. Vantius *de nulli. ex defectu jurisd. & inde.* &c. *n.* 126. Gambar. *de authoritate legati lib.* 3. *n.* 469. *tom.* 13. *p.* 2. *fol.* 262. Hieron. Zanch. *tract. de differ. inter jus civil. & cano. diff.* 30. *n.* 43. *tom.* 1. *fol.* 201. Mandos. *tract. de anna. cas. n.* 133. *tom.* 17. *fol.* 214. Asini. *in praxi in pr. c.* 3. *n.* 22. Ant. de Butrio *in d. c. penult. de indic. sub n.* 9. Rota *decis.* 10. *aliàs* 411. *si lite pend. n.* 5. *ut lite pend.* & an noviori dispositione Concil. Trid. *sess.* 24. *de reform. c.* 20. hoc jus antiquatum sit, *ad fin. hujus.* apparebit *à num.* 65. & superiùs.

Tamen unus modus, quo lis extinguitur, seu inst- 16 tantia, perit eo jure, nempe quando à prosecutione ejus fuit cessatum per longum tempus, scilicet 10. annos, concurrente cum eisdem, non bono penitus jure negligentis, de quo constat, quia tunc præsumitur lis habita pro derelicta. Ita advertit Cassiador. *decis. 5. ut lite pendente*, in qua decisione licèt sufficerunt 8. anni duntaxat, & videatur simpliciter relata, & retenta à Menoch. *in tract. de arbitr. jud. lib.* 2. *cent.* 3. *casu* 202. *n.* 14. tamen postmodum pluries eam declaravit Rota requiri saltim decem annos cum qualitate defectus juris negligentis. Puteus *decis.* 14. *ut lis censeatur derelicta, sub rub. ut lite pendente, & decis. fin. lib.* 2. & idem Puteus *decis.* 245. *lib.* 2. Simonetta *decis.* 35. *an lis, sub rub. ut lite pend.* Puteus *decis.* 7. *eod. tit.* Peregr. *decis.* 95. *alias* 109. incipit, *dubitavi*, & pluries ita determinasse Rotam affirmat Lancel. Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 4. *in præfatione à n.* 275. quod ego libentissime verum intelligerem in 17 beneficialibus causis, non in aliis, tum quia omnes prædictæ decisiones loquuntur in beneficialibus, & cùm sit juris correctio, ejus terminos egredi non debemus (ut paulo ante notavi) tum quia jus beneficiorum non est perpetuum, sed temporale ad vitam, & sic jure censetur, derelinqui litem calumniosam, & injustam

per

per tot temporis ſilentium, poſt quod vita vix, aut parum poteſt, beneficio potiri, tum etiam quia dato defectu juris, non eſt honeſtum, ut beneficium tanto ſit
18 tempore litigioſum; quod in his terminis conſideravit Rota in una Compoſtellana Canonicatus, ut teſtatur Puteus *deciſ.* 245. *lib.* 2. *num.* 5. quod ſic debet intelligi, ut etiam verificetur, quod dicunt Gomez. *de trienna. poſſ. q.* 98. *ad fin. q.* 56. & Zerol. *in praxi Epiſcop.* 1. *p. verbo, inſtantia, verſ.* 6. quòd
19 in Curia Romana, lis ſeu inſtantia nunquam extinguitur, niſi per ſententiam, ut procedat in omnibus cauſis, præter beneficiales, tantùm juxta *d. deciſ. Rotæ*, ex quo comprobaſi videtur, quod dicit Lan-
20 celot. *ubi ſup.* executoriales extingui per non uſum earum, & ceſſationem per minus tempus 30. annorum.

21 Hac ego difficultate aliquando ſummopere preſſus, valdè in vincenda meditans inſudavi, quare non recedas à juris communis regula dictante, jus exequendi ex re judicata ejus executorialibus, aut alia re, non niſi 30. annorum ſilentio ſubmoveri: ac quod moveor primò ex ea deciſ. Rotæ ſuperiùs adducta, *verſ. ſimiliter etiam à num.* 13. qua declaratum fuit, ſilentium longi temporis, etiam 18. annorum non ſufficere, ad enervandum vires executorialium, & nil mirum cùm 30. ſit præciſè neceſſarium. Nec obſtat quod dicit Lancelot. *in cap.* 4. *in præfatione d. n.* 283. 2. *part.* id fuiſſe ita determinatum, quia non apparebat de evidenti, & ca-
22 lumnioſo defectu juris, quaſi ſecus foret, ſi appareret, quia hæc ratio non ſolùm falſa, verùm & falſiſſima eſt: ſiquidem impoſſibile ſit, ut executorialibus, aut ſententiis tranſactis in rem judicatam poſſimus adaptare illam doctrinam, quòd ſilentium longi temporis decennii puta, cum ſuo altero adminiculo, nempe defectu boni juris extinguat litem cœptam, nam licèt in ſilentio executorialium poſſit concurrere temporis neceſſarii longinquitas, tamen non poteſt concurrere illa alia qualitas, & præciſum requiſitum, ſcilicet evidens calumnioſa injuſtitia, & defectus juris, quoniam licèt
23 poſſunt dari in lite à principio, dum pendent, cœpta: tamen ceſſat, & excluditur poſtquam aliquis obtinuit pro ſe ſententiam, aut ſententias tranſlatas in rem judicatam, aut tres conformes, aut per conſequens executoriales, quia eis extantibus omnis ceſſat calumnioſa præſumptio, imò pro eis præſumitur, ritè &
24 rectè latas, & expeditas. Ita per Sarnerium *in regul. de ſubro. col. quæſt.* 1. *n.* 3. Ruin. *conſ.* 79. *n.* 3. *lib.* 5. Æguid. *deciſ.* 89. *ad Bal. conſ.* 492. *n.* 2. *lib.* 3. Socinum *conſil.* 158. *n.* 9. *lib.* 2. ergo ſilentium per longum tempus hac præciſa qualitate deficiente, non poteſt operari enervationem, & extinctionem in executorialibus, ſicut in lite.

25 Et in terminis ita reſpondet Rota in una Legionen. præſtimoniorum 27. Novem. anno 1592. coram Pamphilio, quam in alio propoſito ad literam refert Nicolaus Garcia *in tractatu de benef.* 6. *part. c.* 4. *n.* 42. *tom.* 1. ubi ad extinguendam litem & enervandas vires executorialium, inter alias hæc difficultas poſt medium fuit oppoſita, quòd obtinens executoriales tacuit per triginta annos. Cui ſatisfit ibi dupliciter, primò, quòd nondum erant lapſi dicti triginta anni, quaſi dixerit, quòd præciſè requiritur lapſus triginta annorum, ut jus exequendi, & executorialis extinguatur, quod convenit juri communi ſuperiùs relato. Secun-
26 dum reſponſum fuit, quòd licet ad inducendam litem derelictam per ſilentium, & taciturnitatem temporis, debet concurrere jus calumnioſum tacentis, ex Achille *deciſ.* 185. quod in executorialibus eſt impoſſibile dare, ſed potiùs juſti juris præſumptio; evenit per taciturnitatem alterius temporis, quòd non aſcendat ad triginta annos completos, minimè extingui jus exequendi, ut in prima reſponſione ſupponebatur.

27 Nec enim eſt bonum argumentum, ſilentium perimit inſtantiam litis, ergo debet perimere jus exequendi ex eo deductum: nec ſequitur decennii taciturnitas perimit inſtantiam in lite pendente, ergo debet perimere executoriales, quoniam videmus triennio perire litem jure civili, *l. properandum, C. de judiciis*, 28 ubi Doctores *in cap. penult. eod. tit.* & tamen non triennio, nec longo tempore, ſed longiſſimo 30. annorum jus exequendi enervatur ex ſuperiùs adductis maxime DD. ſuprà citati omnes *in verſ. tamen unius eſt modus, n.* 16. dicunt, quòd per longi temporis ſilentium, & defectum juris perimit inſtantia litis; ſed in jure exequendi, & executorialibus non datur inſtantia regulariter (ut inferiùs apparebit) ergo hujuſ- 29 modi ſilentium illas enervare non poteſt, quia quod non eſt, rumpi non quit; & privatio præſupponit habitum; qualitaſque non poteſt eſſe ſine ſubjecto, ex vulgatis juris regulis, & in caſu quo detur inſtantia, tunc incipit currere à tempore litis conteſta- 30 tionis, non antea, text. *in d. l. properandum C. de judiciis*, ubi DD. *& in cap. penult. eod. tit.* ſed non anteaquam in judicium cœpta ſit executio, ſecundùm terminos infrà in 3. opinione adductos, quod *in d. deciſ.* ceſſabat.

Et ſic ſequitur quòd nihil innovatum eſt in jure 31 canonico, ſed ſemper 30. annorum ſpatium ſit neceſſarium ad præſcribendum jus exequendi. Et hinc eſt quod dicit aliàs Rota apud Seraphinum *deciſ.* 138. *n.* 6. *tom.* 1. quod executoriales valde antiquæ non mittuntur executioni, ſed abſolutè illis negatur, maximè ſi ſint obtentæ per audientiam contradictarum, ut ſcilicet quando excedunt dictos 30. annos, ut aliter fiat, quando ſimpliciter ſint antiquæ executoriales; puta quando nondum complevere dictos 30. annos, tunc non mittuntur executioni quando exhibentur, & præ- 32 ſentantur ſolæ executoriales nudæ, & ſine proceſſu, & ſententiis, à quibus emanarunt. Ita Anton. Auguſt. *in Epitome de executorialibus num.* 13. ſecus autem quando exhibentur executoriales cum proceſſu & ſententiis ſimul; quia tunc nullatenus illis executio denegatur, ita determinavit Rota in dicta deciſ. Legionenſ. de anno 1592. 27. Novemb. *in fin.* quam ad literam aliud agens refert Nicolaus Garcia *de benef.* 6. *part. c.* 4. *n.* 42. qua quidem deciſ. refert. ita de anno 1567. in una Tudertina bonorum fuiſſe reſolutum per Rotam coram D. de Rubeis, quod quidem & juri conſonum eſt.

Circa ultimum autem, quando executorialium exe- 33 cutio cœpta eſt, in eaque per triennium à proſecutione fuerit ceſſatum, an ejus inſtantia periiſſe dicatur, ita ut de cætero in eadem proſequi nequeat: ingens quidem ſtat difficultas, ſiquidem à Doctoribus in varias itum eſt ſententias, & opiniones: in quo quidem tres invenio (prout videbis) componendas, primam quæ habet abſolutè, quòd jus exequendi promiſcuè, tam ex ſententiis, & executorialibus, quàm ex inſtrumento 34 guarentigiato, habeat inſtantiam, & per triennium perituram, tenent Bald. *in l.* 1. *nota.* 3. *n.* 3. *ver. & hoc facit in fin. C. de jure propt. calum.* ubi Paul. de Caſtr. *ſub n.* 5. *&* 6. *& in l.* 2. §. *obſervari, C. eod. tit.* Alexand. *in l. properandum C. de jun. ſub n.* 3. *&* 4. Iſſ. *ſub n.* 8. Alex. *conſ.* 50. *viſis actis n.* 7. *&* 8. *lib.* 2. Socin. *conſil.* 95. *n.* 2. *lim.* 1. Marant. *in Specul.* 5. *part. prin.* 7. *&* 8. *fol. mihi* 264. & in hanc videtur ſe ſententiam licèt breviter inclinare Bened. de Bart. *in tit. guarent.* 2. *part. q.* 5. *tom.* 6. *diverſ. p.* 2. *fol.* 345. & ut communem defendit eam Iſſ. Cumia. 35 *ſuper ritibus Sicil. cap. n.* 19. *cum ſeqq. verſ. quæro circa hoc;* hæc quatenus abſoluta eſt, & ſine diſtinctione, minimè eſt ſequenda.

Secunda opinio eſt huic contraria, quæ abſolutè ha- 36 bet in executivis ex inſtrumento guarentigiato non dari inſtantiam, & ſic nec perire triennio; hanc tenet Bart. *in l. litibus* 19. *ſub n.* 7. *C. de agri. & cenſ.* quem referens ſequitur Bal. ſibi inconſtans *in l. tale pactum* 41. §. *qui provocavit ſub n.* 11. *quæſt.* 10. *ff. de pactis* Angel. Aret. *in l. ab executore n.* 11. *ff. de appellat. &*

relat. hanc ut veram sequitur Antonius de Cana. *in tr. de executione instrum. quæst.* 37. *sub num.* 71. *versus fin. tom.* 5. *fol.* 44. Francisc. Aretin. *in cap. penult. in fin. de jud.* dicens, quòd cùm in judicio executivo
37 non expectetur sententia diffinitiva, quod est pars essentialis, nimirum ut in eo non detur instantia, tandem sequitur, idem dicens Bal. *in l. consentaneum* 8. *sub nu.* 49. *vers: ultra quæro C. quomodo & quando*
38 *jud.* alios plures citat Asin. *in prax. judic. in princ. cap.* 3. *sub. n.* 37. Sequitur Curt. Senior *in l.* 1. *n.* 23. *& seqq. C. de jurejur. propter calumn.* & hanc ut veriorem in judicio executivo sequitur Sigismund. Scaccia *tract. de appellat. quæst.* 15. *sub n.* 248. quæ quidem in se vera est, & indistinctè tenenda omnino, respectu executionis & instrumento, vel statuto, ita ut prima opinio respectu hujus partis non admittatur, nec locum habeat.

39 Tertia est opinio distinguentium inter judicium executivum intentatum ex actione in factum ex judicato, ex executorialibus proveniente, & inter intentatum judicis officium mercenarium, ut primo casu procedat prima opinio attribuens perituram instantiam judicio executivo, quatenus loquitur respectu executionis ex executorialibus, & re judicata. Secundo autem casu quando per officium judicis mercena-
40 rium petitur, procedat opinio secunda contraria negativa, ut pariter locum habeat in hujusmodi executione executorialibus, ac instrumento guarentigiato, hanc deducunt ex Bal. *in l.* 1. §. *is videtur, versus finem, ff. si quis jus dic. non obtemper.* Curtius Senior *in dict. l.* 1. *sub num.* 13. *&* 16. Anton. de Cana. *in tract. de executio. d. q.* 33. *sub num.* 71. Afflict. *decis.* 346. ubi ita determinasse Senatum testantur Asin. *in pract. jud. in prin. cap.* 3. *sub num.* 46. & 48. cum quo & Afflict. Francisco Curtio, Beroio, & aliis citatis ab Asinio idem tenet Lancelot. *tract. de attentat.* 3. *part. cap.* 23. *à n.* 115. Sigismund. Scaccia *de appellat. d. quæst.* 15. *sub nu.* 249. sequitur Cardinal. Tuschus post Afflict. 3. *tom. practic. conclus.*
41 *concl.* 473. *liter. E. n.* 7. Qui omnes ea moti sunt ratione, quia quando agitur actione in factum ex executorialibus, libellus offerri debet, & lis contestari
42 præcisè, ac denique ordo judicialis omnino requiritur, *l. miles* §. *judicatum, ff. de re judicata*, secus autem quando executio petitur judicis officio, quia tunc celerrimum desiderat judicium & acceleratum effectum, *l. à D. Pio*, §. *si super rebus, ff. de re jud. l. item veniunt* §. *idem rectè. ff. de petitione hær.* & quod ultra præfatos Doctores hoc in particulari probant Cyn. *in l. ab executio.* 5. *sub n.* 2. ibi, si eligitur actio judicati, *C. quorum appellat. non recip. fol.* 474. Afflict. *decis.* 346. *sub n.* 9. *&* 10. Vestrius *in praxi l.* 8. *c. cult. sub n.* 2. sequutus Speculatorem, Mandos. *in tract. de commissione in commis.* 23. *executoria, in verb. in rem transivit judicatam fol.* 126. idem tenent Bart. & Alex. *in l. intra dies, ff. de re jud.* Angel. de Perus. *in l.* 2. *ff. de jurejur.* sequentes Speculatorem *in tit. de executione sentent.* §. *qualiter, in princ.* Angel. *in l.* 4. §. *si ex conventione, ff. de re judic.* plures antiquos pro hac distinctione, quam magis communem dicit, & sequitur Cevall. *in commun. contra comm. quæst.* 631. *tom.* 1. Gratian. *in discept. foren. cap.* 66. *n.* 21. *tom.* 1. latè
43 Marta *de jurisd.* 1. *part. cap.* 51. *à n.* 21. *cum seqq.* qui ultra dictos optimè quidem probat, ex actione judicati agi via ordinaria, estque judicium ejus ordinariè peragendum, ubi juribus & rationibus validissimis affirmat, optimè etiam hoc idem probat, multa jura ad id expendens Padilla de Meneses *in l.* 1. *à n.* 21. *C. de jur. & facti ignor.* plurimi Doctores pro hac distinctione accumulant, de magis communi testantes.

44 Et quod multò melius, & commodius sit petere executionem executorialium officio judicis, quia in eo non requiritur libellus, litis contestatio, nec figura, nec ordo judicii requiritur, sed executivè celeriter procedatur quàm actione in factum ex judicato, in qua necessariò ea omissa requiruntur, admonent ultra dictos Andreas de Isernia, quem referunt, & sequitur Mandos. & *ubi proximè*, & Gravatius *in annot. ad Vestrium in praxi lib.* 8. *c. ult. n.* 24. Et hæc opinio probabilior est de jure, magisque communiter recepta, quidquid æquitate motus dixerit ex aliis, quod allegat. Rodericus Xuarez *in repetitione l. post rem judic. ff. de re jud. nota.* 2. *à n.* 9. *& suprà*, sequitur Greg. Lopez *in l.* 1. *tit.* 27. *part.* 3. *glos.* 5. affirmantes ut nulla sit differentia inter actionem in factum, & officium judicis contra quos pariter resolvit Cævallos *ubi proximè*, qui licet ponat quæstionem in libello tantùm, tamen omnes Doctores pro utraque parte ab eo citati, loquuntur etiam in litis contestatione, & ordine judiciali quibus supradictos adde.

Illud tamen, ut verum est notandum: quòd in 45
utroque casu sive executio è re judicata, & executorialibus postuletur, appellationi emissæ ab ea deferendum non est, ut in terminis dicunt Anton. de Canar. *in tractatu de executione inst. q.* 46. *n.* 84. *fol.* 44. quem sequitur Scaccia *de appell. quæst.* 17. *limit.* 10. *sub n.* 15. Guido Papæ *q.* 573. Rota *decis.* 100. *n.* 13. *p.* 1. *diversorum*, plurimos citat Roland. à Valle *consil.* 43. *n.* 5. *vol.* 1. Gratian. *in disceptat. forens. c.* 333. *n.* 1. *tom.* 2. & sic infertur, ut cùm detur litis contestatio, instantiæ, quæ incipit à litis contestatione, debeat per silentium triennii perire, *l. properandum, C. de judiciis* & quos adducit Asin. *in princ. cap.* 3. *sub num.* 37.

Et sic concludo in hoc tam difficili articulo, primò 46
ut in executione ex instrumento non detur instantia, & sic nec pereant ejus acta, secundùm Doctores secundæ opinionis. 2. ut in executione per officium judicis implorata ex executorialibus, & sententiis in rem judicatam transactis pariter nec detur instantia, simpliciter, & absolutè hoc intelligendo, & admittendo, prout admittunt omnes DD. in tertia opinione, neque adhibitis adminiculis, per Afflict. *d. decis.* 346. *n.* 12. Tertiò quòd in executione petita virtute executorialium per actionem in factum ex judicato; datur instantia peritura per triennii silentium, secundùm Doctores in tertia opinione citatos, & adductos, etiam & in priori, quatenus loquuntur de executorialibus, ut ita secundum hoc membrum intellecti, vera sit eorum opinio, quatenus verò absolutè genericè & indistinctè loquuntur, & hos omnes articulos, & membra comprehendunt una determinatione, probanda est & non sequenda.

Unum tamen libenter advertam, quòd articulus, quo diximus, in executorialium executione dati perituram instantiam; procedat de jure civili, non tamen de jure canonico, cùm eo jure esse perpetuam superiùs dixi: nec etiam ille alter modus novitera Rota introductus finiendi instantiam, & litem extinguendi in beneficialibus causis, de quo *à num.* 16. latè sursum non habet locum in executorialibus ex ratione ibi adducta, *à num.* 21. quia licèt adsit silentium longi temporis in eis, non potest adesse defectus juris evidens, quem ibi videas, an autem Concilium Trident. aliquid innovavit contra jus canonicum & apposuit terminum instantiæ, ita ut post illum illa pereat, inferiùs ad finem apparebit.

Circa autem illud membrum, quo diximus in 47
tertia opinione, dari in executorialibus perituram instantiam per silentium triennii, videtur oriri difficultas, & non parva, ex ea alia & elegantissima conclusione, quam aliàs firmant Doctores, scilicet cœpta executione per contestationem perpetuari jus exequendi in alios 40. annos; si per id tempus à progressu fuerit cessatum, quod videtur concurrere cum præfata opinione, quia si post litem contestatam incipit perire instantia litis, quomodo perpetuatur, & si perpetuatur, quomodo perit instantia: quam quidem difficultatem facilè subvertes, si consideres, præmittendo.

Quòd

48 Quòd quando lis cœpta est per citationem, & executoris missionem, præscriptio cœpta interrumpitur, non tamen perpetuatur actio: qua propter ex integro præscriptio debet incipere, & perfici tempus appositum præscriptioni actionis, de qua agitur, & ut in unum plures taceam Bald. *de præscript. 3. part. prin. §. 4. n.* 49 10. si autem lis cœpta jam sit per litis contestationem, non solùm interrumpitur præscriptio, sed perpetuatur actio in 40. annos, etiamsi decem tantùm vel minùs alias ad ejus præscriptionem sufficerent, *l. fin. C. de præsc. 30. vel 40. annor.* tradit latè & eleganter Xuarez *in repet. l. post rem §. considera ult. à n. 4.* Duennas *in regul. 6.* Parlador. *rerum quotid. lib. 1. c. 1. §. 14.*

50 Quo breviter suppositio dicit Valdes. *in addit. ad. Roder. Xuarez in l. post rem, §. considera ult. nota 2. ad n. 3. litera C*, quod si jus exequendi ex actione personali, & ex sententia super ea (quod durat decem annis secundùm *l. 93. Tauri, & nos suprà*) interrumpitur per litis contestationem, aut petita executione, tunc perpetuatur jus exequendi in alios quadraginta annos, allegat Aviles *in cap. 10. præto. n. 63.* Avend. *in 2. part. cap. 30. n. 14. de exeq. man.* Didacus Perez *in l. 39. tit. 13. l. 3. ordinamen.* hoc magis clarius, & juri conformius explicuit Parlador. *lib. 1. rerum quoti. cap. 1. §. 13. n. 10.* per Roderic. Xuarez *in repet. l. post rem à §. considera ult. nota 2. num. 4.* lo-
51 quendo in jure exequendi decennali *ex d. l. 63. Tauri*, ut si hoc jus exequendi fuerit in judicium deductum per citationem, vel executoris missionem per alios decem annos; si verò per litis contestationem, in quadraginta perpetuari.

His convenit, quod elegantèr dicit Achil. de Grass.
52 *in decis. unica de execut. sentent.* sequutus à Rota Romana in una Lengioven. præstimo. 27. Novem. anno 1592. *ad fin.* quam ad literam in aliud propositum, adducit Nicol. Garcia *de benef. 6. part. c. 4. n. 42.* qua decis. mentio fit, ita pariter declarasse Rotam in alia Tudertina bonorum coram D. de Rubeis, quòd licèt aliàs jure canonico executoriales præscribantur triginta annorum spatio; non procedere, quando earum fuit cœpta, vel petita executio, quia tunc per triginta annos non præscribuntur, ut intelligantur secundùm nostros terminos, ut vel interrumpatur præscriptio, vel perpetuetur jus exequendi in alios 40. annos.

53 Illud autem, quod dicunt præcitati Doctores, Valdes scilicet, & Parlador. quòd jus exequendi cœptum per citationem, aut executoris missionem interrumpatur præscriptio ipsius juris, & faciat, ut de novo ex tunc incipiat, verissimum est; at quòd per contestatio-
54 nem jus exequendi perpetuetur, declara, ut non intelligatur per veram contestationem, quoniam ipsa non habet locum in via executiva, maximè ex instrumento, prout loquuntur Doctores ipsi ex his quæ dicta sunt in secunda opinione suprà adducta, juncta tertia opinione, à ratione cessante. Et sic necessarium est, intelligendum in ficta contestatione, & in eo actu, qui pro loco contestationis habetur, nam certum est, quòd causæ quæ carent litis contestatione, ille actus qui aliàs sequitur post contestationem in causis, quæ illam requirant, aut à die oppositionis, & contradictionis rei super negotio, & quando incipit tractari de meritis causæ, habet vim litis contestationis, probant
55 Cyn. *in. l. properandum n. 5.* Bart. *in §. & siquidem n.* 1. Bald. *nu. 1. vers. nota hic quòd tempus* Salicet. *n. 1.* Alexand. *num. 2. vers. in causis C. de judiciis*, Maria. Socin. *in cap. venerabilis art. 8. sub n. 24. versus fin. de re jud. inter tract. Doctor. diver. tom. 3. p. 1. fol. 98.* Curt. Senior. *in l. 1 sub n. 14. C. de jurejur. per calu. inter tract. diver. tom. 3. p. 2. fol 131.* & ex Bart. Paul. de Cast. Iff. & Marant. refert Scaccia. *in l. 1. caus. fur. civilium c. ult. n. 12. & de appel. q. 15. n. 245.* Bald. *in l. edicta 1. re-*
56 *pet. 48. C. de edendo.* Et loquendo in executivis, etiam, plurimos refert ultra citatos, & sequitur Maranta *de ord. jud. 5. p. prin. in prin. num. 4.* & sic dicendum venit ut ad perpetuandum jus exequendi, debeat præcedere actus, qui loco contestationis in jure habetur max mè quoniam per quasi contestationem, & per actum, qui 57 loco contestationis habetur, actionem perpetuari in quadraginta annos, non est dubium, probat text. *in. l. nam & postea, §. si is qui temporalem, ff. de jurejur.* & sic debent intelligi, & declarari præfati DD. quæ omnia, quia quotidiana sunt & necessaria, nota.

Hoc supposito, & dato, quòd in executivis perpe- 58 tuetur jus exequendi in 40. annos, si forsan per tot id judicium finem non accipiat; videtur justificata difficultas *num. 47.* superiùs proposita in eo casu, quo diximus, viam executivam habere perituram instantiam, per silentium triennii, quoniam si damus extinctionem instantiæ, cur perpetuationem executionis permittimus? Cui facilè respondetur, quòd utrumque potest adesse, & simul stare, quoniam perempta instantia per lapsum triennii non perit causa nec jus partis, imò ejus virtute potest de novo actor causam incipere, & novam instantiam fabricare, *l. properandum §. fin.* & ibi glos. *vers. vigorem*, communiter Doctores, *C. de judiciis*, & Bart. *in l. petendæ C de tempor. in integ. restit.* Marant. *de ord jud. 5. p. prin. in prin. n. 47. fol 273. in fi.* quoniam licèt tunc pereant 59 acta judicii, non autem acta causæ seu litis, ita Abb. *in c. venerabilis col. 6. vers. quero quæ acta, de judiciis*, acta autem judicii illa dicuntur, quæ tendunt ad Lis 60 ordinationem, prout libellus, litis contestatio, terminus probatorius, suffragationes, conclusiones, & alii similes actus; acta verò causæ dicuntur, ea quæ tendunt ad decisionem, prout sunt dispositiones testium, instrumenta, confessiones, & alia similia acta probatoria, ut declarat glos. *in clem. sæpè, in verbo defensiones, de verbo. signi.* Marant. *ubi proximè nu. 55.* 61 & sic acta omnia pertinentia ad litis ordinationem pereunt cum instantia, acta verò probatoria non pereunt, Specul *in tit. de jud. deleg. §. recta vers sed nunquid omnia*, & Bal. *in l. cum antea, circa fin. C. de arb.* Bart. plenè *in l. cum lite mortua ff. indiffidu.* latè Alex. 62 *in l. is apud quem col. antepenult. & pen. C de eden.* & Abb. *in c. causam quæ de test. & ubi proximè.*, Marant. 63 *d. n. 55. fol. 277.* ubi facit conclusionem ex dictis, quòd quando instantia incipitur de novo, possunt in vim probationis reproduci attentationes, & probationes receptæ in prima instantia perempta, & faciunt plenam fidem ex suprà citatis Doctoribus, & Alexand. *in consil. 61. col. 5. in fin. in 2. vol.* Solùm ergo requi- 64 ritur, quòd lis de novo ordinetur, incipiendo à libelli correctione, & ad alios actus secundum naturam judicii & sic in executivis, casu quo perit instantia; potest iterum de novo actio in factum ex judicato intentari, de triennio in triennium, usque ad quadraginta annos, quia ea per triennium non perbit, sed acta ordinatoria duntaxat; quare sequitur ut utrumque, & instantia perempta, & perpetuatio possit simul concurrere, & stare.

Ex his infertur ultimo loco ad intelligentiam sa- 65 cri Concil. Trid. 6. *sess. 24. de reform. cap. 20.* quo in prima instantia per lapsum biennii datur libera facultas partibus, ut possint adire superiorem competentem, quando per dictum biennium inferior neglexit causam decidere, & terminare, ex quo Trident. loco plures Advocati quotidie intendunt, jus canonicum (quo non periret instantia) esse antiquatum per dictum *cap. 20.* & instantiam finiri biennio. Sed faliuntur, quia Concilium tantùm imponit 66 illum terminum inferiori ad causam finiendam, non tamen irritat acta processus, ut bene advertit Zerola *in praxi Epis. 1. part. verbo instantia, §. 4.* imò potius per eadem inter acta, in suo statu perma- 67 nentia, superior aditus terminare debet, ut *in d. cap. 20.* probatur, *ibi*, alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum superiores, aliàs

tamen competentes, adire, qui cauſam in eodem ſtatu, quo fuerit aſſumat, & quam primùm terminari, curent, &c. quod ſi inſtantia periret, ſimul & omnia acta judicii ordinatoria, citationes, libelli, termini, concluſiones, & ſimilia, (ut dictum eſt) quibus aut eorum ſingulis deficientibus, ſuperior terminare non poterat, quia deficit ſubſtantia, & ſic eo decreto ſolùm punitur negligentia inferioris, & in ejus pœnam hæc datur facultas recurſus, & privilegium partibus.

CAPUT III.

Executorum differentia quotuplex, & de ſingulorum lata demonſtratione: & quando ab eis emiſſæ appellationi denegata delatio vim detegat, ubi quid ſit exceſſus, quotuplex, quomodo, quandove proponetur, aut etiam probetur, aut ab eo quoties appellari licebit.

SUMMARIUM.

1 *Executores ſive executorialium, ſive gratiarum, aut meri ſunt, aut mixti.*
2 *Merus executor in quibus à mixto distinguatur, et cognoscatur.*
3 *Executor merus dicitur, quoties omni liquidata materia, et præcedente causæ cognitione super exceptionibus, et liquidationibus nudi facti executio est commissa.*
4 *Exceptio, quæ omissa fuit à parte, citata per judicem super causæ cognitione adhibita in executione, non potest postea executor, cui executio committitur de ea cognoscere.*
5 *Executor, mixtus dicitur, executorialium executio committitur nulla præcedente causæ cognitione super exceptionibus, et liquidationibus, quæ incidere solent in ea.*
6 *Executori commissa censetur causæ cognitio, et terminatio eorum quæ incidunt, et admitti solent in via executiva, ubi talis cognitio non processit.*
7 *Executor mixtus est judex, et habet jurisdictionem ad exequendum.*
8 *Executor mixtus cognoscit de concernentibus executionem sententiæ.*
9 *Executor mixtus potest cognoscere, et terminare omnes exceptiones, quæ opponi possunt executioni executorialium, non tamen respicientes meritã causæ.*
10 *Executor datus ad rerum et fructuum restitutionem, est omnino mixtus, cùm illi commissa intelligatur fructuum liquidatio.*
11 *Executor merus nullam causæ cognitionem habet, sed purum factum committitur, et ideo caret jurisdictione.*
12 *Executor uterque quas exceptiones admittere, vel rejicere teneatur et quando ob id poterit ab eo appellari, remissivè.*
13 *Executor sive merus sive mixtus est delegatus, et vices gerit mandantis.*
14 *Lex seu canon debet intelligi secundùm rubricam, sub qua situatum est.*
15 *Ab executore sive mero sive mixto, appellationi emissæ non deferens, vim nullam facit, nisi modum excedendo, ibid.*
Excessui consentire non videtur, qui consentit sententiæ, ibidem.
16 *A qualibet causa mundi licèt aliàs negetur appellatio, tamen admittitur ab excessu.*
17 *A visitatione licèt non appellatur, tamen à visitatione excedente admittenda est.*
18 *A correctione fraterna licet negatur appellatio, tamen admittitur corrigente modum excedentis.*
19 et 20 *Ab executore neutro appellatur nisi modum excedat.*
21 L. ab executione, C. quorum appellat. non recip. *intelligitur in executore, cui jurisdictio inest.*
22 *Executor sive sit facti, sive sit juris, admittit appellationem ab excessu.*
23 *Butri. et Ruginell. convincuntur dicentes, à mixto executore posse appellari, cum seqq.*
24 *Executor qui mandatum exequitur, non est qui gravat, sed sententia, et judex, qui eam tulit.*
25 *Appellatio cùm est denegata à re judicata et judice, debet denegari ab ejus executore.*
26 *Actus non attribuitur exequenti, sed mandati et ordinanti.*
27 *Illud quod venit in executionem actus inappellabilis, pariter inappellabile est.*
28 *Liquidatio incidens in executionem est pars ipsius cujus substantiam et naturam mutat.*
29 *Liquidatio in executionem incidens non inducit novum gravamen, sed continet declarationem interpretativam (cessante excessu.)*
30 *A liquidationibus incidentibus in executorialium executione non appellatur, remissivè.*
31 *Ab executione non appellatur.*
32 *Idem est appellare ab aliquo facto judicis, quod à judice aliquid faciente.*
33 *Ab utroque executore negatur appellatio, nisi excessus adsit, quia aliàs fieret devia executiva ordinaria.*
34 *Ab executore mixto, cui virtualiter intelligitur commissa negotii principalis cognitio, licèt appellare et de exemplo.*
Etiamsi non excedat, ibid.
35 *Gratianus reprobatur, dicens ab executore excedente appellari quoad devolutivum, non tamen suspensivum.*
36 *Excessus est potestatis mandatæ limitum transgressio.*
37 *Excessus est novum quoddam gravamen extra limites potestatis mandatæ per executorem illatum, et hæc descriptio consonat.*
38 *Executor recipit potestatem à commissione strictè, cujus limites non transgreditur, sed præ oculis habere debet.*
39 *Executor tenorem cõmissionis præ oculis habere debet.*
40 *Judices non debent recedere à verbis rescriptorum.*
41 *Judex delegatus non potest interpretari rescriptum, nisi quatenus ejus verba patiantur.*
42 *Commissionis verba ubi non conveniant, nec ipsa convehit commissio.*
43 *Plura loca sacræ Scripturæ ponderantur, vetantis excessum mandati.*
Deuteronomii c. 12. in fin.
Apocalypsis c. ultim.
Exodi c. 25.
Actuum Apostolorum, 7.
Paul. ad Hebræos, c. 8.
Job. c. 14.
Deuteronomii c. 19.
Paul. ad Timotheum, c. 6.
David Psalm. 118. et Psal. 2. et 3. ad 6.
Genesis c. 24.
Divi Pauli Philippen. 3.
Idem Thessalon. 1. c. 4.
Joan. c. 12. c. 5. et c. 15.
Divi Bernardi lib. 1. de considerat. c. 3.
Divi Pauli 1. Corinth. c. 5.
Lucæ c. 12.
Joannis c. 6. et c. 4.
Divi Ambros. lib. de Paradiso, ibid.
44 *Tenorem sententiæ, et commissionis præ oculis habere debet executor.*
45 *Tenor sententiæ est forma ipsius.*
46 *Verba sententiæ ponderanda sunt, sicut verba contractus.*
47 *Verba contractus sunt forma ipsius, quæ dat esse rei cui aliquid nec addi, nec detrahi potest.*

48 *Provisio*

48 *Provisio omnis facta determinato modo suos terminos egredi non debet, ibid.*
Dispositionem nulla ultrà egredi, quàm quod tenor patiatur.
49 *Tenori dispositionis semper inhærendum, numquam autem recedendum.*
Plurium juriùm verba recensentur in variis dispositionibus earum tenorem attendendum mandantium, ibid.
50 *A verbis cujuslibet dispositionis non est recedendum, etiamsi natura rei aliud suadeat, cùm verba sunt clara.*
51 *Tenor scripturæ attendendus in sententia, commissione, rescripto, legibus, statutis, privilegiis, testamentis, feudorum concessionibus, compromissis libellis, instrumentis.*
52 *Ubi verborum ordo, mysterium est.*
53 *Tenor mandati via est et lucerna executoris.*
54 *Munera, et malignantium persuasio executorem divertere, et declinare faciunt à tenore mandati.*
Plura ad id sacræ Scripturæ loca adducuntur in comprobationem, ibi.
55 *Creaturæ omnes (dempto homine) sui creatoris præcepta adimplent, in nihil transgredientes.*
56 *Executor si executorialium fines egrediatur, desinit esse Judex, et potestate carere tunc incipit.*
57 *Executor executorialium ad instar est Judicis habentis jurisdictionem territorio limitatam, et si illud egrediatur efficitur privatus.*
58 *Extra territorium jus dicenti impune non paretur.*
59 *Executoris potestas coarcta est ad limites commissionis, sententiæ tenori inhærens.*
60 *Limites territorii egredi, et terminos jurisdictionis ampliare, idem est.*
61 *Potestas sententiæ finibus concluditur.*
62 *Executor in eo quod excedit, desinit esse executor.*
63 *Executor in excessu caret jurisdictione, et desinit esse Judex.*
64 *Et caret potestate.*
65 *Executor excedens executoriales aliud separatum et diversum ab eis facit.*
66 *Gravamen illatum ultra sententiæ tenorem novum est, et excessus minimè admittendus.*
67 *Novum gravamen illatum per executorem nondum in judicio fuit cognitum, nec gravatus super illo condemnatus.*
68 *Lis est initianda cum eo, cui sententia non officit.*
69 *Executor exequens novum gravamen in sententia non comprehensum, dicitur excedere, quia incipit ab executione.*
70 *Excessus executionis dicitur, casus non decisus in setentia, quæ exequitur.*
71 *In excessus cessat omnis res judicata, et omnis obligatio executiva.*
72 *Executor excedit pluribus modis, nempe.*
De re ad rem, de quantitate ad quantitatem.
De persona ad personam.
De tempore ad tempus.
Rejiciendo legitimas exceptiones sententiæ licitè opponendas, aut admittendo rejiciendas.
Præposterando ordinem sibi in commissione traditum.
73 *Et semper quando caret potestate et jurisdictione.*
74 *Ab excessu appellationi emissæ nisi executor deferat vim facere, decernes senatus aditus per viam violentiæ.*
75 *Excessus potest dici et committi tot modis, quot potest aliquid dici plus.*
76 *Excessus omnis gravamen est, non è converso.*
77 *Excessus gravamen est qualificatum, plura specialissima continens.*
78 *A simplici gravamine per executorem illato appellationi non defertur.*
79 *Ratio differentiæ inter simplex gravamen, et gravamen qualificatum scilicet, excessum redditur.*
80 *Executor infert simplex gravamen intra limites suæ commissionis, non tamen in excessu, redditur exemplum.*
81 *Executor si præstet minus, quam in sententia sit comprehensum, gravat simpliciter, non excedit, et quare.*
82 *Excessus dicitur quando aliquid additur sententiæ quæ exequitur, non tamen quando aliquid detrahitur.*
83 *Excessus et defectus inter se contraria sunt, et repugnantia.*
84 *Excessui executoris tria reperiuntur in jure descripta remedia.*
Appellatio scilicet, querela, et nullitas, ibid.
85 *Excessus tendunt in noxam reipublicæ, ac regulariter in malam partem sumitur.*
86 *Executor excedens tenetur parti de dolo, vel actione injuriæ et facit litem suam, ibid.*
87 *Excedere dicitur executor, si aliquid dolosè vel latà culpa faciat.*
88 *Contra excessum executoris potest gravatus implorare officium judicis superioris.*
Querela adversus executores excedentes quotidie utuntur advocati in supremis tribunalibus, ibid.
89 *Immunis à collectis si describatur in libro contribuentium, debet infra decem dies appellare.*
Non immunis autem ab excessu poterit querelam semper ponere, ibid.
90 *Per viam appellationis licèt possit quis conqueri de iniquitate executoris, tamen eidem potest quandocumque superioris implere officium.*
91 *Ad excessus revocationem nullitatis remedium introductum est.*
92 *Ab excessu simul cum querela appellare valde utilissimum est, ne executor excessum exequatur.*
93 *Ab executore excedente appellatio emissa utrumque habet effectum devolutivum et suspensivum cui nisi deferat executor, vim facit.*
94 *Querela ab excessu non operatur effectum suspensivum.*
95 *Ab excessu executoris utilius est appellare ut evitetur actualis executio gravaminis.*
96 *Appellationis et querelæ remedio ab excessu executoris uti simul non potest, ad effectum recurrendi ad regem per viam violentiæ, et quare.*
97 *Deficiente appellatione (quæ coram ipso executore necessariò est proponenda) non potest haberi recursus per viam violentiæ.*
98 *Querela supponit superiorem, coram quo proponenda est.*
99 *Appellatio et querela ubi competunt, qui appellationis via utitur, debet intra decem dies interponere, secus in querela, quia et post illos potest proponi.*
100 *Ab excessu utens appellationis remedio non auditur post decem dies.*
101 *Excessus intra quod tempus sit proponendus disceptatur.*
102 *Excessus executoris ut non sit nullitas, sed injustitia tantum egeatque appellatione qui teneant.*
103 *Ordo* l. à D. Pio, §. in vendit. ff. de re judic. *attendetur pro forma substantiali, ita ut ejus perversio non egeat appellatione.*
104 *Ordinem assignatum per* d. §. in venditione *esse inductum forma, et ejus commissionem causare nullitatem et excessum qui teneant.*
105 *Ordo executionis de quo in* d. §. in venditione *omissus per judicem ordinarium non causat excessum et nullitatem, sed injustitiam.*
106 *Ordinis perversio de quo* in d. §. in venditione *facta per executorem causat nullitatem, et excessum.*
107 *Jurisdictio ordinarii an sit per commissionem executionis superius noviter delegata, aut excitata, multum interest quoad excessum.*
108 *Excessus quilibet executionis est nullus, quia in excessu,*

jurisdictionis, nec non setentiæ irretractabilis.

234 *Excessus nullitas per querelam deducta non suspendit executionem.*

235 *De nullitate dicere, et adire per viam querelæ, paria sunt.*

236 *Supplicatio, cui adaptatur querela, non suspendit executionem.*

237 *Excessus et nullitas deducta per viam appellationis impedit executionem.*

238 *Executio facta pendente excessu deducto per viam appellationis, est attentata et revocatur.*

239 *excessus per viam appellationis, hujus natura vestitur et assumit vires.*

240 *A sententia nulla licet appellari, quia non est sublata facultas, sed necessitas appellandi.*

241 *Effectus nullitatis deductæ per viam appellationis.*

242 *Ab excessu appellatio omnino necessaria est, ut recurri possit ad Regium senatum pro tollenda violentia.*

243 *Excessus ratione causæ ille dicitur, qui concurrit circa exceptionem injustè admittendam, vel rejiciendam.*

244 *Excessus ob non admissam legitimam exceptionem executioni appositam præcisè requirit appellationem, aliàs transit in rem judicatam.*

245 *A rejectione exceptionis oppositæ nullitatis evidentis ex actis si non appellatur, iterum postea opponi non potest.*

246 *Ordinis ommissio respicientis utilitatem partis tantum, non vitiat executionem, sed permittit appellationem.*

247 *Exceptionem contradicere non sufficit, nisi etiam à receptione opponens appellet.*

248 *Excessus ratione causæ, hoc est, ob exceptionem rejectum non est nullitas.*

1 EXCUTORUM, sive gratiarum sive executorialium, ex re judicata emanatarum, hoc est admittendum sententias debitæ executionis (quorum naturam & materiam pro nunc nos dumtaxat insequimur,) in duplici est jure differentia: nam aut meri sunt, aut mixti executoriales, quibus judex, qui sententiam tulit, & executoriales decrevit, earum executionem faciendam committit ut in effectum perducant, hanc jure differentiam constituere, glos. singularis *in cap. pastoralis. §. quia verò de officio delegati, & in c. de cætero de re jud.* Cardin. *cons.* 64. & 94. *gl. verb. cognoscatur, in cap. dicenti, §. & si non cognitio* 25. *q.* 2. *& in c. ei qui, de appell. §. ab executione verbo, non potest.* 2. *qu.* 6. & ex mox citandis latiùs apparebit.

2 Et à mixtis executores tunc distingues, & cognosces, quando meri dantur præcedente necessaria causæ cognitione in negotio ipso principali, ac post rem judicatam, simul ipse judex eandem causæ cognitionem adhibuit super exceptionibus, quæ objici, & opponi possunt executorialium executioni, & admitti debent de jure, ac super liquidationibus faciendis, ac denique omni liquidata materia, ac discussa via executiva, & executionis processu fulminato, & discussis his omnibus, quæ in quamlibet executionem incidere assolent, præcedentibus terminis, dilationibus, ac citationibus faciendis, secundùm cujuscunq; executionis naturam; & sic quando nihil executionis remanet faciendum, nisi mittere executoriales executioni, secundùm formam commissionis suæ, quia non aliud tunc eis committur, quam illa facti executio, & nudum ministerium, veluti condemnatur quis ad restitutionem prædii cum fructibus, damnis, interesse, *&c.* &

3 liquidata quantitate fructuum, *&c.* præmissa citatione condemnati, committitur rei possessionis traditio, ac iterum quando condemnatur quis ad centum sibi ex causa mutui petita, cognito per eundem judicem de omnibus exceptionibus, quæ executioni opponi possunt, quando addictio bonorum, & actualis satisfactio alicui committitur, quod est purum factum ac ideo isti quidem sunt meri executores, text. est *in l. si ut proponis, & in l. executorem, C. de executione rei judicatæ*, quæ jura secundùm hanc doctrinam interpretantur Doctores Bart. *in l. à D. Pio in prin. n.* 10. & ibi Iss. *n.* 12. *& seqq.* & alii Doctores, *ff. de re jud.* bald. *in l. si non cognitio vers. nota, C. si contra jus vel utilitatem publicam.* Innocent. & Butr. *in cap. de cætero de re jud. &* ibi Abb. *in* 5. *col. vers. memb.* ut post alios Felin. idem Abb. *in cap. pastoralis §. quia verò n.* 3. *vers. de quinto de offi. delegat.* plures allegat & sequitur Bernard. Diaz. *in red.* 270. Gregor. Lopez *in glos. verbo Sennalado in l.* 57. *tit.* 18. *p.* 3. decis. Thol. 344. & additio singularis ad eam. Parlad. *l.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 2. §. 3. *n.* 1. *& seqq.* Amador Rodrig. *de executione c.* 2. *n.* 38. Covarr. *in pract. q. c.* 16. *n.* 5. quam dicit communem Menoch. *de arbit. jud. l.* 1. *casu* 38. *n.* 20. Bobad. *in polit. l.* 2. *c.* 20. *n.* 45. latè etiam prosequitur multis citatis Doctoribus Petr. Surd. *cons.* 405. *num.* 15. *cum seqq.* 4
ubi etiam declarat, ut hoc procedat, etiam si postquam legitima partis præcessit citatio ad hujus causæ cognitionem super executione, quòd si ipsa non opponat, sed omittat exceptionem, sibi imputet, nam postea hujusmodi executor, cui fit commissio (qui non est mixtus) non poterit de illa cognoscere. Vide ibi per eum.

E converso autem mixti executores ii dicuntur, quibus executio rei judicatæ super negotio principali, & executorialium ab ea emanatarum, committitur nulla præcedente, nec facta causæ cognitione super ea nec discussis exceptionibus, aliisve, quæ in executionis discursu incidere assolent, quæ ab ejusdem executionis natura proveniunt, ac sint in ea omnimodo admittenda in processu, ac via executiva. Bart, *in l. à D. Pio. in princ. n.* 6. *ff. de re jud.* Abb. *in c. de cætero de re jud. in* 4. *col. vers. secundo membro eod. tit.* glos. *verbo, cognoscatur in d. c. dicenti, & §. et non cognitio* 25. *q.* 2. Benedict. de Vandi. *in repert.* Felin. *verbo, executor mixtus est ille.* Parlador. Amador Rodr. *ubi proximè* Greg. Lopez *in glos. verbo Sannalado in d. l.* 57. *tit.* 18. *p.* 3. latè Menoch. *de arbitr. jud. l.* 1. *q.* 38. *n.* 3. Castellus à Bobadilla *in politi a d. l.* 2. *cap.* 20. *n.* 48. 5

Qui omnes ex hoc rectè inferunt, quod cum istis 6
sit executio executorialium commissa, nulla præcedente cognitione eorum, quæ incidunt in eam, quæque possunt allegari, & opponi in actu executionis, ac via executiva, quæ quidem præcisè præcedere debet ideo istis executoribus pariter censetur committi eorum cognitio, & liquidatio, & terminatio, factusque est judex, habetque jurisdictionem, ultra quos idem probant Ab. *in cap. de cætero de re jud. in* 4. *col. vers. secundo memb.* idem Ab. *in cap. pastoralis. § quia verò, de off. delegat. in prin. vers. secundo scilicet executore, col.* 2. dicens quòd executor mixtus cognoscit de concernentibus exe- 7
cutionem sententiæ, idem dicit gl. *in §. sunt quorum vers. ab executore* 2. *q.* 1. & ibi Domin. de sancto Gemin. gl. *in d. §. si non cognitio.* Felin. *in d. cap. pastoralis, §. quia verò vers. glos. in verb. & si scias, n.* 16. *l. & si non cognitio.* ubi Doctores, *C. si contra jus vel uti publ. l. à D. Pio, &* ibi Bart. *n.* 4. idem Bart. *in l. præscriptione n.* 2. quem sequitur Decius *in cap.* 2. *n.* 3. *vers. & hoc de rescript.* Innocent. *in cap. de cætero de re jud.* Decisio Tholos. 344. & ejus addition. dicentes cum cæteris citatis; quod hic mixtus executor potest cognoscere, & terminare omnes exceptiones, quæ executioni sententiæ, & executorialium possunt objici, & 8
opponi, non tamen eas quæ respiciunt merita causæ, 9
à quo nos latè infrà *in cap. 7. de excessu ab exceptionibus*, juxta tex. (sic intelligendum) *in l. Nisenius, §. ult. ff. de re jud. C. si fidejussores. §. idem respondit, ff. de fidejussor. l. ex divers. §. fin. solut. matr. l. etsi non cognit.* 6. *si contra jus vel uti. publ.*

Iis convenit, quod post alios Doctores ab eo cita- 10
tos, animadvertit eleganter Petrus Surd. *in consil.* 415. *tom.* 4. quòd executor datus ad rei restitutionem, & fructus à condemnato perceptos, quòd executor, qui

hujusmodi

hujusmodi fructuum liquidationem facere tenetur, non est merus, sed omnimodo mixtus, quod si non videmus quotidie practicari, cui adjunge doctrinas hactenus allegatas. Idem etiam dicit Escobar. *de ratiocin. cap.* 31. *à n.* 16.

11 E converso autem merus executor, cùm sibi sit dumtaxat purum factum, ac nudum ministerium commissum, nec habeat causæ ullæ cognitionem, pariter & jurisdictione omnimodo caret, Geminia. *consil.* 109. *in princ.* Bald. *consil.* 36. *factum quod proponitur in fin. lib.* 4. idem *consil.* 98. *casus in princ. vers. secundo casu lib.* 3. Calderin. *consil.* 26. *si legatus, alias* 5. *de rescriptis.* Anton. de Butrio. 74. *num.* 3. *per totum*, Caval. *in addit. ad Butrium*, ubi allegat Bald. *in c. cum super col.* 3. *de re jud.* latè prosequitur Card. Tuschus *consil.* 499. *in prin. lit. E, tom.* 3. Abb. *in c. ex literis de off. delegat. in vers. gloss. in verbo, subdelegatus*, & ibi etiam cum Imola, Felin. *super eadem gloss. n.* 3. *ad fin. & n.* 4. Benedict. Bado. *in repert. ad Felin. verbo, executor nudi ministerii*, non habet jurisdictionem, & idem firmat Rebuff. *in tract. de sententiarum executione gl.* 12. *n.* 19. *vers. quæro si mandetur, n.* 1. Fol. 376. Joan. Gratian. *in regul.* 176. *n.* 2. post alios, & quòd ea careat, text. est *in c fin. §. fi. de offic. delegat.* & quod non habeat cognitionem, probat text. *in c. pastoralis §. quia verò, de off deleg. & l. executorem, C. de executore rei jud.* & ultra dictos affirmant Amador. Rodrig. *in tr. de executione c.* 2. *n.* 39. Bobadill. *in polit. l.* 2. *c.* 20. *sub num.* 47. Marquess. *in tr. de communi.* Alex. post Bart. *in l. à D. Pio in prin. n.* 12. Iff. 13. Felin. *in d. cap. pastoralis, §. quia verò, de off. deleg. vers. executor merus.* Zuchard. *in l. fin. n.* 281. *C. de edicto D. Adr.* Beroius *in c. significasti n.* 1. *de off. delega. & in c. quoniam Ab. n.* 112. *eod. tit.* Menoch. *de arbi. jud. l.* 1. *q.* 38. *n.* 20. & quas exceptiones uterque 12
executor possit, vel teneatur admittere. & quando à rejectione admittendarum, vel admissione rejiciendarum appellationi emissæ vim faciat, executor non deferens latiùs *infrà c. de except.* videbimus.

13 Uterque tamen executor, & mixtus, & merus, sunt delegati, & vices gerunt mandantis, docet Speculator *tit. de judice delegato § secundo*, & per eum Parla. *lib.* 2. *rerum quotid.* 2. *p. §.* 3. *sub num* 1. tenet gl. *in c. si super verbo, principalis de off. deleg.* 1. *in* 6. Felin. *in cap. super q. de off. delega. vers. capto glossam in verbo, executorem, n.* 5. Benedict. de Bado. *in repert. ad illum verbo, executor dicitur etiam allegatus*, &c. Abb. *in cap. si quis contra clericum, col.* 3. *de foro compet. & in cap.* 2. *nota.* 3. *de off. del g.* Innocentius *in cap. suscitatus in* 1. *col. de rescript.* per illum text. Petrus Surd. *consil.* 163. *num.* 12. *tom.* 2. & probatur text. argum. *in d. c. super quæst. & d. cap. pastoralis, §. quia verò* & text. *in d. c. si. de off. delegat.* juncta rubrica *ibi*, quæ jura (cùm lo- 14
quantur, & disponant de executoribus) sedent sub tit. *de offi. delegat.* & sic delegati censentur, quia lex, seu Canon debet intelligi secundùm rubricam, & ejus naturam, sub qua situatum est, exactissimè Everard. *in locis legalibus, in loco* 45. *de Rubro ad nigrum*, & Surdus *ibi*, faciens hoc idem argumentum in terminis nostris.

15 Et hinc est quòd neuter executor, à quo appellationi emissæ ab eo, neget delationem, vim facit; quoniam vulgare est, ut ab executore non sit licita, nisi modum excedat: ita probat text. *in l. ab executore, ff. de appellat.* text. *in l. ab executione, C. quorum appell. non recip.* text. *in cap. novit.* 42. *de appell. cap. quoad consultationem de re jud. l.* 52. *tit.* 18. *p.* 3. *c. ei qui appell. §. ab executore* 2. *q.* 6. Speculator *in tit. de executionis senten. §. nunc videndum n.* 7. *vers. quid si ab executore, & §. breviter versus finem prin. ibi, hinc est.* Bart. & alii *in d. l. ab executore, & in d. l. ab executione.* Philip. Franc. Butrius, & Abb. *in cap. quoad consultationem num.* 10. *notat. ult. & num.* 24. *de sentent. & re jud.* Joan. Andreas, Anton. de Butr. & Abb. *in d. cap. novit.* Alexand. *consil.* 95. *visis processibus, sub num.* 4. *lib.* 1. *& consil.* 113. *viso themate n.* 10. *l.* 5 Rota *decis.* 45. *alias* 346. *si appelletur, de appell. in novis* Lanfran. *decis.* 341. incipit *si executor*: qui de communi testatur Franc. Marc. *decis. Delph q.* 100. incipit *quæritur n.* 1. Marant. *de ord. judic.* 6. *p. actu* 2. *n.* 259. *lim.* 7. *fol.* 497. Guido Papæ *tr. de appell. q.* 52. *n.* 59. *fol.* 60. Rebuff. *in tr. de appell. art.* 7 *gl. n.* 15. *vers. quintus, tom.* 3. *fol* 502. Asin. *in praxi jud § 31. & 18. n.* 1. *fol.* 186. Ruginel. *in tr. de appell. §.* 2. *c* 2. *n.* 58. Roland. à Valle *consil.* 43. *num.* 6 *lib.* 1. Thomas Decius *consil.* 71 *num.* 19. Simon de Præt. *consil.* 116 *n.* 4. Capicius *decisione* 34. *n.* 1. Paul. Castrens. *consil.* 288. *volum.* 1. *num.* 1. Joan. de Amicis *consil.* 26. Alciatus *in l.* 1. *§. si quis ita, ff. de verb. obl.* Anton. de Canar. *in tract. de execution. instrument. q.* 46 *sub num.* 85. *tom.* 5. *fol.* 44. Nicell. *in concor. gloss. concor.* 6. *fol.* 83. *fol* 192. Vestrius *in praxi lib* 7 *c.* 3. *sub n.* 9. *vers. sed inter alios fol.* 196. Cæsar Contar. *in reper. l. unicæ q.* 24. *n.* 8. & *n.* 36. latè *lim.* 18. *ratione excessus n.* 1. *& seqq. C. si de nomen. poss* Gabel. *formam Camer. observ. c. de quæst. est processs. inciden. sub num.* 11. *tom.* 5. *divers. fol.* 564. qui probant ab executore non appellari, nisi modum excedente. Butr. *concl.* 4. *n.* 5. Cephal *consil.* 105. *n.* 12. Surdus *consil.* 102 *n.* 2. Turr. *cons* 45. *n.* 15. *vol.* 2. Marius Giurba *decis.* 101. *num* 6. qui *num* 7. dicit, quòd consentiens sententiæ, non censetur consentire excessui Bal. *in c. quoad consultationem, n.* 7. *de re jud.* Cotta *de port. rat. quæst.* 138. *in fin.* Vincent Caroc. *except.* 44. *à n.* 81. *cum seqq.* Carolus de Tapia *in compil. Pr. Reg. Neap. de execut. sent. rub.* 41. *rita* 262. *n.* 5. ex Capicio *decis.* 34. *n.* 4.

Hinc est etiam, quod eleganter & notabiliter di- 16
cunt Doctores, quòd à qualibet causa mundi, in qua datur excessus, appellatio ut licita admittatur, Paris. post alios *in consil.* 28. *ad resolutionem num.* 12. *lib.* 4. sequitur Lancel. Rober. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *limit.* 53. *n.* 23. Rebuff *in tract. de sententiar. executor. art.* 7. *glos.* 12. *sub n.* 4. *fall.* 1. *tom.* 1. *fol.* 373. & quòd in nullo casu, in quo prohibetur appellatio, neget ab excessu. Cæsar. Bartius *in decis Bono.* 55. *nu.* 6. *cap. adde.* Bald. *in cons* 319 *evidentiam, post me iun, vers. porrò nunquam reperitur l.* 3. Cardin. Tusc *practicarum conclusionum lib.* 1. *lit. A*, 1. *tom. conclus* 4010. *num.* 23. Vincen. Caroc. *except.* 44 *num.* 82. quo pertenet, quòd licet à visitatione non appelletur, ex Consil. Trid. 17
& nos latiùs seo loco diximus: tamen si visitator excedit modum, appellatio licita est, non frivola. Navar. *consil.* 2. *tit. de appell.* Acosta *de jud. in exc.* 11. qui loquuntur in terminis omnibi. Prohibere 18
rectione fraterna non appellatur, quando error corrigens modum excessit, ubi permittitur ab excessu, *c. reprehensibilis, de appell.* Philip. *in c. si prior sub n.* 2. *eod. tit.* Cardin. Alexand. *in c. ad nostram.* 5. Decius *à n.* 1. *de appell.* latè prosequitur Gregor. Thol. *de appell. c.* 10. *n.* 1. *& n.* 8. Ruginel. *eodem tr. §.* 2. *c.* 3. *n.* 229. Parvi. *decis.* 1. *p. q.* 10. *per totam*, qui plures allegant.

Quæ doctrina æqualiter accipi debet in executore 19
mixto, ac in mero, ut à neutro appelletur, nisi modum excedente, quoniam ita absolutè, generaliter, & sine distinctione loquuntur jura, & Doctores citati, & in specie elegantèr advertit Parla. *lib.* 2. *rerum quotid.* 2. *part.* 8. 3. qui aliter intelligere, fo- 20
ret facere de via executiva ordinaria. Parladorium sequitur Amador. Rodriguez *in tractatu de execut. ne inter c.* 2. *sub n.* 43. & quod dicit lex *ab executione*, lo- 21
quatur in mixto executore, cui jurisdictio inest, in specie dicit Bal. *ibi sub nu.* 4. *ad fin.* & idem dixit Marquess. *de commiss.* 1. *p. cap.* 23. *n.* 14. dum ait, quod sive executor facti sit, sive juris ab excessu semper ad- 22
mittere tenetur appellationem, jura, & Doctores allegans, sic eos intelligens, qui quod dixerunt Anton. de Butr. & *in c. novit. n.* 6 *de off. del* & Ruginell. *tr. de appell. §* 2. *cap.* 2. *n.* 60. quod à mixto executore 23
possit appellari, sed evidenter falluntur, si id absolutè intelligunt.

Tum

Tum ex rationibus quæ à Doctoribus reddi solent, propter quas ab executore non appellatur, quarum
24 potissimum attendenda illa est, quia si gravamen adest, judex ejusque sententia illud inferunt, quia eam tulit, non vero is, qui eam effectui tradit, quique judicis mandatum fideliter exequitur. Ita considerat Craveta *consil.* 273. *nobilis Domine col.* 2. *n.* 10. *vers. secundo quia, & vers. nec obstat*, ubi explicat, & bene Rebuff. *in tr. de appel. art.* 7. *glos.* 2. *n.* 15. *vers. quintus tom.* 3. *fol.* 503. Abb. *in cap. de cætero, n.* 10. *de re judic.* Sigism. Scaccia *de appell. quæst.* 17. *limit.*
25 10. *num.*.. ergo quemadmodum denegatur appellatio ab ipso judice & sententia transacta in rem judicatam, debet merito denegari ab ejus executore, cùm in hoc cesset gravamen. Quibus adde omnia fundamenta, quæ adduximus *hac p.* 4 *cap.* 1. *num.*
26 16. *vers. quæ quidem opinio; & num. seqq.* nam actus non attribuitur exequenti, sed mandanti, & ordinanti, *l. item eorum, § si decuriones, ff. quod cujusque univers. nom. c. cum aliquibus, de rescriptis lib.* 6. & quos in proposito citat Aimon. Craveta *consil.* 144. *n.* 3. Tiraquell. *in leg. connubial. gl.* 8. *n.* 184. & 194. Petrus Surdus latè *consil.* 29. *num.* 3. *tom.* 1. *& decis.* 8.
27 *n.* 23. *& decis.* 291. *num.* 9. & ab illo, quod venit in executionem alicujus actus inappellabilis, pariter appellationi delatio deneganda est, ita Bald. *in l. si cum exceptione, §. hæc autem actio, ff. de eo quod metus causa*, Felin. *in cap. quoad consultationem, n.* 14. *ante fin. de re jud.* Cæsar. Contar. *in leg. unica C. si de mom. poss. lim.* 19. *n.* 16. & alios quos citavi *suprà hoc lib. 4. d. cap.* 1. *à n.* 16. *à princ.* Sed hæc ratio & conveniens est, & communis utrique executori, tàm mixto quàm mero, ergo una debet determinatione comprehendi.

Nec obstat, quod mixtus executor potest liquidare ea quæ incidunt in executionem, & super iis habet causæ cognitionem, & sic quod ipse potest gravare,
28 ut dicebant præcitati Doctores, Butrius scilicet, & Ruginel. quia respondetur, omne quod venit liquidandum in executione, est pars ipsius & executorialium, quod quidem non mutat substantiam rei judicatæ (cessante excessu) sed continet declarationem interpretativam ipsius sententiæ, non augentem, nec minuentem, nec inducit novum gravamen, ac propter-
29 ea cessat appellatio; ita eleganter considerabit Rota Romana *in notabili decisione* 100. *n.* 14. & 28. *p.* 1. *divers.* Scaccia *de appell. quæst.* 17. *limit.* 10. *num.* 55. Roman. *consil.* 45. *n.* 20. ubi bona addit Rot. *decis.* 271. *num.* 2. *p.* 1. Cævallos *in contra commun. quæst.* 897. *sub num.* 946. *p.* 2. optimè quidem declarat Gratian.
30 *in discept. forens. cap.* 333. *à n.* 2. *tom.* 3. ubi allegat d. Rotæ decisionem, ac propterea totum attribuitur mandanti, cujus præceptum exequitur, quod & eo minus dubitabile redditur, quia nec à liquidationibus hujusmodi in executione incidentibus appellatio emissa suspendit executionem earum, ut dicemus *infrà in c. de liquidatione*, nempe *cap.* 10. à principio, ubi plurimos congerimus.

31 Insuper & eo probatur, quoniam communis & indubitata conclusio est, quod ab executione non appellatur; *ut suprà nos latè cap.* 1. *hoc lib.* 4. à qua nullus est qui declaret, an à mixto an à mero fiat, quoniam si non potest appellari ab executione, non poterit etiam ab executore, cùm executio, & executor idem est inseparabile & indivisibile, idemque est, appellare ab aliquo facto judicis, quod appellare à judice aliquid faciente: non enim appellamus ab executore, quia
32 est executor, sed quatenus exequitur, & ab ejus facto, & ideo interdum dicimus: non appellatur ab executione, nisi modus excedatur, interdum vero, non appellatur ab executore nisi modum excedat, ut est videre ex suprà citatis Doctoribus, & præcipuè Lancelot. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *lim.* 53. *num.* 21. *& seqq.* & ab eo citatis, & interdum etiam, ab executione non appellatur, nisi executor in ea excedat, quo modo loquendi utitur *l. ab executione, C. quorum appel. non recip. in prin.* quod quidem ex eo provenire certum est, quia executor, & executio, idem est inseparabile, & ideo si via executiva non admittit appellationem, & illam facit tam mixtus quàm merus, ergo à facta utriusque pariter excludenda est, nisi modum excedant, quia fieret de via executiva ordinaria, ut rectè considerant Parlador. & Rodrig. *locis superius.*

Illorum autem Butrii, & Ruginelli opinionem li-33 benter admitterem in illo altero genere executoris mixti, cujus mentionem faciunt citati Doctores *suprà hujus cap.* & est videre per Menoch. *de arb. ad princ.* 34 *lib.* 1. *cap.* 38. *à num.* 2. & ex iis, quos ibi latè congerit cum Innocentio, & Abb. quando scilicet, aliquis conquestus est se prædio fuisse spoliatum evidenter, & Pontifex dat executorem, ut si ita est, illum restituat, & mittat in possessionem alicujus beneficii si est vacans, quia hoc genus commissionis habet tacitam conditionem si est spoliatus, si vacat, &c. in quo habet executor causæ principalis cognitionem, & debet necessariò procedere, quia nihil de ea cognitum fuit, ut latè est videre per eundem Menoch. *ubi suprà*, ac propterea hoc casu ab hoc mixto executore nihil mirum si sit licita appellatio, etiam si non excedat, quia intelligitur datus etiam ad causam principalem, de quo nos 5. *p. cap.* 7. *ubi de appellationib.* ab executoribus gratiarum. Hoc igitur casu bene procedet dictorum assertio, at in executoribus executorialium falsa est, ut probavimus, à quibus indistinctè appellationi emissæ vim non facict, haud deferens, nisi modus excedatur, ita ut ab eorum excessu interjectæ erit evidens violentia, si delatio negetur.

Hinc evenit reprobandum, minimeque audiendum 35 Gratian. *in discept. foren. tom.* 1. *cap.* 146. *num.* 36. dum dixit ab executore modum excedente appellari, sed quoad effectum devolutivum tantùm, non autem suspensivum, allegans, ad id Cævallos *in contra comun. opin. q.* 190. *num.* 6. & Joan. Gutier. *in l. repetitione l. nemo potest, de legat.* 1. *n.* 447. sed evidenter, ut vides, ex juribus, Doctoribus, & Authoritatibus hactenus adductis, fallitur, & multis rationibus, quas adducere possumus, convictum eum redderemus, omitto; illud annotans, quod Doctores scilicet Ceva. & Gutier. ab eo citati id nullo modo asseverant, sed loquuntur dumtaxat in appellatione executore, & executione, ut non admittatur secundùm communem receptam opinionem, quoad effectum suspensivum, quoad devolutivum tamen admittatur, quod *suprà cap.* 1. scripsi, non tamen loquuntur in excessus appellatione.

Quare quid in re hac excessus sit inconveniens 36 describere non videtur, excessus autem est, potestatis mandatæ limitum transgressio, sed in proposito descriptio illa magis quidem consonat, ut excessus sit, novum quoddam gravamen, extra limites mandatæ potestatis, per executorem illatum et licèt utra- 37 que sustineri valeat, hæc tamen ultima magis copiosa, suisque integralibus partibus constare magis videtur, siquidem executor recepit potestatem, & jurisdictionem strictissimè à commissione, cujus fines præ oculis habere debet, nec ejus limites transgredi, sed sub suæ limitibus commissionis contineri, *l. dili* 38 *genter fines mandati custodiendi sunt, ff. mandati, l. non distinguemus, §. de off. §. fin. ff. de receptis arbitris, cap. cum dilecta de rescriptis, c. cùm in veteri. de accusationib. cap. bonæ memoriæ* 2. *de postulatione prælatorum*, & ubilibet Doctores, & iterum loquendo in executoribus, est text. elegans *in l. quicumque*, ibi, hoc tantum potestatis arripiat, quod mandatum curæ suæ specialiter approbetur, &c.) *C. de executoribus, & exactorib. lib.* 11. *cap. F, & G, & cap. cum olim, de off. delegati. l.* 20. *tit.* 4. *& l.* 47. *tit.* 18. *p.* 3. Commissarius siquidem 39 præ oculis habere debet tenorem, & verba commissionis, seu rescripti. docet gl. *in l. Pedius, §. in servum ff. de*

de arbitr. & poſt eam Bald. *in l. cum magiſtratu in prin. C. quando provocare non eſt neceſſe*, dicens quòd judices non debent diſcedere à verbis reſcriptorum, &
40 idem Bal. *in rubr. §. extr. de off. delegati, col. penult.* poſt Innocen. quod judex delegatus non poteſt interpretari reſcriptum, niſi quatenus verba ipſius
41 reſcripti pariuntur, idem Bald. *in cap. ſignificante de reſcript.* tradit quòd ubi non conveniunt verba
42 reſcripti, & commiſſionis, nec reſcriptum quoque convenit. Baldum his locis ſequitur Tiraquellus *in l. ſi unquam, verbo libertis, ſub n.* 10. *C. de revocandis donat.* Innocent. *in cap. ſuper quæſt. n.* 2. *de off. delegat.* Marqueſ. *de commiſſ.* 1. *part. cap.* 24. *num.* 4.

43 Et probatur authoritate Deuteronomii *cap.* 12. *in fin.* ibi, non facientes ſinguli, quod vobis rectum videtur, ſed quod præcipio tibi, hoc tantùm facito Domino, nec addas quicquam, &c. & facit illud Apocalypſis *c. ult. ibi*, ſi quis appoſuerit aliquid ſuper hoc, apponet Deus ſuper ipſum plagas: facit etiam illud Exod. *c.* 25. *ibi*, vide omnia facito ſecundùm exemplar, quòd tibi oſtenſum eſt in monte, &c. & id ipſum probatur Actuum Apoſtolorum *cap.* 7. & Pauli ad Hebræos *c.* 8. & illud Job. *cap.* 14. *ibi*, conſtituiſti terminos ejus, qui præteriri non poſſunt, &c. cui convenit Deuteronomii 19. *cap.* & iterum Paul. ad Timotheum 6. *cap.* quo dicitur: Præcipio tibi coram Deo, ut ſerves mandatum ſine macula: illud David. Pſalm. 118. Tu mandaſti mandata tua cuſtodiri nimis; & iterum: Tunc non confundar, cùm perſpexero in omnibus mandatis tuis: & convenit illud ejuſdem David Pſalm. 2. ad ſextam. Super ſenes intellexi, quia mandata tua quæſivi: & iterum: A judiciis tuis non declinavi, quia tu legem poſuiſti mihi: & Pſ. 3. ad ſextam. Da mihi intellectum, & diſcam mandata tua: & probatur Geneſis *cap.* 24. *ibi*, A Domino egreſſus eſt ſermo, non poſſumus extra placitum ejus quidquam aliud loqui tecum, &c. Facit & illud Divi Pauli Philipp. 3. Imitatores mei eſtote, & obſervate eos, qui ambulant ſicut habetis formam noſtram, &c. idem 1. Theſſalon. 4. *ibi.* Et ne quis ſupergrediatur, &c. quia vindex eſt Dominus: & illud Joan. 1. *cap.* 2. Qui dicit ſe noſſe Deum & mandata ejus non cuſtodit mendax eſt, & in eo veritas non eſt, &c. & iterum *c.* 5. *in prin.* & illud Joan. *c.* 14. *ibi* & ſicut mandatum dedit mihi Pater, ſic facio, &c. & illud Bernard. *lib.* 1. *de conſid. c.* 3. *ibi.* Poſſeſſionem & dominium cede huic, tu curam illius habe pars tua hæc, ultrà nec extendas manum, &c. & illud Pauli 1. Corinth. 5. Quid mihi de iis, qui foris ſunt, judicare? Cui conſonat illud Lucæ 12. O homo, quis me conſtituit judicem, aut diviſorem inter vos? & illud Joan. *cap. 6. ibi* quia deſcendi de cœlo, non ut faciam voluntatem meam, ſed voluntatem ejus qui miſit me, &c. & ulteriùs *c.* 4. *ibi*, ut faciam voluntatem ejus qui miſit me ut perficiam ejus opera, &c. Quibus convenit illud Divi Ambroſ. *in lib. de Paradiſo.* Si quid addas, vel detrahas, prævaricatio videtur eſſe quædam mandati, ſimpliciter enim, & puta mandati forma tenenda eſt, vel teſtimonii ſeries intimanda. Hæc ille.

44 Et ideo tenor ſententiæ, & commiſſionis debet per executorem præ oculis haberi ſemper, Roman. *conſ.* 337. *circa propoſitum in prin. & num.* 1. *in fin.* Cardin. Tuſc. *practicar. concluſ. tom.* 3. *litera E, concl.* 485. *n.* 1. *& n.* 3. *& concl.* 481. *n.* 1. Joan. de Ana. *conſ.* 5. *viſa narratione in prin.* ubi etiam Ludovic. Bologninus, *in apoſtil.* & idem repetit *in conſ.* 9. *in princ.* Abb. *conſ.* 3. *Nitar col.* 12. *verſ. decimò quæro lib.* 2. facit *l. prohibitum*, ibi, cum literis noſtris cognoverit, non ex
45 arbitrio ſuo, *C. de jure fiſci lib.* 10. *l.* 1. *C. de exact. tri. l.* 1. *C. de mandatis Principum*, cum aliis, quoniam tenor ſententiæ eſt forma ipſius, docet optimè Bart. *in cap. cùm veteri, poſt prin. de elect.* per text. *in l. cùm eorum, C. de ſententiis, & inter. omnium jud.* ſequitur Tiraquel. *in repet. l. ſi unquam verbo libertis ſua n.* 9. *ad medium C. de revo.* ubi pariter refert dictum ejuſdem
46 Bal. *in l. ab execut. col. ult. C. quorum appell. non recip.* dicentis, verba ſententiæ ponderanda eſſe, ſicuti & contractus, arg. *l. fidejuſſores magiſtratuum, & pro Aurelio, ff. de fidejuſſor.* convenit quod dicit idem Bal. *in l. quoties, col.* 1. *verſ. ex hoc elicitur C. de ſuis & legitim.* relatus à Tiraq. *ubi proximè ſub n.* 6. quòd verba con-
47 tractus ſunt forma ipſius, quæ dat eſſe rei, nec ei aliquid addi poteſt, vel detrahi; quare ſuccedit regula ut formæ omiſſio vitiet actum juribus, & authoritatibus vulgaribus, nam proviſio ſive juris, ſive hominis, facta determinato modo, ſuos terminos excedere non debet, Bald. *conſ.* 51. *lib.* 5. *per l.* 1. *§. ſi plures, ff. de exercitoria l. qui alienа §. libertos, de negot. geſt.* latè proſequitur Jul. Cæſar. Ruginel. *pract. quæſt. cap.* 42. *à* 9. *& ſeqq.*

Vera enim eſt generalis juris determinatio, nullam
48 diſpoſitionem ultra egredi, quàm verba, & tenor patiantur, ut per *l. quidquid aſtringendæ, ff. de verbor. oblig.* aſſerit Signorolus *conſ.* 61. *quæſt. talis eſt poteſtas, colum.* 3. *verſ.* 3. Tiraq. *in d. verbo libertis, n.* 6. *in fin.* Maria. *conſil.* 18. *proſequendo ordinem in prin.* & ejus filius Socin. *conſil.* 64. *in præſenti col.* 3. *lib.* 1. *& conſ.* 88. *conſiderata in prin. eodem lib.* 1. Bal. *conſ.* 366. *proponitur, quod quidam Anton. col.* 1. *lib.* 3. Raphaël Cuma. *conſil.* 164. *col. fin.* quam doctrinam probant infinita jura *in l. actorum verbo*, ibi tenore ſententiæ perſeverante, *ff. de re jud.* & alia determinantia hoc idem in
49 variis caſibus, & diſpoſitionibus, ut ſic ſemper verbis & tenori diſpoſitionis cujuſvis inhærendum, recedi autem ab eiſdem nullo modo probat text. *in l. ſancimus*, ibi niſi pacti tenor ad hoc reclamaverit *C. de fidejuſſorib. l. fin.* ibi, ſtipulationi paternæ tenor. *C. communia utriuſque judicis, l. ut inter*, ibi, juxta pacti tenorem, *C. de inutilibus ſtipula. l. ſi operas in fi.* cum dicitur: pacti tenor ſervabitur, *C. de ſolut. & ult l.* ibi pro tenore communis militantium placiti, *C de pignorib. l. ad probationem*, ibi, quem tenor ſcripturæ deſignat: *C. de probat l. ſi quis ſtipulatus ſit Stichum in pr. ff. verbo. oblig.* qua jubetur ſermonem ſtipulationi inſpici, *l. ſi ita ſtipulat. §. Chryſogonus eod. tit. ad fin.* ibi plerumque enim ſtipulationis verba, ex quibus oritur obligatio, inſpicienda ſunt, *l. ſtipulatus es, ibi*, ſecundùm ea verba ſtipulationis *ff. de fid-juſſ.* text. *in cap.* 1. ibi, præter tenores inveſtituræ, *tit. de duobus fratribus; in uſibus feudorum* & text. *in c. ſi cui.* ibi, tenorem inveſtituræ ſequendum, *tit. de extraord. cap* Corrad. text. eſt *in cap porrò, de privileg.* ibi, quod totum ex inſpectione privilegiorum plenius animadvertere poſſes, & iterum *ibi*, volumus privilegiorum ſuorum ſervare tenorem, *c. recepimus, de privilegiis* ibi, inſpicienda ſunt ergo Eccleſiarum privilegia, & ipſorum tenor diligentiùs attendendus eſt, text. *in c. conſideravimus*, ibi contra tenorem privilegiorum, *de elect. cap. fin.* ibi, tenor indulgentiæ. *de tranſlatione prælator. c. cùm in jure*, ibi juxta compromiſſi tenorem, *de electione c. examinatur*, ibi contra formam compromiſſi, *de confirmatione utili vel inutili, & in c. cum olim in fin.* ibi, juxta tenorem arbitrii *de præſcript. & in c. Raynald.* ubi, prout forma compromiſſi. *de teſt. c. cum dilect.* ibi ex tenore inſtrumenti, *de donat.*

Et quòd generaliter non ſit recedendum à verbis &
50 tenore cujuſvis diſpoſitionis, cùm ejus tenor ſit forma ipſius, etiamſi aliud ſuadeat natura rei, cùm verba ſint
51 clara, non ſolùm in ſententiis, commiſſionibus, &
52 reſcriptis, ſeu contractibus (ut diximus) locum habet, ſed in cunctis diſpoſitionibus, & actibus, ſcilicet legibus, ſtatutis, privilegiis, feudorum conceſſionibus; teſtamentis, compromiſſis, libellis, inſtrumentis, & aliis, ut ad longum de ſingulis, proſequitur plura in comprobationem adducens Andr. Tiraquel. *in l. ſi unquam, verbo libertis, à n.* 4. quia ut inquit D. Epiph. Panor. tom. 2. *Ubi verborum ordo, ibi myſterium eſt.*

Tenor

53 Tenor enim mandati via eſt recta, & executori lucerna, ut docet David in Pſalm. 2. ſextam *ibi*. Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis: & ulteriùs: A mandatis tuis intellexi, propterea odivi omnem viam iniquitatis: & iterum in Pſalm. 1. nonæ, quod incipit, mirabilia teſtimonia tua, & *ibi*, Greſſus meos dirige ſecundùm eloquium tuum, & non dominetur mei omnis injuſtitia. Munera tamen, & malignantium perſuaſio executorem ab hac recta
54 via & mandati tenore divertere, ac declinare faciunt & interdum perperam interpretari, aut intelligere mandatum. Ita clamans ſentit Propheta Rex Pſal. 3. ad ſextam, *ibi*. Declinate à me maligni, & ſcrutabor mandata Dei mei: & *in fin. ibi*, præterea ad omnia mandata tua dirigebar, omnem viam iniquam odio habui: & Pſalmo 2. *ibi*, Ab omni via mala prohibui pedes meos, ut cuſtodiam verba tua: & Pſalm. 3. ad tertiam. Confundantur ſuperbi, quia injuſtè iniquitatem fecerunt in me: & pſalm. 118. *ibi*, increpaſti ſuperbos, maledicti qui declinant à mandatis tuis: & Pſalm. 1. ad nonam *ibi*, Redime me à calumniis hominum, ut cuſtodiam mandata tua.

55 Omnes denique creaturas (dempto homine) ſui creatoris præcepta unicuique impoſita, accuratè & ad unguem adimplere videmus, nec in minimo limites, ac mandatum tranſgrediuntur, juxta illud David Pſ. 103. Terminum poſuiſti quem non tranſgredientur, &c. & ampliùs Pſal. 148. Statuit ea in æternum & in ſeculum ſeculi, præceptum poſuit, & non præteribit.

56 Nam ſi tenorem ſententiæ, executorialiumque fines executor egrediatur, deſinit eſſe judex, & executor, ac inde poteſtate, & juriſdictione carere incipit; hos ſiquidem executores ſemper ego conſideravi ad inſtar habentis juriſdictionem territorio circumdatam,
57 & limitatam, quia in eo, quod fines egreditur, ejus ceſſat poteſtas ſtatim, ſeque invenit privatus ſub juriſdictione alterius *l. fin.* ibi, cùm terminos urbis exie-
58 rit, poteſtatem non habet, &c. *ff. de off. præfecti urbis. l. extra territorium jus dicenti impune non paretur*, *ff. de juriſd. omn. jud.* executor autem ſuam poteſtatem & juriſdictionem coarctatam habet, circumdatamque ſub
59 limitibus ſuæ commiſſionis, tenori ſententiæ & executorialium inhærentem ex juribus ſuprà allegatis, idem namque eſt, limites territorii egredi, ac ter-
60 minos juriſdictionis ampliare, text. qui hanc comparationem facit *in d. l. extrà territorium*, ibi, extra territorium jus dicenti impunè non paretur; idem & ſi ſupra juriſdictionem ſuam velit jus dicere, &c.
61 *l. in judicio*, *ff. famil. herciſ.* facit text. *in l. ex ſtipulatione*, ibi, cùm poteſtatem ſententiæ certis finibus concludi, ſæpe conſtitutum ſit, &c. *l. poſt ſententiam*, *C. de ſententiis & interlo. omn. jud.* de quo *infrà cap.* 4. *à n.* 11.

62 Qui quidem executor ſi ſe ſub ſuæ commiſſionis, & executorialium limitibus non contineat, earum imò fines, tenorem, & terminos exceſſerit in eo quod excedit, deſinit eſſe executor. Ita eleganter Gregor. Tholoſa. *in tract. de appell. lib. 2. cap. 11. n. 2. verſ. quod maxime*, ſequitur Sigiſmundus Scaccia *in tract. de appellat. quæſt. 12. limit. 11. ſub n.* 6. elegans Rotæ *deciſ.* 45. *alias* 346. *ſi appelletur de appell. in novis*, & in exceſſu caret juriſdictione, ac deſinit eſſe judex. Rotæ Romanæ mirabilis *deciſ.* 100. *n.* 17. *p.* 1. *diverſ.*
63 Cævallos *in contra commun. q.* 897. *ſub n.* 931. *p.* 4. caretque per conſequens poteſtate, *d. l. quicumque*, juncta *l. contra noſtra C. de executoribus*, & *exactoribus*, ut per Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 8. *n.* 15. & 17. &
64 *conſ.* 69. *n.* 75. & *ſeqq. vol.* 1. reddit rationem Thom. Sanch. *de matrim. lib.* 2. *diſp.* 40. *n.* 17. quia cum poteſtas ſit limitata, in quo executor excedit, poteſtate caret: nulla enim major eſt nullitas quàm geſtum extra poteſtatem. Boër. *deciſ.* 299. Oliva. *de jurejur. cap.* 11. *n.* 39. Rimin. jun. *conſil.* 281. *n.* 70. Rota *diverſo. deciſ.* 666. *n.* 4. *part.* 1. Bertazol. *conſil.* 465. *num.* 24. Nicol. *allegat.* 20. *num.* 21. Cavalca. *deciſ.* 19. *n.* 1. *part.* 3. Vantius *tit. de defect. juriſd. n.* 1. Pariſ. *de gabell. part.* 3. *n.* 37. Giurba. *deciſ.* 96. *ſub num.* 10. & nos infrà *cap.* 6. *n.* 3.

Ac inſuper executor, qui executoriales excedit; 65
aliud quidem ſeparatum ab eis, & diverſum facere dicitur, text. eſt *in l. diligenter*, ibi, nam qui exceſſit, aliud quid facere videtur, &c. *ff. mandati*, text. *in l. ſi itaque mandatum*, ibi, aliud fecit quàm quod mandatum eſt, *ff. de jurejur. l. ſed ante*, *ff. ad Tre-* 66
bell. l. parvi in fi. ff. de recep. arb. gravamen autem illatum ultra ſententiæ tenorem, & quod in ea minimè continetur, novum quidem gravamen eſt, & exceſſus non admittendus. Innocen. *in cap. ſuper eo quod metus cauſa.* Felin. *in cap. quoad conſultationem num.* 16. *de re jud.* Ruinus *conſil.* 78. *n.* 1. & 2. *lib.* 5. Capicius *deciſ.* 1. *n.* 23. Roland à Valle. *conſil.* 43. *n.* 3. *lib.* 1. Anton. Gabriel. *commun. concluſion. lib.* 2. *cit. de appell. concluſ.* 4. *n.* 1. Gratian. *in diſceptat. foren. cap.* 333. *tom.* 2. *n.* 2. & faciunt quæ diximus *ſuprà hoc lib.* 4. *cap.* 1. *à n.* 23. & magis in ſpecie, & in individuo per Felin. *ubi proximè* tenet, per quem & per Ruinum idem notat Marqueſ. *in tract. de commiſſ. l.* 1. *cap.* 24. *n.* 72. *& ſeqq.* dicit etiam Bobadil. *in polit. lib.* 2. *c.* 21. *ſub num.* 69. quod executor attentare non debet, nam cùm ille cui hoc novum gravamen infert, nondum ſit (ut requiritur) condemnatus, nec in ſen- 67
tentia comprehenſus, novo judicio adverſus eum eſt agendum, ſive actione perſonali, ſive reali, ſive interdicto aliquo poſſeſſorio, ut alibi diximus infrà, convictus exequatur, *l. à Divo Pio*, §. *ſi ſuper rebus*, ibi, ſi fortè jure ordinario cœperit ab eo repeti, &c. *ff. de re jud.* & quod ſit eum hoc, cui ſententia non 68
officit lis initianda. Scaccia *de appellat. quæſt.* 12. *limit.* 6. *memb.* 4. *n.* 50. & 72. per Covar. & *ſub n.* 114. Veſtrius *in praxi. Roma. Cur. lib.* 8. *c. fin. poſt prin. ex l. cum quæritur*, *ff. de executione rei jud. l. fin. C. ſi per vim vel alio modo:* optimè Paul. Caſtr. *conſ.* 67. *viſo quodam lib.* 6. per totam quem ſequitur Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 3. *lit. E. concl.* 472. *n.* 38. ſi autem in illum executor exequitur exceſſum, ſeu novum hoc gravamen (non expectata condemnatione) incipit ab exe- 69
cutione, quod eſt à jure valdè reprobatum text. famoſus ad propoſitum *in l.* 1. cujus verba ſunt: nimis properè judex pignora Marcellæ capi, ac diſtrahi juſſit ante rem judicatam: prius eſt ergo, ut ſervato ordine actionem adverſus eam dirigas, & cauſa cognita ſententiam accipias, &c. *C. de executione rei d. l. vim nulla ſententia præceſſiſſet*, *ff. de re jud.* hanc ita elegantem conſiderationem hallucinavit Card. Tuſchus *pract. concluſ.* 3. *tom. concl.* 483. *n.* 4. & eandem conſiderationem fecit in terminis Alvar. Vallaſ. *conſult.* 55. *n.* 10. *ad fin. tom.* 1. quam rationem etiam hallucinavit Mareſc. *variar. reſolut. lib.* 1. *cap.* 86. *n.* 43. allegans *d. l.* 1.

Facit etiam mirabilis Baldi doctrina *in l. ſanci-* 70
mus ad tit. C. de judiciis. Aſinius *in praxi cap.* 21. §. 32. *n.* 2. quòd exceſſus executionis dicitur caſus non deciſus in ſententia, quæ exequitur, ſequitur Cævallos *de cognit. per viam viol.* 2. *part. quæſt.* 159. n. 3. pulchrè etiam facit quod inquit Scaccia *tractat* 71
de appellationibus, *quæſt.* 17. *limit.* 10. *n.* 28. *in final. verbis*, quod in exceſſu & omnis res executiva ceſſat, & vide infrà *cap.* 4. *à n.* 38.

Quot autem modis exceſſus iſte committatur, an- 72
nectere utiliſſimum eſt; nam modum excedit executor de re ad rem, & de quantitate ad quantitatem, puta, quando mandatur executori, ut reſtituat unam rem, & reſtituit aliam; aut ut exequatur Petrum pro decem, & exequitur pro majori ſumma. Item etiam de perſona ad perſonam, item de tempore ad tempus, vel quando rejicit exceptiones ſententiæ licitæ opponendas, aut admittit rejiciendas. Item præpoſterando ordinem ſibi traditum in commiſſione, ac imperperam interpretante ſententiam, & denique quando careat

careat poteſtate, ſeu juriſdictione quæ omnia per ſingula capitula in diſcurſu hujus operis diſtinctè latè proſequitur; interim autem eos modos promiſcuè colliges ex gl. *in l. ab execut. verbo excedat, C. quorum appellat. non recip.* gloſ. *in c. quoad conſultationem, de ſententia & re jud.* Bart. *in d. l. ab execution. n.* 4. & ibi cæteri Speculator. *in tit. de executione ſententiæ*, §. *nunc dicendum, n.* 7. *verſ. quid ſi ab executore.* Ruin. *conſ.* 8. *num.* 1. *colum.* 5. Auguſtin. Bero. *conſ.* 32. *in cauſa num.* 7. 15. Lancelot. Robert. *de attentat.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 53. *n.* 28. Veſtrius *in praxi Roma. Cur. lib.* 7. *cap.* 5. *num.* 9. *& cap.* 3. *ſub nu.* 9. Marqueſ. *de comm.* 1. *part. cap.* 24. *à pr.* Cæſar. Contar. *in repetit. l. unica, C. ſi de mom. poſſ. limit.* 19. *n.* 3. *& per totam.* Rebuff. *in tract. de ſententiarum executione art.* 6. *gl.* 14. *tom.* 1. *ſub n.* 3. *& n.* 4. *& per totam gloſſam*, & gl. *n.* 7. & gl. 14. *n.* 9. Gregor. Toloſ. *in tract. de app. lib.* 2. *c.* 11. *à n.* 1. Roland. à Valle *conſ.* 43. *num.* 6. *&* 8. Vincentius Caroc. *in tract. de except. excep.* 44. *n.* 90.

74 A quolibet igitur prædictorum exceſſuum appellationi emiſſæ ſi executor non detulerit, tanquam legitimæ vim fieri, declarabitur in Senatu, dicunt ii omnes Doctores aliique, quos in idem adduximus *ſuprà ad princ.*

75 Denique exceſſus poteſt committi, dicique tot modis, quot poteſt aliquid dici plus, juxta Bald. doctrinam *in l. ſi cum exceptione* 14. §. *hæc autem actio. ibi*, & tot modis dicitur, *ff. quod metus cauſa.* Sigiſm. Scaccia *de app. quæſt.* 17. *limit.* 10. *n.* 30. Vincent. Caroc. *except.* 44. *n.* 90. qui colligunt *ex* §. *plus autem inſtitut. de actio.* & apertè ejuſdem verbi (exceſſus) ſignificatio, jura & Doctores hactenus adducti cla-

76 riſſimè demonſtrant. Hinc fit, quod licèt omnis exceſſus ſit gravamen & contineat injuſtitiam, prout ſic intelligendus eſt. Innocent. *in c. ad noſtram n.* 10.

77 *de app.* quem ſequitur Marqueſſa. *de commiſſ.* 1. *p. c.* 14. *ſub n.* 4. dicens quòd in materia exceſſus, excedere, & gravare paria ſunt: tamen non omne gravamen erit exceſſus, nam exceſſus plus eſt ſimplici gravamine; quia eſt gravamen qualificatum, plura continens ſpecialiſſima dicta, & dicenda, & ad differentiam hæc

78 terminatione exceſſus demonſtratur: faciunt quæ infrà *à n.* 92. & ſic licèt executor ſimpliciter gravet in exequendo, ab eo gravamine appellationi emiſſæ denegans delationem, non vim faciet, quia ab executore, & executione licitam non eſſe exactè probavimus, licèt à gravamine hoc qualificato contrarium ſervemus, diſpar enim ratio militat in utroque, ſiquidem in exceſſu adeſt nullitas (ut ſtatim) quæ permittit appellationem etiam in omnibus, ubi aliàs eſt prohibita, *l.* 4. §. *condemnatum ff. de re jud.* & deficit

79 in executore poteſtas, & juriſdictio (quod idmetipſum operatur,) at in ſimplici gravamine, ſeu injuſtitia horum nihil concurrit, illud executor infert intra limites ſuæ poteſtatis, & commiſſionis, ut puta, condemnatur quis ad rem cum fructibus, & intereſſe, quos percipere potuit, ſeu eorum ad valorem abſque

80 certa quantitate, ſed ita in genere & ſine liquidatione taxavit, liquidavit & moderavit executor fructus & valorem; ſecundum quod ſibi jure viſum fuit: conqueritur altera pars appellans, dicens ſe gravatam, non ſuſpendit huic, cùm ſit ſibi commiſſa incerta quantitas, gravat intra limites ſuæ poteſtatis, & non adeſt nullitas ut ſecus ſit, ſi certa quantitas exequenda ſibi fuiſſet commiſſa, quia tunc ſi adderet,

81 exceſſiſſet & valeret appellatio. Et idem erit, quando certa quantitas eſſet commiſſa, ſi ipſe minùs præſtaret, gravat ſimpliciter propter defectum illum, ſed non excedit. Ratio eſt, quia non excedit (quòd non aliter meliùs ſignificari poteſt) ſed licèt faciat injuſtitiam, continet ſe intra fines poteſtatis mandatæ, & ita quotidie videmus in ſupremis tribunalibus ſervari, habita præ oculis hac eadem diſtinctione, differentia, quam nos probabimus *infrà hoc lib.* 4. *per totum.*

Et interim tamen hoc in terminis tenet Marqueſa. 82 *in tract. de commiſſ.* 1. *p. cap.* 24. *n.* 72. & 75. quòd excelſus committitur, quando aliquid additur ſententiæ, quæ exequenda mandatur, per Felin. *in cap. quoad conſultat. num.* 16. *de ſententia & re jud.* Ruin. *conſ.* 78. *n.* 1. *vol.* 5. ſecus autem ſi fuit mandatum relaxatum; puta, pro ſcutis mille, & executor id pro minori ſumma exequatur, quia tunc nullum exceſſus poteſt gravamen conſiderari, ſicuti quando ſummam mille executor excedat, quod ita cenſuiſſe Rotam coram D. Orano, in una Firmana bonorum 8. Novemb. anno 1585. teſtatur idem Marqueſa. *ibid. num.* 73. hoc etiam dicit Avend. *de exequendo mandat.* 1. *p.* 14. *n.* 13. dicens, quod eſt ultra debitum, id dicitur exceſſivum, ut *in c. fin. de ſepult. & in c. olim; de reſcript. & in c. de calumniat. & in c. hoc iaco de pœnit. d.* 1. *& in cap. illud, de clerico excommun.* in defectu 83 etenim non verificatur exceſſus, ſunt namque inter ſe pugnantia, & contraria duo hæc nomina, exceſſus & defectus, illud enim ſcilicet, exceſſus dicitur pertranſire modum, ſeu medium, hoc autem, ſcilicet defectus, non pervenire ad modum, ſeu medium; ita eleganter explicat Magiſter Theolog. Rodericus de ſancta Ella in vocabulario Eccleſiaſt. in explicatione nominis hujus (exceſſus.)

Quomodo, quandove iſte exceſſus proponatur, 84 ſeu in judicium deducatur, hic erit ſermo noſter, & huic vetito & temerario auſui, ut dicit *l. ſi contra, C. de executor. & exact.* tria eſſe reperio à jure deſcripta remedia, quia ubi majus periculum, ibi cautiùs agitur, ac magno ſemper impetu lex reſiſtit audaciæ, *l. ſi quis in tantùm, C. unde vi.* Primum igitur remedium appellationis, ſecundum querelæ, tertium nullitatis. De primo multi ſunt text. *l. ab execution.* 85 *C. quorum appell. non recip. l. ab executore ff. de app.* text. *in cap. novit.* 32. *de app.* cum aliis Doctoribus ſuprà adductis. De querela eleganter dicit Bald. *in l. ſicut proponis, ſub n.* 2. *C. de execut. rei jud.* exceſſus namque tenduntur in noxam reipublicæ; nam iſtud nomen exceſſus quid injuſtum ſignificat, regulariterque in malam partem ſumitur, optimè latèque comprobat Avendan. *de exequen. mandat.* 1. *p. c.* 14. *n.* 3. & per varia exempla comprobat *d. prin. illis c.* ubi ampliſſimè de ſignificatione hujus terminationis, exceſſus, quem vide.

Et quod executor qui excedit, teneatur parti de 86 dolo, vel actione injuriæ, videndus Dyn. quem allegat Guido Papæ *tract. de appellat. q.* 92. *num.* 59. *fol.* 6. Aſin. *in praxi jud.* §. 31. *c.* 18. *limit.* 7. & quod faciat litem ſuam ſcribit Decius *in c. novit.* 43. *de appell.* 87 *n.* 10. & quod executor excedit, ſi aliquid dolosè, vel lata culpa faciat, docet Bal. *in l. ab executione num.* 9. *C. quorum appell. l. ſi pignora, ff. de evictio.* quia tunc dolosè ſe egerit executor & de dolo convenitur, *l. ait prætor*, §. *ſi executor.* ubi gl. *ff. de negotiis geſtis:* melior & elegantior *in l. ſi pignora, ff. de evictionibus,* & ex tranſgreſſione præcepti Principis, & judicis mandantis audacia, & temeritas arguitur, *d. l. contra noſtra præcepta, l. prohibitum, C. de ju. fiſci*, & hoc idem voluit dicere Abb. *in c. de cætero num.* 28. *ante fin. de re jud.* dum loquendo in exceſſu executoris, 88 inquit, quod poterit gravatus etiam ſine appellatione implorare officium judicis ſuperioris contra exceſſum nuntii, per argumentum *l. à divo Pio*, § *ſi ſuper rebus, de re jud.* cujus recurſus meminit etiam Rebuff. *tractatu de ſententiarum executione articulo* 7. *gl.* 12. *ſub n.* 1. *tom.* 1. *folio* 374. quia de cauſa rectè poteſt proponi præfata querela.

Qua quidem utuntur Advocati quotidie in ſupremis tribunalibus adverſus executores excedentes, & 89 facit etiam quod dicit Anton. Gabr. *commun. concluſ. lib.* 6. *tit. de jure commun. concluſ.* 1. *num.* 1. & 3. *fol.* 369. quod immunis à ſolutione collectarum ſi deſcribatur in libro contribuentium debitorum, debeat appellare infra 10. dies; non immunis autem, &

non privilegiatus, ſi exceſſivè gravetur, & ab eo ultra debitum modum exigatur collecta, poteris querelam ſemper ab exceſſu proponere, tenet Bald. *in tract. de præſcript. in 4. p. 4. part. p. q. 30. à num. 106. cum ſeqq.* Bertran. *conſ. 181. n. 16. verſ. præterea ex diſcurſu vol. 3. in novis :* optimè etiam dicit Bart.
90 *in l. ab executore, n. 4. ff. de app.* dum docet quòd licèt per modum appellationis poſſit quis conqueri de iniquitate executoris; tamen poteſt etiam abſque appellatione quandoque judicis exequentis, ſcilicet ſuperioris implorare officium, quæ ſunt verba aurea, de nullitate autem ob exceſſum intentanda, Abb. *in conſ. 3. Nitar. col. 11. verſ. decimo quæro lib. 3.* ſequitur Cardinalis Tuſcus *practicar. concluſ. 3. tom. concl.*
91 1483. *n. 2. litera A*, & nos latiùs ſtatim videbimus de hujuſmodi nullitatis remedio jure inducto pro exceſſus revocatione *à n. 101.*

92 Et inter alia unum te utiliſſimum admoneo, quod quando uteris querelæ remedio ſimul injungas appellationem ab exceſſu, & ab omni proceſſu facto ab executore excedente; ut ſuſpendas poteſtatem ſeu juriſdictionem executoris, neque de cætero procedere queat in executione exceſſus, quia appellationi ab eo, cùm ſit legitima, ac permiſſa omnino deferre tenetur executor; quod ſi neglexerit, vim fieri declarabitur, ſuaque propria attributa ſuſpendendi,
93 & devolvendi habet appellatio, jurium & Doctorum caterva ſuperiùs adducta probat à num. 15. & in ſpecie quòd ſuſpendat, meminit Lancelot. *de attentat. 2. part. cap. 12. lim. 53. n. 24.* Rota *deciſione 100. ſub num. 19.* Abb. *in cap. quoad conſultationem column. fin. num. 31. de ſententia, & re jud.* Rugin. *in tractatu de appellatione §. 2. cap. 3. n. 181.* Sigiſmund. Scaccia *de appellat. quæſt. 17. limit. 10. num. 63.* Parlador. *lib. 2. rerum quotid. c. fin. 2. part. §. 3. n. 4.* idem monſtrat, & eſt text. expreſſus *in l. ab executione* ibi, à quo ſi fuerit appellatum executione ſuſpenſa putamus, &c. *C. quorum appellat. non accip.* & inferiùs dicemus *à num. 122. cum ſequentibus, & à*
94 *num. 144. & à num. 154.* At querela non hunc operatur effectum ſuſpenſivum, gloſſ. *in cap. ad reprimendam, verſic. ſuſpendatur, de offic. ordinar.* quam valdè ibi exclamat Abb. & idem Abb. *in cap. conſanguinei, column. penult. in fin. de re jud.* Philipp. Franc. *in cap. directè, colum. penult. de appell.* Felin. *in cap. lator. column. 4. de re jud.* Marant. *in Specul. de ord. judic. 6. p. 2. actu princ. de app. ſub num. 103.* Lancelot. *de attentat. 2. p. cap. 19. à princ.* & nos *infrà à num. 34.* & ita ut hoc beneficio potiuntur, hoc ſimul utuntur remedio advocati cauti præcipuè in ſuprèmis tribunalibus, ubi jura bene reperiuntur digeſta, & difficultates meliùs accuratæ. Et poſt hæc in terminis reperio in utroque Abbatem *in cap.*
95 *de re jud. num. 26.* dum cum Hoſtienſi quem allegat, probat utilius eſſe appellare ab exceſſu executoris, ut evitetur actualis executio gravaminis de facto, & ut executor ſuperſedeat, & effectus exceſſus ſuſpendatur virtute appellationis ut facere ſolent, & idem dicit Anton. de Butrio *ibi n. 15.* poſt gl. *ibi in c. quoad conſultationem*, de quo latiùs videndum eſt ad finem hujus capituli *à num. 222.*

96 Et illud ulteriùs adverto, quòd quando appellamus ab exceſſu executoris Apoſtolici, ſive ordinarii, ad effectum adeundi ſuprema tribunalia pro tollenda violentia, ſi non deferat, non poſſumus tunc uti ambobus illis remediis ſimul, quoniam appellatio (quia mediante, non aliter recurrimus ad Curiam
97 Regiam, ut reponatur exceſſus) proponi debet coram executore ipſo, ut ipſe reponat, at querela nullo modo, quia ipſe de ſeipſo cognoſcere, & puniri non poteſt; ſed neceſſario ejus ſuperior adiri debet, ſecundùm propriam naturam querelæ, textus & ibi
98 gloſſa *in verbo, querelam in l. ab eo, C. quomodo & quando judex.* Abbas *in cap. quærelam columna 2. in gl. 1. de procurat.* Felin. *in cap. querelam col. pe. de jurejur.* infinitos congerit Marant, *ubi ſuprà, num. 102.* & ſic ſola appellatio & nullitas proponitur facta (ſi velit) querelæ proteſtatione coram ſuperiore.

Et hoc ampliùs, quòd quando competunt in aliquo 99
caſu appellatio, & querela, cùm eligitur via appellationis, debet illam præciſè proponere intrà decem dies & non alterare ejus naturam, quod eſt ſecus in querela, quæ ad dictos 10. dies non aſtringitur ſed poſt illos poteſt etiam proponi, iſte eſt text. elegans *in cap. concertation. de appellat. lib. 6.* tenet gloſſ. *in d. c. ad reprimendum*, ubi Abb. & idem *in d. cap. conſanguinei, colum. penult. in fin.* Philip. Franc. *in d. cap. directè d. colum. penult.* Felin. *in d. c. lator. d. col. 4.* Maran. *d. num. 103.* ita etiam quando eligi- 100
tur via appellandi ab exceſſu executoris interponatur poſt decem dies datos ad appellandum, non audiatur appellans, ſaltem per viam, & remedium appellationis, tenent Abb. *in c. quoad conſultationem, n. 10. de ſententia, & re jud. not. ult.* & Bald. *in Margarit. ad innocent. in verbo, appellari poteſt à juramento*, ſequitur Sigiſmund. Scaccia. *de app. q. 17. lim. 10. n. 66.* quare ei emiſſæ, ſed ultra terminum; non deferens executor vim nullam facier, cùm ritè non propoſita ſit, ut notiſſimum eſt typis.

Intra quod autem tempus exceſſus per viam nulli- 101
tatis in judicium deducatur, non eſt modica difficultas, ſiquidem ingens verſatur inter noſtros, an exceſſus ſit nullitas, ſeu actus nullus; cujus partem negativam, imò quod non ſit nullitas, ſed injuſtitia 102
tantùm, egeatque propterea appellatione loquendo in exceſſu ex perverſione ordinis dati ad exequendum, per text. *in l. à divo Pio, §. ſi ſuper rebus ff. de re jud.* tenent. B. *in d. §. ſi ſuper rebus*, ſequitur Abb. *in cap. quoad conſultationem num. 27. de re jud.* Bald. *in auth. ſed hodiè, verſ. nunquam in diſcuſſionem, C. de action. & oblig.* Anton. de Butr. *in c. quoniam frequent. in fin. ut lite non conteſtata.* Socin. *conſ. 158. verſ. non obſtat.* dicens ab hac non eſſe recedendum in judicando. Joan. And. *in cap. quoniam frequenter.* Raphaël Cuma *in d. §. in vend.* magis communem dicit Iſſ. *in d. §. in venditione, n. 19.* licèt contrariam teneat Bertran. *conſ. 12. volum. 1. in antiquis*, ſequitur Lucas Pæt. *in pract. capitol. lib. 8. cap. 2. n. 1.* quam etiam ſequitur Rota, ut teſtatur Put. *dec. 318. in una Tiburtina lib. 1. fol. 410.* & Mohedan. *dec. 7. aliàs 135. Caſtri Tiburt. de ſent. & re judic.* eſſeque magis communem teſtantur Gregor. Lopez *in l. 3. tit. 27. part. 3. verbo, primieramente* & Anton. Gabriel. *in vol. comm. opin. lib. 2. tit. de executione ſententiæ concl. 2.* & ex eo quod jus non induxit 103
illius text. ordinem pro forma ſubſtantiali, ſed pro minori præjudicio, & ut citiùs fiat executio, quo non impleto pars appellare teneatur, Cæſar. Contard. *in d. l. unica, lim. 18. n. 16. C. ſi de mom. poſſ. fuer.* Carocius *exceptione 91. à n. 3.*

Contrariam tamen ſententiam, & opinionem, 104
imò quòd perverſio ordinis traditi per *d. §. in venditione*, tanquam aſſignatur de forma ſubſtantiali executionis inducat nullitatem, exceſſum, & probant multi, non contemnendæ authoritatis, Joan. de Immol. & Alexand. *in d. §. in vendi. colum. 5.* & Felin. *in d. cap. quoad conſultationem column. 9.* Alexand. *in d. §. in vendition.* & ibi Iſſ. *verſicul. 1.* dum dicit Abb. Afflict. *dec. Neapolit. 358. in antiquis.* Maranta *de ordine jud. 6. p. actu fin. de executione ſentent. num. 9. fol. 652.* & hanc opinionem veriorem adverſus Bart. dicunt Avendanus *in capit. præto. 1. part. cap. 17. numero 4.* Molin. *de primogenitis lib. 4. cap. 7. numero 24.* Parlador. *lib. 2. rerum quoti. cap. fin. 5. p. §. 3. numero 4 & 5.* dicens, quòd ſi antea locus aliquis fuit dubitandi, nullus tamen hodie, ſtante lege regia.

Quid dicendum in tanto conflictu; ego utramque 105
opinionem cum fœdere diſtinctionis (non aliter) admittam libenter, & in caſu de quo loquentur utriuſque

partis

partis Doctores, retento. Prima opinio quæ habet perversionem ordinis *d.* §. *vendit.* esse injustam, non nullam: procedat in judice ordinario, qui proprio munere exequitur sine alterius mandato, quia tunc non potest dici excessus, cùm commissionem nullam egrediatur. Secunda vèro opinio, quæ contrarium habet, nempe nullam esse talem ordinis perversionem: procedat in executore, ad mandatum alterius sententiam exequente, cujus commissione vel ut exequeretur secundùm jus, vel expressè, quòd capiat primò mobilia secundò immobilia, vel etiam si
106 nihil dicatur, quia tacitè inest quia tunc ex perversione ordinis sibi dati à jure, vel judice, & non servati, oritur excessus, & per consequens nullitas; ita hanc distinctionem tradunt Alex. *conf.* 5. *versic. posito autem*, *vol.* 2. Afflict. *d. dec.* 358. *in causa inter sub n.* 1. & 2. Ant. Gabr. *commu. conc. lib.* 2. *tit. de executione rei jud. concl.* 3. *n.* 3. Sigismund. Scaccia *in tract. de appell. quæst.* 17. *lim.* 10. *n.* 26. Cardin. Tusc. *practicarum conclus. tom.* 3. *litera A*, *concl.* 483. *num.* 11. Joan. Andr. *suprà* pro contra citatus illam tenuit in ordinario, non tamen ausus est firmare in delegato executore, ut advertit Anton. Gabriel *ibi sub n.* 21. Afflict. tenet Roland. à Valle *conf.* 53. *num.* 32. *lib.* 1. quia provisio sive juris, sive hominis facta determinato modo suos terminos egredi non debet, ex iis quæ suprà *sub n.* 47.

107 Et hanc differentiam inter excessum judicis ordinarii, & excessum executoris excedentis mandatum, constituit Bal. *in l. sicut. proponis n.* 2. *C. de execut. rei jud.* quibus quidem rectè convenit, quod eleganter Parlador. *lib.* 2. *rerum quot. c. fi.* 2. *p.* §. 3. *n.* 9. circa illam quæstionem, quando commissa executione ordinario per superiorem censeatur excitata ejus jurisdictio, aut noviter delegata, inquit in hæc. Per multum interesse si quidem cùm jurisdictio delegatur, potest judex delegatæ jurisdictionis terminos excedere. Porrò cùm ordinaria tantum excitatur jurisdictio, non potest, quod non obscurè hoc dicere, affirmat text. *in c. gravi de offic. ord. & l.* 4. *tit.* 6. *lib.* 2. *recopil.* quæ doctrina respectu jurisdictionis rectè procedit, at respectu sententiæ, quam ipsemet judex ordinarius exequitur, bene dicitur, & potest excedere, cùm sententia certis limitibus ac finibus concludatur, juxta quæ latè dixit suprà *à n.* 56. & sursum & *à* 4. *à n.* 11. cujus respectu pariter hæc resolutio erit adaptanda, ut in ejus excessu adsit nullitas ex dicendis. Et hanc nostram eandem differentiam constituere elegantes citati per Puteum *in dec.* 318. *per totam* omnino videndam *lib.* 2. *fol. mihi* 233. vide nos infrà *c.* 13. *hac* 4. *p. à princ. & per totum*, sequitur etiam Vincentius Caroc. *tract. de except. exceptione* 61. *n.* 4.

108 Et quòd excessus quilibet mandatæ executionis sit nullus, nulli, vel paucis dubium esse potest; executor enim in excessu caret potestate, caret mandato, & caret jurisdictione, singularem siquidem defectus evidenter reddunt actum nullum, & quod executore excedente limites commissionis excessu nullus sit, pro notoria, & constanti doctrina affirmavit ipse Ab. Panorm. *in d. c. quoad consultationem*, *n.* 26. *ibi*, quem pro contra opinione, nempe pro prima, citavimus, ubi debet intelligi, ut loquatur in ordinario exequente, non in executore delegato, ut *in d. n.* 26. sequutus Hostiens. *ibi*, Idem dicit Butri.
109 ubi post gl. *à n.* 15. facientes argumentum, quòd quando executor excedit, non est necesse appellare, quia actus est nullus, si non excedit, non potest ex juribus vulgatis, cui respondetur prout nos sursum, quod appellant ab excessu etiam si sit nullus, quia est utile respectu suspensionis, quam appellatio causat. Idem affirmat Sigismund. Scac. *de appell. q.* 12. *limit.* 1. *sub n.* 6. & executore excedente limites suæ commissionis, faciat illam nullam ipso jure, & quòd possit per viam tam appellationis, quàm per viam nullitatis in judicium proponi: iterum tenet ipse Abb. *conf.* 3. *Nic. col.* 11. *vers. decimò quæro lib.* 2. eundem citans com- 110
munem dicit Card. Tuscus *pract. concl. tom.* 3. *litera A*, *concluf.* 483. *num.* 2. & quòd sit nullus executoris excessus Ozas. *dec. Pedem.* 34. *n.* 6. & quòd omnis 111
excessus mandatæ commissionis sit nullus firmat eleganter Castellus à Bobadilla, *in sua polit. lib.* 2. *c.* 21. *n.* 65. allegat ad id *c. venerabilis*, *de off. deleg. c. cum dilecta* 22. *de rescrip.* Parisium *conf.* 51. *n.* 53. *& seqq. vol.* 4. Tiber. Decia. *in* 1. *tomo crim. lib.* 4. *c.* 25. *n.* 3. & quòd omne, quòd ut præter mandati formam, 112
sit nullum, adeò ut nec valeat ut valere potest; probat post alios Ant. Gravat. *in addit. ad praxim Vestri lib.* 5. *c.* 13. *sub n.* 19. *litera E*, & est communis opinio, ut ipse affirmat post Currium Juniorem *conf.* 79. *n.* 2. & plus dicit eleganter Escobar. *de ratioc. c.* 38. *n.* 8. quòd executore excedente modum suæ commissio- 113
nis, cùm excessus sit nullus, non transit in rem judicatam, imò quocumque tempore potest excessus gravamen in judicium deduci, & allegari; quod est originale mirabile dictum Bal. *in l. sicut proponis*, *sub n.* 2. *C. de execut. rei jud.* & sic formanda est universalis conclusio in hac materia: quòd excessus factus executorem, egredientem limites suæ commissionis, si ipso jure nullus, quidquid dicat Put. *dec.* 318. *in fi. lib.* 2. *fol.* 410. *suprà allegata*, quòd sive ordinarius, sive executor sit, qui excedat ordinem in exequendo, *d.* §. *in venditione*, non adsit nullitas, sed injustitia, cùm gesta ultra 114
potestatem, & jurisdictionem sint nulla ipso jure, ut ultra citatos probat post alios Julius Cæsar Ruginel. *pract. q. cap.* 42. *n.* 9.

Supposito hoc, pro constanti dicendum videbatur, 115
quòd facultas agendi de nullitate excessus contra executionem, non duret nisi usque ad triginta annos, quia nullitas sententiæ eo tempore durat, Bart. *in l. data opera*, *col.* 14. *n.* 9. *C. qui accus. non poss.* Salic. *in l. si præses n.* 6. *quomo. & quando jud.* Card. Alex. *in cap. dilecto.* 63. *q.* 15. *prin. sub n.* 96. & Franc. *q.* 5. *n.* 10. *de appell.* Rebuff. *tr. de appell. art.* 1. *gl.* 2. *n.* 19. *tom.* 3. *fol.* 485. Vantius *in tr. de null. rub. quoties & intra quod tempus*, &c. *sub n.* 8. *vers. si verò nullitas*, *fol.* 383. Marant. *de ordine jud.* 6. *p. actu* 1. *prin. n.* 154. *fol.* 449. Papiens. *in forma appell. à sententia differend. in gl. fuisse & esse nullam n. fol.* 49. Bart. *in l. unica n.* 1. *in fin. concluset una eademque causa*, &c. quæ conclusio 116
fallit in causis, in quibus vertitur animæ periculum, quia in eis perpetuò agi de nullitate potest. Vantius *ubi proximè sub n.* 8. *vers. quod remedium*, *fol.* 85. & Marant. *ubi sursum n.* 154. ac propterea, saltim & 117
ad minus nullitatem excessus durare per 39. annos, dubium non est.

Sed quòd etiam perpetuò, & sine præfinitione temporis, ultra dictos triginta annos nullitas hæc possit in judicium quandocumque deduci, evidenter probatur, nam eo ipso quòd executor excedit modum, ac fines mandatæ commissionis suæ dicitur carere potestate, & in quo excedit, mandatum (quod est stricti juris) non habere, text. optimus *in d. l. quicumque C. de executoribus & exactoribus trib. c. cum dilecta de rescrip. c. P. & G. de off. delega.* cum 118
aliis juribus, & Doctoribus hactenus *à num.* 104. allegatis qui promiscuè loquuntur de procuratore excedente mandatum, & de executore seu commissario illud pariter excedente, utrumque comprehen- 119
ditur sub legibus mandati quoad excessum exequentis, cùm illius commissio verè mandatum sit, *toto tit. de off. ejus cui mandata est juris*, cum infinitis aliis; & quod mandatum ad litem, & mandatum jurisdictionis æquiparentur & sint similia, & valeat propterea de uno ad alterum argumentum probat 120
text. *in l. & quia*; ibi, sicut in reliquis causis, *ff. de juris. omn. jud.* ubi Bald. Angel. & Paul. Castren. *cap. gratum*, *cap. relatum*, *de off. delegat. c. cum olim.* Abb. in Innocent. *de off. delegat.* latè prosequitur

comprobans Everard. *in locis legalibus*, *de mandato ad lites*, *ad mandatum jurisdictionis*: ubi quòd utrumque
121 mandatum est stricti juris, & in eo non veniunt nisi quæ sint expressa, ac pariter mixtus executor, qui limites suæ commissionis mandatæ excedit in excessu, caret omnino jurisdictione, & non est judex, superius latè probavimus, *à n.* 56. *cum pluribus seqq.*

122 Hinc succedit regula, quòd nullitas proveniens ex defectu mandati (quia de eo non constat) quandocumque etiam post mille annos proponi potest, voluit Bal. *in l.* 1. *C. de rebus alien. non alien. & l.* 2. *C. si ex falsi instru.* Curtius junior *cons.* 77. quem sequitur Rot. ubi per Cassiad. *dec.* 3. *de procur.* & Sarner. *super regul. de non judic. in compend. n.* 73. *fol.* 85. Vantius *de nullit.*
123 *sent. tit. quoties & inter quod tempus*, &c. *sub n.* 8. ac pariter etiam idem dicitur de nullitate proveniente ex defectu jurisdictionis. Angel. *in l.* 1. *C. quando prov. non est necess.* Scac. *de app. q.* 19. *rem.* 1. *concl.* 7. *sub*
124 *n.* 3. Vantius *ubi proximè sub d. n.* 8. & quòd hujusmodi exceptionis non censeantur ab statuto exclusæ, etiamsi omnes exceptiones excludat, latè Vantius *de nullit. ex defectu juris. & unde*, &c. 4. ubi plures Marant. *de ord. jud.* 6. *p. prin.* 17. *n.* 7. infinitos congerit videndus Padilla Menesses *in l.* 1. *C. de juris & facti ignor. n.* 31. & Covarr. *pract. qu. c.* 25. *n.* 4. inde inferentes ad jus regium *ex l.* 2. *tit.* 15. *lib.* 3. *ord.*
125 qua disponitur, ut de nullitate sententiæ agi non possit ultra 60. dies ut si nullitatis allegetur ex defectu jurisdictionis post illum terminum agi posse, & de mandato post plurimos videndus Vantius *de nullit. ex defectu mandat.* &c. *num.* 2. Et sic sequitur evidenter, quòd hujusmodi nullitas, ex excessu commissionis proveniens, cùm in se contineat defectum mandati, & potestatis, & defectum jurisdictionis in mixto (quod est idem) saltem post dictos triginta annos etiam quandocumque, & omni tempore allegari, & proponi possit in judicio.

126 His convenit, quòd dicit Abb. Panorm. *in cons.* 3. *Nitar. col.* 11. *vers. decimò quæro*, *lib.* 2. quem ad id referens sequitur Card. Tusc. *pract. concl. tom.* 3. *concl.* 483. *n.* 12. quòd forma sententiæ debet observari per executionem, aliàs si à sententia recedat, executio est nulla, & quòd nullitas hæc inventari potest quandocunque, facit etiam, quod eleganter dicit Escobar.
127 *tract. de ratiociniis c.* 38. *num.* 7. & 8. quòd quando judex executor in commissione excessit, non currunt fatalia, quominus omni tempore possit gravamen, & excessus allegari; quia hujusmodi excessus nunquam transit in rem judicatam, quod est mirabile dictum, quod fuit originale Bald. *in l. si ut proponis*, *sub n.* 2. *C. de execut. rei jud.* quem etiam allegat Escobar. *ibid.* quæ quidem opinio verissima mihi videtur & tenenda.

128 Imò & in simplicibus attentatis, nonnulli affirmaverunt nullo tempore ipsorum revocationem præscribi. Minsing. *singul. observ. cent.* 3. *dec.* 66. Rota *dec.* 2. & 5. *de restitut. spolia. in novis*, & post Franc. dicit Marquel. *de commiss.* 1. *p. c.* 29. *n.* 61. licèt *n.* 62. post Tiraq. *de utroque retr.* §. 36. *gl.* 2. *n.* 3. & *seqq.* triginta annor. spa-
129 tio præscribi, licèt in multis casibus sit perpetua, vide multa, quæ ad propositum conducunt, per Lancel. *de attent.* 3. *p. cap.* 23. *à num.* 61. *cum plurib. seqq.* & si in simpliciter attentatis hoc voluere Doctores prædicti, quid mirum, ut verum id firmemus in attentatis, prout est excessus executorum, ut alibi diximus, & vide *n.* 133.

130 Nunc quæri potest: an agenti de excessu, & per consequens de nullitate actus gesti per executorem, pendente dicta excessus causa, currat tempus ad appellandum à simplici gravamine, casu quo ipse succumbat; & non adesse excessum, fuisset declaratum. Pro cujus resolutione multa hinc inde possem in medium prorumpere, sed breviter arbitror, interim terminum ad appellandum à simplici gravamine, non currere, sed potiùs suspendi. Moveor eo validissimo fundamento, 131
erenim generaliter verum est, quòd agenti de nullitate sententiæ, non currit tempus decem dierum ad appellandum ab ejus injustitia, quámvis agens succumbat, dummodo calumniosè nullitas non intentetur, aut ex causa evidenter improbabili. Cyn. *in l. contra majores* 16. *n.* 7. *C. de inoffic. test.* Franch. *in c. dilecto* 63. *q.* 6. *n.* 11. *de appel.* Hyppolit. de Marsi. *singulari* 152. *succumbens*, quem refert, & sequitur Th. Fossan. *decis.* 10. *instantes vers.* 8. *n.* 10. & adversus Guid. Papam & Lancelot. hanc sequitur opinionem Scaccia *de app. q.* 12. *n.* 169. & iterum *q.* 15. *sub n.* 91. & 98. ubi 95. post Joan. de Amicis *cons.* 6. *sacro Regio à n.* 29. *cum*
seqq. & sub n. 35. ubi de communi dicit, hanc doc- 132
trinam procedere in remedio nullitatis ex attentato, absque illa distinctione, an appellatio sit comparabilis, vel incomparabilis.

Quæ omnia concurrunt in excessu, ut de nullitate 133
hactenus latè probavimus, de attentatis, scilicet, ut excessus sit attentatum; de se patet, & tenet in terminis Rota teste Seraphino 1568. *tom.* 2. & ex Felino, Mascardo, Gratian. & Lanceloto diximus infrà *c.* 14. *vers. quæ consideratio non extra rem, n.* 157. *& seqq.* & de incomparabilitate cum gravamine simplici, & injustitia, est text. *in l. ab executore*, ubi Doctores, *ff. de appellatio.*
l. 5. *tit.* 23. *p.* 3. & inferiùs hoc capite latiùs appare- 134
bit, ut judex super excessu dumtaxat aditus non potest se intromittere, nec cognoscere de injustitia, & simplici gravamine, *à num.* 162. *& c.* 4. *num.* 38. *& se-*
quentibus, alias etiam elegantes doctrinas adduxi infrà 135
cap 14. *à num.* 207. *cum sequentibus*, ergo manifestè patet, ut pendente causa excessus, non currat terminus ad appellandum à simplici gravamine, & executionis injustitia.

Quæ doctrina & ex eo comprobatur, nam quando 136
duæ dilationes ad aliquem actum assignatæ, procedunt non ex eodem fonte sed diversis respectibus; una alteram confundit, sed successivè prosunt, una post alteram finitam; hæc est mirabilis Baldi doctrina *in l. si paulò ante fi. C. de executione rei jud.* facit *l.* 1. §. *largius tempus*, & §. *sed videndum*, *ff. de successorio edicto*, glos. & Doctores *in l. emancipata c. de juris & facti ignor.* Oldrad. *cons.* 203. *factum tale est*, *collata fuit Ecclesia in* 2. *dubio*, & Joan. Andr. *in additio ad Specul. in rubr. de concessione præb. col.* 2. *vers. item licèt annus*, Bal. Angel. Paul. Castrens. Alexand. (qui id dicit singulare) Corneus & Iss. *in l. licèt*, *C. de jure delib. & ibi* Salicet. idem Bald. *in rubr. C. qui admitti col.* 4. *vers. sexto quæritur*, Raphaël. Cuma. Paul. Castren. qui dicit mirabile Alex. & Franc. Areti. *in l. quamdiu prior. ff. de acquir. hæred.* Paul. Castr. & Aretin. *in l. Panton. ille col. vers. ut gl.* 1. *hic col.* 3. *vers. extra gl. eodem tit.* Raphaël Fulgo. *in l. ult. C. qui admitti*, Cepola *cautela* 167. secundùm postremam computationem, incipit, *nota auream cautelam*, ubi dicit singulare, & Alex. *cons.* 89. *viso puncto & instrumentis*, *colum.* 2. *vers. nec obstabit lib.* 2. *& cons. seq. col.* 2. *vers. nec ad hoc obstat*, ubi dicit singulare Corneus *cons.* 70. *duo veniunt*, *col.* 3. *vers. tamen licèt filia*, *lib.* 4. Iss. (qui & hoc quoque dicit singulare) *in d. l. emancipata*; *ante fi. & in l.* 1. *col. penult. vers. & pro ista*, *C. qui admitti.* optimè & latissimè prosequitur, plura exempla hujus doctrinæ, & mirabilia accumulans Tiraq. *de retractu conventionali*, §. 1. *gl.* 1. *& unica à n.* 18. *cum seqq.* & iterum
à n. 61. *cum pluribus seqq.* nam quæ origine, & res- 137
pectibus sunt diversa, eadem quoque sunt & prosecutione, & effectu, *l. nunquam ff. de privatis delict. l. si mater.* §. 11. & §. *eadem*, *ff. de exceptione rei jud.*
& quòd causa excessus, & causa gravaminis sint 138
inter se diversæ, latè comprobatur infrà *cap.* 4. *à*
num. 33. Itaque opinor, ut pendente causa excessus, 139
per viam querelæ, & nullitatis (quod idem est, quia utroque de nullitate agitur) non currat terminus decem

dierum

dierum ad appellandum à ſimplici gravamine, nam ſi pars gravata uſa eſt appellatione ad reponendum
140 excеſſus; nullum dubium eſt, ut illam ſuo tempore poſſit proſequi pro ſimplici gravamine, caſu quo ſuccumbat in excеſſu, cum jam à facto per executorem appellavit, licèt ſub demonſtratione falſa.

141 Inſuper eſt advertendum, quòd appellationi interpoſitæ ab executore excedente, per procuratorem non habentem ad idem ſpeciale mandatum, deferendum non eſt, tanquam minùs legitimè, minùs rectèque propoſitæ; nec vim facere declarabitur, cùm requiratur mandatum ſpecialiter individuum ad exceſſum executionis proponendum, quoniam appellans ab executione excedente ſuccumbens condemnatur in quinquaginta libras, *l. ab exequut. C. quorum appell. non recip.* cùm procurator non poteſt deteriorem conditionem domini facere: propterea ſpeciale requiritur, ita Bart. *in l. ſi procurator, ff. de condict. indebit. in 2. col. verſ. per iſtum tex.* Felin. *in cap. quoad conſultationem n. 21. verſ. nota inſuper perpetuò de ſententia & re jud.* & Benedict. de Vand. *in ejus reper. verſ. appellans ab execut. exceſſiva ſi eſt procur. &c.* fol. 7. *à tergo col. 3.* Angel. Aret. *col. 4. in l. ab execut. ff. de app.* Angel. *in §. præterea 2. col. 27.* Et idem *in cauſa matrim. inſtit. de excep.* Mſ. *in l. ſi procurator. ff. de condictione indebit. col. 2.* Socin. *conſ. 120. col. 3. & conſ. 131.* Decius *in c. novit. de app.* pro-
142 ſequitur latè poſt alios Roland. à Valle, qui dicit perpetuo in praxi menti commendandum, tanquam ſingulare, *conſ. 43. n. 11. vol. 1.* maximè cùm generale verum ſit, quod etiam executionem è re judicata procurator ad litem (etiam à qua emanavit) poſtulare non poteſt, niſi ad id habeat ſpeciale mandatum, *l. procurator, §. 1. ff. de procuratoribus l. jure ff. de execut. l. vero proc. ff. eodem*, ſi ope exceptionis
143 repellatur, aliàs bene poteſt intentare actionem judicati, *d. l. ſi procur.* ibi, exceptione repelli debet, *&c.* quod exactiſſimè optimèque proſequitur poſt alios Roder. Xuar. *in tec. l. poſt rem jud. verſ. quia ſuprà viſum eſt, per tot. fol. mihi 161.* & ejus additionator Valdez, *fol. 135.* plures 5. ſcilicet, practicabiles limitationes ad id latè proſequitur Xuarez, *ibi*, quas per te vide. Puteus *dec. 61. per tot. lib. 1.*

144 Unum porrò neceſſarium eſt in hac materia, quod in hujusmodi appellatione ab executore excedente, ſeu executione exceſſiva, debeat præciſè, exprimi inſuperque nominatim, & in ſpecie cauſa gravaminis, quantitas nempe quemadmodum excedit, & in quo ſtet exceſſus, adeò ut alias appellatio non teneat, nec executor vim ullam facit, ſi hujusmodi appellationi interjectæ abſque expreſſione exceſſus declarationem denegaverit, ita tenent Bart. *in l. ab execut. ff. de appell. col. 2.* Bald. *in l. ab executione 2. colum. C. quorum appell.* Innoc. *in c. ſuper eo. alt. n. 4. in verbo taxat. de iis quæ vi, metuſve cauſa fiunt*, idem Bald. *in l. terminatio col. 4. n. 17. verſ. pone quod. C. de fruct. & lit. expend.* Abb. *in c. quoad conſultationem, n. 33.* & Felin. etiam *n. 18. & 19. de ſententia & re jud.* Phil. Franc. *in c. ſæpè 44. p. 12. n. 59. de app.* Decius *in c. novit. 43. eodem, tit. n. 3. & 14.* Nicel. *in tract. de conc. gloſſ. concord. 6. fal. 32. n. 73. fol. 104.* Ludovic. Rom. *conſ. 41.* Auguſt. Bero. *conſ. 32. in cauſa n. 7. lib. 3.* Lancel. Rob. *de attentat. 2. p. cap. 12. lim. 53. n. 27.* quòd ad hoc ut hæc appellatio ratione exceſſus valeat, debet cauſa exceſſus, & in quo conſiſtat, exprimi, Rebuff. *in tract. de ſententiarum executione, artic. 7. gloſſ. 12. verſ. non valet, tom. 1. fol. 357.* optimè Roland. à Valle *conſ. 43. num. 6. volum. 1.* Socin. *conſ. 54. num. 9. volum. 1.* Bellamera *in cap. conſtitutus num. 31. ſeqq. de appellat.* Cardinal. *in cap. quoad conſult. in fin.* Immol. *in cap. bonæ, num. 15.* ubi etiam Decius *num. 32. & 24. de app.* Marqueſ. *de commiſſ. 1. p. cap. 24. n. 5. & ſeq.* qui omnes rationem
145 reddunt elegantem, quòd cùm contra appellantem ab executore ſit præſumptio juris, cùm ſit regulariter prohibita appellatio, & in uno ſit dumtaxat caſu ſpecialiter permiſſa, ſcilicet quando adeſt exceſſus, ideò neceſſe eſt, ut appellans exprimat nominatim cauſam, in ſua appellatione, tanquam ejus intentionis
146 præciſum fundamentum, ut inde executor deducat, an juſta ſit, & an ſit deferendum ei necne, ut regulare eſt in omnibus caſibus, in quibus appellatio prohibita eſt, ſed permiſſa ex aliqua cauſa, ſeu ratione dumtaxat, quia ea debet exprimi nominatim, quod validis fundamentis probant ipſi Doctores, & ſic exprimenda eſt de neceſſitate ad hoc ut judex ſciat an
147 appellationi ſit deferendum, cui deferre non debet, niſi cauſa exprimatur, quia cùm judex videt appellationem proponi contra formam juris communis, hoc eſt in caſu prohibito, poteſt & debet in dubio præſumere eam non eſſe admittendam, cùm non videat eam interponi in caſu ſpecialiter permiſſo,
148 & ideo quod eam frivolam debeat rejicere, & præ cæteris Felin. *column. 10. verſ. oportet exprimi cauſam, in d. c. quoad conſultationem*, ubi etiam Abb.
149 *num. 31.* dicens, quòd ſi non exprimatur cauſa, non debet executor ſuperſedere, ſed ad executionem procedere. Sequitur Sigiſmund. Scac. *de appell. quæſt. 17. limit. 10. num 63.* Roland. à Valle *d. conſ. 43. volum. 1. num. 6.* Marqueſ. *de commiſſ. d. p. c. 23.*
150 *n. 11.* dicens quòd cauſa non expreſſa, vel expreſſa, & narrata tamen nulla exiſtente, nec ſuſpenditur, nec retardatur executione, & iterum, *ibi n. 975. ad fin.* dicit quòd cauſa exceſſus erit exprimenda, ut ſecernatur, an appellanti deneganda ſit appellatio, vel concedenda audientia ita Innocent. *in c. ad*
151 *noſtram per tot. de appell. & in c. dilectus filius clem. & n. 1. de reſcript. & in c. ſuper eo per totum, de cohabitat. cler. & mul.* Capella Tholoſa 441. quia jus huic appellationi reſiſtit, *c. Romana, &c. cum ſit de appell. in 6. &c. quoad conſultationem*, & cætera jura, ut not. Marqueſ. *ubi proximè*, non tamen hæc, ſcilicet, cauſæ expreſſio eſt de ſubſtantia eſſentiali appellationis, ita ut nulla ſit, pro ejus omiſſionem, ſed dumtaxat ad hunc effectum, ut judex deliberet, an ſit deferendum ei cui jus reſiſtit: ita Felin. & Rol. *ubi proximè*, & alii Gratia. *in diſceptat. foren. d. c. 333.* latè Vinc. Caroc. *in tract. de exceptionibus exceptione 44. num. 88. & n. 101.*

152 Et adeò in ſpecie & nominatim, non in generali requiritur expreſſa quantitas, & qualitas gravaminis, ſeu exceſſus: ut minimè ſufficiat, dicere appello, quia exceſſiſti è commiſſione tua, ratione incertitudinis, quod non ſufficit, quia expreſſio ſpecialis requiritur: Abb. *in d. cap. quoad conſultationem num. 23.* Marqueſ. *ubi proximè n. 12.* Roland. à Valle *d. conſ. 43. ſub n. 6.* & bene etiam per Cardin. Tuſc. *pract. concluſ. tom. 1. litera A, concl. 40 10. n. 14.* nec etiam ſufficit expreſſio in genere per relationem ad acta, ſed
153 nominatim. Ita Scac. *ubi proximè d. limit. 10. num. 60.* ſequitur poſt alios Marqueſ. *d. cap. 23. num. 13.* & eſt elegans Rotæ deciſio 100. ex novem. *num. 18. p. 1. diverſor.* Carocius, *ubi proximè.*

154 Illud tamen valde utile, ſicut notabile inquirendum eſt: an hujuſmodi appellatio ab executore excedente potens ſit, ad ſuſpendendam, & retardandam executionem in totum; an verò dumtaxat ſuſpendat exceſſum illum in hac parte dumtaxat, quem nominatim expreſſit appellans, in quo Speculator *in tit. de ſentent. execut. §. nunc videndum volum. 3. verſ. ſed nunquid dicendum in totum*, inquit, quòd ſi in appellatione ab executore excedente exprimitur in quo modum excedit, ita quòd cauſa expreſſa non concernit totam executionem, ſed partem, in illa dumtaxat ſuſpenditur executio, & in ea tantum ſuſpendere tenetur executor, ſequitur Butrius *in cap. quoad conſultationem, numer. 17.* Immol. *nu. 14. verſicul. nunquid autem de re jud.* Abb. eleganter, *ibi n. 32. & 33.* ſequutus Anton. ſequitur Veſtrius *in praxi Roma. Cur. lib. 7. c. 3. n. 12.*
155 *verſ. imo non defuerunt, fol. 197* & idem *lib. 8. cap. ult.*

sub num. 17. vers. & licèt Marquef. *in tract. de commi. 1. p. d. c. 23. sub n. 73.* & superiùs *à n. 16.* Cæsar Contar. *in repet. l. uni. C. si de momen. poss. fuer. appell. vers. limita ratione excessus, n. 16. & n. 32.* ea nempe
156 ratione (inquit ipse Vestrius *d. n. 12.*) quia si in uno allegatur excessus, in cætero supponitur non adesse, imò unum reprobando censetur fateri & ratificari, *c. nonne de præscript.* cum vulgatis, & sic in non ex-
157 presso non cadit appellatio, quia non est excessus, nec conqueritur pars, nec exprimitur causa ejus nominatim, ac per consequens, nec appellatio potest suspendere totam executionem, sed excessum tantùm,
158 quibus potest adaptari illa doctrina; quòd appellatio ab uno articulo, non suspendit jurisdictionem in tota causa non connexa, de qua & appellans ab una parte sententiæ quatenus contra se facit, non impeditur judex, quominus alteram non appellatam possit executioni committere, de quibus nos alibi latè 3. *p. c.* 15. ac propterea certum est, executorem vim non facere ad ulteriorem executionem procedentem suspensa parte excessus expressi, & appellati, & ideo suprema tribunalia, quando adita per viam violentiæ in his casibus, cùm de excessu sibi constat per inspectionem processus, solent ita concipere decreta violentiæ, & declarare etiam nomi-
159 natim; nempe, executorem hoc illudve facientem, seu non admittentem legitimam talem exceptionem excedere, deferat appellationi, & reponat, *&c.* & hoc jure utimur. Pro quibus bene faciunt quæ diximus ex Marquef. infrà *c. 4. ad fi.* quæ hîc repete, scilicet *à n. 32. & seqq.*

160 Quare pro hoc evitando, & ad effectum suspendendi totam executionem mediante hujusmodi appellatione tradit pro cautela Vestrius, *in praxi Romanæ Curiæ d. l. c. 3. num. 12. & d. l. 8. cap. fi. sub num. 16.* admonens procuratores, ne de se ad præfatas causas exprimendas in specie arctent, sed utile esse, illas in genere narrare, ut supersedeatur in tota executione, quia ratione incertitudinis ex generica expressione orta, est supersedendum in totum, donec quantum excessum sit, & ex eventu futuro liqueat; hæc fuit opinio Ant. de Butrio *in d. c. quoad consultationem*, & originalis Uberti, ut recitat Specul. *in tit. de executione sent. §. nunc videndum, vers. sed nunquid.*

161 Sed hæc cautela fraudulenta est, cùm omni juris ratione, ac fundamento destituta sit: imò omnibus juris regulis contraria, qua quidem destruerentur ea omnia quæ hactenus dicta sunt; nam si tanta juris caterva hucusque relata, *à n. 144.* unanimiter comprobante, appellationem ab executore excedente, ut queat sustineri, & deferri; requireret præcisè causam excessus exprimere, nominatim in qualitate, & quantitate ejus, non in genere, sed in specie, nec per relationem ad acta, quod & ipse pariter fatetur; quo modo poterit proponi appellatio cum expressione causæ in genere, & incertæ; imò si tunc ipsa appellatio non admittitur, nec defertur; quomodo potest suspendere executionem, non solùm in totum, sed nec adhuc in parte? Hanc eandem considerationem contra Ubert. reperio apud Speculatorem *ubi suprà*, ubi resolvens quæstionem hanc, dicit, quod cùm causa sit in appellatione exprimenda, hæc quæstio non habet dubium. Sequitur & declarat Abb. *in d. c. quoad consultationem n. 31.* Felin. *ubi num. 19. in fi.* & contra Vestrium dicit Sigismund. Scaccia *in tr. de appell. q. 17. dub. 10. n. 62.* Hoc idem tenet Hier. Manfred. *in tract. de attent. p. 8. n. 32. tom. 5. fol. 338.* dicit errasse Vestrium id dicentem, & ex eod. Hier. Manfred. refert
180 sequitur Cæsar Barz. *in decis. Bononi. 35. Dominus, n. 10.* Vestrium etiam non sequitur Marquef. *ubi proximè n. 28.* dum dicit ibi, Vestrii opinionem non procedere ita de plano & absolutè, sed in uno tantum casu,
161 nempe quando appellatur ab excessiva expensarum taxatione, fructuum, damnorum, &c. qui audiendus non est, tanquam sine fundamento, & ratione differentiæ, quæ est falsa opinio ex supradictis, imò ipse se corrigere videtur inferiùs *sub n. 73.* absolutè dicens, quòd non suspendatur executio in totum, sed pro parte expressi excessus tantùm, & ita tenendum est contra Vestrium.

Quemadmodum autem hic excessus sit probandus, 163
dispiciamus; in quo dicendum venit, quòd cùm appellans ab excessu executoris habeat contre se juris præsumptionem, non præsumatur excessus, nisi probetur per appellantem, ut Rota Romana, rectè 164
animadvertit, *in dec. 45. aliàs 346. nu. 10. si appelletur de ap. in novis*, Lancel. Robert. *de attent. p. c. 12. lim. 53. n. 25.* Rom. *cons. 41. n. 1. post medium*, alios citat. Gratia. *in discept. forens. 333 sub n. 13. tom. 2.* Vincen. Caroc. *in tract. de except. exceptione 44. n. 87.* & ideo debet constare evidenter de hujusmodi gravamine, & excessu, & probabiliter, & verisimiliter, ut ad- 195
vertit mirabiliter Rota Romana *in dec. 100. n. 17. p. 1. diversor.* tradit Innoc. *in c. in nostra n. 5. & ibi de procurator.* Bellamera *in c. constitutis el. 1. n. 31. de appell. lib. 6.* Immol. *in c. bonæ n. 15.* Decius *à n. 9. & 24. de appell.* Ruginel. *in tract. de appell. §. 2. c. 3. à n. 180.* Cevall. *in contra comm. opin. q. 897. n. 3330. tom. 4.* Gratia. *in discept. forens. c. 335. n. 13. ad fi. tom. 2.* Marq. *de commiss. 1. p. c. 24. n. 5.* qui quidem *num. 9.* bene advertit quòd signatura justitiæ, ad obviandum fraudibus, quæ fierent in expressione causarum fingendo excessus, ut executio suspendatur, & subter- 166
fugiendæ ejus causa, non solet stare assertioni partis, nec de facili illi credere, de excessu executionis, sed vult aliquid gustare de gravamine, anteaquam committat causam appellationis suspensivæ, nec ex sola suspicione illa rescribere, assolet alteri judici cum facultate inhibendi executori. Felin. *in c. dilectus filius n. 14. de rescript.* & Rota *in d. dec. 35. aliàs 50. n. 2. in novis*, ita pariter censuit eadem Rota. Rom. coram Domino Robusterio in una Reginen. Sanct. Tho. Lunæ 10. Decembr. 1576. quæ est *dec. 100. num. 17. & seqq. 1. p. diversor. Doctorum*, notat etiam Ruginel. *ubi proximè n. 181.* Gratianus *ubi suprà num. 16.*

Excessus igitur executoris probatur ex eisdem ac- 167
tibus, & processu ab eo gesto, ac simul per inspectionem commissionis suæ; nam ex quo conqueritur pars, ipsum excessisse ejus limites ad aliud procedentem in commissione minimè contentum, directus est iste probationis modus, ut dolosa executoris iniquitas appareat, quoniam quando judicis dolus inter procedendum, & iniquitas arguitur, idem processus, ea- 168
demque acta ab eo gesta, incipienda sunt, ut vis atque injuria detegatur concludenter, ista est Bar. doctrina *in l. societatem, §. arbitrorum, n. 26. ff. pro socio* Abb. *cons. 21. lib. 1.* Butriga, *cons. 24. col. 5.* Salic. *in l. cum antea, col. penult. vers. quæro 8. C. de arbitris.* Alex. *cons. 10. in fi. l. 2.* Orian. *in tract. de arbitr. col. 4.* Men. *in tract. de arb. jud. lib. 11. q. 72.* ubi adducit fundamenta, & faciunt quæ nos diximus *p. 1. c. 2. vers. nullum igitur humana à num. 100.* quod violentia judicis Ecclesiastici in deneganda appellationis delatione, ex eisdem actis detegenda sit, non aliter, cùm hujusmodi probatio ex actis, sit evidens, & notoria, & in hunc sensum intelligo tex. & gl. *in l. si contra, C. de executor. & exactor.* ibi si probetur obnoxius executor; inquit gl. *verbo, si probetur ipso facto*, quasi dicat, id est, ex ipsis actis quorum processu excessit, ut ex eisdem actis obnoxius probetur. Et in nostris terminis alia adduxi infrà *c. 12. à n. 58.* ubi tractavi de probando excessu resultante ex mala sententiæ interpretatione facta per executorem.

Insuper evidentiùs probatur, quoniam quando exe- 169
cutor excedit limites & fines mandati (quod est stricti juris in eo quod excessit, dicimus; non habere mandatum, non habere potestatem, non esse judicem, nec executorem (ut latè superiùs probavimus *à n. 56.*) quæ negativa probanda est ex ipsius commissionis,

&

& mandati, ac actorum inspectione, nam negativa coarctata ad certam scripturam, est probabilis per inspectionem oculorum; nam id, quod non reperitur in
170 ea, & in actis, nec in processu præsumitur, ac fingitur, non factum, nec adesse; bonus text. *in c. cum ad sedem, de restitutione spolia c.* 1. *de litis contestatione, l.*
172 *fi. C. de rebus creditis.* Ubi quod legata non fuerunt mandata, & relicta, probatur ex facie, & inspectione testamenti, ubi Doctores Decius *cons.* 426. *proponitur, col. fi. lib.* 3. & melius *cons.* 483. *pro resolutione, colum.* 2. *in prin lib.* 4. Alex. *cons.* 120. *scripsit col.* 9. *vers. præterea, lib.* 4. Felin. *in c. illud in fi. de præsumpt. & in c. sicuti, col.* 15. *vers. & ita putavi de re jud.* Cassiad. *dec.* 8. *n.* 2. *super regulis.* Optimè Vantius *in tract. de nullit. senten. tit. à quo, & quibus modis,* &c. *à n.* 12. *cum seqq.* & iterum *de inhabili, seu defectu mandati,*
172 &c. *n.* 62. *& suprà*, ubi post alios, quòd hæc negativa, aliquem non esse talem, prout asseritur, probatur per inspectionem actorum, & eo ipso quòd ibi non apparet eum esse talem; & in terminis, quod in judiciis, privilegiis, & similibus non reperitur expressè conces-
173 sum, prohibitum censeatur, tenet Petrus de Anchara. *in cons.* 207. *in q. col.* 2. Ang. *cons.* 139. *visis col.* 2.
174 Angel. *cons.* 135. Vantius *de nullit. ex defectu juris deleg. n.* 91. nec commissio præsumitur; nisi quatenus de ea constet, gl. penult. *in clem. fi. de ord.* Lapus *alleg.* 55. *in* 2. *col. circa fin.*
175 Et hinc etiam est ad nostrum propositum, quòd hoc, scilicet, quem non habere mandatum, vel non fuisse datam potestatem judicandi, vel non fuisse ordinem juris servatum, & non fuisse quemque citatum; probari omnia per inspectionem actorum & processus ejusdem causæ, & ad eam pertinentium, ita docuit Bar. *in l.* 2. *C. de errore advocatorum, & l. ii qui ad civilia, C. de appell. & in l.* 1. *ff. si tutor vel curator appellaverit*, Balb. *in l. si contra, C. de appell.* Isi. *in l.* 4. §. *condemnatum, col.* 2. *ff. de re jud.* Abb. post Joan. Andream, *circa fi. in d. c. ad sedem, & in c. quoniam contra super ult. gl.* ubi Felin. *col.* 15. *vers. limita uno modo*; & Joan. Andr. post specul. *in tit. de sent.* §. *ut autem in verbo, & quosdam.* Vantius *de nulli. sententiarum, tit. à quo quibus modis*, &c. *n.* 18. quia quod non ap-
176 paret in eis, dicitur non adesse. Afflict. *dec.* 43. *n.* 5. & præmissa tenet Alexand. *cons.* 56. *viso tit. colum.* 5. *n.* 17. *lib.* 4. *& cons.* 55. *quoniam, col.* 2. *& cons.* 205. *ponderatis col.* 2. *lib.* 5. Abb. *cons.* 92. *Christi nomine vol.* 1. cum aliis, de quibus per Decium *cons.* 438. *pro resolutione n.* 6. & Bart. *in cons.* 98. *apparet, in fi.* & Mar. de Fano. *in tract. de probanda negativa, tom.* 3. Corneus *cons. penult. lib.* 1.
177 Nec ideo pro mandato præsumitur, nisi quatenus ex ejus inspectione apparet Bald. *in c. ex parte, n.* 13. *de rescript.* optimè Alexand. *cons.* 6. *n.* 4. *lib.* 4. cum aliis adductis per Cephal. *cons.* 338. *num.* 14. *cum seq.* quam ob rem mandatum regulariter debet exhi-
178 beri Innoc. *in c. cum in jure, de offic. deleg.* Guido Papæ *cons.* 84. *n.* 1. Francisc. Manti. *in tract. de contract. lib.* 7. *tit.* 4. *à n.* 2. *to.* 1. ultra modò citandos; ergo sequitur evidenter, quod excessus commissionis, & mandati, debeat probari per inspectionem ipsius mandati, & commissionis, an habeat exequutor po-
179 testatem ad id, quod excessus dicitur; quia cùm hic excessus, hæc vetita temeraria audacia, hic dolus, & iniquitas executoris excedentis opponatur directò ejus mandatæ commissioni, juxta hanc excessus appositus clariùs apparebit, quia oppositum juxta se positum clariùs eluceffit; & quemadmodum macula facie; claro speculo; cui opponitur, monstratur, ita
180 actus, qui excessus prætenditur, maritus, adæquatus, & comparatus commissioni, meliùs cognoscetur, & commodiùs detegetur, quod comprobat illud sancti
181 Greg. Papæ *lib.* 2. *moralium c.* 1. in hæc; Scriptura Sacramentis, oculis quasi quoddam speculum opponitur ut interna nostra facies in ipsa videatur, ibi enim fœda, ibi pulchra nostra cognoscimus, ibi sentimus quantum proficimus, ibi à profectu quam longè distamus. Hæc ille.

Et ad hoc quanta sit potestas executoris manda- 182
ta, commissio legitimè ac in forma probanti exhibenda est, & de ea executor docere, probat text. *in c. cum in jure*, ubi gl. & scribentes omnes *de offic. de- leg. l. unic. C. de manda. prin.* cum aliis; de quibus
per Alex. *cons.* 17. *videatur lib.* 7. *& cons.* 2011. *in fi.* 183 *lib.* 2. & optimè in proposito Vantius *de nullit. ex defectu juris, & unde,* &c. *fol.* 232. *n.* 28. nam quia cùm potestas executoris pendeat à deputatione, sicut potestas procuratoris pendet à mandato, ideo inspicienda esse verba deputationis, dicit Petrus de Anchara. *cons.* 84. Domi. Azolina *in princ. quæstionum*, referens sequitur Card. Tusc. *pract. concl. tom.* 3. *litera E, concl.* 500. *num.* 1. facit optimus text. *in l. ut responsum, C. de transact.* text. *in c. porro de privil.* quod
tenor, & forma commissionis debet in specie obser- 184 vari, ut cognoscatur potestas executoris, per Bart. *in l.* 1. *C. locati* tenet Avend. *de execut. p.* 1. *c.* 1. *n.* 3. *in fi.* vide quæ lata sursum *à n.* 36.

Quod quidem ita quotidie practicamus in supre- 185 mis tribunalibus, ad quæ recurritur per viam excessus trahentibus ad se processus, & commissiones originales ex quibus deregitur ac declaratur excessus, & nihil mirum: quoniam, quæ de facto fiunt, & facto: ac de facili posito ordine judiciario reponere & rescindere jus est, gl. *in l. fi minor; in prin. ff. de evictio.* cum aliis adductis infrà *hoc c. ad fi.* quod quidem minusque du- 186 bium continet; quando ab executore Ecclesiastico sive Apostolico; sive ordinarii excedente appellatio hæc proponitur, ac pro delatione ejus recurritur ad supremum prætorium Regium pro tollenda violentia, 187 quia excessus ad justificandam appellationem, ex eisdem actis coram executore gestis, ac ejus commissione detegendus est, quod dubitat nemo, & hoc jure utimur, & probavi *t. p. c.* 2. *à n.* 95. *cum multis seqq.*

Alii autem excessus separati ab executione, & ne- 188 gotii principali, queunt per testes probari, ut homicidium, bataria, vel aliud crimen, vel etiam illi, qui ex actis non possunt apparere, licèt negotium contingant, per illos probantur, sed hoc pervenit per viam querelæ adito superiore, & oblata informatione, sed interim nec suspendit executionem, nec po- 189 test; tum quia nihil de excessu constat, nec etiam præsumptivè, cùm debeat evidenter constare, tum quia querela non operatur suspensionem (ut superiùs diximus) quòd autem hi excessus per testes probentur, est Bobadilla videndus, *in polit. lib.* 2. *c.* 21. *à n.* 109. *& seqq.* ubi passim, licèt obiter de hoc meminit, dummodo incontinenti probetur, juxta ea quæ nos latè adduximus, *lib.* 5. *c.* 9. *à prin.* effectum suspendendi.

Quoties autem ab excessu licebit appellare, nunc 190 tractemus; in quo omnium est scribentium concors, ac receptissima conclusio, ut ab excessu non nisi semel appellandum sit, nec secundæ appellationi deferendum, Areti. *in l. ab execut. ff. de app.* Felin. *in c. quoad consultationem, n.* 20. *vers. nihilominus primam opin. de sent. & re jud.* Decius, *in c. novit.* 43. *n.* 15. *de appel.* August. Berol. *cons.* 51. *in causa n.* 7. *lib.* 3. Lancel. Rob. *in tract. de attent. p.* 212. *lim.* 53. *n.* 26. Nicell. *in tract. de concord. gl. concord.* 6. *fall.* 32. *n.* 74. *in fi. fol.* 164. Vestrius *in praxi Romæ curiæ lib.* 7. *c.* 3. *sub. n.* 12. *vers. imò ibi admoneo tamen fol.* 102. alios allegans Marquel. *de commis.* 1. *p. c.* 24. *sub. n.* 5. Rebuff. *in tract. de sent. execut. art.* 17. *gl.* 12. *n.* 20. *to.* 1. *fol.* 377. Vincen. Caroc. *in tract. de except. exceptione* 44. *n.* 89. & pro quo etiam bene facit Bulla Pii IV. reformationis signaturæ edita anno 1562. Kal. Januarii in illis verbis: quodque ab excessiva taxatione expensarum semel tantum appellatio committatur, & duæ sententiæ habeant vim trium, &c. Ii cujus meminit Sigismun. Scac. *in tr. de app. q.* 17. *lim.* 10. *sub n.* 69. eam reddit rationem Marquel. *loco citato*, quia appellans ab

191 exceſſu præſumptionem habet juris contra ſe, quòd illi penitus reſiſtit, cùm illo opponatur, & ſic reſtringit poteſtatem appellandi, ne fructum conſequatur ex eo quod nixus fuit impugnare.

192 Sed melior ac probabilior mihi ratio videtur illa, quoniam confirmatio ſuperioris declarantis non adeſſe exceſſum, non eſt præjudicium perpetuum, ſed reparabile per judicium aliud, ſcilicet per viam

193 gravaminis ſimplicis, inter cætera gravamina ſimplicia, & injuſtitias factas ab executore in exequendo poſt perfectam executionem deducendas, & à quibus appellatur, ad defectum revocandi executionem proſequendas, quia licèt declaratur non fuiſſe exceſ-

194 ſum, non tamen negatur, eſſe gravamen, & injuſtitiam, cùm non valeat ſiquidem argumentum, non eſt exceſſus ergo non eſt gravamen ſimplex, & injuſtitia (ut ſuprà latè *à n.* 76. dixit) quia exceſſus eſt gravamen qualificatum & ſuper qualitate cognitio, & appellatio & declaratio, facta fuit, de qua tantùm interim pendente executione, diſceptari, & appellari poteſt, non de ſimplicibus aliis gravaminibus, à quibus appellans nondum perfecta executione, nec auditur, nec de ejus appellatione cognoſcitur, ſed reſervatur in tempus perfectæ, & finitæ executionis,

195 quæ tunc non antea examinantur, ad revocandam executionem factam, vel confirmandam, ſed de exceſſu tantùm, text. eſt expreſſus *in l. ab execut.* ubi DD. *ff. de appell.* ibi, ita tamen, ut in cauſa appellationis reddendæ hoc ſolùm quæratur, an jure interpretatum ſit, *&c.* concordat *l.* 15. *tit.* 23. *p.* 3. & utrobique Doctores, de quo latiùs infrà, *à c. ſeq. propè fin. à n.* 38. *& c.* 14. *à n.* 207. *cum ſeqq.* quibus locis plura adduximus ad propoſitum.

196 Et ſic ſuccumbenti non præcluditur via, quominus poſſit alio remedio ſimplicis gravaminis, & injuſtitiæ jus ſuum deducere, nec ei obſtabit ei judicatæ exceptio, quia non eſt eadem cauſa, ſed omnino diverſa, & aliud tunc petitur, aliud nunc, *l. mater*, §. *ſi quis autem l. & an eadem*, §. *& l. fin. cum aliis*, *ff. de exceptione rei jud.* bonus text. ad propoſitum, *in l. ſi mater*, §. *ſi quis iter*, juncta gl. magna *ff. eod.* ac propterea ab exceſſu unica tantùm permittitur appellatio, quare ſi ſecundæ emiſſæ ab exceſſu judex non detulerit, vim nullam facere declarabitur in ſenatu, quia illi non parat rei judicatæ præjudicium.

197 Quod ex eo etiam benè probatur: quoniam quando formatur inquiſitio, cum aliqua qualitate, quæ non probatur, puta, ſit inquiſitio de vulnere cum cicatrice probatur vulnus, ſed non cicatrix, cùm tunc non poſſit ſequi condemnatio pro vulnere tantùm; ſed abſolutio ab obſervatione judicii, & poteſt iterum de ſimplici delicto inquiri denuo; ita probat text. *in l. in delictis*, §. *ſi detracta*, *ff. de noxali.* ubi Bart. & DD. pro qua doctrina, & ejus conformationem congeſſit. Proſp. Far. *in pract. crim. to.* 1. *q.* 1. *à n.* 23. *cum multis ſeqq.* plus quinquaginta Doctores antiquos, & modernos dicens ſe non audere recedere ab hac concluſione, quæ non ſolùm communis eſt, ſed magis communis, teſtantibus pluribus ab eo citatis. Et ſic ſi non conſtat de exceſſu, ſeu qualitate gravaminis, gravamen ſimplex reſervatum remanet, ſuo loco & tempore deducendum.

198 Exemplo res fiet manifeſta, commiſſa fuit executio ſententiæ cum fructibus liquidandis ſecundùm ſuum valorem; ego conqueſtus ſum de executore minùs liquidaſſe fructus, quàm erat vetus eorum valor, dixi ipſum exceſſiſſe, & ab hoc gravamine, tanquam ab exceſſu appellavi, judex cognoſcens hoc caſu nullum eſſe exceſſum ita declaravit, cùm intra limites commiſſionis cognoviſſet executor: quis me prohibet, poſtmodum in cauſa executionis hoc gravamen deducere in vim ſimplicis gravaminis, & ſi me gravatum in æſtimatione cenſeo, inter cæteras injuſtitias executionis peracta executione, hanc perſequi, nullus certè, & comprobatur, *numero* 200. *& ſequentibus.*

(Quid autem è contrario, quando priùs ſimpliciter 199
appellans egit de ſimplici gravamine, & injuſtitia, & ſic omiſſa qualitate exceſſus, ſuccumbens; an poterit poſtea iterum ſuper exceſſu agere, & in judicium deducere aliquo ex iis remediis, quæ contra exceſſum ſuperiùs adſcripſimus, videbimus, *in fi. hujus cap.*) in noſtro autem ſuperiori caſu de quo loquimur, exceptio rei judicatæ non poteſt obſtare ſemel in exceſſu ſuccumbenti, ulteriùs de ſimplici gravamine executoris agere volenti, prout ulteriùs comprobatur.

Pro quo etiam facit, quòd abſolutus ex una cauſa, 200
poteſt ex alia conventus condemnari, *l. & l. ſi mater*, §. *eand. ff. de excep. de re jud.* ubi qui egit non impleta conditione poteſt iterum agere poſt impedimentum, nec obſtabit ſibi exceptio rei jud. & qui fuit per judicem repulſus, quia inepram propoſuerat actionem, 201
iterum agens apta actione non removetur exceptione rei jud. quia ceſſat cauſa repulſæ, optimè Petr. Surd. *conſ.* 268. *n.* 29. *tom.* 2. multa cumulat Tiraq. *de retr. lign.* §. *gl.* 7. *n.* 3. & 4. *& in tr. ceſſante cauſa* 1. *p. n.* 21. *& n.* 232. igitur ſi iſte ſuppoſuit ſimplex gra- 202
vamen ineptè, dicens illud exceſſum & ante tempus, ſcilicet durante ſententiæ executione, & propterea fuerit repulſus, non impeditur poſtmodum veniente tempore peractæ nempe executionis, ut ſimplex gravamen iterum deducere, & proponere.

Et quia ad hoc ut obſtet rei judicatæ exceptio, 203
debet concurrere immediata eadem cauſa agendi, nec ſufficit, quòd eadem ſit, ſed mediante aliquo, ut per *l. an eadem*, §. *qui cum partem*, *de excep. rei jud.* ubi gl. *in* 1. *ſolut.* & Raphaël. Cuma *ibi*, tenet Petr. Surd. *dec.* 106. *n. fin.* fuit enim actum de gravamine, quatenus excedebat commiſſionem, & ſic exceſſu mediante, ſicque agens de ſimplici gravamine non immediatè eandem cauſam proponit, & 204
quia exceptio rei judicatæ debet evidenter conſtare, ad hoc ut obſtet, *l. ſi inter me*, *ff. de re jud. l. quod in diem*, §. *ſi rationem*, *ff. de compenſat.* per quæ jura voluit Paul de Caſtro, *in conſ.* 62. *col.* 2. *lib.* 4. Petr. Surd. *dec.* 260. *n.* 3. Mieres *de major.* 4. *p. q.* 13. *n.* 88. *in noviori impreſſione.*

Quod comprobatur, etenim ſententia lata in judi- 205
cio, in quo duæ actiones competunt actori ex eodem facto, ſi contra eum fertur ſententia in una actione, non nocet in alia, Aret. *conſ.* 137. *in fi.* Card. Tuſc. *pract. to.* 7. *litera S. concl.* 126. *n.* 100. etiamſi adſit con- 206
formitas aliqua cum alia actione diverſa, latiſſimè Socin. *conſ.* 18. *n.* 44. *lib.* 1. Dec. *conſ.* 96. plenè Caſtr. *conſ.* 305. *lib.* 1. pleniùs Æguid. Bellamer. *conſ.* 18. *n.* 5. & 7. Tuſc. *ubi proximè*, & iterum exactè idem Tuſc. *litera R. conc.* 268. *n.* 12. & 43. *tom.* 6. quam doctri- 207
nam intellige quando plures actiones competunt ex eodem facto, ex diverſa tamen cauſa, & reſpectibus, quia tunc una electa non tollitur altera: ſecus quando ex eadem cauſa, latè Petr. Surd. *conſ.* 139. *à n.* 6. *tom.* 1. Ant. Gabr. *commun. opin. lib.* 2. *tit de actionib. concl.* 2. *lim.* 3. *n.* 17. prout accidit in exceſſu qui eſt diver- 208
ſus ab executione, & ejus injuſtitia. Unum ſiquidem ſupponit defectum poteſtatis & juriſdictionis, & concludit nullitatem; aliud verò poteſtatem, & juriſdictionem, ſeu commiſſionem ſupponit, & validitatem actus, ſeu executionis; concludit tamen in gravamine, & injuſtitia, de qua interim pendente executione non poteſt agi, nec judex de exceſſu cognoſcens, de injuſtitia poteſt ſe intromittere (*ut n.* 192. *& ſeqq.* ſæpè dictum eſt, præcipuè quæ dicta ſunt *cap. ſeq. ad fin.* ubi multa conjecimus quòd cauſa exceſſus eſt diſtincta 209
& ſeparata à cauſa executionis) ideo judex ad quem eſt appellatum à gravamine exceſſivo, non poteſt ſe intromittere in executione, & cauſa principali, ſed an exceſſus adeſt, vel non, prout latè ibi videre poteris, *à num.* 38. *& ſeqq.* ſed an pendente judicio ſuper exceſſu currat tempus ad appellandum à ſimplici gravamine, dixi ſuprà *à n.* 130. *& ſeqq.*

Sed

210 Sed ſtat difficultas an hæc concluſio, quod ſemel tantùm non ſecundò liceat ab exceſſu appellari, intelligatur reſpectu unius partis dumtaxat, ac etiam reſpectu utriuſque, ita ut ſi una appellavit ſemel ab exceſſu altera pars non queat, nec ſemel etiam appellare à ſententia ſecunda contra ſe lata, revocatoria prioris executoris, in quo jure illud verum eſſe arbitror, ut hæc prohibitio ſecundò appellandi, intelligatur, reſpectu unius partis: ita ut quælibet ſemel appellare poſſit, non ampliùs, & unicuique earum ſemel appellare permiſſum ſit, ſicque duæ poſſunt intervenire appellationes, à qualibet parte unica, quod probatur, quia titulus, *ne liceat in una eademque cauſa tertio provocare*, intelligitur ab una
211 parte, nam quælibet poteſt interponere duas appellationes, ita ut aliquando quatuor dentur in cauſa, declarat Bart. *in l. uni. in fin. C. ne liter. prov.* Card. *in clem. fin. de app.* Abb. *in c. ſua nobis de app.* & nos exactè *ſupra lib.* 3. *c.* 17. de tribus conformibus, ergo pariter in noſtro caſu ut prohibitio ſecundæ appellationis intelligatur reſpectu unius partis, ita ut altera poſſit etiam ſemel appellare ſi ſecunda revocatoria contra ſe lata.

212 Et ex hoc fundamento magis noſtris terminis infert Decius, *in d. c. ſua nobis num.* 7. *de app.* quòd quando ſtatuto prohibetur, ne liceat ſecundo, ſed ſemel dumtaxat appellari, poteſt hoc modo, dari duas appellationes, ſcilicet à qualibet parte unica: idem etiam affirmat *in verſ.* 49. *columna.* Socin. *in conſ.* 39. *num.* 19. *volum.* 4. & idem dicit
213 Guido Papæ *in ſupplicat. in quæſt.* 345. aſſerens, quòd ubi interdicta eſt bina ſupplicatio, intelligitur ſtatutum, quando interponitur ab eadem parte, ac ſecus ſi quando à diverſis, quia utraque poteſt ſemel ſupplicare, quos omnes ſequitur referens Petrus Surdus *conſ.* 163. *num.* 1. 2. & 3. *tom.* 2. ergo evidenter probatur in noſtro caſu eadem determinatio, ut utrique parti ſemel appellare liceat ab exceſſu, & non ampliùs.

214 Et probatur etiam ex eo quod dicit Veſtrius *in praxi Roma. Curiæ. lib.* 7. *c.* 2. *ſub n.* 12. quòd quæ conformes faciunt rem judicatam in exceſſu liquidationis, quod probatur in d. Bulla Pii IV. ſupra adducta; quæ diſponit *ibi*, ab exceſſiva expenſarum taxatione ſemel tantùm appellatio committitur, duæ ſententiæ habeant vim trium, *&c.* Ergo ſi permittuntur duæ conformes, neceſſario ſequi debet, ut permittatur alteri parti alia & unica appellatio, nam poteſt eſſe, quòd appellans ab exceſſivo gravamine, in gradu appellationis, exceſſus reponi mandetur,
215 & ſic quælibet pars habet pro ſe unicam ſententiam dumtaxat, ſi autem duæ faciunt hoc caſu rem judicatam, præcisè altera pars in cujus favorem exceſſerat executor, appellet ab hac ſecunda revocatoria exceſſus, ut tertia ſive confirmet primam, ſive ſecundam, duas conformes faciat, & ſic in duabus ſententiis conformibus poſſunt dari duæ appellationes, & tres ſententiæ quemadmodum in caſu *l. uni. & ibi. C. ne liceat tertio provocare*, & *cle.* 1. *de ſent. & re jud.* quia poſſunt dari quatuor appellationes & quinque ſententiæ, ut latè nos diximus *ſupra lib.* 3. *c. de appell. à tribus conformibus*, *c.* 16.

216 Pro quo facit etiam, quod dicit Speculat. *in titul. de appel.* §. *quoties in fin. n.* 6. *verſ. item licèt regulariter*, *l.* 2. *fol.* 193. quòd cùm à ſententia Epiſcopi ſemel tantùm liceat appellare, & non bis, ſi hujuſmodi ſententia fuit confirmata à judice appellationis, non licebit tunc ulteriùs appellare: ergo requiritur quòd confirmetur prima, & ſic quod appellans habeat contra ſe duas conformes, ut ulteriùs in cauſa non appelletur, ut ſecus ſit, quando non confirmatur prima; quia tunc requiritur, ut ab ea appellet pars altera, ut adeſſe poſſint duæ conformes.

Pro quo bene facit adducta à Petro Surdo doctrina *ubi proximè d. conſ.* 163. *n.* 12. facit etiam eleganter, quod dixit Socin. *in d. conſ.* 39. *n.* 14. *l.* 4. quòd
217 ſtatutum diſponens non poſſe, in aliqua cauſa niſi ſemel appellari, debeat intelligi, ut ab eadem parte non poſſit bis appellari, ſed ſolùm ſemel, ſecus eſt quoad utramque partem, quia poterit bis appellari, cùm utrique ſemel liceat, quod per diverſum modum *d. n.* 14. declaravit, nempe præfatum ſtatutum intelligi debere, quando ſententia lata in cauſa appellationis fuerit confirmatoria primæ, non autem quando fuit diverſa, aut contraria, quod eſt mirabilis doctrina ad noſtrum propoſitum. Soc. ad idem referens ſequitur Scaccia *de app. q.* 17. *lim.* 1. *n.* 43. *ad fin.*

218 Sed inter has duas appellationes differentiam conſtituendam arbitror; ut prior appellatio, ſcilicet ab executore excedente, habeat effectum ſuſpenſivum ex ſupra probatis, *à num.* 92. *& à n.* 222. 144. *&* 154. at verò ſecunda, interpoſita per alteram partem, ſi fortè ſuperior exceſſum adfuiſſe reponendum, declararet licèt ſit permiſſa (ut probavimus) non tamen quoad utrumque effectum, quia ea non obſtante exequenda eſt ſententia repoſitionis tanquam revocatoria attentati, & iſte favor, qui concurrit in permittenda unica appellatione ſuſpenſiva ab exceſſu, idem concurrit in ejus repoſitione. Et
219 ratio quæ permittit appellationem in caſu aliàs prohibito, veriſimile eſt ipſam non permiſiſſe ratione ceſſante, & quia prior appellatio interponitur ab exceſſu, ſecunda, à repoſitione ejus, & ſic cùm ſimus in executivis, non poteſt ſuſpendere à nullo gravamine emiſſa, quod non ſit exceſſus probabiliter, & ſic ſecunda revocatoria exceſſus exequetur non obſtante appellatione, quoniam certi juris eſt, ut quod de facili fuit conceſſum, ita de facile eſt revocandum;
220 *gl. in l. minor. in prin. ff. de evict.* Alex. *conſ.* 5. *l.* 2. Iſ. *in l. pacto quo pœnam*, *C. de pactis* Cuman. *conſ.* 146. *col.* 2. Roman. *conſ.* 120. *& conſ.* 158. *in verbo revocari*, citat infinitos, & dicit communem Bald. *conſ.* 193. *lib.* 3. Rom. *conſil.* 69. *viſo quæſtionis num.* 12. Æguid. Bellame. *deciſ.* 664. latè Anton. Gabriel. *l.* 2. *communium concl. tit. de citatio. concl.* 1. *à num.* 430. latè Peregrin. *de fideicommiſſ. art.* 48. & poſt plurimos Caſtillo, *controverſiar. jur. lib.* 5. *cap.* 24. *à n.* 65. & non eſt
221 novum, ut in noſtro jure effectus appellationis claudicet, ut per unam partem ab aliquo gravamine emiſſa appellatio habeat utrumque effectum, & à ſecunda revocatoria per alteram partem interpoſita, unum tantùm, vel è converſo quoniam ſpecialitas rationis, favoris, & privilegii, & interdum odii, quæ perſæpè variatur, diverſimodè operatur, ut latius eſt videre ex iis, quæ ſuprà adduximus, *lib. num.* 11. 26. 49. & 75. *cum ſeqq. c.* 4. *per totum*, de appellatione à ſecunda revocatoria, & ſic concludere poteris, appellationi interjectæ à revocatoria, & declaratoria exceſſus commiſſionis lata in favorem prioris appellantis ab illo, ſi non deferatur, vim nullam fieri, declarabitur in ſenatu, cauſamque iterum ſibi remittendam, ut ad executionem ejus queat devenire, quoniam etiam iſti adverſus quem fertur, revocatoria, ſemel appellare, pariter permittatur, ut dictum eſt, quoad devolutivum intelligi, non etiam quoad ſuſpenſivum, quod verum arbitror, ex diſparitate rationis.

222 Ex hactenus adductis in diſcurſu hujus c. in illam incidimus difficultatem, in qua nonnullos doctos viros lapſos vidi: an ad revocationem ſeu repoſitionem exceſſus ſit neceſſaria appellatio, in quo regulariter neceſſariam non eſſe, affirmandum eſt,
223 ſiquidem latè diſſolvimus, tria eſſe deſcripta remedia pro exceſſus repoſitione, nullitas, querela, & appellatio, ſicut in cæteris actibus judicialibus, & extrajudicialibus, qui poſſunt revocari per viam juris, ſeu juſtitiæ, aut injuſtitiæ, ſcilicet, per remedia ordinaria actione contractus, ſeu appellationis (ſingula ſingulis applicata) adeò ut interim, dum

diſceptatur

disceptatur super uno remedio, scilicet nullitatis propositæ contra sententiam, non currant tempora ad appellandum, ut latiùs supra diximus *hoc capite à n.* 130. itaque utro velit pars remedio uti, liberè poterit, uberius tamen in hoc casu erit appellationis, ut statim probabimus.

224 Et quòd ad repositionem excessus, appellatio regulariter non sit de necessitate proponenda, indissolubili probatur fundamento de necessitate: etenim, & essentia appellationis est, de minore ad majorem provocare, *cap. anteriorum 2. q. 6. l. 1. §. si quis in*
225 *appell. ff. de app.* adeò ut appellatio interposita à majori judice ad minorem, vitietur ipso jure, adeò ut consuetudine non id introduci potest, ut ex Nicell. Card. Jacob. Fel. Marant. Rebuff. Decio Mandos. Marches. & aliis pluribus resolvit & prosequitur latè
226 Sc. *tr. de app. q. 2. n. 5. cum seqq. & suprà à n. 1.* sed judex ordinarius, qui in causa delegata minor est Principis delegato, *c. sanè 11. de off. deleg. cap. pastor.*
227 *de offic.* at ordinarius potest omni jure reponere, & revocare excessum gestum per eundem delegatum Principis, prout latiùs infrà probabimus *hac 4. q. c.*
228 *4. per totum*, ergo de primo ad ultimum fatendum est, ut ad repositionem excessus non sit necessaria appellatio, sed aliter per viam querelæ & nullitatis possit reponi, ut dictum est.

229 Unum tamen erit animadvertendum, quò licèt non sit necesse appellare ab excessu, quia est nullitas, tamen utiliùs erit in hoc articulo appellationem ab eo interponere ad hunc effectum, ut executor ulteriùs de facto non procedat ad excessus actualem executionem, quam doctrinam mirabilem tradidere Hostiens. quem referens sequitur Abbas Panorm. *in c. quoad consultationem n.* 6. quem vide, quia mirabiliter loquitur, & Anton. de Butr. *ibi n. 25. de re judicata*, sequitur Cæsar. Contard. *in l. unica, limit. 19. ratione excessus, n. 38. 39. & 40. C. si de mom. poss.* & per Abb. idem firmat Vincentius Caroc. *in tract. de exception. exceptione 44. num. 93. propè fin.*

230 Et ratio est evidens, etenim nullitas de per se, & simpliciter proposita, sive principaliter, sive incidenter & per viam exceptionis, non operatur sententiæ suspensionem, nec impedit ejus executionem. Rot. *dec. 30. aliàs 280. licèt per viam de except. in novis*, & post alios Franc. *in c. dilecto 63. n. 32. q. 10.* Card. Alex. *in 66.* & in specie *n. 72. 73. & 74. de appell.* Vant. *tract. de null. rubr. quot & quibus mod. nul.* &c. *sub n. 29. fol. 180.* Vitall. *tr. de clauf. nihil novari appell. pendent. in pr. & n. 1.* Cæsar. Contard. *in l. uni. limit. 7. sub n. 17. & 19. C. si de momen. poss.* Rebuff. *tract. de sent. provis. art. 1. glos. 9. n. 7. to. 1.* hancque communem latè prosequitur, & defendit Lancelotus Robert. *de attent. 2. p. c. 17. n. 17. 18. 19.*
231 *& seqq.* & esse veriorem, & communiorem testatur *ibi num. 32.* Scac. *de app. q. 16. rem. 1. concl. 4. à num. 1. cum seqq.* ubi ampliat, & limitat, qui loquuntur in nullitate & querela principaliter, & per viam actionis in judicium deducta.

232 Et quòd idem sit, quando proponatur per viam exceptionis & incidenter, probant, Card. Alex. *in c. dilect. 63. n. 71. vers. facite ergo regulam negativam, de app.* Corneus *cons. 208. in hac consultatione n. 2. vers. sed his non obstantibus, & n. 3. lib. 3.* Socin. *reg. 121. exceptio nullitatis*, Rip. *in l. 4. §. condemnatum n. 14. fall. 2. ff. de rejud. fol. 36.* & Covar. *in pract. q. c. 25. n. 1. & 2.* latè per ampliaciones, & limitationes prosequitur Sc. *de app. q. 19. rem. 1. concl. 5. à n. 1.* qui *n. 23. & seqq.* limitat in nullitate notoria, & evidenti ex actis & in nullitate sententiæ irretractabilis, & in nullitate ex defectu jurisdictionis.

234 Ejusdem etiam naturæ & effectus est nullitatis & excessus per querelam deductus, ut non suspendat, quia idem quod de nullitate diximus, locum habet in querela; ita probat Scaccia *de app. q. 19. rem. 3. sub n. 3.* ubi etiam reddit rationem, quia paria sunt dicere de nullitate, & adire per viam querelæ, secundùm Fel. *in c. literis 9. sub n. 5. declar. 4. vers. & nota de off. & potest. jud. deleg.* ita etiam querela eundem effectum operatur, 235
quod supplicatio, quemadmodum ista non suspendit effectum executionis, ita nec querela; latiùs post 236
alios prosequitur ipse Sc. *ibi n. 30. cum n. 27.*

At quando excessus, & nullitas deducitur simul 237
cum appellatione, seu per viam appellationis, tunc indubiè impedit executionem sententiæ. Vantius *in tr. de nulli. rub. quot. & quib. mod. nullitas*, &c. *n. 34. vers. prout etiam, n. 380.* Lancel. *de attent. 2. p. c. 17. sub lim. 2. n. 28.* Cæs. Contar. *in l. uni. lim. 7. n. 53. vers. cautiùs, & n. 54. C. si de mom. poss.* Sc. *de app. q. 16. rem. 1. concl. 4. n. 92.* qui probant tunc dici attentata, 238
& ut talia esse omnia revocanda Covar. *in pract. qq. 24. sub n. 8. vers. sed & verum.* Phil. Franc. *in c. dilecto,* 239
sub n. 2. q. 10. de app. qui reddunt rationem, præcipuè Vanti. Sc. Contar. & Lancel. quia nullitas sic proposita assumit vires, & naturam appellationis, ejusque natura vestitur: & quòd per viam appellationis deductus excessus suspendat executionem est text. expressus *in l. ab executione*, ibi, à quo si fuerit appellatum executione suspensa, putamus, *&c. quorum appell. non recip.* & ex nonnullis Doctoribus probavimus suprà hoc eodem *c. 3.*

Maximè, quia à sententia nulla potest appellari, 240
secundùm magis communem receptiorem, & magis practicabilem opinionem, ut tenent Innoc. & Joan. Andr. quos refert & sequitur Philip. Franc. *in c. dilecto 63. q. 7. sub n. 15. de app.* communem dicit Raph. Cum. *in l. si expressi, n. 19. ff. de app.* Alex. *cons. 59. viso tit. sub n. 16. lib. 4.* de communi testatur Brededo. *tract. de app. p. 1. tit. 12. col. 38. liter. D. vers. contrarium*, latè prosequitur eleganterque Sc. *de app. q. 17. limit. 19. per totam fol. 455.* & ex tex. *in d. c. si expressim, & d. l. ab executore, ff. de app. recip.* quia non est sublata facultas appellandi, sed necessitas, & 241
de pluribus mirabilibus effectibus hujus appellationis videndus Scaccia, post multos Doctores *ubi proximè à n. 8.*

Ex quibus quidem evidenter apparet præcisam non 242
esse appellationem ad revocandum excessum, tamen utilius esse, præstantiusque remedium, ut appellatione ab eo ad effectum suspendendi, maximè cùm omnino necessaria sit, ad hoc ut possit oppressus per viam violentiæ recurrere ad Senatum Regium pro delatione, & repositione, cùm aliter non possit deficiente præciso, & legitimo fundamento, ut nos latiùs sæpè diximus, & superiùs hoc capite, & quòd à sententia seu actu nullo liceat appellari, vide quæ nos latiùs *3. p. c. 9. à n. 223.*

Prædicta tamen nostra resolutio, ut appellatio ab 243
excessu non sit necessaria (cùm sit nullitas) fallit in excessu executionis ratione causæ; qui talis est quando excluditur exceptio admittenda, vel admittitur rejicienda (juxta ea, quæ latiùs diximus *hac 4. p. c. 7. à pr.*) ut probat Cæsar. Contard. *in repet. l. uni. lim. 19. ratione excessus sub n. 5. C. si de momen. poss.*) quia, si executioni legitimam exceptionem 244
oppositam executor rejiciat, pars omnino debet ab hoc excessu appellare, aliàs transiret in rem judicatam, quia hujusmodi excessus & rejectio fit contra jus litigatoris, non contra jus constitutionis, & jus publicum; ita eleganter docet, & distinguit Abb. Panormit. *in d. c. quoad consultationem, n. 24. ad fin. & n. 25. de sent. & re jud.* Paul. Castrens. *cons. 288. in pr. lib. 1.* quos referens sequitur Cæs. Contard. *in d. l. uni. d. lim. 19. sub n. 6.* Abb. autem *ubi suprà*, benè loquitur videndus.

Hinc etiam est, quòd pulchrè dicunt Felin. *in c. pasto-* 245
ral. §. quia verò num. 17. vers. executor meritò de offic. deleg. post Abb. *in c. de cætero, col. 4. in fin. 5. vers. posset tamen sic distingui, de re jud.* quòd si fuisset oppositum executioni de nullitate sententiæ patente ex actis, & à rejectione non appellaverit opponens, non poterit postmodum illam iterum opponere, & sibi imputèt,

qui

qui tunc non appellavit, sequitur Afflict. *in consit. Regni præmio post prælud. n.* 52. Gratian. *discept. forens. c.* 146. *num.* 8.

246 Pro qua facit ratio, quem reddunt DD. firmantes ordinis omissionem respicientis utilitatem partis dumtaxat, non reddere nullam executionem, sed permittere parti appellationem, ut post alios latè Gratia. *discept. foren. c.* 353. *n.* 13. & nos alibi diximus suo loco.

Faciunt etiam plurimæ doctrinæ adductæ per Hier.
247 Gonz. *in reg. de aluer. gl.* 56. *à n.* 48. *usque ad* 109. & Gratia. *c.* 301. *à n.* 40. qui n. 44. post Aymon. *cons.* 248. *n.* 2. 3. & 4. dicens, quòd non sufficit opponere, seu contradicere exceptionem oppositam, nisi etiam à receptione per judicem opponens appellet; pulchrè & latiùs Fel. *in c. inter monasterium sub n.* 23. *col.* 14. *vers. tempora tamen usque ad fi. de re jud.* Aret. *in l. naturaliter, §. nihil commune, de aq. poss.* ideo per doctrinam hujus limita-
248 tionis temperanda est omnino regula à nobis suprà posita hoc capite, ut excessus executionis sit nullitas, ut non procedat in hoc genere excessus ratione causæ, hoc est, exceptionis non admissæ, quia tunc excipiens ommimodo tenetur appellare.

CAPUT IV.

Pro executoris excessus repositione, & appellationis cognitione, judex quis competens adeundus, & an ab ordinario Ecclesiastico reponere volente excessum, factum ab executore Apostolico, seu alterius judices superioris; appellationi interjectæ haud deferens, an vim faciat?

SUMMARIUM.

1 *Ab executore non appellatur nisi claustra et limites commissionis excedat, et tunc nisi semel.*
2 *Ab excessu appellatio ad superiorem mandantem proponenda est.*
3 *Cognitio an sit excessum à commissione, spectat judici à quo emanavit commissio.*
4 *Executorialium executor Papæ si nudi facti executionem alicui committat, et is excedat, potest de excessu cognoscere.*
5 *Sententiam à se latam si idem judex exequatur nuntio misso ab eo excedente mandatum, ad judicem mandantem pro repositione recurrendum est.*
6 *Nuntio exequente prout in mandato, erit recurrendum ad mandantis superiorem, et de ratione.*
7 *A judice requisito excedente in executione ad quem sit recurrendum et appellandum, remissivè.*
8 *Appellationi à superiore mandante cognoscere de excessu executoris sui non esse deferendum.*
9 *Ab ordinario reponere volente excessum executoris Romanæ Curiæ appellationi emissæ an sit deferendum?*
10 *Executoris potestas commissionis tenore est circumducta, quæ tantum valet quantum sonat.*
11 *Executori intelligitur prohibitum omne illud quod claustra commissionis excedit.*
12 *Potestas sententiæ executori commissæ certis finibus concluditur.*
13 *Executor superioris in excessum remanet privatus et subjectus correctioni jurisdictionis ordinariæ.*
14 *Executor Superioris quantum commissionis limites egreditur, tantum alienos scilicet Ordinarii intrat.*
15 *Judices ordinarii non debent permittere executoribus Principis extra modum exequi et Vassallos lædere.*
16 *Executoribus excedentibus modum executionis resistere licet cuilibet privato.*
17 *Excedentes claustra et limites virtutis intrant potestatem Dæmonis.*
18 *Executor Principis licèt sit major ordinario, in causa commissa tamen excedens, privatus reputatur et ordinario inferior, cui resistere potest et excessum reponere.*
19 *Executori Papæ etiam mero excedenti potest Ordinarius resistere et quilibet alius.*
20 *Executori procedenti in negotio sibi specialiter non commisso potest judex ordinarius et quilibet alius resistere.*
21 *Subexecutori Auditoris Cameræ dato ad exequendum pensionem in partibus, potest Ordinarius resistere et oppressum defendere.*
22 *Executor inordinatè procedens et excedendo dicitur spoliare, qui ut privato resistere licet.*
23 *Judex inordinatè procedens et extrajudicialiter, facit injuriam, et ut privatus convenitur.*
24 *Quod obtinet in judice incompetente procedente etiam servato juris ordine.*
25 *Et etiamsi competens nulliter non procedat.*
26 *Executorem excedentem mandatum tanquam superiore inobedientem posse punire ordinarium.*
27 *Contra executoris ministros et tabelliones excedentes salarium in commissione vel lege taxatum, posse ordinarium procedere ut excessum restituant.*
28 *Executorem delinquentem extra commissionem indubitatè potest ordinarius incarcerare et punire.*
29 *Suprema Regia tribunalia vix permittunt suos ministros etiam excedentes ab ordinariis corripi.*
30 *In judiciis Ecclesiasticis ordinarius reponi excessum executoris ob maximam difficultatem adeundi superiorem.*
31 *Propter difficultatem recurrendi ad superiorem, libet juris rigorem transgredi.*
32 *Ab ordinario volente reponere excessum executoris etiam Apostolicæ appellationi emissæ non esse deferendum.*
33 *Judex superior de excessu executionis cognoscens sive per viam querelæ, sive appellationis, non potest se intromittere in negotio principali, sed an sit excessus, vel non dumtaxat.*
34 *Superior cogniturus de executore excedente ob non admissas legitimas exceptiones, non potest cognoscere de causa principali, sed dumtaxat an jure sint rejectæ, vel non.*
35 *Judex superior cogniturus de appellatione à nullitate sententiæ, non potest cognoscere de justitia aut injustitia ipsius sententiæ.*
36 *Superior cùm non possit nisi super nullitate sententiæ in rem judicatam transactæ adiri, non potest de injustitia cognoscere, quia nullam acquirit jurisdictionem.*
37 *Super excessu superior aditus non super simplici injustitia, non poterit de ea cognoscere, cùm in libello contenta non sit.*
38 *Excessus est articulus separatus ab executione et executorialibus.*
39 *Commissio super appellatione ab excessu ad illum dumtaxat restringitur, ac etiam omnes ejus clausulæ suspensivæ et inhibitio.*
40 *Excessus contractum guarentigium non tangit, et ideo simplex commissio datur super appellatione ab eo.*
41 *A cujus judicis facto appelletur est attendendum ut sciatur quis judex pro repositione excessus et gravaminis sit adeundus.*
42 *A judice qui sententiam tulit exequente si appellatur erit recurrendum ad ipsius superiorem.*
43 *A nuntio judicis exequentis adimplente tamen mandatum limitatum, non ad mandantem seu ejus superiorem appellatur.*
44 *Nuntius qui exequitur prout in mandato, non est*

qui

qui gravat, sed mandans cui excessus et gravamen attribuitur.

45 *Quod procedit quando appellatur specificè à facto judicis committentis, non simpliciter à facto executoris et nuntii.*

46 *Si appellatur à judice requisito exequente pro gravamine excessus requirentes, non ad istum, sed ejus superiorem erit recurrendum.*

47 *Judex requisitus præstando auxilium facti petiti pro executione, non est qui gravat, et sic ad superiorem requirentis erit appellandum, redditur exemplum.*

48 *Ab executore seu nuntio excedente limites mandatæ executionis, appellatur ad judicem mandantem.*

49 *A judice requisito pro executione sententiæ excedente mandatum, an ad requirentem vel superiorem requisiti sit ab excessu appellandum.*

50 *A judice requisito exequente jure proprio gravante appellatur ad illius superiorem.*

51 *Judex requisitus pro executione sententiæ à judice alterius territorii latæ dicitur delegatus et executor, et ad requirentem appellatur ab ejus excessu.*

52 *A judice Ecclesiastico cujus officium imploratur pro executione lata à seculari, ad quem appellandum.*

1 CUm ab executore non aliter appellari posse nisi clausura, ac limites suæ commissionis excedente, & tunc nisi semel unicuique parti permitti; satis usque ad refectionem, proximo præcedenti capitulo dixerimus, quis pro excessus repositione appellationis 2 virtute sit adeundus, nunc tractemus. Quod & brevibus absolvendus, cùm apud omnes hoc saltim receptissimum sit, quòd ab executore excedentes fines mandatæ commissionis suæ ad superiorem mandantem appellatio interponenda sit, cogniturum excessu (ex actorum inspectione ut ibi dixi) ad effectum reponendi ante omnia probant optimè Abb. *in c. quoad consultationem n.* 28. *vers. sed quæro ad quem appellabitur de sententia & jud.* Rebuff. *in tr. de sentent. execut. art.* 7. *gl.* 13. *nu.* 1. *tom.* 1. *fol.* 377. Fel. *in c. pastoralis* §. *præterea in pr. de off. & potest. jud. deleg.* Alexand. *cons.* 95. *lib.* 2. Berol. *cons.* 52. *n.* 18. *lib.* 3. Lancel. Rober. *d. attent.* 2. 3 *part. c.* 12. *lim.* 53. *n.* 29. dicentes quòd cognitio, an modus in exequendo fuerit excessus, spectat ad judicem, à quo scilicet, emanavit commissio, Scac. *in tr. de app.* 4 *q.* 17. *lim.* 10. *à n.* 67. ubi infert ex hoc, quòd si judex datus à Papa ad exequendam rem judicatam, & is committat nuntiis seu subsecutoribus executionem meri, nudique facti si isti excedant, erit recurrendum ad ipsum judicem delegatum, qui etiam Abb. & Rebuff. 5 idem esse affirmant in nuntiis, & aguacellis missis ab eodemmet judice, qui tulit sententiam, illam exequente; quoniam si ipsi excedant modum mandati, 6 ad ipsum judicem mandantem erit recurrendum, ut secus sit quando nuntii exequuntur prout habent in mandatis, non gravando, non excedendo fines ejus, quia tunc reputatur factum judicis mandantis, ideò non ad ipsum, sed ad superioris mandantis appellandum erit.

7 Quando autem ipse judex ordinarius qui sententiam tulit exequitur eam, vel quando judex alterius territorii cujus officium pro executione imploratur, seu in auxilium defectus jurisdictionis, seu ad litteras requisitorias, ad quem sit recurrendum & appellandum, ab eorum excessibus, & gravaminibus, an ad eorum superiores, vel ad requirentes, videre potes apud eosdem, latè tractantes per distinctiones, & consule insuper Bar. & reliquos *in l. ab executore ff. de app.* & *in l. à divo Pio in prin. ff. de re jud.* ad quos se remittit etiam Parlador. *lib.* 2. *rerum quot. cap. fi.* 2. §. *n.* 6. & nos latiùs inferiùs *à n.* 14.

8 Ex quo infero, quod si appelletur à superiore executoris excedentis cognoscente de excessu ex capite incompetentiæ & defectus jurisdictionis, non esse deferendum, & vim non fieri, erit declarandum, cùm ipse de eo cognoscere rectè possit regulariter ut nos infrà *à num.* 41.

Quid autem sit dicendum, quando ab ordinario 9
reponente excessum executoris Romanæ Curiæ, Nuntii Apostolici, aut alterius Ecclesiastici superioris judicis, appellatio interponatur, an vim facere dicetur, si ei minimè detulerit, tanquam nulliter procedens ex defectu potestatis, & jurisdictionis, in quo vim nullam feciisse, declarandum censeo, cùm ad hoc sibi sit à jure attributa potestas, nec sit sua suspensa jurisdictio, eo quòd sit ordinaria & minor, quæ per excessum jam suspensionem evasit; enim verò 10
executor ad eo limitatam & circumductam habet suam potestatem, ac jurisdictionem commissionis tenore, cùm tantum valeat, quantum sonet: ut omne illud quod ejus clausura, fines, limites, & regulam egreditur, sibi stat prohibitum omnino. Petrus de Ancara. *cons.* 207. *in q. col.* 2. Angel. *cons.* 138. *visis col.* 2. Vantius post alios *in tract. de nullit. sent. ex defect. juris deleg. n.* 9. optimè Bobadilla *in polit. lib.* 2. *c.* 20. *n.* 98. maximè cùm potestas sententiæ, 11
quæ executori exequenda committitur, certis finibus, & limitibus concludatur, text. *in l. ex stipulatione*, ibi, cùm potestatem sententiæ certis finibus concludi, sæpe constitutum sit text. *in l. post sententiam*, ibi post sententiam, quæ finibus certis concluditur, 6. *de sent. & interloc. omn. jud.* ergo sub 12
illis executor debet contineri, & concludi, cùm ejus tenorem cogatur præcisè servare, text. *in l. actorum verba*, ibi tenore sententiæ perseverante, *ff. de re judicat.* & alia jura adducta *c. præcedenti à n.* 44. remanearque sine potestate; non executor, non judex, (ut diximus *præcedente à n.* 56.) sed privatus, sub jurisdictione ordinarii, ejus censuræ, & coërcitioni remissus. Quantum enim executor pro- 13
prios commissionis limites egreditur, tantum alienos ordinarii nempe, incipit intrare, & illius jurisdictioni eodem passu subjectus remanere; iste est text. elegans, & expressus *in l. si contra*, ibi contra nostra 14
præcepta si quisquam vetito, ac temerario ausu exercere audebit, licebit provinciæ moderatori, eumdem correptum ad sublimitatis tuæ judicium sub præscriptione dirigere, & licebit provinciali, si probetur obnoxius executor, contra vetitam exactionem sibi vindicans temeritatem, legitimè repellere, *&c. C. de executor & exactor. l. aut mandatis Principum*, §. *inde competens*, ubi dicitur, ut ordinarii judices non per- 15
mittant executoribus à curia imperiali missis injustè, & ultra modum aliquid exequi nec in aliquo suos subditos lædere, *auth. ut judices sine quoquo suffrag.* §. *volumus*, conducunt plures doctrinæ adductæ *hac* 4. *p. c.* 3. à *d. n.* 56. imo cuilibet privato permit- 16
titur talibus executoribus, ultra modum exequentibus, ac formam mandati excedentibus, de facto resistere, *l. prohibitum*, & *l. defensionis facultas*, *C. de jure fisci lib.* 10. *l. omnes*, *l.* 1. *de decurionibus*, *eodem lib. l. his quidem*, *C. qui militare non possunt*, *l.* 12. & *l. devotum Cod. de metatis*, *l. quoniam judices*, & ibi Bal. *C. de app.* text. *c. in c. jud.* 3. *q.* 1. *c. priusquam* 28. *d.* ergo multo magis judex ordinarius executores quos excedentes reperit in suo 17
districtu, & jurisdictione. Pro quo facit illud divi Gregorii *lib.* 6. *moralium.* Fiunt, inquit enim subitò & improvisò fulgura, quos autem extra domos pœnitentiæ reperiunt vagantes per agros vanitatis vitæ præsentis putrescentes, & subitò extinguuntur, & à dæmonibus eis insidiantibus rapiuntur in hora mortis, &c. quasi dicat, excedentes & egredientes limites, clausuraque virtutis, intrant potestatem dæmonis statim.

Et insuper quòd judex ordinarius possit coërcere, 18
& reponere excessum factum ab executore misso à Princi-

Principe, seu alio quovis superiori, quia licèt executor ipse, quatenus attinet ad suam commissionem & intrà ejus limites, sit ordinario major, ac superior: attamen constito de excessu, cùm ejus respectu nec reputatur justitiæ minister superior, nec executor, sed privata quædam persona ordinario inferior, potest illi ordinarius inhibere, & resistere, & excessum reponere, gl. B. & Doctores *in d. l. qui contra & in d. l. prohibitum*, *c. nobilissimus 97. d.* glos. *in c. si verbo expensis*, *de rescript. lib.* 6. Joan. Andr. *in c. fin. de rescript. in novel.* Archid. *in c. si eo tempore de rescript. in* 6. Abb. & alii, quos referens sequitur Aviles *in c.* 1. *prætor. gl. mandando n.* 32. *& seqq.* Card. Zaba. *in clem. n.* 16. *vers. item non debet de off. ordin. & in clem.* 2. *super verbo notarii n.* 2. *de hæreticis.* Alex. ad Bar. *in d. l. prohibitum* Puteus *de Syndic. verbo resistentia*, c. 1. *num.* 3. *ad fin.* decisio Capell. Tholos. 423. & ibi singularis additio Aufrerii. Boërius *quæst.* 9. *n.* 5. Marant. *de ord. judic. disput.* 1. *per totam.* Avend. *in c.* 2. *prætor. n.* 12. *& in c.* 11. *num.* 9. Duennas *in regul.* 190. *ampliat.* 8. *&* 11. *reg.* 191. *ampliatione* 4. Aufrer. *in clem.* 1. *n.* 107. *&* 109. *de off. ordin.* Socin. *cons.* 83. *pro clariori n.* 19. *vol.* 4. Plaça *de delictis lib.* 1. *c.* 28. *num.* 9. Mexia *super leg. Toleti* 2. *fund.* 11. *p. n.* 30. *& seqq. fol.* 106. Azeved. *in l.* 31. *tit.* 6. *lib.* 3. *recopil.*

19 Et hinc est, quòd executor etiam merus à Pontifice missus, si excedat, potest ei judex, & quilibet alius resistere, tenet in specie Alex. ad Bart. *in d. l. prohibitum*, *C. de jure fisci*, Bobadill. *in polit lib.* 2. *c.* 21.

20 *num.* 109. *sub litera C*, quibus etiam & non parum pertinet, quòd executori procedenti in negotio sibi minimè specialiter commisso, cum respectu illius negotii, non habeat jurisdictionem, potest de facto, judex vel privatus resistere, ita dicit. Abb. *in c. si quando in* 2. *nota.* referens Innocen. *de rescript.* Bart. *in extravag. qui sint rebelles*, super glos. *verbo*, *rebel-*

21 *lando*, *in prin.* Marant. *in disput.* 2. *nu.* 35. & in terminis etiam, quòd quando subexecutor auditoris Cameræ datus in partibus, ad exequendam gratiam pensionis, excedit fines suæ commissionis, possit pars gravata recurrere ad ordinarium, ut eum ab injusta subexecutoris vexatione defendat, protegatque, testantur Gigas *de pensio. q.* 70. Hier. Grat. *cons.* 36. *per totum lib.* 2. quos sequitur Flores de Mena *in pract. qq.* 12. *num.* 45.

22 Et insuper etiam probatur, quoniam executor, qui sub suæ commissionis limitibus, clausroque non continetur, sed ejus limites excedit, in excessu desinit esse judex, executor, ac inordinatè procedit neglecta forma tradita, & efficitur privata quædam persona absque jurisdictione, potestate, & extrajudicialiter procedit, cui liberè impunèque resisti potest, cùm tunc spoliare dicitur, ut privatus quilibet, probant Cynus & Alberi. *in l.* 2. *Cod. si per vim vel alio modo.* Abb. *in c. dilectus filius*, *ultimo notat.* & ibi Felin. *numer.* 1. *vers. fallit* 1. *de rescrip.* Cardin. Zaba. *cons.* 131. *colum. ultim. vers. ad secundum*, *&c.* Brun. *cons.* 22. *num.* 2. Ripa *in l. naturaliter*, §. *nihil commune n.* 50. *de acquir. poss.* Beroi. *in c. conquerente n.* 5. *& 6. de restitut. spoliat.* Joann. Baptist. Ferr. *cons.* 22. *n.* 4. *&* 5. *& cons.* 30. *n.* 1. Francisc. Marc. *q.* 219. *n.* 2. Bernar. Diaz *in tract. fallen. verbo spoliatus.* Bertran. *cons.* 114. *n.* 4. *lib.* 4. *& cons.* 130. *n.* 4. *lib.* 6. Jacob. à S. Georgio *in l. si devi. in fi. de judiciis.* Cepolla *cons.* 19. *n.* 4. Ant. Malt. *in l. naturaliter*, §. *nihil commune*, *ampliatione* 16. *de acquir. poss.* Alciat. *d. præsumpt. regul.* 3. *in fin.* Decius *in l. ut vim*, *num.* 24. *ff. de just. & jur.* Socin. *in tract. fallentia. regul.* 442. *fall.* 2. Menoch. *de recuper. poss. rem.* 8. *à n.* 8.

23 Et quoniam quando judex sic procedit extrajudicialiter, & ut privatus committit spolium, & inferre dicitur injuriam, & ut alius quilibet privatus potest conveniri, *l. qui injuriarum*, §. *qui de jur.* juncta *l. nec Magistratus*, *ff. de injuriis.* Bero. *in d. c. conquerente.* Plaça *d. c.* 28. *n.* 9. Ruin. *cons.* 153. *in fin. lib.* 5. Cravet. *de antiquit. tempor.* 4. *p. prin. pri.* 1. *n.* 1. *&* 2. Afflict. *in constit. Neapol. lib.* 1. *rubr.* 25. *nu.* 36. Menoch. *ubi proximè*, ubi *à n.* 13. post plures probat, 24 hoc idem locum habere in judice incompetente, procedente etiam servato juris ordine, quia is ut privatus procedere dicitur, ex Craveta *consil.* 302. *n.* 4. 25 *vers. posset etiam*, procedit enim isthæc doctrina, etiam quando judex ut competens procedit, sed nulliter, ut post infinitos ab eodem Menoch. citatos probat, *n.* 19. *& seqq.*

Imò tenuerunt plures posse ordinarium punire hunc 26 executorem, excedentem formam mandati, non ut delegatum, sed tanquam inobedientem mandato superioris sui, & immemorem ordinis sibi impositi, Innoc. *in c. prudentiam*, §. *adjecimus*, *col. fi. ad fi. de off. delegati*: ubi Abb. *in c fi. de rescript.* Gregor. Lopez. *in* 47. *glossa otro ninguno tit.* 18. *p.* 3. *& gl. in d.* §. *adjecimus*, Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 21. *n.* 111. qui *num. seq.* probat idem in ministris, tabellionibus executo- 27 rum excedentibus taxam salarii impositi, & sibi assignati in commissione, aut ultrà à lege promissum, & contra eos ordinarium procedere, ut illa restituant, probat text. *in authen. ut judices sint quoquo suffragio*, §. *volumus.* Ripa post alios *in c. si quando de rescrip.* Avend. *in c.* 2. 1. *p.* ubi dicit esse unicas ad hoc *l.* 31. *tit.* 6. *lib.* 3. *& l.* 11. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopil.* Azeved. *in d. l.* 31. *n.* 1. *&* 2.

Quæ quidem minùs dubitationem continent in ex- 28 cessibus, & delictis factis ab executore, omnino separatis à sua commissione, prout homicidium, stuprum, adulterium, injuria facta eidem ordinario, & similibus; quia tunc ordinarius potest talem executorem incarcerare, & adhibita causæ cognitione, illum coërcere, quemadmodum quemlibet alium inferiorem subditum, *de auth. de manda. Principum* § *deinde competens*, *& auth. ut judices sine quoquo suffr.* §. *volumus.* Petrus Cyn. & Bal. *n.* 10. *in auth. qua in provincia*, *C. ubi de crim. agi oport.* Aufrer. *in d. dec.* 423. Boërius *dec.* 9. *n.* 5. Platea *in l. sive ex prætoriano n.* 2. *Cod. de execut. iu.* 12. Bellenci. *de charit. sub q.* 91. *vers.* 5. Joan. de Imol. *in clem.* 1. *de off. ord.* Belluga *in speculo Principum rubr.* 36. §. *conqueruntur à n.* 3. Greg. Lopez *in l.* 15. *tit.* 1. *p.* 7. *gl.* 1. *in medio.* Mexia *super d. l. Toleti* 2. *fund.* 11. *p. n.* 47. Abb. *in c. sane in* 2. *num.* 3. Decius 16. Anchara. 1. Barba. 2. & alii DD. per text. *ibi de off delegat.* Henricus *in c. significavit. n.* 3. *de off. delegati.*

Et quamvis suprema tribunalia Regia vix permit- 29 tant suos ministros delegatos & executores, etiam excedentes cognosci, puniri, ac incarcerari ab ordinariis, ne hac sumpta occasione vilipendantur ministri, & inde executiones impediantur, & justitiæ ministratio minuatur, ut etiam advertit Bobadil. *in polit. lib.* 2. *c.* 21. *à n.* 25. ubi etiam quid facere potest ordinarius, adno- 30 tat hoc casu: tamen in judiciis Ecclesiasticis à juris regula, tot juribus fundamentis, & authoritatibus fulcita, non est recedendum: tum etiam propter difficultatem adeundi superiorem executoris excedentis, qui ut plurimum è longè mittitur, ut sic cùm non de facili potest ad eum recurri, sed cum difficultate interdum magna, ordinarius reponat excessum informatus, maximè, quia propter difficultatem recurrendi ad superiorem, licitum est, etiam legis rigorem transgredi, 31 multaque permittuntur, quæ aliàs non permitterentur. Redin. *de majest. Princip. fol.* 77. *n.* 41. *verbo sed etiam per legitimos trami.* Innocent. *in c. olim*, *de rest. spol.* Card. *in clem.* 1. *n.* 16. *de off. ord. l. si quis filio*, §. *hi autem*, *ff. de in jur. rup.* B. & Doctores *in l.* 1. §. *si plures*, *ff. de exercit.* Abb. Felin. & DD. *in c. ex parte*, *de constit.* Aviles *in cap. prætor.* 1. *gl. derechamente n.* 22. Iff. *in l. fi. n.* 71. *ff. de offic. ejus cui man.* Bal. *in c. qualit. vassal. jura. deb. fidel. in feu.* Ant. de Trigon. *singul.* 13. *n.* 5. *&* 6. quos consule pro casibus specialibus.

Et sic concludo in hoc articulo quòd ab ordinario 32 judice procedente ad cognitionem, & repositionem

excessus illati ab executore, etiam Apostolico, appellationi emissæ per eundem (eo quod careat in hoc articulo potestate, & jurisdictione) non deferente vim nullam tecisse, declarabit senatus, eique causam recipiendam iterum processuro, ex hucusque probatis.

33 Illud tamen singulare meminisse opportebit: quod superior ad quem pro excessus executoris repositione recurritur per viam appellationis, querelæ, aut nullitatis, minimè se potest intromittere in negotium principale, & executionem; sed illum dumtaxat excessum indagare, atque cognoscere, iste est text. mirabilis *in l. ab execut. ff. de appell.* qui dum loquitur de appellatione ab excessu commisso per executorem sententiæ perperam illam interpretando, inquit, ita tamen ut in causa appellationis reddenda, hoc solum quæratur, an jure interpretatum sit, id quod etiam Divus Antonin. rescripsit, &c. & ibi etiam gl. *verbo, an jure.* Bart. *in summario*, & omnes: hoc idem dixit & optimè Specula.
34 *in tit. de appell. §. in quibus, sub num. 7.* citans Alber. Gal. quem refert Bal. *in additione* dicens, hoc tenuisse Alber. Gal. ipse *in tit. de appell. vers. ult.* confirmantes quòd quando appellatur ab executore excedente eo quòd rejecit admittendas, & legitimas exceptiones in via executiva, superior judex de hujusmodi appellatione cogniturus non potest cognoscere de meritis principalis causæ, sed cognoscet de exceptione tantùm; an jure vel injuria fuerit rejecta, & in terminis nostris ut à judice requisito, à cujus excessu appellatur, ut superior non possit cognoscere, nisi articulum excessus, nec possit appellans aliam causam addere; tenet Guido Papæ, *quæst. 574. n. 2.* Vincent. Caroc. *exceptio 65. n. 4.*

35 Quod comprobatur ex eo, quòd de cæteris appellationibus simpliciter interpositis super causa nullitatis sententiæ dumtaxat ut judex superior non poterit in ista appellatione cognoscere de injustitia sententiæ, de cujus nullitate tantùm agitur, sed solùm super ea: ita tenet Philipp. Franc. *in c. directè num. 11. de appell.* referens sequitur Scaccia *de appell. quæst. 17. fin. n. 1. n.*
36 *56.* qui reddunt rationem, quia cùm iste judex possit aditi dumtaxat super nullitate sententiæ, ita nec poterit nisi de ea cognoscere, quia non est super injustitia simplici aditus, nec est hoc petitum & sic judex appellationis super ea non acquirit jurisdictionem, optimè Bal. *in l. si ut proponis 4. C. quemodo & quando judex,* Franc. *in c. dilecto 63. q. 10. sub n. 24. vers. sed adverte*
37 *quia*, Bal. *de appell.* Scaccia *de appel. q. 11. n. 129.* ergo idem dicendum erit in hoc casu, quòd tum super nullitate & excessu non de simplici gravamine, & injustitia sit dumtaxat aditus superior, minimè poterit se intromittere ultra contentum in libello, non consentiente parte.

38 Ex eo etiam fulcitur, quoniam excessus est articulus separatus ab executione, & executorialibus. Bal. *in d. l. ab executore num. 2.* Gallef. *in tract. de oblig. camer. tit. de liquid. c. ex dictis n. 11.* Marquesa. *in tr. de commiss. 1. p. cap. 24. n. 28. in fin. & num. seq.* ubi dicit, quod hu-
39 jusmodi commissio super appellatione ab executionis excessu conceditur in Curia specialiter de excessu; quare cæteræ aliæ clausulæ ex quibus turbari, impediri, suspendi, aut retardari posset in aliquo executio negotii principalis commissa, delendæ sunt prout delentur; nam cùm iste præsensus excessus commissionis non repugnet, nec contradicat sententiæ, & executorialibus, commissio hæc, ac per consequens inhibitio ejus vigore emanandi, & decernenda per secundum executorem, cui dirigitur, venit restringenda, & arctanda ad præfatum excessum dumtaxat citat ad id doctrinam Salicet. *in l. ab executione n. 13.* & Bart. *in l. ab executore n. 14.* quibus adjunge quæ diximus *supra cap. 3. 3. p. in princ. à n. 15. cum seqq.* & sursum: facit quod latè *supra hac 4. p. c. 3. vers. ac insuper executor, à num. 65. cum seqq.*

40 Facit etiam doctrina ipsius Marquef. *tract. de commissio 1. p. cap. 16. à num. 59. fol 173.* ubi dicit, quod quamvis adsit Cameralis obligationis executio, si tamen ab excessu appellari contigerit, datur commissio simplex, quia est excessus contractum non tangens, nec obligationem prædictam, secundum Bal. *in l. 2. in fin. ff. de executione rei jud.* Plotus *in l. fin. colum. fin. vers. nota, C. de bonis vacant.* Bart. *in l. ab executore num. 13. ff. de appellat.* Ifl. *in l. properandum §. sin autem, num. 25. C. de judiciis*, & quòd excessus executoris quid diversum, distinctum sit, & separatum à commissione, & jurisdictione mandata, probat Castell. à Bobad. *in polit lib. 2. cap. 21. sub num. 69.* De quo etiam vidè infrà *cap. 14. à n. 204. cum seqq.*

Ultimò pro necessario complemento hujus materiæ 41
illud utilissimum non erit omittendum, ad quem namque judicem erit appellandum ab excessu executionis, ut ei tanquam legitimæ propositæ fit undique deferendum; & licèt ad princ. hujus c. aliquid obiter tetigimus, tamen in hac difficultate duæ conclusiones cum suis illationibus, seu exemplificantibus proponendæ sunt, quæ fundantur in illa doctrina præ oculis habendæ, & ejus judicis facto & gravamine appellatio prorumpatur: ut ad illius superiorem sit recurrendum pro illius prosecutione, & gravaminis repositione.

Quo supposito primà erit conclusio, quod si ipse- 42
met executor qui tulit sententiam, exequatur, ab ejusque excessu, & gravamine contingat appellari, absque dubio erit appellandum ad ejusdem judicis superiorem, ita post Bar. *in l. à divo Pio, §. sentent. Romæ, ff. de re jud. & in l. ab executore, ff. de appel.* probant Abb. *in c. quoad consultationem n. 28. in princ. ff. de sent. & re jud.* Rebuff. *in tract. de sent. execut. art. 7. gl. 13. n. 3. vers. fallit, tom. 1. folio 378.* Scaccia *tract. de appellat. quæst. 17. limit. 10. num. 67.*

Ex hac verissima conclusione primò infertur, quòd 43
si ipse judex non per se ipsum exequatur, sed per suum nuntium, & nudum ministrum, cui dedit certum & limitatum mandatum, nuntius ipse non excedit, sed ad unguem adimpletur, tunc si condemnatus ex mandato senserit se gravatum, à tali gravamine, & excessu erit appellandum, non ad judicem qui commisit executionem, sed ad ejus superiorem, quia factum per hunc nuntium executorem, tangit judicem committentem, illique attribuitur, non gerenti: quia 44
iste non est qui gravat, sed judex qui commisit; ita docet Bart. *in l. ab execut. colum. 2. ff. de appell.* pulchrè Rebuff. *ubi proximè, sub num. 3. vers. fallit quando*, bene etiam probat Ab. Panor. *in d. c. quoad consultation. sub n. 28. vers. primo casu, aut nuncius exequitur*, Scaccia *ubi proximè sub num. 67.* quam doctri- 45
nam pulchrè temperat Rebuff. *ubi proximè d. num. 3. ad fin.* ut procedat, quando appellatur à commissione, & specificè à facto ipsius judicis committentis, secus autem quando simpliciter appellatur ab executore, & nuntio, ideoque debere appellari à commissione & ab inde sequutis, si rectè sit appellandum, advertit Rebuff. *ibi*, atque etiam testatur, ita censuisse Senatum anno 1540. Novembris quæ doctrina vera est.

Ex eadem conclusione secundò infero, quòd si ju- 46
dex qui tulit sententiam requirit judicem alterius territorii, in quo sita est res (juxta ea quæ *infrà c. 6.*) tunc ipse requirens suo mandato gravet, pura; quia requirit eum, & mandat, ut priùs exequatur sententiam in immobilibus, aut juribus, & actionibus: & tunc si ab hoc gravamine appelletur, debet appellari non ad ipsum remittentem, sed ad ejus superiorem, quia remittens gravat, & ab ejus facto appellatur, tenet Ab *in d. cap. quoad consult. vers. aut alienus judex non exequitur*, tenet etiam post alios Rebuff. *ubi proximè n. 5.* Scaccia *n. 68. vers. aut gravat judex requirens*: quia tunc dicitur imploratum auxilium facti, sicque præstando illud 47
non excedit fines auxilii petiti, quare ad superiorem judicis

judicis requirentis erit appellandum ; qui Doctores illud reddunt exemplum, quòd si judex secularis præstat in executione familiam Episcopo modum excedenti in eadem executione, appellabitur ad Archiepiscopum, vel ad Papam, non autem ad superiorem secularis, &c. quia ipse non gravat, nec à gravamine illato appellatur, tanquam gesto à requisito judice, sed tanquam à gesto per requirentem, cujus imaginem repræsentat ; & licèt Ab. *ubi proximè*, dixerit, appellari etiam posse ad superiorem judicis laici, tamen mihi non placet, nec Scacciæ nuper citato, *n.* 68. *in fin.*

48 Secunda conclusio sit, quòd quando appellatur à gravamine facto ab executore delegato, seù nuntio, cui commissa est executio sententiæ ; puta quia ipse executor excedit fines mandati, tunc ad ipsum judicem delegantem, seu committentem executionem appellandum est, ita Ab. *ubi suprà*, tradit B. *in l. à D. Pio*, §. 2. *in fin. ff. de re jud.* per quem & per *l. arbi* secundum unam lecturam, *ff. qui satisf. cog.* tenet Rebuff. *in tract. de sent. execut. art.* 7. *gloss.* 13. *n.* 2. ubi ita decisum fuisse in facti contingentia, testatur ; sequitur Scaccia *de appellat. q.* 17. *limit.* 10. *sub n.* 97. *vers. secus si nuntius seu executor.* Fel. *in c. pastoral.* §. *præterea in princ. de off. & potest. jud. deleg.* Alex. *consil.* 95. *l.* 7. Beroi. *cons.* 32. *n.* 18. *lib.* 4. Lanc. Robert. *de attent.* 1. *part. c.* 12. *limit.* 53. *à num.* 29. & diximus *ad princ. hujus cap.* ubi alia adduximus in comprobationem hujus conclusionis.

49 Hæc tamen conclusio fallit in judice requisito pro executione alicujus sententiæ, quia si ipse excesserit fines mandati, & executionis, non ad judicem requirentem, sed ad superiorem judicis requisiti gravantis erit appellandum, quia appellatur à gravamine, & facto hujus judicis exequentis jure proprio, non ut delegatus alterius judicis, ita sic loquuntur Rebuff. *d. tract. de sent. execut. art.* 7. *gl.* 13. *sub num.* 14. *fol.* 378. sequitur Scaccia *de appellat. q.* 17. *limit.* 10. *n.* 68. Rebuff. allegat ad id Iss. & alios.

50 Sed horum Doctorum assertio ex ratione regulanda erit, ita ut sit amplectenda in casu, in quo militat duntaxat, nempe quando judex exequitur jure proprio juxta terminos text. *in c. Rom. contrahentes, de for. comp. l.* 6. scilicet quando ad illum judicem sit contractus executio remissa, quia ad illum spectat, quia tunc jure proprio exequitur, quo casu nihil mirum, ut ad ejus superiorem appelletur, at verò quando judex, qui tulit sententiam, committit executionem facti judici alterius territorii, ubi res existit, super qua executio, seu missio facienda est, tunc iste judex sic requisitus dicitur judex delegatus, & executor sententiæ, & mandati judicis requirentis, ita expressè probant Joan. Ferrat. *in pract. in for. execut. sentent. diffin. sub num.* 14. *fol.* 277. Gratian. *disceptat. for. cap.* 146. *num.* 7. Paz *in prax. 5. part. tom.* 1. *cap.* 2. *n.* 10. *fol.* 101. Covar. *in pract. quæst. cap.* 10. *sub n.* 7. *ad med. cap.* 16. *sub n.* 5. & probat text. *in l. à D. Pio*, § *sentent. Romæ*, & §. *si super rebus*, (qui ab illo dependet juxta mirabilem intellectum traditum à Covarruvia 51 *sub d. n.* 5. quem vide) *ff. de re jud.* & sic in hoc casu à ratione cessante, dicendum est, ut ab hujusmodi executoris excessu, cùm procedat ut delegatus ; debeat appellari ad judicem requirentem juxta quæ dicunt Doctores in conclusione secunda citati, & hanc interpretationem clarè sentit Abb. Panorm. *in d. c. quoad consultationem num.* 28. *in fin. & n.* 29. eamque videtur etiam tenere Parlad. *lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin.* 2. *p.* §. 3. *num.* 6. dum pro resolutione hujus doctrinæ, se remittit ad d. Ab. *ibi*, & satis probatur ex his, quæ suprà in 2. illatione primæ conclusionis, maximè cùm pro hac doctrina juris urget principium, dictans, ut à delegato, sive à Principe, sive ab ordinario inferiori, appelletur ad delegantem, latè prosequitur Scac. *de appell. q.* 8. *à num.* 14. *cum pluribus seq.* cujus articuli resolutio difficilis est.

Hæc tamen nostra resolutio uno modo fallit, quando Judex secularis petens auxilium ab Ecclesiastico pro executione suæ sententiæ, & ipse excedendo interponit auxilium juris, puta excommunicando, quia tunc appellandum est ad superiorem judicis excommunicantis, ut tenent Ab. Rebuf. Scac. *locis proximè citatis*, quia tunc ea ratione puto procedere, quia judex 52 sæcularis non potest de gravamine excommunicationis cognoscere, nec illud revocare.

CAPUT V.

Quid inter se distent, quoad procedendi modum, executor speciei certæ, & executor quantitatis, jurisve incorporalis, & executor facti, hoc est, compulsor ad factum præcisum, & an, & quando eis absque citatione procedentibus, seu excedentibus, emissæ appellationi minimè deferentibus, vis fiat?

SUMMARIUM.

1 *Executorialium judiciùm ab ordine judiciario etiam summario multùm distat.*
2 *Via executiva est summaria, tamen magis accelerata quàm simplex summarium judicium.*
3 *In judicio summario agitur an debeatur, in executivo quomodo solvatur.*
4 *Causa est summaria, ergo executiva, non valet argumentum: causa est executiva, ergo summaria, valet.*
5 *Judicium cujus sententia exequitur non obstante appellatione non dicitur executivum.*
6 *Citationem in via executiva non requiri qui teneanti.*
7 *Citationem in executorialium executione requiri quæ teneant.*
8 *Executio quando fit ab eo judice vel ejus executore super eadem re super qua lata est sententia, citationem non requirit.*
9 *Executio ubi est facta rei, judicis aut litigantis condemnati persona requirit citationem præcisè.*
10 *In quolibet judicio ubi rei aut personæ datur mutatio, nova citatio præcisa est, etiamsi omnes necessariæ præcesserint.*
11 *Executio ubi est facienda in persona specialiter non nominata, in executorialibus citatio an necessaria sit.*
12 *Bona debitoris ubi capienda sunt subhastanda pro executione quantitatis contentæ in sententia, requiritur citatio.*
13 *De quo executionis statu citatio hæc sit facienda, ibidem. Declara ut.*
14 *In executorialium executione pro quantitate debet intimari debitori ut solvat.*
15 *Secus si instrumentum contineat tempus determinatum, quia tunc ipse interpellat.*
16 *Executio et ejus acta corruunt si omittatur necessaria citatio.*
17 *Ab executore omittente necessariam citationem appellationi emissæ esse deferendum decernit Senatus Regius.*
18 *Executor merus is est cui nudum factum committitur et executio, discussis omnibus quæ apponi poterunt executio sententiæ.*
19 *Executor merus si citaverit, non tenetur citatum expectare, quia non potest assumere partes judicis, et jurisdictionem commissam usurpare.*
20 *Appellationi emissæ à citato per merum executorem executorialium quem non tenetur expectare, non erit deferendum.*
21 *Executorialium executores non eodem modo sed diversimodè omnes sententias effectui tradunt.*

22 *Executor pro summa pecuniaria procedit captis pignoribus subhastandis, ex quibus satisfit creditori, vel illi datur in solutum.*

23 *In executione instrumenti guarentigiati pro quantitate, eodem modo proceditur quo in executorialibus.*

24 *Ab executore pro quantitate incipiente à captura personæ ante discussionem bonorum tanquam ab excedente licita est appellatio.*

25 *Executor executorialium pro certa specie cogit præcisè condemnatum tradere, etiam vi et manu militari de possessione dejicit.*

26 *Sententia rei tradendæ obligat præcisè ad factum, nec solvendo interesse condemnatus liberatur si habeat facultatem rei tradendæ.*

27 *In venditione alicujus speciei si sit factum instrumentum guarintigiatum venditor præcisè compellitur ad tradendum.*

28 *Debitor licèt possit solvendo interesse liberari, non tamen post sententiam diffinitivam quæ obligat præcisè ad tradendum.*

29 *Res ubi in specie præstanda erit, executor facit præceptum reo ut intra triduum restituta, qua non restituta cogitur manu militari.*

30 *In executione pro specie certa, civiliùs faciet judex, si priùs moneat condemnatum aut obligatum.*

31 *Citationem præcedere executionem etiam ubi non sit necessaria, tutius erit.*

32 *Possidente debitor speciei ex guarentigia clausula absque citatione, vocatur possessio, secus si alius possidet.*

33 *Condemnatus ad rem tradendam cogitur præcisè si non habet facultatem rei tradendæ, puta, quia obiit, abiit, vel aliter periit, quia tunc in æstimatione fit executio, et seqq.*

34 *Quod procedit etiam in depositario, mandatario et venditore.*

35 *Verba adaptantur implicitè saltim, quia quantitas æstimationis semper inest rei petitæ æstimabili.*

36 *Res ad quam quis est condemnatus si longè absit, quomodo sit facienda executio.*

37 *Executio cœpta pro re, an ea perempta sit prosequenda, et in quo.*

38 *Sententia pro Barone lata, ut pro singulis centum ovibus ratione pascuorum Baro unam habeat, etiam contra minus centum pascentem, fiat executio habito respectu ad numerum, et facta computatione grata.*

39 *Si autem quinquaginta quis depascit, fiet executio pro æstimatione dimidiæ partis unius ovis.*

40 L. si longis C. de executione rei judicatæ *verba mirabilia conducuntur.*

41 *Executorialium executor ad actum consistentem in animo condemnati, putà præstare patientiam aut consensum, renuntiare officium aut beneficium, et similia, quomodo se habere debeat.*

42 *Executor ad factum dependens ab animo condemnati, non excedit, non admittendo interesse, sed ad factum præcisè compellens.*

43 *Obligatus ad factum licèt ante sententiam liberetur præstando interesse, non tamen post illam, quia obligat præcisè.*

44 *Executor ad factum dependens animo condemnati, an excedat illum contumacem per carcerem cogere.*

45 *Verba (compelli et cogi) pertinent ad meram executionem et factum præcisum.*

46 *Mentio semper debet præcedere compulsionem.*

47 *Monitus intra quod tempus tenetur adimplere, remissivè.*

48 *Voluntas et animus condemnati ex quo pendet executio ut subjiciatur, corpus detrudendum est.*

49 *Voluntas condemnati à qua executio dependet, causativè est reducenda, cùm directò non possit ob ejus protervitam.*

50 *Promittens scribere potest compelli per carcerem ad scribendum.*

51 *Depositarius cogitur captis pignoribus et per carcerem depositum reddere.*

52 *Ab executore facti et carceratione pro ejus executione non datur appellatio.*

53 *Administrator aut tutor si nolit exhibere rem Domini in qua sit faciendа sententia executiva, incarceratur quousque exhibeat.*

54 *Promittens contrahere matrimonium compellitur per carcerem et censuras.*

55 *Possessor violentus condemnatus ut desistat à possessione, si nolit, cogitur per carcerem.*

56 *Executor pro quantitate potest per carcerem compellere condemnatum, ut indicet bona in quibus facienda sit executio.*

57 *Executio fit per manum militarem et violenter, si aliter perfici non potest.*

58 *A compulsione per carcerem nullus etiam privilegiatus qui tenetur ad factum personale ex sententia, potest se excusare.*

Quia tunc non capitur pro debito, sed pro contumacia, et quasi delicto, prout tribunalium praxis observat, ibid.

59 *Executor non excedit compellendo per carcerem condemnatum ad factum dependens ab ejus animo et voluntate, nec vim faciet.*

60 *Compulsio potest fieri per censuras.*

61 *Excommunicatio est actus executivus, et seqq.*

62 *Excommunicatio ab homine non fertur nisi pro contumacia.*

63 *Concilium Tridentinum* sessione 25. de reformatione c. 3. *explanatur loquens de executione per censuras, quando sit faciendа tam in criminalibus causis quàm in judiciis.*

64 *Executio facti dependentis à voluntate condemnati, fit per carcerem, postea crescente contumacia per censuras juxta Concilium.*

65 *Condemnatus ad recipiendam aliquam in uxorem, cogendus est per censuras.*

66 *Condemnatus recipere aliquam in uxorem quibus ex causis cogendus non sit, sed in executione executorialium supersedendum, remissivè.*

67 *Appellationi à declaratoria sententia pro rei judicatæ executione executor non deferens an vim faciat.*

68 *Declaratoria incursus censurarum pro executione executorialium dicitur pars rei judicatæ.*

69 *Appellare omittens ab appellabili, non poterit postea appellare à citatione ad videndum se declarari.*

70 *Declaratoria censurarum super via executiva non admittit appellationem.*

71 *Declaratoria incursus censurarum pro executione rei judicatæ non admittit appellationem.*

72 *Declaratoria incursus censurarum pro executione obligationis in forma Cameræ est inappellabilis, quia executionis naturа vestitur.*

73 *Declaratoria incursus censurarum pro executione litterarum Apostolicarum, non admittit appellationem suspensivam.*

74 *Commissio super appellatione à declaratoria lata pro executione litterarum Apostolicarum, non datur nisi cum clausula (parito brevi.)*

75 *A carceratione licet possit appellari, tamen à carceratione pro executione rei judicatæ aut instrumentl guarentigiati non potest.*

76 *Appellatio suspendit à declaratoria super executione rei judicatæ si executor modum in ea ferendæ excedat.*

77 *Executor merus potest deputari etiam non constitutus in dignitate.*

78 *Executores dicti compulsores sunt meri, et non debent esse in dignitate constituti, sed simplices clerici sufficiunt.*

79 *Executor executorialium super jure incorporali quomodo procedat ad executionem.*

80 *Sententia sola in juribus incorporalibus an transferat possessionem civilem et naturalem.*

81 *Victor*

81 *Victor in jure incorporali si uti non possit reluctante condemnato, compellitur ad patientiam præstandam.*

82 *Condemnatus in confessaria, compellitur præstare patientiam servituti.*

83 *Condemnatus in juribus incorporalibus compellitur pro patientia, sicut in corporalibus pro actuali traditione.*

84 *Sententia sola non transfert dominium in juribus corporalibus.*

85 *Pro executione juris corporalis requiritur actus apprehensivus.*

86 *Actus apprehensivus si non potest consequi ob resistentiam condemnati, compellitur per carcerem ad præstandum patientiam.*

87 *Condemnatus ad cedendum vel renuntiandum officium, aut beneficium, si monitus nolit renuntiare, juris interpretatione habetur pro renuntiante.*

88 *Abdicare qui tenetur aliquod jus, si monitus abdicare nolit, habetur pro abdicante, et proceditur ac si abdicasset.*

89 *Hæreditatem qui tenetur restituere, et monitus recusat, habetur pro restituente legis interpretatione.*

90 *Procurante acquirente actionem ex re domini, et ejus nomine, si monitus recuset cedere, habetur pro cedente.*

91 *Executio si fiat in officiis publicis vendibilibus, debitor compellendus est renuntiare, et titulum officii exhibere.*

92 *Executio ubi sit facienda in officio vendibili, et sit adeundus Rex, quomodo debitor est compellendus.*

93 *Et hoc compulsionis genere ad præstandum consensum, utitur ut meliori Consilium Neapolitanum.*

94 *Dominus feudi nolens sub feuditione præstare consensum, juxta pactum, cogitur intra terminum præstare; et si non præstet, habetur pro præstito.*

95 *Actor si dolo et potentia adversarii non possit mitti in possessionem rei post annum, habetur pro vero possessore, ac si missus fuerit.*

96 *In possessionem si quem mittere actualiter non queat judex ob aliquod impedimentum, habetur pro possessore ministerio legis.*

97 *Condemnatus ad tradendum instrumentum debiti, si id non reperiatur, compellitur ad conficiendum instrumentum liberationis.*

98 *Condemnatus ad id quod est impossibile facere, sed honestum, compellitur eo modo quo potest.*

99 *Condemnatus aliquem facere indemnem ab obligatione si hac sit extincta, eo modo quo potest debet indemnem servare.*

100 *Idem modus et forma servatur in executione instrumenti Cameralis continentis quantitatem, speciem certam, factum, aut jus incorporale, quæ servatur in executorialibus æquiparantur.*

1 EXecutorum executorialium processus judiciumque quantum ab ordine judiciario sit alienum, cùm id cognitio, & condemnatio præcedat, nemo est, qui ignoret, adeò ut licet sit summarium, & in eo summariè procedatur, Bart. *in l. Titius col. penult. C. de agricol. & censitis.* Lantran. *in c. sæpe colum. 2. in 13. conclusione de verborum significatione*, Bald. *in l. prima §. is videtur, in col. fin. ff. si quis jus dicen. non obtemper.* Bart. *in l. creditores col. 6. in versiculo adverte tamen, C. de pignoribus.* Ioan. Imol. *consilio* 134. *in casu præmisso à num. 2.* Roma. *consil.* 323. & ideo dicit
2 Marant. *de ord. judic. 4. part. 9. decis. num.* 60. quòd causa ex instrumento guaren. est summaria ex quo est executiva, in qua nullus observatur ordo juris, sed devenitur ad capturam personæ, & vi le *num.* 50. ubi quòd causa executiva est summaria, tamen magis accelerarum judicium est executivum, quàm simplex summarium, quia in hoc agitur an debeatur, in illo autem quomodo solvatur, & sic licet 3
valeat argumentum, omnis causa executiva est summaria, & summariè tractatur: non tamen valet è converso, omnis causa summaria est executiva. Ita eleganter argumentatur Paul. Castrens. *consilio* 62. *num. 2. versiculo, item non obstat statutum lib. 1.* idem Castrens. *consil.* 319. *considerandum est colum. 2. versiculo, hoc ideo lib. 1.* referens sequitur Cardinal Tuschus *practic. conclusion. tom. 3. litera E, conclus.* 472. *num.* 36. & 4
conclus. 383. *num.* 9. & iterum *n.* 10. quæ doctrina est menti commendanda, quoniam multos viros doctissimos deceptos vidi, & confundentes hos terminos, vocantes causam, & judicium executivum illud, sive summarium, sive ordinarium sit, cujus sententia lata non admittit appellationem suspensivam; quoniam licet sententia lata in aliquo judicio summario ex aliqua ju- 5
ris speciali ratione, seu privilegio exequatur, non obstante appellatione, non ideo sequitur, quòd judicium in quo lata fuit, est executivum, quia est diversum ex dictis.

Et ideò in judicio executivo omittitur juris ordo, 6
ut non parva sic inter utriusque juris Doctores controversia, an in executione sententiæ citatio necessaria sit, vel non. In quo partem negativam, citationem non requiri amplectuntur Innocent. *in cap. ex ratione de appell.* Rota *decis.* 355. *in novis, & decis.* 183. *in novis.* Bald. *in cap. 1. de feud. sine culpa non amit.* & idem *in l. terminato, C. de fruct. & litium expen.* Domini. *in c. licet de præben. in 6. & in c. ordinarii*, post Innocen. & Hostien. *de off. ord. l. 6.* Angel. Aret. *in § curare, instit. de act.* Ant. de Butr. & Imol. *d. c. ex ratione*, & est bona glos. *in c. cum causa gloss. 1. de re jud.* ubi Abb. Joan. Andreas *in c. eum qui de dolo & contumac. in 6.* Abb. *in c. directe de appell.* Philipp. Franc. *in cap. personas eod tit.* Calcaneus *in cons.* So. Guido Papæ *q.* 329. Marant. *de ord. jud. 6. p. actu 3. prin. n.* 17. Veltrius *in praxi Rom. Cur. lib. E, cap. ult. num. 3. vers. quamobrem. fol.* 264. & Asin. *in prax. jud §. 7. cap. 5. limit. 9. n. 1.* dicentes quod in executione executorialium non fit necessaria citatio.

Contrariam tamen sententiam, citationem hoc ca- 7
su requiri, qui teneant, plures non deficiunt, Petrus & Cyn. *in l. ab executore C. quorum appel. non recip. & in l. 1. C. de juris & facti ignorantia*, & Jacob. Butr. ut refert Angel. *in l. 1. C. de judiciis non repet.* Rofred. *in l. meminerint, C. undevi.* Angel. *in l. 1. §. si ex conventione, ff. de re jud.* Bart. *in l. si filiola 2. in fin. ff. soluto matr. & in l. 2. in fin. C. de tempor. appell.* Anton. de Butr. *in clem. ficut 2. q. de appell.* Imol. *in l. à D. Pio, §. in venditione ff. de re judic.* ubi Alexand. Philip. Franc. *in c. ex ratione de appellat.* Brun. *consil.* 87. Nicell. *de concord. gloss. 52. fall.* 70. Rebuf. *in tr. de sententiarum executione, art. 7. gl. 9. n. 6. & seqq. tom. 1. fol.* 369. *& tr. de senten. provision. art. 2. glos. ult. vers. quomodo, eodem tom. fol.* 269.

Sed in hac contrarietate communis omnium ferè 8
Doctorum distinguentium prævaluit opinio, ac magis communiter recepta, obtinuit apud omnes: ut scilicet quando fit executio executorialium super eademmet re, super qua fuit pronunciatum, sententiaque lata, & ex ea executoriales, & per eundem judicem sive ejus executorem facta executio, ut tunc nec requiratur, nec necessaria sit alia citatio, sed directa executio facienda est, ejecto condemnato de possessione, etiam violenter, & in ea mittendus victor. At verò 9
quando in executione, adest mutatio personæ aut rei, ut puta quando eam facit non idem judex, qui sententiam tulit per se, nec suos ministros, sed alius, successor puta, vel quilibet alius, vel quando non sit executio contra eandem personam condemnatam, sed contra aliam, ut puta hæredem, successorem, vel tertium, vel quando condemnatur ad quantitatem, pro qua capiuntur pignora, & vendenda subhastantur ad faciendam solutionem, quia tunc ubi hæc mutatio reperitur,

citatio tunc præcisè necessaria est quam quidem distinctionem tradit Bart. *in l. à D. Pio* §. *venditione, ff. de re jud. & in extravaganti ad reprimendum, in verb. executionem in fin. & in l. meminerint, C. unde vi.* Bald. *in l. tale pactum*, §. *qui provocavit, ff. de pactis.* Angel. *in l. habere licere, ff. de evictionibus, & in l. 3. C. de judiciis, & in l. qui restituere, ff. de rei vend.* Bald. *in l. ab execut. C. quorum appellat. non recip.* idem Bald. *in l. ordo, C. de executione rei judic. & in l. 1. in fin. C. de juris & fac. ignor. & in l. si prætor, ff. de judiciis, lis in prin. C. de episcop. & cler.* Salicet. *d. l. ab executione*, Imol. *in l. ab executore, ff. de appell. & in l. si filio, la 2. ff. solut. matrimon.* Anton. de Butr. & Abb. *in cap. exertione de appellat.* Alexand. qui dicit istam magis communem *in l. D. Pio*, §. *in venditione num. 32. ff. de re jud.* Fulgosius *consil. 183.* Joan. de Anania *consil. 34.* Abb. *consil. 3. dub. 8. volum. 2.* Socin. *consil. 158.* Paul Castrens. *consil. 472. vol. 1.* Alexand. *consil. 30. vol. 5. & in consil. 72. in fin. vol. 7.* Decius *in d. c. ex ratione.* Rot. *decis. 73. in antiq.* Bald. *in lib. 1. vers. quæro Lita ex sententia, C. de executione rei jud.* Calcaneus *in consil. 16.* Bover. *in verb. executio. sign. 4.* Cassiador. *in dec. 7. de causa poss. & propr.* dicit istam partem communem. Idem affirmat Nicell. *de concor gloss. concor. 52. fol. 64.* Domini. *in cap. in fin. de dolo & contu. in 6.* Felin. *in cap. quia V. de jud.* Ruin. *cons. 102. vol. 3.* & per Afflict. Maria. Socin. *in tract. de citat.* & alios, magis communem tenet Anton. Gabriel. *commun. conclus. l. 2. tit. de citationibus, concl. 1. à n. 121. cum seqq* latè prosequitur membra hujus distinctionis Marant. *de ord. jud. 6. part. prin. 3. & ult. actu de executione sententiæ à n. 16. cum seqq.* latè etiam Menoch. *de recuper. possessione rem. 8. n. 77. cum seqq.* ubi ponit etiam practicam hujusmodi faciendi citationem Duennas *in reg. 94.* Joseph. Ludov. *dec. 6.* & eruditè hoc etiam examinat Padilla de Meneses, *in l. 1. C. de jur. & facti ignor. à num. 14. cum. seqq.*

10 Pro qua distinctione facit una mirabilis conclusio, quo ubicumque in quolibet judicio mutatur persona sive judicis, sive partis, etiam si præcesserint necessariæ citationes, tamen nova alia præcisè facienda est gl. *in l. consentaneum in verbo, à quo, C. quomodo & quando judex*, per Bart. Bal. Felin. & alios plures tenet Anton. Gabriel. *communium conclus. lib. 2. titul. de citat. num. 114. fol. 91.* Hieron. Gonzal. *in regul. de mensib. & alter. glos. §. in annot. n. 134. & seqq.* Peregr. *in tract. de fide, art. 45.* Marta, *in tract. de jurisd. 4. p. cent. 1. casu 33. num. 11.* Valasc. *consult. 38. per totam tom. 1.* Puteus, *decisione 348. n. 1. & 2. lib. 1.* & nos latè supra *lib. 3. cap. 9. à n. 207. cum seqq.*

11 Et in specie, quòd quàndo erit secunda executio in persona, in executorialibus non nominata, citatio requiratur, ultra relatos Doctores probat Vestrius *in prax Rom. Cur. lib. 8. c. fin. sub n. 4. vers. quæ tamen.* Asin. *in pract. jud. §. 7. c. 5. lim 9. n. 6.* Hier. Gabr. *consil. 52. n. 9. tom. 1.* alibi passim diximus.

12 Et quando fit executio in alia re, quàm in condemnata, puta, quando quis est condemnatus pro certa quantitate, pro cujus solutione capiuntur bona debitoris quòd requiratur tunc citatio, sive à principio, sive postmodum, saltem in sententia aditionis, puta de remanente, quando traduntur plus offerenti, Roderic. Xuarez *in repet. l. post rem, lim. 11. & 12. n. 2.* Padilla *in l. quamvis 1. C. de jur. & fac. ignor. n. 20.* Paz *in praxi 4. par. c. 2. n. 25.* Avend. *in l. 4. & 5. n. 26. tit. 8. l. 3. de ordin.*

13 Azeved. *in l. 19. n. 28. tit. 21. lib. 4. recop. & n. 30.* nisi instrumentum exequendum non contineat certam diem solutionis, quia tunc sive judicialiter, sive extrajudicialiter interpellatur debitor, ut solvat, ut ex singulari doctrina Rebuf. *tit. de litera, oblig. art. 2. gl. 1. n. 67. tom. 1.* Joan. Gutier. *de jur. confirm. 1. part. c. 56. n. 2.* Azeved. *in d. l. 19. n. 29.* Didacus Perez *in l. 4. tit. 8. lib. 3. ordin.* Meneses *in l. 1. n. 20. C. de jur. & facti. ignor.* sic pariter in executoralium executione, pro quantitate, in qua reus condemnatur debet ei per judicem intimari ut parti solvat, alias malam executionem declaraturum Senatum, advertit Azeved. *in l. fin. tit. 21. l. 5. recop.* Valdes *in addit. ad Roder. Xuar. in repetit. l. post rem, in declarat. l. regni 11. lim. n. 1.* Rebuff. *tit. de sent. exeq. 1. eo art. 7. gloss. 9. n. 12.* Duen. *in regul. 94.* Menoch. *de arbitr. lib. 1. quæst. 17. num. 9.* secus dicunt ipli, quando sententia, aut instrumentum continent tempus determinatum, certumque terminum; quia cùm debitorem interpellet, eo transacto facienda executio, juxta *l. à D. Pio, cum suis §. §. ff. de re jud.* 14 15

Ex quibus omnibus & illud deducitur, quòd quoties in executione citatio necessaria est, si executor eam omiserit, nulla erit executio, actaque ab eo gesta corruunt. Ita tenet Alexand. *consil. 218. visis in pr. lib. 2.* Rota *dec. 184. die quod si in aliqua cum dec. seq.* Afflict *dec. 255.* Guido Papæ *q. 70. in commissionibus*, cum aliis, de quibus per Felin. *in cap. si constiterit de accus.* Decius *cons. 281. viso, col. fin. lib. 5.* Lapus *alleg. 28. delegata quæ allegatur 61. visis*, &c. Anchara *consil. 297. efficaciter, col. 1.* Æguid. *dec. 68. alias 85. si executor, & dec. 175. auditor.* Gozad. *consil. 2. n. 9. n. 16.* Vantius *de nullit. sent. ex defectu jurisdict. deleg.* &c. *n. 92.* ergo succedit vulgata regula *l. 4. §. condemnatum. ff. de re jud.* cum aliis, quæ exactissimè deduximus in ejus comprobationem *part. 3 c. 9. per tot.* appellationi emissæ ab hujusmodi executione, si executor non detulerit, vim fieri, declarabit Senatus aditus per hanc viam violentiæ, reponereque mandabit. 16

Et in specie seu individuo, quod hujusmodi appellationi ab executione, deficiente citatione, ubi est necessaria, sit deferendum præcisè, probant post Henricum Boic. *in cap. de cætero de re jud.* Anton. de Butr. & Abb. Panorm. *in cap. fin. de præsump.* tradit optimè Guid. Papæ *decisione 436.* incipit *cum materia*, & iterum *in quæstio. 87. num. 95.* Lancelot Robert, *de atten. 2. part. cap. 12. limit. 55. num. 31.* Abb. *consil. 30. lib. 1.* Rebuf. *de sentent. execut. num. 10. & seqq. fol. 223.* Cardinal. Tuschus *practic. concluf. tom. 3. litera E, concluf. 484. num. 1.* idem Tuschus *1. tom. litera A. concluf. 4010. num. 3. & num. 21.* 17

Unum tamen notabile nota; quòd si executor merus datus pro executione executorialium, cùm nullam habeat causæ cognitionem, sed datus est ad executionem nudi facti & puri ministerii, facta jam discussione eorum omnium, quæ incidere, & opponi poterant sententiæ ipsius executioni, qui nec est judex, nec jurisdictionem habet, de quo latissimè diximus *hac 4. parte cap. 3. à princ.* si iste talis merus executor civaverit partem ex abundanti, & non ex necessitate, cùm ad id non teneatur, ac aliqua facit, quæ tendunt ad executionis majorem justificationem; tunc si iste talis citavit, non tenetur expectare citatum, quia non potest assumere partes judicis, nec usurpare, nec arripere majorem potestatem, quam sibi mandata est, juxta text. elegantem *in l. quicumque & l. contra C. de executor. exact. lib. 12.* prout nos latissimè suprà diximus duobus capitibus præcedentibus in terminis ita probant Felin. *in cap. cum ordinem de rescript. & in cap. dudum num. 22. vers. secunda conclusio. de præsumption.* Bald. *in l. nec natales ad fin. C. de probat.* Rota *decis. 15. de dolo & contuma.* Benedict. Vant. *in repert. ad Felin. verbo, executor merus si citavit.* Ruginel. *in tractat. de appellat. §. 2. cap. 2. sub num. 59. vers. sed istud.* Cæsar. Conrard. *in repet. l. unic. limit. 2. §. 1. in fin. num. 44. C. si de momenta. poss. fuer. appellat.* quod verum est in casu de quo loquimur, scilicet in executore mero executorialium, ex rationibus dictis. Quid autem sit dicendum in executore gratiarum mero, quando potest assumere partes judicis, & procedere ut mixtus, vide suprà *lib. 2. cap. 13. à numero 83. & sequentibus.* Et ita 18 19

in

20 in prædicto casu appellationi emissæ per sic citatum à mero executore, deneganda delatio, ac vim non fierit, declarandum, cùm à mero non sit licita, nisi ab ejus excessu.

21 Executorialium autem hi executores non uno, eodemque modo omnes sententias sibi commissas exequendas, sunt effectui perducturi, sed aliter atque
22 aliter diverso modo, ac variato, prout conditio qualitasque negotii postularit, si quidem aut executoriales continent quantitatem, seu genus, & summam pecuniariam, qua debitor quis est declaratus, & condemnatus, & tunc ad executionem procedendum est captis bonis comdemnati in pignus, quòd solemnibus subhastationibus distrahitur, & proinde satisfacere creditori, aut in solutum illa ei dare, juxta formam
23 text. *in l. à D. Pio, ff. de re jud. l. ordo, C. de execut. rei jud.* quod omnibus notissimum est etiam tabellionibus, vide Parlad. *rerum quotid. l. 2. cap. fin. 5. p. §. n. 2. n.* 8. Amad. Rodrig. *in tract. de execut. cap. 5. à n. 22. & 25. ad fin.* Paz *in praxi 4. p. to. 1. cap. 2. n.* 26. & 27. Marant. *de ord. jud. 6. part. actu fin. tit. de executione sentent. à num.* 8 *cum seqq. & n.* 19. ubi post alios valdè eleganter declarat praxim, optima videnda *lex 3. tit. 29. part. 3.* & ibi Greg. Lopez, & quod dicimus de sententia pro quantitate, idem intellige de instrumento guarentigiato, quo pecunia etiam promittitur, quod eodem modo exequitur ex eisdem Doctoribus etiam. Et quia generaliter procedit identitas modi exequendi in utraque, quia parificantur à jure, ut statim dicemus *ad fin. cap. n.* 100. & tunc non potest executor incipere à captura personæ ante discussionem bonorum, quando scilicet ea facta, bona sufficientia non reperiuntur; quod si aliter fieret executio, non tenet, ut post Bald. Alexand. Paris. de
24 Puteo & alios probat. Marant. *ubi proximè n.* 9. Et quòd hujus ordinis perversio sit excessus & nullitatis in executore saltem, latè probavimus suprà hoc *lib. 4. cap. 3. à num.* 101. & nominatim, quòd executor incipiens à captura ante discussionem bonorum pro solvendo debito pecuniario, committat excessum appellabilem, tenet Abb. Panorm. *in cap. quod consultationem, de sentent. & re jud. n.* 27. *post med.* & sequitur, quòd appellationi ab hoc excessu interjectæ non deferens executor, vim faciet reponendam.

25 Aut enim sententiæ, & ejus executoriales continent præstandam certam, & determinatam rem, & speciem ita ut speciei sit facienda traditio, & executio, ut domus, vinea, vestis, & similia; & tunc executor compellere debet ipsum condemnatum ad tradendam rem ipsam, in qua condemnatus fuit quia ad id præcisè tenetur, adeò quòd executor (ipso renuente tradere) eum à possessione dejicere, etiam vi, & manu militari potest, & eandem possessionem tradere & restituere victori, pro quo lata fuit sententia, quæ quidem
26 obligat præcisè ad factum traditionis, nec solvendo interesse liberatur damnatus, si habet facultatem rei restituendæ: ita probat text. *in l. qui restituere, ff. de rei vind.* & ad hoc notat *ibi* Odofred. Alberi. Angel. & communiter omnes Doctores, §. *& si in rem, instit. de off. judicis.* Bart. *in l. stipulationes non dividuntur, colum. 14. n.* 57. Imol. *colum. fin.* Roman. *num* 72. Alexand. *colum. ante penult. ff. de verbor. oblig.* Vincentius *in l. in executione, col.* 50. *eodem tit.* Ilf. *in l. naturaliter* §. *nihil commune, ff. de acq. possess. num.* 9. *col.* 19. & ibi Salicet. *num.* 38. Bald. *in d. l. qui restituere,* 1. *lectura & col.* 1. Anton. Gomez optimè *variar resolut. lib. 3. cap.* 10. *sub n.* 22. *vers. quintus casus est* Bal. *in l. uni. col. penult. C. de sent. quæ pro eo quod inter.* idem Bald. & Bart. *in l. properandum,* §. *sin autem reus, C. de judiciis,* & ibi glos. *verbo audiatur.* Speculator. *in tit. de executione sententiæ,* §. *sequitur, in princ.* Gregor. Lopez *in lib. 3. tit. 27. p. 3. gloss. 12. verbo, en aquella cosa misma,* per eandem legem *ad fin.* ibi, *mas quando el juizio fuesse dado sobre cosa cierta, que fuesse mueblo, ò raiz, que me demandasse por sua, entonces deve cumplir el juizio en aquella cosa misma de qualquier natura que ella sea;* & per Bald. & Gregor tenet Parlador. *lib. 1. rerum quotid. cap. 6. à n.* 4. *& seqq.* probat etiam text. *in cap. cum Bertold. de sent. & re jud.* probant etiam Doctores statim allegandi.

Et ex eo eleganter argumentatur Bal. *in l. unica col.* 27 *penult. C. de sententiis quæ pro eo quod inter,* ubi dicit, quòd si in venditione alicujus speciei, & alicujus rei, fundi pura, est factum instrumentum, quod habeat paratam executionem, venditor præcisè compellitur ad tradendum: movetur, quia tale instrumentum habet vim sententiæ transactæ in rem judicatam, & ex sententia venditor damnatus præcisè cogitur ad tradendum rem ipsam, juxta *d. l. qui restituere,* quam ibi mirabilem vocat Bald. ad hoc, quòd licèt debitor liberetur præstando interesse, sit verum; nisi lata sit sententia definitiva super traditione, quia tunc præcisè tenetur, cum omnis sententia præcisè obliget. Hoc Baldi dictum ad sidera exclamat doctissimus Ro- 28
der. Xuarez *in repet. l. post rem ff. de re jud. in declaratione l. Regni extensio. 3. vers. tertia & famosa extensio sit,* & ibidem tenet ejus additionator Baldez *fol. mihi* 122. *in prin.* sequitur Gondizal. de Paz *in praxi 4. p. 1. tom. cap. 1. n.* 61. Parlador. *l. 2. rerum quotid. cap. fin. 5. p. §. 2. n.* 2. quem sequitur Amador. Rodrig. *de executione cap. 5. n.* 21. *ad fin. & nu.* 22. & per Bald. *ubi sup.* & Petrum Surd. *in l. 3. ff. de action. empt.* & Fran. de Pa. *in l. certi cond. §. 1. ff. si cert. pet.* idem affirmat Castellus *in l.* 62. *Tauri, fol.* 179. *col.* 4. *in fin. & seqq.* & ita legem 5. *tit.* 17. *p.* 4. intelligit ibi Gregor. Lopez.

Unum tamen dicit Parla. *ibid. n.* 4. quòd quando 29
res in specie præstanda erit pro qua executio petitur executorem facere præceptum reo, ut intra certum tempus, puta triduum, rem restituat, eamque illo non restituente, aut mittitur actor in illius rei possessionem, aut reus cogendus etiam manu militari rem restituere, juxta *d. l. qui restituere,* quoniam (inquit 30
ipse) licèt hoc casu citationem necessariam non esse (ut & nos de sententia exequenda in eadem re condemnata superiùs diximus) putat tamen civilius facturum judicem, si priùs reum interpellari faciat, quem videtur sequi Amado. Rodriguez *ubi proximè.* Pro quo facit, quòd dicunt Villrus *in praxi Rotæ. Cur. lib.* 8. *cap. ult. sub n.* 3. *vers. quamobrem.* Catdin. Alexand. *in cap. ex ratione* 8. *sub n.* 61 *vers. secundum caput est, de appell.* Rebuff. *in tr. de sent. executione art. 7. gl.* 11. *n.* 16. *vers. quarto amplia, tom. 1. fol.* 371. ut in executione tutius erit facere interpellationem, & quòd fieri possit, citato ex superabundanti (non tamen etiam in hoc casu necessaria est ex his, quæ suprà diximus in tertia opinione) & dixerat etiam ipse Parlad. antea *in l. 1. rerum quot. c.* 10. *sub n.* 1. & 2. quòd quando instrumentum guarentigiatum in judicium editur, pro quo est 31
permissa alicujus rei traditio exempta, puta, aut donato, & similibus, statim emptorem in possessionem rei mitti, à judice jubetur, cum vulgari clausula, salvo jure melioris possessoris, &c. (de cujus clausulæ effectu vide remissivè per 2. *p. c.* 15. *num.* 43.) quam quidem possessionem, possidente venditore, hujus instrumenti virtute etiam non citato possessore propter clausulas guarentigiatas dare posse (inquit) ex Par de Puteo *de syndic* §. *judex cap. 2. n.* 36. Ilf. *in l. ne quicquam* §. *ubi decretum, n.* 7. *ff. de off. proconsulis,* Bald. *in l. fin. C. de edic. D. Adrian.* Bart. & cæteri *in l. à D. Pio,* §. *in vendit. ff. de re jud.* (secus alio possidente, 32
à quo absque causæ cognitione præcedente possessio avocanda non est, ut ibi probat, & nos latiùs Deo dante, *infrà in cap.* S. de excessu de persona ad personam.) Itaque illæ citatio, præceptum, seu interpellatio etiam hoc casu necessaria non est, nec etiamsi omittatur, judex Ecclesiasticus vim faciet, denegando delationem appellationi, ab eo hac de causa interjectæ,

cùm non requiratur aliter, quàm ex urbanitate, & simul in executivis.

33 Insuper superiùs propositam à nobis doctrinam, qua diximus condemnatum ad rem restituendam teneri, possequè ad eam tradendam cogi etiam manu militari, si opus sit: intellige, si condemnatus habeat facultatem illam, restituendi, secus si non habeat, puta, quia perit, vel est amissa, mortua, rapta, vel absens vel quid simile, quia tunc non compellitur præcisè ad ejus traditionem, sed solutione interesse, seu æstimationis liberatur, text. elegans *in d. l. qui restituere*, *ff. de rei vind. l. Julianus*, *ff. de confessis*, gl. singul. *in §. pretium*, *inst. de emptione & vendit. in verb. traditur*, & ibi notat & commendat Faber. Ang. & communiter Doctores, tenet etiam Bart. *in l. 1. ff. de act. empt. 3. col. n. 12.* ubi communiter cæteri, idem Bart. *in l. stipulationes non dividuntur*, *col. antepen. ff. de verb. obl.* Fabia. de Monte *in tract. de empt. & ven. 6. q. prin.* & illam glossam ad hoc reputat singularem Angel. *in §. actio instit. de act. col. 8. n. 14.* qui loquuntur in contractu venditionis, tenent etiam Bart. *in d. l. stipitationes*, *4. col. 8. oppos.* Joan. de Imol. *in l. 4. §. caro*, *ff. de verbor.*
34 *oblig. col. 6.* & ibi Doctores, qui loquuntur in depositario, mandatario, & similibus, & in utroque casu optimè Anton. Gomez *variar. resolut. 2. tom. cap. 10. sub n. 32. circa fin. vers. septimus casus*, *& vers. octavus casus*, probat expressè etiam *l. 3. tit. 14. p. 5.* ubi latè videndus Greg. Lopez.

Et in genere, quòd quando res seu species certa in sententia, vel instrumento contenta, pro qua erat facienda executio perempta sit, pro illius æstimatione facienda sit executio, per Bart. *in l. Julia*, *ff. de confessis*, tenet Parlador. *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 5. p. § l. n. 9.* & idem affirmat *in l. 1. cap. 6. n. 13.* Palacius Rubeus *in l. 61. Taur. n. 32.* ultra quos etiam Romanus *cons. 270. n. 4.* ubi de communi, & plura adducit Angel. Aret. *cons. 136. à n. 13. & 18. cum seqq.* Castren. *in l. 1. n. 4. C. si adver. usu c.* Viv. *commun. opin. 341. n. 2.* Asin. *de executione §. datio in solu. c. 258. n. 7.* Aff. & *decis. 347. n. 4.* &c. quem sic declarat Bolognet. *in l. vinum n. 84. ff. si cert. petat* Rimin. jun. *§. 1. n. 68. instit. de testam.* Roderic. Xuarez *in l. post rem judicatam notæ*, *3. n. 3. ampliat*, *2. ff. de re judic.* Marius Giurba *decis. 115. n. 6.* Borgninus Cavalcanus, *decisione 27. n. 2. cum seqq.* latè Cardinal. Tusch. *practicar. concl. tom. 7. litera S. concl. 126. n. 102. & num. 167.* pro quo facit *l. 42. tit. 5 p. 5.* rationem reddit optimam Bertach. *in tract. de gabellis 2. memb. 8. p.*
35 *prin. de gabellis rerum inanimatarum*, quia verba adaptantur talem implicitè, cum quantitas æstimationis semper insit rei petitæ æstimabili, secundùm glos. quam dicit notabilem *in auth. generaliter*; & ibi Bal. *C. de Episcop. & cler.* allegat, *l. si ita fidejussor. accepero*,
36 *ff. de fidejus.* facit etiam in specie de condemnato, qui non habet facultatem rei restituendæ, ad quam condemnatus est propter ejus absentiam, *l. 5. ante medium tit. 27. p. 3.* ibi, *Y si el condennado dixesse, que no podia hazer luego entrega della, porque es en otra parte, si esto no dixiesse maliciosamente deve dar buenos fiadores por aquel plaço que el Juzgador tuviere por guisado que de aquella cosa, ò aquello en que fuere apreciada si no la pudiesse haver*, &c. quæ est elegans, ubi Gregor. Lopez *glos. 2. verbo y si el condennado*, adducit pro concordanti §. 1. & *glos. ibi instit. de act. jud.* & insuper quando quod condemnatus non habet facultatem rei restituendæ ad quam condemnatus sit, quòd fiat executio in æstimatione ejus, & vero valore, probat text. *in l. Julianus*, *ff. de Confessis*, optimè Castello *in l. 63. Tauri fol. 119. col. 2. ad fin. & colum. 4.* ubi dicit, quòd si
37 postquam petita est executio in re, ipsa perierit, iterum prosequenda est executio in alia re debitoris, loco rei peremptæ, allegat ad hoc *l. si servo §. fin. ff. de verb. obli. & l. Julian. ff. de confessis*. qui Castellus videtur intelligendus in alia re, id est, æstimatione, de quo vide etiam quæ infrà, *c. 9. à n. 106. hoc 4. p. & c. 10. à n. 236.*

His convenit, quòd dicit Vincentius de Franch. 38
decis. 228. p. 2. quòd quando fuit declaratum per sententiam, cuidam Baroni ratione pascuorum debere pro singulis centum ovibus, seu capris, unam ovem, seu capram, ut nihilominus adversùs habentem minorem summam ovium esse executioni mandandam sententiam, attento numero gregis, & pro rata faciendam computationem, & insuper in nostro proposito; quando Baroni pertinet dimidia pars ovis, quia quis non depascit nisi quinquaginta, tunc cùm animal non recipiat divisionem, est facienda execu- 39
tio in valore, & æstimatione dimidiæ ovis, ne sententia aliàs sibi redderetur frustratoria, contra *l. si prætor*, *ff. de judiciis*, ubi alias executionis species circa hunc casum annectit ibidem per totam decisionem, quem vide.

Pro quo est text. expressus *in l. si longis*, *C. de* 40
executione rer. jud. cujus verba sunt: Si longis apertisque frustrationibus partis adversæ, restitutio remorata est, etiam servis rebus humanis exemptis, à frustratore æstimario eorum restituenda est, animalia quoque cum fœtibus tibi intercessu præsidis repræsentabuntur, &c. & ibi notat expressè in summario Bal. Bart. Salicet. & Paul. Castrens. ut secus sit, quando facultatem habet rei restituendæ cogitur præcisè ad factum traditionis. Bart. *in l. stipulationes non dividuntur la 2. ff. de verb. obl.* Socin. *cons. 228. col. ult. in fin. num. 9. sed contrarium lib. 2.* Gratian. latè, *in disceptat. foren. cap. 160. à princip.* Petrus Surdus *decision. 304. per totam*, ultra suprà relatos.

Tertia species executorum est, quando in executo- 41
rialibus continetur merum factum, pro quo præstando aliquis condemnatus est, quando scilicet hoc factum consistit in animo, facultate, & voluntate ipsius condemnati, & per illum experiundum est, ut puta domum facere, scribere librum, renuntiare officium, vel beneficium, exhibere mandatum, præstare patientiam, vel consensum in aliqua re, præstare cautionem, aut fidejussores, facere instrumentum, & similia, ad quæ quis erat oblitus, in quibus peragendis, eorumque 42
effectu, & executione, condemnati persona, & operatio requiritur. Harum igitur executorialium executores (qui verè compulsores dicuntur) vim non faciunt, si compellant condemnatum ad illud factum peragendum, non admisso oblato per eum interesse, nam sententia præcisè obligat ad factum. Et licèt aliàs qui tenetur ad factum, præstando interesse liberetur, non tamen procedit, si per sententiam fuerit jam ad factum 43
condemnatus, nam tunc ad faciendum compellitur, & præcisè cogitur. Bald. *in l. qui restituere*, post glos. *ibi*, *ff. de rei vind.* idem Bald. *in l. unica. column. penult. C. de senten. quæ pro eo quod inter.* Roderic. Xuarez. *in repet. l. post rem. in declaratione l. regni extens. 3. §. tertia famosa extensio sit*, optimè Gregor. Lopez *in l. 5. tit. 27. p. 3. gl. 3. verbo*, *que devieſſe hazer*, per eandem l. quæ id probat; ibi: *Y si la sentencia fuesse dada contra algum demandato ça razon de alguna cosa, que devieſſe hazer, develo apremiar que la haga, assi como fue puesto, ò la prometiò*, &c. idem probat post alios Castell. *in l. 63. Tauri fol. 29. col. 4.* ubi latè & probant etiam Doctores superiùs allegati *à n. 25. & seqq.*

Nunc utiliter quæri potest, an hujusmodi executo- 44
res excedant ob contumaciam condemnati illum incarcerantes, seu per capturam compellentes. In quo breviter dicendum est, quòd non, cùm hujusmodi executionis generis propria executio, & compulsio, sit carcer: tum quoniam hæc verba (compelli, & cogi) pertinent ad meram executionem, & præcisum factum, significantque executionem, text. est optimus *in l. fin. Cod. de litigiosis*, ubi communiter Doctores, elegantèr Bal. *in l. 1. n. 8. & 9. de executione rei judicatæ.* B. *in l. 1. C. eodem tit.* Panormitan. *c. olim, num. 23. de lits contestatione.* Parlad. *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 5. p. §. 1. num. 18.*

quem

quem ſequitur Amador. Rodrig. *de executione c.* 15. *ſub n.* 5. *ad fin.* optimè poſt alios Rod. Xuar. *in repet. l. poſt rem in declaratione l. regni*, §. *circa judicem videndum*, *n.* 8. *fol.* 166. *col.* 4. & probat text. *in l. Epiſcopale in auth. ſi quis litigantium*, *C. de Epiſcopali auth.* text. & ibi gl. *in l. argentarium.* §. 1. *ff. de judiciis*, ubi Doctores, *l. cum unus* §. *penult. ff. de bon. auth. jud. poſſid.* text. *in l. penult. C. de poſit.* ex quo enim executor moneat condemnatum, ut adimpleat faciendum cùm ſemper compulſionem debeat præcedere monitio; ut eleganter poſt alios docet Felin. *in cap. præterea*, *de ſponſal.* text. optimus *in c. ex literis el.* 2. *de ſponſ.* ibi, mandamus, ut eum moneas, & ſi monitus non acquieverit, cenſura compellas, ut in uxorem recipiat, *&c.*) *cap.* 2. *eodem tit.* ibi, commonendi ſunt; & omnibus modis inducendi: text. *in c. requiſivit*, *eod. tit.* ibi, monenda eſt potiùs quàm cogenda, & verbum illud, potiùs, id eſt, priùs; ut declarat gloſ. *in d. c. ex literis*, *verbo compellas*, &c. & ibi Innocen. *in fin.* Alex. de Nevo *n.* 18. Gofred. *in ſumma tit. de ſponſ. n.* 10. Thomas Sanchez *de matr. l.* 1. *diſp.* 29. *n.* 1. *& ſub n.* 4. quæ nos hoc *cap. ad fin. verſ. circa hæc autem à n.* 87. *&* 65. & intrà quantum tempus debeat adimplere, & tenebitur facere monitus, vide Bald. *in l. fin. col. fin. C. de executione rei jud.* Greg. Lopez *in l.* 5. *tit.* 27. *p.* 3. *gloſ.* 4. *verbo*, *develo apremiar*: igitur ſi monitus non ſubjicit animum & voluntatem condemnatus, ex qua executionis perfectio omnimodo dependet, cùm in ſua facultate effectualis facti executio conſtet, quomodo poterit habere effectum ſententia; ſic ad vincendam ſubjiciendamque ejus voluntatem, & animam, non detrudatur corpus, ut tædio affectus deſiſtat à contumacia, & inobedientia, cùm directò exequi ſententia nullo modo poſſit, & fruſtratoriæ manerent executoriales, judicia, ac judices, ſi aliter exdectaretur ejus libera, ſeu gratioſa voluntas, & ſic per indirectum, & cauſativè reducenda eſt, ut tactum adimpleatur, facit doctrina Avend. *de exec. c.* 20. *ſub num.* 6. optimè *l.* 19. *tit.* 4. *p.* 3. ubi Gregor. Quare ob hanc nimiam contumaciam, & inobedientiam, ac juriſdictionis contemptum, delinquens detrudatur, carcereque prematur, ne juſtitia & judicia, juſque partis, ob defectum executionis efficiantur deteriora, neque ex ſua doloſa malitia fructum conſequatur. Et in terminis ita invenio gloſſam celebrem *in l. ſtipulatio*, §. *ſive in verb. ſive*, *ff. de aper. nov. nuntiat.* ubi dicit ex hac litera colligi argumentum quòd ſcriptor poteſt præciſè cogi ad ſcribendum, & poni in compedibus, *&c.* quæ eſt mirabilis. Facit etiam text. *in l. penult. C. depoſit.* ibi, ei, qui depoſuit, reddere illico modis omnibus compellatur, *&c.* (text. *in* §. *ſciendum*, *verſ. quibus inſt. de ſatiſd. tut.* ibi, ut niſi caveant tutores, & curatores, pignoribus captis coërceantur, *&c.*) quæ jura ita ponderant, & intelligunt Bal. *in l. hi qui*, *C. locati.* Avend. *in tit. in declaratione l. & 5. de las exceptiones ordin. n.* 14. Amador. Roder. *in tractat. de executione cap.* 5. *n.* 23. Mont. *in l.* 2. *tit.* 8. *l.* 3. *fori*, *gloſ. verbo por deuda*, optimè Parla. *l.* 2. *rerum quotid. cap.* 5. *p.* §. 2. *n.* 6. qui dicunt, quòd cùm depoſitum factum petatur ad factum, quod præſtandum præciſè compellitur, ſed eo facere recuſante, tunc vel captis pignoribus, vel carceris coërcitione cogitur reus ad factum, vel depoſitum exhibendum, quod quidem pariter & eleganter affirmat Rebuff. *tract. de literarum obligat. art.* 6. *gloſ.* 3. *num.* 26. *tom.* 1. hoc idem demonſtrat Baldeſ. in addition. ad Roderic. Xuar. *in repetit. l. poſt rem. notab.* 5. §. *adde quintum nu.* 1. *fol. mihi* 106. & quòd ad hoc factum exhibendi depoſitum præciſè compellatur, vide ultra eos Ant. Gomez. *l.* 2. *variar. cap.* 10. *ſub n.* 22. *ad fin.*

Et ita intelligo Cardinalem Tuſchum *pract. concluſ. tom.* 1. *litera A*, *concl.* 1. *D. num.* 1. poſt Jul. Clar. *in pract. crim.* §. *fin. q.* 46. *n.* 2. & Gemin. *conſ.* 99. dum dicit ut appellatione ab executione facti non admittatur, & ſic nec detur à carceratione facti, ut loquatur prout in terminis, de quibus nos, ut à carcerato compulſo pro facto condemnato, non admittatur emiſſa appellatio. Hinc etiam eſt ut ſi tutor, curator, ſeu adminiſtrator protervus ſit, in non exhibendo bona Domini ad faciendam ſententiæ executionem in ea; poteſt in carcerem detrudi, quouſque illa exhibeat, & à contumacia deſiſtat, ita docet Bal. *in l. prima C. quando fiſcus vel priva.* alios referens ſequitur Parla. *lib.* 2. *rerum quotid.* 2. *part. cap. fin.* 4. *part.* §. 3. *in prin.* Amador. Rodr. *de execut. cap.* 4. *ſub num.* 10. *ad medium*, & probatur inſuper, quia promittens contrahere matrimonium, compellendus eſt non ſolùm per cenſuram (ut infrà diximus) ſed etiam per carcerem. Henriq. *lib.* 11. *de matrim. cap.* 13. *num.* 4. Thomas Sanchez *de matrim. lib.* 1. *diſp.* 29. *ſub n.* 4. *in prin.*

Pro quibus etiam facit, quòd quando violentus poſſeſſor condemnatur, ut deſiſtat à poſſeſſione (quæ ex animo pendet) ſi nolit deſiſtere ab ea, & à violentia; incarceratur, ut videre eſt per Parlad. *l.* 1. *rerum quotid. cap.* 10. *num.* 7. probatur inſuper, quoniam quando executio executorialium pro debito pecuniario executori committitur, licèt iſte non debeat incipere à captura perſonæ, ſed demum facta excuſſione bonorum debitoris condemnati, quibus non repertis ſufficientibus, ultimò devenit ad capturam perſonæ, exactiſſimè poſt plures Marant. *de ord. jud. 6. part. prin. actu* 3. *& fin. de execut. ſentent. ſub num.* 8. *&* 9. *fol.* 652. tamen executor poteſt debitorem compellere, ut ſibi indicet ſua bona ſecura, & ſufficientia, in quibus exceſſio, & executio erit facienda, quam quidem compulſionem per capturam & carcerationem perſonæ fieri, dicit per gl. *in l. penult. ff. de ceſſ. bonor.* Pariſ. de Puteo relatus ac ſequutus à Marant. *ubi proximè n.* 25. Marta *de juriſd. in* 4. *part. cent.* 2. *caſu* 151. *n.* 9. *fol.* 256.

Et tandem iſthæc doctrina noſtra probatur, quia compulſio fit per manum militarem, & violentiam, ubi aliter executio fieri, nec perfici non poteſt, *d. l. qui reſtit. ff. de rei vin.* ut in noſtro caſu, quando pendet à voluntate, & animo condemnati, & ejus mera perſonalitate, idque eſt præciſè faciendum, & ab hujuſmodi compulſione nullus, quid ad factum perſonale teneatur ex ſententia, ſe poteſt monitus excuſare, quantumvis aliàs privilegiatus ſit, ut pro delicto civili capi non queat, ſiquidem in hoc caſu non capitur ex debito, ſed ex delicto, ſeu quaſi, ſcilicet ex inobedientiæ, & mera contumacia.

Et iſtam noſtram opinionem communis univerſalis praxis tribunalium, ac judiciorum obſervat, ut quando quis compelli mandatur ad aliquid exhibendum, vel ad faciendam ceſſionem, vel ſcripturam publicam, ſeu inſtrumentum, & ſimilia, ut adimpleant executionem, condemnatum executores in carcerem detrudunt, & ibi illum detinent, quouſque à contumacia deſiſtat, & executorialibus obediat. Quare cùm in hæc carceratio ſit propria executio compulſionis, & id eſſentialiter comprehendant executoriales, quarum executio executori committitur, ſi ea utatur, exceſſum aliquem non facere, declarandum eſt, & per conſequens appellationi hac de cauſa interjectæ, ſi non deferat, vim nullam faciat executor, & cauſam iterum ſibi à tribunali remittendam, quod comprobatur ex iis quæ *infrà à n.* 66.

Circa quod notabiliter adverte, ut iſthæc compulſio non ſolùm poteſt fieri per executionem perſonalem, hoc eſt capturam perſonæ, verùm etiam per excommunicationem & cenſuras Eccleſiaſticas, tum quia excommunicatio pertinet ad executionem, & eſt actus executivus, optimè Marta, *de juriſ.* 3. *part. cap.* 4. *num.* 21. tum etiam quia excommunicatio ab homine non fertur niſi per contumaciam, latè Philipp. *in cap. cùm ſit Roma*, §. *præterea num.* 3. *de appellat.* Sigiſm. Scaccia *in appellat. quæſt.* 17. *limit.* 32. *num.* 18. prout eſt in noſtro caſu

caſu, tum etiam ex Concil. Trid. ubi expreſsè probatur *ſeſſ. 23. de reform. cap. 1. ante fin.* ubi loquendo de clericis nolentibus reſidere, in hæc inquit: Quòd ſi per edictum citati etiam non perſonaliter, contumaces fuerint, liberum eſſe vult ordinariis, per cenſuras Eccleſiaſticas, & ſequeſtrationem, & ſubtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam uſque ad privationem compellere, nec executionem hanc, quodlibet
63 privilegium, &c. Facit inſuper præ oculis ſemper habendum Tridentini decretum *de reformatione ſeſſ. 25. cap. 3.* dum ita diſponit, poſt princ. *ibi*, in cauſis verò judicialibus, mandatur omnibus judicibus Eccleſiaſticis, cujuſcumque dignitatis exiſtant, quandocumque executio realis, vel perſonalis in qualibet parte judicii propria authoritate ab ipſis fieri poterit, abſtineant ſe, tam in procedendo, quàm diffiniendo, à cenſuris Eccleſiaſticis, ſeu interdictis, ſed liceat eis, (ſi expedire videbitur in cauſis civilibus ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentibus, contra quoſcumque, etiam laicos per multas pecuniarias, quæ locis piis ibi exiſtentibus, eo ipſo quòd exactè fuerint, aſſignentur, ſeu per captionem pignorum, perſonarumque diſtrictionem, per ſuos proprios, aut alienos executores faciendam, &c.) ſequitur & facit. Quod ſi executio realis, vel perſonalis adverſus reos hac ratione fieri non poterit, ſitque erga judicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone arbitrio ſuo præter alias pœnas ferire poterit. In cauſis quoque criminalibus, ubi executio realis, vel perſonalis (ut ſuprà) fieri poterit, erat à cenſuris abſtinendum; ſed ſi dictæ executioni facilè locus eſſe non poſſit, licebit judici hoc ſpirituali gladio in delinquentes uti, &c. At in noſtro caſu quando condemnatur etiam quis ad factum præciſum, cùm aliter fieri non poſſit executio, nec parti ſatisfieri, niſi per obedientiam, & implementum executorialium, compellendus eſt per capturam, ſeu executionem perſonalem, & demum per cenſuras,
64 contumacia creſcente, ex dicto Concilio, & ex ſupradictis: quemadmodum etiam & pro qualibet executione cenſura fieri poteſt, & expediri, ſervato hujus decreti Tridentini ordine, & apparebit ex Doctoribus mox citandis, & ex declaratione Cardinalium ſuper eodem decreto, & ex Marta *d. c. 15. num. 15. & ſeqq.*

65 Hinc etiam eſt, quòd condemnatus ad recipiendam aliquam in uxorem vigore alicujus obligationis, vel etiam privatæ, & comprobatæ ſchedulæ, quam fecit mulieri, promittens illam in uxorem habiturum; cogendus, & compellendus eſt per Eccleſiaſticas cenſuras, promiſſionem adimplere, pro executione ſententiarum, ita *per c. 1. & 2. de adult. c. ex literis, c. ſicut, & cap. requiſivit de ſponſal. c. de illis, c. ex literis*, & Felin. *in cap. 1. n. 12. de pace*, & alios tenent eleganter Rota in terminis, *in una deciſ. noviſſ.* ex recollectis per Farin. *25. per tot. f. 10.* videnda omnino, quia harum ſententiarum executionem ita eſſe faciendam, latè comprobat, ita tamen ut debeat præcedere monitio, poſtmodum autem compulſio per cenſuras Eccleſiaſticas, ut veriorem opinionem (aliis ab eo relatis rejectis) reſolvit cum Tho. Sanch. *de matr. lib. 1. diſp. 29. per tot.* ubi eleganter de hoc articulo, & alios plurimos Joan. Gutier. *de matr. 1. part. c. 15. à princ.* proſequitur etiam latè Franc. Card.
66 Mant. *in tract. de contract. tom. 1. lib. 3. tit. 18.* ubi refert etiam cauſas, propter quas hujuſmodi compulſio, & executio ceſſare debeat, inter quas quando ex executione & matrimonio timetur aliquod periculum, vel ſcandalum, & quando id contingat, vide latè per eos DD.

67 Hinc non inutiliter quæri poteſt, à declaratoria ſententia incurſus cenſurarum, lata pro cujuſcumque rei judicatæ executione, appellationi interjectæ non deferens executor an vim facere declarabitur. Et vim fieri hanc licitam reputans appellationem, firmat Camil. Plautius *in tract. de pen. Epiſcop. à n. 27. fol. 534. tom. 5. ir. novor.* & facit pro eo quod latè ſuprà dixi *l. 2. c. 5. n. 33.* quòd licèt ab excommunicatione non liceat appellare; tamen à declaratoria aliquem in eam incidiſſe, permittitur quoad utrumque effectum.

Sed contrariam ſententiam, & opinionem, veram, 68
& indubitatam reputo, quia talis declaratoria ſententia eſt pars executionis rei judicatæ, & quemadmodum non poteſt appellari à tota executione, minus à parte. Et quia cùm à principali executionis judicio non ſuſpendat appellatio, pariter nec ab incidentibus interjecta, 69
ut ſuprà *lib. 2. dixi c. 6. à n. 1. & ſeqq.* Unde cùm is, qui non appellavit infra decem dies à ſententia ſui natura appellabili, non poterit deinde appellare à citatione, quia judex eum monet, ad videndum ſe declarari, & denunciari, quia illa citatio eſt actus executionis, Lancelot. *de attent. 2. p. c. 12. lim. 50. n. 118. & 119.* & faciunt quæ nos hoc *lib. 4. c. 1. à prin.* diximus, & latiſſimè ſuprà *2. p. cap. 3. à n. 12. cum ſeqq. à princ.*

Et hanc noſtram ſententiam, & opinionem contra 70
Camillum Plautium *ubi proximè*, tenet Nicol. Garc. *de benef. 1. p. c. 5. n. 58.* loquendo in ſub executore literarum penſionis, dicit, quòd cùm cauſa ſit executiva, declaratio non eſt appellabilis, licèt nullam rationem nec authoritatem pro ſe adducat. Sed idem tenent lo- 71
quentes in executione rei judicatæ, *de attent.* Lancelot. *2. p. 12. lim. 21. num. 27.* Scaccia *de appell. q. 17. lim. 22. num. 43. & ſeqq.* Cæſar. Contard. *in l. uni, lim. 19. in fin. & n. 20. C. ſi de momenta. poſſ.* & loquendo in 72
declaratoria incurſus cenſurarum pro executione obligationis in forma Cameræ, ut non ſuſpendat appellatio, ſed veſtiatur executionis natura, probat Galleſ. *ad for. cam. obl. in 2. p. 3. princ. in c. reliqua de proceſſu n. 43.* junctis iis quæ ſcribit *n. 38. & ſeqq. fol. 363.* quem refe- 73
rens ſequitur Lancel. *ubi proximè n. 26.* & loquendo in executione literarum Apoſtolicarum, dicit optimè Marqueſ. *de commiſſ. 1. p. cap. 13. n. 1.* ut hujuſmodi appellationis, cùm non ſuſpendat, non datur commiſ- 74
ſio niſi cum clauſula (parito brevi) allegat Caſſiodor. *deciſ. 10. de reſcript.* Staphi. *de literis juſt. cap. prædicta, num. 13.* Puteus *deciſ. 41. p. 1.* Cardinal. Tuſch. *practic. concl. tom. 1. litera A. concluſ. 4010. n. 9.* & vide quæ nos ſuprà *lib. 4. cap. 3. verſic. Sis & illius ſententiæ à num. 84.* & latiùs *lib. 2. cap. 3. per totum & ante fin.* Et hæc nota, quia utiliſſima valdè ſunt, & quilibet etiam doctus contrarium reſponderet motus regula generali.

Deinde probatur, quia licèt poſſit appellari à cap- 75
tura & carceratione, eo modo quo diximus ſuprà ſuo loco: tamen à decreto capturæ pro executione rei judicatæ aut inſtrumenti guarentigiati, habentis executionem realem, & perſonalem paratam, non datur appellatio, ita Scaccia *de appell. q. 17. lim. 47. memb. 1. n. 160.*

Et quòd appellatio à carceratione injuſta permitta- 76
tur, niſi quando carceratio ſit pro cauſa inappellabili probant Ruin. *in l. appel. c. 3. n. 178.* Scaccia *de appell. q 12. num. 48.*

Ex quo ſequitur etiam, quòd cùm hæc declaratoria ſententia pro executione rei judicatæ, ſive obligationis cameralis, ſeu literarum Apoſtolicarum lata, regulariter veſtiatur, & aſſumat naturam judicii executivi, cui incidit ut appellatio careat ſuſpenſivo, quemadmodum ab ipſa executione dicendum venit ut quemadmodum ab hac appellationi defertur, quando in ea modus exceditur, pariter eſt permittenda ab hujuſmodi declaratoria pro executione lata, quando in ea exceditur modus, & limites excommunicationis præcedentis, quia tunc ab exceſſu hoc ut licitæ, niſi deferat executor, vim faciet, & in terminis dicit Scaccia *de appell. q. 17. lim. 22. ſub n. 7. verſ. intellige hanc extenſionem*, & exemplificat *num. 12.* poſt Imol. & Franc. quos referens ſequitur Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. c. 12. limit. 21. à num. 14. 15. & 16.*

Et ad prædicta unum eſt notabile, quòd executor merus

77 merus, hoc est, ad nudum factum, & purum ministerium datus, cùm non habeat jurisdictionem, nec causæ cognitionem aliquam, nisi exequi factum; potest deputari etiam non constitutus in Ecclesiastica dignitate, nec in illis observatur constitutio text. *in c. statutum, de rescriptis lib.* 6. Zabarella *cons.* 103. *circa fin. nu* 10. *vers. ad ultimum, & n.* 3. *& per totum*, & Federicus de Sennis *cons.* 115. *casus talis est; n.* 2. *vers. sed an executor.* Cardin. Tusc. *pract. concl. tom.* 3 *lit. E, cons.* 497. *n.* 1. 2. & 3. & alibi
78 passim per Doctores; ideò isti executores dati ad compellendum ad aliquod factum sunt meri executores, non mixti, quia nihil aliud tenentur expedire nisi compellere ad ipsum factum, & ideo non requiritur, ut sint in dignitate constituti. Pro quo notat unam elegantem decisionem apud Puteum 192. in ordine *lib.* 3. *fol.* 365. in hæc: Judices in compulsorialibus literis dati, non debent esse in dignitate Ecclesiastica constituti, nec in ipsis servandum est *c. statutum de rescript. in* 6. quia non sunt dati judices, sed executores ad compellendum, & tales non includuntur sub dispositione *d. c. statutum*; ita colliges ex his quæ dicit Staphileus *in tract. de literis gratiæ & justitiæ, fol.* 41. hinc videmus, quòd in literis compulsorialibus, talis committatur clericis, & tabellionibus; ita dixi in Rota die 19. Decembris 1548. & placuit Dominis. Hactenus de dicta decisione.

79 Quarta & ultima species executorialium executoris est, quando ei committitur executio executorialium pro juribus incorporalibus, puta jure eligendi, præsentandi, & similibus; & tunc executor in procedendo nullatenus se habere debet, quàm ut is secundùm quem pronuntiatum est, suapte queat authoritate jure suo uti; prout est pronuntiatum, cùm reali executione opus non sit docent, Innoc. *in c. cum nostris, de consuet. præbendæ*, & Bald. *in l. jubere cavere ff. de jurisd. omnium judic.* Parlad. *lib.* 2.
80 *rerum quoti. c. fin.* 5. §. 2. *n.* 7. quibus convenit quòd dicunt Thom. Grama. *dec. f.* 59. *n.* 43. & 45. Arisini. Tepatus *tom.* 2. *tit. de acquir. fo.* 288. *colum.* 3. *in princ.* quòd ex sola sententia judicis in rebus & juribus incorporalibus, transfertur civilis & naturalis possessio, &
81 sic alia actuali executione opus non est; quod ego intelligo; quando condemnatus obtinenti executoriales patitur jure suo uti, ac secus si non patiatur, & aliter non possit suo jure uti victor, quia tunc præcisè tenetur patientiam præstare, & ad id compelli potest, probat gl. juncto text. *in l. herum ff. si servitus vindicetur*, tenet Bart. *in l. stipulationes non dividuntur, col.* 14. *n.* 17. *ff. de verb. oblig.* Salic. *in l. uni. C. de sent. quæ pro eo quod int. col.* 11. *n.* 38. Ant. Gomez. *to.* 2. *var. resol. c.* 10. *sub n.* 22. *ante fin. vers. secundo infero*, ubi
82 licunt, quòd sententia lata in confessoria, qua declaratur jus actoris, & condemnatur reus ad patientiam servitutis, quod præcisè tenetur & compellitur, illam patientiam præstare; pro quibus facit elegans Rotæ decis. quam citavi infrà, *hac* 4. *p. c.* 14. *sub n.*
83 243. & 244. Et quia ideo operatur patientia in juribus incorporalibus, ut jurisdictio, immunitas, servitus, & id genus, quod traditio in corporalibus; ac ideo quemadmodum in istis actualis traditio pro executione sententiæ requiritur, ita in illis ad sententiæ executionem victus compellendus est pro patientia; exactissimè comprobat & examinat nostras Joan. Garc. *de nobilit. gl.* 8. §. 1. *à princ. usque ad* 6. ubi latè quod sola sententia in incorporalibus non
84 transferat dominium, sed requiritur executio & compulsio pro patientia; & sic falsò loquuntur Gram. & Arisini. pro quo facit & determinavit Rota Roman. in una Calaguritana pensionis 2. Martii anno 1598. coram Cordub, & in alia Neritov. pensionis 5. Novemb. anno 1601. coram Litta, & in alia Brixiensi 23. Maii 1594. coram Cardin. Mili. prout testatur referens Gratian. *in discept. foren.* 1. *tom.* 1. 215. *n.* 75. & 76. quibus firmat, fuisse dictum; in apprehensione quasi possessionis juris incorporalis requiri executionem, esseque necessarium actu apprehensivum, ut per Alex. *in l. cum hæredis, in princ. n.* 9. *in gl. super verbo non pertinent, ff. acquir. poss. & in l. in suis n.* 8. *ff. de liber. & posthu.* Caputaq. *dec.* 135. 152. & 420. *l.* 2. quam si non præstiterit monitus, 85
& compelletur carceris coërcitione ex supradictis, quia pendet executio ex suo animo, & persona; & faciunt quæ post alios Parlad. *lib.* 1. *rerum quoti. c.* 86
10. *à num.* 7. *cum seqq.* & sic hæc executorum species una potest esse cum præcedente, & ejusdem farinæ. Quod intellige, quando actus apprehensivus non potest consequi propter repugnantiam condemnati, si autem consequatur, solus actus apprehensivus sufficiet pro executione sententiæ, etiam renuente condemnato.

Circa hæc autem unum mirabile a Inotabo verbum 87
Ludovici Roman. *in cons. fi. num.* 17. quòd quando quis condemnatus est ad restituendum, cedendum, aut renuntiandum aliquod officium, seu beneficium & is monitus, & compulsus, nolit cedere, ac renuntiationem facere actualiter, habetur pro cedente juris interpretatione, & ministerio, per text. *in c. bonæ, de postulatio. prælator.* ubi quòd si monitus Papa, & jure per Ecclesiam compulsus sit, ut cedat, de facto 88
cedere nolit, habetur pro cedente; quo declarato ad electionem alterius procedi potest, quod luce clariùs probandum dicit ipse Roma. *ibi*, ea nempe ratione, quoniam qui tenetur ex debito, ad abdicandum à se jus aliquod, quod est penes eum, si monitus abdicare non vult, habetur pro abdicante, & perinde proceditur, ac si abdicasset, dicit notabilem determinationem & expressam text. *in l fancimus*, §. *cum autem C. ad Trebellia.* ubi qui hæreditatem tenetur 89
restituere, & monitus recusaverit haberi legis interpretatione procedente, & restituente ac perinde procedit ac si restituta foret, inuper ex casu, quem vocat notabilem secundùm lecturam glos. & communem, *in l. in omnibus, la primera, ff. de prætoriis stipula, in l. damnum la* 1. §. *fi. ff. de damno infecto, & in l.* 1. *in fi. & lib.* 2. *ff. de instit. & in l.* 1. *C. de actionib. & oblig* quibus caveturexpressè, pro- 90
curatorem, qui nomine domini, & ex re illius ac tionem & ejus acquisivit, à se abdicare, & cedere, monitum recusantem, juris interpretatione reputari cedentem, & perinde haberi, ac si cessisset. Romanum sequitur ibi Additionator, & adducit concordantes; quod dictum priùs fuit Decii *in c. porrecta col.* 3. *vers. & confirmatur, de confirmatione utili, vel inutili*; hujus etiam farinæ est, quod dicunt Amador. Rodri. *de exec. c.* 5. *n.* 69 *ad fi.* & Auctor Curiæ Philippicæ *p.* 2. *c.* 16. *n.* 3. quòd si in officiis publicis 91
vendibilibus suapte natura, executio fiat, compellendum esse debitorem, ut officii titulum exhibeat, & renuntiet in emptorem, quibus addit celerem & mirabilem determinationem Ludovici Romani relatam.

Et ita supremæ Normanorum Curiæ placuisse, scribit Rupelan. *l.* 1. *institut. forens. c.* 59. quem sequitur Felician. de Solis, *tract. de censibus l.* 2. *c.* 3. *n.* 30. & 31. qui quidem optimè docent, quòd quando in 92
hujusmodi officiis publicis fit executio, & necessariò requiritur aditus Regis, tunc creditor postulare debet, ut debitor officio renunciare compellatur, idque mox distrahatur, ac inde sibi satisfiet, & judex debitorem compellet, ut renuntiet, nec debitor resistere poterit, quin cogatur, etiam mandatum scripto dare (per carceris coërcitionem puta, ut diximus) quòd apud Principem munus hoc per procuratorem deponat, in gratiam novissimi licitatoris, quod nota, ad officia, & munera renuntiabilia, prout quotidie fit.

Et hoc exceptionis genere ad compellendum, con- 93
demnatum, ad præstandum consensum venditioni, seu rei alienationi, utitur ut meliori, faciliori, & magis proprio Consilium Neapol tanum, ut testatur Vincentius de Franch *decision.* 310. *per totam* 2. *part.* allegat ad id text. *in l. si cum dotem* §. *eo autem tempore*,

&

& Cara *in rep. c. Imperialem, fol.* 30. *colum.* 2. *litera N. vers. quoad tertium, de prohibita feudi alie. per Fede-*
94 *ricum.* & sic prædictum Consilium Neapolitanum protulit decretum, quòd quædam illustris Principissa condemnata, ad præstandum consensum cuidam subfeudationi factæ à vassallo suo juxta pacti conventionem, infrà tres menses præstet assensum prædictum, aliàs haberetur pro præstito, rejecta compulsione posita à jure, captis scilicet pignoribus, & venditis, juxta text. *in l.* 2. §. *ex hoc rescripto ff. de ventre inspiciendo, l. si quis à liberis,* §. *si vel parens ff. de liberis agnosc.* ubi per Cordub. *ibi in princ.* dicitur, hanc executionis formam pervetustam esse, & sic altera electa fuit per Consilium ut propria.

95 Et pro hujus doctrinæ comprobatione adduco text. *in c. contingit, de dolo & contum.* ubi habetur, quòd si actor dolo, vel potentia adversarii non potest à judice mitti in veram, & actualem possessionem rei post annum, habeatur pro vero possessore, efficiturque verus possessor ministerio juris, quem text. singul. & meliorem de jure dicit Ant. Go. *in l.* 45. *Tauri sub n.* 111. *vers.* 3. *pro ista parte*, & ab eo citati, expendo etiam text. *in l. quamvis, ff. de bonis auth.*
96 *jud. poss. juncto* §. *superior*, ubi habetur, quòd si propter aliquod impedimentum, quis non possit mitti per judicem in possessionem actualiter habeatur pro possessore dispositione, & ministerio illius legis, quam dicunt notabilem, unicam, & singularem citati ab Ant. Gom. *ibi vers. quintò pro ista parte.*

Cujus etiam farinæ est, quòd si quis fuerit condemnatus ad tradendum instrumentum alicujus debiti, puta, alicui tanquam ab ejus obligatione liberato, si non reperitur instrumentum, cogitur condemnatus ei facere aliud instrumentum liberationis, Angel. Are-
97 tin. *in cons.* 136. *in themate à n.* 13. qui *n.* 17. *vers. secundò*, quando dicit, quòd condemnatus in eo, quod de jure est impossibile, sed honestum, compellitur de facto, eo modo, quo potest; quem referens in utroque casu sequitur Card. Tusc. *pract.*
98 *concl. tom.* 7. *litera S. concl.* 126. *n.* 128. qui quidem *ibi n.* 125. dicit, quòd licèt sententia sit stricti juris, tamen sententia condemnans Titium ad conservandum indemnem Caium ab obligatione facta per ipsum Caium, si hujusmodi Caji obligatio est jam extincta,
99 quia fuit compulsus solvere, debet conservari, & relaxari indemnis, eo modo quo potest, ut scilicet solutum eidem restituatur, licèt sententia dicat relevari ab obligatione, comprehendit etiam relevari à solutione facta vigore obligationis, allegat ad hoc Angel. Aret. hoc plenè tractantem *in d. cons.* 136. *n.* 4. *cum sqq.* qui contrariis satisfaçit.

100 Et denique pro intelligentia eorum quæ dicta sunt hactenus, advertè; quod illi quatuor procedendi diversi modi, præmissi pro executione executorialium pariter sint eligendi, & eodem modo repetendi in exequente instrumentum guarentigiatum, seu in forma Cameræ Apostolicæ, ut etiam notant præcitati DD. & claràè deprehenditur ita ut & executione instrumenti continentis quantitatem pecuniæ, servetur forma posita pro executione executorialium super quantitate pecuniaria. Instrumento verò continente speciem certam, puta domum, &c. servetur ordo traditus in executione executorialium, quibus certa res, & species continetur, & de singulis nempe, quando instrumentum continet promissionem facti, aut juris incorporalis ut pariter idem modus repetatur, quoniam instrumentum Camerale habet vim sententiæ transactæ in rem jud. & obligatus ex eo habetur pro condemnato jam, & sic quoad executionis procedendi modum equiparantur executoriales, & instrumenta guarentigiata, Benedict. de Bar. *in tract. de guar. p.* 2. *q.* 13. *fol.* 546. Ant. de Canar. *in tract. de execut. infractus q.* 41. *sub n.* 79. *fol.* 44. Scac. *de appell. q.* 19. *lim.* 10. *n.* 8. *ad fi.* Joan. Garcia *de nobilit. gl.* 6. §. 2. *n.* 25. & ideo de executione sententiæ ad executionem instrumenti guaren. licitum est arguere secundùm Bart. *in l. cùm unus in fi. ff. de bonis autho. jud. possid.* Bald. *l. fi. in col.* 2. *ff. eodem tit.* Rom. *cons.* 76. *n.* 4. Angel. *in l.* 1. *C. quando provo. non est necesse.* Quinti. Man. *in tract. de inhibit. q.* 49. *n.* 2. Paz *in pract.* 4. *p. tom.* 1. *c.* 1. *n.* 3. & ita pariter variantur exequendi modi uniuscujusque instrumenti qualitas exposcat; vide quæ nos inferiùs *cap.* 8. *num.* 363.

CAPUT VI.

Ab executore, sive suæ personæ, aut commissionis, sive superioris mandantis defectu, jurisdictione, & potestate carente, & ad ulteriora procedente, appellationi non deferente: an & quando vis fiat, & an is hujusmodi incompetentia cognoscere queat.

SUMMARIUM.

1 *Excessus ex defectu potestatis à cæteris excessus speciebus substantiam rapit, et de omnibus componitur.*
2 *Cum de defectu potestatis executoris quærimus, necessariò inferimus ad excessum.*
3 *Executor aliquam partem potestatis usurpans excedit multò fortius qui totam arripit.*
Nullitas nulla major, quàm quod fit extra potestatem, ibidem.
4 *De executoris potestate quando disputatur, locum habet appellatio suspensiva.*
5 *Excedere dicitur executor eo ipso quod absque jurisdictione procedit.*
6 *Exceptiones incompetentiæ sui aut mandantis, si subexecutor rejiciens procedat executione, excedit, et datur appellatio suspensiva.*
7 *Executor beneficiatus etiamsi assumat viam meri, sì non admittat exceptionem surreptionis aut nullitatis suæ potestatis, potest appellari.*
8 *Exceptio relevans et legitima dicitur, quæ provenit à causali, quæ justam causam præstat appellandi.*
9 *Exceptio si non potest executio opponi, non potest appellari ob rejectionem.*
10 *Ab executore vigore brevis Cameralis habentis executionem paratam potest appellari, quando verificatur subreptio commissionis.*
11 *Plus influit causa in re ipsa, quàm in causato.*
12 *Omne jus potentiùs operatur in causa quam in causato.*
13 *Excessus nullus altus major quàm defectus potestatis mandatæ, quia immediatè et naturaliter est excessus.*
14 *et* 15 *Executor merus saltim de exceptione infringente suam potestatem, cognoscit ad effectum remittendi tantùm.*
16 *Executor mixtus potest cognoscere de potestate suæ an reseriptum sit falsum vel surreptitium, et se pronuntiare judicem vel non.*
17 *Executor merus potest de exceptione defectus suæ potestatis cognoscere extrajudicialiter ad effectum supersedendi in executione.*
18 *Executoris meri potestas ob falsitatem commissionis nulla redditur.*
19 *Executor merus licèt non admittat exceptiones contra sententiam, tamen defectus potestatis suæ admittit.*
20 *Executor merus quantumvis præcisam habeat facultatem, potest cognoscere de falsitate narratorum ad effectum supersedendi.*
21 *Executor merus tenetur admittere exceptionem noviter ortam, quam si sciret mandans in executore supersederet.*

22 *Exceptio*

22 *Exceptio falsæ et subreptitiæ commissionis oritur post sententiam, et est incognita superiori.*
23 *Executor merus de exceptione relevante, puta surreptionis coram eo opposita cognoscit, ut remittat et supersedeat si verum inveniat.*
24 *Executor merus admittens exceptionem ad rescribendum et supersedendum, remanet nihilominus merus.*
25 *Exceptione impugnante potestatem delegantis potest delegatus cognoscere.*
26 *Exceptiones infringentes jurisdictionem delegantis, admittit, et cognoscit delegatus.*
27 *Judex quilibet sive ordinarius, sive delegatus, cognoscit an sua sit jurisdictio.*
28 *Executor admittit exceptiones concludentes defectum tam suæ quàm mandantis potestatem.*
29 *Declara.*
30 *Executoris potestas pendet à potestate mandantis.*
31 *Excessus executoris ut detegatur, inquirimus potestatem mandantis.*
32 *Delegata causa quæ ad jurisdictionem mandantis non spectat, omnia sunt irrita et appellatione non egent.*
33 *Executoris potestas debet à potestate mandantis regulari.*
34 *Infecta primitiva, infecta censentur derivativa.*
35 *Arboris rami majores vires non habent quàm à radice susceperint.*
36 *Radice infecta rami exsiccantur, et palmites inficiuntur.*
37 *Radice infecta et extincta rami pullulare non possunt.*
38 *Nemo plus juris in alium transfert, quàm ipsi competat.*
39 *Avocata jurisdictione à delegante intelligitur sublata ab ejus delegato compulsore in partibus.*
40 *Appellationi ab executore mixto aut mero rejiciente legitimam exceptionem defectus suæ potestatis aut mandantis, non deferente, vim geri declaravit Senatus.*
41 *Suprema tribunalia hac utuntur praxi, sive in causis ecclesiasticis per viam violentiæ, sive in profanis excedentibus.*
42 *Executor tante commissionis executorialium præsentationem et intimationem sibi factam, caret potestate et jurisdictione, nec tanti potest.*
43 *Jurisdictionem ac potestatem nullus delegatus recipit ante litterarum præsentationem et intimationem.*
44 *Commissionem esse præsentatam non sufficit, sed requiritur ut sequatur appellatio.*
45 *Executor etiamsi sciat facultatem sibi competere, tamen ante præsentationem non recipit potestatem.*
49 *Per executorem gesta post terminum limitatum in communione, sunt nulla ipso jure, atque vim facit procedens.*
47 *Executor ad exactionem post terminum exigens, vinculis ligatus ad superiorem remittitur.*
48 *Executor ignorans prorogationem de tempore ad tempus, si procedat post terminum, irrite et nulliter facit.*
49 *Commissio collata in tempus quo committens caritarus est jurisdictione, est nulla, remissivè.*
50 *Judex sicut appellatione pendente et ejus termino non potest exequi, ita nec executionem committere, cujus defectus est particeps executor.*
51 *Non potest quis per alium facere, quod non potest facere per se ipsum.*
52 *Executor non dicitur executionem facere, sed mandans.*
53 *Executor est velut causa instrumentalis quæ nihil disponit.*
54 *Actus non attribuitur exequenti, sed mandanti.*
55 *Judex vim facit non deferens appellationi à commissione executionis sententiæ suspensæ per legitimam appellationem.*
56 *Executor procedens ad executionem sententiæ suspensæ per appellationem, potest de facto impediri et resisti.*
57 *Et ab ejus processu appellationi nisi deferat, vim fieri declarabitur.*
58 *Mandatum Papæ injustum potest executor non exequi, sed rescribere; secundam jussionem expectare. Etiamsi mandatum contineat excommunicationem, ibi.*
59 *Condemnatus curet appellare coram executore à sententia quam exequi vult intra terminum ad appellandum, cum antea sibi non fuerit intimata, et cum protestatione adeundi superiorem qui eam tulit.*
60 *Executor gratiæ licèt acquirat jurisdictionem à tempore datæ, eam tamen non exercet ante præsentationem litterarum.*
61 *Præsentatio litterarum originalium an sit necessaria, vel an transumptum sufficiat, remissivè.*
62 *Executor gratiæ etiamsi sciat sibi facultatem competere non potest procedere ante litterarum præsentationem.*
63 *Sententiæ executio facienda est ab eo judice sub cujus districtu res sita est, ad requisitionem tamen judicis ferentis sententiam.*
64 *Et idem in contractu paratam executionem habente.*
65 *Judex requisitus an excedat non exequendo juxta statutum judicis requirentis, remissivè.*
66 *Judex requisitus re integra mortuo vel aliter finito officio requirentis, an possit nihilominus executionem facere.*
67 *Nuntius ut mittat aliquem in possessionem, judice mandante mortuo potest mandatum exequi.*
68 *Executio mandata etiam morte mandantis re integra non expirat mandatum.*
69 *Judex successor tenetur adimplere et excqui mandatum directum suo prædecessori.*
70 *Mandatum ex causa necessaria (prout est executio commissa) non expirat morte mandantis.*
71 *Mandatum quibus casibus non expiret morte mandantis re integra, remissivè.*
72 *Exequutor ad exequendam morte mandantis procedens non excedit.*
73 *Judex requisitus an possit cognoscere de dominio aut possessione rei super qua exceptio est facienda.*
74 *Judex requisitus ad exequendum dicitur nuaus et merus exequutor.*
74 *Exceptionem dominii aut possessionis potest tertius oppositor proponere coram judice requisito executione sententiæ, qua ut plurimum longe distat superior.*
76 *Opinio Cevall. reprobatur, putantis omnes meros executores posse admittere exceptionem super dominio aut possessione rei, super qua fit executio.*

ISthæc præsens excessus species, à cæteris omnibus excessus speciebus virtutem, & substantiam rapit, siquidem cum de omnibus participet nec non à cunctis aliis sola componatur ista, verùm etenim verum est ut cùm de executoris potestate, ac jurisdictione dubitari contingit, necessario de excessu dubitatio infertur; eo namque ipso quòd executor sine jurisdictione, & potestate procedit, dicitur excedere, & ex ipsa transgressione potestatis mandatæ, eodemque momento oriri, atque excessum simul generari, constat; quoniam executor in eo quod excedit, desinit esse executor, & judex incipit jurisdictione, & potestate carere, ac efficitur privata persona, ordinariæ potestati subjecta, ut satis abundè diximus & comprobavimus suprà *hoc lib. 4. c. 3. per totum, &c 4. post prin. usque ad fin.* qua omnes ibi adductas considerationes hîc applica, non repetam. Apparet etiam ex ipsa excessus descriptione, quam apposui ibi in *d. c. 3. n. 36. & 37.* utrum sit quoddam gravamen extra limites potestatis mandatæ per executorem illatum, & si arripiens partem jurisdictionis & potestatis excedit, juxta *l. quicumque & l. contra*

noſtra, *de executoribus & exactoribus tributorum*, multo magis excedet executor, qui cùm non ſit executor, omnem poteſtatem integraliter uſurpat, cui convenit unicum verbum Bald. *in l. ab executione*, *C. quorum appel. non recip. ſub n.* 3. *verſ. dico dum*, *certis*, quòd executor, ſive exequatur in toto, quando nihil erat exequendum, ſive in parte, dicitur modum executionis excedere, & ſic ſequitur evidenter regula trita in hac materia, ab executore ſive mero, ſive mixto, excedente limites ſuæ commiſſionis, interjectæ appellationi eſſe deferendum, & vim fieri declarandum in curia ſuprema, de violentia cognoſcente, nulla enim major nullitas, quam cùm quid ſit extra poteſtatem. Boëri. *deciſ.* 299. Olivanus *de jure fiſci*, *c.* 25. *n.* 39. Rimin. *junior. conſ.* 282. *n.* 70. Rota *diverſo deciſ.* 666. *n.* 4. *p.* 2. Bertazol. *conſ.* 465. *n.* 24. Pariſ. *de gabellis p.* 3. *n.* 73. Nicol. *allegat.* 2. *n.* 21. Vant. *de nullit. ex defectu juris*, *n.* 1. Giurba *deciſ.* 96. *ſub n.* 10. & *nos hac* 4. *ſub n.* 64. *c.* 3. & ſurſum *à n.* 36.

3 Hanc doctrinam in terminis reperio apud Rugin. *in tract. de appellat.* §. 2. *c.* 2. *ſub num.* 64. *verſ. quart. ſi diſputatur*, dicentem quòd quando diſputatur de po-

4 teſtate executoris ad exequendum, poterit & licitè appellari ab eo, & habere locum limitationem *l. ab executore*, cum concordantibus, *C. quorum appell. non recip.* id etiam clariùs dixit Sigiſmund. Scaccia *in tract.*

5 *de appell. q.* 17. *limin.* 11. *n.* 10. quod eo ipſo quòd executor procedit ſine juriſdictione, dicitur excedere, dicit probari in terminis per Rotam *dec.* 45. *alias* 346. *ſi appellet*, *de appell. in novis.* Cæſ. Contard. *in repet. l. unic. C. ſi de mom. poſſ. lim.* 19. *fol.* 347. plurimas & elegantes doctrinas in comprobationem congerit Vincent. Caroc. *excep.* 22. *q.* 10. ubi plures citat Doctores; & facit illud Chriſti Domini. Non haberes poteſtatem adverſus me ullam, niſi tibi datum eſſet deſuper. Joan. c. 19.

6 Pro quo mirificè facit, quòd affirmat ex Feli. Æmil. Beral. *deciſ.* 333. *p.* 1. & Gigas *de penſio. quæſt.* 45. Flores de Men. *in pract. quæſt. lib.* 1. *quæſt.* 12. *n.* 44. quòd ſi ſubexecutor auditoris Cameræ datus ad exequendas via executiva literas penſionis, non admittat exceptionem oppoſitam puta ſubreptionis, aut incompetentiæ ipſius auditoris ac perinde ejus executoris, cujus vices gerit, vel alia quævis allegatur exceptio contra juriſdictionem executoris, aut ſubexecutoris, de qua ſaltim ſummariè incontinenti apparet, ita ut non videatur per calumniam opponi, excedit rejiciens, & ad ulteriorem executionem procedens, ab eoque poſſe appellari quoad utrumque effectum ſuſpenſivum, & devolutivum, pro cujus delatione adita ſuprema prætoria deferri, ac reponi acta omnia, & attenta, declarabunt, cùm iſtæ exceptiones penitus infringant viam executivam, omnemque proceſſum.

7 Hinc eleganter dixit Joan. Ant. de S. Georgio. Cardin. Alex. *in cap. dilecto filio*, per text. *ibi. n.* 13. *de appellat.* quòd ſi executore beneficialis, etiamſi eligat viam meri executoris tenetur admittere exceptionem ſubreptionis, & nullitatis poteſtatis ſuæ quod patet (inquit ille) quod ſi non admitti, poteſt appellari,

8 ex eodem text. *ibi*, nec admiſſas, &c. & facit ipſe Cardin. Alexand. bonum argumentum, quoniam exceptio relevans & legitima dicitur, quæ provenit à cauſa, quæ juſtam cauſam præbet appellandi, probat eleganter Oſdral. *conſ.* 323. *dicta primum in princ.* Card. Tuſc. *practico l. tom.* 3. *litera E*, *concl.*

9 378. *n.* 1. Bald. optimè *in leg. de executione C. quorum appell. num.* 13. dum dicit apparere ex prædictis, quòd quædam ſunt exceptiones, quæ poſſunt opponi in executione, nam ſi non poſſent opponi, non ap-

10 pellaretur, &c. facit etiam quod dicit Hier. Gonzal. *de menſi & alter. gl.* 9. *in annot. q.* 235. quòd licèt ab executore vigore brevis Cameralis habentis, executionem paratam, non licèt appellari, fallit quando verificetur ſubreptio, vel obreptio litterarum, & commiſſionis quia tunc appellationi quoad utrumque effectum, & ſuſpenſivum, & devolutivum, deferendum eſt per text. *in cap. poſtulaſtis de reſcript.* Aymon. Cravet. *conſil.* 68. *num.* 10. plenè Lancelot. Rober. *de attentat.* 2. *p. c.* 4. *in præfatione n.* 478.

Quod eo validiſſimo fundamento fulcitur, nam 11
ſi exceſſus commiſſionum appellationem ſuſpenſivam in executione operatur propter defectum poteſtatis, & juriſdictionis, (qui maximus eſt, ut ſuprà diximus) multò fortiùs ipſemet defectus potentiæ, ubi directò & immediatè cucurrit, eoſdem & majores effectus debebit operari; plus ſiquidem influit cauſa in ſe ipſa, quàm in cauſato, Felin. *in c. auditis num.* 20. *de præſcript.* deciſ. Genuen. 128. *n.* 2. text. *in l. novis onuſtæ in* 1. *reſponſ. ad l. Rhodiam de jactu.* meus. Perez de Lara *de anniver. & capell. lib.* 1. *cap.* 24. *n.* 4. 12
omne enim jus potentiùs operatur in cauſa, quàm in cauſato. Caſtren. *conſ.* 129. *vol.* 1. allegans *l. dignæ vox*, *C. de legibus*, nam quando quid eſt propter aliud potentius, fortiuſque conſideratur illud propter quod eſt, *leg. & ſi. non ſunt clavi*, 21. §. *perveniamus*, *ff. de auro & argento legat. l. tempus*, 29. *ff. de re jud.* optimus text. *in clem.* 1. *de reliquiis & veneratione Sanctorum*, ubi ſi veneramur Sanctos propter Deum, multò magis ipſum Deum: *Authent. multo magis*, *C. de Sacro ſanctis Eccleſ.* ex quibus deducimus vulgare illud axioma, *Propter unum quodque tale*, *& illud magis.* Ex 13
quibus manifeſtè cognoſcitur, quod nullus alius major exceſſus, ſit quàm mandatæ poteſtatis defectus, iſte autem propriè naturaliter, & immediatè abſque alterius dependentia exceſſus eſt, alii vero mediatè & cauſativè exceſſus ſunt, ob defectum poteſtatis ex actu inſurgentem.

Et inſuper ex eo etiam, nam licèt merus executor, 14
cùm non habeat juriſdictionem, de nullius exceptionibus cognoſcere queat regulariter; tamen de hac, qua infringitur ſua poteſtas, & juriſdictio, ut de exceptione falſi, aut ſubreptitii reſcripti, & commiſſionis rectè quidem & licitè valet cognoſcere, non ad effectum determinandi ſuper illa, ſed ſuperſedendi in executione, & inſtructum reddendi ſuperiorem, ac illum informandi text. eſt *in leg. & ſi non cognitio*, ibi & ſi non cognitio ſed executio mandatur, de veritate precum inquiri oportet, ut ſi totius intervenerit, &c. *C. ſi contra jus vel util. publ.* ubi gloſ. & Bald. not. & cæteri omnes Doctores, *cap. puniri*, §. *& ſi non cognitio. 25. quæſt.* 2. *d. l. à divo Pio*, & ibi Bart. *nu.* 7. & *ſeqq. de re jud.* text. optimus *in cap. de cætero*, *de ſentent. & re jud. leg. ſi prætor*, §. *Marcellus ff. de judiciis.* Innocent. & Hoſtienſ. *in d. c. de cætero* docetque clarè Specul. *in tit. de executione ſententiæ leg. nunc dicendum n.* 6. optimè explicat ibi Abb. *nu.* 3. *per totum*, *& ſub num.* 4. *ante fin.* Bald. *in d. l à divo Pio* idem Abb. *in cap. poſtoralis*, §. *quia verò num.* 3. *verſicul. de ſecundo ſcilic. de off. delegat.* Rota *deciſ.* 3. *de except. in novis*, per quàm optimè dixit Felin. *in d. c. de cætero*, *num.* 7. *verſ. quintus caſus eſt*, quòd quando opponitur coram 15
executore mero, quod reſcriptum eſt falſum, debet executor admittere talem exceptionem, quem ſequitur Bened. Band. *in repert. ad illum verbo*, *executor merus eſt ille*, *&c. circa princ. verſ. iſta ſall. concl. quando opponitur.* Bobad. *in polit. libro* 2. *cap.* 20. *ſub nu.* 47. *circa primum*, bene etiam dixit Abb. Panorm. *in d. cap. de cetero num.* 8. *verſ. quæro an is*, ubi poſtquam reſolvit 16
latè, quod minus executor, cùm judex ſit in executionis actu meritò poteſt cognoſcere de poteſtate ſua, an reſcriptum, & commiſſio ſit falſa, aut ſubrepticia, & etiam ſe pronuntiare judicem, aut non judicem, juxta *c. ſignificantibus de off. de lega. & elem.* 1. *de reſcrip.* dixit *in fin.* quòd ſi coram executore mero opponatur exceptio falſi, vel ſubreptitii reſcripti, ut non per viam judicii, (cùm nullam juriſdictionem habeat talis executor, juxta *l. ſi ut proponis*, *& l. executorem*, *C. de execut. rei jud.*) ſed extrajudicialiter poterit de ea cognoſcere & inquirere ad ſui inſtructionem, ad effectum exequendi

exequendi, vel suspendendi executionem, per argumentum *cap. cùm contingat, & cap. si quando, de rescr.* idem Ab. *in cap. super eo, de crimine falsi;* idem tenent Geminia. *in cap. sicut 2. quæst. 1. col. penult.* Joan. Andr. *in cap. super eo, de crimine fal. in 1. colum.* Hostiens. & Imol. *in cap. cùm contingat col. ult. de rescript.* Capella Tholosa. *decis. 344.* & ibi additio Felin. *in cap. pastoralis §. quia verò, num. 17. vers. quinto fallit, de off. delega.* & in specie etiam optimè consuluit Soc. Senior *consil. 83. n. 29. l. 4.* dicens, quòd cùm ob falsitatem nullum
18 reddatur rescriptum, & executoris potestas, super hac exceptione poterit merus executor cognoscere, juxta text. *in cap. si eo tempore, de rescript. lib. 6.* eum referens sequitur Menoch. *de arbitr. jud. lib. 1. quæst. 38. n. fin.*

19 Et dicit mirabiliter Lapus *allegatione 2.* incipit *disputat. colum. fin. num. 12. vers. ad hoc*, quòd licèt executor exceptiones contra sententias non admittat exceptiones tamen defectus potestatis suæ, aut committentis concludentes admittere debet, an literæ suæ sint falsæ, obreptitiæ, aut subreptitiæ; hoc idem & latiùs per Guido Papæ *quæst. 574. an judex*, quem vide post Innocen. *in cap. dudum, colum. 2. in prin. de præsumpt.* optimè Vantius *in tract. de nulli. senten. tit. coram quo nullitas*, &c. *num. fin. ad fin.* quibus quidem rectè convenit quòd ait Cardin. Tusch. *pract. conclus. 3. tom. litera E, concl. 500. n. 3.* post Anchar. *consil. 240. num. 2. & jeqq.* merum executorem
20 posse cognoscere de veritate, & falsitate narratorum; non ut judicet, sed ut referat, quantum cumque præcisam habeat commissionem, quia sicuti Princeps rescribens si sciret vera non esse narrata, super quibus se fundat, non rescripsisset, eodem modo posse executorem supersedere, & rescribere.

21 Quò pertinet, quòd executor etiam merus, tenetur admittere exceptionem novam, & noviter ortam, quæ si à judice mandante cognita fuisset, ab executione supersederet, nec pariter executor ejus cognoscere, & supersedere debebit Felin. *in cap. pastoralis, §. quia vero, n. 7. vers. quartò fallit, de off. delegat. in cap. de cætero n. 6. de re judic.* per *l. si hominem, ff. mandati.* Rober. Marant. *disput. 1. n. 33. vers. fallit quarto.* Bened. Band. *in repert. ad Felin. verbo, executor, sub vers. secundo, & sub vers. quarto, prope fin.* Menoch.
22 *de arbitr. lib. 1. q. 38. n. 24.* & ita cùm hæc exceptio falsæ, seu subreptitiæ commissionis sit nova, orta post sententiam, & ipsa commissione, ignota superiori, de ea executor cognoscat, quia licèt talis merus executor non queat regulariter exceptiones admittere ex supra citatis DD. & Andrea Gaill. *l. 1. observ. 124. n. 8.* Ludovico Peguera *in decis. civil. 209. n. 2. in fin.* tamen de hac exceptione benè poterit cognoscere.

Faciunt etiam, quæ dicunt Zabarel. *consil. 103.* Federic. de Senis *consil. 157. circa fin. nam executor.* Anchar. *consil. 240. n. 2. & 3.* Æguid Bellam. *consil. 40. n. 10.* Cardinal. Tusch. *pract. conclus. tom. 3. litera E, concl. 500. à num. 1. usque ad n. 4.* affirmantes, quòd licèt executor
23 merus nullam habeat jurisdictionem, nec exceptionum cognitionem; cùm ad nudum factum deputatus sit: tamen si coram eo aliqua relevans exceptio, puta, subreptionis rescripti, opponatur, de ea cognoscit, non ut judicet, sed ut referat, & rescribat superiori, & interim supersedeat in executione, si veram illam reperiat, aliter atque non suspendat, & quòd nihilominus merus manet executor. Et facit, quod solemus
24 dicere de exceptione nullitatis opposita coram executore, ut ipse de ea cognoscat, non ad effectum pronuntiandi super illa, sed ut illam incidentem ad superiorem remittat executor, si de exceptione constabit in executione supersedeat Ancharan. *in clem. 1. colum. fin. de re jud.* Innocen. *in cap. cùm in jur. de off. deleg.* Bart. *in l. de præto. ff. de judic. & in l. à D. Pio in prin. in 3. col. & in l. 4. §. condemnatum, ff. de re jud. & in l. fi. C. si ex fal.* *instr.* Bald. *in addit. ad Specul. tit. de senten. colum. 6. vers. an coram judice & executore* Lapus *allegat 2.* nos latiùs dicemus Deo dante *in cap. de exceptionibus.*

Quæ quidem & illo fortiùs redditur, quoniam vul- 25
gare est, ut etiam exceptio impugnans potestatem delegantis, & mandantis commissionem coram ipso delegato proponi & probari, & ad ipsum tales exceptiones admittere, & repellere spectare, *cap. si à subdelegato. &* ibi glos. Archidia. & alii *de off. deleg. in 6.* Speculator, & ibi Joan. Andr. *vers. cognoscet, §. excipitur, vers. sed quis cognoscet, de off. deleg.* ut si diceretur, 27
delegationem non valuisse ex eo, quòd causa delegata ad forum delegantis non spectabat, juxta text. 26
in l. 1. C. qui pro sua jurisdictione, quia hæc exceptio spectat ad cognitionem delegati, ad quem pertinet exceptiones, per quas negatur delegantem habuisse jurisdictionem, admittere, vel repellere non probatas, glos. *verbo aliis casibus, in d. cap. si à subdelegat. de off. deleg. lib. 6.* & ibi Joan. Andr. *in ejus addit. in verbo cognoscet, in §. fin. verb. si quis cognoscet. col. 5. de judice deleg.* Abb. *in c. cùm te consulente in fin. de off. deleg.* & Felin. *in cap. super literis col. fin. de rescript.* Ang. *in §. præterea col. 10. vers. quarto opponitur, quòd est judex competens, &c. instit. de except.* Anton. Corsetus *in lib. singul. in verbo, jurisdict.* Vantius *de nulli. senten. ex defectu juris ordinarii, num. 37.* & iterum *in tit. quibus mod. sententiæ nullæ defend. poss. n. 51. & 52.* 27
fitque generaliter verissima resolutio, quemlibet judicem sive delegatum, sive ordinarium cognoscere; an sua sit jurisdictio, ut in unum plures referam videndus Marta *in tract. de jurisdictione 2. p. c. 4. à prin. & à n.* 28
17. Et quòd executor admittit exceptiones concludentes defectum potestatis, tam suæ, quàm mandantis, probant Lapus *d. alleg. 2. col. fin. n. 12.* Guido Papæ *d. q. 574. an judex.* Vantius *in tr. de nullit. senten. tit. coram quo nullitas*, &c. *num. fin. ad fin.* & per Lapum *ibi*, & Innocentium, *in cap. de cætero, de re judicata*, idem affirmat Card. Tuschus *pract. concl. tom. 3. lit. E, concl. 485. n. 9. & concl. 486. n.* 40. per Joannem de Imol. *in consil. 127. n. 3. vers. respectu autem.* Bald. *consil. 399. vers. nam quædam, lib. 4.* Tuschus *ubi proximè concl. 484. num. 23. & conclus. 492. n. 26.*

Quam doctrinam accipere debes secundùm hacte- 29
nus comprobatam distinctionem, ut executor merus admittit hujusmodi exceptiones defectus potentiæ ad finem supersedendi, & rescribendi, non autem ad finem determinandi, executor verò mixtus, cùm judex sit, & jurisdictionem habeat, de hujusmodi exceptionibus cognoscere; ad declarandum an sua sit jurisdictio, sive ex sua persona, sive mandantis, defectus potestatis proveniat.

Quoniam potestas executori pendet totaliter à po- 30
testate mandantis superioris, ita ut si iste ea caruerit, pariter & totaliter executor & particeps, & ut excessum, & potestatis defectum in executore detegamus, inquirimus potestatem ejus, cujus vices gerit; ille est elegans text. *in l. unica, C. qui pro sua jurisd. judic. dare, darive poss.* quæ sic loquitur: In causarum delegatio- 31
nibus illud, & consultissimè præcipimus observari, ut ita valeant, si ad jurisdictionem pertineat delegantis; quod si quis alienæ jurisdictionis causam crediderit delegandam, nec præcepto cognitorem datum, patientia accommodare censemus; & si contra leges obtemperavit deleganti, omnia quæ ab ea delegatione 32
geruntur, ita pro infectis haberi præcipimus, ut nec appellandi quidem necessitas victis adversus eas sententias imponatur, &c. de executoribus etiam est text. *in l. 1. & 2. C. de apparitoribus præfecti annonæ*, quia à potestate delegantis debet executoris potestas regu- 33
lari glos. *in c. judex, de off. deleg. lib 6. verbo, proponatur, l. solet prætor, ff. de jurisd. omnium, in d. l. nemo plus juris, de regul. jur. l. tradit, ff. de acquir. rerum dom.*

Quare delegante carente potestate, aut jurisdictione 34

ex aliquo juris defectu, aut dispositione, eum executorem, cujus vices gerit, pariter pati defectum, non est dubium, quoniam infecta primitiva, infecta censetur etiam derivativa, ut per *cap. cum quid prohibetur, de regul. jur.* dicit Tiber. Salustius *in praxi auditor. Cameræ*
35 *lib. 2. cap.* 18. *num.* 8. arboris enim rami majores vires non habent, quàm à radice susceperint. Bal. *in leg.* 1.
36 *ff. de Senator.* ubi dicit quòd extincta radice, ramus exsiccare oportet, & infecta radice, inficiuntur & palmites, text. arg. *l. unica matre, & in l.* 3. *C. de bonis*
37 *mater. l. D. Marco, C. de quæstionibus*, quomodo enim possunt rami pullulare, si radix infecta, seu extincta esset, *l. maximum vitium, C. de liber. præter. l. fin. C. de nupt. auth. de hæredib. ab intest. venien. §. si igitur defunctus el* 2. *vers. ex diverf. collatione* 9. Cer-
38 vant. *in leg.* 9. *Tauri, n.* 8. *& in l.* 9. *num.* 75. & iterum *num.* 207. nemo enim plus juris in alium transferre potest, quàm sibi competere dignoscatur, *d. l. nemo plus, ff. de regul. juris concordantiis*, & hoc facit
39 argumentum Rota teste Puteo *decis.* 240. *lib.* 3. ubi dicitur, quòd facta causæ avocatione à mandante, ita ut ulteriùs non queat procedere, à fortiori intelligitur avocata ab ejus delegato compulsore in partibus, ita ut insuper procedere non possit; quàm vide omnino.

40 Ex quibus omnibus una erit facienda in hac materia juridica, seu probabilis conclusio, ut appellationi ab executore, sive mixto, sive mero, non admittente exceptionem defectus potestatis suæ, sive superioris mandantis, non deferente interjectæ, vim facere declarari in tribunalibus, tum quia procedit nulliter executor carens potestate (ut latè probavimus suprà *cap.* 3.) tum etiam, quia non admittit exceptionem admittendam, quod est excessus, ut *cap. seq.* latè apparebit.

41 Quam conclusionem communiter practicatam videmus quotidie in supremis tribunalibus, non solùm quando acta adeuntur per viam violentiæ, sed etiam quando per viam querelæ alicujus judicis commissionis seu executoris, sive à Curia Regia, sive aliunde missi, excedentis à sua commissione, quia in omnibus causis inspicitur statim sua potestas ex delegatione, & potestas ejus à quo missus est, an casum illum possint demandare, & ad se pertineat, & hoc jure utimur.

42 Ex qua conclusione, & ex hactenus in ejus comprobationem cumulatis illud primo loco infero, quod cùm executor ante præsentationem, & intimationem literarum executorialium sibi factam, uti non possit earum facultate, ac careat potestate, ac jurisdictione ex mox citandis, appellationi ab eo interjectæ non deferens vim facere declarabitur, & quòd ante literarum præsentationem, & intimationem non possit executor uti facultate, nec procedere ad executionem earundem, tenet Rota *decis.* 793. *in antiquis, & decis.* 242. *& decision.* 458. *novis.* Dominicus *in cap. eam te, in fin. de rescriptis.* Felinus *in cap. scisscitatus vers. limita hanc partem rescript.* Roma. *consil.* 353. *vers. quoad tertium*, Bal. *in rub. qui succession. feud. vers. executores verò*, Philip. Franc. *in cap. super eo, el* 2. *vers. & ita etiam tenet Rota de appell.* Felin. *in cap. eam te, de resc.* & idem *in cap. fin. vers. quæro* 3. *de præsumpt.* Aymon. *cons.* 134. *nu.* 22. *vers. septimò dico.* Staphileus *in tractatu de literis gratiæ & justitiæ, vers. nona forma est.* Nicol. Millis *in reper. verbo, gratia Apostolica.* Bellame. *decis.* 110. *vers. circa tertium dubium usque ad fin.* Gomez *in tractatu mandati de providendo, num.* 138. Cassan. *cons.* 10. *vers. item hinc, tenent Canonistæ, & in vers. ex quibus.* Cassiador. *decis.* 8. *de restit. spolia. n.* 12. *alias de causa poss. & propr. fol. mihi* 137. Puteus *decis.* 275. *n.* 3. *l.* 3. quod in utroque executore tam mero quam mixto procedit, & de hoc etiam in specie probant, Gomez *in d. tract. mandati. de providen. n.* 138. Staphileus *de li. gratiæ & justitiæ, vers. nova forma est.* Ant. Gabriel. *commun. conclus. lib.* 2. *tit. de executione rei jud. concl.* 3. *n.* 1.

Quæ quidem doctrina universaliter etiam vera est in 43
quolibet alio delegato judice qui non recipit potestatem, exercitium, nec jurisdictionem ante commissionis præsentationem, ita docet gl. *in cl. in verbo, receptis de procurat.* Joan. And. *in cap. eam te, in fin. vers. item quod à tempore de rescript.* Bart. *in l. multum, vers. & hæc sunt utilia ad quæstionem, ff. de condit. & demonstr.* Rota *in novis, decis.* 242. *vers. delegatus enim*, & *decis.* 145. *vers. sed illud quod facit in novis.* Marian. Socin. *in tract. de citat. art.* 20. *in* 6. *q. prin.* Cassad. *decis.* 8. *n.* 12. *de restitut. spol.* Archid. *in c. statis cui in prin. ibi* sumpto argumento & à contrario sensu, *de offic. deleg. in* 6. *& in eas cui in prin. de procurat. t.* 6. Hostiens. *in c. ex conquestione, vers. quisque à judicibus de restitut. spol.* & ibi Anchar. *vers. venit ad quæstionem*, & ibi Card. *in fin. vers. in glos. fin. ubi* Abb. *n.* 10. & Anton. de Butrio *vers. Hostiensis sic concludit.* Bal. *in l. falsus, vers. sed pone quod causa C. de furtis*; idem Bal. *in l. ejus qui in provincia, vers. sed dubitatur de procurat. ff. si certum petatur.* Rom. *in cons.* 353. *vers. quoad tertium* Dominicus *in c.* 1. §. 1. *vers. nota quod judex, de off. deleg. in* 6. Philip. Fran. *in c. super eo ebi, vers. ultimo tenementi de appell.* & ibi Decius *n.* 12. *vers. ultimò nota.* Bal. *in l. mandatum, vers. & nota quoad Petrus, C. mandati, & in l. ea quæ vers. etiam notandum, C. de tempor. in integ. restit.* idem Bal. *in l.* 3. *§. si quis impetraverit, vers. sed contrarium est verum, ff. quod quisque jur. & in l. sed & si de sua, §.* 1. *vers. & hæc determinantur ff. de acquir. hær.* Roma. *l. absent. n.* 5. *& seq. ff. de donat.* Felin. *in cap. scisscitatus vers. limita hanc partem de rescr. & in c. cæterum vers. adde pro Regul. cod. tit.* Nicol. Millis *in repert. verbo; judex delegatus ignor.* Cassian. 10. *n.* 18. Angelo *in l. cum furiosus, vers. & est argumentum, ff. de jud.* Aret. *in d. l. sed, & si de sua, vers. ex his inferunt, ff. de acq. hæred.* ubi dicit, 44
quòd non sufficit commissionem esse præsentatam, nisi etiam sit à commissario accepta, ut etiam tenet Guido Papæ *q.* 286. Felin. *in cap. cum ex officiis vers. pro quo vide de præscr.* Bal. *in l. eam qui inverf. quarto, quæro, ff. de jurisd. cum jud.* Paul. de Castro *in l. cùm furiosus vers. quod nota, quia per hoc, ff. de jud.* Ant. Gabriel. *l.* 2. *commun. concl. tit. de executione rei judicatæ, con.* 3. *n.* 4. quem *n.* 6. vide post Felin. *in d. scisscitatus, vers. lim. hanc partem de resc.* & Papazo, dicentem, hoc procedere etiam si executor sciat facultatem 45
sibi competere, sed nondum sint literæ sibi præsentatæ, ad quem circa hunc articulum confuge quoties necessitas impulerit.

Pariter & secundò ex supradicta conclusione, & 46
resolutione fundata infero, ut appellationi interpositæ ab executore, dato cum termino limitato, & assignato in sua commissione, & post terminum finitum procedente ad ulteriora ut licitæ, si non defecerat; vim fecisse manifestam, Senatus declarabit, cùm post illud tempus desinat esse executor, & judex caret mandato, & jurisdictione; omniaque quæ ab illo gesta sint acta, irrita sunt, nulla, & à privata quadam persona confecta, text. est *in c. de causis, off. deleg. l.* 2. §. *si judex, ff. de judic.* optimus text. *in leg. si ex prætoriano* 3. *C. de executor. & exactoribus* ubi executor datus ad exigendum debitum 47
cum termino limitato, post illum in executione, & exactione repertus, vinculis ferreis ligatus ad superiorem mittendus, ut ejus excessus coërceat, juncta etiam *l. contra nostra C. eodem tit.* Sebastianus Vantius *in tract. de nullit. sentent. ex defectu jur. deleg. num.* 99. & 100. & facit pro hoc, quod dicunt Socin. *in l. multum interest, vers. secunda conclus. ff. de condit. & demonst.* Alexand. *in l. sed & si de sua, ff. de acquir. hæred.* Ant. Gabr. *commun. conclus. l.* 2. *tit. de executione rei judicatæ, concl.* 3. *num.* 18. quod etiamsi prorogata sit ejus 48
jurisdictio de tempore ad tempus, si tamen ignoret executor, actus ab eo gesti antea quam sibi de prorogatione constet, irriti sunt, & nulli, ubi etiam Vantius 49.
affirmat, quando commissio sit à delegante collata in tempus, quo ipse delegans non esset futurus judex, &
quo

quo carebit potestate, juxta text. *in l. eum qui ff. de jurisd. omn. jud.* cui aliæ possunt etiam leges applicari.

50 Tertiò & ultimò ex supradicta resolutione deducitur, quòd cùm judex superior, qui sententiam tulit, non potest eam exequi, pendente legitima appellatione ab illa interponendam, quia per eam suspensa est ejus potestas, & jurisdictio, *c. non solùm, de app. in 6. toto tit. ff. nihil novari appellatione pendente*, Vincent. Caroc. *in tr. de except. exceptione* 44. *n.* 74. *prope fin.* & vide suprà *c.* 1. *n.* 32.

51 Pariter est dicendum, ut executor, cui executionem ejus commisit faciendam, ejusdem defectus potentiæ particeps intelligatur, ex juribus & authoribus superiùs adductis, *vers. quoniam potestas à num.* 30. &

52 sursum, & non potest quis per alium facere, quod non potest per seipsum, ex juris regula, *potest quis, de Reg. jur. lib.* 6. imò non executor, sed mandans ipse exequitur, Beroi. *in cap. quoniam, Ab. num.* 112. *de off. deleg.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 38. *num.* 2. *in fin.* Rebuff. *de sentent. execut. art.* 7. *glos.* 3. *n.* 4. *vers. idem dico fol.* 378. Bald. *in addition. ad Specul. tit. de executione rei jud. vers. sententia lata ab uno.* Guillelmus de Cunis *in l. si pater, ff. de manumis. vind.* Bertach. *in repet. verbo, execut. n.* 51. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom.* 3. *littera E, conclus.* 478.

53 *n.* 1. quia executor est veluti causa instrumentalis, quæ nihil disponit. Aret. *in* §. *cum autem impubes, n.* 6. *in fin. institut. de adopt.* & qui per alium facit, est perin-

54 de ac si faciat per seipsum, ex regula juris. Actus siquidem non attribuitur exequenti, sed mandanti Rota *dec.* 167. *num.* 2. *part.* 2. *diversi.* Petrus Surd. *decis.* 8. *n.* 23. & 24. & *decis.* 292. *n.* 9. & *in tract. de aliment. tit.* 7. *q.* 38. *num.* 52.

Et ideo quemadmodum judex mandans vim facit,

55 non deferens appellationi interjectæ ab hujusmodi executionis commissione, juxta ea quæ exactè dixi suprà hoc *lib.* 4. *cap.* 1. *à num.* 32. *vers. & prima rationabilis*, &c. qua vim vi addi; ita etiam hujusmodi execu-

56 tor hoc casu, etiam de facto potest impediri ne exequatur, bonus text. *in l. defensionis facultas, C. de jure fisci.* Abb. *in c.* 1. *col. penult. & fin. de off. ord.* Bart. *in l. divus, ff. de judiciis.* Oldradus *consil.* 89. Grammat. *consiliorum civilium* 109. *n.* 5. Felin. *in c. si quando, de off. deleg.* Mart. *de jurisd.* 1. *part. c.* 51. *à n.* 35. faciunt quæ exactissimè Marant. *in disp.* 1. *à n.* 18. *cum pluribus seqq.* ac ideo multo magis per

57 remedium juris, scilicet appellationis, & nullitatis, quare si ab executore non admittente hujusmodi potestatis suæ defectus exceptionem, nec supersedente appellationi interpositæ, vim fieri manifestam, declarabitur.

58 Pro quo facit insuper quod dicit text. *in c. quando, de rescript.* quòd quando Papa rescribit alicui, ut aliquid injustum exequatur, potest ille non exequi, & contravenire literis Apostolicis, si illud, quod jubetur, appareat injustum, & debet rescribere Papæ, & exspectare secundam jussionem, ubi dicit Abb. procedere, etiam si in mandato Papæ sit pœna excommunicationis, & dicit bot. gl. *in l. puniri C. si contra jus, vel uti.* quod non debent timere miseri Prælati veritatem sectari, & literis Principis non obedire. Idem dicit gl. *in vers. nuntiant, in* §. *deinde, in auth. de mandat. Princip.* ex quo infert & argumentatur, & bene. Maran. *disput.* 1. *num.* 16. *in fin.* Si ergo ipsi Principi injusta jubenti, non est obediendum, quanto minus ejus delegato; aliter ergo majorem potestatem haberet executor, quàm mandans, à qua tota defluit; & foret monstruosum, ramos pullulare radices infectas, juxta quæ latè dixi superiùs, foretque hac via aperta porta fraudibus, si permitteretur executori ejus exequi sententiam cui personaliter executio faciunda prohibetur, quod

59 nullo jure permittendum est, & sic attentatis, contra quem exequitur, ut si nondum appellaverit à sententia, quia nondum sibi fuit intimata, interponat appellationem simul coram executore cum protestatione illam præsentandi coram superiore, cùm adeundi desit nunc sibi facultas, dummodo venit ad notitiam suam sententia lata contra se, petensque ab executore, ut supersedeat interim, dum de hoc cognoscit; ad effectum rescribendi & supersedendi interim.

Diximus superiùs executorem executorialium ca- 60
rere potestate ante commissionis præsentationem, illis etiam potes addere, quòd licèt executor gratiæ acquirat jurisdictionem à tempore datæ, illam tamen exercere non potest ante præsentationem, & receptionem literarum, *cap. super eo, 2. de appellat.* latissimè & accuratè cum magna Doctorum caterva, ampliationibus, & limitationibus, nec non concordia Doctorum & opinionum, videre poteris Anton. Gabriel. *lib.* 2. *commun. opinion. tit. de executione rei judicatæ, conclus* 3. *per totam.* Molin. *de justitia & jure,* 3. *tom. disput.* 599. *num.* 2. plene etiam per Nicolaum Garciam *tr. de beneficiis* 6. *part. c.* 2. *à n.* 7. *cum pluribus seqq. tom.* 1. Marques. *tractatu de comiss.* 1. *part. c.* 3. *n.* 42. *folio mihi* 32. quod 61
debeat fieri præsentatio literarum originalium, vel aliàs authenticarum, nec sufficit, transumptum factum à notario, seu subscripta. Vide Garciam ibi *n.* 16. *cum seqq.* ubi bene explicat.

Et quòd procedat generaliter in quolibet judice delegato, ut pariter ante præsentatas literas delegatorias non habeat exercitium jurisdictionis, tenet glos. *in clem.* 1. *in verb. receptis, de proc.* Joan. Andr. *in c. eam te, in fin. vers. item quod à tempore de rescript.* idem voluit Bart. *in leg. multum, vers. & hæc sunt utilia ad quæstionem, ff. de cond. & demonst.* Rota *in novis decis.* 242. *vers. delegata enim, & decis.* 143. *vers. sed illud, quod facit in novis,* Maria. *in tract. cit. vers. & si delegatus, aliàs art.* 20. *in* 6. *q. prin.* Cassad. *decis.* 8. *num.* 12. *de rest. spol.* Arch. *in cap. fi is cui in prin. ibi sumpto arg. à contrario de off. del. in* 6. *& in cap. is cui in prin. de procur. in* 6. Host. *in cap. ex conquæstione vers. quisquam à judicibus de rest.* & ibi Anch. *vers. ventio ad quæstionem,* & ibi Card. *in fin. vers. in gl. fin.* & ibi Abb. *num.* 10. *vers. & hinc sumpta occasione,* & ibi Anton. de But. *vers. Hostiens. sic concludit,* Bal. *in l. falsus, vers. sed pone quod causa, defunct.* Bal. *in l. ejus qui in provinciam, vers. sed dubitatur, de procur. ff. si cert. pet.* Rot. *consil.* 353. *vers. quoad tertium.* Domini. *in cap.* 1. §. 7. *vers. nota quod judex de off. deleg. in* 6. Fran. *in c. super eo el* 2. *vers. ult. tenementi de appel.* & ibi DD. *n.* 12. *vers. ultimò nota.* Bal. *in l.* 1. *C. ut lit. pendent. vers. adde, id quod, & in l. mandatum vers. & nota quod Petr. C. mand. & in l. ea quæ vers. est etiam notandum; C. de temp. in integrum rest.* Bal. *in l.* 3. §. *si quis impetraverit, vers. sed contrarium est verum, ff. quod quisque jur. & in leg. sed & si de sua* §. 1. *vers. & hac determinatur, ff. de acq. hæred.* Roman. *in l. absent. n.* 5. *& seq. vers. & determinatur quæst. ff. de donat.* Felin. *in cap. scisciatus, vers. limita hanc partem de rescript. & in c. cæterum, vers. adde pro regula eod. tit.* Mill. *in verb. judex delegatus ignorat.* Cassan. *consil.* 10. *n.* 18. Angel. *in l. cùm furiosus, vers. & est argumentum, ff. de jud.* Aret. *in l. sed & si de sua vers. ex his inferunt, ff. de acq. hæred.* latè cum ampliationibus & limitationibus prosequitur Ant. Gabr. *commun. concl. lib.* 2. *concl.* 3. *à n.* 3. *cum seqq. tit. de exec. rei jud.* ubi *n.* 4. post Aret. *ubi suprà,* dicit communem, subdentes quod non sufficit literas esse præsentatas, nisi etiam sint acceptatæ, Guid. Pap. *q.* 286. Felin. *in cap. cum ex offi. vers. pro quo vide de præscrip.* Bal. *in l. eum qui, in vers. quarò quæro, ff. de jurisd. omn. jud.* Paul. de Castr. *in l. cùm furiosi. ver. quod nota quia per hoc, ff. de re jud.*

Quod procedit, etiam si sciat, facultatem sibi com- 62
perere, sed nondum sint literæ præsentatæ, Fel. *in c. scisciatus, ver. limita hanc partem de rescript.* & post Paz tenet Gabr. *ubi proximè n.* 6. ubi alias ampliationes, & limitationes ponit, & latè prosequitur videndus.

Ulteriùs notanda sunt pauca, ea tamen utilia ad 63

executionem judicis requisiti spectantia, illo priùs obiter supposito, quòd si res, super qua facienda est actualis executio, vigore rei judicatæ ab uno judice latæ, sit sub alterius judicis territorio, districtu, jurisdictione, ab isto facienda est, ad requisitorias tamen literas illius judicis, qui sententiam tulit, text. est expressus *auth. de exhib. rei* §. *si verò*, & *in auth. ut different. judic. l.* 1. *tit.* 7. *p.* 3. *l. properand.* §. *fin autem reus*, *C. de jud. in l. à D. Pio*, §. *sent. Romæ dictam*, *ff. de re jud.* quam latè exornant, & ejus materiam tractant
64 Covar. *pract. quæst. cap.* 10. *n.* 7. per totum, ubi idem tenet per identitatem rationis in contractu paratam executionem habente, quando fieri debet coram judice contractus, ut in utroque probat, & amplificat Paz *in prax.* 5. *p. tom.* 1. *cap.* 2. *à n.* 5. *cum seqq. fol.* 101. per notata *in cap. Rom.* §. *contrahentes de for. compet. lib.* 6. tenent plures relati ab Asin. *in prax.* §. 31. *cap.* 9. *n.* 2. Avend. *tit. de las excepciones*, *n.* 9. & *respons.* 22. Orosc. *in l. si convenerit*, *n.* 9. *ff. de jur. omn. jud.* gl. 23. *tit.* 11. *p.* 5. Azeved. *in l.* 1 *tit.* 21. *lib.* 4. *recop. num.* 54. Anton. Mass Gall. *in forma obligat. Camer. part.* 3. *quæst.* 2. latè etiam & bene in utroque casu Rod. Xuar. *in lect. l. post rem*, *in declar. l. Reg. quæst.* 5. incipit *circa judicem videndum fol. mihi* 349. post Bart. Bal. Salicet. Paul. & alios *in d.* §. *sentent. Romæ*, post plures alios, ejus additionator Valdez, pulchrè etiam per Joan. Ferrar. *in pra. in form. execut. sent. diffin. à n.* 13. *fol.* 277. ubi post Cynum & alios; & similiter Roder. Suar. distinguunt, ut hoc procedat, quando petitur executio judicis officio, secus autem quando petitur actione in factum, quia actio ubique exerceri potest, quos vide & omnes pro materia executionis factæ per literas requisitorias, latè etiam Gratian. *discept. foren. cap.* 146. *per*
65 *totum*, ubi ratè, an judex requisitus excedat, non exequendo secundum statutum judicis requirentis. Rebuff. *in tract. de liter. requisit. à num.* 25. & *suprà per totum in commentar. tom.* 2. Latè hunc articulum examinat post plurimos quos citat Vincent. Carocius *tractatu de except. excom.* 12. *q.* 30. *à n.* 7. *cum seqq.* Carol. de Tapia *de compil. jur. Regn. Neapol. tit. de execut. sent. rubr.* 41. *ritu* 262. *num.* 4. *fol.* 226. *lib.* 3. ex Carpan. *ad stat. Mediola. cap.* 8. & *aliis.*

66 Circa quod nunc primò quæro, an literis requisitoriis ad hujusmodi executionem faciendam solemniter expeditis, judici, ubi res sita, destinatis, & antequam iste judex requisitus inceperit, judex requirens obiit, vel officio publico functus, vel privatus est, an poterit judex requisitus dictas literas exequi, & effectui mancipare? In qua difficultate, & controversia affirmativè respondendum erit, ut etiam post mortem requirentis defectum, aut privationem officii teneatur requisitus exequi, per text. *in l. fundi venditor*, §. *ult. ff. de acquir. poss. cap. si super gratia de rescript.* exactè & dilucidè examinat, & comprobat Covarr. *pract. quæst. cap.* 11. *à n.* 1. quem omnino vide.

67 Pro quo communis stat sententia, quòd si nuntio fuerit à judice demandatum, ut aliquem inducat in possessionem; mortuo etiam judice, nuntius possit mandatum exequi, docent B. *in l. more n.* 6. *ff. de jurisd. omn. jud.* sequitur Roma. *consil.* 202. *n.* 3. Imol. Aret. *in d. l. fundi venditor*, §. *fin. ff. de acquir. poss.* & idem Alexand. *n.* 5. Felin. *in cap. relatum n.* 8. *& seqq. de off. deleg.* quam opinionem communem etiam profitentur Iss. *in d. leg. more*, *n.* 62. *ff. de jur. omn. jud.* & Covarr. *d. cap.* 11. *n.* 2. *vers. secundò hoc ipsum probatur.* Gratian. *in discept. foren. tom.* 4. *cap.* 783. *n.* 19. Card. Mant. *in tract. de tacit. & ambig. convent. lib.* 7. *tit.* 23. *n.* 49. & 50.

68 Quod comprobatur authoritate Pauli, Angeli, Aretini, & aliorum *in d. l. fundi venditor*, §. *fin.* qui expressim afferunt, non extingui morte mandantis etiam re integra mandatum, quo judex, qui sententiam tulerit, ejus executionem alteri commiserit: sequitur Covarr. *ubi suprà sub n.* 2. *ante fin. vers. quarto eadem sententia.*

Pro qua opinione est tex. optimus *in auth. ut nulli ju* 69 *dicium*, §. *hoc verò jubemus vers. si verò*, quo dicitur, ut judex, qui est successor alterius judicis, debet adimplere mandatum factum ejus prædecessori, prout ejus prædecessor tenebatur.

Et quia cùm judex, qui tulit sententiam, ex de- 70 bito & necessitate officii teneatur illam exequi, sequitur, ut mandatum sit ex causa necessaria quod quidem morte mandantis non expirat, ut per *d. leg. fundi venditor*, §. *fin.* tenent communiter omnes citati Doctores, & latius Mantica *à num.* 45. *cum seqq.* qui 71 *à n.* 16. congerit plures, & diversos casus, quibus mandatum morte mandantis non extinguitur, vide etiam Gratian. *ubi proximè d. cap.* 783. *à n.* 9. & *suprà*, quare judex requisitus, nec alius minister hoc 72 casu exequentes morte, vel remotione mandantis subsequuta re integra, nec excessum, nec vim commisisse dicentur.

Secundò quæro, an judex requisitus possit cog 73 noscere de dominio, & possessione rei, super qua executio facienda est. Et videtur quòd non, ex supradictis à prin. hujus capitis, quòd executor merus non potest de aliqua exceptione pertinente, ad executionem sententiæ cognoscere regulariter dicemus plura *infrà cap. seq.* sed judex requisitus dicitur 74 merus executor, & nudus minister, ut probant Joan. Ferrar. *in pract. in for. execut. sent. diffi. sub n.* 14. *fol.* 277. tenet etiam Gratian. *in discept. foren. cap.* 146. *n.* 7. & ita intelligendi sunt Paz *in prax.* 5. *p. tom.* 1. *c.* 2. *n.* 10. *fol.* 101. Covarr. *in pract. quæst. cap.* 10. *sub n.* 7. *ad med.* dum simpliciter dicunt, hunc judicem requisitum esse executorem sententiæ, & decreti judicis requirentis, sicuti in executione latæ sententiæ fieri debet, & expressè tenet ipse Covarr. *in pract. quæst. cap.* 16. *n.* 5.

Quod quidem licèt de juris rigore verum sit, tamen 75 ex æquitate concors est omnium opinio, in re hac sufficere tertio oppositori, coram executore judice requisito proponere, & allegare, res, & bona, in quibus fit executio, propria esse, nec debere in illis fieri executionem, cùm alias posset executor cuilibet tertio oppositori, & contradictori injuriam facere, qui non ita facile posset ad judicem requirentem accedere, cùm fortè is longè absit à loco executionis, prout contingit frequentiùs in his executionibus, quæ fiunt per requisitorias literas; semper enim fit extra proprium territorium, ita considerat ex hac ratione Covarr. *pract. quæst. cap.* 16. *num.* 5. & post Bart. & Salicet. tenet Menoch. *de arbitr. jud. quæst.* 38. *num.* 8. & *n.* 16. *lib.* 1. Octav. Cacher. *in decis. Pedemont.* 18. *n.* 14. Ludov. à Peguer. *in decis. civil.* 138. *per tot.* Azeved. *in l.* 6. *tit.* 17. *lib.* 4. *recop. n.* 7. & 8. Cancer. *variar. resol. cap.* 2. *de jur. omn. jud. n.* 247. Audiendus tamen non est Cevall. (quem post hæc vidi) *in tract. de cogn. per viam viol.* 2. *part. quæst.* 16. *num.* 46. qui hanc doctrinam voluerit extendere ad quoslibet executores meros etiam non ordinarios requisitos. Sed fallitur, quia 76 repugnant omnia juris principia, quæ docent, meros executores nullo modo posse admittere, nec cognoscere de qualibet exceptione, ut hactenus hoc *cap.* & *seq.* diximus. Et quia omnes hi Doctores loquuntur limitatè in judice requisito de æquitate, & speciali ratione, scilicet, quia frequentiùs judex requirens longè degit, ubi non ita facilè adiri potest absque magna injuria oppositoris. Quæ ratio non militat in nuntio, qui intra territorium judicis, sententiam ferentis, exequitur, quia facilis patet aditus; & ita tenendum est constanter ex hucusque dictis in hoc *cap. seq.* circa quæ vide etiam *infrà cap.* 7. *à n.* 41. *cum seqq.* & ibi dicta limita, ut in hoc casu speciali.

CAPUT

CAPUT VII.

Ab executore rejiciente legitimas exceptiones executorialium executioni oppositas, & admittendas, seu etiam admittente rejiciendas, an & quando appellationi interjectæ vim faciat non deferens, ut qualiter excedat, cognoscatur.

SUMMARIUM.

1 *Exceptiones executorialium executioni convenientes legitimæ dicuntur, et ut admittendæ.*
2 *Legitimum dicitur, quod à lege recipitur, et approbatur.*
3 *Exceptiones dicuntur non legitimæ, quæ à lege reprobantur.*
4 *Executor excedit, non admittens legitimas exceptiones executionis naturæ congruas.*
5 *Ab executore non admittente legitimas exceptiones tanquam excedente, appellatio habet utrumque effectum.*
6 *Quod idem locum habet in executione instrumenti guarentigiati, quia parificantur à jure.*
7 *A rejectione exceptionis in executione incedentis appellatio est necessaria, aliàs transit in rem judicatam.*
8 *Executor litterarum pensionis rejiciens exceptiones legitimas incompetentiæ, surreptionis, aut ortas ex ventre gratiæ, excedit, et ex hoc capite appellatio utrumque habet effectum*
9 *Exceptiones minus legitimas rejiciendas admittens executor excedit, ex hoc capite appellationi ut licitæ deferendum est.*
10 *Executor admittens exceptiones non admittendas, detrahit juri privilegiato partis, hoc est, juris exequendi, eamque privat beneficio juris communis, ob quod datur appellatio.*
11 *Gravamen sat præjudiciale dicitur, quo impeditur via executiva competens.*
12 *Executiva via maximum affert commodum.*
13 *A gravamine illato agenti via privilegiata facilius admittitur appellatio, quàm adversario.*
14 *Exceptiones legitimæ quæ executioni sententiæ opponi possunt in duplici sunt differentia.*
Aliæ infringunt sententiam, illique ex diametro repugnant; aliæ non repugnant directè, sed tantùm modificant, et quales sint in utroque casu, ibid.
15 *Exceptiones omnes indistinctè omnes executores an admittere, et terminare queant.*
16 *Executor merus cùm sibi committatur nudi facti executio, et omni liquidata materia, non potest regulatiter cognoscere de exceptionibus oppositis.*
17 *Executor merus non potest cognoscere, de exceptionibus appositis labefactantibus sententiam, sed mandatum ad unguem servare tenetur.*
18 *Exceptiones infringeates et annullantes sententias licèt executor non teneatur admittere, potest tamen, si vult, ad effectum supersedendi, et rescribendi dumtaxat.*
19 *Primò quando exceptio esset notoria, et nondum fuisset in judicium deducta.*
20 *Secunda exceptio excommunicationis opposita petenti executionem.*
21 *Tertia exceptio et causa noviter orta, quam si cognosceret judex supersederet.*
22 *Quarta exceptio falsi rescripti.*
23 *Quinta exceptio nullitatis notoriæ, ubi executio est irretractabilis.*
24 25 et 26 *Executor has exceptiones infringentes sententiam potest admittere, si vult, non tamen tenetur, et ideo à rejectione appellationis interjectæ non deferendum.*
26 *Executor mixtus sicut merus, non tenetur admittere exceptione labefactante sententias, si non vult.*
27 *Executor præcisè tenetur admittere exceptionem infringentem ejus potestatem, et ubi datur executio irretractabilis, aut excommunicationis exceptio, quas si rejiciat executor, libet appellare.*
28 *Executor mixtus is dicitur, cui executio committitur, non præcedente causæ cognitione super iis, quæ incidere solent viam executivam.*
29 *Executor mixtus non tenetur admittere exceptiones labefactantes sententias, nec respicientes merita causæ.*
30 *Executori non quomodo sit lata sententia sed quomodo sit exequenda, pertinet, non quid sit pronuntiandum, sed quid sit pronuntiatum.*
31 *Executor non potest factum superioris labefactare.*
32 *Executor non potest admittere exceptiones respicientes justitiam, et causam principalem, sed statim remittit superiori non supersedens in executione.*
33 *Executor potest, si vult, admittere exceptiones respicientes nullitatem sententiæ ut remittat et supersedeat.*
34 *Executio sententiæ summariè tractatur, et ita nihil admittitur requirens altiorem indaginem ad illam impediendam.*
35 *Exceptio nullitatis incontinenti probata, ex inspectione actorum, est legitima et impedit etiam trium conformium executionem.*
36 *Exceptio nullitatis ex defectu jurisdictionis etiam trium conformium executionem impedit.*
37 *Exceptio nullitatis notoriè impedit executionem oppositam coram judice sententiam ferente, executor autem non tenetur terminare, sed interim supersedere.*
38 *Restitutione in integrum quando potest opponi rei judicatæ, et suspendit executionem, procedit si opponatur coram judice, non autem coram executore.*
39 *Exceptiones modificativas quæ directò non infringunt sententiam, sed respiciunt executionem sententiæ tantùm, executor mixtus admittere.*
40 *Executor Romanæ Curiæ in partibus cognoscit super rebus in quibus est facienda executio pro quantitate debita, et de aliis exceptionibus modificativis.*
41 *Judex requisitus pro executione sententiæ quas exceptiones admittat.*
42 *Judex requisitus pro executione executorialium dicitur merus executor.*
43 *Judex requisitus pro executione cognoscit de omnibus exceptionibus modificativis, si coram judice cognita non sint.*
44 *Judex requisitus potest de dominio rei super qua est facienda executio, cognoscere etiam si sit merus.*
45 *Judex ordinarius qui in defectum jurisdictionis arbitri ferentis sententiam exequitur, dicitur mixtus executor, quia omnes exceptiones admittit et cognoscit.*
46 *Exceptiones modificativæ naturæ executionis conveniunt et ideo admittendæ per executorem.*
47 L. cum fidei commiss. ff. de confess. *expenditur mirabilis ad admittendum exceptiones modificativas.*
48 *Exceptiones quæ coram ipso executore proponi possunt et quæ non, sub coram superiori mandanti.*
49 *Executor si nolit admittere exceptiones infringentes sententiam ad effectum supersedendi, non excusatur pars illas proponere iterum coram superiore.*
50 *Exceptionis legitimæ à rejectione ut possit appellari, et excedat executor, debet illis probatio incontinenti offerri, non aliàs.*
51 *Executiva et summaria judicia non admittunt exceptiones requirentes altiorem indaginem.*
52 *Exceptio legitima ut per executorem admittatur, debet vel ex eisdem actis probari, vel conferri incontinenti probationem.*
53 *Tertius comparens et appellans ab executione, debet de suo interesse incontinenti docere.*
54 *Ab executione appellatio ut operetur effectum suspensivum*

pensivum exceptionis, probatio debet incontinenti conferri.

55 *Appellatio à rejectione exceptionis ante ejus justificationem, non devolvit, nec ex sola rejectione justificatur, in quibuslibet judiciis, et de ratione.*

56 *Appellatio à rejectione exceptionis simul oblata probatione, incontinenti statim dicitur justificata.*

57 *Judex rejiciens probationi incontinenti oblatam, ostendit suam iniquitatem contra opponentem exceptionem, cujus malitiæ præsumptio purgatur ex eo.*

58 *Tam in exceptionibus dilatoriis, quàm peremptoriis.*

59 *Et hoc casu appellatio statim operatur effectum suspensivum et attentata.*

60 *Probationem incontinenti offerens, debet petere terminum brevissimum.*

61 *In remed.* l. fin. C. de edicto D. Adr. *proceditur summariè et executivè, et exceptio requirens altiorem indaginem reservatur petitorio.*

62 *Quod per interpretationem verborum testamenti probari desideratur, requirit altiorem indaginem, quæ reservatur in remed. l. fin.*

63 *Exceptio quæ continet ad quam dubitationem juris vel facti non promptè liquidabilem, respicit proprietatem.*

64 *In executivo judicio* ex l. fin. C. de edicto D. Adr. *non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem.*

65 *Exceptiones peremptoriæ, quæ non infringunt, nec directè impugnant, sed modificant sententiam, possunt ut legitimæ opponi in ejus executione.*

66 *Exceptio modificativa cùm non impugnat sententiam, dicitur quid separatum ab appellatione principali.*

67 *Exceptiones modificativæ et legitimæ quæ sint, remissivè.*

68 *Exceptio collationis bonorum potest ut modificativa opponi executioni sententiæ.*

69 *Exceptio peremptoria modificativa semel judicio principali et ante sententiam opposita, et à judice rejecta, in executione opponi non potest.*

70 *Exceptio modificativa semel opposita, et terminata in principali non potest executioni sententiæ opponi.*

71 *Exceptio modificativa semel opposita in processu ad unum finem, potest ad aliud diversum in executione sententiæ opponi.*

72 *Exceptio peremptoria modificativa semel processui opposita, non tamen per judicem super ea pronuntiatum, an executioni opponi possit.*

73 *Exceptio sumptuum est modificativa, et admittendæ per Executorem executioni sententiæ, quam directo non impugnat.*

74 L. peremptorias C. sententiam rescindi non posse, *an loquatur in peremptoriis modificativis.*

75 *Exceptio retentionis adeo favorabilis est, ut etiam post sententiam competat.*

76 *Retentionis exceptio admittitur in executione, etiamsi ea sit processui opposita, non tamen per judicem terminata.*

77 *Retentionis exceptio non decisa, etiam in judiciis privilegiatis opponitur post sententiam, et à rejectione appellatio admittitur.*

78 *Exceptio impensarum per viam actionis, et exceptionis, in judicium principale deduci potest.*

79 *Impensarum exceptionem per viam actionis propositam debet judex expresse pronuntiare, aliàs habetur pro omissa.*

80 *Impensæ petitæ in prima instantia in ea tamen omissa condemnatio, si in secunda super illis declaretur, erit prima sententia illarum respectu.*
Et tunc in executione sententiæ hæc exceptio admittenda est, ibid.

81 *Impensarum exceptio modificativa in judicio principali deducta per viam exceptionis, potest iterum in executione opponi.*

82 *Succumbens in exceptione compatibili cum actione, non prohibetur in aliud judicium deducere, si de ea non fuerit judicatum.*

83 *Absolutio in incidenti quando deducatur per condemnationem in principali.*

84 *Text.* in l. quod in diem §. citationem, ff. de compensat. *expenditur.*

85 *Exceptio modificativa opposita, et non determinata, censetur reservata executioni sententiæ, quando est compatibilis cum sententia.*

86 *Exceptio opposita et non terminata, censetur rejecta, et non admittenda in executione, quando est incompatibilis cum sententia.*

87 *Sententia lata super principali intelligitur reprobare incidens, si aliter cum illo non potest subsistere.*

88 *Exceptio competens obligato ad alimenta, ne conveniatur ultrà quàm facere possit, est modificativa.*

89 *Exceptio augmenti, aut diminutionis bonorum alimentarii et alimentantis, est legitima, et variatur juxta augmentum et diminutionem.*

90 *Quod intellige si incontinenti hæc augmenti, aut diminutionis exceptio probetur.*

91 *Sententiæ causa cessante cessat et ipsa sententia.*

92 *Causa sententiæ quando redit ad non causam sententia retractatur.*

93 *Executor ex nova causa potest in sententiæ executione supersedere.*

94 *Rei judicatæ cessante causa ex nova causa superveniente, cessat res judicata.*

96 *Res judicata non facit jus in iis quæ tempore mutantur.*

97 *Alimenta crescunt et decrescunt, crescente vel decrescente patrimonio alimentati, vel alimentantis, etiam post sententiam et judicis taxationem.*

98 *Etiamsi taxationi consenserit.*

99 *Exceptio orta ex ventre sententiæ, est legitima, quam si executor rejiciat, excedet.*
Actio et exceptio si oriatur ex eodem actu, à pari procedunt, ibid.

100 *Exceptionibus omnibus sublatis per statutum non tollitur orta ex eodem statuto.*

101 *Exceptio ex ventre sententiæ aut instrumenti, obstat etiam non opposita, quia semper loquitur, et simul cum actione præsentatur et deducitur.*

102 *Exceptio orta ex instrumento prodest si ex eo agatur, secus si ex re judicata super instrumento, nisi et in illa sit inclusa.*

103 *Executioni sententiæ potest opponi et oriri exceptio proveniens ex mente pronuntiantis.*

104 *Reservatio juris facta in sententia, conservat jus condemnato competens.*

105 *Jus reservatum est exclusum à sententia et condemnatione.*

106 *Reservatio juris est exceptio quæ modificat actum, atque omnino admittenda est.*

107 *Reservatio juris confirmat non reservatum, et conservat reservatum, ac si nulla staret condemnatio.*

108 *Exceptio (non implevisti ex latere tuo) ut legitima opponitur executioni.*

109 *Exceptione (tu non implevisti) stante, inhibitio expeditur contra executionem.*

110 *Exceptionibus omnibus exclusis non intelligitur exclusa exceptio (tu implevisti.)*

111 *Ad effectus plures exceptiones (tu non implevisti) qui videndi.*

112 *Exceptio rei non traditæ, et pretii non soluti ejus est naturæ cujus excepti (tu non implevisti) et opponi potest executioni sententiæ.*

113 *Exceptio*

114 *Exceptio etiam dilatoria quæ oritur post sententiam, potest licitè ejus executioni opponi.*

115 *Exceptio dilatoria orta post litem contestatam, potest opponi.*

116 *Res judicata licèt perpetua sit, tamen non obstat agenti ex nova causa super venienti de novo.*

117 *Condemnatum ad rei commodatæ, aut depositæ, aut perditæ restitutionem, et ejus veram æstimationem, si res deveniat in potestatem Domini, potest de hac legitima exceptione opponere executioni, et admittenda.*

118 *Æquitas novi casus novum inducit remedium.*

119 *Exceptio (quod petis intus habes) opponi potest sententiæ.*

120 *Sententia pro aliquo uti hærede ab intestato, rescinditur postea apparente testamento noviter reperto.*

121 *Absolutus ex una causa potest ex alia noviter conventus condemnari.*

122 *Sententiæ causa cessante cessat ipsa sententia.*

123 *Bona alienata in tertium per illum possessorem, cujus sententia ex nova causa fuit rescissa, remissivè.*

124 *Rei judicatæ exceptio quando prodest absolutio ob non probationem actoris in realibus aut personalibus, remissivè.*

125 *Exceptio defectus mandati aut jurisdictionis, est perpetua. Et nunquam censetur exclusa et obstat etiam tribus conformibus.*

126 *Sententia sustinetur si revera adfuerat mandatum procuratoris, licèt non præsentatum in actis, de quo etiam post sententiam constet.*

127 *Sententia erit nulla, etiamsi verè adsit mandatum, non tamen productum in actis, postquam fuit de ejus defectu oppositum.*

128 *Acta non valent post oppositionem defectus mandati, nisi in actis exhibeatur.*
Secus si non opponatur, quia sufficit quandocumque de ejus vera existentia dicere, ibid.

129 *Sententia et acta ut nulla dicantur, non sufficit semel à principio de defectu mandati opponere, sed in quolibet actu protestari, et repeti, aliàs sufficit quandocunque de ejus vera existentia dicere, et seqq.*

130 *Judicium agitatum cum Monacho constituto procuratore, sine licentia superioris, non opposita exceptione an sit nullum.*

131 *Protestatio ut nihil fiat nisi docta de legitimo mandato debet repeti non à quolibet actis, et seqq.*

133 *Interlocutoria judicis declarans falsum et assertum procuratorem legitimè comparere, non præjudicat Domino inscio, et potest quandocunque de nullitate dicere.*

134 *Quid si Dominus hujus interlocutoriæ habuisset notitiam, remissivè.*

135 *Exceptio opposita primæ solutioni annui redditus et rejecta an opponi queat in executionibus sequentium annorum.*

136 *Obligatio redditus annui si est unica, pro omnibus præstantibus futuris, unica præscriptio sufficit pro tota obligatione.*

137 *Singulæ obligationes si oriantur pro singulis præstationibus annuis, tot præscriptiones sunt necessariæ, ita ut unica pro omnibus non sufficiat.*

138 *Annuus redditus debitus ex contractu, regulariter una est obligatio, et actio, et ad hæredes transit.*

139 *Redditus annuus debitus ex contractu cum conditione singulis annis adimplenda, tunc quot sunt anni, tot obligationes.*

140 *Redditus ad vitam tot continet obligationes, quot præstationes annuæ.*

141 *Tot sunt legata quot annuæ præstationes.*

142 *Obligatio si est unica pro omnibus annuis præstationibus, exceptio semel opposita et rejecta in executione unius præstationis, non obstabit creditori in aliis.*

143 *Sententia lata in favorem debitoris super uno annuo redditu, obstabit agenti pro seqq. debitis unica obligatione.*

144 *Obligationes si tot sint quot annuæ præstationes, sententia pro prima pagha non parat plenum præjudicium in sequentibus.*

145 *Causa ex qua sit actum specialiter non expressa omnes causæ petitione comprehenduntur.*

146 *Debitor annui redditus, si in executione unius paghæ omisit opponere exceptionem illam, poterit opponere in executione aliarum præstationum futurarum.*

147 *Solutiones decursæ nihil inferunt in futurum, quominus opponatur exceptio contra instrumentum aut tabellionem, omissa in prima pagha.*

148 *Quod procedit sive unica sit obligatio, sive plures singulis annis, quando exceptio omissa fuit in prioribus paghis.*

149 *Text.* in l. 2. C. de fideicommiss. *interpretatur.*

150 *Sententia lata super primæva actione, et obligatione annui redditus, ut in posterum præstetur, unica sufficit pro singulis annis condemnatio.*

151 *Exceptio sequestri authoritate judicis præcipientis debitori non solvat suo creditori, an impediat executionem pro ipso debito sequestrato, et quid sit debitor sequestrum procurativis, num. seqq. et quid adversus fidejussorem, sub num. 152.*

152 *Debitor interdictus ne solvat suo creditori, si compellatur à judice cum cautione indemnitatis, an solvere debeat decimam executionis.*

153 *Depositarius de mandato judicis, reddens depositum an liberetur, et quid si alteri etiam non citato cujus interest, quas diligentias tenetur facere depositarius et an teneatur appellare.*

154 *Debitor interdictus per judicem ne solvat suo debitori, vel quòd solvat alteri, an et quando teneatur appellare.*
Et an debeat contradicere, et omni uti diligentia, ne debitum ab eo exigatur, ibid.

155 *Debitor compulsus alteri solvere quàm vero domino, anteaquam solvat, tenetur denuntiare creditori suo.*

156 *Debitor jussu judicis solvens alteri quàm suo creditori; non liberatur si præcessit mora solvendi, illi etiam contradicens, sequestro debito.*

157 *Debitor etiam ante moram debet modis omnibus resistere, ne fiat sequestrum et factum tollatur, aliàs si sponte solvit et agnovit, non liberatur.*

158 *Debitor solvens judici aut apparitori exequenti liberatur.*

159 *Executor datus ad vendendum et pretium recipiendum emptor ei legitimè solvit, sed executor Domino rei tenetur.*

160 *Re evicta in solutum pro debito data à judice vel à parte, non agitur ex actione primæva, quia est extincta, sed utile ex empto.*

161 *Re evicta in solutum data, an et quando liberentur priores fidejussores et pignora.*

162 *Creditor rem in solutum accipiens, sit cautus protestari, ut re evicta, illæsa sibi sit actio primæva, qua fidejussores et pignora liberantur.*

163 *Creditor evictionem pignoris debiti non debet, concurrentibus juris requisitis, et quæ illa sint.*

164 *Pignoris venditio legitimè facta non impeditur per appellationem debitoris.*

165 *Intellectus* ad tit. C. creditorem evictionem pignoris non debere.

166 *Pignore vendito authoritate judicis instante creditore indistinctè debitor tenetur de evictione ejus.*

167 *Factum judicis est factum partis.*

168 *Sequestrata mula debitoris forensis, si probet non esse suam, sed conductam, restituitur.*

169 *Sequestris pluribus appositis super eadem re, an prius præferendum.* Seques-

170 *Sequestratæ rei seu pro executione captæ an venditio sit nulla.*
171 *Exceptio litis pendentiæ in executivis non admittitur.*
172 *Executivum ad viam redire non potest, qui ordinariè cœpit.*
173 *Nisi protestetur quod viæ executivæ præjudicare nolit.*
174 *Rei judicatæ exceptio obtentæ contra receptatores redituum, an præjudicet domino principali.*
175 *Exceptio eadem obstat cessionario quæ cedenti, et etiam intruso, lite pendente, et eadem competit exceptio, quæ condemnato per sententiam.*

1 IN executorialium executionem multæ incidere assolent exceptiones, quæ cùm judicii natura rectè conveniant cunctis aliis exclusis, à jure approbantur selectæ, legitimæ inde dictæ, & ab executoribus omnimodo admittendæ. Ita tenent Bal. *in l. ita nobis, C. ad l. Jul. de adulteriis.* Bart. *in l.* 1. §. *parvi refert, ff. quod vi aut clam.* Anton. de Butr. & Decius *in cap. ex parte* 2. *de off. delega.* Ab. *in cap. item cum quis, de restitutione spolia.* Angel. de Aret. Imol. *in l. fin. ff. à quibus appellare non licet.* Guido *in tr. de compulsorialium*, Anton. de Cana. *in tract. de execu. inst. q.* 3. Iſſ. *in l. si constante n.* 85. *ff. solut. matr.* Socin. *in regul.* 130. gl. Abb. & reliqui omnes classici *in d. c. ex parte* 2. Avend. *in cap. correct.* 1. *p. c.* 16. optimè lateque Parlad. *l.* 2. *rerum quoti. c. fin.* 5. *p.* §. 11. *sub n.* 2. *vers. alii verò* bene etiam noſtras Joan. Garcia *de expens. &*
2 *meliora.* 6. *cap. n.* 15. *ad fin.* jure ſiquidem legitimum dicitur, quod à lege recipitur atque approbatur, *l. legitima, ff. de pactis, l.* 3. §. *fin. pro ſocio.* Decius
3 *consil.* 258. *n.* 4. *vol.* 2. Parlad. *ubi proximè n.* 4. qui propterea dicit è converſo, legitimas exceptiones non dici, quas lex reprobat, & refellit, & Joan. Garcia. *d. n.* 16. *ad fin.*

4 Has igitur exceptiones, quas executorialium executioni legitimas jura reputant, judiciique natura appetit, ſi executor non admittat, excedit, ab hujuſmodique rejectione admittendarum, veluti ab exceſſu appellationi (quæ legitima eſt) nec detulerit, violentiam feciſſe, declarabit prout aſſiduè declarat Regium tribunal, iſta eſt gl. celebris *in l. ab executione, C. quorum appel. non recip. verbo excedat.* ibi, Item idem eſt, ſi executor præterm:ſſa cognitione exceptionis, quæ datur alicui in quibuſdam caſibus, etiam poſt ſententiam, & poſt quadrimeſtre tempus, velit ſententiam executioni mandare, *&c.* Optimè Speculat. *tit. de appell.* §. *in quibus, ſub n.* 5. *vers. vel niſi admittat aliquam de except. quæ poſt ſententiam objici poſſ.* &c. Bal. *in c. quoad conſultationem, ſuper gl. verbo, excedat. de ſenten. & re jud.* Alex. *conſ.* 99. *alias conſ.* 92. *n.* 6. *vers. nec in dicta pronunt. num.* 6. *l.* 2. Caſtrenſ. *conſil.* 289. *l.* 1. *ad primum reſpondetur in prin.* Bald. *in l. ab execut. n.* 13. *C. quorum appel. non recip. ubi* Bar. *n.* 4. *& in l. ab executore, n.* 2. *ff. de appell.* Ruinus *conſil.* 80. *num.* 2. *col.* 5. Anton. de Butr. *in cap. quoad conſultationem, n.* 16. *vers. quandoque executor. de ſenten. & re judic.* ibidem etiam Abb. *ſub num.* 24. *verſus finem C. num.* 25. Cardinal. Tuſc. *pract. concl. tom. concl.* 4010. *num.* 5. *& num.* 18. *litera A*, & iterum *ſub concluſ.* 101. Veſtrius *in praxi Roma. Cur. lib.* 7. *cap.* 3. *ſub num.* 9. *verſ. ſed & inter alios, fol.* 196. *& eodem lib. cap.* 5. *num.* 9. Rebuff. *in tract. de ſenten. execut. art.* 7. *gl.* 11. *num.* 2. *verſ. poteſt tamen*, & idem Rebuff. *gl.* 14. *num.* 9.
5 *fol.* 373. & 380. dicentes, quòd ſi pars opponat contra executionem aliquam legitimam exceptionem, & executor illam non admittat, poterit ab hujuſmodi exceſſu appellationem mittere. Idem tenent Cæſar. Contar. *in repetit. l. unic. Cod. ſi de mom. poſſ. limit.* 19. *n.* 6. & iterum *q.* 24. *num.* 10. & 11. Greg. Tholoſa. *in tract. de appell. lib.* 2. *c.* 31. *n.* 14. *& ſequentibus*, optimè Cæpola *in cautela* 44. *per totam.* Philipp. Franc. *in c. novit.* 43. *in prin. n.* 1. *de appell.* Corneus *conſ.* 81. *col. penul. in prin. n.* 5. *lib.* 1. Duennas *in regul.* 41. *limit.* 1. Franciſc. Ripa *in l. qui pro tribunali ſub n.* 10. *de re jud.* Joan. Ferra. *in tract. de appell. c.* 5. *n.* 51. & per Alex. *conſil.* 85. *n.* 6. *verſ. præterea etiam l.* 5. tenuiſſe Rotam in una Salv. interd. 19. Novemb. 1593. coram Penia teſtatur Mareſcot. *variar. reſol. lib.* 2. *cap.* 112. *ſub n.* 18. qui aliam Rotæ deciſionem allegat, & iterum *cap.* 120. *num.* 48. Petrus Surd. *conſil.* 27. *num.* 19. quem in id citat Marqueſan. *in tract. de commiſſ.* 1. *part.* 24. *nu.* 95. tenet etiam Barz. *in deciſ. Bono*, 55. *Dominus n.* 11. Beroius *conſil.* 32. *in cauſa, nu.* 15. *l.* 3. & per eundem Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 12. *limit.* 53. *n.* 28. Bart. *in d. l. ab executore, ff. de appell. ſub n.* 2. *verſ. vel non admittendo legitimas exceptiones impedientes executionem*, &c. & ad eundem remiſſivè Roland. à Valle *conſil.*
43. n. 6. *vol.* 1. Vincent. Caroc. *except.* 44. *num.* 90. qui 6
omnes illam conſtantem concluſionem in hac materia affirmant: poſſe appellari ab executore ex capite exceſſus, à rejectione exceptionis, aptæ ad impediendam executionem ſententiæ, quod idem eſſe intelligendum, in executione inſtrumenti Cameralis, ſeu guarentigiati, cùm pari paſſu ambulent, & de uno ad illud argumentari, alibi dixi latè, & in ſpecie pro-
7 bat Cæſar Contar. *ubi proximè d. num.* 6. quod adeò verum eſt, ut appellatio ſit omnino neceſſaria, aliàs rejectio tranſibit in rem judicatam, ut latiùs probavi ſuprà *cap.* 3. *ad fin.* ubi videre poteris; *à num.* 243. *& ſuprà.*

8 Quibus non inutiliter adde Gigant. *in tract. de penſion. q.* 95. *& q.* 70. & poſt Felin. Æmil. Veral. *deciſ.* 333. *part.* 1. Hieron. Gratian. *conſil.* 58. *per tot. l.* 2. Flores de Mena *in pract. quæſt. quæſtione* 12. *num.* 44. aſſerentes quòd ſi in executione penſionis vigore literarum Apoſtolicarum executor, ſeu ſubexecutor, legitimam aliquam exceptionem obſtantem executioni, ortam puta, ex ventre, ſeu natura gratiæ, incomperentiæ, vel ſubreptionis, & ſimiles rejiciat, excedit ab hujuſmodique exceſſu appellari licere, quoad utrumque effectum, cui ſi executor, ſeu ſubexecutor non detulerit, ſupremum tribunal, ad quod pro delatione recurritur, violentiam facere, deferendum, ac reponendum declaraturum, advertit in individuo Flores de Mena *ibi n.* 46. & nos diximus ſuprà *lib.* 3. *cap.* 3.

9 Hæc concluſio pariter trahenda, & repetenda eſt in executore admittente non admittendas, & minùs legitimas exceptiones, minuſque executionis judicio convenientes, nam tunc ſimiliter excedit executor, & ſi ab hujuſmodi admiſſione rejiciendarum exceptionum emiſſæ appellationi (cùm legitima ſit) non detulerit, committet levandam violentiam: tenent Anton. de Butr. *in cap. quoad conſultationem* 15. *de ſententia & de re judic. ſub n.* 16. *verſ. quandoque executor.* Paul. 10
Caſtrenſ. *conſil.* 289. *ad primum reſpondetur, lib.* 1. *in prin.* & per eum etiam bene Cardin. Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 1. *litera A, concluſ.* 4010. *num.* 18. & per Anton. de Butr. dumtaxat. Idem affirmat Sigiſm. Scaccia *in tractatu de appell. quæſt.* 17. *lim.* 11. *num.* 13. quod inſuper docuit elegans Rotæ deciſio ſub Robuſterio 100. *p.* 1. *diverſ. num.* 15. detrahitur ſiquidem 11
juris partis privilegiato, & privatur juris communis beneficio, hoc eſt, jure exequendi retenta ſua natura, & qualitate propter quod appellatio eſt admittenda. Speculator *in tit. de appellat.* §. *in quibus ſub n.* 7. & facit *l.* 2. *C. ſi ſæpius in integ. reſtit. poſtu.* vidi quæ latiùs dixi *lib.* 3. *c.* 17. *à n.* 46. *& cap.* 10. *à num.* 35. *& ſequenti.*
Sat enim præjudiciale, & qualificatum gravamen 12
dicitur, quod impeditur via executiva competens, ut dixit Rota coram Cardin. Pamph. in una Romana depoſiti 5. Junii 1594. prout teſtatur Gratian. *in diſcept. forenſ. cap.* 262. *n.* 58. *tom.* 3. cùm maximè commodo privari dicatur, quod affert via executiva, ut dicit Alexand *conſil.* 101. *n.* 4. *verſ. eſt & magnum lib.* 5. Cardinal. Tuſch. *tom.* 3. *litera E, concluſ.* 475. *nu.* 1.
à gravamine enim illato executionem petenti facilius 13
appellatio permittitur quoad utrumque effectum, quàm adverſario, ut videre eſt ex his quæ ſcripſimus ſuprà

prà *lib.* 3. *c.* 4. *à n.* 1. *cum multis seqq.* & supradictis addè plures, citatos à Garoc. *in tract. de except. exceptione* 44. *sub n.* 73. *vers. declaratur secundò.*

14 Istæ igitur exceptiones legitimæ, quæ executoribus sententiæ & rei judicatæ, ut à jure approbatæ objici, & opponi possunt, in duplici esse differentia reperio; nam aut sunt exceptiones, quæ respiciunt causam, negotium principale, sententiamque impugnant, directò detrahunt, & infringunt, illique ex diametro sunt contrariæ prout exceptio falsitatis, nullitatis, & injustitiæ notoriæ, & similes; aut etenim sunt exceptiones, quæ rem judicatam non impugnant directò, nec sunt ex diametro repugnantes; sed duntaxat modificativæ, moderantes, limitantes, & temperantes in aliquo sententiam, ejus tantùm executionem respicientes, & attendentes, aptæ naturæ judicii, ac viæ executivæ, aut illæ etiam, quæ aut ex eadem sententia, aut post sententiam deinùd oriuntur; de quibus omnibus latiùs imposterum est agendum.

15 Sed an omnis, & quilibet executor executoriales exequens, de omnibus his exceptionibus agnoscere, admittere, & terminare queat indistinctè, res in statera est, ad cujus siquidem cognitionem plures executorum species constituendæ erunt, ad duas reducendo tantum, nam aut sunt qui executoriales exequuntur exe-
16 cutores meri, & cùm isti dati sunt ad nudum factum, nudumque ministerium, discussaque omni jam via executivâ causæ cognitione adhibita super exceptionibus, quæ executioni objici possunt, omnique jam ejus liquidata materia; nudo facto commisso: nullam exceptionem admittere potest, etiam concernentem executionem, exactissimè suprà probavi *lib.* 4. *c.* 3. *à prin. à n.* 2.
17 & 11. meritò multo minùs admittere, & cognoscere poterit eas exceptiones, quæ directò infringunt sententiam, ac judicium superioris labefactant, quod nec inferior, nec perfacere queit, sed duntaxat ad unguem adimplere mandatum, ita tenent gl. *in c. pastoralis*, §. *quia verò, verbo, & si sciat, de off. deleg.* text. *in l. executorem, & in l. si ut proponis, C. de execut. rei jud.* Bart. *in l. à divo Pio, in prin. n.* 10. & ibi Iss. *n.* 12. *cum seqq.* aliique DD. *de re jud.* Bal. *in l. & si non cognitio. versic. nota. C. si contra jus vel uti. pub.* Innoc. Abb. & Butr. *in c. de cætero de re jud.* idem Abb. *in d.* §. *quia verò n.* 3. *vers. de quinto*, decis. Tholos. 344. & ibi additio ad eam, & est communis opinio secundùm Covarr. *in pract. q. c.* 16. *n.* 5. Greg. Lopez *in l.* 52. *tit.* 18. *part.* 3 *verbo Sennalado.* Menoch. *de arbitr. lib.* 1. *quæst.* 38. optimè Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 46.

18 Has autem exceptiones (non quæ respiciunt justitiam partis tantùm, quia hæ transivere in rem judicatam jam) sed eas quæ respiciunt sententiam, eamque nullam reddunt, licet non teneatur executor admittere; potest tamen, si vult, non ad effectum terminandi super illis, sed supersedendi in executione, constito de earum veritate, & instructum reddendi superiorem, ad quem earum cognitio, & terminatio per illum remittenda est, prout est, quando exceptio
19 est notoria, & nondum fuisset in judicem deducta, præsentibus partibus. Secunda, quando executionem
20 petenti opponitur excommunicationis exceptio. Tertia, si supervenit causa, ratioque aliqua arguens, ut novi.er orta, quæ judicem, si cognovisset: moveret vel ad supersedendum in executione vel ita non
21 dererminasse causam. Quarta, exceptio falsi rescripti.
22 Quinta, quando sententia pœnam corporalem continens exequenda committitur; & objicitur nullitas, vel notoria injustitia, quia cum sit corporalis pœna irretractabilis, debet, & tenetur supersedere, & interim rescribere superiori, quas omnes limitationes per te pedetentim poteris exactissimè videre, plures referentes per Fel. *in c. pastoralis*, §. *quia vero n.* 17. *de off. deleg.* Bobadil. *ubi proximè, n.* 47. plenius etiam Menoch. *de arbitr. jud. lib.* 1. *q.* 38. *a n.* 21. *cum seqq.*

usque ad fin. Joan. Gratian. *in regul.* 348. *à prin.* & de 23
exceptione nullitatis notoriæ dixit post Romanum *con-*
sil. 9. *h. attentis iis num.* 1. & alios Scaccia *de appell. q.*
17. *limit.* 20. *n.* 38. & *seqq.* & circa alias remittit se ad
Felin. ubi nos.

Ex hoc igitur infero, quòd cùm executor possit, si 24
vult, non tamen præcisè de re jure teneatur hujusmodi exceptiones admittere, ab earum rejectione appellationi emissæ vim non faciet non deferens, quia non quidquid judicis potestati relinquitur, id subjicitur juris necessitati, nec tunc appellatio admittitur, ut latiùs dixi *lib.* 3. *c.* 13. *à n.* 48. & *seqq.*

Et in terminis quòd ab executore nolente admit- 25
tere exceptiones nullitatis infringentes sententiam, quæ sibi exequenda est commissa, appellationi emissæ non sit deferendum, tanquam minùs legitimæ, cùm solùm sit per modum meri arbitrii, & consilii, ut executor videns sententiam notoriè nullam possit recusare executionem, & parte remittere ad superiorem judicem mandantem, unde cum non adsit gravamen de eo, quod est in suo arbitrio exequi, & per consequens non debet dari appellatio, ita in terminis concludit Ant. de Butr. *in c. quoad consultationem col.* 3. *post medium n.* 16 *vers. quas autem exceptiones. de re jud. & in c. pastoralis*, §. *quia vero colum.* 3. *post prin. n.* 11. *vers. ubi autem admittere poss. de off. deleg.* ubi quod est in facultate executoris hoc facere, ideo non datur appellatio ad effectum retardandæ executionis, optimè latèque & elegantèr per valida fundamenta, hanc doctrinam comprobat Gratian *in discept. foren.* 1. *tom. c.* 146 *à n.* 3. *cum pluribus seqq.*

Quam quidem doctrinam pariter intellige, in 26
mixto executore, qui eodem modo ac merus, non tenetur admittere hujusmodi excepriones nullitatis labefactantes sententiam, nisi si vult ad effectum remittendi tantùm, ut statim dicemus *à n.* 52. & *seqq.* quod si non fecerint, non poterit ab eo appellari. Et loquendo in mero executore, latè post alios comprobat Petr. Surd. *cons.* 405. *à n.* 27. & *seqq. tom.* 3.

Ab hoc excipiuntur duo casus; primus quando ex- 27
ceptio concernit potestatem executoris, quam cùm præcisè teneatur admittere ad effectum supersedendi, ut suprà *c.* 6. *hoc l.* 4 dixi latissimè à princ. item etiam & in executore sententiæ pœnæ corporalis, cum sit irretractabilis (ut modò dixi) in quibus cùm teneatur admittere exceptiones has præcisè, ab earum rejectione appellationi negans delationem, violentiam facit executor: succeditque regula superiùs ad princ. adscripta, quibus ego libenter addiderim tertium, scilicet, in exceptione excommunicationis, cùm agere prohibeatur à jure juxta Felini doctrinam de qua sursum *à n.* 10. & aliorum ibi.

Alii verò sunt mixti executores, quando scilicet 28
dantur præcedente causæ cognitione in negotio, & causa principali, ex qua fertur sententia, non tamen præcessit eadem causæ cognitio in actu executionis, sed delegatæ sibi sunt executoriales exequendæ, non- 29
dum liquidata materia executionis, & eorum, quæ in ejus discursum incidunt, cujus exactè specialem mentionem fecimus *hoc lib. c.* 3. *post princ. à n.* 2. iste igitur non potest, nec tenetur admittere, & terminare eas exceptiones, quæ respiciunt merita causæ principalis, nec eas, quæ infringunt directò, & repugnant ex diametro sententiam. & executoriales 30
commissas; quia executori hujusmodi non quomodo lata sit sententia, sed quomodo exequenda est, cognitio pertinet, non quid sit pronuntiandum, sed quid sit pronuntiatum; non autem scire, an justa, an iniqua sit, sed obtemperare, & obedire conni- 31
ventibus oculis effectui mandatum tradendo, cùm non possit factum superioris labefactare, *l. & si non cognitio*, & ibi Doctores *Cod. l. si contra jus vel util. pub. c. puniri* §. *si non cognitio* 15. *q.* 2. Bal. *in l.*

à Divo Pio in princ. n. 7. ff. de re jud. c. de cætero, ubi Abb. *num. 3. l. si prætor. in prin. & in §. Marcell. ff. de re jud.* Ab. *in d. c. pastoral. §. quia verò n. 3. de off. deleg. vers. secunda scilicet.* Butr. *in d. c. de cætero.* decis. Tholos. 444. & ejus additionator Bal. *in l. 1. C. qui accus. non poss.* Iss. *cons. 9. l. 3.* Anchara. *cons. 224.* Ludovic. Roma. *cons. 336.* Amador. Rodrig. *de execut. c. 2. sub n. 40.* Anchara. *in clem. 1. de re jud.* Zasius *in d. l. à divo Pio, §. in venditione n. 5. vers. si non autem sent.* gl. *in clem. unic. de sequestr. post. & fruct.* loquens de nullitate, ex incompetentia, quam sequutus & generaliter etiam nostram doctrinam Bobad. *in polit. l. 2. c. 20. n. 48.* & de falsitate est text. *in l. divus ff. de re jud. l. 33. in medio, & in fi. tit. 14. p. 3. l. 13. tit. 22. p. 3.* & ibi Gregor. Lopez *verbo otrosi.* Menoch. *lib. 2. usufreq. c. 36. n. 16. fol. 124.*

Hinc caute lege Joan. Gratia. *in regul. 178.* dum firmat executorem mixtum super exceptionibus non judicare, & quod quando coram eo opponitur exceptio, quæ quidem post sententiam poterat opponi, ea non obstante sententiam exequitur, quem vel intellige secundùm hanc doctrinam communem, vel absolutè intellectum omninò reproba, ex mox dicendis.

32 Qui quidem mixti executores licèt exceptiones quæ respiciunt merita causæ principalis, ac injustitiam partis, nec admittere debent, nec possunt, sed eas remittere statim ad superiorem, ad ulteriora interim procedentes in executione, ut præfati probant DD. tamen eas, quæ attingunt nullitatem sententiæ, &
33 illam labefactant, possunt, illas admittere, non ad effectum determinandi, & pronuntiandi super illis, sed remittendi superiori ut pronuntiet, & eundem instructum reddendi, interimque supersedendi in executione, si justas esse, non calumniosas reperererint, optimè Felin. *in c. de cætero, in prin. n. 2. & 3. de re jud.* ubi etiam Abb. gl. *in c. pastoralis, §. quia vero de off. deleg.* quam esse communiter receptam, testatur Alexand. *in d. l. à Divo Pio, in prin. n. 8.* cui omnes assentiunt, ut est videre per Alexand. *ibi n. 11.* Iss. *n. 16.* Felin. *in d. c. pastoralis, §. quia verò n. 16.* Socin. senior. *cons. 83. n. 20. lib. 4.* Zasius *in d. l. à Divo Pio, §. in venditione, n. 5. vers. porrò sunt.* Zuchar. *in l. ult. n. 280. C. de edicto divi Adri.* pro qua doctrina expendunt text. famosum *in l. si prætor, in prin. & §. Marcellus ff. de judiciis*, cujus interpretationem latè, & mirabiliter persequitur Menoch. *de arbitr. d. lib. 1. q. 38. à nu. 14. cum seqq.* & nostram doctrinam latè comprobat *à num. 9.* ultra quos etiam Imol. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, ff. de verbo, oblig.* Rom. *in l. si is ad quem ff. de acquir. hæred.* & Rebuff. *in tract. de sent. executione art. 7. gl. 12. sub n. 19. vers. si autem, tom. 1. fol. 377.* Marquela. *de commiss. 1. p. c. 23. n. 11. & 13.* prout diximus in limitationibus suprà in executore mero, hîc repete *à n. 18.* quæ de appellatione non admittenda ab executore non admittente has exceptiones dixi ibi, ut non sit lisita, scilicet *à num. 14. & seqq.* quibus convenit, quod intruso, lite pendente, competunt eæ exceptiones, quæ principali condemnato in sententia, dummodo non impugnent sententiam, ita ex aliis Hier. Gabr. *cons. 42. n. 13. tomo 1.*

34 Ex qua doctrina utiliter inferas, quòd licèt exceptio nullitatis in continenti probata ex eisdem actis puta; quæque summariè expediri potest intra brevissimum tempus (quia cùm sententiæ executio summariè tractetur, nihil est admittendum requirens altiorem indaginem, ad impediendam executionem *l. à Divo Pio, §. si*
35 *super rebus, ff. de re jud.*) sit legitima ad eam impediendam, etiam trium conformium, sitque omnino admittenda Rotæ *decis. 280. in novis*, Batt. & omnes *in l. 4. §. condemnatum. ff. de re jud.* Affict. *dec. 283.* text. optimè ubi Doctores *C. si ex falsi. instrum.* Alexand. *cons. 33. n. 9. l. 1.* Vantius *in tract. de null. c. quot & quib. mo. null. propo. poss. n. 32.* & omnes Doctores *in d. §. condemnatum.* Rebuff. *in comment. ad l. Reg. tit. de sentent. executione art. 7. gl. 10. num. 4. & num. 8.* contra tres conformes Oldrad. *d. cons. 106.* Bal. *in l. 1. C. ne lic. 3. provo.* Card. & Bonif. *in clem. 1. de re jud.* Franc. *in c. dilecto, de appell. q. 52.* Corneus *cons. 204. lib. 2.* Immol. *in l. de pupillo, §. qui opus, ff. de oper. novi* Domi. *cons. 24.* Iss. *cons. 44. col. 1. lib. 3.* Gratus *cons. 72. & cons. 80. & 85. colum. 1.* text. optimus, & illic Felin. *in c. inter cætera de re jud.* Iss. *in l. 1. n. 8. ff. de novi oper. nun.* Curtius Senior. *cons. 59. col. 6.* Curtius Junior. *in l. sub prætextu, C. de transact.* Alciat. *lib. 1. de verbo. signi. colum. 21.* Aymon. *cons. 3. col. 1.* Joan. de Ami, *cons. 128.* quibus convenit *l. veteris, ff. de itiner. actuque priva.* latè Covarruv. *in pract. quæst. cap. 25. à prin.* qui *num. 4.* infinitos congerit circa executionem nullitatis ex defec-36 tu jurisdictionis, ut sit licita, & impediat executionem, non solùm unius sententiæ translatæ in rem judicatam; sed etiam trium conformium, quibus adde, Gutierr. *in practicis quæst. civil. lib. 1. q. 96. num. 4.* Lancelot. *de attent. 1. p. c. 17. num. 103.* Anton. Gabriel *tract. commu. opin. lib. 6. tit. de statutis, cons. 3. num. 11.* quæ ita intelligas secundum nostram doctrinam, ut tunc impediant, & obstent executioni, si opponantur coram ipso judice principali, qui sententiam tulit, secundùm præfatos Doctores, & quæ nos latè *p. 3. cap. 6. à principio*, at oppositæ coram executore non possunt 37 impedire, quia cum infringant sententiam, & directò repugnent, executor cognoscere de eis non potest, nec tenetur admittere ad effectum terminandi (ut dictum est) & idem jus & ex eadem ratione intelligas in exceptione restitutionis petitæ contra sententiam, ut in casu, quo contra unam duasve transactas in rem judicatam, vel contra tres conformes objici, & opponi possit, (de quo latè examinatur per Covarr. *in pract. cap. 25. num. 7.* & exactissimè per Joan. Garciam *de nobilit. gl. 6. §. 2. à n. 17. cum seqq. fol. 183.* quos vide per te) tum 38 locum habeat, quando coram judice opponitur talis exceptio, non autem coram ejus executore, quia non est modificativa, sed directò & ex diametro contraria sententiæ, quia agitur de ea rescindenda omnino.

At eas omnes exceptiones, quæ non impugnant di- 39 rectò sententiam, nec principaliter eam labefactant, sed illam in parte temperant, aut modificant, quæque rectè naturæ judicii conveniunt, & executionem dumtaxat respiciunt, opponunturque ad consequendum id, quod expressè nec tacitè in sententia denegatum non est, quæque possunt objici, debentque admitti, & per executorem cognosci contra sententiæ, & executorialium executionem; executor mixtus præcisè admittere tenetur; optimè Felin. *in c. de cætero in prin. de re jud. & in d. c. pastoralis, §. quia vero n. 16. vers. gl. in verbo. & si sciat.* Benedict. Bandi. *in repert. ad eum verbo, executor mixtus est ille qui datus est post sententiam exequendam & vers. seq.* Batt. *in d. l. à divo Pio, n. 8.* Salin. *in d. l. & si non cogni col. penult. vers. aut quæritur.* Amador. Rodrig. *in tract. de execut. c. 2. sub n. 40. ante fi.* Bobad. *in polit. lib. 2. c. 20. n. 48.* Menoch. *in tract. de arbitr. l. 1. d. q. 38. n. 8. & n. 10.* Rebuff. *in tract. de sententiar. execut. art. 7. gl. 12. sub n. 19. vers. si vero tom.... fol. 376.* Marquela. *de commiss. 1. p. c. 23. num. 12.*

Quibus quidem convenit quod dixit Scaccia *in tr.* 40 *de app. q. 17. lim. 10. sub n. 50. vers. extende hæc*, &c. ut ista nostra doctrina locum habeat, & procedat in judicibus executoribus de partibus, quibus pars præsentat mandatum executivum relaxatum per Auditorem Cameræ Apostolicæ, seu ab alio Papæ delegato in Romana Curia, quoniam si actor coram eo citet adversarium ad videndum subhastari, & deliberari, vendique pignora ad satisfaciendum eidem creditori in quantitate pecuniæ, ad quam debitor est condemnatus, poterit iste judex executor, cognoscere de rebus in quibus fit executio, ad quem pertineant, juxta *leg. à divo Pio, §. super rebus, de re jud.* & exceptionibus modificativis, non

non autem quæ respiciunt merita negotii principalis, nec sententiam impugnantes.

41 Ad hanc eandem distinctam doctrinam reducendos esse executores, cui committitur executorialium executio in auxilium jurisdictionis, ut puta quando unus judex unius territorii requirit per suas literas requisitorias, judicem alterius, sub quo bona condemnati, vel ad quæ damnantur situata sunt, vel quando per statutum alicui committuntur executoriales exequendæ, ut ibi videre per Scacciam *ubi proximè à n.* 47. Rebuff. *in tract. de sedent. execut. art.* 7. *gl.* 12. *sub n.* 19. *tom.* 1. *fol.* 376. exactissimè per Menoch. *d. q.* 38. *n.* 8. *cum pluribus sequentibus*, qui licèt sit

42 merus executor secundum Boba. *in polit. lib.* 2. *c.* 20. *sub n.* 47. *ad medium.* Rebuff. *in commentariis* 2. *p. tit. de literis requisitoriis gl.* 3. *n.* 10. idem etiam affirmat Gratian. *in disceptat. forens. cap.* 146. *n.* 7. *sub n.* 5. *tom.* 1. *fol.* 358. Vide Covarr. *in pr. quæst. c.* 16. *à n.* 4. tamen cognoscit de hujusmodi modificati-

vis exceptionibus, qui exequitur jure proprio, &

43 ex jurisdictione radicata ex his quæ latè Menoch. *ubi proximè n.* 14. *cum sequenti.* & æquitate suadente, ne partes dilationibus & expensis vexentur, neque cogantur ire coram judice committente, suas exceptiones, & allegationes proponere, allegare, testesque, & probationes vehere, quod maximum inconveniens est ex iis q æ in proposito considerat ubi suprà Bobad.

44 & vide suprà *cap.* 6. *à n.* 73. *& seqq.* quod intellige si nondum liquidata materia sibi est executio commissa, respectu autem cognitionis super domino rei, vide ut *d. c.* 6. *à n.* 73.

45 Illud autem, quod modò diximus, executorem qui per requisitorias judicis exequitur, esse merum, contrarium videtur tenere Abb. *in c. de cætero n.* 4. *vers. secundo membr.* quem referens sequitur Rened. Band. *in repert. ad Felin. vers. execut. mixtus non merus, qui cognoscit de omnibus exceptionibus, quæ incidunt in causam sibi commissam;* quibus respondere poteris, procedere in illis judicibus, quibus committitur executio post latam sententiam ob defectum jurisdictionis in eam ferente, qui eam exequi non potest, ut sententia lata ab arbitro, quam exequitur judex, qui de omnibus exceptionibus indistinctè cognoscere potest, prout expressè loquitur Abb. *ubi suprà*, & de aliis variisque exemplis hujus doctrinæ, videre poteris per Menoch. *de arbit. q.* 38. *n.* 67. & 68. & iterum *num.* 19. Scaccia *de appell. quæst.* 17. *limit.* 10. *à n.* 42. *cum pluribus sequent.* Marquesa *in tract. de commissio.* 1. *p. c.* 23. *n.* 10. quos per te videre poteris, quia nostri non est instituti brevitatem amantis.

46 Hujusmodi si quidem exceptiones modificativas, cùm propriè & directo conveniant naturæ executioni, admittere executor tenetur prout sunt exceptio, ne quis conveniatur ultrà quàm facere possit, compensationes, & similes, quæ à condemnato objici, & opponi possunt post sententiam in executione *l. Nesennius* §. *alt. ff. de re jud. si fidejuss.* §. *idem respondit ff. de fidejus. l. ex diverso* §. *fi. ff. sol. mat.* Bart. per text. *ibi in l.* 2. *C. de jur. & fac. ign.* ubi Iss. *n.* 15. Menes. de Padill. *n.* 36. Bar. *in l. à divo Pio in prin. n.* 8. *ff. de re jud.* Boër. *q.* 33. *n.* 18. Joa. Garcia *de expens. & meliora. c.* 6. *n.* 15. *l.* 2. *C. de compens. l. si cum multi, ff. eodem tit. gl. ultim. in c. Joannes de fide instr.* quam probat Abb. *in cap. exceptiones n.* 18. *de exceptio.* Afflict. *decis.* 121. *n.* 3. Medicis *de compens.* 7. *p. qu.* 25. *n.* 10. Alex. *cons.* 12. *n.* 13. *volum.* 2. Rebuff. *tom. ad leges Gallicas, tit. de liter. obligator. gl.* 5. *n.* 39. Greg. Lopez. *in l.* 20. *tit.* 14. *p.* 5. Cifuentes *in l.* 64. *Tauri, q.* 10. Aviles *in c.* 10. *prætor gl. verbo, execut. n.* 7. Didacus Perez *in l.* 4. *tit.* 8. *lib.* 3. *ord. vers. quæro utrum exceptio fol.* 632. Joan. Gutier. *de jur. confir.* 3. *p. cap.* 6. *n.* 2. *& seqq.* Corneus *cons.* 147. *col.* 4. *vol.* 2. Iss. *in l. si in area in prin. ff. de condict. indeb.* Bertran. *cons.* 15. *colum. penult. in princ.* *vol.* 1. Anfict. *in c.* 1. *si vassal. hic fi. l.* Car. & Gozadi. *in cons.* 86. *in princ.* late prosequitur Roland. à Valle *cons.* 28. *n.* 1. *& seq. volum.* 1. Aymon. *cons.* 148. *n.* 2. Tiraq. *de retr. conventio* 5. 7. *gl.* 1. *n.* 14. Benedicten. *decis.* 77. *n.* 1. Alexand. *cons.* 85. *n.* 6. *lib.* 5. Pertanus *de spolio l.* 4. *n.* 63. Gallet. *de oblig. Camer.* 4. *p. q.* 1. *n.* 12. Bursatus *cons.* 66. *n.* 3. *l.* 1. facit Lancel. *de attent. p.* 3. *cap.* 25. *quæst.* 29. *num.* 10. latissimè, & elegantèr prosequitur Marescot. *variar. resol. l.* 2. *cap.* 113. *à num.* 18. *cum pluribus seqq. & cap.* 121. *à num.* 46. quibus in locis plures adducit decisiones Rotæ in hoc proposito.

47 Ut pro hactenus dictis non omittam expendere rotundum textum in proposito famosum, *in l. cum fideicommissum ff. de confessis*, ubi in hæc eleganter Jurec. loquitur: Cùm fideicommissum peteretur, hæres confessus est debere; arbiter ad restituendum datus, competit nihil deberi, quæsitum est an posset absolvere respondi posse, interest enim, qua ex causa nihil debeatur; nam si ob id, quòd nullum fideicommissum relictum fuerit, non debere eum absolvere, si verò quia testator fortè solvendo non erat, aut quod hæres æs omne solutum esse, apud prætorem diterat, & cum controversia, & computatio difficilior esset, arbiter datus fuerit salvo officio, eum absoluturum, has enim partes ejus esse, ut si in comparatione nihil inveniatur, posset absolvere, sed ex superiori casu ad prætorem remittere debeat, ut absolvatur. Hactenus de aurea, & mirabili dispositione, quam exclamant ibi gl. Paul. de Cas. & cæteri Doctores, ejus meminit Bart. *in d. l. à divo Pio in prin. n.* 8. Feli. *in d. cap. de cætero n.* 3. aff. *super eadem n.* 12. *in fin.* Menoch. *de arb. d. lib.* 1. *q.* 38. *n.* 9. *in fin. & n.* 10. *in finalibus verbis*, ex qua deducunt, & apparet, executorem datum ad executionem sententiæ, non posse terminare exceptiones infringentes merita causæ principalis, sed debeat easdem remittere judici superiori ut judicet, & determinet; licèt bene possit exceptiones, quæ respiciunt executionem dumtaxat, modificativas scilicet computatorias, ac liquidatorias secundum quod sursum latè probat; quas quidem omnes exceptiones modificativas, si executor mixtus rejiciat, excedet, & à rejectione appellationi non deferens vim facere manifestam declarabitur, ex jam dictis à princ. hujus capitis.

48 Ex quibus primò deducitur, ut ad hanc doctrinam sit reducendus Cæsar Contardus *in repert. l. uni. C. si. de mom. poss. fuer. appellat. limit.* 19. *n.* 24. *in fin.* 25. & Decius *in cap. interpositæ, n.* 7. *de appell.* dicentes quod harum exceptionum oblatio, & oppositio debeat fieri coram judice superiore mandante, non coram executore reddente rationem; quia ipse non tenetur recipere informationes, ut intelligantur non de exceptionibus modificativis, quia coram ipso executore sunt proponendæ, probandæ, & determinandæ tanquam non informantes, sed de aliis exceptionibus vel respicientibus merita, & in justitiam negotii principalis, vel directò repugnantibus sententiam, licèt quæ respiciunt nullitates ad effectum supersedendi, si fortè vult executor ad effectum remittendi superiori bene possunt coram proponi, quia valet (si vult) de eis cognoscere ad prædictum effectum ex supra dictis; si tamen eas executor admittere non vult, cum non teneatur, non excusatur pars iterum eas coram superiore proponere, & hæc voluit dicere Scaccia

49 *de appell. q.* 17. *limit.* 10. *num.* 37. prout ex ejus mente colligitur, & clariùs cognoscitur, quia Decius ibi expressè loquitur in mero executore, prout etiam Philip. Franc. *in eodem cap. interpositæ sub num.* 4. *limit.* 4. *in fin.*

50 Secundò deducitur, quod hujusmodi exceptiones legitimas quæ opponi possunt executioni executorialium, de quibus & cognoscere, & terminare queit executor, & à rejectione earum appellatio admittitur ex iis quæ diximus ad princ. hujus cap. est intelligendum

gendum, quando exigiens offert se velle incontinenti probare eandem exceptionem, ut secuțus, non offert in continenti se probaturum, à rejectione, appellationi tunc executor deferre non tenetur, ita docet Cont. *in l. unic. C. si de moven. poss. lim.* 19. *n.* 13. & isto intellige modo Scacciam *in tract. de appellat. limit.* 17. *limit.* 19. *n.* 35. rationem reddentes, quia cùm limus in judiciis summariis, & executivis, non admittuntur exceptiones requirentes altiorem indaginem, ut & iterum probat Cont. *ibi. d. limit.* 19. *n.* 34. ita debent vel ex eisdem actis, vel in continenti probationem offerre ut admittantur. Alex. *cons.* 95. *colum.* 3. *vers. hodie tamen, &c. colum.* 2. optimè Mer. *de ord. jud.* 3. *p.* 3. *& vlt. tit. de except. sententiæ. n.* 36. *fol.* 661. & loquens in executoribus Apostolicis, bene advertit Flores de Mena *in pract. quæst. quæstione* 42. *sub fin.* 48.

53 His recte convenit, quòd quando tertius comparet & appellat ab executione, tenetur non solùm docere de justa, & legitima causa pura, propter suum interesse, sed debet etiam, de eo docere statim & in continenti, scribunt Angel. Areti *in l. à sequentia sub n.* 1. *ff. de appellat.* & Covarr. *in practic. quæst. cap.* 16. *sub* 54 *n.* 1. Contard. *in d. l. unica q.* 24. *n.* 12. *vers. intellige*, quæ oblatio probationis in continenti necessariò requiritur; ut appellatio emissa operetur effectum suspensivum & jut executor in executione superseleat, ne ulterius procedatur docet Covar. *loco proximè citato n.* 1. *in fin.* & in his terminis etiam loquuntur gl. *in c. veniens* 38. *verbo, in continenti* & Innocent. *ibi n.* 1. *de testibus* Boërius *dec.* 79. *breviter*, *n.* 1. Achilles personalis *in tract. de adipis. poss. sub n.* 34. *vers. vel. & quoque tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 269. Sigismund. Scaccia. *de appellat. q.* 17. *limit.* 6. *memb.* 4. *sub num.* 108. *vers. declar. hanc ampliationem*, & diximus post alios infrà *cap.* 8. *à n.* 99. *& sequentibus.*

55 Cujus est farinæ, quòd opponens (generaliter loquendo) aliquam exceptionem, non dicitur quis gravatus, eo ipso quod judex illam rejecit, nec appellatio ab hujusmodi rejectione justificatur, nec dicitur proposita ex legitima causa, nisi aliàs coram superiore excipiens probet legitimam, & veram exceptionem, aliter atque non devolvit appellatio, etiam si prima fronte appareat esse vera, quia potest esse apparenter vera, & in se legitima, sed tamen ficta, & non existens in casu suo, & sic esset oppositio, & exceptio calumniosa, quam judex rejiciendo, non solùm non gravat, sed prudenter facit, cùm suspicatus sit malitiosam esse (pro quo in dubio præsumitur) text. est *in c. interposita* 70. *de appellat.* ubi optimè Anton. de Butr. *n.* 1. *& sub n.* 5. *&* 10. Abb. *nota* 1. *n.* 2. & Philip. Franc. *n.* 1. *vers. tenementi* 1. *vers. tenementi aliam*, Decius *n.* 1. Card. Alex. *nota* 1. *n.* 1. per quos latè prosequitur Scaccia *in tract. de appel. q.* 11. *n.* 61. *& seqq.* quos pro limitationibus consulito.

56 Tamen quando quis opponit exceptionem, & simul se offert in continenti probatum, quam judex non admittit & ab hujusmodi exceptione & probatione rejecta, appellatio emissa dicitur statim justificata absque alia probatione quia non admittendo probationem legitimæ exceptionis in continenti oblatam, non potest judex excusare, quòd non gravaverit, quia præsumpta malitia contra opponentem purgatur ex ejus oblata probatione in continenti; unde rejiciendo illam
57 ipso facto ostendit iniquitatem suam contra excipientem, & ideo non est necesse aliter probare veritatem exceptionis, quæ sive vera sit, apparens, & falsa ficta, aut calumniosa, non attenditur, quia jam judex gravamen intulit, ita probat *d. cap. interposita in princ. de appell.* ubi Abb. *nota ult. n.* 3. & *n.* 4. & Franc. *sub n.* 1. *colum.* 1. *vers.* 4. *& ultim. vers. tantum quando excipiens obtulit. colum.* 2. & cæteri Canonistæ *ibi.* Lancel. Robert. *ad attenta.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 1. *n.* 28. 29. 40. & 41. & tam in exceptionibus dilatoriis, quàm in peremptoriis. Anton. de Butr. *in d. c. interposita sub* 58
n. 10. *ibi. secundo quod recepit.* & Phil. Franc. *n.* 4. *vers. ingl. in verbo si offerens, de appellationibus.* Sigismund. Scaccia *ubi proximè n.* 69. *qui n.* 70. hoc casu dicit, statim hujusmodi appellationem causare suspensivum effectum, & per consequens attentata, Anton. de 59
Butr. *ubi proximè n.* 7. *vers. versus finem colum.* 3. & *sub n.* 10. *fol.* 3. Philip. Franc. *sub n.* 4. *dol.* 4. *of limit.* 7. Felin. *in cap.* 1. *sub n.* 2. *de appellat.* Abb. *in dicto cap. interposita sub n.* 6. *vers. unum tamen tenementi.* Decius *n.* 1. & de communi opinione testantur Ab. *in dicto cap. interposita dicto n.* 6. & ibi Cal. Alex. *sub n.* 4. *fall.* 8. Lancelot. *de attentat. 2. p. col. dicta limita. à num.* 36. *cum sequentibus usque ad num.* 44. sed offerens hanc probationem in continenti, debet petere termi- 60
num brevissimum, ut inquit Abb. *in dicto cap. interposita num.* 7. quem sequitur Scaccia *ubi proximè sub n.* 79. *d. quæst.* 11.

Quò pertinet, quòd cum remedio *leg. fin. C. de edict.* 61
Divi Adriá. procedatur summariè, & executivè per
inspectionem Scripturæ testamenti non cancellati, non admittuntur exceptiones aut probationes altiorem indaginem requirentes, sed reservantur petitorio, quod multis comprobans Roland. à Valle *cons.* 10. *n.* 71. & *tribus sequentib. lib.* 1. allegans *dictam leg. fin. & Decii cons.* 424. *col. fi. &* 467. *col. pen.* ubi inquit Decius, quòd si fideicommissarius, qui offert in continenti probare fideicommissum per inspectionem testamenti, cùm non sit in eo nominatus, si per interpretationem verborum, quæ in testamento habentur, vellet 62
ejus intentionem probare, talis probatio non est admittenda in hoc remedio executivo, sed reservari debet in alio judicio, cùm requirat altiorem indaginem. Petrus Surd. *cons.* 263. *tom.* 2. quod summè esse notandum dixit Domi. Joan. del Castillo *quotid.* 63
controv. lib. 3. *cap.* 14. *n.* 93. qui *numero sequenti* dixit, quòd exceptiones ad effectum proprietatis & dominii respiciunt, si ob aliquam dubietatem juris, vel facti, non facilè, & propriè sint liquidabiles, sed causæ cognitionem requirant, reliquuntur alteri judicio, & interim remoto contradictore, non suspenditur executio sententiæ in illo remedio, & reus constituitur, dicit esse casum *in dicta l. fi.* ipse sequutus est illum referens in hoc idem Pereg. *de fidei. art.* 48. *n.* 29. & quòd in hoc judicio executivo *ex l. fi.* non admittantur exceptiones, & probationes, quæ requirant altiorem indaginem testantur Alciat. *cons.* 64
389. *quæst.* 1. *n.* 4. Parisius *cons.* 10. *n.* 39. *lib.* 2. Decius *cons.* 3. *n.* 12. Joan. Fla. de Ponte *cons.* 20. *num.* 21. Joan. Philip. *ad tit. C. de edic. div. Adr. in vers. putat tamen B.* Parlado. *rerum quotid. libr.* 2. *cap.* 25. Achilles Personal. *de adipis. n.* 409. Menoch. *de adipis. rem* 4. *n.* 689. *& à n.* 753. *cum seq.* Beroi. *cons.* 46. *&* 57. *lib.* 2. Bertaz. *cons.* 52. *colum. ult.* Ozasc. *decis. Pedemon.* 23. Cardin. Tusc. *practic. concl. tom.* 3. *litera E. concl.* 409. *fol.* 345.

Tertiò & insuper ex supra dictis infero, quòd 65
cùm exceptiones peremptoriæ, quæ non infringunt, nec impugnant directò sententiam, sed limitant, restringunt, & modificant duntaxat etiam post sententiam opponi rectè possint in ejus executione, præcisè admittendæ sint ultra allegatos superius, vers. hujusmodi siquidem, &c. *n.* 45. probat Iss. *in l.* 1. *C. de jur. & fac. ig.* Felin. *in c. suborta in princ. de re jud. & in c. cum Joan. ad fi. de fide instr.* ubi tradit quando exceptio peremptoria possit post sententiam opponi, & quando non, *&* 2. Petr. Paul. Paris. *in c. exceptionem, de exceptio. n.* 33. Franc. Neco. *in rep. c. quoniam contr.* 3. *not.* 102. *de prob. & ingl. verb. dilation.* 183. Maria Soc. con. 45. *n.* 8. & 17. *lib.* 1. Hier. Zanch. *in tract. different. juris canon. & civ. dis.* 185. *n.* 262. Odofred. *in tract. jud.* 52. Specul. *titul. de exceptic. §. dict. n.* 13. Balb. *decis.* 14. Iss.

Iſſ. *in l. quamvis C. de jur. & facl. ign. n.* 15. & 27. Boër. *deciſ.* 19. *n.* 9. *deciſ.* 43. *n.* 9. & *deciſ.* 53. *n.* 3.

66 quia iſtæ exceptiones, quæ non impugnant, ſed modificant ſententiam, & executionem, dicuntur quid ſeparatum à petitione principali, Alex. optimè *in conſ.* 89. *diligenter conſideratis, in fin. n.* 7. *verſ. quæ autem dicatur lib.* 1. & pleniùs *conſ.* 85. *viſo themate per totum. l.* 5. Cardinal. Tuſc. *pract. concl. tom.* 1. *litera E, concl.* 381. *n.* 91. Signorolus *conſ. tom.* 1. *litera E, concl.* 381. *n.* 91. Signorolus *conſ.* 146. *n.* 2.

67 Quales iſtæ ſint exceptiones, quæ ita legitimæ reputantur, enumerant Padil. *in l.* 2. *C. de jur. & fact. ignor. à n.* 36. Joan. Gratian. *in regul.* 348. & Joan. Garc. *de expenſ. & melior. c.* 6. *à n.* 14. Marant. *de ordin. judic.* 6.

68 *p. prin. memb.* 9. *judicii fol.* 418. *n.* 17. *tit. de exceptionibus:* & videndus etiam 6. *p. actu ult. tit. de executione ſententiæ à princ.* quibus adde, quòd exceptio collationis bonorum, qua quis tenetur conferre, in executione ſententiæ poteſt opponi, ex quo non impugnat, ſed modificat ſententiam, ut per Rolandum à Valle *conſ.* 8. *n.* 6. *lib.* 3. tenet Tuſc. Card. *ubi proximè n.* 84. pro quo facit *l. cùm fideicommiſſ. ff. de ceſſi.*

69 Inde non inutiliter quæri poteſt, an hujuſmodi exceptiones peremptorias modificativas, ſemel oppoſitas, & deductas in judicium principale, & ante ſententiam, & per judicem probatas, ita ut illis rejectis, & non obſtantibus lata fuit ſententia: an iterum opponere pars poſſit in executione, reſpondetur negativè, tenet gl. fin. *in l. Neſennius ff. de rejud.* Bart. *in leg. ex diverſ. §. fin.* & ibi Alex. *col.* 2 *ff. ſolut. matr.* Ludovi Roman. conſ. 412. Panorm. *in cap. ſi. n.* 24. *cum ſeqq. de jur. Cal.* Bernar. Diaz *in regul.* 250. *limit.* 2. Iſſ. *in l. ait prætor, ſa* 2. *ff. de jurejur.* Boër. *deciſ.* 16. *n.* 2. & 3. Joan. Gratian. *in regul.* 348. *n.* 12. quòd hæc quæſtio ſine

70 difficultate ſit, licet quando per judicem, & partem de hujuſmodi exceptionibus actum, & determinatum fuit in negotio principali, ut nec executioni objici queat, per Iſſ. dixit Joan. Grat. *d. cap.* 6. *n.* 17. *in princ.* tenet etiam Amad. Rodr. *de executione cap.* 2. *n.* 41. *ad fin & n.* 42. *in fin.* dicens, quòd ſi exceptio directo impugnat ſententiam, vel de ea fuerit cognitum, & pronuntiatum, non poſſit objici executioni, pro quo eſt textus *in l. ſin autem §. fin. de negotiis geſt.* ubi exceptio appoſita cognita, & determinata in proceſſu, non poteſt opponi in executione ſententiæ, ubi notat Bal. & Alberi. & exornat latè Avendan. *in commentariis ad l.* 4. *tit.* 8. *n.* 49. *lib.* 3. *ord. l. duobus diverſis, ff. de exceptione rei jud.* quem text. ſic interpretantur Paul. Caſtrenſ. *ibi*, & Ripa *in l. qui Romæ §. duo fratres ff. de verbor.* & quod hæ exceptiones modificativæ, ante ſententiam ſemel oppoſitæ, & per judicem reprobatæ, non poſſint poſt ſententiam in executione iterum opponi, affirmat poſt Iſſ. *in leg.* 1. *C. de jur. & fac. ignor. n.* 19. Alexand. *in l. rei jud. §. fin. n.* 4. *ff. ſolut. matr.* & Caſtrenſ. *conſil.* 100. *n.* 4. & 5. *lib.* 1. Cardinal. Tuſc. *practic. concl. tom.* 3. *litera E, concl.* 381. *n.* 85. latè Barboſa *in l. maritum* 13. *cum l. ſeq. à n.* 48. *cum ſeqq. ff. ſoluto matr. tomo* 2. Cancer. *variar. reſol.* 2. *p. cap.* 16. *ſub n.* 81. quod tamen verum eſſe docet Boër. *in d. deciſ.* 16. *n.* 2. & 3. quando exceptio fuit oppoſita in proceſſu ad unum finem, & ad unum effectum, & ad illum iterum poſt ſententiam in executione opponi vult; ut ſecus ſit ſi primò ad unum

71 finem, poſt modum verò ad alium effectum diverſum opponatur, quia tunc etiam poſt ſententiam eſt admittenda, Boërium referens ſequitur Joan. Gratian. *in regul.* 348. *n.* 11. *poſt medium.* pro quo eſt text. *in d. l. duob.* 19. & ibi Paul. Caſtrenſ. optimè declarat.

72 Sed major extat difficultas, an ſi ante ſententiam de hujuſmodi exceptionibus peremptoriis modificativis in judicium deductis actum fuerit, & nondum de illis ſit per judicem pronuntiatum, an in executionem iterum opponatur, prout in ſumptibus factis in re, ad eujus reſtitutionem quis eſt condemnatus; juxta *l. do-* 73 *mum C. de rei vindic.* hæc ſiquidem de ſumptibus exceptio peremptoria, eſt modificativa, non impugnans nec infringens directè ſententiam, ſed ipſius executionem reſpicit, nam condemnatus, qui rem retinet pro ſumptibus, non dicit, non mandandam executioni ſententiam, nec negat conſequendum, quod re judicata continetur, ſed illud agit; ſcilicet, rem illam penes ſeſe habere, donec meliorationibus ſatisfiat, loco pignoris puta quo potiùs ſupponit, & fatetur victorem dominum, & convenit diſpoſitioni rei judicatæ, ac ideo in executione executor eam præcisè teneatur admittere, ut legitimam, tenet Iſſ. *in l.* 1. *n.* 16. *C. de jur. & fac. ignor.* Bart. *in l. in fundo n.* 16. *ff. de rei vind. & in l. Paul. ff. de doli exceptione*, ita poſt eum declarat Boër. *dec.* 43. *n.* 9. Meneſes de Padilla *in d. l.* 1. *n.* 36. *& ſeqq. C. de jur. & fa.* Alex. *in d. l. in fundo.* Paul. *conſ.* 17. & *conſ.* 326 quem allegat Ant. de Fano. *de pignor.* 5. *p. memb.* 4. cum ſtatim citandis, nec ex- 74 hoc locum habet diſpoſitio, *l. peremptorias C. ſententiam reſcin. non poſſ.* quæ non in iis peremptoriis modificativis loquitur.

Et iſthæc exceptio retentionis adeo favorabilis eſt 75 ut etiam poſt ſententiam competat, ut dicit Caſtro *conſ.* 166. *viſis actis col.* 3. latè Capicius *deciſ.* 119. *col.* 1. Cardin. Tuſc. *pract. concl. tom.* 3. *litera E, concl.* 381. *n.* 37. etiamſi in judicio principali fuerit oppoſita, non tamen ſuper ea pronunciatum, latè 76 plurimos allegans Doctores & Rotæ deciſ. ſequitur Mareſc. *variar. reſol. lib.* 2. 112. *à n.* 28 *cum ſeq.* 77 ubi etiam idem affirmat latè comprobans in quibuſvis judiciis privilegiatis, prout in reſtitutoriis, & attentatis, & ſimilibus, & à non admiſſione eſſe licitam appellationem, vide quæ nos *infra c.* 13. *verſ. ſed ille caſus à n.* 57. *& ſeqq.*

Quando igitur de hujuſmodi impenſarum excep- 78 tione modificativa in judicium principale deducta non fuerit à judice declaratum, determinatum, aut pronuntiatum, latè hunc articulum rectèque examinat noſtras Joan. Garc. *in tract. de expen. & melior. c.* 6. *n.* 17. duos caſus diſtinctio ſupponens, dicens, quod aut de iis ſumptibus actum fuit in judicio per viam actionis, juxta text. *in l. donum C. de rei vend. l. qui exceptionum §.* 1. *ff. de condictione indeb. leg. domus §.* 1. *ff. locat.* aut excipiendo *l. Paul. ff. de except. leg. ſi in area ff. de condictione indeb* ſi per viam actionis, 79 de illis debet judex expreſsè determinare, & pronunciare, aliàs omiſſio eſt Immol. Anton. de Bu. Felin. *in c. exceptio.* de quo gl. *in leg.* 1. *C. ſi. adverſus rem jud.* & ibi Alberi. contra Abb. *in c. ſignificarunt*, qui ſentiebant ex illa omiſſione induci abſolutionem, de quo vide per Covarr. *practic. quæſt. c.* 25. *n.* 6. *verſ. nam ubi petitæ ſunt.* vide quæ nos latiùs de hoc *in cap. ſequenti, de perſona ad perſon. à n.* 42. *cum multis ſequentibus.*

Hinc idem Joannes Garcia inferens ex doctrina 80 Cornel. *conſ.* 49. *l.* 2. *lit. E*, & Aym *conſ* 370. quod in hoc caſu licèt petantur meliorationes, ſeu impenſæ in prima inſtantia, ſi tamen de illis nihil ſit judicatum ſed omiſſæ, ſi in ſecunda declaratum ſit, deberi, aut non deberi, erit prima ſententia earum reſpectu, & ſic cùm debeant eſſe tres conformes, aut in tribunalibus Regiis duæ, & ſic vel appellabitur, vel ſupplicabitur, & in executionem hujuſmodi exceptio admittenda eſt, cùm nondum judicatum ſit, ſi autem per viam exceptionis hæc modificativa exceptio ſit oppoſita in judicium adhuc poſſe (inquit) in executione ſententiæ 81 opponi, & iterum deduci, ex eo fundamento, quòd qui in exceptione ſuccumbit, non prohibetur illud idem in alio judicio per viam exceptionis, aut actionis proponere, quando ſuper illa exceptione non fuit judicatum, & talis erat exceptio, quæ non erat ex diametro contraria, nec incompatibilis cum actione, ſed ſimul poteſt ſtare, prout iſta, Bar. *in l. fundum ff. de except. n.* 1. *& in l. qui Romæ §. duo fratres ff. de verb. oblig.*

oblig. l. si autem fi. ff. de negot. gest. ubi Paul. de Castro, *& in l. quod in diem, §. si rationem, n. 5. de compensat.* respondetque *ad l. 1. C. de ord. cognitio.* secundum Paul.
83 de Cast. & Bart. *ubi supra* & Felin. *& c. suborta n. 3. & 4. de sententia & re jud.* & eundem Fel. *in c. adversario de except.* ut sic dicendum, ex condemnatione in principali deduci absolutionem in incidenti, quando incidens, & principalis causa non se compatiuntur; ita ut unum necessarium tollendum sit per alterum, Jo. Garcia, sequitur Amador. Rod. *in tract. de execut. c. 2. sub n. 41.* pro quibus facit text. *in leg. duobus diver. de except. rei jud.* quem sic interpretantur Paul. de Castr. & Ripa *in leg. qui Romæ. §. duo fratres, ff. de verb. obligation.* quem articulum latè etiam examinat Barbosa *in l. maritum 13. cum l. seq. à n. 53. & seqq. ff. soluto matr. tom. 2. fol. 127.* ubi multa confert.

84 Pro quibus expendo ego textum expressum *in l. quod in diem §. rationem, ff. de compensationibus*, cujus verba sunt: Si rationem compensationi judex non habuerit, salva manet petitio, nec enim rei judicatæ exceptio objici potest; aliud dicam, si reprobarit
85 compensationem quasi non existente debito, tunc enim rei judicatæ mihi nocebit exceptio. Vides quàm clarè loquutus fuit consultus, quod non etiam Bart. *ibi in summario*, quoniam cum ibi exceptio modificata, si de illa judicatum non fuit, reservata censetur ad executionem sententiæ condemnato, à qua nunquam intelligitur reprobata quando est compatibilis cum sententia, & ipsa sententia subsistere potest absque reprobatione exceptionis, ut ultra citatos facit text. arg. *in l. sancimus C. de fidej. & ut ibi renunciatur, 35. q. 1.* Bart. *in d. l. quod in diem §. 1.*
86 *n. 2.* Abb. *in c. suborta* & ubique Doctores. Accurs. *in leg. penult. ff. de iis qui sunt sui vel alie jur.* latè Rom. *cons. 412.* Angel. *cons. 200. & cons. 217. per totum.* Alberic. *in leg. fin. autem §. si quocumque ff. de negot. gest. & in d. § si rationem, ad finem*, signanter Innoc. *in c. ult. n. 2. vers. sed contra ponam.* ut secus sit quando (ut dixi) exceptio incompatibilis sit cum ipsa sententia quia tunc censetur rejecta, & non admittenda in ejus exceptione, Rota Genuens. *dec. 103. n. 2.* Cacher. *dec. Pedemont. 64. n. 3.* Ruin. *cons. 7. ex n. 4. l. 5.* Magon. *dec. 3. Floren. 26.* Paz. *in tract. de tenut. c.*
87 *32. à n. 45.* & faciunt notata à Joan. Grac. *in tract. de nobil. gl. 1. in exordio. ex n. 19.* Parl. *l. rerum quotid. ult. §. 11. ampliat. 4. n. 18.* aliter atque contrarium dicendum sit quando exceptio non compatiatur cum sententia, & sic quando sententia lata super principali non potest subsistere, nisi intelligatur, esse pronuntiatum etiam super incidenti, tunc sententia videtur eligere, & probare illud incidens *ex d. l. 1. Cod. de org. cognit.* & notant communiter DD. *in d. c. suborta. de sententia & re jud.* & est mirabilis doctrina Antonii de Butrio *ibi n. 12.* Abb. *n. 12.* Alex. de Nev. *ex n. 16.* Paz. *de tenuta d. c. 32. n. 49.* & faciunt quæ annotavit Molinal. *in l. 4 tit. 2. lib. 4. for. & in l. 2. tit. 3. lib. 4. verbo tornadizo.* Greg. Lopez. *in l. 3. tit. 13. p. 6. verbo, mugeres.* Ottalora. *de nob. 2. p. 3. p. ex n. 16. & 4. princ. 9.* Cantera *q. crim. c. 11. n. 11.* Pelaez de Mieres *de major. 1. p. q. 51. n. 30.* Gutierr. *l. 3. pract. qq. 14. n. 99.* vide etiam Barbosam ubi supra *in d. l. maritum à n. 53.*

88 Ex quo fonte illud fluit, quod licèt pater, vel alius obligatus alicui ad alimenta non teneatur, nisi in quantum facere potest, & possit hanc legitimam exceptionem opponere post sententiam, quia non impug-
89 nat, sed modificat, ut jura & doctrinæ vulgares probant, si tamen perveniat excipiens ad pinguiorem fortunam, variantur, & augentur alimenta, exceptioque variatur secundum argumentum & diminutionem
90 bonorum ita per text. *in l. jus alimentum, §. fi. ff. ubi pupil. educar. d. b.* tener. elegantèr Card. Tusc. *pract. concl. tom. 3. litera E. concl. 382. n. fin.* & idem etiam post alios tenet Marta *de jurisdict. 2. p. cap. 43. num. 77.* ac ideo isthæc exceptio sub regula legitimarum exceptionum comprehendenda est (intellige, si in continenti hæc probetur exceptio, prout requiritur in qualibet exceptione executionis,) & huic doctrinæ adde appositam infra *n. 97.*

Quia sententiæ causa cessante cessat ipsa senten- 91
tia probat Tiraquel. *tract. causa cessante in princ. n. 240.* quia quando causa sententiæ redit ad non causam sententia retractatur, secundùm Paul. de 92
Castro *in l. Imperatoris, ff. de rei judic.* Sfortia Oddi. *tractatu de in integr. restit. 1. p. q. 14. art. 8. n. 67. pag. 389.* Mieres *de majorat. 4. p. q. 1. lim. 3. n. 72.* qui *n. 73.* dicit quòd merus executor ex nova causa potest in executione supersedere, secun- 93
dum Felin. *in c. pastoralis, §. quod verò, n. 7. de re judic.* Menoch. *de arbitr. l. 1. quæst. 38. n. 14.* Petrus Surd. *decis. 289. num. 18.* & tradit Roland. à Valle *consil. 13.*

Hinc est, quòd cessante causa sententiæ, scilicet quia 94
supervenit nova causa, cessat sententia, etiam in rem judicatam translata, *l. 3. C. ad exhibendum, l. si fullo* ubi notat Bald. *ff. de condit. sine causa, l. mater. §. eandem, & l. si is qui hæres in princ. ff. de except. rei judic.* notant Bart. Socin. *consil. 80. col. fi. lib. 1.* Maranta *in praxi. vers. expedita 2. p. n. 148. fol. 246.* Alciat. *in tract. præsumpt. reg. 4. præs. 16. n. 5. & 6.* Burgos de Paz *cons. 36. num. 18.* Tiraquel. *l. 1. de retract. §. 8 gl. 7. n. 4. pag. 446.* & est legenda *l. 15. tit. 2. p. 3.* Mexia *in lect. leg. Tolet. ultimæ partis concl. 24. fol. 197. n. 150.* Armett. *lib. 2. selectar. inter. c. 12. n. 3. fol. 88.* per quem Mieres *ubi supra n. 74.* ponit regulam, quòd res judicata non facit jus in iis, 95
quæ tempore mutantur, *per leg. arbitr. ff. qui satisdare cogan. & leg. si rem meam, & l. seqq. ff. de except. rei jud.* & tradit Tiraq. *ibid. in tract. de causa cessante p. 1. num. 22. fol. 87.* & pro hoc dicit meliore text. de jure Mieres *ubi supra n. 76. in c. tunc. ex literis de in integr. rest.* ubi Ab. *n. 4.* pro cujus intellectu lege Alvar. 96
Valas. *consult. 51. n. 42.* Ægid. Bost. *in pract. crim. de remediis instit. à n. 1. cum seqq.* text. *in l. divi fratres ff. de jure patron.* & vide quæ infrà *à n. 114. & seqq.*

Et quòd alimenta crescant, & decrescant crescente 97
vel decrescente patrimonio alimentati, vel alimentantis, etiam post sententiam, & taxationem judicis, tenet Alber. Brun. *in tract. de argumento concl. 12. n. 5.* Gozadi. *concl. 95. n. 4.* Floria de Sancto Petro *in leg. sed & si quis, §. mancipiorum. ff. de usufruct.* DD. *in l. si cum dotem, §. leviss imo, ff. solut. matr.* latè & optimè Marquez. *tract. de commiss. 1. p. c. 18. n. 48.* Palacius Rubeus *in rub. de dom. inter. not. 3. §. 33. n. 7. fol. 354.* Surd. *de alim. tit. 5. q. 7. n. 58.* post Castil. *in l. si qua illustris, n. 93. c. ad Orphic.* optimè Gratian. *in discept. for. tom. 2. c. 232. n. 5.* optima Rotæ decisio 431. per Farin. ubi etiam si 98
taxationi consensisset, quibus adde quos congessimus superiùs *à n. 88.*

Hinc etiam pariter excedet executor, si exceptionem 99
quæ oritur ex ventre ipsius sententiæ, non amiserit, illa siquidem legitima est & valde à jure approbata, nullatenus rejicienda, quia quando ex eodem actu oritur actio, & exceptio, à pari utraque procedit. Ant. de Cana *in tract. de execut. inter. quæst. 26. à n. 57.* Decianus *cons. 1. n. 68. lib. 3.* Roma, *cons. 52. visis. n. 3.* ubi additio, *verbo, inspectione* congerit concordantes. Alexand. *cons. 94. n. 2.* pleniùs *cons. 119. n. 2. lib. 1. & cons. 20. l. 6.* Felin. *in c. ex parte de off. deleg.* Cassiad. *dec. 10. de rescript.* Marsil. *singul. 7. communiter per Italum.* Angelus, Castro Joan. de Imol. *in leg. si fide jussores, 5. idem respondit, ff. de fidejuss.* Romanus *consil. 472. col. 2. n. 2.* Antonius Massa Gallesi. *in tractatu de obligatio. Camer. in 4. p. quæst. 1. à n. 8. & supra.* Flores de Mena *in pract. quæst. libro 12. cap. 12. n. 44.* optimè Cardin. Tutchus *pract. concl. tom. 3. liter E. concl. 381. n. 14.* qui *n. 17.* dicit, etsi statutum tollat omnes 100
exceptio-

exceptiones, non nollit illam, quæ oritur ex eodem ventre statuto, quia dicitur ex eodem oriri, additio ad Roman. *cons.* 244. *n.* 5. *in verf. contractus*, ubi plurimos citat Felin. plenè *in c. ex parte de offic. delegat.* Alex. *cons.* 123. *n.* 12. *in fin. & n.* 33. *lib.* & post Barba.
101 Gal. *ubi proximè* Roma, *cons.* 42. *n.* 4. *verf.* 4. ubi additio. *verbo offic.* alios allegat idem Rom. *cons.* 51. *per totum*, etiam si non opponatur; quia tunc sententia, seu instrumentum loquitur & producitur, præsentaturque cum sua exceptione, semperque actioni principali obstat, cùm ei simul juncta sit, ut probant expressè præfati Doctores superius citati, cùm sit, & dicatur exceptio notoria, quia constat ex eisdem actis, ut dicit Tusc. *ubi proximè n.* 25. post Abb. *cons.* 44. *in præsenti col.* 2. *verf. sed his non obstantibus*, *l.* 1. quam doctrinam mirabiliter declarat Tusc. Card. *d. concl.* 381. *n.* 8. seq. Alex. *cons.* 94. *cariffime in prin. verf. non obstat. quæ ponit. Rom.* &c. *lib.* 4. optimè etiam post plures alios Maresc. *var. resol. l.* 2. *cap.* 121. *à n.* 33. & nos simili proposito infrà *cap.* 12. *à n.* 114. videlicet quòd exceptio ex ventre instrumenti resultans admittitur, si agitur ex illo instrumento, sed si agatur ex judicato super
102 eodem instrumento, secus est, nisi pariter exceptio oriatur sententia, quod nota. Igitur ab hujusmodi legitimæ exceptionis rejectionis excessu appellationi interjectæ non deferens executor, violentiam facit manifestam. Quò pertinet quod dicit Seraph. *de jur. privil.* 77. *sub n.* 31. quòd exceptio competens debitori executionem paratam habet, sicut actio, sequitur Giurba *decis.* 113. *n.* 7. & 8. Gratian. *discept.* 175. *n.* 25. & 26. & faciunt quæ nos infrà *cap.* 13. *n.* 46. *& seqq.*
103 Quibus accedit Baldi doctrina *in leg. ab executione*, *n.* 20. *verf. item in execut.* per gl. *C. de execut. rei jud.* quod in executione sententiæ potest apponi & oriri omnis exceptio, quæ provenit, & oritur ex mente pro-
104 nuntiantis. Et hinc est quòd cùm juris reservatio facta in sententia, conservat jus gravato competens, Bart. *in l. pen. C. depositi.* Oldr. *concl.* 237. *in fin.* Beccius alios
105 citans *concl.* 74. *num.* 17. Craveta *cons* 974. *n.* 17. cùm & jus reservatum, sit exclusum à condemnatione, & sententia, ideo est legitima exceptio admittenda,
106 quia reservatio est quædam exceptio, quæ modificat actum, gl. *in l. item Labeo*, §. *sed jure ff. famil. ercis.* Dec. *d. cons* 4. *n.* 14. Matth. Brunus *cons.* 19. Petr. Surd. *dec.* 163. *à num.* 16. & iterum *in cons.* 152. *n.* 30. quid sicut confirmat non reservatum, ita conservat intactum, quod est reservatum, ac si nulla
107 staret condemnatio. Purpurat. *cons.* 42. *n.* 14. Surd. *in d. dec.* 163. *n.* 18. & facient quæ de exceptionibus modificativis in executione admittendis inferiùs latè diximus.
108 Ex hoc eodem fonte emanat illa exceptio, (non implevisti ex latere) & (ex parte tua,) quæ quidem adeò legitima est, ut etiam in executione opponi possit: ita respondit Craveta *cons.* 79. *num.* 5. *l.* 1. & *cons.* 7. *n.* 7. *l.* 3. Menoch. *cons.* 55. *n.* 4. idem Menoch. *cons.* 1. *n.* 367. & *verf.* 65. *num.* 4. *l.* 1.
109 Marescotus *var. resol. l.* 1. *c.* 88. *n.* 23. ubi testatur, ita fuisse dictum in una Romana pretii dati 1. Junii 1607. coram Manzanedo, quia cùm oritur ex ventre ipsius sententiæ potest quandocunque executioni opponi. Roma. *cons.* 144. Cardinal. Tusc. *pract. concl. tom.* 3. *lit. E. concl.* 381. *num.* 21. *cum seqq.* Cor-
110 neus *cons.* 197. & 291. *n.* 7. & 8. *l.* 3. Gallesius *de obligatione Camera. q.* 1. *n.* 1. & 7. inhibitionem tunc expediendam, & concedendam esse, firmat Mandos. *de inhibit. q.* 94. *n.* 5. & ita determinasse Rotam, testatur Gratian. *discept. for. c.* 273. *n.* 19. *& sequenti*: quæ quidem exceptio adeò legitima dicitur, ut etiam ac sta-
111 tuto rejiciente, excludenteque omnes exceptiones, non intelligatur sublata, sed quandocumque de ea opponi potest, ita eleganter Corneus *cons.* 179. *l.* 3. & *cons.* 121. *lib.* 1. Aymon Cravet. *cons.* 246. *n.* 2. Decius *cons.* 463. *num.* 1. & 2. multos refert Roland. à Valle *cons.* 53. *num.* 52. *col.* 1. & idem Rol. *cons.* 69. *n.* 13. *vol.* 2. meus Dominus Joan. de Castill. *quotidian. controv. l.* 3. *c.* 3.
112 *n.* 15. apud quos multos elegantes effectus hujusmodi exceptionis (non implementi) perlegere, & reperire poteris, quam si executor non admittat (ut vides) excedit; vide exactissimè de natura hujus exceptionis,
113 quæ Marescot. *variar. resolut. l.* 1. *c.* 88. *per totum*, quibus adde Gratian. *in discept. foren. c.* 315. *tom.* 2. *per tot.* ubi exactè explicat hujus exceptionis naturam, apud quem latè etiam de exceptione rei non traditæ, & pretii non soluti, ut ejusdem sint naturæ, cujus hæc, non implementi, & quod opponi potest post sententiam.
114 Quò pertinet quòd exceptio, quæ oritur, etiam dilatoria, post sententiam legitima est opponique licitè potest post eam in executionem, & per executorem admittenda, ut tenet Bar. *in l.* 1. *C. de jur. & fact. ignor. n.* 5. *& deinceps.* Fel. *in c. in fin. de off. de leg. n.* 3. *fall.* 5.
115 quod qualiter intelligatur, declarat, sequitur Joan. Gratian. *in regul.* 156. *n.* 3. ubi *à priac.* latè probat, hanc exceptionem dilatoriam post litem contestatam supervenientem, opponi posse, juxta *l. ita demùm. C. de procur. l.* 2. *C. consort. ejusd. litis*, plures allegat in comprobationem, & facit quod dixit Roma. *in reper. l. fi vero* §. *de viro ff. solut. matr. n.* 270. quòd exceptio rei
116 judicatæ licèt perpetua sit, tamen ei non obstat, qui agit ex nova causa, & quæ supervenit, ubi plura congerit simili à jure inducta ex nova causa superveniente, & hoc idem voluit Tiraquell. *de retractu conjang.* §. 8. *gl.* 7. *n.* 4. Castrens. & Iff. *in leg. si fullo ff. de condict. sine causa*, & *in leg. Iul. ff. de condict. indeb.* Petr. Surd. *cons.* 268. *tom.* 1. pro quo ex text. *in leg. si mater* §. *eundem*, *in prin. & in leg. si is qui hæres. in prin. ff. de exceptione rei jud. leg. si hæredit. Cod. de petitione hæreditatis*, vide quæ *suprà num.* 88. *& seqq.*
117 Cujus etiam farinæ est determinatio text. *in leg. si fullo in prin ff. de condict. sine causa*, text. *in leg. in commodato.* §. *fin. ff. commod.* text. *in leg.* 2. §. *fin. ff. ad leg. Rhodi. de jactu.* text. *in l. elegant.* §. *si quis post. ff. de condictione indeb.* text. *in leg. Jul. eadem tit.* quibus quidem eleganter probatur, quò quando quis per sententiam condemnatus est ad rei commodatæ, depositæ vel precariæ, deperditæ restitutionem: ejusque verum valorem, & æstimationem, si perveniat ad potestatem domini potest de hac nova & legitima exceptione opponere, & obstabit, adeò ut si jam æstimatio soluta sit, per condictionem indebiti, & sine causa reperitur, restituiturque, ista siquidem legitima est, & admittenda præcisè in executorialium executione exceptio, ita probat insuper text. expressus *in leg.* 1. *C. de re jud.* ibi rebus quidem judicatis standum est, sed si probare poteris, cum qui condemnatus est, id quod furto amissse videbatur, recepisse; adversus judicari agentem,
118 doli exceptione oppositâ tueri te poteris, &c. ubi Bar. Bal. Butr. & Salicet. dicunt communiter, quòd æquitas novi casus novum inducit remedium, & quòd adversus sententiam potest opponi exceptio (quod petis, intus habes) in quorum jurium comprobationem
119 multa post alios congerit P. Surd. *cons.* 168. *à n.* 14. *l.* 4. dicens, hanc exceptionem non impugnare directò sententiam, sed illam modificare: agit enim Surd. *ibi*, quando quis per sententiam admissus fuit ad hæreditatem, ubi hæres ab intestato, quando postmodum apparuit alium hæredem scriptum adesse, per testa-
120 mentum noviter repertum, rescindendam omnino sententiam; quia deficit ejus causa, & lata falsò supposito. *leg. si à te ff. de exceptione rei jud.* ubi Socin. 1. *nota leg. si mater*, §. *ead. ff. de exceptione rei judicat.*
121 ubi absolutus ex una causa, poterit ex alia noviter
122 convenirus condemnari, multa cumulat Tiraquell. *dicta gloss.* 7. *n.* 3. & 4. *in tractatu causa cessante in l. p. n.* 21. & 232. ubi ait sententiæ causa cessante, ipsam quoque sententiam cessare, &
123 quemadmodum recuperantur bona aliena in tertium per

per hunc obtinentem ex sententia ejus causa cessante, vide Intius eundem Surdum *ubi proxime* per longum discursum.

124 Quando autem rei judicatæ exceptio obstet in absolutoria sententia lata in actionibus realibus seu personalibus, puta quando quis absolutus fuit, quia actor defecit in probatione intentionis, aut in probatione juris & justitiæ negotii principalis, an & quando actor his casibus possit iterum actionem eandem, vel aliam ad eandem rem in judicium iterum deducere, absque eo quod ei obstet rei judicatæ exceptio, vide per duo membra exactè & eleganter post alios ab eo citatos Doctores nostratem Joan. Garc. *in tract. de nobilitate gl.* 8. §. 1. & aliqua etiam Petrus Surd. *cons.* 268. *n.* 199. *& seqq. tom.* 2.

125 Unum non omittamus, quod de exceptione defectus mandat, jurisd. &c. onis, aut ut ad id diximus suprà hoc *l.* 3. *à n.* 122. *in prin.* ubi infinitos citavimus dicentes esse legitimam exceptionem admittendam, etiam post tres conformes & etiam post mille annos; & in ista tuto omnes exceptiones excludente non comprehensa, circa quod unum est notabile inferendum, quod si actum fuit cum asserto procuratore, & sententia sit lata, non constito de mandato, & expe-

126 ditæ executoriales, tamen si revera illo tempore, & in rerum natura stabat sufficiens mandatum, licet non productum; & de illo constet, etiam post dictam sententiam, sustinetur sententia. Ror. *decis.* 19. *alias* 248. *de procurat. in antiq.* Vantius *de null. tit. de null. ex defect. mand. &c. n.* 116. & 117. Mohedanus *decis.* 7. *alias* 304. *coram procurato* Rota *diversor. decis.* 271. *Urbevetana in fin. decis.* 1503. *idem in Gerundensi p.* 3. *l.* 3. Crescen. *decis.* 1. *alias* 18. *tres, n.* 4. *de sentent. & re jud.* Marques. *de commission. p.* 2. *c.* 2. *n.* 8. & 9 *fol.* 340. *in secunda impressione*, & quòd ita scribat Rota testatur additio ad Rotam *decis.* 7. *alias* 143. *si procurat. de procurat. in novis.*

127 Quod intellige verum nisi antea fuisset oppositum de defectu mandati, & neminem audiri nisi docto de legitimo mandato, quia tunc etiam si verè stet mandatum minimè validaret judicium, & sententia erit nulla; quamvis postea appareat de mandato, probat Marques. *ubi proximè. d. n.* 9. & ita tenuisse Rotam coram D. Litta die 13. Maii 1594. in una Imolen. bonorum testatur Scaccia *de appel. q.* 6. *sub num.* 34. *vers.*

128 *opposition. & vers. hæc & tr. de judiciis c.* 2. *num.* 406. & quòd post dictam oppositionem acta non valeant, nisi mandatum in actis exhibeatur, oppositione tamen non facta: ut quandocunque de eo docere, sufficiat, tenet Bald. *in l.* 1. *in* 3. *lectura n.* 3. *de procurat. & in cons.* 22. *n.* 1. *l.* 2. Alexand. *consilio* 146. *circa fin. lib.* 5. Aymon. *cons.* 108. Guidobonus *cons.* 129. quam distinctionem etiam tenuit Rota in una Romana census 4. Decembr. 1595. coram Pamph. ut testatur Maresc.

129 *variar. resolut. l.* 1. *c.* 192. *num.* 1. hoc addito, ut isthæc oppositio, & protestatio, aut nihil fiat, nisi de docto de legitimo mandato, debet repeti in quolibet actu, adeò ut non sufficiat, semel à principio opponere, alioquin autem censetur ab ea recessum, & sufficit quandocunque de eo docere, secundùm suprædicta; ita advertit Moheda. *decis.* 44. & ita observare Rotam, ut non obstante dicta protestatione valeant acta per procuratorem, de cujus mandato non constat, nisi in quolibet actu protestatio repetatur, fuit tentum in una Syracusana Quartæ 20. Junii 1586. coram Cardinal. Platon. testatur & sequitur Maresc.

130 *ubi proxime num.* 2. ubi exactissimè post alios, an Judicium agitatum cum Monacho constituto procuratore sine licentia superioris sustineatur, quando non fuit oppositum, in quo duas communes contrarias refert, & affirmativam ut magis communem amplectitur.

131 Et quòd ad hoc ut acta sint nulla à prin. etiam si vera staret mandatum, licèt non exhibitum, debet fieri protestatio in quolibet actu, post multos Doctores, & Rotæ decisiones, optimè latèque prosequitur & declarat Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 77. *à n.* 19. *cum pluribus seqq. usque ad fin.*

Et quod hæc protestatio sit necessaria in quolibet 132
actu ad hunc effectum, post Puteum, Mohedanum, & alios latè Tusc. *practi. concl. littera M. concl.* 62. *n.* 3. & ibi de materia per totam conclusionem.

Dominus autem quandocumque compareat allegans 133
procuratorem comparentem pro eo non habere mandatum, erit omnino audiendus ad annullandum processum, etiamsi alias judex inter adversarium & procuratorem assertum, seu falsum declaraverit habere legitimam personam, procuratorem comparentem, quia domino absenti non præjudicat, latè prosequitur Mascard. *de probat.* 2. *tom. concl.* 134
1067. *verbo mandat. à n.* 12. *cum seqq.* ubi quòd si dominus sciviset hanc declarationem latè prosequitur distinguendo.

Quid autem sit dicendum de illa insigni, & mira- 135
bili difficultate, quando in obligationibus, & præstationibus annuis, & habentibus tractum successivum, quando scilicet aliqua exceptione in præstatione & executione prioris paghæ, vel alicujus annui debiti apposita fuit; & per judicem rejecta, & non admissa, an possit opponi iterum in cæteris executionibus sequentium annuarum præstationum, ita ut tanquam legitimæ non obstet ei rei judicatæ exceptio, de qua omnimodo vide Ripam *in l. si ita stipulatus* 115. *n.* 93. *col. penult. in princ. vers. sed quid si credit. ff. de verbor. obl.* Immol. *cons.* 130. *in casu præmisso. col. fin.* 7. Simon. de prætis *interpretat.* 2. *ult. col. l.* 5. *n.* 95. *dub.* 3. *fol.* 532. Gratianum *discept. forens. tom.* 1. *c.* 151. *n.* 39. *fol.* 367. *col.* 1. quod menti tene, quia quotidie accidit, & ad multa deserviant.

Pro cujus rei veritate, ac clariori resolutione il- 136
lud brevius supponendum, quòd obligatio reddituus annui, aut est una aut multiplex. Si est una pro omnibus pensionibus decurrendis, unica, & eadem censetur pro omnibus præstationibus obligatio, ita ut una præscriptio pro tota obligatione, & per consequens pro futuris redditibus annuis sufficiat, & extinguat, aut est multiplex, ita ut tot sint obligationes, quot sint annuæ præstationes, & quolibet anno incipiat debe- 137
ri, & oriatur nova obligatio pro pensione illius annui, ita ut tot requirantur præscriptiones, quot sint annuæ præstationes, pro qualibetque singulæ præscriptiones requirantur juxta doctrinam gl. *n. l. cum notissimi, verbo, cujuscunque anni, C. de præscript, trig. vel* 40. *ann.* ubi Bar. & alii. Alex. *in l. de pupillo* §. *si in plurib. ff. de novi operis nunt.* Ias. *in l. si Stichum* §. *stipulat. ff. de verbo.* Guido Papæ *quæstione* 406. Anton. Gomez. *de contract. cap.* 11. *num* 45. unde si annuus redditus debetur ex contractu, regulariter obligatio est una perpe- 138
tua, & non finitur morte creditoris, sed ad hæredes transit, & pro toto unica actio competit, *l. Stichum*, §. *stipulat. ff. de verbor. l. Senatus*, §. *fin. ff. de donat. causâ mor.* Vallascus *cons.* 49. *n.* 6. Castro *de annuis in prin. n.* 41. Cravet. *de anti. tempore* 4. *p. vers. materia singularitatis n.* 36. si autem redditus annuus debetur ex contractu conditionali, cujus conditio debet adimpleri singulis annis, tunc quot sunt anni, tot sunt obligationes, text. *in l. servus communis*, §. *fin. de stipul. servorum*, ubi Bart. notat *num.* 2. & 3. docens quod si stipulatio annua sit per eum, qui 139
debet aliquid implere singulis annis, quod ipsius personæ cohæret, tunc quot sint anni, tot sunt obligationes.

Exemplum in medico, seu advocato, cui redditus 140
promissus est pro salario singulis annis, item si redditus annuus fuit promissus ad vitam alicujus, tunc tot sint promissiones, & obligationes, quot annis vixerit stipulator, *l. sancimus* §. *si quis autem el* 2. *C. de donatio.*

Correus

Corneus *conf.* 44. *col.* 2. & 3. *l.* 2. Balb. *de præscript.* 4. *p. q.* 4. *n.* 5. Ant. Gomez. *ubi supra*, alia plura exempla ponit Gasp. Rodr. *de annuis red. l.* 1. *q.* 17. *n.* 281. qui *n.* 102. idem firmat, & latè explicat in annuis
141 legatis, ut tunc tot sint legata, quot annuæ præstationes. Bald. *ubi proxime.* Vallascus & Castro locis suprà citatis, facit *l. in singulos ff. de annu. legat. l. si Stichum*, §. *stipulat. ff. de verb. l. cum in annos*, *cum duobus segq. ff. quando dies legat ced. l.* 1. §. *fin. annos ff. ad falcidiam.*

142 Hoc igitur necessario supposito, ita respondet ad præfatam difficultatem Ripa *ubi suprà in d. l. si ita stipulat.* 115. *n.* 93. *col. penult. vers. sed quid si credit. ff. de verborum obligat.* ut ejus decisio & resolutio pendet, an una sit stipulatio pro annuis præstationibus, an plures, ut si unica sit pro omnibus annis, nulla agenti creditori obstabit exceptio, quia sententia lata super una parte, hoc est, uno annuo redditu, (cùm sine ea alias pars deberi non potest) parit, plenum præjudicium, & excipienti semel jam exceptione rejecta per judicem in uno redditu, in executione alterius obstabit rei judicatæ, & minus legitimæ, ac reprobatæ exceptionis exceptio, ac ita
143 plenum parat præjudicium debitori, juxta *leg.* 2. *responsio ff. de exceptione rei jud.* Ideò si esset lata sententia absolutoria in favorem debitoris in uno annuo redditu, agenti iterum pro sequentibus annis, obstabit exceptio rei judicatæ, dicit ipse Ripa *ibi*, sequutus Aretin. *super eadem*, *l.* hoc idem tenentem, & citantem, tex. *in l. si ex falsis*, *C. de transactionibus*, sed pro meliori allegat Ripa *l. si petiero*, *ff. de exceptione rei jud.*

144 Si verò tot sint obligationes quot sint anni, sententia lata pro prima pagha, & præstatione, non pareret plenum præjudicium pro sequentibus, propterea dicit Ripa utilissimum esse scire, an in annuis præstationibus unica sit obligatio, an tot quot præstationes. Ripæ autem omnes præcitati Doctores, scilicet Simon de Prætis, & Gratia. assentiunt, & cum sua determinatione transeunt omnes. Pro quo allegat famosum text. *in l. & an eadem*, §. *actiones*
145 *ff. de except. rei jud.* cujus sunt hæc verba. Actiones in personam ab actionibus in rem hoc differunt, quòd cum eadem res ab eodem mihi debeatur, singulas obligationes, singulæ causæ sequuntur, nec ulla earum alteriùs petitione vitiatur: at cùm in rem ago non expressa causa, ex qua rem meam esse dico, omnes causæ una petitione apprehenduntur, nec enim ampliùs, quàm semel, res mea esse potest, sæpiùs autem deberi potest, &c. & sic sequitur, quòd quando plures sint obligationes, quot præstationes, semper exceptio etiam jam opposita in aliquibus, in aliis decurrendis iterum opponi potest, si sui natura legitima sit, non tamen talis esse desiit ex hoc capite.

146 E converso autem quando ad præstationem unius, vel secundi anni debitor per sententiam condemnatus, & executus solvit, si non opposuit tunc legitimam exceptionem, sed opponere omisit, possit in qualibet ex præstationibus sequentibus opponere, absque eo quod sibi aliqua rei judicatæ possit exceptio obstare, nemini dubium est, pro quo est doctrina glossæ singularis *in auth. de instrum. cautelæ*, & *fide* §. *in his. verbo, instituent*, ubi Angel. elegantèr *ibi n.* 15. quem referens sequitur Greg. Lopez *in l.* 15. *gl.* 1. *tit.* 18. *p.*
147 2. *in princ. gl.* Gasp. Rodrig. *de annuis redd. l.* 1. *q.* 15. *sub n.* 28. dicens, quòd hujusmodi solutiones nihil inferunt in futurum. Pro qua ratione aliqua adducit ibi, & sursum; qui loquuntur in exemptione opponenda contra instrumentum, aut tabellionem, quorum doctrina procedit, dum loquuntur, quando ex-
148 ceptio non opposita, sed omissa fuit indistinctè, sive sint plures, sive unica pro annuis præstationibus obligatio, prout ipsi Doctores loquuntur, etiam absolutè; prior tamen distinctio ex Ripa, Immol. Simone de Prætis, & Gratiano procedit, & locum obtinet quando opposita fuit exceptio in aliquibus annorum præstationibus, per judicem non admissa, ut in cæteris semper possit objici iterum, non obstante rei jud. exceptione, prout expressè ipsi Doctores loquuntur, & ex text. *in l. si in judicio*, *ff. de excep. rei judicatæ*, & optimè nostras Gaspar Rodrig. *de annuis redd. lib.* 1. *q.* 16. *n.* 28. quem vide ad propositum.

Sed idem Ripa ibid. *in d. l. ita stipulatus d. n.* 93. *in* 149
finalibus verbis, contra suam distinctionem, & opinionem opponit d. text. *in l.* 1. *C. de fideicommiss.* qui dicit obstare, dum in eo actum fuit annuo leg. 10. quod (ut suprà vidimus) tot continet obligationes, & legata, quot præstationes annuæ, & tamen debitor semel condemnatus cogitur præstationes successivè decurrendas illius primæ condemnationis, & rei judicatæ virtute, ita ut semper hæredi ejus obstet exceptio, cui textui ipse Ripa non respondet, sed relinquit cogitandum. Sed tu hanc difficultatem facilè evitabis, si consideres, in causas illius text. non agi de una, alterave annua præstatione, sed
150 jus ipsum principale, & ipsa causa primæva, à qua proveniunt præstationes, deducta fuit in judicium pro tempore decurso, & præsenti, futuro, ut durante legati tempore successivis annis legatum ipsum solvatur, & præstetur legatario, quod quidem obtinet in quibuscumque annuis redditibus ex quavis causa provenientibus, in quibus pariter licitum est agere contra debitorem, ut condemnetur ad præstandum fructus pro omnibus annis futuris debitis terminis, & temporibus, nec tunc erit sequuta hujusmodi condemnatione necesse litem instituere adveniente anno, ut *ex d. l.* 1. *de fideicom. & laude agitur. C. de præs.* 30. *vel.* 40. *annor.* deducunt omnes DD. prout est videre ex B. *in l. libertis.* §. *manumiss. in fi. de alim. & cibar. legat.* idem, *in l. de pupillo*, §. *si. n. pluribus. ff. de novi oper. n.* Bal. *in l.* 1. *B. de sent. quæ sine certa quant.* Simon. de Prætis *de interp. ult. volunt. l.* 5. *dub.* 3. *n.* 95. *f.* 532. Grat. *in discep. for. c.* 151. *n.* 34. *& seqq. to.* 1. Alex. *cons.* 96. *in causa & lite*, *col.* 1. *in fin. vers. sed respondeo*, *l.* 1. Petrus Surd. *de alim. tit.* 3. *q.* 9. *in fin. & tit.* 8. *privileg.* 25. *n.* 7. & sic cùm universum jus principale, & universale, ipsaque primæva, & originalis causa in totum sit in judicium deducta, ac super toto cedat universaliter ista res judicata, nihil mirum, ut pariter semper obster ejus exceptio, juxta *d. l. & an eadem, in princ. & in d.* §. *actiones*, *cum aliis pluribus. ff. de except. rei jud.* nos autem loquimur, quando est actum ad unam, alteramve annuam præstationem dumtaxat, non ad jus principale.

Sed quid de exceptione sequestri, an sequestrum 151
factum debitori aliqua ex causa aut horitate judicis, debitori ipsi præcipientis, ne solvat suo creditori, an impediat executionem factam in ipso debito, & talem exceprionem legitimam esse ad impediendam hujusmodi executionem, tenet Flor. de Men. *in addit. ad Gam. dec.* 285. exactissimè probat Joan. Gutier. *pact. q. civ. q.* 113. *à prin.* diligentissimus & doctus Joan. del Castill. *quotid. controver. lib.* 4. *c.* 59. *sub n.* 40. *vers.* Joan. Petr. Fontan. *ad fi. & versic. denique & ultimo fol.* 595. qui cum Flor. de Mena *ubi proximè*, quòd exceptio jussu judicis debet impe- 152
dire viam executivam, sed quòd judices solent non obstante interdictione ne creditori solvatur reum debitorem condemnare (oblata illi cautione indemnitatis) & quòd tunc non debent decimæ, aut expensæ ab ipso debitore exigi, cum ipse non fuerit in culpa non solvendi, putà quia imò tenetur resistere ex iis, quæ statim sunt dicenda. Ultra eos quòd debitor, in quem debitum est sequestratum non possit exequi in suo creditore, nisi semoto sequestro, probant B. *in l. multas. ff. de leg. com.* Joan. And. *in addit. ad Specul. de seq. poss. & fruc.* Guido Papæ *dec.* 148. *n.* 5. Pract.

Ferrar. *in forma seq. n. 2. vers. audeat.* Masuer. *in pract. rubric. de sequest.* §. *item creditor.* Rebuff. *de liter. oblig. art. 6. gl. 3. n. 64.* Gallesi. *ad for. Came. p. 2. q. 3.* 153 *ad 4. p. Camer. oblig. n. 3. & 4* Guid. Papæ *dec. 219.* Ciof. *cons. 63. n. 1. vol. 2.* Cancer. *variar. resol. 2. c. 4. à n. 19.*

Quod limita, si debitoris opera & fraude dictum sequestrum sit appositum. Canc. *ibi n. 23.* post alios addit. ad Guid. Pap. *dec. 210. secund. B.* Natta *cons. 233.* Caroc. *de sequest. q. 3. q. 10. n. 4.* Roma. *in l. fi. ff. qui satisd. cogan.* & an creditor debito sequestrato possit agere contra fidejussorem, pulchrè Hieron. Gratum *cons. 28. per totum vol. 1.* Canc. *suprà n. 46.*

Hinc etiam quæritur, an depositarius reddens depositum, de mandato judicis liberetur, licèt pars cujus est non vocetur, judexque jubeat reddi alteri; an & quas diligentias facere teneatur, & an debeat appellare, vide Greg. Lopez *in l. 3. tit 3. p. 5. gl. 1.* ubi latè post Bald. *in l. fi. C. de bon. auth. jud. pos.* per text. illum, idem Greg. *in l. 4. tit. 14. p. 5. verb. mandam.* ubi agit etiam an debeat appellare, & post eundem Greg. idem tractat, Azev. *in l. 13. tit. 9. novæ recop. fol. 357.* Don. Joan. del Castillo *quotid. controv. vers. l. 3. c. 59. sub n. 40. vers. Greg. Lop. & vers. Alphons. Azev. f 594.* à tergo, & saltem hoc casu requiri appellationem interponendam ab ipso depositario, si alteri quàm ei, qui deposuit, depositum reddi, judex decernat, tenet Azev. *in rubr. tit. 12. l. 4. n. 11. f. 376.*

154 Et an debitor, cui jussus est à judice, ne solvat suo creditori, vel quando per jussum judicis jubentis, ut alteri quàm suo creditori solvat, debeat appellare, & contradicere, & an debet uti omni diligentia, ne debitum exigatur ab eo, vide latissimè Afflict. *dec 328. per totum*, & utiliùs *decis. 150. ex n. 8. & seq. & n. 17. & seq. usque ad fi. decis.* B. & Castr. *in l. creditor, ff. de solutio.* Rom. *cons. 87.* Alex. *cons. 15. in fi. l. 2.* Bald. *in l. falsus, C. de furt. & cons. 485. viso instrum. l. 4.* Iss. *in cons. 26. l. 3.* Aret. *in cons. 35.* Raphaël Cuma. *cons. 185.* Carol. Ruin. *cons. 147. n. 19. l. 1. & in cons. 167. & in cons. 171. l. 4.* Avend. *in diction. verb. fuerça.* Mart. Ant. de Mor. *1. p. n. 27.* Grat. *cons. 127. l. 1.* Guid. Pap. *dec. 340. non debet.* Marsil. *in rubr. de fidejussor. n. 186.* Did. Perez. *in l. 3. tit. 10. l. 4. ord. q. 15. colum. 1144.* Menoch. *de arbitr. l. 2. cas. 137.* qui multa in proposito tradit, & ipse Menoch. *in cons. 68. per tot. l. 1.* Ursill. *in addit. ad Afflict. d. dec. 150. n. 6. & d. dec. 328. n. 1.* Ant. Gabr. *com. concl. l. 3. tit de solutio. concl. 11.* Rebuff. *in tract. de lit. oblig. to. 1. art. gl. 3. n. 64.* Rot. Genuens. *dec. 33. per tot.* Hip. Rim. *cons. 506. n. 29. & 30. l. 5.* latissimè Carol. de Grass. *in tract. de exceptionib. except. 25. ex n. 29. cum multis seqq.* Ant. Thesaur. *forens. l. 2. q. 54. per tot.* Borgn. Cavalca. *deq. 20. n. 21. p. 2.* Jacob. Cancer. *var. resol. p. 2. c. 4. de sequest. & em. n. 29. & seq.* Anton. Fab. *ad tit. C. de solut. diffinit. 9. fol. 1057.* Sera. *privil. jur. priv. 49. ex n. 10. cum seqq.* Parlad. *l. 2. rerum quotid. c. fin. 5. p. §. 17. n. 8. & 9.* Jo. Petr. Fontan. *in com. de pactis nuptial. clauf. 3. gl. 2. ex n. 42. usque ad n. 49. f. 15.* Ant. Gama *dec. 285.* Guttier. *pract. quæst. l. 1. q. 113. per totam*, ubi allegat ad hanc quæstionem, text. *in l. ait Prætor. §. permit. ff. de quæst.* & aliorum Doctorum dicta referens, nihil tamen resolvens, latè prosequitur Domin. Joan. del Castillo. *quotid. controv. juris, l. 4. c. 59. à num. 29.*

155 Et quòd teneatur antequam solvat, omnem adhibere diligentiam ne solvat alteri quàm creditori, & quòd illi teneatur denuntiare debitor, probant post Grav. Men. *ubi proximè l. 2. cas. 137. n. 16.* Petr. Surd. *cons. 345. n. 5. & 6. l.* ubi alios allegat, latè Joan. Gutier. *præst. l. 1. d. q. 113. à n. 4. & n. 13. eodem, l. 1. q. 81. ex n. 10. usque 17.* Cast. *ubi proximè sub d. n. 40. in pluribus versiculis.* Parlad. *ubi suprà.*

Et quòd quando debitor fuit in mora, solvendi suo creditori, non liberetur per resistentiam & contradictionem sequestri, quia tunc illa mora præponderat, tenet Menoch. *de arbitr. l. 2. cas. 137. à n. 24.* 156 Castill. *sub d. n. 50. vers. Jacob. Menoch.* tenet etiam Fontanel. *de pactis nuptial. clauf. 3. gl. 2. ex n. 42. f. 15. usque ad n. 49.* Affl. *decis. 150.* Rota Genuens. *dec. 61. n. 6. & 9.* Borgn. Caval. *dec. 25. n. 1. p. 2.* Cancer. *var. resol. 2. p. c. 4. n. 24.* Gutier. *in d. q. 113. n. 3.* ubi scribit debitorem, cui ante moram fit sequestrum, teneri resistere, & facere quidquid 157 ei sit possibile, ne fieret dictum sequestrum, & factum revocaretur; qui aliàs, si sponte solvit, cui judex jussit, vel agnovit, dictum sequestrum, non liberatur, *per d. l. ait Prætor. 4. permittitur, ff. de minor.* sequitur D. Joan. de Cast. *suprà vers. denique & ultimo loco.*

Et quòd debitor liberetur si solvat judici, aut appa- 158 ritori exequenti, factam solutionem legitimam reputari, & debitorem liberare, tenet Parlad. *lib. 2. rer. quotid. c. final. 5. p. §. 17. n. 10.* quem sequitur Castel. *ubi proxime d. c. 59. sub n. 40. vers. Joan. Parlad. in fi. f. 595.* circa quod dicit Rebuf. *in tr. de sent. execut. art. 7. gl. 15. n. 7.* quòd si executor fuerit datus ad vendendum & pretium recipiendum (quod tamen periculo- 1 sum, dicit ille) si is vendiderit, & pretium receperit, liberabitur emptor, quia legitimè solvit, parendo mandato judicis, sed executor tenebitur domino, cujus bona sunt vendita; allegat Bal. *in l. 3. §. si executor, ff. de negotiis gestis*, argum. *l. stipul. sum mihi §. 1. ff. de solut.* meliùs facit *l. si ob causam, de evict.* qui Rebuff. in apparitore videtur ex iis requirere mandatum judicis ad recipiendum pretium, quod pro nunc non examino.

Circa hanc materiam notandum erit, quòd evicta 160 re in solutum data pro debito pecuniario, sive per adjudicationem judicis, sive partis, non agitur ex actione primæva competenti ex primo contractu, quia ipsa extincta fuit, & sublata, sed tantùm ex actione utili exempto. P. Surd. *dec. 266. n. 1. cum seqq. & dec. 113. n. 3. & cons. 145. n. 29. & 21. cum seqq. & suprà lib. 1.* post Tiraquell. & plures quos allegat Gratia. *discept. foren. cap. 3. ex n. 14. usque ad n. 23.* latè Fabius de Anne *in cons. 35. & in cons. 90.* Mastrill. *dec. 120.* Doctor Felicia. de Solis 161 *in appendice ad comment. de sensib. 2. tom. cap. 5. n. 16. f. 301.* D. Joan. de Castil. *quotid. controv. jur. lib. 4. cap. 59. à n. 51. cum seqq.* qui etiam probant, utile esse, quia hoc casu priores fidejussores, & pignora liberantur, quia latè de materia tractant, quando evicta re, & semel extincta actione liberentur priores fidejussores, de quo plurimi citati ab eodem Castell. *ibi.*

Tamen cautela erit, ut creditor periculum hoc 162 effugiat, ut sibi prospiciat protestatione, quòd re evicta sibi remaneat integra, & illæsa actio primæva, quia tunc ex ea protestatione conservat illam, & re evicta poterit expediri adversus fidejussores, & tertios pignorum, & hypothecarum possessores probant Solis, Grati. & alii citati per Castell. *n. 54.* ex Cepola, *cautel. 123.* qui latè hanc materiam post alios prosequitur videndus.

Ulteriùs animadvertendum erit, quòd creditor evic- 163 tionem pignoris venditi non debet regulariter, probant *l. 1. & 2. C. credit. evictionem pignoris non debere, l. fi. tit. 13. p. 5.* dummodo concurrant requisita ab eisdem juribus, & Doctoribus desiderata, quæ tradit Gregor. Lopez *in l. fi. tit. 13. p. 5. gloss. 1.* deduxerunt quoque, atque exornarunt Doctores communiter *ad d. tit. C. creditorem evictionem pignoris non debere*, ubi eleganter Jacob. Cujacius, & Hug. Donel. videndi omnino, Signorol. *in cons. 90. n. 26.* Silvan. *in cons. 101.* Duen. *reg. 169.* Plot. *in l. si quando n. 468. C. unde vi.* Decius *in cons. 449. n. 37. & 38.* Franc. Mor. *q. 926. p. 2.* Vincent. de Franc. *dec. 239. p. 2.* Franc. Viv. *dec. 24.* &

& 152. p. 1. Fabius de Anna *in conſ.* 37. & *in conſ.* 90. *n.* 12. & *ſeqq.* Peregr. *de fideicomm. a* 35. *n.* 19. & *dec.* 31. *n.* 5. Steph. Grat. *dec.* 175. *ex n.* 1. Ozaſc. *in conſ.* 33. Ariſm. Tepat. *variar. l.* 2. *tit. creditorem evictionem pignoris non debere, fol.* 239. Magon. *dec.* 32. *Rotæ Flor.* Pater Lud. Molin. *t.* 2. *de juſt. & jur. tr.* 2. *diſp.* 538. *ex verſ. ſupereſt explicemus, fol.* 1825. *in fi.* & 1826. & vide etiam *fol.* 1827. Fulv. Pac. *in tract. de empt. & vend. n.* 254. *fol. mihi* 244. J. Baptiſt. *de ratione quotæ, q.* 14. *n.* 6. Alex. Trentacinq. *var. l.* 3. *tit. de empt. & vend. reſol.* 17. *fol.* 278. Card. Domin. Tuſc. *pract. concl. jur. tom.* 2. *lit. E, concl.* 359. *fol.* 286. Ant. Faber. *de error. pragm. decad.* 10. *error.* 5. & melius *error.* 10. ubi vide omnino & *ad d. tit. C. creditorem evictionem pignoris non debere, de fin.* 1. & *tribus ſeqq. ex* 1085. D. J. del Caſtillo
164 *quotid. controver. l.* 4. *c.* 42. *num.* 68. *cum ſeqq.* pignoris venditionem legitimè factam per creditorem non impediri per appellationem debitoris, divi ſuprà 3. *p. c.* 6. *n.* 33.

165 Unam tamen advertit Ant. Faber. *de error. pragm. decad.* 1. *lib.* 1. *error.* 10. *fol.* 26. ubi dicit, titulum *C. creditorem evictionem pignoris*, non pertinere ad hunc caſum, quo venditio fiet per judicem urgente creditore, ſed ad eum potiùs, quo venditio facta ſit per creditorem ipſum jure creditoris, & ſic quòd pragmatici paſſim abutuntur eo titulo, ut probent
166 diſtractis pignoribus authoritate judiciali, poſtulante creditore, ſi ea pignora poſtea evincantur, creditorem de evictione non teneri, ſi non fuerit in dolo, interveniente autem dolo teneri, ſed decipi manifeſtè, ea ratione, quòd cùm venditio ſit authoritate judicis, quaſi nomine debitoris, ut creditori ſolutionem ur-
167 genti ſatisfiat, ab ipſo debitore facta intelligatur, quandoquidem factum judicis eſt factum partis, *l.* 1. & 2. *C. ſi in cauſ. jud. pig. capt. ſi.* apparet alium quàm debitorem, de evictione teneri non poſſe *l. ſi ob cauſam*, 13. *C. de evictio.* quòd latiſſimè examinat Caſtell. *ubi proximè d. cap.* 42. *ſub. n.* 71. *n.* 110.

168 Quæri etiam poteſt, ad mei inſtantiam judex arreſtavit, ſeu ſequeſtravit mulam, quam quidam debitor forenſis in hoſpitio habeat, probat ille debitor, præfatam mulam ſuam non eſſe, ſed ſe conductam habere, an ſequeſtrum ſit relaxandum & revocandum? Reſpondetur, quod ſic, Rebuff. *in conſtit. Regiis tit. de lit. oblig. act* 6. *gl.* 3. *n.* 52. Jacob. Cancer. *var. reſol.* 2. *p.* 4. *n.* 28 Et ratio eſt, quia ſequeſtrum in re aliena factum non valet, ſed debet fieri in propriis bonis, ut affirmat Alex. *conſ.* 6. *num.* 1. *vol.* 4. Cancer. *loc. cit* Caroc. *de ſequeſtro, p.* 3. *q.* 8. *n.* 1. & Borgn. Cavalca. *dec.* 3. *n.* 35. *p.* 1. tamen in dubio ejus præſumitur, apud quem repetitur, ut poſt alios Cancer. *ubi proximè n.* 29. *& n. ſeq.* quod injuſtè hoc ſequeſtrum petit, tenetur parti ad intereſſe, quem vide poſt alios.

169 Quid ſi plura ſequeſtra fuerint appoſita in aliquibus bonis, an prius aliis præferatur? Et dicendum eſt, quòd non, quia ſequeſtratio ſecundi creditoris nullum præjudicium poteſt generare priori creditori habenti priùs rem hypothecatam, juxta *l. creditor, ff. qui potior. in pign. habeant*, & in terminis ita pulchrè dicit Joan. Bologne. *conſil.* 50. *n.* 7. Jacob. Cancer. *variar. reſ.* 2. *p. cap.* 4 *num.* 56.

170 Notandum eſt inſuper, ut res per judicem ſequeſtrata, ſeu de ejus mandato in cauſa executionis capta non poſſit à debitore vendi, ac ideo venditionem eſſe nullam. Guido Papæ *dec.* 210. & B. *de alim. num.* 44. Cancer. *ubi proximè n.* 43. ubi poſt Rebuffum, & Guid. Papæ, quod pro alimentis poterit alienari judicis permiſſione.

171 Et pro hujus cap. materiæ complemento illud annotare poteris, quòd exceptio litis pendentiæ in executivis locum non habeat, Germonia. *in rubr. de eo qui mittit in poſſ. cauſa c. ſervan.* 6. Ll. *in conſ.* 9. *n.* 2. *vol.* 2. Gargiar. *patro.* 100. *num.* 14. Cavalca. *dec.* 1. *n.* 15. *p.* 1. Beccius *conſ.* 16. *n.* 3. Beroi. *conſ.* 85. *v.* 1. Neviſa. *conſ.* 4. *in fi.* Grat. *diſcept.* 118. Lanc. Rober. *de attent.* 1 *p. c.* 4. *l.* 2. *n.* 50. & 76. Capic. *dec.* 33. *n.* 3. Flam. Carrar. *dec.* 1. *n.* 9. 14. Ant. Gabr. *tit. de judiciis, concl.* 1. *n.* 31. Anguiſ. *conſ.* 251. Marius Giurba *dec.* 100. *n.* 16.

172 Ac inſuper ſi via ordinaria actor cæpit agere, viam illam relinquere non poteſt agendo executivè, ex gloſ. *in l. proinde, §. notandum, ff. ad legem Aquil.* Gutier. *l.* 3. *pract. q.* 39. Sigiſm. Scaccia. *de judiciis l.* 1. *c.* 62. *n.* 33. *de appel. q.* 17. *l.* 9. *n.* 45. Gratian. *diſcept.* 118. *à n.* 43. *cum ſeqq.* Azeved. *in l.* 1. *n.* 144 *tit.* 21. *l.* 4. *recopil.* Doctor.
173 Felicia. *de cenſibus, l.* 3. *c.* 2. *n.* 9. Burgoz de Paz. *conſ.* 39. *n.* 24. Molin. *de primogen. additio, ad fi. operis poſitis ad c.* 13. *n.* 31. *l.* 3. Giurba. *dec.* 100. *n.* 53. & *dec.* 74. *n.* 11. niſi cùm viam ordinariam intentaverit, proteſtetur creditor, quòd viæ executivæ præjudicare nolit, Giurba, Molina, Paz, Azeved. & alii citati probant.

174 Et an exceptio rei judicatæ obtentæ contra receptores reddituum, dictos, *recaudadores de rentas*, quibus principaliter res non intereſt, obſtet domino cujus ſunt redditus, vide poſt Plotum *conſil* 21. & Mandelum de Alba. *conſ.* 249. *n.* 15. & 17. *vol.* 2. Baptiſt. Coſta *de facti ſententia & ignorant. inſpectione* 50. *n.* 6. qui negativè reſolvit.

175 Et inſuper, exceptiones eædem obſtant ceſſionario, quæ obſtant cedenti. Hier. Gabriel. *conſ.* 20. *n.* 7. *tom.* 7. quod & idem dicimus de intruſo lite pendente, qui eaſdem habet exceptiones, quæ etiam principali nominato in ſententia conceduntur à jure contra executionem, quando ſcilicet ſententiam non impugnant. Hieron. Gabriel poſt alios *conſ.* 52. *n.* 13. *tom.* 2.

CAPUT VIII.

An & quibus caſibus ab executore excedente dum exequitur perſonas in executorialibus minimè nominatas, nec virtualiter comprehenſas; appellationi interpoſitæ non deferens, vim faciat, & quales ii ſint caſus, ſpecificè monſtratur.

SUMMARIUM.

Excedit executor exequendo personas non nominatas in executorialibus, nec virtualiter aut visibiliter expressas, n. 1. *et* 4.

Ab executore excedente de persona ad personam, appellationi ut legitimæ deferendum decernit, senatus aditus per viam recursus, n. 2.

Sententia cùm stricti sit juris, non extenditur de persona expressa ad non expressam, n. 3.

Excessus de persona ad personam nullitas est, n. 4.

Excessus adest in executore, seu quolibet alio delegato, ergo licita est appellatio, valet argumentatio, num. 5.

Ab excessu de persona ad personam appellationi ut legitimæ et suspensivæ deferendum est, n. 6.

Excessus de persona ad personam causa legitima appellandi ab executore, n. 7.

Tertius comparens coram executore docens, et allegans se non comprehendi in executorialibus, si non admittatur ab eo, licitè appellat, n. 8.

Tertius executorialibus non comprehensus earum executionem impedit et appellat, n. 9.

Executor ad ulteriorem executionem procedens, non obstante tertii legitima oppositione excedit, et licitè appellatur, n. 10.

Ab executore reficiente legitimas exceptiones licet appellare, n. 11.

In tertii oppositione duo concurrunt, exemptio legitima rejecta

rejecta, et executio contra non nominatum, quæ præbent causam appellandi, n. 12.
Ab executore citante non citandum, nec comprehensum in commissione, licita est appellatio, n. 13.
Tertii comparentis appellatio impedit executionem sententiæ contra alium latæ, n. 14.
Tertius legitimè comparens impedit executionem etiam trium conformium, n. 15.
Tertius non citatus nolens processui comparere, et se opponere, potest executionem impedire, ne contra illum fiat, n. 16.
Tertii oppositores multis de causis possunt comparere ad executoridium executionem impediendum, n. 17.
Res judicata non præjudicat non citatum ad actum, quo lædi potest, n. 18.
Res judicata inter alios lata, aliis non præjudicat, n. 19.
Non citatus non est judicio subjectus, nec tanquam pars, nec tanquam adhærens, et ita non videtur ratificare causam, n. 20.
Vigor pronunciationis nascitur ex judicio, quo quis est inclusus, n. 21.
Gesta ad suos authores restringuntur, n. 22.
Sententia lata contra unum non præjudicat aliis jus habentibus proportionibus ex eadem causa, n. 23.
Et multò fortius si illi non habeant jus ex eadem causa, num. 24.
Res judicata ut obstet, debet adesse identitas, causæ rei, et personæ, n. 25.
Sententia lata specialiter contra unum alteri non præjudicat, n. 26.
Sententia lata contra unum alteri non præjudicat quando uterque prætendi jus æque principale, n. 27.
Sententia super nobilitate lata contra fratrem non nocet alteri fratri litiganti super nobilitate, nec è contra, n. 28. et seqq.
Sententia quando facit jus quoad alios, non nocet habenti æque jus principale, n. 29.
Frater declaratus plebeius non nocet alteri fratri, etiam super nobilitate litiganti, n. 30.
Sententia lata contra præsentem valet, contra absentes autem nec legitimè citatos nulla est, n. 31.
Sententia non nocet tertio possessori rei ad cujus restitutionem alius est condemnatus, et de possessione docens, impedit executionem, n. 32.
Quod procedit sive jus executivum proveniat ab actione reali et hypothecaria, sive ab actione personali, n. 33.
Tertius non citatus ratione suæ possessionis etiam trium conformium impedit executionem, n. 34.
Tertius solius possessionis ratione impedit executionem sententiæ alteri adjudicatæ, n. 35.
Secus si non possideat, quia tunc impedit executionem, nec dicitur legitimus oppositor, n. 36. et tertio sufficit possessionem duntaxat probare ad impediendam executionem sententiæ, ibid.
Obligatio guarentigia rem tradere mittitur executioni, et statim mittitur in possessionem donatarius obligato possidente, etiam non citato, n. 37. et de effectibus clausulæ justificativæ in possessionis traditione appositæ, ibid. remissivè.
Altero possidente non nominato in instrumento, possessio nec advocatur absque causæ cognitione, n. 38.
Tertium possessorem à judice spoliatum potest superior summatim de possessione cognoscens etiam non citato adversario restituere, n. 39.
Facta de facto, rescindi jus est, n. 40.
Tertius non citatus potest impedire sententiam de immittendo hæredem in possessionem, ex l. fin. de edicto divi Adria. et ejus executionem impedire, n. 41.
Executio locum non habet adversus non nominatum in sententia, licèt lis cum eo sit acta, n. 42.
In sententia non nominatus intelligitur omissus, et ideo non condemnatus, n. 43.
Sententia contra non nominatum nec activè nec passivè locum habet, n. 44.
Non nominatus in sententia potest ab ejus executione appellare, licet expressè nominati non possint, n. 45.
Prohibitio appellationis in commissione non se extendit ad tertios non nominatos in ea, n. 46.
Sententia est stricti juris et tantum disponit quantum loquitur, n. 47.
Sententia ultra non extenditur quàm importet verborum sonus, n. 48.
Nec ex ea plus probatur quàm ex ea necessariò infertur, numero 49.
Nec aliud continere dicitur quàm quod ex ea necessariò, infertur, n. 50.
Condemnatio requirit scripturam per sententiam, et in ea non expressa non veniunt, n. 51.
Lite mota contra plures proportione sententia lata contra unum non nocet aliis non nominatis qui intelliguntur omissi, n. 52.
Sententia lata super una re ex pluribus petitis cæterarum non infertur absolutio nec condemnatio, sed omissio, n. 53.
Omissum intelligitur quidquid in condemnatione non sit expressum, n. 54.
Exceptio judicio opposita, de qua est actum, non tamen ejus fit mentio in sententia, quando censeatur omissa, n. 53.
Quatuor proponuntur conclusiones ad quas tertii oppositoris jura reducuntur, quibus cognoscitur quando possit impedire vel non, n. 56. et seqq.
Tertius impedit executionem pro quantitate, facta in alia re quàm debitor est condemnatus, quando docet de suo interesse ex possessione, n. 60.
Possessio à tertio non est avocanda nisi super dicta possessione sit legitimè conjunctus, n. 61.
Etiamsi iste tertius de nuda possessione opponat, etiam non allegans justam esse, quia præsumitur, n. 62.
Tertius impugnans executionem rei qua pro quantitate debita fit executio opponens de solo dominio in continenti probando, admittendus est, n. 63.
Tertio opponenti de suo dominio rei super qua fit executio pro quantitate, an incumbat onus probandi, et quid quando de possessione tantùm, vel de dominio et possessione simul, n. 64.
Executioni pro quantitate factæ in re qua tertius dicit potius jus habere, puta, anterius jus pignoris, an sit admittendus ad illam impendiendam, n. 65.
Creditor qui obtinuit sententiam pro suo debito, evitabit suspensionem suæ executionis si offerat cautionem in forma depositi aliis creditoribus executioni oppositis anterioritatem prætendentibus, n. 66.
Condemnato ad rei restitutionem quam possidet, danda est cautio, si tertius de dominio opponat, qua præstita non suspenditur executio, n. 67.
Cautio tunc tertio oppositori de dominio rei præstanda est, si ante rem judicatam lis pendebat, super ea contra condemnatum, secus si post rem judicatam, n. 68.
L. is à quo ff. de rei vindic. *interpretatur, n. 69.*
Cautio prestanda possessori condemnato per vincentem, nec alter qui ante rem judicatam possessorem conveniat pro eadem re, et de ratione, n. 70.
Agenti ad eandem rem super qua possessor alteri condemnatus est restituere, non præstatur cautio, quia illius interest ab uno vel ab alio possessore vindicare, n. 71.
Sententia pro una lata semper intelligitur exceptus tertius et sine præjudicio, n. 72.
Appellationi à tertio non possidente et oppositore deferre non tenetur executor quominus ad ulteriora, etc. num. 73.
Agenti contra possessorem ad rem quæ alteri jam est per sententiam adjudicata, allegante, possessionem transferri in duriorem adversarium, an sit cautio præstanda, n. 74.
Tertius non possidens opponens se executioni factæ in alia re quàm sit in judicium deducta, quantum distet à tertio oppositore, et non possessore rei super qua lis vertitur, n. 75.

Possessio si sit vacans tertius comparens pro suo jure de quo docet, impedit executionem, n. 76.
Tertius comparens executioni rei vacantis ante illius emissionem, et docens de suo interesse si non audiatur ab executore, poterit licitè appellare, n. 77.
Tertii comparentis interest ne repleatur vacans possessio, quia facilius consequi potest rem vacantem, quàm ab alio occupatam, n. 78.
Interpretatur et ponderatur l. fi. C. de edicto Divi Adr. tollen. *n. 79.*
Tertius si sciat litem pendere super re vacante, non potest impedire executionem, n. 80.
Executio sententiæ super aliqua re restituenda impeditur à tertio docenti in continenti de sua possessione, quousque in contradictorio vincatur, n. 81.
Quod extende, n. 82. et 83.
Res à possessore non citato advocanda non est, nisi legitima causæ cognitione præcedente etiam remedio aliquo possessorio, n. 84.
Possessio si avocaretur à tertio non citato, sed absente, non fieret executio contra condemnatum, sed contra non condemnatum, n. 85.
Res inter alios judicata aliis non potest præjudicium generare, n. 86.
Possessio sola sufficit ad implendam executionem rei dum de ea docetur in continenti cum sola articuli justi allegatione, n. 87.
Tertius non possidens impedit rei executionem, n. 88.
Ab executione incipere dicitur contra tertium non victum judicio petitorio aut possessorio executor exequatur, n. 89.
Executionem ex l. fi. C. de edicto Divi Adri. *impedit tertius docens de sua possessione quousque judicio ordinario vincatur, n. 90.*
Executoriales obtinens curet intentare remedium possessorium contra tertium oppositorem, et quando prima lata sententia avocatur possessio, possitque suas executoriales exequi, n. 91.
Jus habens ad possessionem rei per executoriales alteri restitutæ, potest hanc eo remedio agere, n. 92.
Possessio tertii oppositoris comparentis patitur controversiam, n. 93.
Tertius violentæ seu fraudulentæ possessionis causa quando possit rei executionem impedire, n. 94.
Tertius si lite pendente violenter adeptus est, vel cum fraude de qua docet, non impedit executionem ejus n. 95.
Tertius oppositor possidens injustè quoad alios, justè tamen quoad condemnatum, est legitimus contradictor, n. 97.
Possessione avocata à tertio oppositore possessorio remedio, cujus prima sententia exequitur, si executoriales priores in ea exequitur, an sit præstanda cautio, n. 98.
Tertius ut executionem impediat, debet in continenti de jure suo docere, aliàs ejus appellationi non defertur, n. 99. Tertius ratione possessionis civilis dumtaxat (naturali alio occupata) an sit legitimus contradictor executionis ejusdem rei, n. 100.
Tertius aliàs spoliatus nulliter per executionem aliquam cum civilem possessionem animo retineat potest esse legitimus contradictor ad impediendam executionem in eadem re, n. 101.
Tertius à possessione beneficii nulliter per judicem ejectus, potest executionem brevis Cameralis ab alio obtenti impedire, cui cedatur manutentio, n. 102.
Possessio nulliter per executorem aut judicem ab uno oblata, et alteri tradita, nec isti acquiritur, nec ab illo confertur civilis, n. 103.
Fructus non lucratur is cui judex aut executor non servato jure ordine possessionem tradidit, sed vero possessori tenetur restituere, n. 104.
Authoritas judicis ordinatè procedentis non excusat à fructibus, n. 105.
Ex actu nullo amittitur et acquiritur possessio, n. 106.
L. 1. §. si vir uxori, ff. de acquir. poss. *cum concordantibus interpretatur, n. 106.*
Judex cùm non possideat per actum nullum, non transfert possessionem licèt habeat animum transferendi, n. 107.
Executor cùm non possideat, non potest tradere possessionem vigore executorialium per aspectum, nec cui tradiderit acquiritur, n. 108.
Judicis factum dicitur factum partis et quando, n. 109.
Factum judicis ritè, et rectè procedentis dicitur factum partis, n. 110.
Tertius docens se verum possessorem, condemnatum autem habere suo nomine nullam detentionem, tantùm, impedit rei executionem, n. 111.
Domino rei condemnato poterit fieri executio executorialium contra depositarium, condemnatarium, et similem ejus nomine detinentem, n. 112.
Possessio ministerio legis fictè translatæ absque naturali apprehensione in aliquem concurrendo cum detentatore, impedit executionem rei, et dicitur legitimus contradictor, n. 113.
Possessor virtute clausulæ constituti an impediat rei executionem, et sit legitimus contradictor, n. 114.
Res cum reperitur penes condemnatum, alius non impedit executionem, nec illi præstatur cautio, n. 115.
Possessio per clausulam, constituit, vera est civilis et naturalis, licèt modus acquirendus sit factus à jure n. 116.
Possidenti ministerio legis absque facto corporeo competunt remedia possessoria omnia, n. 117.
Possessor per clausulam constituti legitimus est contradictor ad impediendam executionem rei, cujus judicio non fuit citatus, n. 118. et 121.
Clausula constituti si juris effectus non habet, possessor non impedit executionem rei, n. 119.
Clausula constituti quando non transferat possessionem, remissivè, n. 120.
Defectus tituli tertii oppositoris respicit judicium plenarium non executivum, n. 122.
Possessor per clausulam constituti impedit executionem sententiæ latæ in remedio, l. fin. de edicto divi Adr. *num. 123.*
Remedium l. fin. C. de edicto divi Adri. *est executivum, n. 124.*
Executor exequendo rem ab alio possessam per clausulam constituti illo rejecto, excedit de persona ad personam, n. 125.
Obtinens executoriales pro re locata an teneatur stare locationi factæ per condemnatum, n. 126.
Quid in simplici colono vel in colono partitario, qui seminaverunt, an pro illo anno sint legitimi contradictores, ibid.
Successor beneficii an teneatur stare locationi sui prædecessoris pro illo anno jam seminato, n. 127.
Executoriales obtinens pro re, non tenetur stare locationi factæ per condemnatum cœpta jam lite super re, n. 128.
Executoriales obtinens dominus, qui et ejus colonus fuerunt spoliati, an domino mortuo possit colonus suo jure earum petere executionem, n. 129.
Et quid si colonus sit nominatus in sententia, cum tamen nulla acta facta fuêre, nec etiam citatus, nec constituit procuratorem, ibid. remissivè.
Dominus directus an sit legitimus contradictor sententiæ latæ contra emphyteutam vel ejus vassallum, n. 130.
Sententia lata super domino utili, aut eo quod jus utile tangit dumtaxat, nihil detrahit, aut officit dominio directo, nec ejus juri, n. 131.
Usufructuarius, emphyteuta et alii jus habentes in re petita, non possunt conventi dominum laudare, sed coguntur defendere sui juris respectu, n. 132.
Emphyteutæ, usufructuarii, et similes, possident naturaliter, quia subire tenentur judicium, si agatur de jure ad illos spectante, n. 133.
Lite mota contra emphyteutam de jure spectante juri domini,

domini, in illum laudatum et comparentem judicium transfertur, n. 134.
Executionem judicii possessorii pendentis inter vassallos directus dominus non impedit, maxime præstita sibi cautione, n. 135.
Cautio hoc casu quare præstari jubetur, n. 136.
Executioni sententiæ latæ super servitute domus emphyteuticæ an dominus directus possit comparens impedire, et quando secus, n. 137.
Missio in possessionem utilis dominii dumtaxat fit ob contumaciam emphyteutæ, n. 138.
Servitus potest constitui in re emphyteutica resolvenda, tamen resoluto jure emphyteusis, n. 139.
Sententia lata super possessione emphyteuticæ rei et respectu suæ possessionis naturalis, non nocet domino directo etiam scienti, n. 140.
Sententia lata contra naturaliter possidentem non nocet possidenti civiliter, n. 141.
Sententia lata contra naturaliter possidentes super dominio rei cujus probationem et defensionem assumunt, non nocet domino ignoranti causam agitari, n. 142.
Sententia contra usufructuarium non nocet proprietario ignoranti, n. 143. et n. seq.
Sententia lata contra emphyteutam, et usufructuarium super proprietate rei, an noceat domino directo scienti, n. 145.
Clericus possessor rei non citatus potest se opponere, et impedire executionem super ea factam per executorem laicum et ejus jurisdictionem declinare, n. 146. et seq.
Executionem sententiæ contra colonum seu inquilinum clerici latæ, potest ipse clericus impedire cujus nomine possidetur, n. 147.
Clericus ubi sustinet actoris vices, non potest executoris exequentis judicium declarare, n. 150.
Oppositor si sit clericus, et altera pars petens sententiæ executionem, similiter remittenda est executio Ecclesiastico, n. 151.
Appellationi à legitimo oppositore executionis non admisso per executorem, ut licitæ deferre mandabit Senatus, n. 152.
Ab executore admittente non legitimum oppositorem, et nemine offerente sui juris probationem in continenti, appellationi emissæ non deferens vim facit, n. 153.
Articulus, an tertius habeat legitimum interesse ad impediendam executionem, est præjudicialis ante admissionem examinandus, n. 154.
A præposteratione ordinis judicialis est licita appellatio, ubi alias regulariter est prohibita, n. 155.
Ab executore admittente minus legitimas exceptiones et non admittendas appellatur, n. 156.
Tertius contradictor non admittitur appellans nisi de legitima exceptione doceat expressè, n. 157.
A sententia inter alios lata, non appellatur sine legitima causa, quæ est fundamentum ut admittatur, n. 158.
Executoriales expeditæ contra confraternitatem aut locum pium super re aut debito ipsius loci pii, an excedat executor illas dirigens in administratorem, num. 159.
Sententia lata contra minorem non exequitur contra curatorem vel tutorem, n. 160.
Sententia lata contra tutorem vel curatorem non mandatur executioni contra tutorem, sed contra minorem, n. 161.
Judicati actio denegatur contra tutorem aut curatorem, num. 162.
Decuriones civitatis cujus intuitu contraxêre, et ejus bona obligaverunt, non patiuntur executionem in propriis bonis, n. 163.
Bona civitatis quando possint decuriones obligare, et qualita et quando ipsi teneantur, n. 164. remissivè.
Administratores si sint contumaces exhibere rem loci pii quod sit facienda sententiæ executio, potest executor compellere, n. 165.
Curatores si jam bona minoris non habeant, quia finitum est officium, possunt hac exceptione evitare compulsionem executionis, n. 166.
Cogi possunt decuriones civitatis per capturam, ut exhibeant bona civitatis ad faciendam executionem, n. 167.
Tertius rei litigiosæ possessor non est legitimus contradictor, sed in eum potest sententia inter alios lata directo exequi, n. 168.
Sententia inter alios lata officit rem obtinenti lite pendente, sive sciat, sive ignoret n. 169.
Litigiosa res non potest per alienationem mutare statum et ordinem judicii, nec potest litis cursus impediri, n. 170.
Contra occupantem rem lite pendente quando non possit fieri executio, remissivè, n. 171. et an conventus jure proprio possit rem alienare ex alio noviter acquisito puta hæreditatis, ibid.
Lite pendente inter creditorem et debitorem si iste rem in solutum dederit alteri tertio creditori, sententia inter illos lata in hunc an possit exequi contra tertium creditorem pro avocanda re, n. 172.
Res petita actione personali, puta ex vendito, donato, et similibus alienata, lite pendente efficitur litigiosa et in emptorem scientem diriguntur executoriales, n. 173.
Debitor competens actione personali pro qualitate debita, et lite pendente alienans rem; an sententia possit dirigi directo in emptorem, n. 174.
Rei alienatione facta in fraudem paratæ executionis pro quantitate pecuniæ fit executio in tertium emptorem, num. 175.
Quia iste singularis successor non dicitur alius, sed idem cum eo qui alienavit, n. 176.
Covarr. et Parlad. carpuntur, n. 177.
Executio ut locum habeat contra tertium emptorem in quem res alienata est pendente lite inter creditorem et debitorem, pro quantitate, necesse est ut alienatio fiat sententia et re judicata, et sit in fraudem paratæ jam executionis, n. 178.
Executio non potest dici parata ante rem judicatam et causæ cognitum, n. 179.
Possessor beneficii accusatus de crimine ejus inferente privatione ipso jure potest renuntiare illud, etiamsi sit lata sententia privationis à qua tamen appellavit, n. 180.
Possessor beneficii condemnatus ob delictum ad privationem per tres conformes, resignare non potest tanquam in fraudem paratæ executionis, n. 181.
Executor vigore instrumenti guarentigiati pro quantitate, et quando director fiat contra tertium, in quem debitor alienavit rem, n. 182.
Executor sententiæ contra beneficii possessorem latæ an excedat exequendo tertium illius beneficii possessionem occupantem lite pendente, n. 183.
Litigii vitium in beneficiis contrahitur, n. 184.
Resignatio beneficii facta lite pendente afficitur vitio litigii, n. 185.
In successorem singularem habentem causam à litigante, locum habet executio etiam sine novo judicio, n. 186. 187.
Singularis successor dicitur habere causam à condemnato, non solùm si titulum habeat immediatè, sed etiam mediatè per longam successionem, n. 188.
Executor non excedit exequendo executoriales contra condemnatum ad admittendum beneficium, sed nec contra intrusum in illud lite pendente, n. 189.
Executoriales obtentæ contra superstitem collitigantem, exequuntur contra intrusum lite pendente, n. 190.
Intrusi in beneficium litigiosum coguntur litteris intimatis parere, sive habeant titulum, sive non, n. 191.
Executione facta in tertium intrusum sine novo processu non potest agere de spolio, n. 192.
Executoriales capiunt intrusos et intrudendos lite pendente, n. 193.
Executoriales expeditæ contra capitulum afficiunt tertium etiam non citatum, cui lite pendente capitulum tradiderat possessionem præbendæ, n. 194.

Beneficii capta possessio lite pendente pluribus juribus est prohibita habentibus decretum irritans, n. 195.
Intrusi titulus et possessio est infecta inanis nec restituibilis, quia caret juris fomento, n. 196.
Intrusus lite pendente non admittitur ad appellandum ab intimatione executorialium inter alios expeditarum, et quare, n. 197.
Possessio non transfertur per alienationem rei lite pendente, etiam per precarium in ea appositum, n. 198.
Executoriales possunt exequi in tertium possessorem rei, quam alteri dominus hypothecavit, cum pacto de non alienando, n. 199.
Pactum de non alienando potest apponi in annui census constitutione, quod solum respicit severitatem creditoris, n. 200.
Tertius possessor vigore simulati contractus non impedit executionem sententiæ, quæ inter alios lata illum directò afficit, n. 201.
Nullitas quæ inficit possessionem cujus virtute quis non vult impedire executionem, attenditur ne suspendatur, n. 202.
Nullitas respiciens titulum, et injustitiam principalis oppositoris, respicit petitorium cui reservatur, n. 203.
Possessio transfertur ex actu nullo, n. 204.
Executio an locum habeat adversus tertium, in quem res emphyteutica est alienata inscio domino, n. 205.
Exceptiones attingentes proprietatem non admittuntur in judiciis possessoriis, n. 206.
Exceptiones proprietatis tendentes ad destruendam possessionem, admittuntur in judicio possessorio, n. 207.
Exceptiones excludentes qualitatem requisitam à jure ad obtinendum in judicio possessorio, admittuntur omnes, n. 208.
Quæstio intrinseca de tituli invaliditate non admittitur in adipiscendo possessorio, tam in profanis quàm beneficialibus, n. 209.
Executionem non impedit tertius ratione nullæ possessionis traditæ per judicem inordinatè procedentem, n. 210.
Confessio validat defectus ordinis judicialis processus, num. 211.
Processus non sanatur per confessionem, quando nullitas inficit non solum processum, sed eandem confessionem, num. 212.
Nullitas quæ inficit titulum et possessionem, obstat tertio se opponenti executioni ratione suæ possessionis, n. 213. et seqq.
Tertii oppositoris nullitas tituli quando non opponenda, et quando sit, ibid.
Executoriales expeditæ contra emphyteutam pro canonis solutione an exequantur contra tertium cui rem alienavit, n. 215.
Canon est onus reale quod comitatur rem, et sequitur possessionem, n. 216.
Emphyteuticæ rei tertius possessor directò conveniri potest pro canonis præstatione, n. 217.
Via executiva non agitur adversus tertium possessorem rei emphyteuticæ, sed via ordinaria ratione hypothecariæ actionis, n. 218.
Hypothecaria ex instrumento guarentigio executivè experitur contra omnes hæredes et successores universales, sed non contra particulares, n. 219.
Nisi tertius faceret census, et canonis recognitionem in forma publica, n. 220.
Res emphyteutica alienata lite pendente, aut præsentante instrumento guarentigiato in judicio contra emphyteutam, executio dirigitur in tertium, num. 221.
Executio quando inter alios non citatos locum habet sine novæ causæ cognitione, tamen nova citatio eorum omnino pro executione requiritur, n. 222.
Citatio nova requiritur in quolibet judicio, qua detur personæ mutatio, n. 223.
Executio quando in tertios non citatos locum habet, adhibetur summatim et in continenti cognitio super illa qualitate, quæ causam præstat executioni in illos, n. 224.
Executio ut in tertium locum habeat, non sufficit ut nunc rem possideat, sed quod illam sit adeptus lite pendente, et affectam vitio litigii, verificandum est, n. 225.
Ad verificandam qualitatem qua fundatur executio contra tertium, citatio necessaria est, n. 226.
Executor an excedat exequi sequestrarium, aut depositarium in quos res lite pendente deposita fuit, n. 227.
Executor an excedat exequendo fidejussorem de judicio sisti in causa principali, n. 228. remissivè.
Executionem contra principalem an possit impedire fidejussor judicatum solvi, n. 229. remissivè.
Solvens alicui de mandato judicis an sit legitimus contradictor executionis, n. 230. remissivè.
Executoriales expeditæ contra uxorem pro debito ante matrimonium contracto, an dirigantur in virum super bonis postea in dotem datis, n. 231.
Executoriales expeditæ contra procuratorem in rem suam, si solvendo non sit, an dirigantur in bonis principalis non citati, n. 232.
Sententia lata contra emptorem, an possit exequi in bonis venditoris assistentis defensioni litis, n. 233.
Sententia lata contra filium familias efficaciter obligatum, an exequatur in bonis adventitiis quorum usufructus patri pertinet, n. 234.
Filius familias potest efficaciter ex contractu et quasi, seu ex judicio, præterquam ex mutuo, obligari, n. 235.
Sententia lata contra filium familias exequitur in ejus bonis castrensibus seu quasi, vel in adventitiis, in quibus pater non habet usumfructum, n. 236.
Et quid in bonis profectitiis quorum jus acquiritur patri, n. 37. remissivè.
Sententia lata contra filium familias non potest exequi etiam in sola proprietate rei, cujus ususfructus pertinet patri, n. 238.
Filius familias nullatenus potest alienare proprietatem rei, in qua pater habet usumfructum, n. 239.
Alienatione prohibita censetur prohibitus omnis actus per quem pervenitur ad eam, n. 240.
Filius familias si non habeat bona, potest pro debito incarcerari, n. 241.
Proprietas bonorum in quibus pater habet usumfruct. an possit confiscari pro delicto filii familias, n. 242. rem.
Sententia lata in favorem actoris super interdicto retinendæ prodest ejus hæredibus ut possessione defendantur, n. 243.
Res judicata cohæret rei, et authoris accessione utitur successor, n. 244.
Executoriales expeditæ contra defunctum interdicto retinendæ, an possint exequi contra ejus hæredes, n. 245.
Executorialium latarum in Salviano interdicto quando possit impedire executio, n. 246. remissivè.
Executoriales expeditæ contra debitorem, an exequi possint absque excessu in ejus condemnati debitorem non citatum, n. 247.
Debitor debitoris condemnati ut exequi possit, an et quando prius est convenendus, et condemnatus coram suo judice ordinario, n. 248. et n. seq.
Retri Surdi opinio reprobatur, tenentis sufficere probare debitum per instrumentum authenticum, ut executio locum habeat contra debitorem debitoris condemnati, num. 250.
Debitum ut capi possit pro executione facta in ejus creditorem debet prius summatim constare executionem illud jus habere, n. 251.
Creditor cui actio suo debitori competens datur in solutum, quemadmodum potest illam in judicium educere, n. 252. et 254.
Baldi mirabilia verba recensentur, n. 253.
Executio adversus debitorem potest directo fieri adversus ejus debitorem pensionis indistinctè, n. 255.

Executio in pecunia debitoris condemnati quæ sit apud argentarium seu depositarium directo sit, n. 256.

Regulæ assignantur quibus cognoscitur quando executoriales inter alios expeditæ possint exequi inter alios non citatos, ut excessus detegatur, vel non, n. 257.

Sententiæ latæ contra administratores prælatos, seu tutores, executionem an possint impedire ratione juris sui specialis, n. 258.

Executoriales et acta adversus prælatos et administratores ut possint nocere Ecclesiis, et præbendis debet in libello forma administrationis legitima, n. 259.

Pater est legitimus filii administrator in adventitiis, tam agendo quàm defendendo, n. 260.

Qualitatem legitimi administratoris tenetur in libello inserere, n. 261.

Et verba libelli referenda sunt ad personam filii, n. 262.

Qualitate administratoris legitimi omissa, in dubio censetur causam tractare nomine proprio, etc. n. 263.

Actum gerens si adjungat qualitatem, putà, filius, maritus, rector, episcopus, tutor, pater, etc. intelligitur illam facere nomine alieno, non proprio, n. 264.

Prælatus agens vel defendens in judicio rem Ecclesiæ tenetur proponere nomine Ecclesiæ, n. 265.

Et idem in cæteris procuratoribus Ecclesiæ, n. 266.

Sententia et acta gesta per tutorem nomine pupilli, non nocet juri competenti ipsi pupillo, quod in judicium non deduxit, n. 267.

Procuratorem quo jure constituerim inspicitur, quod si ut rector, ille potest tractare negotium mei patrimonii, n. 268.

Procuratorem constituendo simpliciter videtur constituere eo modo quo potest, n. 269.

Maritus, qui ut legitimus uxoris administrator potuit comparere, sic ut procurator agit absque mandato, corruunt acta, nec sustinetur illa via, etc. n. 270.

Quod procedit etiam in conjuncta persona, n. 271.

Maritus potest pro uxore agere sine mandato, et cautione de rato in bonis paraphernalibus, in cæteris cum cautione, in dotalibus, n. 272.

Maritus censetur habere mandatum ad administranda bona paraphernalia, n. 273. et alio simili casu, ibid.

Condemnatus respectu officii potest executionem impedire juris proprii ratione, n. 274.

Rei judicatæ exceptio non intrat, ubi non adest identitas rei, causæ et personarum, n. 275.

Administrator condemnatus nomine officii, si non est vitiosus possessor, lite pendente potest respectu suæ personæ executionem impedire quia comparet tunc ut alius extraneus, n. 276.

In separabilibus potest quis repræsentare duplicem personam, et considerari tanquam alius et tanquam ipse, num. 277.

Qualitas attendi debet sub qua actus et dispositio geritur, n. 278.

Sententia condemnatoria licèt sit lata contra aliquem tanquam administratorem alterius, si probat in continenti possessione sua, etc. n. 279.

Tutor vel administrator pupilli rem vendens, potest jure proprio ut consanguineus rem retrahere, n. 280.

Executoriales expeditæ contra defunctum in interdicto retinendæ, an exequi possint contra hæredes si possident jure proprio, n. 281.

Sententia lata contra agentem tanquam ex alia persona, illi non præjudicat in judicio, quod venit ex nova persona, n. 282.

Sententia contra comparentem uti administratorem, nocet illi etiam si dixit comparere nomine suo proprio, num. 283.

Sententia lata contra administratorem ratione et contemplatione officii, illi etiam ut privato nocet, si lite pendente fassus est, n. 284.

Libellus quo pater agit absque qualitate expressa legitimi administratoris sustinetur, si ex litis discursu appareat quo jure sit actum, n. 285.

Maxime ubi proceditur attenta veritate et sublatis formulis, n. 286.

Aministrator licèt non exprimat actum facere nomine administratorio, tamen si exprimat causam tangentem administrationem, etc. n. 287.

A causæ expressione præsumitur actus geri ejus contemplatione cui causa pertinet, n. 288.

Contemplatione alterius videtur fieri actus, cùm dicitur, ego vendo rem Titii, vel nuntio ne ædifices in domo Titii, n. 289.

Tutor contrahens super respectante ad pupillum, præsumitur nomine pupilli, n. 290.

Sententia quæ simpliciter loquitur de nomine proprio partis, si tamen ex actis appareat egisse tui legitimus administrator, non jure proprio intelligenda est, sed administratorio nomine, n. 291.

Sententiæ dubietas declaratur ex actis, etc. n. 291.

Sententiæ dubietas recipit declarationem, etc. n. 293.

Sententia intelligitur lata ex qualitate in libello deducta, etiam si sententia non exprimatur, n. 294.

Procurator qui à principio gessit causam procuratorio nomine, si faciat aliquem actum simpliciter, intelligitur et illo qualitas repetita, n. 295.

Contractus plura continens capitula, si in aliquo fiat mentio officii, et in aliis simpliciter loquatur, intelligitur qualitas repetita à quæ in forma, n. 296.

Contractus una pars ab alia potest declarari, n. 297.

Qualitas administrationis si à principio non exprimatur, colligitur ex discursu causæ, n. 298.

Conjecturis potest constare quem agere vel contrahere nomine administrationis, n. 299.

Libellus generalis licèt non admittatur, potest tamen ex discursu constare qua actione sit expertum, n. 300.

Sententia cui nocet, nocent etiam omnia acta judicii, num. 301.

Sententia lata contra prædecessorem quando præjudicat successoribus, nocent etiam acta, et instantia cœpta in eodem statu transit, n. 302.

Nec est necesse ut lis sit contestata cum prædecessore, sed sufficit sola citatio, et etiam libelli oblatio, ut successor subire teneatur eandem instantiam, num. 303.

Uxor an possit exigere dotem promissam viro eo mortuo ex eisdem actis inchoatis cum viro, et etiam intentare viam executivam, n. 304.

Sententia lata contra virum in rebus dotalibus, docet uxori etiam soluto matrimonio, n. 305.

Nisi adsit collusio vel minùs legitima defensio, n. 306.

Uxor an possit soluto matrimonio petere executorem pro redditibus emptis à viro constante matrimonio absque cessione hæredem, n. 307.

Cœpta instantia cum possessore beneficii mortuo, transit in successorem in eodem statu, n. 308.

Instantia inchoata sub nomine dignitatis, transit ad successorem in dignitatem activè et passivè, n. 309.

Sententia lata contra illos quos negotium principaliter tangit, et primum locum defensionis habentes præjudicat jus habentibus in consequentiam et accessorie, sive scientibus, sive ignorantibus, n. 310.

Lis agitur cum legitimo contradictore, si tractatur cum eo, qui primum locum obtinet defensionis, à qua cæterorum jus derivatur secundariò, n. 311.

Quod procedit in sententia lata contra possessorem majoratus, feudi, fideicommissi, et nobilitatis, ut lata contra primum vocatum cæteris successoribus, etc. n. 312.

Ubi delictum est commissum ab uno, et pœna inficit alium in consequentia sententia lata super delicto contra principalem nocet alteri, n. 313.

Sententia lata contra principalem alienantem post commissum delictum inferentem prohibitionem, ipso jure nocet possessori bonorum, n. 314.

Sententia lata contra Prælatum seu rectorem beneficii, præjudicat successori, n. 315.
Sententia lata contra administratorem Ecclesiasticum vel temporalem prodest et nocet successori in administratione, quamvis ab illo causam non habeat, num. 316.
Obtinens executoriales non cogitur novum subire judicium contra novum successorem, n. 317.
Singulis controversiis unum judicati finem sufficere, ibid.
Privilegius Ecclesiæ tenetur ex contractu prædecessoris nomine Ecclesiæ facto, n. 318.
Cuilibet successori in universali regimine et administratione, nocet sententia lata contra prædecessorem, ut Episcopo, œconomo, fisco, et aliis, n. 319.
Sententia semper præjudicat ei, qui verè vel repræsentativè est eadem persona, n. 320. et 326.
Sententia lata contra Prælatum intrusum an præjudicet Ecclesiæ, n. 321.
Sententia lata pro vel contra aliquos alicujus artis vel officii, prodest et nocet successoribus et posteà venientibus, n. 322.
Sententia contra mercatores aut datarios gabellæ seu pedagii nocet successoribus etiam non citatis, quia dicitur actio popularis, n. 323.
Sententia contra plures sub nomine collectivo puta familia, agnatio, præjudicat omnibus, n. 324.
Sententia super una civitate vel vico, contra alium super apponendis limitibus, exequitur contra vicinos postea natos in vico condemnato, n. 325.
Sententia lata contra cives alicujus loci præjudicat sequentibus etiam non hæredibus, n. 326.
Exceptio rei judicatæ nocet eadem, ubi est res vel persona verè vel interpretativè, ibid.
Si is cui primus locus defensionis competit, patiatur ut alius cui negotium secundariò tangit, agat, sententia lata illi præjudicat etiam non citato, n. 327.
Plura redduntur exempla, n. 328.
Sententia lata contra possessorem beneficii ex eo quod conferens jure caruerit, an præjudicet conferenti, ut sciatur litem agi quid quoad possessionem, quid quoad proprietatem, n. 329.
Sententia lata contra præsentatum aut electum an præjudicet Patronis, aut electoribus, n. 330.
Sententia contra præsentatum aut electum ex defectu juris præsentandi aut eligendi an noceat Patrono aut electori, n. 331.
Sententia contra Patronos electores aut collatorem ex defectu juris eorum an præjudicet præsentato aut electo, etc. n. 332.
Sententia contra creditorem super proprietate rei pignoratæ, nocet domino debitori scienti litem agi, et quare, n. 333.
Sententia lata contra fiscum, nocet habenti jus ab illo derivatum, ibid.
Sententia contra eos qui primum locum obtinent in rei defensione, tunc successori nocet, et ei qui jus habet secundariò quòd illi fideliter litem tractavêre, num. 334.
Quando in dubio præsumitur respectu proprii interesse, ibid.
Sententia contra eum qui primum defensionis locum habet obtenta, illo colludente, negligente, aut contumace, non præjudicat successoribus, n. 335.
Collusio hæc probabitur eo ipso quòd primus majoratus possessor, puta victus non curavit deducere jura sua, num. 336.
Collusio hæc etiam probatur eo ipso quòd victus amisit appellare, vel deseruit appellationem, n. 337.
Sententia lata per actum dependens à voluntate administratoris ut puta per renuntiationem ejus, non præjudicat successoribus, n. 338.
Sententia lata ex consensu litigantium et eorum conventione non præjudicat successoribus, n. 339.
Sententia lata cum procuratore mortuo jam domino majoratus possessore, an præjudicet successoribus, n. 340. remissivè.
Sententia lata contra possessorem majoratus à judice qui revera judex non erat, an præjudicet successoribus, n. 341. remissivè.
Et quid quando fuit lata à judice recusato possessore majoratus à recusatione desistente, ibid. remissivè.
Sententia lata per juramentum delatum possessori majoratus non præjudicat successoribus, n. 342.
Etiam si juramentum sit litis decisivum, n. 343.
Probatio quæ per juramentum fit non est legitima, num. 344.
Sententia lata per confessionem legitimi administratoris, non præjudicat Ecclesiæ prædæ, etc. n. 345.
Possessor majoratus qui fatetur, se injustè à vassallis jura quædam percepisse, et jubet suos successores amplius non percipere, an obliget successores non hæredes, n. 346. remissivè.
Sententia si ex sola confessione possessoris majoratus lata est, non nocet successoribus, secus si aliæ concurrant verisimiles probationes, n. 347.
Sententia lata ex confessione litigantis super nobilitate, non præjudicat filiis et successoribus, n. 348.
Executor non excedit dirigens executoriales in eos, quibus tacitè et ex propria vi, etc. n. 349.
Sententia lata in individuis, aliis etiam non vocatis nocet, n. 350.
Sententia lata pro consortibus confeudatariis, cohæredibus, aut confideicommissariis, prodest et nocet condominis, etc. n. 351.
Sententia lata super servitute constituta prodest et nocet consortibus, secus super constituenda, n. 352.
Pluribus habentibus jus in solidum si ex his unus agat, sententia contra eum lata consumit jus cæterorum, n. 353.
Exemplum redditur in popularibus actionibus, n. 354.
Opposito defectu ad infringendam electionem, lata sententia pro electo, alterius præcluditur via ulteriùs opponendi, n. 355.
Et idem est in publicis judiciis, n. 356.
Sententia adversus unum ex duobus reis credendi, nocet alteri, qui ex eadem causa jus habet, n. 357.
Uno ex correis agendo per litis contestationem, sibi præoccupat jus actionis, n. 358.
Uno ex duobus collegatoriis aut fideicommissariis reconjunctis agente in judicio, jure præoccupationis alium excludit, ita ut sententia lata ei non agenti præjudicet, n. 359.
Tertius ut executionem impediat, debet docere de sua possessione vera, nec fraudulenta nec dolosa, quia ista non impedit executionem, n. 360.
Possessio dolosa et in fraudem tertii non transfertur, etiam si dominus à re exeat, n. 361.
Tertio si aliàs non præjudicet sententia, si tamen ad judicium citetur, etiam non comparenti sententia non nocet, n. 362.
Oppositiones per tertium executioni sententiæ, seu instrumenti guarentigiati parificantur à jure, n. 363.
Tertius si succumbat, poterit suam exceptionem deducere in via ordinaria, et quando secus, n. 364. et seqq.

FRequenter contingit, ut executores, inter exequendum executoriales sibi commissas, tertios, qui nec expressè, nec tacitè, principaliter nec incidenter, visibiliter, aut virtualiter, in executorialibus, & sententiis comprehenduntur, nec etiam nominantur, afficere conentur; notissimos juris, & commissionis suæ terminos excedentes, quare ita oppressi curant, coram illis comparere de suo jure, interesse, præservatisque legitimis exceptionibus opponentes, repositionem petere, oblata priùs probatione incontinenti, quos quandoque executores rejiciunt, & ad ulteriorem actualem executionem procedunt protervi, à quibus propterea appellationi interjectæ, & interpositæ, imò vim vi addentes,

addentes, abnegant insuper dilationem, pro qua, & repositione obtinenda, oppressi ad charitativum hoc violentiæ auxilium (necessitate impellente) confugiunt, ubi per supremos Senatores, actis & processu visis, informatos de manifesta vi adesse, reponendam justissimèque declarant. Enim verò ab hoc tertio, cui executoriales non obsunt, interposita appellatio, & justa, & legitima est, utrumque effectum operans,
2 tanquam ab excessu interjecta, cùm clarè hoc casu excedat executor, text. est *in cap. P. & G. de offic. delegat.* ibi cùm hujusmodi delegata jurisdictio ad alias personas nequeat prorogari, &c. text. *in cap. cùm olim Ab. eodem tit.* ibi, nequaquam ad dictos judices cognitio pertinebat, cùm in rescripto nulla de illis mentio haberetur, nec ad ipsos potuerit jurisdictio prorogari, cùm procurator ad illa solummodo intelligatur constitutus, quæ in commissionis literis inveniuntur expressa: & de jure Regio facit text. *in l. 20. c. 4. p. 3.* ibi *mas dezimos, que por tal carta como esta no puede juzgar aquel à quien fuesse enviado mas hombres, ni mas cosas de quanto dixere*, &c. *& l. 47. tit. 18. eadem p. 3.* facit text. *l. quicumque C. de executorib. & exact. ibi*, hoc tamen potestatis arripiat, quod mandatum curæ suæ specialiter approbetur, &c. facit illud Christi Domini, Joan. 19. cap. Non haberes potestatem adversum me ullam, nisi tibi datum esset desuper, &c.

3 Quia sententia cum stricti juris sit (ut inferiùs diximus) non extenditur de persona ad personam; scilicet, de expressis in ea, ad non expressas; eleganter Menoch. *consil.* 110. *à num* 10. Roman. *cons.* 403. *à num.* 4. Alexand. *consil.* 208. *lib.* 6. *n.* 4. Roland à Valle *consil.* 34. *num* 76. *lib.* 4. Cardinal. Tusc. *practicar. concl. tom.* 5 *litera S. conclus.* 126. *num* 93. quòd hic sit excessus, quem diximus, de persona ad personam, post utrobique Doctores tenent, Vantius de *nulli. sentent. ex defectu juris ord.* &c. *sub num.* 93. latiùs prosequitur post alios per eum citatos Aviles *in cap.* 1. *præto. gloss. mandato.* &c. *à n.* 30. *seqq.* Castellus à Bobadill. *in polit. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 64. probantes insuper nullum esse, quidquid ita executor fecerit, quos nos latiùs hoc *lib.* 3. *cap.* 3. *à num.* 101. *& per totum, & capitib. sequentibus;* & quod eo casu appellatio legitima sit suspensiva, non aget probatione, cùm valida sit consequentia, adest in executore, seu alio etiam delegato excessus, ergo libet appellare, ex his quæ exactissimè à nobis dicta sunt, & congesta *in dict. cap.* 3. *à numer.* 15. *& capitibus etiam omnibus sequentibus*, quæ regula, & ex ea deductum argumentum, adeò constans est, & perpetuum, ut nullam unquam ei quod meminerim (si mens mea me non fallit) fallentiam, ac limitationem potuerim reponere.

4 Et in specie quòd ab hoc executorialium executoris excessu (de persona ad personam) appellationi emissæ ut legitimæ, & tanquam suspensivæ, sit omnino deferendum, probant expressè Alexand. *consil.* 62. *num.* 6. *vers. nec in dicta pronuntiat. lib.* 2. per quem referens etiam sequitur, idem affirmat Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.* 1. *litera A. conclus.* 4010. *num.* 5. videndus *à num.* 2. dicentes, quòd licèt ab execu-
5 tore non appellatur, quando rationabilis justaque causa specialiter exprimitur, admittenda erit utique appellatio, causam legitimam dicentes inter alios, quando executor excedit de persona ad personam; idem etiam probat Rebuff. *in tract. de sent. execution. art.* 7. *glos* 12. *n.* 2. *vers. potest tamen, & glos.* 12. *n.* 9. *f.* 373. *& f.* 380. dicens, quod si quis compareat eorum executore se contra executionem opponens, quia eum sententia, & executoriales non tangunt, allegans legitimam aliquam exceptionem, si executor illam
6 oppositionem non admittat, tunc pars comparens poterit legitimè appellare, quia limites commissionis in hoc excedit executor, Rebuffum referens sequitur Sigismund. Scaccia. *in tract. de appel. quæst.* 17. *l.* 10. *sub n.* 34. *ad medium*, quibus rectè convenit quod animadvertunt Angel. *in l. si cum except. §. hæc autem actio, ff. de eo quod metus causa.*

Et probant etiam hanc conclusionem Cæsar Con- 7
tar. *in repet. l. unic. C. si de momen. poss. q.* 24. *tertius appell. sub num.* 1. *& sub n.* 5. *vers. quibus tamen, & n.* 6. ubi latè disputat, resolvit etiam Achil. Personal. *in tract. de adipis. poss. sub n.* 340. *vers. bene autem, & vers. vel & quoque tom.* 3. *part.* 2. *fol.* 269. dicentes, quòd in tantum tertius impedit executionem sententiæ, qua comprehensus non est, quòd si executor non obstante sua oppositione legitimè interposita, pronuntiet, executionem nihilominus faciendam esse; posse tertium legitimè appellare ab hac rejectione, & non admissione, seu executione; quod bene procedat appellatio, quia hic adest excessus, probat Scaccia *appellat. q.* 17. *lim.* 6. *membr.* 4. *n.* 35.

Pro quibus facit inevitabile fundamentum, nam 8
tertius non potest comparere, nec impedire executionem, nisi opponens legitimam exceptionem simul, scilicet; ex aliqua ratione sibi non præjudicare sententiam, ut in discursu hujus capitis apparebit, sed quando executor non admittit legitimam exceptionem, ab eodem etiam nominatim condemnato oppositam, evidenter excedit, & licet à non admissione appellare (ut *cap. præced.* dixi) ergo 9
multo fortius in oppositionis rejectione tertii, quia concurrunt duæ causæ; rejecta exceptio legitima, & executio facta contra non comprehensum in execu- 10
torialibus. Imol. *in l. ab executione, Cod. quorum appell. non recip.* Lancel. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *limit.* 53. *n.* 21. Capicius *dec. c. in causa Domini Comitis n.* 17. *vers. sed quoad casum nostrum*, docentes, appellationi esse deferendum, quando sententia lata contra unum vult exequi, executorialesque decernuntur contra alium, quia tunc adest excessus, & justum gravamen.

Hinc etiam est, quòd delegatus cognoscendo de 11
expresso in commissione sua, velit citare non expressum, licita erit appellatio ab hoc citato non citando, tenet Scaccia *in tract. de appell. quæst.* 17. *lim.* 47. *n.* 24. *fol.* 476. Greg. Tholos. *in tract. de appell. l.* 1. *c.* 21. *sub n.* 2. *vers. quis vocetur. f* 86. facit quod Guido Papæ *in eodem tract. de appell. q.* 49. *t.* 5. *fol.* 59. faciunt pro eis superiùs allegata.

Et super quod tertii comparentis appellatio impe- 12
diat, & suspendat executionem sententiæ latæ contra condemnatum; tenet Anton. de But. *cap. veniens* 38. *num.* 20. *vers. oppono quod non impediat.* & Francisc. de Aret. *colum.* 3. *n.* 16. *de test.* Abb. *in c. cum super* 17. *num* 5. *in fi. de sententia & re jud.* Rebuff. *in tr. de liter. oblig. art.* 1. *gl.* 19. *n.* 11. *t.* 1. *f.* 78. Covarr. *in pract. qu. cap.* 16. *in fin. prin. & sub n.* 1. Menoch. *de adipis. poss. rem.* 4. *q.* 10. *n.* 847. Cæsar. Contar. *in repet. l. unica C. si de momen. poss. lim.* 23. *n.* 17. Lancel. Robertus *de atten.* 2. *p. c. ampliat.* 41. *n.* 2. qui *n.* 4. & 5. dicit, ut appellatio tertii impediat executionem, quia operatur effectum suspensivum, & probari videtur *in cap. super eo, de off. & potest. judicis delegati.*

Quod quidem procedit, etiam si contra condemna- 13
tum latæ essent tres sententiæ conformes, quia tertius legitimè comparens allegando, sibi non præjudicare, impedit earum executionem ratione sui juris, & interesse præservati, tenet Rota *decis.* 13. *aliàs* 441. *nota utrum lata, de sententia & re jud. in antiq.* Felin. *in d. c. veniens el* 2. *n.* 17. *not.* 3. *de testibus & in c. cum super* 17. *column. penult. n.* 18. *vers. item nota de sentent. & re jud.* Vantius in *tract. de null. tit. quis poss. dec. de null. n.* 19. *vers. quinimo f.* 376. Gabriel. *cons.* 28. *quando n.* 42. *l.* 2. de communi opinione testatur Covarr. *in pract. quæst. cap.* 15. *num* 9. *vers. hinc apertissimè.* Rota Romana *dec.* 320. *fiat, sub n.* 1. *p.* 1. *divers.* quia contra tertium non citatum exequi sententia non potest Duennas

regula

reg. 277. *limit.* 4. Asin. *praxi* §. 31. *lim.* 5. Craveta *consil.* 592. *num.* 128. Cartar. *decis.* 55. *n.* 8. Costa *de rei ingr. dist.* 95. *n.* 11. Rota Genuens. *decis.* 111. *n.* 2. Tiraquell. *tract. res inter alios acta.* Masul. ad Capic. *dec.* 20. *n.* 5. Rota *cons.* 37. *n.* 4. Rolan. *cons.* 5. *per tot. volum.* 2. Covar. *pract. cap.* 16. *n.* 4. Maresc ot. *lib.* 2. *resol.* 121. *n.* 2. & 5. Caval. *dec.* 5. *n.* 7. 15. *p.* 1. Menoch. *de adipis. remed.* 5. *n.* 142. Vivi. *decis.* 237. *n.* 2. & 3. Gaill. *lib.* 1. *obs.* 118. *n.* 1. Trantacinq. *var. res. l.* 3. *de empt. & vend. resol.* 10. *sub n.* 12. Monald. *consil.* 49. Honded. *consil.* 20. *vol.* 1. Marius Giurba latè *dec.* 95.

16 *num.* 3. ubi quo respectu tertii non citati sententia est nulla, & ideo debeat audiri ante executionem, sive actum fuerit actione reali, sive personali, post Bar. Cævallos. *comm. cont. comm. q.* 820. *n.* 24. Ruginel. *in tract. de appell.* §. 2. *c.* 1. *n.* 49. loquendo in tertio, non citato, qui noluit comparere se opponens in processu, ut postmodum in executionem comparens, quia res judicata sibi non præjudicat, ut impediat executionem; vide infra *n.* 361. & docent Roma. *cons.* 69. *viso quæstionis themate, in fin.* Alex. *cons.* 15. *viso & considerato tom.* 5. *lib.* 6. Boërius *decis.* 76. *breviter n.* 1. dicens, si comparens docet de jure & interesse suo suaque legitima exceptione in continenti, sequitur Scaccia *de appel. quæst.* 17. *lim.* 6. *memb.* 4. *num.* 51. *fol.* 352.

17 Illi autem tertii oppositores executorialium executionibus multis de causis, ac rationibus comparent; docentes sibi non præjudicare sententias; aut quia à principio in causa (cùm principaliter & de per se ne-

18 gotium tangit) non fuerunt citati. Siquidem ad eum actum, ex quo quis lædi potest, si non vocetur, nullum illi præjudicium affert res judicata, text. est *in l. de unoquoque, ff. de re judic. l. nam ita Div. ff. de adoptionibus, l.* 2. *& l. fin. C. si per vim, vel alio modo c. latet. quatuor, de majora. & obedien. c. cum ex literis de in integr. rest.*

19 *Clemen. pastoralis, de re jud.* Hinc est, ut res inter alios acta aliis non præjudicet, nec res judicata obstat, text. *in l. fin. ff. de re jud. l. ff. de except. rei jud. l.* 2. §. *iis-*

20 *dem, ff. de accus. l. Modestinus ff. de exception. l.* 2. *C. de fide instrum.* rationem reddit Bal. *in d. l.* 2. per text. *ibi n.* 3. *C. de fide instrum. & in l. ingenuum, ff. de statu hom.* quoniam si is non fuit vocatus, non erat judicio subjectus, nec tanquam pars nec tanquam adhærens, vel instruens causam, & ideò non videtur ratificare

21 causam, quoniam vigor pronuntiationis nascitur ex judicio, in quo erat inclusus; sequitur Rebuff.

22 *in tract. res inter alios acta n.* 4. ubi ex Alexand. & Abb. aliam reddit, ut gesta ad suos authores restringantur.

23 Hinc est, ut ubi duo, aut plures ex eadem causa pro portionib. juris habent, sententia adversus unum lata cæteris non præjudicat, veluti in duobus cohæredibus, & in duobus collegatariis, *l. sæpe ff. de re jud.* text. *in l.* 1. *& in l. si cum uno. ff. de except. rei jud. l.* 2. *C. de fide instr. l. cum duob. C. de inofficioso testam.* notarunt Bal. *in l.* 2. *C. quibus res judic. non nocet.* Abb. *in c. quamvis, col.* 6. *de re jud.* Alexand. *in d. l. sæpe n.* 15. & clariùs *n.* 26. & 58. Sigism. Gofred. *cons.* 10. *n.* 4. Octavia. *in dec. Pedemon. dec.* 157. *n.* 16. & 17. Tiraq. *de nobilitate c.* 37. *n.* 7. & idem multò fortiùs, si duo haberent

24 jus non ex eadem causa, juxt. text. *in l. si de certa C. si propter publ. pensi.* glos. *in l. cum miles* §. 1. *ff. ex quibus causis majores.* Ant. Pereg. *in tract. de fideicomm.*

25 *art.* 43. *n.* 4. rectam reddens rationem, quia ut obstet exceptio rei judicatæ, necessariò requiruntur, identitas personarum, identitas causæ, & identitas rei, *l. cùm quæsitus* §. *fin. cum legibus sequentibus,*

26 *ff. de exceptione rei jud.* & sententia contra unum ex sociis specialiter lata, non comprehendit alterum ex ejusdem sociis. Corneus *consil.* 7. *n.* 8. *fol.* 66. *vol.* 1.

27 Hinc est, quòd quando duo prætendunt jus æquè principale, sententia pro uno, vel adversus illum lata, non prodest, nec nocet alteri. Ill. *in* §. *præjudiciales, Salgado de protect. Reg.* *institut. de actio. n.* 27. latè Otalora *tract. de nobil.* 2. *p.* 5. *p. princ. cap.* 8. *n.* 1. *cum seqq. fol.* 207. Covar. *in pract. quæst. cap.* 13. *n.* 5. & facit *l.* 19. *tit.* 22. *part.* 3. Tiraquel. *in tract. res inter alios acta lim.* 18. Joan. Faber. *in d.* §. *præjudiciales, n.* 41. Petrus Surd.

28 *decis.* 289. *num.* 12. Mieres *tract. de majora.* 2. *part. q.* 4. *illatione* 1. *n.* 31. *in noviori impressione*, qui ex hoc *n.* 32. infert ad communem, dicens, quòd quando duo fratres litigant super nobilitate, & unus pronuntiatur plebeius, hæc sententia alteri fratri non nocet, nec contra; pro quo citat *l. ad probationem C. de probationi.* & de hoc vide etiam latè, & optimè prosequentem Tiraq. *in tract. de nobil. c.* 37. *n.* 7. qui post multos allegat ad id *l. cum duobus C. de*

29 *inofficioso testament.* juncta *l. Papinian. si ex causa ff. eodem*, ad hoc, quòd ubi sententia facit jus quoad alios, non nocet tamen habenti jus æquè principale, & an prosit sententia cæteris fratribus ex eodem patre, vide eundem *ibi n.* 41. post alios, & quòd quando fratres duo litigant super nobilitate, & unus pronuntiatur plebeius, hæc sententia alteri fratri non nocet, cùm prætendat jus æquè principale, nec è

30 converso, post alios probat Mieres *de majora.* 2. *p. q.* 4. *illatione* 2. *n.* 10. & dicit communem praxim fundandam *in l. ad probationem, Cod. de probat.* quam dicit egregiam, & ad propositum à nemine ponderatam, quemadmodum sententia lata contra plures, quæ valet contra præsentes, & legitimè citatos, contra absentes autem, nec legitimè vocatos, nulla est, prout ita obtinuisse in Rota dicit

31 Mandos. *ad Lapum allegatione* 80. *in verb. lib.* 6. in causa Romana bonorum de Zambessariis coram Ordinario, Gratian. *in disceptation. forens. c.* 162. *n.* 12. *tom.* 1.

32 Hinc etiam est, ut tertio possessori rei non citato, ad cujus restitutionem alius condemnatus est, res judicata non nocet, sed potest opponens de sua exceptione & possessione jus docere, & executorialium executionem impedire, ipsa siquidem adversus illum, locum habere nullo modo potest. Rebuff. *in comment. ad leges Gallic. tit.* 2. *de liter. oblig. art.* 2. *glos.* 1. *n.* 63. & 64. Neguzan. *re pignor.* 1. *memb. part.* 8. *n.* 10. & 11. Per. Duennas *in reg.* 279. *n.* 2. & 3. *cum seqq.* Marant. *de ordine judic.* 6. *part. act.* 3. *princ. n.* 32. & 33. Roderic. Xuarez *in repet. l. post rem. in declaratione l. reg. lim. n.* 2. & 4. *cum aliis seqq.* Azeved. *in l. fin. tit* 11. *lib.* 4. *recop.* Gondiz. de Paz. *in praxi* 4. *part.* §. *tom. cap.* 2. *n.* 49. Parla. *lib. rerum quotid. cap fin.* 4. *part.* §. 5. *n.* 1. & 2. Felicianus *de censib. l.* 3. *c.* 4. *n.* 6. qui declarant, sive jus executivum proveniat ab actione reali,

33 & hypothecaria, sive ab actione personali, per text. *in l. deb. C. si adversus creditorem per script. oppona.* ubi B. *& ex l.* 1. §. *si hæres percepto futuro ff. ad Treb. l.* 1. *& 2. C. quibus res jud. non nocet, l. nam postea.* §. *fin. de jurej. cum aliis ab eisdem citatis.* Giurba *decis.* 93. *n.* 3. *ad fin. & per l. à D. Pio,* §. *super rebus, & glos. ibi verb. controversiæ, ff. de re jud.* tenet Aloys. Ricc. *in collect. dec.* 1257. 4. *p.* dicens, quòd executio etsi trium conformium impeditur, si ter-

34 tius de cujus interesse agitur, ratione suæ possessionis, non fuerit citatus super re, per sententiam alteri adjudicata, tenet Rota *dec.* 13. *de re jud. in antiq.* & fuisse tantum in una Burg. de Elin. 26. Novemb. 1588. coram Orano, testatur Ricc. *ibi*, ubi etiam, quòd ter-

35 tius solius possessionis ratione, poterit impedire executionem sententiæ latæ super re, alteri adjudicatæ, secus autem quando ipse tertius rem non possidet, quia tunc nec est legitimus contradictor, nec executionem impedit. Bisignet. *decis.* 4. *de jud.* & fuisse dictum in una

36 Bono. possessionis 10 Novemb. 1396. coram Corduba testatur Ricc. *ubi proximè d. collect.* 1557. *à prin.* ubi per totam tractat de limitationibus; & magis nos in specie dicemus inferiùs. Et huic tertio possessori sufficit suam possessionem probare ad impediendam executionem, non tamen tenetur titulo iustificare, ut post alios

atiùs comprobat Giurba *deciſ.* 93. *n.* 3. & 4. Socin. *conſil.* 158. *col.* 7. Gozad. *conſil.* 103. *col.* 3. Roland. *conſil.* 5. *n.* 15. *l.* 2. Perſonalis, *de adipiſcend. n.* 340. Vincen. Caroc. *in tract. de except. exceptione* 69. *n.* 30. & poſt alios diximus infrà *n.* 87. & vide *n.* 81.

37 Quò quidem eleganter pertinet ut edito in judicio inſtrumento emptionis & venditionis, donationis, aut promiſſionis, putà alicujus fundi, vel ſpeciei certæ, ſi judex mandaverit ſtatim tradi poſſeſſionem ipſius, vel in eam mitti actorem cum clauſula (ſalvo jure melioris poſſeſſionis) quod quidem hoc caſu rectè facere poteſt virtute clauſularum guarentigiarum, ipſo tamen venditore ſeu promiſſo poſſidente eandem rem etiam ipſo non citato, juxta ea quæ notat Pariſ. de Puteo *de ſyndi.* §. *judex c.* 1. *n.* 36. Iſſ. *in l. ne quidquam*, §. *ubi decretum num.* 7. *ff. de offic. proconſulis.* Bal. *in l. fin. cum. C. de edict.* D. *Adr.* Bar. & cæteri *in l. à D. Pio*, §. *in vendit. ff. de re jud.* & faciunt quæ nos latius diximus ſuprà *cap.* 5. *à n.* 23. *verſ. & ex hoc eleganter infert*, &c. ubi multa in propoſitum congeſſimus, poſt alios, & de effectibus hujus clauſulæ juſtificativæ (ſalvo, &c.) latiſſimè poſt plures Pelaes à Mieres *de majorat.* 3. *p. q.* 16. *n.* 40. *fol.* 74. in noviori impreſſione, nos obiter 2. *part. cap.* 25. *n.* 43.

38 Tamen alio extraneo, ſeu tertio non nominato, nec obligato in dicto inſtrumento poſſidente, poſſeſſio ita ſine cauſæ cognitione data, nulla erit, ſed debet comparens audiri, & miſſionem ſeu executionem impedire. Bal. *in l. ob maritorum C. ne uxor pro marito ad fin. & in l. obſervare* §. *proficiſci q.* 24. *ff. de offic. proconſulis:* Iſſ. *in l. fin: in prin. n.* 3. *B. de jure deliberan.* Parlad. *lib.* 1. *rerum quotid. c.* 10. *à prin.* faciunt *l. meminerim. C. unde vi.* & B. poſt gl. *in l. juſtè poſſidet, ff. de acquir. poſſ.* Iſſ. *in l. jubere cavere. n.* 5. *ff. de juriſdict. omnium ju.* faciunt expreſſè in terminis ea omnia quæ hoc capite diximus in 5. concl. per totam, quæ omnino hîc applicat Mieres *d. num.* 49. advertit inſuper Parladot. *ubi proximè*, ut judex ſuperior, ad quem per appellationem aut querelam ierit iſte tertius poſſeſſor

39 ſpoliatus; injuſtè non agit ſi poſſeſſorem vel ſummatim de ſua poſſeſſione docentem, etiam obſervatio non citato, ſtatim in poſſeſſionem reſtituerit, ſecundum Bal. *in l. tale pactum*, §. *qui provocavit. quæſt.* 10. *ff. de pactis.* Panormit. *in cap. quia clerici, n.* 4. *de*

40 *jure patr.* Pariſ. *de ſyndicatu*, §. *de captura cap.* 3. & latiùs Hippolyt. *conſil.* 36. *num.* 12. *& ſingulari* 195. quia de facto fiunt, de facto, & ſine cauſæ cognitione reſcindere jus, *l. minor. ff. de evictionibus.*

41 Hinc etiam fluit, ut tertius non citatus poſſit appellare a ſententia, ſeu decreto de immittendo hærede in poſſeſſionem bonorum, *in l. fin.* & ejus executionem propterea impedire, ut probant Zuchar. *in l. eadem. l. fin. C. de edicto D. Adr. n.* 446. quem referens ſequitur Menoch. *tract. de adipiſ. poſſ. rem. quæſt.* 100. *n.* 845. *verſ. declaratur* 1. *fol.* 55. & poſt eum Lancel. *de attent.* 2. *part. c.* 12. *ampliat.* 14. *ſub. n.* 3. & 4. Cæſ. Contar. *in repet. l. unic. lim.* 2. *n.* 1. *C. ſi de momen. poſſ. fuerit.* Achilles Perſo. *in tract. de adipiſcen. poſſ. n.* 339. *verſ. vel, & quoque, tom.* 3. *p.* 2. *fol.* 269.

42 Alia etiam ratione, & legitima exceptione, poteſt iſte tertius componere coram executore executorialium, & impedire executionem earundem, quam contra ſe vult facere, nempe quia licèt citatus fuiſſet ad cauſam & negotium principale, & cum eo actum; tamen in ſententia, cujus executoriales exequi mandantur, non fuit nominatus, nec de eo in ſententia mentio ſit, qua

43 quidem de cauſa legitimè impedit executionem, quæ quidem contra eum locum non habet, nec officit ſententia, nam ſi non ſit nominatus, omiſſum intelligitur, & ſic nondum condemnatus, ac ideo non procedit executio adverſus non nominatum in ſententia, licèt benè contra alios expreſſum condemnatos, & nominatos in ea, quoſque tenor ſcripturæ demonſtrat, ita docent Bal. *in conſil.* 149. *in* 3. *volum.* Bal. & Imol. *in l. ſi binæ ff. de injuſto rup. eſt*, & Bal. *in l. ſi pro te in fin. C. de dotis promiſſione.* Alexand. *conſil.* 83. *viſo themate ſupra præſcript. n.* 11. *vol. ult. l.* 3. Ruin. *conſil.* 209. *n.* 21. *l.* 1. Bart. *in l.* 1. *n.* 6. *& facit ad fin. C. communia de legat. l.* 1. Bart. *in l.* 1. §. *interdum, n.* 4. *à quibus appellare non* Alexand. *in l.* §. *hæres in prin. ad Trebell.* Gozad. *conſil.* 28. *n.* 27. *col* 4. *in fin. ver.* 13. *renuntiatio.* Marant. *de ord. judic.* 5. *p. actu* 3. *tit. de execut. ſenten. n.* 22. Menoch. *de adipiſ. poſſ. rem.* 4. *n.* 848. Aſin. *in praxi jud.* §. 31. *c.* 2. *lim.* 25. *n.* 3. Gratian. *in diſceptat. foren. c.* 150. *à prin. tom.* 1. qui idem intelligunt in non nominato, ut nec paſſivè, nec activè habeat locum execu- 44
tio ſententiæ, & quòd tertius non nominatus in ſententia poſſit licitè ab ejus executione appellare, licèt nominatis ſpecialiter in ea appellatio prohibita ſit quacumque cauſa, probant Philipp. Franc. *in c. paſtoralis,* 45
32. *n.* 26. *de appell.* Rebuff. *in tract. de literis obligat. à* 1. *gloſ.* 10. *n.* 1. *&* 11. *fol.* 77. *&* 78. Cæſar. Contar. *in repet. l. unic. C. ſi de momen. poſſ. fuer. appell. limit.* 23. *n.* 4. Rota Romana tenuit, ut teſtatur Caputaquenſ. *deciſ.* 4. *appellatio non admittitur.*

Quibus pertinet, quòd quando in aliqua cauſa pro- 46
hibetur appellatio, non ſe extendit prohibitio ad tertium non nominatum in ſententia & omiſſione, ſed habet locum inter perſonas ſpecificatas, docent *B. in l.* 1. §. *interdum n.* 4. *ff. à quibus appell. non licet.* Franciſc. Aret *in cap. veniens* 38. *n.* 15. Felin. *ibi ſub n.* 5. *de teſt.* idem Felin. *in cap. qualiter & quando ſub n.* 13. *de accuſ.* Philipp. Franc. *in cap. paſtoralis n.* 15. *& ſub n.* 26. *de appell.* Marant. *de ord. judic.* 7. *part. actu* 2. *princip. limit.* 28. *num.* 339. *f.* 508. Lancelot. *de attent.* 2. *part. c.* 12. *ampliat.* 14. *princ. n.* 6. *&* 7. *limit.* 8. *n.* 46. *&* 47. Brededer. *in tract. de appell. part.* 1. *tit.* 11. *in verbo, Principes, col.* 27. *ſub liter. B.* Covar. *in pract. q. c.* 15. *n.* 4. *in fin. verſ. quarto ſi addamus ſim. & n.* 5. Menoch. *in tract. de adipiſ. poſſ. rem.* 4. *q.* 100. *n.* 847.

Quæ quidem omnia & eo fundamento fulciuntur, 47
quia ſententia eſt ſtricti juris, & tantum diſponit quantum loquitur. Cencius *in l. jus noſtrum n.* 1. *de reg. juris.* Caſtren. *conſil.* 188. *n.* 6. Gozadinus *conſil.* 50. *num.* 12. Socin. junior. *conſil.* 182. *n.* 67. *l.* 2. Cravet. *conſil.* 188 48
n. 6. Menoch. *conſil.* 80. *n.* 39. Joan. de Anan. *conſ.* 18. *viſa ſententia in princ.* Cæpola *conſil.* 57 nec ultrà extenditur, quàm importet verborum ſonus, B. *in l. Julianus n.* 5. *de conditione indeb.* Alexand. *conſ.* 108. *n.* 2. *vol.* 5. & ex Decio, utroque Curtio, Iſſ. Ripa, & aliis probat Surd. *dec.* 20. 12. *n.* 13. nec ex ea plus probatur, quàm ex ea neceſſariò infertur. Alexand. *conſil.* 84. *in* 49
cauſa n. 13. Ancharan. *conſil.* 437. *illa ſententia in fin.* nec aliunde continere dicitur, quàm quod neceſſariò infertur ex ea Alex. *conſ.* 123. *diſcuſſis n.* 8. *l.* 4. Decius *conſil.* 248. *de duobus col. fin.* Fulgoſ. *conſil.* 140 50
præſupponitur col. penult. verſ. ad ſecundum. Decius *in l.* 1. *ff. de offic. ejus.* Caſtrenſ. *conſil.* 441. *in num.* 5. *fin. lib.* 2. ubi eleganter dicit, quòd cùm condemnatio requirat ſcripturam per ſententiam, non expreſſa in ea non veniunt, quem ſequitur Cardinal. Tuſch. *tract. concluſ. tom.* 7. *littera S. concl.* 126. 51
n. 66. & additionat. ad Caſtrenſ. adducit plures concordantes.

Et hinc eſt, quòd quando contra plures conventos, 52
& citatos, cùm quibus lis agitata eſt, à ſingulis aliquid petitur pro portione, ſi judex contra aliquos pronuntiavit, & contra aliquos non, minimè intelliguntur non expreſſè nominati abſoluti, nec etiam condemnati, ſed omiſſi tantùm, & ideo iterum poterit judex pronuntiare ſuper illorum cauſis, eos abſolvendo, vel condemnando, item autem ſententia illis non officit, nec valet contra illos tanquam non condemnatos, nec comprehenſos exequi, ita probant Bart. & alii *in l.* 1. *C. ſi adverſus rem jud.* Abb. & Felin. *in cap.*

cap. cum inter. de re jud. Cardin. Tusc. *d. tom.* 8. *liter. S. concl.* 126. *n.* 86. qui etiam ibidem *n.* 85. parter ad propositum dixit, quod sententia condemnatoria lata super una re ex pluribus petitis, & non infertur cæte-
53 rarum absolutio, nec condemnatio, sed omissio. Idem etiam probat Menoch. *consil.* 110. *n.* 62. B. *in l.* 4. *C. deposit.* idem dicunt Imol. Ant. de Butr. & Felin. *in cap.*
54 *exceptionem, de excep. gl. in d. l.* 1. *C. si adversus rem jud.* Jo. Garc. *de expen. & melior. cap.* 6. *sub num.* 17. quidquid etiam in condemnatione non est expressum, censetur omissum, ut dicit Decius *cons.* 442. *n.* 8. & *consil.* 7. *n.* 7. Ozasc. *dec. Pedemon.* 64. *n.* 2. Escobar *in tract. de ratiociniis cap.* 23. *sub n.* 19. & de exceptione opposita, super qua est actum, sed non condemna-
55 tum, mentio fit ejus in sententia, ut censeatur omissa quando cum ea compatitur, est text. *in l. quod in diem*, §. *si rationem, ff. de compensationibus*, circa quæ vide etiam quæ latiùs diximus *suprà cap.* 7. *de except. à n.* 81. maximè cùm sententiam non extendi de persona ad personam, de expressis ad non expressa, diximus, ex Rolando à Valle, Menoch. Tusch. & aliis *suprà ad prin.*

56 Iis sic generaliter cognitis, ut ad speciales, & practicabiles casus deveniamus cum altius requiratur examen, ut clarius eluceścant, quæ apud Doctores satis confusa reperiuntur, in quatuor examinandas distinctas resolutiones dividam.

Et prima illa erit quando quis condemnatus est per sententiam actione personali ad certam pecuniæ quantitatem præstandam Petro, & quia non solvit, executio est facienda captis pignoribus scilicet in alia re debitoris condemnati, & tunc cœpta executione tertius compareat, certans eam impedire, sive ratione possessionis, sive ratione proprietatis, sive alterius cujuslibet legitimi juris & interesse allegati.

57 Secunda sit resolutio, quando condemnatur possessor rei ad illam præstandam, & restituendam Titio, & in hujusmodi sententiæ executione comparet tertius ejus impediendi causa, allegans ad se illam pertinere justo tit. & ratione, non tamen allegat possessionem habere, sed illam habet condemnatus, ut diximus.

58 Tertia sit resolutio, quando nec condemnatus, nec tertius possident, nec alius quilibet; sed res est vacans; & tertius comparet executorialium executioni, docens de jure & interesse suo, vult illam ejus virtute impedire.

59 Quarta & ultima solutio erit in hac materia, quando quis condemnatus est per sententiam ad rei restitutionem Francisco, & tertius comparet in ejus executione allegans se possidere illam, de sua possessione docens.

Quibus quidem quatuor regulis solvendis, rectè cognosces quando tertius opponens se executorialium executioni illam poterit impedire, & ut legitimus contradictor queat; non admissus per executionem, appellationem prorumpere suspensivam, secundùm quæ dicta sunt *à prin. hujus c.* ad quas quidem resolutiones reducere poteris varias, & dispersas Doctorum doctrinas, quæ nimiam aliter confusionem pariunt, & etiam doctos solent confusos reddere, & intricare.

60 De prima in primis investigandum erit, scilicet quando quis condemnatus est actione personali ad certam pecuniæ quantitatem, ita ut ejus executio sit facienda in alia re, quàm debitor condemnatus est, tunc siquidem comparet coram executore contradicere executionem, vel quia rem illam quæ ad executionem faciendam capta est possidet, at tunc docendo de sua possessione in continenti, ut legitimus contradictor executionem impedit omnino, in quo nullibi dubium est *l. à D. Pio* §. *super rebus ff. de re jud.* ubi Bar. *n.* 3. *in fin.* Rebuf. *in commentariis ad leges Gall. tom.* 2. *de liter. oblig. art.* 2. *glos.* 1. *num.* 63. & 64. Petrus de Dienuas *in regu.* 177. *à num.* 1. *cum seqq.* Roland. à Valle *consil.* 5. *videtur n.* 8. *& seqq. l.* 2. Angel. Aret. *in l. sententia sub n.* 7. *vers. adventas tamen. ff. de appellat.* Aviles *in c.* 40. *præto. in glos. verbo execut. n.* 56. optimè & acurè Parl. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 4. *p.* §. 5. *n.* 1. & 2. Azeved. *in l. fin. tit.* 21. *lib.* 4. *recop. n.* 12. Gond. de Paz. *in praxi* 4. *p. tom.* 1. *cap.* 1. *n.* 49. Rod. Xuar. *in repet. l. post rem. in declaratione l. Regni lim.* 1. *à n.* 1. *cum seq.* Felician. *de censibus, l.* 3. *c.* 4. *n.* 6. Amador Rodrig. *de execut. l.* 4. *sub n.* 43. tum quia iste tertius possessor 61
nondum litigavit, nec victus est de sua possessione, ut ab eo possit avocari, ut etiam advertit Scaccia *de appell. q.* 6. *lim.* 6. *memb.* 6. *n.* 53. ubi *n.* 53. dicit procedere etiamsi tertius de nuda possessione opponat, & probat, etiamsi non alleget justam esse, cùm præsumatur, quia res inter alios acta, aliis non 62
obstet, nec noceat, aut iste tertius hoc casu comparens ad executionem condemnati actione personali ad quantitatem, sententiàque tradenda est executioni in re, quam condemnatus suam esse asserit & ut talem nominavit, ut in ea subhastanda satisfiat suo creditori pro quantitate debita; tertius autem comparens (cùm in hac specie facillimè executio impedia- 63
tur) opponit de dominio suo dumtaxat, & illud probare, se offert in continenti, & statim, scilicet eandem rem, in qua fit executio suam esse; sicque dominus ejus legitimus est admittendus contradictor, text. *in l. à divo Pio*, §. *si super rebus*, ubi gl. *verbo, fiat.* B. & omnes Innoc. & alii *in cap. veniens de testib.* Ripa *l.* 3. *tit.* 27. *p.* 3. docet eleganter Covarr. *in pract. q.* 16. *n.* 3. *vers. quartus casus sæpissimè*, & *in versic. decimo ex iis*, &c. qui *per totum numerum* 4. agit, altiùsque explicat hoc casu, cui incumbat onus probandi dominium oppositum à tertio sine possessione, 64
& quid quando allegat possessionem tantùm sine dominio. Quid autem quando opponit tertius de utroque dominio, scilicet, possessione, ubi quidem eleganter, ad quam te remitto libenter, & in hac specie sequutus Covarr. *in dicto n.* 4. dicit Scaccia *in tractatu de appell. q.* 17. *limit.* 6. *membr.* 4. *n.* 85. *in fin.* quòd si sententia lata super actione personali ad quantitatem pecuniæ, fiat executio ejus in rebus, quas victor asserat esse ipsius condemnati debitoris, tertiusque allegat statim docens esse dominium earum rerum, cùm facilius hoc casu impediatur executio, ipsi tertio oppositori incumbit onus probandi, si autem sit ipse tertius etiam in possessione dictæ rei, victori obtinenti sententiam, & executionem petenti, incumbat ejus probationis onus.

Aut igitur is tertius hujusmodi executioni senten- 65
tiæ pro quantitate certa contra debitorem factæ, se opponens comparet coram executore, ipsam impediendi causa allegans non dominium rei, nec possessionem, sed illud jus, putà; quia dicit, se esse potiorem & anteriorem creditorem, & anterius, & jus hypothecam habere in illa re, supponens, non habere debitorem condemnatum sufficientia bona, ad satisfaciendos creditores, & tunc hoc casu (cùm ut diximus, hac in specie facillimè impediri executionem) iste tertius admittendus est, & supersedendum in executione, quousque de jure suo cognoscatur. Innocent. in cap. *veniens* 36. *el.* 2. *vers. sed contra de test.* 2. *n.* 1. *B. in leg. à D. Pio*, §. *si super rebus*, *n.* 3. *verfic. oppono extra.* ibi, *si verò fit missio, ff. de re jud.* Felin. *in dicto cap. veniens, n.* 5. *sub num.* 9. communem dixit Alexand. *consil.* 15. *viso & consideratis colum.* 2. *n.* 5. *lib.* 6. Alexand. Idem *in consil.* 17. *requisit lib.* 1. quem refert & sequitur Felin. *in cap. cum super* 17. *colum. penult. n.* 17. *de sententia & re judicata.* Scaccia *ubi prox. num.* 85. exactiùs est videre post plures ab eo citatos per Gondizal. de Paz. *in pract.* 4. *part. tit.* 1. *cap.* 3. *per tot.* ubi de creditore opponente se executioni factæ in bonis debitoris, prætendente potentius jus cæterisque creditoribus præferendum. Illud animadvertens, quod si prior creditor, cujus favore pro certa quantitate

66 lata fuit ſententia, cujus executioni factæ contra bona debitoris condemnati impediendæ, alius, aliive creditores comparent, allegantes ſua anterioritatis, & prioritatis jura, eſſeque propterea præferendos. Evitabit igitur prior hic creditor ſuæ executionis ſuſpenſionem, & impedimentum, ſi offerat, & det cautionem in forma depoſiti in eventum ſuccumbentiæ, qua data procedet executio ſua ad ultimum finem; ita dicit Scaccia *ubi proximè ſub num.* 78. idem tenet Creſcent. *deciſ.* 11. *aliàs* 24. *Beatr. de reſcript.* quod dignum, & juſtum.

67 Ad ſecundam jam reſolutionem deventurus; nempe, quando quis poſſeſſor alicujus rei actione reali conventus vel etiam perſonali, putà, quia ipſam rem vendiderat, donaverat, vel promiſerat, tradere, quia tunc ſi is eam poſſideat, in ejuſque poſſeſſione ſit, & condemnatus fuerit per ſententiam, ad illam reſtituendam, aut tradendam Petro, qui in contradictorio judicio vicit, & obtinuit, quique executorialium hujuſmodi virtute executionem in condemnatum petit, ſi tertius compareat coram executore, & ſe eſſe dominum illius rei, vel aliud alleget, jus legitimum habere, ex quo non ipſe poſſidet, ſed tantum condemnatus, nullo modo impediret executionem ſententiæ, ſed ulterius procedet, & rectè executor, præſtita tamen priùs cautione ab ipſo creditore vincente, in cujus favorem executio fit, pro indemnitate poſſeſſoris condemnati, & tertii oppoſitoris (de reſtituendo rem ipſam) poſſeſſori eidem condemnato ſuper quæ tunc executio fit, in caſu ſuccumbentiæ, & quod ipſe tertius illam evincat, ita docent Innoc. *in cap. veniens* 38. *ſub n.* 1. Abb. & Cardin. Anton. de Butr. *ſub num.* 10. *verſ. oppono quod non impediat*, ubi, ſi res eſt ab illo poſſeſſa, contra quem agitur. Franc. de Aret. *n.* 19. *verſic.* 4. adde Felinum *ſub nu.* 7. *verſ. tertia concluſio*, & apertiùs *num.* 9. *declaratione* 2. *de teſtib.* Butr. *in l. à D. Pio* 15. §. *ſi ſuper rebus*, *n.* 3. *verſ. oppono*, *de re judic.* ubi Alexand. & Iſſ. *col. penult. & fin.* Bal. *in marg. ad Innoc. in verbo*, *ſententia debet mandari executioni.* Angel. Aret. *in l. à ſententia* 5. *ſub n.* 7. *verſ. adventas tamen*, *ff. de appell.* Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. c. n. limit.* 14. *n.* 9. *in fin. verſ. limita* Marquoſa. *in tract. de commiſſion.* 2. *part. in commiſſione de appel. cap.* 6. *n.* 30. *cum ſeqq. fol.* 119. Covar. *in pract. quæ. cap.* 16. *n.* 2. *in fin. verſ. his tandem.* Ozaſcus *deciſ.* 8. *obtenta ſua nu.* 3. *verſic. contrarii*, de qua cautione præſtanda vide etiam Cancer. *var. reſol.* 2. *part. cap.* 16. *à n.* 70. *& ſeqq. fol.* 140.

68 Sed hoc, quod dicimus de hujuſmodi præſtanda cautione per actorem vincentem, quando victus rem, ad quam tradendam condemnatus eſt, poſſidet, tunc locum habet, & procedit, quando hic tertius, qui ſe executioni opponi, priùs egiſſet, & pendebat judicium, liſque inter ipſum, & reum condemnatum, ſi autem antea non egiſſet, & nec dum lis inter ipſos pendebat, ſed vel poſt ſententiam tranſactam in rem judicata, aut cœpit judicium ſuper ipſa re contra condemnatum movere, aut in ejuſdem rei judicatæ executionem ſupponere, cautio præſtanda non eſt, ſed abſque illa victori tradetur poſſeſſio per ipſum executorem, & aget tertius contra victorem rei venditione, vel alia actione ſibi competente, ita docent Abb. *in c. cum ſuper* 17. *ſub n.* 15. *verſ. tunc quæro de ſententia & re judic.* Creſc. *dec.* 10. *aliàs* 136. *cautio ſub n.* 1. *de ſententia & re judic.* Franc. de Aretin. *in dicta veniens ſub num.* 18. *verſ* 4. adde Felin. *n.* 8. *verſ. declara* 1. *de teſtib.* de communi teſtatur Aretin. *modò citato loco*, quem referens ſequitur Covar. *pract. quæſt. cap.* 16. *num.* 2. *ſub verſic. his tandem*, quod etiam fatetur Fel. *ubi proximè*, *n.* 9. & eadem probat Imol. & Angel. Aretin *in leg. ſententia* 5. *ff. de appell.* Alex. & Iſſ. *col. ultim. in dict.* §. *ſuper rebus*, ſemit gloſſ. *in dicto cap. cum ſuper verbo interpoſitam in finem*, ad cujus declarationis terminos intellige Boërium *deciſ.* 79. *breviter num.* 2. idem affirmant. Imol. Anton. de Butr. & Fel. *in cap. cum ſuper colum.* 4. *de re judic.* qui text. eſt celebris, quem ſic præfati Doctores interpretantur, & intelligunt, *in leg. is à quo*, *ff. de rei vind.* in hæc 69
verba: Is à quo fundus petitus erat, ab alio ejuſdem fundi nomine conventus eſt; quærebatur, ſi alterutri eorum juſſu judicis fundum reſtituiſſet, & poſtea ſecundùm alterum petitorem res judicaretur, quemadmodum non duplex damnum traheret? reſpondi, ut priori judex abjudicaret, eum oportere, ita fundum petitori reſtitui jubere, ut poſſeſſori caveret, vel ſatiſdaret, ſi alter fundum eviciſſet, eum præſtare. Hactenus de tam celebri determinatione, quod & idem probat text. *in leg. is à quo ſequenti*, *eodem titulo*, de cujus etiam interpretatione vide Cancer. *variarum reſolut.* 2. *part. cap.* 16. *à n.* 70. *fol.* 240.

Et hujus differentiæ ratio illa redditur à Doctoribus, nam quando tertius ante rem judicatam judi- 70
cium moverat cum condemnato, ſi traditur, ac transfertur rei poſſeſſio in alium, ſcilicet vincentem; abſque illa cautione, oportebit, ut inchoet novum judicium, & fabricet novam inſtantiam contra hunc victorem, ad novum poſſeſſorem, & quia ſi victus poſſeſſor non faceret, ſibi præſtari dictam cautionem, poſſet conveniri nihilominus à ſecundo agente, quaſi dolo deſiiſſet poſſidere, ut ex Bart. refert, & ſequitur Franciſcus de Aretin. *in dicto cap. veniens ſub n.* 18. *verſ. quartò adde.* Felinus *num.* 3. *verſic. declara primò*, *de teſtibus.* Si autem ante rem judicatam non cœpiſſet agere, nec moviſſet jam judi- 71
cium, ceſſat hæc ratio, hic timorque, quoniam omnino ſi ipſe voluerit agere, & rem petere, tenetur inſtituere judicium contra poſſeſſorem, qui talem novum victorem invenit, & ſic non tenetur ſibi cautio præſtari, nec poterit impedire executionem, quia ſua non intereſt, nec ejus tertii præjudicium conſiderabile eſt, quia cum à quolibet poſſeſſore tenetur rem petere, & rei vindicare, eodem modo poterit illam ab uno conſequi, & obtinere, ſicut ab illo, & ſic à primo poſſeſſore, ſicut à ſecundo, ut eleganter conſideravit B. *in dicta lege à D. Pio*, *ſi ſuper rebus n.* 3. *ff. de re judicat.* Abb. *conſil.* 3. *Nitar. n.* 3. *in fin. lit.* 3. Felin. *in dicto cap. veniens ſub n.* 9. & Achil. Perſonal. *in tractatu de adipiſcen. poſſeſſ. n.* 341. *verſic. ſi hæreditas tom.* 3. *part.* 2. *fol.* 269. ubi dicit quòd ſi hæreditas poſſideatur ab aliquo, qui poſſeſſet citatus ab hærede, & condemnatus fuiſſet, & tertius non poſſeſſor, nec pariter citatus, volens impedire executionem hujuſmodi, non auditur, quia ſua non intereſt, ex quo eodem modo, quo potuiſſet poſſeſſionem avocare, à primo poſſeſſore, poterit, etiam illam ab hærede vincenti 72
avocare, quia ſemper intelligitur facta executio abſque præjudicio juris tertii hujus, Ita Boërius *deciſ.* 79. *breviter num.* 1. But. *in cap. veniens num.* 1. *in fin. de teſtibus.*

Et hinc eſt, ut cùm hic tertius, qui non poſſidet, 73
non poſſit ullo modo impedire executionem rei, quia ſua non intereſt (licet cautio poſſeſſori condemnato in illo caſu præſtetur) pariter ſi propter hoc appellationem interponat de executore, nec eſt audiendus, nec deferendum, nec cauſat attentata, ſed ea ſpreta juſte poteſt executor, ad ulteriora procedere, ut poſt alios reſolvit Robert. *de attent.* 2. *part. c.* 12. 11. *ampliatione* 14. *numero* 10. *fol.* 354. Sigiſmund. Scaccia *in tractatu de appellation. quæſt.* 17. *limitatione* 6. *membro* 4. *numero* 81.

Qui Scaccia *n.* 83. affirmat, quod licèt iſte tertius, 74
etiamſi ſibi non præſtetur cautio, quia nullum ei facit conſiderabile præjudicium executio, & poſſeſſionis tranſlatio, tamen ſi alleget poſſeſſionem transferri in duriorem adverſarium, quod ita etiam judici videatur, poſſe cogere victorem ad præſtandam prædictam cautionem:

cautionem; at tamen circa hujus rei examen vide quæ latiùs determinat Covarr. *in pract. quæst. cap.* 19. *n.* 3. *vers. quòd si tertius hic executionem velit impedire asserens*, &c. per Baldum & Abbatem, ubi etiam in fine sequutus Chassaneum *in consuetudinem. Burg. rub.* 5. §. 3. *column.* 7. at quòd si tertius post latam sententiam, ante tamen executionem agat contra victum possessorem, & postea opponens se executioni sententiæ, cautio præstabitur à victore.

75 Et hujus resolutionis materia tantum distat à priori; quia licèt in utraque fiat executio in rebus à condemnato possessis, tamen in prima resolutione fit executio in alia re, quàm victus condemnatus est, siquidem conventus est actione personali ad certam pecuniæ quantitatem debitam præstandam, & ad eam condemnatus fuit, & quia in executione non solvit, fit executio captis pignoribus, & sic in alia re; quæ nullo modo fuit deducta in judicium, quare quilibet prætendens jus ex aliqua causa, sive possideat, sive non, est legitimus contradictor, quia hoc casu facillimè impeditur executio (ut diximus) at verò in nostra conclusione longè diversum contingit, si quidem executio fit in illa eadem re, quæ à principio petita fuit à possessore, sive actione reali, sive quia ipse promiserat illam, vel vendidit, vel donavit actione personali; & sic cùm jus tertii, qui non possidet pariter illæsum remaneat, non suspenditur executio virtute rei judicatæ justè & legitimè obtentæ.

76 Tertia hinc subsequitur explananda proposita resolutio, quando scilicet ipsa res (in qua aliquis obtinuit executoriales) in nullius sit potestate, nec tertius, qui se executioni ejus opponenti, eam possidet, nec etiam alius, imò ipsa rei possessio vacans est, quo namque casu tertius comparens coram executionis executore, opponendo, & docendo de suo jure, scilicet quòd cujus interest, ipsius rei possessionem victori non tradit, omnino impedit executionem sententiæ, text. est optimus *in c. veniens de testibus*, ista fuit originalis doctrina Innocentii *in eodem c. veniens* 38. *sub n. de testibus*, valde commendata à cæteris Doctoribus, & sequuta ab Anton. de Butr. *ibi num.* 10. *vers. oppono, qui non impediat.* Angel. Aret. *in leg. à sententia* 5. *num.* 7. *vers. advertas tamen, ff. de appell.* Covarr. *in pract. q. cap.* 17. *sub n.* 3. *vers. secundus casus* Lancel. Robert. *in tract. de attent.* 2. *part. cap.* 12. *ampliat.* 14. *n.* 14. & 15. & 56. & eundem Innocentium uti asseverantem celebrem doctrinam, sequitur B. *in leg. à D. Pio*, §. *si super rebus*, *num.* 3. *vers. oppono extra, de re jud.* & quòd Innocentium *loco citato* sequuntur omnes, affirmat Felin. *in eodem cap veniens col.* 3. *n.* 5. ibi, *tract. hic solemniter*, &c. & *sub n.* 9. ibi. *declara secundo.* Cæsar. Contar. *in repet. leg. unic. limit.* 1. *n.* 93. *vers. proximum Cod. si de mortem. poss.* Ab. Panormitan. *in cap. cum super* 17. *n.* 17. *de sententia & re jud.* & hinc etiam dicit Achil. Personal. *in tract. de adipiscen. poss. n.* 340. *vers. vel* 77 *& quodque, tom.* 3. *part.* 2. *fol.* 269. quòd quando bona sunt vacantia, pro quorum possessione obtinenda, qui sententia obtinuit, *ex leg. fin. C. de edict. D. Adrian.* executioni si tertius, qui non fuit citatus, compareat ante missionem in possessionem, et sic ante executionem sententiæ, allegans docendo in continenti de suo jure, & interesse, debet audiri, ad impediendam hanc executionem, dummodo doceat de jure suo in continenti, saltem apparenter, qui si non admittatur, nec audiatur, poterit licitè appellare, quod & idem dicit Zuch. *in repetition. leg. fin. C. de edic. D. Adrian. à n.* 378. quod licèt regula sit negativa, ut is qui non possidet, nec detinet veniens ante licentiam, aut jussum de ingrediendo, & immittendo aliquem in bonorum possessionem, non sit legitimus contradictor, & sic non impediat executionem, tamen fallit quando possessio esset vacans, & à nomine occupata, quia etsi aliquis non debet citari (ex iis quæ ipse ibi *n.* 311.) tamen si non possidens comparet, allegans de jure suo, debet suspendi executio, quousque de juribus suis discutiatur, intelligendo semper (dicit ille) si sit paratus docere statim de suo jure; probant latiùs Joan. Ludovic. *decis. Peruf.* 26. *n.* 14. *part* 1. Jacob. Cancer. *variar. resolu.* 2. *part. cap.* 16. *à n.* 71.

Et hujus conclusionis ea est ratio evidens, & suffi- 78
ciens, quia interest comparentis, quòd non repleatur vacans possessio, nec in alium transferatur, cujus tertii causa redditur difficilior, siquidem faciliùs quis consequi potest possessionem vacantem, quàm non vacantem, sed per alium occupatam; ita hanc reddunt rationem Innocentius, Butrigarius, & Felinus *superius citatis locis*, Bartolus *in leg. à D. Pio*, §. *si super rebus*, *columna* 1. *ff. de re judicat.* & ibi etiam Ias. *numero* 8. eandem reddunt Achil. Personal. *de adipis. poss. dicto n.* 340. Zuchard. *in dicta leg. fin. num.* 378. Pro quo ponderant & interpretantur omnes *dict. leg. fin. C. de edicto divi Adr.* dum innuit, quòd missio non impeditur, si nullus possideat, non intelligatur, 79
nisi compareat quis allegans titulum, quia donec de ejus juribus discurratur, suspenditur executio; eandem etiam legem ad propositum pro hac ratione ponderat Covarr. *pract. quæst. d. cap.* 16. *sub num.* 3. *vers. secundus casus.* Juan. Lud. & Cancer. *ubi praxi citati.*

Hanc tamen conclusionem declara, si ipse tertius 80
ignorabat, causam agi, ut de communi testatur Abb. Panor. *in cap. cum super n.* 16. *vers. adverte quia de sententia & de re jud.* ut secus sit, quando scivit causam ipsam pendere, & agitari, quia tunc non admittitur ad impediendam sententiæ executionem, ita tenet Card. quem refert & sequitur Ab. ibi *num.* 17. *versus finem.* Felin. *in cap. veniens* 36. *n.* 10. *post tertiam conclusionem. fall.* 2. *de testibus.* Scaccia *de appel. q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 4. *n.* 76. qui ad hos terminos reducendos effet Boër. *dec.* 79. *breviter num.* 3. *fall.* & Lancelot. *de attent.* 2. *p. cap.* 12. *ampliat* 14. *n.* 13. *vers. tertio quando.* Ricc. *collect.* 1257. *p.* 4. *post prin.* dum scribunt simpliciter, quod si tertius scivit causam agitari, & non comparuit, sed solum appellavit à sententia, præsertim contra præsentem lata, non impedit executionem, quos non solùm reducas ad terminos hujus declarationis nostræ, cùm plures alii sint in jure casus, in quibus scientia tertii causam agitari, sibi præjudicat, & sententia, ut forsan nos infrà obiter monstrabimus.

Ad quartam jam, & ultimam resolutionem acceda- 81
mus, nempe quando lata fuit sententia contra aliquem, ad restituendam rem aliquam in specie, & in ejus executione coram executore tertius comparens vult eum impedire, allegans se in illius rei possessione esse, & illam habere, docensque statim, & in continenti de illa, & hujusmodi possessionis interesse; hoc quidem casu hic tertius dicitur legitimus contradictor, impeditque omnimodo sententiæ executionem, nec tradenda est procul dubio rei possessio vincenti, quousque iste tertius convincatur in contradictorio judicio, eo remedio, & actione, quæ adversus illum intentari potest, ad avocandam ab eo possessionem rei illius; quæ conclusio probatur *in cap. cum super de sententia & re jud. leg. à D. Pio*, §. *si super rebus*, *ff. de jud.* Angel. Aret. *in leg. à sententia n.* 7. *vers. advertas autem, ff. de appell.* Covarr. *in pract. qu. c.* 16. *sub n.* 3. *vers. tertia solet tradi*, alios citat Vallas. *consult.* 55. *n.* 1. *part.* 1. quæ conclusio non solùm 82
procedit quando sententia & res judicata fuit lata super actione reali, scilicet, rei vindicatione, ad avocandam possessionem rei illius, sed etiam quando actum fuit actione personali nominatim, ad petendam, & avocandam rem ipsam, sive titulo donationis sive venditionis, aut alterius etiam simplici promissionis, & super ea lata fuisset contra promittentem conventum sententia, ut restituat,

&

& tradit rem præcisè, vel etiam quando promisit, seque obligavit tradere, cum clausula guarentigia, cùm ejus vigore habeatur pro condemnato; quia actio per-
83 sonalis non transit contra singularem possessorem, & ex utroque mox dicenda; utrumque tam de sententia lata super actione reali, quàm personali, quod tertius possessor omnino impediat executionem, probat Rot. à Valle *consil. 5. videtur n. 8. & seqq. lib. 2.* & ex Rebuffo, Negusan. Roderic. Xuar. Paz. Azev. Parlador. Duen. & aliis pluribus diximus nominatim supra *hoc capite à n. 23. vers. hinc etiam est*, ut tertio possessori, &c. in prima resolutione; quos vide, probat etiam Ab. Joan. And. & Felin. *in cap. veniens el 2. de testibus*, & ex his quæ Flor. de Mena *pract. quæst. l. 2. quæst. 5. n. 22. & 41.* vide omnino quæ suprà *à n. 47. vers. quod quidem eleganter pertinet*; dicta reliquimus, quia huic etiam conclusioni spectant.

84 Cujus rei ratio est ea; cùm apud hunc tertium rei petitæ possessio reperiatur, à quo nullo modo avocari potest absque evictione, intentata actione reali, vel personali adversus illum, vel etiam remedio possessorio, & prævia causæ legitima cognitione, ab eo res avocanda est, *l. officium, l. is qui destinavit. ff. de rei vind.* & quæ legitur & notatur, *in cap. licet Episcop. de præb. l. 6.* Covarr. *in pract. quæst. quæst. 29. sub n. 4. vers. sed huic distinctioni.* ubi multa applicat, Scaccia etiam *de appell. q. 17. l. 6. memb. 4. n. 59.* optimè etiam Alvar. Vallas. *in consult. 55. sub n. 1. part. 1.* esset aliter non auditum expellere à sua possessione, *l. memoriam; C. unde vi, & l. fin. C. si per vim vel alio modo*, & exactissimè per Menoch. *de recuper. poss. rem. 8. & 9.* Peregr. *de fideic. art. 46.* Cartar. *decis. 55. n. 19.* Craveta *cons. 592. n. 128. & consil. 978. n. 18.* Aldovi. *consil. 48. n. 2.* Marcen. *l. 2. res. 58. n. 8.* Marius Giurba *decis. 96. à n. 2.* ubi plura jura adducit in proposito.

85 Faciunt quæ Flamin. Paris. *de resignat. benefic. l. 11. quæst. 10. per totam*, & ideò cùm iste tertius nondum fuit victus ab eo, executionem impedit; cùm nondum fuit in lite citatus, nec conventus, non est in eum faciendæ executio, nec evocanda possessio, quousque legitimè vincatur, alioquin non fieret executio contra victum, & condemnatum, sed contra ipsum tertium absentem, & non citatum, qui nusquam
86 litigavit, nec victus fuit, contra notissimam juris regulam, quæ dictat, rem inter alios latam, & judicatam, aliis non nocere, nec præjudicium generare. Quæ ratio deducitur *ex d. l. à D. Pio, §. si super rebus, cap. cum super. & cap. penult. de re jud. l. sæpe, ff. eod. tit.* faciunt quæ diximus *à princ. hujus. cap.* quam rationem reddit eleganter B. *in §. si super rebus, n. 6. vers. oppono extra*, Covar. *in fin. in pract. quæst. d. c. 6. sub n. 3. vers. tertiò solut.* & etiam supra citati Doctores reddunt, Sigism. Scaccia *in tract. de appell. quæst. 17. lim. 6. memb. 4. sub n. 57.* qui
87 *n. 54* dixit huic oppositori sufficere, ad impediendam hujusmodi executionem, solam possessionem allegare, & incontinenti docere, non etiam titulo justificare, sed sufficiet, illum dumtaxat allegare, idem dicit Parlador. *l. 4. rerum quotid. c. fin. 4. par. §. 5. n. 3.* per B. Paul. Alex. & Ill. *in d. § si super rebus*, plures citavi suprà *n. 36.* Intè Aloys. Riccius *in collect. decis. 2257. 4. part.* Rota *decis. 13. de re jud. in antiq.* Bisignet. *de-*
88 *cis. 4. de jud.* dicentes etiam, hunc tertium non possidentem non impedire rei executionem, & fuisse tantum in una Bon. possessionis, 10. Novemb. 1596. coram Card. testatur Riccius *ubi proximè*, & cùm iste de-
89 beat conveniri, & vinci judicio ordinario, vel possessorio: si contra eum nondum condemnatum executor exequitur sententiam, incipit ab executione, quod valdè à jure reprobatum est. *l. nimis propere. C. de executione rei jud. l. si cum nulla sententia præcessit, ff. de re jud.* & latiùs ex aliis explicuimus hoc *l. 4. c. 3. n. 65. & seqq. vers. ac insuper executor*, &c. ubi vide, & insuper eleganter consideravit Alvar. Vallas. *cons. 55. sub n. 1. tom. 2.* quòd foret hoc casu incipere ab executione contra notissimas juris regulas; quod latiùs explicuimus, *d. cap. 3. à n. 95.*

Hinc etiam est, quòd remedium possessorii sum- 90
marii, & executivi, ex rem. *l. fin. C. de edicto D. Adr.* tertius possessor comparens pro jure suo, allegans & docens de possessione in continenti, adeò est legitimus contradictor, ut faciat executionem cessare & superfedere, debetque necessariò audiri in judicio plenario & quousque id finiatur, executio ejus respectu est suspensa; multos allegat Castell. *quotidian. controversiar. 3. n. 24. ad n. 33. & seqq.*

Ultim tamen elegans in hoc articulo animadvertendum censeo, ad quod non attenduut nostri, quod si is victor, qui obtinuit hujusmodi rem judicatam, & executoriales contra aliquem, ut sibi rem restituat, & tradat, destinaverit agere contra tertium ejus possessorem comparentem via ordinaria reali aut personali, prout requiritur, ut dictum est ad hoc, ut possit rei evicta, executoriales exequi; animadvertere debet, an aliquo interdicto, aut possessorio remedio possit naneisci possessionem, quia longè commodius est; siquidem illam semel advocaverit ad se, vel ad victum condemnatum, desinit jam possidere tertius, & cùm non habeat possessionem, non erit legitimus contradictor, licèt etiam dicat, & opponat de domino tantùm, non oberit, nec ulterius impediet executionem, cum deficiat possessio, rem, an sit hic tertius procul dubio in terminis secundæ conclusionis superius adductæ. Et si fortè fuerit intentatum aliquod ex remediis possessoriis, quod in nostro jure canonico non suspendat appellatio, prout latè suprà dixi *l. 3. c. 12. à prin.* cùm per primam sententiam ab eo evocetur possessio, statim fiet executio executorialium priorum: cùm appellatio à dicto possessorio remedio non admittatur suspensiva, nam cùm ejusdem sententiæ virtute ab eo semel possessio avocetur, famus in ratione adducta *in d. 2. conclusione*, scilicet nullum adesse considerabile præjudicium, cùm eodem modo, quo potest tertius, ab uno avocare possessionem, pariter & ab alio.

Pro quo facit bene, quod dicit Joan. Faber *in l.* 92
1. ad fin. A. de Privileg. fisci, cujus opinionem sequitur Lambertus Rupell. *l. 1. forensium institutionum c. 15.* quas refert, & sequitur Covar. *in pract. q. cap. 16. sub n. 4. vers. fin.* idem dicunt, quòd quando tertius allegat non possessionem, sed habet jus ad possessionem, & in ipsa possessione, quam apud se habet ille, qui condemnatus est alteri restituere, & tradere per executoriales, & sic quando non allegat se possidere, sed habere jus ad avocandam possessionem à condemnato aliquo remedio possessorio, audiendus iste talis tertius nullo modo sit, inquiunt ipsi Doctores, quia pariter poterit suo loco, & tempore intentare interdictum possessorium contra unum, sicut contra alium, in quem per executoriales noviter possessio transfertur.

Et quòd possint contra hanc tertium rei possesso 93
rem intentari interdicta, & remedia possessoria, moveor ex eo, primò per gl. *in l. à D. Pio, §. si super rebus, verbo, controversia fiat*, quod possessio tertii comparentis patitur controversiam quam declarat Scac. *de appel. q. 17. lim. 6. memb. 4. sub n. 84. ibi quia respondeo*, d. gl. sequuntur ibi B. *n. 4. & 5.* Paul. Angel. Alex. & Imol. Secundò ex eò quod dicit Cæsar Contar. *in repetitione l. unicæ. Cod. si de momen. poss. fuer. appell. q. 24. n. 12. & 14.* quem sequitur Scaccia *de appell. ubi prox. n. 92.* quod tertius comparens executorialium executioni, quam vult impedire ratione possessionis rei, quam habet, violenter, vel clam, vel aliter per fraudem eam obtinuit; ad eumque devenerit, non impediet eandem executionem, quos omnino secundùm nostros terminos

terminos intellige, scilicet avocantur priùs ab eo, qui violenter rem possidet, possessione, aliquo remedio possessorio, quia eadem remedia ad id adinventa sunt, ad injustam, & violentam possessionem avocandam, in ea seme avocata, ipse tertius non audiatur,
95 cùm ea careat ut secus sit, quando eam tertius violenter nactus fuisset lite pendente, aut in beneficialibus sit notoriè intrusus, qui caret possessione, an possessionem occupavit litigiosam, quia tunc directò adversus istos fit executio, de quibus statim dicemus, ac etiam quando tertii possessio sit fraudulenta & dolosa, juxta ea quæ post alios dicam inferiùs *à num.* 360. quia si adsit fraus, ad evitandam executionem, de qua doceatur, hinc in eum fit executio statim, secundùm Scacciam suprà *d. n.* 92. intelligendum.

96 Et hoc apertiùs magisque clarè dixit ipse Scaccia *ubi proximè n.* 72. *ibi*, & ideo hæc praxis non est bona, si posset agi aliquo judicio possessorio contra tertium possessorem, puta Salvia. interdicto, quod ideo frequentatur in curiis, & palatiis, &c. hujus quidem nostræ opinionis resolutio tutissima videtur de jure, ac probabilis juxta *l. is qui* in hæc: Is qui destinavit rem petere, animadvertere debet, an aliquo interdicto possit nanciscì possessionem, quia longè commodius est, &c. *ff. de rei vindicatione.*

97 Quam quidem insuper probo ex iis, quæ affirmant Natta *cons.* 535. *quoniam n.* 1. Cont. *in l. unic. C. si.* de *mom. poss. fuer. appellat. q.* 24. *n.* 15. quod si tertius rei possessor possideat injustè quoad alios, sed justè quoad victum condemnatum, legitimus erit contradictor, & impediet executionem, quasi secus si quando ipse possideat injustè quoad condemnatum, vide quæ nos *infrà num.* 360. Opinor tamen, quòd sumus in iis possessoriis, in quibus prima sententia exequitur, cùm executio executorialium primitus obtentorum contra alterum condemnatum, sit facienda in re ab hujus-
98 modi tertio (possessione nunc avocata) illi sit præstanda cautio de restituenda in casu succumbentiæ in eodem remedio possessorio, puta, in aliis instantiis, per ea, quæ dicta sunt *in d.* 2. *resolutione superius à n.* 67. *cum seqq.*

99 Unum tamen in hac tertii possessoris materia erit animadvertendum, ita ut demum tertius admittendus erit, ad impediendam executionem, si suam legitimam exceptionem, suumque jus, & interesse opponens docuerit, probaverit que, in continenti non aliter, tamen summariè, & inter breve tempus, & ut appellatio ejus à non admissione suspensionem operetur probat text. elegans *in cap. veniens el.* 2. *de testibus*, & ibi Panor. & Fel. idem Felin. *in cap. præterea col. pen. de test. cogen.* idem probat text. *in l. à D. Pio*, §. *si super reb. ff. de re jud.* communem opinionem dicit Covar. *in pract. quæst. c.* 16. *sub n.* 10. latè etiam per Gondizal. de Paz *in praxi* 4. *part. tom.* 1. *cap.* 3. *à princ.* ubi plures citat Angel. Aretin. *in leg. à sententia sub num.* 1. *ff. de appellat.* Cæsar. Contar. *in l. unic. q.* 24. *n.* 11. *vers. intelligè, C. si de mom.* 1. *poss.* & etiam in iis terminis est glos. *in d. cap. veniens in verbo, continenti*, ubi Innocen. *n.* 1. Boërius *decis.* 79. *breviter*, *n.* 1. Achil. Persolal. *in tract. de adipisc. poss. sup. n.* 340. *vers. vel quoque*, *t.* 3. *p.* 2. *fol.* 269. & altius explicuimus nos suprà cap. 7. à *n.* 50. *seqq.* & post nonnullos Menoch. *de arbitr. jud. casu* 18. latiùs Cancer. *variar. resol.* 2. *part. c.* 16. *à n.* 29. ubi quando dicetur in continenti probatum, post Menoch. Molinam, Rolan. & alios.

100 Nunc tractandum, an habens possessionem rei civilem dumtaxat, (naturali & corporali apud alium existente) sit legitimus contradictor executionis, quam de ea re, executorialium virtute, executor vult facere & an iste civilis possessionis oppositor possit executionem impedire, & licèt negativè quis responderet fortasse, tamen hunc talem legitimum esse contradictorem, tenet Rota in una Burgen. canonicatus 30. Martii 1607. coram D. Ludovis. quam ad literam adducit Nicol. Gar. *de benef.* 6. *tom.* 1. *c.* 4. *in addit. ad n.* 20. qua fuit resolutum, eum, qui gratiosè subrogatus fuit in jus, & possessionem defuncti, esse 101
mittendum in beneficii possessionem vigore litterarum subrogatum, nec obstare defunctum eam non habuisse, ex quo quidam executor illum spoliaverat, & alteri tradiderat, quia respondetur, quia cùm fuisset per eum nulliter processum, sine causæ cog- 102
nitione, defunctus, qui non se habuit pro spoliato, non amisit possessionem, sed civilem animo retinuit, secundùm Puteum *decis.* 419. *lib.* 2. & clariùs atque expressiùs probatur per alias plures Rotæ decisiones adductas ad litteram per Nicolaum Garciam *in tract. de benef.* 6. *par. c.* 2. *sub n.* 73. & aliam *n.* 123. & aliam *n.* 118. *& n.* 121. quibus omnibus expresè cavetur, possessorem beneficii ejectum de possessione per judicem, ut executorem, nulliter non ritè nec rectè procedentem, alteri tradiderit, non amisisse possessionem, sed animo civilem retinere, quando non dedit se pro spoliato, & ideo hujus civilis retentæ possessionis virtute, potest se opponere executioni brevis cameralis coram executore, & illius omnino executionem impedit, & competit, conceditque illi manutentio, quas quidem omnes decisiones omnimodo vide, quia multa adducunt, quæ ad nostrum conferunt propositum.

Certi namque juris est, quòd possessionis traditio 103
facta alicui per judicem nulliter nec ritè nec rectè procedentem, nulla est, ita ut nec ablata conseatur, quia retinet animo civilem, nec aliqua acquiritur, nec transfertur alteri, quia facta per executorem nulliter, quem non privat sua possessione: ita ultra dictas Rotæ decisiones tenet Socin. *in cap. quoniam* §. *si super n.* 152. *vers. secus autem in judice*, &c. *in lite non contest.* Sarner. *in reg. de annali q.* 4. 5. *n.* 3. Puteus *d. dec.* 419. *l.* 2. Guido Papæ *singul.* 851. Arimi Tepatus *tom.* 2. *tit. de acquir. possess. f.* 288. *col.* 1. *ad fin.* Farinacius *decis.* 555. *n.* 2. *part.* 1. *tom.* 1. post Abb. Rota *dec.* 502. *n.* 7. *part.* 1. *diversi.* & 104
alibi passim, & ideo nec ille, cui hujusmodi possessio tradita est, non servato juris ordine per executionem; rei fructus lucratur, sed tenetur restituere vero possessori, secundùm Innocentium *in cap. consultationibus*, *post prin. de jure part.* Bald. *in leg. si quam n.* 79. *de servit. & aqua.* Iss. *in l. just. possidet*, *n.* 7. *de acquir. possessione*, ubi dicit, authoritas ju- 105
dicis inordinatè procedentis non excusat à fructibus Afflict. *decis.* 218. *n.* 4. Cephal. *consil.* 198. *n.* 2. Petr. Surd. *decis.* 45. *n.* 12.

Sed contra hoc oritur difficultas, quia ex actu 106
nullo amittitur, & transfertur possessio, ex text. *in l.* 1. §. *si vir uxori*, *ff. de acquir. poss.* ibi, si uxori cedat possessionem causa donationis, plerique putant, possidere eam, quoniam res facti infirmari jure civili non potest, &c. ubi communiter, & alibi passim Doctores, *l. quod uxor eod. tit. l.* 1. §. *dejicit*, *vers. denique*, *ff. de vi*, *& vi arm. l. si donare in prin. ff. de dona. inter virum & uxorem*, *l. nec nullam.* §. *omnibus ff. de pet. hæred. cum aliis*; ergo videtur dicendum in nostro casu, etiam per judicem nulliter procedentem, non ritè nec rectè transferendam esse possessionem, cui tradit, illamque amittente possessore, cui difficultati breviter satisfacio, quia in casu illorum jurium, ideo amittitur possessio, quia ille, qui eam tenet, habuit animum transferendi, quia animo possidentis amittitur possessio, ex juribus vulgaribus, ita probatur expresè verba *dicti* §. *si vir uxori*, ibi, & quod attinet dicere, non possidere mulierem, cùm maritus, ubi noluit possidere, protinus amiserit possessionem, &c. & ita illum text. interpretantur infiniti penè Doctores citati, & adducti per Ant. Gomez *in l.* 45. *Taur. n.* 4. & 15. at in nostro casu secus est dicendum, nam cùm ipse judex, & executor non possideat;

107 deat, nec habeat possessionem, sed est penes eum, à quo auferri sequitur, ut licèt habeat animum transferendi, nihil tradat, quia nihil, nec eam habens, habet animum amittendi, nec transferendi illum.

108 Ex qua ratione infero, quod cùm judex executor, vel nuntius pro executione sententiæ, & executorialium datus, nec possideat, nec habeat possessionem rei, ad quam tradendam deputatur, non poterit per aspectum rei possessionem tradere, nec illa cui traditur, acquiritur, sed requiritur, quòd mittat partem in actualem possessionem ejus, ita expressè *in leg.* 2. *n.* 23. Angel. *colum.* 2. *prope finem.* Imol. *penult. col. in fin.* Aretin. *num.* 31. Cumanus *col. penult.* Alexan. *n.* 81. Vincent. *num.* 95. Iss. *n.* 96. Ripa *n.* 60 *in l.* 1. *ff. de acquir. possess.* & alii plures relati ab Anton. Gomez *in d. l.* 55. *Taur. n.* 54. Reb. ff. *in tract. de materiis possess. in præfatione n.* 52. *cum seqq tom.* 3.

109 Sed contra hanc responsionem facit, nam factum judicis dicitur factum partis, *l. si ob causam C. de evict. l. si pign. ff. familiæ erciscund.* Cui respondetur quòd factum judicis dicitur factum illius partis, quæ illud fieri petit, & fit in illius favorem, ita Decius *cons.* 125. Zuchard. *in repe. l. g fin. C. de edict. D. Adrian. n.* 128. sed iste qui petit à judice, ut sibi tradat possessionem alterius, nec judex, nec ipse possessionem habet, sed alius, & ideo per nullitatem processus, nec acquiritur à possidente.

110 Secundò respondetur, quia factum judicis dicitur factum partis, ritè, & rectè procedente judice, ut respondet Menoch. *de recuper. possess. rem.* 8. *n.* 44. & alibi passim per DD. & hæc responsio magis quadrat.

111 Et sic licet iste tertius tempore executionis non reperiatur in actuali, & corporali possessione, sed penes alium sit detentatio, cum tamen sit verus possessor civiliter, legitimus erit contradictor, docto in continenti de sua possessione (ut diximus) quod ulterius probo; nam si lata sententia, & executorialibus expeditis contra aliquem, ut restituat, tradatque eam rem quam penes se habet, alicui victori, si tertius in eatum executionem compareat allegans, & dicens, quòd licèt condemnatus penes se rem habeat, tamen sub nomine tertii habet, in depositum, putà, seu locationem, ab ipso tertio, & sic hunc habere possessionem, non tamen condemnatum, si doceat in continenti de hujusmodi jure, & interesse, utrique impedit executionem tanquam legitimus contradictor, quia possidet, licèt non detineat. Ita hanc doctrinam eleganter affirmat Covarr. *in pract. quæst. cap.* 16. *sub n.* 4. *vers. octavo sequitur.* Sigismund. Scaccia *in tract. de appellat. q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 4. *n.* 80.

112 Quemadmodum & è converso verum est, ut ille qui rem deposito, aut condemnato ab ipso condemnato haberet, non posset, ut legitimus contradictor executionem contra dominum condemnatum intentatum, impedire, sed adversus illum tertium, an vires penes condemnatum esset, executor poterit executoriales exequi, quia nec depositarius, nec commodatarius, seu dominus tantum possidet, gl. celebris *in aut. de fidejuss. sed nec debitorem collation.* 2. Parlad. *lib.* 2. *rer. quotid. cap. fin.* 4. *p.* §. 5. *n.* 12. quòd ille civilis possessor in quem legis fictione & ministerio translata est possessio, absque actuali apprehensione concurrendo cum de executore præferatur, a eò ut iste detentator non sit legitimus contradictor rei missioni, tradunt post Tiraquel. *in tract. le mort saisit, p.* 5. *declarat.* 1. *& p.* 6. *declarat.* 1. Alex. *cons.* 82. *col.* 4. *l.* 2. Iss. *cons.* 146. *col.* 1. *in* 4. bene Pereg. *in tract. de feud. art.* 47. *n.* 18. plures alios citabo inferius à *n.* 123.

114 Nunc se successivè offert indaganda quæstio, quæ utilis, mirabilis, practicabilis est, contingens, sed incognita, utrum jus ejus an possessor rei clausulam constituti legitimus sit contradictor rei per clausulam executionem sententiæ & executorialium expeditarum, contra quem rem aliam corporaliter & actualiter tenet, ad illius restitutionem condemnatus, non citato, nec vocato scilicet, tertio habente dictam possessionem per clausulam constituti. Et facit difficultas, ut negativè respondeamus, quia hæc res in potestate ejusdem condemnati reperitur, non in potestate tertii opponentis, & sic succedit conclusio à nobis suprà posita, ut ne impediatur possessionis traditio, cùm res reperitur penes condemnatum, nec adhuc sit cautio præstanda, juxta *l. is à* 115
quo 1. *&* 2. *ff. de rei vindic* & quæ in ejus interpretationem adduximus *in dicta* 2. *resol. Jusum à n.* 67.

Sed contrarium de jure semper verius esse, respon- 116
di, nam qui possidet per clausulam constituti, civilem vel naturalem possessionem habet, quia licèt modus transferendi sit fructus à jure inventus & introductus, possessio tamen civilis, & naturalis vera est, tum ex ministerio juris, tum ex animo constituentis se alterius nomine possidere, plures citant Oldradus *consil.* 278. *licet quantum. col.* 2. Ripa *cons.* 175. *Galba col.* 2. Raph. Fulgos. *cons.* 191. *in casu Jacobi, ad fin.* Corneus *cons.* 151. *ex quo ductus, c.* 3. *l.* 1. Soc. *cons.* 252. *causa magnifici, col. pen.* 2. Mansuerius *tit. de possessoriis.* §. *item est differentia* Cæpola *consil. crim.* 4. *visa querela col.* 2. Petrus Ferrariens. *in titul. possessionum actoris in verbo. item quod præscripsit col. & in tit. forma libelli in causa* 2. *venditionis. in verb. constituens.* Stephan. Bertran. *cons.* 258. *contra donation. n.* 2. *& cons.* 73. *viso casu l.* 3. Thoma Ferra. *cautela* 48. *si quis vendidit col.* 1. *vers. secundo verò casu*, infinitos congerit Tiraq. *in tract. jure constituti n.* 2. *&* 4. ergo verè possessor est civiliter, & naturaliter, debet omnino legitimus contradictor judicari; & licèt condemnatus habeat corporalem detentationem rei, nihil obstat ut in casu superiori probavimus *à n.* 100. *seqq.*

Quod & in tantum verum est, ut hujusmodi pos- 117
sessori, cui legis ministerio aliquo actu ficto possessio civilis, naturalis est translata (etiam absque facto corporeo) competant omnia remedia, & interdicta possessoria, tam recuperandæ, quam retinendæ, & adipiscendæ, etiam pro consequenda nuda illa detentatione, quæ penes constituentem remansit. Ita elegantèr & post Tiraq. & plures alios ab eis citatos, tenent & latè prosequuntur Molina *de primog. l.* 3. *cap.* 13. *prin.* & præcipuè *à n.* 4. & etiam *cap.* 15. *per totum*, ab optimè explicat Marc. Anto. Peregr. *in tract. de fideicommiss. art.* 47. *à n.* 23. *cum seqq.* & superius *à n.* 16. ergo similiter & a fortiori sibi est non citato concedenda suspensio executionis ratione suæ veræ possessionis, cùm hoc dictet possessionis commodum, quia quoque privandus non est, antequam auditus convincantur, juxta *l. officium ff. de rei vindicatione.*

Et in terminis nostris hanc sententiam, & opinio- 118
nem tenet doctissimus vir Alvar. Vallascus *in cons.* 55. *per totam p.* 1. quia quidem ego quondam cuidam peritissimo advocato informaturo super hoc casu pro quodam clientulo suo in ardua lite fatigato succerri, quæ per senatores, & cæteros advocatos postmodum exaltata fuit admodum; & exclamata merito. Dixit igitur ille vir, ut petita executione in certis domibus, oppo- 119
suit se quidem tertius executioni, allegans illius domus sibi factam donationem pro benemeritis cum clausula constituti, & reservatione ususfructus, & consequenter se esse tertium possessorem virtute dictæ clausulæ, & ita illam executionem non posse fieri, eo priùs non auditio, eo quòd non fuerat citatus, nec auditus in sententia, & judicio principali; quod latissimè comprobat, qui quidem licèt opponat aliquas objectiones, illæ non tendunt adversus hanc doctrinam ab eo tentatam, sed tentat ex aliquibus rationibus illum tertium, de quo ibi non habuisset possessionem, scilicet, quia fuit facta illa donatio absenti, qua de causa non

operatur

operatur clausula constituti, & quia erat conditionalis, & excedebat quantitatem lege taxatam, quibus caibus constitutum non transferebat possessionem ; & sic in illius scripturæ specie non impediri executionem, sed nostram doctrinam, quando adest clausula constituti, quæ operatur suos effectus, traditionem, scilicet possessionis, eam sequitur, & omnino amplectitur, & ideo necessariò præ oculis habere debent judices, & advocati, an clausula constituti tertii oppositoris, ita legitimè sit opposita, ut suos effectus civiles operetur, & quando illos non operetur, poteris recurrere ad
120 Tiraquell. *in dict. tract. de jure constituto*, ubi longua manu prosequitur.

121 Hanc eandem opinionem in terminis, tenet Iss. *in l. à D. Pio si super rebus*, *num.* 6. *ff. de rei jud.* & allegans etiam Vallas. *dict. concil.* 45. eandem tenet Marius Giurba *decis.* 112. *num.* 14. *f.* 500. dicens, quòd qui possidet per clausulam constituti est legitimus contradictor ad impediendam rei executionem, idem etiam tenet Vincent. Caroc. *in tractat. de except. except.* 69. *num.* 64. Imò ipse doctus Vallas. in eadem consultatione ad finem postquam opposuerat difficultates dictas contra dictam clausulam constituti, illius donationis in hæc subdit : Cæterum licèt hæc omnia vera sint, non serviunt ad propositam quæstionem, in qua non agimus de validitate tituli illius tertii, qui vult impedire executionem, sed an sit possessor & non fuerit citatus nec auditus in processu, nec in eum lite pendente translata possessio, ad fraudandam executionem. Quæ verba aurea sunt, mirabilia & annotatione digniſſima, quasi dicat, ut tituli defectus quæstio in judicium ple-
122 narium quo pertinet, reservanda, cùm hic in via executiva simus, ubi in continenti exceptio proponitur, & summatim, intra breve tempus probatur, prout suprà diximus *à num.* 99. *& hac* 4. *part. cap.* 7. *à num.* 50. *cum seq.*

123 Isthæc nostra doctrina & eo fortissima, & indubitabilior redditur, nam tertius possessor per clausulam constituti admittitur procul dubio tanquam legitimus contradictor ad impediendam sententiæ latæ in remedio *l. fin. C. de edicto D. Adrian.* executionem, & illam omni modo suspendi per hujusmodi possessionis (quæ vera est, non ficta, ut diximus) allegationem, & probationem in continenti. Ita eleganter probant Sfortia Odi *in concil.* 22. *lib.* 1. *num.* 3. Burgos Salon de Paz. *in consil.* 39. *n.* 8. videndus Borgni. Cavalca. *dec.* 45. *in additione* 1. *part. n.* 7. 8. *&* 9. *& decis.* 5. *n.* 29. 4. *p.* Spino *in speculo testam. gl.* 34. *princ. n.* 30. *princ. in verf. quo fin.* Quod etiam optimè dominus Joan. del Castillo *quot. controverf. juris l.* 3. *c.* 24. *sub n.* 151. *ad fin.* qui quidem optimè circa articulum hunc loquuntur, maximè cum illius *l. fin.* remedium sit executivum ut per eundem Castillum *ibi num.* 98. & meliùs *n.* 88. &
124 98. tenent communiter doctores ibi, Simon. de Præt. *de inter. ult. volunt lib.* 5. *interpretatione* 2. *dubitatione* 3. *num.* 86. *fol.* 516. Boërius *consil.* 60. *col.* 2. Roland. à Valle *consil.* 78. *n.* 13. *lib.* 3. Beccius *consil.* 3. *n.* 1. Joan. Franc. de Ponte *in consil.* 20. *n.* 51. *&* 52. Peregr. *de fideicommiss. art.* 48. Cæsar. Barz. *dec. Bononica* 46. *n.* 43. & sic sequitur evidenter, ut possessor rei ex clausulæ constituti virtute cùm verè possessor sit dicatur
125 legitimus contradictor executionis executorialium, expeditarum super illa, quam si fecerit insuper executor & non admiserit, excede de persona ad personam, vide quæ in terminis suprà *n.* 113. ubi alios plures Doctores citavi.

126 Quid autem dicendum sit de colono simplici, aut partiario rei, ad cujus restitutionem dominus, à quo conduxere, condemnatus est per executoriales ; an isti tales dicentur legitimi oppositores respectu sui juris, talis qualis, saltem ut pro illo anno fructus conductæ rei colligant, & percipiant ; in quorum cultura expen-

derunt, ita ut obtinens executoriales teneatur stare locationi factæ à condemnato pro illo anno ut illos fructus percipiat, juxta determinationem Bal. *in l. emptorem n.* 7. *verf. sed pone colonus*, *Cod. locati*, ubi ait, quod si emptor non teneatur stare colono, qui nimis colit, tamen si ille fecit impensas, ut quia seminavit, poterit retinere, vel partietur fructus cum tempore, ex quadam incidente societate, & idem dicit de colono partiario pro eo anno quo laboravit, & fecit sumptus
127 necessarios ; hoc idem voluit in successore beneficii Francisc. Marc. *dec.* 196. *in fin. p.* 2. (quamvis non fecit mentionem Baldi) & dicit ibi hoc procedere ex quadam æquitate, & Cavalcan. *decis.* 44 *n.* 16. & 23. docens, quod talis conductor de æquitate & conscientia debet percipere fructus quos seminavit.

Et in nostris terminis hæc dixere Ozascus *in decis. Pedemon.* 82. *per totam*, & pro resolutione ad finem, ubi latè disputat nostrum articulum pro utraque parte, plures adducens doctrinas, eruditè etiam Petrus Surd. *decis.* 40. *per totam*, apud quos videbis altiùs examinatum ; an obtinens rem per sententiam teneatur stare locatione ejus factæ per condemnatum, tanquam facta alienatione ex causa necessaria, & præcipuè per Surd. ubi acutè distinguit. Hanc eandem nostram resolutionem
128 invenio tenuisse Parlador. *lib.* 2. *rerum quot. c. fin.* 4. *p.* §. 5. *n.* 13. per Bal. *in l. emptorem C. locati* : hanc autem doctrinam non pocedere, nec habere locum, quando facta est conductio cœpto jam judicio, & lite super illa re, tanquam nullitèr facta, optimè & ut assolet ipse Petrus Surd. *ibidem*, cui applicat valida fundamenta.

129 Quid autem converso sit dicendum, quando scilicet, dominus rei conductæ & colonus spoliati fuere, & dominus executoriales obtinuit pro se, an eo mortuo domino poterit suo jure earum executionem petere colonus, etiamsi ipse colonus nominatus fuisset in sententia, non tamen in lite comparuit, nec nominavit procuratorem, nec cum eo facta fuere acta aliqua, vide, quæ post longam disputationem resolvit Rota Rom. in una Aurien*si*, teste Puteo *decision.* 12. *per totam lib.* 1. *folio* 6.

130 Sed nunc jam quæri potest : an dominus directus dicatur legitimus contradictor, ita ut possit impedire executionem executorialium expeditarum contra suum emphyteutam, seu vassallos super emphyteutica, super qua conjunctus est in contradictorio judicio, vel aliter legitimè condemnatus. In quo articulo adhò variè & confusè loquuti fuere Doctores, ut vix quid verum dixerint, colligatur. Ego autem ex mente omnium illud distinctum tenendum deduxi, quòd aut emphyteuta
131 condemnatus fuit super jure emphyteutico, vel in aliquo, quod ad illius jus utile, & possessionem tantùm pertinet, & tunc sententiæ latæ adversus illum executionem impedire non poterit dominus directus, quia ejus directo dominio, ejus jura, & possessioni civili nihil efficit, sed incolume remanet.

Et in tantum hoc quidem colligo primò ex glossa celebri *in l.* 2. *Cod. ubi in rem actio*, *verbo quolibet modo*, dum dicit, quòd ille qui habet jus in re perita,
132 ut feudatarius, emphyteuta, fructuarius, superficiarius, & similes, non possunt conventi, dominum laudare, & nominare in judicio, nec liberantur, hoc facientes, sed defendere coguntur respectu juris quod habent, *per l. sæpe*, *ff. de re jud.* gl. sequuntur ibi communiter Doctores & clariùs hoc dicunt Modernus Paris. in tit. 1. §. 3. *n.* 27. Alvar. Vacz. *de jure emphyteutico*, *qu.* 48. *n.* 32. *ad fin. per. d. gloss.* affirmat, quod emphyteuticæ vel vassalli conventi super suo utili dominio tantùm non tenentur dominum nominare, quia sunt legitimi contradictores & defensores, secus si conveniantur super dominio directo, dicunt communiter tenere per Doctores *in d. l.* 2.

133 Nam cùm hi suo nomine possideant naturaliter,

scilicet *l. naturaliter in princ. de acquirem. possess.* litem contra eos motam accipere tenetur, & tantùm possunt nominare dominum, ut eis assistat, nisi forsitan agatur de pertinentibus ad directum dominum, & sic comparente domino directo, in eum transferendum est
134 judicium, ita ultra citatos resolvit B. *in d. l.* 2. *n.* 6. *C. ubi in rem actio.* & ibi Salicet. *num.* 5. Paul. *n.* 2. quos sequitur Rebuff. 3. *tom. ad l. Gall. tit. de dilatio. art.* 2. *gl.* 1. *num.* 10. Vallas. *de jure emphyt. quæst.* 8. *n.* 24. *ad fin.* & hanc esse veram resolutionem in hoc tam vario articulo, teneri per Doctores quidquid aliter resolvat Gama *decis.* 332. affirmat Barbos. *in l. venditor* 49. *n.* 129. *cum tribus seqq. ff. de jud.* juxta quam B. determinationem declarandos esse, ait Cagnol. *in d. l. venditor n.* 9. & Nata *concil.* 324. *n.* 3. *lib.* 2. & Anton. de Burgos. *cap. fin. n.* 16. *de emptione & venditione*, post Panormit. *ibi num.* 8.

135 Moveor secundò ex Rotæ determinatione in una Placentina bonorum 2. Decemb. anno 1587. ubi dominus directus non impedit executionem judicii possessorii pendentis inter vassallos, ut quia ejus possessioni civili non officit sententia, maximè præstita sibi cautione indemnitatis. Ita testatur Seraphin. *decis.* 804. *per tot.* ubi *sub n.* 1. *& seqq.* dicitur, nec judicium illud, quomodocumque cadat potest præjudicare juri domini Episcopi, nam si in eo obtinebunt domini venientes, Episcopus habebit id quod prætendit; si verò Maluicinii obtinuerint, non ideo spoliabitur sua possessione civili, quia judicium illud pendet super naturali, quæ sola est penes dominos venientes, non autem super civili, & hoc potissimum sine difficultate procedit, data cautione, juxta text. *in l. is à quo, ff. de rei vind.* Et multo magis admittenda est cautio propter quam jus Episcopi conservetur, cùm non tractetur de avocanda ab ea possessione, quam prætendit Episcopus. Hæc igitur determinavit Rota ibi.

136 Et clariùs hoc redditur, si advertas dictam decisionem, dum mandat, cautionem præstari domino directo, nam tunc cautio præstatur secundum *d. l. is à quo*, quando condemnatus possessionem habet rei, super qua quæstio est, tertio comparente pro jure suo, non habente possessionem, quia tunc non impedit executio sententiæ, quia tertii remanet jus illæsum, licèt possessio, quam non habet in illum transferatur, juxta ea, quæ latius diximus suprà in secunda conclusione, *à num.* 67. & sic casu dict. decisionis quia fit executio in possessione naturali tantum, quam habet nepos se emphyteuta, vel vassallus, non tamen dominus directus: ideò comparens pro suo jure, & civili possessione, de qua non tractatur nec fuit actum, cautio præstari mandatur.

137 Quibus rectè convenit quod dicit Afflic. *decis.* 380. ubi emphyteuta cujusdam monasterii sui condemnatus per executoriales super claudendis & aperiendis certis fenestris domus emphyteuticæ, dominus directus qui erat quidem Prior Ecclesiasticus, comparuit, & opponens de suo jure, & interesse, voluit impedire executionem executorialium, & dicitur *in dict. decis. sub num.* 6. quod si monasterium egisset solùm ratione possessionis, & juris ipsius emphyteutæ tunc dominus directus non potuisset impedire executorialium executionem, per id, quod dicunt Doctores *in lege sæpe ff. de re judicat. & in cap. veniens* 2. *de restib. & in lege à D. Pio* §. *si super rebus, ff. de re judicat.* pro quo est text. elegans *in lege si finita* §. *fi. de vectigalibus, ff. de damno infecto*, quo dicitur quod ob con-
138 tumaciam emphyteutæ secundi decreti virtute, fit missio in possessionem utilis dominii dumtaxat, absque præjudicio dominii directi; *ibi*, sed decernendum est, à prætore, ut eodem jure sit, quo foret is, qui non caverat, post quod decretum vectigali actione uti poterit, &c. ubi notat B. Imol. & cæteri communiter Doctores, animadvertendo, quòd emphyteuta, feudatarius, & similes possunt alteri constituere, & promittere servitutem in re emphyteutica respectu sui juris, quod in ea habent, & utilis dominii durantis, 139
ut finita emphyteusi resolvatur servitus juxta *l. vectigali fundo, ff. de pignoribus*, quæ exactissimè adducit Afflict. *ibi. num.* 2. etiam domino directo irrequisito. 14

Et in terminis hanc nostram doctrinam tenet. Bart. 140
in d. l. sæpe num. 6. quem ita intelligit, ibi Alex. *n.* 106. *vers. sed Angel. hic.* quos sequitur Alvar. Val. *de jure emphyt. quæst.* 38. *n.* 33. *vers. si verò emphyteut.* dicentes, quòd si emphyteuta, vel feudatarius conveniantur super possessorio emphyteusis, & ejus juris respectu lis eis mora fit, sententia lata contra illos respectu suæ possessionis naturalis, non nocebit dominis, etiam scientibus, quia domini possident civiliter; at emphyteuta, seu feudatarius naturaliter tantùm, *l. naturaliter, ff. de acquir. poss.* & ideo sententia lata contra naturaliter possidentem, non nocet possidenti civiliter, juxta *leg. magnam in l. Pomponius* §. *si is, qui precario, ff. de acqui. poss.* & verba B. *in d. l. sæpe*, sonant, ut quando agitur contra istos tales possessores, naturaliter videtur actum ratione naturalis possessoris dumtaxat, non verò aliud, quam doctrinam 141
pulchram esse, si est vera, dicit Alvar. *ubi proximè sub n.* 33. *ad medium.*

At verò si isti naturaliter possessores conventi sint 142
(super domino puta) emphyteutæ, vassalli, superficiarii, & usufructuarii, & in se assumant defensionem, & probationem condemnantur, sententia lata adversus illos, non nocet dominis directis, ignorantibus causam agitari B. *in d. l. sæpe ibi quæst.* 4. *n.* 6. *ff. de re jud.* juncto *num.* 3. quem sequuntur communiter Doctores *ibi*, secundum Alexand. *num.* 106. Paul. *in dict. lege. sæpe colum. fin. num.* 6. Angel. Raphael. Moder. Paris. *lib.* 1. §. 31. qui *ex num.* 34. bene explicat tamen Innocent. *in cap. cum super de re jud.* Covar. *in pract. quæst. c.* 13. *n.* 9. Afflict. *dec.* 345. Alvar. *de jur. emphyt. quæst.* 83. *n.* 33.

Et quòd domino proprietatis, & civilis possessionis 143
ignoranti litem agi, non noceat res judicata, obtenta contra usufructuarium, probant Maria Socin. & Joan. de Imol. *in lege sæpe.* Afflict. *decis.* 496. *num.* 4. & Idem Put. *decis.* 349. *eodem l.* 3. *per totum*, & idem Put. *decision.* 349. *eodem l.* 3. ubi quando scientia domini in hoc casu probetur, & in hunc sensum, ter- 14
minosque admittenda est Rota per Caputaq. *decis.* 331. *part.* 1. quia fuit resolutum, fiscum posse uti tertium impedire executionem sententiæ latæ contra feudatarium super Castro, eò quia habet interesse, & tunc quia tenetur de evictione: ut intelligatur quando fuit actum de dominio, & proprietate cum ipso fundatario ignorante fisco.

Et in hoc casu determinatum fuisse in Senatu Nea- 144
politano, dominum directum, quia non fuit citatus nec vocatus ad litem agitatam contra suum emphyteutam super jure & indicio directi dominii, quia agebatur de constituenda servitute perpetua in domo emphyteutica, eodem domino ignorante litem agi super illo jure suo esse legitimum oppositorem, & contradictorem executioni executorialium contra suum em- 14
phyteutam, & illam omnino suspendere debere, testatur post longam dispositionem Matthæus de Afflic. cum aliis *ibid. dec.* 380. *per tot.* quam vide omnino.

Sed an idem sit dicendum, quando actum fuit con- 145
tra vassallum, emphyteutam, usufructuarium, & similes habentes naturalem possessionem super dominio, & proprietate rei, sciente, & non contradicente domino proprietatis, ut adversus ipsos res judicata lata noceat domino directo; maxima est inter Doctores ipsos controversia, & repugnantia. Et licèt Alexand. Angel. Paris. Covar. Alvar. Val. *ubi suprà* magis communem dicant negativam sententiam, scilicet etiam

ipsis

ipsis dominis directi dominii, & civilis possessionis, scientibus, litem agi; non nocere rem judicatam; tamen vide quos adducit in contrarium Covar. & Puteus *in locis proximè citatis*, & Afflict. *d. dec.* 380.

146 Sed illud utilissimum valde, minimè omittendum, an clericus opponens se executioni, virtute sententiæ, & inde executorialium inter quosdam latæ & expeditæ, quam contra se possidentem rem, super qua condemnatio facta est, non citatum, nec vocatum, executor hujus vult exequi, possit docto incontinenti & summariè (prout requiritur, & diximus sursum) de sua possessione, declinare jurisdictionem ejusdem judicis, seu ejus executoris laïci, allegando incompetentiam ejus: affirmativè omnino resolvendum est, nam cùm ipse Clericus possideat, ab eo debet res peti, *l. officium ff. de rei vind. l.* 1. & 2. *C. ubi in rem actio.* text. *in l. is qui destinavit*, ibi quia longè commodius est ipsum possidere, quàm alio possidente petere, *&c. ff. de rei vindic. cum vulgari*, & suprà ad rationem quartæ conclusionis diximus.

147 Etiamsi sententia lata sit adversus colonum, seu inquilinum clerici rem ipsam detinentem, cùm hoc casu conventus non possideat, sed potiùs clericus, cujus nomine possidetur, *l. quod meo, in prin. de acquir. poss. c. cum venissent. de restit. spoli.* cum quo quidem debeat lis agitari, & non cum eo qui ejus nomine detinet, ex d. juribus, & ex text. *in c. quoniam frequenter* §. *in aliis. ut lite non contestat.* Panorm. *in c. fi. n.* 8. *de emptione & venditione.* Platea *in l.* 2. *colum.* 2. *Cod. de jure fisci.* Angel. Aretin. *in l. à sententia, n.* 10. *ff. de appel.* Socin. Jun. *cons.* 46. *n.* 5. *lib.* 1. Anton. Gamma, *dec.* 332. *n.* 1. quo casu est remittenda ad Ecclesiasticum, cùm clericus revera sit possessor illius, & contra quem directò lis debet moveri. Angel. & immol. *in l. non solum*, §. *quod vulgo, de usucapionibus.* Angel. Aret. *in rubr. instit. de exceptio. n.* 27. Decius *cons. fin. n.* 7. & notat Ripa *in c.* 2. *n.* 4. *de judiciis.* Ant. Nat. *cons.* 324. *ad fi. l.* 2. Gramma. *dec.* 21. *n.* 3. *& dec.* 61. *n.* 6. Josephus Ludovic. *dec. Luca* 34. *ad fi.* Barbos. *in l. venditor.* 49. *à n.* 126. *cum seq. ff. de judiciis*: vide etiam in terminis Petrum de Anchar. *consil.* 394. Aufr. *in clem.* 1. *de offic. ord. reg.* 2. *fallen.* 10. Guillel. Benedict. *in c. Raynut. verbo & uxorem*, F. Jord. & Carolus de Tapia *in compil. jur. Reg. Neapol. rubr.* 4. *in c. regni conventus, verbo conventus sub titul. de alien. jud. fol.* 228. *lib.* 8.

148 Ac propterea sustinet partes rei, & ideo qui ab illo voluerit possessionem avocare, ejus forum sequi debet, quia actor rei forum sequitur, ex juribus vulgaribus: quare constito de sua possessione summatim, locum obtinet declaratoria, juxta terminos decisionis Afflict. 380. *num.* 7. *cum seqq.* ubi ad hoc, an clericus tertius comparens coram executore laïco, ad impediendam executionem inter aliquos, ratione sui juris, & possit declinatoriam, & incompetentiam opponere, ac in ea obtinere fuit indagatum, an rei vel actoris vices sustineat super jure, pro quo se opponit executioni. Et

149 in terminis quòd Clericus seu persona Ecclesiastica comparens, & se opponens executioni, quam contra se possidentem, & non citatum, nec vocatum ad causam principalem, vult facere judex secularis, potest declinare forum, allegando incompetentiam, tenuit Purpur. *cons.* 26. quem in proposito sequuta est Rota Romana *in dec. Placentina n.* 4. teste Seraphino *dec.* 802. & remissivè ad Purpur. idem dicit Jacob. Cancer. *c.* 2. *num.* 248. *&c.* 16. *num.* 83. ubi etiam an hoc casu clericus debeat comparere coram judice Ecclesiastico, ut inhibeat executori seculari, vide Purpur. & Doctores suprà citatos *n.* 147. Pro quo adverte, quòd in *d. decis. Neapol.* Matthæi de Afflict. dum lis vertebatur super servitute, responsum fuit, quòd cùm in confessoria, & negatoria prior monasterii tertius oppositor, & dominus directas comparuerit, ut actor, & uti actoris partes sustinere debeat in judicio proprietatis & negatoriæ, juxta text. mirabilem *in leg. penult.* §. *sicut ff. si usufruct. per* text. etiam *in lege etsi forte* § *sciendum, ff. si servitus vindicatur*, text. *in lege sicuti* §. *sed si quæratur eodem tit.* ex quibus & ex *lege* 1. & 2. ex eodem poteris colligere, qui in actione confessoria, & in actione negatoria partes rei, aut actoris sustineat.

Quòd non potuit propterea declinare forum secu- 150
lare, cujus principali, & genericæ doctrinæ bene assentit ibi Afflict. prout assentire debet, secundum doctrinam Purpurati & Rotæ Romanæ, & regulas juris notissimas adductis, sed respectu illius casus particularis dissentit, & bene, nam ibi lis illa super servitute veniebat agitatura inter duos Ecclesiasticos, siquidem 151
tertius oppositor, licèt in confessoria sustineat partes actoris, erat clericus, & alter, qui prætendebat jus servitutis, erat pariter monasterium, unde licèt ille tertius oppositor super jure servitutis ordinario agitandò partes actoris sustineat (ut dicitur in illa decisione Neapol.) tamen altera pars quæ rei vices occupat, adversus quam lis movenda est, similiter est Ecclesiastica, & sic cùm actor ejus forum sequi teneatur, judicem Ecclesiasticum, qui rei est adire debebit, & non secularem, quod non attendere senatores, seu auditores & sic inadvertenter fuerunt sequuti regulam generalem, ut advertit Afflict. *ibid. in fin.*

In omnibus igitur suprà dictis casibus, & in discursu 152
interdum etiam aliquibus annotandis, & si qui sunt alii, in quibus diximus tertium oppositorem executioni executorialium, inter aliquos expeditarum comparentem coram executore, quia sibi non citato, nec vocato non nocent, suam exceptionem allegans, & de jure suo docens in continenti summariè, esse legitimum oppositorem, & debere impedire, atque suspendere executionem earundem, si executor eum non admiserit, excedere manifestè, & ab hujusmodi non admissione apellationi interjectæ per eum, non detulerit, vim fieri, & reponendum per suprema tribunalia, fore declarandum prout declaratur quotidie, diximus, & probavimus latè *sursum à prin. hujus cap.* quæ doctrina in singulis d. casibus legitimi oppositoris repetenda est.

E converso igitur videamus, an ab executore admit- 153
tente aliquem tertium oppositorem ad impediendam executorialium executionem, qui nullum allegat interesse, nec illud probat (prout requiritur in continenti) appellationi per partem interpositæ ab eo, ita admittente tertium, & non admittente probationem sui juris pro ut dubio deferendum esse ut licitæ, & legitimæ & aliter atque vim fieri declarandam, constat, & probat Caesar Contar. *in repetit. l. unica. C. si ad mom. poss. fuer. appell. q.* 24. *n.* 6. *vers. sed quid si judex* Achil. Personal. *in tr. de adipis. poss. sub n.* 340. *vers. vel & quoque tomo* 3. *p.* 2. *fol.* 269. Sigism. Scac. *de appel. q.* 17. *l.* 6. *membr.* 4. *n.* 107. rationem reddens, quia iste articulus, an tertius habeat interesse, & legiti- 154
mam causam, ut admittatur, ad impediendam executionem, & præjudicialis, ac ideo prius examinandus ante admissionem, Angel. Aret. *in l. à sententia, ff. de appell. sub n.* 1. Roland. à Valle *cons.* 35. *videtur sub n.* 3. *l.* 2. & Contard. *in l. unic. q.* 24. *n.* 36. *C. si de momen. poss.* sed à perversione ordinis admittitur appellatio, ubi aliàs prohibita est, ex eodem Contard. 155
Imò excedere tunc executorem dicemus Deo dante infrà *c. de præpostera ratione ord. &c.* 13. ergo pariter hîc admitti debet.

Pro qua opinione, & resolutione rectè faciunt Doc- 156
tores, & fundamenta quæ supr. *c.* 7. *n.* 9. *ad princ.* adduximus latè, quo verificavimus, ab executore admittente exceptiones non admittendas, pariter appellationi interjectæ deferendum, ut legitimæ, ac si rejiceret admittendas, quas omnes hîc applica, maximè quia legitimus oppositor, & legitima exceptio, idem est, prout ad propositum appellationis ibi consideravimus in

principio ejusdem capituli 7. quia tertius oppositor sine legitima exceptione, & causa expressa sui juris, & interesse nullo modo admittitur, nec appellans auditur,
157 *l. à sententia 5.* & ibi B. *in fin. prin. sub. n. 9. ff. de appell. & rela.* Abb. *in c. cùm super. n. 5.* ubi dicit quòd debeat exprimere justam & legitimam causam ad justificandam appellationem, *de sententia & re jud.* Card. Alexand. *in c. cum speciali. §. porro n. 8. in fin. de appel.* Ang. Aret. *in d. l. à sententia sub n. 1.* Vestrius *in praxi Rom. Cur. l. 7. c. est n. 20.* Contar. *in l. unica lim. 13. n. 12. & 13. C. si de momen. poss.* quia cùm
158 appellatur à sententia inter alios lata (quod regulariter non permittitur sine legitima causa, & interesse) & ideo appellans debet illam exprimere ut admittatur, tanquam fundamentum permissionis, & exceptionis, quam reddunt Abb. Card. Alex Angel. Aret. *ubi proximè*, & optimè per Covar. *in pract. quæst. c. 13. in initio*: & debet de casu permisso docere, cùm simus in prohibitis regulariter, latè post alios in istis terminis Vincent. Caroc. *in tract. de except. 44. num. 101. & n. 88.*

Juxta quam conclusionem operæ prætium mihi visum fuit, aliquos hic inferere practicables, & frequentes casus, in quibus dubium residet; an oppositores legitimi sint ad impediendam executionem, in eos executorialium per executorem directam, certantes sibi rem judicatam non obesse, ita ut eorum appellationi an sit deferendum cognoscatur.

159 Ex illis erit prior, an executor executorialium expeditam adversus confraternitatem, aut locum pium super debito, ab eis contracto, vel super re à confraternitate aut loco pio possessa, an excedat si illas exequatur adversus pii loci aut confraternitatis administrato-
160 rem (quem diximus *major domo.*) In quo breviter resolvendum esse, excedere. Primò moveor, quia sententia lata contra minorem contra eum non contra tutorem, aut curatorem exequendam probant jura expressa text. *in l. 1. quando fiscus vel privatus*, ubi pupillo condemnato ad quantitatem res curatoris vel tutoris pignori
161 capi non debere sancitum est. Idem probant text. *in l. 1. C. quando ex facto tutor. vel curat.* ubi sententia lata contra tutorem, vel curatorem, non mandatur executioni in eos sed in dominum principalem. Et gene-
162 raliter denegandam actionem judicati contra tutorem aut curatorem, disponit text. *in l. si sen. obtulit. §. utor. quoque. ff. de re jud. & l. 2. in princ. ff. de admin. tut.* & ibi communiter scribentes & concordat, *l. 17. tit. 16. p. 6.* & ibi Greg. Lopez gl. *verb. sufvienes.* Reb. *in comment. ad l. Gall. tit. de litteris obligator. q. 2. gl. 1. n. 18.* & post alios eruditè Bob. *in polit. l. 3. c. 8. n. 72. lit. S.* Parlad. *l. 2. rerum quot. c. fin. 4. p. §. 3. n. 1.* Jo. Gutier. *in tr. de tut. & cur. 2. p. c. 23. per tot.* Math. Coller. *in tract. de proceff. execut. 2. c. 3. ex n. 244.* ergo pariter dicendum est in administratione loci pii, vel confraternitatis.

163 Secundò probatur, quia licèt decuriones, aut administratores civitatis pro ejus debitis obligavere bona civitatis non potuerit fieri in illos executio sed in bona propria civitatis cujus nomine, & ratione officii publici, non contemplatione propriæ personæ, & utilitatis, contraxere, ita post Bal. *in l. etiam C. de executione rei judic. n. 12.* notat Greg. Lop. *in l. 3. tit. 27. p. 3. verbo sallando vienes* ex Jo. An. ad Specul. *in tit. de executione sententiæ §. si quia vers. quod si quis universitatis.* Montal. *in l. 17. tit. 20. l. 3. fori gl. verbo. la ley vers. notandum est* Avill. *in p. 20. prætor in gl. verb. gratias & an execut.* Bobadilla *in polit. l. 3. c. 8. n. 79.* Padil. *in l. præses à n. 27. usque ad fin. & sup. C. de transact.* Parla. *l. 2. rerum*
164 *quot. c. fi. §. 3. prin. part. à n. 5. & sup.* Curia. Phil. *2. p. §. 9. à n. 10.* Amador. Rodr. *de execut. c. 4. à n. 31.* quos omnes consulito pro exactissima hujus articuli materia, quando Decuriones possint bona civitatis obligare, & quando non, & in quibus casibus teneantur & quæ civitatis bona sint obliganda, & alia iis similia; igitur dum venit, dicendum in nostra principali quæstione, ut administratorem loci pii, seu confraternitatis executio facienda non sit, nec ad id per executores compellendos, sed in bona ipsius confraternitatis condemnatæ.

Quod verum esse affirmo, nisi quando ipsa confrater- 165
nitas sit in mera, quia tunc cùm ipsi administratores bona ejus detineant compellendi sunt exhibere, non enim quia sint obligati, nec executio in eos locum habeat tanquam condemnatos; sed quia quadam fictione juris sint, ipsa confraternitas, cùm ejus administrationem habeant & non tanquam debitores, sed quia habent facultatem solvendi debitum aut rem tradendi, potest, si recusent, & sint contumaces, executor illos compellere, per excommunicationem, aut capturam personæ cogi, omnique juris rigore, (prout alibi diximus) ad exibenda bona confraternitatis (si quæ sint) ut executoriales suum sortiri queant effectum, ita in tutore, & curatore dixere Bal. *in l. 1. quando fiscus vel privatus*, & alii DD. quos referens, sequitur Parlad. *l. 2. rerum quot. cap. fin. 4. p. §. 3. in prin.* Amad. Rodr. *de executione d. c. 4. sub n. 30. ad medium.* & probant omnes supra citati Doctores in fundamento primo *n. 160.* & leges ibi omnes allegatæ quatenus probant non teneri curatores, si bona pupillorum non
166 habent, ut si ejus officium finitum & jam bona reddiderint, quam exceptionem legitimam, & annotandam dicunt, ad impediendam contra se compulsionem. Hæc eadem doctrina admittitur pariter in decurionibus civitatis, ut possint hoc casu, & ad hunc effectum con-
167 tumaces compelli, cogique omni juris vigore per capturam personarum, non ut de suo solvant, sed ut bona universitatis exhibeant, in quibus facta est condemnatio, vel sit creditori satisfaciendum ita probat Azev. *in l. 16. t. 21. l. 4. recop. n. 5.* Bob. *in polit. l. 3. c. 8. n. 78.* Amad. Rodr. *d. c. 4. n. 34. vers. & prior, sit casus.*

Supra dictis convenit quòd tertius obtinens possessio- 168
nem rei pendente inter alios, in quem alienata est, non sit legitimus oppositor executionis executorialium inter alios expeditarum, quoniam eæ illi etiam non citato, nec vocato procul dubio præjudicant, & fit directo in eum executio absque novo processu nec novâ causæ cognitione super re quam probant conclusionem ex ratione *l. ult. C. de litig.* Bart. *in l. 1. §. ult. ff. de litig.* idem Bart. & Salicet. *in eadem l. ult.* Paul. Castrens. *in l. quanquam §. 1. ff. de aqua plu. arcend.* Bal. *in l. 1. C. communi divid.* Bar. *in l. 3. C. de pig. n. 23.* Rod. Xuar. *in repet. l. post rem ff. de re jud. in declarat. l. Regni post. 8. ampliatio col. 5.* Matthæus de Afflict. *in constit. Neapol. l. 2. rub. 41. n. 10.* Ruin. *cons. 34. visis n. 12. l. 5.* Rotæ decis. in recollect. per Mohedа. *dec. 12. in eadem sub. tit. de re jud.* Iff. *in l. à D. Pio §. 11. si super reb. n. 10. de re judic.* Alexand. *in addit. ad Bar. in l. si quis missum. §. de damno infecto.* Guido Papæ *decis. 81. col. 2. vers. & corroboratur.* & ibi latè addentes Cachenus *decis. 58. n. 7. in fin. & decis. 65. n. 4.* Antonius Gama *decis. Lusit. 56.* Cavalcan. *decis. 16. n. p. 1. & dec. 33. n. 115. p. 4.* cum aliis ab eo citatis, Marta *in tract. de jurisd. 4. part. cent. 1. casu 35. n. 2. & 3.* plures citat Marescot. *variar. resolution. l. 1. c. 86. à n. 59. cum seqq.* Lancelot. Robert. *de attent. 2. p. c. 4. in præfatione n. 459.* ubi ita fuisse resolutum per Rotam in una Romana Vineæ 20 Decemb. 1537. Cover. *in pract. quæst. cap. 15. n. 7. ad princ.* ubi optimè contra Angel.
169 contrarium sentientem, declarat, sive tertius litis pendentiam, & rei litigium sciverit, sive ignoraverit, tum quia ea distinctio procedit respectu pœnæ appositæ alienantibus rem litigiosam, juxta text. *in l. fin. C. de litigiosis*, non tamen ut desinat in re litigiosa alienata contrahi hujusmodi vitium litigii, & cum eo tranleat quocumque vadat, & quia ubi res efficitur litigiosa, non potest ejus status mutari in præjudicium agentis quoad judicii ordinem, & examinationem causæ, nec
170 potest litis cursus impediri, duriorve actoris fieri conditio,

conditio, *l. ult. ff. de litigiosis*, *l. 2. C. eod. tit. l. quanquam* §. 1. *ff. de aqua pluvia arcen.* & quòd in hunc rei litigiosæ fiat executio etiam ignorantem, tenet insuper Canel. *var. resol. 2. part. cap. 12. n. 14.* Cavalean. *decis. 16. num. 7. pag. 1.* etiam in beneficialibus, latè post plures Grassis *de effect. clerc. effect. 2. à n. 256.*

171 Et de aliquibus limitationibus, quando in hujusmodi rei alienatione lite super ea pendente res ipsa non efficiatur litigiosa, ad hoc ut contra eam occupantem fiat executio, vide Lancelot. *ubi proximè*, quò etiam loco & 2. *part. c. 3. limit. 4. limit. 8. per tot. fol. mihi* 13. optimè tractat, quòd non procedit vitium litigii in alienatione necessaria, præsertim quando habet

172 causam de præterito & sic contra tertium creditorem, cui res litiosa, super qua inter debitorem, & alium lis vertebatur, data fuit in solutum pro debito de præterito, non poterit fieri executio sententiæ latæ contra debitorem illum pro restituenda, plurimos allegat Doctores, & latè prosequitur, & magistraliter quidem Lancel. *d. limit. 8. per tot.* nec res dicitur litigiosa empta ab eo, cum quo lis erat jure & nomine proprio motæ, si lite pendente rem consecutus est uti hæres alterius, & illam vendit eo jure, ita tenet post alios Hieron. Gabr. *consil. 52. n. 9. tom. 1.* quem ad id vide, cui doctrinæ rectè conveniunt dicta infrà *d. n. 274.*

173 Quod indubitanter procedit, ubi lis pendet super actione reali, & sic super domino ipsius rei, sed ubi lis vertitur actione personali, res est tali controversa, in cujus resolutione distinctè dico, quòd aut agitur actione personali, & petitur in effectu dominium utile, vel directum; putà, ex vendito, vel donato, seu alia rei promissione & sic quando agitur actione personali ad rem aliquam petendam, & ad ipsam eandem tradendam, ita ut in ea sit executio necessariò facienda, tunc licèt plures contradicant ratione generali, tamen receptior ac tutior sententia est opinio, Aut data scientia litis in emptore res efficiatur litigiosa, & executoriales, sententiæque inter alios latæ ipsi præjudicent emptori, & adversus eum directè possit, absque novo processu, novoque judicio, executor executoriales, & executionem dirigere, & ad restitutionem compellere, quia tunc per litis contestationem res ita petita efficitur litigiosa, juxta *l. 1. C. de litigiosis*, probat. gl. *in l. quanquam.* §. 1. *verb. judic. ff. de aqua plu. arcen.* & ibi. B. Cuma. Immol. Rom. & Barba *in additis ad eundem B.* B. & Alexan. *in scholiis in l. §. ult. ff. de litigios.* Angel. *auth. de litigios. col. 2.* Imol. Decius & Ripa *super gl. ult. in c. cum M. de constitutionibus.* Salic. *in l. 1. C. de litigios.* Ravena *in tit. ut lite penden. nihil innove.* Petr. Jacob. *in pract. tit. de litigios.* idem altius probat Iss. *consil. 53. lib. 1.* Imol. & Felin. *col. ult. in cap. dilectæ de exception.* & rursus ipse Imol. *in cap. Ecclesia. in prin. ut lite pendent. col. 2.* Carolus de Tapia *in compila jur. reg. Neapol. l. 3. tit. de alienat. jud. rubric. 24. n. 3. fol. 227.* & ultra hos plurimos citavi infrà hac 4. *p. cap. à n. 112. & seqq.* quorum quidem sententiæ potiùs applaudit Covarr. *in pract. quæst. cap. 15. sub. n. 6.* ubi ad finem dicit, hanc opinionem veriorem, utiliorem ac conducibiliorem praxi, & judiciorum authoritati, propter effugiendas, ac vitandas litigantium calumnias, motus ex eo, quòd dicit Iss. *in dict. cons. 43. col. ult.* ab hac recedere temerarium fore in judiciis, & latè ipse Covar. contrariæ partis DD. perpendit, & latè pertractat, quem referens sequitur Lancelot. Robert. *de attent. 2. part. c. 4. in præfatione à n. 483.* & sursum sequitur Alciat. *consil. 11. pro morte. n. 84. l. 1.* Eam etiam sequitur Socin. *cons. 13. n. 1. vol. 4.* Alexand. & Imol. *in l. si quis missum* §. *judiciis in princ. ff. de damno infecto*, & post alios ab eo relatos eandem ut veriorem sequitur Ozasc. *in decis. Pedemont decis. 65. n. 13.* (apud quos reperies etiam, qui contrariam defendunt) tenent post aliquos Parlad. *lib. 2. rerum quot. c. fin. 4. p. §. 5. n. 7.* Ab *in c. fin. de alie. jud. mut. causa fact.* Tiraq. *de retract. convention. ad finem tit. n. 171.* & indistinctè sine scientia emptoris, tenent Peregr. *de jure fisci l. 4.* Belluga *in speculo Principum rubr. tit. de litigiosis n. 9.* Bellaga *in speculo Principum rubr. tit. de litigiosis n. 9.* Bellaga *in speculo Principum rubr. 41. §. leges Regni, n. 45.* plurimos citat Marta *de jurisd. 4. p. cent. 1. casu 25. n. 10. & 12.* Carol. de Tapia *ubi proximè.*

Sed quando actione personali non ad ipsam rem alie- 174
natam lis pendet, sed ad quantitatem pecuniæ debitæ, & debitor fortè timore executionis interim lite pendente alienat aliquam rem suam, an tunc executor directò pro illa quantitate debita possit exequi possessorem, etiam non præcedente à citatione in via ordinaria, & an ipse sua se possit tueri possessione; quæstio multum est anceps, & inter utriusque juris Doctores valde altercata, diversimodè sentientes, siquidem Cyn. *in lege 1. Cod. de alienatione judicii mutan. causa fact. quæstione 9.* docet in re hac, ut quando tertius rei possessor dolo sit possessionem adeptus, adversus eum sententiæ inter alios latæ executio directè porrigetur, nulla facta prius rescissione. Sed directò contrariam opinionem adversus illum tenet B. *in l. 3. tit. 23. Cod. de pignoribus*, dicens, opinionem Ciny esse contra titulum *de iis quæ in fraudem creditor.* Sed Bald. inter illos medius distinctè procedit in re hac, quòd aut fit alienatio, doluque committitur fraudandi creditoris causa 175
dumtaxat, & tunc executio adversus emptorem tertium possessorem fieri nullo modo possit, nisi precedente rescissione, judicio, & via ordinaria, ex tit. *de iis quæ in fraudem creditorum*, & ex doctrina B. aut enim committitur dolus causa subterfugiendæ, & defraudandæ executionis paratæ sententiæ, & tunc directò executio adversus tertium, qui dolo cœpit possidere, locum habebit, non ex capite, inquit Bald. vitii litigii (cùm in actione personali pro quantitate litigium nullum cadat) sed ex capite contempti judicis, ac potestatis judicialis, ne judicia illusoria sint, & in vanum laborem incidant, & executoriales, quæ vix effectum potuerunt sortiri, si adversus quemlibet successorem, & emptorem rei, novo processu, & judicio cogeretur creditor experiri, imò in longum protraheretur, cùm pendente lite cum tertio, ipse iterum in alium alienaret, quod quidem foret infinitum. Hanc Baldus distinctionem constituit *in leg. ob maritorum. C. ne uxor pro marito, & in l. executorem C. de executione rei jud.* quem quidem sequuntur Paul. de Castr. Iss. Zarius & Hercula *in l. à D. Pio. §. si super reb. ff. de re jud.* Covar. *in pract. quæst. cap. 15. n. 7.* Villalobos *in Ærario commun. opin. litera A. n. 132.* Gregor. Lopez *in l. 13. tit. 7. p. 3.* Baldi opinionem æquissimam magisque juri conformem dicit Parlad. *l. 2. rerum quotidian. cap. fin. 4. part. §. 5. n. 14. & 15.* & sequitur Bal. *in l. credit. in quæst. 4. vers. videamus, C. de pign.* Iss. *cons. 88. pro veritatis column. 3. & seq lib. 3.* Alexand. *in l. sæpe num. 69. vers. una, ff. de re jud.* assignantem rationem, quia hic singularis successor, non dicitur alius, sed idem cum eo qui fuit condemnatus. Idem affirmat Cardin. Tusch. *practicar. conciuf. tom. 3. litera E. concl. 488. n. 5. & n.* 176
19. Ozascus *in decis. Pedemon. decis. 65. n. 4. & 5.* Ripa *in l. 1. §. si hæres num. 21. & 22. ff. ad Trebell.* Petr. Surd. *concil. 533. n. 4. & 5. tom. 4.* Carol. de Tapia *in compilat. jur. reg. Neapol. l. 3. tit. de executio. sentent. rubric. 41. ritu 262. n. 6.* post Joan. Vincen. Anna. *singula 29.* plurimos citant hac 4. part. 14. *n. 112. cum seqq.*

Et licèt Covar. & Parlad. suprà sequuti distinctio- 177
nem Bald. sursum relatam minus advertenter percepere ejus verba, & sensum, siquidem asseverant ex Bald. quòd si alienatio fiat lite pendente ob æs alienum super actione personali, tunc alienatio facta rei alicujus per debitorem conventum, tanquam facta in fraudem executionis, indigeat actione rescissoria ordinaria, & sic quando alienatio fiat post cœptum jam judicium, ac si fiat ante litem contestatam, & ante litem

motam, tunc requiritur ut rescindatur ordinaria via, juxta §. *item si in fraudem instaut. de actio. l.* 1. §. *necessario. ff. si ventris nom. mul. in possessionem*, longè
178 námque aberrant ab intentione Bald. siquidem Bal. loquitur quando erat lata sententia, & in fraudem
+ executionis jam paratæ, sive missionis, pùtà quia res erat pro pignore capta, & sola supererat missio, debitor tunc in fraudem, & contemptum judicialis potestatis, & subterfugiendæ executionis causa, rem alienavit; & sic sequitur, ut non sufficiat, quòd alienatio hoc casu fiat lite cœpta, & pendente, ut directò executor dirigat executoriales inter alios expeditas, in tertium hunc possessorem emptorem, non præcedente via ordinaria actionis rescissoriæ; sed necesse est, ut ad hoc facta fuerit alienatio, re jam judicata; & sic quando est in via paratæ executionis, prout Bal. & cæteri Doctores dicunt, & in terminis contra Jasonem eodem modo, quo Covar. intelligentem Bal. meritò insurgunt Ozasc. *in d. decis. Pedemon.* 65. *sub num.* 4. *prope finem*, post Ripam *in leg.* §. *si hæres, n.* 21, & 22. *ff. ad Trebell.* idem etiam advertit Petrus Surd. *consil.* 233. *sub n.* 5. *tom.* 4. & nominatim referens Pedemon. *in d. n.* 4 *in fin.* affirmat Cardinal. Tuschus *pract. concl. tom.* 3. *lit. E. concl.* 488. *num.* 5. dicens, declara quod si res ematur post sententiam latam in actione personali, tunc datur executio contra emptorem tertium possessorem, qua si emerit in præjudicium executionis sententiæ, communem dicit Pedemon. &c. Eodem loquendi modo hanc nostram uti æquiorem, & juridicam opinionem probans utitur *decis.* 128. *n.* 12. Modern. Gall. *in consil.* 25. *n.* 7. citatus à Surdo *ubi proximè*, & ita etiam dicunt Tapia & Joan. Vincent. Anna, suprà adducti *num.* 176. Et ita etiam loquuntur omnes Doctores ferè supra citati *in vers. sed quando actione personali, &c. à n.* 174. quando debitor alienávit in fraudem executionis paratæ, non enim potest dici executio parata ante rem judicatam, & ante causæ cognitionem, *l. post rem judicatam, ff.*
179 *de re jud. l. nimis propere C. de executione rei jud. l. defensionis facultas C. de jur. fisci* & existente re dubia, an sit dubium, vel ne, quia in discursu processus multa possunt accedere, per quæ non capiat; quam opinionem contra Iss. Covar. & Parlad. verissimam existimo, & ex mente necessariò Bal. à quo originem trahit, & sic intelligunt cæteri Doctores omnes de hac tractantes.

180 Quæ doctrina & ex eo comprobatur, quòd licèt quis possessor beneficii accusatus de crimine, etiam merente ejus privationem ipso jure, possit renuntiare illud & etiam lata contra illum privationis sententia, si ab ea fuerit appellatum quia ejus effectus suspenditur, ut post Rebuffum, Corras. Flamin. Paris. Joan. Gutierr. & alios resolvit Nicolaus Garcia *de benef.* 11. *part. c.* 3. *de renunciat. à n.* 91. apud quem & Flamin. Paris. exactissimè videbis, quando beneficium dicatur litigiosum, quando aliquis est accusatus de crimine, ejus privationem merente, at verò
181 resignatio, & alienatio facta post privationem per tres sententias conformes, est nulla ipso jure, tanquam facta jam in fraudem paratæ executionis, Hieronymus Gonzal. *in regul. de men. & alter. gloss.* 15. *à n.* 147. sequitur Nicol. Garcia *de benef. d.* 11. *part. c.* 3. *de renunciatione* §. 1. *num.* 93. *in fin.*

182 Quam quidem doctrinam declara, ut pariter procedat in instrumento guarentigiato ad aliquam quantitatem, quod cùm habeat executionem paratam sicut res judicata, & de uno ad alterum valeat argumentum (ut alibi sæpius diximus hac 4. *part. cap.* 5. *n.* 190. & infrà *hoc cap. num.* 363.) sequitur ut post illud celebratum alienatione rei facta, locum habeat executio directò adversus tertium emptorem, ita per hoc argumentum: & post alios dicit Tusch. *ubi proximè n.* 19. quod ego intelligerem si petita sit jam executio ejus virtute & expeditum mandatum executivum, secundùm terminos consilii Petri Surdi supra, citato loco *à princ. & per totum*, ut clarius cognoscatur fraus alienationis ex ea causa; scilicet fraudandæ executionis, quasi dum quiescit creditor, ipse debitor sit inanimadversus ad differentiam alienationis post rem judicatam, cùm ex lite & controversia jam sic precedente præventus præparet debitor machinationem hanc, nihilominus cogita an hoc requisitum à me consideratum, sit necessarium.

An autem executor executori alium expeditarum 183
contra aliquem beneficii possessorem, excedat illas exequendo in successorem illius condemnati, & ejus possessionem occupantem lite pendente. In quo negativè respondeo, ut scilicet executor non excedat ex hactenus formatis doctrinis: & quia in beneficiis vi- 184
tium litigii contrahitur, eoque afficiuntur adeò quòd titulus de litigiosis locum habet etiam in beneficialibus secundùm Philip. Franc. *in c.* 1. *in gl. litigantibus, ut lite pendente lib.* 6. Lancel. Robert. *de attent.* 2. *part. c.* 4. *in præfatione n.* 463. inferent ex hoc per Sarner 185
in regul. de triennali, quòd si beneficium, super quo litigatur, alteri resignetur, transeat in resignatarium novum possessorem vitium litigii habentem causam à litigante; Bing. *decis.* 1. *ut lite pend.* Cassiador. 57
decis. 8. *sup. regul.* Moneda *decis.* 207. licèt alias decisiones contrarium tenentes referat Paleot. *decis.* 208. *dubitavi.* dicens quòd Rota super hoc semper 186
variavit, & miror, tum, quia iste habet causam condemnato, & sic executio etiam potest contra singularem successorem habentem causam à litigante locum habere, etiam absque novo alio judicio, ita resolutum fuisse in una Romana Vineæ 10. Decemb. 1557. testatur Lancelo. *ubi proximè num.* 469. tenet latius Joan. Baptista, & Asin. *in praxi judic.* §. 31. *c.* 2. *in* 24. *ampliatione per totam*, ubi post B. & Paul de Castro Joan. de Nevis. *in cons.* 20. *clementissime num.* 12. *cum multis seqq.* Petrus Anton. Negus. *cons.* 49. *an fiscus in princ. & per tot. l.* 1. generale est enim in omnibus casibus, in quibus executio sententiæ inter alios latæ potest directò exequi adversus possessorem rei tertium singularem. Hæc conclusio & doctrina procedit, & intelligitur, quando tertius possessor causam 187
seu titulum habet ab illo condemnato, adversus quem principaliter jus exequendi competit non verò quando ab alio titulum habuerit, *leg. sæpe ad finem. ff. de re jud.* Bar. *in l.* 3. *C. de pignor.* 23. *n.* Roderic. Xuarez *in repet. l. post rem. in declarat. l. Regni limit.* 1. *ad legem Toleti* Parlad. *l.* 2. *rer. quotid. cap. fin.* 4. *part.* §. 5. *n.* 20. Alexand. & Angel. *in l.* 1. §. *si hæres præcep. funda in* 1. *nota ff. ad Treb.* Iss. *cons.* 88. Spec. *tit. de sententiis.* §. *nunc de effectu vers. item pone*, Roma *in c.* 311. *in casu proposito in tertia col. vers. quoad secundum* Cardinal. Tusch. *in pract. concl. tom.* 3. *lit. E. concl.* 488. *num.* 19. causam autem habere, non solùm accipere debemus, quando iste tertius possessor 188
ab ipsomet principali debitore rem nactus est immediatè, sed etiam si alioquin mediatè, & per longam successionem; puta aliis personis interpositis, causam, seu titulum ab illo traxerit. *l. hæredis, ff. de verbor. signific. l. qui per successionem, ff. de regul. jur. l. sicut* § *supervacuum, ff. quibus modis pignus vel hypotheca solvitur*, & bene advertit Parlador. *ubi proximè n.* 20.

Et insuper certissimi juris est quòd intrusus in bene- 189
ficium lite pendente, nedum potest impedire executionem sententiæ, & executorialium emanatarum contra primum rectorem seu possessorem beneficii, sed etiam non excedet executor, directò exequendo hunc possessorem intrusum, quia adversus eum procedit executio. Ita docet Crescen. *decis.* 217. & 238. *in fin.* Aquill. *decis.* 2. *tertio* Caputaq. *decis.* 287. *lib.* 1. & per doctrinam Covarr. *in pract. quæst. cap.* 15. *n.* 7. idem dicit Tiberius Salustius *in praxi Auditor. Cameræ. lib.* 1.

lib. 1. *cap.* 7. *num.* 51. qui quidem intrusi lite pen-
198 lente, adeò odio in jure sunt affecti, ut executoriales obtentæ contra superstitem collitigantem; possint contra hujusmodi intrusos exequi, absque vitio attentatorum, & excessu, ita determinasset Rot. in una Senogalien. parochialis de Mondulfo coram Oriano 19. Junii 1559. testatur Lancelot. *de attent.* 2. *part. cap.* 3. *à n.* 99. qui per 73. & 74. determinationem Rotæ in una Floren. 6 Julii 1558. dicit, quòd regulariter intimatis sibi literis executorialibus intrusi coguntur parere, sive intrusus sine titulo aliquo & propria authoritate intrude-
191 rit se in beneficio, sivè titulum habeat, sed ab eo qui illum dare non potest: Rota *dec.* 5. *aliàs* 533. & *de-*
cis. 13. *aliàs* 415. *notâ quod intrusus, de causa poss. &*
192 *propriet. in antiquis*, nec in talem intrusum facta exe-cutio sine novo processu, potest agere de spolio, ut fuit tentum in Rota teste Ægidio *decis.* 709. & Felin. *in cap. cum olim, num.* 11. *de judic.* Caputaq. *decis.* 282. *in princ.* 1. *part.* contra intrusum Crescentius *de-*
cis. 142. incipit *executoriales.* Si quidem capiunt, ac
193 comprehendunt intrusos, & intrudendos lite pen-dente; Puteus *decis.* 323. *lib.* 1. & ideo sententia lata contra capitulum, & executoriales decretæ in favorem alicujus afficiunt illum tertium, etiam non citatum, in quem capitulum tradiderat præbendæ possessionem,
194 lite pendente, decidit Rota in una Placentin. præbend. teste Puteo *decis.* 62. *per totam*, ubi dicitur, non habito respectu an esset sententia lata, sed ex quo lis erat, quòd ille tertius, cui erat tradita possessio, diceretur intrusus, & teneretur parere executorialibus postea, contra capitulum decretis per Doctr. Bal. *in l.* 1. *d. col.* 2. *in fin. C. comm. dividundo.*

Et ratio quare contra istos intrusos lite pendente executoriales inter alios obtentas potest executor, directò absque novo judicio, & processu exequi & dirigere; ea est ultra alias, qui, cùm tot jurium dis-
195 positionibus sit hujus intrusio, & beneficii litigiosi translatio prohibita propter decretum irritans, quod jura habent, ut *in cap. si hi contra quos, ut lite pen-*
dente, lib. 6. *& leg. fin. & toto titul. C. de litigiosis*, intrusi non solùm titulus, sed & possessio est in-
196 secta, inanis, non considerabilis, nec restituibilis, careat siquidem omni juris fomento, & adminiculo, ita dicit eleganter Rota *decis.* 13. *aliàs* 16. *num.* 3. *de restitutione spoliat. in novis* Crescent. *decis.* 217. *aliàs* 116. *de re judic.* Lancelot. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 20. *n.* 3. idem repetit *in* 2. *p. cap.* 12.
197 *ampliat.* 14. *à num.* 17. ubi dicit, quòd intrusus lite pendente, non admittitur ad appellandum ab intimatione executorialium inter alios expeditarum; quoniam ejus appellatio non retardat executionem ex eo, quia executoriales capiunt intrusos, & possessio dicitur vitiosa, & attentata, & non habetur in consideratione, & quod per alienationem rei litigiosæ
198 lite pendente non transfertur possessio, nec etiam per precarium in ea appositum, tenet Afflict. *decis.* 33. *quædam Diana num.* 2. quem sequitur Menoch. *in* 2. *responso causæ. Finarien. in* 4. *articulo num.* 56. & iterùm replicavit *in consil.* 2. *magni ponderis num.* 291. *lib.* 1. Lancel. Robert. *de attentat.* 2. *part. cap.* 4. *num.* 452. ubi *num.* 2. reddit aliam rationem, & quòd clausula seu decretum irritans non solùm afficiat titulum, sed & possessionem, & ipsam reddat inanem, & inutilem, altiùs explicuimus suprà *l.* 3. *cap.* 10. *de parto. Reg. num.* 262. *cum seqq.*

199 Pro quo facit insuper, quoniam executoriales decretæ inter aliquos super contractu, quo quis promisit rem, vel illam hypothecavit generaliter, aut specialiter pro debito cum pacto tamen de non alienando (quod vocant) id est promittendo, se pignus, vel hypothecam, aut rem sibi venditam aut aliter promissam invito creditore non alienaturum; possunt in tertium talis rei possessorem directò exequi absque novo processu; quia alienatio postea contra hanc clausulam irritantem facta, nulla est, *l. si creditor. §. fin. ff. de distractione pignorum, l. ea lege, C. de condictione ob causam, l. fin. tit.* 5. *p.* 5. & in terminis præclarè tradit B. *in l.* 3. *C. de pignorib. num.* 6. sequitur Salic. *ibi.* & Anton. de But. *in c. quia Gen.* 13. *de judic.* Ripa *in l.* 1. *§. si hæres, ff. ad Trebell. num.* 21. Menoch. plures referens *de adipisc. poss. rem.* 6. *num.* 133. Roder. Xuar. *ad l. Toleti lim.* 1. Joan. Gutierr. *in l. nemo potest. num.* 38. & 39. *de legat.* 1. Villal. *in ærario com. opinion. littera A. num.* 139. Franc. Turza *in volum. commun. opin. l.* 14. *verbo pactum de ingrediendo.* Imol. & Iss. *in l. si quis ita, §. ea lege ff. de verbor. oblig.* Parlador. *l.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 4. *p.* §. 5. *num.* 15. & 17. Covar. *l.* 2. *var. c.* 13. Duennas *reg.* 420. *limi.* 1. Anton. Gabriel *in volum. commun. opin. l.* 2. *titul. de pignoribus concl.* 1. Greg. Lop. *in l.* 73. *tom.* 18. *pag.* 3. *verb. milas enagenarias.* Emanuel. Xua. *in thesauro receptarum sent. verbo alienatio. vel & verb. prohibitio.* Matthias Coller. *in tract. de proces. execut. cap.* 3. *num.* 434. Paz *in praxi* 4. *pag. tom.* 1. *cap.* 10. *num.* 49. quotidiano rerum usu receptissimam esse hanc doctrinam, affirmat Felician. *in tract. de censibus. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 6. Matiensus *in l.* 1. *tit.* 17. *l.* 5. *rec. gl.* 3. *num.* 6. & hanc etiam doctrinam probat in annui census & redditus constitutione, ut
200 post alios latè prosequitur nostras Gaspar Rodrig. *de an. redd. lib.* 2. *quæst.* 9. *à num.* 54. quia hoc pactum de non alienando res censui suppositas, & hypothecatas fore admittendum in instrumentis annui census, ea ratione, quia solum respicit securitatem creditoris, non tamen auget redditum, nec pretium diminuit ex pluribus ab eo post alios adductis.

201 Prout etiam ille qui rem nactus vigore contractus simulati, cùm non possideat, & nullitas contractus etiam possessionem inficiat, quæ remanet penes dominium, *l.* 2. *C. plus val. quod agitur, l. nudo de contr. emptione*; non poterit talis possessionis virtute se executioni sententiæ inter alios latæ opponere, nec impedire; sed adversus illum poterit executor executoriales exequi, ita eleganter dicit Bal. *in l. execut. col.* 3. *C. de executio. rei jud.* Parlador. *l.* 2. *rerum quot. c. fin.* 4. *p.* §. 5. *n.* 10. Giurba *dec.* 22. *n.* 8. ubi & per totam decis. de infecta & nulla possessione ex contractu simulato, qui *n.* 10. ampliat, maxime si fiat in fraudem & præjudicium tertii, quia non transfertur possessio, nec à transferente avocatur, etiamsi ab illa discedat Mas. *de probat. concl.* 1196. *n.* 8. Farinac. *q.* 262. *n.* 28. & 29. Casanate *consil.* 25. *n.* 6. Menoch. *consil.* 1095. *n.* 7. Tiraquell. *de constit. part.* 3. *limit.* 8. *n.* 1. infinitos penè congerit Giurba. *d. n.* 10.

202 Ex quibus omnibus præsertim dictis decisionibus & authoritatibus adductis *à num.* 195. *& seqq. suprà. vers. ratio quare*, hactenus deducitur, nullitatem tituli, quæ non solum illum inficit, sed etiam possessionem ejus virtute apprehensam, obstare tertio oppositori executionis; quia cum possessio sit causa immediata ad impediendum judicium executivum, ideo talis nullitas rectè attenditur, & admittitur, idem probat latò Alvarus Valascus *in consultatione* 55. *per totam, part.* 1.

203 E converso autem ea nullitas, quæ tantum respicit titulum, jus & injustitiam principalem opponentis, in hoc judicio executivo non admittitur, quia respicit petitorium, & ordinarium judicium, cum reservari debet, quia requirit ulteriorem indaginem (juxta ea quæ superius hoc *cap.* latè dixi) & probat etiam Valasc. *ubi proximè ad fi.* qui postquam ad principium apposuit nonnullas exceptiones, quæ inficiebant possessionem allegatam per tertium oppositorem, quibusque constabat per clausulam constitui in illo casu non transtuliss possessionem; aliàs post modum apposuit objectiones, & argumenta contra instrumentum illud, quæ respiciebant titulum, non autem possessio-

nem, ut pura defectus insinuationis, non acceptationis, & similes, quas quidem dixit ipse Vallascus *in fin. d. dec.* non obstare, nec admittit in hoc judicio executivo, sed in plenarium reservandas, & insuper, quia ex
204 actu nullo transfertur possessio, *l. 1. §. si vir uxori ff. de acquir. poss. cum concordan.* & sic de sola possessione docere sufficit in hoc judicio executivo, ad impediendam executionem, nec teneatur tertius eam justificare cum titulo; ut ex B. Paul. Ifl. Alexand. Cov. Scaccia, & Parlad. dixi *supra n.* 87. *sub. vers. cujus. rei ratio est.* Et probatur etiam ex Roerig. de Amador. de quibus *in vers. proximè sequenti à n.* 215. dicentibus, & bene
205 avertus cum tertium, in quem res emphyteutica alienata est, inscio domino, non habere locum viam executivam, contra Parlador. contrarium dicentem, motum, quia alienatio fuit nulla, quod ita vidi jam practicari à viris doctissimis, & terminari etiam. Faciunt etiam quæ ex pluribus DD. dixi *supra à n.* 93. quòd possessio tertii comparentis executioni patitur controversiam, ubi alia ad propositum.

206 Quod quidem & fortius redditur ex eo, nam licèt quando agitur aliquo remedio possessorio exceptionis quæ attingunt proprietatem; non admittuntur, sed judicio plenario reservantur (ut est notum) quia de sola possessione tractatur; tamen illæ exceptiones proprietatis, quæ tendunt ad destruendam, & inficien-
207 dam possessionem omnino admittendæ sunt. Ita docet eleganter Bald. *in leg. naturaliter §. nihil commun. ff. de acquir. poss.* quem sequitur Alexan. *ibi num.* 24. & Ripa *n.* 81. Molin. *de Hispan. primogen. lib.* 3. *cap.* 15. facit etiam quod mirabiliter dixit B. *in l. 1. & parvi refert. ff. quod vi aut clam, n.* 3. quem sequitur Ab.
208 *in cap. item cum quis num.* 9. *de restit. spol.* quòd in remediis possessoriis admittuntur omnes exceptiones excludentes qualitatem à jure, vel statuto requisitam, ad hoc ut competere possit. Idem sequitur Gregot. Lopez *in l.* 7. *tit.* 4. *part.* 5. *in gl. verbo, possession. & in l.* 2. *tit.* 14. *part.* 6. *verbo, luego.* Mol. *ubi proximè num.* 14.

209 Et hæc omnia confirmantur, quoniam generale est in omni possessorio adipiscendæ, tam in prophanis, quàm in beneficialibus; ut ad obtinendum in possessione sufficiat titulus coloratus (& coloratus dicitur, quando processit ab habente potestatem) nec exigitur, quòd alia ostendatur validitas tituli, nisi quoad formam extrinsecam, nec recipitur quæstio de tituli invaliditate; sic pulchrè scripsit Guido Papæ *quæst.* 85. *in curia*, sequitur Decius 200. *consil.* 220. *in causa col.* 2. sed ante eos Paul. Castrens. *cons.* 255. *num.* 4. *in* 1. Ferret. *consil.* 1. *num.* 4. 5. *& consil.* 27. *n.* 4. Natta. *consil.* 411. *num.* 9. Menoch. qui alios refert *consil.* 199. *n.* 42. & apud Puteum *decis.* 99. *num.* 9. *l.* 1. Oziasc. *decis.* 116. *num.* 7. latissimè idem Menoch. *de retin. poss. rem.* 3. *num.* 334. & *num.* 588. & *infrà in tract. de recup. art.* 15. *num.* 463. & *seq.* Mandos. *in comment. regul. Cancel. regul.* 16. *q.* 27. *n.* 6. & 7. Rebuff. *in tract. de concord.* Gall. *in tract. de pacif. possess. n.* 32. Peregrin. *in tract. de fide. art.* 48. *n.* 31. & rectè faciunt quæ ipse *ibid. à n.* 29.

Pro quibus quidem fortiùs etiam faciunt, quæ superiùs resolvimus hoc *cap. sub* 4. *concl. vers. nunc tractandum, num.* 100. quibus resolvimus, ideo ei, cui
210 judex nulliter, non ritè nec rectè procedens tradidit possessionem; sibique executioni opponenti, hujus possessionis virtute, obstare nullitatem, cùm hæc nullitas inficiat titulum & possessionem, ubi plurimas adduximus Rotæ decis. & doctrinas, quæ rem hanc verissimam reddunt & rectè comprobant; quas vide omnino.

211 Pro quibus etiam & illud simile facit, quoniam licet confessio partis validet nullitatem & defectus ordinis judicialis processus, ut latè per Mascar. *de probat. lib.* 1. *concl.* 244. *n.* 4. *& concl.* 357. *num.* 3. ubi de communi. Rolan. *consil.* 31. *n.* 4. *lib.* 1. infinitos congessit Farinac. *in pract. crimin. tom.* 3. *quæst.* 81. *cap.* 2. *à num.* 66. *cum pluribus seqq.* ubi multis modis ampliat & itidem limitat, tamen quando nullitas non solùm
212 processum, verùm & ipsammet confessionem infi it, tunc confessio nihil operatur, nec validat processum: ita post multos tradidere Yantius *de null. in rub. quibus mod. sent. null. reper. num.* 136. Alex. Stor. *in pract. jud. c.* 19. *n.* 50. Flam. Carta *de exec. sentenc. fin. num.* 216. Bruno à Sole *in suo compendio vers. confessio invalida vers. seq. fol.* 46. *à tergo.* Roma. *cons.* 167. *num.* 3. *in fin. & num.* 4. Marsil. *consil.* 14. *n.* 3. *& n.* 17. *& consil.* 29. *num.* 9. *&* 49. *in fin. & consil.* 46. *n.* 19. Bertaz. *consil.* 341. *num.* 17. *l.* 2. Rolan. *consil.* 31. *n.* 8. *lib.* 1. *& consil.* 27. *n.* 22. *& seqq. lib.* 3. Farinac. *ubi proximè n.* 87. igitur idem dicendum in
213 nostro casu, quòd ubi agitur de sola possessione disceptanda, nullitas contractus, & tituli non obstat, tamen quando nullitas etiam possessionem ipsam inficit, non obstare debet.

Et circa hanc quæstionem, an nullitatis tituli excep-
214 tio admittenda sit, ad impediendum executionem juxta doctrinam Alvar. Vallas. *loco suprà citato* in terminis Gemin. *consil. cap.* 16. *in fin.* Decius *cons.* 439. *num.* 4. Gozad. *consil.* 6. *num.* 7. *& cons.* 103. *num.* 10. Marsil. *singula.* 274. Gozad. *cons.* 103. *num.* 10. idem Gemin. *cons.* 57. *col.* 3. *post num.* 3. & optimè, & latè videndum est per Felin. post alios ab eo citatos *in c. cùm super n.* 16. ubi Ab. *de re jud. & in cap. veniens el.* 2. *num.* 13. *de testib.* ubi plura adducit, & quod nullitas tituli tertii oppositoris comparentis ad impediendam executionem non sit replicanda, nec opponenda, nec admittenda, tradit Corser. *l.* 2. *forens. quæst.* 4. *vers. præmissis.* Intrigl. *decis.* 46. *n.* 58. Apostill. ad Petr. de Greg. *de censib. q.* 6. *n.* 95. quod fuit originale Zabarel. *in c. cum super*, ubi Felin. *num.* 6. *de re jud. & in d. c. veniens colum. vers. quinta conclus.* & alii relati à Marsil. *sing.* 274. *& in tit. de Bannit. verbo, nullitas n.* 72. Bal. *in fin. C. de edicto divi.* Gozad. *consil.* 103. *n.* 20. Roland. *consil* 5. n. 2. *vol.* 2. Montier. *decis.* 44. *n.* 96. Cartarius *dec.* 147. *n.* 4. Alban. *cons.* 92. *n.* 5. *& 6.* Giurba *dec.* 22. *n.* 7. Caroc. *excep.* 69. *sub. n.* 29. ubi plures, quæ doctrina fallit, quando nullitas est evidens & notoria, quia tunc admittitur contra tertii oppositoris titulum. Giurba *ibi n.* 18. Calderin. *consil.* 161. *aliàs* 6. *tit. de prob.* Menoch. *de adipisc. remed.* 4. *num.* 614. Tuschus *tom.* 8. *litera T. concl.* 82. *n.* 2. *&* 3. & nos suprà *à num.* 100. Fallit etiam, quando nullitas inficit etiam possessionem tertii, quia amittitur ex hactenus dictis *à num.* 202. & ita loquitur Giurba *d. decis.* 22. *per totam*, dummodo probetur in continenti ex iis quæ nos infra *cap.* 13. *à* n. 49. *& seqq.* ubi aliqua adducit in comprobationem, quæ hìc inserenda sunt, & suprà *à n.* 99. faciunt etiam ad nostrum propositum, quæ ibi *à n.* 93.

Sed quid erit dicendum de executorialibus expeditis
215 contra emphyteutam, quoad canonis rei, quam in emphyteusim habet, solutionem, an exequantur directo adversus tertium rei possessorem, in quem emphyteuta alienavit; & videtur quod sic, nam canon pro re emphyteutica potest per dominum exigi ab eo tertio possessore directè; quia est onus reale, & super ipsa impositum, & jus quoddam prædio inhærens, quod rem sequitur, & comitatur quocunque vadat, sicut umbra corpus, & tributum rem tributariam, & ita prædia ipsa conveniri, dicitur, text. *in l.* 2. *& l. fin. C. sine censu vel reliq. & l. cum possessor. §. fin. de censibus l. imperatores, ff. de public. & vectiga.* & in terminis, quod executio pro canone directo possit intentari adversus hunc tertium rei emphyteuticæ possessorem tenet Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 4. *part. §.* 5. *n.* 5. *dicens*, quod alienatio rei emphyteut. inscio domino est nulla.

Sed contrariam sententiam, & opinionem rectè defendit adversus eundem Parl. Gaspar. Rodr. *dicto l.* 2. *q.* ... *num.*

n. 61. quem ſequitur Amador. Rodrig. *de executione cap.* 4. *num.* 48. motus nam licèt hic tertius rei emphyteut. poſſeſſor directò conveniri poſſit tanquam poſſeſſor rei, qua jus eſt, & onus reale inhærens, *ex dictis jurib.* & latè Cuja. *l.* 3. *var. cap.* 7. *num.* 9.
217 Alvar. Vallaſ. *de jure emphyteu.* 1. *pag. quæſt.* 32. *n.* 3. *verſ. ſed & illud* Joan. Gutier. *l.* 2. *pract. quæſt. quæſt.* 1671. *num.* 4. Azev. *in l.* 1. *tit.* 5. *l.* 5. *recop. num.* 8. & plures alii ab eiſdem citati: tamen verum eſſe exiſtimat Rodrig. *ibi num.* 53. & 61. Amador. Rodrig. *dicto num.* 48. quando tertius hic rei poſſeſſor convenitur via ordinaria ratione ſpecialis hypothecæ, quam dominus in re habet, non tamen adverſus eum via executiva agi poteſt, tanquam ſingularem rei poſſeſſorem, in quem locum non habet, niſi priùs conjunctus condemnetur, nam licèt hypothecaria contra nominatum in inſtrumento red-
218 ditus, & ejus univerſales ſucceſſores, & hæredes ſit executiva, tamen contra tertium ſingularem poſſeſſorem; quia via ordinaria, non eſt executiva, experiendum, niſi ipſa fecerit inſtrumentum recognitionis
219 cenſus, aut canonis in forma publica, ut latiùs per eoſdem ibi. Quod velim declares juxta terminos à nobis hactenus traditæ doctrinæ circa res litigioſas
220 alienatos, ut ſcilicet, quando ante litem motam ſententia in rem judicatam tranſactam, vel anteaquam inſtrumentum guarentigiatum habens executionem paratam, in judicium proponatur adverſus emphyteutam pro canone res emphyteutica alienata fuerit, nam tunc procedit doctrina Rodrig. at lite pendente ſuper dicto canone, aut ſi rem emphyteu. alienavit, aut poſt præſentatum in judicium contra illum inſtrumentum guarentigiatum, tunc cùm afficeret vitio litigii contra illum directò executoriales dirigi poſſunt ex ſupra dictis.

221 Unum in hac materia utile non omittam advertere, quòd in omnibus iis caſibus, in quibus diximus, executorem executorialium inter alios expeditarum, poſſe directò exequi tertios poſſeſſores, ſeu alios, quibus
222 afficiet res judicata, etiam ſi citati nec vocati fuiſſent ad proceſſum. Licèt igitur poſſit adverſus eos executio directò dirigi ſine novo proceſſu, & nova cauſæ cognitione ſui juris; tamen non eſt facienda executio abſque nova citatione hujus tertii. Ita eleganter declarat. Natta. *conſ.* 350. Auguſtin. *n.* 3. *l.* 4. Lancel. *de attent.* 2. *p. c.* 4. *in præfatione*, *n.* 462. qui loquuntur in tertio poſſeſſore rei adeptæ & alienatæ lite pendente. Afflict. *deciſ.* 379. *n.* 9. Capicius *deciſ.* 128. Petrus Surd. *conſ.* 533. *ſub n.* 4. Hieron. Gabriel. *conſ.* 52. *n.* 9. *tom.* 1. poſt alios. Cujus ea eſt potiſſima ratio, quam non teddunt prædicti, quoniam licèt in executione, & in iis caſibus, in quibus aliàs citatio non requiratur, vel ubi requiritur præceſſit jam; tamen ubi datur in quolibet judicio ordinario, aut executivo, rei aut perſonæ mutatio, tunc nova citatione, novaque interpellatione opus eſt, ut ſuprà hoc *l. c.* 5. poſt *princ. verſ. ſed in hac contrarietate*, &c. latè diximus à *n.* 8. cum *ſeqq.*

223 Et quia licèt novus proceſſus, & judicium neceſſarium non ſit cauſæ principalis, & ſuper jure poſſeſſoris, tamen neceſſarium, ut adhibeatur aliqua cauſæ cognitio ſummaria, & in continenti (prout judicii executivi natura poſtulat) ut ſuperiùs ſuper illa qualitate, & admiculo, quod cauſa eſt, ut adverſus illum tertium, & non citatum executio locum habeat. Ita dixit eleganter Rota, teſte Puteo *deciſ.* 213. *l.* 1. *n.* 5. di-
224 cens, quòd licèt executoriales comprehendant intruſos, & intrudendos, & tamen non ſufficit probare quòd ille de præſente poſſideat, ſed neceſſarium eſt, probare, quòd lite pendente inceperit poſſidere, & in facta alienatione rei litigioſæ, ut debeat liquidari, &
225 verificari, jam alienatio fuerit facta lite pendente, & an ex cauſa neceſſaria aut voluntaria, tenent Bal. *in leg. unic. in fi. C. de alienat. judicis mutan. cauſa facl.* Paul. de Caſtro *in leg. à divo Pio.* §. *ſuper rebus ff. de jud.* Lancelot. *de attenta.* 1. *pag. cap.* 3. *ſub num.* 81. Hieronym. Gab. *conſ.* 52. *à num.* 8. *tom.* 1. Et hoc licèt obiter, dicit etiam Covar. *in pract. quæſt. cap.* 14. *num.* 7. *ſub verſ. imò ex hac opinione, poſt medium*, idem affirmant etiam Afflictus & Capicius
226 *ubi proximè*, dicentes omnes ut pro hujus articuli & ſummariæ cauſæ cognitione, citatio ſit facienda, quod veriſſimum puto & tenent ultrà relatos Menoch. *conſ.* 319. *num.* 12. Cancer. *in reſol. cap.* 17. *num.* 463. Carpanus *ad ſtatum Mediolan.* 160. *num.* 54. Giurba *deciſ.* 62. *num.* 13. Cancer. *cap.* 12. *num.* 17. 2. *pag.*

227 An autem executor excedat, ſi virtute executorialium expeditarum inter alios directò exequatur contra ſequeſtrum, ſeu eum, in quem lite pendente res fuit depoſita, ſuper qua litigatur, tradenda, & reddenda vincenti, vide quæ in hujus quæſtionis reſolutione diximus ſuprà 2. *p. c.* 16. *à n.* 84. *& ſequentibus.* Et quid adverſus fidejuſſorem in cauſa principali
228 de judicio ſiſti, vide Bernardum Diaz *in regul.* 67. ubi latè per regulam, & limitationes. Et an fidejuſſor, judicatur ſolvi, poſſit impedire executionem
229 ſententiæ latæ contra principalem, pro quo fidejuſſit, & an legitimus ſit contradictor, vide quæ latè per Martam *in tract. de juriſdictione centuria* 2. *c.* 178. per totum. Et an ſolvens alicui de mandato judicis
230 poſſit ſe executioni factæ opponere, & an dicatur legitimus contradictor, vide duas Rotæ deciſiones apud proſperum Farinacium 448 & 449 *in noviſſimis* 2. *p.* & vide quæ nos latè ſupra *c.* 7. *à n.* 151. *cum ſeqq. hac.* 4. *p.*

231 Et unum eſt notabile, & ut executor non exce-
232 dat, ſi executoriales expeditas contra uxorem virtute debiti contracti ante matrimonium, exequatur adverſus maritum (illo denuo tamen citato, ut ſuperiùs advertimus *à num.* 222. ex mutatione perſonæ) ſuper bonis datis in dotem, quando alia propria bona mulier non habuerit, ita Capicius *deciſ.* 28. Ariſmi. Tepatus *tom.* 1. *tit. de execut. ſententiarum, col.* 4. *ad finem fol.* 349.

Executoriales itidem expeditæ contra procuratorem in rem ſuam condemnatum nomine proprio, qui tamen ſolvendo non eſt, tunc dirigere eas poteſt executor in bonis principalis abſentis, non citati, ut probat text. *in leg. auth. qua in provincia, C. ubi de crimine agi oportet*, quam alleg. gl. *in leg. vendit. verb. ſolvere in finem.* & per eam id tradit Bal. *in auth. ſi captivit. num.* 6. *C. de Epiſcopis & Clericis.* Barboſ. *in dicta leg. venditor. num.* 201. & 202.

232 Sed quid dicendum, an ſententia lata contra emptorem, poſſit fieri executio in bonis venditoris, aſſiſtentis defenſioni litis, juxta text. *in leg. venditor, ff. de re jud.* & quod poſſit, firmat. gl. *verb. ſolvere, in fi. in dicta leg. venditor*, quam ſequuntur B. Angelus & Paulus Caſtr. & alii communiter *ibi*, ut teſtatur Cagnol. *ibi n.* 25. qui omnes, & Jacobi, *ibi num.* 7. reſpondent ad illam difficultatem, quæ in contrarium urget, nempè, quòd cum petitur res certa, in ea debet fieri executio præcisè, *leg. qui reſtituere, ff. de rei vendicatio.* & ſic impoſſibile eſſe fieri executionem in bonis venditoris aſſiſtentis, qui rem petitam minimè poſſidet, cui igitur ipſi reſpondent, gloſſam intelligendam eſſe quando emptor ultra rei reſtitutionem fuit condemnatus in fructibus, & expenſis, quorum reſpectu fieri poteſt executio in bonis venditoris aſſiſtentis, ſequitur Zuarez *in tit. de los emplacamientos*, §. 5. *n.* 18. quam gloſſæ opinionem magis communiter receptam eſſe, teſtatur Barboſ. *in dicta leg. venditorem num.* 198. qui *à numero* 193. plura adducit jura & fundamenta.

233 Sed ab hac gloſſæ opinione recedunt Lancelot. Decius *ibi in fi.* & probat Cagnol. *n.* 24. Barb. *à n.* 197.

cum

cum ſeqq. qui quidem communiter reſpondent juribus, & fundamentis contrariæ partis, ſed revera eorum reſponſio mihi non applaudit, quam quæſtionem pro nunc ampliùs non examino.

234 Sed quid dicendum in filio familias efficaciter obligato ex contractu, vel quaſi, cujus eſt virtute condemnatus: an fieri poſſit executio in bonis adventitiis, in quibus ſibi pertinet ſola proprietas, uſusfructus
235 tamen patri, & an executor in prædicta proprietate poſſit executoriales exequi. Suppoſito, quòd filius-familias exiſtens in poteſtate patris, poteſt efficaciter obligari ex contractu, vel quaſi, & ex judicio, præterquàm ex mutuo, juxta text. *in leg. tam ex contractibus, ff. de jud.* & ibi Paul. & communiter Doctores, *l. qui Romæ, §. Aug. ff. de uſufr.* text. *in l. fin. §. pupill. eodem tit. l. prætor ait, §. ſed & filius fam. ff. de edendo, l. ſi quis cum filius f. ff. de pecul. l. 1. per tot. ff. ad Macedonianum.* per argumentum ab ſpeciali *n. 1. & per totum, ff. eo tit.* bonus text. *in l. filius ſi. l. 12. ff. de action. & obligat.* & ibi gl. ordinaria B. Alberi. Angel. & communiter Doctores, de quo art. doctè tractat. Anton. Gomez *tom. 2. var. cap. 15. à n. 11.*
236 igitur reſolvendum, eſt, quod ſi talis filius condemnatus habeat bona caſtrenſia, vel quaſi, in eis fiet executio, quia reſpectu eorum reputetur pater familias; & idem eſt ſi habet bona adventitia, quorum uſusfructus non quæritur patri: quia ſunt propria ipſius filii, & pleno jure ſibi pertinenti, & in eis reputatur ſui juris, juxta textum *in l. fin. §. filiis autem, C. de bonis quæ liber.* text. *in auth. excipitur, eodem tit.* de quo videndus latè comprobans Antonius Gomez *ubi proximè*, ubi etiam quando filius familias habet bona
237 profectitia, ut in eis non fiat executio, cùm pleno jure ſint patris, cui non poteſt per filium præjudicium fieri, textus eſt *in l. eum oportet C. de bon. quæ lib.* & ibi communiter Doctores.

238 Si verò filius familias habeat bona adventitia, quorum uſusfructus pertinet patri, tunc affirmandum eſt, quòd etiam in ſola proprietate non poſſit fieri ſolutio, & executio; primò per textum expreſſum
239 *in leg. ſi. §. filiis autem, de bonis quæ liberis*, ubi diſponitur, quòd filius nullo modo poſſit proprietatem ſuam alienare per contractum, vel ultimam voluntatem, ſine conſenſu & voluntate patris; ergo efficaciter cenſetur prohibita executio in eis, cùm ſit perfecta
240 alienatio, & alienationis effectus perfectio, & conſummatio. Secundò, quia prohibita alienatione, cenſetur prohibitus omnis actus, per quem pervenitur ad eam, argument. text. *in l. oratio, ff. de ſponſalibus*, text. *in leg. quod dict. ff. de pactis*, text. *in leg. cùm leg. ff. de fidejuſ.* text. *in l. fin. C. de rebus alienis non alienand.* text. *in l. fin. §. ſed quia, C. commun. de leg.* text. *in l. 1. verſ. fin. C. de fundo dot.* & in terminis ita tenet Albericus *ibi in l. & ſi condemnatus, ff. de noxalibus*, & idem videtur tenere Bart. *in l. ſi finito, §. ſi de vectig. ff. de damno infecto, col. fin. verſ. vel melius*, optimè latè Anton. Gom. *lib. 2. var. c. 15. n.*
241 12. ubi poſt plures alios, quod ſi filius nulla habeat bona, poteſt pro debito incarcerari, ſicut ſi eſſet ſui juris, juxta text. *in l. penult. C. qui bonis credere poſſ.* qui quidem Anton. Gomez *num. 13.* videndus eſt, ubi copioſè tractat an proprietas bonorum adventitio-
242 rum, quibus pater habet uſumfructum, poſſit confiſcari pro delicto commiſſo à filio.

243 Sed ſucceſſivè quæro: an quemadmodum lata ſententia, & decretæ executoriales in favorem actoris poſſidentis ſuper interdicto retinendæ poſſeſſionis prodeſt ejus hæredibus, & ſucceſſoribus; ut ſcilicet ipſi in ſua poſſeſſione defendant, & tueantur, juxta text. *in l. ſi Titius §. Celſus ff. de aqua pluvia arc. l.*
244 *qui aliter, §. hæc verba, ff. quod vi aut clam*: nam ſucceſſor utitur ſui authoris acceſſione, cùm res judicata rei cohæreat, *l. exceptiones, §. rei, ff. de exception. l. ſi ante §. ult. ff. de exceptione rei jud.* Joan. Fabius *in §. retinendæ, n. 30. verſ. ſed quid contra, inſtitut. de interdicto*, quia iſta hæredis & ſucceſſoris poſſeſſio non eſt nova, ſed antiqua illa anteceſſoris, ſuper qua retinenda obtinuit, *&c.* poſt alios Menoch. *de retin. poſt. rem. 3. à n. 823.* & quod de novo beneficii poſſeſſore dixi *3. p. cap. 3. n. 42.* ut competant remedia poſſeſſoria pro re beneficii, quam non ille, ſed prædeceſſores poſſederunt.

An autem eodem modo ſit dicendum è converſo; 245
an ſententia lata in judicio retinendæ poſſeſſionis contra defunctum poſſit exequi contra hæredes, & ſucceſſores condemnati, ad non perturbandum; & an executor excedet: ſi in illos exequatur executoriales hujuſmodi; & quòd excedat, probatur, quia adverſus illos executio hæc locum non habet ex eo, quia hoc factum hæredis novum factum dicitur, & nova turbatio, cùm una ſit defuncti poſſeſſio; altera hujus hæredis, juxta *leg. cum hæredes, ff. de acquir. poſſ.* fieri ſiquidem poteſt, quòd hæres juſtè, cùm tamen defunctus injuſtè perturbaret, quippe non vi, non clam, non precariò ab adverſario poſſidet, juxta *l. adeò §. hæres ff. ad exhibendum*, quia ex propria perſona, & ex nova cauſa quæſtionem meretur hæres, & per hanc rationem hanc ſententiam probant, & defendunt Innoc. *in cap. Abbate, col. 2. de verbor. ſignif.* quem ſequuntur ibi Butri. Joan. And. Bal. *in. d. l. de eo, §. hæres. ff. ad exhib.* idem docuit Joan. Faber. *in §. æque, n. 31. verſ. interdicto nihil inſtitut. de actis*, quam opinionem pluries probavit Conſilium Neapolitan. teſtatur Afflict. *dec. 145.* Capicius *deciſ. 1. n. 11.* Rebuff. *in commentar. ad regias conſtitut. Gall. tom. 3. tit. de cauſa benef. poſſ. à 11. gl. 1.* qui ejuſdem ſententiæ recenſet Pariſ. *in c. veniens de except.* Menoch. *in tract. de retinend. poſſ. rem. 3. n. 828. cum ſeqq.* ubi latiùs ſatisfacit ad aliquas objectiones, quas contra hanc opinionem & doctrinam inſurgit, & conſiderat Faber. *ubi proximè*, quibus omnibus ſatisfacit ex eo, quòd hæc non eſt illa poſſeſſio, ob quam lata fuit ſententia exequenda contra defunctum illum. Et quia nec dici poteſt hæc nova poſſeſſio vitioſa, cùm non perſona defuncti, ſed hæredis conſideretur, & ita ſumus extra caſum *l. an vitium, & l. cum hæres, ff. de diverſis & temporalibus præſc. l. vitia, C. de acquir. poſſ.*

Hanc eandem opinionem ſequitur Gaſpar. Rodrig. *de ann. redd. lib. 1. cap. 17. num. 44. ad fin.* per Vincentium de Franchis *deciſ. Neapolitan. 199. p. 1. per tot.* Sed circa hanc doctrinam adverte, quòd *in d. deciſione Neapolitana*, omnes tenuere ſenatores, attendendam eſſe cauſam poſſeſſionis hæredis, an poſſidere appareat jure hæreditario, & ex perſona defuncti, an jure proprio, & alia cauſa diverſa, ut in priori caſu non procedat iſthæc noſtra doctrina, quia tunc facienda ſit executio adverſus hæredem, ne ejus malitiis indulgeatur. Secundo autem caſu, habere locum noſtram opinionem, hæc eſt doctrina Zabarellæ *in d. c. Abbate col. penult. verſ. oppono ad hoc*, qui intelligit doctrinam Innocent. ubicumque hæres non poſſideret ex perſona defuncti, ſed aliunde poſſeſſionem quæſiviſſet. Capicius *in d. deciſ. 1.* ſentiens difficultatem, dicit, quòd licet Zabarel. ſentiat, eſſe onus de neceſſitate probandum per hæredem de nova ejus, & aliundè quæſita ſua poſſeſſione: tamen Imol. & Joan. And. & Ant. de But. ponunt hoc in poſſibilitate probandi, non in neceſſitate. Dicitur inſuper *in d. deciſ. 199. ſub. n. 6.* quòd licèt Sacrum Concilium pluries fuiſſet ſequutum opinionem Innocentii, ut per Cap. & Alciat. reſponderetur, quòd in iis deciſionibus, per Afflict. relatis, non fit mentio, & quòd ſuper ea non fuit facta diſcuſſio, quæ omnia nota, quia multum temperat opinionem Innocentii, ſed ſuper illius reſolutione cogita. Menoch. tamen *ibi numero 832.* poſt Rebuffum *ubi ſupra num. 2.* & Capic. *in d. deciſ. 1.* opinionem Fabri defendi poſſe videri; ſi agatur ex actione judicati (de cujus actionis tamen natura vide, quæ latiùs diximus ſuprà *c. 3. à n. 39.*

ad

ad differentiam judicis, officii. Et an & quando in Salviano interdicto executorialium expeditarum possit executio impediri, vide Rotæ decisionem apud Farinac. 1. *p. noviss. decis.* 280. *per totum.* 246

Rursus quæri potest, an executor datus pro executione executorialium, & sententiæ latæ contra debitorem alicujus quantitatis; excedat, si illam exequatur in alium debitorem condemnati, cum quo lis agitata non fuit. In quo est brevibus resolvendum, quòd ad hoc ut executor hic possit, absque excessus reatu executoriales exequi in condemnati debitorem, necessariò & præcisè requiritur, ut debitor in eo sit statu, ut debitum ab illo possit exigi via executiva, ut puta, vel quia ipse debitor condemnati confiteatur debitum, (quia confessio executionem paratam habet, *lege post rem, ff. de re jud.*) aut contra ipsum rem jam judicatam nactus fuerit condemnatus, vel quia sit ei obligatus obligatione guarentigiata, igitur ut executor possit executoriales exequi contra eum, præcisè & necessariò requiritur ut aliter adversus illum debitorem locum habeat via executiva; si autem ab eo via executiva debitum exigere non poterat suus creditor, & ipse non confiteatur, sed negaverit potius debitum, præcisè est necessarium, ut coram suo judice ordinario, aliis competente, actione 247

personali conveniatur, & via ordinaria probetur debitum, & de eo convictus condemnetur, & demum obtenta re judicata contra illum, poterit tunc executor executoriales, adversus ejus creditorem condemnatum expeditas, exequi, & tunc non excedet. 248

Hanc doctrinam mihi probat in terminis textus elegans *in auth. de collator. §. eas autem, vers. si autem aliquis collatione* 9. cujus sunt verba mirabilia (loquendo de executoribus.) Si autem aliquis pro veritate publica debens tributa, dicat executori, esse sibi alium debitorem, non licere executori molestiam aliquam denominato inferre, nisi priùs debitor probetur, hoc tamen priùs requiri apud judicem provinciæ, si pro veritate debitor est is qui denominatus est, & ita fiat executio text. est etiam expressus *in leg. à divo Pio §. si quo ff. de re jud.* ibi posse enim nomen jure pignoris capi, Imperator noster rescripsit, sed utrum confessi nomen tantùm capi possit; an etiam si neget quis se debere, videamus. Et magis est ut id dumtaxat pignori capiatur quòd confitetur, cæterum si negetur, æquissimum erit discedi à nomine, nisi fortè quis exemplum sequutus corporalium pignorum, ultra processerit, dixeritque, ipsos debere judices de nomine cognoscere, ut cognoscunt de proprietate, sed contra rescriptum est: idem etiam probat bonus text. *in leg. si in causa judicati:* ibi, debitoris ejus conventi ad solutionem authoritate præsidis provinciæ compelluntur, *C. quando fiscus vel privatus debitoris sui debitores convenire possit, vel debeat.* optimus etiam ad idem text. *in l. 3. C. eod. tit.* ibi, Si debitum non inficiantur ii quos obnoxios debitoribus fisci esse, proponis: potest videri non esse iniquum quod desideras, ut absolutionem per officium procuratoris compellantur, nam si quæstio aliqua referatur, id concedi non oportere etiam ipse perspicit, &c. probat *l. etiam* juncta *l. eos;* ibi apud Rectorem conveni provinciæ, qui sive debitum confessi sive negantes, & convicti fuerint condemnati, &c. cum latæ sententiæ captis pignoribus, ac distracti secundum ea, quæ sæpe constituta sunt, meruerint executionem juris formam tibi custodiet. Ex quibus quidem omnibus juribus duo colliguntur, valde in praxi utilissima, ut executor non possit exigere debitum à debitore condemnati, nec virtute executorialium sibi commissarum, ab illa via executiva debitum exigere nisi adversus illum aliter etiam viam executivam creditor condemnatus habuerit, vel fuerit confessus: Secundum quod si hac via executiva aliter ab illo exigi non possit, vel non confitetur debitum, sed negaverit: tunc in illum via ordinaria actione personali conventum convictum, & condemnatum coram suo judice competenti, poterit ita demum executoriales adversus suum creditorem expeditas executor exequi, interim conquiescens. 249

Hanc eandem conclusionem probat Bal. *in leg. etiam in pr. C. de execut. rei jud.* gl. Cyn. Bar. & alii communiter Doctores *in dicta leg. 2. quando fiscus vel privatus*, Salicet. *in d. l. etiam* Specu. *in t. de 1. decret. §. rest. n. 4. & 6.* Cyn. *in d. l. 2.* Ang. *in l. à divo Pio §. quoque in pri.* ubi etiam Immol. *col. 1. vers. & hæc vera ff. de re jud.* Petr. Surd. *cons. 41. to. à prin. & per tot.* qui *sub n. 2.* post Bal. & Sal. *in d. etiam*, dicit, quia talis executor excedit terminos executionis, quia fit in re aliena non autem in re debitoris, vel per ipsum possessa, & ideo in subsidium capiuntur nomina ejus, aliis deficientibus, & ideo requiritur, ut confiteatur debitor, ut in executionem judicati capi possit. Nam quemadmodum creditor condemnatus non poterat exequi suum debitorem absque confessione, re judicata, aut instrumento guarentigio, sed debeat eum via ordinaria convenire, ita servari debet in obtinente contra condemnatum creditorem executoriales, ex cujus jure, & persona agit, ne fiat per alium deterior ejus conditio. Et hanc distinctionem latè prosequitur comprobans Guid. de Zusa *in tr. de just. guar. à n. 25. usque ad n. 32.* cui plura applicat fundamenta. Hæc adduxi ut clarius convincatur Petr. Surd. *dicto cons. 4. dum* 250
num. 27. dicit quod si iste debitor condemnati negaverit debitum, & probetur per authenticum instrumentum, etiam non habens executionem paratam, vel aliter, quod tunc poterit in eum fieri executio propter mendacium & calumniam convictam, per Spec. *in tit. de 1. decr. §. restat. n. 4. & 6.* & per Cyn. *ubi suprà*, & Bal. *in l. 1. n. 10. & de conven. fisci debito* sed convincitur evidenter ex tot juris authoritatibus, notissimisque juris principiis comprobatis, quia confessio non requiritur hoc casu ad probationem debiti, quia foret angustare probandi facultatem; sed quia executio adversus illum locum habeat quia confessio habet executionem paratam *dict. leg. post rem. in d. ff. de re jud.* & facilis sit exactio non expectata re judicata coram judice competente obtenta contra illum negantem, suspensa interim executione executorialium, ex dictis juribus. Speculator autem & cæteri loquuntur, quando debitor negat debitum, ut de eo constet (prout requiritur summariè debet constare creditorem condemnatum habere hoc jus secundum Ang. *in l. à divo Pio §.* 251
quoque in prin. de re jud. ubi Imol. *col. 1. vers. & hæc vera.* Alex. *n. 2.* Iss. *n. 1.* & Salic. *in d. l. 2. quando fiscus vel Prælatus*, & idem Salic. *in l. etiam n. 2. C. de executio rei jud.* qui dicunt quòd si negetur debitum, tunc summariè probandum est, quia de eo debet constare: & ad hunc effectum duntaxat, ut nomen illud debitoris, & jus creditoris condemnati tale, quale si detur in solutum ipsi creditori obtinenti executoriales, prout in simili dicimus, quando quis est condemnatus pro quantitate & fieri vult executionem in re debitoris & alius tertius compareat & alleget possessionem ejus non tamen dominium tunc si pro parte condemnati doceatur summariè de dominio ipsius & ad se spectare tunc victor qui executoriales obtinuit, mittitur in possessionem seu quasi illius juris, dominii, & actionis, quæ potest, vel poterat competere condemnato, ut via ordinaria, ea actione possit 252
convenire possessorem oppositorem absque cujus præjudicio hæc missio fit, & sine sui juris detrimento aliquo, ita per Bal. *in l. etiam col. 3. n. 15. C. de execut. rei jud. & in l. ob matris C. ne uxor pro marit. col. 2.* Paul. Cast. Alex. *n. 12.* Vin. Herc. *col. in fin.* Iss. *n. 12. in d. §. si super reb.* post Cumã. *ibi* Covar. *in pract. q. c. 16. sub n. 4. vers. quartum tribus iis conclusionibus.*

Et eodem modo procedunt in nostro casu supra citati Doctores Cyn. Specul. & Bal. ut dato in solutum

hoc

hoc jure & actione, quam in nomine debitoris habet, vel prætendit condemnatus, constituto de eo jure, summatim priùs poterit eam actionem personalem intentare contra debitorem negantem, via ordinaria, & contra suo judice competenti, ex Covar. & cæteris allegatis modo prout contra illum suus creditor condemnatus poterat experiri, non aliter iste est text. expressus *in leg. final.* ibi. In solutum nomine debitoris dato, non aliter, nisi mandati actione, ex persona sui debitoris, adversus ejus debitores experiri potest suo autem nomine utili actione rectè utetur; *C. quando fiscus, vel privatus, leg. negantes debitores*, ibi convictos autem condemnari, ac juris remediis ad solutionem urgeri convenit, *&c. C. de actio. & oblig. & l. etiam*, juncta *l. eos*, *C. de executione rei judicatæ.*

253 Et ideò nota, quod in propositum dicit idem Bal. *dicta leg. etiam n.* 3. ibi. Sed si debitor negat, sed privatim convincitur de mendacio per publicum instrumentum respondetur, nec tunc fiet executio secundum gl. Alii dicunt, quòd imò tunc dicas, quod aut potest convinci per instrumentum, quod habet executionem paratam, ut per instrumentum sententiæ, vel juris jurandi, vel more Tuscorum per instrumentum guarentigiæ, vel more Perusinorum per instrumentum confessionatum, & tunc fiet executio, negatione non obstante quia non requiritur strepitus judiciorum instrumentis exequibilibus, vel post rem judicatam: aut tale instrumentum non habet paratam executionem, & tunc quia his sub judice esse potest, negatio rem debitam facit, ac ideo inexequibilem. Ita debet intelligi quod notatur *in leg.* 2. *suprà quando fiscus vel privatus.* Hæc ille, quo quidem insuper convincitur evidenter Surd. & ita etiam loquuntur cæteri Doctores *ad prin. hujus art. citat. n.* 24. quod est indubitabile.

Et postquam hæc ita scripta habui, inveni Parlad. *lib.* 2. *rerum quot. c. fi.* 5. *p.* §. *n.* 45. tangentem nostram quæstionem resolvensque *ex leg. à divo Pio* §. *fic quoque ff. de re jud.* per quam ita ait, nomen debitoris in causam judicati capi non posse nisi quando alia bona debitor confiteatur debitum non si neget, sequitur, & facit, quid ergo si debitor malitiosè neget, & interest, an negatio evidenter malitiosa sit, an secus, nam si manifestò malitiosa ut puta quia constat, de debito, aut per rem judicatam, aut per contractum guarentigium, executioni locus erit, non ita distinguunt Immol. Alex. Paul. & Iss. *in d.* §. *fic quoque.* Hæc illæ, qui quidem
254 iterum ibid. sequitur, & facit ad propositum illius, quod ultimo loco nostræ difficultatis à n. 51. diximus, ut scilicèt quod si nomen creditori detur in solutum, tenebitur ille hunc alium debitorem noviter conveniri ex utili actione, sibi ex adjudicatione nominis acquisita, juxta *d.* §. *fic quoque*, ubi B. & *gl. in l.* 1. *C. de præt. pignore*, in quo debebit juris ordo servari, *l.* 1. *C. de jur. hastæ fisc.* & Suarez *in l. post rem q.* 2.

255 Quæ regula primo fallit in annuis pensionibus, siquidem in illis ac immobilibus directò & indistinctè
256 executio locum habebit secundùm Bal. *in l. etiam*, *C. de execut. rei jud.* Alex. & Iss. *in d.* §. *si quoque* Parl. *ubi proximè n.* 44. Secundò, fallit in pecunia debitoris, quæ apud argentarium, vel depositarium sit; quia pariter executio locum habet, probat text. *in d. l. à divo Pio*, *ff. de re jud.* Parlad. *ubi proximè n.* 45.

257 Ad præsentis capituli materiam aliquæ sunt constituendæ regulæ quibus executoriales inter alios expeditæ, aliis, etiam minimè ad earum processum vocatis præjudicient vel non, &c. ut faciliùs detegatur, an executores excessum hunc de persona ad personam commiserint, vel non, & ut per consequens, an ab eo appellationi emissæ quando deferendum in supremis prætoriis declarabitur, juxta quæ à prin. hujus capitis dicta remanent & ad cognoscendum, an executoriales expeditæ contra patrem in adventitiis filii, Prælatum in bonis Ecclesiæ tutorem, aut alios legitimos administratores possit exequi adversus filium, Ecclesiam, minores, & similes absque metu excessus, & an possit impedire executionem hujusm. ratione sui juris contra se factam.

Et prima regula constituenda est, ut animadver-259 tendum, quod ipso jure ipsi administratores legitimi & comparuerint in judicium, & in progressu causæ agendo, vel deferendo, nam ad hoc ut acta, & processus & inde executoriales contra se latæ possint nocere præbendis, filiis, & similibus, debet in libello inseri nomen administrationis legitimæ, ita docent B. *in l.* 1. ubi Ang. *n.* 7. *ad fi. C. de bonis maternis*, ubi dicunt, 260 quod pater qui est à lege legitimus administrator bonorum adventitiorum, tam in agendo, quàm defendendo filii, juxta *l.* 1. *C. de bon. mat. & l. cum oportet*, §. *non autem*. *C. de bon. quæ liberis*; tenetur hanc qualitatem legitimi administratoris inferere in libello, idem 261 B. *in l. part. qui castr. n.* 2. *ff. de castr. pecul. & in l. infant. n.* 2. *de jure li.* Petr. de Anc. *in c. accessorium*, *c.* 14. *vers. quid si excommunic. de reg. jur. l.* 6. Tiraq. *de retra. lignag.* §. 10. *gl. à n.* 3. per text. *in l.* 2. §. *sed si forte*, ibi, vel vir, uxoris nom. (& iterum, §. *ad quod de tutore* ibi, non tamen quasi tutor.) *ff. jud. solut.* Bar. *in l. si verò in pr. ff. de sol. l. exigendi*, *C. de procur.* ibi, actionem patris nomine dirigat, *&c.* Maria. Soc. *in c.* 1. *col.* 37. *vers.* 15. *quæro*, *de lib. oblatione.* Fel. *in c. cum olim col.* 4. *sub. n.* 4. *vers. quo autem nomine. de test.* Fulg. *in d. l.* 1. *n.* 7. & cum eo Corneus *n.* 3. & Faber ibi, dicen- 262 tes, quod verba libelli referenda sunt ad personam filii, Matth. de Afflict. *l.* 2. *constit. rub.* 9. *n.* 12. *ad fi.* gl. quæ idem voluisse videtur *in l. cum dos* 7. *verbo produc. ff. de pactis dotal.* & dicit Bar. *in dict. l.* 1. ex communi practica nominari solere patrem & filium.

Nam si hæc qualitas administratoris amittatur, in 263 dubio videtur actum facere & causam proponere nomine proprio, non alieno, *l. magis ff. de solut. & l. Papinia.* & ibi gl. & Alberic. *ff. & mandati*, *l. pro hæred. ff. acquir. hæred. l. si ita stipulatus fuero*, §. *Chrysogon.* & ibi B. *ff. de verb. oblig.* quod pulchrè, & scienter declarat Marc. Soc. *in c.* 1. 7. *ar. pr. q.* 6. *de libelli oblatione*, facit etiam text. *in l.* 1. §. *ff. de novi oper. nuntia. l.* 1. *de off. proc. Cæs.* & quod tradit gl. *in l. sciendum*, §. *tutor in verbo habent* §. *qui satisd. cogan.* & quod scribit Joa. Andr. post Guid. Tusc. *in add. ad Specul. tit. de conjuncta persona* §. 1. *c.* 1. Tiraquel. *de retract.* 264 *lignag.* §. 10. *gl. unic. n.* 3. *fol.* 273. quod tempora prout infra à n. 285. Sicut è converso, quando qui dicit actum agens, Titius pater, seu procurator, negotiorum gestor, rector, vel administrator, tutorve Titii duntaxat, absque alia expressione, sed hac adhibita solummodo qualitate, intelligitur agere nomine alieno, non suo, text. (qui loquitur in institore) *in l. ult.* & ibi B. (qui etiam trahit ad procuratorem) *ff. de instit. actio.* & voluit gl. *in l. quacumque in verbo procurat ff. de procur.* & B. *in l.* 3. §. *sed & si cum tutor ff. jud. & in l.* 1. §. *nunt. solut.* 2. *vers. aut opponitur nomen. ff. de oper. nov. nunt.* Alber. *in rubr. C. de procur. num.* 4. *& in l.* §. 1. *ad fi. ff. de adm. tuto.* ubi loquitur de tutore, Bal. *in l.* 1. *in fi. C. de sent. & interloc.* Mar. Soc. *in d. c.* 1. *in* 7. *art. prin. q.* 6. *de libelli obl.* & in eo qui tanquam maritus agit, idem voluit Bal. *in cap. constitutis*, *vers. quæro cum gl. de proc.* quos, & alios nuncupatim sequitur Tiraq. *ubi suprà n.* 4.

Et ex hac doctrina per Bart. *ubi proximè*, idem de- 265 ducit & probat Fel. *in d. c. cum olim*, *de testib. sub n.* 4. *d. vers. quo autem nomine*, &c. quòd prælatus Ecclesiasticus agens, vel defendens in judicio Ecclesiam super ejus bonis tenetur agere, & causam proponere nomine Ecclesiæ, non autem nomine suo proprio. Ita dicunt ibi Innoc. & cæteri. & Lapus *allegat.* 52. Speculat. *in tit. de proc.* §. *ratione quoque constituentis verf. quid si aliquis*, & Archid. *in c. non liceat* 12. *q.* 2. Immol. *in clem.* 1. *n.* 7. *col. de rescript.* & communiter tradi solet *in cap. fi. de dilat.* qui omnes idem intelligunt in procuratoribus, & 266 aliis,

aliis, qui agunt & defendunt Ecclesiam, vel in defectum, vel negligentiam Prælati, pro quibus etiam facit text. cum materia *in cap. quoniam Ab. de off. delegati*, *& in l. ff. quod cujusque universit. nomin.*

267 Pro iis etiam est text. elegans *in l. tutorem ff. de his quibus ut indignis*, quo expressè probatur, ut processus & sententia, & acta cætera gesta per tutorem nomine pupilli, non præjudicant, nec obsunt juri competenti ipsi tutori, quod suo proprio nomine in judicium non deduxit, & sic solùm obstat pupillo, reddens text. rationem *ibi*; discreta enim sunt jura, quamvis plura in eadem persona devenerint, aliud tutoris, aliud legatarii, & cum non suæ personæ jure, sed pupilli accusaverit, propriam pœnam mereri non debet, *&c.* facit *frequens in fin.* cùm ibi notatis per Joan. Andr. Ex quibus dixit post alios Van. *in tract. de null. sent. ex defectu mand.* quòd si aliquis constituerit procuratorem dicens, ego Titus rector talis Ecclesiæ constituo procuratorem Sempronium ad agendum adversus P. super causa domus suæ Ecclesiæ, quam movere contra illum intendo, *&c.* & ad alias omnes causas ad Roma. Cur. legitimè devolutas, & ad omnes, *&c.* procurator istius

268 mandati vigore non poterit pro me agere (dempta causa, in qua specialiter constituitur) nec comparere, nisi dumtaxat in causis, quarum exercitium competit mihi constituenti, uti illius Ecclesiæ rectori, non tamen in causis patrimonii mei, & mihi tantùm respectu meæ personæ, vel respectu alterius officii aut dignitatis competentibus, quia inspicitur quo jure constituerim procuratorem, & sic ut Rector Ecclesiæ. Æguid. *concl.* 5. incipit *generale*, *circa medium*, & 548. *concl. quod si*, &c. *& concl.* 423 *si monachus.* Decius *cons.* 77. *col.* 2. *vers.*

269 *sed tamen iis l.* 1. & clarius per Rom. *cons.* 88. *tribus in princ.* quibus quidem etiam dicunt quòd si constituens non potest, nisi uno jure constituere, simpliciter constituendo, videtur eo nomine constituere, quod potest videlicet nomine officii seu administrationis quam habet.

270 Quibus rectè convenit, quod singulariter tenuit Lud. Rom. *cons.* 446. *& cons.* 496. *in* 1. *dub.* quem exagerans sequitur Muran. *de ord. jud.* 4. *p.* 16. *à n.* 17. *fol. mihi* 142. Tiraq. *de retract. lignag.* §. 10. *gl. unic. &* 7. *fol.* 173. *& in noviori impressione fol.* 274. ubi multa accumulat, quòd quando maritus, qui ut talis & legitimus administrator potuit comparere in judicio, & eo jure omisso comparuit tanquam procurator tutoris, cùm in rei veritate non haberet mandatum, pro-

271 cessus, & judicium nullum erit, nec salvabitur illa alia via legitimi administratoris, eique imputatur, quare talem viam elegit, agendo, ut procurator, & loquendo in conjuncta persona. Idem etiam tradunt Bal. & Sadic. *in* 1. ilie *col.* 1. *vers. ulterius oppono* iste *col.* 2. *vers. oppono quod etiam* & ibi quoque ab Anton. Alex. *C. de procur.* per ea quæ notat gl. ibi. *l. filius in gl. ult.* ibi, vel hic prætor, *ff. qui satisdare cogantur*, ipse Bal. *in nonnulli. col.* 2. *vers. nota si quis impetra.* & ibi Barb. *in* §. *sunt & alii.* Felin. *col.* 14. *vers. limit.* 2. *de rescr.* Bal. *in c. ex par. de cani. col.* 3. *v. sed quid si conjuncta*, Alex. & Iff. *in l. exigendi*, ilie *col.* 2. *in ult. fallent.* hic *col.* 3. *in* 6. *fallen. C. de procur.* & ibi Iff. & ad id facit optimè *l.* 3. §. *sed & si forte*, *ff. judic. solvi.*

272 Obiter adnotandum, quòd maritus pro uxore potest agere sine mandato, & sine cautione de rato in rebus paraphernalibus, vel cum cautione in ceteris rebus (de dotalibus non loquor, in quibus maritus jus habet uberius, *l. doce ancillam*, *C. de rei vind. cum simili*) sed quæ de aliis dixi notantur *in l.* 3. §. *sed & si ff. judicatum solvi*, *& in l.* 2. *maritus de procur. & in c. constit. eod. tit.* & ubique gl. & DD. & latè Alex. *cons.* 42. *super præmiss. col.* 6. *vers. nec obstat quòd dicta bona lib.* 1. Coin. *cons.* 190. *ad evidentiam col.* 3. *lib.* 3. Tiraq. *de retract. lignag.* §. 10. *gl. unicâ & n.* 1. qui sequutus Corneum, plus dicit, quòd maritus censetur habere mandatum; ad administranda bona paraphernalia, per

textum (quem dicunt ad hoc singularem) *in l. si ego* §. *per. & ult. ff. de jure domin.*

Hinc est, quòd licèt his qui primum locum obtinet 273 defensionis, quando patitur, ut alius quem negotium tangit, secundario & in consequentiam agat, & litem tractet, sibi scienti præjudicet sententia lata, *l. sæpe ff.* de re jud. text. *in c. pen. eod. tit.* Jacob Cancer. *var. resol.* 4. *p. c.* 16. *n.* 52. hoc tamen intellige, si ille age-ret nomine proprio, secus si nomine tertii, cujus ipse nullum mandatum haberet, quia tunc non sit præjudicium tertio, etiam scienti id, ut notant B. & omnes *in d. l. sæpe.* Cancer. *ubi proximè n.* 51. nisi ille, tertio in judicio præsente nomine ejus comparuisset, ut egregiè innumeris relatis tradit Alex. *in d. l. sæpe n.* 87. & 93. Pinel. *in l.* 2. *p.* 2. *c.* 1. *n.* 18. *C. de rescind. vend.* Jacob. Canc. *var. res. d.* 2. *p. c.* 16. *n.* 51. vide infrà *à n.* 327. quæ omnes doctrinæ temperantur, & declarantur, prout declaramus easdem infrà *à n.* 285. *cum seqq.* ubi mirabiliter exponuntur omnes, quas adduximus *à n.* 257. huc usque.

Quare meritò sequitur, quod condemnatus respectu 274 officii, cujus nomine comparuit, & condemnatus fuit, poterit ratione sui juris comparere, & impedire executionem ex supra dictis, & quia ubi non concurrit identitas personarum rei, & causæ, non intrat exceptio 275 rei judicatæ, juxta *l. cum quæritur cum seqq. de except. rei jud.* & ibi per DD. Ab. *in cons.* 50. *n.* 2. *cum seqq.* Decius *cons.* 96. *col.* 1. *vers.* 445. *n.* 45. sed si quis egit nomine administrationis, & officii, quod gerit, condemnatur uti administrator, ut in hospitalario dixit Rota *decis.* 1. *post. prin. de restit. spol. in novis* Æguid. *decis.* 5. *ante medium & dec.* 584. & ideo 276 si ipse non est vitiosus possessor rei lite pendente, sed ante eam possidebat, poterit ratione sui juris impedire executionem, quia possidet, & comparet uti alius quilibet extraneus, privatus, & sic tunc repræsentat aliam novam personam; hoc est, se ipsum uti extraneum, & particularem, licèt antea fuerit condemnatus uti administrator, & hospitalarius. Ita eleganter valde dixit Rota Rom. *in decis.* 100. *ex novem n.* 4. *&* 5. *part.* 1. *noviss. diverf.* reddens insuper rationem, quia in separabilibus potest quis repræsentare duplicem perso- 277 nam, & considerari tanquam alius, & non tanquam ipse. *l. si pater*, §. *si duo.* ubi gl. & Bal. *ff. de adopt.* cum aliis adductis per Aymon. *de antiq. temp.* 4. *p. n.* 142. & regulariter inquit Rota eadem ibi attendi debet qualitas sub qua fit dispositio, vel actus, & à nomine dignitatis ex argumento, & à præsupposito, & 278 à nomine dignitatis officii & appellatione, juxta *c. quoniam Ab.* & ibi notata *de off. de leg.* gl. B. & alii *in l. mancipia. C. de servis fugitiv.* Signo. *cons.* 37. *dub.* 3. Alc. *t.* 1. *l.* 2. *cons.* 3. *n.* 2. Everard. *in dec.* 36. 79. & 81. ac ideo sequitur manifestè, quod licèt sententiæ condemnatoriæ sint latæ contra aliquem tanquam administratorem alicujus personæ, seu Ecclesiæ, tamen quando 279 ipse prætendit rem possidere jure proprio, uti res patrimoniales, & uti suas proprias, & particulares, & probat in continenti, admittendus est omnino, ut dicit Rotæ dicta elegans decisio *ibi sub n.* 5. quæ omnino est videnda *n.* 21. *& seqq.*

Et faciunt ad propositum multa congestæ doctrinæ per Tiraq. *de retract. lignag.* §. 1. *gl.* 9. *à n.* 266. *cum seqq.* & suprà *à n.* 263. *fol.* 70. *& in noviori impress. fol.* 154. & melius *n.* 271. *fol.* 155. *in noviori impressione*, ubi quod 280 tutor, curator, vel administrator, qui vendidit rem pupilli, vel administrationis, potest ut consanguineus jure proprio retrahere postmodum, nec sibi venditio à se facta præjudicat, ubi multis doctrinis, juribus, & autoritatibus comprobat, quæ nostræ conducunt.

Et in corroborationem illud rectè facit quod superiùs 281 diximus sub *n.* 245. ex Vinc. de Franc. *in decis. Neapol.* 199. *p.* 1. *per tot.* post alios tenente, quod licèt executoriales expeditæ contra defunctum in interdicto retinendæ, non possint exequi contra ejus hæredem, quia

alia est possessio istius, alia defuncti, hoc procedere (dixit) quando hæres possidet ex persona, & jure suo, alium æque possessionem quæsivit; secus tamen quando possidet ex persona, & jure defuncti, ut tunc executio locum habeat contra illum. Faciat etiam in auxilium dictæ Rotæ decisionis doctrina Alex. *cons.* 4. *vers. inspectis n.* 7. *fin. vers. nec agenti l.* 2. dum dicit, quod sen-
282 tentia lata contra unum agentem, tanquam ex alia persona, puta, administratore, prælato, &c. illi non præjudicat in judicio, quo venit ex nova persona, Alex. sequitur Card. Tusch. *pract. concl. lit. R. conc.* 268. *n.* 21. *tom.* 6. rectè etiam convenit, quod ex Hieron. Gabriel. *consil.* 52. *n.* 9. *tom.* 1. diximus superiùs sub *n.* 172.

283 Præfata tamen Rotæ decisionis doctrina, ut competens nomine, & interesse proprio, ad impediendum executionem sententiæ contrà eum latæ, ut administratorem, & nomine, seu respectu dignitatis fallit ut non procedat, quando comparens nomine alieno dicit, comparere etiam pro interesse suo, quia tunc sententia lata contra principalem, etiam ipsi administratori, etiam uti privato nocet ita Alex. *consil.* 36. *dicis quæ. lib.* 1. *in fin.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 7. *lit. S. concl.* 174. *n.* 43. quam limitationem ut elegantem nota.

284 Fallit etiam & secundò; quando administrator confiterur lite pendente possidere nomine Ecclesiæ, ut administrator; quia tunc postmodum ad executionem impediendam sui juris, & possessionis intuitu, audiendus non est: prout eleganter limitat dicta Rotæ *decisione* 140. *ex novem à n.* 21. *& seqq. p.* 1. *divers.*

285 Unum porrò est necessarium, quod advertit doctissimus Pinell. *in l.* 1. *C. de bonis mater.* 2. *p. n.* 63. & præcipuè 64. *f.* 54. *col.* 3. quòd licèt Doctores videantur innuere necessarium requiri pro forma libelli & judicii, ut pater agat, vel conveniatur expressè ea qualitate legitimi administratoris, ipse tamen putat verissimum; libellum, & judicium sustineri, licèt ea clausula deficiat, si in prosecutione causæ deducuntur, & explicantur jura litigantium, ex qua causa seu titulo, vel petuntur, vel possidentur. Ex quo constabit, agens, vel defendens, an jure suo, an jure administrationis, & officii agit litemque prosequitur, quam probationem aptam esse etiam ad sustinendum libellum ineptum, dicit vir ipse ex gl. quam vocat celebrem (*in l.* §. *si quis argent. verbo, juranti ff. de pos.* ibi, nisi postea probetur,) quam etiam extollunt DD. secundùm Felin. *in c.* 2.
286 *tum.* 4. *vol.* 2. *de libel. oblatio.* notabiliter Iff. *in l.* 1. *ex n.* 6. *de off. accessoris*, & præcipuè inquit (ultra alias rationes) locum habere, ubi proceditur attenta veritate facti, sublatis formulis.

287 Quod ulteriùs probatur ex celebri Bartoli doctrina *in l. si pupillus* §. 1. *col.* 2. *vers. si verò non dicit ff. de negot. gest.* ubi docet, quòd licèt administrator non dicat expressim; se negotium facere administratorio nomine, si tamen expressit causam tangentem administrationem, videtur expressisse alterius nomine agere per text. *ibi.*
288 ut creditorem tuum, vel pignus tuum liberet, &c. quod nota inquit B. quia ob expressionem causæ præsumitur actus fieri contemplatione, sive nomine ejus, ad quem ea spectat. B. referens sequitur etiam Tiraq. *in propos. de retract. lignag.* §. 10. *glos.* 1. *& unica n.* 5. *fol.* 347. in noviori impressione, adducens rationem legis *in agris, ff. de acquir. rerum dominio, cum concordantib.*

289 Et ideo dicit Bart. *in l. si fundum per fideicommissum, in princip. ff. de legis* 1. per illum text. quòd si procurator dicit, ego Titius nuntio tibi, ne ædifices in tali re Sempronii, vel vendo tibi talem rem Sempronii, videtur actum facere nomine Sempronii, ad quem res pertinet, non nomine suo, sequitur ibi Imol. Bart. *in l. mater, ad fin.* & ibi Bal. *C. de rei vindic.* Fel. *in c. cum M. Ferrariens. sub n.* 2. *de constitut.* Tiraq. *ubi suprà*, dicentes sufficere quamlibet demonstrationem.

290 Hinc tutor contrahendo de re spectante ad pupillum, præsumitur nomine pupilli agere, *l. ad negotiatorem. ff. de adminis. tutor.* Bald. *in l. si parvus, col.* 2. *C. communia utriusque judicii.* Cornetus *cons.* 27. *n.* 7. *l.* 2. Alciat. *præsumpt.* 14. *n.* 2. & in specie procuratoris idem respondit Decius *cons.* 77. *n.* 13. *in fin.* Menoch. *tract. de præsumpt.* 49. *n.* 5. *l.* 3.

Prout etiam si ipsa sententia simpliciter loquatur de 291
persona Patris, seu nomine proprio, administratoris, si tamen ex actis, & processu constet egisse ut legitimus administrator, prout rector, aut Prælatus Ecclesiæ, non proprio sui iplius (secundùm ea quæ hactenus dicta sunt) ita pariter sententia administratorio nomine, scilicet, intelligenda est, enim verò sententiæ dubietas 292
declarationem, & interpretationem recipit ab ipsis actis & processu, è quibus emanavit. Cornetus *cons.* 10. *n.* 2. *vol.* 4. Alexand. *cons.* 49. *n.* 8. *l.* 7. idem Craveta *consil.* 186. *n.* 5. Soc. jun. *cons.* 181. *n.* 70. *l.* 2. Menoch. *consil.* 89. *à n.* 39. Seraph. *dec.* 354. *n.* 18. *tom.* 1. & *dec.* 279. *eod. tom.* ubi inquit, quòd ambiguitas sententiæ recipit declarationem ex actis, imò etiam eam
recipit à libello, ut probat Seraph. *in decis.* 650. *n.* 2. 293
& *n.* 18. *tom.* 1. & nos pluries passim alibi altius tractavimus, nempe infrà *c.* 22. *à n.* 62. *cum pluribus seqq.* 302
ubi quam plurima videbis ad propositum nostrum.

Et tunc etiam, quia sententia intelligitur lata ex 294
qualitate, & causa in libello, deducta, quamvis in eadem sententia non exprimatur. gl. *in l. hæ enim causæ de suspect. auto. l. si quis ad exhibendum ff. de execut. rei jud.* gl. nota *in l. & puto* §. 1. *fam. ercisc.* Bar. *in l.* 1. *C. de errore cal.* Bal. Novell. *in tr. de dote n.* 2. Phan. *tr. de lucro dotis in rubr. n.* 39. *f mihi* 26. *in parvis*, & comprobatur ex doctrina à Bart. *in l. ita stipulatus*, §. *Chrysogon. ff. de verb. oblig. in penult. col.* dum dicit, quòd si aliquis procurator alterius ab initio
cœpit agere causam procuratorio nomine, licèt postea 295
in prosecutione fiat etiam à se aliquis actus simpliciter: tamen intelligitur repetita illa qualitas, scilicet procuratorio nomine, per text. *ibi* cum gl. notat idem B. *in* l. qui servum, per illum text. *ff. de interrogat. actio B. in l. procurator pro evictione ff. de procur.* optimè Fel. *in cap. cum Ferrariens. de constitut. n.* 2. 303

Hinc est, quòd si contractus plura habeat capitula, 296
in uno fiat mentio officii, in aliis autem contrahentes simpliciter loquantur, totus contractus eodem modo debet intelligi scilicet repetita qualitate officii, quia illa qualitas informat omnem obligationem, Bald. *in l.* 297
procurator. ad fin. ff. de procur. Mantica *in tract. de contractib. lib.* 2. *tit.* 1. *n.* 3. quoniam una pars contractus, ab alia potest declarari, arg. *l. utrum*, & ibi B.l. & Angel. *ff. de pet. hæred. & l. qui fialibus, de leg.* 1. Decius *cons.* 48. *col. ult. vers.* 5. Purp. *cons.* 473. *n.* 20. Craveta *cons.* 428. *n.* 13. *in fin. Mantica ubi proximè.* 304

Quò pertinet, quod dicit Cravet. *cons.* 231. *n.* 14. 298
quòd petens reddi rationem administrationis, res & quantitates administratas, debet specificare, quas quidem si à principio non exprimat, sed in prosecutione causæ, & hoc simpliciter absque eo, quòd esse administrationis, dicat intelligitur, id fecisse ex causa administrationis, sequitur Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *c.* 49. *n.* 10. Et generaliter est advertendum, quòd potest 299
conjecturis constare, quem agere, vel contrahere nomine alieno, & administrationis, ita docet Bald. *in l. si patruus, n.* 4. *C. com. utriusque jud.* sequitur Menoch. *ubi proximè præsumpt.* 46. *n. fin.*

His conveniens est, quòd licèt aliàs libellus gene- 300
raliter & incertus non omittitur, tamen si ex persecutione causæ, prout ex probationibus, & aliis actibus declaretur, & quæ actio fuerit intentata, constiterit, rectè procedit, juxta gl. *in l.* 1. §. *si quis argentum ff. deposit.* Pan. & alii declarant *in significantib. de libelli oblat.* Franc. Ripa *in c. cum Eccles. jurr. n.* 19. *de causis poss. & propr.*

Secunda regula sit, ut iis omnibus, quibus sententia, 301
& res judicata præjudicat, pariter omnia acta processus

&

& judicii incent, & præjudicant, mirabiliter text. eam ita probat *in cap. inter dilectos, verſ. nec atteſtationes de fide inſtrum. l. ſed & ſi poſſeſſor. §. fin. §. de jure jur. melior.* text. *in l. Juliæ, C. de commiſſ.* ſingularis ad hoc ſecundùm Iſſ. *in leg. dedic. in princ. n. 3. ff. qui ſatiſdare cogant.* Innocent. *in cap. cauſam quæ 1. n. 3. de teſtibus*, ubi Jo. Andr. *col. 2.* Hoſtienſ. *col. 2.* Butr. *n. 6.* Bal. *n. 2.* Anchar. *n. 3.* Imol. *colum. in princ.* Aret. *n. 10.* Abb. *n. 3.* Felin. *n. 26.* Decius *n. 5.* Bart. *in l. ſi ſuperatus, n. 4. ff. de pignor*, idem Bart. *in l. ſepè n. 12. de re jud.* & ibi Alexand. *n. 123.* idem Bart. & cæteri communiter Doctores *in l. ſi mater, §. idem ſi rem, ff. de exceptione rei jud. & in l. 2. n. 14. verſ. ſed an porrigatur, C. de edendo*, ubi poſt cæteros ſcribentes adnotavit Purpura. *n. 127.* atque Decius poſt Alexand. quem refert. in pluribus conſiliis *n. 66.* idem B. & DD. *in l. qui repudiantis §. 1. n. 4. verſ. nam & regula eſt, ff. de inoffic. teſtam.* ubi per Doctores ſcribentes Matthæus Afflict. *deciſ. Neapol. 396. in cauſa comitis n. 3. & 7.*

302 Hinc etiam eſt, ut in ſucceſſoribus; quibus præjudicat ſententia, & judicii acta, pariter inſtantiam cœptam, & in eodem ſtatu, mortuo primo agente, ſeu defendente tranſire, certiſſimum eſt ac ſequens ſucceſſor in eo ſtatu ſubire tenetur judicium, quo à prædeceſſore fuerit relictum, ut in ſucceſſore in beneficio, præbenda, Eccleſia, aut adminiſtratione, fideicommiſſo, majoratu, & ſimilibus, probat text. *in l. in judicio ff. familiæ erciſ. B. in l. ſi cum hominem n. 4. verſ. reſpondeo, ff. de fidejuſ.* Angel. & Paul. *ibi n. 2.* Bart. *in l. 1. n. 4. ff. de Trebell.* Angel. *colum. verſ. ſequitur in textu.* Iſſ. *ibi n. 10.* idem *B. in l. Lucius §. rogatus ff. eod. tit.* Angel. *in l. tam ex contractib. n. 3. ff. de judiciis* ubi Paul. *n. 5.* & cæteri Doctores B. *in cap. quia V. n. 3. de jud.* & ibidem Butr. *n. 11.* Ancaran. *n. 5.* Socin. jun. *conſil. 34. n. 3. l. 4.* Marcar. *in Epitome de fideicommiſ. q. 71. verſic. & de inſtantia.* Xuares *allegatione 27. n. 1.* Marant. *de ord. jud. part. 5. fol. 275. col. 2.* Rebuff. *3. part. conſtit. rubr. de appell. gloſ.*

303 *unic. n. 8.* latè Ant. Natta *conſ. 383. l. 3. per totum*, & nec eſt neceſſe, ut lis ſit conteſtata cum prædeceſſore, ſed ſufficit ſola citatio, & etiam libelli oblatio. Bal. *in l. 1. n. 2. C. ſi penden. appellatione mors interceſſerit.* Angel. *in l. ſervus verſ. in aliis autem, ff. de his qui not. infam. & in l. ſi defunctus col. 1. verſ. ſequitur textus, ff. de procur.* & idem (loquendo in ſucceſſoribus majoratus) Molina *de Hiſpan. primog. l. 4. c. 8. n. 9.* & loquendo in fideicommiſſariis; latè proſequitur per multas diſtinctiones circa hanc materiam videndus in occaſionibus Marc. Anton. Peregr. de *fideic. art. 53. à n. 17. cum pluribus ſeqq.*

304 Et ex eadem doctrina fluit, ut uxor poſſit exigere dotem (etiam promiſſam viro dumtaxat) poſt ejuſdem viri mortem ratione ſui intereſſe ex eiſdem actibus inchoatis cum marito, & à marito defuncto, intentando etiam in executivum, Alber. *in l. manifeſtiſſimi n. 10. C. de furtis* Bal. Novel. *in tract. de dote, privil. 9. & 10. p. 9.* Gratian. *diſcept. foren. cap. 49. à n. 24.* quod quamvis controverſum ſit, an uxori ſoluto matrimonio competat actio, ad exigendam dotem promiſſam ſoli viro; receptius eſt, ex æquitate competere, ut eſt videre ex Gratia. *ibi;* & Gaſpar Rodr. *de an. reddit. l. 3. q. 7. n. 58.* ubi latè, & Parlad. *lib. 2. rerum quotid. cap. fin. 3. part. §. 1. num. 3.* maximè cum ſententia lata contra maritum

305 in bonis dotalibus; noceat mulieri etiam ſoluto matrimonio, nec aliquem recurſum uxor habere poteſt. Ita poſt plurimos latè Anton. Gom. *in l. 50. Tauri, n. 32. per totum*, ubi limitat, ſi adſit colluſio, vel minus legitima defenſio (ut inſuper probatur ex iis quæ latè infe-

306 riùs *à num. 334.* dicuntur) & an ſoluto matrimonio vidua, cujus maritus in vita redditus emit; quæ lucra ſunt & communicanda inter ipſos, an poſſit illa petere executionem inſtrumenti, quamvis de ea mentionem

307 non faciat, vel an ſit neceſſarium, ut ſibi ab hæredibus cedantur actiones, aut lucrorum ſit facta diviſio, vide latiſſimè per Gaſpar. Rodrig. *de annuis redd. l. 2. q. 9. n. 67.*

Et in beneficialibus, ut per obitum Rectoris præ- 308
bendati, aut Prælati, lis non finiatur, ſed cœpta inſtantia in eodem ſtatu tranſeat in ſucceſſorem, determinavit Rota *deciſ. 10. ut lite pendente in novis* ſequitur Gomez *in regul. de annal. quæſt. 162. n. 4.* Paul. Caſt. *conſil. 339. n. 2. lib. 2.* & eſt text. *in cap. fin. ut lite penden. in 6. & in clem. 1. eod. tit.* quemadmodum etiam quando inſtantia fuit inchoata ſub nomine dignitatis, vel adminiſtrationis, non pro particulari jure, illius adminiſtra- 309
toris, prælati, ad ſucceſſorem in dignitate, & adminiſtratione, tunc activè & paſſivè tranſit, *cap. dilecti de foro competent. Abb. in cap. quia V. de jud.* ub. Decius *n. 8.* plures adduxit concordantes Marc. Ant. Pereg. *de fideicom. art. 53. ſub. n. 25. & n. 28.*

Tertia ſit concluſio, ut plerumque ſententia inter alios 310
lata jus inter alios faciat, aliis prodeſſe, ac nocere contingit ex propria vi, & natura ejuſdem abſque aliqua ſcientia accedente, prout executoriales expeditæ contra illos, quos negotium principaliter tangit, aut principaliter intereſt, quique primum locum obtineant, & ad quos actio, vel defenſio principaliter ſpectat, præjudicium ſucceſſoribus, quos negotium, vel ſecundariò, acceſſoriè, incidenter aut in conſequentiam tangit, etiam non vocatis, nec citatis, invitis ſcientibus, aut ignorantibus præjudicare, damnumque generare, certi eſt juris, tunc ſiquidem lis tractatur cum legitimo contradictore, à quo aliorum jus in eadem ac derivatur, aut oritur, quique primas obtinent in eadem contro- 311
verſia partes, text. eſt *in l. quamvis, verſ. denuntiare, & verſ. denuntiari, ff. de ventre inſpic. l. ex contractu ff. de re jud. l. ſi Patron. ff. ad Trebell. l. ſi ſuperatus, verſ. atqui, ff. de pignorib. l. Papinian. §. fin. & in l. qui repudiantis, ff. ad Trebell. l. ſi ſui putavi, in princ. ff. de inofficioſo teſt. l. de unoquoque judicio, ff. de re judicat.* ubi mirabilis gl. & ibi Angel. Imol. & Alexand. Bart. *in l. diem. ff. de aqua pluvia arcen. n. 1.* Baldus *in leg. nam ita divus in princ. de adoptionib. & in l. ſi curatoris, ff. de jure deliber.* Angel. Imol. & recentiores *in l. filius fam. §. divi ff. de leg. 1.* gl. ſingular. Domini *in cap. fin. de electione lib. 6.* latè Alexand. *n. 66. viſis dubitationibus col. 1. & 2. lib. 2. conſ. 85. ponderatis his, col. ult. lib. 6.* vocans illam gloſ. mirabilem, Barba. *conſil. 1. col 3. lib. 2.* Felin. *in cap. de cauſis col. 4. de off. de leg. & in cap. illa de accuſat.* Iſſ. *in l. reſcriptum col. 2. verſ. 2. moveor. ff. de pactis*, & latius *in l. ſi quis nec cauſam col. 2. ff. ſi cert. peta.* Philipp. Decius *conſ. 567. viſo puncto, col. ult.* Roma *in l. in concedendo n. 6.* ubi Paul. *n. 2. ff. de aqua pluvia arcen.* Raph. Cuma. *in l. filiusfam. §. divi col. 1. verſ. nota quod, ff. de legat.* ubi Iſſ. *n. 47. lectura 1. & n. 61. lect. 2.* Ripa *n. 61.* Loaza *n. 126.* Crotus *n. 38.* Imol. *in l. decem. n. 6.* & ibi Iſſ. *38. ff. de verb. oblig.* Alber. *in l. penult. col. 4. dotis inter vir. & uxor.* Oldrad. *conſil. 95. n. 18.* Tiraq. *de primogeniis q. 35. n. 17.* Beroius *deciſ. 255. col. penult. ad med.* Anchar. *in cap. licet devotq.* Alex. *in l. ſæpè, n. 1. ff. de re jud.* Jacob. à S. Georgio *de feudis verb. & dicti vaſſalli n. 33.* Curtius junior *conſil. 23. n. 8.* Felin. plures referens *in cap. exhibita n. 1. de judic.* Alciat. *reſponſo 493. n. 33.* Mazar. *in epitome de fideicomm. q. 72. verſ. ſed advertendum erit.* Aug. Berol. *conſ. 102. n. 46. & 47. vol. 2.* Ozaſcus *deciſ. Pedemon. 157. n. 1. uſque ad num. 6.* Cephal *conſil. 228. n. 22. lib. 2.* Xuares *allegatione 27. n. 3.* Mol. *de primog. lib. 4. cap. 8. n. 3.* (ubi loquitur 312
de ſententia lata contra poſſeſſorem majoratus, ut præjudicet ſucceſſoribus.) Antonius Gomez *in l. 40. Tauri n. 73.* Covar. *in practic. quæſtion. cap. 13. n. 6.* Mench. *de ſucceſſ. creatione lib. 1. §. 6. n. 28.* Capicius *deciſ. 107.* & loquendo etiam in feudalibus, majoratibus, & fideicommiſſis, exactiſſimè optimeque doctiſſ. Pinell. *in leg. 1. part Cod. de bon. ma. à n. 48.* Padilla *in l. unum ex familia §. ſi de falcidia num. 14.* Gregor.

Lopez *in leg.* 20. *t.* 22. *part.* 3. *verb. pero cauſas col.* 2. & ſententia nobilitatis firmat Otalora *de nobilitate* 2. *part.* 3. *p. princ. c.* 8. *n.* 7. latiùs Tiraq. *in tract. de nobilit. q.* 37. *à n.* 2. *cum ſeqq.* & etiam in fideicommiſſariis, ut ſententia lata contra primum vocatum, cæteris ſucceſſoribus noceat, & lata contra hæredem officiat ſubſtitutis, & legatariis, vide exactiſſimè per Anton. Peregr. *de fideic. art.* 53 *à n.* 40. *cum ſeqq.* Tiraquell. *in tract. res inter alios lata in prin.* 5. latiſſimè rem hanc plurimos referens proſequitur Mieres *tract. de major.* 3. *p. quæſt.* 14. *à n.* 1. *cum pluribus ſeqq. in noviori impreſſione*, pro quibus elegantiſſima ſunt verba *d. l.* 1. §. *denuntiari*, *ff. de ventre inſpiciendo*, ibi, de nuntiari autem oportet iis, quos proxima ſpes ſucceſſionis contingit, & ibi, hæredi inſtituto, non etiam ſubſtituto, & ibi, qui primum locum tenent, *&c.* alios citabo infrà hac *par.* 4. *cap.* 14. *n.* 12. *& ſeqq.*

313 Ex qua concluſione unam notabilem doctrinam ac theoricam ponit B. *in l. cum filiusfamilias*, *ff. de verb. obligat. col* 2. & ibi Angel. de Peruſ. Imol. Alexand. Socin. Iſſ. & communiter Doctores Anton. Gom. *tom. variar. cap.* 1. *n.* 90. quòd quando delictum eſt principaliter commiſſum ab uno, pœna bonorum pervenit & inficit alium in conſequentiam, ſententia, & condemnatio principalis nocet alteri, qui tenetur in conſequentia, ita probat text. *in l.* 1. *C. ubi cauſæ fiſcales*, text. *in l. leg. quiſquis* §. *filii verò*, *C. ad l. Jul. majeſt.*

314 Cujus erit exemplum, quando delictum eſt tale, ex quo prohibetur alienatio bonorum à die commiſſi criminis, quia ſententia lata contra principalem delinquentem, præjudicat poſſeſſoribus, in quibus bona reperiuntur alienata, ita probat text. *in d. l. quiquis* §. *filii verò* text. *in eum ſecundum leges de hæreticis lib.* 6. & ita tenet B. *d. l. cum filiusfamilias* 2. *col.* & ibi communiter DD. Sequitur Ant. Gomez *ibi proximè*, quia alia exempla conſtituit, ut puta de ſervo condemnato pro delicto capitali, ut ſententia præjudicet domino etiam non citato, poſſitque in ſervum mandari executioni. Et de patre, qui ex forma ſtatuti tenetur ſolvere pœnam pecuniariam filii, quatenus tangit legitimam ſuam, ut ſententia lata contra filium, noceat, & præjudicet patri, etiam non citato, nonnullos Doctores trahit in comprobationem Gomez videndus *ubi proximè.*

315 Ex qua etiam concluſione ulteriùs provenit, quod ſententia lata contra prælatum, ſeu rectorem beneficii, nocet & præjudicat ſucceſſori, & per conſequens non excedet executor executoriales in eum exequendo, ita docet optimè Panormit. *conſil.* 92. *lib.* 1. quem ſequitur Aymon. Cravet. *conſil.* 10. *n.* 8. Pinel. *in lib.* 1. *part.* 3. *ſub n.* 28. *ante fin. C. de bonis mater.* Jacobus Cancer. *variar. reſol.* 2. *part. cap.* 16. *n.* 100. Panormit. *conſil.* 62. *illud de jure*, *lib.* 1. & Pinellus *loco citato*, idem dixit loquendo in ſententia lata adverſus adminiſtratorem, qui univerſitati, & rebus præeſt, vel adminiſtratorem tam ſpiritualem, quam temporalem, ut ſententia ad-
316 verſùs illos lata jus faciat adverſùs ſucceſſores in adminiſtratione, quibus nocet & prodeſt, quamvis ab illis cauſam non habeant ſucceſſores, plenè conſuluit Oldrad. *conſ.* 64. per text. *in c. cùm inter de re jud. & in c. cum olim de præſcript.* & poſt plures alios tenet Peregr.
317 *de fideicom. de art.* 53. *n.* 48. *per tot.* nec iterum ſucceſſor tanquam obtinens executoriales aliud de eadem re judicium ſubire cogitur, ſingulis ſiquidem controverſiis unum judicati finem ſufficere, conſtitutum eſt *in l. ſing. ff. de exceptionib. rei judicat.*

318 Et loquendo in prælato ſuccedente in regimine, & adminiſtratione beneficii, ut quemadmodum teneatur ex contractu ſui prædeceſſoris facto nomine adminiſtrationis, *cap.* 11. *de ſolution.* ita ſi ſit adverſùs prædeceſſorem lata ſententia, illi nocet, tenet poſt alio. Tiraquell. *in tract. de jure primogen. q.* 35. *n.* 17. & 18. ubi
319 etiam loquitur idem de Epiſcopo, œconomo, & in fiſco, & aliis ſuccedentibus in univerſali regimine & adminiſtratione bonorum, ſeu jurium, ſive etiam in certa parte per modum quotæ, quamvis ipſe non ſit hæres revera, nec cauſam habeat à prædeceſſore, cùm in eum transferantur omnes actiones activè & paſſivè, nil mirum ut illi obſtet ſententia contra prædeceſſorem lata, pro quo facit communis Doctorum ſententia relata per Ruinum. *conſil.* 71. *n.* 5. *l.* 5. quam ſequitur Cardinal. Tuſch. *practicar. concl. tom.* 7. *litera S. concl.* 174. *n.* 67. quæ dictat, quòd ſententia ſemper præjudicat 320
ei, qui verè vel repræſentativè eſt eadem perſona, plures citavi infrà *ſub num.* 326. & quòd ſententia lata contra Prælatum Eccleſiæ præjudicet ſucceſſoribus, probat poſt Oldrad. & alios quos citat, Aymon. *conſil.* 10. *n.* 8. Mieres *de majorat.* 4. *part. cap.* 14. *n.* 5. *in noviori impreſſione.*

Quod quidem fallit niſi prælatus fuiſſet intruſus, 321
quia ſententia lata adversùs prælatum intruſum, nullo modo præjudicat Eccleſiæ. Ita docent B, *ad fin.* & Bal. *in l. ſi tutor. in* 2. *col. in verſ. quæro erat prælatus*, *Cod. in quibus cauſis in integ. reſtit. non eſt neceſſaria* gloſ. *in c. nihil in fin. de electione*, *in verſ. adminiſtrent.* Bertach. *in repert.* 3. *lit. S. verb. ſententiæ effectus ſub n.* 4. *verſ. ſententia contra Prælatum intruſum fol. mihi* 63. quod ego intelligerem de intruſo notorio, conſidera.

Ex cujus regulæ doctrina fluit, ut ſententia lata in 322
favorem, vel contra aliquos alicujus artis, vel officii proſit, & noceat poſtea venientibus, & ſuccedentibus, licèt in ſententia comprehenſi expreſsè, & nominati non ſint, cùm legitimè ſit lis agitata cum omnibus, qui tunc aderant, & contradixerunt, & ſic eis obſtat exceptio rei judicatæ, meritoque contra illos procedit executio (facta priùs citatione,) cùm detur perſonarum mutatio. Ita latè affirmat Fontanel. *in tract. de pactis nuptialib. clauſula* 4. *gloſ.* 17. *n.* 87. 88. & 89. *fol.* 255. ubi ad id allegat deciſionem Senatus Cataloniæ. Idem probat Cancer. *lib.* 3. *variar. cap.* 17. *de ſententiis & earum executione n.* 190. qui confirmationem allegat Guido Papæ *deciſ.* 359. idem probat Menoch. bene loquens, *in conſil.* 37. & 38.

Et per eundem Guidonem Papæ *d. conſ.* 549. loquenti 323
in ſententia lata contra mercatores & datarios gabellæ ſeu pedagii, ut noceat ſucceſſoribus, etiam non citatis, nec in cauſa intercedentibus, quia dicitur actio popularis ſequitur Cardinalis Tuſchus *practicar. concluſ. tom.* 7. *litera S. concl.* 174. *num.* 18. & 33. vide infrà *num.* 353. *& ſequentibus*, & quia ſententia lata contra plures ſub nomine collectivo, prout familia, agnatio vel quid ſimile, præjudicat omnibus, 324
Petrus Anchar. *conſil.* 91. *num.* 2. & 3. *verſ. iis præmiſſis.* Tuſchus *ibi proximè n.* 46. prout etiam contra homines caſtri vel villæ, quia nocet ſucceſſoribus, Guid. Papæ *dec.* 179. Tuſchus *dicto num.* 46. Facit etiam quod dicit Anton. Capicius *deciſ.* 1. videndus Avend. *de exequen. manda.* 1. *part. cap.* 4. *n.* 49. *verſ. imo ſi poſitis* ex doctrina Innocentii *in cap. Abbate S. Silva. de verbor. ſignific.* quod ſi virtute ſen- 325
tentiæ poſiti ſint limites inter duos vicos, villas, ſeu civitates, & iterum amoveantur, iterum poteſt peti executio ſententiæ contra turbantes, & amoventes, etiamſi ſint vicini poſtea nati in populo condemnato; nam idem eſt conſilium, vide Capicium elegantiſſimè tractantem.

Et generaliter quòd ſententia lata contra cives, 326
vel homines alicujus loci præjudicet omnibus ſequentibus, etiamſi non ſint hæredes condemnatorum, quod ſatis eſt, quòd videantur iidem cives juxta *l. proponebatur de judiciis.* & ita tenet Nata *conſil.* 589. *à n.* 16. *lib.* 3. Barb. interpretans *l. cùm proponebatur n.* 28. *probat. l.* 5. *t.* 15. *p.* 2. & ibi notat Grego. Lopez *verbo*, *ſon villos*, & Guido Papæ *dec.* 279. quod & tractat Menoch. *conſ.* 390. *à n.* 10. *& ſequentib. lib.* 4. ad quem ſe refert Mieres *tract. de major. q.* 11. *num.* 67. *in noviori impreſſione*, Peregr.

Pereg. *de fideicommiſſ. art.* 53. *num.* 58. Jacob. Cancer. *variar. reſolut.* 2. *part. cap.* 16. *n.* 101. quia eadem ubi eſt res aut perſona verè, vel interpretativè, ſententia obſtat, & rei judicatæ exceptio: gl. *in l. & an ead. verb. concurrunt*, ubi gl. §. 1. §. *de except. rei jud.* Angel. *in l. cùm quærebatur, ff. eod.* Lanar. *conſ.* 34. *n.* 15. Ponte *conſil.* 49. *n.* 4. *conſ.* 62. *n.* 36. Petrus Surd. *conſ.* 312. *n.* 26. An. *conſil.* 53. *n.* 27. & *conſil.* 99. *ſub. n.* 1. Socin. *conſ.* 18. *n.* 44. *vol.* 1. Corna. *deciſ.* 703. *n.* 5. Giurba *deciſ.* 20. *ſub num.* 1. alios citavi ſuprà *n.* 119.

327 Hanc tamen noſtram principalem regulam ſuprà poſitam, ut limites velim, quando quis de ea re, cujus actio, vel defenſio ſibi principaliter competit, eum quem negotium incidenter, aut in conſequentiam ſecundariòque contigit, & ſequentem agere de ea re, patiatur, nam hoc quidem caſu ratione tanti conſenſus ejus, qui poterat defenſionem aſſumere, & aliam à priori ſaltim defenſionis loco repellere; ſententia ei etiam non vocato æquè præjudicat, ac ſi ipſe egiſſet, vel defendiſſet; docuit text. elegans *in l. ſæpè, ff. de re jud. & in cap. penult. de ſenten. & rè jud. l. Regia* 19. *tit.* 22. *p.* 3.

328 Exemplum de creditore, aut etiam debitore patiente de jure, & proprietate rei pignoratæ agere, aut maritus ſoccrum, vel uxorem de proprietate rei dotalis, aut emptor venditorem de proprietate rei emptæ experiri paſſus ſit, quæ exempla in dictis juribus expreſsè redduntur, pariter atque inveniens plurima alia per ſcribentes ubilibet, & præcipuè per Alexandrum, qui copioſiſſimè omnium eam rem aſſequutus fuit, quam concluſionem probant, & exempla Tiraquell. *in tract. res inter alios lata n.* 56. latiſſimè poſt alios per Covar. *in pract. quæſt. cap.* 13. præcipuè *à n.* 7. *cum ſeq.* ubi latè exempla dictorum jurium pedetentim axaminat, & vide ſuprà ſub *n.* 273. ubi de limitatione.

329 Iis pertinet ſcire, an ſententia lata adverſus beneficii Eccleſiaſtici poſſeſſorem ſuper eodem beneficio, ex ea cauſa, quòd conferens illi non habuerit jus conferendi, præjudicet illi, qui contulit ſuper jure conferendi; in qua quæſtione illud ab omnibus communiter receptum eſſe reperio, ut conferenti ſcientiam litis habenti cauſam hanc ſuper eo jure tractari, quoad poſſeſſionem conferendi tantùm, non verò quoad proprietatem præjudicium ſententiam generare, ita probant Cardin. per text. *ibi in c. cum olim de cauſa poſſ. & propriet.* Imol. & Panorm. *n.* 23. Fel. *n.* 11. *in cap. penul. de re jud.* idem. Feli. *in cap. ad petitionem n.* 18. *de accuſat.* Angel. & Alexan. *in d. l. ſæpè n.* 54. *de re jud.* Lambert. *in tract. de jure patr. l.* 2. *p.* 2. *q.* 11. *art.* 9. Bal. *in l. fine, C. ac Velleianum, column. fin.*

330 Horum inſuper Doctorum iſta eſt omnium concors, & receptiſſima ſententia, ut idem ſit dicendum, & prædicandum de ſententia lata contra electum, vel contra præſentatum, ob defectum ſcilicet juris præſentandi, aut eligendi, ut præjudicet ſimiliter præſentantibus, aut eligentibus ex identitate rationis; & præ cæteris ita in terminis adnotarunt Imol. Panorm. Felin. & Cæſar Lambert. Innocent. *in cap. quamvis* 2. *col. ad fin. in gl. in verbo à quo cauſam de re jud.* Bertac. *in rep.* 5. *p. Tit. S. verbo, ſententiæ effectus ſub. n.* 150. *poſt medium.* Petr. Surd. *in l.* 1. *quibus res jud. non nocet*, ex ratione ſtatim tradenda.

331 Quod intellige quando ſententia lata contra electum, & præſentatum præjudicet eligenti, aut præſentanti, ſcienti ſcilicet, in quaſi poſſeſſione tantùm. ut *ex cap. cum olim.* ubi Cardinal. *de cauſa poſſ. & propric.* Imol. & Ab. *in cap. pen. de re jud.* & alii per Lamberti. *de jure patr. lib.* 2. *part.* 2. *quæſt.* 11. *art.* 9. *fol.* 203. Covar. *pract. quæſt. cap.* 14. *n.* 1. Mieres *tract. de major.* 3. *par. q.* 15. *n.* 11. *in noviori impreſſione.*

332 E converſo autem receptiſſima eſt & apud eoſdem Doctores ſententia ut ſententia lata ſuper jure eligendi, conferendi, vel præſentandi adverſus eoſdemmet collatores, aut præſentantes Patronos, præjudicet omnino præſentato, electo, vel ei cui beneficium fuerat collatum, quam quidem definire quæſtionem authoritate gloſſæ *in cap. cupientes*, §. *cæterum verbo, nullum præjudicium de electione lib.* 9. *cap. hoc quippe* 3. *q.* 6. *verb. his amotis*, priorem autem concluſionem probarunt præfati Doctores inter alia fundamenta, ex determinatione text. *in d. lege ſæpe, ff. de judicata*, præcipuè per exemplum ibidem appoſitum à Jureconſ. de ſententia lata contra creditorem ſuper proprietate rei pignoratæ, noceat debitori ſcienti de jure ſuo 333 tractari, quaſi viſus ſit debitor permittere, quòd creditor ſuper pignoris proprietate cauſam tractet, ut pariter ſit in eo, qui contulit beneficium, ſciens, videatur permittere illi cui confert, cauſam agere vel defendere ſuper jure conferendi; licèt ſolus Covarr. latè inſurgat contra iſtam rationem, & communem receptiſſimam ſententiam, ab ea tamen recedas.

Ex hac etiam regula oritur, quòd ſententia & res judicata obtenta contra fiſcum, produceret rem judicatam contra eos, quorum jus derivatur ab illo fiſci, & ab illo principio. Afflictis *deciſ.* 396. *num.* 4. Menochius *conſil.* 121. *num.* 60. Franciſcus Claperius *cauſa* 66. *quæſt.* 2. *per totum.*

334 Quarta regula erit in hac materia, ut tunc ſententia lata adverſus legitimos adminiſtratores, qui primas partes obtinent in rei defenſione, vel actione, ſucceſſoribus, & aliis quibus per conſequentiam tangit negotium, nocebit, quando qui fideliter litem tractavere, ſtat enim pro illis juris præſumptio, ut ob intereſſe proprium fideliter, & attentè litigabunt, ut notat Socin. *in l. Gallus*, §. *& quid ſi cautum colum. fin. verſ. conſidera, ff. de liber. & poſt.* & poſt alios Pinel. *in l.* 1. *p.* 3. *n.* 50. *in prin. C. de bon.* 335 *mater.* At ſi ſucceſſor velit probare ſententiam, quæ ſibi objicitur, latam fuiſſe ob culpam, dolum, vel negligentiam ejus, contra quem lata eſt, ita ut vel cum adverſario colludat, ſeu in lite ipſa negligenter ſe geſſerit, vellis ob ejus contumaciam eo abſente tractaretur, compertiſſimum eſt, prout & receptiſſimum litem his caſibus proſequutam, ſequentibus ſucceſſoribus præjudicium non afferre, tex. eſt elegans *in l. ex contractu*, ibi niſi culpa tutoris. *ff. de re jud.* text. *in l. à ſententia, & l. ſi perluſorio, ff. de appellat. l. ſi ſervus plurium.* §. 1. *&* §. *ſi quis ante* ibi, vel minus plenè, *ff. de legat.* 1. optimus etiam text. *in l. ſi ſponſus*, §. *ſi uxor. verſ.* 2. *ſi modo cum animum, ff. de donat. inter virum & uxorem.* notant B. & communiter DD. *in d. l. ſi ſervus plur.* §. 1. *col.* 2. & poſt Imol. & Cuma. Iſſ. *ibi n.* 1. Matthæus de Affict. poſt alios feudiſtas *in cap.* 1. §. *ſi vaſſallus* 3. *n.* 8. *ad finem verſ. niſi talis alienatio & 9. prope finem, verſ. niſi ſententia lata eſſet, ſi de feu. fuerit conventio inter dominum & agna vaſſal.* Bar. *in l. filius fam.* §. *divi n.* 9. *ff. de leg.* 1. Bald. *in l.* 2. *n.* 5. *C. quibus res jud. non nocet.* Soc. *in d. l. Gallus.* §. *& quid ſi tantum. n.* 30. *col. fi.* Moder. Pariſ. *tit.* 1. §. 13. *q.* 5. *n.* 34. *& q.* 21. *n.* 68. Felin. poſt alios *in cap. cum Berto. n.* 20. *de re jud.* Hippo. *in l. infans n.* 22. *circa tertium dubium ff. ad l. Cornel. de ſicariis.* Celſus *in conſil.* 120. *n.* 71. Feli. *in c. lator n.* 17. *verſ. ſcias etiam de re jud.* Decius *conſil.* 306. *in caſu propoſito n.* 6. *verſ. verum quia iſta reſpon.* 492. *num.* 34. *& reſponſo* 617. *n.* 4. & Marcarius *in Epitome de fideicommiſſ. quæſt.* 72. *in prin.* Covar. *in pract. quæſt. cap.* 13. *col. fin. in fin.* Anton. Gomez. *in l.* 40. *Tauri n.* 73. Otalora *de nobilit.* 3. *p. cap.* 8. *n.* 7. *cum ſeqq.* Padill. *in l. num. ex fam.* §. *ſi de Falcidia n.* 5. *verſ. ſed contraria opinio.* Molin. *de Hiſpanor. primogeniis lib.* 4. *cap.* 8. *n.* 7. elegantiſſimè etiam Pinell. *in l.* 1. 3. *p. n.* 50. *C. de bon. mater.* Alvarus Valas *de jure emphy. p.* 10. *n.* 3. exactiſſimè etiam Anton. Pereg. *in tract. de fideicomm. art.* 53. *n.* 57. *cum multis ſeqq.* vide etiam ſuprà *n.* 306.

Hæc igitur colluſio ſeu negligentia probabitur eo 336

ipso quod principalis victus jura sua non curavit deducere, & exhibere, ita singulariter Decius *Cons.* 306. *n.* 6. *vers.* & *cùm de facili probari possit.* Alciat. *d. respons.* 492. *n.* 34. *vers.* & *dicitur collusisse*, & ex text. *in d. l. si servus plurium* §. *si quis ante*, *ff. de legat.* 1. ibi, vel minus plenè defendit causam, &c. Molin. *ubi proximè n.* 9. & à consequente quando fuit contumax, *l. quia repudiantes* §. *fin. ff. de inofficioso testam. l. perlusorio*, §. *quoties*, *ff. de appell. & l. ideo ff. de evictionib. l. præses*, *C. de transactionib.* ultra supra dictos in specie Peregr. *de fideicommiss. d. art.* 53. *n.* 47.

337 Idem etiam erit, ubi appellationem omisit in casu, qui illam permittebat, vel etiam interpositam deseruit, Alexan. *in d.* §. *divi. n.* 9. *ad fin. vers. non obstat, quòd sententia.* Ripa *n.* 62. Loza. *n.* 113. *vers.* 9. *& ult.* Crotus *n.* 29. *vers. secundo fallit.* Mol. *ubi proximè n.* 10. declarat optimè Pinel. *suprà sub n.* 5. *limit.* 3. *vers. & hæc eorum declaratio*, ubi latè comprobat Ant. Gomez. *in l.* 50. *Taur. n.* 32.

338 Ac pariter quando sententia fuit lata adversus administratores hujusmodi, primum locum habentes ob aliquod particulare factum proprium ipsorum, & dependens à voluntate propria, tunc sententia adversos eos lata non præjudicabit successoribus, vel iis quibus aliàs si recta lata fuisset, præjudicium generasset ex propria vi, & natura ipsius. Exemplum in renunciatione, super qua fundatur sententia, non in alio jure litigantis, nam tunc non parit exceptionem rei judicatæ alteri agenti ex diversa causa, à qua suum provenit, juxta *l. cum quæritur* 21. *& seqq. ff. de exceptione rei jud.* Paris. *concil.* 5. *n.* 37. *l.* 1. probatur ex verbis Bal. *in l.* 2. *n.* 5. *C. quibus res jud. non nocet*, *n.* 8. Pinellus *ubi sup. sub n.* 50. *post. prin. lim.* 2. *vers. limito* 2. *ut hæc concl.* allegat text. quem dicis notabilem *in l.* 1. §. *si quis sub conditione*, *ff. ut legatorum seu fideic. nom. cavea.* Peregrin. *de fide d. art.* 53. *n.* 6. faciunt quæ Alexand. *in l. sæpe num.... cùm præcedentibus & sequentibus*, *& ff. de re jud.* Felin. *in cap. penult. de re jud. n.* 14. *vers. ubi sententia.* dum dicunt, in hoc requiri, ut nihil omittatur in causa: nec succumbens aliquid voluntariè concesserit victori, ut cæteris præjudicium generetur.

339 Et loquendo de sententia lata ex consensu partium aut conventione litigantium, aut ubi jura producenda, & alleganda non fuerint producta, ut non præjudicet successoribus, & quomodo, & ex quibus etiam præsumptivè & ex fama probetur collusio, latissimè prosequitur Mieres *de major.* 4. *part. quæst.* 15. *à prin. quæ*
340 *incipit à n.* 91. qui quidem post plurimos alios *n.* 102. & 103. tractat, quando sententia lata fuit cùm procuratore, mortuo jam domino, & possessore majoratus, qui mandatum dederat, an præjudicet successori, & *numeris seqq.* quando lata fuit contrà possessorem ma-
341 joratus à judice, qui in veritate judex non erat, & quid quando à judice recusato per possessorem, postquam ipse à recusatione destitit.

342 Et inde æquè subsequitur, ac est dicendum, quòd sententia lata & obtenta, eaque decisa per juramentum delatum victo condemnato, non præjudicat cæteris. Ita Innocen. Antonius de Bu. Panorm. quos citat Feli. *in d. cap. penult. de re jud. d. num.* 14. & *num.* 15. Peregr. *de fidei. de art.* 53. *num.* 62. exactissimè plura hinc inde adducens Pinell. *in d. l.* 1. *part.* 3. *sub n.* 5. *vers. unde videtur dicendum, quod sententia*, ubi extendit etiamsi juramentum sit litis decisivum, ex Felin.
343 *ubi sup.* allegat in contrarium glos. *in l. ingenium*, *ff. de statu hominum.* Et tandem cum supra dictis veriorem sententiam & opinionem hanc dicit, aliis contrariam tenentibus relatis; suam fundamentis latè com ro-
344 bans ex eo, quòd hæc non est legitima probatio, quæ fit per juramentum, quem omnino vide.

345 Et tandem dicendum est quod si executoriales fuerint obtentæ virtute confessionis factæ in causa ab administratore legitimo, & eo, qui de ea re primum partes occupat, ut quia confessus sit aliquam qualitatem præjudicialem, vel ad Ecclesiam, seu dignitatem aut Universitatem, non pertinere, tunc adversus Ecclesiam, & successores exequi non potuerunt, quia non præjudicant, quia confessio hæc non egreditur personam confitentis, in tertii præjudicium, Bart. & Imol. *in l. facta* §. *si hæres*, *ff. ad Trebel.* Alex. *in l. sæpe n.* 126. & 127. Ant. de But. *in cap. cum super*, & Ab. *in c. penult. de re* ubi Felin. *n.* 16. sequitur Peregr. 346
de fideicom. à 53. *num.* 61. & optimè plura applicans fundamenta, & authoritates doctissimus Pinell. *in l.* 3. *part.* 3. *sub num.* 5. *ante finem. Cod. de bonis maternis.* Tu tamen per distinctos confessionis voluntariæ, aut necessariæ casus, vide eosdem, Felin. Alex. Peregr. omninò, & hunc articulum latissimè prosequi optimè declarans Mieres, post plurimos alios *in tract. de major.* 4. *part. quæst.* 14. *à n.* 35. *cum multis seqq. in noviori impressione*, ubi *num.* 36. & *seqq.* quò 347
quando antecessor in majoratu confitetur, se non justè percipere à vassallis aliqua jura, & mandat successori, ut ea non exigat à vassallis, an teneatur tali præcepto, & declarationi stare successor si non est ejus hæres; qui quidem *num.* 52. *cum seqq.* hoc quod de sententia lata super confessione possessoris majora- 35
tus, non præjudicet, diximus mirabiliter declarat ut procedat quando ex sola confessione secuta est sententia, secus autem si cum confessione concurrerent aliæ verisimiles probationes, ex quibus judices moveri possent ad sic sententiandum, & dicit ad propositum notabile consilium Bal. *inter virum & uxorem lib.* 1 & aliis applicatis doctrinis; & hanc opinionem ex multis corroborat Tiraq. *in l. si unquam*, *verbo donatione largitus n.* 100. *cum seqq. C. de revocan. donationib.* 35
& infinitos penè Doctores congessit in proposito Mieres *ibi*, qui quidem *d. quæst.* 14. n. 55. tractat post alios, quòd sententia lata ex confessione litigantis super nobilitate, non præjudicet filiis, & suc- 348
cessoribus. 35

Ex quibus omnibus rectè deduces, executorem non 349
excedere, dirigens executoriales adversus eos, quibus vel tacite, & ex propria vi & natura sententiæ, vel expressè nocent etiam nondum vocatis, cùm non sint legitimi contradictores, nec possint executionem executorialium, etiam inter alios obtentarum, impedire, & iis quæ latè dicta sunt. 35

Quinta & ultima regula sit in hac materia, ut sen- 350
tentia lata in individuis, aliis etiam non vocatis præjudicet, ut loquendo in servitute, quæ est individua, juxta text. *in l.* 2. *ff. de verb. oblig. in* §. *cum similibus* voluit gl. per text. *ibi in l. qui alienæ* §. *ult. verb. præd. ff. de negot. gest.* gl. & B. *in l. de communi in prin.* & ibi B. *ff. eod. cit.* Angel. *in d. l.* 2. §. *si tamen hominem.* Ant. Imol. & Roma *in vers. ex iis.* Ant. *in cap. causam el* 2. *qui filii sint legit.* Imol. *in l. ult.* & ibi Alex. *col.* 15. *vers. advertendum est in hoc*, *ff. de re jud.* idem Alexand. *in l. sæpe n.* 48 *ff. eod. tit.* Panorm. *in cap. penult. col.* 4. *de re jud.* Tiraquel. *in tract. res inter alios acta*, *num.* 59. Peregr. *in tr. de fideicomm.* 351
art. 53. prout etiam è converso in re individua sententia lata pro uno ex consortibus prodest aliis, ita quòd res judicata pro uno ex condominis, confeudatariis, cohæredibus, aut confideicommissariis, aliis etiam proderit, & oberit, quemadmodùm & è converso, *l. loci corpus*, §. *si fundus*, *ff. si servitus vendicet.* Peregr. *ubi proximè*, *d. n.* 43. *in prin.* 36

Quam esse tenendam regulam, dicit Rebuf. *ubi proximè* notans, sibi ipsis in hoc fuisse contrarios Bar. & Innocentium; eam tamen limitat, ut procedat in servitute jam constituta, prout loquitur *d.* §. *si fundus*, & *d. l. si de communi*: secus in constituenda; quia super hac lata sententia inter aliquos aliis nec prodest, nec no- 352
cet, cùm in ea non reperiatur terminata regula nostra, & facilius retineatur jus jam constitutum, quàm de novo inducendum, *leg. patre furioso. ff. de iis qui sunt sui, vel alie. jur.* & ita etiam resolvit Bar. quem sequuntur 36
recentio-

recentiores *in d. l. verſ. ex his ff. de verb. oblig.* & Alex. qui hoc multum commendat, *d. l. ſæpe.*

353 Cui alia & ſexta finitima eſt regula, ut ſcilicet ubi duo, aut plures ſunt habentes, quilibet eorum jus in ſolidum, alter eorum agat, & rem in judicium deducat, ſententia adverſus eum lata, quæ in judicatum tranſierit, conſumit, & perimit jus aliorum. Et ea eſt ratio, quia de eademmet re & cauſa non niſi ſemel

354 non autem plures quæri oportet, *leg. licet §. fi. ff. nautæ, caupo. ſtabu. l. ſi cui §. idem ff. de accuſat.* Exemplum ſit in popularibus actionibus in quibus de jure publico agitur, & quæ cuilibet de populo competunt, *l. 3. ff. de popularibus actio. l. eum qui §. in popularibus, ff. de jure jur.* per quæ quidem jura hanc doctrinam notavit gloſſ. *in l. 2. C. quibus rei jud.* & ſequitur Alexand. *in d. l. ſæpe n. 33.* Peregrin. *d. art. 53. n. 41.*

355 quod idem eſſe dicunt ipſi, & Alex. eſſe in quaſi popularibus, veluti cùm opponitur aliquis defectus, ad refringendam electionem, nam lata ſemel ſententia pro electo, quæ in judicatum tranſierit, ulteriùs quærendum non eſt gloſſ. *in cap. cum delict. in verbo, judicatum de electione.* cum pluribus aliis adductis ad Alex.

356 & idem eſt in publicis judiciis, juxta text. *in d. l. ſi cui §. iiſdem*, gloſ. *ſcribentes* gl. *in l. 2.* Alexand. *in d. l. ſæpe n. 34.* & Peregrin. *ubi proximè n. 41. ad fi.* circa quæ videndus Avend. *de exeq. 1. p. c. 4. n. 31.* Matth. de Afflict. *in conſtit. Sicil. rubric. 37. lib. 3. c. 4. 12.* Greg. Lopez. *in l. 10. verbo, aſſi. como de ellas, tit. 11. p. 3.* qui plures recenſet opiniones, quas vide, & quas ſuprà adduxi à n. 322.

357 Hinc idem eſſe, dicendum eſt in duobus reis credendi, qui ex eadem cauſa jus habent, nam res adverſus unum ex eis judicata, alteri quoque obeſt, quod probat text. juxta ſecundum intellectum gloſſæ *in l. ex duobus reis*, & ſequitur B. *in 4. q.* Angel. & latiùs Franc. Aretin. *ſub n. 9.* Alexan. *in d. l. ſæpe* n. 42. Peregrin. *in*

358 *d. art. 53. n. 42.* qui omnes rationem reddunt, & validiſſimam quidem, quia alter ex correis agendo litem conteſtando ſibi præoccupat jus actionis, ad text. *in l. fideicommiſſ. §. plerumque, ff. de leg. 3.* & ex hoc inferunt Alexand. *in d. l. ſæpe n. 15.* & per eum Peregrin. *d. n. 42.* quod ubi eſſent collegatarii, aut fideicommiſſarii re conjuncti, ſententia adverſus primò agentem

359 lata, jure præoccupationis per litis conteſtationem alium fideicommiſſarium excluderet.

360 Et ulteriùs hactenus dictis à principio circa tertios oppoſitores executorialium executioni, reſpectu & ratione ſuæ poſſeſſionis, unum non omittam addendum, quod iſte talis tertius debet docere de poſſeſſione vera, & juſta; alias ſit fraudulenta, & doloſa, illi non prodeſt, nec impedit executionem rei, quæ abſque dubio ab eo eſt auferenda, probat Covarr. *c. 16. n. 4. verſ. ſext.* Marius Giurba *dec. 62. n. 3.* & alterius *in dec. 22. n. 18. prope finem.* Cephal. *conſ. 225.* & conducunt quæ nos ſurſum *à n. 94.* quæ poſſeſſio fraudulenta & doloſa

361 præſertim in præjudicium tertii non transfertur in accipientem, nec exit à poteſtate domini, etiamſi rem dimiſerit, latè Giurba poſt magnam catervam Doctorum *d. deciſ. 22. n. 20. & per totam*, & nos obiter ſuprà *n. 201.* & quòd tertii poſſeſſio injuſta non impediat executionem ſententiæ latæ poſt Caſtrenſ. *in l. vis*, per illam text. *C. de proba.* Carocius *de exception. 69. d. n. 31. cum ſeqq.*

362 Ampliùs etiam erit notandum, ut iis caſibus quibus diximus, tertio non officere ſententiam inter alios latam, fallit, (& datur pro cautela,) quando fuerit citatus, etiamſi non compareat, quia tunc ſententia illi præjudicat. Aymon. *conſil. 12. n. 8.* Boër. *deciſ. 183. à n. 49. cum ſeqq.* Gozadin. *conſ. 103. n. 12.* plures citat pro hac cautela Jacob. Canc. *2. part. variar. reſol. c. 16. à n. 59.* Giurba *deciſ. 1. n. 31.* Decian. *conſ. 54. n. 6.* poſt Iſſ. Cravet. & alios, faciunt bene quæ poſt alios dixi ſuprà *n. 15. & 16.*

363 Et inſuper ea quæ diximus de oppoſitionibus, quæ fiunt per tertium executioni ſententiæ, applicare poteris ad executiones, quæ fiunt vigore inſtrumenti guarentigiati, quia purificantur, tradit Ro. *conſ. 77. n. 4. & 7.* Covarr. *in præct. c. 16. in fin.* Menoch. *de præſumpt.* Venius *deciſ. 304. ad fin.* & *l. 3. præſumpt. 13. n. 10.* bene in terminis advertit Jacobus Cancer. *variar. reſol. 2. part. cap. 16. n. 95.* & nos ex aliis Doctoribus alibi etiam diximus, præcipuè *cap. 5. n. 100. hac 4. p.*

364 Illud inſuper non diſſimulabo, tertium, qui comparuit, ad impediendam executionem, non prohiberi, ſi ſuccumbat, ordinariè denuo agere, ut ex pluribus reſolvit Vinc. de Franc. *deciſ. 289. n. 2. p. 2.* Jacob. Cancer. *variar. reſol. 2. p. cap. 16. ſub. n. 81.* quod fallit niſi de jure hujus tertii oppoſitoris plenè cognitum fuerit in judicio executivo. Cancer. *ubi proximè*,

365 ubi etiam quòd ſi de exceptione oppoſita plenè fuerit cognitum, ſi nihilominus fuiſſet expreſsè reprobata, ampliùs opponi non poterit, ex Paulo de Caſtro *in l. qui Romæ*, §. *duo fratres ff. de verb. oblig. num. 7.* de quo nos ſuo loco fuſiùs.

CAPUT IX.

Ab executore, executionem faciente in quantitate, ſeu rebus minimè in executorialibus nominatis, aut aliter comprehenſis, an, & quando appellationi denegans declarationem, vim commiſiſſe dicetur, ubi plurimi caſus adnotatione digniſſimi inſeruntur.

SUMMARIUM.

Executor ſententiæ naturam & tenorem imitatur, n. 1.
Sententia jus eſt ſtrictum, n. 2.
Sententia ſuper una re vel rei parte lata, non continet aliam, nec etiam aliam partem, n. 3.
Sententia de una in ipſa expreſſa, ad aliam non expreſſam extenditur, n. 4.
Sententia ſuper certis bonis cum dictione (maximè) alia non expreſſa non includit, n. 5.
Dicto (maximè) nihil operatur circa non expreſſa in ſententia, ibid.
Condemnatio requirit ſcripturam, & non ſcripta in ſententia non veniunt, n. 6.
Sententia non extenditur ad augmentum rei limitatæ, n. 7.
Sententia nunquam continet ea de quibus in judicio non fuit actum, nec in judicio cognitum, n. 8.
Sententia lata ſuper una re ex pluribus petitis, non extenditur ad alias, n. 9.
Pluribus rebus in judicio generaliter deductis, ſententia lata non omnibus præjudicat, ſed tantùm in proſequutis, & in quibus lis fuit conteſtata, n. 10.
Niſi pars malitiosè diſtulerit alias res proſequi, n. 11.
Excedit executor ſe extendens ad aliam rem, ſeu quantitatem non expreſſam, n. 12.
Excedit executor ſe extendens ad aliam rem extra expreſſam, n. 13.
Ab executore excedente de re ad rem, vel de quantitate ad quantitatem, appellationi deferendum declarabitur, num. 14.
Excedit nuntius qui habet in mandatis ut me ponas in poſſeſſione unius rei, & ipſe me ponit in poſſeſſione alterius, n. 15.
Excedit executor exequendo in alia re quæ non fuerit judicata, n. 16.
Mandatum ubi eſt certum & limitatum, quia probabiliter excedit executor, eſt nullum ab eo geſtum, n. 17.
Mandatum ut ſit limitatum ad incertum liquidandum,

propter probabilem dubitationem excessus liquidationis, tangit injustitiam non excessum, ut in exemplis, num. 18.
Executor an excedat si executoriales latas pro præbendato, ut in anteriori loco sedeat, illas exequatur in aliis præeminentiis, puta osculo pacis, incensatione ante alios quibus præferri mandatur, n. 19.
Sententia declarans castrum esse civitati subjectum, censetur declarare teneri ad onera civitatis, n. 20.
Sententia ubi quid necessario supponit, ad aliud se extendit, quia in ea dicitur expressum, n. 21.
Pronuntians super principali, censetur pronuntiare super incidenti necessario, n. 22.
Sententia censetur continere illud sine quo principale non potest stare, n. 23.
Sententia lata super uno, extenditur ad aliud, sine quo illud unum effectum sortiri non potest, n. 24.
Sententia supponens aliquid necessario, videtur illud exprimere, n. 25.
Expressum, vel necessariò suppositum, ad paria judicantur, n. 26.
Expressum dicitur quod virtualiter inest orationi prolatæ, n. 27.
Condemnatio super principali, inducit absolutionem super incidenti, quod subsistere non potest subsistente principali, n. 28.
Pronuntiatio super principali, induci pronuntiationem super incidenti, quando hoc subornatur causæ principali contrariæ, n. 29.
Sententia lata super præeminentia sedis intelligitur lata super aliis præeminentiis quæ sunt accessoriæ sedis, n. 30. & 31. *ubi limitatur & n.* 32.
Sententia non subintelligitur in necessario antecedenti aut consequenti, quando id in judicium deductum non fuit, n. 33.
Sententia qua aliquid exprimitur per modum causæ, non parit exceptionem rei judicatæ, in causa super qua non fuit actum cognitum, nec lis contestata, n. 34.
Secus si partes illam causam per modum causæ deduxerint in judicium, n. 35.
Annuntiatum in sententia per modum causæ si plenè cognitum sit, præjudiciat sententia in annuntiato non aliàs, n. 36.
Sententia extenditur ad id quod ex ea infertur necessariò, quando super illatione plenè fuit cognitum, non aliter, n. 37.
Fructus in sententia ubi tacitè sunt subintellecti, locum habent quando fuissent in judicium deducti, n. 38.
Sententia qua pronuntiatur fideicommissarium mittendum in possessionem intelligitur restituendam fore hæredi quando super eo actum fuit, n. 39.
Venditor condemnatus ad restitutionem pretii ob læsionem, ex l. 2. de rescind. ven. *compellitur rem tradere, etiam si sententia non exprimat, n.* 40.
Clericus per sententiam condemnatus ad inhabitationem & privationem beneficii, an extendatur ad pensionem, num. 41.
Verba judicis debent intelligi secundum mentem juris, n. 42.
Sententiæ verba ad intellectum juris sunt reducenda, n. 43.
Pensio assignata laïco aut pro servitio temporali, non est beneficium, secus assignata pro clerici sustentatione aut causa resignationis, n. 44.
Pensio extinguitur per professionem expressam aut tacitam religionis sicut beneficium, n. 45.
Pensiones vacant per contractum matrimonii, sicut beneficia, n. 46.
Pensionum sunt incapaces illegitimi, sicut beneficiorum, num. 47.
Pensionem pro stipendiis cujus est capax laïcus, potest habere illegitimus, n. 48.
Excedit executor, si sententiam qua quis est privatus & inhabilitatus ad beneficium, extendat ad pensionem etiam loco beneficii habetur, n. 49.
Suspensio à beneficio non comprehendit pensionem, n. 50.
Pœna non extenditur ultra proprietatem vocis, nisi cogente fundamento, n. 51.
Inhabilitatus ad beneficium per constitutionem pœnalem non censetur inhabilitatus ad pensionem, n. 52. & *n. seq.*
Pœnalis dispositio sicut sententia est odiosa, stricti juris, & non extendenda, n. 53.
Dispositio simplex inducens vacationem & incapacitatem beneficii non ob pœnam, extenditur ad pensionem qua loco beneficii habeatur, n. 54.
Excedit an executor sententiam qua clericus est suspensus ob officio, illam extendat ad beneficium, n. 55.
Suspenso clerico perpetuo ab officio per sententiam non excedit executor si illam extendat ad beneficium, n. 56.
Beneficium censetur vacare per suspensionem perpetuam ab officio, n. 57.
Beneficium datur propter officium, n. 58.
Suspensus per sententiam ab officio ob delictum grave simpliciter non perpetuo, nec cum præfinitione temporis, etiam censetur privat. distribut. quotidianis, n. 59.
Suspensus simpliciter ab officio absque tamen præfinitione temporis, suspensus intelligitur à beneficio, n. 60.
Beneficium est accessorium ad officium, n. 61.
Suspensus à beneficio non intelligitur suspensus ob officio, n. 62.
Suspensus ab officio ob delictum leve aut contumaciam, non intelligitur suspensus à beneficio, n. 63.
Collatio beneficii facta suspenso ab officio vel beneficio, non valet, n. 64.
Suspensio ab officio ex quibus causis sit infligenda, n. 65. *remissi.*
Et quando incurratur irregularitas, & quid Prælatis censeatur interdicta, ibid.
Sententia qua clericus est declaratus perpetrasse delictum, quod tamen sit privatione beneficii dignum, an possit ad beneficium extendi si in sententia non sit expressum, n. 66.
Doctores negativam opinionem tenentes recencentur, n. 67. *vide n.* 70.
Clericus condemnatus ad perpetuum carcerem an possit beneficium resignare, n. 68.
Clericus declaratione commisisse delictum ipso jure privatione beneficii dignum, intelligitur condemnatus ad illius privationem, n. 69.
Notarius condemnatus in crimine falsi, dumtaxat intelligitur privatus officii usu & exercitio, n. 71.
Notario delinquente extra officium, requiritur expressa privatio officii, quia non subintelligitur, n. 72.
Officii privationis pœna si incurratur ipso jure, sufficit delicti declaratio, ut privatio subintelligatur, n. 73.
Executor non excedet si sententiam qua clericus declaratur commisisse delictum dignum privatione beneficii, ipso jure exequatur in illius privatione, n. 74.
Sententia qua clericus condemnatur ad restitutionem beneficii cum fructibus perceptis, an exequatur in distributionibus quotidianis, oblationibus funerariis, & eleemosynis incertis, n. 75.
Fructuum beneficii Ecclesiastici appellatione distributiones quotidianæ non comprehenduntur, n. 76.
Privilegium habens à Pontifice integrè percipiendi fructus etiam absens ac si fuisset præsens, non intelligitur in distributionibus quotidianis, n. 77.
Distributiones quotidianæ personaliter interessentibus dumtaxat præstantur, n. 78.
Fructuum & proventuum beneficii appellatione non comprehenduntur oblationes, mortalia, & anniversaria, num. 79.
Anniversaria & funeraria incerta non considerantur ad valorem fructuum beneficii, n. 80.
Nisi hæc emolumenta incerta sint solita locari singulis annis, n. 81.
Condemnatus ad restitutionem beneficii & ejus fructus perceptos

perceptos, non tenetur restituere distributiones quotidianas, n. 82.
Condemnatus ad restitutionem beneficii & fructuum perceptorem non restituit eleemosynas, funeraria, & oblationes, aliaque incerta, n. 83.
Fructuum condemnatio etiam parochialis non fit nisi proventientium ex decimis, primitiis, &c. n. 84.
Electione parochialis facta per Episcopum non servata forma Concilii condemnatio fit fructuum, n. 85.
Provisus per ordinarium de beneficio, non servato ordine juris, non facit fructus suos, n. 86.
Condemnatus ad restitutionem fructuum beneficii, intelligitur in distributionibus quotidianis, si beneficium non habeat grossam, nec verba sententiæ inania reddantur, n. 87.
Distributiones quando condemnatus tenetur restituere, intelligitur illas tantùm quas ob residentiam suas facit, non tamen quæ ob ejus absentiam aliis accrevere, n. 88.
Nisi per colligantes sibi fuisset facta protestatio ut resideat vel dimittat, quia tunc ad omnes tenebitur, n. 89.
Et quæ requisita sint necessaria ad hanc protestationem, num. 90.
Distributiones quotidianas tenetur possessor restituere, quando agitur ex brevi Camerali, quia beneficium est reservatum, n. 91.
Distributiones quotidianas tenetur præstare attentans lite pendente condemnatus ad fructuum restitutionem, n. 92.
Executor ad rei restitutionem rigore executorialium datus an excedat eas exequendo in fructibus non expressis nominatim in sententia, n. 93.
Sententia est stricti juris, & tantum disponit quantum loquitur, n. 94.
Sententia plus non probat quàm ex ea necessariò infertur, n. 95.
Sententia aliud non continet quàm in eo reperitur expressum, n. 96.
Sententia strictam interpretationem recipit, n. 97.
Fructuum perceptorum restitutionis condemnatio non capit illos qui percipi potuerunt, n. 99.
Omissum censetur quidquid in condemnatione non reperitur expressum, n. 100.
Fructus longè distant à re, & diverso jure censentur, n. 101.
Restitutionis rei facta condemnatio intelligitur & de fructibus quos de jure condemnatus tenebatur restituere, n. 102.
Res non intelligitur restituta, dum etiam fructus non restituuntur, n. 103.
Fructus semper veniunt in restitutione rei quantum attinet ad propriam naturam restitutionis, n. 104.
Fructus sub restitutione rei comprehenduntur si aliàs ex natura actionis & de jure veniebant & debebantur, non aliàs, n. 105. & 113.
Restituere verbum in sententia appositum, fructus quoque comprehendit ex propria vi & virtute, 106.
Restituere verbum plenam habet significationem, ut etiam fructus comprehendat, n. 107.
Restitutio est in pristinum statum repositio seu redintegratio, n. 108.
Restituit non solum qui corpus, sed etiam qui omnem rem, conditionemque reddita causa præstat, n. 109.
Verba sententia ad juris intellectum sunt reducenda, 110.
Verba judicis debent intelligi secundum mentem juris, n. 111.
Judicis menti magis quam cortici verborum est inhærendum, n. 112.
Executor ad rei restitutionem datus excedet, si præter fructus non expressos in sententia, si aliàs ex natura judicii & actionis præstari non debebantur, secus è converso, n. 113.
Fructuum post litem contestatam expressa petitio non requiritur, sed cum ipsa re tales restituuntur, n. 114.
Quòd scilicet res mandatur restitui, ibid.
Fructus ante litem contestatam in sententia ut sub intelligantur per verb. (restituas) debent expressè peti. n. 115.
Sententia qua declaratur rei dominus aliquis, non includuntur fructus nisi exprimantur, n. 116.
Expressum in sententia, & necessariò tacite supponi, idem est, n. 117.
Covar. declaratur, n. 118. & 114.
A significatione verborum non aliter recedendum est, quàm cùm manifestum sit aliud sensisse disponentem, n. 119.
Strictam quæ habent interpretationem, non excludunt propriam verborum significationem, n. 120. & 149.
Sententia licèt sit stricti juris, non excludit quæ veniunt ex propria verb. significatione, n. 121.
Verba non amittunt suam propriam significationem, etiam quantumcumque materia sit odiosa, n. 122.
Verba universalia & non restricta ad aliquid limitatum etiam in materia odiosa, retinent propriam significationem, n. 123.
Ex verbis sententiæ nihil infertur, nisi quatenus verborum significatio subintelligitur, n. 124.
Sententia est stricti juris, & ultra non extenditur quàm importet verborum sonus, n. 125.
Verba semper recipiunt interpretationem secundùm naturam rei, n. 126.
Quamvis actus periret, ibid.
Verba debent interpretari secundùm naturam rei, & juris dispositionem, n. 127.
Verba impropriantur, supplentur, aut alterantur ob subjectam materiam, etiamsi sint prægnantia, in materia stricta, n. 128.
Verba etiam in statutis recipiunt interpretationem legalem, n. 129.
Expressum satis dicitur quod virtualiter ex verborum propria significatione continetur in sententia, n. 130.
Text. in l. ex diversi. 36. ubi ff. de rei vindicatio. *pulchrè interpretatur, n. 131. & seqq.*
In actionibus realibus satis est judicem actorem rei dominum declarare, n. 132.
Sententia qua declaratur quem esse dominum rei, habet tacitam condemnationem ad illam dimittendam & restituendam, n. 133.
Sententia qua declaratur bona esse actori hypothecata, censetur condemnari reum ad illam relaxandam, n. 134.
Sententia qua quis declaratur debitor alicujus ex causa mutui, virtualiter intelligitur condemnatus ad restituendum debitum, n. 135.
Sententia declarans in aliquem fuisse translatam possessionem ex tali tempore, ab illo videtur ad fructus condemnare, n. 136.
Sententia declarans aliquid haberi, includit tacitam debiti condemnationem, n. 137.
Judex declarans actorem verum rei dominum, necessariò supponit à reo restituendam, n. 138.
Sententia qua quis condemnatur ad restitutionem bonorum refusis expensis, licèt non dicat per quam tamen subintelligitur per eum cui bona restituuntur, n. 139.
Executor executorialium quibus quis condemnatur rationem reddere administrationis, an excedat si facta calculatione exequatur reliquatum, n. 140.
Rationem reddendi actus duo continet separata, rationem reddere, & reliquas solvere, n. 141.
Condemnatus rationem reddere virtualiter censetur condemnatus ad reliquorum solutionem novo non expectato processu, n. 142.
Executor ad reddendam rationem datus dicitur, mixtus respectu calculationis & liquidationis, n. 143.
Executor mixtus datus ad rationem reddendam tenetur ante executionem reliquarum & calculationem confirmare, n. 144.
Licèt suprema tribunalia nihil curent de confirmationis omissione faciendâ per executorem, contra Gutt. ibid.

Sententiæ

Sententia reddenda rationis qua exprimatur ut facta liquidatione executor exequatur, non indiget alia confirmatione, n. 145.
Merus executor an possit confirmare calculationem, n. 146.
Executor ad reddendam rationem non potest esse merus, cum detur ante liquidatam materiam, n. 147.
Condemnatus per sententiam ad id quod per calculatores liquidabitur, facta liquidatione alia non requiritur condemnatio, n. 148.
Liquidationis judicium habet ut indicens ad sententiam, ejus naturam assumit, ac pariter executioni mandatur, ibid.
Rationem reddere propriam habet significationem reliqua solvere, n. 149.
Ea quæ virtualiter in sententia comprehenduntur, habentur pro scriptis in ea, n. 150.
Quæ virtualiter subintelliguntur, habentur pro expressis etiamsi expressio requiratur pro forma, & pro eis pariter præstatur executio, n. 151.
Statutum attribuens executionem instrumento, intelligitur etiam respectu hypothecæ tam tacitæ quàm express. n. 152.
Præsumptio ex instrumento elicita dicit tenor illius, n. 153.
Condemnatus ad reddendum triticum in specie, & qualitas non sit exprssa in sententia, an excedat executor si compellat ad præstandam optimum triticum, n. 154.
Et quid in condemnato ex causa legati tritici, n. 155.
Et quid de aliis rebus quæ terminos habent à natura, seu quæ de facto hominis finem habent ut vestis, cujus qualitatis sint præstanda ut judicatis satisfiat ib. remissivè.
Condemnatus ad restitutionem rerum ex judicio particulari, seu universali quas tempore litis motæ non possidebat, si tamen re jam judicata cæperit possidere, an compelli possit per executorem ad illarum restitutionem absque reatu excessus, n. 156.
Excedere executorem hoc casu qui teneant, n. 157.
Reus conventus si non possideat, & de jure agentis constet judex declarat rem pertinere ad actorem absoluto reo, n. 158.
Et tunc si reus post rem judicatam cæperit possidere, in illum fit executio absque novo processu, n. 159.
Quod idem procedit in bonorum possessione, n. 160.
Reum conventum & non inventum possidere tempore latæ sententiæ, judex poterit condemnare, quandocumque bona habeat, restituat actori rectè suum dominium probanti, n. 161. declara ut ibid.
Reus inventus non possidere non est absolvendus ab observatione judicii, sed actor probans de suo jure declarandus dominus, & quæ sit hujus declarationis utilitas, n. 162.
Actor tamen hoc casu erit in expensis condemnatus, n. 163.
Et quid si reus distulit opponere se non possidere, n. 164.
Reus ob non possessionem tempore latæ sententiæ tandiu durat absolutus quamdiu non possideat, secus cessante causa, & cæperit possidere, n. 165.
Conventus pro una repetitione hæreditatis, & tempore sententiæ plures cæperit possidere, an in petitione & sententia comprehensa intelligantur, n. 166.
Et quid in judicio universali petitionis bonorum possessionis, n. 167. & 168.
Verbum præteriti temporis imperfecti in subjunctivo etiam ad futurum respicit, n. 169.
Hæres intentans bonorum possessionem universalem, aut petitionem hæreditatis contra possidentem unam rem tantùm, sententia comprehendit omnia bona quæ post sententiam cæperit possidere, n. 170.
Hæres intentans judicium universale bonorum possessionis, adversus nullam rem hæreditatis possidentem, si post condemnationem cæperit possidere, non officit sententia, n. 171.
Secus si unicam rem possideat, quia tunc cætera judicium fundatum reperiunt, n. 172.
Executor ad restitutionem bonorum consideratorem faciendam ei cui Princeps instituit an excedat si exequatur tertio possessores in quos res fuere à fisco alienatæ, n. 173.
Executor ad restitutionem bonorum confiscatorum per Principem factam datus, an excedat si fructus etiam solvere cogat, n. 174.
Restitutio gratiosa non præstat fructus, secus rigorosa, num. 175.
Emptore authore prætore possidet bona fide & dominium habet, n. 176.
Verbum (restitutio) importat fructûs restitutionem, ubi aliàs ex vi judicii solent venire non aliter, n. 177.
Restitutio Principis ad quæ bona & fructus extendatur, n. 178. remissivè.
Condemnatus Clericus ad privationem beneficii si à Papa restituatur an recuperet beneficium, & quid si sit alteri jam collatum, n. 179. remissivè.
Clerico capitaliter condemnati pensio extinguitur & solidatur cum beneficio, n. 180.
Clericus capitaliter condemnatus & à Papa restitutus an recuperet pensionem jam consolidatam cum beneficiis, n. 181.
Executor ad rei restitutionem an accedat compellendo præstare æstimationem damni & deteriorationis, quæ in illa reperitur, si id omiserit sententia, n. 182.
Res reddita, restituta aut soluta propriè dicitur, quæ non deteriorata redditur aut solvitur, n. 183.
Deposita res non dicitur reddita si deteriorata reddatur, n. 184.
Res abesse dicitur cujus corpus manet, sed forma mutata est, n. 185.
Vestimentum si scissum redditur, videtur abesse, n. 186.
Restitutio tota juris interpretatio est, n. 187.
Damni satisfactio, & æstimatio comprehenditur sub verbo (restituere) cujus hæc propria significatio est, n. 188.
Verborum propria significatio etiam in materia quantumcumque odiosa semper retinetur, n. 189.
Damni satisfactionem verbum (reddere) ex propria significatione comprehendit, n. 190.
Verbum (reddere) juris interpretatione etiam restitutionem significat, n. 191.
Restitutio est in pristinum statum redintegratio, n. 192.
Redintegratio dicitur à re & integer, n. 193.
Damnum dicitur omnis rei diminutio seu læsio, n. 194.
Executor datus ad tradendum fundum, non satisfacit dimidium tradens, n. 195.
Restitutio tantum restituit, quantum abstulit id adversùs quod restitutio datur, n. 196.
Restitutionis gratia tantum attribuit, quantum condemnationis sententia advenit, 197.
Restitutus quis non dicitur, ut si plenariam consequatur restitutionem, n. 198.
Restitutio facit renasci quod extinctum fuit, ibid.
Rei appellatione tota continetur, n. 199.
Condemnatus recuperat meliorata rei etiamsi in sententia nihil sit dictum, sed in ejus favorem pristinus rei status attenditur ad hunc effectum, n. 200.
Illud quod rei additum est in executione si condemnatus recuperat, pariformiter debet solvere quod ipsi rei detrahitur, n. 201.
Fructus sint separati ab ipsa re, n. 202.
Fructus quia causantur ab ipsa re, restituit executor datus dumtaxat ad rei restitutionem, n. 203.
Damnum & deterioratio rei ipsam intus tangit, & par est illius, n. 204.
Causa plus influit in re ipsa quàm in causato, n. 205.
Ob damnum tangens rem ipsam emphyteuta illam amittit, secus si tangat fructus, n. 206.
Destinatio non est quid diversum ab ipsa re, ibid.
Damnum contingens in re est perpetuum, quia respicit dominium, contingens autem in fructibus est temporale, quia respicit commoditatem utentis dumtaxat, n. 207.
Executor non excedit compellendo ad æstimationem rei peremptæ, ad cujus restitutionem datus est, n. 208.
Æstimatio succedit loco rei, & ipsam representat, ibid.

Executor

Executor poterit compellere ad æstimationem partis peremptæ rei, sicut & totus, n. 209.

Fidejussor obligatus solutione certæ pensionis domus tenetur pro deterioratione, licèt fidejussio sit stricti juris, num. 210.

Ad damna & deteriorationes rei censetur virtualiter condemnatus, qui ad eam restituendam simpliciter est condemnatus, n. 211.

Executor ad rei restitutionem datus non excedit, si compellat condemnatum, liquidatum æstimationem damni & deteriorationis rei præstare, n. 212.

Damnum illatum in re post sententiam usque ad realem restitutionem ejus, executor potest per ejus estimationem solvere, n. 213.

Damna rei illata quæ & ad qualia teneantur, n. 214.

Damna qualia dicantur, & cujus culpa accidisse præsumatur, n. 215. remissivè.

Damna an compensentur cum melioramentis, factis in ipsa re, n. 216. remissivè.

1 EXecutor, qui semper sententiæ naturam, & tenorem imitatur; ultra quantitatem, & rem in ea tacitè, aut expressè contentam executoriales minimè exequatur, quippe etiam adeò est sententiæ jus stric-
2 tum (prout suprà *cap.* 8. *n.* 47. *& seqq. vers. quæ quidem omnia & eo*, &c. scriptum reliquimus, & infrà hoc *cap. à num.* 97.) ut lata super una re, vel super rei
3 parte, nec contineat aliam rem, nec etiam aliam partem, Alexand. *consil.* 133. *discussis, n.* 7. *lib.* 4. Decius *consil.* 248. *de duobus col. fin.* Fulgos. *consil.* 149. *præsupponitur, col. penult. vers. ad secundum* Decius *in l.* 1. *ff. de off. ejus.* Castrens. *consil.* 441. *n.* 5. *in fin. lib.* 2.
4 nec de una re in ea expressa, ad aliam extenditur, Roma. *consil.* 403. *à num.* 4. Alexand. *consil.* 208. *lib.* 2. *num.* 4. Menoch. *consil.* 110. *à n.* 17. *usque ad* 26. Roland. à Valle *consil.* 34. *n.* 76. *lib.* 4. Cardin. Tusch. *practicar. concl. tom.* 3. *litera S. concl.* 126. *à num.* 65. qui etiam *num.* 66. dicit in proposito, quod sen-
5 tentia lata super certis bonis cum dictione (maximè) videlicet condemnatus, maximè ad restituendum bona specificata, nempe domum, vineam, &c. non includit
6 alia non specificata, quia dictio (maximè) nihil operatur circa non expressa in sententia, ex quo continet solùm ea, quæ necessariò veniunt, quia requirit scripturam, & non scripta non veniunt. Paul. Castrens.
7 *consil.* 441. *viso n.* 5. *lib.* 2. ubi apostilla dat plurimos concordantes, nunquam siquidem extenditur sententia ad augmentum rei limitatæ Decian. *consil.* 51. *n.* 44.
8 *lib.* 1. & tandem sententia nunquam comprehendit ea, de quibus nondum fuit actum, ac in judicio cognitum, tenet angel. *cons.* 235. Albert. Cuman. *cons.* 19. *quidam nobilis.* Paul. Castrens. *cons.* 262. *in facto illorum, in antiquis.* Cardinal Tusch. *ubi proximè n.*
9 59. adeò ut nec etiam lata sententia condemnatoria super una re ex pluribus petitis, extendatur ad alias, Menoch. *consil.* 110. *n.* 62. Bart. *in l.* 4. *C. depositi*, & faciunt, quæ nos diximus suprà *c.* 8. *à n.* 47. *vers. quæ quidem, & vers. sequenti, num. seqq.*

10 Et imò agendo generaliter super pluribus rebus, sententia lata non præjudicat in omnibus sic deductis in judicio, sed illis tantùm, quæ prosequutæ fuere, & super quibus lis fuerit contestata. Ita latissimè Socin. plura reddens exempla *in consil.* 18. pro-
sequendo ordinem, *à num.* 42. *cum plurib. seqq. lib.* 1. quem sequitur apostilla ad Felin. *in cap. adversario n.* 4. *vers. rei jud. de exception.* ubi plures allegat Tusc. *pract. concl. tom.* 6. *littera R. concl.* 268. *n.* 9. *& à num.* 11. qui *n.* 12. cum Felin. *ubi proximè in d. c. adversarió, num.* 12. hoc limitat, ut non procedat
11 quando pars malitiosè & dolo distulerit alias prosequi res.

12 Quare ad illas res seu quantitates se extendens executor meritò excedere dicitur, text. est *in auth. de collatoribus*, §. *eos autem, vers. si autem aliquis, collatione* 9. *l. contra nostra, C. de executionib. & exactorib.* quæ loquuntur in excessu de quantitate ad quantitatem text. *in l. prohibitum C. de jure fisci, l.* 1. text. *in c. super olim.* Ab. *de off. delegati, & l. de Regia* 10. *tit.* 4. *p.* 3. *& l.* 47. *tit.* 18. *ead. p.* 3. Vanius *de null. sent. ex defect. jur. ord.* &c. *n.* 98. plures refert 13
Avilesius *in c. prætor. gl. mandando*, &c. *n.* 3. 30. *& seqq.* Castellus à Bobadill. *in pol. l.* 2. *cap.* 20. *n.* 64. qui loquuntur de excessu de re ad rem.

Et de utroque ab executorialium executore, excedente de re ad rem, & quantitate ad quantitatem, 14
hoc est, quando facit executionem in alia re de qua nec actum est, nec facta condemnatio, nec tacitè, nec expressè in sententia comprehenditur, ut puta, lata est pro dimidia domo, & exequitur pro tota, vel pro centum, & exequitur pro centum & 20 appellationi interpositæ per gravatum sit omnimodo, tanquam ab excessu manifesto, licitæ, ac legitimæ profe-
rendum, probat gl. *in l. ab execut. verbo, excedat. C.* 15
quorum appell. non recip. Specul. *in tit. de executio. sent.* §. *nunc dicendum, vers. quid si ab executore n.* 7. *ad princ. B. in d. l. ab executore sub n.* 2. *ff. de appell.* cum quo transit remissivè Rol. à Valle *consil.* 43. *n.* 6. *vol.* 1. Bart. *in d. l. ab executore num.* 4. Salicet. *n.* 5. ubi etiam communiter cæteri Doctores, Alexan. *concil.* 95. *n.* 6. *vers. nec indicta provincia, lib.* 2. Cardinal. Tusch. *practicar. concl.* 1. 1. *littera A. concl.* 4010. *n.* 5. Ruin. *consil.* 8. *n.* 2. *col.* 5. Augustin Boër. *cons.* 32. *in causa n.* 15. Lancel. Robert. *de attent.* 2. *part. cap.* 11. *lim.* 53. *n.* 28. Vestrius *in praxi Romanæ Curiæ lib.* 7. *c.* 9. *n.* 9. *& c.* 3. *sub n.* 9. Marquef. *de commiss.* 1. *part. cap.* 24. *n.* 6. Cæsar. Barz. *dec. Bonon.* 55. *n.* 17
11. Rota Romana *decis.* 100. *part.* 1. *div. sub n.* 17. Cæsar. Contard. *in repet. l. unic. C. si de momen. poss. fuer. appell. lim.* 119. *n.* 21. ubi exemplificat in nuntio, 15
qui habet in mandatis: ut ponat me in possessionem unius rei, & ipse me ponit in possessionem alterius Rebuf. *in tract. de sentent. execut. art.* 7. *gl.* 14. *n.* 3. *vers.* 2. *tom.* 1. *fol.* 379. exemplificans in executore, qui executoriales exequitur in alia re quàm fuerit judi- 16
cata, idem Rebuf. *ibid. art.* 7. *gl.* 14. *sub n.* 4. loquitur, quando executor excedit exequendo, executoriales pro majori quantitate, quam in sententia continetur, & probatur *in* §. *plus autem petere instit.* ubi dicitur is, plus petere, qui pro decem sibi debitis, petit 20. ac propterea si executor ab hujusmodi excessu de re ad rem, seu quantitate ad quantitatem minimè appellatione interjectæ detulerit, vim facere deferendum, & reponendum Senatus hanc per viam violentiæ aditus, declarabit.

Pro cujus doctrinæ majori perfectione seu claritate, 17
unum est notabile, & stupendum verbum Joannis Andreæ *in c. quoad consultationem super glos. fin de sent. & re judic.* quem ibi referens, & exagerans sequitur elegantèr Ab. Panor. *sub n.* 24. *vers. sed contra præcedens dictum*, dicentes, quod quando mandatum est limitatum in certa re, vel quantitate, putà quando sententia continet expressè talem fundum, vel talem domum, talem agrum sub talibus confinibus limitatum, tradendum & restituendum Francisco, aut quando sententia continet certam summam, & quantitatem putà centum, vel mille: tunc ideo id, in quo excedit executor, cùm si excessus, nullum est, quia probabiliter excedit limi- 18
tes commissionis, & ideo appellatio admittenda. Quandoque mandatum est limitatum in incerto, & non liquidato; ut quando sententia mandat, quod mittatur quis in possessionem bonorum, valentium centum, vel hæreditariorum, vel quæ possidebat testator tempore mortis, vel quando condemnat in valore, & æstimatione talis rei, vel in fructibus, damnis, seu interesse, quos percepit condemnatus, & similibus; tunc propter probabilem dubitationem frangit justitiam partis, non tamen excessum; quia cùm sit liquidandum, non sit limitatum, hoc est, quantitas non sit specificata in

sententia

ſententia, ſive nullum, ſive paucum liquidaverit valorem, ſeu bona: non poteſt cognoſci, an excedat, quia ſententia non habet limitem. Imò ſemper remanet executor intra terminos poteſtatis mandatæ hujus liquidationis reſpectu, & alia liquidatio eſt interpretatio ſententiæ, non augens, nec mutans ejus formam ſeu tenoremx at ſi pars ſe gravatam putarit, cogitans plus, vel minus rem valere, tunc jus ſuum proſequatur per viam appellationis non ſuſpenſativæ à gravamine ſimplici, perfecta executione, & circa hanc elegantem doctrinam Joan. And. & Abb. vide quæ dixi ſuprà *c.* 3. *n.* 75. & *ſeqq. verſ. denique exceſſus* &c. quibus & hæc junge, & faciunt quæ latiùs infrà *cap.* 10. *à princ.*

Hinc ad particulares quæſtiones ab hac dependentes doctrina deſcendamus, & ad illam primius; an executor datus, ad exequendam ſententiam, & executoriales obtentas per aliquem præbendatum, ut in honora-
19 biliori, & anteriori loco ſedeat; excedat, ſi eas exequatur, extendat, & intelligat, etiam in præeminentiis, putà, oſculo pacis, & incenſatione ante cæteros, quibus in ſede præferri mandatur victor præbendatus.

Et quod non excedat, fortiſſima probant fundamenta, primò, quia ſi ſententia declarat, caſtrum
20 civitati eſſe ſubjectum, & eſſe de aliquo comitatu, cenſetur declarare, quòd teneatur contribuere ad onera civitatis, quia venit in neceſſariam conſequentiam. Ab. *in conſil.* 89. *in quæſt. col.* 2. *in prin. verſ. nec obſtat ſi dicatur, lib.* 1. ſequitur Card. Tuſchus *præct. concl. lib.* 7. *lit. S. concl.* 126. *num.* 11. Paul. Caſtrenſ. *conſil.* 275. *ad primum in prin. l.* 2.

21 Secundò, quia quando ſententia aliquid neceſſariò ſupponit, ad illud ſe extendit, quia dicitur in ea expreſſum. Alexand. *conſil.* 123. *diſcuſſis num.* 8. *l.* 1. Folgoſ. *conſ.* 140. *præſup.* Decius *conſ.* 348. *de duobus. col. fin.* Cravet. *conſ.* 174. *nobilis Guido n.* 2. plura exempla ponit ad hoc Felin. *in cap. ſuborta n.* 4. *de re jud.* ubi ſi judex qui non poteſt pronuntiare ſuper negotio principali appellationis, niſi priùs pronuntiet ſuper gravamine, ſi tamen pronuntiat in negotio prin-
22 cipali, neceſſariò cenſetur etiam pronuntiare ſuper articulo, quia ubi ex actu qui ſequitur, neceſſariò infertur ad præcedentem actum cenſetur illum facere, & approbare.

23 Nam regula eſt, quod ſententia, & omnis diſpoſitio cenſetur continere illud, ſine quo principale non poteſt ſtare, quia qui vult conſequens, videtur velle ſuum neceſſarium antecedens, Signoroſus *de conſ.* 275. *quidam n.* 27. Caſtrenſ. *de conſ.* 275. *ad primum prin. l.* 2. & propterea, ſi ſententia continens unum, exten-
24 ditur ad aliud ſine quo illud unum, ſuper quo lata eſt, effectum ſortiri non poteſt. Angel. *conſil.* 257. *ſub num.* 6. Ozaſcus *deciſ. Pedemont* 64. *num.* 2. Cardin. Tuſch. *ubi prox. de conc.* 1. 126. *n.* 111. & *n.* 105. & *n.* 106. Rota *dec.* 459. *p.* 1. *diverſ.* & per Pedem. idem repetit Card. Tuſch. *practic. concl. lib.* 7. *lit S. concl.* 122. *n.* 4. quòd ſententia ſupponens aliquid neceſſarium, videtur illud exprimere, ad paria ſiquidem judicantur, aliquid eſſe expreſſum, vel neceſſario præ-
25 ſupponi, vel ſubintelligi. Paul. de Caſtro *in l.* 1. *n.* 1.
26 *Cod. quando provocare non eſt neceſſe*, de quibus vide infrà *à n.* 150. *cum multis ſeqq.*

27 Et ſatis enim expreſſum dicitur, quod venit in neceſſarium antecedens, atque expreſſum dicitur, quod virtualiter ineſt orationi prolatæ *l. præt. ait* §. *interdict.* ubi gl. *in verbo, expreſſum*, & Bart. hoc notat *in prin. ff. de oper. nov. nunt. l. cum quid*, ubi gl. *in verbo, pro tacito, ff. ſi certum peta.* cum aliis, per Tiraqueil. *in tract. de leg. connub. gl.* 7. §. 7. *num.* 179. & per Gaill. *pract. obſerv. lib.* 1. *obſervat.* 2. *num.* 2. & 4. Mareſcot. *variar. reſolut. l.* 2 *c.* 117. *n.* 17.

28 Et hinc illam aliam intelligentes doctrinam, quòd quando cauſa principalis, & incidens habens ſe ita incidenter, ut impoſſibile ſit, ut incidens ſubſiſtat ſubſiſtente principali, nec ambo in ea compatiantur, tunc condemnatio in principali inducit abſolutionem in incidenti, text. *in l.* 1. *in l.* 2. & *in l.* 3. *C. de ordine judicior.* & ibi not. B. ubi B. latè etiam explicat poſt alios noſtrates Joan. Garcia *in tract. de nobilit. gloſ.* 1. *in prin. à num.* 18. dicens quòd quando incidens eſt ſubordinatum cauſæ principali ex diametro contrariæ, ita ut principalis omnino non poſſit tractari, quin agatur de incidenti, tunc pronuntiatio in cauſa principali, inducit pronuntiationem in incidenti, text. *in d.* 29
l. 1. *ſine autem* §. *fin. ff. de negotiis geſtis.* Paul. Caſtrenſ. *in l. quod in diem* §. 1. *ff. de compenſatio.* vide latiſſimè meliùs quàm alibi, ubi habes plures caſus diſtinctos, & exempla, plura jura, & plures doctores per Felinum *in cap. ſuborta, n.* 4. *de ſententia & de re jud.*

Et ita fuit in noſtro caſu reſolutum per Rotam 30
Romanam in una Aſtenſienſ. ſedis 29. Febr. 1597. teſte Proſpero Farinacio in noviſſimis per eum recollectis DCCCLXVI. ubi dicitur, quòd ſententia ad favorem cujuſdam præpoſiti lata, quia declaratur, ejus ſedem eſſe cæteris digniorem: & primam poſt pontificalem, & per conſequens cùm idem primo loco habeantur prærogativæ, videlicet; oſculum pacis, incenſatio, & aliæ ſimiles, tam ex jure communi, quàm probatione partis; de eiſdem præeminentiis intelligitur loqui etiam ſententia, tanquam acceſſoriis ad ſedem, quam occupat Propoſitus etiam ſi in ſententia expreſsè dictum non ſit, juxta conſilium Alexand. 23. *n.* 6. *l.* 5. & attende, quòd circa hunc articulum, & cauſam aliæ etiam tres Rotæ deciſiones factæ ſunt, ut conſtant ex eodem Far. ibi, quas conſecutivè appoſuit.

Et quæ eſt DCCCLXIV. *fol.* 478. egit Præpoſitus judi- 31
cio poſſeſſorio ad ſedem dumtaxat, à qua illum ſpoliaverat quidam Archidiaconus, obtinuit Præpoſitus in ſede, & dubitatum fuit, an executio ſententiarum ad favorem præpoſiti latarum, ſit reſtricta, vel reſtringi debeat ad ſedem de qua agitur, vel potiùs hujuſmodi executio juris interpretatione fieri debeat, etiam in præeminentiis ſedis: reſolutum fuit per Rotam pro tunc reſtringendam eſſe exaltationem ad ſolam ſedem, quam ſolùm in judicium deduxit Præpoſitus & quia Archidiaconus erat in quaſi poſſeſſione illarum præeminentiarum, Præpoſitus autem nihil probavit in contrarium maximè quia dubium erat, & nondum conſtabat, qualis dignitas eſſet dignior, an præpoſita, an Archidiaconatus, pro ut etiam dictum fuit in alia deciſione ſequenti apud ipſum Farin. quæ eſt DCCCLXV.

Sed quia latè diſcuſſo negotio, & ventilato conſ- 32
titit, dictam præpoſituram eſſe digniorem dignitatem, & primam ſedem habere poſt pontificalem ita determinatum fuit per alios, quæ eſt in ordine DCCCLXVII. *fol.* 479. tandem declaratum fuit per Rotam ſuperiùs adducta deciſ. DCCCLVI. in his verbis *ibi*, nec dicatur ſententias, ad favorem præpoſiti latas, non loqui de iſtis præeminentiis, quia contrarium eſt verius, & ut acceſſoriæ ipſi debentur per ſupra dicta. Alexand. *conſil.* 23. *n.* 6. *lib.* 5. & quòd dictæ ſententiæ ſint intelligendæ de iſtis præeminentiis, ſuadetur ex eo, quòd mandat Præpoſitum reſtitui à poſſeſſore juxta petitionem, in ejus libro contentam, in quo hujuſmodi præeminentiæ notantur, &c. & ſic quando non eſt dubium, dignitatem, pro qua lata eſt ſententia, eſſe digniorem, & ut tali deferendæ prærogativæ, illo omnino deferuntur, etiamſi in ſententia expreſſum non ſit, & executor pro eis executoriales poterit exequi, nec excedere dicetur, ex jam dictis.

Et ex iis deciſionibus Rotæ unica eſt attribuenda 33
declaratio, ad ſupra dictas doctrinas appoſitas ad principium hujus difficultatis, quibus diximus, in ſententia intelligi expreſſum, id quod venit in neceſſarium antecedens, & illud ſine quo diſpoſitum in ipſa ſententia ſtare non poteſt, nec effectum ſortiri, & ſimiles, ut intelligendæ

intelligendæ ſint, quando de ipſo actum fuit etiam, & deductum in judicio principali, quia tunc etiamſi in ſententia expreſſa mentio non fiat, tamen ſubintelligitur ex eiſdem Doctoribus, ac ſi de eo actum non fuit per partes, nec in judicium deductum, tunc ad illud non poteſt ſententia extendi, ita docent Calde. *conſ.* 198. *alias* 2. *de re jud. in prin.* Joan. Andr. *in c. cum Ecc. ſutr. de cauſa poſſ. & propriet.* quem ſequitur
33 Anch. *conſil.* 417. de quibus præfictæ ſententiæ & iterum *conſil.* 155. *n.* 4. Cardin. Tuſch. *practic. concluſ. lib.* 7. *littera S. concl.* 131. *num.* 1. 5. & 6. docentes,
34 quòd ſi in ſententia dictum ſit, talem teneri ad onera & gravedines, qui eſt uſufructuarius, hoc dictum per modum cauſæ neceſſariæ non excludit partem quominus poſſit principaliter deducere in judicium. & cognoſci de uſufructu, quia judex non poteſt pronuntiare diffinitivè per modum cauſæ, quando partes non fuit principaliter proſequutæ illud deductum, nec litem ſunt conteſtatæ ſuper eo, quia eſſent pronunciatæ ſuper eo quod non eſt petitum, ideo non obſtat iterum de novo agenti exceptio rei judicatæ, quia etiam deducta in ſententia per modum cauſæ neceſſariæ, de qua non eſt actum, non parit eandem rei judicatæ exceptionem, ſecus quando partes
35 proſequutæ fuere illud deductum per modum cauſæ, & rectè faciunt quæ ſuprà diximus in principio *n.* 8. *verſ.* & tandem poſt Ang. Abb. cum Bald. Card. Tuſch. quod ſententia non comprehendit ea, de quibus in judicio nondum fuit actum nec cognitum.

Qgare etiam dicunt Cæſar Contar. *in l. unic. lim.* 24. *n.* 45. 46. & 47. *C. ſi de momen. poſſ.* Sigiſmund. Scaccia *de appell. q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 9. *n.* 10. *per* Bal. *in l. empt.* 65. §. *ancilla in prin. ff. de rei vindic. in* 2.
36 *lectura*, quòd quando verba enuntiativa ſunt prolata in ſententia per modum cauſæ de præſenti, & enuntiatum fuit plenè cognitum, ut puta ſi judex pronuntiat ſpoliatum eſſe reſtituendum, quia ſententia, virtute cujus ſpoliatus fuit, eſt nulla, nam ſi de nullitate fuit plenè cognitum, dicetur ſententia lata ſuper nullitate, & per conſequens appellari ab eo tanquam mixturam continente.

37 Hinc dicit etiam idem Scaccia, *ubi proximè num* 11. *in fin.* quòd illa doctrina, qua dicitur, in ſententia ſic intelligi, id omne quod ex eo neceſſariò infertur, procedat, quando de ea neceſſaria illatione plenè fuerit cognitum, non aliàs: & facit inſuper, quòd diximus in hoc *c. num.* 113. *verſ. & licèt in noſtra principali reſolutione, &c.* per Covar. *lib.* 1. *variar. cap.* 3. *ſub*
38 *n.* 1. quod ad hoc, ut fructus facilè intelligantur in ſententia, quando utitur verbo reſtituere, requiritur, ut pars illos deduxerit in judicium, & quòd ſuper non proſequeris, & ſuper quibus lis conteſtata non fuit, licèt ſit deducta in judicio, non cadat res judicata, nec hæc noceat: plures Doctores citavi ſuprà *in prin.* hujus *c. verſ. & eadem n.* 8.

39 Et ita etiam loquuntur præfati Doctores citati ſuperiùs pro hac opinionis comprobatione, ut conſtat *ex dict. deciſ. Rotæ*, 450. *part.* 1. *diverſor. per totam*, qua petitum eſt à fideicommiſſario, ſibi reſtituendam hæreditatem per hæredem, & in poſſeſſionem mitti, & ideò dictum fuit, quòd ſi judex pronuntians fideicommiſſarium immittendum eſſe in poſſeſſionem bonorum cenſetur pronuntiaſſe, in neceſſarium antecedens, hæreditatem debere reſtitui, litium dirimendarum gratia, quia ſententia continens unum, extenditur ad aliud; ſine quo illud unum, ſuper quo lata eſt, non poteſt fortiri effectum. Idem etiam pariter apparet *ex d. deciſ. Pedemon. Oz ſc.* 64. ubi emptor cujuſdam rei putans ſe in ea ultrà dimidium juſti pretii fuiſſe læſum egit *ex l. Cod. de reſcind. vend.* ut ubi pretium reſtituatur, & ipſe
40 rem tradat, conſtito de læſione, lata fuit ſententia, quia fuit condemnatus reus venditor ad pretium hoc reſtituendum, & nihil dictum fuit in ſententia de reddenda re nec ad illud emptor condemnatus fuit tamen conſultus, nihilominus ipſum emptorem reſtituto ſibi pretio, compellendum ſententiæ virtute, ad reſtituendum rem patet, & ex eo potuisse id probat Ozaicus *ibi num.* 3. quod dicit Bal. *in l. peault. ff. de in jus qui ſunt ſui vel alieni jur.* quod ſententia includit id, quod neceſſariò eſt præſupponendum, & ſumitur ex regulis actorum, referturque ad cauſam quæ ſumitur actis, ſecundum Bart. *in l. Jul. col.* 2. *verſ. prædicta, vide ff. de condict. indeb.* declarat Decius *in cap. cùm venerabilis in quinto de exception.* Felin. *in cap. ſignificantibus, n.* 7. *de excep.* poſt gloſſam & Bart. *in l. ſi quis caliendum, ff. de excepione rei jud.* & ita procedunt etiam Felin. *d. c. ſuborta*, & Joan. Garcia. *d. gl.* 1. *n.* 18. *& ſeqq.* quia illi ſecum incidunt & in propoſito actum fuit de illis in judicio, ut expreſſè conſtat, de quo etiam per nos latè *ſuprà d.* 7. *n.*

Nunc alia ſe offert tractanda quæſtio, an executor datus ad exequendum executoriales, quorum ſententia ſeu ſententiis clericus eſt privatus, ſeu inhabilitatis beneficio, excedat illa exequendo, ſeu extendendo ad penſiones, quas ipſe habet condemnatus; in cujus reſolutione ſummatim diſquiras & partam negativam ſcilicet, quod non excedit hoc caſu executor, forte facit fundamentum, nam verba judicis debent intelligi ſecundum mentem juris, *cap. cauſam de refer. l.* 42 *ſi ſtipulatus in fin. ff. de uſuris l. Gallus* §. *quidam rectè ff. de lib. & poſth.* Alexand. *conſ.* 2. *n.* 2. *l.* 3. *lib.* 4. & verba ſententiæ ad intellectum juris ſunt 43 Cravet. *conſ.* 202. *à n.* 18. Corneus *conſ.* 126. *colum.* 3. reducenda, *miles* §. *judicet. ff. de re jud.* ubi Caſ. Bal. 32 *in l. fundus* §. *in vendi verſ. notat ff. de pign.* Cæpol. 57. *duo fratres n.* 5. *in civilibus conſiliis.* Alexand. *conſ.* 46. *circa primum num.* 2. *lib.* 5. Caſtr. *conſ.* 270. *n.* 1. 33 *lib.* 2. Socin. *conſ.* 134. *colum.* 3. *in prin. lib.* 5. Juris autem in noſtro caſu, mens illa eſt (ut quidquid ſit 44 in penſione aſſignata pro ſervitio temporis, ſeu alias quæ præſtatur uti laico, & jus ſit ceſſans) tamen penſio 33 aſſignata clerico, ut commodius ſuſtentari valeat, vel ex cauſa reſignationis, loco habetur beneficii (ut perſonalitas communiter diſtinguitur) & loco beneficii cedit, quoad remiſſionem hæc penſio regulanda eſt tanquam beneficium, quia eiſdem modis amittitur, quibus beneficium, tradit Hier. Gabr. *conſ.* 187. *n.* 11. & *conſ.* 100. *lib.* 2. qui ita quotidiè practicari & conſuetudine, & ſtylo receptum, atteſtatur Flamin. Pariſ. 3 *de reſign. benef. lib.* 3. *q.* 1. *n.* 13.

Et hinc eſt, ut ſicut per profeſſionem expreſſam, 45 vel tacitam religionis vacant beneficia. *cap. beneficium, de reg. lib.* 6. ita per illam hujuſmodi penſio extinguitur, Gigas, *de penſionibus qu.* 57. Guidobonus *deciſ.* 168. Caputaq. *deciſ.* 123. *part.* 2. ita ſicut per con- 46 tractum matrimonii vacant beneficia, hujuſmodi etiam penſiones vacare teſtantur, Gigas *q.* 54. *& in conſ.* 132. Caval. *q.* 29. Duarenus *de benef. lib.* 6. *cap.* 4. *verſ. annua hujuſmodi.* Flam. Pariſ. poſt alios. *de reſig. lib.* 1. *q.* 1. *n.* 15. & *lib.* 6. *quæſt.* 2. *n.* 115. Quintanaduen. *Eccleſiaſtic. lib.* 2. *cap.* 9. *n.* 9. Ceval. *q.* 147. *n.* 3. Vival. *in appendice ad candelabrum cap.* 1. *n.* 33. Greg. Lopez *in l.* 41. *tit.* 6. *p.* 1. *gloſſ.* 2. Covar. *in* 4. *p. cap.* 6. §. 3. *n.* 6. Puteus *deciſ.* 459. *lib.* 2. Natta *deciſ.* 1579. *lib.* 3. *p.* 3. *diverſor.* Cæſar. de Graff. *deciſ.* 114. *n.* 9. Azor. *inſt. mor. l.* 13. *c.* 13. *q.* 8. & Thom. Sanch. *de matrimon. lib.* 7. *diſp.* 55. ita pariter 47 hujuſmodi penſionum illegitimi ſunt incapaces, quemadmodum beneficiorum etiam ſunt, ſecundum Gigan. *de penſion. q.* 16. Rebuff. *in praxi benef. tit. de diſpenſatione, ſuper defectu natalium. num.* 48. & *tit. de diſpenſatione ad plura n.* 65. Navar. *conſ.* 5. *de filiis presbyt. conſ.* 61. *num.* 3. & *conſ.* 63. *num.* 5. *de Simonia.* 25 Chuc. *inſtit. canon. in parvis lib.* 2. *tit.* 8. *in primis.* Quantanaduenas *lib.* 1. *cap.* 6. Zerola *in praxi Epiſc.* 2. *p. verbo penſionarius* §. 1. & Zechus *de benef. & penſion. cap.* 11. *n.* 7. Nicolaus Garcia *de benef.* 1. *p. cap.* 5. *à*

48 *n.* 115. qui dicit contrarium tenentes, intelligendos eſſe in illa penſione, quæ datur in ſtipendiis, jam, iſtius laicus etiam capax ſit. Ex ſupra dictis igitur, dicit Navarr. *conſ.* 11. *n.* 2. *de tempor. ordinat.* quòd cùm penſio, de qua loquimur, cedat loco beneficii, etiam quoad habilitates regulanda eſt tanquam beneficium, ita ut qui non eſt capax beneficii, non erit etiam capax penſionis; igitur cùm jus dictet de primo ad ultimum, ſequi videtur, ut executor datus ad exequendas executoriales, quarum ſententiis clericus eſt privatus, aut inhabilitatus ad beneficia, non excedat illa, ſi extendens exequatur etiam in penſione, quæ loco beneficii habetur, cùm verba judiciis debent intelligi ſecundùm mentem juris.

49 Sed contrariam opinionem in noſtro caſu veriorem de jure exiſtimo, ut executor excedat, ſi extendat, executoriales, quibus quis privatus, & inhabilitatus eſt ad beneficia, ad hujuſmodi penſiones, cùm ſimus in odioſis, & ſententia ſit ſtricti juris; ita tenent Sarnerius *de annal. quæ.* 2. Gigas *conſ.* 142. *n.* 9. Creſcent. *dec.* 14. *de re jud.* Flamin. Pariſ. *in tract. de confidentia quæſt.* 58. *num.* 58. Nicol. Garcia *de benef.* 1. *part. cap.* 5. *num.* 12. *& ſequent.* facit deciſ. Farinacii 51. *num.* 2. affirmantes, quòd penſio non venit ſub
50 privatione beneficii per ſententiam, dicit Garcia *ibi num.* 126. & ad hanc doctrinam reducendum, & intelligendum eſſe Suarez 5. *tom. de cenſur. diſputatione* 27. *ſect.* 1. *num* 15. dum ait, quòd ſuſpenſio à beneficio non comprehendit penſiones, quia pœna non eſt extendenda ultra proprietatem vocis ſine cogente fun-
51 damento, cùm penſio non ſit propriè beneficium, nec eſt jus, vel ratio quæ cogat ad hanc extenſionem, *&c.* Pro quo etiam facit, quod dicit Navarr. *conſ.* 12.
52 *n.* 15. *de reſcript.* ut inhabilitatus ad beneficia per conſtitutionem pœnalem, non videri inhabilitatum ad penſiones, quem ſequitur Hyeronym. Gonzal. *gl.* 5. §. *num.* 26. licèt contra eos in hoc reſolvat Garcia *ubi*
53 *proximè num.* 123. *& ſeq.* dicens, ut ſuſpenſus quis, ſeu inhabilitatus generaliter, & ſimpliciter à beneficio per conſtitutionem, erit etiam ſuſpenſus à penſione, licèt ſecus ſit in ſuſpenſo per ſententiam hominis, nam idem in effectu eſt, & eadem militat ratio in utroque, ſiquidem diſpoſitio pœnalis pariter ſit ſtricti juris, odioſa, & non extendenda, *c. odia de reg. jur. cum vulgatis. ſicut ſententia.*

54 Quare non obſtant in contrarium adducta fundamenta, quibus reſpondetur, procedere, locum habere in ſimplici juris diſpoſitione inducente vacationem & incapacitatem non ob pœnam, at nos loquimur quando quis in pœnam, delicti condemnatus eſt ad privationem & ſuſpenſionem beneficii, quia tunc ſtricta fieri debet interpretatio, & ad alia, quam importet verborum ſonus, non eſt ſententia trahenda nec extendenda, cùm penſio impropriè dicatur beneficium, & ſic ex ſuprà dictis jus aliud dictat iſto caſu; quod ſi ſecus fiat, executor excedet, & vim faciet ſi appellationi emiſſæ ab hujuſmodi exceſſu non detulerit, declarabit Senatus.

55 Inſuper inquirendum venit, an exequutor datus ad executionem executorialium, quantum ſententiis clericus eſt ſuſpenſus ab officio; an excedat, ſi illas exequatur in beneficio? In cujus inveſtigatione licet hinc inde plura potuiſſem in medium proferre, & applicare fundamenta, varias ad quidem contrarias opiniones, quæ à Doctoribus tenentur in re hac, ut videre per gloſſ. notab. *in clement. fin. in verbo ſuſpenſi.* & ibi Card. *de pœnis*, & idem *in clement.* 1. *de privileg. in verſ. cæterum in* 7. *quæſt. cum duabus ſeqq.* Immol. *in cap. cùm dilect. de conſuetud. column.* 8. Præpoſ. *in c. presbyt.* 28. *d. in* 2. *& colum.* optimè Sylveſtrum *in ſumma, verbo ſuſpen.* §. 5. *verſ. ſi quis eſt ſuſpenſus*, cujus diſtinctionem bonam dicit Ber. Diaz *in pract. crim. can. verb. ſuſpen. c.* 130. *n.* 3. *per tot.* Bonif. de Vital. *in clem. cap. ne pœnis.* Nicolaus Boërius *conſ.* 21. Gregor. Lopez. *in l.* 17. *tit.* 9. *p.* 1. *verbo, el derecho*, per text. qui etiam alios referunt, & omiſſa ſuſpenſione, quæ à jure fit, illam inſequantur, quæ à judice per ſententiam clerico imponitur, quia interdicitur ſui officii exercitium, ſeu executio, in quo ex mente omnium has magis communes opiniones & concluſiones admittam.

Prima; ut quando clericus condemnatus, ſuſpenſus 56
eſt ab officio perpetuo, & abſque temporis limitatione, tunc executor non excedet, ſi pariter exequatur in beneficio, quoniam ſuſpenſus perpetuò ab officio cenſetur ſuſpenſus etiam à beneficio, nam talis ſuſpenſio perpetuò habet vim privationis, & eſt idem quod depoſitio, Archidiaconus *in cap.* 2. incipit *ſi quis* 83. *d.* & ibi Dominus, quem ad hoc refert Decius *in cap.* 2. *Apoſtolicæ column. penult. verſicul.* 2. & ibi Abb. *de except.* Immol. *de c. cùm dilect. de conſuetud.* 8. *column.* ubi citat Gaſparem Galder. Greg. Lopez *ubi proximè gl.* 5. poſt Præpoſ. Alex. *in c. præp.* 32. & Hoſtiens. *in ſum. de ſentent. excommun.* §. *quis ſit ejus effec. in prin.* Bern. Diaz *ubi proximè n.* 5. ubi dicit 57
etiam quòd per talem ſuſpenſionem perpetuam, videtur beneficium vacare, ut de eodem poſſit fieri proviſio; ratio eſt, quia cùm beneficium detur propter officium, quod clericus miniſtrat in Eccleſia, *cap. fin. de reſcript. lib.* 6. *c. ſecundum Apoſtolum de præbend. & dignitat.* & dicit Car. Tolet. *in ſumma lib.* 5. *c.* 76. quòd officium conſiſtit in laudibus divinis, in ſacrificio Miſſæ, & ſacrorum adminiſtratione, non quòd prop- 58
ter hoc redditus dentur in pretium, ſed in ſuſtentationem talium perſonarum, ut à cura ſibi providendi liberi, Deo meliùs vacare poſſint, in populi utilitatem; ideò cùm hoc officio ſit perpetuò clericus ſuſpenſus, per conſequens eſt ſuſpenſus à beneficio, quia infecta primitiva, infecta intelliguntur derivata, ac ceſſante cauſa ceſſat effectus.

Altera concluſio erit, quando per ſententiam quis 59
eſt ſuſpenſus ab officio, non perpetuo, ſed ad tempus, vel etiam ſimpliciter, nec addita perpetuitate, nec etiam præfinitione temporis, ſed ſimpliciter ſuſpenditur ab officio, & tunc concors eſt ſententia, ut ita ſuſpenſus cenſeatur etiam ſuſpenſus à diſtributionibus quotidianis, nec exequutor ad illas extendens executoriales, excedere dicetur, quia diſtributiones non dantur niſi intereſſentibus perſonaliter in divinis officiis, *c.* 1. *de cler. non reſid. lib.* 6. quorum exercitio, & executione, ſeu uſu ſuſpenſus eſt, ac propterea reſidere, ſeu intereſſe non poteſt, ac ideo ſuſpenſus meritò ab iſtis diſtributionibus quotidianis intelligitur; ex Gregorio Lop. Præpoſit. Alex. & Hoſtienſ. *ſuprà.*

Si autem quæramus de ipſa præbenda ſeu groſſa, aut 60
de alio beneficio, tunc major ſtat difficultas, & in varias itum eſt ſententias per Doctores, magis autem communis ſententia, & opinio eſt, quæ diſtinguit inter ſic ſuſpenſum ab officio per ſententiam propter crimen grave, ſeu atrox, & inter ſuſpenſum propter crimen leve, aut etiam infamiam, aut contumaciam. Primo caſu ſcilicet, quando à judice quis ſuſpenditur ab officio propter crimen grave, intelligitur etiam ſuſpenſus à beneficio, & ſubtrahuntur ei fructus ex identitate rationis ſuprà poſitæ, quia beneficium datur propter officium, hoc eſt ſuſpenſus, ergo & beneficio, quia ceſſante cauſa ceſſat effectus, ſiquidem altari non ſervit, de altari vivere non debet, argum. text. *in dict. cap. cùm ſecundùm Apoſtolum de præbend. & dignitat.* quod non provenit ex ſignificatione, natura, & vi verbi (ſuſpenſio) poſiti in ſententia, ut aliqui dicebant, ſed cauſativè, & in neceſſariam conſequentiam, ex iis quæ ſuprà diximus *in verſ. hinc ad particulares quæſtiones, &c.* *per totum à num.* 19. & latiſſimè it. frà *cap.* 10. *à nu-* 61
mero 89. *cum pluribus ſeqq.* & quia beneficium eſt acceſſorium ad officium, & ideo dicunt omnes præcitati Doctores, propterea ſuſpenſum à beneficio non intelligi-

62 intelligi ſuſpenſum ab officio, quia officium non eſt accеſſorium ad beneficium, ſicut è converſo, ut beneficium ſit accеſſorium ad officium, quo ſublato, & illud tolli neceſſe eſt, ſecundum ea quæ de ſententia ad accеſſoria trahenda inferiùs ſunt dicenda, & *d. cap.* 10. *à n.* 89. Imò hoc caſu ſi aliter diceremus, ipſa delicti pœna potiùs impoſita diceretur Ecclеſiæ quàm
63 clerico, ſi perciperet fructus non ſerviens, nec reſidens, quia non poteſt, & Eccleſia debito ſervitio fraudatur. In ſecundo autem diſtinctionis membro ſcilicet in ſuſpenſo ob delictum leve, & contumaciam, tunc non intelligitur ſuſpenſus à beneficio, quia pœna non egreditur delictum, ſed commenſurantur, & hanc diſtinctionem probat text. *in c. ſi quis ſacerdotum. & c. eos* 81. *d. c. Presbyter ſi à plebe* 2. *q.* 4. & in caſu c. 1. *de jud. lib.* 6. Petr. de An. poſt Gaſparem Calderin. *in clem. capientes de pœnis*, optimè Sylveſt. *in d. ſumma, verbo ſuſpenſio*, §. 5. *verſ. ſi quis eſt ſuſpenſus*, ad quem ſe refert approbans diſtinctionem ejus Bernar. Diaz *in d. pract. crim. can. d. c.* 130. *n.* 3. Gregor. Lopez. *in d. l.* 17. *tit.* 9. *p.* 1. *gl. verb. mui deſaguiſſado* ubi dicitur ita communiter Doctores tenere, Tolet. *in ſumma l.* 1. *c.* 47. Corrati 3. *p. cap. ult. à n.* 28. Abb. *in c. veſtræ de cohab. cler. & mul. n.* 8. Covar. *in* 4. 2. *p. in prin. n.* 64. Armilla. *verbo, ſuſpenſio, n.* 11. Valentia 3. *tom. diſput.* 7. *q.* 17. *puncto* 1. Cechus *de caſibus reſervatis de ſuſpenſ. n.* 14. Lud. Lopez *inſtructor. conſcientiæ* 2. *t.* 2. *p. c.* 31. & 39. Vega *in ſumma* 2. *p. c.* 106. *caſu* 13. & *in Eſpejo de Curas c.* 12. *n.* 104. & 105. & faciunt infiniti pene Doctores citati à Nicolao de Garç. *de benefic.* 7. *p. c.* 14. *à n.* 7. *cum pluribus ſeqq.* probantibus, quòd Clerici concubinarii, ſeu fornicarii notorii ſint ſuſpenſi ab officio, & per conſequens à beneficio. licèt ipſe in hoc contrarium defendat, negando antecedens, ſcilicet quòd ſint ſuſpenſi ab officio, & ſic quòd nec à beneficio. Et hæc opinio magis mihi placet, ut ſuſpenſus per ſententiam ob grave crimen ab officio, intelligatur etiam ſuſpenſus à beneficio (licèt Garcia poſt alios *ibi n.* 58. contrarium tenet, nempe ſuſpenſum ab officio ſive à jure, ſive à judice non eſſe ſuſpenſum à beneficio, quoad ea quæ comparant non intereſſentibus divinis, niſi aliud conſtet ex mente diſponentis) & ultra ſuperiora jura ſuperiùs allegata erubant text. *in c. qui ſunt c. nullus* 32. *d. c. ſi quis à modo* 81. *d. c. prætor.* 31. ibi, nec partem ab Eccleſia ſuſcipiat, &c. ubi gl. &
64 facit, quod ſuſpenſis ab officio, vel beneficio quia ſunt incapaces non valet collatio facta beneficii, *c. cum dilectus*, §. *quia nobis. de conſ.* plures citat Nicol. Garc. *de tract. de benef.* 7. *p. c.* 14. *à n.* 1. quem tamen reſolutionem omnino intelligere debes, quando ſuſpenſio ab officio facta eſt perpetua, non autem ad tempus, quod & ex mente eſt omnium citatorum Doctorum, atque juri conſonum, juxta ſuperiùs dicta.

65 Apud quos omnes, & apud Zerolam *in praxi Epiſcopali* 1. *p. verbo ſuſpenſio.* P. Borga *de irregularitate* 6. *p. c. de ſent. ſuſp.* Simo Maio. *cod. tit. l.* 3. *c.* 19. Marti Navar. *in Manual. confeſſ. c.* 17. *n.* 151. *cum multis ſeqq.* Covarr. *in clem. ſi furioſ.* 1. *p.* §. 1. *à princ.* & Nic. Garc. *ubi proximè*, apud quos invenies quando, & propter quas cauſas hujuſmodi ſuſpenſionis ſententia infligenda ſit, & quando incurratur irregularitas, & de ejus effectibus, & quid Prælatis, ſeu Epiſcopis cenſeantur interdicta, quando juriſdictio, quando collatio, & ordines ſeu juriſdictionalium exercitium, & alia plura.

66 Quibus & alia ſuccedit diſcutienda difficultas: an executor datus ad exequendas executoriales quarum ſententiis clericus declaratus fuit tantum commiſiſſe, & perpetraſſe delictum, dignum ſui natura privatione beneficio (eo tamen tacito in ſententiis) excedat iſtas exequendo, & extendendo ad privationem præfati beneficii.

Et partem affirmativam, ſcilicet excedere manifeſtè, videtur probari; quoniam clericus, condemnatus per ſententiam latam ſuper homicidio, puta, vel alio crimine 67
privatione digno, non eſt privatus beneficiis, niſi exprimatur, & expreſſe dicatur in ſententiis per Innoc. *in c. qualiter eſt* 2. *de accuſat. n.* 10. Felin. *in c. inquiſitionis. eodem tit. n.* 7. & *in c. cæterum n.* 24. & iterum idem Felin. *in c. ſuſcitatus n.* 2. *de reſcript.* Hippol. *ſingul.* 200. Rebuf. qui plures refert. *de pacific. poſſ. n.* 315. *aliàs* 262. & iterum *in tit. de modis amittend. benef.* Lamber. *de jure patr.* 1. *p.* 2. *lib. q.* 6. *art.* 9. *n.* 1. Bernar. Diaz *in praxi crim. can. c.* 131. *n.* 3. Mandoſ. *de ſignatura tit. de privat. verſ. condemnatus, de homicidio.* Petrus Greg. *Syntagm. jur. c.* 26. *n.* 9. & iterum *c.* 33. *n.* 3. Flamin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 3. *qu.* 16. *n.* 29 & *ſeqq.* Joan. Gutier. *canon. qu. lib.* 3. *cap.* 5. *n.* 7. Zerola *in praxi Epiſcop.* 1. *p. verb. privatio* §. 1. & determinavit Rota teſte Puteo *dec.* 233. *lib.* 3. & noviſſimè in alia teſte Farinacio *deciſio.* 234. *n.* 3.

Quæ opinio ex eo juvari videtur, quoniam & ſi 68
pro homicidio quis ſit condemnatus pœna perpetui carceris, vel aliàs, ſi per ſententiam latam, & tranſactam in rem judicatam ſuper crimine, non eſt privatus expreſsè clericus beneficio, nihilominus poterit renuntiare, & collatio inde ſequuta erit valida: Rot. *dec.* 5. *de jud. Viſig. in antiquis* Sarmerius *de annal. q.* 41 Rebuf. *d. tit. de modis amittendi beneficium. n.* 64. Flamin. Pariſ. *n.* 28. Joan. Gutier. *n.* 38. *ubi proxime.*

Sed contrariam ſententiam & opinionem, imò, 69
quando ſententia lata eſt ſuper delicto digno privatione beneficii ipſo facto, etiamſi id in ſententia de beneficii privatione non exprimatur, tacitè inducta intelligatur à jure, & in ea poſſe pariter executionem fieri; probat textus expreſſus, qui nullo modo cavillari poteſt, *in l.* 1. *ad ſenat. conſult. Turpilia.* ibi. Si autem pronuntiaverit calumniatus eſt, condemnavit eum, & quamvis nihil de pœna ſubjecerit, tamen legis poteſtas adverſus eum exercebitur, &c. & ibi gl. hoc idem tenet *verbi facti*: & B. per quem text. qui revera loquitur in damnato de crimine quod de jure meretur privationem eo ipſo beneficio, (licèt id in ſententia non exprimatur) & ita per hunc text. defendit non poſſe opinionem Innoc. *in d. c. qualiter*, tradit doctiſſimus Sarmien. *l.* 1. *ſelectorum c.* 13. *n.* 3. falſam eſſe affirmans, quando à jure pœna eſt certa, & illi delicto de quo eſt clericus declaratus, nec eſt arbitraria, ſed à jure determinata, prout etiam ſentit ipſemet Innoc. *in c. inter dilectos, de exceſſibus prælatorum*, & eum ſequuntur Abb. Panorm. *ibi n.* 11. & Bernar. Diaz *ubi proximè d. n.* 3. Rebuf. *d. tit. de modis amit. benef. n.* 65. dicentes, quòd quando delictum erat tale, quod ipſo facto inducebat pœnam privationis beneficii, tunc ſufficiat delicti declaratio, ut privatio etiam non expreſſa intelligatur, Felin. *in c. Rodulfus de reſcript. n.* 35. & 37. Zerola *ſupra*, Alex. de Novo *in addit. magna ad Abb. in d. c. inter dilectos*, & idem Abb. *in c. poſtulati de foro compet.* & ita etiam has opiniones contrarias conciliat, & bene Nic. Garc. *de benef.* 11. *p. c.* 3. *de renuntiat. n.* 105. & *ſupra à n.* 97. quòd quando judex ita pronuntiat ſecundùm Innoc. (condemno te de tali crim.) vel ita (declaro te commiſiſſe tale crimen) tunc locum 70
habeat diſpoſitio *d. l.* 1. *ff. ad Turpil.* & tacitè intelligatur, & inducatur privatio beneficii; ac contraria opinio, & Doctores eam tenentes procedant, quando facta fuit condemnatio, ſeu potiùs declaratio delicti etiam condigni pœna privationis. ſed non ipſo facto, ſeu ipſo jure, ſed demum ſpectata ſententia, ut tunc id non inductum cenſeatur, de quo etiam latè Bernard. Diaz. *d. cap.* 131. *à num.* 3. *cum ſeqq.*

Et ego ulteriùs in comprobationem iſtius diſtinc- 71
tionis, & reſolutionis (quæ veritas eſt) allego famoſa Rotæ Romanæ noviſſ. deciſionem 769. *p. tertiam. 1. p. diverſorum*, qua validiſſimis hinc inde adductis fundamentis

damentis reſolutum fuit, ſufficere tabellionem, ſeu notarium condemnare in ſententia de crimine falſi ut inde cenſeatur tacitè inducta officii in poſterum privatio, etiam ſi id non ſit in ſententia expreſſum, ſed ſtatim deinceps non poterit tanquam inhabilis, & incapax declaratus, conficere inſtrumenta, & uti officio, prout magis communem contra alios Doctores ab ea relatos, reſolvit eadem Rota *ibi à n.* 8. *verſ.*
72 *his tamen non obſtantibus*, quam ſequuntur B. Angel. Joan. de Platea, & Jacob. Rebuff. *in l. ſi aliquid*, *C. de ſuſceptoribus* per text. *ibi*, & idem voluêre *in l. quis ex argentariis* §. *cogentur*, *ff. de edendo*. Angel. *n.* 2. Paul. de Caſt. *n.* 3. dicens requiri ſententiam privationis officii, quando notarius reliquit extra officium, & ibi Alex. *n.* 6. Jacob de ſancto Georgio *n.* 12. Iſſ. *n.* 16. Paul. de Caſt. *in l. quamvis* §. *ſi. n.* 2. *ff. de ſolutio. & bene conſ.* 203. *ſecundùm veterem impreſſionem*. Bal. *in l. & militibus n.* 3. *verſ. & ideo notarius*, & ibi Paul. de Caſtr. *n.* 4. & 5. & Decius *n.* 6. *verſ. & nota C. de milit. teſtam.* Afflict. *in conſtit. Regni.* incip. *judices tit. de electione officiorum n.* 8. Tiraq. *de pœnis temp. cauſa* 58. *n.* 7. *in fi. & n.* 8. Alvarot. *conſ.* 67. *n.* 10. *inter conſilia crim. diverſ. lib.* 1. Jul. Clar. *in pract. crim.* §. *ff. q.* 73. *verſ. notarius condemnatus*. Franc. Marcus *dec.* 299.
73 *lib.* 2. hanc eſſe communem teſtantur Alex. Decius, Clarus & Franc. Marcus *ſuis locis modò citatis*, & inſuper facit, quod poſt alios dicit Tiraq. *in l. ſi unquam verbo*, *revertatur C. de revoc. donat. n.* 490. quod ſi pœna privationis officii incurreretur ipſo jure, non requireretur condemnatoria, ſed declaratoria dumtaxat.

Quare rectè ſequitur, ut hoc caſu executor non excedat extendens executoriales, quibus clericus eſt condemnatus, ſeu declaratus, commiſiſſe delictum dignum beneficii privatione ipſo facto, ad ipſam privationem, etiamſi in illis hoc non ſit expreſſum, ſed tacitè intelligitur juris diſpoſitione, & ex eodem facto hæc oritur privatio ſtatim, ut dicit Abb. *in d. c. poſtulati n.* 7. *de for. compet.* ſequutus Innoc. quòd lata ſententia tantùm ſuper crimine privatione digno immediatè & incontinenti ſequitur juris pœna, & juris effectus privationem operantis, *ut in d. l.* 1. *ff. ad Turpil. & in c. ſi quam*, §. *notandum* 2. *qu.* 3.
74 Et quòd nec requiritur nova ſententia privationis, ſed de facto privabitur imponendo pœnam juris & melius dicit Innocentius *in dicto cap. poſtulaſti. in prin.* quòd lata ſententia ſuper crimine ita, (condemno te de tali crimine) poſtmodum executio pœnæ fiet ſecundum canones, qui præcipiunt criminoſos, & damnatos deponendos, *cap.* 1. *deciſ.* 15. & ita Innoc. declarat. Ant. Nevo *in addit. mag. ad Abb. in dicto cap. inter dilectos*, quod in executione ſententiæ latæ debebit iſte talis clericus, deponi à beneficio, etiamſi in ea non ſit expreſſum, ſed juris intellectu impoſita pœna privationem ejus inducente ipſo facto, & ita tenendum eſt.

75 Alia ſe offert practicabilis inferenda dubitatio, an executor nominatus ad executionem executorialium, quibus beneficii poſſeſſor venit in fructibus ejuſdem beneficii perceptis, ſeu percipiendis condemnatus, an excedat illas exequendo in diſtributionibus quotidianis, oblationibus, funerariis; ſeu in certis aliis eleemoſynis, & ad horum ſolutionem, & ſatisfactionem condemnatum compellendo. In qua brevibus me gerens, dico, regulariter executorem hoc caſu excedere; moveor, quia appellatione fructus beneficii eccleſiaſtici diſtributiones quotidianæ non compre-
76 henduntur: Selva *de benef.* 3. *p. q.* 12. *ex n.* 33. Cova. *l.* 3. *var. c.* 13. *n.* Caſſiad. *dec.* 6. *ſub n.* 8. *de præben.* late Prob. ad Joa. Menoch. *in c. unico ſub n.* 32. *verſ. pro complemento. & ſub n.* 57. Lancel. *de art.* 3. *p. cap.* 31. *n.* 14. Andr. Gambar. *de offic. & poteſt. legat. lib.* 6. *ex n.* 18. Oleda *de beneficiis in compat.* 1. *p. c.* 12. *n.* 8. Flavin. Pariſ. *de reſignat. benef. lib.* 6. *q.* 2. *n.* 30. plures referens ſequitur Monet. 2. *part. quæſt.* 14. *num.* 12. quod adeò verum eſt ex hac ratione, ut licèt qui habeat privilegium à Summ. Pontif. ut fructus beneficii etiam abſens integrè recipiat ac ſi eſſet præſens, non tamen conſequitur diſtributiones quotidianas, gl. communiter recepta *in verbo adfuerint*, *in c. unico*, *de cler. non reſid. in* 6. 77
tradit Rebuf. *in praxi* 3. *p. tit. de brevi Apoſtolico*, *n.* 54. Duenas *reg.* 106. *in prin.* Monet. 1. *p. q.* 6. *n.* 12. & poſt alios latè Covar. *ubi proxime n.* 2. Calder. *conſ.* 1. *tit. de cler. non reſid.* Joan de Ocon. *in repet. d. c. unic. n.* 10. Caſſiad. *dec. unic. per totam de cler. non reſid.* Gigas *conſilio* 144. *ex n.* 25. Graff. *p.* 2. *deciſ. lib.* 3. *c.* 15. *n.* 9. Joan. Gutier. *l.* 1. *can. quæſt. cap.* 15. *ex num.* 12. Flamin. Pariſ. 78
ubi proximè num. 30. Franciſcus Vivius *in commu. opin. verſ. diſtributiones quotid. fol.* 46. Man. Rodrig. *q. regul. tom.* 3. *q.* 74. *art.* 4. *verſiculo ſecunda ratio.* 85
dicentes quòd ſolùm modo percipit fructus diſtinctos, & ſeparatos à diſtributionibus quotidianis, quæ tantum perſonaliter intereſſenti præſtantur.

Et ex eademmet ratione, & ejus identitate locum 79
habet in mortuariis, ſeu funerariis oblationibus, & aliis emolumentis, quia non veniunt appellatione fructuum, reddituum, proventuum beneficii, latè alias rationes adducens probat Moneta *de diſtri. quotid.* 2. *p. quæſt.* 14. *n.* 22. Zerola *in praxi Epiſcopal.* 2. *p. verbo*, *diſtributiones*, *ad fi.* Cænelus *in canon. quæſt. q.* 5. *n.* 5. dicentes quod etiam ſi quis habeat privilegium à Summo Pontifice, ut poſſit in abſentia percipere fructus, reditus, proventus, obventiones, & emolumenta ſui canonicatus, ſeu etiam diſtributiones quotidianas adhuc non comprehendit mortuaria, ſine anniverſaria.

Quod inſuper & ex eo fulcitur, quoniam etiam 80
ad valorem beneficii, ut nuntius poſſit providere, conſiderentur, & computentur fructus rationalis reſidentiæ percipi ſoliti, & diſtributiones quotidianæ; tamen anniverſaria, & funeraria incerta non computantur, nec conſiderantur, quia non connumerantur in fructibus ad valorem. Abb. *in rubr. de Parochis n.* 3. plures in id allegat Rotæ deciſiones Nicolaus Garc. *de benef.* 5. *cap.* 3. *à n.* 153. & iterum *n.* 157. dicunt etiam Felin. *in c. ad aures n.* 14. & Ripa *n.* 29. *de reſcript.* Selva *de benef.* 3. *p. quæſt.* 9. *n.* 12. Rebuf. *in praxi benef. tit. de congrua portione n.* 83. & 85. *de nominatione q.* 9. *n.* 43. *alias* 45. Rota *dec.* 5. *à num.* 7. *p.* 2. *diverſ.* & Ceſar de Graff. *dec.* 117. *n.* 12. Anchar. *in clem. unic. de conſ. præbend. ſub num.* 62. *verſ. ſed adverte*, qui dicunt, quòd licèt 81
ad hujuſmodi valorem hæ incertæ eleemoſynæ, funeratiæ, & emolumenta non computenter in fructus, nec eorum appellatione veniant, ratione incertitudinis, tamen hoc limitari, quando incerta iſta ſunt ſolita locatoris ſingulis annis pro certa quantitate, vel alias communiter rediguntur, ſeu redigi poſſint ad certam ſummam, nam tunc incerta iſta redduntur certa, & computantur in valorem facultatis nuntii, ſaltim ut fructus, ſeu diſtributiones ratione perſonalis reſidentiæ percipi ſoliti.

Et in terminis quòd poſſeſſor beneficii per ſenten- 82
tiam condemnatus ad reſtitutionem fructuum perceptorum, & percipiendorum, non teneatur reſtituere, ſolvere, nec relaxare diſtributiones quotidianas, quas ex ſua reſidentia ſuos fecit condemnatus, nulloque modo debentur abſenti, & non reſidenti, probant Man. Rodr. *quæſt. regul. q.* 74. *art.* 4. *verſ. unde condemnatus.* Rom. *in l. ſed & poſſeſſor*, *n.* 5. *ff. de jurejur.* Gambar. *de off. & poteſtate legat. lib.* 6. *n.* 34. Boërius *dec.* 340. *n.* 4. Moneta *de diſt.* 2. *p. q.* 6. Carocci. *can. q.* 1. *n.* 6. & probant etiam Decianus & Petrus Gregor. ſtatim citandi, ultra

ultra quos latè est videndus plures Rotæ decisiones allegans Lancel. *de attentat. cap.* 3. *p.* 31. *à n.* 25.

83 Quod idem esse dicendum in emolumentis incertis ut funeralibus oblationibus, ac eleemosynis, & similibus, tenet & bene Nicolaus Garcia *in tract. de benef. tom.* 1. 6. *pag. cap.* 3. 121. *& num.* 1. 122. dicens quòd etiam in aliis beneficiis, etiam parochialibus, non fit condemnatio fructuum, nisi proveniențium ex decimis, primitiis, &c. per Rotam in una decisione Detrusien. parochialis 4. & 10. Maii 1582. quam etiam adducit ad litteram in aliud propositum *in t.* 2. *pag.* 9. *cap.* 2. *num.* 233. quibus ita dicitur: Retentis aliis decisionibus in causa factis, dubitavi; an, & in quibus fructibus Gaudiosus veniret condemnandus; & dubio bis proposito, domini pro majori parte firmarunt, ipsum teneri ad illorum fructuum restitutionem, quos & decimis, & primitiis rectori ejusdem Ecclesiæ debitis, à die motæ litis ipse percipit, in hanc enim iverunt sententiam eo
85 potissimum fundamento, quia hæc electio forma Concilii non servata, ut subreptitia, nulla, & irrita, nullum jus aut jussum possidendi titulum ipsi Gaudioso præbere potuit, ut clarè demonstrant Concilium Tridentinum, *sess.* 24. *cap.* 18. & constitutio Pii V. super collationem parochialium: quapropter fructus absque dubio restituendi sunt; quod etiam sibi locum vindicasse, ubi Episcopus tantùm sine ordine præcessisset. Afflict. *decis.* 218. *n.* 5.

86 Quamobrem cessare dicebatur objectam, quod licuerit Gaudioso dictos fructus, veluti bona fide, ac justo titulo perceptos, in proprios usus convertere, *ad leg. qui authore. ff. de regul. jur. leg. bona fide, ff. de acquir. rerum domin. & in cap. gravis de restitutione spolia.* cùm enim jus, hoc pacto dictæ electioni, ac provisioni resistat, visum fuit non esse hæsitandum, Gaudiosum prædictam restitutionem minimè evitare posse: Idem voluit Ab. *in cap. dilecto, de præbend. num.* 12. per Doctrinam B. *in leg. sed & si*, §. *scire, de petitione hæred.* quam uti pulchram sequitur Felin. *in cap.* 1. *quarta n.* 31. *vers. tertia restitutio, de præscriptio*, &c.

87 Isthæc tamen nostræ quæstionis verissima, ut comprobata, resolutio nonnullas pati fallentias invenio. Et prima, ut tunc condemnatus per sententiam ad restitutionem fructuum beneficii non teneatur distributiones, adest glossa beneficii, ut secus sit dicendum, quando omnes beneficii fructus consistunt in distributionibus, ne verba sententiæ inania reddantur; ita probant Decianus *cons.* 43. *num.* 16. *volum.* 1. Petrus Gregor. *in tract. de benef. part.* 7. *num.* 1. Moneta *de distr.* 1. *pag. quæst.* 6. *num.* 16. & iterum 2. *part. quæst.* 10. *num.* 24. Cæne. *in quæst. can. quæst.* 1. *num.* 6.

88 Et licèt hoc casu, & aliis dicendis, quibus tenetur condemnatus ad distributiones, non tamen tenetur restituere, nisi quas percepit, suasque feciśse apparet ex residentia sua; at ea quæ ob ejus non residentiam, & interessentiam, cæteris Canonicis accreverunt, restituere non tenetur, ut per Cenedum ibi, quod quidem verum esse censeo, nisi collitigans lite pendente legitimam fecerit protestationem possidenti, nempe, alternativè ut residear, aut dimittat possessionem secundum stylum Rotæ, quia tunc etiam distributiones non perceptas per eum ob ejus non residentiam, restituere tenetur, Puteus *decisione* 383. *num.* 7. *lib.* 1. Rota in una Lacenen. beneficii de Anlo. 16. Januar. 1577. coram
89 Lanceloto, quæ habetur 1. *p. diverso. dec.* 618. *& optima etiam dec.* 1170. *l.* 3. *divers.* Lanc. *de attent.* 3. *p. c.* 31. *à n.* 17. Hier. Gonz. *de alter.* §. 7. *proœmiali n.* 156. Nicol. Garc. *de benef.* 6. *p. c.* 3. *n.* 120. & 124. ubi alias decisiones allegat, & sic in casu, quo ad distributiones tenetur, protestatio possidentem obligat ad restitutionem
90 etiam non perceptorum, ob non ejus interessentiam latè prosequitur, ultra, hos Doctores Lancel. *de attentata* 3. *pag.* 31. *à num.* 27. ubi explicat aliqua necessaria requisita, quæ præcisè continere debet hujusmodi protestatio ut aliter facta non prosit.

91 Secundò fallit nostra resolutio; quando agitur ex brevi Camerali, de capienda possessione beneficii reservati, & affecti Sedi Apostolicæ, quia tunc possessor intrusus cogitur pro brevi paritione, ad restituendas distributiones quotidianas ab eo perceptas, latissimè post alios & Rotæ decisiones Nicol. Garc. *ubi proximè à num* 112. *cum multis sequentibus*; & Hier. Gonzal. §. 7. *proœmiali à num* 161. *cum sequentibus & superius*, apud quos quomodo & quando, & de quibus fructibus, seu distributionibus, pro paritione brevis possessor restituere teneatur, reperies.

92 Et tertiam aliam fallentiam scribit Lancel. *ubi proximè à num.* 25. *suprà*, quam his addere potes, scilicèt, quando attentans lite pendente condemnatur (prout tenetur ad fructuum restitutionem) quia intelligitur de distributionibus etiam, ubi testatur de aliquibus Rotæ decisionibus, tenet etiam Cassiador. *decis.* 6. *num.* 3. *tit. de præbend.* Thomas de Thanis *decis.* 49. incipit Capitulum Forlibiense, Antonius Augustinus, *decis.* 11. incipit *præsuppośita lib.* 2.

93 Hinc & in illam labimur, ut celebrem ancipitem discutiendam quæstionem; an exequutor datus ad rei restitutionem, vigore executorialium excedere dicatur fructus etiam rei parti victrici solvere compellens cùm in sententia eorum expressa mentio non fiat. Et quòd excedat, videtur manifestè probari, quoniam sententia est stricti juris, & tantùm disponit, quantùm loquitur, ut per Decium *in l. jus nostrum n.* 11. *de*
94 *reg. jur.* Gozar. *cons.* 50. *num.* 11. Socin. Junior. *cons.* 181. *n.* 67. *lib.* 2. Cravet. *cons.* 188. *num* 11. 6. Menoch. *cons.* 80. *n.* 39. nec ea plus probatur, quam ex ea necessariò infertur. Alexand. *cons.* 32. *num.* 44. *l.*
95 1. Cardin. Tusc. *pract. concl. tomo* 7. *litera S. concl.* 121. *num.* 57. *& num.* 95. *& seqq.* Menoch. *cons.* 110. *num.* 17. *& seqq. & num.* 16. Alex. *cons.* 123. *discussis n.* 7. *l.* 4. Decius *cons.* 248. *de duob. col. fin.* Fulgos. *cons.* 140.
96 *præsuppon. col. penult. vers. ad secundum.* Decius *in l.* 1. *ff. de off. ejus.* Castr. *cons.* 441. *num.* 5. *in fin. lib.* 2. nec continet nisi id, quod in ea reperitur expressum. Roland. à Valle *cons.* 79. *num.* 17. *lib.* 2. plenius *cons.* 17. *à num.* 6. *& seqq.*

97 Et propterea sententiam merito strictam interpretationem recipere, probant text. *in l. C. si plures una sententia & l. si judex, ff. de iis qui sunt sui vel alieni juris*, notat B. *in l. Jul. n.* 5. *de condictione indebiti.* Decius *in cons.* 83. *n.* 4. optimus text. *in l. divi ff. de liberali causa l. si aptè ff. de exceptione rei jud.* idem Bart. *in l. si expressim, col.* 2. *ff. de appel.* Cæpol. *in l.* 1. *ff. de verbor. signific. n.* 151. Covarr. *var. resol. lib.* 3. *c.* 5. *in fin.* cujus
98 quidem verba ideo sunt strictè accipienda. Joan. de Anania *cons.* 18. *visa sunt in prin.* Alex. *cons.* 174. *oportune n.* 2. *l.* 2. *& cons.* 108. *viso proces. n.* 1. *l.* §. plenè *cons.* 49. *in causa in princ. l.* 7. *& cons.* 146. *visis n.* 2. ubi additio *in verbo stricta*, plures adducit concordantes *l.* 7. Roland. à Valle *cons.* 79. *num.* 10. *& seqq. lib.* 3. Decian. *cons.* 8. *num.* 108. *lib.* 1. Decius *cons.* 107. *n.* 7. Cravetus *cons.* 188. *num.* 6. Curtius Junior. *cons.* 153. *in fin.* plenè Menoch. *de cons.* 110. *lib.* 2. *à n.* 13. Iff. *cons.* 98. *acced. col. fin. lib.* 1. Alex. *cons.* 174. *num.* 2. *l.* 2. *cons.* 46. *l.* 1. Socin. *cons.* 139. *l.* 1. Cæpol. *cons.* 57. Decius *in* 1. *ff. de off. ejus.* Rota novis. *decis.* 37. *diversor.*

99 Et hinc est ut sententia qua quis condemnatus est ad fructuum perceptorum restitutionem, non trahitur ad illos, qui percipi potuerunt. Roland. à Valle *cons. n.* 23. *cum seqq. lib.* 4. Cardinal. Tusc. *ubi suprà num.* 94. ergo sequitur evidenter, quòd cùm de fructuum restitutione simul cum ipsa restituenda, nihil reperiatur scriptum, & expressum in sententia, excedet exequutor, ad illorum præstationem condemnatum

compellendo, quidquid siquidem in condemnatione
100 non reperitur expressum, censetur omissum, vide quæ latè diximus suprà *hoc lib. c.* 8. *num.* 51. *& seqq.* & quæ *hoc cap. in princ.*

Quod & eo corroboratur, namque fructus longè
101 distant ab ipsa re, imò diverso jure censentur, probat text. *in leg. in ædibus*, §. *ex rebus. ff. de donat.* sed cum sententia nihil de fructibus disponat, sequitur, ut ad eos tanquam rem diversam non extendatur, *l. fi. ff. de calumniator. l. in agris, ff. de acquir. rerum dominio.*

Insuper & pro hac parte expendo textum (qui in
102 proposito videtur expressus) *in l. ex diverse.* 36. §. *ubi ff. de rei vind.* cujus verba sunt: Ubi autem alienum fundum petii, & judex sententia declaravit meum esse, debet etiam de fructibus possessorem condemnare, eodem enim errore, & de fructibus condemnaturum, non debet enim lucro possessoris cedere fructus; cùm victus sit alioquin, (ut Martianus ait) nec rem arbitrabitur judex, mihi restitui, & quare habeat, quòd non esset debiturus possessor, si statim mihi possessionem restituisset, &c. ex quo quidem text. ut vides constat condemnasse judicem ad rei restitutionem, *ibi* judex mihi restitui, &c. & tamen dicit text. quòd debet facere fructuum condemnationem, *ibi* & de fructibus condemnaturum & *ibi*, debet etiam de fructibus possessorem condemnare, &c. ergo manifestè sequitur, quòd non intelligitur tacitè de illis condemnatus, quamtumvis usus fuerit judex verbo restituere, &c. & illos subintelligens executor videbitur excedere.

Sed nihilominus his non obstantibus, contrarium in re hac est defendendum, imò ut exequutor non excedat hujusmodi fructuum compulsionem faciens, etiamsi de illis in sententia expressa mentio facta non sit; quia cùm res jubetur restitui, tacitè de fructibus intelligitur facta condemnatio; his tamen casibus, in quibus alias ad illorum præstationem, & restitutionem condemnatus tenebatur; quam sententiam & opinionem à pluribus tentam esse, reperio, sequutis. Bald. authorem illius qui *in rubr. C. de fructibus & liti. expens.* docet *num.* 1. secundum gl. ibi dicentem, quod de fructibus debet fieri in sententia mentio, quam intelligi, & declarat, quòd sufficiat fieri condemnatio rei, per verbum (restituas) quia tunc tacitè intelligitur fructuum facta condemnatio, per quem etiam idem adnotavit Ias. (qui dicit perpetuò ac diligenter notabile) *in* §. *omnium, instit. de actio. in fi.* & idem Ias. *in l. Gallus* §. *& quid si tantum, num.* 27. *ff. de lib. & posth.* & idem voluit ipse Bald. cujus Ias. non meminit, *in cons.* 504. *arbiter & arbitr. col.* 2. *vers. modo quæritur l.* 5. Tiraquel. *in repetit. l. si unquam, verbo revertentur, sub num.* 224. *C. de rev. donat.* Bart. *in repert. verbo, condemnatus n.* 50. *ad medium*, dicentes ex eodem Bald. quòd in sententia, quæ rerum condemnat ad rem actori restituendam, oportet fructuum ejusdem rei mentionem fieri nisi judex utatur hoc verbo (restituere) nam tunc satis esse dicunt, cùm omnino fructus in restitutionem rei veniant ex eadem sententia, licèt aliter id expressum non sit, sequitur etiam Covarr. *lib.* 1. *var. resol. c.* 3. *n.* 1. latè Sese *dec.* 126. *à n.* 3. *cum seqq.* Caval. *dec.* 14. *n.* 2. *p.* 1.
103 Surd. *dec.* 312. *n.* 12. Land. *cons.* 99. *n.* 8. *&* 9. Giurba *dec.* 89. *n.* 8. ubi quòd res ideo non dicitur restituta, dum fructus etiam non restituuntur secundum Dec. *cons.* 52. *n.* 10. plurimos citat Giurb. *dec.* 65. *per totum*, & Mieres *in tract. de maj.* 3. *p. q.* 26. *n.* 41. *in novior. Impressione*, & conducunt quæ optimè nostris Joan. Gutia
104 *de expens. & melior. c.* 23. *num.* 55. dum dicit, quòd de juris rigore semper fructus veniunt in restitutione rei, quantum attinet ad propriam & genuinam naturam restitutionis, allegans ad id Bal. *in rubr. C. de fruct. & litium expens.* quæ resolutio omnino admittenda, &
105 intelligenda est prout diximus, quando aliàs ex natura actionis, & de jure veniunt, & debeantur fructus; non aliter, ita ultrà suprà citatos Doctores tenent Bald. *in rubr. de fruct. & litium expens.* Surd. *cons.* 295. *num.* 16. Menoch. *cons.* 1173. *n.* 14. Landerch. *d. cons.* 99. *n.* 9. Giurba *dec.* 89. *n.* 26. & vide infrà *n.* 13.

Ratio autem, quæ novit Bal. & sequaces, elegans 106
quidem est, nam verbum (restituere) quo judex in sententia utitur, plenam habet significationem, fructus quoque comprehendens, cujus propria virtus, & genuina natura ex vi & potentia illius fructuum condemnationem inducit, ac si verbaliter exprimerentur in ea, text. est *in leg. in condemnatione* 134. §. ibi cum verbum (restituas) in lege invenitur: etsi non specialiter de fructibus additum est, tamen etiam fructus sunt restituendi, *&c. ff. de regul. jur.* text. *in l. videamus la* 2. 38. §. *in Fabiana*, ibi, in Fabiana quo-
que actione, & Publiciana, per quam, quæ in frau 107
dem creditorum alimenta sunt, revocantur, fructus restituuntur; nam Prætor id agit, ut perinde sint omnia, atque si nihil alienatum esset; quod non est iniquùm, nam & verbum (restituas) quod in hanc rem prætor dixit, plenam habet significationem, ut fructus quoque restituantur, & idcò cùm restitui Prætor vult, veluti interdicto unde vi, etiam fructus sunt restituendi, *& cap. de usuris*, & gl. in margine ibi posita *verbo, significationem*, addit, plenam; & perfectam habet significationem, per text. *in cap. nullus poteſt. cum seq.* 1. *q.* 2. text. *in c. aced. ut lite non contestat.* text. *in l. si. ff. de verborum. signif. l. dom. C. de rei vindicatione.* Arch. referens Gofred. *in cap. si existens in verbo, integerrimo.* 2. *q.* 2. *& in cap. quia sæpe.* & ibi Joan. Andr. *col.* 2. *in verbo, plene. in novell.* & Domi. etiam *col.* 2. *vers. quæro an si non fuisset, de electione lib.* 6. *cum similibus*, Anct. Tiraq *in repet. l si unquam verb. revert. n.* 224. *in fi.* Ias. *in l. Gallus*, § *& quid si tantum, n.* 69. *de liber. & posth.* Decius *in l. condemn.* §. *tum verbum. de regul. jur.* Covarr. *l.* 1. *var. resol. c.* 3. *n.* 1 *&* 2. Marsil. *singul.* 17. ex propria vi, significatione, & virtute, pariter & damna restituuntur, ut latè & doctè explicat Lucas de Pena *in l. si coloni, q.* 90. *Cod. de Agricol. & censitis* Menoch. *de recup. poss. rem.* 1. *sub n.* 6. & probat text. *in l.* 1. §. *qui autem vi.* de qua quæstione vide latè quæ vidimus infrà *ad si. hujus cap à n.* 181. *& seqq.*

Nam restitutio est in pristinum statum repositio, seu 108
redintegratio, *l. quod si minor*, §. *restitut. ff. de minor. l. restituere, ff. de verb. signif. l. præterea. ff. de revindic. l. Jul.* §. 1. *eodem tit. l. cum fundus, ff. si certum petatur*, gl. *in l. sed si ff. de petit. hæred.* similis gl. *sed & partus, ff. quod metus causa.* & ibi Angel. quæ significatio etiam in materia strictè operatur, ut ad responsionem argumentorum inferiùs probabimus.

Istæc igitur est juris interpretatio, text. *in d. l. si* 109
§. *si.* ibi, restituit, non tantùm qui corpus, sed etiam qui omnem rem, conditionemque reddita causa præstat; & tota restitutio juris interpretatio est, *ff. de verb. signif.* & sic eadem in sententia rem restituere man- 110
dante attendenda est maximè quia verba sententiæ ad juris intellectum sunt reducenda *l. miles*, §. *qui judicat ff. de re jud.* & ibi Castrens. B. *in l. si fund.* §. *in vendit. vers. notâ. ff. de pig.* Cæpol. *cons.* 57. *duo fratres n.* 5. *in consiliis.* Alex. *cons.* 46. *cir. prin. n.* 2. *l.* 5. Paul. de Cast. *cons.* 270. *n.* 2. *lib.* 5. Socin. *cons.* 134. *col.* 2. *in prin. l.* 1. & verba judicis debent intelligi secundum
mentem juris, *c. causam de rescript. l. si stipulatus in* 111
prin. ff. de usuris, l. Gallus. §. *quidam recè, de lib. & posth.* Alex. *cons.* 2. *l.* 3. *n.* 2. & magis mentis judicis, quàm cortici verborum est inhærendum Bal. *in l.* 112
1. *in* 1. *oppositione, C. de hered. gest.* Dec. *cons.* 43. *pro tenui col. fi. in prin.* Card. Tusc. *pract. concl. tomo* 7. *littera S. concl.* 126. *n.* 11.

Et hac sic fulcita opinione retenta, ut exequutor 113
non excedat si hoc casu compellat condemnatum ad fructuum restitutionem, simul cum ipsa re, ad cujus

restitutio-

restitutionem est condemnatus, licèt de fructibus nulla in sententia mentio fiat: eam tamen velim, ut limites seu declares, ut procedat & locum habeat in his tantùm casibus, in quibus aliàs secundum juris dispositionem fructus veniunt, ac præstari mandantur, non aliàs; ita in terminis hunc declarationem scribunt omnes ferè citati Doctores, prout ex eis refsè Baid. *in d rubr. de fruct. & litium expensis.* Sequitur Bertach. *in repert. verbo, condemn. sub n.* 50. Iff. *in d.* §. *omnium. & in d.* §. *& quid si tantum & ex fundo.* Men. Landerch. Giurb. ut dixi *n.* 105. superiùs, & faciunt quæ eleganter scribit nostras Joan. Gar. *ubi suprà de expens. c.* 23. *n.* 55. dum dicit, quòd licèt de juris rigore semper fructus veniebant in restitutione rei, attenta propria natura restitutionis, cum hic sit juris vigor, & restitutionis hocque poscit juris ratio; tamen æquitate suadente constitutum est, ut bonæ fidei possessor fructus industriales suos faceret pro cultura, opera, & diligentia sua §. *si quis à non domin. instit. de rerum divisione*, ibi naturali ratione placuit, &c. *l. in bona fid. ff. de acquir. rerum domin.* ut & ibi latiùs prosequitur, & *per totum cap.* 23.

114 Et licèt in nostra principali resolutione Covar. *ubi suprà d. lib.* 1. *c.* 3. *sub n.* 1. ponat difficultatem dicens rarò, aut difficillimè in praxi posse admitti, cùm judices semper in sententiis fructuum mentionem faciant, tamen utilem dicit ex eo, quòd licèt in fructibus, qui proveniunt post litem contestatam legitimè petam, non est necessaria petitio eorum expressa, quasi petita re petiti quoque sibi fructus satis intelligantur, & sic res cum his fructibus est restituenda actori, *l. ædiles*, §. *sciendum*, *ff. de ædilitio edicto l. prætorea ff. de rei vindicatione l. qui restituere*, *ff. eodem tit.* §. *cisi in rem in princ. de officio judicis.* DD. *in c. gravis*, *de restit. spoliato.* Fab. *in d.* §. *& si in rem* gl. magna. *in c. cum Ecclesia de causa poss.* 1. *propriet.* Joan. Gar. *de expens. c.* 23. *sub n.* 55. *post princ.* Boërius *dec.* 18. & inferens ex hoc Cov. *ubi proximè sub n.* 1. *vers. his igitur.* Oportere judicem horum fructuum perceptorum lite pendente mentionem facere expressam, vel tacitam, scilicet jubendo ipsi reo, ut actori rem judicatam restituat, cùm idem importet expressa fructuum mentio, quod ver-

115 bum (restituere) in sententia positum ex supradictis, ut secus sit, (dicit ipse Covarr. ibi) aliis fructibus perceptis ante litem contestatam, quia requiritur eorum expressa petitio, & expressa in sententia actori eorum adjudicatio, juxta notata *in l. si rem ff. de rei vindic.* Ferret. *in pract. tit. de actione in rem vers. cum simul fructibus* Boër. *decis.* 18. quod ego verissimum intelligo respectu expressæ petitionis, quia ad hoc, ut intelligantur etiam tacitè deduci & subintelligi in sententia, requiritur expressa petitio eorum, & ut in judicium deducatur, juxta ea quæ exactissimè probavimus suprà *hoc cap. n.* 33. *& seqq. vers. ex his decisionibus Rotæ*, &c. quæ vide omnino.

116 An verò quantum attinet, ut in sententia expressa sint eorum mentio; intellige, quando aliter actor declaratur rei dominus, non verò quando in ea judex utitur hoc verbo (restituere,) quoniam tunc sufficiat, cùm expressum in sententia intelligatur. Vera siquidem juris est regula, quòd quando sententia supponit, & subintelligit aliquid necessarium, videatur illud exprimere, ad paria namque judicatur, aliquid

117 esse expressum, & necessarium supponi, aut subintelligi, ut per Paul. Castr. *in l. n.* 1. *C. quando probo non esse necesse*, optimè loquendo in sententia, pro-

118 bat post alios Ozaleus *decis. Pedem.* 64. *n.* 2. Cardin. Tusc. *practic. concl. tom.* 7. *littera S. concl.* 122. *n.* 4. Et quæ hujus datur diversitatis ratio inter hunc & primum casum, nam si ipse Covarr. dicit, in priori casu debere fieri expressam fructuum mentionem in sententia, vel jubere restitui rem actori, ergo necessariò supponit, ut verbum (restituere) æquipolleat expressiæ, & specificæ mentioni, & sic idem est jus statuendum in secundo casu ex identitate rationis. Deinde quia foret satis restringere, imò violare propriam, veram, & genuinam naturam verbi (restituere) quod amplam, imò ampliſſimam habere significa- 119
tionem suprà latè probavimus, cum ea juris sit interpretatio, & significatio, siquidem non aliter à significatione verborum recedi oportet, quàm cum manifestum sit, aliud sensisse disponentem, *l. non aliter*, *de legat.* 3.

Quibus sic suppositis, testat satisfacere ad ea omnia 120
quæ pro contraria parte consideravimus. Et ad primum, quòd cùm sententia sit stricti juris, strictam recipit interpretationem, & tantum disponit, quantum loquitur, cum similibus: respondetur ex propria, & vera significatione hujus verbi (restituere) quod fructus comprehendit; nam etiam in iis omnibus, quæ strictam hab nt interpretationem, admittenda semper est propria verborum significatio, textus est elegans, ubi hoc adnotavit per illum Aret. *in l. cum lege ff. de testam.* Cald. *cons.* 1. *de cons. & affinit. & cons.* 7. *de verbor. signific.* Decius *in c. cum ordinem col.* 2. *& in c sedes de rescript.* idem Decius *in l.* 2. *n.* 59. *& in l. jactum* §. *in penult. n.* 10. *& in l. semper in obscuris n.* 11. *ff. de reg. jur.* idem Decius optimè *in c. at si clerici* §. 1. *col. ult. de judiciis.* Angel. *l. ult. col.* 2. *ff. de const. princ.* Abb. *c. ex parte ult.* 2. *not. de decimis.* Aret. *in c. quidquid astringendæ*, *ff. de verb.* Angel. *in l. tale pactum*, §. *fi. col.* 1. *circa med. de pactis*; Covarr. *lib.* 4. *var. c.* 5. *in fi.* ubi postquam per totum c. discutit quid hæc dictio (majoratus) ex propria vi, virtute, & significatione, apud Hispanos contineat; dicit *ubi proximè*, quòd ubi ex verbis alicujus sen- 121
tentiæ in judicio latæ constare, & declaratum fuerit patrimonium aliquod jure majoratus familiæ nomini, aut alicui deferri, admittenda esse omnia dicta per eum in illo cap. quæ proveniunt à significatione verbi (majoratus) quia licet sententia sit stricti juris, non tamen excluditur propria verborum significatio, non enim à verborum significatione recedendum est, juxta text. *in d. l. non aliter. ff. de leg.* 4. facit etiam Rota novis. *dec.* 223. *n.* 8. dicens, quòd etiamsi 122
materia sit odiosa, verba non propterea amittunt suam significationem, quæ *n.* 9. *& n.* 15. dicit, ut verba universalia, & non restricta ad aliquid limitatum & certum, etiam in materia odiosa, retineant propriam significationem, ex Calder. *in de cons.* 1. *de consang. & affinit.* & Aretin. *in d. l. cum lege*, tenent etiam Aymon. post Correum, & alios, *cons.* 18. *n.* 12. 123
cum seqq. Rebuf. *in pract. de differ. inter resc. & priv. n.* 8. DD. *in l. si deserta C. de transact.*

Et hinc est, ut ex verbis sententiæ non possimus 124
aliquid inferre, nisi quatenus ex vi verborum de necessitate infertur & subintelligitur. Bar. *in l. Julianus. ff. de condict. indeb.* Decius *cons.* 322. incipit *visis consiliis, in princ.* Aym. *de antiquit. tempor.* 4. *p.* §. 1. incipit *transeo n.* 46. *&* 65. Rota novissim. in una Atrebatien. sedis 2. Decembr. 1588. tesse Farin. quæ est inter recollectas per eum 864. *fol. mihi* 478. Ozasc. *dec. Pedem.* 64. *à n.* 2. & ita etiam intelligendum, quod per Alex. *cons.* 168. 2. *vol.* 5. Decium, utrumque 125
Curtium, Iff. Ripam, & alios, dicit Pet. Surd. *dec.* 2012. *n.* 13. quòd sententia est stricti juris, & ultra non extenditur quàm importet verborum sonus. Rota *in decis. novis.* 317. *p.* 2. *diversa.* Socin. *cons.* 181. *n.* 6. *&* 97.

Nam verba semper recipiunt interpretationem, ac 126
intelliguntur secundum naturam rei, de subjectam materiam Bal. *cons.* 182. *n.* 6. *l.* 1. Rotan. à Valle *cons.* 62. *n.* 23. *l.* 1. Cephal. *cons.* 138. *n.* 6. *l.* ubi ampliat, quamvis actus pereret, Socin. *in l. ubi est verbor. in* 5. *notab. ff. de condit. & demonst.* post Bart. *in l. cum senat. ff. eodem tit.* Aym. *cons.* 228. *col. ante fi. vers. imò quando*

127 *verba n. 3. ff. in l. quoties, ff. de verb. obligat.* debentque intelligi, & interpretari verba secundùm naturam rei, & secundùm dispositionem juris. Nata plurib. simul comprobans, *cons.* 416. *n.* 5. Tiraq. *in l. si unquam, in fin. n.* 1. *usque ad.* 10. *C. de rever.*
128 *dona.* Perrus Surd. *cons.* 522. *n.* 12. *lib.* 4. *ib.* imò *ob* subjectam materiam verba impropriantur, supplentur, & alterantur, etiamsi sint prægnantia, & etiam si simus in materia strictæ interpretationis; latè idem Tiraq. *in l. si unquàm, verbo, revocantur, n.* 37. & 38. Everard. *in loco ab subjecta materia*, & facit quod scribit Gozad. *cons.* 73. *n.* 73. *vers. non obstat, & n.* 14. 15. Rota novis. *dec.* 39. *n.* 9. *p.* 2. *divers.*

129 Prout etiam in statutis quæ sant stricti juris etiam verba generaliter prolata recipiunt interpretationem legalem. Bal. *cons.* 67. *quia facto oritur, col.* 1. *in fin. & vers. nec obstat si dicatur l.* 3. Iff. *in l. fidejuss.* §. *prætor ait. in fi. n.* 7. *ff. qui satisd. cogan.* Tiraq. *de retract. conventio gl.* 2. §. 1. *n.* 9. *in fi. vers. nam hæc dictio.* Gratia. *in discep. foren.* 1. *tom. c.* 168. *n.* 14. Nec obstat illud aliud, quod ibi diximus, quòd cùm fruc-
130 tus non sint in sententia expressi, censeantur omissi; quia respondetur, satis expressum dici, quod virtualiter, necessario ex verborum propria significatione in sententia continetur, ut dicetur *in quæst. seq.* ad responsionem argumentorum, *à num* 150. *cum seqq.* ubi plures congessimus doctrinas & sursum *à n.* 21.

131 Sed ultimus nec obstat magis difficile, *ex l. ex diverso* 36. §. *ubi ff. de rei vindicat.* quam pro contrario nostræ doctrinæ opinionis adducit Bertach. *ubi suprà de verb. condemnatus n.* 50. *ad medium*, sed non illi satisfacit, ego autem respondeo, quod in illo text. sententia non fuit lata per verbum (restituas,) nec in illa ejus mentio à judice facta fuit, sed tantùm declaravit actorem verum rei petitæ dominum, ut constat ex eodem text. *ibi*, & judex sententia declaravit meum esse, *&c.* & nihil merum, ut addantur alia verba, quæ immediatè sequuntur, ibi (debet etiam & de fructibus condemnare possessorem, *&c.*) ut secus fieret, si judex verbo (restituta) uteretur, nec obstant alia verba in fine posita ibi, alioquin (ut maritus ait) nec rem arbitrabitur judex mihi restitui, *&c.* quæ cùm videantur referri ad principium; scilicet, ad sententiam judicis; demonstrant, verbo (restitui) usum fuisse judicem in sententia, cui dupliciter respondetur, primò ut hæc ultima verba non recipiant ipsam sententiam quia clarè ex ea patet ut consultus refert, in ea non fuisse apposita, sed respiciunt ejusdem sententiæ executionem, sole reddam clarius; est enim certi, & manifesti juris, ut
132 in actione reali, & similibus satis esse, actorem per sententiam judicis, dominum rei petitæ declarari, *l. Pomponi*, §. *sed his ff. de procur.* ubi B. *& licet nec ullam, ff. de pet. hæred. l. si uti* §. *quatuor ff. si servitus vindicetur*, & etiam *ex ead. l. ex diverso in eodem* §. *ubi*, & ibi etiam notat B. lata igitur hac sententia, ad illius executionem judex jubere debet proprio præcepto ipso reo, ut rem actori restituat, ut *in l. qui rejit. ff. de rei vindic.* ipse Jurisconsul. sentit, & post eum Accursius, & alii ibi & idem probatur *in* §. *eisi in rem, instit. de off. judicis*, eleganter valde Covarr. *in lib.* 1. *var. resol. c.* 3. *sub. n.* 1. *post medium*, & sic sequitur manifestè, quòd illa verba posita *in fi. de* §. *ubi*, ibi, nec rem arbitrabitur judex, mihi restitui, *&c.* respiciunt executionem dumtaxat, & probant similia, quibus in idem utitur consultus *in modo citat. l. qui restituere* ibi, ex quibus arbitratu judicis restituitur, *&c.*

133 Secundò etiam & rectè potest responderi, quia licèt illa verba referantur, seu respiciant judicis sententiam, non referuntur, tanquam in ea apposita expresse, sed tanquam necessariò apposita, & tanquam tacite, ac virtualiter subintellecta in illa; habet enim annexam condemnationem in se ad dimittendam rem, ita ut possint possessores, cum quibus istiusmodi declaratio facta est, per viam brachii militaris expelli, ac si essent expresse, & specificè condemnati, ad illam dimittendam, restituendam & tradendam: optimè, & latè Paul. Cast. *cons.* 275. *à prin. l.* 3. Corn. *cons.* 302. *licet in proposit. l.* 3. idem Corn. *cons.* 220. *l.* 3. *post prin.* & iterum *cons.* 262. *pro evidentia lib.* 4. Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 7. *littera S. concl.* 122. *n.* 5. idem tenet Aym. *cons.* 79. *n.* 4. post alios loquens in 134
sententia declarante dumtaxat bona esse hypotheca actori hypothecariam intentanti, quia licèt aliter non exprimatur in ea, censetur condemnari reum ad illam relaxandum, sequitur Card. Tusc. *ubi proximè n.* 7. *concl.* 129. *n.* 14. licèt contrarium teneat Alex. *cons.* 108. *viso processu col.* 1. *l.* 5. nostram etiam conclu-
sionem tenet Paul. Castr. *d. cons.* 275. *ad primum in prin.* ubi latè prosequitur, & adducit plura exempla, inter quæ, & illud, quòd si quis sententia declaratur 135
debitor alicujus ex causa mutui, virtualiter censetur condemnatus ad restituendam quantitatem debitam, Tusc. Card. *d. concl.* 122. *n.* 9. *& ead. lit. S. concl.* 126. *n.* 117.

Hinc sententia, quæ declarat, in aliquem translatam 136
esse possessionem ex tali tempore, ab illo videtur per necessariam consequentiam ad fructus condemnare, etiamsi de illis mentio non fiat. Paz. *tract.* 2. *de tenut.* 2. *p. c.* 73. *n.* 3.

Hinc sententia, per quam declaratur, aliquid deberi 137
simpliciter, licèt non contineat expressam condemnationem, tacitè tamen intelligitur; Corneus *cons.* 302. *n.* 6. *col.* 3. *fol.* 265. *& cons.* 220. *n.* 3. *fol.* 221. *vol.* 2.

Nam ex quo judex declarat actorem verum rei 138
dominum dumtaxat, necessario supponit, ut reus illam domino debeat restituere, ut probant eadem jura, & authoritates modò citatæ, quia quando sententia aliquid necessariò supponit, ad illud se extendit, quia dicitur in ea expressum, latè diximus supra *hoc c.* 21. & magis in nostro proposito, facit elegans Pedem. *dec.* 64. Ozasc. *per totam*, ubi læso emptori rei agenti ex remedio *l.* 2. *C. de rescind.* mandatum fuit per sententiam, ut venditor pretium receptum restituat, non autem fuit condemnatus actor ad rei restitutionem venditori, nihilominus jure ibi probatur, ac fuit declaratum, id 139
tacitè supponendum esse, & subintelligendum in sententia, de qua decis. nos suprà n. 40. quòd iterum ex eo corroboratur, quoniam quando sententia condemnatur quis ad restitutionem bonorum, refectis melioramentis, licèt sit incerta, cum non dicat per quem sint reficienda; tamen intelligitur, per eum cui bona sunt restituenda, quia ita juris intellectus suadet, Paul. Cast. *cons.* 270. *in princ. l.* 2. Card. Tusc. *pract. concl. t.* 7. *litera S. concl.* 126. *n.* 15. & ita interpretor & intelligo illum text. *in d.* §. *ubi*, quæ interpretatio est menti commendanda, quæ illi rectè quadrat, quia illud verbum (restitui) non retulit Consultus ibi tanquam expressum per judicem in sententia, sed tanquam tacitè subintellectum à judice, & à jure; alia autem & valde utilia hanc quæstionem tangentia videre poterit infrà *c.* 14. *vers.* nunc autem quæri potest an excessus reposilio, *&c. n.* 136. *cum pluribus seqq.* quare concludendum est ut executor ad rei restitutionem datus, non excedat, si rei fructus restituere compellat, quamvis de eis in sententia expressa sit facta mentio.

Rursus quæri potest, an executor executorialium, 140
quibus quis condemnatus est ad reddendam rationem administrationis ab eo petitæ, excedat, si facta calculatione illas extendat ad reliquorum solutionem, & compulsionem, illasque in eo, quod liquidatum deberi, constat, exequendo, si nihil de reliquorum solutione sit in executorialibus dictum, nec expressum, absque nova sententia, in quo quod excedat probatur, quoniam hic actus reddendi rationem duo continet capitula separata, scilicet rationem reddere, & reliqua solvere,

ſolvere, *l. cum ſervus ff. de condit. & demonſt.* Afflict. *deciſ.* 157. *n.* 4. Aymon. *conſ.* 231. *n.* 14. ergo ſuccedit
141 reg. *l. Papinianus exul. ff. de min.* & ut à ſeparatis non fiat illatio, nec fieri debeat hoc argumentum; quis eſt condemnatus, ad rationem reddendam, ergo cenſetur condemnatus, nec ſententia debet extendi cùm ſit ſtricti juris, ex iis, quæ ſuprà latiùs diximus.

142 Sed contrarium imò quòd non excedat, dicendum venit, ex eo namque ſuo, quòd quis ad reddendam rationem fuit condemnatus virtualiter, & ex neceſſaria conſequentia, etiam cenſetur condemnatus ad reli-
1 quorum reſtitutionem, & ſolutionem nullo alio adminiculo interveniente, nec alia nova judicis ſententia expectata, ita probat text. elegans *in leg. quamvis ff. de condit. & demonſt.* ibi, itaque cum ſervo ſub hac conditione libertas detur, ſi rationes reddiderit, non hanc ſolam ſignificationem habet, ſi cautiones, inſtrumentaque omnia actus ſui exhibuerit hæredi, ſed & ſi reliqua ſolverit, &c. per quem textum ita in terminis deciſum fuiſſe in Senatu Neapol. teſtatur, & probat Matthæus de Afflict. *in deciſ.* 157. *num.* 2. Azeved. alios referens *in leg.* 22. *tit.* 6. *libro* 3. *recopil. num.* 9. Eſcobar. *de ratiociniis cap.* 33. *num.* 19. & ut veriſſimam ſententiam celebrat Damaude *in tract. de tutore cap.* 7. *num.* 23. *fol.* 57. deciſio Genuenſ. 209. *numero* 2. ubi refert. ita etiam in Genuenſi Senatu pronuntiatum fuiſſe, & cum Afflict. *ubi proximè* hanc concluſionem ſequitur Cardinalis Tuſch. *pract. concluſ. tom.* 7. *littera S. concluſ.* 129. *num* 16. & iterum *tom.* 1. *littera A. concluſ* 210. *à prin.* & iterum ipſe Franciſcus Munnos de Eſcob. *in tract. de ratiociniis* (qui loquitur in executore cartæ executo-
143 riæ) *cap* 31. *à num.* 10. ubi etiam latius diſputat: an jure Regio teneatur executor, priuſquam exequatur, hoc reliquatum vulgo (*alcance*) dictum, debeat ipſe rationes, & computa confirmare: In quo diſtinguit inter executorem mixtum, ut cùm iſte aliqualem ſaltim ſummariam cognitionem habeat, ſit mixtus reſpectu calculationis, & liquidationis ſententiæ, ideo ipſe poterit confirmare, & tenebitur, quamvis ſi confirmationem omiſerit, nihilominus ſuprema tribunalia de ea non curant, ad effectum annullandi executio-
144 nem, ſed demum de meritis cujuſlibet capituli, ac de ejus juſtitia, vel injuſtitia tractatur, & confirmando, vel revocando gravamina, cauſa terminatur, prout de quotidiana praxi teſtatur, quidquid in contrarium cenſeat Gutier. *in pract. quæſt. c.* 37. *num. fin.*

145 Si verò in ſententiæ executorialibus hoc ſit etiam additum, ut quidquid liquidaverit exequatur, alia approbatio, ſeu confirmatio neceſſaria non eſt, ſiquidem poſt factum liquidationem exequendo in re-
146 liquato adimplet, (prout tenetur) ſuam commiſſionem. Idem etiam dicit Eſcobar ſi ſit merus exequutor, cujus commiſſioni hoc pariter addatur, quod quidem nullomodo in noſtro caſu verificari poteſt, ſiquidem executor ſententiæ, qui datus ad liquidationem reliquatuum, non poſſit merus eſſe, quia habet
147 cauſæ cognitionem ſummariam, cùm datus ſit ante omnem executionis liquidatam materiam, de quo nos latiſſimè diximus ſuprà *hoc lib.* 4. *cap.* 3. *in prin. ex n.* 4. *cum ſeqq.*

148 Noſtra inſuper principalis reſolutio ex eo comprobatur, quoniam condemnatus per ſententiam ad ſolvendum, quod liquidabitur per calculatores, aut peritum, poteſt exequi in illo, quod facto calculo liquidum videbitur calculatori, & executori ex eo, quia hujuſmodi articulus liquidationis habet ſeu incidens in executionem ſententiæ, cujus quidem naturam aſſumit, cùm virtualiter in ſententia comprehendatur, & ideò liquidatum per calculatorem mandabitur executioni, non ſecus ac ſi in ipſa ſentrentia liquidatio expreſſè contineretur, latè comprobat Ozalc. *in deciſ. Pedem.* 129. *per totam*, & de veriori opinione teſtatur poſt diſputationem Munnos *de ratiociniis c.* 33. *n.* 20. quem referens etiam ſequitur Gratian. *in diſcept. foren. c.* 183. *tom.* 1. Ex quibus procul dubio tenendum cenſeo quòd hoc caſu noſtræ quæſtionis, reliqua via executiva virtute ſententiæ, qua quis ſimpliciter fuit ad reddendam rationem condemnatus, agere, & condemnatum compellere, cùm condemnatio ſolutionis reliquorum virtualiter, & de natura ipſius condemnationis pariter venire dicatur.

Nec his obſtant in contrarium adducta, nempe cùm 149
ſententia ſit ſtricti juris, non debeat fieri lata interpretatio, maximè in ſeparatis, cùm non ſit in ſententia hoc expreſſum, quia reſpondetur, hoc eſſe ſatis in ea expreſſum, ſiquidem propria eorum verborum ſignificatio, vis, ac natura hoc idem patiantur, & virtualiter comprehendunt, ut probat text. *in d. leg. quamvis*, ibi, ſi rationes reddiderit, non hanc ſolam ſignificationem habet, &c. nam in ſententiis & aliis, quæ ſtrictam interpretationem habent ſemper eſſe admittendam eam interpretationem, quæ à propria verborum ſignificatione provenit, ſuperiùs probavimus *hoc cap. proximè præcedenti quæſt. verſ. quibus ſic ſuppoſitis, à num.* 120. quia virtualiter comprehenditur in ſententia.

Et inſuper quoniam ea quæ virtualiter in ſententia 150
comprehenſa ſunt, habentur pro ſcriptis in ea, *leg. eſſe tota ff. de hæred. inſt.* Anton. Gomez *in leg.* 45. *Tauri ſub n.* 139. *verſ. item etiam quod virtualiter*, &c. etiam pro expreſſis habentur, quantumvis ſimus in materia ſtricta, & expreſſio requireretur pro forma, pro quibus pariter ſententia exequenda eſt, ita tenent Bald. *in l. poſt medium verſ. idem facit ad quæſt. ff. de* 151
his quæ in teſtam. delentur, idem Bal. *in l. ad probat. dominii* 21. *ad fi. verſ. ſed contrarium*, C. *de prob.* Roder. Xuarez *in repet. l. poſt rem jud. exten.* 2. *n.* 2. & 3. Alex. *conſ.* 126. *rep. col.* 1. *n.* 4. *lib.* 6. Parlad. 2. *rerum quot. c. fi. p.* 1. §. 11. *ampl.* 4. *n.* 10. Eſcobar. *in tract. de ratiocin.* 33. *n.* 19. *in fi.* Petr. Surd. *dec.* 254. *n.* 37. *uſq. ad n.* 40. & idem Sur. *conſ.* 143. *n.* 20 & 21 *lib.* 1. Corneus *conſ.* 55. *n.* 17. *lib.* 2. Grat. *diſcept. foren. c.* 623. *à num.* 9. ubi teſtatur ita determinaſſe Rotam Rom. in una Romana ſub Aſtuſio. 20. Junii 1597. & iterum in alia Romana dotis, 11. Februarii 1583. ubi num. 10. 152
dicit ex Corneo, quòd ſtatuto tribuente executionem paratam inſtrumento, illam etiam concedere, intelligitur reſpectu hypothecariæ tam tacitæ quàm expreſſæ, quæ inſtrumento continetur, voluit etiam Bal. *in l. ubi adhuc, in repet. n.* 28. *col.* 4. *in fi. verſ. adverte*, C. *de jure dotium.* idem Bal. *in d. l. probat. num.* 24. *ad fi.* Barb. *in addit. ad eum in verbo executioni*, latè declarat Alex. *conſ.* 126. *n.* 7. & 8. *lib.* 6. Barba *in l. cum accurriſti.* C. *de fideicom.* Aſin. *in praxi tit. de execut.* §. 9. *c.* 75. *n.* 4. *f.* 169. Bal. Novel. qui de communi teſtatur *in tract. de dote privil.* 7. *n.* 2. *ad fi. p.* Negufanti. *tract.* 153
de pign. p. 2. *mem.* 4. *in fi. n.* 167. Xuarez *in repet. l. poſt rem. in declarat. l. reg. verſ.* 2. *extende hanc leg. n.* 2. *ff. de re jud. f.* 526. quoniam præſumptio ex inſtrumento elicita, dicitur tenor ejus, *l. juris gen.* §. *quod ferè ff. de pact. l.* 1. *ff. de uſuris.* Gratian. *ubi proximè ſub num.* 10. Ant Gom. *in l.* 45. *Tauri ſub. n.* 139. dicens communiter hoc à Doctoribus teneri, *in d.* §. *quod ferè*, ea namque, quæ juris intellectu, & præſumptione inſtrumento inſunt, dicuntur eſſe de tenore ipſius, Alex. *conſ.* 126. *n.* 4. *l.* 5. & *num.* 5. & ibi additio *verbo de tenore*, plures adducit concordan. Cardinal. Tuſc. *littera Y. conc.* 240. *n.* 20. & ſic licèt ſit ſeparatum rationem reddere, & reliqua ſolvere tamen ſub verborum (rationem reddere) involucro, utrumque ſignificatur, ac virtualiter comprehenditur.

Amplius quæro, executor an executorialium, quibus 154
quis venit condemnatur, ad reſtituendos certos modios tritici in ſpecie, cùm tunc præciſè in ſpecie, ſcilicet

in

in tritico, & non in valore, ſeu æſtimatione eſt facienda executio, ut latiùs deduximus *ſuprà cap. 5.* & in ſententia, ſeu executorialibus bonitas, ſeú tritici qualitas expreſſa non ſit, an excedat ſi compellat condemnatum, ad præſtandum melius triticum. In quod illud eſt dicendum, quod victor, cui hæc eſt facienda reſtitutio, tenetur probare bonitatem, & qualitatem tritici mutuati, vel ſibi aliàs debiti quam ſi ille non probaverit, tunc condemnatus obligationi, & judicis ſententiæ, & executorialibus ſatisfaciet, etiamſi viliſſimum triticum obtulerit, vel tradiderit, text. elegans *in leg. fidejuſſore, alias ſi fidejuſſ. 52. ff. mand* ibi, ſine adjectione bonitatis tritici, &c. & ibi, quodlibet triticum dando liberari poſſe, exiſtimo, &c. optimè Eſcob. *tract. de ratiociniis c. 17. num. 6.* & ſic hoc caſu excedet executor, ſi condemnatum compulerit aliud, & bonum triticum præſtare.

155 Quod quidem limitat ibi ipſe Eſcobar per text. junctа gl. *in legato general. ff. de leg. 1. & in l. 13. tit. 9. p. 6.* ubi Gregor. *verbo ſemejantes*, ubi ſcilicet, qui ex legatis cauſa eſſet obligatus & condemnatus triticum præſtare, quia tunc non ſatisfit niſi ſaltim ex mediocri tritico ſolutionem faceret hæres, & quid etiam de aliis rebus legis, quæ habent terminos à natura ut equus, homo, ſimilia, & ea quæ facto hominis finem habere conſuevere ut veſtis, vas, & ſimilia vide apud eoſdem præcipuè Gregor. Lopez.

156 Et ulteriùs an executor datus ad executionem executorialium, quibus quis eſt condemnatus, vel in judicio particulari rei vindicatione, vel univerſali petitione hæreditatis, aut bonorum poſſeſſione, ad reſtitutionem rei, ſeu rerum, quas condemnatus tempore litis motæ, & pendentis poſſidebat, an excedat; ſi executoriales exequi velit in re, vel rebus quas poſt rem judicatam cœpit poſſidere condemnatus, & ad ejus poteſtatem noviter devenere, & quod excedat; videtur probari ex regula *l. non poteſt ff. de judiciis*, deinde ex eo, quod in judicio univerſali petitione hæreditatis non comprehenditur id, quod tempore
157 ſententiæ cœptum eſt poſſideri. Hanc opinionem defendunt Ab. & Fel. *in cap. 2. de libell. oblation.* ille *num. 25.* iſte *num. 11. verſ. ſexta conc.* Alex. *in leg. num. 10.* & ib. Iſſ. *num. 12. C. de edendo*, ita declarantes *lib. 4. ff. de petitione hæred.* Inſuper & in judicio univerſali bonorum poſſeſſioni idem eſſe dicendum, ex identitate rationis, tenet Ripa *in l. 1. in prin. num. 10. ff. quorum bonorum.*

158 Sed contrariam ſententiam, & opinionem veriorem exiſtimo, imò quod non excedat executor exequendo condemnatum ad rei reſtitutionem, quam cœperit poſſidere poſt rem judicatam, ad quod movent, quod quamvis reus conventus non poſſideat; tamen ſi conſtat de jure agentis, judex debet declarare, quod res ſpectat ad actorem, abſolvendo reum. *gl. in leg. ſi à te. 9. §. ſi quis fundam in tertia lectura ff. de excep. rei jud.* quo loci inquit Bart. illum text. eſſe aureis li-
159 teris ſcribendum, indicans hujuſmodi ſententiæ virtutem hanc eſſe quòd ſi reus poſt ſententiam, & rem judicatam, qua declaratum fuit ad actorem pertinere, poterit contra illum abſque novo proceſſu fieri executio, idem etiam ultra B. Affirmant Ab. & Felin. *in cap. examinata col. 1. annotat. 2. de judiciis*, latè etiam proſequitur Roland. à Valle *in conſ. 58. num. 8. lib. 2.* Iſſ. *in §. omnium, num. 23. inſtit. de actio.* cum aliis citatis à Petro Surdo *conſ. 227. num. 18.*
160 *lib. 2.* Gratian. *in diſceptation. foren. tom. 1. cap. 78. à num. 9.* quod idem eſſe probat in bonorum poſſ. ultra quos etiam hæc doctrina roboratur ex Aymon. Craver. *conſ. 60. num. 8.* quem referens ſequitur etiam Cardin. Tuſc. *practicar. concl. tom. 7. litera S. concl. 108. num. 66.* & iterum *num. 70.* dicentes, quòd agens rei vindicatione qui tenetur probare, ſe dominum eſſe, & reum poſſidere ſi probat ſe dominum tantùm, & non probaverit, reum poſſidere, poteſt à judice ferri ſententia ſuper dominio, quæ erit exequenda ſtatim cùm conſtiterit, illum conventum, cœpiſſe poſſidere abſque alia ſententia, ſeu novo judicio, quod & ampliat Bal. *in rub. de ſentent. & re jud. in decretali num. 6.* quod etiam poterit reum conventum & inventum non poſſidere tempore ſententiæ ad reſtitutionem bonorum, quandocumque illa recuperaverit condemnare, ſe-162 quuntur Surd. *ubi proxime d. num. 17. verſ. fortius. in fin.* Gratian. *loco modo citato n. 13.* intelligentes hanc Bald. ampliationem, ut procedat, quando actor ignorabat reum non poſſidere, quam ignorantiam in dubio præſumi.

Quod tamen mirabiliter declarat, quia licèt reus, 163 cum quo judicium actum fuit, non poſſideat, non erit tamen abſolvendus ab obſervatione judicii, prout nonnulli exiſtimaverunt, ſed pronuntiandum erit ſuper jure actoris, ut dictum eſt, quæ pronuntiatio eſt deffinitiva, cùm pronuntiatur illum eſſe dominum, reus autem abſolvetur, non ab obſervatione judicii, ſeu etiam non condemnabitur, quia non poſſidet, ſed utilis valde judicatur hujuſmodi ſententia, quóniam quandocumque rei poſſeſſio perveniat ad manus illius conventi, cogi poterit ex vi hujus judicati ad ejuſdem rei reſtitutionem, prout ultra præfictos in ſpecie docent per gloſſ. *in d. l. ſi à te. §. de exceptione rei jud. in 3. lect.* Albert. Paul. Caſtr. & Socin. ibi, idem notant Bal. & Salic. *& l. cog. col. ult. C. de petit. hæred.* idem Paulus *in l. item videndum §. 1. ff. de petit. hæred.* Alex. *in l. ſi conſtante §. ult. de hæred.* ſentit iterum Bar. *l. is qui deſtinavit, ff. de rei vind.* optimè etiam Peregr. *in*
163 *tract. de fideicomm. art. 45. num. 34.* ubi advertit, quòd hoc caſu tamen actor in expenſis illius judicii, ut temere litigans condemnabitur, cùm uſus non fuerit juris cautela, in explorando, in interrogando reum, utrùm poſſideat ad text. *in leg. qui petitorio, de rei vind.*

Nec reus videbitur liti ſe obtuliſſe, quia in jus vo- 164 catus ſe defendit, etiam quòd malitiosè diſtulerit excidere, ſe non poſſidere, ſicut in ſpecie tradunt idem Paulus *in dicta l. ſi à te, §. 1.* Ab. & Fel. *ſuprà citato loco*, & latiſſimè Roland. à Valle *conſ. 56. col. 1. quod aliàs eſt d. conſilium 58.* Peregrinus *ubi proximè dictor. art. 44. ſub num. 34.*

Et noſtræ principalis quæſtionis doctrinæ rationem 165 reddunt Iſſ. *in d. §. omni num. 23. inſt. de action.* cum aliis adductis à Petro Surdo *in d. conſ. 127. num. 18. d. lib. 2.* Gratian. *diſcept. foren. d. cap. 78. n. 12. tom. 1.* quia illa ſententia abſolutoria lata in favorem rei conventi non poſſidentis (dominio per actorem legitimè probato) non privat reum, cùm tandiu abſolutus cenſeatur, quandiu non poſſidet; unde poſſeſſione ſuperveniente, virtus ſententiæ eum afficit, & ex tunc incipit effectum ſortiri, quo carebat durante cauſa abſolutionis, & non ampliùs, quæ elegans eſt.

Quibus ita tentis non obſtant in contrarium ad- 166 ducta, quibus uno ictu reſpondetur, quod etiam quando in judicio petitionis hæreditatis una tantum res ſingularis à reo convento poſſideatur, fuerit petita, receptior eſt, & magis communis opinio, ac verior ſententia, ut cætera bona quæ cœpta ſunt poſſideri tempore ſententiæ, in ea petitione venire intelligantur, cùm dum petit hæres, ſeu bonorum poſſeſſor rem illam ab alio poſſeſſam, ſibi ut hæredi, aut bonorum poſſeſſori reſtitui in conſequentiam, petit, & omnia quæ ab illo poſſiderentur, ita in petitione hæreditatis probant & affirmant Butr. Bub. & Imm. *in cap. 2. de libel. oblatione.* Fulgoſ. Riminal. Aret. & Socin. *in leg. edita C. de edendo*, & ibi Decius etiam *num. 25.* Alciat & Curtius Junior. *num. 64.* Purpura *n. 25.* & hanc eſſe veriorem & receptiorem teſtatur Covarr. *practicar. quæſt. cap. 12. num. 6.* Menoch. *de adipiſc. poſſ. rem. 1. quæſt. 16. n. 70.* ubi idem probat, omnino obſervandum in bonorum 167 poſſeſſione, ex identitate rationis inter judicium univerſale petitionis hæreditatis, & judicium pariter

univerſale

universale bonorum possessionis ex Ripa *in l.* 1. *in prin. n.* 10. *ff. quor. bonor.* quem in hanc partem inclinat, & probant etiam verba *d. l.* 1. juxta oppositionem Dyni, & Jacob. de Aretin. quam ibi recensèt B. *n.* 3. *vers. hæc solutio.*

168 Et in utroque judicio tam petitionis hæreditatis, quàm bonorum possessionis per Ripam & Menoch. probat etiam, & defendit Pereg. *in tract. de fid. art.* 46. *n.* 29. quod in judicio petitorio hæreditatis probat text. *in l.* 4. *& l. si quo tempore, l. idem videndum*, §. *si qui, ff. de petitio. hæred.* imò etiam in judicio particulari vindicatorio probat *l. si autem*, §. *possidere, ff. de rei vind.* & in bonorum poss. est text. *in d. l.* 1. ibi, possides, possidereve, *&c.* nam futuram possessionem
169 designat verbum illud (possideres) quia est verbum præteriti temporis imperfecti subjunctivo, quod etiam ad futurum respicit, *l. si ita quis*, §. *si ita. ff. de verbor. obligat.* ubi notatur Bart. *in l.* 1. *n.* 7. *q. ff. de jure codicill.* Decius *cons.* 442. *n.* 4. Iss. *in l. placet. n.* 12. *ff. de lib. & posthum.* Paris. *cons.* 22. *n.* 13. *lib.* 2. Peregr. *in tract. de fideicomm. art.* 46. *n.* 29.

170 Quam doctrinam fortiorem procedere, quando bonorum possessor, seu hæres intentans bonorum possessionem, seu petitionem hæreditatis, intentaret judicium universale, hoc est, universa bona hæreditaria peteret ab eo, qui rem unam dumtaxat possidet, quia tunc dubium non est, ut universale illud judicium amplectatur, & comprehendat omnia bona, quæ postmodum reus cœperit possidere tempore sententiæ, *l.* 4.
171 *ff. de petit. hæreditatis*, ut advertit Menoch. *de tract. de adipis. poss. rem.* 1. *n.* 71. qui etiam ibi, *vers. secundus est casus*, probat; aliud esse dicendum, quando actum fuit, & intentatum hoc judicium universale adversus aliquem, qui nullo modo ab initio aliquam, etiam singularem rem hæreditatis possidebat, quia tunc cùm non habuit ubi interdictum bonorum possessionis potuisset à principio fundari, postmodum possessa denuo non veniunt in condemnationem, quemadmodum in casibus superioribus, quando possidebat conventus, etiam unicam rem tantum, sive
172 adversus possessorem ad illam dumtaxat actum fuerit, sive judicio universali omnium postmodum possessa venire dicantur in petitione, quia judicium fundatum inveniunt, ex Ripæ sententia *in d. l.* 1. *n.* 19. *vers. tenendo, ff. quorum bonor.* post Paul. Castrens. *in l. item videndum*, §. *si quis cum, ff. de petition. hæred.*

173 Insuper & quæro an exequutor datus, ad exequendam restitutionem bonorum faciendam ei, quem Princeps vel Rex restituit ad bona confiscata, an excedat, si ei restituere velit bona in tertium translata, & alienata, vel etiam fructus interim à fisco perceptos. In quo illud est affirmandum, quòd si Princeps remisit simpliciter pœnam deducti, non extenditur talis restitutio ad bona, etiamsi reperiantur adhuc penes fiscum, & in suo patrimonio, neque alienata, nec illa tenetur fiscus tradere restituto à Principe, text. est qui sic debet intelligi *in l. in fi. & in l.* 3. *C. de sent. quæ pro*, & ibi gl. ordinaria, & communiter DD. At si Princeps restituit quoad pœnam, & quoad bona simul, tunc intelligitur facta restitutio eorum bonorum, quæ penes fiscum reperiuntur: si verò reperiuntur alienata, & in potestate alicujus tertii, in ejus præjudicium ad ea non extendi, certum est, nisi aliter expressè institutione, & commissione exprimatur, sed tunc tenebitur fiscus de suo proprio patrimonio pretium restituere, ita probant prædicta jura, & tenet gl. singul. & uni *in l. Gallus* §. *& quid si tantum ff. de lib. & post hum. in verbo emancip. in fi.* & ibi B. Paul. Immol. Alex. & communiter Doctores, quos sequitur Ant. Gom. *in l.* 1. *sub n.* 11. *vers. ex quibus infertur.*

174 Respectu autem fructuum perceptorum illud est indistinctè servandum, quod exequutor excedat, si illos, etiam à fisco possidente voluerit solvi, compellere cùm hujusmodi restitutio nullo modo ad illos præceptos extendatur; ita probat text. *in authentica, idem de Nestorianis, C. de hæreticis*, quem ad hoc reputat singularem Angelus, Immol. Paulus, Alex, & communiter omnes Doctores *in d. l. Gallus, quid si tantum, ff. de lib. & posth.* licèt Iss. teneat ibi contrarium. *n.* 50. *col.* 25. sed superiorem certiorem, veriorem, & tenendam opinionem communem in judicando, & consulendo affirmat Ant. Gom. *in d. l.* 1. *Tauri sub d. n.* 11. *vers. unum tamen est penes finem.*

Qui tamen rationem non reddit, sed est, quoniam 175
hujusmodi restitutio non est rigorosa, hoc est, à juris necessitate, & dispositione inducta, sed omnino gratiosa, & ex gratia, seu indulgentia Principis, quo casu cùm interim percepti fructus nullo modo restituantur, notat eleganter Covar. *in lib.* 2. *var. c.* 11. 176
n. 3. Parlador. *l.* 2. *rerum quot. c. fi.* 6. *p.* §. 16. *n.* 7. cùm per confiscationem dominium rei adeptus sit fiscus, & ejus successor, bonæ enim fidei possessor est (Jureconsl. inquit) & dominium habet, qui authore judice comparuit, *&c. lege at si quis* §. 1. *ff. de religio & sumptib. fuer. lege* 52. *tit.* 5. *p.* 5. tradunt glossa B. & Doctores *in l. si finita, & in l. Titia, ff. de solutio.* Covar. & Parlad. *ubi proximè.*

Nec obstat, quòd de natura hujus verbi (restitutio) 177
superius probavimus, hoc capite, ut ex ejus propria vi, & natura etiam simpliciter prolati, comprehendat fructus, cui respondetur, quoniam (ut ibi *à n.* 105. *& à n.* 113. diximus) procedit; quando profertur in casu, in quò alias à jure est inductum, ut fructus restituantur, quia illud verbum (restitutio) refertur ad jus, hoc autem casu cùm fiat ex gratia restitutio, etsi referatur ad jus, fructus venire non possunt.

De vera resolutione hujus quæstionis, & amplis- 178
simè de tota materia vide usque ad refectionem, per Farin. *in pract. crim. tom.* 1. *q.* 6. *à n.* 28. *usque ad fi.* ubi per regulas, ampliationes & limit. procedit, *& sub. n.* 28. *in prin. vers.* & in specie tractat, an clericus condemnatus ad privationem beneficiorum, & postea ex gratia restitutus, reciperet eadem bene- 179
ficia, præsertim si alteri sint collata, qui se remittit etiam ad text. & ibi communiter per DD. *in c. quamvis, de rescr. in* 6. Rol. *concl.* 45. *n.* 20. *lib.* 4. Peregr. *de jure fisci l.* 4. *tit.* 2. *n.* 41. & ad alios plures, ubi etiam *in vers. sequenti* tractat idem Farin. an Clericus capitaliter condemnatus ob contumaciam (quo casu si quam habet pensionem, illam amittit, & cum beneficio consolidatur) vel etiam privationem 180
pensionis expressæ, pariter condemnatus, si fuerit, ut suprà, restitutus, censeatur etiam ad pensionem restitutum in præjudicium ejus, cui pensio adquisita fuit, & per extensionem consolidata cum beneficio, Sfortz. Odd. *de restit. in integr. p.* 2. *q.* 69. *n.* 85. 181
& 92. ad quam etiam materiam vide latissime cumulata per Mierem *tract. de major.* 4. *q.* 23. *à num.* 66. *seqq. in noviori impression.*

Sed & alia quæstione semel, & passim vidi dubi- 182
tari, an executor excedat compellando reum condemnatum ad rem reddendam, seu restituendam, ut pariter solvat reddatque æstimationem damni, & deteriorationis factæ, & liquidatæ in ipsa, vel satisficiat condemnatus & liberetur eam reddendo eo statu, quo reperitur tempore condemnationis, & executionis, cùm per sententiam expressè in damnis condemnatus non fuisset, in qua varii varia dixere advocati. Ego autem quod non excedat, defendi semper, motus primò, quia res reddita, soluta, restituta non dicitur, quæ deteriorata & damnificata redditur, restituitur, aut solvitur; textus optimus, & famosus *in l.* 3. §. *si red-* 183
dita. Si reddita (inquit Consultus) quidem sit res commodata, sed deterior reddita, non videbitur reddita, quæ deterior facta redditur: nisi quod interest præstetur,

propriè

propriè enim dicitur res non reddita, quæ deterior redditur *ff. commodati*, text. est etiam *in l.* 1. §. *si res*,
184 *ff. depositi*, cujus sunt verba. Si res depositа deterior redditur, quasi non reddatur, agi depositi potest; cùm enim deterior redditur potest dici dolo malo redditam non esse; text. *in l. qui sibi* 33. §. *qui Stichum & §. item*, qui hominem dare promisit, & vulneratum à se offert, non liberatur, *ff. de solut.* text. *in l. mulieres.* 13. §. *res abesse*, ibi. Res abesse videntur, ut Sabianus
185 ait, & Pedius probat etiam eæ, quarum corpus manet, sed forma mutata est; & ideo si corruptæ redditæ sint, vel transfiguratæ, videri abesse, quoniam plerumque plus est in manus pretiò, quàm in re, *ff.*
186 *de verbor. signific.* text. *in lege Labeo* 14. ibi: Si vestimentum scissum redditur, vel res corrupta reddita sit, veluti scythi collisi, aut tabula rasa pictura, videri rem abesse, quoniam earum rerum pretium non in substantia, sed in arte sit positum, *&c. ff. eodem tit. de verbor. signif.* text. etiam elegans *in lege* 1. §. *qui autem*, ibi, qui autem vi dejectus est, quidquid damni senserit ob hoc, quòd vi dejectus est, recuperare debet, pristina enim causa restitui ei debet, quam habiturus erat, si non fuisset vi dejectus: *ff. de*
187 *vi arm.* text. etiam *in l. ff. de verbor. signif.* ibi restituit non tantùm qui corpus, sed etiam qui omnem rem conditionemque reddita causa præstat, & tota restitutio juris interpretatio est. Ex quibus quidem juribus manifestè probatur; non solvere, nec rem reddere, ait restituere sententiæ quæ condemnatoriæ victum non parere, nec satisfacere, si simul damna ejus non præstiterit, quæ dùm non solvit, aliter rem tradendo à vinculo executorialium minimè liberatur.

188 Secundò probatur, quia verbum (restituere) hanc habet etiam significationem, ut emendationem, & satisfactionem damni comprehendat; adeo ut qui non emendat vel solvit valorem, & æstimationem damni, dicatur non restituere, eleganter docet Fed. de Senis *cons.* 17. *in fin.* sequitur Card. Tusch. *præct. concl. lit. R. concl.* 302. *n.* 2. & probat text. *in d. l. fin.* §. *ff. de verbor. signif. d. l.* §. *qui autem*, per quam & per Lucam de Penna, idem dicit Menoch. *de recup. poss.*
189 *rem.* 1. *n.* 6. quæ quidem verborum propria significatio etiam in materia quantumcumque stricta, & odiosa, omnimodo retinetur & ab ea nullo modo recedi oportet. text. est *n.* 1. *cum l.* ubi Aret. *ff. de testam.* plures congessit Covar. *l.* 3. *var. cap.* 5. *in fin.* Rota *in novissima decis.* 223. *n.* 28. & latiùs nos egimus supra *hoc cap. à*
190 *n.* 119. *& seqq.* circa fructus in restitutione, quæ etiam propria est significatio hujus verbi (reddere) ut satisfactionem damni virtualiter comprehendat, text. *d. l.* 3. §. *reddita. ff. commodati*, ibi propriè enim dicitur res non reddita, quæ deterior redditur, *&c.* text. *in d. l. mulieris d.* §. *res*, *& seqq. juncta rubr. de verbor.*
191 *& rerum signif.* secundùm quam omnino debent leges intelligi, imò, & verbum (reddere) juris interpretatione significat etiam restitutionem gl. *in lege verbum reddendi*, *ff. de verb. signif.* Cagnol. *in l. curavit n.* 70. *C. de action. empt.* ergo executor non excedet, si hujusmodi damni liquidationem præstare cogat condemnatum.

192 Tertiò probatur insuper, nam restitutio est redintegratio in pristinum statum, *l. restituere*, *ff. de verbo sign. l. quod si minor*, §. *restit. ff. de minorib. l. videamus*, §. *in Fabiana*, *ff. de usuris*; ergo nec condemnatus nec executor ad restitutionem datus satisfaciunt sententiæ executorialium, si illam reddant, & restituant attento præsenti statu, & non pristino, suadet etiam etymo-
193 logia verbi (redintegratio) sic dicti, à re, & integer, non enim redditur, aut restituitur res integra, quæ deteriorata, aut corrupta restituitur, sunt jura superiùs citata, damnum enim dicitur omnis rei diminutio, seu
194 læsio, Paul. *in l.* 3. *in final. ff. de damno infecto.* Anton. Franc. *in tract. de eo quod interest*, *n.* 5. *vol.* 8. *tract. Doctorum*, Burg. de Paz. *in præmio l. Tauri*, *n.* 148. non secus ac si executor ad restituendum fundum datus, dimidium tantùm tradat, sitt ut solvat centum, & exequatur pro octoginta dumtaxat; contra naturam, &
195 verum, earumque sententiæ sensum *d. l. si.* §. *si. de verbor. sign.* ibi omnem rem & *ibi* tota restitutio juris interpretatio est, *& d. l.* §. *qui autem*, *ff. de vi & vi armata*, ibi, pristina enim causa restitui ei debet, *&c.*

Restitutio enim tantum restituit, quantum id
196 abstulit, adversus quòd restitutio conceditur, Bart. *in l. fin. col.* 3. *C. de sent. passis*, ubi per illum text. constat, quòd tantum restitutionis gratia attribuit, quantum condemnationis sententia ademit. Optimè Farinac.
197 *præct. crim. tom.* 1. *q.* 6. *n.* 32. ubi per Decium *in l. condemnatione*, *ff. cum verbum restituas. ff. de regul. jur.* dicit; quòd non dicatur quis restitutus, nisi plenariam fuerit consequutus restitutionem & quòd resti-
198 tutio facit renasci illud quod exactum fuit penitus, per *l. si quis filium*, §. *sed si pater*, *ff. de injusto rupto irri.* & Castr. *in leg. Gallus*, §. *& quid si tantum*, *col. penul. ff. de lib. & posth.*

Maximè, quia rei appellatione de tota re intelligitur
199 Ruin. *cons.* 80. *pro clarian.* 4. *lib.* 2. ubi dicit communem. Alex. *cons.* 196. *in prin. lib.* 6. *l. Titia cum test.* §. 1. *d. leg.* 2. quem ibi ad hoc ponderat Bal. & alii post eum *l. si defensor*, §. *qui interrogatus*, *ff. de interrog. actio. & l. de papill.* §. *qui nuntiatio.* & ibi not. & B. & alii, *ff. de novi oper. nun. l. legatis uxori.* & ibi Dyn. & B. *de leg.* 2. *hoc legant. de leg.* 3. not. gl. B. & alii post eum *in l. si rem. in prin. de rei vind.* DD. *in l. Pompo.* §. *sed & is*, *ff. de procurat. & in c.* 2. *de libelli oblat.* ergo non tota redditur, quæ deteriorata traditur, nec adimpletur mandatum: quare meritò non solvere, nec reddere, solvendo rem deterioratam, dicunt jura superiùs allegata, cùm integram non reddant.

Quartò fulcitur, nam actor, & reus debent ad paria,
200 non autem imparia, judicari, ex jud. vulg. sed ad favorem condemnati pristinus rei status attenditur an deteriorata res ad se pervenerit, adeò ut melioramenta à se facta & liquidata in executione oppositа in vim exceptionis modificativæ à vincente rei domino, recuperet, & ad ea executor præstanda compellit absque reatu excessus, etiam si de iis in sententia solvendis nihil dicatur, ut latè *nos suprà in c.* de excessu in exceptio. *c.* 6. *à n.* 73. ergo non pari ratione condemnatus reus deteriorationes præstare tenetur si in sententia sit omissum, eodem pristino statu attento,
201 ut probat *d.* §. *restitut.* cum aliis. Si enim æstimationem ejus, quod rei additur, in executione recuperat, cur similiter quod rei ipsi detrahit, solvere non tenebitur? Si quidem favorabilior est certans de damno vitando, quàm de lucro captando.

Quintò & eleganter facit, nam si fructus percepti
202 à condemnato, aut eorum æstimatio (qui sunt res omnino separatæ ab ipsa re principali, *l. in ædibus.* §. *ex rebus ff. de donat.* Marquef. *de commis.* 1. *p. in commis. app. super diver. c.* 28. *n.* 30. *f.* 3. *in* 2. *impressione.* Scac. *de appell. q. lim.* 6. *memb.* 9. *sub n.* 37. *& n.* 32. *in fin.* Cavarita *super ritu magnæ Curiæ* 359. *n.* 4. *in fin.* Cæsar Barz. *dec. Bonon.* 45. *petitæ n.* 1. & 2.) sed quia tan-
203 tùm causantur ab ipsa re, restituuntur cùm re ipsa, ad quam duntaxat restituendam executor datus est, ut latè probavimus *hoc c. à n.* 93. *cum seqq.*

Ergo multò magis ratio, & consideratio damnorum,
204 & deteriorationum habenda est, quæ ipsammet rem afficit, intus tangit, pars est ejus, & membrum ipsius corporis, & substantia illius rei nominatim expressæ in sententia, quia plus influit, & operatur causa in seipsa,
205 quàm in causato, *aut multo magis*, *C. de sacrosanct. Eccl. clem.* 1. *de reliquis & veneratio. sanct. leg. si non sunt clavi*, 21. §. *perveniemus. ff. de auro & arg. lega. leg. temp.* 9. *de re jud.* Cattr. *cons.* 129. *v.* 1. Fel. *in cap. auditis.*

auditis num. 20. *de rescript.* decis. Genuens. 126. *n.* 2. doctiss. Perez de Lara *de anniversa. & Cappellan. lib.* 1. *cap.* 6. *à num.* 1. *l. navis onustæ* 1. *respons. ff. ad l. Rho-*
206 *diam de jactu.* Quod quidem fundamentum fulcitur mirabili illa doctrina, nempè quòd licèt emphyteuta deteriorando rem, ipsam amittat statim; procedit, quando deterioratio contingit in re ipsa, non autem in fructibus, nam damnum in ipsa re est perpetuum, damnum autem fructuum temporale; illud respiciens
207 dominium, istud commoditatem utentis dumtaxat, docet Bal. *in authent. qui rem, num.* 2. *C. de sacrof. Eccles.* & ibi eum sequuntur Raphaël Fulgos. Paul. Castren. & alii. Alex. *cons.* 118. *num.* 7. *l.* III. *cons.* 17. *n.* 11. *l.* 1. *& in l.* 2. *n.* 98. *de jure emphyt.* Ripa *respons.* 27. *n.* 7. *de jur. emphyt. volum.* 2. Beroi. *consil.* 120. *n.* 30. *& seqq. lib.* 1. Mantic. *de contractibus l.* 22. *tit.* 29. *n.* 22. Roland. à Valle *consil.* 49. *num.* 20. *& 21. lib.* 2. Riminal junior. *cons.* 355. *num.* 22. fortis enim ratio urget, nam si spoliator condemnatus ad rei restitutionem tenetur etiam fructus præstare, tanquam damna, Marius Giurba *decis.* 39. *n.* 6. ergo multo magis damnum, si quidem fortior est ratio deteriorationis in re, quam in fructibus, & quia æstimatio non est quid diversum ab ipsa re, Caroc. *de oblatio. part.* 2. *q.* 35. *Giurba decis.* 114. *sub n.* 10. *& decis.* 113. *n.* 6. Gratian. *discep. for.* 243. *n.* 67.

208 Maximè cùm deficiente tota re, ad quam tradendam, & restituendam executor datur, potest licitè in ejus valore & æstimatione liquidata executionem facere sine excessus reatu, *l. qui restituere, ff. de rei vind. l. Julian. ff. de confess. l. si longis Cod. de execu. rei jud. l.* 3. *tit.* 14. *part.* 5. *leg.* 42. *tit.* 5. *part.* 3. optimè *l.* 5. *tit.* 23. *part.* 3. ante medium, pluribus authoritatibus & doctrinis exactè hæc propositio fulcita est suprà *cap.* 5. *à num.* 33. & in specie probatur *in dict. l.* 3. §. *reddita, ibi*, nisi quòd interest præstetur, &c. *ff. com-*
209 *modati*, & sic pariter, & à fortiori, cùm tota res reddi, restituique jubeatur per sententiam, parte ejus per deteriorationem perempta, jam non est in condemnati facultate & potestate restituere, meritò ad ejus æstimationem executori licèt pervenire, idem namque juris est de parte quoad partem, ac de toto quoad totum: nam æstimatio succedit loco rei, & rem ipsam repræsentat. Oldred. *consil.* 114. Caroc. *ubi suprà.* Surd. *consil.* 81. *n.* 5. Bursa *consil.* 100. *num.* 39. Cephal. *consil.* 554. *num.* 6. Menoch. *cons.* 110. *num.* 9. Soc. *consil.* 82. *num.* 26. *vol.* 4. Pappon. *cons.* 27. *n.* 50 & 51. plures citat Giurba *dec.* 114. *n.* 12. qui *n.* 10. post plures firmat, quod teneatur ad damna, ad rei æstimationem obligatur.

210 Et fulcitur hæc pars ex eo, quia fidejussor obligatus pro solutione certæ pensionis domus conductæ, tenetur etiam pro deterioratione, licèt fidejussio sit stricti juris, *l.* 2. *ff. in quibus causis pignus vel hypotheca tacitè contrah. l. admissi* §. *fidejussores, ff. de fidejussorib.* quam reputavit singularem ibi Ludovic. Bolog. *in* 2. *interpretat.* facit text. *in l. si ab uno, ff. ut legator nom. caveatur.* Cæpol. *cautel.* 127. *ille qui fidejussit.* Roma *singul.* 152. *quæro.* Hyppolit. *in rub. de fidejuss. q.* 8. ubi latè disputat Rebuff. *in tract. de liter. obligat. art.* 3. *glos.* 2. *num.* 32. *in commen. tom.* 1.

211 Et in terminis quòd condemnatus ad rem restituendam, & reddendam, intelligatur etiam tacitè & virtualiter condemnatus ad damna illata in ipsa re, tenet Cardin. Tusch. *pract. concl. lit. S. concl.* 126. *n.* 127. & melius *concl.* 128. *num.* 11. ubi ad ejus assertionis comprobationem allegat text. optimum *in d. l.* 3. §. *reddita*, dicens quòd in tantum condemnatus intelligitur ad
212 damna illata, ut executor in sententiæ executione, facta damnorum liquidatione, & æstimatione possit per viam brachii militaris, ad eam præstandam condemnatum astringere, quod etiam procedere in damno illato, & deterioratione post sententiam usque ad veram, & rea-
213 lem rei restitutionem affirmat ipse Tusch. Conducunt etiam Federic. de Senis, Tusch. & Menoch. suprà citati in secundo fundamento, *num.* 187. quæ opinio satis est probabilis & vera, à qua nullatenus recedendum esse arbitror, & loquendo in spoliante condemnato simpliciter ad rei restitutionem, ut etiam teneatur damna restituere, probat Giurba *dec.* 39. *à n.* 2. Put. *dec.* 298. *l.* 2. Rota *div.* 334. *p.* 2. Menoch. *cons.* 758. *n.* 17. *vol.* 8.

Circa quam an, & quis in illata ad damna tenea-214 tur, ubi de tempore vigore executionis postmodum revocatæ, de possidente pignus prætorium, de administratione reipublicæ, tutore, curatore, colono, inquilino, usufructuario, emphyteuta ac majoratus-215 possessore, & qualia dicantur damna, & deteriorationes, & ex quibus causis deteriorationem rei contingentem præsumatur accidisse culpa, negligentia, aut dolo possessoris, seu administratoris, & de pluribus aliis similibus difficultatibus consule omnino Escobar *in tractatu de ratiociniis cap.* 29. *per totum*, ubi optimè explicat, & latè etiam per Manticam *de contractibus tom.* 2. *l.* 22. *tit.* 20. *per totum*, ubi multa, qui post alios *num.* 9. optimè tractat, an & quando deterioratio cum
216 meliorationibus in ipsa re factis compensetur, apponendo regulam negativam, & ad illam nonnullas limitationes, quo loci exactè prosequitur videndus.

CAPUT X.

Ab excessiva fructuum, damnorum, expensarum, interesse, pertinentiarum, ac connexorum liquidatione, & taxatione facta per executorem; appellationi emissæ non deferendo, an vis fiat. Ubi exactè quomodo hoc casu simplex gravamen ab excessu cognoscatur.

SUMMARIUM.

Sententia generalis condemnatoria fertur in judiciis universalibus, in executione postea liquidandum quæ sub generica condemnatione comprehendatur, n. 1.

Idem & in judiciis generalibus, puta reddendæ rationis administrationis, n. 2.

In executione sententiæ universalis, putà l. fin. C. de edict. D. Adr. *tenuta majoratus, petitione hæreditatis,* &c. *liquidantur res ad illam pertinentes, n.* 3.

Sententia potest ferri incerta super accessoriis, putà fructibus, pertinentiis, &c. *de cujus æstimatione liquido in executione apparebit, n.* 4.

Condemnatus vel obligatus per guarentigiam ad fructus damna, aut interesse, in executione facta liquidatione solvit, n. 5.

Executione facti promissi in æstimatione aut interesse fit; num. 6.

Excessus circa liquidationem dupliciter consideratur, propriè, & abusivè seu impropriè, n. 7.

Excessus impropriè accidit ubi nimis taxatos fuisse fructus condemnatos quis asserit, n. 8.

Excessus impropriè est potiùs injustitia & simplex gravamen, quia executor tunc continetur sub limitibus suæ commissionis, n. 9.

Ab excessu improprio putà ubi nimis fructus sunt taxati, non datur appellatio suspensiva, n. 10.

Liquidatio pertinentiarum præcedente condemnatione universali, dicitur declaratio interpretativa, non augens nec minuens condemnatum, n. 11. 13 *&* 17.

Supplicatio con las mil y quinientas, *si non admittitur à sententia transacta in rem judicatam, nec ab ejus liquidatione facta in ejus executione, n.* 12.

Executio est sequela primi judicii & ejusdem naturæ, n. 13.

Quid in ſententia continetur implicitè, per liquidationem in executione declaratur explicitè, n. 15.

Executio eſt ejuſdem naturæ cujus eſt prima cauſa, & ideo ab iſta ſicut non licet appellare, ita nec à declaratione, & ejus liquidatione, n. 16.

Liquidatio qui non mutat ſubſtantiam rei judicatæ, non inducit novum gravamen, n. 17.

Liquidatio tunc non mutat ſubſtantiam condemnationis, quando continet declarationem interpretativam, non augentem nec minuentem, ſeu variantem ſubſtantiam ejus, n. 18.

Taxatio expenſarum eſt declaratio interpretativa ſententiæ à qua non appellatur regulariter, n. 19.

Taxatio dicitur mori facti præexiſtentis declaratio, n. 20.

Taxatio & liquidatio præcedentis ſententiæ dicitur executio & declaratio, n. 21.

Exceptio rem plus minuſve eſſe liquidatam ſententiæ executionem non ſuſpendit, n. 22.

Pro taxa in dubio præſumitur, n. 23.

Exceptio taxæ exceſſus ubi inducit contractum uſurarium, ſi probetur intra decem dies admittitur in executione ob periculum, n. 24.

Non ſatis eſt aliquid de novo fieri niſi denuo pars gravetur, & ideo non appellat, n. 25.

Quod contingit ex cauſa de præterito, ad primam cauſam de præterito referendum eſt, n. 26.

Mandatum limitatum eſt incerto non cauſat exceſſum, ſed gravamen, ut in exemplo appoſito, n. 27.

A liquidatione fructuum, damnorum, pertinentiarum, &c. virtute rei judicatæ, aut inſtrumenti guarentigiati appellationi non eſt deferendum, n. 28.

A liquidatione executoris vigore executorialium non admittitur appellatio, ſed iterum executori cauſa remittitur ut illam per agat, n. 29.

Æſtimatio & rei verus valor, ubi evidenter ſit probatum, & ab adverſario nihil quod enervet verificetur, executor ſi aliter taxet, poterit appellare ex capite injuſtitiæ notoriæ, n. 30.

Exceſſus verè & propriè in liquidatione contingit, quando executor modum condemnationis, ſive etiam liquidationis eſſentialiter variaverit, aut mutaverit, n. 31. reduntur exempla, ibid.

Liquidatio quæ ſub generalitate verborum ſententiæ nec virtualiter, nec viſibiliter comprehenditur, rectè convenit definitioni exceſſus, & ideo à tali exceſſiva liquidatione licet appellare, n. 32.

Executor liquidans rem quæ extra condemnationem ſit illius ſubſtantiam augens, noviter gravat & excedit, à tali exceſſu licet appellare, n. 33.

Appellatio à taxatione & liquidatione quæ non comprehenditur ſub condemnatione generali cauſat attentatum & nullitatem executionis, n. 34.

Ab exceſſiva fructuum, damnorum, &c. liquidatione & taxatione facta per executorem admittitur appellatio ſuſpenſiva, n. 35.

Quod declara ut in n. 36.

Executor ad reſtitutionem præbendæ cum fructibus liquidandis datus, excedit ſi taxet etiam diſtributiones quotidianas, n. 37.

Executor ad reſtitutionem beneficii cum fructibus liquidandis datus, excedit, ſi liquidet etiam emolumenta incerta, ut oblationes, & funeraria, &c. n. 38.

Diſtributiones quotidianæ veniunt appellatione fructuum beneficii, n. 39.

Excedit executor in liquidatione, ſi condemnationem in fructibus perceptis extendat ad eos qui percipi potuerunt, num. 40.

Fructus perceptorum, & qui percipi potuerunt, debet fieri condemnatio in revocatione attentatorum, n. 41.

Fructuum qui percipi potuerunt per attentantem omiſſa condemnatio tacitè in ſententia ſubintelligitur, num. 42.

Dummodo percepti fuerint à tertio cauſam ab attentante condemnato habente, ibid.

Excedet executor in liquidatione ſi lata ſententia ſuper fructibus à tempore litis conteſtationis, & liquidet à tempore occupationis, n. 43.

Fructus virtualiter ſubintellecti ſub condemnationis verbis, executor non excedit liquidare & præſtare, n. 44.

Fructus ad quos condemnatus quis à die occupationis vel conteſtationis non excedet executor, ſi liquidaverit etiam fructus decurſos poſt ſententiam uſque ad realem reſtitutionem rei, n. 45.

Condemnatus ad reſtitutionem equarum ſeu vaccarum con partos y poſt partos *an excedet executor, ſi hujuſmodi poſt partus in infinitum uſque ad tempus præſens voluerit liquidare, n. 46.*

Taxam legis juſtè interuſurii pecuniæ reſtituendæ ſi executor excedat, qui liquidatione excedere dicitur, num. 47.

Sententia excedens taxam legis in annuis redditibus eſt nulla ipſo jure, n. 48.

Sententia talis in dubio intelligitur, qualis de jure ferri debuit, quia jus refertur, n. 49.

Sententia ita debet interpretari ne iniquitatem & injuſtitiam contineat, n. 50.

Executor in liquidatione excedit ſi condemnatum ſimpliciter in expenſis compellat & liquidet ſimul perſonales, num. 51.

In liquidatione excedit executor, ſi ſub liquidatione expenſarum liquidet etiam damna, n. 52.

Judex reſervans ſibi taxare expenſas, non poteſt taxare damna, n. 53.

Et quid in contractibus an appellatione expenſarum veniant damna, n. 54.

Damna tacitè ſubintellecta ſub condemnationis verbis, executor non excedet liquidare in executione, n. 55.

Excedit executor quando liquidationem addiderit condemnationi, quia novam addit condemnationem, & à tali exceſſiva liquidatione licet appellare, n. 56.

Exceſſiva dicitur liquidatio ſi executor ordinem omiſerit liquidationis, admittens exceptiones rejiciendas, & rejiciens admittendas, n. 57.

Executor antequam perveniat ad executionem facti, debet permittere liquidationem, qua pertinentia, fructus, ſeu damna comprehendantur ſub generalitate condemnationis, n. 58.

Executio ſententiæ facta ante liquidationem pertinentiarum & ſimilium eſt nulla ipſo jure, n. 59.

Et à tali exceſſiva liquidatione licita eſt ſuſpenſiva appellatio, n. 60.

Præpoſteratio executoris cauſat exceſſum & nullitatem, num. 61.

In liquidatione excedet executor, ſi ad illam faciendam non citet condemnatum, n. 62.

Exceditur modus inter exequendum, ſi pars non citetur in eo quo debet adeſſe, n. 63.

Liquidationis in executione per quæ fiat probatio, & ea ſummariè non ſervato ordine judicii ordinarii, ubi nec requiritur libellus, nec litis conteſtatio, n. 64.

Liquidationis probatio ſuper pertinentiis, damnis, aut fructibus, &c. fit per interrogatorios advocati, n. 65.

Sententia generalis ſive petitionis hæreditatis ſive rei particularis cum pertinentiis, poſtquam fuerit in executione verificatum, quæ bona pertineant ad hæreditatem ſeu pertinentias ſuper omnibus fit executio, n. 66.

Exceptiones omnes ſpectantes liquidationi, in executione admittere tenetur executor, tam ex parte actoris quàm rei, n. 67.

Ad liquidationem faciendam ſuper pertinentiis, &c. tam actorem quam reum executor tenetur admittere, n. 68.

Ad liquidationes probandas executor tenetur terminum aſſignare de ſtylo Rotæ, intra quem ſi non fiant poteſt ad executionem procedere, n. 69.

Excedit executor ſi exceptiones admiſſibiles in liquidatione non admittat, vel admittat rejiciendas, ob quod licet appellare, n. 70.

Exceptiones relevantes, proportionabiles judicio executivo

vivo executor tenetur admittere, aliàs Rota admittit appellationem, n. 71.
Administrator seu caprarius ad restitutionem ovium seu vaccarum si opponat executioni, naturaliter illas periisse admittendus est, & quæ sufficiat probatio, n. 72.
Et quid in caprario qui pro custodia mercedem recipit, num. 73.
Condemnatus ad fructus rei restitutionem, an possit in executionis artic. opponere se illos non percepisse, n. 74.
Condemnatus in fructibus rei etiam attentans, probans se non percepisse fructus, evitat executionem sententiæ, n. 75.
Exequendum non est mandatum contra condemnatum in fructibus, si nominat alium qui eos perceperit, n. 76.
Clausula (parito brevi) non solùm importat dimissionem possessionis, sed & restitutionem fructuum, n. 77.
Contra evincentem rem cum fructibus opponi potest exceptio fructuum quos aliquo tempore evincens percepit, aut rem possedit, n. 78.
L. Julianus 17. §. quod si dolo, ff. de rei vindicat. *interpretatur, ibid.*
Exceptio, quod petis intus habes, opponitur post rem judicatam contra victorem, n. 79.
Condemnatus ad fructus beneficii potest executioni opponere se illos convertisse in utilitatem beneficii, n. 80.
Fructus in sententia intelliguntur deductis expensis & oneribus illorum occasione factis, n. 81.
Dispositio quælibet loquendo de fructibus restituendis intelligitur deductis expensis, n. 82.
Quod etiam procedit in possessore malæ fidei, n. 83.
Fructus ad quos quis condemnatus, an possit computare & compensare cum melior amentis, & expensis in executione, n. 84.
Expensas coram se factas an executor excedat taxandi, vel ad mandantem debeat remittere, n. 85.
Exceptio paupertatis an & quando excuset à solutione fructuum, n. 86.
Executor ad rei restitutionem virtute rei judicatæ simpliciter datus, an excedat, si etiam exequatur in pertinentiis & connexis ipsi rei, n. 87.
Pertinentiarum nomine & appellatione quæ veniant tam in sententiis, legibus, testamentis, privilegiis, aliisve dispositionibus, n. 88. remissivè.
Pertinentiæ sunt appendices rei principalis, n. 89.
Pertinentiæ videntur rei principali deservire tanquam quid accessorium, n. 90.
Pertinentiæ illæ dicuntur quæ aut lege, statuto, homine, aut consuetudine, ad usum alicujus rei sint destinatæ, cui ut accessoriæ accedunt, n. 91.
Dispositio quantumcumque stricta loquens de re principali, extenditur ad connexa & appendices, n. 92.
Fidejussio tutelæ extenditur ad gesta extra tutelam, illi tamen connexa n. 94.
Mandatum ad actum extrajudicialem extenditur ad judicium occasione illius actus, n. 95.
Quæ non possunt nisi connexè produci, non possunt nisi connexè tolli, n. 96.
Dispensatio est odiosa & restringenda, n. 97.
Dispensatio appenditur ad connexa non expressa, n. 98.
Fidejussio licèt sit stricti juris, extenditur ad accessoria, & ad omnia quæ adhærent & accedunt rei principali. n. 99.
Excedere fines mandati non dicitur procurator opponens manum ad connexa mandato, n. 100.
Transactio licèt sit stricti juris facta super una re, extenditur ad aliam ratione connexitatis, n. 101.
Venditio alicujus rei extenditur ad rem accessoriam cohærentem aut pertinentem, n. 102.
Vendita ancilla, equa, vacca, seu asina, quando censeatur venditus pullus, vitulus, agnus, &c. etiamsi non exprimatur, n. 103.
Ejuo seu mula vendita an veniat sella, frænum, & alia ornamenta, quib. tempore contractus fuit ostensa, n. 104.
Una res quando alteri accedit & cohæret, non debet ab ea separari, quia unica judicatur, n. 105.
Re prohibita è regno extrahi si publicatur, publicatur etiam currus, saccus, navis, &c. quibus exportatur, n. 106.
Sententia lata super re aut bonis quibus adhæret jus patronatus, & est annexum, illud etiam comprehendit, n. 107.
Sententia confiscationis bonorum comprehendit jus patronatus, quod illis est annexum, n. 108.
Annexum jus patronatus quos pariat effectus, n. 109. remissivè.
Sententia nedum parit exceptionem rei judicatæ in rebus prosecuti, sed etiam in pertinentiis & appendicibus prosecutorum, n. 110.
Sententia lata super re petita, intelligitur etiam lata super accessoriis & dependentibus ab ea, licèt specialiter non exprimantur, n. 111.
Sententia declarans vicum esse subjectum civitati, extenditur ad contributionem onerum civitatis, tanquam accessoriam subjectioni, n. 112.
Sententia lata super re principali, extenditur ad connexa pertinentia & adhærentia, n. 113.
Judex si ponit manus ad connexa mandati, non dicitur excedere ejus fines, n. 114.
Sententia licet sit stricti juris, extenditur ad augmentum, n. 115.
Sententia extenditur ad connexa, n. 116.
Sententia super dominio castri, censetur lata super jurisdictione, cohærente castro, n. 117.
Et idem dicendum de re incorporata, quia incorporatis omnia comprehendit, n. 118.
Bona augmentata quæ & qualia dicantur, & quæ transeant & incorporentur cum majoratu, & quo jure censeantur, & de aliis pluribus, remissivè, n. 119.
Sententia in judicio universalibus facit rem judicatam in omnibus pertinentiis liquidandis in executione, n. 120.
Clausula (parito judicato) operat, tam super re principali quàm super pertinentiis in sententia non expressis, sed tacitè subintellectis à jure, n. 121.
Condemnati cives alicujus civitatis, censentur etiam condemnati habitores castri civitati subjecti, quia cives civitatis etiam sunt, n. 122.
Civitatis appellatione veniunt castra & villæ. n. 123.
Sententia super restituenda comprehendit pertinentias, appendices, augmentum, connexa, & cohærentia ipsi rei, n. 124.
Dummodo etiam in genere ipsæ pertinentiæ fuerint in judicio petitæ, licet sententia super pertinentiis non petitis fieri possit, n. 125.
(Cum pertinentiis) verbum est universale sui natura comprehendens honores, onera, servitutes, & omnia necessaria ad rem ipsam principalem, n. 126.
(Pertinere) verbum latissimè patet, n. 127.
Promissio rei cum pertinentiis, est incerta, & nihil proficit, nisi limitatè quid aut quantum comprehendat probatur, n. 128.
Res jure communi non habet accessiones limitatas pertinentiæ, nec appendices, nisi ab homine aut consuetudine ei attribuantur, n. 129.
De pertinentiis esse id de qua contingit dubitari dicenti incumbit onus probandi, n. 130.
Sententia lata generali super re & pertinentiis fit executio tam super re principali, quàm super pertinentiis liquidandis & verificandis, n. 131.
Probationes & testes seu instrumenta producta in causa principali si probant liquidationem, benè prosunt in executione certæ executoriæ si ibi reproducantur, n. 132.
Liquidatio in executione facienda est per antiqua acta & testes, ne detur periculum subornationis, n. 133.
Executoris si sit commissa liquidatio sententiæ, cautus sit victor, ut in executoria inseri faciat dicta testium qui meliùs circa valorem & æstimationem rerum, fructuum, aut damni deposuerint, ne subornationi locus sit. n. 134.

Judices curent ut si certam quantitatem ex processu deduxerint, exprimant in sententia ne liquidationem committant executoribus, quo evitabitur magnum dispendium partibus, n. 135.

Condemnatus ad tot modios tritici, an & quando in ipsa specie, vel ejus valore executor exequi possit, n. 136.

Æstimatio rei & fructuum in re judicata quando crescat, n. 137.

Fructus in specie ad quos quis est condemnatus, quando præstandi sint, & quando in ejus valore sit facienda executio, & quando eorum æstimatio quanti plurimi crescat in executione sententia à quo tempore, & à quo decrescat & de pluribus aliis, n. 138. 139. & 140.

Æstimatio non crescit post fructuum consumptionem, quia tunc debitor non est fructuum, sed æstimationis, n. 141.

Causa justa excusat à mora, & ideo etiam à solutione valoris & æstimationis quanti plurimi in executione sententiæ, n. 142.

Condemnatus ad restituendum certos modios tritici non expressa ejus bonitate, eam victor probare tenetur, aliàs sententiæ debitor satisfacit etiam vilissimum præstando, n. 143.

Æstimatio rei si sit facienda per peritos, executor illos quærat, & quæ præ oculis habere debent, n. 144.

Æstimatores nominati semel suscepto negotio compelluntur per executorem si recusent taxare, n. 145.

Æstimatoribus discordantibus in æstimatione, executor compellit partes ad tertium nominandum, vel in defectum ipse executor nominet, n. 146.

Æstimatores ob imperitiam, inimicitiam, aliamve justam causam possunt recusari, n. 147.

Æstimatoribus recusatis partes compellit executor de idoneis conveniendis, alias ipse executor potest eligere, n. 148.

Æstimatorum peritorum declaratione, authore judice confirmante, non admittitur appellatio suspensiva velut ab ipsa executione, n. 149.

Æstimatorum de materia (qui Alatifes *dicuntur) à civitate electorum, & an recusari possint, & ab eorum taxatione & judicio appellatur, n. 150. remissivè.*

Sententia qua res vincenti adjudicatur, semper intelligitur cum fructibus pendentibus, quamvis nulla eorum fiat mentio in sententia, n. 151.

Dominium rei ubi in alium transfertur, ipso jure intelligitur cum fructibus pendentibus, n. 152.

Executio sententiæ facienda in re debet fieri etiam in fructibus pendentibus ejus per quandam consequentiam, cùm sint inseparabiles ab ipsa re & possessione, n. 153.

TAnta fuere nostri in hoc articulo confusione loquuti, ut vix ex eis percipiatur, quæ excessiva liquidatio dici possit, quod quidem in causa erit ut nonnulla, tum nimis utilia, tum usu frequentia, & difficillima, nunc distinctè discutiamus. Pro cujus principio obiter supponendum est, quòd in judiciis, &
1 actionibus universalibus generalibus fertur sententia condemnatoria, & postmodum in ejus executione, ejusque progressu summariè discutitur, & liquidatur, quæ sub illa generali condemnatione specialiter continentur, comprehendantur, & exequenda veniant, glossa celebris, & communiter recepta *in leg. 1. ff. de edendo*, quo in loco Bar. *num.* 8. Paul. Castr. *num.* 6. Falgos. *num.* 6. & *n.* 4. idem B. *in l. 1. ff. judicat. solvi. colum. fin.* Roman. *consil.* 76. *col.* 2. & post plures alios Covarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 11. *lib n.* 1. pro qua sententia adducit text. quem dicit
2 optimum *in l. 1. C. de sententiis quæ sine cer. quantit. & in l. minor. 25. per fideicommissum ff. de minoribus*, quo etiam loco idem & rectè intelligit in judiciis generalibus, putà, in sententia qua quis condemnatur ad reddendam rationem administratæ tutelæ. Cui convenit, quod de tutore per obligationem guarentigiatam obligato, ad reddendam rationem, dicit post alios Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 1. *part.* §. 12. *n.* 34. & loquendo in sententia lata in judiciis universalibus, putà, petitione hæreditatis, familiæ erciscundæ, actionis exempto, totius hereditatis, & similibus, prout in remedio *l. fin. C. de edicto D. Ad.* & in tenuta majoratus, & aliis, optimè & latè 3
post Innocent. *in cap. conquerente* 16. *n.* 5. *de off. ordin.* Gratian. *in discept. forens. tom.* 1. *cap.* 333. *à n.* 9. 10. 11. & 12. & post. B. *in l.* 2. *n.* 5. *vers. sed quæro*, & *n.* 6. junctis quæ scribit *n.* 2. *C. de sententiis quæ sine cert. quantit.* loquendo in sententia super petitione heredit. tutela, negotiis est, & simi- 4
libus pro quibus datur actio generalis, idem affirmat Sigismund. Scac. *tract. de appell. q.* 17. *lim.* 9. *n.* 24. *fol.* 428. & plures alii ex citandis, plures ad hoc citat Phanut. *tract. de lucro dotis in rub. sub. n.* 28. *vers. nam. B. & sequaces, fol.* 25. *in parvis.*

Item sententiam licitè incerta proferrur super acces- 5
soriis, putà fructibus, damnis, interesse, pertinentiis, & expensis, de quorum omnium vero valore & quantitate in progressu executionis liquidò apparebit, & constabit. Ias. post. alios *in l. 1. ff. de edendo* ubi *n.* communem dicit Bart. Bal. & alii *in d. l. 2. Cod. de sentent. quæ sine certa quanti. §. cura, institut. de actio.* Afflic. *decis.* 35. communem dicit Alex. *cons.* 90. *in caus. in fin.* clarè Bal. post alios, quos citat Decius *consil.* 517. *in prin.* Bal. *consil.* 323. *proponitur. volu.* 2. Rot. *decis.* 64. *fuit dubitatum.* Socin. *in cap.* 2. *n.* 23. *de libelli oblat.* Afflict. *decis.* 20. *in fin.* Alex. *in l. Paul.* 1. *n.* 6. *de re judic.* Guid. Papæ *decis.* 40. *Sempron. contra Titium.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 7. *litera S. concl.* 108. *à n.* 22. *cum seqq.* multis etiam comprobat Roderic. Xuar. *in l. post rem. de re jud. in declarat. Regni limit.* 4. *n.* 5. 6. & 7. & post Roman. *consil.* 211. *n.* 5. Ruin. *consil.* 22. *n.* 2. *l.* 1. & alios observat Rota Roman. (loquendo in pertinentiis, & etiam generaliter de aliis accessoriis) *decis.* 100. *n.* 16. *p.* 1. *diversor.* Gratian. *in dicept. forens. tom.* 1. *c.* 333. *n.* 12. & loquendo in sententia super interesse, latè idem Gratian. *c.* 183. *à n.* 43. *cum seqq.*

Et promiscuè loquendo tam in sententia, quàm in obligatione Camerali, aut guarentigiata, quibus quis condemnatur, vel obligatur ad damna, interesse, fructus, & expensas, liquidandas in executionis sententiæ, vel obligationis guarentigiatæ discursu, Bar. *in l. 1. ff. jud. sola. & in l. proinde ff. d. l. Aqui.* Bal. *in l. 2. de exec. rei jud. & in l. cum testam. de manumis. test. & cons.* 393. *vol.* 2. Alexand. *consil.* 188. *vol.* 2. *n.* 2. Ias. *in l. 2. C. de edendo n.* 32. Socin. *consil.* 89. *l.* 3. *cons.* 51. *l.* 1. Cuman. & Alexand. *in l. 1. ff. de lega.* 2. Rebuff. *in constit. Gall. t. de liter. obligat. artic.* 1. *gloss.* 9. Boërius *decis.* 58. *n.* 8. Capic. *decis.* 17. Crâvet. *consil.* 231. Covarruv. (qui sedùlò rem explicat) *l.* 2. *variar. c.* 11. & testatur communem Zasius, & Orosius *in l. 1. ff. de edendo*, & Men. *de adipis. poss. rem. 5. q.* 9. *n.* 59. & jam usu prævalere testatur Rupel. *institut. forens. l.* 1. *c.* 4. & eam amplectuntur contra alios Roderic. Xuares & Covarr. *locis citatis.* Parlador. *l.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 1. *part.* §. 12. *lim.* 4. *n.* 27. *& seqq.* Munnos de Escobar *in tract. de ratiociniis c.* 33. *à n.* 22. *& sup.* magnam catervam præcipuè Regnicolarum, congessit Baldez *in addit. Ad Roder. in d. lim.* 4. latè (prolixè tamen) prosequitur Sigismund. Scaecia *tract. de appell. quæst.* 17. *lim.* 9. *à n.* 24. Paz *in praxi* 4. *part. prin. tom. c.* 1. *n.* 15. Peralta *in l. 1. ff. de legat.* 2. *n.* 82. & facit quod de exequendo instrumento guarentigiato in interesse, aut facti promissi æstimatione Didac. Perez. *in l.* 4. *t.* 8. *l.* 3. *ord. pag.* 1078. Avilesius *in prætor. c.* 10. *verbo execut. n.* 53. & post alios de magis communi affirmativè Parla. *l.* 1. *rerum quotid. c.* 6. §. 2. *n.* 21. Cævallos *in com. contra commun. tom.* 1. *q.* 662.

Quo ita cognito, ut absolvamus nostram quæstio- 7
nem, an ab excessiva fructuum, damnorum liquidatione sit appellationi deferendum? dicendum est, excessum

circa

circa liquidationem dupliciter considerari: uno modo impropriè & abusivè; altero modo propriè, verè, & realiter. Excessus impropriè tunc dicetur, quando præcedente sententia condemnatoria committitur simul
8 executori fructuum, expensarum, & pertinentiarum liquidatio, post hinc inde habitis informationibus executor taxat, & declarat, à qua taxatione pars appellat, quia dicit, fructus nimis taxatos, cùm minoris sint valoris, vel quando declarat, aliquam rem pertinere ad hæreditatem, vel majoratum, ad cujus restitutionem quis fuerat condemnatus. Et in hoc casu iste non
9 potest dici excessus propriè, sed nomine tenus, sed dumtaxat injustitia, & simplex gravamen, intra limites jurisdictionis contentum, cùm executori sit liquidationis, & cognitionis facultas per sententiam, & commissionem concessa, & intra limites jurisdictionis
10 se continet declaratio, à quo gravamine non appellatur, quoad suspensivum effectum, sed in tempus peractæ executionis reservatur. Hæc est mirabilis & elegans Rotæ decisio (aureis literis in corde scribenda) 100. *part.* 1. *diversor. num.* 14. *& à n.* 29. *usque ad* 54. qua docemur præcipuè *num.* 32. quòd in hoc casu non potest considerari novum gravamen, cùm præcedit condemnatio in actione universali, & sequitur postmodum liquidatio executorialis, continens solùm declarationem qualitatis pertinentiarum non alterans condemnationem, & executionem, eam augendo, vel minuendo, sed dumtaxat inducens declarationem in-
11 terpretativam sententiæ universalis, condemnationis præcedentis, & ad consequentiam petitorum, tradit Roma. *cons.* 45. *n.* 2. ubi bona additio, & Rotæ Rom. decisio 272. *n. part.* 2. Lapus *alleg.* 92. *in col. penult. in prin. vers. unde licet de jure n...* Bal. *in l. termin.* 3. *n.* 6. *vers. modo ego quæro. & n.* 8. *in fin. C. de fructib. & litium expens.* Fran. *in c. sæpe* 44. *quæst.* 12. *n.* 60. *de appell.* Rom. *consil.* 43. *n.* 2. *& 3.* mirabiliter etiam per Avend. *in tract. de secunda supplicat. cum pœna M. D. duplarum sub n.* 8. dicens post alios,
12 quos citat, quòd in liquidatione sententiæ transactæ in rem judicatam super fructibus, & interesse facta, sit causæ cognitio adhibenda; tamen supplicatio *de las mill y quinientas* non admittatur, quia sicut à
13 prima executoria, & à sententiis latis non licèt appellari, nec supplicari, eodem modo non licebit ab earum liquidatione, & declaratione, quia tales liquidationes, & declarationes sunt eædem sententiæ cum primis,
14 quibus in effectu nihil additur, vel minuitur, executio est sequela primi judicii, & instantiæ, super qua emanavit declaratio: & sicut à sententiis non licet appellari, nec supplicari nec licebit à sententia declaratoria super ea, nam sequela primæ instantiæ est ejusdem naturæ, ut de novo non possit appellari, quia quod in sententia erat implicitè, per liquidationem de-
15 claratur explicitè; pro quo citat ipse Avend. Bal. *in c. cùm super, de causa poss. & propriè.* Lauren. Calcan. *cons.* 16. *n.* 34. *in princ.* Ludov. Gomez *in regul. Cancel. de jure quæsito non tollendo. quæst.* 13. & idem
16 Avend. *ibid. n.* 8. post Bal. *in l. si in ea col. penult. C. quando fiscus vel priva.* inquit reddens rationem, quia executio est ejusdem naturæ, cujus est prima causa, & ideo quemadmodum ab ea non licebit appellari, nec ab ista declaratione & liquidatione, cùm sit idem.

17 Et idem, quod dicta Rotæ decisio, tenet latè & mirabiliter Gratian. *in disceptat. foren. tom.* 1. *c.* 333. *per totum*, & præcipuè *à n.* 3. tenet etiam Sigismund.
18 Scaccia *in tract. de appell. quæst.* 17. *lim.* 10. *n.* 55. dicens per dictam Rotæ decisionem 100. quòd quando liquidatio non mutat substantiam rei judicatæ consequenter non inducit novum gravamen; & ampliùs ex eadem Rotæ decis. *num.* 14. quod tunc dicetur non mutare substantiam condemnationis, quando continet declarationem interpretativam sententiæ, non augentem, vel minuentem, & variantem substantiam ejus;

facit elegans ratio textus *in l. adeo §. cum quis ex aliena, ff. de acquir. rerum dom.* ibi, qui ex utili spicas, non
12 novam speciem facit, sed eam, quæ est, detegit, &c. *leg.* 1. *Cod. de nego. gest.* & facit quod dicit Joan. de Ferrar. *in tractat. de appellation. cap.* 5. *num.* 57. dum post alios inquit, quòd expensarum taxatio quædam est interpretatio declarativa sententiæ à qua non appellatur regulariter, imò dicitur meri facti præexistentis
20 declaratio, Lapus *allegat.* 86. *num.* 8. Calderic. 215. *circa finem.* Cardinal. Tusch. *practic. conclusion. to.* 7. *littera S. conclus.* 121. *num.* 2.

21 Et præcedentis sententiæ dicitur executio, & declaratio post Rotam *decis.* 64. Lapus *alleg.* 82. *in causa matrimonii.* Doctores *in clem. sæpè, de verb. signif.* Bal. *in l. terminat. n.* 8. *C. de fructib. & litium expens.* Ripa *in l. quod jussu, ff. de re jud.* Decius *in cap. verum, n.* 12. *de appellat.* Matquef. *tract. de commissionib. 1. part. c.* 24. *de commiss. appellation. ab excessiva expensarum taxatione sub n.* 24.

22 Et insuper probatur, quoniam exceptio rem pluris minùsve taxatam, & liquidatam esse in executione sententiæ apposita ipsam non impedit aut suspendit, bene probat Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. c. fin.* 1. *part.*
23 §. 11. *n.* 44. quia in dubio præsumitur protaxa. Joseph. Ludov. *concl.* 56. Caroc. *tract. de locato rubr. de usuris quæst.* 1. *n.* 3. *& seqq.* Gasp. Rodr. *de annuis reddit. l.* 2. *quæst. sub num.* 62. *ad fin.* ubi dicit etiam, hujus-
24 modi exceptionem non impedire executionem regulariter, at ubi ex taxæ excessu contractus usurarius induci potest, tunc propter tale periculum admitti exceptionem, si intra decem dies probetur ab opponente, secundùm quæ Rodrig. *d. n.* 62. *ad fin.*

25 Et licèt nunc fiat per executorem taxatio, non ideo dicitur novum inferre gravamen cùm non satis sit, aliquid de novo fieri, nisi de novo pars gravetur, quia illud quod nunc per executorem geritur, non infert novum gravamen, sed pars est executionis, ut propterea non sit licita annullatio, latè & in primo casu post Contard. Lancel. & alios dicit Scaccia *in tract. de appellat. quæst.* 17. *limit.* 1. *num.* 48. provenit enim ex condemnatione præcedente, quod enim contingit & ex causa de præterito, ad tempus, & primam causam de præterito referendum, & attribuendum est, *l. in ratione §. imperator. ff. ad l. Falcidiam, l. Pomp.* 2. *de negot. gest.* Lancelot. *de attent.* 2. *part. c.* 4. *à n.* 4. Gaspard. Rodrig. *de annu. redit. l.* 2. *q.* 17. *n.* 75. & sic ad præcedentem condemnationem rectè reducitur.

26 His accedat mirabilis doctrina Joannis Andreæ *in c. quoad consultationem super gloss. fin. de sentent. & re jud.* quam ibi referens, & exaggerans exclamat. Abb. Panorm. *sub num.* 24. *vers. sed contra præcedens dictum*, &c. Imol. *sub num.* 15. asserentes, quando mandatum est limitatum in incerto, & non liquidò, putà, quando sententiam mandat, quam mitti in possessionem bonorum valentium, centum, vel hæreditariorum, aut quæ possidebat testator tempore mortis, vel in fructibus, damnis, seu interesse, & similibus, tunc propter probabilem dubitationem, cùm quid sit liquidandum, non sit limitatum in sen-
27 tentia, hoc est, quantitas non sit specificata simplex gravamen judicatur valor & pretium liquidatum per executorem, siquidem non potest ita facilè detegi, an excesserit, quia ex tali sententia quæ limitem non habet, id probari, & verificari non valet, prout requiritur, juxta ea quæ latè diximus hac 4. *part. cap.* 3. *per totum*, & circa doctrinam Joannis Andreæ vide suprà *c.* 9. *post principium, vers. pro cujus doctrinæ, n.* 17.

28 Et in hoc sensu rectè loquuntur Doctores, qui magis communiter affirmant, à liquidatione fructuum, damnorum, pertinentiarum, expensarum & interesse, virtute executorialium, aut instrumentorum guarentigiorum, non esse admittendam regulariter appel-

lationem quoad effectum ſuſpenſivum, ut ex Bal. *in l. 2. C. de execut. rei jud.* Lanfran. *in c. quoniam contra. de probat. tit. de interlocutoria n.* 97. Angel. *in l. ab execut. C. quorum appell. non recip.* Soc. *in reg.* 24. *f.* 2. & Roder. Xuarez *in l. poſt rem in declarat. l. Reg. lim.* 4. Covarr. *lib.* 2. *variar. cap.* 11. *verſ.* 1. Parlad. *l.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 1. *part.* §. 12. *n.* 32. faciunt citati à Bald. *in addit. ad Xuarez ubi proximè lim.* 4. *liter. A. & lit. C.* & poſt alios Matan. *in ptaxi.* 6. *part. tit. & poſt omnia advertantur circa executionem n.* 23. *f. mihi* 477. in additis. Rota (loquendo individualiter in noſtris terminis) *deciſ.* 100. *à n.* 28. *part.* 1. *diverſ.* quam ſequitur Scaccia *tract. de appell. quæſt.* 17. *lim.* 10. *n.* 55. *& lim.* 9. *n.* 43. & Gratian. *diſceptat. forenſ. tom.* 1. *c.* 333. *à princ.* & poſt plurimos alios ipſemet Gratian. *in cap.* 183. *n.* 48. & 49. *eodem to.* 1. Marqueſ. *in tract. de commiſſ.* 1. *part. c.* 24. *n.* 24. & 29. poſt Galleſ. & poſt nonnullos alios, quos citat, & idem tenet Eſcob. *in tract. de ratiociniis c.* 33. *à n.* 22. *& præcedenti*, ubi etiam dicit *ſub n.* 23. *in fine.* Quòd multoties vidit, appellatum ab
29 executoribus executorialium è Granatenſi Cancellaria emanatarum propter liquidationem earumdem, & iterum per eandem Cancellariam fieri remiſſionem ad executorem, ut executionem perficiat etiam in liquidatis. Et hæc eſt praxis communiter recepta, præcipuè in ſupremis tribunalibus, ut pars conquerens de executore, quia multum taxavit fructus, damna, intereſſe, ac pertinentias, eorum valorem, & æſtimationem excedendo; non auditur appellans, ſed hujuſmodi gravaminis, & injuſtitiæ cognitio reſervatur in tempus peractæ executionis, interim minimè ſuſpendendæ, ac deferendæ, & juſtiſſimè quidem, cùm liquidatio ſit pars executionis, quæ in condemnatione continetur, juxta præfatos Doctores, apud quos latè videre poteris.

30 Fateor tamen tunc eſſe licitum ab hujuſmodi liquidatione, & taxatione rei aut fructuum, &c. appellari, quando ſcilicet, à condemnato probatum eſt juſtum, & legitimum pretium, rei quantitas, & valor, & per adverſarium aliud in contrarium verificare conantem, nihil tamen probavit, vel ita intricatè, & illegitimè, ut nullo modo enervetur probatio clara valoris facta per condemnatum, quoniam ſi tunc executor nihilominus notabiliter auget valorem probatum, de quo conſtat manifeſtè, poterit ab hoc gravamine condemnatus appellare, quoad utrumque effectum, non tanquam ab exceſſu, quia nullus adeſt (ut diximus) ſed ex capite injuſtitiæ notoriæ patentis ex eiſdem actis, quæ nullitati in totum æquiparatur, & ſic impedit executionem, poſt Rebuff. & alios probat Ozaſc. *deciſ. Pedem.* 142. *n.* 33. *in fin.* Guido Papæ *deciſ.* 50. quem ſequitur Urſill. ad Afflict. *deciſ.* 283. *n.* 1. Gaſpar. Rodr. *de annuis reddi lib.* 1. *quæſt.* 16. *ſub n.* 6. *poſt prin.* & nos pluries circa appellationem à notoria injuſtitia alibi diximus latè, præcipuè 3. *part. c.* 9. *à n.* 6. *cum ſeqq.*

31 Exceſſus autem in liquidatione verè & propriè ille dicetur, quando in liquidatione executor modum excedit, quod tunc fiet, quando per eum modus condemnationis & rei judicatæ, ſive etiam liquidationis variatur, alteratur, aut aliter mutatur, opponendo manum in eo, quod ſub generalitate verborum ſententiæ & rei judicatæ minimè comprehenditur, nec verbaliter, nec virtualiter, nec tacitè, nec expreſsè; ut puta quando quis condemnatus ad expenſas liquidandas, quæ cùm de jure non veniunt perſonales, executor inſuper eas ſimul liquidet, vel cùm in expenſis condemnatio facta ſit, executor de damnis faciet etiam taxationem; vel quando ſententia loquatur de reſtituendo reditu pecuniæ, executor taxet ultra legis permiſſionem, de quorum ſingulis exemplis, & de aliis pluribus ſcitu digniſſimis, infrà ſigillatim eſt videndum. Iſte igitur cùm ſit verè & viſibiliter exceſſus ex inſpectione
32 ſententiæ probabilis, & apparens, cui omnino convenient verba, & effectus definitionis, ſeu deſcriptionis à nobis ſcriptæ ſuprà *cap.* 3. *n.* 37. ut exceſſus ſit, novum quoddam gravamen, extra limites poteſtatis mandatæ per executorem illatum, de qua latiſſimè ibi videtur, rectè etiam dicetur, ut appellatio à tali exceſſiva liquidatione, ſuos habeat defectus.

Hanc noſtram doctrinam ſic explicatam, clarè, 33
demonſtravit Rot. Rom. *in deciſion.* 100. *ex novem. p.* 1. *diverſor. Doctorum à n.* 1. 2. 14. *&* 28. *cum ſeqq.* qua docetur, quod ſi executor liquidet aliquam rem, quæ extra ſententiam generalem eſt, & minimè in condemnatione comprehenſa, quòd iſtud erit novè gravamen, augens ſubſtantiam condemnationis, & rei judicatæ, excedens limites declarationis interpretativæ, & per conſequens ab hoc novo grävamine, cum ſit exceſſus, licita erit appellatio devolutiva, & ſuſpenſiva, loquendo in ſententia, & condemnatione de pertinentiis, & per eandem deciſionem 100. & poſt Ruin. 34 3
conſ. 78. *n.* 1. & 2. *lib.* 5. & alios, optimè Gratian. *in diſceptat. forenſ. tom.* 1. *cap.* 33. *à num.* 4. *& ſuperiùs à n.* 2. quia ita in terminis hujuſmodi executionis, teſtatur tenuiſſe Rotam coram R. P. D. Orano in una Aſculana bonor. 24. Novemb. 1595. & 13. Mali 1596. ubi etiam poſt alias deciſiones, & Doctores affirmat, hoc caſu executionem eſſe nullam, & attentatam contempta appellatione, & per dictam Rotæ deciſionem 100. *num.* 1. & 2. Cæſarem Barzi *deciſ. Bonon.* 5. *Dominus num.* 7. dicit & explicat Sigiſmund. Scaccia *in tract. de appell. quæſt.* 17. *lim.* 10. *n.* 54. & 55. & exemplificat *n.* 59. *ad fin. verſ. diſtinguo concordando*, & ad propoſitum directò faciunt per argumentum à ratione ceſſante, & à contrario ſenſu, quæ poſt alios diximus ſuprà hoc *cap. circa prin. verſ. quo ità cognit. n.* 7. *& ſeqq.* 3

Hoc igitur ſaltem tacite & virtualiter deprehen- 35
ditur ex Doctoribus mox citandis, dum communiter tenent, quòd licèt non appelletur ſuſpenſivè à liquidatione fructuum, damnorum, expenſarum intereſſe, & ſimilium in executione virtute rei judicatæ, aut inſtrumenti guarentigiati; tamen quando executori in liquidatione excedit modum, tunc ab hujuſmodi exceſſiva liquidatione appellationi emiſſæ deferendum eſſe quoad utrumque effectum devolutivum, & ſuſpenſivum, quibus quidem juſtè juvant juris principia. B. *in l. ab executore num.* 13. *verſ. ſed juxta prædicta ff. appellation.* Salicet *in l. fin. n.* 1. *in fin. C. quando prov. non eſt neceſſ.* Felin. *in cap. quoad conſultatio.* 15. *n.* 16. *lim.* 2. *de ſentent. & re jud.* Iſſ. *in l. properandum* §. *ſi autem ſub n.* 25. *verſ. ſed numquid C. de judiciis.* Philip. Franc. *in c. ſæpe in quæſt.* 4. *de appell.* Mar. *in praxi* 6. *p. actu.* 3. *prin. in verbo poſt omnia num.* 22. *fol. mihi* 475. *in addit. & alias fol.* 252. Guido Papæ *tract. de appell. q.* 95. *n.* 60. *f.* 60. Roman. *conſil.* 45. *n.* 2. & ibi addit & Rot. *deciſ.* 271. *n.* 2. *part.* 1. Saluſt. Tiber. *in praxi l.* 1. *c.* 6. *n.* 27. *& l.* 1. *c.* 2. *n.* 24. *& lib.* 2. *cap.* 1. *n.* 30. Veſtrius *in praxi Romanæ Curiæ l.* 7. *cap.* 3. *n.* 12. Marqueſan. *de commiſſion.* 2. *part. cap.* 3. *de commiſſ. appell. n.* 46. & 47. & idem Marqueſ. 1. *part. cap.* 14. *de com. appell. ab exceſſ. & exceſſiva expenſ. taxatio n.* 24. *n.* 28. Capell. Tholl. *deciſ.* 463. Nicol. Garcia *de benef.* 1. *tom.* 6. *part. cap.* 3. *n.* 135. Scaccia *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 10. *n.* 56. qui quidem cùm ita ſimpliciter loquuntur omnimodo declarandi ſunt, & reducendi ad terminos noſtræ doctrinæ hactenus deſcriptæ ſecundùm Rotæ deciſionem *ex novem* 100. *diverſ.* ſupra citatam & Doctores in ejus comprobationem adductos, nempe quando in liquidatione 36
variatur modus, & alteratur ſubſtantia condemnationis, eam augendo, prout ulteriùs illativè ex ſequentibus exemplis clariùs apparebit.

Et hujus doctrinæ primum erit exemplum, quo exe- 37
cutor in liquidatione ſibi commiſſa exceſſiſſe dicetur, nempe, quando quis eſt condemnatus ad reſtitutionem præbendæ cum fructibus liquidandis, nam

ſi

& executor voluerit, simul liquidare distributiones quotidianas, quas possessor condemnati percepit, omnino excedet, quoniam in generali condemnatione fructuum non comprehendantur distributiones quotidianæ, illos namque fructus ex sua residentia suos fecit condemnatus; ita in terminis probant Manuel Rodr. *quæst. regul. q.* 74. *art.* 4. *vers. unde condemnatus*, Rom. *in l. sed & si possessores n.* 5. *ff. de jurejur.* Gamb. *de off. & potest. legat. l.* 6. *num.* 34. Boërius *decis.* 340. *num.* 4. Moneta *in tract. de distrib. quotid.* 1. *part. quæst.* 6. Cænedus *in canon. quæst. q.* 1. *n.* 6. Decian. *consil.* 43. *n.* 16. *vol.* 1. Petr. Gregor. *de benef. c.* 6. *n.* 12. Hieron. Campanill. *diverf. jur. can. rub.* 7. *sub num.* 15. licèt aliquatenus confusè, Caputaq. *decis.* 29. *part.* 2, latè plures Rotæ decisiones adducens Lancelot. Robert. *de attent.* 3. *p. c.* 31. *à num.* 25. Nicol. Garc. *in tract. de benef. tom.* 16. *p. cap.* 3. *à n.* 121.

38 Item quando facta fructuum beneficii condemnatione executor velit liquidare etiam emolumenta certa, ut funeralia, oblationes, eleemosynas, & similia, quæ tunc nullo modo veniunt, ut tenet post alios, Nicolaus Garc. *dict. cap.* 3. *à d. n.* 121. cum fructuum, reddituum, & proventuum, beneficii appellatione non contineantur; latè Moneta *in tract. de distribut. quotid.* 2. *part. quæst.* 14. *n.* 22. Zerol. *in praxi Episcopal.* 2. *part. verb. distributiones ad fin.* Cæned. *in canoni. quæstion. q.* 1. *n.* 15.

39 Quemadmodum etiam appellatione fructuum beneficii Ecclesiastici distributiones quotidianæ minimè comprehenduntur, nec veniunt. Selva *de ben.* 3. *p. q.* 12. *ex num.* 33. Covar. *lib.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 1. Andr. Gamb. *de offic. & potestate legati de latere lib.* 6. *ex n.* 18. Ojeda *de benef. incompat.* 1. *part. cap.* 12. *n.* 8. Flamin. Paris. *de resignat. lib.* 6. *quæst.* 2. *n.* 30. Moneta *ubi proximè*, plures referens, nonnullos etiam allegat Campanill. *ubi suprà rub.* 7. *cap.* 6. *sub n.* 5. & 347. & quoniam nos de hac quæstione multa per ampliationes & limitationes congessimus suprà hac 4. *part. cap.* 9. *vers. alia se offert. practicabilis inferenda dubitatio*, *& à n.* 75. hic omitto, cum pro nostræ doctrinæ exemplo hæc sufficiant.

40 Et iterum ex præfata doctrina infero, ut tunc dicatur executor modum condemnationis variare, & excedere, quando facta condemnatione in fructibus perceptis, tentat etiam taxare fructus, qui percipi potuerunt, cùm in sententia nec expressum sit, nec virtualiter intelligitur juris interpretatione, ita post alios Cardin. Tusc. *pract. conclus. tom.* 7. *litera S. concl.* 226. *n.* 4.

41 quod fallit in attentatis, in quorum revocatione debet fieri condemnatio fructuum, tam perceptorum, quàm qui percipi potuerunt, in tantùm quòd si in sententia omnium sit, quòd percipi potuerunt, tacitè intelli-

42 guntur, dummodò fuerint percepti ab aliquo tertio, qui causam habuerit ab ipso attentante condemnato, Aquil. de Graff. *decis.* 140. *fructus perceptos sub de fruct.* Mand (qui generaliter affirmat) *in tract. commission.* 14. *formul. commissionis attentat. in verb. fructus.* Lancel. Robert. *tract. de attentat.* 3. *part. cap.* 31. *de pœnis attent. n.* 22. *& præcedenti.*

43 Insuper in liquidatione excedet executor, si lata sententia super fructibus à tempore litis contestationis, voluerit liquidare, & exequi in fructibus à tempore occupationis putà & hic erit excessus de tempore ad tempus, secundùm ea quæ latè inferiùs *in sequent. cap. undecimo* dicenda sunt quoniam cùm prædicta nec exprimantur in sententia, nec virtualiter subintelligantur aliàs à jure, nec comprehendantur etiam sub generalitate verborum, rectè dicitur executorem condemnationem augere, & alterare.

44 Sicuti per contrarium fructus veniunt, quando tacitè & virtualiter in sententia, subintelliguntur, licèt verbaliter non exprimantur, ut putà quando quis in sententia condemnatus est ad restitutionem rei, quia sub restitutionis verbo in sententia prolato, etiam fructus comprehenduntur, si tamen aliàs natura judicii, & actionis fructus restitutionem pateretur, auctor est Bal. *in rub. Cod. de fruct. & lit. expens. num.* 1. Iss. *in* §. *omnium, instit. de actio.* idem Iss. *in l. Gall.* §. *& quid si tantum* 67. *ff. de lib. & posthum.* Idem Bal. *cons.* 504. *arbiter & arbitrator, colum.* 3. *vers. modo quæritur, l.* 5. Bertachi. *in repet. verb. condemnatus num.* 50. *ad med.* Covar. *l.* 1. *variar. cap.* 3. *num.* 1. latè Sese, *decis.* 126. *à num.* 3. *cum seqq.* Tiraquel. *in repet. l. si unquam Cod. de revoc. donation. verb. revertatur, sub n.* 224. de qua difficultate latè ad partes disputavimus suprà hoc *l.* 4. *c.* 9. *vers. hinc & in illam labimur*, &c. *à num.* 93. ubi resolvimus executorem ad rei restitutionem datum vigore executorialium, non excedere fructus etiam liquidare, & solvere.

Prout etiam nec excedet executor, qui condem- 45
natum in fructibus à tempore occupationis, vel contestationis voluerit competere, & liquidare fructus non solùm decursos usque ad sententiam, sed postmodum decurrendos usque ad realem, & actualem rei restitutionem, gloss. & Iss. *num.* 3. *in l. cum fundus, ff. si certum petat.* Capitius *decisione* 19. *in fin.* Cardinalis Tuschus qui alios allegat, *pract. conclus. tom.* 7. *littera S. conclusione* 128. *à princip.* Menoch. *in præludio de recuper. post. num.* 6. Petrus Surdus *decisione* 212. *num.* 12. Marta Neapol. *in compil. totius jur. controv. ex omnibus decis. tom.* 4. *titulo de fruct. cap.* 71. & est Rotæ *decis.* 14. *de re judic. in novis*, de quo nos diximus latiùs *cap. seq. à num.* 7.

Supra dictis etiam convenit quòd tunc dicetur exe- 46
cutor in liquidatione modum excessisse, quando sententia quæ sibi exequenda committitur, condemnat ad restitutionem tot vacarum, ovium, equarum, &c. cùm fœtibus, ac fœtuum fœtibus, quod vulgariter diximus, *con partos y postpartos*; & ipse in infinitum voluerit liquidare eos partus, ubi de vera quantitate nullo modo apparet, sed sub dubio est, de qua re latissimè & eruditè valde post alios Doctores hanc difficultatem absolvit Escobar. *in tract. de ratociniis c.* 8. *peccatum*, & in specie *à num.* 22. ubi multa hinc inde pro declaratione horum verborum rei judicatæ (partos y postpartos) congessit, & nonnulla Joan. Garcia *de expens. & meliora. c.* 23. *n.* 47.

Quò etiam pertinet, quòd quando sententia quis 47
condemnatur ad aliquam pecuniæ quantitatem cum ejus justo interusurio, non debet judex executor, justam legis excedere taxam pro interusurio, quoniam omnis sententia excedens taxam legis in annuis 48
redditibus, est nulla ipso jure ob clavem usurarum, latè nostras Gasp. Rodrig. *de reddit. lib.* 1. *quæst.* 16. *num.* 10. *& seqq.* & quoniam sententia judicis, quæ exequenda committitur, debet reduci ad sensum, & dispositionem juris, & secundùm illud interpretari, ac declarari, quia talis in dubio 49
intelligitur qualis de jure ferri debuit, latè Borgn. Caval. *decisione* 37. *n.* 53. *& decisione* 24. *num.* 74. *part.* 2. quæ ita debet interpretari, ne iniquitatem & 50
justitiam contineat, Castrens. *consil.* 3. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 89. *num.* 49. & alibi passim per Doctores.

Et ulteriùs in liquidatione dicetur modus excedi, 51
quando simpliciter est facta expensarum taxandarum condemnatio, & executor simul de personalibus liquidate intentaverit, quoniam cùm in dubio expensarum condemnatio minimè dé personalibus intelligitur, sed de processalibus tantum, alio specialiter in sententia non expresso, ut post alios Gondizal. de Paz. *in praxi* 1. *part.* 1. *tomo* 11. *temp. n.* 24. Ceval. *commun. opinion.* 5. *tomo de cogniti. in violentia gloss.* 16. *n.* 12. & alios allegans tenet Villadiego *in polit. c.* 1. *n.* 6. *f.* 16. meritò limites sententiæ excedere dicetur

executor, ſi ad hujuſmodi perſonales expenſas manus appoſuerit.

52 Et illud ampliùs poteſt reddi exemplum; ut tunc dicatur limites rei judicatæ in liquidatione excedere executor, ſi facta expenſarum condemnatione, damna ſimul ſub liquidatione comprehendat, quoniam expenſarum appellatione in ſententia non veniunt damna gloſ. *in l. 1. ff. de alienation. judicii*, ubi Alexand. *in addition. ad Bart. & l. 3. Cod. fructibus & lit. expenſ.* Bald. *in l. terminat. num. 12. in fin. verſiculo modo quæro, C. de fructibus & lit. expenſ.* Iſſ. *in l. 1. §. fin. ff. ſi quis jus dicen. non obtemperavit*, & condemnatus ad expenſas non intelligitur condemnatus ad damna. Rebuff. *in comment. ad l. Gallic. tom. 3. tract. de expenſ. damn. & intereſſe, articul. 3. gloſſ. unic. num. 6. & 7.* & eſt gloſſ. *in dict. l. 1. §. fin. ff. ſi quis jus dicen. non obtemper.* & ibi Alexand. *num. 7. col. 2. verſ. & de materia.* Socin. *n. 10.* & Iſſ. *n. 17. in d. §. fin.* gl. *in l. ſancimus, & in l. properandum, §. ſin autem alterutra, C. de judic.* Petr. Surd. *deciſione 261. num. 1.* ubi *n. 2.* unam ponit limitationem, & poſt eum Gratianus *diſcept. forenſ. t. 1. c. 66. n. 43 cum ſeqq.*

53 Hinc eſt, ut judex reſervans ſibi taxare expenſas, non poteſt taxare damna. Bald. *in dicta l. terminato.* & Ripa *in l. 3. n. 9. ff. de damno infecto*, & probare videtur gloſſ. *in cap. dilecti, de foro competenti*, ubi poſt eam notant Abb. & Felin. Boërius *in deciſ. 53. n. 5.* Aſin. *in praxi judic. §. 32. cap. 4. n. 1.* Petrus Surdus *ubi proximè num. 3. & 4.* & hoc procedit in ſententia, quæ eſt ſtricti juris, aliud verò eſt
54 in contractibus, ut diſtinguit Archidiac. *in cap. in primis. 2. quæſtione 1.* Rom. *ſingular. 346.* Aſin. *in praxi dicto §. 32. cap. 4. num. 3.* Gratian. *ubi proximè ſub n. 44.* Cardinal. Tuſch. Alios referens *pract. concluſion. tom. 3. littera E. concluſ. 637. num. 2. & 3.* & ita intelligendum eſt, quod ipſe Tuſc. dicit *tom. 2. litera D. concluſione 4. num. 2.* allegans Alexand. *conſil. 34. in fin. lib. 3.* Decius *in cap. cum M. n. 3. verſ. præterea de conſtit. & in c. in nomine Domini n. 15. de teſtibus*, quod expenſæ litis dicuntur damnum, intellige quando per pactum alicui damnum reſarciri quis promiſit.

55 Aliud autem eſt dicendum, quando damnum virtualiter, & ſub verborum involucro comprehenditur, ac ſubaudiri intelligitur in ſententia, prout quando res reſtitui jubetur per executoriales, executoremque non excedere, liquidantem damnum ipſius rei, ut integra tradatur victori, fuſiùs diſputando reſolvimus, multa adducentes in comprobationem ſuprà *præced. in ultim. quæſt.* ubi commodiùs videre poteris *n. 181.*

56 Aliud non omittam exemplum, quod noſtræ doctrinæ tradit Sigiſmund. Scaccia *tractatu de appellat. quæſt. 17. limit. 10. num. 54.* dum per dictam Rotæ deciſionem 100. *ex novem part. 1 diverſ.* dicit, executorem excedere, quando liquidationem addiderit ſententiæ, quod *n. 38. ad finem* explicuit & exemplificavit, quando ſcilicet non ſtat res judicata, nec condemnatio ſuper fructibus & expenſis, & executor vult addere fructuum, aut expenſarum liquidationem, & per conſequens novam condemnationem, ut tunc ab hujuſmodi exceſſiva liquidatione licita ſit appellatio quoad utrumque effectum.

57 Et quia per ſæpius repetitam Rotæ Romanæ deciſionem 100. & Gratian. *diſceptat. forenſ. dicto. cap. 333. num. 4.* & alios doctores ſuperiùs adductos poſt principium hujus capitis, verſiculo *hanc noſtram doctrinam num. 33.* & *verſic. ſequenti*, hoc igitur ſaltim *num. 35.* apertè deciditur, non ſolum modis prædictis dici exceſſum (qui eſt de re ad rem,) ſed etiam quando in ipſamet liquidatione modum excedit executor, quod multis aliis cauſis contingere poterit, purà ordinem liquidationis permiſſæ præpoſterans, citationem omittens, legitimas exceptiones liquidationi convenientes non admittens, aut repellendas admittendo, quibus quidem in caſibus excedere modum executionis mandatæ variis in locis diximus, ſingulorum ſingula capita propria deſcribendo, & nihilominus in præſenti non omittant exempli gratia ea, quæ ſpecialiter liquidationi conducunt, ut quæ exceſſiva dicatur liquidatio, clariùs pateat.

Et in primis licèt ſententia ſuper fructibus, perti- 58
nentiis, ſimilibus primitus executionem juris mereatur: tamen ad executionem facti (hoc eſt capere pignora, & ſimilia) non debet devenire executor, donec liquidaverit, & cognoverit quid ſpecialiter contineatur ſub genetalitate verborum ſententiæ, nec ad hoc executoris poteſtas extenditur. B. *in l. 1. n. 17. ff. de legat. 2. & in leg. 2. n. 5. & 6.* juncto *n. 2. Cod. de ſentent. quæ ſine certa quan. & in leg. cum teſtament. 4. de teſtam. manumiſ. in fin.* Alexand. *conſil. 188. viſo proceſſu num. 1. lib. 2.* Benedict. de Paz *tractatu de guarent. 1. part. quæſt. 2. in pluribus locis*, & præſertim *ibi verſiculo, ſed non debet judex fol. 340.* Gallez *ad formam Camer. oblig. 3. part. c. de liquidatio. num. 6. verſ. tertia quæſtio fol. 361. & eadem part. 3. c. de vi de inſtrumenti oblig. Came. num. 2. & 4. fol. 359.* & poſt alios latè proſequitur Sigiſmund. Scaccia *de appellation. quæſtione 17. limit. 9. num. 24. ad med. & à n. 25. cum ſeqq.* latè Hieron. Mago. in Rota Luca. *deciſ. 79. per totam.* præcipuè *n. 15.* Borgni. Cavalcan. *deciſione 21. num. 53. part. 1.*

Et quòd talis executio ſententiæ facta ante ejus liqui- 59
dationem, ſit nulla ipſo jure, probant ultra relatos Caſtrenſ. *conſilio 159. viſo puncto & dubio, in fine, verſicul. poſtremo videtur poſſe*, poſt Bald. *in l. 2. C. de execut. rei judic. & conſil. 165. ſtatutum diſponit. l. 4.* Bart. *in l. multum, C. de conditionib. & demonſtration.* Covarr. *lib. 2. variar. cap. 11. num. 1.* & per eum Parlador. *lib. 2. rerum quotidian. cap. final. 1. part. cap. 12. num. 29.* Aymon. Cravet. *conſil. 13. verſic. tertiò reſpondeo, n. 2.* Rota *deciſ. 352. n. 3. lib. 1. diverſor.* Peregr. *deciſ. 48. & 65. l. 2.* Anton. Auguſt. *deciſ. 712. l. 3. & in repertorio ad attentat. num. 18.* ita etiam terminaſſe Rotam, teſtatur Gratian. 60
diſceptat. forenſ. t. 1. c. 333. n. 7. & 8. qui omnes profitentur, ab hujuſmodi exceſſiva liquidatione licitam eſſe appellationem ſuſpenſivam, & per viam attentatorum etiam revocatur.

Et quidem meritò, cùm ſit executionis præpoſtera- 61
tio, quæ præſertim in executore cauſat nullitatem, & exceſſum, elegans Rotæ deciſio ut teſtatur Put. *dec. 318. per totam l. 2. fol. 233.* Neguſant. *in pigno. 4. memb. 5. p. à n. 10. cum ſeqq. verſ. tertia concluſio*, cum aliis citatis à Joan. Garcia *de expenſ. cap. 6. n. 9. & ſeqq.* Peregrin. *de fideicom. art. 51.* Mareſcotus *variar. reſol. lib. 2. cap. 11. à n. 27. cum ſeqq. c. 121. à n. 46.* Anton. Gab. *tit. de appellat. concl. per totam, lib. 2. fol. 144.* Vantius *in tract. de null. ſentent. tit. quib. modis ſententia null. deferri poſſunt, n. 63.* Nicol. Garc. *de benef. part. 9. c. 1. à n. 5.* Gutier. *pract. quæſt. civ. lib. 1. quæſt. 131. fol. 237.* & latiùs per nos infrà *in cap. de appella.* ab executore ordinem præpoſterante, quod eſt *cap. 13. à principio.*

Item in liquidatione excedet executor, ſi ad illam 62
faciendam minimè citaverit adverſarium condemnatum, prout præcisè, & de neceſſitate requiritur, ſecundùm Bald. *in l. 2. C. de execut. rei jud. & in l. decem, ff. de verbor. obliga.* Benedict. de Barz. *tract. de guarentig. 1. part. q. 2. verſ. modo hoc. fol. 341.* Gallel. *ad formam Came. oblig. 3. part. cap. de liquidatione n. 2. fol. 361.* Rodericus Xuar. *in leg. poſt remin. repet. leg. Reg. lim. 4.* Covarr. *l. 2. var. c. 11.* Parl. *l. 1. rerum quot. cap. fin. 1. p. §. 12. ſub n. 30.* Menoch. *de adipiſcen. poſſ. rem. 5. q. 10.* plures ex antiquioribus refert & ſequitur Marant. *de ordin. jud. 6. p. actu fin. verſ. & poſt omnia advertatur per executionem, num. 21. fol. mihi 377. in additis*, Sigiſmund.

Sigiſmund. Scaccia *tract. de appell. q.* 17. *lim.* 9. *n.* 35. & 41. & extra hos magnam regnicolarum catervam congerit Baldez *in addit. ad Roderic. Xuar. & lim.* 4. *n.* 1. & *n.* 2. *littera B.*

63 Et in ſpecie, quod executor hoc caſu excedat, probat poſt alios Joan. de Ferra. *in tract. de appellat. c.* 5. *ſub n.* 12. *ad fin. & n.* 52. ubi dicit quòd modus inter exequendum per executorem exceditur, ubi pars in caſu quo adeſſe debet; non citatur per executorem; quod contingere dicit, quando in alia re, quàm in qua ſententia lata eſt, facienda ſit executio, vel quando liquidatio neceſſaria eſt, & quòd defectus citationis requiſitæ in executione illam faciat appellabilem quoad utrumque effectum, plures Doctores teſtantur, quos nos retulimus ſuprà hoc *l.* 4. *c.* 1. *verſic. quam executorialium expeditionem, &c. à num.* 2. *cum ſeqq.* & vide quæ *c.* 5. *à num.* 8. & ſuprà.

Et erit notandum quod in hujuſmodi liquidatione fiunt probationes per teſtes, chirographa, & inſtrumenta, aut æſtimatores ſummariè tamen non ſervato

64 ordine judicii ordinarii, & ideo nec requiritur libellus, nec litis conteſtatio, cùm ſimus in proceſſu executivo & executione, cujus pars & membrum eſt liquidationis articulus incidens, ſed cùm primum petitur

65 ſententiæ generalis executio, faciat advocatus interrogatorii articula circa damna intereſſe, pertinentias, & fructus liquidandos, docet B. *in l.* 1. *n.* 5. *C. de ſentent. quæ ſine certa quantitate* ſequitur Roderic Xuarez *in l. poſt rem in declar. leg. Reg. limit.* 4. *n.* 5 Eſcobar. *in tract. de ratiociniis c.* 23. *n.* 22. poſt alios quos allegat latiùs Scaccia *tractat. de appellatio. qu.* 17. *lim.* 9. *num.* 24. *num.* 28. *num.* 34. & 35. ubi loquendo in executione ſententiæ latæ in judicio univerſali aut generali, vel alio debito velato, in quo quis eſt condemnatus ad reſtituendum hæreditatem ſimpliciter, quia tunc ſummariè admittendus eſt ad probandum, & verificandum quæ bona pertineant ad hæreditatem, vel de valore, quantitate fructuum, damnorum, &c. aut quæ bona dicantur de pertinentiis, ſecundùm ea quæ inferiùs inferenda ſunt.

66 Et loquendo tam in ſententia univerſali petitionis hæreditatis, & ſimilium, quam in ſententia quæ condemnat ad rem cùm pertinentiis, ut poſtquam probatæ fuerint in executione ſummariè, & extraordinario modo, ſine litis conteſtatione, &c. res quæ ad rem pertinens principaliter aut acceſſoriè, ſuper omnibus erit facienda executio ſententiæ generalis, ut poſt Innocent. *in cap. cum ad ſedem 15. n.* 1. & 2. *de reſt. ſpoliat.* Bald. & alii *in l.* 1. *colum.* 2. *poſt. princ. ff. de edendo*, & alios tenet Grat. *in diſceptatio. fòren. tom.* 1. *c.* 133. *n.* 9. *cum ſeqq.* dicens *n.* 10. quòd aliàs nihil proficeret in judiciis univerſalibus obtinere hujuſmodi ſententias, ſi non liceret illo modo extraordinario liquidare, & procedere ad executionem.

67 Pariformiter atque in hujuſmodi liquidatione executor omni modo tenetur admittere omnes, & quaſcunque exceptiones admiſſibiles, & liquidationi attinentes, & tam ex parte actoris, quàm ex parte rei, ut putà talis res pertinet ad hæreditatem, vel non pertinet, vel comprehenditur ſub pertinentiarum nomine, vel non comprehenditur res eſt pluris aut minoris valoris, plus vel minus fructus percepti fuere, plus damnum factum fuit, vel minus damnum, & ſic de ſingulis, ita tenuit Bald. *in leg.* 1. *Cod. de execut. rei judic. & in leg. decernimus de verbor. oblig.* Roderic. Xuares *in l. poſt rem. in declaratione leg. Reg. limit.* 4. 68 Covarr. *& l.* 1. Men. *de adipiſcen. poſſ. rem. 5. quæſt.* 10. Palaſior. *de rerum quibusd. cap. fin. l. pen.* §. 12. *n.* 1 Sigiſmund. Scaccia *in tract. de appell. quæſt.* 17. *limit.* 9. *num.* 34. qui licèt dixerit, quòd debent admitti in liquidatione omnes exceptiones admiſſibiles de jure communi, quæ debent admitti in judicio ordinario liquidationis, tamen debet intelligi

modo per nos ſcripto, prout & ipſe *n. ſeqq.* ſe ita explicuit, & declaravit, ut ſit procedendum ſummariè, ſine libelli obligatione, aut litis conteſtatione, cùm ſit pars executionis, tamen voluit dicere ut omnes exceptiones, quæ pertinent ad liquidationem, admittantur, ſcilicet, quæ proveniunt de natura judicii.

Et ad hujuſmodi liquidationes faciendas tam reus, 68
quam actor admittendus eſt: ultra aliquos ex ſupradictis, probant Ruin. *conſ.* 22. *n.* 9. *verſ. tertiò reſpondetur vol.* 1. quem referens ſequitur Petrus Surdus *conſ.* 186. *n.* 24. *ad fin. tom.* 2. & executor ad liqui- 69
dationes probandas terminum aſſignat de ſtylo Rotæ, intra quem ſi non liquidatum fuerit, ad executionem procedere poteſt. Put. *deciſ.* 471. *in fin.* 1. *l.* 2. Peregrin. *deciſ.* 18. *l.* 2. Put. *deciſ.* 12 *de re jud.* Socin. *conſ.* 62. *n.* 3. *l.* 1. Acorambo. *deciſ.* 8. Rota *deciſ.* 112. *in ſt. n.* 2. *diverſor.* Mareſc. *var. reſol. l.* 2. *c.* 21. *n.* 31. & *c.* 112. *n.* 20. & 32. & vide quæ nos infra *c.* 13. *ante fin. verſ. unam tamen non omittam, & ſuperiùs à n.* 69.

Ex hac doctrina fluit, quòd ſi executor admiſſibiles 70
has exceptiones non admiſerit, modum in liquidatione excedere dicetur, & ab hujuſmodi admittendarum exceptionum rejectione, & ab admiſſione rejiciendarum; tanquam ab exceſſu legitimam eſſe appellationem, probant gloſſ. *in cap. ab executione, Cod. quorum appell. non recip. verb. excedat.* Ruin. *conſ.* 8. *n.* 2. *vol.* 5. Cardin. Tuſch. *practic. conc. tom.* 1. *lit. A. concl.* 4010. & iterum *ſub concl.* 101. Veſtrius *in praxi Roman. Cur. l.* 7. *c.* 3. *ſub n.* 9. *verſ. ſed & inter alios fol.* 196. & *eodem l.* 5. *n.* 9. Rebuf. *in tract. de ſententiarum execut. art.* 7. *gl.* 12. *n.* 2. & *in gl.* 14. *n.* 9. Cæſar. Contar. *in repetit. l. unic. C. ſi de momen. poſſ. lim.* 19. *num.* 6. *qu.* 24. *num.* 1. & 10. Cæpol. *cautel.* 44. *per totam.* Duennas *in reg.* 41. *limit.* 1. Joan. Ferrar. *in tract. de appell. cap.* 5. *n.* 51. Marqueſ. *de commiſſ.* 1. *p. c.* 24. *n.* 85. Cæſ. Bar. *in deciſ. Bonon.* 55. *Domin. n.* 11. & per Berol. Lancelot Robert. *de attent.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 53. *n.* 28. Roland à Valle *conſ.* 43. *n.* 6. *vol.* 1. plurimos congeſſimus *in c.* 7. *hac p.* ubi exactiſſimè de hoc articulo, à prin.

Et inſuper conducit, quod dicit Mareſc. *var. reſolut.* 71
l. 1. *cap.* 86. *n.* 9. & 10. quòd judex executor tenetur admittere omnes exceptiones relevantes, & proportionabiles judicio executivo, & quæ de jure communi proceſſui executivo opponi poſſunt, & ſi contra exequeretur, ſignatura denuo transferret executionem cum appellatione, ita declaraſſe Rotam teſtatur ibi ipſe Mareſcot.

Ex quo inferri poteſt, quod ſi caprarius, tutor, aut 72
adminiſtrator, fuerit ad reſtitutionem ovium aut vaccarum condemnatus, & in executione opponat, tertiam, vel quartam earum partem naturaliter periiſſe, quia talis condemnatus audiri debet, etiam ſi ſimpliciter probaverit earum mortem, licèt abſque ejus culpa obiiſſe, non probet. Iſi: *in l. quod te mihi n.* 11. *ff. ſi certum petatur.* Eſcob. *in tr. de ratiociniis c.* 18. *n.* 32. 73
ubi probat quòd caprarius, qui certam mercedem recipit pro cuſtodia, non admittatur ad ſimplicem probationem; ſed tenetur ſimul verificare, obiiſſe abſque ejus culpa; in tutore autem, vel alio adminiſtratore, procedunt ſuperiùs dicta, quia in eis hæc ratio ceſſat, ut latè per eundem Eſcob. videre poteris.

Quò & illud pertinet, quòd ſi condemnatus ad rei 74
fructuum reſtitutionem, opponat, ſe fructus aliquos non percepiſſe, admittenda erit exceptio; nam licèt victus fuerit condemnatus in fructibus, & pro eiſdem quoque in literis executorialibus monitus (cùm tamen generaliter tantùm) poterit nihilominus ipſo in executionis articulo negare, fructus hujuſmodi percepiſſe, ſi modò intra terminum executionis ſibi datum, vel ſaltem antequam declaratoria ſententia contra ipſum proferatur, hanc exceptionem alleget; audiet- 75
tur; elegans Rotæ deciſio 184. incipit *ſicut auditor. de ſentent.*

ſentent. & re judic. in novis, alias 183. *fol. mihi* 32. quam ſequitur & de practica Romanæ Curiæ teſtatur Veſtr. *in praxi l.* 8. *fin. n.* 17. *verſ. & licèt fol.* 155. *in fin. & fol. ſeq.* & cum Rota *in deciſ.* 5. *in fin. aliàs* 25. *de reſtit. ſpoliat. in novis* Nicol Mill. *in repert. verb. attentans, lite pendente fol.* 30. Achill. de Graff. *in deciſ.* 140. *fructus perceptos in rub. de fructibus expenſ. & intereſſe*, & Put. tenet Lancelot. Robert. *de attent.* 3. *part.*
75 *c.* 31. *à n.* 48. *uſque ad* 51. per quos dicit, quòd ſi condemnatus etiam attentans probet, ſe non percepiſſe fructus, ſibi prodeſt ad hoc, ut contra eum non fiat executio; qui etiam *n.* 41. inquit, hoc eſſe regulariter verum, quòd contra condemnatum in fructibus
76 non ſit exequendum mandatum, quando dat, & nominat alium, qui fructus perceperit, ut per Creſcentium *deciſ.* 92. Moheda. *deciſ.* 2. *&* *deciſ.* 10. teſtatur ipſe Lancelot. ita deciſum fuiſſe in Rota in una Illardenſi liquidatio fructuum coram Caputaq. ut in recollectis per eumdem *deciſ.* 227. incipit *fructus* 1. *p.* & ita etiam tenuiſſe Rot. in Pampil. priorat. 26. April. 1602. coram. Domin. Ludovic. quam ad aliud propoſitum ad literam refert Nic. Garcia *de benef.* 6. *p. c.* 3. *n.* 113. prout dictum fuit in hæc: Non conſtare ſufficienti paritione brevis, quia clauſula (parito) non ſolùm importat dimiſſionem poſſeſſionis, ſed & reſtitutionem fructuum, ut fuit reſolutum in Pampilon.
77 deciſ. 28. Janua. 1577. coram Doctor. Blanch. in Hiſpalen. Benef. 24. Februar. 1584. coram Domino Decano, & coram eodem Ludovic. in cauſa Urgelen. juris optandi 10. Decemb. 1601. & de perceptione fructuum ſatis apparere, ex quo fuit in poſſeſſione, & non docet, ſe eos non percepiſſe, nec ab alio fuiſſe percept. Cota. *dec.* 14. fuit dictum in una Compoſtella. fructuum 9. Mart. 1590. coram Domino Plat. in Panormitana Archidiacona. 22. Maii 1592. & in Conſentina Parochia 10. Decem. 1592. coram. Domin. Pamph. &c. Hactenus de dicta deciſione, & loquendo, in ſpoliatore condemnato, latiſſimè comprobat videndus Marius Giurba *deciſ.* 39. *per tot.*

78 Et his accedit dipoſitio text. optimi *in l. Julian.* 17. §. *quod ſi dolo, ff. de re vendit.* quod dicitur, quòd contra eum, qui rem evicit, rectè opponi poteſt exceptio illorum fructuum, quos aliquo tempore evincens percepit, aut rem poſſedit, *ibi*, ſed & fructus ejus temporis, quo poſſeſſus eſt ab eo qui evicit, reſtituere non debet, &c. qui textus non eſt dubium, loqui de condemnatione facta, tum cùm loquatur de præterito,
79 ibi, evicit abſque N. & quia evictio non dicitur niſi poſt rem judicatam, juxta totum titulum, ubi plura jura *ff. de eviction.* & quæ ibi tradunt communiter Doctores, & alibi de evictione tractantes, quod corroboratur *ex l.* 1. *C. de re jud.* ubi probatur, exceptionem (quod petis, intus habet) poſſe condemnatum oppo[illegible]ere poſt ſententiam adverſus victorem, & poſt rem judicatam, ubi Doctores latè proſequuntur.

80 Et pariformiter dicendum venit de condemnato generaliter ad fructus beneficii, & in executione opponit ſe illos in utilitatem beneficii converriſſe, ut hæc exceptio debeat legitima reputari, ſecundùm Veſtr. *in praxi Romanæ Curiæ l.* 8. *cap. fin. n.* 17. *fol.* 158. *ad fin. & ſeq.* ex Rotæ *deciſ.* 184. *alias* 183. *ſicut auditor. de ſentent. & re jud. in novis.*

81 Item etiam ſi condemnatus ad fructuum reſtitutionem, opponat de expenſis in illis factis, legitima & admittenda exceptio erit per executorem, fructus enim in ſententia intelliguntur deductis expenſis, & oneribus pro illis, & illorum occaſione factis. Ita Borgni. Cavalca, *deciſ.* 27. *p.* 2. *n.* 77. Rebuf. *in conſtit. regal. tom.* 3. *tract. de fruct. art.* 1. *n.* 30. *fol.* 893. Ariſm. Tepat. *l.* 1. *tit. de fruct. rei litigioſæ fin. fol.* 344.

82 Et comprobatur, quia lex ſtatutum aut quælibet alia diſpoſitio, loquendo de fructuum reſtitutione, intelligitur deductis expenſis, & ſumptibus factis, præſertim, in cultura, & colligendis ipſis fructibus, volunt gloſſ. B. & Angel. *in l. in fundo, ff. de vindic.* gloſſ. *in* §. *ex diverſ. verſ. certe illud*, & ibi Doctores *inſtit. de rerum diviſion.* gloſſ. *in cap. cum antea verbo fructus*, & ibi Brab. *col.* 2. *pignor.* Jacob. Aretin. Beroi. & 83
Alex. quì adducit concordantes, & alii recentiores *in l. fructus* perillum text. *ff. ſoluto matrim.* idem Bar. *in l. cum quæritur, ff. de legat.* 3. Specul. *in tit. de expenſ.* §. 1. *verſ. expenſæ igitur* Bal. & Salicet. *in l. ſi quis ſciens, Cod. de rei vind.* ubi & hoc dicunt procedere in malæ fidei poſſeſſore, idem Bal. *in l.* 1. *colum.* 3. per illum text. & ibi Angel. *C. de fructib. & litium expenſ. & in l. nec ad fin. Cod. de compenſat. & in cap. cum M. Ferrarien. colum.* 2. *verſ. ibi proventus de conſtit.* Rom. *conſ.* 230. *præſupponitur primò.* Paul Caſtr. *conſil.* 239. *ſuper hoc facto colum. ult. l.* 1. Franciſc. Aret. *conſ.* 17. *conſiderat. col.* 9. & poſt alios Felin. *in c. ad noſtram, c.* 1. *&* 2. & ibi gl. per illum text. *de jurejur.* & probatur *in l. ſi à domino vel à patre* §. *ult. de pet. hæred. l. fundus qui dos ff. famil. erciſcund.* text. *in l. divo. t.* §. *impendia, ff. ſolut. matrim.* ubi gl. & DD. & optimè lex *quia in fructibus ff. de uſuris*, ubi in hæc ſcribitur: quod in fructibus redigendis impenſum eſt, non ambigitur, ipſos fructus diminuere debere, &c. & Ibi quoque Angel. & per plures columnas latiſſimè, de hoc articulo, ad multos caſus particulares inde inferens, omnino videndo proſequitur Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 15. *gloſ.* 1. *per tot.* ubi copioſiſſimè de materia deducendarum impenſarum ex fructibus.

An & quando in executione ſententiæ, qua quis eſt 84
condemnatus ad rei, & fructuum reſtitutionem, poſſit, executor expenſas & melioramenta in re vel ad rem factas, cum fructibus computare, & compenſare, & quomodo, vide latè Alvar. Vallas. *de jure emphyt. q.* 25. *n.* 16. Covar. *l.* 1. *variar. reſol. c.* 8. *n.* 4. melius & latiùs noſtras Joannes Garcia *de expenſ. & melioram. c.* 22. *n.* 54. Capicius *deciſ.* 93. *n.* 10. bene explicat Eſcob. *de ratiocin. c.* 16. *n.* 33. *per tot.* quem conſule, & Joan. Garc. in re hac, vide Peregr. *de fideicomm. art.* 50. *per totum.*

Sed an executor excedat, taxando expenſas execu- 85
tionis coram eo facta, an verò debeat remittere ad judicem ſuperiorem mandatum, examinant Rebuff. *in conſtit. regal. tom.* 3. *titul. de ſent. exec. art.* 7. *gloſ.* 9. *n.* 16. *fol.* 221. Veſtr. *in praxi Romanæ Curiæ cap. fin.* quod ego fœdere diſtinctionis componerem, ut mixtus executor, prout eſt, qui cognitionem habet, ad liquidandum, poſſit abſque dubio illas taxare, quia cui committitur quòd eſt plus, committitur etiam quod eſt minus. Merus autem, qui nihil decernit, nec jurisdictionem, haut cognitionem habet, ſed omnia hæc geruntur à ſuperiore, nec etiam taxare poterit hac expenſas coram ſe factas, & ita intelliguntur DD. ipſi.

An & quando exceptio paupertatis excuſet à ſolu- 86
tione fructuum, vide Covarr. *in pract. quæſt. q.* 25. *ante fin. verſ. decimò tertio*, alios citat Lancel. Robert. *in tract. de attent. part. c.* 31.

Et cùm de fructuum, damnorum, expenſarum, & 87
intereſſe liquidatione, & exceſſu latè ſimus loquuti, de pertinentiis autem pauca, & ea quidem obiter, operæ pretium duxi, illam ingentem abſolvere difficultatem, quæ rei, de qua agimus pertinet; an ſcilicet de judicata lata ſuper reſtituenda re, quia nihil de pertinentiis loquuta eſt, executor excedat, ſi condemnatum exequi velit in pertinentiis, appendicibus, & aliis rebus ipſi rei connexis.

Quam priùs ut diluamus, utile quidem, & exone- 88
roſum erit (ſaltem remiſſivè) præmittere, quid quæque appellatione, & nomine pertinentiarum veniant, quarum in ſententiis, ſtatutis, legibus, & aliis quibuſvis diſpoſitionibus mentio quotidie ſolet fieri, de qua re quoniam plures plura dixere, ad illos cuncta dicentes me remittam, ut ſtudioſus, quidquid ſibi conveniat, eoſdem requirat. Et in primis jura ſunt, &

Doctores

Doctores communiter in illis, ſic *in l. quod in rerum. §. ſi quis poſt teſtam. ff. de leg. 1. l. prædiis §. qui domum. aff. de leg. 3. l. quæſitum eſt, §. ſi quis eodem. ff. de fundo inſtructo, & inſtrum. legat.* omnes Canoniſtæ *in c. cùm ad ſedem, de reſtit. ſpolia*, præſertim Innocent. *ibi. verſ. & die quando pertinentiarum nomine*, &c. Jo. Andr. *verſ. pertinentiarum autem nomine*, &c. Ant. de Butr. *verſ. oppono. quod non procèd.* Ab. *verſ. ſed nunc quæro.* Card. Ancara. & Imol. *verſ. item averte.* Collecta *num. 9.* Bal. *conſ. 468. verſ. iſtis ergo vol. 5.* Oldr. *conſil. 10. in prin.* Specul. *in tit. de religio. domi. verſ. qualiter autem*, & ibi Joan. Andr. *in addit.* Ab. *conſil. 62. verſ. ſecundo principaliter. vol. 1. pract.* Papien. *in libel. actio realis, in verb. cum pertinentiis ſuis*, Soc. *in reg. 295.* Decius *conſ. 516. verſ. & ſicut Domina Maria.* Socin. Junior. *conſ. 160. num. 35. volum. 2.* Cardin. *conſil. 47. verſ. ad illud reſpon.* dicens, pertinentiarum nomine omnia ea venire, quæ pleno jure pertinent. Calderic. *conſil. 6. de verb. ſignif.* Hoſtien. *in d. cap. cùm ad ſedem, verſ. verumtamen ſi Eccleſia.* Barba. *conſ. 57. verſ. Ideo cum Innocen. vol. 4.* Imola. *in l. 2.* & ibi *verſ. circa iſtam quæſtionem, ff. de acquir. poſſ.* Alex. *verſ. circa iſtam quæſtionem, ff. de acquir. poſſ.* Alex. *conſ. 227. in fin. vol. 3. & conſ. 14. vol. 7.* Aret. *conſ. 15.* Afflict. *in tract. de capita. qui cur. vend. n. 8. in uſi. feud.* Iſſ. *in l. fin. verſ. vide etiam, ff. de conſtitut. princ.* Ruin. *conſil. 54. vol. 2.* Mari. Soc. jun. *conſ. 160. num. 32. vol. 1.* Corneus *conſ. 321. verſ. pro deciſ. vol. 2.* Pariſ. *concl. ſuar. lib. 5. regul. 37.* Boër. *deciſ. 50. col. penul.* Natta *conſ. 506. à num. 98. & ſup. lib. 3.* Roder. Xuar. *alleg. 7. à n. 13. & ſuprà* Craveta *conſilio 895.* Roland. à Val. *conſ. 10. n. 34. lib. 3. conſilio 895.* Roland. à Val. *conſ. 10. n. 34. lib. 3.* Cepha. *conſil. 3. n. 42. lib. 1.* Menochius *conſil. 578. à num. 29. & conſ. 145. num. 24.* Roderic. Xuar. *alleg. 8. num. 14.* & ibi ejus addit Baldez Matien. *in l. 1. tit. 10. l. 5. recopil. gloſ. 12.* Greg. Lop. *in l. 26. tit. 2. pag. 3. gl. 1. & l. 9. tit. 4. pag. 3. gloſ. 5.* Alvar. Vallaſq. *de jure emphyt. q. 51. n. 3.* latiſſimè etiam per Cardin. Tuſch. *pract. com. littera P. concl. 323. per totam*, (ubi ſe ipſam ad alios remittit.) Burſat. *conſ. 5. n. 7. 24. & 25. tom. 1.* multa per Berrach. *in repet. verb. pertinentia. 4. part.* Tiraq. *in tract. de retr. lignag. §. 36. gl. 3. à num. 4.* & idem *in tract. de primogenitura q. 75.* latè Ant. Gabr. *l. 6. com. concl. tit. de verb. ſign. concl. 10. per tot.* Andr. Gaill. *lib. 3. obſerv. 63.* copiosè etiam & utiliter per Mantic. *in tract. de contract. tom. 1. l. 4. tit. 14. à num. 52. fol. 205.* exactè Menoch. *in tract. de præſumption. lib. 3. præſumpt. 99. per tot. tom. 1.* apud quos plenè, & uſque ad refectionem, quid nomen pertinentiæ in ſe comprehendat, & multa de pertinentiis, & connexis, & eorum natura latè Mieres, *de majoratu, 1. p. q. 10. à n. 90. cum ſeqq.*

89 Quod attinet tamen ad noſtram propoſitam quæſtionem, videtur dicendum executionem minimè excedere, ſi etiam ſententiam ſuper pertinentiis rei exequatur. Et movetur primò, quoniam pertinentiæ ſunt appendices rei principalis, ut dicit Tiraquel. *in tract. de retract. lignag. §. 36. gl. 3. n. 4. in princ.* & dicuntur annexæ & connexæ rei ipſi, & ejuſdem naturæ cenſeri, ita *per l. quæ religioſ. ff. de rei vind.* dicit Natta *conſ. 446. n. 1.* Imol. *in l. 3. circa finem princ. ff. de acquir. poſſeſſ.*

90 Petr. Surd. *in conſil. 135. n. 4. & 5. tom.* & videtur rei principali ſervire, tanquam quid acceſſorium, Sylva, *conſil. 58. n. 7.* Surd. *ubi proxi. n. 5.* Rot. *deciſ. 100. ex novem num. 10. part. 1. diverſ.* Innocen. *in cap. cùm ad ſedem n. 1. & 2. de reſtit. ſpolia.* Gratian. *diſcept. foren. n. 1. cap. 333. n. 12.* Card. Mati. *de contra. tom. 1. lib. 4. tit. 14. num. 33.* poſt Ab. & Alexan. Cardin. Tuſch. *ubi proximè per multos numeros.*

91 Et faciunt, quoniam illa dicuntur de pertinentiis, quæ lege, ſtatuto, homine, aut conſuetudine ad uſum alicujus rei ſunt deſtinata, ut acceſſoria accedant: Ita Innocen. *in c. cum ad ſedem, de reſt. ſpolia.* Bal. *in rub. de judiciis n. 11. verſ. quæro pet.* Socin. Senior. *conſ. 47. n. 4. l. 1.* Decius *conſ. 516. n. 23.* Crav. *conſ. 234. n. 2. verſ. 2.* Cardin. Mantic. *tract. de ambig. conven. l. 4. tit. 14. n. 32.*

92 Sed diſpoſitiones, quantumvis ſtricti ſint juris, loquentes de re principali, locum habent, & extenduntur ad connexa, & appendices ejus, text. eſt in *l. Lucius, §. Paul. reſpondit, verſ. nulla neceſſitate*, & ibi valde notat Bal. *ff. de admin. tut.* ubi promiſſio facta 93 per fidejuſſionem (quæ eſt per ſtipulationem, & ſic ſtricti juris ſecundùm Niconi. mox citandum) de geſtis in tutela per tutorem, extenditur ad geſta extra tutelam, quæ ſunt connexa ratione tutelæ, ſequitur Iſſ. *in l.* 94 1. 9. §. *ritiùsque in fin. ff. de edendo.* & poſt alios Franciſc. Niconi. *in repet. c. quoniam contra à n. 441. de probat.* & pulchrè faciunt quæ nos *cap. 61. à n. 31.* & ipſe Nicon. citat. text. dicit ſingularem *in l. cogendum §. fin. ff. de* 95 *proc.* quo dicitur, quòd habens mandatum (quod eſt ſtricti juris) ad actum extrajudicialem, intelligitur, illud habere mandatum occaſione illius actus, ad agendum in judicio, & ita in propoſito ſubtiliter notat Aretin. *in l. Gall. §. & quod ſi tantum, ff. de lib. & poſthum. col. 3. in* 96 *medio, verſ. tertio modo*, quia quæ non poſſunt, niſi connexè produci, non poſſunt niſi connexè tolli, *l. trib. prædia, ff. de ſervit. ruſtic. præd.* Socin. *in l. 1. col. 95. ad fin. verſ. quarto moveor n. 55. & col. 106. in fin. de vulgari & pupilla.* Bal. *in l. fin. c. penult. C. de inſtit. & ſubſtit.* B. *in pr. q. per eum diſputata*, inquit, *Lucanæ civitatis ſtatuto cavetur, col. 3. in prin. verſ. decimo probatur*, allegans *l. 1. tit. 2. ff. de adimen. leg. li per ſervum*, 97 §. 1. *in fi. ff. de uſu & habit.* Iſſ. *in l. quemadm. ff. de acquir. poſſ. & l. quod juſſit, col. 1. n. 12.* alia allegans *ff. de re jud.* Bald. *in l. ſi ita ſcriptum §. regul.* per illum text. *ff. de liber. & poſt.* facit bona doctrina Imol. *in c. num. M. Ferrar. de conſtit. col. 18.*

Facio etiam, quòd, licèt diſpenſatio odioſa ſit, & 98 propterea reſtringenda, text. *in c. 1. in fin. de fil. presbyter. in 6.* gl. *in ordinarii c. de off. ordinarii in 6.* (ex mox citandis) & tamen ubi ſumus in connexis, talis diſpenſatio extenditur ad non expreſſa, gl. eſt quam ibi commendat nota Ab. *n. 4. in cap. quia in tantum de præbendis verbo, plures*, ſequitur Iſſ. *in l. 1. in prin. ff. de tranſ.* Anton. *in c. cum in cunctis col. 7. de elect.* Iſſ. *in l. beneficium, col. 7. n. 44. ff. de conſtit. Principium.* Soc. *in rubr. ff. de lib. & poſth. n. 11.* optimè gl. & ibi Butr. *in c. quia juſtum, in præben.* Mareſcotus *variar. reſol. 242. c. 24. num. 6.* Mando. *in reg. 20. Cancellar. quæſt. 47. num. 3.* Villalob. *in ſumma 2. difficul. 44. num 19.* faciunt etiam quæ latè cumulavit Petrus Surd. *deciſ. 212. à num. 8. cum ſeqq.* ibi de fidejuſſione, quæ (licèt ſit ſtricti juris) ex- 99 tenditur ad acceſſoria, & ea omnia quæ adhærent, & accedunt rei principali, plures Doctores allegant, & plurima fundamenta, exempla, & doctrinas, quæ hanc partem miro modo comprobant, & corroborant, vide latiſſimè per Aviles *in cap. prætor. cap. 1. à num. 9. cum multis ſeqq.*

Et corroboratur hæc pars, quoniam procurator non 100 dicitur excedere fines mandati, apponens manus ad connexa mandata, ita conſulit Paul. Caſtrenſ. *conſil. 30.* ſequitur Iſſ. *in l. 1. col. 1. poſt medium C. de tranſactio.* quos ſequitur Franciſ. Niconitius *in repet. c. quoniam contra. de prob. n. 856.* & eo etiam comprobat, quia 101 tranſactio (quæ pariter ex ſtricti juris facta ſuper una re, ad aliam extenditur ratione connexitatis, per gl. notat *in cap. accuſatus in verſ. judican. de hæretic. in 6.* quam valde notat Paul. *in l. ſi certa, C. de tranſact.* Ancar. Imol. *in l. qui Romæ, §. duo fratres, de verbor. oblig.* Iſſ. *in l. ſi ex falſ. num. 4. Cod. de tranſactionibus, & in l. more col. 9. num. 36. ff. de juriſd. omn. judic. & in l. ſi quis ex argentariis, §. rationes in fin. ff. de edendo, & in l. ſi unus, §. ante omnia in fin. ff. de pactis, & in l. tres, col. fin. ad fin. ff. de eo quod certo loco*, latè Petrus Surd. *conſil. 265. à num. 17. & ſuprà à prin. tom. 2.*

His accedit, quod alicujus rei facta venditio exten- 102 ditur, & trahitur ad rem acceſſoriam & cohærentem

&

& pertinentem, ut per *l. Seiæ* §. *Tyrannæ, de fundo instr. & instrum. l. prædiv.* §. *fi. deleg.* 3. & ubique B. Alber. & cæteri Doctores, tenet Ant. Gom. *tom.* 2. *variar. c.* 2. *num.* 13. qui bene explicat text. *in leg. sed adest*, §. *si quis mulierem*, *ff. locati*, ubi Paul. & Doctores text. *in l. rem actio.* §. *item quæcumque*, *ff. de rei vind.* text. *in l. plerumque ff. de ædil. edict.* unde *l. si ut certo* §. *usque adeò ff. commodati*, *l. summis*, *ff. de precario*, *l. cum duo ff. de duob. & arg. leg. possessionis*, *C. comm. utriusque judicii.* Guillel. de Cunis *si ut certo* §. *usque adeò ff. commodati*: & ibi Alb. de Ross. Fulgos. & cæteri Doctores; Angel. & alii Doctores *in l. cum qui* §. *non solùm ff. de furtis*,

103 Bal. *in cap. translato, de consil. num.* 3. *col.* 1. Anton. Gom. *ubi proximè*, qui loquitur in ancilla, equa, vacca aut ove simpliciter vendita, quod intelligitur, etiamsi non exprimatur, vendi pullus, vitulus, & agnus earum, si adhuc lactatur, quia judicatur una & eadem res, & accessorie adhæret matri, secus quando non lactatur, sed pascit herbam, & aliter per se, quia judicatur res distincta, & de per se, non autem quid accessorium, & adhærens matri, ad quam distinctionem reducendam esse, *l. leg.* §. *fin. vers. ovibus ff. de legatis* 3.

Et ex hac ratione probat text. *in l. ædile la* 2. *vers.* 1. *ff. de ædili. edicto*, dicitur ibi Odofred. Bal. Angel. Salicet. Fulgos. & communiter Doctores, & per §. *vendidi*, *ejusdem legis*, *l. eum qui* §. *non solùm. ff. de furtis.* Guil. Alberi. & alii communiter *in leg. si ut certo* §. *si usque*

104 *adeò ff. commod.* Bal. Salicet. & alii Doctores *in l. C. de ædili. actio.* Anton. Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 2. *n.* 16. quod si venditur mula, vel equus, venit etiam sella, & fræna, & alia ornamenta, quibus tempore contractus equus emptori ostensus est, quia hæc ornamenta accedunt accessorie, & cohærent rei venditæ, quoniam quando aliqua res alteri accedit, & cohæret, judicatur

105 una & eadem res, & non debet ab ea separari; *l. in rem actio*, §. *item quæcumque*, *ff. de rei vind.*

106 Hinc quam res prohibita è Regno extrahi, publicatur, quia cadit in commissum; publicatur etiam, & in commissum cadit, currus, navis, mulus, saccus, quibus exportatur, quoniam licèt hæc non sint de mercibus prohibitis; tamen tanquam accessoria etiam publicata sunt, ita probat text. *in l. eotem ferro*, *& dominus navis*, *ff. de publ. & vicli.* magnam Doctorum catervam congessit ad hoc Bobadill. *in polit. l.* 3. *cap.* 5. *à num.* 53.

107 Quod & eo fortiùs redditur, quoniam sententia lata super re, aut bonis, quibus adhæret & est annexum jus patronatus; comprehendit etiam ipsum jus patronatus, in consequentiam & accessoriè, ejusque virtute in victorem transit, ut in uno plures referunt latè per Nicol. Garciam *de benef.* 5. *part. cap.* 9. *n.* 27. & exactissimè quamplures congerens *à n.* 25. *cum multis seqq.*

108 testatur idem esse in sententia confiscationis bonorum, quibus adhæret jus patr. quo loci *& in cap.* 5. *à num.* 9. *cum multis seqq.* plurimas adducit doctrinas, & effectus resultantes ex hac connexitate, & cohærentia juris pa-

109 tronatus, qui quidem rei de qua agimus, rectè conducunt, quas per te vide.

110 Et ex prædictis infert Francis. Nicontius *in d. repet. cap. quoniam contra. de probatio.* 857. quòd sententia nedum parit exceptionem rei judicatæ in rebus prosequutis, sed etiam in pertinentiis, & appendentiis prosequutorum, allegat text. (quem dicit notabilem) *in l. si cum tibi. C. de jud.* quem ibi singularem vocat ad propositum B. (qui sequutus à Salic. *ibi*, illum text. ita sumunt) licèt sententia generalis non noceat in specie non prosequuta, noret tamen in appenditiis prosequutorum, licèt Alexan. ibi alter sumat secundùm ejus verum intellectum (ut aiunt) ut sententia lata super certa specie judicii generalis, nocet in omnibus ejus accessoriis, vel dependentiis, licèt super eis non fuerit disceptatum, & hunc intellectum ad illum text. retinet glossa *ibi verbo*, *non posse*, communiter recepta per Bart. Bal. Paul. Castren. Salicet. Alexan. & Iss. *ibi*: Idem tenet ipse Iss. *in l. licèt vers. tertio C. de judiciis*, *& in l. non egimus n.* 2. *ff. si quis cautionibus.* Bart. *in l. Aurel.* §. *Cajus in fin. ff. de liber. legat.* text. *in cap. inter dilectos*; & ibi Imol. quem citat Nicontii. *ubi proximè.*

His adde consilium Alexand. 23. *num.* 6. *lib.* 5. quo 111
dicitur, quòd sententia lata super re petita, intelligitur etiam lata super accessoriis, & dependentibus, licèt in ea specialiter non exprimantur, per quod consilium ita pluries determinavit Rota Romana, ut testatur Prosper. Farin. ut ex recollectis per eundem est decisio DCCCLVI & decisio DCCCLIV. *folio* 478. & decisio DCCCLXVI. quibus dicitur, quòd sententia in favorem propositi lata super restitutione satis præeminentioris, extenditur, & exequitur in aliis præeminentiis, de quibus actum non fuit, de quibus decisionibus nos latissimè egimus suprà *cap. præcedenti num.* 19. *vers. hinc ad particulares quæstiones*, &c. quæ omnia hîc applicari possunt. Et facit insuper quod dicit Ab. *in consil.* 89. *in quæstione col.* 2. *in prin. vers. nec obstat si dicatur lib.* 1. quem referens sequitur Cardin. Tusch. *pract. concl. l.* 7. *litera S. concl.* 126. *num.* 111. Paul. Castr. *cons.* 275. *ad primum in prin. lib.* 2. dicentes quòd si sententia declarat Castrum esse civitati subjectum, & esse de aliquo comitatu, censetur declarare ut teneatur contribuere ad onera civitatis; quia est ap- 112
pendix, & accessorium ad subjectionem declaratam, & ab ea dependens.

Et quòd sententia lata in principali extendatur ad 113
connexa, pertinentia, & adhærentia, in terminis etiam tenet Hippolyt. de Marsi. *in repeti. rub. ff. de fidejuss. n.* 187. *& per dict. l. cum tibi*, & B. *ibi*, idem tenet expressè doctissimus Avil. *in c. prætor. c.* 17. qui *à n.* 9. post gl. *in c. licet ergo.* 8. *q.* 1. *& l. fin. ff. manda.* Alex. *in cons.* 40. *n.* 11. *vol.* 5. Innoc. *in c. dilecto de resc.* & Hippolyt. de Mar. *ubi suprà n.* 189. & Felin. *in cap. super literis*, *co.* 13. *de rescript.* rectè comprobat Mari Giurba *decis.* 108. *sub n.* 9. per Bal. doctrinam, quam sequitur Castrens. *consil.* 306. *vol.* 2. Peregrin. *dec.* 118. *num.* 3. Gaill. *l.* 1. *obs.* 128. *num.* 8. cujus rationem reddit ex aliis Giurba *ibi*, *num.* 7. videndus, firmat etiam Vincent. Carocius *except.* 126. *num.* 8. &
in regula *cùm quid p.* 1. *lim.* 4. & docet ipse Avila, 114
quòd si judex ponit manus ad connexa mandato, non dicitur excedere finem mandati, ubi in comprobationem plurima elegantia adducit fundamenta, & doctrinas, & post Felin. Innocen. Bald. & alios, idem repetit *in num.* 27. *cum seqq.* quem omnino vide, & Hippolytum de Marsil. *ubi suprà.*

Et insuper probatur, quia licèt sententia aliàs sit 115
stricti juris, extenditur ad argumentum, ut *per l. si opus*, & ibi Alberi. *ff. quod vi aut clam. l. quamvis*, juncta gl. *in verb. perinde ff. de bonis author. jud. possiden. l. cum patro.* §. *quamvis in fin. ref.* 1. cum concordanti, per Tiraquel. *de retract.* §. 1. *gl.* 18. *n.* 53. *pag.* 358. quos sequitur referens Mierez *in tract. de majorat.* 1. *part. quæst.* 20. *in noviori impressione.*

Et quod sententia extendatur ad connexa per text. 116
in l. si cum tibi, ubi B. *C. de jud.* notat Hippolyt. *in rubr. ff. de fidejuss. num.* 187. Avil. *in cap. prætor. cap.* 1. *n.* 17. *fol.* 28. latè Tiraquel. *in tract. res inter alios*, *pag.* 26. per quem ita affirmat. Mier. *ubi proximè n.* 124. & quòd ubicumque profertur sententia super domino castri, 117
censeatur data super jurisdictione, quæ castro cohæret, resolvit Egid. Bloss. *in voto practicæ crim. ut de Principe n.* 225. Capicius *dec.* 22. *n.* 36. sententiam autem Bald. *in* §. *è contrario*, sequitur gloss. Paris. *in consuet. Parisien. p.* 1. §. 1. *gl.* 5. *n.* 44. *fol.* 32. & quòd sententia lata super comitatu sive absolutoria sive condemnatoria prosit, & noceat in molendinis, & aliis accessoriis, seu connexis, subintellectis sub principali, pulchrè comprobat in nostris terminis Marius Giurba 118
d. decis. 108. *sub. n.* 9. *vers. respon.* 3. *& n.* 7. *fol.* 391. Et idem dicendum de re incorporata, quia incorporatio

omnia

omnia comprehendit. Mieres *ubi proximè n.* 125. Quintilia. Mandoſ. *in Reg. Canc. n. 6. fol.* 66. vide Iraq. *in l. ſi unquam verbo, donatione, ſub n.* 192. ubi quid dicatur jus incorporatum.

119 Et quando bona dicantur augmentata in majoratu, & quando eodem jure judicentur, & quando eorum fiat incorporatio majoratus, quando augmenta cenſeantur eſſe de majoratu, & ejus regulis judicari, ac comprehendi, tanquam connexa, & inſeparabilia, vide latiſſimè plures relatos; magnam copiam doctrinarum cumulans per Mier. *de majoratu* 1. *part. quæſt.* 10. *per tot.* ubi plura elegantia *in noviori impreſſione*, & utrumque Mol. alter *de primogeniis lib. c. à n.* alter & Theologus *de juſtitia & jure, in tract. de majoratu.*

120 Quibus convenit, quòd dicit Mareſcot. *var. reſolut. l.* 1. *c.* 87. *n.* 25. quòd ſi ſententia lata ex vi judicii univerſalis generaliter, faciat rem judicatam in omnibus pertinentiis, poſt modum in executione
121 liquidatis, & declaratis, adeo ut clauſula (parito judicato) quod illas pertinentias, etiam non expreſſas in ſententia, ſed tacitè ſubintellectas à jure operetur, juxtà Rotæ deciſionem 100. *num.* 14. *juncto n.* 34. *part.* 1. *diverſor.*

122 Hinc etiam condemnatis civibus alicujus civitatis, intelliguntur etiam condemnati habitatores alicujus caſtri, quod eſt de comitatu ipſius civitatis, quoniam cives illius civitatis dicuntur comitativi caſtri. Hanc doctrinam tenet Barr. *l.* 2. *in princ. n.* 6. *ff. de verbor. ſignific. per l. civitatibus, de leg.* 1. *l. civitas ff. ſi cert. pet. l. civitatibus, ff. quod cujuſque univerſitatis nomine*, ita ut ſi ſimus in materia & cauſa communi civibus & comitativis, tunc verius eſt ut comprehendantur comitatenſes in ſententia condemnante civitatem; prout declarat Felin. *in cap. Rodulf. col.* 9. *poſt medium, n.* 9. *de reſcript.* Rebuff. *in l.* 2. *col.* 5.
123 *in fin. verſ. denegatur in materia congruenti, ff. de verb. ſignifi.* Gratian. *in diſceptationib. forenſ. c.* 207. *n.* 7. qui *à n.* 2. latè comprobat, quòd appellatione civitatis veniunt caſtra; & villæ.

124 Ex quibus quidem libentiſſimè moveor, hanc partem, & ſententiam amplecti, ut executor rei judicatæ latæ ſuper re reſtituenda, non excedat, ſi eam exequatur in pertinentiis, & appendicibus, pertinentibus, & annexis, augmentis, & cohærentibus ipſi rei, etiam ſi in ea non exprimatur; cum hoc tamen temperamento, ut illæ pertinentiæ, ſaltim in genere ſint antea petitæ, juxtà ea quæ latè diximus
125 ſuprà *in cap. præcedenti à n.* 33. licèt aliàs ferri poſſit ſententia ſuper connexis & dependentibus, etiam non petitis, *cap. inter dilectos*, & ibi Imol. *de donat.* Franc. Niconi. *loco ſuperius citato n.* 871. & poſt alios Aviles *in dict. c.* 1. *prætor n.* 14. & 15. quia ſententia ſuper eo, quod venit ex natura, & aptitudine propoſitæ actionis, valida eſt, quia petitioni ineſt? Scaccia *de appel. quæſt.* 11. *n.* 23. & ex Fel. Abb. & aliis Maſcar. *concl.* 118. *n.* 51. & in terminis Giurba *deciſ.* 108. *n.* 7.

126 Et pro complemento hujus pertinentiarum articuli advertere debes, quod verbum (cum pertinentiis) eſt univerſale ſui naturæ: *l.* 1. §. *cum urbem, ff. de offic. præfecti* Innoc. *in cap. cùm ad ſedem, ad fin. G. de reſtit. ſpoliat. & in cap. ex litteris, de jure patron.* apta comprehendere hondres, onera, ſervitutes, &
127 omnia etiam neceſſaria ad rem ipſam principalem, notatur *in l. rerum appel. ff. de verbor. ſignif.* Bal. *conſi.* 245. *vol.* 3. Inn. *ubi proximè*, & poſt alios Burſa. *conſil.* 5. *n.* 7. *tom.* 1. & ut in propoſito inquit
128 Mantica *de contract. tom.* 1. *l.* 4. *titul.* 14. *n.* 32. quòd verbum (pertinere) latiſſimè patet, *juxtà l. verbum illud pertinere, ff. de verbor. ſignif.* in tantum quòd conceſſio rei cum pertinentiis dicitur incerta, & parùm proficit, niſi limitatè, & quid aut quantùm de eis probatur, ut notatur per ſcribentes *in l. legavi, ff. de liberat. leg. & in l. ſi ſic.* ubi. *B. fin. de leg.* 1. Alex. *conſ.* 55. *volum.* 4. & *conſ.* 187. *n.* 9, *volum.* 2. Mandoſ. copioſas Cotas ad Romanum *conſ.* 337. *n.* 2. *verb. appareat*, latè Burſa *in conſ.* 5. *n.* 24. & 26. *tom.* 1. Soc. junior. *conſil.* 166. *n.* 32. *vol.* 2. Cephal. *conſil.* 250. *n.* 17. & poſt Im. Alex. Iſſ. Pari de Put. & alios bene probat Petrus Surd. *conſil.* 135. *n.* 59. & 60. *tom.* 1.

129 Ac propterea cùm res principalis de jure communi non habeat certas acceſſiones limitatas, pertinentias, appendices, & alia acceſſoria, niſi ab homine aut conſuetudine ſint attributa (ut dictum eſt ſuperiùs, & latè per Doctores citatos hactenus) certè onus
130 probandi incumbit ei, qui dicit ea de quibus contingit dubitari, eſſe, & inter rei pertinentias computari, Aymon. Cravet. *conſil.* 480. *n.* 1. Card. Mantic. *ubi ſupra d. lib.* 4. *tit.* 14. *ſub n.* 31. *verſ. ſed cum caſtrum tom.* 1. & idcirco rectè dicit Gratian. *in diſcept. foren. tom.* 1. *cap.* 3. *n.* 9. *cum ſeqq.* præſertim 12. poſt Innocent. *in d. cap. cum ad ſedem n.* 1. & 2. *de reſtitut. ſpoliat.* quod lata ſententia generalis ſuper pertinentiis,
131 executio ejuſdem fiet tam pro principali re, quam pro pertinentiis, quæ liquidabuntur, & quæ pars probaverit, ad rem ſpectare, & pertinere, facit etiam Rotæ elegans ſæpè repetita dec. 100. *per totam p.* 1. *diverſor.* poſt Romanum, *conſ.* 211. Roma. *conſil.* 22. *n.* 2. *lib.* 1.

132 Illud tamen generaliter in materia liquidationis præ oculis habere debes: ut teſtes, inſtrumenta, & aliæ omnes probationes quæ in judicio principali fuere adductæ, & præſentatæ, pertinentes ad liquidationem, pura, quia illis verificatum eſt ſpecialiter, quot, & qualia bona in hæreditate remanſerint tempore mortis defuncti, vel quæ res ſint pertinentiæ, & appendices, ſeu connexa, & acceſſoriæ, quot fructus percepti fuere & de ejus vero valore ſingulis annis, aut ſuper æſtimando damno & intereſſe, &c. rectè poſſunt iterum produci in liquidatione, & via executiva certæ executoriæ, & omnino proſunt, ut loquendo in judicio petitionis hæreditatis, & in executione ſententiæ univerſalis, latæ ſuper eadem exactiùs comprobat, & proſequitur Afflict. *deciſione* 35. *per totam.* Imò tenet quod propter periculum ſuborna-
133 tionis (quod etiam in hoc judicio liquidationis locum habet) liquidatio facienda eſt per antiqua acta, teſtes, & probationes (ſi qui ſunt teſtes) & non ex nobis propter dictum periculum, allegat ad id
134 Offred. & ideò conſulit Gutierrez *de jurament. confirmatorio*, 1. *part. cap.* 1. *numero* 31. motus ex doctrina Afflictis, quod quando liquidatio fuerit ad executorem remiſſa, ſit cautus advocatus, ut præcipiat parti, ut in executoria inſeri faciat dicta teſtium, qui congruentiùs aut meliùs depoſuerunt in cauſa principali circa valorem fructuum, damni, aut intereſſe, ne aliter aperiatur porta teſtium ſubornationi. Sequitur Munoz de Eſcob. *in tractatu de ratiociniis, c.* 23. *n.* 26. & *ſup.* uterque tamen judices admonet, ut ſi aliquo modo ex proceſſu cauſæ principalis aliquam quantitatem certam debitam deducere
135 poſſint, explicitè reum in illam condemnent, ne hujuſmodi judicibus executoribus liquidandam remittant vel reſervent, ex eò ſiquidem (ut experimento cognovimus) magnum partium diſpendium evitabunt, quo etiam legiſlatoris præceptum, & deſiderium adimplebunt, qui hoc ſpſum ipſis præcipiendo commendavit (nec id ſine myſterio) *in l.* 55. *tit.* 5. *li.* 2. *recop.* quod & idem animadvertit Joan. Garcia *de expen. cap.* 24. *n.* 7.

136 Nunc tractemus de executore rei judicatæ, qualiter ſe debeat habere, quotiès quis eſt condemnatus ad reſtitutionem frumenti, vini, vel ſimilium fructuum debitorum, ut poſſit compellere condemnatum ad ipſos fructus, an ad ejus æſtimationem, qualiterque hæc creſcat æſtimatio. In quo illud ſe offert dicendum, quòd aut quis condemnatur ad reſtitutionem fructuum in genere, ut tot menſuras tritici, vini-

que, & tunc non devenitur ad æſtimationem, ſed in ipſis fructibus in ſpecie facienda erit executio, niſi conſtet, non ſtare, aut ſolvi non poſſe, quia iis caſibus deveniri poteſt ad æſtimationis executionem, poſt alios Gavalcan. *deciſ.* 27. *n.* 2. & 3. *part.* 3. quibus
137 adde, quæ exactè congeſſimus ſuprà hoc *l.* 4. *c. n.* 35. *verſ. inſuper ſuperiùs propoſitam*, &c. Et iſto caſu propter moram ab ipſius tempore creſcit ſemper æſtimatio, & valor fructuum, & ſic intelligitur, *l. unum*, cum ibi notatis, *ff. ſi cert. petat.* Genuenſ. *deciſ.* 117. *n.* 30. Gaſpar. Rodrig. *de annuis redd. l.* 1. *quæſt.* 11. *n.* 29.

138 Aut condemnatus debet fructus in ſpecie, ut putà; quia illos ex alieno fundo percepit; & tunc aut ſtant ſeu præſumuntur ſtare, ut quia ſunt recollecti intrà triennium *l.* 1. & ibi gloſſ. *C. ſi adverſùs uſucap.* vel intrà annum (in regione in qua regulariter, ulteriùs non ſervantur) aut ſunt conſumpti. Priori caſu condemnatus tenetur fructus reſtituere, aliàs ad æſtimationem quanti plurimi deveniendum erit, niſi debitor probaret conſumptos abſque ejus culpa, ſecun-
139 dùm Rodrig. *ubi proximè*. Si verò conſumpti ſunt à debitore, tunc tenebitur ad æſtimationem habito reſpectu ad illorum tempus perceptionis, aut conſumptionis, ſecundùm Ananiam *conſil.* 38. *n.* 3. Bal. *in l.* 2. *in fin. C. de fructi & litium expenſ.* Menoch. *de recuper. poſſ. rem.* 15. *n.* 660. Gaſpar. Rodrig. *d. c.* 12. *ſub n.* 29. Cancer. *variar. reſol. in* 3. *c.* 1. *de actio. & obligat. & n.* 182. Natta *conſil.* 599. *n.* 4. Run. *conſ.* 56. *n.* 3. *vol.* 2. Suarez *recept. ſentent. verbo fructus*, *n.* 346. Rolh. *exercit.* 10. *n.* 20. Scaccia *de judiciis l.* 1. *c.* 98. *n.* 9. Covarr. *l.* 1. *variar. c.* 3. *n.* 7. Sfort. *conſ.* 3. *n.* 6. Rendin. *in prompt. jur. tit.* 90. *de præſumpt. n.* 4. Neguſan. *de pignor. part.* 5. *membr.* 5. *n.* 12. *verſ. adde tamen.* Cagnol. *in l. ſingularia n.* 138. *ff. ſi cert. petat.* Lamberteng. *de contractib. multi. gloſſ. n.* 221. & 246. Bovi *de ſtatut. verbo. præſump. gloſ.* 1. *n.* 18. *in fin.* Barboſa *in l. divortium* §. *interdum n.* 43. §. *ob donationes n.* 42. *ff. ſoluto matrimon* Gratian. *diſceptat.* 42. *n.* 50. Gualt. *de tut. part.* 3. *rub.* 2. *n.* 54. Avil. *in cap. prætor. c.* 10. *gloſſ. execution. n.* 29. Topat. *l.* 1. *var. tit. de fruct. in gener. col.* 7. *in prin.* Ant. Sola. *ad decret. Sabaud. tit. de cenſ. gloſ.* 1. *part.* 4. *n.* 2. Alb. *conſ.* 182. apud quos omnes videre poteris, an & quando fructuum æſtimatio creſcat, & de eleganti diſtinctione præ cæteris videndus eſt omninò Marius Giurba *deciſ.* 115. *per tot.* ad quem te libenter remitto, quia tractat mirabiliter, & de præfata diſtinctione, clarè poſt alios DD. explicat Eſcobar *in tract. de ratiociniis. c.* 17. *à* 7. *uſque ad* 14. ubi doctè quidem, quando creſcat vel decreſcat valor fructuum, vel quando æſtimatio quanti plurimi ſit in ſententiæ executione facienda & quod tempus ſpectandum ſit, & attendendum, ut æſtimatio quanti plu-
140 rimi locum habeat, an conſumptionis veræ, vel fictæ, an perceptionis, & de aliis infinitis difficultatibus, quæ incedere ſolent in executione rei judicatæ, ad liquidandos fructus, ad quem & ab ipſo relatos, te remitto, quia bene loquitur, & peritè Caval. *in tract. de tutore. à n.* 235. *cum ſeqq.* Petrus Surd. *deciſ.* 81. tractat etiam nonnulla Rod. Xuar. *in l. poſt rem in declaratio. l. Reg. ad fin. operis* §. *quæritur ulterius quæſt.* 8. pulchrè etiam & latiſſimè de hoc articulo poſt plurimos Giurba *dec.* 115. *per totam.* Grat. *diſcept. forenſ. c.* 243. *à n.* 56. Moder. *de proceſſ. executivis* 1. *part. c.* 2. *n.* 103. Peregr. *deciſ.* 61. *n.* 4. Cavalcan. *deciſ.* 27. *n.* 6. *par.* 3. Menoch. *de adipiſ. rem.* 121. & *conſ.* 111. *n.* 53. Fab. Ann. *conſil. n.* 24. Lupus *de uſuris comment.* 3. §. 6. *n.* 145. Tuſcus *littera F. concl.* 492. *à n.* 5. *cum ſeqq.*

141 Poſt conſumptionem autem non creſcit æſtimatio, quia fructibus jam conſumptis non dicitur debitor fructuum, ſed æſtimationis eorum, arg. text. *in l.* 1. *C. de diſtract. pignor.* ubi ideò conſumpti fructus compenſantur, & debitum extenuant, quia jam non cenſentur fructus, ſed quantitas, ita docet B. *in l. eum qui ff. de his quibus ut indignis*, idem Bart. *in l. divortio*, §. *ob donatio. in fin. ff. ſoluto matrim.* Boeri *deciſ.* 62. *n.* 2. Soc. *conſ.* 82. *n.* 27. *lib.* 4. latè Cavalca. *de tutore à n.* 126. *cum ſeqq.* & Gaſpar. Rodrig. *ubi ſuprà n.* 29. *ad fin.* ubi animadvertendum hoc eſſe, aſſerit, maximè ab executoribus executorialium qui paſſim re hac decipi & errare ſolent, qui quidem Rodrig. *ibi num.* 30. cum Boërio *deciſ.* 68. *n.* 5. & noſtrate Joan. Garc. de *expenſ. cap.* 23. *n.* 47. *verſ. adverte tamen*, affirmat, quòd ſicut juſta cauſa litigandi excuſat à condemnatione expenſarum, *l. qui ſolidum* §. *etiam de leg.* 2. ita excuſat à mora, & per conſequens à ſolutione valoris & æſtimationis quanti plurimi, quod 142
eſt notabile, de quo vide Giurba *d. deciſ.* 115. *ſub n.* 2. ubi alios citat ad hoc, quòd poſt conſumptionem veram vel fictam eorum æſtimatio quanti plurimi non creſcat.

Illud autem inſuper attende, quod condemnatus 143
ad reſtituendum certos modios tritici, non expreſſa ejus bonitate, victor, cui eſt facienda reſtitutio probare tenetur bonitatem tritici mutuati, vel conſumpti, quo non probante, debitor ſententiæ ſatisfeciſſe dicetur, ſi etiam viliſſimum triticum tradiderit, ex eleganti text. *in l. ſi fidejuſſor. ff mandat.* ibi, quodlibet triticum dando, reum liberari poſſe exiſtimo, licèt aliud ſit dicendum in legati ſolutione, optimè poſt Gregor. Lopez *in l.* 23. *tit.* 9. *verba, ſemejantes.* Eſcobar. *de ratiociniis, d. cap.* 97. *n.* 6.

Si autem rei liquidandus ſit valor, & æſtimatio per 144
peritos, quæret executor expertos in arte ad minus duos, qui probè de ea re judicare poſſint, juxtà auth. *de non alienand. aut permutand.* §. *quod autem col.* 2. qui cuncta ſpeculativè, minutatim ſecundùm temporum diſtinctionem debent perſcrutari, juxtà ſpecialiter notata per Imol. & Alexand. *in l. pretia rerum ff. ad l. Falcid.* Ab. *in cap. propoſuiſti, de probatio. & in c. fraternitatis, de frigidis & maleficiatis.* Angel. *in l. comparitionis, C. de fide inſtr. & in l. jure ju. verſ. ult. quæro, C. de teſt.* Bart. *in proœmio digeſtor.* Bal. *in l. hac edictali,* §. *illud C. de ſecund. nuptiis, in proœmio digeſt. verſ. ſed dubitet.* Decius *in cap. propoſuiſti n.* 14. *de probat.* latiſſimè proſequitur noſtras Joan. Garc. *de expenſ. & meliòr, cap.* 29. & *ſupra.* vide Ant. Gomez *tract. de contractib. cap.* 20. *n.* 2. & iſti æſtimatores nominati 145
ſemel ſuſcepto negotio compelli poſſunt per executorem, ſi recuſent taxare, Bart. *in l.* 1. §. *cura carnis, ff. de offic. præfect. ubi, & in l.* 1. §. 1. *nautæ, caupon. & l.* 1. *ff. furti adverſùs nautas.* Bal. Salicet. & Alexan. *in l. invitus ff. de procurat.* Joan. Garcia *ubi proximè à n.* 24.

Ipſius tamen æſtimatoribus inter ſe diſcordantibus, 146
executor (cui à judice intelligitur omne neceſſarium commiſſum) vel partes ad tertium eligendum, & in unum conveniendum compellit, vel ipſe eligit, *l. item ſi unus, ff. de pactis*, & advertit Joan. Garcia *ubi ſupra n.* 27. & ibi poſſunt, vel ratione imperitiæ, 147
vel inimicitiæ, aut alia juſta cauſa recuſari, & debent executores partes de idoneis conveniendis, & concordandis compellere, ſecundùm Joan. Garcia *eodem n.* 27. *verſ. quinimo poſſunt*, ubi quòd non concordantibus partibus judex executor eligit (ut dictum eſt) & 148
tenet B. *in l. creditores ad fin. C. de pignor.* & idem Bart. *in l.* 2. *C. de reſcin. vendi.* Pantal. de Crema *in repet. ejuſdem l.* 2. *C. de reſcin. vend.* & conſentientibus tollitur omnis ſuſpicio difficultas *l. ſi. C. de arbitr. l. cum l. fin. eod.* Baptiſta de S. Blaſio *de arbitr. q.* 69.

Et à declaratione, & æſtimatione horum peritorum 149
authore judice, & comprobante, non datur appellatio ſuſpenſiva, cùm liquidatum in executione executioni mandatur, ac ſi in ipſa ſententia ſit expreſſum, quia pars eſt ipſius, juxtà doctorum catervam adductam per nos *à n.* 7. *cum ſeqq. & à prin. ſuperius*, prout obſervatur, de qua praxi etiam tenetur cum Joan. Garc. *de expen. cap. fin. in noviori impreſſione.* Eſcobar. *de ratip. cap.* 33. *n.* 25. & latiùs 4. *n.* 20. Apta *de part.*

1. *part. cap.* 4. *n. fin.* Parlador. *lib.* 2. *rerum quot. cap. fin.* 1. *part.* §. 12. *n.* 33. qui alios citant.

150 De natura æstimatorum, & peritorum (vulgò dicti *alarifes*) à populo, & civitate lectorum, & an recusari possint vel ab eorum judicio, & æstimatione appellari, vide post alios latè per nostratem Joan. Garc. *de expen. & meliora. cap. fin. à n.* 22.

151 Ex his, quæ superiùs dicta sunt, animadvertendum erit, quod si sententiam rem aliquam adjudicet vincenti, intelligenda est etiam cum fructibus pendentibus, quamvis de fructibus in sententia nulla mentio facta fuerit, docet Bal. *in cap.* 1. *vers. qui ex parte, verb. succedere, de pace constantiæ, in usibus feudorum*, Matth. de Afflict. *decis.* 138. *in princ.* Christophorus de Paz. *in tract. de tenuta, tom.* 1. *cap.* 13. *n.* 46. *& seqq.* & est optima doctrina Bertran. *cons.* 8. *ex n.* 1. *li.* 1. asserentis, quòd quando dominium fundi in alium transfertur ipso jure, accipi & intelligi cum fructibus pendentibus sunt enim pars inseparabilis ipsius rei, de quo videndus

152 est Covarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 15. *n.* 1. Menoch. *de recuperan. poss. rem* 6. *à n.* 45. *& lib.* 1. *de arbit. cent.* 3. *casu* 258. *à n.* 5. adeò ut executio sententiæ, quæ debet fieri in re, debeat etiam fieri in fructibus pendentibus; per quandam consequentiam, cùm separabiles sint ab

153 ipsa re, & possessione, ut docent Matth. de Afflict. *decis* 9. *n.* 7. Menoch. *de adipisc. poss. rem.* 4. *n.* 80. *& recuper. rem.* 6. *n.* 46. Cæsar. Contar. *in rep. l. unic. lim.* 1. *n.* 68. *&* 69. Christophorus de Paz. *in tract. de tenuta d. cap.* 13. *à n.* 47. & sic executor in his fructibus pendentibus non excedat, sententiam super re principali tantùm latam, exequendo.

CAPUT XI.

Ab executione excedente de tempore ad tempus, an, & quibus casibus (ubi singuli valdè utiles annectuntur) appellationi emissæ non deferens, vim faciat.

SUMMARIUM.

Ab executore excedente de tempore ad tempus, appellationi interpositæ si non deferat, vim facit, n. 1.

Executor exequendo antè tempus datum condemnato ad solvendum excedit, n. 2.

Condemnatis decem dies dantur tam de consuetudine, quam jure regio ad solvendum, quos potest judex ex causa abbreviare aut ampliare suo arbitrio, n. 3.

Excedit executor si dilatione aut conditione sententiæ pendente exequatur, n. 4.

Plus petere dicitur qui antè tempus petit, n. 5.

Executor datus cum termino limitato, eo transacto si exequatur amplius, excedit, n. 6.

Executor cum termino limitato si aliquem intra illum excommunicet, eo transacto non absolvit, n. 7.

Sententiam quâ quis condemnatur ad rei restitutionem à litis contestatione seù occupatione, an possit executor exequi in decursis post sententiam usque ad actualem restitutionem, n. 8.

Sententia est stricti juris, et ultra non exequitur quam in ea continetur, quia non expressum censetur omissum, num. 9.

Judex an possit condemnare reum ad usuras decurrendas post sententiam ob moram debitoris, n. 10.

Tractus futuri temporis ad judicem non spectat, n. 11.

Executoris potestas regulatur à potestate superioris mandantis, n. 12.

Executor non excedit si condemnatum ad rei et speciei restitutionem cum fructibus, exequatur condemnatum in fructibus decursis usque ad sententiam sed etiam in decursis postea utique ad actualem restitutionem, n. 13.

Rotæ decisio mirabilis refertur in proposito, ubi condemnatus ad beneficii restitutionem cum fructibus compellitur præstare fructus decursos post sententiam usque ad actualem dimissionem, n. 14.

Exequendi potestate carens executor, excedit in liquidatione fructuum tam decursorum usque ad sententiam, quam usque ad tempus taxationis, n. 15.

Executor excedens fines mandati nihil agit, n. 16.

Fructus in condemnatione nedum veniunt usque ad sententiam, sed usque ad paritionem sententiæ, n. 17.

Fructus post sententiam in condemnatione veniunt, si fuerint à principio, fructus, aut interesse petita, n. 18. *et* 31.

Fructuum condemnatio etiam si facta non sit nisi usque ad sententiam, potest executor decursos post eam à tempore moræ exequi usque ad actualem restitutionem, n. 19.

Condemnatum ad interesse propter moram, an executor possit compellere, et taxare interesse postea causatum ob moram paritionis sententiæ, n. 20.

Interesse judicis officio debitum crescit usque ad executionem sententiæ, n. 21.

Condemnatus ad interesse propter moram solvendi usque ad sententiam, si post eam perseveret in mora, actione judicati tenetur ad illud etiam post sententiam, n. 22.

Condemnatum ad interesse debitum jure actionis, an possit compellere executor illud præstare decursum etiam usque ad paritionem sententiæ, n. 23.

Ad fructus decursos usque ad sententiam, et ad decurrendos usque ad ipsius paritionem potest judex condemnare, n. 24.

Fructus futuri sunt accessio conjuncta, et non odiosa, n. 25.

Pro fructibus tam naturalibus ex re, quam annuis censibus et redditibus futuris, potest agi et subsequi judicis condemnatio, n. 26.

Judex potest condemnare ad pecuniam debitam cum interesse lucri cessantis, puta hodiè ad rationem vigesimæ pendendæ, quandiu solutio satis differatur, n. 27.

Interesse lucri cessantis debitum ex sententia, non est usura, sed assumit naturam sortis, n. 28.

Judicium fundatum in principali de præsenti, potest extendi ad accessorium de futuro, prout in fructibus decurrendis, n. 29.

Debitore census convento pro uno anno decurso, si lite pendente maturaverit alius terminus, pro utroque potest sequi condemnatio, n. 30.

Executor tunc poterit taxare et solvere fructus et interesse decursos post sententiam, et usque ad ejus paritionem, si appareant in judicio fructus petiti, n. 31.

Fidejussor de judicio solvendo an teneatur ad fructus decursos post rem judicatam usque ad ejus paritionem, num. 32.

Condemnatum ad præstanda alimenta alicui usque ad pubertatem, an excedat executor, si illam compellat præstare fœminæ ultra duodecim annos, et masculo ultra quatuordecim, n. 33.

Pubertas in alimentis intelligitur in puella usque ad 24. *in puero usque ad* 18. *annum, n.* 34.

Verba semper retinent suam propriam significationem secundùm subjectam materiam, etiam quantumcumque materia sit stricta et odiosa, n. 35.

Redditus annuos an debeat condemnatus à tempore primæ sententiæ, quæ ad illos condemnavit ex tunc vel à tempore ultimo confirmantis, n. 36.

Confirmatio nihil novi dat, nec auget dispositionem; nec aliquod obstaculum tollit, n. 37.

Sententia referens se ad aliud, puta instrumentum aut sententiam, plus non operatur quam quod in relato continetur, n. 38.

Actio non nascitur ex sententia confirmata, sed ex confirmante, n. 39.

Sententia confirmans retro non respicit, n. 40.

L. eos 2. C. de usuris rei *jud. verba referuntur, n.* 41. *interpretantur, n.* 43.

Sententia confirmans referens se ad sententiam, intelligitur cum sua qualitate, n. 42.

Sententia lata virtute instrumenti ad quod se refert licèt agatur ex sententia, tamen exequitur prout in instrumento cum omnibus qualitatibus, n. 43.

L. furti, in prin. ff. de iis quibus ut indignis, *interpretatur*, 44.

L. eos 2. c. de usuris *interpretatur, n.* 45.

Executor non excedit attendens tempus prioris sententiæ specialiter expressum per ultimam confirmatæ, n. 46.

Condemnatus ad centum, et si non solvat intrà tot dies, mittatur in exilium, termino transacto poterit judex exequi pœnam comminatam ob non solutionem pecuniæ, n. 47.

Condemnatus ad centum, quæ si solvere noluerit, at non potuerit, mittatur in exilium, quod sit expectandum solutionis præstandæ, ut pœna comminata exequatur, n. 48.

Tunc decem dierum terminus expectandus est, currens à die intimationis et monitionis, juxta magis communem opinionem, n. 49.

Monitio semper requiritur, si sumus in facto negativo, ut incurratur pœna, n. 50.

Sententiæ termino transacto, potest Judex exequi pœnam pecuniariam, omissa pœna corporali conditionaliter apposita, si hoc utilius sit fisco, n. 51.

Executor ad sequestrandos fructus majoratus vigore decreti in judicio tenutæ, an excedat sequestrando fructus non solùm à die decreti, sed etiam à die mortis ultimi possessoris, n. 52.

Sequestri sententia non comprehendit fructus præteriti temporis, sed stantes et futuros, n. 53.

Electus ad officium pro hoc anno contra electionem, mora durante, puta tertia parte anni, obtinuit executoriales, an executor poterit illas exequi pro toto anno aliud tempus subrogando loco temporis transacti, n. 54.

Electus ad officium uti impeditus injustè, habet recursum ad interesse, n. 55.

Locato fundo in biennio, et facto locatoris fuit conductor impeditus uti, contra quem sententia lata, an possit exequi in æstimatione contra locatorem, n. 56.

Sententiæ ad rem tradendam, si periit, vel obiit, fit executio in æstimatione, n. 57.

Executor merus excedit assignando terminum ad parendum, et ob ejus imparitionem excommunicando, n. 58.

Excommunicatio pertinet ad jurisdictionem contentiosam, cùm absque causæ cognitione ferri non debet, n. 59.

Executor merus est incapax jurisdictionis, n. 60.

Executor merus potest terminum deliberatorium præfigere, sed non ad effectum imponendi novam excommunicationem, n. 61.

Executor, cui causa vel executio committitur cum termino brevi, et limitato, an excedat assignando parti terminum et dilationem regalium, à sua commissione abbreviato termino, aliàs à jure assignato simili causæ aut executioni, n. 62.

Terminum magnum dare non potest qui arctatum et limitatum habet, n. 63.

1 INter exequendum solet etiam judex executorialium executor de tempore ad tempus excedere, quod quidem excessus genus inter cæteros connumerari, à quo appellationi, ut licitæ deferendum esse non est dubium, cùm ab excedente executore proponatur, gloss. celebris & communiter recepta per scribentes *in cap. quoad consultationem* 15. *verbo, excedatur, de sententia & re judic.* gloss. optima *in l. ab executione, verb. excedat, C. quorum appellatio. non recip.* communiter approbata per Doctores *ibi*, præsertim Bartolum *num.* 4. Odofredum *n.* 3. Paulum Castrensem *sub num.* 3. Salicetum *num* 5. Sebastianum Vantium *de nullitat. sentent. ex defect. jur. delegat. sub n.* 93. Vestrium *in praxi Romanæ Curiæ, lib.* 7. *cap.* 3. *sub n.* 9. *versiculo sed & inter alios, fol.* 196. Rebuff. *in tractatu de sententia execution. art.* 7. *gloss.* 14. *cap.* 3. *n.* 1. *tom.* 1. *fol.* 379. Escaciam *tract. de appellat. quæst.* 17. *limit.* 10. *n.* 33. Carocium *exceptione* 126. *n.* 1. & *exceptione* 44. *num.* 90. Lancelotum Robertum *de attenta.* 2. *part. cap.* 12. *lim.* 53. *numero* 28. Marquesa. *in tractatu de commissio.* 1. *part. c.* 24. *de appellat. ab excessu*, &c. *num.* 6. & per Alex. *cons.* 92. *num.* 6. *vers. nec in dict. provincia. l.* 2. tenet. Cardin. Tusc. *practicar. conclus. tom.* 1. *litera A, concl.* 4010. *n.* 5. & *n.* 21. qui omnes explicant etiam, & affirmant in executore exequente ante tempus datum condemnatis ad solvendum, juxta *l.* 4. §. *si quis condemnatus, ff. de re jud. l.* 2. *Cod. de usuris rei jud.* licèt jam hodie tam de consuetudine, quàm jure Regio obtinuit, ut decem tantùm dies condemnatis dentur ad solvendum, glossa. *in l. si debitori ff. de judiciis*, quam dicit communem Portius *in* §. *omnis, instit. de verb. oblig.* & expressè *leg.* 2. *tit.* 13. & *in l.* 1. *tit.* 27. & *in leg.* 7. *tit.* 3. *pag.* 3. & *in l.* 6. *ti.* 17. *l.* 4. *recop.* Olanus *in concor. jur. lit. C. n.* 68. & 69. Parlador. *l.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 1. *p.* §. 5. *n.* 19. ubi etiam advertit, posse etiam hoc temporis spatium judicem suo arbitrio, (causa aliqua interveniente) aut coarctare, aut ampliare, probant etiam Doctores *in cap. quoad. consult. de re jud.* præcipuè Abb. Imol. & Felin. Bald. *in l. fin. C. de execut. rei jud. ex l.* 2. & 4. §. *si quis condemnat. ff. de re jud.*

Exemplum etiam reddi potest, quando in sententia 4
apposita est condemnato dilatio, ut aliquid faciat, vel conditio, quoniam utraque pendente, si executor queat exequi, proptiè & ante tempus, nulliter atque exequeretur. Alexand. *consil.* 95. *lib.* 1. Decius *consil.* 421. Rebuff. *tit. de liter. obligat. art.* 2. *gloss.* 1. *n.* 26. & 27. *tom.* 1. Roderic. Xuarez. *in l. post rem in declarat. l. Reg. lim.* 4. *n.* 1. 2. & 3. & ejus additio. Baldez. Milis *loq. juris* 620. *in* 2. *p.* Gutier. *de jur. confir.* 1. *p. c.* 56. *n.* 2. 5
& 12. Paz *in praxi* 4. *p. tom.* 1. *c.* 3. *n.* 18. Avend. *in l.* 5. *t. de las exceptiones n.* 22. *l. ord.* Palac. Rub. *in repet. c. per vest. in proœmio* §. 9. *n.* 14. Duennas *reg.* 175. Anton. Gom. *tom* 2. *variar. tit. de locato n.* 6. & *tit. de qualit. contrad. n. fin.* Doctores *in l.* 66. *Tauri.* Ripa *in c.* 1. *de judic. n.* 88. Azev. *in l.* 1. *n.* 51. & *l.* 2. *n.* 5. *tit.* 21. *l.* 4. *recop.* & facit *l.* 2. *tit.* 21. *l.* 4. *recopil.* ibi *passados los plazos.* Curtius *de sep. n.* 46. mirabiliter Petrus Surd. *cons.* 186 *per totum tom.* 2. dicitur enim plus petere, qui ante tempus petit, §. *plus autem petere, instit. de action.* & per consequens excessus apparet, juxta ea quæ latiùs explicuimus hac 4. *p. c.* 3. *à n.* 75.

Quò pertinet, quòd executor datus ad tempus, & 6
cum termino limitato, eo transacto, & finito, amplius exequi, dicitur excedere de tempore ad tempus, ejus enim expiravit jurisdictio. Hostiens. & post eum Joan. Andr. & Doct. Anton. de Imol. *sub num. fin. in fin.* Abb. Panorm. *n.* 34. *in cap. quoad consultationem de re jud.* Calderic. *cons.* 5. *de sentent. excomm.* (qui ex hoc inferunt, quòd post tempus non poterit absolvere à 7
se excommunicatum intra terminum sed recurret ad superiorem, juxta *cap. de causis de offic. delegat. & c. Pastoral. de offic. ordin. ad fin.* post alios) Vantius *in tract. de nulli senten. ex defect. jur. deleg. n.* 99. & *seq.* optimè Octav. Vestr. *in pract. Rom. Cur. l.* 6. *c. ult. n.* 8. *f.* 174. &c. 2. & ibi ejus additionat. Cravat. *n.* 59. & 60. *f.* 165. rectè Borgn. Cavalcan. *decis.* 20. *p.* 1. & Brixian. *in repert. ad eum, verbo, executor ad tempus.*

Sed nunc se offert illa discutienda difficilis, & utilissima quæstio; an executor sententiæ, quâ quis est 8
condemnatus ad rei restitutionem cum fructibus decursis à tempore, puta litis contestationis, vel occupationis excedere dicetur; si pro fructibus post sententiam decursis usque ad realem, & actualem executionem, condemnatum exequatur, & compellat

virtute

virtute ejuſdem ſententiæ, etiam ſi de eis nulla ſit facta expreſſa mentio. Et quod non poſſit, inſtant juris regulæ, quòd ſententia eſt ſtricti juris, quæ ultra non
9 exequitur, quàm quod in ea exprimitur, & quod in ea omittitur, cenſetur omiſſum, ut in capitibus præcedentibus, & ſequenti latè dicitur, & in terminos ita videtur ſentire Gamma Luſitanus, *in deciſione* 110. *num.* 35.

Pro quo facit, quia ſi Judex à prin. non poteſt
10 expreſſè condemnare reum ad uſuras intereſſe recurrendum, ob moram debitoris veniens poſt ſententiam ut probat text. *in l.* 1. §. *ff. de uſuris*, ibi, nec tamen Judex judic. bonæ fidei rectè jubebit interponi cautiones ut ſi tardius ſententiæ condemnatus paruerit, futuris temporis pendantur uſuræ, cum in poteſtate
11 actoris ſit, judicatum exigere, Paulus notat, quid enim pertinet ad officium Judicis poſt condemnationem futuri temporis tractus, &c. juxta *l. non poteſt de judiciis l. non quemadmodum in fin. eodem* latè proſequitur hunc articulum Gamma *ubi proximè* Doctor Felicia. de ſolis *in tract. de cenſibus cap.* 5. *ſub n.* 11. ergo multo minus poterit exequutoris
12 ad iſtos redditus compellere, quando eorum non eſt facta expreſſa condemnatio, maximè, quia poteſtas executoris regulatur à poteſtate ſuperioris mandantis, ut latiùs diximus ſupra hoc *l.* 4. *c.* 6. *per totum præcipuè n.* 19. *& à n.* 25. *cum pluribus ſequentibus.*

13 Sed contrariam ſententiam veriorem eſſe exiſtimo, ſaltem in condemnatione ad reſtituendam rem, & ſpeciem, quia tunc abſque dubio poterit exequutor non ſolùm in fructibus perceptis ante ſententiam, ſed etiam poſt ſententiam decurſis exequi condemnatum abſque reatu exceſſus. Hæc eſt elegans Rotæ deciſ. 14. *de re judic. in nov.* in recollectis per Biſcinetum; *aliàs*
41337. quam (cum mirabilia ſint ad propoſitum ejus verba) non erubuit hic inſerere; quæ ſic ait: Auditor, cui committitur taxatio fructuum alicujus beneficii, in quibus quis eſt per tres ſententias definitivas condemnatus, poteſt nedum fructus uſque ad ultimam ſententiam incluſivè, ſed etiam poſt uſque ad tempus, quo ipſe taxationem hujuſmodi faciet, per condemnata perceptos, taxare ſecundum majorem partem damnorum, quia ad illos etiam condemnatus tenetur, & reſtituere compellitur per executionem, & veniunt ex officio Judicis, & ſic dicebant Domini ad vitandum circuitum, quòd poſſint per prædictum Dominum auditorem taxari quemadmodum per executorem poſſent, & taxari
15 deberent. Quod verum ego, & Dominus Galliardus dicebamus, ſi prædictus auditor prædictas ſententias exequi poſſet, ſed ſi non haberet poteſtatem exequendi, & taxandi idcirco alios fructus quam illos, in quibus facta eſt condemnatio, taxare non poteſt, pro quorum taxatione, & compulſione re-
16 currere haberet ad executorem ſuum, & ſi aliter taxaret, formam mandati excederet, & ſic nihil ageret, per jura vulgaria, *de reſer. cap. cum dilecta ff. man. ad l. ſi diligenter, cum ſimili.* Veruntamen ad tollendum omne dubium, fuit per omnes conſultum, quod prædictus Dominus auditor declararet; taxando prædictos fructus ſingulis annis tantum valuiſſe, & valere fietque poſtmodum coram executore computus quot annis poſſederit, & perceperit fructus, & compelletur per eundem executorem ad reſtituendum eoſdem, &c. Hactenus de tam eleganti deciſione.

17 Cujus Rotæ deciſionis meminit Cardin. Tuſc. per quem & gl. & Iſſ. *in l. cum fundus, n.* 3. *in fin.* veriorem dicentem, *ff. ſi certum petatur.* idem tenet *in pract. concl. to.* 7. *lit. S. concl.* 118. *n.* 2. dicens, quod fructus in condemnatione dum veniunt uſque ad ſententiam, ſed etiam uſque ad paritionem ſententiæ. gl. *verbo, condemnatio, in l. qui reſtituere ff. de re vind.* Boërius *deciſ.* 45. *per totam* præcipuè, *n.* 3. & *n.* 10. Cardin. Tuſc. *ubi proximè n.* 2. Angel. *in repet. l.* 1. *C. de jud.* voluit Iſſ. *in l. ait prætor n.* 10. *verſ.* 2. *notabilius, ff. de jure jur.* referens Baldum & hoc dictum inquit bene notandum Iſſ. *in* §. *omnium in fi.* Decius & Cagnol. *in l. in condemnatione*, §. *cùm verbum ff. de regul. jur.* & per Men. *in præludiis tr. de recup. poſſ. n.* 6. hoc idem tenet Petrus Surd. *in dec.* 11. dicens quòd ſententia, quâ quis condemnatur ad reſtitutionem rei, intelligitur non ſolum ad fructus perceptos ante ſententiam; ſed etiam qui poſtmodum percepti fuere à condemnato uſque ad executionem realem Capic. *dec.* 19. *in fin.* Marta Neap. *in compila.* 18
totius jur. contr. ex omnibus deciſionib. tom. 4. *ti. de fruct. c.* 71. quod declarat ipſe Tuſc. *ſuprà n.* 7. quando ſunt fructus petiti, aut intereſſe, poſt Capicium, & vide *infra n.* 31.

Quam doctrinam ampliant, & intelligunt Capicius 19
d. deciſ. 45. *d. n.* 10. *ad fin.* quem ſequitur Card. Tuſc. *pract. concl. d. lit. S. concl.* 128. *n.* 12. *tom.* 7. ut procedat etiam ſi fructuum condemnatio facta non ſit niſi uſque ad ſententiam latam, quia etiam tunc bene poterit executor ſententiæ, taxare fructus poſt eam decurſos, à die moræ, & pro eis facere executionem in condemnatum.

Sed major ſtat difficultas intereſſe, ubi quis prop- 20
ter moram ad illud condemnatus eſt, an poſſit executor taxare, & compellere condemnatum ad illud intereſſe, quod cauſatum fuerit poſt ſententiam, ob moram condemnati uſque ad executionem. In qua quando intereſſe debetur judicis officio, omnium con-
cors ferè eſt ſententia, creſcere intereſſe uſq. ad execu- 21
tionem ſententiæ, quia in caſu, quo habetur ratio intereſſe, ſeu æſtimationis judicis officio, tunc poteſt creſcere, quouſque Judicis officium duret, quod eſt non ſolùm uſque ad ſententiam, ſed etiam uſque ad ejus executionem, per text. (quem dicunt notabilem *in l. in fideicommiſſ. in pr.* ibi, cum poſt Judicis ſententiam moram feciſſet hæres *ff. de uſuris. & per l. ratio.* §. *ſi per venditorem, ff. de action. empt. l. ſi Calendis ff. de re judic.* docent Bartol. *in l.* 3. §. *in hæc n.* 2. *ff. commoda.* ſequitur Iſſ. *in l. vinum, n.* 12. *& 22. ff. ſi cert. pet.* Ludovic. Bolog. *in add. ad conſ.* 5. Joan. de Avan. Roder. Xuar. latè & optimè *in repet. l. poſt rem, ad fin. operis verſ. quærit. ulterius. quæſt.* 8. *n.* 2. *& per totam.* Eſcob. *tract. de ratiocin. c.* 17. *c.* 13. optimè & elegant. Capic. *dec.* 19. *n. fin. verſ. ſecundò dubitari contingit, &c.* optimè Card. Tuſc. *pract. concl. to.* 7. *lit. S. concluſione* 128. *n.* 3. poſt Bald. quem allegat *in conſilio* 166. *ſtatuto cavetur, in fi. verſic. quartò quæritur l.* 1. quòd con- 22
demnatus ad intereſſe eo, quod non ſolverat uſque ad ſententiam, ſi poſt ſententiam perſeverat in mora; actione judicati tenetur ad intereſſe etiam poſt ſententiam.

Quid autem ſit dicendum, ubi ad intereſſe te- 23
netur, quis jure actionis, puta ex ſtipulatione, &c. Doctores clarè non loquuntur, licèt contrarium videantur ſentire, eo quod loquuntur affirmativè in intereſſe debito Judicis officio dumtaxat, quod pro nunc non examino, licèt Cardin. Tuſc. *ubi proximè n.* 4. ſentire videatur, idem eſſe jure actionis dicens, prædictam concluſionem procedere, maximè quando intereſſe debetur officio Judicis, quia poteſt creſcere intereſſe uſque ad executionem cum effectu, ſecundum Capic. *d. c.* 9. *in fin.* ſed certè Doctores præcipuè Capic. & Roderi. Xuar. *ubi ſuprà* clariùs ſentiunt dumtaxat, ubi intereſſe debetur officio Judicis.

Hinc eſt, ut multo fortiùs poſſit Judex condemnare 24
in ſententia ad fructus decurſos uſque ad ſententiam ipſam, & etiam decurrendos uſque ad ſatisfactionem ipſius ſententiæ, ita docet Bald. *in l.* 1. *C. de ſentent.* 25
quæ ſine certa quantitate. reddens rationem, quia fructus futuri ſunt acceſſio conjuncta non odioſa, per quem paſſim reum condemnari ad rei reſtitutionem

cum fructibus poſt ſententiam percipiendis, uſque ad rei realem traditionem, teſtatur benè Gaſpar. Rodrig. *de annu. reddit. lib.* 1. *quæſtione* 16. *ſub. n.* 27. Idem tenet ipſe Bald. *in l.* 1. *Cod. ſi. mult. membr.* per quem utroque loco relatum, idem ſequitur Cardinal. Tuſch.
26 *pract. concl. tom.* 7. *liter. S. concl.* 128. *n.* 1. *& ſeqq.* & loquendo tam de fructibus naturalibus ex ſe, quàm pro fructibus cenſus annui, vel menſtrui, ut licitè poſſit agi & condemnari reus pro futuris fructibus, & redditibus, latè proſequitur poſt alios Gratian. *in diſceptat. forenſibus tomo* 1. *cap.* 151. *à n.* 34.
27 *cum plurib. ſeqq.* & quòd Judex jure optimo poſſit reum condemnare, ut debitam pecuniam ſolvat cum intereſſe lucri ceſſantis ad rationem quatuordecimæ (quæ hodiè noviori Regio jure ad rationem vigeſimæ eſt redacta, pendendæ, quandiu ſatis ſolutio differatur, probat Gaſp. Rodrig. *ubi ſupra dict.*
28 *n.* 27. *ad fin.* dicens, quod hujuſmodi intereſſe, quamvis ſorti accedat, uſura tamen non eſt, juxta ea quæ ipſe *lib.* 3. *quæſt.* 5. dixit, & eſt text. *in l. ſocium qui in eo ff. pro ſocio :* imò illud intereſſe aſſumere naturam ſortis, ſecundùm quæ ipſemet *lib.* 3. *quæſt.* 10. *& l. nomen, in princ. de leg.* 3.
29 Nec obſtant, quæ ſuprà diximus in contrarium, tractus futuri temporis ad Judicem non ſpectare, quia non procedit, quando judicium fundatur in principali, quod eſt de præſenti, quia poteſt extendi ad acceſſorium de futuro, quia tunc poteſt ſequi condemnatio pro fructibus tam decurſis, quàm decurrendis, quaſi ratione adjuncti ſequatur hoc commodum, text. eſt *in l. C. de ſent. quæ ſine certa quant.* & ibi notat Corneus *in n.* 2. Angel. *in princ.* & cæteri communiter DD. Mol. *de primogenitis, lib. c.* 14. *n.* 18. Gaſp. Rodrig. *ubi proximè d. n.* 27. qui etiam reſpondet ad dictam *l.* 1. *§.* 1. *ff. de uſu*, in contrarium adductam, B. *in l.* 2. *verſ. tamen ſingulariter, in fin. C. de fideicommiſſ.* Ozas. *deciſ. Pedemont.* 130. *in fin.* 14. *verſ. nec obſtab. etiam.* Aſin. *de executio. §.* 7. *c.* 126. *in fin. n.* 27. *verſ. & ideo non obſtat illud. fol.* 203. latè & optimè Gratianus *in diſcept. forenſ. tom.* 2. *c.* 151. *à n.* 40. *& ſuprà à n.* 34. bene etiam per Petrum Surd. *deciſ.* 120. *n.* 14. *&* 15. ubi bene explicat, imò dicit Capella Toloſ. *quæſt.* 30. & Jus additio quem ſequitur Card. Tuſc. *pract. concl. tom.* 7. *liter. S. concl.* 128. *n.* 9. *&* 10. quòd ſi creditor
30 occaſione affictus vel cenſus, conveniat ſuum debitorem pro illo termino decurſo, & pendente Judicio maturavit alius terminus, poterit condemnari debitor in utroque termino, decurſo tempore ſententiæ, maximè quia procedit petitio pro paga decurſa tempore petitionis, & decurrenda, poteſt ferri ſententia condemnatoria ſuper utraque decurſa, & decurrenda.
31 His autem caſibus, quibus huc uſquè diximus, executorem non excedere, ſi fructus & intereſſe liquidet decurſos poſt ſententiam uſquè ad paritionem intelligendum eſt, ſi tales fructus à parte ſint petiti, non aliàs, quia Judex non debet impertiri officium ſuum inter partes, parte non petente, juxta vulgaria jura, ut atteſtatur Antonius Capic. *deciſ.* 19. *in fin.* dicens, non fuiſſe per Senatum habitam rationem debiti ineſſe, quia non apparuit petitum. Vide ſurſum hoc *cap. num.* 18.
32 Sed quid dicendum in fidejuſſore judicato ſolvendo, ut aliquid rei detur, an ipſe teneatur etiam ad fructus perceptos poſt rem judicatam? In quo negativè, ſcilicèt ut ad illos poſt rem judicatam perceptos non teneatur, reſolvit Rebuff. *tom.* 1. *ad conſt. Reg. tit. de literis obligat. gl.* 9. *n.* 9. *pag.* 132. quam videtur ſequi Azev. *in l. tit.* 21. *lib.* 4. *recop. n.* 144. *fol.* 359.
33 Sed de hujuſmodi reſolutione meritò dubitat difficillimaque videtur, Mieres *de major.* 3. *part. quæſt.* 26. *n.* 47. nam ſi fidejuſſor obligatus eſt de Judicato ſolvendo, & hujuſmodi fructus uſque ad rei reſtitutionem comprehendantur virtualiter, & ex natura rei, acceſſoriè ipſa ſententia, & re judicata (ut diximus ſuprà) ergo ad illos tenebitur fidejuſſor, quod verius mihi videtur. Pro quo evidenter faciunt quæ nos in omnino ſimili quæſtione & terminis reſolvimus *hac* 4. *p. cap.* 10. *à n.* 87. *cum multis ſeqq.* & in ſpecie de fidejuſſore, ibid. à n. 92.

Contingit dubitari, qui ex vigore contractus, aut 34
teſtamenti, vel alio quovis modo, eſt condemnatus ad præſtanda alicui impuberi alimenta uſquè ad pubertatem, an executorialium executor excedat, ſi condemnatum compellat præſtare alimenta fœminæ ultra 12. annos, & maſculo ultra 14. §. 1. *inſt. quibus mod. tutel. fin. & l. ſi arrogat. §. non tamen ff. de adoptio.*

Et quòd non excedit, ſi condemnatum compellat 35
præſtare hujuſmodi alimenta puellæ uſque ad quatuor decimum, puero autem uſque ad decimum octavum, probatur, quoniam ubi tractatur de præſtandis alimentis uſque ad pubertatem, pubertatem uſque ad hoc tempus intelligi debere, docet elegantèr, & expreſſè Modeſt. *in l. Mela. verſ. certè ff. de alim. & cibariis legat.* Quam ſignificationem alimentorum ſpecialiſſimus favor pubertati attribuit, ut per illum text. dicit Crem. *ſin.* 78. Roderic. Suarez. *in l. quoniam. in priori ampliation.* 3. *in fi. C. de inoff. teſtam.* Nemaaſen. *in tract. clauſ. p.* 948. Angel. à Gambellioni *in tracta. de teſtament. gloſſa* 45. *n.* 9. Polebius *in tractatu de ſubſtitut. in rub. de compendioſ. n.* 34. Corra. *in l. precibus n.* 18. *C. de impuber.* Petr. Surd. *de alim. privileg.* 58. Franc. Munnoz de Eſcob. *in comput.* 4. *per totam*, qui *n.* 4. exiſtimant, ex rigore verbi pubertatis uſque ad prædictos annos ferri debere alimentorum præſtationem, cùm uſque ad decimum octavum plena pubertas dici non poſſit ut *in l. ſi erogator*, §. *non tantam ff. de adop.* quæ plena pubertas, in hac alimentorum ſpecie deſideratur, ut tenet Accurſi. *in dict.* §. *non tantùm*, *verbo* plena, quem ſequitur Oroſi *ibi n.* 2. Acoſta *lib.* 2. *ſelectar. interpret. c.* Lara *de alim. in* §. *ſed verum n.* 8.

Quibus adde, quod etiam in materia quantumcum- 36
que odioſa, & ſtricta, verba ſemper retinent ſuam propriam ſignificationem, ſecundùm ſubjectam materiam. Calderi. *in conſ.* 1. *de conſang. & aff.* Areti. *in l. cùm leg. ff. de teſtam.* Angel. *in l. tale pactum* §. *ſi. col.* 1. *circa medium, ff. de pactis.* Decius. *in l. n.* 59. *& in l. factum* §. *in penul. n.* 10. *& in l. ſemper in obſcur. num.* 11. *ff. de reg. jur.* Abb. *in cap. ex parte ult.* 22. *nota de decim.* Cov. *lib.* 3. *variar. reſolut. c.* 5. *in fin.* plurimos citavimus hac 4. *part. c.* 9. *de execut. de re ad rem* 3. *n.* 120. *verſ. quibus ſic ſuppoſitis*, *& verſ. ſequenti*, ubi etiam quòd ex verbis ſententiæ illud inferri poteſt, quod ex illis verbis de neceſſitate ſubintelligitur, ac ſecundùm naturam rei, & ſubjectam materiam, ubi plures ad id Doctores citavi. Ergo ſequitur evidenter, ut hujuſmodi executor ad præſtanda alimenta impuberibus non excedat, ſi prædicto modo pubertatem, ſcilicet, uſque ad 14. annum puella, & puer uſque ad decimumoctavum extendat, & quatenus Petr. Surd. *ubi proximè n.* 8. dicit hæc procedere in puero paupere alendo, non indebitè, juſteque diſſentit Munnoz *dict. c.* 4. *ad fi.* quia in omnibus eſt accipiendum.

His finitima eſt in Jure illa non mediocris difficul- 37
tas: priori ſententia quis fuit condemnatus, ut ex tunc nempe à tempore prolatæ ſententiæ, vel intimationis, ſolvat tot annuatim ſimpliciter, vel forſan cauſativè videlicet à tempore ſententiæ, interim dum non ſolverit principale, ſolvat ejus redditus, & ab iſta ſententia appellante condemnato iterum confirmato fuit datus, pro ejus executione executor quæritur, an excedet, condemnatum compellat præſtare illos redditus à tempore prioris ſententiæ confirmatæ, vel à tempore dumtaxat poſterioris ſententiæ confirmantis, & quòd non excedet probatur, quoniam confirmatio nihil novi dat, nec auget, nec minuit diſpoſitionem, adeò ut nullum defectum,

defectum, aut obstaculum tollat, *cap.* 1. ubi gl. *cap. cum dato cap. exam. de confirmat. util. vel inat.* Fel. *in cap. cum dilectus* per tex. *ibi* ☞ 6. *de fid. inst.* Cassia *dec. uni. n.* 2. *de confirmat. util. & inutil.* Mand. *in reg.* 2. *q.* 10. *n.* 2. & *designat. gratiæ tit. de confirm. in princ.* Rot. *decis.* 702. *n.* 6. & *dec.* 78. *à n.* 5. *part.* 1. *diversi.* & *dec.* 31. *n.* 6. *p.* 2. *diversi.* Mol. *de primog. lib. c.* 9. *n.* 7. Hieron. Gonz. *in reg. de alter. q.* 45. §. 1. *n.* 75. & 76. ergo cùm condemnatio vires assumat à priori sententia, non à confirmante, & illius tempus attendi, & inspici debet.

38 Secundò, quia sententia referens se ad illud, puta instrumentum, aut sententiam, non plures, nec aliud operatur, quàm in ipso relato est, nec plus nec minus tribuit, quàm quod in relato continetur. Rota *decis.* 40. *n.* 2. *part.* 2. *diversi.* latè Borgni. Cavalcan. *dec.* 19. *n.* 32. *p.* 3. dicens etiam quòd sententia referens se ad acta, vel instrumentum dicitur in se continere omne relatum verè & expressè de verbo ad verbum, super relato judicasse, ergo ultima sententia dum per simplicem confirmationem se refert ad priorem, etiam illud tempus continere videtur, prout prior continet & hoc idem insinuavit Roman. *cons.* 45. quem referens sequitur Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 7. *liter. S. concl.* 121. *n.* 3. quæ corroborabitur pars ex mox dicendis.

39 Contraria tamen sententia multis validatur fundamentis. Primò quia actio non nascitur ex prima sententia confirmata, sed ex confirmante, gloss. *verbo hodiè in l. furti in prin. ff. de his qui notantur infamia. & glos. verb. ablatus est in l. chirographis* §. *ult. ff. de admin. tut. & in l. quis priore, verbo sed teneri ff. ad Senat. consul. Treb. & in l. eos, verbo, vel injustam. C. de app.* gl. notab. *verb. discussa in fi. & cap. pastoralis.* §. *præterea, de off. de leg.* sequuntur communiter Doctores secundùm Alexand. *in l.* 1. *de re jud. n.* 5. & alii relati per Azev. *in l. 6. tit.* 17. *n.* 3. *lib.* 4. *recop.* Amador Rodrig. *de execut. cap.* 1. *sub n.* 18. *vers. quæ sanè pars*, optimè Salced. *in addit. ad Bernard. Diaz. regul.* 696. Gregor. Lopez. *in l. tit.* 27. *part.* 3. *gloss. verbo, majorales.* Rebuff. 1. *tomo constitut. Franc. tit. de sent. execut. art.* 7. *gl.* 9. *n.* 5. & 6. Ferrarien. *in praxi tit. de forma sententiæ, in causis appel. vers. causæ n.* 3. Matthias Coller. *in tract. de processibus executivis*, 2. *par. ex n.* 97. ergo non tempus prioris sententiæ, sed secundæ spectandum est.

40 Secundò pro hac parte facit, quia licet prima sententia confirmetur, ipsa tamen non ideo assumit vires, sed secunda est, quæ producit effectum, adeò ut retro non respiciat sententia confirmans *l. furti in princ. ff. de his qui notantur infamia*, quâ probatur, quòd si reus ex famoso judicio fuit condemnatus, in gradu appellationis confirmetur, non efficitur retro infamis à die prioris sententiæ, sed ex die posterioris, ut *ibi*, hodie notari puto, non retro notatur, &c. ergo executor non debet compellere ad tempus prioris sententiæ.

41 Ultimò & pro hac parte facit text. qui videtur expressus *in l. eos* 2. *C. de usuris rei judicatæ*, ibi, ultra quatuor menses à die condemnationis, vel si provocatio fuerit porrecta, à die confirmationis sententiæ connumerandos, &c. ergo expressa videtur hæc lex, ut tempus tunc attendatur in prima sententia, quando ad ea non fuit provocatum, sed transivit in rem judicatam, appellatione autem interveniente, à die sententiæ confirmantis.

42 Sed nihilominus priorem partem tutiorem arbitror, quoniam quando condemnatio fit cum aliqua qualitate, & per aliam sententiam condemnatio confirmetur nemini dubium est, ut confirmetur etiam qualitas, & sententia quæ se ad illam refert, intelligitur in se continere primam condemnationem cum sua qualitate, ac si in utero priorem de verbo ad verbum haberet expressam secundùm Rot. & Cavalcan. *Ubi supra* & eo quod latissimè notatur per Doctores, *in l. si quis in aliqui. document. Cod. de probat.* quos latè refert Ceval. *in tom.* 1. *comm. contra commu. q.* 44. *per tot.* & sententia referens se ad aliam sententiam, intelligitur cum omnibus suis qualitatibus tex. *in l. ait prætor*, §. 1. *ff. de re jud.* Cuman. *consi.* 23. Car. Tusch. *pract. conc. tom* 7. *lit. S. conf.* 126. *n.* 46. & nos quotidie videmus, quod prior senten. aliquem condemnet, ad redditus à die occupationis, vel litis contestationis, &c. si confirmetur, redditus exequuntur à tempore quo dixerat prior sententia, etsi dicendum videtur, quod quando aliquid respicit condemnationem, tempus primæ sententiæ confirmatæ attendatur, quando autem respicit executionis, tunc tempus confirmantis; juxta notata infra *c.* 13. *à n.* 53. *& seqq.*

43 Non obstant in contrarium adducta pro secunda parte. Non primum, quod agitur ex secunda confirmante, non ex confirmata sententia, quia respondetur: nam ex quo se refert ad priorem condemnationem, quæ omnino attendi debet cum suis qualitatibus, nullum est impedimentum, & inconveniens, ex qua agatur. Ecce, actum est vigore cujusdam instrumenti, lata est sententia facta condemnatione, ad illud se referens, jam non agitur ex actione instrumenti, sed actione judicati, & nihilominus omnia exequuntur, prout in instrumento continentur, cùm suis qualitatibus omnibus, vide quæ nos hac 4. *part. c.* 5. *n.* 28.

44 Nec obstat secundum *ex d. l. furti, in princ. ff. de iis quibus ut indignis*, quia ibi sententia prior simpliciter lata, est condemnatoria absque aliqua qualitate, & requisito cujus executionem, & effectum omnimodo impedit appellatio subsecuta, at si sententia lata fuisset cum aliqua qualitate, aut requisito, puta si declararetur infamis à tempore commissi delicti, si postmodum confirmetur simpliciter; quis dubitat, ut etiam intelligatur condemnatio infamiæ, seu declaratio ab illo tempore prioris sententiæ confirmatæ, quemadmodum enim unum repetitum intelligitur, scilicet condemnationem principalem; cur cætera adhærentia non intelligentur; nec video rationem differentiæ.

45 Minus obstat textus *in dic. l. eos* (licèt difficilior apparenter videretur) nihil enim ille textus rei, quâ agimus, pertinet; loquitur enim in usuris decurrendis post rem judicatam ex mora post eam interveniente, quando non paret sententiæ condemnatus, non tamen quando terminus aliquis appositus est in ipsa sententia, nec in ipsius ventre. Et ita disponit quatuor menses qui dantur condemnatus, qui currunt post rem judicatam, sive res judicata sit per unam tantùm sententiam, quæ transivit in rem judicatam, quia nulla emissa fuit ab ea appellatio; sive postmodum ea interveniente & emissa accedat confirmatio, quia ab eo tempore rei judicatæ currunt quatuor menses dari, ut condemnatus pareat judicatis, juxta quæ latè diximus *ad prin. hujus cap.* & si post illos non paruerit, currunt usuræ, hic casus illius textus qui longè distat à nostro, in quo quidem nihil tangit, quia non disponit de termino, & tempore solutionis in sententia appositio, sed de illo qui extra sententiam, & post illam accidere solet interveniente morâ, & contumaciâ condemnati, & ita videtur dicendum in casu proposito nostræ difficultatis, ut executo non excedat attendens in compulsione illum terminum, specialiter appositum, & expressè in priori sententia simpliciter postmodum confirmata, cum ille terminus respiciat condemnationem, non tamen executionem, & sic tempus sententiæ confirmatæ, cui inest, attendendum videtur.

46

47 Sed quid dicendum in sententia, quâ quis est condemnatus in centum, & si intra centum, & limitatum terminum non solvat, sit condemnatus, & mittatur in triremes, vel exilium, vel solvat duplum, vel quadruplum, in quod post lapsum termini, non solutâ pecuniâ, poterit ad pœnam corporalem comminatam exequi sententiam hanc conditionalem Judex, ut latè prosequitur Farinac. *in pract. crim. tom.* 1. *quæst.* 26. *n.* 13.

cum ſeqq. & num. 16. nunc quæritur (hoc themate retento) quid ſi in ſententia nullius certus ſit terminus appoſitus, ut puta ſi Judex dixerit, condemno Titium in centum, quæ ſi non ſolverit, vel ſolvere non potuerit, fuſtigetur, vel tranſmittetur ad triremes, aut aliam corporalem pœnam patiatur; tunc igitur quod tempus expectandum erit, ut cognoſci poſſit, an velit condem-
49 natus, vel valeat ſolvere pœnam pecuniariam anteaquam deveniri poſſit ad corporalem, varii varia dixere, ut eſt videre apud Proſper. Farinac. *ubi proximè num.* 16. verior tamen, & rationabilior, atque ſe-
50 quenda illa videtur, quæ docet ſpectandum eſſe terminum decem dierum, qui currant à monitione, & notificatione, ac intentione, ut tenet Auguſtin. *in addition. ad Angel. de maleſi. verbo, quas ſi non ſolverit intra decem dies, amputetur tibi manus, n.* 12. Proſper Farinac. *d. num.* 16. fundatur ex ea regula, quod ibi ſumus in facto negativo, ad hoc ut quis incidat in pœnam, ſemper requiritur monitio, *cap. extirpandæ, & ibi* Inno. Hoſtiens. Joan. Andr. Anton. de Butr. Abb. & Imol. cum aliis *ibi, de præb. & dignit.* & alii quos ſequitur, & refert Auguſt. *ibi proximè* allegatus.

51 Memineris velim, quòd quando ſententia ita conditionaliter concipitur, ſi lapſo termino appoſito in ſententia, condemnatus non ſolverit pœnam pecuniariam, poterit Judex nihilominus facere executionem ſententiæ pro pœna pecuniaria in bonis condemnati, abſque eo quod contra ipſum exequatur corporalis pœna, ſi ita fiſco magis expedire cognoverit, ut per Bart. *in l. cum duobus, §. fin. n. 2. ff. pro ſocio, & in l. ſi frater, §. idem reſpondit. cl.* 2. per illum text. *ff. eod. tit.* Angel. *in l. ſi quando, §. hæres ff. de legat.* 1. *& in l. ſi inſulam, ad fin. ff. de verbor. oblig.* Alex. *in l. non ſolum §. morte, circa ff. de novi oper. nuncia* Rom. *in l.* 1. §. *poſt operis ff. eod.* refert & ſequitur Iſſ. *in §. pœna n.* 47. & 48. & ibi additio *lit. P. la primera, inſtit. de actio* & quamvis aliqui relati (ſed non ſequuti à Flamin. Cartario, loco mox citando) dixerint, quod pœna pecuniaria poſt lapſum termini ſit transfuſa in corporalem, & ſic non poſſit amplius commutari; prior tamen opinio, & æquior eſt, & etiam magis communis, ſicut teſtatur Contar. *in tract. de executione ſententiæ, capto bannito, cap. fin.* quem ſequitur Proſper Farina. *d. to.* 1. *quæſt.* 26. *n.* 15.

52 Huc pertinet, ut ſententia ſequeſtrandorum fructuum majoratus in judicio tenutæ pendente, excedet executor, ſi fructus, non ſolùm à die decreti perceptos, ſed jam perceptos ante ipſam ſententiam ſequeſtri, à tempore mortis ultimi poſſeſſoris majoratus ſequeſtret. Quam quæſtionem ad partes examinat Chriſtophor. Paz *in tract. de tenuta, tom.* 1. *cap.* 11. *per totum.* & quamvis pro illa parte, nempe, ut poſſit executor ſequeſtrare omnes fructus, non ſolùm poſt decretum perceptos, ſed etiam à die mortis poſſeſſoris ultimi, adducens varias, & elegantes conſiderationes, ac fundamenta, nihilominus tamen recte contrarium defendit, imò quòd non poſſit ſententiâ ſequeſtri exequi, niſi in fructibus poſt eam perceptis, & percipiendis; non tamen in perceptis à tempore mortis poſſeſſoris jam aliquibuſque mediis eam tuetur, quæ omnibus verior eſt & ſequenda, quam ibi
53 latiùs diſputatam videre poteris. Et generaliter quod ſententia ſequeſtri non comprehendat fructus præteriti temporis perceptos, ſed extantes & futuros, tenet poſt alios Mareſc. *variar. reſol. l.* 2. *cap.* 277. *n.* 34.

54 Nunc tractandum de eo, qui electus eſt ad officium pro anno præſenti puta; vel in ſemeſtre, pro primo fuit impeditus uti munere propter objectiones ſibi, & adverſus electionem oppoſitas, & quod non fuerat ritè nec ſolemniter electus; interim dum lis vertebatur, lapſus eſt annus regiminis, & officii, vel ejus major pars, poſtmodum obtinuit, & declaratum fuit, ritè & rectè electionem factam fore, ſeque legitimè ſuo poſſe fungi munere; datus eſt executor pro hujus rei judicatæ executione: quæritur an ipſe excedet, ſi loco lapſi temporis aliud ſubroget, ita ut redintegraretur totus annus ad quem electus fuerat? Hanc quæſtionem examinat B. *in l. ſi uno §. item cum quidam, col.* 2. *ff. locat. & in l. ſi priùs q.* 50. *ff. de novi oper. nuntia.* Abb. per text. *ibi in c. fin.* ibi, ut tempus regiminis elabatur, *de judiciis, in penult. notabilis*, ubi communiter omnes Canoniſtæ referunt, & ſequuntur Bart. determinationem, & eam magis communiter ab aliis Doctoribus teneri, affirmat Iſſ. *in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te, col. penult. in prin.* latè & ad pares diſputat. Alvar. Vallaſ. *conſ.* 155. *per tot. to.* 2. lat. etiam Vincent. de Franch. *d.* 419. *per tot.* 2. *p.* qui omnes concludunt, quod quando electio facta eſt pro tempore certo, limitato, & determinato, puta, pro hoc anno, pro anno proximo ſequenti, &c. ſi tempus labatur, impedimento accedente non ſubrogatur aliud tempus, ut impleatur annus, quoniam alia eſt adminiſtratio, & opera unius temporis, alia verò alterius, & in iſto caſu nec fit condemnatio pro hujuſmodi redintegratione, & ſupplemento temporis, ut ſecus ſit (dicunt ipſi Doctores) quando in genere tempus appoſitum eſt, ut puto quinquennio, aut biennio, non adjecto, an de proximis, an de aliis. Prædictis tamen caſibus habet electus recurſum contra 55
tertium injuſtè eum impedientem uti ſuo officio, & ſic non redintegratur *l. fin. cum materia, ff. de eo per quem factum erit*, text. *in l. inde Nerat. §. idem Juli. ff. ad l. Aquil.* habetur *in l.* 1. *C. de inſt. & in l. ſi Titius ſtatuas, ff. de condit. & demonſt.* Alvar. Vallaſ. *ubi proximè n.* 14. apud quos latè de hac materia.

Sed ſucceſſivè quæri poteſt, quod ſi facto tertii non 56
eſt ortum impedimentum, ſed facto ipſius obligati, & pariter condemnati, ut puta, quis locavit mihi domum, aut agrum in biennium; aut quando legatus eſt mihi uſus fructus in biennium à die mortis teſtatoris, & facto hæredis vel locatoris, qui non permiſit me uti; & dum vincitur, & condemnatur per ſententiam, lapſum eſt tempus: an paſſim, ſaltim in æſtimatione, contra eum condemnatum exequi ſententiam; & videbatur idem eſſe dicendum, veluti in cauſa ſuperiori reſolvimus. Sed nihilominus verius videtur in æſtimatione adverſus hunc condemnatum principaliter aliàs obligatum, poſſe procedere executionem.

Moveor ex ratione mirabilis textus *in l. uſusfruct. mihi in biennium* 6. cujus ſunt verba: Si uſusfructus mihi in biennium continuum à morte teſtatoris legatus ſit, & per hæredem ſteterit, quominus eum mihi daret, præterito biennio nihilominus tenebitur, quemadmodum teneretur, ſi res legata in rerum natura eſſe deſiiſſet, quam quis deberet, moratuſque eſſet in ea danda, ut peti quidem jam uſusfructus qui legatus ſit, non poſſit, quia alius futurus ſit, quam qui legatus fuerit, ſed æſtimatio ejus bima dumtaxat facienda ſit. Hactenus de dicta lege, ubi gl. & Doctores dant plures concordantes.

Cujus legis determinatione ſtante, recte ſuccedit 57
juris regula, quæ habet, quòd quando quis eſt condemnatus ad rem tradendam, & præſtandam, quæ petit, vel obiit, & jam non eſt in rerum natura, poteſt vigore talis ſententiæ fieri adverſus obligatum debitorem condemnatum executio ad æſtimationem, & valorem rei, ſeu intereſſe, Did. Perez *in l.* 4. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordin. ment. fol.* 1780. Avile. *in cap. præter. c.* 10. *verbo execution. n.* 53. Parlador. *lib.* 1. *rerum quotid. c.* 6. §. 2. *n.* 11. Cævallos *in contra commu. tom.* 1. *quæſt.* 662. & ultra hos plurimos alios Doctores & jura adduximus ſupra hac 4. *part. cap.* 5. *à n.* 33. & eſt textus expreſſus *in l. ſi novis. C. de executione rei judicatæ, l. qui reſtituere ff. de rei vendic. l. Julia, ff. de confeſſ. l. ti.* 27. *p.* 3. Ergo ſequitur quòd ſi contra locatorem vel hæredem lata ſit ſententia pro uſufructu, & locatione præſtanda, & partienda,

& tempus lapsum sit, licèt aliud subrogari non possit; tamen pro æstimatione adversùs eum procedere executionem absque reatu excessus, arbitror, juxta fundamentalem, & juridicam rationem ejùsdem legis, *si ususfructus*.

58 Tunc tamen excedere dicetur merus executor, quando dederit dilationem condemnato ad parendum, intra quam si non paruerit, illum excomunicaverit, quoniam excommunicationis sententia actus est jurisdictionalis, quæ sine jurisdictione fieri non potest. Panormit. *in cap. si Sacerdos, n.* 10. *de offic. ordinarii*, pertinet enim ad jurisdictionem contentiosam, cùm
59 ferri non debet absque causæ cognitione, *c. nemo Episcop. quæst.* 1. imò est meri imperii secundum Innoc. *in cap. transmiss. de elect.* Specul. *in tit. de jurisdict. omni. judic. vers. secundùm canones, n.* 24. Panormit. *in cap. quod sedem, de off. ordinarii, colu. fin.* idem *in cap. cùm contingat de for. compet.* glos. *in d. cap. nemo* ubi uterq. Cardinalis comprobat. Paluda. *q.* 2. *in* 4. *d. finct.* 3. latè Navar. *in repet. cap. cùm contingat.* 2. *causa nullitatis corollario* 6. *ver.* 6. *infertur hinc sub executorem*, at exe-
60 cutor merus est incapax jurisdictionis, & sic dictum terminum ad excommunicandum dando excedet evidenter, exactiùs probat Nav. *in d. c. cùm contingat. quarta nullitatis causa per tot.* dicens etiam quòd licèt quod alios effectus possit etiam ille, qui nullam habet jurisdictio-
61 nem terminum deliberatorium, puta, præfigere, ad effectum tamen infligendi novam excommunicationem, alius quàm Judex cum jurisdictione, præfigere non potest, ut post Fel. Innoc. Joan. Andr. Imol. Host. & alios, tenet ipse Navarr. *in d. quarta nullitatis causa.*

Quid autem erit dicendum de executore cui ad ali-
62 quam sententiam exequendam, vel causa committitur cum termino limitato, puta, decem dierum, & vicissim pluris, vel minoris, in quo brevitate termini non est facultas, ad procedendum cum terminis, & dilationibus, aliàs à jure in simili causa, tam ordinaria, quàm executiva concessis, & determinatis: an poterit iste executor abbreviare, & arctare prædictos legales terminos, & illos regulare secundùm terminum suæ commissioni assignatum, absque reatu excessus; quia ex eo videbatur hoc casu detegi ex inordinato processu, secundùm quæ latiùs dicenda erunt inferiùs *cap.* 13.

Cui difficultati respondetur, posse licitè executorem absque reatu excessus, & quod magis est, nec etiam simplicis gravaminis, hunc terminum arctare, ita illum regulando, ut intra terminum sibi, jurisdictionique concessum, per superiorem causa terminetur, ita ut tres illi dies, seu etiam decem dati condemnatis, & executatis, ad opponendum, & probandum, in minus resolvantur, atque abbrevientur, quoniam si in judiciis ordinariis abbreviantur; multò magis hoc casu in summariis, nempe & executivis, abbreviari debent, non enim potest magnum terminum dare, qui arctatum limitatum habet, ut docet Bald. *in cap. de causis n.* 11. & ibi Abb. *n.* 6. per text. *ibi de off. de leg.* latè comprobat, & resolvit Girond. *in tract. de gabell.* 4. *in princ. n.* 5. *usque ad n.* 14. testantes de praxi optimè etiam Bobadill. *in polit. lib.* 2. *cap.* 20. *à n.* 29. *usque ad*
63 *n.* 23. dicentes quòd Judex executor non debet expectare, ut sua expiret jurisdictio, cùm tacitè sibi videatur à superiore data facultas terminos arctandi, qui sibi illos restrinxit, & limitavit. Facit optimè ad propositum text. *in l.* 1. *ff. de glaud. legend. & in l.* 2. *tit.* 3. *lib* 4. *recop.* facit. *l.* 6. *tit.* 18. *lib. recop.* Bar. *in d. l.* latè Fel. *in cap. Eccles. S. Mar. n.* 32. *de constit.* quibus adde quæ dixi 1. *p. c.* 13. *n.* 270. *& suprà.*

CAPUT XII.

Ab executore perperam sententiam interpretante appellationi emissæ an non deferens, vim faciat; ubi latè & utiliter, quæ inter interpretandum præ oculis haberi debeant.

SUMMARIUM.

Interpretari sententiam an possit executor, n. 1.
Interpretari et declarare is potest qui actum gessit, n. 2.
Interpretari et declarare verba dubia suæ scripturæ an possit Notarius, n. 3.
Successor in officio et jurisdictione an possit intentionem prædecessoris declarare, n. 4.
Interpretari et declarare voluntatem defuncti non potest hæres, n. 5.
Interpretatio pendens ex mera voluntate, fieri non potest per successorem, n. 7.
Declarandi facultas non transit ad hæredes, n. 6.
Interpretatio pendens à juris regulis, et principiis ex actis seu processu, cuilibet Judici successori pertinet, n. 8.
Judex delegatus subrogatus loco alterius delegati potest sententiam prædecessoris interpretari ex verisimilibus conjecturis, apparentibus ex actis et processu, non autem ex mera voluntate, n. 9.
Taxare expensas quas sibi taxandas reservavit prædecessor, potest Judex successor, n. 10.
Etiamsi successor sibi reservaverit taxare expresso nomine proprio, n. 11.
Quia materia non potest concernere personam, sed jurisdictionem, dignitatem, et tribunal, ibid.
Executor sententiæ potest illius facere declarationem interpretativam, n. 12.
L. ab executore, ff. de appell. *declaratur, n.* 13.
Potestas executoris regulariter à potestate superioris mandantis, n. 14. *et seqq.*
Interpretari suam sententiam non omnes Judices ordinarii possunt, n. 15.
Executor mixtus respicit merum imperium, n. 16.
Executor dicitur non qui ordinaria, sed delegata potestate aliquid exequitur, n. 17.
Verba debent intelligi secundùm vulgarem modum loquendi, n. 18.
Communis usus loquendi prævalet in interpretatione legis etiam divinæ, n. 19.
Interpretatio generaliter sumpta in quinque species distinguitur, et quas, n. 20.
Interpretationis species quis deduxerit, n. 21.
Interpretatio ad duo capita reduci potest, n. 22.
Interpretatio propriè idem est quod congrua verbi vel orationis declaratio, seu expositio, ibid.
Interpretatio largè capitur pro correctiva seu extensiva, idem.
Interpretationem correctivam alius, quàm Princeps facere non potest, n. 23.
Interpretationem extensivam non potest facere Judex nisi circa accessoria et eodem die, n. 24.
Interpretationem propriè, prout est congrua verbi et orationis declaratio, quilibet Judex potest facere, n. 25.
Declarationem interpretativam non alterantem condemnationem præcedentem potest facere executor mixtus, n. 26.
Declaratio interpretativa sententiæ facta per executorem, non inducit novum gravamen, n. 27.
Per declarationem interpretativam sententiæ quod obscurum est illuminatur et detegitur, n. 28.
Interpretativa declarationis qualitas est ut nihil novi inducat, sed actum præ existentem et præteritum ostendit, n. 29.
Declaratio inest actui declarato, n. 30.

Declara-

Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis declaratæ, n. 31.
Declaratio adeo inhæret dispositioni ut censeatur emanasse cum illa eodem tempore, n. 32.
Actum qui non potest facere post terminum, potest tamen factum declarare post illum, n. 33.
Si actus qui declaratur esset validus, secus si nullus, n. 34.
Interpretativa declaratio debet esse congrua, scilicet quando verba eam patiuntur, n. 35.
Verborum certitudo declarat certitudinem intellectus, n. 36.
Verba præcisa significationis non possunt recipere aliam interpretationem, n. 37.
Tametsi possint restringi et extendi intra limites significationis, n. 38.
Interpretativa declaratio est quæ addit qualitatem demonstrativam, non autem quæ alterat subjectum, n. 39.
Interpretativa declaratio sustinetur facta circa circumstantias actus, secus circa ejus substantiam, n. 40.
Interpretatio circa substantiam actus dicitur novus actus et gravamen, n. 41.
Prout si sententiæ purè executor velit addere executionem, ibid.
Declarationem interpretativam sententiæ quotidie faciunt executores supremorum tribunalium absque excessus reatu, n. 42.
Executori cum principale committitur, videtur declaratio interpretativa etiam commissa, n. 43.
Declarandi facultas quæ venit accessoriè ad contractum, in hæredem transit cum ipso contractu, n. 44.
Ab interpretativa declaratione justa et legit. facta per executorem, appellationi emissæ non est deferendum, sicuti nec ab ipsa executione cui hæc inest declaratio, n. 45.
Interpretationem non congruam verbis sententiæ et minus legitimam facere executorem non patitur, n. 46.
Interpretativa declaratio debet fieri non perimendo, sed exprimendo, n. 47.
Interpretativa declaratio debet esse verisimilis, n. 48.
De vocabuli significatione ubi tractatur, non est recurrendum ad arbitrium Judicis, n. 49.
Interpretativa declaratio debet fieri circa contenta in verbis sententiæ, non autem extra limites verborum quia illa dicitur in præjudicium tertii, n. 50.
Ab executore perperam interpretante sententia velut excedente, appellationi emissæ est omnino deferendum, n. 51.
Exempla plura hujus doctrinæ redduntur obiter, n. 51. 52. 53. 54. 55. 56. et 57.
Interpretationis iniquitas executoris quo modo et ex quibus sit probandum, n. 58.
Interpretatio ea sola executori permittitur quæ deducitur ex verisimilibus conjecturis in processu, verborum significatione, et natura attentatis, n. 59.
Interpretatio Juris tantum valet quantum propria verborum significatio, quæ perindè habetur ac si esset expressa, n. 60.
Interpretatio quæ subintelligitur juris intellectiva dicitur, non extensiva, n. 61.
Sententia debet interpretari prout de Jure fieri debet et ad juris sensum referenda, n. 62.
Verba Judicis debent intelligi secundum mentem Juris, num. 63.
In sententia veniunt ea quæ legis dispositione aut præsumptione inesse dicuntur, n. 64.
Verba sententiæ sunt civiliter intelligenda, n. 65.
Sententia debet interpretari ut non contineat injustitiam, n. 66.
Interpretatio facienda est ut sententia justa appareat cùm justa præsumatur, n. 67.
Interpretatio sententiæ dubiæ sumitur ex actis, cùm præsumatur lata ex causa in processu deducta, et quæ ex eo apparet, n. 68.
Acta sunt vehiculum ad sententiam, et ideo sententia ex mente actorum aperitur, n. 69.
Sententia præsumitur latæ ex causa deducta in libello, et petitione, et juxta illam erit interpretanda, n. 70.
Agenti interdicto uti possidetis, et succumbenti, volenti postea agere ex nova turbatione contra eundem reum an ei obstet exceptio rei judicatæ, n. 71.
Ex nova possessione superveniente datur rei vindicatio contra semel absolutum, n. 72.
Exceptio rei judicatæ obstat ubi datur identitas rei, causæ et personarum, n. 73.
Absolutus reus conventus interdicto uti possidetis, ex eo, quia non est probata turbatio de novo, post sententiam turbanti non prodest judicata, n. 74.
Contrà reum semel absolutum in interdicto uti possidetis, ex eo quod actor non probavit possessionem suam ob novam turbationem, non potest actor iterum agere, n. 75.
Nisi agat ex nova possessione et ex nova causa, ibid.
Absolutaria sententia ex qua causa lata sit in interdicto uti possidetis, si nec ex ea, nec ex actis appareat an ob novam turbationem actori iterum agenti obstet exceptio rei judicatæ, n. 76.
Interpretari debet sententia in favorem condemnati ut minus ei noceat, n. 77.
Interpretatio facienda est in dubio contra eum qui se fundat in sententia, sicut et in contractu, n. 78.
In sententia se fundans debet habere rem veram, n. 79.
Absolutoria sententia in criminalibus ex qua causa sit lata ex actis investigandum est, ut diffinitiva aut interlocutoria ab observatione judicii dicatur, n. 80.
Dispositio etiam legalis à consuetudine recipit interpretationem, cum qua judicis potestas se conformare præsumitur, n. 81.
Absolutus reus ob non probatum delictum censetur ab observatione judicii, et iterum ex novis judiciis potest reus molestari, n. 82. et sursum.
Causa ex qua sententia fuerit lata si ex ea nec ex actis appareat quæ præsumenda erit, n. 83.
Sententia quâ quis est condemnatus in exilium ex qua non appareat de quo senserit an de præciso, an de voluntario, de præciso intelligenda est, n. 84.
Cautionem uxori præstare condemnatus vir ob ejus sævitiam, aliàs fiet divortium, an sententiæ satisfaciet præstando cautionem etiam juratoriam, et executor excedat illum præcisè ad fidejussores compellens, n. 85.
Verba Judicis debent intelligi secundum mentem juris, n. 86.
Cautio simpliciter sumpta an de jure intelligatur de verbali obligatione tantùm cum hypotheca et bonorum obligatione, n. 87.
Fidejussores non reperire maxima est difficultas excusabilis ab obligatione præstandi, n. 88.
Sententia si ob impossibilitatem non potest adimpleri in eo super quo lata est, exequitur in eo quo potest, n. 89.
Sententia quâ quis condemnatur ad consevandum fidejussorem suum indemnem ab alterius obligatione si hæc fuerit extincta, quia compulsus solvit fidejussor, intelligitur ut solutum sibi restituat, n. 90.
Sententia absolvens tutorem à tutela, intelligitur ab ejus ratione reddenda super quo actum fuit, n. 91.
Condemnatus ad tradendum instrumentum debiti soluti, si non reperiatur, cogitur liberare victorem, n. 92.
Cautio ubi à jure requiritur plena, sufficiens, recta, aut competens, juris interpretatione intelligitur de fidejussoria, vel pignoratitia, n. 93.
Cautio uxori præstanda à viro ob ejus sævitiam, debet esse sufficiens, n. 94.
Cautionem debet Judex recipere per quam mulier fit magis secura à sævitia viri, n. 95.
Interpretari debet sententia ut in juris dispositione conformetur, n. 96.
Verba civiliter sunt intelligenda et applicanda proportionalibus, n. 97.
Verba sententiæ in dubio interpretanda juxta naturam actionis intentatæ, n. 98.

Senten-

Sententia præcisè obligat, n. 99.
Sententia ultrà non extenditur quàm importat verborum sonus, quia tantum disponit quantum loquitur, n. 100.
Ex sententia non aliud infertur, nisi quatenus vis verborum et necessitas patitur, n. 101.
Cautionem ad exigendam à viro præstandam uxori, executor datus non excedit si illum precisè compellat ad fidejussores, vel pignora, n. 102.
Cautionis ad præstationem ut vir condemnetur, plurimum potest judicis arbitrium, n. 103.
Impossibile est obtinenti rem judicatam precisè satisfieri, consulitur meliori modo quo possit, n. 104.
Periculum uxoris ob viri sævitiam non recipit æstimationem, n. 105.
Cautionem præstare vir condemnatus vel in defectum fiat separatio quoad torum, si fidejussores aut pignora non præstet, potest sententia exequi in separatione, n. 106.
Condemnatus ad centum quæ si non solvat condemnatur ad exilium, non solvendo sit executio in secunda parte sententiæ, n. 107.
Clericus injuriator condemnatus ad debitam honoris satisfactionem, executor an excedat illum astringens palinodiam recantare, n. 108.
Jure canonico deficiente, recurrendum est ad leges et consuetudines regni potiùs quàm ad Imperiales, n. 109.
Palinodiam recantare non debet Clericus injuriator, cùm nobilitatis privilegio fungatur contra Bernard. Diaz communiter reprobatum, n. 110.
Clerico injuriatori jure canonico opposita est pœna ad satisfactionem honoris injuriam passi, n. 111. *et qualis, ibi.*
Clericus condemnatus actione injuriarum efficitur infamis, n. 112.
Qui pro bono pacis, non tamen servata legis regiæ forma, verba satisfactoria dedit injuriato, non efficitur infamis, quia tunc non dicitur se desdicere, n. 113.
Condemnati plures simpliciter intelliguntur pro rata condemnari, licèt unusquisque in solidum fuerit per scripturam obligatus de jure, n. 114.
Obligatio originalis licèt sit concepta in solidum, ea tamen quæ oritur ex sententia, est pro rata secundùm juris dispositionem, n. 115.
Omissum seù non expressum in sententia habetur pro omisso, n. 116.
Tutores plures condemnati simpliciter ad reddendum rationem tutelæ, intelligitur pro rata in solidum, n. 117.
Condemnari plures collitigantes simpliciter in expensis unusquisque tenetur pro parte sua dumtaxat, n. 118.
Sententia lata contra plures simpliciter, intelligitur contra quemlibet pro virili, et quantitate bonorum occupatorum, n. 119.
Si ex sexdecim obligatis in solidum quatuor tantùm conventi simpliciter condemnentur pro rata, condemnati intelliguntur habito respectu ad omnes obligatos, non ad solos condemnatos, n. 120.
Quia in residuo absoluti intelliguntur, n. 121.
Quod fallit nisi judex habuerit respectum ad libellum quo instatum fuerit omnes condemnari, in solidum omnes condemnati intelliguntur, n. 122.
Qualitates omnes quæ insunt in termino relato, repetuntur in termino referente, n. 123.
Stylus tribunalium, quo est introductum ut sententiæ dubia declaratio sit petenda intrà eandem diem naturalem, reprobatur, n. 124.
Judex non potest alterare et mutare sententiam, aut ejus substantiam, n. 125.
Interpretationem extensivam facere potest judex circà sententia accessoria, putà fructus, expensas, etc. *et tunc non nisi intrà diem naturalem, n.* 126.
L. Paul. ia 2. ff. de re jud. *interpretatur, ibid.*
Interpretativa declaratio verbi dubii, aut orationis confusæ sententiæ, etiam post diem naturalem peti potest, num. 127.
Declarandi facultas non præscribitur etiam per mille annos, n. 128.
Actum post aliquem terminum qui facere non potest, tamen post jam factum declarare, n. 129.
Sententiam licèt judex mutare aut corrigere non possit, tamen potest declarare, n. 130.
Executores rei judicatæ è Curiis Regiis emanati, possunt post longam temporis distantiam declarationem interpretativam sententiæ dubiæ adhibere, ergo multo fortiùs Senatores qui eam tulerunt, n. 131.

AB executore quomodolibet interpretante, sivè 1
benè sivè malè, appellationem interpositam licitam esse, videtur probari, cùm ipse ad interpretandam sententiam, quæ sibi exequenda committitur, careat potestate. Primò quoniam illemet debet declarare, & interpretari, qui disposuit, & actum gessit, *l. ex facto, ff. de vulg. & pupil.* & ibi Bal. *verbo in text. ibi interpretari,* ubi etiam Alex. *nota* 2. Iss. 2. *nota ff. de vulg. & pupilla. l. Nerati, ff. de regular. jur. l. fin. Cod. de leg. cap. inter alia §. ut igitur,* & ibi gloss. *super verbo, interpretat. de sentent. excomm.* & ibi Felin. imò nullus alius potest declarare, nisi illemet qui disposuit, B. *in l. edita, versiculo quandoque vol. Cod. de eden.* Bal. *in l. fin. versiculo ultim.* 2
nota Cod. de legib. Iss. *in l. inter stipulantem, §. si Stichum, versic. gloss. in verbo, actori ff. de verbor. obligat.* Decius *in cap. cum venissent, vers. & etiam notandum est, de judic.* ut de notario interpretante verba dubia suæ scripturæ, dicit Socin. *consil.* 94. 3
versic. prætereà, & versic. hæc omnia volum. 1. Cavalcan. *consil.* 48. *vers. tertiò quia, & consil.* 69. *versic. tertiò quia.* Alciat. *in tract. præsump. in* 3. *reg. præsumpt.* 13. *n.* 12. ergo executor, qui sententiam non tulit, interpretari, & declarante sententiam non poterit.

Secundò & fortiùs probatur, nam successor in offi- 4
cio, & jurisdictione non potest intentionem sui prædecessoris declarare. Bal. *in l. vers. sed nunquid hoc potest, Cod. de sentent. ex brevilo. recit. & in l. edita, vers. decimo oppono C. de edendo, & in l. si ut proponis, vers. sed nunquid nuncius. C. de executione rei jud.* B. *in l. inter stipulantem, §. si Stichum, vers. idem puto in jud. ff. de verb. oblig.* Angel. *in l. ex facto, in princ. in textu ibi solent interpretari,* ubi Imol. *versi. tertiò nota ff. de vulg. & pupill.* Felin. *in cap. per tuas, in* 2. *nota de simonia, & in cap. cum venissent versic. potestas interpretandi,* & ibi Decius *versic. & successor. inoffic. de judiciis* Lanfran. *in cap. quoniam contrà, in verbo: interlocutoria, versic. ulteriùs dubitatur, de probatio.* Rebuff. *in l. quod jussit* 2. *nota n.* 164. *ff. de re judi.* facit quod aliàs dicitur, hæredem non posse voluntatem defuncti declarare, & interpretari, ut exactissimè prosequitur Anton. Gabriel. *commun. concl. lib.* 6. *tit. regul. jur. conclusione* 2. *à n.* 74. *& seqq.* 5
& quòd facultas declarandi non transeat ad hæredem successorem, de quo per Arias Pinel. *in repet. l.* 2. *Cod. de bonis ma. à n.* 11. Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 18. Burg. de Paz. *in l.* 2. *Tauri, à n.* 423. & alibi 6
per Doctores, ergo executor facultatem non habet interpretandi, aut declarandi, & per consequens illud faciens dicetur omnino excedere.

Sed iis non obstantibus, contrarium veriùs censeo, 7
fœdere distinctionis, nam aut agimus de interpretatione, & declaratione, quæ fit, & pendet ex mera voluntate: & ista non potest fieri per successorem, ut puta quando judex condemnavit aliquem in amputatione manus, qui potest interpretari, an dextera, an de sinistra intellexerit, unde pendet voluntas ejus, ideò hæc interpretatio cùm non congruat successori, in eum non transit, sicut nec in hæredem, & ita procedunt Doctores superiùs allegati, & alii adducti per mox citandos.

Aut agimus, & loquimur de declaratione, vel interpre-

interpretatione, quæ est facienda ex juris regulis, & principiis, & ex verosimilibus conjecturis, & ex actis, & deductis in judicio, & processu, tunc talis interpretatio successori, & cuilibet judici committitur, & jure permittitur. Ita distinguunt Bar. *in l. inter stipulantem*, §. *Stichum*, & ibi Imol. *versic. item prædicta procedunt & vers. idem adde*, & ibi Alexand. *in vers. in gloss. in verbo, actori*, & ibi Iff. *vers. item per prædicta ff. de verb. obligat.* Angel. *in l. ab executore, versic. ideò autem*, & ibi Imol. *versic. ulterius juxta prædicta, ff. de appell.* Alex. *in l. ex facto versic. item addo ff. de vulg. & pupil.* Nicel. *in concord. gloss. concord.* 282. & 323. Barl. *in cons.* 83. *versic. tertio respondeo, vol.* 3. Marian. *in cap. fin. versical. & sicut actor. de libel. oblatio* Felin. *in cap. qualiter & quando, versic. sed adverte diligenter, col.* 14. *& col.* 15. *de accusat. & in cap. cum veniissent, vers. potestas interpretandi de judiciis.* Rebuff. *in repet. l. quod jussit, in* 2. *nota, n.* 165. *ff. de re judic.* Anton. Gabriel. *commun. conclus. lib.* 7. *tit. de regul. jur. concl.* 3. *n.* 85. *& supra* & per B. *ubi supra, & in l. terminato, C. de fruct. & litium expens.* & alios, tenet Aviles *in cap. prætor. in proœmio. ordonnancas, à n.* 19. ubi latè refert Doctores utriusque partis, & de hac distinctione ibi *vers. sed hoc non obstante, opinio B.* &c.

9 Et loquendo in delegato subrogato loco alterius delegati mortui, aut impediti post alios probat Marquef. *tract. de comm.* 1. *part. cap.* 3. *sub n.* 43. dum dicit, quòd cum subrogatus ad antecessoria instar habeatur, si sententia non consistit in mera voluntate declarantis, sed in verosimilibus & conjecturis ex actis, & probationibus in causa factis, ex quibus quid primus judex senserit, apparet: poterit tunc successor in commissionem sententiam antecessoris declarare, quamvis aliter successor antecessoris sententiam declarare nequeat, &c. & quòd judex successor voluntatem prædecessoris possit ex verosimilibus conjecturis, & quando est congrua interpretatio, seu declaratio, declarare, latissimè plurimos congerit Mier. *tractatu de majora.* 1. *part. q.* 44. *n.* 94. *&* 95. & iterum latiùs *à n.* 99. *cum seqq.* de qua interpretatione latiùs postmodum agendum est.

10 Hinc est, ut expensas, quas sibi taxandas, & declarandas in sententia reservavit judex, poterit successor declarare, & taxare, B. *in l. ab executore, vers. quæro utrùm ff. de appell.* & post alios B. de Paz. *in l.* 1. *Tauri, sub n.* 427. Petrus de Ferrara *in prax. in forma libell. in action. reali, verbo, expensæ præsentis causæ, n.* 16. *& seqq.* Avil. *ubi proximè n.*

11 21. quod etiam intelligit, etiam si judex prædecessor reservavit sibi taxationem expensarum expresso nomine proprio, ut tenet etiam B. *in d. l. ab executore singulariter.* Abb. *in d. cap.* 1. *de iis quæ vi metusve causâ, n.* 8. Lanfr. *in repet. cap. quoniam contra, de prob.* 12. *part. expensæ, n.* 13. reddentes rationem quòd materia non potest concernere personam, sed dignitatem, jurisdictionem & tribunal.

12 Et quod executor, cui exequendo sententiam committitur, possit facere hujusmodi declarationem interpretativam (licèt Doctores in specie hanc difficultatem non tractent) probatur ex optimo text. *in l. ab execut.* 4. cujus sunt verba: ab executore sententiæ appellare non licèt, sed ab eo, qui malè sententiam interpretari dicitur; appellare licet, &c. *ff. de appell.* & ita illum text. intelligunt in executore, gloss.

13 *in l. ab executione, C. quorum appellat. non recipi, verbo, excedat*, & optima gloss. *in cap. quoad consultationem, de sentent. & re jud.* quæ inter modos, quibus excedere dicitur executor, formam mandati, hunc malæ interpretationis sententiæ numerat. Ita etiam illam pariter intelligunt, & clarè Petrus de Ferrara *in sua pract. in forma exec. sententiæ diff. in verbo, publico, n.* 11. *ver. sed pone quod talis executor, fol. mihi.* 283. *in post. impressione*, & per Petr. Jocobi, *in rubrica de action. in fadum ex re judic.* §. *modus autem executionis, col.* 4. *in supra praxi*, & post alios ita intelligit Rebuff. *in constit. Gall. tom.* 1. *tit. de sententiar. execut. art.* 7. *gloss.* 13. *n.* 8. & idem licèt promiscuè, & aliquatenus confusè, Scaccia *de appell. q.* 7. *lim.* 10. *n.* 54.

Nec huic obstant verba *dictæ l. ab executore*, quæ 14
sequuntur, *ibi*, si tamen is potestatem interpretandi habuit, velut præses provinciæ, aut procurator Cæsaris, &c. quæ videntur reduci ad judicem ordinarium interpretantem; cui multipliciter respondetur, quòd cùm *lex à princip.* loquatur de executore, de eo debet intelligi, qui executor, ejusque potestas regulatur à potestate sui superioris eum mandantis, & quoad executionem coæqualis sit potestas, & unàmet Jurisdictio, cùm illum repræsentet, *l.* 1. §. *qui mandatum, ff. de off. ejus cui man. est Jur.* bene B. *in d. l. ab executore, n.* 12. Petrus de Ferrara *in praxi. in form. libell. in actio reali, verb. & expens. sub num.* 17. & quòd potestas delegati reguletur à potestate delegantis, latè diximus suprà hac 4. *part. cap.* 6. *per totum*, & cum non omnes Judices ordinarii possunt suam sententiam interpretari, ut per gloss. B & Doctores *in d. l. ab executore*, ideò addit text. illa verba prædicta, ac si dixisset, dummodo missus sit 15
executor ab eo, qui potestatem habet interpretandi, &c. hoc est à Præside Provinciæ, quia tunc velut ipse habet potestatem, hoc est, ac si ipse fuisset (ut dictum est.) Hanc interpretationem sequitur etiam gloss. *in l. si ut proponis, verbo, executor, Cod. de executione rei Judic.* maximè, quia executor mixtus (de quo hucusque semper loquor, non de mero) 16
recipit meram imperium, prout est communicare, ut post alios latè Navarr. *in repeti. cap. cùm contingat, corolla.* 6. *versic. sextò infertur, & in* 4. *nullitatis causa, per totam.*

Et insuper, quia *d. l. ab executore*, loquitur de exe- 17
cutore, & executor dicitur non qui ordinaria potestate, sed delegata, aliquid exequitur, *l. ut si proponis*, & ibi gloss. *verbo, executor*, & hæc est Juris, & universi vulgi significatio, ut non ordinarius, sed delegatus ad exequendum dicatur, & ita secundùm 18
vulgarem modum loquendi *d. l. ab execut.* intelligenda est *l. cum de laminis*, §. *asinam, ff. de fundo instruct. l.* 1. *de flumi.* optim. text. *in l. Labeo*, & ibi notat B. *ff. de supel. leg. l. lib.* §. *quod autem Cassius ff. de leg* 3. & ibi B. text. juncta gloss. *in c. unico, de injuriis lib.* 6. text. *in cap. unico*, §. *porro, de statu reg. eod. l. c. ex literis* 1. & ibi Doctores *de spons.* text. *in cap. majores, circa medium, de baptismo*; latissimè multa congerit Everar. *in loc. lega. loco* 7. dicens post alios quod interpretatione legis, 19
& cujuscumque dispositionis, etiam divinæ, communis usus loquendi prævalere propriæ significationi.

Et facit, quia cùm gloss. & Doctores, superiùs citati dicant, admittendam esse appellationem ab executore, perperam interpretante sententiam, quia excedit, intelligi debent de delegato, & non ordinario, si credimus Parlad. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 2. *p.* §. 3. *n.* 9. dicens expressum cadere in delegato, non in ordinario, de quo vide quæ latè diximus hac 4. *part. cap.* 3. *à n.* 105. & quòd executor, cui exequenda sententia committitur, possit facere declarationem interpretativam, ex sequentibus clarè apparebit.

Pro cujus rei majori declaratione brevissimè est scien- 20
dum, interpretationem generaliter sumptam, inquinque species posse distingui, nempe, alia est interpretatio declarativa, alia intellectiva, alia correctiva, alia extensiva, alia restrictiva, de quorum singula natura, & effectu latè prosequitur Mantica *in tractatu de ambig. convent. lib.* 1. *tit.* 16. *per tot.* Joan. Petrus Ferrarien. *in sua praxi, in forma executionem sententiæ diffini. verb. publico nuntio, n.* 12. *fol. mihi* 284. *in novissi impressione*, interpretationem ad tres dumtaxat species reducit, nempe correctivam, extensivam, & verbis orationis

orationis congruam expositionem, & declarationem. Quam divisionem in proposito etiam sequitur post alios Avises *in cap. prætor. in proœmio sub n.* 19. & has
22 etiam adhuc ad duo tantùm reducit capita Everar. *in locis leg. in loco* 35. *à ratione legis larga, ampla, &c. versic. uno modo propriè*, dicens quòd iste terminus (interpretatio) sumitur duobus modis, uno modo propriè secundùm ejus propriam significationem, & tunc interpretatio idem est, quod congrua verbi vel orationis declaratio, seu expositio; alio verò modo capitur largè, pro interpretatione correctiva, restrictiva, seu extensiva, qui omnes in comprobationem aliqua adducunt videnda, quæ omitto.

23 Hoc supposito, dicunt Ferrar. & Avil. *ubi proximè*, post alios Doctores, quod interpretationem correctivam alius quàm Princeps facere non potest, extensivam autem non potest facere judex; nisi eodem die
24 circa accessoria, ut expensas, & similiter, & tunc eodem die non aliter, juxta *l. Paul. ff. de re jud.*

25 Interpretationem autem propriè sumptam, & secundùm eius veram significationem, quæ verè sit & est congrua verbi, & orationis declaratio, & expositio, quemlibet posse judicem facere, probant prædicti Doctores; & quòd executor mixtus, cui rerum judi-
26 catarum executio committitur, possit facere hujusmodi declarationem interpretativam, non alterantem, condemnationem præcedentem sententiæ universalis, & generalis, tenent in terminis optima Rotæ decisio 100. *ex novem part.* 1. *diversf.* mirabiliter Gratian. *in discept. forens. tom.* 1. *c.* 333. *per totum à princ.* Sigismund. Scac. *tract. de appel. quæst.* 17. *lim* 10, *n.* 55. & alii, quos longa manu congessimus, ubi de materia suprà *hac* 4 *par. cap.* 10. *de liquidatione num.* 7. *& seq. versic. quo ita*
27 *cognito, & à princ.* reddentes rationem, quia non facit executor hoc casu novum aliquod gravamen, cui convenit quod dicit Cardin. *in clement. fin. in princ. q.* 5. *in fin. vers. regulariter tamen de pœnit. & remiss.* Felin. *in cap. non potest. vers. & ideo pulchra, de re judic.* Anton. Gabriel. Roman. *commu. conclus. lib.* 6. *tit. de regul. jur. concl.* 3. *n.* 42. & prædictam eandem rationem reddunt etiam Petrus Ferrar. & Aviles cum aliis *ubi proximè*, ut per hanc declarationem interpretativam
28 nihil novi inducitur, sed quod obscurum est, & coopertum detegitur, & illuminatur, per text. *in l. hæredes palam* §. *sed si notam, ff. de testam.* sed in proposito mirabilis ex text. *in l. adeo* §. *cum quis alienæ, ff. de acquirendo tertium dom.* ibi qui excutit spicas non novam speciem facit, sed eam, quæ est detegit.

29 Et generaliter hæc est qualitas, & natura hujus declarationis interpretativæ, ut nihil novum inducat, nec declarans nullum actum de novo disponat, sed actum præexistentem, & præteritum ostendit, *l. à se toto, ff. de hæredit. institut. l. unum ex familia*, §. *si de falcidia; ff. de legat.* 2. *clem.* 1. *de jure patr. d. l. hæredes palam, si notam, d. l. adeo*, §. *cum quis, B. l. ab executore n.* 7. *versic. quando; interpretatio ponitur, ff. de appellat.* Bald. *in l. cum testam. in fin. l. de manumiss. testam.* Decius *in l. edita num.* 47. *C. edendo.* Imol. *in d. l. hæredes palam d.* §. *sed & si notum, in* 2. *nota*, & ibi Paulus Castrens. *in princ. versiculo quid autem* Roman. *versic. nota ulterius*, & ibi Aret. *in* §. *si quid* 1. *nota.* Bald. *in l. versiculo quæro quod testes C. de codicillis* Fulgos. *consil.* 147. *versiculo ad secundum.* Roman. *in l.* §. *si quis simpliciter ff. de verbor. obligat.* Salicet. *in l. leg. & constitut. oppositi.* 1. *C. de leg.* Roman. *cons.* 482. Domin. *in proœmio sexti in fin. princip. vers. nota optimum text.* Card. *in cap. fin. versic. si verò disponit de constit.* Imol. *in clement.* 1. *vers. glossa cecidisse, de sequestratio. poss. & fructuum.* Feder. de Senis *consil.* 112. Ill. *in l. non dubium nota* 6. *C. de leg.* Socin. *cons.* 214. *vers. ad huic objectioni* Barbos. *cons.* 18. *vers. ecce autem vol.* 1. Felin. *in cap. super q. de offic. deleg. & in c. qualiter, quando cl.* 1.

versic. & pro ista fallentia, de accusat. & in cap. non potest. versic. facit gloss. singularis de re jud. Decius *in l. edita n.* 47. *Cod. de edendo, & in l.* 1. *Cod. de impuber.* Hyppolyt de Marsill. *in l.* 1. §. *si quis ultro, vers. ulterius scies, ff. de q.* Purpur. *in l.* 1. *n.* 38. *ff si cert. pet.* Rebuff. *in l. quod jussit in* 2. *nota n.* 145. *ff. de re jud.* Brunus *in tract. de for. in tit. quas res personas, & quot casus, &c. vers. ubi autem tractemus, & vers. & interdum dispositio.* Anton. Gabriel. *commu. concl. tit. de regul.* 30
jur. concl. 3. *à n.* 1. qui etiam *à n.* 9. asserit, quòd declaratio inest actui declaratio, ac ideo quod declaratio retrotrahitur ad tempus principalis dispositionis quæ declaratur, qui in probationem multos adducit Doctores, & doctrinas videndas. Mantic. *in tract.* 31
de contract. lib. 1. *tit.* 16. *n.* 7. *tom.* 1. declaratio adeò inhæret dispositioni, ut censeatur emanasse cum illa eodem tempore, Petrus Surd. *decisione* 21. 32
per totam. Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 147. *n.* 2.

Et ex hoc fonte fluit, quòd ille, qui post aliquem 33
terminum non potest aliquid facere, potest tamen factum declarare, Bald. *in d.* §. *sed si notam. vers. item est argumentum & in l. tres denuntiationes in fin. C. quomodo & quando Judex, & in l.* 1. §. *hujus studii, vers. & est argumentum, ff. de justitia & jur.* Domini. *in proœmio 6. decretal. in fin. prin. versic. & non optimum text. & in cap. cognoscamus in fin. vers. & nota incidenter* 34. *d.* Archidiac. *in. c.* 1. *vers. eadem gloss.* 13. *q.* 1. Joan. Andr. *in addit. ad Specular. in titulo de testib.* §. *nunc videndum versic. hoc etiam nota, & in reg. in generalis versic. ultimò quæritur de regul. jur. in 6.* Aret. *in l. edita vers. circa primum conclud. Cod. de edendo.* Salicet. *in l. qui fun. versic. & faciunt prædicta, ff. de contrahend. empt.* Barba. *consil.* 28. *versiculo ecce nunc, volum.* Anton. de Bu. *in cap. licet causam vers. ex iis dicitur de probat.* Afflict. *in constitut. super rubricam de except. dilat. n.* 7. Felin. *in c.* 2. *versic. item fallentia de libel. obligat. &. in cap. qualiter & quando, vers. adde etiam hic de accus. & in cap. pastoralis versiculo declarari potest de except. & in cap. super qu. de offic. deleg.* Ruin. *cons.* 189. *vers. quinto prædicta confirmantur, volum.* 1. Rebuff. *in l. quod jussit* 2. *nota n.* 164. *& n.* 158. *de re jud.* Petrus Surd. latè *decisione* 21. *per tot.* Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 147. *n.* 2. Anton. Gabriel. *commun. concl. lib.* 6. *de regul. jur. concl.* 3. *num.* 6. qui *n.* 8. declarat, quando actus, qui declaratur, erat validus, secus 34
si fuisset nullus.

Et isthæc declaratio interpretativa debet esse con- 35
grua, & tunc talis dicetur, quando verba eam patiuntur, & conveniunt, secundùm propriam significationem. Alexand. *in l. divort. versic. & primò quia, ff. solut. matrim.* Socin. *in l. postquam lit. in* 1. *nota. C. de pactis*, sentit Bald. *in l. nota* 4. *C. de legib.* B. *in l.* 1. *de impub. & aliis* Ill. *in l. quamvis num* 1. *eodem tit.* Bald. *in l.* 1. *eodem tit.* Petr. Ferrarien. *in practicar. in forma executionis sententiæ diffi.* § *publico nuntio sub n.* 12. Mantica *in tract. de contract. d.* 1. *lib.* 1. *tit.* 16. *n.* 10. qui *n. seq.* 36
inquit, quòd certitudo verborum declarat certitudinem in intellectu, post Baldum & Cravet. *consil.* 4. *n.* 21. ac verba præcisæ significationis non posse recipere 37
aliam interpretationem B. *in l.* 3. *n.* 2. *C. de communic. vel epistol.* tametsi rationabiliter possint extendi, & 38
restringi intra limites tamen significationis. Bart. post gloss. *in l. stipulatus sum in princ.* & Ill. *num.* 3 & 4. *de verbor. obligation.* idem scribit Ill. *in l. liber homo in princ. n.* 2. *eodem titulo. f. non omitto populi, ff. de inst. & jur. in* 2. *lectur. vers. ff. in omnes tamen.* Purpura *in l. edit. & recipitur hujusmodi declarat. C. de edendo.*

Et dicitur declaratio interpretativa illa, quæ addit 39
qualitatem demonstrativam, non autem quæ alterat subjectum. Bal. *in l. hæredes palam d.* §. *& si notam. versiculo* 3. *nota.* & ibi Immol. *in* §. *si quis post versicul.*

item nota & ibi Aret. *in 4. nota.* Ant. Gabriel. *commun. concluſ. lib. 3. tit. regul. jur. concluſ. 3. num* 47. & 48. & conducit quod ipſe dicit ibi *num.* 61. quòd hæc declaratio interpretativa ſuſtinetur, quando ſit circa circunſ-
40 tantias, ſecus autem quando fieret circa ſubſtantiam actus, poſt Angel. *in d. §. ſi quis poſt ſi verſiculo vel dic quia imo*, & ibi Paul Caſtrenſ. *verſic. nota ex prima parte*, & ibi Cuman. *notab. 1. ff. de teſtam.* & clariùs dixit Anani. *conſil.* 84. *verſic. & propterea licet.* Petrus de Anchar. *conſ.* 127. *verſ. non obſtante, cap. novit.* Iſſ. *in. l. Lucius verſiculo tu ergo ultra ff. de vulgar. & in l. in teſtam. verſic. 3. 3. in contrarium facit, C. de teſtam. milit. & conſil.* 46. *verſ. tertio reſpondetur, vol.* 3. Decius *in l. 1. verſic. & ad propoſitum noſtrum, in l. edicto, n.* 49. *C. de edendo.* Roma. *conſil. 15. per totum.* Bald. *conſil. 94. ſententia primo loco, lib.* 4. Cardin. Tuſch.
41 *practic. concluſ. tom. 7. liter. S. concluſione* 123. *n.* 4. & *n.* 6. qui in propoſito bene loquitur, qui omnes novum actum & novum gravamen vocant hoc interpretationis genus, exemplum reddens Tuſchus poſt alios, quando puræ ſententiæ vult executor conditionem addere, quia cùm interpretatio declarativa, ut talis ſit, non debet augere, nec minuere ſubſtantiam ſententiæ, nec eam alterare ultra idem, quod ſub verbis dubiis, aut juris intellectu continetur.

42 Quæ doctrina optimè declaratur ex deciſione Rotæ 100. *ex novem part. 1. diverſ.* Gratian. *diſcepta. foren. tom. 1. cap.* 333. Scaccia *de appell. quæſt.* 17. *limit.* 10. *n.* 55. & alii adducti hoc *lib. 5. cap.* 10. *poſt princ. à n.* 10. & *ſuprà*, plurima, ne dicam infinita, exempla hujus declarationis interpretativæ factæ per executorem, ſecundum naturam & ſignificationem verborum, & circa alia uſque ad refectionem, invenies in omnibus capitibus, præcedentibus, præcipue *cap.* 9 & 10. 11. quæ videre poteris, quoniam ego non repeto. Et hanc declarationem interpretativam circa dubia ſententiæ, quæ exequenda committitur tribunalium ſuperiorum executori, quotidie facere videmus abſque exceſſus reatu, aſſeſſoreſque ſuper illis dubiis declarant & urget ratio, nam omnia cenſentur ſibi commiſſa,
43 quæ ad expeditionem & executionem ſunt neceſſaria, & cùm principale committitur, cur non videtur commiſſa hæc declaratio interpretativa, quemadmodum videmus in fortiori caſu, prout eſt in hærede, in quem non tranſire facultatem declarandi, diximus *ſuprà ad prin.* & tamen quando facultas declarandi venit acceſſoriè ad contractum, qui ad hæredem tranſit, tunc ſi-
44 cuti tranſit contractus, tranſit etiam facultas declarandi. Ita Abbas, *conſ.* 80. *verſ. circa ſecundum vol.* 2. & pro limitatione ita ſcripſit Anton. Gabriel. *commun. concluſ. lib. 6. tit. de regul. jur. concluſ. 3. n.* 79. & ſic
45 dicendum venit, ut à juſta & legitima interpretatione facta per executorem ſecundùm ea, quæ dicta ſunt, appellationi emiſſæ non eſſe deferendum, tamquam nec ab ipſa executione, cui declaratio interpretativa ineſt, ut in terminis docet d. Rotæ deciſio 110. Gratian. & Scaccia *ubi proxim.*, & nos latè *in d. Cap.* 10. circa liquidationem *à num.* 10. *ſuprà*, ubi latè & expreſſè probatur à contrario ſenſu *in d. l. ab executore, ff. de appellat.* & doctoribus confeſtim citandis.

46 Interpretationem autem extraneam, & remotam à ſenſu & ſignificatione verborum, tanquam incongruam & minimè verbis ſententiæ & rei, de qua agitur convenientem, facere executorem non patitur, Angel. *in l. ſi quis intentione ambigua, ff. de judiciis, verſic. ult. ſcias.* B. *in d. l. ad executorem, verſ. item ſi verba, col.* 2. Felin. *in cap. qualiter & quando verſ. ſecundo limita.* & ideo *in c. 2. verſ. hanc fallentiam limita de libell. oblat.* Imol. & Angel. de Aret. *in d. l. ab executore.* Bal. *in l. ea quæ C. comminat. epiſtol. & in l. voluntatis col. ultim. verſicul. quæro ſi ſtatutum, Cod. de fideicommiſſ.* Angel. *in leg. ſi quis inventio. column. ultim. verſ. ultim. ſcias, ff. de jud.* Imol. *conſil.* 22. *in caſu præmiſſo col.* 2. *verſ. nec obſtat prædictis l.* 2. Domin. *in cap. licèt verſ. præmiſſa. nota.* 3. *de teſtam.* Paul Caſtr. *conſ.* 458. *quia exceptiones, col.* 2. *lib.* 1. Franciſc. Aret. *in l. 5. ſtipulatio col.* 1. *verſic. ſed huic rat. ff. de verbor. obligat.* Iſſ. *in l. quidquid adſtringendæ, col.* 2. *nota* 3. per illam tex. *ff. de verbor. oblig.* Franciſc. Purpur. *in l. edita col.* 18. & *col.* 100. *Cod. de edendo*, & ibi Aret. Alexan. *in l. divortio col.* 4. *verſ. item dictum, ff. ſoluto matrim. & conſ.* 18. *viſis & accurate ponderatis. col. pen. verſ. non obſtat quod magis ſenſus lib.* 1. & *conſ.* 56. *viſo proceſſu, col.* 4. *ver. nec etiam poteſt dici, lib.* 2. Soccin. *in l. naturaliter*, §. *nihil commune col.* 7. *verſ. ſed tu conſidera. ff. de acquir. poſſ.* Barba. *conſil.* 38. *præclare ſcripſit, col.* 12. *verſ. & ſi quiſpiam dixerit, lib.* 2. Steph. Bertran. *conſ.* 269. *viſo proceſſu, n.* 4. *lib.* 5. Philip. Decius *in l. ambiguis, ff. de reg. jur.* Ludovic. Bolog. *in tract. de indulg. col.* 17. *num.* 83. Rebuff. *in l. ſi ut proponis, verſic. & modo quæro, C. de execution. rei jud* Rebuff. *in l quod juſſit. nota* 2. *n.* 166. Anton. Gabriel. *comm. concl. lib.* 6. *tit. de reg. jur. concl.* 3. *n.* 87. Tiraquel. *in l. ſi unquam, verb. libertis, n.* 13. Petr. Ferrarienſ. *in praxi, in forma execut. ſententiæ diffi. verbo, publico nunt. n.* 12. *in fin. & ſeqq.* Neviſ. *in cap. prætor, in proœmio, verbo, ordenanças ſub. n.* 19. *verſ. & hoc niſi velit facere.*

47 Quia declaratio interpretativa debet fieri non perimendo, ſed exponendo quæ dicta ſunt, ut probat text. *in cap. cum dilecti, de accuſat.* quem ad hoc notat, & commendat Bald. *in ſua Margarita in verbo. interpret. & in l. 1. fin. C. de liber. præteritis, & in l. fin. de interpretat. in prin. ff. de legib.* ubi ex eodem text. docet
48 interpretationem debere eſſe veriſimilem, & poſt alios Tiraquel. *ubi proximè n.* 14. qui *n. præcedenti*, inquit,
49 quòd ubi de ſignificatione vocabuli tractatur, non eſt recurrendum ad arbitrium judicis.

50 Quibus adde, quod hæc declaratio interpretativa debet fieri, circa ea, quæ continentur in verbis ſententiæ, aliàs ſi fiat extra limites verborum in ea contentorum, ita ut declaratio concernat præjudicium tertii, non dicetur declaratio interpretativa, ſed nova diſpoſitio juſtiſſimè vocaretur. Paul. Caſt. *in l. hæredes palam §. ſi quis poſt verſ. multoties & in Papa ff. de teſtam. & in conſ.* 338. *verſ. ex prædictis patet. vol.* 1. Felin. *in cap. cum olim, verſ. & adduci poteſt de re judic.* Sarner. *in reg. de non tollen. jur. quæſt. q.* 13. *verſ. ſed advertendum.* Anton. Gabriel. *ubi ſupra, d. concl.* 3. *n.* 52. faciunt quæ Tiraquell. poſt alios ab eo citatos *in repet. l. ſi unquam, verbo, libertis, n.* 14. *de revocand. donat.*
51 Quare merito ab executore perperam interpretante ſententiam velut excedente, appellationi emiſſæ omnimodo eſſe deferendum, quia tunc modum exequendi excedere dicitur, probat text. *in d. l. ab executore ff. de appellat.* gloſſa *in l. ab executione, verbo, excedat, Cod. quorum appellat. non recip.* gloſſ. optima *in cap. quoad conſultat. verbo, excedatur, de ſent., & re judic.* Bar. *in d. l. ab executione in fin. n.* 6. Salicet. *in l. fin. n.* 1. *in fin. C. quando provocare non eſt neceſſe*, & poſt Felin. *in cap. ſuper quæſt. in prin. colum.* 2. *de offic. deleg.* tenet Simon de Prætis *in tract. de interpret. ultimar. volunt. volum. ult. lib.* 1. *interpretat.* 1. *dub.* 3. *col.* 12. *n.* 11. *fol.* 40. Gregor. Tholoſ. *in tract de appellat. lib.* 2. *cap.* 11. *ſub num.* 1. Scaccia. *in tract. de appellat. quæſtione* 17. *limit.* 10. *n.* 52. Petr. de Ferra. *in prax. in form. execut. ſententiæ definitivæ, verb. publico nuntio. n.* 10. *fol. mihi* 283. *in noviori.* Petr. Jacobi *in praxi, rubrica de actione in fact. ex re judicata*, §. *modus autem executionis, col.* 4. Rebuff. *in comment. tom.* 1. *tit. de ſentent. execut. articul.* 7. *gloſſ.* 14. *n.* 8. optim. Rotæ deciſio 100. *ex novem part.* 1. *diverſ. per totam* Gratian. *in diſcept. forenſ. tom.* 1. *cap.* 333. *per totum*, & hujus doctrinæ reddit varia exempla Ferrarienſ. quando ſententia ſcilicet loquitur
52 de florenis ſimpliciter, & executor vult interpretari de

de decatis, cùm debeat intelligi de florenis monetæ currentis, in quo insistit condemnatus. Rebuff. autem exemplificat in condemnato ad decem libras,
53 & executor interpretatur de Parisiensibus, Sigismund. Scac. fingit casum in eo, qui Tholosæ fuit condemnatus ad solvendum decem aureos, & executor interpretatur de aureis Solis, quia est mala in-
54 terpretatio, cùm de consuetudine intelligatur de aureis parvis æstimatis 27. solidis Turonensibus, cum dimidio, &c. aliis & similibus modis exemplificat B. *in dict. l. ab executione sub n. 6. & sub n. 15. C. quorum*
55 *appellationes non recep.* & similiter potest poni casus in eo, qui fuit condemnatus ad beneficii restitutionem,
56 & executor interpretatur in distributionibus quotidianis, oblationibus, & aliis obventionibus incertis. Item in condemnato ad fructus perceptos, & interpretatur executor ad fructus, qui percipi potuerunt, item in condemnato in expensis executor interpretatur etiam de personalibus expensis, vel quando
57 isto casu voluerit etiam declarare, & intelligere damna, & alia exempla, de quibus latè suprà hac 4. *part. c.* 30. *vers. & hujus doctrina n.* 37. *cum seqq.* & infinita invenies in discursu totius hujus tertiæ partis per singula capita.

58 Quemadmodum autem interpretationis iniquitas detegatur, & probetur, nunc tractemus, generaliter ex actis gestis omnem excessum per executorem illatum, esse probandum, latè probavimus suprà hac 4. *part. c.* 3. *à n.* 163. ubi vide, & in specie individualiter ita probandum esse iniquitatem executoris interpretantis, scilicet ex circumstantiis, hoc est, ex his quæ acta sunt in principali causa, rei natura, & qualitate attenta, docet B. *in l. ab executore n.* 15. *versic. venio ad tertiam partem*, quem referens etiam sequitur Petr. Joan. Farrarien. *in pract. tit. de form. executio. sententt. diffinit. verficulo publico nuntio sub n.* 14. *versic. diceret aliquis qualiter detegetur in hac appellatione iniquitas interpretantis*, &c. *fol.* 284. *in novioribus*, plura reddentes exempla iis in locis.

59 Quod corroboratur ex eo quod suprà diximus ad *princ. hujus capitis*, *versiculo aut agimus & loquimur.* &c. *n.* 8. post Bart. Imol. Alex. Ang. Barba. Nicell. Felin. Rebuff. *in l. quod jussit* 2. *nota n.* 165. *ff. de re jud.* Anton. Gabriel. *com. concl. l.* 6. *de reg. jur. conclusione* 3. *n.* 85. Aviles *in cap. prætor. verbo*, *ordonanças in proœmio à n.* 19. Marquel. *de commiss. l. part. c.* 3. *sub n.* 43. & alios ibi citatos, quòd illa tantùm permittitur executori interpretatio, quæ facienda est ex verisimilibus conjecturis, ex actis & deductis in processu, juris regulis, dispositione, & interpretatione attentis, ac insuper verborum significatione, & rei natura ex supra dictis.

60 Juris enim interpretatio tantum valet, quantum propria verborum significatio; quod enim per legis interpretationem, ex verbis, vel ratione concipi potest, perinde habetur, ac si esset expressum, *l. nominis & rei*, §. *verbum ex legib. ff. verbo. signif. l. scire oportet*, §. *aliud*, *ff. de excusat. tutor. leg. non dubium C. de leg.* Bald. *in l.* 3. §. *quid si*, *de negotiis gestis*, & *in l. ea in princ. n.* 16. *C. de appell.* Manc. *in tract. de*
61 *contractib. l.* 1. *tit.* 16. *n.* 12. & hujusmodi interpretatio sub intellectione, juris intellectiva dicitur, non extensiva, Bal. post glossam, *in l. quamvis*, *in princ. & in l. ea quæ col. pen. vers.* 11. *quæro Cod. de condict. indebit. & in l. Gallus*, §. *quid si is nota* 4. *de liber. & posth.* & ibi, Aret. *n.* 1. Curtius senior, *cons.* 80. *n.* 2. Ill. *in d. l. quamvis n.* 6. & 7. *& in auth. quas actiones n.* 17. *& infra*, *C. de sacrosanct. Eccles. & in l. in eum n.* 3. & 4. *ff. de in jus vocan.* Decius *consil.* 284. *col.* 2. *vers. cum ista ratio*, *& consil.* 372. *n.* Rip. *in l. fin. n.* 143. *& seqq. C. de revocand. donat.* Alex. *cons.* 2. *n.* 15. *l.* 9. Ang. *cons.* 321. *n.* 5. Mant. *ubi proximè.*

62 Hinc est, quòd sententia debet intelligi prout de jure ferri debuerat, debetque reduci ad sensum juris, ac juxta illud interpretari. Judicis namque sententia talis in dubio esse intelligitur, qualis de jure esse debuit, latè Borgn. Cavalca. *decis.* 37. *n.* 53. & *decis.* 26. *n.* 74. *part.* 2. Cæpol. *consil.* 64. *n.* 4. *tom.* 1. Petr. Surdus *decis.* 69. *n.* 8. post B. & *decis.* 93. *n.* 26. Seraphin. *decis.* 984. *n.* 2. *t.* 1. quia verba judicis debent
63 intelligi secundùm mentem juris. Aymon. Crayeta *cons.* 74. *n.* 9. *l. miles* §. *judicati*, ubi Castrens. *ff. de re jud. B. in l. si fund.* §. *in vendic. vers. nota*, *ff. de*
64 *pignoribus.* Cæpola *cons.* 57. *duo fratres*, *n.* 5. *in consiliis civilibus.* Alexand. *cons.* 46. *circa primum*, *n.* 2. *l.* 5. Castren. *cons.* 270. *n.* 2. *l.* 2. Alex. *cons.* 46. *circa princ. col.* 1. *l.* 5. Socin. *cons.* 134. *visa petitione*, *col.* 3. *in princ.* Menoch. *cons.* 110 *à n.* 31. *& seqq.* Castren. *consil.* 210. *viso puncto supra dicto*, *col.* 1. *l.* 2. Card. Tusch. *practicar. conclus. tom.* 7. *lit. S. concl.* 126. *n.* 8. *n.* 12. *n.* 13. 15. 25. & 27. & ideo in sententia veniunt
65 ea, quæ legis dispositione, aut præsumptione in esse dicuntur, Matthæus de Afflict. *in decis.* 315. Decius *in l. jus nostrum ff. de regul. jur.* B. & Doctores *in l. Jul. ff. de condict. indebit.* Curtius senior *cons.* 74. Castrens. *in l.* 1. *C. si plures sunt à sententia.* Soc. *cons.* 273. *col.* 3. *l.* 2. Cuman. *consil.* 53. Menoch. *de arbit. casu* 69. Card. Tusc. *in d. concl.* 126. *n.* 113. *ubi n.* 27. etiam asserit, quòd verba sententiæ sunt civiliter intelligenda. Rom. *consil.* 321. *n.* 4. Alexan. *consil.* 2. *n.* 2. *l.* 2. *& cons.* 46. *n.* 3. *l.* 5.

66 Ideo sententia debet interpretari, ut non contineat injustitiam, quia mens judicis non præsumitur velle facere injustitiam, & contra juris dispositionem. Bald. *consil.* 56. *factam tale est n.* 3. *vers. iis præmissis*, *l.* 4. Fulgos. *consil.* 158. *Domina Graboina n.* 2. & 3. Cravet. *cons.* 45. *n.* 5. Paul. Castr. *cons.* 270. *viso puncto*, *in princ. l.* 2. Oldrad. *consil.* 66. *an ex delicto.* Socin. *consil.* 302. *col.* 4. *l.* 2. Dec. *consil.* 282. *col.* 2. *& infrà n.* 25. *& seqq.* Socin. *cons.* 134. *visa petitione*, *col.* 3. *in princ. l.* 1. Aymon. Crav. *cons.* 188. Felin. *in cap. significaverunt de except. col.* 8. *vers. demum circa*, B. *in l.* 1. *C. de negot. gest.* Dec. *cons.* 43. *col. fin.* B. *cons.* 218. *col.* 1. *l.*
67 3. Matclila. *sing.* 20. Cravet. *consil.* 186. *à n.* 14. qui multa congerit in proposito. Imò à contrario interpretatio facienda est, ut sententia justa appareat, cùm justa præsumatur. Paris. *cons.* 111. *col.* 2. *l.* 1. Anchar. *cons.* 180 *visa col.* 2. Aretin. *cons.* 106. *col. penult. in* 3. *dub.* Men. *d. cons.* 110. *n.* 6. *l.* 2. Abb. *in cap. ex literis*, per illum text. *n.* 6. *de pign.* Soc. *cons.* 2. *quoniam plerisque n.* 2. *l.* 4. Castrens. *cons.* 50. *si quæritur col. fin. l.* 1. *& consil.* 136. *visis col. penult. in fin. l.* 1. & debet sumi illa interpretatio, quæ potius validet sententiam, latè post plurimos Cardin. Tusch. *pract. concl. tom.* 7. *lit. S. concl.* 126. *n.* 20. & 24.

68 Pariter etiam sententiæ dubiæ interpretatio sumitur ex actis, probationibus, & processu, cùm præsumatur lata ex causa, quæ ex actis apparet, & in eis fuit adducta, *l.* 3. *de sent. quæ sine cert. quantitate.* Alex. *cons.* 12. *attentis narratis*, *n.* 3. & 4. *l.* 7. Paris. *in cap. adversar. colum. penult. in fin. de except.* Zabar. *consil.* 72. B. *in l. Julia. n.* 4. *de condit. indebit. & in l. ait prætor.* §. *si judex ff. de re jud.* Corneus *consil.* 126. *per totum lib.* 4. Cravet. *consil.* 23. *n.* 2. B. *in l. si servus plurium*, §. *si minor. ff. de leg.* 1. ubi latè Alex. glos. *in l. si quis ad exhiben. ff. de execut. rei jud.* Ill. *cons.* 98. *accedo*, *col. fin. l.* 1. Corneus *cons.* 10. *col.* 3. *l.* 2. Socin. *cons.* 181. *n.* 79. *l.* 2. Signorol. *cons.* 103. *n.* 4. Natta *cons.* 463. *n.* 8. Men. *cons.* 110. *n.* 48. *l.* 2. Alex. *cons.* 182. *in causa & lite in princ. l.* 6.

69 Et quod sententia dubia, & obscura declaretur, & interpretetur per acta, quia acta sunt vehiculum ad sententiam, & ideo sententia ex mente actorum aperitur & declaratur, tradunt Bal. & Alex. *in l. ex morte ff. ad l. Aquil.* Felin. *in cap. adversar. tuo*, *n.* 3. *vers. cognoscitur autem ex actis*, ubi latè *de except.* Angel. *de malef. verb. ad querel. n.* 85. *in fin. vers. si verò est lata simpliciter*, & ibi August. *in addition. n.* 88. *in fin. vers. cujus opinionem.* & ante hos Syn. *in l.* 1. *n.* 9. *C. quando civilis*

actio criminali præjudicet, & ibi etiam Alberi. *num* 7. *verſ. quid in dubio.* Salicet. *colum. in fin. n.* 10. *verſ. aut dubitatur.* Foller. *in pract. crim. canon. cap.* 31. *n.* 11. Card. Zabarel. *in cap. de his col.* 2. *in princ. n.* 4. *ver. quid in dubio*, & ibi Felin. *n.* 8. & Mar. *n.* 32. *verſ. nec obſtat. el.* 2. *de accuſat.* optimè Proſper. Farin. *pract. crimin. tom.* 1. *quæſt.* 4. *n.* 28. ubi plures allegat, & Caſtr. & B. poſt gloſſam *in l. ſi quis ad exhibendum, ff. de excep. rei jud.* Bal. *in cap. cum ſuper in fin. de cauſ. & prop.* idem Bal. & Bart. *in l.* 1. *C. ſi plures una ſentent.* Corneus *conſ.* 10. *col.* 3. *lib.* 2. Socin. *concl.* 181. *n.* 79. *lib.* 2. Alex. *in l. is apud quem col. penult. C. de edendo.* Curtius junior *conſ.* 17. *poſt prin.* Alexan. *conſil.* 93. *repet. n.* 3. *verſ. reſpondeo quod ſententia, lib.* 6. latè Card. Tuſch. *ubi ſub. concl.* 124. *n.* 10. *& concl.* 125. *per tot. & concl.* 126. *à n.* 38. *cum ſeqq.* Seraph. *deciſ.* 354. *n.* 18. *tom.* 1.

70 Quò pertinet, quòd ſententia præſumitur lata ex cauſa deducta in libello, & petitione, & ſecundùm eam in dubio debet declarari & interpretari, gloſſ. *in leg. hæ enim cauſæ de ſuſpect. tut. & in d. l. ſi quis ad exhibendum*, gl. nota *in l. & puto* §. 1. *ff. famil. hercif.* Bal. *in l.* 1. *Cod. de errore calcul.* & poſt Baldum Novell. ita tenet Phan. *in tract. de lucro dot. in rub. n.* 29. *fol.* 26. *in parvit.* Caſtrenſ. *conſil.* 270. *l.* 2. Alex. *conſil.* 49. *n.* 8. *l.* 7. Aymon. Cravet. *conſil.* 186. *n.* 5. Socin. jun. *conſil.* 181. *à n.* 7. *l.* 2. Jo. Faber. *in* §. *jurato, n.* 13. ubi Iſſ. *n.* 35. *inſtitut. de actio.* Bal. *conſil.* 51. *per tot. l.* 5. Eſcobar. *in tract. de ratiociniis*, latè poſt alios *c.* 18. *n.* 23. & 24. Card. Tuſch. *d. concl.* 126. *n.* 22. 36. & 50. Menoch. *conſ.* 110. *n.* 4. *l.* 2. & quod ſententia recipit declarationem à libello. Seraph. *deciſ.* 640. *n.* 2. *tom.* 1.

71 Et ex iis pendet ſolvenda utilis & practicabilis quæſtio, & difficultas, an agens interdicto uti poſſidetis, in quo judicio reus fuit abſolutus, poſtmodum lata ſententia, incipit reus actorem moleſtare: an actor poſſit iterum hoc interdicto agere, contra reum ſemel abſolutum, fundatus in eo, quòd de novo fuerit turbatus, an ei obſtet executio rei judicatæ abſolutoriæ, oppoſita à reo? In qua difficultate videtur dicendum illi non obſtare, quoniam nova hæc turbatio debet eſſe cauſa hujus interdicti proponendi, arg. text. *in l. procurator ad exhibendum, ff. rem ratam haberi.* text. *in l. ſi quis ad exhibendum, & in l. ſed &*

72 *poſtea. ff. de noxa.* quibus probatur, quòd ex nova poſſeſſione ſuperveniente, datur rei vindicatio contra ſemel abſolutum.

73 Sed pro contraria parte, imò quod prædicta exceptio rei judic. obſtat, urget, quod hoc poſſeſſorium ut poſſidetis, remedium actori competit ratione poſſeſſionis, & hæc præſumitur eadem & continuata; quare cùm detur rei identitas cauſæ & perſonarum, debet rei judicatæ agenti obſtare exceptio, *l. cum quæritur, cum l. ſeq. ff. de except. rei jud.* Borg. Cavalc. *dec.* 18. *n.* 127. *p.* 3. & alibi paſſim. *l. qui juraſſe*, §. *ſi pater. ff. de jurejur.*

74 Cujus difficultatis ſolutio pendet ex iis, quæ hactenus ſunt ſcripta, eſt etenim attendenda cauſa, ex qua abſolutus fuerit reus, quoniam ſi ex eo fuiſſet lata ſententia abſolutoria pro reo, qui non turbavit actorem quod eſt cauſa præciſa hujus interdicti, tunc rectè poteſt actor contra turbatorem de novo iterum agere, cui nec obſtabit exceptio rei judicatæ, quia non eſt eadem, ſed nova cauſa, hæc nova turbatio, orta poſt ſententiam, novum ex ea oritur agendi principium. Si autem ſententia fuiſſet lata pro ipſo reo ex defectu poſſeſſionis actoris, quare judex reum abſolvit, quia

75 ſibi defecit qualitatis juſtificatio, nempe poſſeſſionis omnimodo hoc judicio neceſſariæ, ut quia conſtitit poſſidere vi, clam, aut precario, à reo abſoluto; tunc actor non poterit iterum agere rei judicatæ exceptione illi obſtante; niſi fortè dicat, agere ex nova poſſeſſione, vel ex nova cauſa, & qualitate, per quam prior cauſa, atque etiam prior qualitas poſſidendi mutata dici poſſet, argumento text. *in l.* 3. §. *illud & in l. qui bona fide* §. 1. *ff. de acq. poſſ. & in l. non ſolum* §. 1. *ff. de uſucap. & in l.* 2. §. *fin. ff. de uſucap. pro emptore, & in l. penult. & fin. ff. ſi pars hæred. pet. & in l. cùm nemo cum materia, C de acquir. poſſ. & in l. fin. in princ. ff. de precar.* & hanc diſtinctionem ita docet Bald. *in cap. cùm ſuper, n.* 8. *col.* 2. *de cauſa poſſ. & propr.* ſequitur Anton. Gom. *in l.* 45. *Tauri, n.* 147.

Quid autem, ubi nec ex ſententia, nec ex actis ap-76 paret, ex qua cauſa lata fuiſſet abſolutoria ſententia, ſed eſt dubium; tunc eodem modo obſtare exceptionem rei judicatæ, dicit poſt Bald. ubi proximè, & alios, Anton. Gomez. *in d. n.* 177. *ad fin.* quia ſecundùm eos debet intelligi de omni cauſa, quæ probari incumbebat actori, & ad hos diſtinctionis terminos dicit reducendum, & intelligendum, quod aſſerit Faber *in* §. *retinendæ, colum.* 10. *n.* 31. *inſtitut. de actio.* quod quidem & ex eo comprobatur, quoniam in dubio ſententia debet interpretari, & declarari in favorem condemnati, contra quem lata eſt in eo quod minus ei noceat. Alex. *conſil.* 46. *circa princ. c.* 5 77 Socin. *conſil.* 134. *viſa c.* 2. *l.* 1. Decius *conſil.* 43. *c.* 1. Alex. *conſil.* 46 *viſis & accuratè n.* 6. *l.* 1. & *conſil.* 174. *opportunè, n.* 2. *l.* 2. Decius *conſil.* 43. *& pro tenui. n.* 3. cum aliis per Cravet. *conſil.* 44. Micha. Mathe. *n.* 10. Ab. *conſ.* 7. *in fin. l.* 1. Curtius Junior. *conſ.* 17. *ad fin. & conſ.* 74. *c.* 6. *ad fin. & conſ.* 153. *ad fin.* Aymon. Cravet. *conſ.* 74. *in fin. & conſ.* 188. *n.* 2. Men. *conſ.* 110. *n.* 34. & 35. *l.* 2. Boſſ. *in praxi tit. de falſ. defenſ. n.* 3. Ceph. *conſ.* 249. *à n.* 18. *cum ſeqq.* & per eundem Paz *de tenut.* 1. *tom. c.* 11. *n.* 20. imò in dubio contra eum, qui ſe fundat in ſententia, facienda eſt interpretatio, prout & etiam in contractibus, optimè Men. *d. conſ.* 110. *n.* 36. Card. Tuſch. *pract.* 78 *concluſ. tom.* 7. *littera I. concl.* 126. *n.* 53. & ſuprà latè *à n.* 49. & iterum *n.* 74. & 75. qui adhuc *n.* 99. poſt plures, quos allegat, inquit, quòd qui ſe fundat in ſententia, debet habere rem claram, aliàs contra eum fit interpretatio.

Iis proxima eſt illa difficultas, quæ ſolvenda ſe 79 offert, an abſolutoria ſententia in criminalibus generaliter lata, qua ſententia non apparet, ex qua cauſa fuerit lata an diffinitiva, an interlocutoria ab obſervatione judicii intelligatur, ut iterum poſſit reus inquiri & moleſtari pro eodem delicto. Pro cujus reſolutione ſupponuntur hactenus adductæ doctrinæ ut ſententia generalis, & dubiam recipit interpretationem, & declarationem ex actis. Ideo ſi ex eis apparet de non commiſſo crimine, ſententia quoque intelligitur lata ob non com- 80 miſſum crimen, & conſequenter erit diffinitiva, at verò ſi ex actis non apparet de non commiſſo crimine, & ſic de accuſati innocentia, ſed dumtaxat conſtat, crimen non probatum, ſententia dicetur lata ob non probatum crimen, non autem ob non commiſſum, quia ita ex actis apparet & colligitur. Et tunc iſto ſecundo caſu dicendum eſt, ſecundùm magis communem, & obſervatam practicam: ut ſit lata ab obſervatione judicii, ut poſt alios, & longam indagationem dicit Proſper. Farinac. *in pract. crimen. tom.* 1. *quæſt.* 4. *ſub n.* 28. aſſerens, quòd cùm hæc ſit communis praxis recepta (de qua nos ſtatim) ut abſolutio rei ob non probatum crimen debeat eſſe ab obſervatione judicii, & non diffinitiva; ita etiam judicem abſolvere voluiſſe præſumendum eſſe, cùm omnis actus, & diſpoſitio etiam legalis à conſuetudine interpretationem recipiat, & cum ea 81 judicis poteſtas ſe conformare præſumatur, *l. cum de conſuetud. in princip. ff. de leg. l. quod ſi nolit*, §. *quia aſſidua, ff. de ædilitio edict. B. in l. ſemper in ſtipu. ff. de reg. jur.* Abb. *in cap. certificari, de ſepultur.* Felin. *in cap. ex literis, in* 7. *declaratione de fide inſtrumentor.* & alii per Cagnolum *in l. ſi quis major, n.* 82. *C. de tranſaction.* & *in rubr. ff. ſi quis jus dicen. non obtemp. n.* 24. quibus adde quæ ſuperius latè diximus, *verſicul. quod corroboratur ex eo, à n.* 59. ubi plurimos adduximus Doctores, &

& per consequens hoc casu novis supervenientibus judiciis, poterit reus iterum de novo convenìri, & molestari.

82 Et quòd quando ob non probatum delictum reus sit absolvendus ab observatione judicii, non diffinitivè, & quod hæc sit communis & universalis praxis, & opinio magis communis atque recepta; duabus contrariis relatis per Covar. *lib. 1. var. cap. 1. post. n. 8. & per totum*, testatur Prosper Farinac. *ubi proxime d. 4. à num. 27.* ubi multa de materia.

83 Sed quid si penitus exactis non appareat causa, ex qua fuerit reus absolutus, tunc quamvis Doctores *in l. 1. C. quando civilis actio criminali præjudicet*, videantur se inclinare, ut præsumatur lata ob non commissum delictum, tamen communis est opinio in contrarium, scilicet ob non probatum, gloss. *in l. si quis ad exhibendum. ff. de except. rei judicatæ.* Bart. *in l. hoc. 2. §. edicto n. 3. versicul. aut dubitatur, ff. ut bonorum raptorum:* & ibi Angel. *num. 6.* Salicet. *in d. l. 1. post n. 10.* Bald. *in l. 3. C. de sentent. quæ sine certa quantit.* Lanfr. *in c. quoniam contra in verbo, interlocutoria, num. 43. de probat.* Anton. de Butr. *in c. de his, num. 4. column. 2. in princ.* ubi Zabarel. *n. 4.* Felin. *num. 8. vers. quid sit simpliciter* ubi de communi. Marian. *num. 32. & seqq. de accusatio.* Paris. *consil. 87. num. 13. lib. 3. & in repetit. l. admonend. n. 77. ff. de jurejur.* ubi etiam de communi Angel. *de malefic. in verbo, ad querelam, n. 85. in fin. versicul. si verò non apparet.* & ibi August. *n. 58. ad fin.* Covarr. *d. l. 1. var. c. 1. num. 8.* cum aliis relatis per Brunor. à Sole *in suis quæstion. leg. q. 17. n. 3.* Prosper Farinac. *d. q. 4. n. 28. vers. quòd si penitus.*

84 Et quid erit dicendum de sententia, qua quis condemnatus fuit in exilium, & non apparet ex ea, de quo censerit judex, an de voluntario, an de præciso. Hanc movet difficultatem Parla. *3. tom. q. 17. n. 6. & suprà post sesqui centurias*, quo loci probat, indubio de præciso exilio, quam de voluntario sumendam esse interpretationem, & sententiam intelligendam, quem vide.

85 Ulterius quæri potest: an vir condemnatus per judicem Ecclesiasticum simpliciter ad præstandam uxori cautionem propter ejusdem viri sævitiam, & quòd aliter fieret divortium quoad totum, & mutuam cohabitationem, an si non præstet fidejussores, satisfaciet, si offerat nudam cautionem, vel etiam juratoriam; & an executor excedet si illum arctet ad fidejussores præstandos, etiam illos non reperire allegantem. An quòd excedat executor, probatur, nam
86 verba judicis debent intelligi secundùm mentem juris, ut superiùs à *numero 60.* altiùs probavimus,
87 sed simplex cautio de jure, dumtaxat intelligitur de verbali obligatione, juxta gloss. *in l. 2. sed si agant, in verbo, sola promissione, ff. de judiciis:* quamvis consuetudo obtinuit, ut requiratur etiam hypotheca, & bonorum obligatio, tenet Bart. *in l. prætoriæ, n. 2. ff. de prætoriis stipulatio.* Soc. *cons. 120. cùm in præsenti consultatione, in 2. dub. col. 3. n. 4. versic. sexto quia demum, l. 1* quam ut magis communem servandam testantur Iss. *in l. 1. n. 20. colum. penult. ad medium, vers. circa dictas quinque fallentias ff. qui satisdare cogant. & in l. si priùs, n. 52. de novi oper. nuntia.* Padill. *in l. super poss. n. 22. cum seqq. de transactionib.* & per *l. 1. tit. 7. p. 3.* tenet Quezeda *in cap. 11. n. 1.* Socin. *regul. 53. versicul. fallit. 4.* Ceval. *in contra commun. t. 1. q. 66. n. 1. & 2.* Gratian. *in discept. foren. tom. 1. c. 147. n. 19. & 20.* ergo executor juris intellectum, & verborum sententiæ significationem attendere, & servare debet.

88 Secundò & pro hac parte facit, quoniam etsi ad fidejussores præstandos maritus virtute sententiæ teneretur; tamen propter impossibilitatem ex eo, quòd eos non reperit (quæ est maxima difficultas excusabilis secundùm gloss. *in l. 3. §. quamvis in verbo, quibus ff. si cui plus quàm per l. Falcidiam.* & ibi Bart. *n. 3. l. si vehend. §. idem jur. ff. ad l. Rhod. de jactu*) debet excusari, juxta *l. 1. C. usufruct. l. penult. ut in possess. in legat.* Angel. *l. 4. de usufruct.* Iss. *in auth. cui relict. n. 8. C. de inducta viduita tollend.* & alibi passim per Doctores.
89 Sed ubi datur maxima difficultas, vel impossibilitas adimplendi sententiam in eo, super quo lata fuit, sententiæ executio fit in eo quod potest, text. *in l. qui restituere ff. de rei vindic.* text. *in l. Julianus ff. de confess. l. si longis. C. de executione rei judicatæ*, quibus probatur, quòd licèt quis præcisè teneatur ad rei restitutionem, & traditionem, & ad id compellatur; nihilominus si non habet facultatem rei restituendæ, puta quia periit, decessit, vel abiit; ut judicatum sortiatur effectum, fit executio in æstimatione, & valor ejusdem rei, de quo latè egimus *suprà cap. 4. p. cap. 5. versic. insurper superius à nobis propositam à n. 33.* & quæ ibi dicta sunt, bene conducunt ad propositum.

Et ulterius comprobatur ex doctrina Angeli Areti. 90
consil. 136. in themate num. 5. & per totum consilium dum loquitur de sententia condemnare Titium, ad conservandum indemnem Gaium ab obligatione Gaii, si obligatio Gaii est extincta, quia fuit tanquam fidejussor compulsus solvere, debet relaxari indemnis eo modo, quo potest, ut solutum sibi restituatur, licèt sententia dicat relevari ab obligatione, comprehendit etiam à solutione facta vigore dictæ obligationis, Bald. *cons. 501. casus talis est per totum*, maximè *in fin. lib. 5.* Roman. *consil. 14. in prin.* & ibi additio 1. Felin. *in c. auditis col. 1. de præscriptio.* gloss. *in c. & puto. ff. famil. herciscund.* Abb. *in c. ex literis, in fin. col. penult. de pig.* Cardinal. Tusc. *pract. concluf. c. 7. literâ S. concluf. 126. num. 10.* ut sententia absolvens tenorem à tutela, intel- 91
ligatur de reddenda ratione tutelæ, super qua actum fuerat, non de tutela, & per Angel. Aretin. *in de consil. 136. & num. 13. & 17.* latè prosequitur Cardinal. Tusc. *ubi proximè concluf. 126. à n. 125. cum quatuor seqq.* ubi loquitur de condemnato in eo, quod de jure est impossibile, sed honestum, qui compellitur de facto ad executionem eo modo quo potest, quando secun- 92
dum verba sententiæ non potest fieri executio, ut de condemnato ad tradendum instrumentum debiti, si non reperitur, cogitur condemnatus liberare victorem: ut per Angel. Aretin. *ubi proximè num. 13. & seqq.* tenet Tusc. *d. num. 128.* ergo idem dicendum venit in nostro casu, quòd si vir non potest invenire fidejussorem, casu quod ad illos præstandos teneatur satisfacere dicetur sententiæ si cautionem juratoriam offerat.

Sed contrariam sententiam, & opinionem longe 93
de jure veriorem esse censeo. Primò, quoniam quidquid sit de jure, vel consuetudine, de simplici cautione dicendum ex iis quæ ad primum argumentum contrariæ partis scripsimus; tamen indubitatum illud est quòd quotiescunque à jure requiritur cautio plena, sufficiens, recta, aut competens, tunc juris intellectu, & interpretatione intelligitur de cautione cum fidejussoribus vel pignoribus Socin. *in regul. 43. versic. fallit. 4.* tradit gloss. *in cap. quoniam, §. in aliis ut lite non contestat & in cap. fin. de pignoribus, cap. 1. de sequest. post. fruct. c. quæ fronte, de appel.* gloss. *in cap. ex transmissa de restitut. spoliat. verbo, sufficienti, l. si mandato Titii. §. fi. ff. mandati, l. ergo. §. adivi, de fideicom. liber.* & alii Doctores statim citandi, Sed cautio quæ à viro sæviente debet 94
uxori præstari, debet esse sufficiens juris dispositione, text. est *in cap. transmissa*, ibi, ipsam ei restitui facias, recepta tamen sufficienti cautione: ubi jure, & glossæ superiùs citatæ, & citandi Doctores exponunt, sufficiens: id est cum fidejussoribus, vel pignoribus, quia judex debet recipere cautionem, per quam mulier sit magis secura à viri sævitia. *cap. quoniam, §. ultim. ut lite non contesta.* & est text. *in d. cap. literas, in fin.* ibi. Si verò 95
tanta sit viri sævitia, ut mulieri trepidanti non possit sufficiens securitas provideri, non solùm non debet ei restitui, sed ab eo potius amoveri, &c. & ita tenent

Anton. Gomez post alios *lib. 2. variar. c. 6. sum. n. 16.* Menoch. *de arbit. l. 2. cent. 2. casu* 130. Gutier. *canon. quæst. c. 34. per totum.* Cevallos *in commun. tom. 1. q. 66. numero 9. & supra n. 2.* Bartazz. *clausul. 42. gl. 8. n. 2.* Gratian. *in disceptatio. for. tom. 1. c. 147. n. 21. & 22.* quia aliter securitati uxoris trepidantis non consulitur, ex d. juribus & Doctoribus.

96 At verba judicis debent intelligi secundùm mentem juris, & ita debet sententia generalis interpretari, prout de jure fieri debuit, & ut cum juris dispositione conformetur. De quo plenissimè per nos actum fuit superius hoc eodem. *c. n. 35. versic.* & istæc declaratio interpretativa, *&c.* & a *n. 46. versicul.* interpretationem autem extraneam, & *num. 2. versic.* hinc est quod sententia debet intelligi. 6. *&c.* imò etiam verba sententiæ debent intelligi civiliter. Galdéric. *conf. 88. an sit legatus, alias 8. de offic. delegat. & conf. 314. circa medium vers. licet ergo aliàs 11. de feud.* Petr. Anchar. *conf. 153. punctus talis, num. 8.* Roman. *consil. 90. n. 4. & conf. 312. circa propositum, col. 2. n. 2.* ubi additio, latè prosequitur Cardin. Tusch. *practic. concl. 1. 8. litt. V. concl. 104.*

97 *per totam.* qui *n. 5.* cum Socin. *conf. 186. Reverendiss. n. 3. l. 2.* dicit verba civiliter esse intelligenda, videlicet, ut applicentur rebus proportionalibus. Et facit quod

98 latè ipse Tusc. *eodem tit. & littera, concl. 97. per totam.* Et verba sententiæ in dubio sunt interpretanda secundùm naturam actionis intentatæ, pro ut magis congruet naturæ rei de qua loquitur, vel agitur. Bald. Joan. *conf. 501. per totum, l. 5.* Paul. Castrens. *in l. 1.* per illum text. *ff. si quis cautio.* Decius *consil. 339. visis iis, in princ.* Joan. Faber. *in §. curare, n. 13. vers. in tertio casu,* & ibi Iff. *n. 35. institut. de actio.* Menoch. (loquens in natura instrumenti) *consil. 110. n. 33. lib. 2.* Card. Tusch. *ubi supra, d. tom. 7. littera S. concl. 125. n. 22. 29. 30. & 42.* ergo ad juris interpretationem, & significationem debet reduci (cautio) verbum, & sic non satisfaciet condemnatus cautionem simplicem, aut etiam juratoriam offerendo.

99 Deinde quia dicta sententia præcisè obligat, & astringit, ut latè probavimus *c. 3. hac. 4. part. per tot. & à num. 25.* quoniam sententia est stricti

100 juris, & tantum disponit, quantum loquitur. Et ultra non extenditur, quam importet verborum sonus Bald. *in l. Julia, n. 5 de condictione indebiti.* Alexand. *consil. 108. n. 2. vol. 5.* & ex Decio, & utroque Curtio, Iff. Ripa, & aliis, Petr. Surd. *decis. 112. n. 13.* & per Decium *in l. jus nostrum, n. 1. ff. de regul. jur.* Gozadi. *conf. 50. num. 12.* Socin. junior. *conf. 181. num. 67. lib. 2.* Cravet. *conf. 88. n. 6.* Castr. *conf. 3. l. 1.* Menoch. *conf. 80. n. 39.* Borgn. Cavalca. *decis. 1. n. 6. p. 3.* Anchar. *decis. 437. ista sententia in fin.* Anan. *conf. 18. visa sententia, in princ.* Alexand. *conf. 173. opportunè, num 2. lib. 2.* & plenè *conf. 49. in causa, in princ. lib. 7. & conf. 164. visis, n. 2.* ubi Addi. *verbo stricta.* adduxit concordantes *lib. 7.* Rota à Valle *conf. 70. num. 10. & seqq. lib.* Decian. *conf. 8. n. 10 & 11. lib. 1.* Decius

101 *in conf. 607. n. 7.* Curtius Junior. *conf. 153. in fin.* Iff. *conf. 98. accedo. col. fin. l. 1.* Cæp *conf. 57.* Dec. *in l. 2. ff. de offic. ejus.* Menoch. latè *conf. 110. à n. 13. lib. 2.* ubi multa cumulat. Nec ex sententia possumus aliquid inferre, nisi quatenus ex vi verborum de necessitate infertur. Bart. *in d. l. Julia, de condict. indeb.* Alexand. *conf. 84. in casu num. 3. l. 5.* Anch. *conf. 474 ista sententia in fin.* Decius *conf. 322. visis, in princ.* Aymon. Clavet. *de antiquit. tempor. 4. part. §.* incipit, *transeo, n. 64. & 65.* Rota novissima in una Astens. Sedis 2. Dec. 1588. teste Farin. quæ infer recollectas per eum *decis. 864. f. mihi 478.* Petr. Surd. *decis. 261. n. 6.* Car. Tusch. *pract. concl. 7. lit. S. concl. 126. n. 57. & seqq.* plures refert Padill. *in l. si de certa, n. 5. C. de transactio.* & post Abb. Tiraq. & alios, Cachera. *decis. Pedem. 64. n. 1. & 2.* Cristophor. de Paz. *in tract. de tenut. tom. 1. c. 11. num. 19. & 20.*

Qua propter dicendum est in nostra quæstione, 102
quòd cùm rei, negotii, judiciique, & verbi natura non patiatur à propria significatione verbi (cautio) (ad quam vir propter sævitiam condemnatus est) recedere, ideo executor minimè excedere dicetur, si illum præcisè ad fidejussores, seu pignora adstringat; quam partem etiam tenent in nostris terminis Gutier. *in l. nemo potest, n. 297.* Roland. à Valle *cons. 37. n. fin. vol. 2.* Cevallos *in contra commun. tomo 1. quæst 66. n. 13.* & ultra quos referens sequitur Gratian. *in disceptat. forens. tom. 1. cap. 146. à n. 22. & suprà,* licèt 103
ad faciendam condemnationem, an, & quando debeat maritus condemnari, ad præstandam hujusmodi cautionem, plurimum importat judicis arbitrium, qui ex variis causis cuncta rimando prospiciet, an calumniosè petatur ab uxore, & an appareat de magna sævitia. Et sic quod ad faciendum condemnationem, judicis arbitrio relinquunt Cevall. & Gratia. *ubi proximè* per Menoch. *de arbitr. casu 141.* post factum autem condemnationem (de quo nos loquimur) judicis arbitrium cessat ex supra dictis.

Et hac parte retenta, non obstant in contrarium adducta argumenta; non primum, cui respondimus in primo fundamento hujus secundæ partis, scilicet quia loquitur quando simplex cautio desideratur secundùm naturam, & qualitatem judicii, & negotii, non tamen quando requiritur cautio sufficiens, ut hic.

Nec obstat secundùm argumentum, quia omnes 104
doctrinæ ibi adductæ, licèt in se verissimæ sint, nihilominus procedunt in casibus loquuntur, nempe, quando est impossible, ut aliter possit obtineri rem judicatam satisfieri, puta; quando periit, vel obiit res, & nunc propter impossibilitatem exequitur eo modo, 105
quo meliùs possit consuli vincenti, puta, in æquivalenti & æstimatione, ut constat ex Doctoribus, & juribus ibi allegatis, at in nostro casu, primò deficit ipsa impossibilitas, deinde quia deficientibus fidejussoribus, aut pignoribus, non potest dari
executio in re æquivalenti, cùm periculum uxoris non recipiat æstimationem, nec pretium, quo jus suum deterius redderetur, cùm per simplicem 106
cautionem, nec etiam juratoriam, non evitet periculum sævientis viri. Et sic vel præcisè compellendus est, vel in secunda sententiæ parte, nempe, in separatione quoad torum, executio facienda est secundùm ea quæ latè superiùs diximus *c. 11. n. 47. & seqq. vers. sed quid dicendum in sententia, &c.* post Farin. *in pract. crimin. tomo 1. quæst. 26. à n. 13. cum seqq.* ubi diximus, sententiam latam contra aliquem in centum, quæ si non solvat 107
illum condemnat in exilium, ut non solvendo dicta centum, quia si non habet exequitur sententiam in pœna corporali comminata, vide quos ibi latè adduximus, quæ omnia rectè ad propositum nostrum conducunt. Et etiam advertit Cevall. *ubi proximè ad n. 13. cum seqq.* ubi quod mulier deponetur loco tuto.

Contingit dubitari de clerico, qui in aliquem pro- 108
tulit verba injuriosa, per nuntium (ut assolet) seu alium judicem Ecclesiasticum, condemnatum fuit ad debitam honoris reddendam satisfactionem an executor excederet, si illum cogat palinodiam recantare, & se dedicere ut honori injuriati satisfiat, & consulatur. Et non excedere videtur, eo quòd ita jure hæc honoris satis- 109
factio declarata est, *l. 2. titul. 10. l. 8. recopil.* quod attendi etiam debet in foro Ecclesiastico; etenim jure canonico deficiente, recurrendum est ad jura & consuetudines regni potius quam ad jura Imperialia: ita docet Pala Rub. *in repetit. rub. de don. inter, col. 5.* allegans Didacum de Villadiego, Doctorem Hispan. & post 3
Præpositi doctrinam *in c. consuetudo, v. ad col. 3.* tenet Bern. Diaz. *in pract. crim. can. c. 66. de maledicis sub n. 7.* ubi etiam dicit, clericum injuriatorem teneri hanc pœnam pati.

Sed contrarium, quod imò judex executor excederet manifestè,

manifestè, probatur, cum quia sententia eam pœnam non infligit, nec verba patiuntur, tum etiam quia Bernard. Diaz. *ubi proximè*, dum in clerico injuriatore intelligi dicit legis Regiæ pœnam palinodiæ commu-
110 niter à Doctoribus reprehensus est, cùm nobilitatis privilegio fungatur. Parlad. *lib.* 1 *variar. cap.* 17. *n.* 31. & 32. Didac. Perez. *in l.* 9. *tit* 1. *l.* 1. *ordin.* Boër. *conf.* 4. *n.* 40. idem Didac. Perez. *in l.* 3. *verficul. de maledic. tit.* 8. *l.* 8 *ord.* Placa *in optime delict. l.* 1. *cap.* 1. *num.* 24. Anton. de Padill. *in l. quamvis n.* 9. *C. de jur. & fact. ign.* Salced. in add. ad Bern. Diaz. *ubi proximo; d. n.* 9. *verbo. se mentit.* Prosp. Farin. (post Salced.) *in practic. crim. tom.* 3. *q.* 105. *n.* 75.

111 Deinde quia clericis injuriatoribus, ad satisfactionem honoris injuriam passi, jure canonico apposita est pœna qua clericus cogitur, veniam ab adversario petere, ut est text. expressus *in cap. clericus maledicus.* 46. *dict.* qua puniuntur clerici in foro Ecclesiastico, secundùm Salcedum & Farinac. *ubi proxime*, quem vide sup. *à num.* 71. ubi multa in propositum adducit. Et hanc etiam pœnam petitionis veniæ recenset Bernard. Diaz. *dict. cap.* 66. *num.* 1. quare non erit recurrendum ad jus Regium, cùm in hoc non deficiat juris canonici determinatio.

112 Unum nota, quòd generaliter condemnatus actione injuriarum efficitur infamis, latè prosequitur Farinac. *ubi proximè à num.* 61. quod obtinet etiam in clerico condemnato hac injuriarum actione, text. *in cap. cum te*, & ibi notant omnes *de re jud.* Bernard. Diaz *in dict. pract. crim. canon. cap.* 66. *n.* 6. Salced. *in litera P.* Placa *in epitome delict. lib.* 1. *c.* 4. *in fin. n.* 5. Farinac. *ibi n.* 64. Tamen erit animadvertendum, quòd quamvis cantans palinodiam,
113 & se dedicens coram judice, notario, & testibus, juxta formam *dict. l.* 2. *titul.* 10. *lib.* 8 *recopil.* remaneat infamis: tamen quando pro bono pacis non servata specifica forma dictæ legis, alia verba æquipollentia satisfactoria proferat, non erit infamia maculatus. Nam aliud est se dedicere formaliter, & aliud verba satisfactoria pronuntiare; bene probat Aviles *in proœmio Capitul. præt. n.* 20. *in fin.* adversus Gregor. Lopez *in l.* 55. *tit.* 18. *part.* 2. *in gloss. verb. tom. dementur*, & meritò, ut recenset, & sæpè practicasse affirmat Hieron. Gonzal. *in regul. de mens. & alter. gloss.* 4. *sub. num.* 38. & 4. quod etiam in simili casu dubius dixit Azev. *in d. l* 2. *tit.* 10. *l.* 8. *recop. n.* 89. & 90. qui prædictorum Doctorum non meminit, quæ notare poteris pro hujusmodi satisfactione, & veniæ petitione, ad quam clericus cogitur injuriator.

114 Utilis quædam, & practicabilis se nobis offert tollenda difficultas passim contingens, & illa sit, quidam conventi fuere vigore cujusdam obligationis, qua obligati erant expressè omnes in solidum, tamen per sententiam simpliciter omnes condemnati sunt, an in solidum condemnati omnes intelligantur, juxta tenorem scripturæ; an pro rata dumtaxat; & ut attendi debeat obligatio præcedens, urgere videntur ea, quæ hactenus hoc capite dicta remanent.

Sed contrarium verius est de jure, imò quòd si plures simpliciter condemnentur, unusquisque pro rata condemnatus intelligatur, licèt in solidum per scripturam obligatus sit, Guid. Papæ *singul.* 681. *si plures.* Aymon. Cravet. *consil.* 10. *n.* 2. & *conf.* 188. *n.* 6. Tiberius Decian. *inter consilia Menochii* 123. *n* 10. *lib.* 2. optimè Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 33. *à n.* 50. & 51. & est text. *in l.* 1. *C. si plures una sententia*, & optima gloss. *ibi verbo virilibus*, & est text. expressus melior de jure *in l. si mandato*, §. *Paul. respond.* 2. *de re judic.* mirabilis etiam *in l.* 2. *C. si plures una sententia condemn.* quibus adde text. *in l. Paul. respondit eos* 43. *ff. de re jud.* ubi gloss. *in verbo, virili*, intelligit non solùm censeri condemnatos pro parte, quando erat divisa obligatio originalis, & primæva, sed etiam quando eadem obligatio esset in solidum, quia semper in utroque casu condemnatio intelligitur in viriles, ut de communi observantia testatur Tiber. Decian. *ubi proxime*, eam etiam sequitur Anton. Gom. *l.* 2. *variar. cap.* 12. *de dub. reis sub num.* 1. Giurb. *decis.* 46. *à n.* 1. & faciunt quæ hac 4. *part. cap.* 7. *n.* 101.

Et ratio est, quoniam licèt obligatio originalis 115
sit in solidum, tamen illa quæ oritur ex sententia, talis non est, nam quilibet videtur de jure condemnatus pro parte, & sententia debet intelligi secundùm dispositionem juris, ita ut omissum; seu non expressum, habeatur pro omisso, secundùm Guid. Pap. Cravet. Grat. Gomez, &. Giurb. *locis nuper* 116
relatis.

Et ex hoc infertur ad plures tutores ad reddendam 117
rationem condemnatos, quia intelligitur quilibet pro rata, & pro parte, non in solidum Castr. *in l. si quis separatim.* §. *quoties*, *de appell.* Petr. Surd. *consil.* 150. *n.* 5. Lallong. *racem.* 7. *n.* 5. Costa *de rata portione q.* 33. *n.* 3. Giurb. *ubi supra n.* 4. *d. decis.* 46.

Et comprobatur, quia quando adessent plures colli- 118
tigantes condemnati in expensis simpliciter & genericè, at tunc unusquisque teneatur pro parte sua dumtaxat, ita ut hoc modo sententiæ generalitas debeat declarari, & interpretari, secundùm Afflict. *decis.* 225. & ita servandum esse testatur Caputaq. *decis.* 243. *p.* 1. Cav. *decis.* 15. *n.* 31. Cart *decis.* 28. *n.* 2. Cancer. *l.* 3. *resol. c.* 17. *n.* 195. Mill. *decis.* 15. *n.* 8. pro quo faciunt jura superiùs allegata. Hinc sententia contra plures simpliciter pronuntiata, lata dicitur contra quemlibet pro virili, & quantitate bonorum occupatorum, ut per argumentum legis *si mihi*, & *Titio*, 119
in prin. de verb. oblig. l. reos §. *cùm in tabul. ff. de duobus reis*, & *per d. l. Paul. resp. eos*, & *per d. l.* 1. latiùs comprobat Philip. Corneus *cons.* 190. *n.* 13. *cum seqq. vol.* 1. *f.* 145.

Quæ doctrina in tantum vera est, ut judicatum dixe- 120
rit Afflict. *dec.* 215. quòd si ex sexdecim obligatis in solidum, quatuor dumtaxat simpliciter conventi condemnentur, pro rata tantum condemnati censentur, non habito respectu ad numerum condemnatorum, sed potiùs ad numerum sexdecim obligatorum, ita ut eorum quilibet non in quarta, sed in portione decima sexta condemnatus existimetur & intelligatur, etsi hac in re anceps sit. Surd. *cons.* 150. *n.* 35. tamen Afflictam laudant Apostilla ad Abbatem *consil.* 163. *vol.* 1. & melius Abb. *consil.* 33. *volum.* 8. *num.* 2. Cavalc. *decis.* 15. *num.* 31. & *decis.* 38. *num.* 3. & *decis.* 30. *n.* 112. *part.* 2. Grammat. *decis.* 68. *num.* 9. Costa *de rata portione quæst.* 33. *n.* 9. & *quæst.* 138. *num.* 1. Ripa *de individuis*, *sess.* 8. *n.* 61. Decian. *consil.* 3. *volum.* 9. *n.* 3. Corneus *consil.* 71. *vol.* 1. *num.* 1. Millan. *decis. num.* 86. *l.* 1. Verall. *decis.* 243. *p.* 1. Cartar. *decis.* 28. Franch. *decis.* 228. Boër. *decis.* 99. & *decis.* 310. *n.* 4. Cravet. *consil.* 19. *n.* 51. Tepat. *var. resol. c.* 15. *de sententia n.* 292. Card. Tusch. *pract. concl. lit. O. conf.* 32. *n.* 15. *& seqq.* Giurb. *decis.* 46. *n.* 1. dicens ex eo, 121
quia in residuo absoluti censentur, gl. *in d. l.* 1. *verbo, virilibus.* Cancer. *d. c.* 27. *n.* 265.

Hæc tamen doctrina, & dispositio nostra principa- 122
lis limitatur; dummodo judex in sententia non habuerit respectum ad libellum, in quo si fuerit instatum omnes condemnari, & per judicem relaxetur petita executio, perinde est ac si omnes in solidum condemnasset B. *in l.* 1. *post medium*, & ibi Bald. *n.* 3. *in fin. Cod. si plures una sentent.* Gratian. *in discept. forens. to.* 1. *c.* 33. *sub num.* 51. ubi testatur ita tenuisse Rotam in una pecuniaria Bononiens. 28. Junii 1602. coram Domino Coccin. censentur etenim repetitæ in termino referente, 123
omnes qualitates quæ insunt in eo ad quem fit relatio, *leg. si ita scripsero* 38. *de condition. & demonstration.* B. *in leg. si prior.* 33. *ff. soluto matrim. & in l.* 1. *in princ. ff. de receptat.* Bal. *in leg. si fidejussor.* §. *qui interrogatus*, *de interrogat. action.* Decian. *consil.* 603. *n.* 6. *post princ.* Anch. *quæst.* 21. *n.* 11. *l.* 2. Gratian. *ubi proxime d. n.* 51.

ad fin. & ſuperiùs nos alios citavimus. Alias nonnullas declarationes, ſeu fallentias apponit Giurba *dict. deciſion.* 46. quæ omnia quidem præ oculis habere debet executor, ubi ſibi hujuſmodi ſententia exequenda committitur.

124 Hinc priùs ut abeamus, animadverſione dignum eſſe duxi, ſtylus qui in ſupremis tribunalibus introducitur (potiùs abuſus vocandus) ut petentes ſententiæ dubiæ, aut obſcuræ declarationem, adſtringantur intra viginti
125 quatuor horas, ſeu potiùs intra diem eundem prolatæ ſententiæ, eandem petere, juxta determinationem text. *in l. Paulus, la 2. de re jud.* Sed attendite, quæſo, quòd
126 judex, licet addere, mutare, & alterare ſuam ſententiam, & ejus ſubſtantiam non poſſit, *l. quod juſſit. de re jud. & dict. l. Paul.* tamen interpretationem extenſivam facere poteſt dumtaxat, circa acceſſoria ſententiæ, puta, fructus, expenſas, &c. & eam non aliter facere poteſt, quàm eodem die, & hoc caſu loquitur *d. l. Paul.* prout bene intelligunt B. & alii, Petrus Ferrar. *in pract. in forma execut. ſentent. diffi. verb. publico nunt. n.* 12. *f. mihi* 284. *in noviori impreſſione.* Aviles *in c. prætor. in proœmio ſub n.* 19. & ad hunc effectum rectè procedit d. ſtylus tribunalium.

127 Si verò agitur dumtaxat de declaratione interpretativa, hoc eſt de declaratione verbi dubii, obſcuri, aut orationis confuſæ, tunc ad illam petendam ad illud
128 tempus, nec ad aliud aſtringi poteſt petens, tum quia facultas declarandi nunquam præſcribitur etiam per mille annos, ſecundum optimam Baldi, & Saliceti doctrinam, *in l. petens* per gloſſ. *ibi C. de pactis*, & Iſſ. *ibi col. 4. verſ. ex iſta gloſſa bene etiam*, ubi declaratione per Balbum *tractatu de præſcrip. 4. part. 5. princ. q.* 1. *num. fin. & ſupra.* Tum etiam, qui ille, qui
129 poſt aliquem terminum actum aliquem facere non poteſt, poteſt tamen declarare jam factum, plurimi ſunt Doctores in hujus doctrinæ comprobationem, cujus nomenclaturam adduximus ſupra *hoc cap. verſic. ex hoc fonte fluit, à num.* 33. ergo hanc declarationem interpretativam illo termino *l. Paul.* circumſcribi, nec arctari, debere certum eſt.

130 Deinde, quia licèt judex ſententiam diffinitivam mutare, aut corrigere non poſſit, *l. judex poſteaquam ff. de re judic.* niſi in acceſſoriis ut ſuprà: tamen illam poteſt declarare, gloſſ. *verbo, ſed jam interpretari, in l. ea quæ. Cod. comminationes, epiſtolas, &* tenent gloſſ. *in l. ſed & ſi utriuſque, in verbo, & ſic aut. ff. de evict.* Joan. Andr. *in addit. ad Specula. in tit. de teſtament. §. nunc videndum, verſ. hoc etiam nota.* B. *in l. hæredes palam. §. ſi quid, verſ. quæro an judex.* & ibi Imol. *verſ. item quod judex.* poſt Bald. *ibi in §. ſed ſi notam, verſic. tertio eſt argument. ff. de teſtam.* B. *in l. ab executore, verſicul. quæro ſecundò ff. de appell.* Joan. Fab. *in l.* 1. *verſ. item dic. Cod. ſententiam reſcindi non poſſe.* Alex. *in l.* 2. *verſ. ſed videtur. C. de lib. & poſthu. & in l. Authorum, verſ. ſed ubi eſſent. ff. de re judic.* Lanf. *in c. quoniam contra, verbo, inter locutiones, verſ. ulteriùs dubitatur, de probat.* Alex. *conſ.* 13. *verſic. ſuper alio quæſito, vol.* 1. Calcan. *conſ.* 19. *verſ. quartò quæritur.* Felin. *in c. ſuper quæſt. verſ. ego alleg. de off. deleg.* Decius *in c.* 1. *verſ. tertia eſt ſpecies, de poſtul. prælat. & in l. in ambiguis orat. ff. de reg. jur.* Rebuff. *in l. quod juſſit in* 2. *not. n.* 154. & *n.* 155. Ant. Gabriel. *comm. concl. lib.* 6. *tit. de reg. jur. concl.* 3. *n.* 14. quæ poteſtas tempore circumſcribi non debet, *ut ſuprà.*

131 Ultimò facit, nam ſi tribunalium executores, pro rerum judicatarum executione dari, etiam poſt multos dies à tempore prolatæ ſententiæ hanc declarationem interpretativam faciunt (ut latè ſuperiùs probavimus, & quotidie practicamus, & videmus) ergo ipſimet judices, qui ſententiam eandem proferunt, multò fortius poſt dictum terminum viginti quatuor horarum (juxta *dict. l. Paul.*) facere poterunt, cum (ut diximus) lex illa procedit, quando aliquid additur, vel detrahitur ſententiæ circa ejus acceſſoria, quod locum non habet, hac declaratione interpretativa, in qua nihil additur, vel detrahitur, ſed dumtaxat factum obſcurum detegitur, ut latè ſupra dictum reliquimus hoc capite.

CAPUT XIII.

Ab executore ſententiæ ordinem præpoſterante, & omittente, an appellationi emiſſæ non deferens, violentiam commiſiſſe dicatur.

SUMMARIUM.

Ordo legis ſonans in monitionem potius quàm in neceſſitatem, licet omittatur, non vitiat. n. 1.

Præpoſteratio ordinis ſonantis in conſilium legis non in neceſſitatem, non vitiat, n. 2.

Ordinem ſententiæ præpoſterans executor excedit manifeſtè, n. 3.

Ordo eſt modus agendi, ſine quo nihil rectè agitur, n. 4.

Executor excedens modum nulliter agit, et propterea appellare, n. 5.

Ordinem excedere ſeu modum, idem eſt, cùm ſint duo inſeparabilia, n. 6.

Actus omnes humani à tribus dependent, nempe, poteſtate, voluntate, et modo, qui eſt ordo ad finem, n. 7.

Ordo in duplici eſt differentia, à jure vel ab homine datus, n. 8.

Ordinis dati ab homine præpoſteratio ſemper actum vitiat ipſo jure, n. 9.

Mandati forma diligenter attendenda eſt, n. 10.

Appellatio licita eſt ab actu nullo, n. 11.

Præpoſteratio ordinis etiam dati à jure in eadem cauſa, et ſic de ſeipſa ad ſeipſam vitiat ipſo jure, n. 12.

A præpoſteratione ordinis etiam à jure unius cauſæ ad ſeipſam appellatio licita eſt, n. 13.

Præpoſteratio ordinis ejusdem cauſæ ad ſeipſam vitiat proceſſum ipſo jure, n. 14.

Præpoſteratio ordinis in diverſis cauſis præjudicialibus, tamen inter ſe annullat ipſo jure, n. 15.

Ordo præſcriptus ſententiæ ejus præpoſteratio cadit in ſeipſa cauſa executionis, n. 16.

Præpoſteratio ordinis dati à jure unius cauſæ ad alteram ſeparatam, ſeu unius judicii ad aliud, non vitiat ipſo jure, n. 17.

Ob præpoſterationem ordinis dati à jure unius judicii ad alterum, ſententia et proceſſus tenent à quo appellare neceſſe eſt, n. 18.

Ordo unius cauſæ in ſeipſa eſt velut ordo membrorum in corpore individuo, à quo ſi ſubvertatur aliquod principale totum corpus periit, ſecus in ordine unius cauſæ ad aliam diverſam, n. 19.

Ordinis à jure de una cauſa ad aliam præpoſteratio non admittit appellationem in judicio ſui natura in appellabili, quia non cauſat nullitatem, n. 20.

A perverſione ordinis appellatio admittitur etiam in judiciis aliàs privilegiatis, in quibus regulariter appellatio non admittitur, n. 21.

Nullitas cadit in perverſione ordinis unius cauſæ ad ſeipſam, et ideo executionem non meretur, num. 22.

Ordinis præpoſteratio eſt gravamen evidens, patens ex actis, n. 23.

Sententia evidenter injuſta cùm nullitati æquiparetur, admittit appellationem etiam in cauſis privilegiatis, n. 24.

Iniquitatis reſpectu nunquam appellatio prohibita intelligitur, n. 25.

Executor ad rei reſtitutionem cum clauſula (refuſis priùs melioramentis) an excedat ſi ante eorum liquidationem rem faciat reſtituere, n. 26.

Qui

Qui non excedere dixerint hoc causu recensentur, n. 27.
Dictio (priùs) significat præcedentiam, et dat ordinem et formam, cujus omissio vitiat actum, n. 28.
Ablativus absolutus inducit conditionem, n. 29.
Conditio debet adimpleri ita ut interim suspendat dispositionem, n. 30.
Verba (solutis expensis) faciunt sententiam conditionalem, n. 31.
Conditio importat formam, n. 32.
Conditione non servata actus corruit, n. 33.
Reservatum jùs in sententia ipsius executionem non suspendit, secus si sententia condemnet sub aliqua modificatione, ac limitatione, quia tunc suspendit, n. 34.
Reservatum jus condemnato in sententia, ejus executionem non suspendit, quia intelligitur reservatum in aliud judicium, n. 35.
Reus si sententia aliquam exceptionem aut limitationem adjiciat, ibid.
Sententia condemnans ad restitutionem bonorum, exceptis quæ sint in territorio condemnati, aut quæ sint feudalia, priùs de exceptione est facienda liquidatio, n. 36.
Quia interim dum hæc non fit liquidatio, sententia dicitur incerta, n. 37.
Verba limitativè apposita habent terminum quem non licet excedere, n. 38.
Dictiones (quatenus, donec, quamdiu, dum, quoad usquequo) et similes, significant limitationem temporis et suspendunt sententiam, n. 39. et n. 41.
Dictiones quatenus, donec, quoad, etc. si imponantur ad inchoationem alicujus beneficii, important conditionem, n. 40.
Dictio (dummodo) quando apponitur in sententia ei, quod venit implendum, ante perfectionem actus importat conditionem, n. 42.
Dictio (quatenus) aliquando idem significat quod (dummodo) n. 43.
Gerundium dando, restituendo, etc. importat conditionem et formam præcisam adimplendam, n. 44.
Gerundium adjectivum, vel participium, inducit necessitatem, n. 45.
Sententia lata sub conditione vel modo, semper opponi potest de defectu conditionis vel modi, n. 46.
Quia tunc non tam ab alio repellitur quàm à se ipso, cùm ex eodem fonte et instantia oriatur actio et exceptio, n. 47.
Actor qui in actione includit et deducit exceptionem suo se ligone percutit, ita ut sibi incumbat onus probandi, n. 48.
Exceptio quæ oritur ex sententia præcise, est verificanda in executione, etiamsi requirat altiorem indaginem, n. 49.
Exceptio nullitatis si oritur ex ventre instrumenti quod exequitur, suspendit ejusdem executionem, n. 50.
Nullitas instrumenti reddit probationem nullam, quod non potest dici de obligatione constare, n. 51.
Exceptio orta ex ventre sententiæ, aut instrumenti, non censetur exclusa, esiamsi requirat altiorem indaginem, n. 52.
Conditio respiciens principalem dispositionem et substantiam, ipsam reddit conditionalem, n. 53.
Conditio apposita in executivis sententiæ, aut alterius dispositionis, non facit sententiam aut dispositionem conditionalem, sed pura remanet, ejus tamen effectus et executio suspensa est in tempus, n. 54.
Melioramenta priùs debet solvere executor, si de priùs solvendis mentio fiat in sententia, quam attendere debet, n. 55.
Ordo litteræ servandus est, et à forma sententiæ non est recedendum, n. 56.
Executor ad rei restitutionem pagando los gastos, *an possit priùs restituere rem, et postea expensas condemnato, saltim sub fidejussione, n. 57.*
Conditio adimpleri debet in specificata forma, non per æquipollens, n. 58.
Retentionis pro melioramentis exceptio suspendit sententiæ executionem, etiamsi apposita fuisset in judicio principali, non tamen de ea judicatam, n. 59.
Ob præposterationem, eo quòd executor prius exequetur rem, quàm refundat expensas, potest gravatus agere de nullitate et spolio, n. 60.
A qua præposteratione poterit etiam pars gravata appellare, n. 61.
Cautionem seu depositum offerens de solvendis melioramentis cùm liquidentur post rei traditionem audiendus non est, n. 62.
Condemnatus ad plurium rerum restitutionem, an propter expensas in una factas, executio suspendatur in aliis sequutis, et non melioratis, n. 63.
Retineri una res non potest pro expensis in alia re factis, numero 64.
Executio suspendi non potest in aliis rebus sejunctis, ob expensas in una tantùm re factas, etiam si sententia dicat (solutis priùs expensis.) n. 65.
Retentio conceditur in re separata, quando melioramenta facta in una re ejus valorem excedunt, n. 66.
Melioramenta si respiciant jus universale, puta hæreditatem, ad quam restituendam quis est condemnatus, an una res pro alia retineatur, n. 67.
Et quod hoc casu, quando melioramenta de facili non possunt liquidari, an omnia bona sint relaxanda sub fidejussore, n. 68.
Executio sententiæ ut suspendatur ob melioramenta, debet de eis priùs saltem ingenuè apparere, intra terminum assignatum ab executore, n. 69.
Melioramenta opponens si non liquidet intra terminum sibi assignatum, proceditur ad executionem, ne sit in ejus potestate illam retardare, n. 70.
Præposterationis ordinis nullitatem sanat partis confessio emanata, n. 71.
Confessio partis validat omnes defectus processus, et ordinis judicialis, n. 72. ubi de ampliationibus et limitationibus.

LIcet circa perversionem ordinis dati à jure, juxta §. 1. *venditione l. à D. Pio*, maxima sit inter DD. controversia, an vitiet executionem, de quo nos latè suprà hac 4. *part. cap. 3. vers. intra quod autem tempus excessus*, &c. *à n.* 101. ubi pro utraque Doctores maximæ authoritatis retulimus, quoniam ipsius legis dispositio non sonat in necessitatem, sed in monitionem, propterea præposterationem eo casu non vitiare docet Petr. Surd. *cons.* 39. *n.* 18. *& seqq.* rectè etiam advertit Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 6. *lit. P. concl.* 519. *n.* 16. *& à n.* 13. ubi post alios, quòd quando præpositeratio sonat in consilium legis, non in necessitatem, non vitiat, Castrens. *consil.* 232. *in causa quæ vertitur, col.* 1. *in fin. vers. nec obstat, col.* 2. *lib.* 1. illud tamen certius esse apparet generaliter loquendo, extra illius legis casum particularem; veriorem, ac probabiliorem esse opinionem, validissimisque fundamentis vallatam, illam, quam ibi elegimus; ut executor (qui tenorem commissionis ad unguem servare cogitur) si sententiæ ordinem præposteravit, excedet manifestè. Hanc concordiam reddunt Alex. *cons.* 5. *viso proposito vol.* 2. Afflict. *dec.* 358. *in cau. inter. sub. n.* 1. & 2. Ant. Gabr. *comm. concl. li.* 2. *tit. de execu. rei judic. concl.* 3. *n.* 3. Sigis. Scac. *in tract. de appell. p.* 17. *limit.* 10. *n.* 26. (ubi refert Puteum contra distinctionem hanc tenentem) & per Afflict. tenet Roland. à Valle *cons.* 33. *n.* 32. *l.* 1. Card. Tusch. *pract. concl. t.* 3. *lit. A. concl.* 483. *n.* 11. Abb. *cons.* 4. *vol.* 3. *col.* 10. *v.* 11. *quæro*, ubi dicit communem Paul. de Castr. *cons.* 321. *v. c.* 2. *in fin. vers.* 2. *præpositeratio. quia littera. mand.* Et loquendo in executore præposterante ordinem executionis idem tenet alios citans Grat. *in disc. forens. c.* 136. *à n.* 39. & Rebuf. *in comment. tom.* 1. *tit. de sent. exec. art.* 7. *gl.* 14. *n.* 7. (licèt in Francia non servari dicat) & ita intelligendum esse magnam Doctorum catervam, quorum nomen retulimus suprà *d. cap.* 3. *à n.* 101. dum indistinctè affirmant præparationem ordinis nullum reddere

reddere actum ipſo jure, ut in ſiſtinctè procedant executore, cui ordo ad exequendum aſt aſſignatus, quæ doctrina & ex ſequentibus fulcitur.

4 Primò, quoniam ordo nihil aliud eſt, quàm modus agendi, ſine quo nihil recte agitur ſecundùm Bald. *in tract. de Schiſmati. col. de ordin. judic. in proœmio n.* 3. 5 ſed exeçuter excedens modum nihil agit, cum nulliter agat, à quo propterea tanquam ab exceſſu licèt appellare, *l. ab executore, ff. de appel. l. ab execut. C. quorum appell. non recip. cap. quoad conſultatio. de* 6 *ſent. & re judic.* ergo idem dicendum erit in executore excedente ordinem, cùm ſit à modo inſeparabilis, idemque ſit modus & ordo. Bald. *in conſ.* 326. *rex Rom. n.* 2. *verſ. & ad huj. qu. l.* 1. Beroi. *conſ.* 76. *ſeqq. lib.* 1. Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 1. *litter. A.* 7 *concl.* 126. *n.* 1. dicentes, quòd omnes actus humani regulantur, & dependent à tribus, nempe poteſtate, voluntate, & modo, videlicet ordine ad finem, de quibus latè ſigillatim per totam illam concluſionem, & per conſequens è tali perturbatione ordinationis, cùm ſit exceſſus, appellationi deferendum eſſe, latè diximus hac 4. *part. cap.* 3. *per totum*, imò per tota capitula ſuperiora.

8 Secundò, quia licèt ordo in diſcipalis, ſit differentia, quoniam aut datur ab homine, aut datur à jure, & quicquid indiſtinctè procedatur in ordine juris (ut 9 ſtatim dicemus) tamen ordinis datis ab homine præpoſteratio ſemper actum vitiat, illumque nullum reddit ipſo jura. Bald. *in l.* 1. *ſub n.* 1. *nota.* 3. *C. de appell.* idem Bald. *in l. prolatam* 4. *n.* 12. *verſ. & nota quod Princeps, de ſentent. & interlocutio. omnium jud.* Marant. *de ordin jud.* 2. *part. judiciorum, d. n.* 24. *fol.* 12. Alex. *in l. naturaliter.* 12. §. *nihil comm. n.* 64. *verſ. adde caſum*, quem ibidem refert, & ſequitur Iſſ. *conſ.* 164. *verſ. tertio ultra, ff. de acq. poſſ.* & his Caputaq. *deciſ.* 145. *ſeu* 30. *ſententia lata petitorio. n.* 3. *in fin. & n.* 3. *& ſeqq. p.* 3. &. hanc probat doctrinam Sigiſmund. Scaccia *de appell. q.* 16. *limit.* 6. *memb.* 7. 10 *n.* 15. qui & Iſſ. ac Maranta reddunt rationem, quia forma mandati diligenter attendenda eſt, *cap. cùm dilecta, de reſcript.* cum dicatur form. ex Felin. latè *ibi*, quare tanquàm ab actu nullo licitam eſſe appel- 11 lationem, advertit, & bene Scaccia *ubi proximè*, & faciunt quæ hac 4. *part. cap.* 3. *à n.* 240. & exactè diximus ſuprà 3. *part. cap.* 9. *per totum*, quia quod nullum eſt executionem non meretur, *l.* 4. §. *condemnatum. ff. de re judic.*

12 Tertiò probatur hæc pars, doctrina, quia etſi ordo ſit datus à jure, tamen quando perverſio & præpoſteratio in una, eademque cauſa, & ſic de ſe ipſa, ad ſe ipſam (non ad aliam diverſam ut ſtatim) tunc illa præpoſteratio ordinis vitiat actum, & annullat proceſſum ipſo jure, text. eſt. *in l. prolatam*, & ibi Bald. Salicet. & Paul. Caſtrenſ. *C. de ſentent. & interloc. omni. jud.* & propterea tanquam de actu, & proceſſu 13 nullo, hoc caſu licitam eſſe appellationem, optimè Scaccia *in tractatu de appellat. quæſt.* 17. *limit.* 6. *memb.* 7. *n.* 116. *fol.* 393. & quod præpoſteratio ordinis unius, & ejuſdem cauſæ ad ſe ipſam vitiet, & cauſet nullitatem, probant inſuper gloſſ. *in l. ſi mancip.* §. 1. *ff. de* 14 *evictionib.* text. *in l.* 2. & ibi gloſ. & ſcribentes *C. de appel.* gl. *in l.* 2. *C. comm. divid.* B. Angel. & cæteri *in d. l. prolatam*, & gloſ. *in ſumma* 2. *q.* 1. & B. *in l. proſecutione in fin. C. de pignor.* Bald. *in l. per hanc*, *in* 6. *col. verſ. vel pone exemplum*, *C. de tempor. appel.* Lauſr. *in c. quoniam contra*, §. *interlocutoria*, *verſ. circa ordinem n.* 15. *de probat.* Alexand. *conſ.* 34. *Conſult. lib.* 4. Cardin. Tuſch. *pract. concl. tom.* 6. *P. concluſ.* 519. *n.* 8. optimè Sebaſt. Vant. *in tract. de nullit. ſentent. ex* 15 *defectu proceſſ.* &c. *n.* 40. qui etiam *à n.* 50. *cum ſeqq.* prob. idem eſſe dicendum, quando in duabus cauſis diverſis, ſed tamen ad invicem præjudicalibus, quia in eis etiam perverſio, & præpoſteratio ordinis juris vitiat, & annullat, de quo latiùs egimus ſuprà 1. *p.* 16 *cap.* 18. *d. prin.* & ideo cum in cauſa executionis perverſio ordinis ſententiæ aſcripta ſi in ipſamet cauſa, ſequitur evidenter, ut præpoſteratio vitiabit executionem & per conſequens ab executore licebit appellare tanquam ab excedente.

Et hoc ad differentiam ordinis traditi à jure inter 17 diverſas lites, ſeu unius cauſæ, ad alteram ſeparatam vel unius judicii ad aliud, ſecundùm Bald. *in d. l. probatam*, *ſub n.* 2. *verſ. item. præmitto*, *n.* 9 *verſ. ſed opponitur nunc.* Part. & Paul. Caſtr. *in l.* 1. *C. de appell.* idem Paul. *in l. prolatam.* & in iſtius ordinis perturbatione ſententia tenet & proceſſus, ſecundùm Bald. Sali. & Paul. *ubi proximè*, ſed tamen judex malè 18 facier, & ideo appellatio licita erit, ut notant B. Bal. Salic. & Paul. Caſtr. *in l.* 1. per text. *ibi C. de appell.* Cont. *in l. uni. tim.* 18. *nu.* 2. *C. ſi de mémen. poſſ.* Scac. *tract. de appell. q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 7. *n.* 117. *cum ſeqq.* Cravet. *conſ.* 248. *injuſtitia n.* 4. *verſ amplius*, *& cauſ.* 299. *Ant. ſub n.* 8. *& conſil.* 302. *in hac cauſa ſub n.* 6. Fel. *in cap. int. monaſterium ſub n.* 23. *verſ. tempora tamen*, *de ſent. & re jud.* Card. Tuſch. *pract. concl. tom.* 6. *lit P. concl.* 119. *n.* 19. Et rationem differentiæ hujus caſus, ad præcedentem, reddit Bal. *in d. l. prolatam*, *n.* 9. quia ordo unius cauſæ in ſeipſa eſt veluti ordo membrorum in uno corpore individuo, à quo ſi 18 removeatur, vel ſubvertatur aliquod membrum principale, totum corpus perit: ſed ordo unius cauſæ ad diverſam eſt ordo unius corporis ſeparati, ad aliud corpus ſeparatum, & ſic eſt ordo extrinſecus, ac ideo non vitiat.

Et propterea in judiciis, à quibus non eſt licita ap- 20 pellatio, prout in executivis, nec admittetur appellatio, quia ſequitur naturam principalis ut latè ſuo loco probavimus. In aliis verò judiciis aliàs appellabilibus, rectè & ab hujuſmodi præpoſteratione de una cauſa ad aliam diverſam appellabitur, ut ex Doctoribus proximè citatis, cum probent quòd tamen actus non ſit nullus, conſequens non erit exceſſus, & ita nec appellabitur, *d. l. ab executore*, *& l. ab executione. C. quorum apell. non recip. cum vulgari.*

Quartò & quòd à præpoſteratione executoris ſit 21 licita appellatio quoad utrumque effectum, probatur quia licèt in poſſeſſorio, & aliis cauſis privilegiatis non ſit admittenda appellatio ab ipſa cauſa, principalis tamen in iis cauſis, ut legitimæ deferendum eſt omnino à præpoſteratione ordinis interjectæ, ita docet Bald. *in c. ex conqueſt.* 10. *n.* 1. *de reſtitut. ſpoliator.* & latè *in l.* 1. *C. de appellat.* Iſſ. *in l.* 1. *n.* 5. *limit.* 2. & Dec. *nu.* 6. ibi, quinto ab ordinato proceſſu, *C. de bonor. poſt. ſecundum tabul.* Rurſus idem Decius *in cap. paſtoral.* 63. *n.* 29. ibi, notat etiam *de appell.* Covarr. & *pract. quæſt. c.* 28. *ſub n.* 8. *verſus fin. verſ. cæterum licet.* Natta. *conſ.* 121. *in cauſ. poſſeſſ. verſ.* 4. *præſuppono. n.* 4. *l.* 1. Menoch. *tract. de adipiſc. poſſ. rem.* 4. *q.* 99. *n.* 808. Achil. Perſo. *tract de adipiſ. poſſ. ſub n.* 336. *v. ego autem bene fateor*, *& ſub n.* 337. *verſ. vel. & quoque*: *&* 338. *f.* 269. *aliàs fol.* 277. Cæſ. Contard. *in repet. l. unic. lim.* 9. ibi, & licèt aliquando & latiùs, *limit.* 18. *an.* 1. *cum ſeqq. & ſub n.* 21. & 22. Scaccia *tract. de appell. qu.* 17. *limit.* 6. *membr.* 7. *n.* 113. *fol.* 395. Marquef. *tract. de commiſſ. part.* 2. *de commiſſ. appell. cap.* 2. *num.* 46. *lim.* 4. *fol.* 38. Gramma. *deciſ.* 65. *excellens Comitiſſa*, *ſub n.* 82. Borgn. Caval. *deciſ.* 23. *n.* 105. *& ſeqq. & num.* 107. *part.* 3. Alexand. Styat. *in pract. civ. c.* 12 *num.* 17. *f.* 31. qui omnes probant, quòd in poſſeſſorio ſummariiſſimo, in quo regulariter prohibetur appellatio; tamen admittitur ex cauſa præpoſterationis, & inordinati proceſſus, & poſt Zachar. Petrum Surdum & Hieronym. Gonz. & probavimus ſuprà *cap.* 18. 2. *part. à n.* 30. *verſ. & hujus concluſionis illa ſortis eſt*, &c ergo pariter dicendum venit manifeſtè, quòd licèt ab executore ſit prohibita appellatio, *l. ab executore*, *ff. de appell.* tamen illi erit deferendum, ubi executionem præpoſterare, & ordinem perturbare contigerit, & ulterius in noſtris terminis vide inferiùs *à n.* 60. *& ſeqq.*

Et

22 Et hujus quarti fundamenti rationem reddit Cont. *dict. limit.* 18. *sub n.* 22. sed meritò eam refutat Scac. *ubi proximè*, illa tamen verissima redditur, quia cùm in perversione ordinis unius causæ ad se ipsam detur nullitas, ex hactenus dictis, merito exequi non potest quia quod nullum est, executionem non meretur; etenim dispositio attribuens sententiæ, & causæ privilegium executionis, intelligitur de valida, non de nulla, *l.* 4. §. *condemnatum. ff. de re jud.* & propterea appellationem rectè procedere sæpius diximus hoc in tract.

23 Secunda etiam, & vera ratio est, quoniam judex non servans ordinem, eumque præposterans facit injustitiam, gravamen autem, & injustitia ordinis non servari, notorium patens est, & evidens ex actis; & à sententia evidenter injusta cùm nullitati æquiparetur, licita est appellatio, etiam in causis privilegiatis, & quæ appellationem non recipiunt. Bal. *in l unica colum. n.* 2. *n.* 5.
24 *vers. denuo quæro, C. si de momen. post.* Abb. *in cons.* 55. *in causa quæ paul. post princip. lib.* 2. Marant. *in spec.* 6. *part. actu.* 2. *princ. in verbo, & quandoque appellantur, limit.* 6. *num.* 311. *fol.* 505. Vest *in praxi Roman. Curiæ lib.* 7. *cap.* 3. *vers at ubi sub n.* 6. *fol.* 195. Lancel. *tract. de att.* 2. *p. c.* 12. *lim.* 25. *princ. n.* 15. Achil. Person. *supra d. tract. de adipisc. poss. sub n.* 347. *vers. præterea dato t.* 3. *par.* 2. *f.* 269. Joan. Baptist. Ponta. *in tract. de spolio, lib.* 4. *c.* 3. *n.* 50. *vers. quocumque, f.* 306. dicens,
25 quòd respectu iniquitatis non intelligitur unquam prohibita appellatio, latè Cæs. Contard. *in l. re unic. lim.* 9. *n.* 2. *C. si de mom. poss.* & est de mente Bar. *in. l.* 1. *n.* 5. *vers. præterea video ff. de appell. recip.* & loquendo in sententia *ex l. fin. C. de edicto divi Adria.* Scribunt Zuchard. *in ead. l. fi. n.* 447. Menoch. *tract. de adipisc. poss. rem.* 4. *qu.* 100. *n.* 85. Achil personal. *d. tract. de adipisc. poss. sub c.* 334. *vers. ego autem. fol.* 268. *in fin.* & 269. Scac. *tract. de appellat. qu.* 17. *lim.* 4. *n.* 99. *& eadem q.* 17. *lim.* 6. *memb.* 4. *n.* 106. *& memb.* 7. *n.* 79. *& n.* 113. *ad fin.* & nos passim plures alios allegando diximus variis in locis.

26 Ex his rectè quæri potest, an condemnatus per sententiam, ut rem restituat, refusis priùs melioramentorum expensis, an executor excedet, si rem faciat restituere ante liquidationem, & solutionem expensarum prædictarum. Et quòd non excedat, affirmant Beneintend. *decis.* 77. *per tot.* Card. Tusch. *per concl. tom.* 6.
27 *tit.* 9. *concl.* 319. *n.* 17. dicentes, quòd poterit dare executor restitutionem bonorum vigore sententiæ, cui est illa clausula adjecta (refectis priùs melioramentis) quia intelligatur, priùs, quatenus sint liquidata quia est monitio ad judicem exequentem, non necessitas.

28 Sed contrariam sententiam, & opinionem longè de jure veriorem esse existimo, imò quòd excedet ex ordinis perversione, quoniam dictio (priùs) præcedentiam significat, & dispositio illa utens intelligitur, dare ordinem, qui inducit formam, qua non servata, actus est nullus Felin. *in c. c. cum dilecta, de resc. n.* 6. *vers. sextum signum.* Brun. *in tract. de forma. in tit. quatenus censeatur datum aliquid pro forma.* Cacher. *dec. Pedem.* 165. *n.* 14. cum Nevix. *cons.* 87. *n.* 13. Mandos. *regul.* 14. *quæst.* 3. *n.* 9. & pluries ita determinavit Rota, cujus decisiones ibi allegat Nicol. Garcia *de benef.* 9. *p. cap.* 3. *nu.* 13. & *supra*, ubi in simili circa Concilium Tridentinum *sess.* 7. *cap.* 13. utens his verbis: priùs examinentur, *&c.* ergo cùm modum excedat executor in hujusmodi præposteratione, appellationi per consequens deferendum est.

29 Et ulteriùs probatur, quoniam illa sententiæ verba (solutis expensis melioramentorum) inducunt conditionem, virtute ablativi absoluti, juxta *l. emptione, ff. pactis, l. à testato ff. de condit. & demonst. cum vulgari.*
30 quæ conditio debet adimpleri, ita ut interim suspendat dispositionem *l. qui hæredi. in princ. & l. Mavius, toto*
31 *titulo. ff. de cond. & demonst.* Et in terminis, quòd illa
32 verba sententiæ (solutis expensis) sint conditionaliter prolata propter ablativum absolutum, tenet Neguz. *in tract. de pigno. memb.* 45. *p. princ. sub n.* 10. *vers. tertia concl.* quia conditio importat formam. Bal. *in auth. matri & aviæ, Cod. quando mul tutelæ officio fungi posset.*
33 & conditione non servata actus corruit, & nullus reditur. *l. non dubium, C. de leg.* Bald. *in l. exec. C. de execut. rei jud.* Natta *cons.* 438. *n.* Petr. Surd. *cons.* 186. *n.* 18.
34 *tom.* 2. qui *n.* 17. post elegans consilium Soc. junios 67. *n.* 19. *vol.* 1. inquit multum referre quod sententia reservet jus, quia tunc sententiæ executio per reservationem non suspenditur: at quando sententia condemnat sub aliqua limitatione, vel modificatione; tunc sententiæ executio retardatur, & suspendatur, donec cognitum sit de jure limitato, & per eundem Socinum idem dixit Cardin. Tusc. *pract. concl. t.* 3 *lit. E. concl.* 372. *n.* 3.
35 dum affirmat, quod sententia debet exequi, etiamsi in ea reservetur jus aliquod condemnato, quia intelligitur in alio judicio; ut secus si si aliquam limitationem, aut
36 exceptionem adjiciat. Et reddit exemplum, quando exc pit bona, quæ essent in dominio, aut territorio condemnati, quia tunc debet executor priùs discutere, quæ & qualia bona essent; & hoc idem repetit idem Cardinal. Tusc. *pract. concl. litera E. concl.* 489. *à n.* 12. & 13. qui loquitur de hac conditione (solutis priùs expensis) & Socin. & Surd. *locis proxime citatis* exemplificant, quando sententia condemnat ad restituendum bona, exceptis feudis, affirmantes priùs cognosci debere quæ illa sint bona, quæ non sunt feudalia; idem dicit Capicius *decis.* 17. *n.* 9. Et est ratio,
37 quia interim sententia est incerta, quæ ante liquidationem nullo modo executioni mittitur, ut supra
38 diximus latè hac 4. *p. c.* 10. *de liquid. à princ.* Verba enim limitativè appositа, habent inducere terminum, quem non licet excedere, *l. qui fundum*, §. *vendebat ff. de contrah. empt.* Bald. *in l. fi. c. de donat. ante nup.* Anton. de Cano. *in tract. de insinuat. p.* 28. *n.* 28. *vol.* 9. *tract. diver. ant.* Julius Cæsar Ruginellus *pract. qu. c.* 42. *à n.* 9. *cum seq.* Bald. *cons.* 51. *n.* 5. ubi plura jura allegat.

39 Et loquendo de dictionibus (quatenus, donec, quandiu dum, quoad usquequo) & similibus, quando illis utitur sententia, quæ cùm significent limitationem temporis habent naturam suspensivam, & dispositionem, seu acquisitionem suspendunt; secundùm B. *in fin. §. fin. n.* 2. *ff. ad Trebel.* Aret. *in l. Gallus §. & quid si tantum in fin. ff. de lib. & post.* Socin. *cons.* 63. *n.* 3. *vol.* 1. Socin. junior *in cons.* 76. *n.* 11. *vol.* 1. & principaliter significat tempus, secundùm Alexand. *in l.* 1. *col.* 2. *in princ. vers. licet enim, C. de legat.* Ruin. *cons.* 42. *n.* 6. *v.* 2. Natta *cons.*
40 459. *n.* 16. quæ tamen dictiones si apponantur ad inchoationem alicujus beneficii, important conditionem, *l. pater*, §. *si. ff. de cond. & demonst. l. legatum, ff. de annu. leg. l. Gaio*, §. *imperator. ff. de alim. leg. B. in l.* 1. *n.* 15. *vers. quandoque istæ dictiones, ff. de cond. & demonstr.* Castrens. *in l.* 1. ubi Alexand. *n.* 2. *C. de lega.* Socin. qui communem dicit *in cons.* 68. *n.* 3. & 8 *vol.* 1. Decius *cons.* 485. *n.* 5. Ruin. *cons.* 37. *n.* 1. *vol.* 2. *& cons.* 170. *n.* 7. *vol.* 3. Socin. junior. *cons.* 58. *n.* 8. *vol.* 3. Paris. *cons.* 18. *n.* 1. *vol.* 1. Cephal. *in cons.* 71. *n.* 17. Petrus Surdus *cons.* 186. *à n.* 17. *tom.* 2. qui ex hoc concludit, senten-
41 tiam, cui hujusmodi dictiones adjiciuntur, ipsam suspendi, *& à n.* 10. *&* 11. quòd dictio (dummodo)
42 quando apponitur in sententia ei, quod venit implendum ante perfectionem actus importat conditionem, *l. Thais Stichus. ff. de manum. testam.* B. & alii *in l. quib. dieb.* §. *Termilius ff. de cond. & demonst.* Curt. senior. *cons.* 74. *c.* 8. *in princ. vers. capio secundam legitimationem.* Socin. junior. *cons.* 148. *in fin. vol.* 1. Cravet. *cons.* 10. *n.* 14. & idem Surd. loquitur de sententia, qua declaratur, bona donata per patrem alicui spurio ad illum pertinere, quatenus reperiatur non excessisse unicam ex liquidatione facienda, in liquidatione

43 liquidatione sententiæ, ubi post alios, quod dictio (quatenus) aliquando idem significat quod (dummodo.)

44 Quod & idem dicendum venit de gerundio, prout dando, pagando, entregando, restituendo, &c. quod & inducit conditionem, & formam, in actu gerendo adhibendam præcisè Bald. *in l. falsus. C. de furt. B. l.* 1. *n.* 36. *ff. de condit. & demonst.* Greg. Lopez. *in l.* 27. *t.* 5. *part.* 5. gl. *verbo, el pretio, circa fin.* Escob. *de ratio.*

45 *c.* 38. *n.* 14. & quod inducat necessitatem, & præceptum gerundium, adjectivum, vel participium, habetur *in rubrica de edendo.* Ill. *in rubrica ff. de lib. & posth. n.* 23. Navarr. *cons.* 2. *n.* 3. *tit. de celebr. Miss. l.* 3. Cened. *in quæst. canon. q.* 3. *n.* 13.

46 Et hinc est quod dicit Bald. *in l.* 1. *n.* 4. *vers. concludo ergo. C. de jur. & fact. ignor.* quòd si sententia lata est sub conditione, vel modo, semper opponi potest de defectu ipsius conditionis, vel modi non impleti, sequitur Socin. junior *in cons.* 97. *n.* 8. *vol.* 1. Bald. *in l.* 1. §. *& parvi. ff. quod vi aut clam.* Castr. *cons.* 217. *n.* 2. *vol.* 2. Petr. Surd. *d. cons.* 186. *n.* 13. *& n.* 36. ubi reddit rationem, quia eodem tempore, eodem instanti, & ex eodem fonte

47 oritur actio, & exceptio, quia tunc agens non tam ab alio reppellitur, quàm à semetipso repelli intelligitur, docent etiam Bald. *in l. ex his prædiis, n.* 1. *C. de exact.* & post Bald. & Alex. ita concludit Natt. *cons.* 474. *n.* 35. Cravet. *cons.* 317. *n.* 15. *& in cons.* 151. *n.* 10. Beci. *cons.* 45. *n.* 14.

48 Et facit, quoniam si actor in actione includit, & deducit simul exceptionem, suo ligone se percutit, eique incumbit onus probandi exclusionem exceptionis, ita eleganter Ferret. *cons.* 53. *n.* 11. Cassiador. *decis.* 10. *n.* 19. *de rescript.* Maresc. *variar. resol. l.* 2. *c.* 1. *n.* 34. Et hæc exceptio, quæ oritur ex eadem sententia, adeò

49 præcisa est, ut sit verificanda in executione, etiam si requirat altiorem indaginem Castrens. *cons.* 270. *n.* 3. *in l. dub. vers. allegata verò, vol.* 2. Ruin. *cons.* 22. *n.* 9. *versic. secundo respondetur. vol.* 1. Petr. Surd. *d. cons.* 186. *n.* 22.

50 Et hinc etiam provenit, quòd quotiescumque in ventre instrumenti, cujus vigore executivè agitur, oritur defensio, & exceptio nullitatis, tunc suspenditur executio, quam ipsa legitima nullitatis exceptio impedit, Bald. *in l.* §. *& parv. n.* 3. *ff. quod vi aut clam.* Alexand. *cons.* 20. *n.* 2. *& l.* 6. Sarner. *in compend signaturæ, n.* 84. Aquil. *dec.* 3. *Fel. in rub. de except. n.* 1. Soc. *cons.* 27. *n.* 3. *vers. secundo compul. l.* 3. Ill. *cons.* 170. *diverf. & si dice-*

51 *retur, l.* 2. Cassiad. *decis.* 10. *de rescript.* Et ratio est, quia nullitas instrumenti reddit probationem nullam, qua sublata non potest dici constare de obligatione. Afflict. *decis.* 285. *n.* 1. Roman. *cons.* 42. Maresc. *variar. resol. l.* 2. *c.* 131. *à n.* 23. qui testatur, ita fuisse decisum per Rotam in una Roman. domus & nullit. coram Cardin. Palleot. & in una Neapol. nullit. instrum. 4. Julii 1754.

52 coram Cotta. Quæ quidem exceptio pariter admittenda est (quando scilicet oritur ex ventre instrumenti, & sententiæ,) etiamsi requirat altiorem indaginem, quia talis exceptio nullibi censetur exclusa; ita etiam docent Cassiador. *decis.* 10. *de rescr.* Sarner. *in compend. signat. n.* 99. *&* 85. Bald. *in l. ex prædiis, c.* 1. *C. de evictio.* Roman. *cons.* 42. *n.* 3 Decius. *cons.* 8. *n.* 7. *cum similib.* Maresc. *ubi proximè n.* 36. & circa hanc exceptionem vide quæ nos *c.* 7. *vers. hinc etiam pariter à num.* 99. hac. 4. *p.*

53 Unum tamen animadversione dignum inferere duxi, quod scilicet, appositæ conditiones aliquando respiciunt ipsam condemnationem, aut principalem dispositionem, tunc illam reddunt conditionalem, at quando conditio apponitur in executivis sententiæ, aut alterius

54 dispositionis quia non respicit ejus substantiam, sed ejus effectum dumtaxat, (ut in hac de qua loquimur,) & tunc non facit sententiam, contractum, nec principalem dispositionem conditionalem, imò pura remanet, effectus tamen executio, & satisfactio suspensa est, & dilata in tempus. Ita post alios mirabiliter docet Natta *cons.* 453. *à n.* 1. *tom.* 2. ferens notata per Bald. *in additio. ad Speculat. tit. de instrument. editione column. fin. & in leg. Cod. de jure dotis*, quem refert & sequitur Alex. *in leg. quæ dotis, col.* 5. *vers.* 7. *fallit ff. soluto matrim.* Bald. *in l. ex his, oppos.* 1 *C. quando dies legati cedat:* & est optimum consilium Oldradi 114. *factum tale est.* Tiraquel. *in tractatu de Jure constit.* 3. *part. limit.* 2. & est de mente Alex. quem refert Neguz. *de pignor.* 2. *p. princ. memb.* 2. *n.* 4. & ad multos admirabiles effectus ex hac infert doctrina Natta per totum illud consilium videndus.

Quare meritò in nostra principali difficultati respondet Paul. de Castr. *consil.* 270. Ant. de Fran. Neg. *ubi proximè* 3. *p. princ. mem.* 4. *n.* 10. *vers.* 3. *conclusio.* & nostras Joan. Garcia *in tractatu expens. & meliorat. c.* 6. *n.* 18. quòd executor verba sententiæ debet attendere, ita ut si in sententia de melioration ibus priùs solvendis mentio fiat priùs solvantur, quia ordo literæ servandus est, & à forma sententiæ non est recedendum, *l. cùm post sent. l. ex stipulato, Cod. de sent. & inter l. omnium jud.* dicit etiam Peregr. *de fideic. art.* 50. *n.* 69. Maresc. *variar. resolution. l.* 2. *c.* 112. *n.* 27. & ex dicendis ulterius apparebit.

Sed ille casus difficilis est, quod erit quando sententia simpliciter condemnat ad rei restitutionem, refusis melioramentorum expensis, scilic. *pagando los gastos*, &c. an poterit executor priùs rem restituere, & postmodum satisfacere condemnato de melioramentis, saltim sub fidejussore. In quo breviter regulariter negativam partem veriorem esse, censeo, tum ex natura ablativi absoluti, qui facit conditionem, & induit formam, & ordinem non transgressurum, sed irritantem, quæ omnimodo præcedere & verificari debet, adimpleriique in specifica forma, non per æquipollens, hoc est, fidejussorem oblatum admittendo. *l. promissor.* §. *fin. de constit. pecun.* glos. *in l. fi.* §. 1. *ff. si certum petat. & in leg. satisfacto, ff. de solut.* Tiraq. *de retr. lignag.* §. 3. *glos.* 3. *n.* 14. optimè multa bona adducens fundamenta in proposito Petrus Surd. *cons.* 186. *à n.* 29. *tom.* 2. ergo præposteratio patienda non est.

Deinde quoniam condemnato ad rei restitutionem competit illius retentio, donec ei de melioramentis satisfiat; & hujusmodi exceptio suspendit executionem, etiam si de ea fuisset oppositum in principali judicato, dummodo de ea non fuerit judicatum, plurimos adduximus suprà *hac* 4. *part. c.* 7. *vers. sed major stat difficultas à n.* 72. tenent insuper Speculator *tit. de execut. sententiæ*, §. *postrem. vers. quid si bona ædific.* & ibi latè Jo. Andr. *in additio.* Bald. *in l. si fundus*, 16. *n. ff. de rei vindic.* Ripa *in l. ubi purè*, §. *quid in distrahendis ff. ad Trebell.* Dec. *consil.* 18. *n. c.* Aymon. Crav. *consil.* 148. *n.* 1. Roland. à Valle plures referens *in cons.* 28. *n.* 3. *l.* 1. Tiraquel. *de retract. convent.* §. 7. *glos.* 1. *n.* 14. Neguz. *de pignor.* 5. *part. membr.* 4. 10. *vers. secunda conclusio.* Beneintendi *decis.* 67. *n.* 1. Boërius *decis. n.* 9. Pontan. *de spolio, lib.* 4. *n.* 63. Gallet. *de obligatio. Camerali. in* 4. *part. quæst.* 2. *n.* 12. Bursatus *const.* 66. *n.* 3. *lib.* 1. Lancelot. *de attent.* 3. *part. cap.* 25. *quæ.* 29. *n.* 10. & pluries ita determinasse Rotam, cujus decisiones refert, testatur Maresc. *resol. var. lib.* 2. *cap.* 112. *sub n.* 18. & 19. ergo executor nimis properè exequitur, priùs rei restitutionem faciens, contra *l.* 1. *C. de execut. rei jud.* & per consequens nulliter *ex cap. præposterationis*, ex superiùs dictis.

Et hinc est, quòd pro hujusmodi præposteratione pars gravata agere potest nullitate, & spolio. Cæsar. Contar. *in repet. l. unic. C. si de moment. poss. q.* 24. *n.* 32. testantur etiam Luc. Per. *in pract. Capitol. tit. de caus. nullitat. n.* 2. *vers. & ex ratio.* Maresc. *variar. resol. lib.* 2. *c.* 121. *n.* 58. ut testatur, ita fuisse decisum per Rotam in

in una Rom. Salvina interdict. 19. Novembr. 1593 coram Penia, & per consequens à fortiori poterit etiam,
61 ab hujusmodi præposterationе ob non admissam exceptionem legitimam appellationem interponere condemnatus, ut in terminis probant ipsa Rotæ decisio, & Doctores citati, & iterum ipse Maresc. *eod. l.* 6. *c.* 112. *sub n.* 18. & consilium Alex. 85. *nu.* 6. *vers. præterea etiam lib.* 5. & faciunt supra dicta in hoc cap. & latiùs hac 4. *part. cap.* 5. *à prin.*

62 Quod & in tantum procedit, nam etsi ad executionem sententiæ petenti offeratur depositum, vel cautio de solvendis meliorationibus, cùm fuerint liquidatæ, audiendus non est, Capic. *decis.* 17. Ruin. *c.* 84. *in fin. l.* 4. Tiraquel. *de tract. convent.* §. 7. *gl* 1. *n.* 15. nostras Joan. Garc. *de expens. & meliora. cap.* 6. *n.* 19. Gallesius *de oblig. in form. Came.* 4. *part. q.* 2. *n.* 11. quam opinionem contra Gozad. *consil.* 100 *nam.* 12. Benintendi. *decis.* 77. *n.* 10. & Negoz *de pignor.* 5. *part. memb.* 4. *n.* 10. contrarium sentientes citant, & veriorem dicunt Menoch. *de recup. poss. rem.* 15. *n.* 569. quem amplexam fuisse à Rota affirmat Gallesius *ibi.* Put. *decis.* 12. *de re jud.* Maresc. *var. resol. d. lib.* 2. *c.* 112. *n.* 21. ubi testatur, ita fuisse tentum per Rotam in una Terra, Palu. 17. Maii 1559. ut in manuscriptis diverso. *decis.* 139. Petr. Surd. *consil.* 186. *n.* 19. *tomo* 1.

63 Quæ doctrina verissima est respectu ejus rei, in qua facta fuit melioratio, pro qua competit retentio, non tamen respectu aliarum rerum diversarum; nam si quis plurium feudorum detentor, aut possessor, si condemnatus ad omnium restitutionem, non impeditur sententiæ executio in illis fundis & corporibus sejunctis, & separatis, in quibus non essent facta melioramenta, quia etiam de jure pro expensis factis in una re, alia non potest retineri, ad notata in *l. si non sortem*, §. *si centum, ff. de condit. in deb.* & sic respectu earum rerum, in qui-
64 bus nulla sunt facta melioramenta, sententiæ executio statim facienda est, etiam nulla præstita fidejussione. Secus respectu earum rerum, quibus expensæ factæ sunt, in quibus quidem executio suspenditur, donec fiat liquidatio, & melioramenta cum effectu probentur; ita tenet Paul. de Castr. *consil.* 270. *l.* 2. *à n.* 1. *cum seqq.* & per eum Joan Garc. *de expens. cap.* 6. *sub n.* 19 decisio Lucan. Josephi *n.* 10. Rodoa. *de rebus Eccle.* §. *de empt. nu.* 6. & ita bis obtinuisse firmat Peregrin. *in tract. de fideicommiss. art.* 30. *n.* 69. Mares-
65 cot. *variar. resol. lib.* 2. *cap.* 123. *n.* 27. quod procedit etiam si in sententia apponantur illa verba [solutis priùs expensis.] &c quia cùm in iis negetur secundùm jus retentio, ad juris intellectum debere referri vel judicis, dicunt Paul. Castr. Pereg. & Maresc. *ubi proximè.*

66 Quod secus erit, quando sententia rem unicam continet, vel plures, sed adeò connexas, ut una sine alia stare non possit, quia tunc non fit restitutio, quousque meliorationes actor refundat, secundùm Castr. *ubi proximè* ad Tiraq. *loco modo citat. n.* 2. & 13. Maresc. *n.* 29. Boërius *decis.* 44. *n.* 19. Peregr. *d. art.* 50. *n.* 69. qui & Tiraq. reddunt mirabilia exempla.

Hoc tamen limitari placuit, quando expensæ, & melioramenta facta in una re, ejusdem valorem excederent; quia tunc in alia separata poterit etiam fieri retentio, ita limitat Boërius *decis.* 44. *h.* 17. *vers. illud dictum Pauli.* Maresc. *d. c.* 12. 30. Peregr. *sub d. n.* 69.

67 Quid autem & quando melioramentum respicit jus universale, putà hæreditatem, ad quam restituendam
68 quis condemnatus fuit, nempe secundùm *l. fin. Cod. de edi. D. Adr.* an tunc una res pro illa retineatur, & an & quando ibi non possunt de facili liquidari expensæ, an sub fidejussione relaxanda sunt bona omnia, vide plenè per Joan. Garc. *de expens. & melior. cap. n.* 19. *per tot.* ubi plures allegat, & obiter etiam Peregr. *ubi proxi. d. n.* 69. *in fin.*

69 Unum tamen non omittam, quod iis casibus quibus dicimus, executionem sententiæ impediri, propter hujusmodi retentionem rei, ob expensas in ea factas debet saltim priùs in genere constare, & appellare de illis, quo casu Rotæ stylus est, ut executor præfigat terminum condemnato opponenti de melioramentis, ut infra illud illa liquidet. Put. *decis.* 471. *in fin. l.* 2. Peregr. *dec.* 18. *l.* & fuisse dictum in causa Roman. domus 28. Jun. 1612. coram Card. Pamp. & aliàs sæpè, testatur Maresc. *var.* 70
resol. l. 2. *cap.* 2. 21. *n.* 31. iterum *c.* 112. *n.* 20. & 22. qui quidem si intra prædictum terminum sibi præfixum, melioramenta non liquidaverit, proceditur ad executionem, quia tunc stante mora, non est amplius locus retentioni, ne sit in potestate opponentis propter moram liquidandi, sententiæ executionem retardare. Puteus *decis.* 1. *de re jud. d. decis.* 471. *n.* 2. *vers. tanto magis l.* 2. Peregr. *decis.* 16. *l.* 2. & tenuit etiam Rot. *in d. dec. Rom. domus*, ut testatur idem Maresc. *d. c.* 112. *n.* 20. & 32. & *d. c.* 121. *n.* 51. & tenet Socin. *cons.* 62. *n.* 3. *l.* 1. Acorambo. *decis.* 8. Rota *decis.* 112. *p.* 2. *divers.* quo casu non dicetur executor præposterare ordinem executioni, & sententiæ. Vide sursum *hoc cap. à n.* 67. & *suprà.*

71 Illud denique adde, quòd etiam in his casibus, quibus diximus, præposterationem, & perturbationem ordinis causare nullitatem, limita ubi adest confessio partis, quæ omnino sanat omnes defectus processus, ut in terminis tenet Cardin. Tusc. *pract. conclus. tom.* 6. *lit. P. concl.* 519. *n.* 11. & *n.* 20. Alexand. *consil.* 34. *viso pro-*
72 *cessu n.* 3. & *n.* 4. quem referens sequitur Tusch. *ibi*, & generaliter, quòd confessio partis validet omnes defectus ordinis judicialis, processus, latè Mascar. *de probat. lib.* 1. *conclus.* 244. *n.* 4. & *concl.* 357. *n.* 3. ubi de communi Rolan. *consil.* 31. *n.* 4. *lib.* 1. infinitos congerit Farinac. *in pract. crim tom.* 2. *q.* 81. *cap.* 2. *à n.* 66. *cum plurib. seqq.* ubi multis modis ampliat, pariter & limitat.

CAPUT XIV.

De effectibus repositi excessus, & an tertio rei possessori non citato, etiam clerico, afficiat? Et an fructus non expressos comprehendat; & an excessus totam vitiet executionem, vel is solus dumtaxat reponendus, & insuper facta semel executione, si res iterùm deveniat in potestatem condemnati, aliæ executoriales novæ an requirantur?

SUMMARIUM.

Executio revocata et reposita, an officiat tertio rei emptori ipsius executionis virtute, n. 1.

Redduntur exempla, n. 2.

Res inter acta tertio non præjudicat, nec contra non nominatum in sententia ejus executione comprehenditur, n. 3.

Executione sententiæ, cujus virtute tertius emptor possidet, revocata, ut ipsa res non sit restituenda, sed pretium à creditore avocandum, quis dixerit, num. 4.

Executione revocata, cujus vigore creditor in solutum rem accipit, restituenda res cum legitimis accessionibus, n. 5.

Revocata executione in gradu appellationis, creditorem damnandum ad res oblatas restituendas, vel æstimationem, damna et expensas, qui dixerint, num. 7.

Azebedi sententia in re hac refertur, n. 7.

Tertio emptori in subhastatione pro executione, si hæc revocetur, illi nocet citatio, n. 8. *et* 9.

Res in solutum data mulieri virtute executionis, quæ in

gradu appellationis revocata fuit, an hæc revocatoria exequi possit contra virum, cui hanc rem appellatione pendente dederat in dotem mulier, n. 10.
Sententia informatoria executionis, cujus contemplatione tertius vel per subhastationem, vel aliter, rem possidet, ipsi tertio etiam non citato, et etiam clerico officit, et in illum directè exequitur, n. 11.
Tertius possessor rei subhastatæ, vigore executionis à qua est appellatum, non habet jus in ipsa principaliter, et de per se, sed dependens causatum et derivatum à jure princ. creditoris, pro cujus jure subhastata fuit, n. 12.
Sententia lata cum eo principaliter negotium tangit, præjudicat habentibus jus secundariò et in consequentiam, et derivatum ab illo etiam non citatis, et ignorantibus, n. 13.
Sententia infirmatoria executionis per appellationem revocata, cujus occasione tertius possidet rem subhastatam, lata contra creditorem cui principaliter tangit, et est legitimus contractor, officit ipsi tertio etiam non citato, cui res tangit in consequentiam, n. 14.
Commodum secundariò contingens non est considerabile, n. 15.
Principale quod agitur inspicitur, non quod venit in consequentiam, et accessoriè, n. 16.
Actus non dicitur factus in præjudicium illius cui principaliter non obest, sed secundariò, n. 17.
Origo à quâ cætera vim capiunt, magis attenditur et nobiliter habetur, n. 18.
A radice infecta procedens, pullulare non potest, n. 19.
Ex eadem radice si multiplex vitium nascitur eodem modo tollitur et resolvitur, n. 20.
Vitium parvum in principio totam massam corrumpit, num. 21.
Origine falsitatis data, omnis actus dependens est nullus, n. 22.
Fundamento sublato totum ædificium corruit, n. 23.
Fundamento deficiente superædificari non potest, n. 24.
Principio omisso, non potest fieri transitus ad extremum, n. 25.
Causa prima semper repræsentatur in secunda in quam influit, n. 26.
Auctoris jure resoluto resolvitur jus tertii absque facto hominis, sed juris ministerio, n. 27.
Sententia lata super causa, censetur lata super causato, num. 28.
Provisus de quarta portione, cujus vig. optavit dimidiam et successive integram, sententia declarans primam provisionem nullam, in portione optata exequitur, n. 29.
Clericus beneficio privatus ob contumaciam aliquam, non verò delictum, et alteri collatum, si comparens absolvatur, illud recuperat à tertio, n. 30.
Causativè multa permittuntur quæ alias directò non permitterentur, n. 31.
Judex secularis licèt non possit directò clericum coram se litigantem compellere ad compromittendum, potest tamen causativè denegando illi audientiam, n. 32.
Evicto per sententiam canonicatu quem quis optaverat dimissa portione quæ alteri fuit collata, huic nocet sententia etiam non citato, quia ad portionem redit condemnatus, n. 33.
Et idem erit si plures gradatim optaverint, quia primus optans, condemnatis cæteris gradatim officit, n. 34.
Defectus in primo gradu, qui est causa aliorum successivè, primo gradu evicto restituitur adversus secundum, et iste adversus tertium, et sic de singulis, quia influit in causato, n. 35.
Minori restituto per senten. adversus venditionem, cujus causæ vectigal solvit, sententia officit publicano, n. 36.
Restitutio redigit omnia ad pristinum statum etiam adversus tertium, n. 37.
Condemnato retractante rem aditam intra tempus legis vectigal à publicano recuperat etiam, cujus jus pendebat ab hac causa variabili, n. 38.
Restitutio facta juris dispositione, causa quæ inest à primordio tituli, præjudicat tertio, et contra eum operatur, n. 39.
Restitutio per viam hujus inhæret à primordio, ita ut jus transferentis non fuerit liberum à principio, quod ideo rescissioni est subjectum, n. 40.
Restitutio juris ob injustitiam comprehendit bona ablata, et in fiscum incorporata, sed alienata in tertium possessorem, n. 41.
Restitutione à Principe facta etiam ex gratia, dicenti haberi pro non facta confiscationem, et esse irritam, jus tertio tollitur, et omnia provenientia ex tali condemnatione resolvuntur, n. 42.
Sententia revocata per aliam, prima dicitur illicitè processisse et omnia acta pro illicitè attentantis corruunt ipso jure, n. 43.
Executio vigore sententiæ postea revocatæ, consideratur retro ac si facta non sit, nec sententia lata, num. 44.
Revocata executione, cujus contemplatione tertius possidet, ipse comprehenditur, n. 45.
Qualitas resolutiva transit in tertium emptorem vigore executionis, quia inhæret à primordio, n. 46.
Jus tertii ex causa executionis non est actus stans de per se, sed dependens à jure creditoris, n. 47.
Ad rescissionem antecedentis sequitur rescissio subsequentis, n. 48.
Jura duo causata ex una radice, una ambo rescissione tolluntur, n. 49.
Tertius rei emptor in subhastatione comparens in appellationis judicio, vel citatus, vel sua sponte, aliter rem illam et possessionem defendere non potest, quàm ex jure creditoris, à quo suum secundariò dependet, num. 50.
Tertium in possessorem ex subhastatione executio postea revoca influit, qui rem restituere tenetur, n. 51.
Revocata executio cujus contemplatione tertius possidet, ipsi nocet, n. 52.
Sententia si facit jus quoad omne lata contra principalem, nocet etiam tertio possessori, n. 53.
Rescissu executione per appellationem retro nihil factum esse intelligitur, et ejus vigore venditio habetur pro non facta, et bona à quolibet possessore restituuntur, ac si à potestate domini exissent, n. 54.
Tertio emptor vigore executionis jus acquiritur revocabiliter et obnoxium appellationi ob executata interposita, n. 55.
Tertius in executione rem subhastat cum qualitate, et tacita conditione resolutiva, et variabili à principio, sciens rem vendi ex jure litigioso, n. 56.
Actum gerens submittitur legib. et condition. ejusdem, n. 57.
Qui cum alio contrahit, vel scit, vel scire debet ejus conditionem, n. 58.
Executio, cujus occasione ob venditionem gabellarius perceperat decimam per appellationem, revocata tertio gabellario etiam non citato nocet, n. 59.
Quia cum legitimo contradictore lata est rescissoria, et ideo nec appellare potest ad ea gabellarius, nec alium recursum habere, nisi doceat de solutione, n. 60.
Rescissa alienatione è jure, vel à judice, excutio procedit contra singularem possessorem, n. 61.
Sententia lata contra authorem, nocet successori etiam non citato ex capite juris resoluti, n. 62.
Sententia informatoria executionis, cujus contemplatione tertius possidet, illi etiam clerico officit non citato, n. 63.
In tertium emptorem executio locum habet vigore pacti de non alienando apposito hypothecæ, n. 64.
Pactum de non alienando ut operetur executionem in tertiam, an debeat apponi hypothecæ, an sufficiat generali, n. 65. remissivè.
Sententia inter creditorem et debitorem sufficit etiamsi non citetur tertius possessor hypothecæ cui pactum, de non alienando erat appositum, ut in eum executio procedat, n. 66.

Executio

Executione revocata, omnia retro judicantur irrita et infecta ipso jure, n. 67.
Excessus à principio causat nullitatem manifestam in executione, n. 63.
Possessione non privat executor inordinatè procedens, nec acquiritur ei cui traddit, n. 69.
Executor secularis an possit sententiam repositionis executione, cujus contemplatione clericus possidet in hunc exequi, et rem avocare declinantem, n. 70.
Executor secularis sententiæ latæ inter laicos erit competens cognoscendi, an sententia officiat clerico, ut tertio comparenti et declinanti, n. 71.
Clericus ad impediendam executionem sententiæ latæ à judice laico ratione suæ possessionis, debet coram eo oppositionem facere, n. 72.
Clericus si voluerit contradicere missionem in possessionem petitam à laico, debet judicem adire, n. 73.
Clericus executioni factæ à judice laico se opponens debet coram eo de sua possessione summatim docere, ut declinatoria locum habeat, n. 74.
Neapolitana vicaria cognovit de oppositione et declinatoria clerici comparentis executioni sententia lata in eadem vicaria, n. 75.
Affecta res si transeat in clericum, quam detineat ejus respectu judici seculari non tollitur jurisdictio, num. 76.
Possidere quem vel in possessione esse, quæstio est facti non juris, n. 77.
Judex laicus competens est de facto rei spirituali incidenti, n. 78.
Sententia executionem ad impediendam de solo et mero facto possessionis tertii oppositoris cognoscitur et tractatur, n. 79.
Judex laicus à se capto opponente esse clericum cognoscit ad effectum ut nullatenus differatur remissio, et de ratione, n. 80.
Judex secularis potest cogere clericum ut sibi ostendat ea quæ est allegaturus coram Ecclesiastico, ut videat an sint concludentia alias procedet, n. 81.
Laici omnes præsumuntur, quandiu de contrario non ostenditur, n. 82.
Declinatoriam opponere debet captus, et ostendere titulum clericatus, cùm sit fundamentum suæ intentionis, de quo cognoscit laicus, ut sciant an captus de sua sit jurisdictione, n. 83.
Possessionis suæ conservationem petens dicitur defensor non actor, n. 84.
Tertius possessor aliàs reus, opponens se executioni trium conformium, actoris partes sustinet, et si est clericus declinat judicis laici judicium, n. 85.
Actor dicitur, qui alium ad judicium provocat, etiam si aliàs sit reus, n. 86.
Captus profuga si citat ad judicium ut declaretur captura nulla, in judicio nullitatis dicitur actor, n. 87.
Clericus si sententiam per secularem latam nullam dicit coram judice seculari, debet nullitatem proponere, num. 88.
Executor laicus an possit exequi in cler. sentent. inter laicos, et à laico latam, quæ illi ex natura causæ secundario et in consequentiam, vel aliàs, omnino de jure præjudicat, vel an requisitoriæ litteræ sint necessariæ, n. 89.
Judex secularis eligens clericum ut depositarium, potest et ipse cognoscere ut depositum restituatur, n. 90.
Et quid actualiter cogere, Martæ opinio refertur, ib. et n. 105.
Judex secularis clericum deputans sequestrum, cognoscit de ipso restituendo, n. 91.
Sed executio per quem judicem sit facienda actualis, Martæ opinio refertur, ibid. resolvitur, n. 105.
Judicem secularem casibus quibus potest contra clericum ferre sententiam, eam non posse exequi, sed Ecclesiasticum ad ejus instantiam, qui teneant, n. 92.
Sententia inter alios lata exequitur de recto, et sine novo processu in possessorem rei litigiosæ, n. 93.
Litigii vitium omnes etiam Ecclesiasticos ligat, n. 94.
Sententia lata per judicem laicum licèt clericum tertium rei litigiosæ possessorem noceat, an possit per eum exequi in clericum. Martæ opinio refertur, n. 95. reprobatur, n. 122.
Judicem laicum posse sententiam à se latam contra clericum casibus quibus cognitio jure pertinet, vel aliter sententia ex natura causæ nocet clerico realiter in ejus bona exequi, ut verior opinio resolvitur, n. 96.
Judici seculari eadem ratione qua sibi causæ cognitio in cleric. pertinet; ita etiam executio in temporal. n. 97.
Executio sententiæ ad illum judicem debet spectare qui de causa principali cognoscit, n. 98.
Judex Ecclesiasticus casu quo de laico cognoscere potest exequi tamen non potest in illius bonis temporal. n. 99.
Bona temporalia clericorum cùm sint in territorio Regis, illi subjiciuntur, n. 100.
Ecclesiasticus judex ultra ambitum Ecclesiæ et pertinentia ad spiritualia nullum censetur habere territorium, n. 101.
Ordinarius in casibus quibus potest contra Religiosos et aliàs exemptos à sua jurisdictione procedere potest suam exequi sententiam absque litteris requisitoriis, n. 102.
Gabellam debitam à clerico negociatore, potest judex laicus exigere et exequi in temporalibus captis pignoribus, salva tamen persona, n. 103.
Clericus an sit negociator necne ad effectum exigendi gabellam si sit dubium, judex secularis cognoscit, num. 104.
Judex laicus clericum à se depositarium, seu sequestrarium electum, potest compellere captis pignoribus ad restitutionem depositi et sequestri, n. 105.
Casus plurimi remissive recensentur quibus judex laicus contra Clericos procedit, et actualiter exequitur in eorum temporalibus bonis, et compellit captis pignorib. n. 106.
Martæ opinio reprobatur, quia loquitur contra communem (ut assolet,) n. 107.
In clericum nulliter nanciscentem rem casu quo fingitur illam non exigere potestatem laici, executio procedit per laicum judicem, ut in exemplis, n. 108.
In clericum tertium possessorem rei, cui erat oppositum pactum de non alienando, executio fit directò per judicem secularem, n. 109.
Litigiosam rem alienatam lite pendente in clericum, potest judex secularis ab illo avocare, et in eum sententiam latam exequi, n. 110.
Vincentii de Franch. opinio et fundamentum refutantur, n. 111. et seqq.
Rescissio alienationis in fraudem requirit ordinem judicialem, n. 112.
Alienatio in fraudem paratæ executionis ex actione personali an requirat rescissionem, n. 113.
Alienatione facta cœpto judicio super actione personali, executio fit in tertium possessorem, n. 114.
Alienatio facta dumtaxat in fraudem creditoris, scilicet ante tantam litem super actione personali, requirit rescissorium, n. 115.
Possidere qui dolo desiit pro possessore habetur, n. 116.
Alienatione facta in clericum, vel alium, simulate, ita ut appareat rem non exire de potestate conventi, vel conveniendi, etiam in illum per laicum judicem fiet executio, n. 117.
Alienatione dolosa verificata in tertium fit executio, num. 118.
Clericus factus per delictum perpetratum in fraudem, condemnatus per secularem, et in ejus temporalibus ipse exequitur pœnam pecuniariam, salva tamen persona clerici, n. 119.
Privilegium per fraudem acquisitum nihil prodest acquirenti, n. 120.
Judex secularis magis dicitur judex causæ quàm clerici, quando post delictum fraudulenter suscipit ordines, n. 121.
Martæ opinio reprobatur asserentis, in clericum rei litigiosæ

litigiosæ possessorem non fieri executionem per judicem laicum, n. 122.
C. Eccl. clem. 1. lite pendente interpretatur, n. 123. et seqq.
Summus Pontifex est dominus temporalis urbis Romanæ, quia est de patrimonio Ecclesiæ, n. 124.
Possessio vigore l. fi. C. de edicto divi Adria. *clerico data per judicem laicum, comparente legitimo tertio oppositore, revocanda est per eundem laicum, cujus jurisdictionem clericus non declinat, n. 125.*
Clausula, salvo jure etc. in missione ex l. fi. de edicto divi Adria. *tacitè subintelligitur, si non apponatur, num. 126.*
Res per clericum adepta vigore executionis attenta excessivæ, inordinatæ, aut aliter nulla postmodum rescissa, ab eo avocari potest per judicem laicum, n. 127.
Possessione non privat executor nulliter procedendo, nec ab accipiente acquiritur, n. 128.
Cler. possessione carens rei executionem non impedit, num. 129.
Judex Ecclesiasticus non potest inhibere executori laico exequenti clericum in temporalibus in casibus quibus sententia à seculari lata virtualiter et ex natura causæ aliter ut præjudicat clerico, n. 130.
Inhibere judex Eccl. poterit executori laico, exequenti clericum sententiam per laicum latam clerico tertio nullatenus præjudicantem, n. 131.
Inhiberi secularis judex tunc potest, quando contra clericum nequit procedere, n. 132.
Ab inhibitione appellatio quando tollat impedimentum Judici laico inhibito, ut libere possit procedere, num. 133. remissivè.
Inhiberi executor laicus quando contra clericum potest sententiam exequi, quia illi præjudicat an possit ante cœptam executionem, n. 134.
Inhibitionem si expediat Ecclesiasticus judex in laicum, antequam incipiat cognoscere de quæstione facti incidenter rei spiritualis, an ulterius possit validè se contromittere sæcularis, n. 135.
Repositionis sententia ob excessum executionis, ac fructus comprehendit etiam si non exprimat, n. 136.
Sententia ad non expressa porrigitur, cum sit stricti juris, n. 137.
Fructus suos facit qui authoritate et sententia judicis possidet tanquam bonæ fidei possessor, n. 138.
Fructus suos an faciat judicis authoritate possidens etiam sine titulo vel eo valido, n. 139.
Executione aut sententia annullata sive rescissa, cujus contemplatione qui possidet, rem cum fructibus restituit, n. 140.
Tituli resolubilis virtute possidens facta resolutione, res cum fructibus interim perceptis restituuntur, n. 141.
Causa quando reducitur ad non causam et titulus ad non titulum cum fructib. restituuntur à possessore, n. 142.
Titulus habens ortum à causa irrita, vel ad non titulum redactus, non operatur fructuum acquisitionem, n. 143.
Possessionis apprehensio etiam judicis authoritate ad non possessionem redacta, res cum fruct. restituitur, n. 144.
Fructus cum re restituuntur, irrita aut annullata sententia, cujus contemplatione quis possidebat, n. 145.
Fructus restituit cum reis, cui virtute decreti annullati possessio adjudicata est propter debitum, et licet pro parte veri debiti, n. 146.
Bona vendita virtute pretii revocati postea per appellationem, restituuntur cum fructibus perceptis à creditore, n. 147.
Fructus restituantur ei cui bona vendita ob debitum ex justitia reddi jubentur, n. 148.
Fructus percepti vigore sententiæ et executionis, tam per viam appellationis, quàm revisionis revocatæ restituuntur, n. 149.
Fructus etiam percipiendi vigore executionis rescissæ sunt restituendi, n. 150.
Fructus perceptos, et quos percipere potuit, præstat attentans etiamsi in sententia non exprimatur, dummodo sint percepti à tertio, à condemnato attentante causam habente, n. 152.
Fructus à se perceptos protestat attentans condemnatus, licèt evitet executionem pro iis quos percipere potuit, quando dat tertium qui illos percepit, n. 153.
Fructuum condemnatio verificatur in perceptis à tertio habente causam ab attentante condemnato, n. 154.
Dos data filiæ ultra taxam legis regiæ revocatur cum fructibus, n. 155.
Executionem annullantes senatores ob non servatam formam juris per executionem, quemadmodum bona vendita faciant restituere, et quando fructus cum interusurio debiti compensentur, n. 156.
Excessus est attentatum, n. 157.
Excessus ad instar attentati reponitur, n. 158.
Excessus commissionis causat attentatum, quo omnia attentatorum requisita concurrunt, n. 159.
Excessus execut. contemplatione possidens, pariformiter ut attentant ad fructus tenetur percipiendos, num. 160.
A fructib. non excusat bona fides, et authoritas judicis illum, qui virtute sententiæ revocatæ possidet, n. 161.
Sententia revocata dicitur illicitè præcessisse, et retroacta pro attentatis corruunt ipso jure, n. 162.
Fructus quilibet etiam bonæ fidei possessor lite pendente perceptos tenetur restituere, n. 163.
Retractata sententia tacitè retractata intelligitur executio ejus vigore facta, omniaque quæ victor ejus occasione habuit, in pristinum restituuntur, n. 164.
Revocata sententia tacitè executio revocata intelligitur, ita ut bona capta relaxentur eodem imperio, quo fuerunt concessa, ac si facta non fuisset executio, n. 165.
Commissio executionis præcedente sententia nulla idem valet, veluti si nulli lata fuisset, n. 166.
Revocata sententia non præstat bonam fidem, quoad fructuum acquisitionem, n. 167.
Ab executorialium executore appellatio emissa, solet delegari cum clausula (parito judicato,) n. 168.
Clausula (parito) operatur ut appellans non queat audiri nisi integrali peracta executione, n. 169.
Clausula (parito) tribuit jurisdictionem conditionalem quatenus si paritum judicato non aliter, n. 170.
Clausula (parito) stante, ante omnia possessio dimittenda, et fructus seu expensa æque ad obolum restituendi, alias gesta erunt nulla ex defectu jurisdictionis, n. 171.
Quod procedit etiamsi fiat fructuum oblatio, etiam liquidorum, cum sint cum effectu restituendi, ut tollatur jurisdictionis suspensio, n. 172.
Executor secundus ad rei restitutionem cum clausula (parito) an excedat procedendo paritionem illorum fructuum, qui tacitè et virtualiter in sententia subintelliguntur, n. 173.
Clausula (parito judicato) non operatur ultra judicatum, n. 174.
Marescoti opinio refertur asserentis clausulam (parito) non operari in paritione fructuum, quando restitui mandatur, n. 175.
Obligatus vigore instrumenti ad rem et interesse, si dumtaxat sit condemnatus ad rem, clausula (parito judicato) non operatur respectu interesse non expressi, n. 176.
Fructuum paritionem tacitè subintellectorum in sententia operari clausulam (parito) verius ostenditur, num. 177.
Fructuum condemnatio per juris sub auditionem facta intelligitur, ubi res mandatur restitui, et verbo (restituere) sententia usa est, n. 178.
Expressum dicitur in sententia, quod ex ea tacitè subintelligitur, et necessario infertur, n. 179.
Clausula (parito judic.) operatur in eo, quod tacitè subaudit, et inest in sentent. licèt non exprimatur, n. 180.
Pertinentiæ liquidandæ in executione sententiæ generalis licèt in ea non sint expressæ, comprehenduntur sub clausula (parito judicato.) n. 181.
Clausula (parito) operatur in omnibus, quibus sententia transit

transit in rem judicatam, vel alias meretur executionem, n. 182.
Rescriptum Principis recipit interpretationem à jure, cum quo se conformare censetur, n. 183.
Sententia lata cum legitimo contradictore, qui primas defensionis partes occupat, nocet habenti juris secundario, et in consequentiam, n. 184.
Clausula (parito) contra illum, cui virtualiter et secundario res judicata nocet, etiam non citato, nec expresso in ea, n. 185.
Clausula (parito) operatur contra tertium rei litigiosæ emptorem, à condemnato habentem causam sive immediatè, sive mediatè, n. 186.
Tertio opponenti exceptionem relevantem res judicata non nocet, n. 187.
Clausula (parito) non operatur quando res judicata non afficit rem aut personam, n. 188.
Exceptio relevans vel non, secundum naturam judicii executi quæ dicatur, remissivè, n. 189.
Clausula (parito judicato) nihil operatur in sententia nulla, quia non meretur executionem, n. 190.
Clausula (parito) non operatur in sententia notoriè injusta patente ex actis, n. 191.
Excedit executor cum clausula (parito judicato) si ante paritionem fructuum virtualiter comprehensorum in sententia quæ utitur verbo (restituere) procedat in principali, n. 192.
Sententia non probat ultra id quod ex ea necessariò infertur, n. 193.
Marescot. explicatur, 194.
Excessisse executorem ubi sit declaratum, an tota executio reponenda, an pro parte excessus dumtaxat, n. 195.
Mandatum judicis relaxatam ultra summam debitam, in totum est nullum, et revocatur, n. 196.
Mandatum relaxatum partim ex causa falsa, partim ex vera, in totum est nullum, etiam pro summa debita ratione individuitatis, n. 197.
Sententia ratione excessus in totum est nulla, cùm sit individua, n. 198.
In solutum datum, et adjudicatio, si non fiat pro mensura debita, revocatur in totum, n. 199.
Fidejussio pro majori summa, non valet, etiam pro minori summa, ad quam tenebatur, secundum veriorem opinionem, n. 200.
Fidejussorem non obligari in plus quàm principalis, est forma legis, n. 201.
Fidejussio in accessoriis, et respectu pœnæ, valet in plus quàm principalis, 202.
Locatio per ecclesiam facta ultra novem annos, nec in tempore permisso sustinetur, n. 203.
Excessus aliud quid est diversum et separatum à sententia et executione, n. 204.
Actus totus propter excessum non vitiatur in divisibilibus, n. 205.
Sententia continens diversa capita licèt annulletur, excessus pro cæteris sustinetur, n. 206.
Executio tota si propter excessum executoris revocaretur, res judicata rescinderetur, n. 207.
Ab excessu appellatio super eo dumtaxat devolvit cognitionem, n. 208.
Condemnatus in expensis non potest appellare à tota taxatione executoris, sed ab excessu, quia foret appellare à sententia transacta in rem judicatam, et ejus petere rescissionem, n. 209.
Executio revocatur propter excessum in summa, non tamen ipsum mandatum executivum, n. 210.
Judex superior de appellatione sub excessu cognoscens non potest se intromittere in totius executionis revocatione, cujus cognitio ad eum non est devoluta, sed excessus dumtaxat, n. 211.
Appellatio à sententia nullitatis alterius sententiæ, non devolvit cognitionem super ejus injustitia, n. 212.
Excessum dumtaxat reponendum, non totam executionem, qui probant, ubi de communi praxi, n. 213.
Decretum non revocatur in totum, sed pro parte excessus et erroris quando ex actis de veritate apparet, n. 214.
Excedens modum defensionis non punitur pro totis percussionis, sed pro excessu dumtaxat, n. 215.
Excessus separabilis vitiatur, sed non vitiat totum, n. 216.
Executione sententiæ semel facta, si res in potestatem condemnati iterum deveniat, an nova condemnatio ad illam avocandam sit necessaria, vel idem executor sufficiat, n. 217.
Causa quæ semel effectum suum produxit, licet postea cesset effectus tamen non cessat, n. 218.
Obligatio semel extincta non reviviscit, etiamsi res redierit ad priorem statum, n. 219.
Condemnatus vel obligatus ad rem tradendam si semel tradiderit, liberatur, et obligatio non reviviscit, licet eadem res ad obligatum redierit, n. 220.
Delegatus super noviter attentatis caret jurisdictione, nisi super executione intra annum, n. 221.
Instrumentum semel executum et bonorum facta adjudicatio, non poterit iterum agi via executiva, prætextu quòd non potuerit consequi rem adjudicatam, n. 222.
Sed via ordinaria aget ad manutentionem bonorum, n. 223.
Idem in interdicto quorum bonorum, et hæreditatis petitione semel concessa, n. 224.
Condemnatus ad rem restituendam semel facta restitutione si iterum recuperet, non intelligitur ab obligatione judicati liberatus, n. 225.
Condemnata civitas ad subversionem murorum, si semel dirutis iterum eos reædificet, non satisfacit sententiæ, quia debent manere destructi, n. 226.
Executorial. semel executis, et in continenti, non ex intervallo, si res ipsa ad condemnatum revertatur, restituenda est iterum earundem executorialium virtute, n. 227.
Judex delegatus postquam sententiam tulit, et semel fuit executus, ejus expirat jurisdictio, n. 228.
Delegatum si facta suæ sententiam executione condemnatus statim rem ulterius occupet, potest suam sententiam iterum exequi, n. 229.
Possessionem adeptus non videtur qui statim eam amisit, n. 230.
Possessio per primogenitum apprehensa quæ non duravit, non censetur adepta, quoad varia juris remedia, n. 231.
Exequi non videtur judicem cujus executio fuit perturbata, n. 232.
Possessionem beneficii non videtur nancisci pacificam, qui statim fuit turbatus quoad ordinem obligationum. n. 233.
Factum non dicitur, quod non durat factum, n. 234.
Fuisse non videtur, quod parum duravit, n. 235.
Solutio rei debita non est in consideratione, quæ non duravit, n. 236.
Defendisse non sufficit, si non durat defensio, n. 237.
A judice jussus ut domum exeat, si semel exivit, et iterum redeat, non videtur exisse, n. 238.
Medicus promittens curare infirmum, si curet, et illicò reincidat ægrotus, non videtur curasse à primo morbo, secus si ex longo intervallo, n. 239.
Possessionem recuperans in continenti, fingitur nunquam ejectus, n. 240.
Dominii translatio non consideratur, quæ momento duravit, n. 241.
Sententia contra turbatorem lata, et præstita cautione si turbet et dicat ex nova causa, non auditur, si executio fuit de recenti, secus si longo intervallo, n. 242.
Sententia dicitur executa, quando aliquo tempore permansit, n. 243.
Executoriales intelliguntur in annum executæ, si fuere sortitæ effectum, n. 244.
Clausulam (defendas inductum) in executorialibus, quanto tempore duret, variæ referuntur DD. opiniones, n. 245.

Executorialium potestas cum clausula (defendas inductum) extinguitur anno , si sortitæ fuerint effectum, qui per integrum annum perduravit , n. 246.

Sententia semel executoria in habentibus tractum successivum , si res iterum ex intervallo deveniat in potestatem condemnati , iterum exequitur , n. 247.

Executio cœpta et nondum perfecta , durat perpetuò et debet finiri , n. 248.

Executio datur ad exequendam si in parte exequatur , non est functus officio donec plenè perficiat, n. 249.

Lis non dicitur finita per rem judicatam, donec exequantur executoriales et possessio apprehendatur, n. 250.

Executoriales non expirant per triginta annos cœpta non executione , n. 251.

Factum non dicitur , dum aliquid remanet faciendum, num. 252.

Actus non dicitur perfectus , si est partim factus , et partim non , n. 253.

Perfectæ rei nihil addi potest , n. 254.

Solvisse non videtur qui totum non solvit, n. 255.

Attentatum non dicitur purgatum nisi sint omnia purgata, et usque ad unum nummum in pristinum reposita, n. 256.

Repositionis sequentia ob excessum quando satisfactum censeatur , multa remissivè, n. 257.

Executione revocata cujus contemplatione quis possidet , an possit rem ex alio capite , aut jure retinere , n. 258.

Partem negativam qui teneant , referuntur , n. 259.

Qui partem affirmativam teneant , n. 260. *et* 261.

Mandatum relaxatum pro majori summa , sustinetur etiam in excessu , si creditor , eo tempore creditor , aut majori summa , quàm sit excessus mandati , n. 262.

Condemnatus ad rei restitutionem , illa potest retinere, donec sibi de melioramentis satisfaciat , n. 263.

Excessum reponere potest de facto , et proprio motu reponere ipsemet executor qui expressit , n. 264.

1 NOn possum non fateri , ingentem in se continere difficultatem , & apud omnes scribentes cæteroſque juris peritos , variam resolutionem habere quæstionem illam ; an excessus repositio tertium rei possessorem comprehendat. Sit exemplum , inter exequendam quantitatem excedendo executor rem tertio emptori tradidit , reus ab excessu appellans repositionem obtinuit , sibique rem ablatam restitui , executor illam a tertio tempore non citato avocare intendit , ut revocationis & repositionis sententiam exequatur.

2 Vel aliàs quando executor executoriale exequendo pro quantitate , pro qua rem in subhastatione putà , vendidit , postmodum reus appellans ob aliquem executionis defectum , ejus revocationem obtinuit , sibique reddenda bona jubentur executa : an tertio emptori non citato , ad prosecutionem appellationis noceat revocatio , ita ut sit ab eo res empta auferenda.

Et pro parte negativa , imò quòd ei non noceat repositionis sententia , urgent notissima juris principia , etenim iste tertius ratione sui interesse , judicis authoritate , justo titulo & bona fide quæsiti , citari debuerat , aliàs sententia ei non præjudicat latissimè multa scitu dignissima congessimus hac. 4. *part. c.* 8. *de person. ad person. à princ.* nec sufficit , si lis agitata sit , appellatioque prosequuta inter debitorem , & creditorem putà ; quia res inter alios acta , tertio non præjudicat , *toto tit. res inter alios acta* , &c. de quo etiam multa *in d. c.* 8. ubi latè , quod non nominatus in sententia , ejus executione non comprehenditur.

4 Hinc dicit Vincent. de Franc. *decis.* 120. *n.* 8. 1. quòd revocata sententia in gradu appellationis , virtute cujus tertius possidebat rem venditam , pro primæ sententiæ executione , quod non si res ipsa restituenda vincenti , sed tantummodo est ei danda æstimatio executioque ad pretium contra adversarium suum , allegat Bal. *institut. col. num.* 47. *in fin. C. de bonis auth. judic. poss.* quod quidem tunc non procedere , dicit ipse Vincent. de Franch. quando res ipsa reperiatur in potestate creditoris , puta quia res fuit pro debito adjudicata , quia tunc postmodum revocata executione , ipse creditor victus teneretur rem restituere cum legitimis accessionibus , juxta *auth. quæ suplicatio. C. de precibus Imperat. offeren.* 5

Rebuff. autem alia tendit via , *in tract. de literis oblig. artic. glos.* 6. dicens , revocata executione in gradu appellationis , tunc condemnari debere creditorem ad restituendas res venditas in subhastatione vel æstimatione illarum , & ad damna , & interesse cum expensis , per text. *in l. cùm ex causæ , ff. de appell. & l. Chirographis.* §. 1. *de adminis. tut.* & in hanc Rebuff. sententiam , & opinionem adducit Azeve. *in l. fin. tit.* 21. *lib.* 4. *recop. n.* 139. *l.* 47. *cum tribus. seqq. tit.* 13. *p.* 5. *& tot. titul. C. si vendito pignore agatur.* 6

Ipse tamen Azebed. ibi aliter esse hoc casu procedendum , ut melius existimat , inquit enim , se credere ; quòd si tempore ultimæ sententiæ revocatoriæ executionis , bona vendita , & subhastata penes eundem creditorem existant , teneri illa restituere , si autem illa non habeat creditor , non bona , sed pretium etiam duplicatum reddere tenetur ex *l.* 2. *&* 4. *tit.* 21. *lib.* 4. *recopil.* ibi , *que le tornara lo que assi pagare con el doblo* , &c. (*& in l.* 4. ibi *de tornar y restituir lo que assi huviere recivido* , &c.) sed leges illæ nihil nostram difficultatem absolvunt , cùm certi juris sit , quòd revocata executione , sive bona reddantur debitori , sive non , pretium per creditorem acceptum penes ipsum non remaneat. 7

Quare & adhuc ipse Azebed. perplexus in re hac tandem consulit , super omnia tenorem sententiæ revocatoriæ esse inspiciendum , & attendendum. Azebetum etiam in prædictis referens sequitur Amador. Rodrig. *tract. de executione c.* 6. *tit. quibus causis executio* &c. *num* 35. Borg. Cavalca. *in decis.* 22. *n.* 36. *p.* 4. dicit quòd sententia lata contra principalem venditorem nocet etiam emptoribus sub hasta citatis pro suo interesse , quidem videtur requirere citationem tertii emptoris , ut sententia illi officiat. 8

Hanc etiam nostram difficultatem mirabiliter tetigisse reperi Bald. Novell. *in tract. de dote part.* 12. *n.* 70. *in* hæc : Sed dubitatio surgeret , & quidem non parva , quid si dos fuit in pecunia , & mulier lata pro ea sententia , & pendente appellatione , interim obtinuit executionem , quia bona aliqua , putà stabilia fuerunt sibi adjudicata in solutum , secundum formam *l. à D. Pio.* §. *si pignora. ff. de re jud.* & illa eadem dedit in dotem secundo viro , an dictum remedium attentari lata postea sententia infirmatoria in causa appellationis, obtinebit contra virum , nam videtur quod non ex quo actu attentionis in parte dicti mariti , & sic tertii possessoris , non fuit in eadem re , super qua lata sententia , super qua pendebat appellatio : quia sententia fuit lata in pecunia & sic super pecunia appellatio pendebat , insuper dictis bonis adjudicatus , cùm dictum remedium attentatorum solùm obtineat , maximè contra tertium , quando super eadem re , super qua est lata sententia , est attentatum , quasi tunc res ipsa dicatur affecta , quodam quasi vitio litigiosi propter pendentiam appellationis super eadem re , & ita est de mente dictæ glossæ supra allegatæ *in d. cap. non solùm* , & Doctores *in d. cap. bonæ.* Unde tunc solùm contra ipsam mulierem poterit succurri appellanti , qui obtinuit in causa appellationis , & hoc fortè nisi ipsa mulier non haberet alia bona , ubi possit succurri ipsi appellanti , quia tunc forte in subsidium haberetur recursus contra dictum virum , arg. *l. fin. de eo per quem factum erit* , facit gl. *in l.* 2. §. 1. *in verb. sui juris* , *ff. solut. mat.* Hæc ille Bald. Novel. qui quidem nihilominus non firmans pedes in resolutionem , & cogitandum reliquit , nihi- 10

lominus

dominus eum referens sequitur Vincen. Car. *excep.* 44. *num.* 20. pro quo etiam citat Gratian. *decis.* 220. *n.* 4. Lancel. *de attent.* 3. *part. c.* 24. *n.* 50.

11 Quid tamen, dicendum in tanta Doctorum varietate, & absimilitudine & in constantia; illud quidem verius, & de jure praxique receptius esse arbitror, ut vendita re per executorem, & in gradu appellationis, sive propter excessum sive alia justa causa, executio revocata sit, bona à tertio empta in pristinum statum reponenda esse, & restituenda priori possessori obtinenti in appellationis judicio, etiam ipso tertio possessore, emptore non citato, etiamsi clericus sit, quoniam illi mero jure præjudicat sententia, executionis revocatoria, ad quod movetur ex seqq.

12 Primò, quia iste tertius possessor non habet jus in ipsa re principaliter, & de per se: sed dependens, causatum, & derivatum ab illo jure principali creditoris, pro cujus satisfactione res illa subhastata fuit, cuique res principaliter interest, quare meritò succedit regula quòd executoriales expeditæ contra illos, quos negotium principaliter tangit, aut principaliter interest,
13 quique primum locum obtinent, præjudicium iis, quibus negotium, vel secundario, accessoriè, aut in consequentiam tangit, etiam non vocatis, nec citatis, etiam ignorantibus generari, certi juris est, quoniam tunc lis tractatur cum legitimo contradictore, à quo aliorum jus derivatur, vel oritur, quique primus in eadem controversi i partes obtinet: text. optim. *in l.* 1. §. *denuntiari ff. de venire inspic.* ibi. denuntiari autem oportet iis, quos proxima spes successioni contingit, *&c.* & *ibi*, hæredi instituto, non etiam substituto, & *ibi*, qui primum locum tenent *&c.* & ex contractu. *ff. de re jud. l. si Patron.* §. *fin. ff. ad Trebel. l. si superatur vers. atqu. ff. de pign. l. si suspectum in princ. ff. de inof. test. l. unoquoque judic. ff. de re jud.* & ubi mirabilis gloss. & *ibi* Ang. Imol. & Alex. Ozas. *dec. Ped.* 151. *n.* 1. *usque ad* 6. Cephal. *cons.* 228. *n.* 2. *l.* 2. Xuar. *allegat.* 27. *n.* Moli. *de primogen. lib.* 4. *c.* 8. *n.* 3. Anton. Gomez. *in l.* 40. *Tauri n.* 73. Cov. *pract. quæst. c.* 14. *n.* 6. Mencha. *de succes. creat. lib.* 1. §. *n.* 28. Capicius *decis.* 107. Pinel. *in l.* 1. *part.* 3. *C. de bonis mater. à n.* 28. Padill. *in l. unum ex famil.* §. *si de fallen. n.* 24. Greg. Lopez *in l.* 20. *t.* 22. *p.* 3. *verbo, pero causas.* Otalora *de nobilit.* 2. *p. princip. c.* 8. *num.* 7. Tiraquell. *in eodem tract. de nobilit. q.* 37. *à n.* 2. exactè per Ant. Peregr. in *tract. de fideicomm. art.* 53. *à n.* 40. *cum seqq.* Tiraquell. *in tract. res inter alios acta, in prin. n.* 5. & nos magnam jurium, & Doctorum catervam adduximus hac 4. *p. c.* *de exces. de person. ad person. vers. tertia sit conclusio n.* 310. ultra quos, plures alios citat Mares. *variar. resol.* 1. *c.* 86. *art.* 54. *cum seq.* Paz *tract. de tenuta, quæst.* 45. *à n.* 1. *cum seqq.*

14 Ergo cùm lis, causa appellationis legitimè prosequuta sit, & agitata per creditorem, cui res principaliter interest, ac defensio competit, à cujus jure, hoc tertii emptoris, & possessoris derivatum sit, & ortum; sententia revocatoria obtenta tertio, cui negotium secundariò, & in consequentiam tangit, debet
15 nocere etiam non citato, commodum namque secundariò contingens, non est considerabile, cùm quod principale est, spectandum sit, non venit in conse-
16 quentiam. inspicitur enim quod principaliter agitur, non quod accessoriè, & in consequentiam. *l. cum ex oratione* §. *fin. ff. excusat. tut.* Bal. *in l.* 1. *n.* 5. *C. de leg. & in l. quod favore, C. eodem in* 6. *oppost. l. si quis nec causam. ff. si certum pet.* & post Iss. Decium, & alios,
17 Peregrin. *de fideicommiss. art.* 37. *n.* 34. sicut contra non dicitur actus factus in præjudicium illius, cui principaliter non obest, sed secundariò gl nota. *cap. quam-*
18 *vis de pactis in* 6. quam advertit Gemin. *ibi* & Peregr. *d. n.* 24. & origo, à qua reliqua vim capiunt, magis attenditur, & nobilior habetur *l. quidquid in prin. ff. de noxa.* Mand. *in reg.* 27. *q.* 20. *n.* 4. & *regul.* 30. *q.* 2. *n.* 2.

Deinde & secundò probatur, quia jus hujus tertii 19
possessoris procedit, & dependet à jure creditoris; quod sui natura erat variabile, revocabile, & solu- 20
tivum, ac ideo quod procedit à radice infecta, pulular non potest. Anchara. *cons.* 339. incipit *pro majori n.* 6. nam quando ex una radice multiplex vitium nascitur, consequens est, ut eodem modo tollatur, & solvatur, *l. si libertam, in fin. C. de nupt.* gl. *in verbo, novis. in c. fraternitatis, de test.* & facit text. *in c. inter vos de re jud.* ibi, quæ de ipso causam, & originem acceperunt: vitium enim, seu error parvus in principio, totam massam corrumpit. Bal. *in proœmio decretal. sub num.* 3. *ante fi. princ. vers. nam error.* Hie- 21
ron. Gonz. *in regul. de men. & alter. gl.* 31. *n.* 36. data namque falsitatis origine, actus omnis sequens, & 22
dependens est nullus, *l. ex initio, C. de fals.* Simone *de reservat. quæst.* 61. *num.* 7. & sublato fundamento, totum ædificium corruit, *l. egi tecum* 16. *ff. de except. rei jud. l. si ff. de constit. pecul. vectigal. ff. de pign.* Rot. 23
decis. 10. *in fin. præben. in ant.* ac deficiente fundamento super ædificari non potest, *cap. cum Paul.* 1. *quæst.* 1. *c. veniens de presby. non baptisato*, & sublato ante- 24
cedenti tollitur consequens, *l. si cum te, ff. de pactis. c. ad petitionem de accusa.* Rota *decis.* 10. *de præben. in cantiq.* Philip. Franch. *in c. si n.* 18. *de consuet.* Geminia. *in consil.* 21. *n.* 6. 7. & 9. ubi latè Cassiador. *decis.* 17. *n.* 2. *de præbend.* hinc est ut omisso princi- 25
pio non potest fieri transitus ad extremum, *l. fin. C. unde vi.*

Hinc est, quod semper causa prima repræsentatura 26
in secunda in quam influit *l. licet.* §. *ea obligatio, ff. de procur.* Aymon. Cravet. *cons.* 131. *n.* 5. & *cons.* 144. *n.* 1. *vol.* 1. Hieron. Gonz. *in regul. de mens. & alter. glos.* 31. *num.* 45. hinc meritò resoluto jure authoris, resolvitur 27
jus tertii accipientis naturaliter absque facto hominis, & solo juris ministerio, *l. lex vectigal, ff. de pignor. l.* 1. *C. si pignus pigno. datum sit, cap.* 1. §. *rurs.* 4. *quibus mod. feud.* latè in proposito Corbul. *de jure emphy. c.* 12. *à num.* 78. *cum seqq.*

Tertiò & hæc pars probatur, nam sententia lata 28
super causa, censetur lata super causato, eodem modo exequitur in petitis, quæ dependet à causa. *lex diverso* §. 2. cum ibi notatis per Bar. *de rei vindic.* Innocen. *in c. cum Eccl. Sutrina circa princ. de causa poss. & propr. l. qui tamen.* §. *si arbitror. ff. de arbit. l. si prætor, in princ. ff. de judic.* latè, & optimè probat Paul. Castr. *cons.* 275. *à prin. lib.* 2. & per hujus revocationis execution titulus hujus tertii possessoris reducitur ad non titulum, & causa ad non causam, ex iis quæ inferiùs latè adducentur: ergo sententia lata super causa emptionis, hoc est, super jure creditoris, debet operari in causato ab ipso jure, & causa. Et huic fundamento pertinet, quod eleganter dicit Hier. Gonz. *reg. de alter. glos.* 34. *sub n.* 91. *q.* 16. quòd si unus fuit pro- 29
visus de una quarta portione, cujus vigore optavit, & ascendit ad dimidiam, postea ad integram portionem; postmodum autem sententia lata est, quia declaratur collationem factam de illa quarta portione, nullam esse, vel quia erat reservata, vel ex alio defectu, quòd etiam hujus sententiæ virtute erit privandus integra portione, quam nunc habet, quia procedit ab injusto principio infecta radice, à qua causatur hæc integra portio ultima optata; quia sententia operatur in causato, ut dixi, & faciunt quæ latè suprà *c.* 9. *à n.* 19. *cum seqq.*

Quò pertinet, quòd si clericus ob contumaciam 30
non ob delictum, fuerit privatus beneficio, & alteri conferatur, si comparet, & absolvatur, beneficium ipsum recipiet, etiamsi jam alteri collatum fuerit. Achil. *decis.* 1. *de absolutione*, quia hujusmodi sententia privationis ob contumaciam, non ob delictum, est interlocutoria, & tandiu durat effectus illius, quamdiu durat contumacia, quæ est causa ejus Bal. *in l.* 1. *circa med. vers. extra opponatur de postul.* Marescot. optimè *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 33. *à n.* 2. & *supra.* dicens 10.

quod cessante contumacia, cessat pœna ob contumaciam illata, *c. ex literis* ubi Felin. Decius & alii; *n.* 12. 17. & 18. *de consuet.* latè Tiraq. *tract. causa cessante*, 1. *p. c.* 57. & *seqq.* Foller. *in pract. crim. cap.* 33. *n.* 86. & ita fuisse decisum in Rota in Romana benefi. S. Pet. 16. Junii 1567. & in illa Romana Canon. Angel. ultim. Februarii 1567. Litta. & in alia civitatis Castell. 16. Decem. 1577. testatur Maresco. *ubi proximè.*

31 Hinc est, quòd multa fiunt causativè, quæ alias directò non permitterentur. Cast. *consil.* 2. *visis omnibus*, *n.* 3. *l.* 1. Bal. *in l. venditor*, *ff. de evict.* Rom. *consil.* 300. *num.* 34. decis. Perusin. 8. *n.* 32. Vital. *in clem.* 1. *n.* 87. *de procurat.* latissimè prosequitur Card. Tusch. *practic. concl. t.* 1. *liter. C. concl.* 161. *per totam*, ubi varios casus congerit, & *n.* 6. post Bal.

32 *cons.* 5. *numquid clericus l.* 3. dicit, quòd judex secularis, coram quo litigat clericus, licèt non possit clericum directè compellere ad compromittendum; tamen potest causativè, denegando illi audientiam, vel justitiam, & *num.* 15. 16. & 17. & *seqq.* Zabarel. *consil.* 150. *n.* 7. ubi ponit alia exempla, quibus judex sæcularis causativè habet jurisdictionem in clericos, non autem directè. Ab. *consil.* 6. *lib.* 1. plures allegat Tusch. *ubi proximè.*

33 Pariter etiam hujus est farinæ, quòd si quis habens aliquam portionem, & optavit canonicatum, in portionem dimissam, novus alius portionarius fuit provisus, post aliquod tempus fuit evictus canonicatus primo loco optatus, & ad dimissionem condemnatus possessor, quia erat reservans, vel aliter affectus, evictio, condemnatio officit huic tertio noviter proviso in portionem, ad quam victus redit,

34 & tertius provisus remanet sine illa, & inanis. Et sic etiam dicendum, si plures gradatim optaverunt, ut prima præbenda evicta, omnes gradatim descendant, text. *in c. si beneficio* 20. ubi notat Anchar. *nota.* 8. *num. fin.* & Franch. *n.* 4. *de præben. l.* 6. Hieron. Gonzal. *in d. regul. de men. gl.* 34. *à n.* 94. & *gloss.* 31. *n.* 44. dicentes, quòd quando adest defectus in principio, & in primo gradu, & ille est causa de-

35 fectus electionis successivæ in pluribus gradibus, primo evicto, & restituto, adversus secundum restituitur, secundus adversus tertium, & sic de singulis successivè quia procedunt à radice infecta, quæ necessario influit in causato.

36 Quartò & pro hac parte adduco mirabilem text. *in l.* 1. *C. de repetit.* per quem dicit Parlador. *lib.* 1. *rerum quotid. c.* 3. §. 5. *sub n.* 16. quòd si minor restituatur adversus venditionem, cujus causa vectigal solverat, officit etiam publicano pro vectigali, quia restitutio

37 omnia ad pristinum statum redigit, etiam adversus tertiam personam, juxta *d. l.* 1. alia in comprobationem adducit *ibi* Parla. cui conducit, quòd & ipsemet Parlador, *d. c.* 3. §. 2. *l.* 40. dicit post Castell. *in l.* 30. *Tauri, verbo, del Remate*, quod si debitor condemnatus intra tempora à lege seu consuetudine introducta, rem adi-

38 tam à tertio retraxerit, vectigal itidem à publicano recuperabit, cùm pendeat, proveniat, & oriatur à causa variabili, & resolutiva.

Igitur cùm excessus reponatur, vel aliter executio revocatur, reddique, & restitui bona alienata obtinenti jubetur, meritò tertio qui causa & contemplatione ipsius executionis repositæ, & revocatæ possidet, nocere debet.

39 Quod ulteriùs & quintò probatur, quoniam restitutio quæ fit non ex gratia, sed ex justitia, & juris dispositione & effectu, ex causa, scilicet, quæ inest à primordio tituli, & ex causa de præterito inhærens contractui, fit ter præjudicium, tollit enim jus tertii, & in ejus præjudicium operatur, *l. in causa.* 1. §. *fin. cum duob. legib. seqq. ff. de minor. l. minor. ff. de evict. l. Julian. & l. cum miles fin. ff. ex quibus caus. major.* latissimè disputat, examinat, & resolvit doctissimus Sarmien. *selectar. inter. l.* 5. *super l. Gall.* §. *& quid si tantum*, *à n.* 68. *& seqq.* ubi multa eleganter ad propositum videndus congerit post Raphaël. Gomes. & alios, quos citat, & sequitur Acosta *in d.* §. *& quid si tantùm f.* 46.

Cujus doctrinæ illam reddit rationem mirabilem 40
Bal. *in l. in testam. n.* 6. *C. sententiam passis*, quia restitutio, quæ procedit per viam juris scripti, inhæret à primordio, ita quòd jus transferens ab initio non fuerit liberum, unde meritò rescissioni est subjectum, arg. *l. lex vectigal. ff. de pign.* latè resolvitur multis citatis Doctoribus Mier. *tract. de maj.* 4. *part. quæst.* 23. *à n.* 26. *cum seqq.* ubi quòd restitutio facta ex gratia, operatur in præjudicium tertii, & etiam fructuum, restitutionem, quem vide; vide etiam *à num.* 66. *cum seqq.* ubi multa ad propositum, & pro utraque parte.

Quod & fortiter corroboratur; nam restitutio facta 41
ob injustitiam condemnationis, & ob innocentiam condemnati, quæ potiùs ex justitia dicitur, non solùm comprehendit bona ablata, & incorporata in fiscum, sed etiam trahitur ad bona in tertium possessorem alienata, & translata per ipsum fiscum, in pluribus Doctorum authoritatibus, juribus & rationibus comprobat, & dicit communem D. Oddus *in tract. de rest. in integ.* 2. *part. quæst.* 99. *art.* 13. *n.* 116. & *seqq.* ubi bene explicat Brun. à Sole *in quæst. legat. quæst.* 19. *n.* 60. Menoch. *de præsump.* 46. *n.* 2. *l.* 5. Ant. Peregr. *de jure fisci l.* 5. *tit.* 1. *n.* 21. juncto *n.* 44. alios refert Prosper Farin. *in prax. crim. quæst.* 6. *n.* 29. *tom.* 1.

Imò & illud fortius est, nam etiam restitutione à 42
Principe facta ex gratia, quia simul declaratur, confiscationem haberi pro non facta, & irritam esse, tunc tollitur per ista verba jus tertio quæsitum, omniaque decisa & secuta ex tali condemnatione resolvuntur, & retractantur, secundùm gl. *in cl.* 1. *in verbo pro infectis, de commun. Eccles.* per quam Card. *in c. quia diligent.* ubi etiam Imol. *in fi. de elect.* Decius *cons.* 252. *col. penult. in fin. & seqq.* Crotus *cons.* 129. Jacob. Patri. Imol. *consil.* 48. *n.* 7. *col.* 2. *in fin. vers. venio ad secundum.* latè Roland. à Vall. *consil.* 45. *n.* 29. & *seqq. lib.* 4. Oddus Perus. *in d. tract. de restit. in int.* 2. *quæst.* 99. *art.* 12. *n.* 109. & *seqq.* & latè per Prosp. Farin. *ubi proximè à n.* 35. 43
ubi alia adducit. Ergo pariformiter erit dicendum terminis nostræ principalis difficultatis, in qua revocata executione per latam postea sententiam, illa prima dicitur illicitè præcessisse, & omnia retroacta pro illicitè attentatis corruunt ipso jure, Franch. *decis.* 120. & 136. & *dec.* 188. Gratian. *decis.* 120. 44
& consideratur retro, ac si facta non sit executio, nec sententia lata, secundùm eundem Franch. & Sach. *consil.* 78. *n.* 16. Intrigl. *l.* 2. *sign.* 136. *n.* 87. Muscatell. *de fidejuss.* 1. *p. mod.* 18. *n.* 14. Gonzal. *ad regul. Can. gl.* 6. *n.* 183. plures citat Giurb. *decis.* 199. *n.* 14.

Sextò, & quando revocata executione, tertius, ejus 45
vigore, & contemplatione possidet, comprehendatur, tenet Bal. *in l. in test. n.* 6. *C. sententiam passis*, ex eo, tum quia hæc qualitas resolutiva inhæret à primordio, & 46
dum eadem transit in emptorem. Et quia jus tertii non est actus de per se, sed dependens à priori (puta, jure 47
creditoris) ac ideo ad rescissionem antecedentis sequitur rescissio sequentis, juxta *l. non est novum, ff. de cond.* 48
indeb. l. qui repudiantis, §. *fin. ff. de inofficioso test.* & quia cùm isti duo actus, & jura causantur ex una radice, tunc ambo una rescissione tolluntur, *ex l. liberam, C. de nupt.* 49
Patet insuper manifestè, quod jus tertii possessoris, 50
emptoris sit dependens à jure creditoris, cujus contemplatione fuit res illa vendita, nam dato quod iste tertius citetur, vel libenter compareat an prosecutionem 51
appellationis, non aliter, nec alia ratione potest suam rem, emptionem, possessionem defendere, quàm ex jure creditoris dumtaxat, nec aliud judicium deducitur. Ergo sententia lata contra jus creditoris, cui negotium principaliter tangit, tertio etiam non citato, qui jus habet secundariò, & in consequentiam debet nocere,

nocere, juxta ea quæ diximus in primo fundamento hujus partis.

51 Et in terminis, quòd executio, & subhastatio facta vigore decreti nulla, & revocata influat in quemcumque accipientem possessionem, fuit tentum in una Roma. spolii 21. Februarii 1600. coram Justo, testatur Marescot. *variar. resolut. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 5. qui *n.* 6. declarat, ut tunc tertius possessor restituere teneatur, juxta Fulgosium (quem citat) *consil.* 136. *n.* 1. & *consil.* 127. *n.* 2. *consil.* 190. *in.*

52 & quòd revocata executione, cujus contemplatione tertius possidet, tertium afficiat, tenet etiam in terminis Giurb. *in. decis.* 89. *per totam*, & conducunt, quæ Mastrill. *decis.* 29. præcipuè *ad fin.* facit

53 insuper quod dicit post alios Borgnin. Cavalca. *decis.* 45. *n.* 70. *p.* 5. quòd quando sententia facit ejus quoad omne, lata contra principalem; nocet tertio possessor.

54 Hanc etiam nostram difficultatem mirabiliter tangit in similibus terminis Lasarte *in tract. de decim. vendit. cap.* 14. *à num.* 61. & Ab. Panor. *consil.* 69. incipit *Christi ejusque Moris, lib.* 1. ubi dicit, quòd facta executione pro alia quantitate, & subhastatis bonis condemnati, à qua executione appellans, meliorem, & revocatoriam sententiam obtinet, tunc nocere tertio emptori bonorum, etiam sententia illa revocatoria jure appellationis à superioribus pronunciata, sic priorem inferioris sententiam annullavit, & extinxit, ut retrorsum nihil factum esse intelligatur, ac per consequens videtur venditionem illam bonorum debitoris sic esse retrorsum resolutam, ac si nunquam à principio fuisset contracta; etenim apud quemcumque possessorem bona illa inveniantur, absoluto reo restituuntur, perinde ac si nunquam vendita essent, nec à dominio eius exivissent, allegat ad id Lasarte *ibi l. Chirographis* §. *fin.* ubi bene explicat. B. *ff. de adminis. tut.* dicit insuper

55 ipse Lasarte, quòd jus quæsitum est ipsi emptori ad res emptas revocabiliter, non scilicet firmiter, sunt quippe omnia ejus jura appellationi per debitorem executatum interpositæ, obnoxia secundùm Abbatem suprà, nam cùm vigore latæ sententiæ venditio illa bonorum per judicem fuerit celebrata, & per appellationem, & litem jus sententiæ sit suspensum, dubium non est, quin & venditio ipso eodem morbo laborare videatur, ac proinde nullum jus firmum emptorem fuisse consecutum, sed revocabiliter, juxta text. cum sua gloss. *in l. quas* §. *quod si quis, ff. de injusto. rupto.* text. *in d. l. Chirograph in fin.* ibi, ut obnoxius priori sententiæ esset, ubi bene notat B. ac inde in hoc casu cessare regul. *l. id quod nostram, de regul. jur.* quam planè in jure irrevocabiliter quæsito, non tamen revocabiliter (ut hic) locum habere, dicit Lasart. *ubi proximè à subd. n* 62.

56 Cùm hac enim citata qualitate & conditione resolutiva, & variabili à principio, emptor rem subhastavit, & contraxit, cùm sciat, rem illam vendi ex jure litigioso super quo ventilatur, ejusque dubio eventui ipse se submisit, contractum enim faciens

57 intelligitur se omnibus conditionibus, & legibus; de ea re loquentibus, astrinxisse, text. est *in l. si duo* & ibi B. & Paul. Castr. *ff. de acquir. hæred.* Tiraq.

58 *de retra. convent.* §. 1. *glos.* 2. *n.* 14. *f. mihi* 578. nam qui cum alio contrahit, vel scit, vel scire debet conditionem ejus cum quo contrahit, *l. qui cum alio, ff. de regul. jur.*

Qui quidem Lasart. *d. cap.* 14. *n.* 62. movet mirabilem quæstionem, cujus resolutio nostræ absolvit difficultatem, in hæc inquit ille. Sed ulteriùs in hoc resolutivæ venditionis proposito tria ad judicialem praxim animadvertenda sunt. Primò, quòd si in quocumque casu de his, quibus dixi, vel propter nullitatem, vel propter resolutionem contractus, decimam non deberi, solutamque posse repeti à gabellario, lis controversiaque moveatur inter ipsos contrahentes, emptorem, & venditorem, & tandem de nullitate, vel dicta resolutione sententia feratur, si quæras an nocere debeat

59 gabellario, respondendum fore in hunc modum: Quod si sententia est arbitraria, vel per contumaciam alicujus contrahentis lata, non facit jus contra gabellarium. Si autem est sententia contradictoria, & sic causa plenè cognita pronuntiata, jus

60 facit contra gabellarium, & fiscum, quia cum legitimo contradictore lata est, nec erit admittendus gabellarius, etiam si citatus in lite non fuisset, si velit à sententia appellare, aut alia quacumque via contra eam agere, vel excipere, nisi collusionem contrahentium in facto, & probare offerat, aliàs tenebitur juxta latam sententiam receptam decimam restituere venditori. Hæc ille Lasarte: cui consonant, quæ à principio hujus quæstionis consideravimus pro hac parte.

Prædictis accedat Bartoli doctrina *in l.* 3. *n.* 25.

61 *vers. sed an possit adhibere, C. de pignoribus* dicentis, quòd alienatione rescissa lege, vel à judice, potest executio fieri contra tertium singularem successorem, sequitur Petr. Surd. *t.* 3. *consil.* 406. *n.* 8. Roderic. Xuar. *in l. post rem limit.* 1. *ad l. Reg. n.* 5. Matthias Collerus *de proceff. execut.* 2. *cap. n.* 434. & plures alii statim citandi, & ex capite juris resolutivi, sententia lata contra Authorem, nocet successori,

62 etiam non citato. Plures refert Surd. *consil.* 189. *n.* 8. *tom.* 1.

Vides igitur jure esse verissimum, ut sententia revo- 63 catoria executionis, cujus causa, & subhastatione tertius emptor possidet rem, illi etiam non citato noceat ex natura causæ & judicii, quod & in clerico eisdem rationibus obtinere, non ambigitur, & in utroque insuper probatur. Etenim propterea pactum de non alienando hypothecæ appositum, afficit tertium emptorem, & in eum executio locum habet, quia cùm venditio, & alienatio nulla sit, & à lege rescissa adhuc consideratur, rem esse in potestate debitoris, ut per text. *in l. si creditor*, §. *fin. de distractione pign. & in l. ea lege, C. de condictione ob causam datum, l. fin. tit.* 5. *p.* 5. docent Bart. *in l. creditores, n.* 10. & ibi Salic. *C. de pign.* Rod. Xuar. *ubi proximè d. n.* 5. Anton. de Butr. *in c. quia C. de jud. n.* 13. Ripa *in l.* 1. §. *si hæres, n.* 12. *ad Trebel.* Imol. & Iff. *in l. si quis ita* §. *ea lege, ff. de verbor. oblig.* Menoch. plures referens *de adipis. rem.* 6. *n.* 133. Villal. *in ærario commun. opinion. lit. A. n.* 139. communem dicit Turza *in vol. commun. opin. l.* 14. *verb. pactum de ingrediendo.* Covar. *lib.* 2. *variar. c.* 15. Dueñas *regul.* 240. *limit.* Anton. Gabriel. *commun. opin. l.* 5. *tit. de pign. concl.* 1. Gregor. Lopez *in l.* 73. *t.* 18. *p.* 3. *verbo, ni las en axennaria.* Emmanuel Suarez *in thesauro recepta sententia. verbo, alienatio. & verbo, prohibitio*, Parlad. *rerum quotid. c. fin.* 3. *part.* §. 5. *à n.* 18. *l.* 2. Amador. Rodri. *de exequen. c.* 4. *à n.* 47. Paz *in præ.* 4. *p.* 1. *c.* 10. *n.* 49. Matthias Coller. *de proceff. execut.* 2. *p. cap.* 3. *n.* 433. Felician. *in tract. de cenfib. l.* 1. *cap.* 1. *num.* 5. Matiens. *in l.* 1. *tit.* 17. *l.* 5. *recop. glos.* 3. *n.* 6. Alv. Vallas. *de jur. emphy.* 1. *part. quæst.* 32. *à n.* 13. Joan. Gut. *in repet. l. non potest. n.* 38. & idem *l.* 2. *practicar. quæstion. quæst.* 169. *n.* 4. Azebed. *in l.* 1. *tit.* 5. *lib.* 5. *recop. num.* 8. Gasp. Rodrig. *de annu. reddit. lib.* 2. *quæst.* 9. *num.* 57. *& suprà.* Leo Gomez *in cent. resp.* 59. Ant. Gomez *in l.* 40. *Tauri, n.* 19. Petr. Dueñas *in regul.* 240. *n.* 7. *lim.* 7. Tiraq. *de retract. l.* 1. §. 3. *num.* 8. Petr. Surd. *consil.* 405. *à num.* 8. & 9. Gratia. *discept. forens.* 1.

65 *part. cap.* 16. qui quamplurimos allegant; apud quos etiam latè videbis, an hypotheca hoc casu debeat esse specialis, an sufficiat generalis. Et in proposito unum optimum dicit Paz *ubi proximè*, quod ad hujusmodi executionem faciendam contra tertium hunc rei emptorem, stante dicto de non alienando, ejus non requiritur citatio, sed quòd sufficiet, fieri

66 litem cum principali debitore, cui jus, & negotium principaliter tangit.

Sed hujusmodi doctrinæ ratio omnino mili r in

67 casu de quo loquimur; quippe revocata executione, omnia

omnia retro judicantur irrita, & infecta ipso jure, ut ex Franch. Gratia. Sacri. Intringl. Muscat. Giurba, & aliis diximus suprà *hoc capite*, in quinto fundamento hujus partis *ad fin. num.* 43. & multò fortiùs, quando revocatur ex capite excessus, quia semper à princi-
68 pio adest evidens nullitas, latè resolvimus suprà hac 4. *p. cap.* 3. *vers. intra quod autem tempus excessus*, &c. *à num.* 101. & etiam est attentatum, ut inferiùs dicemus, adeò quando ut executor inordinatè, & nulliter procedit, possessorem possessione rei ablatæ non probat, nec adquiritur, nec transfertur in eum, cui executor tradiderit, ut exactissimè comprobavimus *hac* 4. p. *cap.* 8. *vers. nunc tractandum à n.* 100. igi-
69 tur in hunc tertium emptorem rectè procedit executio sententiæ revocatoriæ, & rescissoriæ executionis, cujus ipse contemplatione possidebat, quia ei officit, etiam non citato, tam clerico, quàm laico, prout communiter practicatur apud omnia tribunalia.

70 Difficultas tamen erit, an executor secularis, qui de repositione commissa tractat, possit in clericum sic possidentem, & declinantem exequi, & ab eo rem avocare, & an censuris, & inhibitione expedita per Ecclesiasticum judicem, coram quo comparuit clericus, ratione suæ possessionis, appellationi emissæ non deferens vim faciat.

71 Hîc duo nobis se offerunt examinanda, primum, an executor laicus, coram quo clericus comparet opponens de sua possessione, & simul declinans, sit competens ad cognoscendum, an clerico officiat sententia, per laicum lata, de cujus executione tractatur. In quo articulo multis omissis, quæ hinc in medium possem adducere; breviter respondeo judicem, seu executorem secularem, esse competentem hujus articuli, primò ex determinatione Steph. Aufrer. *in tract. de*
72 *potest. secular. super Ecclesias*, *n.* 10. *f.* 10. dum inquit, quòd si clericus vult tanquam tertius possessor rei, super qua lata est sententia inter laicos per judicem secularem, se opponere ac illius executionem impediendam, debet coram eodem judice laico executore hanc facere oppositionem, ex Bald. doctrina *in l. testam. C. de testament.* & Sali. *in l. consult. C. eodem t.* tenet etiam Ant. de Canar. *in tract. de execut. quæst.* 57. qui allegat
73 d. Bald. *in l. fin. C. de edict. D. Adrian. col.* 12. dicentis, quòd si hæres scriptus petat, se mitti in possessionem hæreditatis, ex beneficio dictæ legis coram judice seculari, si clericus voluerit contradicere, dictum judicem secularem debet audire, & idem tangit Carol. de Tapia *in compil. jur. Reg. Neapol. rubr.* 42. *in c. Regni conventus, verbo, conventus sub tit. de alien. jud. f.* 228. remissivè ad Fr. Jord. & ad Petr. de Anchar. *cons.* 394. Aufrer. *in clem.* 1. *de offi. ord. regul.* 2. *fal.* 20. Guillelm. *in c. Raynutius in verbo, & uxorem nomine.*

74 Quia clericus coram seculari judice de possessione sua allegare tenetur, & summatim docere, ad hoc ut fori declaratoria locum habeat; de qua judex ipse laicus rectè cognoscit. Hanc doctrinam pulchrè docet Ancharan. *in c. ea quæ quæst.* 17. *num.* 21. *de regul. jur. n.* 6. Capic. *decis.* 8. *n.* 3. Decius *cons.* 706. Aym. Crav. *consil.* 3. *in fin.* Alex. *in l. de pupillo* §. *si servo ff. de novi oper. nuntiat.* & post Felin. tenet Christophor. de Paz *in tract. de tenut. quæst.* 63. *sub n.* 33. & 21. *part.* 2. ubi bene tractat, quòd clericus ratione suæ possessionis debeat executioni se opponere coram judice seculari exequente. Probat Ancharan. *consil.* 333. ubi de re hac, quem latiùs vide Franch. *decisione* 545. *n.* 10. Giurba *decis.* 62. *num.* 2. *ad fin.* ad effectum, ut causa remittatur ad Ecclesiasticum, eo quòd sententia sibi nullo modo nocet ratione suæ legitimæ possessionis, de qua summatim & incontinenti docet coram executore laico ex d. Doctoribus.

75 Et in terminis nostræ difficultatis ita expressè determinavit Vicaria Neapolitana, ut testatur Afflict. *decis.* 386. ubi de declinatoria, & oppositione facta per clericum, & impediendam executionem sententiæ, latæ in eadem Vicaria, ipsamet cognovit, & declaravit, quæ justificatur decio, ex Doctoribus mox citatis, & citandis, quia si reperitur, clericum vel non possidere, vel possidere eo modo, quo sibi sententia lata per laicum noceat; & virtualiter comprehendit, secularis exequitur.

Et facit etiam, quia quoties res transit affecta in 76
clericum judici seculari non tollitur jurisdictio respectu rei affectæ, etiamsi clericus eum detineat, ut docuit Bald. *in l. de his*, *C. de Episcopis & Cleri.* & *in Auth. sed & periculum*, *C. sine sensu vel reliquis*, gl. *in l. num.* §. *vult. verb. Pontif. ex ff. de muner. et honor.* Christoph. de Paz. *de tenut. q.* 63. *n.* 30. *p.* 2. & sic clericus, qui virtute executionis rem possidet, si postea rescindantur, non poterit declinare, quia in eum res affecta transit revocabiliter, & cum causa variabili à primordio tituli, & acquisitionis, ut suprà latiùs.

Insuper probatur, quoniam quem possidere, vel 77
in possessione esse, ei quæstio facti non juris, eleganter examinat, & resolvit latè post alios Menoch. *de reti. poss. rem.* 3. *n.* 745. & *suprà à n.* 743. sed
de facto etiam rei spiritualis incidenti judex laicus 78
competens est, tenet B. Alexan. & Iss. *in quoties C. de judic.* Roma. *in l. Titia*, *ff. solut. matrim.* Capic. *decis.* 7. *num.* 2. & 3. Ferr. *cautel.* 53. Aymon. *cons.* 153. *n.* 2. Afflict. *dec.* 219. Roland. *consil.* 12. *n.* 24. *volum.* 2. Vant. *de nullit. sent. ex defectu jurisd. n.* 54. *in fin.* de communi, post Alex. *in d. l. Titia Roma*, testantur Covar. *in epitome de spons. cap.* 8. §. 12. *n.* 2. Cusc. *in commun. opinion.* 90. & Villalob. *comm. opin. verb. judex secularis n.* 107. & *seqq.* Menoch. *de retin. poss. rem.* 3. *num.* 336. & *de recuper. rem.* 15. *n.* 358. Arnal. Albert. *in tract. de agnosc. assertio. Cathol. & hæret. quæst.* 25. *n.* 51. 52. & 54. latè comprobat & examinat Prosp. Farinac. *in pract. crim. tom.* 1. *q.* 8. *num.* 25.

Et quòd ad impediendam rei executionem senten- 79
tiæ, de solo, & mero facto possessionis tertii oppositoris cognoscatur, mirabiliter tenet, & novissimè Ludovic. Peguera *decis. civ.* 215. *n.* 7. & post hæc Cevall. *in tr. de cogn. per viam vil. q.* 16. *n.* 17. *in fin.* Quibus consonant, quæ suprà hac 4. *p. c* 8. *n.* 62.

Et quod judex secularis possit cognoscere de hac 80
facti quæstione, & oppositione ad effectum remittendi, probatur insuper, quia quando captus à seculari judice allegat, se esse clericum, hujus articuli laicus bene assumit cognitionem, quoad effectum se informandi, utrùm ille statim, & absque ulla retentione remittendus sit, cùm ad id sufficiat quasi possessio clericatus quæ laico non denegatur, ut tradunt Felin. *in cap. fin. de exceptione n.* 10. Bald. *in l. si qua per calumniam n.* 2. *C. de Episcop. & Cleri.* Jul. Clar. *in pract.* §. *fin. quæst.* 36. *num.* 21. probat latè Torreblanca *in tract. de magia l.* 3. *c.* 26. *num.* 17. Quinimo
secularis poterit cogere clericum, ut sibi ostendat ea, 81
quæ allegaturus est apud Ecclesiasticum, ut videat utrum sint concludentia, aliàs procedet ad ulteriora, idem Felin. *in cap. cùm sit Romana num.* 3. *de appell.* Alexan. *in l. Titia. ff. solut. matrim.* Decius *in cap. decernimus n.* 24. *de judic.* Cacher. *decis.* 30. *n.* 15. Torreblanca *in tract. de magia l.* 3. *c.* 26. *num.* 18. Omnes enim præsumuntur laici, quandiu de contrario non constat. Ripa *in d. c. decernimus*, *n.* 4. Boër. *decis.* 82
171. *num.* 14. Farinac. *quæst.* 8. *n.* 38. quare captus objicere debet declinatoriam, & ostendere titulum, cùm sit fundamentum suæ intentionis Didac. Perescius 83
in l. 1. *tit.* 3. *l.* 1. *ordinam.* Torreblanca *ubi proximè num.* 20. cujus rectè laicus assumit cognitionem, ut sciat utrùm ceptus sit suæ jurisdictionis, necne, *l. si quæ ex aliena*, *ff. de jud. cap. super literis de re.* Quod non solùm ad se informandum, sed ad cognoscendum & pronuntiandum in Regno Neapolis obser-

observari, testatur Caravita *in constitutio. mag. Cur.* *cap.* 235. *n.* 4. & in Francia Rupelan. *lib.* 4. *institut.* *c.* 6. quod respectu pronuntiationis in Hispania non admittitur, nec meritò practicatur, sed respectu sui animi instructionis, ad effectum statim remittendi captum, & ad evitandam plenam & longam dilationem, quæ ex cognitione, quæ Ecclesiastico competit, oritur.

84 Pro quo etiam facit, quòd qui petit conservationem suæ possessionis, defensor dicitur, non actor. gl. *in l.* 1. *verb. fiat*, *ff. de Carbon. edicto.* Bal. *in l. post sententi. n. fi. C. de sentent. & int. omni. judic.* latè probat Christoph. de Paz. 2. *p.* 73. *n.* 9. hic accedat, quod dicit Cardin. Tusc. *practic. concl. tom.* 1. *littera A. concl.* 118. *n.* 24. post Petr. de Ancharan. *consil.* 333. *dubia* 85 *juibus*, *in princ. n.* 2. quòd reus vere efficitur actor, & partes actoris sustinere cogitur possessor, & quilibet alius, qui se opponit executioni trium conformium, & omnis alius, qui venit ex transverso; quia verò efficitur actor, ideo non declinat forum, etiamsi esset clericus; quia coram seculari compellitur defendere. Eadem etiam & alia multa ad propositum repetit 86 dem Tusc. *concl.* 7. *litera F. per totam tom.* 8. qui quidem Tusc. *in d. concl.* 117. *n.* 30. inquit, quod dicitur actor, qui alium in judicium, seu ad judicium provocat, etiam si aliàs sit reus, ideo captus pro fuga, 87 si citat ad judicium, ut declaretur captura nulla, licèt in captura sit reus, tamen in judicio nullitatis capturæ dicitur actor, qui provocat ad judicium, secundùm Roma *cons.* 217. *res ista in princ.* ubi Apostilla *verb. provocat.* dat concordantes; prout & de clerico 88 alias dicimus, qui si sententiam à seculari judice latam nullam dicit coram seculari judice nullam allegare debet, non autem coram Ecclesiastico, ita Afflict. *in constit. ab omnibus n.* 8. *rub.* 65. *de sentent. in script. forens. n.* 1. Giurb *dec.* 25. *n.* 9. quæ quidem resolutio vera est, & practicabilis; aliter enim magnum daretur absurdum, si ab executore seculari hæc cognitio abstraheretur, foret enim in manu cujusvis clerici, suspendere quaslibet executoriales inter laicos obtentas, interdum fraudulenter, & interdum simulatè, quod nec jus, nec æquitas patiuntur.

89 Secundum autem inquirendum est, an quando sententia, quæ exequenda tractatur, lata inter laicos, scilicet; & judice laico, verè & realiter præjudicat clerico, vel ex natura causæ, vel secundariò, accessoriè; & in consequentiam, ut puta quia ipse clericus emit in subhastatione rem debitoris, virtute executionis postea revocatæ, (hucusque diximus) vel aliter in ipsum exequendo transtulit executor, vel rem litigiosam emit, variisve aliis modis clericum virtualiter comprehendit, & afficit, an ipse executor laicus possit realiter sententiam contra clericum exequi, absque excessus reatur, vel requirendus est Ecclesiasticus judex, ut illam exequatur.

90 Et quòd executor eam exequi non possit, facit, quia si judex secularis eligit clericum depositarium, tunc licèt idem judex cognoscat & ordinet, esse restituendum depositum. Bald. *in l. acceptam. n.* 6. *C. de usur. & in l. si fidejussor*, §. *fi.* 1. *lect. ff. qui satisf. cogan.* per tex. *in l. fin. §. penul. C. de bonis auth. judic. poss.* Salicet. *in d. l. acceptam. colum. fin.* Isf. *d. l. fidejussor. §. fin. colum.* 1. & *in l. in fin. n.* 7. *ff. de offic. ejus.* Aufrer. *in additio. ad Capell. Tholo. dec.* 168. *& in tract. de potest. secul. reg.* 2. *fall.* 4. *n.* 14. *& in clem. de offic. ord.* Guillelm. Bened. *in cap. Raynutius*, *verb. & uxorem n.* 419. Tiraquel. *de retract. tit.* 2. §. 4. *gl.* 7. *n.* 10. Afflict. *deci.* 24. *n.* 3. & ibi Ursi. Maran. *de ordin. judic. p.* 4. *d.* 11. *n.* 62. Cumia. *super titu magnæ Curiæ cap.* 19 *n.* 24. *& seqq.* Carroc. *in tract. de depos. in tit. de causis*, *n.* 40. Marta *de jurisdict. cent.* 2. *casu* 104. *n.* 8. tamen istam doctrinam & opinionem declarat ipse Marta *ibi n.* 9. ut procedat quoad judicem secularem declarantem, depositum esse restituendum, non autem respectu coactionis clerici depositarii ad restituendum.

Prout etiam quando clericus deputatur sequester per 91 judicem secularem, qui potest ab eodem judice seculari condemnari & juvari, ut restituat sequestrum secundùm Bal. *in l.* 4. §. *si satisdatum.* ubi Isf. *in 6. ff. qui satis cogan.* Steph. Aufred. *in tract. de potest. secul. in Eccle. reg.* 2. *fall.* 14. *ver. & istud*, *posset adduci*, *& in add. ad Capel. Tholos. decis.* 167. Afflict. *decis.* 74. cum aliis per Vinc. Carroc. *in tract. sequestro* 1. *p. in q.* 1. *princ.* Marta *de juris.* 4. *p. cent.* 2. *casu* 123. *à pr.* tamen ipse *n.* 4. declarat: posse secularem judicialia ordinare, sequestrum esse restituendum, sed executionem esse faciendam per judicem Ecclesiasticum: qui quidem isto & præcedenti casu nimis de vilibus, & apparentibus rationibus movetur.

Et generaliter quòd in quocunque casu possit ju- 92 dex secularis ferre sententiam contra clericum, putà; in causa reconventionis, semper executio facienda est per Episcopum loci ad instantiam judicis secularis, probant Anton. de Butr. *n.* 20. & Socin. *in c.* 1. *de mutuis petitio.* Anchar. *in c.* 1. *nota.* 4. *de cleric. conju. l.* 16. Vivius *decis.* 49. *n.* 6. *lib.* 1. Mart. *de jurisd.* 1. *p. cap.* 50. *num.* 34. & per eandem Vivii decisionem idem affirmat Mar. Ant. Genuens. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. c.* 12. dicens quòd quando aliquis clericus reconventus apud judicem sæcularem fuit ab ipso condemnatus; solet Vicarius facere præceptum judicibus, & aliis, ne molestent in persona, aut bonis, clericum sine licentia ipsius Vicarii, sub pœna excommunicationis, & postea visa sententia, ac processu judicis secularis, mandat executionem fieri contra clericum, ubi procedit comprobans ipse Genuensis.

Ultimò & illud considerari potest pro hac parte, 93 quoniam etsi contra tertium rei litigiosæ possessorem directò, & absque novo processu fieri possit executio inter alios lata, & eidem tertio omnia præjudicent, ut latè probavimus ex pluribus Doctoribus *suprà c.* 8. de person. ad person. *vers supra dictis convenit quod*, &c. *n.* 168. *hac* 4. *p.* quoad vitium litigii omnes Ecclesiasti- 94 cos etiam ligari: est tex. *in cap. Eccl.* 1. *& 2. ut lite pendente.* ubi Jo. Andr. Ant. de Butr. Abb. & cæteri, Marta *de jurisd.* 4. *cent.* 1. *casu* 33. *n.* 9. & tam in beneficialibus quàm in profanis, plures citat Carolus de Grassis *de effectib. cler. effectu* 2. *à n.* 256. *&* 258. ubi copiosè, tamen Marta ipse intelligit, ut quantum attinet ad sen- 95 tentiæ latæ per laicum judicem, inter laicos, putà, executionem non posse fieri per eundem secularem in clericum, rei ipsius litigiosæ possessorem, sed per judicem Ecclesiasticum, per text. *in cap. Eccles.* 1. *ut lite pendente.* ubi summus Pontifex avocat ad se causam à Senatore urbis, &c. Ex quibus videtur concludendum sententiam quam in casibus sibi permissis tulit judex laicus, contra clericum, non posse per illum exequi, sed per Ecclesiasticum ad ejus requisitionem.

Sed contrariam sententiam, & opinionem, imò judi- 96 cem secularem posse realem facere executionem sententiæ à se latæ contra clericum, in casibus quibus sibi à jure cognitio permissa est, vèl aliter ex natura rei nocet sententia super re à se possessa, vel detenta, ut veriorem opinionem resolvit Guillel. Bened. *in c. Raynutius*, *verbo*, *& uxorem*, *decis.* 2. *n.* 147. sequitur Barb. *in l. qui prior.* 29. *à n.* 93. *cum multis seqq. ff. de re jud. fol.* 289. dicentes, verius esse, secularem judicem, in quibus casibus sententiam validè tulit adversus clericum, posse jubere executionem fieri in ejus bonis temporalibus, *l. addictos*, *cum gl. C. de Episcopal. audien. l.* 2. *C. ut nemo privatus*, qui testatur ita communiter practicari in Lusitania, & ita esse lege illius regni deter- 97 minatum. Et reddit rationem, quia eodem modo, quo cognitio causæ pertinet ad secularem, ita etiam executio in temporalibus debet ad eum pertinere, ut etiam ipse Barb. *in l. si quis posteaquam n.* 265. *de jud. fol.* 105. & judicium executivum, atque sententiæ executio debet spectare ad illum judicem, qui de causa principali cognovit.

cognovit, ut dicit Mart. *tract. de juriſd. 4. p. cent. 1. caſu* So. *n.* 33. per *l. nulli C. de jud. & l. ordinarii. C. de rei vendi. cap. 1. de cauſ. poſſ. & propri.* Hanc partem & opinionem tenet etiam Trentacinquius *l. 4. forenſ. q.* 79. eam etiam tenet Innoc. *in c. de nu. pet.* ubi dicit, quòd judex laicus exequitur ſententiam ſuam in bonis clerici coram eo reconventi. Sequitur Felin. *in cap. ſignificaſti ſub n. 4. verſ. ſed moderni tandem tenent* &c. *de offic. delegat.* & teſtatur ita tenere Modernos ibi per doctrinam Innocentii. Tenet etiam Joann. de Immol. *in c. de mutuis pet.* latiſſimè comprobat Carol. de Graſſis, *de effect. cleri. effect. 1. à n.* 789. & 791. poſt Galac. Rub. ſecus ſi executio in perſona ſit facienda clerici.

99 Et Barbo. *ubi proximè num.* 99 reſpondet ad illam difficultatem, quæ oritur ex ſua reſolutione, nempe pari ratione judicem Eccleſiaſticum in caſibus quibus poteſt contra laicos procedere, poſſet etiam executionem facere in eorum bonis, cùm contrarium verius ſit ex iis, quæ Covar. *in pract. quæſt. c. num. 2. verſic.* 3. cui ſatisfacit Barbo. *dict. num.* 99. in hac materia eſſe conſtituendam differentiam inter judices Eccleſiaſticos, & ſeculares, nam ſeculares poſſunt exequi ſuas ſententias in bonis temporalibus clericorum, & tamen Eccleſiaſtici non poſſunt ſuas exequi, in temporalibus laico-
100 orum. Ratio differentiæ eſt, quia licèt perſonæ clericorum ſint exemptæ à juriſdictione ſecularium, bona tamen temporalia ipſorum, cùm ſint in territorio regis ſecularis, illis ſubjiciuntur Felin. *in c. Eccleſ. n.* 8. *de conſtitut. c.* & nos alibi latius, & ideo ſecularis tanquam in bonis ſitis in ſuo territorio, poterit facere executionem, *l. qui reſtituere ff. de rei vind.* Eccleſiaſticus autem
101 ultra ambitum Eccleſiæ, & pertinentia ad ſpiritualia, nullum cenſetur habere territorium: *cap. licèt ex ſuſcepto de for. competent. c. cauſam el.* & ibi Panorm. *n.* 3. *qui filii ſint legit.* & Bal. *in l. Epiſcop. C. de epiſcop. audi.* Bellug. *in ſpecul. Princip. reb.* 14. §. *nunc videamus. n.* 37. *p.* 87. & eadem ratione non poſſe judicem Eccleſiaſticum proprio juſſu, & authoritate jubere capi laicum, tanquam exiſtentem in alieno territorio, comprobat latè ipſe Barbo. *à n.* 99. *cum ſeq.* & paſſim alibi per Doctores.

102 Et pro hac parte facit, nam in caſibus, in quibus judici ordinario Eccleſiaſtico ſpecialiter permittitur cognitio, & punitio religioſorum, alias ſua à juriſdictione exemptorum, & privilegiatorum, in iis omnibus poteſt ipſe Epiſcopus ordinarius ſuas exequi ſententias adverſus præfatos religioſos, nulla præmiſſa, nec poſtulata requiſitoria, ita latè examinans concludit poſt alios Caned. *in canon. q.* 29. *à princ.* ubi mirabiles adducit doctrinas, quæ noſtræ rectè conducunt.

103 Hinc videmus, quòd in iis caſibus, in quibus clericus propter negotiationem debet gabellam, poteſt coram judice ſeculari conveniri, & illam ab eo exigere, & exequi in temporalibus, ſcilicet, ipſius clerici, captis pignoribus ad ſolutionem adſtringere, perſona tamen ejus ſemper excipienda, nec propter gabellæ debitum incarceranda, ita Mexia Pontius *in pragmatica taxæ panis concl. 5. n* 23. Petrus Rebuff. *ad l. Galli. 2. tom. de mercat. minutatim venden. gl.* 14. Boërius *deciſione* 146. *n.* 4. bene Azeb. *in l.* 11. *tit.* 3. *lib.* 1. *recop.* optimè explicat Laſar. *tract. de Gabell. c.* 19. *n.* 84. qui *n.*
104 85. ex reſolut. per Gregor. Lop. *in l.* 49. *verb. las franquezas in fin. tit.* 9. *p.* 1. advertit ſi dubium fuerit, an clericus ſit negotiator necne, poterit judex laicus de cauſa cognoſcere, tanquam de fundamento ſuæ juriſdictionis.

105 Hinc depoſitario, ſeu ſequeſtrario conſtituto clerico per judicem laicum, ipſemet poteſt diſpoſitum ab eo removere, & aſtringere ad reſtitutionem captis pignoribus, & tenent omnes Doctores ſuprà citati in propoſito in fundamento contrariæ partis, *à num.* 90. & *ſeqq.* & idem tenent plures alii, quos refert, & ſequitur Menoch. *de recuper. poſſ. rem. 15. n.* 215. Marant. *de ordin. judicio 4. part. diſt.* 11. *n.* 62. &. 57. Aufrer. *in tract. de poteſt. ſecul. ſuper Eccl. 2. regul. fall.* 14. Aviles *in c.* 20. *præte. gloſſ. execution. n.* 6. & *in l.* 20. *verbo, uſurpar. n.* 10. Didac. Perez *in l.* 1. *tit.* 10. *columna.* 1142. *l.* 3. *ordin. verſ. quæri.* 12. Greg. Lop. *in l.* 3. *t.* 3. *p.* 5. plurimi, quos refert ſequitur Mexia *in pragmatica taxæ par. concl.* 5. *n.* 35. infiniti pene ſequitur per Bobad. *in polit. l.* 2. *c.* 18. *n.* 130. plures referens ſequitur Proſper. Farinacius *in pract. crim. quæſt.* 8. *ſub. n.* 123. quando executio ſit facienda in re, non tamen in perſona clerici, ita eleganter latè Graſſis *de effect. cleric. effectu* 1. *à n.* 855. ubi latiſſimè & tenent Joan. Jacob. Maſull. *in addit. ad Capi. dec.* 7. *n.* 4. allegans Urſill. de Afflict. *dec.* 173. Calef. *in l.* 1. 36. *verſ. id c. cler. ff. de jud.* dicentes quòd ſi executio ſequeſtri, aut depoſiti eſt realis, non perſonalis, poſſit per eundem judicem laicorum fieri. Innumeros
106 alios & ſingulares caſus ſingillatim eleganter refert Caſtell. à Bobad. *in pol. l.* 2. *c.* 1. *à n.* 66. *n.* 117. & *n.* 118. *n.* 122. *n.* 123. & *n.* 124. & *n.* 126. & *n.* 137. & *ſeqq.* *n.* 109. 227. *n.* 244. *n.* 153. *n.* 306. & 320. Quibus quidem caſibus ſpecialiter ab eo relatis poſt multorum Doctorum comprobationem, poteſt judex ſecularis cognoſcere adverſus Eccleſiaſticas perſonas, & ſimul ſuam ſententiam exequi in earum bonis temporalibus, & compellere captis pignoribus, quos omnes caſus per te videre poteris, mihi autem ad noſtræ doctrinæ comprobationem ſufficiet referre, non tranſcribere.

107 Nec eſt audiendus Marta ex proprio marte, & debilibus quidem rationibus motus contra communem (ut aſſolet) in caſibus quibus illum retulimus ſurſum *n.* 90. & *ſequentibus.*

108 Hujus tamen partis reſolutio minorem habet difficultatem in clerico poſſidente rem emptam in ſubhaſtatione poſtmodum annullata, & executione revocata, vel ubi interveniente executoris exceſſu, rem emit, vel aliter nactus eſt, vel quando rem litigioſam poſſidet; quia iis caſibus cum venditio, & acquiſitio ſit nulla, fingitur, & conſideratur à jure, res adhuc permanere in poteſtate alienantis, & nunquam ejus dominium evaſiſſe, ut de re litigioſa communiter Doctores affirmant, quos retulimus ſupra *hac 4. part. cap.* de exceſſu, de perſon. ad perſ. ſuprà dictis convenit à n. 168. de cæteris verò probavimus ſuprà hoc c. verſ. vides igitur *n.* 63. & 64. *cum ſeqq.*

109 Sed ſic eſt, quòd quando propter nullitatem alienationis (ut in pacto de non alienando rei pignoratæ adjectum de quo ſupra) conſideratur, & fingitur res adhuc eſſe in poteſtate alienantis executio, quæ contra illum competit, habet etiam locum adverſus clericum illius rei tertium poſſeſſorem, & hoc coram judice ſeculari, ut poſt Guil. Bai. & alios dicit communem Aufr. *de poteſta. ſecul. ſuper Eccl. regul.* 2. Greg. Lop. *in l.* 51. *t.* 6. *p.* 1. *gl.* 4. Vallaſ. *de jur. emphyteu. quæſt.* 17. *n.* 7. Bob. *in polit. l.* 2. *c.* 18. *n.* 204. optimè Parlad. *l.* 2. *rerum quotid. c. fin.* 2. *p.* §. 1. *n.* 11. quam referens ſequitur Cevall. *in contra. com. tom.* 1. *q.* 36. *à n.* 14. ubi latius proſequitur plurimas allegans licèt contrarium tenuerit Galp. Rod. *de annu. redd. l.* 2. *q.* 9. *n.* 58. *verſ. quod ampliat & n.* 19. contra quem & merito iterum tenet multo poſt hac ſcripta idem Ceval. *contra comm.* 4. *p. q.* 899. *à n.* 80.

110 Ex eodem fonte fluit, rem litigioſam, in clericum lite pendente alienatam, poſſe ab eo avocari per judicem ſecularem, & in eum directò fieri executionem ſententiæ latæ ab eodem judice; tenent Urſil. ad Afflict. *deciſio* 311. *n.* 3. cum quo tranſit Carpan. *ad ſtat. Mediolanen.* 58. *n.* 114 *tom.* 1. & Bin. *conſ.* 187. *n.* 10.
111 optimè Marius Giurb. *in deciſ.* 62. *n.* 7. *ad fin.* nec obſtat Vincent. de Franch. *deciſ.* 549. *n.* 9 qui per Abb. *in cap. Eccleſia ſanctæ Mariæ n.* 11. *ut lite pendente* (qui quidem nihil adducit ad propoſitum) & per Socin. *conſ.* 19. *n.* 10. *vol.* 4. dum affirmat, quod alienatione facta lite pendente in clericũ, non à judice laico, ſed ab Eccleſiaſtico facienda eſt executio in eum: quoniam

si ratio, qua se fundat Franch. esset vera præcisè & necessariò procederet ejus doctrina; est enim advertendum esse inter Doctores controversum, & in duas opiniones facta divisio; an alienatio facta in fraudem jam paratæ executionis contra debitorem requirat rescissionem, vel directò possit ipsa res in pignus executionis capi, alii enim requiri dixerunt, & 112 hanc sequutus opinionem Franchis nihil mirum, ut illam firmaret doctrinam, etenim rescissio requirit ordinem judicialem, & vim ordinariam, & supponit contractum mero jure validum, alii autem non requiri hujusmodi rescissionem sectantur, quorum 113 opinio magis frequenter ab omnibus est recepta, Bald. *in l executorem num.* 22. *de execut. rei judic.* Castr. *n.* 8. Iss. *nu.* 10. Cuma. *n.* 5. Herculan. *nu.* 46. Lasias. *in l. à D. Pio §. si super rebus, de re judic.* Ripa *in l.* 1. *§. si hæres, n.* 21. *ad Trebell.* Covarr. *in pract. cap.* 25. Villalob. *in ærario commu. opin. litera A. n.* 132. Papon. *conf.* 63. *n.* 4. Pancirol. *conf.* 183. *n.* 17. Lud. Peruf. *decis.* 26. *n.* 9. Bella. *tom.* 2. *commu. opin. l.* 7. *tit. de execut res jud. nu.* 55. Duen. Diaz ad Afflict. ejusdem opin. recenset Aloys. Leo. *in l.* 1. *num.* 4. *cod. de alien. jud. mut. cau. fact.* Urtill. *decis.* 395. *num.* 38. *num.* 7. Natta *conf.* 250. *num.* 3. & 4. Æmil. *consil.* 51. *num.* 6. Neviz. *consil.* 20. *num.* 13. Decius *consil.* 187. & 189. *in fin.* Honded. *conf.* 20. *num.* 52. & 56. *vol.* 1. Nig. Campan. *in cap. Reg. Neapol.* 151. *nu.* 4. Carpan. *ad stat.* 160. *nu.* 38. *p.* 1. Curt. senior. *conf.* 73. Ruin. *consil.* 87. *n.* 1. *volum.* 4. Ozasc. *decis* 64. *num.* 5. Anna. *singulari* 28. Capicius *decis.* 128. *num.* 12. Rimin. jun. *consil.* 100. *per totum volum.* 1. Guid. Papæ *decis.* 81. Socin. *consil.* 13. *vol.* 4. Bursat. *conf.* 100. *num.* 23. Torret. *conf.* 66. *volum.* 2. Menoch. *conf.* 319. *nu.* 12. & *consil.* 1187. *nu.* 4. & *de adipisc. rem.* 5. *n.* 127. Cumia. *Ritu* 9. *num.* 37. Surd. *conf.* 533. *numer.* 4. & 40. & post Parlador. quem sequitur latè & optimè Mar. Giurb. *in d. decis.* 62. *num.* 6. & *seqq.* qui quidem omnes, & 114 alii plurimi, quos nos retulimus latè hac 4. *p. cap.* 8. *à n.* 174. illam sequuntur in hac controversia distinctionem; quòd quando dolus committitur in fraudem executionis, puta quia jam pendebat lis super ea, alienatione facta in tertium in actione personali, fit 115 directò executio, etsi vitio litigiosi lis eo casu affecta non sit, aut etenim alienatio facta est dumtaxat in fraudem creditoris, puta; antequam lis mota sit, & tunc priùs rescissorio judicio agendum esse, & sit cùm in casu, de quo agimus, rescissoria non sit necessaria, quod est fundamentum Franch. meritò per ejus subversionem doctrina corruet, ut & illi ita satisfacit Marius Giurd. *ubi proximè, d. n.* 7.

116 Quò pertinet, quòd cùm is dolo desiit possidere, pro possessore habeatur, *l. pro possessore. de reg. jur.* latissimè Peregrin. *de fideicommiss. artic.* 46. *à num.* 26. *fol.* 286. Gratian *discept. forens. cap.* 78. *à n.* 9. *cum seqq. tom.* 1. vel aliter de simulata donatione, venditione, aut alienatione facta in clericum, aut aliàs, si appareat verè rem non exire de potestate 117 conventi, aut conveniendi etiam in clericum, fiet executio per laicum judicem, latè Parlador. *lib.* 2. *rerum quotid. cap. fin.* 2. *p.* §. *n.* 11. plurimos etiam 118 referens sequitur Castell. à Bobadill. *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *nu.* 132. & quòd data dolosa alienatione in tertium fiat executio, ex aliis probat Asin. *in praxi*, §. 31. *c.* 4. *à prin.* Mart. *de jurisd.* 4. *p. cent.* 1. *casu* 35. *n.* 14.

119 Et his accedit, quòd quando quis post commissum delictum, & citatione realem, vel verbalem, & sic præventa jurisdictione, vel etiam non prærenta, si verè, vel præsumptivè apparet in fraudem se fecisse clericum, adhuc coram seculari judice sit conveniendus, per quem fieri potest etiam condemnatio, & similiter executio in pœna pecuniaria in temporalibus, non tamen in persona clerici, cùm sit jure divino exempta à jurisdictione seculari, attamen in bonis secularibus potest executionem facere condemnationis, ita post alios Aufret. *de potest. secul. regu.* 1. *fol.* 11. Navarr. *in cap. non dicatis* 12. *q.* 1. *n.* 92. *ad fin.* plures Gutier. *in pract. ll. Reg. l. p. q.* 5. *n.* 3. Vincent. de Franch. *dec.* 384. *num.* 32. plures per Boss. *in praxi crim. tit. de pœnis* 38. Covarr. *pract. quæst. cap.* 32. *num.* 4. *vers. conclus.* Plac. *de delict. cap.* 35. *nu.* 11. Jul. Clar. *in praxi §. fin. q.* 36. *n.* 43. Gama. *de sacram. pract. qu.* 5. *num.* 17. Vivius *l.* 1. *comm. opin. verbo, clerici, vers. Ecclesiasticus.* Anton. de Mart. *de prorogatione juris nu.* 57. latè prosequitur Barbosa *de jud. al l. si quis posteaquam à n.* 115. ex eo, quia privilegium acquisitum per fraudem, nihil prodest acquirenti, 120 *l. hos accusare, ff. de accusatio. l. si maritus*, 15. §. *lege Julia de adult.* & quia judex secularis hoc casu magis dicitur judex causæ, quàm judex personæ clerici, 121 vide Barb. *ibi*, qui per multos numeros multa adducit ad propositum.

122 Hinc falsò opinari constat Martam *ubi proximè n.* 9. quem adduximus pro contraria parte in ultimo fundamento, *n.* 93. asserentem, contra clericum, in quem res litigiosa alienata est, non posse per secularem fieri executionem suæ sententiæ lata super ea, per text. *in c. Eccles.* 1. *ut lite pendente*, motum ex eo, quòd summus Pontifex avocavit ad se causam à Senatore urbis, quia in jurisdictionem temporalem non se intromitteret Pontifex, nisi attendens, Senatorem non posse de clerico cognoscere; cui respondetur, quòd Summus Pontifex se intrusit in causa, tanquam Dominus 123 temporalis urbis Romanæ, cùm sit de patrimonio Ecclesiæ, *c. Constanti.* 96. *d.* ut optimè post Hostiens. advertit Abb. *in d. cap. Ecc. S. Mariæ n.* 7. ex text. *in* 124 *c. per venerabilem, de elect. lib.* 6. qui quidem DD. ad prædictam difficultatem aliàs simul solutiones assignant. Vide latissimè per Scacc. *de app. q.* 8. *à n.* 127. *art.* 6. *per tot.* ubi latè de appellatione à Senatore, & faciunt quæ Fel. *in c. significasti sub nu.* 4. *de off. deleg.* quod & in hoc casu quando adest vitium litigii, à fortiori dicendum est, quippe si in superiori, ubi propter alienationem in fraudem executionis paratæ, ad pecuniam res à clerico pignoratur, quo casu non contrahitur vitium litigii, ut tenent Ursil. Carpa. Beni. & Giurba suprà, multo fortiùs dicendum est, quando ipsa res eo sit vitio affecta, quam quocumque vadat comitatur.

125 Hinc etiam parti rectè & fortiter favet, quòd latè adducit comprobatis Peregr. *in tract. de fideicomm. art.* 48. *n.* 62. & *seqq.* quod si clericus vigore *l. fin. God. de edicto D. Adr.* mutatur in possessionem hæreditatis authoritate judicis secularis, & postmodum tertius compareat coram eodem judice pro sui interesse, petens revocationem possessionis, vel quia non fuit, ut debuit citatus, vel aliam aliquam legitimam exceptionem opponit, tunc ipse judex secularis erit judex competens, ad hujusmodi possessionis revocationem, quia principio hæc possessionis datio non fuit liberè, sed revocabiliter conditionaliterque concessa sive quia 126 expressè apposita fuit clausula (salvo jure &c.) sivè non expressa hujusmodi conditione, quia tacitè subintelligitur, *l.* 2. §. *si quis à Principe*, & §. *merito, ff. ne quid in loco publ.* gl. fin. *in c.* 2. *ut lite penden.* gl. *in l. fin. C. si contra jus vel utilit. pud.* & ibi B. & cæteri Marta *de jurisd.* 4. *p. cent.* 2. *casu* 159. *n.* 22. origo enim rei semper attendi debet, secundùm ea quæ nos latè superiùs diximus. Et contra hanc doctrinam (quæ vera est, & practicabilis) curandum non est de Marta *in tract. de juris* 4. *p. cent.* 2. *casu* 159. eam insurgentem, ut de more habet Peregr. autem sequitur Paz *tract. de tenuta* 2. *p. c.* 64. *nu.* 13. facit Bal. doctrina *in d. l. fin. n.* 45. Cepola *conf.* 28. 29. & 30. pro nostra opinione.

Quibus quidem rationibus, & authoritatibus prout & praxis communiter observat, quòd revocata executione, cujus contemplatione Clericus tertius emptor per subhastationem possidet, vel aliter ab illa executione sit causata sua possessio, vel quando per

executorem excedentem in eum fuerit res tranſla-
127 ta; poterit per eundem executorem avocare, quod quando mediante exceſſu, aut inordinato proceſſu rem clericus fuit adeptus, ut poſſit tunc res ipſa à clerico avocari per ſecularem, pro indubitabili teneo; ad quod ultra ſuprà dicta illud conſidero, quoniam tunc iſte talis non poſſidet. Enimverò quan-
128 do judex, ſeu executor excedendo, attentando, aut aliter, nulliter proceſſit, juris ordinem omittendo, nec privat poſſeſſorem poſſeſſione, nec illam transfert in accipientem, ut & nos exactè probavimus hac 4. *part cap.* 8. *de exceſſu de perſon. ad per-*
129 *ſon. verſ. nunc tractandum n.* 100. & ſic cùm careat poſſeſſione, ſe executioni rei opponere non poſſe, indubitanter eſt, ut & ibidem nos probavimus, præcipuè *n.* 73. & 62.

Ex præfatis pendet etiam reſolutio ad propoſitam ſuperiùs difficultatem; an judex Eccleſiaſticus vim faciet inhibitionem emittere executori laico, quando in clericum poſſidentem rem, de cujus executione tractat, & an ab hujuſmodi inhibitione appellationi in-
130 terjectæ non deferens, vim faciat Eccleſiaſticus. In quo dicendum venit, quòd quando ſententia lata à ſeculari virtualiter, aut in conſequentiam, aut ſecundariò præjudicat clerico poſſeſſori ex natura rei, & judicii; tunc non poterit inhibere executori, ſecus autem quando ſui natura virtualiter, nec in conſequentiam clerico poſſeſſori non citato minimè præjudicat ſen-
131 tentia, quia tunc ſicut non poterit ſecularis exequi in clericum, ita nec vis fiet inhibendo, quæ reſolutio rectè & apertè colligitur ex Mar. Anton. Genuen. ſuperiùs pro contraria parte præcedentis difficultatis allegato, *in praxi Curiæ Neapo. Archiepiſ. cap.* 2. *per totum*, dum concedit inhibitionem, quando judex ſecularis non poteſt exequi adversùs rem clerici, & ſic rectè ſequitur per argumentum à contrario ſenſu, & à ratione ceſſante, (in qua ſe fundat) quod ubi poteſt ſecularis exequi, minus poterit Eccleſiaſticus judex inhibere, tunc namque poteſt inhiberi ſecularis, cùm procedere in cauſa contra clericum non poteſt,
132 latè per Lancel. *de attent.* 2. *part. c.* 20. *in præfatione à n.* 77. latè etiam Mandoſ. *de inhibit. q.* 10. *uſque ad q.* 14. benè Mart. *de juriſ.* 2. *part. cap.* 42. *per tot.* ubi etiam tractat; an, & quando appellati ab in-
133 hibitione, vel ejus revocatoria amoveat impedimentum judici laico inhibitio, ut de cætero queat in cauſa liberè procedere.

134 Sed hæc reſolutio indubitanter procedit, quando ſecularis, qui poteſt exequi, proſequi jam executionem incipit, an autem idem erit, ubi judex Eccleſiaſticus prævenerit inhibitionem nondum incipiente ſeculari, magna eſt difficultas, ex eo quod dicit Proſper Farin. *in pract. crim. tom.* 1. *quæſt.* 8. *ſub n.* 25. *verſ. ſublimita ſecundò*, cùm Gerard. *ſingul.* 96. poſt Bald. Butr. & alios quos ibi referendo ſequitur, nempe, judicem ſecularem de quæſtione facti rei ſpiritualis incidenti poſſe cognoſcere, niſi quando judex Eccleſiaſticus inhibuiſſet judici ſeculari, ne ſe intromitteret in quæſtione ſpirituali, etiam ſuper ſolo facto conſiſtente, nam ſi hæc inhibitio emanaſſet
135 immediatè, & anteaquam judex laicus inceperit cognoſcere ſuper illa facti quæſtione, non poteſt ſe in ea ampliùs intromittere, & ideo eſſe cautelam (dicit ille Farin.) ut oblata incidenti ſuper ſpirituali cauſa quæſtione, etiam facti coram ſeculari judice, is, cujus intereſt, ſtatim Eccleſiaſticus judicem adeat, ab eoque petat, ut illius quæſtionis cognitionem aſſumat, laicumque inhibeat, qua emanata inhibitione, anteaquam judex laicus de cauſa cognoſcere incipiat, illa terminanda erit per judicem Eccleſiaſticum, & non ſecularem; quam difficultatem ulteriùs non diſputo, cùm defeſſus calamus longam examinationem jam non patiatur.

136 Nunc autem quæri poteſt, an exceſſus repoſitio effectus ſuos extendat ad fructus perceptos per poſſeſſorem rei, de cujus repoſitione, & reſtitutione tractatur, etiam ſi in ſententia revocatoria executionis de
137 eis nulla facta ſit mentio. Et videtur quòd non, quia ſententia ad non expreſſa non porrigitur, cùm ſit ſtricti juris, ut capitibus ſuperioribus latè diximus. Et quia juſtè poſſidet, qui authore Prætore poſſidet; *l. juſtè poſſidet, de acquir. poſſ.* & cùm vigore ſententiæ judicis poſſidet, bonæ fidei poſſeſſor judicatur, quo caſu ſuos facit fructus, nec teneri ad ejus reſtitutionem, juxta
138 text. *in l.* 4. §. *fin. ff. finium regund.* §. *ſi quis à non Domino, inſtit. de rerum divi. de bonæ fidei emptor. eff. de acquir. rer. domi.* Curt. Senior. *conſil.* 71. Afflict. *dec.* 288. *num.* 2. & poſt alios Boërius *conſil.* 85. *ſub nu.* 13. Petr. Surd. *conſ.* 115. *num.* 1. ubi ſubdit, etiam quòd poſſideret ſine titulo, vel cum titulo invalido, *l. quæſitum in fin. de acquir. rer. dom.* Men.
139 *de recuper. rem.* 15. *n.* 582. alios allegans, quæ concluſio procedit, etiam ſi ſententia, cujus occaſione quis poſſidebat, reducatur ad irritum, ut tenet Boërius *d. conſil.* 95. *n.* 24.

Sed contrariam ſententiam, & opinionem longè de
140 jure veriorem, receptioremque exiſtimo: imò quòd ſententia, aut executione irrita, & revocata, cujus cauſa, & contemplatione quis poſſidebat, rem cum fructibus reſtituere teneatur. Quod probatur, quia quando titulus ſui natura eſt reſolubilis, facta reſolutione, res cum fructibus interim perceptis reſtituitur,
141 *l. qui cum emit. in prin. l. item quod dictum eſt, l. Impe rator. ff. de in diem adject. l. is qui* §. *ſi fundus, ff. quod vi aut clam. l. fin. ff. de jure fiſci l.* 1. §. 1. & *l. quod ſi nolit. in fin. junct. l. cum autem*, §. *cum redhiberetur, ff. de ædilit. edic. l. lege ff. de leg. commiſſ. l. cum quis*, & ibi Ang. & Alex. *ff. de conſuetud. ob cauſam, l. videamus*, §. *item & inæbitum*, & *duob. ſeqq. ff. de uſur. l.* 1. ubi Ang. Paul. & Alex. *C. de iis quib. ut indig.* & voluit gl. *in l. ſi mortis cauſa donat.* & ibi B. *ff. de dona. cauſa mor.* Bald. *in l. ult. de uſu & fruct. leg.* & *conſ.* 294. *donatio cauſa mort. in pr. l.* 3. Panorm. *in c. ille vos col.* 2. *de pigno.* Ang. Aret. *in* §. 1. *ult. col. verſ. quæro quando revocatur, inſtit. quib. non eſt permiſſum facere teſt.* Franci. Cre. *ſing.* 15. *ſi legatum ſolvitur.* Tiraq. *in l. ſi unquam, verb. revertatur, n.* 268.

Hinc fit, quòd quando titulus reducitur ad non
142 titulum, & cauſa ad non cauſam, res cum fructibus reſtituitur à poſſeſſore B. *in l. C. ſententiam paſſis*, Fel. *in cap. cum cauſa col. pen. verſ. reſp. autem fructuum, de re jud.* Tiraq. *ubi proximè n.* 278. *ad fin.* & cæteri citati Doctores Roman. *conſil.* 454. *ſub n.* 27. inferens, quòd ſi titulus redactus ad non titulum, vel habens ortum
143 à cauſa irrita, non operatur acquiſitionem fructuum; ſequitur Natta *conſil.* 535. *n* 12. Cacher. *dec. Pedem.* 160. *num.* 12. Surd. *deciſ.* 25. *nu.* 21. & *deciſ.* 45. *n.* 11. & *dec.* 163. *n.* 16. & idem *conſ.* 115. *quaſt per totum*, & *conſ.* 268. *num.* 29. 30 & 31. & *conſ.* 372. *n.* 21. *l.* 3. Fab. Tur. *conſ.* 13. *n.* 24. & *conſ.* 23. *n.* 11. *vol.* 3. Rim. jun. *conſ.* 333. *nu.* 21. & 51. & idem *in* §. 1. *inſtit. de donat. n.* 601. Maſtrill. *dec.* 29. *n.* 5. 6. & *ſeqq.*

Hinc etiam eſt, quòd quando poſſeſſionis apprehen-
144 ſio, per aliquem facta, ad non poſſeſſionem reducitur, tunc res ipſa cum fructibus interim perceptis ab ipſo poſſeſſore aufertur; quamvis judicis authoritate in poſſeſſionem miſſus fuerit, tenet Rom. *conſ.* 454. *nu.* 25. & *trib. ſeqq.* Natta *ubi ſup. nu.* 11. Men. *de recuper. rem.* 5. *nu.* 638. Matthæus de Afflict. *dec.* 218. *nu.* 4. & 5. Ozaſ. *dec.* 259. *nu.* 12. Innoc. *in c. conſult. n.* 1. *verſ. idem etiam de jur. patr.* Menoch. *de retinen. rem.* 3. *nu.* 93. Aret. *in l. intereſſe de acquir. poſſ.* Chriſtophor. de Paz *in tract. de tenut. c.* 11. *n.* 33.

Et in terminis, quod irrita, aut annullata, ſeu revo-
145 cata ſententia, cujus cauſa, & contemplatione quis poſſidebat, res ſit cum fructibus reſtituenda, eſt text. optimus *in l. filio fam.* §. *contra tabul. ff. de inofficioſo teſt.* quam merito omnes exclamant, probat Abb. *in cap. cum cauſ. ult. not. de offic. deleg.* Fulg. *conſ.* 136. *nu.* 2. & *c.* 190. *num.* 3.

num. 3. Provinz. *in collect. ad text. in l. si non sortem*, §. *si centum*, *ff. de condit. indebit.* Afflict. *decis.* 218. ubi Ursil. *decis.* 240. *n.* 2. & *decis.* 249. Roman. *consil.* 454. *n.* 26. & 27. Natta *consil.* 535. *n.* 12. Alciat. *consil.* 160. *n.* 10. Curtius junior. *consil.* 153 *n.* 16. Mazol. *consil.* 109. *n.* 4. Capic. *dec.* 210. *n.* 12. Costa *tract. de sententia & ignoran. gl.* 13. *n.* 8. Torniol. *cons.* 79. *n.* 9. Sfort. *cons.* 96. Lambert. *de contract. mulier. gloss.* 1. 223. Vasq. *lib.* 3. *controvers. usu frequent.* 79. *num.* 9. Joan. Garc. *de expens. cap.* 23. *n.* 24. Bursa *cons.* 73. & *cons.* 220. Card. Tusch. *pract. concl. sf. litera E. conc.* 490. *nu.* 30. 41. & 53. Bardell. *consil.* 59. *num.* 7. Rauden. *de anal. c.* 37. *num.* 209. Aldov. *consil.* 50. *num.* 39. & *consil.* 51. *num.* 37. Plot. *cons.* 38. *num.* 14. Gutier. *consil.* 15. *n.* 11. & 12. Riminal. junior. *cons.* 333. *n.* 19. Asi. *de executione*, §. 4. *c.* 21. Petr. Surd. *cons.* 14. *nu.* 16. & *cons.* 115. *n.* 11. & *cons.* 168. *n.* 20. & *cons.* 372. *nu.* 21. Rebuff. *de liter. oblig. art.* 1. *gl.* 12. *num.* 4. Morot. *cons.* 58. *num.* 8. Bois. *tit. de damn. in fol. num.* 2. Cephal. *cons.* 198. *num.* 3. Part. *consil.* 206. *nu.* 39. Peregr. *cons.* 3. *nu.* 71. *vol.* 1. Menoch *de recup. rem.* 15. *num.* 638. & *de retinend. n.* 26. Finell. *in l.* 2. *p.* 2. *n.* 31. *C. de bon. mater. & in l.* 2. *part.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. *Cod. de resc. vendit.* Cum. *ritu* 17. *num.* 157. & 158. & *ritu* 91. *num.* 17. Ozasc. *decis. Pedem.* 160. *n.* 10. optimè Petr. Surd. *dec.* 35. *à num.* 10. *usque ad* 12. & *decis.* 25. *à n.* 21. & iterum *in tract. de alimentis tit.* 1. *quæst.* 124. *n.* 8. Giurb. *decis.* 89. *per totam*, ubi mirabiliter Mastrill. *decis.* 29. *num.* 4. & 5. Gratian. *discept. forens. cap.* 157. *n.* 27. & *suprà*, & insuper mox citandi.

146 Et quòd quis teneatur restituere fructus quos percepit virtute decreti, in quo fuit adjudicata possessio propter aliquod debitum, etiam pro parte debiti, quod debebatur, tradunt Matth. de Afflict. *decis.* 218. *ad fin. B.* & Ilf. *in l. si non sort.* §. *si centum*, *ff. de condict.* & aliis, quos citat Menoch. *de retin. rem.* 1. *n.* 26. Barbos. *in l. divor.* §. *fi. nu.* 52. *pag.* 1241. *ff. solut. matr.* Post Paulum de Monte Pico *in l. post contractum n.* 103. *ff. de den.* Bolog. *in l.* 2. *ff. si quis rem. minor.* Neviz. *cons.* 77. *n.* 23. Padill. *in l.* 2. *n.* 23. *C. de rei. vend.* Boër. *dec.* 44. *n.* 26. & *in cons.* 23. *n.* 10. Ferra. *in form. in actione hypothecaria p.* 379. *n.* 1. Palaez à Mieres *in tract. de major. q.* 25. *nu.* 36. 3. *p. in noviori impressione.*

147 Et quòd quando debitor, cujus bona vendita fuere propter appretium, à tali appretio appellavit, & per judicem appellationis fuit tale appretium revocatum, creditor teneatur restituere fructus, quos vigore appretii percepit, Matth. de Afflict. *dec.* 188. *num.* 4. Barb. *in d. l. divor n.* 51. & 52. Mieres, *ubi proximè nu.* 28. *& seq. & n.* 34. & 53.

148 Et corroboratur, nam facta venditione ob debitum, si reddi jubeatur debitori, non ex gratia, sed ex justitia, & juris dispositione dictante, fructus etiam restituendi, sunt illi. ut post Paulum de Monte Pico, Bolog. Neviz. Padill. *locis proximè citatis* resolvit Petrus Barbos. *d.* § *fin. n.* 51. & post Ferra. *ubi suprà*, Menoch. *de arb. casu* 288. *n.* 19. Pedemon. *decis.* 160. *n.* 16. in praxi notandum dixit Mier. *d.* 3. *p. q.* 25. *n.* 36. & faciunt, quæ nos suprà diximus *hoc capite* in prioris quæstionis resolutione, fundam. 5. *versic. quod ulterius*, *& quiato probatur à nu.* 39. *& seqq.*

149 Et non solùm quando sententia, & executio revocata est per viam appellationis, sed & per revisionem, ut utroque casu, sit res cum fructibus restituenda, juxta tex. *in auth. quæ supplicatio*, & ubi notat glos. cum legitimis augmentis, *Cod. de precib. Imperatori offerendis*, & Bal. *n.* 4. Aloys. *n.* 26. Rebuff. *ad Regias constitutiones titul. de sentent. execut. art.* 5. *gl.* 3. *num.* 3. & 4. Franch. *in cap. dilecto num.* 33. *de appellationi.* Morla *in emporio juris*, *titul. de jurisd. omnium jud. in præm. ff. n.* 73. Vincent. de Franc. *decis.* 224. *decis.* 288. & *decision.* 120. Capi. *decis.* 202. *num.* 10. & 12. Muscat. *de fideicommiss. mod.* 18. *num.* 20. Giurb. *decis.* 89. *sub numero* 2. *vers. unde est* Salgado de Protect. Reg. *quod revocata sententia.* Afflict. *dec.* 88. Mastrill. *d. decis.* 28. *num.* 8.

Quæ doctrina ampliatur, etiam in fructibus per- 150
cipiendis, ut & ipsi sint ab hujusmodi possessore restituendi, ita ex Angelo, *in l. sed parat. n.* 2. *in fin. ff. quod metus causa.* Mastril. *in d. dec.* 39. *n.* 5. Giurb. *d. dec.* 89. *sub num.* 2. Pacif. *de Salvian. interdicto*, *inspectio.* 4. *cap.* 1. *n.* 47. & etiam contra fiscum, text. *in l.* 1. & 2. *de fide hastæ fisc. lib.* 151
10. & ita decisum fuisse testatur Giurb. *ubi proximè sub dict. n.* 2. & faciunt ad propositum, quæ dicit Lancelot. Robert. *de attent.* 3. *part. c.* 31. *à n.* 22. 152
& suprà, quod attentans non excusatur à fructibus quos percepit, sed nec ab iis quos percipere potuit, etiam si in sententia omissum fit, dicere de iis quos percipere potuit, dummodo sint percepti ab aliquo tertio, qui causam habuerit ab ipso attentante condemnato, prout ita fuisse dictum in una Perusina attentatorum coram Put. & est decisio in recollectis Achil. de Graff. 140. *fructus perceptos*, *sub rub. fruct.* affirmat Lancelot. *ubi proximè*, & generaliter Mand. *in tract. de commiss.* 14 *form. commissionis attent. in verb. fructus.* Enim verò si hujusmodi condemnatus 153
attentans aliquam allegat justam causam, se excusandi à fructibus percipiendis, puta quia dat aliquem tertium, qui illos percipit, tunc licèt excusetur à fructibus, quos percipere potuit, ita ut pro eis executionem evitet, non tamen excusatur ab iis quos ipsemet percipit, Mil. *verbo. attentans*, *lite pendent. fol.* 30. Achil. *decis.* 140. Rot. *decis.* 23. *aliàs* 597. *si spoliatus de restit. spol. in antiq.* Crescent. *decis.* 92. Moheda *decis.* 2. & 10. Capitaq. *dec.* 237. incipit *fructus* 1. *part.* de quo articulo nos latiùs suprà hac 4. *part. c.* 10. *de excessiva fructuum*, &c. *vers. quod & illud pertinet*, *à n.* 74. & 75. & 76. *cum seqq.* & vide etiam superiùs *n.* 41. & 42.

Hoc enim generale verum est, quòd fructuum con- 154
demnatio verificetur in fructibus perceptis per tertium, habentem causam ab attentante condemnato, ut ex Achil. & aliis Rotæ decisionibus firmat Lancelot. Rob. *de attent.* 1. *part. cap.* 3. *nu.* 23. & 24. Quò pertinet quod dicit Baëza *in tract. de non melior. filiabus c.* 33. *n.* 6. *cum seqq.* quem sequitur Mieres *de majorat.* 3. *part. cap.* 25. *numero* 42. quòd 155
dos data filiæ ultra summam taxatam per legem Regni, est revocanda cum fructibus.

Cujus etiam est farinæ, quod diximus de venditore 156
bonorum debitoris in causa executionis rei judicatæ, vel publicis instrumentis, nulliter tamen factæ per executorem, eo quòd minime fuere servatæ juris solemnitates, nam propter hoc passim in tribunalibus hujusmodi executiones annullantur, bonis cum fructibus debitori restitutis, soluta prius debita pecunia, hoc est quæ deberi omnino, apparet ex instrumento aut re judicata, non autem pretio, pro quo vendita fuere, & hoc cum legitimo interusurio simul, quod cum fructibus ejusdem rei facta omnium liquidatione proportionabiliter compensandum est, ut eleganter tradunt Ozasc. *dec. Pedemon.* 160. sequitur Jo. Franc. Bulla com. inter communes 1. *part. l.* 5. *tit. de prædiis minor. n.* 16. & ex aliis Galp. Rodr. *de ann. redi. l.* 1. *cap.* 14. *n.* 61. ubi alia ponit exempla, optimè Mier. *de major.* 3. *p. quæst.* 25. *à nu.* 28. post Barbos. *in l. divor.* §. *fi. n.* 51. & 52. Gab. *cons.* 33. *nu.* 10. & *cons.* 167. *n.* 94. Nicol. Boër. *dec.* 44. *nu.* 26. Ferra. *in pract in form. libell. pag.* 379 *col.* 1. Gama *dec.* 232. *n.* 5. & ejus addition. 234. qui refert Sfortiam *cons.* 4. & legentibus est ipse ad litteratior, *decis.* 40. ejusdem Gamæ. Latissimè etiam idem probat post alios Giurba *decis.* 105. quando executio quomodolibet sit revocata, etiam per enormissimam lesionem, sive res celeberi sit adjudicata, sive quia ipse emit per suppositam personam, sive à tertio emptore, possessa per subhastationem, quem vide.

157 Quæ conſideratio non extra rem eſt, cùm nemini dubium eſſe poſſit, exceſſum eſſe attentatum. Felin. *in cap. cum olim el. 1. n. 7. de off. deleg.* Maſcar. *de prob. tom. 2. concl.* 1067. *n.* 22. & exceſſus ad inſtar attentati reponitur, ut poſt alios Gratian. *diſcept. forenſ. c.* 333. *tom. 2. n.* 7. & eſt de mente Lancel. *de attent. 2. part. c.* 12. *lim.* 53. *à num.* 22. & ita ter-
159 minis dixit Rot. ut teſtatur Seraph. *deciſ.* 101. 68. *tom. 2.* dicens, quòd exceſſus executione cauſat attentatum, omnia quippe requiſita attentatorum reperiuntur in exceſſu commiſſionis. Quare quæ diximus hactenus de attentato reſpectu fructuum, intelligitur & in eo, qui virtute executionis exceſſivæ rem reſtituendam poſſidet, ut pariter ad eoſdem teneatur.

160 Nec hoc excuſat ab horum fructuum reſtitutione titulus à judice, & bona fides (de quibus diximus ſuprà pro contraria parte) quoniam ſententia revocata reducitur ad non ſententiam, & perinde habe-
161 tur, ac ſi nunquam fuiſſet ſententiatum, latè Borgn. Caval. *deciſ.* 40. *n.* 51. *part.* 2. & lata ultima revocatoria, illa prima dicitur illicitè præceſſiſſe & omnia
162 retroacta pro illicitè attentatis corruunt ipſo jure. Vinc. de Franc. *deciſ.* 120. & 136. Carolus de Tapia *in compilat. juris Regni Neap. l.* 3. *tit. de aſſiſtentia, in rub.* 40. *n.* 5. *fol.* 226. *deciſ.* 188. Gratia *deciſ.* 120. Maſtrill. *dec.* 29. *num.* 7. Giurb. *deciſ.* 89. *ſub n.* 1. Pro quo facit regula, quam tutam vocat Mier. *tractatu de major.* 3. *parte quæſt.* 25. *n.* 30. *l. certum*
163 *C. de re jud. l.* 2. *C. de fruct. & litium expenſ.* quòd quilibet, etiam bonæ fidei poſſeſſor reſtituere tenetur fructus, quos lite pendente percipit, adeò ut retractata ſententia, retractata intelligatur executio, & ſi in ea nihil dictum ſit, ita ut omnia in priſtinum ſtatum debeant reſtitui, quæ occaſione ipſius habuit victor, *in c. acced. verbo, univerſa, ut lite non conteſt.* & quæ ibi not. Bal. & Barb. *n.* 77. Ana. *ſing.* 472.
164 & *alleg.* 93. *num.* 2. Gall. *conſil.* 47. *n.* 28. Bald. *conſ.* 147. *colum.* 3. Amat. *dec.* 75. *n.* 10. Contar. *in intellectum, n.* 3. *Cod. de nomen. poſſ.* Grat. *dec.* 220. *à n.* 4. *uſque ad* 8. & addit. Cavalc. *deciſ.* 40. *n.* 51. 52. & 55. *p.* 2. Franch. *deciſ.* 136. & per eundem Carolus de Tapia Regius meritiſſimus Conſiliarius in ſupremo collaterali conſilio Neapolitano *loco proximè citato.*

165 Hinc meritò, precedit revocata ſententia, executionem etiam tacitè revocari, ut attentatorum remedio bona capta, relaxentur eodem imperio, quo fuerant conceſſa, ac ſi facta non eſſet executio, Vinc. de Fran. *deciſ.* 126. & *deciſ.* 120. Scacc. *conſil.* 78. *num.* 16. Intrigl. *lib.* 2. *ſingul.* 173. *n.* 83. *appellatione non obſtante.* Maſc. *de fidejuſſ.* 1. *part. mod.* 18. *num.* 14. Hieronym. Gonzal *ad regul. de men. & alter. glo.* 8. 9. *n.* 183. plures
166 citat Giurba *deciſ.* 39. *n.* 14. & ſicut nulla præcedente ſententia commiſſio executionis fieri non potuit, nec facta valet, ita etiam ſi proceſſerit ſententia nulla commiſſio executionis fieri non poteſt, nec valet ſi de facto fiat, ut *ex l.* 4. §. *condemnat. & l. cum nulla. ff. de re judic. cap. paſtoral. eodem tit.* Lancel. Gallia *concil.* 61. *n.* 31. 34. & 35. Vivius *deciſ.* 53. *n.* 7. *deciſ.* 304. *n.* 5. & *dec.* 380. *n.* 29. Caval. *conſil.* 26. *n.* 6. Aret. *conſil.* 56. *colum.* 1. Torniol. *conſil.* 79. *n.* 50. Berret. *conſil.* 34. *n.* 6. Bertez *conſil. crim.* 79. *n.* 3. Turr. *conſil.* 7. *n.* 10. *vel.* 3. Pereg. *deciſ.* 39. *n.* 9. Aldovin. *conſil.* 110. *n.* 84. 85. Caval *deciſ.* 11. *n.* 63. *part.* 1. & *deciſ.* 3. *n.* 15. Giurb. *deciſ.* 89. *ſub. num.* 14.

167 Quo ſuppoſito, ſententiam revocatam non cauſare, nec præſtare bonam fidem quoad fructuum aquiſitionem, dicunt Doctores citati ſuprà ad princ. hujus quæſtionis, *verſ. ſed contrariam ſententiam*, &c. *n.* 240. & præcipuè Rom. & poſt eum Petr. Surd. *deciſ.* 15. *n.* 21. Maſtrill. *deciſ.* 19. *n.* 5. & melius *n.* 11. Gratian *dec.* 79. *n.* 12. Cavalc. *deciſ.* 11. *n.* 63. *part.* & *deciſ.* 40. *n.* 53. Cavalc. *conſil.* 26. *n.* 6. Giurb. *dict. deciſ.* 89. *ſub n.* 2. ubi etiam dicit, quòd titulus nullus nec aliquam tribuit exceptionem, ſaut effectum, *l.* *quoties. ff. qui ſatiſd. cogan.* Rebuff. *conſil.* 190. Mareſc. *l.* 2. *var. reſol. c.* 94. *n.* 35. nam titulus invalidus habetur pro non titulo, *leg. nec ullam*, §. *item in fin. ff. de petit. hæred.* Marc. *conſ.* 10. *n.* 59. Eugen. *conſ.* 43. *n.* 29. Vivius *dec.* 22. *n.* 8. nec opitulatur ei qui poſſidet ex illo titulo. Afflict. *dec.* 271. *n.* 3. *dec.* 228. & *in c.* 1. §. *præterea, gl.* 3. *n.* 4. *t. quæ ſint cauſ. benef. amit.* Ruin. *conſ.* 166. *in fin. vol.* 6. Rolan. *conſ.* 41. *n.* 31. *vol.* 3. Gratia *diſcept. forenſ. c.* 45. *n.* 33. Surd. *conſil.* 28. *n.* 53. Morot. *conſil.* 58. *n.* 9.

Sed huic quæſtioni ſucceſſivè quæro, ſi eſt appella- 168
tum ab executore executorialium per condemnatum, pro cujus cognitione ſolet cauſa delegari, & committi cum clauſula (parito judicato) quæ illius eſt effectus, ut non poſſit audiri, niſi facta priùs integrali execu- 169
tione ad notata *in cap. fin. de reſt. ſpol.* Staph. *de liter. juſt.* §. *dicendum n.* 82. Veſtr. *in praxi lib.* 8. *c.* 3. *n.* 10. Mareſcot. *variar. reſolut. l.* 1. *c.* 87. *à n.* 1. dicens, quòd cùm dicta clauſula proferatur per oblativum, abſolutum, tribuit juriſdictionem conditionalem, videlicet quatenus ſit paritum judicato, & non aliter, *l. à teſtatore, ff. de condit. & demonſtr.* 170
cap. cum delicta, de reſcr. Pariſ. *conſil.* 94. *n.* 8. & *conſ.* 45. *n.* 6. *l.* 3. Tiraq. *de retract. conventio*, §. 2. *gl. unic. n.* 3. & 4. Put. *deciſ.* 283. *l.* 2. Caputaq. *deciſ.* 150. *part.* 1. unde primis, & ante omnia poſ- 171
ſeſſio dimittenda eſt, & fructus, & expenſæ uſque ad obolum debent reſtitui, anteaquam in cauſa procedatur, aliàs geſta ante paritionem ex defectu juriſdictionis erunt nulla, ut in dictis locis, & per Puteum *deciſion.* 429. *l.* 1. Mareſcot. *ubi proximè ſub n.* 3. ubi teſtatur ita fuiſſe reſolutum per Rotam pluries, ut in una Calaguritana Cappellaniæ Sanctæ Crucis 13. Januarii 1589. coram Orano, & in una Pampilonen. Parochial. 4. Maii 1591. coram Penia, & in alia Foren. Parochial. 1. Julii 1602. coram Litta, & de eodem anno in alia Pampilonen. Priorat. 26. April. coram Ludoviſ. etiam eorum fructuum fiat oblatio, 172
etiam liquidorum, cùm ſit cum effectu reſtituendi, ad hoc ut tollatur ſuſpenſio juriſdictionis. Staphil. *loco citato nu.* 82. & ita fuiſſe pluries terminatum per Rotam, cujus affert deciſiones, firmat Mart. *dict. cap.* 87. *numero* 4. 5. & 6.

Quo ſuppoſito, duo quærenda ſunt primum in dicta clauſula (parito judicato) operatur quoad fructus 173
quando facta eſt rei reſtituendæ condemnatio, & nihil de fructibus expreſsè dictum fuit; an ſecundus executor datus cum data clauſula (parito judicato) excedet, & nulliter procedet; ſi utatur juriſdictione anteaquam paritum ſit, etiam per prædictorum fructum non expreſſorum actuali reſtitutioni.

Et quòd non excedet, nec procedet nulliter, vide 174
tur probandum ex eo quod expreſsè firmat Mareſcot. *variar. reſol. lib.* 1. *c.* 87. *n.* 24. dum dicit, quòd quamvis dict. clauſula operetur ut non poſſit quis audiri, niſi facta integrali executione (ut dictum eſt) nihilominus iſtum effectum reſtringi, ut locum non habeat ultra judicatum, *l.* 1. *C. ſi plures una ſententia,* 175
quæ doctrina indubitabilis eſt, & veriſſima, ipſe tamen reddit exemplum dicens (unde ſi aliquis fuerit condemnatus, reſtituere rem, & nihil dictum ſit de fructibus, clauſula (parito judicato) non operatur quoad fructus, juxta *l. term. C. de fruct. & lit. expenſ.* Dec. *conſ.* 43. *n.* 4. Natt. *conſ.* 112. Quod & ex eo com- 176
probat, quia ſi quis vigore inſtrumenti teneatur ultra rem aliquam, etiam ad intereſſe; ſi tamen non fuit condemnatus ad intereſſe, ſed ſolùm ad rem, non erit parendum quoad intereſſe, Decius *conſ.* 321. *in pr.* & teſtatur *n.* 25. ita fuiſſe terminatum à Rota in una Aret. bonor. 12. Januarii 1538. Ex quo ſequitur, quòd cùm dicta clauſula non operetur horum fructuum reſtitutionem, ſimiliter ſuſpenſa non ſit juriſdictio judicis, cui cauſa appellationis ab executione commiſſa eſt cum dicta clauſula, & per conſequens proceder validè & cum juriſdictione.

Sed

177 Sed veriorem esse contrariam sententiam, imò non utroque casu errasse manifestè Maresc. dictum exemplum constituendo, cum dict. clausula, (parito judicato) horum fructuum, tacitè & virtualiter in sententia comprehensorum restitutionem operetur, probatur evi-
178 denter; quoniam quando ad rei restitutionem quis est condemnatus, tacitè virtualiter, & per juris subauditionem veniunt fructus vigore verbi (restitutio) quo utitur sententia, quando scilicet sumus in judicio, in quo eius natura fructus aliàs veniunt, & illorum tacitè intelligitur facta condemnatio, latè comprobavimus hactenus, & evidentiùs suprà hoc *l.* 4. *cap.* 9. *ver-*
179 *sicul. hinc & in illam labimur*, & *c. à n.* 39. ubi adeo videri factam condemnationem eorundem, ut executio in illis debeat fieri, & executor in ea non excedat, quia quod tacitè in sententia intelligitur, aut quod ex ea tacitè, necessariò infertur, dicitur in ea expressum, ex Scaccia *de app. c.* 27. *lim.* 6. *memb.* 9. *n.* 70. & 71. & nos pluribus citatis passim probavimus in discursu hujus tertiæ partis.

180 Sed illud quod licèt non sit expressum in sententia, si tamen tacitè inest, & subauditur, atque subintelligitur, comprehenditur sub dict. clausula (parito judicato) uti cætera, quæ in re judicata exprimuntur, quia in illo verificatur doctrina supra posita per Maresc. ut
181 non operetur clausula ultra judicatum, cùm satis judicatum dicatur quod necessario inducitur, & colligitur. Et comprobatur ex eo quod dicit ipse Maresc. *dict. cap.* 87. *num.* 25. quòd si sententia lata est in judiciis universalibus, quia sicut sententia lata generaliter faciat rem judicatam in omnibus pertinentiis, postea in executione declaratis, & liquidatis, ita etiam dicta clausula (parito judicato) operatur quoad illas etiam non expressas in sententia, sed tacitè subintellectas à jure, Rot. *decis.* 110. *n.* juncto *n.* 35. *part.* 1. *diversi.* quia omne illud sive persona, sive res, in qua locum habet rei judicatæ executio, sub dicta clausula comprehenditur.

182 Et quòd dicta clausula operetur in iis omnibus in quibus sententia transit in rem judicatam, vel aliàs meretur executionem, probat Maresc. *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 87. *n.* 30. ex eo, quia rescriptum Principis
183 recipit interpretationem à jure communi, cum quo se conformare censetur, *l. rescr. C. de precibus Imperatori offerendis: l.* 2. *C. diversi. rescript. c. causam quæst. de rescr.* Staph. *de lit. justit.* 1. *de sanation. præcess. c.* 4. *n.* 4. *& seqq. f.* 419. Scaccia. *de appell. q.* 17 *lim.* 6. *memb.* 7. *à n.* 123. & iterum *quæst.* 16. *lim.* 1. *à n.* 86. Marquesa. *de commiss.* 1. *p. c.* 10. *ad princ.*

184 Hinc est quòd si executoriales expediuntur contra legitimum contradictorem, cui scilicet causa, & defensio principaliter competit, causâque sit dolosè defensa, cùm tacitè præjudicent tertio secundario & in consequentiam, etiam si expresè non sit condemnatus, juxta *l. ingenuum*, *ff. de statu hominum.* Decium. *cons.* 342.
185 *num.* 7. Alexand. *in l. sæpè n.* 58. 76. & 84. *ff. de re jud.* Gabr. *cons.* 42. *n.* 20. 35 & 42. *l.* 2. Paris. *cons.* 22. *n.* 15. *lib.* 1. & etiam successori Aym. *cons.* 10. *n.* 8. Jofred. *cons.* 10. *num.* 13. *& seq.* Tiraq. *de nobilitat. c.* 35. *n.* 4. Covarr. *pract. quæst. c.* 13. *n.* 6. Mohed. *dec.* 217. ideo pariter dict. clausula (parito judicato) illum afficit, & contra illum, etiam non expresè condemnatum operatur; ut tenet Maresc. *variar. resolution. lib.* 1. *c.* 76. *à n.* 35.
186 *cum seqq.* qui quidem *à num.* 35. *& seqq.* ex eadem ratione idem operari affirmat contra tertium rei litigiosæ emptorem, cui virtualiter nocet sententia (ut alibi suo loco latiùs diximus) quia scilicet locum contra illum habet executio rei judicatæ, latæ contra venditorem, à quo causam habet sive mediatè, sive immediatè, ut latè ibi per eum. Ergo cùm in nostro casu quando sententia quis est condemnatus ad rei restitutionem, fructus etiam virtualiter intelligantur comprehensi, & in illis rei judicatæ locum habeat executio, ex his quæ dilucidè & amplissimè explicuimus suprà *d. c.* 9. *à n.* 93. merito etiam illos cemprehendit d. clausula (parito judicato) & dum non præstantur, commissionis jurisdictio remanet suspensa tanquam nondum sequuta, & impleta conditione.

E converso autem quando res judicata virtualiter 187
non afficit rem, aut personam, puta quia tertius relevantem exceptionem opposuit contra quem executio, nec procedit. Ideo nec dicta clausula (parito judicato) latè Maresc. *variar. resol. l.* 1. *c.* 86. *à n.* 42. *cum* 188
pluribus sequentibus usque ad n. 56. ubi etiam quæ 189
dicatur exceptio relevans vel non, secundùm naturam judicii executivi.

Hinc etiam est, quòd cùm sententia nulla maximè 190
mereatur executionem, secundùm ea quæ copiosè diximus suprà 2. *part. cap.* 9. & passim alibi, pariter clausula (parito judicato) nihil operatur, ut tradit Roman. *cons.* 354. *num.* 1. *& seqq.* Felin. *in c. causam quæst. nu.* 6. *vers. & istam regulam*, *de rescript.* Ferret. *cons.* 308. *n.* 5. *vers. nec obstat* Caput. *dec.* 266. *part.* 2. Rota *dec.* 100. *num.* 12. *part.* 1. *diversi.* ubi hæc clausula fuit intellecta conditionaliter, hoc est quatenus adesset judicatum, tenet Maresc. *dict. cap.* 87. *n.* 30. *& seqq.* ubi testatur, hoc idem fuisse resolutum in una Tolet. Capellæ 14. April. 1595. coram Cardinali Mali. & iterum in una Favon. Monaster. 20. Junii 1607. coram Penia, in qua post arduam disputationem prævaluisse tandem opinionem, clausulam istam intelligi vigore sententiæ validæ, quia sententia nulla nihil est, quo loco advertit etiam ad hunc effectum nullitatem debere esse evidentem, & ex eisdem actis, resultare debere, de quo nos latè *d. 3. p. c.* 9. *à princ.*

Quod & idem repetitur in sententia notoriè injusta, 191
cujus injustitia notoriè constat ex actis, qua similiter & eo modo, cùm tali rei judicatæ sit denegata executio minime operatur clausula (parito judicato,) explicat optimè Maresc. *d. c.* 87. *n.* 53. & latiùs de utraque sententia tam nulla, quàm evidenter injusta, cujus nullitas & injustitia notorie patet ex actis; prosequitur ipse Maresc. *d. l.* 1. *c.* 86. *à n.* 28. *cum seqq.* plures Doctores ac Rotæ decisiones allegans.

Igitur ex supra dictis satis comprobatum reliquimus 192
dictam clausulam comprehendere fructus virtualiter in sententia comprehensos, quando sententia verbo (restituere) usa est in judiciis, quibus sui natura veniunt, ac per consequens donec restituantur, nec censetur judicato paritum, nec interim jurisdictionem suspensionem evasisse, ac ideo si ante tempus integræ portionis ea utatur judex, nulliter procedet, eritque appellatio quoad utrumque effectum legitima judicanda.

Nec obstant Doctores citati à Maresc. à princ. 193
hujus quæstionis, pro contraria parte, scilicet Decius & Nat. quia id ad quod citantur, non probant, sed illud dumtaxat, ut sententia non operetur ultra id quod ex ea necessariò infertur, quod verissimum est, & sic tantum abest, ut nostræ officiant resolutioni, quinimo illam directò comprobant.

Nec etiam obstat ipse Maresc. quia regula per 194
eum apposita ibi *dict. n.* 24. nempe; ut clausula non operetur ultra judicatum, quæ verissima est ex supra dictis intellecta secundùm jus, repugnat ejus exemplo, prout probavi. Et sic respondendum est, vel manifestè errasse Maresc. vel illum salvando, ut procedat in iis judiciis, in quibus aliàs fructus non veniunt sui natura, de quibus sententia, etiam, utendo verbo (restitutio) non subintelligitur.

Nec obstat illud de interesse, quod ex Rota adducit, ita cùm interesse fuit in sententia omissum, omissum intelligitur, nec ullo pacto tacitè in rei restitutione subauditur, nec hoc jus dictat, de quo nos amplissimè

ſuprà *c.* 9. *à pr.* ac ideo juſtiſſimè determinatum fuit ita à dicta Rota, ut non ſubintelligatur.

195 Ulterius quæri poteſt, an facta per ſuperiorem declaratione, executorem exceſſiſſe; an tunc tota executio reponenda eſt, an dumtaxat pro ea parte, pro qua exceſſit. Et quòd non ſolùm exceſſus, ſed
196 etiam ſit tota executio reponenda, probatur primò, quoniam decretum judicis, ſeu mandatum relaxatum ultra ſummam debitam in totum eſt nullum: & etiam pro ſumma debita non ſuſtinetur, ſed revocatur in totum ratione individuitatis, ſecundùm B. Caſtrenſ. & alios *in l. ſi non ſortem*, §. *ſi centum*, *de condit. indeb.* quam ſententiam paſſim ſequi Rotam
197 teſtatur Put. *deciſ.* 323. *libr.* 1. non nullas ejuſdem Rotæ deciſiones refert, & ſequitur Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 1. & 2. quia cùm ſit decretum relaxatum partim ex cauſa vera, partim ex cauſa falſa, & pro non debito, ratione individuitatis nullum eſt, & revocandum in totum, etiam pro ſumma debita, Afflict. *deciſ.* 218. Roma *in l.* 1. §. *penult. ff. de verbor. oblig.* & *conſ.* 454. *n.* 12. ut poſt Marſ. Curt. Jun. Matt. Rol. Anch. & alios refert Petr. Surd. *deciſ.* 45. *n.* 3. *dec.* 74. *num.* 8. *conſil.* 39. *n.* 5. *conſil.* 217. *nu.* 17. Milanen. *deciſ.* 14. *num.* 81. & 82. *lib.* 1. Boni. *conſ.* 3. *nu.* 2. Tiraq. *l.* 2. *de retr.* §. 23. *gloſſ.* 1. *nu.* 23. Pancirol. *conſ.* 131. *n.* 13. Curat. *deciſ.* 39. *n.* 3. & 22. Coſta *de ratione cotæ*, *q.* 26. Caval. *de uſufruct. nu.* 109.
178 Barzi. *deciſ.* 6. *n.* 6. Cancer. *in p.* 3. *reſol. cap.* 17. *de ſent. n.* 328. Intrigl. *ſingul.* 173. *num.* 3. Sfort. Oddus *conſ.* 96. *num.* 16. Gama *deciſ.* 40. *nu.* 4. Giurb. *dec.* 89. *ſub n.* 2. *verſ. unde eſt quod revocata ſententi.* &c. & quòd ratione exceſſus ſententia ſit in totum nulla, cùm ſit individua, latè comprobat Gratian. *in diſceptat. foren. cap.* 162. *à nu.* 18. *cum ſeqq. tom.* 1. plures allegans.

199 Secundò probatur, quoniam adjudicatio, ſeu datum in ſolutum debet fieri pro menſura debiti; ſi autem fiat plus debito, vitiatur in totum, & etiam revocatur pro parte debiti, *l. non ſortem* §. *ſi centum*, *ff. de cond. indeb.* ubi B. & Iſſ. *col.* 1. plenè Alex. *in l. juſtè poſſidet. col.* 5. & 6. *ff. de acq. poſſ.* Marant. *de ord. jud.* 6. *p. actu. ſi de exec. ſententiæ num.* 20. Gratian. *in diſcept. foren. tom.* 1. *c.* 192. *num.* 33.

200 Tertiò corroboratur hæc pars, quoniam fidejuſſor obligatus pro majori ſumma, nec valebit obligatio etiam pro minori, ad quam tenebatur ſecundùm veriorem opinionem, juxta gloſſ. *in* §. *fidejuſſores inſt. de fidejuſſ.* B. *in l. grege* §. *illud n.* 2. & 3. ubi teſtatur de una opinione, *ff. de fidejuſſ.* Ant. Gom. *l.* 2. *c.* 17. *nu.* 2. ubi de communi, quidquid ipſe contrarium ſequatur Seraph. *de priv. jur.* 107. *n.* 70. (ubi aliis ſimilibus comprobat) Iſſ. *l.* 1. §. *ſed & ſi mihi. col.* 3. *in prin. ver. ſecundo in quantum n.* 6. *de verbor. oblig.* & hanc eſſe magis veram, & in praxi receptam, teſtantur Cevall. *in contra. comm. q.* 382.
201 *in fin. n.* 6. *verſ. ſed contrariam opinionem in q. pr.* Gratian. *in diſcept. foren. c.* 162. *tom.* 1. quia datur pro forma à lege, ut fidejuſſor non obligetur in plus, quàm principalis, *l. grege*, & ex aliis rationibus conſideratis per eun-
202 dem Gratianum quidquid ſit in acceſſoriis, & reſpectu pœnæ, in quibus valet obligatio fidejuſſoris in plus, quàm principalis. Bar. *in l. centum Capuæ n.* 6. & ibi Iſſ. *n.* 5. *ff. de eo quod certo loco.* Idem Iſſ. *in l.* 2. §. *fin. n.* 6. *ff. qui ſatiſd. cogan.*

203 Hinc locatio facta per Eccleſiam ultra novem annos nec in tempore permiſſo ſuſtinetur latè Mareſc. *variar. reſol. l.* 2. *c.* 25. *à num.* 8. *& ſuprà* Rodoan. *de rebus Eccleſiæ q.* 6. *de loca. rerum Eccleſ.* §. *item ex præmiſſis in fin. n.* 27. Gratia. *ubi proximè*, *n.* 22. ubi alia adducit ſimilia, quibus omnibus videtur exceſſum omnem executionem vitiare.

204 Sed contrarium jure verius eſt, praxique receptius eſſe arbitror. Primò, quoniam exceſſus aliud quid eſt de per ſe diverſum, diſtinctum, & ſeparatum à ſententia, & commiſſione executoris, text. optimus *in l. diligenter*, *ff. mandati l. ſi itaque mandatum*, *de jur. l. ſed & ſi ante. ff. ad Treb. l. parvi*, *in fin. ff. de except. arbitr.* plures Doctores adduximus *hac* 4. *p. c.* 3. *verſ. executor qui executoriales excedit*, *&c. à nu.* 65. ubi etiam, quòd propterea dicitur novum quoddam gravamen, & meliùs etiam *cap.* 4. *à num.* 38. *& ſupr.* ſed in actibus dividuis, & ſeparabilibus, ut utile per inutile non vitiatur, nec totus actus propter exceſſum reſcinditur, ut tenent omnes Doctores ſuperiùs citati in primo fundamento contrariæ 205 partis.

Et magis in ſpecie apparet etiam in una, eademque 206 ſententia, continente ſeparabilia capitula, valida eſt in eo quod non excedit, licèt exceſſus annulletur, veriorem opinionem dicunt ex B. *in l.* 1. *C. ſi à non compet. judice*, Salic. *in l.* 2. *Cod. de re jud.* cum aliis per Cevallos *q. in contra comm. q.* 60. Doctores *in l.* 1. *Cod. ſi adverſus rem judicatam.* Card. *conſ.* 29. *col.* 2. *ante med. verſ. ſecundo ſi quando.* veriorem etiam dicit Gratian. *in diſcept. for. c.* 162. *à n.* 24. ubi alias declarationes adjicit. Ergo multò fortiùs dicendum eſt in noſtro caſu, quia exceſſus eſt ſeparatus à ſententia, & commiſſione, & ita Doctores omnes in d. 1. fundamento citati loquuntur, quando judex relaxat unum decretum pro majori ſumma, qui eſt caſus longè diſtinctus à noſtro.

Deinde & ſecundò; quoniam ſi propter exceſſum 207 executoris tota reponeretur executio, maximum ſequeretur abſurdum, cùm res judicata, & ejus effectus ſubverteretur penitus, propter quod vitandum 208 non ab executione permittitur appellatio, ſed dumtaxat ab exceſſu, cujus cognitio tantummodo devolvitur ad ſuperiorem, nec ultra poteſt ſe intromittere text. optimus *in l. ab executore*, *ff. de appell. recip. l.* 15. *tit.* 23. *part.* 3. diximus & probavimus *hac* 4. *part. cap.* 4. *ad fin. d. num.* 38. *& ſeqq. & cap.* 3. *verſ.* ſed melior ac probabilior, *&c. à num.* 192. & per totum capitulum probavimus, quòd ab exceſſu admittitur appellatio dumtaxat.

Et hanc conſiderationem probari mihi reperio per Bal. *in l.* 3. *terminato col.* 4. *verſ. pone quod num.* 17. *C. de fruct. & liti. expenſ & in Marg. in verbo*, *appellari poteſt à juramento.* Lanfr. *in c. quoniam contra fol. penult.* quem referens ſequitur Nic. *l. tractatu de conc gloſſ. conc.* 6. *fall.* 32. *fol.* 194. *n.* 74. Sigiſmund. Scaccia *tractatu de appel. quæſt.* 15. *limit.* 10. *n.* 58. dum dicunt, quòd condemnatus in expenſis, non poterit appellari à tota expenſarum taxatione facta 209 per executorem, ſed tantùm ab exceſſu. Reddunt rationem; quia ſi à tota taxatione expenſarum appellaretur, foret reſcindere pronuntiatum & ſententiam, foretque potiùs appellare ab ipſa ſententiæ executione, quàm ab exceſſu: quia cùm præſupponatur ampliùs non poſſe à ſententia appellari, in qua adeſt condemnatio expenſarum, quia vel tranſierit in rem judicatam, vel adſint tres conformes; pariter non poterit appellari à tota taxatione, quia eſſet potiùs appellare à ſententia contra juris prohibitionem permittentis dumtaxat ab exceſſu.

Et hoc eſt quod voluit Rot. Rom. ut teſtatur 210 Seraph. *deciſion.* 938. *apud eundem* 2. *t.* dicens, quòd executio propter exceſſum in ſumma revocatur, non tamen ipſum mandatum executorium. Itaque cùm non poſſit appellari propter tot inconvenientia, nec ad ſuperiorem devolvitur niſi exceſſus cognitio: non poterit in totius executionis revocatione ſe intromittere, quia ultra id quod in judicium deductum eſt, excedere poteſtas judicis non poteſt, & de 211 qua re cognoverit judex, de ipſa quoque pronunciare debet, *leg. de qua re ff. de judic.* & ſic exceſſus vitiatur, ſed non vitiat. E converſo autem aliud conſideratur abſurdum, nempe ſententiam latam ſuper exceſſu, & ſic ſuper acceſſorio præjudicare principali, ſcilicet, executioni, quod omnino negandum, & vitandum, & in iſtis terminis, quòd ſuperior non poſſit cognoſcere niſi de nudo articulo exceſſus, à quo eſt appellatum,

pellatum, probant Guido Papæ *q.* 54. *nu.* 2. Vinc. Caroc. *excep.* 65. *nu.* 4.

212 Cui fundamento rectè convenit, quod dicit Philip. Franch. *in c. dilect. num.* 11. *de appellat.* quem referens sequitur Scaccia *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 1. *num.* 56. ut judex superior, qui cognoscit de causa appellationis à sententia lata super nullitate alterius sententiæ non poterit in ista appellatione cognoscere de injustitia sententiæ, sed solùm super nullitate. Reddunt rationem; quia cùm iste judex non possit adiri nisi super nullitate sententiæ dumtaxat, non poterit nisi de ea cognoscere, quia non est super simplici injustitia aditus, nec est hoc pretium, ac ideo appellationis judex super eo non acquirit jurisdictionem, optimè Bal. *in l.* 4. *ficut proponis in fin. C. quomodo & quando judex.* Franc. *in c. dilecto.* 63. *quæst.* 10. *sub num.* 24. *vers. sed adverte quia Bal. de appellat.* idem Scac. *de appellat. quæst.* 11. *num.* 127. ergo idem dicendum in nostro casu, quòd cùm super nullitate, & excessu non super simplici gravamine, & injustitia sit dumtaxat aditus superior, minimè poterit se intromittere ultra in libello deductum, non consentiente parte. Quibus adde quæ diximus *cap.* 4. *ad fin. à num.* 48. *& suprà;* quare cùm excessus sit quid separatum à commissione, & executione, ipsam non debet totam vitiare.

213 Tertiò & in nostris terminis, quod excessus non vitiet totam executionem, dicit communem Curt. jun. *cons.* 79. *num.* 2. quem referens sequitur Anton. Gravat. *in addit. ad praxim. Vestrii lib.* 5. *cap.* 1. *sub num.* 10. *lit. E.* dicentes, quòd excessus, & quod præter formam mandati factum est, adeò nullum sit, ut retractandum, ac reponendum, non in totum, sed quatenus forma exceditur dumtaxat, & ita communiter apud omnia tribunalia practicatur.

214 Deinde, & quartò probatur, quoniam quando ex actis constat de veritate, decretum non revocatur in totum, sed prætextu erroris & excessus, sed soluto excessu dumtaxat ad ulteriora proceditur, cùm sententia declaretur ex actis, ita Alexand. *cons.* 49. *nu.* 9. *l.* 2. Curt. jun. *cons.* 179. *n.* 2. *part.* 2. & ita fuisse tentum in una Perusi executionis 18. Dec. 1595. coram Pœni. refert, & sequitur Marescot. *variar. resolut. lib.* 2. *c.* 6. *n.* 9. qui, ita intelligendos esse Doctores suprà citatos in primo fundamento pro contraria parte, dicens etiam æquiorem ad evitandos inanes circuitus, & ne litigantes immodicis graventur expensis, secundùm Angel. & alios *in l. si finita. ff. de damno infecto.* Aymon. *cons.* 46. *n.* 7. Gozad. *cons.* 21. *nu.* 35. ubi testatur de communi. Sed cùm in nostro casu appareat de vero debito evidenter, atque notoriè ex sententia, & re judicata, quæ reddit rem indubitalem, *ex l.* 1. *& toto tit. ff. de re jud.* nihil mirum ut dumtaxat excessus reponatur.

215 Et hinc est, quòd excedens modum castigandi, aut defendendi, non punitur pro toto, & pro omnibus percussionibus, sed solùm pro illis in quibus excessit modum, & sic non punitur pro toto, sed pro excessu dumtaxat. Petr. Anchar. *in clem.* 1. *de hom.* Hippolyt. de Mar. *in cap.* 2. *circa fin. de hom.* Alexand. *consil.* 2. *col.* 5. *vol.* 7. Petr. Philip. Corrat. *cons.* 204. incipit *pro decis. in fin. vol.* 1. B. Bal. Angel. & Doctores *in l. si adulterium cum incestu*, §. *Imper. ff. ad l. Jul. de adulter.* Angel. *in l. Grach. C. de adult.* Cyn. *in l.* 1. *C. unde vi*, qui alios citat text. & per eum *ibi* Bal. *in l. sed si quacumque*, *ff. ad leg. Aquil.* latissimè, & eleganter, plura exempla inferens ad propositum, Hippol. de Marsil. *in pract. crim.* §. *quoniam à n.* 68 & iterum *à n.* 90. *cum seqq. fol.* 74. & 75. & ita dicit
216 Gasp. Rodr. *de ann. redd. l.* 1. *c.* 18. *n.* 29. quòd excessus, qui separari potest, & in quo non pecatur, nisi in excessu, vitiatur, sed non vitiat totum, quia pœna non excedit delictum, *l. rescriptum*, *ff. de iis quibus ut indic.* ubi sic plura jura intelligit, & interpretatur Hinc etiam videmus, quod in attentatis dumtaxat quod est attentatum reponitur, cum quibus remanet satisfactum ad argumenta in contrarium adducta. Pro quibus poteris etiam videre Marescot. & Grat. *locis ibi allegatis.* Ex quibus quidem deducitur resolutiva conclusio, quòd excessus repositio non comprehendit totam executionem, sed dumtaxat excessum, qui non vitiat, sed vitiatur, & ita communiter practicatur.

Sed successivè illa se offert ingens tollenda diffi- 217
cultas: an facta semel repositione, vel aliter executa sententia, qua quis ad rem restituendam, vel tradendam fuisset condemnatus, si iterum res ipsa in potestatem condemnati deveniat, an paruisse dicatur sententiæ, & an ipsemet judex virtute executorialium possit iterum rem prædictam à condemnato avocare, vel an novo judicio experiendum sit adversùs possessorem rei.

Et partem negativam, imò quòd non possit ipsemet 218
judex vigore rei judicatæ semel executæ rem ipsam iterum recuperare, sed quòd novo judicio opus sit, probatur, nam semel facta executione jam effectum suum 219
sententia habuit, & ideo causa quæ semel effectum suum produxit, ea postea cessante, non tamen cessat effectus, *l. fin. in princip. ff. de solut.* cum multis aliis similibus latè cumulatis per Tiraquell. *in tract. de causa cessante, limit.* 8. *per tot.* actionemque, & obligationem semel extinctam non revivisce re, nec revocari, etiam si res redierit ad priorem statum, *l. inter stipulantem*, §. *sacram*, *ff. de verb. oblig. l. qui res.* §. *aream*, *ff. de solutio. l. Mœvius*, §. *duobus*, *de legat.* 2. *cap. quæris*, *de consecrat. dist.* 4. cum similibus.

Secundò & in [illegible]minis probatur, nam condem- 220
natus, & obligatus ex sententia vel contractu ad rem tradendam, si eam semel tradiderit, esse liberatum, nec revivisce re obligationem, etiamsi eadem res ad illum denuo revertatur, docet glos. *in l. ab emptione, in gl. magna*, & ibi Bart. *col.* 2. *ff. de pactis*, *& in l. si cum fundum venderes*, *in verbo*, *tradat ff. de contrahend. emptione*, *& in l.* 3. §. *unde vi*, *in verb. vindicare*, *ff. de vi & vi arm.* & eadem glos. *in l. Claudius*, *in glos.* 1. *post med.* & ibi B. *ff. qui potior in pign. hæbeantur*, *& in l. Pomponius* §. *sed si is*, *in verbo*, *de ration. in fin. de procur. & in auth. sacram. pub. in glos. penult. C. si adverf. vendit.* quod & idem voluerunt Jacob. Aret. B. Imol. Paul. Castr. Roman. & cæteri recentiores *in l. permiscerì*, quæ est penult. §. *species*, *ff. de acquir. poss. ff.* Bartol. Bald. Paul. Castr. Raph. & Alexand. *in l. fidejuss.* §. *meminisse*, *ff. de legat.* 1. Petr. Jacob. *tit. de condict. ex lege*, *quæ pro re donata compet. colum.* 2. *versic. item recte dicitur.* Angel. *in l. qui restit. ff. de rei vind. & in l. sed & si possessori in princ. de jure jur. & consil.* 34. *Constant. col.* 2. Petr. Anchar. *in clem. ne Rom.* §. *porro*, *de electione.* Paul. Castr. *in l. qui pendentem*, per illum text. *ff. de actio. empt.* Barba. *cons.* 22. *Deum invoc. col.* 5. junctis sequentibus, *lib.* 3. Corn. *in l. si quis hæredem. col.* 2. *C. de instit. & substit.* Lanfran. *in tract. de arbitr. quæst.* 41. *ult. part. princip.* Isi. *in* §. *actionum. num.* 148. *Instit. de actio.* & facit text. *in leg. à D. Pio*, § *si post addictum*, *ff. de re jud. & in l. Nesen.* §. *fundum*, junctis notatis per Doctores, *ibi*, maximè Isi. *in pr. not. eod. tit.*

Deinde & tertiò, quoniam super noviter attentatis 221
judex delegatus non habet jurisdictionem, postquam sententiavit, nisi circa executionem intra annum, Abb. *in c. quæren. in princ. n.* 6. *versic. intellige hanc distinctionem*, *de offic. deleg.* Hinc licèt instrumentum, & sententia habeant executionem paratam; tamen si semel fuit obtenta executio, & bonorum adjudicatio, non potest iterum agi via executiva, prætextu quod non potuerit 222
consequi rem adjudicatam, quia facta semel solutione extinguitur instrumentum, Petr. Ancharan. *consil.* 40. *visa petitione*, *per totum*, ubi in fine, quod via ordinaria agit ad manutentionem rerum adjudicatarum, Tusch. *pract. concl. tom.* 4. *litera I. concl.* 240. *num.* 50. *& litera E. concl.* 493. *n.* 8.

224 Hinc bonorum possessio *ex l. fin. C. de edicto. D. Adr.* aut exinterdicto quorum bonorum, aut petitione hæreditatis semel concessa, & ab hærede obtenta, ampliùs nec ei competit, nec conceditur, etiamsi dejiciatur ab ea, Alexand. *cons.* 273. *viso puncto, n.* 2. *&* 3. *l.* 5. Anchar. *consil.* 189. *n.* 6. *versic. præterea posito.* Card. Tusch. *pract. concl. tom.* 3. *litera E, d. concl.* 490. *à n.* 9. *cum seqq.*

225 Sed contrariam partem, imò quòd condemnatus ex sententia ad rem restituendam, semel an restituerit, si ad eum res ipsa iterum devenerit, possit ab eo iterum post executio ejusdem sententiæ, tanquam ab eo non sit liberatus, qui rem iterùm recuperavit, tenet Oldrad. *in leg. Titio centum*, per illum text. *ff. de condit. & demonstrat.* dicens, quod si arbiter jusserit nihil fundum restitui sub pœna, & adversarius restituerit, sed postea iterum occupat, cadit in pœnam compromissi, & in terminis de sententia tenent Jacob. Butr. Gulielm. cum Bart. Bald. Salicet. & Fulgos. *in l. sed & si possessor. vers. proinde. ff. de jurejur.* & idem voluerunt Cyn. & Bald. subobscurè tamen *in l. si quis hæredem, C. de instit. & substit.* & clarè ipse *in l. si quis licitam, in princ.* per illum text *C. ut lite pendent. & in l. debitori, colum. 2. versic. sed videamus, C. de pactis, & in cùm in cunctis, col. 2. versicul. sed quia si habuerit, de electio. & in c. significe. post princip. de officio delegat. & in c. quærenti, post medium. eodem titulo, & in §. si facta, column. 2. versiculo extra quæro, titulo si feud. fuer. controvers. inter dom. & agnat.* Angel. *in l. permisceri*, quæ est penult. §. *species, ff. de acq. possess.* Nicol. Neapol. & Imol. *in l. si fidejuss. §. meminisse. ff. de legat. 1.* & Petr. Anch. *in clem. ne Romani, de elect.* Nellus *inter consil. Paul. Castr. cons.* 204. *præsuppositio, col. 2. versic. tertiò domino, lib.* 1. ipse Paul. *consil. seq. ego Paul.* Stephan. Bertr. *consil.* 232. *addendo eleganter, n.* 14. *usque ad fin. lib.* 2. Socin. *consil.* 133. *pro facto, col.* 3. *vers. tertiò & ult. lib.* 1. quod & reperitur *in consil.* 147. *l.* 2. Hippol. de Marsil. *consil.* 7. *summi Cæli. col.* 2. *versic. cùm ergo in casu, l.* 1. Castel. *in l* 63. *Tauri fol* 179. *column.* 4. *versic. item quarto lata fuit sententia*, &c. Fabius à Mont. *in tract. de emptione & vend. in* 63. *quæst.* 3. *à princ.* ubi pro hoc dicit esse clarum text. *& in l. si quasi recepturus, ff. de pign. act. & in l. inter Castelianum. ff. de arbitris, & in l.* 2. §. *dominorum, ff. de his qui sunt sui vel alieni jur.*

226 Huc spectat, quod scriptum reliquerunt Dyn. Cyn. B. Bald. & Salicet. *in l. servus*, per illum text. *C. de pœnis*, dum dicunt, quòd si civitas fuerit condemnata ad subversionem murorum, si illis dirutis, iterum eos ædificet, non est satisfactum sententiæ, debent enim manere destructi, quod & etiam voluit B. post Dyn. *in leg. si quis adulterium*, §. 1. & ibi quoque Ang. per illum text. *ff. de adult.* idem Ang. *in l. in numerationib. ff. de solutio. in d. l. fidejussor.* § *meminisse*, & ibi etiam Imol. *ff. de legat.* 1. Angel. *n.* 34. *Constan.* ubi & alia multa similia congerit Petr. Anchar. *in cap. ex literis, de constitut.* & ibi quoque Felin. *col.* 8. *versiculo secunda conclusio*, & Philip. Dec. *colum.* 4. *versiculo tertia conclus.* & idem Petr. Anchar. *in cap. commiss. in* 5. *nota, de electio. l.* 6. *& in c.* 1. *in.* 6. *nota de usur. eod. l.* 6. *& in c. felicis* 7. *not.* & ibi etiam Philipp. Franc. *in princip. col.* 2. *versiculo ultimò not.* ibi *reparetur, de pœna, eodem lib.* 6. Corn. *consil.* 7. *rudis & incomposita, col. fin. l.* 1. & Barba *consil.* 22. *Deum invocent. column.* 6. *lib.* 3. Stephan. Bert. *consil.* 232. *addendo eleganter ad fin. l.* 3. quibus quidem Doctoribus satis comprobata remanet hujus contrariæ partis intentio.

227 Quid autem in tanta Doctorum varietate, & divisione sit dicendum, ingeniolum meum pavescit, quare mediam inter eas eligendam esse opinionem, verius arbitror, ut scilicet, tunc facta rei restitutione, vigore rei judicatæ resque ipsa in continenti, & non ex intervallo revertitur ad condemnatum; tunc hæc secunda opinio indubitanter procedit, ut iterum adversus condemnatum possit procedere ejusdem sententiæ executio, hic distinguunt Imol. Paul. Castr. Rom. Alexand. & alii recentiores *in d. species.* Paul. Roman. Alex. & Iss. *in dict. leg. sed & si possessor.* quam Iss. legit, cum §. *si petitor, in dict. leg. nam postea*, Paul. Castr. *in d. leg. Titio centum, in princip. ff. de condit. & demonstrat.* & Fran. Aretin. *in dict. leg. si fidejuss. §. meminisse, col. fin. ff. de legat.* 1. Corneus *consil.* 59. *placet in hac consultat. colum.* 1. *lib.* 3. Barba *in dict. clement. Romani, col.* 102. *in parvis, versic. nota quod constitut.* ubi ad hoc allegat gloss. *in cap. quoniam, de offic. de legat. & in cap. commiss. de elect. lib.* 6. veram & indubitalem esse hanc distinctionem affirmat Tiraq. *in l. si unquam, verb. susceperit liberos, n.* 183.

228 Quæ doctrina non solùm in ordinario judice, verùm & in delegato procedit quoque, qui licèt postquam tulit sententiam, functus sit officio suo, præsertim, si eam semel fuerit executus, *l. judex, ff. de re jud. cap. in lit. de officio delegat.* tamen statim executione facta, si victus rem iterum occupat, potest ipse judex legatus iterum cognoscere, & suam exequi sententiam, ut voluit glos. *in c. quærenti, in verb. & integrum annum, de officio delegat.* ubi inquit, quia non videtur possessionem adeptus, quia eam statim amisit, *leg. non videtur, ff. de acquirend. possess.* & arg. *leg.* 2. §. *pervenisse. & §. illud, ff. de hæredit. vel action. vendit.* & illam gloss. sequitur Joan. Andr. & Panorm. *ibi* Tiraq. *ubi proxim. d. l. si unquam verbo susceperit liberos, n.* 248. & ut de possessione per primogenitum apprehensa, quæ non duravit, habetur pro non apprehensa, quoad juris effectus, & remedia multa videnda congerit Molin. *de primogenitis, l.* 3. *c.* 13. *sub num.* 8. nam non videtur (ut ipsi dicunt) judicem fuisse executum, ex quo executio fuit perturbata, arg. *cap. divortium, de pœnit. dist.* 1. *& in d. c.* 1. *de judiciis*, & est glos. *in dict. cap. commiss. §. annus autem, verb. pacificam, de elect. l.* 6. dicens quòd non videtur adipisci pacificam possessionem beneficii qui statim ex ea fuit deturbatus, ideo & non currere tempus ad ordinem requisitum.

229 230 231 232 233

234 Quæ resolutio insuper comprobatur, quoniam non dicitur factum, quod non durat factum *l. idem.* §. *si actor, ff. quod cujusque universitatis nomine, l. si pro parte*, §. *vers.* ubi gloss. citat concordantes *ff. de in rem vers. l.* §. *si quis ita*, ubi Imol. *ff. de hæred. instit.* Soc. *cons.* 91. *n.* 2. *vol.* 1. Petr. Surd. *cons.* 145. *n.* 11. *part.* 1. plurimos citat Giurba *dec.* 29. *n.* 2. Muscat. *de delict. in procem. n.* 9. *& in praxi civil. p.* 6. *glossa, concl.* 1. Simon. de Paris *concl.* 191. *n.* 13.

235 Nec videtur fuisse, quod parum duravit. Joan. Andr. & Panormit. per illum text. *cap. nam & quo, de verb. signific.* ubi gloss. allegat concordantes, glossa *in cap.* 1. §. *quin etiam in verbo, non admittatur, tit. Episcopi vel Abbates*, & illam singularem dicunt, ibi Rayn. Alvar. Lartin. Laudens. Cardinal. Alexandrin. & cæteri scribentes. Et hoc planè adstruit illud Job. cap. 10. Fuissem quasi non essem de utero translatus ad tumulum. Nec etiam est in consideratione solutio rei debitæ, quæ non duravit, *l. qui sic solvit. ut statim recipiat, nihil agit, ff. de solut.* nec videtur versum quod versum non durat *l. si pro parte*, §. *versum, ff. de in rem vers.* ubi gloss. allegat plura similia, & multa alia elegantia cumulavit Hippolyt. de Marsil. *in repetit. l. ult. n.* 155. *& multis seq. ff de jurisd. omn. jud. & in l.* 2. *in fin. ff. quibus ex causis in poss. eatur*; ubi dicit, nec sufficiat unquam defendisse, si non durat defensio, facit *l.* 1. §. *quod ait prætor, nisi ff. quorum legator.*

236 237 238

Hinc etiam est, quod scribit B. *in l. sicut*, §. *supervacuum. col.* 3. *versiculo redeo ad ordinem, ff. quibus modis pignus vel hypotheca solvitur*, quod si judex alicui præceperit, ut domo exiret sub certa pœna, & is exiverit, postea iterum ingressus est, incidit in pœnam, tanquam

anquam non videatur exiviſſe, qui ſtatim rediit; ſequitur Tiraquell. *in dict. leg. ſi unquam, verb. ſuſceperit liberos, n.* 179. cujus eſt farinæ, quod, ſi medicus certa
239 mercede promiſit curare ægrotum, qui curatus, ut videbatur, eandem in ægritudinem recedit: certè in dubio, ſi ſtatim recidit, non videtur fuiſſe curatus à primo morbo, ſecus ſi longo poſt intervallo, ita voluit Pileus *in* 12. *quæſt.* & Barnad. Brixo. *qu.* 75. Dyn. Rich. Malum Cyn. Marti B. Bald. *in utraque lectura.* Alb. Salic. & Paul. Caſtrenſ. *in l. Marcius ff. locati* Speculator. *tit. de ſalario*, §. *ult. poſt princ.* Joan. And. *in c. contractus in* 2. *quæſt. de reg. jur. l.* 6. Alb. *in l. contractus, num.* 7. *ff. eodem t.* Bald. *conſil.* 225. *quidam fœnera, colum.* 2. *l.* 3. Imol. Franciſc. Aret. & Barba. *in l. ſi ita ſtipulatus eſſem abs te, ff. de verb. obligat.* Petr. Anchar. Panorm. & Felin. *in cap. presbyter de hom.* Hip. de Marſil. *conſil.* 7. *Summi Cæli colum.* 2. *verſ. cum ergo in caſu, l.* 1. ex quo idem tradit Bald.
240 *in l. licèt, C. de except.* quòd in continenti recuperans poſſeſſionem fingitur nunquam fuiſſe expulſus, quò pertinet, non conſiderari tranſlationem dominii, quæ momento durat, *l. ult.* §. *fin. in fin. C. de bonis quæ liberis.* not. B. *in l. fin. ff. de cond. inſt.* Ang. *in l. volunt. ad fin. C. de fideicom.*

241 His rectè convenit, quod dicit Menoch. *de retinen. poſſeſſ. rem.* 3. *n.* 819. quòd ſi lata ſententia contra turbatorem, præſtitaque ab eo cautione, adhuc perturbet, aſſeratque ſe nova ex cauſa poſſidere, atque ita velle ſe illi poſſeſſioni incumbere, audiendum non eſſe, dicit Joan. Fab. *in* §. *retinendæ, nu.* 29. *Inſt. de interdict.* cujus doctrinam declarandam eſſe cenſet
242 Menoch. *ibi*, non procedere, cùm elapſo multo tempore hic condemnatus aſſereret, ſe ex nova cauſa poſſidere, & hujuſmodi cauſæ probationes paratas, & in promptu haberet, nam tunc ceſſat malitia juſtiſſimè aliàs à Fabro conſiderata.

243 Facit etiam quod dicit Felin. *in c. quærenti, in fin. verſic. ſed tu tene. de officio deleg.* poſt Bart. *conſ.* 181. *n.* 1. & *l. quòd ſi, ff. de ſolut.* citatus per Grat. *in diſceptat. forenſ. c.* 226. *nu.* 37. *t.* 2. quod ſententia dicitur executa, quando aliquo tempore permanſit, & eſt Rotæ deciſio, teſte Put. *deciſ.* 334. *per tot.* & præcipuè *n.* 5. *l.* 1. dum in hæc inquit. Non obſtat etiam, dum dicebatur, quòd virtus executorialium evaneſcit anno
244 per *cap. quærenti*, & ibi Abb. *col.* 2. *in fin.* & Felin. *col. fin. in fin. de officio deleg.* quia illud eſt verum, quando executoriales ſemel erant effectuatæ, & effectus earum duraverat anno: hic autem non poterat dari effectuatio, quia Capitulum tenebatur de præſtanda patientia, non ſolùm de præterito, ſed etiam de futuro, & quòd licèt de præterito tempore habuiſſet patientiam, tamen quod in futurum poterant contradicere: ſed non erat verum, quòd fuiſſent effectuatæ.

245 His convenit, quod de clauſula (defendat inductum) poſita in executorialibus latè dixerit Hieronym. Campanil. *diverſ. jur. can. rubrica* 11. *c.* 13. *nu.* 283. ubi hinc inde refert Doctores diverſimodè illam declarantes, nam quidam, quod facultas executoris anno durat, ruendi inductum in poſſeſſione apprehenſa, alii, expirare ſtatim adepta pacifica poſſeſſione, ne præjudicium fiat ordinariæ juriſdictioni, alii verò aliud; tandem ipſe firmat, & reſolvit ex eodem Put. virtutem executorialium extingui per
246 anni lapſum, ubicumque ſemel fortitæ, ſunt effectum, & hujuſmodi effectus integro anno perduravit, quæ mihi verior etiam videtur, ad quem etiam ſecundùm ſubjectam materiam noſtra reſolutio reducenda eſt.

247 Sed hanc noſtram reſolutionem cenſeo dupliciter eſſe limitandam. Primò, quando ſumus in cauſis habentibus tractum ſucceſſivum, in quibus licèt ſemel executa ſit ſententia, ſi iterum res ex intervallo reincidat in poteſtatem condemnati, rerum peti poterit executio ſententiæ, ut ſi quando in ſententia lata in materia terminorum, ut etiam poſitis ſemel limitibus, & poſtea amoverentur, iterum valebit petere ejuſdem ſententiæ executionem contra noviter turbantes, etiam ſi ſint vicini poſtea nati in populo condemnato, quia idem eſt conſilium, ut poſt Capicium *dec.* 1. affirmat. Avend. *de execut. manda. cap.* 4. *n.* 39. ubi plures citat *in verſ. quod maximè verum eſt*, pro qua doctrina facit dicta Putei deciſio ſuprà citata *d. n.* 5. & quæ dixi hac 4. *p. c.* 8. *n.* 325. & 326.

Secundò limitandam eſſe, quando executio cœpta 248
eſt, & nondum perfecta, & quoniam cœpta & nondum finita, durat perpetuò, & debet finiri. Petr. de Anchar. *conſil.* 42. *tria in favorem. n.* 4. & *uſque in fin.* Card. Tuſc. *pract. conc. litera E. concl.* 514. *n.* 6. & *conſ.* 513. *num.* 5. dum poſt Bart. *conſil.* 139. *ſtatuto communis Peruſii l.* 1. quod eſt Bart. Franc. Trigri & repetit B. *in conſ.* 142. *n.* 2. *verſ. ad hoc reſpondetur, l.* 1. Anchar. *conſil.* 412. dicit executores ad aliquid ordinandum, & exequendum, licèt in parte execu- 249
tioni demandaverint, non dicuntur functi officio, donec plenè executionem perfecerint; & facit, quod per Bart. *in l. vend.* §. *veniſſe, ff. de hæred. vel actio vendita*, quod in materia terminorum non dicitur executio ſententiæ impleta, niſi limitibus aſſignatis, & data reali poſſeſſione terminorum.

Hinc eſt, ut executio non dicatur perfecta, nec lis 250
finita per rem judicatam, donec ſint executoriales executioni demandatæ, & earum vigore poſſeſſio apprehenſa. Sarner. *in reg. de ann. quæſt.* 44. Put. *d.* 310. *l.* 2. Mohed. *dec.* 180. & *deciſ.* 106. *aliàs deciſione* 105. *fuit dictum*, cum aliis per Lancel, Robert. *de attent. c.* 4. *in præfatione, num.* 230. qui plura congerit ſcitu digniſſima, & ita cœpta exe- 251
cutione, non expirare ſpatio triginta annorum vigorem executorialium, tenet Achill. *deciſ. unic. de execut. ſentent.* & dicit Rota in una Legion. præſtimo. 27. Novembr. 1592. coram Pamphil. ad fin. adducta per Nicolaum Garc. *de benef.* 6. *part. cap.* 4. *numer.* 42. *in fin.*

Quod comprobatur, quia non dicitur factum, dum 252
aliquod remanet faciendum, *l. cum Sillanian. in fin. Cod. de his quibus ut indignis*, ubi Bald. *num.* 2. *l. ſolvend. ff. de verb. ſignific. cap.* 1. *de baptiſ. c. nihil* 7. *quæſt.* 1. nec dicitur actus perfectus, quando eſt partim factus, & partim non, *l.* 2. ibi, (quia ipſi animadverunt, aliquid deeſſe: *ff. de orig. jur.* Hieronym. Conz. *in regul. de men. & alternat.* gloſſ. 63. *à num.* 24. & patet, quia 253
res perfecta non dicitur, nec facta, ſi aliquid eſſentiale & ſubſtantiale remanet agendum in iis, quæ perfectionem requirunt ex debito juſtitiæ. Vivius *deciſ.* 224. *num.* 1. *dec.* 442. *n.* 9. Riminal. jun. *conſil.* 296. *n.* 10. *vol.* 3. Simon. Præt. *conſ.* 191. *num.* 13. Riminal. Jun. §. 1. *n.* 3. *Inſt. de donat.* Cavalca. *deciſ.* 46. *nu.* 304. Muſcatell. *de delict. in proœmio, num.* 9. & *in praxi civil. p.* 7. *gloſſa, concluſum, n.* 2. Giurba *dec.* 29. *num.* 2.

Quæ doctrina & ex eo etiam comprobatur, quia re 254
perfectæ nihil poteſt ſuperaddi, *l.* 2. & ibi notat Bald. *C. de vin. libert.* Bald. *in l. unic.* §. *his ita num.* 3. *C. de caducis tollen.* Neg. *conſ.* 81. *n.* 29. ſicut plenum dicitur, cui nihil addi poteſt, cuique nihil deeſt, *l. Jul. la* 1. §. *fin. ne rei vind. l. hujus,* §. *ædes. de leg.* 1. Tiraq. *de retractu conv. gl.* 1. & *unic. n.* 40.

Hinc eſt, ut nihil videatur ſolviſſe, qui totum non 255
ſolvit, *l. hæredes*, §. *in illa, ff. famil. erciſc.* nec videtur edidiſſe, qui totum non edidit, *l. ſi deſcnſ. ff. de interrog. action. l. ex clauſula, ff. de jud. ſolu.* Spec. 2. *part. tit. de inſtr. edit.* §. *dicto de impugn. n.* 6.

Nec dicitur purgatum, nec repoſitum attentatum 256
niſi omnia ſint purgata, & uſque ad unum nummum in priſtinum ſtatum repoſita. Achill. de Graff. *dec. n.* 7. *ad fin. de locato, & dec.* 17. *de reſtit. ſpol.* Cæſar de Graff. *de.* 150. *n.* 4. & 8. *p.* 1. & *dec.* 270. *p.* 2. *n.* 5. & *dec.* 171. & *dec.* 176. *p.* 3. Put. *dec.* 56. *n.* 12. *l.* 1. & *dec.* 298. *l.* 2. cum aliis, quorum nomenclaturam refert Lancel. *de attent.* 3. *part. c. fin. n.* 78. 83. 176. & 191.

Et

527 Et de repoſitione rei, vel cauſæ in priſtinum ſtatum, & quomodo ſatisfactum dicatur ſententiæ repoſitionis exceſſus, & cæterorum attentatorum: tam circa rem, quàm circa cauſam, vide multa elegantiſſima per Lanc. Rob. *de attent. 3. p. cap. 29. per tot.* & præcipuè *à n. 73. & eadem 3. p. c. 31. n. 14.* ad quam te remitto libenter.

528 Ultimò circa hanc repoſitionis materiam quæri poteſt: an revocata executione, cujus contemplatione quis poſſidet, qui pati debet repoſitionem, poſſit rem illam ex alio capite, aut alio jure aut ex alia cauſa, retinere eandem. Et quòd non poſſit, ſed poſſeſſionem, quam illi judex debet teneatur reſtituere, eſt Bald. doctrina *in l. pen. in l. Cod. de pignoratitia actio.* ubi dicit, quòd mulier miſſa in poſſeſſionem ventris nomine, non poterit intervetere poſſeſſionem alio reſpectu, & idem Bald. *in authentica ei qui jur. col. 1. verſic. ſed*
529 *tunc quæro, nu. 26. C. de bonis author. jud. poſſit.* aſſerens, quòd miſſus in poſſeſſionem ex primo decreto, comparente debitore, & offerente ſtare juri & ſatisdare de expenſis, & facere ea, ob quorum defectum facta eſt miſſio, non poterit retinere poſſeſſionem prætextu hypothecæ conventionalis, quia non eſt eo nomine miſſus, ſed miſſio eſt limitata, & ſic recedere debet è poſſeſſione, cùm ceſſet cauſa miſſionis, quem Bal. refert Mieres à Pelaez *in tr. de major. 3. p. q. fin.* quæ eſt 14. *n.* 2.

260 Sed pro contraria parte urget alia ejuſdem Cald. doctrina *in l. fundus qui Lucii Titii, ff. de rei vindicat.* ubi dicit, quòd ſi tenuta fuit mihi data in ordinato proceſſu, à nullo poterit retineri, donec ſolvatur verum debitum, quòd dicit perpetuò eſſe notandum. Crema *ſing. 52. tenuta fuit mihi data:* latiùs per Dec. *conſ. 449. n. 22.* Thoma Gramma. *dec. 52. magnif. Domina Marga. n. 5. p. 234.* Anton. de Fano. *in tractatu de pignor. part 5. memb. 4. n. 4. fol. mihi 143.* ubi poſt Bar. *in l. peteati, ff. de pignoratitia act.* tractat, an res data alicui nulliter pro debito, poſſit pro vero debito retineri, & hanc partem videtur ſequi Mier. *ubi proximè, n. 3. in antiq. impreſſ.* ubi dicit eſſe notabile ad appellantes, & dantes querelas contra executores ſententiarum, vel inſtrumentorum guarentigiatorum, qua ex aliquibus defectibus nulla judicantur.

261 Et ultra præfatos Doctores hanc etiam opinionem reperio tenere Roll. à Valle *conſ. 5. n. 7. vol. 2.* videndus etiam *n. pen. & fin.* per eundem Bald. *in l. qui Titii, notab. 1. C. de reſcind. vend.* dicentem, quod ubi tenuta minus legitimè data reperitur, ſi res illa propter debitum alia hypotheca comperitur, data creditori retentio, allegat ad idem Crema *ſing. 94.* Bertachin. *in tr. de Epiſc. 3. pr. n. 66.* & Neguſ. *de pignorib. in 2. memb. 2. p. nu. 20.* Curt. jun. *conſil. fin.*

His rectè convenit, quod dicit Mareſc. *variar. reſol.* 262 *lib. c. 6. num. 11. & ſeqq.* quòd quamvis relaxatum mandatum pro majori ſumma, & majori quantitate, non ſolùm in exceſſu, ſed etiam in totum ſit nullum, & revocandum, ſecundùm quæ nos latiùs *ſuprà hoc cap.* tamen ſi tempore relaxati mandati obtinens decretum, erat verè creditor in æquali, ſeu majori quantitate, quàm eſſet illa in qua fuit exceſſum, tunc ſuſtinetur mandatum propter compenſationem, quæ tamen licèt antea non fuerit oppoſita, ipſo tamen jure inducitur ad evitandam pœnam ſpolii, & nullitatis mandati. Hancque ſententiam paſſim ſequutam fuiſſe à Rota, etiam non obſtante juramento, ut in una Beneventana devolutionis 14. Junii 1585. coram Card. Pamphilo, teſtatur ipſe Mareſc. *ubi proximè n.* 12. quam aliquibus rationibus ipſe comprobat, *ibi uſque ad fin. d. c.* 9.

Facit inſuper, quòd poſſeſſor condemnatus ad rei 263 reſtitutionem, poteſt executionem impedire ob facta melioramenta, donec ſibi integraliter ſolvantur, & ſic ex alio jure poteſt retinere, quàm quo lis principaliter tractatur, de quo nos latiùs ſuprà hac 4. *p. cap. 13. ante fin. verſ. deinde quoniam condemnato*, &c. *à n. 59.* ubi plurimos citavimus; ſed in re hac adhuc dubius ſum, quæ omnia dicta hactenus tu conſiderare poteris.

Ultimò & pro complemento obiter animadverten- 264 dum eſt, eundemmet executorem, qui acceſſit, & attentavit inter exequendum, poſſe & ipſum idem gravamen & exceſſum reponere proprio imperio de facto, quem admodum & illud de facto attentavit, & exceſſit, prout, & nos latiſſimè ſuprà diximus 1. *p. cap. 3. per tot.* & etiam 1. *p. c. 5.* & ibi paſſim. Ultra quæ expendo text. expreſſum *in c. qualiter el. 1. de acc.* ibi legatis generalibus ad inquirendum modum excedentibus, ita reſpondet Summus Pontifex *ibi*, nec inde naſcantur injuriæ, unde jura naſcuntur, ideòque mandamus, quatenus ad conſcientiæ veſtræ judicium recurrentes, ſi contra præſcriptum ordinem, tanquam homines exceſſiſtis, non pudeat vos errorem veſtrum corrigere, qui poſiti eſtis, ut aliorum corrigatis errorem, &c. ubi gl. *verb. obſervari*, & DD. communiter. Sed dum aliorum exceſſus reprimere curamus, noſtros ampliùs ne manifeſtemus, illis jam imponamus finem, ad laudem puræ & immaculatæ Matris ſemper Dei V. Mariæ, ſub cujus protectione opuſcula hæc confecimus, ac B. Barnabæ Apoſt. cujus Veſperas hodie celebrat ſancta Mater Eccleſia, cujus correctioni totum hoc opus noſtrum ſubmittimus.

FINIS.

INDEX

INDEX
COPIOSISSIMUS

Rerum, & Verborum, quæ in hoc Volumine continentur.

P. paginam denotat: N. numerum marginalem.

A

Abbas.

ABBATES & Prælati in ſuos Religioſos quorum ſunt judices Ordinarii, juriſdictionem ordinariam habent, & de eorum cauſis cognoſcunt, pag. 86. numero 11

Abbas ſibi contrarius arguitur, p. 160. n. 29

Abbates in ſua Eccleſia non præcedunt capitulum Cathedrale, pag. 243. n. 68

Abbatia.

Abbatiæ, Prioratus, & aliorum Regularium præfecturæ virorum ſunt conſiſtorialia beneficia, pag. 433. num. 251

Abdicare.

Abdicare à ſe qui tenetur aliquod jus, ſi monitus abdicare nolit, habetur pro abdicante, & proceditur ac ſi abdicaſſet, p. 538. n. 8

Abſentia.

Licentiam Abſentiæ, ab ordinario negante appellationi emiſſæ, an ſit deferendum, p. 308. n. 27

Beneficiatus Abeſſe an poſſit pendente appellatione à denegeta licentia, p. 308. n. 28

Licentiam Abſentiæ non ſufficit petere, ſed & obtinere, p. 308. n. 29

Abſolutio. Abſolvere. Abſolutus.

Abſolutio generalis non ſuffragatur violatoribus Eccleſiaſticæ libertatis, p. 280. n. 41

Inſpectionem proceſſus non ſuſpendi ob denegatam Abſolutionem, verius defenditur: & an cogi poſſit præcisè Eccleſiaſticus adimplere rogitum abſolutionis, p. 64. n. 155

Abſolutio excommunicati nec conſequenter, nec antecedenter eſt neceſſaria, ad tollendam violentiam, nec in aliquo eſt impedimentum ejus negatio, p. 65. num 262

Abſolutio quando data dicatur cum effectu, & an per procuratorem, aut literas ſufficiat, & an cenſuræ aliter quàm per abſolutionem tolli poſſint, p. 78 num. 44

Abſolutio ad reincidentiam ad tempus poteſt dari, ibid. num. 45

Abſolutus ad reincidentiam virtute proviſionis, *de ruego*, per ſexaginta dies, ſi intra illos decretum violentiæ detur, an illis tranſactis abſolutione egeat, p. 78. n. 46

Abſolutus ad reincidentiam per ſexaginta dies ſi violentiam adeſſe ob non delatam appellationem declaretur intra illud tempus, nova abſolutione indiget, ibid. n. 347

Abſolutus per ſexaginta dies virtute querelæ laicorum, an ſi vim fieri intra illos ſit decretum, termino tranſacto indigeat nova abſolutione, ibid. n. 49

Abſolutus per tempus ad reincidentiam ſi intra illud ſolvere non potuit, an eo tranſacto incidat in cenſuras, ibid. n. 50

Abſolutio & relaxatio ob cautelam poteſt fieri in omni ſententia cenſuræ, p. 196. n. 52

Abſolutio cenſurarum non ſuſpenditur per appellationem, pag. 197. & p. 198. n. 67

Per Abſolutionem ab excommunicatione magis conſulitur adverſario, quia præſtatur ei cautio, pag. 198. num. 68

Abſolutio, & excommunicatio pari paſſu ambulant, p. 198. n. 69. & 70

Naturale eſt quicquid eo modo diſſolvitur, quo colligatum eſt, ibid. n. 71

Abſolutio ab excommunicatione, qua conſequentur alimenta animæ ad bellum ſpirituale, non ſuſpenditur per appellationem, p. 200. n. 10

Abſolutio à ſuſpenſione, & interdicto per appellationem non ſuſpenditur, ſicut nec ab excommunicatione, ibid. n. 202

Abſolutio præſtita cautio non eſt differenda per appellationem, ibid. n. 103. & 104

Abſolvere ad cautelam quando poſſit judex appellationis, ibid. n. 106

Abſolvere ad cautelam an poſſit delegatus, & quando præſtanda iſta abſolutio cum cautione ſola eſt ſtando juri & de aliis, & ibid. n. 107

Abſolvere ſuperior an poſſit viſis actis, p. 201. n. 109. & num. 110

Abſolvere poteſt judex ad quem, data contumacia tranſportandi ad ſe acta, ibid. n. 111

Abſolutionem ab excommunicatione alteri poteſt committere judex Eccleſiaſticus, ibidem, numero 117

Abſolutio ab excommunicatione delegata non ſubdelegatur, ibid. n. 118

Ad Abſolutionem appellantis non debet procedere ſuperior, niſi viſis actis, p. 251. n. 38

Abſolutoria

Index Rerum,

Abſolutoria ſententia ſeipſam exequitur, nec indiget facto judicis, p. 501. n. 99

Abſolutus ſtatim exceptione rei judicatæ tutus eſt, p. 502. n. 100

Abſolutus ex una cauſa poteſt ex alia conventus condemnari, p. 524. n. 200

Abſolutus ex una cauſa poteſt ex alia noviter conventus condemnari, p. 457. n. 121

Abſolutus reus conventus interdicto uti poſſidetis, ex eo, quia non eſt probata turbatio de novo, poſt ſententiam turbanti non prodeſt res judicata, p. 640. num. 74

Contra reum ſemel abſolutum in interdicto uti poſſidetis, ex eo quòd actor non probavit poſſeſſionem ſuam ob novam turbationem, non poteſt actor iterum agere, ibid. n. 75

Niſi agat ex nova poſſeſſione, & ex nova cauſa, ibid. num. 75

Abſolutoria ſententia ex qua cauſa lata ſit interdicto uti poſſidetis, ſi nec ex ea, nec ex actis appareat, an ob novam turbationem actori iterum agenti obſtet exceptio rei judicatæ, ibid. num. 76

Abſolutio in incidenti quando deducetur per condemnationem in principali, p. 556. n. 83

Abſolutoria ſententia criminalibus ex qua cauſa ſit lata ex actis inveſtigandum eſt, ut diffinitiva aut interlocutoria ab obſervatione judicii dicatur, p. 640. num. 80

Abſolutus reus ob non probatum delictum cenſetur ab obſervatione judicii, & iterum ex novis judiciis poteſt reus moleſtari, pagina 641. numero 82. & ſurſùm.

Abuſus.

Abuſus notorius dicitur quoties in actu, qui geritur, uſus nullus eſt ibidem in exemplis, pag. 22. num. 117

Acceſſorium.

Acceſſoria cauſa non debet mutare naturam principalis, ſed è converſo, p. 221. n. 115

De Acceſſoriis idem eſt judicium, quod de principali, etiam in iis quæ ſunt ſtricti juris, ibid. numero 117

Acta.

Acta faciunt rem notoriam, & quod ex eorum inſpectione apparet dicitur notoriè conſtare, pag. 61. num. 101

Acta ea quæ præſentata non fuere coram Eccleſiaſtico judice, etiam appellationis juſtificationi neceſſaria, ad violentiæ remedium nihil proſunt, nec in Senatu admittuntur, p. 62. n. 120

Acta coram judice à quo non viſa non proſunt coram judice ad quem, ad juſtificandam appellationem ab interloquutoria, quia ex antiquis, non autem novis gravamen deregendum eſt, ibid. num. 121

Acta noviter quando præſentari debent coram judice Eccleſiaſtico ad effectum reponendi ſuum gravamen, & adhærendi interjectæ appellationi, & traducendi ad Senatum eadem acta, ibid. num. 123

Acta omnia ſunt neceſſaria, ut de iniquitate judicis procedentis apparet, p. 79. n. 1

Acta integra ſunt neceſſaria geſta à judice, quia aliter veritas apparere non poteſt, ibid. n. 2

Actorum partem non ſufficit tranſportare, ibid. n. 3

Acta omnia ſunt exportanda, ibid. n. 4

Acta integra præſumuntur tranſportata, quandiu de contrario non docetur, p. 79. n. 9

Acta integra non eſſe, ſed diminuta afferenti incumbit onus probandi, ibid. n. 10

Acta intitulata à Notario ſic (copia omnium actorum) præſumuntur integra, p. 79. num. 11

Etiamſi ex lectura proceſſus appareat aliquid deficere, ibid. num. 12

Acta omnia tranſportare in cauſa appellationis, ſive à diffinitiva, ſive ab interlocutoria, quis teneatur, p. 80. n. 17. remiſſivè.

Acta proceſſus ſunt neceſſaria ut violentia in Senatu detegatur, p. 95. n. 26

Acta facta coram uno judice, fidem faciunt coram alio, ſi ſit ſucceſſor in eodem tribunali, pagina 98. num. 73

Acta facta in uno judicio in caſibus, quibus probant in alio, intelligi debet, ſi reproducantur, ibidem num. 74

Actorum reproductio non requiritur coram judice ſubrogato ſeu ſucceſſore, ſed viſio dumtaxat ipſorum actorum, ibid. n. 75

Acta coram uno arbitro geſta probant coram ſucceſſore; in quem partes compromiſerunt, quando acta ſunt publica, & actum reſpiciunt, ibid. num. 76

Acta per judicem appellationis ab interlocutoria nulla ſunt revocata interlocutoria vigore decreti Senatus, & judex à quo rectè procedit in cauſa, pag. 111. num. 88

Limita, ſi repoſitio facta ſit ante intimationem inhibitionis, ibid. n. 89. Nam ſi poſt intimatam, nec repoſitio, nec proceſſus geſtus valent, ibid. num. 90

Acta recurſu pendente ad Regem ſi fuiſſent nulla, ſive Senatus, ſive ſuperior Eccleſiaſticus reponeret ſemper, quod tamen hactenus nec auditum, nec practicatum eſt, ſed pendet à determinatione articuli violentiæ, p. 122. n. 32

Acta integra facta à judice Eccleſiaſtico, de eſſentia ſunt recurſus Regii, ut vis detegi poſſit, pag. 128. num. 12

Actis non viſis vel eis non integris, ſed diminutis, ſententiam ferre, idem eſt, ibid. n. 19

Actis novis apparentibus facit variare fidem Notarii contrarium afferentis, & ſi eſt laicus, punitur à Senatu, p. 132. n. 57

Acta judicii tanquam publica, & communia utriuſque editi parti debent, ut ſe defendat, p. 242. num. 60

Acta quando gratis tranſportanda ſunt ad ſuperiorem, quando non, ubi decreta Concilii adducuntur, p. 203. num. 112

Actis ad Principem exportatis per viam recurſus judex Eccleſiaſticus ex urbanitate tenetur ſuperſedere, pag. 252. n. 44

Acta non debet quærere judex, ſed debet expectare ſibi deferri, alias redditur ſuſpectus, pagina 331. num. 71

Acta faciunt rem notoriam, quia quod ex actis reſultat, notorium dicitur, p. 396. n. 35

Acta geſta in una cauſa non probant in alia, etiam ſi utraque tractetur coram eodem judice, niſi eorum fiat reproductio, nec judex poteſt ſupplere ex capite notorietatis, p. 410. n. 241

Ab Actis & ſententiis negativis ſive diffinitivis, ſive interloquutoriis appellationi deferendum, ſi ſit legitima, p. 461. num. 77. ubi plura exempla recenſentur.

Ab Actis & ſententiis negativis appellationi legitimæ ſi vim non adeſſe declaretur, potiùs videretur auxilium violentiis præſtare, p. 462. n. 86

Actorum tranſportatio niſi adverſariis intra legitimum tempus citetur, non excuſat à deſertione, p. 491. num. 71

Acta proceſſus etiam lite finita probant, & vim retinent, p. 499. n. 68

Cauſa qua ſit actum in judicio, & judicis intentio ut conſtet, interrogatoria & alia acta inſeruntur in executorialibus, ibid. n. 69

Acta judicii licèt pereant perempta instantia, non tamen acta causæ, p. 507. n. 59
Acta judicii dicuntur, quæ tendunt ad litis ordinationem, ut in exemplis, ib. n. 60
Acta causæ dicuntur tendentes ad litis decisionem prout instrumenta, confessiones, testes, & similia, ibid. n. 61
Acta probatoria non pereunt perempta instantia, ibid. n. 62
Quod in eisdem actis non apparet, dicitur non adesse, p. 523. n. 176
Acta non valent post oppositionem defectus mandati, nisi in actis exhibeantur, p. 558. n. 128
Secus si non opponatur, quia sufficit quandocumque de ejus vera existentia docere, ib.
Acta sunt vehiculum ad sententiam, & ideo sententia ex mente actorum aperitur, p. 639. n. 69

Actio.

Actio personalis limitata ad capturam non extenditur, p. 181. n. 146. & 147
Actio judicati licet habeat executionem paratam, stipulatio tamen per quam ipsa novatur ejus privilegio non gaudet, p. 336. n. 21
Actio aliqua quando devolvitur in aliam, intelligitur devoluta secundùm suam naturam primævam, p. 336. n. 28
Extincta prima Actione per novationem, extinguuntur omnia ejus privilegia, p. 337. n. 36
Actiones spirituales sunt ordo incedendi in processionibus, ferendi Crucem, & similia, p. 239. n. 3
Ex Actione judicati agitur ordinaria via, p. 506. n. 43
Pluribus Actionibus competentibus ex eodem facto, diversa tamen causa & respectu, sententia super una, non nocet ex altera agenti secus quando ex eadem, p. 524. n. 208
In Actionibus realibus satis est judicem actorem rei dominium declarare, p. 608. n. 132
Actio non nascitur ex sententia confirmata, sed ex confirmante, p. 631. n. 39

Actor.

Actor & Reus non debent ad imparia judicari, non actori licere, quod reo licitum non existat, p. 359. num. 17
Actor si dolo & potentia adversarii non possint mitti in possessionem rei post annum, habetur pro vero possessore, ac si missus fuerit, p. 540. n. 95
Actor qui in actione includit & deducit exceptionem, suo se ligone percutit, ita ut sibi incumbat onus probandi, p. 648. n. 48
Actor dicitur, qui alium ad judicium provocat, etiam si aliàs sit reus, p. 659. n. 86

Actus.

Ab Actibus extrajudicialibus, & à judice extrajudicialiter procedente datur appellatio, p. 70. n. 236
Actus præsumitur perfectus, si aliud è converso non appareat, p. 79. n. 8
Actus extrajudiciales ubique geri possunt, judiciales nisi intra territorium, p. 73. n. 5
Actus ubi terminatio non apparet, ab usu & consuetudine informatur, p. 87. n. 23
Actus duo quando ita se habent, ut unus veniat in executionem alterius, si non potest appellari à primo, nec poterit à secundo, p. 102. n. 15
Actus non attribuitur gerenti sed mandanti, ordinanti, p. 103. n. 17
Actus jure reprobatus, & à jure judici non permissus, nullatenus potest in Regio decreto conditionaliter apponi, p. 105. n. 3
Actus extrajudicialis licèt post decem dies per appellationem non revocetur; tamen sic quandocumque per viam recursus, & querelæ, pag. 129. numero 29
Actus extrajudicialis nunquam transit in rem judicatam, p. 129. n. 30
Ab Actu, quo non appellatur regulariter conceditur appellatio alleganti exceptiones legitimas ad illum actum nec deveniatur, p. 150. n. 168
Ab Actu in quo sententia non profertur, & ex eo pars gravatur, licet appellare, p. 153. n. 195
Actus duo, ubi ita se habent, & unus veniat in complementum, & executionem alterius, si est omissum appellari à primo, non poterit appellari à secundo, p. 165. n. 7
Actus secundus alterum ad effectum perducens, non est, qui gravat, sed primus, ib. n. 8
Extrajudicialis Actus non recipit appellationem, p. 240. n. 13
Actus mercantiæ quot requirantur, ut mercator quis dicatur, remissivè, p. 241. n. 23
Actus quales geri possunt extra jurisdictionem, diœcesim, seu provinciam, remissivè, p. 274. n. 32
In extrajudicialibus Actibus non dicitur lis introducta, p. 275. n. 45
Per extrajudicialem Actum beneficium nec res dicitur litigiosa, ib. n. 46
Actus consecutivi non causant attenta, p. 288. n. 166
Actus jurisdictionales in electionibus incidentes Episcopo dumtaxat pertinent, p. 294. n. 30
Nisi consuetudine illud simul acquisiverit Capitulum, p. 294. n. 231
Extrajudicialis Actus non recipit appellationem suspensivam, p. 301. n. 13
Actus voluntariæ jurisdictionis per comparitionem contradictoris efficiuntur contentiosi, p. 302. & 303. n. 32
Actus negativus secum trahit executionem, p. 308. n. 33
Actus contra legem prohibentem est nullus ipso jure, p. 314. n. 6.
Actus, qui licitè geri possunt lite pendente, possunt & post appellationem, p. 317. n. 45
Actus tendens ad favorem alicujus intelligitur parte opponente, p. 331. n. 75
Actus nullus aliquos an pariat juris effectus, & quos remissivè, p. 394. n. 14
Annulatus Actus in favorem alicujus subintelligitur illa conditio si voluerit ille, in cujus favorem actus annullatur, p. 402. n. 135
Actus gesti inconsulto patrono qui revalidentur subsecuto, & superveniente patroni concessu, remissivè, p. 403. n. 138
Exercens unum vel plures Actus ratione juris universalis, quod quis prætendit sibi competere, fit extensio ad alios Actus & personas, dummodo non diversus, p. 424. n. 119
Actus possessorii per retentionem in una particula muri conservatur quasi possessio in toto muro, ibid. num. 132
Actus non attribuitur exequenti, sed mandanti & ordinanti, p. 514. n. 26
Illud quod venit in executionem Actus inappellabilis, pariter inappellabile est, p. 514. n. 27
Actus apprehensivus si non potest consequi ob resistentiam condemnati, compellitur per carcerem ad præstandum patientiam, p. 539. n. 86
Actus non attribuitur exequenti sed mandanti, p. 545. n. 54
Ex Actu nullo amittitur & acquiritur possessio, p. 575. n. 106
Actum post aliquem terminum qui facere non potest, tamen potest jam factum declarare, p. 644. n. 129
Actus omnes humani à tribus dependent, nempe, potestate, voluntate, & modo, qui est ordo ad finem, p. 646. n. 7

Index Rerum,

Actus non dicitur factus in præjudicium illius cui principaliter non obstat, sed secundariò, pag. 655. n. 17

Actum gerens submittitur legibus & conditionibus ejusdem, p. 657. n. 57

Actus totus propter excessum non vitiatur in divisibilibus, p. 666. n. 205

Actus non dicitur perfectus, si est partim factus, & partim non, p. 669. n. 253

Administratio, Administrator.

Administratoribus appellatio denegatur à sententia reddendæ rationis propter odium, quod habentur à jure ob non redditam debito tempore, p. 260

Et in favorem Administrationis reddendæ à jure consideratum, p. 260. n. 24

Administrator condemnati non exhibens rem, in quem executio est facienda, compellitur omnis juris rigore. p. 220. n. 93

Administrator aut tutor si nolit exhibere rem domini in qua sit facienda sententiæ executio, incarceratur quousque exhibeat, p. 537. n. 53

Administratores si sint contumaces exhibere rem loci pii, quod sit facienda sententiæ executio, potest executor compellere, p. 590. n. 165

Administrator condemnatus nomine officii, si non est vitiosus possessor, lite pendente potest respectu suæ personæ executionem impedire, quia comparet tunc ut alius extraneus, p. 589. n. 276

Administrator licèt non exprimat actum facere nomine administratorio, tamen si exprimat causam tangentem administrationem, videtur nomine alieno facere, p. 590. n. 187

Administrator seu Caprarius ad restitutionem ovium seu vaccarum si opponat executioni, naturaliter aliquas periisse admittendus est, & quæ sufficiat probatio, p. 721. n. 62

Et quid in Caprario qui pro custodia mercedem recipit, p. 621. n. 73

Adrianus VI. Vide *Bulla.*

Adrianus VI. concessit Carolo V. Imperatori nostro, & ejus successoribus jus præsentandi Episcopos Hispaniæ, quia antea providebantur ad supplicationem Regum, p. 432. n. 236

Advocatus.

Advocatorum error damnatur appellantium conditionaliter, peto hoc & quatenus non concedas, appello, & judicis non expectata determinatione recurrunt ad Senatum per viam violentiæ, p. 259. n. 2. & n. 6

Advocatus, Licentiatus, Doctor aut etiam Baccalaureus an pro debito civili possit incarcerari, p. 175. n. 74. & 75

Ædificium.

Ædificium post nuntiationem, & præceptum judicis revocatur eodem privilegio, quo attentata appellatione pendente, p. 263. n. 4

Ægidiana constitutio.

Ægidiana prohibens appellationem in possessorio, intelligitur etiam, ubi alias permissa erat, pag. 289. n. 182

Ægidiana prohibens appellationem in possessorio, intelligitur etiam, ubi alias permissa erat, pag. 289. n. 182

Ægidiana constitutio decernit, hodie licere exequi primam sententiam latam super quolibet remedio possessorio etiam appellatione pendente, pag. 451. num. 71

Ægidiana constitutio est coarctata & limitata ad certas causas, & certas personas, p. 451. n. 72

Ægidiana non habet locum nisi in statu Ecclesiastico Sedi Apostolicæ subjecto, p. 451. n. 73

Ægidiana non habet locum inter personas Ecclesiasticas, p. 452. n. 74

Æqualis.

Æquales in dignitate in proprio territorio sibi invicem præferuntur, p. 243. n. 59

Æstimatio, Æstimator.

Æstimatio succedit loco rei, & ipsam repræsentat, p. 613. n. 208

Æstimatio & rei verus valor, ubi evidenter sit probatum, & ab adversario nihil quod enervet verificetur, executor si aliter taxet poterit appellare ex capite injustitiæ notoriæ, p. 618. n. 30

Æstimatio rei & fructuum in re judicata quando crescat, p. 626. num. 137

Æstimatio non crescit post fructuum consumptionem, quia tunc debitor non fructuum sed æstimationis, ib. n. 141

Æstimatio rei si sit facienda per petitos executor illos quærat, & quæ præ oculis habere debet, ibidem n. 144

Æstimatores nominati semel suscepto negotio compelluntur per executorem si recusent taxare, ibidem n. 145

Æstimatoribus discordantibus in æstimatione, executor compellit partes ad tertium nominandum, vel in defectum ipse executor nominet, ib. n. 146

Æstimatores aut ob imperitiam, inimicitiam, aliamve justam causam possunt recusari, ib. n. 147

Æstimatoribus recusatis partes compellit executor de idoneis conveniendis, aliàs ipse executor potest eligere, ib. n. 148

Æstimatorum petitorum declaratione, authore, executore, confirmante, non admittitur appellatio suspensiva vel ut ab ipsa executione, ib. n. 149

Æstimatorum de materia (qui *Alarises* dicunt) à civitate, electorum, & an recusari possint, & ab eorum taxatione & judicio appelletur, remissivè, p. 627. n. 150

Agens.

Agens ad debitum conditione non impleta & succumbens, poterit illa impleta iterum agere, p. 127. num. 8

Agere impropriè dicitur, qui exceptione utitur, p. 228. num. 13

Agendi tempus an judex possit limitare, & aliter ponere perpetuum silentium, p. 231. n. 59

Agens sine interesse non auditur, nec à rejectione appellat, p. 234. n. 90

Agens privilegiata via sententiam contra se reportet, appellat suspensivè, si autem Reus illam reportet, non quia in utroque diversa favoris militat ratio, p. 359. n. 26

Agenti ad eandem rem super qua possessor alteri condemnatus est restituere, non præstatur cautio, quia illius interest ab uno vel ab alio possessore vindicare, p. 572. n. 71

Agenti contra possessorem ad rem quæ alteri jam est per sententiam adjudicata, allegante possessionem transferre in duriorem adversarium, an sit cautio præstanda, ib. n. 74

Agenti interdicto uti possidetis, & succumbenti, volenti postea agere ex nova turbatione contra eundem reum an ei obstet exceptio rei judicatæ, p. 640. n. 71

Alienatio.

Alienationis immobilium prohibitio, & mobilium permissio, si simul conjungantur, prohibitio ad se trahit permissionem, p. 214. n. 18

Alienatio in fraudem paratæ executionis ex actione personali an requirat rescissionem, p. 661. n. 113

Alienatione facta cœpto judicio super actione personali, executio fit in tertium possessorem, ibidem num. 114

Alienatio facta dumtaxat in fraudem creditoris, scilicet ante moram litem super actione personali, requirit rescissorium judicium, ib. n. 115

Alienatione

& Verborum.

Alienatione facta in Clericum, vel alium, simulatè, ita ut appareat rem non exire de potestate conventi, vel conveniendi, etiam in illum per laïcum judicem fiet executio, ib. n. 117

Alienatione dolosa verificata in tertium fit executio, ib. n. 118

Alimentum.

Alimentorum sententia non suspenditur per appellationem, p. 199. n. 83

Per absolutionem ab excommunicatione habilitatur quis ad alimenta animæ, quibus erat privatus, ibid. n. 84

Alimenta corporalia non directò sicut alimenta spiritualia vitam præstant directo, ib n. 85. & 86

Alimento spirituali animam privari, major est dolor, quàm corporali corpus privare, ib. n. 63

Ab alimentorum sententia continente excessivam taxationem an appelletur, p. 222. num. 124. remissivè, & num. 125

Alimentorum præstatio celerem executionem desiderat, p. 334. ib.

Alimenta præstare condemnatus, non auditur in prosecutione appellationis, nisi priùs solvat alimenta, ib. n. 2

Ab alimentorum sententia prohibetur appellari quoad effectum suspensivum tantùm, non quoad devolutivum, ib. n. 2

Alimentatio satis consulitur sublata dumtaxat appellatione quoad effectum suspensivum, quo procedunt rationes, quibus ab alimentorum sententia negatur appellatio, ib. n. 5

Ab alimentorum sententia denegatur suspensiva appellatio, non solùm quando omnia alimenta petuntur: sed & quando eorum pars tantùm petitur, ut vestitus, habitatio & similia, ib. n. 7

Alimentorum à sententia appellatio denegatur, non solùm quando proceditur principaliter, sed etiam quando incidenter ad illa actum est, p. 335. n. 8

Alimenta petita à paupere habent privilegium, ut per appellationem non suspendantur, quando petuntur à paupere, secus si à divite in quo cessat ratio prohibitionis & privilegii, ib. n. 9

Alimenta futura temporis petita hoc habent privilegium, ut præstatio non suspendatur per appellationem, secus alimenta præteriti temporis quia jam semel evasit periculum, ib. n. 10

Alimenta futura dicuntur etiam ea quæ debentur à die motæ litis, ib. n. 11

Inter alimenta præterita & futura dispar est ratio, & sic, in istis summariè proceditur, in illis verò, non ib. n. 12

Alimenta quando petuntur officio judicis, non admittitur appellatio suspensiva, secus quando jure actionis, quia tunc admittitur, ib. n. 13

Quæ distinctio procedit in inope petente alimenta, ibid.

Reprobatur opinio Petri Surdi, ib. n. 14

Alimenta quæ officio judicis petuntur, jure naturali debentur, in petitis jure actionis solum jus civile operatur, p. 336. ib.

Alimenta ut lite pendente præstentur pauperi habenti pro se sententiam, tria requiruntur copulativè, ibid. n. 15

Alimenta quando petuntur jure actionis, judicium non est summarium sed ordinarium quod datur appellatio, ib. n. 16

In legato pro alimentis agitur jure actionis, ib. n. 16

Alimenta petens, si reportet contra se sententiam negativam potest licitè appellare quoad utrumque effectum, ib. n. 18

Alimenta petita vigore contractus quo fuere promissa ei, cui jure naturali, & officio judicis debeantur, putà filio, patri & similibus, an à sententia lata pro illis prædandis admittunt appellationem suspensivam, ib.

Ad alimenta ubi agitur virtute contractus per illam, cui jure naturali debentur pariter appellationem carere suspensivo, defenditur, ib n. 25

Alimenta deducta in contractum ab eo, cui jure naturali debebantur, non novandi animo, sed potiùs ad illius corroborationem, additamentum, & majorem securitatem, & cautionem, non amittunt suum privilegium competens ex officio judicis, p. 337. num. 38

Ad alimenta quando agitur ex utraque obligatione, una admittens appellationem, alia excludens illam (prout est officium judicis) hæc illi detrahit, ibid. n. 45

Alimenta quæ judicis officio debeantur, si in obligationem deducantur, animo novandi officium judicis competens pro illis (quæ novatio expressè hodie requiritur) evanescit officium judicis, & remanet sublatum, & sic ex contractu agendum est, & jure actionis, ib.

Alimentorum promissio (cessante novatione) obligationi à lege indictæ accedit accessoriè, & ita ejus natura vestitur quoad appellationis prohibitionem, p. 338. n. 45

Alimentorum à sententia diffinitiva prohibita appellatio quoad suspensivum multò fortius prohibita intelligitur ab interlocutoria, ib. n. 46

Ab alimentis ad dotem valere argumentum, plures affirmant, ib. n. 47

Ab alimentorum sententia sicut non licet appellare, ita in causa dotis non licere plures affirmant, quod author nunquam vidit practicari, ib. n. 48

Alimenta in causa dotis an sint pendente appellatione miniſtranda, vide ib.

Alimentorum à sententia reformatoria appellationi emissæ an sit deferendum, ib. n. 49. remissivè.

Alimenta nimis taxata in eadem sententia, qua quis ad eorum præstationem condemnatur, an admittant appellationem quoad utrumque effectum, ib. n. 50. ubi opinio Avendani reprobatur.

Alimentorum taxatio facta in sententia stat accessoriè ad illorum condemnationem, & sic regulatur ab ejus natura quoad appellationis prohibitionem, ib.

Alimentorum taxatio facta in eadem sententia, si admitteret appellationem, nunquam posset effugere periculum, quod ex dilatione à jure consideratur, ib. n. 53

Alimenti, seu alimentantis crescente, vel decrescente patrimonio, etiam post factam condemnationem, & taxationem à judice, an crescant, vel decrescant alimenta, p. 339. & 340. n. 71. remissivè.

Alimentario, seu portionario exigenti annuatim alimenta, aut portionem ab antiquo legitimè constitutam, si mota lis super reformatione, quia puta, vel aucta est res super qua portio est constituta, vel alia bona quæsivit alimentarius, p. 343. n. 11. quibus casibus potest agi ad reformationem portionis & alimentorum, ib. n. 12. remissivè.

Alimentorum reformatio idem in effectu est, ac si sententia lata fuerit contra alimenta petentem, cui ab hac negativa permittitur appellare quoad utrumque effectum, ib. n. 14

In favorem congruæ aut alimentorum assignatione, inductum est privilegium, & ratio prohibendi appellationem suspensivam, ib.

In favorem alimentarii quod est introductum, non debet in ejus damnum retorqueri, ib. n. 15

Alimentorum privilegium non admittendæ appellationis suspensivæ procedit, non solùm quando sententia lata est pro omnibus alimentis præstandis, sed etiam pro aliqua parte ipsorum, p. 344. n. 24

Alimentorum augmenti sententia multò fortiùs excludit appellationem suspensivam, p. 345. n. 39

Alimentarius quamvis consenserit taxationi alimentorum

Index Rerum,

rum facta per rem judicatam, ſemper poterit petere augmentum ſi reditus decreverint, vel alia juſta cauſa, ib. n. 40
Alimenta creſcunt & decreſcunt creſcente, vel decreſcente patrimonio alimentati, vel alimentantis, etiam poſt ſententiam & judicis taxationem, p. 556. num. 97
Etiam ſi taxationi conſenſerit, ib. n. 98

Alternativum.

Una pars alternativæ alteram declarat, p. 73. nu. 284
Natura ejus Alternativi, quod ſolum remanet in diſpoſitione, attenditur, p. 223. n. 142

Analogum.

Analogum per ſe ſumptum ſtat pro potiori ſignificato, p. 204. n. 3

Anima.

Animarum cura continet magnum periculum, cùm ſit ars artium, p. 289. n. 172

Anniverſarium.

Anniverſaria & funeraria incerta non conſiderantur ad valorem fructuum beneficii, p. 604. n. 80
Niſi hæc emolumenta incerta ſint ſolita locari ſingulis annis, ib. n. 81

Appellatio. Appellatus.

Appellatio, quatenus eſt defenſio, à jure naturali provenit, p. 17. n. 81
Appellatio non denegatur excommunicato, quia eſt defenſio, ib.
Formalitas, & ſolemnitas Appellationis eſt inducta à jure poſitivo, ib.
Appellatio eſt præſidium innocentiæ, inventa ad ſubveniendum oppreſſis, & corrigendam iniquitatem judicis, ib. n. 82
Deferre, vel non deferre Appellationi, vel abſtineri à receptione Appellationis, vel deferri; eſt quid facti abſque adminiculo juriſdictionis, p. 34. n. 211
A nimis brevi termino Appellationi non deferentem vim fieri, declarat Senatus, p. 41. n. 277
Appellare per viam violentiæ, duo ſunt repugnantia, ſi enim Appellare; quomodo per viam violentiæ? per viam violentiæ: quomodo Appellare? p. 47. n. 331
Appellatio eſt neceſſaria, ad fundandum recurſum per viam violentiæ, p. 58. n. 64
Et ſi Appellatio non adeſt, vel minùs legitima, quod remedium ſit adhibendum, p. 59. n. 72
Appellatione conditionaliter propoſita (niſi concedas, &c.) non expectata judicis interlocutoria, ad Senatum confugiens regium, quod decretum reportabit, & quomodo conſulendus, ib. n. 73
Appellare licet etiam excommunicato, ut reo neceſſario in appellatione, p. 64. n. 151
Extrajudiciali appellatione uti non poteſt excommunicatus, ib. n. 152
Deferre, vel non deferre appellationi non facit jus inter partes, nec quoad judicem ad quem, p. 67. n. 188
A delatione appellationis in via executiva regulariter appellatio eſt legitima, & quem pariat effectum, p. 69. n. 228
Appellatio ſui natura ſupponit judicem ſi tamen interponatur à judice extrajudicialiter præcedente, dicitur extrajudicialis, & diſtincta à judiciali, p. 71. n. 261
Appellationis delatio, ſeu non, eſt de appendicibus primæ inſtantiæ, & ideo ejus ſtatutis, & ſtylo ſubjacet, p. 81. n. 7
Appellatio eſt de ordinariis judicii, & ideo ſtylus & jus illius, à quo proponitur, eſt attendendus, ib. num. 8
Appellationi in dubio deferendum eſt, p. 82. n. 31
Innovare non debet judex, ſed ſuperſedere in executione, ubi eſt dubium juris, vel facti, an Appellatio teneat, ib. n. 32
Delationi Appellationis ſi patiatur dubium, etiam ubi regulariter eſt prohibita, deferendum eſt, ib. n. 33
Prohibitio Appellationis in poſſeſſorio, &c. eſt limitatio regulæ, & per admiſſionem in ea in dubio redimus ad eandem regulam, ib. n. 34
In Appellatione licèt requiratur expreſſio nominis indicis ad quem, tamen ſufficit nomen dignitatis exprimere, ut in exemplis, p. 97. n. 17
Appellare licet à repoſitione vel delatione Appellationis, quemadmodum à repoſitione alicujus articuli, p. 101. n. 1
Appellare non licet à judice faciente id ad quod præcisè faciendum compellitur, p. 102. n. 5
Appellari non poteſt à permiſſione data à judice requiſito per literas alterius, ut in ſua juriſdictione aliquid exequatur, ib. n. 6. & 7
Appellari non poteſt ab actu, à quo executio emanat, ſicuti nec ab executione, ib. n 13
Appellari non poteſt, nec ſupplicari à decreto Regii Senatus vim fieri declarantis, vel negantis, nec alius datur recurſus, ib. n. 12
Appellari non poteſt ab executione decreti Regii Senatus, & ejus executore, qui eſt judex Eccleſiaſticus, cui decretum dirigitur exequendum, ib. n. 13
Appellatio à repoſitione attentatorum non admittitur quoad ſuſpenſivum remiſſivè, p. 103. n. 20
Appellatio eſt licita à revocatione interlocutoriæ executioni mandatæ, abſque cauſæ cognitione facta, p. 109. n. 52
Quando Appellatio ab interlocutoria legitima eſt, commodius remedium eſt decretum conditionale, ſeu tertium genus proferre à Senatu Regio, quàm ſimplex violentiæ decretum, ib. n. 59
Appellatio ſequitur executionem & acta; acta tantùm dicuntur attentata, quæ fiunt poſt Appellationem aut intra tempus ad appellandum, p. 110. n. 71
Appellatio non videtur renuntiata per comparitionem Appellantis coram judice à quo, gravamen reponi petentis, quia non agit actum contrarium, ibidem n. 80. & 85
Appellatio cenſetur renuntiata per comparitionem Appellantis coram judice à quo, ib. n. 76. etiamſi judex nihil provideat, ibid. n. 77. declarat ut infrà, ib. n. 80. & 81
Appellatio non dicitur renuntiari per comparitionem Appellantis ſi comparitio admiſſa non fuerit, p. 111. num. 83
Appellatio quando cenſeatur per comparitionem renuntiari, vide plures caſus remiſſivè, ib. n. 84
Appellans comparens coram judice à quo ad intimandum decretum conditionale, non renuntiat Appellationi interpoſitæ, nec facit actum præjudicii, ib. n. 86
Appellans ſicut in multis caſibus poteſt tacitè appellationi renuntiare, ita & ejus procurator, licèt expreſſè non poſſit, ib. n. 96. & 101
Appellatio eſt legitima ab Epiſcopo viſitante exemptum, p. 116. n. 35
Appellatio legitima ſuſpendit effectum ſententiæ, & juriſdictionem etiam in ſententia ſecum habente executionem, ib. n. 39
Appellatio, ubi extrajudicialiter apponitur, ſuſpenſivo effectu caret, p. 121. n. 19
Appellatio à merè interlocutoria ſententia omni jure prohibita eſt, p. 138. n. 2
Appelletur de jure canonico non ſolùm à diffinitivæ vim habente ſententia, & damnum irreparabile continente, aut cauſæ principali præjudiciali, verùm etiam à merè interlocutoria, ib. n. 3

Hodie,

& Verborum.

Hodie attenta disposition Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 20. non appellatur à merè interlocutoria, sed ad diffinitivæ vim habente, damnum irreparabile continenti, vel præjudicium gerente causæ principali, ibid. num. 4

Idem in causis criminalibus disposuit Conc. Trid. sess. 13. de reforma. c. 1. in fin. ib. n. 5

Appellare non licet de jure civili, & regio ab interlocutoria, nisi à diffinitiva, & diffinitivæ vim habente, vel damnum irreparabile continente, ib. n. 7.

Appellatione interposita ab interlocutoria vim diffinitivæ habente, vel damnum irreparabile continente, vel præjudiciali causæ principali non sit delata, processus trahitur ad Senatum permissu legis Regiæ dictæ, ib. n. 8

Appellare non licet à citatione valida verbali, etiam jure civili, ib. n. 9

Appellare non licet à citatione virtute rescripti emanata, sed precisè citatus tenetur per se vel per procuratorem comparare, suasexceptiones allegando, ib. n. 10

Appellatio à citatione reali non datur saltim quoad effectum suspensivum, ib. n. 12

Alia est Appellatio à captura, alia à præcepto de capiendo, quod est ipsa citatio realis, ib. n. 12

Appellatio nullatenus erit admittenda à præcepto de capiendo, seu incarcerando, ad effectum suspendendi executionem ipsius, ib. n. 13

Appellatio si reum relaxaret à captura, frustratorium esset, carceres ædificare, p. 139. n. 15

Appellatio datur à malè formata inquisitione, videlicet, in casu, quo non debuit formari; secus est si ex capite ignorantiæ malè formata dicatur, à qua non appellatur, ib. n. 18

Appellare licet à citatione civili continente breviorem terminum, quàm oportebat concedi, ib. n. 19

Appellare licet à citatione verbali vel civili peremptoria, qua dilationes abbreviantur, ib. n. 20

Appellare licet à citatione verbali facta ad locum non tutum, ib. n. 21

Appellare licet à citatione reali, vel captura, quando captus ducitur in locum suspectum, & non tutum, ib. n. 12

Appellare licet à citatione verbali, à non citando, veluti quando delegatus cognoscens virtute rescripta contra unum in eo contentum, citat alium non contentum, etiam virtualiter, ib. n 23

Appellare licet à judice non admittente legitimas exceptiones, ib. n. 24

Appellatio admittitur in articulo præjudiciali, quando contingit sive in litis processu, sive in executione, p. 141. n. 48

Appellatio licita est à non admissa exceptione defectus mandati, ib. n. 55

Appellatio licita etiam ab interlocutoria, qua declaratur, tutorem esse vel non legitimum, ib. n. 56

Appellare licet à declaratione judicis dicentis aliquem esse hæredem, vel non, cum beneficio legis inventarii, aut sine eo, ib. n. 57

Quod intellige in sententia, quæ incidenter hoc declarat, ib. n. 57

Appellatio licita à sententia, qua judex incidenter declarat, testamentum, vel instrumentum, vel processum vel actum nullum, etsi principaliter declaratur, dicitur diffinitiva, ib. n. 58

Appellatio legitima à declaratione ordinarii declarantis in provisione beneficii seu capellaniæ proximioribus consanguineis conferendæ ex ipsa fundatione, non esse oppositorem propinquiorem, vel in eo non adesse qualitates requisitas à fundatore, & non delata, vim fieri Senatus Regius declarat, p. 142. num. 69

Appellationi interpositæ à denegatione copiæ actorum si non deferant, judex vim facere declaratur, ibid. num. 60

Appellatur licitè à sententia, qua exceptiones oppositæ à tutore nominato ad se excusandum rejiciunt, eique non deferens judex vim facit, ib. n. 63

Appellare an liceat à nominatione tutelæ, remissivè, ib. n. 66

Appellatio an licita sit ab exceptionibus oppositis remissivè, ib. n. 67

Appellans à rejectione exceptionis tenetur eam justificare, & probare, aliàs gravamen non judicatur, ib. num. 69

Appellatio dicitur justificata à denegatione inducia-rum deliberatorarium, p. 143. n. 71. à denegatione copiæ actorum communium, ib. n. 72

Appellatio legitima dicitur à processu ad ulteriora per judicem recusatum, & justificata, licet causæ recusationis probatæ non sint, ib. n. 73

Appellatio justificata dicitur à rejectione exceptionis oppositæ & in continenti ejus probatione oblata, ibid. num. 74. & 75

Appellatio interponitur non solùm à rejectione exceptionis, verùm etiam non admissa ejus probatione, ib. n. 76

Appellatio justificata dicitur à rejectione exceptionis peremptoriæ, cujus probatio in continenti oblata fuit, ib. n. 77

Appellatio à rejectione exceptionis cujus probatio oblata fuit, suspendit, devolvit, & attentata inducit, ib. num. 78

Appellatio non erit legitima in casibus, quibus in arbitrio judicis est; exceptionem oppositam reservare, licèt ejus probatio in continenti offeratur, ibid. n. 80

Appellatio interposita à gravamine illato juris præsumptione, putà, à sequestro etiam non expressa causa legitima & justificata est, ib. n. 84

Appellatio interposita causa probabili, & verosimili, legitima est, p. 144. n. 85

Appellatio legitima est à rejectione exceptionis recusationis, & à processu ad ulteriora recusatione opposita facto, ib. n. 86

Ab articulo præjudiciali causæ principali licita est Appellatio, ib. n. 92

Appellatio licet ab arbitris juris, ib. n. 95

Appellatio à decreto negativo torturæ licita an sit, & non deferre, vim fieri declaretur, p. 145. n. 104

Appellare non licere à decreto negativo torturæ, resolvitur à nonnullis, ib. n. 106

Appellare licet à decreto negativo torturæ pro veriori opinione, resolvit Author, ib. n. 108

Appellatio omni jure licita est à quibuscumque interlocutoriis respicientibus merita causæ, & negotium principale, ib. n. 109

Appellatio à torturæ decreto interposita tempore executionis, quo ad notitiam pervenit condemnati an suspendat, affirmant nonnulli, ib. n. 110. & contrarium Author, ib. n. 111

Appellatio à commination torturæ licita est, ibid. & n. 112

Appellatio legitima à sententia interlocutoria, quæ secum trahit paratam executionem de jure est, ibid. n. 113

Appellatio legitima à sententia excommunicationis per decretum interlocutorium prolatæ, ib. n. 114

Appellatio legitima à sententia, qua pronuntiatur super compromittendo vel non ex forma statuti, ibid. n. 124

Appellatio ab interlocutoria gravamen continente reparabile, si tamen cum difficultate magna reparatur, p. 146. n. 115

Index Rerum,

Idem ſi per appellationem à diffinitiva non repetatur in totum nec perfectè, p. 146. n. 116

Appellatio legitima ab interlocutoria tangente negotium principale, vel ſubſtantiam ipſius, ibidem n. 117

Appellatur legitimè à conceſſione termini, ſi cauſativè pars gravatur, n. 120

Appellatur legitimè à denegatione termini ad probandum, & tali appellatione non deferente judice vim fieri declarat Senatus, ib. n. 122

Appellatio legitima a denegatione dilationis petitæ procuratorem, nomine filii patrimonialis ſe opponentis beneficio patrimoniali vocato ad certiorandum cum ſit in longinquis, ut veniat ad examen, ib. n. 123

Appellatio legitima à coarctione terminorum à jure præſcriptorum, veluti ad præſentendum patrono datum, vel conſanguineo ad retrahendam rem patrimonialem, vel ſimilia, ib. n. 124

Appellatio generaliter licita ab abbreviatione termini ſine cauſæ expreſſione, ib. n. 125

Appellatio legitima ab hac ſententia terminum brevem, ſeu minùs longum aſſignante, ibidem. n. 119

Appellatio licita à judice dante copiam articulorum producendi teſtes, p. 148. n. 144

Appellare licet à denegata remiſſoria ad teſtes examinandos, ib. n. 145

Appellare non licet à conceſſione remiſſoriæ ad examinandos teſtes in civilibus cauſis, ib. n. 146

Appellare licet à tali conceſſione remiſſoriæ in cauſis criminalibus, ib. n. 147

Appellare non licet à tali conceſſione remiſſoriæ in caſibus quibus judex concedere poteſt, ſecus in caſibus quibus non poteſt, ib. n. 148. & quales iſti ſint remiſſivè, ib. n. 149

Appellatio licita ab admiſſione vel rejectione teſtium, an ſcilicet tales teſtes admittendi, vel non admittendi, ib. n. 150. quia eſt interlocutoria continens damnum irreparabile, ibid. n. 151

Appellatio prohibita à diffinitiva non cenſetur prohibita ab interlocutoria rejiciente teſtes, vel admittente, ib. n. 152

Licita eſt Appellatio in omnibus caſibus, in quibus judex ſua interlocutoria admittit teſtes poſt lapſum termini probatorii, vel teſtes inhabiles, ibidem n. 153

Appellatio emiſſa judice non admittente exceptiones, vel repulſas contra perſonas teſtium maximè ſi eſſent admittendæ, legitima eſt, ibid. n. 155

Appellatio legitima à denegatione publicationis teſtium, p. 149. n. 158

Appellatione interpoſita à negata publicatione ſententia eſt nulla, ſecus ſi appellatio non ſit interpoſita, ib. n. 159

Appellatio admittenda eſt à receptione teſtium facta poſt publicationem, partis oppoſitione non obſtante, ib. n. 162

Appellare non licet ab eo quod quis procuravit fieri, ib. n. 166

Appellatio non admittitur in relatione juramenti, & ſententia diffinitiva ſuper ea lata, quando actor defert juramentum reo, & reus recuſans id juramentum actori refert, ibid. n. 167

Appellare licet à delatione vel relatione juramenti à parte parti delati, quando exceptiones legitimæ opponuntur ad non deferendum ſeu referendum, & tamen compellitur deferre, vel referre, p. 150. n. 168

Appellatio legitima ab intricatione proceſſus, & præpoſteratione ordinis judicialis, ib. n. 172

Appellatio ab interlocutoria annotationis bonorum legitima eſt, p. 152. n. 187

A rejectione vel admiſſione appellationis, an admittatur appellatio, remiſſivè, ib. & admitti reſolvitur, p. 153. n. 194

Et diſtinctio proponitur remiſſivè, ib. n. 194

Appellare licet ab interlocutoria, ſive negativa, ſive affirmativa, concurrentibus qualitatibus Concil. Trid. ſeſſ. 24. cap. 20. ut in exemplis, ib. p. 144. n. 212. & 213

Appellatio ab interlocutoria eximit appellantem à juriſdictione judicis à quo, p. 155. n. 223

Appellatio à lege reprobata non juvat appellantem, nec manus ligat judicis à quo, ib. n. 225. & à proceſſu ejus appellatur, ib.

Appellatio ab interlocutoria mera non ſuſpendit juriſdictionem judicis à quo, ut ſuprà, ſecus ſi non ſit merè interlocutoria, ſed qualificata, qualitatibus Concilii, ſuprà quia tunc ſuſpendit, ib. n. 226. & habet utrumque effectum, ibidem num. 227. & n. 134

Appellans à ſententia interlocutoria vim diffinitivæ habente, tenetur ſervare formam, cap. cordi, ſicut appellans à diffinitiva, ibid. n. 228

Appellatio ab interlocutoria continente damnum irreparabile per diffinitivam ſuſpendit juriſdictionem, & cauſat attentatum, ib. n. 230. idem ſi contineat damnum irreparabile cum difficultate tamen, ib. n. 231

Per Appellationem ab interlocutoria continente damnum irreparabile vel reparabile cum magna difficultate, taliter ſuſpenditur judicis, à quo juriſdictio, ut non ſit neceſſaria inhibitio, ibidem num. 223

Appellatio ab attentatis legitima, & ideò ea interponenda de novo poſt appellationem à diffinitiva, & ut reponi poſſit Senatum Regium adire cautela traditur, p. 156. n. 245

Aliæ plures interlocutoriæ, quarum Appellationes an recipi debeant proponuntur, remiſſivè, ibidem n. 146

Appellatio conditionaliter, & à nondum illato gravamine non tenet, p. 159. n. 3

Potens aliquid fieri, & quatenus non fiat, Appellat ſtatim, non valet Appellatio, ib. n. 6

Appellare non poteſt non gravatus, ib. n. 9

Appellare à gravamine, pro ejus cauſa aſſignare, omnes, quæ ex actis poſſent colligi, non ſufficit, ib. n. 14

Appellatio conditionaliter emiſſa non tenet, quia nulla cauſa gravaminis poteſt in ea exprimi, p. 160. n. 16

Appellatio conditionaliter emiſſa dicitur à futuro gravamine; quæ non admittitur, ib. n. 17

Appellatione deficiente non eſt dabilis recurſus ad Senatum, etiam in iis caſibus, quibus aliàs de jure licita foret, p. 162. n. 43

Appellatio, peto revocationem gravaminis, non niſi revocet, Appello, tenet, ſi ſuper legitimo gravamine interponatur, p. 162. n. 44

Appellationi etiam in caſibus aliàs permiſſis, ſi nulliter proponatur, non defertur, quomodo Senatus decernat, ib. n. 51

Appellatio juris ſolemnitatibus carens, nec dicitur Appellatio, omnibuſque juris effectibus evacuatur, ib. n. 52

Appellatio nulla ſicut caret effectu, ita & nomine, ib. n. 55

Appellans abſens ſi poſt viginti dies à tempore latæ ſententiæ Appellat, præſumitur eſſe intra decem, p. 163. n. 60

Appellari poteſt petendo revocationem gravaminis, à denegata appellari, etiam ultra decem dies à tempore

& Verborum.

pore gravaminis, ib. n. 71

Appellans in extrajudicialibus debet omnino Appellationem interponere intra decem dies, ib. n. 72

Ab Appellatione exclusus in actibus extrajudicialibus ob lapsum decem dierum datur querelæ remedium, p. 164. n. 73

Appellatio sive ab interlocutoria, sive à diffinitiva requiritur in scriptis, ib. n. 75

Appellatio extrajudicialis in scriptis, requiritur, ib. n. 76

Appellatio non dicitur in scriptis, si ad intimationem sententiæ respondeat cum semmatus, quòd Appellat, & quòd tabellio illud in scriptis redigat ibid. n. 77

Appellatio ad intimationem sententiæ aliter in scriptis non præsentata, non causat attentatum, nec impedit executionem, ib. n. 78

Appellatio si est omissa à judice mandante deferri juramentum parti, an ab ipsa delatione poterit Appellari, n. 165. & 166. n. 10. 11. & 17

Omittens Appellare à sententia intra decendium citatione, ad videndum se declarari & denunciari, non poterit Appellare, p. 166. n. 12

Appellari si non potest à prima sententia, ita nec à secunda idem continente, ib. n. 15

Appellans à carceratione post decendium, debet allegare causam gravaminis de præsenti, non de præterito, ib. n. 22

Appellatio admittitur à decreto expeditionis executorialium sententiæ translatæ in rem judicatam, breviter tamen contradictio discutitur, p. 181. n. 181

Appellatio ab injusta in carceratione quandocumque etiam post decendium admittitur, p. 188. n. 228

Ab articulo præjudiciali causæ principali licita est Appellatio; p. 289. n. 244

Prohibitam qui dicit appellationem tenetur probare, ib. n. 244

Appellatio à mandato de capiendo non suspendit captiram faciendam, p. 190. n. 255

Appellatio à carceratione jam facta illam non reddit attentatam, nec ea pendente reus relaxatur, ibid. n. 259

Natura Appellationis est omnia in præsenti statu conservare, p. 191. n. 261

In prohibenda Appellatione ab excommunicatione varie loquuntur Doctores, & caute legendi, p. 193. num. 5.

Appellatio ab excommunicatione, & aliis censuris non suspendit, sed devolvit, & quid devolutio operetur, ib. n. 6. & 7

Appellatio prohibita à sententia intelligitur à diffinitiva, non ab interlocutoria, p. 104. n. 5

Appellatio prohibita hæretico quoad diffinitivam dumtaxat intelligitur, non quoad interlocutoriam, ib. n. 8

Appellatio ubi à diffinitiva prohibita est pariter censeri prohibitam ab interlocutoria, & emergenti, defenditur, ib. n. 14

Appellatio prohibita à causa principali, prohibetur etiam ab accessoriis, p. 205. n. 26

Appellatio ubi est prohibita ex natura causæ, prout alimentis, &c. intelligitur prohibita ab incidentibus, ib. n. 27

Appellatio si est prohibita à laudo, ita prohibetur à præambula compulsione, ib. n. 30

Appellatio ubi est prohibita à principali, an ita intelligatur ab interlocutoria varii varia dixere, ibid. n. 31

Appellatio ubi admittitur, quoad devolutivum, non potest dici; quod interlocutoria non possit reparari per appellationem à diffinitiva, p. 206. n. 39

Appellatione prohibita quoad suspensivum tantum in causa principali, censetur prohibita ab interlocutoria super incidenti, aut emergenti articulo, ibid. n. 43

Appellatione prohibita in causa principali, prohibetur ab interlocutoria, etiam si alias ab ipsa licuisset Appellare, p. 207. n. 52

Appellatio prohibita per statutum non intelligitur prohibita à sententia super incompetentia, ib. n. 56

Appellationi ab eo, qui re integra Parochiali se opposuit termino edicti transacto non deferens an vim faciat, & an tertium decretorum genus detur, p. 267. n. 274

Appellatio permittitur ab ordinato processu, etiam si causa principali non admittatur quoad diffinitivam, p. n. 66. & 69

Appellatio devolutiva ubi à diffinitiva datur, non potest dici, gravamen interlocutoriæ non posse reparari per appellationem à diffinitiva, p. 210. n. 83

Appellatio, ubi simpliciter à jure reperitur prohibita, intelligitur quoad utrumque effectum, ib. numero 85

Appellatio ubi prohibetur in delectis, non intelligitur prohibita ab incidentibus, ib. n. 87

Appellatione prohibita à diffinitiva ut causa principali quoad suspensivum, appellationi à qualibet interlocutoria regulariter deferendum non est, ibid. num. 93

Appellatione prohibita à causa principali, quoad utrumque effectum, admittenda est à quolibet gravamine incidenti, ib. n. 94

Appellationi à tota sententia an sit deferendum, quæ partim prohibet, partim permittit appellare, p. 313. num. 1

Appellationis permissio uti qualitas naturalis est cujusque causæ, p. 215. n. 33

Appellationem non permissam in aliquo casu, qui asserit, probare tenetur, ib. n. 33

Appellatio à sententia respectu possessionis *ex leg. fin. Cod. de edicto Divi Adri.* non admittitur, respectu autem fructuum & interesse sic, p. 217. num. 56. & 57

Appellationi à sententia respectu possessionis momentaneæ minimè defertur, licèt respectu fructuum sic, ib. n. 62

Quod extenditur etiam respectu fructuum futurorum, ut in exemplo, ib. n. 63

Appellationi à sententia adversam qualitatem habente circa idem, non esse deferendum à neutra parte sententiæ, regula constituitur, p. 219. n. 89

Appellationi à sententia adversam qualitatem habente circa diversa capitula, partim deferendum, partim non, juxta uniuscujusque qualitatis naturam, regula proponitur, ib. n. 87

Appellatio prohibita super principali, intelligitur etiam prohibita super accessorio contento in eadem sententia, p. 120. n. 103

Appellabilitas pendet ab eo, quod principaliter agitur, non ab accessorio, p. 231. n. 112

Permittitur Appellatio, quando cum judice, à quo non potest appellari; simul judicat alter, à quo appellatur, ib. n. 123

Appellatio non verisimilis, & habens contra se jus commune, non causat attentata, p. 229. n. 29

Appellatione prohibita à causa principali, censetur prohibita ab incidentibus, ib. n. 34

Appellans comparens coram inferiori, si protestetur dicto vel facto, non censetur appellationi renuntiare, p. 223. n. 69

Appellatio ejus, cujus non interest, non admittitur, p. 234. n. 92

Ad exhibendum condemnatus præcisè cogitur, & auditur Appellans, ib. n. 93

Index Rerum,

Appellatio non ſolum verbis expreſſis, ſed etiam tacitis tolli ſolet, p. 135. n. 105
Appellatio eſt ſpecies defenſionis, p. 236. n. 111
Appellatio proponenda eſt coram eo judice, à quo appellatur, p. 253. n. 54
Appellationem an ſufficiat præſentare in officio notarii poſtea legendam judici, ib. n. 55
Appellationis prohibitio ex natura cauſæ, ut in alimentis, &c. eſt privilegium: quando verò ex odio, ut in contumace, confeſſo, &c. eſt pœna, p. 259. n. 9
Appellari nequit ne fiat, quod de jure fieri debet, ibid. n. 17
Appellari nequit à juris diſpoſitione, ib. n. 18
Appellationi prohibitio in Parochialibus, eſt privilegium, p. 289. n. 176
A collatione, electione, præſentatione, inſtitutione, confirmatione quorumlibet beneficiorum, etiam ſimplicium extrajudicialiter facta Appellatio emiſſa non ſuſpendit poſſeſſionis traditionem, nec in denegata delatione violentia adeſt, p. 290. n. 181
Appellatione remota ſi committatur cauſa poſſeſſoria intelligitur etiam remota in caſibus ſpecialibus, quibus licita erat Appellatio, ib. n. 183
Appellationem prohibens ſtatum in poſſeſſoriis, operatur in caſibus, quibus jure communi permiſſa erat, ib. n. 184
Appellatio ab articulo incidente in proviſione ſimplicis beneficii ut admittatur, inquirit Rota an lis fuiſſet introducta, ib. n. 190. & 215
Appellatio per unicum præſentatum ad Parochialem laicorum reprobatum in examine cauſat attentatum, p. 292. n. 208
Appellatio non admittitur ab eo, quod facit major pars Capituli, ib. n. 227
Etiamſi juſtificationis probatio in continenti offeratur, ib. n. 228. & quibus rationibus, ib. n. 227
Appellantes ab electione opponentes contra perſonam electi, eligentis, vel eligendi præ oculis habeant formam cap. ut circa de electio. lib. 6. p. 295. n. 237
Appellatio ab actibus exrrajudicialibus, an illos reddat judiciales, ita ut per eam res efficiatur litigioſa, p. 298. n. 284
Appellari prohibens ſtatutum ab interlocutoria aliqua intelligitur, etiam quando jure communi licita erit Appellatio, p. 289. n. 181
A facto merè voluntario Appellatio non permittitur, p. 302. n. 29
Appellatio ſi negetur à cauſa principali, pariter negata cenſetur à præambula compulſione, p. 306. n. 7
Appellatione pendente parti & judici non permittuntur, quæ ante Appellationem non poterant geri, p. 308. n. 30
Appellationi à mandato de ſuſcipiendis ordinibus deferendum non eſt, p. 309. n. 41
Ab eo, quod fit per executionem canonicorum decretorum non licet appellare, ib. n. 44
A viſitatione & morum correctione Appellatio, nec inhibitio executionem ſuſpendit, p. 310. n. 50
Appellatio removetur etiam per verba æquipollentia, p. 319. n. 77
Appellatio limitata ab uno articulo ſeparato, non devolvit totam cauſam, p. 322. 323. n. 11
A judice ubi tenetur procedere judicialiter, ſi ſimul extrajudicialiter tantùm, licita eſt Appallatio, p. 329. n. 30
Commiſſio Appellationis ſuper ſententia alimentorum præſentium, aut futurorum datur cum clauſula (ſine retardatione præſtationis alimentorum) vel (ſine præjudicio legitimæ executionis.) p. 334. n. 4
In omnibus cauſis, quæ celerem expeditionem deſiderant, Appellatio quoad ſuſpenſivum tollitur, ib. n. 6
Appellationis prohibitio, & illius permiſſio ubi in uno ſubjecto concurrunt, hæc an prævaleat, p. 336. n. 24
Appellationis prohibitio in alicujus inducta favorem debet intelligi, ſi in favorem ejus lata ſit ſententia, ſecus ſi contra, p. 343. n. 16
Appellatio quamvis ſit prohibita in remedio *l. fi. Cod. de edict. div. Adr.* tamen permittitur quando ſententia fertur contra actorem, ib. n. 17
Appellatio permittitur quoad utrumque effectum à ſententia qua declaratur non eſſe reformandam, nec minuendam portionem, ſeu alimenta jam antea conſtituta, ib. n. 18
Appellatio permiſſa a ſententia denegante congruæ ſeu alimentorum reformationem, ſi alimentarius eſt in quaſi poſſeſſione percipiendi, illi non officit, quia lite & Appellatione pendente privari non debet ſua poſſeſſione, ib.
Appellari ſi non poteſt à ſententia lata ex juriſdictione ordinaria; pariter nec poterit appellari à ſententia lata ex juriſdictione prorogata, p. 344. n. 36
Appellari ſi non poteſt ab aliquo propter dignitatem perſonæ vel alias, pariter nec poterit appellari ſi procedat ex juriſdictione prorogata, ib. n. 27
Qualitas & natura appellationis multoties valet, & alteratur ex modo procedendi, p. 352. n. 23
Appellari non licet, quando agitur de convertendo frumentum in uſum militum & ſubſidium annonæ, p. 358. n. 6
Appellatio prohibita in cauſa conventionis, an cenſetur prohibita in cauſa reconventionis, p. 359. n. 15
Appellanti ne tradatur poſſeſſio ſuo adverſario, pariter nec ei tradenda erit, ib. n. 21
Appellationis favor prohibitæ in Parochialibus non eſt inductus propter proviſum, ſed propter Eccleſiam vacantem, & ita quocumque vadat Eccleſia vaçans, replenda erit Rectore, qui tunc proviſus reperiatur, p. 360. n. 33
Appellationi à ſecunda ſententia revocatoria primæ privilegiatæ, & executioni jam traditæ erit deferendum omnino, p. 361. n. 48
Appellatio emiſſa ab eo quod fit ſecundùm juris decreta & determinationem, non ſuſpendit, p. 371. n. 2
A præcepto de reſidendo beneficium reſidentiam requirens non datur Appellatio, ib. n. 3
A judice juriſdictionem exequente non permittitur appellare, ib. n. 4
Appellationem non eſſe admittendam ab eo, quod fit ſecundùm juris diſpoſitionem & canonica decreta, qui probent, ib. n. 5. & à n. 1
Appellationi contra iuris clari diſpoſitionem ut frivolæ non eſt deferendum, ib. n. 7
Appellari non poteſt, ne fiat quod de jure fieri permittitur, ib. n. 9
Licitum quod eſt fieri ante appellationem, & poſt illam fieri poteſt, p. 371. n. 16
Appellatio à juris diſpoſitione & determinatione non eſt licita, ib. n. 18
Appellatio ubi non admittitur à ſententia, pariter nec ab ejus executore, aut executione, ib. n. 19
Appellatio à ſententia legali eſt contraria juri, & per conſequens frivola, cui nec defertur, nec cauſat attentata, ib. n. 21. & ſub n. 26
Appellationi à ſententia legali jus reſiſtit, habetque contra ſe juris præſumptionem, & ideo non cauſat attentata, ib. n. 22
Appellanti à monitorio, ut intra certum tempus accedat ad recedendum, reſiſtit jus commune, & poteſt Epiſcopus ea non obſtante ad executionem procedere, ibid. num. 23
Appellanti à correctione reſiſtit jus, ac interim non cauſatur attentatum, ib. n. 24

Appel-

& Verborum.

Appellatione pendente interpoſita Canonicum à Capitulo imponente honeſtam correctionem, ſeu etiam à correctione per ordinarium, poteſt ad executionem devenire, quia dicitur frivola, ib. n. 25

Appellatio frivola dicitur interpoſita ab interlocutoria expreſſa minùs legitima cauſa, aut à jure improbata, ib. n. 26

Appellari licet à denegante beneficium conceſſum per jus commune, quia ubi denegatur juris communis obſervantia, gravamen infertur, ib. n. 27

Appellatio innititur juſtitiæ, ib. n. 28

Cauſa immediata appellationis eſt injuſtitia, injuria, & gravamen, ib. n. 29

Appellatio frivola dicitur, ubi non adeſt gravamen, nec legitima cauſa, ib. n. 30

Appellatio quæ caret effectu, & non habet adminiculum juris, ut minùs legitima non impedit executionem, p. 373. n. 35

Corpus carens anima & ſpiritu vitali, quemadmodum manet frigidum, ita appellatio carens juſtitia (cujus eſt anima) ut frivola mortua cenſenda eſt, ibid. num. 37

Appellatio frivola dicitur inanis & varia, ibidem num. 38

Appellationi frivolæ nec jus defert, nec eſt à judice deferendum, ib. n. 40

Appellationi frivolæ non deferens judex Eccleſiaſticus, vim non facere declarat Senatus, ibidem numero 41

Appellatio frivola quæ dicatur, relinquetur judicis arbitrio, ib. n. 42. vide n. 64

Apellationem eſſe frivolam, ut judex arbitratur, poteſt appellatione non obſtante procedere ad ulteriorem, ib. n. 43

Appellatio frivola illa dicitur, quæ nihil prodeſſe poteſt, nec ullum unquam juris effectum ſortiri, ib. n. 44

Appellatio quæ caret effectu, & non habet adminiculum juris, non impedit executionem, ibid. num. 45

Appellatio calumnioſa illa dicitur, non ſolum quæ in ejus interpoſitione apparet talis, ſed & quæ talis detegatur in fine litis, ib. n. 46

Appellatio legitima illa dicitur, quæ interponitur ex cauſa, quæ ſi eſſet probata, reputaretur legitima, ib. n. 49

Appellatio contraria juri quocumque vadat, in nulla inſtantia poteſt effectum ſortiri (jure attento) quia jus eſt certum, & ubique idem operatur, p. 374. num. 51

Appellationem frivolam tunc arbitrabitur judex, quando apparent legitima indicia ad torturam, & illa reus in termino ſibi conceſſo non purgavit, ibid. num. 54

Appellatio frivola tunc rejici poteſt, quando notoriè & manifeſtè talis detegitur, ſecus ſi in dubio, ſive dubium ſit juris ſive facti, ib. n. 55

Appellatio frivola & calumnioſa quando ita notoriè & manifeſtè dicatur apparere, ibid. numero 56. remiſſivè.

Appellationem frivolam non debet judex arbitrari, ubi ita notoriè apparet, ib. n. 57

Appellatio frivola non dicitur interim, dum remanet diſputandum, ib. n. 57

Appellationis frivolæ redduntur exempla, ibid. numero 58

Appellatio frivola dicetur notoriè, quando quis petierit in cauſa recuſationis, quòd eligantur arbitri, ubi eligendi non ſunt, ib. n. 59

Appellatio frivola dicetur, quando interponitur à ſententia, quæ illam non tangit, ib. n. 60

Appellans auditur, ſi ex ſententia non gravatur, ib. n. 61

Appellatio non admittitur à judice aliquid admittente cum clauſula (ſi, in quantum, &c.) quia tunc neminem gravat, ib. n. 62

Appellatione frivola non obſtante, an judex ulterius queat procedere, & an per illius delationem à ſe abdicet juriſdictionem, & an inhibitio à ſuperiore emanata vigore frivolæ executionis impediat executionem ſententiæ, vide remiſſivè, p. 575. n. 79

Appellatio tanquam frivola à judice rejecta, ſi pars non contradicat appellando, videtur fateri frivolam eſſe, ib. n. 80

Appellantem frivolè poteſt judex à quo excommunicare tanquam contumacem, ib. n. 81

Appellationi à ſententia declaratoria, beneficium incomparabile vacaſſe per adeptionem pacificæ poſſeſſionis ſecundi, non eſſe deferendum, verius demonſtratur, p. 378. n. 6

Appellatio ſublata intelligitur per verba æquipollentia, p. 380. n. 38

Appellari licèt non poſſit à pœna excommunicationis lata ipſo jure, tamen à declaratoria admittitur appellatio quoad utrumque effectum, p. 382. n. 71

Appellari non licet à pœna legis ſeu canonis, à declaratoria tamen aliquem in eam incidiſſe, licita eſt appellatio, p. 383. n. 73

Appellare non poſſe à nominatione muneris, & poſtea appellare à rejectione legitimæ excuſationis propoſitæ multum diſtat, p. 387. n. 27

Appellandi ratio in promptu eſſe dicitur, etiam caſibus aliàs privilegiatis, & ſui natura inappellabilibus; ſi nullitas apparet ex actis; & cum tunc ſententiæ executio ſuſpendatur, p. 393. n. 4

Appellandi ratio in promptu eſſe dicitur, quando in continenti juſtificatur appellatio, quæ ut legitima admittitur quoad utrumque effectum, ib. n. 5

Appellatio nunquam intelligitur prohibita ratione reſpectu notoriæ iniquitatis, ib. n. 7. vide n. 34

Appellatio ab executione notoriè nulla virtute obligationis Cameralis, aut guarentigiatæ admittitur quoad utrumque effectum, p. 394. n. 20

Appellari poteſt etiam ubi aliàs jus prohibet, quando nullitas patet ex actuum inſpectione, quia tunc ceſſat præſumptio, quæ erat pro ſententia, p. 395. numero 33

Appellatio à nullitate paratam habente probationem, impedit executionem unius ſententiæ, ſive ſui natura ſit privilegiata, ut in alimentis, poſſeſſoris, obligatione Camerali, &c. ſive quia tranſierit in rem judicatam, ib. n. 24

Sive hæc nullitatis exceptio probetur ex ejuſdem actis, ſive aliunde, dummodo ſit in continenti, ibid. numero 25

Appellationi à proviſione beneficii ſive curati, ſive ſimplicis, ſive judicialiter, ſive extrajudicialiter celebrata, nulliter tamen & cum formæ omiſſione, deferendum eſſe, indiſtinctè decernitur in ſupremis tribunalibus aditis per viam violentiæ, pag. 397. numero 48

Appellatio à Procuratore interpoſita tempore, quo carebat mandato, non ſuſtinetur, etiam poſtea habens ſufficiens, ſi de novo non appellet inter terminum, p. 40. n 91

Nec talis appellatio cauſat attentata, quia qualitas quæ requiritur tempore actus, non ſufficit, ſi actum ſequatur. ib. n. 92

Appellationi interpoſitæ à proviſione beneficii cujuſlibet facta ſpreto & contempto jure patronatus an ſit deferendum, & vim fieri declarandum, p. 402. num. 129

Appellationi à proviſione beneficii nulla, cùm executionem non mereatur, erit deferendum, ib. n 130

Appellatio in Parochiali per præſentatum afferentem ſe majorem partem patronorum, & vocum habere,

Index Rerum,

habere, interposita ab ordinario instituente alterum præsentatum, quem minorem partem vocum habere contendit appellans, an ut legitima suspendat, p. 403. n. 139

Appellationem interpositam per præsentatum (ut asserit) à majori parte ad Parochialem regulariter non suspendere executionem institutionis, ut verius defendit author, ib. n. 143

Si ex sententia facta patronorum & vocum computatione clarè patet, mandari, instituendum præsentatum à minori paret; Appellatio erit licita quoad utrumque, etiam in Parochialibus, p. 404. n. 154

Appellationi interjectæ per superstitem collitigantem à provisione, seu concursu facto per ordinarium cedente vel decedente collitigante in possessione vel absque ea, si non deferatur, an vis fiat, p. 405. n. 159

Appellari non potest nominatus seu præsentatus ad beneficium simplex, quò minùs examen subire teneatur, p. 406. n. 185

Appellationis dies a principio sunt utiles, quoad progressum continui, p. 408. n. 220

Appellationi minùs solemniter, aut aliàs nulliter propositæ etiam ab actu & sententia, aliàs sui natura appellabilli, deferendum non est, nec impedit executionem illius, ib. n. 216

Appellatio ex quibus causis nulliter proposita dicitur, ut ejus delationi locus non sit, seriatim, obiter tamen recensetur, ib. n. 217

Appellationi propositæ aut proponendæ renuntiatæ per partem tacitè vel expressè non est deferendum, ib. n. 218. & quæ tacita sit renuntiatio, ib.

Appellari an & quando possit post decem dies, & de aliis substantialibus appellationis, remissivè, p. 409. n. 228

Appellatio à sententia & actu nullo admittitur, & suos operatur effectus, ib. n. 232

Appellandi necessitatem à sententia nulla tollit jus, non facultatem, ib. n. 232

Appellationi à sententia notoriè nulla ex aliquo defectu lata etiam aliàs privilegiata & inappellabili nisi deferat judex vim faciat, ib. n. 234

Appellationi informiter aut nulliter propositæ à sententia sui natura appellabili deferendum non est, ib. n. 235

Appellationi à collatione beneficii spreto jure regio patronatus à præsentato per Catholicam Majestatem emissæ si non deferatur, an vis fiat, p. 417. n. 1

Appellationi emissæ à processu gesto contra clausulam (sublata) est deferendum, etiam super iis, quæ aliàs inappellabilia sunt, p. 421. n. 80

Appellationi à provisione beneficii simplicis facta in contradictorio judicio defertur, p. 428. n. 186

Secus quando extrajudicialiter, ib.

Appellari non licet ab ordinario, recusante instituere præsentatum, justa tamen de causa moto, pag. 430. n. 214

Præsentata à Catholica Majestate appellationis via quare inutilis & improbabilis videatur, ibidem numero 218

Defenditur tamen & probabilis monstratur, p. 431. numero 219

Appellationi emissæ à provisione Parochialis vacantis sive judicialiter, sive extrajudicialiter, à quovisve fiat, deferendum non est, p. 438. n. 2

Appellari si non poterat à jurisdictione ordinaria, pariter nec poterit appellare ab eadem prorogata, p. 439. n. 17

Appellationis sublatæ privilegium si conceditur causæ, est reale, & totum universaliter comprehenditur, ib. n. 22

Appellationi à provisione Parochialis jure devoluto sive judicialiter, sive extrajudicialiter non deferens superior, vim nullam facere, decernitur, p. 440. n. 30

Appellationi à provisione beneficii simplicis facta jure devoluto non deferens an vim faciat, ibidem numero 31

Appellationi à provisione beneficii simplicis facta per ordinarium extrajudicialiter non defertur, secus si judicialiter, quia tunc utrumque habet effectum, ib. n. 32

Et secundùm hanc distinctionem pluries determinavit Rota Romana, prout refertur, ib.

Appellari licèt non possit à provisione beneficii simplicis facta judicialiter, tamen fallit quando provisio fit jure devoluto, & de ratione, p. 441. n. 47

Appellationi defertur à sententia nulla, etiam aliàs privilegiata, ib. n. 54

Attenta an sit provisio jure devoluto facta appellatione pendente, ib. n. 55

Appellatio ab una causa non suspendit aliam diversam, ib. n. 56

Appellatio ab uno articulo non suspendit jurisdictionem in tota causa, nec afficit tertium, p. 443. n. 57

Provisio facta jure devoluto, eo quod præsentatus sit indignus, si non apparet de indignitate, erunt tentata gesta appellatione pendente, ibid. n. 58

Appellatio non admittitur à sententia lata super judicio merè possessorio adipiscendæ, retinendæ, aut recuperandæ jure civili, p. 447. n. 37

Appellatio non admittitur à possessorio summario, p. 448. n. 29

Appellari non potest ab omni judicio possessorio tam adipiscendæ, & retinendæ, quam recuperandæ possessionis, ib. n. 30

A sententia in interdicto quorum bonorum appellatio non admittitur, ib. n. 36. & n. 38

Appellatio non datur remedio *l. 3. C. de pignoribus*, ib. num. 40

Appellatio est prohibita in singulis speciebus adipiscendæ possessionis, p. 449. n. 42

Uti possidetis remedium retinendæ non recipit appellationem, ibi n. 54

Appellatio à possess. mero licet non admittatur, intelligitur quoad suspensivum dumtaxat, non verò quoad devolutivum, p. 450. n. 62

Appellatio si foret prohibita in possessorio quoad utrumque effectum, vera foret opinio dicentium, à qualibet ejus interlocutoria esse permissam quoad utrumque, ib. p. 65

Appellatio quando est prohibita à diffinitiva quoad suspensivum dumtaxat, prohibita intelligitur etiam à qualibet interlocutoria incidenti, ibidem numero 66

Appellatio admittitur jure Canonico à sententia lata super mero possessorio, p. 451. n. 67

Appellatio non admittitur suspensiva etiam de jure canonico in possessoriis summariissimis, prout *in l. fin. C. de edicto D. Adr.* ib. n. 77

Probabilis quando fuisset dubitatio, quis duorum sit hæres, necesse est, ingredi judicium petitorium & appellatio admittitur, p. 452. n. 92

Appellatio an admittatur in jurisdictionibus, & aliis quibus possessio justificatur cum titulo, ib. num. 88. remissivè.

Appellatio quando admittitur in possessoriis, vidé remissivè, p 453. ib.

A mandato de evacuando damnum, seu ut dicunt detractando, an liceat appellari, p. 454. n. 121

Appellationem esse licitam à judice adito per viam reductionis, ut bono viro, ut magis communis & æquior opinio resolvitur, p. 456. n. 7

Quæ procedit sive ipse judex moderetur, sive confirmet, vel infirmet arbitramentum, ib.

Et

& Verborum.

Et hæc opinio maximè procedit si sententia feratur ad favorem ejus, qui petit reductionem, pagina 456. num. 8

Ab actu quem quis approbavit, non potest appellari, p. 457. n. 12

Appellari quando possit ab Arbitri sententia, qui pro materia videndi, p. 457. n. 23

Arbitri sententia etiam pacto nudo facto compromisso jure canonico recipit appellationem, & de ratione, p. 457. & n. 24

Appellatio non admittitur ab avocatione jurisdictionis facta per delegantem superiorem, p. 460. n. 53

Quod procedit sive avocatio fit sine causa, aut cum ea, aut cum levi, quia non licet appellare, p. 460. n. 54

Appellari non potest à judice suum officium non interponente, quando pars interponendum non petit, ib. n. 59

Appellationi ab actu negativo si judex deferre non teneretur, licitè posset ad ulteriora procedere, cum teneat jurisdictionem, p. 462. n. 78

Appellari ubi non licèt, judex potest ad ulteriora procedere appellatione non obstante, ibidem n. 79

Appellationi emissæ in criminalibus, sicut & in civilibus regulariter ut licitæ deferendum esse, quotidie decernunt Senatus Regii, p. 464. n. 1

Nec interim exequenda est sententia, ib. n. 2

Appellationi in criminalibus nec tacitè, nec expressè renunciari potest, ib. n. 8

Appellatio de jure civili & canonico ut sit prohibita, confessum & convictum simul adesse, qui teneant p. 465. n. 18. ubi de communi.

Appellatio ut denegetur reo tam de jure canonico, quam civili, ut sufficiat spontanea confessio qui teneant, & magis communem dicant, ibid. numero 19

Appellationi emissæ per condemnatum de crimine simoniæ deferendum non est, ib. n. 24

Appellatio non denegatur à sententia collationis beneficii, vacantis propter simoniam lata à mixto executore, ib. n. 25

Appellationi à carceratione vel ejus relatione, & de ejus effectu, p. 466. n. 42. remissivè.

A suspensione vel privatione officii & lata in syndicatu an sit licita Appellatio, ib. n. 43. remissivè.

A tortura vel torturæ comminatione appellare quando liceat, ib. n. 44. remissivè.

A judice denegante defensionem reo, prout aliis Appellatio licita est, ib. n. 45

Appellationi à sententia lata super causa notoria regulariter non est deferendum, p. 467. n. 54

Appellatio ubi regulariter sit prohibita, tamen ex aliqua ratione speciali in eodem casu fit permissa, debet specialiter exprimi in appellatione, ut ipsa admitti queat, ib. & n. 468. n. 61

In notoriis quando sit licita appellatio, remissivè, ib. n. 62. & seqq.

Ab excessu pœnæ in notoriis datur Appellatio, ibid.

In omnibus criminalibus & notoriis, quibus non est licita appellatio, tamen superfedetur in sententiæ executione, quando judex superior dubius cognoscens per inspectionem actorum inhibuisset inferiori, ib. n. 68

In criminalibus regulariter ubi est prohibita appellatio, intelligitur quoad utrumque, quia in eis executio est irretractabilis, ib. n. 70

Appellatio quoties est prohibita à diffinitiva quoad utrumque effectum, permittitur à quolibet ejus interlocutoria, etiam aliàs non qualificata, ibidem n. 71

Appellationi emissæ per clericum traditur curiæ, seculari quando sit vel non deferendum, remissivè, ib. n. 72

Appellans à sententia quatenus contra se facit in cæteris articulis separatis, à quibus altera pars non appellavit, sententiæ transit in rem judicatam, p. 469. n. 1

A sententia continente diversa capitula separata una pars potest appellare limitatè, quatenus contra, & quoad cætera transit in rem judicatam, ibidem num. 2

Alias contra partem non Appellantem sententia transit in rem judicatam, ib. & n. 470. n. 3. & 4

A sententia utramque partem gravante utraque pars tenetur appellare ab eo capitulo sibi gravante, quatenus contra, & ib. n. 5

Utraque Appellatio limitata ab ea parte sententiæ, quatenus contra, &c. suos de per se operatur effectus, ib. n. 6

Appellatio emissa ab uno capitulo, & per unam partem quatenus contra, non devolvit cætera capitula separata, sed transeunt contra non appellantem in rem judicatam, ib. n. 7. & 8

Appellatio limitata quatenus contra, non suspendit jurisdictionem in capitulis separatis à quibus neutra pars appellat, quominus executioni mittatur, ib. n. 9. & 10

Appellatio quando deficit, senatus regius illo semper utitur decreti genere, *que no vienne por la orden y se le remitte*, &c. ib. n. 15. & 16

Appellatio quando deficit, senatus regius non potest decernere, vim fieri, & reponi, ib. n. 17

Appellatione limitata in capitulis separatis quatenus contra, non potest altera pars se juvare, ib. n. 19

Appellatio limitata limitatum producit effectum, ib. num. 20

Appellatus non potest adhærere nec uti appellatione limita adversarii quatenus contra, ib. n. 21

Appellatione pendente limitata quatenus contra à capitulo separato non suspendit executionem in alio capitulo separato non appellato, quia appellatio est in una causa, executio verò in alia, ibid. & 471. n. 22

Pars quæ omisit appellare à capitibus separatis, de quorum executione tractat judex, non poterit post decem dies ab eorum executionem appellare, ib. n. 25

Et si hæc causa ad senatum per viam violentiæ protrahat executatus, decretum vim non fieri, reportabit; ib. n. 26

Appellatio interposita per utramque partem ab eadem sententia quatenus contra, si simus in alimentis, & similibus privilegiatis, capitula separata pro actore mittentur executioni non obstante appellatione rei, ib. n. 29

Appellatio à causa conventionis non devolvit causam reconventionis, sed coram judice à quo hæc erit tractanda, ib. & 472. n. 36

Appellatio interposita à sententia delegati suspendit jurisdictionem in alia causa, secus in sententia ordinarii, ib. n. 37

Appellatio quatenus contra, & limitata devolvit omnes alios articulos connexos, ib. n. 40

Appellatione limitata à quibusdam articulis quatenus contra, pendente, judex à quo non potest alia capitula connexa tamen exequi, etiam si non appellatur ab aliis, ib. n. 41

Appellatio quatenus contra, tunc devolvit totam causam in connexis, quando sententia in uno capitulo parit exceptionem rei judicatæ in alio, ibidem num. 43

Appellationi limitæ quatenus contra, erit omnino deferendum

Index Rerum,

deferendum in cæteris capitulis connexis, licèt non appellatis, alias vim fieri declarabitur, p. 472. n. 44

Quæ doctrina procedit etiam in via executiva, ib.

Appellatione limitata quatenus contra, in articulis connexis potest adversarius se juvare, & ejus virtute Regem adire, ne in connexis non appellatis judex exequatur, ib. n. 45

Appellationis, si & quatenus contra, effectus, remissivè, ib. & 473. n. 48

Appellare utraque parte ab eadem sententia quatenus contra quis judex de causa possit cognoscere, & an pro singulis Appellationibus queant impetrari, remissivè, ib. n. 49

Appellans quatenus contra altera parte non appellante, an & quando possit suæ Appellationi renuntiare, sive in artieulis connexis, sive separatis, sive intra terminum, sive extra illum, remissivè, ib. n. 50

Appellatio ab interlocutoria an & quando devolvat totam causam tam in articulis connexis, quàm separatis, remissivè, ib. n. 51

Appellari tertio non potest in quacumque causa, p. 474. n. 1

Appellatio si aliquo casu sit permissa ubi tertio provocare non potest, non impedit trium conformium executionem nec causat attentatum, p. 476. n. 32

Appellationis prohibitio & permissio concurrens circa ejusdem sententia diversa & separata, unaquæque qualis operatur in suo subjecto, ib. n. 34

Unaquæque pars licet tertio appellare non possit ab eodem articulo, tamen adversarii appellationi recte potest adhærere, p. 476. n 65

Quælibet Appellatio est communis utrique parti, etiam non appellanti, ib. & 479. n. 66

Nisi Appellatio fuerit limitata quatenus contra, &c. ib. n. 67

De jure regio vix possunt dari quatuor Appellationes à quolibet articulo & quare, n. 68. & quid in foro Ecclesiastico, ib.

Appellatio non est licita ab interlocutoria merè, p. 480. n. 4

Appellatio licita est ab interlocutoria habent vim diffinitivæ, ib. n. 5

Appellans, cujus appellatio à judice rejicitur, an teneatur iterum appellare, ib. n. 7

Interlocutoria super non admissione Appellationis præjudicat appellationi, & ideo appellare debet, ib. n. 8

Appellationem ab interloquutoria si judex rejiciat, si iterum à rejectione non appelletur, an maneat deserta appellatio, ib n. 9

A judice rejiciente Appellationem tanquam frivolam si pars non appellet, videtur rejectioni consentire, ib. n. 10

A rejectione Appellationis appellatio non est licita in iis casibus quibus jus appellare prohibet, ib. & 481. n. 11

Appellationi à rejectione appellationis an sit deferendum, pendet à natura causæ principalis, à qua interponitur an illam admittat, vel non, ib. n. 12

Appellatio ubi à jure est prohibita, si admitteretur à judice illam rejiciente, de nihilo serviret prohibitio, ib. n. 18. & 21

Quod una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admittit, ib. n. 19

Appellatio cùm prohibetur, censetur, prohibitum omne per quod pervenitur, ad illam, ib. n. 20. & 21

Appellatio emissa à rejectione appellationis ubi de jure non admittitur, contraria dicitur juri, & ei resistit, ib. n. 22

Appellatio à rejectione appellationis, ubi de jure est prohibita, dicitur frivola, quia nullum potest juris effectum sortiri, nec unquam prodesse, ib. n. 24

A judice ut juris executore procedente non licet appellare, ib. n. 25

Appellatio tertia in eodem articulo cùm non valeat, non devolvit causam, ib. n. 30

Text. in c. sua nobis, de appellat. interpretatur, ut appellatio non sit admittenda à rejectione tertiæ appellationis in aliquo articulo, ib. n. 32

Appellatio admittitur à rejectione appellationis emissæ in casu, quo judex illam admittit, ib. & 472. n. 33

Appellatio non admittitur à rejectione appellationis emissæ, ubi aliàs jure est prohibita, ib. n. 35

Appellationi à rejectione appellationis emissæ ab interlocutoria ubi jure est prohibita, non defertur, ib. n. 36

Appellationem, ut justè judex rejiciat, causa debet esse aperta, ib. n. 37. & 39

A rejectione Appellationis per superiorem facta cum causæ cognitione aut sine illa, an & quando sit appellationi deferendum, ib n. 38

Appellationi à rejectione appellationis cujus prohibitionis causa est aperta, deferendum non est, ibid. n. 39

Capicius & alii asserentes indistinctè Appellationem esse, licitam à rejectione appellationis, declarantur juxta nostram distinctionem, ib. n. 40

Appellatio à rejectione appellationis legitimæ admittendæ à diffinitiva eo ipso censetur justificata, ib. n. 43

Secus in casibus à jure prohibitis, ib. n. 24

Vim non fieri, declarabit senatus Appellationi non deferentem à rejectione appellationis non legitimæ sed jure prohibitæ, ib. n. 45

Appellatio si rejiciatur per judicium dicentem, eo quod causa sit inappellabillis, cùm revera appellabilis sit judex nihil debet innovare, ib. & 483. n. 47

Appellatio si jure teneat, licet non deferatur, ejus vigore judex inhibetur juris potentia, & ministerio, ib. n. 48

Appellatio à rejectione appellationis quandiu sit necessaria, ib. n. 51

Intimari debet Appellanti, an judex deferat appellationi, ib. n. 56

Declaratio judicis à quo an sit deferendum necne, nihil detrahit virtuti Appellationis, nec potentiæ superioris, quominus iterum illam queat revocare, ib. n. 57

Appellatio quando rejicitur causæ cognitione & parte opponente, requiritur appellatio alia, ib. n. 58. vel propositæ adhæsio, ib.

Secus quando sine illa rejectio fit, ib. n. 59

Rejectio Appellationis eo quod sit frivola, vel alia causa expressa, requirit novam appellationem, ib. n. 60

Appellationi ac delationi appellationis interpositæ à sententia & judici privilegiato, an sit deferendum, p. 486. n. 9

Deferre Appellationi & terminum præfigere ad prosequendum non est idem, p. 487. n. 20

Causa mercedis non recipit Appellationem suspensivam, ib. n. 25

Pars cujus interest Appellationi non deferendæ ne deferatur, si non contradicat, aut appellet à delatione, ipsam judex proprio motu non potest revocare, ib. 488. n. 26

Non contradicente Appellato cui delatio officit appellationis frivolæ, potest judex à quo super justitia causæ validè procedere, ib. n. 27

Delatio Appellationis non deferendo operatur suos effectus non contradicente appellato, cui delatio nocet, ib. n. 28

Delationem injustam potest judex revocare, & sententiam privilegiatam exequi, secuta contradictione partis

partis appellatæ, cui delatio officiebat, p. 488. num. 30
Delatio appellationis deferendæ nullum causat gravamen, p. 488. n. 31
A delatione appellationis minimè deferendæ appelatio licita est, p. 488. n 42
Contradictio nulla major Appellatione, quia actui opponitur, p. 488. n. 33
In Appellatione ab injusta delatione appellationis debet inseri causa gravaminis, scilicet appellationem esse illo casu prohibitam, ib. n. 34
Appellationis denegatio in causa est magnum privilegium, utilitas, & favor, & judicium executionem merens longè uberius est aliis, ib. n. 35
A judice privante beneficio juris communis Appellatio legitima judicatur, ib. n. 36
Appellatio eo ipso censetur justificata, cujus gravamen apparet per solas allegationes juris, ut à sequestro, quod à jure regulariter est prohibitum, ib. n. 37
A rejectione Appellationis à jure prohibitæ interposita Appellatio non admittitur, p. 488. n. 38
Secus si sit in casu permisso interposita, quia tunc à delatione non admittitur Appellatio, p. 448. ib.
Appellatione mediante ab interlocutoria quia jurisdictio est finita, potest illam delegatus revocare, & reassumere, p. 489. n. 49
Cognitio an sit Appellationi deferendum necne, vel appellatio sit nulla, vel an sit interposita, intra terminum, vel an sit deserta, ad quem judicem spectet remissivè, p. 490. n. 67
A sententia super desertione Appellationis interjectæ appellationi an sit deferendum, ib n. 68
Appellans si nunquam judicem ad quem adivit, judex à quo potest de desertione cognoscere, p. 490. n. 491. n. 69
Appellatione introducta coram judice ad quem, de quo per appellantem docetur, non judex à quo, sed ad quem de desertione pronunciabit, p. 491. n. 70
Appellans debet citari super articulo desertionis, cùm possit de legitimo impedimento docere, atque executio impediatur, ib. n. 75
Terminis transactis, appellanti assignatis ad docendum de diligentiis circà Appellationem factis (& quæ sint remissivè) expediuntur executoriales, ibidem numero 78
Appellationi ab expeditione executorialium virtute rei judicatæ an sit deferendum, p. 495. n. 9
A præcepto de exequendo tam sententiam quàm instrumenta guarentigiata, esse licitam appellationem, qui affirmant, p. 495. n. 10
Ab expeditione executorialium & præcepto de exequendo tam rem judicatam, quàm instrumenta, &c. non esse licitam Appellationem, ut verior opinio resolvitur, p. 495. 496. n. 11
Ab executorialium expeditione, & præcepto de exequendo vigore rei judicatæ Appellationi non esse deferendum, omnium ferè concors est sententia, p. 496. n. 14
Ab expeditione executorialium vigore trium conformium non esse licitam Appellationem, citra dubium est, p. 496. n. 15
Ab executione Appellationi emissæ judex non deferens, vim non faciet, ib. n. 16
Appellans ab executione rei judicatæ præsupponit antecedens validum, & negat consequens, scilicet, executionem, & ideo nihil agit, p. 497. n. 27
Appellationi emissæ ab executione executorialium præscriptarum, nisi deferat executor vim faciet, p. 404. num. 5
A qualibet causa mundi licèt aliàs negetur Appellatio, tamen admittitur ab excessu, p. 513. n. 16
A visitatione licèt non appelletur, tamen à visitatione excedente admittenda est, p. 313. n. 17
A correctione fraterna licet negetur Appellatio, tamen admittitur corrigente modum excedentis, ib. num. 18
Ab executore neutro appellatur, nisi modum excedat, ib. n. 19. & 20
Appellatio cùm est denegata à re judicata & judice, debet denegari ab ejus executore, p. 514 n. 25
Idem est appellare ab aliquo facto judicis, quòd à judice aliquid faciente, ib. n. 32
Appellatio scilicet, querela, & nullitas, p. 517. n. 84
Appellationis & querelæ remedio ab excessu executoris uti simul non potest, ad effectum recurrendi ad regem per viam violentiæ, & quare, p. 518. n. 96
Deficiente Appellatione (quæ coram ipso executore necessariò est proponenda) non potest haberi recursus per viam violentiæ, ib. n. 97
Appellatio & querela ubi simul competunt, qui appellationis via utitur, debet intra decem dies interponere, secus in querela, quia & post illos potest proponi, ib. n. 99
Appellatio ubi regulariter est prohibita, permissa tamen ex speciali ratione in aliquo casu, ratio debet exprimi, ut illi deferatur, & quare, pag. 521. n. 145. & 156
Appellatio non cadit super excessu non expresso, ibid. num. 157
Appellatio ab uno articulo non suspendit totam causam non connexam, p. 522. n. 158
Ab excessiva expensarum & fructuum taxatione Appellatio an totam causam suspendat, ibid. n. 162
Appellatio ab executore Apostolico excedente an legitima sit, detegit Senatus Regius ad quem recurritur per viam violentiæ per inspectionem processus originalis, p. 523. n. 187
A simplici executoris gravamine pendente executione appellans non auditur, sed in finem peractæ executionis reservatur gravaminis cognitio, p. 524. num. 195
Appellatio prima ab excessu executoris suspendit secum, appellatio autem ab ejus revocatione suspensivo effectu caret, & de ratione differentiæ, p. 525. num. 218
Appellationis privilegiatæ ratio quandocumque claudicat, ut à prima sententia non suspendat, à revocatoria autem sic, & è converso, ibid. n. 121
De essentia Appellationis est, illam proponere de minori ad majorem, p. 529. n. 224
Appellationi à superiore mandante cognoscente de excessu executoris sui non esse deferendum, p. 228. num. 8
Apellationi emissæ à citato per merum executorem executorialium quem non tenetur expectare, non erit deferendum, p. 535. n. 20
Appellationi à declaratoria sententia pro rei judicatæ executione, executor non deferens an vim faciat, p. 538. n. 57
Appellare omittens ab appellabili, non poterit postea appellare à citatione ad videndum se declarari, ib. num. 69
Appellatio suspendit à declaratoria super executione judicatæ si executor modum in ea ferenda excedat, ib. n. 76
Appellationi ab executore mixto aut mero rejiciente legitimam exceptionem defectu suæ potestatis aut mandantis, non deferente, vim fieri declaravit Senatus, p. 544. n. 40
Ab executione Appellatio ut operetur effectum suspensivum exceptionis, probatio debet in continenti conferri, p. 554. n. 54
Appellatio à rejectione exceptionis ante ejus justificationem non devolvit, nec ex sola rejectione justificatur in quibuslibet judiciis, & de ratione, ibid. num. 55
Appellatio à rejectione exceptionis simul oblata probatione in continenti statim dicitur justificata, ib. n. 56

Index Rerùm,

Appellationi à tertio non poſſidente & oppoſitore deferre tenetur executor, quominus ad ulteriora procedat, p. 572. n. 73

Appellationi à legitimo oppoſitore executionis non admiſſæ per executorem, ut licitæ deferre mandavit Senatus, p. 579. n. 153

A præpoſteratione ordinis judicialis eſt licita appellatio, ubi aliàs regulariter eſt prohibita, ibidem num. 165

Appellatio à taxatione & liquidatione quæ non comprehenditur ſub condemnatione generali, cauſat attentatum & nullitatem executionis, p. 618. n. 34

Ab exceſſiva fructuum, damnorum, &c. liquidatione & taxatione facta per executorem admittitur Appellatio ſuſpenſiva, ib. n. 35

Appellatio licita eſt ab actu nullo, p. 646. n. 11

Appellatio à ſententia nullitatis alterius ſententiæ, non devolvit cognitionem ſuper ejus injuſtitia, p. 667. num. 212

Approbatio.

Approbatione denegata ejus articuli qui probatus non prodeſt appellationi emiſſæ tanquam frivolæ non erit deferendum, p. 374. n. 65

Arbiter.

Arbitri juris pronuntiantes cauſam recuſationis non eſſe legitimam ſi revocant poſtea talem pronuntiationem, à tali revocatione non licet appellare, ſecus è converſo, ſi declarantes legitimam recuſationem, declarationem revocant, à tali appellatur, p. 154. n. 217. & 218

Arbitri juris poſſunt revocare ſuam interlocutoriam, ibid.

Arbiter & arbitrator datus an poſſit judicialiter, & extrajudicialiter ſimul procedere, & variare, p. 281. num. 100

Ut Arbiter, & arbitrator ſimul electus, ſi ſemel partes judicii aſſumat, non poteſt redire ad viam extrajudicialem arbitratoris, ibid. n. 102

Arbiter judicialiter, arbitrator extrajudicialiter debet procedere, n. 107

Arbiter, & arbitrator ſimul electus ex modo procedendi detegitur, quia uti velit poteſtate, p. 283. n. 108

Arbiter effectus, ut poſſit judicialiter, & extrajudicialiter procedere ſimul, utraque non utitur poteſtate, p. 383. n. 129

Ab Arbitris juris electis ſcilicet ſuper recuſatione, aut competentia inter judices Eccleſiaſticos appellare, an liceat, p. 458. n. 45

Arbitri juris habent juriſdictionem à lege, & coram illis coguntur partes litigare, ſicut coram judice, ibid. num. 36

Arbitri juris habent à lege juriſdictionis tertiam ſpeciem æquiparatam delegatæ, ibid. n. 37

Ab arbitris juris licet appellare, quemadmodum & ab aliis judicibus, ibid.

A judice habente Arbitrium à lege, homine, ſeu ſtatuto, appellare licere, qui teneant, ib. n. 28

A judice cujus Arbitrio aliquid committitur ſive in civilibus, ſive in criminalibus, qui teneant, ibid. num. 29

In Arbitrariis ſuper re magna quemadmodum enormiter læſus judicatur, ibid. n. 32

Arbiter per pronuntiationem in una cauſa, ſeu articulo, non perdit juriſdictionem in alia cauſa ſeu articulo, p. 470. n. 12

Archiepiſcopus.

Archiepiſcopus in diœceſi Epiſcopi debet hanc onerare, p. 243. n. 58

Argumentum.

Argumentum de contractu ad diſtractum, conſtitutio, ſtatutum, ſeu diſpoſitio loquens de contractu, habet etiam locum in diſtractu, p 254. n. 206

Legitimum eſt Argumentum de facto ad diſtractum, ibid. n. 210

Quando militat eadem ratio in ſententia interlocutoria, quæ in revocatione ejus legitimè appellante ab utraque, ibid. n. 211

Argumentum de contractu ad diſtractum validum eſt cùm identitas rationis concurrit in utroque, etſi res aliàs diverſiſſimæ ſint, ibid. n. 214

Argumentum valet ab etymologia vocabuli, p. 284. num. 131

Argumentum de præparatoriis ad præparata valet, p. 239. n. 4

Argumentum non eſt bonum; in judicio ſummario requiritur plus probationis, ergo judicium efficitur plenarium, ut contra Sarmiento, p. 447. n. 26

Argumentum validum eſt, appellatio non ſuſpendit, ergo judex procedens non attentat, p. 462. n. 80

Arma.

Arma in antiquis non parvæ ſunt authoritatis ad probandum jus patronatus, p. 434. n. 270

Articuli.

Articuli veſtiuntur natura cauſæ principalis, quæ ſi eſt ſummaria, & illi etiam ſunt ſummarii, & inappellabiles, p. 71. n. 260

Articulus, an appellationi ſit deferendum, vel non, non reſpicit ordinatoria judicii, p. 81. n. 9

Articulus eſt actus præparatorius ad probationem, ſicque de ipſo judicandum eſt, ac de ipſa probatione, p. 147. n. 142

Circa Articulos, & probationes impertinentes rejectas non cadit appellatio, ibid.

Articulorum copia danda eſt ei, contra quem teſtes producuntur, non tamen copia interrogatoriorum danda eſt producenti teſtes, p. 147. n. 143

Articulus incidens regulatur juxta naturam principalis cauſæ, p. 220. n. 104

Articuli impertinentes & non revelantes non ſunt admittendi, p. 375. n. 68

Articuli impertinentes qui dicantur remiſſivè, ib. n. 69

Artifex.

Artifex inſignis poteſt prohibere, ne alius ſuo ſigno utatur, p. 234. n. 273

Aſſaſinium.

Aſſaſinii crimen non recipit appellationem, p. 466. num. 36

Aſſertio.

Aſſertioni Regis Hiſpaniæ ſtandum eſt, cùm probet in facto proprio, p. 8. n. 26

Aſſertio Principis maximè in antiquis probat, etiam in præjudicium tertii, ib. n. 27

Aſſertionem Octaviani Pedem. dicentis in recurſu ſuſpendi judicis juriſdictionem, numquam fuiſſe ablatam, p. 120

Attentatum.

Attentata licèt regulariter ad judicem ad quem revocare pertineat: tamen poteſt etiam judex à quo, attentata poſt appellationem à ſeipſo revocare, p. 94. num. 18

Attentatum à parte & attentatum à judice à pari procedunt ad hoc, ut judex attentans poſſit revocare, ibid.

Attentatis non purgans per ſucceſſorem in beneficio per reſignationem attentantis, non eſt procedendum in cauſa, p. 98. n. 85

Attentatorum repoſitio, ſeu revocatio eſt actus favorabilis, & privilegiatus, p. 99. n. 102

Attentatum à judice eſt qualitas, quæ liti inhæret, ab eaque dependet, ſine quo attentata non dantur, p. 100. n. 107

Attentata appellatione pendente plurima ſunt alia extra ſententiæ executionem, ut in exemplis, p. 116. numero 38

De

& Verborum.

De attentatis geſtis interim dum diſceptatur, an appellatio ſit admittenda, vel non, idem judicatur, ac de cæteris, p. 122. n. 27

Attentata durant etiam poſt appellationis deſertionem aut illius renuntiationem tacitam, vel expreſſam, ib. n. 29

Attentata regulariter non dantur ſine lite, p. 123. n. 46

Attentatorum revocatoria ſententia an recipiat appellationem, p. 229. n. 37

Attentatorum rovocatio reſpicit abbreviationem litis, ib. n. 40

Attentatorum revocatoria ſententia an appellatio ſuſpenſiva admittatur, p. 230. n. 56

Attentatorum ſententia eſt merè interlocutoria, p. 262. num. 1

Attentatorum revocatio non recipit appellationem ſuſpenſivam, p. 263. n. 2

Operis novi poſt denuntiationem qui ædificat, attentat & per Attentatum demolitur ædificium, ibid. n. 3

Attentati ob ſuſpenſionem non admittitur appellatio ab articulo connexo, ibid. n. 14

Attentata ante omnia revocantur, ibid. n. 17

Ab Attentatorum revocatione appellatio eſt contra jus, ibid. n. 18

Attentatum & innovatio privant appellantem ab appellatione cui ex eo facto cenſetur renuntiare, p. 264. n. 20

Etiamſi Attentatum poſtmodum purgetur, ipſa durat renuntiatio appellationis, ibidem.

Attentatum magis favorabile eſt, quàm ſpolium, & interdictum unde vi, ibid. n. 22

Attentatorum remedium ſi cadat ſuper poſſeſſione attentato, ſapit naturam veri poſſeſſorii, ibidem.

Attentati ſententia revocatoria non recipit appellationem, etiam reſpectu expenſarum, quarum condemnatio fiat, ibid. n. 24

Attentatorum revocatio plura continet privilegia, pluresque pœnæ inductæ ſunt in odium attentatis, ib. n. 25

Attentatorum revocatio celerem expeditionem deſiderat, & litis abbreviationem, ibid. n. 26

Lancelotus Robertus trepidè reſolvit quæſtionem, an Attentatorum revocatio admittat appellationem, ib. n. 27

Attentatæ poſſeſſionis revocatio non recipit appellationem, ibid. n. 28

Attentatorum appellatione pendente revocatoria ſententia non admittit appellationem, ibid. n. 29

Attentati lite pendente revocatoria ſententia non recipit appellationem, quando à cauſa principali non licet appellare, ibid. n. 30

Attentatorum revocatio generaliter appellationem non admittit, ibid. n. 31

Ab Attentati revocatione denegatur appellatio in odium & pœnam attentantis, in favorem attentatum paſſi, p. 265. n. 32

Attentans hanc patitur pœnam, ut non audiatur appellans, ibid. n. 33

Attentatorum revocatio non recipit appellationem ſuſpenſivam ſed devolutivam ſic, ib. n. 34

Attentatorum revocatoriam ſententiam ſemper exequitur nuntius Hiſpaniæ, ib. n. 36

Attentatorum revocatio magis favorabilis judicatur, quàm cauſa penſionis, etiam cum clauſula ſine retardatione ſolutionis, &c. ib. n. 37

Attentati ſententia revocatoria an ſit interlocutoria, vel habeat vim diffinitivæ, ib. n. 38

Attentatorum judicium poteſt tres habere ſententias conformes, prima executa, p. 266. n. 39

Attentati à revocatoria ſententia appellationi ſi non deferat judex Eccleſiaſticus, vim non facit, ib. n. 40

Attentati ſententia lata in favorem attentatum paſſi, non recipit appellationem, ſecus ſi contra ipſum lata ſit, ib. n. 41

Attentati ſimplicis revocationem nullo tempore præſcribi poſſe, qui dixerunt, p. 520. n. 128

Attentati ſimplicis revocatio quanto tempore præſcribatur, & quando perpetuò peti poſſit, ib. n. 129. remiſſivè.

Attentatum non adeſt, ergo non adeſt violentiæ recurſus, non eſt bonum argumentum, pag. 461. num. 75

Attentatum non dicitur purgatum niſi ſint omnia purgata, & uſque ad unum nummum in priſtinum reposita, p. 669. n. 356

Auctor.

Auctor non tractat materiam executionis, ſed dumtaxat appellationis ab ea, nempe quando adeſt exceſſus, p. 495. n. 1

Auctor's jure reſoluto reſolvitur jus tertii abſque facto hominis, ſed juris miniſterio, p. 655. n. 27

Audientia.

Audientia cui à jure denegatur, denegari ſimul appellationem, qui diſtinctè teneant, p. 226. n. 1

Audientiam denegans ſtatutum creditori ſi non agat intra tot tempus, an valeat, p. 227. n. 6

Audientia denegata quoad agendum dumtaxat recipit appellationem, ib. n. 7

Audientia ubi denegatur in agendo & excipiendo ſimul, denegata cenſetur appellatio, ib. n. 8

Audientia denegata quoad agendum tantum, non cenſetur denegata appellatio juxta communem, quæ defenditur, ib. n. 12

Audientia denegata quoad agendum tantum, non cenſetur prohibita appellatio quoad alios articulos, ib. num. 14

Audientia denegatur excommunicato, ut actori & ut reo voluntario, p. 228. n. 17

Audientia ſi denegetur, tam in agendo, quàm deferendo & excipiendo, appellatio denegata intelligitur, ſecus quando in agendo tantum, ib. n. 20

Audientia ubi univerſaliter denegatur, cenſetur etiam denegata appellatio, ib. n. 21

Audientia ubi denegatur in agendo tantùm non cenſetur denegata appellatio, p. 228. n. 35

Audientia quibus à jure denegatur quatuor caſus recenſetur remiſſivè, p. 235. n. 103

Audientia ubi alicui denegatur, cenſetur etiam denegata appellatio, p. 492. n. 98

Auditor.

Auditori Cameræ denegatur juriſdictio in prima inſtantia quando excedit metas, & formam reſcripti, & rectæ executionis, p. 352. n. 25

Auditor Cameræ poſtquam ſibi litteræ penſionis ſint præſentatæ, procedit vel per viam monitorii uſque ad mandatum executivum, vel per viam proceſſus fulminando cenſuras, committendo publicationem omnibus & ſingulis, &c. ib. n. 31

Auditor Cameræ licet ſit executor ſententiarum, tamen executoriales à Rota intimatæ, non poſſunt reproduci coram Auditore ad declaratoriam, niſi ipſe expediat monitorium, p. 500. n. 82

Aufugiens.

Aufugiens ad ſuperiorem non dicitur carcerem, homagium, aut juramentum frangere, quia talis fuga non eſt punibilis, p. 485. n. 195

Auginentum.

Augmentum regulatur ſecundùm naturam principalis, cui augetur, p. 344. n. 25

Avocatio.

Avocatione Principis juriſdictio tollitur, pag. 123. num. 42

Index Rerum,

Authoritas.

Authoritas judicis inordinatè procedentis non excusat à fructibus, p. 575. n. 105

Auxilium.

Potestas secularis tenetur negare Auxilium imploratum à judice Ecclesiastico, pro executione sententiæ appellabilis, & à qua legitimè appellatum est, p. 19. n. 93. & etiamsi appellatio non sit admissa à superiore judice Ecclesiastico, & de hoc constet seculari, dummodo de jure deberet admitti, ibid. n. 93

Auxilium negantes vi oppressis videntur quodammodo Christum Dominum nostrum persequi, p. 21. n. 196

Auxilium imploratum ab Ecclesiastico negante appellatur & adhibetur Senatus per viam violentiæ, p. 116. n. 34

Auxilio novo indigent, quæ de novo emergunt, p. 130. n. 44. & p. 156. n. 242. & nova res novum exigit remedium, ibid.

B

Bellum.

BElli subsidium non suspenditur per appellationem, p. 198. n. 94

Bellum continuum habet homo, ibid. n. 95

Beneficiatus.

Beneficiati tenentur non solùm ad fabricam, sed etiam ad alia ornamenta, sine quibus divinum officium celebrari nequit, sed etiam ad alia paramenta necessaria ad divinum cultum, p. 366. n. 6

Beneficiatus absens monitus & contumax plectitur pœna privationis beneficii ob non residentiam, cujus executionem debet præcedere declaratoria sententia diffinitiva cum causæ cognitione, alias erit attentata, & nulla, p. 383. n. 73

Beneficium.

Beneficium juris communis à judice denegante licita est appellatio, p. 201. n. 122

Beneficii curati provisio non recipit appellationem, & procedit summariè, p. 308. n. 66

Beneficium Curatum magnam dicitur habere præeminentiam, p. 243. n. 62

In simplicis Beneficii provisione appellatio admittitur ab incidentibus, si proceditur judicialiter, non aliter, p. 293. n. 115

Beneficia si diu vacent, respublica læditur, p. 298. n. 276

Beneficii devolutio sit ad superiorem cum omni sua causa oneribus, & qualitate requisita in sui principio, p. 360. n. 38

Beneficii ob fructuum diminutionem an facienda sit suppressio, extinctio, aut unio per Episcopum cum Capituli consensu, p. 369. n. 49. remissivè.

Beneficium incompatibile obtinens ob non residentiam an possit de facto spoliari, vel an prius debeat citari, & audiri, p. 378. n. 4

Incompatibile obtinens sententia an requiratur diffinitiva ad privationem, & an appellationi ab ea deferendum, decernat Senatus regius aditus per viam violentiæ, ib. n. 5

Beneficium incompatibile ipso jure vacans potest liberè ab ordinario conferri absque declaratoria sententia, nec citatione possessoris, ibid. n. 7

Beneficium quando vacat ipso jure per obtentionem secundi, non est necesse judicem adire pro sententia declaratoria privationis, ib. n. 9

Beneficium incompatibile quantum ad juris effectus vacans est; & ideò in ejus collatione & provisione nulla requiritur possessoris citatio, ibid. n. 10

Notoriè ubi constat, quèm esse privatum Beneficio ipso jure, vel quando in sententia declaratoria possessor vocatus fuit, aut etiam in collatione vacantis beneficii, ipso jure possessio avocari potest à detentatore absque alia citatione, p. 379. n. 15

Beneficium incompatibile cum vacans sit per sententiam legalem, nihil aliud remanet faciendum, quàm ipsa nudi facti executio, ib. n. 17

Nec tunc ordinarius, aliud agit nisi ut juris executor, & minister, illam legalem sententiam executioni tradat, ibid.

Inter vacationem Beneficii ipso jure ob pœnam facti, & ob vacationem, ob juris dispositionem id dictantis, differentia & ejus genuina ratio redditur, p. 382. n. 67

Beneficia omnia etiam suplicia quomodolibet residentiam requirentia, dicuntur incompatibilia, & per adeptionem possessionis pacificæ secundi, vacat primum ipso jure ex dispositione Trid. p. 383. n. 78

Beneficia simplicia etiam requirentia residentiam per secundi adeptionem inter se non vacare hodie ipso jure, qui teneant, ibid. n. 80

Beneficia simplicia requirentia residentiam sunt inter incompatibilia, & per consequens hodie vacat secundum ipso jure ex magis vera opinione, ib. n. 81

Beneficium simplex non dicitur incompatibile, quando ejus residentia non est præcisa & absoluta, sed causativa ratione amissionis fructuum, ib. n. 82

Beneficium simplex non dicitur incompatibile, quando ejus residentia non est continua, sed ad certum tempus, nisi eodem tempore concurrat servitium & residentia alterius, ibid. n. 83

Circa incompatibilitatem Beneficiorum, & ejus plurimas quæstiones DD. qui sunt videndi, p. 384. n. 87

Beneficium provisum non servata debita forma nec acceptari, nec retineri potest, etiam in foro conscientiæ, secundùm magis communem opinionem, p. 396. n. 42

Forma & solemnitas ad provisionem beneficii non fundatur in præsumptione, nec falsa causa, & sic etiam si fraus absit obligat in conscientia, ib. n. 43

Beneficia juris patronatus Ecclesiastici sub reservatione comprehenduntur, quia facilè huic juri patronat, præjudicatur, p. 400. n. 101

Beneficiorum simplicium provisio ex quibus nulla redditur, ut appellationi ab ea omnino deferatur, p. 406. n. 178

In beneficialibus quoad collationem, præsentationem, & electionem ultimus status & immediata quasi possessio attenditur, p. 417. n. 5

Beneficii status mutatio procederet per provisiones Pontificis concurrente scientia, voluntate, p. 418. nu. 31

Beneficio de jure vacante ob privationem ipso jure, & non de facto, tametsi patronatus queat præsentare, non tamen possessio avocanda est donec convincatur, & declaretur, p. 428. n. 178

Beneficia consistorialia duplici de causa ita dicta sunt, p. 443. n. 248

Beneficia consistorialia aliqua ita dicuntur, quia reperiuntur scripta in libris Cameræ inter consistorialia, non tamen illa providentur per Consistorium Papæ, ibid.

Beneficia consistorialia ita vocantur, quia de eis disponit Papa, in Consistorio coram Cardinalibus ibid. n. 249

Beneficia consistorialia sunt monasteria virorum, ibid. num. 250

Beneficiorum consistorialium valor taxatus est in libro consistorialium, qui attenditur in eorum operationibus, ib. n. 252

Beneficia consistorialia ac monasteria virorum Clem. VII. reservavit sibi excedentia ducentorum florenorum auri æstimationem, ibid. n. 253

Beneficia consistorialia ac monasteria & prioratus virorum excedentia ducentorum florenorum æstimationem dumtaxat asserentes decipiuntur, ibid. n. 255

Et de ratione, ibid.

Beneficia consistorialia aliquem valorem non requirunt ut consistorialia dicantur, & quare, n. 256

Bene-

Beneficia consistorialia non ideo esse desinunt prioratus & abbatiæ virorum, quamvis non reperiantur scripta in libro consistorialium, & quare, ib. n. 257
Beneficium consistoriale non consuevisse provideri consistorialiter asserenti, incumbit onus probandi, p. 433. n. 258
Consistorialiter licèt Beneficium non provideatur non desinit esse consistoriale, si revera est monasterium virorum, p. 433. n. 259
Beneficia multa sunt scripta in libro Consistorialium, quæ nihilominus consistorialiter non providentur, ibid. n. 260
Consistorialia Beneficia, Prioratus & Abbatiæ, quæ & qualia denuo recuperata fuere per coronam Regiam, recensentur, p. 434. n. 265
Beneficii facta commenda Rector præsentabit in vicaria perpetua, p. 436. n. 307
Beneficium concessum per jus commune ubi rejicitur à judicio, licita est appellatio, p. 482. n. 46
Intrusi in Beneficium litigiosum coguntur literis intimatis parere, sive habeant titulum, sive non, pag. 583. n. 191
Beneficii capta possessio lite pendente pluribus juribus est prohibita habentibus decretum irritans, ib. n. 195
Beneficium est accessorium ad officium, 602. n. 61
Inhabilitatus ad Beneficium per constitutionem pœnalem non censetur inhabilitatus ad pensionem, ibid. n. 52. & seqq.
Beneficium censetur vacare per suspensionem perpetuam ab officio, ibid. n. 57
Beneficium datur propter officium, ibid. n. 58

Blasphemia.

Blasphemiæ sententia non suspenditur per appellationem, p. 466. n. 33

Bona. Vide *Majoratus.*

Bonorum descriptio non suspenditur per appellationem, & ad quem effectum fiat, p. 317. n. 40
Bonorum descriptio nemini præjudicium facit, & sic facile fit, ib. n. 41
Bonorum descriptio permittitur, etiam quando sequestrum prohibetur, ibid. n. 42
Descriptio per quam Bona incorporantur fisco, non permittitur lite pendente, secus de descriptione ad probandum, & liquidandum, ibid. n. 43
Bonorum descriptio contra delinquentes hodie non est in usu, ibid. n. 44
Bonorum descriptio permittitur appellatione pendente, ut facilius executio, & probatio fructuum, ib. n. 46
Bonorum descriptio non aufert possessori liberam eorum, & fructuum dispositionem cùm solùm tendat ad probationem & liquidationem, ib. n. 47
Bonorum descriptio debet fieri, ubi est periculum dilapidationis, & subtractionis, etiam ubi sit prohibita sequestratio, p. 317. n. 48
Bona quandiu constat esse de platea vel exitu civitatis, sunt imprescriptibilia, p. 434. n. 284
Quorum Bonorum utili interdicto petente filio feudi investituram non licèt appellari, p. 453. n. 111
Bona debitoris ubi capienda sunt subhastanda pro executione quantitatis contentæ in sententia, requiritur citatio, p. 554. n. 12
Bona alienata in tertium per illum possessorem, cujus sententia ex nova causa fuit rescissa, p. 557. n. 223. remissivè.
Bona civitatis quando possint decuriones obligare, & qualia & quando ipsi teneantur, p. 580. n. 164
Bona augmenta quæ & qualia dicantur, & quæ transeant & incorporentur cum majoratu, & quo jure censeantur, & de aliis pluribus, remissivè, p. 625. num. 119
Bona temporalia clericorum cùm sint in territorio Regis, illi subjiciuntur, pag. 660. n. 100
Bona vendita virtute pretii revocati, postea per appellationem, restituuntur cum fructibus perceptis à creditore, p. 663. n. 147

Bulla.

Bullæ in Cœna Domini declarantur verba tangentia violentiarum recursus, p. 8. n. 30
Bulla Martini, licèt fuerit emanata ad instantiam Regis Francorum, tamen ejus determinatio universalis est ad omnes Principes supremos consuetudinem immemorialem habentes cognoscendi in certis casibus de personis Ecclesiasticis, p. 45. n. 295
Bulla in Cœna Domini in illis verbis (aut prætextu cujusvis consuetudinis, seu privilegii) interpretatur, p. 46. n. 309
Bulla in Cœna Domini quando loqueretur in Regia protectione, non intelligeretur sublata consuetudo immemorialis, p. 46. n. 314
Bulla in Cœna quo anno incipit, ib. n. 315
Et per quos Pontifices fuerit ampliata, & confirmata, ibid.
Bulla in Cœna respectu tollendæ violentiæ (casu quo de ea loqueretur) non fuit recepta in omnibus Christianæ Religionis ditionibus usitata semper cognitione hac, ibid. n. 321
Bullæ in Cœna Domini censuras incidi per excessum legitimæ defensionis, probant Rotæ decisiones plures p. 55. n. 14
Bullæ in Cœna Domini, & defensio naturalis vicinæ sunt, & confines, quas sola legitima distinguit, & separat, ib. n. 15
Bulla in Cœna, si maturè perpendatur, nullibi loquitur de parte recurrente pro tollenda violentia illata à judice Ecclesiastico, ut illum tueatur, p. 58. n. 51
Bulla in Cœna Domini interpretatur, & declaratur circa expulsionem clericorum à Regno, p. 73. n. 82
Bulla Pii V. per quam Fratres Ordinis Prædicatorum præcedere omnes mendicantes, erat dispositum, revocata est, p. 241. n. 30. & 31
Bulla Pii Papæ IV. edita in confirmatione Concilii mandat omnia & singula decreta ejus observari appellatione remota, p. 382. n. 65
Bulla Pii V. disponens sententiam transactam in rem judicatam mittendam executioni, nisi sit nulla ex defectu citationis, jurisdictionis, aut mandati, subintelligitur etiam de alia nullitate ex defectu substantialis actus judicii, quantumvis limitatè loquatur de illis tribus nullitatibus, p. 407. n. 198
Bulla prædicta licèt disponat super aliqua forma, non tollit nullitatem provenientem ex forma non servata aliàs jure requisita, ibid. n. 200
Bullæ Adriani VI. verba referuntur, qua jus patronat. in Beneficiis consistorialibus Regi Hispaniarum competit, p. 417. n. 11
Ex clausulis Bullæ Adriani (quæ enixam voluntatem demonstrant) clarè attenta earum natura & proprietate excluditur quasi possessio & præscriptio contra Regem nostrum in beneficiis sui juris patronatus, ibid. num. 12
Bulla Adriani concedens jus patronatus Regium, ibi (ac perpetuo inviolabiliter observare debere) inducit perpetuitatem, p. 420. n. 53
Bulla Adriani continet clausulam (sublata) p. 421. n. 76
Bulla Adriani continet clausulam derogatoriam, quæ ibi refertur, p. 422. n. 87
Bulla Adriani continet clausulam derogatoriam derogatoriarum, ibid. n. 90

C

Cadaver.

CAdaver sepulturam celeriter desiderat, p. 232. num. 73

Index Rerum

Cadaver non eſt ſequeſtrandum, etiam ſi bona non adſint, quibus ſatisfiat creditoribus, p. 223. n. 74

Cadaver uſurarii poteſt ſequeſtrari per judicem Eccleſiaſticum, donec hæres caveat de ſatisfaciendo, ib. n. 75

Cadaver debitoris detineri non poteſt per perditorem, nec ejus appellatio quominus ſpeliatur, donec ſolvatur debitum, admittenda erit, p. 339. n. 65

Calculum.

Calculum rovidetur per alium calculatorem, reclamantem aliqua parte, quod tertius ſe conformet, exequitur, p. 261. n. 42

Canon.

Canon eſt onus reale quod comitatur rem, & ſequitur poſſeſſionem, p. 585. n. 216

Canonicatus, Canonicus.

Canonici Cathedrales præferuntur canonicis collegiatæ Eccleſiæ, p. 242. n. 43

Canonici Cathedrales dicuntur clerici primi gradus, Canonici collegiatæ clerici ſecundi gradus, ibidem num. 44

Etiamſi ſint clerici Cappellæ Regiæ, ibid.

Canonici ſecundi gradus præferuntur Parochis, ibid. num. 45

Canonici Cathedrales præferuntur Abbatibus regularibus in proceſſionibus, p. 243. n. 65

Canonici non ordinati non habent vocem in capitulo, p. 309. n. 37

Canonicus, qui non interfuit lectionibus oppoſitorum ad Doctoralem ſeu Magiſtralem an poſſit votare: & electio an ſit irrita, p. 406. n. 192

Canonicus in proviſione Doctoralis, &c. an poſſit per Procuratorem votare, & procurator teneatur jurare ſicut mandans, p. 406. n. 193. remiſſivè.

Evictio per ſententiam Canonicatus quem quis optaverat diviſa portione quæ alteri fuit collata, hinc nocet ſententia etiam citato, quia portionem redit condemnatus, p. 656. n. 33

Et idem erit ſi plures gradatim optaverint, quia primus optans, condemnatis cæteris gradatim officit, ibid. n. 34

Capellania.

Capellania à proviſione facta judicialiter appellationi deferendum, & vim fieri paſſim decernunt Senatus Regii, p. 288. n. 162

Capitulum.

A Capitulo peccante in forma electionis tam Doctoralis & Magiſtralis, quàm cæterorum, appellationi emiſſæ omnino erit deferendum, & de pluribus difficultatibus irritantibus electiones, Doctores &c. p. 407. n. 194. & ſurſum.

Capitula connexa dicuntur, quæ ex continentia factorum ſeparationem non recipiunt, p. 472. n. 28

Capitula connexa, ſeu ſeparata quæ dicantur, ibid. n. 39. remiſſivè.

Capi, Captura, Captus.

Captura non recipit dilationem, quia periculum eſſet in morâ, p. 16. n. 236

A Captura in executionem rei judicatæ, aut obligationis in forma cameræ non appellatur, licèt aliàs licita ſit à captura, p. 166. n. 14

Capturam debet præcedere legitima judicia, p. 170. num. 132

Captus ſub ſalvo conducto ita debet in priſtinum relaxari, ut amplius capi non poſſit, p. 173. n. 52

Captus in Eccleſia ita debet relaxari, ut iterum capi non poſſit, p. 174. n. 33

Capi non poſſunt, qui invicti non vocantur in judicio, & quales ſint, p. 176. n. 93

Capi non poſſunt qui ultra quam facere poſſint non tenentur, ibid. n. 94

Capi non poſſunt pro debito, qui per infortunium, naufragium, ſeu incendium bona ſua amiſere, ibid. num. 95

Captus in Eccleſia eidem relaxatus reſtituitur, p. 178. num. 114

Captus in Eccleſia an ſit detinendus in carcere interim dum quæſtio ſuper reſtitutione ad illam decidatur, ibid. n. 118

Capturam pro debito debet præcedere citatio, cauſæ cognitio, & ſententia tranſlata in rem judicatam, p. 179. n. 127

Ante Capturam quod non eſt deductum, non poteſt deducere ad ejus juſtificationem, ibid.

Captura ante informationem & teſtium receptionem in ſcriptis, eſt injuſta, p. 180. n. 135. & ſeq.

Ad Capturam in delictis gravibus, & pœnam corporis afflictivam habentibus levia indicia ſufficiunt, ibid. num. 137

Captus pro uno debito quando poſſit pro alio recommendari, ibid. n. 142

Captus pro delicto non infligente pœnam corporalem relaxandus eſt ſub fidejuſſione oblata, p. 181. n. 153

Captus pro delicto merente pœnam corporis afflictivam etiam ſub fidejuſſoribus non relaxatur, ib. nu. 157

Quod etiam obtinet in clericis, p. 182. n. 150

Captus pro delicto quo eſt appoſitum exilium, an ſit relaxandus, ibid. n. 164

Qui teneant partem negativam, ibid.

Captus pro delicto, cui apponitur pœna indignationis Principis, an ſit ſub fidejuſſoribus relaxandus, ibid. n. 168

Captus pro delicto exigente pœnam palinodiæ non eſt ſub fidejuſſoribus relaxandus, ibid. n. 169

Captus in flagranti, etiam ubi pœna eſt pecuniaria, non relaxatur ſub fidejuſſoribus, p. 183. n. 177

Et qui in reperto de nocte cum armis, ibid. nu. 178

Captus non relaxatur ſub fidejuſſoribus quando cauſa in proximo eſt determinationis ſi hucuſque diſtulit fidejuſſores præſtare, p. 184. n. 186

Captus etiam pro delicto corporis pœnam afflictivam merente relaxatur poſt concluſionem, ſi ex actis appareat de ejus innocentia, ibid. n. 187

Captus quando ſit relaxandus ſub fidejuſſoribus commentarienſibus, p. 185. n. 197. remiſſivè, & n. 198. ubi de práxi.

Captus pro delicto caſu commiſſo an relaxandus ſub fidejuſſoribus, ibid. n. 200.

Captura poſt appellationem à mandato de carcerando tendit in faciliorem cauſæ expeditionem, p. 180. n. 256

Captus pro fuga ſi citat ad judicium, ut declaretur captura nulla, in judicio nullitatis dicitur actor, p. 659. num. 87

Carcer.

Carceris attributa, p. 170. n. 1

Carcer eſt inventus ad cuſtodiam, ut delicta non maneant impunita, ib. n. 2

A carceratione juſta appellationi non deferentem vim non facere decernit Senatus, ibid. n. 3

A carceratione injuſta, & minùs legitimè facta appellationi deferendum, decernit Senatus, ibid. n. 4

Carcerationis gravamen continet damnum irreparabile per diffinitivam, ibid. n. 5

A carceratione injuſta licet appellare interim manente in carceribus judicis à quo donec ſuperior aliud cenſeat, ibid. & n. 6

Carceratio ex quot cauſis injuſta dicatur, ibid. n. 7

Carceratio injuſta eſt facta per judicem incompetentem, aut aliàs juriſdictione carentem, p. 171. n. 8

Carceratio ab incompetenti facta effectum remittendi ſuo judici non tamen cognoſcendi juſta dicitur, ibid. n. 10. & 11

Carcerare poteſt judex incompetens ad effectum remittendi, etiam ſi non ſit periculum in mora, ib. n. 12.

Carce-

Carcerare poteſt ſæcularis judex clericum repertum in flagranti, vel in cauſa promixa in delinquendum, & remittendum ſuo judici, pagina 171. numero 13.
A carceratione facta per delegatum appellationi deferendum, ibid. n. 20
Carcerare poteſt delegatus, quando de fuga timetur, ibid.
Carceratio per judicem non habentem merum imperium dicitur injuſta, ibi n. 21
Carceratio eſt meri imperii, quo caret delegatus etiam poſt litem conteſtatam, ibid. n. 12
Carcerare non poteſt delegatus jure civili cum limitationibus, ſecus de jure canonico, p. 172. n. 28. 29. & 30
Carceratio dicitur injuſta facta à privato, ibidem, num. 34
Et quando quis incidat in pœnam privati carceris, remiſſivè, ibid. n. 35
Carceratio dicitur injuſta à judice Eccleſiaſtico laici ſine brachio ſeculari, etiam in cauſis, quibus de illo poteſt cognoſcere, ibid. n. 36. & 37
Carceratio in laicos per Eccleſiaſticum abſque auxilio dicitur injuſta & nulla, & recurſus ad Regem legitimus, p. 172. n. 39
Et remediis, p. 153. n. 40. 41
Carceratio dicitur injuſta facta per judicem habentem juriſdictionem ſuper qualitate, de qua tamen non conſtat, ibid. n. 42
Carcerari non poteſt habens ſalvum conductum à Principe, ib. n. 49
Carcerari non debet graviter infirmus etiam pro delicto, p. 177. n. 99. etiam pro debito civili, n. 101
Carceratio dicitur injuſta ſi fiat in carcere obſcuro, & atrato, & quando ita dicatur, p. 178. n. 120. 121
Carceres ſubterranei dicti, *ſuetanos*, & ob quæ & quando ſint prohibiti, ibid. n. 120. & 121
Carcer ita eſſe debet ut carceratus pœnam non patiatur, ibid. n. 122
Carceratus quando poſſit detineri in vinculis ſimul, p. 179. n. 123
Carceratio injuſta dicitur ratione ordinis non ſervati, ibid. n. 125
Carceratus pro debito falſo, an poſſit pro vero detineri, ibid. n. 129. & 130
Carceratio injuſta dicitur ratione rei & cauſæ, p. 181. num. 152
Carceratus pro crimine falſi, etiam ubi eſt pœna pecuniaria, non relaxatur, ſub fidejuſſoribus, & quid de jure canonico, p. 183. n. 176
Carceri ſe offerens an debeat ſub fidejuſſoribus relaxari, p. 184. n. 189
Carceratio etiam pro delicto corporis pœnam afflictivam merente relaxatur; ſi ſit graviter infirmus, & commodè in carcere non queat curari, pag. 186. num. 213
Et quando ſecus, ib. n. 214
Quid ſi infirmus non habet fidejuſſores, vel minùs idoneos, & ſit incarceratus pro delicto civili, p. 187. n. 215. & 216
Carceratio, ubi à jure admittitur appellatio licita non eſt, ib. n. 227
Carceratio, cum quotidie gravet ſemper carceratus dicitur eſſe intra decendium, p. 188. n. 229
A carceratione ex eadem cauſa, & ab eodem judice, non niſi ſemel licet appellare, ibidem, num. 230. & 231
Carceratum eſſe legitimè, ubi eſt declaratum, debet carceratus appellare ab hac declaratione infra decem dies, ibid. n. 232
Carceratus in appellatione à carceratione injuſta ex una cauſa, ſi ſuccumbat, poterit poſtea ex alia appellare, iterum ab ipſa carceratione, ibid. n. 233. & 234
Carceratus pro cauſa ſui natura inappellabili, ut pro executione rei judicatæ, non poteſt appellare, ibid num. 236
A Carceratione appellans poſt decem dies debet allegare cauſam gravaminis de præſenti, non de præterito, ibid. n. 237
Carceratio non ſuſpenditur per appellationem à reo interpoſitam, p. 189. n. 240
Carceratio juſta à principio, pariter & in cauſa appellationis ab ea, ibid. n. 245
A Carceratione injuſta appellationi deferendum decernit declaratio Cardinalium, reo tamen interim manente in carcere judicis inferioris, p. 190. numero 258
Carceratus appellans ſi virtute Regii decreti relaxaretur, interim de nihilo ſerviret deferre, cùm appellatio gravamine ceſſante evaneſcat, & ſic nihil ſuperiori relinqueretur cognoſcendum, p. 191. n. 265. 266. & 267
A Carceratione licèt poſſit appellari, tamen à carceratione pro executione rei judicatæ aut inſtrumenti guarentigiati non poteſt, p. 538. n. 75

Caſus.

Caſus mixti fori, & quibus laicus judex de Eccleſiaſticis, vel Eccleſiaſticus de laicis cognoſcere poſſint, remiſſivè, p. 6. n. 4
Caſus quam plurimi ſunt in jure, quibus Clerici ſubjiciuntur juriſdictioni ſeculari abſque excommunicatione, atque immunitatis violatione, pag. 40. num. 265
Caſus de facto mirabilis refertur, p. 76. n. 12
Caſus non nullis juris rationibus ſunt excepti, ut trahi non poſſint ad Regia prætoria per viam violentiæ; quidam abſolutè, & quidam deficiente demum qualitate, p. 65. n. 4
Caſus de facto referuntur circa declinatorium ſcholaſticorum & eorum remiſſionem ad Magiſtrum ſcholarum, p. 89. n. 48
Caſus pœnales non recipiunt interpretationem extenſivam ſeu ſimilitudinariam, p. 96. n. 51
Caſus omiſſus juris diſpoſitioni relinquitur, pag. 99. num. 96
Caſus, in quibus poſt decem dies poteſt appellari per limitationes & ampliationes remiſſivè, pag. 164. num. 74
Caſus de facto refertur, quo executor ſententiæ, qua dicebatur capi bona, proceſſit ad capturam perſonæ, & vim facere decrevit Senatus aditus per viam violentiæ, p. 181. n. 149
Caſus duo æquiparati jure diſpoſitum in uno, in altero cenſetur diſpoſitum etiam in materia quantumcumque odioſa, p. 197. n. 55
Caſus, quos nectit æquitatis, & rationis identitas, non ſunt quoad juris diſpoſitionem ſeparandi, pag. 205. num. 22
Caſus de facto refertur, de quodam ſubdito mortuo in alterius parochia, ut ſit à proprio Parocho extrahendus, ſi commodè fieri queat, p. 245 n. 54
Caſus violentiæ de facto refertur, p. 286. n. 161
Caſus omiſſus ſimilis expreſſo ex identitate rationis pariter in diſpoſitione comprehenditur, pag. 251. num. 33
Caſus de facto refertur, quo probatum jus regium patronatus ex eo ſolùm, quòd in libro quodam, quo erant Eccleſiæ ſcriptæ ad marginem cujuſdam Eccleſiæ repertum eſt ſcriptum (Regis eſt,) p. 434. num. 280
Nec in præfato caſu profuiſſe poſſeſſori probari immemorialem in contrariam, ib. n. 280
Caſus de facto refertur, quo à reſervatione appellatio-

Index Rerum ;

ni non deferentem vim facile, fuit obtentum, p. 329. num. 42

Casus plurimi remissivè recensentur, quibus judex laicus contra clericos procedit, & actualiter exequitur in eorum temporalibus bonis, & compellit saptis pignoribus, p. 660. n. 106

Causa.

Causa Ecclesiastica ut usura, juramentum, &c. si tractetur coram judice seculari, decidenda erit secundum jus canonicum, non civile, p. 81. n. 4

Causis duabus concurrentibus, alia permissiva, alia prohibitiva appellationis, hæc ut fortior attenditur quando constat apertè de prohibitione, secus si dubiè, p. 83. *n.* 35

Causæ spectantes cognitioni sancti officii sive civiles, sive criminales, non trahuntur per viam violentiæ ad Regia tribunalia, p. 85. n. 5

Causæ inquisitionis plus scandali, quàm utilitatis afferent, si contra earum naturam & sigillum ad regia prætoria traherentur, p. 86. n. 8

Causæ, Bullam Cruciatam subsidium, & excusatum tangentes quomodolibet, non trahuntur per viam violentiæ ad Senatum, p. 87. n. 40

Causa sui natura exequibilis ad quemcumque vadat delegat., transit cum sua qualitate, p. 90. n. 51

Causæ, quæ non absolutè, sed deficiente qualitate ad Senatum non trahuntur per viam violentiæ, quæ sint, ib. n. 59

Et de ratione, ib. n. 57

Si Causa sit talis, ex qua verisimiliter colligatur dominum renuntiaturum, in ea potest procurator expressè renuntiare, p. 113. n. 100

Causa plus influit in seipsa, quàm in causato, p. 116. num. 41

Causa plus operatur in seipsa, quàm in causato, p. 118. num. 59

Causa vera ubi requiritur ad substantiam actus, non sufficit eam habere pro subsistente, pag. 128. numero 20

Causa durante semper durat, quod ob causam introductum est, p. 129. n. 26

Causa defensionis limitata limitates producit effectus, p. 127. n. 10

Quoties concurrunt duæ Causæ, criminales videlicet, & civiles priùs de criminali cognosci, & determineri debet, p. 150. n. 173

Causa status, seu natalis, & causa hæreditatis concurrentibus priùs de ea, quæ alteram perimit, & ei præjudicium generat cognoscendum est, ibid.

Causa talis debet appellatione proponi, quæ si foret probata, reputaretur legitima, aliàs non tenet, p. 160. num. 15

Causa civilis à captura incipi non potest, nisi debitum sit ex re judicata, p. 170. n. 126

Causæ meri & mixti imperii de jure canonico delegari possunt etiam per inferiorem à Papa, p. 174. n. 27

Causa omnis tangens famam dicitur gravis, p. 182. num. 172

Causa, & ratio prohibitiva appellationis in causa appellationis militat etiam in interlocutoria, p. 205. num. 18

In Causa, quæ conveniunt, debent & in effectu convenire, ib. n. 21

Causa dicitur criminalis, si pœna pecuniaria applicatur fisco, p. 214. n. 25

Causa negativa & permissiva appellationis concurrentes in sententia, an sit in totum deferendum variè & confusè loquuntur Doctores, p. 216. n. 44

Causa eadem interdum est diversorum effectuum diversis rationibus, p. 219. n. 83

Causa proprietatis absorbet & supprimit causam possessionis, ibid. n. 89

Causa perempta, qualitas ei injuncta non subsistit, p. 223. n. 140

Causæ cognitio ad inhibitionem expediendam quemadmodum per superiorem sit adhibenda, p. 250. n. 21

Causæ continentia dividi non potest, p. 255. n. 60

A Causæ piæ sententia an appellatio admittatur, pag. 259. & 260. n. 8. & n. 25

Pia causa non prohibet appellationem de per se, pag. 260. n. 25

Causæ magis servitium præstatur, p. 262. n. 2

Causa plus influit in seipsa, quàm in causato, p. 268. n. 13

Causæ cognitio ubi requiritur citatio necessaria est, p. 276. n. 56

Causa semel effecta ordinaria, semper remanet ordinaria appellabilis, p. 282. n. 111

Causa in prima instantia in aliquibus casibus jure communi Metropolitanis & nunciis est permissa, p. 311. num. 1

Causæ omnes in prima instantia sunt tranctandæ coram ordinariis, nec superiores possunt adiri, nisi per legitimam appellationem, ex Trident. p. 321. 322. n. 2

Causa ubi prima instantia avocatur ab ordinario, cujus violentia est legitimus, ib. n. 3

Causa in prima instantia quando per superiorem tractatur, violentiæ decreti tertium genus datur in Senatu, ibid. n. 5

Causa non devoluta vel malè appellata statim redit ad primum judicem, ib. n. 9

De causa principali potest superior cognoscere, si à gravamine legitimè appellatum reperiatur, p. 323. n. 14

Causæ gravaminis appellatio quando committitur cum clausula una cum toto negotio [quam & quas &c.] operatur indistinctè principalis, negotii retentionem, ib. n. 15

Causa principalis quando committi videtur æquè principaliter cum causa gravaminis potest de ea cognoscere delegatus quomodolibet, secus si accessoriè, ib. num. 16

Causa redit ad inferiorem, ubi superior declarat non esse devolutam, vel malè appellatum, ib. n. 19

Causa in prima instantia etiam per Sedem Apostolicam committitur ordinario, p. 324. n. 33

Causæ prima instantia in beneficiis reservatis tractatur in Romana Curia, ib. n. 34

Causa in prima instantia an possit per superiorem agi, si per Judicem seu partium cavillationes, aut qualitatem causæ stetit, quominus intra terminum Concilii terminetur, p. 324. 325. n. 35

Causa primordialis & originalis potiùs attenditur, p. 337. ibid.

Causa est summaria, ergo est executiva, non est validum argumentum: à contrario autem benè procedit, executiva, ergo summaria, p. 348. n. 91

Causa non ex eo quòd agitetur summariè, & aliqua juris ratione sententia exequatur, & non recipiat appellationem dicetur executiva, p. 348. n. 92

Conventionis causa si est tractanda summariè vigore rescripti, pariter summariè tractanda est causa reconventionis, p. 359. n. 22

Causa quando est summaria, omnes ejus articuli etiam summarii sunt, ib. n. 24

Causa, quæ est summaria, in prima instantia, pariter & in secunda summaria erit, p. 360. n. 42

Causa semel facta ordinaria & appellabilis, semper remanet ordinaria, & appellabilis, p. 361. 362. n. 59.

Causa incerta in appellatione attenditur ad detegendum ipsam frivolam, frustratoriam, aut calumniosam, p. 373. n. 47

Causa in appellatione ab interlocutoria inserta, quando illam frivolam detegat, ib. n. 48

Causa legitima & à jure approbata si inferatur in appellationem ab eo, quod fit secundùm juris dispositionem

nem, & à judice illam exequente, deferendum eſt illi, ibid. n. 50
Cauſæ cognitio quæ eſt adhibenda in tollenda poſſeſſione à detentatore ob vacationem ipſo jure, debet eſſe ſummaria, p. 379. n. 16
Cauſa ad præcribendum jus Regium patronatus cùm non ſit ſufficiens, non poterit Pontifex ſe ex alia juvare, p. 419. n. 45
Cauſa univerſalis, quando adeſt in utente, potius attenditur, quam particulare exercitium, pag. 429. num. 117
Cauſam magis, quàm exercitium ipſius actus conſiderandam eſſe, p. 424. n. 125
Cauſa à qua rei origo procedit attendenda eſt, p. 435. n. 297
Quod contingit ex Cauſa de præterito, ad tempus præteritæ Cauſæ referendum eſt, ibid. n. 298
Cauſa ſummaria in prima inſtantia ſuam naturam retinet & in ſecunda, p. 438. n. 7
Si aliqua diſpoſitio in ſententia lata ab inferiori executionem mereatur, ſi ob aliquam cauſam ad ſuperiorem faciendam ſit tranſlata, pariter eam meretur, num. 8
Pro certa & determinata Cauſa ubi quid conceditur, durat, quandiu durat ipſa cauſa, p. 440. n. 28
Celerem expeditionem ubi Cauſa deſiderat, etiam jure canonico denegatur appellatio, p. 351. n. 68
Cauſa eadem agendi, ut obſtet exceptio rei judicatæ, debet eſſe immediate non mediante aliquo, p. 524. num. 203
Cauſa eſt ſummaria, ergo executiva: non valet argumentum: cauſa eſt executiva, ergo ſummaria valet, p. 533. n. 4
Plus influit Cauſa in ſeipſa, quàm in cauſato, p. 542. num. 11
Cauſa ſententiæ quando redit ad non cauſam, ſententia retractatur, p. 556. n. 6
Cauſa ex qua fit actum ſpecialiter non expreſſa, omnes cauſæ petitione comprehenduntur, p. 559. n. 145
A cauſæ expreſſione præſumitur actu geri ejus contemplatione cui cauſa pertinet, p. 590. n. 288
Cauſa plus influit in ipſa quàm in cauſato, p. 612. num. 295
Quod contingit ex Cauſa de præterito, ad primam cauſam de præterito referendum eſt, p. 617. n. 26
Cauſa juſta decurrit à mora, & ideo etiam à ſolutione valoris, & æſtimationis quanti plurimi in executione ſententiæ, p. 626. n. 142
Cauſa ex qua ſententia fuerit lata ſi ex ea; nec ex actis apparcat quæ præſumenda erit, p. 741. n. 83
Cauſa prima ſemper repræſentatur in ſecunda in quam influit, p. 655. n. 26
Cauſa quando reducitur ad non cauſam, & titulus ad non titulum, res cum fructibus reſtituuntur à poſſeſſore, p. 662. n. 142
Cauſa, quæ ſemel effectum ſuum produxit, licèt poſtea ceſſet effectus, tamen non ceſſat, p. 667. n. 216

Cautio.

Cautionem præſtandam in aliquo caſu particulari ubi lex determinatè præcipit, ſit appellatione non obſtante, p. 372. n. 15.
Cautio tunc tertio oppoſitori de dominio rei præſtanda eſt, ſi ante rem judicatam lis pendebat ſuper ea contra condemnatum, ſecus ſi poſt rem judicatam, p. 572. n. 68
Cautio præſtanda poſſeſſori condemnato per vincentem, nec alter qui ante rem judicatam poſſeſſorem conveniat, pro eadem re, & de ratione, ib. n. 70
Cautionem uxori præſtare condemnatus vir ob ejus ſævitiam, aliàs fiet divortium, an ſententiæ ſatisfaciet præſtando cautionem etiam juratoriam, & executor excedat illum præcisè ad fidejuſſores compellens, pag. 641. num. 85
Cautio ſimpliciter ſumpta an de jure intelligatur de verbali obligatione tantùm cum hypotheca & bonorum obligatione, ib. n. 87
Cautio ubi à jure requiritur plena, ſufficiens recta, aut competens, juris interpretatione intelligatur de fidejuſſoria vel pignoratoria, ibid. n. 93
Cautio uxori præſtanda à viro ob ejus ſævitiam, debet eſſe ſufficiens, ibid. n. 94
Cautionem debet judex recipere per quam mulier fit magis ſecura ad ſævitiam viri, ibid. n. 95
Cautionem ad exigendam à viro præſtandam uxori, executor datus non excedit ſi illum præcisè compellat ad fidejuſſores vel pignora, p. 642. n. 102
Cautionis ad præſtationem ut vir condemnetur, plurimum poteſt judicis arbitrium, ibid. n. 103
Cautionem præſtare vir condemnatus vel in defectum, fiat ſeparatio quoad eorum, ſi fidejuſſores aut pignora non præſtet, poteſt ſententia exequi in ſeparatione, ib. n. 106
Cautionem ſeu depoſitum offerens de ſolvendis melioramentis cùm liquidentur poſt rei traditionem audiendus non eſt, p. 649. n. 62

Cenſura.

Nulla Pontificis Cenſura generaliter promulgata intelligitur velle derogare juri competenti Regiæ majeſtati, tam de jure, quàm de conſuetudine, pag. 28. num. 176
A Cenſuris fulminatis per executorem executorialium in earum executionem non appellatur, licèt aliàs appelletur ab excommunicatione, p. 166. n. 15

Chriſtus.

Chriſtus cùm nolit mortem peccatorum, nec delectetur in viventium perditione, præſto eſt infundere gratiæ dulcedinem, p. 199. n. 82

Cibus.

Inter Cibum ſpiritualem, & corporalem differentiæ reddumtur, p. 119. n. 88. & 89
Cibus ſpiritualis eſt neceſſarius ad præſium ſpiritus, quia robur & vim tribuit, p. 200. n. 100

Citatio.

Citatio, ſi ſua putaverit intereſſe, poteſt à judice laico fieri clerico, p. 63. n. 133
Citatio partis non eſt neceſſaria, quando judex aliquid facit ad ſui inſtructionem, ib. n. 139
Citare non eſt neceſſe eum, qui præſens juſtè non poteſt contradicere, nec aliquam poteſt defenſionem allegare, ibid. n. 140
Citatio non eſt neceſſaria quando princeps extrajudicialiter procedit, p. 64. n. 141
Citatio ab uno territorio emanata non poteſt fieri degenti in alio, niſi per litteras ſequiſitorias, p. 83. n. 4
Citatio realis dicitur captura perſonæ, p. 138. n. 11
Quæ in cauſa civili non niſi in caſibus remiſſivè poſitis fertur, p. 138 n. 11
Citatio eſt de jure naturali, & divino, p. 139. n. 17
Citatio continens ita nimis brevem terminum ut intra eum non poſſit comparere citatus, nulla eſt, citatum non arctat, ibid. n. 10
Citatio ad ſententiam facta ad domum, ſufficit poſtea ſententiam intimari ad domum ut currat tempus, p. 163. n. 63
Citandus habetur pro citato ſi non patitur, ut ad illum perveniat citatio, vel aufugiat, ibid. n. 65
Citandus ſi aufugiat, dum citans ad legendum ſe præparet, habetur pro citato, ibid. n. 66
Citatio non pertinet naturæ actus extrajudicialis, p. 279. n. 84
Citatio non expeditur niſi à judice juriſdictionem habente, p. 279. n. 85
Citatio eſt actus de proceſſu judicii, & inter judiciales Actus computatur, ibid. n. 87

Index Rerum,

A Citatione proceſſus tanquam à capite ſubſtantiali exordium ſumit, p. 280. n. 88
Citatio eſt ſententia interlocutoria, ibid. n. 91
Citatio non expeditur a judice in die feriato, ibidem n. 92
Citatio litis pendentiam inducit ad hoc etiam ut nihil pendente eo innovetur, ibid. n. 94
Citationis intimatio eſt actus extrajudicialis, ibidem, num. 96
Citatio facit legitimam perſonam citatum, etiam non citandum; ſaltim ut ante executionem de ſuo jure audiatur, & expectetur, p. 182. n. 115
Citatus non citandus fit legitimus contradictor, ut audiatur, ib. n. 116
Citatus ad totam cauſam ſi eſt contumax, alia non requiritur citatio, p. 353. n. 37
Citandæ ſunt partes ad omnem cauſam incluſivè, & citationes quæ poſtmodum fiunt in Curia per audientiam contradictorum, procedunt potius ex urbanitate, quàm neceſſitate, ib. n. 38
Citatus ſi compareat, & aliquam legitimam exceptionem opponat, contra executionem penſionis (de quibus hic) debet judex brevem terminum aſſignare cum in continenti exceptio probanda ſit, ib. num. 39
Citationis defectus probatus ex actorum inſpectione, p. 395. n. 28
Citationis omiſſio judicium & ſententiam reddit nullam, p. 407. n. 206
Citatio nova eſt neceſſaria, quoties judicis aut partis datur mutatio, ibid. n. 207
Citatio nova requiritur ad probationem faciendam, quando primus receptor, qui ſemel citavit, ſit mutatus, & alius ſubrogetur ad probationes recipiendas, p. 408. n. 208
Citatio ad ſententia eſt omnino neceſſaria, aliàs ſententia eſt nulla ipſo jure, p. 410. n. 252
Citationem non eſſe neceſſariam in declaratione deſertionis, qui teneant, p. 491. n. 76
Citatio an ſit neceſſaria in relaxatione mandati vigore ſententiæ, variæ fuere opiniones remiſſivè, ubi reſolutio, p. 498. n. 46
Citationem in via executiva non requiri qui teneant, p. 533. n. 6
Citationem in executorialium executione requiri qui teneant, ib. n. 7
Citationem præcedere executionem etiam ubi non ſit neceſſaria, tutius erit, p. 535. n. 31
Citatio nova requiritur in quolibet judicio, quo detur perſonæ mutatio, p. 585. n. 223

Civis.

Civium appellatione etiam in ſtatutis clerici veniunt, p. 12. n. 58

Civitas.

Civitas oppreſſa poteſt alteri Domino ſe tradere defendendam, p. 20. n. 102
Civitatis appellatione veniunt caſtra & villæ, p. 625. num. 13

Clavis.

Clavis eſt totius tractatus violentiæ ſolemnitatum ac formæ omiſſio, qua inducuntur nullitates, ad quas peritiſſimi advocati confugiunt, cupientes impedire executionem, etiam in cauſis ſui natura inappellabilibus, p. 393. n. 1

Clauſula.

Clauſula (appellatione remota) intelligitur etiam reſpectu interlocutoriæ, p. 204. n. 16
Clauſula (appellatione remota) non tranſit in ſubdelegatum, p. 314. n. 29
Clauſula (perpetui ſilentii) præſtat exceptionem denegatæ audientiæ, p. 231. n. 58
Clauſula (ſententia lata mittatur executioni) ceſſetur ſublata appellatio, p. 235. n. 104
Clauſula (ſententia ſortiatur effectum ſuum) tollit appellationem, ibid. n. 106
Clauſula (non poſſit contradicere) ſeu (ſit remota omnis contradictio) appellationem tollit, ibid. n. 107
Clauſula (nulla exceptione aut oppoſitione) tollit appellationem, ibid. n. 108
Clauſula (remota ſit omnis querela) vel (non poſſit querelari) removet appellationem, p. 236. n. 209
Clauſula (non admittatur ejus defenſio) ſivè (non poſſit ſe defendere) excludit appellationem, ibid. num. 110
Clauſula (ſine aliqua cenſura & oppoſitione) excludit appellationem, ibid. n. 113
Clauſula (ad ſatisfactionem condignam faciat obſervare) an tollat appellationem, ibid. n. 114
Clauſula (liberè procedas) vel liberè faciat, &c. tollit appellationem, ibid. n. 115
Clauſula (abſque lite fiat reſtitutio) tollit appellationem, ibid. n. 117
Clauſula (ſuo libero arbitrio committimus) excludit appellationem, ibid. n. 119
Clauſula (procedas de facto) tribuit liberam, & abſolutam poteſtatem, ibid. n. 120
Clauſula (procedas de facto) tollit appellationem, ibid. n. 121
Clauſula (ſuper quo conſcientiam tuam oneramus) tollit appellationem, ibid. n. 122
Clauſulæ (mox, ſtatim, illico, confeſtim, in continenti, ſine mora, ſine ulla proraſtinatione, ſine intervallo) excludunt appellationem, ibid. n. 124
Clauſula (paritis litteris, parito judicato, aut ſine præjudicio legitimæ executionis) tollit appellationem ſuſpenſivam, p. 237. n. 126
Clauſula (ſuper quos adhibeas conſilium ſapientis) non tollit appellationem, ibid. n. 127
Clauſula (vocatis vocandis) non arctat procedere judicialiter, nec citare, ubi non compatet contradictor, p. 283. n. 128
Clauſula (appellatione remota) in poſſeſſorio operatur etiam in caſu ſpeciali quo erat aliàs appellatio permiſſa, p. 290. n. 185
Clauſula (quam & quas) ejuſdem naturæ & efficaciæ eſt, cujus clauſula (una cum toto negotio, &c.) & qui de his clauſulis ſint videndi, p. 325. n. 36
Et idem eſt de Clauſula (cum omnibus ſuis incidentibus, dependentibus, & emergentibus annexis, & connexis) de cujus materia qui videndi, ibidem. num. 17
Clauſula Bullæ, (dummodo remaneant centum pro Rectore) ad corroborationem juris Rectori competentis eſt appoſita, non ut illud innovetur, pag. 345. num. 38
Clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis) tunc apponitur, quando committitur appellatio ſuper nullitate, aut reductione penſionis, & aliàs, ut in p. 351. n. 9
Clauſula (ſine præjudicio literarum Apoſtolicarum) quando apponatur, ib. n. 10
Clauſula (ſine præjudicio literarum, &c.) & ſimiles præſervant juriſdictionem judicis à quo, nec commiſſio impedit ad ulteriora procedere, ibidem, num. 13
Clauſula (ſine præjudicio literarum, &c.) ſtante poteſt judex à quo titularem cogere ad ſolutionem penſionis, ib. n. 14
Clauſula præſervativa ſtante commiſſarius non poteſt inhiberi judici à quo, ib. n. 15
Clauſula præſervativa enervat vim & effectum inhibitionis, ib. n. 16
Clauſulæ præſervativæ limitant, & ſuſpendunt juriſdictionem judicis de appellatione cognituri ubi clauſula

& Verborum.

Clauſula præſervativa (ſine præjudicio , &c.) tr buit jurisdictionem conditionalem , & operatur , ut judex non poſſit in cauſa appellationis procedere niſi ſoluta prius penſione , p. 351. & 352. n. 20

Clauſula præſervativa operatur ut non poſſint in cauſa principali procedi , etiam ſi vere penſio ſit ſoluta , in actis tamen de ſolutione non conſtat , ibid. n. 21

Clauſula præſervativa (ſine præjudicio legitimæ executionis , &c.) non procedit niſi pro ſumma contenta in ſententia , ib. n. 27

Clauſulæ (ſine retardatione , &c.) effectus non impeditur , quando penſionarius eſt in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem , licèt exceptio oriatur in ventre Bullæ , ibid. n. 29

Quod fallit ſi ipſa poſſeſſio ſit turbida , & non clara , penſioque fuerit exacta per compulſionem & metu cenſurarum , quia tunc neminem conſtituit in poſſeſſione , ib. n. 30

Clauſula (ſine retardatione, &c.) apponi ſolet in commiſſione ſuper cauſa retroductionis vel nullitatis penſionis ob Pontificis reverentiam , & calumnias debitorum , p. 353. n 64

Clauſula præſervativa limitat , & ſuſpendit juriſdictionem judicis commiſſarii , ib. n. 47

Clauſula præſervativa importat conditionem , ita ut judex non poſſit procedere , niſi prius ſoluta penſione , ibid. n. 48

Et etiam facta inhibitione , cujus potentiam eſervat clauſula , & ſubintelligitur conditio commiſſionis , ibid. n. 49

Clauſula præſervativa ſi deficit in commiſſione ſuper nullitate , aut reformatione penſionis , exceptio , litiſpendentiæ imperit executionem interim , ibid. num. 50

Clauſula reſcripti ad lites (appellatione remota) ſi reſpicit totam cauſam , eſt communis Actori & Reo , p. 359. n. 16

Clauſula (appellatione remota) appoſita in commiſſione primæ inſtantiæ , cenſetur repetita in commiſſione appellationis , ib. 23

Clauſula (appellatione remota) idem operatur , quando virtualiter ſubintelligitur in ſecunda comm ſſione , ut puta quando refertur ad aliam , à qua virtutem & poteſtatem recipit , ibid.

Clauſula appellationis prohibitiva non intelligitur repetita in alia perſona , quando diverſitas rationis aliud ſpecialiter inducat , quia in una ex partibus tantum favor , aut odium dumtaxat viget , ibid. num. 25

Clauſula quod ſummariè procedatur , ſi fuit appoſita in commiſſione primæ inſtantiæ , & tacitè intelligitur repetita in commiſſionibus aliarum, p. 360. n. 43

Clauſula (ſi & in quantum) operatur ſecundum jus , & ſi cum ſit jus certum non remanet admiſſum , ubi jus dictat , p. 374. n. 63

Clauſula (appellatione remota) aut (appellatione poſtpoſita) tollit effectum ſuſpenſivum , p. 375. num. 74

Clauſula (appellatione remota) appoſita in Bulla ſuper proviſione beneficii , non præcedente cauſæ cognitione parum aut nihil operatur , quia per eam non tollitur alias appellatio legitima , ſed frivola dumtaxat , ibid. n. 75

Clauſula (appellatione poſtpoſita) non operatur , ubi apparet de notorio gravamine , ibid. n. 76

Clauſula (appellatione poſtpoſita) ſemper apponitur in parte executiva litterarum , quæ non comprehendit contradicentes de jure , ſed tantum de facto , ibidem.

Clauſula appoſita in executivis gratiæ nec auget gratiam , nec tollit ſurreptionem , ibid. n. 77

Clauſulæ (appellatione poſtpoſita) de materia qui latè ſint videndi , ibid. n. 78

Clauſula (dimittendi primum incompatibile intra duos menſes , &c.) adjecta in Bulla impetrationis ſecundi quomodo intelligenda eſt , & declaranda ; & an ad juris terminos ſit reducenda , p. 381. n. 54. remiſſivè.

Clauſula (dimittendi) an exiſtenti in Curia terminus currat temporæ notoriæ captæ poſſeſſionis in partibus , ibid. n. 55

Clauſu'æ (dimittendi) virtute quando poſſit vel non , ob non dimiſſionem beneficium impetrari , ib. n. 56. remiſſivè.

Clauſula (appellationibus, &c. minimè ſuffragantibus) ut generalis omnia in Concilio contenta comprehendit , p. 381. n. 58

Clauſula (de præmiſſis) ad omnia & ſingula præcedentia refertur de neceſſitate , p. 381. n. 61

Clauſula (parito judicato) operatur his caſibus dumtaxat , quibus ſententia tranſivit in rem judicatam aut aliàs executionem meretur , p. 394. n. 15

Clauſula (parito judicato) non operatur quando ſententia eſt nulla , nec aliàs meretur executionem , p. 394. n. 16

Clauſula (parito judicato) ut effectus impediatur , debet nullitas eſſe notoria patens ex actis , ibidem , numero 17

Clauſula (parito judicio) non operatur ubi ſententia eſt notoriè injuſta ; quia non tranſit in rem judicatam , ib. n. 18

Clauſula (irritans) qua utuntur Conc. Trid. & motus propr. inducit formam , p. 397. n. 45

Clauſulam (irritans) continens omnia decreta Conc. Trid. ibid. n. 46

Clauſulæ derogatoriæ in contrarium faciendorum (qu bus ut tur Bulla Adriani) inducunt poteſtatem defectus voluntatis in futurum , pagina 118. numero 24

Clauſula derogatoria præcedens operatur defectum voluntatis in diſpoſitionibus ſequentibus , ibidem , numero 25

Ea quæ ſunt facti in principibus ignorare præſumuntur , ib. n. 26

Clauſula (irritans) inter alios ejus effectus , tollit præſcriptionem , p. 420. n. 62

Clauſula (irritans) tollit conſuetudinem , non ſolùm in præteritum , ſed etiam in futurum , ibidem , numero 63

Clauſula (irritans) tollit vires ſententiæ , & ejus executionem impedit , p. 421. n. 64

Clauſula (irritans) inficit non ſolum titulum beneficii collati , ſed & poſſeſſionem , ita ut poſſeſſor nullo ſe poſſit poſſeſſorio remedio juvare , ibid. num. 65

Clauſula (irritans) inficit omnia quæ ſequuntur , ita ut nec fomentum , nec juris effectum habeant , ibid. n. 66

Clauſula (irritans) habet inhibitionem in ventre , ibid. n. 87

Clauſula (irritans) continet privativam vim , & avocativam poteſtatis conceſſæ , ibid. n. 68

Clauſula (irritans) operatur nullitatem ab initio , ibid n. 69

Clauſula (irritans) impedit remedium etiam ſummariiſſimum poſſeſſorium , in quo omnes excluduntur exceptiones , ibid. n. 70

Clauſula (ſublata) claudit ora judicibus aliter judicandi , & adimit partibus poteſtatem opponendi contra privilegium dictam clauſulam continens , ibid. n. 77

Clauſula (ſublata) etiamſi non opponatur an proceſſus ſit nullus ipſo jure , ibid. n. 78

Clauſulæ (ſublata) exceptio oppoſita à parte non eſt dubium quod ſit. proceſſus nullos ipſo jure , ibid. n. 79

Clauſula (ſublata) obſtat etiam ſummariiſſimo poſſeſſorio manutentionis , ibid. n. 82

Clauſulæ (ſublata) natura & effectus, ibid. num. 83. remiſſivè.

Clauſula

Index Rerum,

Clauſula (irritans) & clauſula (fublata) ligat, & afficit ignorantes, etiam ſi id non expreſſerit, p. 421. n. 84

Clauſula (irritans) ipſum Papam, & ſucceſſores ligat, p. 422. n. 86

Clauſula derogatoria annullat omnes diſpoſitiones ſequentes contrarias, ib. n. 88

Clauſula derogatoria ſtante in prima diſpoſitione futura contraria, non valet, niſi prioris ſpecialem faciat mentionem, ibid. n 89

Clauſula (irritans) appoſita in diſpoſitione non poteſt impugnari ex eo, quod ipſa diſpoſitio uſu recepta non ſit, & de ratione, ibid. n. 99

Clauſula (irritans) tunc ſuos producit effectus, & inficit poſſeſſionem, quando conſtat obtinere in illo caſu interim tamen poſſeſſor non impeditur remediis poſſeſſoriis uti, p. 426 n. 161

Clauſula (irritans) nihil operatur dummodo non conſtet reſervationem intrare in illo beneficio de quo agitur, ibid. n. 162

Clauſula (irritans) dummodo non ſit verificata, non impedit manutentionem poſſeſſionis, ibid. n. 163

Clauſula, & verba, quibus arbitrium regulatum ſeu boni viri judicio datum ſit, p. 459. n. 35. remiſſivè.

Clauſula conſtituti ſi juris effectus non habet, poſſeſſor non impedit executionem rei, p. 576. & 577. n. 119

Clauſula conſtituti quando non transferat poſſeſſionem, rem ſſivè, ibid. n. 120

Clauſula (parito brevi) non ſolùm importat dimiſſionem poſſeſſionis, ſed & reſtitutionem fructuum, p. 622. n. 77

Clauſula (parito judicato,) operatur tam ſuper principali quam ſuper pertinentiis in ſententia non expreſſis, ſed tacitè ſubintellectis à jure, p. 625. n. 121

Clauſula (ſalvo jure, &c.) in miſſione *ex l. fi. de edicto Divini Adrian.* tacitè ſubintelligitur, ſi non apponatur, p. 66 . n. 126

Clauſula (parito) operatur ut appellans non queat audiri niſi integrali peracta executione, p 664 n. 69

Clauſula (parito) tribuit juriſdictionem conditionalem, quatenus ſit paritum judicato, non aliter, ib n. 170

Clauſula (parito) ſtante, ante omnia poſſeſſio dimittenda, & fructus ſeu expenſæ uſque ad obolum reſtituendi aliàs geſta erunt nulla ex defectu juriſdictionis, ib. n. 171

Clauſula (parito judicato) non operatur ultra judicatum, ib. n. 174

Clauſula (parito judicato) operatur in eo quod tacitè ſubaudiatur, & ineſt in ſententia, licet non exprimatur, p. 665. n. 180

Clauſula (parito) operatur in omnibus, quibus ſententia tranſit in rem judicatam, vel aliàs meretur executionem, ib. n. 182

Clauſula (parito) operatur contra illum, cui virtualiter ſecundariò res judicata nocet, etiam non citato, nec expreſſo in ea, ibid. n. 185

Clauſula (parito) operatur contra tertium rei litigioſæ emptorem, à condemnato habentem cauſam ſive immediatè ſive mediatè, ibid. n. 186

Clauſula (parito) non operatur quandò res judicata non afficit rem aut perſonam, ibid. n. 188

Clauſula (parito judicato) nihil operatur in ſententia nulla, quia non meretur executionem, ibid. n. 190

Clauſula (parito) non operatur in ſententia notoriè injuſta patente ex actis, ibid. n. 191

Clauſula (defendas inductum) in executorialibus, quanto tempore duret, variæ referuntur Doctorum opiniones, p. 669. n. 245

Clericus.

Clerici dicuntur cives, pars populi, & membra Reipublicæ, p. 12. n. 58

Clerici non tam abſolutè exempti ſunt à juriſdictione Regia, quin ratione ſubjectionis, & vicinitatis in temporalibus ſubſint Principi ſeculari in ordine ad bonum publicum, & rectum regimen, p. 13. num. 62

Clerici tenentur ad obſervantiam legis politicæ tangentis bonum univerſum & publicum communitatis laicorum, & clericorum, ib. n. 64

Clerici tenentur ad obſervantiam pragmaticæ taxæ panis ſub pœna peccati, & reſtitutionis, ibid. num. 68

Tamen quoad punitionem, & pœnæ exactionem non judex ſecularis, ſed Eccleſiaſticus competens eſt, ib. n. 69

Licet Clericis auxilium legis Imperialis aſſumere, ſicut & Imperatorem ipſum & Principem tanquam legem vivam, p. 22. n. 115

Clerici ſunt exempti in ſpiritualibus jure divino, in temporalibus tamen poſitivo, p. 23. n. 227

Clericus juſto timore ductus poteſt recurrere ad Regem, & litteras impetrare, ne ſuus judex eum moleſtet, nec ex abrupto procedat, p. 60 n. 84

Clericus comparens virtute citationis (ſi ſua putaverit intereſſe) quæ potius eſt incitatoriæ, & certioratoriæ, & judicis laici judicio, ſententiæ ſtare cogitur, p. 63. n. 134

Clericus citatus (ſi putaverit, &c.) comparens & docens de ſuo intereſſe, & poſſeſſione, an efficiatur reus neceſſarius, remiſſivè, ibid. n. 135

Clerici ſicut in ſpiritualibus tenentur jura Canonica ſervare, ita in temporalibus à civilibus ſanctionibus concernentibus bonum publicum diſcedere non poſſunt, p. 66. n. 13

Clericus ſi doloſè petat auxilium violentiæ, an poſſit in expenſis mulctari, p. 71. n. 250

Clericus ſi uſque ad diffinitivam diſtulit declinare quis judex, an idem ſecularis, & Eccleſiaſticus damnabit in expenſis, ibid. n. 252

Clericum abutentem Regio Recurſu poſſe in expenſis mulctari, probabilius reſolvitur, ibid. n. 253

Clericus incarcerari non poteſt pro debito civili, p. 174. num. 59

Clerici non conveniuntur, ultrà quàm facere poſſint, ibid. n. 61

Clericus pauper nec carceratur, nec bonis cedere cogitur, ſed cautionem juratoriam præſtat, ibid. n. 62

Clericus obligatus in forma Cameræ an poſſit licitè pro debito incarcerari, ibid. n 65

Clericus ut gaudeat privilegio c. Odoardus, debet eſſe in ſacris, aut altari ſeu miniſterio Eccleſiæ deſerviens, p. 175. n. 66

Clericus pro debito ante ordinum ſuſceptionem an poſſit carcerari, ibid. n. 67

Clericus etiam in ſacris pro debito poteſt capi, ſi ſubſit fugæ ſuſpicio, & exportat res ſuas, ibid. n. 68

Clericus ut reddat diſpoſitum poteſt incarcerari, ibid. num 69

Clericus juſtè capitur pro debito ex delicto etiam civiliter tractato, ib. n. 70

Clericum conductorem Regii vectigalis poſſe carcerari, & in carcere ſeculari, ib. n. 71

Clericus ab Eccleſia invitus extrahi non poteſt, ſicut nec laicus, p. 178. n 115

Clericus captus pro delicto non infligente pœnam corporalem ſub fidejuſſoribus relaxatur, p. 181. n. 155. & 156

Clericus non relaxatus ſub fidejuſſoribus, ubi habet locum de poſſeſſionis pœna, p. 182. n. 160

Clericus captus non relaxatur ſi crimen habeat pœnam corporalem, vel delictum ſit grave, ibidem n. 161. & 162

Clericus non relaxatur captus pro delicto in quo jure civili etiam ſub fidejuſſoribus non relaxatur, ibid. num. 66

Clerico-

Clericorum cœtus dignior an ſit cœtu monachorum, p. 242. n. 38.
Clericus ſecularis præfertur in proceſſionibus, &c. cum antiquitas ſtatus inſpiciatur, ibid. n. 39.
Clerici ſeculares præferuntur religioſis, ibid. n. 47.
Clerici an teneantur contribuere pro operibus publicis & communibus, ibid. & p. 366. n. 10.
Clericorum redditus ubi non ſuperſunt ad reparationem Eccleſiæ, poteſt expendi pecunia publica, univerſitas, & in ſubſidium, collectari vicinos, ibid. num. 11.
Clerici quorumlibet beneficiorum ſimplicium tenentur (deficiente fabrica) ad Eccleſiæ reparationem & non alii, p. 367. n. 19.
Clerici ſimplicis Eccleſiæ quando tenentur ad reparationem conguntur appellatione non obſtante juxta Concil. Trid. ibid. n. 23.
Clericus privatus beneficio ipſo jure per adeptionem ſecundi, an ad declaratoriam ſententiam ſit neceſſariò citandus, p. 378. n. 2.
Clericus poſſeſſor rei non citatus poteſt ſe opponere, & impedire executionem ſuper ea factam per executorem laicum, & ejus juriſdictionem declinare, p. 578. n. 146. 148. & 149.
Clericus ubi ſuſtinet actoris vices non poteſt executoris exequentis judicium declinare, p. 579. n. 150.
Clericus per ſententiam condemnatus ad inhabilitationem & privationem beneficii, an extendatur ad penſionem, p. 601. n. 41.
Clerico ſuſpenſo perpetuò ab officio per ſententiam non excedet executor, ſi illam extendat ad beneficium, p. 602. n. 56.
Clericus condemnatus ad perpetuum carcerem an poſſit beneficium reſignare, p. 603. n. 68.
Clericus declaratus commiſiſſe delictum ipſo jure privatione beneficii dignum, intelligitur condemnatus ad illius privationem, ibid. n. 69.
Clericus injuriator condemnatus ad debitam honoris ſatisfactionem, executor an excedat illum adſtringens palinodiam recantare, p. 642. n. 108.
Clerico injuriatori canonico appoſita eſt pœna ad ſatisfactionem honoris injuriam paſſi, p. 643. n. 111. & qualis, ibid.
Clericus condemnatus actione injuriarum efficitur infamis, p. 647. n. 112.
Clericus beneficio privatus ob contumaciam aliquam, non verò delictum, & alteri collatum, ſi comparens abſolvatur, illud recuperat à tertio, p. 655. num. 30.
Clericus ſi ſententiam per ſecularem latam nullam dicit coram judice ſeculari, debet nullitatem proponere, p. 659. n. 88.
Clericus ad impediendam executionem ſententiæ latæ à judice laico ratione ſuæ poſſeſſionis, debet coram eo oppoſitionem facere, p. 658. n. 72.
Clericus ſi voluerit contradicere miſſionem in poſſeſſionem petitam à laico, debet judicem laicum adire, ibid. n. 73.
Clericus executioni factæ à judice laico ſe opponens debet coram eo de ſua poſſeſſione ſummatim docere, ut declinatoria locum habeat, pag. 658. num. 74.
Clericus an ſit negotiator necne ad effectum exigendi gabellam, ſi ſit dubium, judex ſecularis cognoſcit, p. 660. n. 104.
In Clericum nulliter nanciſcentem rem caſu quo fingitur illam non exigere poteſtatem laici, executio procedit per laicum judicem, ut in exemplis, ibid. num. 108.
In Clericum tertium poſſeſſorem rei, cui erat appoſitum pactum de non alienando, executio fit directò per judicem ſecularem, ibid. n. 109.
Clericus factus per delictum perpetratum in fraudem, condemnatur per ſecularem, & in ejus temporalibus ipſe exequitur pœnam pecuniariam, ſalva tamen perſona clerici, p. 661. n. 119.
Clericus poſſeſſione carens rei executionem non impedit, p. 662. n. 129.

Coadjutor.

Coadjutori Rectoris impediti aſſignanda eſt certa congrua pro victu de fructibus beneficii, p. 345. n. 43.
Coadjutor poteſt dari Parocho exempto propter identitatem rationis, p. 346. n. 45.
Coadjutoris deputatio, etiam facta judicialiter non ſuſpenditur per appellationem ſubſecutam, ibid. n. 48.
Quod intelligitur quoad effectum ſuſpenſivum, quo dumtaxat caret hæc appellatio, non tamen devolutivum, ibid. n. 49.
Coadjutoris temporalis de materia, qui ſint videndi, ibid.

Coërcitio.

Coërcitionem modicam quilibet delegatus, vel ordinarius recipit, p. 172. n. 25.

Cognitio per viam violentiæ.

Cognitio extrajudicialis per viam violentiæ non eſt nova in Regnis Hiſpaniæ introductio, ſed in omnibus Regnis, & Chriſtianæ Religionis provinciis hæc agitur defenſio, p. 27. n. 159.
In Regno Portugalliæ id ſervatur, ibid. n. 160.
In Regno Borgeniæ, idem, ibid. n. 161.
In Senatu Neapolitano, ibid. n. 162.
In Regno Franciæ, p. 28. n. 163.
In Regno Aragonum, ibid. n. 164.
In Regno Navarræ, ibid. n. 165.
In Regno Sabaudiæ, ibid. n. 166.
In Regno Catalauniæ, ibid. n. 167.
In Senatu Sebuſiano, ibid.
In Senatu Pedemontano, ibid. n. 168.
In Senatu Milanenſi, ibid. n. 170.
In Regno Galleciæ non ſolùm cognoſcitur per viam violentiæ à judicibus Eccleſiaſticis, non deferentibus juſtis appellationibus, ſed etiam de omnibus poſſeſſoriis ſuper rebus Eccleſiaſticis, ſeu ſpiritualibus, etiam inter Eccleſiaſticos, in ſolo tamen Regio Senatu illius Regni, prout cum aliis teſtatur author. ibid. n. 171. & *authordinario* vocatur, & de ejus natura remiſſivè, ibid. n. 172.
Martinus Pontifex hanc extrajudicialem cognitionem per viam violentiæ inter Eccleſiaſticos approbavit, p. 28. n. 175.
Cognitio hæc per viam violentiæ fundatur jure divino, naturali & poſitivo, canonico, & civili, eſtque à Sede Apoſtolica tacitè, & expreſsè confirmata, & conſuetudine immemoriali uſitata, p. 28. n. 178.
Ut habeat locum Cognitio hæc violentiæ, an requiratur, ut ſimul adſint & appellationis denegatio, & ea non obſtante attentatum, ſeu executio; traditur remiſſivè, p. 29. n. 191.
In Cognit. violentiæ omnium concors ſententia eſt, ut extrajudicialiter & ſine cognitione judiciali celeriter & ſine juriſdictione procedatur, à nemine tamen comprobatur, p. 33. n. 193.
Dicta Doctorum in hac cauſæ Cognitione extrajudiciali referuntur, ibid. n. 194.
Senatus Regius non ſe intromittit de his oppreſſionibus juriſdictionaliter, & in modo ordinariæ juriſdictionis, nec ut cauſam definiat, quæ ad ſe non pertinet; ſed per modum extraordinariæ Cognitionis, ut vim repellat, & appellationi juſtæ deferatur, ibid. n. 194.
Sola Cognitio contentioſa in his prohibita eſt ſecularis, non verò extrajudicialis, qua ſecularis poteſtas contra violentiam judicum Eccleſiaſticorum

providet, non jurisdictionem impedit, &c. p. 33. num. 195.
Cognitio de violentia summariè nulla facta citatione per facti notorium, non per Cognitionalem indaginem, mandatur cum moderamine inculpatæ tutelæ Ecclesiastico, ut vis tollatur, ibid. n. 196.
Hæc Cognitio debet esse extrajudicialis absque eo, quòd Senatus se intromittat in meritis causæ principalis, sed per viam extrajudicialis protectionis, ibid. num. 197.
Cognitio violentiæ non reputatur damnosa libertati Ecclesiasticæ, sed in totum favorabilis, pag. 38. n. 240.
Cognitio violentiæ vergit in magnam utilitatem libertatis Ecclesiasticæ, ejusque recepit favorem, ibid. n. 241.
Cognitio per viam violentiæ ad illam extrajudicialiter tollendam, est inducta, non ad cognoscendum de causæ meritis, ut ne violenter aliquid fiat, donec Summus Pontifex de remedio provideat, pag. 39. n. 293.
Cognitio & protectio naturalis vassallorum vi oppressorum non competit supremis Principibus privilegio Pontificali, sed juris naturalis instinctu, & ratione, p. 46. n. 310.
Cognitio per viam violentiæ, & defensio naturalis, est attributum inhærens regimini, à quo avelli non potest, nisi simul cum ipso regimine, ibid. num. 311.
Cognitio per viam violentiæ an revocari possit per Pontificem casu quo ex privilegio Principi competeret dumtaxat, ibid. n. 313.
Cognoscere judicialiter nihil aliud est, quàm servatis judicii substantialibus procedere, p. 47. n. 333.
Cognitionem per viam violentiæ consuetudine & jure vallatam, non erit inconveniens privilegio expresso confirmatam habere, p. 48. n. 347.
Cognitio per viam violentiæ non solùm fundatur in privilegio præsumpto ex immemoriali, sed ex jure regali proveniente a radice, & fonte juris naturalis, ibid. n. 353.
Cognitio violentiæ fit extrajudicialiter absque umbra, & vestigio jurisdictionis, quam nec subjecta materia, nec forma præcedenti patiuntur, pag. 55. num. 2.
Cognitio violentiæ nihil continet jurisdictionale, quia est nuda potestas.
Naturalis defensio,
Auxilium politicum,
Œconomica tuitio,
Permissa facultas,
Et licita vis, (ibid. n. 3.)
Charitativa protectio,
Propugnaculum violentiæ,
Asylum vi oppressorum,
Tutus accessus,
Legitimus recursus.
Vis protectiva & propulsiva, qua vis injusta justè repellitur, & à principe propulsatur, ibid.
Cognitio per viam violentiæ tantùm durat, quantùm violentia, non ampliùs, p. 60. n. 91.
Cognitio violentiæ, & processus inspectio an si suspendenda, nolente Ecclesiastico absolvere, pag. 64. n. 105.
Cognitio, an appellationi sit deferendum respectu judicis à quo est quid facti separatum à causa principali, p. 66. n. 182.
Cognitio an sit deferendum respectu judicis à quo, non requirit jurisdictionem, ibid. n. 183.
Cognitio utra supra appellatione, & executione attentata propria est superioris, ad quem est appellatum, p. 67. n. 187.
Cognitio superioris super attentata executione inferioris novus est articulus, nova persona, novum factum, & novum gravamen, quo nova interpellatione opus est, p. 67. n. 197
Cognitio per viam violentiæ fuit inducta, ne judex Ecclesiasticus aliquem violenter vexet contra jus, p. 77. n. 23.
Cognitio violentiæ, & protectio naturalis tantum durat quantum ipsa violentia, p. 78. n. 52.
In violentiæ Cognitione non tractatur de imponenda pœna juris, sed an sit deferendum, vel non, p. 83. num. 38.
Cognitio violentiæ processu originali adducto ad tribunal Regium rectè procedit, & decretum tribunale, prout ex actis adductis colligitur, pag. 95. num. 39.
Cognitio violentiæ est remedium favorabile, & charitativum subsidium, quo agitur de vi oppressos liberando, p. 100. n. 103.
Cognitio super justia causæ principalis remanet salva superiori per decretum violentiæ, quod cum superiore nec loquitur, nec intelligitur, pag. 130. n. 40.
Cognitio an appellationi sit deferendum necne ad effectum exequendi sententiæ, pertinet judici à quo, p. 483. n. 52.
Cognitio an appellatio sit legitima admittenda, vel non admittenda, pertinet judici ad quem, ibid. n. 53.
Appellatio quando evidenter est calomniosa, cognitio pertinet judici à quo, ibid. n. 54.
Opposita exceptione super imporentia apellandi, debet adhiberi causæ Cognitio ex inspectione actorum, ibid. n. 55.

Collatio.

Collatio seu præsentatio quando sit facienda certæ personæ, seu certo generi personarum, dicitur necessaria, p. 399. n. 85.
Collatio beneficii illiterato facta, licèt sit nulla, tamen si postea literas addiscat, & conferens sciens non pœnituit, intelligitur denuo tacitè conferre, & prior reviviscit, p. 100. n. 95.
Collatio & præsentatio beneficii potest fieri non solùm expresse, sed etiam tacitè, ibid. n. 97.
Collatio facta ab ordinario spreto & contempto patrono, & jure patronatus intra tempus datum ad præsentandum, est nulla ipso jure, pag. 402. num. 131.
Collatio facta per ordinarium de beneficio juris patronatus, tunc erit nulla si patronus reclamet contra illam intra terminum sibi competentem ad præsentandum, non alias, ibid. n. 133.
Ratio vera redditur, quare Collatio ab ordinario facta spreto patrono non sit nulla, non reclamente patrono intra terminum, ibid. n. 134.
Collatio facta spreto jure patronatus est nulla ipso jure, p. 417. n. 2.
Collatorem seu patronum esse aliud est, aliud verò jus præsentandi, vel conferendi habere, quia illud respicit petitorium, istud possessorium, ibid. n. 7.
Collatio facta per Episcopum excommunicatum vigore executorialium, tamen nondum declaratum, valet, p. 500. n. 80.

Collega.

Collega judicis mortui vel absentis, si procedere non valeat, mediante clausula rescripti, occurrit pars gravata ad superiorem, ut alius judex loco mortui subrogetur, eique intimari debet provisio Regia ut attentata reponat, pagina 101. num. 121. 122. & 123.

Collusio.

Collusio probabitur eo ipso quòd primus majoratus possessor, puta victus non curavit deducere jura sua, p. 593. n. 336.

Colluſio etiam probatur eo ipſo quod victus omiſit appellare, vel deſeruit appellationem, p. 594. num. 357.

Commenda.

Commenda facta alicujus beneficii, quod antea erat patronatus Regii, poterit Rex præſentare vicariam perpetuam, p. 436. n. 308.

Comminatio.

A Comminatione judicis executiva gravaminis illati appellatur ſuſpenſivè, p. 194. n. 20.

Commiſſarius.

Commiſſarius generalis Cruciatæ quomodo in gratiarum executione ſe habeat, & quam, & à quibus juriſdictionem habeat, p. 88. n. 32.

Commiſſarii generales Miniſtri, & ſubdelegati coram quo ſunt conveniendi in caſibus tangentibus ſuum munus, ibid. n. 33.

Commiſſarius Cruciatæ tenetur in ſingulis diœceſibus ſubdelegatos, nominare, & cujus qualitatis, & de quibus poſſint cognoſcere, & quomodo, ibid. n. 35. & 36.

Commiſſio.

Commiſſio & reſcripti appellationis impretratio eſt actus extrajudicialis, p. 298. n. 285.

Commiſſio appellationis ab executione litterarum penſionis reſcribitur cum clauſula (ſine præjudicio legitimæ executionis) & non cum clauſula quam dicit Gurgos, p. 311. n. 8.

Commiſſio appellationis, ab executionis virtute cameralis obligationis, qua clauſula reſcribatur, ibidem num. 11.

Commiſſio appellationis ſuper declaratoria cenſurarum latarum pro executione litterarum Apoſtolicarum reſcribitur cum clauſula (parito brevi) ne ſuſpendatur executio, p. 354. n. 85.

Commiſſio ſuper appellatione à poſſeſſorio ſignatur cum clauſula, ſine præjudicio legitimæ executionis quatenus Æguidianæ locus ſit, p. 451. n. 75.

Commiſſio ſignata cum clauſula (liberè expedienda & determinanda) intelligitur appellatione remota, p. 380. n. 28.

A Commiſſione executorialium facta executori, ut illam ad effectum perducat appellationi non eſt deferendum, p. 501. n. 90.

Commiſſionis verba ubi non conveniunt, nec ipſa convenit commiſſio, p. 525. n. 42.

Commiſſio non præſumitur niſi quatenus de ea conſtet, p. 523. n. 174.

Commiſſio ſpeculum executoris eſt, p. 523. n. 180.

Commiſſionis forma debet attendi ſpecificè, ut executoris poteſtas cognoſcatur, p. 523. n. 184.

Commiſſio ſuper appellatione ab exceſſu ad illum dumtaxat reſtringitur, ac etiam omnes ejus clauſulæ ſuſpenſivæ & inhibitio, p. 530. n. 39.

Commiſſio ſuper appellatione à declaratoria lata pro executione litterarum Apoſtolicarum, non datur niſi cum clauſula (parito brevi), p. 538. n. 74.

Commiſſionem eſſe præſentatam non ſuffit, ſed requiritur ut ſequatur appellatio, p. 544. n. 45.

Commiſſio collata in tempus quo committens cariturus eſt juriſdictione, eſt nulla, ibid. n. 49. remiſſivè.

Commiſſio executionis præcedente ſententia nulla idem valet, vel ut ſi nulla lata fuiſſet, n. 166.

Commodum.

Commodum ſecundariò contingens non eſt conſiderabile, p. 655. n. 15.

Comparitio.

Comparitio apellantis coram judice à quo, pro repoſitione gravaminis, tendit in augmentum deſiderii appellantis, p. 110. n. 81.

Competentia.

A Competentia, vel incompetentia appellatio admittitur etiam ubi ſit prohibita à diffinitiva, quoad ſuſpenſivum tamen, p. 207. n. 53.

A competentia ſeu incompetentia non cenſetur prohibita appellatio, quandocumque prohibetur ab interlocutoria, ibid. n. 54.

Competentia inter duos delegatos ad invicem ſe inhibentes diverſorum reſcriptorum virtute ab eis ſimul dirimitur, qui ſi diſcordent, arbitri eliguntur, p. 256. n. 94.

Compoſitio, Compoſitum.

Compoſitum ex diverſis ſpeciebus non habens certam naturam, quandoque recipit naturam unius, quandoque alterius aſſumit, p. 214. n. 30.

Compoſitio controverſiarum ex Concilio Tridentino provenit ex mero judicis officio inter contendentes, ſe debere eſſe potiori loco, armiſque defendentes ſuam quaſi poſſeſſionem, p. 240. n. 6.

Compoſitio ex Conc. Trid. controverſiarum durat pro illo inſtanti, dum lis ſive cœpta ſive incipienda diſceptatur, tam ſuper poſſeſſione quàm ſuper proprietate, ibid. n. 7.

A compoſitione per Ordinarium facta controverſiarum juxta Trident. appellationi non deferens vim non facit, ibid. n. 8.

Compoſitio controverſiarum ex Trid. magis eſt actus extrajudicialis, ibid. n. 9.

Compoſitio controverſiarum juxta Trident. nullum requirit libellum, ibid. n. 11.

Compoſitio controverſiarum ſecundùm Concilium Tridentinum non requirit judicialem informationem, ſed extrajudicialem partibus ab id non citatis, ibidem. num. 12.

Compoſitio controverſiarum in proceſſionibus, tumulandis defunctis, & ſimilibus celerem expeditionem deſiderat, ibid. n. 14.

Compoſitio controverſiarum ex Trident. debet fieri brevi manu, ſummariè, ſine ſtrepitu, & figura judicii, ibid. num. 15.

Compoſitio controverſiarum ex Trident. nullum præſtat præjudicium, ſed eſt remedium præparatorium judicio petitorio, aut poſſeſſorio, ibid. n. 17.

Compoſitio ita fiet, ut religiones ſive Confraternitates conſuetum locum habeant, ibid. n. 18.

Componi controverſia non poteſt in tumulandis defunctis, ut cadaver exhumetur, etiam per attentatum, cùm ſit expectanda diffinitiva, pagina 245. num. 97.

Compoſitio Ordinarii juxta Concilium, etiamſi non habeat præ oculis, quæ hoc capite dicta ſunt, non deſinit habere executionem, p. 246. n. 98.

Compoſitio ex Trid. ſeſſ. 13. cap. 25. de regulat. ſuper controverſ. non recipit appellationem ſuſpenſivam, ſecus devolutivam, ibid. n. 99.

Componere poteſt Ordinarius controverſias in proceſſionibus, ſed non punire delicta, & vulnera commiſſa per exemptos, aut laicos, ibid. n. 100.

Componere controverſias juxta Trident. ortas inter Religiolos poteſt epiſcopus, ſi ex eiſdem oriatur ſcandalum, ſecus ſi non oriatur, ibid. n. 101.

Compulſio.

A Compulſione per carcerem nullus etiam privilegiatus qui tenetur ad factum perſonale ex ſententia, poteſt ſe excuſare, p. 537. n. 58.

Quia tunc non capitur pro debito, ſed pro contumacia, & quaſi delicto, prout tribunalium praxis obſervat, ibid. n. 58.

Compulſio poteſt fieri per cenſuras, ibid. n. 60.

Computatio.

Computatio temporum refertur, quam ſcripſit Covar. p. 432. n. 245.

Computatio temporum decripta à Camillo Borello in propoſito refertur, ibid. n. 246.

Index Rerum

Computatione qualibet admissa certum est ad minus 80. annos præcessisse Toletanum Concilium Imperatorem, ibid. n. 247.

Concilium.

Concil. Trident. in multis disposuit idem, quod jure communi erat dispositum, p. 36. n. 226.
Concil. Trid. c. 8. sess. 25. si voluisset impedire cognitionem per viam violentiæ, id expressisset, ut intelligeretur, p. 37. n. 229.
Concil. Trid. sess. 13. refertur, quòd si ponitur competentiam jurisdictionis ortam inter conservatorem, & ordinarium, arbitri dirimat, interimque in causa conquiescatur, p. 255. n. 74.
Concil. Trid. plura decreta determinantia in aliquibus casibus esse exequendam sententiam inhibitione non obstante declarantur, p. 256. n. 82.
Concil. Trid. decretum in aliquibus casibus non solùm permittit executionem, tollendo appellationem, sed ultrà procedit tollendo inhibitionem, ibid. p. 256. n. 83.
Conc. Trid. sess. 22. de ref. c. 9. circa reddendam rationem singulis annis per administratores Ecclesiæ etiam laicos, p. 258. n. 1.
Concil. Compostellanum loquens de objectionibus oppositis electionibus in provisione Doctoralis, Magistralis, &c. declaratur, p. 279. n. 82.
Concil Trid. sess. 22. de ref. c. 5. dum de dispensationibus ordinariis committendis loquitur, dicitque procedere posse summariè, & extrajudicialiter, interpretatur, p. 283. n. 126.
Concil. Trid. & motus proprius declarantur circa provisionem Parochialium, p. 289. n. 169.
Concil Trid. & motus proprius si intelligeretur de tollanda appellatione in Parochialis provisione extrajudiciali dumtaxat, nihil specialitatis continerent ultra jus commune, ib. n. 173.
Concil. Trid. dispositio circa provisionem appellatione non obstante est specialis in Parochialibus, quæ ad cætera beneficia non trahitur, ib. n. 180.
Conc. Trid. & motus proprius circa prohitionem appellationis à provisione Parochialium declarantur, p. 291. n. 197.
Concil. Trid. removens appellationem intelligi quoad suspensivum sæpè declaravit Sancta Congregatio, p. 306. n. 14.
Concil. Trid. sess. 22. de ref. c. 1. circa renovandas pœnas decretorum tractantium de honestate Clericorum, appellatione remota, p. 312. n. 69.
Concil. Trid. sess. 24. de ref. cap. 20. concedens in prima instantia cognitionem superiori ob negligentiam ordinarii ipso priùs requisito, declaratur, p. 324. n. 29.
Concil. Trid. verba ponderantur in d. cap. 18. sess. 24. de ref. ibid. & Ecclesiæ vacanti deputatus vicarius etiam appell. pendente, non amovendus donec de Rectore provideatur, p. 346. n. 55.
Concil. Trid. sess. 21. cap. 2. decretum cùm sit jus novum editum in confirmationem c. ad audientiam, De Eccles. ædific. debet recipere omnes ampliationes & limitationes illius, p. 368. n. 36.
Concil. Trid. sess. 7. de ref. c. 7. disponens contra retinentes incompatibilia procedendum esse appellatione, inhibitione non obstantibus, dilucidè explanatur, p. 381. n. 57.
Concil. Trid. decretum sess. 24. de reform. cap. 20. disponens de suspendendo & mulctando notario non exhibente actorum copiam appellanti, explanatur, ut intelligatur appellatione non obstante, cùm sit delitum tangens officii administrationem, pag. 385. num. 8.
Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 18. explanatur, habens ne examinatores ad examen beneficiorum recipiant stipendium aliquod, etiam ex fructibus ipsius beneficii, p. 387. n. 21.
Concil. Trid. sess. 24. de ref. c. 18. illis verbis (quod si jus patronatus laicorum, &c.) explanatur circa formam servandam in provisione Parochialis juris patronat. laicorum, p. 401. n. 105.
Concil. Trid. sess. 7. de ref. c. 13. quam formam induxerit in provisione beneficiorum simplicium, p. 406. n. 184.
Concil. Trid. quamvis det formam provisioni Parochiali exequendæ appellatione non obstante, si judicialiter procedatur, intelligitur si non sit nulliter processum, p. 407. n. 203.
Concil. Trid. sess. 22. de ref. c. 8. ponderatur disponens Episcopum non posse visitare hospitalia & confraternitates quæ sunt sub immediata Regis protectione, p. 429. n. 192.
Concil. Trid. sess. 24. de ref. c. 20. explanatur in illis verbis (nisi Episcopus prius requisito, eoque negligens procedat, &c.) p. 461. n. 73.
Concil. Trid. permittit appellationem ab interlocutoria habente vim diffinitivæ, p. 492. n. 100.
Concil. Trid. apponit biennium inferiori ad finiendam causam, non tamen irritat acta processus, sed per ea superior causam decidit, p. 507. n. 66.
Concilium Tridentinum sess. 25. de reform. cap. 3. explanatur, loquens de executione per censuras, quando fit facienda tam in criminalibus causis quàm in judiciis, p. 538. n. 63.

Conclusio.

Conclusio in causa semper supplet citationis ad sententiam defectum, intimata utrique parti post ejus discussionem, p. 411. n. 254.
Quod fallit si Conclusio non est formaliter & solemniter facta, ib. n. 255.
Quatuor proponuntur Conclusiones ad quas tertii oppositoris jura reducuntur, quibus cognoscitur quando possit impedire executionem vel non, p. 571. n. 56. & seqq.

Concubina.

Concubinam Clerici ut capiat Ecclesiasticus, si sit uxorata, debet esse concubinatus notorius, p. 173. n. 47.

Concursus.

Concursus est precisè faciendus in provisione Parochialis, ergo edictum est necessarium, non est legimum argumentum, p. 397. n. 51.
Concursus, & examen ante lapsum terminum edictorum est nullum, p. 398. n. 64.
Concursus factus intra terminum edictorum an sustineatur, si alius oppositor non compareat, p. 398. num. 65.
Concursus per examen in provisione Parochialis requiritur pro forma, ita ut ejus omissio illam vitiet, ac nullam reddat, ib. n. 77.
Concursus etiam requiritur pro forma in Parochialibus juris patronatus Ecclesiastici, pag. 399. numero 80.
Concursus ad Parochialem juris patronatus Ecclesiastici sicut & ad alias merè collativas etiam reservatas suæ sanctitati, & etiam in mensibus reservatis, debet fieri ab ordinario, & tunc in mensibus reservatis electio est Episcopo, non patronis, p. 400. n. 98. & 99.
Concursus ad Parochialem juris patronat. laici in quibus casibus requiritur, remissivè p. 401. n. 106.
Concursus an sit necessarius in beneficio juris patronatus mixti Ecclesiastici & laici, affirmativè resolvitur, ib. n. 107.
Concursus est necessarius in Parochialis juris patronat. mixti pro una tantùm parte, pertinentis ad Clericos, & pro duabus ad laicos, ib. n. 108.

Concur-

Concurſu peracto in Parochiali juris patronatus mixti Eccleſiaſtici & laicalis & ex approbatis, patroni præſentant ordinario inſtituendum, pag. 401. num. 109.
Concurſus eſt neceſſarius in proviſione dignitatis unitæ Parochiali æquè principaliter, ibid. n. 116.
Concurſus in parochiali juris patronatus laici non requiritur, quando unus tantum præſentatur à patrono, ſecus autem quando plures à patrono præſentantur, quia inter ipſos & non alios neceſſarius eſt concurſus, & ex approbatis unus eligit ordinarius, ibid. n. 123.
Quod procedit, quando ſinguli præſentis à Patronis laicis habent æqualem ſeu æquales voces, quia tunc inter ipſos habebit locum concurſus, ſecus ſi aliquis haberet plures, aut majores voces, & majorem partem patronorum, quia is dumtaxat erit examinandus, pag. 402. num. 124. quod fallit ut infrà ſub, n. 128.
Concurſus non eſt neceſſarius in proviſione Vicariæ perpetuæ, ſed ſolùm ad nominationem, ſeu præſentationem ejus cujus dignitati aut Eccleſiæ unita eſt Parochialis, facienda eſt inſtitutio & proviſio, p. 404. num. 156.
Concurſus ceſſat in beneficio litigioſo cedente vel decedente collitigante, cum nec ordinarius conferre, patronus præſentare, elector eligere poſſit, p. 405. n. 169.
Concurſus locum habet in parochiali litigioſa, quando per Pontificem facta eſt ſubrogatio gratioſa alicui, quàm ſuperſtiti, ibid. n. 170.
Concurſus factus in ſubrogatione gratioſa electo ut magis digno non eſt facienda collatio quouſque lis finiatur, & vincatur ſuperſtes, poteſt tamen admitti electus pro ſuo intereſſe in ſtatu litis, ibid. num. 171.

Condemnatio, Condemnatus.

Condemnatus ex una cauſa poteſt ex alia judicium movere ſuper eadem re, p. 48. n. 352.
Condemnatus, ut conſervet indemnem Titium ab obligatione ſi iterum extinguatur obligatio, quia compulſus Titius ſolvit, Titius ipſe relaxari indemnis, ut ſibi reſtituatur ſolutum, quamvis hoc non contineatur in ſententia, p. 99. n. 98.
Condemnatus ad tradendum debitori inſtrumentum debiti, ſi non reperiatur, cogitur creditor eadem ſententia debitorem liberare, ibid. n. 99.
Condemnatus per tres conformes ſententias, quæ non tranſeunt in rem judicatam, non auditur ulterius appellans, p. 129. n. 31.
Condemnatus per ſententiam ſub conditione ante ejus eventum ſi efficiatur diverſi fori, ligatur prior adveniente conditione, p. 162. n. 48.
Condemnatus per laicum in reglegationem effectus, interim clericus ſi frangat iliam an per ſecularem puniatur, ibid. n. 49.
Condemnatus debet certificari de tenore & qualitate ſententiæ ut currat tempus ad appellandum, p. 163. num. 57.
Condemnatus donec potuerit habere copiam ſententiæ non currit tempus appellandi, ibid. n. 58.
Condemnatus ſemper dicitur eſſe infrà decem dies à tempore notitiæ ſi ſcientia ſententiæ non probetur, ibid. n. 59.
Condemnatus ſi dum notorius ſe præparat ad intimandam ſententiam, non vult audire, alia intimatio non requiritur, ibid. n. 63.
Condemnatus reus non relaxatur ſub fidejuſſoribus, ſed ſolutione liberatur, p. 184. n. 181.
Condemnatus ad rem vel poſſeſſionem tradendam non liberatur præſtando fidejuſſores, ibidem num. 182.
Condemnatus ad pecuniam appellans relaxatur, ſi deponat pecuniam, ibid. n. 183. & 184.
Condemnatus ad pœnam pecuniariam appellans quando ſub fidejuſſione aut depoſito ſit relaxandus hodie ex bulla Pii V. ibid. n. 185.
Condemnatus jam an & quando eſt relaxandus appellans, p. 190. n. 260.
Condemnatus ad ſalarium & aliam rem, exequitur ſententia pro ſalario, & non ſuper re, pag. 217. num. 55.
Condemnatus exhibere, & in defectum juretur in litem, poteſt appellare, pag. 223. & 224. num. 148. & 149.
Condemnatus ad intereſſe ob non exhibitionem, an appellet, p. 234. n. 95.
Condemnatus ad cautionem non turbandi poſſeſſionem alterius, audiatur de novo turbans & allegans ſe inſiſtere poſſeſſioni ex nova cauſa, ibid. num. 97.
A condemnatione facta vigore ſtatuti aut ordinationis civitatis ſuper veſtibus, & cibis diſponentis à mille marapetinis infra non admittitur appellatio ſuſpenſiva, ex l. regia, p. 338. n. 55.
Condemnatus ad exhibendum & ob non exhibitionem ad intereſſe poteſt ab intereſſe ſententiam appellare, p. 452. n. 86.
Condemnatus principaliter & immediatè ad poſſeſſionem tradendam vigore contractus appellat, p. 453. num. 101.
Quia nullum ſupereſt petitorium condemnato & obligato contra pactum & obligationem, ibid.
Condemnatus ad liberè dimittendum poſſeſſionem appellat, quia continet mixturam, ibid. n. 104.
Condemnato ad poſſeſſionis reſtitutionem, competenti retentionem dumtaxat licet appellare, ibid.
Condemnatus ad rem tradendam non cogitur præcisè, ſi non habet facultatem rei tradendæ, putà, quia obiit, abiit, vel aliter periit, quia tunc in æſtimatione fit executio, p. 536. n. 33. & ſeqq.
Quod procedit etiam in depoſitario, mandatario, & vendito, ibid. n. 34.
Condemnatus ad recipiendam aliquam in uxorem, cogendus eſt per cenſuras, p. 538. n. 65.
Condemnatus recipere aliquam in uxorem quibus ex cauſis cogendus non ſit, ſed in executione executorialium ſuper ſedendum, ibid. n. 66. remiſſivè.
Condemnatus in conceſſoria, compellitur præſtare patientiam ſervituti, p. 539. n. 82.
Condemnatus in juribus incorporalibus compellitur pro patientia, ſicut in corporalibus pro actuali traditione, ibid. n. 83.
Condemnatus ad cedendum vel renunciandum officium aut beneficium, & monitus nolit renunciare, juris interpretatione habetur pro renunciante, ibid. num. 87.
Condemnatus ad tradendum inſtrumentum debiti, ſi id non reperiatur, compellitur ad conficiendum inſtrumentum liberationis, p. 540. n. 97.
Condemnatus ad id quod eſt impoſſibile facere, ſed honeſtum, compellitur eo modo quo poteſt, ibid. n. 98.
Condemnatus aliquem facere indemnem ab obligatione, ſi hæc ſit extincta, eo modo quo poteſt, debet indemnem ſervare, ibid. n. 99.
Condemnatus curet appellare coram executore à ſententia, quam exequi vult intra terminum ad appellandum, cum antea ſibi non fuerit intimata, & cum proteſtatione adeundi ſuperiorem qui eam tulit, p. 545. n. 59.
Condemnatio requirit ſcripturam per ſententiam, & in ea non expreſſa non veniunt, p. 570. n. 5.
Condemnatio ad rei reſtitutionem quam poſſidet, danda eſt cautio, ſi tertius dominio opponat, qua præſtita non ſuſpenditur executio, pag. 572. num. 62.

Index Rerum

Condemnatus reſpectu officii poteſt executionem impedire juris proprii ratione, pag. 589. num. 275.

Condemnatio requirit ſcripturam; non ſcripta in ſententia non veniunt, p. 599. n. 6.

Condemnatio ſuper principali, inducit abſolutionem ſuper incidenti, quod ſubſiſtere non poteſt ſubſiſtente principali, p. 600. n. 28.

Condemnatus ad reſtitutionem beneficii & ejus fructus perceptore, non tenetur reſtituere diſtributiones quotidianas, p. 604. n. 82.

Condemnatus ad reſtitutionem beneficii & fructuum perceptorum non reſtituit eleemoſynas, funeraria, & oblationes, aliaque incerta, pag. 605. num. 83.

Comdemnatio fructuum etiam, parochialis non fit niſi provenientium ex decimis, primitiis, &c. ibid. num. 84.

Condemnatus ad reſtitutionem fructuum beneficii, intelligitur in diſtributionibus quotidianis, ſi beneficium non habeat gloſſam, nec verba ſententiæ inania reddantur, ibid. n. 87.

Condemnatus rationem reddere virtualiter cenſetur condemnatus ad reliquorum ſolutionem novo non expectato proceſſio, p. 609. n. 142.

Condemnatus per ſententiam ad id quod per calculatores liquidabitur, facta liquidatione alia non requiritur condemnatio, ibid. n. 148.

Condemnatus ad reddendum triticum in ſpecie, & qualitas non ſit expreſſa in ſententia, an excedat executor ſi compellat ad præſtandum optimum triticum, ibid. n. 154.

Et quid in Condemnato ex cauſa legati tritici, p. 610. n. 155.

Et quid de aliis rebus quæ terminos habent à natura, ſeu quæ de facto hominis finem habent ut veſtis cujus qualitatis ſint præſtanda ut judicatis ſatisfiat, ibid. remiſſivè.

Condemnatus ad reſtitutionem rerum ex judicio particulari, ſeu univerſali quas tempore litis novæ non poſſidebat, ſi tamen re jam judicata cœperit poſſidere, an compelli poſſit per executorem ad illarum reſtitutionem uſque reatu exceſſus, ibid. num. 156.

Condemnatus Clericus ad privationem beneficii ſi à Papa reſtituatur an recuperet beneficium & quid ſi ſit alteri jam collatum, pag. 611. numer. 119. remiſſivè.

Condemnato Clerico capitaliter penſio extinguitur & conſoladitur cum beneficio, ibid. n. 180.

Condemnatus Clericus capitaliter & Papa reſtitutus, an recuperet penſionem jam conſolidatam cum beneficiis, ibid. n. 181.

Condemnatus recuperat melioramenta rei, etiamſi in ſententia nihil ſit dictum, ſed in ejus favorem priſtinus rei ſtatus attenditur ad effectum, p. 612. num. 200.

Illud quod rei additum eſt in executione, ſi Condemnatus recuperat, pariformiter debet ſolvere quod ipſi rei detrahitur, ibid. n. 202.

Condemnatus vel obligatus per guarentigiam ad fructus, damna, aut intereſſe, in executione facta liquidatione ſolvit, p. 616. n. 5.

Condemnatus ad reſtitutionem equarum ſeu vaccarum *con partos y por partos* an excedat executor, ſi hujuſmodi poſt partus in infinitum uſque ad tempus præſens voluerit liquidare, pagina 609. numero 46.

Condemnatus ad fructus beneficii poteſt executioni opponere ſe illos convertiſſe in utilitatem beneficii, p. 622. n. 80.

Condemnatus ad reſtituendum certos modios tritici non expreſſa ejus bonitate, eam victor probare tenetur, alias ſententiæ debitor ſatisfacit etiam viliſſimum præſtando, p. 626. n. 143.

Condemnati cives alicujus civitatis, cenſentur etiam condemnati habitatores caſtri Civitati ſubjecti quia cives civitatis etiam ſunt, p. 645. n. 122.

Condemnatus ad tot modios tritici, an & quando in ipſa ſpecie, vel in ejus valore executor exequi poſſit, ibid. n. 136.

Condemnatis decem dies dantur tam de conſuetudine quàm jure regio ad ſolvendum, quos poteſt judex ex cauſa abbreviare aut ampliari ſuo arbitrio, pag. 628. n. 3.

Condemnatum ad intereſſe propter moram, an executor poſſit compellere, & taxare intereſſe poſtea cauſatum ob moram paritionis ſententiæ, pag. 629. num. 20.

Condemnatus ad intereſſe propter moram ſolvendi uſque ad ſententiam, ſi poſt eam perſeveret in mora, actione judicati tenetur ad illud etiam poſt ſententiam, ibid. n. 22.

Condemnatum ad intereſſe debitum jure actionis, an poſſit compellere executor illud præſtare decurſum etiam uſque ad paritionem ſententiæ, ibid. num. 23.

Condemnatum ad præſtanda alimenta alicui uſque ad pubertatem, an excedat executor, ſi illum compellat præſtare fœminæ ultra duodecim annos, & maſculo ultra quatuordecim, p. 630. n. 33.

Condemnatus ad certum, & ſi non ſolvat intra tot dies mittatur in auxilium, termino tranſacto poterit judex exequi pœnam comminatam ob non ſolutionem pecuniæ, p. 631. n. 47.

Condemnatus ad certum, quæ ſi ſolvere noluerit, aut non potuerit, mittatur in exilium, quod ſi tempus expectandum ſolutionis præſtandæ, ut pœna comminata exequatur, p. 632. n. 48.

Tunc decem dierum terminus expectandus eſt currens à die intimationis & monitionis, juxta magis communem opinionem, ibid. n. 49.

Condemnatus ad tradendum inſtrumentum debiti ſoluti, ſi non reperiatur, cogitur liberare victorem, p. 641. n. 92.

Condemnatus ad certum quid ſi non ſolvat condemnatur ad exilium, non ſolvendo fit executio in ſecunda parte ſententiæ, p. 642. n. 107.

Condemnati plures ſimpliciter intelliguntur pro rata condemnari, licèt unuſquiſque in ſolidum fuerit per ſcripturam obligatus aut de jure, pag. 643. num. 114.

Condemnati plures collitigantes ſimpliciter in expenſis unuſquiſque tenetur pro parte ſua dumtaxat, ibid. num. 118.

Condemnatus ad plurium rerum reſtitutionem, an propter expenſas in una factas, executio ſuſpendatur in aliis ſequutis, & non melioratis, p. 649. num. 63.

Condemnato retractante rem aditam intra tempus legis, vectigal à publicano receperat etiam, cujus jus pendebat ab hac cauſa variabili, p. 656. numero 38.

Condemnatus in expenſis non poteſt appellare à tota taxatione executoris, ſed ab exceſſu, quia foret appellare à ſententia tranſacta in rem judicatam, & ejus petere reſciſſionem, pag. 666. n. 209.

Condemnatus vel obligatus ad rem tradendam, ſi ſemel tradiderit, liberatur, & obligatio non reviviſcit, licèt eadem res ad obligatum redierit, p. 667. n. 220.

Condemnatus ad rem reſtituendam ſemel facta reſtitutione, ſi iterum recuperet, non intelligitur ab obligatione judicati liberatus, p. 668. num 225.

Condem-

Condemnata civitas ad ſubverſionem murorum, ſi ſemel diutius iterum eos reædificet, non ſatisfacit ſententiæ, quia debent manere deſtructi, ibidem num. 126.
Condemnatus ad rei reſtitutionem, illam poteſt retinere, donec ſibi de melioramentis ſatisfiat, p. 670. n. 263.

Conditio, Conditionalis.

Conditio juri contraria dicitur impoſſibilis, pag. 167. num. 23.
Conditionalis ſententia licèt interim non poſſit exequi, tamen quoad appellandum tempus currit ſtatim à tempore ſententiæ, p. 162. n. 47.
Conditionalis ſententiæ tempus licèt currat ad appellandum, non expectata conditione, non tamen quoad alios juris effectus, ibid. n. 50.
Conditionalis appellatio (ſi contrarium feceris) non devolvit cauſam ad ſuperiorem, p. 106. n. 18.
Conditionalis appellatione non impedit, quominus judex queat ad ulteriora procedere, ibid. n. 19.
Conditionalis appellationis virtute aditus Senatus, vel decernit, vim non fieri, vel propriùs *pro agora no haze fuerça*, ibid. n. 20.
Conditionali appellationi propoſitæ ſi ſubſequatur gravamen, an ſit deferendum, vel alia nova ſit neceſſaria, ibid. n. 21.
Conditionalem appellationem ſubſequuto gravamine alia non indigere, qui teneant, ibid. num. 22. & 29.
Conditionalis actus trahitur retro purificata conditione, ac ſi à principio fuiſſet purus, ibid. n. 23.
Conditionalis appellatio accedente gravamine, an devolvat cauſam, & currat, appellanti tempus ad proſequendum, ibid. n. 24.
Conditionalem appellationem ſubſecuto gravamine non ſufficere, ſi nova alia appellatio ſit neceſſaria, verius putat author, ibid. n. 25.
Conditionalis appellatio non devolvit nec cauſat attentatum, nec poſtmodum convaleſcit, ibid. num. 26. & 27.
Conditionalis appellatio non ſufficit, ſi poſt eam judex per ſententiam negaverit, quod in appellatione petebatur, ſed nova eſt neceſſaria, ibid. n. 28.
Conditio ut retrotrahatur ad tempus diſpoſitionis, debet adeſſe habilitas extremorum, pag. 161. n. 31.
Conditionalis appellatio (ſi me gravaveris, *&c.*) non convaleſcit, etiam ſi dicat appello ex nunc prout ex tunc, ibid. n. 38.
Conditionalis appellatio in extrajudicialibus non impedit tranſlativam fictionem adveniente gravamine, ibid. n. 39.
Conditionalis appellatio ab actibus extrajudicialibus ſuſtinetur, ibid. n. 49.
Conditionalis appellatio in extrajudicialibus, non devolvit cauſam, antequam ſubſequatur gravamen, etiam cum clauſula, ex nunc prout ex tunc, ibid. n. 41.
Conditionalis appellationis præcedenti virtute ſubſecuto gravamine non recurritur ad Senatum, & quomodo tunc decernat, ibid. n. 42.
Conditio non trahitur retrò, quando aliquid reſultat contra juris diſpoſitionem, p. 197. n. 59.
Conditio debet adimpleri ita ut interim ſuſpendat diſpoſitionem, p. 647. n. 30.
Conditio importat formam, ibid. n. 32.
Conditione non ſervata actus corruit, ibid. n. 33.
Conditio reſpiciens principalem diſpoſitionem & ſubſtantiam, ipſam reddit conditionalem, pag. 648. num. 53.
Conditio appoſita in executivis ſententiæ, aut alterius diſpoſitionis, non facit ſententiam aut diſpoſitionem conditionalem, ſed puta remanet, ejus tamen effectus & executio ſuſpenſa eſt in tempus, ibid. num. 54.
Conditio adimpleri debet in ſpecifica forma, non per æquipollens, ibid. n. 58.

Confeſſio, Confeſſus.

Confeſſio emanata à reo extorta per judicem poſt appellationem a decreto torturæ, eſt nulla, & inefficax ad condemnandum, p. 145. n. 103.
Confeſſio vulnerati graviter quando ſufficiat ad capturam delinquintium, p. 108. n. 141.
Confeſſus delictum etiam in pœna pecuniaria an relaxetur ſub fidejuſſoribus, p. 183. n. 179.
Et quid in ſolo convicto licèt non ſit Confeſſus, ibid. n. 180.
Confeſſus & convictus ſimul in delictis non auditur appellans, ſed judici exequi permittitur, pag. 464. num. 10.
Confeſſus & convictus in criminalibus & pecuniariis cauſis non auditur appellans, ibid. num. 12.
Confeſſio ut tollat in criminalibus appellationem, requirit ſpontaneam, non per torturam aut illius formidinem, ibid. n. 13.
Confeſſio ſpontanea dicitur, quæ poſt torturam illatam legitimis præcedentibus judiciis ratificatur, quæ appellationem impedit, p. 465. n. 15.
Confeſſio ejus, ad quod quis eſt incivilibus condemnatus, emanata poſt ſententiam impedit appellationem, ibid. n. 16.
Confeſſio poſt ſententiam in criminali cauſa non impedit appellationem, ibid. n. 17.
Confeſſus reus tantùm ſi in appellatione inferat aliquam cauſam offuſcantem ejus confeſſionem appellare poteſt, ibid. n. 20. & n. 22.
Confeſſus ſpontè & condemnatus ſi nullam inferat in appellatione cauſam offuſcantem confeſſionem non appellat, ſed ſententia exequitur ea non obſtante, ibid. n. 21.
Quod procedit tam de jure canonico, quàm civili, ibid. n. 22.
Et tam in civilibus cauſis, quàm criminalibus, ibid. num. 13.
Confeſſio validat defectus ordinis judicialis proceſſus, p. 584. n. 211.
Confeſſio partis validat omnes defectus proceſſus, & ordinis judicialis, p. 649. n. 72. ubi de ampliationibus & limitationibus.

Confirmatio.

Confirmationi petitæ ſi nullus ſe opponat, non requiritur libellus, nec litis conteſtatio, nec diffinitiva ſententia, p. 277. n. 63.
Confirmatio non tollit defectum rei confirmatæ extra confirmationem, 302. n. 20.
Confirmatio nihil novi dat, nec auget diſpoſitionem, nec aliquod obſtaculum tollit, pag. 630. n. 37.

Confirmitas.

Confirmitas datur ubi adeſt identitas rei, cauſæ, & perſonarum, ſive verè, ſive interpretativè, p. 476. num. 26.

Confraternitas.

Confraternitas dignior præfertur minùs dignioribus ceſſante anterioritate, & quaſi poſſeſſione, p. 242. n. 48.
Confraternitas habens ſtatutum nobilitatis aut puritatis ſanguinis, aliis in dubio præfertur, ibid. n. 49.
Confraternitas Advocatorum, & Doctorum præfertur aliis in dubio, ibid. n. 51.
Confraternitas Advocatorum, quæ præfertur militum, ibid. n. 51.

Confugiens.

Confugiens ad locum, quo jure vel conſuetudine capi non poteſt, relaxandus eſt, p. 178. n. 113.

Index Rerum

Congrua.

Congruæ novæ assignatione facta per ordinarium Rectori beneficii appellationi emissæ non est deferendum, quia caret suspensivo, p. 342. n. 1.

Congruæ in assignatione Episcopus procedit secundùm conscientiam, & velo levato, semotis omnibus exceptionibus, & per consequens semota appellatione, ibid. n. 2.

In Congruæ assignatione tractatur de alimentis præstandis judicis officio, ibid. n. 3.

A Congruæ assignatione, sicut ab alimentorum præstatione non admittitur suspensiva appellatio, ibid. num. 4.

Congrua assignata etiam clerico suspenso à beneficio, non suspenditur per appellationem subsecutam, ibid. num. 6.

Congrua præstari jubetur per sententiam provisionalem, & ideo non suspenditur, ibid. n. 7.

Ab excessiva Congruæ assignatione appellationi interjectæ deferendum non est, ibid. n. 9.

Congruæ ex antiquo constitutæ quando per Rectorem agitur ad augmentum, ex quo incidenter tractatur de pensionis reformatione appellationi ab augmento Congruæ, & incidenter à diminutione pensionis non est deferendum, p. 344. n. 23.

Congruæ, & alimentorum augmentum ubi concurrit in eadem sententia cum pensionis diminutione quo ad appellationis prohibitionem diversæ sunt qualitatis, & quæ prævalet, ibid. n. 29.

Congruæ augmentum cum sit causa diminutionis pensionis illius naturam attendere debemus, ibid.

Congruæ augmentum & pensionis incurrunt circa unum, & idem indissolubile, p. 345. n. 35.

Congruæ petitio non habet locum in beneficiis simplicibus, sed in curam animarum habentibus dumtaxat, ibid. n. 41.

Congrua Parochi non potest esse minor centum ducatis, p. 347. n. 60.

A congrua assignata œconomo & Vicario Ecclesiæ vacanti deputato an suspendatur per appellationem subsecutam, p. 346. n. 51.

Congrua Vicarii temporalis quæ sit per Congregationem Cardinalium arbitrata, ibid. n. 58.

Congruæ ab assignatione Rectori facta non admittitur appellatio suspensiva, p. 369. n. 43.

Conjectura.

Conjecturis potest constare quem agere vel contrahere nomine administrationis, p. 590. n. 299.

Connexa.

Connexa unum reputantur individuum ratione connexitatis, pag. 462. n. 42.

Redditur exemplum, ibid.

Conscientia.

Conscientia quando à jure judici est onerata, appellatio regulariter non suspendit, p. 342. n. 5.

Conscientia ubi sit onerata judici sive jure, sive forma commissionis & rescripti, appellatio nec suspendit, nec impedit executionem, pag. 459. n. 37.

Conscientiæ solus Deus superior est, & ideo ad alium ut inferiorem appellari non debet, ibid. n. 39.

Conscientia judicis ubi non est onerata simpliciter, sed aliquid simul sit appositum respiciens justitiam, appellatio non est prohibita, ibid. n. 40. & 47.

Conscientia cui aliquid terminandum committitur, debet esse cum judicio discretionis, ibid. n. 46. & 47.

Consensus.

Consensus præsumptus ex scientia, & non contradictione, cum temporis diuturnitate inductus, consensu expresso fortior reputatur, p. 26. n. 51.

Conservator.

Conservatoris officium est, violentias & injurias notorias tollere & reprimere, p. 14. n. 77.

A conservatore inhibente ordinario appellationi emissæ, an non deferens, vim faciat, p. 254. n. 65.

Ab inhibitione per Conservatorem expedita, nulliter tamen appellationi deferendum, ibid. n. 66.

Conservatoris jurisdictio fundatur in notoria & manifesta injuria & violentia, ibid. n. 67.

Conservator si orta controversia jurisdictionis non conquiescat, ut arbitri eligantur, & illam diximat; vim facit, si appellationi non deferat, pag. 255. n. 74.

Conservare aliud est, aliquid de novo acquirere, pag. 423. n. 109.

Consilium.

Consilium supremum Regis solet præcipere Episcopis, Monachis, & aliis Ecclesiasticis personis coram Senatu comparere, p. 72. n. 271.

Consilium supremum se intromisisse unquam in reformatione decretorum violentiæ Regii tribunalis inferioris, nec visum, nec hactenus auditum est, pag. 131. n. 47.

Consilium sapientis adhiberi, ubi partes consentiunt, an licet appellare, p. 237. n. 128.

Consilium ipsum si feratur per sapientem ad consensum partis, non appellatur, ibid. n. 132.

Regium Consilium Cameræ jam hodie non solet expedire provisiones regias præsentationis, nisi prius de jure patronatus Regio legitimè doceatur, & quare, p. 429. n. 103. & 203.

Consilium Regium non cognoscit de jure Regio patronatus in consistorialibus competente, de quo non dubitatur, nec ibi institutio aut collatio fit, ibid. n. 193.

Regium Consilium agit tantùm de qualitate extinseca Ecclesiæ contenta in Bullis Pontificalibus, an beneficium sit consistoriale necne. quod est quid facti, non autem spiritualitatis, ibid. 194.

Regium Cameræ Consilium recusante ordinario instituere præsentatum à Rege, potest expedire secundum jussionem præsentationis cum relatione negligentiæ ordinarii, directam Metropolitano vel ordinario viciniori, ut instituat, pag. 430. n. 217.

Constitutio.

Constitutio Pii IV. super opponendo sequestro beneficio reservato judicialiter, & extrajudicialiter, interpretatur, p. 283. n. 123.

Consuetudo.

Consuetudo concedens laicis jurisdictionem in Clericos generaliter, licèt non valeat, valet tamen consuetudo particularis respectu alicujus casus particularis, p. 24. n. 128.

Consuetudo potest distinguendo, & declarando limitare jus divinum, ibid. n. 129.

Quod potest acquiri privilegio, potest etiam Consuetudine immemoriali, ibid. n. 130.

Consuetudo immemorialis præscripta, cum qua concurrit fama privilegii, habet vim privilegii Papalis, ibid. n. 142.

Si cum immemoriali, & fama, concurrat probatio Principis habentis majora alia privilegia super Ecclesiis, præsumitur justo principio fuisse introductam, ibid. n. 133.

Consuetudo cognoscendi per viam violentiæ est inducta per Clericos & laicos, & ideo mixta nuncupatur Clericorum & laicorum, & habet magnos effectus, ibid. n. 137. & 138.

In Consuetudine immemoriali cognoscendi per viam violentiæ concurrit scientia tacita, & expressa Pontificis, p. 25. n. 139.

Consuetudo immemorialis hujus recursus violentiæ ab initio quo meum & tuum sibi usurpare cœptum est, p. 26. n. 152.

Con-

Consuetudo immemorialis non censetur comprehensa in qualibet Pontificia dispositione, ubi consuetudo sublata est, ibid. n. 153.
Consuetudo immemorialis cognoscendi de violentiis ab omnibus approbata Doctoribus, p. 27. n. 156.
Consuetudo immemorialis habet vim tituli & privilegii, quando non constat de injusto, seu invalido principio, p. 8. n. 32.
Consuetudo immemorialis non habet effectum ubi detur mala fides, p. 9. n. 34.
Consuetudo præjudicialis statui Ecclesiastico & contra libertatem Ecclesiæ, omni jure prohibita est, & reprobata, ibid. n. 35.
Consuetudo immemorialis non suffragatur, ubi datur in præscribente incapacitas, ibid. n. 39.
Consuetudo merè civilis non potest Clericos ad observantiam adstringere, ibid. n. 37.
Immemorialis facit præsumere privilegium processisse, & Principem concessisse, ibid. n. 38.
Consuetudines rationabiles & immemoriales tollendi violentiam non præsumitur, Pontificem velle tollere, p. 45. n. 294.
Consuetudo immemorialis, qua comprobatur recursus ad Regem, quo habet injustum principium, sed fundatum in jure naturali, divino & positivo, ibid. n. 300.
Consuetudo tollendi violentias inter personas Ecclesiasticas libertati Ecclesiasticæ est favorabilis, & utilis, ibid. n. 306.
Consuetudo mixta clericorum, & laicorum magnam vim habet etiam in negotiis Ecclesiasticis, ibid. n. 308.
Consuetudo immemorialis supponit tempus infinitum, p. 46. n. 318.
Interruptio & prohibitio non excludit immemorialem, ibid. n. 319.
Consuetudo immemorialis cognoscendi per viam violentiæ formatæ erat ante promulgationem Bullæ in Cœna, ibid. n. 320.
Consuetudo in juribus incorporalibus requirit præcisè scientiam & patientiam ejus contra quem introducitur; alias non habet principium, unde causari possit, p. 347. n. 38.
Consuetudo immemorialis, de qua in d. l. 36. est declarativa, & inductiva formalitatis, & modi defensionis extrajudicialis, observari per longum tempus, p. 23. n. 120.
Actus determinatio, ubi non apparet, à consuetudine regulatur, ibid. n. 121.
Sicut lex positiva interpretatur legem divinam, ita & Consuetudo, ibid. n. 122.
Quando adest jus & causa universalis, per usum partis conservatur jus in toto, & consuetudo in parte extenditur ad totum genus illius speciei, ibid. num. 124.
Consuetudo immemorialis sufficiens erat ad procedendum per Principes, in causa violentiæ, ibid. num. 125.
Consuetudo immemorialis habet vim tituli, privilegii, ac veritatis, & similia attributa, ibidem num. 126.
Consuetudo potest operari, ut aliqua sententia mittatur executioni non obstante appellatione, p. 237. num. 124.
In honorariis potissimum locum obtinet Consuetudo, p. 240. n. 18.
Consuetudo designat locum sedendi, eundi, & standi, ibid.
Consuetudo potest operari, ut religiosi vocati ad funus portent Crucem quamvis apud se cadaver non sepeliatur, p. 244. n. 80.
Consuetudo an possit operari, ut sententia in beneficii simplice provisione exequatur appellatione pendente, p. 298. n. 275.
Consuetudo seu præscriptio non est legitima causa ad impediendam solutionem pensionis appellatione pendente, p. 347. n. 74.
Consuetudinem nominandi prælatos per Hispaniæ Reges stare, etiam ante nativitatem Caroli Imperatoris Francorum, ostenditur, p. 432. n. 244.
Consuetudo solvendi decimam ex tritico fundi procedit, si seminetur milium, p. 436. n. 315.
Consuetudine induci non potest, ut appellatio propo-natur à majori ad minorem, sed sic proposita citatur ipso jure, p. 526. n. 225.

Contemplativo.

Contemplatione alicujus quod fit, ipse fieri censetur, p. 263. n. 15.
Contemplatione alterius videtur fieri actus, cum dicitur, ergo vendo rem Titii, vel nuntio, ne ædifices in domo Titii, p. 590. n. 289.

Contestatio.

Per quasi Contestationem & actum, qui illius loco habetur perpetuatur actio in 40. annos, pag. 507. num. 57.

Contractus.

Contractus, & distractus judicantur ejusdem naturæ, p. 154. n. 207.
Quando contractus est bonæ fidei, eo casu distractus seu contractus liberatio erit bonæ fidei similiter, ibid. n. 208.
Contractus aliud est, aliud promissio de contrahendo, aliud promissio de profitendo, aliud ipsa professio, p. 165. n. 5.
Contractus celebratus in ultima voluntate propriam amittit naturam, & eam assumit ab ultima voluntate, p. 336. n. 22.
Contractus plura continens capitula, si in aliquo fiat mentio officii, & in aliis simpliciter loquatur, intelligitur qualitas repetita quæ infirmat omnem obligationem, p. 390. n. 296.
Contractus, una pars ab alia potest declarari, ibidem n. 297.
Declarandi facultas quæ venit accessoriè ad contractum in hæredem transit cum ipso contractu, p. 638. num. 44.

Contradictio, Contradictor.

Contradictio ubi datur, & ibi necessariò instantia datur, p. 278. n. 75.
Contradictio & instantia in articulo data, ibi etiam causæ cognitio danda est, p. 279. n. 79.
Contradictio ubi est remota, appellatio etiam remota intelligitur, p. 367. n. 15. 45.
Contradictio ubi à jure sublata est, pariter & appellatio sublata intelligitur, p. 389. n. 32.
Contradictio contra collationem facta spreto patrono inducitur non solùm tacitè præsentare patrono intra tempus, sed etiam expresè, & etiam per appellationem interpositam à collatione, pag. 402. numero 137.
Contradictor quando comparet in provisione beneficii allegans suum esse jus patronatus, audiendus est in contradictorio judicio, sententia fertur diffinitiva, & appellatio utrumque habet effectum in simplicibus, non autem in curatis, pag. 427. num. 173.
Contradictio seu querela remota à jure tacitè subintelligitur remota appellatio, p. 440. n. 41.
Contradictio, si per dispositionem removetur, intelligitur etiam appellatio remota, p. 492. n. 95.

Contraria.

Contraria quæ impugnant supremi Regis potestatem tollendi violentias ab Ecclesiasticis factas, referuntur, p. 8. n. 28.

Contraria

Index Rerum

Contraria allegans non admittitur appellans à rejectione, p. 231. n. 67.
Contraria & diversa an actor, & an reus allegans audiatur, & quid incompatibilia, & de aliis remissivè, ibid. n. 68.

Contribuere.

Contribuere coguntur, qui tenentur ad Ecclesiæ refectionem appellatione non obstante, p. 366. n. 14.

Controversia.

Controversiæ in processionibus, & similibus actibus componuntur per judicem Ecclesiasticum appellatione non obstante, p. 239. n. 1.
Controversias ortas, in confraternitatibus, tam laïcorum, quàm clericorum, potest componere Ordinarius Ecclesiasticus appellatione non obstante, ibid. n. 2.
Controversias, quæ solebant oriri inter Consilium supremum, & consilium Cameræ super cognitione juris Regii patronatus Catholica majestas diremit per regias schedulas, quibus inhibuit omnibus tribunalibus excepto consilio Cameræ, pag. 429. num. 198.
Controversia majoris humilitatis intuitu inter quasdam religiones refertur, p. 242. n. 41.
Controversia refertur inter Capucinos & Jesuitas, contendentes humiliori loco se omnes stare debere, ibid. n. 4. ubi Christi authoritate comprobatur.

Contumax. Contumacia.

Vera contumacia procuratoris non nocet Domino, quominus possit appellare à sententia lata contra procuratorem contumacem, p. 112. n. 102.
Contumax non auditur appellans, p. 152. n. 187.
Contumax verus non auditur appellans, p. 232. n. 76.
Contumax verus quis dicatur, & in quibus casibus, ibid. n. 77.
Contumax verus de stylo Rotæ, appellat intra decem dies à tempore latæ sententiæ, p. 233. n. 79.
Contumax verus vel fictus non appellat à primo decreto, ibid. n. 80.
Contumax fictus appellat à secundo decreto, ibidem num. 83.
Contumax verus non appellat à secundo decreto, ibid. n. 86.
Contumax verus potest adire superiorem & coram eo probare causam legitimæ excusationis, & tunc gesta post appellationem revocantur, p. 234. n. 88.
Contumax verus quando audiatur, vel non, remissivè; & quid de stylo Rotæ, ibid. n. 89.

Correlativum.

Correlativo in uno si sit prohibita appellatio, in altero ex correlativis intelligitur prohibita, p. 359. n. 19.

Correus.

Uno ex Correis agendo per litis contestationem, sibi præoccupat jus actionis, p. 595. n. 358.

Creatura.

Creaturæ omnes (dempto homine) sui creatoris præcepta adimpleant in nihil transgredientes, p. 516. num. 55.

Creditor.

Creditorem majors pars si inducat det debitori, interim non carceratur, p. 177. n. 111.
Creditor non auditur videns impedire sepulturam cadaveris, donec sibi solvatur, nec auditur appellans à repulsione, p. 232. n. 72.
Creditor cui actio suo debitori competens datur in solum, quemadmodum potest illam in judicium deducere, p. 287. n. 252. & 254.
Creditor rem in solutum accipiens, si cautus protestari ut re evicta, illæsa sibi sit actio primæva, qua fidejussores & pignora non liberantur, pagina 560. num. 192.
Creditor evictionem pignoris debitori non debet concurrentibus juris requisitis, & quæ illa sint, ibid. n. 163.
Creditor qui obtinuit sententiam pro suo debito, evitabit suspensionem suæ executionis, si offerat cautionem in forma depositi aliis creditoribus executioni oppositis anterioritatem prætendentibus, p. 572. num. 66.

Cultus divinus.

Cultus divinus celerem executionem exigit, & non recipit appellationem, p. 311. n. 64.

Curator.

Curatores si jam bona minoris non habeant, quia finitum est officium, possunt hac exceptione evitare compulsionem executionis, p. 580. n. 166.

D

Damnum.

DAmno à principio resistere, quam post illatum remedium quærere, melius est, p. 115. n. 22.
Damnum & præmium potest quis consequi ex eodem facto, p. 219. n. 85.
Damnum magnum non est in mora modici temporis, p. 316. n. 37.
Damni satisfactio, & æstimatio comprehenditur sub verbo (restituere) cujus hæc propria significatio est, p. 612. n. 188.
Damni satisfactionem verbum (reddere) ex propria significatione comprehendit, ibid. n. 190.
Damnum dicitur omnis rei diminutio seu læsio, ibid. n. 194.
Damnum & deterioratio rei ipsam intus tangit, & pars est illius, ibid. n. 204.
Damnum contingens in re est perpetuum, quia respicit dominium: contingens autem in fructibus est temporale, quia respicit commoditatem utentis dumtaxat, p. 613. n. 207.
Ad damna & deteriorationes rei censetur virtualiter condemnatus qui ad eam restituendam simpliciter est condemnatus, ibid. n. 211.
Damnum illatum in re post sententiam usque ad realem restitutionem ejus, executor potest per ejus æstimationem solvere, ibid. n. 213.
Damna rei illata quæ & ad qualia teneantur, ibid. num. 22.
Damna qualia dicantur, & cujus culpa accidisse præsumatur, ibid. n. 215. remissivè.
Damna an compensentur cum melioramentis, factis in ipsa re, ibid. n. 216. remissivè.
Damna tacitè subintellecta sub condemnationis verbis, executor non excedet liquidare in executione, p. 620. num. 55.

Debitor.

Debitor suspectus de fuga carcerari potest, pag. 177. n. 103.
Debitor habens literas dilatorias à partibus vel à judice, intra illum terminum capi non potest, ibid. num. 307.
Debitor captus omisso juris ordine an sit relaxandus si liberè debitor apparet, p. 179. n. 128.
Debitor ex publico instrumento non carceratur, nisi habeat clausulam guarentigiatam, & sit liquidum, ibid. n. 131.
Debitor adjiciendus creditori torque ferreo an sit sub fidejussoribus relaxandus, pag. 185. num. 199. & 200.
Debitor compulsus solvere minus legitimæ personæ appellare potest, p. 321. n. 95.
Debitor compulsus solvere minori sine tutoris authoritate, potest appellare, ibid. n. 96.
Debitor licèt possit solvendo interesse liberari, non tamen

tamen post sententiam diffinitivam quæ obligat præcisè ad tradendum, p. 535. n. 28.
Debitor annui reditus, si in executione unius paghæ omisit opponere exceptionem illam, poterit opponere in executione aliarum præstationum futurarum, p. 559. n. 146.
Debitor interdictus ne solvat suo creditori, si compellatur à judice cum cautione indemnitatis, an solvere debeat decimam executionis, p. 559. n. 152.
Debitor interdictus per judicem ne solvat suo debitori, vel quòd solvat alteri, & quando teneantur appellare, p. 560, n. 154.
Et an debeat contradicere, & omni uti diligentia, ne debitum ab eo exigatur, ib. n. 154.
Debitor compulsus alteri solvere quàm vero Domino antea quam solvat, tenetur denunciare creditori suo, ib. n. 155.
Debitor jussu judicis solvens alteri quàm suo creditori non liberatur si præcessit mora solvendi, illi etiam contradicens, sequestro debito, ib. n. 156.
Debitor etiam ante moram debet modis omnibus resistere, ne fiat sequestrum & factum tollatur, aliàs si sponte solvit, & agnovit non liberatur, ibidem numero 157.
Debitor solvens judici aut apparitori exequenti liberatur, ib. n. 158.
Debitor competens actione personali pro qualitate debita, & lite pendente alienans rem, an sententia possit dirigi directò in emptorem, p. 581. n. 174.
Debitor debitoris condemnati ut exequi possit, an & quando prius est conveniendus, & condemnatus coram suo judice ordinario, p. 587. n. 148. & n. seqq.
Debitum ut capi possit pro executione facta in ejus creditorem, debet priùs summatim constare executorem illud jus habere, ib. n. 251.
Debitore census convento pro uno anno decurso, si lite pendente maturaverit alius terminus, pro utroque potest sequi condemnatio, p. 630. n. 30.

Decimæ.

Decima seu emolumentum executionis cui executori debeatur successori aut prædecessori executionem incipienti, p. 98. n. 77.
Decimarum condemnatio an recipiat appellationem suspensivam, p. 347. n. 63.
A Decimis ad tributa valet argumentum, quia illas reservavit Deus in signum universalis dominii, ib. numero 64.
Decimarum executio fit appellatione non obstante, ib. num. 95.
Decimis jus assistit, & debitum est evidens, & ideo habens executionem paratam, ib. n. 66.
Decimæ, cum clericis assignentur pro alimentis, dilationem non patiuntur, ib. n. 67.
Decimis solutionis tarditas continet peccatum, ibid. num. 68.
Decimæ non debent suspendi cùm sint tributa animæ debita Principi cœlesti, ib.
Decima cùm proveniat à jure divino, dicitur cibus domus Domini, ib. n. 71.
In Decimis cum agatur de materia concernente animam potest judex Ecclesiasticus incipere à præcepto de solvendo, & monitorio, ib. n. 72.
Monitorium pro solutione Decimarum resolvitur in simplicem citationem, ib.
In Decimarum causis commissis super appellatione non rescribitur nisi cum clausula (sine retardatione solutionis decimarum,) ib. n. 73.

Declaratio.

Qui declarat nihil novi facit, sed rei existentiam demonstrat, p. 8. n. 24.
A Declaratione judicis se non judicem declarantis, vel se inhibentis legitimè appellatur, & Senatus regius appellationi deferendum decernit, vel tertium genus decreti expendit, & ibi exemplum, pag. 93. num. 1.
Declaratio sacræ Congregationis refertur, plura disponens circa appellationem ante diffinitivam, pag. 155. num. 247.
Declaratoria præcedentis excommunicationis etiam post appellationem fieri potest, p. 193. n. 4.
A Declaratoria excommunicationis appellatio suspendit, nec appellans interim vitandus est, nec publicandus, p. 195. n. 32.
A Declaratoria aliquem incidisse in excommunicationem est licita appellatio, ib. n. 33.
A Declaratoria appellatio, & ab ipsa excommunicatione in quo differant, ib. n. 34.
A Declaratoria incursus censurarum appellatio impedit denuntiationem, & publicationem, & causat attentatum, & vim fieri decernendum; ibidem n. 35. & 36.
A Declaratoria super facto notorio, aut in executionem obligationis cameralis, aut rei judicatæ appellatio non suspendit, ib. n. 38.
A Declaratoria incursus censurarum in executionem obligationis cameralis appellatio non impedit denuntiationem, & publicationem, & delationem, ibid. n. 39.
A Declaratoria incursus censurarum contentarum in Bulla pensionis appellari an liceat quoad utrumque effectum, p. 354. n. 84.
Declaratoria incidens in judicio executivo, ejus natura vestitur propria emissa, ib. n. 86.
Declaratoria sententia requiritur cum prævia causæ cognitione, quando beneficium vacat ipso jure ob pœnam alicujus facti, putà ob non residentiam; non tamen quando ex juris dispositione putà ob adeptionem secundi incompatibilis, pagina 382. numero 66.
Declaratoria sententia incursus censurarum si sit lata in causa executiva, secundùm ejus naturam regulatur, & pariter non recipit appellationem suspensivam, ib. n. 72.
Declaratus incidisse in pœnam si sit convictus & confessus non appellat, p. 383. n. 74.
Declaratoria sententia aliquem esse privatum beneficio ob non residentiam quando non recipit appellationem suspensivam, ib. n. 76.
Declaratoria incursus censurarum pro executione executorialium dicitur pars rei judicatæ, pag. 538. num. 68.
Declaratoria censurarum super via executiva non admittit appellationem, ib. n. 70.
Declaratoria incursus censurarum pro executione rei judicatæ non admittit appellationem, ib. n. 71.
Declaratoria incursus censurarum pro executione obligationis in forma Cameræ est inappellabilis, quia executionis natura vestitur, ib. n. 72.
Declaratoria incursus censurarum pro executione literarum Apostolicarum, non admittit appellationem suspensivam, ib. n. 73.
Declarandi facultas non transit ad hæredes, p. 635. numero 6.
Declarationem interpretativam non alterantem condemnationem præcedentem potest facere executor mixtus, p. 637. n. 26.
Declaratio interpretativa sententiæ facta per executorem non inducit novum gravamen, ib. n. 27.
Per Declarationem interpretativam sententiæ quod obscurum est illuminatur & detegitur, ib. n. 28.
Interpretativæ Declarationis qualitas est ut nihil novi inducat, sed actum præexistentem & præteritum ostendit, ib. n. 29.
Declaratoria inest actui declarato, ib. n. 30.

Index Rerum.

Declaratio retrotrahitur ad tempus principalis disposi-
tionis declaratæ, p. 637. n. 31.
Declaratio adeo inhæret dispositioni ut censeatur ema-
nasse cum illo eodem tempore, ib. n. 32.
Actum qui non potest facere post triennium, potest
tamen factum declarare post illum, ib. n. 33.
Si actus qui declaratur esset validus, secus si esset nul-
lus, ib. n. 234.
Declarationem interpretativam sententiæ quotidie fa-
ciunt executores supremorum tribunalium absque
excessus reatu, p. 637. n. 42.
Declarandi facultas præscribitur etiam per mille annos,
p. 644. n. 128.

Declinatoria.

Declinatoriam opponere debet captus, & ostendere ti-
tulum clericatus, cùm sit fundamentum suæ inten-
tionis, de quo cognoscit laïcus; ut sciat an captus
de sua sit jurisdictione, p. 658. n. 83.

Decretum.

Decretum violentiæ, quo vim non fieri declaratur, non
impedit judici superiori appellationis, cognoscere de
attentata executione, & circa illam de jure pronun-
tiare, p. 67. n. 190.
Decretum violentiæ non facit instantiam, nec transit in
rem judicatam, sed ei statur, donec superior aliud
causa cognita censeat, ib. n. 191.
Decretum Regium super articulo violentiæ non est in
consideratione; quominus superior, postquam est in
aditu, possit de justitia executionis, & attentati in-
ferioris cognoscere, ib. n. 195.
Decreti violentiæ effectus durat, donec aditus supe-
rior iterum remittit causam inferiori, quo ulteriùs
non ligatur & multò minùs superior, cui non est di-
rectum, ib. n. 198.
Decretorum violentiæ ob non delatam appellationem
quintuplex genus reperitur dumtaxat, sive judex sit
delegatus, conservator, executor, aut ordinarius,
ib. n. 199.
Decretum violentiæ primum genus locum habet,
quando judex non obstante legitima appellatione,
utrumque effectum habente exequi vult, & negat
delationem, ib.
Decretorum violentiæ secundum genus datur, ubi re-
peritur appellationem non ritè aut non rectè inter-
jectam, & etiam in casu privilegiato, si tamen ejus
sit ex progressu natura alterata & variata, pag. 66.
n. 203.
Decreti secundi generis forma inseritur, ib. n. 204.
Decretorum violentiæ tertium genus est conditionale
seu mixtum participans ex primo, & secundo, con-
ditionaliter tamen, ib. n. 205.
Decreti conditionalis forma inseritur, ib. n. 206.
Decreti conditionalis materia remissivè, ib. n. 207.
Decretio conditionalis non dicitur, judicem vim facere
ob non impletum id quod conditionaliter sibi appo-
natur, ib. n. 208.
Decreto conditionali ut locus sit, debet pro conditione
apponi id, quod etiam cessante decreto, judex po-
terat de jure facere, licitè, ib. n. 209.
Decreto violentiæ conditionali ut locus de necessaria est
legitima appellatio à gravamine, suspendens de jure
ejus executionem, ib. n. 210.
Decreti violentiæ quartum genus decernitur, quando
deficit appellatio, quæ est fundamentum essentiale
quo fundatur violentia, & recursus, super quo nihil
decernit Senatus, ib. n. 211.
Decreti violentiæ quarti generis forma, ib. n. 212.
Decreti violentiæ quintum genus datur, quando viso
processu reperitur, ordinariam non fuisse intimatam
parti, aut judici, ib. n. 213.
Hoc concipiatur Decretum, *que no vino en estado*,
ibid.
Decretum, *que por agora no haze furça, y se buelvan
los autos al notario*, &c. quibus casibus detur, ibid.
num. 214.
Decretum absolutum (vim non fieri) & decretum, *el
por esso no esta en estado*, multum dissimilia sunt, &
non idem, ib. n. 217.
Et de ratione differentiæ latè discutitur, ib.
Decreta violentiæ, quæ *delegos* dicuntur, annullanda
decernunt gesta à judice Ecclesiastico contra laïcum,
& quare, p. 69. n. 218.
Decretorum tertium genus datur in appellatione à de-
latione appellationis in causa executiva, ibid. num.
229.
Decretorum violentiæ conceptorum per Cevallos vix
aliquid vitio caret, ib. n. 130.
Decretorum violentiæ nullum genus appellationem,
supplicationem etiam ad Principem, nec aliquem
recursum admittit, p. 70. n. 231.
Decreta violentiæ non admittunt revisionem sicut nec
appellationem, quia æquiparantur, ib. n. 233.
Decreta violentiæ non admittunt nullitatis allegatio-
nem, p. 90. n. 234.
Decretorum violentiæ quorum provisio expediatur, &
quorum sufficiat certificatio Secretarii Regii tribu-
nalis, ib. n. 237.
Decretum expeditum in Senatu in causa violentiæ quo-
modo exequendum, si judex Ecclesiasticus, contra
quem datum est, absit, remissivè, p. 95. n. 37.
Decretum violentiæ non cantans de judice subrogato
vel successore ejus, qui vim intulit, an exequatur
contra eum, p. 96. n. 52.
De natura decreti conditionalis, quod vulgo (tertium
genus) nominatur, quomodo concipiatur, p. 105.
num. 1.
Decretum hoc conditionale locum habet dumtaxat in
iis, quæ liberæ facultati, & potestati judicis jure
relinquuntur, ib. n. 2.
Decretum conditionale à Senatu Regio expediri non
potest nisi his casibus, in quibus justè appellatur,
vimque fieri detegatur, ib. n. 4.
Decretum conditionale, aliàs tertium genus potest de-
cerni à Senatu Regio in casibus, quibus judex Eccle-
siasticus potest revocare interlocutoriam, ut in exem-
plis relatis, p. 106. n. 21.
Decretum conditionale, sive tertium genus, non im-
ponitur judici Ecclesiastico in casibus, quibus ipse de
jure revocare, vel reponere à se facta non possit,
aliàs sic, p. 109. n. 56.
Decretum conditionale non datur, nisi in casibus, in
quibus appellatio ab interlocutoria legitima sit, ib.
num. 57. & ea legitima non apparente, tribunal
processum statim remittit ad judicem Ecclesiasticum,
ib. n. 58.
Decreto conditionali à Senatu, in arbitrio judicis Ec-
clesiastici est, adimplere conditionem, & uti juris-
dictione, vel ab ea se abstinere deferendo appella-
tioni in totum, acta reponendo, ib. n. 60.
Decretum conditionale imitator est juris, quia non
adstringit ad judicem præcisè ad reponendum, cùm
jure fieri nequit, ib. n. 64.
Decretum conditionale duplicem judici Ecclesiastico
ostendit viam, ut qua malit, utatur, utrique tamen
jus assistit, ib. n. 65.
Decretum conditionale decernitur in Senatu contra ju-
dicem Apostolicum, seu executorem gratiæ nulliter
procedentem contra non citatos in casibus, quibus
deberent citari, præviamque causæ cognitionem ad-
hiberi, ib. n. 66.
Decretum conditionale postquam est judici Ecclesiast-
tico intimatum, an possit ipse judex inhiberi virtute
appellationis ab interlocutoria, pro cujus delatione
oppressus occurrit ad Senatum, p. 110. n. 74.

Decretum violentiæ, *que otorgue y reponga*, an poteſt verificari, ubi deficit quid reponendum, p. 114. & 117. n. 6. & 49. & ſeqq.
Decreti violentiæ verba *que otorgue y reponga*, & comprehendat attentata, ſi quæ ſint; non ſunt ſine effectu aliquid operandi, p. 117. n. 49.
Decreti verba *otorgue y reponga*, ſtant conditionaliter, ibid. n. 48.
Decreti verba *abſuelva los deſcomulgados* intelligitur, ſi adſint excommunicati, ibid. n. 50.
Decreti verba *otorgue y reponga* veniunt in declarationem ejus, quod tacitè inerat, ibid. n. 51.
Decretum violentiæ non facit inſtantiam quominus judex ſuperior appelationis admiſſione, vel non admiſſione cognoſcat, p. 122. n. 30.
Decretum violentiæ arctat inferiorem, cùm ejus virtute deferendo abdicavit à ſe juriſdictionem, p. 122. num. 31.
Decretum violentiæ per viam nullitatis, appellationis, aut reviſionis, rovocari non poteſt, p. 127. n. 1.
Decretum violentiæ *que noviene por la orden ò en eſtado*, non impedit, ut iterum ordinato proceſſu, queat oppreſſus ſuper eodem articulo & appellatione ad Senatum recurrere, ibid. n. 4.
Decretum violentiæ *que por agora no haze fuerça*, &c. non impedit quominus oppreſſus accedente poſtea violentia queat ſuper eodem articulo ad Senatum recurrere, ib. n. 7.
Decreto vim non fieri, lato ſemel in Senatu eſſentialibus tamen actis deficientibus, poſtea tamen integris poſſe ejuſdem violentiæ reſpectu integrumhaberi recurſum defendit Author, p. 128. n. 11.
Decretum violentiæ latum actis non integris, legis forma & ordo omittitur, ib. n. 17.
Per Decretum violentiæ actis non integris latum, non ſatisfiet fini & intentioni Principis, juris divini, naturalis, & Canonici, cùm vis ſubſiſtat, p. 129. n. 24.
Per Decretum violentiæ, ſcilicet, illam non adeſſe non integris actis latum, major judici datur occaſio violentiæ inſiſtendi, ibid. n. 27.
Decretum violentiæ nunquam tranſit in rem judicatam, ib. n. 28.
Decreto (vim non fieri) ſemel dato ex actis non integris, poteſt oppreſſus eis ſimultaneis ad Senatum recurrere ſuper eodem articulo violentiæ; tamen cum limitationibus, ibid. n. 33.
Decreto violentiæ ſemel dato actis non integris, non adiit oppreſſus Senatum iterum per viam appellationis, nullitatis aut reviſionis, ſed extrajudicialiter, ac ſi nunquam datum ſit decretum, ib. n. 34.
Decretum violentiæ non facit inſtantiam, nec præjudicium partibus, nec tranſit in rem judicatam, p. 130. n. 39.
Decreto violentiæ ſi judex ipſe per litis diſcurſum contrarium ferat ſententiam, nova appellatio & novus recurſus eſt neceſſarius, quia nova eſt vis, ibid. n. 46.
Decreto violentiæ ſemel dato, actis tamen diminutis, tunc ad Senatum iterum poteſt recurri, ſi acta quæ deficiebant, erant omnino eſſentialia ad detegendam violentiæ exiſtentiam, non aliàs, p. 131. n. 48.
Ab omni Decreto, quo rejicitur beneficium à jure conceſſum, licitè appellatur, p. 142. n. 64.
Decretum Senatus primum ſcilicet, *que otorgue y reponga*, &c. continet, judicem debere omnia reponere facta tempore ad appellandum, uſque ad tempus quo reponit, p. 166. n. 235.
Decretum Regium non ſe extendit ad ea quæ judex inter procedendum gravavit poſt effectualem repoſitionem virtute decreti, ibid. n. 240.
Decreti genere quo tunc utatur Senatus, p. 159. n. 2.
Decretum Senatus, quo vim fieri decernitur ob non delatam appellationem ab injuſta carceratione, an arretet judicem deferre, & ſimul relaxaret reum à carceribus, p. 190. n. 254.
A decreto primo appellatur, quando abſorbet jus partis, nec eſt reparabile per diffinitivam, p. 233. n. 81.
A denegato primo Decreto parti præſentatæ appellare licet, ib. n. 82.
Decretum ſecundum dicitur interlocutoria, continet tamen damnum irreparabile, ib. n. 84.
Miſſus à ſecundo Decreto facit fructus ſuos, & in eum transfertur præſcribendi conditio, ib. n. 85.
Decretum judicis ſunt actus extrajudiciales, p. 300. num. 1.
Decreta ſuper alienatione rerum, aut Eccleſiæ, autminoris extrajudicialiter abſque alterius citatione, eſt extrajudicialis informatio, ib. n. 2.
Decretum ſuper alienatione rei Eccleſiæ, aut minoris & ſuper tranſactione, aut confirmatione alicujus actus, &c. eſt extrajudicialis, p. 301. n. 11.
Decreta judicis in quibus caſibus ſint neceſſaria, & quando in eis procedatur, remiſſivè, ib. n. 12.
A Decretis ſuper alienatione, &c. appellationi non eſt deferendum, ut ſuſpendat, ib. n. 14.
Ab inſinuationis donationis Decreto appellari non licet, ib. n. 15.
Ab inſinuationis Decreto donans appellare non poteſt, ib. n. 16.
Decretum in judicio eſt interlocutoria, ibid. n. 17.
Decreta ſuper alienatione, &c. non ſunt interlocutoriæ, ſed vim earum obtinent, ib. n. 18.
Decreta ſuper alienatione, &c. nullius ſunt præjudicii, ſed ſemper intelliguntur abſque tertii præjudicio, ib. n. 19.
Decreta ſuper alienatione, &c. non impediunt, ut aliter poſſit contra eam venire, p. 302. n. 21.
Decreta ſuper alienatione, &c. non tranſeunt in rem judicatam, ib. n. 22.
Decreta ſuper alienatione, &c. expenduntur per modum voluntariæ juriſdictionis, ib. n. 27.
Decreta ſuper alienatione, &c. expedita in contradictorio judicio reperiunt appellationem, pag. 303. n. 30. & 31.
Decretum (irritans) contentum in lege conciliari, an & quando etiam ipſum Papam liget, p. 397. n. 48.
Decretum irritans potentius eſt reſervatione, p. 421. n. 72.
Decretum non revocatur in totum, ſed pro parte exceſſus & erroris, quando ex actis de veritate apparet, p. 667. n. 214.

Decurio.

Decuriones civitatis cujus intuitu contraxere, & ejus bona obligaverunt, non patiuntur executionem in propriis bonis, p. 580. n. 163.
Cogi poſſunt Decuriones civitatis per capturam ut exhibeant bona civitatis ad faciendam executionem, ib. n. 167.

Defectus.

Defectus proceſſus ex actis ejus conſtare debet, p. 95. n. 28.
Defectus tituli tertii oppoſitoris reſpicit judicium plenarium, non executionem, p. 577. n. 22.
Defectus in primo gradu, qui eſt cauſa aliorum ſucceſſivè, primo gradu evicto reſtituitur adverſus ſecundum, & iſte adverſus tertium, & ſic de ſingulis, quia fluit in cauſato, p. 656. n. 35.

Defenſio.

Pro Defenſione ſui, vel ſuorum poteſt quis convocare famulos, ſervos, vel amicos, & extraneos, ſi aliter non poſſit ſe tueri, p. 18. n. 87.
Paria ſunt occidere innocentem, & occidere eum, qui confugit ad juſtam Defenſionem, p. 19. n. 188.
Vis protectiva in ordine ad tutelam, & Defenſionem abſtrahitur, & conſideratur de per ſe extra juriſdictionem, p. 34. n. 203.

Defensio naturalis, & extrajudicialis cognitio semper reservata censetur in omnibus privilegiorum revocationibus, p. 36. n. 312.
Ad defensionem sui licitum est, omnibus modis uti cum moderamine inculpatæ tutelæ, p. 49. n. 360.
Defensionibus pluribus uti nemo prohibetur, ibidem n. 361.
Defensio non est de genere prohibitorum, ut una via electa, altera tollatur, ib. n. 362.
Defensio naturalis adhibenda cum moderamine inculpatæ tutelæ, p. 55. n. 6.
Defensioni legitimæ modus non exceditur, si id sit sine quo vis propulsari, nec periculum evitari potest, num. 7.
Defensio ex suo genere omnis licita est, si necessaria sit, & debito modo fiat, p. 55. n. 11.
Defensio etiam contra Pontificem licita est Ecclesiæ, & Principibus, ib. n. 12.
Defensio subditorum simul est orta cum Regno, p. 56. num. 30.
Defensionis legitimæ modus exceditur, si fiat id, sine quo vis tolli possit, & periculum evitari, p. 65. num. 161.
Defendendo se etiam in judicio admittitur excommunicatus, ib. n. 165.
Defensionis modus, quo utuntur suprema tribunalia, continetur sub limitibus protectionis naturalis, p. 73. n. 285.
Defendisse non sufficit si defensio non durat, p. 77. n. 20.
Defensio & protectio Clericorùm est causa pia, p. 98. n. 20.
Defensio, ut licita dicatur non est expectandus violentiæ effectus; sed sufficit animi determinatio, & propositum, p. 114. n. 15.
Defensionis licita est à violentia, quando probabiliter de periculo dubitari potest, ibid. n. 16.
Defensionis genere sublato, ejus species sublata, intelligitur, p. 236. n. 112.
Defendisse non sufficit, si non durat defensio, p. 668. num. 237.

Delatio.

Delatio denegata legitimè sicut tacitè consecutivam habet sententiæ executionem; ita legitima delatio executionis repositionem, p. 60. n. 64.
Delatio denegata non est violentia perfecta, sed principiorum præparatio, & animi deliberatio ad illam committendam, p. 114. n. 11.
Delationem denegare ubi judici permittitur, tacitè permittitur sententiam exequi appellatione non obstante, ib. n. 18.
Delatio denegata est pars integralis violentiæ, & animi deliberatio apta ad invocandum auxilium regium, ibid. n. 20.
Delatio ubi adest, & deficit executio, fundamentum recursus deficit, p. 116. n. 44.
Delatio appellationis licèt adsit, si tamen judex ad ulteriora procedat; vis est perfecta, & dabilis est recursus, p. 118. n. 54. & 55.
Delatum ubi est appellationi, longè major violentia est, quia duplici causa judicis est suspensa jurisdictio, ib. n. 66.
Delatio ubi datur interveniente insuper attentato, si non admitteret recursum, duo absurda darentur, ib. n. 57.
Deferre vel negare Delationem, an censeatur, si judex appellationi respondeat, auditur, quantum de jure &c. an sufficiat ad invocandum regium auxilium, ib. n. 64.
Deferendum vel non, licèt ad sui instrumentum possit cognoscere judex inferior, tamen superior non impeditur, super admittenda vel rejicienda appellatione & attentatis, terminare, pag. 130. numero 42.
Delatio supponit appellationem, super qua tanquam causa materiali firmatur, p. 162. n. 53.
A Delatione juramenti si non est appellatum intra terminum non poterit postea appellari ab ipso actuali juramento, p. 166. n. 10. & 11.
Pro Delatione appellationis à gravamine effectuato, omissa tamen ab eo illato, recurri solet ad Senatum, p. 165. n. 1.
Delatio negata justæ appellationi sufficit ad recursum regium postulandum, cùm sit pars & principium violentiæ, ex qua animi deliberatio ad illam inferendam detegitur, p. 461. n. 76.
Delatio supponit appellationem tanquam subjectum necessarium, p. 470. n. 18.
Per delationem appellationis judex abdicat à se omnimodam jurisdictionem, & in superiorem transfert, p. 485. n. 1.
Sive apppellatio sit interposita ab interlocutoria, sive à diffinitiva, ibid.
Sive Delatio fiat in casu appellabili, sive etiam ubi erat prohibita appellatio, quia judex non poterat ad executionem ulteriùs procedere impediente delatione, p. 485. 486. n. 2.
Delatio apellationis cum clausula (si & in quantum) pendet à juris dispositione, quia non intelligitur delatum, ubi jus prohibitionem prohibet, p. 486. num. 3.
Delatio appellationis & inhibitio pariter procedunt in tollenda jurisdictione, etiam in casibus quibus judex à quo poterat appellatione non obstante exequi, ib. num. 4.
Delationem appellationis non deferendæ judex an possit revocare, p. 486. 487. n. 10.
Delatio tacita inducitur quando judex dederit ipsa acta pro Apostolis, p. 487. n. 15.
Delationis vim habet denegatio Apostolorum, vel quando judex requisitus non tradat illos intra tempus, ib. n. 16.
Delatio appellationis an probetur per verba notarii dicentis, quia judex benignè recipit appellationem, remissivè, ib. n. 17.
Delationi an inducatur ex assignatione termini ad prosequendam appellationem, ibid. n. 18.
Delatione appellationis minimè deferendæ præcedente, etiam sine revocatione posse judicem exequi sententiam privilegiatam, qui teneant, ibidem, numero 21.
Non quod fit, sed quid fieri debet, est attendendum, ib. n. 22.
Delationem revocare, jurisdictionem reassumere, atque ulterius procedere potest judex, si sententia sit privilegiata, seu alias inappellabilis contradicente scilicet, & appellante appellato, in cujus favorem est denegata appellatio, ib. n. 22.
Per Delationem non expirat radicitus delegata jurisdictio, sed ejus exercitium tantùm retenta potentia & habitu, p. 489. n. 51.
Constante contradictione partis appellatæ potest judex Delationem revocare, & reassumere, ib.
Delationem injustam non potest judex revocare, non interveniente contradictione aut appellatione partis appellatæ, cui nocet delatio, nec tunc potest reassumere jurisdictionem, p. 489. 490. n. 54. & 46.
A revocatione injustæ Delationis non præcedere contradictionem partis appellatæ, poterit idem appellans iterum appellare, ib. n. 55.
Judex qui detulit appellationi ab interlocutoria, poterit de consensu partium Delationem revocare, ibid. num. 57.
Et etiam de solo consensu partis appellantis à Delatione, ib. n. 58.

Delationem appellationis factam per Vicarium de causa cognoscentem, non potest Episcopus revocare, & de ratione, p. 490. n. 61.
Duobus judicibus procedentibus alio non deferente, alio deferente, poterit iste, anteaquam ille deferat, iterum suam delationem revocare, ib. n. 62.
Uno judice delegato deferente, altero non, an ille possit pœnitere, ib. n. 63.
Et an uno judice delegato persistente in sua voluntate delationis, possit non deferens in causa procedere, remissivè, ib. n. 64.
Et quid quando unus sine altero juxta formam rescripti procedere potest, ibid.
Delatio non legitimè facta non abdicat, à deferente jurisdictionem, imò unus judex potest pœnitere ante delationem alterius, ib. n. 65.

Delegatio, Delegatus.

Delegare potest Princeps causas meri, & mixti imperii, p. 172. n. 23.
Delegatio in civilibus an possit testem vacillantem torquere, ib. n. 31.
Et an tunc illum capere possit, ib. n. 32. & 33.
Delegatus postquam detulit appellationi à censuris, non potest procedere ad denuntiationem, nec fructuum privationem seu declarationem, vel postquam superior appellationem admisit, p. 107. n. 65.
Delegabile est quidquid est cognoscibile jure canonico, p. 201. n. 119.
Delegata & ordinaria potestate potest quis simul uti, p. 284. n. 132.
Delegatus super gravamine incidente in prima instantia tantùm, an possit se intromittere in negotio principali, quomodolibet gravamen declaret, p. 322. num. 10.
Delegatus quando possit de causa principali se intromittere, p. 323. n. 12.
Delegatus merum habet facultatem revocandi jurisdictionem delegatam, p. 460. n. 52.
Delegatus non potest delegationem ulteriùs in causa se intromittere ante remissionem, p. 489. n. 44.
Delegatus non potest revocare interlocutoriam, qua se incompetentem declaravit, quod intellige suo motu proprio, ibid. n. 48.
Delegata causa quæ ad jurisdictionem mandantis non spectat, omnia sunt irrita & appellatione non egent, p. 543. n. 32.
Delegans super noviter attentatis caret jurisdictione, nisi super executione intra annum, p. 667. n. 221.
Delegatus si facta suæ sententiæ executione condemnatus statim rem ulteriùs occupet, potest suam sententiam iterum exequi, p. 668. n. 229.

Delictum.

Delictum enorme in clerico quale dicatur, pag. 182. num. 159.
Delicti punitio ubi non recipit dilationem, permittitur & postea scribere, p. 466. n. 52.
Delictum manifestum non tollit appellationem, p. 408. num. 63.

Delinquens.

Accelerari pœnam & Delinquentem statim puniri, ubi publicè interest, appellatio non suspendit, pag. 465. 466. n. 31.
Delinquens in flagranti delicto & notorio æquiparantur à jure, & ex obruto, & juris ordine omisso proceditur in utroque, p. 468. n. 65.
Materiam Delinquentis reperti in flagranti, remissivè, ib. n. 66.

Demolitio.

Demolitiones ædificii constructi potest nuntiationem novi operis, sententia an admittat appellationem, p. 229. n. 31.
A Demolitionis sententia ædificii confecti post nuntiationem appellatio est prohibita dumtaxat, non tamen generaliter in omni materia nuntiationis novi operis, p. 230. n. 48.
Et tunc in odium ipsius, qui judicem contempsit, ib. num. 49.
Demolitionis operis attentati sententia non recipit appellationem, p. 263. n. 26.

Denegatio.

A Denegatione tacita vel expressa appellare licet, pag. 149. n. 160.
A Denegatione copiæ processus publicari legitimè appellatur, ib. n. 161.

Denominatio.

Denominatio semper fit à potentiori, pagina 402. num. 126.

Denuntiatio.

Denuntiatio est accessoria, & consecutiva ad excommunicationem, & sic fieri potest appellatione pendente, p. 194. n. 13.
Denuntiationis praxis, & affigendi lationes, & zedulones Romanæ Curiæ remissivè, n. 15.
Denuntiationem, per quam excommunicatus appellans plus ligetur, prout aggravatio, & reaggravatio, facere judex requirit, ib. n. 16. & 17.

Depositarius, Depositum.

A Depositò facto per judicem appellationi non deferens an vis fiat, p. 318. n. 52.
Depositum & sequestrum idem & promiscuè usurpantur in jure, ib. n. 53.
Depositarius munus suscepti sequestri non potest deponere, nisi jussu judicis, aut alia justa causa superveniente, p. 319. n. 69.
Contra Depositatum aut sequestrum agitur actione ad exhibendum, p. 319. n. 78.
Depositum confessatum an rejiciat appellationem, sicut depositum verum, p. 319. 320. n. 81. & seq.
Depositum confessatum inter easdem partes vim depositi retinet privilegium, p. 320. n. 82.
Depositarius seu sequester potest appellare, ubi depositarius ipse non apparet, ib. n. 83.
Depositarius condemnati etiam non nominatus in executorialibus pro est directo exequi & compelli, ibid. num. 91.
Depositarius seu sequester compulsus à judice, ut alteri tertio restituat sequestrum, an teneatur appellare, p. 320. 321. n. 94.
Depositò subrogato loco alteriùs contractus possunt opponi omnes exceptiones, quæ poterant opponi priori contractui, p. 337. n. 34.
Depositarius cogitur captis pignoribus, & per carcerem depositum reddere, p. 537. n. 51.
Depositarius de mandato judicis, reddens depositum an liberetur, & quid si alteri etiam non citato cujus interest, quas diligentias tenetur facere depositarius, & an teneatur appellare, p. 560. n. 153.

Desertio, Desertor.

Desertio appellationis ab actu extrajudiciali non præcludit viam querelæ, p. 129. n. 32.
Desertio tollit appellationem etiam in actibus extrajudicialibus & aliis, quæ non transeunt in rem judicatam, p. 475. n. 13.
Deserens appellationem ab actu extrajudiciali, auditur per viam querelæ & recursus, non tamen appellationis, ib. n. 14.
Deserta ut declaretur appellatio debet præcedere causæ cognitio, p. 491. n. 73.
Desertio causata ex non interposita appellatione, non eget declaratione expressa, ib. n. 80.
Appellationi à Desertionis sententia deferendum esse, qui teneant, ib. n. 85.
A Desertionis sententia appellationi non esse deferendum, qui teneant, ib. n. 86.

Index Rerum

Defertor appellationis non auditur ampliùs appellans, p. 492. n. 96.
De pluribus difficultatibus materiam Defertionis concernentibus, ib. n. 193. ubi remissivè.

Determinatio.

Determinatio mea respiciens plura determinabilia pariformiter tunc determinat, si in omnibus eadem sit ratio determinandi, p. 77. n. 40.
Determinatio una respiciens plura determinabilia, illa debet pariformiter determinare, p. 307. n. 22.
Determinatio una respiciens plura determinabilia, debet pariformiter determinare, p. 367. n. 24.

Destinatio.

Destinatio non est quid diversum ab ipsa re, pag. 613. num. 206.

Devolutio.

Devolutio ad superiorem fit cum omnibus qualitatibus & requisitis in prima provisione, ac si fieret ab inferiori, p. 438. n. 3.
Devolutivum jure facta provisione non citatis quorum interest senatus aditus per viam violentiæ dare solet tertium genus, scilicet, *oyendo de nuevo y reponiendo lo hecho no haze fuerça*, &c. p. 440. n. 34.
Devolutivo jure facta Provisio etiam beneficiorum simplicium judicialiter (ut requiritur) appellationi emissæ non deferens vim non facit, ib. n. 35.
Devolvitur Provisio ad ordinarium appellatione remota, ob controversiam intra patronos non finitam intra terminum datum ad præsentandum, ibid. n. 36.
Devolvitur Provisio ad ordinarium non præsentante patrono idoneam personam intra terminum appellatione remota, ita tamen ut patrono in posterum nullum paret præjudicium, ib. n. 37.
Devolutio introducta fuit ob negligentiam providentis, p. 439. n. 25.
Privilegii causa durante durat ipsum privilegium, & ejus effectus, ib. n. 26.
De Devolutione omnia ferè jura tractantia præ oculis habent maximum damnum & periculum Ecclesiarum & animarum, causatum ex diutina provisione, p. 441. n. 45.
Devolutio jure facta provisio non parat perpetuum præjudicium patronis, aut electoribus, &c. sed pro illa tantùm vice, ib. n. 48.
Devolutio si revera non est causata, nec de ea constat ex actorum inspectione appellationi emissæ deferendum esse, decernit Senatus, ib. n. 49.
Devolutione revera non causata provisio est nulla ipso jure ex defectu potestatis. ib. n. 50.
Devolutione non causata facta provisio per superiorem non convalescit, etiam postea causari contigerit ob negligentiam inferioris, ib. n. 51.
Devolutionem, qua fundatur quis, sufficienter probare tenetur, p. 442. n. 59.
Devolutio ut locum habeat omnium patronorum, aut electorum scientia requiritur, imò jus scientium vacationem conservatur per ignorantes, ut excludatur devolutio, ib. n. 64.
Devolutio ut causetur ex negligentia sufficit scientia præsumpta, determinanda à judice, ibid. n. 65.
Devolutio debet fieri cum causæ cognitione, & citatione quorum interest, ibid. n. 66.
Devolutio non fit ad Episcopum ob litem inter ipsum & patronos motam, & non finitam, ib. n. 67.
Devolvitur beneficium Episcopo lite mota inter patronos discordantes, nec sit finita intra terminum præfixum ad præsentandum, ib. n. 70.
Devoluto jure facta collatio ob litem non finitam intelligitur salvo jure postea evincenti juspatronatus, ibid. n. 71. ob litem non finitam.
Devoluto jure provisum potest evincens juspatronatus repræsentare juris sui conservandi causa, ib. n. 72.
Devolutio in beneficio jurispatronatus quando & quibus casibus locum habeat remissivè, ib. n. 73.
Devolutio non causatur durante lite super jure conferendi, aut eligendi ultra tempus à jure præfixum, ib. n. 74.
Devolutio causatur, quando patronus sive Ecclesiasticus, sive secularis præsentat indignum, inhabilem, aut incapacem, p. 443. n. 78.
Devolutio causatur generaliter collatione, aut electione incapacis, aut aliàs indigni, ib. n. 79.
Devolutio ob lapsum terminum fit ad superiorem gradatim, ib. n. 81.
Devolutio in electionibus ad quos fiat, & quemadmodum, remissivè, ib. n. 82.
Devolutio quemadmodum, & quibus casibus fiat de capitulo ad Episcopum, & de Episcopo ad capitulum remissivè, ib. n. 83.
Devolutivo jure facta provisio Parochialis an formam examinis per concursum requirat, ib. n. 84.
Devolutio quando contingat Magistralis aut Doctoralis ad Episcopum ob lapsum temporis dati Capitulo ad eligendum, servari an debeat in ejus provisione forma concursus & examinis, ibid. n. 86. resolvitur affirmativè, n. seqq. contra Nicol. Garc.
Devolutio beneficii fit cum omnibus qualitatibus, quæ à principio inerant beneficio, p. 443. n. 86.
Devolutio fit ad superiorem cum eisdem qualitatibus, quibus inferior providere tenebatur, ibid. n. 87.
Superior ad quem beneficium devolvitur, debet illud providere habenti qualitates à fundatore requisitas, ib. n. 88.
Devoluta Parochialis provisione debet superior adhibere concursum, ut determinavit congregatio Concilii, ib. n. 89.
Devolutivo jure facta provisio Parochialis jurispatronatus laici servatur forma concursus, licèt aliàs non requiratur, quando providetur ad præsentationem patroni, & de ratione, ibid. n. 90.

Deus.

Deus Principem præfecit, ut homines malos compescat, & bonos tueatur ab oppressis, p. 10. n. 45.
Dei potentiam curare regna oriri, & mutare, Regesque rejicere, aliosque creare, & vocare, ut ab aliorum tyrannide, & oppressione populum tueantur, sacræ paginæ testimonio probatur, p. 11. n. 46.
Deus in universo duos constituit Vicarios, ut in tranquillitate & pace respublica gubernetur, ib. n. 52.
Deus optimus maximus contra Adam statim executoriam sententiam misit, p. 495. n. 4.

Dictio.

Dictio, *si*, in dispositione opposita, illam reddit conditionalem, qua deficiente non verificatur dispositio, p. 95. n. 31.
Dictio *omne*, vulgò *todo*, universalis est, & cuncta comprehendens, p. 156. n. 237.
Et continet in se universalem significationem, ib. n. 238.
Dictio *nisi*, posita in sententia illam reddit conditionalem, p. 194. n. 11.
Dictio (celeriter) & alia quæ celeritatem desiderant, tollunt appellationem, p. 236. n. 125.
Dictio (Controversia) verificatur in extrajudicialibus, p. 240. n. 10.
Dictio (nulla) negativa universalis omnia excludit, p. 206. n. 85.
Dictio (quicumque) est apta comprehendere casus omnes etiam expressis majores, p. 256. n. 85.
Dictio (quoquo modo) includit ea, quæ aliàs non comprehenderentur, ibid. n. 87.
Dictio (judicium) quam habeat significationem, p. 275. n. 43.
Dictio (constiterit) poterit sui natura ad extrajudicialem cognitionem, p. 283. n. 124.

Dictio (ſummariè) ad judicialem refertur, p. 283. num. 124.
Dictio (nulla) eſt diſtributiva pertinens ad plura, nec poteſt de una tantùm prædicari, p. 289. n. 175.
Dictio (illico, quàm celerrimè) non admittit exceptionem requirentem altiorem indaginem, p. 319. num. 76.
Dictioni (illico) attribuitur executionis ſignificatio, ib. n. 79.
Dictio (omnibus modis) importat ipſo jure, ibid. num. 80.
Dictiones (ſtatim, illico, mox) excludunt appellationem, p. 380. n. 44.
Dictiones, (mox, ſtatim, illico) & ſimilia nullam dilationem admittunt, & intelliguntur ſine temporis intervallo, ib. n. 46.
Dictiones (ſtatim, mox, illico) & ſimilia important ſummariam cognitionem, & non requirunt ſententiam, ibid. n. 47.
Dictiones (ſtatim, illico) & ſimilia intelliguntur cum temperamento ratione ſubjectæ materiæ, pag. 381. num. 48.
Dictiones (mox, ſtatim) & ſimilia effectu non indigent ſententia tranſlata in rem judicatam, ib. n. 50.
Dictio (præmiſſa) eſt repetitiva omnium præcedentium, ib. n. 62.
Dictio (ſupra dictis) reſtringit diſpoſitionem ad ſuperiora, proinde ac ſi ſpecialiter eſſent repetita, p. 382. num. 63.
Dictio (hujuſmodi) præcedentia repetit cum omnibus ſuis qualitatibus, ibid. n. 64.
Dictiones (juxta, ſecundùm,) & ſimiles in gratia, ſeu privilegio ſtant cauſativè, in injuſtitiæ reſcripto autem conditionaliter, p. 499. n. 55.
Dictio (maximè) nihil operatur circa non expreſſa in ſententia, ibid. n. 5.
Dictio (priùs) ſignificat præcedentiam, & dat ordinem & formam, cujus omiſſio vitiat actum, p. 647. num. 28.
Dictiones (quatenus, donec, quandiu, dum, quoad, uſquequo) & ſimiles ſignificant limitationem temporis & ſuſpendunt ſententiam, ibid. n. 39. & 41.
Dictiones (quatenus, donec, quoad, &c.) ſi imponantur ad inchoationem alicujus beneficii, important conditionem, ib. n. 40.
Dictio (dummodo) quando apponitur in ſententia ei, quod venit implendum, ante perfectionem actus importat conditionem, ib. n. 42.
Dictio (quatenus) aliquando idem ſignificat quod (dummodo,) p. 648. n. 43.

Dictum.

Dicto alicujus ubi ſit ſtandum ex quacumque diſpoſitione intelligitur jurato, non aliter, p. 459. n. 42.
Dictio alicujus promittens ſtare, intelligitur jurato, non aliter, ib. n. 43.

Dieta.

Dieta quid ſit, & à quo incipiat loco, & uſque ad quem finiatur, & quid ſit ſtadium, remiſſivè, pag. 89. n. 43.

Diffinitiva.

A Diffinitiva prohibita appellatio, ſive quoad unum tantùm, ſive quoad utrumque effectum ſimul, an prohibita intelligatur ab interlocutoria, pagina 203. numero 1.
A Diffinitiva licèt prohibita ſit appellatio, admittitur tamen ab inordinario proceſſu, p. 204. n. 13.
A Diffinitiva prohibita appellatio quoad utrumque effectum cenſetur permiſſa à qualibet interlocutoria incidenti, p. 209. n. 80.

Dignitas.

Dignitas, & tribunal, cùm juriſdictio cohæret, potiùs attendi debet, quàm perſona adminiſtratoris, p. 97. num. 62.
Dignitas eſt immortalis, & licèt Summus Pontifex moriatur, non tamen Sum. Pontificatus, p. 47. n. 4.

Dilatio.

Dilationes duæ provenientes ex eodem fonte diverſis cauſis ad invicem, non confunduntur, ſed ſucceſſivè utraque operatur, p. 125. n. 64.
Quod dilationem non patitur, non ſuſpenditur per appellationem, p. 139. n. 16.
Secunda Dilatio in ſummariis non datur, nec ſine cauſæ cognitione, aliàs nulla legitimè appellatur, p. 246. num. 121.
Dilationem non petenti judex dare non tenetur, ibid. num. 126.
Dilatione minùs brevi conceſſa non datur nullitatis, ſed appellationis remedium, cùm dilatio non ſit ordinis ſubſtantialis judicii, ib. n. 128.
Dilatio, & mora à judice quando debitori dari poſſit, p. 177. n. 108.
A Dilatione brevi appellatur regulariter, p. 206. n. 258.
Dilationem non recipiunt cauſæ aliquæ, quæ generaliter non admittunt appellationem, p. 339. n. 70.
Dilatio decem dierum in via executiva debitori aſſignata, ut intra illam ſuas probet exceptiones, cùm ſit in favorem actoris limitata, poteſt eo deſiderante prorogari, p. 358. n. 13.
Dilationem ubi res non recipit, appellationi non eſt deferendum, p. 441. n. 44.
Dilationes duæ quando procedunt non ex eodem fonte, ſed diverſis reſpectibus, una alteram non confundit, ſed utraque ſucceſſivè operatur, p. 520. n. 136.

Diſcordia.

Diſcordiam ortam inter judices duos ſuper juriſdictione, ſi ſuperior vel arbitri electi componant, & decernant, à tali pronuntiatione non appellatur, p. 150. num. 178.
Aliud tamen in arbitris ſuper recuſatione declarantibus, dicendum eſt, ib. remiſſivè, n. 178.

Diſpenſatio.

Diſpenſationes matrimoniales commiſſæ ordinario juxta earum clauſulam, extrajudicialem informationem appetunt, p. 272. n. 14.
Diſpenſatio eſt odioſa & reſtringenda, p. 623. n. 97.
Diſpenſatio extenditur ad connexa non expreſſa, ibid. num. 98.

Diſpoſitio.

Diſpoſitio eſt interpretanda, ut quodlibet verbum aliquid operetur, ne videatur fruſtra appoſitum, p. 114. num. 7.
Diſpoſitio licèt intelligatur de primo actu, non tamen de nullo, & inutiliter geſto, quia iterum utiliter geri poteſt, p. 128. n. 22.
Diſpoſitio licèt intelligatur de primo actu, ſi ex eo non ſatisfit intentioni diſponentis, alius fiat, ut ex integro ſatisfiat, ib. n. 23.
Diſpoſitio pro certa cauſa (prout violentiæ repulſio) durat durante cauſa, p. 129. n. 25.
Diſpoſitio intelligitur rebus ſic ſtantibus, quæ propter ſupervenientiam novæ cauſæ alteratur, p. 130. n. 45.
Diſpoſitio Concil. Trid. cap. 20. procedit in interlocutoria lata tam à judice ordinario, quàm à delegato, & tam in prima quàm in ſecunda inſtantia, p. 138. num. 6.
Omnis diſpoſitio per quam redactum eſt ad jus commune, favorabilis eſt amplianda, ib. n. 6.
Diſpoſitio adjecta verbo vel participio, debet intelligi ſecundum tempus verbi, ſeu participii, p. 156. n. 241.
Diſpoſitio una reſpiciens plures perſonas ex diverſis capitibus favorabilis, & odioſa, extenditur, & reſtringitur juxta ſuum caput, p. 418. n. 77.
Diſpoſitio continens favorem & odium, tota judicatur favorabilis, p. 260. n. 32.
Diſpoſitio non verificatur niſi priùs verificetur qualitas, ſuper qua fundatur, p. 262. n. 35.
Diſpoſitio non verificatur niſi verificetur ſuppoſitio, p. 319. n. 73.
Diſpoſitio ſupponens non relationem, diſponit etiam in ſuppoſito, ib. n. 74.

Index Rerum

Dispositio excludens omnes utilitates non intelligitur exclusa nullitas notoria, quæ patet ex actis, p. 393. num. 7.

Dispositio loquens de actu, intelligitur de valido, non de nullo, p. 393. n. 10. & n. 12.

Dispositio nulla caret executione, nomine & effectu, æquè pro non facta reputatur, p. 394. n. 12.

Omnis Dispositio de mundo loquens de actu, de valido intelligenda est, p. 407. n. 157.

Dispositio cap. 1. ut lite pendente lib. 6. habet locum in beneficiis juris patronatus, ita ut super eodem jure pendente lite, patronus præsentare non potest, ibid. 405. n. 165.

Dispositio omnis facta cum aliquo præsupposito, ipso non verificato, corruit penitus dispositio, pag. 426. num. 51.

Realis an sit Dispositio, vel personalis, tenor inspiciendus est, ib. n. 58.

Dispositio faciens mentionem successorum ex utraque parte est realis, non personalis, ib. n. 59.

Opponi non potest aliquid, etiam per viam replicationis contra Dispositionem continentem clausulam (sublata,) p. 421. n. 8.

Dispositio secunda non obest priori nisi fiat mentionem clausulæ derogatoriæ, & etiam clausulæ derogatoriarum, p. 422. n. 91.

Dispositio generalis non intelligitur dumtaxat de prima personali, quæ per illam non est satisfactum intentioni disponentis, sed iterum per aliam personam debet satisfieri, p. 440. n. 29.

Dispositio mandans aliquid exequi intelligitur appellatione non obstante quamvis id non exprimat, ibid. num. 40.

Quando unum disponitur, & alterum supponitur, non potest verificari Dispositio, nisi prius verificetur suppositio, p. 441. n. 52.

Dispositio de intruso loquens procedit in accipiente possessionem ex executorialibus non servatis servandis, p. 500. n. 77.

Dispositionem nullam ultrà egredi, quàm quòd tenor patiatur, p. 515. n. 48.

Tenori dispositionis semper inhærendum, nunquam tamen recedendum, ib. n. 49.

Plurium jurium verba recensentur in variis Dispositionibus earum tenorem attendendum, mandantium, ibid.

A verbis cujuslibet Dispositionis non est recedendum etiamsi natura rei aliud suadeat, cùm verba sint clara, ibid. n. 50.

Dispositio simplex inducens vacationem & incapacitatem beneficii non pœnam, extenditur ad pensionem quæ loco beneficii habeatur, p. 602. n. 54.

Dispositio quælibet loquendo de fructibus restituendis intelligitur deductis expensis, p. 622. n. 82.

Quod etiam procedit in possessore malæ fidei, ibid. num. 83.

Dispositio quantumcumque stricta loquens de re principali, extenditur ad connexa & appendices, p. 623. num. 92.

Dispositio etiam legalis à consuetudine recipit interpretationem, cum qua judicis potestas se conformare præsumitur, p. 640. n. 81.

Distributio.

Distributiones quotidianæ personaliter interessentibus dumtaxat præstantur, p. 604. n. 78.

Distributiones quando condemnatus tenetur restituere, intelligitur illas tantùm quas ob residentiam suas fecit, non tamen quæ ob ejus absentiam aliis accrevere, p. 605. n. 88.

Nisi per collitigantem sibi fuisset facta protestatio ut resideat, vel dimittat, quia tunc ad omnes tenebitur, num. 89.

Et quæ requisita sint necessaria ad hanc protestationem, p. 605. n. 90.

Distributiones quotidianas tenetur possessor restituere, quando agitur ex brevi Camerali, quia beneficium est reservatum, ib. n. 91.

Distributiones quotidianas tenetur præstare attentans lite pendente condemnatus ad fructuum restitutionem, ibid. n. 91.

Distributiones quotidianæ veniunt appellatione fructuum beneficii, p. 619. n. 39.

Districtus.

In unò districtu existens si emissa sagitta occidat existentem in alio territorio, ab utroque judice potest puniri, p. 254. n. 63.

Doctor.

Doctori asserenti consuetudinem, credendum est, p. 8. num. 27.

Doctori asserenti consuetudinem stare credendum est, n. 179. maximè cum nullus doctor contrarium affirmans inveniatur, p. 28. n. 180.

Doctores Regiæ cognitionis per viam violentiæ terminos confundentes, & abutentes conteruntur, p. 46. num. 325.

Doctores quandoque nonnulli hanc cognitionem extrajudicialem vocant jurisdictionem, nonnulli quandoque principem habere præreptam jurisdictionem contra Ecclesiasticos cognoscendi per viam violentiæ, quæ reprehenduntur ab Authore, p. 47. numero 326.

Doctores tractantes de recursu per viam violentiæ ferè omnes de fama privilegii testantur, p. 48. n. 344.

Doctores qui tenuere appellationem esse prohibitam in possessoriis quoad utrumque effectum, referuntur, p. 450. n. 64.

Opinio Doctorum, cui consuetudo adhæret, præferenda est, ibid.

Dominium, Dominus.

Dominis temporalibus, puta, Ducibus & Marchionibus superiorem recognoscentibus potestas tollendæ violentiæ non potest competere, & devatione, p. 56. num. 32.

Debet tamen Dominus expressè intra terminum ad appellandum appellationem interponere à die latæ sententiæ, & non notitiæ connumerandum, p. 112. num. 103.

Dominium licèt sit amissum & publicatum ipso jure, non tamen possessio, quæ est facti, p. 379. n. 14.

Ex signo & marcha arguitur Dominium ejus, cujus est marcha, p. 434. n. 172.

Domino rei condemnato poterit fieri executio executorialium contra depositarium, commodatarium, & similem ejus nomine detinentem, p. 676. n. 112.

Dominus directus an sit legitimus contradictor sententiæ latæ contra emphyteutam vel ejus vassallum, p. 577. n. 130.

Dominium rei ubi in alium transfertur, ipso jure intelligitur cum fructibus pendentibus, p. 527. n. 152.

Dominii translatio non consideratur quæ momento duravit, p. 669. n. 241.

Donatio.

Donatione in stipulationem deducta, & virtute stipulationis condemnatus donatur non amittit privilegium illi competens, ne conveniatur ultra quàm facere potest, ibid. p. 336. ibid.

Dos.

Dos data filiæ ultra taxam legis regiæ revocatur cum fructibus, p. 663. n. 435.

E.

Ecclesia.

Ecclesia, & Ecclesiastici arma non exercent, & ideo indigent defensione, & protectione, p. 14. num. 72.

Ecclesia Romana est refugium omnium oppressorum p. 17. n. 82.
Ab Ecclesia extrahens delinquentes publicè excommunicatur, & omnia restituere tenetur; & vim facere declarat Senatus, p. 178. n. 114.
Ab Ecclesia plures particulari ratione extrahi, & capi possunt, ibid. n. 116. remissivè.
Ecclesia Cathedralis exercet Sacramenta omnia, & pro eisdem quilibet potest accedere absque licentia, seu injuria sui Parochi, p. 243. n. 66.
Ecclesiæ interest, plures adesse oppositores, p. 297. num. 272.
Ecclesiæ favor aut cultus divinus suspendunt appellationis effectum, quæ non causant attentatum, p. 309. num. 42.
Ecclesia diruta & collapsa debet raparari & reædificari ex redditibus suæ fabricæ, p. 366. n. 1.
In reparatione Ecclesiæ & quis ad eam teneatur contribuere, attenditur primitus consuetudo, & observantia, p. 366. n. 13.
Ecclesiæ non Parochiales ubi collapsæ sint, & deficiat, qui contribuat, an & quando radicitus erunt destruendæ, p. 367. n. 20.
Ecclesia simplex diruta (deficiente fabrica) seu beneficiato, aut his adhuc non sufficientibus, an petenda sit eleemosyna in populo & inter vicos circumvicinos, maximè si Ecclesia maximæ sit devotionis, ibid. n. 21.
Ecclesia simplex diruta omni destituta remedio ad refectionem, quomodo cum omnibus oneribus, & emolumentis sit ad matricem transferenda, ibidem num. 26.
Et quid & quando Ecclesia Parochialis collapsa est; & non sit undè reparetur, ad quam Ecclesiam sit transferenda, cum quibus qualitatibus, & conditionibus juxta Concil. Trid. & Congreg. Cardinal. ibid. n. 27. & quando ipsa Ecclesia est profanenda, & de aliis, vide, ibid.
Matrix Ecclesia, ad quam simplex diruta erit facienda translatio, dicitur Ecclesia Parochialis, pagina 368. num. 28.
Matrix Ecclesia, ut Parochialis transferatur, erit Ecclesia Cathedralis, ibid.
De translationis Ecclesiæ dirutæ materia, qui videndi sunt, ibid. n. 29.
Translatio hæc an sit unio, vel Ecclesia distincta, & an ordinarius ita profanatæ Ecclesiæ lapides, & trabes possit vendere, & quæ ex his ædificia construi possint, & de aliis remissivè, ibid. n. 30.
Reædificans, vel reparans Ecclesiam dirutam an acquirat jus patro. & an illud acquirens ex constructione si funditus diruta sit, illud amittit, & quid quando simul dotavit, p. 366. n. 46. remissivè.
Construens Ecclesiam an in reparatione, & reædificatione sit aliis præferendus, ibid. n. 47. remissivè.
Capella, vel Ecclesia construenda ex precepto testatoris intra quod tempus sit ædificanda, ibid. n. 48. remissivè.
Ecclesia si reperiatur scripta in Catastro Episcopi inter Ecclesias collegiatas, nihilominus collegiata non dicitur, p. 433. n. 161.
Signa quibus Ecclesia probatur aut præsumitur consistorialis, remissivè, ibid. n. 262.
Ecclesia, quæ habet arma Regia, vel alia similia signa regalia demonstrantia fuisse vel esse monasterium virorum, attendenda est ad novam recuperationem, p. 434. n. 169.
Ecclesia nunc Parochialis, si appareat aliquando fuisse monasterium virorum & consistorialem, recuperatur jus patronatus Regium, p. 436. n. 318.

Ecclesiasticus.

Ecclesiasticæ personæ & res in tuto esse non possunt, nisi eas regia, & sacerdotalis tegat potestas, p. 40. n. 71.
Ecclesiasticos non recurri ad Principes seculares, eam in jure dicitur intelligendum est, ubi non patiuntur violentiam, secus oppressi, p. 59. n. 252.
Ecclesiasticæ personæ possunt ad Regem recurrere pro extrajudiciali defensione à violentis judicis Ecclesiastici, & ibi querimoniam proponere, multa jura canonica suadent, p. 57. n. 49.
Ecclesiasticus judex ultra ambitum Ecclesiæ & pertinentia ad spiritualia, nullum censetur habere territorium, p. 660. n. 101.

Edictum.

Edicta omnino & necessariò placedere debent provisionem beneficii sive simplicis sive curati, quod sit jure patronatus, aliàs erit nulla, ipso 406. n. 179. aliud est in beneficiis merè collativis, ibidem & num. seq.
Edicta debent continere terminum competentem & peremptorium, ibid. n. 180.
Edictum non sufficit, sed debent specialiter & nominatim citari patrini, qui sunt certi & cogniti, aliàs provisio erit nulla, ibid. n. 181.
Edictorum omissio in provisione Parochiali an vitiet concluſum, & qui affirmativam indistinctè tenuerint, p. 397. n. 49.
Edictorum omissio regulariter provisionem beneficii non vitiat, nisi tantum ubi concilium provinciale id statuat, ibid. n. 50.
Edictorum appositio emissa in beneficio juris patronatus licèt vitiatur, non tamen vitiat præsentationem, p. 406. n. 183.
Edictum non prorogatur, licèt ex oppositoribus unus solus compareat examini, cui idoneo faciendæ erit collatio, nisi cæteri legitimo impedimento detenti se excusent, p. 296. n. 251.
Et quid in provisione Doctoralium disponat Concilium Compostellanum, ibid. n. 252.
Edictum in provisione beneficii juris patronatus indistinctè an sit necessarium, p. 397. n. 52.
Edictum ad Parochialem proponendum est cum termino decem dierum, nec ultra alios decem dies prorogari potest, ibid. n. 53.
Edictum appositum cum minori termino decem dierum vitiat provisionem, ibid. n. 59.

Effectus.

Effectus quando non solum prohibitus, sed & ipse actus, non sufficit effectum conferre in tempus permissum, p. 280. n. 93.
Effectus nullitatis deductæ per viam appellationis, pag. 526. n. 241.

Electio.

Electio expressa judicis assumpturi partes judicis, non potest variare, & redire ad extrajudicialem cognitionem, p. 181. n. 105.
Electiones Magistralium & Doctoralium quam formam requirant ex Bulla Sixti IV. & Leonis X. & de variis dubiis, remissivè, p. 294. n. 228.
Electione & concursu Rectoris per ordinarium differentem possessionem aliqua parte causa, si superior de appellatione cognoscens interim revocato concursu, & electione, potest suam sententiam executioni mandare, & aliquem in possessionem mittere vacantem, non obstante appellatione, p. 380. num. 32.
Ab electione & nominatione muneris nulliter & non servata debita forma celebrata, nec est necesse appellare, nec executioni mandanda erit, pag. 386. num. 19.
Electio ad munus publicum facta de incapace suspenditur per appellationem & contradictionem, possessionisque traditio interim nulla est, ibid. n. 19.

Index Rerum

Electio ad munera publica quibus pertinet, & quis ad eam sit citandus, & an per electionem indigni privetur eligens pro illa vice, p. 387. num. 20. remissivè.

Electio ad officium publicum authoritate, privatum verò utilitate, ut est tutela, & cura, si intra quinquaginta dies legitimas excusationes probatas judex non admittat, permittitur appellare, non secus, ibid. num. 24.

Gothorum tempore Electio Episcoporum pertinebat ipsi Regi Hispano, p. 431. n. 227.

Electio devolvitur ordinario ob electionem factam per electores ultra tempus jure præfixum, & illa confirmatur appellatione remota, p. 346. n. 98.

Electione parochialis facta per Episcopum non servata forma concilii, condemnatio sit fructuum, p. 605. num. 55.

Elector.

Electori opposita exceptio exclusiva suffragii, si probatio præ manibus non habeatur, potest, ne tempus labatur, rejici cum clausula præservativa, pag. 294. num. 226.

Electus.

Electus & nominatus ad officium seu munus publicum utilitate & authoritate, si habens excusationem intra terminum ad appellandum ea opposita, non proponeret, videtur electioni consentire, & amplius non auditur appellans, p. 386. n. 17.

Electus ad officium pro hoc anno contra electionem mota lite durante, puta tertia parte anni obtinuit executoriales, an executor poterit illi exequi pro toto anno aliud tempus subrogando loco temporis transacti, p. 672. n. 54.

Electus ad officium uti impeditus injustè, habet recursum ad interesse, ibid. n. 55.

Emphyteuta.

Emphyteuta ob non solutionem tunc cadit in commissum domino volente, & declarante, p. 502. num. 136.

Emphyteutæ, usufructuarii, & similes, possident naturaliter, quia subire tenentur judicem, si agatur jure ad illos spectante, p. 577. & 578. n. 133.

Emphyteuticæ rei tertius possessor directò conveniri potest pro canonis præstatione, p. 585. n. 217.

Ob damnum tangens rem ipsam Emphyteuta illam admittit, secus si tangat fructus, pag. 613. n. 206.

Episcopus.

Episcopus visitans religiosos in defectum superioris juxta Trid. observat eorum instituta, prout superior, p. 87. n. 29.

Episcopus debet adimplere mandatum factum prædecessori sub nomine dignitatis, p. 99. n. 87.

Et idem in executore, ibid. n. 88.

Ab Episcopo excommunicante judicem laicum nolentem præstare suum auxilium injustè petitum, denegantemque censurarum absolutionem, licet appellare & adire Senatum per viam violentiæ, pag. 116. num. 36.

Episcopus cum omnibus Parochis concurrit, habetque curæ animarum exercitium, p. 243. n. 67.

Episcopus solus an simul cum Capitulo possit cognoscere de exceptionibus oppositis personis eligendorum, vel electorum ad Magistrales, vel Doctorales, p. 294. n. 229.

Ab Episcopo assistente electioni ut Canonico ad eundem appellatur, si verò ut Episcopo & Prælato, ad ejus superiorem appellandum erit, ibid. n. 232.

Episcopus in electionibus Doctoralium, &c. assistit ut Prælatus, non ut Canonicus, ibid. n. 237.

Episcopo asserenti in aliquo casu se procedere per visitationem, standum quoad appellationis receptionem, p. 312. n. 68.

Episcopus Vicarium, Castellanus castelli sui substitutum, judex suum locum tenentem quando possit libere amovere cum causa, vel absque illa, vel quando non revocare juravit, p. 386. n. 12. remissivè.

Epitaphium.

Epitaphiis seu literis descriptis in lapidibus antiquis fides adhibetur, p. 434. n. 274.

Epitaphium mentionem faciens de familia in antiquis probat legitimè, p. 434. n. 144.

Equus.

Equo seu mula vendita, an veneant sella, frenum, & alia ornamenta, quibus tempore contractus fuit ostensa, p. 624. n. 144.

Eremitoria.

Eremitoria destructa tempore Clerici, ex qua plures fructus & proventus percepisse apparet, an ejus hæredes ad reparationem sint compellendi, casus de facto refertur, p. 367. n. 22.

Error.

Error dicentium appellari non posse ab actibus & sententiis negativis damnatur, & eorum falsa fundamenta, p. 461. n. 74.

Eucharistia.

Eucharistiæ Sacramentum proprium subsidium est, & defensio contra animæ inimicos, pag. 200. numero 99.

Exactio.

Exactio præcepti inhibitorii virtute facta, totius debiti si impediatur, licitè appellatur, pagina 152. numero 191.

Examen.

Ad examen vocatus ad simplex beneficium non potest appellare juxta Trid. p. 291. n. 210.

Et etiam in curatis, ibid. n. 211.

Examen ad beneficium & concursus est actus extrajudicialis, p. 393. n. 213.

Examen & concursus sustinetur, si termino designato quidam ex oppositoribus apparuerunt, quidam verò non, p. 296. n. 250.

Examen Parochialis vocantis non debet fieri nisi cum tribus saltim examinatoribus, p. 398. n. 66.

Examen requiritur etiam in beneficiis simplicibus juris patronatus mixti, p. 406. n. 188.

Examine non excusatur etiam quilibet notoriè doctus, ibid. n. 189.

Examinator.

Ab examinatorum relatione, & mala Episcopi electione in Parochialibus an, & quomodo admittatur, & vel prohibeatur appellatio, p. 291. n. 196.

Examinatorum relatio quælibet & Ordinarii electio ad Parochialem non suspenditur per appellationem, quæ devolutivum dumtaxat habet, ibid. n. 198.

Examinatorum à reprobatione appellatio licita est quoad devolutivum, non quoad superiorem, ibid. n. 199.

Examinatorum concordiam Ordinarius non expectat, sed plurimum tunc operatur suum arbitrium in Parochialibus, p. 283. n. 204.

Examinatores electi & nominati possunt per ordinarium cogi illud munus (cum sit publicum utilitate & authoritate) subire, p. 387. n. 22.

Examinator si electus intra terminum ad appellandum legitimas excusationes non proponat, in posterum erit cogendus, & ejus appellationi non deferendum, ibid. n. 23.

Examinatores ad minus sex singulis annis eligendi sunt ab Episcopo in Synodo, ex quibus tres quoslibet ad singulas vacationes potest eligere, pagina 398. numero 67.

Examinatoribus minus sex deputatis in Synodo deputatio non erit legitima, sed contra formam Concilii,

cilii & concurſus per eoſdem factus erit irritus, p. 398. n. 69.
Examinatoribus ſex deputatis in Synodo, ſi aliqui intra annum vel mortui, vel abſentes ſint, tota facultas ſpectat ad ſuperſtites, etiamſi unus tantùm ſit una cum Epiſcopo, aut Vicario, ibid. n. 78.
Examinatoribus omnibus intra annum mortuis vel abſentibus, Epiſcopus uſque ad numerum ſubrogabit alios ex antiquis Synodalibus, ibid. n. 71.
Examinatores antiqui ſi tot non ſint, epiſcopus alios ſuppleat approbatos tamen à Capitulo, ibidem numer. 72.
Examinatores etiam antiqui ſi nulli ſuperſint, alios novos non minus ſex deputet cum approbatione Capituli, ibid. n. 75.
Examinatores non poſſunt deputari incerti, puta, Prior talis monaſterii Magiſtralis aut Doctoralis, &c. ita ut futuri comprehendantur, ibid. n. 76.
Examinatores debent pro forma renunciare Epiſcopo quotquot idonei reperti fuerint, & an debet hæc renunciatio fieri ſecreto aut palam, p. 399. n. 79.

Exceptio.

Exceptio firmat regulam in contrarium, p. 85. n. 2.
Exceptio proceſſus non integri ante omnia per judicem examinanda, p. 128. n. 15.
Opponens exceptionem litis pendentiæ ſeu preventionis juriſdictionis, vel ſimilium, ſi non admittatur legitimè appellat, p. 140. n. 30.
Exceptionem oppono, & ſi non admiſeris, appellatio legitima non eſt, p. 159. n. 4.
Exceptionem anteaquam judex, vel admittat; vel rejiciat pars non dicitur gravata, ibid. n. 5.
Exceptio citationis loci non tuti poteſt allegari à quocumque nomine gravati ſine mandato vel ſatisdatione, p. 139. n. 23.
Exceptionem opponens ſeu articulos admittendos ſi omittat appellare à proceſſu ad ulteriora, & poſtea inſtet pro admiſſione illorum à tacita, vel expreſſa rejectione an poterit appellare, p. 165. n. 3.
Exceptio relevans dicitur, cùm provenit à cauſa, juſtam cauſante appellandi, p. 142. n. 68.
Exceptio relevans an ſit arbitrio judicis relinquitur, ibid.
Exceptionem incapacitatis, in quolibet judicio executivo admittendam, p. 207. n. 60.
Exceptio ſeu defenſio an poſſit denegari per ſtatutum, p. 227. n. 5.
Excipienti ſine intereſſe denegatur audientia, p. 234. num. 91.
Exceptiones quæ ſtatim poſt oppoſitionem requirunt examen, & cognitionem, quæ ſint, pag. 326. num. 3.
Exceptiones ſeu articuli præjudiciales quales ſunt, p. 326. n. 4.
Exceptio declinatoria priùs diſcutienda, & à proceſſu ad ulteriora licet appellare, p. 327. n. 15.
Exceptio declinatoria an expreſſam exigat pronuntiationem, vel tacita ſufficiat, ibid. n. 16.
Super Exceptione declinatoria an expreſsè teneatur pronuntiare delegatus, ita ut per proceſſum ad ulteriora non ſufficiat, ibid. n. 17.
Super Exceptione ſurreptionis poteſt delegatus expreſsè & tacitè per proceſſum ad ulteriora pronunciare, ibid. n. 18.
Exceptio incompetentiæ recipit appellationem, ita ut ſi ab interlocutoria non appelletur, tranſit in rem judicatam, ibid. n. 19.
Exceptio contra teſtes ejus examen non impedit regulariter, ſed in finem poteſt reſervari, pagina 328. n. 34.
Exceptio recuſationis ante cæteras debet proponi, & cognoſci, alias in judicem videtur conſentire alias priùs oppoſita, ibid. n. 27.
Exceptiones generaliter oppoſitæ, debet priùs propoſita intelligi exceptio contra judicem, & cæteræ condinaliter, ibid. n. 28.
De exceptione declinatoriæ & contra reſcriptum, remiſſivè, ibid. n. 29.
Exceptio nullitatis dicitur præjudicialis, & plus quam poſſeſſorium, p. 329. n. 41.
Exceptio inhabilitatis eſt præjudicialis negotio principali, quo ſuſpenſo, debet priùs examinari, ibid. n. 43.
Exceptio juris an poſſit reſervari, quòd de ea priùs debet cognoſci, ibid. & 330. & n. 50.
Exceptiones liquidæ dicuntur, quorum probatio in promptu eſt, ut per inſtrumenta, &c. ibidem, numero 62.
Exceptiones altiorem requirunt indaginem, quæ intricatæ ſunt, & in facto & in jure ſunt dubiæ, ibidem.
Exceptionem legitimam, puta ſurreptionis, defectus juriſdictionis, vel ortam ex ventre gratiæ tacitè, expreſsè, purè aut conditionaliter, ſi executor non admittat, excedet, & appellatio uti legitima ſuſpendit, p. 352. n. 24.
Exceptio orta ex ventre Bullæ tunc impedit executionem illius, quando gratia eſt conditionalis, non alias, ibid. n. 28.
Exceptiones oppoſitæ, ſi requirant altiorem indaginem, reſervantur judicio ordinario, pagina 353. num. 40.
Exceptio litis pendentiæ ſuper nullitate aut reformatione penſionis, non impedit interim agere via executiva ad ipſam penſionis exactionem, ibidem, num. 41.
Quod procedit ſive quándo lis pendet vigore commiſſionis Pontificis cum clauſula ordinaria (ſine retardatione ſolutionis penſionis, &c.) & quibus rationibus hæc clauſula in commiſſionibus opponatur, ibid. & n. 50.
Exceptio quæ apponitur executioni penſionis debet conſtare in continenti, p. 354. n. 53.
Exceptio ſubreptionis, & obreptionis efficit executorem incompetentem, ibid. n. 55.
Exceptio, quod in ſecunda reſervatione penſionis non fuit facta mentio de alia penſione ejuſdem beneficii an requirat altiorem indaginem, ibidem, numero 60.
Exceptio reductionis penſionis quando provenit ex ventre Bullæ conditionaliter, nempe (dummodo ad tantam partem remaneat; &c.) impedit executionem etiamſi in continenti non probetur, ibid. n. 63.
Exceptio quæ oritur ex ventre inſtrumenti Cameralis, etiam ſi requirat altiorem indaginem admittitur ad impediendam ejus executionem, ibid. n. 64.
Exceptio illa conſentientem penſioni caruiſſe bono jure & beneficii poſſeſſione, non impedit executionem contra ritualem, ibid. n. 72.
Exceptio oppoſita per citatum, ſe non poſſidere beneficium penſione gravatum, legitima eſt ad impediendam illius executionem, ibid. n. 75.
Exceptio quæ requirat altiorem indaginem, relinquitur arbitrio judicis regulato ex dictis hoc capite, ibid. n. 80.
Exceptio juris patronatus Regii oppoſito quouſque in Senatu cameræ Regiæ terminetur, ordinarius tenetur ſuperſedere in proviſione beneficii, pag. 427. n. 175.
Exceptiones, quæ admitti non debent in prima inſtantia, nec etiam admittendæ ſunt in ſecunda, p. 438. n. 5.
Exceptio, per quam mutatur figura judicii, non eſt admittenda in cauſa appellationis, ibid. n. 6.

Exceptio

Index Rerum

Exceptio reſpiciens proprietatem, cum poſſit repelli, ſi admittitur de ea erit cognoſcendum in poſſeſſorio, à quo judicio tanquam mixto datur appellatio, p. 352. n. 99.

Ab exceptione excuſabilium contra notorium denegatione, interlocutoria appellatio admittitur, etiam ſi à diffinitiva non admittatur, p. 467. n. 59.

Exceptionibus moderantibus ſententiam ferendam non admiſſis poteſt appellari, nihilominus poterit procedi in cauſa principali tanquam ſeparata, pag. 471. num. 34. ubi de exemplis, & ibid. num. 35. ubi de ratione.

Exceptio ubi ſit appoſita appellationem eſſe tertiam, & judex ſe competentem pronunciet, ſententia lata ejuſdem tertiæ appellationis vigore erit valida, p. 481. n. 31.

Exceptiones plures aliæ quando poſſunt opponi executioni penſionis, & de effectibus quaſi poſſeſſionis penſionem exigendi, & quibus clauſulis in ejus cauſa appellationis reſcribatur, & de aliis pluribus in cauſa judiciali in materia penſionis qui ſint videndi, p. 355. n. 89.

Exceptio rei judicatæ ut obſtet, debet evidenter conſtare, p. 524. n. 204.

A rejectione Exceptionis oppoſitæ nullitatis evidentis ex actis, ſi non appelletur iterum poſtea opponi non poteſt, p. 527. n. 245.

Exceptionem contradicere non ſufficit niſi etiam à receptione opponens appellet, ibid. n. 247.

Exceptio ſequeſtri authoritate judicis præcipientis debitori ne ſolvat ſuo creditori, an impediat executionem pro ipſo ſequeſtrato, p. 559. n. 151. & quid ſi debitor ſequeſtrum procuravit, num. ſeqq. & quid adverſus fidejuſſorem, ſub n. 152.

Exceptioni competenti renunciare cenſetur pars, ſicut & non opponens, p. 331. n. 72.

Exceptiones incompetentiæ ſui aut mandatis, ſi ſubexecutor rejiciens procedat executione, excedit, & datur appellatio ſuſpenſiva, p. 542. n. 6.

Exceptio revelans & legitima dicitur quæ provenit à cauſali, quæ juſtam cauſam præſtat, appellandi, ibid. n. 8.

Exceptio ſi non poteſt executioni opponi non poteſt appellari ob rejectionem, ibid. n. 9.

Exceptio falſæ, & ſurreptitiæ commiſſionis oritur poſt ſententiam, & eſt incognita ſuperiori, p. 543. n. 22.

Exceptione impugnante poteſtatem delegantis poteſt delegatus cognoſcere, ibid. n. 25.

Exceptiones infringentes juriſdictionem delegantis admittit & cognoſcit delegatus, ibid. n. 26.

Exceptiones executorialium executioni convenientes, legitimæ dicuntur, & ut ſolutæ admittendæ, p. 550. num. 1.

Exceptiones dicuntur non legitimæ, quæ à lege reprobantur, ibid. n. 3.

Exceptiones minùs legitimas rejiciendas admittens executor excedit ex hoc capite appellationis ut licitæ deferendum eſt, ibid. n. 9.

Exceptiones legitimæ executioni ſententiæ opponi poſſunt, in duplici ſunt differentia, ibid. n. 14.

Aliæ refringunt ſententiam, illique ex diametro repugnant, aliæ non repugnant directè, ſed tantùm modificant, quales ſint in utroque caſu, ibid.

Exceptiones omnes indiſtinctè omnes executores an admittere, & terminare queant, p. 551. n. 15.

Exceptiones infringentes & annullàntes ſententias licèt executor non teneatur admittere, poteſt tamen ſi vult ad effectum ſuperſedendi, & reſcribendi dumtaxat, ibid. n. 18.

Primò quando Exceptio eſſet notoria, & nondum fuiſſent in judicium deducta, ibid. n. 19.

Secunda exceptio excommunicationis oppoſita petenti executionem, ibid. n. 20.

Tertia exceptio eſt cauſa noviter orta, quam ſi cognoſceret judex ſuperſederet, ibid. n. 21.

Quarta Exceptio, falſi reſcripti, ibid. n. 22.

Quinta exceptio nullitatis notoriæ, ubi executio eſt irretractabilis, ibid. n. 23.

Exceptio nullitatis in continenti probata, ex inſpectione actorum, eſt legitima, & impedit etiam trium conformium executionem, p. 552. n. 35.

Exceptio nullitatis ex defectu juriſdictionis etiam trium conformium executionem impedit, ibid. n. 36.

Exceptio nullitatis notoriè impedit executionem oppoſita coram judice ſententiam ferente, executor autem non tenetur terminare, ſed interim ſuperſedere, ibid. n. 37.

Exceptiones modificativas, quæ directò non infringunt ſententiam, ſed reſpiciunt executionem ſententiæ tantùm, executor mixtus admittere tenetur, ibid. n. 39.

Exceptiones modificativæ naturæ executionis conveniunt, & ideò admittendæ per executorem, p. 553. n. 46.

Exceptiones quæ coram ipſo executore proponi poſſunt, & quæ non ſunt coram ſuperiori mandante, ibid. n. 48.

Exceptionis legitimæ à rejectione ut poſſit appellari, & excedat executor, debet illius probatio in continenti offerri, non alias, ibid. n. 50.

Exceptio legitima ut per executorem admittatur, debet vel ex eiſdem actis probari, vel conferre in continenti probationem, p. 554. n. 52.

Exceptio quæ continent aliquam dubitationem juris vel facti non promptè liquidabilem, reſpicit proprietatem, ibid. n. 63.

Exceptiones peremptoriæ non infringunt, nec directò impugnant, ſed modificant ſententiam, poſſunt ut legitimæ opponi in ejus executione, ibid. n. 65.

Exceptio modificativa cùm non impugnat ſententiam dicitur quid ſeparatum ab appellatione principali, p. 555. n. 66.

Exceptiones modificativæ & legitimæ, quæ ſint, p. 555. n. 67. remiſſivè.

Exceptio collationis bonorum poteſt ut modificativa opponi executioni ſententiæ, ibid. n. 68.

Exceptio peremptoria modificativa ſemel judicio principali & ante ſententiam oppoſita, & judice rejecta, in executione opponi non poteſt, ibid. n. 69.

Exceptio modificata ſemel oppoſita, & terminata in principali non poteſt executioni ſententiæ opponi, ibid. n. 70.

Exceptio modificata ſemel oppoſita in proceſſu ad unum finem, poteſt ad aliud diverſum in executione ſententiæ opponi, ibid. n. 71.

Exceptio peremptoria modificativa ſemel proceſſui oppoſita, non tamen per judicem ſuper ea pronuntiatum, an executioni opponi poſſit, ibid. 72.

Exceptio ſumptuum eſt modificativa, & admittenda per executorem executioni ſententiæ, quam directo non impugnat, ibid. n. 73.

Exceptio retentionis adeò favorabilis eſt, ut etiam poſt ſententiam competat, ibid. n. 75.

Exceptio impenſarum per viam actionis, & exceptionis, judicium principale deduci poteſt, ibidem, n. 78.

Exceptio competens obligato ad alimenta, ne conveniatur ultra quàm facere poſſit, eſt modificativa, p. 556. n. 88.

Exceptio augmenti, aut diminutionis bonorum alimentati, & alimentantis, eſt legitima, & variatur juxta augmentum & diminutionem, p. 556. n. 98.

Quod intellige ſi in continenti hæc augmenti, aut diminutionis exceptio probetur, ibid. n. 90.

Exceptio modificata oppoſitiva, & non determinata, cenſetur reſervata executioni ſententiæ, quando eſt compatibilis cum ſententia, ibid. n. 85.

Exceptio oppoſita & non terminata, cenſetur rejecta, & non admittenda in executione, quando eſt incompatibilis cum ſententia, ibid. n. 86.

Exceptio

& Verborum.

Exceptio orta ex ventre ſententiæ, eſt legitima, quam ſi executor rejiciat, excedet, p. 556. n. 99.

Exceptionibus omnibus ſublatis per ſtatutum non tollitur orta ex eodem ſtatuto, p. 556. n. 100.

Exceptio ex ventre ſententiæ aut inſtrumenti, obſtat etiam non oppoſita, quia ſemper loquitur, & ſimul cum actione præſentatur & deducitur, p. 557. n. 101.

Exceptio orta ex inſtrumento prodeſt ſi ex eo agatur, ſecus ſi ex re judicata ſuper inſtrumento, niſi & in illa ſit incluſa, ib. n. 102.

Exceptio (non impleviſti ex latere tuo) ut legitima opponitur executioni, ibid. n. 108.

Exceptio (tu non impleviſti ex parte tua) oritur ex ventre ſententiæ, & quandocumque opponi poteſt executioni, ib. n. 109.

Exceptione (tu non impleviſti) ſtante, inhibitio expeditur contra executionem, ib. n. 110.

Exceptionibus omnibus excluſis non intelligitur excluſa exceptio (tu non impleviſti) ib. n. 111.

Exceptio (rei non traditæ & pretii non ſoluti) ejus eſt naturæ cujus exceptio (tu non impleviſti) & opponi poteſt executioni ſententiæ, ib. n. 113.

Exceptio etiam dilatoria quæ oritur poſt ſententiam, poteſt licitè ejus executioni opponi, ib. n. 114.

Exceptio dilatoria orta poſt litem conteſtatam, poteſt opponi, ib. n. 115.

Exceptio (quod petis intus habes) opponi poteſt ſententiæ, ib. n. 119.

Exceptio defectus mandati aut juriſdictionis, eſt perpetua, & nunquam cenſetur excluſa, & obſtat etiam tribus conformibus, p. 558. n. 125.

Exceptio oppoſita primæ ſolutioni annui redditus, & rejecta an opponi queat in executionibus ſequentium annorum, ibid. n. 135.

Exceptio litis pendentiæ in executivis non admittitur, p. 561. n. 171.

Exceptio eadem obſtat neceſſario quæ cedenti, & etiam intruſo, lite pendente & tandem competit exceptio, quæ condemnato per ſententiam, ibidem n. 175.

Exceptio relevans vel non, ſecundùm naturam judicii executi quæ dicatur, remiſſivè, p. 665. n. 189.

Exceptio judicio oppoſita, de qua eſt actum, non tamen ejus fit mentio in ſententia, quando cenſeatur omiſſa, p. 571. n. 55.

Exceptiones attingentes proprietatem non admittuntur in judiciis poſſeſſoris, p. 584. n. 206.

Exceptiones proprietatis tendentes ad deſtruendam poſſeſſionem admittuntur in judicio poſſeſſorio, ibid. n. 207.

Exceptiones excludentes qualitatem requiſitam à jure ad obtinendum in judicio poſſeſſorio, admittuntur omnes, ib. n. 208.

Exceptio rei judicatæ nocet eadem, ubi eſt res vel perſona verè interpretativè, p. 192. n. 328.

Exceptio rem pluris minuſve eſſe liquidatam ſententiæ executionem non ſuſpendit, p. 617. n. 22.

Exceptio taxæ exceſſus ubi inducit contractum uſurarium, ſi probetur intra decem dies admittitur in executione ad periculum, ib. n. 24.

Exceptiones omnes ſpectantes liquidationi, in executione admittere tenetur executor, tam ex parte actoris quàm rei, p. 621. n. 67.

Exceptiones relevantes & proportionabiles judicio executivo executor tenetur admittere, aliàs Rota admittit appellationem, ib. n. 71.

Exceptio (quod petit intus habes) opponitur poſt rem judicatam contra victorem, p. 622. n. 79.

Exceptio paupertatis an & quando excuſet à ſolutione fructuum, ib. n. 86.

Exceptio rei judicatæ obſtat ubi datur identitas rei, cauſæ, & perſonarum, p. 640. n. 73.

Exceptio quæ oritur ex ſententia præciſè, eſt verificanda in executione, etiam ſi requirat altiorem indaginem, p. 648. n. 49.

Exceptio nullitatis ſi oritur ex ventre inſtrumenti quod exequitur, ſuſpendit ejuſdem executionem, ibid. n. 50.

Exceptio orta ex ventre ſententiæ aut inſtrumenti, non cenſetur excluſa, etiam ſi requirat altiorem indaginem, ib. n. 52.

Exceſſus.

Exceſſus, violentia, & judicis iniquitas inter procedendum ſi arguatur, ex actorum inſpectione detegenda eſt, p. 62. n. 114.

Exceſſus executionis materia ſubtilis, difficillima, & indigeſta eſt, & utriuſque fori tribunalibus frequens, p. 495. n. 2.

Exceſſui conſentire non videtur, qui conſentit ſententiæ, p. 513. n. 15.

Exceſſus eſt poteſtatis mandatæ limitum tranſgreſſio, p. 514. n. 36.

Exceſſus eſt novum quoddam gravamen extra limites poteſtatis mandatæ per executorem illatum, & hæc deſcriptio magis conſonat, ib. n. 37.

Exceſſus executionis dicitur caſus non deciſus in ſententia, quæ exequitur, p. 516. n. 70.

In exceſſu ceſſat omnis res judicata, & omnis obligatio executiva, ib. n. 71.

Ab exceſſu appellationi emiſſæ niſi executor deferat vim facere, decernet Senatus aditus per viam violentiæ, p. 517. n. 74.

Exceſſus poteſt dici & committi tot modis, quot poteſt aliquid dici plus, ibid. n. 75.

Exceſſus omnis gravamen eſt, ib. n. 76. non è converſo, ibid.

Exceſſus gravamen eſt qualificatum plura ſpecialiſſima continens, ib. n. 77.

Exceſſus dicitur quando aliquid additur ſententiæ quæ exequitur, non tamen quando aliquid detrahitur, ibid. n. 82.

Exceſſus & defectus inter ſe contraria ſunt, & repugnantia, ib. n. 83.

Exceſſui executoris tria reperiuntur in jure deſcripta remedia, ib. n. 74.

Exceſſus tendunt in noxam reipublicæ ac regulariter in malam partem ſumitur, ib. n. 85.

Excedere dicitur executor ſi aliquid doloſè vel lata culpa faciat, ib. n. 87.

Contra Exceſſum executoris poteſt gravatus implorare officium judicis ſuperioris, ib. n. 88.

Querela adverſùs executores Excedentes quotidie utuntur advocati in ſupremis tribunalibus, ibidem.

Ad Exceſſus revocationem nullitatis remedium introductum eſt, p. 518. n. 91.

Ab Exceſſu ſimul cum querela appellare valde utiliſſimum eſt, ne executor exceſſum exequatur, ibidem n. 92.

Ab Exceſſu utens appellationis remedio non auditur poſt decem dies, ib. n. 100.

Exceſſus intra quod tempus ſit proponendus diſceptatur, ib. n. 101.

Exceſſus executoris ut non ſit nullitas, ſed injuſtitia tantùm, egeatque appellatione qui teneant, ibidem n. 102.

Ab Exceſſu quantumvis nullo utile eſt appellare ut cauſet ſuſpenſionem, p. 519. n. 109.

Exceſſus per viam appellationis & nullitatis poteſt in judicium proponi, ib. n. 110.

Exceſſus omnis mandatæ commiſſionis eſt nullitas, ib. n. 111.

Exceſſus executoris non tranſit in rem judicatam, quominus

Index Rerum

quominus quocumque tempore possit judicium allegari, p. 519. n. 113.

Excessus an ultra triginta annos possit proponi, ibid. numero 114.

De Excessu executoris etiam post triginta annos & perpetuo agi posse, defendit Autor, ibidem, numero 117.

Executoris mandatum & procuratoris eisdem legibus regulantur quoad excessum, ib. n. 119.

Excessus executoris excedentis limites sententiæ potest quandocumque proponi, p. 502. n. 126.

Excessus causa pendente an currat tempus ad appellandum à simplici gravamine, casu quo declaretur non excessisse executorem, ibid. n. 130.

Excessus executoris est attentatum, ib. n. 133.

Excessus executoris est incompatibilis cum simplici gravamine, & injustitia, ib. n. 134.

Super excessu judex dumtaxat aditus non potest se intromittere & cognoscere de simplici gravamine, & injustitia executoris, ib. n. 135.

Excessus causa, & simplicis gravaminis sunt inter se diversæ, ibid. n. 138.

Excessus articulo pendente non currit terminus ad appellandum à simplici gravamine executoris, ibidem n. 139.

Ab Excessu qui appellavit etiamsi succumbat, prodest illa appellatio, ut possit prosequi super simplici gravamine, quia semel à facto executoris appellavit, licèt sub falsa causa, p. 521. n. 140.

Ab Excessu Appellationi emissæ per procuratorem carentem speciali mandato ad idem deferendum non est, ib. n. 141.

Ab Excessu si appelletur, debet excessus nominatim exprimi, aliàs appellationi deferendum non est, ibid. n. 144.

Ab Excessu contra appellantem est juris præsumptio, cùm ab executore regulariter sit prohibitum, nisi specialiter ab excessu, & ideo is debet exprimi, ut executor cognoscat an sit deferendum, ibidem n. 145.

Excessus causa si non sit in appellatione expressa, executor non tenetur supersedere, sed exequi, ibid. n. 147.

Excessus causam exprimere nullam tamen non prodest, ib. n. 148.

Excessus causa exprimenda, ut discernatur, an sit appellatio denegnnda, vel concedenda audientia, ibid. n. 149.

Ab excessu appellationi resistit jus non facta causæ expressione, ibid. n. 150.

Excessus causæ omissio non vitiat appellationem, nec ea non est de substantia nisi quoad effectum deferendi, ib. n. 151.

Excessus specialis expressio requiritur, ita ut non sufficiat appellatio, quia excessisti à tua commissione, ib. n. 152.

Nec sufficit expressio in genere per relationem ad acta, ib. n. 153.

Ab Excessu appellatio an totam executionem suspendat, an solùm excessum, ib. n. 154.

Excessus causa expressa si non concernat totam executionem, illàm non suspendit appellatio, sed excessum expressum, ib. n. 155.

Excessus in uno casu allegatus supponitur in aliis non adesse, p. 522. n. 156.

Excessus executoris quomodo sit probandus, ibidem numero 163.

Excessus non præsumitur nisi per appellantem probetur, ib. n. 164.

Excessus debet constare evidenter, verisimiliter & probabiliter, ibid. n. 165.

Excessus executoris probatur ex inspectione actorum quæ gessit commissionis, ibidem numero 167.

Excessus directè apponitur commissioni mandatæ, juxta quam appositus clariùs patet, p. 523. n. 179.

Excessus executoris per commissionem detegitur, sicut macula faciei per speculum, ib. n. 180.

Excessus separati ab executione possunt probari per testes, ut Varatari, vel illi qui ex actis non apparent, tangunt tamen negotium principale, ibidem, numero 188.

Excessus executoris tangens executionem ex actis non apparens per viam querelæ, proponi potest coram superiori, licèt interim non suspendat, ibid. n. 189. & ibi declaratur.

Ab excessu executoris non nisi semel appellari potest, nec secundæ appellationi deferendum, ibidem numero 190.

Excessus est articulus separatus ab executione & executorialibus, p. 530. n. 38.

Excessus contractum guarentigium non tangit, & ideo simplex commissio datur appellatione ab eo, ibid. n. 40.

Ab Excessu apellans juris præsumptionem contra se habet, quod ideo restringit potestatem appellandi, p. 524. n. 191.

Excessum non adesse declarans superior non causat perpetum præjudicium, sed reparabile per viam simplicis gravaminis prosequendum post executionem, ib. n. 192.

Excessum non fuisse licèt declaretur, non tamen negatur adesse gravamen simplex, ib. n. 193.

In Excessus causa succumbenti non obstat exceptio rei judicatæ, quo minus per viam simplicis gravamnis ulteriùs gravamen in judicium deducatur, quia est causa diversa & separata, ib. n. 196.

De Excessu proposito & sic de qualitate gravaminis si non constat, gravamen simplex reservatum remanet suo loco & tempore deducendum, p. 524. n. 198. ubi de exemplo.

Excessus supponit defectum potestatis, & jurisdictionis, ac nullitatem gravamen simplex, aut etiam potestatem & actus veritatem supponit, ib. n. 208.

Ab Excessus causa an utraque pars possit appellare semel, p. 525. n. 210.

Excessus ad revocationem an præcisa & necessaria sit appellatio, ib. n. 222.

Excessus revocationi tria remedia sunt à jure assignata appellatio, nullitas, & querela, ib. n. 225.

Excessum factum per delegatum Principis potest ordinarius reponere, p. 526. n. 227.

Excessus executoris ut reponatur, non est necessaria appellatio, sed querela sufficit, ib. n. 228.

Ab excessu appellare, licèt non sit necesse, tamen valde est utile, ut executor supersedeat in executione ejusdem excessu, ib. n. 229.

Excessus nullitas per querelam deducta non suspendit executionem, ib. n. 243.

Excessus & nullitas deducta per viam appellationis impedit executionem, ibid. n. 237.

Excessus per viam appellationis, hujus natura vestitur & assumit vires, ib n. 238.

Ab Excessu appellatio omnino necessaria est, ut recurri possit ad Regium Senatum pro tollenda violentia, ib. n. 342.

Excessus ratione causæ ille dicitur, qui concurrit circa exceptionem injustè admittendam, vel rejiciendam, ib. n. 243.

Excessus ob non admissam legitimam exceptionem executioni appositam præcisè requirit appellationem alias transit in rem judicatam, ib. n. 244.

Excessus ratione causæ (hoc est) ob exceptionem rejectam non est nullitas, p. 527. n. 248.

Excessus quilibet executionis est nullus, quia in excessu

cessu executor caret potestate, mandato, & jurisdictione, p. 519. num. 109. & tempera ut p. 527. num. 248.
Ab excessu appellatio ad superiorem mandantem proponenda est, p. 5 & n. 2.
Cognitio an sit Excessum à commissione, spectat judici à quo emanavit conditio, ib. n. 3.
Excessus ex defectu potestatis à cæteris excessus speciebus substantiam rapit, & de omnibus componitur, p. 541. n. 1.
Excessus nullus alius major quàm defectus potestatis mandatæ, quia immediatè & naturaliter est excessus, p. 542. n. 13.
Excessus executoris ut detegatur inquirimus potestatem mandantis, p. 543. n. 31.
Excessus de persona ad personam nullitas est, p. 568. num. 4.
Excessus adest in executore, seu quolibet alio delegato: ergo licita est appellatio, valet argumentatio, ibid. num. 5.
Ab Excessu de persona ad personam appellationi ut legitimæ & suspensivæ deferendum est, ib. n. 6.
Excessus de persona ad personam est causa legitima appellandi ab executore, ib. n. 7.
Excessus circa liquidationem dupliciter consideratur, propriè & abusivè, seu impropriè, p. 616. n. 7.
Excessus impropriè accidit ubi nimis taxatos fuisse fructus condemnatos quis asserit, p. 617. n. 8.
Excessus impropriè est potiùs injustitia & simplex gravamen, quia executor tunc continetur sub limitibus suæ commissionis, ib. n. 9.
Ab Excessu improprio, puta ubi nimis fructus sunt taxati, non datur appellatio suspensiva, ib. n. 10.
Excessus verè & propriè in liquidatione contingit, quando executor, modum condemnationis, sive etiam liquidationis essentialiter variaverit, aut mutaverit, p. 618. n. 31. redduntur exempla, ib.
Excessiva dicetur liquidatio si executor ordinem omiserit liquidationis, admittens exceptiones rejiciendas, & rejiciens admittendas, p. 620. n. 57.
Et à tali Excessiva liquidatione licita est suspensiva appellatio, ib. n. 60.
Excedit executor si exceptiones admissibiles in liquidatione non admittat, vel admittat rejiciendas, ob quod licet appellari, 621. n. 70.
Excessus à principio causat nullitatem manifestam in executione, p. 658. n. 68.
Excessus est attentatum, p. 663. n. 156.
Excessus ad instar attentati reponitur, p. 664. n. 158.
Excessus commissionis causat attentatum quo omnia attentatorum requisita concurrunt, ib. n. 159.
Excessivæ executionis contemplationis possidens, pariformiter ut attentans ad fructus tenetur percipiendos, ib. n. 160.
Excessisse executorem ubi sit declaratum, an tota executio reponenda, an pro parte excessos dumtaxat, p. 666. n. 195.
Excessus aliud quid est diversum & separatum à sententia & executione, ib. n. 204.
Ab Excessu appellatio super eo dumtaxat devolvit cognitionem, ib. n. 208.
Excessum dumtaxat reponendum, non totam executionem, qui probant, ubi de communi praxi, p. 667. num. 213.
Excessum reponere potest de facto, & proprio motu reponere ipsemet executor qui excessit, p. 670. n. 464.

Excommunicatio.

Excommunicatio post legitimam appellationem est nulla ipso jure, p. 65. n. 156.
Excommunicare potest judex illegitimè appellantem pro executione suæ sententiæ, ib. n. 157.
Excommunicatus ad appellationem judicialem admittitur, quamvis est species defensionis, ib. n. 163.
Excommunicatus sicut non potest agere, & convenire, ita nec appellare extrajudicialiter, ib. n. 167.
Excommunicatus potest appellare extrajudicialiter à judice, secus à parte, ib. n. 168.
Excommunicationis absolutio non suspenditur per appellationem, quia periculum est in mora, carceris autem relaxatio trahit periculum in festinatione, pag. 189. n. 249. & 250.
Excommunicatio, suspensio, & interdictum sub censuræ verbo comprehenduntur, p. 193. n. 1.
Excommunicationis sententia dicitur interlocutoria, ib. n. 2.
Ab Excommunicatione appellatio non suspendit ejus effectum, quia secum executionem, & ligamen trahit, ib. n. 3.
Excommunicati declaratio & publicatio fieri potest post appellationem ab excommunicatione pura, p. 294. n. 12.
Excommunicatus purè per denuntiationem ampliùs non intelligitur, nec excommunicationi aliquid addit, ib. n. 14.
A præcepto sub pœna Excommunicationis licita est appellatio suspensiva, ib. n. 18.
A comminata Excommunicatione licet suspensivè appellare, ib. n. 19.
Excommunicatio post appellationem legitimam est nulla & attentata, ib. n. 21.
Excommunicatio post legitimam appellationem cum nulla sit, potest clericus celebrare absque irregularitate, ib. n. 22.
Excommunicatio & aliæ censuræ, quibus casibus dicantur nullæ, aut injustæ, p. 195. n. 26. remissivè.
Excommunicatio actus est executivus, ib. n. 27.
Excommunicatio nulla non ligat & recipit appellationem, ib. n. 28.
Excommunicatio fertur in personam, non in locum, p. 196. n. 53.
Excommunicatum, suspensum, aut interdictum potest judex appellatione pendente, fructibus, & distributionibus privare, & an veniant in repositione virtute decreti Regii, p. 197. n. 60. redditur ratio, ib. n. 61.
Excommunicatus privatus fructibus appellatione pendente illos non recuperat per viam attentati, sed querelæ, etiamsi obtineat excommunicationem fuisse injustam, ib. n. 64.
Excommunicatum in articulo mortis constitutum potest judex à quo appellatione pendente absolvere, quia periculum est in mora, p. 339. n. 68.
Excommunicatio est actus executivus, p. 538. n. 61. & seqq.
Excommunicatio ab homine non fertur nisi pro contumacia, ib. n. 62.
Excommunicatio pertinet ad jurisdictionem contentiosam, cùm absque causæ cognitione ferri non debet, p. 633. n. 59.

Executor, Executio, Executorialis.

Executione semel facta si res iterum auferatur, potest idem executor ejusdem sententiæ virtute rem restituere, p. 76. n. 19.
Executor vel alius judex delegatus Pontificis seu Nuntii ad aliquam causam, si attentat, & dum pars gravata accedit ad Senatum, abiit in longinquo secum acta processus asportando: pars gravata debet occurrere ad superiorem judicem ipsius gravantis, p. 95. n. 14. & non ad Senatum, n. 25.
Executor successor perficit executionem, quam inceptam reliquit prædecessor, p. 98. n 77.
Executor sententiæ pœnalis non participat de illius pœna, sed honoris & potestatis judicis superioris, p. 109. num. 204.

Index Rerum

Executio non gravat plus quam ſententia, quæ exequitur, p. 102. n. 14.

Animus exequendi & ad ulteriora procedendi appellatione non obſtante, ſatis detegitur ex denegata delatione, p. 114. n. 27.

Executionem petitam à judice denegante, appellationique deferente, & non exequente, vim non fieri in Senatu declaratur, p. 116. n. 43.

Ab Executione inſtrumenti putà injuſtè denegata licita eſt appellatio, & quem producat effectum, ib. num. 45.

Et quo decreti genere hoc caſu utatur Senatus, p. 117. n. 46.

Executio ejuſdem actus non eſt ab illo diverſa, ſed reſpectu alterius ſic, p. 167. n. 24.

Executor ſententiæ de reddenda ratione non excedit ſi exequatur computa, hoc eſt, *los alcances*, pag. 262. num. 44.

Executor non tenetur citare volentem opponere impetrantem non eſſe idoneum, p. 272. n. 12.

Executor diſpenſationis matrimonialis poteſt teſtibus non ſtare, ſi aliter de veritate ſibi conſtet, & executionem ſuſpendere, ib. n. 15.

Executor collatoris non habentis juriſdictionem, poteſt ſe extrajudicialiter informare, p. 273. n. 19.

Executio executoris extrajudicialiter procedentis de jure non citatis ſalvum jus reſervat, ibid. numero 22. & 23.

Executor ad beneficium regulariter non tenetur partes judicis aſſumere, ſi non vult, ſecus ſi vult, quia tunc poteſt judicialiter facere proviſionem, p. 274. num. 36.

Executor merus tenetur aſſumere partes judicis, ſi adſit clauſula (citatis citandis,) p. 275. n. 49.

Executor merus vigore clauſulæ (citatis citandis) efficitur mixtus, ib. n. 50.

Executor vigore clauſulæ (vocatis vocandis) non tenetur aſſumere partes judicis, ſi nullus appareat contradictor, ib. n. 51.

Executor beneficii non tenetur judicialiter procedere, ſecus ſi comparet aliquis prætendens aliquod præjudicium, qui judicialiter auditur, p. 277. n. 64.

Executor gratiæ ſive cum clauſulis ſonantibus monitionem, ſive conditionem, tertium comparentem audire tenetur ſaltim in via ſummaria, ib. n. 65.

Executor tenetur citare & judicare audire exiſtentem in poſſeſſione etiam de facto, ib. n. 66.

Executor tenetur citare & audire judicialiter, quem commiſſio præjudiciat, ut ſibi dicatur, ſi tibi conſtiterit N. eſſe bigamum, beneficium ejus conferat, ib. n. 67.

Executor gratiæ tenetur judicialiter procedere, ſi adeſt intruſus, aut alius contradictor appareat, ibid. n. 68.

Executor non tenetur amovere poſſeſſorem non citatum, etiamſi commiſſio careat clauſula (citatis citandis,) ib. n. 69.

Per Executores data poſſeſſio non citato poſſeſſore dicetur intruſa, p. 278. n. 70.

Executor ad diſpenſationes matrimoniales tenetur judicialiter procedere, ſi compareat contradictor, ibid. num. 71.

Etiamſi adverſarius ipſe exiſtat à principio, quia citandus eſt, ib. n. 72.

Executor beneficialis per citationem an videatur judicialiter procedere, p. 279. n. 83.

Ad viam Executivam non poteſt redire, qui ſemel intentavit ordinarium, p. 282. n. 110. niſi aliter proteſtetur creditor, ib.

Exequi non poteſt obligatio in forma Cameræ aperta ſemel via, ut de falſitate cognoſcatur, ibid. numero 113.

Executor beneficii ſi aſſumat judicis partes ubi ad id non tenebatur, omnino debet ſervare formam judicii, p. 283. n. 221.

Executor licèt admittat articulos, & juxta illos examinet teſtes, non dicitur judicialiter procedere, ib. n. 122.

Executor diſpenſationis matrimonialis tunc tenetur citare, quando adeſt contradictor, non aliter, ibid. n. 127.

Executor ſimul procedens judicialiter etiamſi ad id non tenetur, non poteſt variando ad viam judicialem redire, nec utraque ſimul uti, pagina 284. numero 133.

Secus ſi cœpit procedere extrajudicialiter, quia poteſt ad judicialem viam procedere, ib. n. 134.

Judicialiter quando Executor ſeu collator tenetur procedere in proviſione beneficii, ſive ſua ſponte, ſive ex neceſſitate juris debet omnimo ſervare formam judicii ſummarii, p. 285. n. 143.

Executio non impeditur ob modicum præjudicium, p. 302. n. 26.

Executoris aſſertioni ſe informaſſe de utilitate Eccleſiæ pro alienatione ſtatur, & pro ejus decreto præſumitur, p. 303. n. 33.

Dummodo tempus præceſſerit, quo veriſimiliter capi potuit extrajudicialis informatio, ib. n. 34.

Vel dummodo contrarium non probetur, ib. numero 35.

Executor ſuper alienationis utilitate ſi non adeſt contradictor poteſt ſine citatione procedere, etiamſi adſit clauſula (vocatis vocandis,) ib. n. 36.

Executor ſuper alienatione, &c. cum clauſula (citatis citandis) eſt mixtus, ſi adeſt contradictor, & cujus intereſt, eſt citandus, ib. n. 37.

Executoris ſuper alienatione proceſſui facto, & formato, abſque tamen alicujus citatione, quia nullus adeſt contradictor, nec ad id tenetur, an ſit ſtandum, ib. n. 38.

Executor datus pro confirmatione donationis juriſpatronatus procedit extrajudicialiter, & tunc ab eo non appellatur, p. 304. n. 43.

Secus ab eo procedente judicialiter, ib. n. 44.

Executio directè fit adverſus tertium rei litigioſæ poſſeſſorem, p. 320. n. 88.

Executione denegata vigore brevis per ſubexecutorem à quo appellatur, poteſt judex Rotæ juſtificato conſtito brevis, illud exequi, quemadmodum poterat judex à quo, p. 359. n. 28.

Ab executione rei judicans aut obligationis Cameralis, & guarentigiati, appellans præſupponit antecedens validum, à quo executio dependet, & negat conſequens neceſſarium, quapropter non auditur, p. 372. n. 20.

Executor Apoſtolicus ad tradendam poſſeſſionem beneficii vacantis ipſo jure proviſo tradere non debet, nec è detentatore auferenda, niſi iſto prius citato, quando ad ejus proviſionem citatus non fuiſſet, p. 379. n. 12.

Quod extenditur ad omnes privationes ipſo jure, ibid. num. 13.

Executiva via ſi ſemel fuit vulnerata, non ſignatur commiſſio cum clauſula (ſine præjudicio legitimæ executionis,) p. 360. n. 45.

Executio ubi denegata eſt ex eo, quod inſtrumentum eſt vulneratum, expectantur tres conformes ſententiæ, ſecus ubi ex alia cauſa denegatur non tangente vires inſtrumenti, ib. n. 46.

Executor quando denegatur ob aliquam nullitatem reſervando jure creditoris conſultiùs faciet ex integro executionem repetere, quàm appellatione uti, ibid. num. 47.

Executioni locus non eſt, nec pœnitentiæ, ſi creditor qui

qui poterit agere via executiva, cœpit agere via ordinaria, p. 362. n. 60.
Executorialium paritio licèt sit statim facienda, intelligitur tamen civiliter, & cum aliquo temperamento, p. 383. n. 51.
Executorialium paritionis temperamentum respicit tempus, non appellationem, quam executoriales non recipiunt, ib. n. 54.
Executor non excedit dirigens executoriales in eos, quibus tacitè & ex propria vi & natura sententiæ nocent, p. 394. n. 349.
Executio prædictæ sententiæ ut impediatur sufficit, ut nullitas aliundè proveniat, etiamsi non sit expressa in Bulla Pii V, p. 407. n. 199.
Plures Executoriales sententias, instrumenta, informationes etiam per testes peritos, & curiales, tam Concilii supremi & Cameræ, quàm Cancellariarum recensuit Franciscus Gonzales de Heredia Secretarius Cameræ in quadam amplissima & fideli per eum facta relatione, p. 454. n. 264.
Executionem faciens judex in criminalibus capitaliter punitur, p. 464. n. 4.
Executore rejiciente exceptionem frivolam appellationi emissæ non defertur, p. 481. n. 15.
Executor datus accessoriè puta ad gratiam potest interlocutoriam, qua se non judicem declaravit revocare, p. 489. n. 45.
Executoriales expediuntur etiam non facta declaratione expressa super desertione, p. 491. n. 79.
Executionis tractatus qui edidere, p. 495. n. 3.
Executorialium expeditio plus non gravat, & ideo non appellatur, p. 496. n. 17.
Executio dicitur de appendicibus, p. 497. n. 18.
Executorialium expeditio est pars executionis, & ipsius atque sententiæ declaratio, ib. n. 19.
Pronuntiatio de exequendo dicitur Executio, licèt non mera, ib. n. 20.
Executiva si sit una sententia alterius, si non potest appellari à prima, pariter nec à secunda illius executiva, ib. n. 21.
Executorialium expeditio, & decretum de exequendo fit in executione rei judicatæ, ib. n. 22.
Ab executione non appellatur, quia plus quam sententia non gravat, ita nec ab expeditione executorialium, quia plus quàm ipsa executio non gravat, ibid. num. 23.
Executor mandatum implens non est qui gravat, sed mandans, ib. n. 24.
Executio inducta est, ut lites consequantur finem, nec immortales reddantur, ib. n. 28.
Ab expeditione Executorialium appellatio admittitur si rationabilem causam habeat expressam, ibid. num. 31.
Executorialium expeditio ante rem judicatam, & intra terminum ad appellandum, appellationem suspensivam recipit, ib. n. 32.
Executori dato ad exequendam sententiam legitima appellatione suspensam, non est permittenda executio, p. 498. n. 34.
Executorialium expeditio continens novum aliud gravamen ultra rem judicatam, admittit appellationem suspensivam, ib. n. 35.
Executorialium expeditio decreta contra alium in re judicata non comprehensum, recipit appellationem, ib. n. 36.
Executorialium expeditio facta parte non citata admittit appellationem suspensivam, ibidem num. 37. & 42.
Executorialium expeditio, ut per appellationem suspendatur, debet rationabilis causa in scriptis exprimi, ib. n. 38.
Executoriales sunt quoddam instrumentum à notario confectum, summam actionem continens, victori ad exequendum tradendum, ib. n. 39.
Executorialis moribus inducta idem est in effectu quoad mandatum executivum, ib. n. 40.
Executoriales expediuntur stante re judicata non tamen mandatum executivum, quod si secus fiat, Rota sustinet dum ritè sit expeditum, ibidem num. 41.
Executorialium expeditionem debet præcedere citatio ad videndum illas relaxari, ib. n. 42.
Executoriales expediuntur etiam in domo auditoris Rotæ, ib. n. 43.
Executoriales expeditæ absque citatione recipiunt appellationem suspensivam, ib. n. 44.
Executorialium expeditionem requirere citationem, ubi datur judicis, rei, aut litigantis mutatio, sine controversia est, ib. n. 47.
Executorialium expeditio requirit processus reproductionem, aliàs si negetur, negatur executio, ib. n. 48. & seqq.
Executoriales in primis debent continere sententias, seu sententiam, p. 499. n. 51.
Executor sententiæ non est antea ad ejus executionem deventurus, quam sibi de sententia legitimè constet, ibid. n. 53.
Executoriales ut per se fidem faciant de sententia, debet in illis inferri de verbo ad verbum, ibid. num. 56.
In Executione sententiæ semper ejus verba ponderanda sunt, ib. n. 57.
Executoriales ut probent mandatum procuratorium totus ejus tenor de verbo ad verbum est inferendus, ibid. n. 58.
Executorialibus inscribi solent libelli actionum & exceptionum, & alia munimenta, quæ ad executionem magis congruant, ib. n. 62.
Executorialibus inferendus de verbo ad verbum libellus Actoris cum ejus probatio requirat scripturam, ib. n. 63.
Executorialibus inseri libellum rei, ut constet de litis contestatione, non requiritur, cùm sufficiat enuntiatio litis contestatione, ib. n. 64.
Executorialibus libellus exceptionum erit inferendus, ut appareat an oppositæ executioni sint admittendæ, vel non, vel jam super illis judicatum, ibid. num. 65.
Executorialibus citatio inferenda est, ut appareat tertius possessor, & oppositor fuerit citatus, & quibus officiant executoriales, ib. n. 66.
Executorialibus sunt inferenda omnia, quæ excludant exceptiones oppositas ad impediendum executionem, & extrinseca alia excusetur probatio nempe actorum exhibitio, ib. n. 67.
Executorialibus inseri solent testes meliùs probantes rei æstimationem, valorem & bonorum liquidationem reservatam executioni ut alia excusetur, p. 500. n. 70.
Executio si ab eodem judice sit facienda, parvi refert executoriales conficere, cùm sufficiat sola sententia à Notario signata publica forma, ib. n. 71.
Executoriales Romanæ in Curia expeditæ, ante executionem earum requiritur citatio partis de inviolabili Rotæ stylo, ib. n. 72.
Executio vigore executorialium non intimatarum capitulo, sed quibusdam canonicis non congregatis, capitulariter est attentata, ib. n. 73. & quando tunc valeat, ib.
Executorialium cum intimatione fit in Rota reproductio, ubi ante actualem executionem & declarationem incursus censurarum quatuor terminis servantur, ib. n. 74.
Executio & possessio capta vigore executorialium ante

ante intimationem, & ejus reproductionem est attentata, & nulla, p. 500. n. 75.
Executio est nulla, nisi intimentur executoriales latæ contra unum alteri possessori resignatario, vigore clausulæ resignationis gratiosæ, etiam quoad possessionem, qua actualiter repetitur, ib. n. 79.
Executoriales obtinens vigore trium conformium contra intrusum, si reperiatur in possessione per viginti annos, etiamsi non appareat de intimatione & terminis servatis, non dicitur attentata possessio, ibid. num. 78.
Executorialium executio est attentata, quia cùm deberent reproduci coram Auditore Rotæ, reproducuntur coram subexecutore in partibus, p. 501. n. 84.
Ab Executore exequente executoriales Romanæ Curiæ in partibus post intimationem, & ante earum reproductionem in Rota appellationi deferendum esse, declarat Regius Senatus, ib. n. 85.
Executoris commissio, executionis dicitur pars realis, ib. n. 93.
Executionis extrema à parte antea & parte post, appellationem excludunt, ib. n. 95.
Executorialibus non indiget sententia absolutoria, ib. n. 98.
Executoriales imperiti judices concedunt indistinctè, p. 502. n. 101.
Executoriales relaxari ex qualibet sententia etiam negativa, seu absolutoria ubique indistinctè practicatur, ib. n. 102.
Executoriales non impediuntur vigore sententiæ notoriè nullæ, ib. n. 103.
Executoriales expedire quis judex possit, à quo an ad quem, qui ultimam translatam in rem judicatam tulit sententiam, & qui in delegato, & de aliis pluribus & similibus difficultatibus, ibid. n. 104. remissivè.
Executorialium vires ex quibus vel extinguantur, vel enerventur, p. 503. n. 1.
Si in Executione conquievit pars, & judex per unum annum putà, nova debet fieri citatio cum relatione status executionis, & de ratione, ib. n. 2.
Ab Executore omittente citationem requisitam appellationi interdictæ deferendum est, ib. n. 3.
Executoriales & sententiæ post triginta annos non exequuntur, ib. 4.
Executorialium præscriptarum exceptio est legitima, cum oriatur ex inspectione sententiæ, p. 504. n. 6.
Ab Executore rejiciente legitimas exceptiones appellationi deferendum, ib. n. 7.
Exceptionem præscriptæ Executionis non est necesse opponere, sed judex ex officio ad id tenetur, cùm appareat ex inspectione sententiæ, ib. n. 8.
Exequendi jus ex obligatione personali decem annis jure regio præscribitur, ib. n. 9.
Executivum jus ex re judicata super actione personali simul cum ipsa actione præscribitur spatio viginti annorum jure Regio, ib. n. 10.
Exequendi jus ex instrumento guarentigiato si præscribatur per decennium, non impeditur via ordinaria ex instrumento agi intra aliud decennium, ib. num. 11.
Exequendi jus ex actione reali etiam hodie jure Regio non præscribitur, nisi spatio triginta annorum, ibid. num. 12.
Executorialium jus jure civili præscriptum per triginta annos, à minori tempore jure canonico amittitur, num. 13.
Executorialium vires amittuntur per longum tempus concurrente non bono jure victoris, ib. & 505. n. 14. & à n. 21.
Executoriales in beneficialibus extinguuntur per non usum earum, & per cessationem minori tempore triginta annorum, & quomodo intelligatur, ibid. num. 20.
In Executorialibus omnis cessat calumniosa præsumptio, & pro eis præsumitur ritè & rectè latas sententias, ib. n. 24.
Executorialium jus extinguatur, triginta annorum lapsus requiritur juxta Rotam, ib. n. 15.
Executoriales valdè antiquæ non mittuntur executioni, ib. n. 31.
Executoriales simpliciter antiquæ, scilicet, quæ nondum complevere triginta annos mittuntur executioni cum exhibentur processus & sententiæ ex quibus emanarunt, ib. n. 32.
Secus si solæ Executoriales exhibeantur post longum tempus, quia tunc illis denegatur executio, ib.
Executivam viam ex instrumento guarentigiato non habere instantiam, nec triennio perire, qui teneant, ib. n. 36.
Executionis cœpta instantia an per triennium pereat, tres reperiuntur opiniones, ib. n. 506. n. 33. & de resolutione, ib. n. 46.
Executivum jus intentatum per actionem in factum ex re judicata, habet instantiam perituram, ib. n. 39.
Executivum jus ex executorialibus intentatum per judicis officium mercenarium, non datur peritura instantia, ib. n. 40.
Executio si est petita actione in factum, ordo juris servari debet, ib. n. 41.
Executivum judicium intentatum per judicis officium celerem expeditionem requirit, ib. n. 42.
Executio ex executorialibus per officium judicis petita non requirit libellum, nec figuram, aut ordinem judicii, & ideo uberius est ex eo agere, quam actione in factum, ib. n. 44.
Executio sive petatur judicis officio, sive actione in factum ex executorialibus appellationem suspensivam non recipit, ib. n. 45.
Executivo judicio actione in factum intentato, licèt detur peritura instantia, procedit jure civili, non jure canonico, ib. n. 46.
Executio cœpta per litis contestationem perpetuatur in quadraginta annos jus exequendi, p. 507. n. 47.
Executores, sive executorialium, sive gratiarum, aut meri sunt, aut mixti, p. 512. n. 1.
Merus Executor in quibus à mixto distinguatur, & cognoscatur, ib. n. 2.
Executor merus dicitur, quoties omni liquidata materia & præcedente causæ cognitione super exceptionibus, & liquidationibus nudi facti executori est commissa, ib. n. 3.
Exceptio, quæ omissa fuit à parte citata per judicem super causæ cognitione adhibita in executione non potest postea executor, cui executio committitur de ea cognoscere, ib. n. 4.
Executor mixtus dicitur, cui executorialium executio committitur nulla præcedente causæ cognitione super exceptionibus & liquidationibus, quæ incidere solent in ea, ib. n. 5.
Executori commissa censetur causæ cognitio, & terminatio eorum, quæ incidunt, & admitti solent in via executiva, ubi talis cognitionem præcessit, ib. n. 6.
Executor mixtus est judex, & habet jurisdictionem ad exequendum, ib. n. 7.
Executor mixtus cognoscit de concernentibus executionem sententiæ, ib. n. 8.
Executor mixtus potest cognoscere, & terminare omnes exceptiones, quæ opponi possunt executioni executorialium, non tamen respicientes merita causæ, ib. num. 9.
Executor datus ad rerum & fructuum restitutionem, est omnino mixtus, cùm illi commissa intelligatur fructuum liquidatio, ib. n. 10.

& Verborum.

Executor merus nullam cauſæ cognitionem habet, ſed & purum factum committitur, ideo caret juriſdictione, p. 513. n. 11.

Executor uterque quas exceptiones admittere, vel rejicere teneatur, & quando ob id poterit ab eo appellari, ib. n. 12. remiſſivè.

Executor ſive merus ſive mixtus eſt delegatus, & vices gerit mandantis, ib. n. 13.

Ab Executore ſive mero ſive mixto, appellationi emiſſæ non deferens. vim nullam facit, ib. n. 15. niſi modo excedendo, ib.

Executor ſive ſit facti, ſive ſit juris, admittit appellationem ab exceſſu, ib. n. 22.

Executor qui mandatum exequitur, non eſt qui gravat, ſed ſententia, & judex, qui eam tulit, p. 514. num. 24.

Ab utroque Executore negatur appellatio, niſi exceſſus adſit, quia aliàs fieret de via executiva ordinaria, ib. n. 23.

Ab Executore mixto, cui virtualiter intelligitur commiſſa negotii principalis cognitio, licet appellare, & exemplo, ib. n. 34.

Etiamſi non excedat, ib.

Executor recipit poteſtatem à commiſſione ſtrictè, cujus limites non tranſgreditur, ſed præ oculis habere debet, ib. n. 38.

Executor tenorem commiſſionis præ oculis habere debet, ib. n. 39.

Executor ſi executorialium fines egrediatur, deſinit eſſe judex, & poteſtate carere tunc incipit, p. 516. num. 56.

Executor executorialium ad inſtar eſt judicis habentis juriſdictionem territorio limitatam, & ſi illud egrediatur, efficitur privatus, ib. n. 57.

Executoris poteſtas coarctata eſt ad lites commiſſionis ſententiæ tenori inhærens, ib. n. 59.

Executor in eo quod excedit, deſinit eſſe executor, ib. n. 62.

Executor in exceſſu, caret juriſdictione, & deſinit eſſe judex, ib. n. 63.

Et caret poteſtate, ib. n. 64.

Executor excedens executoriales aliud ſeparatum & diverſum ab eis facit, ib. n. 65.

Executor excedit pluribus modis, ibidem numero 72. nempe.

De re ad rem, & de quantitate ad quantitatem.

De perſona ad perſonam.

De tempore ad tempus.

Rejiciendo legitimas exemptiones ſententiæ licitè opponendas aut admittendo rejiciendas.

Præpoſterandum ordinem ſibi in commiſſione traditum.

Et ſemper quando caret poteſtate & juriſdictione, p. 517. n. 73.

Executor infert ſimplex gravamen intra limites ſuæ commiſſionis, non tamen in exceſſu, ib. n. 80. ubi redditur exemplum.

Executor ſi præſtet minus, quàm in ſententia ſit comprehenſum, gravat ſimpliciter, non excedit, & quare, ib. n. 81.

Per viam appellationis licèt poſſit quis conqueri de iniquitate Executoris, tamen etiam poteſt quandocumque ſuperioris implorare officium, p. 518. numero 90.

Ab Executore excedente appellatio emiſſa utrumque habet effectum devolutivum & ſuſpenſivum, cui niſi deferat executor, vim facit, ib. n. 93.

Ab exceſſu executoris utilius eſt appellare, ut evitetur actualis executio gravaminis, ib. n. 95.

Executionem ex re judicata emanata à lite qua procurator quis fuit, petere non poteſt, niſi cum ſpeciali mandato, p. 521. n. 141.

Executoris mandati defectus probatur ex actorum inſpectione, p. 522. n. 169.

Executoris poteſtas ut quando ſit, appareat, commiſſio legitimè exhibenda eſt, p. 523. n. 182.

Executoris poteſtas pendet à deputatione, ſicut procuratoris à mandato, & ſic à deputationis verbis non eſt recedendum, ib. n. 183.

Executionis favor ſuſpendendæ concurrens in appellatione ab exceſſu durat in repoſitione exequenda appellatione non obſtante, p. 525. n. 219.

Executio facta pendente exceſſu deducto per viam appellationis, eſt attentata & revocatur, p. 526. num. 238.

Ab Executore non appellatur niſi clauſtra & limites commiſſionis excedat, & tunc niſi ſemel, p. 528. n. 1.

Executorialium executor Papæ ſi nudi facti executionem alicui committat, & is excedat, poteſt de exceſſu cognoſcere, ib. n. 4.

Executoris poteſtas, commiſſionis tenore eſt circumducta, quæ tantum valet quantum ſonat, ibidem num. 10.

Executori intelligitur prohibitum omne illud quod clauſtra commiſſionis excedit, ib. n. 11.

Executor Superioris in exceſſum remanet privatus & ſubjectus correctioni juriſdictionis ordinariæ, ibid. num. 13.

Executor Superioris quantum commiſſionis limites egreditur, tantum alienos ſcilicet Ordinarii intrat, ibid. n. 14.

Executoribus excedentibus modum executionis reſiſtere licet cuilibet privato, ib. n. 16.

Executor Principis licèt ſit major ordinario, in cauſa commiſſa tamen excedens privatus reputatur & ordinario inferior, cui reſiſtere poteſt & exceſſum reponere, ib. n. 18.

Executori Papæ etiam mero excedente poteſt Ordinarius reſiſtere & quilibet alius, p. 529. n. 19.

Executori procedenti in negotio ſibi ſpecialiter non commiſſo, poteſt judex ordinarius & quilibet alius reſiſtere, ib. n. 20.

Executor quando exceſſit non currunt fatalia quominus omni tempore de hujus nullitate dici poſſit, p. 529. n. 127.

Executor ordinatè procedens & excedendo dicitur ſpoliare, cui ut privato licet reſiſtere, p. 529. numero 22.

Executorem excedentem mandatum tanquam ſuperiori inobedientem poſſe punire ordinarium, ibid. num. 26.

Contra Executores miniſtros & tabelliones excedentes ſalarium in commiſſione vel lege taxatum, poſſe ordinarium procedere ut exceſſum reſtituat, ib. n. 27.

Executorem delinquentem ex commiſſione indubiè poteſt ordinarius incarcerare & punire, ibid. numero 28.

Ab executore ſeu nuntio excedente limites mandatæ executionis appellatur ad judicem mandantem, pag. 531. n. 48.

Executorialium judicium ab ordine judiciario etiam ſummario multùm diſtat, p. 533. n. 1.

Via executiva eſt ſummaria, tamen magis accelerata quam ſimplex ſummarium judicium, ibidem numero 2.

Executio quando fit ab eo judice vel ejus executore ſuper eadem re ſuper qua lata eſt ſententia citationem non requirit, ib. n. 8.

Executio ubi eſt facta rei judicis aut litigantis condemnati perſona requirit citationem præcisè, ibidem num. 9.

Executio ubi eſt facienda in perſona ſpecialiter non nominata,

Index Rerum

nominata, in executorialibus citatis an necessaria sit, n. 534. n. 11.

De quo executionis statim citatio hæc sit facienda, ib. declara ut n. 13.

In executorialium executione pro quantitate debet intimari debitori ut solvat, ib. n. 14.

Secus si instrumentum contineat tempus determinatum, & quia tunc ipse interpellat, ib. n. 15.

Executio & ejus acta corruunt si omittatur necessaria citatio, ib. n. 16.

Ab executore omittente necessariam citationem appellationi emissæ esse deferendum decernit Senatus Regius, ib. num. 17.

Executor merus is est cui nudum factum committitur, & executio, discussis omnibus quæ opponi poterant executioni sententiæ, ib. n. 18.

Executor merus si citaverit, non tenetur citatum expectare, quia non potest assumere partes judicis & jurisdictionem commissam usurpare, ib. n. 19.

Executorialium executores non eodem modo sed diversimodè omnes sententias effectui tradunt, p. 535. n. 21.

Executor pro summa pecuniaria procedit aptis pignoribus subhastandis ex quibus satisfit creditori, vel illi dantur in solutum, ib. n. 22.

In executione instrumenti guarentigiati pro quantitate, eodem modo proceditur quo in executorialibus, ib. n. 23.

Ab executore pro quantitate incipiente à captura personæ ante discussionem bonorum tanquam ab excedente licita est appellatio, ib. n. 24.

Executor executorialium pro certa specie cogit præcisè condemnatum tradere etiam vi & manu militari de possessione dejicit, ib. n. 25.

In executione pro specie certa, civilius facit judex, si priùs moneat condemnatum aut obligatum, ib. n. 30.

Executio cœpta pro re, an ea perempta sit prosequenda, & in quo, p. 539. n. 37.

Executio sententiæ pro Barone latæ ut pro singulis centum ovibus ratione pascuorum Baro unam habeat, etiam contra minus centum pascentium, fiat habito respectu ad numerum, & facta computatione grata, ib. n. 38.

Si autem quinquaginta quis depascit, fiet executio pro æstimatione dimidiæ partis unius ovis, ib. numero 30.

Executorialium executor ad actum consistentem in animo condemnati, putà præstare patientiam aut consensum, renuntiare officium aut beneficium, & similia, quomodò se habere debeat, ib. numero 41.

Executor ad factum dependens ab animo condemnati non excedit non admittendo interesse, sed ad factum præcisè compellens, ib. n. 41.

Executor ad factum dependens ab animo condemnati, an excedat illum contumacem per carcerem cogere, ib. n. 44.

Ab executore facti & carceratione pro ejus executione non datur appellatio, p. 537. n. 52.

Executor pro quantitate potest per carcerem compellere condemnatum, ut indicet bona in quibus facienda sit executio, ib. n. 56.

Executio fit per manum militarem & violenter si aliter perfici non potest, ib. n. 57.

Executor non excedit compellendo per carcerem condemnatum ad factum dependens ab ejus animo & voluntate, nec vim facit, ib. n. 59.

Executio facti dependentis à voluntate condemnati, fit per carcerem postea crescente contumacia per censuras juxta Concilium, p. 538. n. 64.

Executor merus potest deputari etiam non constitutus in dignitate, pagina 539. numero 77.

Executores dicti compulsores sunt meri, & non debent esse in dignitate constituti, sed simplices clerici sufficiunt, ib. n. 78.

Executor executorialium super jure incorporali quomodo procedat ad executionem, ib. n. 79.

Pro executione juris incorporalis requiritur actus apprehensivus, ib. n. 85.

Executio si fiat in officiis publicis vendibilibus, debitor compellendus est renunciare, & titulum officii exhibere, ib. n. 91.

Executio ubi sit facienda in officio vendibili, & sit adeundus Rex, quomodo debitor est compellendus, ib. n. 92.

Executor aliquam partem potestatis usurpans excedit multò fortiùs qui totam arripit, p. 541. n. 3.

De executoris potestate quando disputatur, locum habet appellatio suspensiva, p. 542. n. 4.

Excedere dicitur executor eo ipso quòd absque jurisdictione procedit, ib. n. 5.

Executor beneficiatus etiam si assumat viam meri, si non amittat exceptionem surreptionis aut nullitatis suæ potestatis, potest appellari, ib. n. 7.

Ab executore vigore brevis Cameralis, habentis executionem paratam potest appellari, quando verificetur subreptio commissionis, ib. n. 10.

Executor merus saltim de exceptione infringente suam potestatem cognoscit ad effectum remittendi tantùm, ib. n. 14. & 15.

Executor mixtus potest cognoscere de potestate sua, an rescriptum sit falsum vel surreptitium, & se pronuntiare judicem, vel non, ib. n. 16.

Executor merus potest de exemptione defectus suæ potestatis cognoscere extrajudicialiter ad effectum supersedendi in executione, ib. n. 17.

Executoris meri potestas ob falsitatem commissionis nulla redditur, p. 543. n. 16.

Executor merus licèt non admittat exceptiones contra sententiam, tamen defectus potestatis suæ admittit, ib. n. 19.

Executor merus quantumvis præcisam habeat facultatem potest cognoscere de falsitate narratarum ad effectum supersedendi, ib. n. 20.

Executor merus tenetur admittere exceptionem noviter ortam, quam si sciret mandans in executione supersedere, ib. n. 21.

Executor merus de exceptione revelante, puta surreptionis coram eo opposita cognoscit, ut remittat & supersedeat si verum inveniat, ibidem numero 23.

Executor merus admittens exceptionem ad rescribendum & supersedendum, remanet nihilominus merus, ib. n. 24.

Executor admittit exceptiones concludentes defectum tam suæ quàm mandantis potestatem, ib. numero 28.

Executoris potestas pendet à potestate mandantis, ibid. n. 30.

Executoris potestas debet à potestate mandantis regulari, ib. n. 33.

Executor ante commissionis executorialium præsentationem & intimationem sibi factam, caret potestate & jurisdictione, nec ea uti potest, p. 544. n. 42.

Executor etiam si sciat facultatem sibi competere, tamen ante præsentationem non recipit potestatem, ib. n. 45.

Per executorem gesta post terminum limitatum in communione, sunt nulla ipso jure, atque vim facit procedens, ib. n. 46.

Executor ad exactionem post terminum exigens, vinculis ligatus ad superiorem remittitur, ibid. numero 47.

& Verborum.

Executor ignorans prorogationem de tempore ad tempus, si procedat post triennium, irritè & nulliter facit, p. 544. n. 48.

Executor non dicitur executionem facere, sed mandans, p. 545. n. 62.

Executor est velut causa instrumentalis quæ nihil disponit, ibid. n. 53.

Executor procedens ad executionem sententiæ suspensæ per appellationem, potest de facto impediri & resisti, ibid. n. 56.

Et ab ejus processu appellationi nisi deferat, vim fieri declarabitur, ibid. n. 57.

Executor gratiæ licèt acquirat jurisdictionem à tempore datæ, eam tamen non exercet ante præsentationem litterarum, ibid. n. 60.

Executor gratiæ etiam si sciat sibi facultatem competere, non potest procedere ante litterarum præsentationem, ibid. n. 62.

Executio sententiæ facienda est ab eo judice sub cujus districtu res sita est, ad requisitionem tamen judicis ferentis sententiam, ibid. n. 63.

Et idem in contractu paratam Executionem habente, ibid. n. 64.

Executio mandata etiam morte mandantis re integra non expirat mandatum, p. 546. n. 68.

Executor ad exequendum morte mandantis procedens non excedit, ibid. n. 72.

Exceptionem dominii aut possessionis potest tertius oppositor proponere coram judice requisito pro executione sententiæ, quia ut plurimum longè distat superior, ibid. n. 75.

Executor excedit, non admittens legitimas exceptiones executionis naturæ congruas, p. 550. n. 4.

Ab Executore non admittente legitimas exceptiones tanquam excedente, appellatio habet utrumque effectum, ibid. n. 5.

Quod idem locum habet in Executione instrumenti guarentigiati, quia parificantur à jure, ibid. n. 6.

A rejectione exceptionis in Executione incidenti appellatio est necessaria, aliàs transit in rem judicatam, ibid. n. 7.

Executor litterarum pensionis rejiciens exceptiones legitimas incompetentiæ, surreptionis, aut ortas ex ventre gratiæ excedit, & ex hoc capite appellatio utrumque habet effectum, ibid. n. 8.

Executor admittens exceptiones non admittendas, detrahit juri privilegiato partis, hoc est, juris exequendi, eamque privat beneficio juris communis, ob quod datur apellatio, ibid. n. 10.

Executiva via maximum affert commodum, ibidem, num. 12.

Executor merus cùm sibi committatur nudi facti executio, & omni liquidata materia, non potest regulariter cognoscere de exceptionibus appositis, p. 551. n. 16.

Executor merus non potest cognoscere de exceptionibus appositis labefactantibus sententiam, sed mandatum ad unguem servare tenetur, ibid. n. 17.

Executor has exceptiones infringentes sententiam potest admittere, si vult, non tamen tenetur, & ideo à rejectione appellationi interjectæ non deferendum, ibid. n. 24. 25. & 26.

Executor mixtus sicut merus, non tenetur admittere exceptiones labefactantes sententias, si non vult, ibid. n. 26.

Executor præcisè tenetur admittere exceptionem infringentem ejus potestàtem, & ubi datur executio irretractabilis, aut excommunicationis exceptio, quas si rejiciat executor, licet appellare, ibid. n. 27.

Executor mixtus is dicitur, cui executio committitur non præcedente causæ cognitione super iis, quæ incidere solent in viam executivam, ibid. n. 28.

Executor mixtus non tenetur admittere exceptiones labefactantes sententias, nec respicientes merita causæ, ibid. n 29.

Executor non quomodo sit lata sententia, sed quomodo sit exequenda, pertinet, non quid sit pronuntiandum, sed quid sit pronuntiatum, ibidem, num. 30.

Executor non potest factum superioris labefactare, ibid. num. 31.

Executor non potest admittere exceptiones respicientes justitiam, & causam principalem, sed statim remittit superiori non supersedens in executione, pag. 551. num. 32.

Executor potest, si vult, admittere exceptiones respicientes nullitatem sententiæ ut remittat & supersedeat, ibid. n. 33.

Executio sententiæ summariè tractatur & ita nihil admittitur requirens altiorem indaginem ad illam impediendam, ibid. n. 34.

Executor Romanæ Curiæ in partibus cognoscit super rebus in quibus est facienda executio pro quantitate debita, & de aliis exceptionibus modificativis, ibid. num. 40.

Executor si nolit admittere exceptiones infringentes sententiam ad effectum supersedendi, non excusatur pars illas proponere iterum coram superiore, p. 553. num. 49.

Executiva & summaria judicia non admittunt exceptiones requirentes altiorem indaginem, pag. 554. num. 51.

Executor ex nova causa potest in sententiæ executione supersedere, p. 556. n. 93.

Executioni sententiæ potest apponi & oriri exceptio proveniens ex mente pronuntiantis, pag. 557. num. 105.

Executor datus ad vendendum & pretium recipiendum, empror ei legitimè solvit, sed executor Domino rei tenetur, p. 560. n. 159.

Executivam ad viam redire non potest, qui ordinariè cœpit, p. 561. n. 172.

Nisi protestetur quod viæ Executivæ præjudicare nolit, ibid. n. 173.

Excedit executor exequendo personas non hominatas in executorialibus nec virtualiter aut visibiliter expressas, p. 567. n. 1. & 4.

Ab executore excedente de persona ad personam, appellationi ut legitimæ deferendum decernit senatus, additus per viam recursus, ibid. n. 2.

Executor ad ulteriorem executionem procedens, non obstante tertii legitima oppositione excedit & licitè appellatur, p. 568. n. 10.

Ab executore rejiciente legitimas exceptiones licet appellare, ibid. n. 11.

Ab executore citante non citandum, ne comprehensum in commissione, licita est appellatio, ibid. n. 13.

Executio locum non habet adversus non nominatum in sententia, licèt lis cum eo sit acta, p. 570. numero 42.

Executioni pro quantitate factæ in re qua tertius dicit potius jus habere, pura, anterius jus pignoris, an sit admittendus ad illam impediendam, pag. 571. num. 65.

Executio sententiæ super aliqua re restituenda impeditur à tertio docenti incontinenti de sua possessione, quousque in contradictorio vincatur, pag. 573. n. 81.

Ab executione incipere dicitur si contra tertium non victum judicio petitorio aut possessorio executor exequatur, p. 574. n. 89.

Executionem *ex l. fi. C. de edicto Divi Adri.* impedit tertius docens de sua possessione, quousque judicio ordinario vincatur, ibid. n. 90.

Executoriales obtinens curet intentare remedium possessorium contra tertium oppositorem, & quando prima lata sententia avocetur possessio, possitque suas executoriales exequi, pag. 574. & 575. n. 91. & 96.

Executor cùm non possideat, non potest tradere pos-

Index Rerum

ſeſſionem vigore executorialium per aſpectum, nec cui tradiderit acquiritur, p. 576. n. 108.

Executor exequendo rem ab alio poſſeſſam per clauſulam conſtituti illo rejecto, excedit de perſona ad perſonam, p. 577. n. 125.

Obtinens executoriales pro re locata an teneatur ſtare locationi factæ per condemnatum, ibidem, numero 126.

Quia in ſimplici colono vel in colono partiario, qui ſeminaverunt, an pro illo anno ſint legitimi contradictores, ibid.

Executoriales optinens pro re, non tenetur ſtare locationi factæ per condamnatum cœpta jam lite ſuper re, ibid. n. 128.

Executoriales obtinens dominus, qui & ejus colonus fuerant ſpoliati, an domino mortuo poſſit colonus ſuo jure earum petere executionem, ibid. numero 129.

Et quid ſi colonus ſit nominatus in ſententia, cum tamen nulla acta fuere, nec etiam citatus, nec conſtituit procuratorem, ibid. remiſſivè.

Executionem judicii poſſeſſorii pendentis inter vaſſallos, directus Dominus non impedit, maximè præſtita ſibi cautione, p. 578. n. 135.

Executioni ſententiæ latæ ſuper ſervitute domus emphyteuticæ an dominus directus poſſit comparens impedire, & quando ſecus, ibid. n. 137.

Executionem ſententiæ contra colonum ſeu inquilinum clerici latæ poteſt ipſe clericus impedire cujus nomine poſſidetur, p. 579. n. 47.

Ab executore admittente non legitimum oppoſitorem, & nemine offerente ſui juris probationem in continenti appellationem emiſſæ non deferens vim facit, ibid. n. 153.

Ab Executore admittente minus legitimas exceptiones & non admittendas appellatur, ibid. n. 156.

Executoriales expeditæ contra confraternitatem aut locum pium, ſuper re aut debito ipſius loci pii, an excedet executor illas dirigens in adminiſtratorem, p. 580. n. 159.

Executor ut locum habeat contra tertium emptorem in quem res alienata eſt pendente lite inter creditorem & debitorem, pro quantitate, neceſſe eſt, ut alienatio fiat ſententia & re judicata, & ſic in fraudem paratæ jam executionis, pag. 582. num. 178.

Executio non poteſt dici parata ante rem judicatam & cauſæ cognitionem, ibid. n. 179.

Executio vigore inſtrumenti guarentigiati pro quantitate, an & quando directo fiat contra tertium, in quem debitor alienavit rem, ibid. n. 182.

Executor ſententiæ contra beneficii poſſeſſorem latæ an excedat exequendo tertium illius beneficii poſſeſſionem occupantem lite pendente, ibid. n. 183.

Executor non excedit exequendo executoriales contra condemnatum ad dimittendum beneficium, ſed nec contra intruſum in illud lite pendente, ib. n. 189.

Executoriales obtentæ contra ſuperſtitem collitigantem, exequuntur contra intruſum lite pendente, p. 582. 583. n. 190.

Executoriales poſſunt exequi in tertium poſſeſſorem rei, quam alteri dominus hypothecavit, cum pacto de non alienando, p. 583. n. 199.

Executione facta in tertium intruſum ſine novo proceſſu non poteſt agere de ſpolio, ibid. n. 192.

Executoriales capiunt intruſos & intrudendos lite pendente, ibid. n. 193.

Executoriales expeditæ contra capitulum afficiunt tertium etiam non citatum, cui lite pendente capitulum tradiderat poſſeſſionem præbendæ, ibidem, numero 94.

Executio an locum habeat adverſus tertium in quem res emphyteutica eſt alienata inſcio domino, p. 584. n. 205.

Executionem non impedit tertius ratione nullæ poſſeſſionis traditæ per judicem inordinatè proceden-tem, ibid. n. 210.

Executoriales expeditæ contra emphyteutam pro canonis ſolutione an exequantur contra tertium cui rem alienavit, ibid. n. 225.

Executio quando inter alios non citatos locum habet ſine nova cauſæ cognitione, tamen nova citatio eorum omnino pro executione requiritur, p. 585. n. 222.

Executio quando in tertios non citatos locum habet, adhibetur ſummatim & in continenti cognitio ſuper illa qualitate, quæ cauſſam præſtat executioni in illos, p. 585. n. 224.

Executio ut in tertium locum habeat non ſufficit ut nunc rem poſſideat, ſed quod illam ſit adeptus lite pendente, & affectam vitio litigii, verificandum eſt, ibid. n. 225.

Ad verificandam qualitatem qua fundatur Executio contra tertium, citatio neceſſaria eſt, ibidem, numero 226.

Executor an excedat exequi ſequeſtrarium, an depoſitarium in quos res lite pendente depoſita fuit, ibid. n. 227.

Executor an excedat exequendo fidejuſſorem de judicio ſiſti in cauſa principali, ibid. n. 228. remiſſivè.

Executionem contra principalem an poſſit impedire fidejuſſor judicatum, ſolvi, ibid. n. 229. remiſſivè.

Solvens alicui de mandato judicis an ſit legitimus contradictor Executionis, ibid. n. 230. remiſſivè.

Executoriales expeditæ contra uxorem pro debito ante matrimonium contracto, an diriganter in virum ſuper bonis poſtea in dotem datis, ibid. n. 231.

Executoriales expeditæ contra procuratorem in rem ſuam, ſi ſolvendo non ſit, an dirigantur in bonis principalis non citati, ibid. n. 232.

Executoriales expeditæ contra defunctum interdicto retinendæ, an poſſint exequi contra ejus hæredes, p. 586. n. 245.

Executorialium latarum in Salviano interdicto quando poſſit impediri executio, p. 587. n. 246. remiſſivè.

Executoriales expeditæ contra debitorem, an exequi poſſint abſque exceſſu in ejus condemnati debitorem non citatum, ibid. n. 247. latæ diſcutitur.

Executio adverſus debitorem poteſt directò fieri adverſus ejus debitorem penſionis indiſtinctè, pag. 588. n. 255.

Executio in pecunia debitoris condemnati quæ ſit apud argentarium ſeu depoſitarium, directo fit, ibid. n. 256.

Executoriales & acta adverſus prælatos & adminiſtratores, ut poſſint nocere Eccleſiis, & præbendis, debet in libello inſeri norma adminiſtrationis legitimæ, ibid. n. 259.

Executoriales expeditæ contra defunctum in interdicto retinendæ, an exequi poſſint contra hæredes ſi poſſident jure proprio, p. 589, n. 281.

Obtinens Executoriales non cogitur novum ſubire judicium contra novum ſucceſſorem, p. 592. n. 377.

Executor ſententiæ naturam & tenorem imitatur, p. 599. n. 1.

Excedit executor ſe extendens ad aliam rem, ſeu quantitatem non expreſſam, ibid. n. 12.

Excedit executor ſe extendens ad aliam rem extra expreſſam, ibid. n. 13.

Ab executore excedente de re ad rem, vel de quantitate ad quantitatem, appellationi deferendum declaratur, ibid. n. 14.

Excedit executor exequendo in alia re quæ non fuerit judicata, ibid. n. 16.

Executor an excedat ſi executoriales latas pro præbendato, ut in anteriori loco ſedeat, illas exequatur in aliis præeminentiis, puta oſculo pacis, incenſatione ante alios quibus præferri mandatur, p. 600. n. 69.

Excedit executor, ſi ſententiam qua quis eſt privatus

&c

& inhabilitatus ad beneficium, extendat ad pensionem etiam quæ loco beneficii habetur, p. 602. n. 49.
Executor non excedat si sententiam qua clericus declaratur commisisse delictum dignum privatione beneficii, ipso jure exequatur in illius privatione, p. 604. n. 74.
Executor ad rei restitutionem vigore executorialium datur, an excedat eos exequendo in fructibus non expressis, nominatim in sententia, p. 605. n. 93.
Executor ad rei restitutionem datus excedet si præstet fructus non expressos in sententia, si aliàs ex natura judicii & actionis præstari non debebantur, secus è converso, p. 113.
Executor executorialium quibus quis condemnatur rationem reddere administrationis, an excedat si facta calculatione exequatur reliquatum, p. 608. n. 140.
Executor ad reddendam rationem datus dicitur mixtus respectu calculationis & liquidationis, p. 609. n. 143.
Executor mixtus datus ad rationem reddendam tenetur ante executionem reliquatum & calculationem confirmare, ibid. n. 144.
Merus executor an possit confirmare calculationem, ibid. n. 146.
Executor ad reddendam rationem non potest esse merus cùm detur ante liquidatam materiam, ibid. n. 147.
Executor ad restitutionem bonorum confiscationem faciendam ei cui Princeps restituit an excedat, si exequatur tertios possessores in quos res fuere à fisco alienatæ, p. 611. n. 173.
Executor ad restitutionem bonorum confiscatorum per Principem factam, datus an excedat, si fructus etiam solvere cogat, ibid. n. 174.
Executor ad rei restitutionem an excedat compellendo præstare æstimationem damni & deteriorationis, quæ in illa reperitur, si id omiserit in sententia, ibid. n. 182.
Executor datus ad tradendum fundum non satisfacit dimidium tradens, p. 612. n. 195.
Executor non excedit compellendo ad æstimationem rei peremptæ, ad cujus restitutionem datus est, p. 613. n. 208.
Executor poterit compellere ad æstimationem partis peremptæ rei, sicut & totius, ibid. n. 209.
Executor ad rei, restitutionem datus non excedit, si compellat condemnatum, liquidatam æstimationem damni & deteriorationis rei præstare, ibidem numero 311.
Executor facti promissi in æstimatione aut interesse sit, p. 616. n. 6.
Executio est sequela primi judicii & ejusdem naturæ, p. 617. n. 14.
Executio est ejusdem naturæ cujus est prima causa, & ideo ab ista sicut non licet appellare ita nec à declaratione, & ejus liquidatione, ibid. n. 16.
Executor liquidans rem quæ extra condemnationem sit, illius substantiam augens, noviter gravat & excedit, & à tali excessu licet appellare, pag. 618. n. 33.
Executor ad restitutionem præbendæ cum fructibus liquidandis datus excedit, si taxet etiam distributiones quotidianas, ibid. n. 37.
Executor ad restitutionem beneficii cum fructibus liquidandis datus, excedit, si liquidet etiam emolumenta, incerta, ut obligationes, & funeraria, &c. p. 619. n. 38.
Excedit Executor in liquidatione, si condemnationem in fructibus perceptis extendat ad eos qui percipi poterunt, ibid. n. 40.
Excedet Executor in liquidatione si lata sententia super fructibus à tempore litis contestationis, & liquidet à tempore occupationis, ibid. n. 44.
Executor in liquidatione excedit, si condemnatum simpliciter in expensis compellat, & liquidet simul personales, ib. n. 51.
In liquidatione excedit Executor si sub liquidatione expensarum liquidet etiam damna, p. 620. n. 52.
Excedit Executor quando liquidationem addiderit condemnationi, quia novam addit condemnationem, & à tali excessiva liquidatione licet appellare, ibid. n. 56.
Executor antequam perveniat ad executionem facti, debet præmittere liquidationem, qua pertinentiæ fructus, seu damna comprehendantur sub generalitate condemnationis, ib. n. 57.
Executio sententiæ factæ ante liquidationem pertinentiarum & similium est nulla ipso jure, ib. n. 59.
Excedituur modus inter Exequendum, si pars non citetur in eo quo debet adesse, p. 621. n. 63.
Executor ad rei restitutionem virtute rei judicatæ, simpliciter datus, an excedat si etiam exequatur in pertinentiis & connexis ipsi rei, p. 622. n. 87.
Executio sententiæ facienda in re debet fieri etiam in fructibus pendentibus ejus per quandam consequentiam, cum sint inseparabiles ab ipsa re & possessione, p. 627. n. 153.
Excedit Executor si delatione aut conditione sententiæ pendente exequatur, p. 628. n. 4.
Executor datus cum termino limitato, eo transacto si exequatur ampliùs, excedit, ib. n. 6.
Executor cum termino limitato si aliquem intra illum excommunicet, eo transacto non absolvit, p. 628. num. 7.
Ab executore excedente de tempore ad tempus appellationi interpositæ si non deferat, vim facit, pag. 628. n. 1.
Executor exequendo ante tempus datum condemnato ad solvendum excedit, ibid. n. 2.
Executoris potestas regulatur à potestate superioris mandantis, p. 629. n. 12.
Executor non excedit si condemnatum ad rei & speciei restitutionem cum fructibus, exequatur condemnatum in fructibus, decursis usque ad sententiam, sed etiam in decursis postea usque ad actualem restitutionem, ibid. n. 13.
Exequendi potestate carens Executor, excedit liquidatione fructuum tam decursorum usque ad sententiam, quàm usque ad tempus taxationis, ibid. n. 15.
Executor excedens fines mandati nihil agit, ibidem, n. 16.
Executor tunc poterit taxata & solvere fructus & interesse decursos post sententiam, & usque ad ejus paritionem, p. 630. n. 31.
Executor non excedit attendens tempus prioris sententiæ specialiter expressum per ultimam confirmatæ, p. 631. n. 46.
Executor ad sequestrandos fructus majoratus vigore decreti in judicio tenutæ, an excedat sequestrando fructus non solùm à die decreti, sed etiam à die mortis ultimi possessoris, p. 632. n. 52.
Executor merus excedit assignando terminum ad parendum, & ob ejus imparitionem excommunicando, p. 633. n. 58.
Executor merus est incapax jurisdictionis, ibidem, num. 60.
Executor merus potest terminum deliberatorium præfigere, sed non ad effectum imponendi novam excommunicationem, ib. n. 61.
Executor cui causa vel executio committitur cum termino brevi, & limitato, an excedat assignando parti terminum & dilationem regallam, à sua commissione abbreviato termino, aliàs jure assignato simili causæ aut executioni, ibid. n. 62.
Executor sententiæ potest illius facere declarationem interpretativam, p. 636. n. 12.
Executor mixtus respicit merum imperium, ibidem, num. 16.

Executor

Executor dicitur non qui ordinaria, sed delegata potestate aliquid exequitur, p. 636. n. 17.
Executori cum principale committitur, videtur declaratio interpretativa etiam commissa, pag. 638. num. 33.
Ab executore perperam interpretante sententiam velut excedente, appellationi emissæ est omnino deferendum, ibid. n. 51.
Exempla plura hujus doctrinæ recduntur obiter, p. 638. & 639. n. 51. 52. 53. 54. 55. 56. & 57.
Executores rei judicatæ à curiis Regiis emanati, possunt post longam temporis distantiam declarationem interpretativam sententiæ dubiæ adhibere, ergo multò fortiùs Senatores qui eam tulerant, p. 644. n. 131.
Executor excedens modum nulliter agit, & propterea appellatur, p. 646. n. 5.
Executor ad rei restitutionem cum clausula (refusis priùs melioramentis) an excedat si ante eorum liquidationem rem faciat restituere, p. 647. n. 26.
Executor ad rei restitutionem *pagando los gastos*, an possit priùs restituere rem, & postea expensas condemnato saltim sub fidejussione, p. 648. n. 57.
Executio suspendi non potest in aliis rebus sejunctis, ob expensas in una tantum re factas, etiam si sententia dicat (solutis priùs expensis,) pag. 649. n. 65.
Executio sententiæ ut suspendatur ob melioramenta debet de eis priùs saltem ingenuè apparere, intra terminum assignatum ab executore, ibid. n. 69.
Executio revocata & reposita, an officiat tertio rei emptori, ipsius executionis virtute, pag. 654. num. 1.
Redduntur exempla, ibid. n. 2.
Executione sententiæ, cujus virtute tertius emptor possidet, revocata, ut ipsa res non sit restituenda, sed pretium à creditore avocandum, qui dixerit, ibid. n. 4.
Executione revocata, cujus vigore creditor in solutum rem accepit, restituenda res est cum legitimis accessionibus, ibid. n. 5.
Executione revocata in gradu appellationis, creditorem damnandum ad res ablatas restituendas, vel æstimationem, damna, & expensas, qui dixerint, ibid. n. 6.
Executio vigore sententiæ postea revocatæ, consideratur retro ac si facta non sit, nec sententia lata, p. 656. n. 44.
Revocata executione, cujus contemplatione tertius possidet, ipse comprehenditur; ibid. n. 45.
Executio, cujus occasione ob venditionem gabellarius perceperat decimam per appellationem, revocata tertio gabellario etiam non citato nocet, p. 657. n. 59.
Executione revocata, omnia retro judicantur irrita & infecta ipso jure; ibid. n. 67.
Executor secularis an possit sententiam repositionis executionis, cujus contemplatione clericus possidet in hunc exequi, & rem avocare declinantem, p. 658. num. 70.
Executor secularis sententiæ latæ inter laicos erit competens cognoscendi, an sententia officiat clerico, ut tertio computenti & declinanti, ibid. n. 72.
Executor laicos an possit exequi in clericum sententiam inter laicos, & à laico latam; quæ illi ex natura causæ secundariò & in consequentiam, vel aliàs, ommino de jure præjudicat, vel an requisitoriæ literæ sint necessariæ, p. 659. n. 89.
Executio sententiæ ad illum judicem debet spectare qui causa principali cognoscit, ibid. n. 98.
Excedit an executor si sententiam qua clericus est suspensus ab officio, illam extendat ad beneficium, p. 602. n. 55.
Executione aut sententia annullata sive rescissa, cujus contemplatione quis possidet, rem cum fructibus restituit, p. 662. n. 140.
Executionem annullantes senatores ob non servatam formam juris per executionem, quemadmodum bona vendita faciant restituere, & quando fructus cum interusurio debiti compensentur, pag. 663. num. 156.
Ab executorialium executore appellatio emissa, solet delegari cum clausula (parito judicato) pag. 694. n. 158.
Executor secundus ad rei restitutionem cum clausula (parito) an excedat procedendo ante paritionem illorum fructuum, qui tacitè & virtualiter in sententia subintelliguntur, ibid. n. 173.
Excedit Executor cum clausula (parito judicato) si ante paritionem fructuum virtualiter comprehensorum in sententia, quæ utitur verbo (restituere) procedat in principali, p. 665. n. 192.
Executio tota si propter excessum executoris revocaretur, res judicata rescinderetur, p. 666. n. 207.
Executio revocatur propter excessum in summa, non tamen ipsum mandatum executivum, ibidem, num. 210.
Executione sententiæ semel facta, si res in potestatem condemnati iterum deveniat: an nova condemnatio ad illam avocandam sit necessaria, vel idem executor sufficiat, p. 667. n. 217.
Executorialibus semel executis, & in continenti, non ex intervallo, si res ipsa ad condemnatum revertatur, restituenda est iterum earundem executorialium virtute, p. 668. n. 227.
Exequi non videtur judicem cujus Executio fuit perturbata, ibid. n. 222.
Executoriales intelliguntur intra annum executæ si fuere sortitæ effectum, p. 669. n. 245.
Executorialium potestas cum clausula (defendo inductum) extinguitur annò si sortitæ fuerint effectum, qui per integrum annum perduravit, ibid. num. 246.
Executio cœpta & nondum perfecta, durat perpetuò & debet finiri, ibid. n. 248.
Executor datus ad exequendum si in parte exequatur, non est functus officio donec plenè perficiat, ibid. n. 249.
Executoriales non expirant per triginta annos cœpta jam executione, ibid. n. 251.
Executione revocata cujus contemplatione quis possidet, an possit rem ex alio capite, aut jure retinere, p. 670. n. 258.

Exemptio.

Exemptio clericorum à jurisdictione seculari fuit deducta à Regibus Christianis, & concessa ob reverentiam sanctæ Ecclesiæ, pag. undecima, num. 50.
Exemptionis privilegium clericorum à tempore Constantini, ibid.
Exemptio Clericorum à potestate, & jurisdictione temporali in eorum utilitatem, non in damnum, & detrimentum eorum introducta, ut oppressi per judices Ecclesiasticos non prohibeantur recurrere ad Regem, pro violentia tollenda, p. 18. numero 91.
Exemptionem clericorum à jurisdictione temporali esse de jure divino, quam nec Summus Pontifex potest tollere in totum, p. quadragesimaquinta, n. 303.
Exemptionem in casu limitato non habere locum, potest inducere consuetudo, ibid. n. 304.
Exceptionem habitam à Papa, aut legitimam compositionem allegans, si super illo non audiatur in causis decimarum, potest licitè appellare, p. 347. n. 73.
Exemptio tributorum permittit appellationem suspensivam, ibid. n. 76.

Exhibitio.

Exhibendi ſententia non recipit appellationem, p. 232. n. 132.

Ad Exhibendum rem condemnatus, quando habet facultatem rei reſtituendæ non appellat, quia tale judicium non patitur dilationem, p. 339. n. 57.

Ad Exhibendum condemnatus ſi ulterius ultra rei Exhibitionem ad aliquod aliud, puta, intereſſe ſeu pœnam condemnetur, an poſſit appellare, ibid. n. 58.

Ad Exhibendum condemnatus, & in eadem ſententia conditionaliter ad intereſſe condemnetur, niſi ſolvat, &c. an poſſit appellare, ibid. n. 59.

Expenſæ.

Expenſarum condemnatio tunc fieri poteſt dumtaxat, quando Senatus declarat, vim nullam feciſſe judicem Eccleſiaſticum, & ratione, pag. 70. n. 239. & 240.

Expenſarum mulcta eſt quid conſecutivum, & acceſſorium ad cognitionem extrajudicialis defenſionis, & ad illius perfectionem, ibid. p. 241.

Expenſarum condemnatio ſupponit juriſdictionem, p. 71. n. 251.

In laicorum decreto locum habet Expenſarum condemnatio, ibid. n. 254.

Expenſarum præſtatio tunc reſpicit juriſdictionem, quando judicio formato fit earum condemnatio, ſecus extrajudicialiter, ibid. n. 258.

Ab Expenſarum petitarum condemnatione in ultima ſententia, quarum nulla mentio facta eſt in cæteris inſtantiis, tanquam à novo gravamine licet appellare, p. 476. & 477. n. 35.

Expenſarum petitarum omiſſa condemnatio in ſententia intelligitur condemnatus in illis abſolutus, ibid. n. 36.

Expenſas jure actionis debitas & in condemnatione omiſſas poteſt victor denuo petere, etiam ſententia ſuper principali tranſacta in rem judicatam, ibid. n. 42.

Expenſas coram ſe factas an executor excedat taxando, vel ad mandatum debeat remittere, p. 622. n. 85.

Extrajudicialis.

Extrajudicialis actus non recipit appellationem, nec cauſat attentatum, p. 271. n. 1.

Extrajudicialis actus eſt beneficiorum proviſio, & collatio ſui primæva natura attentata, ibid. n. 2.

Extrajudicialis proviſio beneficii non eſt interlocutoria, ſed pro interlocutoria habetur, p. 272. n. 4.

Extrajudicialis inſtitutio, aut confirmatio loco interlocutoriæ habetur, ibid. n. 5.

Extrajudicialis proviſio non requirit alicujus citationem, ibid. n. 10.

Extrajudicialiter procedit executor ad beneficium, & de qualitatibus, moribus, & vita, ſeu habilitate proviſi informatur extrajudicialiter nemine citato, ibid. n. 11.

Extrajudicialiter procedunt regulariter executores ad beneficia, ibid. n. 13.

Extrajudicialis proviſionis, proceſſus difficile eſt probare injuſtitiam, cùm tam per ſcripta, quam per non ſcripta judex animum ſuum informat, ibid. n. 16.

Extrajudicialem proceſſum qui injuſtum dixerit, aliunde teneatur verificare injuſtitiam; qui pro actu extrajudiciali præſumitur, non verò gravamine, p. 263. n. 17.

Extrajudiciali in proviſione conferens non ut judex, ſed ut privata perſona procedit, ibid. n. 18.

Extrajudicialis appellatio eſt ſi interponatur à parte; vel à judice ante judicium cœptum, ibid. n. 20.

Extrajudicialis actus numquam tranſit in rem judicatam, ibid. n. 21.

Extrajudicialiter procedens executor gratiæ nullam fert ſententiam, ſed gratioſam executionem, ibid. n. 28.

Extrajudicialiter facta inſtitutio, collatio ſeu proviſio beneficii fieri poteſt die feriato, ſecus ſi judicialiter, p. 274. n. 29.

Extrajudicialiter poteſt Epiſcopus extra diœceſim inſtituere & confirmare, ſecus ſi judicialiter, ib. n. 31.

Extrajudicialiter actus poteſt judex vel executor judicialiter celebrare, ſi vult, ibid. n. 37.

Extrajudicialia & judicialia ſibi invicem contraria ſunt & repugnantia, p. 175. n. 41.

Extrajudiciales actus numquam tranſeunt in rem judicatam, ex quo in eis judicium deficit, ibid. n. 42.

Ab Extrajudiciali actu per appellationem etiam coram ſuperiori præſentatam non dicitur beneficium litigioſum, nec litem pendere, ibid. n. 47.

Extrajudicialiter proviſio qualiter per contradictorem reddatur judicialis, redditur ratio, p. 278. n. 73. & ſeq.

Extrajudicialiter qui potuit procedere, partes judicis ſemel aſſumat, an poſſit ad extrajudicialem proceſſum redire, p. 280. n. 97.

Extrajudicialiter qui potuit procedere, ſi judicialiter incipit, non poteſt variare, ut verius reſolvitur, p. 281. n. 101.

Extrajudicialis, & judicialis proceſſus ſunt ad invicem repugnantes, & incompatibiles, p. 282. n. 117.

Extrajudicialiter & judicialiter ſimul procedendi ſi in commiſſione, lege aut compromiſſo facultas detur, vel una via electa poſſit ad aliam redire, tum judex poterit variare, & ſimul utroque modo procedere, p. 284. n. 135.

Ab Extrajudiciali proviſione cujuſvis beneficii appellatio ſicut non admittitur, ita nec ab articulis in ea incidentibus, & aliis gravaminibus ab ea dependentibus, p. 290. n. 188.

Extrajudicialis ſi eſt proviſio, omnes ejus articuli extrajudiciales ſunt, ibid. n. 189.

Extrajudicialem per actum non dicitur lis introducta, nec pendere, p. 298. n. 288.

Actus Extrajudicialis non interrumpit præſcriptionem, ibid. n. 289.

Extrajudicialis denuntiatio non interrumpit præſcriptionem, nec proteſtatio, ibid. n. 290.

Extrajudicialis appellatio vim habet citationis, & ejus virtute appellatus comparere tenetur abſque alia citatione, p. 299. n. 292.

Extrajudicialis appellatio quando cauſet litis pendentiam remiſſivè, ibid. n. 293.

Extrajudicialis appellatio non eſt propriè appellatio, ſed provocatio, ibid. n. 294.

Extrajudicialis appellatio eſt veluti prævia ad litem inciendam, & ideo habet vim citationis, ibid. n. 295.

Extrajudicialis appellatio à parte interponitur ad judicem ipſius partis, à judice verò extrajudicialiter procedente ad Superiorem ipſius judicis, ibid. n. 296.

Extrajudicialis appellatio interponi poteſt à futuro gravamine, ibid. n. 297.

Extrajudicialem appellationem ſufficit proponere ex cauſa veriſimili, ibid. n. 298.

F.

Fabrica.

Fabrica deficiente, vel non ſufficiente, beneficiati deducta congrua tenentur ad reparationem, & Epiſcopi, commendatarii, & alii intereſſe habentes in fructibus ejuſdem Eccleſiæ, quibus minimè ſufficientibus Parochiani tenentur ad contributionem, p. 366. n. 7.

Fabricam ſi Eccleſia diruta non habeat, clerici ejuſdem tenentur contribuere pro ædificatione reddentibus, qui ſibi ſuperſint deducto neceſſario, p. 366. num. 2.

Facinus.

Facinus ſuos habet authores, quos pœna nullo modo egreditur, p. 96. n. 46.

Index Rerum

Factum.

Factum ubi lex requirit, & actualem redditionem, non ſtatur aſſertioni, p. 76. n. 9.
Factum non dicitur, ubi aliquod remanet faciendum, ibid. n. 14.
Factum non dicitur, quod non durat factum, ibid. n. 18.
Factum malè aut minus plenè ex integro eſt agendum, p. 128. n. 21.
Factum infectum eſſe non poteſt, p. 139. n. 37.
Facta à judice recuſato an ſint nulla vel annullanda, remiſſivè, p. 144. n. 89.
Facta contra jus debent utique pro infectis haberi, p. 481. n. 28.
Factum judicis eſt factum partis, p. 561. n. 167.
Facto de facto, reſcindi jus eſt, p. 570. n. 40.
Factum judicis ritè & rectè procedentis dicitur factum partis, p. 576. n. 110.
Factum non dicitur, quod non durat factum, p. 668. n. 134.
Factum non dicitur, dum aliquid remanet faciendum, p. 669. n. 252.

Facultas.

Facultas teſtandi conceſſa inhabili intelligitur ſervata forma in teſtamentis requiſita, p. 407. n. 205.

Favor.

Favor & odium ubi concurrunt, diſpoſitio an cenſeatur & odioſa in totum, p. 213. n. 2.
Favor & odium quando ſimul concurrunt, an diſpoſitio tota judicetur favorabilis, p. 215. n. 35.

Feudum.

Feudum ex gratia & pecunia, ſi gratia præponderat pecuniæ, gratioſum dicitur, p. 214. n. 13.
Feudi Dominus nolens ſub feudatione præſtare conſenſum juxta pactum cogitur intra terminum præſtare, & ſi non præſtet, habetur pro præſtito, p. 540. n. 94.

Fictio.

Fictio tranſlativa duo requirit habilia, tempus à quo, & tempus ad quod, p. 161. n. 23.
Fictio extenſiva non poteſt dari in appellatione conditionali, quoad ſui convaleſcentiam, ibid. n. 33.

Fideicommiſſarius.

Uno ex duobus collegatariis aut Fideicommiſſariis re conjunctis agente in judicio, jure præoccupationis alium excludit, ita ut ſententia lata ei non agenti præjudicet, p. 595. n. 359.

Fidejuſſio, Fidejuſſor.

Priùs monitores, & Fidejuſſores excutiendi ſunt, antequam deveniatur ad tertios pignorum poſſeſſores, p. 150. n. 176.
Fidejuſſores ſub quibus ſit carceratus relaxandus, obligandi erunt repræſentare reum ſtando juri, ac judicato ſolvendo, p. 87. n. 217.
Fidejuſſor ad relationem ob innocentiam, de qua conſtat, ſufficiat obligari de repræſentando, ibid. n. 218.
Fidejuſſorem ſi reus non inveniat, & pignus offerat, eſt audiendus cùm meliùs conſulatur fiſco, ib. n. 219.
Fidejuſſores ſi non invenit carceratus, non relaxatur, ibid. n. 220.
Fidejuſſores dandi ſunt in loco judicii, niſi ibi non reperiat, quia alibi recipiuntur, dummodo in loco ſubjecto judici, ibid. n. 221.
Fidejuſſores non habens, quando ſub cautione juratoria relaxatur reus de conſuetudine, ibid. n. 222.
Fidejuſſores ſi non recipiantur, tabellio & judex quando parti teneantur ad intereſſe, ibid. n. 224.
Fidejuſſor non poteſt obligari pro pœna corporali, quia non eſt Dominus membrorum ſuorum, ibid. n. 225.
Fidejuſſio judicati ſolvendi purificatur per rem judicatam, & exequitur etiam non nominatus in ſententia, p. 320. n. 96.
Fidejuſſor obligatus ſolutione certæ penſionis domus, tenetur pro deterioratione, licèt fidejuſſio ſit ſtricti juris, p. 613. n. 209.
Fidejuſſio eſt ſtricti juris, p. 623. n. 93.
Fidejuſſio tutelæ extenditur ad geſta extra tutelam, illi tamen connexa, p. 623. n. 94.
Fidejuſſio licèt ſit ſtricti juris, extenditur ad acceſſoria, & ad omnia quæ adhærent & accedunt rei principali, ibid. n. 99.
Fidejuſſor de judicato ſolvendo an teneatur fructus decurſus poſt rem judicatam uſque ad ejus partitionem, p. 630. n. 32.
Fidejuſſores non reperire maxima eſt difficultas excuſabilis ab obligatione præſtandi, p. 641. n. 88.
Fidejuſſio pro majori ſumma, non valet, etiam pro minori ſumma, ad quam tenebatur, ſecundùm veriorem opinionem, p. 666. n. 200.
Fidejuſſorem non obligari in plus quàm principali, eſt forma legis, ibid. n. 201.
Fidejuſſio in acceſſoriis, & reſpectu pœnæ, valet in plus quàm principali, ibid. n. 102.

Fides. Vide *Laicus.*

Mala Fides videtur conſiderari in Principe, & Senatoribus cognoſcentibus per viam violentiæ contra decreta Canonica, p. 8. n. 94.

Filius.

In Filio contrahente alimenta concurrunt officium judicis inductum ab ipſa natura, & contractus quod eſt quid accidens, ſicque naturale debet attendi, p. 337. n. 31.
Filius familias poteſt efficaciter ex contractu & quaſi, ſeu ex judicio, præterquam ex mutuo, obligari, p. 586. n. 235.
Filius familias nullatenus poteſt alienare proprietatem rei in qua pater habet uſumfructum, p. 586. n. 259.
Filius familias ſi non habeat bona, poteſt pro debito incarcerari, p. 586. n. 241.

Finis.

Finis dum habetur non curatur de medio, p. 67. n. 96.
Fini cui non conceditur, conceſſa intelliguntur omnia, per quæ devenitur ad finem, p. 73. n. 290.
Fine ex bono bona præordinatio præſumitur, pag. 74. n. 299.
Finis recurſus eſt dumtaxat protectio nuda & naturalis, ne quis vi opprimatur à judice Eccleſiaſtico, p. 44. n. 14.
Finis cui conceditur, cenſetur conceſſum neceſſarium ad finem conſequendum, p. 245. n. 92.
Finis regulatur à ſuo principio & ad illud trahitur, p. 337. n. 31.
Inducta ad unum Finem, contrarium non debent operari, p. 420. n. 52.
Excedere Fines mandati, non dicitur procurator opponens manum ad connexa mandato, p. 623. n. 100.

Florenus.

Florenus in Camera Apoſtolica in taxis capitur pro ducato de Camera, & de vero Florenorum valore & ejus varietate, remiſſivè, p. 433. n. 254.

Forma.

Formam qui dat, & ea dat, quæ conſequuntur ad ipſam, ſecundùm Philoſophum, p. 74. n. 297.
Quandiu ſupereſt Forma corporis ficti, ſemper cenſebitur idem corpus, licèt partes mutentur, p. 97. n. 64.
Forma inducta ad actum perpetuum, non extenditur ad temporalem, p. 251. n. 32.
Formæ omiſſio reddit actum ſui natura privilegiatum appellabilem, & attentatum inducit, pag. 252. numero 41.
Formæ omiſſio vitiat actum, ibid. n. 43.

Forma juramenti de qua *in c. utcirca, de elect. lib.* 6. ſervanda in appellatione, procedit, quando electio fit extrajudicialiter; ſecus ſi judicialiter, p. 274. n. 30.
Forma non adimpletur per æquipollens, p. 295. n. 245
Forma requiſita pro certo fine & effectu ſecuto per æquipollens, formæ ſatisfit, p. 296. n. 246
Formæ juris non ſatisfit ex nimia feſtinatione, imò illi detrahitur, p. 398. n. 63
Forma quando non poteſt ſervari præcisè, ſufficiet actum facere eo modo, quo poteſt, & per æquipollens, ibid. n. 74
Forma à nova conſtitutione inducta, & illa de facto non poteſt obſervari putà, quia deficit perſona, aut qualitas requiſita, ſufficit actum fieri eo modo, quo priùs geri poterat, ibid. n. 75
Forma Concilii eſt ut patronus Eccleſiaſticus unum præſentet ex approbatis ab examinatoribus peracto concurſu, p. 389. n. 80. & 81
Forma noviter inducta à Trident. præcisè & ſpecificè eſt ſervanda, ibid. n. 86
Forma à Concilio tradita ſi omittatur in proviſione Parochialis vacantis in menſibus reſervatis, tale beneficium poteſt impetrari, & concedi ſolet breve rigoroſum de capienda poſſeſſione nomine Cameræ, p. 400. n. 104
Formam annullativam non inducunt omnia contenta in Concil. Trid. ſeſſ. 24. de refor. c. 18. circa proviſionem Parochialium, p. 306. n. 176
Exempla reddunter in deputatione Vicarii ſeu œconomi, & in edicto cum majori termino appoſita, item quòd eligatur magis dignius, quorum omiſſio non reddit proviſionem nullam, p. 406. n. 77
Idem modus & forma ſervatur in executione inſtrumenti Cameralis continentis quantitatem, ſpeciem certam, factum, aut jus incorporale, quæ ſervatur in executorialibus æquiparentur, p. 540. n. 100

Frater.

Frater declaratus plebeius non nocet alteri fratri etiam ſuper nobilitate litiganti, p. 569. n. 30

Fraus.

Fraudem & turpitudinem ſuam allegans non auditur, p. 231. n. 61
Fraus in propria in vim exceptionis bene proponitur; ib. n. 63

Fructus.

Fructus beneficii ſequeſtrantur ob debitum clerici, ut ſatisfiant creditores ad congrua præſtanda clerico, p. 174. n. 63
Fructus ſuos non facit excommunicatus, p. 197. n. 62
Etiamſi in ſententia cenſurarum nihil ſit de Fructibus dictum, quia adhuc Judex excommunicatum illis privare poteſt, ibid. n. 63
Fructuum, damni, aut intereſſe reſpectu ſententia ſuper poſſeſſorio non ſuſpenditur per appellationem, ſed reſpectu poſſeſſorii dumtaxat, p. 217. n. 60
Fructus aut intereſſe non computatur in ſorte principali, ut aſcendat ad ſummam appellabilem, & commiſſibilem per Rotam, p. 218. n. 72
Fructuum in poſſeſſorio, quo non veniunt, *ut in leg. fin. Cod. de edicto Divi Adr.* facta condemnatio; veniunt æquè principaliter, non acceſſoriè, p. 21. n. 118
Fructus ſuaptè natura exigunt interdicta, ibid, n. 119
Et in iis Fructibus veniunt, acceſſoriè; ibid. n. 120
Fructus ſequuntur naturam judicii poſſeſſorii, quando veniunt acceſſoriè ad illud, ibid. n. 121
Fructuum à condemnatione non ſuſpendit appellatio poſſeſſorium, quando in diverſis capitulis ſunt appoſiti; ibid. n. 121
Fructibus & re, non privatur quis appellatione pendente, p. 308. n. 51
Taxatione ſeu Fructuum liquidatione facta in executione ſententiæ, ſed non ante, p. 309. n. 52
Fructus non lucratur is cui judex aut executor non ſervato juris ordine poſſeſſionem tradidit, ſed vero poſſeſſori tenetur reſtituere, p. 575. n. 104
Fructus in ſententia ubi tacitè ſunt ſubintellecti, locum habent quando fuiſſent in judicem deducti, p. 601. n. 38
Fructuum beneficii Eccleſiaſtici appellatione, diſtributiones quotidianæ non comprehenduntr, pag. 604. num. 76
Fructuum & proventuum beneficii appellatione non comprehenduntur oblationes, mortualia, & anniverſariâ, p. 604. n. 79.
Fructuum perceptorum reſtitutionis condemnatio non capit illos qui percipi potuerunt, p. 605. n. 99
Fructus longè diſtant à re, & diverſo jure cenſentur p. 606. n. 101
Fructus ſemper veniunt in reſtitutione rei quantum attinet ad propriam naturam reſtitutionis, pag. 606. num. 104
Fructus ſub reſtitutione rei comprehenduntur, ſi aliàs ex natura actionis & de jure veniebant & debebantur, non aliàs, ib. n. 105. & 113
Fructuum poſt litem conteſtatam expreſſa petitio non requiritur, ſed cum ipſa re tales reſtituuntur, p. 607. num. 114
Fructus ante litem conteſtatam in ſententia ut ſubintelligantur per verbum (reſtituas) debent expreſsè peti, ibid. n. 115
Fructus ſunt ſeparati ab ipſa re, p. 612. n. 202
Fructus quia cauſantur ab ipſa re, reſtituit executor datus dumtaxat ad rei reſtitutionem, ib. n. 203
Fructuum perceptorum, & qui percipi potuerunt, debet fieri condemnatio in revocatione attentatorum, p. 615. n. 41
Fructuum qui percipi potuerunt per attentantem omiſſa condemnatio tacitè in ſententia ſubintelligitur, ib. num. 42
Fructus virtualiter ſubintellecti ſub comdemnationis verbis, executor non excedit liquidare, & præſtare, ibid. n. 4
Fructus ad quos condemnatus quis à die occupationis vel conteſtationis non excedet executor, ſi liquidaverit etiam fructus decurſos poſt ſententiam uſque ad realem reſtitutionem rei, ib. n. 45
Fructus in ſententia intelliguntur deductis expenſis & oneribus illorum occaſione factis, p. 622 n. 81
Fructus ad quos quis eſt condemnatus, an poſſit computare & compenſare cum melioramentis & expenſis in executione, ibid. n. 84
Fructus in ſpecie ad quos quis eſt condemnatus, quando præſtandi ſint, & quando in ejus valore ſit facienda executio; & quando eorum æſtimatio quanti plurimi creſcat, & de executione ſententiæ, à quo tempore, & à quo decreſcat, & de pluribus aliis; p. 626. n. 138. 139. & 140
Fructus in condemnatione nedum veniunt uſque ad ſententiam, ſed uſque ad paritionem ſententiæ, p. 629. n. 17.
Fructus poſt ſententiam in condemnatione veniunt, ſi fuerint à principio fructus, aut intereſſe petit, ibid. n. 18. & 31
Fructuum condemnatio etiam ſi facta non niſi uſquè ad ſententiam poteſt executor decurſos poſt eam à tempore moræ exequi uſque ad actualem reſtitutionem; ib. n. 19
Ad Fructus decurſos uſque ad ſententiam, & ad decurrendos uſque ad ipſius partionem poteſt judex condemnare, ib. n. 24
Fructus futuri ſunt acceſſio conjuncta & non odioſa; ib. n. 25
Pro Fructibus tam naturalibus ex re, quàm annuis cenſibus

Index Rerum

censibus & reditibus futuris, potest agi & subsequi judicis condemnatio, p. 630. n. 26

Fructus suos facit qui authoritate & sententia judicis possidet tanquam bonæ fidei possessor, pag. 662. numero 138

Fructus suos an faciat judicis authoritate possidens etiam sine titulo, vel eo invalido, ibid. n. 139

Fructus cum restituuntur, irrita aut annullata sententia, cujus contemplatione quis possidebat, ibid. num. 145

Fructus restituit cum reis cui virtute decreti annullati possessio adjudicata est propter debitum, & licet pro parte veri debiti, p. 662. n. 146

Fructus restituuntur ei cui bona vendita ob debitum ex justitia reddi jubentur, ibid. n. 148

Fructus percepti vigore sententiæ & executionis, tam per viam appellationis, quam revisionis revocatæ restituentur, ib. n. 149

Fructus etiam percipiendi vigore executionis rescissæ sunt restituendi, ibid. n. 150

Fructus perceptos & quos percipere potuit præstat attentans etiamsi in sententia non exprimatur, dummodo sint percepti à tertio, à condemnato attentante causam habente, ib. n. 152

Fructus à se perceptos præstat attentans condemnatus, licet evitet executionem pro iis quos percipere potuit, quando dat tertium qui illos percepit, ibid. n. 153

Fructuum condemnatio verificatur in perceptis à tertio habente causam ab attentante condemnato, ibidem num. 154

A Fructibus non excusat bona fides & authoritas judicis illum, qui virtute sententiæ revocatæ possidet, p. 664. n. 161

Fructus quilibet etiam bonæ fidei possessor lite pendente perceptos tenetur restituere, ibid. n. 163

Quod procedit etiamsi fiat Fructuum oblatio, etiam liquidorum, cùm sint cum effectu restituendi, ut tollatur jurisdictionis suspensio, ibid. n. 172

Fructuum paritionem tacitè subintellectorum in sententia operari clausulam (parito) verius ostenditur, p. 665. n. 177

Fructuum condemnatio per juris subauditionem facta intelligitur, ubi res mandatur restitui, & verbo (restituere) sententia usa est, ibid. n. 178

Fuga.

Fugæ periculum sufficiens est ad impediendam, & excusandam citationem, p. 139. n. 17

G

Gabella.

GAbellam debitam à clerico negotiatore, potest judex laicus exigere & exequi in temporalibus captis pignoribus, salva tamen persona, p. 660. n. 103

Gallecia.

Galleciæ Senatoribus, & advocatis Senatus violentiæ materia præ cæteris patet, & qua de causa, p. 162. n. 117

Gestum.

Gesta per judicem sine partis citatione dicuntur attentata, facta intra tempus ad appellandum, p. 110. num. 73

Gesta post appellationem ex natura ipsius dicuntur provenire & eorum revocatio pendet à futuro eventu, p. 122. n. 25. vide ib.

Gesta intra decem dies ad appellandum à tempore sententiæ, licèt sint nulla & attentata; tamen gesta post illos, & antea quàm perveniat sententiæ tenor ad notitiam condemnati, non revocatur per viam attentati, quia non sunt nulla ipso jure, sed per viam justitiæ, p. 409. 225

Nec Gesta dicuntur attentata, quia deficit appellatio, nec altera pars illorum revocatione instans est audienda, p. 471. numero 23

Gesta à judice à quo tangentia articulum à quo est appellatum, ut attentata sunt omnia revocanda, p. 472. num. 26

Gesta ad suos authores restringuntur, p. 569. n. 22

Gestum in faciliorem causæ expeditionem non venit ut attentatum revocandum, p. 390. n. 257

Gestum præcedens appellationem, & ejus tempus ad appellandum, non dicitur attentatum, p. 191. n. 461

Nullum est omne Gestum præter mandati formam, nec valet, ut valere potest, p. 519. n. 112

Gratia.

Gratia Pontificis fundata super aliqua causa aut qualitate, est nulla ipso jure, non constito de qualitate, p. 320. n. 46

Gratia concessa etiam motu proprio non potest operari ultra intentionem & mentem concedentis, ibidem, num. 47

Gratiæ narratio falsa existens perpetuo gratiam annullat ipso jure, ib. n. 48

Gravamen.

Illato gravamine per judicem si ab eo pars appellet, & judex appellantem reponat, videtur reponendo; gravamen revocare, & si reponendo altera pars gravetur, à tali repositione licitè appellatur, p. 106. n. 16

Doctrina relata procedit, non solùm quando judex expressè revocavit interlocutoriam, sed etiam tacitè, nempe faciendo actum contrarium, ibid. n. 17

Gravamen est causa appellationis, quo cessante cessat & ipsa appellatio, p. 111. n. 87

Gravamen vexationis seu fatigationis dicitur, quando judex declarat exceptionibus oppositis non obstantibus ad ulteriora procedendum, sive sit declaratio tacita, sive expressa, p. 139. n. 25. & quòd in hoc casu legitimè appellatur, p. 139. & 140. & n. 31. & 32

A Gravamine illato in non faciendo licitè appellatur, p. 153. n. 197

Si pars à Gravamine revocato poterat appellare, poterit contrarius à gravaminis revocatione, cùm idem jus servetur in ejus repositione, quod in revocatione, p. 154. n. 206

Gravamen est causa fundamentalis, & finalis, appellationis, p. 159. n. 7

Gravaminis cessante causa, cessat appellatio, p. 159. n. 8

Gravat judex tacitè procedendo ad actum quod non compatitur cum jure partis, & eo quod petit, ibid. num. 18

Gravamen præcedere appellationem, non è converso, & exceptionis tacita vel expressa expectanda determinatio, ib. n. 11

Gravaminis causa expressè est proponenda appellatione ab interlocutoria, ib. n. 13

Gravaminis cognitio, & revocatio pertinet superiori Ecclesiastico, non autem Senatui Regio, cui tantùm spectat determinatio super vi & delatione, p. 191. n. 278. & 269

Gravaminis revocatio petita est revelatio, denegatio præcedens est gravamen à quo tunc appellatur, p. 162. num. 45

Gravamen futurum quando trahit originem à gravamine illato, appellatio ratione utriusque valet, ibid. num. 46

A Gravamine comminato potest appellari, ibid. numero 46

Gravamina diversa diverso jure censentur, p. 165. n. 6.

A Gravamine momentaneo non licet appellare, p. 264. num. 21

Gravamen non potest reparari, quando non potest appellari à diffinitiva, p. 204. n. 10

Gravamen in possessorio reparatur in petitorio, secus si super petitorio, judicium non expectatur, p. 206. num. 40

& Verborum.

Gravamen dicitur irreparabile per appellationem à diffinitivâ, quando nullo modo ab ea permittitur appellare, p. 209. n. 82.

Gravamen non reparari per appellationem à diffinitiva verificatur, quando ab ea est prohibita quoad utrumque effectum, non quoad suspensionem tantùm, p. 210. n. 87.

Ab extrajudiciali Gravamine duo oriuntur remedia, appellatio intra decendium, & recursus extra illud, p. 273. n. 24. & 25.

A Gravamine peræquatorum, hoc est, *repartidores de pechos*, appellatur intra duos menses à die notitiæ gravaminis, ib. n. 26.

Gravamen si constat juris præsumptione, seu allegatione juris, appellatio non requirit aliam causæ expressionem, p. 314. n. 4.

Gravamen legis non est gravamen, à quo non appellatur, p. 315. n. 23.

Gravamine justificato per superiorem invento potest causam retinere, aliter autem remittit inferiori, p. 322. n. 8.

Gravamen illatum in sententia possessorii, si reparari non potest per petitorium, amittit appellationem suspensivam, p. 453. n. 115.

In quolibet causæ articulo, seu Gravamine diverso, bis poterit gravatus provocare, non ampliùs, p. 474. num. 3.

Millies Gravatus in una causa, totidem poterit bis à singulis gravaminibus appellare, ib. n. 5.

A Gravamine illato agenti via privilegiata facilius admittitur appellatio, quàm adversario, pag. 550. 551, numero 13.

Gravamen illatum ultra sententiæ tenorem novum est, & excessus minimè admittendus, p. 516. n. 66.

Novum Gravamen illatum per executorem nondum in judicio fuit cognitum, nec gravatur super illo condemnatus, ibid. n. 67.

A simplici Gravamine per executorem illato appellationi non defertur, p. 517. n. 78.

Ratio differentiæ inter simplex Gravamen, & gravamen qualificatum scilicet, excessum redditur, ibid. n. 79.

Agens prius de simplici executoris Gravamine & succumbens, an possit postea idem gravamen qualificatum, & sic per viam excessus in judicium deducere, p. 524. n. 199.

Gravamen simplex executoris ut excessum proponens ineptè, & ante tempus agit, quapropter succumbens peracta executione illud aptè proponet, ib. n. 202.

Gravamen sat præjudiciale dicitur, quo impeditur via executiva competens, p. 550. n. 11.

H

Hæreditas, Hæres.

PRius de Hæreditate, rei vendicatione, vel pro socio actionibus, cognoscendum, quàm de divisorio judicio, si possessor cohærens seu consocius ab alio negetur, p. 150. n. 174.

Hæres obligatione quoad factum personale qua tenebatur defunctus, capi non potest, p. 177. n. 106.

Hæres durante tempore conficiendi inventarium capi non potest, ibid. n. 5. qui ultra inventarium tenetur, si bona in eo contenta abscondat, ibid.

Hæreditas, quid est universum, apta comprehendere mobilia & immobilia, p. 214. n. 18.

Hæredes Clerici quando ad reparationem tenentur, coguntur non obstante appellatione, quia qualitas obligationis ex persona hæredis non mutatur, p. 367. n. 25.

Hæres ut ex testamento militis in possessionem mittatur, requiritur plena probatio, p. 447. n. 22.

Hæreditatem qui tenetur restituere, & monitus recuset, habetur pro restituente legis interpretatione, p. 539. n. 89.

Hæres intentas bonorum possessionem universalem aut petitionem hæreditatis contra possidentem unam rem tantùm, sententia comprehendit omnia bona quæ post sententiam cœperit possidere, p. 611. n. 170.

Hæres intentans judicium universale bonorum possessionis, adversus nullam rem hæreditatis possidentem, si post condemnationem cœperit possidere non officit sententia, ib. n. 172.

Hæresis, Hæreticus.

Hæresis à crimine quando nunc admittatur appellatio, p. 466. n. 34. remissivè.

Hæretico licet prohibeatur appellatio à diffinitiva, non tamen ab interlocutoria, & quare, pag. 210. n. 90. & 91.

Hypotheca.

Hypothecans pro alio rem suam, & non personam, dicitur debitor respectu rei exhibitæ tantùm, p. 181. n. 144. & 145.

In Hypotheca probari debet de dominio vel quasi debitoris, p. 449.

Hypothecaria ex instrumento guarentigio executivè experitur contra omnes hæredes & successores universales, sed non contra particulares, p. 585. n. 219.

I

Immemorialis.

IMmemorialis præscriptio non suffragatur quantumvis legitimè probata, si apparet de iniquo principio invalido, & injusto titulo, p. 45. n. 285.

Immemorialis præsumptio cessat cùm simul in claris, de ejusque infecto principio clarè apparet, ib. n. 286.

Immemorialis effectus cessat, ubi constat de mala fide, ib. n. 287.

Immunitas.

Immunitate Ecclesiæ sententiæ non gaudentes si appellent ab extractione, vim non fieri, decernit Senatus, p. 178. n. 117.

Immmunitati Ecclesiæ an invitis rectoribus ejus possit aliquis renunciare, ib. n. 119.

Immunis à collectis si describatur in libro contribuentium, debet infrà decem dies appellare, p. 517. n. 89.

Non immunis autem ab excessu poterit querelam semper proponere, ib. n. 89.

Impedimentum; Impeditus.

Impedito agere non currit terminus, p. 125. n. 65.

Impedimentum excusat à pœna contumaciæ, desertione solutione canonis, & ab obligatione accedendi ad Concilium, ibi n. 67.

Propter impedimentum receditur à forma, ibid. n. 68.

Impedito de facto judicis non currit tempus, ibid. n. 69.

Impedimentum proveniens ex facto Principis excusat, ib. n. 70.

Impedimentum ob recursum ad Regem evidens est; & patens ex actis, quantum tempus duraverit, ibid. num. 73.

Impedientes de facto, & contrà juris dispositionem jurisdictionem judicum Ecclesiasticorum dumtaxat, incurrunt in Bullam in Cœna Domini & ejus censuras, p. 37. n. 233.

Appellare licet à denegata dilatione legitimè impedita quominus queat locum examinis adire, p. 290. n. 260.

Dummodo Impeditus intra terminum edictorum se opposuerit, p. 297. n. 261.

Et dummodo impedimento legitimo coram Ordinario doceatur per testimonium puta, ibid. n. 262.

Impedimentum, quod potuit removeri, non excusat, ib. n. 263.

Impedimentum proprie illud est, quod evitari non potest, ibid. n. 264.

Impedimentum ut excuset, debet probari, fuisse causam immediatam, ne aliquid fieret, ib. n. 265.

Impedimentum non sufficit probare, sed etiam diligentiam pro illo removendo, ib. n. 266.

Index Rerum

Impedimenta legitima quæ dicantur, p. 297. n. 267. remiſſivè.

Impedito dilatio danda eſt in Parochiali reſervata minor, quàm in aliis cauſis, neceſſaria tamen, ibid. num. 268.

Impedimentum legitimum ſuperveniens oppoſitori ad beneficium intra terminum edictorum, quominus locum examinis adire queat, an appellationi à termino denegato non deferens, vim faciat, ibidem, num. 249.

Impedito legitimè non currit tempus, ibid. n. 253.

Impeditus legitimè excuſatur à publicanda reſignatione, & contumacia, ibid. n. 254.

Impeditus non dicitur negligens, ibid. n. 255.

Ob Impedimentum receditur à forma, ibid. n. 256.

Impediti & imperiti à jure æquiparantur, cùm ex utroque oriatur impedimentum officii exercitio, p. 346. num. 50.

Impenſa.

Impenſarum exceptionem per viam actionis propoſitam debet judex expreſsè pronuntiare, aliàs habetur pro omiſſa, p. 535. n. 79.

Impenſæ petitæ in prima inſtantia, in ea tamen omiſſa condemnatio ſi in ſecunda ſuper illis declaretur, erit prima ſententia illarum reſpectu, ib. n. 80.

Impenſarum exceptio modificativi in judicio principali deducta per viam exceptionis, poteſt iterum in executione opponi, ibid. n. 81.

Imperator, Imperium.

Imperator jurat auxilium, & protectionem Eccleſiæ exhibendam, p. 14. n. 72.

Imperii meri quot ſint genera, & quæ delegabilia, p. 172. n. 24.

Merum Imperium habens ex privilegio ſi in uno actu exerceat juriſdictionem, totius privilegii jus conſervat, & quid in præſcriptione, pagina 423. numero 111.

Impetratio.

Impetratio facta ex una cauſa, qua vera non exiſtente, non poteſt ſuſtineri ex alia cauſa tunc temporis exiſtente, p. 420. n. 50.

Impetrationes & proviſiones Pontificiales factæ de beneficiis juris Regii patronatus tanquam ſubjectæ clauſulæ irritanti ſunt nullæ ipſo jure, & præſcriptiones cauſare non poſſunt, p. 422. n. 85.

Incarcerari.

Incarcerari nequit die feriato ob honorem Dei pro debito civili, p. 177. n. 102. & quando pro delicto, num. ſeqq.

Incompetentia.

Incompetentiæ exceptio quandoque opponatur, ad impediendam ſententiæ executionem, pagina 207. num. 55.

Incompetentiæ interlocutoria tacita per proceſſum ad ulteriora tranſit in rem judicatam, ſi non appelletur ab ea, p. 327. n. 20.

Incompetentiæ interlocutoria judicis omnimoda carentis juriſdictione an tranſeat in rem judicatam, ſive apponatur, ſive non, ſive tacita, ſive expreſſa, ib. n. 21.

Indicium.

Indiciorum copia, aut defenſio quando reo non ſit deneganda, ſive procedatur officio judicis, ſive ad petitionem partis, p. 466. n. 46.

Indultum.

Indulta Apoſtolica, quibus conceditur jus patronatus Catholicæ majeſtatis, faciunt mentionem ſucceſſorum Coronæ, & ſedis Apoſtolicæ, & propterea realia ſunt, & perpetua, p. 420. n. 60.

Infamia.

Infamia ſola de per ſe non admittit relaxationem fidejuſſorum, p. 136. n. 202.

Infidelis.

Opprimi potiùs quam protegi infideles debent, p. 86. num. 9.

Informatio.

Quando Informatio aſſumitur ad ſolam inſtructionem, & Informationem Curiæ, cognitio & proceſſus eſt omnino extrajudicialis, p. 35. n. 215.

Informatio etiam ex textibus, ſumenda ex ſimplici eorum aſſertione ad inſtructionem Curiæ, eſt actus extrajudicialis, p. 61. n. 99.

Informatio ad Curiæ inſtructionem dumtaxat eſt extrajudicialis, etiamſi ex teſtium aſſertione ſit facienda, quæ nec citationem requirit, p. 63. n. 137.

In Informatione ad Curiæ inſtructionem nudam non proceditur juriſdictionaliter, ſed forma juris emiſſa, ibid. n. 138.

Informatione non recepta in ſcriptis, ſed extrajudiciali, non poteſt in quolibet delicto ad capturam procedi, p. 180. n. 138.

Informatio qualitatum ad proviſionem beneficii fit extrajudicialiter nullo citato, p. 272. n. 8.

Informatio ſumenda pro habilitate proviſi ad præbendam fit abſque partis citatione, p. 276. n. 52.

Informatio pro habilitate proviſio fit abſque teſtium juramento, & abſque proceſſu judiciali, ib. n. 53.

Informatio ubi ſit ſumenda inhabilitatis, jam electi aut promoti, ut privetur, debet fieri judicialiter, & eo citato, ib. n. 54.

Informatio pro judicis inſtructione nullam habet formam judicii, p. 300. n. 5.

Informationis ſummariæ receptio ſuper infamia delicti ad effectum relaxandi mandatum de perſonaliter comparendo, eſt omnino extrajudicialis, ib. n. 6.

Ad Informationem pro inſtructione judicis, & ejus animi motu teſtes non jurati recipiuntur, p. 301. n. 7.

Inhibitio.

Inhibitio Canonica non inficit, nec impedit, quæ jure permittente, judex inferior facere poteſt appellatione pendente, p. 77. n. 29.

Inhibitio operatur in his quæ ſunt contra jus, & appellationem, ib. n. 30.

Inhibitio rectè procedit, ſi decreto conditionali intimato judici Eccleſiaſtico nihil agat, & medio tempore ipſi inhibitio intimetur, p. 110. n. 70.

Inhibitio eſt nulla, & ſine effectu intimata judici Eccleſiaſtico poſt repoſitionem interlocutoriæ, & attentatorum virtute Regii decreti factam, p. 111. n. 87.

Inhibitionis materiam qui tractent; p. 248. n. 1.

Ab inhibitione appellationi ſi non deferatur, an vis fiat, ib. n. 2.

Inhibitio dicitur ſententia merè interlocutoria, ibidem, num. 3.

Inhibitio an ſit interlocutoria habens vim diffinitivæ, ib. n. 5.

Inhibitionem poteſt idem judex revocare, & reformare, p. 249. n. 8.

Inhibitionis revocatæ & repoſitæ effectus quales, ibid. num. 8.

Inhibitionis revocatio an ſuſpendatur per appellationem, ita ut geſta à judice inhibito ſint attentata, ib. num. 10.

Et quid ſi contineat damnum irreparabile, aut ipſa revocatio haberet vim diffinitivæ, ib. n. 11.

Inhibitionis revocatio ſive expreſſa, ſive tacita per remiſſionem cauſæ inferiori, non ſuſpenditur per appellationem, ib. n. 12.

Inhibitio non cauſat gravamen irreparabile, ib. n. 13.

Ab Inhibitione expedita abſque cauſæ cognitione appellatio licita eſt, ib n. 14.

Ab Inhibitione canonicè expedita, ſive ab ejus revocatione appellationi non deferens vim non facit, ib. num. 15.

& Verborum.

Inhibitio non canonicè expedita juſtam reddit appellationem ſuſpenſivam, p. 249. n. 16. & 17

Inhibitio minùs canonica nulla eſt, & inferiorem judicem non arctat, p. 520. n. 19

Inhibitio canonica fit per cauſæ cognitionem, & partis citationem, ib. n. 20

Inhibitio quibus de cauſis nulla reddatur, ibidem numero 22

Inhibitio quòd non cauſet attentata in notoriis, & in confeſſo, & convicto, & quòd illa cauſet etiam, ubi ſententia ſit privilegiata, quomodo intelligendum, ib. n. 23

Inhibitio poteſt Superior etiam in cauſis con appellabilibus, quando ſimul cum cauſæ cognitione cognoſcit de natura appellationis, an ſit privilegiata, ibid. num. 44

Secus ſi hujuſmodi cauſæ cognitio ſit omiſſa, ibidem num. 25

Inhibitionem non canonicam, & nullam de ſtylo Rotæ cauſare attentata quomodo intelligitur, ib. num. 27. & ſeqq.

Inhibitio temporalis quæ, de qua in l. 55. tit. 5. lib. 2. recop. p. 252. n. 29.

Inhibitio temporalis per aliquot dies an recipiat appellationem, ibid. n. 31. & ſeqq.

Inhibitionem temporalem non poſſe expediri abſque cauſæ cognitione, fundatur, ibid. n. 35.

Inhibitio temporalis quod pariat inconveniens, p. 252. num. 36

Inhibitionem temporalem prohibet lex Regia etiam auditoribus, ib. n. 37

Inhibitio temporalis eandem de jure ſolemnitatem requirit, quam inhibitio perpetua, ib. n. 93

Inhibitio etiam temporalis, qua ſervatur forma, appellationem non recipit, ib. n. 40

Inhibitionis requiſita habentur pro forma ipſius juxta Trid. ib. n. 42

Inhibitio virtute appellationis à diffinitiva requirit cauſæ cognitionum, & in appellatione ab interlocutoria, ib. n. 45. & 46

Inhibitione expedita ab uno judice degente in unius Senatus diſtrictu contra alium in alio diſtrictu exiſtentem, quis Senatus pro tollenda violentia ſit adeundus, ubi tres caſus diſtinguuntur, p. 253. n. 52

Inhibens judex à cujus facto dumtaxat appellatur, vim facit abſque alterius dependentia, cujus diſtrictus attendendus eſt ad recurſum Regium, ib n. 56

Inhibitio non expeditur à non habente juriſdictionem, p. 255. n. 72

Ab Inhibitione non canonica appellatio legitima dicitur, ib. n. 73

Inhibitio expedita tempore, quo judex debet conquieſcere, eſt nulla, ib. n. 77

Inhibitioni de facto expeditæ per conſervatorem ordinarium parere non tenetur, ib. n. 78

De Inhibitione minùs canonica & de injuſta contra jus idem eſt judicandum, ib. n. 78

Inhibitionibus frivolis & contra jus expeditis, non eſt per judicem parendum, p. 259. n. 81

Inhibitio non arctat, ubi Princeps aliquem actum permittit non obſtante inhibitione, ib. n. 84

Inhibitionis anima eſt juriſdictio, ibid. n. 90

Inhibitio acceſſoria & ex cauſa appellationis tollitur ſublata appellatione, p. 324. n. 24

Ab Inhibitionis moderatione per quam remittitur cauſa alteri judici, appellatio non admittitur, ibid. n. 27

Inhibitione non expedita per ſuperiorem cognoſcentem de appellatione à tacita, vel expreſſa remiſſione cauſæ, inferior non poteſt interim validè procedere, ibid. num. 28

Inhibitio cenſetur expedita ſubintellecta illa clauſula præſervativa prout in commiſſione, à qua non aliter judex recipit juriſdictionem, p. 551. numero 17

Inhibitioni cenſetur ineſſe dictæ clauſulæ conditio, quia judex non habet juriſdictionem niſi peracta executione, qua deficiente evaneſcit inhibitio, ib. n. 18

Ab Inhibitione, cui virtualiter ineſt clauſula præſervativa, appellationi emiſſæ eſt ut legitimæ deferendum, ib. n. 17

Inhibitio à ſuperiore emanata vigore appellationis limitatæ in judicem efficit, ne ultra procedat in cæteris articulis ſeparatis, à quibus non eſt appellatum, p. 472. n. 42. remiſſivè.

Inhibitio emanata vigore appellationis à merè interlocutoria intimata judici à quo, impedit proceſſum ad ulteriora, & debet ſuperſedere, p. 486. n. 8

Inhibitio ſuſpendit juriſdictionem judicis à quo, etiam ubi aliàs poterat exequi, quia ſententia erat privilegiata, n. 5. ut in exemplis, ib.

Inhibitionem ſuam ſi judex revocat, & à revocatione appellatur, poterit revocationem iterum revocare, p. 489. n. 50

Ab Inhibitione appellatio quando tollat impedimentum judici laico inhibitio, ut liberè poſſit procedere, p. 662. n. 133. remiſſivè.

Inhiberi executor laicus quando contra clericum poteſt ſententiam exequi, quia illi præjudicat, an poſſit ante cœptam executionem, ib. n. 134

Inhibitionem ſi expediat Eccleſiaſticus judex in laicum anteaquam incipiat cognoſcere de quæſtione facti incidenter res ſpiritualis, an ulteriùs poſſit validè ſe intromittere ſæcularis, ib. n. 135

Inimicus.

Inimici ſpiritus quot, p. 199. n. 96

Iniquitas.

Iniquitas evidens, & injuſtitia notoria, idemo peratur ac nullitas, atque pariformiter ſententiæ executionem impedit, p. 393. n. 6

Iniquitatis reſpectu nunquam appellatio prohibita intelligitur, p. 637. n. 25

Injuſtitia.

Notoria injuſtitia tunc impediet executionem ſententiæ, quando evidenter ex actis apparet, ſufficiet tamen qualis offuſcatio ad tollendam illius notorietatem, p. 396. n. 34

Innocens.

Innocentes graviſſimè opprimerentur à judicibus Eccleſiaſticis, cùm longè diſtet Curia Romana, ſi hoc non potirentur auxilio regio, p. 105. n. 21

Inquiſitio.

Super aliqua qualitate formata Inquiſitio quæ non probatur, & ſequitur abſolutio, poteſt de ſimplici delicto denuo inquiri, p. 524. n. 98

Inſcriptio.

Inſcriptio in lapidibus & monumentis ſeu parietibus antiquis poſitis in loco publico legitimè probat, etiam in magnum præjudicium alterius, p. 434. n. 277

Inſtantia.

Inſtantia jure canonico non perit, ſed eſt perpetua, p. 504. n. 15

Inſtantia jure canonico perit per decennium concurrente negligentis non bono jure quia tunc lis præſumitur habita pro derelicta, ib. n. 16

Inſtantia & lis in Romana Curia non finitur niſi per ſententiam in omnibus cauſis præter beneficiales, p. 505. n. 19

Inſtantia in executorialibus non incipit currere, anteaquam in judicio cœpta ſit executio, ibid. n. 30

Inſtantia perempta per triennium non perit jus agentis, quominus denuo aliam fabricet inſtantiam, p. 507. n. 58

Inſtantia de novo cœpta reproducuntur acta probatoriæ primæ inſtantiæ peremptæ, quæ fidem faciunt, ibid. n. 63

Perempta inſtantia in via executiva intentata actione in

Index Rerum

in factum, poteſt de novo inchoari : per aliud triennium, ib. n. 64

Inſtantia ſi periret biennio, ex Trid. acta omnia ordinatoria judicii perirent, ut citationes, libelli, termini, concluſiones, & ſimilia, p. 508. n. 67

Inſtantia quid ſit, p. 278. n. 67

Cœpta Inſtantia compoſſeſſore beneficii mortuo, tranſit in ſucceſſorem in eodem ſtatu, p. 591. n. 380

Inſtantia incohata ſub nomine dignitatis, tranſit ad ſucceſſorem dignitate activè, & paſſivè, ibidem numero 309

Inſtitutio.

Inſtitutio judicialiter fiet, & præſentatio, ſi propoſito edicto compareat aliquis de jure patronatus opponens, vel contra præſentatum, p. 276. n. 58

Et quibus temporalibus hæ exceptiones opponantur, ut primæva natura provisionis alteretur, & judicialis efficiatur, ibid. n. 49

Inſtitutio, & confirmatio fiet extrajudicialis, ſi appareat legitimus contradictor, vel compræſentatus aliquid objiciens, p. 277. n. 60

Et idem ſi promotor fiſcalis opponat contra præſentationem, vel præſentatum, ibid. n. 61

Inſtitutio ſi fiat cum legitimo contradictore, ſententia fertur diffinitiva, ſecus nullo comparente contradictore, ibid. n. 62

Inſtitutio & confirmatio facta cum legitimo contradictore non adhibita cauſæ cognitione, nulla erit, p. 285. num. 138

Inſtitutio ſeu collatio quando facienda eſt ex certo genere perſonarum, vel ex perſonis certi generis, quibus aliqua qualitas requiritur (prout in exemplis ibi appoſitis) aliis facta, irrita eſt, & nulla ipſo jure, p. 399. num. 83

Inſtitutio facta contemptis patronis eſt irrita, & propterea appellatio ab ea etiam in Parochiali, ut licita ſuſpendit, p. 403. n. 142

Inſtitutio facta præſentato à minori parte patronum, non dicitur facta contempto jure patronatus, ibid. num. 144

Inſtructio.

Inſtructio procedendi in cauſis violentiæ è concilio Regio & ejus ſtylo, cæteris fuit miſſa tribunalibus, p. 56. num. 21

Inſtructionis, & praxis ſubſtantiam procedendi in tollenda vi à judicibus Eccleſiaſticis non deferentibus juſtæ appellationi recenſet l. Regia 36. tit. 5. lib. 2. cujus verba referuntur, ib. n. 23

Inſtrumentum.

Inſtrumentum factum in judicio paratam habet executionem, p. 320. n. 85

Tertio cui ex obligatione aliquid reſultat, competit executio Inſtrumenti, ib. n. 82

Inſtrumenta & acta conducentia ad litem, quæ tractatur coram uno notario, non ſufficit coram alio notario, etiam ejuſdem judicii & tribunalis præſentare, & producere, p. 386. n. 16

Inſtrumentum productum ante litis conteſtationem, non probat, niſi poſtea tempore probationis fiat ejus productio, p. 399. n. 90

Inſtrumentum præſentatum coram alio Notario quàm coram quo acta & lis tractantur, non prodeſt, etiamſi alter Notarius ſit ejuſdem tribunalis & judicii, p. 410. num. 240

Inſtrumentum ſemel executum, & bonorum facta adjudicatio, non poterit iterum agi via executiva, prætextu quod non potuerit conſequi rem adjudicatam, p. 667. n. 213

Interdictum.

Interdictum Eccleſiaſticum quomodo, & quibus interponatur, p. 196. n. 40

Interdicta Eccleſiaſtica quibus privent, ib. n. 41

Interdictum ingreſſus Eccleſiæ, quod & cujus effectu, ib. n. 42

Interdictum ingreſſus Eccleſiæ, an impediat exercitium juriſdictionis, ib. n. 43

Interdictum ingreſſus Eccleſiæ quando pro contumacia aut pro crimine imponatur, & an ex eo denegetur ſepultura, ib. n. 44

Interdictum ingreſſus civitatis, vel palatii, vel ſuſpenſus à beneficio ſuſpenditur per appellationem, p. 202. num. 124

Interdictum quorum bonorum non admittit appellationem ſuſpenſivam, p. 448. n. 38

Quorum legatorum interdictum non admittit appellationem, ibid. n. 39

Interdicti de aqua quotidiana & æſtiva ſententia, cùm habet admixtam cauſam proprietatis, recipit appellationem à tota, p. 452. n. 89

Intereſſe.

Intereſſe judicis officio debitum creſcit uſque ad executionem ſententiæ, p. 629. n. 21

Intereſſe lucri ceſſantis debitum ex ſententia, non eſt uſura, ſed aſſumit naturam ſortis, p. 630. n. 28

Interlocutoria.

Interlocutoriam executoni mandatam non revocet judex, niſi nulla ſit : nam tunc revocat & executionem reponit, p. 94. 95. n. 10. & 21

Interlocutoriam per quam judicis officium ſeu juriſdictio finitur, veluti ſi judex ſe non judicem pronunciat, vel appellationem eſſe deſertam, & ſimilia exempla ibi: non poterit revocare, nec reponendo eam juriſdictionem reaſſumere, p. 107. n. 30

Interlocutoriam mandatam executioni à judice vel à parte, judex non revocat, n. 43. vel ſi talis quæ abſque facto hominis habeat ſecum executionem, p. 108. num. 29

Ab interlocutoria quia judex declarat fidejuſſores idoneos, vel minùs idoneos licitè appellatur, & appellatione non delata vim fieri declaratur, p. 141. n. 51

Ab interlocutoria qua judex compellit ſive principaliter, ſive in conſequentiam debitorem, ſolvere pecuniam debitam minori, ſive tutoris, aut curatoris, authoritate, licitè appellatur, p. 141. n. 52

Appellatur ab interlocutoria ſuper comparitione literarum facienda vel non, cùm concernat articulum probationis amittendæ, p. 150. n. 17

Ab interlocutoria, qua quis admittitur ad ceſſionem bonorum in caſibus, quibus non debet, licitè appellatur, & quales iſti ſint, remiſſivè, ib. n. 179

Ab interlocutoria revocatoria alterius legitimè appellatur, ut in exemplo, p. 151. n. 180

Ab interlocutoria ſi non eſt appellatum, an à denegata ejus revocatione petita poterit appellari, p. 165. num. 4

Ab interlocutoria de admittendis articulis ſi non eſt appellatum, poteſt poſtea appellari ab ipſa actuali admiſſione, p. 166. n. 9

Ab interlocutoria facilius jus appellationem tollit, p. 205. num. 23

Per interlocutoriam pervenitur ad diffinitivam, ibid. num. 29

Interlocutoria ſuper legitimatione perſonarum an admittat appellationem ubi cauſa principalis illam non recipit, puta, quia eſt executiva, p. 207. n. 58

Ab interlocutoria appellatur, quando per appellationem à diffinitiva reparari nequit, p. 209. n. 81

Ab interlocutoria non licet appellare pagina 248. numero 4

Interlocutoria ſententia prout eſt attentatorum revocatio, non recipit appellationem, p. 263. n. 16

Ab interlocutoria de admittendis articulis ſi non eſt appellatum; nec poterit poſtea appellari ab ipſa actuali admiſſione, & de ratione, p. 497. n. 24

Interlo-

Interlocutoria judicis declarans falsum & assertum procuratorem legitimè comparere, non præjudicat domino insscio, & potest quodcumque de nullitate dicere, p. 558. n. 233
Quid si dominus hujus interlocutoriæ habuisset notitiam, ibid. n. 134. remisivè.

Interpretari, Interpretatio.

Interpretari sententiam an possit executor, pagina 635. num. 1
Interpretari & declarare is potest qui actum gessit, ib. num. 2
Interpretari & declarare verba dubia suæ scripturæ an possit Notarius, ibid. n. 3
Interpretari & declarare voluntatem defuncti non potest hæres, ibid. n. 5
Interpretatio pendens ex mera voluntate fieri non potest per successorem, ibid. n. 7
Interpretatio pendens à juris regulis, & principiis ex actis seu processu, cuilibet judici successori pertinet, ibid. n. 8
Interpretatio generaliter sumpta in quinque species distinguitur, & quas, p. 636. n. 20
Interpretationis species qui produxerit, ibidem numero 21
Interpretatio ad duo capita reduci potest, pagina 637. num. 22
Interpretatio propriè idem est quod congrua verbi, vel orationis declaratio seu expositio, ibidem numero 22
Interpretatio largè capitur pro correctiva seu extensiva, ibidem.
Interpretationem correctivam alius, quàm Princeps facere non potest, ib. n. 23
Interpretationem extensivam non potest facere judex nisi circa accessoria & eodem die, ib. n. 24
Interpretationem propriè, prout est congrua verbi & orationis declaratio, quilibet judex potest facere, ib. num. 25
Interpretativa declaratio debet esse congrua, scilicet quando verba non patiuntur, ib. n. 35
Interpretativa declaratio ea est quæ addit qualitatem demonstrativam, non autem quæ alterat subjectum, ibid. n. 39
Interpretativa declaratio sustinetur facta circa circumstantias actus, secus circa ejus substantiam, pag. 638. num. 40
Interpretatio circa substantiam actus dicitur novus actus & gravamen, ibid. n. 41
Prout si sententiæ puræ executor velit addere conditionem, ibid. n. 41
Ab interpretativa declaratione justa & legitima facta per executorem, appellationi emissæ non est deferendum, sicuti nec ab ipsa executione cui hæc inest declaratio, ib. n. 45
Interpretativam non congruam verbis sententiæ & minus legitimam facere executorem non patitur, ibid. num. 46
Interpretativa declaratio debet fieri non in perimendo sed exprimendo, ib. n. 47
Interpretativa declaratio debet esse verisimilis, ibidem num. 48
Interpretativa declaratio debet fieri circa contenta in verbis sententiæ, non autem extra limites verborum, quia illa dicitur in præjudicium tertii, ib. n. 50
Interpretationis iniquitas executoris quomodo & ex quibus sit probandum, p. 639. n. 58
Interpretatio ea sola executori permittitur quæ deducitur ex verosimilibus conjecturis in processu, verborum significatione & natura attentis, ib. n. 59
Interpretatio juris tantum valet quantum propria verborum significatio, quæ perinde habetur ac si esset expressa, ibid. n. 60
Interpretatio quæ subintelligitur juris intellectiva dicitur non extensiva, ibid. n. 61
Interpretatio facienda est ut sententia justa appareat cùm justa præsumatur, ibid. n. 67
Interpretatio sententiæ dubiæ sumitur ex actis, cum præsumatur lata ex causa in processu deducta, & quæ ex eo apparet, ibid. n. 68
Interpretatio facienda est in dubio contra eum, qui se fundat in sententia sicut & in tractatu, p. 640. n. 78
Interpretationem extensivam facere potest judex circà sententiæ accessoria, putà fructus, expensas, &c. & tunc non nisi intra diem naturalem, p. 644. n. 126
Interpretativa declaratio verbi dubii, aut orationis confusæ sententiæ, etiam post diem naturalem peti potest, ibid. n. 127

Intimatio.

Intimatio provisionis ordinariæ absque scrupulo fatendum est, quod non sit citatio, sed simplex monitio non supponens jurisdictionem momenti, & à quolibet judice facienda, p. 64. n. 142
Intimato decreto conditionali, actorum repositione secuta, acta per judicem ad quem remanent irrita, & nulla, p. 110. n. 78
Intimatio sententiæ quomodo facienda est condemnato, p. 409. n. 22

Intrusus.

Intrusi titulus & possessio est infecta inanis nec restituibilis, quia caret juris fomento, p. 583. n. 196
Intrusus lite pendente non admittitur ad appellandum ab intimatione executorialium inter alios expeditarum, & quare, ib. n. 197

Inventarium.

Inventarii in confectione possunt inter alios legatarii clerici citari per judicem laicum, p. 63. n. 136

Joannes Igneus.

Joannes Igneus reprehenditur asserens, Hispaniarum Reges habere jus præsentandi Prælatos ratione concessionis Caroli Regis Francorum, p. 432. n. 142
Recensentur Doctores, qui ex Chronicis & Historiis falsam demonstrant ignei assertionem, ib. n. 243

Judex.

Judex ordinarius tenetur suos subditos defendere, p. 22. n. 114
Judicibus Ecclesiasticis exequi volentibus abusus notorios à se factos violenter resistitur per privatam personam, ibid. n. 116
Vim fieri, Judicem Ecclesiasticum non deferentem appellationi legitimæ, & ea non obstante procedentem ad executionem, concors omnium sententia est, p. 29. num. 181. in hoc autem nova authoris consideratio, ibidem.
Judex ad quem, non à quo, habet jurisdictionem pronuntiandi super legitimitate appellationis, p. 34. numero 212
Judex debet ad sui solam instructionem cognoscere de qualitate appellationis, novo vero quoad partes pronunciare cum sit jurisdictionale, & ipse judex à quo jurisdictione careat, ibid. n. 213
Judex sæcularis de facto etiam rei spiritualis incidentes cognoscit, p. 35. n. 217. ut in observatione juramenti, & in possessorio rei spiritualis, ib.
Judex inordinatè procedens & contra jus exequendi suam sententiam dicitur privata persona, & ut privatus, & sine jurisdictione procedit, ib. n. 218
Judex de facto procedens, de facto & sine jurisdictione procedere, & reponere debet, ib. n. 219
Judices Ecclesiastici incurrunt in Bullam Cœnæ Domini vim facientes & contra præcepta canonica procedentes ad executionem sententiæ non obstantibus legitimis appellationibus, p. 38. n. 237
Judices laici non possunt inhibere Ecclesiasticis, cùm in eos nullam habeant jurisdictionem, p. 41. n. 278.

Index Rerum

Judices laici non possunt prætextu violentiæ judicibus Ecclesiasticis inhibere, ib.

Judicis iniquitatis inter procedendum probatio est, actorum inspectio, p. 61. n. 110. & 114

Judex Ecclesiasticus rogatur à Senatu, ut per terminum 60. dierum absolvat excommunicatos, interim dum articulus violentiæ decernitur, p. 64. n. 149

Judex Ecclesiasticus anteaquam constet notoriè de violentia per actorum inspectionem, non potest cogi, excommunicatum absolvere, p. 65. n. 170

Judex à quo juris ministerio, etiam non deferens justæ appellationi inhibetur, p. 66. n. 184

Judicibus duobus se ad judicem inhibentibus super competentia jurisdictionis, quemadmodum est recurrendum ad Senatum per viam violentiæ, & quod decretum detur, p. 69. n. 226

Judex se incompetentem declarans, potest in expensis condemnare, p. 70. n. 242

Judex Ecclesiasticus, qui vim intulit, an possit expensis mulctari, ibid. n. 243

Judicem Ecclesiasticum vim inferentem non posse in expensis mulctari, verius ostenditur, ibid. n. 245

Judex secularis potest condemnare in expensis clericum vim inferentem, & spoliantem, cujus cognitio in pluribus Christianorum ditionibus practicatur, remissivè, p. 71. n. 248

Judex Ecclesiasticus inobediens provisionibus Regis sivè ordinariæ, sive *a la sobre carta* mulctatur in expensis, ibid. n. 249

Judex incapax non potest clericum differentem declinatoriam in expensis condemnare, ibid. n. 259

Judici Ecclesiastico remittit Senatus delationem, & reprobationem faciendam, cui hoc competit, pag. 74. n. 392

Judex inferior quæ gerere potest appellatione pendente, remissivè, p. 77. n. 31

Judex superior inter cognoscendum an inferior bene vel malè processerit, attendit statuta, & stylum tribunalis judicio inferioris, n. 80. n. 2. & 3

Judex Ecclesiasticus subrogatus in locum judex sæcularis eodem modo procedit, quo judex sæcularis procedere debebat, p. 81. n. 6

Judex Ecclesiasticus deficiente jure canonico potiùs debet attendere jus Regni, quàm jus civile, & à converso, ibid. n. 15

Judex laicus potest aliquid intimare clerico, ut certiorato paret judicium, ut constituatur in mora, aut mala fide, p. 84. n. 7

Judex uterque est competens ad cognoscendum de eo, qui existens in uno territorio occidit alium existentem in altero territorio cum sclopo, ibid. n. 14

Judex Ecclesiasticus provisioni Regiæ sibi intimatæ respondens, jurisdictione carere, ut pluribus casibus ibi relatis; quid faciendum, ne inane sit decretum Regium, p. 93. n. 2

Judex deferens appellationi aliàs non legitimæ, seu non deferendæ, abdicat à se omnimodam jurisdictionem, ibid. n. 3

Judex inhibitus ad inhibitionem superioris, vel se inhibens caret jurisdictione, nec aliquid decernit in sententiæ executione, etiam privilegiatæ, p. 94. n. 4

Et idem in judice se declarante non judicem remissivè, ibid. n. 5

Judex qui defunctus est officio suo, non potest se in causa intromittere, ibid. n. 6

Judex Ecclesiasticus non debet adstringi per provisionem Regiam ad faciendum id, quod sibi prohibitum est, ibid. n. 8

Judex procedens juris ordine non servato reputatur privata persona, & sine jurisdictione, ib. n. 12

Quæ de facto fiunt à judice, de facto per eum revocari jus est, ibid. n. 13

Judex qui prætermisso juris ordine, & sine citatione possessionem abstulit, poterit de facto eam revocare, ib. n. 14

Judex facilis in concedendo, ita debet esse in reponendo, ib.

Judex qui tenutam & possessionem abstulit alicui non citato, illam eidem restituere potest, nec sibi obstat quòd officio suo functus sit, ib. n. 15

Judex revocando possessionem nulliter datam procedit tanquam persona privata, & præsumitur facere modo, quæ facere potest, ibid. n. 16

Judex Ecclesiasticus ad reponendum non eget jurisdictione, & ideò contra eum secunda jussio, vulgò *sobre carta* expedienda, ad reponendum cum effectu, p. 94. n. 23

Judice Ecclesiastico vim inferente mortuo ante repositionem, an evanescere decretum violentiæ debeat, cùm ipse sit gravans & attentans, & contra eum oppressus in Senatu querelam obtulit, & decretum contra eum dirigitur, p. 96. n. 42

Contra illum judicem per viam querelæ agitur, quæ suum authorem comitatur, ib. n. 48

Judex successor in jurisdictione seu tribunali judicis vim inferentis omninò tenetur provisionem Regii Senatus adimplere, & attentata à suo prædecessore reponere cum affectu, & appellationi deferre, ib. n. 53

Si plures dati sint Judices in aliqua causa, & postea aliqui, vel etiam omnes immutati fuerint; nihilominus eadem dicitur causa, ib. n. 55

Judex non tanquam persona privata consideratur, sed tanquam minister justitiæ quam gerit, & administrator dignitatis tribunalis, & quod repræsentat quisquis sit, etiam in infinitum, p. 97. n. 60

Judex successor in jurisdictione & tribunali alterius idem reputatur ac prædecessor, cum in ejus locum subrogetur & potest idem facere, quod poterat ille, cujus loco fuit subrogatus, ib. n. 58

Quamvis in appellatione requiratur expressio nominis Judicis à quo; tamen satis est, ut contineat nomen dignitatis Judicis prout est: appello ab Auditore Cameræ, &c. ibid. n. 61

Judex datus loco demortui illum non repræsentat, sed tantùm dignitatem quæ est corpus quoddam fictum quod comprehendit subjecta tanquam membra illius corporis ficti, ibid. n. 63

Judex prædecessor, & successor quamvis diversi sint personarum respectu, eo tamen habito ad dignitatem & administrationem, & coæqualitatem potestatis, verè idem sunt, ibid. n. 66

Judex successor verè idem judex ac prædecessor reputatur, præcipuè quando judex accipitur pro jurisdictione, vel tribunali, ibid. n. 67

Judex successor potest taxare expensas reservatas taxari in sententia prædecessoris, ibid. n. 68

Judex successor potest sententiam dubiam prædecessoris interpretari, ibid.

Judex successor, vel aliter loco alterius datus, causam assumit in eodem statu, eamque determinat ex eisdem actis, p. 98. n. 51

Judex successor procedit eo modo quo & prædecessor processit, ibid. n. 72

Judex successor vel in alterius locum subrogatus, potest ea omnia facere, quæ poterat illius prædecessor, ib. num. 78

Judex successor ordinarius potest in integrum restituere contra factum sui prædecessoris, ib. n. 79

Judex successor potest absolvere ab excommunicatione decreta per prædecessorem, ib. n. 80

Judex prædecessor potest reponere attentata à se gesta, & eodem modo successor, ib. n. 81. & 84

Judex à quo in casibus, quibus reponit attentata à se vel alio facta, poterit idem successor, ib. n. 82

Non

Non solùm Judex cujus fuit læsa majestas, revocat attentata; sed etiam ejus successor & subrogatus, cùm læsio dicta non personæ sed dignitati (quæ nunquam moritur) cohæreat, p. 98. n. 83.
Quod ampliat, sive subrogatus sit expressè ab homine, sive tacitè à jure, ib. n. 93.
Judice ab officio remoto, poterit successor ejus attentata revocare ex suo mero officio, ib. n. 86.
Judex vim inferens mortuus, impossibille est, ut reponere queat, p. 99. n. 96.
Judex Ecclesiasticus adstringitur præcepto tribunalis Regii sub pœnarum incursu attentata reponere, & appellationi deferre, p. 102. n. 4.
Judex Ecclesiasticus reponendo attentata virtute decreti Regii Senatus ita mandatis, non est qui gravat; sed ipse Senatus cujus decretum exequitur, ib. numero 16.
Judex Ecclesiasticus superior adhibitus licitè poterit, si visis actibus justum visum fuerit, revocare repositionem factam ab inferiore virtute Regii Senatus decreti, cùm ad hoc impediendum non se extendat, p. 103. n. 21.
Judex quandoque etiam post decem dies datos ad appellandum potest revocare interlocutoriam, dummodo ante diffinitivam, p. 106. n. 6.
Judex sive sit ordinarius sive delegatus, suam interlocutoriam revocat, ibid. n. 7.
Judex executor mixtus revocat etiam suam interlocutoriam, ib. & arbiter, n. 9.
Judex licèt non possit actum facere nisi ad petitionem partis, potest tamen iis invitis; & contradicentibus sententiam interlocutoriam revocare, ibid. num. 10.
Judex an possit revocare non solùm interlocutoriam, sed etiam ipsam revocationem, seu revocatoriam interlocutoriæ, ibid. n. 11.
Judex an semel vel pluries possit sententiam interlocutoriam revocare, ib. n. 12.
Judex semel & iterum tantum potest interlocutoriam revocare & opiniones communes contrariè conciliantur, ib. n. 13. & exemplum doctrinæ, n. 24.
Judex si post factam publicationem testium, si citata parte ante dicta testificata admittat novos testes, censetur revocare publicationem, & idem si post conclusionem admittit jura, censetur revocare conclusionem, ib. n. 18. & 19.
Judex qui se incompetentem pronunciavit, non potest ipsam pronuntiationem revocare; p. 107. num. 31. & si de facto revocat, non valet revocatio, num. 32.
Judex delegatus etiam de partium consensu non potest interlocutoriam, qua se non Judicem pronunciavit, revocare, ib. n. 33.
Secus in ordinario, qui potest revocare, ib. n. 34.
Judex delegatus, qui se incompetentem declaravit in articulo dependenti à principali, & non in ipso principali, potest revocare dictam declaratoriam, quia sibi remanet jurisdictio, ib. n. 35.
Judex delegatus revocat interlocutoriam per quam finitur jurisdictio, si ab ea fuerit appellatum, ibidem num. 26.
Judex qui detulit appellationi interpositæ ab interlocutoria, non poterit eam revocare, p. 108. n. 27.
Judex postquam detulit appellationi, potest de consensu partium revocare gravamen, ib. n. 39.
Judex à quo postquam detulit appellationi, potest (re integra) vel de consensu partium revocare gravamen, ib. n. 50.
Judex postquam detulit appellationi, aliàs non deferendæ, si à tali delatione est appellatum, licitè revocat delationem, & gravamen, ib. n. 51.
Judex à quo post inhibitionem sibi delatam non potest interlocutoriam revocare, ib. n. 42.
Judex inhibitus, si inhibitio est nulla, & minus legitima, potest (ea non obstante) revocare interlocutoriam, ib. n. 43.
Judex inhibitus post inhibitionem revocat interlocutoriam à se latam, si est nulla, ib. n. 44.
Judex non revocat interlocutoriam executioni mandatam, ib. n. 45.
Judex qui apposita exceptione contra mandatum legitimum, Procuratorem declaravit, & ut talis lis contestata est, non potest talem declarationem revocare, ib. n. 46.
Judex pronuncians dandum esse fidejussorem per interlocutoriam, eo dato, non revocat dictam interlocutoriam, nisi de partium consensu, ib. n. 46.
Judex revocat interlocutoriam executioni mandatam de consensu partium, ib. n. 50.
Judex revocat interlocutoriam executioni traditam cum causæ cognitione, ib. n. 51.
Judex revocat interlocutoriam executioni traditam, si sit nulla ex aliquo juris defectu, p. 109. n. 53.
Judex revocat interlocutoriam latam officio Judicis mercenario actioni deserviente, non tamen officio judicis nobili, ut in decretis interponendis, & similibus, ib. n. 54.
Aliæ limitationes & declarationes ad regulam l. quod jussit, remissivè, ibid. n. 55.
Magis honorificum est judici Ecclesiastico decretum conditionale, ne si in electione ejus an velit procedere, & realiter, ib. n. 63.
Non quidquid Judicis potestati relinquitur, id juris necessitati subjicitur, ib. n. 64.
Judex quamvis possit interlocutoriam à se latam revocare, ad id præcisè cogi non potest, ib. n. 65.
Judex executor data possessione absque citatione citandorum & sine causæ cognitione si amplius audiat, & de novo, debet prius & possessionem, & attentata antea facta reponere, ib. n. 67.
Judex qui alias non potest revocare suam interlocutoriam, ut in casibus relatis si nulla sit, quocumque modo revocare potest, p. 110. n. 68.
Judex delegatus sive ordinarius, & non alius, cognoscit de nullitate interlocutoriæ à se latæ etiam diffinitivæ habentis, ib. n. 69.
Judex potest revocare sententiam diffinitivam quæ non transit in rem judicatam, ib. n. 70.
Judex Ecclesiasticus inhibitus antè repositionem virtute decreti conditionalis, non poterit amplius uti alternativis ejus decreti, p. 111. n. 91.
Judex inferior tacitè est inhibitus à jure interpositæ legitima appellatione, etiamsi non deferat, p. 114. num. 19.
Judici exequi volenti suadi sententiam appellatione pendente, potest pars resistere, urbanius tamen Princeps, cujus proprium officium est, p. 115. n. 32.
Judex Ecclesiasticus inhibens seculari ne exequatur instrumentum, dum cognoscit de ejus usura, si illud non esse usurarium declaret, & ut secularis possit procedere, an appellatione subsequuta ab hac sententia secularis procedet, p. 117. n. 47.
Supersedere tenetur Judex interim, dum articulus incidens terminatur ab alio judice, cui cognitio competit, p. 120. n. 1.
Judex superior causa cognita potest super sententiæ executione & attentatis terminare, nullo habito respectu ad decretum violentiæ directum inferiori, p. 130. n. 41.
Judex non deferens justæ appellationi punitur, pag. 131. n. 52.
Judex deferens appellationi minus legitimæ non punitur, ib. n. 53.
Judex qui reum incarcerare jubet non obstante ejus appellatione, non innovat, sed jus publicum, ut delicta puniantur, conservat, p. 139. n. 14.
Judex tenetur admittere exceptiones dilatorias, vel peremptorias, ibidem numero 24.

Judex

Index Rerum

Judex cogens litigare tempore indebito, facit gravamen irreparabile per appellationem à diffinitiva, ib. n. 26.

A Judice pronunciante nullam ex exceptionibus oppositis esse admittendam, legitimè appellatur, p. 139. num. 17.

A Judice rejiciente exceptionem peremptoriam licitè appellatur, quia talis sententia vim habet diffinitivæ, p. 140. n. 28.

Si Judex opposita exceptione statim ad ulteriora procedat, ut temporis brevitate videatur non adhibuisse causæ cognitionem, noviter procedit, ib. n. 35.

Judex non potest cognoscere simul de emergenti, & negotio principali, quia esset confundere processum, ibid. n. 37.

A declaratione Judicis super exceptione incompetentiæ vel jurisdictionis defectu, licitè apellatur, quia habet vim diffinitivæ, ib. n. 38. & 39.

Quod etiam in causis scholarium procedit, ibid. num. 40.

Judex vim facit non deferens appellationi super articulo præjudiciali interpositæ in causis etiam summariis, p. 141. n. 47.

Judex vim facit non deferens appellationi interpositæ ab interlocutoria præjudiciali negotio principali, ib. n. 49.

A pronunciatione Judicis declarantis, aliquem minorem majorem, servum, habilem vel inhabilem appellationi emissæ, si judex non deferat, vim facit, n. 53.

A sententia qua Judex pronunciat, aliquem non minorem, vel ei non esse concedendam restitutionem, appellationi interpositæ non deferens vim facit, ibid. n. 54.

Idem quando pronunciat, procuratorem esse vel non esse legitimum, ib. n. 55.

Judex potest reservare exceptionem oppositam contra testem quod sit infamis, vel criminosus ad publicationem, etiamsi probatio incontinenti offeratur, & appellatio non erit justificata, p. 143. n. 81. quia tenetur justificare, & probare coram superiore, p. 143. n. 82.

Recusatus Judex, quando possit sine metu attentati; & nullitatis ad ulteriora procedere remissivè, p. 144.

Periculosum est coram Judice suspecto litigare, ib. n. 91.

Judex apposita appellatione à decreto torturæ supersedere debet in causa, etiamsi non sit inhibitus, vel inhibitio præsentata, p. 145. n. 101.

Idem ante appellationem ab eo, dum tamen si intra tempus datum ad appellandum, ib. n. 102.

In judiciis actor, & reus æquiparantur, & quod licet reo, actori idem licere debet, ib. n. 105.

Judex hodie rarò pronunciat, reum non torquendum, ib. n. 108.

Judex cui nihil constat nihil discernere potest, p. 147. n. 131.

Judex condemnans non admissis probationibus dicitur in dolo, ib. n. 132.

Judice non admittente probationes, sed sine eis judicante, nullum dicitur judicatum, ib. n. 135.

Procedit tamen si à tali denegatione admissionis probationis appelletur, alias tenet judicium, ibid. n. 136.

A Judice negante beneficium legis licitam esse appellationem, ib.

Ab interlocutoria, quia Judex partem excludit approbando licitè appellatur, ib. n. 138.

A præcepto Judicis de recognoscenda scriptura non appellatur, nec appellationi non deferens Judex Ecclesiasticus non vim facit, p. 150. n. 171.

Jus qui ter monitus, & requisitus aliquid facere, nihil respondeat, videtur negare, & à tali denegatione justitiæ licitè appellatur, p. 153. n. 196.

Judex potest suam interlocutoriam revocare, sive ab ea appellatum sit, sive non, ibid. n. 100.

Appellatur legitimè à repositione seu revocatoria Judicis non valentis revocare, p. 154. n. 218.

Judex se non Judicem declarans mediante appellatione interposita, à tali declaratione jurisdictionem reassumit, & videtur revocare declarationem, quæ vim habet diffinitivæ, ib. n. 220.

Judex à quo sine metu attentati procedit ad ulteriora non obstante appellatione ab interlocutoria, quousque sit inhibitus canonicè, p. 155. n. 221.

Judice à quo præcedente non obstante appellatione ab interlocutoria damnum irreparabile continente, potest puniri, & impune resisti, ib. n. 233.

Judex Ecclesiasticus licèt in spiritualibus habeat in laicos jurisdictionem, intelligitur quoad excommunicationem, & remedia Ecclesiastica, non carcerem nisi invocato auxilio, p. 172. n. 38.

Judex secularis ut de concubinatu cognoscat, debet esse notorius, p. 173. n. 48.

Judicis arbitrium circa capturam debet subjacere juris regulis, p. 180. n. 134.

Judex Ecclesiasticus pœnam infligentem membri mutilationem, vel sanguinem non potest imponere aliam, tamen pœnam corporalem bene imponere queit, p. 168. n. 210.

Fustigationis pœnam imponit Judex Ecclesiasticus, ib. n. 210.

Item detrusionis in monasterium, ibid n. 211.

Item, & perpetui carceris, & de aliis, ib. num. 211.

Exilii pœnam Judex Ecclesiasticus imponit, ibidem n. 211.

A Judice procedente ordinariè, cùm debeat procedere summariè, tanquam ab inordinato processu licet appellare, 208. n. 71.

A Judice procedente summariè, aut executivè, ubi ordinariè debuit procedere, licet appellare, p. 209. n. 72.

Nisi quando summariè procedere, relinquitur Judicis potestati, ib. n. 73.

A Judice non faciente quod ejus potestati relinquitur, non licet appellare, ib. n. 75.

Judex non potest esse subrogatus, qui principaliter non potest esse, p. 223. n. 146.

A Judice denegante audientiam in agendo à jure denegatam appellatio non admittitur, p. 228. n. 28.

A Judice repellente allegantem turpitudinem suam non admittitur appellatio, p. 231. n. 62.

A Judice dante se pro inhibito virtute inhibitionis legitimæ appellationi non esse deferendum, Senatus decernit, p. 253. n. 50.

A Judice dante se pro inhibito vigore inhibitionis nullæ, & non canonicæ, appellationi vel defertur, vel tertium genus datur, ibid. n. 51.

A Judice conquiescere debente, & procedente ad ulteriora, licita est appellatio, p. 255. n. 75.

A Judice procedente post oppositam declinatoriam appellare licet, ib. n. 76.

Judex quilibet an possit cognoscere; an sua sit jurisdictio, & an queat ab alio inhiberi, ib. n. 80.

A duobus Judicibus se invicem inhibentibus appellationi emissæ per utramque partem, quis non deferens vim faciat, p. 256. n. 88.

Judex quilibet etiam delegatus cognoscit, an sua sit jurisdictio, p. 257. n. 95.

Judicis partes assumet judex in extrajudicialibus, si commissio faciat mentionem dictionis (lis) quæ verificatur in judicialibus, & lite contestata, p. 275. n. 44.

Judicis partes assumere tenetur executor sive dispensationum, sive gratiarum, si contineant clausulam (vocatis vocandis) vel quod citetur aliquis, ibid. n. 48.

Judicis partes tenetur assumere executor, si mandatur procedere cum causæ cognitione, p. 276. n. 55.

Judicis partes tenetur Judex assumere in provisione beneficii

beneficii, ſi compareat legitimus contradictor opponens legitimas exceptiones, qui judicialiter audiri debet, p. 176. n. 57
Judex qui potuit procedere ſummariè ſi procedit ordinariè, valet proceſſus, p. 28. n. 113
A Judice procedente extrajudicialiter, cùm debeat procedere judicialiter, vel ipſa ſimul utraque via procedente, appellationi deferendum eſt, p. 284. n. 136
A Judice procedente judicialiter, & extrajudicialiter ſimul (in caſu quo ſic procedere queit) appellationi emiſſæ an ſit deferendum, p. 286. n. 139. 140. & 141
In his, quæ voluntariæ ſunt juriſdictionis Judici permittitur innovare, p. 302. n. 28
Judicem ordinarium Eccleſiaſticum eſt quibus rationibus dici, p. 322. n. 6
Judex habens juriſdictionem, ſed ex omni modo incompetens in aliquo caſu, ſi ſe expreſsè declarat competentem, ſententia tranſit in rem judicatam, ſi non appelletur, & proceſſus tenet, p. 227. n. 23
Idem ſi citatus nihil oppoſuit, quia de cætero non poteſt de incompetentia tractari, p. 328. n. 24
Judex delegatus prout ordinarius cognoſcit de articulo an ſua ſit juriſdictio, p. 326. 328. n. 25
Judicis officium cùm concurrit cum actione, quando per illud uberiùs conſulitur agenti, atque aliquid addatur actioni, p. 337. n. 42
Judicem incompetentem legitimum facit, ibid. multoties alterat non ſolùm præcepta humana, ſed etiam divina, p. 340. n. 72
Judex debet eſſe certus de ſua juriſdictione, p. 352. n. 22
Judex ad quem appellatum eſt in proviſione. Parochialis ob aliquam legitimam cauſam anteaquam ordinarius providerit, vel tradiderit poſſeſſionem, aut tulerit ſententiam, declarans bene appellatum, ac prævio concurſu digniorem eligat, poterit huic poſſeſſionem vacantem tradere, p. 359. 360. n. 31
Judex appellationis in beneficio curato vocante dicitur primus Judex, & loco ordinarii ſubrogatus cujus jure uti licet, p. 360. n. 36
Judex appellationis ſuccedit in locum prioris judicis, ib. n. 4
Judex appellationis poteſt facere ea omnia, quæ poterat primus Judex, ib. n. 41
Judicis officio pertinet reformare, quæ dolo aut malitia geſta ſunt à parte lite pendente, p. 375. n. 72
Judex ex officio poteſt repellere calumnioſas exceptiones ad intricandum & procraſtinandum judicium oppoſitas, ib. n. 73
Judex in declaratoria privationis ipſo jure nihil novi agit, ſed actum in præteritum oſtendit, p. 382. n. 70
Judices Eccleſiaſtici liberè poſſunt punire ſuos officiales laicos delinquentes in officiorum adminiſtratione, p. 386. n. 11
Judex non debet arbitrari in his, quæ ſunt à jure determinata, p. 397. n. 61
Judex ſecularis poteſt cognoſcere & terminare ſuper donatione juris patronatus facta à laico, & ad illius impletum donationem compellere, p. 427. n. 195
Judex ſecularis poteſt compellere promittentem donare jus patronatus, ut contractum adimpleat, ib. n. 196
Judex ſecularis poterit cognoſcere de qualitatibus inhærentibus ipſi donationi juris patronatus, ib. n. 196
Ab Eccleſiaſtico judice recuſante impertiri ſuum brachium imploratum à judice ſeculari, appellari poteſt ad ſuperiorem, ut illum compellat, p. 431. n. 220
Judex appellationis ſuccedit prima judici tanquam confirmator vel informator, p 439. n. 9
Judex ſubrogatus repræſentat primum, & ejus poteſtatem, ib. n. 10
Judex ſuperior poteſt facere, quæ potereat inferior, ib. num. 11
Judex in arbitrariis argui non poteſt, quia tunc Deum judicem rei hujus cognitionem habet, p. 458. n. 30.
A Judice cujus arbitrio aliquid relinquitur, non licet apellare in parvis & levibus, ſecus in gravibus, in quibus quis enormiter læſus eſt, ib. n. 31
A Judice habente liberum arbitrium, ſeu abſolutum à lege, ſeu ſtatuto, vel homine, non licet appellare, p. 459. n. 33
A Judice cujus conſcientiæ aliquid terminandum, ſeu faciendum committitur appellationi emiſſæ non defertur, ib. n. 36
A Judice, cujus conſcientiæ aliquid committitur, appellatio eſt prohibita quoad ſuſpenſivum effectum dumtaxat, ib n. 38
Citare aliquem non debet Judex, cujus conſcientiæ aliquod judicandum eſt commiſſum, ib. n. 44
A Judice, cujus facultati & poteſtati aliquid faciendum relinquitur, non licet appellare, p. 459. 460. n. 49
Judex ſi eſt ſtatuto poteſt aliquem carceratum ſub fidejuſſoribus relaxare, ſi non fecerit, non appellatur, p. 460. n. 50. Declara ut ibid.
A Judice facultatem diſpenſandi habente, & id negante non licet appellare, ib. n. 51
A Judice denegante id quod facere poteſt ex ſuo mero officio appellari non valet, ibid. n. 55
A Judice non ſupplente de facto cùm poteſt, nec lædit, nec licet appellare, ibid. n. 56
Officio Judicis mercenario quod poteſt exercere motu proprio, quando aliquid committitur, ab illud negante non appellatur, ib. n. 57
A Judice negante id cujus facultati relinquitur, non appellatur, ſecus quando concedit, ſed eo pars lædatur, quia tunc appellatur, p. 460. 461. n. 62
Judex cujus facultati & voluntati aliquid committitur, ſicuti cogi non poteſt per ſuperiorem, ita nec appellatur ab illo, p. 461. n. 63
A Judice faciente quod facere, præcisè cogi & compelli poterit, non appellatur, ib. n. 63
A Judice obtemperante literas requiſitorias & permittente executionem cum illis obtemperare teneatur, non appellatur, ib. n. 65
A judice nolente adimplere juſtas requiſitorias, cùm poſſit per ſuperiorem compelli, poteſt appellari, ibid. n. 66
A Judicis tarditate in miniſtrando juſtitiam vel illam negante licet appellare, ib. n. 69
Judex negligens à quo appellatum eſt, non poteſt revocando gravamen reaſſumere juriſdictionem, ib. n. 71
Ob negligentiam, & tarditatem Judicis ſuperior adiri poteſt per viam querelæ, ibid. n. 72
Judex deferens appellationi minimè deferendæ, abdicat à ſe omnem juriſdictionem, & ultra validè nequit procedere, p. 462. n. 81
Judex non deferens appellationi legitimæ virtute regii decreti, aut aliàs in proxima eſt cauſa attentandi, & vim inferendi, ibid. n. 74
Judex ſi à denegante admittendam meam probationem vel inſtrumenta non admittatur appellatio virtute decreti regii, poterit ad ſententiam diffinitivam procedere, ibid. n. 85
Judici exequenti violentiam in criminalibus poteſt licitè per vicinos, & conſanguineos condemnati reſiſti, p. 464. n. 5
Etiam in delictis enormibus, & atrociſſimis, in quibus ſpecialiter non eſt prohibita appellatio, ibid. n. 6
Et etiam in crimine læſæ majeſtatis magis communiter reſolvatur cum declarationibus, remiſſivè, ibid. n. 7
Judex à quo inhibitus, non poteſt ſententiam notorii exequi, n. 464
Judex Eccleſiaſticus vim non facit exequi capitula ſeparata ſententiæ à quibus pars contra quam lata fuere non appellavit, cùm tranſeat in rem judicatam, p. 470. n. 13

Index Rerum

Judex inhibitus poteſt ea facere, quæ tendunt in faciliorem exitum appellationis, p. 480. n. 43
A Judice rejiciente petitionem ejus cui denegat audientiam, appellationi interpoſitæ non deferendum, p. 481. n. 16
Judex ſecularia juſtè denegat ſuum auxilium petitum ab Eccleſiaſtico pro executione ſententiæ quam per legitimam appellationem competit eſſe ſuſpenſam, quam nolit admittere, p. 482. n. 43
Judex poteſt pendente appellatione ab interlocutoria merè procedere ante inhibitionem, p. 486. n. 6
Judex appellatione pendente ab interlocutoria habente damnum irreparabile, vel præjudicium, cauſæ principali ſuſperſedere tenetur, p. 486. n. 7
Judex non poteſt ſemel à ſe abdicatam juriſdictionem per delationem reaſſumere, p. 487. n. 11
Judex non poteſt ſemel à ſe abdicatam juriſdictionem per delationem reaſſumere, etiam de conſenſu partium, ibid. n. 12. contrarium, p. 490. n. 57
Etiamſi Judex detulerit ſive expreſsè, ſivè tacitè, p. 487. num. 13
Deferre appellationi tacitè cenſetur Judex, quando concedit Apoſtolos reverentiales, ſeu remiſſoriales, ibid. n. 14
Judex à quo etiam poſt delationem poteſt præfigere terminum appellanti ad proſequendum ſive in continenti, ſive ex intervallo, ib. n. 19
Judex non poteſt revocare interlocutoriam, qua ejus finitur juriſdictio, nec illam ulteriùs poteſt reaſſumere p. 488. n. 40
Quod procedit in Judice delegato declarante ſe Judicem incompetentem, ibid. n. 41
Judex ordinarius poteſt revocare interlocutoriam, per quam ejus finitur juriſdictio, & de ratione, ibid. n. 42
Judices ordinarii pares aut diſpares uno deferente an alter poſſit procedere, p. 490. n. 60
Judex delegatus tenetur expreſsè declarare ſuper deſertione ante executionem, p. 491. n. 81
Judex poteſt cauſativè declarare ſuper deſertione, cum declarat expediendo executoriales, ib. n. 82
Judici à quo, an Judici ad quem pertineat rem judicatam exequi, & executoriales expedire, p. 492. n. 104. remiſſivè.
Judex cautus ſit, non pronunciare ſuper ſententia exequendo, ſed directo committas executionem executori, ut appellatio evitetur, p. 501. n. 91
Judices non debent recedere à verbis reſcriptorum, p. 15. n. 40
Judex delegatus non poteſt interpretari reſcriptum, niſi quatenus ejus verba patiuntur, ibid. n. 41
Judicis iniquitas inter procedendum quando arguitur, ex inſpectione proceſſus detegitur, p. 522. n. 168.
Judex ad quem ob exceſſum eſt appellatum, non poteſt ſe intromittere ſuper cauſa principali executionis, ſed an ſit exceſſus, vel non, p. 524. n. 209
A Judice requiſito excedente in executione ad quem ſit recurrendum & appellandum, p. 528. n. 7. remiſſivè.
Judices ordinarii non debent permittere executoribus Principi extra modum exequi & Vaſſallos lædere, p. 528. n. 15
Judex inordinatè procedens & extrajudicialiter, facit injuriam, & ut privatus convenitur, p. 529. n. 23
Quod obtinet in Judice incompetente procedente etiam ſervato juris ordine, ib. n. 24
Et etiam competens nulliter non procedat, ib. n. 25
Judex ſuperior de exceſſu executionis cognoſcens ſive per viam querelæ, ſive appellationis, non poteſt ſe intromittere in negotio principali, ſeu an ſit exceſſus vel non, dumtaxat, ibid. n. 33
Judex ſuperior cogniturus de appellatione à nullitate ſententiæ, non poteſt cognoſcere de juſtitia aut injuſtitia ipſius ſententiæ, ibid. n. 35
A cujus Judicis facto appellatur eſt attendendum, ut ſciatur quis Judex pro repoſitione exceſſus & gravaminis ſit adeundus, p. 530. n. 41
A Judice qui ſententiam tulit exequente ſi appellatur, erit recurrendum ad ipſius ſuperiorem, ibid. n. 42
Quod procedit quando appellatur ſpecificè à facto Judicis committentis, non ſimpliciter à facto executoris & nuntii, ibid. n. 35
Si appellatur à Judice requiſito exequente pro gravamine exceſſus requirentis, non ad iſtum, ſed ejus ſuperiorem erit recurrendum, ibid. n. 46
Judex requiſitus præſtando auxilium facti petiti pro executione, non eſt qui gravat, & ſic ad ſuperiorem requirentis erit appellandum, ibid, num. 47. redditur exemplum.
A Judice requiſito pro executione ſententiæ excedente mandatum, an ad requirentem vel ſuperiorem requiſiti ſit ab exceſſu appellandum, p. 531. n. 49
A Judice requiſito exequente jure proprio gravante appellatur ad illius ſuperiorem, ib n. 50
Judex requiſitus pro executione ſententiæ à Judice alterius territorii latæ dicitur delegatus & executor; & ad requirentem appellatur ab ejus exceſſu, ib. n. 51
A Judice Eccleſiaſtico cujus officium imploratur pro executione lata à ſæculari, ad quem appellandum, ibid. n. 32
Judex quilibet ſive ordinarius, ſive delegatus, cognoſcit an ſua ſit juriſdictio, p. 543. n. 37
Judex ſicut appellatione pendente & ejus termino non poteſt exequi, ita nec executionem committere, cujus defectus eſt particeps executor, p. 545. n. 50
Judex vim facit non deferens appellationi à commiſſione executionis ſententiæ ſuſpenſæ per legitimam appellationem, ibid n. 55
Judex requiſitus an excedat non exequendo juſta ſtatutum judicis requirentis, p. 546. remiſſivè.
Judex requiſitus re integra mortuo vel aliter finito officiis requirentis, an poſſit nihilominus executionem facere, p. 546. n. 66
Judex ſucceſſor tenetur adimplere & exequi mandatum directum ſuo prædeceſſori, ibid. n. 69
Judex requiſitus an poſſit cognoſcere de dominio aut poſſeſſione rei ſuper qua exceptio eſt facienda ib. n. 7
Judex requiſitus ad exequendum, dicitur nudus & merus executor, ibid. n. 74
Judex requiſitus pro executione ſententiæ quas exceptiones admittat, p. 553. n. 41
Judex requiſitus pro executione executorialium dicitur merus executor, ibid. n. 42
Judex requiſitus pro executione cognoſcit de omnibus exceptionibus modificativis, ſi coram judice cognitæ nont ſint, ibid. n. 43
Judex requiſitus poteſt de dominio rei ſuper qua eſt facienda executio, cognoſcere etiamſi ſit merus, ib. n. 44
Judex ordinarius qui in defectum juriſdictionis arbitri ferentis ſententiam exequitur, dicitur mixtus executor, qui omnes exceptiones admittit & cognoſcit, ibid. n. 45.
Judex rejiciens probationem in continenti oblatam, oſtendit ſuam iniquitatem contra opponentem exceptionem, cujus malitiæ præſumptio purgatur ex eo, p. 552. n. 57
Judex cùm non poſſideat per actum nullum, non tranſfert poſſeſſionem, licèt habet animum tranferendi, p. 576. n. 107
Judicis factum dicitur factum partis & quando, ib. n. 109
Judicis menti magis quàm cortici verborum eſt inhærendum, p. 606. n. 112
Judex declarans actorem verum rei dominum, neceſſariò ſupponi à reo reſtituendum, p. 608. n. 138
Judex reſervans ſibi taxare expenſas, non poteſt taxare damna, p. 620. n. 53.

Et

Et quid in contractibus an appellatione expensarum veniunt damna, p. 620. n. 54.
Judex si ponit manus ad connexa mandati, non dicitur excedere ejus fines, p. 614. n. 114.
Judices curent ut si certam quantitatem ex processu deduxerint, exprimant in sententia ne liquidationem committant executoribus, quo evitabitur magnum dispendium partibus, p. 625. n. 35.
Judex an possit condemnare reum ad usuras decurrendas post sententiam ob moram debitoris, p. 629. n. 10.
Judex delegatus subrogatus loco alterius delegati potest sententiam prædecessoris interpretari ex verosimilibus conjecturis, apparentibus ex actis & processu, non tamen ex mera voluntate, pag. 636. numero 9.
Interpretari suam sententiam non omnes Judices ordinarii possunt, ib. n. 15.
Judex potest condemnare ad pecuniam debitam cum interesse lucri cessantis, putà hodie ad rationem vigesimæ pendendæ, quamdiu solutio satis differatur, p. 639. n. 27.
Judex non potest alterare & mutare sententiam, aut ejus substantiam, p. 644. n. 115.
Judex secularis licèt possit directò clericum coram se litigantem compellere ad compromittendum, potest tamen causativè denegando illi audientiam p. 656. n. 32.
Judex laicus comperens est facto rei spirituali incidenti, 658. n. 7.
Judex laicus à se capto opponente esse clericum cognoscit ad effectum ut nullatenus differatur remissio, & de ratione, ib. n. 80.
Judex secularis potest cogere clericum ut sibi ostendat ea, quæ est allegaturus coram Ecclesiastico, ut videat an sint concludentia, alias procedit, ibid. n. 81.
Judex secularis eligens clericum ut depositarium, potest & ipse cognoscere ut depositum restituatur, p. 659. n. 90.
Judex secularis clericum deputans sequestrum, cognoscit de ipso restituendo, ib. n. 91.
Sed executio per quem Judicem sit facienda actualis, Marta opinio refertur, ib. resolvitur, pag. 660. n. 105.
Judicem secularem casibus quibus potest contra clericum ferre sententiam, eam non posse exequi, sed Ecclesiasticum ad ejus instantiam qui tenoant, p. 659. n. 92.
Judicem laicum posse sententiam à se latam contra clericum casibus quibus cognitio jure pertinet, vel aliter sententia ex natura causæ nocet clerico realiter in ejus bona exequi, ut verior opinio resolvitur, ib. n. 96.
Judici seculari, eadem ratione qua sibi causæ cognitio in clericum pertinet, ita etiam executio in temporalibus, ib. n. 97.
Judex Ecclesiasticus casu quo de laico cognoscere potest exequi tamen non potest in illius bonis temporalibus, p. 660. n. 99.
Judex laicum clericum à se depositarium, seu sequestrarium electum, potest compellere captis pignoribus ad restitutionem depositi & sequestri, ibid. num. 105.
Jugex secularis magis dicitur judex causæ quàm clerici, quando post delictum fraudulenter suscipit ordines, p. 661. n. 121.
Judex Ecclesiasticus non potest exhibere executori laico exequenti clericum in temporalibus, in casibus quibus sententia à seculari lata virtualiter & ex natura causæ aliterve præjudicat clerico, p. 662. numero 130.
Judex Ecclesiasticus inhibere potest executori laico, exequenti contra clericum sententiam per laicum latam clerico tertio nullatenus præjudicantem, ib. n. 131.
Judex secularis inhiberi tunc potest, quando contra clericum nequit procedere, p. 662. n. 132.
Judex superior de appellatione sub excessu cognoscens non potest se intromittere in totius executionis revocatione, cujus cognitio ad eum non est devoluta, sed excessu duntaxat, p. 666. n. 221.
Judex delegatus postquam sententiam tulit, & simul fuit executus, ejus expirat jurisdictio, p. 668. n. 228.
A judice jussus ut domum exeat, si semel exivit, & iterum redeat, non videtur exiisse, ibid. numero 238.

Judicium.

Privilegiatum Judicium, & sui natura inappellabile; aut executivum in dies alteratur & variatur ex modo proponendi, aut prosequendi, & efficitur appellabile, & è converso, p. 62. n. 116.
In quocumque Judicio etiam summario, requiritur plena probatio, p. 147. n. 12.
Judicium non debet esse in pendenti, p. 161. numero 30.
Judicium non constat ex duobus reis tantùm sine actore, p. 230. n. 53.
Judex an vim faciat cognoscens de nuntiatione novi operis, quod Clericus nunciavit, ib. n. 54.
Et quid de milite vel alio privilegiato nunciante, ibid. num. 55.
Judicialiter proceditur in provisione beneficii, vel ex voluntate collatoris, vel ex juris necessitate prout natura negotii postulat, p. 274. numero 35. & seq.
Judicium mutare in majorem causæ cognitionem parte non contradicente, nullam causat nullitatem, secus si in minorem, ib. n. 38.
Judicis partes assumere in provisione beneficii, quibus casibus judex ex necessitate tenetur juris, ib. num. 39.
Judicis partes assumere tenetur judex in provisione beneficii quando commissio aut dispositio utitur verbo (judicium) quod in judicialibus, non in extrajudicialibus verificatur, ib. n. 40.
Judicialiter fuisse factam provisionem, cognoscitur, quando adest concursus oppositorum formantium inter se contradictionem, p. 278. n. 78.
Judicialiter tunc in provisione processisse cognoscitur, quando collator fecit actum, qui à privato fieri non potest, sed à judice tanquam judice, p. 279. num. 86.
Judicialis actus est interloqui, non extrajudicialis, p. 280. n. 89.
Æquitas in judicio semper est servenda, pag. 359. n. 18.
In judicio possessorio, quo sit condemnatio ad interesse ob non facultatem rei restituendæ, admittitur appellatio, p. 652. n. 87.
In Judiciis, privilegiis, & similibus quod non reperitur expressè concessum, censetur prohibitum, p. 523. n. 173.
In Judicio summario agitur an debeatur, in executivo quomodo solvatur, p. 533. n. 4.
Judicium cujus sententia exequitur non obstante appellatione non dicitur executivum, ib. n. 51.
In quolibet Judicio ubi erit aut personæ datur mutatio, nova citatio practisa est, etiam si omnes necessariæ præcesserint, p. 534. n. 40.
Judicium agitatum cum Monacho constituto procuratore sine licentia superioris, non opposita exceptione an nullum, p. 558. n. 130.

Salgado de protect. Reg.

Index Rerum

Non citatus non eſt Judicio ſubjectus, nec tanquam pars, nec tanquam adhærens, & ita non videtur ratificare cauſam, p. 569. n. 20.

Judicati actio denegatur contra tutorem, aut curatorem, p. 580. n. 162.

Judicium fundatum in principali de præſenti, poteſt extendi ad acceſſorium de futuro, prout in fructibus decurrendis, p. 630. n. 29.

Juramentum.

Juramentum in litem quando, & quomodo, in quibus caſibus locum habeat, remiſſivè, p. 149. n. 161

A Juramenti in litem delatione an liceat appellare, ib. & affirmativa proponitur, ib. n. 164.

A delatione Juramenti delati parti de utriuſque conſenſu an liceat appellare, ib. n. 165.

A Juramenti delationis negatione cùm in locum ſuccedat probationis legitimè appellatur, p. 150. num. 169.

A Juramento calumniæ delatione non appellatur, ib. n. 170.

A Juramento de calumnia præſtando non appellatur, p. 234. n. 95.

Juramentum calumniæ recuſans appellat à ſententia diffinitiva, p. 234. n. 96.

Juramentum de calumnia eſt actus judicialis, non extrajudicialis, p. 286. n. 149.

Juramentum de quo in c. ut circa, de electio. in 6. debet eſſe corporale tactu Evangeliorum, non aliter, p. 295. n. 238.

Aliàs nullum erit Juramentum, ib. n. 239.

Juramentum per tactum Evangeliorum non requiritur de conſuetudine, ſed ſufficit tactus cujuſvis libri, vel tabulæ, ib. n. 240.

Quæ conſuetudo procedit, quando jus requirit Juramentum corporale, ſecus quando ſpecialiter diſponit ſuper tactu Evangeliorum, ib. n. 241.

Juramentum juxta *cap. ut circa, de electio. lib. 6.* requiritur, quando objicitur, & appellatur in proviſione extrajudiciali, non tamen à judiciali, ib. num. 43.

Juramentum & forma *cap. ut circa*, non requiritur quando objectus & crimina oppoſita ſunt notoria, vel opponenti non incumbit onus probandi, ib. n. 244.

Juramentum ſub cujus forma & præſtatione lata fuit ſententia, poteſt recipi appellatione pendente, ne ſcilicet probatio pereat, p. 339. ib.

Juramento ſibi oblatum licitè reculat pars, quæ bene probavit, p. 375. n. 67.

Juriſdictio.

Juriſdictio temporalis ante adventum Domini noſtri JESU-CHRISTI, ſummamque Calvium poteſtatem traditam Pontifici, vigebat in Regibus immediatè data à Deo, p. 11. n. 48. mediante populo & cauſativè, ib.

Juriſdictio ſuprema adhæret formaliter dominio Regiæ majeſtatis, & viſceribus intrinſecis regiminis, p. 157. n. 39.

Juriſdictione conceſſa, conceſſa cenſentur omnia, ſine quibus exerceri non poteſt, p. 73. n. 92.

Juriſdictio neceſſaria non eſt ad effectum reponendi attentata, p. 94. n. 11.

Juriſdictio non requiritur ad revocandum ea, quæ de facto fiunt à judice, ib. n. 17.

Juriſdictio eſt anima inhibitionis, ſine ea inhibitio prolata eſt nulla, & minus canonicè expedita, p. 110. n. 75.

Juriſdictionis ad ſuſpenſionem nullus actus fortior appellatione, p. 121. n. 18.

Juriſdictionis exercitium, ut attribuatur, ſatis eſt qualitatem libello deducere, licèt de ea queat dubitari, p. 173. n. 45.

Juriſdictionis defectus exceptio non cenſetur excluſa à diſpoſitione prohibente omnes exceptiones, p. 27. n. 57.

Juriſdictio dilata non dicitur oblata, pag. 251. num. 33.

Juriſdictionis defectus aliis major reputatur, p. 255. n. 71.

Juriſdictionem ſupponit interlocutoria, p. 280. num. 92.

Juriſdictionis defectus inſanabilis, præſtat cauſam appellandi, p. 322. n. 4.

Juriſdictio prorogata & augmentata non eſt adhuc à prima; ſed eadem extenſa, & de utraque idem eſt judicium, p. 334. n. 228.

Juriſdictionis defectus probatur ex inſpectione proceſſus, p. 395. n. 27.

Juriſdictionis tam delegatæ quàm ordinariæ defectus inſanabilis nullitas eſt, & ejus materia, remiſſivè, p. 408. n. 211.

Juriſdictio Regia licèt ultra immemorialem præſcribi non poſſit, tamen contra privatum, cui illam rex donavit ex privilegio, tempore ordinario præſcribitur, p. 435. n. 294.

Juriſdictio non eſt ſuſpenſa quoad ea, quæ non ſunt in appellatione deducta, nec quoad perſonas in ea non comprehenſas, p. 470. n. 11.

Quo caſu interim geſta non dicuntur attentata, ibidem.

Juriſdictio ordinarii an ſit per commiſſionem executionis ſuperiùs noviter delegatæ, aut excitatæ, multum intereſt, quoad exceſſum, p. 510. n. 107.

Avocata Juriſdictione à delegante, intelligitur ſublata ab ejus delegato compulſore in partibus, p. 544. n. 33.

Juriſdictionem ac poteſtatem nullus delegatus recipit ante litterarum præſentationem & intimationem, ib. n. 43.

Jus, Juſpatronatus.

Juris Canonici decreta diſponunt, ut cauſæ clericorum ſuper rebus ſuis temporalibus & ſpiritualibus, ad ſeculares judices non trahantur, pag. 8. numero 33.

Jus naturale dictat, ne alicui judicio, & extra judicium vis fiat, p. 17. n. 80.

Concurrentibus ex uno Jure poſitivo, & ex altero jure naturali & divino, prævalet jus divinum & naturale, tanquam potentius, p. 18. ib.

Ad ea quæ frequentiùs accidunt, jura adaptantur, p. 98. n. 20.

Aliud eſt acquirere Jus, aliud acquiſitum conſervare, p. 23. n. 120.

Jura prohibentia laicis ne de clericis cognoſcant, loquuntur de cognitione judiciali, non de extrajudiciali, p. 45. n. 301.

Jura loquentia de tollenda conſuetudine in cognitione clericorum per laicos introducta, loquuntur de cognitione judiciali, & de præſcribenda juriſdictione, ib. n. 305.

Jura duo ubi competunt, uno ſublato actus alio ſuſtinetur, p. 48. n. 350.

Jura plura in uno concurrentia uno ſublato, cætera cum eo non confunduntur, ib. n. 351.

Jura, & Rotæ deciſiones in contrariam partem moventes referuntur, p. 57. n. 48.

Jura prohibentia clericum recurrere ad judicia ſecularia intelliguntur, ut cognoſcat de meritis cauſæ cum juriſdictione, non tamen pro tollenda violentia extrajudicialiter, p. 58. n. 59.

Jus ſuperveniens lite pendente an profit, remiſſivè, p. 59. n. 79.

In regno Aragonum Juris firmia denegatur in cauſis tangentibus ſancto officio, p. 86. n. 6.

& Verborum.

Jus non fingit, quod ſibi ipſi contrarium eſt, p. 161. n. 36

Jus idem eſt in actu conficiendo, quod in deſtruendo, p. 289. n. 241

Jura adaptantur ad ea, quæ frequentiùs accidunt, p. 210. n. 88

Jus omne potentiùs operatur in cauſa, quàm in cauſato, p. 263. n. 10. & 11

Jus quæſitum faciliùs amittitur, quàm jus quærendum, ib. n. 19

A Confirmatione donationis aut conceſſionis Juriſpatronatus, appellationi non deferens ordinarius, an vim faciat, p. 303. n. 39

Juriſpatronatus donationis ſi ordinarius non præſtet aſſenſum, poteſt per ſuperiorem ad id compelli, p. 304. n. 40.

Ab eo licet tunc appellare, ib. n. 41

Confirmatio donationis Juriſpatronatus recipit appellationem, ſi fiat cum legitimo contradictore, ibid. num. 42

Juris reſiſtentia efficax eſt ad prohibendam appellationem, p. 514. n. 7

Jus potentiùs operatur in cauſa, quàm in cauſato, ibid. n. 32

Juris executio non gravat, p. 371. n. 13

Jus & injuria opponuntur invicem, quia jus neminem gravat, p. 373. n. 31

Juris executio jure non facit injuriam, pag. 352. numero 32

Juris præſumptio & de jure condemnato repugnans, non erit in appellatione audiendus, pag. 375. numero 82

Condemnatus præſumptione Juris & de jure, dicitur convictus & confeſſus, ac ideo nullo modo auditur appellans, ib. n. 83

Juris præſumptio & de jure non recipit probationem in contrarium, ib. n. 84

Juris præſumptio & de jure ubi recipit probationem in contrarium admittit etiam tunc appellationem, pag. 376

Juris præſumptio & de jure, in quibus caſibus admittat probationem in contrarium, & quales ſint præſumptiones juris, & de jure, ibid. num. 86. remiſſivè.

Juris præſumptione tantùm condemnatus non prohibetur appellare, ib. n. 87

Plurima Jura canonica ad idem expreſſa explanantur, ibid. appellationem non eſſe admittendam à judice, cujus facultati ſeu libero arbitrio aliquid de jure committitur, omnium receptiſſima eſt ſententia, pag. 379. n. 23

Jura loquentia de privatione beneficii vacantis per adeptionem ſecundi incompatibilis juxta verba quibus utuntur reſpiciunt executionem & poſſeſſionis avocationem, prout eſt verbum (illico, abſque moræ diſpendio, &c.) & quæ ea ſint jura plura explanantur, p. 380. n. 36

Jus præcipiens fieri executionem contractuum, non intelligitur de nullis & invalidis, cujus exceptio executionem rectè impedit, p. 394. n. 21

Juſpatronatus Eccleſiaſticum ex quibus acquiratur, p. 400. n. 103

Juſpatronatus Eccleſiaſticum ut dignius, trahit ad ſe ſeculare, ut minus dignum, & pars Clerici trahit ad ſe partem laici, p. 401. n. 111

In Jurepatronatus mixto ubi non concurrit Eccleſiæ favor, ſed patroni dumtaxat, tunc qualitas laicalis prævalet Eccleſiaſticæ, ib. n. 112

Juſpatronatus mixtum non cadit ſub generalibus reſervationibus, ib. n. 104. & n. 127

Juſpatronatus quando derogetur, pag. 401. n. 115. remiſſivè.

Juſpatronatus competens pluribus ut ſingulis, aut pluribus ut univerſis, quomodo conſideretur reſpectu vocum pluralitatis, pag. 403. n. 141. remiſſivè.

Fundamenta ſpecialiſſima multa urgent, quæ Jus regium patronatus conſervant, præſcriptionemque ipſius beneficii impediunt, atque quaſi poſſeſſionem inſiciunt, p. 417. n. 9

Juriſpatronatus regalis adminiſtratio, & cognitio non pertinet ad officiales Regis, ſed ad ipſum dumtaxat, ideo ſcientia officialium Regi nocere non poteſt in ejus juriſpatronatus præſcriptione, pag. 418. numero 22

Juris Regii patronatus beneficium cum ignoret illius qualitatem, providet Summus Pontifex ex capite ampliſſimæ poteſtatis, p. 419. n. 32

Ad Juriſpatronatus regii præſcriptionem in utroque Principe ſpirituali, & temporali deficit intentio præſcribendi & ſcientia, & beneficium eſſe juriſpatronatus regii, nec de eo fit in ſupplicationibus mentio, ibidem.

Juſpatronatus non admittitur per non uſum, ib. numero 30

Jure devoluto providens non officit patrono, niſi pro illa vicę dumtaxat, ib. n. 41

Jus univerſale prætendens in aliqua diœceſi probatis actibus particularibus aliquorum locorum, an manuteneatur in tota diœceſi, p. 424. n. 131

Jus reale exigendi luctuoſam ubi præſcribitur, comprehendit omnes perſonas territorii, quibus jus illud appellari poteſt, ib. n. 121

Jus quærendum faciliùs tollitur quàm jus quæſitum, pag. 425. n. 229

Ex Jurepatronatus univerſali conſervato in parte privilegii, retinetur jus in toto, & ad beneficia conſiſtorialia noviter reperta diſco operta extenſio fit, ib. num. 143

In Jure Regio patronatus non currit præſcriptio, imò in Camera Luſitana plura beneficia oblata eſſe recuperata dicit Cenedus, ib. n. 147

Juſpatronatus Regium eſt Coronæ incorporatum, ac de regalibus, ac idem niſi per immemoriale tempus acquiri poteſt, ib. n. 148

In Jure Regio patronatus beneficiorum conſiſtorialium non poteſt dari immemoriale à tempore indultorum, ib. n. 149

Juriſpatronatus annexi majoratus Hiſpaniæ quaſi poſſeſſio acquiritur ſucceſſori, miniſterio legis Regiæ, etiam ſine apprehenſione actuali, p. 426. n. 156

Juriſpatronatus quaſi poſſeſſio non transfertur in tertium occupantem majoratum, ib. n. 157

Jus Regium patronatus quando apparere dicetur, p. 427. n. 164

De Jure Regio patronatus ſi conſtat tempore Regiæ præſentationis, ut dictum eſt, & ordinarius aliter conferat beneficium, proviſio erit nulla, & appellationi eſſe deferendum, declarabitur in tribunali Regio, ib. n. 172

Jus Regium patronatus non tractatur coram ordinario, ſed in conſilio ſupremo Cameræ, ib. n. 174

Juris Regii patronatus cognitio tam ſuper poſſeſſione, quàm ſuper proprietate, cui pertinet, p. 428. numero 188

Juriſpatronatus tanquam ſpiritualibus annexi judici Eccleſiaſtico ſpectat cognitio, ib. n. 89

Regii Juriſpatronatus controverſia tractatur coram Rege & ejus conſilio Cameræ ſpecialiſſima ratione, p. 426. n. 190

Quod non ſolùm uſus Hiſpaniæ recipit, ſed & Regni Galliæ, Angliæ, Hungariæ, & Apuliæ, ibidem. num. 191

Juriſpatronatus Regiæ Coronæ Hiſpaniæ quibus rationibus Regibus competat, recenſet lex partitæ, p. 431. n. 224

Index Rerum

Regium juſpatronatus dicitur jus regale, & inter cætera Principis regalia computatur, pag. 431. numero 226

Regium eligendi jus variatum fuit, quia nuntiata Regi morte Prælati eligendi probatur licentia per Capitulares Eccleſiæ, quorum electio Regi præſentabatur, ib. n. 229

Juſpatronatus in antiquis ex quibus conjecturis & præſumptionibus probetur, remiſſivè, pag. 434. num. 266

Juſpatronatus antiquum probatur ex Epitaphiis & literis deſcriptis in lapidibus antiquis, ibidem numero 275

Juſpatronatus antiquum probatur ex antiquis annalibus, ib. n. 279

Regium juſpatronatus donatum à Rege alicui perſonæ, ſeu Eccleſiæ an retineat naturam regii patronatus, p. 435. n. 288

Juſpatronatus abſolutè donatum primæva natura variata regulatur juxta naturam donatarii, ibid. numero 289

Juſpatronatus origine laicali ſi aliquo titulo in Eccleſiam aut Eccleſiaſticam perſonam ſit tranſlatum, efficitur Eccleſiaſticum, ib. n. 290

Jus regium patronatus donatum non abſolutè ſed in feudum, cùm ſcilicet adhæret caſtro aut villæ infeudatæ, retinet naturam regii patronatus, ibid. num. 296

Juſpatronatus an & quando in feudum vel emphyteuſim concedi poſſit, vide remiſſivè, ibid. numero 296

Regium juriſpatronatus donatum Eccleſiæ efficitur Eccleſiaſticum, ib. n. 299

Juſpatronatus alicujus comitatus annexi Epiſcopatui, eſt Eccleſiaſticum, & de ratione, ib. n. 300

Juſpatronatus ſpectans ad prioratum erit Eccleſiaſticum, ib. n. 302

Et etiam ſi prioratus ſit Juriſpatronatus laici, ubi legitima redditur ratio, ib. n. 303

Juris regii patronatus beneficio in alium ſtatum erecto, an Juſpatronatus retineatur, vel amittatur, p. 436. n. 306

Jure devoluto proviſio facienda eſt cum cauſæ cognitione, an lis finita ſit intra tempus, an ſcientia habita fuiſſet vacationis, & à quo tempore, & alia diſcutienda, ex quibus cauſatur devolutio, p. 440. n. 33

Jure Regio quando poſſit à poſſeſſoriis ordinariis appellari, p. 440. 450. n. 60

Juris executio non gravat, p. 481. n. 13

A re judicata non appellari Jura clamant, pag. 429. n. 94

Defectu Juris concurrente cum ſilentio decennii honeſtum non eſt, ut beneficium tanto ſit tempore litigioſum, p. 505. n. 18

Jus exequendi executorialibus etiam jure canonico non niſi ſpatio triginta annorum extingui, defenditur, ib. n. 21

Jus exequendi tamen ex executorialibus, quàm inſtrumento guarentigiato habere inſtantiam triennio perituram, qui teneant, ib. n. 34

Quæ opinio tanquam abſoluta & ſine diſtinctione ſequenda non eſt, ib. n. 35

Jus exequendi etiam ex actione perſonali, & re judicata ſuper ea poſt litis conteſtationem petita executione, interrupta perpetuatur in 40. annos, p. 507. n. 50

Jus exequendi per citationem & executoris miſſionem interrumpitur præſcriptio, per litis autem conteſtationem perpetuatur jus ipſum in alios 40. annos, ib. n. 51

Jus executivum & interruptum per citationem aut executoris miſſionem, denuo initiatur ejus præſcriptio, ib. n. 53

Jus omne potentiùs operatur in cauſa quàm in cauſato, p. 542. n. 12

Quod procedit ſive Jus executivum proveniat ab actione reali & hypothecaria, ſive ab actione perſonali, p. 569. n. 33

Jus habens ad poſſeſſionem rei per executoriales alteri reſtitutæ, poteſt contra hanc eo remedio agere, p. 574. n. 92

Juſpatronatus annexum quos pariat effectus, p. 624. n. 109. remiſſivè.

Jure canonico deficiente, recurrendum eſt ad leges & conſuetudines regni potiùs quàm ad imperiales, p. 642. n. 109

Jus tertii ex cauſa executionis non eſt actus ſtans de per ſe, ſed dependens à jure creditoris, pag. 656. num. 47

Jura duo cauſata ex una radice, una ambo reſciſſione tolluntur, ib. n. 49

Juſſio.

Juſſio ſecunda, nempe, *ſobre carta*, expeditur aliquando (rarò tamen) cum expenſarum mulcta ſolvendarum ſive à judice, ſive à notario, per quemlibet fieterit, proceſſum non mittere, pag. 62. num. 125

Juſſio ſecunda, dicta *ſobre carta*, quando expediatur, & cum quibus communionibus, & expenſis, p. 72. n. 265.

Juſſio ſecunda dicta *ſobre carta*, deneganda erit in iis, quæ judex poterat appellatione pendente licitè facere, p. 78. n. 42

L

Laicus.

Laicus poſſidens ſpiritualia ſemper præſumitur eſſe in mala fide, p. 8. n. 34

Laicus non ſe intromittit in ſpiritualibus, & eis annexis niſi de licentia Pontificis, & in caſibus à jure conceſſis expreſsè, p. 9 n. 36

Laici non poſſunt inducere legem aut conſuetudinem contra Clericos ex defectu poteſtatis, & juriſdictionis, ib. n. 37

Laicus litigans coram judice Eccleſiaſtico, jure canonico, & tribunalis ſtylo adſtringitur, & è converſo, p. 81. n. 5

Laicorum leges non ligant clericos, ib. n. 16

Et quando ſecus, ib.

Laicorum lex ſi eſt, vel approbata per Papam, vel tacitè recepta, debet attendi in foro Eccleſiaſtico, ibid. n. 17

Laicus propter ſocietatem Clerici non debet damnum pati, nec ſuum perdere privilegium, p. 401. n. 112

Laici omnes præſumuntur, quandiu de contrario non oſtenditur, p. 658. n. 82.

Latitans.

Latitans, aut ſe abſentans, ne citatio ad ſe perveniat, dicitur verus contumax, p. 234. n. 87

Latro.

Latrones inſignes, incitatores ſeditionum, vel duces factionum non audiuntur appellantes, p. 465. numero 28

Etiam ſi confeſſi tantùm ſint, vel convicti, ib. n. 19

Laudum.

Laudi executio non eſt facienda pendente reductione, ad judicem ut bonum virum, ut verior opinio, reſolvitur, & quot ſint in hoc articulo, p. 456. 457. n. 10

Jure Regio hæc opinio innovata eſt, ib. n. 11

Laudi executio fit ſi ſit inter partes conventum, ibid. num. 12

Vel ſi ſit ab aliquo ſtatuto ſic inductum, ibid.

Et de aliis limitationibus, remiſſivè, ibid.

Legatus.

Legatus in partibus habet facultatem cognoſcendi de appella-

& Verborum.

appellationibus interpoſitis ad Papam, & ab appellationibus à legato poteſt ad eundem redire, p. 294. num. 23

Legatum.

Legatum relictum pro ſepultura dilationem non recipit, & propterea nec appellationem ſuſpenſivam, p. 339. n. 60

Legatum quod dilationem non recipit, debetur antequam hæreditas adeatur, ib. n. 61.

Legatum non fuiſſe mandatum, nec relictum probatur ex inſpectione teſtamenti, p. 523. n. 171

Tot ſunt Legata quot annuæ præſtationes, pag. 559. num. 141

Legitimatas, Legitimum.

Legitimitatis exceptio non cenſetur excluſa à quolibet ſtatuto, omnes exceptiones adversùs inſtrumentum excludente, p. 208. n. 62

Legitimitatis exceptio etiam poſt tres ſententias poteſt opponi, ib. n. 63

Legitimum dicitur, quod lege probatur, & favet, p. 314. n. 8

Legitimum dicitur, quod à lege recipitur, & approbatur, p. 550. n. 2

Lex.

Lex Regia diſponit in auxilium Juris Canonici, prohibentis violentas oppreſſiones, p. 8. n. 25

L. Regia refertur, afferens conſuetudine immemoriali competere Regi poteſtatem tollendi violentias, ib. num. 32

Lex, conſuetudo, ſeu ſtatum regulatur à poteſtate inducentis conſuetudinem, p. 9. n. 37

L. Regiam 36. recop. nervosè defendit Author, & juris naturalis eſſe declaratoriam affirmat, jure etiam divino & Canonico fundatam, ib. n. 39

Lex temporalis ratione directiva obligat etiam clericos, quatenus univerſaliter tangit bonum publicum clericorum, & laicorum, pag. 13. num. 13. num. 65

Leges Regias tangentes bonum totius communitatis tenentur obſervare clerici cum non tendunt in præjudicium libertatis Eccleſiaſticæ, ib. n. 66

Aliud eſt condere legem particularem circa bona clericorum, aliud generalem, quæ comprehendat temporalia tam laicorum, quàm clericorum, cum prima non licet, ſecunda valet, ib. n. 67

Obſervantia talium Legum eſt neceſſaria ad pacem Reipublicæ, ib.

Lex loquens cum aliqua qualitate ad ſui intellectum trahit omnes alias, quæ in illo propoſito ſimpliciter, aut generaliter loquuntur, p. n. 78

Leges debent intelligi ſecundum rubricam ſub qua ſituatæ ſunt, p. 29. n. 187

Confirmatoria Lex recipit eandem limitationem, quam confirmata, p. 3[illegible]. n. 227

Lex loquens cum aliqua qualitate, ad ſui intellectum trahit omnes alias quæ in illo propoſito ſimpliciter & generaliter loquuntur, ib. n. 228

Legis ratio generalis licèt uni præſidi directa, ad omnes extenditur, p 45. n. 297

Lex uſu populi non recepta, ſed contrariis actibus rejecta, nec obligat, nec adſtringit, p. 46. n. 322

Lex Regia fundat cognitionem per viam violentiæ in jure, & conſuetudine, ſuis omnibus requiſitis vallata, & acquiſita, p. 47. n. 337

Lex Regia prohibens cauſas religioſorum trahit per viam violentiæ, interpretatur, p. 87. n. 22

Lex Regia de dicta oppoſita intelligitur reſpectu ſcholaſtici alium invenientis coram Magiſtro ſcholæ, p. 79. n. 44. & 45

Lex requirens aliquod genus ſeu modum probationis in aliquo actu, debet adimpleri ſpecificè & aliter probari nullo poteſt, p. 95. n. 32

Lex ſeu ſtatutum poteſt, occurrente aliqua utilitate, aut evidente cauſa (ut hic) facere, ut probatio valida & perfecta in aliquo actu, ſit invalida & imperfecta, ib. n. 33

Lex vel ſtatum factum ob publicam utilitatem ſi requirat certum genus probationis non admittitur alia probatio ſimul cum requiſita, ib. n. 34

Leges Regiæ in caſibus violentiæ veniunt ad evitandum fraudes, p. 103. n. 18

Lex Regia 36. & 37. tit. 5. lib. 2. recopil. ponderantur, ut ad invocandum Regiam protectionem ſola ſufficiat appellationis denegata delatio abſque executione, p. 115. n. 21

Lex vel ſtatutum utens verbo de præterito, non extenditur ad futurum, p. 156. n. 242

Lex non fingit ſuper impoſſibili de natura & de jure, ne ſibi repugnet, p. 161. n. 34

Lex ubi aliquid fieri præcipit, judex id faciens dicitur legis executor, à quo non eſt licita appellatio, p. 371. n. 12

Quia tunc potius operatur Rex, quàm homo, cujus eſt executor, ib. n. 13

Lex quando in aliquo caſu determinatè aliquid faciendum præcipit, (ut in exemplis appoſitis) non admittitur appellatio, ib. n. 14

Lex ubi præcipit aliquid fieri, jam caſus cenſetur deciſus & determinatus per ſententiam legalem, quo caſu à legis diſpoſitione videtur appellare ſi à judice ut legis executore appelletur, p. 372. n. 17

Lex Regia refertur qua revocantur donationes juris Regii patronatus factæ per Regem Henricum & aliorum Regum, p. 436. n. 319

Lex tollens appellationem confeſſio intelligitur de ſponte confitente, p. 465. n 15

Lex ſeu Canon debet intelligi ſecundùm rubricam, ſub qua ſituatum eſt, p. 513. n. 14

Libellus.

Libello inepto, pars non tenetur reſpondere, & à judice contrarium declarante licitè appellatur, p. 140. n 42

Idem in Libello obſcuro, & generali reſolvitur, ib. n. 43. quia eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitivæ, p. 141. n. 44

Libellus appellationis non ſufficit porrigi coram notario dumtaxat, & non coram judice, p. 164. n. 80

Libellus appellationis ut legatur judici, non eſt neceſſarium, licèt ſit ut coram ipſo præſentetur, ib. num. 81

Libellus oppoſitionis contra proviſionem beneficii non eſt provocativus, ſed excluſivus, p. 278. n. 74

Libellus quo pater agit abſque qualitate expreſſa legitimi adminiſtratoris, ſuſtinetur ſi ex litis diſcurſu appareat quo jure ſit actum, p. 590. n. 285

Libellus generalis licèt non admittatur, poteſt tamen ex diſcurſu conſtare qua actione ſit expertum, ibid. num. 300

Liber.

Libri antiqui probant, quando eis communiter creditur, vel ſunt in loco, ubi dumtaxat ſervantur authenticæ ſcripturæ, p. 434. n. 282

Liberum.

Libera facultas conceditur à jure judici à quo ad revocandum attentata, cùm ſit ad faciliorem cauſæ exitum, p. 94. n. 19

Libera facultas dici non poteſt, quæ ab alio dependentiam habet, p. 379. n. 24

(Liberè) dictio idem importat quod ſine alterius conſilio, conſenſu, interventu, requiſitione, ſeu interventione, ib. n. 24

(Liberè) dictio importat voluntatem abſolutam, ib. n. 25

(Liberè) dictio liberam denotat poteſtatem in faciente ſua ſponte, & alterius voluntate non requiſita, ib. n. 26

(Liberè) dictio, ubi apponitur, impedit appellationem, quia idem importat, quod appellatione & præſcriptione non obſtante, p. 380. n. 27

Index Rerum

(Liberè) dictio nec jure, nec ratione, nec æquitate aliqua regulatur, p. 380. n. 31

(Liberè) dictio ubi est oppositа, intelligitur sublata omnis contradictio, & impedimenta, ibidem numero 33

Liberam facultatem providendi beneficium vacans ipso jure per adeptionem secundi cùm per jus accipiat ordinarius, debet intelligi appellatione non obstante, ibid. n. 34

Sinè contradictione actum celebrat, qui potest facere liberè, ib. n. 35

Liberum arbitrium ex quibus verbis, & clausulis datum judici intelligatur, pag. 459. numero 34. remissivè.

Limites.

Limites territorii aggredi, & terminos jurisdictionis ampliari, idem est, p. 516. n. 60

Liquidatio.

Liquidationis articulus vestitur natura executivi judicii, cui inducit, p. 221. n. 114

Liquidatio sententiæ aut instrumenti guarentigiati exequitur suspenso illiquido, p. 222. n. 126

Liquidatio sententiæ reddendæ rationis, non recipit appellationem suspensivam, p. 261. n. 43

Liquidatio incidens in executionem est pars ipsius cujus substantiam & naturam non mutat, pag. 514. numero 18

Liquidatio in executionem incidens non inducit novum gravamen, sed continet declarationem interpretativam (cessante excessu.) ib. n. 29

A Liquidationibus incidentibus in executorialium executione non appellatur, ibidem numero 30. remissivè.

Liquidationis judicium habet se ut incidens ad sententiam, & ejus naturam assumit, ac pariter executioni mandatur, p. 609. n. 248

Liquidatio pertinentiarum præcedente condemnatione universali, dicitur declaratio interpretativa non augens nec minuens condemnationem, pag. 617. n. 11. 13. & 17

Liquidatio quæ non mutat substantiam rei judicatæ, non inducit novum gravamen, pag. 617. numero 17

Liquidatio tunc non mutat substantiam condemnationis, quando continet declarationem interpretativam, non augentem nec minuentem, seu variantem substantiam ejus, p. 617. n. 18

A Liquidatione fructuum, damnorum, pertinentiarum, &c. virtute rei judicatæ, aut instrumenti guarentigiati appellationi non est deferendum, ibid. n. 28

A Liquidatione executoris vigore executorialium non admittatur appellatio, sed iterum executori causa remittitur ut illam peragat, p. 618. n. 29

Liquidatio quæ sub generalitate verborum sententiæ nec virtualiter, nec visibiliter comprehenditur, rectè convenit definitioni excessus, & ideo à tali excessiva liquidatione licet appellare, ib. n. 32

In Liquidatione excedet executor si ad illam faciendam non citet condemnatum, p. 620. n. 62

Liquidationis in executione per quæ fiat probatio, & ea summariè non servato ordine judicii ordinarii, ubi nec requiritur libellus, nec litis contestatio, p. 621. n. 64

Liquidationis probatio super pertinentiis, damnis, aut fructibus, &c. fit per interrogatorios advocati, ibid. n. 65

Ad Liquidationem faciendam super pertinentiis, &c. tam actorem quàm reum executor tenetur admittere, ib. n. 68

Ad Liquidationes probandas executor tenetur terminum assignare de stylo Rotæ, intra quem si non fiant, potest ad executionem procedere, ibid. num. 69

Liquidatio in executione facienda est per antiqua acta & testes, ne detur periculum subordinationis, p. 625. n. 133

Executori si sit commissa Liquidatio sententiæ, cautus sit victor, ut in executoria inseri faciat dicta testium, qui melius circa valorem & æstimationem rerum, fructuum, aut damni deposuerint, ne subordinationi locus sit, ib. n. 134

Lis, Litigiosus.

Lis quando efficiatur ex comparitionibus per præsentatos coram ordinario, p. 278. n. 77

Lis dicitur pendere per impetrationem rescripti vigore appellationis extrajudicialis, secuta ejus vigore citatione, p. 298

Litigiosum non dicitur beneficium, nec lis super eo pendere, quando esset dumtaxat mota super possessione, tunc enim sola possessio litigiosa est, p. 405. n. 166

Litigiosum non dicitur beneficium, quando super eo ut unito tantùm lis vertitur, ib. n. 267

Litigiosum non dicitur beneficium, quando agitur super privatione beneficiati nisi agens de privatione sibi simul petat adjudicari, ib. n. 168

Litigans si moriatur, nova citatio cum relatione status litis in successorem est necessaria, aliàs corruit judicium, p. 408. n. 209

Lite mota inter Episcopum & patronum, vivente patrono, provisus sub ordinario removeri potest, p. 428. n. 181

Lite vertente inter Regem & alium patronum putativum existente in quasi possessione vincente Rege, præsentatus à putativo patrono amovendus est, & de ratione, ib. n. 282

Lite pendente inter patronos electores aut collectores super possessione vincens declaratur verus possessor, & ideo ab adversario præsentatus seu electus erit indistinctè removendus, ib. n. 183

Citandus est Episcopus aut patronatus, & ab eisdem provisus ad Litem super spolio, ib. n. 184

Mota lite inter Episcopum & patronos interim dum lis terminatur, & Episcopus apponit œconomum, p. 442. n. 68

Lis censetur derelicta per silentium decennii concurrente non bono jure negligentis, non in omnibus causis, sed in beneficialibus tantùm, & qua ratione, p. 505. n. 17

Lis perit triennio jure civili, & tamen non jus exequendi, cùm triginta annorum lapsum desideret, p. 505. n. 28

Lite cœpta pet citationem aut executoris missionem, incepta præscriptio interrumpitur, non tamen perpetuatur actio, quæ de novo initianda est, p. 507. n. 48

Lite cœpta per litis contestationem, non solùm interrumpitur præscriptio, sed perpetuatur actio in 40. annos, etiamsi decem tantùm sufficiant ad actionis præscriptionem, ib. n. 49

Litis contestatio ubi non requiritur, primus actus subsecutus habet vim litis contestationis, ibid. numero 55

Lis est initianda cum eo cui sententia non officit, pag. 506. n. 68

Lis mota contra plures pro portione sententia lata contra unum non nocet aliis non nominatis qui intelliguntur omissi, p. 570. n. 52

Lite mota contra emphyteutam de jure spectante juri domini, in illum laudatum & comparentem judicium transfertur, p. 578. n. 134

Litigii vitium in beneficiis contrahitur, pag. 582. num. 184

Liti-

Litigiosa res non potest per alienationem mutare statum & ordinem judicii, nec potest litis cursus impediri, p. 580. n. 170
Contra occupantem rem Lite pendente quando non possit fieri executio remissivè, p. 581. n. 171. & an conventus jure proprio possit rem alienare ex alio noviter acquisito putà hæreditatis, ib.
Lite pendente inter creditorem & debitorem, si iste rem in solutum dederit alteri tertio creditori, sententia inter illos lata in hunc an possit exequi contra tertium creditorem pro avocanda re, pag. 581. n. 172
Lis agitur cum legitimo contradictore, si tractatur cum eo, qui primum locum obtinet defensionis à quo cæterorum jus derivatur secundario, p. 591. n. 311
Litigii vitium omnes etiam Ecclesiasticos ligat, p. 659. n. 94
Litigiosam rem alienatam lite pendente in clericum, potest judex secularis ab illo avocare, & in eum sententiam latam exequi, p. 660. n. 110
Lis non dicitur finita per rem judicatam, donec exequantur executoriales & possessio apprehendatur, p. 669. n. 250

Locatio.

Locato fundo in biennio, & facto locatoris fuit conductor impeditus uti, contra quem sententia lata, an possit exequi ex æstimatione contra locatorem, p. 632. n. 56
Locatio per Ecclesiam facta ultra novem annos, nec in tempore permisso sustinetur, p. 666. n. 203

Locus.

Locus dicitur non tutus, quando quis citatur ad locum peste, vel aeris contagio corruptum, pag. 139. n. 23

Luctuosa.

Luctuosam præscribens ratione jurisdictionis, sufficit, illam percepisse ab aliquibus vassallis, ut contra omnes intelligatur, p. 424. n. 120

Lusitania.

In Lusitania non solum Regii auditores, sed quilibet Prætor Regiæ Coronæ in sua provincia cognoscit de violentia inter Ecclesiasticos de consuetudine, observaturque decisio textus *in cap. petimus* 11. *q.* 1. p. 108. n. 21

M

Majoratus.

Majoratus bona sunt præscriptibilia, pag. 426. n. 50
Majoratus bona præscribuntur per tempus immemoriale, ib. n. 151. declarata ut infrà, à n. 182
Regnum caput est omnium Majoratuum Hispaniæ, ib. n. 152
Majoratus mortuo possessore tertius occupans bona nec habet possessionem civilem, nec naturalem, sed solam detentionem, ib. num. 154. adeò ut non possit præscribere, ib.
Tertio occupanti bona Majoratus contrà successorem non competit remedium possessorium, nec fructus lucratur, nec aliquem juris effectum habet, ibid. n. 155
Majoratus bona non præscribuntur etiam per centum annos, ubi apparet evidenter de eorum principio, esse majoratus, p. 434. n. 283

Mandans, Mandatarius, Mandatum.

Mandatum executorium virtute sententiæ, vel instrumenti guarentigii, sed sententia interlocutoria habens vim diffinitivæ, p. 151. num. 180. & 181. & an ab eo appellatur, remissivè.
Mandans committi delictum in alio territorio, quo districtu sit puniendus, p. 253. n. 57
Mandatarius, & mandans delictum committi in diverso districtu, ubi non punitur effectus, ab utriusque districtus judicibus possunt puniri, pag. 254. numero 64
Mandata regia, vulgo (provisiones ordinariæ) dictæ, quibus utuntur suprema tribunalia non recipiunt supplicationem, quia partibus invitis expediunt, executione legis ita disponentis, p. 373. n. 34.
Mandati defectus probatur ex actorum inspectione & impedit executionem etiam trium conformium, p. 395. n. 29
Mandati & legitimationis personarum defectus nullam reddit sententiam, p. 408. n. 212
Mandatum factum à Prælato vel rectore Ecclesiæ in his, quæ spectant ad ipsam Ecclesiam, finitur morte Prælati, aut rectoris, etiam lite cœpta in vita illorum, p. 301. n. 239
Mandatum insertum de verbo ad verbum in sententia aliisve actibus judicialibus, fidem facit, sicut ipsum originale, p. 499. n. 59
Mandatum insertum per relationem & enuntiationem Notarii non de verbo ad verbum, non probat, si negetur, ib. n. 60
Etiamsi Notarius attestetur, se vidisse, & legisse, ibid. n. 61
Et etiamsi dicat, ut constat ex instrumento per me fieri rogatum confecto, ib. n. 61.
Mandatum jurisdictionis & mandatum ad lites æquiparantur, & de uno ad aliud arguitur, pag. 519. n. 120
Mandatum utrumque litis, & jurisdictionis est stricti juris, in quo non veniunt nisi expressa, p. 520. n. 121
Mandatum quem non habere, seu potestatem judicandi, seu ordinem non fuisse servatum, & similia, probatur per actorum inspectionem, pag. 523. n. 175
Pro Mandato non præsumitur, nisi quatenus ex ejus inspectione appareat, ib. n. 177
Mandatum regulariter debet exhiberi, ib. n 178
Mandatum Papæ injustum potest executor non exequi sed rescribere, & secundùm jussionem expectare, p. 545. n. 58
Etiamsi Mandatum continet excommunicationem, ib. n. 58
Mandatum ex causa necessaria (prout est executio commissa) non expirat morte mandantis, p. 546. n. 70
Mandatum quibus casibus non expiret morte mandantis re integra, ib. n. 71. remissivè.
Mandatum ubi est certum & limitatum, quia probabiliter excedit executor, est nullum ab eo gestum, p. 599. n. 17
Mandatum ut sit limitatum ad incertum liquidandum propter probabilem dubitationem excessus liquidationis, tangit injustitiam non excessum, ut in exemplis, p. 599. n. 18
Mandatum limitatum in certo non causat excessum, sed gravamen, ut in exemplo appositio, pag. 617. n. 27
Mandatum ad actum extrajudicialem extenditur ad judicium occasione illius actus, pag. 623. numero 95
Mandati forma diligenter attendenda est, pag. 646. num. 10
Mandatum relaxatum partim ex causa falsa, partim ex vera, in totum est nullum, etiam pro summa debita ratione individuitatis, pag. 666. numero 197
Mandatum relaxatum pro majori summa sustinetur etiam in excessu, si creditor eo tempore creditor sit

Index Rerum

æquali aut majori ſumma, quàm ſit exceſſus mandati, p. 670. n. 262

Manifeſtatio.

Manifeſtatio perſonæ occultatæ non datur in Regno Aragonum in cauſis ſpectantibus ſancto officio, pag. 86

Manus Regia.

Manus Regia manus eſt Eccleſiæ, p. 113. n. 22.

Manutentio.

Utente jure univerſali ex privilegio datur Manutentio etiam in ſpecie non poſſeſſa contra juris aſſiſtentiam habentem, & etiam ſi poſſidenti jus commune reſiſtat, p. 425. n. 141

Manutentio denegatur quandiu apparet de titulo invalido, p. 425. n. 138

Maritus.

Maritus qui ut legitimus adminiſtrator potuit comparere, ſi ut procurator agit abſque mandato, corruunt acta, nec ſuſtinetur illa via qua potuit agere, p. 589. n. 270.

Quod procedit etiam in conjuncta perſona, ibidem, n. 271

Maritus poteſt pro uxore agere ſine mandato, & cautione de rato in bonis paraphernalibus, in cæteris cum cautione, in dotalibus liberè, ibidem, num. 272

Maritus conſetur habere mandatum ad adminiſtranda bona paraphernalia, ib. num. 273. & de alio ſimili caſu, ib.

Martinus V.

Martinus V. declaravit, ſe non intelligere excommunicare clericos recurrentes ad Regem in caſibus illi ſpectantibus tam de jure, quàm de conſuetudine immemoriali, p. 44. n. 290

Martini Bulla refertur ad literam pro omnimoda ſatisfactione cognitionis per viam violentiæ, ibidem, num. 291

Materia.

Materia appoſita ſub aliquo rubro judicatur ejus eſſe naturæ, cujus eſt rubrum, p. 286. n. 250

Matrimonium.

Matrimonii quæſtio ſi incidat, & remittat laicus judici Eccleſiaſtico, poterit hanc remiſſionem iterum revocare, p. 489. n. 47

Maximilianus.

Maximilianus ab Auſtria Archiepiſcopus olim Compoſtellanus jam defunctus, voluit apud ſupremum Regis Conſilium *authoordinario* alterare, & avellere à Senatu Regio Galleco, p. 28. n. 173

Medicus.

Medicus promittens curare infirmum, ſi curet, & illico reincidat ægrotus, non videtur curaſſe à primo morbo, ſecus ſi ex longo intervallo, p. 669. num. 239

Medium.

Medium participat à juribus extremorum, & probatis extremis medium probatum remanet, pag. 501. n. 94

Quod procedit, quando Medium habet conjunctionem cum extremis, ib. n. 95

Medium ejuſdem præſumitur naturæ & conditionis, cujus ſunt extrema, ib. n. 96

Medium declaratur ex præcedentibus & ſubſequentibus, ib. n. 97

Melioramentum.

Melioramenta prius debet ſolvere executor, ſi de priùs ſolvendis mentio fiat in ſententia, quam attendere debet, p. 648. n. 55

Melioramenta ſi reſpiciant jus univerſale, puta hæreditatem, ad quam reſtituendam quis eſt condemnatus, an una res pro alia retineatur, pag. 649. n. 67.

Et quid hoc caſu, quando Melioramenta de facili non poſſunt liquidari, an omnia bona ſint relaxanda ſub fidejuſſore, ib. n. 68

Melioramenta opponens ſi non liquidet intra terminum ſibi aſſignatum, proceditur ad executionem, ne ſit in ejus poteſtate illam retardare, ib. numero 70

Mendicantes.

Mendicantium mentio ubi fit, ſemper præmittitur Ordo Prædicatorum, qui inter mendicantes connumerantur, p. 241. n. 32

Merces.

A taxatione Mercedis non datur appellatio ſuſpenſiva, ſicut nec à ſententia alimentorum præſtandorum, p. 348. n. 82

Qualitas divitiarum & paupertatis in cauſa mercedis quoad admittendam vel rejiciendam appellationem attendenda eſt, ib. n. 83

In famulorum ſalario, & Mercede operarii non attenditur qualitas divitiarum, aut paupertatis, ſed indiſtinctè non admittitur appellatio, ib. n. 84

Pro Mercede conventus ſi opponat, petentem eſſe divitem, ac conſtet: ceſſabit privilegium appellationis, imò admittitur quoad utrumque effectum, ib. num. 89

Michael Archangelus.

Michaeli Archangelo poteſtas conceſſa fuit in cœlo propulſandi violentam ſuperbiam Luciferi thronum Dei altiſſimi occupare cupientis, pagina 10. num. 41

Miles.

Capi poteſt Miles à judice ordinario ad effectum remittendi, p. 771. n. 14

Minor.

Minor viginti quinque annis pubes an pro debito poſſit capi, p. 175. n. 81 & 82

Miſſio.

Miſſio in poſſeſſionem utilis dominii dumtaxat fit ob contumaciam emphyteutæ, p. 578. n. 38

Mixtura.

Mixturæ ratione appellatio multoties permittitur à tota ſententia, p. 214. n. 27. & n. 28

Mixturæ ratione in cauſa poſſeſſoria in totum admittitur appellatio, p. 215. n. 43

Mixtura ſuper poſſeſſorio & proprietate recipit in totam appellationem, p. 219. n. 88. & ſeqq.

Mixtura poſſeſſionis & proprietatis in ſententia, ſive proveniat ex natura poſſeſſorii, ſive extrinſecus, quia permittitur agi de proprietate, appellationem permittit in totum, ib. n. 91

Mixtura poſſeſſorii & petitorii quatuor modis poteſt conſiderari, ib. n. 93

Mixtura ut admittat appellationem attenditur ſententia dumtaxat, ib. n. 93

Mixtura quæ contingit in ſententia, tripliciter conſideratur, ib. n. 93

Mixtura poſſeſſorii & petitorii recipit appellationem, quia petitorium uti majus ad ſe trahit poſſeſſorium, p. 220. n. 105

Mixtura non operatur permiſſionem appellationis, quando petitorium incidenter tractatur in poſſeſſorio, ib. n. 107

Mixturæ ratio ceſſat, ubi nullitas acceſſoriè continetur in ſententia, p. 221. n. 111

Moderamen.

Moderamen inculpatæ tutelæ tunc ſervatur, quoties id fit quo omiſſo vis tolli non poteſt, pag. 73. num. 286

Monachus.

Monachus pro debito civili capi non poteſt, p. 175. n. 72

Et quid quando ingreſſus ſit religionem in fraudem credito-

creditorum vel poſt ejus capturam, vel poſtquàm jam petita ſit in eum executio, pag. 175. num. 73. remiſſivè.
Monachi an poſſint cum cappa & Cruce proceſſionaliter ingredi Parochiam, ad exportandum cadaver eligens apud ipſos ſepulturam, pag. 243. numero 70
Monachi non habent territorium niſi intra ambitum ſui monaſterii, ib. n. 71
Monachi quando ad Vicariam perpetuam nominari poſſunt per Abbatem, cujus monaſterio unita eſt Parochialis, p. 401. n. 158

Moneta.

Falſæ Monetæ crimine damnatus etiam convictus tantum vel confeſſus non auditur appellans, pag. 465. num. 30

Monitio vel Monitorium.

Monitionem ſimplicem quilibet ſecularis judex facere poteſt clerico, ut de aliquo certioretur, ut conſtituatur in mala fide, aut mora, & ut certioratio illi præſtet præjudicium, p. 63. n. 131
Monitio à citatione differt, quia illa nullam arguit ſuperioritatem monentis, & ſic à judice laico fieri poteſt clerico, ib. n. 132
Monitio ſeu requiſitio unica vel trina diverſis vicibus, aut trina uno contextu facta judici an ſit neceſſaria, ut videatur juſtitiam denegare remiſſivè, pag. 553. num. 139
A Monitoriis datis ubi danda non ſint, appellatur licitè, quia ſit actus per quem futurum deſignatur gravamen, p. 194. n. 14
A Monitorialibus literis ad effectum revelationis denegatis licet appellare, p. 195. n. 29
Monitoriales literæ ad effectum revelationis quinque requirunt requiſita, ut queant relaxari, ibid numero 30
Monitorialium literarum ad effectum revelationis materiam qui tractent, ibid. n. 31
Monitorium de ordinibus ſuſcipiendis eſt actus extrajudicialis, p. 309. n. 40
Monitio trina an unica ſufficiat ut negligentia inferioris arguatur, p. 324. n. 30
Monitus intra quod tempus tenetur adimplere, p. 537. n. 47. remiſſivè.
Monitio ſemper requiritur, ſi ſumus in facto negativo ut incurratur pœna, p. 632. n. 50

Mora.

Ex Mora regulariter periculum oritur, pagina 100. numero 20
Periculum ubi ſit in Mora, quando tollitur appellatio, p. 334. remiſſivè.
Moram aut dilationem ubi res non recipit, appellatio ſublata intelligitur, p. 380. n. 37

Mors.

Morte omnia ceſſare debent, cùm culpa ſit extincta, p. 96. n. 43
Mori diutius quis præſumitur propter peccatum, p. 198. n. 73
Mori certius, quàm naſci, ibid. n. 74
Mors omni momento ſperanda eſt, ibidem, numero 75
Mortem ſacra Scriptura vocat fulgur, ibid. num. 76. & 77

Mulier.

Mulier pro debito merè civili non carceratur, p. 176. num. 83
Mulier capi non poteſt pro debito publico aut fiſcali, ib. n. 84
Mulier ſuccedens laico pro debito fiſcali an capi poſſit, remiſſivè, ib. n. 85
Mulier ratione tutelæ incarcerari non poteſt, ibid. numero 86
Mulier pro debito deſcendente ex delicto capi poteſt, ib. num. 87.
Mulier meretrix, & perſonaliter in judicio comparet, & pro debito carceratur, ibid. num. 88. & quid in meretrice maritata, ib. n. 89
Mulier non cogitur perſonaliter in judicio comparere ſed per Procuratorem, ib. n. 90
Et quid quando judicium abſque illa exerceri non poteſt, ib. n. 91
Mulier pro ferendo teſtimonio in cauſa criminali perſonaliter comparere cogi poteſt, ib. n. 92
Mulier an cogi poſſet perſonaliter comparere pro abſolutione, p. 201. n. 113
Mulier pro ferendo teſtimonio, vel alia cauſa non cogitur comparere perſonaliter, ſed ad eam mittitur tabellio, vel alia perſona, ib. n. 114. & 115
Mulier incidens in canonem, *ſi quis ſuadente*, non cogitur pro abſolutione adire Romam, ſeu ordinarius abſolvat, ib. n. 116
Mulier non cogitur abſens ad locum judicii pro abſolutione accedere, ib. n. 120
Mulieri eſt privilegium juris communis, ne cogatur perſonaliter comparere, ſed per maritum, aut procuratorem audiri debet, ib. n. 121

Munus.

Munèra, & malignantium perſuaſio executorem divertere, & declinare faciunt à tenore mandati, p. 516. n. 54
Plura ad id ſacræ Scripturæ loca adducuntur in comprobationem, ib.

Mutatio. Vide *Status.*

Mutatione judicis eadem non diverſa manet juriſdictio, eademmet cauſa, idemque judicium, & idem tribunal, p. 99. n. 56
Mutatione & ratione perſonarum, qualitatis, vel accidentis non mutatur res, ut de Civitate, Collegio, Eccleſia, dignitate, & præbenda, circa declarationem *l. proponebatur de judiciis*, p. 79. n. 57.

N

Natura.

NAtura humana, nec quælibet ingenii fœcunditas quantumvis experta poterit alium modum ad cognoſcendum de violentia aptiorem reperire, quàm hactenus inventum, & practicatum, pag. 61. numero 100
Natura humana non poteſt eſſe deſtituta remediis ad ſui conſervationem neceſſariis, p. 74. n. 298

Neceſſitas.

Neceſſitas caret lege, & legem non admittit, & illicitum licitum, judicem incompetentem facit legitimum, alteratque præcepta, etiam divina, & alia hujuſmodi, p. 21. n. 103
Neceſſitas, & utilitas mirabilem & laudabilem modum præbendæ protectionis contentum ſub limitibus naturalis defenſionis inducere, p. 59. n. 19.

Negatio, Negativum.

Negatio ſeu non datio Apoſtolorum vim habet delationis, p. 108. n. 38
Negatio appoſita ſubjecto, aut termino communi, facit orationem univerſam, p. 206. n. 47
Negativum potentius eſt affirmatio, p. 213. n. 7
Negatio plus negat, quàm affirmat affirmatio, ibid. num. 8
Negativa præcepta magis efficaciùs obligant, & adſtringunt, quam affirmativa, p. 214. n. 10
Negativa coarctata ad certam ſcripturam per illius inſpectionem probatur, quia quod ibi non reperitur expreſſum, præſumitur non factum, pag. 523. numero 170
Negativa aliquem non eſſe talem prout aſſeritur, probatur per inſpectionem actorum, ib. n. 172

Negligen-

Index Rerum

Negligentia.

A tarditate & Negligentia judicis in adminiſtranda juſtitia appellationi deferendum, p. 344. n. 31

Negligentiæ & tarditatis gravamen poſt appellationem an inferior poſſit revocare, ib. n. 32

Nobilis, Nobilitas.

Nobilis pro ære alieno non incarceratur, p. 177. numero 97

Nobilis conductor vectigalis pro debito carceratur, ib. n. 98

Nobilitatis ratio etiam in ſpiritualibus habetur, p. 242. n. 50

Nominatus.

Nominatus ſeu præſentatus ab Univerſitatibus & Collegiis generalium ſtudiorum non tenetur examen ſubire in beneficio ſimplici, p. 406. n. 176

Notarius.

Notarius apud quem adſint acta geſta per judicem Eccleſiaſticum, contra quem violentia intentata eſt in Senatu, etiam abſentem, compellendus eſt ad exhibenda, p. 95. n. 38

Notarii fidei ſtandum eſt aſſerentis alia acta non eſſe ad reſponſionem proviſionis *de autos diminutos*, quo ad proceſſus inſpectionem ſuper violentia procedit Senatus, p. 131. n. 56

Notarii Eccleſiaſtici etiam Apoſtolici imperiti, aut delinquentes reperti poſſunt per ordinarium perpetuò vel ad tempus ſuſpendi ab officio non obſtante appellatione, p. 385. n. 2

Notarium ſemel electum per judicem ad aliquod negotium, poterit judex ſine cauſa removere uſque ad finem ipſius negotii, p. 386. n. 14

Notariis duobus electis ſi unus cœperit acta alicujus negotii ſcribere, alius deinceps non poterit ſe intromittere, niſi impedito primo, ib. n. 15

Notarius condemnatus crimine falſi, dumtaxat intelligitur privatus officii uſu & exercitio, p. 603. numero 711

Notario delequente extra officium, requiritur expreſſa privatio officii, quia non ſubintelligitur, pag. 604. n. 72

Notitia.

Notitia ficta, & præſumpta prout notificatio ad domum, non ſufficit ut currat tempus condemnato, p. 162. n. 62

Notorium.

Notorium licèt relevet ab onere probandi, non tamen ab onere proponendi & allegandi, p. 466. numero 48

Notorii probatio quando & quibus caſibus requiratur, & de qualitatibus & requiſitis hujus probationis, aut quid concludere & continere debeat, p. 467. n. 49. remiſſivè.

Notorium non requirit diffinitivam ſententiam, ſed ipſum eſt ſententia deſirans executionem, ibid. num. 50

Notorium eſſe reo negante, procedendum eſt ad declaratoriam interlocutoriam formato judicio, aliter non fiet executio, ib. n. 51

Notorium an requirat libellum, & litis conteſtationem, & quid citationem, remiſſivè, ib. n. 52

Notorium quotuplex ſit juris, aut facti permanentis, vel tranſeuntis, ſeu momentanei, & quid manifeſtum & de ſingulorum attributis, & quomodo cognoſcatur, & in quibus caſibus verificetur, & de aliis pluribus, ib. n. 53. remiſſivè.

Notorii ſententia, ut impediat appellationem, debet ferri cum expreſſo ſuppoſito notorii, & ejus facta mentione, non aliàs, ib. n. 56

Notorium admittit appellationem, quando in ea exprimitur cauſa rationabilis offuſcans notorium, ibid. num. 60

Notorium, aut manifeſtum ubi eſt, appellationem eſſe nullam & non recipiendam, poteſt judex licitè in cauſa procedere non obſtante appellatione, p. 482. n. 41

Secus ſi ſumus in dubio, quia tunc regulæ generali eſt ſtandum, dum de caſu excepto non apparet, ib. num. 42

Nullitas.

Nullitatem allegans tenetur omnia acta exhibere, ut poſſit argui contra ſententiam, p. 79 n. 5

Nullitatis exceptio oppoſita executioni penſionis debet apparere notoriè & evidenter, aliàs non impedit executionem, p. 353. 354. n. 51

Nullitas quæ verſatur circa extrinſeca gratiæ penſionis (prout in exemplis quæ opponuntur) non impedit executionem, ſed reſervatur judicio ordinario, ib. n. 52

Nullitas quæ verſatur circa intrinſeca gratiæ, nempe circa ſurreptionem, vel obreptionem & ſimilia, legitima exceptio eſt ad impediendum executionem penſionis, ib. n. 54

Nullitas aut evidens iniquitas apparens ex actorum inſpectione dicitur, eſſe in promptu, & notoriè conſtare, p. 393. n. 2. & vide. n. 34

Nullitas notoria patens ex actis impedit executionem trium conformium, p. 394. n. 22

Nullitas notoria in genere ſumpta dividitur in tres ſpecies, p. 395. n. 24

Nullitas notoria & manifeſta patens ex actis impedit trium conformium excutionem, non tamen alia probatio, etiam in continenti hoc caſu relevans eſt, ib. n. 26

Nullitas apparens ex facie ſententiæ magis quàm alia quævis dicitur notoria, ib. n. 30

Nullitas proveniens tam ex non ſervatis terminis ſubſtantialibus, quàm ex aliis concernentibus ſubſtantiam judicii, & ob non ſervatam formam ſtatuti requiſitam ad actum, impedit executionem, ibid. num. 32

Nullitas requirens altiorem indaginem, quia nec conſtat ex actis, nec in continenti ejus probatio offertur, impedit executionem irretractabilem, ibid. numero 33

Nullitas velata, quæ poteſt habere dubitationem, & diſputationem, non eſt notoria, nec impedit executionem trium conformium, p. 396. n. 38

Ad Nullitates reddentes judicium nullum tam in temporalibus quàm in beneficialibus qui videndi, p. 408. n. 213

Nullitas non principaliter, ſed per viam appellationis propoſita appellationis naturam aſſumit, & cauſat attentata, p. 409. n. 233

Nullitas ſententiæ triginta annis durat, p. 519. numero 115

De Nullitate perpetuo agi poteſt in cauſis, quibus vertitur animæ periculum, ib. n. 116

De Nullitate agenti ſententiæ etiam ſuccumbenti non currit terminus ad appellandum ab ea propter injuſtitiam, p. 520. n. 113

Dummodo Nullitas calumniosè non ſit propoſita, aut ex cauſa evidenter improbabili, ib.

Quæ doctrina procedit in attentatis abſque diſtinctione, an appellatio ſit compatibilis vel incompatibilis, ib. n. 131

Nullitas ex defectu mandari quandocumque etiam poſt mille annos poteſt proponi, ib. p. 122

Et idem de Nullitate præveniente ex defectu juriſdictionis, ib. n. 133

Exemptio Nullitatis ex defectu mandati & juriſdictionis non cenſetur excluſa ab ſtatuto excludente omnes exceptiones, ib. n. 124

Nullitas de per ſe propoſita ſive principaliter aut inciden-

incidenter non ſuſpendit executionem ſententiæ, p. 526. n. 230.
Et idem de Nullitate per viam querelæ propoſitâ, ib. n. 241.
Nullitas deducta per viam exceptionis non ſuſpendit executionem, p. 526. n. 232.
De Nullitate dicere, & adire per viam querelæ, paria ſunt, ib. n. 235.
Nullitas nulla major, quàm quod ſit extra poteſtatem, p. 542. n. 3.
Nullitas quæ inficit poſſeſſionem cujus virtute quis non vult impedire executionem, attenditur ne ſuſpendatur, p. 385. n. 202.
Nullitas reſpiciens titulum, & injuſtitiam principalis oppoſitoris, reſpicit petitorium cui reſervatur, ib. num. 204.
Nullitas quæ inficit titulum & poſſeſſionem, obſtat tertio ſe opponenti executioni ratione ſuæ poſſeſſionis, p. 584. n. 213. & ſeqq.
Tertii oppoſitoris Nullitas tituli quando non apponenda, & quando ſic, ib.
Nullitas inſtrumenti reddit probationem nullam, quo non poteſt dici de obligatione conſtare, p. 648. n. 51.

Nuntiatio.

Nuntiatione ſpreta novi operis, quando quis agi patitur de jure principali omiſſa via attentati, ceſſat attentatum, & appellationis prohibitio, p. 230. n. 47.
Nuntiatio novi operis habet vim inhibitionis, p. 273. num. 5.

Nuntius.

Nuntii reverendiſſimi juriſdictio ſolet declinari, volentis cognoſcere de jure patronatus Regio, aliter autem appellatio decernitur per Conſilium Cameræ legitima, vimque fieri, & reponi, p. 431. n. 222.
Nuntio exequente prout in mandato, erit recurrendum ad mandantis ſuperiorem, & de ratione, p. 528. n. 6.
A Nuntio judicis exequentis adimplere tamen mandatum limitatum, non ad mandantem ſed ejus ſuperiorem appellatur, p. 530. n. 43.
Nuntius qui exequitur prout in mandato, non eſt qui gravat, ſed mandans cui exceſſus & gravamen attribuitur, ib. n. 44.
Nuntius ut mittat aliquem in poſſeſſionem, judice mandante mortuo poteſt mandatum exequi, p. 546. n. 67.
Excedit Nuntius qui habet in mandatis ut me ponas in poſſeſſione unius rei, & ipſe me ponit in poſſeſſione alterius, p. 599. n. 15.

O

Obligatio, Obligatus.

OBligatus realiter dumtaxat non tamen perſonaliter, carcerari non poteſt, p. 180. n. 143. & ſeqq.
Obligatus realiter tantùm tunc capi poteſt, ſi bona deſierit poſſidere dolosè, p. 181. n. 150.
Ita ſi rem attrivit, vel conſumpſit, ib. n. 151.
Obligationes duæ ubi concurrunt in eadem perſona, potentior alteram vincit & perimit, p. 213. n. 6.
Obligatus ad factum licèt ante ſententiam liberetur præſtando intereſſe, non tamen poſt illam, quia obligat præcisè, p. 536. n. 43.
Obligatio redditus annui ſi eſt unica, pro omnibus præſtationibus futuris, unica præſcriptio ſufficit pro tota obligatione, p. 558. n. 136.
Singulæ Obligationes ſi oriantur pro ſingulis præſtationibus annuis, tot præſcriptiones ſunt neceſſariæ, ita ut unica pro omnibus non ſufficiat, ibid. numero 137.
Obligatio ſi eſt unica pro omnibus annuis præſtationibus exceptio ſemel oppoſita & rejecta in executione unius præſtationis, non obſtabit creditori in aliis, p. 559. n. 142.
Obligationes ſi tot ſint quot annuæ præſtationes, ſententia pro prima pagha non parat plenum præjudicium in ſubſequentibus, ib. n. 144.
Obligatio guarentigia rem tradere mittit executioni, & ſtatim mittitur in poſſeſſionem donatarius obligato poſſidente etiam non citato, p. 570. n. 37. & effectibus clauſulæ juſtificativæ in poſſeſſionis traditione appoſitæ, ib. remiſſivè.
Obligatio originalis licèt ſit concepta in ſolidum ea tamen quæ oritur ex ſententia, eſt pro rata ſecundùm juris diſpoſitionem, p. 643. n. 115.
Si ex ſexdecim Obligatis in ſolidum, quatuor tantùm conventi ſimpliciter condemnentur pro rata, condemnati intelliguntur habito reſpectu ad omnes obligatos, non ad ſolos condemnatos, ib. numero 120.
Quia in reſiduo abſoluti intelliguntur, ib. n. 121.
Quod fallit niſi judex habuerit reſpectum ad libellum quo ſtatutum fuerit omnes condemnari, in ſolidum omnes condemnati intelliguntur, ibid. numero 122.
Obligatus vigore inſtrumenti ad rem, & intereſſe, ſi dumtaxat ſit condemnatus ad rem, clauſula (parito judicato) non operatur reſpectu intereſſe non expreſſi, p. 664. n. 176.
Obligatio ſemel extincta non reviviſcit, etiam ſi res redierit ad priorem ſtatum, p. 667. n. 219.

Œconomus.

Œconomus an aſſignandus ab Epiſcopo durante lite inter patronos, vel in totum queat beneficium providere, p. 346. n. 52. remiſſivè.
Œconomi deputatio, ſicut & ejus congruæ aſſignatio non impeditur per appellationem ſequentem, ib. n. 56.

Officialis.

Officiales ad nutum amovibiles, non poſſunt abſque cauſa amoveri, p. 347. n. 42.
Officiales minores ut Alguazeli incorrigibiles exceſſus committentes, poſſunt ab eorum judice ſtatim expelli, & manumitti ſine lite, & appellatione, ſed liberè, p. 285. n. 5.
Officialibus tunc prohibita eſt appellatio, quando condemnantur pro delicto commiſſo in adminiſtratione officii ſui, & à proprio judice, ib. n. 6.
Officialis delinquens extra officium captus ab una Curia remittitur ex urbanitate ad Curiam ſuperiorem cujus eſt delinquens ipſe, ib. n. 7.
Officialis ſuſpenſus vel privatus officii adminiſtratione in Syndicatu pœna exequitur appellatione non obſtante, p. 386. n. 9.
Officia & beneficia ad nutum amobilia, quando ſine cauſa poſſint tolli, ib. n. 13. remiſſivè.
Officii privationis pœna ſi incurratur ipſo jure ſufficit delicti declaratio, ut privatio ſubintelligatur, p. 604. n. 73.

Omiſſum.

Omiſſum ab ſtatuto habetur pro omiſſo, maximè in diſpoſitionibus ſtrictis, p. 250. n. 11.
Omiſſum intelligitur quidquid in condemnatione non ſit expreſſum, p. 571. n. 54.
Omiſſum ſeu non expreſſum in ſententia habetur pro omiſſo, p. 643. n. 116.

Onias.

Onias Summus Sacerdos ad Regem recurriſſe, pro tollenda violentia in ſeditione populi à Simone Sacerdote illata, legitur, p. 57. n. 50.

Opinio.

Opinio communis Doctorum ſive in lecturis, ſive in tracta-

tractatibus, vel in consiliis, sequenda est per judicem, p. 82. n. 23.
Opinio, quæ plurimorum authoritate comprobatur, præsumitur verior, ib. n. 24.
Nec ab ea recedendum in judicando, & consulendo, ibid.
Opinionibus duabus contrariis æque probabilibus, seu communibus judex Ecclesiasticus potest, quam maluerit eligere, ib. n. 26.
Etiam in foro conscientiæ, ib. n. 27.

Oppositio, Oppositor.

Oppositor, si declaretur esse vel non esse filium patrimonialem, aut alias personam legitimam, licite appellat in provisione curati, p. 208. n. 67.
Oppositor post lapsum termini electorum, an sit admittendus & audiendus, p. 235. n. 102.
Opponens se beneficio post terminum edictorum ante tamen perfectum examen, rejectus an possit appellare suspensivè, p. 297. n. 271.
Oppositio, & offuscatio etiam si contineat juris subtilitatem, tollit notorietatem nullitatis exactis resultantem, p. 396. n. 37.
Oppositores post viginti dies, & intra terminum exclusivum & prorogatum per Episcopum, nec sunt legitimi oppositores, nec ad concursum sunt admittendi, p. 397. n. 58.
Oppositori quantumcumque docto etiam notoriè non potest conferri beneficium Parochiale absque concursu, quem ipse subire tenetur, p. 399. n. 78.
In tertii Oppositione duo concurrunt, excepto legitima rejecta, & executio contra non nominatum, quæ præbent causam appellandi, p. 568. n. 12.
Oppositor si sit clericus, & altera pars petens sententiæ executionem similiter, remittenda est executio Ecclesiastico, p. 579. n. 151.

Oppressus.

Cuilibet licet vim repellere, & Oppressus de facto potest judici injustè volenti sententiam exequi, non obstante sua legitima appellatione, resistere, p. 17. n. 85.
Oppressus etiam si expressè renuntiet recursui violentiæ illi denegandus non est, p. 59. n. 71.
Vi Oppressum defensuri advocati velociter confugiunt ad appellationem, quomodo sit formata, pag. 59. n. 72.
Oppressus ad obtinendam regiam provisionem juris præsumptionem pro se habet, cum omnibus appellationibus sit regulariter deferendum, pag. 60. numero 86.
Oppressus affirmans in Senatu acta esse integra, non auditur postea ex capite processus diminuti, volens noviter recurrere ad Senatum super eodem articulo, p. 131. n. 54.
Oppressus ut iterum possit recurrere ad Senatum super eodem articulo ex capite processus non integri debet de hoc constare notoriè, & evidenter ex actorum inspectione aliter non auditur, ib. n. 55.
Et quomodo consolatur Oppressus ut hoc modo notoriè appareat, ib.
Oppressus, qui ex actis diminutis semel obtinuit decretum contra se, licet vim non fieri, potest eis integris, iterum recurrere, secus autem appellatus, ib. n. 49.

Opus.

Novum Opus nuntians excommunicatus an in judicio comparens audiatur, p. 228. n. 19.
Novi operis nuntiationis causa recipit appellationem Suspensivam, p. 229. n. 32. & 33.
Operis novi post nuntiationem gesta revocantur per viam attentati, ib. n. 36.
Opus ædificatum post nuntiationem, revocatur per viam attentati, ib. n. 39.
Operis novi nuntiatio celeritatem desiderat, ibidem n. 41.
Operis novi nuntiatio non recipit appellationem suspensivam, ib. n. 42.

Ordinarius.

Ordinarius quando in defectum superioris per eum admoniti suos religiosos non visitantis, & corrigentis, potest visitare, an ob denegatam appellationem ab ordinario possint religiosi ad Senatum recurrere per viam violentiæ, p. 87. n. 27.
Ordinario assignantur quatuor menses in Parochialibus reservatis ad significandum concursum Pontifici, p. 292. n. 106.
Ordinarius potest exemptos compellere ad Ecclesiæ reparationem appellatione & inhibitione non obstantibus, p. 367. n. 18.
Ordinarius liberam facultatem & potestatem habet à jure providendi beneficia incompatibilia vacantia ipso jure per pacificam possessionem secundi, p. 179. num. 22.
Ordinarius intra quatuor menses currentes à tempore notitiæ vacationis tenetur mittere Sedi Apostolicæ fidem approbationis concursus facti in Parochialibus vacantibus in mensibus Apostolicis, p. 400. n. 103. & qua forma, ib.
Ordinarius instituens ad præsentationem patronorum quoquo modo fiat, jus patronatus agnoscit, & ideo institutio non est irrita, ex c. comtempti juris patro. p. 403. n. 145.
Ordinarius instituens præsentatum à patrono, non dicitur contempsisse jus patronatus, & ideo institutio non est nulla ipso jure, sed erit injusta respectu veri patroni, ib. n. 147.
Ordinarius præsentatum à majori parte patronorum si non instituat, facit injustitiam, non nullitatem, p. 404 n. 153.
Ordinarius potest etiam tanquam Sedis Apostolicæ delegatus apponere Vicarios perpetuos in beneficiis curatis, unitis dignitatibus, vel quibusvis Ecclesiis, non obstante appellatione juxta Concil. Trident. de reformat. cap. 7. sessione 7. ib. numero 155.
Ordinarius non potest prætendere jus universale in beneficiis consistorialibus Hispaniæ, prout Rex, maximè quia horum beneficiorum genus reservatum est Consistorio Papæ, p. 425. n. 140.
Ab ordinario procedente ad ulteriorem provisionem beneficii, interim dum in Senatu Regio de jure patronatus terminatur exceptio, appellationi emissæ erit deferendum, p. 428. n. 176.
Ordinarius non est cogendus instituere præsentatum à Rege alio existente in possessione per longum aut longissimum tempus, donec per executoriales convincatur, ib. n. 177.
Ordinario recusante instituere præsentatum à Catholica majestate recurrentem ad consilium Cameræ pro secunda jussione, an & quando concedi vel denegari solet, p. 426. n. 202.
Ordinarius si provisionibus Regiis præsentationis non obtemperet, quid faciendum, ib. n. 204.
Adversus Ordinarios recusantes instituere præsentatum, à Catholica majestate attentè procedatur, p. 439. n. 205.
Ordinarius si non instituat præsentatum à Catholica majestate interim conquiescat, aliter ab ejus provisione & processu appellationi interpositæ consilium Cameræ deferendum declarabit, ibid. num. 206.
Ordinario hodie ex motu proprio Pii V. præfixus est terminus duorum mensium, ut instituat præsentatum à patronis in Parochiali, aliter ad quem recurrat patronus, ib. n. 209.

Ordinario providente Parochialem quoad executionem ejus juxta Trid. non attenditur quo jure an institutionis, an meræ collationis, an confirmationis, & sic nec devolutionis, p. 439. n. 15
Ordinario aliqua ratione differente executionem provisionis Parochialis, si illam interim superior revocet, & aliam ferat sententiam poterit suam exequi, cùm vacans inveniat beneficium, ib. n. 23
Ordinarius debet inquirere & scire conditionem ejus, cui confert, p. 445. n. 80
Ab Ordinario recusante sine causa instituere præsentatum, vel confirmare electum, appellare licet, vel etiam superiorem adire per viam recursus, pag. 461. num. 67
Ab Ordinario negante licentiam justam Rectori, vel alteri beneficiato, licita est appellatio, ib. n. 68
Ordinarius in causa delegata minor est judice delegato à Principe, p. 527. n. 226
Ab Ordinario reponere volente excessum executoris Romanæ Curiæ appellationi emissæ an sit deferendum, p. 528. n. 9
In judiciis Ecclesiasticis Ordinarius reponit excessum executoris ob maximam difficultatem adeundi superiorem, p. 529. n. 30
Ab Ordinario volente reponere excessum executoris etiam Apostolicæ appellationi emissæ non esse deferendum, p. 530. n. 32
Ordinarius in casibus quibus potest contra Religiosos & aliàs exemptos à sua jurisdictione procedere, potest suam exequi sententiam absque literis requisitoriis, p. 660. n. 102

Ordo, Sacramentum.

Ab Ordinis requisiti suscipiendi decreto appellationi emissæ per beneficiatum an sit deferendum, p. 308. num. 34
Annos ad Ordines suspiciendos à quo tempore currere incipit, p. 303. n. 35
Ordines quales, & quæ beneficia requirant, & qua pœna plectantur beneficiati ob non receptos intra annum, & quæ impedita illos excusent, & de aliis hujus materiæ quæstionibus, remissivè, pag. 309. num. 36
A Præcepto de suscipiendis Ordinibus necessariis appellationi deferendum non est, ib. n. 38
Ordinem suscipere necessarium beneficio compulsus possessor non appellat, quominus interim exequatur præceptum, p. 371. n. 10

Ordo judiciarius.

Ordinis omissio respicienti utilitatem partis tantum, non vitiat executionem, sed permittit appellationem, p. 52. n. 416
Ordo juris non servatur in notoriis, sed ordo est, ordinem non servare, p. 61. n. 107
Ordo juris est, creditorem priùs principalem debitorem, quam fidejussorem eo non excesso convenire, p. 150. n. 175
Ordinem judiciarium servare, non potest nocere, p. 209. num. 74
Ordinis præposteratio appellationem permittit, p. 328. num. 32
Ordinem executionis præposterans executor illam reddit appellationem, p. 328. n. 33
Ordo judiciarius non requiritur super disputatione juris, p. 330. n. 52
Ordo juris non servatur in notoriis, sed tunc ordo est ordinem non servari, p. 466. n. 47
Ordo *l. à D. Pio*, §. *in venditio. ff. de re judic.* an detur pro forma substantiali, ita ut ejus perversio non egeat appellatione, p. 518. n. 103
Ordinem assignatum per d. §. in venditione esse inductum pro forma, & ejus commissionem causare nullitatem & excessum, qui teneant, ib. n. 104
Ordo executionis de quo in venditione omissus per judicem ordinarium non causat excessum & nullitatem, sed injustitiam, ib. n. 105
Ordinis perversio de quo in d. §. in venditione facta per executionem causæ nullitatem, & excessum, p. 519. n. 106
Ordo legis sonans in monitionem potiùs quàm in necessitatem, licèt omittatur, non vitiat, pag. 645. num. 1
Præposteratio Ordinis sonantis in consilium legis in necessitatem, non vitiat, ib. n. 2
Ordinem sententiæ præposterans executor excedit manifestè, ib. n. 3
Ordo est modus agendi, sine quo nihil rectè agitur, p. 646. n. 4
Ordinem excedere seu modum, idem est, cùm sint duo inseparabilia, ib. n. 6
Ordo in duplici est differentia, à jure, vel ab homine datus, ib. n. 6
Ordinis dati ab homine præposteratio semper actum vitiat ipso jure, ib. n. 9
Ordo præscriptus sententiæ, ejus præposteratio cadit in se ipsa causa executionis, ib. n. 16
Ordo unius causæ in se ipsa est velut ordo membrorum in corpore individuo, à quo si subvertatur aliquod principale, totum corpus perit, secus in ordine unius causæ ad aliam diversam, ib. n. 19
Ordinis à jure de una causa ad aliam præposteratio non admittit appellationem in judicio sui naturæ inappellabilis, quia non causat nullitatem, ibidem num. 20
A perversione Ordinis appellatio admittitur etiam in judiciis aliàs privilegiatis, in quibus regulariter appellatio non admittitur, ib. n. 21
Nullitas cadit in perversione Ordinis unius causæ ad seipsum, & ideo executionem non meretur, p. 647. num. 22
Ordinis præposteratio est gravamen evidens patens ex actis, ib. n. 23
Ordo literæ servandum est, & à forma sententiæ non est recedendum, p. 648. n. 56

P

Pactum.

PActum accedens ultra statutum, quo quis jam tenebatur, non mutat qualitatem vel naturam obligationis, p. 102. n. 3
Pactum inter partes, ne appelletur in causa intelligitur etiam prohibitio ab interlocutoria, p. 204. n. 11
Pactum de non alienando ut operetur executionem in tertium, an debeat apponi hypotheca speciali, an sufficiat generali, p. 657. n. 65. remissivè.
Pactum de non alienando potest apponi in annui census constitutione, quod solum respicit severitatem creditoris, p. 583. n. 200

Palinodia.

Palinodiæ pœna non potest exequi in absentem, sed in personam, p. 182. n. 170
Palinodiæ pœna clericus sicut nec nobilis non plectitur, ib. n. 171
Palinodiæ pœna est infamatoria, ib. n. 172
Palinodiam recantare non debet clericus injuriator, cùm nobilitatis privilegio fungatur contra Bernard. Diaz communiter reprobatum, pag. 643. numero 110

Panis.

Panis de quo in Oratione Dominicali, de spirituali intelligitur, p. 199. n. 90
Panis spiritualis quotidie assumendus, ut quotidie prosit, ib. n. 91

Papa.

Papa nec alius condemnat absque debita probatione;

cum sit contra jus naturale, pag. 47. numero 133.
Papa concedens mihi castrum poterit contra me præscribi, quia mea possessio non est papalis, pag. 435. num. 191

Parochia, Parochialis, Parochus, Parochianus.

Parochus est universitate, & potest uti frui pascuis & nemoribus civitatis, sicut quilibet de universitate, p. 12. n. 59
Parochus præfertur clericis mercenariis, & Capellanis, p. 242. n. 46
Parochialis in impetrationibus, & aliis requiritur specialis mentio, p. 243. n. 63
Parochiam alienam ingredi quis non potest ad aliquod officium divinum exercendum sine licentia Rectoris, p. 244. n. 75
Parocho proprio pertinet portare cadaver eligentis sepulturam in alia Ecclesia, ib. n. 76
Parochi absque licentia funus levari non potest, anteaquam per eum dicatur antiphona *Subvenite*, ibid. num. 81
Parochi absque licentia non potest funus levari nisi jubente ipso per asperfionem aquæ, p. 245. n. 85
Parochus potest surripere Cruces, & alia processionalia tollere, religiosis processionaliter accedentibus ad suam Parochiam, pro tollendo cadavere eligentis sepulturam apud religiosos, ib. n. 86
Parochus primo facit officium in Ecclesia dicendo orationes, & intonando primos versus, ib. n. 87
Parochus præfertur, quando defertur funus extra suam Parochiam, ib. n. 88
Parochi præferuntur etiam Canonicis collegiatæ, ibid.
Parochus in præjudicium Ecclesiæ, aut successorum an possit admittere vel non utendo, vel consentiendo renuntiare juri prælationis, ib. n. 89
Parochi successores possunt contravenire facto invalido antecessoris, ib. n. 90
Parochus potest præcedentiam perditam per prædecessores recuperare, ib. n. 91
Inter parochos duos quando sit locus præventioni in funerando corpus Parochiani utriusque, ibidem, num. 95
Et quid si prævention nulla sit, quomodo controversia diffiniatur, ib. n. 96
Parochialis provisio quoquo modo facta, non suspenditur per appellationem juxtà Trid. & motum proprium Pii V. p. 288. n 67
Parochialis provisio per sententiam judicialem, qua declaratur jus patronatus, non suspenditur per appellationem; ib. n. 168
Parochiali multæ assignantur specialitatis rationes animarum periculis, p. 289. n. 171
A Parochialium provisione sive judicialiter, sive extrajudicialiter facta appellationi emissæ non deferens vim non facit, p. 201. n. 193
A Parochialis provisione etiam judiciali appellatio sicut prohibetur quoad suspensivum; ita non admittitur ab articulis incidentibus in ea, pag. 201. n. 194
Ad Parochialem provisus non est à possessione amovendus, etiamsi judex appellationi contrariam ferat sententiam, donec contra illum tres sint conformes, ib. n. 101
Ab electione ad Parochialem discordantibus examinatoribus appellationi an sit deferendum, pag. 292. num. 202
Ab electione ad Parochialem etiam discordantibus examinatoribus appellationem suspensivo carere, verius, resolvitur, ib. n. 203
Parochialis provisio nulliter facta, vel ex defectu formæ Tridentini, vel aliam nullitatem contineat suspenditur per appellationem & idem in simplicibus beneficiis, ib. n. 209
Parochus cui ex impedimento vel imperitia datur coadjutor, non excusatur à residentia, p. 346. n. 46
Parochialis provisio & possessionis traditio nec suspenditur per appellationem, nec possessor amovetur, donec per sententias vincatur, ubi referuntur & ponderantur verba constituit. Pii V. pag. 362. n. 62
Parochiani contribuere tenentur in Ecclesiæ collapsæ reædificationem, si Clerici redditus, qui supersunt, non sufficiant, p. 366. n. 3
Parochiani non possunt renuntiare administrationi, & perceptioni Sacramentorum, ut à contributione hac excusentur, ib. n. 4
Parochiani in subsidium tenentur ad contributionem reficiendæ Ecclesiæ dirutæ, sicut Clerici tenentur ad opera publica communia omnibus, pontes, & fontes, &c. ib. n. 9
Parochiani tenentur pro oneribus Ecclesiæ, putà, si reconciliatione egeat, ib. n. 10
Parochiani quando in subsidium tenentur contribuere pro necessitate Ecclesiæ, tam nobilis, quàm plebeii indistinctè coguntur, ubi de ratione, ib. n. 11
Parochialem novam fieri quando jussit ordinarius, an possit ad id compellere non obstante appellatione, p. 368. n. 31
Causa quæ sufficiens sit, ut nova Parochialis construatur, ib. n. 32. & 34. remissivè.
Parochus præficiendus Ecclesiæ noviter constructæ, debet institui ad præsentationem Rectoris primæ, de ratione, ib. n. 37
Parochiales termini si inter antiquam Parochialem & novam Ecclesiam non dividantur, an decimæ præjudiciales sint dividendæ, vel quæ emolumenta nova Ecclesia debeat percipere, ib. n. 39
Parochialis juspatron. Ecclesiastici vacantis in mensibus reservatis Sedi Apostolicæ concursus fit spreto patronatu, p. 400. n. 99

Pater.

Pater seu Dominus privatus potest filium, seu famulum suum clericum domo ejicere ob ejus pacem & quietem virtute potestatis politicæ, p. 72. n. 278
Pater est legitimi filii administrator in adventitiis, tam in agendo quàm deferendo, p. 588. n. 260

Patronatus, Patronus.

Patroni Ecclesiæ fructuum ejus participes tenentur ad reparationis contributiones, p. 367. n. 14
Patronum si habeat prima Ecclesia simul & ille cum Rectore debet noviter constructæ præsentare, p. 368. num. 38
Patronus an teneatur præsentare intra terminum edictorum, cùm habeat terminum juris, an possit eorum petere prorogationem pro tempore sibi à jure concesso, ut interim præsentandus queat ordinari, vel ejus ætas legitima compleatur, pag. 375. num. 70. remissivè.
Patronus Ecclesiasticus si præsentaverit ante examen per concursum, ejus præsentationis virtute non erit facienda institutio, p. 399. n. 82
Patronus Ecclesiasticus non solùm potest noviter præsentare expresse, sed etiam tacitè aliquem actum gerendo in favorem illius, quem præsentaverat antè concursum, p. 400. n. 93
Patrono non currit tempus præsentandi, nisi à die scientiæ, & notitiæ veræ, non interpretativè, p. 419. num. 42
Patronus præsentans indignum pro illa vice privatur præsentatione, p. 430. n. 216
Patronus Regii præcipuum fundamentum est privilegium, quod habent Reges, p. 432. n. 233
Super Regio Patronatu orta controversia Sixtus IV. concessit Regibus Catholicis perpetuo, ut ad Episcopatus eligerentur ab eo nominati & petiti, ibid. num. 235

& Verborum.

Patronis currit tempus ad præſentandum datum à jure vel à fundatore, à tempore notitiæ, non à tempore vacationis, p. 442. n. 62

Scientia aliquorum ex patronis non nocet aliis ignorantibus vacationem, ib. n. 63

Patrono aut Epiſcopo exiſtente in quaſi poſſeſſione currit tempus lite pendente ſuper proprietate, ibid. num. 69

Patronum excuſat impedimentum, ut illi non currat tempus, non tamen excuſat lis non finita, pag. 443. num. 76

B. Paulus.

B. Paulus civis populi Romani fuit nuncupatus, quia pater ejus cum Romanis civitatem contraxit, p. 13. num. 60

D. Paulus à Tribuno auxilium poſtulavit, pag. 58. num. 53

Paupertas.

Paupertas uti qualitas naturalis in famulis & operariis præſumitur, qui ut plurimum neceſſitate coacti ſerviunt, p. 348. n. 85

Peccator, Peccatum.

Peccator in mundo eodem periculo eſt ſuppoſitus, quo navis in medio tempeſtatis, p. 198. & 199. n. 80. & 81

A Peccato deſiſtens au audiatur ſuam allegans turpitudinem, p. 231. n. 64

Penſio, Penſionarius.

Penſionario exiſtente, in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem lata ſententia ſuper reformatione penſionis, aut nullitate ipſius non exequitur prima ſententia, nec ipſe interim impeditur ſua uti quaſi poſſeſſione, imò tunc reſcribitur cum clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis,) pagina 343. numero 20

Penſionis ad reformationem quando agitur ex cauſa agendæ congruæ, non agitur jure actionis, ſed officio judicis contra Flores de Mena, p. 45. n. 37

A Penſionis diminutione non poteſt admitti appellatio ſuſpenſiva, quin eundem effectum cauſet in augmento congruæ contra ejus privilegium, ib.

Penſio reſervata pro alimentis & pro vitæ humanæ ſuſtentatione non recipit appellationem ſuſpenſivam, ubi de exemplis, p. 351. n. 1

Penſionis proceſſus ſive fulminetur executivè, ſive ſummariè tantùm, appellatione ſuſpenſiva caret, ibid. num. 2

Penſionis ad ſolutionem condemnatus vigore Bullarum Pontificalium ex cauſa putà, reſignationis, non poteſt impedire executionem per appellationem, ibid. num. 5

Penſioni executionis locus non erit, nec clauſula (ſine retardatione, vel ſine præjudicio legitimæ) effectum habet, quando ex ventre Bullarum conſtat de vitio nullitatis penſionis, aut alterius legitimæ exceptionis, p. 352. n. 26

Si agitur contra poſſeſſorem beneficii, qui Penſioni conſentit, ſtatim, ſervatis tamen terminis de ſtylo Romæ ſervari ſolitis, aut accuſata contumacia, datur in eum ſententia declaratoria facta expenſarum condemnatione, ib. & p. 353. n. 34

Penſionis reſervatio ſi eſt conditionalis, aut poſſeſſor non eſt qui illi conſenſit, debet penſionarius coram executore de quaſi poſſeſſione exigendi penſionem docere, aliàs debet narrativam, & conditionem verificare, ib. n. 35

Penſioni non conſentiens ſucceſſor, ut queat declarari in cenſuras incurriſſe, debet Bulla ipſa intimari, ad faciendam autem executionem in ejus bonis ſufficit monitorium auditoris in certo tenore gratiæ, ibid. num. 36

Penſione tranſlata vigore litterarum ſi titularis allegat non rectè factam fuiſſe tranſlationem, commiſſio conceditur cum clauſula (ſine retardatione) licet tranſlatarius nunquam fuerit in quaſi poſſeſſione exigendi, ſed transferens ſit, ib. n. 42

Lis ſuper reformatione aut nullitate Penſionis etiamſi pendeat coram ordinario abſque commiſſione, vel cum ea, etiam abſque dicta clauſula præſervativa, adhuc talis exceptio non impedit executionem penſionis, ib. n. 44

Etamſi ordinarius hoc caſu executorem inhibuiſſet, quia cùm ſit inferior non poteſt, ib. n. 45

Penſionis reſervatio cum clauſula (dummodo remaneant centum pro rectore) & ſimilibus, & conditionalis, de qua priùs debet conſtare, pag. 354. num. 65

Quod procedit ſive ordinariè, ſive executivè agatur, ib. n. 66

Penſionis reſervatio conditiones aut aliquas qualitates habens facit, ut auditor teneatur aſſumere partes judicis, ib. n. 67

Et an ordinaria ſit talis cauſa in prima inſtantia remittenda, vide ibid.

Penſione Rector gravatus ſi per decennium non ſolverit oppoſita exceptione, & cauſas non ſolvendi, & ſi parentes allegando (remiſſa cauſa ordinario) non poteſt executor contra illum executivè procedere, ib. n. 68

Penſionis reſervatio ſuper aliquo beneficio non facta relatione, alia eſſe jam gravatum, eſt nulla, etiam ſi motu proprio fuerit reſervata, ib.

Penſionem ſi tertius habens ſuper beneficio petat committi cauſam nullitatis primæ penſionis, exigetur cautio quamvis allegetur paupertas prioris penſionarii, ib. n. 61

Penſionis non ſolutæ per longum tempus oppoſita exceptione commiſſio appellationis non datur cum clauſula (ſine retardatione ſolutionis penſionis) cùm pro opponente adſit præſumptio, ib. n. 69

Penſionem appoſitam ſuper duobus beneficiis ab uno poſſeſſis, quæ poſtmodum ad duos poſſeſſores deveniſſent, iſti non tenentur in ſolidum, ſed pro rata ſolvere, ibid. n. 70

Penſio appoſita ſuper duobus beneficiis deventis poſtea ad duos poſſeſſores, non dicitur liquida, ſed prius debet executor cognoſcere de rata portionis quæ tangat unumquodque beneficium, ib. n. 71

Quo caſu non reſcribitur commiſſio appellationis cum clauſula ſine præjudicio legitimæ executionis, ibid.

Penſionarius an teneatur verificare bonum jus conſentientis reſervationi penſionis, ib. n. 73

Penſionis tranſlatarius an teneatur juſtificare jus & titulum transferentis, ib. n. 74. remiſſivè.

Penſionis extinctæ per profeſſionem penſionarii non impedit executionem, nec retardat ſolutionem, quia requirit altiorem indaginem, ibid. n. 77

Et an talis exceptio debeat priùs diſcuti in judicio ordinario, ibid.

Penſionis extinctæ per matrimonium ſubſequutum non impedit executionem litterarum, ib. n. 78

Penſionarius ſi poſt profeſſionem aut matrimonium permanſit in quaſi poſſeſſione exigendi penſionem, vel oſtendit diſpenſationem etiam intricatam, & non claram, non ſuſpenditur executio, ut dictum eſt, aliàs autem exceptio extinctionis penſionis executionem impedit, cùm ſit relevans probata intra brevem terminum, ib. n. 79

Penſionis ſolutionem quales exceptiones impediant, ibid. n. 81. remiſſivè.

Penſionis reductio poteſt peti coram ordinario, ſi fructus parochialis poſt reſervationem venerint in diminutionem, abſque ſpeciali commiſſione Papæ, ib. n. 88

Penſionis reformatio à principio exceſſiva non poteſt coram

Index Rerum

coram ordinario tractati, nec legato, nisi ex speciali rescripto Papæ, p. 354. & 355. n. 88.

Per receptionem partis Pensionis constitutæ constituitur in quasi possessione exigendi totam pensionem, p. 424. n. 133

Pensio assignata laico aut pro servitio temporali, non est beneficium, secus assignata pro clerici sustentatione aut causa resignationis, p. 601. n. 44

Pensio extinguitur per professionem expressam aut tacitam religionis sicut beneficium, ib. n. 45

Pensiones vacant per contractum matrimonii, sicut beneficia, ib. n. 46

Pensionum sunt incapaces illegitimi, sicut beneficiorum, ibid. n. 47

Pensionem pro stipendiis cujus est capax laicus, potest habere illegitimus, p. 602. n. 48

Periculum.

Periculum instans non recipit dilationem, legem non admittit, atque legem tribuit; p. 91. n. 108

Periculum ubi est in mora, appellatio non suspendit, p. 198. n. 72. & p. 216. n. 27

Periculum infertur animabus ex longa Parochialis vacatione, p. 289. n. 170

Periculum quando est in mora proceditur à juris regulis, ib. n. 28

Periculum ubi imminet ex mora, potest legatarius impunè propria authoritate legatum capere, pag. 339. num. 62

Periculum in mora caret lege, legem non admittit, atque legem tribuit, p. 340. n. 72. licitum facit, quod aliàs licitum non est, ib.

Periculum imminens & instans necessitas attribuit jurisdictionem etiam non habenti, ib. n. 73. & à juris regulis tunc receditur, ib.

Periculo durante, ob quod aliquid fieri mandatur, durat mandatum, dum durat periculum, & cessat illo cessante, p. 440. n. 27

Periculum & damnum proveniens ex longa vacatione beneficii fortius viget in provisione jure devoluto facta, & de ratione, p. 441. n. 46

Periculum uxoris ob viri sævitiam non recipit æstimationem, p. 642. n. 105

Pertinentiæ.

Pertinentiarum nomine & appellatione quæ veniant in sententiis, legibus, testamentis, privilegiis, aliisve dispositionibus, p. 622. n. 88. remissivè.

Pertinentiæ sunt appendices rei principalis, p. 623. num. 89

Pertinentiæ videntur rei principali deservire tanquam quid accessorium, ib. n. 90

Pertinentiæ illæ dicuntur quæ aut lege, statuto, nomine, aut consuetudine, ad usum alicujus rei sunt destinatæ, cui ut accessoriæ accedunt, ib. n. 91

De Pertinentiis esse id de quo contingit dubitari dicenti incumbit onus probandi, p. 625. n. 130

Cum Pertinentiis verbum est universale sui natura comprehendens honores, onera, servitutes, & omnia necessaria ad rem ipsam principalem, ibidem, numero 126

Pertinentiæ liquidandæ in executione sententiæ generalis licèt in ea non sint expessæ, comprehenduntur sub clausula (parito judicato) pag. 665. n. 181

Petitorium.

Petitorium intentare aliud est, aliud verò possessorium justificare cum titulo, ubi causæ natura ita postulat, p. 221. n. 110

Petitorium absorbens possessorium attenditur ad effectum appellandi, p. 223. n. 143

Pignus.

Pignoris venditio legitimè facta non impeditur per appellationem debitoris, p. 561. n. 164

Pignore vendito authoritate judicis instante creditore indistinctè debitor tenetur de evictione ejus, ibid. num. 166

Pignus quominus vendat creditor, appellare non licet per debitorem, p. 372. n. 33

Pœna.

Pœnarum insertio foret contra substantiam, & naturam provisionis *de ruego*, suo primo mobili repugnans, p. 66. n. 176

Pœna judicis est attentatorum repositio, p. 96. n. 49

Pœna non transit in successorem, vel hæredem; sed tantùm damnorum satisfactio de eo quod ad hæredem pervenit, p. 100. n. 106

Pœna opposita à jure judice exequenti appellatione pendente, ut infligatur, debet expectari executio, & actus consummatio, p. 114. n. 12

Pœnam exilii esse corporis afflictivam, qui teneant, p. 182. n. 161

Et quid jure Regio, & canonico servandum, ibid. n. 166. & 167

Pœna corporalis quando veniat in defectum pecuniariæ, an reus sit sub fidejussoribus relaxandus, p. 185. n. 190. 191. & 192

Pœna ubi relicta est arbitrio judicis an captus sub fidejussoribus sit relaxandus, & quando non, ibid. numero 93

Pœna verborum aut fustigationis an permittat relaxationem sub fidejussoribus, pag. 189. numero 101. & seq.

Pœna dicta, *de verguenza*, est corporis afflictiva, ibid. num. 203

Pœna mitræ, quam solet apponere judex Ecclesiasticus est corporis afflictiva, ib. n. 204

Pœna perpetui carceris dicitur corporis afflictiva, & an de jure civili aut Regio imponi possit, ibid. n. 205

Pœna carceris, quibus casibus jure Regio imponi potest, ib. n. 206

Pœna carceris quando imponitur sub fidejussoribus, reus non relaxatur, ib. n. 207

Pœna candentis ferri appositionis apponenda secundò nubenti, vivente uxore relaxat sub fidejussoribus, ib. n. 208

Et hæc pœna jure canonico locum habet, ibid. numero 209

Pœna suspensionis ab officio seu beneficio non admittit relaxationem sub fidejussoribus, ib. n. 212

Pœnæ corporalis commutatio ob defectum pecuniariæ an sit exequenda, p. 224. n. 141

Pœnæ commutatio ob defectum pecuniariæ quando sit facienda, ib. n. 172. remissivè.

A Pœna legis appellare non licet, p. 131. n. 66.

A Pœna per legem ipso jure imposita licèt non sit licita appellatio, tamen à declaratoria aliquem in eam incidisse, illam admittit quoad utrumque effectum, p. 378. n. 3

Pœna non extenditur ultra proprietatem vocis, nisi cogente fundamento, p. 602. n. 51

Pœnalis dispositio sicut sententia est odiosa, stricti juris, & non extendenda, ib. n. 53

Pontifex.

Pontifex, potest in certis casibus ob aliquam justam causam concedere laico privilegium cognoscendi de Ecclesiasticis personis, p. 24. n. 131.

Portio.

Portionis assignatio, & Clerici institutio & præsentatio ad novam Ecclesiam fieri debet appellatione, & contradictione non obstante, p. 369. n. 42

Possessio, Possessor, Possessorium, Possidere.

Possidere quis potest ex pluribus causis, & ex utiliori juvari, p. 48. n. 348

Possessio, quæ consistit in facto, non transfertur ex sententia actualiter non executa, cùm non transeat dominium consistens in jure, p. 76. n. 7

Alia

& Verborum.

Alia eſt Poſſeſſio defuncti, alia hæredis, in quem licèt omnia jura tranſeant, non tamen poſſeſſio, p. 100. num. 109

Poſſeſſio hæredis eſt nova poſſeſſio & non continuata cum poſſeſſione defuncti, ib.

Poſſeſſio juriſdictionis tribunalis, Eccleſiæ, univerſitatis & populi, non finitur morte poſſeſſoris; ſed in ſucceſſore continuatur, cùm perſona fictè poſſideat, ib. n. 110

Poſſeſſio rerum Eccleſiæ non vacat mortuo Prælato, ib. n. 112 & 117

Poſſeſſio Eccleſiæ in Eccleſia continuatur etiam mortuo Prælato; & dicitur ſimul cum occupatore poſſidere, & eſſe in ſummariiſſimo poſſeſſorio, nec attentat Eccleſiæ poſſidendo, ib n. 113

Poſſeſſio juris patronatus competens alicui ratione dignitatis villæ, caſtri, majoratus, aut Eccleſiæ retinetur per illam dignitatem, villam, caſtrum, majoratum, aut Eccleſiam, etiam mortuo Prælato, & adminiſtratore, ib. n. 115

Novus poſſeſſor caſtri, villæ, ſeu majoratus, ratione cujus competit jus præſentandi, licèt nunquam præſentaverit, poteſt præſentare, ib. n. 116

Poſſeſſio juris præſentandi continuatur in ſucceſſore dignitatis caſtri, villæ, vel comitatus, ſeu majoratus, ſine nova apprehenſione, ib. n. 116

In Poſſeſſoriis vel aliis cauſis, in quibus non datur appellatio, ab admiſſione teſtium poſt terminum vel inhabilium legitima eſt, p. 148. n. 154

Poſſeſſorium priùs debet terminari, quàm petitorium, p. 150. n. 72

A Poſſeſſoriis an ſit appellatio prohibita quoad unum, vel utrumque effectum, quæ ſunt contrariæ opiniones, p. 210. n. 95

A Poſſeſſorio ſi fuiſſet appellatio prohibita quoad utrumque (ut plurimi putarunt) verum foret, permiſſam eſſe à qualibet interlocutoria, ib.

Poſſeſſionis cauſam quando abſorbeat cauſa proprietatis, remiſſivè, p. 119. n. 91

Poſſeſſorium venit acceſſoriè ad cauſam proprietatis, ubi ſimul tractantur, p. 220. n. 106

Poſſeſſorium recuperandæ dumtaxat ſi ſit intentatum, & judex pronuntiet ſuper *l. ſi quis in tantam*, licet appellari, p. 224. n. 157

A Poſſeſſione & fructuum perceptione non debet quis deſiſtere lite pendente, p. 314. n. 11

A mero Poſſeſſorio licèt non appellatur, appellatur à poſſeſſorio intentavo virtute contractus, pag. 336. ibid.

Continuans ſuam Poſſeſſionem lite & appellatione pendente non attentat, p. 343. n. 16

Poſſeſſori novi beneficii competunt remedia poſſeſſoria pro rebus ad illud ſpectantibus, quas non poſſedit, dummodo prædeceſſor fuerit in poſſeſſione, p. 353. n. 50

Poſſeſſor privato ipſo jure, poteſt alius eligi abſque alia ſententia privationis, p. 378. n. 8

Poſſeſſor majoratus qui fatetur ſe injuſtè, à vaſſallis jura quædam percepiſſe, & jubet ſuos ſucceſſores amplius non percipere, an obliget ſucceſſores non hæredes, p. 394. n. 346. remiſſivè.

Poſſeſſor privatus ipſo jure per adeptionem ſecundi incompatibilis ſi ad collationem de jure vacantis non fuit citatus, tamen poſſeſſio facti, & detentatio avocari ab eo non poteſt, niſi citatione præmiſſa, p. 378. num. 11

Poſſeſſionis beneficii traditio facta ab habente poteſtatem per neceſſarium antecedens inducit tacitam & virtualem collationem, p. 400 n. 96

Abſque quaſi poſſeſſione nulla præſcriptio juris incorporalis procedere poteſt, p. 418. n. 15

Quaſi poſſeſſio in juribus incorporalibus quæri non poteſt, niſi ex ſcientia & patientia adverſarii, ibid. num. 16

Poſſeſſio talis eſt qualis demonſtrat titulus præcedens, p. 419. n. 33

Poſſidens ex una cauſa, ſi ſit inſufficiens, non poteſt ad aliam redire, quia animus & opinio utentis attenditur, ib. n. 34

Poſſeſſionis cauſam nemo mutare poteſt, niſi aliquo extrinſecus accedente, ib. n. 35

Poſſeſſio infecta per clauſulam (irritans) omni caret effectu, p. 421. n. 65

Quaſi poſſeſſio non acquiritur per collationes, etiam effectum ſortitas contra decretum irritans, ibidem, num. 74

Quaſi poſſeſſio omnium patronorum conſervatur per præſentationem aliquorum dumtaxat, dummodo hi animo privandi cæteros non præſentent, p. 423. num. 115

Poſſeſſio generalis acquiſita in juribus incorporalibus (quæ magis intellectu, quàm corpore percipiuntur) propter jurium unitatem ratione cauſæ generalis poſſeſſio retenta, ac quæſita in parte, retinetur in toto, ibid. n. 116

Quaſi poſſeſſio percipiendi oblationes in aliquibus locis diœceſis ex jure univerſali, extenditur ad omnia alia loca ejuſdem diœceſis, p. 424. n. 118

Poſſeſſio apprehenſa in uno ex capitibus gregis empti, totius gregis apprehenſa intelligitur, cùm ſit unum corpus, licèt plures diſtantes res, ib. n. 127

Poſſeſſio rei principalis cenſetur étiam continuari in connexis, & acceſſoriis, ib. n. 130

Poſſedifſe, & præſcripſiſſe novalia ille dicitur, qui poſſedit, & præſcripſit decimas unius prædii, quia ob unitatem ſubjecti dicitur acquiſiviſſe totam, ib. num. 124

Acquiſiviſſe Poſſeſſionem unius rei in juribus incorporalibus, ſufficit, ut conſervetur quaſi poſſeſſio in omnibus, p. 425. n. 135

Quaſi Poſſeſſio juris univerſalis non extenditur ad aliam ſpeciem in cujus poſſeſſione alius reperitur, ibid. num. 136

Poſſeſſionem probans ex privilegio decimandi in toto territorio reſpectú fructuum, qui aliàs ibi naſcebantur, juvatur etiam reſpectu novalium poſtea repertorum, ib. n. 114

Poſſeſſio civilis & naturalis transfertur in ſucceſſorem majoratus miniſterio legis Tauri, etiam ab alio occupata in vita, aut poſt mortem prædeceſſoris, p. 426. n. 153

Poſſeſſor juris patronatus ſufficit habere poſſeſſionem in conſequentiam ad præſentandum, ut in bonæ fidei poſſeſſore caſtri, aut villæ, cui inhæret, ib. num. 158

Etiamſi ſi ipſe Poſſeſſor nunquam præſentaverit, quia dignitas ſeu caſtrum retinuit ſemper poſſeſſionem, ibid.

Quaſi poſſeſſio non ſufficit, ubi agitur de ſtatu beneficii, & de diverſo anteriori conſtat, ibid. numeró 159

Evicto jure Regio patronatus Poſſeſſor non eſt avocandus, nec præſentatus mittendus in poſſeſſionem, ſed omnimodo ſententia admittit ſupplicationem, p. 428. n. 185

Poſſeſſio conferendi dimidias portiones in aliqua diœceſi trahitur ad alias portiones noviter erectas ejuſdem ſpeciei, p. 436. n. 313

Poſſeſſorium judicium duplex eſt, aliud ſummarium ſeu ſummariiſſimum, aliud ordinarium ſeu plenarium, p. 446. n. 1

Poſſeſſorium ſummarium eſt præparatorium judicio ordinario poſſeſſorio, ib. n. 2.

Poſſeſſorium ſummarium, cum ſit momentaneum aptitudine, exigit ſummariam cognitionem, non libellum litis conteſtationem, concluſionem, aut diffinitivam ſententiam, ib. n. 3

Poſſeſſorii ſummarii natura, & effectus quando propo-

Index Rerum

natur, & quod duret ibid. breviter tamen, p. 446.
Poſſeſſorii ſummarii ad materiam qui ſint videndi, ib. n. 4. & 8
Poſſeſſorio ſummariiſſimo, quod eſt judicis officium, nullus requiritur ordo judicialis, ib. n. 5
Poſſeſſoria omnia remedia ordinaria habent remedium ſummariiſſimum ex judicis officio, ibid. n. 9
Poſſeſſorium ordinarium quando locum habeat, & in eo quomodo procedatur, & ejus effectibus & natura breviter explanatur, ib. n. 10
Poſſeſſorium ſummariiſſimum ab ordinario & plenario quantum diſtet, & quæ in utroque requirantur, ib. n. 11. & 12. remiſſivè.
Poſſeſſorium remedium eſt *l. fin. C. de edicto D. Adr.* ſummariiſſimè proceditur, ib. n. 13
Quod intelligitur reſpectu omnium perſonarum, quæ eo remedio potiri poſſunt, p. 447. n. 14
Poſſeſſorium adipiſcendæ intentatum à muliere ventris nomine ſummariè tractatur, ib. n. 16
Poſſeſſorium remedium ex Salviano interdicto ſummariè agitur, ib. n. 17
Poſſeſſoria remedia ſemiplenam probationem requirere tantum, qui defendant, ib. n. 18
Poſſeſſoria remedia plenariam & legitimam probationem requirere, qui defendant, ib. n. 19
Poſſeſſorium ſummarium ſeu ſummariiſſimum requirit ſemiplenam & levem probationem, ib. n. 20
Poſſeſſoria adipiſcendæ, aut Salviani, & *l. fin. C. de edicto D. Adriani*, licèt quoad ordinem procedatur ſummariè, plenam tamen requirunt probationem, ib. n. 21
Poſſeſſorium judicium licèt requirat plenam & perfectam probationem, non deſinit eſſe ſummarium, ib. n. 23
Poſſeſſorii meri ſententia affert modicum præjudicium, cujus gravamen reparatur per diffinitivam, p. 44. n. 28
Poſſeſſorii meri ſententia parat modicum præjudicium, & illud reparabile de facili in judicio petitorio, ib. n. 32
Poſſeſſio momentanea quare dicta, ib. n. 33
A Poſſeſſorio adipiſcendæ *ex l. fin. C. de edicto Divi Adrian.* & ejus ſententia lata in favorem utentis illo remedio appellationi non eſt deferendum, ibid. numero 34
Poſſeſſoria judicia ſummariiſſima præparatoria poſſeſſorii ordinarii, non recipiunt appellationem, p. 450. num. 61
Poſſeſſoria remedia omnia ſummariiſſima, qui ſunt præparatoria poſſeſſorii ordinarii, non recipiunt appellationem etiam de jure canonico, pag. 451. 422. num. 80
Poſſeſſorium Salvianum non admittit appellationem etiam de jure canonico, ib. n. 81
Poſſeſſorium non merum, ſed mixtum cum petitorio admittit appellationem à toto, ib. n. 82
Poſſeſſorium quando ſimul tractatur cum petitorio, iſtud ut potentius præponderat, & abſorbet poſſeſſorium, & attenditur, ut appellatio admittatur à tota cauſa & ſententia, ib. n. 83
Poſſeſſorium admixtam habens cauſam proprietatis admittit appellationem, ib. n. 90
Poſſeſſor conventus ex *l. fin. C. de edicto D. Adrian.* aſſerit ſe hæredem ſcriptum in teſtamento ſolemni, & parem titulum oſtendit, appellatio admittenda eſt quoad utrumque effectum, ib. n. 91
Poſſeſſorium admixtam habens cauſam proprietatis non dicitur momentaneum, ib. n. 94
Poſſeſſorii ſententia continens condemnationem fructuum, damni, aut intereſſe, an & quando recipiat appellationem, p. 453. n. 97
Poſſeſſorium licèt mixtè tractetur in judicio, ſi tamen ſuper poſſeſſorio dumtaxat feratur ſententia, appellatio non ſuſpendit ejus executionem, ib. n. 98
Poſſeſſorium agitatum per viam contractus, admittit appellationem quoad utrumque effectum, ib. n. 99. & ſeqq.
Fallit quando ad rei poſſeſſionem agitur vigore inſtrumenti guarentigiati, ib. n. 100
Poſſeſſorio deducto in ſtipulatione, cujus vigore quis condemnatus eſt, appellare licet, ib. n. 102
Poſſeſſio capta vigore pacti (de ingrediendo propria authoritate) eſt valida etiam non obtenta ſententia declaratoria, ib. n. 105
Poſſeſſionem ingredi qui poteſt propria authoritate, urbanius facit adeundo judicem, ib. n. 106
Ad Poſſeſſionem ubi non eſt actum vigore contractus principaliter, ſed vigore clauſulæ conſtituti, vel pacti de ingrediendo propria authoritate, appellatio non ſuſpendit, ib. n. 107
In Poſſeſſorio ſi agatur ad caducitatem non principaliter, ſed incidenter & acceſſoriè, non admittitur appellatio, ib. n. 108
Ad Poſſeſſionem ubi agitur non principaliter ex contractu, ſed vigore clauſulæ conſtituti in eo appoſitæ appellatio non ſuſpendit, ib. n. 109
Quia tunc debitor nolens tradere poſſeſſionem videtur ſpoliare, ib. n. 110
Poſſeſſorium judicium motum contra detentatorem, qui non poteſt petitorium movere, ut puta commodatarium, admittit appellationem, p. 453. 454. n. 116
Poſſeſſorium ſummariiſſimum eſt præparatorium poſſeſſorii ordinarii, ib. n. 118.
Poſſeſſorium ſummariiſſimum, & ejus interlocutoria durat uſque quo lata ſit ſententia diffinitiva in poſſeſſorio ordinario, ib.
Prima ſententia lata in poſſeſſorio ordinario contra obtinentem in judicio ſummariiſſimo, an ſit contra illum exequenda non obſtante appellatione, ibid. num. 119
Poſſeſſionem captam vigore executorialium expeditarum in partibus, & non reproductorum attentatam non eſſe, determinavit Rota, p. 501. n. 88
Poſſeſſor violentus condemnatus ut deſiſtat à poſſeſſione, ſi nolit, cogitur per carcerem, pag. 537. n. 55
In Poſſeſſionem ſi quem mittere actualiter non queat judex ob aliquod impedimentum, habetur pro poſſeſſore miniſterio legis, p. 540. n. 96
Poſſeſſorio à tertio non eſt avocanda niſi ſuper dicta poſſeſſione ſit legitimè convictus, p. 571. n. 72
Poſſeſſio rei ſi ſit vacans, tertius comparens pro ſuo jure de quo docet, impedit executionem, p. 573. n. 76
Poſſeſſio ſi avocaretur à tertio non citato, ſed abſente, non fieret executio contra condemnatum, ſed contra non condemnatum, p. 574. n. 85
Poſſeſſio ſola ſufficit ad implendam executionem rei dum de ea docetur in continenti cum ſola articuli juſti allegatione, ib. n. 87
Poſſeſſio tertii oppoſitoris comparentis patitur controverſiam, ib. n. 93
Poſſeſſione avocata à tertio oppoſitore poſſeſſorio remedio, cujus prima ſententia exequitur, ſi executoriales priores in ea exequitur, an ſit tertio præſtanda cautio, p. 575. n. 98
Poſſeſſio nulliter per executorem aut judicem ab uno oblata, & alteri tradita, nec iſti acquiritur, nec ab illo confertur civilis, ib. n. 103
Poſſeſſio miniſterio legis fictè tranſlata abſque naturali apprehenſione in aliquem concurrendo cum detentatore, impedit executionem rei, & dicitur legitimus contradictor, p. 576. n. 213
Poſſeſſor virtute clauſulæ conſtituti an impediat rei executionem, & ſit legitimus contradictor, ibid. num. 113
Poſſeſſio per clauſulam conſtituti vera eſt civilis & naturalis;

naturalis, licet modus acquirendus ſit fictus à jure, ib. n. 116
Poſſidenti miniſterio legis abſque facto corporeo competunt remedia poſſeſſoria, ib. n. 117
Poſſeſſor per clauſulam conſtituti legitimus eſt contradictor ad impediendam executionem rei, cujus judicio non fuit citatus, pag. 576. & 577. n. 118. & 121
Poſſeſſor per clauſulam conſtituti impedit executionem non Sententiæ latæ in remedio *l. fin. C. de edicto divi Adriani*, ib. n. 123
Poſſeſſor beneficii accuſatus de crimine ejus inferente privationem ipſo jure poteſt renuntiare illud, etiam ſi ſit lata ſententia privationis à qua tamen appellavit, p. 582. n. 180
Poſſeſſor beneficii condemnatus ob delictum ad privationem per tres conformes, reſignare non poteſt, tanquam in fraudem paratæ executionis, ib. n. 118
Poſſeſſio non transfertur per alienationem rei lite pendente, nec etiam per precarium in ea appoſitum, p. 583. n. 198
Tertius Poſſeſſor vigore ſimulati contractus non impedit executionem ſententiæ, quæ inter alios lata illum directo afficit, ib. n. 201
Poſſeſſio transfertur ex actu nullo, p. 584. n. 204
Poſſeſſio doloſa in fraudem tertii non transfertur etiamſi Dominus à re exeat, p. 595. n. 361
Ex nova Poſſeſſione ſuperveniente datur rei vindicatio contra ſemel abſolutum, p. 940. n. 72
Poſſeſſione non privat executor inordinatè procedens nec acquiritur ei cui tradidit, p. 658. n. 69
Poſſeſſionis ſuæ conſervationem petens dicitur defenſor, non actor, p. 659. n. 84
Poſſidere qui dolo deſiit pro poſſeſſore habetur, p. 691. num. 116
Poſſeſſio vigore *l. fin. C. de edicto D. Adr.* clerico data per judicem laicum, comparente legitimo tertio oppoſitore, revocanda eſt per eundem laicum, cujus juriſdictionem clericus non declinat, ib. n. 125
Poſſeſſione non privat executor nulliter procedendo, nec ab accipiente acquiritur, p. 662. n. 128
Poſſeſſionis apprehenſio etiam judicis authoritate ad non poſſeſſionem redacta, res cum fructibus reſtituitur, ib. n. 144
Poſſeſſionem adeptus non videtur qui ſtatim eam amiſit, p. 668. n. 230
Poſſeſſio per primogenitum apprehenſa quæ non duravit, non cenſetur adepta, quoad varia juris remedia, ib. n. 231
Poſſeſſionem beneficii non videtur nanciſci pacificam qui ſtatim fuit turbatus quoad ordinum obligationem, ib. n. 233
Poſſeſſionem recuperans in continenti, fingitur nunquam ejectus, p. 669. n. 240

Poteſtas.

Poteſtas tollendi violentias, & protectio vi oppreſſorum à Domino Deo derivata, & in Reges non recognoſcentes ſuperiores in temporalibus gradatim transfuſa, p. 10. n. 41
Poteſtas ſuprema Principum temporalium non recognoſcentium ſuperiorem in temporalibus, & eorum juriſdictio non data fuit eis à Pontifice, p. 11. n. 47
Poteſtas temporalis habet ut objectum & finem, felicitatem humanam, hoc eſt injuſtitiam & felicitatem vitæ temporalis, ſic conſiderata erit, ab ſpirituali diſtincta, & ſeparata, ib. n. 53
Poteſtates duæ ubi ſimul reperiuntur in Republica Chriſtiana, unum corpus faciunt, ſubeſt tamen temporalis ſpirituali, ib. n. 54
Poteſtas cognoſcendi per viam violentiæ eſt de regalibus, & reſervatis Principi ſuperiori in ſignum ſupremæ poteſtatis, p. 20. n. 97
Poteſtas ſecularis ſolum tollit violentias per modum extrajudicialis & Chriſtianæ defenſionis, non judicialis, ideo nec incurrit cenſuras, nec adverſatur ſacris Canonibus, p. 38. n. 243
Poteſtas regalis in tollenda violentia non ſe intromittit ut judex, & cum juriſdictione: ſed ut Canonum & legis miniſter, ib. n. 244
Poteſtas caſtigandi, & judicandi eſt omnino intrinſeca authoritati Principis reſpectu ſubditorum, pag. 57. num. 36
Poteſtatem ſupremæ juriſdictionis, aut recurſus in caſibus violentiæ nullus ſive ſecularis, ſive Eccleſiaſticus acquirere poteſt titulo donationis, aut præſcriptionis adverſus principes ſupremos, ib. n. 37
Poteſtati judicis non quidquid relinquitur, ſubmittitur juris neceſſitati, p. 66. n. 175

Præcedentia.

Præcedendi tam in publicis, quàm in privatis actibus quaſi poſſeſſio attendenda eſt in controverſiarum compoſitione, appellatione remota, p. 241. n. 19
Quaſi poſſeſſio eundi & cedendi honorabiliori loco, & in aliis actibus ſpiritualibus acquiritur per unicum actum, p. 241. n. 20
Præcedentia quaſi poſſeſſione ceſſante, confraternitates quæ priùs ſacris uſæ ſunt præferuntur, ibid. n. 26. & 27
Præcedent digniores, ubi de quaſi poſſeſſione non appareat, ib. n. 34
Præcedunt Canonici regulares omnes monachos in ſedendo, aut loquendo in publicis aut privilegiatis actibus, ib. n. 35
Præcedentiæ cauſæ & rationes apud quos videndæ ſint, tam inter Eccleſiaſticas perſonas, quàm ſeculares & de variis quæſtionibus, p. 242. n. 53

Præceptum.

Præcepta ſupremorum Senatorum obſervanda ſunt, ac ſi ipſo Rege dimanarent, p. 57. n. 45
Præceptum impoſitum prætori, ut tali, & ratione officii impoſitum eſt, & ſucceſſori taliter, quod tenetur adimplere, p. 58. n. 86
A Præcepto de agendo contra nominatum, non datur appellatio, p. 152. n. 189
Præceptum inhibitorium de non ſolvendo factum debitori non valet, niſi pro rata, & concurrenti quantitate creditoris, & ultra partem crediti ejus, in cujus favorem præceptum inhibitorium relaxatum eſt non intereſt, ib. n. 190
Præceptum de ſolvenda penſione licèt non admittat appellationem, tamen ubi negatur, ipſum præceptum ad penſionem licita eſt quoad utrumque, quia ceſſat privilegium, p. 358. n. 9

Præjudicialis.

Præjudiciales articuli priùs examinandi, ita ut in cauſa principali ſit interim conquieſcendum, p. 326. n. 5
Præjudiciales exceptiones ad ſeipſas, vel reſpectivè ad alias quales dicantur, remiſſivè, ib. n. 6

Prælatio, Prælatus.

Prælatos Hiſpaniæ, & alias perſonas Eccleſiaſticas de conſuetudine teneri ad juramentum fidelitatis Regi præſtandum in recognitionem Domini ac capitis in temporalibus, p. 13. n. 61
Prælati ante Epiſcopatuum, & prælatiarum poſſeſſionem jurant Regi fidelitatem, p. 24. n. 134
A Prælato excedente modum correctionis, & viſitationis licita eſt appellatio, p. 86. n. 18
Prælatus Eccleſiæ non ſuccedit tanquam Dominus, ſed tanquam Procurator Eccleſiæ, p. 100. n. 114
Prælatus Eccleſiaſticus poteſt tacitè non expreſsè appellationi renunciare, p. 111. n. 97
Prælatio offerendi prius vel reſpiciendi pacem, vel ſedendi excelſiori loco, & aliorum ſpiritualium de jure acquiri poteſt, p. 241. n. 24
De Prælatione inter monachos quis videndus, ib. n. 36.
Præferendi an ſint clerici ſeculares regularibus aut religioſis, p. 242. n. 37

Index Rerum

Prælatus præcedens ſemel ut judex ad eum non appellatur, ne dentur duo gradus juriſdictionis in eadem perſona, p. 294. n. 235

Prælatus agens vel defendens in judicio rem Eccleſiæ, tenetur proponere nomine Eccleſiæ, non ſuo, p. 588. n. 265

Prælatus Eccleſiæ tenetur ex contractu prædeceſſorio nomine Eccleſiæ facto, p. 592. n. 318

Præpoſteratio.

Præpoſteratio vitiat & annullat actum, pagina 159. num. 12

Præpoſteratio ordinis inducit nullitatem & appellationem, p. 406. n. 190

Præpoſteratio executoris cauſat exceſsum & nullitatem, p. 620 n. 61

Præpoſteratio ordinis etiam dati à jure in eadem cauſa, & ſic de ſe ipſa ad ſe ipſam vitiat ipſo jure, p. 646. num. 12

A Præpoſteratione ordinis etiam à jure unius cauſæ ad ſeipſam, appellatio licita eſt, ib. n. 13

Præpoſteratio ordinis ejuſdem cauſæ ad ſe ipſam vitiat proceſſum ipſo jure, ib. n. 14

Præpoſteratio ordinis in diverſis cauſis præjudicialibus, tamen inter ſe annullat ipſo jure, ib. n. 15

Præpoſteratio ordinis dati à jure unius cauſæ ad alteram ſeparatam, ſeu unius judicii ad aliud, non vitiat ipſo jure, ib. n. 17

Ob Præpoſterationem ordinis dati à jure unius judicii ad alterum, ſententia & proceſſus tenent à quo appellare neceſſe eſt, ib. n. 18

Ob Præpoſterationem, eo quod executor priùs exequitur rem quam refundat expenſas, poteſt gravatus agere de nullitate & ſpolio, pag. 648. numero 60

A qua Præpoſteratione poterit etiam pars gravata appellare, p. 649. n. 61

Præpoſterationis ordinis nullitatem ſanat partis confeſſio emanata, ib. n. 71

Præſcriptio, Præſcriptum.

Præſcriptio ut procedat in jure patronatus Regio, duo requiruntur probanda, patientia, & ſcientia patroni & animus liberandi Eccleſiam à jure patronatus, p. 418. n. 13. & 14

Præſcriptum tantum intelligitur, quantum poſſeſſum, p. 419. n. 36

Præſcriptio ſuper re non extenditur ad acceſſoria ſeparabilia, quare præſcripta viſitatione, non intelligitur præſcripta procuratio, ib. n. 37

Præſcriptio non extenditur ad ea, quæ veniunt in antecedens ut exemplificatur, ib. n. 38

Præſcribens inſtitutionem non poteſt jure devoluto conferre, ib. n. 39

Jure communi utens non præſcribit, ibidem, numero 40

Præſcriptio tollitur per diſpoſitionem inducentem perpetuitatem, p. 420. n. 56

Præſcriptio ordinariorum adversùs indulta juris Regii patronatus non habet principium, vel ſi habuit, illud paſſim interruptum, p. 523. n. 102

Præſcriptio & conſuetudo uſus conceſſionis in una parte, extenditur ad aliam, ib. n. 105

Præſcriptio de uno caſu unius ſpeciei extenditur ad alium caſum ejuſdem ſpeciei, ib. n. 113

Præſcriptio juris realis porrigitur ad omnes, etiamſi adversùs eos ſpecificè non fuerit præſcriptum, p. 424 n. 122

Præſcriptio in una ſpecie extenditur de perſona ad perſonam, & de uno actu ad alium ejuſdem ſpeciei, ib. n. 123

Præſcriptionis cauſatæ à jure reali effectus extenditur adversùs eos, contra quos non præſcriptum eſt, & ad particularem ſpeciem juris comprehenſi ſub unico jure univerſali, ib. num. 124

Præſcriptio ordinariorum juris patronatus Regii interrumpitur per ſingulorum Regum ſucceſſionem, p. 426. n. 153

In patronatu Regio non currit Præſcriptio, p. 434. num. 281

Præſcribens in tetra certas decimas, videtur quoad omnes illius terræ fructus præſcripſiſſe, pag. 436. num. 316

Præſentatio, Præſentatus.

Præſentatus unus ſolus ad Parochialem juris patronatus laicorum ſi ſit ab examinatoribus reprobatus, an poterit appellare ſuſpenſivè, p. 292. n. 205

Præſentatus an poſſit appellare, ne patronus alium intra terminum præſentet accumulativè tantùm, p. 371. num. 8

Præſentatio tacita inducta ex litis proſecutione excludit devolutionem, p. 400. n. 94

Præſentati plures Clerici à patronis laicis, majorem vocum partem habens, ſolus eſt examinandus ad parochialem, nec appellationi interpoſitæ à minorem partem habente deferendum eſt, pag. 402. n. 128. quod limita ut ibid.

Præſentato à majori parte patronorum & vocum debet fieri inſtitutio, & præferri habenti minorem partem, p. 403. n. 140

Inter patronos vertente lite ſuper jure præſentandi, præſentatus à poſſeſſore ſuſtinetur, etiam poſtmodum evicto jure patronatus à veris patronis, ſecus quando lis eſt inter patronos & Epiſcopum, & de ratione, ib. n. 146

Præſentatus à majori parte patronorum inſtituendus eſt, p. 404. n. 152

Præſentatio debet fieri corporaliter coram ordinario, nec ſufficit patronum mittere inſtrumentum præſentationis dumtaxat ordinario, pag. 405. numero 172

Præſentatus priùs quàm inſtituatur debet examinari, ut ſciatur an ſit idoneus, p. 406. n. 173

Præſentatio non facta præſentialiter & corporaliter præſentati erit nulla, & patrono currit tempus, ib. num. 174

Præſentatio de clerico abſente erit nulla, ibidem, numero 175

Præſentatio, electio, collatio ſunt fructus juris præſentandi, eligendi & conferendi, pagina 417. numero 2

Præſentatus à patrono putativo exiſtente in quaſi poſſeſſione præfertur præſentato ab habente jus in proprietate, ib. n. 3

Præſentandi ſtatus & quaſi poſſeſſio ſi non reperiatur apud regiam majeſtatem, ſed apud ordinarium, an jus patronatus contemptum dicatur, ibidem, numero 4

Præſentandi jus habeo, ergo competit mihi jus patronatus, non eſt bonum argumentum, ib. n. 8

Præſentandi quaſi poſſeſſione patronus non turbatur per collationem nullam, p. 421. n. 75

Præſentationes factæ per Catholicam Majeſtatem quorumdam beneficiorum juris Regii patronatus, impediunt præſcriptionem, etiam centenariam in aliis ejuſdem qualitatis, pag. 425. num. 135. & 279. cum ſeqq.

Præſentatus ab exiſtente in quaſi poſſeſſione juris patronatus, ſi iſte evincatur, non erit avocandus à poſſeſſione, p. 428. n. 179

Idem eſt quando lis vertitur inter duos collatores, ib. n. 180

Præſentatus à Rege poteſt (recuſante ordinario inſtituere) recurrere ad Metropolitanum, vel ordinarium viciniorem pro inſtitutione nanciſcenda, pag. 403. n. 207

& Verborum.

Præsentatus potest licitè appellare ab ordinario negligente instituere, & quid facere tunc poterit superior, p. 430. n. 213

Præsentatio literarum originalium an sit necessaria, vel an transumptum sufficiat, pag. 545. num. 61. remissivè.

Præsumptio.

Præsumptio ad id, quod fieri non potest, non porrigitur, p. 161. n. 35

Præsumptio ex instrumento elicita dicitur tenor illius, p. 609. n. 153

Prætorium.

Prætoria suprema ad detegendum executoris excessum faciunt trahere commissionem & processum originalem, p. 523. n. 185

Princeps.

Princeps secularis non potest legem promulgare circa Ecclesiasticas personas, ut res spirituales, sed in corroborationem juris Canonici, & naturalis secus, p. 8. num. 25

Principes temporales in principio non cognoscentes superiorem, omnia tam temporalia quàm spiritualia regebant, p. 11. n. 49

Princeps temporalis non recognoscens in temporalibus jurisdictionem, tenetur ita ad protectionem clericorum, sicut laicorum, p. 12. n. 57

Princeps supremus in temporalibus tenetur clericos ab oppressione, & violentia eis facta à judicibus Ecclesiasticis deviare, quia murus est Ecclesiæ, pag. 14. num. 70

Principes temporales tenentur ex debito officii impartiri brachium, auxilium, & protectionem Ecclesiasticis personis, ib. n. 71

Principes sunt tutores reipublicæ, p. 14. n. 76

Princeps temporalis in defectum jurisdictionis Ecclesiasticæ, tenetur auxilium suum præstare, pag. 19. num. 92

Princeps an peccet negando auxilium violentiæ remissivè, p. 19. n. 95

Principes Hispaniarum non usi cognitione violentiarum nisi in specie l. 36. tit. 5. recop. per tempus immemoriale, non impediuntur, quin possint in aliis causis violentiæ, & oppressionis, uti citra immemorialem, ut etiam consuetudo extendatur ad alias, p. 23. n. 124

Princeps Hispaniarum sive Rex habet facultatem præsentandi Episcopatus, & beneficia consistorialia, quæ alias erant Pontifici reservata, & monasteria virorum remissivè, pag. 24. num. 135. & perficiendi partem seu tertiam decimarum, pag. 24. num. 136

Princeps supremus dicitur tutor vassallorum quoad protectionem, remissivè, p. 34. n. 204

Principibus Christianis commendata est à Deo, sede Apostolica, & Romanis Pontificibus protectio clericorum, & Ecclesiarum, p. 34. n. 195

Commendata protectione per Summum Pontificem, aut alium Principem circa aliquid, non videtur in eo concessa jurisdictio, sed solùm defensio ab oppressoribus, ib. n. 206

Principes, quibus clericorum & Ecclesiarum defensio, & protectio committitur, ultra defensionis legitimos modos ad jurisdictionem Ecclesiasticam non progrediantur, ne pœnis, & censuris Bullæ in Cœna Domini inviolantur, p. 34. n. 209

Principes Christiani ipso jure sunt protectores Ecclesiæ, etsi specialiter à Pontifice illis tribuatur protectio alicujus specialis loci, vel hospitalis, nec adquirunt jurisdictionem, nec ex tali protectione possunt inducere, aut probare superioritatem in tali Hospitali, vel loco, & ejus bonis, pag. 34. n. 210

Minister est Ecclesiæ supremus Princeps, qui occasione recursus violentiæ injuriam tollit, & oppressos defendit, pag. 38. num. 238

Princeps temporalis summo honore prosequitur Ecclesiasticum judicem appellationis, cùm tractet, ut ejus jurisdictio violentiam non patiatur, ib. n. 239

Princeps sæcularis per cognitionem violentiæ interponit suum auxilium judici Ecclesiastico superiori contra inferiores usurpantes ejus jurisdictionem, in non devolvendis justis appellationibus, ibidem numero 242

Principes sæculares nec ejus consiliarii, nullus judex Ecclesiasticus, nec Summus Pontifex ut excommunicatos habet per Bullam Cœnæ Domini, ibid. numero 245

Principes & Senatores si Summus Pontifex haberet excommunicatos, ut pastor exhortaretur, & aliquando monerent, ut desisterent ab excommunicatione & censuris, imò in contrarium suam voluntatem declaravit, ib. n. 247

Principes sæculares in multis casibus habent potestatem super Ecclesiasticos, p. 39. n. 251

Princeps cùm uni præsidi rescribit, omnibus præsidibus rescripsisse intelligitur, p. 45. n. 296

Princeps licèt sit Dominus universalis quoad protectionem & jurisdictionem, non tamen quoad dominium particularium, quod tollere nequit, pag. 49. numero 357

Princeps in tollenda vi non debet excedere limites legitimæ defensionis naturalis, sed cum moderamine inculpatæ tutelæ, p. 55. n. 8

Princeps non potest protegere vi oppressos, si de violentiis notitiam non habet, p. 58. n. 58

Princeps concedens aliis Dominis inferioribus jurisdictionem pleno jure, non intelligitur concessa potestas & superioritas inhærens diademati, pag. 57. num. 34

Princeps à se non potest abdicare, quod majestati suæ adhæret, p. 57. n. 35

Princeps in causis necessitatis extra ordinem occurrit, p. 59. n. 78

Principem auxilium præbendo ex obruto, anteaquam ibi de violentia constet, passim contingeret, illud opprimenti præstare, & vim vi addere, pag. 60. num. 97

Princeps solet in necessitatibus, non servato ordine subvenire, p. 61. n. 112

Princeps ex publica utilitate potest in aliquo casu novum genus probationis inducere, aliis etiam alias licitis reprobatis, ib. n. 113

Principi potiùs, quàm Archiepiscopo tenentur Episcopi obedire, cùm sint Regii Consiliarii, pag. 72. num. 272

Principi concessa violentiarum propulsatio, & vi oppressorum, etiam Ecclesiasticorum protectio naturalis, sibi intelliguntur concessa omnia ad id necessaria, p. 73. n. 289

Principi concessa facultas levandi violentias, de vento serviret, si debitum non haberet exitum, & careret effectu, ib. n. 296

Princeps in tollenda vi juris est minister, & sic non potest judicem adstringere, ut reponat, quod secundum jus fecit, p. 77. n. 24

Principis voluntas talis præsumitur, qualis legis scriptæ, & naturalis rationis, ib. n. 27

Princeps & ejus Regia tribunalia in elevanda vi illata à judice Ecclesiastico, sine jurisdictione, & extrajudicialiter procedunt, & ideo recipere testes, nec alia judicialia facere absonum esset, pag. 95. n. 29

Principis cognitio fundata est in sola violentia orta ex denegata delatione appellationis legitimæ, p. 109. n. 58

Principe apponente manum in causa, judex inferior debet supersedere, aliàs attentat, p. 120. n. 2

Index Rerum

Princeps ſatis offenditur per dilectum, p. 174. numero 17
Principis à voluntate quæ pendent, impoſſibilia judicantur, p. 210. n. 86
Principi quaſi informato de facti veritate aliquid aſſerenti eſt ſtandum, p. 427. n. 166
Principis aſſertioni ſtandum eſt in antiquis, quibus fundatur etiam in præjudicium tertii, ib. num. 167.
Principis aſſertionis jus patronatus ad ſe ſpectare, ex relatione tamen partis non eſt ſtandum, ibid. num. 168
Principes omnes Chriſtianæ Religionis ſimile privilegium juriſpatronatus habent, p. 432. n. 238
Principes Chriſtiani habentes juſpatronatus ſuorum Regnorum recenſentur, p. 432. n. 238

Principale.

Principali conceſſo, conceſſum intelligitur quod venit ex natura actus, de quo diſpoſitio loquitur, p. 73. n. 294
Principali conceſſo cenſetur conceſſum, quod venit conſecutivè, & acceſſoriè ad illud, p. 73. n. 295
Principale ſi non ſubſiſtat, precarium, conditio & alia acceſſoria evaneſcunt, p. 161. n. 37
Unitum alteri acceſſoriè, Principalis naturam, conſuetudines, & privilegia aſſumit, p. 401. n. 120
Unitum acceſſoriè perdit propriam prærogativam, proprium nomen, ac titulus extinguitur, & de cætero dominatur à Principali, ib. n. 121
Principalis cùm durat gratia, per judicis acceſſoriam pronuntiationem non tollitur jus partis, pag. 480. num. 46
Principale quod agitur inſpicitur, non quod venit in conſequentiam & acceſſoriè, p. 655. n. 16

Principium.

Principium eſt fine potentius, cauſaque incipiens potentior eſt perficiente, p. 337. n. 30
Principio omiſſo, non poteſt fieri tranſitus ad extremum, p. 655. n. 25

Privatus.

Privatus ipſo jure ſi ſpolietur à privato (authoritate tamen judicis) reſtitui non debet, quem excludit exceptio privationis ipſo jure, p. 379. n. 20

Privilegium.

Privilegium ſponte conceſſum à Principe, poteſt illud revocare, p. 39. n. 9
Privilegium conceſſum terræ, patriæ, & Reipublicæ non ſolùm laicos, ſed etiam clericos comprehendit, p. 13. n. 63
Privilegium laicorum Clericis utile, præſumitur à Papa approbatum, p. 26. n. 147
Privilegium Sedis Apoſtolicæ emanatum in confirmationem cognitionis per viam violentiæ, etſi poſtea revocetur, nihil Regi detrahit, pagina 47. numero 349
Privilegium conceſſum à Sede Apoſtolica in comprobationem Regii recurſus an poſſit ab eadem Sede revocari, ib. n. 354
Privilegium conceſſum in favorem Eccleſiæ, revocari à Principe non poteſt, ib. n. 355
Privilegium conceſſum à Pontifice licet revocetur remanet Regi defenſio vaſſallorum, & cognitio per viam violentiæ extrajudicialis, cujus proprium officium eſt incommutabile, p. 49. n. 356
Privilegium conceſſum non ſubdito revocari non poteſt, ib. n. 358
Ptivilegii durante cauſa ipſum debet durare, pag. 90. num. 54
Privilegiis duobus concurrentibus, alio permiſſivo, alio prohibitivo quid attendendum, p. 213. n. 5
Privilegii ita facienda interpretatio, ut aliquid ſpecialitatis contineat, p. 289. n. 177
Et ut aliquid addat juri communi, ib. n. 178
Privilegium exceptionis ſi proveniat ab immemoriali, an admittat appellationem à viſitatione, pag. 311. num. 60
Privilegia duo ubi concurrunt, aliud prohibitivum, aliud permiſſivum, illud potiùs prævalet, p. 336. num. 26
Privilegium exequendæ ſententiæ ubi conceditur tantùm ratione perſonæ, ſcilicet, creditoribus, alimentariis, & in poſſeſſoriis & ſimilibus, ſi prima ſententia pro eis lata non fuit executa, ſi interim in gradu appellationis revocetur, non poteſt exequi, nec etiam revocatoria ex ratione aſſignata, pag. 369. n. 34
Privilegium aut reſcriptum Pontificis, quo conceditur alicui ut in cauſa poſſit liberè appellare, poterit etiam tertio in ea provocare, p. 380. n. 30
Privilegium quantumvis latæ ampliationis non debet ita interpretari, ut contineat plures ſpecialitates, p. 407. n. 204
Privilegium conceſſum ſucceſſoribus durat perpetuo, quamdiu adſunt perſonæ in privilegio contentæ, p. 420. n. 55
Privilegio appoſita ſi ſunt verba perpetuitatis, excluditur præſcriptio, ib. n. 57
Privilegium conceſſum Cardinali providendi beneficia alicujus diœceſis continens decretum irritans ordinarius providet nulliter ipſo jure, etiam ſi Cardinalis illud non provideret, p. 42. n. 73
Privilegiorum derogatione facta per legem generalem an cenſeatur derogatum privilegium, p. 422. n. 92. remiſſivè.
Privilegium continens fortiſſimas clauſulas non eſt veriſimile velle Principem in lege generali derogante, privilegia comprehendere, ib. n. 93
Privilegium conceſſum Marchioni Aſtoriſcenſi præſentandi nonnullos canonicatus illius Eccleſiæ ſua vita durante, refertur, ib. n. 94
Privilegium Marchioni Aſtoriſcenſi continens ſimiles clauſulas ac Bulla Adriani non intelligitur ſublatum per regulas Cancellariæ poſt modum in contrarium editas, ib. n. 95
Privilegia Catholicæ Majeſtatis nullo modo trahunt Summi Pontifices, ſed paſſim augent cùm ejus merita creſcunt, ib. n. 96
Privilegium per Papam conceſſum perſonis dilectis gratis & valde bene meritis, non cenſetur derogatum per legem derogantem quibuſvis privilegiis, ibid. num. 97
Privilegii uſus in parte interrumpit quamlibet præſcriptionem adversùs illum introductam, pag. 423. numero 101
Privilegio utens in parte conſervat poſſeſſionem in toto privilegio, p. 423. n. 112
Privilegio probato ceſſat legis aſſiſtentia, cùm poſſeſſio juſtificetur ex titulo, p. 425. n. 142
Privilegii Apoſtolici conceſſi Regi mentionem faciunt Bullæ Epiſcoporum & penſionum ſuper Epiſcopatibus, p. 432. n. 234
Privilegium alteratur, & variatur per mutationem perſonarum, p. 435. n. 292
Privilegia realia per alterationem rei non perduntur, p. 436. n. 301
Privilegium competens prioratui erecto poſtea in Cathedralem non amittitur, ſed retinetur, ibidem, n. 312
Privilegium percipiendi decimas ex aliquo fundo, ſi varietur modus ſeminis & fructuum, conſervatur in eis privilegium, ib. n. 314
Privilegium exequendi proviſionem Parochialis non eſt datum juri providendi, ſed ipſi proviſioni, quia provenit ex natura cauſæ, p. 439. n. 16
Privilegium guarentigiæ inhærens juri & actioni debiti tranſit, ad quemcumque tranſit actio, ib. n. 18.

& Verborum.

Privilegio aut aliqua juris disposítione, qui uti vult, eo debet uti cum omnibus suis qualitatibus, p. 451. num. 70

Privilegium habens à Pontifice integrè percipiendi fructus etiam absens ac si fuisset præsens, non intelligitur in distributionibus quotidianis, pag. 604. num. 77

Privilegium per fraudem acquisitum nihil prodest acquirenti, p. 661. n. 120

Probatio.

Non probans dicitur carere jure, pagina 147. numero 234

In probationibus stat virtus causæ, ibidem numero 139

Probatio nulla quatumcumque liquidissima executionem habet, p. 348. n. 90

Ad probandum admitti non debet quis ad id, quo probato non relevat, nec prodest, puta quando aliquid consistit in jure, p. 374. n. 64.

Probatio quæ per juramentum fit, non dicitur legitima, p. 394. n. 344

Probationem in continenti offerens debet petere terminum brevissimum, p. 554. n. 60

Probationes & testes seu instrumenta producta in causa principali si probant liquidationem, bene prosunt in executione cartæ executoriæ, si ibi reproducantur, p. 625. n. 132

Processio.

Processiones non possunt facere regulares extra claustra sui conventus, p. 243. n. 72

Processiones regularium extra claustra potest Ordinarius impedire cessante consuetudine aut privilegio, p. 244. n. 74

Processionaliter cum capa & Cruce posse religiosos intrare parochiam alienam ad exportandum cadaver apud eos eligens sepulturam, qui affirment, ib. numero 77

Ad processiones publicas omnes exempti etiam vocati accedere debent, nisi strictiori clausura viventes, p. 246. n. 102

Ad processiones publicas etiam clerici servientes in Ecclesiis equitum Hierosolymitanorum compelluntur per Ordinarium accedere, ib. n. 103

Ad processiones publicas non compelluntur regulares, qui absunt à Civitate ultra dimidium milliare, ibid. n. 104

Ad processionem non coguntur exempti, qui sunt nullius diœcesis, vel extra Civitatem in loco habente plebem, ib. n. 105

Ad processiones non compelluntur regulares, ubi non accedendi consuetudinem habent, ibidem, numero 106

Ad processionem publicam clericos seculares, etiam exemptos, si habeant beneficium simplex in diœcesi, compellit Ordinarius, ib. n. 107

Et quid in clericis nullum habentibus beneficium, sed officium in Ecclesiis, ib. n. 108

Ad processiones generales an possint regulares compelli per censuras, & alias pœnas, ibidem, numero 109

Ad processiones alliciuntur, & incitantur confraternitates laicorum, non tamen compelluntur, nisi ex voto teneantur, ib. n. 110

Processiones ad publicas tantùm potest Ordinarius accedere, compellere aliquos, p. 247. n. 111

Processiones publicæ quæ sint, & quales particulares, & de materia processionum, remissivè, ib. numero 112

Processiones, ut religiosi compellantur accedere debent fieri ex gravi causa, ib. n. 113

Processus.

Processum originalem, ad effectum cognoscendi ex eo de violentia, posse ad se exportari facere Principem, p. 60. n. 96

Processus originalis exportatio ad Senatum, & inde instructio & informatio est actus extrajudicialis, p. 61. n. 98

Processus originalis non transumptus vehi ad Senatum jubetur, ut brevitati consulatur & expensis, cùm processus non sit retinendus hoc casu in Senatu, sed per momentum, ib. n. 104

Processus violentiæ statim, & sine dilatione ante alios fori secularis inspiciuntur, ib. n. 105

Processus inspectio in Senatu suspenditur durante termino provisionis regiæ, donec pars certiorata veniat intra illum, vel mittat legitimum procuratorem, n. 143

Processus inspectio suspenditur quousque pars querelata veniat durante termino provisionis, quo transacto parte appellanti præsente, & instante inspicitur processus si sit traductus, p. 64. n. 144

Processu originali non adducto, non cognoscitur de violentia in Senatu, p. 95. n. 30

Processus originalis exportatio ad Senatum fit ad ejus instructionem, & informationem, pag. 120. numero 6

Processus remissio ad Senatum nullatenus adaptetur naturæ relationis factæ per inferiorem Principi, p. 142. n. 49

Processus est nullus, si judex rejiciendo exceptionem oppositam, procedit ad ulteriora sine causæ cognitione dictæ exceptionis, num. 33. ut in exceptione declinatoriæ, p. 140. n. 34

A Processu ad ulteriora facto per judicem recusatum legitimè appellatur, p. 144. n 90

Processus in favorem ejus, cui à lege viva, vel mortua denegatur audientia, est nullus ipso jure, pag. 227. num. 3

Ab ordinato Processu & ejus intricatione appellatio licita est quoad utrumque effectum, pag. 285. numero 37

Processus totius unum dicitur continens, etiamsi plures contineat articulos, pag. 282. num. 118

Summariè ubi procedi debet Processus formandus est in forma judiciali, quia substantialia judicii non tolluntur, p. 286. n. 148

Processus judicis à quo pendente appellatione à remissione tacita vel expressa pendet à futuro eventu, p. 324. n. 26

Ab inordinato Processu appellatio legitima est, p. 318. num. 30

Etiam in casibus, quibus à diffinitiva est prohibita appellatio, sive quoad unum, sive quoad utrumque effectum, ib. n. 31

Ab inordinato Processu appellationi esse deferendum, etiam in judiciis aliàs inappellabilibus, pag. 428. n. 176

Processus gestus tempore, quo judex debet conquiescere, nullus est ipso jure, pagina 329. numero 44

Processus non sanatur per confessionem, quando nullitas inficit non solùm processum, sed eandem confessionem, p. 584. n. 212

Procurator.

Procurator an possit recurrere ad Regem pro tollenda violentia virtute mandati generalis ad illam causam, quæ est clausula, ut queat adire Cancellarias, &c. pro postulandis quibusvis provisionibus, pag. 41. n. 280

Procuratores, Syndicos & Prælatos sine speciali mandato ad renuntiandum, renuntiare non posse, traditur, p. 112. n. 99

Procurator appellans, si compareat coram judice à quo post appellationem petens id ex quo renuntiatio inducitur,

inducitur, domino præjudicat, & appellationi videtur tacitè renuntiaſſe, p. 112. n. 104

Procuratori præſenti vel alii facta ſententiæ intimatione currunt & dominio decem dies ad appellandum, p. 163. n. 68

Procuratore negligente in appellando, reſtituitur dominus in integrum, ſi Procurator non ſit ſolvendo, num. 69

Et ipſi domino tunc currit tempus à die notitiæ, ibid. num. 69

Procuratore doloſo in appellatione, ſuccurritur domino, ib. n. 70

Procuratorem inhabilem ſi judex non repellat, licet poſſit ex officio, non licet appellari per partem id non petentem, p. 460. n. 60

Procuratore acquirente actionem ex re domini, & ejus nomine, ſi monitus recuſet cedere, habetur pro cedente, p. 539. n. 90

Procuratorem quo jure conſtituerim inſpicitur, quod ſi ut Rector, ille non poteſt tractare negotium mei patrimonii, p. 589. n. 268

Procuratorem conſtituendo ſimpliciter videtur conſtituere eo modo quo poteſt, ib. n. 269

Procurator qui à ſententia geſſit cauſam procuratorio nomine ſi faciat aliquem actum ſimpliciter, intelligitur & illo qualitas repetita, p. 590. n. 295

Prohibitio, Prohibitum.

Prohibitum fieri principaliter, non poteſt fieri per viam conditionis, p. 161. n. 20

Prohibitio compromittendi ſuper cauſa intelligitur ſuper principali, non ſuper articulis incidentibus, p. 204. num. 7

Prohibetur cùm quid cenſetur etiam prohibitum omne, per quod pervenitur ad illud, p. 250. n. 28

Prohibitione appellationis & permiſſione ſimul in ſententia concurrentibus, à tota eſſe appellationem prohibitam, qui cenſeant, p. 214. n. 26

Prohibitio appellationis & permiſſio ſi in ſententia concurrant in totum eſſe deferendum, probatur, p. 214. n. 18. & ſeqq.

Prohibito aliquo, prohibentur omnia, per quæ pervenitur ad illud, p. 221. n. 116

Prohibito uno prohibetur omne, per quod pervenitur ad illud, p. 497. n. 30

Prohibitio appellationis in commiſſione non ſe extendit ad tertios non nominatos in ea, p. 570. n. 46

Promiſſio, Promittens.

Promiſſio de vendendo obligat de futuro ad venditionem faciendam, p. 166. n. 23

Promittens ſcribere poteſt compelli per carcerem ad ſcribendum, p. 537. n. 50

Promittens contrahere matrimonium compellitur per carcerem & cenſuras, ib. n. 54

Promiſſio rei cum pertinentiis, eſt incerta, & nihil proficit, niſi limitatè quid aut quantum comprehendat probetur, p. 625. n. 128

Pronuntiatio.

Pronuntiatio de torquendo reo eſt interlocutoria, p. 144. n. 98

Continet tamen damnum irreparabile, & ab ea appellatur, & tali appellationi non deferens judex vim facere, declarat Senatus, ib. n. 99

Sive decretum contineat torturam ſuper principali negotio, ſive ad habendam reſponſionem affirmativam, vel negativam, ib. n. 100

A Pronuntiatione negativa, cauſam non eſſe committendam conſilio ſapientis, eſt licita appellatio, ſecus è converſo, quando pronunciatur, cauſam illi eſſe committendam, p. 237. n. 133

Pronuntiationem ſive tacitam, ſive expreſſam, ſuper deſertione præcedit citatio partis, & ejus exceptionum examinatio, p. 491. n. 84

Pronuntians ſuper principali cenſetur pronuntiare ſuper incidenti neceſſario, p. 600. n. 22

Pronuntiatio ſuper principali, inducit pronuntiationem ſuper incidenti, quando hoc ſubordinatur cauſæ principali contrariæ, ib. n. 29

Proprietas.

Proprietatis defectus ſi conſtat tempore præſentationis, aut collationis, proprietarius præfertur poſſeſſori, p. 426. n. 160

Proprietas bonorum in quibus pater habet uſumfructum, an poſſit confiſcari pro delicto filii familias, p. 587. n. 242

Protectio.

Protectio vi oppreſſorum à Domino Deo derivata, & in Reges non recognoſcentes ſuperiores in temporalibus gradatim transfuſa, p. 10. n. 41

Protectio, & regimen unum judicatur indiſſolubile, quæ à Rege tolli non poteſt, nec à regimine ſeparari, p. 56. n. 29

Protectio eſt objectum, & cauſa finalis Regni, p. 56. num. 31

Protectio vaſſallorum à violentiis eſt de regalibus, Regi competens in ſignum ſupremæ poteſtatis, ib.

Proteſtatio.

Proteſtatio violentiæ exprimitur in appellatione ab Eccleſiaſtico ad ejus terrorem & trepidationem; & ad appellantis animi declarationem, & ex ſuperabundanti, non tamen de neceſſitate, p. 59. n. 71

Proteſtatio ut nihil fiat niſi docta de legitimo mandato, debet repeti non à quolibet actu, p. 558. num. 131. & ſeq.

Proviſio, Proviſus.

Proviſio ordinaria oblata violentiæ querela ſtatim expeditur illa inferta, & quid contineat, p. 59. n. 81

Proviſio ordinaria ſola & ex ſimplici querela expeditur, p. 60. n. 82

Proviſio ordinaria non arctat ad deferendum, ſed eſt exhortatoria, & monitoria, quia ſuſcitatur judex ad denuo ſe informandum de natura appellationis, ibid. num. 83

Proviſio prima ordinaria & monitoria ut deſiſtat à violentia judex, nullum illi præjudicium infert, ſed ejus libertati relinquit, p. 69. n. 85

Proviſio ordinaria potius dici poteſt juris exhortatio, ib. n. 86

Proviſione ordinaria intimata judici Eccleſiaſtico ſi deferre recuſet, ſecundam ejus partem conditionaliter ſibi appoſitam adimplebit, ſcilicet mittere proceſſum originalem ad Senatum, ib. n. 88

Proviſio ordinaria, cognitio, & proceſſus miſſio non eſt præciſa, ſed cautiva, ib. n. 90

Proviſioni ordinariæ ſatisfacit judex per ſolam delationem appellationis abſque repoſitione, ubi quid reponendum non ſit. Secus ſi adſit attentatum, ibid. num. 39

Proviſio ordinaria cùm non ſit arctatoria, ſed provocatoria, licet ad ſolum partis libellum expediatur, tamen ad effectum aſtringendi judicem ut deſiſtat à violentia, extrajudicialiter violentia per rei evidentiam, & notoriè debet conſtare, ibidem numero 95

Proviſionis ordinariæ ſi judex neutram partem adimpleat, ſecunda juſſio (dicta *ſobre carta*) expeditur, p. 62. n. 124

Proviſione ordinaria aſſignatur brevis terminus judici, & tabellioni ad mittendum proceſſum, & quod certioretur pars adverſa de actorum exportatione, ut intra illum terminum in Senatu compareat ſi ſibi viſum fuerit, ad informandum, &c. pagina 63. num. 129.

& Verborum.

Provisionis intimatio facta parti non est citatio, sed certioratio, non arctans ad comparendum, quia ejus persona in hac cognitione extrajudiciali non est necessaria, ib. n. 130

Provisione ordinaria intimata parti appellatæ ipsi comparenti, & transacto si termino querelans sit absens, & secum habeat ordinariam, quomodo consulatur, ut sit semper securus, p. 64. n. 145

Et quomodo ei hoc casu interim sint reficiendæ expensæ, ab adversario præstandæ, ib. n. 146

Provisio *de ruego* ad absolvendum ubi sit periculum, quando, & quomodo concedenda, p. 66. n. 174

Provisio *de ruego* quando simulata negotiatione absolutionis denegetur, & ad processus inspectionem deveniat Senatus, ib. n. 178

Provisio *de ruego* alia expediri solet, quando semel absolutionis lapsus est terminus ante actorum inspectionem, & articuli violentiæ terminationem, ib. n. 179

Provisio *de autos diminutos*, quando concedatur cum termino, & expensarum mulcta, nisi adducantur juxta illam, p. 71. n. 255

Provisione intimata parti appellatæ, & ultra terminum comparens, & reperiens absentem querelantem, quando expensarum refectionem petere poterit, ib. n. 256.

Provisioni Regiæ inserto decreto violentiæ intimatæ tenetur judex, libenter adimplere, deferre, & reponere, ib. n. 293

Provisioni Regiæ inserto decreto conditionali judex obtemperet, cui licebit alterum ex alternativis eligere, p. 71. n. 264

Provisioni secundæ; dictæ *sobre carta*, si judex non pareat, tertia expeditur, ut sic adhuc contumax, compareat in Senatu, & proceditur usque ad ejus temporalitatem, & originis amissionem, ib n. 266

Provisionibus, & mandatis Regiis tenentur obedire Clerici, & Prælati Ecclesiastici, ib. n. 267

Provisionibus mediantibus Rex interponit auxilium suum, & nudam defensionem ad elevandam vim, ib. n. 273

Provisionibus Regiis violentiæ si judex adeo sit protervus, & rebellis ut non obtemperet, potest Rex illi jubere, ut à suis Regnis exeat, & in amissionem originis & temporalitatum condemnare, ib. n. 274

Quod in omnibus ditionibus Christianæ Religionis practicari, testantur Doctores, ibid. n. 275

Provisio Regia si sub repositione comprehenderet licitè gesta per judicem Ecclesiasticum, vinculum iniquitatis, non præsidium innocentiæ diceretur, p. 77. num. 32

Provisione Regia intimata, an judex Ecclesiasticus possit taxare expensas contentas in sententia, à qua est appellatum, ib. n. 41

Provisioni Regiæ quoties judex non satisfecit cum effectu, integrè reponendo semper in Senatu secunda jussio, hoc est *sobre carta*, conceditur, p. 78. n. 51

Asserenti acta esse diminuta, & dismembrata, Provisio *de autos diminutos* dicta conceditur in Senatu, p. 69. num. 7

Provisio *de autos diminutos* quando inspicitur processus petitur, vel in causa proxima est inspiciendi, quando sit reservanda eidem inspectioni, ib. n. 13

Provisio denegatus, si ex inspectione processus conspiciatur, vel non deficere vel deficere non essentialia ad articulum violentiæ, & proceditur ad ejus decretum, ib. n. 14

Provisio *de autos diminutos* quando conceditur cum termino limitato, & expensis adversario præstandis, casu quando non defecerint alia acta, ib. n. 15

Provisio *de autos diminutos* conceditur postulanti quando inspecto processu detegitur, deficere appellationem, & simul datur decretum processum non venire per ordinem, ib. n. 16

Provisionis Regiæ intimatio non est citatio, sed monitio, & certioratio extrajudicialis, quæ geri potest etiam per judicem incapacem, p. 84. n. 6

Provisionem Regiam ab uno tribunali legitimè cognoscente de violentia, ut intimetur judici postea degenti in districtu alterius tutius erit præsentari in altero tribunali, ib. n. 8

Provisione Regia intimata judici Ecclesiastico in alio districtu, non obtemperanti, ubi petenda est secunda, & tertia jussio, ac pœna comminata temporalitatum exequendi, ib. n. 9

Provisionibus Regiis quotidie jubetur judici Ecclesiastico vim inferenti, appellationi deferre, & attentata omnia reponere per seipsum, ipseque reponit cum effectu, p. 95. n. 22

Provisio regalis Senatus in causa violentiæ directa judici comprehendit successorem non nominatum in ea, p. 101. ibid.

Et ipsi intimata tenetur reponere, aliàs secunda jussio vulgò *sobre carta* contra eum decernitur, ib. n. 120

Provisioni Regiæ non satisfiet per solam delationem appellationis, si sit quid attentatum, secus si aliquid non sit, quia tunc per solam delationem satisfit, p. 115. n. 27

Provisio Regia, & ejus decretum non comprehendit in repositione, nisi attentata injustè facta, pag. 191. n. 164

Provisio Parochialis juxta formam Trid. non est judicialis, sed extrajudicialis, p. 272. n. 7

Provisio ubi extrajudicialiter fit collator non tenetur testes comparere, nec processum formare, nec illum publicare, sed extrajudicialiter animum suum informat, ib. n. 9

Provisio beneficii facta servata sua primæva natura, non recipit appellationem, p. 264. n. 33

Provisio beneficii judicialis fit cum contradictore legitimo, requiritur diffinitiva pronunciatio, ib. n. 34

Provisio beneficii à quo tempore per oppositionem incipiat effici judicialis, p. 29. n. 81

In provisione beneficii judiciali præ oculis habere debet judex *Clem. sæpe, de ver. sign.* & de naturæ c'ausular. summariè, simpliciter, *&c.* p. 285. n. 144. & seq.

A Provisione beneficii appellationi emissæ an sit deferendum, disceptatur, p. 287. n. 155

A Provisione beneficii extrajudicialiter facta appellationi emissæ deferendum non est, p. 287. n. 155

A Provisione beneficii judicialiter sua primæva natura alterata, facta appellationi deferendum, quia causat attentata, ib.

Qui hanc teneant distinctionem in Provisione, præsentatione, seu institutione, referuntur, ib. n. 157

A Provisione ex sententia, quia declaretur juspatronatus, appellatio & est licita, & causat attentata, ibid. n. 157

Provisio beneficii an judicialiter, an extrajudicialiter fuerit facta præ oculis habet Rota, ad admittendam, vel denegandam appellationem, ib. n. 159. & 160.

A Provisione omnium beneficiorum, collatione, electione, confirmatione, institutione appellationi deferendum quoad utrumque effectum, si judicialiter sit actum, p. 288. n. 191

A Provisione quorumlibet beneficiorum simplicium judicialiter facta appellationi interpositæ non deferens, vim facit, p. 290. n. 191

A Provisione beneficii simplicis judicialiter facta sicut appellatur, ita à gravaminibus incidentibus, si sint sui natura qualificata, ib. n. 192

Provisio hominis facit cessare privilegium sibi à jure concessum, p. 336. n. 23

Provisio Rectoris Parochialis non suspenditur per appellationem subsecutam, p. 369. n. 44

Forma si est omissa in Provisione beneficii tam curati sive

Index Rerum

ſive ſimplicis, vel alia nullitas appareat, appellatio admittitur ſuſpenſiva, p. 396. n. 39
Proviſio beneficiorum erit nulla, ſi non ſervetur forma præſcripta à jure ſtatuto, aut fundatione, ib. n. 40
Proviſio Parochialium facta non ſervata formâ præſcripta à Concil. Trid. ſeſſ. 24. de reform. cap. 18. & motus proprii in conferendis, irrita eſt ipſo jure, p. 397. n. 44
Proviſio Parochialis novata forma vacare dicitur, ut antea, ibid.
Circa Proviſionem beneficii Curati quæ forma ſit præſcripta à Concilio Compoſtellano refertur, ibid. num. 54
In Proviſione Parochialis juriſpatronatus laicorum concurſus non requiritur, & quæ forma ſit inducta, p. 400. n. 105
A proviſione beneficii ſive Curati, ſive ſimplicis facta per Ordinarium cedente vel decedente collitigante, tanquam nulla ipſo jure appellationi interjectæ non deferens vim faciet, p. 405. n. 162
Proviſus contra formam & diſpoſitionem cap. 2. ut lite pendente lib. 2. eſt de facto removendus à poſſeſſione, ib. n. 163
Proviſio beneficii merè collativi nullam requirit etiam per edictum citationem regulariter, p. 406. n. 182
In Proviſione Canonicatuum Doctoralis & Magiſtralis multa pro forma requiruntur, & quæ, ibid. n. 195
De Proviſione beneficiorum tam ſimplicium quàm curatorum plura annotantur remiſſivè, pag. 407. n. 195
Proviſio beneficii ſive ſimplicis, ſive Curati facta judicialiter ſubſtantialia judicii debent ſervari, alias omiſſio cauſam præbet appellandi ſuſpenſivè, quamvis aliàs ſervata ſit forma Trid. ib. n. 196
Proviſiones Apoſtolicæ non mutant ſtatum beneficii juriſpatronatus, nec patronis nocent docentibus de ſuo jure patronatus, p. 419. n. 27
Ordinarii Proviſiones non nocent patrono, ib. n. 28
Proviſiones nullæ non ſunt in conſideratione ad præſcriptionem inducendam, p. 420. n. 49
Proviſiones beneficii reſervati virtute regulæ octo menſium continentis decretum irritans, factæ in menſibus reſervatis, ſunt nullæ ipſo jure quoad titulum & poſſeſſionem, p. 421. n. 71
Regia Proviſio præſentationis directa Ordinario aliquando narrat juſpatronatus regula eſſe motu proprio, aliquando verè illud aſſerit ex relatione præſentati, p. 427. n. 164
Proviſio Parochialis ubi ſit facienda in contradictorio judicio prima ſententia exequitur, ſi eſt vacans Parochialis, ſecus ſi non eſt vacans: & de ratione, p. 428. n. 187
Proviſiones Regis recenſentur, quibus hæc juris Regii patronatus cognitio privativè eſt reſervata concilio Cameræ, p. 429. n. 198
Forma providendi beneficia juriſpatronatus Eccleſiaſtici ſervatur in beneficiis pertinentibus præſentationi alicujus ordinis militaris, Regii, tanquam ejus perpetuo adminiſtratori, p. 435. n. 304
Qua forma non ſervata in eiſdem beneficiis tanquam patronatus Eccleſiaſtici appellationi erit interpoſitæ deferendum, p. 437. n. 305
Proviſionis exequendæ Parochialis privilegium non eſt conceſſum providenti, nec ejus contemplatione, ſed proviſioni, & ideò per variationem perſonarum non extinguitur, nec alteratur, p. 439. n. 20
Ratio propter quam exequitur Proviſio Parochialis vacantis, militat in providente jure devoluto, cum idem animarum periculum adeſt in Eccleſia vacante, ib. n. 24
Proviſio Magiſtralis aut Doctoralis non facta per capitulum intra ſex menſes, an devolvatur Epiſcopo, p. 443. n. 99. remiſſivè.
Proviſio omnis facta determinato modo ſuos terminos egredi non debet, p. 515. n. 7
Proviſus per ordinarium de beneficio, non ſervato ordine juris, non facit fructus ſuos, p. 605. n. 86
Proviſus de quarta portione, cujus vigore optavit dimidiam, & ſucceſſivè integram, ſententia declarans primam Proviſionem nullam, in portione optata exequitur, p. 655. n. 30

Provocatio.

Provocatio interlocutoriæ facta à judice à quo irritat & annullat proceſſum per judicem ad quem medio tempore factum, p. 106. n. 20

Pubertas.

Pubertas in alimentis intelligitur in puella uſque ad 14. in puero uſque ad 18. annum, p. 630. n. 34

Publicatio.

Publicatio attentationum interlocutoria eſt, pag. 148. n. 156. & proceſſus eſſe, & de ſubſtantialibus proceſſus, p. 148. n. 157
Publicatio reſpectu partis dicitur de ordine juſtitiæ, non de ordine ſubſtantiali judicii, p. 149. n. 159
Publicatio minus rectè facta non impedit, pag. 394. num. 12

Pupillus.

Pupillus pro debito non poteſt carcerari, pag. 175. n. 80

Q

Quæſtio.

QUæſtio acceſſoriè & incidentes deducta ſuper validitate ſcripturæ in poſſeſſorio principaliter intentato, non tollit appellationem, p. 453. n. 112
Quæſtio intrinſeca de tituli invaliditate non admittitur in adipiſcendo poſſeſſorio, tam in profanis quàm beneficialibus, p. 584. n. 209

Qualitas.

Qualitas qua fundatur juriſdictio, in primis apparere debet, p. 59. n. 67
Qualitas rei inhærens cum ea tranſit, quocumque vadat, p. 90. n. 52
Qualitas attribuens juriſdictionem priùs debet conſtare, ib. n. 58
Qualitas non poteſt eſſe ſine ſubjecto, p. 162. n. 54
Qualitas prioris actus gravantis non ſecundi in ejus effectum geſtus inſpicitur ad appellandum, p. 166. n. 16
Qualitas quæ defert juriſdictionem, ante omnia diſcuti & probari debet, p. 173. n. 43. & 44
Qualitatis virtus eſt, rei naturam immutare, p. 214. n. 14
Eamque in diverſam ſpeciem converti, ib. n. 14. & 15.
Qualitas adveniens enti, reponit illud in diverſam naturam, ib. n. 16
Qualitas formam oſtendit, ib. n. 17
Qualitas potentior præponderat, & prædominatur, ibid. num. 11
Qualitas naturalis & accidentalis ubi concurrunt, illa hanc trahit, p. 215. n. 31
Qualitas contraria ubi concurrit an attendatur potius permiſſiva, ib. n. 38
Et quid ſi concurrant in diverſis ſubjectis, ibid. num. 39. & 40
Qualitas utraque prohibitiva & permiſſiva appellationis operatur in ſuo capitulo ſententiæ diverſo, p. 218. n. 66
Qualitas favorabilis, & odioſa qualitas concurrentes circa ſeparabilia, unaquæque ſuum effectum operatur, ib. n. 69
Qualitas negativa & permiſſiva appellationis concurrens circa idem inſeparabile, in totum denegatur appellatio, p. 216. n. 45
Qualitatis diverſitas affirmativæ & negativæ appellationis concurrens circa diverſa ſententiæ, & ſeparabilia

bilia capitula, unaquæque ſuum effectum operatur, ibid. n. 46
Qualitatis diverſitas appellationis permiſſivæ, & prohibitivæ, quando circa idem concurrat, ut appellatio in totum admittatur, redduntur exempla, ibid. n. 47. 48. & 49
Qualitates contrarias circa idem ſuos effectus operari, monſtruoſum eſt, ib. n. 50
Qualitas debilior cedit potentiori, ubi utraque concurrit, ib. n. 52
Qualitatum diverſitas prohibitiva & permiſſiva appellationis ſi concurrat circa principale, & acceſſorium; attenditur cauſa principalis, à qua regulatur acceſſorium, p. 202. n. 101
Qualitatum diverſitas concurrens circa diverſas perſonas operatur unaquæque juxta ſuam naturam, p. 222. n. 130
Qualitatum diverſitas prohibitiva & permiſſiva appellationis concurrens ſucceſſivè, quæ ſit attendenda, ib. n. 132
Qualitas appellationis appoſita conditionaliter ad aliam diverſa dicitur, tamen una ab altera dependens, putà prior, conditionalis ſecunda, p. 223. n. 138
Qualitate priori appoſita conditionaliter in ſententia non purificata, ſola ſecunda remanet in ſententia, quæ ſola attenditur, ib. n. 139
Qualitas quæ ob detectum conditionis ſola remanet in ſententia, attenditur quoad prohibitionem, vel admiſſione non appellationis, ib. n. 142
Qualitates diverſæ appoſitæ in ſententia operaturæ una poſt alteram diverſis temporibus, & reſpectibus attenduntur, & operantur, ib. n. 144
Qualitas quæ remanet in ſententia, exequitur qualis illa ſit, ſi ſententia ſit tranſacta in rem judicatam, p. 224. n. 153
Qualitatis diverſitas ſeu mixtura circa admiſſibilitatem appellationis appoſita in libello non attenditur, ſed in ſententia, ib. n. 155
Qualitas extra ſententiam attenditur, quando lata ſit ſimpliciter ſuper remedio poſſeſſorio habente indiviſibiliter cauſam proprietatis annexam, ibid. n. 158
Qualitas ſententiæ non attenditur, quando appellatio ſemel fuit facta appellabilis, ib. n. 161
Qualitas attribuens juriſdictionem prius apparere debet, p. 255. n. 68
Qualitas juriſdictionis ſufficit, quod in libello deducatur ad tribuendum juriſdictionis exercitium, ibid. num. 69
Qualitatem juriſdictionis non ſufficit decurrere in libello; etiam quoad ejus exercitium, ſi à principio ſit denegata, ib. n. 70
Quia tunc debet ſummariè, plenè tamen, probari ipſa qualitas, ib. n. 60
Qualitas naturalis, & accidentalis quando in aliquo concurrunt, & ſimul ſtare non poſſunt, prævalet naturalis, p. 337, n. 29
Qualitas proveniens ex officio judicis ad alimenta & ejus privilegium ut præponderet, debet Actor in judicium deducere, & probare qualitates huic officio judicis neceſſarias, ib. n. 41
Qualitas prohibitiva & permiſſiva quando concurrunt circa unum & idem individuum, qualitas negativa vincit, p. 337. n. 44
Qualitates contrariæ quando in eadem ſententia concurrunt, alia permiſſiva, alia verò prohibitiva appellationis acceſſoria cedit naturæ principalis, p. 344. n. 33
Qualitates contrariæ concurrentes in ſententia circa unum inſeparabile æquè principaliter tamen, qualitas prohibitiva appellationis prævalet, pag. 345. num. 34
Qualitatum appoſitio in proviſione beneficii eſt forma, & earum omiſſio vitiat, p. 399. n. 84
Qualitas adjecta verbo, vel participio, debet intelligi ſecundùm tempus verbi vel participii, ib. n. 87
Qualitas quæ à principio requiritur tempore proviſionis beneficii, non ſufficiet, ſi poſtea ſequatur, ib. n. 89
Qualitas attenditur quæ Eccleſiæ prodeſt, & eſt magis favorabilis, cùm ex concurſu major utilitas ſequatur Eccleſiæ, p. 401. n. 110
Qualitas & natura beneficii uniti acceſſoriè non attenditur, ſed principalis, ib. n. 119
Qualitas regia non tranſit cum re in donatarium privilegiatum, p. 435. n. 293
Qualitas beneficiorum, de cujus proviſione tractatur, alterat & variat prohibitionem appellationis, p. 438. num. 1
Qualitas attribuens poteſtati in primis debet conſtare, p. 442. n. 5
Qualitatem legitimi adminiſtratoris tenetur pater in libello inſerere, p. 588. n. 261
Et verba libelli inferenda ſunt ad perſonam filii, ibid. n. 262
Qualitate adminiſtratoris legitimi omiſſio, in dubio cenſetur cauſam tractare nomine proprio, non alieno, ib. n. 263
Actum gerens ſi adjungat Qualitatem, putà filius, maritus Rector, Epiſcopus, tutor, pater, &c. intelligitur illam facere nomine alieno, non proprio, ib. n. 264
Qualitas attendi debet ſub qua actus & diſpoſitio geritur, p. 589. n. 278
Qualitas adminiſtrationis ſi à principio non exprimatur, colligitur ex diſcurſu cauſæ, p. 590. n. 298
Qualitates omnes quæ inſunt in termino relato, repetuntur in termino referente, p. 643. n. 123
Qualitas reſolutiva tranſit in tertium emptorem vigore executionis, quia inhæret à primordio, p. 656. n. 46

Querela.

Querela violentiæ non eſt accuſatoria, in pœna aut caſtigatione concludens, ſeu certioratio querimonialis, in protectione naturali concludens, pag. 58. n. 54
Querela ſupponit judicem, querimonia autem privatam perſonam, ib. n. 55
Querela omnis dicitur remedium extraordinarium, & nomen commune, ib.
Querela violentiæ propoſita & ejus ordinaria expedita ante gravamen à judice Eccleſiaſtico illatum (juſtè timeatur tamen) ſuſtinetur, p. 59. n. 75
Querelas de violentia ſi malitiosè nolit uti proviſione ordinaria, mirificè conſulitur adverſario comparenti per aliam proviſionem, & quid contineat, pag. 64. n. 147
Querela violentiæ quemadmodum concipiendo, quando judex detulit, tamen antè vel poſt attentavit, & noluit reponere, p. 118. n. 61
Ubi ponuntur duo remedia mirabilia, &c. ib. n. 62
Querela, & actio nullitatis à pari procedunt, & neutra ſuſpendit ſententiæ executionem, p. 121. n. 15
Querela ad Principem pendente pro tollenda injuſtitia, juriſdictio inferioris non ſuſpenditur, quominus ad executionem procedat, ib. n. 14
Querela ab exceſſu non operatur effectum ſuſpenſivum, p. 518. n. 94
Querela ſupponit ſuperiorem, coram quo proponenda eſt, ib. n. 98

R

Raptus.

RAptus crimine condemnatus non appellat, p. 466. n. 37. declaratur n. 40
Etiamſi ſit confeſſus tantùm, vel convictus tantùm, ib. n. 38

Index Rerum

Raptus criminis causa damnatus scilicet socius, auxiliator, receptator, aut consultor appellare potest, ib. n. 39

Ratificatio.

Ratificatio appellationis emissæ per falsum Procuratorem debet fieri intra decem dies, p. 163. n. 67

Ratificatio appellationis debet fieri intra terminum ad appellandum, p. 408. n. 221

Ratio.

Ad Rationem reddendam si ex fundatione, aut consuetudine aliquid sint deputati rei piæ, Ordinarius etiam adhibetur, p. 258. n. 2

Ratio reddenda Ordinario administrationis rei piæ etiamsi fundatione prohibeatur expressè, ib. n. 3

Rationis reddendæ sententia contra administratorem merè interlocutoria est, ib. n. 4

Rationis reddendæ à sententia contra administratorem rei vel loci pii appellationi non esse deferendum, omnes conveniunt, ib. n. 5

Rationis reddendæ à sententia contra administratorem rei profanæ an appellationi non deferens, vim faciat, ib. n. 6

Ratio reddenda coram proprio Episcopo, nec antea ad Metropolitanum permittitur reddere, ib. n. 7

Rationem non reddentes debito tempore an odio lex habeat, p. 259. n. 10

Rationis reddendæ à sententia contra administratorem rei profanæ, appellationi non esse deferendum, verius defenditur, ib. n. 12

Rationem suæ administrationis jure divino reddere, administrator tenetur, ib. n. 13

Rationem administrationis reddere obnoxius est omnis administrator sive necessarius, sive voluntarius, sive à jure, sive à judice, vel homine constitutus, & etiam sine mandato, ib. n. 14

Rationem reddere tenetur etiam Summus Pontifex, si sit administrator, ib. n. 15

Rationis reddendæ à sententia appellatio frivola est, quia nullum juris effectum sortiri potest, ib. n. 19

Rationis reddendæ sententia est merè interlocutoria, aliam expectans post se calculatoribus peractis, & de praxi, ib. n. 20

Ex calculatione & computatione Rationis administrator creditor potest apparere, interim autem nullus debitor judicatur, ib. n. 21

Rationis reddendæ sententia utrique parti & communis, & favorabilis est, ib. n. 22

Rationis reddendæ à præcepto contra administratorem profanatum non potest appellari, p. 260. n. 30

Rationis reddendæ sententia contra administratorem rei piæ vel profanæ, excludit appellationem, si appareat illum administratorem fuisse, non aliàs, p. 26. n. 34

Rationem reddere, qui de jure non tenentur, vel qui tenentur, si ante tempus compellantur, possunt appellare suspensivè, ib. n. 35

Rationem calculatio & computatio postquam calculatores sua dederunt vota, privatim tamen; an appellatione suspendatur ante partium recognitionem & approbationem coram judice, ib. n. 37

Rationes & calculationes, si transeant in contractum, executionem habent, sicut cæteri contractus, ibid. num. 38

Rationum computa, hoc est, *el final alcance*, quomodo sint coram judice recognoscenda per debitorem, & de praxi, ib. n. 39

Rationes & computa privatim si pars coram judice non recognoscat, & appellet, erit deferendum, ib. n. 40

Et quid in computationibus rei piæ, etiam privatis, ib. n. 41

Rationis reddendæ sententia, qua tutor seu alius administrator condemnatur, non suspenditur per appellationem, p. 262. n. 45

Rationem reddendi actus duo continet separata, rationem reddere & reliqua solvere, p. 608. n. 141

Reconventio.

Reconventioni respondere nolenti denegatur audientia, p. 231. n. 65

Rector.

Rectores Ecclesiæ parochialis in sua Ecclesia in iis quæ suum munus attinent, omnibus indistinctè præferuntur, cessante consuetudine, p. 242. n. 54

Rectores in sua Parochia præferuntur Canonicis Collegiatæ accedentibus processionaliter ad Parochiam certis diebus, p. 243. n. 55

Rector in propria Ecclesia veluti in propria domo dicitur Imperator, & Rex, ib. n. 56

Rector in sua Parochiali Prælatus dicitur, ib. n. 60

Rector in sua Parochiali tantam habeat potestatem, quantam Prælatus Collegiatæ cum Capitulo, ibid. n. 61

Rector in sua Parochiali non præfertur Capitulo Cathedralis, ib. n. 64

Rector cum capa & Cruce præest in exportando cadavere in Ecclesiam Religiosorum, in qua elegit sepulturam, & in monasterii porta accipit à Parocho ultimum vale, p. 244. n. 79

Rectori impedito perpetuò, seu etiam imperito, atque illiterato, Ordinarius potest dare Coadjutorem temporalem, non perpetuum, nec cum futura successione, p. 345. n. 42

Rector inutilis effectus, atque senio impeditus, non est privandus suo beneficio, ib.

Rectori noviter ædificatæ Ecclesiæ quæ portio assignari debet per Episcopum, & unde deducenda juxta noviter per Trid. disposita, p. 369. n. 40

Populo ita numeroso, ut Rector non possit sufficere sacramentis, vel cultui divino ministrandis, potest ipse Rector, vel alius ad quem pertinet sufficientes Sacerdotes sibi adjungere, p. 638. n. 33

Recursus.

Recursus ad Regem seu Senatores regios pro evitandis violentiis ab Ecclesiasticis judicibus extortis, in triplici esse differentia tradit Author, p. 6. n. 1

Recursus ad regem seu Senatum Regium pro retentione Bullarum Apostolicarum in derogationem patronatu regii, seu laicorum, & naturalitatis juris, ab exteris seu naturalibus impetratum sit, ib. n. 2

Recursus ad Regem & Senatum quoties Ecclesiasticus de laico, & causa profana cognoscere vult, quo casu *autos de legos* decernitur, ib. n. 3

Recursus ad Regem & Senatum, quoties judex Ecclesiasticus vim fieri proponitur non deferens justæ & legitimæ appellationi, fit, ib. n. 5

Recursus pro violentia in non deferendo appellationi justæ, est casus intactus dubias continens quæstiones, non tactas, & aliàs non hucusque secundùm recursus istius naturam applicatas, ib. n. 4

Pontificis magis interest conservatio Recursus ad regem pro tollenda violentia, facta à judicibus Ecclesiasticis, volentibus in contemptum appellationis ad Summum Pontificem interpositæ, exequi sententiam indebitè, p. 18. n. 86

Ubi quis potest de facto judici Ecclesiastico exequi volenti sententiam non obstante legitima appellatione, resistere, urbanius faciet, Recurrendo ad Regium Consilium, ut violentia tollatur, ex Rota resolvit Author, ib. n. 90

Recursus ad regem pro violentia tollenda à nemine impediri valet, cum sit species defensionis, p. 17. num. 83

Prohibita appellatione non censetur prohibitus Recursus, n. 84

Recursus Regius dicitur charitativum auxilium, ibid.

Propter locorum distantiam, aut magnam difficultatem remedii consequendi, adeò quòd ad superiorem Recurri

& Verborum.

Recurri non potest, multa prohibita permittuntur, p. 20. n. 100
Recursus ad suprema tribunalia pro tollenda violentia nititur maxima utilitate, ut experientia demonstrat, p. 21. n. 105
Recursus violentiæ juribus regiis fundatur, pag. 22. n. 118. & omni juri consonus est ex pluribus Authoribus, p. 22. n. 119
Recursus violentiæ ex immemoriali tempore indubitabilis efficitur, p. 122. n. 23
Recursus ad regem per viam violentiæ approbatus pluribus Rotæ decisionibus, pag. 25. num. 142. 143. & 144
Recursus prædictus expressè approbatus à Pontifice est, p. 2 . n. 145
Recursus violentiæ non damnosus libertati Ecclesiasticæ; sed utilis dicitur, ib. n. 146
Coram justitia Aragonum in Camera sui Consilii fuisse congregatos triginta & septem Advocatos ex gravioribus Regni, & consultos fuisse super Recursibus, & ne pendente appellatione, violenter attentetur à judice Ecclesiastico, & ab omnibus sine scrupulo justum videre, resolvitur, p. 27. n. 158
Hujusmodi Recursus nec ratione formæ, nec ratione materiæ jurisdictionem desiderat, p. 34. n. 202
Recursus violentiæ à Rota approbatus est, pag. 35. n. 220. & 221
Recursus ad regem, & ejus tribunalia per viam violentiæ virtualiter approbatus in Bulla in Cœna Domini refertur, p. 37. n. 235
Recursus per viam violentiæ, tanquam defensio naturalis inductus est ad dirigendos judices Ecclesiasticos, ut legitimè jurisdictione Ecclesiastica secundùm canones utantur, non vim facientes exequendo sententiam, & non deferendo legitimis appellationibus, p. 38. n. 236
Recursus per viam violentiæ etiamsi pateretur aliquod juris dubium stante communi Doctorum receptissima, & usitata sententia sine scrupulo usitandus est; etiam stante alta communi in contrarium, cum recursui faveat consuetudo, p. 253
Recursum regium per viam violentiæ nec principes temporales comprehendit in censuris Bullæ in Cœna Domini testantur plurimi Theologi & juristæ, p. 38. n. 248
Regium Recursum ad tollendum an possit expediri excommunicatio remissivè, ib. n. 249
Recurrentem ad Principes pro tollenda violentia supponente Rota procedi jurisdictionaliter, nihil mirum ut declaret excommunicatum falso fundamento existente, p. 39. n. 264
Recursum per viam appellationis ad regem justissimè damnavit Rota, & eo utentem excommunicatum declarat, p. 40. 267. & 268
Recursu ad regem per viam appellationis si aliquis uteretur, statim Senatores remitterent causam judici Ecclesiastico absque violentiæ cognitione, ib. num. 269
Recurrentem ad regem non ideò, quod Rota reprobet in aliquo casu eò quo mutato ordine, & illicitè fuisset aliquis usus, non erit ad licitos arguendum, ib. n. 276
Recursum ad regem præsumi factum ad ejus instantiam, qui habet interesse in causa, p. 31. & 42. n. 279. 283. & 285
Recursus ad regem pro defendenda propria possessione Rota non damnat, p. 41. n. 281
Recursus ad regem nunquam permisit Rota tanquam ad judicem, ad effectum obtinendi inhibitiones, sed tanquam privatum & potentem, p. 42. n. 282
Recursus ad Regem, sententia & reprobationis judicis Ecclesiastici probant attentatum coram superiore, p. 289. n. 42
Recursui regio, & defensioni naturali contraria omnia procedunt in judice sæculari volente judicialiter cognoscere, non tamen in Principe protegente subditos vi oppressos, p. 46. n. 324
Recursum regium si alieno privilegio justificamus, cur non melius cum fama proprii, p. 46. n. 346
Recursus regii fundamentum est, vim tollere per viam extrajudicialis defensionis, adhibita aliqua non judiciali cognitione, tunc censuram incursus evitatur, p. 53. n. 10
Recursus pro tollenda violentia ab Ecclesiasticis judicibus illata habetur ad suprema tribunalia regia, p. 57. n. 46
Recurrere ad regem pro protectione violentiæ permisit Toletanum Concilium, ib. n. 51
Recursum ad Imperatorem Ludovicum habuit clericus, querimoniam proponendo de Leone Papa, ib. n. 52
Recursus fundamentum, deficit, deficiente appellatione, quia non est habile subjectum quo cognitio & decretum possit cadere, p. 58 n. 65
Recursus, finis, & intentio cessant deficiente appellatione, ib. n. 66
Recursus violentiæ in decretis laicorum declinatoriam appellationem, aut protestationem aliquam non requirit, quia tunc principaliter præjudicium regis attenditur, p. 59. n. 69
Recursus ad Regem pro delatione appellationis à sententia non intimata ex tunc ejus scientiam arguit, ib. n. 74
Recursus adhibitus ante gravamen, & sententiam latam non arguet notitiam ejus, ut currat tempus ad appellandum, ib. n. 80
Recursus ad regem est actus extrajudicial. p. 64. n. 153
Recursu regio pro nuda defensione violentiæ posse excommunicatum uti, determinavit Rota, p. 65. n. 165
Recursus regius summus est gradus defensionis naturalis, appellatio autem extrajudicialis vim habet conventionis, n. 166
Recursus regii finis est, ut jura, & decreta Canonica serventur quo opprimentis impetus detineatur, interim quod securus queat superiorem adire oppressus, p. 67. n. 186
Recursus ad regem limitatus est ad solam violentiam, quam adesse est impossibile, ubi jure proceditur, p. 77. n. 25
Recursus regius non potest plus operari, quàm inhibitio Canonice à superiori emanata, ib. n. 26
Recursus ad regem nunquam causat attentatum, ibid. num. 27
Recursus regius dirigitur ad juvamen jurisdictionis superioris, ut nihil in ejus præjudicium interim contra jus fiat, ib. n. 28
Recursus ad regem est favorabilis omninò, & omni jure permissus, sub limitibus defensionis naturalis contentus, p. 83. n. 36
Recursus ad regem vergit in utilitatem utriusque Reip. & jurisdictionis Ecclesiasticæ, ib. n. 47. & seqq.
Recursus ad regem denegetur in denegata delatione appellationis ab actibus negativis, p. 113. n. 4
Recursus, ut locum habeat solam denegatam delationem legitimæ appellationis sufficere absque executione, verius ostenditur, p. 114. n. 9
Recursus regius non est introductus ad imponendam pœnam judici Ecclesiastico vim inferenti, ibid. num. 13
Recursus Regius, ut locum habeat, solus timor futuræ executionis, ubi denegatur delatio, legitimæ appellationi sufficit, p. 115. n. 23
Recursus violentiæ non solùm est inductus in favorem vi oppressi, sed jurisdictionis Ecclesiasticæ superioris, ne illius authoritas vilipendatur, ib. n. 29
Recursus locum habet in actis negativis, ubi non datur executio, sed sola sufficit legitimæ appellationis denegata delatio, p. 116. n. 33
Recursum denegare in actis negativis, ubi appellatio sui

ſui natura utrumque habet effectum, foret abſordum, ib. n. 37
Recurſus ſi conceditur in non delatis appellationibus ab actis affirmativis, quia timetur executio, multò magis eſt concedendus in actis negativis, quia illam ſecum trahat, ib. n. 40
Recurſum ad invocandum ſufficit ſolus timor attentati nec ſimul executionem Doctores omnes requirunt, p. 117. n. 53
Recurſus ſi ob ſolam delationem negatam ob timorem attentati datur, multò magis in ipſo attentato, & executione ſubſecuta, p. 118. n. 58
Recurſus regius duo copulata jubet judici facienda deferre, & reponere, & ſic requirit concurſum copulatorum, ib. n. 60
Recurſu ad Regem pendente, judicem non poſſe ad executionem procedere ſententiæ, qui teneant, p. 120. n. 4. 11. & 44
Quod maximè procedit, quando Recurſus intimatus eſt parti, & ſuper eo citata, ib. n. 5. & à n. 44
Recurſu ad Regem pendente, & intimata ordinaria, non eſſe nulla, & attentata quæ gerit judex Eccleſiaſticus, veriorem, & receptiorem opinionem eſſe clarè oſtenditur, p. 121. n. 10. & n. 44
Recurſu pendente ad judicem, non impedit executionem ſententiæ, nec cauſat attentata, ib. n. 11
Recurſus ad Regem, & ſupplicatio à pari procedunt, & pariter in utroque inferioris non ſuſpenditur juriſdictio, ſed licitè exequitur, ib. n. 12
Recurſus, quando provenit ex ſuprema juriſdictione, ſi non ſuſpendit juriſdictionem inferioris: ergo multò minus quando extrajudicialiter protegit per viam defenſionis naturalis, ib. n. 13
Recurſus ad regem totus eſt extrajudicialis, abſque ſpe ut aliqua via poſſit fieri judicialis, ib. n. 20
Recurſu pendente ad regem ſi geſta à judice forent attentata, Senatus ante actorum inſpectionem ſuper articulo violentiæ, revocaret, ib. n. 21
Recurſu ad regem pendente geſta inſunt in articulo principali violentiæ de quibus pariter judicatur, ac de geſtis ante ordinariæ intimationem, p. 122. n. 22
Recurſus ad Principem non cenſetur prohibitus, ubi prohibetur appellatio, ib. n. 16
Recurſus pro tollenda violentia eſt quid diſtinctum, & omninò ſeparatum à juſtitia cauſæ principalis, ib. num. 17
Recurſu pendente ad regem geſta ſi fuiſſent nulla, etiam quolibet decreto Regio lato, remanerent nulla, p. 122. n. 28
Recurſu pendente ad regem, geſta licèt vitio attentatorum non ſubjaceant, nec annullentur; tamen mulctari ſolet judex ob ejus irreverentiam, pag. 122. & 123. n. 35
Recurſu pendente, & actis originaliter tranſportatis ad Senatum, ſi judex actum gerat, requirentem cauſæ cognitionem, nullus erit non ex capite pendentis recurſus, ſed defectu cauſæ cognitionis, ib. n. 36
Recurſu pendente, & actis ad Senatum tranſportatis, ſi Judex procedat ad actum requirentem cauſæ cognitionem, quo conſulatur litigans, ſi Senatus decreverit ſuper articulo violentiæ illam non feciſſe Judicem, ib. n. 38
Recurſu pendente ad regem actis traductis differtur juriſdictionis exercitium non jure operante, ſed accidentia facti, ib. n. 40
Recurſus ad regem non eſt articulus præjudicialis cauſæ principali, ſed favorabilis ad ejus faciliorem expeditionem, ib. n. 41
Recurſu pendente ad Regem non ſuſpendi juriſdictionem, veriorem eſſe opinionem, ib. n. 44
Recurſus ad regem ſuper injuſtitia ſui primæva natura attentata, non facit litem, ib. n. 45
Recurſus ob injuſtitiam natura alteratur per citationem, quia efficitur lis, ib. n. 47
Recurſus violentiæ quomodolibet varietur, etiam per intimationem ordinariæ (quæ non eſt citatio) nullatenus poteſt effici judicialis, ib. n. 48
Recurſus ad regem ob injuſtitiam fundatur in circumventione adverſarii; recurſus verò violentiæ in vi & oppreſſione judicis, p. 124. n. 72
Recurſus ad regem ob injuſtitiam revidetur ex novis productionibus, & noviter deductis actis, at recurſus violentiæ ex eorumdem inſpectione dumtaxat nullis aliis admiſſis, ib. n. 53
Recurſus ob injuſtitiam, licèt citatione ſequuta, efficitur judicialis, recurſus autem violentiæ nihil unquam judicialitatis recipit, nec poteſt, ib. n. 54
Recurſus ob injuſtitiam provenit ex potentia ſupremæ juriſdictionis, recurſus violentiæ ex poteſtate politica & œconomia abſque veſtigio juriſdictionis, ib. num. 55
Recurſus ob injuſtitiam proponendus eſt intra terminum ad appellandum (juxta unam opinionem) recurſus violentiæ nullo termino circumſcriptus reperitur, ib. n. 56

Recuſatio.

Recuſatio, & appellatio ab interlocutoria æquiparantur reſpectu formæ; ſecus tamen quoad alios effectus, p. 144. n. 88
In Recuſatione judicis Eccleſiaſtici arbitri eliguntur, qui de cauſis recuſationum cognoſcunt, ib. num. 94

Redditus.

Redditus annuos an debeat condemnatus à tempore primæ ſententiæ, quæ ad illos condemnavit ex tunc vel à tempore ultimò confirmantis, p. 630. n. 36
Redditus annuus debitus ex contractu, regulariter una eſt obligatio, & actio, & ad hæredes tranſit, p. 558. n. 138
Redditus annuus debitus ex contractu cum conditione ſingulis annis adimplenda, tum quot ſunt anni, tot ſunt obligationes, ib. n. 139
Redditus ad viam tot continet obligationes, quot præſtationes annuas, ib. n. 140

Redintegratio.

Redintegratio dicitur à re & integer, p. 612. n. 193

Reductio.

Reductionis ſententia lata à judice, ut bono viro appellationis non eſſe deferendum, qui teneant, p. 456. n. 1
Reductionis ſententia licèt admittat appellationem, an nihilominus ea pendente ſit exequenda, ibid. n. 2
Reductionis ſententiam admittere appellationem ſuſpenſivam, qui cum Baldo ſubſcripſerint, ib. n. 3
Reductionis judice confirmante arbitramentum non licere appellare, ſecus adeo illud infirmante, qui tenuerint, recenſetur, ibid. n. 6
Reductionis ſententia an admittat appellationem jure Regio, ibid. n. 9. remiſſivè.
Reductio arbitramenti ſi petatur poſt illius arbitramenti executionem, illam non revocat, nec impedit, p. 457. n. 13
Ab arbitrationibus & eorum arbitramento non licet regulariter appellare, ſed Reductio peti ad arbitrium boni viri, ib. n. 15
Reductio ad arbitrium boni viri intra decem dies debet peti jure regio, ib. n. 16
Reductio an etiam jure communi debet peti intra decem dies, ib. n. 17
Reductio coram quo judice ſit petenda, & de variis opinionibus, ibid. n. 18
Reductio debet peti intra decem dies etiam jure canonico, ib. n. 19

Regalia.

Regalia ſpecificata quædam in venditione alicujus terræ à Rege facta, & aliqua excepta, omnia regalia ultra excepta veniunt, p. 85. n. 3

Regimen.

& Verborum.

Regimen.

Regimen à Deo Reges non ſimpliciter acceperunt, ſed cum qualitate vi oppreſſorum protectionis naturaliter illis annexa & indiviſibili, p. 10. n. 43

Objectum, & finis ſupremi Regiminis eſt temporalis pax publica, & vaſſallorum tranquillitas, ibidem, n. 44

Ob bonum commune, & publicam ſubditorum utilitatem Regimen creatum, & à Deo conceſſum eſt, ibid.

Regnum.

Regnum cui conceditur, neceſſariò conceduntur omnia ſine quibus gubernari non poteſt, p. 73. n. 293

Regnum cujus civitatis aliquæ parent Imperio, totum intelligitur illi ſubjectum, qui ſufficit partis tantùm habere pacificam poſſeſſionem, ut totius habere intelligatur, p. 423. n. 107

Regula.

Regula negativa & permiſſiva ubi concurrunt, quæ ſit ſequenda, p. 213. n. 4

Duæ Regulæ ubi reperiuntur, una firmativa, alia prohibitiva, hæc præponderat, p. 336. ib.

Regularis.

Regularium utriuſque ſexus cauſæ ſuper correctione & viſitatione Monachorum, Regularium & Monialium non veniunt ad tribunalia, p. 86. n. 10

Rejectio.

A Rejectione exceptionis libelli inepti in quacumque cauſa licitè appellatur, p. 140. n. 41

A Rejectione vel admiſſione articulorum pertinentium, vel impertinentium, licitè appellatur, tanquam à præjudiciali, p. 147. n. 141

A Rejectione exceptionis non debito aut legitimo tempore oppoſitæ appellationi emiſſæ non defertur, p. 481. n. 14

Relatio.

Relatione ad Principem pendente, an interim geſta per inferiorem nulla dicantur, p. 120. n. 7

Relatione pendente ad Regem, non ſuſpendi referentis juriſdictionem, patrio jure indictum eſt, niſi Princeps expreſsè dicat, p. 124. n. 50

Relaxare, Relaxatio, Relaxatus.

Relaxare obligatus debet captum ponere extra ſuum territorium in loco, quo capi non poſſit, pag. 174. num. 54

Et ut difficilis ſit ejus perſecutio, ib. n. 55

Relaxatus à judice ſimpliciter dicens ſub fidejuſſoribus ad quid iſti teneantur, p. 187. n. 223

Relaxatus ſub fidejuſſoribus de ſolvendo, vel redeundo ad cercerem, non appellat à carceratione, p. 188. n. 235

Relaxatio carceris an ſuſpendatur per appellationem, p. 289. n. 238

A Relaxatione excommunicationis, non licet appellare, ib. n. 242

Relaxationem carceris ſuſpendi per appellationem, imo vim fieri declarandum, defenditur, ib. n. 243.

Relaxationis carceris revocatio per ſuperiorem fuiſſet illuſoria, ſi relaxatus reus fuiſſet appellatione pendente, & aufugiſſet, ib. n. 246

A Relaxatione carceris appellationi niſi deferat judex vim facere, decernit Senatus, p. 190. n. 251

Quæ doctrina limitatur in Relaxatione carceris facta per ſuprema tribunalia, quæ non ſuſpenditur per appellationem, ib. n. 252

Relaxatio rei ob innocentiam non ſuſpenditur per appellationem, ib. n. 253

Relaxatio carceris appellatione pendente eſt attentatum, p. 191. n. 263

Religioſus, Religio.

Indecens eſſet Religioſorum exceſſus in tribunalibus recitari, p. 86. n. 12

Religioſorum correctio, & quælibet ſententia Prælati non recipit appellationem regulariter, & ubi admittitur non ſuſpendit, ib. n. 13

Religioſorum Prælati vim exequendo non faciunt, quia eorum ſententiæ non ſuſpenduntur per appellationem, ib. n. 14

Religioſi appellantes à correctione ſui Prælati non poſſunt in Francia recurrere ad parlamentum, ib. n. 15

Religioſi non poſſunt appellare, ib. n. 16

Religioſorum cauſas etiam ſuper electionibus geſtas à Prioribus generalibus, & aliis Superioribus inter Monachos, hactenus eſt inauditum, trahi ad tribunalia per viam violentiæ, p. 87. n. 21

Religioſorum cauſæ quælibet, quæ ex Tridentino tractari poſſunt coram ordinariis, per viam violentiæ ad Regia prætoria trahi poſſunt, ib.

Idem in cauſis contentionis pendentibus coram Religioſorum conſervatoribus, & aliis judicibus, ib. n. 25

Religioſi non mendicantes præcedunt mendicantes, p. 241. n. 28

Religioſi mendicantes præcedunt alios mendicantes, qui poſtea in alia Civitate ſua monaſteria conſtruxere, ceſſante quaſi poſſeſſione inter eoſdem, ib. n. 29

Religio quanto magis arcta majoris humilitatis intuitu, debet aliis præſtantiorem locum cedere, pag. 242. n. 40

Religioſi in ſua Eccleſia præferuntur Canonicis collegiatæ circa officia defunctorum, non autem Cathedralis proceſſionaliter congregatis, p. 243. n. 69

Religioſi in tantum eximuntur à juriſdictione Ordinarii, quantum ſibi conceditur in privilegiis, non alter, ib. n. 73

Remedium.

Remedium nullum hactenus aptius potuit inveniri, ad ſedandas judicum Eccleſiaſticorum violentias ob denegatam delationem appellationi, quàm frequenter uſitatum, p. 56. n. 20

Remedium ad præſidium innocentium inventum, non debet eſſe præſidium iniquitatis, p. 64. n. 148

Remedium violentiæ jus, & neceſſitas induxit ad ſedandam violentiam, quam contra jus Judex Eccleſiaſticus perpetrarer, p. 107. n. 24

Remedium ſalubre violentiæ, non eſt credendum, velle Principem fictè, & apparenter præbere, manente adhuc vi, p. 129. n. 135

Remedio ad innocentiæ præſidium inſtituto, ad iniquitatis defenſionem non eſt abutendum, pag. 310. n. 52

Remedium l. 2. *C. de reſcind. vend.* licèt non detur in contractibus ſtricti juris, locum tamen habet in ſtipulationibus adjectis ſuper contractibus bonæ fidei, p. 337. n. 33

Remedium poſſeſſorium ex c. redintegranda, ſive ſit intentatum in foro Eccleſiaſtico, ſive ſeculari, datur appellatio ſuſpenſiva, p. 451. n. 68

Remiſſio.

A Remiſſione negotii principalis facta per ſuperiorem inferiori appellationem ſuſpendit, quominus interim inferior queat validè procedere, p. 32. n. 17.

Etiamſi judex inferior fuiſſet inhibitus, quia per Remiſſionem totum amovetur impedimentum, ibid. num. 18.

Remiſſio tacitè facta idem operatur quod expreſſa, ib. n. 28

Etiamſi adſit inhibitio, ib. n. 21

Et etiamſi adſit defertio, ib. n. 22

Remiſſio expreſſa non eſt neceſſaria, quando judex à quo non detulit appellationi, p. 323. 324. n. 23. & ſeq.

Abſque Remiſſione expreſſa inferior non poteſt procedere in cauſa, ſi appellationi detulerat, p. 324. num. 25.

Renuntians, Renuntiatio.

Renuntiare eſt donare, p. 117

Index Rerum

Renuntiatio tacita reſultans ex facto contrario maximè in judicio idem operatur quod expreſſa, pag. 281. n. 106

Renuntians ſemel ſuo beneficio, an poſſit iterum ei ſe opponere, & an ab electione de eo facta poſſit appellari, p. 193. n. 216

Renuntians ſuo beneficio non poteſt illud repetere, nec ad id regreſſus datur, ib. n. 217

Renuntiantibus actiones ſuas non eſt ad illas dandus regreſſus, ib. n. 218

Renuntians electioni de ſe factæ non auditur appellans, quò minus alius eligatur ad illud beneficium, ib. n. 219

Renuntiantem ſemel poſſunt electores iterum eligere ad idem beneficium, ib. n. 220

Renuntians beneficium poteſt ad idem denuo præſentari & ſe opponere, ib. n. 221

Renuntians beneficio ob crimen non poteſt iterum eligi, nec præſentari ad illud, ib. n. 222

Renuntiatio appellationis quando expreſsè per tranſactionem fiat, p. 409. n. 329

Renuntiatio per pactum de non appellando valet, & non ſuſpenditur ſententiæ executio, ib. n. 230

Renuntiatio appellationis inducta per actum de ſtando unicæ ſententiæ valet, ib. n. 231

Renuntiatio appellans in criminalibus valet, ubi delictum eſt notorium, p. 464. n. 9

Reponere, Repoſitio.

Reponere, & deferre ſunt neceſſaria ad tollendum violentiam, quæ in illis conſiſtit, p. 74. n. 301

Reponere tenetur judex Eccleſiaſticus virtute decreti Senatus inſerti in proviſione Regia, omnia attentata poſt appellationem & intra terminum ad appellandum, & omnia compellere ad unguem, p. 75. num. 1

Reponere ſe & deferre, ſi reſpondeat judex proviſioni Regiæ an dicetur ſatisfeciſſe, ib. n. 2

Reponere verbaliter, cùm actus revocatione ſufficiet, ſi attentatum ſit verbale, ib. n. 3

Repoſitio cum effectu requiritur, quando attentatum conſiſtit in facto, quia non ſufficiet tunc verbalis, ib. n.

Reponere cum effectu ſi judex recuſet, datur oppreſſo *ſobre carta*, ut adimpleat proviſionem cum effectu, p. 76. n. 11

Reponat ſi judex in parte, partim vero non, an proviſioni Regiæ ſatisfeciſſe dicetur, ib n. 13

Repoſitum non dicitur attentatum ſi repoſitio non fiat in priſtinum ſtatum uſque ad unum nummum, ib. num. 15

Repoſitum ſemel cum effectu vigore proviſionis Regiæ, ſi iterum judex revocet, an nova appellatio, & novus recurſus ſit neceſſarius, an verò ſufficiet ſecunda juſſio, ib. n. 16

Repoſitionem ſi in continenti revocet judex ipſe, ſecunda juſſio ſufficiet, hoc eſt, *ſobre carta*, ibid. n. 17

Repoſitionis revocatio ſi proveniat à novo articulo incidenti diſcurſum litis, ſecunda juſſio denegatur in Senatu, quia nova appellatione, & recurſu opus eſt, p. 77. n. 21

Reponere an debeat indiſtinctè judex Eccleſiaſticus vigore Regiæ proviſionis omnia à ſe geſta poſt appellationem, etiam quæ aliàs ſibi licebat facere ea pendente, & defendente, ib. n. 22.

Reponere tenetur etiam judex vigore Regiæ proviſionis cenſuras, & abſolvere, quod non repugnat diſpoſitioni Conc. Trid. p. 78. n. 43

Repoſitio attentorum facta à judice Eccleſiaſtico eſt in executionem decreti Regii Senatus, vim fieri declarantis, & ibi de intellect. d. l. 36. recop. p. 102. n. 11

A Repoſitione gravaminis injuſtè denegata licet appellare, p. 166. n. 20

Ita tamen quod appelletur à cauſa gravaminis de præſenti, non de præterito, & ſic ab ipſa denegatione ib. n. 21

Repoſitio actorum, ſeu alii actus juriſdictionales geri non poſſunt ab alio, quàm à judice non privato ſeu juriſdictione carente, p. 94. n. 7

Repoſitione petita, & negata, & cenſuris nullis licita eſt appellatio, p. 194. n. 25

Repoſitionis ſententia ob exceſſum executionis, an fructus comprehendit etiam non exprimit, p. 662. n. 139

Repoſitionis ſententiæ ob exceſſum quando ſatisfactum cenſeatur, multa remiſſivè, p. 670. n. 257

Reprobatus.

Reprobatus habens gratiam in forma dignum ad Parochialem appellare poteſt ſuſpenſivè, pag. 292. num. 297

Reprobatus ab examinatoribus ad beneficium ſimplex, an poſſit appellare quoad utrumque effectum, p. 293. n. 212

Res.

Res omnis per quaſcumque cauſas naſcitur, per eaſdem diſſolvitur, p. 94. n. 7

Perempta una Re alternativè debitis, remanet obligatio in alia præcisè, p. 111. n. 93

Res per negationem efficitur debita, p. 147. n. 130

Res à potentiori denominatur, p. 214. n. 12

Res una poteſt diverſo jure cenſeri, ibidem, numero 2

Res una non poteſt contrarios effectus operari, ibid. n. 24

Res una circa ſeipſam non poteſt diverſa jure cenſeri, p. 216. n. 51

Res poſtquam ſemel prohibitionem evaſit, ſemper remanet libera, p. 361. n. 55

Res ſemel effecta alienabilis, ſemper remanet alienabilis, ib. n. 56

Res ſemel alterata natura, ſemper remanet alterata, ib. n. 57

Res quæ ſemel exivit de trunco, & de familia, non dicitur amplius eſſe de trunco, quominus retractatui locus ſit, ib. n. 58

Res perpetuæ eſſe debent apud ſucceſſores vacatos, ubi perpetuo jus competit, p. 420 n. 61

Res eſſe præſumitur, cujus eſt ſignum & marcha, p. 434. n. 271

Res obligata ſi tranſit in aliam formam reducibilem ad primam materiam, non extinguitur jus pignoris competens in ipſa prima materia, p. 436. n. 309

Res tranſit cum ſua cauſa, & ſuo onere, ibidem, n. 310

Res empta ex pecuniâ reducta ex re majoratus, in ejus locum ſubrogatur cum omnibus qualitatibus primordialibus majoratus, ib. n. 318

Res judicata dicitur ubi concurrit identitas rei, cauſæ, & perſonarum, p. 476. n. 28

Res ubi in ſpecie præſtanda erit executor facit præceptum reo ut intra triduum reſtituat, quia non reſtituta cogitur manu militari, p. 535. n. 29

Res ad quam quis eſt condemnatus, ſi longè abſit, quomodo ſit faciendæ executio, p. 536. n. 36

Rei judicatæ ceſſante cauſa ex nova cauſa ſuperveniente, ceſſat res judicata, p. 556. n. 94

Res judicata non facit jus in iis quæ tempore mutantur, ib. n. 96

Res judicata licèt perpetua ſit, tamen non obſtat agenti ex nova cauſa ſupervenienti de novo, pag. 557. num. 156

Rei judicatæ exceptio quando prodeſt abſolutio ob non probationem actoris in realibus aut perſonalibus, p. 558. n. 124

Res evicta in ſolutum pro debito data à judice vel à parte,

parte, non agitur ex actione primæva, quia est extincta, sed utili exempto, p. 560. n. 160
Res evicta in solutum data, an & quando liberentur priores fidejussores & pignora, ib. n. 161
Rei judicatæ exceptio obtenta contra receptores reditum, an præjudicet domino principali, pag. 561. num. 174
Res judicata non præjudicat non citatum ad actum, quo lædi potest, p. 569. n. 13
Res judicata inter alios lata, aliis non præjudicat, ib. num. 19
Res judicata ut obstet, debet adesse identitas causæ, rei, & personæ, ib. n. 25
Res à possessore non citato avocanda non est, nisi legitima causæ cognitione præcedente etiam remedio aliquo possessorio, p. 574. n. 84
Res inter alios judicata aliis non potest præjudicium generare, ib. n. 86
Res cùm reperitur penes condemnatum, alius non impedit executionem, nec illi præstatur cautio, p. 576. num. 115
Res petita actione personali, puta ex vendito, donato, & similibus alienata, lite pendente efficitur litigiosa, & in emptorem scientem diriguntur executoriales, p. 581. n. 173
Rei alienatione facta in fraudem paratæ executionis pro quantitate pecuniæ, fit executio in tertium emptorem, p. 581. n. 175
Res emphyteutica alienata lite pendente, aut præsentato instrumento guarentigiato in judicio contra emphyteutam, executio dirigitur in tertium, pag. 585. num. 221
Res judicata cohæret rei, & authoris accessione utitur successor, p. 586. n. 144
Rei judicatæ exceptio non intrat ubi non adest identitas rei, causæ & personarum, p. 579. n. 275
Res non intelligitur restituta, dum etiam fructus non restituuntur, p. 606. n. 103
Res reddita, restituta aut soluta propriè dicitur, quæ non deteriorata redditur aut solvitur, p. 611. n. 183
Res deposita non dicitur reddita si deteriorata reddatur, p. 612. n. 184
Res adesse dicitur cujus corpus manet, sed forma mutata est, ib. n. 185
Rei appellatione tota continetur, ib. n. 199
Res una quando alteri accedit & cohæret, non debet ab ea separari, quia unica judicatur, pag. 624. num. 105.
Res prohibita è regno extrahi (si publicatur) publicatur etiam currus, saccus, navis, &c. quibus exportatur, ib. n. 106
Res jure communi non habet accessiones limitatas pertinentiæ, nec appendices, nisi ab homine aut consuetudine ei attribuantur, p. 625. n. 126
Res inter alios acta tertio non præjudicat, nec contra non nominatum in sententia ejus executione comprehenditur, p. 654. n. 3
Res in solutum data mulieri virtute executionis, quæ in gradu appellationis revocata fuit; an hæc revocatoria exequi possit contra virum, cui hanc rem appellatione pendente dederat in dotem mulier, ibid. num. 10
Res affecta si transeat in clericum, quam detineat ejus respectu, judici seculari non tollitur jurisdictio, p. 658. n. 76
Res per clericum adepta vigore executionis attentatæ excessivæ, inordinatæ, aut aliter nullæ postmodum rescissæ, ab eo avocari potest per judicem laicum, p. 662. n. 127
Perfectæ Rei nihil addi potest, p. 669. n. 254

Rescriptum.

Rescripto alterius prævalente, alter judex in eadem causa inhibere non potest, nec jurisdict. uti, p. 256. num. 89
Rescriptis à duobus judicibus pro utraque parte impetratis, qui valido utitur, potest inhibere, & vim nullam facit inhibendo, sed alius, ib. n. 91
Rescriptorum duorum ab utraque parte impetratorum quod prævaleat, ib. n. 92
Rescriptum secundum ut priori prævaleat triplex prioritas requiritur, ib. n. 93
Rescriptum interpretatur secundum jus, p. 323. n. 13.
Rescriptum ad lites est commune, & regulatur secundùm jus & justitiam, p. 519. n. 16
Rescriptum quo prohibetur appellatio, pariter operatur in præjudicium actoris, ac rei ex capite æqualitatis servandæ in utroque, ib. n. 20
Rescriptum Principis recipit interpretationem à jure communi, p. 394. n. 15
Rescriptum Principis recipit interpretationem à jure, cum quo se conformare censetur, pag. 665. numero 183

Reservare, Reservatio.

A Reservatione exceptionum oppositarum in finem litis, licitè appellatur, p. 14. n. 36
Reservationis articuli decretum an recipiat appellationem, p. 326. n. 1
Et quid si non est additum, quid ex diffinitiva resultabit articuli reservati expeditio, an admittatur supplicatio, p. 326. n. 2
A Reservatione articuli anteriorem cognitionem requirentis, an ad finem litis, seu diffinitivam, appellationi ut licitè deferendum, ib. n. 7
Reservatio exceptionis rei judicatæ ad diffinitivam est nulla, p. 327. n. 8
Reservatio ad finem litis exceptionis, transactionis, aut juramenti, est nulla, ib. n. 9
Reservare ad litis discursum non potest judex exceptionem declinatoriæ, ib. n. 16
Reservare potest judex præscriptionis exceptionem ad causæ discursum, ib. n. 11
Reservari quæ possint exceptiones, & quæ non, remissivè, ib. n. 12
Reservari non possunt exceptiones declinatoriæ, & ex quibus ordo judicii perverteretur, ib. n. 13
Reservatio articuli pervertentis ordinem juris, præbet causam appellandi, ib. n. 14
Reservare quas exceptiones contra testes non possit judex in finem litis, p. 328. n. 35
Reservare vel cognoscere de exceptionibus contra testes in finem litis judicis est arbitrium, ib. n. 36
Et ex quibus moveri debet judex reservare, cognoscere, ib. n. 37
Reservare vel non exceptiones contra testes gravatur pars à quo erit necesse appellare, pag. 328. 329. num. 38
Reservare exceptionem nullitatis oppositam, non potest, sed ad omnia determinare, p. 329. n. 40
Reservari potest in finem litis in summariis exceptio requirens altiorem indaginem, ib. n. 45
A Reservatione exceptionis requirentis altiorem indaginem in judiciis summariis appellatio non est licita, ib. n. 46
Reservare exceptiones requirentes altiorem indaginem disponens statutum, à reservatione non admittitur appellatio, ib. n. 47
Reservandi ad effectum judicis statur arbitrio, quæ exceptiones requirant altiorem indaginem, ibid. num. 48
Reservata non intelligitur per statutum exceptio clara, quæ in continenti potest constare, ib. n. 49
Reservanda exceptio juris dubii an sit, p. 330. n. 52
A Reservatione non appellatur, quando contra opponentem articulum juris est præsumptio, ibidem, num. 3
Nisi tunc offeratur probatio in continenti, ib.
Reservari non potest exceptio contra testem examinandum,

nandum, ſi ejus probatio offertur in continenti, etiam ſi requirat altiorem indaginem, ib. n. 54
Et multo magis quando exceptio per ipſum jus eſt probata, n. 330. n. 55
Et an ſufficiat verbo ſimpliciter offerri in continenti, p. 350. n. 56
A Reſervatione exceptionis contra teſtem ob'ata in continenti appellare licet, p. 330. n. 57
Reſervatio exceptionis in finem litis in tribunalibus Regiis non admittit ſupplicationem, ib. n. 58
Reſervata exceptio in finem litis operatur ut poſtea probata legitima corruant omnia geſta antea, ibid. num. 59
Reſervati juris cauſa in aliud judicium coram eodem poteſt tractari, quia ad illam efficitur competens, ib. n. 60
Reſervata exceptio in finem litis an prius ſit terminanda, ib. n. 61
Reſervari non poſſunt ad finem litis exceptiones requirentes altiorem indaginem, p. 330. 331. n. 63
Reſervari tamen poſſunt, quæ illam requirunt, p. 331. ibid.
A Reſervatione prædictarum exceptionum non licet appellare, ib. n. 64
Reſervationi judicis de facto ſtatur, quando exceptio ſit intricata, ib. n. 65
Reſervatio operatur, ut probata demum exceptione geſta omnia retro ſint nulla, ib. n. 66
Dummodo exceptio Reſervata opponatur proceſſui, ſecus ſi ſubſtantiæ negotii, ib. n. 67
Reſervata exceptio ſi obſtet, expenſæ reficiendæ ſunt, ib. n. 68
Reſervatas exceptiones decidi non petente parte ſententia eſt valida, ib. n. 69
Reſervatas exceptiones omittere poteſt pars, & principale terminare, quas tacitè videtur tunc rejicere, ib. num. 73
Reſervatis exceptionibus non deciſis ſi judex ad diffinitivam procedat parte opponente, ſententia eſt nulla ipſo jure, ib. n. 74
Reſervatio licet non intret in patronatu mixto procedit in mixtura æquali, ſecus ſi pars Clericorum habet plures voces, quàm Laicorum, quia alteratur beneficii naturam, p. 402. n. 127. vide n. 14
Reſervatio jurium facta in ultima ſententia illius reſpectu dicitur cæteris difformis, & datur appellatio à Reſervatione nova, p. 477. n. 43
Reſervatio juris facta in ſententia, conſervat jus condemnato competens, p. 557. n. 104
Reſervatum Jus eſt excluſum à ſententia & condemnatione, ib. n. 105
Reſervatio juris eſt exceptio quæ modificat actum, atque omnino admittenda eſt, ib. n. 105
Reſervatio juris confirmat non reſervatum, & conſervat reſervatum, ac ſi nulla ſtaret condemnatio, ib. num. 107
Reſervatum jus in ſententia, ipſius executionem non ſuſpendit, ſecus ſi ſententia condemnat ſub aliqua modificatione aut limitatione, quia tunc ſuſpendit, p. 647. n. 34
Reſervatum jus condemnatio in ſententia, ejus executionem non ſuſpendit, quia intelligitur reſervatum in aliud judicium, ib. n. 35
Secus ſi ſententia aliquam exceptionem aut limitationem adjiciat, ib. n. 36

Reſidentia.

Reſidentiæ beneficii præceptum eſt ſententia interlocutoria habens vim diffinitivæ, p. 305. n. 1
Reſidentiæ præceptum ſi expediatur abſque cauſæ cognitione eſt actus extrajudicialis, ib. n. 2
Reſidentiæ præceptum non requirit citationem judicialem, ib. n. 3
Reſidentiæ præceptum non ſuſpenditur per appellationem, ſed ea non obſtante opponitur beneficiato ſubſtitutus, ib. n. 4
Reſidentiæ ab ipſo præcepto non datur appellatio, quominus abſens compellatur reſidere, & detur ſubſtitutus congruæ portione, p. 306. n. 5
Reſidendi à præcepto appellatio dicitur fruſtratoria, ib. num. 6
Reſidentiæ pœna per diffinitivam impoſita in contumaces abſentes non recipit appellationem, ib. n. 8
Reſidentiæ neglectæ pœnam, appellatione & inhibitione non obſtantibus exequendam contra abſentes ſive contumaces, ſive non contumaces, decrevit Senatus ſupremus, ib. n. 20
Non reſidentiæ pœna impoſita Parochis, non extenditur ad non reſidentes beneficia ſimplicia, ib. n. 11
Reſidentia eſt de jure divino in animarum curam, ſeu gubernationem habentibus, ib. n. 12
Non reſidentiæ pœna non recipit appellationem quoad ſuſpenſivum, ſecus quoad devolutivum, ibidem, num. 13
Reſidentiæ monitorium, & præceptum extrajudicialiter expeditur, pœnarum verò impoſitio per diffinitivam juris ordine ſervato, ib. n. 15
Non ſolùm in Parochialibus, ſed in aliis ſimplicibus beneficiis, p. 307. n. 16
Contra non Reſidentem, ſive ſciatur ubi ſit, ſive non, ad beneficii privationem quomodo ſit procedendum, & quod tempus abſentiæ requiratur, ibid. num. 17
Monitio trina non eſt neceſſaria contra non reſidentem, ſive abſentem, ſive præſentem, ſi commodè citari poteſt perſonaliter, ib. n. 18
Et tunc quod tempus abſentiæ requiratur, ib. n. 19
Non Reſidentis citatio ubi agitur ad privationem an ſufficiat extrajudicialis, ib. n. 20
Contra non reſidentem ubi agitur ad privationem fructuum & alias pœnas arbitrarias, an & quando trina citatio ſit neceſſaria, ib. n. 21
Non Reſidente monito à quo incipiat currere tempus, quo debet expectari, anteaquam ad privationem veniatur, ib. n. 23
Contra non Reſidentem ſententia privationis, qua non eſt ſervatus juris ordo, exequi non poteſt appellatione pendente, ib. n. 24
Non Reſidens ex juſta tamen cauſa aut impedimento, ſeu licentia condemnatus ad privationem, &c. an queat appellationem ſuſpenſivam interponere, ibid. num. 25
Reſidentiæ materia, & quæ beneficia illam exigant, & quæ perſonæ excuſentur, & de licentia quando concedenda, vel non, & qui ſine ea poſſunt abeſſe, & de aliis remiſſivè, p. 308. n. 26
Reſidentiæ mandatum in viſitatione edictum non recipit appellationem, p. 311. n. 57
Contra non Reſidentem quando proceditur ad privationem beneficii admittitur appellatio, ſi non præcedit cauſæ cognitione & citatio, & quo decreti genere tunc utitur Senatus Regius, p. 383. n. 77

Reſignatarius, Reſignatio.

Reſignatarius non tenetur purgare attentata facta à prædeceſſore reſignante, quia ille in nullo deliquit, p. 96. n. 48
Reſignatarius tenetur dimittere poſſeſſionem à ſe poſſeſſi beneficii poſtquam adeptus eſt poſſeſſionem beneficii reſignari (non obſtante appellatione) cui non deferens judex vim nullam facere declarabit Senatus, p. 371. n. 6
Reſignatio facta ſine conſenſu patroni eſt nulla, & ſi ex hac cauſa patronus præſentet aliquem, non tenet, quia non abdicatur jus à reſignante, at ſi lite pendente reſignans moriatur, & patronatus proſequatur litem cum reſignatario, & afferat inſtituendum jam præſentatum;

præſentatum; hæc litis proſecutio æquipollet novæ præſentationi, p. 400. n. 94
Reſignationes plerumque in cauſa ſunt, ut ignorentur vacationes beneficiorum juris Regii patronatus, p. 425. n. 146
Reſignatio beneficii facta lite pendente afficitur vitio litigii, p. 582. n. 185

Reſtituere, Reſtitutio.

Reſtitutio in integrum quando poteſt opponi rei judicatæ, & ſuſpendit executionem, procedit ſi opponatur coram judice, non autem coram executore, p. 552. n. 38
Reſtitutionis rei facta condemnatio intelligitur & de fructibus quos de jure condemnatus tenebatur reſtituere, p. 606. n. 102
Reſtituere verbum in ſententia appoſitum, fructus quoque comprehendit ex propria vi & virtute, p. 606. num. 106
Reſtituere verbum plenam habet ſignificationem ut etiam fructus comprehendat, ib. n. 107
Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum repoſitio ſeu redintegratio, ib. n. 108
Reſtituit non ſolum qui corpus, ſed etiam qui omnem rem conditionemque reddita cauſa præſtat, ib. num. 109
Reſtitutio gratioſa non præſtat fructus, ſecus rigoroſa, p. 611. n. 175
Verbum (reſtitutio) importat fructus reſtitutionem, ubi aliàs ex vi judicii ſolent venire, non aliter, ibid. n. 177
Reſtitutio Principis ad quæ bona & fructus extendatur remiſſivè, ib. n. 178
Reſtitutio tota juris interpretatio eſt, p. 612. n. 87
Reſtitutio eſt in priſtinum ſtatum redintegratio, ibid. n. 192
Reſtitutio tantum reſtituit, quantum abſtulit id adverſus quod reſtitutio datur, ib. n. 196
Reſtitutionis gratia tantum attribuit, quantum condemnationis ſententia ademit, ibid. n. 197
Reſtitutus quis non dicitur, niſi plenariam conſequatur reſtitutionem, ib.
Reſtitutio facit renaſci quod extinctum fuit, ibid. n. 198
Reſtitutio Minore per ſententiam adverſus venditionem, cujus cauſa vectigal ſolvit, ſententia officit publicano, p. 656. n. 36
Reſtitutio redigit omnia ad priſtinum ſtatum etiam adverſus tertium, ib. n. 37
Reſtitutio facta juris diſpoſitione, ex cauſa quæ ineſt a primordio tituli præjudiciat tertio, & contra eum operatur, ib. n. 39
Reſtitutio per viam juris inhæret primordio, ita ut jus transferentis non fuerit liberum à principio, quod ideo reſciſſioni eſt ſubjectum, ib. n. 40
Reſtitutio juris ob injuſtitiam, comprehendit bona ablata, & in fiſcum incorporata, ſed alienata in tertium poſſeſſorem, ib. n. 41
Reſtitutione à principe facta etiam ex gratia, dicenti haberi pro non facta confiſcationem, & eſſe irritam, jus tertio tollitur, & omnia provenientia ex tali condemnatione reſolvuntur, ib. n. 52

Retentio.

Retentionis pro melioramentis exceptio ſuſpendit ſententiæ executionem, etiam oppoſita fuiſſet in judicio principali, non tamen de ea judicatum, p. 648. num. 59
Retinendæ in ſingulis ſpeciebus non admittitur appellatio, p. 44. n. 569
Retentio conceditur in re ſeparata, quando meliramenta facta in una re ejus valorem excedunt, ib. num. 66
Retentionis exceptio admittitur in executione, etiamſi ea ſit proceſſui oppoſita, non tamen per judicem terminata, p. 555. n. 76
Retentionis exceptio non deciſa, etiam in judiciis privilegiatis opponitur poſt ſententiam, & à rejectione appellatio admittitur, ib. n. 77

Retractus.

Retractus locum habeant, ubi ſimul venduntur res immobiles, p. 216. n. 54
Retractus permiſſio inter conjuges etiam extenditur ad ſocios extraneos, p. 190. n. 28

Revocare, Revocatio.

Revocare & reponere attentata appellatione pendente pertinet ad judicem ad quem, non alium, p. 94. num. 9
Revocatio attentatorum facta virtute decreti conditionalis, vel ſimplicis Senatus Regii, nullam requirit cauſæ cognitionem, p. 110. n. 82
Revocatio eorum, quæ geruntur poſt ordinariæ intimationem, pendent à futuro eventu, & ſic regulatur à juſtificatione appellationis, pag. 122. n. 23. & ſeqq.
Revocatio præcepti de non ædificando dicitur interlocutoria, habens vim diffinitivæ à qua licet appellare, p. 152. n. 188
A Revocatione interlocutoriæ, ſeu gravaminis an licita ſit appellatio, diſputatur, p. 153. n 201
Revocatio interlocutoriæ ſeu gravaminis interlocutoria eſt, ib. & 154. & n. 202. contrà, n. 205
A Revocatoria interlocutoria gravaminis appellatur, quando ex tali revocatorio oritur gravamen præjudiciale, non ipſo gravamine, ut in exemplis, ib. n. 215. & 216.
Revocata executio cujus contemplatione tertius poſſidet, ipſi nocet, p. 657. n. 52

Reus.

Reus abſens cujus bona deſcripta, annotata fuerunt, comparens licitè appellat à tali annotatione, p. 152. n. 187
Reum ſine fidejuſſoribus relaxatum tempore ferendæ ſententiæ poteſt judex in carcerem revocare, p. 184. n. 188
Reus confugiens à carcere non eſt ſub fidejuſſoribus relaxandus, etiam ubi aliàs relaxaretur, p. 283. n. 194
Reus eadem cauſa, qua in prima inſtantia non relaxatur, vel relaxatur ſub fidejuſſoribus, pariter in ſecunda, & ulterioribus, p. 187. n. 226
Reus voluntarius quis dicatur, p 228. n. 18
Reus ſi inſtat ex aliqua cauſa, ut priùs ſibi non præfigatur dilatio ad probandas ſuas exceptiones, quouſque actor ſuam probet intentionem in judiciis Eccleſiaſticis obtinebit, p. 410. n. 247
Reus conventus rei vindicatione negans poſſidere, & convictus de mendacio, non appellat, p. 448. 449. n. 41
Reus conventus ſi non poſſideat, & de jure agentis conſtet, judex declarat rem pertinere ad actorem abſoluto reo, p. 610. n. 158
Et tunc ſi Reus poſt rem judicatam, cœperit poſſidere, contra illum fit executio abſque novo proceſſu, ibid. num. 159
Quod idem procedit in bonorum poſſeſſione, ibid. n. 160
Reum conventum & non inventum poſſidere tempore latæ ſententiæ, judex poterit condemnare, ut quandocumque bona habeat, reſtituat actori rectè ſuum dominium probanti, ib. n. 161. declara ut ib.
Reus inventus non poſſidere, non eſt abſolvendus ab obſervatione judicii, ſed actor probans de ſuo jure declarandus dominus, & quæ ſit hujus declarationis utilitas, ib. n. 162
Actor tamen hoc caſu erit in expenſis condemnandus, ib. n. 163
Et quid ſi reus diſtulit opponere ſe non poſſidere, ib. num. 164

Index Rerum

Reus ob non poſſeſſionem tempore latæ ſententiæ tamdiu durat abſolutus quandiu non poſſideat, ſecus ceſſante cauſa & cœperit poſſidere, pag. 610. num. 165.

Rex.

Jure & conſuetudine eſt attributa facultas & poteſtas Regibus Hiſpaniæ propulſandi violentias & tollendi oppreſſiones à judicibus Eccleſiaſticis factas, p. 7. num. 16

Rex Hiſpaniæ eſt ſupremus Princeps non recognoſcens Superiorem, nec Imperio ſubeſt, p. 8. n. 26

Reges in temporalibus Vicarii Chriſti Domini noſtri electi fuere, ut in pace vaſſallos à violentiis defendant, p. 10. n. 41

Rex eſt imago Reipub. & quaſi Deus in terra, ibid. n. 43

Regis proprium officium eſt, vi oppreſſos liberare, ib.

Reges ad hoc ſunt in terris dati à Deo ut tueantur Eccleſiam univerſalem, & omnes Eccleſias, & Eccleſiaſticam libertatem, p. 14. n. 72

Reges Hiſpaniæ, & cæteri Catholicæ Reipublicæ ſupremi Principes ſunt protectores decretorum Concilii Trid. ib. n. 73

Reges Catholici tanquam Chriſtianæ religionis protectores poſſunt aſſiſtere per ſe, & ſuos legatos conſilio propter quietem reipublicæ, ib. n. 74

Ex debito ſui officii & charitatis tenetur Rex præſtare auxilium oppreſſis, p. 18. n. 88

Rex poteſt adiri data judicis Eccleſiaſtici ſuperioris remiſſione, p. 21. n. 104

Regis auxilium implorare contra detinentes decimas licitum eſt, p. 21. n. 106

Reges & Imperatores tenentur præſtare auxilium Eccleſiæ, ibid. n. 107

Reges defenſores Eccleſiæ, & religionis appellantur, p. 22. n. 113

Rex eſt ordinarius in ſuo Regno, cùm omnes juriſdictiones ab eo effluxerint, ib. n. 114

Reges Chriſtianiſſimi & ſanctæ Sedi Apoſtolicæ obedientes non tolerarent conſuetudinem cognoſcendi de violentiis ab Eccleſiaſticis perpetratis, ſi injuſtitiam contineret, nec eſt præſumendum, pag. 27. n. 157

Reges in ordine ad ſpiritualia ſubſunt Summo Pontifici, qui etiam temporalem juriſdictionem habet in ordine ad ſpiritualia, p. 45. n. 295

Regis majoria aut Pontificis nullatenus à Rege alienari poteſt, p. 57. n. 38

In Rege duæ ſignificationes, & perſonæ concurrunt, intellectualis perſeverans ænigmaticè, & corporalis, p. 57. n. 41

Rex licèt deficiat quod rumbum, remanet perſona Regis quoad organum, quæ eſt publica, principaliter fundans actus quæ potius attenditur, quàm virtus organica, n. 32

Rex ſemper vivit quoad majeſtatem ſupremam & protectionem ſubditorum, quæ nullo facto avelli poteſt, n. 43

Regi commendata eſt omni jure maximè clericorum protectio, p. 58. n. 57

Regibus ſubſunt Eccleſiaſticæ perſonæ in iis, quæ tangunt regimen & ordinem poteſtatis & ad eorum invocationem tenetur accedere, p. 72. n. 268. & n. 272

Regi tenentur Eccleſiaſtici Prælati obedientiam, fidelitatem, & reverentiam obſervare, n. 269

Regi ratione domicilii Eccleſiaſticæ perſonæ ſubditæ ſunt, n. 270

Rex in executione protectionis naturalis, & nudæ defenſionis non procedit ex potentia juriſdictionis contentioſæ, ſed poteſtatis publicæ, & œconomicæ, p. 72. n. 276

Rex ſupremus poteſt à ſuo Regno expellere clericos vim notoriam inferentes ſuis vaſſallis & turbatores pacis publicæ, & juriſdictionis, & præcipere, ne ad ſua Regna accedant, n. 277

Regia majeſtas veſtigiis ſemper Concilii Tridentini decretorum, maximè in violentiarum cognitione inhæret, p. 138. n. 8

A Rege ſententiante ut Comites ad Superiorem Comitis appellatur, p. 294. n. 233

Regis & ejus Concilii ſupremi juſſu, an poſſint capere, & pignorare bona Eccleſiaſtica, ſive decimas contribuere tenentium ad hujuſmodi Eccleſiæ reparationem tanquam Concilii Tridentini executoris, p. 366. n. 8

Regi Hiſpaniæ competit jus patronatus in quibuſdam beneficiis ex Bulla Adriani VI. Clementis VII. & Pauli III. maximorum Pontificum, p. 417. n. 10

Contra Regem nulla poteſt probari ſcientia & patientia, ut aliquis uſu per jus patronatus, cùm potiùs tales Bullæ in ejus derogatione retinentur in Hiſpania, ne illis uti queant impetrantes, p. 418. n. 17

Regibus Hiſpaniæ non currit tempus quadrimeſtre ad præſentandum beneficia & Epiſcopatus ſuæ Coronæ, etiam ſi eorum officiales ſciant vacationes, p. 419. n. 43

Et etiamſi Rex ipſe ſciat vacationem ob maximas occupationes, p. 419. n. 43

Regi cùm nunquam currat tempus ad præſentandum ex defectu ſcientiæ, ſemper poteſt reclamare contra proviſiones ordinarii, ib. n. 44

Catholica Majeſtas licèt non ſit uſus ſui juris patronatus indultis in aliquibus beneficiis, illa non amiſit per non uſum, p. 422. n. 98

Rex Hiſpaniæ indultis juris patronatus uſus eſt ſemper in parte, p. 423. n. 100

Rex Hiſpaniæ majori parte beneficiorum conſiſtorialium virtute conceſſionum Apoſtolicarum uſus eſt quoties vacare contingunt, p. 423. n. 106

Rex Hiſpaniæ non tractat de acquirendo novo jure patronatus in beneficiis conſiſtorialibus, ſed de conſervando ſibi ex indultis Apoſtolicis competente, p. 443. n. 110

Rex Hiſpaniæ exiſtente in quaſi poſſeſſione juris patronatus univerſalis beneficiorum conſiſtorialium, ordinarius etiam particulariter non poteſt aliquod illorum quaſi poſſidere: & de ratione, p. 425. n. 137

Rex in ſua præſentatione ab beneficium noviter repertum, ut præferatur, debet de ſuo jure patronatus in illo beneficio docere, aliàs interim ordinarius non excluditur, p. 426. n. 159

Catholica majeſtas miſit per ſua Regna præcipuè Galleciæ, Aſtures & Obiedo perſonas fide dignas ſcientiæ & conſcientiæ, ut recognoſcerent beneficia ſuo Regio patronatui ſpectantia, p. 427. n. 165

Rege abſente nuntiatio prædicta fiebat ejus Vice-Regi, p. 431. n. 230

Reges Hiſpaniæ ſunt veri patroni Cathedralium, prælatiarum & Abbatiarum conſiſtorialium horum regnorum Hiſpaniæ, p. 431. n. 223

Et quo jure ib. & numeris ſeqq.

Regi Catholico jus patronatus in conſiſtorialibus beneficiis Hiſpaniæ fuit attributum Pontificum indultis, p. 431. n. 225.

Rex Hiſpaniæ fuit redactus ad ſuum jus eligendi, quod prius habebat conſenſu & ordinatione Eccleſiæ univerſalis & prælatorum Hiſpaniæ, p. 431. n. 228

Rex noſter invictiſſimus quot, qualeſve Epiſcopatus & Archiepiſcopatus provideat in Hiſpania, & extra illam remiſſivè, p. 432. n. 237

Rex Catholicus hodie præſentat Prælatos Eccleſiarum cujus jure patronatui nihil detrahitur, p. 432. n. 231

Regem Catholicum magno proſequi favore per Romanam Eccleſiam, p. 432. n. 232

Rex Hiſpaniæ ob ſuam ſuorumque miniſtrorum maximam religionem majori fruitur potentia, quàm nemo

nemo hucusque fuerit assequutus, p. 432. n. 231
Reges omnes de jure communi habere regium patronatum majorum Ecclesiarum suæ ditionis, qui affirmant, p. 432. n. 239
Rex potest opponere Episcopum electum sibi esse suspectum, quo probato, retractatur electio, p. 432. n. 240
Regis interest, nosse qui in suo regno Ecclesias sunt administraturi, p. 432. n. 241
Catholica majestas non indiget indiciis & præsumptionibus probationis juris patronatus; quia ipse non tractat de probanda illius præscriptione, cum satis sit probata sua intentio, & ejus patronatus in consistorialibus, p. 434. n. 267
Catholica majestas tractat dumtaxat de probanda qualitate beneficii, an sit vel fuerit consistoriale necne, quæ est longè minoris probationis, p. 434. n. 268
Rex an possit donare jus patronatus sibi à sede Apostolica concessum in consistorialibus, remissivè, p. 435. n. 295

Rogitus.

Rogitus Principis, & superioris inducit mandatum; & præcisam necessitatem, p. 64. n. 154
Rogitus principis & superioris inducit mandatum in iis, in quibus potest mandare, non in aliis, p. 65. num. 169
Rogitus in provisione ordinariam suam literalem significationem retinet, nec aliam patitur natura negotii, p. 63. n. 171
Rogitus absolutionis inducit præceptum post actorum inspectionem, & dato decreto violentiæ, ib. n. 172

Rota.

Rotæ Auditores aliter censuere de recursu ad justitiam Aragonum, quàm praxis in rei veritate se habet, p. 39. n. 256
Rotæ Domini non habent excommunicatos recurrentes ad regem pro tollenda violentia, sed ubi cum jurisdictione seculares procedere intelligunt, pag. 39. num. 260
Recursum ad judices laicos ad nudam defensionem suæ possessionis Rota semper approbavit, n. 261
Rota non intendit tollere recursum ad judices seculares pro defensione naturali, sed ubi præsumit, tolli cum causæ cognitione & jurisdictionaliter, n. 262
Rotæ decisio oppugnans recursum regium, adducitur cui satisfit ut loquatur quando in tollenda violentia proceditur cum jurisdictione, p. 40. n. 266
Rotæ decisiones relatæ, in casu variè fuit declaratum quandoque incurrisse recurrentem, quandoque non incurrisse, p. 49. n. 270
Rotæ decisiones relatæ, casu negato, quòd reprobaverint recursum ad regem, ei standum non erit, cum in contrarium plures numero sint illum approbantes, cui favet consuetudo, & Doctorum caterva, n. 271
Rotæ in eligenda opinione magna est authoritas, imò communem facit, n. 172
Rotam rotare & diversimodè aliquando judicare qui dixerint, n. 273
Rotæ tantum deferendum, quantum ratio ipsa urget, num. 274
Rotæ decisio jus non facit, nec ad causandum determinationem est necessaria, n. 275
Rotæ decisio adducitur, quæ reprobat recursum ad Regem judicialiter procedentem, p. 41. n. 277
Rotæ decisio refertur, quæ recurrentes ad judices seculares excommunicatos declarat, cui respondetur, p. 42. n. 283
Rotæ decisio alia quæ de recursu ad regem loquitur refertur, ib.
Rotæ decisio refertur de recursu ad regem disponens, p. 42. n. 285
Rotæ decisio refertur loquens de recursu ad seculares, p. 43. n. 286
Rotæ decisio refertur loquens de recursu ad seculares num. 287
Rotæ decisio refertur disponens in recursu ad seculares p. 44. n. 288
Respondetur ad præfatas Rotæ decisiones, ut tunc prohibeant recursum, quando supponunt tolli violentiam cum jurisdictione, non tamen extrajudicialiter, ibid.
Rotæ decisio refertur, qua dicitur licitu esse patronis laicis recurrere ad laicos pro tollenda vi, quod nos *retentio de Bullas* vocamus, n. 286
Rotæ decisiones plures referuntur, quibus recursus ad Regem legitimus dicitur, ad finem propulsandi vim extrajudicialiter, secus si debitus, & solitus excedatur modus, p. 55. n. 13
Rotæ decisio refertur, ut secunda sententia revocatoria primæ executæ in parochiali non sit exequenda appellatione remotâ, p. 362. n. 67. & 52
Rotæ stylus observat, ut examen testium sit nullum si fiat à notario recusato, quia sola suspicio jurata illum removet in totum, p. 410. n. 248
Rotæ decisio mirabilis refertur in proposito, ubi condemnatus ad beneficii restitutionem cum fructibus compellitur præstare fructus decursus post sententiam usque ad actualem dimissionem, p. 659. n. 14

Rusticus.

Rusticus quo tempore capi non possit, p. 176. n. 96

S

Salarium.

SAlarii famulorum sententia non suspenditur per appellationem à condemnato emissam, quia res non patitur dilationem, p. 348. n. 78
Salarii & mercedis famulorum causa summariè tractatur, atque etiam appellatio à sententia salarii & mercedis non retardat executionem, p. 348. n. 79
Salarium advocatorum, Procuratorum, sollicitatorum, an recipiat appellationem suspensivam, p. 348, num. 80
Salarii & mercedis famulorum causa tractatur in die feriato ob honorem Dei, qui succedit loco alimentorum, p. 348. n. 86
Salarii materia remissivè, p. 348. n. 93
Salarium petitur in judicio, ubi lis mota fuit, & etiam in foro Ecclesiastico, quo laicus potest compelli pro salario litis ibi tractatæ, p. 348. n. 74
Salarii & mercedis executio non suspenditur per appellationem, p. 351. n. 4

Salvianum interdictum.

Salvianum interdictum est utilissimum, & merè possessorium, quod ad cœlum exclamant Doctores, p. 449. n. 43
Salvianum interdictum competit fundi domino contra colonum, ut adipisci possit possessionem earum rerum quæ illatæ sint in fundo, p. 449. n. 44
Et ideo competit pro pensione fundi locati, & hoc est directum interdictum, p. 449. ib.
Salvianum interdictum utile datur etiam domino contra conductorem prædiorum urbanorum, pag. 449. num. 45
Salvianum interdictum competit cuilibet creditori habenti bona sui debitoris obligata etiam tacitè & ex quacunque causa, p. 447. n. 46
Salvianum interdictum est remedium summarium, in quo de sola possessione tractatur, p. 449. n. 48
Salviano utens non tenetur probare, rem hypothecatam fuisse in bonis debitoris, sed illam possedisse, p. 449. num. 49
Salvianum interdictum non admittit exceptiones respicientes defectum pignoris, maximè requirentes altiorem indaginem, num. 50. secus hypothecaria, p. 449. ib.

Index Rerum

De pluribus ſpecialitatibus Salviani interdicti, & differentiæ inter illud, & actionem hypothecariam, remiſſivè, p. 449. n. 51

Salvianum interdictum ita ſe habet ad actionem hypothecariam, ſicut poſſeſſorium ad petitorium, ibid. num. 52

Salvianum interdictum tanquam merè poſſeſſorium non admittit appellationem ſuſpenſivam, ſecus actio hypothecaria, p. 449. n. 52

Salvianum interdictum quando poſſit habere mixturam proprietatis, ut appellatio admittatur; p. 452. 453. n. 96

Salvus conductus.

Salvus conductus in epiſtola Principis habet vim legis, p. 173. n. 50. & 51

Salvus conductus infringitur per novum delictum, & etiam reſpectu antiqui, p. 174. n. 56. & 58

Salvus conductus quanto tempore, & locis duret, p. 179. n. 124

Sapiens.

Sapientis eſt mutare conſilium in melius, p. 109. n. 63

Non poterit notari de levitate uterus ſano conſilio revocando quod malè fecit, ib.

Sapientis conſilio ſententiæ ferendæ ſi partes expreſsè conſenſerint, ſtare non tollitur appellatio, p. 237. n. 130

Sapientis conſilio ſi partes promittant ſtare qualecumque ſit, non licet appellare, p. 237. n. 131

Scholaris.

Scholarium cauſæ pendentes coram delegato à Magiſtro ſcholarum in remotis, ad partes trahi nequeunt ad ſuprema prætoria per viam violentiæ, pag. 89. num. 49

Scholaſticus.

Scholaſticorum cauſæ vertentes coram Magiſtro ſcholarum Salmantino, & ejus locum tenente, non trahuntur ad tribunalia per viam violentiæ, pag. 89. num. 41

Scholaſticus, ut reus, an poſſit conveniri coram judice ordinario, ſi degat ultra dietas, pag. 89. ib. num. 42

Scholaſtico Salmantino in remotis degenti convento coram ordinario dantur conſervatoriæ literæ per ſuum Magiſtrum ſcholarum, ut remittatur, ibid. num. 46. & 47

Scholaſticorum privilegium non propter Magiſtrum ſcholarum, ſed propter ipſos ſcholaſticos datum eſt, p. 90. n. 53

Scientia.

Scientia officialium in præſcriptione juriſdictionis Principum, Pontificum, vel Dominorum, eis præjudicat, & ſufficiens eſt, ut eis præjudicium cauſetur, p. 25. n. 140

Scientia abſque ſententiæ intimatione ſufficit, ut currat tempus, p. 163. n. 61

Scientia & notitia Procuratoris cum quo lis acta fuit ad appellandum, nocet domino, & alii ex tunc currit, p. 409. n. 223. & 228

Scientia officialium in præſcriptione contra Principem ſufficit, ut illi præjudicet, p. 418. n. 18

Scientiam officialium in præſcriptione contra Principem non ſufficere qui teneant, p. 418. n. 19

Scientia officialium in præſcriptione ſufficiet, nempe in iis quorum adminiſtratio ſpectat ad eoſdem officiales, eaque ratione poſſunt reclamare, ib. n. 21

Scientia officialium non nocet Regi in ejus jure patronatus, ib. n. 23

Scriptor.

Scriptores debent apes imitari ex authoritate Senecæ, p. 7. n. 22

Senator.

Senatores, quibus moveantur ad expediendam proviſionem *de luego*, & quibus etiam ex urbanitate Eccleſiaſticus implere adſtringatur, pag. 66. num. 177

Senatores in tollenda violentia, non ſe intromittunt in cauſa, & negotio principali, nec circa juſtitiam, aut injuſtitiam appellationis, ſed de illa apparente notoriè actorum inſpectione, p. 66. n. 181

Senatores longè minorem cognitionem extrajudicialem habent, quàm judex à quo carente juriſdictione, quia iſte defert; Senatores præcipiunt deferendum ab alio, p. 66. n. 185

Senatores ſupremi in tollenda violentia ſunt miniſtri Eccleſiæ, dirigendo judices indiſcretos per legitimos juris tramites, p. 67. n. 189

Senatores Regii non pronunciant principaliter de juſtitia appellationis, ſed cauſativè, p. 67. n. 202

Senatores Regii poſſunt damnare in expenſis impetrantes beneficia injuſtè, p. 71. n. 217

Senatores in executione violentiæ decreti & præmiarum ſumma procedant præmeditatione, moderatione, ac modeſta conſideratione, ne excedendo juſtæ defenſionis limites, incidant in cenſuras Bullæ, p. 74. n. 306

Senatores inter cognoſcendum de violentiæ articulo, præ oculis habere debent jus canonicum, conſilia & decreta Eccleſiaſtica, p. 80. n. 1

Senatores ſe abſtinere debent à violentia, & cognitione cùm ex defectu proceſſus ſibi apparere non poſſit; cùm nihil certum decernere poſſint, p. 95. num. 35

Senatores caveant in cauſis violentiæ, ne decreta conditionalia perpendant in iis, in quibus jus non relinquit judicis poteſtati, & facere non permittit, ut in ſententiis diffinitivis, quas revocare non poteſt, p. 107. n. 25

Senatus.

Senatus in hac cognitione violentiæ nec directè nec indirectè juriſdictionem habet principaliter, nec acceſſoriè, p. 33. n. 198

Senatus non cognoſcit tanquam judex appellationis, nec habet juriſdictionem de meritis appellationis, & ejus juſtitia, p. 34. n. 199

Senatus Regius pronunciat per modum cauſæ, ſcilicet judicem Eccleſiaſticum feciſſe, vel non feciſſe vim in non deferendo appellationi; non verò juſtè vel injuſtè proceſſiſſe, p. 44. n. 200

Senatus aditus per viam violentiæ, ut appellatio deferatur, & innovata reponantur; ſolum quoad ſui inſtructionem cognoſcit de qualitate appellationis, quod eſt facti, ut ſuprà, p. 35. n. 214

Senatus non defert appellationi negatæ à judice Eccleſiaſtico, ſed eum provocat, & incitat ut deferat, quod eſt minus facto, p. 35. n. 216

Senatus in tollenda vi eo uſque ſuam interponat authoritatem dumtaxat, quantum ad id ſufficiat, aliàs ſi ad non neceſſe ſe extendat, non facit ſine ſcrupulo cenſuram, p. 55. n. 9

Senatus cognoſcens de violentia nullum libellum (dempta querimonia) exceptionem, conteſtationem, receptionem teſtium, ſcripturam, nec aliorum actorum præſentationem admittit, cum omnia ad violentiæ cognitionem neceſſaria detegantur notoriè ex actorum inſpectione, p. 61. n. 166

Senatus non poteſt ante actorum inſpectionem adſtringere Eccleſiaſticum, ut excommunicatum abſolvat, quia interius de violenta excommunicatione non conſtat, p. 65. n. 158

Senatus judicem Eccleſiaſticum nolentem deferre virtute proviſioni ordinariæ ad id non cogit, cum nondum de violentia conſtet, n. 159

Senatus non ſe intromittit in cognitione juſtitiæ, aut injuſtitiæ cauſæ principalis, quæ illibata ſemper remanet ſuperiori, p. 67. n. 92
Senatus inter cognoſcendum, an ſit deferendum, attendere debet jus canonicum, & conſtitutiones Synodales, ſed & ſtylum illius judicii Eccleſiaſtici, à quo eſt appellatio emiſſa, p. 82. n. 13
Senatus inter decernendum articulum violentiæ quam opinionem ſervare debet, p. 82. n. 22
Vim feciſſe declarabit Senatus in dubio conſiſtente in ſubtilitate juris aut facti intricatione, &c. ibid. num. 25
Senatus inter decernendum articulum violentiæ, adhærere debet communi opinioni Doctorum, quam neglexit judex Eccleſiaſticus, ib. n. 25
Senatus præcisè tenetur inhærere ei opinioni, quam de jure potuit judex Eccleſiaſticus eligere, ibid. n. 28
Senatus is eſt adeundus pro tollenda violentia, ubi degit judex, à quo appellatur, quòd dedit ſe prohibitio, p. 84. n. 11
Senatus is eſt adeundus, ubi degit judex inhibens, à cujus gravamine & inhibitione appellatur, ibid. num. 11
Senatus quis adeundus quando eſt appellatum à facto utriuſque judicis inhibentis, & invicem inhibentium, degentium in diverſis diſtrictibus, ib. n. 13
Senatus uterque ſi à qualibet parte appellante & concurrente adhiberetur, maxima ſequeretur repugnantia, contrarietas & abſurdum, alienum à natura Regiæ protectionis, ib. n. 15
Senatus Regius à Salmantino Magiſtro ob incompetentiam, vel ab alio judice Eccleſiaſtico excommunicatus, poteſt cognoſcere de cauſa violentiæ ad petitionem fiſcalis Regii ejuſdem tribunalis, pag. 90. num. 55
Senatus ſi judex excommunicatus ſit ſub alterius tribunalis diſtrictu, quia ad idem erit recurrendum, ibid.
Senatus Regius non ſe intromittit in exequenda pœna appoſita judici pro attentatis à ſe factis, pag. 100. num. 105
Senatus Regius vim non facere judicem Eccleſiaſticum declarat, non admittentem appellationem interpoſitam à repoſitione facta virtute aliàs Regii decreti, p. 103. n. 19
Senatus tunc decretum dat, (*que por agora no haze fuerza*) quando appellationi propoſitæ nihil reſpondit, nec poſtea proviſioni ordinariæ, ſed mandavit notario, ut mittat acta, p. 119. n. 65
Et quid quando in caſu proviſioni reſpondit appellationem eſſe minùs legitimam, &c. an id ſit attendendum, cognoſcatur ſuper articulo violentiæ, ib. n. 66
Senatus Regius poſt actorum inſpectionem decretum conditionale decernens, prævidiſſe, & cognoviſſe omnes difficultates, quæ oriri poſſent, cenſetur, ib. n. 95
Senatus vim non fieri declarat, quando judex Eccleſiaſticus non detulit appellationi interpoſitæ à revocatoria, quando in ea non concurrunt cauſæ gravaminis, aut repoſitionis, de quibus ſuprà, p. 154. num. 219
Senatus qualiter ſe habere debet, quando negotium per viam violentiæ appellationis non delatæ à repoſitione ſeu revocatione gravaminis, p. 155. n. 222
Recurri ad Senatum poſſe appellantem, etiam ſi appellatio delata ſit dummodo ea non obſtante judex innovat circa intellectum, lib. 36. tit. 5. lib. 2. recop. p. 243. 244. & 245
Senatus in appellationibus ad ſe devolutis interjectis ad intimationem ſententiæ tantùm declarat, *per no debuelto* & in cognitione per viam vjolentiæ, vim non fieri, p. 164. n. 79
Senatus is adeundus, ſub cujus diſtrictu eſt judex à cujus inhibitione appellatur, p. 253. n. 53
Senatus is adeundus, ſub cujus diſtrictu ſtat judex, à quo appellatur, quia injuſtè dedit ſe pro indebito, p. 254. n. 58
Senatus quis adeundus, quando eſt appellandum à facto ſimul duorum judicum inhibentis, & inhibiti obtemperantis; exiſtentibus tamen in diverſis diſtrictibus, ib. n. 59
Senatus duos de eadem violentia cognoſcere, foret abſurdum, & inconveniens, ib. n. 61
Senatus quilibet pro tollenda violentia adiri poteſt, ubi appellatur à facto duorum judicum inhibentis, & inhibenti exiſtentium diverſis diſtrictibus, ibid. num. 62
Senatus qui pro violentia adeatur, quando appellatur à duobus judicibus ſe invicem inhibentibus de gentibus in diverſis diſtrictibus, & quid quando ab uno tantùm appellatur, p. 257. n. 97
Senatus aditus per viam violentiæ ob appellationem à proviſione Capellaniæ; quandoque vim fieri, quandoque verò vim non fieri decernit, attenta natura proviſionis extrajudicialis, aut judicialis, pag. 288
Senatus regius aditus per viam violentiæ quotidie decernit, vim facere judicem non deferentem appellationi emiſſæ à ſententia negativa lata contra agentem aliqua via privilegiata, ſcilicet, executiva, p. 358. num. 12
Senatus, ad quem recurritur per viam violentiæ quotidie declarat vim non fieri appellationis non deferendo interjectæ à ſecunda ſententia revocatoria prioris, ſi ejus virtute mittatur aliquis proviſus in poſſeſſionem vacantem beneficii, & ita communiter practicatur, p. 360. n. 35
Senatus Regius aditus per viam violentiæ communiter decernit, deferendum eſſe appellationi interjectæ, ubi evidens injuſtitia apparet ex actis (reprobata opinione Joſephi Seſe,) p. 393. n. 8
Regius Senatus aditus per viam violentiæ ob denegatam appellationem ab exceſſu, quo decreti genere uti ſoleat, & quomodo concipiendum, pag. 522. num. 159

Sententia.

Sententia judicis, & verbalis juſſio non tollit, nec dat poſſeſſionem, ſed actualis executio requiritur, p. 76. num. 6
Sententia, quæ non poteſt ſecundum ejus tenorem exequi propter maximam difficultatem, aut interdum impoſſibilitatem, exequi debet eo modo quo poteſt, ne judicium reddatur illuſorium, pag. 99. num. 97
Sententia continens rem, vel animal, vel quid ſimile, ſi propter interitum non poſſit exequi in ipſa re vel animali, exequitur in alia re coæquali, aut æquivalenti, ib. n. 101
Sententia ſicut & contractus non comprehendit non nominatos in ea, p. 100. 101. n. 119
Sententia interlocutoria licèt quoad partes non appellantes tranſit in rem judicatam, non tamen quoad judicem, p. 106. n. 6
Sententiam interlocutoriam vim diffinitivæ habentem judex non revocat, p. 107. n. 26
Sententiam interlocutoriam habentem vim diffinitivæ, ſi aliam diffinitivam expectat poſt ſe, rectè judex revocat, ib. n. 28
Sententiam interlocutoriam vim diffinitivæ habentem revocat judex, ſi per partem gravatam fuerit appellatum, ib. n. 29
Cui permittitur reponere Sententiam interlocutoriam, multo fortiùs licebit illam declarare, & interpretari, quod eſt minus, p. 109. n. 62

Index Rerum

In Sententia appellabili ſui natura facta condemnatione, & in fine mandare relaxari executoriales, eſt attentatum pendente termino ad appellandum, p. 117. n. 48

Sententia lata contra rem judicatam eſt nulla ipſo jure, ip. 127. n. 3

Sententia abſolutoria ob ineptum libellum non impedit alium bene conceptum noviter proponere, ibid. num. 4

Sententia lata actis non integris, ſed diminutè tranſportatis, eſt nulla ipſo jure, & quæ executionem non meretur, p. 128. n. 13

Sententia actis diminutis dicitur lata ordine perturbato, ib. n. 28

A Sententia, qua judex reum abſolvit à conteſtatione libelli cùm vim diffinitivæ habeat, licitè appellatur, p. 141. n. 45

A Sententia lata ſuper exceptione legitimationis perſonæ, ſive affirmativè, negativè lata, uti in exemplis ibi, licite appellatur, ib. n. 46

Sententia qua judex pronunciat, clericum remittendum, vel remittit ad judicem ſuum Eccleſiaſticum, interlocutoria habens vim diffinitivæ dicitur, & ab ea appellatione emiſſa non delata vis fieri declaratur, p. 142. n. 61

Sententia lata ſuper exceptionibus peremptoriis, de quibus ibi, dicitur interlocutoria habens vim diffinitivæ, & ab ea licitè appellatur, ibid. num. 62. quod declara ſi incidenter proponantur exceptiones dictæ aliàs ſi principaliter, dicetur diffinitiva, ibid. num. 62

Sententia qua judex declarat, tutorem interim non adminiſtrare, eſt interlocutoria, & non appellabilis, ib. n. 65

Sententia diffinitiva, & proceſſus factus à judice poſt exceptionem legitimam oppoſitam, & ejus probationem ob eam dicitur attentatum, p. 143. n.

Sententia qua judex ſe recuſatum vel non ſuſpectum, declarat, dicitur interlocutoria; p. 144. n. 87

A Sententia arbitrorum juris negativa, ſcilicet, recuſationem non eſſe admittendam, aut cauſam non eſſe legitimam appellatio legitima, ib. n. 91

A Sententia arbitrorum juris affirmativa, videlicet, judicem legitimè recuſatum, non appellatur, ibid. num. 96

A Sententia arbitrorum, qua judex legitimè recuſatus declaratur, poteſt ipſemet judex recuſatus appellare, ib. n. 91

Sententia qua terminus aſſignatur, ſeu dilatio, eſt interlocutoria, p. 156. n. 118

A Sententia nimis longam dilationem concedente appellatur, ſi excedat terminum inſtantiæ, ſecus ſi non excedat, ib. n. 120

Sententia ſuper admittenda vel rejicienda probatione eſt interlocutoria, p. 147. n. 137

Sententia lata ſuper admittendis vel rejicendis articulis eſt interlocutoria, ib. n. 140

Sententia non facta publicatione, lata non valet, p. 138. n. 157

A Sententia permittente appellationem in caſu prohibito an liceat appellare, remiſſivè, p. 153. n. 193

Sententia qua declaratur valere appellationem, ſeu poſſe appellare, eſt interlocutoria, habens vim diffinitivæ, ib.

A Sententia lata negativa ſuper recuſatione licet appellare, ſecus ab affirmativa, pag. 154. num. 215. 216

Sententia mulctæ eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitivæ, quæ revocari non poteſt, licèt alii contra, remittitur tamen ob paupertatem, pag. 151. num. 182

A Sententia mulctæ vel ejus exceſſu licet appellare, remiſſivè, ib.

Sententia deſertionis eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitivæ, & lata ſuper ſententia diffinitiva eſt, & an ab ea appelletur, remiſſivè, ibid. numero 18

Sententia ſuper inſtantia perempta lata, eſt interlocutoria, quæ habet vim diffinitivæ, ib. n. 184. & ab ea appellatur licitè, ib.

Sententia ſuper attentatis an ſit interlocutoria habens vim diffinitivæ diſcutitur, & an ab ea liceat appellare, remiſſivè, ib. n. 185

Sententia interlocutoria ab obſervatione judicii an habeat vim diffinitivæ diſcutitur, p. 152. n. 186

Sententia qua quis in expenſis damnatur, eſt interlocutoria habens vim diffinitivæ, ſi ſeparatim à diffinitiva proferatur, ſecus ſi in diffinitiva, ib. n. 186. & ab iſta interlocutoria expenſarum appellatur, ibid.

Sententia interlocutoria quoad judicem non tranſit in rem judicatam, quominus queat revocare, p. 166. n. 19

Sententiæ appellatione de diffinitiva intelligitur, p. 204. num. 4

Sententia interlocutoria, ſi per dolum, aut injuſtitiam feratur, appellationem recipit, etiam ubi à diffinitiva prohibetur, p. 209. n. 77

Idem eſt in Sententia, quæ fertur per latam culpam cùm dolo æquiparetur, ib.

Sententia lata per dolum judicis nulla eſt, nec tranſit in rem judicatam, ib. n. 78

Sententia nulla executionem non meretur, ibidem, n. 79

Sententia quæ partim prohibet appellationem, partim verò permittit, continet favorem, & odium, p. 213. n. 3

Sententia eſt individua, p. 214. n. 21

Sententia non poteſt pro parte valere, & pro parte non valere, ib. n. 22

Sententiæ tot, quot capitula, quando, pag. 216. num. 53

Sententiæ tot ſunt, quot cauſæ & capitula ſeparabilia, p. 217. n. 64.

Sententia poteſt pro parte valere, & pro parte non, ubi ſunt plura capitula ſeparata, p. 218. n. 67

Sententiæ tot ſunt, quot ſummæ ex diverſis cauſis debitæ, ib. n. 69. ubi de exemplo.

Sententiæ tot ſunt, quot annuæ penſiones & diſtinctæ in petitione, ib. n. 70

Sententia dominatur à potentiori, cui magis incaleſcit, p. 219. n. 90

Sententia lata in poſſeſſorio pro actore turbato, & ſuper proprietate pro reo, an ſententia poſſeſſorii ſit exequenda, ib. n. 94. & quid in profanis, p. 220. n. 95. & 99

Sententia in beneficialibus lata ſuper poſſeſſorio pro actore turbato, & ſuper petitorio pro reo, ſi ſuper utroque eſt actum, an ſententia ſuper poſſeſſorio ſit exequenda, ib. n. 97. & 98.

Sententia lata pro reo turbante ſuper poſſeſſorio, & pro actore ſuper petitorio; an ſententia ſuper poſſeſſorio ſit exequenda, ib. n. 99. & 100

Sententia lata ſuper principali & fructibus rei, ſi res non recipiat appellationem, nec fructus aut intereſſe, ib. n. 102

Sententiæ addictionis latæ contra debitorem executio ſuſpenditur reſpectu tertii oppoſitoris, qui ab ea appellavit, p. 222. n. 131

Sententia ſubrogati in locum ejus, à cujus ſententia non appellatur, an recipiat appellationem, ibid. n. 134

Sententia ita concepta, (ſi non exhibeat, tot ſolvat) conditio protellativa; cujus defectus per appellationem manifeſtatur, p. 223. n. 141

Sententia, qua miſſio in poſſeſſionem ex lege fiadatur, additur

additurque, ut ea apprehenſa pro indiviſo fiat partitio inter cohæredes, non dicitur mixturam continere, p. 223. n. 145
Sententia an poſſit exequi pro pœna appoſita in caſu non paritionis, p. 224. n. 150
Sententiæ ad centum, quæ ſi non ſolvant intra menſem, condemnet ad triremes tranſacto termino fiet executio in pœna corporali, ib. n. 154
A Sententia data ſuper poſſeſſorio non appellatur, licet actum fuerit ſimul de petitorio, ib. n. 156
Sententia lata generaliter reſtringitur ad proſequuta, ib. n. 159
Sententia in poſſeſſorio regulatur à petitione, quando poteſt recipere petitionem juxta formam libelli, ib. num. 106
A Sententia demolitionis novi operis denegatur appellatio, p. 229. n. 38
A Sententia lata in obſervantia juris ita diſponentis appellationi non defertur, p. 159. n. 19
A Sententia reliquatorum, hoc eſt, *de alcance*, appellatio non datur, p. 260. n. 29
Sententia non profertur, ubi deficit judicium, & litis pendentia, p. 273. n. 27
Sententia nulla ſive interlocutoria, ſive diffinitiva, etiam aliàs privilegiata, executionem non meretur, p. 249. n. 18
A Sententia, qua elector ſuſpenditur à voce activa & paſſiva, an appellari poſſit, ita ut interim ejus votum ſeu ſuffragium valeat, pag. 293. num. 223. & 224
Sententiam in beneficiis ſimplicibus exequendam appellatione pendente poteſt conſtitutione Sydonali induci, p. 298. n. 277
Sententiam exequi in proviſione cappellaniæ, an in fundatione queat diſponere fundator, ib. n. 282
A Sententia diffinitiva, qua quis privatur beneficio ob non ſuſceptos ordines neceſſario, appellationi emiſſæ an ſit deferendum, p. 309. n. 43
Sententia privationis, & aliarum pœnarum ob non ſuſceptos ordines intra annum appellatio non ſuſpendit, ib. n. 44. & 45
Sententia privationis vel compulſationis ſuſcipiendorum ordinum ſuſpenditur per appellationem, ubi allegatur de legitimo impedimento, pagina 310. num. 46
Sententia ubi demonſtrat cauſam jure reprobatam, aliam appellans non tenetur exprimere cum illa notoriè conſtet, p. 314. n. 5
A ſententia præſtante alimento appellatio interpoſita non ſuſpendit executionem, quia venter dilationem non patitur, p. 334. n. 1
Sententia lata parte non obſtante eſt nulla ipſo jure, p. 331. n. 70
A Sententia negativa lata contra agentem aliqua via privilegiata generaliter admittitur appellatio, p. 336. num. 19
Sententia lata contra fabrum malleantem circa domum ſcholaris ſeu Doctoris, appellatio non admittitur, p. 339. num. 66
A ſententia ſuper reformatione potionis, ſeu alimentorum, ſive contra actorem ſive contra alimentarium lata, licita eſt appellatio quoad utrumque effectum, p. 343. n. 13
Sententia contra alimentarium lata ſi exequeretur, foret dare privilegium, cui jus negat, ib.
A Sententia reformante penſionem ab antiquo conſtitutam ſuper beneficio, ex quibus cauſis, & quando admittat appellationem ſuſpenſivam, ibid. num. 21
Sententia quamvis ſit ſtricti juris, tamen ex via attractiva continens unum trahitur ad aliud, ſine quo illud unum ſuper quo lata eſt, non poteſt fortiri effectum, p. 344. n. 40
Sententia lata ſuper congruæ augmento cauſarivè & incidenter præjudicat penſionario ſuper diminutione penſionis, cùm principaliter agatur de congruæ augmento, ib. n. 31
Sententia inter duas Eccleſias contendentes ſuper jure decimandi admittit appellationem, pag. 348. num. 77
Et etiam quando collector decimarum excedit modum, quia etiam datur appellatio, ib. n. 77
Sententia lata pro ſolutione ſalarii, & mercedis famulorum, tunc meretur executionem non obſtante appellatione ſi petatur à paupere, ſecus ſi à divite, ib. n. 81
Sententia lata contra agentem aliqua via privilegiata, & non admittente appellationem, an illam admittat quoad utrumque effectum, p. 357. n. 1
Sententia in ſecunda inſtantia lata in favorem agentis via privilegiata revocatoria prioris contra illum latæ, an executioni ſit mandanda non obſtante appellatione, ibid.
Sententia ſecunda revocatoria primæ privilegiatæ, & jam executæ, an ſit pariter executioni (altera revocata) mandanda, appellatione non obſtante, ibidem.
Sententia lata contra intentantem viam executivam, remedium poſſeſſorium, & petentem alimenta, & ſimilia, appellationem admittit quoad utrumque effectum, ib. n. 2
Sententia lata contra petentem miſſionem *ex l. fin. C. de edicto divi Adr.* permittit appellationem ſuſpenſivam, p. 358. n. 3
Idem eſt in Sententia negativa lata in aliis poſſeſſoris remediis, ib. n. 4
Sententia lata contra actorem petentem alimenta licita eſt appellatio ſuſpenſiva, ib. n. 5
Sententia negativa diſtributionis annonæ in uſum militiæ admittit appellationem quoad utrumque effectum, ib. n. 7
Sententia lata contra mulierem petentem dotem recipit ſuſpenſivam appellationem, licèt lata in ejus favorem non ſuſpendatur, ib. n. 8
Sententia de non exequendo rem judicatam aut obligationem Cameralem permittit appellationem ſuſpenſivam, ib. n. 10
Sententia lata contra agentem via privilegiata, qui ab ea appellans revocatoriam illius obtinuit, hæc ſecunda revocatoria erit executioni mandanda, p. 359. num. 27
Sententia lata in favorem rei conventi de ſolio intentato, in cauſa appellationis revocetur hæc ſecunda ſententia lata in favorem Actoris, mittitur executioni non obſtante appellatione, ib. n. 29
Sententia ſecunda affirmativa, revocativa prioris negativæ ſimul lata ſit, declarando primam nullam, an mereatur executionem, ib. n. 30
Sententia in favorem creditoris in via executiva, quando nulla præceſſit executio in ſecunda inſtantia an exequatur, p. 360. n. 37
Sententia additionis executionem deſiderans nihil intereſt à primo, an à ſecundo judice appellationis lata ſit ut exequatur, ib. n. 39
Sententia prima ſi vulneravit inſtrumentum guarentigiatum, ſcilicet, declarans illud falſum, aut uſurarium, ſecunda revocatoria illius non meretur executionem, donec obtineat creditor tres conformes ſententias, ib. n. 44
Sententia qua eſt reus condemnatus, nititur ſententiæ aut inſtrumento habenti executionem paratam & privilegium, at Sententia ſecunda, qua actor condemnatur, illi non nititur, ſed ejus privilegio repugnat, p. 361. n. 49
Sententia ſecunda lata contra actorem revocatoria, prioris

Index Rerum

priοris executiva virtualiter eſt negativa executionis, quo caſu etiam in prima inſtantia actori licet appellare, p. 361. n. 50

Sententia adductionis ſi nulla ſeu iniqua ſit manifeſtè, an judex de appellatione cognoſcens queat ea neglecta, exequi, & quo caſu, ib. n. 51

Sententia ſeu judicium ordinarii, cujus virtute ut magis idoneus electus fuit in poſſeſſionem Parochialis miſſus, licèt in cauſa appellationis revocatum non amovetur à poſſeſſione, donec per tres ſententias conformes vincatur, ib. n. 52

Sententia prima lata in curia contra poſſeſſorem beneficii ſequeſtrum apponitur, tamen licèt ipſe poſſeſſor ſecundam per ſe obtineat, non revocatur ſequeſtrum, p. 362. n. 61

Sententia prima, qua executioni petitæ locum non fore, eſt declaratum, & inſuper Actor in expenſis damnatus, licèt patiatur appellationem, tamen expenſarum reſpectu mittenda executioni, ibid. num. 54

Sententia pro actore in alimentis, aut via executiva lata cujus executionem omiſit petere, & lata eſt ſecunda ſententia illius confirmatoria, poterit ejuſdem petere executionem non obſtante appellatione, quia efficitur appellabilis, nec cenſetur ejus privilegio renunciare, ib. n. 65

Secus è converſo quando prima pro actore lata nondum executa, ſecunda illius revocatoria lata eſt, quia tunc prima non exequitur in ſecunda inſtantia, ibid. num. 66

Quæ doctrina fallit in Parochiali vacante, ib. num. 66. remiſſivè, & n. 33. cum ſeqq.

Sententia qua ex juſta cauſa à jure probata ordinarius invitis etiam Rectoribus novam Parochialem erigit, declarat, exequitur (appellatione non obſtante,) p. 368. n. 35

Sententia declaratoria, aliquem incidiſſe in pœnam ipſo jure impoſitam, an ſit neceſſaria, pag. 377. num. 1

Sententia judicis non debet eſſe melioris conditionis, quàm ſententia juris, & quemadmodum ab illius executore non appellatur, & ita nec debet appellari ab executione juris, p. 379. n. 18

Sententiam qua declaratur incompatibile vacaſſe per adeptionem alterius, ac ſimul mandatur ejuſdem fieri proviſionem, non ſuſpenditur per appellationem interjectam per detentatorem utriuſque, prout decrevit Senatus Valliſoletanus, pag. 381. num. 53

Sententia declaratoria ubi requiritur in privatione beneficii ob pœnam, non ideo ſequitur, quod appellatio ſit admittenda ſi aliqua ſpecialis ratione excludatur, ut in privatione ob non reſidentiam, p. 382. num. 68

Sententia declaratoria incurſus in pœnam privationis ipſo jure quoad appellationis prohibitionem, veſtitur ex natura caſus, cui adjicitur, ut ſi caſus eſt appellabilis, à declaratoria appellatur, ſi inappellabilis; à declaratoria multo fortiùs prohibetur appellari, ib. n. 69

Sententia lata contra quoſlibet Miniſtros juſtitiæ, putà, tabelliones, Alguazelos, executores; &c. ob varatariam, vel exceſſum tangentem exercitium officii exequitur appellatione non obſtante, p. 385. num. 3

Sententia lata in Syndicatu contra officialem jure Regio quomodo exequatur appellatione pendente, p. 386. n. 10. remiſſivè.

Sententia nulla executionem non meretur, quæ & nomine ſententiæ caret, p. 393. n. 9

Sententia lata non ſervatis terminis ſubſtantialibus judicii eſt notoriè nulla, atque nullitas inſanabilis, p. 495. n. 31

Sententia amplius non dicitur notoriè ex actis nulla & iniqua, quando ex adverſo aliquid opponitur, quod dubitationem, aut offuſcationem pariat, pag. 396. num. 36

Sententia lata cum procuratore mortuo jam Domino, majoratus poſſeſſore, an præjudicet ſucceſſoribus, p. 594. n. 340. remiſſivè.

Sententia lata contra poſſeſſorem majoratus à judice qui revera judex non erat, an præjudicet ſucceſſoribus, ib. n. 341. remiſſivè.

Et quid quando fuit lata à judice recuſato poſſeſſore majoratus à recuſatione deſiſtente, ib. num. 342. remiſſivè.

Sententia lata per juramentum delatum poſſeſſori majoratus non præjudicat ſucceſſoribus, pag. 394. num. 341

Etiam ſi juramentum ſit litis diciſivum, ib. n. 343

Sententia lata per confeſſionem legitimi adminiſtratoris, non præjudicat Eccleſiæ præbendæ, aut ſucceſſoribus, ibid. n. 345

Sententia ex ſola confeſſione poſſeſſoris majoratus lata eſt, non nocet ſucceſſoribus, ſecus ſi aliæ concurrunt veriſimiles probationes, ib. n. 347

Sententia lata ex confeſſione litigantis ſuper nobilitate, non præjudicat filiis & ſucceſſoribus, ibid. num. 348

Sententia lata individuis, aliis etiam non vocatis nocet, ib. n. 350

Sententia lata pro condominis confeudatariis, cohæredibus, aut fideicommiſſariis, prodeſt & nocet condominis, &c. ib. n. 351

Sententia lata ſuper ſervitute conſtituta, prodeſt & nocet conſortibus, ſecus ſuper conſtituenda, ibid. num. 352

Pluribus habentibus jus in ſolidum ſi ex his unus agat, Sententia contra eum lata conſumit jus cæterorum, p. 350. n. 353

Exemplum redditur in popularibus actionibus, ibid. num. 354

Oppoſito defectu ad infringendam electionem, lata Sententia pro electo, alterius præcluditur via ulterius opponendi, ib. n. 355

Et idem eſt in publicis judiciis, ib. n. 356

Sententia adversùs unum ex duobus reis credendi, nocet alteri, qui ex eadem cauſa jus habet, ibid. num. 357

Sententia lata contra probantem fundum ſuum eſſe, & ad alterum ſpectare declarans, non dicitur nulla ipſo jure, ſed tantum, injuſta retractanda per viam appellationis, non nullitatis, p. 403. n. 148

Sententia qua declaratur aliquem non habere, jus patronatus, licèt probaverit habere, tamen non poteſt dici nulla ſed injuſta regulariter, ibidem, num. 149

Sententia lata in tam brevi tempore, tantaque feſtinatione, ut veriſimiliter proceſſus inſpici non potuerit, eſt nulla ipſo jure, p. 308. n. 214

Sententia lata contra vel pro defuncto valet, quando procurator in vita fuiſſet per conteſtationem factus Dominus litis, vel quando Dominus ſatisdedit de judicato ſolvendo, dummodo ſententia concipiatur in perſona procuratoris, p. 409. n. 236

Et quid ſi Dominus ſine hærede deceſſit, etiam ſi Procurator ſit in rem ſuam ceſſionarius, aut in cauſa poſſeſſionaria, p. 450. n. 137

Sententia contra mortuum valet, quando judex ignoravit mortem, ib. n. 238

Sententia continens cauſam falſitas non exequitur in bonorum poſſeſſione ſecundum tabulas petita, p. 453. n. 314

Sententia de aperiendo teſtamento non recipit appellatio-

lationem, quia celeritatem desiderat, pag. 454. num. 120
Sententia negativa non trahit secum executionem à jure nec judice, cum jus hoc illi privilegium attribuat, quando legitima stat appellatio, pagina 462. num. 82
Sententiæ secum executionem trahentis effectum suspendit appellatio legitima, ib. n. 83
Sententiæ executio fieri non potest durante termino ad appellandum, p. 464. n. 3
Sententia contra insignem Latronem ut excludat appellationem debet ferri cum expresso supposito insignis latronis, p. 467. n. 57
Sententia interlocutoria declarans notorium præcedente negatione rei admittit appellationem, ibid. num. 57
Sententia lata contra repertum in flagranti crimine non appellat suspensivè, p. 468. n. 66
Sententiæ tot sunt quot capitula separata in eadem sententia contenta, p. 469. 470. n. 4
Sententia in via executiva lata partim pro actore partim contra, à quo solus appellet quatenus contra, poterit capitulum separatum, à quo neutra pars appellavit, executioni mitti, p. 471. n. 27
Et etiam si reus executatus ab illo capitulo separato, quod contra se facit, appellat, quia nihilominus in viis executivis executio illius facienda est, & de ratione, ib. n. 28
Sententiarum trium conformitas impedit ulterius appellare, sive sint interlocutoriæ, sive diffinitivæ, p. 474. n. 2
Tres Sententias qui contra se reportavit super aliquo articulo seu gravamine etiam diffinitivas debet judicatis acquiescere, quia contra illum præsumptio juris est, ib. n. 6
A Sententiis quæ juris dispositione non transeunt in rem judicatam, appellari tertio non potest, pag. 475. num. 12
A Sententia quæ non transit in rem judicatam non auditur quis appellans post decem dies, licèt remedio non excludatur, ib. n. 15
A Sententiis interpolatim aut alternatim latis qua sit executioni mittenda, & in cujus partis favorem, ib. n. 16
Quatuor appellationes licèt ab eodem articulo dentur, non tamen possunt requiri sex Sententiæ, ibid. num. 18
Sententiæ tres conformes in quolibet articulo exequuntur non obstante qualibet exceptione etiam nullitatis, ib. h. 19
Tres conformes Sententias aliquo pro se obtinente, impossibile est, ut altera pars alias tres habere possit in eodem articulo, ib. n. 20. & 24
Varia reddúntur exempla sive Sententiæ ferantur alternatim sive interpolatim, sivè successivè, pro aliquo, ib. n. 21
Sententias tres conformes pro una parte dare non possumus, quin ab alia non demus duas appellationes præcedentes, p. 576. n. 24
Conformes Sententiæ dicuntur quæ conveniunt in qualitate & substantia, ib. n. 25
Sententia præjudicat ei qui vere repræsentativè eadem est persona, ib. n. 27
Sententia in quo difformes dicantur, ib. n. 29
Sententia alias duas confirmans cum aliquo novo gravamine seu additamento, quod aliis non adsit, recipit appellationem, licèt in quo sit conformis exequatur hac appellatione, ib. n. 30. & n. 33. ubi declaratur.
Et tunc sententia quæ pro una parte est appellabilis, & pro alia inappellabilis, judicatur dividua, ibid. num. 31
Sententia tertia aliquid de novo aliis addens, de quo fit actum in cæteris instantiis, tacitè aut expresse non dicitur prima super additamento, sed ultima, ib. num. 33
Sententia ultima condemnans ad eandem summam, ad quam aliæ, sub conditione tamen quatenus facto calculo tanta summa debeatur, non exequitur, quousque conditio purificetur, p. 77. n. 44
Sententiæ non dicuntur conformes, si ultima lata sit non super desertione, ut in exemplis, ib. n. 45
Tamen cùm transeant duæ in rem judicatam ob desertionem & executionem merentur, ib. n. 46
Sententiæ quæ tendunt ad diversum finem, non dicuntur conformes, ib. n. 47
Sententiæ diversæ in tempore dicuntur difformes, & datur exemplum, ib. n. 48
Sententiæ, altera absolvens, qui non est probatum, altera observatione judicii, non sunt conformes, ib. num. 49
Tertia Sententia declarans alias duas præcedentes nullas, quæ postea est revocata per aliam declarantem validas priores, an illis ista ultima dicatur conformis, ib. num. 50
Et an tunc executio illarum sententiarum permittenda est non obstante appellatione ab hac ultima, p. 478. num. 51
Tertia Sententia alias duas latas super principali causæ declarans nullas, dicitur prima respectu articuli nullitas, & quarta quæ illam revocat, dicitur secunda, & recipit appellationem, ibid. num. 52
Duabus sententiis super principali latis conformibus, si à secunda appelletur, & simul de nullitate agatur, tertia fertur illas ut nullas revocans, si quartà feratur priores duas confirmans, illis dicitur conformis, ib. n. 56
Quarum trium conformium super principali fit executio, licèt appellari possit ab ea respectu nullitatis, ib. n. 57
A novo additamento Sententiæ licet possit appellari, tamen sententia exequitur in eo quod conformis est aliis duabus, ib. n. 58
Sententiæ ut tanquam conformes exequantur, non est necesse, ut in toto sint conformes, sed in articulo conformi appellationem excludunt, ibidem, numero 59
Sententiæ tres diversæ summæ in minori dicuntur conformes, si cui diminutio nocet, non appellat, ib. n. 60. & n. 64
Sententiæ quod dicantur conformes respectu majoris summæ simpliciter quia teneant, ibidem, numero 61
Sententias tres non dici conformes respectu majoris summæ nec exequendas, qui teneant, ib. n. 63
Duæ Sententiæ quando exequendæ sint vigore statuta idem illis judicandum est, ac de tribus conformibus, p. 479. n. 69
De exceptionibus expositis tribus Sententiis vel duabus conformibus juxta statutum qui videndi, ibid. num. 60
Conformes quæ sententiæ dicantur, de limitationibus & ampliationibus, ibid. n. 71
Sententia lata super impotentia appellandi est interlocutoria, p. 480. n. 1
Sententia lata super articulo juris est interlocutoria, ib. n. 2
Sententia lata super impotentia appellandi, licèt sit interlocutoria habet vim diffinitivæ, ib. n. 3. & n. 6. vide n. 49
Duæ Sententiæ ubi sic se habent, ut una veniat in executionem alterius, si non potest appellari à prima, nec poterit appellari à secunda, p. 481. num. 17

Index Rerum

Prima Sententia aliis duabus confirmata non poteſt reſcindi, p. 481. n. 29

Sententia lata vigore tertiæ appellationis ſuper eodem articulo an ſit nulla ipſo jure, ibid. num. 27. & ſeqq.

Sententia lata contra ſententiam tranſlatam in rem judicatam eſt nulla ipſo jure, ib. n. 28

Sententia ſuper impotentia appellandi licet habeat vim diffinitivæ, non tamen admittit appellationem, ubi juſtè lata ſit ſpeciali ratione, p. 491. num. 49. & num. 50

Sententia per deſertionem tranſit in rem judicatam, ib. n. 74

Sententiæ executio ob deſertionem quomodo ſit petenda, & de ejus praxi, ib. n. 77

Sententia per deſertionem tranſit in rem judicatam, quæ executionem deſiderat, p. 492. n. 92

Sententia quando per deſertionem tranſivit in rem judicatam, fingit lex ab initio non fuiſſe appellatum, ib. n. 94

Sententia ſuper deſertione habet vim diffinitivæ, ib. num. 101

Sententia ſuper deſertione continet damnum irreparabile, ib. n. 102

Sententia tranſlata in rem judicatam, vel aliis duobus conformibus mittitur executioni, pag. 495. numero 5

Sententia in rem judicatam tranſit ob non emiſſam appellationem intra terminum, vel ob eam deſertam, ib. n. 6

In executione ejus ſententiæ privilegiatæ, cujus appellatio caret ſuſpenſivo effectu, cadere ſolet exceſſus, & per conſequens appellatio, ib. n. 7

Nihil prodeſſent Sententiæ & judicia, ſi non eſſet qui ea executioni mandet, ib. n. 8

A Sententia, qua quis non gravatur, non appellat, p. 497. n. 26

Sententia de exequendo eſt executio, & ſic non facienda ante rem judicatam, & intra terminum ad licitè appellandum, p. 498. n. 33

Sententia valde antiqua præſumitur rite & rectè lata fuiſſe, p. 99. n. 49

Sententia valde antiqua quæ dicatur, ut ſine proceſſu poſſint executoriales expediri, ibid. num. 50. remiſſivè.

Sententia non dicitur conſtare, etiamſi ejus tenor referatur in executorialibus Papæ per relationem partis, quia ipſa ſententia adhuc debet doceri, ib. num. 54

Sententia diffinitiva eſt eſſentialis, ut judicium inſtantiam habere dicatur, p. 503. n. 37

Sententiæ timorem, & commiſſionis præ oculis habere debet executor, p. 515. n. 44

Sententiæ tenor eſt forma ipſius, ib. n. 45

Sententia lata ſuper una actione non nocet eidem agenti ex illa actione ſibi competenti ex eodem fonte, p. 524. n. 205. declara, ut n. ſeq.

Duæ Sententiæ conformes faciunt rem judicatam in articulo exceſſus à liquidatione fructuum & expenſarum, p. 525. n. 214

Duæ conformes ut dentur in articulo exceſſus, debet præcisè concurrere bina appellatio in una parte, & tres Sententiæ, ib. n. 215

A Sententia Epiſcopi ſi ſemel tantùm poſſit appellari, intelligitur ſi à ſuperiori prima ſententia confirmetur, ib. n. 16

Secus ſi prima infirmetur, quia tunc ab alia parte poterit provocari, ib. n. 217

A Sententia nulla licet appellare, quia non eſt ſublata facultas, ſed neceſſitas appellandi, pagina 526. num. 240

Sententiam à ſe latam ſi idem judex exequatur nuntio miſſo ab eo excedente mandatum, ad judicem mandantem pro repoſitione recurrendum eſt, p. 528. num. 5

Sententia rei tradendæ obligat præcisè ad factum, nec ſolvendo intereſſe condemnatus liberatur ſi habeat facultatem rei tradendæ, p. 535. n. 26

Sententia ſola in juribus incorporalibus an transferat poſſeſſionem civilem & naturalem, p. 539. n. 70

Sententia ſola non transfert dominium in juribus corporalibus, ib. n. 84

Sententia lata ſuper principali, intelligitur reprobare incidens, ſi aliter cum illo non poteſt ſubſiſtere, p. 556. n. 87

Sententiæ cauſa ceſſante ceſſat & ipſa ſententia, ib. num. 91

Sententia pro aliquo ut hærede ab inteſtato, reſcinditur poſtea apparente teſtamento noviter reperto, p. 557. n. 120

Sententiæ cauſa ceſſante, ceſſat ipſa ſententia, ibid. n. 122

Sententiæ ſuſtinetur ſi re vera adfuerat mandatum procuratoris, licèt non præſentatum in actis, de quo etiam poſt ſententiam conſtet, pag. 558. numero 126.

Sententia erit nulla etiam ſi verè adſit mandatum, non tamen productum in actis, poſtquam fuit de ejus defectu oppoſitum, ib. n. 127

Sententia & acta ut nulla dicantur, non ſufficit ſemel à principio de defectu mandati opponere, ſed in quolibet actu proteſtari, & repeti, alias ſufficit quandocunque de ejus vera exiſtentia docere, ib. n. 129. & ſeqq.

Sententia lata ſuper primæva actione, & obligatione annui redditus, ut in poſterum præſtetur, unica ſufficit pro ſingulis annis condemnatio, pag. 559. n. 150

Sententia lata in favorem debitoris ſuper uno annuo redditu, obſtabit agenti pro ſeqq. debitis unica obligatione, ib. n. 143

Sententia cùm ſtricti juris, non extenditur de perſona expreſſa ad non expreſſam, p. 568. n. 3

Sententia lata contra unum non præjudicat aliis jus habentibus pro portionibus ex eadem cauſa, p. 569. n. 23

Et multo fortius ſi illi non habeant jus ex eadem cauſa, ib. n. 24

Sententia lata ſpecialiter contra unum ex ſociis non præjudicat, ib. n. 26

Sententia lata contra unum alteri non præjudicat quando uterque prætendit jus æque principale, ib. num. 27

Sententia ſuper nobilitate lata contra fratrem non nocet alteri fratri litiganti ſuper nobilitate, nec econtra, ib. n. 28. & ſeqq.

Sententia quando facit jus quoad alios non nocet habenti æquè jus principale, ib. n. 29

Sententia lata contra præſentem valet, contra abſentes autem nec legitimè citatos nulla eſt, ib. n. 31

Sententia non nocet tertio poſſeſſori rei, ad cujus reſtitutionem alius eſt condemnatus, & de poſſeſſione docens, impedit executionem, ib. n. 32

In Sententia non nominatus intelligitur omiſſus & ideo non condemnatus, p. 570. n. 43

Sententia contra non nominatum nec activè nec paſſivè locum habet, ib. n. 44

Non nominatus in ſententia poteſt ab ejus executione appellare, licèt expreſsè nominari non poſſint, ib. num. 45

Sententia eſt ſtricti juris & tantum diſponit quantum loquitur, ib. n. 47

Sententia ultra non extenditur quàm importet verborum ſonus, ib. n. 48

Nec

Nec ex ea plus probatur quàm ex ea necessariò inferrur, p. 570. n. 49
Nec aliud continere dicitur quàm quod ex ea necessario infertur, ib. n. 50
Sententia lata super una re ex pluribus petitis cæterarum non infertur absolutio nec condemnatio, sed omissio, p. 571. n. 73
Sententia pro una lata semper intelligitur exceptus tertius & sine præjudicio, p. 572. n. 72
Sententia lata super dominio utili, aut eo quod jus utile tangit dumtaxat, nihil detrahit, aut officit Domino directo, nec ejus jure, p. 577. n. 131
Sententia lata super possessionem emphyteutica rei & respectu suæ possessionis naturalis, non nocet Domino directo habenti jus, p. 578. n. 140
Sententia lata contra naturaliter possidentem non nocet possidenti civiliter, ib. n. 141
Sententia lata contra naturaliter possidentes super domino rei alicujus probationem & defensionem assumunt, non nocet domino ignoranti causam agitari, ib. n. 142
Sententia contra usufructuarium non nocet proprietario ignoranti, ib. n. 143. & seq.
Sententia lata contra emphytentam & usufructuarium super proprietate rei, an noceat domino directo scienti, ib. n. 145
A Sententia inter alios lata, non appellatur sine legitima causa, quæ est fundamentum ut admittatur, p. 580. n. 158
Sententia lata contra minorem non exequitur contra curatorem vel tutorem, ib. n. 160.
Sententia lata contra tutorem vel curatorem non mandatur executioni contra tutorem, sed contra minorem, ib. n. 171.
Sententia inter alios lata officit rem obtinenti lite pendente, sive sciat sive ignoret, ib. n. 169
Sententia lata contra emptorem, an possit exequi in bonis venditoris assistenris defensioni litis, p. 585. n. 233
Sententia lata contra filium familias efficaciter obligatum, an exequatur in bonis adventitiis quorum usufructus patri pertinet, p. 586. n. 234
Sententia lata contra filium familias exequitur in ejus bonis castrensibus seu quasi, vel in adventitiis, in quibus pater non habet usumfructum, ibid. num. 236
Et quid in bonis profectitiis quorum jus adquiritur patris, ib. n. 237. remissivè.
Sententia lata contra filiumfamilias non potest exequi etiam in sola proprietate rei, cujus usufructus pertinet patri, ib. n. 238
Sententia lata in favorem actoris super interdicto retinendæ, prodest ejus hæredibus ut in possessione defendatur, ib. n. 243
Sententiæ latæ contra administratores Prælatos, seu tutores, executionem an possit impedire ratione juris sui specialis, p. 588. n. 258
Sententia condemnatoria licèt fit lata contra aliquem tanquam administratorem alterius, si probat in continenti de possessione sua, jure proprio admittendus est, p. 589. n. 279
Sententia & acta gesta per tutorem nomine pupilli, non nocet juri competenti ipsi pupillo, quod in judicium non deduxerit, ib. n. 267
Sententia lata contra agentem tanquam ex alia persona, illi non præjudicat in judicio, quod venit ex nova persona, p. 590. n. 282
Sententia lata contra comparentem uti administratorem, nocet illi etiam si dixit comparere nomine suo proprio, ib. n. 283
Sententia lata contra administratorem ratione & contemplatione officii, illi etiam ut privato nocet, si re pendente fassus est possidere nomine administrationis, ib. n. 184
Sententia quæ simpliciter loquitur de nomine proprio partis, si tamen ex actis appareat egisse ut legitimus administrator, non jure proprio intelligenda est, sed administratorio nomine, ib. n. 291
Sententiæ dubietas declaratur ex actis & processu, ib. num. 293
Sententiæ dubietas recipit declarationem à libello, ib. 293
Sententia intelligitur lata ex qualitate in libello deducta, etiam si in sententia non exprimatur, ib. num. 294
Sententia cui nocet etiam omnia acta judicii, ibid. num. 301
Sententia lata contra prædecessorem quando præjudicat successoribus, nocent etiam acta & instantia cepta in eodem statu transit, p. 591. n. 302
Sententia lata contra virum in rebus dotalibus, nocet uxori etiam soluto matrimonio, ib. n. 305
Nisi adsit collusio vel minùs legitima defensio, ib. n. 306
Sententia lata contra illos quos negotium principaliter tangit & primum locum defensionis habentes, præjudicat jus habentis in consequentiam & accessorie, sive scientibus, sive ignorantibus, ibid. num. 310
Ubi delictum est commissum ab uno, & pœna inficit alium, in consequentia Sententia lata super delicto contra principalem nocet alteri, p. 592. n. 313
Sententia lata contra principalem alienantem post commissum delictum inferentem prohibitionem ipso jure nocet possessori bonorum, ib. n. 314
Sententia lata contra prælatum seu rectorem beneficii præjudicat successori, ib. n. 315
Sententia lata contra administratorem Ecclesiasticum vel temporalem, prodest & nocet successori in administratione, quamvis ab illo causam non habeat, ib. n. 316
Cujilibet successori in universali regimine & administratione, nocet Sententia lata contra prædecessorem, ut Episcopi, œconomo, fisco, & aliis, ibidem, num. 329
Sententia semper præjudicat ei qui verè vel repræsentativè est eadem persona, ib. n. 320. & 326
Sententia lata contra Prælatum intrusum an præjudicet Ecclesiæ, ib. n. 321
Sententia lata pro vel contra aliquos cujus artis vel officii, prodest & nocet successoribus & postea venientibus, ib. n. 322
Sententia contra mercatores aut datarios gabellæ seu pedagiis, nocet successoribus etiam non citatis, quia dicitur actio popularis, ib. n. 323
Sententia contra plures sub nomine collectivo putà familia, agnatio, præjudicat omnibus, ibidem, num. 324
Sententia super una civitate vel vico contra alium super apponentis limitibus, exequitur contra vicinos postea natos in vico condemnato, ib. n. 325
Sententia lata contra civiles alicujus loci præjudicat sequentibus etiam non hæredibus, ib. n. 326
Si is cui primus locus defensionis competit, patiatur ut alius cui negotium secundario tangit agat, Sententia lata illi præjudicat etiam non citato, p. 593. n. 327
Plura redduntur exempla, ib. n. 328
Sententia lata contra possessorem beneficii ex eo quod conferens jure caruerit, an præjudicet conferenti, ut sciatur litem agi quid quoad possessionem, quid quoad proprietatem, ib. n. 329
Sententia lata contra præsentatum aut electum an præjudicet patronis, aut electoribus, ib. n. 330
Sententia contra præsentatum aut electum ex defectu juris præsentandi aut eligendi an noceat Patrono aut electori, ib. n. 321

Sententia

Index Rerum

Sententia contra Patronos electores aut collatorem ex defectu juris eorum an præjudicet præsentato aut electo, &c. p. 593. n. 332

Sententia contra creditorem super proprietatem rei pignoratæ, nocet Domino debitori scienti litem agi & quare, ib. n. 333

Sententia lata contra fiscum, nocet habenti jus ab illo derivatum, ib.

Sententia contra eos qui primum locum obtinent in rei defensione, tunc successori nocet, & ei qui jus habet secundariò quod illi fideliter litem tractavere, ib. n. 334

Sententia contra eum primum defensionis locum habet obtenta, illo colludente, negligente, aut contumace, non præjudicat successoribus, ib. n. 335

Sententia lata per actum dependens à voluntate administrationis, ut puta per renuntiationem ejus, non præjudicat successoribus, p. 594. n. 338

Sententia lata ex consensu litigantium & eorum conventione non præjudicat successoribus, ib. n. 339

Sententia jus est strictum, p. 599. n. 2

Sententia super una re vel rei parte lata, non continet aliam, nec etiam aliam partem, n. 3

Sententia de una in ipsa expressa, ad aliam non expressam extenditur, ib. n. 4

Sententia super certis bonis cum dictione (maximè) alia non expressa non includit, ib. n. 5

Sententia non extenditur ad augmentum rei limitatæ, ib. n. 7

Sententia nunquam continet ea de quibus in judicio non fuit actum, non in judicio cognitum, ibid. num. 8

Sententia lata super una re ex pluribus petitis, non extenditur ad alias, ib. n. 9

Pluribus rebus in judicio generaliter deductis, Sententia lata non omnibus præjudicat, sed tantum in prosequutis, & in quibus lis fuit contestata, ibid. num. 10

Nisi pars malitiosè distulerit alias res prosequi, ibid. num. 11

Sententia declarans castrum esse civitati subjectum, censetur declarare teneri ad onera civitatis, p. 600. num. 20

Sententia ubi quid necessariò supponit, ad illud se extendit, quia in ea dicitur expressum, ib. n. 21

Sententia censetur continere illud sine quo principale non potest stare, ib. n. 23

Sententia lata super uno, extenditur ad aliud, sine quo illud unum effectum sortiri non potest, ibid. num. 24

Sententia supponens aliquid necessariò, videtur illud exprimere, ib. n. 25

Sententia lata super præeminentia sedis intelligitur lata super aliis præeminentiis quæ sunt accessoriæ sedis, ib. n. 30 & 31. ubi limitatur, & n. 32

Sententia non subintelligitur in necessario antecedente non consequenti, quando id in judicium deductum non fuit, ib. n. 33

Sententia qua aliquid exprimitur per modum causæ, non parit exceptionem rei judicatæ, in causa super qua non fuit actum cognitum, nec lis contestata, p. 601. n. 34

Secus si partes illam causam per modum causæ deduxerint in judicium, ib. n. 35

Annunciatum in Sententia per modum causæ si plenè cognitum sit, præjudicat sententia in annunciato, non aliàs, ib. n. 36

Sententia extenditur ad id quod ex ea infertur necessariò, quando super illatione plenè fuit cognitum, non aliter, ib. n. 37

Sententia qua pronuntiatur fideicommissarium mittendum in possessionem intelligitur restituendam fore hæredi quando super eo actum fuit, ibidem, num. 39

Sententiæ verba ad intellectum juris sunt reducenda, ib. n. 43

Sententia qua clericus est declaratus perpetrasse delictum, quoad tamen si privatione beneficii dignum, an possit ad beneficium extendi, si in sententia non sit expressum, p. 603. n. 66

Sententia qua clericus condemnatur ad restitutionem beneficii cum fructibus perceptis, an exequatur in distributionibus quotidianis obligationibus funerariis & eleemosynis incertis, p. 904. n. 75

Sententia est stricti juris, & tantum disponit quantum loquitur, p. 605. n. 94

Sententia plus non probat quàm ex ea necessario infertur, ib. n. 95

Sententia aliud non continet quàm quod in ea repetitur expressum, ib. n. 96

Sententia strictam interpretationem recipit, ibidem, num. 97

Ex verbis Sententiæ nihil infertur nisi quatenus verborum significatio subintelligitur, pag. 607. n. 124

Sententia stricti juris, & ultra non extenditur quàm importet verborum sonus, ib. n. 125

Sententia qua declaratur rei dominus aliquis, non includuntur fructus nisi exprimantur, ib. n. 116

Expressum in Sententia, & necessariò tacitè supponi, idem est, ib. n. 217

Sententia qua declaratur quem esse dominum rei, habet tacitam condemnationem ad illam dimittendam & restituendam, p. 608. n. 133

Sententia qua declaratur bona esse actori hypothecata censetur condemnari reum ad illam relaxandam, ib. n. 134

Sententia qua quis declaratur debitor alicujus ex causa mutui, virtualiter intelligitur condemnatus ad restituendum debitum, ib. n. 135

Sententia declarans in aliquem fuisse translatam possessionem ex tali tempore, ab illo videtur ad fructus condemnare, ib. n. 236

Sententia declarans aliquid deberi, includit tacitam debiti condemnationem, ib. n. 137

Sententia qua quis condemnatur ad restitutionem bonorum refusis expensis, licet non dicat per quem, tamen subintelligitur per eum cui bona restituuntur, ib. n. 139

Sententia reddendæ rationis qua exprimitur ut facta liquidatione exequutor exequatur, non indiget alia confirmatione, p. 609. n. 134

Sententia generalis condemnatoria fertur in judiciis universalibus, in executione postea liquidandum quæ sub generica condemnatione comprehenduntur, p. 616. n. 1

Idem & in judiciis generalibus, putà reddendæ rationis administrationis, ib. n. 2

In executione sententiæ universalis, putà *l. fin. Cod. de edict. Divi Adrian.* tenuta majoratus, petitione hæreditatis, &c. liquidantur res ad illam pertinentes, ib. num. 3

Sententia potest fieri incerta super accessoriis, putà fructibus, pertinentiis, &c. de cujus æstimatione liquido in executione apparebit, ib. n. 4

Quod in sententia continetur implicitè, per liquidationem in executione declaratur explicitè, pag. 617. n. 15

Sententia excedens taxam legis in annuis redditibus, est nulla ipso jure, p. 619. n. 48

Sententia talis in dubio intelligitur, qualis de jure ferri debuit, quia jus refertur, ib. n. 49

Sententia ita debet interpretari ne iniquitatem & injustitiam contineat, ib. n. 50

Sententiæ generalis sive petitionis hæreditatis, sive rei particularis cum pertinentiis, postquam fuerit in executione verificatum, quæ bona pertineant ad

ad hæreditatem seu pertinentias, super omnibus fit executio, p. 621. n. 66
Sententia lata super re aut bonis quibus adhæret jus patronatus & est annexum, illud etiam comprehendit, p. 624. n. 107
Sententia confirmationis bonorum comprehendit jus patronatus, quod illis est annexum, pag. 624. num. 108
Sententia nedum parit exceptionem rei judicatæ in rebus prosecutis, sed etiam in pertinentiis & appendicibus prosecutorum, ib. n. 110
Sententia lata super re petita intelligitur etiam lata super accessoriis & dependentibus ab ea, licet specialiter non exprimantur, ib. n. 112
Sententia declarans vicum esse subjectum civitati, extenditur ad contributionem onerum civitatis, tanquam accessoriam subjectioni, ib. n. 112
Sententia lata super re principali extenditur ad connexa pertinentia & adhærentia, ib. n. 113
Sententia licèt sit stricti juris, extenditur ad augmentum, ib. n. 115
Sententia extenditur ad connexa, ib. n. 116
Sententia super dominio castri, censetur lata super jurisdictione cohærente castro, ib. n. 117
Et idem dicendum de re incorporata, quia incorporatio omnia comprehendit, ib. n. 118
Sententia in judiciis universalibus facit rem judicatam in omnibus pertinentiis liquidandis in executione, p. 625. n. 120
Sententia super restituenda comprehendit pertinentias, appendices, augmenta, connexa, & cohærentia ipsi rei, ib. n. 124
Dummodo etiam in genere ipsæ pertinentiæ fuerint in judicio petitæ, licet Sententia super pertinentiis non petitis ferri possit, ib. n. 125
Sententia lata generali super re & pertinentiis sit executio tam super principali, quàm super pertinentiis liquidantibus & verificandis, ib. n. 131
Sententia qua res vincenti adjudicatur, semper intelligitur cum fructibus pendentibus, quamvis nulla eorum fiat mentio in sententia, p 627. n. 151
Sententiam qua quis condemnatur ad rei restitutionem à litis contestatione seu occupatione, an possit executor exequi in decursis post sententiam usque ad actualem restitutionem, p. 628. n. 8
Sententia est stricti juris, & ultra non exequitur quàm in ea continetur, quia non expressum censetur omissum, p. 629. n. 9
Sententia referens se ad aliud, putà instrumentum aut sententia, plus non operatur, quàm quod in relato continetur, p. 631. n. 38
Sententia confirmans retro non respicit, ib. n. 40
Sententia confirmans referens se ad sententiam, intelligitur cum sua qualitate, ib. n. 42
Sententia lata virtute instrumenti ad quod se refert, licèt agatur ex sententia, tamen exequitur prout in instrumento cum omnibus qualitatibus, ib. n. 43
Sententia termino transacto, potest judex exequi pœnam pecuniariam, omissa pœna corporali conditionaliter exposita, si hoc utilius sit fisco, p. 632. num. 51
Sententia ad rem tradendam, si periit vel obiit, fit executio in æstimatione, ib. n. 57
Sententia debet interpretari prout de jure ferri debet, & ad juris sensum referenda, p. 639. n. 62
In Sententia veniunt ea quæ legis dispositione aut præsumptione inesse dicuntur, ib. n. 64
Sententiæ verba sunt civiliter intelligenda, ib. n. 65
Sententia debet interpretari ut non contineat injustitiam, ib. n. 66
Sententia præsumitur lata ex causa deducta in libello, & petitione, & juxta illam erit interpretenda, p. 640. n. 70
Sententia qua quis est condemnatus in exilium ex qua non appareat de quo senserit an de præciso, an de voluntario, de præciso intelligenda est, p. 641. num. 84
Sententia si ob impossibilitatem non potest adimpleri in eo super quo lata est, exequitur in eo quo potest, ib. n. 89
Sententia qua quis condemnatus ad conservandum fidejussorem suum indemnem ab alterius obligatione, si hæc fuerit extincta, quia compulsus solvit fidejussor, intelligitur, ut solutum sibi restituat, ibid. num. 90
Sententia absolvens tutorem à tutela, intelligitur ab ejus ratione reddenda super quo actum fuit, ibid. num. 91
Sententias præcisè obligat, p. 642. n. 99
Sententia ultra non extenditur quàm importat verborum sonus, quia tantum disponit quantum loquitur, ib. n. 100
Ex Sententia aliud non infertur, nisi quatenus vis verborum & necessitas patitur, ib. n. 101
Sententia lata contra plures simpliciter, intelligitur contra quemlibet pro virili, & quantitate bonorum occupatorum, p. 643. n. 119
Sententiam licèt judex mutare aut corrigere non possit, tamen potest declarare, p. 644. n. 130
Sententia evidenter injusta cùm nullitati æquiparetur, admittit appellationem etiam in causis privilegiatis, p. 647. n. 24
Sententia condemnans ad restitutionem bonorum, exceptis quæ sint in territorio condemnati, aut quæ sint feudalia, prius de exceptione est facienda liquidatio, ib. n. 36
Sententia lata sub conditione, vel modo, semper opponi potest de defectu conditionis vel modi, p. 648. num. 46
Sententia informatoria executionis, cujus contemplatione tertius vel per subhastationem, vel aliter, rem possidet, ipsi tertio etiam non citato, & etiam clerico officiet, & in nullum directo exequitur, pag. 655. num. 11
Sententia lata cum eo cui principaliter negotium tangit, præjudicat habentibus jus secundariò, & in consequentiam, & derivatum ab illo, etiam non citatis & ignorantibus, ib. n. 13
Sententia informatoria executionis per appellationem revocatæ, cujus occasione tertius possidet rem subhastatam, lata contra creditorem cui principaliter tangit, & est legitimus contradictor, officit ipsi tertio etiam non citato, cui res tangit in consequentiam, ib. n. 14
Sententia lata super causa, censetur lata super causato, ib. n. 28
Sententia revocata per aliam, prima dicitur illicitè præcessisse, & omnia acta pro illicitè attentatis corruunt ipso jure, p. 656. n. 43
Sententia si facit jus quoad omne, lata contra principalem, nocet etiam tertio possessori, p. 657. n. 53
Sententia lata contra authorem, nocet successori etiam non citato, ex d. juris resolutivi, ib. n. 62
Sententia infirmatoria executionis, cujus contemplatione tertius possidet, illi etiam clerico officit non citato, ib. n. 63
Sententia lata inter creditorem & debitorem, sufficit etiamsi non citetur tertius possessor hypothecæ, cui pactum de non alienando erat appositum, ut in eum executio procedat, ib. n. 66
Sententiæ executionem ad impediendam de solo & mero facto possessionis tertii oppositoris cognoscitur & tractatur, p. 658. n. 78
Sententia inter alios lata exequitur de recto, & sine novo processu in possessorem rei litigiosæ, pag. 659. num. 93
Sententia lata per judicem laicum licèt clericum tertium rei litigiosæ possessorem noceat, an possit per eum

eum exequi in clericum, Martæ opinio refertur, ib. n. 95. reprobatur, n. 122
Sententia, ad non expreſſa non porrigitur, cùm ſit ſtricti juris, p. 662. n. 137
Sententia revocata dicitur illicitè præceſſiſſe, & retroacta pro attentatis corruunt ipſo jure, p. 664. n. 162
Sententia retractata, tacitè retractata intelligitur executio ejus vigore facta, omniaque quæ victor ejus occaſione habuit in priſtinum reſtituuntur, ibid. num. 164
Sententia revocata, tacitè executio revocata intelligitur, ita ut bona capta relaxentur eodem imperio, quo fuerunt conceſſa ac ſi facta non fuiſſet executio, ib. n. 165
Sententia revocata non præſtat bonam fidem, quoad fructuum acquiſitionem, ib. n. 167
Sententia lata cum legitimo contradictore, qui primas defenſionis partes occupat, nocet habenti jus ſecundario, & in conſequentiam, p. 665. n. 184
Sententia non probat ultra id quod ex ea neceſſario infertur, ib. n. 193
Sententia ratione exceſſus in totum eſt nulla cùm ſit individua, p. 666. n. 198
Sententia continens diverſa capita licèt annulletur, exceſſus pro cæteris ſuſtinetur, ib. n. 206
Sententia contra turbatorem lata, & præſtita cautione, ſi turbet & dicat ex nova cauſa, non auditur, ſi executio fuit de recenti, ſecus ſi longo intervallo, p. 669. num. 242
Sententia dicitur executa, quando aliquo tempore permanſit, ib. n. 243
Sententia ſemel executiva in habentibus tactum ſucceſſivum, ſi res iterum ex intervallo deveniat in poteſtatem condemnati, iterum exequitur, ibidem, num. 247

Sepultura.

Sepeliendi jus habens poteſt etiam per alienos fundos & territoria deferre cadaver, p. 245. n. 93

Sequeſter, Sequeſtratio, Sequeſtrum.

Sequeſtratio regulariter prohibita eſt, p. 143. n. 84
Sequeſtratio prohibita eſt, deſcriptio tamen permiſſa, p. 152. n. 187
Sequeſtrum beneficii reſervati juxta conſtitutionem Pianam, non poteſt judex apponere via judiciali & extrajudiciali ſimul, p. 283. n. 125
Sequeſtrationis decretum eſt interlocutoria, p. 313. num. 1
Sequeſtratio regulariter eſt prohibita, ib. n. 2
Sequeſtrum regulariter recipit appellationem, etiam abſque cauſæ expreſſione, p. 313. 314. n. 3
A ſequeſtrario compulſo ad depoſiti redditionem, appellationi an ſit deferendum, p. 319. n. 70
A ſequeſtri attentati denegata revocatione appellationi deferendum eſt, p. 314. n. 9
A ſequeſtro attentato appellatione pendente licita eſt, ib. n. 10
Sequeſtrum quando neceſſitatur judex, apponere plures referunt caſus remiſſivè, ib. n. 12
Sequeſtrum ex juſta cauſa ex officio poteſt judex apponere etiam in caſibus, quibus denegatur ad inſtantiam partis, p. 314. n. 13
Sequeſtrum apponitur in beneficialibus, maximè etiam inſtante dilapidationis ratione quando timetur ut ne fructus poſſit recuperare, p. 315. n. 14
A ſequeſtro non datur appellatio, quando Rex apponi jubet præcipuè, non permiſſivè, ib. n. 15
A ſequeſtro imponendo vigore Clem. 1. de ſeq. poſſ. appellare non licet, ib. n. 17
Sequeſtrum quando ſit apponendum in beneficiis reſervatis ab ordinario proviſis, ib. n. 18
Sequeſtrum apponendum in beneficiis reſervatis non ſuſpenditur per appellationem, ib. n. 19
Sequeſtrum appoſitum legis præcepto potiùs ab ipſa, quàm à judice appoſitum cenſetur & à legis diſpoſitione non licet appellare, ib. n. 20
Sequeſtri remedium dicitur cautio, per quam regulariter ceſſat, ib. n. 21
Sequeſtrum non evitatur per cautionem, quando à lege apponi mandatur, ſecus quando ſimpliciter permittit, ib. n. 22
Sequeſtrum ex Clem. 1. de ſequeſt. poſſ. non recipit appellationem, quia à lege non judice juris executore impoſitum intelligitur, ib. n. 24
Sequeſtrum ubi promittitur, judicis arbitrio appellationem admittit, p. 316. n. 25
Sequeſtri mandatum ob periculum fugæ debitoris non ſuſpenditur per appellationem, ib. n. 26
Sequeſtri decretum requirit partis citationem, & cauſæ cognitionem, p. 316. n. 29
Sequeſtrum revocatur de facto, ſi ex obruto fuit appoſitum, ib. n. 30
Sequeſtrum ubi apponitur ob periculum in mora, citatio non eſt neceſſaria, nec juris ſolemnitas, ibid. num. 31
Sequeſtrum ob periculum appoſitum ſine citatione, non poteſt revocari, & relaxari abſque ea, ib n. 32
Sequeſtrum appoſitum propter ſcandalum, & rixam vitandam non recipit appellationem, nec per eam ſuſpenditur, ib. n. 33
Ob ſequeſtrum poſſeſſio non amittitur, ſed retinetur, ib. n. 34
Sequeſtrarius ex conſenſu pretium poſſidet, datus autem à judice nullatenus, ib. n. 35
Sequeſter depoſitarius, aut conductor ad longum ſeu modicum tempus, an & quando poſſit præſentare, ib. n. 36
Sequeſtratæ rei aut beneficii fructus reſerventur vincenti in fine litis, ib. n. 37
Sequeſtri reſtituendi ſententia non recipit appellationem, ib. n. 49
Sequeſtri reddendi decretum eſt interlocutoria merè, p. 315. n. 50
Sequeſtrum relaxatur, & tollitur ſtatim quod aliquis poſſeſſor declaratur, p. 317. 318. n. 51
Sequeſtrum eſt judiciale depoſitum, p. 310. n. 54
Inter ſequeſtrum judiciale & depoſitum extrajudiciale quæ ſit differentia, ib. n. remiſſivè.
Sequeſter in omnibus depoſitario æquiparatur, ibid. num. 55
Sequeſter ad reſtitutionem ſequeſtri actione depoſiti tenetur, ib. n. 56
A ſequeſtri aut depoſiti denegata revocatione appellationi an ſit deferendum, ib. n. 57
A ſequeſtri revocatione legitimè facti licita eſt appellatio, ib. n. 59
Sequeſtri revocatio non ſuſpenditur per appellationem, quando ceſſat cauſa ſequeſtri, aut diſpoſiti, ibid. num. 63
Sequeſtrum appoſitum juris diſpoſitione, non finitur niſi per ſententiam tranſactam in rem judicatam, p. 319. n. 96
Sequeſtrum ut tollatur, requiritur ſententiæ executio, cum aliter lis non dicatur finita, ib. n. 65.
Et quid quando ſequeſtrum apponitur judicis officio, & ejus arbitrio, ib. n. 66
Sequeſtri loco data cautio de re non varianda, & reſtituenda durat poſt rem judicatam, ib. n. 67
Sequeſtrarius ſemel electus non poteſt removeri, niſi ex nova cauſa, ib. n. 68
Sequeſter compulſus ab executore rei reſtituendæ vincenti in lite an poſſit appellare, eò quod in ſententia non nominetur, p. 320. n. 84
Sequeſter ad mandatum judicis tenetur ſequeſtrum reſtituere vincenti, ib. n. 87

Sequester, & depositarius potest urgeri quandocumque ad rationem reddendam, p. 220. n. 89
Sequestri remotione intimata statim sequestrum est restituendum, ib. n. 90
Sequestrum licet regulariter sit prohibitum, tamen quando in casu particulari lex præcipit sequestrum apponendum appellatio non admittitur, p. 371. numero 11
Sequestrata mula debitoris forensis, si probet non esse suam, sed conductam, restituitur, p. 561. n. 168
Sequestris pluribus oppositis super eadem re an prius præferendum, ib. n. 169
Sequestratæ rei seu pro executione captæ an venditio sit nulla, ib. n. 170
Sequestri sententia non comprehendit fructus præteriti temporis, sed stantes & futuros, p. 632. n. 53

Servitus.

Servitus potest constitui in re emphyteutica resolvenda, tamen resoluto jure emphyteusis, p. 578. n. 139

Signatura.

Signatura justitiæ solet rescribere cum clausula (sive præjudicio legitimæ executione, &c.) in causa mercedis promissæ, vel inter eum qui solet operas suas locare, & eum qui solet conducere, n. 87. secus è converso, p. 348. n. 86
Si tamen Signatura videat judicem à quo excessisse in taxatione mercedis non conventæ, solet pro parte admittere executionem, pro parte verò deferre appellationi, p. 348. n. 88
Signatura justitiæ anteaquam committat causam appellationis suspensivæ ab excessu, non facilè credit partis assertionis, nisi priùs de illo gustaret, p. 522. numero 166

Silentium.

Silentium perpetuum ubi est appositum à denegante audientiam, non est licita appellatio, p. 231. numero 57
Silentium perpetuum tollit simul appellationem, ib. numero 60
Silentium longi temporis in executorialibus licet possit concurrere; non tamen injustitia calumniosa sicut in lite, p. 505. n. 23
Silentium per longum tempus non præsumit derelictas executoriales, cùm adsit in illis præsumptio boni juris, ib. n. 26
Silentium longi temporis perimit instantiam litis, ergo perimit jus exequendi ex executorialibus; non est bonum argumentum, ib. n. 27

Simoniacus.

Simoniacus notorius vel confessus non appellat, vel quando simoniacus respectu ordinis, etiam occultus, quia tunc non appellat, p. 456. n. 16
Simoniacus occultus appellat, si simonia cadat super beneficio, ib. n. 27

Societas.

Societatem in re individua alteri non præjudicare, æquum est, p. 401. n. 113

Solemnitas.

Solemnitas quæ requiritur in constituendo, requiritur in destruendo, p. 94. n. 7
Solemnitas requisita in contractu, eadem requiritur in distractu, p. 154. n. 209
Solemnitates, & decreta enuntiata in alienatione rerum Ecclesiasticarum probant, donec de contrario doceatur, p. 302. n. 23
Solemnitatibus enuntiatis in specie per tabellionem statur, licèt non in genere, ib. n. 24
Solemnitatum enuntiatio per judicem in specie an requiratur, vel in genere an sufficiat, ib. n. 25
Solemnitas requisita actui constituendo, eadem requiritur ei destruendo, p. 318. n. 62
Solemnitates de jure & Rotæ stylo essentialiter requisitæ si omittantur, relevant, ubi de contrario stylo Hispaniæ appatet, p. 410. n. 242

Solitum.

Solitum esse dicitur per duos actus, p. 241. numero 21
Solitum concedi, ut dicatur, an requirantur duæ concessiones, ib. n. 22
Insolitum dicitur, quod nunquam factum fuit, solitum autem quod aliquando, ib. n. 23.

Solutio.

Solutiones decursæ nihil inferunt in futurum, quo minus opponatur exceptio contra instrumentum aut tabellionem, omissa in prima pagina, p. 559. numero 147
In Solutum datum, & adjudicatio, si non fiat pro mensura debita, revocatur in totum, p. 666. numero 199
Solutio rei debitæ non est in consideratione, quæ non duravit, p. 668. n. 236

Spoliator.

Spoliator causam dans homicidio non appellat, p. 466. n. 41

Status.

Status mutatio in beneficialibus in dubio non præsumitur, p. 419. n. 29

Statutum.

Statutum à decurionibus editum, ab eorum successoribus vel à populo est declarandum, pagina 97. numero 69
Statutum prohibens appellationem ab interlocutoriæ non censetur prohibere ab habente vim diffinitivè, p. 155. n 229
Statutum prohibens appellationem à sententia potestatis, intelligitur de deffinitiva strictè, p. 204. numero 6
Statutum prohibens appellationem à diffinitiva, intelligitur & in interlocutoria, ubi militat eadem ratio, p. 205. n. 19
Statutum prohibens de nullitate dici, intelligitur etiam in interlocutoria, ib. n. 20
Statutum generaliter prohibens appellationem à tali causa, intelligitur prohibere à qualibet ejus interlocutoria, p. 206. n. 44
Idem in Statuto prohibente compromissum, ib. n. 45.
Statutum prohibens appellationem specialiter à sententia, intelligitur de diffinitiva, non de interlocutoria, cùm sit stricti juris, ib. n. 48
Statutum prohibens appellationem est odiosum, & restringendum, ut minùs lædat jus commune, ib. numero 47
Statuto disponente non posse inquiri contra advocatum, alio autem quod contra militem inquiritur si aliquis sit miles & advocatus an delinquens patiatur inquisitionem, p. 215. n. 41
Statuto stante ut bannitus pro centum offendatur, an duæ causæ diversæ possint conjungi, ut faciant centum, & queat offendi, p. 218. n. 71
Statuto, quo removetur audientia in agendo, & defendendo, censetur appellatio sublata, p. 298. numero 279
Statutum tollens appellationem, debet esse clarum, non turbidum, cùm suaptè natura sit etiam strictæ interpretationis, p. 380. n. 42
Statutum disponens aliquam sententiam exequendam

Index Rerum

non obſtante appellatione, nec alio ſtatuto, nihilominus non cenſetur excluſa nullitas proveniens ex forma alterius ſtatuti non ſervata, pagina 407. numero 301

Statutum ſimpliciter permittens appellare in cauſis poſſeſſoriis non intelligitur in ſententia, de mittendo hærede ſcripto in poſſeſſionem, pagina 448. numero 38

Statutum loquens de poſſeſſorio mero non extenditur ad poſſeſſorium mixtum, 452. n. 95

Statuto diſponente ut ſemel tantùm in cauſa appelletur, poſſunt dari duæ appellationes à qualibet parte unica, p. 525. n. 212

Statutum attribuens executionem inſtrumento, intelligitur etiam reſpectu hypothecæ tam tacitæ quàm expreſſæ, p. 609. n. 152

Stipulatio.

Stipulationes tot ſunt quot ſpecies ſeparatæ, p. 218. n. 65

Stipulatio, aliquid faciendum, eſt individua, p. 222. p. 135

Stipulatio, navem facere promitto, & ſi non fecero centum duæ ſtipulationes ſunt, p. 223. n. 137

Stipulatio quæ eſt ſtricti juris, ſi interponatur ſuper contractu bonæ fidei, hujus natura & effectum retinetur, quia qualitas primæ obligationis cenſetur adjecta in ſtipulationem, p. 337. n. 32

Studia.

Studiorum cauſa dilationem non patitur, p. 359. n. 64. quare à ſententia lata contra turbantem ſcholarem in habitatione appellatio non admittuntur, p. 339. numero 65

Stylus.

Stylus tribunalis, ubi proponitur appellatio, attenditur, in poſſibilitate appellandi, p. 81. n. 10

Quod multo magis procedit in appellatione ab interlocutoria ante diffinitivam, ib. n. 11

Stylum, ſtatuta, & conſtitutiones judicii inferioris, tenetur attendere ſuperior, inter cognoſcendum, an ſit deferendum appellationi, ib. n. 12

Stylus tribunalium Regalium multoties practicatur in foro Eccleſiaſtico, & approbatur per Rotam, p. 81. n. 18

Senatus in cognitione per viam violentiæ an potiùs attendere debeat Stylum Romanæ Curiæ, quàm illius tribunalis, & cujus violentia conqueritur, ib. numero 19

Stylus de partibus etiam contrarius ſtylo Rotæ in ipſa attenditur in litibus, quæ tranſportantur ad Curiam, p. 82. n. 20

Stylum judicis à quo in ordinatoriis judicii, Rota, & quilibet ſuperior tenetur obſervare, etiam contrarium ſtylo ſui tribunalis, ib. n. 21

Stylus Curiæ ubi cauſa tractatur, non Curiæ delegantis attenditur, p. 286. n. 46

Stylus Romanæ Curiæ ad alia loca in partibus non extenditur, ib. n. 147

Stylus Curiæ Romanæ obſervat, quòd lata ſententia ſuper executione Brevis, inſtrumenti Cameralis, aut literarum Apoſtolicarum, eamque exequitur, licèt in Rota feratur illius revocatoria, non mandatur executioni, ſed appellationi ab ea defertur, & donec executoriales relaxantur, in omnibus ſuperſedetur, p. 362. n. 63

Stylus & conſuetudo reſpiciens ordinatoria judicii debet illius tribunalis, ubi lis tractatur, p. 410. numero 243

Stylum judicis à quo tenetur ſervare judex appellationis, ib. n. 244

Stylus Hiſpaniæ, ut unica citatio ſufficiat pro toto termino probatorio etiam prorogato, ſuſtinetur à Rota, ib. n. 245

Stylus Hiſpaniæ approbatur, quo terminus probatorius eodem tempore curat actori & reo, ib. n. 246

Stylum Hiſpaniæ, quo notario recuſato detur adjunctus re non integra ad examinandos teſtes, Rota Romana approbavit, ib. n. 249

Stylus quis ſervandus in examinatione teſtium faciendæ in Hiſpania ſuper lite pendente in Rota, & per ejus delegatum, ſeu receptorem, vel Rotæ attendendum eſſe, reſolvitur, ib. n. 250. ubi quid quando ipſe recenſetur, an in totum removeatur.

Stylum Hiſpaniæ contrarium ſtylo Rotæ pluries approbavit ipſa Rota, ib. n. 251

Stylus Hiſpaniæ requirit citationem ad ſententiam, ſed concluſio in cauſa ejus vim obtinet, & hunc ſtylum pluries approbavit Rota, p. 411. n. 253

Stylus Rotæ licèt obſervet ut executoriales poſt intimationem in Rota reproducantur, aliàs executio dicatur attentata; tamen contrarius Hiſpaniæ ſtylus approbatus eſt, ib. n. 256

Stylus Hiſpaniæ obtinuit, ut nec aliquis valor attendatur, nec deſcriptio in libro Cameræ Apoſtolicæ, ut beneficium conſiſtoriale dicatur, ſi tamen naturam conſiſtorialis habere, vel habuiſſe legitimè appareat, p. 433. n. 263

Stylus Romanæ Curiæ in expeditone executorialium ac reproductione intimationis non ſervatur in partibus Hiſpaniæ, ſed jus commune, p. 501. n. 86

Et quis Hiſpaniæ Stylus ſit, ib. n. 87

Stylus Rotæ extra Curiam non eſt attendendus, nec ad partes extendendus, ib. n. 89

Subdelegatus.

A Subdelegato delegati cum clauſula (appellatione poſtpoſita) licet appellare, p. 90. n. 50

Subdelegatus à delegato cum clauſula (appellatione remota) non poteſt cum eadem clauſula procedere, p. 222. n. 136

Subexecutor.

Subexecutor virtute clauſulæ (cæterum proceſſibus fulminatus, &c.) debet eſſe canonicus Cathedralis, vel aliàs in dignitate conſtitutus qui eſt mixtus ſummariam & executivam habens cauſæ cognitionem, p. 352. n. 32

Subexecutor literarum penſionis quemadmodum procedat ad earum executionem, & quo utatur ſtylo, ib. n. 33

Subexecutor vigore clauſulæ (cæterum) an queat procedere executivè contra bona debentis penſionem, & an ſic excedere dicatur, ut appellationi locus ſit contra Flor. de Mena, & Camillum Plautum defendit Auctor, 354. n. 82

Subexecutor cum clauſula (cæterum) debet eſſe in dignitate conſtitutus, cum ſit mixtus, non merus, ib. n. 82

Subexecutori Auditoris Cameræ dato ad exequandam penſionem in partibus, poteſt Ordinarius reſiſtere & oppreſſum defendere, p. 529. n. 21

Subrogatio, Subrogatus.

Subrogatus an debeat ſervare ſtatuta ejus, in cujus locum ſubrogatur, an propria, pag. 87. numero 28

Subrogatus non ſapit naturam principalis, nec fit extenſio ad illum, qui verè non ſit talis, ſed fictè, & repræſentativè tantùm in pœnalibus, & odioſis, p. 96. n. 50

Subrogatoria commiſſio dicitur, cùm alius judex in locum demortui impediti vel abſentis ſubrogatur, teneturque cauſam in eodem ſtatu manentem proſequi, p. 101. n. 123

Subrogatoriæ commiſſiones frequenter dari, animadverti tamen deberi an in corpore includatur clauſula alterans primum ſtatum litis, quia tunc nova citatio erit neceſſaria, ib. n. 125

Subrogatus ad litem poteſt dicere de attentatis, quem ad modum ejus prædeceſſor, p. 100. n. 108
Subrogatum ſortitur naturam ejus, in cujus locum ſubrogatur, p. 222. n. 133
Subrogati ut idem ſit jus, requiritur paritas rationis in utroque, p. 223. n. 247
Subrogatio gratioſa in locum, jus atque poſſeſſionem collitigantis demortui, quomodo fiat, p. 405. n. 164. remiſſivè.
Subrogatus retinet qualitates & naturam ejus, in cujus locum ſubrogatus eſt, p. 439. n. 14

Subſidium.

Subſidii reparatio non ſuſpenditur per appellationem, nec contradictionem, ſed ejus ſtatim fit executio, p. 88. n. 38
Subſidii recollectio, & ſolutio non recipit appellationem, ib. n. 39
Subſidium charitativum pro alimentis etiam impoſitum ab Epiſcopo, non recipit appellationem, pag. 89. num. 40.
Subſidium charitativam impoſitum pro ſui ſuſtentatione pariter non ſuſpenditur per appellationem, p. 142. num. 8
Subſidium charitativum impoſitum per Epiſcopum pro alimentis appellationem non admittit, pag. 351. num. 3

Succeſſor.

Succeſſor in beneficio per reſignationem, tenetur purgare attentata per prædeceſſorem reſignantem, pag. 98. n. 86
Succeſſor tenetur exequi mandatum factum per Papam ſuo prædeceſſori, p. 99. n. 79
Succeſſor vel novus executor poteſt exequi mandatum ſui prædeceſſoris ſine novo mandato, ibid. num. 91
Succeſſor adminiſtrationis non accipit novam poſſeſſionem rerum univerſitatis, p. 100. n. 111
Succeſſor ſingularis judicis attentantis reponit attentata, ib. n. 118
Succeſſor beneficii an teneatur ſtare locationi ſui prædeceſſoris pro illo anno jam ſeminato, p. 557. numero 127
In Succeſſorem ſingularem habentem cauſam à litigante, locum habet executio etiam ſine novo judicio, p. 582. n. 186. & 187
Singularis Succeſſor dicitur habere cauſam à condemnato, non ſolùm ſi titulum habeat immediatè, ſed etiam mediatè per longam ſucceſſionem, ibid. numero 188
Succeſſor in officio & juriſdictione an poſſit intentionem prædeceſſoris declarare, p. 635. n. 4

Succumbens.

Succumbens ex actione ineptè propoſita, iterum aptè agens auditur, p. 127. n. 6
Succumbens ob non probatam rei poſſeſſionem in adverſario, contra illam denuò poſſidentem poteſt iterum agere, ib. n. 9
Succumbens in exceptione compatibili cum actione, non prohibetur in aliud judicium deducere, ſi de ea non fuerit judicatum, p. 555. n. 81

Summa.

Summa ex diverſis cauſis an coacerventur, ut faciant ſententiam appellabilem, p. 218. n. 68
Summæ plures petitæ ex eadem cauſa & obligatione ſimul coacervantur, ut aſcendant ad ſummam appellabilem, ib. n. 73

Summarium.

Summaria ubi eſt cauſa, omnes ejus articuli ſummarii ſunt, p. 204. & 205. n. 17. & 24
Summariè qui poteſt procedere, ſi procedat via ordinaria, an poſſit redire ad ſummarium, p. 281. n. 98
Summarium quando eſt judicium, ſeu executivum, omnes ejus articuli ſunt ſummariiſſimi, ſeu executivi, & pariter procedendum eſt, p. 447. n. 34

Superior.

A Superiore gravante in revocatione executionis factæ ab executore (ſivè ſuper illa ſit aditus Senatus, ſive non) poteſt appellari, & pro violentia hac novâ recurri ad tribunal, ſub cujus diſtrictu hic ſuperior deget, p. 67. n. 193
Superior etiamſi revocet geſta ab inferiori, vel ipſe excommunicatum abſolvit, vel remittit abſolutionem, p. 78. n. 48
Superioris interlocutio ſuper admittenda vel non admittenda appellatione, & revocatione attentatorum, etiam ſtante decreto directo regio inferiori eſt novum gravamen, & diverſa perſona oppreſſa, diverſus judex, & nova violentia, & ſic nova appellatione & curſu indiget, p. 130. n. 43
Superior ad quem declarans bene appellatum, & revocato gravamine an poſſit cauſam in prima inſtantia retinere, vel remittere ordinario, p. 322. n. 7
Superior, ad quem eſt appellatum ab ordinario recuſante inſtituere juſta tamen ex cauſa, nec poteſt inſtitutionem facere, nec ad faciendam ordinarium compellere, p. 430. n. 215.
Eccleſiaſticus Superior, ad quem præſentatus à Rege appellavit à negligentia vel protervia ordinarii, non ſe intromittit in cognitione juriſpatronatus Regii, ſed de gravamine, p. 431. n. 221
Superior cogniturus de executore excedente ob non admiſſas legitimas exceptiones, non poteſt cognoſcere de cauſa principali, ſed dumtaxat an jure ſint rejectæ, vel non, p. 530. n. 34
Superior cùm non poſſit niſi ſuper nullitate ſententiæ in rem judicatam tranſactæ adire, non poteſt de injuſtitia cognoſcere, quia nullam acquirit juriſdictionem, ib. n. 36
Super exceſſu Superior aditus non ſuper ſimplici injuſtitia, non poterit de ea cognoſcere, cùm in libello contenta non ſit, ib. n. 37

Superſeſſoria.

Superſeſſoria ad effectum abſolvendi quomodo expeditur ex praxi hodierna, p. 200. n. 108
Superſeſſoria utuntur judices Eccleſiaſtici omnes, ut per aliquod tempus inferior ſuperſedeat in cauſa, donec exportentur acta, & ex eis ſe informet ad inhibendum, vel remittendum, p. 251. n. 30
Superſeſſoria ad quem effectum ſit inducta, & quibus caſibus locum habeat, ib. n. 34
Superſeſſoriam requirere cauſæ cognitionem in puncto juris, verius eſt, p. 252. n. 47
Superſeſſoriæ ſtylus apud omnia judicia Eccleſiaſtica prævaluit, & vim non fieri decernit Senatus, p. 252. num. 48
Superſeſſoriam expedit judex contra partem, ut in aliquo actu ſuperſedeat, quæ parte non citata revocatio tamen intimatur, p. 253. n. 49

Supplicatio.

Supplicatio habet locum in cauſa recuſationis Senatorum, p. 144. n. 93
Supplicatio bina ubi eſt prohibita, intelligitur ab eadem parte, quia utraque poteſt ſemel ſupplicare, p. 525. n. 213
Supplicatio *con las mill y quinientas* ſi non admittatur à ſententia tranſacta in rem judicatam, nec ab ejus liquidatione facta in ejus executione, p. 617. n. 12

Index Rerum

Suppoſitum.

Suppoſitum debet verificari priùs, p. 59. n. 68

Surreptio.

Surreptio annullat gratiam ipſo jure & per conſequens dationem executoris, cui nulla attribuitur juriſdictio, p. 354. n. 57

Suſpenſio, Suſpenſus.

Ad Suſpenſionem juriſdictionis adæquantur appellatio, recuſatio, & relatio, p. 144. n. 88

Suſpenſio an major ſit interdicto ingreſſus Eccleſiæ, p. 196. n. 45

Suſpenſio quando abſque citatione ſicut monitione ferenda non eſt, ib. n. 46

Suſpenſio impoſita pro delicto, neceſſaria pro alimentis ex beneficio præſtantur ſuſpenſo, non tamen quando pro contumacia, ib. n. 47

Suſpenſus ab uſu ordinis an poſſit cætera exercere, ib. n. 48

A Suſpenſione & interdicto ſicut & ab excommunicatione admittitur appellatio, ib. n. 49

Suſpenſio, interdictum, & excommunicatio, æquiparantur à jure quoad appellationis prohibitionem aut admiſſionem, & alios effectus, ib. n. 50. quales, num. 51

Suſpenſio & interdictum quoad appellationis effectum eaſdem ampliationes & limitationes patiuntur, quas excommunicatio, p. 196. n. 54

Suſpenſio, aut interdictum conditionale ſuſpenduntur per appellationem, & impediunt executionem, p. 197. n. 57. & 58

Suſpenſio, vel interdictum reſpiciens temporalia ſuſpenduntur per appellationem, p. 292. n. 123

Suſpenſus ab uſu pallii appellatione pendente poteſt eo uti, ib. n. 125

Suſpenſus ab uſu pallii celebrando nullam irregularitatem incurrit, ib. n. 126. & 127

Suſpenſionis violatio in ſpiritualibus inducit irregularitatem, ſecus in temporalibus, quæ ſuſpenditur per appellationem, p. 294. n. 225.

Suſpenſus ab ordinibus ſuſceptis an pendente appellatione poſſit accedere ad alios, & an illis poteſt interim uti, p. 310. n. 48. & 49

A Suſpenſione & interdicto officii aut beneficii reſpicientis temporalitatem licita eſt regulariter appellatio, ac interim ſuſpenſus poteſt illius uſum continuare, p. 385. n. 1

Suſpenſio à beneficio non comprehendit penſionem, p. 610. n. 50.

Suſpenſus per ſententiam ab officio ob delictum grave ſimpliciter, non perpetuo, nec cum præfinitione temporis, etiam cenſetur privatus diſtributionibus quotidianis, ib. n. 59

Suſpenſus ſimpliciter ab officio abſque tamen præfinitione temporis, ſuſpenſus intelligitur à beneficio, ib. n. 60

Suſpenſus à beneficio non intelligitur ſuſpenſus ab officio, p. 603. n. 62

Suſpenſus ab officio ob delictum leve aut contumaciam, non intelligitur ſuſpenſus à beneficio, ib. numero 63

Suſpenſo ab officio vel beneficio, collatio beneficii facta non valet, ib. n. 64

Suſpenſio ab officio ex quibus cauſis ſit infligenda, ib. n. 65. remiſſivè.

Syndicatus.

A Syndicatu licèt non appelletur, tamen ab interlocutoria incidenti licere qui dicans, p. 204. n. 11

Synodus.

Synodus formalis quomodo, & ad quid ſit, p. 398. num. 68

T

Tabellio.

TAbellio debet regiſtrum ſeu protocollum inſtrumentorum actuum judicialium, & extrajudicialium ſecum retinere, & non poteſt tradere partibus, niſi judicis præcepto, p. 95. n. 39

Praxis hodierna Tabellionum, *y me obligo con mi perſona y bienes*, unde ortum habuit, pag. 181. num. 148

Taxa, Taxatio.

A Taxatione ciborum vendendorum in populis, & civitatibus facta per judicem non admittitur appellatio ſuſpenſiva, juxta l. regiam, p. 338. n. 54

Taxatio mercedis ſeu alimentorum facta in ſententia eadem, non recipit appellationem ſuſpenſivam, prout determinavit Rota Romana contra Avend. ib. & 339. n. 56

Ab exceſſiva fructuum Taxante & liquidatione facta in executivis, an & quando ſit licita appellatio, p. 342. & 343. n. 10. remiſſivè.

Taxatio expenſarum eſt declaratio interpretativa ſententiæ à qua non appellatur regulariter, pag. 617. num. 19

Taxatio dicitur meri facti præexiſtentis declaratio, ib. num. 20

Taxatio & liquidatio præcedentis ſententiæ dicitur executio & declaratio, ib. n. 21

Taxatio legis juſti interuſurii pecuniæ reſtituendæ ſi executio excedat, in liquidatione excedere dicitur, p. 619. n. 47

Taxare expenſas quas ſibi taxandas reſervavit prædeceſſor, poteſt judex ſucceſſor, p. 636. n. 10

Etiamſi ſucceſſor ſibi reſervaverit Taxare expreſſo nomine proprio, ib. n. 11

Temporalitas, Tempus.

Temporalitates clericorum quæ dicantur, ut occupari poſſint, ob eorum proterviam & contumaciam, p. 74. n. 305

Tempus ad appellandum currit à die ſcientiæ, vel notitiæ, quæ non præſumitur niſi probetur, p. 110. n. 71

Temporis intervallum quod requirunt dictiones (mox, ſtatim) & ſimilia, eſt ut non ſtatim ſententia lata exequatur, ſed omnia ſubſtantialia executionis prout citationes & ſimilia præcedant, p. 381. n. 49

Tempus nullum de jure communi reperitur præfixum, ut ordinarius inſtituat præſentatum, ſed tantùm ad conferendum, p. 430. n. 208

Tempus præfixum collatoribus ad providendum non currit à die vocationis, ſed à die ſcientiæ, & notitiæ, p. 442. n. 60

Tempus jure præfixum ad providendum currit à tempore quo ſciri debuit, ut in Epiſcopo, qui ſingulis annis tenetur viſitare, ib. n. 61

Tempus non currit conferentibus, aut eligentibus impeditis impedimento juris, aut facti, p. 403. n. 75

Terminus.

Terminus, & tempora præſtituta primo judici ad cauſam determinandam, eadem cenſebuntur præſtituta ſucceſſori, & ſubrogata, p. 97. n. 59

Terminus parti à jure vel judice aſſignatus ad aliquid gerendum, non currit pendente recurſu ad Regem, p. 114. n. 58

Terminus parti vel judici non currit, dum diſceptatur ſuper aliquo articulo, ib. n. 59

Terminus non currit appellanti dum diſceptatur, an appellatio ſit nulla, ib. n. 60

Terminus novem dierum, ad retrahendum rem patrimonialem, non currit durante disceptatione super venditione, p. 124. n. 61
Terminus decem dierum ad appellandum non currit dum disceptatur de nullitate appellationis proposita, ib. n. 62
Terminus conficiendi inventarium non currit impedito, p. 125. n. 66
Terminum non currere pendente recursu ad Regium consilium, expresse terminavit Rota Romana, ib. n. 72
Terminus remanet suspensus in hoc statu, quo supervenit impedimentum, & tantum temporis suppletur, quantum abstulit impedimentum, ibidem, num. 75
Terminus infirmationis in via executiva suspenditur ex impedimento partis, quo sublato alius suppletur, quantum abstulit impedimentum, ib. n. 76
A nimis brevi Termino dato ad probandum licitè appellatur, p. 147. n. 139
Terminus ad appellandum, ut currat à tempore notitiæ, debet condemnatus illam habere, quomodo sententia sit lata, p. 183. n. 56
Teminum sibi ad aliquid faciendum præfixum labi permittens, censetur actui renuntiare, non post illud auditur, p. 235. n. 101
A Termino tacitè vel expresse denegato, petito ad accedendum ad examen per Procuratorem filii patrimonialis absentis, cujus nomine se opposuit, an appellationi interpositæ sit deferendum, & quando, p. 293. n. 214
Terminus est noviter dandus, quantum abstulit impedimentum non ex integro, p. 296. n. 257
A Termini denegatione appellatio datur, ib. n. 259
Termino appositio actui gerendo, dilatio parti ita limitanda erit, ut reguletur à principali ne actus pereat, sed perficiatur, p. 297. n. 270
Termini habiles in omni dispositione supponendi sunt, p. 387. n. 28
Terminus edicti non apponitur, ut alii nequeant admitti, sed ut sciatur, non esse amplius expectandum, p. 297. n. 273
Terminus edictorum an currat, ex quo tam in valvis Ecclesiæ Cathedralis, quàm Ecclesiæ beneficii fuere apposita, ita ut sit attendenda ultima effigies, p. 397. num. 55
Terminus à lege inductus non debet à judice abbreviari, ib. n. 60
Terminum nimis brevem ne ad plurimorum notitiam veniat edictum procurans petens collationem, institutionem facit irritam, p. 398. n. 62
Terminus appellationis à quo tempore currat, & an de momento ad momentum, p. 408. n. 219
Terminus ad appellandum currit à tempore scientiæ & notitiæ, p. 409. n. 222
Terminum sibi assignatum ad aliquid gerendum labi permittens, censetur illi renunciare, nec ulterius audiendus, ib. n. 227
Terminus duorum mensium præscriptus ordinario ad instituendum, non currit à die præsentati instrumenti nominationis per patronos, sed à die quo nominatus ab eis præsentialiter se ordinario offert examinandum, p. 430. n. 210
Ordinario non est appositus Terminus ad instituendum vel confirmandum in beneficiis simplicibus, sed si id facere vel recuset, vel sit negligens, recurritur ad superiorem qui terminum illi præfigit, ut instituat, &c. ib. n. 211
Termino præfixo per superiorem ordinario, ut instituat, aut confirmet, intra illud, si labatur, potest ipse superior supplere, vel compellendo vel institutionem faciendo, ib. n. 212
Terminum alicui præfixum ad aliquid faciendum labi permittens, illi censetur renunciare, p. 402. n. 97
Terminum magnum dare non potest qui arctatum & limitatum habet, p. 633. n. 63

Territorium.

Extra Territorium jus dicenti impunè non paretur, p. 516. n. 58

Tertius.

Tertius, cujus exceptiones jure regio examinantur in via ordinaria, an possit impedire appellans executionem sententiæ de remotè latæ, non obstantibus tertii oppositoribus, pag. 222. num. 127. 128. & 129
Tertii reus voluntarius excommunicatus non potest executioni sententiæ comparere, pag. 228. numero 18
Tertii comparentis appellatio impedit executionem sententiæ contra alium latæ, p. 568. n. 14
Tertius legitimè comparentis impedit executionem etiam trium conformium, p. 568. n. 15
Tertius non citatus nolens processui comparere, & se opponere, potest executionem impedire, ne contra illum fiat, p. 569. n. 16
Tertii oppositores multis de causis possunt comparere ad executorialium executionem impediendam, ib. n. 17
Tertius non citatus ratione suæ possessionis etiam trium conformium impedit executionem, ibidem, numero 34
Tertius filius possessionis ratione impedit executionem alteri adjudicatæ, ibid. n. 35
Secus si non possideat, quia tunc nec impedit executionem nec dicitur legitimus oppositor, p. 569. num. 36. & tertio sufficit possessionem dumtaxat probare ad impediendam executionem sententiæ, ibid.
A Tertio possidente non nominato in instrumento possessio non avocatur absque causæ cognitione, p. 470. n. 38
Tertium possessorem à judice spoliatum potest superior summatim de possessione cognoscens etiam non citato adversario restituere, ib. n. 39
Tertius non citatus non potest impedire sententiam de immittendo hæredem in possessionem, ex l. fin. de edicto divi Adriani, & ejus executionem impedire, ib. n. 41
Tertius impedit executionem pro quantitate factam in alia re quàm debitor est condemnatus, quando docet de suo interesse ex possessione, pag. 571. numero 60.
Etiamsi iste Tertius de nuda possessione opponat, etiam non allegans justam esse, quia præsumitur, p. 471. n. 62
Tertius impugnans executionem rei qua pro quantitate debita fit executio, opponens de solo dominio in continenti probando, admittendus est, p. 571. num. 63
Tertio opponenti de suo dominio rei super qua fit executio pro quantitate, an incumbat onus probandi, & quid quando de possessione tantum, vel de dominio & possessione simul, ib. n. 64
Tertius non possidens opponens se executioni factæ in alia re quàm sit in judicium deducta, quantum distet à tertio oppositore, & non possessore rei super qualis vertitur, p. 573. n. 75.
Tertius comparens executioni rei vacantis ante illius omissionem, & docens de suo interesse si non audiatur ab executore, poterit licitè appellare, ib. num. 77.

Index Rerum

Tertii comparentis interest ne repleatur vacans possessio, quia facilius consequi potest rem vacantem, quàm ab alio occupatam, p. 572. n. 78

Tertius si sciat litem pèndere super re vacante, non potest impedire executionem, ib. n. 80

Tertius violentæ seu fraudulentæ possessionis causa quando possit rei executionem impedire, p. 574. num. 94

Tertius non possidens non impedit rei executionem, ib. n. 88

Tertius si lite pendente violenter adeptus est, cum fraude de qua docetur, non impedit executionem ejus, p. 575. n. 95

Tertius oppositor possidens injustè quoad alios, justè tamen quoad condemnatum est legitimus contradictor, ib. n. 97

Tertius ut executionem impediat, debet in continenti de jure suo docere, aliàs ejus appellationi non defertur, ib. n. 99

Tertius ratione possessionis civilis dumtaxat (naturali ab alio occupata) an sit legitimus contradictor executionis ejusdem rei, ib. n. 100

Tertius aliàs spoliatus nulliter per executorem aliquem cum civilem possessionem animo retineat, potest esse legitimus contradictor ad impediendam executionem in eadem re, ib. n. 101

Tertius à possessione beneficii nulliter per judicem ejectus, potest executionem brevis Cameralis ab alio obtenti impedire, cui datur manutentio, ib. num. 102

Tertius docens severum possessorem, condemnatum autem habere suo nomine nudam detentionem tantùm impedit rei executionem, pag. 576. numero 111

Articulus an tertius habeat legitimum interesse ad impediendam executionem, est præjudicialis ante admissionem examinandus, p. 589. n. 154

Tertius contradictor non admittitur appellans nisi de legitima exceptione doceat expresè, pag. 580. num. 157

Tertius ut executionem impediat, debet docere de sua possessione vera, & fraudulenta, nec dolosa, quia ista non impedit executionem, pag. 594. numero 360

Tertio si aliàs non præjudicet sententia, si tamen ad judicium citetur, etiam non comparenti, sententia non nocet, ib. n. 362

Oppositiones per Tertium executioni sententiæ, seu instrumenti guarentigiati pacificantur à jure, ibid. num. 363

Tertius si succumbat, poterit suam exceptionem deducere in via ordinaria, & quoad secus, ib. num. 363. & seqq.

Tertio emptori in subhastatione pro executione, si hæc revocetur, illi nocet citato, pag. 654. num. 8. & 9

Tertius possessor rei subhastatæ, vigore executionis à qua est appellatum, non habet jus in ipsa principaliter, de per se, sed dependens causatum & derivatum à jure principali creditoris, pro cujus jure res subhastata fuit, p. 655. n. 12

Tertius rei emptor in subhastatione comparens in appellationis judicio, vel citatus, vel sua sponte, aliter rem illam & possessionem defendere non potest, quàm ex jure creditoris, à quo suum secundario dependet, p. 656. n. 50

Tertium in possessorem ex subhastatione executio postea revocata influit, qui rem restituere tenetur, p. 657. n. 31

Tertio emptori vigore executionis jus acquiritur revocabiliter, & obnoxium appellationi ab executa interpositæ, ib. n. 55

Tertius in executione rem subhastat cum qualitate, & tacita conditione resolutiva, & variabili à principio sciens rem vendi ex jure litigioso, ib. n. 56

Tertius possessor aliàs reus, opponens se executioni trium conformium actoris partes sustinet, & si est clericus, non declinat judicis laici judicium, p. 659. n. 85

Tertio opponenti exceptionem relevantem res judicata non nocet, p. 665. n. 187

Testamentum.

Quod per interpretationem verborum Testamenti probari desideratur, requirit altiorem indaginem, quæ servatur in remed. l. fin. p. 554. n. 6

Testator.

Testatoris voluntas celerem executionem desiderat, p. 448. n. 35

Testis.

Ad Testium inhabilium seu post terminum probatorium admissionem, appellatio admittitur, etiam ubi à diffinitiva prohibetur quoad suspensivum, p. 209. n. 76

Testes pro sola instructione judicis & ejus animi motu sine partis citatione possunt recipi, pag. 300. numero 4

Testibus non juratis potest credere judex deputatus ad conferendum beneficium cum clausula (si idoneum inveneris) p. 301. n. 8

Ex Testibus non juratis informatur conscientia judicis, ib. n. 9

Testes requiruntur jurati, si Princeps mandat alicui, ut se diligenter informet, ib. n. 10

Testes senes, & valetudinarios, potest judex à quo licitè recipere appellatione pendente, ob moræ periculum, ne pereat probatio, p. 339. n. 67

Testium examen nulliter factum non derogat primis depositionibus, p. 394. n. 12

Titulus.

Titulus aut dominium quando limitatè deducitur ad possessionis justificationem tantùm, appellatio non suspendit possessorium, p. 221. n. 108

Titulari etiam habente unam sententiam pro se in commissione super translationem pensionis, rescribitur cum clausula (sine retardatione, &c.) pag. 353. num. 43

Tutulus ubi adest universalis, per usum partis conservatur jus in toto quoad quaslibet species sub eo contentas, p. 423. n. 103

Titulum ostendens ad consequendam possessionem petitam non dicitur agere possessorio mixto, p. 453. num. 113

Titulus *C. ne liceat in una eademque causa tertiò provocare*, intelligitur, ut quælibet pars possit bis appellare, non ampliùs, p. 525. n. 211

Tituli resolubilis virtute possidens facta resolutione, res cum fructibus interim perceptis restituuntur, p. 662. n. 141

Titulus habens ortum à causa irrita, vel ad non titulum redactus non operatur fructuum acquisitionem, ib. num. 143

Tolerantia.

Tolerantia Romanorum Pontificum, vel alterius Principis impedire potentis, inducit dispensationem, & confirmationem, p. 26. n. 48

Si Clericus possideat duas Ecclesias sciente, & patiente Pontifice superiore, inducitur ex tali patientia unio dictarum Ecclesiarum, & pœnæ remissio, ib. numero 149

Tolerantia in eo quod à jure naturali non prohibetur, pro expressa dispensatione habetur, ib. n. 150

Tortura.

Tortura quando potest dari ad revelandam veritatem à

à teſtibus etiam in cauſis pecuniariis carceratus non eſt ſub fidejuſſoribus relaxandus, p. 183. num. 174. & 175

Tribunal.

Tribunalia ſuprema Regis perſonam & imaginem repræſentant in adminiſtratione ſupremæ juriſdictionis, p. 57. n. 44

Tribunal quod adeundum, ſi à duobus judicibus ad invicem ſe inhibentibus eſt appellatum, degentibus in diverſis diſtrictibus Senatuum, p. 84. n. 10

Tribunalia ſuprema ſunt inhibita, ut nullatenus poſſint cognoſcere, etiam per viam violentiæ de cauſis vertentibus coram Commiſſario Cruciatæ, & eorum ſubdelegatis, p. 87. n. 37

Tribunal Regium quemadmodum ſe habere poſſit ad executionem decreti violentiæ lati contra judicem Eccleſiaſticum poſt gravamen illatum, abſentem, & abeuntem, p. 96. n. 40

Tribunalia Regia jus imitantur, & ideo eorum proviſionis jubent judicibus Eccleſiaſticis, ut reponant ea quæ ipſi de jure reponere debeant, pag. 102. num. 2

Supremorum Tribunalium auditoribus cognoſcentibus per viam violentiæ non pertinet regulare voces patronorum, ſed vim notoriam dumtaxat tollere, p. 403. n. 150

Quod maximè procedit in his controverſiis ſuper jure patronatus inter compatronos, quibus vix datur notoria injuſtitia abſque intricatione, & dubitatione in jure, aut in facto, ac ideo Parochialibus vim non fieri decernitur: ſecus ſi notorietas injuſtitiæ notoriè appareat abſque alia dubitatione, p. 404. numero 149

Suprema Regia Tribunalia non ſe intromittunt in cognitione per viam violentiæ factæ ab ordinario Eccleſiaſtico, ſed illam remittunt conſilio Cameræ, p. 429. n. 199

Suprema Regia Tribunalia vix permittunt ſuos miniſtros etiam excedentes ab ordinariis corripi, p. 529. num. 29

Suprema Tribunalia hac utuntur praxi ſive in cauſis Eccleſiaſticis per viam violentiæ, ſive in profanis excedentibus, p. 544. n. 41

Tributum.

Tributa & vectigalia Principi debita cur non ſuſpendantur per appellationem, p. 347. n. 70

Tutela, Tutor.

Definitio Tutelæ traditur, p. 14. n. 76

Princeps ſupremus judex conſervator ſubditorum dicitur, ib. n. 77

Tutor eſt privata perſona, & ei pupillus non ſubeſt quoad juriſdictionem, ſed quoad tutelam, & defenſionem, & protectionem, p. 34. n. 204

Tutor vel Curator minoris datus in loco demortui Tutoris, vel Procuratoris, non gerit vices demortui nec ejus perſonam repræſentat, ſed dumtaxat pupillum, aut Dominum conſtituentem Procuratorem, p. 97. n. 65

Tutor pro debito ſui pupilli capi non poteſt, p. 175. n. 77

Tutor capi poteſt pro debito pupilli, ſi nolit exhibere illius bona, ut fiat executio, ib. n. 79

Tutor an ſine decreto poſſit alienare, & repudiare hæreditatem quæ habet mobilia & immobilia, p. 214. n. 20

Tutor vel ejus hæres non poteſt appellare à ſententia de reddenda ratione tutelæ, p. 260. n. 31

Tutor vel adminiſtrator pupilli rem vendens, poteſt jure proprio ut conſanguineus rem retrahere, p. 589. n. 280

Tutor contrahens ſuper re ſpectante ad pupillum, præſumitur nomine pupilli, p. 590. n. 290

Tutores plures condemnati ſimpliciter ad reddendam rationem tutelæ, intelligitur pro rata in ſolidum, p. 643. n. 117

V

Venditio, Venditor, Venditus.

VEndito vel legato choro cantorum poſſeſſione apprehenſi in uno capite, totus chorus apprehenſus intelligitur, cum omnes ſint ſimul connexi, pag. 424. numero 128. ubi alia redduntur exempla.

Quod limitatur, ib. n. 229

In Venditione alicujus ſpeciei ſi ſit factum inſtrumentum guarentigiatum, venditor præcisè compellitur ad tradendum, p. 535. n. 27

Venditor condemnatus ad reſtitutionem pretii ob læſionem, *ex l. 2. C. de reſcinden. ven.* compellitur rem tradere, etiamſi ſententia non exprimat, p. 601. num. 40

Venditio alicujus rei extenditur ad rem acceſſoriam cohærentem aut pertinentem, p. 623. n. 102

Vendita equa, vacca, ancilla, ſeu aſina, quando cenſeatur venditus pullus, vitulus, agnus, &c. etiamſi non exprimatur, p. 624. n. 103

Veneficium.

Veneficii crimen non recipit appellationem, p. 466. num. 35

Verbum.

Verba (de omiſſione) debent intelligi cum effectu, p. 76. n. 10

Verba quantumcumque præciſa recipiunt interpretationem de jure, p. 77. n. 33

Verba generalia reſtringuntur, ut abſurdum evitetur, ib. n. 35

Verba ſententiæ impropriantur, ut ad juris intellectum reducantur, ib. n. 36

Verba proviſionis Regiæ debent recipere interpretationem de jure; ne limites protectionis naturalis, & ſuæ poteſtatis excedant, ib. n. 28

Verbum reſpiciens plura determinabilia, ea determinat, prout uniuſcujuſque naturæ convenit, ibid. num. 39

Verbis diſpoſitionis in dubio eſt ſerviendum, p. 114. num. 8

Verba non dicuntur ſuperflua, ſi apponantur ad majorem declarationem, p. 117. n. 52

Verba decreti Regii *deſpues de la appellacion*, comprehendunt omnia attentata, quæ ipſam appellationem ſubſequuntur, pag. 156. num. 249. & quæ attentavit judex jam, & repoſuit iterum attentans, ibid.

Verba (ſine lite) important, ut ſequuta judicis declaratione nulla admittatur appellatio, pag. 236. num. 118

Verba judicis debent intelligi ſecundum mentem juris, p. 286. n. 152

Verbum (in præmiſſis) quo utitur Tridentinum, ad omnia præcedentia refertur, juxta ejus grammaticalem ſignificationem, p. 381. n. 60

Verba præteriti temporis præcisè requirunt confirmationem, & perfectionem actus, p. 199. n. 88

Verba præſentis temporis inducunt nullitatem ipſo jure, p. 402. n. 132

Verba (dictorum ſucceſſorum veſtrorum) de quibus in Bulla Adriani, inducunt perpetuitatem, p. 420. num. 54

Verbum (ut accipimus) poſitum in gratia facta ad petitionem partis, ejus narrativa refertur, & non aſſertioni Principis, p. 427. n. 169

Verbum (ut accipimus) appoſitum in gratia motu proprio facto non ad narrativam partis, ſed Principis aſſertionem refertur, p. 427. n. 170

Index Rerum

Verbum impersonale (ut asseritur) non refertur ad impetrantem, ideo ad ejus verificationem non adstringitur, p. 427. n. 171

Per Verba hæc (sententia firma remaneat, & executioni mittatur) sublatam appellationem suspensivam intelligi, p. 492. n. 90.

Verba hæc (sententia sortiatur effectum suum) tollunt appellationem suspensivam, ib. n. 91

Verba sententiæ ponderanda sunt sicut verba contractus, p. 515. n 46

Verba contractus sunt forma ipsius, quæ dat esse rei, cui aliquid nec addi nec detrahi potest, pag. 515. num. 47

Ubi verborum ordo, ibi mysterium est, ib. n. 52

Verba ada ptanturimplicitè saltim, quia quantitas æstimationis semper inest rei petitæ æstimabili, p. 536. num. 35

Verba (compelli & cogi) pertinent ad meram executionem & factum præcisum, ib. n. 45

Verba sententiæ ad juris intellectum sunt reducenda, p. 606. n. 110

Verba judicis debent intelligi secundùm mentem juris, ib. n. 111

Verba non amittunt suam propriam significationem, etiam quantumcumque materia sit odiosa, p. 607. n. 122

Verba universalia & non restricta ad aliquid limitatum etiam in materia odiosa, retinent propriam significationem, ib. n. 123.

Verba semper recipiunt interpretationem secundùm naturam, ib. n. 126

Verba debent interpretari secundùm naturam rei, & juris dispositionem, p. 608. n. 227

Verba impropriantur, supplentur, aut alterantur ob subjectam materiam, etiamsi sint prægnantia, & in materia, ib. n. 128

Verba etiam in statutis recipiunt interpretationem legalem, ib. n. 129

Verborum propria significatio etiam in materia quantumcumque odiosa semper retinetur, pag. 612. num. 189

Verbum (reddere) juris interpretatione etiam restitutionem significat, ib. n. 191

Verba semper retinent suam propriam significationem secundum subjectam materiam etiam quantumcumque materia sit stricta & odiosa, pag. 630. num. 35

Verborum certitudo declarat certitudinem intellectus, p. 637. n. 36

Verba præcisæ significationis non possunt recipere aliam interpretationem, ib. n. 37

Tametsi possint restringi & extendi intra limites significationis, ib. n. 38

Verba judicis debent intelligi secundum mentem juris, p. 639. n. 63

Verba civiliter sunt intelligenda & applicanda proportionalibus, p. 642. n. 97

Verba sententiæ in dubio interpretanda juxta naturam actionis intentatæ, ib. n. 98

Verba (solutis expensis) faciunt sententiam conditionalem, p. 647. n. 31

Verba limitativè apposita habent terminum quem non licet excedere, ib. n. 38

Vestimentum.

Vestimentum si scissum redditur, videtur, abesse, p. 612. n. 186

Vicarius.

Vicarius foraneus non est ordinarius, sed delegatus, p. 371. n. 15

Vicario generali quando censeantur commissæ causæ criminales, & aliæ requirentes speciale mandatum, ib. n. 116

Vicarius foraneus licèt de causis criminalibus non cognoscat, tamen potest carcerare adhibita informatione ad effectum, ib. n. 17

A Vicario foraneo carcerante clericum, ut remittat appellationi emissæ Senatus vel non vim fieri, *remittendo no haze fuerça*, &c. decrevit, ib. n. 18

Vicarium idoneum potest Episcopus constituere Ecclesiæ vacantis habita notitia cum congruæ assignatione ejus arbitrio donec de Rectore provideatur, p. 346. n. 53

Vicario assignanda est congrua ex fructibus ejusdem beneficii, aliis tamen reservatis successori, ibid. n. 54

Vicarius Ecclesiæ vacanti constitui non potest is qui in concursu, ut magis idoneus electus est ad idem beneficium, donec facta collectione nanciscatur possessionem, ib. n. 55

Quod procedit etiam in aliis beneficiis quibusvis, ib. n. 55

Vicario dato Ecclesiæ vacanti non sunt assignandi omnes fructus beneficii, & quid si omnes sint necessarii ad congruam portionem, p. 347. n. 59

Vicariæ perpetuæ non sunt ad liberam electionem ordinarii, sed nominationem ejus, cujus Ecclesiæ aut dignitati Parochialis est unita, prævio examine coram ordinario erit facienda provisio, p. 404. n. 157. ubi refertur constitutio Pii V.

Vicarius ad nutum amobilis, non potest removeri ante finitum anni servitium, p. 547. n. 61

Neapolitana Vicaria cognovit de propositione & declinatoria clerici comparentis executioni sententiæ latæ in eadem Vicaria, p. 658. n. 75

Victor, Victus.

Victor in principali non potest appellare ab omissa condemnatione expensarum, si adversarius victus à principali sententia appellavit, & de ratione, p. 477. num. 37

Victor potest ab expensarum omissa condemnatione appellare, quando victus à sententia principali non provocavit, p. 477. n. 38

Et idem est quando victus appellavit limitatè quatenus contra, ib. n. 39

Et quid quando victus simpliciter à sententia appellavit appellationem non prosequitur, ibid. num. 40. remissivè.

Victor in jure incorporali si uti non possit reluctante condemnato compellitur ad patientiam præstandam, p. 539. n. 81

Vindemia.

Vindemiæ & messes non recipiunt dilationem, & ideo appellatio iis negotiis suspensivo effectu caret, p. 339. n. 69

Violentia, Vis.

Violentia est inimica legibus, p. 22. n. 110

Differentiæ inter species Violentiæ, juris communis, & speciem hanc cognitionis per viam violentiæ traduntur, p. 29. n. 183

Plures sunt in jure species Violentiæ, eisque variæ defensionis species applicantur, ib. n. 182

Definitionis descriptio hujus speciei Violentiæ constituitur ab Auctore, ib. n. 184

Hæc species judicis Violentiæ omnibus aliis violentiis major, & atrocior est, ib. n. 192

Violentias tollendi in beneficiorum possessione ex immemoriali consuetudine, aut jure competens Regi approbat Summus Pontifex, p. 44. n. 282

Violentiam tollere ex immemoriali Principibus permittitur, dummodo non fiat in contemptum jurisdictionis Ecclesiasticæ, p. 45. n. 298

Violentiæ tollendæ an Principibus, & Dominis inferioribus potestas competere potest, p. 56. n. 25

Violentiæ

& Verborum.

Violentiæ remedium de facto eſt poſtulanti exhibendum pro inſtante, aut præſumpto periculo, p. 59. n. 77

Violentiæ cognitionem evitare in libera facultate judicis Eccleſiaſtici eſt, ſcilicet, deferendo, pag. 60. num. 89

Ex forma procedendi in tollenda Violentia inventa, maxima omnibus oritur utilitas, & feſtinanter occurritur oppreſſi neceſſitati, p. 61. n. 102

Probatio Violentiæ per teſtes, etiam de notorietate probantes, incongrua foret naturæ negotii, quia per negationem offuſcaretur notorietas, & evacuaretur, ib. n. 103

Violentiæ requiſita, putà, denegata delatio, ſuſpecta executio, appellatio an legitima, & legitimè interjecta, &c. non aliter poteſt conſtare (moraliter loquendo) quàm ex eiſdem actis, pag. 63. num. 115

Modo magis ſuavi ac politico, minuſque damnoſo Eccleſiaſtici libertati uti Rex non poteſt, ad tollendam Violentiam cum effectu, ſi judex ſit rebellis, cùm illum per carcerem compellere non poteſt, p. 73. n. 287

Imputari non poteſt facienti id, ſi aliter Violentiam tollere non poterat, ib. n. 288

Violentia licèt remaneat, & adhuc ſubſiſtat ob judicis proterviam: tamen Princeps non ſe intromittit in ea tollenda, deferendo, & reponendo, licèt judex è Regno extrahendus, p. 74. n. 303

Violentiæ cognitio aliam ab extra probationem non admittit, ultra proceſſum, p. 76. n. 6

Violentia ſapit odium, & delictum, pag. 82. numero 20

Violentiæ tempore, & etiam querelæ, & decreti, ſi judex Eccleſiaſticus degat ſub uno diſtrictu, & ad proviſionis intimationem in diſtrictu alterius tribunalis abſens reperiatur, quomodo intimatio ſit facienda, p. 83. n. 3

Violentiarum cognitio inanis eſſèt, ſi judex, qui attentavit, non poſſet reponere attentatum prout ſibi jubetur à Senatu, p. 95. n. 23

Violentia ſeu iniquitas judicis allegata in procedendo ex actis ab eo geſtis conſtare debet, ib. num. 27. & 29

Violentia facinus continet, p. 96. n. 46

Violentia lata læditur majeſtas judicis, & ſuperioris, ib. n. 47

Violentia committitur, quando legitima pendente appellatione judex exequitur, vel quando timetur exequi, quando auxilium invocandum, p. 115. numero 24

Violentia excuſat à temporis curſu vim paſſo, p. 125. n. 71

Violentia committitur in non deferenda legitima appellatione, non tamen deferenda non deferendæ, p. 131. n. 51

Violentia conſiſtit non ſolùm in appellatione non deferendo, ſed etiam in ea ſpreta procedendo, & de intellectu legis l. Julia, la 1. p. 156. n. 245

Violentia à duobus delegatis ante competentiæ determinationem, & poſt eam poteſt deduci per Senatum ex reſcriptorum inſpectione, pag. 257. numero 96

Pro tollenda Violentia facta à delegato ſuperioris Eccleſiaſtici, ad quem appellavit præſentatus à Rege ob denegatam inſtitutionem, poteſt recurri ad quamlibet Cancellariam, p. 429. n. 200. & de ratione, ib. n. 201

Violentiam adeſſe decernet Senatus, ſi judex non deferat appellationi ab injuſta delatione appellationis prohibitæ, & minimè deferendæ, pag. 480. num. 53

Vi oppreſſos liberare eſt attributum naturale, inhærens viſceribus regiminis, & qualitas infixa oſſibus & ſubſtantiæ diademæ, inſeparabilis & indiviſibilis, p. 56. n. 28

Decretum Regii tribunalis an intelligatur cum judice ſubrogato & ſucceſſore in tribunali, & juriſdictione judicis vim inferentis: & ad delationem appellationis, & repoſitionem attentatorum cogi poſſit ipſe ſubrogatus, vel ſucceſſor virtute dicti decreti, p. 96. num. 43

Alia ex vi defuncti, alia violentia ſucceſſoris, adeò ut ſententia lata contra defunctum pro violentia ab eo illata non exequatur contra ſucceſſorem, & hæredem, ib. n. 44

Vis.

Vim facit & lege Julia de vi tenetur, qui provocatione pendente ſententiam exequitur, pag. 113. num. 1

Vis non ſolùm conſiſtit in hominum vulneratione, p. 114. n. 10

Viſitatio.

Viſitationis & correctionis cauſa ante definitivam non recipit appellationem, p. 310. n. 53

Viſitationis cauſa non ſuſpenditur per appellationem, ib. & 311. n. 54. & 55

Viſitationis diffinitiva admittit appellationem devolutivam, non ſuſpenſivam, ib. n. 56

Viſitatio accipit appellationem, ubi privilegium exemptionis quis docet, ib. n. 58

Viſitationem extrajudicialem, & ejus executionem an impediat appellatio vigore privilegii, & quid in judiciali, ib. n. 61

Viſitatio citata parte & cum cauſæ cognitione facta recipit appellationem, ib. n. 62

In Viſitatione extrajudicialiter facta ordinarii recuſatio non admittitur, ſecus ubi agitur judicialiter, ibid. num. 63

Viſitatio & morum correctio propter exceſſum admittit appellationem, ib. n. 65

Extrajudicialiter proceditur in Viſitatione & correctione ſui primæva natura attentata, ib. n. 66

Viſitationis materia remiſſivè, ibidem, & 312. numero 67

A Viſitationis caſibus, quibus appellatio permittitur, cauſa gravaminis erit exprimenda, ib. n. 70

Vita.

Vita activa an excedat vitam contemplativam, p. 241. n. 36

Vitium.

A Vitiis celeriter exire debemus, p. 198. n. 78

Vitium parvum in principio totam maſſam corrumpit, p. 635. n. 21

Unio, Unitus.

Ex Unione facta æquè principaliter nihil alteratur, ſed quodlibet beneficium manet ut antea, & quælibet Eccleſia in ſuo ſtatu, honore & privilegiis, proprioſque redditus agnoſcit, ſed utriuſque unus eſt Rector, p. 401. n. 116

Unitæ duæ Eccleſiæ æquè principaliter ſi ſint in diverſis diœceſibus, vel collatio duobus pertineat in earum proviſione utriuſque Epiſcopi aut collatoris requiritur conſenſus, ib. n. 117

Unio ſi eſt facta acceſſoriè, ejus tantùm Epiſcopi requiritur conſenſus, in cujus diœceſi extat principale beneficium, ib. n. 118

Voluntas.

Voluntas & animus condemnati ex quo pendet exe-

cutio

cutio ut subjiciatur, corpus detrudendum est, p. 557. num. 48
Voluntas condemnati à qua executio dependet, causativè est reducenda, cùm directò non possit ob ejus proterviam, n. 49

Usufructuarius.

Usufructuarius, emphyteuta, & alii jus habentes in re petita, non possunt conventi Dominum laudare, sed coguntur defendere sui juris respectu, p. 577. n. 132

Usus.

Usus in parte conservat jus totum, ubi agitur de conservatione, non verò de nova acquisitione, p. 423. num. 108
Per Usum unius actus ex competentibus patrono, acquiritur jurispatronatus quasi possessio, ibidem, num. 114
Usus jurisdictionis in una parte concessionis tribuit usum in alia, & conservat omne jus, ibid. numero 104
Communis Usus loquendi prævalet in interpretatione legis etiam divinæ, p. 636. n. 19

Utile.

Utile non vitiatur per inutile in rebus diversis, p. 218. n. 74

Vulneratus.

Vulneratus non carceretur, sed præstat fidejussores; alias custodias ei apponit judex suis expensis, p. 177. num. 100

Uxor.

Uxor an possit exigere dotem promissam viro eo mortuo ex eisdem actis inchoatis cum viro, & etiam intentare viam executivam, pag. 591. numero 304
Uxor an possit soluto matrimonio petere executionem pro redditibus emptis à viro constante matrimonio absque cessione hæredum, ibidem, numero 307

F I N I S.